

მათემატიკის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი ასოცირებული პროფესორი ომარ ფურთუხია

აღბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის კათედრა

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი ელიზბარ ნადარაია – სრული პროფესორი
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა ბესარიონ დოჭვირი – ასოც. პროფ., ომარ დლონტი – ასოც. პროფ., ომარ ფურთუხია – ასოც. პროფ., გრიგოლ სოსხაძე – ასოც. პროფ., ზაზა ხეჩინაშვილი – ასისტ. პროფ., პეტრე ბაბილუა – ასისტ. პროფ.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სტატისტიკური შეფასებებისა და სტოქასტური ანალიზის ზოგიერთი ამოცანა FR/308/5-104/12	ფონდი “რუსთაველი”	სოსხაძე გ.	ნადარაია ე., დლონტი ო., დოჭვირი ბ., ფურთუხია ო., ჯაოშვილი ვ.
დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)				
<p>ჩამოყალიბებულია ლოგარითმული წარმოებულის სტატისტიკური სტრუქტურებისათვის გამოყენების სტრატეგია, დამტკიცებულია კავშირი ორნაირად განსაზღვრულ ლოგარითმულ წარმოებულებს შორის. ჩამოყალიბებულია რეგულარობის პირობები. დამტკიცებულია კრამერ-რაოს უტოლობა. აგებულია შესაბამისი მაგალითები.</p> <p>აგებულია რეგრესიის ფუნქციის შეფასება და შესწავლილია მისი თვისებები გულების ფართე კლასისათვის. კერძოდ, შესწავლილია ნებისმიერი რიგის მომენტების ასიმპტოტიკა და თანაბრად კრებადობის საკითხი. მოძებნილია შეფასების ინტეგრალური გადახრის ზღვართი განაწილება.</p> <p>განხილულია აქციის ფასების ევოლუციის მოდელები “დარღვევით”. აგებულია საშუალო კვადრატული აზრით ოპტიმალური დარღვევის მომენტის შეფასება და გადაწყვეტილია პროგნოზირების შესაბამისი პრობლემა.</p> <p>ჩვენს მიერ ადრე შემოღებული სტოქასტური წარმოებულია ცხადი კონსტრუქციის</p>				

საფუძველზე განმარტებულია სობოლევის ტიპის ნორმები და შესაბამისი სობოლევის ტიპის სივრცეები პუასონის ფუნქციონალებისათვის. დამტკიცებულია სობოლევის, ბურკჰოლდერისა და მეიერის უტოლობები.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ფურთუხია ო.	შემთხვევით პროცესთა თეორია	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	296
<p>სახელმძღვანელო ავტორის მიერ წლების განმავლობაში ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში შემთხვევით პროცესთა თეორიასა და სხვა მომიჯნავე დისციპლინებში (ალბათობის თეორიის რჩეული თავები, სტოქასტური ანალიზი, მარტინგალების თეორია, სტოქასტური დიფერენციალური განტოლებების თეორია) წაკითხული ლექციათა კურსების გადამუშავებული ვარიანტია. მასში კომპაქტურადაა გადმოცემული თანამედროვე შემთხვევით პროცესთა თეორიის ძირითადი შედეგები და მეთოდები, აღწერილია შემთხვევით პროცესთა მნიშვნელოვანი კლასები, რომლებიც რეალური პროცესების დინამიკის ადეკვატური მათემატიკური აღწერის შესაძლებლობას იძლევიან. ნაშრომს ერთვის საილუსტრაციო მაგალითები და ამოცანები დამოუკიდებელი მუშაობისათვის.</p> <p>წიგნი განკუთვნილია მათემატიკის მიმართულების სტუდენტებისა და მაგისტრანტებისათვის. იგი სასარგებლო იქნება შემთხვევით პროცესთა თეორიის გამოყენებებით დაინტერესებული სხვადასხვა პროფილის სპეციალისტთა ფართო წრისათვის.</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ფურთუხია ო.	ალბათურ-სტატისტიკური ამოცანები	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	563
<p>სახელმძღვანელოში სრულად და საფუძვლიანად არის გადმოცემული თანამედროვე ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის წინაშე წამოჭრილი უმნიშვნელოვანესი პრაქტიკული და თეორიული ხასიათის საკითხები. თითოეულ თემას წინ უძღვის აუცილებელი თეორიული შედეგები, შემდეგ მოყვანილია მრავალი საილუსტრაციო და სამოტივაციო მაგალითი ადამიანის მოღვაწეობის სხვადასხვა სფეროდან, განხილულია მათი გადაწყვეტის მეთოდები და ხერხები. ასევე მოყვანილია ამოცანები დამოუკიდებელი მუშაობისათვის. მას დართული აქვს ძირითადი და მნიშვნელოვანი ალბათური განაწილებების ცხრილები, EXCEL-ის</p>				

სტატისტიკური ფუნქციების აღწერა და უკანასკნელ ხუთ წელიწადში თსუ-ში შუალედურ და საბოლოო გამოცდებზე მოტანილი ბილეთების ნიმუშები. სახელმძღვანელო შედგენილია თსუ-ში ამჟამად მოქმედი სასწავლო პროგრამებისა და სილაბუსების მიხედვით.

სახელმძღვანელო განკუთვნილია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იმ სტუდენტებისა და მაგისტრანტებისათვის, რომლებიც სწავლობენ ალბათობის თეორიასა და მათემატიკურ სტატისტიკას. იგი სასარგებლო იქნება აგრეთვე ალბათურ-სტატისტიკური მეთოდების პრაქტიკული გამოყენებით დაინტერესებული სხვადასხვა პროფილის სპეციალისტთა ფართო წრისათვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Dochviri B., Purtukhia O., Tkemaladze G., Sokhadze G.	On One Stochastic Models of a Chemical Reaction. Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences	Vol. 7, no. 2, 2013	Georgian National Academy of Sciences	p. 92-96
2	ნადარია ე., სოსხაძე გ.	ენტროპია – განუსაზღვრელობის ზომა. ჟურნალი “მათემატიკა”	№ 1, 2013	თსუ	გ. 13-26
3	ბაბილუა პ., ლოჭვირი ბ.	On the optimal stopping of partially observable processes. Reports of Enlarged Sessions of the Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	№ 1, 2013	თსუ	გ. 29-32
4	Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O.,	Sobolev and Logarithmic Sobolev Type Inequalities. Applied	Volume 27, 2013	TSU	

	Sokhadze G.	Mathematics, Informatics and Mechanics. AMIM			p. 21-27
5	Purtukhia O.		Vol.17 No.2	TSU	p. 26-39

1. შესწავლილია მიხაელის-მენტენის მოდელი შემთხვევითი შემფოთებებით. მოცემულია კოეფიციენტების შეფასების პროცედურები
2. მოცემულია ენტროპიის განმარტება, შესწავლილია ძირითადი თვისებები და მოყვანილია გამოყენებები
3. ჩამოყალიბებულია ევროპული ოფციონის განმარტება და ამოხსნილია გათვლის ამოცანა. ოყვანილია რიცხვითი მაგალითები
4. განხილულია კალმან-ბიუსის უწყვეტი მოდელი ნაწილობრივ დაკვირვებადი სტოქასტური მოდელისათვის. ასეთი პროცესისათვის შესწავლილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა და აღწერილია ამ ამოცანის დაყვანის პროცედურა სრული დაკვირვებების შემთხვევამდე.
5. სტოქასტური წარმოებულის ცნების გამოყენებით ნორმალური მარტინგალების კლასისა და პუასონის ფუნქციონალებისათვის შემოღებულია სობოლევის ტიპის სივრცეები და დამტკიცებულია სობოლევის, სობოლევ-პუანკარესა და ლოგარიტმული სობოლევის ტიპის უტოლობები შემთხვევითი სიდიდეებისათვის ამ სივრცეებში.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	--	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1	Nadaraya E., Babilua P., Sokhadze G.	On the Integral Square Deviation Measure of a Nonparametric Estimator of the Bernoulli Regression. Theory of Probability and its Applications	Vol. 57, Issue 2, 2013	SIAM Taylor & Francis Group Nova Science	p. 265-278
2	Nadaraya E., Babilua P., Sokhadze G.	About nonparametric estimation of the Bernoulli regression. Communication in statistics – Theory and Methods	Vol. 42. Issue 22. 2013	Nova Science Nova Science	p. 3989-4006
3	Babilua P., Khechinashvili Z., Sokhadze G.	The Equivalence of Distributions of Solutions of Linear Equations with Random Perturbation. Georgian International Journal of Science and Technology	Vol. 5, Issue 1-2. 2013	Nova Science New York, Nova Publishers	p. 3-6
		On the second boundary problem of ordinal differential equation with random coefficients. Georgian International			

4	Gubeladze A., Khechinashvili Z., Sokhadze G.	Journal of Science and Technology On the Fernik- Skorokhod type Integrals. Georgian International Journal of Science and Technology	Vol. 5, Issue 1-2. 2013	New York, Nova Publishers	p. 63-69
5	Buadze T., Khechinashvili Z., Sokhadze G.	On One Problem of Optimal Control. Several problems of Applied Mathematics and Mechanics On the pricing of American put option. Several problems of Applied Mathematics and Mechanics	Vol. 5, Issue 2. 2013		p. 1-3
6	Babilua P., Dochviri B.		Book of papers		p. 107-110
7	Babilua P., Dochviri B., Dochviri T.		Book of papers		p. 101-105

1. შესწავლილია ბერნულის ტიპის რეგრესიის არაპარამეტრული შეფასების ინტეგრალური კვადრატული გადახრის განაწილების ასიმპტოტური თვისებები
2. შესწავლილია ბერნულის რეგრესიის ფუნქციისათვის ნადარაია-ვატსონის ტიპის არაპარამეტრული გულოვან შეფასებათა კლასი. შესწავლილია ასიმპტოტურად გადაუადგილებს, ძალდებულობისა და ასიმპტოტიურად ნორმალურობის საკითხები. დამტკიცებულია თეორემა აგებული შეფასების თანაბრად კრებადობის შესახებ.

შესწავლილია ე.წ. ინტეგრალური ემპირიული შემთხვევითი პროცესის თვისებები, კერძოდ, დამტკიცებულია ამ პროცესის ვინერის პროცესისაკენ კრებადობა. მოძებნილია მაქსიმალური გადახრის ზღვართი განაწილება და შემოთავაზებულია რეგრესიის ფუნქციაზე მარტივი ჰიპოთეზების შემოწმების კრიტერიუმები

3. მიღებულია ექვივალენტობის პირობები შემთხვევით შემფოთებებიანი წრფივი განტოლებების ამონახსნების განაწილებების ზომებისათვის

4. განხილულია მეორე სასაზღვრო ამოცანა შემთხვევით კოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის. მოცემულია ამონახსნის აგების პროცედურა

5. მოცემულია ფერნიკ-სკოროხოლის ტიპის ინტეგრალის გამოთვლის ფორმულები

6. შესწავლილია არაერთგვაროვანი მარკოვის პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ზოგადი ამოცანა. ელემენტალურ ხდომილებათა სივრცისა და ფაზური სივრცის გაფართოების გამოყენებით აგებულია ერთგვაროვანი მარკოვის პროცესი და დამყარებულია კავშირი არაერთგვაროვანი და ერთგვაროვანი მარკოვის პროცესების ოპტიმალური გაჩერების ამოცანების ფასებს შორის

7. შესწავლილია ამერიკული ტიპის გაყიდვის ოფციონის ფასდადების ამოცანა ფინანსური ბაზრის დიფუზიური მოდელის შემთხვევაში და კავშირი შესაბამის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანასთან. მიღებულია ოფციონის სამართლიანი ფასის გამოსახულება, როგორც შესაბამისი ოპტიმალური გაჩერების ამოცანის ფასის ფუნქციისა და მოცემულია ოპტიმალური გაჩერების საზღვრისათვის ინტეგრალური განტოლება

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O., Sokhadze G.	On the problem of optimal stopping with incomplete data. Modern problems in Applied Mathematics, Second International Conference. Book of Abstracts, p. 60	Tbilisi, 2013
2	Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O., Sokhadze G.	On the reduction and convergence of payoffs. IV International Conference of the Georgian Mathematical Union. Book of Abstracts, p. 113-114 Radon-Nikodym derivative of	Tbilisi-Batumi, 2013

3	Dochviri B., Glonti O., Purtukhia O., Sokhadze G.	solution of differential equations with random right side. IV International Conference of the Georgian Mathematical Union. Book of Abstracts, p. 118-119	Tbilisi-Batumi, 2013
4	Glonti O., Purtukhia O.	Clark representation and independence of Brownian functions. Second International Conference "Modern problems in Applied Mathematics". Book of Abstracts, p. 62	Tbilisi, 2013
5	Glonti O., Purtukhia O.	Clark representation with explicit integrand and the knock-out barrier option pricing. IV International Conference of the Georgian Mathematical Union. Book of Abstracts, p. 119	Tbilisi-Batumi, 2013
6	Nadaraya E., Purtukhia O., Sokhadze G.	On Cramer-Rao Inequality in an Infinite Dimensional Space. The First Scientific Conference in Exact and Natural Sciences ENS-2013. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University	Tbilisi, 22-26 January, 2013
7	Sokhadze G., Zerakidze Z.	The consistent criteria for checking hypotheses in Hilbert space of measures. The First Scientific Conference in Exact and Natural Sciences ENS-2013. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University About nonparametric estimation	Tbilisi, 22-26 January, 2013

8		<p>of the Bernoulli regression function. The First Scientific Conference in Exact and Natural Sciences ENS-2013. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University</p>	<p>Tbilisi, 22-26 January, 2013</p>
9	<p>Babilua P., Nadaraya E., Sokhadze G.</p>	<p>Some Limit Properties of Maximal Likelihood Estimation in a Hilbert Space. Second International Conference "Modern Problems in Applied Mathematics". Tbilisi, 4-7 September, 2013. Book of Abstracts. p. 61-61</p>	<p>Tbilisi, 4-7 September, 2013</p>
10	<p>Babilua P., Nadaraya E., Sokhadze G.</p>	<p>On Integral Functionals from Gasser-Muller Estimators. Second International Conference "Modern Problems in Applied Mathematics".. Book of Abstracts. p. 67-67</p>	<p>Tbilisi, 4-7 September, 2013</p>
11	<p>Nadaraya E. Sokhadze G., Tkeshelashvili A.</p>	<p>რეგრესიის ფუნქციის გასერ-მიულერის შეფასების ფუნქციონალების შესახებ. აკად. ვიქტორ კუპრაძის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო სამეცნიერო სესია. თსუ-ს აკად. ი. ვეკუას გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი</p>	<p>თბილისი, 4 ნოემბერი, 2013</p>
	<p>ნადარაია ე., სოხაძე გ.</p>	<p>On the Clark integral representation of Brownian functional with explicit view of integrand</p>	<p>თბილისი,</p>

12		პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში (თსუ – 95)	22-26 იანვარი, 2013
	დლონტი ო., ფურთუხია ო.	Log Sobolev type inequalities for Poisson functional პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში (თსუ – 95)	თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013
13	ფურთუხია ო., ჯაოშვილი ვ.	On the optimal stopping of partially observable processes გმი XXVII გაფართოებული სემინარი	თბილისი, 22-25 აპრილი, 2013
	Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O., Sokhadze G.		
14	Bochorishvili R., Purtukhia O.	Mathematics at Tbilisi State University მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”	თბილისი, 4-7 სექტემბერი, 2013
15			

1. შესწავლილია არასრული მონაცემებისას ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა და მოცემულია სამართლიანი ფასის გაანგარიშების ალგორითმი
2. განხილულია ოპტიმალური ფასდადების ამოცანის რედუქციის პრობლემა და მიღებულია შედეგი ფასის გაანგარიშების ამოცანის ინტეგრალურ განტოლებებზე დაყვანის შესახებ
3. განხილულია დიფერენციალური განტოლებები შემთხვევითი შემფოთებებით. გამოთვლილია რადონ-ნიკოდიმის წარმოებულები და მათი საშუალებით განტოლებების ამონახსნისათვის აგებულია ოპტიმალური პროგნოზის ფორმულები
4. კლარკის ინტეგრალურ წარმოდგენაში ინტეგრანდისათვის მიღებულია ფორმულა ვინერის პროცესის ფუნქციონალის შემთხვევაში. დადგენილია ვინერის ფუნქციონალების დამოუკიდებლობისა და დამოკიდებულების კრიტერიუმები.
5. ნოკაუტ-ბარიერული ოფციონის გადასახადის ფუნქციისათვის მიღებულია კლარკის ინტეგრანდის ცხადი სახე
6. მიღებულია კრამერ-რაოს უტოლობის უსასრულო განზომილებიანი ანალოგი. მოცემულია გამოყენებები
7. მოცემულია ჰიპოთეზების შემოწმების მეთოდიკა ჰილბერტის სივრცისათვის
8. გამოკვლეულია ბერნულის ტიპის რეგრესიის არაპარამეტრული, გულოვანი შეფასებების აგების შესაძლებლობა. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებები

9. ჰილბერტის სივრცისათვის ფორმულირებულია მაქსიმალური დასაჯერობის პრინციპი და დამტკიცებულია შესაბამისი თვისებები
10. გამოკვლეულია გასერ-მიულერის შეფასების ინტეგრალური ფუნქციონალი. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებები
11. გამოკვლეულია გასერ-მიულერის შეფასების ზოგადი ფუნქციონალი. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებები
12. შემოთავაზებულია მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა დავადგინოთ კლარკის ინტეგრალური წარმოდგენის ფორმულაში მონაწილე ინტეგრანდი კვადრატით ინტეგრებადი ბროუნის მოძრაობის იმ ფუნქციონალებისათვის, რომელთა პირობითი მათემატიკური ლოდინი მალივენის აზრით დიფერენცირებადი. აღნიშნული მეთოდი შესაძლებლობას იძლევა ცხადი სახით ვიპოვოთ ინტეგრანდი იმ შემთხვევაში, როცა ფუნქციონალს არ გააჩნია მალივენის წარმოებულობა.
13. ნორმალურ მარტინგალთა კლასისა და პუასონის ფუნქციონალებისათვის სტოქასტური წარმოებულის ცნების ცხადი კონსტრუქციის საშუალებით შემოღებულია სობოლევის ტიპის სივრცეები და დამტკიცებულია სობოლევ-პუანკარესა და ლოგარითმული სობოლევის ტიპის უტოლობები შემთხვევითი სიდიდეებისათვის ამ სივრცეებიდან.
14. განხილულია კალმან-ბიუსის უწყვეტი მოდელი ნაწილობრივ დაკვირვებადი სტოქასტური პროცესებისათვის. არასრული მონაცემებით სტოქასტური პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა დაყვანილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანაზე სრული მონაცემებით. დამტკიცებულია შესაბამისი ფასების კრებადობები, როცა დაუკვირვებადი და დაკვირვებადი პროცესების მცირე შემფოთების პარამეტრები მიისწრაფიან ნულისაკენ.
15. აღწერილია მათემატიკის განვითარების ისტორია ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მისი დაარსებიდან დღემდე. აღმოცემულია აქ მოღვაწე მსოფლიო დონის ქართველი მათემატიკოსების ბიოგრაფიული მონაცემები და მათ მიერ მათემატიკური მეცნიერების განვითარებაში შეტანილი წვლილი. ნახვენებია, რომ თსუ-ში არსებული უდიდესი მათემატიკური სამეცნიერო-კვლევითი ტრადიციები და პედაგოგიური საქმიანობა, დღემდე წარმატებით გრძელდება თსუ-ს შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებში.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Бабилюа П., Дочвири Б., Пуртухия О., Сохадзе Г.	Об оптимальной остановке стандартного марковского процесса. Проблемы управления безопасностью сложных систем. Труды, т. XXI	Москва, 2013
2	Бабилюа П., Дочвири Б., Пуртухия О., Сохадзе Г.	Об оптимальной остановке и вариационных неравенствах. Проблемы управления безопасностью сложных систем. Труды, т. XXI	Москва, 2013
3	Babilua P., Dochviri B.	On One Problem of Optimal Control. Several problems of Applied Mathematics and Mechanics	New York, 2013

1. სტანდარტული მარკოვის პროცესისათვის გადაწყვეტილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა
2. მოცემულია კავშირი შემთხვევითი პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანებსა და ვარიაციულ უტოლობებს შორის
3. განხილულია ოპტიმალური გაჩერების ერთი ამოცანა. დამტკიცებულია, რომ დასმული ამოცანა დაიყვანება შტეფანის ტიპის განტოლებაზე

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	არაპარამეტრული სტატისტიკური შეფასებები და სტოქასტური ანალიზი	ნადარაია ე.	ბაბილუა პ., დოჭვირი ბ., სოხაძე გ., დლონტი ო., ფურთუხია ო., ხეჩინაშვილი ზ.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია ბერნულის რეგრესიის ფუნქციისათვის ნადარაია-ვატსონის ტიპის არაპარამეტრული გულოვან შეფასებათა კლასი. შესწავლილია ასიმპტოტურად გადაუადგილებს, ძალდებულობისა და ასიმპტოტურად ნორმალურობის საკითხები. დამტკიცებულია თეორემა აგებული შეფასების თანაბრად კრებადობის შესახებ. შესწავლილია ე.წ. ინტეგრალური ემპირიული პროცესის (ანუ კუმულატიური ემპირიული პროცესის) შემთხვევითი პროცესის თვისებები, კერძოდ, დამტკიცებულია ამ პროცესის ვინერის პროცესისაკენ კრებადობა. მოძებნილია მაქსიმალური გადახრის ზღვართი განაწილება და შემოთავაზებულია რეგრესიის ფუნქციაზე მარტივი ჰიპოთეზების შემოწმების კრიტერიუმები;</p> <p>შესწავლილია ბერნულის ტიპის რეგრესიის ფუნქციის არაპარამეტრული შეფასების ინტეგრალური კვადრატული გადახრის განაწილების ასიმპტოტური თვისებები;</p> <p>განხილულია მეორე სასაზღვრო ამოცანა შემთხვევით კოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის. მოცემულია ამონახსნის აგების პროცედურა;</p> <p>მიღებულია ექვივალენტობის პირობები შემთხვევით შემფოთებებიანი წრფივი განტოლებების ამონახსნების განაწილებების ზომებისათვის;</p> <p>მოცემულია ფერნიკ-სკოროხოლის ტიპის ინტეგრალის გამოთვლის ფორმულები;</p> <p>შესწავლილია არაერთგვაროვანი მარკოვის პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ზოგადი ამოცანა. ელემენტალურ ხდომილებათა სივრცისა და ფაზური სივრცის გაფართოვების გამოყენებით აგებულია ერთგვაროვანი მარკოვის პროცესი და დამყარებულია კავშირი არაერთგვაროვანი და ერთგვაროვანი მარკოვის პროცესების ოპტიმალური გაჩერების ამოცანების ფასებს შორის;</p> <p>შესწავლილია ამერიკული ტიპის გაყიდვის ოფციონის ფასდადების ამოცანა ფინანსური ბაზრის დიფუზიური მოდელის შემთხვევაში და კავშირი შესაბამის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანასთან. მიღებულია ოფციონის სამართლიანი ფასის გამოსახულება, როგორც შესაბამისი ოპტიმალური გაჩერების ამოცანის ფასის ფუნქციისა და მოცემულია ოპტიმალური გაჩერების საზღვრისათვის ინტეგრალური განტოლება.</p> <p>შემუშავებულია კლარკის ინტეგრალურ წარმოდგენაში მონაწილე ინტეგრანდის ცხადი სახით პოვნის მეთოდები, როცა ვინერის პროცესის კვადრატით ინტეგრირებადი ფუნქციონალი არ არის სტოქასტურად გლუვი. ნოკაუტ-ბარიერული ოფციონის გადასახადის ფუნქციისათვის დადგენილია კლარკის ინტეგრანდის ცხადი სახე.</p>			

ალგებრა-გეომეტრიის კათედრა

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
სრული პროფესორი თეიმურაზ ვეფხვაძე
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

თეიმურაზ ვეფხვაძე	სრული პროფესორი,
ქეთევან შაგვულიძე	ასოცირებული პროფესორი,
მიხეილ ამადლობელი	ასოცირებული პროფესორი,
ვახტანგ ლომაძე	ასოცირებული პროფესორი,
მალხაზ ბაკურაძე	ასოცირებული პროფესორი,
რუსლან სურმანიძე	ასისტენტ პროფესორი,

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ამოზნეკილი ტოპოლოგია: მრავალწახნაგების კატეგორიულ-ალგორითმული კვლევა	რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი DI/16/5-103/12	ი. გუბელაძე	მ. ბაკურაძე, ა. გამყრელიძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ჯერ დასრულებულია ორი 6-თვიანი პერიოდი. აღწერილია პოლიტოპური კომპლექსის ჰომ- კომპლექსები კომპლექსების მონოტონური ასახვების ტერმინებში.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

1	თეიმურაზ ვეფხვაძე გურამ გოგიშვილი ია მებონია ლამარა ქურჩიშვილი	მათემატიკა, მოვემზადოთ მათემატიკაში. სასერტიფიკაციო გამოცდებისა და განვითარებისათვ ის	თბილისი 2013 გამომცემლობა „უსტარი“	210
---	---	---	---	-----

მიმდინარე განათლების რეფორმის შესაბამისად, როცა შეიცვალა სასკოლო მათემატიკის შინაარსი, დღის წესრიგში დადგა მასწავლებელთა გადამზადების პროგრამა. მასწავლებლობის უფლების მოპოვება, რეფორმის მიხედვით, უკავშირდება სახელმწიფო სასერტიფიკაციო გამოცდის ჩაბარებას. ამ გამოცდებისთვის მზადებასა და კვალიფიკაციის ამაღლებას ემსახურება შექმნილი სახელმძღვანელო, რომელიც მოიცავს ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულ ყველა თემისა და საგამოცდო პროგრამით გათვალისწინებული საკითხების ანალიზს. ჩვენს მიერ წინა წლებში შექმნილია ყველა კლასის მოსწავლეებისათვის მათემატიკის სახელმძღვანელოები, რომლებსაც მინიჭებული აქვს შესაბამისი გრიფი.

ე) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თეიმურაზ ვეფხვაძე	About the teaching of elements of the modular arithmetic, IV International Scientific – methodological conference, Conference Proceeding		Kutaisi, Akaki Tsereteli state University	

ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმის შინაარსი ითვალისწინებს სკოლაში ახალი საკითხების განხილვას. დიდი ყურადღება ეთმობა დისკრეტული მათემატიკის იმ საკითხებს, რომლებიც მათემატიკის ახალ გამოყენებებს უკავშირდება. ნაშრომში განხილულია ის პრობლემები, რომლებიც ნაშთთა არითმეტიკისა და მისი გამოყენების სწავლებას უკავშირდება. გადმოცემულია ამ პრობლემების გადაჭრის საშუალებები, მათი სწავლებისას მათემატიკური კვლევის ძირითადი მეთოდების გამოყენების ხერხები.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

2	თეიმურაზ ვეფხვაძე	ასახვა, ასახვათა ტიპები მათემატიკა, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალი	1	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
სტატია სწავლების მეთოდოლოგიაშია, ეძღვნება ტრანსცენდენტულ განტოლებათა თეორიაში ასახვათა კლასიფიკაციის მნიშვნელობასა და გამოყენებას.					
№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	ქეთევან შავგულიძე	„ცნობილი რიცხვები და მათი თვისებები“ მათემატიკა, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალი	1	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
სტატიაში განხილულია სრულყოფილი რიცხვები, მოყვანილია აგრეთვე ფიბონაჩისა და ფერმას რიცხვების რამდენიმე საინტერესო თვისება.					
№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	რ.მეიერი თარგმნა და ფიგურები დაურთო მ. ბაკურაძემ	კოორდინატები-ანუ როგორ მოგაგნებთ მათემატიკოსი, მათემატიკა, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალი	1	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	4
ამ სტატიაში განიხილება ზოგიერთი თანამედროვე მიღწევა გეომეტრიაში, რომელსაც საფუძველი ჩაეყარა კოორდინატების შემოტანით.					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ქეთევან შავგულიძე	“On the dimensions of some spaces of generalized theta-series”, Lithuanian Mathematical Journal	Vol. 53, No. 2, April, 2013, pp.235-240 http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10986-013-9205-9	Lithuania, Lithuanian Mathematical Journal	6
დადგენილია ზოგიერთი ოთხცვლადიანი კვადრატული ფორმების შესაბამის განზოგადებულ თეტა-მწკრივთა ვექტორული სივრცეების განზომილებები და აგებულია ამ სივრცეების ბაზისები					

2	მ.ალხაზ ბაკურაძე	Formal group laws by Buchstaber, Krichever and Nadiradze coincide	Russ. Math. Surv. (68) 571. (2013) doi:10.1070/RM2013v068n03ABEH004842, <i>Uspekhi Mat. Nauk</i> , 2013, Volume 68, Issue 3(411) .	Turpion	2
3	მ.ალხაზ ბაკურაძე	Computing the Krichever genus	J. Homot. Relat. Struct., (2013) DOI 10.1007/s40062-013-0049-0	Springer	6
4	მ.ალხაზ ბაკურაძე	Transferred characteristic classes and generalized cohomology rings	J. Math. Sci., 189, 1 (2013)	Springer	65

2. ვამტკიცებთ, რომ ბუხშტაბერის კრიჩევერის და ნადირაძის ფორმალური ჯგუფები ერთმანეთს ემთხვევა.

3. ვთქვათ ψ არის გვარი რომლის ინვარიანტული დიფერენციალი არის ფესვი მეოთხე რიგის პოლინომიდან და κ აკლასიფიცირებს ფორმალურ ჯგუფს, რომელიც იზომორფულია უნივერსალური ფორმალური ჯგუფის მკაცრი იზომორფიზმით $xCP(x)$. ჩვენ ვამტკიცებთ, რომ რაციონალურ ბორდიზმების რგოლზე კრიჩევერ-ჰოჰნის გვარი φ_{KH} არის კომპოზიცია $\psi \circ \kappa$. ჩვენ ვაგებთ გარკვეულ ელემენტებს A_{ij} ლაზარის რგოლში და ვიძლევიტ კრიჩევერის უნივერსალური ფორმალური ჯგუფის ალტერნატიულ განსაზღვრებას. აქედან გამომდინარეობს რომ კრიჩევერის ფორმალური ჯგუფის კოეფიციენტების რგოლი არის ლაზარის რგოლის ფაქტორი $A_{ij}, i, j \geq 3$

ელემენტებით წარმოქმნილი იდეალით.					
4. შეისწავლება ურთიერთკავშირი ფიბრაციის ტრასფერირებულ მახასიათებელ კლასებსა და ტრანსფერირებული ფიბრაციის მახასიათებელ კლასებს შორის.					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	მიხეილ ამალღობელი	“Tensor completion in the category of R-groups over a ring R”,	Journal of Mathematical Sciences: Volume 193, Issue 3 (2013)		Page 353-358
დამტკიცებულია, რომ ტენზორული გასრულება გადანაცვლებადია ხარისხოვანი MR ჯგუფების პირდაპირი ჯამის და პირდაპირი ზღვრის ოპერაციებთან, მაგრამ საზოგადოდ არაა გადანაცვლებადი დეკარტულ ნამრავლთან და შებრუნებულ ზღვართან.					
6	მიხეილ ამალღობელი რემესლენიკოვი.	“Расширения централизаторов в нильпотентных группах”	Сиб. матем. Ж., 54, № 1 (2013)		8-20
სტატია ეძღვნება დაუყვანადი საკოორდინაციო ჯგუფებისა და ალგებრული სიმრავლეების შესახებ ჰიპოთეზის გადაჭრას 2-საფეხურიანი ხარისხოვანი ნილპოტენტური R ჯგუფთა კლასისათვის, სადაც R ევკლიდური რგოლია. დამტკიცებულია, რომ ამ შემთხვევაში სამართლიანია რ. ლინდონის [5] შედეგის ანალოგი თავისუფალი ჯგუფებისათვის, ხოლო მიასნიკოვ-ხარლამპოვიჩის თეორემის ანალოგი არა.					
7	მიხეილ ამალღობელი	“Tensor completion in the category of R-groups over a ring R”,	Journal of Mathematical Sciences: Volume 193, Issue 3 (2013)		Page 353-358
ხარისხოვან MR ჯგუფთა კატეგორია ასოციაციურ R რგოლისათვის ერთეულით გადმოცემულია [1]-ში ეს სტატია ეძღვნება იმ ნაწილობრივ ხარისხოვანი MR ჯგუფების შესწავლას, რომლებიც იზომორფულად ჩაიდგმება მათ ტენზორულ გასრულებებში R რგოლზე. ღოგორც შედეგი მიღებულია თავისუფალი MR ჯგუფებისა და თავისუფალი MR ნამრავლების აღწერა ჯგუფური კონსტრუქციების ენაზე.					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
8.	სურმანიძე	Tensor invariants and homogeneous Riemann spaces	Volume 195, Issue 2,	Journal of Mathematical Sciences November 2013	pp 245-257
http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10958-013-1577-1					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
9	ვახტანგ ლომაძე	A note on Ehrenpreis' fundamental principle,	438 (2013) 2083--2089	Elsevier	7

	Linear Algebra and its Applications			
ერენპრაისის ფუნდამენტური პრინციპი განზოგადებულია (F)sigma-სიმრავლეზე განსაზღვრული წრფივი კერძო წარმოებულნიანი დიფერენციალური განტოლებებისთვის.				

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
10	ვასტანგ ლომაძე	"Reduced polynomial matrices" in several variables, SIAM J. Control Optimization	51 (2013) 3258--3273	Philadelphia, PA SIAM	16

მრავალი ცვლადის წრფივი დინამიური სისტემებისთვის აგებულია დაყვანილი წრფივი პოლინომური რეზოლვენტები და განსაზღვრულია მათი მთელი ინვარიანტები.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
11	ვასტანგ ლომაძე	Duality in the behavioral systems theory, Automatica	49 (2013) 1510--1514	Elsevier	5

აგებულია ორადობა ვილემის ტიპის წრფივი დინამიური სისტემებისთვის, და ნაჩვენებია რომ მართვადობის და დაკვირვებადობის ცნებები ორადულია ერთმანეთის მიმართ.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
12	ვასტანგ ლომაძე	PBH test for multivariate LTID systems, Automatica	49 (2013) 2933--2937	Elsevier	5

პოპოვ-ბელევიჩ-ჰაუტუსის კლასიკური ტესტი მართვადობის შესახებ განზოგადებულია მრავალი ცვლადის წრფივი დინამიური სისტემებისთვის.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თეიმურაზ ვეფხვაძე	ზოგიერთი ცხრაკვლადიანი კვადრატული ფორმით დადებითი მთელი რიცხვების წარმოდგენათა რაოდენობის შესახებ	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013.

ნახვენებია, რომ ზოგიერთი დიაგონალური ცხრაცვლადიანი კვადრატული ფორმით რიცხვთა წარმოდგენის საპოვნელი ფორმულის მიღება შეიძლება დავიყვანოთ მახასიათებლიანი განზოგადებული თეტა-მწკრივებით შესაბამისი პარაბოლური ფორმების აგებაზე			
	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	თეიმურაზ ვეფხვაძე	მახასიათებლიანი განზოგადებული თეტა- ფუნქციები და ნახევრადმთელი წონის პარაბოლური ფორმები	ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი ინსტიტუტის გაფართოებული სემინარის სხდომები, აპრილი, 2013
აგებულია ნახევრადმთელი პარაბოლური ფორმები მახასიათებლიანი განზოგადებული თეტა- მწკრივების საშუალებით			
	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	თეიმურაზ ვეფხვაძე	On the number of representation of positive integers by the quadratic forms of 16 level	IV International Conference of the Georgian Mathematical Union, Tbilisi-Batumi, September 9-15, 2013
განხილულია 16 საფეხურის 9-ცვლადიანი კვადრატული ფორმით წარმოდგენათა რაოდენობის საპოვნელი ფორმულების ძირების პრობლემა და ამ პრობლემის გადაწყვეტის გზები.			
	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	თეიმურაზ ვეფხვაძე	About the teaching of elements of the modular arithmetic,	IV International Scientific – methodological conference, Conference, Kutaisi, June 1-2, 2013
ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულია ნაშთა არითმეტიკისა და მისი გამოყენების სწავლება. შინაარსობრივი ცვლილებები სწავლების შენაარსში მოითხოვს მათ მეთოდოლოგიურ დამუშავებასა და გადაცემის ხერხების შერჩევას. მოხსენებაში ამ პრობლემის გზებია წარმოდგენილი.			
	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5	თეიმურაზ ვეფხვაძე	About the problems of teaching of elements of the discrete mathematics	IV International Conference of the Georgian Mathematical Union, Tbilisi-Batumi, September 9-15, 2013
მოდულარული არითმეტიკის ელემენტები ნაწილია დისკრეტული მათემატიკისა, რომლითაც შეივსო თანამედროვე სწავლების შინაარსი. ამ საკითხების გადაცემის მეთოდოლოგიურ დამუშავებას ეძღვნება წარმოდგენილი მოხსენება.			
	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	თეიმურაზ ვეფხვაძე, გურამ გოგიშვილი	ქართული მათემატიკური ტერმინოლოგიის გამოყენებისა და დახვეწის ზოგიერთი აქტუალური საკითხი	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის

			ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, თბილისი 2013
<p>ქართული მათემატიკური თერმინოლოგიის სათავეებთან იდგნენწვენი სახელოვანი წინაპრები - ნიკოლოზ მუსხელიშვილი, გიორგი ნიკოლაძე, ანდრია რაზმაძე. მათ მონაპოვარს დაცვა და განვითარება სჭირდება. ქართული ენის მდიდარი ლექსიკაახალი მათემატიკური ტერმინების შექმნისა და ძველი ტერმინების დახვეწის შესაძლებლობას იძლევა. ნაშრომში გადმოცემულია ამ მიმართულებით ავტორთა კვლევის შედეგად მიღებული ზოგიერთი მოსაზრება.</p>			

	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
7	თეიმურაზ ვეფხვაძე, ქეთევან შავგულიძე	მოდულარულ ფუნქციათა გამოყენება კვადრატულ ფორმათა ანალიზურ თეორიაში	აკადემიკოს ვიქტორ კუპრაძის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონფერენცია, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 4 ნოემბერი, 2013.

გადმოცემულია კვადრატულ ფორმათა ანალიზურ თეორიაში მოდულარულ ფუნქციათა გამოყენებით მიღებული ახალი შედეგები, რომლებიც უკავშირდება განზოგადებულ თეტა-მწკრივების სივრცეთა ბაზისებს, ამ ფუნქციებით პარაბოლური ფორმების აგებასა და მათი საშუალებით კვადრატული ფორმებით წარმოდგენათა რაოდენობის საპოვნელი ახალი ფორმულების მიღებას.

	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
8	ქეთევან შავგულიძე	განზოგადებულ თეტა-მწკრივთა სივრცეების შესახებ	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013.

განხილულია ზოგიერთი კვატერნარული კვადრატული ფორმის მიმართ განზოგადებულ თეტა-მწკრივთა სივრცეები, აგებული ამ სივრცეების ბაზისები და გამოთვლილია განზომილებები.

	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
9	ქეთევან შავგულიძე	q^2 დისკრიმინანტის მქონე $(-2, q, 1)$ ტიპის კვადრატულ ფორმათა შესახებ	ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი ინსტიტუტის გაფართოებული სემინარის სხდომები, აპრილი, 2013

განხილულია $(-2, q, 1)$ ტიპის კვადრატული ფორმის აგების ალგორითმი ნებისმიერი კენტი მარტივი q -სთვის, ხოლო $q \equiv -1(mod 6)$ -სთვის ასეთი ტიპის კვადრატული ფორმები აიგო ცხადი სახით. შემდეგ ამ კვადრატული ფორმების საშუალებით ნაპოვნია პარაბოლურ ფორმათა სივრცეების ბაზისები და მიღებულია ფორმულები კვადრატული ფორმებით ნატურალური რიცხვის წარმოდგენათა რაოდენობისათვის.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
10	მ. ბაკურაძე	ბუსშტაბერის კრიფერის და ნადირაძის ფორმალური	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის

		ჯგუფები ემთხვევა.	სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013
ნაჩვენებია, რომ ბუნშტაბერის კრიფერის და ნადირაძის ფორმალური ჯგუფები ერთმანეთს ემთხვევა			
№	მომსენებელი/ მომსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
11	მ. ბაკურაძე	სასრული ჯგუფების მორავას K-თეორია.	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ა. რაზმაძის მათ. ინსტ. თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
გამოთვლილია მორავას K-თეორიის რგოლი K*(BG), G=G_38,...,G_41 ჯგუფებისათვის პალ-სენიორის სიიდან.			
№	მომსენებელი/ მომსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
12	მ.ამაღლობელი	MR-ჯგუფთა კატეგორიის შესახებ	ENS-2013 22-26 იანვარი თსუ
შემოტანილია MR-ჯგუფთა კატეგორიის ცნება სადაც R ასოციაციური რგოლია ერთეულით. აგრეთვე შემოტანილია საკვანძო კონსტრუქცია ამ კატეგორიაში – ტენზორული გასრულება და გადმოცემულია ამ კონსტრუქციის ძირითადი თვისებები			
13	მ.ამაღლობელი	ზუსტი ხარისხივანი MR-ჯგუფები	ENS-2013 22-26 იანვარი თსუ
ხარისხივან MR ჯგუფთა კატეგორია ასოციაციურ R რგოლისათვის ერთეულით გადმოცემულია [1]-ში ეს სტატია ეძღვნება იმ ნაწილობრივ ხარისხივანი MR ჯგუფების შესწავლას, რომლებიც იზომორფულად ჩაიდგმება მათ ტენზორულ გასრულებებში R რგოლზე. ლოგორც შედეგი მიღებულია თავისუფალი MR ჯგუფებისა და თავისუფალი MR ნამრავლების აღწერა ჯგუფური კონსტრუქციების ენაზე.			
№	მომსენებელი/ მომსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
14	ვახტანგ ლომაძე	დისკრეტული ტრაექტორიების „აწევა“	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013
ნაჩვენებია, რომ პოლინომური მატრიცის ყოველი დისკრეტული ტრაექტორია შეიძლება აწეულ იქნას მის უწყვეტ ტრაექტორიამდე. ეს შედეგი შეიძლება განხილულ იქნას როგორც ბორელის ერთი კლასიკური თეორემის განზოგადება.			

№	მომსენებელი/ მომსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	------------------------------	--------------------	---------------------------------

15	ვახტანგ ლომაძე	LTI დიფერენციალური სისტემების ტეილორის აპროქსიმაციები	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტი, თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
LTI დიფერენციალური სისტემისთვის აგებულია ტეილორის აპროქსიმაციები. ნაჩვენებია, რომ ეს აპროქსიმაციები წარმოადგენენ სისტემის სრულ ინვარიანტს, ანუ, მთლიანად განსაზღვრავენ მას.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თეიმურაზ ვეფხვაძე	On the number of representation of positive integers by the quadratic forms in nine variable of 16 level	28-th Journees Arithmetiques, July 1-5, 2013, Grenoble, France
განზოგადებული მახასიათებლიანი თეგა-მწკრივების გამოყენებით აგებულია 9/2 წონის პარაბოლური ფორმები და მათი გამოყენებით მიღებულია ფორმულები ყველა იმ ცხრაჯვალადიანი დიაგონალური კვადრატული ფორმით რიცხვთა წარმოდგენისათვის, რომელთა კოეფიციენტები არის 1 ან 4.			
2	ქეთევან შავგულიძე	On the quadratic form of type $(-2, q, 1)$ with discriminant q^2 http://at.yorku.ca/cgi-bin/abstract/cbqm-07	28-th Journees Arithmetiques, July 1-5, 2013, Grenoble, France
მოყვანილია $(-2, q, 1)$ ტიპის კვადრატული ფორმის აგების ალგორითმი ნებისმიერი კენტი მარტივი q -სთვის, ხოლო $q \equiv -1 \pmod{6}$ -სთვის ასეთი ტიპის კვადრატული ფორმები აგებულია ცხადი სახით. შემდეგ მათი საშუალებით მიღებულია ფორმულები კვადრატული ფორმებით ნატურალური რიცხვის წარმოდგენათა რაოდენობისათვის.			
3	მ. ბაკურაძე	On some rational and integral complex genera http://www.mathnet.ru/php/presentation.phtml?option_lang=eng&presentid=7026	Algebraic Topology and Abelian Functions, Conference in honour of Victor Buchstaber on the occasion of his 70th birthday. Steklov Mathematical Institute of RAS Lomonosov Moscow State University, Bogolyubov Laboratory of Geometrical Methods in Mathematical

			Physics P. G. Demidov Yaroslavl State University, Delone Laboratory of Discrete and Computational Geometry Moscow, 18–22 June 2013
<p>ვაგებთ გარკვეულ ელემენტებს A_{ij} ღაზარის რგოლში და ვიდევით კრიხევერის უნივერსალური ფორმალური ჯგუფის ალტერნატიულ განსაზღვრებას. აქედან გამოდინარეობს რომ კრიხევერის ფორმალური ჯგუფის კოეფიციენტების რგოლი არის ღაზარის რგოლის ფაქტორი $A_{ij}, i, j \geq 3$ ელემენტებით წარმოქმნილი იდეალით.</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების ღრო და ადგილი
4	Амаглобели М. Г	О проблеме Мясникова-Ремесленникова в классе нильпотентных групп	Международная школа-конференция по математическим проблемам информатики. Омск, 20-27 сентября 2013. Тезисы докладов
<p>განხილულია დაუყვანადი საკორდინაციო ჯგუფებისა და ალგებრული სიმრავლეების შესახებ ჰიპოთეზა 2- საფეხურიანი ხარისხოვანი ნილპოტენტური R ჯგუფთა კლასისათვის, სადაც R ეკვლიდური რგოლია. დამტკიცებულია, რომ ამ შემთხვევაში სამართლიანია რ. ლინდონის [5] შედეგის ანალოგი თავისუფალი ჯგუფებისათვის, ხოლო მიახნიკოვ-ხარლამპოვიჩის თეორემის ანალოგი არა.</p>			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მოდულარულ ფუნქციათა გამოყენება კვადრატულ ფორმათა ანალიზურ თეორიაში	თეიმურაზ ვეფხვაძე	თეიმურაზ ვეფხვაძე
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>კვადრატულ ფორმათა ანალიზური თეორია რიცხვთა თეორიის ის ნაწილია, რომელიც კვადრატული ფორმებით რიცხვთა წარმოდგენის პრობლემასთან დაკავშირებულ საკითხებს ეხება; ამ პრობლემებს მიუძღვნეს თავისი შრომები ეილერმა, გაუსმა, იაკობიმ, ვენკოვმა, ჰარდიმ, მინკოვსკიმ და სხვა ცნობილმა მათემატიკოსებმა, თუმცა პრობლემა ბოლომდე გადაწყვეტილი არ არის. ამ პრობლემის გადაწყვეტის გზებმა წარმოშვა ანალიზური მეთოდები, რომლებიც სხვადასხვა ტიპის განზოგადებულ თეტა-ფუნქციათა სივრცეების გამოკვლევას უკავშირდება. ამ მეთოდის გამოყენება სათავეს იღებს მე-20 საუკუნის დასაწყისში ინგლისელი მათემატიკოსის მორდელის შრომებიდან. მოდულარულ ფუნქციათა თეორიის გამოყენებით, მორდელმა შეძლო 9 კვადრატით მთელი დადებითი რიცხვების წარმოდგენის საკითხი დაეყვანა 7 კვადრატით რიცხვთა წარმოდგენაზე. ეს შედეგი შემდგომში გააუმჯობესა გიორგი ლომაძემ.</p> <p>მახასიათებელიანი განზოგადებული თეტა-ფუნქციების შემოღებამ საშუალება მოგვცა, რომ შეგვეშუშავებინა ერთიანი მიდგომანებისმიერი (როგორც კენტცვლადიანი, ასევე - ლუწცვლადიანი) კვადრატული ფორმებით ნატურალური რიცხვის წარმოდგენათა რაოდენობის ფორმულების მისაღებად. განხილულია 16 და 8 საფეხურის ცხრაჯვლადიანი კვადრატული ფორმები. მაგალითად, 8 საფეხურის შემთხვევაში შესაძლებელი გახდა</p>			

საკითხი 5 ან 3 კვადრატის შემცველი ფორმებით წარმოდგენაზე დაგვეყვანა. მიღებული შედეგები გავზავნილია დასაბუჯდად ლიტვის მათემატიკურ ჟურნალში (LMJ).			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	განზოგადებულ თეტა-მწკრივთა სივრცეები და რიცხვის წარმოდგენათა რაოდენობა კვადრატული ფორმებით	ქეთევან შავგულიძე	ქეთევან შავგულიძე
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>n ნატურალური რიცხვის f კვადრატული ფორმით წარმოდგენათა რაოდენობისთვის საჭიროა აგებულ იქნას განზოგადებულ თეტა-მწკრივთა სივრცეები, ამისათვის ჩვენს მიერ განხილულ იქნა ზოგადი ოთხკვლადიანი დიაგონალური და ზოგიერთი არადიაგონალური კვადრატული ფორმები, აიგო ამ ფორმებისათვის $P_n(x)$ სფერული ფუნქციები და შესაბამისი განზოგადებული თეტა-მწკრივები. მათგან შეირჩა წრფივად დამოუკიდებელი თეტა-მწკრივები, ასეთნაირად დადგინდა განზოგადებულ თეტა-მწკრივთა სივრცეების განზომილების ზედა საზღვრები. აღმოჩნდა, რომ ჩვენს მიერ განხილულ ყველა კონკრეტულ შემთხვევაში თეტა-მწკრივთა სივრცეების განზომილების ზედა საზღვრები დაემთხვა თვით განზომილებას.</p> <p>კვადრატული ფორმებით ნატურალური რიცხვის წარმოდგენათა რაოდენობისათვის ფორმულების მისაღებად ხშირად საჭიროა გარკვეული ტიპის კვადრატული ფორმები, ამისათვის ჩვენ დავადგინეთ q^2 დისკრიმინანტის მქონე $(-2, q, 1)$ ტიპის კვადრატული ფორმის აგების ალგორითმი ნებისმიერი კენტი მარტივი q-სთვის, ხოლო $q \equiv -1 \pmod{6}$ - სთვის ასეთი ტიპის კვადრატული ფორმები აიგო ცხადი სახით. შემდეგ მათი საშუალებით მივიღეთ ფორმულები კვადრატული ფორმებით ნატურალური რიცხვის წარმოდგენათა რაოდენობისათვის.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	სასრული ჯგუფების მორავას K-თეორიის ატლასი	მალხაზ ბაკურაძე	ალექსანდრე ლომაძე, დოქტორანტი, ნათია გაჩეჩილაძე, დოქტორანტი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>მომზადდა და გამოსაქვეყნებლად მიღებულია სტატიები.</p> <p>M. Bakuradze, M. Jibladze, Morava K-theory rings of groups G_{38}, \dots, G_{41} of order 32, Journal of K-theory, (2013), accepted. (available arXiv:1102.3378v3) გამოთვლილია მორავას K-თეორიის რგოლი $K^*(BG)$, $G=G_{38}, \dots, G_{41}$ ჯგუფებისათვის ჰალსენიორის სიდან.</p> <p>M. Bakuradze, On Buchstaber formal group law and some related genera, Proc. Steklov Math Inst., (2013), accepted.</p> <p>რაციონალურ ბორდიზმების რგოლზე განხილულია ბუსშტაბერ-კრიჩევერის ფორმალური ჯგუფის მაკლასიფიცირებელი ჰომომორფიზმი.</p>			

<p>გაკეთდა პრეზენტაციები უნივერიტეტის სტუდენტურ კონფერენციებზე.</p> <p>ა. ლომაძე, სასრული ჯგუფების მორავას თეორიის ეილერის მახასიათებლის გამოთვლა. (გამოთვლილია ეილერის მახასიათებელი 17 არაიზომორფული 128 რიგის ჯგუფისათვის)</p> <p>ნ. გაჩეჩილაძე, ზოგიერთი 64 რიგის 2-ჯგუფის კომპლექსური წარმოდგენები. (გამოთვლილია კომპლექსური წარმოდგენების რგოლი 64 რიგის ზოგიერთი ჯგუფისთვის)</p>

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	ჯგუფთა თეორია, მოდულების თეორია, ალგებრის ალგორითმული პრობლემები.	მიხეილ ამალღობელი	მიხეილ ამალღობელი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

შემოტანილია R- ჯგუფთა მრავალსახეობების და ამ მრავალსახეობაში ჯგუფთა ტენზორული გასრულებები. შესწავლილია R - ჯგუფთა აბელური მრავალსახეობები და დაწყებულია R -ჯგუფთა ნილპოტენტური მრავალსახეობების შესწავლა. დამტკიცებულია, რომ 2 საფეხურიანი ნილპოტენტური ჯგუფის გასრულება 2 საფეხურიანი ნილპოტენტურია.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5.	დაუყვანადი იზოტროპიის ჯგუფის მქონე რიმანის ერთგვაროვანი სივრცეები და მათთან დაკავშირებული ტენზორული ინვარიანტები	რ. სურმანიძე	რ. სურმანიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

გამოქვეყნებული შრომა: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10958-013-1577-1>

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	სინგულარული წრფივი დინამიური სისტემების აღწერა მდგომარეობათა სივრცეში	ვახტანგ ლომაძე	ვახტანგ ლომაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

სინგულარული წრფივი დინამიური სისტემა ეს არის სისტემა რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს იმპულსური ტრაექტორიები. არსებობს კარგად განვითარებული თეორია ჩვეულებრივი (ანუ რეგულარული) წრფივი დინამიური სისტემების წარმოდგენისა „მდგომარეობათა სივრცეში“. ეს თეორია განზოგადებულია სინგულარულ შემთხვევაზე. ამ განზოგადებისას გამოყენებულია ალგებრულ-გეომეტრიული იდეები.

დიფერენციალური განტოლებების კათედრა

I. 2. სტრუქტურული ერთეულის ხელმძღვანელი
 პროფ. თამაზ თადუმაძე, tamaz.tadumadze@tsu.ge, ტ. 593 61 23 74

I. 3. კათედრის პერსონალური შემადგენლობა

ასოც. პროფესორები: გრიგორ გიორგაძე, თამაზ თადუმაძე, ილია თავხელიძე, რომან კოპლატაძე, ოთარ ჯოხაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საწყისი მონაცემების ოპტიმიზაციის ამოცანები ზოგიერთი კლასის ნეიტრალური ფუნქციონალური დიფერენციალური განტოლებებისთვის: ვარიაციის ფორმულები, ოპტიმალური პირობები, არსებობის თეორემები, (გრანტი № 31/21)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თ. თადუმაძე	თ. თადუმაძე ნ. გორგოძე
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) კვაზიწრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებებისთვის ცვლადი დაგვიანებებით დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი მომენტის ცალმხრივი და ორმხრივი ვარიაციის შემთხვევაში. ვარიაციის ფორმულებში გამოვლენილია უწყვეტი საწყისი პირობისა და ფაზურ კოორდინატებში შემაჯავალი დაგვიანების ფუნქციის შემოღობვის ეფექტები.</p>				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ფუნქციონალურ დიფერენციალურ და დისკრეტულ განტოლებათა ამონახსნების ასიმპტოტიკა	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	რ. კოპლატაძე	რ. კოპლატაძე

2	ტური ყოფაქცევის შესახებ (გრანტი № 31/09)			
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
დაგვიანებულ არგუმენტიანი ფუნქციონალურ დიფერენციალურ განტოლებებისათვის მიღებულია საკმარისი (აუცილებელი და საკმარისი) პირობები იმისა რომ განტოლებას გააჩნდეს A ან B თვისება.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	ზოგიერთი არასტაციონარული მოდელის გამოკვლევა და მათი რიცხვითი ამოხსნა (გრანტი № 31/32)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ს. ხარიბეგაშვილი	ს. ხარიბეგაშვილი, ო. ჯოხაძე, თ. ჯანგველაძე, ზ. კილურაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

უწყვეტ ფუნქციათა სივრცეში, ტალღის განტოლებათა ერთი არაწრფივი კლასისათვის, გამოკვლეულია კოში-დარბუს სასაზღვრო ამოცანა გლობალური ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობის და არარსებობის თვალსაზრისით. შესწავლილია ასევე ამოცანის ლოკალურად ამოხსნადობის საკითხი.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Mansimov K. , Melikov T., Tadumadze T.	Variation formulas of solution for controlled delay functional-differential equation taking into account delays perturbations and the mixed initial condition. <i>Mem. Diff. Eq. Math. Phys.</i>	58 (2013)	Tbilisi, Tbilisi University Press	8
2	Tadumadze T.	On the well-posedness of the Cauchy problem for a functional differential equation taking into account variable delay perturbations. <i>Proceedings of the International Conference Lie Groups, Differential Equations and Geometry</i> , June, 10-22, 2013, Batumi, Georgia, v. 2.		Tbilisi, Technical University Press	5

ანოტაციები

1. მიღებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები არაწრფივი სამართი დაგვიანებულ არგუმენტიანი ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის საწყისი მომენტის, მუდმივი დაგვიანებების, საწყისი ვექტორის, საწყისი ფუნქციებისა და მართვის ფუნქციის შემოთავაზების მიმართ.

2. ჩამოყალიბებულია თეორემები ამონახსნის უწყვეტობის შესახებ საწყისი მონაცემებისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შემოთავაზების მიმართ. საწყისი მონაცემების ქვეშ იგულისხმება საწყისი მომენტის, ცვლადი დაგვიანების, საწყისი ვექტორისა და საწყისი ფუნქციის ერთობლიობა.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბკპრდების რაოდენობა
1	Diego Caratelli (Netherlands), Johan Gielis (Belgium), Ilia Tavkheldze(Georgia), Paolo Emilio Ricci (Italy)	Some properties of Bulky Links, Generated by Generalized Mobius Listing's Bodies GML. <i>Proceedings of the International Conference "Lie Groups, Differential Equations and Geometry"</i> , June, 10-22, 2013, Batumi, Georgia. v. I.		Tbilisi, Technical University Press	13
2	D.Caratelli, M.Rogava, I. Tavkheldze and M.Transirico,	On Some Characteristics of the Moving Generalized Mobius-Listing's Bodies, <i>Journal Applied Mathematics, Informatics and Mechanics</i>	v.17, no. 1, 2012	Tbilisi Tbilisi State University	13
3	ალფრედ რენე (თარგმნა და გამოსაქვეყნებლად მოამზად ი. თავხელიძემ)	დიალოგი მათემატიკის გამოყენების შესახებ "მათემატიკა" სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალი	№ 1 VII, 2013	თბილისი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	12

ანოტაციები

1. In the present paper we consider the "bulky knots" and "bulky links", which appear after cutting of a Generalized Möbius Listing's GML_n^4 bodies (with correspondingly radial cross sections square) along different Generalized Möbius Listing's surfaces GML_n^2 situated in it. Aim of this article is to investigate the number and geometric structure of the independent objects which appear after such a cutting process of GML_n^4 bodies. In the most cases we are able to count the indices of the resulting mathematical objects according to the known tabulation for Knots and Links of small complexity. (წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია GML_n^4 -ტიპის განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის სხეულები და მათი "გაჭრის" შედეგად ამავე ტიპის სხეულებისა და ზედაპირებისაგან წარმოქმნილი კვანძები და ხლართები. შესწავლილია მათი რაოდენობა, სტრუქტურა და გეომეტრიული მახასიათებელი).

2. The accurate estimation of physical characteristics (such as volume, surface area, length, or other specific parameters) relevant to human organs is of fundamental importance in medicine. The aim of this article is, in this respect, to provide a general methodology for the evaluation, as a function of time, of the volume and center of gravity featured by moving generalized Möbius listing's bodies used to describe different human organs. (განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის სხეულის მოძრაობის განტოლების საშუალებით მოდელირებულია ზოგიერთი შინაგანი ორგანოს მოძრაობა. ამ სხეულის გეომეტრიული და ფიზიკური პარამეტრები გამოთვლილია დროში).

2) უცხოეთში

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 *	G.Giorgadze, G. Khimshiasvili.	Cyclic configurations of spherical polygons. Doklady Mathematics	v. 87, no. 3, 2013,	Springer	4
ანოტაცია					
შესწავლილია ბიცენტრული მრავალკუთხედების ერთგანზომილებიანი ოჯახები ფიქსირებული ჩახაზული და შემოხაზული წრეწირებით. კვლევის ძირითადი ობიექტია სახსრული მექანიზმისაგან ინდუცირებული მოდულების სივრცის ტოპოლოგია და ბიცენტრული n -კუთხედების ექსტრემალური ფართობები. დადგენილი იქნა, რომ ლუწი n -სათვის ბიცენტრული მრავალკუთხედების მოდულების სივრცეს აქვს კვადრატული განსაკუთრებული წერტილები, რომელთა რაოდენობა შეფასებულია ზევიდან წრეწირების რადიუსებითა და წრეწირების ცენტრებს შორის მანძილის საშუალებით					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 *	Tadumadze T.	On the existence of an optimal element in two-stage optimal problems with delays. <i>Georgian Math. J.</i>	v. 20 (2013), no. 3	Germany, de Gruyter	23
ანოტაცია					
დამტკიცებულია ოპტიმალური ელემენტის არსებობის თეორემები ორსაფეხურიანი არაწრფივი მართვის ამოცანისთვის მუდმივი დაგვიანებებით ფაზურ კოორდინატებში, ზოგადი სასაზღვრო პირობებით და ფუნქციონალით. ელემენტის ქვეშ იგულისხმება საწყისი და გადართვის მომენტების, საწყისი ვექტორისა და ფუნქციის, დაგვიანების პარამეტრების, მართვის ფუნქციისა და საბოლოო მომენტის ერთობლიობა. ერთობლიობა					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 *	Diego Caratelli (Netherlands), Johan Gielis (Belgium), Ilia Tavkheldze (Georgia), Paolo Emilio Ricci(Italy)	Spherical Harmonic Solution of the Robin Problem for the Helmholtz Equation in a Supershaped Shell - J. <i>Applied Mathematics,</i>	v.4, no. 1, 2013	Scientific Research http://www.scirp.org/journal/am	8
2	Diego Caratelli (Netherlands), Johan Gielis (Belgium), Ilia Tavkheldze (Georgia), Paolo Emilio Ricci(Italy)	Fourier-Hankel solution of the Robin problem for the Helmholtz equation in supershaped annular domains – J. <i>Boundary Value Problems</i>	2013 253	A Springer Open Journal http://www.boundaryvaluepro	11

				bloms.com/content/2013/1/253	
3	I. Tavkheldze (Georgia) J.Gielis(Belgium), C.Cassisa, and P.E.Ricci (Italy),	“About “Bulky” Links, Generated by Generalized Möbius-Listing's bodies GMLⁿ₃ “ - Rendiconti Lincei Mat. Appl.	24 (2013)	Academia de Lincei (Italy)	28
4	Johan Gielis (Belgium), Ilia Tavkheldze (Georgia), Paolo Emilio Ricci(Italy)	Veliki uzlovi I poveznici dobivene rezanjem generaliziranih Möbius-Listing tijela (Croatian per. Tanja Soucie), - Poučak - Časopis za metodiku i nastavu matematike;	Godina 13., Broj 51., Listopa d 2012	Croacia (ხორვატია) სტატია გამოსულია ხორვატიულ ენაზე	9
5	I. Tavkheldze	“About Some Properties of the Ribbon Links, which are Generated by Generalized Möbius Listing's surfaces GMLⁿ_m .” - Journal of Mathematical Sciences (Translated from <i>Sovremennaya Matematika i Ee Prilozheniya (Contemporary Mathematics and Its Applications), V. 79,</i>)	June 2013, v .91, Iss ue 6	Springer http://link.springer.com/article/ 10.1007%2Fs10958-013-1366-x ;	18
6	Johan Gielis (Belgium), Ilia Tavkheldze (Georgia), Paolo Emilio Ricci(Italy)	“ Bulky Links, which are Generated by Generalized Möbius-Listing's bodies GMLⁿ₂ “, <i>Journal of Mathematical Sciences, (translation of Sovremennaya Matematika I ee Prilozeniya (Contemporary Mathematics and its applications)</i>	v.193, Issue 3, Septem ber 2013	Springer http://link.springer.com/article/ 10.1007/s10958-013-1474-7	13

ანოტაციები

1. The Robin problem for the Helmholtz equation in normal-polar shells is addressed by using a suitable spherical harmonic expansion technique. Attention is in particular focused on the wide class of domains whose boundaries are de-fined by a generalized version of the so-called “superformula” introduced by Gielis. A dedicated numerical procedure based on the computer algebra system Mathematica© is developed in order to validate the proposed methodology. In this way, highly accurate approximations of the solution, featuring properties similar to the classical ones, are obtained. (ნაშრომში შესწავლილია რობენის ამოცანა ჰელმჰოლცის განტოლებისთვის ისეთი გარსული ტიპის ზედაპირებზე, რომლებიც ე.წ. “სუპერფორმულით” არის წარმოდგენადი. გამოყენებულია ამ არეებისათვის სპეციალურად დამუშავებული სფერული ფუნქციების მწკრივების ტექნიკა. პრაქტიკულადაა ნაჩვენები მიახლოებითი ამონახსნის მაღალი სიზუსტე).
2. The Robin problem for the Helmholtz equation in normal-polar annuli is addressed by using a suitable Fourier-Hankel series technique. Attention is in particular focused on the wide class of domains whose boundaries are defined by the so-called superformula introduced by Gielis. A dedicated numerical procedure based on the computer algebra system Mathematica© is developed in order to validate the proposed methodology. In this way, highly accurate approximations of the solution, featuring properties similar to the classical ones, are obtained.(ნაშრომში შესწავლილია რობენის ამოცანა ჰელმჰოლცის განტოლებისთვის ისეთ არეებში, რომლებიც ე.წ. “სუპერფორმულით” არის წარმოდგენადი. გამოყენებულია ამ არეებისათვის სპეციალურად დამუშავებული ფურიე-ჰანკელის სფერული ფუნქციების მწკრივების მეთოდი და პროგრამული პაკეტის „Mathematica©“ საშუალებით პრაქტიკულადაა ნაჩვენები მიახლოებითი ამონახსნის მაღალი სიზუსტე).
3. In the present paper we consider the “bulky knots” and “bulky links”, which appear after cutting a Generalized Möbius Listing’s GML^n_3 body (whose radial cross section is a plane 3-symmetric figure with three vertices) along

different Generalized Möbius Listing's surfaces GML_n^2 situated in it. This article is aimed to investigate the number and geometric structure of the independent objects appearing after such a cutting process of GML_n^3 bodies. In most cases we are able to count the indices of the resulting mathematical objects according to the known tabulation for Knots and Links of small complexity. (წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია GML_n^4 -ტიპის განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის სხეულები და მათი "გაჭრის" შედეგად ამავე ტიპის სხეულებისა და ზედაპირებისაგან წარმოქმნილი კვანძები და ხლართები. შესწავლილია მათი რაოდენობა, სტრუქტურა და სხვა გეომეტრიული მახასიათებელი).

4. სტატია გამოსულია ხორვატულ ენაზე და ის გადათარგმნილია ჟურნალის რედაქციის ინიციატივით და ავტორების თანხმობით. სტატიაში აღწერილია განზოგადებულ მებიუს-ლისტინგის სხეულების ანალიზურად ჩაწერის მეთოდოლოგია და მოტანილია რამოდენიმე თვისება, რომლის დამტკიცებაც იოლდება ამგვარი სხეულების ანალიზური წარმოდგენის საშუალებით. აგრეთვე აღწერილია ის ახალი ფენომენები რაც სხეულის სტრუქტურითაა გამოწვეული, აგრეთვე მითითებულია ამგვარი სტრუქტურების გამოყენებებზე ბიოლოგიასა და ქიმიაში;

5. The present paper is devoted to ribbon knots and ribbon links that appear after cutting generalized Möbius–Listing surfaces GML_n^m along sets of lines parallel to their basic line. In some particular cases, we count the indices of the resulting mathematical objects according to the known classification for the standard knots and links. (წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია GML_n^4 -ტიპის განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის ზედაპირები და მათი "გაჭრის" შედეგად ამავე ტიპის ზედაპირებისგან წარმოქმნილი კვანძები და ხლართები. შესწავლილია მათი რაოდენობა, სტრუქტურა და სხვა გეომეტრიული მახასიათებელი).

6. In the present paper we consider the "bulky knots" and "bulky links", which appear after cutting of a Generalized Möbius Listing's GML_n^2 body (with radial cross section a convex plane 2-symmetric figure with two vertices) along a different Generalized Möbius Listing's surfaces GML_n^2 situated in it. Aim of this article is to investigate the number and geometric structure of the independent objects which appear after such a cutting process of GML_n^2 bodies. In most cases we are able to count the indices of the resulting mathematical objects according to the known classification for the standard Knots and Links. (წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია GML_n^4 -ტიპის განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის სხეულები და მათი "გაჭრის" შედეგად ამავე ტიპის სხეულებისა და ზედაპირებისაგან წარმოქმნილი კვანძები და ხლართები. შესწავლილია მათი რაოდენობა, სტრუქტურა და სხვა გეომეტრიული მახასიათებელი).

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 *	R. Koplatadze, S. Pinelas	On oscillation of solutions of second order nonlinear difference equations. <i>J. Math. Sci.</i>	№5, 2013	<i>Springer</i>	11
2	R. Koplatadze	Oscillatory properties of solutions of generalized Emden-Fowler equations. <i>Springer Proc. in Mathematics and Statistics</i>	№47, 2013	<i>Springer</i>	18

3 *	R. Koplatadze	Oscillation criteria for higher order nonlinear functional differential equations with advanced argument. <i>Nonlinear Oscillations</i>	№16, 2013	Springer	21
ანოტაციები					
<p>1. მეორე რიგის არაწრფივი დაგვიანებულ არგუმენტიანი ხვაობიანი განტოლებისთვის დადგენილია ყველა წესიერი ამონახსნების რხევადობის საკმარისი, აუცილებელი და საკმარისი პირობები.</p> <p>2. არსებითად არაწრფივი ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის დადგენილია საკმარისი, აუცილებელი და საკმარისი პირობები იმისა, რომ განტოლებას ჰქონდეს B თვისება.</p> <p>3. არსებითად არაწრფივი ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის დადგენილია საკმარისი, აუცილებელი და საკმარისი პირობები იმისა, რომ განტოლებას ჰქონდეს A თვისება.</p>					
1	O. Jokhadze *	The global Cauchy problem for wave equations with nonlinear damping term. (Russian) <i>Differentsial'nye Uravneniya</i>	.v. 9 (2013), no. 12	Moscow (Minsk), "Nauka/Interperiodica"	8
2	O. Jokhadze, * S. Kharibegashvili	The Cauchy-Darboux problem for the one-dimensional wave equation with power nonlinearity. (Russian) <i>Siberian Math. Journal</i>	. v. 54 (2013), no. 6	Новосибирск, Институтом математики им. С. Л. Соболева Сибирского отделения Российской Академии наук	17
3	O. Jokhadze, * S. Kharibegashvili	Вторая задача Дарбу для волнового уравнения со степенной нелинейностью“, <i>Differentsial'nie Uravneniya</i> , Дифференциальные Уравнения,	v. 94(2013), no.6	Moscow, МАИК Наука/Interperiodica Moscow(Minsk) Nauka/Interperiodica	19

4	С.С. Харибегаш * ВИЛИ, О.М.Джохадзе*		том 49(2013), № 12	Минск	18
---	---	--	-----------------------	-------	----

ანოტაციები

1. არაწრფივი დამხშობი წვერის შემცველი ტალღის განტოლებისათვის გამოკვლეულია კოშის ამოცანა. განხილულია გლობალური ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობისა, არაერთადერთობისა და გლობალური კლასიკური ამონახსნის არარსებობის საკითხები.
2. ხარისხოვანი არაწრფივობის შემცველი ტალღის ერთგანზომილებიანი განტოლებისთვის განხილულია კოში-დარბუს ამოცანა, რომლისთვისაც გამოკვლეულია გლობალური ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა. შესწავლილია ასევე ამ ამოცანის ლოკალური ამონახსნის არსებობისა და გლობალური ამონახსნის არარსებობის საკითხები.
3. არაწრფივი დისიპატიური წვერის შემცველი ტალღის განტოლებისათვის გამოკვლეულია კოში-გურსას ამოცანა. განხილულია გლობალური ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობისა და არარსებობის საკითხები. შესწავლილია ასევე დასმული ამოცანის ლოკალური ამონახსნადობა.
4. ხარისხოვანი არაწრფივობის შემცველი ტალღის ერთგანზომილებიანი განტოლებისათვის შესწავლილია დარბუს მეორე ამოცანა. დადგენილია გლობალური ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა. გამოკვლეულია ამოცანის ლოკალური ამონახსნადობისა და გლობალური ამონახსნის არარსებობის საკითხები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	G.Giorgadze	Regular systems of ODE and Riemann-Hilbert boundary value problem.	Second International Conference "Modern Problems In Applied Mathematics" September 4-7, 2013, Tbilisi, Georgia
მოსხენების ანოტაცია			
<p>მოსხენებაში განხილულია რიმან-ჰილბერტის სასაზღვრო ამოცანის კერძო ინდექსების საშუალებით მერომორფულ კოეფიციენტებიანი დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემის აღდგენის პრობლემა. ჩამოყალიბებულია ის საკმარისი პირობები, რომლებსაც ეს რიცხვითი ინვარიანტები უნდა აკმაყოფილებდეს, რომ სისტემის აღდგენა მოხდეს დამატებითი განსაკუთრებული წერტილების გარეშე.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	თ. თადუმაძე	საწყისი ელემენტის ოპტიმიზაცია წრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის შერეული საწყისი პირობით	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის I სამეცნიერო კონფერენცია, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი
2	თ. თადუმაძე	ოპტიმალური საწყისი მონაცემების არსებობის თეორემები კვაზი-წრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებებისათვის	თსუ ი. ვეკუას სახ.გამოყენებითი მათემატიკის ინტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები, 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი

3	T. Tadumadze	Variation Formulas of Solution for a Class of Neutral Functional Differential Equation Taking into Account Delay Function Perturbation and the Continuous Initial Condition	Second International Conference "Modern Problems In Applied Mathematics" September 4-7, 2013, Tbilisi, Georgia
---	--------------	---	--

4	T.Tadumadze N. Gorgodze	Initial data optimization problems for one class of neutral functional differential equation with the continuous initial condition	International Workshop on the Qualitative Theory of Differential Equations "QUALITDE – 2013" Dedicated to the 100th birthday anniversary of Professor L. Magnaradze December 20 - 22, 2013, Tbilisi, Georgia
---	----------------------------	--	--

მოხსენებების ანოტაციები.

- მიღებულია საწყისი მომენტის, დაგვიანების პარამეტრის და საწყისი ფუნქციების ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები.
- დამტკიცებულია ოპტიმალური საწყისი და საბოლოო მომენტების, ოპტიმალური საწყისი ფუნქციების და მართვის, ოპტიმალური დაგვიანების პარამეტრებისა და საწყისი ვექტორის არსებობის თეორემები.
- კვაზიწრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი მომენტის, საწყისი ფუნქციის, დაგვიანების ფუნქციისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შემფოთებების მიმართ.
- კვაზიწრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის მიღებულია საწყისი მონაცემების ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	ილია თავხელიძე, მარია ტრანსირიკო (სალერნოს	დირიხლეს ამოცანის ამონახსნის ერთადერთობის თეორემა მაღალი რიგის	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის I სამეცნიერო კონფერენცია, 22-26

	უნივერსიტეტი, იტალია)	სპეციალური სახის ელიფსური დიფერენციალური განტოლებისათვის ნახევარსივრცეში	იანვარი, 2013, თბილისი
2	ილია თავხელიძე, მამანტი როგავა (ნეოკლინიკა, გენეტიკის ინსტიტუტი, ბიოლოგიის დეპარტამენტი)	გულის სიმძიმის ცენტრის ღერძის მიმართ სისტოლურ-დიასტოლური მოძრაობის ცვლილებათა ალგორითმი ნორმისა და პათოლოგიის დროს	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის I სამეცნიერო კონფერენცია, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი
3	ი. თავხელიძე	რამდენიმე შენიშვნა განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის სხეულის “გაჭრის” შედეგად წარმოქმნილი მოცულობითი ხლართების სტრუქტურის შესახებ	თსუ ი. ვეკუას სახ.გამოყენებითი მათემატიკის ინტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები, 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
4	Diego Caratelli (Netherlands), Johan Gielis (Belgium), Ilia Tavkheldze (Georgia), Paolo Emilio Ricci (Italy)	Some properties of “Bulky” Links, Generated by Generalized Möbius Listing’s Bodies GML_n^4	International Conference Lie Groups, Differential Equations and Geometry, June, 10-22, 2013, Batumi, Georgia
5	ილია თავხელიძე, მამანტი როგავა (ნეოკლინიკა, გენეტიკის ინსტიტუტი, ბიოლოგიის დეპარტამენტი)	გულის ანატომიურ აგებულებასთან მიახლოებული მოდელის სიმძიმის ცენტრის ღერძის მიმართ სისტოლურ-დიასტოლური მოძრაობის ცვლილებათა ალგორითმი ნორმისა და პათოლოგიის დროს	კადემიკოს ნოდარ ყიფშიძის 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, 12 ნოემბერი, 2013, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი

მოსხენებების ანოტაციები

1. განხილულია მაღალი რიგის, დიფერენციალური სახის, ელიფსური დიფერენციალური განტოლება ცვლადი უსასრულოდ გლუვი კოეფიციენტებით

$$\sum_{|\alpha|=m} D^\alpha (a_\alpha(x) D^\alpha u(x)) = f(x)$$

ნახევარსივრცეში $R_+^n \equiv \{x = (x_1, \dots, x_n) : x_n > 0\}$.

დამტკიცებულია დირიხლეს სასაზღვრო ამოცანის განზოგადებული ამონახსნის ერთადერთობის თეორემა როდესაც “ენერჯის ინტეგრალი” შემოსაზღვრულია.

2. შემოთავაზებულია ერთი ორიგინალური მათემატიკური მოდელი, რომელმაც თვალსაჩინო ხელშესახები გახადა გულის კუნთის – მიოკარდიუმისა და კამერების რემოდელირების, ანატომიური და ფიზიოლოგიური დინამიურობის რეალური სურათი.

3. მოყვანილია რამდენიმე შენიშვნა განზოგადებული მებიუს-ლისტინგის სხეულის “გაჭრის” შედეგად წარმოქმნილი მოცულობითი ხლართების სტრუქტურის შესახებ. გამოყოფილია ორი ფენომენი: ა) ერთი გაჭრით მიიღება ორზე მეტი სხეული და რაოდენობა დამოკიდებულია რადიალური ჭრილის სიმეტრიულობასა და გრეხვის ხარისხზე. ბ) ერთი გაჭრით მიიღება სხვადასხვა რადიალური კვეთის მქონე სხეულები.

4. In the present report we consider the “bulky knots” and “bulky links”, which appear after cutting a Generalized Mo“bius Listing’s GML_n^4 body (whose radial cross section is a plane 4-symmetric figure with four

vertices) along different Generalized Möbius Listing's surfaces GML_n^2 situated in it. This article is aimed to investigate the number and geometric structure of the independent objects appearing after such a cutting process of GML_n^4 bodies. In most cases we are able to count the indices of the resulting mathematical objects according to the known tabulation for Knots and Links of small complexity. (წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია GML_n^4 -ტიპის განზოგადებული მეზიუს-ლისტინგის სხეულები და მათი "გაჭრის" შედეგად ამავე ტიპის სხეულებისა და ზედაპირებისაგან წარმოქმნილი კვანძები და ხლართები. შესწავლილია მათი რაოდენობა, სტრუქტურა და სხვა გეომეტრიული მახასიათებელი).

5. შემოთავაზებულია მოძრავი სხეულის, გულის ანატომიურ აგებულებასთან მიახლოებული მოდელის, ანალიზური წარმოდგენა, რაც საშუალებას იძლევა გამოთვლილ იქნეს ამგვარი სხეულის მოცულობა უწყვეტი (დიასტოლა-სისტოლურ) დროის სასურველ მონაკვეთზე, და შესაძლებელი ხდება სხეულის სიმძიმის ცენტრის გადაადგილების კონტროლი. ყოველივე ზემოთქმული საშუალებას იძლევა დინამიკაში (უწყვეტად) შეფასებულ იქნეს განხილული სხეულის ფუნქციური მდგომარეობა.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. კოპლატაძე	ემდენ-ფაულერის განზოგადებული დიფერენციალურ განტოლებათა ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევის შესახებ	აკადემიკოს ვ. კუპრადის დაბადებიდან 110 წლისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესია, 4. 11. 2013, თსუ
2	რ. კოპლატაძე	ზოგიერთი ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანის შესახებ	თსუ ი. ვეკუას სახ.გამოყენე- ბითი მათემატიკის ინტიტუ- ტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები, 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
3	R. Koplatazde	Oscillation criteria for differential equations with several delays	Second International Conference "Modern Problems In Applied Mathematics" September 4-7, 2013, Tbilisi, Georgia

მოსხენებების ანოტაციები

- დადგენილია საკმარისი (აუცილებელი და საკმარისი) პირობები რხევადი და მონოტონური ამონახსნების არსებობის შესახებ. ზოგიერთი მიღებული შედეგი ახალია ემდენ-ფაულერის კლასიკური განტოლებისათვის.
- მეორე რიგის წრფივი სინგულარული დიფერენციალური განტოლებისათვის დამტკიცებულია შტურმის თეორემების ანალოგები. მიღებულია ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნის არსებობის ეფექტური პირობები.
- დიფერენციალური განტოლებებისთვის მრავალი დაგვიანებებით დადგენილია ყველა წესიერი ამონახსნების რხევადობის ინტეგრალური პირობები.

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	O. Jokhadze, S. Kharibeghvili	On one boundary value problem for a wave equation with power nonlinearity	International Conference "Modern Problems in Applied Mathematics" dedicated to the 95-th Anniversary of the I. Javakhishvili Tbilisi State University & 45-th Anniversary of the I. Vekua Institute of Applied Mathematics of TSU, Tbilisi, September 4-7, 2013.
2	O. Jokhadze, S. Kharibeghvili	The mixed problem for the semilinear wave equation with a nonlinear boundary condition	International Workshop on the Qualitative Theory of Differential Equations "QUALITDE-2013" dedicated to the 100-th birthday Anniversary of Professor L. Magnaradze, Tbilisi, Georgia, December 20-22, 2013.
3	O. Jokhadze, S. Kharibeghvili	On the solvability of a boundary value problem for a wave equation with power nonlinearity in the angular domains.	Conference of Andrea Razmadze Mathematical Institute, Tbilisi, December 2-6, 2013
მოსხენებების ანოტაციები			
<p>1. უწყვეტ ფუნქციათა სივრცეში ნახევრადწრფივი ტალღის განტოლებებისათვის გამოკვლეულია კოში-დარბუს სასაზღვრო ამოცანა, განხილულია გლობალური ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობისა და არარსებობის საკითხები. შესწავლილია აგრეთვე ამოცანის ლოკალური ამოხსნადობა.</p> <p>2. ტალღის არაწრფივი განტოლებებისათვის არაწრფივი სასაზღვრო პირობებით გამოკვლეულია შერეული ამოცანის გლობალური და ფეთქებადი ამონახსნების არსებობისა და ერთადერთობის საკითხები.</p> <p>3. ტალღის განტოლებებისათვის ხარისხოვანი არაწრფივობით გამოკვლეულია კოში-დარბუს სასაზღვრო ამოცანა კუთხოვან არეებში. განხილულია გლობალური ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობისა და არარსებობის საკითხები. შესწავლილია აგრეთვე ამოცანის ლოკალური ამოხსნადობა.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	T.Tadumadze N.Gorgodze	Variation formulas of solution for differential equations taking into account delay function perturbation and initial data optimization problems	Second International Conference <i>Mathematics in Armenia : Advances and Perspectives</i> August 24-31, 2013, Tsaghkadzor, Armenia

მოსხენების ანოტაცია
 დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი მონაცემებისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შემფოთებების მიმართ. მიღებულია საწყისი მონაცემების ოპტიმალურობის საკმარისი პირობები.

1	R. Koplatazde	Essentially nonlinear functional differential equation with advanced argument	Second International Conference Mathematics in Armenia 24-31 august, 2013
---	---------------	---	---

მოსხენების ანოტაცია
 თითქმის წრფივი და არსებითად არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებებისთვის დადგენილია ამონახსნების რხევადობის საკმარისი, აუცილებელი და საკმარისი პირობები.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	რიმანის ზედაპირებზე ფუქსის ტიპის დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემები	გ. გიორგაძე	გ. გიორგაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
 ფუქსის ტიპის დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემის იზომონოდრომიულობის პირობის დადგენის მიზნით, როდესაც განსაკუთრებულ წერტილებს შორის მანძილი უცვლელი რჩება დამტკიცებულია, რომ მრავალკუთხედების მოდულების სივრცე არის კომპაქტური რიმანი ზედაპირი რომლის გვარი არ აღემატება 6. გარდა ამისა, განხორციელებულია ლუწი რაოდენობის განსაკუთრებული წერტილების კლასისფიკაცია.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები და ოპტიმიზაციის ამოცანებიზოგიერთი კლასის ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებებისთვის	თ. თადუმაძე	თ. თადუმაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

ცვლადი დაგვიანების შემცველი არაწრფივი ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებებისთვის, უწყვეტი საწყისი პირობით, დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი მომენტის, საწყისი ფუნქციის, მარჯვენა მხარისა და ცვლადი დაგვიანების შემოფოთების მიმართ. დადგენილია საწყისი მონაცემების (საწყისი მომენტი, ცვლადი დაგვიანება, საწყისი ფუნქცია) ოპტიმალუობის აუცილებელი პირობები. ვარიაციის ფორმულებში გამოვლენილია ცვლადი დაგვიანების შემოფოთების ეფექტი.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	ფუნქციონალურ დიფერენციალური და დისკრეტულ განტოლებათა ამონახსნების ასომპტოტური ყოფაქცევა	რ. კოპლატაძე	რ. კოპლატაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

უსასრულობის მახლობლობაში, დადგენილია ამონახსნების რხევადობის საკმარისი პირობები. მიღებული შედეგები გარკვეული აზრით ოპტიმალურია და ახლოა აუცილებელ და საკმარის პირობებთან.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	შერეული ამოცანა არაწრფივი სასაზღვრო პირობებით ტალღის ნახევრად არაწრფივი განტოლებისათვის	ო. ჯოსხაძე	ო. ჯოსხაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

მიღებულია გლობალური ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის საკმარისი პირობები, რომელთა დარღვევის შემთხვევაში გამოკვლეულია გლობალური ამონახსნის არარსებობისა და ფეთქებადი ამონახსნის არსებობის საკითხები.

მათემატიკური ანალიზის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
პროფ. უშანგი გოგინავა

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოც. პროფესორები: ლერი გოგოლაძე, თეიმურაზ ახობაძე, ვახტანგ ცაგარეიშვილი, თენგიზ კოპალიანი, ლაშა ეფრემიძე;
ასისტ. პროფესორები: ანა დანელია, გიორგი ჭელიძე, გივი ნადიბაიძე, რუსუდან მესხია, შალვა ზვიადაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ფუნქციათა სივრცეთა გეომეტრია, ინტერპოლაცია და ჩართვის თეორემები	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ამირან გოგატიშვილი	უშანგი გოგინავა, ანა დანელია, თენგიზ კოპალიანი, გიორგი ტყეშელაშვილი.
<ul style="list-style-type: none"> დადგენილია ჩართვითი დამოკიდებულება $\Lambda^{\#}BV$ და $C(\Lambda_1, \Lambda_2)BV$ ფუნქციათა კლასებს შორის. აღნიშნული თეორემის გამოყენებით მიღებულია ფურიეს ჯერადი მწკრივების ჩეზაროს უარყოფითი საშუალოების წერტილში კრებადობისათვის აუცილებელი და საკმარისი პირობები. რიცხვის ვარიაციის ტერმინებში ნაპოვანია აუცილებელი და საკმარისი პირობები იმისათვის რომ ფურიე-ჟოლშის მწკრივების კერძო ჯამების ქვემიმდევრობები შემოსაზღვრული იყოს ორობით ჰარდის სივრცეებში. დახასიათებული იქნა კლასი ექსპონენტებისა, რომელთა შესაბამის ცვლადმაჩვენებლიან სობოლევის სივრცეებისათვის სამართლიანია კალდერონის საინტერპოლაციო თეორემა დადგენილი იქნა შესაბამის ფუნქციონალურ სივრცეებს შორის დამოკიდებულება დახასიათებული იქნა ფართო კლასი ექსპონენტებისა, რომელთა შესაბამის ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებისათვის სამართლიანია ლიტლვუდ-პელის ტიპის წარმოდგენები. აღნიშნული წარმოდგენების საშუალებით მიღებულია ფეფერმან-სტენის ტიპის საინტერპოლაციო თეორემები მრავალი ცვლადის ფუნქციებისათვის შემოღებულია განზოგადოებული კერძო სასრული ვარიაციათა ფუნქციათა კლასები და ამ კლასებისათვის დამტკიცებულია ჩართვის თეორემები. მიღებული თეორემების გამოყენებით შესწავლილია ფურიეს ჯერადი მწკრივების წერტილში კრებადობის საკითხები. დამტკიცებულია ჰარდის მარტინგალურ სივრცეებზე ფეიერის საშუალოების ძლიერად შეჯამებადობის თეორემები. ასევე მიღებულია შედეგები დამტკიცებული თეორემების განზოგადობის შესახებ, როცა $0 < p < 1/2$. 				

<ul style="list-style-type: none"> დახასიათებული იქნა ის ექსპონენტები, რომელთა შესაბამის ლებეგის სივრცეებისათვის ცვლადი მაჩვენებლით სამართლიანია რიხნერის თეორემა 				
2	ოპერატორები ზოგიერთ ფუნქციათა სივრცეში და მათი გამოყენებები ფურიეს ანალიზში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თენგიზ კოპალიანი	უშანგი გოგინავა, ამირან გოგატიშვილი, გიორგი ონიანი
<ul style="list-style-type: none"> დახასიათებული იქნა $p(\cdot)$ ექსპონენტები, რომელთათვისაც სამართლიანია სტეინ-ბურგეინის თეორემის ანალოგი. დამტკიცებული იქნა, რომ ორი ცვლადის $f \in L \log L$ ფუნქციის ფურიეს მწკრივის მარცნიკევიჩის საშუალოები თითქმის ყველგან ჯამებადია ექსპონენციალურად.. 				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. ჭელიძე, გ. ნადიბაიძე	ნორჩი ქართველი მათემატიკოსები	თსუ	გვ. 62-67
2		საერთაშორისო ოლიმპიადებში.		
3		მათემატიკა, სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალი		
<p>მოცემულ სტატიაში მიმოხილულია საქართველოს ნაკრების გამოსვლა 2013 წლის მათემატიკის საერთაშორისო ოლიმპიადაზე</p>				

- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1.	Ushangi Goginava and Larry Gogoladze	Strong Summability Theorems for $H_{\{p\}}(\Delta_{\{d\}})$, Acta Mathematica Hungarica	Volume 138, Issue 3 (2013),	Springer	Pages 259-266
2.	Ushangi Goginava and Artur Sahakian	On the convergence of multiple Fourier series of functions of bounded partial generalized variation, <i>Anal. Math.</i>	39 (2013), no. 1,	Springer	Pages 45—56.
3.	Ushangi Goginava and Karoly Nagy	Boundedness of the maximal operators of double Walsh-logarithmic means of Marcinkiewicz type, <i>Math. Slovaca.</i>	63 (2013), No. 4	Springer	Pages 839–848
4.	Ushangi Goginava and Artur Sahakian	On the summability of multiple Fourier series of functions of bounded partial generalized variation P STEKLOV I MATH	280 (2013),	Springer	Pages 150-161.
5.	Ushangi Goginava and Larry Gogoladze	A note on strong summability of two-dimensional Walsh-Fourier series <i>Period. Math. Hungar.</i>	66 (2013), no. 2.	Springer	Pages 211—219.
6.	Ushangi Goginava and Karoly Nagy	Maximal operators of Walsh-Kaczmarz-Logarithmic means, <i>Complex Variables and Elliptic Equations</i>	Volume 58, Issue 9, September 2013,		pages 1173-1182.
7.	U. Goginava	Convergence of Logarithmic Means of Quadratical Partial Sums of Double Fourier Series	Colloq. Math. 131 (2013),	INSTITUTE OF MATHEMATICS · POLISH ACADEMY OF SCIENCES	Pages 99-112
8.	U. Goginava,	Cesaro means of negative order of double Fourier series and Generalized Bounded variation,	<i>Siberian Mathematical Journal, Vol. 54, No. 6, 2013</i>	Springer	Pages. 1005–1013,
9.	ლ.გოგოლაძე ვ.ცაგარეიშვილი	On properties of Fourier series of general orthonormal systems of functions of bounded variation,	Doklady akademii Nauk, 2013,v453,N2,p.129-130.		2

10.	ლ.გოგოლაძე ვ.ცაგარეიშვილი	On properties of Fourier series of Some classes of functions and Fourier coefficients with respect to general orthonormal systems,	Proceedings of the Steklov inst. of math. 2013,v.280.p.156-168.	Springer	14
11.	ლ.გოგოლაძე ვ.ცაგარეიშვილი	On the divergence of Fourier series in several variables,	Analysis math., 39,2013,p.163-178.	Springer	16
12.	ლ.გოგოლაძე ვ.ცაგარეიშვილი	On the Fourier coefficients of function of bounded variation,Izv. Vuz..	2013,N8,p. 14-23		10
13.	ლ.გოგოლაძე ვ.ცაგარეიშვილი	On the partial sums of the Fourier series of function bounded variation,	Uch.zap.Kazan.un. v.154,B.3,2013,p.121-128.		8
14.	A. Danelia	Conjugate function and the modulus of continuity of k -th order. Acta Math. Hungar.	138	Springer	281-293
15	შალვა ზვიადაძე	შეუღლებული ტრიგონომეტრიული მწკრივების ზოგიერთი თვისების შესახებ, ქართული მათემატიკური ჟურნალი	ტომი 20, ნაწილი 2,	გერმანია, de Gruyter	17
16	Fiorenza, Alberto, Gogatishvili, Amiran Kopaliani, Tengiz.	Boundedness of Stein's spherical maximal function in variable Lebesgue spaces and application to the wave equation. Arch. Math.	100, No. 5, 465-472 (2013).	Springer	465-472
17	L. Ephremidze, E. Lagvilava	On compact wavelet matrices of rank m and of order and degree N , (with E. Lagvilava) to be published in J. Fourier Anal. Appl.	to appear	Springer	
18	L. Ephremidze	An elementary proof of the polynomial matrix spectral factorization theorem, to be published in Proc. Roy. Soc. Edinburgh, Sect. A	to appear		

19	L. Ephremidze (with G. Janashia and E. Lagvilava)	Matrix spectral factorization and wavelets,	J. of Math. Sci. (N.Y.), vol. 195, no. 4 (2013),	Springer	445-453
<ul style="list-style-type: none"> დადგენილია ჯერადი ფურიეს მწკრივების მართკუთხოვანი კერძო ჯამების ჩეზაროს საშუალოების ძლიერი ლოგარითმული საშუალოების თანაბრად შემოსაზღვრულობა. დადგენილია ფურიე-ჟოლშის ჯერადი მწკრივებისათვის ძლიერი ექსპონენციალური საშუალოების კრებადობა და განშლადობა. განზოგადოებული კერძო ვარიაციის ტერმინებში დადგენილია აუცილებელი და საკმარისი პირობა, რომელიც უზრუნველყოფს ფურიეს ჯერადი მწკრივების წერტილში კრებადობას. განზოგადოებული კერძო ვარიაციის ტერმინებში დადგენილია აუცილებელი და საკმარისი პირობა, რომელიც უზრუნველყოფს ფურიეს ჯერადი მწკრივების წერტილში კრებადობას ჩეზაროს მეთოდით დადგენილია ჟოლშ-კანმაჯის სისტემის მიმართ ჯერადი ფურიეს მწკრივების მართკუთხოვანი კერძო ჯამების ლოგარითმული საშუალოები შესაბამისი მაქსიმალური ოპერატორისათვის (H_p, H_p) ტიპის უტოლობები. დადგენილია ჟოლშ სისტემის მიმართ ჯერადი ფურიეს მწკრივების კუბური კერძო ჯამების ლოგარითმული საშუალოები შესაბამისი მაქსიმალური ოპერატორისათვის (H_p, H_p) ტიპის უტოლობები. დადგენილია ჯერადი ფურიეს მწკრივების კუბური კერძო ჯამების ლოგარითმული საშუალოების ზომით კრებადობის საკითხი. ნაშრომში მოძებნილია პირობები ,რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ორთონორმირებული სისტემა,რათა სასრული ვარიაციის ფუნქციის δსაუკეთესო <i>მიხლოებას</i> $L_{2(0,1)}$ ნორმით ჰქონდეს $\frac{1}{\sqrt{n}}$-ის რიგი. ბ)ფურიეს მწკრივის კერძო ჯამები იყოს თანაბრად შემოსაზღვრული. მენშოვისა და რადემახერის მიერ დადგენილი იქნა პირობები,რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ფუნქციის ფურიეს კოეფიციენტები ზოგადი ორთონორმირებული სისტემის მიმართ,რათა მისი ფურიეს მწკრივი კრებადი იყოს თ.ყ. მეორეს მხრივ ,ბანახის მიერ დადგენილი იქნა,რომ ფუნქციის კარგი დიფერენციალური თვისებები არ იძლევა გარანტიას,რათა მისი ფურიეს მწკრივი ზოგადი ორთონორმირებული სისტემის(ონს) მიმართ იყოს კრებადი თ.ყ.(0,1)-ზე. ნაშრომში ნაპოვნია აუცილებელი და საკმარისი პირობა ,რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ონს ,რათა $Lip1$ ან $V(0,1)$კლასის ყოველი ფუნქციის ფურიეს კოეფიციენტები აკმაყოფილებდნენ მენშოვ-რადემახერის პირობას. შესწავლილია მრავალი ცვლადის ფუნქციის ფურიეს მწკრივების აბსოლუტურად კრებადობის საკითხი.დადგენილია,რომ ცვლადთა რიცხვის გაზრდით მწკრივის აბსოლუტურად კრებადობა ფუჭდება.უფრო ზუსტად,ნებისმიერი $t \in (0,1) -$ თვის არსებობს $k > \frac{2(2-t)}{t}$ ცვლადის ისეთი ფუნქცია,რომელსაც გააჩნია ყველა ცვლადის მიმართ უწყვეტი კერძო წარმოებული,მაგრამ მისი ფურიეს მწკრივი ნებისმიერი სრული ონს-ს მიმართ აბსოლუტურად განშლადია. აღნიშნულია,რომ სასრული ვარიაციის ფუნქციის ფურიეს კოეფიციენტებს ზოგადი ონს-ების მიმართ არ გააჩნიათ ნულისაკენ მისწრაფების გარკვეული რიგი.ამასთან დაკავშირებით შესწავლილია შემდეგი ამოცანა:რა პირობებს უნდა აკმაყოფილებდეს ონს,რომ სასრული ვარიაციის ფუნქციის ფურიეს კოეფიციენტებს ჰქონდეთ ისეთივე თვისებები ,როგორიც მათ აქვთ კლასიკური(ტრიგონომეტრიული,ჰარის,ჟოლშის,..) სისტემების მიმართ. ს.ბანახის მიერ დამტკიცებული იქნა,რომ ნებისმიერი კვადრატით ინტეგრებადი არანულოვანი f ფუნქციისათვის არსებობს ორთონორმირებული სისტემა ისეთი ,რომ ამ 					

- სისტემის მიმართ f ფუნქციის ფურიეს კერძო ჯამები უსასრულოდ განშლადია. ამ ნაშრომში ნაპოვნია კრიტერიუმი, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ონს, რათა ნებისმიერი სასრული ვარიაციის ფუნქციის ფურიეს კერძო ჯამები იყოს თანაბრად შემოსაზღვრული $(0,1)$ -ზე.
- შესწავლილ იქნა მრავალი ცვლადის შეუღლებული ფუნქციების მიმართ ზოგიერთი ფუნქციური კლასის ინვარიანტობის საკითხი უწყვეტ ფუნქციათა სივრცეში. კერძოდ, ამ კლასებში შეუღლებული ფუნქციების სხვადასხვა რიგის კერძო უწყვეტობის მოდულებისთვის მიღებულ იქნა ზუსტი შეფასებები
 - ლუკაჩის თეორემის თანახმად, პერიოდული ფუნქციის ფურიეს შეუღლებული ტრიგონომეტრიული მწკრივის კერძო ჯამები განშლადია ლოგარითმის რიგით ფუნქციის პირველი გვარის წევრების წერტილებში.
 - ნაშრომში დამტკიცებულია ანალოგიური თეორემები ახობადის მიერ შემოღებული ჩეზაროს განზოგადებული საშუალოებისთვის, ასევე რეგულარული წრფივი საშუალოებისთვის. აგრეთვე, განხილულია ანალოგიური თეორემა ახელ პუასონის საშუალოებისათვის ისეთი ფუნქციებისათვის და მწკრივებისთვის რომლებიც შემოიღო ტაბერსკიმ
 - მიღებულია აუცილებელი და საკმარისი პირობები რომლებიც უზრუნველყოფენ სტეინის სფერული მაქსიმალური ოპერატორის შემოსაზღვრულობას ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში. ნაშრომში მიღებულია ექსტრაპოლაციის თეორემა ზღვრულ სიტუაციაში, რომელიც საშუალებას იძლევა გარკვეული ტიპის თეორემები მუდმივმაჩვენებლიანი ლებეგის სივრციდან გადატანილი იქნეს ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში. ტალლის განტოლების ამონახსნისათვის მიღებულია აპრიორული შეფასებები ($n = 3$ შემთხვევა).
 - გადმოცემულია კომპაქტური ვეივლეტ მატრიცების აგების ახალი მეთოდი და მოცემულია მისი სხვადასხვა გამოყენებები.
 - მოცემულია პოლინომიალური მატრიცის სპექტრალური ფაქტორიზაციის თეორემის მარტივი დამტკიცება, რომელიც ეყრდნობა ელემენტარულ ფაქტებს წრფივი ალგებრიდან და კომპლექსური ცვლადის ფუნქციათა თეორიიდან
 - გადმოცემულია მატრიც ფუნქციების სპექტრალური ფაქტორიზაციის თეორიაში მიღებული შედეგები და მათი კავშირი ვეივლეტების თეორიასთან

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	უ. გოგინავა	Strong Convergence of Double Walsh-Fourier Series, International Conference on Fourier Analysis and Approximation Theory dedicated to the 80th birthday of Academician Levan Zhizhiashvili	Bazaleti (Georgia) October 23-28, 2013.
2.	გ. ნადიბაიძე	On the exactness of Weyl multipliers for a. E. Cesaro summability of series with respect to block-orthonormal systems. International Conference on Fourier Analysis and Approximation Theory dedicated to the 80th birthday of Academician Levan Zhizhiashvili	Bazaleti (Georgia) October 23-28, 2013.

თ. ახოზაძე	ON THE GENERALIZED CESÁRO MEANS OF TRIGONOMETRIC FOURIER SERIES. International Conference on Fourier Analysis and Approximation Theory dedicated to the 80th birthday of Academician Levan Zhizhiashvili	Bazaleti (Georgia) October 23-28, 2013.
ლ. გოგოლაძე მ. ცაგარეიშვილი	International Conference on Fourier Analysis and Approximation Theory dedicated to the 80th birthday of Academician Levan Zhizhiashvili	Bazaleti (Georgia) October 23-28, 2013.
ლ. გოგოლაძე რ.მესხია	,Absolute convergence of multiple fourier series.	Second interconf. "Modern problems in applied mathematics". Georgia, 4.09-7.09-2013.
G. Chelidze, G. Giorgobiani, V. Tarieladze	Complex and Quaternion Universal Series	Bazaleti (Georgia) October 23-28, 2013.
G. Chelidze	On the intersection of embedded closed sets in Banach spaces	October 23-28, 2013, Bazaleti (Georgia)
A. Danelia	On some properties of the conjugate function and the modulus of continuity of k-th order	October 23-28, 2013, Bazaleti (Georgia)
შალვა ზვიადაძე	შეუღლებული ფურიე-სტილტესის მწკრივების ზოგიერთი თვისების შესახებ შესახებ	October 23-28, 2013, Bazaleti (Georgia)
ლამა ეფრემიძე	Numerical comparison of different algorithms for construction of wavelet matrices, (with N. Salia and A. Gamkrelidze) IEEE First International Black Sea Conference on Communications and Networking,	July 3-5, 2013, Batumi, Georgia, pp. 177-180
<ul style="list-style-type: none"> განხილულია ორმაგი ფურიე-უპლშის მწკრივების კვადრატული კერძო ჯამების თითქმის ყველგან კრებადობის საკითხები. დადგენილია კავშირი ორთოგონალობის ბლოკების სიგრძეებსა და ვეილის მამრავლებს შორის, რაც იძლევა საშუალებას, რომ განისაზღვროს ზუსტი ვეილის მამრავლები ბლოკებში ორთონორმირებული სისტემების მიმართ ორჯერადი მწკრივების ჩეზარის მეთოდით თითქმის ყველგან შეჯამებადობისათვის. შესწავლილია ფურიეს ჯერადი ტრიგონომეტრიული მწკრივის ჩეზაროს განზოგადებული საშუალოების ყოფაქცევის საკითხი უწყვეტ ფუნქციათა სივრცეში. მენშოვისა და რადემახერის მიერ დადგენილი იქნა პირობები, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ფუნქციის ფურიეს კოეფიციენტები ზოგადი ორთონორმირებული სისტემის მიმართ, რათა მისი ფურიეს მწკრივი კრებადი იყოს თ.ყ. მეორეს მხრივ, ბანახის მიერ დადგენილი იქნა, რომ ფუნქციის კარგი დიფერენციალური თვისებები არ იძლევა გარანტიას, რათა მისი ფურიეს მწკრივი ზოგადი ორთონორმირებული სისტემის (ონს) მიმართ იყოს კრებადი თ.ყ. (0,1)-ზე. ნაშრომში ნაპოვნია აუცილებელი და საკმარისი პირობა, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ონს, რათა $Lip1$ ან $V(0,1)$ კლასის ყოველი ფუნქციის ფურიეს კოეფიციენტები აკმაყოფილებდნენ მენშოვ-რადემახერის პირობას. დადგენილია საკმარისი პირობა, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს ფუნქციის საუკეთესო მიახლოება ტრიგონომეტრიული კვაზიპოლინომებით, რათა აბსოლუტურად კრებადი იყოს 		

ამ ფუნქციის ფურიეს s-ჯერადი მწკრივი.

- განხილულია კომპლექსური და კვატერნიონული უნივერსალური მწკრივები
- მოხსენება ეხება ბანახის სივრცეში ერთმანეთში ჩაღებულ შემოსახვრულ ჩაკტილ სიმრავლეთა თანაკვეთის არაცარიელობის საკითხს.
- განხილულ იქნა მრავალი ცვლადის შეუღლებული ფუნქციების მიმართ ზოგიერთი ფუნქციური კლასის ინვარიანტობის საკითხი სხვადასხვა ფუნქციათა სივრცეში
- ლუკაჩის თეორემის თანახმად, პერიოდული ფუნქციის ფურიეს შეუღლებული ტრიგონომეტრიული მწკრივის კერძო ჯამები განშლადია ლოგარითმის რიგით ფუნქციის პირველი გვარის წყვეტის წერტილებში. მოხსენების მიზანია განვიხილოთ ანალოგიური დებულება შეუღლებული ფურიეს-სტილტიესის მწკრივებისთვის. აგრეთვე ვამტკიცებთ აღნიშნული თეორემის ანალოგებს ჩეზაროს განზოგადებული, რეგულარული წრფივი და აბელ-პუასონის საშუალოებისთვის.
- აღწერილ იქნა ვეიგლერტ მატრიცების გენერირებისა და შევსების ახალი ალგორითმები, რომლებიც კომპიუტერული სიმულაციების შედეგად შედარებულ იქნა მსგავს უკვე ცნობილ ალგორითმებთან

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	U. Goginava	Strong Summability of Multiple Fourier Series, Joint CRM-ISAAC conference on Fourier Analysis and Approximation Theory.	Barcelona, November 4-8, 2013
2.	U. Goginava	(Plenary talk), Strong convergence of multiple Walsh-Fourier series, Dyadic Analysis and Application.	October 1-2, Nyiregyhaza 2013 (Hungary).
3.	U. Goginava and I. Gogoladze	Convergence of Logarithmic Means of Multiple Fourier Series, Second International Conference on MATHEMATICS IN ARMENIA: ADVANCES AND PERSPECTIVES .	, 24-31 AUGUST, 2013, TSAGHKADZOR, ARMENIA.
4.	U. Goginava,	On the Convergence of Multiple Fourier series of Functions of Bounded Partial Generalized Variation, Approximation Theory and Fourier Analysis.	Isaac 9th Congress, Krakow 2013, Poland.
5.	U. Goginava	Strong summability of quadrat partial sums of double Fourier series, International conference of constructive of functions-2013.	Sozopol, June 9-15, 2013.
<ul style="list-style-type: none"> • ჯერადი ფურიეს მწკრივების ექსპონენციალურად თითქმის ყველგან კრებადობის საკითხები. 			

- დახასიათებულია ჯერადი ფურიე-ჟოლშის მწკრივების ზღვირად შეჯამებადობის წერილები.
- ჯერადი ფურიეს მწკრივების ლოგარითმული საშუალოების ზომით კრებადობის საკითხები.
- განზოგადებული სასრული ვარიაციის ცნებები და მათი გამოყენება ფურიეს მწკრივთა კრებადობის საკითხებში.
- შერეული ლოგარითმული საშუალოების ზომით და ნორმით კრებადობა.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ფურიეს მწკრივების ძლიერად შეჯამებადობა	უშანგი გოგინავა	უშანგი გოგინავა, ლერი გოგოლაძე.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<ul style="list-style-type: none"> • დადგენილია ჯერადი ფურიეს მწკრივების მართკუთხოვანი კერძო ჯამების ჩეზაროს საშუალოების ძლიერი ლოგარითმული საშუალოების თანაბრად შემოსახდრულობა. • დადგენილია ფურიე-ჟოლშის ჯერადი მწკრივებისათვის ძლიერი ექსპონენციალური საშუალოების კრებადობა და განშლადობა. 		
2	განზოგადებული სასრული ვარიაციის ფუნქციები და ფურიეს მწკრივების კრებადობა	უშანგი გოგინავა	უშანგი გოგინავა, არტურ სააკიანი.
	<ul style="list-style-type: none"> • განზოგადებული კერძო ვარიაციის ტერმინებში დადგენილია აუცილებელი და საკმარისი პირობა, რომელიც უზრუნველყოფს ფურიეს ჯერადი მწკრივების წერტილში კრებადობას. • განზოგადებული კერძო ვარიაციის ტერმინებში დადგენილია აუცილებელი და საკმარისი პირობა, რომელიც უზრუნველყოფს ფურიეს ჯერადი მწკრივების წერტილში კრებადობას ჩეზაროს მეთოდით 		
3	ჯერადი ფურიე-ჟოლშის მწკრივების ზოგიერთი საშუალოების შესაბამისი მაქსიმალური ოპერატორების შემოსახდრულობა	უშანგი გოგინავა	უშანგი გოგინავა, კაროლ ნაგი.
	<ul style="list-style-type: none"> • დადგენილია უოლშ-კანმაჯის სისტემის მიმართ ჯერადი ფურიეს მწკრივების მართკუთხოვანი კერძო ჯამების ლოგარითმული საშუალოები შესაბამისი მაქსიმალური ოპერატორისათვის (H_p, H_p) ტიპის უტოლობები. • დადგენილია უოლშ სისტემის მიმართ ჯერადი ფურიეს მწკრივების კუბური კერძო ჯამების ლოგარითმული საშუალოები შესაბამისი მაქსიმალური ოპერატორისათვის (H_p, H_p) ტიპის უტოლობები. • დადგენილია ჯერადი ფურიეს მწკრივების კუბური კერძო ჯამების ლოგარითმული საშუალოების ზომით კრებადობის საკითხი. 		
4	ზოგადიორთონორმირებული სისტემების მიმართ ფურიეს მწკრივების	ლერი გოგოლაძე	ლერი გოგოლაძე , ვახტანგ ცაგარეიშვილი, რუსუდან მესხია

თვისებების შესახებ		
ს.ბანახის მიერ დამტკიცებული იქნა ,რომ კარგი დიფერენციალური თვისებების მქონე ფუნქციას საზოგადოდ არა აქვს კრებადი ფურიეს მწკრივი და არც ისეთი თვისებების ფურიეს კოეფიციენტები აქვს ,როგორც მათ აქვთ კლასიკური სისტემების(ტრიგონომეტრიული, ჰაარის,უოლშის,...)მიმართ. ქვემოთ მოყვანილ ნაშრომებში მოძებნილია ისეთი პირობები , რომელთა შემთხვევაში ზოგიერთი დიფერენციალური კლასის ფუნქციის ფურიეს მწკრივი კრებადია,ხოლო მათი ფურიეს კოეფიციენტები იქცევიან ისევე,როგორც კლასიკური სისტემების შემთხვევაში. ნაშრომებში აგრეთვე შეისწავლება მრავალი ცვლადის ფუნქციის ფურიეს მწკრივების აბსოლუტურად კრებადობის საკითხები ზოგადი ორთონორმირებული სისტემების მიმართ,როცა ფუნქციას აქვს მაღალი რიგის კერძო წარმოებულები.		
შემუშავდა ვეივლეტ მატრიცების აგების ახალი მეთოდი და შეიქმნა მიღებული ახალი ალგორითმების კომპიუტერული რეალიზაცია	ლაშა ეფრემიძე	ლაშა ეფრემიძე
აღწერილ იქნა ვეივლეტ მატრიცების გენერირებისა და შევსების ახალი ალგორითმები, რომლებიც კომპიუტერული სიმულაციების შედეგად შედარებულ იქნა მსგავს უკვე ცნობილ ალგორითმებთან		
შემუშავდა პოლინომიალური მატრიცის სპექტრალური ფაქტორიზაციის ახალი მეთოდი	ლაშა ეფრემიძე	ლაშა ეფრემიძე
მოცემულია პოლინომიალური მატრიცის სპექტრალური ფაქტორიზაციის თეორემის მარტივი დამტკიცება, რომელიც ეყრდნობა ელემენტარულ ფაქტებს წრფივი ალგებრიდან და კომპლექსური ცვლადის ფუნქციათა თეორიიდან		
ოსცილაციური სინგულარული ინტეგრალური და მაქსიმალური ოპერატორები ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის და სობოლევის სივრცეებში	თენგიზ კოპალიანი	თენგიზ კოპალიანი, ამირან გოგატიშვილი, ალბერტო ფიორენზა, ანა დანელია
დადგენილია ექსტრაპოლაციის თეორემები ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებისათვის ზღვრულ შემთხვევაში. მიღებულია ინტერპოლაციური წარმოდგენები ცვლადმაჩვენებლიანი ლებეგის სივრცეებისა, როცა კიდურა ერთერთი სივრცის შესაბამისი ექსპონენტა მუდმივია. დადგენილია სტეინის სფერული მაქსიმალური ოპერატორის, აგრეთვე ორიგის სფერული მაქსიმალური ოპერატორებისათვის შემოსაზღვრულობის აუცილებელი და საკმარისი პირობები აღნიშნულ სივრცეებში. დადგენილია კომპაქტური სუპორტის მქონე გლუვი ჰიპერზედაპირებით განაზღვრული მაქსიმალური ოპერატორების შემოსაზღვრულობის საკითხი. მიღებულია ლოკალური ჰარდი-ლიტლვუდის მაქსიმალური ოპერატორის შემოსაზღვრულობის აუცილებელი და საკმარისი პირობები ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში.		

მექანიკის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
პროფ. გიორგი ჯაიანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
ასისტ. პროფესორი ნატო ჩინჩალაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კერძოწარმოებულ-ბიანი დიფერენციალური განტოლებები და სისტემები; თერმოდრეკადობა, მიკროტემპერატურა, გამოყენებები ბიოლოგიაში (2012-2014)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტსა და ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის მათემატიკის დეპარტამენტში)	გიორგი ჯაიანი (საქართველოს მხრიდან), რობერტო ნატალინი (იტალიის მხრიდან)	გ. ჯაიანი გ. ავალიშვილი დ. გორდეზიანი ნ. ჩინჩალაძე ა. კვინიკაძე მ. კვინიკაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) უჯრედული აგრეგატების (ბაქტერია, ეუკარიოტული უჯრედები) მოძრაობის აღწერის დროს აღძრული კერძოწარმოებულნიან დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემების ზოგადი კლასისათვის დამტკიცებულია გლობარული ამონახსნის არსებობის თეორემა და შესწავლილია ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევა (რ. ნატალინი).

აგებულია მიკროტემპერატურიანი პრიზმული თერმოდრეკადი გარსებისათვის დიფერენციალური იერარქიული მოდელები, როცა პრიზმული გარსის ზედა და ქვედა პირით ზედაპირებზე მოცემულია ტემპერატურა, ძაბვის ვექტორი და სითბური ნაკადის პირველი მომენტი; ამ მოდელებისათვის გამოკვლეულია პრიზმული გარსის გვერდით საზღვარზე, კერძოდ, წამახვილებულ ნაპირზე, სასაზღვრო პირობების დასმის საკითხი, რომელიც, საზოგადოდ, არაკლასიკურია (გ. ჯაიანი, ნ. ჩინჩალაძე, ა. კვინიკაძე, მ. კვინიკაძე). შესწავლილია სტრუქტურის ფორმირების ფენომენი, რომელიც დაიმზირება ზოგიერთი რიცხვითი სიმულიაციისას. კერძოდ, არამდგრადობაში გადასვლის საზღვრის მკაცრად დადგენის მიზნით შემოთავაზებულია უფრო ზოგადი მრავალგანზომილებიანი მოდელები ნებისმიერი, მაგრამ სასრული რაოდენობის სიჩქარეებით. აგებულია იერარქიული მოდელები ცვლადი სისქის პრიზმული გარსის ფორმის მქონე ბიოფირისათვის (ნ. ჩინჩალაძე, გ. ჯაიანი, რ.ნატალინი)

პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების -ური რიგის მიახლოებაში დამტკიცებულია სასაზღვრო ამოცანებისათვის არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები, როცა პრიზმული გარსის გვერდით საზღვრის ნაწილზე ტემპერატურა, მიკროტემპერატურისა და გადაადგილების ვექტორები ნულის ტოლია, ხოლო ზედა და ქვედა პირით ზედაპირებზე და გვერდითი საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე მოცემულია ძაბვის ვექტორი, სითბური ნაკადი და სითბური ნაკადის პირველი მომენტი; გარდა ამისა, დამტკიცებულია ორგანზომილებიანი მოდელების შესაბამისი სამგანზომილებიანი აგრეგატების მიმდევრობის მიკროტემპერატურიანი თერმოდრეკადი სხეულების წრფივი სამგანზომილებიანი თეორიის შესაბამისი სასაზღვრო ამოცანის ზუსტი ამონახსნისაკენ კრებადობა და, საკმარისი სიგლუვი შემთხვევაში, დადგენილია კრებადობის სიზუსტის რიგი (გ.ავალიშვილი, დ.გორდეზიანი).

აგებულია და გამოკვლეულია გასაშუალოებული ადიტიური მოდელები და დისკრეტული სქემები; ამ მოდელებისა და სქემების საშუალებით დასმული საწყის-სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნა რედუცირებულია სითბოგამტარებლობის ერთგანზომილებიანი ამოცანების ამოხსნაზე; წარმოდგენილი დისკრეტული სქემები კომპიუტერზე თვლის გაპარალელელების საშუალებას იძლევიან; ადიტიური მოდელები და სქემები გამოკვლეულია როგორც ზოგად ფუნქციონალურ სივრცეში (სობოლევის სივრცეებში), ასე დასმული ამოცანის ამოხსნათა გლუვ კლასებზე; დადგენილია მდგრადობა, კრებადობა; შეფასებულია კრებადობის სიჩქარე (დ. გორდეზიანი).

2	<p>პრაქტიკაში გავრცელებული რთული გეომეტრიის მქონე კონსტრუქციების მოდელირება და გაანგარიშება</p> <p>(2013-2015)</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, თანადამფინანსებელი ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი; ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის მათემატიკის დეპარტამენტი)</p>	გიორგი ჯაიანი	<p>გ. ჯაიანი გ. ავალიშვილი მ. ავალიშვილი დ. გორდეზიანი თ. ვაშაყმაძე დ. პატარაია ჯ. როგავა ნ. ჩინჩალაძე</p>
---	--	--	---------------	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
განხილულია დრეკადი ნაწილებისაგან შედგენილი მულტისტრუქტურების სამგანზომილებიანი სტატიკური და დინამიკური მოდელები, როცა ქვესტრუქტურები შედგება ზოგადი არაერთგვარ

როვანი ანიზოტროპული დრეკადი მასალისაგან და წარმოადგენენ სამგანზომილებიან სხეულებს, ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შედგენილ ფენოვან სხეულს და ცვლადი კვეთის დეროებს. იერარქიული მოდელების ასაგებად განხილულია მულტისტრუქტურები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულისაგან, რომელზეც მიმაგრებულია ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი ფენოვანი სხეული, რომლის პირით ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალა, გვერდით ზედაპირების ნაწილზე შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალა, დანარჩენი ნაწილი კი იყოს ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ფენოვანი სხეულის გამყოფ ინტერფეისზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის ვექტორების უწყვეტად გადაბმის პირობები. განხილულია მულტისტრუქტურები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულისაგან, რომელზეც დამაგრებულია ცვლადი კვეთის დეროები, რომელთა გვერდით ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალები, ტორსულ ზედაპირებზე კი შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალები ან ისინი იყვნენ ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და დეროების გამყოფ ინტერფეისზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის ვექტორების უწყვეტად გადაბმის პირობები. რთული გეომეტრიის მულტისტრუქტურების იერარქიული მოდელების ასაგებად განხილულია დრეკადი კონსტრუქციები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულებისაგან, რომლებზეც მიმაგრებულია ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი ფენოვანი სხეული, რომელიც ეყრდნობა სამგანზომილებიან სხეულზე დამაგრებულ ცვლადი კვეთის დეროებს. ფირფიტების და დეროების ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალები, სამგანზომილებიანი სხეულის ნაწილზე შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალა, დანარჩენი ნაწილი კი იყოს ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ფირფიტების, სამგანზომილებიანი სხეულის და დეროების, და ფირფიტების და დეროების გამყოფ ინტერფეისებზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის ვექტორების უწყვეტად გადაბმის პირობები. საწყისი სამგანზომილებიანი ამოცანისათვის განხილულია ვარიაციული ფორმულირება, რომლის გამოყენებით აგებულია სტატიკური და დინამიკური მოდელების ზოგადი იერარქიები და მათზე დაყრდნობით აგებულია მულტისტრუქტურების იერარქიული მოდელები დიფერენციალური ფორმით. რთული გეომეტრიის მულტისტრუქტურებისათვის აგებული მოდელები, ქვესტრუქტურების გეომეტრიული ფორმის მიხედვით, განსაზღვრულია სხვადასხვა განზომილების მქონე სივრცით არეებზე. კერძოდ, სამგანზომილებიანი სხეულის და ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი და ორგანზომილებიანი სივრცითი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელებს იერარქია; სამგანზომილებიანი სხეულის და ცვლადი კვეთის დეროებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი და ერთგანზომილებიანი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელებს იერარქია, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის, ცვლადი სისქის ფირფიტების და ცვლადი კვეთის დეროებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი, ორგანზომილებიანი და ერთგანზომილებიანი სივრცითი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელებს იერარქია (გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი, დ. გორდეზიანი).

აგებულია იერარქიული მოდელები ლამინირებული პრიზმული გარსებისათვის, როცა ფენები შეიძლება, იყოს წამახვილებული, მათ შორის უკუქცევის წიბოებით და წერტილებით. განხილულია კონკრეტული მაგალითი და ჩატარებულია სიმულაცია კომპიუტერზე (ნ. ჩინჩალაძე, გ. ჯაიანი)

აგებულია გარემოს კონფიგურაციის შესაბამისი არაწრფივ ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემა. განხორციელდა ამ სისტემის აპროქსიმაცია ნაკლებგანზომილებიანი მათემატიკური მოდელებით. რთულმა გეომეტრიამ განაპირობა განსხვავებული განზომილებების თვითშეთანხმებული სასაზღვრო ამოცანების აგების, ინტერფეისის გასწვრივ კორექტული ტრანსმისიის პირობების დასმის აუცილებლობა. სახელდობრ, აგებულ იქნა მყარი დეფორმირებადი არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული ცვლადი სისქის პიეზო-ელექტრული და ელექტრო გამტარი, ფოროვანი, ცოცხადი ბინარული ნარევის შემთხვევაში არასტაციონარული თერმოდრეკადი გარემოსათვის არაწრფივ განტოლებათა სისტემა. ამ

სისტემის მთავარი ნაწილიდან უმარტივეს შემთხვევაში იზოტროპული ერთგვაროვანი თხელკედლოვანი სტრუქტურისათვის პარამეტრის შერჩევით მიიღება ცნობილი მოდელები, რომლებიც მექანიკური და გეომეტრიული ხასიათის გამმარტივებელი დაშვებების საფუძველზე, აგებული იყო მრავალ გამოჩენილ მეცნიერთა მიერ; აგებული სისტემის მეორე ნაწილი წარმოადგენს ინტეგრო-დიფერენციალურ ოპერატორს, რომელიც ადრე არ იყო გათვალისწინებული. რთული გეომეტრიის მქონე ზოგიერთი დრეკადი სტრუქტურისთვის შედგენილია სათვლელი ალგორითმები. კერძოდ, განხილულ იქნა სხვადასხვა მცირე სისქის, ორი მიმართულებით სასრული და/ან უსასრულო ჯვრის ფორმის დრეკადი ფირფიტა და ხუთი მცირე სისქის ცილინდრული სხეულის გაერთიანებისა და თანაკვეთისაგან შექმნილი დრეკადი მულტი-სტრუქტურა (თ. ვაშაყმაძე, დამხმარე პერსონალი: პროგრამისტი ა. პაპუკაშვილი)

დამუშავებულია თეორიული კვლევის შედეგად შერჩეული და პრაქტიკაში გამოყენებადი რთული კონფიგურაციის მქონე სხეულების გასაანგარიშებლად განზოგადებული მიდგომა დისკრეტული მოდელით წარმოდგენის საფუძველზე. სახელდობრ, მომზადდა ღეროს დისკრეტული მოდელის საშუალებით წარმოდგენილი რთული კონფიგურაციის მქონე სხეულების მოდელირებისა და გაანგარიშებისათვის საჭირო მანქანური ალგორითმი და სათვლელი პროგრამა. საფუძვლად აღებულ იქნა ბრტყელი წამახვილებული ფორმის ფიგურა (ნისკარტისებური ფორმისა), რომლის სიხისტის პარამეტრები და მოდებული დატვირთვის სახე და სიდიდე შესაძლებელია მარტივად ვცვალოთ დამუშავებული ალგორითმის საშუალებით. შესრულებულმა სამუშაომ - განზოგადებულმა მიდგომამ, შესაძლებლობა მოგვცა დისკრეტული ღეროების საშუალებით ადვილად ავაგოთ და გამოვიკვლიოთ რთული კონფიგურაციის სხეულების მოდელები (დ. პატარაია, დამხმარე პერსონალი: ინჟინერი გ. ჯავახიშვილი, პროგრამისტი რ. მაისურაძე)

აგებულია რთული გეომეტრიის მქონე ერთგანზომილებიანი მულტი-სტრუქტურებისათვის დრეკად გარემოთა ურთიერთქმედების იერარქიული მოდელის საწყისი მიახლოების შესაბამისი განტოლებათა სისტემის მიახლოებითი ამოსხნის ალგორითმი ვარიაციული და სასრულ სხვაობიანი მეთოდების საფუძველზე. სახელდობრ, განხილულია მართი კუთხით მიბჯენილი ორი ღეროსთვის საკონტაქტო-სასაზღვრო და საკონტაქტო-საწყის-სასაზღვრო ამოცანები. გამოკვლეულია შესაბამისი სქემისთვის აპროქსიმაციის, მდგრადობის და კრებადობის საკითხები; ჩატარებულია სიმულაციები კომპიუტერზე (ჯ. როგავა, ნ. ჩინჩალაძე, გ. ჯაიანი, მაგისტრანტები: გ. დანელია, გ. კობერიძე, თ. მხეიძე).

ჩატარებულია კომპიუტერზე სიმულაცია პირველ ამოცანაში აგებული ორფენოვანი ლამინირებული პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების ნულოვანი მიახლოებისათვის (ნ. ჩინჩალაძე, გ. ჯაიანი).

თხელი ხისტი ჩართვის მქონე მართკუთხოვანი ფირფიტისათვის ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები (თ. ვაშაყმაძე, დამხმარე პერსონალი: პროგრამისტი ა. პაპუკაშვილი).

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი ჯაიანი	Hierarchical Models for Prismatic Shells with Mixed Conditions on Face Surfaces / Bull. TICMI	ტომი 17, #2, 2013	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	20
ანოტაცია					
<p>სტატიაში დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა: ა) პირით ზედაპირებზე მოცემულია გარსის პროექციისადმი ძაბვის ვექტორის ნორმალური და გადაადგილების ვექტორის პარალელური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მესამე სასახლვრო პირობები); ბ) პირით ზედაპირებზე მოცემულია ძაბვის ვექტორის გარსის პროექციისადმი პარალელური და გადაადგილების ვექტორის ნორმალური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მეოთხე სასახლვრო პირობები); გ) ზედა პირით ზედაპირზე მოცემულია მესამე, ხოლო ქვედაზე – მეოთხე სასახლვრო პირობები; დ) ზედა ზედაპირზე მოცემულია ძაბვის, ხოლო ქვედაზე – გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები.</p>					
2	გიორგი ჯაიანი	On a Model of Layered Prismatic Shells / Proceedings of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	ტომი 63, 2013	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10
ანოტაცია					
<p>ი. ვეკუას რედუქციის მეთოდის გამოყენებით აგებულია ერთი მოდელი ფენოვანი (ლაბინირებული) პრიზმული გარსებისათვის (სხეულებისათვის). ყოველი ფენისათვის ცალცალკე აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა ფენოვანი სხეულის პირით ზედაპირებზე მოცემულია ძაბვები, ხოლო ფენებს შორის ინტერფეისზე ძაბვის და გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები გამოთვლილია მათი ფურიე-ლეჟანდრის მწკრივებიდან, ამასთან წინა ფენისთვის მიღებული შედეგი გარკვეული აზრით ინტერფეისზე გამოყენებულია მომდევნო ფენისათვის.</p>					

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	------------------------------------	--------------------------	-------------------	---------------------

		დასახელება		გამომცემლობა	
1	გიორგი ჯაიანი	Differential hierarchical models for elastic prismatic shells with microtemperatures/ Z. Angew. Math. Mech.	DOI 10.1002/zamm.201300016 (2013)	John Wiley & Sons, Ltd UK	14
ანოტაცია					
სტატია ეძღვნება დიფერენციალური იერარქიული მოდელების აგებას ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის მიკროტემპერატურით. განსაკუთრებული ყურადღებაა გამახვილებული წამახვილებულ პრიზმულ გარსებზე.					
2	ნატალია ჩინხალაძე	Harmonic vibration of cusped plates in the N-th approximation of Vekua's hierarchical models/ Archives of Mechanics	Vol. 65, Issue 5, 2013, pp. 345-365	IPPT PAN	21
ანოტაცია					
ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში შესწავლილია დრეკადი წამახვილებული სიმეტრიული პრიზმული გარსების რხევის ამოცანა. დამტკიცებულია ამონახსნის არსებობის და ერთადერთობის თეორემები.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ჯაიანი	პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელები შერეული პირობებით პირით ზედაპირებზე	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. 22–26 იანვარი, 2013, თბილისი
მოხსენების ანოტაცია			
<p>ი. ვეკუამ ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, კერძოდ, ფირფიტებისათვის, ააგო იერარქიული მოდელები, როდესაც პირით ზედაპირებზე ცნობილია ან ძაბვები (მოდელი I) ან გადაადგილებები (მოდელი II). წინამდებარე ნაშრომში აგებული და გაანალიზებულია იერარქიული მოდელები, საზოგადოდ, წამახვილებული დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, როდესაც პირით ზედაპირებზე (i) ცნობილია ძაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და გადაადგილებების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი III), (ii) ცნობილია გადაადგილებების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და ძაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი IV). V და VI მოდელს, შესაბამისად, ვუწოდებთ იმ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ერთ პირით ზედაპირზე ცნობილია (i) პირობები, ხოლო მეორეზე - (ii) პირობები. გარდა ამისა, ვაგებთ ისეთ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ზედა პირით ზედაპირზე ცნობილია ძაბვის ვექტორი, ხოლო ქვედაზე - გადაადგილებები (მოდელი VII) და პირიქით (მოდელი VIII). განსახილველი მოდელების ნულოვან მიახლოებაში გამოკვლეულია წამახვილებულ ნაპირზე წამახვილების გეომეტრიაზე</p>			

დამოკიდებულებით სასაზღვრო პირობების კორექტულად დასმის თავისებურებები. კონკრეტულ შემთხვევებში, ზოგიერთი სასაზღვრო ამოცანა ამოხსნილია ცხადი სახით.

2	გიორგი ჯაიანი	I. Vekua Institute of Applied Mathematics of TSU – 45	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
---	---------------	---	---

მოხსენების ანოტაცია

მოხსენება ეძღვნა თსუ ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის დაარსებიდან 45 წლის ისტორიას. ინსტიტუტი დაარსდა 1968 წლის 29 ოქტომბერს ქართველი აკადემიკოს ილია ვეკუას მიერ. ინსტიტუტის უმთავრეს ამოცანად განისაზღვრა გამოყენებითი მათემატიკის აქტუალური პრობლემების კვლევა, სასწავლო პროცესისა და კვლევითი მუშაობის ინტეგრაციის მიზნით კვლევით სამუშაოებში უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებისა და სტუდენტების ჩართვა, მათემატიკური მეთოდებისა და გამოთვლითი ტექნიკის დანერგვა უნივერსიტეტის არამათემატიკურ სამეცნიერო დარგებშიც. 1978 წელს ინსტიტუტს მიენიჭა მისი დამაარსებლის ილია ვეკუას სახელი. დღეისათვის, ინსტიტუტი წარმატებით აგრძელებს და აწვითარებს შემდეგ ოთხ სამეცნიერო მიმართულებას, რომელთაც ბიძგი მისცა მისმა დამაარსებელმა: უწყვეტ გარემოთა მექანიკის მათემატიკური პრობლემები და ანალიზის მონათესავე საკითხები; მათემატიკური მოდელირება და გამოთვლითი მათემატიკა; დისკრეტული მათემატიკა და ალგორითმების თეორია; ალბათობის თეორია და სტატისტიკა. ინსტიტუტი, რომელმაც თავისი ტრადიციებიდან და იქიდან გამომდინარე, რომ დასაქმების სხვადასხვა ფორმების გამოჩახვით და თსუ-ს ხელმძღვანელობის ხელშეწყობით შეინარჩუნა თავისი ძირითადი სამეცნიერო კონტიგენტი და ამჟამადაც ავსებს მას ახალგაზრდა კადრებით, თავის მისიად თვლის:

- ახორციელებდეს ფუნდამენტური და გამოყენებითი ხასიათის სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს გამოყენებით მათემატიკაში, მათემატიკურ და ტექნიკურ მექანიკაში, ინდუსტრიულ მათემატიკასა და ინფორმატიკაში, გარდა ამისა, ეწეოდეს საკონსულტაციო და საექსპერტო საქმიანობას სახელმწიფო ან კერძო სექტორის დაკვეთით;
- წარმოადგენდეს საუნივერსიტეტო ბაზას (მძლავრი კომპიუტერული უზრუნველყოფით) არა მარტო ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა, არამედ ჰუმანიტარულ, საზოგადოებრივ, სოციალურ, ეკონომიკურ, იურიდიულ, სამედიცინო მეცნიერებათა ფაკულტეტებისათვისაც, უნივერსიტეტის თანამშრომლების მიერ კვლევის საწარმოებლად მათემატიკური მეთოდებისა და კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენებით;
- ინსტიტუტის პროფილის ფარგლებში ხელი შეუწყოს სტუდენტთა საბაკალავრო, სამაგისტრო, სადოქტორო ნაშრომების მაღალ პროფესიულ დონეზე შესრულებას, მათ ჩართვას სამეცნიერო გრანტებში და მონაწილეობას როგორც სტუდენტთა და ახალგაზრდა მეცნიერ-თანამშრომელთა, ასევე ადგილობრივ და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებში;
- საჭიროების შემთხვევაში, უნივერსიტეტის ფარგლებში, ინსტიტუტისთვის არაპროფილური მიმართულებებით ხელი შეუწყოს სტუდენტთა საბაკალავრო, სამაგისტრო, სადოქტორო ნაშრომების მომზადებისას მათემატიკური მეთოდებისა და კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენებას;
- ინსტიტუტში მისი ძირითადი სამეცნიერო მიმართულებების შესაბამისად დოქტორანტებისა და მაგისტრანტების მომზადების და შემდგომში ინსტიტუტში მათი დასაქმების უზრუნველყოფას;
- სტუდენტთა ლაბორატორიული სამუშაოების და საჭიროების შემთხვევაში, სხვადასხვა

სახის პრაქტიკის (საწარმოო და სხვ.) ინსტიტუტის ბაზაზე ჩატარების უზრუნველყოფას.			
3	გიორგი ჯაიანი	Cusped Shells, Plates, and Bars	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოსხენებაში მიმოხილულია წამახვილებულ გარსებში, ფირფიტებში და ღეროებში მიღებული შედეგები, მათ შორის მომხსენებლის, უახლოესი შედეგების ჩათვლით.</p>			
4	გიორგი ჯაიანი	Hierarchical models for laminated prismatic shells	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუას რედუქციის მეთოდის გამოყენებით აგებულია ერთი მოდელი პრიზმული გარსებისათვის. ყოველი ფენისათვის ცალ-ცალკე აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა ფენოვანი სხეულის პირით ზედაპირებზე მოცემულია ძაბვები, ხოლო ფენებს შორის ინტერფეისზე ძაბვის და გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები გამოთვლილია მათი ფურიე-ლეჟანდრის მწკრივებიდან, ამასთან წინა ფენისთვის მიღებული შედეგი გარკვეული აზრით გამოყენებულია მომდევნო ფენისათვის.</p>			
5	ნატალია ჩინჩალაძე	წამახვილებული ფირფიტების ჰარმონიული რხევის ამოცანა ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. 22–26 იანვარი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში შესწავლილია დრეკადი წამახვილებული სიმეტრიული პრიზმული გარსების რხევის ამოცანა.</p>			
6	ნატალია ჩინჩალაძე	იერარქიული მოდელები ცვლადი სისქის პრიზმული გარსის ფორმის მქონე ბიოფირისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ცვლადი სისქის მქონე ბიოფირისთვის აგებულია იერარქიული მოდელები.</p>			
7	ნატალია ჩინჩალაძე	Hierarchical models for biofilms occupying thin prismatic domains with a variable thickness	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე

			პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ერთი ამოცანა თხელი ცვლადი სისქის ბიოფირის იერარქიული მოდელების ნულოვან მიახლოებაში</p>			
8	ნატალია ჩინალაძე	ზოგიერთი რიცხვითი შედეგი ლამინირებული პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების ნულოვანი მიახლოებისათვის	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8- 10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ლამინირებული პრიზმული გარსებისათვის, როცა ფენები შეიძლება იყოს წამახვილებული, ჩატარებულია სიმულაციები კომპიუტერზე.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ჯაიანი	On Hierarchical Models for Cusped Elastic Prismatic Shells	ICCS17, 17-21 June 2013 Faculty of Engineering University of Porto, Porto. Portugal
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა: ა) პირით ზედაპირებზე მოცემულია გარსის პროექციისადმი დაბვის ვექტორის ნორმალური და გადაადგილების ვექტორის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მესამე სასაზღვრო პირობები); ბ) პირით ზედაპირებზე მოცემულია დაბვის ვექტორის გარსის პროექციისადმი პარალელური და გადაადგილების ვექტორის ნორმალური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მეოთხე სასაზღვრო პირობები); გ) ზედა პირით ზედაპირზე მოცემულია მესამე, ხოლო ქვედაზე – მეოთხე სასაზღვრო პირობები; დ) ზედა ზედაპირზე მოცემულია დაბვის, ხოლო ქვედაზე – გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები.</p>			
2	გიორგი ჯაიანი	Some hierarchical models for cusped elastic prismatic shells (მოსხენება გაკეთდა ტელეხილით)	AMiTaNS'13, 24-29 June, 2013, Albena Bulgaria
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუამ ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, კერძოდ, ფირფიტებისათვის, ააგო იერარქიული მოდელები, როდესაც პირით ზედაპირებზე ცნობილია ან დაბვის (მოდელი I) ან გადაადგილებები (მოდელი II). წინამდებარე ნაშრომში აგებული და გაანალიზებულია იერარქიული მოდელები, საზოგადოდ, წამახვილებული დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, როდესაც პირით ზედაპირებზე (i) ცნობილია დაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და გადაადგილების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი III), (ii) ცნობილია გადაადგილების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და დაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი IV). V და VI მოდელებს,</p>			

<p>შესაბამისად, ვუწოდებთ იმ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ერთ პირით ზედაპირზე ცნობილია (i) პირობები, ხოლო მეორეზე - (ii) პირობები. გარდა ამისა, ვაგებთ ისეთ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ზედა პირით ზედაპირზე ცნობილია ძაბვის ვექტორი, ხოლო ქვედაზე - გადაადგილებები (მოდელი VII) და პირიქით (მოდელი VIII). განსახილველი მოდელების ნულოვან მიახლოებაში გამოკვლეულია წამახვილებულ ნაპირზე წამახვილების გეომეტრიაზე დამოკიდებულებით სასაზღვრო პირობების კორექტულად დასმის თავისებურებები. კონკრეტულ შემთხვევებში, ზოგიერთი სასაზღვრო ამოცანა ამოხსნილია ცხადი სახით.</p>			
3	გიორგი ჯაიანი	Elastic cusped rod, plate, prismatic and standard shell models	Aidaa 2013, Naples, Italy, 9-12 September 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოსხენება ეძღვნება წამახვილებულ კირსპოფ-ლიავის ფირფიტებს, წამახვილებულ ელფერ-ბერნულის დეროებს, იერარქიულ მოდელებს წამახვილებულ პრიზმულ გარსებსა და დეროებისთვის, რთული გეომეტრიის სტრუქტურებს. გაკეთებულია დასკვნები და გამოთქმულია მოსაზრებები ამ მიმართულებით კვლევის შემდგომი განვითარების პერსპექტივების თაობაზე.</p>			
4	ნატალია ჩინჩალაძე	On some analytical methods for calculating cusped prismatic shells	ISAAC-is me-9 saerTaSoriso konferenciaz, krakovi, poloneTi, 2013 wlis 5-9 agvisto
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუამ ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, კერძოდ, ფირფიტებისათვის, ააგო იერარქიული მოდელები, როდესაც პირით ზედაპირზე ცნობილია გადაადგილებები (მოდელი II). მოსხენებაში განხილული იყო წამახვილებული პრიზმული გარსის რხევის ამოცანები მეორე მოდელის ნულოვანი მიახლოებისათვის.</p>			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	გარსული ტიპის წამახვილებული სტრუქტურები სხვადასხვა ველების ზემოქმედების პირობებში	გ. ჯაიანი	გ. ჯაიანი ნ. ჩინჩალაძე
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>2013 წლის ეტაპზე:</p> <p>ა) მომენტური დრეკადობის თეორიის საფუძველზე პრიზმული გარსების შემთხვევაში აგებულ და განხილულ იქნა იერარქიული მოდელები დაბალი რიგის მიახლოებისათვის (გ. ჯაიანი)</p> <p>ბ) განხილილია ბიოფირის რხევის ბრტყელი ამოცანა ოზენის მიახლოებაში (ნ. ჩინჩალაძე)</p>		

**გამოყენებითი ლოგიკისა და პროგრამირების
ლაბორატორია**

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. ხიმურ რუხაია
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. ხიმურ რუხაია; ლალი ტიბუა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	შეზღუდვებიანი ლოგიკური პროგრამირება ურანგო ტერმებზე და მათ მიმდევრობებზე აღწერის ოპერატორებით	შოთა რუსთაველის სახ. ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თემურ კუცია	თემურ კუცია თემურ ჯანგველაძე ხიმურ რუხაია ლალი ტიბუა ბესიკ დუნდუა გელა ჭანკვეტაძე გვანცა მიქანაძე სოფო ფხაკაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

II პერიოდი (7-12 თვე; 20.09.2012 - 20.03.2013)

დავადგინეთ საკმარისი პირობები, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს თარგის ტერმთან შეთანადების ალგორითმი, რათა აღრიცხვა კონფლუენტური იყოს.

მარტივი ტიპები (simple types) განვაზოგადეთ ვარსკვლავიანი ტიპების (star types) შემოტანით და დავამტკიცეთ მიღებული აღრიცხვის ნორმალიზაციის (ანუ გაჩერების) თვისება.

პირველი წლის ამოცანები შესრულებულია. დამატებით, გადაჭრილია ქვეპრობლემები, რომლებიც პრველი წლის ამოცანების პროცესში წარმოიშვა.

ალგორითმების ჩამოყალიბებას თან სდევს მათი იმპლემენტაცია და ექსპერტირება სისტემა PpLog-ის ჩარჩოში.

III პერიოდი (13-18 თვე; 20.03.2013 - 20.09.2013)

ამ ეტაპისათვის ჩვენ განვიხილეთ შეზღუდვები, რომლებიც არიან განტოლებები ჰეჯებისა და კონტექსტების მიმართ.

განტოლებებში დასაშვებია ბურბაკის აღმწერი τ ოპერატორი და შემდეგი ტიპის ცვლადები: ინდივიდუალური ცვლადები ტერმებისათვის, ჰეჯე ცვლადი-თერმების მიმდევრობებისათვის, კონტექსტ

ცვლადი-კონტექსტებისათვის და ფუნქციონალური ცვლადი-ფუნქციონალური სიმბოლოებისათვის. ჩვენ შევქმენით ალგორითმი, რომელიც ამარტივებს განტოლებებს, გამოაქვს წარუმატებლობა შემდგომ დაგვარად ნაადრევად თუ განტოლებათა სისტემა წარუმატებელია და აბრუნებს განტოლებათა სისტემას ნაწილობრივ ამოხსნილ ფორმაში. ეს ალგორითმი არის კორექტული და გაჩერებადი. ალგორითმების ჩამოყალიბებს თან სდევს მათი იმპლემენტაცია და ექსპერიმენტირება.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Kh. Rukhaia; L. Tibua	An Algorithm of the Classification of Unranked Propositional logic Programming; Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kiev; series Physics and mathematics	№1, 2013	Taras Shevchenko National University of Kiev	113-115

ანოტაცია

მოცემულ სტატიაში ურანგო წინადადებათა ლოგიკის ფორმულები განიხილება როგორც ალგორითმული პროცესები. ჩამოყალიბებულია თეორემები, საიდანაც ჩანს ყველა პროცესის დასრულებადობა და მათი საბოლოო მნიშვნელობები: T (იგივურად ჭეშმარიტი), F (იგივურად მცდარი) და S (განუსაზღვრელი).

2	Прикладные вопросы теории обозначений	Proceedings of Teoretical and Applied aspects of Programm Systems Development	TAAPSD 2013	Кировоград ПП центр оперативной полиграфии „Авангард“ 2013	130-136
---	---	---	-------------	--	---------

ანოტაცია

პროგრამირების ზოგადი თეორიის აგებისას აუცილებელია გამოყენებულ იქნეს იგივე

მეთოდი რაც გამოყენებულია აღნიშვნათა თეორიის ასაგებად. პროგრამირებისას გამოყენებულ ოპერატორს უნდა მიეცეს ლოგიკური ფორმა და ჩართულ უნდა იქნას ლოგიკური თეორიის ენის სიმბოლოებში.
მაგალითად, განხილულია მინიჭების ოპერატორი, სადაც ცვლადებს ენიჭებატ არა მხოლოდ რიცხვითი მნიშვნელობა, არამედ ნებისმიერი თერმის. მინიჭების ოპერატორს აქვს ორი ლოგიკური ფორმა Rx და Sx. პირველის შედეგი არის ფორმულა. მეორის თერმი.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Kh. Rukhaia; L. Tibua	One Algorithmic Process for Deciding Validity of some Unranked \neg rst-order Logic	IV International Conference of The Georgian Mathematical Union, Batumi, september 9-15, 2013
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>აგებულია ურანგო პირველი რიგის ენის ზოგიერთი თვისების მქონე ფორმულის ზოგადმართებულობის დადგენის ალგორითმი, რომელიც ორიენტირებულია თეორემატა ავტომატური მტკიცებისათვისამ ალგორითმული პროცესით მიღებულ ფორმულებს ვუწოდოთ ამ ალგორითმული პროცესით მიღებულ ფორმულებს ვუწოდოთ მოცემული ფორმულის მიკავშირებული მეტაფორმულები. დამტკიცებულია შემდეგი თეორემები;</p> <p>თეორემა 1. A ფორმულის ზოგადმართებულობისათვის საკმარისია არსებობდეს A ფორმულის მიკავშირებული ტავტოლოგიური ფორმა.</p> <p>თეორემა 2. A ფორმულა რომ იყოს ურანგო წინადადებათა ლოგიკის ტავტოლოგიის ჩასმითი კერძო შემთხვევა აუცილებელია და საკმარისია არსებობდეს A ფორმულის მიკავშირებული პროპოზიციული ტავტოლოგიური ფორმა</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	Lali Tibua; Khimuri Rukhaia	One Algorithmic Process for Deciding Validity of some Unranked \mathcal{T} SR Logic	INTERNATIONAL CONFERENCE "MODERN PROBLEMS IN APPLIED MATHEMATICS", Tbilisi, 2013, 4-7 september
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>აგებულია ურანგო \mathcal{T} SR ლოგიკის ზოგიერთი თვისების მქონე ფორმულის ზოგადმართებულობის დადგენის ალგორითმი, რომელიც ორიენტირებულია თეორემატა ავტომატური მტკიცებისათვისამ ალგორითმული პროცესით მიღებულ ფორმულებს ვუწოდოთ ამ ალგორითმული პროცესით მიღებულ ფორმულებს ვუწოდოთ მოცემული ფორმულის მიკავშირებული მეტაფორმულები. დამტკიცებულია შემდეგი თეორემები:</p>			

<p>თეორემა 1. ურანგო \mathcal{T} SR ლოგიკი A ფორმულის ზოგადმართებულობისათვის საკმარისია არსებობდეს A ფორმულის მიკავშირებული ტავტოლოგიური ფორმა.</p> <p>თეორემა 2. A ფორმულა რომ იყოს ურანგო წინადადებათა ლოგიკის ტავტოლოგიის ჩასმითი კერძო შემთხვევა აუცილებელია და საკმარისია არსებობდეს A ფორმულის მიკავშირებული პროპოზიციული ტავტოლოგიური ფორმა</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
3	ხიმურ რუხაია; ლალი ტიბუა	ურანგო კვანტორული თეორია	ივ. ჯავახიშვილის სახელო-ბის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის პირველი სამეცნიერო კონფერენცია, 22.01.2013-26.01.2013, თბილი
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ენები, სადაც ფუნქციონალურ თუ პრედიკატულ სიმბოლოებს დაფიქსირებული ადგილიანობა არ აქვთ, ბოლო წლებში ინტენსიური შესწავლის საგანი გახდა მათი გამოყენების საკმაოდ ფართო სფეროს გამო. ურანგო ენებში, ჩვეულებრივ, ორი სახის ცვლადები გვხვდება: საგნობრივი ცვლადები, რომელთა ჩანაცვლება ერთი ტერმით შეიძლება და მიმდევრობის ცვლადები (ქვემოთ მათ ჩვენ ვუწოდებთ „საგნობრივ მიმდევრობით ცვლადებს“), რომელთა ნაცვლად შესაძლებელია ტერმთა სასრული მიმდევრობის ჩასმა. ზემოთ აღწერილი ენებისაგან განსხვავებით ჩვენს მიერ შესწავლილი ურანგო კვანტორული თეორიის ენაში გვხვდება ორი ტიპის მიმდევრობის ცვლადები: ა) საგნობრივი მიმდევრობის ცვლადები, რომელთა ნაცვლად შესაძლებელია ტერმთა სასრული მიმდევრობების ჩასმა და ბ) პროპოზიციული მიმდევრობის ცვლადები, რომელთა ნაცვლად შესაძლებელია ფორმულათა სასრული მიმდევრობების ჩასმა. გარდა ამისა, ამ თეორიის „ტაუს“, არსებობისა და ზოგადობის კვანტორების ადგილიანობა არ არის დაფიქსირებული – ისინი ურანგო ოპერატორებია. ამ ოპერატორების განსაზღვრა ხდება შალვა ფხაკაძის წარმოებული ოპერატორების შემოტანის რაციონალური წესების ჩარჩოში, რის საფუძველზე ურანგო კვანტორულ თეორიაში დამტკიცებულ იქნა ნ. ბურბაკის ქვანტორულ თეორიაში მიღებული შედეგების ანალოგები.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
4	ხიმურ რუხაია; ლალი ტიბუა	ურანგო კვანტორული თეორიის ზოგიერთი ფორმულის ზოგადმართებულობის დადგენის ერთი ალგორითმული პროცესი	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის (თსუ) ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის (გმი) სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013
<p>მოხსენების ანოტაცია</p>			

შესწავლილია ურანგო კვანტორული თეორია, სადაც გხვდება ორი ტიპის მიმდევრობის ცვლადები: ა) საგნობრივი მიმდევრობის ცვლადები, რომელთა ნაცვლად შესაძლებელია თერმთა სასრული მიმდევრობის ჩასმა და ბ) პროპოზიციული მიმდევრობის ცვლადები, რომელთა ნაცვლად შესაძლებელია ფორმულათა სასრული მიმდევრობის ჩასმა.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	KH. Rukhaia; L. Tibua	Прикладные вопросы теории обозначений	Ialta; TAAPSD 2013
<p>მომხსენებათა ანოტაციები</p> <p>პროგრამირების ზოგადი თეორიის აგებისას აუცილებელია გამოყენებულ იქნეს იგივე მეთოდი რაც გამოყენებულია აღნიშვნათა თეორიის ასაგებად. პროგრამირებისას გამოყენებულ ოპერატორს უნდა მიეცეს ლოგიკური ფორმა და ჩართულ უნდა იქნას ლოგიკური თეორიის ენის სიმბოლოებში. მაგალითად, განხილულია მინიჭების ოპერატორი, სადაც ცვლადებს ენიჭებათ არა მხოლოდ რიცხვითი მნიშვნელობა, არამედ ნებისმიერი თერმის მინიჭების ოპერატორს აქვს ორი ლოგიკური ფორმა Rx და Sx. პირველის შედეგი არის ფორმულა. მეორის თერმი.</p>			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	აღნიშვნათა თეორიის გამოყენებითი საკითხები	ხიმური რუხაია	ხიმური რუხაია ლალი ტიბუა
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>განზოგადოებულია მინიჭების ოპერატორი, სადაც ცვლადებს ენიჭებათ არა მარტო რიცხვითი მნიშვნელობები, არამედ ნებისმიერი თერმი. გარდა ამისა, ეს განზოგადოებული ოპერატორები ორი ტიპისაა. კერძოდ, მინიჭების Rx ოპერატორის მნიშვნელობა არის ფორმულა, ხოლო Sx ოპერატორის მნიშვნელობა არის თერმი. შესწავლილია ამ ოპერატორის თვისებები. მიღებული შედეგები მოხსენდა X საერთაშორისო კონფერენციას „ Theoretical and Applied aspects of Programm Systems Development TAAPSD 2013, Ialta;</p>			

**მათემატიკური მოდელირებისა და გამოთვლითი მათემატიკის
ლაბორატორია**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
თეიმურაზ დავითაშვილი – ლაბორატორიის გამგე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
მერი შარიქაძე – უფროსი ლაბორანტი;
გიორგი გელაძე – ლაბორანტი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Demuri Demetrashvili, Teimuraz Davitashvili	A modeling study of mesoscale air flow over the mountainous relief with variable in time large-scale background flow. <i>Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences,</i>	Vol.7, No 2, 2013, pp.57-64.	Tbilisi, Georgian National Academy of Sciences,	7

სტატია წარმოადგენს დედამიწის ქვეფენილი ზედაპირის ოროგრაფიული არაერთგვაროვნებით გამოწვეული მეზომასშტაბური პროცესების რიცხვით გამოკვლევას ტროპოსფეროში არასტაციონარული დიდმასშტაბიანი შეუშფოთებელი ფონური დინების პირობებში. ამ მიზნით გამოყენებულია მეზომასშტაბური ატმოსფერული პროცესების სამგანზომილებიანი ჰიდროსტატიკური არასტაციონარული მოდელი. გამოთვლის არის ზედა საზღვარი მოდელირებულია თავისუფალი ზედაპირით, ხოლო ქვედა საზღვარზე გამოიყენება რელიეფის გასწვრივ ჰაერის ნაწილაკების სრიალის პირობა. ამოცანა

<p>ამოსწილია რიცხვითი მეთოდით, ლაქს-ვენდროვის ორბიჯიანი მეთოდის გამოყენებით. ნატარებულმა რიცხვითმა ექსპერიმენტებმა მოდელური და საქართველოს რეალური რელიეფის შემთხვევაში აჩვენა ფონური დინების არასტაციონარული ხასიათით განპირობებული ოროგრაფიული ეფექტების არსებობა.</p>					
2	Davitashvili T., Samkharadze I., Khvedelidze Z.,	Study of Some Local Atmospheric “Phenomenal” Events by Hydrothermodynamic Approach, Transactions of the Institute Hydrometeorology, 2013, Vol.115 pp.16-20	2013, Vol.115 pp.16-20	GTU-press	5
<p>დედამიწის ატმოსფეროში, ხშირად დაიკვირვება, მცირე ტერიტორიაზე განვითარებული არაპერიოდული არაორდინალური ატმოსფერული პროცესები. ამ პროცესებს თან სდევს მატერიალური ზარალი და ადამიანის მსხვერპლიც კი. აღნიშნულ მოვლენებს მიეკუთვნება : ქარბორბადა; მიკრორელიეფური ადგილობრივი ქარები; ატმოსფეროს მიწისპირა ფენაში წარმოშობილი სხვადასხვა ბუნების აღმავალი დინებები და ლოკალურ რეგიონზე თითქმის მუდმივად არსებული გეოფიზიკური „ფენომენები“ . საქართველოს ტერიტორიაზე ასეთი „ფენომენები“ დავით გარეჯის ტაფობზე და სურამის პლატოზე დაიკვირვება. სტატიაში ჰიდროთერმოდინამიკის კანონების საფუძველზე მოყვანილია აღნიშნული მოვლენების ახსნა . დღემდე ასეთი მიდგომა და გაკეთებული დასკვნები ცნობილი არ არის. კერძოდ დამტკიცებულ იქნა, რომ ქარის გრიგალურ ველში წნევა იზრდება რელიეფის სიმაღლის პროპორციულად დ იმ კუთხის ზრდით, რომელსაც ნაკადის ბრუნვის დერძი ადგენს ვერტიკალურ მიმართულებასთან . მიღებულია, რომ ქარის სიჩქარის გრიგალის ვერტიკალური მდგენელი სიმაღლის მიხედვით იზრდება ექსპონენციალურად. ასეთი დამოკიდებულებით აიხსნება მითითებული მოვლენების თავისებურებანი. მიღებულ შედეგებს აქვთ, როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობა</p>					
3	Demetrashvili D.I.,Davitashvili T.P.,	Numerical modeling of orographically disturbed air flow in the troposphere in conditions of nonstationarity of large – scale background processes, Transactions of the Institute Hydrometeorology,	2013, Vol.115 pp.133-139	GTU-press	7
<p>3-განზომილებიანი ჰიდროსტატიკური რიცხვითი მოდელის საფუძველზე გამოკვლეულია ჰაერის მეზომასტაბური დინების სტრუქტურა ტროპოსფეროში ფონური შეუშფოთებელი დინების არასტაციონარულობის პირობებში მოდელური განმხლოებული მთისა და კავკასიის რეალური რელიეფის შემთხვევაში. გამოთვლებმა აჩვენა, რომ შეუშფოთებელი დინების არასტაციონარულობას შეუძლია მნიშვნელოვნად შეცვალოს ჰაერის დინების სტრუქტურა მთიანი რელიეფის ზემოთ.</p>					
4	გ.გელაძე, ნ.ბეგალიშვილი, ნ.ბეგალიშვილი	“ეკოლოგიურად აქტუალური ზოგიერთი მეზომეტეოროლოგიური პროცესის რიცხვითი მოდელირება.” ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომები	ტ. 119	თბილისი	303-310

ამოსხნილია რიცხვითი მეთოდების საშუალებით ატმოსფეროს მეზომეტეოროლოგიური სასაზღვრო ფენის (ამსფ) 2-განზომილებიანი (x-z ვერტიკალურ სიბრტყეში) არასტაციონარული ამოცანა. მასში გათვალისწინებულია ეკოლოგიურად მტკად აქტუალური ისეთი პროცესები, როგორცაა ღრუბლისა და ნისლის განვითარების სრული ციკლი ამსფ-ის თერმოჰიდროდინამიკის ფონზე.

მოდელირებულია რიგი ანომალური მეტეოპროცესებისა: ფენა ღრუბლისა და რადიაციული ნისლის ერთდროული არსებობა; ფენა ღრუბლისა და რადიაციული ნისლის გართიანებული ვერტიკალური კომპლექსი; ნოტიო პროცესების ანსამბლი, კერძოდ, ერთდროულად იმიტირებულია ჯერ სამი ღრუბელი და ნისლი, რომელიც შემდგომ ტრანსფორმირდება 4 ღრუბლად. ახლებურადა გვაქვს გააზრებული პორიზონტალური და ვერტიკალური ტურბულენტობის როლი ტროპიკული ციკლონისა და ტორნადოს ჩამოყალიბებასა და ნოტიო პროცესების ურთიერთტრანსფორმაციაში.

მაგისტრალური მილსადენებში ჰიდრატების შესაძლო წარმოქმნის ადგილების პროგნოზირება არასტაციონარული დინების პირობებში

მილსადენის ჩაჭედვის (ავარიული ჩაკეტვის) ძირითადი მიზეზებია: ჰიდრატების წარმოშობა, წყლის საცობების გაყინვა, დანაგვიანება და სხვა. იმისათვის, რომ დროულად იქნეს მიღებული ზომები ჰიდრატების წარმოქმნის საწინააღმდეგოდ, საჭიროა შესწავლილი იქნეს ტენიანობა, წნევისა და ტემპერატურის განაწილება.

გაზის ავარიული გაუონვა იწვევს გაზსადენში გაზის ხარჯისა და წნევის ცვლილებას. განსაზღვრული დროის შემდეგ გარკვეულ პირობებში შეიძლება დამყარდეს ახალი სტაციონარული რეჟიმი. ამის გამო ავარიული რეჟიმის ანალიზისათვის მიზანშეწონილია განხილულ იქნეს, როგორც არასტაციონარული, ისე სტაციონარული რეჟიმები. ჩვენ განვიხილავთ მაგისტრალური გაზსადენიდან გაზის მსხვილი ავარიული გაუონვის განსაზღვრის ამოცანას, როგორც ჰიდრავლიკური გათვლის ერთ-ერთ შებრუნებულ ამოცანას.

ცნობილია მაგისტრალური გაზსადენის მარტივ უბანზე გაზის მსხვილი ავარიული გაუონვის ადგილის განსაზღვრის ანალიზური ხერხი 1. მარტივი უბნის სათავესა და ბოლოში მოცემული პარამეტრების (წნევა, ხარჯი) მიხედვით. მაგრამ ეს ხერხი ვერ იქნება გამოყენებული იმ შემთხვევაში, როცა მაგისტრალური გაზსადენი შეიცავს რამდენიმე უბანს, თუ წინასწარ არ იქნება განსაზღვრული ის მარტივი უბნი სადაც ადგილი აქვს გაზის ავარიულ გაუონვას.

ამრიგად, ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ რთული მაგისტრალური გაზსადენიდან გაზის ავარიული გაუონვის შემთხვევაში, მოცემული მინიმალური საწყისი ინფორმაციის პირობებში (მაგისტრალური გაზსადენის საწყისსა და ბოლოში გაზის წნევებისა და ხარჯის აღრიცხვა გაზის გაუონვამდე და მის შემდეგ) ჯერ განისაზღვროს გაზის გაუონვის ადგილის შემცველი მარტივი უბანი. ხოლო შემდეგ კი ცხადად განისაზღვროს ამ მარტივ უბანზე ავარიული გაუონვის ადგილი. ეს ამოცანა ჩვენს წინაშე დასმული იყო ფ.მ.მ.კ. რობერტ დევიდარიანის მიერ 1995 წელს. ძირითადი შედეგები გადმოცემულია გ. გუბელიძის სადისერტაციო ნაშრომში [2].

შემოთავაზებული ალგორითმი არ საჭიროებს მრავალი განშტოების შემთხვევაში ყოველი მარტივი უბნის თავსა და ბოლოში შესაბამის შუალედურ ინფორმაციას ჰიდრავლიკური პარამეტრების შესახებ, რომლის მიღება ტელემეტრიული სისტემის გარეშე საკმარისად რთული და ნაკლებ ეფექტურია. დამუშავებული რიცხვითი ალგორითმი ეფუძნება გაზის სტაციონარული დინების მათემატიკურ მოდელს, მისგან გამომდინარე გარკვეულ ანალიზურ შედეგსა და კომპიუტერის გამოყენებას.

დახრილი მაგისტრალური გაზსადენიდან გაზის ავარიული გაუონვის ადგილის აღმოჩენის შესახებ

რეზიუმე

მოცემულ ნაშრომში მოცემულია ორი მათემატიკური მოდელი. კერძოდ დახრილ მაგისტრალურ გაზსადენში გაზის სტაციონარული დინების მათემატიკური მოდელის საფუძველზე დამუშავებულია ხერხი და მიღებულია სათანადო ფორმულა მილსადენიდან გაზის ავარიული გაჟონვის ადგილის აღმოსაჩენად. როული პორიზონტალური მაგისტრალური გაზსადენიდან გაზის ავარიული გაჟონვის შემთხვევაში, მოცემული მინიმალური საწყისი ინფორმაციის პირობებში (მაგისტრალური გაზსადენის საწყისსა და ბოლოში გაზის წნევებისა და ხარჯის აღრიცხვა გაზის გაჟონვამდე და მის შემდეგ) ჯერ განისაზღვრება გაზის გაჟონვის ადგილის შემცველი მარტივი უბანი, ხოლო შემდეგ კი ცხადად განისაზღვრება ამ მარტივ უბანზე ავარიული გაჟონვის ადგილი.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Teimuraz Davitashvili	Atmosphere pollution problems in urban areas on the territory of Georgia, In the book "Disposal of Dangerous Chemicals in Urban Areas and Mega- Role of Oxides and Acids of Nitrogen in Atmospheric Chemistry	NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security Cities "edited by Barnes, Ian; Rudziński, Krzysztof J.	Springer, 2013, pp 299-312	14
<p>Air emissions from industrial facilities and motor vehicles and monitoring of the atmosphere quality in the most industrialized cities of Georgia: Tbilisi Rustavi, Qutaisi, Zestafoni and Batumi are presented. Fuel consumption and emissions from transport sector in Tbilisi is investigated. Using mathematical simulation, distribution of concentration of harmful substances NO_x at Rustaveli Avenue, the crossroad of King David Agmashenebeli and King Tamar Avenue, where traffic is congested, is studied. Some results of numerical calculation are given.</p> <p>რიცხვითი მეთოდების საშუალებით ამოხსნილია და შესწავლილია ინდუსტრიული საწარმოებებით და ავტომანქანების გამონაბოლქვებით ატმოსფეროს გაბინძურება საქართველოს ქალაქებში: თბილისი, რუსთავი, ქუთაისი, ზესტაფონი და ბათუმი. მიღებულ შედეგებს აქვთ, როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობა.</p>					
2	D. I. Demetrashvili, T. P. Davitashvili ,	Numerical Modeling of Spilled Oil Seasonal Transport Processes into Georgian Coastal Zone of the Black Sea, In the Book "Black Sea Energy Resource Development and Hydrogen Energy Problems	" NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security Cities "edited by T.Nejat Veziroglu; Marat Tsitskishvili.	Springer, 2013, pp 291-299.	8
<p>რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია ავარიულად დაღვრილი ნავთობის გავრცელების 2-განზომილებიანი (x-y პორიზონტალურ სიბრტყეში) არასტაციონარული ამოცანა. ამოცანის რიცხვითი ამოხსნისთვის გამოყენებულია გახლქვის მეთოდი. მოცემულია</p>					

რიცხვითი თვლის ზოგიერთი შედეგები.					
3	Teimuraz Davitashvili and Givi Gubelidze,	On leak localization in the main branched and simple inclined gas pipelines, World Academy of Science, Engineering and Technology	Issue 79, July 2013, London.pp.818-825.	WASET Press	8
<p>მოცემულ ნაშრომში მოცემულია ორი მათემატიკური მოდელი. კერძოდ დახრილ მაგისტრალურ გაზსადენში გაზის სტაციონარული დინების მათემატიკური მოდელის საფუძველზე დამუშავებულია ხერხი და მიღებულია სათანადო ფორმულა მილსადენიდან გაზის ავარიული გაჟონვის ადგილის აღმოსაჩენად. რთული ჰორიზონტალური მაგისტრალური გაზსადენიდან გაზის ავარიული გაჟონვის შემთხვევაში, მოცემული მინიმალური საწყისი ინფორმაციის პირობებში (მაგისტრალური გაზსადენის საწყისსა და ბოლოში გაზის წნევებისა და ხარჯის აღრიცხვა გაზის გაჟონვამდე და მის შემდეგ) ჯერ განისაზღვრება გაზის გაჟონვის ადგილის შემცველი მარტივი უბანი, ხოლო შემდეგ კი ცხადად განისაზღვრება ამ მარტივ უბანზე ავარიული გაჟონვის ადგილი.</p>					
4	Teimuraz Davitashvili, Demuri Demetrashvili,	Numerical Simulation of Emergency Spilled Oil Distribution in the Georgian Coastal Zone of the Black Sea for Winter Season, Scientific Works of Azerbaijan State Maritime Academy (ASMA)	No.1,2013, pp.13-15.	Azerbaijan State Maritime Academy Press	3
<p>რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია ავარიულად დაღვრილი ნავთობის გავრცელების არასტაციონარული ამოცანა შავი ზღვის სანაპირო ზოლში ზამთრისა და გაზაფხულის სეზონებისთვის. მოცემულია რიცხვითი თვლის ზოგიერთი შედეგები.</p>					
5	Teimuraz Davitashvili	Assessment of Risk Factors of Environment Pollution Caused by Accidental Oil Spilling on the Base of Mathematical Modelling, J. Recent Advances in Energy, Environment and Geology	Energy, Environment and Structural Engineering Series, No 18, pp. 19-24	Published by WSEAS press,	6
<p>მოცემულ ნაშრომში რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია ავარიულად დაღვრილი ნავთობის ნიადაგში და ზედაპირულ წყლებში გავრცელების არასტაციონარული ამოცანები. მოცემულია რიცხვითი თვლის ზოგიერთი შედეგები.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Teimuraz Davitashvili, David Gordeziani, Giorgi Geladze, Givi Gubelidze, Archil Papukashvili, Meri Sharikadze	Assessment of Risk Factors of Emergency Cases at Georgian Section of Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia by Means of Mathematical Modelling,	Second International Conference in MODERN PROBLEMS IN APPLIED MATHEMATICS Dedicated to the 95th Anniversary of the I. Javakhishvili Tbilisi State University (TSU) & 45th Anniversary of the I. Vekua Institute of Applied Mathematics (VIAM TSU) 4-7 Sept. 2013
მოცემულ ნაშრომში რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია და შეფასებულია გაზისა და ნავთობის ავარიული დაღერის რისკ ფაქტორები საქართველოს სატრანსპორტო დერეფანის გასწვრივ.			
2	Teimuraz Davitashvili, Meri Sharikadze,	On one model of natural gas transformation into crystalline substance for gas nonstationary flow	, 1st Conference of Exact and Natural Sciences Facultative of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, January 22-26, 2013, Tbilisi, Georgia
მოცემულ ნაშრომში მათემატიკური მოდელირებით შესწავლილია მაგისტრალური მილსადენებში ჰიდრატების შესაძლო წარმოქმნის ადგილების პროგნოზირება გაზის არასტაციონარული დინების პირობებში			
3	Archil Papukashvili, David Gordeziani, Teimuraz Davitashvili, Meri Sharikadze	On finite-difference method for approximate solution of antiplane problems of elasticity theory for composite bodies weakened by cracks,	, <i>Enlarged Session of the Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics</i> , 23 April, 2013, Tbilisi, Georgia
მოცემულ ნაშრომში სასრულ-სხვაობიანი რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია დრეკადობის თეორიის ბზარების ანტიბრტყელი ამოცანის მიხედვითი ამონახსნები.			
4	Demetrashvili D.I., Davitashvili T.P.	Numerical modeling of orographically disturbed air flow in the troposphere in conditions of nonstationarity of large –scale background processes,	The International science-technical conference “Actual problems of Ecology and Hydrometeorology” which devotes to 60 th anniversary of the Institute Hydrometeorology and 100 th anniversary of Vasil Lominadze, 28-30 th of May, 2013, Tbilisi, Georgia.
3-განზომილებიანი ჰიდროსტატიკური რიცხვითი მოდელის საფუძველზე გამოკვლეულია ჰაერის მეზომასშტაბური დინების სტრუქტურა ტროპოსფეროში ფონური შეუშფოთებელი დინების არასტაციონარულობის პირობებში მოდელური განმხილვითი მთისა და კავკასიის რეალური რელიეფის შემთხვევაში.			
5	Davitashvili T., Khvedelidze Z., Samkharadze I.,	Study of Some Local Atmospheric “Phenomenal” Events by Hydrothermodynamic Approach	The International science-technical conference “Actual problems of Ecology and Hydrometeorology” which devotes to 60 th anniversary of the

			Institute Hydrometeorology and 100 th anniversary of Vasil Lominadze, 28-30 th of May, 2013, Tbilisi, Georgia.
<p>საქართველოში ატმოსფეროს მიწისპირა ფენაში წარმოშობილი სხვადასხვა ბუნების აღმავალი დინებები ყველაზე მკვეთრად დავით გარეჯის ტაფობზე და სურამის პლატოზე დაიკვირვება. სტატიაში ჰიდროთერმოდინამიკის კანონების საფუძველზე მოყვანილია აღნიშნული მოვლენების ახსნა მიღებულ ახალ შედეგებს აქვთ, როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობა.</p>			
6	გ.გელაძე, მ.თევდორაძე	ეკომეტეოროლოგიის ზოგიერთი რიცხვითი მოდელის შესახებ	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი –9-15 სექტემბერი, ბათუმი.
<p>დასმულია და ამოხსნილია 2-განზომილებიანი (ბრტყელი და ღერძულად სიმეტრიული) ამოცანა ატმოსფეროს მეზომასშტაბური სასაზღვრო ფენის შესახებ. აქცენტი კეთდება აეროზოლის გავრცელებაზე მეყსეული და უსასრულოდ გრძელი წყაროებიდან; განხილულია როგორც პასიური, ისე მძიმე აეროზოლების შემთხვევა. შეაწავლილია ატმოსფეროს ტემპერატურული სტრატეფიკაციის, განსაკუთრებით კი, ინვერსიის გავლენა აეროზოლის გავრცელებაზე – ეს მეტად ატუალურია ეკოლოგიური თვალსაზრისით. გამოკვლეულია ფონური ველების (ტემპერატურა, ქარი) გავლენა ეკომეტეოროლოგიურ ველებზე.</p>			
7	G.Geladze	Numerical Simulation of Some Complex Mesometeorological processes II second international conference “Modern problems in applied mathematics”, 4.09. 2013 – 7.09. 2013, Tbilisi.	II second international conference “Modern problems in applied mathematics”, 4.09. 2013 – 7.09. 2013, Tbilisi.
<p>დასმულია და ამოხსნილია ატმოსფეროს მეზომასშტაბური სასაზღვრო ფენის 2-განზომილებიანი ამოცანა თერმოჰიდროდინამიკის, ნოტიო ველებისა და აეროზოლის გავრცელების ერთიანი ამოცანა. ძირითადი აქცენტი კეთდება ანომალური პროცესების მოდელირებაზე: ღრუბლისა და ნისლის ერთდროული არსებობა; ღრუბლისა და ნისლის გაერთიანებული ვერტიკალური კომპლექსი; დღე-ღამურად უწყვეტი ღრუბლიანობა; ღრუბლებისა და ნისლის ანსამბლი</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Teimuraz Davitashvili, Givi Gubelidze	On leak localization in the main branched and simple inclined gas pipelines,	World Academy of Science, Engineering and Technology, 8-9 July 2013, London, Great Britain.
<p>Some results of calculations for compound pipelines having two, four and five sections are presented. Also a method and formula for the leak localization in the simple inclined section of the main gas pipeline are suggested. Some results of numerical calculations defining localization of gas escape for the inclined pipeline are presented.</p> <p>მოცემულ ნაშრომში მოცემულია ორი მათემატიკური მოდელის საფუძველზე დამუშავებულია მეთოდოლოგია და მიღებულია სათანადო ფორმულები მილსადენიდან გაზის ავარიული გაჟონვის ადგილის აღმოსაჩენად რთული ჰორიზონტალური და დახრილი მაგისტრალური გაზსადენებიდან.</p>			

2	Teimuraz Davitashvili, Demuri Demetrashvili,	Numerical Simulation of Emergency Spilled Oil Distribution in the Georgian Coastal Zone of the Black Sea for Winter Season,	The international science-practical conference which devotes to 90 th anniversary of Heydar Aliyev, 6-7 th of May, Baku, Azerbaijan, 2013.
რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია ავარიულად დაღვრილი ნავთობის გავრცელების არასტაციონარული ამოცანა შავი ზღვის სანაპირო ზოლში ზამთრისა და გაზაფხულის სეზონებისთვის. მოცემულია რიცხვითი თვლის ზოგიერთი შედეგები.			
3	Teimuraz Davitashvili,	Assessment of Risk Factors of Environment Pollution Caused by Accidental Oil Spilling on the Base of Mathematical Modelling,	WSEAS' 2 rd International Conference on Natural Resource Managment (NRM'13), 8-10 October, 2013, Antalya, Turkey
მოცემულ ნაშრომში რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია ავარიულად დაღვრილი ნავთობის ნიადაგში და ზედაპირულ წყლებში გავრცელების არასტაციონარული ამოცანები. მოცემულია რიცხვითი თვლის ზოგიერთი შედეგები.			
4	Teimuraz Davitashvili,	Investigation of Some Unfavorable Events Development on the Territory of Georgia by Mathematical Modelling	International Caucasus Forestry Simposium, 24-26 Oct.2013, Artvin, Turkey
მოცემულ ნაშრომში რიცხვითი მეთოდების საშუალებით შესწავლილია სომხეთის ატომური ელექტრული სადგურის ავარიის შემთხვევაში საქართველოს რიგი ქალაქებისა და მათთან მიმდებარე ტყის მასივების შესაძლო გაბინძურების თვლის შედეგები.			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მაგნე ნივთიერებათა ატმოსფეროში, ჰიდროსფეროსა და ნიადაგში სივრცულ დროითი განაწილების დიაგნოსტიკა და ანალიზი	თეიმურაზ დავითაშვილი	მერი შარიქაძე, გიორგი გელაძე
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>საანგარიშო წელს თეორიული კვლევებისა და რიცხვითი მოდელირებით შესწავლილ იქნა არაერთგვაროვან ნიადაგზე ავარიულად დაღვრილი ნავთობის ნიადაგში ფილტრაციის ამოცანა მიწისქვეშა წყლების გაბინძურების შესწავლის მიზნით. ამოცანის ამოხსნა ეყრდნობა მაღალი რიგის არაწრფივ პარაბოლური ტიპის განტოლების ინტეგრირებას. მიღებულ იქნა მაღალი რიგის არაწრფივ პარაბოლური ტიპის განტოლების კერძო სახის ანალიზური ამონახსნი. მათემატიკური მოდელირებით შესწავლილ იქნა საქართველოს ტერიტორიისთვის ფართომასშტაბიანი ატმოსფეროს დინამიკის ამოცანა რთული ოროგრაფიის გათვალისწინებით. შესწავლილია მეზოსასაზღვრო ფენაში, ფენა ღრუბლები, სხვადასხვა სახის ნისლები, ღრუბელთა ანსამბლები, ხელოვნური ზემოქმედება ნისლზე, აეროზოლის გავრცელება, ფენა ღრუბლისა და რადიაციული ნისლის გართიანებული ვერტიკალური კომპლექსი, ნოტიო პროცესების ანსამბლი, კერძოდ, ერთდროულად იმიტირებულია ჯერ სამი ღრუბელი და ნისლი, რომელიც შემდგომ ტრანსფორმირდება 4 ღრუბლად. შემუშავდა ახალი რიცხვითი სქემები ზემოთ აღნიშნული ამოცანებისთვის.</p>			

უწყვეტ გარემოთა მექანიკის მათემატიკური პრობლემები და ანალიზის მონათესავე საკითხების ლაბორატორია

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა ლაბორანტი ბაკურ გულუა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსები	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ბაკურ გულუა	ბაკურ გულუა

გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის ი. ვეკუას $N=0$ მიახლოების შემთხვევაში მცირე პარამეტრის მეთოდებისა და კომპლექსური ცვლადის ფუნქციათა თეორიის მეთოდების გამოყენებით ამოხსნილ იქნა რიგი სასაზღვრო ამოცანები სასრული არეებისათვის. იმავე მეთოდით ამოხსნილ იქნა სასაზღვრო ამოცანები $N=1$ მიახლოების შემთხვევაშიც.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბაკურ გულუა	On the Application of I. Vekua's Method for Geometrically Nonlinear and Non-Shallow Spherical Shells, Tbilisi International Centre of Mathematics and	17	Tbilisi University Press	8

		Informatics (BULLETIN of TICMI)			
<p>მოცემულ ნაშრომში განხილულია გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსები. კომპლექსური ცვლადის ფუნქციებისა და მცირე პარამეტრის მეთოდის გამოყენებით აგებულია მიახლოებითი ამონახსნი $N = 1$ მიახლოებისთვის. ამოხსნილია კონკრეტული ამოცანები.</p> <p>In the present paper we consider the geometrically nonlinear and non-shallow spherical shells, when components of the deformation tensor have nonlinear terms. Using the method I. Vekua and the method of a small parameter 2-D system of equations for the nonlinear and non-shallow spherical shells is obtained. Concrete problem has been solved.</p>					
2	ბაკურ გულუა	About One Boundary Value Problem for Nonlinear Non-Shallow Spherical Shells, Reports of Enlarged Sessions of the Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	27	Tbilisi University Press	5
<p>მოცემულ ნაშრომში, ი. ვეკუას $N = 0$ მიახლოებისათვის, ამოხსნილი ამოცანა, როცა საზღვარზე მოცემულია გადაადგილებების ვექტორის კომპონენტები, გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის.</p> <p>In the present paper, using the method of I. Vekua, the three dimensional problems of the nonlinear theory of elasticity are reduced to the tow dimensional problems of non-shallow spherical shell. Using the method of the small parameter, approximate solutions of these equations are constructed. One boundary value problems are solved for the approximation of order $N = 0$.</p>					
3	ბაკურ გულუა	The Method of the Small Parameter for Nonlinear Non-Shallow Spherical Shells, Proceedings of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	63	Tbilisi University Press	5
<p>მცირე პარამეტრის მეთოდისა და კომპლექსური ცვლადის ფუნქციების გამოყენებით ამოხსნილი სასაზღვრო ამოცანა ძაბვებში, გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი გარსებისათვის.</p> <p>In the present paper we consider the geometrically nonlinear and non-shallow spherical shells. Using the method of the small parameter approximate solutions of I. Vekua's equations for approximations $N = 0$ is constructed.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	ბაკურ გულუა	ერთი ამოცანის შესახებ გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის	ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული

			სსდომები, 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი, საქართველო
<p>მოცემულ ნაშრომში, ი. ვეკუას $N = 0$ მიახლოებისათვის, ამოხსნილი ამოცანა, როცა საზღვარზე მოცემულია გადაადგილებების ვექტორის კომპონენტები, გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის.</p> <p>In the present paper, using the method of I. Vekua, the three dimensional problems of the nonlinear theory of elasticity are reduced to the tow dimensional problems of non-shallow spherical shell. Using the method of the small parameter, approximate solutions of these equations are constructed. One boundary value problems are solved for the approximation of order $N=0$.</p>			
2	ბაკურ გულუა	<p>მიახლოებითი ამონახსნის აგება არადამრეცი სფერული გარსებისათვის გეომეტრიულად არაწრფივი თეორიის შემთხვევაში.</p> <p>On construction of approximate solutions of equations of the non-shallow spherical shell for the geometrically nonlinear theory</p>	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი 2013 წელი, თბილისი, საქართველო</p>
<p>მოცემულ ნაშრომში აგებულია მიახლოებითი ამონახსნი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის გეომეტრიულად არაწრფივი თეორიის შემთხვევაში.</p> <p>I. Vekua constructed several versions of the refined linear theory of thin and shallow shells, ontaining the regular processes by means of the method of reduction of 3-D problems of elasticity to 2-D ones. In the present paper we consider non-shallow spherical shells. The components of the deformation tensor have the following form:</p> $e_{ij} = \frac{1}{2} (\bar{R}_i \partial_j \bar{u} + \bar{R}_j \partial_i \bar{u} + \partial_i \bar{u} \partial_j \bar{u})$ <p>where \bar{R}_i are covariant basis vectors, \bar{u} is the displacement vector.</p> <p>By means of I. Vekua method the systems of two-dimensional equations are obtained. Using the method of the small parameter, approximate solutions of these equations are constructed. The small parameter $\varepsilon = \frac{h}{R}$, where $2h$ is the thickness of the shell, R is the radius of the middle surface of the spherical shell. Some boundary value problems are solved.</p>			
3	ბაკურ გულუა, თენგიზ მეუნარგია	<p>ი. ვეკუას მეთოდის გამოყენება გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის</p>	<p>საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მეოთხე ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი, საქართველო</p>
<p>მოცემულ ნაშრომში განხილულია გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსები. ი. ვეკუას მეთოდით მიღებულია ორგანზომილებიან განტოლებათა სრული სისტემა. კომპლექსური ცვლადის ფუნქციებისა და მცირე პარამეტრის მეთოდის გამოყენებით აგებულია მიახლოებითი ამონახსნი $N = 1$ მიახლოებისთვის. ამოხსნილია კონკრეტული ამოცანები.</p> <p>In this paper we consider geometrically nonlinear non-shallow spherical shells. By means of I. Vekua method the system of equilibrium equations in two variables is obtained. Using complex variable functions and the method of the small parameter approximate solutions are constructed for $N = 1$ in the hierarchy by I. Vekua. The concrete problem is solved.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
	ბაკურ გულუა	გეომეტრიულად არაწრფივი თეორია არადამრეცი სფერული გარსებისათვის On the Geometrically Nonlinear Theory for Non-Shallow Spherical Shell	9th International ISAAC Congress, 5-9 აგვისტო, 2013, კრაკოვი, პოლონეთი

მოცემულ ნაშრომში განხილულია არადამრეცი სფერული გარსები. დეფორმაციის კომპონენტებს აქვს სახე:

$$e_{ij} = \frac{1}{2} (\bar{R}_i \partial_j \bar{u} + \bar{R}_j \partial_i \bar{u} + \partial_i \bar{u} \partial_j \bar{u})$$

სადაც \bar{R}_i კოვარიანტული საბაზისო ვექტორებია, \bar{u} გადაადგილების ვექტორი. სფერული გარსებისათვის განხილულია იზომეტრიული კოორდინატთა სიტემა. მათი საშვადებით მიღებულია ზოგადი ამონახსნები სხვადასხვა მიახლოებებისათვის. ამოხსნილია კონკრეტული ამოცანა.

In the present paper, using the method of I. Vekua, the three dimensional problems of the non-linear theory of elasticity are reduced to the two dimensional problems of non-shallow spherical shell.

The components of the deformation tensor have the following form:

$$e_{ij} = \frac{1}{2} (\bar{R}_i \partial_j \bar{u} + \bar{R}_j \partial_i \bar{u} + \partial_i \bar{u} \partial_j \bar{u})$$

where \bar{R}_i are covariant basis vectors, \bar{u} is the displacement vector.

Using the method of the small parameter, approximate solutions of these equations are constructed. The

small parameter $\varepsilon = \frac{h}{R}$, where $2h$ is the thickness of the shell, R is the radius of the middle surface of

the spherical shell. Some boundary value problems are solved for the approximation of order $N = 0$.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ი. ვეკუას მეთოდი გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის	ბაკურ გულუა	ბაკურ გულუა

ი. ვეკუას რედუქციის მეთოდით მიღებულ იქნება გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის ორგანზომილებიან განტოლებათა სრული სისტემა. მცირე პარამეტრის გამოყენებით მოხდა რედუქციის შედეგად მიღებული განტოლებათა სისტემის გაწრფივება. მოხერხდა მიღებული განტოლებათა სისტემის ზოგადი ამონახსნის ჩაწერა.

ინტერდისციპლინური – მათემატიკა,
კომპიუტერული მეცნიერებები

სამეცნიერო ქვემიმართულება: რიცხვითი ანალიზის და გამოთვლითი ტექნოლოგიების კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

პროფესორი რამაზ ბოჭორიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

პროფესორი რამაზ ბოჭორიშვილი

ასოცირებული პროფესორი ჯემალ როგავა

ასოცირებული პროფესორი ჯემალ ფერაძე

ასოცირებული პროფესორი გია ავალიშვილი

ასისტენტ პროფესორი თინათინ დავითაშვილი

ემერიტუს პროფესორი თამაზ ვაშაყმაძე

ემერიტუს პროფესორი დავით გორდეზიანი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ჰიპერბოლური თერმოდრეკადობის თეორიის ზოგიერთი მათემატიკური მოდელის გამოკვლევა	შოთა რუსთაველი ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გია ავალიშვილი	გ. ავალიშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

განხილულია ჰიპერბოლური თერმოდრეკადობის ჩანდრასეკჰარაია-ცოუს ორ რელაქსაციის დროზე დამოკიდებული სამგანზომილებიანი მოდელის დიფერენციალური ფორმულირება და შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო ამოცანა შერეული სასაზღვრო პირობებით, როცა საზღვრის გარკვეულ ნაწილზე მოცემულია გადაადგილების ვექტორ-ფუნქციის მნიშვნელობა, ხოლო დანარჩენ ნაწილზე კი ზედაპირული ძალის სიმკვრივე და საზღვრის გარკვეულ, გადაადგილების ვექტორ-ფუნქციის შესაბამისი ნაწილისაგან საზოგადოდ განსხვავებულ, ნაწილზე მოცემულია ტემპერატურის მნიშვნელობა, ხოლო დანარჩენ ნაწილზე კი სითბოს ნაკადის მნიშვნელობა. ჩანდრასეკჰარაია-ცოუს მოდელის შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის დიფერენციალურ ფორმულირებაზე დაყრდნობით მიღებულია საკმარისად გლუვ ფუნქციათა სივრცეში საწყისი ამოცანის ტოლფასი ვარიაციული ფორმულირება, რომელიც საშუალებას იძლევა განვსაზღვროთ სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნი, როცა საძიებელი ვექტორ-ფუნქცია აკმაყოფილებს უფრო სუსტ მოთხოვნებს ვიდრე დიფერენციალური ფორმით ჩაწერილი ამოცანის ამონახსნი. ჩანდრასეკჰარაია-ცოუს მოდელის შესაბამისი სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანისათვის აგებულ ვარიაციულ ფორმულირებაზე დაყრდნობით მოყვანილია მისი ჩამოყალიბება ვექტორული მნიშვნელობების მქონე განაწილებების სივრცეებში მნიშვნელობებით სათანადო სობოლევის სივრცეებში. გამოკვლეულია სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა შესაბამის ფუნქციონალურ სივრცეებში. ჩანდრასეკჰარაია-ცოუს მოდელის ფარგლებში განხილულია ცვალებადი სისქის პრიზმული გარსი, რომლის სისქე შეიძლება ნულის ტოლი იყოს გვერდითი საზღვრის ნაწილზე, პრიზმული გარსის პირით ზედაპირებზე და გვერდითი ზედაპირის გარკვეულ, შესაძლოა ნული ზომის, ნაწილზე მოცემულია ზედაპირული ძალის სიმკვრივე და სითბოს ნაკადის მნიშვნელობა, ხოლო გვერდითი ზედაპირის დანარჩენ ნაწილზე პრიზმული გარსი ჩამაგრებულია და ტემპერატურა ნულის ტოლია. პრიზმული გარსისათვის ჩანდრასეკჰარაია-ცოუს მოდელის შესაბამის საწყის-სასაზღვრო ამოცანაზე დაყრდნობით სობოლევის სივრცეებში აგებულია დინამიკურ ორგანზომილებიან მოდელთა იერარქია. შესწავლილია ორგანზომილებიან არეზე განსაზღვრული ფუნქციონალური სივრცეების სტრუქტურა, რომლებშიც დინამიკურ ორგანზომილებიან მოდელებს აქვთ ერთადერთი ამონახსნი. გამოკვლეულია ურთიერთკავშირი აგებულ ორგანზომილებიან მოდელთა იერარქიასა და ჩანდრასეკჰარაია-ცოუს სამგანზომილებიანი დინამიკური მოდელის შესაბამის საწყის-სასაზღვრო ამოცანას შორის, რისთვისაც შესაბამის სივრცეებში შესწავლილია ორგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნებიდან აღდგენილი სამი სივრცითი ცვლადის ვექტორ-ფუნქციების საწყისი სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნისაკენ კრებადობის საკითხი და შეფასებულია მოდელირებისას წარმოქმნილი ცდომილება.

ამავე დროს, განხილულია ჰიპერბოლური თერმოდრეკადობის თეორიის სამ რელაქსაციის

დროზე დამოკიდებული დიფერენციალური სახით მოცემული როიჩოუდურის სამგანზომილებიანი მოდელი და შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო ამოცანა შერეული სასაზღვრო პირობებით, როცა საზღვრის გარკვეულ ნაწილზე მოცემულია გადაადგილების ვექტორ-ფუნქციის მნიშვნელობა, ხოლო დანარჩენ ნაწილზე კი ზედაპირული ძალის სიმკვრივე და საზღვრის საზოგადოდ სხვა ნაწილზე მოცემულია ტემპერატურის მნიშვნელობა, ხოლო საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე კი სითბოს ნაკადის სიდიდე. როიჩოუდურის მოდელის შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის დიფერენციალურ ფორმულირებაზე დაყრდნობით მიღებულია საკმარისად გლუვ ფუნქციათა სივრცეში საწყისი ამოცანის ტოლფასი ვარიაციული ფორმულირება, რომლის საშუალებითაც განსაზღვრულია სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნი ვექტორული მნიშვნელობების მქონე განაწილებების სივრცეებში მნიშვნელობებით სათანადო სობოლევის სივრცეებში. ვარიაციულ ფორმულირებაზე დაყრდნობით გამოკვლეულია სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა შესაბამის ფუნქციონალურ სივრცეებში. როიჩოუდურის მოდელი განხილულია ცვალებადი სისქის პრიზმული გარსისათვის, რომლის სისქე შეიძლება ნულის ტოლი იყოს გვერდითი საზღვრის ნაწილზე, პრიზმული გარსის პირით ზედაპირებზე და გვერდითი ზედაპირის გარკვეულ, შესაძლოა ნული ზომის, ნაწილზე მოცემულია ზედაპირული ძალის სიმკვრივე და სითბოს ნაკადის მნიშვნელობა, ხოლო გვერდითი ზედაპირის დანარჩენ ნაწილზე პრიზმული გარსი ჩამაგრებულია და ტემპერატურა ნულის ტოლია. პრიზმული გარსისათვის როიჩოუდურის მოდელის შესაბამის სამგანზომილებიან საწყის-სასაზღვრო ამოცანაზე დაყრდნობით სობოლევის სივრცეებში აგებულია დინამიკურ ორგანზომილებიან მოდელთა იერარქია. შესწავლილია ორგანზომილებიან არეზე განსაზღვრული ფუნქციონალური სივრცეების სტრუქტურა, რომლებშიც აგებულ დინამიკურ ორგანზომილებიან საწყის-სასაზღვრო ამოცანებს აქვთ ერთადერთი ამონახსნი. გამოკვლეულია ურთიერთკავშირი ორგანზომილებიან მოდელთა იერარქიასა და როიჩოუდურის სამგანზომილებიან დინამიკური მოდელს შორის, რისთვისაც შესაბამის სივრცეებში შესწავლილია ორგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნებიდან აღდგენილი სამი სივრცითი ცვლადის ვექტორ-ფუნქციების საწყისი სამგანზომილებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნისაკენ კრებადობის საკითხი და დამატებითი რეგულარობის პირობებში მიღებულია კრებადობის რიგის შეფასება.

2	პრაქტიკაში გავრცელებული რთული გეომეტრიის მქონე კონსტრუქციების მოდელირება და გაანგარიშება	შოთა რუსთაველი ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჯაიანი	გ. ავალიშილი მ. ავალიშვილი დ. გორდუხიანი თ. ვაშაყმაძე ჯ. როგავა დ. პატარაია ნ. ჩინჩალაძე გ. ჯაიანი
---	--	---	---------------	---

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

აგებულია დრეკადი ფენებისაგან შედგენილი რთული გეომეტრიის, შიგა და გარე კუთხეებით, კერძოდ, წამახვილებული, მათ შორის უკუქცევის წერტილებით და წიბოებით, სხეულის ზოგადი დიფერენციალური მოდელი, როცა თითოეულ ფენას უკავია ისეთი არე, რომ გამოყენებულ უნდა იქნას შესაბამისად სამი-, ორი- და ერთგანზომილებიანი მოდელები. ამასთან, დადგენილია საკონტაქტო პირობები სხვადასხვა განზომილებიანი არეების გამყოფ ინტერფეისებზე, რომლებიც შეიძლება წარმოადგენდნენ ზედაპირებს, წირებს ან წერტილებს. სახელდობრ, განხილულია დრეკადი ნაწილებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურების სამგანზომილებიანი სტატიკური და დინამიკური მოდელები, როცა ქვესტრუქტურები შედგება ზოგადი არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული დრეკადი მასალისაგან და წარმოადგენენ სამგანზომილებიან სხეულებს, ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარ ფენოვან სხეულს და ცვლადი კვეთის დეროებს. იერარქიული მოდელების ასაგებად განხილულია მულტისტრუქტურები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულისაგან, რომელზეც მიმაგრებულია ცვლადი

სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი ფენოვანი სხეული, რომლის პირით ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალა, გვერდით ზედაპირების ნაწილზე შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალა, დანარჩენი ნაწილი კი იყოს ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ფენოვანი სხეულის გამყოფ ინტერფეისზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის უწყვეტად გადაბმის პირობები. განხილულია მულტისტრუქტურები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულისაგან, რომელზეც დამაგრებულია ცვლადი კვეთის ღეროები, რომელთა გვერდით ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალები, ტორსულ ზედაპირებზე კი შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალები ან ისინი იყვნენ ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ღეროების გამყოფ ინტერფეისზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის უწყვეტად გადაბმის პირობები. რთული გეომეტრიის მულტისტრუქტურების იერარქიული მოდელების ასაგებად განხილულია დრეკადი კონსტრუქციები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულებისაგან, რომლებზეც მიმაგრებულია ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი ფენოვანი სხეული, რომელიც ეყრდნობა სამგანზომილებიან სხეულზე დამაგრებულ ცვლადი კვეთის ღეროებს. ფირფიტების და ღეროების ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალები, სამგანზომილებიანი სხეულის ნაწილზე შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალა, დანარჩენი ნაწილი კი იყოს ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ფირფიტების, სამგანზომილებიანი სხეულის და ღეროების, და ფირფიტების და ღეროების გამყოფ ინტერფეისებზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის უწყვეტად გადაბმის პირობები. საწყისი სამგანზომილებიანი ამოცანისათვის განხილულია ვარიაციული ფორმულირება, რომლის გამოყენებით აგებულია სტატიკური და დინამიკური მოდელების ზოგადი იერარქიები და მათზე დაყრდნობით აგებულია მულტისტრუქტურების იერარქიული მოდელები დიფერენციალური ფორმით. რთული გეომეტრიის მულტისტრუქტურებისათვის აგებული მოდელები, ქვესტრუქტურების გეომეტრიული ფორმის მიხედვით, განსაზღვრულია სხვადასხვა განზომილების მქონე სივრცით არეებზე. კერძოდ, სამგანზომილებიანი სხეულის და ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი და ორგანზომილებიანი სივრცითი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელებს იერარქია; სამგანზომილებიანი სხეულის და ცვლადი კვეთის ღეროებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი და ერთგანზომილებიანი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელებს იერარქია, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის, ცვლადი სისქის ფირფიტების და ცვლადი კვეთის ღეროებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი, ორგანზომილებიანი და ერთგანზომილებიანი სივრცითი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელებს იერარქია.

3	კერძოწარმოებულია-ნი დიფერენციალური განტოლებების და სისტემების ზოგიერთი კლასი და გამოყენებები მექანიკასა და ბიოლოგიაში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და იტალიის კვლევების ეროვნული საბჭო	გიორგი ჯაიანი	გ. ავალიშილი დ. გორდუზიანი ნ. ჩინჩალაძე გ. ჯაიანი
---	---	---	---------------	--

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

მიკროტემპერატურიანი დრეკადი მასალისაგან შემდგარი პრიმზული გარსებისათვის, რომელთა სისქე შეიძლება ნულის ტოლი იყოს გვერდითი საზღვრის ნაწილზე, ვარიაციული მიდგომის გამოყენებით აგებულია სტატიკურ ორგანზომილებიან მოდელებს იერარქია, როდესაც ზედა და ქვედა პირით ზედაპირებზე და გვერდითი ზედაპირის ნაწილზე მოცემულია ზედაპირული ძალის სიდიდე, ნორმალის გასწვრივ სითბოს ნაკადის მდგენელი და სითბოს ნაკადის პირველი მომენტი, ხოლო საზღვრის დანარჩენი ნაწილი ჩამაგრებულია, ტემპერატურა და მიკროტემპერატურის კომპონენტები ნულის ტოლია. პრიმზული გარსების აგებული იერარქიული მოდელების N-ური რივის მიახლოებაში დამტკიცებულია სასაზღვრო ამოცანებისათვის არსებობისა და ერთადერთობის თეორემა სათანადო ფუნქციონალურ სივრცეებში. ამავე

დროს, დამტკიცებულია ორგანოზომილებიანი მოდელების შესაბამისი სამგანზომილებიანი აგრეგატების მიმდევრობის მიკროტემპერატურიანი თერმოდრეკადი სხეულის წრფივი სამგანზომილებიანი თეორიის შესაბამისი სასაზღვრო ამოცანის ზუსტი ამონახსნისააქენ კრებადობა და, დამატებითი რეგულარობის პირობებში, დადგენილია კრებადობის რიგი.

3	რთული გეომეტრიის დრეკადი მულტისტრუქტურებისა თვის არაწრფივი მოდელური ამოცანების აგება და გამოკვლევა N30/28	რუსთაველის ეროვნული ფონდი	გიორგი ჯაიანი	ცხრა შემსრულებელი, მათ შორის თ.ვაშაყმაძე
---	---	---------------------------	---------------	--

შესაბამისი ეტაპის ანგარიში წარდგენილია ხელმძღვანელის მიერ

4	ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	არჩილ პაპუკაშვილი	ა. პაპუკაშვილი გ.მანელიძე (თანახელმძღვანელი) ვ.კომაროვის სახ. ფიზიკა-მათემატიკური სკოლის XII კლასის მოსწავლეები (15 მოსწავლე)
---	---	---	-------------------	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის SC/28/5-106/12

„ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები“

პროგრამული ანგარიში

1. პროექტში მონაწილე მოსწავლეებთან პირველი შეხვედრა და თემატიკის გაცნობა შედგა 2012 წლის 20 დეკემბერს. მექანიკოსთა კავშირის მესამე ყოველწლიურ კონფერენციაზე გაკეთებული იყო მოხსენება თემის ხელმძღვანელის არჩილ პაპუკაშვილის მიერ „სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა ერთი სისტემის მიახლოებითი ამოხსნის შესახებ“. თემის პირველი პრეზენტაცია გაიმართა თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის პირველ ყოველწლიურ კონფერენციაზე, რომელიც ჩატარდა ა.წ. 21-27 იანვარს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. ა.პაპუკაშვილის მიერ წაკითხული იყო მოხსენება „ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები“, ხოლო გ.მანელიძის მიერ „არაერთგვაროვანი წრფივი ოპერატორული განტოლების ამოხსნა ასიმპტოტური მეთოდის ალტერნატიული მეთოდით“.

2. მოსწავლეთა საახალწლო არდადეგების შემდეგ 21 იანვრიდან მოსწავლეებთან მიმდინარეობდა მუშაობა თანახელმძღვანელ გელა მანელიძესთან ერთად იმ ძირითად საკითხებზე, რაც აუცილებლად საჭირო იყო პროექტის წარმატებით შესრულებაში. მოხდა გამეორება წრფივი ალგებრის, დიფერენციალური და ინტეგრალური აღრიცხვის ელემენტების და სხვა თემის შესრულებისათვის საჭირო საკითხების.

3. დაწყებული 7 თებერვლიდან ყოველ ხუთშაბათს მოსწავლეებს უტარდებათ ლექციები კომაროვის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში, ხოლო სამშაბათობით სემინარულ-პრაქტიკული მეცადინეობები თსუ გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში. მათ წაეკითხათ შემდეგი ლექციები: ა). მოკლე მიმოხილვა ნიკო მუსხელიშვილის სამეცნიერო მემკვიდრეობის

<p>შესახებ; ბ). ბზარებით შესუსტებული შედგენილი სხეულისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების მიახლოებითი ამოხსნის შესახებ; გ). არასაკუთრივი ინტეგრალების მიახლოებითი გამოთვლისა და კომის გულიანი ინტეგრალური ოპერატორების შესახებ; დ). კომის ტიპის პირველი გვარი ინტეგრალური განტოლების ამოხსნა „დისკრეტულ განსაკუთრებულობათა მეთოდით“; ე). ზოგიერთი უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველ სინგულარული ინტეგრალური განტოლების მიახლოებითი ამოხსნა კოლოკაციის მეთოდით;</p> <p>4.პროექტის ფარგლებში მოსწავლეებს გავაცანით დრეკადობის თეორიისა და მასალათა გამძლეობის ზოგიერთი საკითხი, ასევე გამოთვლითი მათემატიკის საფუძვლები. მოსწავლეებისათვის გასაგებ ენაზე ჩამოყალიბებულ იქნა ბზარებით შესუსტებული შედგენილი სხეულებისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანის ამოხსნის ინტეგრალურ განტოლებათა მეთოდი. განვიხილეთ ორი ძირითადი ამოცანა: A ამოცანა - როცა ბზარი კვეთს გამყოფ საზვარს (მიიღება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემა მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ), B ამოცანა - როცა ბზარი გამოდის გამყოფ საზვარზე (მიიღება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლება მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ).</p> <p>5.მოსწავლეებს ყოველ სამშაბათს სისტემატიურად უტარდებოდათ ლექცია-პრაქტიკული მეცადინეობები პროგრამირებაში, კერძოდ პროგრამათა სისტემა mathcad 13 და maple 12-ში. ამ საქმეში დიდ დახმარებას გვიწევდა თსუ უფროსი ლაბორანტი მერი შარიქაძე.</p> <p>6.თებერვლის 28-ში გაკეთდა მოსწავლეთა პირველი პრეზენტაცია კომაროვის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ხელმძღვანელთა თანდასწრებით. მოკლე პრეზენტაცია გააკეთეს მოსწავლე ვასილ კაპანაძემ და პროექტის ხელმძღვანელმა.</p> <p>7. პროექტის ფარგლებში მოსწავლეთა მიერ პროგრამული საშუალებების ათვისების პარალელურად მოხდა ზემოაღნიშნული ამოცანებისთვის, სათვლელი ალგორითმების აგება, შესაბამისი პროგრამების შექმნა პროგრამათა სისტემა mathcad 13 და maple 12-ში და რიცხვითი გათვლების ჩატარება.</p> <p>8.როგორც დაგეგმილი იყო 18 აპრილს ჩატარდა პროექტის დასრულებასთან დაკავშირებით პრეზენტაცია კომაროვის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში.</p> <p>9. მოსწავლე-მკვლევარებმა, კერძოდ ა.ციცაგმა, ა.ფაცაცამ, ვ.კაპანაძემ და ლ.ფანცხავამ 23 აპრილს გააკეთეს მოხსენება „ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები“ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის გაფართოებულ სხდომებზე.</p>
--

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ.ბოჭორიშვილი, თ.დავითაშვილი	რიცხვითი ანალიზის საფუძვლები	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა – 2013	219 გვ.
2	რ.ბოჭორიშვილი, თ.დავითაშვილი	რიცხვითი ანალიზის საფუძვლები, ამოცანათა კრებული	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა – 2013	175 გვ.
3	ჰ.მელაძე, თ.დავითაშვილი, ვ.კვარაცხელია, მ.მენთეშაშვილი, ზ.წვერაიძე	ალგორითმების თეორიის საწყისები	საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“ – 2013	326 გვ.

ანოტაციები

- ლექციათა კურსი „რიცხვითი ანალიზის საფუძვლები“ შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს სასწავლო კურსის ასაგებად მათემატიკის, კომპიუტერული მეცნიერებების და სხვა მომიჯნავე დარგებში. ლექციათა კურსში მოცემული მასალა საშუალებას იძლევა აქცენტი გაკეთდეს როგორც დებულებების დამტკიცებაზე, ასევე რიცხვით ალგორითმებზე. თეორიული მასალის შესაბამისი ამოცანათა კრებული გამოცემულია ცალკე წიგნად.
- ამოცანათა კრებული „რიცხვითი ანალიზის საფუძვლები“ შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს რიცხვითი ანალიზის სა-ფუძვლების კურსის პრაქტიკული და ლაბორატორიული მეცა-დინეობების წარმართვისათვის მათემატიკის, კომპიუტერული მეცნიერებების და სხვა მომიჯნავე დარგების სტუდენტებთან.

კრებული შედგება რვა თავისგან და მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორებიცაა: კომპიუტერული არითმეტიკა, მატრიცების და ვექტორების ნორმები, წრფივი ალგებრის პირდაპირი და იტერაციული მეთოდები, არაწრფივი განტოლებების მიახლოებით ამოხსნის მეთოდები, მატრიცის საკუთრივი რიცხვებისა და ვექტორების გამოთვლა, ფუნქციათა მიახლოება და რიცხვითი ინტეგრება. თითოეული თავი შედგება სამი ნაწილისგან. თავი იწყება საცნობარო მასალით, რაც მოიცავს განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით განმარტებებს და დებულებებს დამტკიცების გარეშე. შემდეგ მოდის საკუთრივ ამოცანები, რომელთა სპექტრი საკმაოდ ფართოა – მოცემულია როგორც მარტივი, ასევე რთული ამოცანები; კრებულში არის ამოცანები, რომლებშიც აქცენტი კეთდება თეორიაზე ან პრაქტიკაზე, როცა ამონახსნის პოვნა კომპიუტერის გამოყენებას მოითხოვს. ყოველი თავი სრულდება რამდენიმე ტიპური ამოცანის დეტალური ამოხსნით.

ამოცანათა კრებულის შესაბამისი სრული თეორიული მასალა მოცემულია ამავე ავტორების ლექციათა კურსში „რიცხვითი ანალიზის საფუძვლები“.
- ლექციათა კურსის მიზანია გააცნოს სტუდენტებს ინფორმაციისა და მათემატიკის ერთ-ერთი ფუნდამენტური მიმართულების – ალგორითმების თეორიის ძირითადი ცნებები და

პრობლემები. ლექციათა კურსში განხილულია ალგორითმების თეორიის ისეთი ფუნდამენტური პრობლემები, როგორცაა ალგორითმის ცნების დაზუსტების აუცილებლობა, გამოთვლადი და რეკურსიული ალგორითმები, ტიურინგისა და ლ-მანქანები, ალგორითმის სირთულის ცნება, ალგორითმულად ამოუხსნადი ამოცანები და სხვა. ლექციათა კურსი განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლების ინფორმატიკის, მათემატიკის, ფიზიკის, საინჟინრო და ეკონომიკური მიმართულების სტუდენტებისათვის.

გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი	On hierarchical models of prismatic shells within the framework of the Chandrasekharaiah-Tzou non-classical theory of thermoelasticity, Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences	ტომი 7, № 2	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	12
ანოტაცია					
In the present paper the Chandrasekharaiah-Tzou dynamical nonclassical model for thermoelastic prismatic shell is studied. The initial-boundary value problem corresponding to the dynamical three-dimensional model is investigated applying variational approach in suitable spaces of vector-valued distributions. A hierarchy of two-dimensional models is constructed for thermoelastic prismatic shell, when surface forces and the normal component of heat flux are given along the upper and the lower faces of the prismatic shell. The two-dimensional initial-boundary value problems corresponding to the models of the hierarchy are investigated in suitable function spaces. Moreover, the convergence of the sequence of approximate solutions of three space variables, constructed by means of the solutions of the reduced two-dimensional problems, to the exact solution of the original three-dimensional problem is proved and under suitable regularity conditions the rate of convergence is estimated.					
2	გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი, დ. გორდუზიანი	Investigation of static two-dimensional models for thermoelastic prismatic shells with microtemperatures, Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences	ტომი 7, № 3	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	11
ანოტაცია					
In this paper a boundary value problem for thermoelastic prismatic shell with microtemperatures is considered. A hierarchy of two-dimensional models for a static three-dimensional model for prismatic shell with surface force, the normal component of heat flux and the first heat flux moment given on the upper and the lower faces of the prismatic shell is constructed. The two-dimensional boundary value problems corresponding to the hierarchical models are investigated in suitable function spaces. The convergence of the sequence of vec-					

tor-functions of three space variables, restored from the solutions of the two-dimensional boundary value problems of the constructed hierarchy to the exact solution of the original three-dimensional problem is proved and the rate of approximation is estimated provided that the solution satisfies additional regularity conditions.

3	T.Davitashvili, J.Peradze, Z.Tsiklauri	An iteration method of solution of a non-linear equation of a static beam	Bulletin of TICMI (გადაცემულია დასაბუჯდად)	ოსუ ი.ვეკუას გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი	8 გვ.
---	--	---	--	---	-------

ანოტაციები

1. ნაშრომში განხილულია სასაზღვრო ამოცანა არაწრფივი ინტეგრო-დიფერენციალური განტოლებისათვის, რომელიც ახდენს სტატისტიკური ძელის მოდელირებას. ამოცანა დადის ინტეგრალურ განტოლებაზე, რომელიც იხსნება იტერაციული მეთოდით. შესწავლილია იტერაციული მეთოდის კრებადობა და შეფასებულია ცდომილება.

4	თამაზ ვაშაყმაძე	To analytical and numerical methods in the continuum mechanics	Volume 27,2013	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	4 გვ. მიღებულია დასაბუჯდად
---	-----------------	--	----------------	---	----------------------------

რიცხვითი და ანალიზური მეთოდების გამოყენებით აგებულია არაერთგვაროვანი ცვლადკოეფიციენტებიანი ძლიერად ელიფსური დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემისათვის (მრუდწირული არეებისათვის) ანალიზურ-სხვაობიანი ალგორითმი, რომელიც მიახლოებითი ამონახსნის ასაგებად საჭიროებს არითმეტიკულ ოპერაციათა მინიმალურ რიცხვს

5	J.Peradze	Approximation with respect to spatial variables of the solution of the nonhomogeneous Berger plate equation, Proceedings of A.Razmadze Mathematical Institute	Vol. 163 (2013), 137-148	თბილისი, ა.რაზმაძის სახელობის მათემატიკის ინსტიტუტი	12
---	-----------	---	--------------------------	---	----

6	T.Davitashvili, J.Peradze, Z.Tsiklauri	An iteration method of solution of a nonlinear equation of a static beam	Bulletin of TICMI წარდგენილია	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი.ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი	8
---	--	--	-------------------------------	---	---

ანოტაციები:

1 The paper deals with the initial boundary value problem for a nonlinear integro-differential

<p>equation modeling the dynamic state of the Berger rectangular plate. To approximate the solution with respect to the spatial variables, the Galerkin method is used, the error of which is estimated.</p> <p>2 The paper deals with the boundary value problem for a nonlinear integro-differential equation modeling the static state of the Kirchhoff beam. The problem is reduced to an integral equation which is solved using the iteration method. The convergence of the iteration process is established and the error estimate is obtained.</p>					
7	J. Rogava, D. Gulua	On the convergence of the Crank-Nicolson semi-discrete scheme for an evolutionary equation in the Banach space, Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences	vol. 7, no. 2	Tbilisi, Georgian Academy Press	12
ანოტაცია					
<p>The Crank-Nicolson semidiscrete scheme is considered for an evolutionary equation with a linear unbounded closed operator A in the Banach space. It is proved that if (a) the spectrum of the operator A is contained in a symmetrical open sector with an angle opening less than π, lying in the right-hand half-plane; (b) for any point z ($z \neq 0$) not belonging to this sector, the resolvent norm is not greater than c/ z; (c) the second derivative of a solution satisfies the Lifshitz condition. Then the error of an approximate solution is not greater than $c(\varepsilon_0 \ln \tau^{-1} + \varepsilon_1 + \tau^2)$, where τ is a grid step, while ε_0 and ε_1 are the disturbance of the initial vector and the right-hand part, respectively.</p>					
8	N. Dikhaminjia, J. Rogava, M. Tsiklauri	Operator Splitting for Quasi-linear Abstract Hyperbolic Equation, MARIE CURIE'S INTERNATIONAL RESEARCH STAFF EXCHANGE SCHEME (IRSES) IN THE 7 TH EUROPEAN FRAMEWORK PROGRAM, Proceedings of the International Conference Lie Groups, Differential Equations and Geometry, June 10-22, 2013, Batu	vol. 1 (2013)	Tbilisi	6
ანოტაცია					
<p>There is considered abstract hyperbolic equation with Lipschitz continuous operator, where the main operator is self-adjoint positive definite and represents a sum of two similar operators. For this equation there is constructed high order of accuracy decomposition scheme. This scheme is based on rational splitting of cosine-operator function.</p>					

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
ბ) სახელმძღვანელოები
გ) კრებულები
დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	H.Meladze, T.Davitashvili, R.Kakubava, P.Tsereteli	Parallel Algorithms of Numerical Solution of One dynamic Problem for Quasilinear System of Equations of Elasticity Theory // Proceedings of 9-th International Conference on Computer Science and Information Technologies (CSIT'2013)	September 23-27, 2013	Yerevan, Armenia	pp. 236-239
2	Criado F., Davitashvili T., Meladze H.	On Tree Layer Difference Schemes for Solving the Systems of Multidimensional Equations of Parabolic Type with Mixed Derivatives // Several Problems of Applied Mathematics and Mechanics, Mathematics Research Developments	2013	Published by Nova Science Publishers, New York, https://www.novapublishers.com/catalog/product_info.php?products_id=33433	pp.57-74

ანოტაციები

- ნაშრომში განხილულია დრეკადობის თეორიის განტოლებათა კვაზიწრფივი სისტემისათვის არასტაციონარული ამოცანის რიცხვითი ამოხსნის ერთი პარალელური ალგორითმი. დამტკიცებულია ალგორითმის მდგრადობა და კრებადობა. შეფასებულია მიღებული ალგორითმის ეფექტურობა.
- ნაშრომში განხილულია პარალელური ალგორითმების აგების პრობლემა პარაბოლური ტიპის კერძოწარმოებულნიან დიფერენციალურ განტოლებათა მრავალგანზომილებიანი წრფივი სისტემებისათვის. რეგულარიზაციის მეთოდის გამოყენებით აგებულია აბსულუტურად მდგრადი სხვაობიანი ფაქტორიზებული სქემები. დამტკიცებულია სხვაობიანი სქემის მდგრადობა და კრებადობა. შესწავლილია მიღებული სხვაობიანი სქემების ამონახსნის პოვნის პარალელური ალგორითმების აგების შესაძლებლობა.

3	T.Vashakmadze, Y.F.Giulver	Approximate solution of some BVP of 2Dim refined theories. Jafa, 2013	Vol.8,No1	Memphis,USA	14,pp..23-36
---	-------------------------------	---	-----------	-------------	--------------

By using projective-variational method ,there are solved approximately some BVPs for thoin—walled elastic structures corresponding to justifying mathematical models o Kirchhoff-von Kármán-Reissner-Mindlin type refined theories

4	T.Vashakmadze	To Approximate Solution of Ordinary Differential Equations Proceedings in Mathematics and Statistics, <i>F.Annastassiou,,O.Duman-</i> Editors , Chapter 10,2013		Springer	17,pp.167-183
---	---------------	---	--	----------	---------------

This article is dedicated to approximate solution of two-point BVPs for linear and nonlinear normal systems of ODEs.We study problems of solvability,construction of high order finite differences and sums schemes,error estimation and investigate the order of arithmetic operations for finding approximate solutions.Corresponding results refined and generalized well-known achievements of this field

5	T.Vashakmadze, A.Papukashvili, Y. F. Gülver).	Application of Projective Methods for Solving BVPs of DEs with a Small Parameter, ICNAAM 11,Rhodes, AIP Conference Proceedings (2011) doi:10.1063/1.4825717).	v.1558	AIP Publ.	4,pp.1171-1174
---	--	---	--------	-----------	----------------

There are consider the alternating to perturbation technique convergence method by which the solution of operator equation (1) is same to inverted the operator L of simple structure than $L + \varepsilon M$ and applied operator M (both precesses- each) at N times .This scheme are realized for some one and two dim BVPs for DEs,for integral eq.with an immovable singularity .For 2dim problems when mathematical models are Refined Theoies in wide sense for thin-walled elastic structures in case for technical domains(rectangular,quadrant,band) are developing special variational-projective methods by which there are solving approximately some concrete problems.Last part of this report are dedicated to the Applications Variational-Projective and Schwarz Alternative Methods for Technical Regions of Complete Geometry such as finite or unbounded crosses.

6	T.Vashakmadze, . R.Chikashua, G.Manelidze	Problem of Reliable Calculation of Coefficients of Secular Equation by Special Functions , ICAAM 11,Rhodes, AIP Conference Proceedings, (2013) doi:10.1063/1.4825715	v.1558	AIP Publ.	4,pp.1167-1170
---	---	---	--------	-----------	----------------

As is known the secular equations(by Lagrange and Laplace terminology) is

$$\det|A - \lambda E| = \lambda^n - p_1 \lambda^{n-1} - p_2 \lambda^{n-2} - \dots - p_{n-1} \lambda - p_n = 0, \quad (1)$$

where A is square matrix, E -unit one, λ -the roots of (1)-named as eigenvalues.

The problem of finding the coefficients p_i with the reliable way is sufficient old and difficult as shown many well-known and modern publications. For example R.Bellman wrote in his excellent monograph [1,ch.3§3] so : “today don’t exist simple (reliable) methods of finding eigenvalues and eigenvectors of large matrices”. We think that in the recent period the same are true.

There are many classical methods of finding coefficients p_i (see f.e.[2,3,4]) between which Leverier-Faddeev method(LFM) is comparatively simple, most popular and used more rapidly than other ones. But as had shown J.Wilkinson[2,ch.7,points18-20] the direct method Leverier may be give very gross error. It is evident also that LFM is unstable with respect to round-off error the decimal signs of order 10^{-16} .

7	T.Vashakmadze, A.Muradova	To Problem of Approximate Solution BVPs for ODEs with Boundary Layers , ICNAAM 11,Rhodes, AIP Conference Proceedings (201 doi:10.1063/1.4825716	v.1558	AIP Publ	4,pp.1164-1167
---	------------------------------	--	--------	----------	----------------

Boundary value problems for ordinary differential equations with a small parameter in the leading derivative are solved by a high accuracy order multipoint method. The numerical scheme for a two-point boundary value problem for the second order ordinary differential equation is presented. The estimates for the derivatives of the solution are obtained with the use of the asymptotic expansions. The remainders of the difference scheme are evaluated. Numerical examples illustrate the efficiency of the proposed techniques.

8	J.Peradze	A numerical algo- rithm of solving a nonlinear Kirch- hoff string equa- tion and its error	Numerische Mathematik წარდგენილია	გერმანია, Springer Verlag	30
9	N.Kachakhidze, N.Khomeriki, J.Peradze	Chipot’s method for Kirchhoff’s one- dimensional static	წარდგენილია	აშშ, Horison Research Publishing	14

		equation			
<p>ანოტაციები:</p> <p>1 The paper considers the Cauchy-Dirichlet problem for the Kirchoff equation $w_{tt}(x,t) = \varphi \left(\int_0^{\pi} w_x^2(x,t) dx \right) w_{xx}(x,t)$ describing the oscillation of a string. To find a local solution the numerical algorithm is constructed, which consists of three parts - Galerkin method, the modified Crank-Nicolson difference scheme and a Picard type iteration process. The algorithm error is estimated.</p> <p>2 The paper deals with a method of solution of a nonlinear integro-differential static string equation. The accuracy of the approximation algorithms used during the implementation of the method is discussed.</p>					
10	J. Rogava, D. Gulua	Reduction of a three-layer semi-discrete scheme for an abstract parabolic equation to two-layer schemes. Explicit estimates for the approximate solution error, Journal of Mathematical Sciences	Vol. 193 (2013)	New York	20
<p>ანოტაცია</p> <p>A purely implicit three-layer semi-discrete approximation scheme of second order is considered for an approximate solution of the Cauchy problem for an abstract parabolic equation. Using the perturbation algorithm this scheme is reduced to two two-layer schemes. The solutions of these schemes are used to construct an approximate solution of the initial problem. Explicit estimates for the approximate solution error are proved using the properties of a semi-group. To illustrate the generality of the perturbation algorithm when it is applied to difference schemes, the four-layer scheme which is reduced to two-layer schemes is also considered.</p>					
11	N. Dikhaminjia, J. Rogava, M. Tsiklauri	Construction and Investigation of a Fourth Order of Accuracy Decomposition Scheme for Nonhomogeneous Multidimensional Hyperbolic Equation, Taylor & Francis: Journal of Numerical Functional Analysis and Optimization, Accepted for publication	2013		22
<p>ანოტაცია</p> <p>In the present work a fourth order accuracy decomposition scheme is constructed for a multidimensional nonhomogeneous hyperbolic equation on the basis of rational splitting of cosine operator-function. The main operator of the equation is self-adjoint and positive definite. The stability of the constructed scheme is shown and the error of the approximate solution is estimated. On the basis</p>					

of the constructed scheme, numerical calculations of test problems for three-dimensional case are carried out. The numerical results obtained verify that the suggested scheme has a fourth order accuracy.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი	თერმოდრეკადი სხეულების ჩან-დრასექჰარაია-ცოუს არაკლასიკური მოდელის გამოკვლევა	თსუ ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის გაფართოებული სხდომები, 22-24 აპრილი, 2013 წ., თბილისი
მოსხენების ანოტაცია			
<p>განხილულია არაკლასიკური თერმოდრეკადობის თეორიის ორ რელაქსაციის დროზე დამოკიდებული ჩანდრასექჰარაია-ცოუს დინამიკური სამგანზომილებიანი მოდელი. დიფერენციალურ ფორმულირებაზე დაყრდნობით მიღებულია შესაბამისი ვარიაციული ფორმულირება, რომლის გამოყენებით შესწავლილია ჩანდრასექჰარაია-ცოუს მოდელის შესაბამისი ზოგადი საწყის-სასაზღვრო ამოცანა შერეული სასაზღვრო პირობებით, როცა საზღვრის საზოგადოდ განსხვავებულ ნაწილებზე მოცემულია ძაბვის მნიშვნელობა და ნორმალის გასწვრივ სითბოს ნაკადის მდგენელი, ხოლო საზღვრის დანარჩენ ნაწილებზე გადაადგილების კომპონენტები და ტემპერატურა ნულის ტოლია. დადგენილია სობოლევის სივრცეებში მნიშვნელობების მქონე სათანადო განაწილებების სივრცეები, რომლებშიც საწყის-სასაზღვრო ამოცანა კორექტულია. დამტკიცებულია მისი ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა და მიღებულია ენერგეტიკული იგივეობა, რომელიც საშუალებას იძლევა დადგინდეს უწყვეტად დამოკიდებულება მოცემულ ფუნქციებზე.</p>			
2	T.Davitashvili, J.Peradze, Z.Tsiklauri	An iteration method of solution of a non-linear equation of a static beam (Book of Abstracts, p.67-68)	IV Annual Meeting of the Georgian Mechanical Union, Novebmer 8-10, 2013, Kutaisi, Georgia
3	H.Meladze, T.Davitashvili	On One Parallel Algorithm for Numerical Solution of Nonstationar Problem for System of Equations of Elasticity Theory (Book of Abstracts, p.171)	IV International Conference of Georgiam Mathematical Union, September 9–15, 2013, Batumi, Georgia
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>1. ძელის არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებისათვის გამოყენებულია გრინის ფუნქციათა მეთოდი. ამოცანის ამონახსნის ასაგებად აგებულია იტერაციული მეთოდი.</p>			

<p>დამტკიცებულია იტერაციული მეთოდის კრებადობა.</p> <p>2. მოხსენებაში განხილულია პარალელური ალგორითმების აგების პრობლემა ჰიპერბოლური ტიპის კერძოწარმოებულნიან დიფერენციალურ განტოლებათა მრავალგანზომილებიანი სისტემებისათვის. მიღებული შედეგები გამოყენებულია დრეკადობის თეორიის არასტაციონარული ამოცანის რიცხვითი ამოხსნისათვის.</p>			
4	თ.ვაშაკმაძე	TO ANALYTICAL AND NUMERICAL METHODS IN THE CONTINUUM	ი.ვეკუას სახ.გამოყენებითი მათემა.ინ-ტის სემინარის გაფართოებული სხდომები,21-23აპრილი,2013,თბილისი
<p>რიცხვითი და ანალიზური მეთოდების გამოყენებით აგებულია არაერთგვაროვანი ცვლადკოეფიციენტებიანი ძლიერად ელიფსური დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემებისათვის(მრუდწირული არეებისათვის) ანალიზურ-სხვაობიანი ალგორითმი,რომელიც მიახლოებითი ამონახსნის ასაგებად საჭიროებს არითმეტიკულ ოპერაციათა მინიმალურ რიგს</p>			
5	T.Vashakmadze	To Computational Modeling and Numerical Mechanics of Solids	Second International Conference “Modern Problems in Applied Mathematics“ Dedicated to the 95th Anniversary of Iv. Javakhishvili Tbilisi State University (TSU) & 45th Anniversary of I.Vekua Institute of Applied Mathematics (September 4-7, 2013, Tbilisi, Georgia)
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p><i>There were considered approximate solution of some BVPs for spatial theory of elasticity cylindrical region, ed by Committee on Science and Technology of FSU(named Applied Program of Calculating of Spatial Structures”, NO.80.14.09.20.). This package contains the manager am and modules. The full software was elaborated by T.Vashakmadze and his group. Here we should remark, e developed new fast stable convergent modification of variational-discrete methods of approximated solution Ps for quadrangular, band and quadrant regions. Between effective methods of solution approximately BVPs as methods are variational and finite-difference methods. In [1],points 12, 17.2 T.Vashakmadze consider ication of variational methods selecting coordinate functions so that moments of unknown vector would satisfy rebraic equations systems which has the structure by small perturbation of the finite-difference scheme, priate to a two-dim BVP. In different from pure variational methods this one gives possibility to study the rties of coordinate functions using some results of numerical analysis and investigated problem of stability of sponding numerical processes. For example, if we used the first order differences with respect to Legendre omials, then the variational-discrete schemes for Laplace operator has five-point structure,for biharmonic tor-13 piont one as pure finite-difference algorithms. This technology is essentially convenience if we consider nded domains[1,p.10-13,p.30]. Today there are reliable algorithms for calculation of orthogonal polynomials, have degree no more than 10000.We created algorithms and realized programs with R.Chikashua when degree aspherical polynomials are 1.000.000(million) with no less than 1.000 decimal points.</i></p> <p>1 .T.Vashakmadze. The Theory of Anisotropic Elastic Plates, Kluwer Acad. Publ. Springer Verlag,2010,256p(second edition)</p>			

6	თ.ვაშაყმაძე	მყარი დეფორმადი ბარემოს მქანნიკის ბანჭითარების ზოგიერთი ფრაგმენტის შესახებ	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მეოთხე კონფერენცია, 9-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი, ა.წერეთლის სახ.სახელმწიფო უნივერსიტეტი
<p>მოსხენებაში, რომელიც მიმოხილვითი ხასი-ათისაა და შეეხება თითქმის ნახევარსაუკუნოვან პერიოდს, განხილულ იქნება მყარი დეფორმადი არაწრფივი მექანიკის რიგი მათემატიკური პრობლემისა. გადმოცემულ იქნება იზოტროპული ერთგვაროვანი სხეულების შემთხვევაში დრეკა-დობის წრფივი თეორიის ზოგიერთი კლასიკური შედეგების გავრცელებისა და დაფუძნების და რიცხვითი რეალიზაციის საკითხები ანიზოტროპიული არაერთგვაროვანი ცვლადი სისქის არამარტო თერმოდინამიური დრეკადი გარემოსათვის. ნაწილი მოსხენებისა გადმოცემულ იქნება [1] გვ.195-240 მიხედვით.</p> <p>ლიტერატურა</p> <p>1. თამაზ ვაშაყმაძე-75(რედ.-შემდგ. გ.ყიფიანი). თსუ, თბილისი, 2012, 256გვ</p>			
№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
7	J.Peradze	On approximate solution of some integro-differential equations, The First Scientific Conference in Exact and Natural Sciences FNS-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/uploads/50f926b647b54Jemal-Peradze-Eng.pdf	January 22-26, 2013, Tbilisi, Tbilisi State University
8	V.Odisharia, J.Peradze	On the approximate solution of the one dynamic nonlinear problem for a plate. The First Scientific Conference in Exact and Natural Sciences FNS-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/uploads/50ff973d34305VladimerOdishariaEn.pdf	January 22-26, 2013, Tbilisi, Tbilisi State University
9	J.Peradze	On the accuracy of the Galer-kih approximation for the non-homogeneous Berger plate equation, Fourth International Conference of Georgian Mathematical Union, Book of Abstracts, p.173-174	September 9-15, 2013, Batumi http://www.gmu.ge
10	T.Davitashvili, J.Peradze, Z.Tsiklauri	An iteration method of solution of a nonlinear equation of a static beam, IV Annual Meeting of the Georgian Mechanical Union, Book of Abstracts, p.67-68	November 8-10, 2013, Kutaisi www.atsu.edu.ge

მოსხენებათა ანოტაციები

- 1 We consider some numerical algorithms for solving nonlinear differential equations which describethethe static and dynamic states of beams and plates and also diffusion process.
- 1 The work deals with the boundary value problem for a nonlinear homogeneous differential equation modeling the dynamic state of the Berger rectangular plate. To approximate the solution with respect to the spatial variables the Galerkin method is used, the error of which is estimated.
- 2 We consider the nonlinear nonhomogeneous differential equation of large amplitude oscillation of rectan-gular plate. To approximate the solution to the spatial variables, the Galerkin method is used. The accuracy of the algorithm is discussed.
- 3 The Green’s function method with a further iteration procedure is applied to a nonlinear differential beam equation. The convergence of the iteration method is proved.

11	N. Dikhaminjia, J. Rogava, M. Tsiklauri	Third order decomposition scheme for quasi-linear evolution equation with variable operator	INTERNATIONAL CONFERENCE "MODERN PROBLEMS IN APPLIED MATHEMATICS" <i>Dedicated to the 95th Anniversary of the I. Javakhishvili Tbilisi State University & 45th Anniversary of the I.Vekua Institute of Applied Mathematics of TSU,</i> 4.09.2013-7.09. 2013, Tbilisi
----	---	---	---

მოსხენების ანოტაცია

In the present work there is considered Cauchy problem for abstract quasi-linear evolution equation with variable operator. For this problem the third order decomposition scheme is constructed and the convergence theorem for approximate solution is proved.

12	ნ. დიხამინჯია, ჯ. როგავა, მ. წიკლაური	ერთი ბიოლოგიური მოდელის რიცხვითი ამოხსნის შესახებ ოპერატორული გახლეჩის გამოყენებით	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმ-წიფო უნივერსიტეტის (თსუ) ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის (გმი) სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013
----	---	--	---

მოსხენების ანოტაცია

დეკომპოზიციის მეთოდის იტერაციულ მეთოდთან კომბინირებით იხსნება კლასიკური საწყის-სასაზღვრო ამოცანა შემდეგი განტოლებათა სისტემისთვის:

$$\frac{\partial u}{\partial t} - \Delta u = f_u(x, t) - u - \frac{4uv}{1+u^2},$$

$$\frac{\partial v}{\partial t} - \Delta v = f_v(x, t) - u - \frac{uv}{1+u^2},$$

სადაც f_u და f_v მოცემული ფუნქციებია.

მოცემული არაწრფივი განტოლებათა სისტემის ამოხსნელად დროითი ბიჯის ყოველ შრეზე

<p>გამოყენებულია შემდეგი იტერაცია:</p> $\frac{\partial u^{(s)}}{\partial t} - \Delta u^{(s)} = f_u(x,t) - u^{(s)} - \frac{4u^{(s)}v^{(s-1)}}{1+(u^{(s)})^2},$ $\frac{\partial v^{(s)}}{\partial t} - \Delta v^{(s)} = f_v(x,t) - u^{(s)} - \frac{u^{(s)}v^{(s)}}{1+(u^{(s)})^2},$ <p>სადაც s არის იტერაციის პარამეტრი ($s = 1, 2, \dots$).</p> <p>თითოეული იტერაციისათვის განტოლების ამოხსნა ხორციელდება დეკომპოზიციის მეთოდის გამოყენებით. სხვადასხვა დეკომპოზიციის სქემების შედარებისთვის გამოყენებულია სამი სხვადასხვა სქემა - პირველი, მეორე და მეოთხე რიგის სიზუსტის.</p>			
13	ა.პაპუკაშვილი	ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის შესახებ	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის პირველი ყოველწლიური კონფერენცია 21-27 იანვარი 2013 წ. თსუ, მათემატიკის დეპარტამენტი
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში შესწავლილია ბზარებით შესუსტებული შედგენილი (უბნობრივ-ერთგვაროვანი) სიბრტყისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების ამოხსნა ინტეგრალურ განტოლებათა მეთოდით. ანალიზურ ფუნქციათა თეორიის გამოყენებით დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანები ორთოტროპიული (კერძო შემთხვევაში იზოტროპიული) სიბრტყისთვის მიიყვანება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველ სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე (წყვილზე) მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ, როდესაც ბზარი კვეთს გამყოფ საზღვარს (A ამოცანა). კერძო შემთხვევაში, როდესაც ბზარი გამოდის გამყოფ საზღვარზე, გვაქვს უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი ერთი სინგულარული ინტეგრალური განტოლება (B ამოცანა). შესწავლილია ამონახსნის ყოფაქცევის საკითხები ბზარის ბოლოების მახლობლობაში და განყოფ საზღვარზე (იხ. [1]). წარმოდგენილ ნაშრომში მოყვანილია მიახლოებითი ამოხსნის ზოგადი სქემები და ჩატარებულია რიცხვითი გათვლები კოლოკაციისა და ასიმპტოტური მეთოდების გამოყენებით (იხ. [2], [3]).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>[1] Papukashvili A., Antiplane problems of theory of elasticity for piecewise-homogeneous orthotropic plane slackened with cracks. <i>Bulletin of the Georgian Academy of Sciences</i>, 169, N2, 2004. p. 267-270;</p> <p>[2] Belotserkovski S.M., Lifanov I.K. Numerical methods in the singular integral equations and their application in aerodynamics, the elastisity theory, electrodynamics. Moskov, "Nauka", 1985. p. 256. (in Ruddian).</p> <p>[3] Vashakmadze T. The Theory of Anisotropic Elastic Plates. Kluwer Academic Publishers. Dordrekht/Boston/London. 1999. 256 p.</p>			
14	ა.პაპუკაშვილი, ნ.ხატიაშვილი, მ.შარიქაძე, ზ.ვაშაკიძე	დრეკადობის თეორიის სამგანზომილებიანი შერეული სასაზღვრო ამოცანის მიახლოებითი ამოხსნის ერთი სასრულ-სხვაობიანი მეთოდების	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია თბილისი-ბათუმი, 9-15 სექტემბერი 2013 წ.

	შესახებ	
<p style="text-align: center;">მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განხილულია დრეკადობის თეორიის ძირითადი სივრცითი შერეული სასაზღვრო ამოცანა ორთოტროპიული (კერძოდ, იზოტროპიული) მუდმივი სისქის მართკუთხა განივკვეთის მქონე სხეულისთვის (ფილისთვის), რომელიც განიცდის სტატიკური ძალების მოქმედებას. სხეულის ზედა და ქვედა ფუძეებზე მოცემულია გადაადგილების ვექტორი (კერძოდ ხისტად ჩამაგრების პირობა), ხოლო გვერდით ზედაპირებზე – გარე ძაბვის ტენზორის კომპონენტები. დრეკადი ორთოტროპიული სხეულის წონასწორობის განტოლებებს ვიღებთ გადაადგილებებში ჩაწერილს.</p> <p>წარმოდგენილ ნაშრომში შემოთავაზებულია ზემოაღნიშნული ამოცანის სასრულ-სხვაობიანი მეთოდით (კერძოდ განივ-გასწვრივი გადადენის მეთოდით [1],[2]) მიახლოებითი ამოსნის ახალი ალგორითმები.</p> <p>ნაშრომში განხილული ალგორითმები საშუალებას გვაძლევს ვიპოვოთ გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები სხეულის ნებისმიერ შიგა წერტილში და შემდეგ მათი საშუალებით ძაბვის ტენზორის კომპონენტები. რიცხვითი გათვლები ჩატარებულია როგორც გეომეტრიული, ასევე ფიზიკური პარამეტრების სხვადასხვა მნიშვნელობებისთვის. რიცხვითი ექსპერემენტებიდან ჩანს სხეულის სიღრმეში დაძაბულობის ველის ქრობის ხარისხი, ზედა და ქვედა ფუძეების ხისტად ჩამაგრების შემთხვევაში სხეულის სისქის გაზრდა იწვევს გაზრდას ნორმალური ძაბვებისას შუა სიბრტეში.</p> <p style="text-align: center;">REFERENC</p> <p>1. Самарский А.А., Николаев Е.С. Методы решения сеточных уравнений. Изд. Наука. Москва. 1978. 592 с. 2. Komurjishvili O.P. Difference schemes for the solution of multi-dimensional equations of second order and hyperbolic type systems. Jr. Vichislit. Math. I Mathem. Fiz.(Englih.Trans.: J.Comut.Math. and Math.Phys.), 2007, vol. 47, no 6,pp.936-943 (in Russian).</p>		

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი	On spectral method of approximation of dynamical dual-phase-lag three-dimensional model for thermoelastic shells by two-dimensional initial-boundary value problems	ევროპის რიცხვითი მეთოდები და თანამედროვე გამოყენებების მე-10 კონფერენცია, ENUMATH 2013, 26-30 აგვისტო, 2013 წ., ლოზანა, შვეიცარია

მოსხენების ანოტაცია

The present paper is devoted to construction and investigation of spectral algorithm of approximation of three-dimensional initial-boundary value problem corresponding to dynamical model for thermoelastic shells by two-dimensional ones in the context of Chandrasekharaiah-Tzou nonclassical theory of thermoelasticity.

We study dynamical problems for thermoelastic shells within the framework of the nonclassical theory of thermoelasticity with two phase-lags, which was proposed to eliminate shortcomings of the classical thermoelasticity, such as infinite velocity of thermoelastic disturbances, unsatisfactory thermoelastic response of a solid to short laser pulses, and poor description of thermoelastic behavior at low temperatures. Tzou proposed a dual-phase-lag heat conduction model, where the phase-lag corresponding to temperature gradient is caused by microstructural interactions such as phonon scattering or phonon-electron interactions, while the second phase-lag is interpreted as the relaxation time due to fast-transient effects of thermal inertia. Further, Chandrasekharaiah constructed nonclassical model for thermoelastic bodies, where the classical Fourier's law of heat conduction was replaced with its generalization proposed by Tzou. In this model the equation describing the temperature field involves the third order derivative with respect to the time variable of the temperature and divergence of the third order derivative with respect to the time variable of the displacement. Note that the Chandrasekharaiah-Tzou model is an extension of the Lord-Shulman nonclassical model for thermoelastic bodies, which depends on one phase-lag. Spatial behavior of solutions of the dual-phase-lag heat conduction equation and problems of stability of dual-phase-lag heat conduction models have been investigated and particular one-dimensional initial-boundary value problems have been analysed in the Chandrasekharaiah-Tzou theory. In this paper we investigate general three-dimensional initial-boundary value problem with mixed boundary conditions corresponding to Chandrasekharaiah-Tzou nonclassical model. Applying variational approach and suitable a priori estimates, we obtain the existence and uniqueness of solution in corresponding Sobolev spaces. In order to simplify algorithms of numerical solution of three-dimensional problem we construct a sequence of two-dimensional initial-boundary value problems applying spectral approximation method, which is a generalization and extension of the dimensional reduction method suggested by I. Vekua in the classical theory of elasticity for plates with variable thickness. Note that the classical Kirchhoff-Love and Reissner-Mindlin models can be incorporated into the hierarchy obtained by I. Vekua. Static two-dimensional models constructed by I. Vekua for general shells first were investigated by D. Gordeziani and in the case of plate the rate of approximation of the exact solution of the three-dimensional problem by the vector-functions of three space variables restored from the solutions of the reduced two-dimensional problems in the spaces of classical smooth functions was estimated. Later on, various two-dimensional and one-dimensional models were constructed and investigated for problems of the theory of elasticity and mathematical physics applying I. Vekua's reduction method and similar spectral methods.

We construct algorithm of approximation of the three-dimensional initial-boundary value problem corresponding to Chandrasekharaiah-Tzou model by a sequence of two-dimensional problems for thermoelastic shells with variable thickness, which may vanish on a part of the boundary. Applying semidiscretization of the three-dimensional problem in the transverse direction of the shell, we construct a hierarchy of two-dimensional initial-boundary value problems and investigate them in suitable weighted Sobolev spaces. Moreover, we study the relationship between the constructed problems and the original three-dimensional one. We prove convergence in suitable spaces of the sequence of approximate solutions of three space variables, constructed by means of the solutions of the reduced problems, to the exact solution of the original three-dimensional problem and under additional regularity conditions we estimate the rate of convergence. Note that the constructed algorithm of approximation can be used not only for simplification of algorithms for numerical solution of three-dimensional problems, but also the first approximations of the constructed hierarchy of two-dimensional initial-boundary value problems can be considered as independent nonclassical models for thermoelastic shells and can be used for mathematical modeling of engineering structures.

2	გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი	On spectral approximation algorithm for thermoelastic shells in the nonclassical theory of thermoelasticity with three phase-lags	გამოყენებით მეცნიერებებში გამოთვლითი მეთოდების ევროპის საზოგადოების ახალგაზრდა მეცნიერებთა მეორე კონფერენცია, ECCOMAS YIC
---	---------------------------------	---	---

			2013, 2-6 სექტემბერი, 2013 წ., ბორდო, საფრანგეთი
მოსხენების ანოტაცია			
<p>In this paper nonclassical dynamical model for thermoelastic bodies with three phase-lags, which was proposed by Roychoudhuri, is studied. Applying variational formulation of the general three-dimensional initial-boundary value problem corresponding to Roychoudhuri's dynamical nonclassical model existence and uniqueness of solution in suitable spaces of vector-valued distributions is proved. In the context of the nonclassical model for thermoelastic bodies with three phase-lags general thermoelastic shells are considered and by semidiscretization of the three-dimensional problem, rewritten in curvilinear coordinates, in the transverse direction of the shell a hierarchy of two-dimensional initial-boundary value problems is constructed, which are investigated in suitable weighted Sobolev spaces. Moreover, the relationship between the constructed two-dimensional problems and the original three-dimensional one is studied. It is proved, that the sequence of approximate solutions of three space variables, constructed by means of the solutions of the two-dimensional problems, converges in corresponding spaces to the exact solution of the original three-dimensional problem and under suitable regularity conditions of the solution estimates of the rate of convergence are obtained.</p>			
3	გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი	Analysis of dynamical two-dimensional dual-phase-lag models for thermoelastic shells	რხევის ამოცანების მე-11 საერთაშორისო კონფერენცია, ICOVP 2013, 9-12 სექტემბერი, 2013 წ., ლისაბონი, პორტუგალია
მოსხენების ანოტაცია			
<p>In this paper vibration problems for thermoelastic shells are studied by employing nonclassical theory of thermoelasticity with two phase-lags. According to the classical theory of thermoelasticity the velocity of thermoelastic disturbances is infinite that is inconsistent with the real physical properties of thermoelastic bodies. To eliminate shortcomings of the classical theory Tzou proposed a dual-phase-lag heat conduction model and applying it Chandrasekharaiah constructed nonclassical model for thermoelastic bodies. In this model Fourier's law of heat conduction is replaced with its generalization, where one phase-lag corresponds to heat flux and represents the relaxation time due to fast transient effects of thermal inertia, while the second one is the phase-lag of temperature gradient and can be interpreted as the delay time caused by the microstructural interaction, e.g. small scale effects of heat transport in space such as phonon electron interaction or phonon scattering.</p> <p>General three-dimensional initial-boundary value problem with mixed boundary conditions corresponding to dynamical Chandrasekharaiah-Tzou model is considered. Applying variational approach and suitable estimates, the existence and uniqueness of solution in corresponding Sobolev spaces is proved. Applying generalization of the dimensional reduction method proposed by I. Vekua in the classical theory of elasticity a hierarchy of dynamical two-dimensional models approximating Chandrasekharaiah-Tzou three-dimensional model for thermoelastic shells is constructed, and the obtained two-dimensional initial-boundary value problems are investigated in suitable Sobolev spaces. Moreover, convergence of the sequence of approximate solutions, constructed by means of solutions of the two-dimensional problems, to the exact solution of the original three-dimensional problem is proved and under additional regularity conditions the rate of convergence is estimated. The first approximations of the obtained two-dimensional models can be used for solution of various engineering problems.</p>			
4	H.Meladze, T.Davitashvili, R.Kakubava, P.Tsereteli	Parallel Algorithms of Numerical Solution of One dynamic Problem for Quasilinear System of Equations of Elasticity Theory	9-th International Conference on Computer Science and Information Technologies (CSIT'2013), September 23-27, 2013, Yerevan, Armenia

მოსხენებათა ანოტაციები			
მოსხენებაში განხილულია დრეკადობის თეორიის განტოლებათა კვაზიწრფივი სისტემისათვის არასტაციონარული ამოცანის რიცხვითი ამოხსნის ერთი პარალელური ალგორითმი. შეფასებულია მიღებული ალგორითმის ეფექტურობა.			
5	T.Vashakmadze, A.Papukashvili, Y. F. Gülver).	Application of Projective Methods for Solving BVPs of DEs with a Small Parameter	11th Intern.Conference of Numerical Analysis and Applied Mathematics,21-27 September,2013,Rhodes,Greece
მოსხენების ანოტაცია იხ.ზემოთ ფ.4.გ) სტატია1			
6	T.Vashakmadze, . R.Chikashua, G.Manelidze	Problems of Reliable Calculation of Coefficients of Secular Equation by Special Functions	11th Intern.Conference of Numerical Analysis and Applied Mathematics,21-27 September,2013,Rhodes,Greece
მოსხენების ანოტაცია იხ.ზემოთ ფ.4.გ) სტატია12			
7	T.Vashakmadze, A.Muradova	To Problem of Approximate Solution BVPs for ODEs with Boundary Layers ,	11th Intern.Conference of Numerical Analysis and Applied Mathematics,21-27 September,2013,Rhodes,Greece
მოსხენების ანოტაცია იხ.ზემოთ ფ.4.გ) სტატია13			
8	J.Peradze	A numerical algorithm of solving a nonlinear wave equation, International Conference “Complex Analysis, Potential Theory and Applications“, Abstracts	August 19-23, 2013, Kiev, Ukraine http://www.imath.kiev.ua/~complex/conf 2013/index.html
მოსხენებათა ანოტაციები			
1 The initial boundary value problem is considered for the dynamic string equation			
$w_{tt}(x,t) = \varphi \left(\int_0^{\pi} w_x^2(x,t) dx \right) w_{xx}(x,t)$ <p>Its solution is found by means of an algorithm, the constituent parts of which are the Galerkin method, the modified Crank-Nicolson difference scheme used to perform approximation with respect to spatial and time variables, and also a Picard type iteration process for solving the system of nonlinear equations obtained by discretization. Errors of the three parts of the algorithm are estimated and, as a result, its total error estimate is obtained.</p>			
9	Tamaz S. Vashakmadze, Yusuf F. Gülver and Archil R. Papukashvili	Application of Projective Methods for Solving Boundary Value Problems of Differential Equations with a Small Parameter	ICNAAM 2013 11 TH INTERNATIONAL CONFERENCE OF NUMERICAL ANALYSIS AND APPLIED MATHEMATICS, Rhodos, Greece, September 21-27, 2013.
მოსხენების ანოტაცია			
Abstract. There are considered the alternating to perturbation technique convergence method by which the			

solution of operator equation (1) is same as to invert the operator L of simpler structure than $L + \varepsilon M$ and apply operator M (both processes-each) at N times. This scheme is realized for some one and two dim BVPs for DEs, for integral eq. with an irremovable singularity. For 2dim problems when mathematical models are Refined Theories in wide sense for thinwalled elastic structures in case of technical domains (rectangular, quadrant, band) there are developed special variational-projective methods by which there are solved approximately some concrete problems. Last part of this report are dedicated to the applications of Variational-Projective and Schwarz Alternative Methods for technical regions of complete geometry such as finite or unbounded crosses.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საუკუნის განტოლების კოეფიციენტებისა და ფესვების პოვნის ოპტიმალური ალგორითმის შესახებ	თამაზ ვაშაყმაძე	თამაზ ვაშაყმაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	სპეციალურ ფუნქციათა აპარატისა და ფადეევ-ლევერიეს მეთოდის მოდიფიკაციით აგებულ იქნა “საუკუნის განტოლების” კოეფიციენტებისა და ფესვების-მახასიათებელი რიცხვების-პოვნის ალგორითმი, რომელიც უზრუნველყოფს სქემის მიმართ ოპტიმალობას საჭირო არითმეტიკული ოპერაციების მინიმალური რიგისა და მთელი და წილადი ნაწილების ნიშნადი ციფრების იმედიანობას 1500 ერთეულით		
2	სტატიკური ძელისათვის სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნის მიახლოებითი მეთოდები	ჯ.ფერაძე	თ.დავითაშვილი, ჯ.ფერაძე, ზ.წიკლაური
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ძელისათვის კირჰოფის არაწრფივი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლება დაყვანილია ინტეგრალურ განტოლებაზე, რომლის ამოსახსნელად გამოიყენება იტერაციული პროცესი. შეფასებულია მეთოდის ცდომილება.		
3	დინამიური სიმისათვის საწყის-სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნის რიცხვითი მეთოდები	ჯ.ფერაძე	ჯ.ფერაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	კირჰოფის სიმის არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლებების ამოსახსნელად გამოიყენება ალგორითმი, რომლის შემადგენელი ნაწილებია – გალიორკინის მეთოდი, სიმეტრიული არაცხადი სხვაობიანი სქემა, პიკარის ტიპის იტერაცია. გამოკვლეულია ალგორითმის სიზუსტის საკითხი.		
4	არაწრფივი ფირფიტის რხევის ამოცანების ამოხ-	ჯ.ფერაძე	ჯ.ფერაძე

	სნის მიახლოებითი ალ-გორითმები		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
	განხილულია საწყის-სასაზღვრო ამოცანა ბერგერის არაერთგვაროვანი არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი განტოლებისათვის, რომელიც აღწერს მართკუთხა ფორმის ფირფიტის რხევას. სივრცული ცვლადების მიმართ ამონახსნის მიახლოების მიზნით გამოყენებულია გალიორკინის მეთოდი. შეფასებულია მეთოდის ცდომილება.		
5	ზოგიერთი ოპერატორული დიფერენციალური განტოლებისათვის ნახევრადდისკრეტული სქემების აგება და გამოკვლევა	ჯ. როგავა	ჯ. როგავა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>1. ბანახის სივრცეში განხილულია კომის ამოცანა აბსტრაქტული პარაბოლური განტოლებისთვის წრფივი, შემოუსაზღვრელი, ჩაკეტილი ოპერატორით A. დასმული ამოცანის მიახლოებით ამონახსნს ვეძებთ სამშრიანი ნახევრადდისკრეტული სქემის დახმარებით, რომელიც შეშფოთების ალგორითმის გამოყენებით დაიყვანება ორ ორშრიან სქემაზე. ამ სქემების ამონახსნების საშუალებით იგება გამოსავალი ამოცანის მიახლოებითი ამონახსნი. თუ შესრულებულია შემდეგი პირობები: ა) A ოპერატორის სპექტრი შედის მარჯვენა ნახევარსიბრტყეში მოთავსებულ ღია სიმეტრიულ სექტორში, რომლის გაშლის კუთხე ნაკლებია π-ზე; ბ) ნებისმიერი z ($z \neq 0$) წერტილისათვის, რომელიც არ ეკუთვნის ამ სექტორს, A-ს რეზოლვენტის ნორმა არ აღემატება c/ z; მაშინ ნახევარჯგუფის თვისებების საშუალებით მტკიცდება ცხადი შეფასებები მიახლოებითი ამონახსნის ცდომილებისთვის. მრავალშრიანი სქემებისთვის შეშფოთების ალგორითმის განზოგადების მიზნით განხილულია აგრეთვე ოთშრიანი ნახევრადდისკრეტული სქემა, რომელიც დაიყვანება ორშრიან სქემებზე.</p> <p>2. ჰილბერტის სივრცეში განხილულია კომის ამოცანა არაერთგვაროვანი მრავალგანზომილებიანი აბსტრაქტული ჰიპერბოლური განტოლებისთვის. ამ ამოცანის მიახლოებითი ამონახსნისთვის აგებულია მეოთხე რიგის სიზუსტის დეკომპოზიციის სქემა კოსინუს ოპერატორ-ფუნქციის რაციონალური აპროქსიმაციის საფუძველზე. დამტკიცებულია აგებული სქემის მდგრადობა და შეფასებულია მიახლოებითი ამონახსნის ცდომილება, როცა ძირითადი ოპერატორი არის თვითშეუღლებული და დადებითად განსაზღვრული და წარმოადგენს ასეთივე ოპერატორების სასრულ ჯამს (ასეთ შემთხვევას უწოდებენ მრავალგანზომილებიანს). ანალოგიური დეკომპოზიციის სქემა აგებულია კვაზიწრფივი აბსტრაქტული ჰიპერბოლური განტოლებისთვის. შემოთავაზებული მეთოდის გამოყენებით ჩატარებულია რიცხვითი გათვლები სხვადასხვა მოდელური ამოცანებისთვის.</p>			
6	შერეულ სასაზღვრო პირობებიანი დრეკადობის თეორიის სამგანზომილებიანი ამოცანის ამოხსნა ვარიაციულ-სხვაობიანი და სასრულ-სხვაობიანი მეთოდების გამოყენებით	ა. პაპუკაშვილი	ა. პაპუკაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
საანგარიშო პერიოდში შესწავლილია შერეულ სასაზღვრო პირობებიანი დრეკადობის თეორიის სამგანზომილებიანი ამოცანის ამოხსნის ორი მეთოდი – ვარიაციულ-სხვაობიანი			

<p>და სასრულ-სხვაობიანი მეთოდები. ორივე მეთოდის შემთხვევაში გამოწერილია სათვლელი ალგორითმები, მიმდინარეობს შესაბამისი პროგრამული კოდების შედგენა პერსონალური კომპიუტერებისთვის. ვიზილავთ მართკუთხა განივკვეთის მქონე ორთოტროპულ (კერძო შემთხვევაში იზოტროპულ) სხეულს, რომლის ზედა და ქვედა პირეულებზე გადაადგილების ვექტორი ნულია, ხოლო გვერდით წახნაგებზე მოცემულია ძაბვის ტენზორის კომპონენტები. მიმდინარეობს მონოგრაფიის "ON THE APPROXIMATE SOLUTION OF 3D MIXED BOUNDARY VALUE PROBLEM OF ELASTICITY THEORY AND APPLICATION TO MICROMECHANICS" მომზადება LAP (LAMBERT Academic Publishing) გასაგზავნად.</p>
--

მათემატიკური ლოგიკისა და დისკრეტული სტრუქტურების ინტერდისციპლინარული კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

პროფ. როლანდ ომანაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

ასოცირებული პროფესორი რევაზ გრიგოლია,
 ასისტენტ პროფესორი ნანა ოდიშელიძე,
 ასისტენტ პროფესორი ვლადიმერ ოდიშარია,
 ასისტენტ პროფესორი არჩილ ყიფიანი
 ასისტენტ პროფესორი ტატიანა კისელიოვა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	პროექციულობა, უნი-ფიკაცია და სტრუქტურული სისრულე მონადიკური MV-ალგებრების მრავალსახეობაში	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	პროფ. რევაზ გრიგოლია	რევაზ გრიგოლია, როლანდ ომანაძე, ტატიანა კისელიოვა, რამაზ ლიპარტელიანი, ფრიდონ ალშიბაია
<p>აღწერილია m-წარმოქმნილიანი ($1 \leq m < \omega$) თავისუფალი მონადიკური MV-ალგებრი ლოკალურად სასრულ მონადიკურ MV-ალგებრათა მრავალსახეობაში, რომელიც წარმოადგენს ყველა მონადიკური MV-ალგებრების მრავალსახეობის ქვემრავალსახეობას.</p>				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ლოგიკის სტრუქტურული და გამოთვლილი თვისებები II	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და CNRS (საფრანგეთი)	პროფ. რევაზ გრიგოლია	რევაზ გრიგოლია, როლანდ ომანაძე, დავით გაბელაია, ტატიანა კისელიოვა, რამაზ ლიპარტელიანი

დამტკიცდა, რომ 1-წარმომქმნელიანი თავისუფალი $MV(C)$ -ალგებრა $Fmv(1)$ იზომორფულია $MV(C)$ -ალგებრა C^2 თავისუფალი წარმომქმნელით $(c, -c)$, სადაც C ჩანგის MV -ალგებრაა. ეს შედეგი განზოგადოებულია ნებისმიერი m წარმომქმნელისათვის

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	გამოყენებითი მათემატიკა	მაღაგის უნივერსიტეტი	ნანა ოდიშელიძე	ნანა ოდიშელიძე, ფრანსისკო კრიადო
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) შესწავლილია ნაწილობრივ უცნობ საზღვრიანი ამოცანები. აგებულია საზღვრის უცნობი ნაწილები. დადგენილია სხეულის დაძაბული მდგომარეობა სხვადასხვა დატვირთვის შემთხვევებში</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	R.Sh.Omanadze	On the bound quasi-degrees of c.e.sets. Mathematical Logic Quarterly	59, N 3	Wiley	238-246

შესწავლილია \mathfrak{bQ} -ხარისხების სტრუქტურა და ნაჩვენებია, რომ ნებისმიერი რ.გ. არარეკურსიული \mathfrak{bQ} -ხარისხისათვის არსებობს მასტან არასადარი არააჩქარებადი \mathfrak{bQ} -ხარისხი. გარდა ამისა, ნაჩვენებია, რომ თუ რ.გ. ხარისხები a და b ქმნიან მინიმალურ წყვილს

რ.გ.ბQ-ხარისხებში, მაშინ ისინი ქმნიან მინიმალურ წყვილს ხQ-ხარისხებში.					
1	Revaz Grigolia, Antonio Di Nola, Giacomo Lenzi	Projectivity and unification in the varieties of locally finite monadic MV – algebras	Proceedings of Topology, Algebra, and Categories in Logic 2013	Vanderbilt University	88-91
არწერილია მ-წარმოქმნილიანი ($1 \leq m < \omega$) თავისუფალი მონადიკური V-ალგებრი ლოკალურად სასრულ მონადიკურ V-ალგებრათა მრავალსახეობაში, რომელიც წარმოადგენს ყველა მონადიკური V-ალგებრების მრავალსახეობის ქვემრავალსახეობას					
2	T. Kiseliova, M. Korinteli, and K. Pagava	Fuzzy Logic in Diagnostics of Rare Diseases, volume 45 of Studies in Fuzziness and Soft Computing,	chapter 8 in book "Fuzziness and Medicine: Philosophical Reflections and Application Systems in Health Care"	STUDFUZZ 302, Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013, Seising, Rudolf and Marco Tabacchi edition, 2013	379 - 399
3	T. Kiseliova	."Fuzzy" in Georgian is "aramkapio" volume 298 of Studies in Fuzziness and Soft Computing, chapter in book "On Fuzziness"	chapter in book "On Fuzziness": Volume 1,	Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013, Rudolf Seising, Enric Trillas, Claudio Moraga, Settimo Termini (eds.), 2013.	295-300
4	Odishelidze, N ; Criado-Aldeanueva, F; Sanchez, JM	A mixed problem of plate bending for a regular octagon weakened with a required full-strength hole. Source: ACTA MECHANICA	Volume: 224 Issue: 1 DOI: 10.1007/s00707-012-0742-9 Published: JAN 2013 Factor de impacto: 1.247	Springer Vienna	Pages: 183-192
გამოკვლეულია ფირფიტის ღუნვის ამოცანა წესიერი რვაკუთხედისათვის, რომელიც შესუსტებულია თანაბრად მტკიცე ხვრელით. საზღვრის წრფივ მონაკვეთებზე დაკრულია ხისტი ღეროები. ფირფიტა განიცდის ღუნვას ღეროების შუა წერტილებზე მოდებული მღუნავი მომენტის გავლენით. საზღვრის უცნობი ნაწილი თავისუფალია გარეშე ზემოქმედებისაგან. მოძებნილია საზღვრის უცნობი ნაწილი იმ პირობით, რომ მათზე ტანგენციალური ნორმალური მომენტი მუდმივია. აგებულია მათი გრაფიკები.					
5	Odishelidze, N ; Criado-Aldeanueva, F ; Sanchez, JM	Contact problem for regular hexagon weakened with full-strength hole Source: APPLIED MATHEMATICS AND MECHANICS-ENGLISH EDITION	Volume: 34 Issue: 2 DOI: 10.1007/s10483-013-1666-9 Published: FEB 2013 Factor de impacto: 0.647	Shanghai University and Springer –Verlag, Berlin Heidelberg	Pages: 239-248

ანოტაცია.					
<p>სტატიაში შესწავლილია ბრტყელი დრეკადობის თეორიის ამოცანა წესიერი ექვსკუთხედისათვის, რომელიც შესუსტებულია თანაბრად მტკიცე ხვრელით. საზღვრის წრფივ მონაკვეთებზე მოდებულია სწორფუძეებიანი (ხაზიანი) აბსოლიტურად გლუვი მყარი შტამპები, რომლებზეც მოდებულია ნორმალური-კუმშავი ძალები, საზღვრის უცნობ ნაწილებზე მოქმედებს თანაბრად განაწილებული ძალა. კომპლექსური ცვლადის ფუნქციითა თეორიის აპარატის გამოყენებით განისაზღვრება თანაბრადმტკიცე ხვრელი და სხეულის დაძაბული მდგომარეობა. აგებულია უცნობი კონტურები.</p>					
6	Odishelidze, N ; Criado-Aldeanueva, F ; Criado, F ; Sanchez, JM	On one contact problem of plane elasticity for a doubly connected domain: application to a hexagon Source: ZEITSCHRIFT FUR ANGEWANDTE MATHEMATIK UND PHYSIK	Volume: 64 Issue: 1 DOI: 10.1007/s00033-012-0222-z Published: FEB 2013 Factor de impacto: 0.938	Switzerland Springer Birkhäuser Basel	Pages: 193-200
<p>გამოკვლეულია ბრტყელი დრეკადობის თეორიის ამოცანა ორადბმული არისათვის, რომლის გარე საზღვარი წარმოდგენილია წესიერი ექვსკუთხედით, ხოლო სიდა საზღვარი თანაბრად მტკიცე ხვრელი, რომელიც შეიცავს კოორდინატა სათავეს. თანაბრად მტკიცე ხვრელი, ციკლურად სიმეტრიულია. საზღვრის წრფივ მონაკვეთებზე მოდებულია სწორფუძეებიანი (ხაზიანი) აბსოლიტურად გლუვი მყარი შტამპები, რომლებზეც მოდებულია ნორმალური-კუმშავი ძალები. არ არის ხაზუნი სხეულის ზედაპირს და შტამპებს შორის, საზღვრის უცნობ ნაწილი თავისუფალია გარე დატვირთვისაგან. კომპლექსური ცვლადის ფუნქციითა თეორიის აპარატის გამოყენებით განისაზღვრება თანაბრადმტკიცე ხვრელი და სხეულის დაძაბული მდგომარეობა. აგებულია უცნობი თანაბრადმტკიცე ხვრელები.</p>					
7	F. Criado-Aldeanueva1, F. Criado, N. Odisehlidze and J. M. Sánchez.	Necessary and sufficient conditions of optimality for an optimal control problem with non-local boundary conditions and quadratic functional OPTIMAL CONTROL APPLICATIONS AND METHODS,	In print Article first published online: 12 MAR 2013 DOI: 10.1002/oca.2067 Factor de impacto: 1.062	ISI Journal Citation Reports © Ranking: 2012: 33/59 (Automation & Control Systems); 35/79 (Operations Research & Management Science); 69/247 (Mathematics Applied) Copyright © 2013 John Wiley & Sons, Ltd.	
<p>სტატიაში განხილულია ოპტიმალური მართვის თეორიის ამოცანა არალოკალური სასაზღვრო პირობებით ჰელმჰოლცის განტოლებისათვის კვადრატული ფუნქციონალის შემთხვევაში. მიღებულია ოპტიმალობის აუცილებელი და საკმარისი პირობები. დამტკიცებულია ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	T.Kiseliova and K. Pagava	Fuzzy approaches in pediatrics	სამეცნიერო - პრაქტიკული კონფერენცია: ბავშვთა და მოზარდთა მედიცინა - IV (in English: Scientific and practical conference Medicine for children and adolescence - VI), Tbilisi, 8 -10 November 2013
მი განხილულია ფაზილოგიკის გამოყენება პედიატრიაში			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	ნანა ოდიშელიძე	Full-strength contour finding problems.	The First Scientific Conference in Exact and Natural Sciences ENS, Ivane Javakhishvili Tbilisi state University. -2013, Tbilisi, Georgia, January 22-26,
<p>შესწავლილია დრეკადობის ბრტყელი თეორიისა და ფირფიტის ღუნვის ნაწილობრივ უცნობსაზღვრიანი ამოცანები (თანაბრადმტკიცე კონტურის მოძებნის ამოცანები). დადგენილია ხვრელის საზღვარზე ძაბვების ოპტიმალური განაწილება ხვრელის საზღვრის ფორმის სათანადო შერჩევის გზით.</p> <p>ფირფიტაში შეირჩა ისეთი ფორმის ხვრელები, რომელთა საზღვარზე ტანგენციალური-ნორმალური ძაბვის (ტანგენციალური-ნორმალური მომენტის) მოდულის მაქსიმალური მნიშვნელობა ერთნაირია და მინიმალური იმავე სხეულში ყველა სხვა შესაძლო ხვრელებზე ამავე სიდიდეების მოდულით მაქსიმალურ მნიშვნელობებს შორის. ჩატარებულია რიცხვითი გათვლები და აგებულია თანაბრადმტკიცე კონტურები.</p>			
2	ნანა ოდიშელიძე	On Multi-Criteria Algorithms and the Analysis for Some Discrete Optimization Problems,	Second international conference on "modern problems in applied mathematics" Dedicated to the 95th Anniversary of I.Javakhishvili Tbilisi State University (TSU) & 45th Anniversary of I.Vekua Institute of Applied Mathematics (VIAM), Tbilisi, Georgia, 2013
<p>აღამიანთა მოდელის სხვადასხვა სფეროში, ზოგჯერ ურთიერთსაწინააღმდეგო პირობებში, საჭირო ხდება ამა თუ იმ გადაწყვეტილების მიღება, რაც ძალიან ხშირად აღამიანთა უსაფრთხოებასთან ან დიდ მატერიალურ დანაკარგებთან არის დაკავშირებული. გარკვეული მიზნის მისაღწევად გადაწყვეტილების მიღება აუცილებელია კონკრეტული</p>			

გარემოებით გამოწვეული რაიმე შეზღუდვების პირობებში. მიზნის მიღწევა, როგორც წესი, შესაძლებელია სხვადასხვა გზებით, შრომისა თუ მატერიალური რესურსების სხვადასხვა დანახარჯებით. ამიტომ, ისეთი დასაბუთებული გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც უფრო მიზანშეწონილი და ეკონომიურია, არც თუ ისე მარტივი საქმეა და მოითხოვს თანამედროვე მეცნიერული მეთოდების გამოყენებას.

განხილულია დისკრეტული ოპტიმიზაციის ერთერთი მიმართულების, განრიგთა თეორიის ამოცანა. როგორც ცნობილია განრიგთა თეორიის ამოცანები სირთულისაა და მხოლოდ კერძო შემთხვევებში ხერხდება პოლინომიალური სირთულის ალგორითმების აგება. განხილულია ამოცანა, რომლისთვისაც დამატებითი რესურსების სიმრავლე და დავალებათა სისტემაზე განსაზღვრული ნაწილობითი დალაგების სიმრავლე ცარიელია. ასეთი ამოცანისათვის აგებულია დავალებათა შესრულების თანმიმდევრობის ეფექტური ალგორითმი. ეფექტურობის ზომად განიხილება განრიგის სიგრძე და დავალებათა სისტემის შესრულების მაქსიმალური ღირებულება. მიღებული ოპტიმალური მნიშვნელობების გამოყენებით აგებულია ალგორითმი, რომელიც დასმული ამოცანისათვის პარეტო - ოპტიმალური ამონახსნის (არეტო-ოპტიმალ სოლუციონს) მოძებნის საშუალებას იძლევა.

3	ნანა ოდიშელიძე	On Multicriteria Algorithm for Specific Problem of Scheduling Theory.	IV annual conference of the georgian mathematical union Dedicated to academician Victor Kupradze on his 110-th birthday anniversary, Batumi, Georgia, 2013
---	----------------	---	--

დისკრეტული და კომბინატორული ამოცანების უმრავლესობისათვის მისაღებია ამოცანის ამონაწესის გადარჩევის გზით პოვნა. ასეთ ამოცანებში ბიჯების რაოდენობა ამოცანის განზომილებებთან დაკავშირებით ექსპონენციალურად იზრდება. ზოგიერთი ასეთი ამოცანისათვის შესაძლებელია უფრო ეფექტური ალგორითმის მოძებნა, ვიდრე სრული გადარჩევაა, თუმცა ეს არცთუ ისე ბევრ შემთხვევაში წერწდება. ამიტომ დისკრეტული ამოცანების ამოწმის მეთოდების დამუშავების ძირითადი არსი მდგომარეობს შემდეგში: ვიპოვოთ ამა თუ იმ ამოცანის სასურველი ამონაწესი ისე, რომ არ მოწოდეს ყველა ან თითქმის ყველა ვარიანტების გადარჩევა და ამასთანავე, ამოცანის ამოწმისათვის საძირო გამოთვლითი რესურსები (მანქანური დრო, მეწისიერება და ა.შ.) გამოყენებული იყოს ოპტიმალურად.

მრავალი პრაქტიკული ამოცანა ფიქსირებული რესურსების პირობებში სამუშაოების გარკვეული სიმრავლის დროში დალაგებას მოითხოვს. აღნიშნული ტიპის ამოცანების შესცავლის და მათთვის ეფექტური მათემატიკური მოდელების აგების საშუალებას იძლევა ოპტიმიზაციის მეთოდების ის მიმართულება, რომელიც კალენდარული დაგეგმარების ამოცანებს შეისცავს. ზოგადად ასეთი ტიპის ამოცანების არსი შემდეგში მდგომარეობს: რესურსების გარკვეული სიმრავლის ან მომსაწურების საშუალებათა (მოცუობილობათა) მეშვეობით უნდა შესრულდეს დავალებათა მოცემული სისტემა. დავალებათა სისტემისა და რესურსების მოცემული თვისებების, აგრეთვე, მათზე დადებული გარკვეული შეზღუდვების პირობებში უნდა ავაგოთ ამ დავალებათა შესრულების თანმიმდევრობის ეფექტური ალგორითმი, რომელიც ეფექტურობის რომელიმე ზომის ოპტიმალობის მიღცევის საშუალებას მოგვცემს.

ნაშრომში შემოთავაზებულია ერთი ასეთი ამოცანისათვის ოპტიმალური განრიგის აგების ალგორითმი რამდენიმე კრიტერიუმის ერთდროულად გათვალისწინებით.

2) უცხოეთში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Revaz Grigolia	Projectivity and unification in the varieties of locally finite monadic MV –algebras	July 28 - August 1, 2013 Department of Mathematics, Vanderbilt University, Nashville USA
2	Tatiana Kiseliyova, M. Fandoeva and A. Sikharulidze	Investigation of heat waves based on the most typical fuzzy expected values with corresponding trapezoidal membership functions	EUSFLAT-2013, University of Milano-Bicocca, September 11 – 13, 2013.
3	Tatiana Kiseliyova	A generalized time quanti er approach to similarity-based reasoning	J.Y. Beziau, A. Buchsbaum, A. Costa-Leite, and A. Altar, editors, 4th World Congress and School on Universal Logic, page 319, Rio de Janeiro, Brazil, March 29 - April 7, 2013
<p>არწერილია m-წარმომქმნელიანი ($1 \leq m < \omega$) თავისუფალი მონადიკური MV-ალგებრი ლოკალურად სასრულ მონადიკურ MV-ალგებრათა მრავალსახეობაში, რომელიც წარმოადგენს ყველა მონადიკური MV-ალგებრების მრავალსახეობის ქვემრავალსახეობას.</p>			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	პროექციულობა და უნიფიკაცია ლოკალურად სასრულ მონადიკურ MV – ალგებრებში	პროფ. რევაზ გრიგოლია	რევაზ რიგოლია, როლანდ ომანაძე, ტატიანა კისელიოვა, რამაზ ლიპარტელიანი
<p>მიმდინარე 2013 წელი მიეძღვნა მონადიკური MV-ალგებრების მრავალსახეობებში, რომლებიც წარმოადგენენ მონადიკური ლუკასევიჩის მრავალნიშნა ლოგიკის ალგებრულ მოდელებს, სასრულად წარმოქმნილი პროექციული ალგებრების დახასიათებას ლოკალურად სასრულ მონადიკურ MV –ალგებრებში.</p>			

კომპიუტერული მეცნიერებების დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფესორი ალექსანდრე გამყრელიძე

გამოყენებითი ინფორმატიკის კათედრა

I.2. სამეცნიერო ხელმძღვანელი: კათედრის გამგე, პროფესორი **გია სირბილაძე**

I.3. კათედრის შემადგენლობა: პროფ. გია სირბილაძე, ასოც. პროფ. ზურაბ ქოჩლაძე, ასოც. პროფ. ტარიელ ხვედელიძე, ემერიტუს პროფ. რიჩარდ მეგრელიშვილი, ასისტ. პროფ. თეიმურაზ მანჯაფარაშვილი, ასისტ. პროფ. გელა ბესიაშვილი, ასისტ. პროფ. ფრიდონ დვალიშვილი, ასისტ. პროფ. ბიძინა მაცაბერიძე, დოქტორანტები: მიხეილ კაპანაძე, ოთარ ბადაგაძე, გვანცა წულაია, არჩილ ვარშანიძე, მელქისედექ ჯინჯიხაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	სუსტად სტრუქტურირებადი სისტემების მოდელირებისა და სიმულაციის ფაზი-ტექნოლოგიები.	პროფ. გია სირბილაძე	პროფ. გია სირბილაძე, ასისტ. პროფ. თეიმურაზ მანჯაფარაშვილი, ასისტ. პროფ. ბიძინა მაცაბერიძე, დოქტორანტი მიხეილ კაპანაძე, ასოც. პროფ. ირინა ხუციშვილი, დოქტორი ანა სიხარულიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>2013 წელს კვლევები გაგრძელდა, როგორც შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდის 2010 წელს დასრულებული საგრანტო თემის (გრანტი GNSF/ST08/1-361) ახალ ამოცანებზე. თემატიკა დღეს აქტუალურია ბუნებაში და საზოგადოებაში მიმდინარე ანომალური და ექსტრემალური პროცესების შესწავლის პრობლემატიკაში: როგორცაა - პროგნოზირება, ფილტრაცია, იდენტიფიკაცია, კლასტერიზაცია, ოპტიმიზაცია და ა.შ. ჩვენს მიერ შესრულებული სამუშაოები მისულია იმ ხარისხამდე, რომ საშუალება გვაქვს გამოვიყენოთ შექმნილი პროგრამული ბიბლიოთეკა და მისი მოდულები კონკრეტული პროცესების შესწავლაში, როდესაც შემავალი დროითი მწკრივის სტოქასტური ანალიზი არ გვამლევს დამაკმაყოფილებელ შედეგებს და საექსპერტო ცოდნა და მისი ინჟინერია ერთადერთი ინსტრუმენტია აქ ნახსენები პრობლემების გადასაწყვეტად.</p> <p>აღნიშნული გრანტის ფარგლებში შეიქმნა პროგრამული ბიბლიოთეკა, რომლის გამოყენებითაც სრულდება ახალი ტიპის კვლევები ექსტრემალური ფაზი-პროცესების</p>			

იდენტიფიკაციის ამოცანებში. პროგრამული ბიბლიოთეკის გამოყენებით საშუალება მოგვეცა გავსულიყავით ისეთ კვლევებზე, რომლებიც მოიცავს ბუნებაში და საზოგადოებაში მიმდინარე ანომალიური თუ ექსტრემალური მოვლენების რაოდენობრივ-ფუნდამენტურ პროცესების შესწავლას.

პროგრამული პაკეტის გამოყენებით აიგო შესაძლებლობითი ფაზი-პროცესის ტრაექტორია, რომელიც იდენტიფიკაციის ამოცანის გამოყენებით ითვალისწინებს სისტემის მდგომარეობების ევოლუციის საექსპერტო შეფასებებს წინა ისტორიულ პერიოდში. პრაქტიკაში ხშირად შეფასებებს აკეთებს არა ერთი ექსპერტი, არამედ ექსპერტთა ჯგუფი, ასე რომ გვექნება არა ერთი ტრაექტორია, არამედ საპროგნოზო ტრაექტორიების გარკვეული სიმრავლე. გადაწყდა ამოცანა, რომელიც ითვალისწინებს ამ ტრაექტორიების კონდენსირებას ერთ ოპტიმალურ ტრაექტორიაში. განიხილებოდა კონდენსირების სამი ვარიანტი: 1) ექსპერტონების მეთოდით მოდელირების ყოველ ბიჯზე ყველა ექსპერტთა მიმართებაში ითვლება გასაშუალებული ექსპერტონები, რომლებიც წარმოადგენს მოცემულ ბიჯზე სისტემის მდგომარეობების შესაძლებლობით ხარისხებს; 2) საექსპერტო ცოდნის ტრაექტორიების კონდენსირება არასტოქასტური სარგებლიანობის თეორიის ფარგლებში; 3) პესიმისტურ-ოპტიმისტურ შეფასებათა გარემოს შექმნა, რომელიც ეფუძნება დემპსტერ-შეიფერის სტრუქტურის არსებობას, თუკი ეს უკანასკნელი დასტურდება ექსპერტთა მიერ. ამ მიდგომაში იქმნება შესაძლებლობა მოდელირების ყოველ ბიჯზე ტემპორალიზაციის შემოღებით დაზუსტდეს მოდელირებით მიღებული ოპტიმალური ტრაექტორია. წარმოდგენილი კონდენსირების პირველი მეთოდით ფაზი-პროგნოზირების კონსტრუირების პროცესში ჩამოყალიბდა ფაზი-დამკვირვებლის, როგორც საპროგნოზო ტრაექტორიის აგების რეკურენტული ვარიანტი.

2012 წლის ბოლოს დაიბეჭდა და 2013 წლის გაზაფხულიდან სარეალიზაციოდ ბაზარზე გავიდა მონოგრაფია (ავტორი გაია სირბილამე) Springer -ის გამომცემლობით, სისტემური კვლევების საერთაშორისო ფედერაციის (IFSR) სერიული გამოცემის - International Series on Systems Science and Engineering - ეგიდით: <http://www.springer.com/mathematics/applications/book/978-1-4614-4249-3>. მონოგრაფიაში წარმოდგენილია სუსტად სტრუქტურირებადი სისტემების მოდელირების ძირითადი ასპექტები და კვლევის განვითარების ძირითადი ეტაპები.

ამ კვლევის მიმართულებით 2013 წლის ძირითად შედეგებად შეიძლება ჩაითვალოს შემდეგი:

1. კვლევის მთავარი მიზანი იყო ჩატარებული ყოფილიყო მოსამზადებელი სამუშაოები ახალი ტიპის ინტელექტუალური სიმულაციური სისტემის შესაქმნელად.
2. იგი დაფუძნებული იქნება სისტემაში შემავალი რეალური შესასწავლი ევოლუციური მოვლენის პოპულაციათა ობიექტურ დროითი მწკრივებზე და საექსპერტო ცოდნის ნაკადების წარმოდგენებზე. სისტემა უნდა გამოირჩეოდეს დაზუსტებული გადაწყვეტილების მიღებისა და შესასწავლი მოვლენის ევოლუციის სამომავლო სცენარების შესაძლებლობითი პროგნოზის შექმნის მაღალი საიმედოობით პრაქტიკაში არსებული ისეთი ფართო სპექტრი პრობლემატიკებისთვის, როგორცაა: ბიზნესის მართვა და ეკონომიკა, საინფორმაციო მენეჯმენტი, სამედიცინო იმპიათი და რთული დიაგნოსტიკა, კლიმატის ცვლილება, გარემოს ცვლილების პროცესები, კატასტროფები, პროგნოზი და შეფასებები სოციოლოგიის, კონფლიქტოლოგიის, საბუნებისმეტყველო და სხვა ევოლუციურ სისტემები, საინჟინრო ტექნოლოგიური პროცესები და სხვა.
3. გადაწყვეტილების მიღების ინტელექტუალური მხარდამჭერი სისტემების შექმნის საჭიროება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ხდება ისეთი განვითარებადი

	<p>ქვეყნებისათვის, რომლებიც განიცდიან ძლიერი ექსპერტების სიმცირეს და სადაც საექსპერტო ცოდნა ერთ გარკვეულ ადგილას (ქალაქში) არის თავმოყრილი და მოსახლეობის დიდი ნაწილისათვის არ არის ხელმისაწვდომი (მაგალითად, საქართველო).</p> <p>4. ასეთმა სისტემებმა შეიძლება შეასრულონ პირველადი კონსულტანტის როლი, რაც თავის მხრივ, გამოიწვევს საექსპერტო დახმარების დროის, ღირებულებისა და ძალისხმევის საგრძნობ შემცირებას. ყოველივე ეს კი ინტელექტუალური ტექნოლოგიებზე მოთხოვნასა და მათ კომერციულ ღირებულებას განსაზღვრავს.</p> <p>5. კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ანალიზი, გამოყენებითი კვლევის შედეგები და ავტორთა საერთაშორისო დონის სამეცნიერო კვალიფიკაცია საშუალებას მოგვცემს შევქმნათ სრულიად ახალი ტიპის საექსპერტო დაპროგრამების ტექნოლოგია - ინტელექტუალური სიმულაციური სისტემა. სისტემის რეალიზაცია ასევე დაფუძნებული იქნება ამ მიმართულებით თემის შემსრულებელი ავტორთა მიერ წლების განმავლობაში შექმნილ კვლევებისა და პროექტების შედეგებზე. წლების განმავლობაში პროექტის ავტორების მიერ შექმნილია სუსტად-სტრუქტურირებადი დინამიკური სიტემების მოდელირების ძლიერი მათემატიკური-საინფორმაციო აპარატი. მისი შედეგები აღიარებულია მსოფლიოს ყველაზე მაღალი რეიტინგული სამეცნიერო ორგანიზაციების, გამომცემლობებისა თუ ფორუმების მიერ.</p> <p>6. კონსტრუირებული ინტელექტუალური სიმულაციური სისტემა აპრობაციას გაივლის და დაინერგება შ.პ.ს. “ინდუსტრია კირში” (სააქციო საზოგადოება “მადნეულის” შვილობილი კომპანია) საწარმოო პროცესების რისკების, ეკონომიკური მდგომარეობის მიზნით.</p> <p>7. ინტელექტუალური სიმულაციური სისტემის და მისი სამომავლო ვერსიების პოტენციური მომხმარებელი შეიძლება იყოს მსხვილი და საშუალო ბიზნესი, როგორც ადგილობრივ სამომხმარებლო ბაზარზე, ასევე საერთაშორისო ინტელექტუალური პროგრამული ტექნოლოგიების ბაზარზე. სისტემა წარმატებით შეიძლება ჩაირთოს პირველადი პრევენციული შეფასებებისა და პროგნოზის სისტემებში.</p>		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	<p>OWA-ს ტიპის ფაზი-ალბათური აგრეგირების ოპერატორები გადაწყვეტილების მიღების სისტემებში</p>	<p>პროფ. გია სირბილაძე</p>	<p>პროფ. გია სირბილაძე, ასისტ. პროფ. ბიძინა მაცაბერიძე, დოქტორანტები: ოთარ ბადაგაძე, გვანცა წულაია და არჩილ ვარშანიძე, ასოც. პროფ. ირინა ხუციშვილი, თსუ ფსიქოლოგიის საბაკალავრო პროგრამის სტუდენტი ხატია სირბილაძე</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>2013 წელს გრძელდებოდა კვლევა გადაწყვეტილების მიღების მხარდამჭერი ფაზი-ტექნოლოგიების ინჟინერიის მიმართულებით. თემის ფუნდამენტური კვლევის მიზანია შეიქმნას ან მოდიფიცირება გაუკეთდეს გარკვეულ ცოდნაზე და ცოდნის წარმოდგენებზე დაფუძნებულ ისეთ საექსპერტო ცოდნის ანალიზის ევრისტიკულ მეთოდებს, რომლებიც</p>		

<p>გამოირჩევან გადაწყვეტილების მიღების გარკვეული საიმედოობით პრაქტიკაში ფართო სპექტრის ამოცანებისთვის (სამედიცინო დიაგნოსტიკა, ბიზნესი, მარკეტინგი, მენეჯმენტი, ინფორმაციის მართვა და სხვა). ისინი შეასრულებენ დაზუსტებად გადაწყვეტილებათა მოდელირებას საექსპერტო ცოდნის ნაკადების არსებობის შემთხვევაში, უკვე თემის ფარგლებში ჩატარებული კვლევის შედეგებზე. გადაწყვეტილების დაზუსტება, პირველ რიგში, გულისხმობს გადაწყვეტილების მიღების ფაქტორების წარმოდგენის გაუმჯობესებას დემპსტერ-შეიფერის ნდობის სტრუქტურის გარემოში. რა თქმა უნდა, არსებობს ცოდნის წარმოდგენისა და გადაწყვეტილების მიღების უამრავი ევრისტიკური მეთოდი, რომელიც წარმატებით გამოიყენება გადაწყვეტილების მიღების ამოცანებში, თუმცა კი ეს მეთოდები მოკლებულნი არიან ფუნდამენტურ კვლევებს მონაცემთა სტრუქტურირებისა და კრიტერიუმში საექსპერტო ცოდნის აგრეგირების თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით.</p> <p><i>2013 წლის განმავლობაში მიღებული შედეგებია:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ამ მიმართულების კვლევებში ჩვენს აქტივობებშია დაზუსტების ტექნოლოგიების გამოყენება ბიზნესისა და მენეჯმენტის ამოცანებში: კერძოდ ბოლო წლებში ინტენსიურად ვმუშაობთ საინვესტიციო პროექტების შერჩევაში რისკების მინიმიზების საკითხებზე. გამოყენებულია OWA-ს ტიპის ახალი აგრეგირების ოპერატორები, მათი გამოყენებით ხერხდება საინვესტიციო და სტრატეგიული გადაწყვეტილებების მიღების ახალი ტექნოლოგიების დამუშავება და შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნა. 2. შექმნილია პროგრამული პროდუქტი - „გადაწყვეტილების მიღების ინტელექტუალური სისტემა“, რომელიც დაფუძნებულია აგრეგირების OWA-ს ტიპის ოპერატორების გამოყენებაზე. სისტემის დანერგვა მომავალი წლისთვის იგეგმება საბანკო ქსელში. 3. შესწავლილია OWA-ს ტიპის ოპერატორის შესაძლებლობითი განზოგადოების AsPOWA-ს ინფორმაციული ზომები: ORNNES, ENTROPY და სხვა. მიღებულია პარეტოს ოპტიმუმის არსებობის საკმარისი პირობა. აღნიშნული ოპერატორის წონების ვექტორის შესაფასებლად შედგენილია და რეალიზებული მათემატუკური დაპროგრამების ამოცანა. 4. კვლევის საბოლოო მიზანი იყო დაზუსტებადი გადაწყვეტილების მიღების მხარდამჭერი საექსპერტო-ანალიტიკური კომპიუტერული სისტემის ინჟინერია სტრატეგიული მენეჯმენტის ამოცანებისთვის. სისტემის შექმნის პროცესში გადაწყდა ისეთი ამოცანები, როგორცაა: 1) საექსპერტო ცოდნის შესაბამისი მონაცემების წარმოდგენის ეფექტური საშუალებების ძიება, სისტემის მასშტაბირებადობის მოთხოვნის გათვალისწინებით; 2) სისტემის სრული ობიექტზე-ორიენტირებული დიზაინი და რეალიზაცია; 3) კვლევის ფარგლებში განხორციელებული ფუნდამენტური კვლევის შედეგებისა და მეთოდების შესაბამისი ალგორითმების რეალიზაცია. 4) მომხმარებლისთვის სისტემის შესაძლებლობათა გაფართოების საშუალების მიცემა. 		
სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3 სატრანსპორტო მარშრუტიზაციის პრობლემები ექსტრემალურ და განუზღვრელ გარემოში	პროფ. ვია სირბილაძე	პროფ. ვია სირბილაძე, ასისტ. პროფ. ბიძინა მაცაბერიძე, ასისტ. პროფ. ფრიდონ დვალისვილი, ასოც. პროფ. ბეჟან ღვაბერიძე, ასოც. პროფ. ირინა ხუციშვილი, დოქტორი ანა

		სიხარულიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>თანამედროვე მსოფლიოში უფრო და უფრო პრობლემური ხდება სატრანსპორტო საშუალებების (სს) მარშრუტებზე ოპტიმალური გადაადგილების მენეჯმენტი ექსტრემალური და გართულებული პროცესების მიმდინარეობის პირობებში. ესენია: 1. კატასტროფების, მიწისძვრების, მასობრივი განადგურების იარაღის გამოყენების შედეგად და სხვ. დაზიანებულ გეოგრაფიულ ზონებში არსებული სამხედრო, სამედიცინო და სხვა ტიპის ობიექტების ოპტიმალური და უსაფრთხო მომარაგების მენეჯმენტი; 2. ექსტრემალურ და რთულ სიტუაციებში სწრაფი რეაგირებისა და მოსახლეობისათვის უსაფრთხო დახმარების დაგეგმვა; 3. ექსტრემალურ სიტუაციაში სამხედრო მოქმედებისას სატრანსპორტო საშუალებებით ტვირთების გადაზიდვის მარშრუტების სტრატეგიული მენეჯმენტი; 4. მჭიდროდ დასახლებულ გეოგრაფიულ ზონებში (ქალაქები და სხვ.) გზებზე გართულებულ სიტუაციებში ტრანსპორტით გადატვირთული გზები, სამოქალაქო მიტინგები და გაფიცვები, გზებზე მეტეოროლოგიური და სხვა მიზეზებით გამოწვეული ცუდი ხილვადობა, მოყინული გზები და სხვ.) სატრანსპორტო საშუალებების მარშრუტებზე ოპტიმალური გადაადგილების მენეჯმენტი და სხვა.</p> <p>ამ პრობლემატიკით დაინტერესებული სახელმწიფო თუ კერძო ორგანიზაციები ცდილობენ შექმნან მაღალი სანდოობის ინტელექტუალური ინფორმაციული ტექნოლოგიები, რომლებიც გაითვალისწინებენ ექსტრემალური სიტუაციებში წარმოქმნილ განუზღვრელობებს და მხარდაჭერას გაუკეთებენ სს-ების გადაადგილების ოპტიმალური მარშრუტების დაგეგმვას.</p> <p>ასეთი ტიპის პრობლემატიკაზე მუშაობისას დეტერმინისტული თუ სტოქასტური მოდელების ბაზაზე აგებული სიმულაციური მხარდაჭერი ტექნოლოგიები ხშირად ვერ გვაძლევენ სანდო და დამაკმაყოფილებელ შედეგებს საკვლევი ობიექტის სირთულის, წინააღმდეგობრივი, ბუნდოვანი და არასაკმარისი ინფორმაციის ან ობიექტური ინფორმაციის სიმცირის გამო, რაც პირველ რიგში გამოწვეულია მიმდინარე რთული სიტუაციებით. პრობლემატიკის სირთულის ზრდასთან ერთად ჩვენი შესაძლებლობა გავაკეთოთ სანდო დასკვნები საკვლევი ობიექტების მომავალ ქცევაზე, გარკვეულ ზღვრამდე ეშვება, რომლის მიღმაც ინფორმაციის ისეთი მახასიათებლები, როგორცაა სიზუსტე და განსაზღვრელობა, ურთიერთგამომრიცხავი ხდება. მნიშვნელოვან როლს იძენს პრობლემატიკის გადაწყვეტის სისტემური კვლევა და ანალიზი. აუცილებელი ხდება შეფასებებში და ანალიზში ჩავრთოთ ექსპერტთა ჯგუფები და მათი ცოდნა, რომელთა სუბიექტური მონაცემები მოდელის კონსტრუქციებში წარმოშობს ახალ, სუბიექტურ განუზღვრელობას. მოდელირების კლასიკურ მიმართულებათა პარალელურად მნიშვნელოვანი ხდება სუბიექტური, ფაზი-განუზღვრელობის დაშვება. ასეთ შემთხვევაში აუცილებელია ექსპერტული ცოდნის ინჟინერიის ფაზი-მეთოდებისა და ფაზი-ლოგიკის გამოყენება, რაც შესაბამისი მაღალი ღირებულების ავტომატიზირებული სისტემებისა და ინტელექტუალური ხელშემწყობი ტექნოლოგიების კონსტრუირებას უზრუნველყოფს.</p> <p>საქმე ეხება სატრანსპორტო მარშრუტიზაციის პრობლემატიკას (Vehicle Routing Problem (VRP)). მარშრუტიზაციის ამოცანები სკალარული მიზნის ფუნქციის შემთხვევაშიც ე.წ. NP-რთულ ამოცანებს განეკუთვნებიან და მათი ამოხსნის ზუსტი ალგორითმები რეალური განზომილებების შემთხვევაში არ არსებობს. VRP-ის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული მიმართულებაა ფაზი-სატრანსპორტო მარშრუტიზაციის პრობლემატიკა (Fuzzy Vehicle Routing Problem (FVRP)). FVRP -ამოცანებმა რთულ და განუზღვრელ სიტუაციებში უნდა უზრუნველყოს ოპტიმალური მარშრუტების გენერაცია.</p>		

	<p>ამ მიმართულების კვლევის ფარგლებში ვიმყოფებით ამოცანის ჩამოყალიბების ეტაპზე. საბოლოო მიზანია შემუშავდეს ახალი FVRP მიდგომა. ეს მიდგომა გაითვალისწინებს ზემოთ წარმოდგენილი პრობლემის გადაწყვეტას. აიგება აგრეგირების ახალი ინსტრუმენტი, რომელიც გულისხმობს OWA-ს ტიპის ოპერატორების ფაზი-განზოგადოებების აგებას. ეს ინსტრუმენტი კი თავის მხრივ უზრუნველყოფს გზებზე გადაადგილების მარშრუტების სანდოობის კრიტერიუმების აგებას. რაც FVRP-მიდგომებსა და კვლევებში საერთოდ ახალ მიმართულებას მოგვცემს. ამ მიდგომის საფუძველზე შეიქმნება პროგრამული პროდუქტი, რომელიც უზრუნველყოფს ექსტრემალური და რთული მოვლენების შედეგად გზებზე გართულებული გადაადგილების გამო სს-თვის ოპტიმალური და სანდო მარშრუტების დაგეგმვას. პროგრამული უზრუნველყოფის ფუნქცია იქნება სატრანსპორტო საშუალებათა მართვის სახელმწიფო სამსახურებსა, ტვირთების გადაზიდვების კომპანიებსა, სადისტრიბუციო ქსელებსა თუ სხვა კონპანიებს შეუქმნას მხარდაჭერა საჭიროების შემთხვევაში სწრაფი რეაგირებისა და მნიშვნელოვან გეოგრაფიულ პუნქტებში ტვირთების გადაზიდვის ოპტიმალური მარშრუტების დაგეგმვაში. სისტემაზე მუშაობის პროცესში სისტემის მომხმარებლებს შესაძლებლობა ექნებათ ინფორმაციის მიღების მიზნით ჩართონ დარგის ცნობილი ექსპერტები, რათა მათი ცოდნა გამოყენებული იყოს კონკრეტულ სიტუაციებში პუნქტებს შორის გადაადგილების შესაძლებლობის ხარისხების შეფასებისა და სს-ებისთვის სანდო მარშრუტების აგების მიზნით. პროექტში წარმოდგენილი პრობლემისთვის აიგება ახალი ტიპის შესაძლებლობითი კრიტერიუმი - მარშრუტებზე გადაადგილების სანდოობის მაქსიმიზაცია. მარშრუტებზე გადაადგილების სიგრძის მინიმიზაციის კრიტერიუმთან ერთად შეიქმნება ორკრიტერიალური ამოცანის რეალიზების ორ ფაზიანი სქემა. ეს მიდგომა წარმოშობს ახალ მიმართულებას და პერსპექტივებს FVPP-პრობლემატიკაში. ყოველ მიდგომაში, რომელიც სწავლობს FVRP-ამოცანებს, შეიძლება ჩაიდოს ჩვენი ახალი მეთოდოლოგია და იქ აიგოს ახალი კრიტერიუმები და შეზღუდვები. რაც მათ შემატებს მეტ სანდოობას ექსტრემალურ და განუზღვრელ გარემოში.</p>		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	<p>ახალი მიმართულება ასიმეტრიულ კრიპტოგრაფიაში: ტროპიკული კრიპტოგრაფიისა და მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის სინთეზი და ანალიზი</p>	<p>ტექნ. მეცნ. დოქტორი, პროფესორი, ემერიტუს პროფესორი რიჩარდ მეგრელიშვილი</p>	<p>რიჩარდ მეგრელიშვილი, მისი დოქტორანტები: მელქისედეგ ჯინჯიხაძე (აკ. წერეთლის სახ. ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) და სოფიო შენგელია (სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი) და თსუ მათემატიკის დეპარტამენტის ბაკალავრიატის სტუდენტიზურაბ ვაშაკიძე</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>წინამდებარე კვლევითი სამეცნიერო სამუშაოს თემატიკას და მიზნებს მრავალწლიანი ისტორია გააჩნია, მაგრამ შეიძლება ითქვას, რომ მიღებული შედეგები წელს ღებულობს გარკვეული ეტაპის სახეს. საქმე ის გახლავთ, რომ ჩვენს კვლევებში ჩამოყალიბდა სინთეზის და ანალიზის</p>		

	<p>ორი დამოუკიდებელი მიმართულება: ტროპიკული კრიპტოგრაფია, რომელიც, რა თქმა უნდა, კერძო ამოცანის სახით მოიცავს მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის აგების საკითხს და საკუთრივ მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის სინთეზის ამოცანას კლასიკური არითმეტიკის ჩვეულებრივ სისტემაში. ტროპიკული კრიპტოგრაფია სრულიად ახალია. ის საყოველთაოდ ცნობილი ტროპიკული ოპერაციებისგან განსხვავებული არითმეტიკული ოპერაციების კრიპტოგრაფიაში გამოყენების შედეგს წარმოადგენს. გასაგებია, რომ თვით დასახელებაც, “ტროპიკული კრიპტოგრაფია,” ტერმინოლოგიური თვალსაზრისითაც ახალია. ამიტომ ცხადია, რომ გარდა საკუთრივ ალგებრული სიახლისა, ის მრავალ კრიპტოგრაფიულ საკითხებსაც წარმოქმნის და კითხვებსაც აჩენს. გვარდა ამისა, როგორც კვლევებმა აჩვენა, იგი ხელს უწყობს მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის გატეხვის სირთულის გაზრდას და შესაძლოა ის ე.წ. გატეხვისგან დამცავ ერთ-ერთ ვარიანტადაც წარმოჩინდეს. ცხადია, რომ აღნიშნულ სისტემაში აუცილებელია, რომ პროცედურული მთლიანობა და, კერძოდ, მატრიცათა გენერაციის ცნობილი ამოცანაც ახალ ტროპიკულ ოპერაციებს დაექვემდებაროს, რაც ჩვენს კვლევებში შესაბამისად არის გათვალისწინებული.</p> <p>მეორე მიმართულება, როგორც აღვნიშნეთ, არის ახალი მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის აგება და მისი გამოყენება ღია არხით გასაღების გაცვლისა და სხვა ოპერაციების განხორციელების მიზნით. ეს ამოცანაც გლობალური მნიშვნელობისაა, რადგან საუბარია არა ცნობილ ფუნქციებზე (კერძოდ, რიცხვთა თეორიაში, როგორც დიფი-ჰელმანისა და რივესტ-შამირ-ეიდლმენის შემთხვევაში), არამედ ახალი ცალმხრივი ფუნქციის კვლევასა და ფორმირებაზე (რა თქმა უნდა, სრულიად მიუღებელია იმ უმნიშვნელოვანესი ფაქტის მცირედი იგნორირებაც კი რითიც აღნიშნულმა ავტორებმა სათავე დაუდეს ასიმეტრიულ სისტემებს, მაგრამ ფაქტია, რომ თითქმის ორმოცი წელია 1976 წლიდან და რეალურად არ არის მიღებული მომქმედი ახალი ცალმხრივი ფუნქცია). თუმცა ასევე ფაქტია, რომ ბოლო წლებში ამ მიზნით ჩატარებული შრომების რიცხვი საგრძნობლად გაიზარდა. ამის მიზეზი ისიცაა, რომ ახალი ცალმხრივი ფუნქცია სასურველია იყოს თავის წინამორბედებთან შედარებით უფრო სწრაფქმედი.</p> <p>როგორც აღვნიშნეთ, ბოლო წლებში გაიზარდა შრომების რაოდენობა სწრაფქმედი ალგორითმების მისაღებად. ჩვენი ახალი ხედვაც მოექცა მაღალი დონის ჟურნალებისა და კონფერენციების ყურადღების ქვეშ. ასე მაგალითად: ჩემს ელექტრონულ ფოსტაზე მივიღე სავარაუდო მიწვევა ნაშრომის გზავნილის შესახებ პარიზის კონფერენციაზე, რომელიც შედგა 29–31 ოქტომბერს (2013). სტატია მიღებულ იქნა კონფერენციის მიერ, ხოლო თანხის გამო ჩემგან უარის შემდეგ, კონფერენციის ორგანიზატორები თანახმა იყვნენ, გადამეხადა მხოლოდ რეგისტრაციის თანხა და ნაშრომს დაბეჭდავდნენ შრომებში და ჟურნალში. იგივე შეიძლება ითქვას სხვა შემთხვევებშიც, რაც ნაწილობრივ აისახა წელს შესრულებულ პუბლიკაციებში.</p> <p>მთავარი საკითხი მაინც ის არის, რომ ჩვენს მიერ მიღებული ცალმხრივი ფუნქცია არღვევს წონასწორობას, არსებულს სიმეტრიულ და ასიმეტრიულ სისტემებს შორის და ამიტომ მას მოუწევს რთული გზის გავლა, მაგრამ ამ ეტაპზე ორივე მიმართულება მზად არის დაელოდოს კრიპტოანალიტიკოსების დასკვნებს.</p>	<p>სამუშაოს დასახელება</p> <p>სამუშაოს ხელმძღვანელი</p> <p>სამუშაოს შემსრულებლები</p>	
<p>5</p>	<p>რთული სისტემების ქცევის მოდელირება და მართვა</p>	<p>ასოც. პროფ.</p> <p>ტარიელ ხვედელიძე</p>	<p>ასოც. პროფ. ტარიელ ხვედელიძე</p>

<p>2013 წელს კვლევები გაგრძელდა რთული სისტემების ქცევის მოდელების აგებისა და შესწავლის მიმართულებით. ასეთი სისტემების მოდელების ასაგებად გამოიყენება სპეციალური კლასის როგორც დეტერმინირებული, ასევე ალბათური სტრუქტურის სასრული ავტომატები.</p> <p>კვლევის მიზანს წარმოადგენს შემთხვევით გარემოში ისეთი ავტომატების ქცევის ალგორითმების აგება და შესწავლა, რომლებიც უმარტივეს სიტუაციებში ფლობენ მაქსიმალურად მიზანშეწონილ ქცევას, ხოლო გარემო ავტომატების მოქმედებებზე რეაგირებს საპასუხო რეაქციებით, რომლებიც ავტომატის მიერ აღიქმება როგორც ერთ-ერთი სახის რეაქცია შემდეგი სამი კლასიდან: სასურველი რეაქციების კლასი, არასასურველი რეაქციების კლასი და ნეიტრალური რეაქციების კლასი. ასეთი ავტომატები გარემოსაგან მიღებული სიგნალების ანალიზის საფუძველზე რეალიზებას უკეთებენ დასწავლის რაღაც ალგორითმს, რომლის შედეგსაც წარმოადგენს რაიმე კრიტერიუმის მიხედვით ოპტიმალური მართვის არჩევა.</p> <p>მიღებული შედეგები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. დამტკიცებულია აუცილებელი პირობა სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში სასრული სტოქასტური ავტომატების მიმდევრობის ასიმპტოტურად ოპტიმალურობის შესახებ; 2. განხილულია ტერნარულ (მოგება, წაგება,ინდიფერენტულობა) სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში სასრული ავტომატების ქცევის ალგორითმები და დადგენილია მათი ქცევის მიზანშეწონილობის პირობები; <p>ბინარულ (მოგება, წაგება) და ტერნარულ სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში სასრული ავტომატების ქცევის მიზანშეწონილობისა და ასიმპტოტურად ოპტიმალურობის შედარებითი ანალიზით დადგენილია, რომ გარემოს პარამეტრებზე დამოკიდებულობის მიხედვით სასრული ავტომატების ქცევა ზოგიერთ შემთხვევაში უფრო მიზანშეწონილია ტერნარულ, ვიდრე ბინარულ სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში, ხოლო სასრული ავტომატების ასიმპტოტურად ოპტიმალური მიმდევრობა უფრო სწრაფად აღწევს მაქსიმალურ მოგებას ტერნარულ სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში.</p>		
სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	გენეტიკური ალგორითმების გამოყენება კრიპტოანალიზში	ასოც. პროფ. ზურაბ ქოჩლაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>2013 წელს კვლავ გრძელდებოდა მუშაობა გენეტიკური ალგორითმების გამოყენებაზე კრიპტოანალიზში. დაიხვეწა ალგორითმი, რომელიც შეიქმნა მერკლი – ჰელმანის სისტემის გასატეხად. ალგორითმს დაემატა გენეტიკური ალგორითმი, რომელიც გამოიყენება დიოფანტური განტოლების ამოსახსნელად, რამაც მნიშვნელოვნად გაზარდა ალგორითმის სიჩქარე. ცვლილებები იქნა შეტანილი აგრეთვე ფიტნეს ფუნქციაშიც, რაც ასევე აუმჯობესებს ალგორითმის მუშაობას, მაგრამ ჯერჯერობით ვერ მივაღწიეთ სასურველ შედეგს. მომავალ წელს გაგრძელდება მუშაობა ამ მიმართულებით.</p>		
სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
7	განაწილებული დაგვიანების შემცველი ოპტიმალური	ასისტ. პროფ. ფრიდონ დვალიშვილი

	მართვის ამოცანები	ფრიდონ დვალიშვილი	
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შესწავლილია ინტეგრალური ფუნქციონალის მინიმუმის შემფოთებებზე უწყვეტად დამოკიდებულების საკითხი განაწილებული დაგვიანების შემცველ ოპტიმალური მართვის ამოცანებში, როდესაც დიფერენციალური განტოლების მარჯვენა მხარის და ფუნქციონალის ინტეგრალქვეშა ფუნქციის შემფოთებები მცირეა ინტეგრალური აზრით. წრფივი სისტემებისათვის შესწავლილია საწყისი და შემფოთებული ამოცანების ოპტიმალური ამონახსნების სიახლოვის საკითხი.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
8	საწარმოების რეალური ტექნოლოგიური პროცესების მართვის ხელშემწყობი საინფორმაციო სისტემების აგება-კირის ღუმელის ოპერატიული მართვისათვის გადაწყვეტილებების მიღების მხარდაჭერი საინფორმაციო სისტემის აგება და დანერგვა საწარმოში	ასისტ. პროფ. თეიმურაზ მანჯაფარაშვილი	ასისტ. პროფ. თეიმურაზ მანჯაფარაშვილი, კათედრის მაგისტრანტები
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
არამკაფიო ლოგიკისა და არამკაფიო მათემატიკის საფუძველზე ჩამოყალიბებული ცოდნის ინჟინერიის მიდგომების საფუძველზე შესაძლებელია დამუშავდეს საწარმოების რეალური, რთული ტექნოლოგიური პროცესების მართვის ხელშემწყობი საინფორმაციო სისტემების აგების თეორიული საფუძვლები. ამ მიმართულებით გრძელდებოდა 2012 წელს დაწყებული სამუშაოები. გამოვლინდა, რომ ასეთი ინფორმაციული სისტემების აგებისას გამოყენებული ინფორმაცია ყოველთვის არის ობიექტურ-ექსპერტული სახის – ერთის მხრივ ობიექტური ინფორმაცია, რომელიც კონკრეტულ ტექნოლოგიურ პროცესს აღწერს და რომელიც მოცემულია ამ პროცესის ზოგადად აღმწერ სახელმძღვანელოებში და ნორმატიულ-ტექნიკურ დოკუმენტაციაში, და მეორეს მხრივ სუბიექტური, ექსპერტული ინფორმაცია, რომელიც მიღებული უნდა იქნას კონკრეტული საწარმოს ტექნიკური პერსონალისა და ტექნოლოგებისაგან დამოკიდებულების საშუალებით. შემდეგ ამ ობიექტურ-ექსპერტული ინფორმაციის საფუძველზე ყალიბდება პარამეტრების სია, რომელიც მოცემული საწარმოს კონკრეტულ ტექნოლოგიურ პროცესს ახასიათებს. პარამეტრები აუცილებელია ორ ჯგუფად დაიყოს: მათი ერთი ნაწილი ახასიათებს ზოგადად ამ ტექნოლოგიურ პროცესს და ყველა ანალოგიური საწარმოსათვის პრაქტიკულად ერთნაირია, ხოლო მეორე ნაწილი ახასიათებს მოცემულ კონკრეტულ საწარმოს, მისი საწყობების სიდიდეს, ნედლეულის მიღების გზებს, პროდუქციის გასაღების სქემებს და ა.შ. პარამეტრების ეს ნაწილი ანალოგიური ტიპის საწარმოებისათვის სხვადასხვანაირია და სხვადასხვა ოდენობისაა. ამ ჯგუფებს ჩვენ ვუწოდებთ ტექნოლოგიური პროცესის მყისიერად ცვლადი და დროში წანაცვლებით ცვლადი პარამეტრები შესაბამისად. შემდეგ არამკაფიო ლოგიკის მიდგომების საფუძველზე დამუშავდა ამ პარამეტრების ფაზიფიკაციის სქემები მოძიებული ექსპერტული ინფორმაციის საფუძველზე და ფაზი ცოდნის ბაზის (ან ბაზების ნაკრების – ზოგიერთი რთული ბუნების ტექნოლოგიური პროცესისათვის) აგების გზები მამდანის ან სხვა			

ცნობილი სქემებისათვის. დამუშავდა ასეთი რთული ტექნოლოგიური პროცესების რეალური მართვის განხორციელებისათვის ალგორითმების ჩამოყალიბების სქემებიც მართვის ინფორმაციული სისტემის შემდგომი დაპროგრამებისათვის. შედეგად მიღებული იქნა მიდგომა, რომელიც საშუალებას იძლევა აგებული იქნას რეალური ტექნოლოგიური პროცესის მართვის ან მართვის ხელშემწყობი ინფორმაციული სისტემა ნებისმიერი ტექნოლოგიური პროცესისათვის.

განვიღო პერიოდში შექმნილი თეორიული მოდელების საფუძველზე მიმართულების მაგისტრანტებთან ერთად მიმდინარეობდა მუშაობა რეალური, კონკრეტული ამოცანისათვის: ინფორმაციული სისტემის – კირის ღუმელის ოპერატიული მართვისათვის გადაწყვეტილებების მიღების მხარდამჭერი საინფორმაციო სისტემის ასაგებად და დასაწერად საწარმოში. ეს სამუშაოები მიმდინარეობს შპს „ინდუსტრია კირსა“ და თსუ შორის გაფორმებული მემორანდუმის საფუძველზე. მემორანდუმის მიზანი არის რეალური თანამშრომლობის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა საგანმანათლებლო-სამეცნიერო დაწესებულებასა და მოქმედ საწარმოს შორის, მეცნიერებისა და ბიზნესის ნამდვილი ურთიერთკავშირების დამყარება, ბიზნესის წინაშე მდგარი ფაქტიური ამოცანების რეალიზაცია ულტრათამედროვე მიდგომების გამოყენებით.

კვლევების მიზანია შეიქმნას ღუმელის მართვისათვის ოპერატიული გადაწყვეტილებების მხარდამჭერი სისტემა, რომელიც ოპერატორებს მისცემდა მყისიერ რჩევებს სწორი გადაწყვეტილებების მისაღებად, რაც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებდა ღუმელის მართვას, გამოშვებული პროდუქციის რაოდენობასა და

2012 წელს შექმნილია ოპერატიული გადაწყვეტილებების მხარდამჭერი სისტემა ღუმელის მართვისათვის არაავარიულ რეჟიმში, ანუ სისტემის პირველი ნაწილი. ის ოპერატორებს აძლევს მყისიერ რჩევებს სწორი გადაწყვეტილებების მისაღებად ყველა ფაქტორების გათვალისწინებით, რაც მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს ღუმელის მართვას, გამოშვებული პროდუქციის რაოდენობასა და ხარისხს, ანუ საწარმოს ეხმარება მთავარი მიზნის მიღწევაში, მაქსიმალური ეფექტიანობით მუშაობაში და მაქსიმალური ფინანსური მოგების მიღებაში. პროცედურა მეორდება ყოველ ნახევარ საათში ერთხელ შემავალი პარამეტრების ახალი მნიშვნელობების მიღების შემდეგ. შედეგად ოპერატორს ყოველ ნახევარ საათში ეძლევა რჩევა, თუ როგორი ზემოქმედებით ჯობია ღუმელის მდგომარეობის შეცვლა (ან იგივე მდგომარეობის დატოვება). ზემოქმედება ხდება სამი სხვადასხვა პარამეტრის მიხედვით: გაიშვიათების შეცვლა, საცერის სისწრაფის შეცვლა, ანტრაციტის რაოდენობის შეცვლა.

2013 წელს შეიქმნა ამ ინფორმაციული სისტემის მეორე, უფრო რთული ნაწილი – ღუმელის მართვა ავარიულ რეჟიმში. შედეგად შეიქმნა დასრულებული პროგრამული პროდუქტი, რომელიც საინტერესო იქნება რეალურად მომუშავე დიდი და საშუალო საწარმოების მენეჯმენტისათვის. ასეთი სისტემების მნიშვნელობა ცხადია; ისინი საწარმოს საშუალებას აძლევენ ტექნოლოგიური პროცესების მიმდინარეობა და მართვა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესონ, ერთგვაროვანი გახადონ, რაც საწარმოს წარმატებული საქმიანობის მყარ გარანტიას წარმოადგენს. შესაძლებელია ასეთი ინფორმაციული სისტემის გამოყენება ტექნოლოგიური პროცესის მმართველი ოპერატორების სწავლებითვისაც.

შექმნილი პროგრამული პროდუქტი წარმოადგენს windows აპლიკაციას. გამოყენებულია პროგრამირების ენა C# და Devexpress-ის კომპონენტები. საინფორმაციო სისტემის მუშაობა შემოწმებულია რეალურ წარსულ მონაცემებზე უშუალოდ საწარმოში. ამ შემოწმებამ აჩვენა, რომ სისტემა მუშაობს გამართულად. ამგვარად, სისტემის დანერგვის სამუშაოები დაწყებულია.

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
9	აგენტებზე დაფუძნებული მიდგომა აპლიკანტის ხასიათის გამოცნობისათვის თანამედროვე ინფორმაციული მიდგომების გამოყენებით	ასისტ. პროფ. თეიმურაზ მანჯაფარაშვილი	ასისტ. პროფ. თეიმურაზ მანჯაფარაშვილი, კათედრის მაგისტრანტები
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ბოლო დროს სულ უფრო და უფრო მეტი მკვლევარი იყენებს აგენტებზე დაფუძნებულ სიმულაციას სოციალური მეცნიერებების სხვადასხვა დარგებში, რადგან აგენტებზე დაფუძნებული მოდელირება არის ყველაზე ბუნებრივი გზა ადამიანის ქცევებზე, ემოციებზე და განსაკუთრებულობაზე დაკვირვებისათვის და ანალიზისათვის. ამ ტიპის მოდელები უკვე დამუშავებულია რამოდენიმე გამოყენებითი ხასიათის სამეცნიერო ცენტრში. მათი ძირითადი მიზანია განისაზღვროს აპლიკანტის ტემპერამენტის ტიპი და აღქმის ხერხი. ვინაიდან განუზღვრელობის დონე ამ საკითხებში საკმაოდ მაღალია, ჩვენი მიზანია ფაზი ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით შეიქმნას ასეთივე ტიპის მოდელები. კვლევის პირველი ეტაპი - არსებული მიდგომების მიმოხილვა - განხორციელებულია.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
10	კრიპტოგრაფიულად მედეგი ფსევდოშემთხვევითი გენერატორის აგება ნეირონული ქსელების საშუალებით	ასოც. პროფ. ზურაბ ქოჩლაძე	ასოც. პროფ. ზურაბ ქოჩლაძე მაგისტრი სოფო ბუაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ნაკადური შიფრები წარმოადგენენ კრიპტოგრაფიის ერთერთ მნიშვნელოვან ნაწილს. ნაკადურ შიფრებში გასაღებისა და სპეციალური ალგორითმის საშუალებით ხდება ფსევდოშემთხვევითი მიმდევრობის, გასაღებების ნაკადის, გამომუშავება, რომელიც ოპერაცია xor-ის საშუალებით იკრიბება ღია ტექსტთან და მიიღება შიფროტექსტი. ნაკადური შიფრი აპარატურული შესრულებით ზოგადად უფრო სწრაფია ვიდრე ბლოკური შიფრები. ამასთან შესაძლებელია სისტემაში შემოსული თითოეული ბიტის (ან ბაიტის) დაშიფვრა და მაშინვე გადაცემა, ამიტომ ეს ალგორითმები ძალიან ხშირად გამოიყენება სატელეკომუნიკაციო არხებში ინფორმაციის on-line რეჟიმში (მაგალითად, სატელეფონო საუბრების) გადასაცემად. რადგანაც ნაკადურ შიფრებში დაშიფვრის სქემა შეიცავს მხოლოდ ერთ მარტივ ოპერაციას, მათი მედეგობა კრიპტოანალიზური შეტევების მიმართ მთლიანად განისაზღვრება იმ ფსევდოშემთხვევითი გენერატორის საიმედოობით, რომელიც გამოიმუშავებს გასაღებების ნაკადს.</p> <p>კრიპტოგრაფიულად საიმედო ფსევდოშემთხვევითი გენერატორი უნდა აკმაყოფილებდეს სამ ძირითად მოთხოვნას. პირველ რიგში მისი გასაღების სიგრძე უნდა იყოს საკმარისად დიდი, რათა მოწინააღმდეგ ვერ შეძლოს ძალისმიერი შეტევით იპოვოს ის. აუცილებელია, რომ გამოსასვლელზე მიღებული მიმდევრობა სტატისტიკურად არ განსხვავდებოდეს ნამდვილად შემთხვევითი მიმდევრობისგან და მესამე, შეზღუდული</p>			

	<p>გამოთვლითი საშუალებების მქონე მოწინააღმდეგემ ვერ უნდა შეძლოს უკვე გამომუშავებული ბიტების საფუძველზე ალბათობით, რომელიც არსებითად განსხვავდება -გან, გამოიყენოს თუ რა იქნება ამ მიმდევრობის შემდეგი გამოსასვლელი ბიტი.</p> <p>დღეისათვის ყველაზე საიმედოდ ითვლება სირთულის თეორიაზე დაფუძნებული BBC და ლშA გენერატორები. ლშA გენერატორი დამშიფრავი გამის გამოსამუშავებლად იყენებს დაშიფვრის ცნობილ ღიაგასაღებიან ალგორითმ RSA-ს, რომლის საიმედოობაც ეფუძნება რიცხვთა თეორიაში ცნობილ პრობლემას – რიცხვის ფაქტორიზაციის ამოცანას. ლშA გენერატორში მიმდევრობის ყოველი ბიტი გამოითვლება შემდეგი სახით:</p> $x_i = f(x_{i-1}) = x_{i-1}^b \pmod n \quad (1).$ <p>ასეთი გენერატორის ერთადერთ, მაგრამ ძალიან მნიშვნელოვან ნაკლს წარმოადგენს მისი სისწრაფე. თუ გვინდა რომ გამომუშავებული მიმდევრობა იყოს საიმედო, მოდულის ფუძე უნდა იყოს ორი ძალიან დიდი მარტივი რიცხვის ნამრავლი (n-ის ზომა ბიტებში არ უნდა იყოს ნაკლები 2048 ბიტზე).</p> <p>ჩვენ გადავწყვიტეთ გამოგვეყენებინა ნეირონული ქსელები ამ პრობლემის გადასაჭრელად. იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ დავასწავლოთ ნეირონულ ქსელებს RSA გენერატორის მიერ სხვადასხვა საწყისი გასაღებებით გამომუშავებული ფსევდოშემთხვევითი მიმდევრობები, შევინახოთ ისინი სპეციალურ გარე მოწყობილობაზე და შემდეგ მათი კომბინაციით დავშიფროთ ღია ტექსტი on-line რეჟიმში.</p> <p>ამ იდეის შესამოწმებლად ჩავატარეთ ექსპერიმენტი. ავაგეთ მოდიფიცირებული ლშA გენერატორი და მივიღეთ ფსევდოშემთხვევითი მიმდევრობები. შემდეგ ავაგეთ სამშრიანი ნეირონული ქსელი და დავასწავლეთ ჩვენს მიერ მოღებულ ფსევდოშემთხვევითი მიმდევრობები. დასწავლას დასჭირდა ძალიან მცირე დრო. მაქსიმუმ ოთხმოცდაათი იტერაციის შემდეგ ნეირონული ქსელი ახდენს მიმდევრობის დასწავლას და შემდეგ ნებისმიერ შესასვლელ მიმდევრობაზე გამოსასვლელზე იძლევა ამ მიმდევრობას. ჩვენ უკვე შეგვიძლია ასეთი სქემების კომბინაციით მოვახდინოთ ღია ტექსტის დაშიფვრა რეალურ დროში. მომავალში ჩვენ ვფიქრობთ ავაგოთ ნეირონული ქსელები, რომლებიც დაიმახსოვრებენ რეალური ლშA გენერატორის მიერ გამომუშავებულ მიმდევრობებს, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელი იქნება რეალური სიგრძის ტექსტების დაშიფვრა.</p>
--	---

IV პუბლიკაციები

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ზურაბ ქოჩლაძე	თანამედროვე კრიპტოგრაფიის საფუძვლები	თსუ გამომცემლობა, თბილისი 2013	495 გვ

ნოტაციები

სახელმძღვანელო შედგება სამი ნაწილისგან. პირველ ნაწილში გადმოცემულია კრიპტოგრაფიის წარმოშობისა და განვითარების მოკლე ისტორია. განხილულია კლასიკური კრიპტოგრაფიის ყველა ძირითადი ალგორითმები და მათი კრიპტოანალიზის მეთოდები. მოყვანილია კ. შენონის სრულყოფილი და იდეალური შიფრების განსაზღვრებები. ნაჩვენებია, რომ არსებობს ერთადერთი სრულყოფილი შიფრი – ვერნამის შიფრი.

მეორე ნაწილში განხილულია თანამედროვე ბლოკური და **TBC (Tweakable Block Cipher)** ალგორითმები და მათი გამოყენების რეჟიმები. ნაკადური შიფრები. ინფორმაციის მთლიანობის დაცვის მეთოდები და რეჟიმები. ბლოკური და ნაკადური შიფრების კრიპტოანალიზის მეთოდები.

მესამე ნაწილში გადმოცემულია ლიაგასაღებიანი კრიპტოგრაფიის ძირითადი პრინციპები, დაშიფვრის **RSA**, მერკლი – ჰელმანის და რაბინის ალგორითმები. გასაღებების ღია არხში გაცვლის დიფი – ჰელმანის ალგორითმი. ციფრული ხელმოწერის სტანდარტი **DSS**. ლიაგასაღებიანი კრიპტოგრაფია ელიფსურ წირებზე და გასაღებების მართვისა განაწილების პრობლემები.

წიგნში ცალკე თავებადაა გამოყოფილი ის მათემატიკური საკითხები (რიცხვთა თეორიის ელემენტები, სასრული ჯგუფები და ველები, ელიფსური წირები), რომლებიც აუცილებელია დანარჩენი მასალის გასაგებად. ყოველი თავის ბოლოს არის სავრჯიშოები. წიგნს თან ერთვის კრიპტოგრაფიული ტერმინების მოკლე ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი.

სახელმძღვანელო განკუთვნილია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კომპიუტერულ მეცნიერებათა დეპარტამენტის ბაკალავრიატისა და მაგისტრატურის სტუდენტებისთვის და აგრეთვე ყველა დაინტერესებული პირისთვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Р.Мегрелишვილი, С.Шенгелия	Оригинальная Матричная Однонаправленная Функция и Генерация Новой Мультипликативной Циклической Матричной Группы Высокого Порядка	No.1(37), 2013, с. 56-59	<i>GESJ: Computer Science and Telecommunications</i> TGU, Tbilisi, Georgia	4

2	R. Megrelishvili, S. Shengelia	M On the Original One-Way Matrix Function and the Implementation of the Key Exchange Protocol on Open Channel	AMIM , vol. 17, #2, 2012, Was published In 2013, pp. 20-25	Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, <i>Ilia Vekua Institute of Applied Mathematics, Informatics and Mechanics, AMIM</i>	6
3	რ.მეგრელიშვილი	მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის ანალიზი და მისი იმპლემენტაციის ორი ვარიანტი, შრომათა კრებული	N 17, 2013, გვ. 188–194	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის არჩილ ელიაშვილის სახელობის მართვის სისტემების ინსტიტუტი, თბილისი	7
4	P.Dvalishvili, I.Ramishvili	A theorem on the continuity of the minimum of an integral functional for one class of optimal problems with distributed delay in controls, <i>Proceedings of A.Razmadze Mathematical Institute</i>	vol. 163(2013)	Tbilisi	10
5	P.Dvalishvili	On the well-posedness of a class of the optimal control problem with distributed delay, Seminar of I.Vekua Institute of Applied Mathematics, Reports	vol. 39,2013	Tbilisi	4

ნოტაციები

1-2-3: კვლევითი შედეგების ანოტაციაში აღნიშნული იყო, რომ კვლევითი მიზანდასახულება ორი მიმართულებით განვითარდა: ტროპიკული კრიპტოგრაფია და მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის გატეხვისაგან დაცვა, რაც თვისობრივად ელგამალის მიერ დროის გარკვეულ მონაკვეთში ავთენტურობის თავისი ამოცანის განხორციელებისათვის იყო გამოყენებული. სწორედ ეს საკითხებია დაფიქსირებული რიგით მე-3-ე სტატიაში. მე-2-ე და პირველ სტატიებში შესაბამისად

განხილულია მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის საფუძველზე ღია არხის საშუალებით გასაღების გაცვლის ალგორითმის განხორციელება და ამ ალგორითმის განხორციელებისთვის მეტად მნიშვნელოვანი მაღალი რიგის მატრიცული სიმრავლის გენერაცია.

4. A theorem on the continuous dependence of the minimum of a function with respect to perturbations of the right –hand side of a differential equation and an integrand is proved when perturbations are small in the integral sense.
5. A theorem of the well-posedness is given for the linear with respect to control optimal problem, when perturbations of the right-hand side of a differential equation and an integrand are small in the integral sense.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	Gia Sirbiladze	Extremal Fuzzy Dynamic Systems. Theory and Applications.	IFSR International Series on Systems Science and Engineering, Springer, New York- Heidelberg- Dordrecht- London, 28, 2013.	422 pp.

ანოტაცია:

When we want to achieve high effectiveness of intelligent decision support systems, the solution of problems pertaining to the identification, optimization, filtration, classification, etc., of the existing models of complex dynamic systems plays an important role. In dealing with complex objects, along with the classical methods of constructing their stochastic or deterministic models, it becomes necessary to introduce into consideration the factor of fuzziness. Fuzziness arises both from expert evaluations and from expert observations in fuzzy time intervals. With the growth of the complexity of systems, our ability to arrive at correct decisions comes to a level below which such characteristics of information as precision and certainty come into conflict with each other. It frequently happens that the exact quantitative analysis of real complex dynamic systems (weakly structurable dynamic systems in our case) fails to suit our purposes, and hence we have to turn to the fundamental analytical or heuristic fuzzy methods of solution. In that case, adequate automated systems are created by taking the systems approach to the construction of models of complex systems with statistical-fuzzy uncertainty. These automated systems form the instrumental analytical basis of constructing solution technologies for expert analytical problems.

This book presents a new approach to the investigation of weakly structurable dynamic systems (WSDS). The core of the approach is the six papers by Gia Sirbiladze published in the *International Journal of General Systems* (Modelling of Extremal Fuzzy Dynamic Systems (EFDS), Parts I–VI: 34, 2, 2005, pp. 107–138; 139–167; 169–198; 35, 4, 2006, pp. 435–459; 35, 5, 2006, pp. 529–554; 36,1, 2007, pp. 19–58). In contrast to other approaches in which it is assumed that the source of fuzziness in dynamic systems is expert knowledge, in our approach both time and expert knowledge are considered to be factors that account for fuzzy uncertainty. Prediction or evaluation of the time of a complex event occurrence is fuzzy in itself; it is such, for example, in anomalous and monotone processes, catastrophes, extreme situations, natural disasters, and so on. The introduction of such a dualized (fuzzy time + expert

knowledge) factor of uncertainty in dynamic systems not only enables experts to use their intellectual ability to the best advantage in the process of knowledge formalization, but also essentially widens the range of problems that are amenable to investigation.

Problems arise because processes occurring in society and the environment are imperfect, fuzzy, or extreme; relations between the objects of an investigated complex system are of subjective (expert) nature because of the scarcity of objective information on the evolution of the system in its respective area. There is a great diversity of areas, such as, for example, the economy of developing countries, business, conflictology, sociology, medical diagnostics, the management of evacuation processes in disaster-stricken regions, the evaluation of disease incidence in regions with an outbreak of an epidemic disease, the study of complex systems in applied physics, and so on. One of the accomplishments of this book is the creation of scenarios describing a possible WSDS evolution by the methods constructed in the framework of expert-possibilistic theory. Moreover, we propose a few new algorithms for the intelligent-possibilistic simulation of anomalous and extreme (monotone) processes. Our main method of investigation of dualized uncertainty is fundamental quantitative analysis and its use in the modeling of complex dynamic systems.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	R. Megrelishvili	Several Problems of Applied Mathematics and Mechanics, Chapter 19, An One-Way Function and Key Exchange Algorithms – A New Approach to Asymmetric Cryptography	Published by Nova Science Publishers, Inc. New York, 2013, pp. 77- 82	6

ნოტაციები

ამ ნაშრომში სპეციალურად უცხოელი მკითხველისთვის აქცენტი დაესმის მატრიცული ალგორითმის სწრაფქმედებისა და მატრიცული ოპერაციების რეალიზების საკითხებს, რათა დადებითად წარმოჩინდეს მატრიცულ ფუნქციათა უპირატესობა ხარისხოვან ფუნქციებთან შედარებით.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gia Sirbiladze, Mikheil Kapanadze, Anna Sikharulidze, Irina	Constructions of the Temporalized Body of Evidence in non-	Volume 6, Number 1, pp. 73-82, 2013	Nova Science Publishers, Inc	10

	<p>Khutsishvili and Bezhan Ghvaberidze</p>	<p>Probabilistic Theory of Utility,</p> <p><i>Georgian International Journal of Science and technology</i></p>			
2	<p>Gia Sirbiladze, Anna Sikharulidze, Bidzina Matsaberidze, Teimuraz Manjaparashvili, Irina Khutsishvili and Givi Chachia,</p>	<p>On the New Constructions of a Fuzzy Prediction Simulation System, <i>Georgian International Journal of Science and technology</i></p>	<p>Volume 6, Number 1, 82-91, 2013,</p>	<p>Nova Science Publishers, Inc</p>	<p>10</p>
3	<p>Gia Sirbiladze, Otar badagadze and Khatia Sirbiladze</p> <p>Gia Sirbiladze, Irina Khutsishvili and Bezhan Ghvaberidze</p>	<p>Possibilistic Aggregations in the FPOWA Operator,</p> <p><i>Georgian International Journal of Science and technology</i></p>	<p>Volume 6, Number 1, pp. 92-105, 2013,</p>	<p>Nova Science Publishers, Inc.</p>	<p>14</p>
	<p>R.P.Megrelishvili</p>	<p>Multistage decision-making fuzzy methodology for optimal investments based on experts' evaluations,</p> <p><i>European Journal of Operational</i></p>			

4		<i>Research,</i> Analysis of the Matrix One-Way Function and two Variants of Its Implementation, <i>International J. of Multidiscipl. Research & Advcs. in Engg.(IJMRAE)</i>	Volume 232, Issue 1, pp. 169-177, 2014	Elsevier	9
5			Vol. 5, No. IV , 2013, pp. 99-105	Ascent Publication, PPune, India	7

ანოტაციები

1. In this paper we perform the analysis of Dempster-Shafer temporalized body of evidence for the construction of more precise decisions based on the expert knowledge valuations. The relation of information precision is defined on the bodies of evidence. Negative inaccuracy is defined as the stream of rational expert knowledge in Dempster-Shafer temporalized body of evidence. The principle of negative inaccuracy is developed, as the maximum principle of non-specificity measure of a body of evidence. Corresponding mathematical programming problem is constructed. An example demonstrating the use of constructed approach is presented for the decision making problem of the Utility Theory.
2. The main goal of the work is to create the new type of Fuzzy Prediction Simulation System (FPSS). It will be based on the objective time series of populations of studied real evolutionary process and the representations of expert knowledge streams which are the inputs of the system. The FPSS must have the high level of credibility in the precise decision making and possibilistic scenarios of future evolution of the studied process for the wide range of practical problems, such as: business management and economics, information management, diagnosis of rare and complex diseases, etc. Development of the FPSS his especially important in the developing countries.
3. The Ordered Weighted Averaging (OWA) operator was introduced by R.R. Yager (Yager, 1988) to provide a method for aggregating inputs that lie between the Max and Min operators. In this article a new generalization of the OWA aggregation operator – AsFPOWA is presented in the environment of possibility uncertainty. Information measures of a new operator - Orness, Entropy, Divergence and Balance are introduced. For the problems regarding the fiscal policy of a country several variants of a new aggregation operator are used for comparing of decision making results.
4. A new methodology of making a decision on an optimal investment in several projects is proposed. The methodology is based on experts' evaluations and consists of three stages. In the first stage, Kaufmann's expertons method is used to reduce a possibly large number of applicants for credit. Using the combined expert data, the credit risk level is determined for each project. Only the projects with low risks are selected. In the second stage, the model of refined decisions is constructed using the new modification of the

previously proposed possibilistic discrimination analysis method (Sirbiladze, Khutsisvili, & Dvalishvili, 2010). This stage is based on expert knowledge and experience. The projects selected in the first stage are compared in order to identify high-quality ones among them. The possibility levels of experts' preferences are calculated and the projects are ranked. Finally, the third stage deals with the bicriteria discrete optimization problem whose solution makes it possible to arrange the most advantageous investment in several projects simultaneously. The decision on funding the selected projects is made and an optimal distribution of the allocated investment amount among them is provided.

5. ეს ჟურნალი 2012 წელს იყო იმპაქტ ფაქტორიანი ჟურნალი. ამიტომ გამიზნული იყო მასში მიღებული ძირითადი შედეგების დაფიქსირება, რაც დაფიქსირებული იყო არჩილ ელიაშვილის სახელობის ინსტიტუტის შრომებში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გია სირბილაძე	შესაძლებლობითი პროგნოზირების ახალი საექსპერტო ტექნოლოგიები ფაზი-დინამიკურ სისტემებში (პლენარული მოხსენება)	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია.
2.	გია სირბილაძე	OWA ტიპის შესაძლებლობითი აგრეგირებები ქვეყნის პოლიტიკური მენეჯმენტის პრობლემაში	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია.
3.	ი.ხუციშვილი	შესაძლებლობითი OWA ოპერატორის კონსტრუირება საინვესტიციო პროექტების დაკრედიტების რისკების შეფასებებში	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია.
4.	რ. მეგრელიშვილი	M მატრიცული ცალმხრივი ფუნქციის შესახებ	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია, თბილისი, იანვარი, 2013

5.	რ. მეგრელიშვილი, მ. ჯინჯიხაძე R. Megrelishvili, S. Shengelia	აბელის მატრიცული მულტიპლიკაციური სასრული ჯგუფის აგების განზოგადებული მეთოდი და ახალი ცალმხრივი მატრიცული ფუნქცია The fractal structures and their properties	VI საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია «ინტერნეტი და საზოგადოება» 6–7 ივნისი, ქუთაისი, საქართველო, 2013 Second International Conference “Modern Problems in Applied Mathematics”, Applied Logic and Programming, Tbilisi, September 6, 2013 IV International Conference of the Georgian Mathematical Union, September 9-15, Batumi, 2013,(Proceedings, pp. 138-139, 2013), Batumi, 2013
6 7.	R. Megrelishvili, S. Shengelia	Matrix Function and Its Realization Problems	IV International Conference of the Georgian Mathematical Union, September 9-15, Batumi, 2013,(Proceedings, pp. 138-139, 2013), Batumi, 2013
8.	ტარიელ ხვედელიძე	სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში სტოქასტური ავტომატების ქცევის შესახებ	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია
9	ზ.ქოჩლაძე, ლ.ბესელია, მ.ხუნჯგურია	გენეტიკური ალგორითმების გამოყენება კრიპტოგრაფიაში	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია
10	მ. ხაჩიძე, მ. არჩუაძე, გ. ბესიაშვილი	ანალიტიკურ ევრისტიკული კონცეპტები სემანტიკური ძებნის ამოცანებში	6 საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია „ინტერნეტი და საზოგადოება” 6-7 ივნისი 2013, ქუთაისი, საქართველო, კონფერენციის მასალები, 11- 14 გვ. ინსო- 2013. www.inso.ge
11	ფ.დვალიშვილი	არამკაფიო მატრიცული თამაშების ამოხსნა	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია.
12	ფ.დვალიშვილი	On one method of constructing optimal mixed strategies in fuzzy antagonistic matrix games	Second international conference „Modern Problems in Applied Mathematics” 4.09.2013-7.09.2013 Tbilisi

13	თ. მ ა ნ ჯ ა ფ ა რ ა შ ვ ი ლ	ტექნოლოგიური პროცესის ოპერატიული მართვისათვის გადაწყვეტილებების მიღების მხარდამჭერი საინფორმაციო სისტემის აგება კირის ლუმელის მაგალითზე	თბილისი, 2013 წლის იანვარი, თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია.
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. პლენარული მოხსენება წარმოგიდგინებთ ახალ მიმართულებას სუსტად სტრუქტურირებადი დინამიკური სისტემების (სსდს) ფუნდამენტურ კვლევებსა და ზოგადად, სისტემების მეცნიერების კვლევებში. დინამიკური სისტემების კვლევების სხვა მიდგომებისგან განსხვავებით, სადაც ფაზი (შესაძლებლობითი) განუზღვრელობის წყაროს ექსპერტი და მისი ცოდნა წარმოადგენს, პლენარული მოხსენება წარმოადგენს მიდგომას, როდესაც განუზღვრელობის წყაროს ასევე წარმოადგენს დრო. ფაზი-დროის ფაქტორი წარმოაჩენს განუზღვრელობას დინამიკურ სისტემებში, რომელიც ფართო სპექტრი პრობლემების კვლევის შესაძლებლობას იძლევა. ფაზი-დროის მიმართ სუსტად სტრუქტურირებადი დინამიკური სისტემების კვლევაში დუალური (ექსრემალური) მიდგომა სიახლეა და დღეს ანალოგი არ გააჩნია. ფაზი-პროცესების ექსტრემალურობა შესაძლებლობას იძლევა ფაზი-დინამიკური სისტემები და მათი პროგნოზი აღიწეროს „გაფართოებული მიმდინარე და შეკუმშული მომავლი“ ფაზი-დროის ინტერვალებში და ამით მივიღოთ უფრო სარწმუნო ინფორმაცია ექსპერტზე, მის ცოდნაზე, საკვლევი სსდს-ის მდგომარეობებზე და ა.შ. ამით ჩვენ ვაგებთ ახალი ტიპის სტრუქტურებს საექსპერტო ცოდნის ნაკადების ფორმირების, სინთეზისა და ანალიზის ამოცანებში. ახალი შედეგებია მიღებული გავრცობილი მონოტონური ზომების თეორიაში. მართვის ელემენტის გათვალისწინებით სსდს-თვის აგებულია ახალი ფაზი-ინტეგრალური მოდელები. საიმდო შესაძლებლობითი სცენარები ასევე აგებულია მომავლი დროის ფაზი-ინტერვალისთვის. ეს სცენარები რთული დინამიკური სისტემების კვლევის ახალ შესაძლებლობებს იძლევა. მეორე მხრივ, პროგრამული უზრუნველყოფის ბიბლიოთეკა გადაწყვეტილების მხარდამჭერი ინტელექტუალური სისტემებისა და საექსპერტო სისტემების პროექტირების ახალ ინსტრუმენტს წარმოადგენს.</p> <p>2. ნაშრომში წარმოდგენილია OWA –ოპერატორის ახალი განზოგადება. ჩვენი ყურადღება მიმართულია OWA –ოპერატორის კონსტრუქციაზე – AsFPOWA შესაძლებლობით განუზღვრელ გარემოში. ახალი ოპერატორის სარგებლობის ილუსტრაციისთვის ფაზი-გადაწყვეტილების მიღების მაგალითი განიხილება პოლიტიკურ მანაჯმენტში, სადაც ჩვენ ვიკვლევთ ქვეყანას, რომელიც გეგმავს მის ფისკალურ პოლისს შემდეგი წლისთვის. აგრეგირების ახალი ოპერატორის რამდენიმე ვარიანტი არის გამოყენებული გადაწყვეტილების მიღების შედარებისთვის.</p> <p>3. მოხსენებაში წარმოდგენილია რისკების შემცირების გადაწყვეტილების მიღების მხარდამჭერი ტექნოლოგია კონკურენტუნარიან საინვესტიციო პროექტებს შორის არჩევის შემთხვევაში. ტექნოლოგია კომბინირებულია ორი ფაზი-სტატისტიკური მეთოდით, რაც უზრუნველყოფს საინვესტიციო პროექტების შეფასების ორ საფეხურს. პირველ საფეხურზე მცირე რისკების მქონე პროექტების შერჩევა ხდება ა. კაუფმანის ექსპერტონების თეორიის საფუძველზე. მეორე საფეხურზე კეთდება გადაწყვეტილებების დაზუსტება შესაძლებლობითი აგრეგირების OWA ტიპის ოპერატორ AsPOWA-ს გამოყენებით. ეს ინსტრუმენტი გამოიყენება შედარებით მცირერიცხოვანი პროექტების შემთხვევაში, რომლებიც შეირჩა პირველ საფეხურზე, მათი შედარებისა და მაღალი ხარისხის პროექტების გამოვლენის მიზნით. ბოლოს იქმნება რეკომენდაციები კრედიტების გაცემაზე. მოხსენება შეიცავს გამოთვლით მაგალითს, რომელიც ასახავს შემოთავაზებული ტექნოლოგიის მუშაობას.</p> <p>4-5-6-7: მე-5-ე ნაშრომი გამორჩეულია იმით, რომ ჩვენი სხვა ნაშრომებისგან განსხვავებით მასში განხილულია მეთოდი, რომელიც ორიენტირებულია მხოლოდ მაქსიმალური რიგის საწყისი მატრიცების მისაღებად. მე-6-ე და მე-7-ე ნაშრომებში ურადღება გამახვილებულია უფრო ფრაქტალურ სტრუქტურებზე და მათთვის ობრიობებზე.</p> <p>8. სასრული ავტომატები წარმოადგენენ მეტად მოსახერხებელ ობიექტებს რთული სისტემების</p>			

მათემატიკური მოდელების ასაგებად. ასეთ სისტემებში მარტივი ობიექტების როლში შეიძლება განხილულ იქნეს როგორც დეტერმინირებული, ასევე ალბათური სტრუქტურის სასრული ავტომატები.

შემოთავაზებულია სპეციალური კლასის სტოქსტური ავტომატის კონსტრუქცია (ქცევის ალგორითმი) და განხილულია მისი ფუნქციონირება სამი კლასის რეაქციის (მოგება, წაგება, ინდიფერენტულობა) სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში. გამოკვლეულია ავტომატის ფუნქციონირებასთან ასოცირებული მარკოვის ჯაჭვის მატრიცის სპექტრალური თვისებები, რომელთა ცოდნა მეტად მნიშვნელოვანია სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში ავტომატის შესაძლებელი ასიმპტოტური ქცევის ანალიზისათვის. გამოკვლეულია აგრეთვე სამი კლასის რეაქციის სტაციონარულ შემთხვევით გარემოში სასრული სტოქსტური ავტომატების მიმდევრობის კრებადობის საკითხი და ჩამოყალიბებულია მისი შესაძლებელი ასიმპტოტური ქცევის სრული კლასიფიკაცია.

9. ნაშრომში აღწერილია გენეტიკური ალგორითმი, რომელიც გამოიყენება ცნობილი მერკლი – ჰელმანის დიაგნოსტიკური სისტემის კრიპტოანალიზისთვის ღია ტექსტის საფუძველზე. შეტევა ღია ტექსტის საფუძველზე ნიშნავს, რომ ცნობილია როგორც ღია ასევე დაშიფრული ტექსტების წყვილები. შეტევის მიზანს კი წარმოადგენს საიდუმლო გასაღების პოვნა, ან ისეთი ალგორითმის შექმნა, რომელიც მოგვცემს საშუალებას ადვადგინოთ ღია ტექსტი გასაღების გარეშე. ჩვენს მიერ შექმნილი ალგორითმი საშუალებას გვაძლევს მივაღწიოთ მიზანს, როდესაც გასაღების ზომა პატარაა, მაგრამ როდესაც გასაღების ზომა უახლოვდება რეალური გასაღების ზომას, გადასარჩევი ვარიანტების რაოდენობა ისე სწრაფად იზრდება, რომ ალგორითმი ვეღარ ახერხებს რეალურ დროში მათ გადარჩევას, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ფიტნეს ფუნქცია, რომელსაც იყენებს ალგორითმი არაა ოპტიმალური.
11. მატრიცულ თამაშებში, თამაშის მატრიცის ელემენტების ზუსტი მნიშვნელობების დასახელება პრაქტიკულად შეუძლებელია, ამიტომ საჭირო ხდება მატრიცის ელემენტების არამკაფიო რიცხვების სახით წარმოდგენა. გარდა ამისა, ზოგჯერ შესაძლებელი ხდება მოწინააღმდეგის შესახებ გარკვეული პირადი, ფსიქოლოგიური მონაცემების მოპოვება. ასეთი ინფორმაცია, როგორც წესი არის არამკაფიო და იგი შეიძლება აღწერილი იყოს არამკაფიო ლინგვისტური ცვლადების საშუალებით. მოხსენებაში მოყვანილია არამკაფიო ინფორმაციის შემცველი ანტაგონისტური თამაშებისათვის არამკაფიო შერეული სტრატეგიების აგების მეთოდი. განხილულია რიცხვითი მაგალითი არამკაფიო ლოგიკის წესების გამოყენებით.
12. არამკაფიო ლოგიკის წესის გამოყენებით ანტაგონისტური მატრიცული თამაშისათვის მოყვანილია შერეული სტრატეგიების აგების ერთი მეთოდი და შესწავლილია ამოხსნის სტაბილურობის საკითხი.
13. მიზანი იყო რეალურ საწარმოში – შპს „ინდუსტრია კირში“ კონკრეტული ტექნოლოგიური პროცესის – კირის ღუმელის ოპერატიული მართვისათვის გადაწყვეტილებების მიღების მხარდაჭერი საინფორმაციო სისტემის აგება ფაზი-ლოგიკის გამოყენებით, შესაბამისი ექსპერტულ-ობიექტური ცოდნის ბაზების შექმნის საფუძველზე ღუმელის მუშაობის ყველა შემთხვევისათვის - როგორც არაავარიული, ისე ავარიული რეჟიმებისათვის. ოპერატიული გადაწყვეტილებების მხარდაჭერი სისტემა ოპერატორებს აძლევს მყისიერ რჩევებს სწორი გადაწყვეტილებების მისაღებად ყველა ფაქტორების გათვალისწინებით, რაც მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს ღუმელის მართვას, გამოშვებული პროდუქციის რაოდენობასა და ხარისხს, ანუ საწარმოს ეხმარება მთავარი მიზნის მიღწევაში, მაქსიმალური ეფექტიანობით მუშაობაში და მაქსიმალური ფინანსური მოგების მიღებაში. პროცედურა მეორდება ყოველ ნახევარ საათში ერთხელ შემავალი პარამეტრების ახალი მნიშვნელობების Excel-ის ფაილში მიღების შემდეგ. შედეგად ოპერატორს ყოველ ნახევარ საათში ეძლევა რჩევა, თუ როგორი ზემოქმედებით ჯობია ღუმელის მდგომარეობის შეცვლა (ან იგივე მდგომარეობის დატოვება). ზემოქმედება ხდება ოთხი სხვადასხვა პარამეტრის მიხედვით: გაიშვიათების შეცვლა, საცერის სისწრაფის შეცვლა, ანტრაციტის რაოდენობის შეცვლა, კირის ხელით გამოტვირთვის საჭიროება. ტექნოლოგიური პროცესის მართვა საჭიროა ორ სხვადასხვა რეჟიმში: არაავარიულ რეჟიმში და ავარიულ რეჟიმში, მართვის შესაბამისი სტრატეგიები სრულიად განსხვავებულია ამ რეჟიმებში. ამიტომ პირველ რეჟიმს გააჩნია ერთი ცოდნის ბაზა, ხოლო მეორეს - ორი ცოდნის ბაზა, რომლებიც აგებული იქნა

როგორც ექსპერტული გამოკითხვების, ისე ამ ტექნოლოგიური პროცესის მართვის თეორიული რეკომენდაციების გამოყენებით.

მოცემული ამოცანის პროგრამული რეალიზაცია წარმოადგენს Windows აპლიკაციას საწარმოს ოპერატორისთვის. პროგრამა შექმნილია Windows ოპერაციულ სისტემაში .NET framework-ის გარემოში C# პროგრამირების ენის გამოყენებით. აგრეთვე გამოყენებულ იქნა მონაცემთა ბაზა MS SQL, ხოლო ბაზასთან მუშაობა უზრუნველყოფილია LinqToSQL ტექნოლოგიის გამოყენებით. ადმინისტრატორის ინტერფეისის საშუალებით შესაძლებელია სისტემის სხვადასხვანაირი კონფიგურაცია სხვადასხვა ტექნოლოგიური პროცესებისათვის, რომლებშიც პარამეტრების რაოდენობები, მიკუთვნების ფუნქციების სახეები და სხვა მახასიათებლები სხვადასხვანაირია.

ნაშრომით შეიქმნა დასრულებული პროგრამული პროდუქტი, რომელიც საინტერესო იქნება რეალურად მომუშავე დიდი და საშუალო საწარმოების მენეჯმენტისათვის ტექნოლოგიური პროცესის სამართავად.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Irina Khutsishvili	New Possibilistic Aggregations for Optimal Valuation of Credit Risks of Investment Projects	Euro Informs 26th European Conference On Operational Research, Rome 1-4 July, 2013,
2	Gia Sirbiladze	Possibilistic OWA — type Aggregation Operator in the Decision Making Problem regarding the Country Fiscal Policy.	Euro Informs 26th European Conference On Operational Research, Rome 1-4 July, 2013
3	R. Megrelishvili, S. Shengelia	Оригинальная матричная однонаправленная функция и вопросы ее реализации	Conference SAIT, System Analysis and Information Technologies, Kyiv, Ukraine, 2013, (Proceedings , 2013, pp.465-466)
4	R. Megrelishvili, S. Shengelia	On the new original one-way matrix function	Conference ComInt- 2013, Computational Intelligence (Result, Problems and Perspectives), Cherkasy, Ukraine, 2013, (Proceedings , pp. 87-88, 2013)
5	Кочладзе З., Беселия Л.	Применение генетических алгоритмов для криптоанализа	II Международна науково-технична конференция “Обчислюваьный интеллект”, М. Черкаси, Украина, 2013
6	M.Khachidze, M.Archuadze,	The Method of Concept Formation for Semantic	VII International Conference Application of Information and

	G.Besiashvili	Search.	Communication Technologies 23-25 October, Baku, Azerbaijan. AICT-2013, www.aict2013
7	P.Dvalishvili	One the fuzzy matrix games and their solution in mixed strategies	Euro Informs 26th European Conference On Operational Research, Rome 1-4 July, 2013
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. The work proposes a decision support technology to minimize risks while choosing among competitive investment projects. The preliminary selection of projects with minor credit risks is made based on Kauffman's expertons method. Then ranking of the chosen projects is made using the new generalization of the Ordered Weighted Averaging (OWA) aggregation operator – AsPOWA presented in the environment of possibility uncertainty. Mathematical programming problem is constructed for numerical estimation of the vector of weights associated with the AsPOWA operator.</p> <p>2. The Ordered Weighted Averaging (OWA) operator was introduced by R.R. Yager to provide a method for aggregating inputs that lie between the max and min operators. In this speech a new generalization of the OWA operator AsFPOWA is presented in the environment of possibility uncertainty for the decision making problems regarding the political management. Several variants of the new aggregation operator are used for the comparing of decision making results.</p> <p>5. ნაშრომში აღწერილია გენეტიკური ალგორითმი, რომელიც გამოიყენება ცნობილი მერკლი – ჰელმანის ღიაგასაღებიანი სისტემის კრიპტოანალიზისთვის ღია ტექსტის საფუძველზე. განსხვავებით თბილისში წარდგენილ მოხსენებისგან, ამ ვარიანტში უკვე დამატებულია დიფანტური განტოლების ამოხსნის გენეტიკური ალგორითმი.</p> <p>7. The method of construction of mixed fuzzy strategies for antagonistic games with fuzzy information is considered. Using the fuzzy logic rules the numerical example is studied.</p>			

პრაქტიკული ინფორმატიკის კათედრა

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

კათედრის გამგის მ. შ. ასოც. პროფ. ბიძინა მიდოდაშვილი

I.3. კათედრის შემადგენლობა: ფიზ. მათ. მეცნ. დოქტორი კობა გელაშვილი, ასოც. პროფ. ბიძინა მიდოდაშვილი, ასოც. პროფ. ირინა ხუციშვილი, ასოც. პროფ. ნათელა არჩვაძე, ასისტ. პროფ. ლიანა ლორთქიფანიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კრებადობის შეთანხმებული შეფასებები მაღალი რიგის სხვაობებით დაზუსტების მეთოდში	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, SRNS 31/18	გ. ბერიკელაშვილი	გ. ბერიკელაშვილი, ბ. მილოდაშვილი
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პროექტის ფარგლებში განხორციელდა შემდეგი კვლევები:</p> <p>მუდმივკოეფიციენტებიანი ზოგადი სახის ელიფსური განტოლების შესაბამისი დირიხლეს ამოცანისთვის მიღებულია მაღალი რიგის სიზუსტის სხვაობიანი ამონახსნი.</p> <p>საბაზისოდ გამოყენებულია მეორე რიგის სიზუსტის სასრულ სხვაობიანი სქემა. პირველ ეტაპზე მიღებული ამონახსნის გამოყენებით აგებულია მაკორექტირებელი შესაკრები სქემის მარჯვენა მხარისათვის. დამტკიცებულია კორექტირებული სქემის მაღალი რიგის კრებადობა. კრებადობის რიგი შეთანხმებულია ზუსტი ამონახსნის სიგლუვესთან. ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები, რომლებიც ადასტურებენ ალგორითმის საიმედოობას.</p>				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ახალი ფიზიკის სიგნალის ძიება ATLAS ექსპერიმენტზე	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, SRNSF 13/06	პროფ. ირაკლი მინაშვილი	გელა დევიძე, თამარ ჯობავა, ჯემალ ხუბუა, მაია მოსიძე, ირინა ხუციშვილი, გვანცა მჭედლიძე, აკაკი ლიპარტელიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
 პროექტის ფარგლებში განხორციელდა შემდეგი კვლევები:

1. ტაილ კალორიმეტრის, როგორც ATLAS დანადგარის ერთ-ერთი ქვედეტექტორის, ყოფაქცევისა და სტაბილურობის ანალიზი დეტექტორის კონტროლის სისტემის მონაცემების გამოყენებით.
2. ტაილ კალორიმეტრის 180 გევი ენერჯის მქონე მიონების მიმართ გამოძახილის ფსევდოსისწრაფეზე და სინათლის გამოსავალზე დამოკიდებულების შესწავლა მონტე კარლო სიმულაციის გამოყენებით.
3. 2010-2012 წლებში დაგროვილი ATLAS ექსპერიმენტის საწყის მონაცემებზე ტოპ კვარკის FCNC იშვიათი დაშლების ძიების მეთოდების განვითარება, მათი შემოწმება და შემდეგ გამოყენება, რაც საშუალებას მოგვცემს წინა ექსპერიმენტთან შედარებით მნიშვნელოვნად გავაუმჯობესოთ FCNC ინსპირირებული ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლების მიმართ მგრძობიარობა.
4. არომატის შემცვლელი ნეიტრალური დენებით ინსპირირებული მძიმე კვარკებისა და ლეპტონების იშვიათი დაშლების გამოკვლევა სმმ მოდელების ფარგლებში.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	ქართული ენის კორპუსის სრული (მორფოლოგიური, სინტაქსური, სემანტიკური) ანოტირების სისტემა	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩიკოიძე	ლიანა ლორთქიფანიძე, ანა ჩუტკერაშვილი, ლიანა სამსონაძე, მერი გეგეჭკორი, ნინო ამირეზაშვილი, ნინო ჯავაშვილი, შურა ჩადუნელი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. ენის კორპუსისთვის შერჩეული და მოპოვებულია ოთარ ჭილაძის რომანები
2. ტექსტები გადაყვანილია ტექსტურ ფორმატში
3. შესწავლილია მეტაანოტირების სტანდარტები
4. ქართული ენის მორფოლოგიური ანალიზისთვის შემუშავებულია დესკტოპ აპლიკაცია
5. შედგენილია სიტყვახმარებათა სიები სუბკორპუსის ერთი ავტორის ყველა რომანის მიხედვით
6. ჩამოყალიბებულია ზმნის რეგულარული სუპერპარადიგმები და შემუშავებულია ზმნური სუპერპარადიგმების კლასები
7. შესწავლილია მორფოლოგიური ანოტირების სტანდარტები
8. სტანდარტების გათვალისწინებით შეტანილია მარკერები მორფოლოგიური პროცესორის ლექსიკონებში

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4	საქართველოს ლინგვისტური პორტრეტი III – ქართული დიალექტური კორპუსის მორფოლოგიური ანოტირება და დიდი დიალექტური ლექსიკოგრაფიული	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მარინა ბერიძე	ლიანა ლორთქიფანიძე, ნარგიზა სურმაჯა, ლია ბაკურაძე, მაია ბარინაშვილი

ბაზის შექმნა			
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. კორპუსში განთავსდა დიალექტური ლექსიკონები და სალექსიკონო მასალები 2. დამუშავდა ნახევრადავტომატური ანოტირების კონცეფცია 3. დამუშავდა ელექტრონული ლექსიკოგრაფიული მასალის საერთო კონკორდანსში ინტეგრირების კონცეფცია 4. ფორმირებულია საერთო კონკორდანსისა და ლექსიკოგრაფიული ელექტრონული ბაზის სტრუქტურა 5. შეიქმნა ლექსიკოგრაფიული ელექტრონული ბაზა 			

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	K. Gelashvili, L. Alkhazishvili, I. Khutsishvili, N. Ananiaishvili	On the modification of heavy ball method, <i>Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute</i>	Vol. 161, pp. 83-95, 2013	თბილისი	13
<p>ნაშრომში განიხილება მძიმე ბირთვის მეთოდის ახალი უწყვეტი მოდელი. დეტალურად, თეორიული ასპექტების, გეომეტრიული გააზრების და პროგრამული რეალიზაციის თვალსაზრისით ხდება მძიმე ბირთვის მოდიფიცირებული ალგორითმის შესწავლა. ახალი მეთოდი უშვებს დამუხრუჭების, გაჩერების, აჩქარების შესაძლებლობას. ახალი ალგორითმის პროგრამული რეალიზაცია გაცილებით მოქნილია, აქვს პარამეტრების შერჩევის საშუალებები და ტესტებზე სტაბილურად აჩვენებს გაცილებით უკეთეს შედეგებს მძიმე ბირთვის მეთოდთან შედარებით.</p>					
2	N.Archvadze, M.Pkhovelishvili	Possibility of Functional Programs Verification through Application of Model Checking, <i>Electronic Scientific Journal: "Computer Sciences and Telecommunications". ISSN 1512-1232. http://gesj.internet-academy.org.ge</i>	გადაცემულია დასაბეჭდად	თბილისი	8
<p>ანოტაცია</p> <p>სტატიაში განიხილება ვერიფიკაციის პრობლემის აქტუალობა, სისტემა Model checking, რომელიც</p>					

<p>დისკრეტული დინამიური სისტემების ვერიფიკაციისთვის გამოიყენება. კერძოდ, განვიხილება ლოგიკა პროგრამული უზრუნველყოფის მოთხოვნების ფორმალიზაციის მიზნით, მოდალურობის გამოყენება, წრფივი ტემპორალური ლოგიკა Linear Temporal Logic და დისკრეტული სისტემების სპეციფიკაციები. ასევე განვიხილება კრიპკის სტრუქტურა, როგორც პროგრამის მოდელის წარმოდგენის საშუალება. მაგალითებისთვის გამოყენებულია ფუნქციონალური პროგრამები ენა Lisp-ზე და Haskell -ზე მათი ვერიფიკაციის მიზნით.</p>					
3	<p>ლ. ლორთქიფანიძე, ნ. ჯავაშვილი</p>	<p>მორფოსინტაქტიკური მახასიათებლების საერთაშორისო სტანდარტი ქართული ტექსტური კორპუსის ანოტირებისთვის, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის არჩილ ელიაშვილის მართვის სისტემების ინსტიტუტის შრომათა კრებული №17</p>	<p>გადაცემულია დასაბეჭდად</p>	<p>თბილისი</p>	<p>9</p>
<p>ტექსტური კორპუსების მთავარი დანიშნულებაა ენის ლექსიკასა და გრამატიკაში სამეცნიერო კვლევების უზრუნველყოფა. კორპუსის ანოტირების შედეგად შესაძლებელია ტექსტის შესახებ ნებისმიერი ტიპის ანალიტიკური ინფორმაციის მიღება. არსებობს მრავალი საერთაშორისო პროექტი, რომელთა მიზანია ენობრივი კორპუსების კოდირებისა და დამუშავებისთვის სტანდარტებისა და ინსტრუქციების ჩამოყალიბება. ერთ-ერთი მათგანია სტანდარტი EAGLES (Expert Advisory Group on Language Engineering Standards), რომელიც ლინგვისტური კვლევებისა და ტექნიკური პროგრამის ფარგლებში ევროპული კომისიის ინიციატივით შეიქმნა. მისი მიზანია სტანდარტების წარმოდგენა უზარმაზარი ტექსტური რესურსებისთვის, როგორცაა მაგალითად, კომპიუტერული ლექსიკონები, ტექსტური და სამეტყველო კორპუსები.</p> <p>ნაშრომში აღწერილია EAGLES სტანდარტის მორფოსინტაქტიკური მახასიათებლები. მოცემული სტანდარტის მიხედვით განხილულია ქართული ტექსტური კორპუსის ანოტაციისთვის საჭირო ქართული მორფოსინტაქტიკური მახასიათებლებიც.</p>					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

1	Gia Sirbiladze, Mikheil Kapanadze Anna Sikharulidze, Irina Khutsishvili and Bezhan Ghvaberidze	Constructions of the Temporalized Body of Evidence in non- Probabilistic Theory of Utility, <i>Georgian International Journal of Science and technology</i>	Vol. 6, No. 1, pp. 73-82, 2013	Nova Science Publishers, Inc.	10
2	Gia Sirbiladze, Anna Sikharulidze, Bidzina Matsaberidze, Teimuraz Manjaparashvili Irina Khutsishvili and Givi Chachia	On the New Constructions of a Fuzzy Prediction Simulation System, <i>Georgian International Journal of Science and technology</i>	Vol. 6, No 1, pp. 82-91, 2013	Nova Science Publishers, Inc.	10
3	Gia Sirbiladze, Irina Khutsishvili and Bezhan Ghvaberidze	Multistage decision- making fuzzy methodology for optimal investments based on experts' evaluations, <i>European Journal of Operational Research</i>	Vol. 232, Issue 1, pp. 169-177, 2014	Elsevier	9

ანოტაციები

1. In this paper we perform the analysis of Dempster-Shafer temporalized body of evidence for the construction of more precise decisions based on the expert knowledge valuations. The relation of information precision is defined on the bodies of evidence. Negative inaccuracy is defined as the stream of rational expert knowledge in Dempster-Shafer temporalized body of evidence. The principle of negative inaccuracy is developed, as the maximum principle of non-specificity measure of a body of evidence. Corresponding mathematical programming problem is constructed. An example demonstrating the use of constructed approach is presented for the decision making problem of the Utility Theory.
2. The main goal of the work (in the following named as a project) is to create the new type of Fuzzy Prediction Simulation System (FPSS). It will be based on the objective time series of populations of studied real evolutionary process and the representations of expert knowledge streams which are the inputs of the system. The FPSS must have the high level of credibility in the precise decision making and possibilistic scenarios of future evolution of the studied process for the wide range of practical problems, such as: business management and economics, information management, diagnosis of rare and complex diseases, etc. Development of the FPSS his especially important in the developing countries.
3. A new methodology of making a decision on an optimal investment in several projects is proposed. The

<p>methodology is based on experts' evaluations and consists of three stages. In the first stage, Kaufmann's expertons method is used to reduce a possibly large number of applicants for credit. Using the combined expert data, the credit risk level is determined for each project. Only the projects with low risks are selected. In the second stage, the model of refined decisions is constructed using the new modification of the previously proposed possibilistic discrimination analysis method (Sirbiladze, Khutsisvili, & Dvalishvili, 2010). This stage is based on expert knowledge and experience. The projects selected in the first stage are compared in order to identify high-quality ones among them. The possibility levels of experts' preferences are calculated and the projects are ranked. Finally, the third stage deals with the bicriteria discrete optimization problem whose solution makes it possible to arrange the most advantageous investment in several projects simultaneously. The decision on funding the selected projects is made and an optimal distribution of the allocated investment amount among them is provided.</p>					
4	S.Kharibegashvili, B. Midodashvili	On the solvability of one boundary value problem for one class of semilinear second order hyperbolic systems, <i>Journal of Mathematical Analysis and Applications</i> .	J. Math. Anal. Appl. 400 (2013) 345–362	Elsevier	19
5	S.Kharibegashvili, B. Midodashvili	One multidimensional version of the Darboux first problem for one class of semilinear second order hyperbolic systems, <i>Nonlinear Differential Equations and Applications NoDEA</i>	Nonlinear Differ. Equ. Appl. 20 (2013), 595–619	Springer Basel AGE	27
ანოტაციები					
<p>4. For one class of semilinear second order hyperbolic systems it is considered the Sobolev problem in the conic domain of time type which represents a multidimensional version of the Darboux second problem. The questions on global and local solvability, uniqueness, and also nonexistence of a solution to this problem are studied.</p> <p>5. One multidimensional version of the Darboux first problem for one class of semilinear second order hyperbolic systems is investigated. The questions on local and global solvability and nonexistence of a global solution of this problem are considered.</p>					
6	N.Archvadze , M.Pkhovelishvili, L.Shetsiruli	Solution planning problems using Model Checking, <i>Proceedings of the System Analysis and Information Technologies 15-th International Conference SAIT 2013. pp. 391.</i> http://sait.kpi.ua/books/sait2013.ebook.pdf/view SBN 978-966-2748-32-1 (print) ISBN 978-966-2748-33-8 (ebook)		Ukraine. Kiev	1
7	L.Shetsiruli, N.Archvadze , M.Pkhovelishvili	Model Checking for Functional Programs, <i>Proceedings of the International Scientific and Practical Internet Conference "Modern trends in the</i>		Donetsk, Ukraine	4

8	N.Archvadze, M.Pkhovelishvili, L. Lortkipanidze	<i>development of mathematics and its applications - 2012".</i> http://donduet.edu.ua/attachments/article/2013/s2_2_1_05.pdf pp. 84-87 Georgian Natural Language Interface to Database, <i>Proceedings of the 4th European Conference of COMPUTER SCIENCE (ECCS '13)</i> . (The paper was accepted)	Paris, France	4
---	--	--	---------------	---

ანოტაციები

6. განიხილება მოქმედებათა დაგეგმვის ამოცანების ამოხსნის ტექნოლოგია ვერიფიკაციის სისტემის Model Checking-ის საშუალებით. მდგომარეობების არეში მოქმედებათა დაგეგმვის ამოცანებს აქვს ექსპონენციალური კლასის სირთულე. მეზნის არის ასეთი ზომის გამო აზრი არ აქვს დაგეგმვის ამოცანების ამოსახსნელად გამოვიყენოთ სრული გადარჩევა. ამ პრობლემის გადასაწყვეტად Model Checking-ის ტექნიკის გამოყენება წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ და პერსპექტიულ მიდგომას.

დაგეგმვის ამოცანა შეიძლება წარმოვადგინოთ ასე: გვაქვს მონაცემების სია საწყისი მნიშვნელობებით, გვაქვს ოპერატორები, რომლებიც გარდაქმნიან ამ სიას და გვაქვს შედეგი – სია სხვა მნიშვნელობით. იდეა მდგომარეობს მასში, რომ ამოირჩეს იმ ოპერატორების თანმიმდევრობა, რომელთა შესრულების შედეგად შესაძლოა მიღებული იყოს საშედეგო მნიშვნელობის სია. ამისთვის კი გამოყენებულია კრიპკეს სტრუქტურები და სხვა ფორმალური მეთოდები, ისე, როგორც ამას Model Checking გვთავაზობს.

7. განიხილება ორი ფუნქციონალური ენის Lisp და Haskell პროგრამების ვერიფიკაციის საკითხები. ამ ენების სტანდარტული რეკურსიული ფუნქციები წარმოდგენილია კუდური რეკურსიული ფუნქციებისთვის შექმნილი შაბლონების საშუალებით. ამ ამოცანის გადასაჭრელად შექმნილია შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფა როგორც ენა Lisp-თვის, ასევე Haskell-თვის. შაბლონების ვერიფიკაცია სტრუქტურული ინდუქციის მეთოდის საშუალებით იყო დამტკიცებული, საიდანაც გამომდინარეობს ამ შაბლონებით წარმოდგენილი ფუნქციების სისწორე.

8. განიხილება ქართულენოვანი ინტერფეისის შექმნის ამოცანა სხვადასხვა მოთხოვნების დამუშავების მიზნით. კერძოდ, ინტერფეისის შექმნა განიხილება ქართული ენის განმარტებითი - კომპინატორული ლექსიკონის ბაზისთვის, რომელიც უკვე შექმნილია და ფუნქციონირებს. სტატიაში აღწერილია სისტემის სტრუქტურა და ფუნქციონირების ალგორითმი.

მიზანია შეიქმნას მექანიზმი, რომელიც მომხმარებლებს მისცემს მონაცემებთან შედგენადობის მარტივ და მოსახერხებელ საშუალებას ქართულ ენაზე. ეს მექანიზმი იძლევა შემდეგ უპირატესობებს: მომხმარებელი მარტივად მიიღებს წვდომას მონაცემთა ბაზასთან, მიიღებს პასუხს ტექსტის შინაარსის შესახებ, მას არ დასჭირდება ხელოვნური ენის SQL-ის შესწავლა, არ დასჭირდება მონაცემთა ბაზის სტრუქტურის ცოდნა, არ დასჭირდება მონაცემთა ბაზების მართვის მათემატიკური უზრუნველყოფის ცოდნა, მაგალითად, ისეთის, როგორცაა Microsoft SQL, Oracle და ა.შ.

ქართულენოვანი ინტერფეის რეალიზება იგეგმება გრაფიკული ინტერფეისის სისტემის შექმნით. მომხმარებელი შეკითხვას აკრეფს ამ შეკითხვისთვის გამოყოფილ ველში ნიმუშის შესაბამისად. ნიმუში შეიცავს კითხვით სიტყვას და ერთ-ერთი ველის სახელს. თუ რამდენიმე ველია, მაშინ შეკითხვა შეიცავს და, ან, ან-ან კავშირებს.

სისტემა ამჟამად რეალიზების ეტაპზეა. იგეგმება მისი დანერგვა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებების ფაკულტეტზე მისი ვერიფიკაციისა და ვალიდაციის მიზნით. ეს სისტემა შეიძლება გამოყენებული იყოს ქართულ ენაზე მომუშავე ლინგვისტების მიერ, კომპიუტერული და ონლაინ ლექსიკონებისთვის, ასევე დიდი მონაცემთა ბაზებისთვის, ისეთების, როგორცაა საუნივერსიტეტო მონაცემთა ბაზა, მობილური სატელეფონო საინფორმაციო ბაზა და სხვა.

9	Marina Beridze,	Georgian Dialect	The proceedings of	Narr	10
---	-----------------	------------------	--------------------	------	----

Liana Lortkipanidze, David Nadaraia	Corpus: Problems and Prospects	the conference "Historical Corpora" will be published as a volume within the series "Corpus Linguistics and Interdisciplinary Perspectives on Language (CLIP)"	Publishing House (In press)	
--	-----------------------------------	---	--------------------------------	--

The *Georgian Dialect Corpus* is built as a significant segment of the Georgian communicative pattern. It is conceived as a sub-corpus of *Georgian National Corpus* and is designed for a wide interdisciplinary research. Since 2006, the project has been funded by *Shota Rustaveli National Science Foundation*. The *Georgian Dialect Corpus* (GDC), with its structure, provides an opportunity to represent a wide spectrum of regional, temporal and stylistic realizations of Georgian linguistic reality.

The corpus contains texts from all the Georgian dialects (including the data of the dialects spread in *Iran, Turkey, and Azerbaijan*); intensive works for corpus processing of the *Laz* text collection are under way.

Currently, we work on the elaboration of the morphological annotation concept. In this process, the first step is lemmatization. While automatic lemmatization is an easily solvable and trivial problem in corpora of standard languages with exhaustive morphological descriptions, in a dialect corpus containing a comprehensive collection of texts up to twenty dialects, we have to deal with rather difficult tasks. It is undertaken manually in most of the dialect corpora.

On the basis of the concept, during a semi-automatic corpus annotation one can effectively apply a lexicographical element and a standard language parser.

In GDC, the lemmatization process is based on the standard form – a dialect lemma and a standard lemma are “deemed equal.” Before this, we should naturally provide the level of lemmatization of dialect texts.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ირინა ხუციშვილი	შესაძლებლობითი OWA ოპერატორის კონსტრუირება საინვესტიციო პროექტების დაკრედიტების რისკების შეფასებებში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების 95 წლის იუბილისადმი მიძღვნილი პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში, 2013 წლის 22- 26 იანვარი, თბილისი

მოხსენებათა ანოტაციები

მოხსენებაში წარმოდგენილი იყო რისკების შემცირების გადაწყვეტილების მიღების მხარდამჭერი ტექნოლოგია კონკურენტუნარიან საინვესტიციო პროექტებს შორის არჩევის შემთხვევაში. ტექნოლოგია კომბინირებულია ორი ფაზი-სტატისტიკური მეთოდით, რაც უზრუნველყოფს საინვესტიციო პროექტების შეფასების ორ საფეხურს. პირველ საფეხურზე მცირე რისკების მქონე პროექტების შერჩევა ხდება ა. კაუფმანის ექსპერტონების თეორიის საფუძველზე. მეორე საფეხურზე კეთდება გადაწყვეტილებების დაზუსტება შესაძლებლობითი აგრეგირების OWA ტიპის ოპერატორ AsPOWA-ს გამოყენებით. ეს ინსტრუმენტი გამოიყენება შედარებით მცირერიცხოვანი პროექტების მიმართ, რომლებიც შეირჩა პირველ საფეხურზე, მათი შედარებისა და მაღალი ხარისხის პროექტების გამოვლენის მიზნით. ბოლოს იქმნება რეკომენდაციები კრედიტების გაცემაზე. მოხსენება შეიცავს გამოთვლით მაგალითს, რომელიც ასახავს შემოთავაზებული ტექნოლოგიის მუშაობას.

2	ნათელა არჩვაძე	განზოგადოებული ფორმები სიების დამუშავების ფუნქციებისთვის ენა Haskell-ში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების 95 წლის იუბილისადმი მიძღვნილი პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში, http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 22–26 იანვარი, 2013
---	----------------	---	---

მოხსენებათა ანოტაციები

მონაცემთა სტრუქტურის დასამუშავებლად განზოგადოებული ფორმების, იგივე ფუნქციების შაბლონების, აგება დამახასიათებელია მხოლოდ ფუნქციონალური პროგრამირებისთვის. მოხსენებაში ეს ამოცანა განხილულია ენა Haskell-ითვის. კერძოდ, განხილულია მონაცემების ისეთი სტრუქტურა, როგორცაა მოცემული ტიპის ელემენტების სია და წარმოდგენილია იგი სინტაქსურად ორიენტირებული კონსტრუირების მეთოდის საშუალებით. ეს მეთოდი ბრიტანელი მათემატიკოსის ჩარლ ჰუარის მიერ იყო შემოთავაზებული და მდგომარეობს მონაცემთა ტიპების კონსტრუირებაში, მათ შორის რეკურსიულად მოცემული ტიპისაც, ორი მარტივი ოპერაციის-დეკარტული ნამრავლისა და გაერთიანების საშუალებით. სტრუქტურა “სია” განისაზღვრება შემდეგნაირად:

```
List(A)=NIL + ( A × List (A) )
prefix=constructor List(A)
head,tail=selector List(A)
isNil, isNonNil=predicate List(A)
nil, nonNil=parts List(A)
```

ჩვენს მიერ შეიქმნა განზოგადოებული ფორმები ენა Haskell-ისთვის კუდური რეკურსიით განსაზღვრული ფუნქციებისთვის შენდები სახით:

```
f[] = g1 []
f(x : xs) = g2 ( g3 x ) ( g4 ( f ( g5 xs ) ) )
```

აქ g1, g2, g3, g4, g5 ფუნქციები დამოკიდებულია ამოცანის პირობებზე:

g1-არის ფუნქცია ცარიელი სიის დასამუშავებლად; g2-არის ფუნქცია, რომელიც აერთიანებს სიის თავისა და კუდის დამუშავების შედეგებს; g3-არის ფუნქცია, რომელიც ამუშავებს სიის თავს; g4-არის ფუნქცია, რომელიც ამუშავებს არაცარიელი სიის კუდისთვის რეკურსიულ გამოძახებას; g5-არის ფუნქცია, რომელიც წინასწარ ამუშავებს არაცარიელი სიის კუდს რეკურსიული გამოძახებისთვის.

სტრუქტურული ინდუქციის მეთოდით დამტკიცებულია ამ ფორმის ვერიფიკაცია.

3	B. Midodashvili, P. Dvalishvili	Genetic algorithm approach in the minimization of the risk of financial portfolio	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების 95 წლის იუბილისადმი მიძღვნილი პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში, 2013 წლის 22-26 იანვარი, თბილისი
4	გ. ბერიკელაშვილი, ბ. მიდოდაშვილი	The method of corrections with higher order differences for an elliptic equation with Dirichlet boundary conditions	IV International Conference of the Georgian Mathematical Union, TBILISI – BATUMI, SEPTEMBER 9 – 15, 2013
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>3. In this work we consider the problem of minimization of the risk of financial portfolio. We offer a solution to this problem using genetic algorithm. The program compiled in C++ successfully solves the above mentioned problem for the given input data.</p> <p>4. In this paper the Dirichlet problem is considered for general elliptic equation with constant coefficients. We use ordinary $O(h ^2)$ approximation difference scheme. Using the approximate solution there is received a correcting addend for right-hand side of the difference scheme. It is proved that the rate of convergence of a solution of the corrected scheme with respect to the discrete $L_2(\omega)$ norm is of $O(h ^m)$, if the exact solution is in the Sobolev space $W_2^m(\Omega)$, $m \in [2, 4]$.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Irina Khutsishvili	New Possibilistic Aggregations for Optimal Valuation of Credit Risks of Investment Projects	Euro Informs 26th European Conference On Operational Research, Rome 1-4 July, 2013
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>The work proposes a decision support technology to minimize risks while choosing among competitive investment projects. The preliminary selection of projects with minor credit risks is made based on Kauffman's experts method. Then ranking of the chosen projects is made using the new generalization of the Ordered Weighted Averaging (OWA) aggregation operator – AsPOWA presented in the environment of possibility uncertainty. Mathematical programming problem is constructed for numerical estimation of the vector of weights associated with the AsPOWA operator.</p>			
2	ნათელა არჩვაძე	Solution planning problems using Model Checking	The System Analysis and Information Technologies 15-th International

			Conference SAIT 2013 კიევი, უკრაინა, 29–31 მაისი http://sait.kpi.ua/en/2013
3	ნათელა არჩვაძე	Model Checking for Functional Programs	Международная научно-практическая интернет-конференция “Современные тенденции развития математики и её прикладные аспекты”. დონეცკი, უკრაინა, 21 მაისი http://donduet.edu.ua/ru/konf/details/168-mizhnarodna-naukovo-praktichna-internet-konferentsija-suchasni-tendentsiyi-rozvitku-matematiki-ta-yiyi-prikladni-aspekti--2013.html
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>2. სამეცნიერო ფორუმში: The System Analysis and Information Technologies 15-th International Conference SAIT–2013 მონაწილეობა განხორციელებული (დაფინანსებული) იყო შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ (გრანტი N 013_tr_058) მოკლევადიანი ინდივიდუალური სამოგზაურო სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსის ფარგლებში. დაგეგმვის (planning) ქვეშ გაიგება თანმიმდევრული მოქმედებების აგების პროცესი, რომელსაც წინასწარგანსაზღვრულ მიზნამდე მიყვავართ. ავტომატური დაგეგმვა – ეს მაღალი სირთულის ამოცანაა, ვინაიდან ითხოვს ძეზნის სივრცის სრულ გადასინჯვას. სხვადასხვა ჯგუფების მიერ დაგეგმვის ამოცანებისთვის შემოთავაზებულია Model Checking-ის ვერიფიკაციის ტექნიკის გამოყენება. სისტემა აღიწერა როგორც მდგომარეობათა და გადასვლათა სასრული სისტემა და შესამოწმებელი თვისება, რაც არის ვერიფიკაციის სისტემისთვის შესასვლელი მონაცემები. ვერიფიკატორი ასკვნის, ან მოცემული თვისება სრულდება, ან იძლევა კონტრმაგალითს, რომელზეც შესამოწმებელი თვისება არ სრულდება. აღწერილი ტექნიკა გამოვიყენეთ ფუნქციონალური პროგრამის ვერიფიკაციისთვის. იდეა მდგომარეობს მასში, რომ მოხდეს დაგეგმვა ფუნქციების იმ თანმიმდევრობების, რომელიც მოცემულ საწყის მდგომარეობას (საწყის არგუმენტს) გადაიყვანს მიზნობრივ მდგომარეობაში.</p> <p>3. მონაწილეობა მივიღე საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული ინტერნეტ-კონფერენციის „მათემატიკის განვითარების თანამედროვე ტენდენციები და მისი გამოყენებითი ასპექტების“ მეორე სექციის მუშაობაში: „ტექნიკური სისტემების მოდელირება“. მოხსენებაში განხილული იყო ფუნქციონალური პროგრამების ვერიფიკაცია Model checking-ის მეთოდოლოგიის გამოყენებით. Lisp და Haskell პროგრამების ვერიფიკაციის მიზნით ამ ენების სტანდარტული ფუნქციები წარმოდგენილია კუდური რეკურსიული ფუნქციებისთვის შექმნილი შაბლონების საშუალებით. შაბლონების ვერიფიკაცია სტრუქტურული ინდუქციის მეთოდის საშუალებით იყო დამტკიცებული.</p>			

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	პროგრამული სოფტის შემუშავება პრაქტიკული ოპტიმიზაციის და თამაშთა თეორიის ამოცანების ფართო	ფიზ. მათ. მეცნ. დოქტორი კობა გელაშვილი	პროფ. კობა გელაშვილი, ასოც. პროფ. ლელა ალხაზიშვილი,

	სპექტრისთვის		ასოც. პროფ. ირინა ხუციშვილი, დოქტორანტი ნათელა ანანიაშვილი, გიორგი საღინაძე
დასრულებული კვლევათი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>2013 წლის მანძილზე თემატიკის ფარგლებში გრძელდებოდა მუშაობა უპირობო და პირობითი ოპტიმიზაციის მეთოდების განვითარებაზე და მოდიფიცირებაზე, წრფივი პროგრამირების და მატრიცული თამაშების სპეციფიკის გათვალისწინებით:</p> <p>1. ოპტიმიზაციის ამოცანა წრფივი ფუნქციონალისთვის წრფივი შეზღუდვებით, იხსნება შეუღლებული გრადიენტების ერთ-ერთი თანამედროვე ალგორითმით (პოლაკ-რიბიერ-პოლიაკი+) კვადრატული საჯარიმო ფუნქციით. გაუმჯობესება ხდება საჯარიმო ფუნქციის და მისი წარმოებულების მნიშვნელობების გამოთვლის საკითხში, რისთვისაც გამოიყენება ტექნიკა, მსგავსი გამეჩხერებულ (sparse) მონაცემებთან მუშაობის მეთოდებისა. ჩვენ ამოვხსენით საშუალო მოცულობის (რამდენიმე ათეულის რიგის) ამოცანა, რომელიც ბუნებრივად წარმოიშვა პროფესორ გია სირბილაძის ერთ-ერთ კვლევაში.</p> <p>ჩვენი სოფტი მუშაობს სწრაფად და საიმედოდ, უფრო სწრაფად ვიდრე ზოგიერთი კომერციული ე.წ. სოლვერი. უფრო სწრაფი პროდუქტები, საკმაოდ ძვირია, თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში არასაიმედოდ მუშაობს (მაგალითად ALGLIB). მნიშვნელოვანია, რომ არსებობს მნიშვნელოვანი რესურსი მისი გაუმჯობესებისთვის. ჩვენს სოფტში ამოცანის საწყისი ფორმულირება მოქნილია და მეგობრული. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, შეუღლებული გრადიენტების მეთოდები საშუალებას იძლევა ხსენებული მიდგომა გამოყენებულ იქნას დიდი ზომის ამოცანებისთვის (რამდენიმე ათასის რიგის), თუ ფუნქციონალის და შეზღუდვების კოეფიციენტების ვექტორები მეჩხერია (ნულების რაოდენობა ერთი რიგით მაინც აღემატება არანულოვან მონაცემებს).</p> <p>2. „მძიმე ბირთვი“ წარმოადგენს გლუვი ფუნქციის უპირობო მინიმიზაციის , ამოცანის ამოხსნის კარგად ცნობილ და საკმაოდ ეფექტურ მეთოდს. ეს მეთოდი თავისი შინაარსით მრავალფუნქციურია: იგი გამოიყენება როგორც ”პირველივე” ლოკალური მინიმალის სწრაფი მიღწევისთვის, ასევე გლობალური (ან კარგი ლოკალური) მინიმალის განსაზღვრისთვის. მძიმე ბირთვის თემაზე სისტემატურად ქვეყნდება სამეცნიერო ნაშრომები, რაც ადასტურებს მის სამეცნიერო აქტუალობას; მძიმე ბირთვის მეთოდი წარმატებით შეიძლება იქნას გამოყენებული არაგლუვი ფუნქციების მინიმიზაციისთვის.</p> <p>ჩვენს მიერ დამუშავებულია მეთოდის ახალი მოდიფიკაცია, რომელიც უშვებს დამუხრუჭების, გაჩერების, ან (პირიქით) აჩქარების შესაძლებლობას. მოდიფიცირებული მეთოდის უპირატესობების გამოვლენას ეთმობა გამოქვეყნებული ნაშრომი (იხ. ქვემოთ), რომელიც თეორიულ შედეგებთან ერთად შეიცავს პროგრამული პროდუქტის ტესტირების ძალიან დამაიმედებელ შედეგებს.</p> <p>3. ჩვენ ვაპროგრამებთ C++ ენაზე, მისი სტანდარტული ბიბლიოთეკების თანამედროვე შესაძლებლობების გათვალისწინებით. შესაბამისად, ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია პირობითი და უპირობო მინიმიზაციის ტესტური ამოცანების მდიდარი კოლექციის არსებობა ამ ენაზე. ასეთი კოლექციები არსებობს ფორტრანზე - კარგად ცნობილი CUTEst გარემო. არსებობს ამ გარემოს ეკვივალენტები AMPL- მოდელერების ენაში (პრინსტონის უნივერსიტეტის 2001 წლის პროექტი, http://orfe.princeton.edu/~rvdb/ampl/nlmodels/), და პროგრამირების ენა პითონზე: http://pydoc.net/Python/coopr.pyomo/2.5/coopr.pyomo.tests.NL.CUTE.nondia_cute/.</p> <p>ამჟამად მზად გვაქვს 40 ტესტი, მათ შორის DIXMAAN A-L, ფუნქციების იმპლემენტაციის მთლიანი ზომა დაახლოებით 27 გვერდია.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

2	გენეტიკური ალგორითმი და მისი გამოყენებები	ასოც. პროფ. ბ. მიდოდაშვილი	ასოც. პროფ. ბ. მიდოდაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>2013 წლის მანძილზე გრძელდებოდა მუშაობა გენეტიკური ალგორითმის გამოყენების საკითხებზე, მათ შორის მათემატიკური დაპროგრამებისა და ოპტიმალური მართვის ამოცანებისათვის. განხილულია აგრეთვე გენეტიკური ალგორითმის ოპერატორებისა და პარამეტრების ოპტიმალური შერჩევის საკითხები.</p> <p>ფინანსური აქტივების პორტფელის რისკის მართვის ამოცანისათვის წარმატებულად გამოყენებულია გენეტიკური ალგორითმის მიდგომა. შემუშავებულია პროგრამა (დაპროგრამების ენა C++) რომელიც წარმატებით წყვეტს აღნიშნულ ამოცანას.</p>			
სამუშაოს დასახელება		სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	პროგრამირების ფუნქციონალური ენების Model Checking-ის საშუალებით ვერიფიკაციის საკითხები	ასოც. პროფ. ნათელა არჩვაძე	ასოც. პროფ. ნათელა არჩვაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>კომპიუტერულ მეცნიერებებში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს კომპიუტერული პროგრამებისა და სისტემების ვერიფიკაცია, რომელიც პროგრამული უზრუნველყოფის ინჟინერიას მიეკუთვნება.</p> <p>ვერიფიკაციის ამოცანის აქტუალობას განაპირობებს ის, რომ ყოველმხრივი კომპიუტერიზაცია ადამიანს ხდის დაუცველს და დამოკიდებულს მის მიერვე შექმნილ ტექნიკაზე. ამასთან დაკავშირებით, სულ უფრო მნიშვნელოვანი სამეცნიერო და ტექნიკური პრობლემა ხდება საჭირო ხარისხის პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნა. პროგრამული უზრუნველყოფის ვერიფიკაციას ამ ამოცანის გადაჭრის დიდი პოტენციალი აქვს.</p> <p>ვერიფიკაცია გულისხმობს: ფორმალურად შემოწმდეს სრულდება თუ არა პროგრამული სისტემის ყოფაქცევის ფორმალური მოთხოვნები, რომელიც ფორმალური მოდელითაა წარმოდგენილი.</p> <p>ვერიფიკაციის დარგში ბოლოდროინდელი მიღწევები დაკავშირებულია მეთოდთან Model checking (მოდელის შემოწმება), რომელიც პროგრამების ავტომატური გამართვის, ვალიდაციისა და ვერიფიკაციის ამოცანებისთვის წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ და პერსპექტიულ მიდგომას. Model Checking მეთოდოლოგია მდგომარეობს შემდეგში: პროგრამის მოდელზე მოწმდება ტემპორალური ლოგიკის ფორმულებით აღწერილი სისტემის ფუნქციონირება.</p> <p>შევისწავლეთ რა Model Checking-ის მეთოდოლოგია, ვაჩვენეთ, რომ ფუნქციონალური პროგრამების ვერიფიკაცია შეიძლება განხორციელებული იყოს ამ მეთოდოლოგიით, თუ გამოვიყენებთ სიებს, ნაცვლად მდგომარეობებისა, რომელიც არ არსებობს ფუნქციონალურ ენებში. ძირითადი პრობლემა იყო ის თავისებურება, რაც აქვს ფუნქციონალურ პროგრამას: მას არ აქვს მდგომარეობები, ცვლადების აღწერები, მინიჭების ოპერატორი – ანუ არ არის საშუალება შეიცვალოს მესიერების უჯრედის მნიშვნელობა და სხვა.</p>			

<p>Model checking–ის მეთოდოლოგიის გამოყენებით ვაჩვენეთ ფუნქციონალური პროგრამების ვერიფიკაციის ამოცანის გადაწყვეტის გზა, კერძოდ, Lisp და Haskell პროგრამებისთვის. უფრო ზუსტად, მოვახდინეთ ამ ენებზე წარმოდგენილი კუდური რეკურსიული ფუნქციების და მათი კომპოზიციებიან შემდგარი პროგრამების ვერიფიკაცია.</p> <p>პროგრამირების ფუნქციონალურ პარადიგმაში მონაცემთა სტრუქტურის ასაგებად გამოყენებული მეთოდიკები საშუალებას იძლევა შეიქმნას განზოგადოებული ფორმები (ტიპიური ფუნქციის შაბლონები) ამ სტრუქტურების დასამუშავებლად. კერძოდ, სინტაქსურად ორიენტირებული კონსტრუირების მეთოდი, რომელიც ბრიტანელი მათემატიკოსის ჩარლ ჰუარის მიერ იყო შემოთავაზებული, საშუალებას იძლევა მონაცემების შექმნილი ტიპებისთვის ავტომატურად აიგოს ფუნქციის აღწერის ზოგიერთი კარკასი, რომლებითაც დამუშავდება მონაცემების შესაბამისი ტიპები. ასეთი კარკასები შეიძლება განხილული იყოს როგორც შაბლონები, რომლებიც შეავსებენ აუცილებელი ფუნქციონალურობით. ასეთი შაბლონების ზოგადი სახე რჩება უცვლელი, იცვლება მხოლოდ შინაარსი, რომელიც დამოკიდებულია მომხმარებლის მიერ განსაზღვრული მიზნის ფუნქციის მოთხოვნებით.</p> <p>ჩვენს მიერ Lisp და Haskell ენებისთვის შექმნილი იყო სიების დასამუშავებლად განკუთვნილი კუდური რეკურსიული ფუნქციების ტიპიური შაბლონები და შექმნილი იყო პროგრამული უზრუნველყოფა, რომლის საშუალებითაც თითოეული ასეთი ფუნქცია დაყვანილი იყო ტიპიურ ფორმებზე. ტიპიური ფორმების ვერიფიკაცია სტრუქტურული ინდუქციის მეშვეობით ჩვენს მიერვე იყო დამტკიცებული. აქედან გამომდინარე–ის ფუნქციები, რომლებიც ამ ფორმებზე/შაბლონებზე იყო დაყვანილი, ავტომატურად ხდებოდა დამტკიცებული.</p> <p>Model Checking–ის ტექნიკის გამოყენებით ასევე გადავწყვიტეთ მოქმედებების დაგეგმვის ამოცანა. დაგეგვა არის პროცესი, როდესაც ხდება მოქმედებების ისეთი თანმიმდევრობის აგება, რომელსაც მივყავართ დასახულ მიზნამდე. ავტომატური დაგეგმვა წარმოადგენს მაღალი სირთულის პრობლემას. მდგომარეობების არეში მას აქვს ექსპონენციალური კლასის სირთულე. ცხადია, სწორედ ძებნის არის ასეთი ზომის გამო აზრი არ აქვს დაგეგმვის ამოცანების ამოსახსნელად გამოვიყენოთ სრული გადარჩევა. ამ პრობლემის ერთ–ერთი შესაძლო გადაწყვეტაა განსაზღვრული პრობლემური გარემოსთვის შევიმუშავოთ რთული ევრისტიკა, რათა ძებნის არე შევამციროთ მისაღებ ზომამდე. მკვლევართა განსაზღვრული ჯგუფი გვთავაზობს ტექნიკას Model Checking, რომელიც ჩვენს მიერაც იყო გამოყენებული ფუნქციონალური პროგრამების ვერიფიკაციისთვის.</p> <p>ფუნქციონალური პროგრამა ეს არის რეკურსიული ფუნქცია, ან მათი კომპოზიცია, და შეიძლება წარმოვადგინოთ ასე: გვაქვს საწყისი პარამეტრი და ოპერატორები, რომლებიც რომლებიც გარდაქმნიან პარამეტრებს. იდეა მდგომარეობს მასში, რომ მოხდეს ამოცნობა თუ რა ტიპისაა არგუმენტი, რომელი მოქმედებები შეიძლება გამოყენებული იყოს მის გარდასაქმნელად, რათა გამოყენებული იყოს ფორმალური მეთოდები.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	ქართული ტექსტური კორპუსების მენეჯერის პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავება	ასისტ. პროფ. ლიანა ლორთქიფანიძე	ასისტ. პროფ. ლიანა ლორთქიფანიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
ქართული ენის კორპუსისთვის შემუშავდა მონაცემთა მიღების, რელაციურ ბაზებში განთავსების და კონკორდანსად წარმოდგენის დესკტოპ–აპლიკაცია			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5	ქართული ენის	ასისტ. პროფ.	ასისტ. პროფ.

	მორფოლოგიური ტეგერის შემუშავება	ლიანა ლორთქიფანიძე	ლიანა ლორთქიფანიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ქართული ენის ტექსტებისთვის შემუშავდა მორფოლოგიური ანოტირების დესკტოპ-აპლიკაცია			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	კორპუსის ლინგვისტიკის სახელმძღვანელოს შედგენა	ასისტ. პროფ. ლიანა ლორთქიფანიძე, მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე, ასისტ. პროფ. ლიანა ლორთქიფანიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შედგენილია კორპუსის ლინგვისტიკის სახელმძღვანელოს პირველი 6 თავი			

ტექნიკური ინფორმაციის კათედრა

I.2. სამეცნიერო ხელმძღვანელი: მანანა ხაჩიძე

I.3. კათედრის შემადგენლობა: მოწვეული სპეციალისტი - მანანა ხაჩიძე, ასოც. პროფ. მაგდა ცინცაძე, ასოც. პროფ. ლელა მირცხულავა, ასისტ. პროფ. მაია არჩუაძე, ასისტ. პროფ. პაპუნა ქარჩავა.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„განათლება სამეწარმეო	შვედეთის ინსტიტუტი	ასისტ. პროფ. ზურაბ მოლდებაძე	ზურაბ მოლდებაძე

	საქმიანობისა და ინოვაციებისათვის“			
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და სტოკჰოლმის უნივერსიტეტებს შორის 2012 წლის შემოდგომაზე დადებული ხელშეკრულებით წარმატებით მიმდინარეობს საერთაშორისო პროექტი „განათლება სამეწარმეო საქმიანობისა და ინოვაციებისათვის“. პროექტის პირველ ეტაპზე გამარჯვებულმა სტუდენტებმა გაიარეს სტაჟირება უკრაინისა და შვედეთის წამყვან IT კომპანიებში.</p>				

IV პუბლიკაციები:
1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.ხაჩიძე, მ.არჩუაძე, გ.ბესიაშვილი	კონცეპტებზე დაფუძნებული ცოდნის ამოკრეფის მეთოდი შეფასებითი ტექსტებიდან, <i>საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ა.ელიაშვილის სახ. მართვის სისტემების ინსტიტუტის შრომათა კრებული</i>	# 17, 2013	5
<p>ნაშრომში განხილია ცოდნის ამოღების მეთოდი შეფასებითი ტექსტებდან. აღნიშნული მეთოდი შემუშავებულია ორი მეთოდის სინთეზის საფუძველზე: ცხადი სემანტიკური ანალიზი (Explicit Semantic Analysis - ESA) და ანალიტიკური ევისტიკებს მეთოდი. სტატიაში განიხილება კონცეპტების (მისი ატრიბუტების) აღწერის და ცნებს გამოთვლის ახალი და უფრო მოხერხებული მეთოდი. ეს მეთოდი აღწერს კონცეპტებს უფრო კომპაქტურად და სემანტიკურად უფრო ზუსტად. მისი გამოყენება შესაძლებელია ცოდნის ბაზის ფორმირების პროცესში.</p>				
2	მ.ხაჩიძე, დ.ხაჩიძე, ნ.ხაჩიძე	სიმსივნურ დაავადებათა მიკროკალორიმეტრული დიაგნოსტიკის მხარდამჭერი საინფორმაციო სისტემის ლოგიკური სქემა, <i>საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ა.ელიაშვილის სახ.</i>	# 17, 2013	თბილისი 6

		<i>მართვის სისტემების ინსტიტუტის შრომათა კრებული</i>		
<p>განხილება სამედიცინო სანფორმაციო სისტემის ფუნქციონირების ძირითადი სტრუქტურა. სტრუქტურის ყოველი ლოგიკური ელემენტისათვის შექმნილია შესაბამისი პროგრამული მოდული რომელიც უზრუნველყოფს: პაციენტის კლინიკური მონაცემების შეგროვებას (მიკროკალორმეტრიული ანალიზის შედეგად მიღებული ანალიზის ჩათვლით); პაციენტის მონაცემების ანალიზს სიმსივნური დაავადების დიაგნოსტიკის თვალსაზრისით. დიაგნოსტიკა ეფუძნება ორ მეთოდს – სიმსივნურ დაავადებათა დიაგნოსტიკის ახალი მიკროკალორიმეტრიული მეთოდს და ცოდნის წარმოდგენის ანალიტიკური ევრისტიკების მეთოდს.</p>				
3	მ. არჩუაძე, მ.ოდილაძე, მ. გეგეჭკორი, ვ. ბახტაძე, თ. ლომინაძე	<p>ღრუბლოვანი გამოთვლების განვითარების პერსპექტივები საგანმანათლებლო სფეროში, <i>საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ა.ელაიშვილის სახ. მართვის სისტემების ინსტიტუტის შრომათა კრებული</i></p>	# 17, 2013	4
<p>ნაშრომში განხილულია ღრუბლოვანი გამოთვლების განვითარების პერსპექტივები განათლებასა და მეცნიერებაში. ნაჩვენებია ღრუბლოვანი გამოთვლების გამოყენების შესაძლებლობები სასწავლო და სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობაში.</p>				

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	Mirtskhulava L.	Mathematical Model of Prediction of Reliability of Wireless Communication Networks/IEEE Xplore Digital Library/ACM digital library	Proceedings of IEEE Xplore Digital Library	Cambridge, UK. UKSim	6

2.	L.Mirtskhulava, G. Gugunashvili, M. Kiknadze	Modeling of Wireless Networks as Queuing System	Proceedings of the World Congress on Engineering and Computer Science 2013. Vol. II	WCECS 2013, 23- 25 October, 2013, San Francisco, USA	6
ნოტაციები					
<p>1. The paper is devoted to study and evaluation of data transmission through unreliable wireless channel, subjected to distortions on the physical layer. The time between neighbouring failures is distributed according to Erlang ratio. The method of enhance of reliability of transmission through unreliable wireless channel (WCH) is suggested.</p> <p>2. This paper presents the study of special Erlang distribution model in wireless networks and mobile computing. We demonstrate that the Erlang family provides more flexibility in modeling that exponential family, which only has one parameter. In practical situations, the Erlang family provides more flexibility in fitting a distribution to real data that the exponential family provides. The Erlang distribution is also useful in queueing analysis because of its relationship to the exponential distribution. To demonstrate the applicability of the Erlang distribution, we consider queueing model, represented as wireless channel where the interarrival times between failures have the Erlang Distribution.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ.ხაჩიძე, მ.არჩუაძე, გ.ბესიაშვილი.	ანალიტიკურ ევრისტიკული კონცეპტები სემანტიკური ძებნის ამოცანებში	6 საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია "ინტერნეტი და საზოგადოება" 6-7 ივნისი 2013, ქუთაისი, საქართველო, კონფერენციის მასალები, 11-14 გვ. ინსო- 2013. www.inso.ge
<p>ნაშრომში განხილულია კონცეპტების ფორმირების მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა გამოვიყენოთ ისინი ინფორმაციის სემანტიკურ ძებნაში. მეთოდი შემუშავებულია ორი არსებული მეთოდის Explicit Semantic Analysis (ESA) და ანალიტიკური ევრისტიკების მეთოდების სინთეზის საფუძველზე. სტატიაში განხილულია შემოთავაზებული ცნების აღწერის (მისი ატრიბუტების) წარმოდგენისა და კონცეპტების გამოთვლის ახალი მეთოდი, რომელიც უფრო მოსახერხებელია და კომპაქტურად და სემანტიკურად ზუსტად აღწერს კონცეპტებს. ეს მეთოდი შეიძლება გამოყენებული იქნას კონცეპტუალური ძებნის სხვა მეთოდებთან ერთად.</p>			
2	მ.ხაჩიძე, ვ.რაძიევსკი, მ.მიქელაძე, ნ.ჯალიაბოვა, დ.რადიევსკი	გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის დიაგნოსტიკების, პროგნოზირების და ანალიზის	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ნიკო ნიკოლაძე 170“. 24-25 სექტემბერი, 2013, თბილისი

		ინტელექტუალური სისტემა	
<p>განხილება გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასების ამოცანა. ნაჩვენებია, რომ გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის დიაგნოსტიკის შედეგად მიღებული ინფორმაცია არ არის საკმარისი მისი ადეკვატური შეფასებისათვის. ამოცანის გადასაწყვეტად საჭიროა გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის პროგნოზირების მიზეზ-შედეგობრივი ანალიზი. შემოთავაზებულია ინტელექტუალური სისტემის მოდელი, რომელიც იყენებს მათემატიკური ლოგიკის, ბულის ალგებრის და დისკრიმინაციული ანალიზის მეთოდებს.</p>			
3	მ.არჩუაძე, მ.ხაჩიძე, გ.ბესიაშვილი	ადაპტირებული ქვანტური ალგორითმი ინფორმაციულ ძებნაში	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია. თბილისი, 2013 წლის იანვარი
<p>უკანასკნელ წლებში სულ უფრო იზრდება ინტერესი ქვანტური კომპიუტერებისადმი. შესაბამისად ჩნდება ახალი ქვანტური მიდგომები კლასიკური ალგორითმებისადმი, რომელთა ანალოგის არსებობა აუცილებლობას წარმოადგენს ქვანტური კომპიუტერის თეორიის განვითარებისათვის. ქვანტური მექანიკის მათემატიკური ბაზისი იძლევა საშუალებას მისი გამოყენების შემეცნებით ინფორმაციკის ამოცანებში, როგორცაა: კონცეპტუალური ანალიზი და ინფორმაციული ძებნა. კონცეპტის ფორმირება, ინფორმაციული ძებნის ქვანტური მეთოდები, ქვანტური აზურდვა და ინტერფერენცია, სემანტიკური მსგავსება არის ის მნიშვნელოვანი თვისებები, რომლებიც განაპირობებენ ახალი ეტაპის დასაწყისს ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარებაში. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი ქვანტური ინფორმაციკის ამოცანებში უკავია გროვერის ალგორითმს. პრეზენტაციაში განიხილება ქვანტური ჯგუფებისა და ქვანტური ლოგიკური გეიტების მათემატიკურ აპარატზე დაფუძნებული ქვანტური გამოთვლები, რომლებიც გამოყენებულია არასტრუქტურირებულ მონაცემთა ბაზებში გროვერის ძებნის იტერაციული ალგორითმის ერთ-ერთ ვარიანტში.</p>			
4	მ.ცინცაძე	არაცხადი ინფორმაცია და კანონიკურად შეუღლებული არამკაფიო ქვესიმრავლები	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია. თბილისი, 2013 წლის იანვარი
<p>თანამედროვე სამყაროში ჩვენ ძირითადად ორი ტიპის განუზღვრელობასთან გვაქვს საქმე, რომლებიც დაკავშირებულია ირან „განუსაზღვრელ“ და „ორაზროვან“ ინფორმაციასთან. პირველი ტიპის არამკაფიოობის მოდელირება როგორც წესი ეფუძნება არამკაფიო სიმრავლებებსა და მათი დასაჯერობის ხარისხს. არამკაფიო სიმრავლებით მოდელირების მთავარი მოუხერხებლობა მდგომარეობს იმაში, რომ ის ძირითადად ექსპერტულ შეფასებებს ეფუძნება, ანუ გამოდის რომ შესაბამისად ჩვენ გვჭირდება დამატებითი კრიტერიუმები იმისათვის რომ შევარჩიოთ „სწორი“ ექსპერტი „სწორი“ შეფასებისათვის. ჩვენი მოდელი საშუალებას გვაძლევს ავიცილოთ ეს უხერხულობა და მოვახდინოთ „ოპტიმალური“ შეფასება.</p>			
5	პ.ქარაჯა	ქვანტური კრიპტოგრაფია: პრინციპები, პროტოკოლები	თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია. თბილისი, 2013 წლის იანვარი
<p>ნაშრომში განხილულია ქვანტური განაწილებად გასაღებების სისტემების ორი ძირითადი მიმართულება. მოცემულია ქვანტური განაწილებადი გასაღებების არსებული პროტოკოლების (BB84, B92, 4+2, 6 მდგომარეობა, EPR) შედარებითი ანალიზი.</p>			
6	მ.ხაჩიძე	ახალი ტენდეციები და	თსუ ზუსტ და

		რეკომენდაციენი კომპიუტერული მეცნიერების კურსკულუმისათვის	საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია. თბილისი, 2013 წლის იანვარი
<p>40 წლია გრძელდება კომპიუტინგში სასწავლო გეგმების (კურიკულუმების) შემუშავების და დახვეწის პროცესი, რომელიც ინიცირებულია და ხორციელდება წამყვანი პროფესიული საზოგადოებების Computing-ACM და IEEE-კომპიუტერული საზოგადოების მიერ. კომპიუტინგის სფეროს ზრდასთან ერთად იზრდება კურიკულუმის რეკომენდაციები კომპიუტინგში შემავალი ყველა მიმართულებისათვის: კომპიუტერული ინჟინერია, ინფორმაციული ტექნოლოგიები, ინფორმაციული სისტემები და პროგრამული უზრუნველყოფის ინჟინერია. თსუ-ს პროფესორთა ჯგუფი 2006 წლიდან აქტიურადაა ჩართული ამ პროცესში. 2013 წლიდან ACD ახდენს, იმ ცოდნის ერთეულების ხელახალ განსაზღვრას, რომელიც წარმოადგენს კომპიუტერული მეცნიერების კურიკულუმისათვის აუცილებელ საფუძვლებს. კომპიუტერული მეცნიერების კურიკულუმის შემუშავების პროცესი ურთულესია, თუ გავითვალისწინებთ კომპიუტინგის სწრაფად განვითარებად და გაფართოებად არეს და მის ურთიერთობას სხვა დისციპლინებთან და მეცნიერების დარგებთან.</p>			
7	ლელა მირცხულავა	Performance compatibility of IPv6 tunneling over IPv4 environment	პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. ENS-2013. Tbilisi. Georgia. 2013
8	Lela Mirtskhulava	Performance Analysis of Cellular Wireless Network by Exponential Interarrival Times. Poster.	First International Black Sea Conference on Communications and Networking. Technically sponsored by IEEE Communications Society. BlackSeaCom 2013. Batumi, Georgia, July 3-5, 2013.
9	ზურაბ მოდებაძე	სტუდენტების მონაწილეობა საინფორმაციო ტექნოლოგიების სფეროს პროექტებში	პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. ENS-2013. Tbilisi. Georgia. 2013
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>7. This paper describes performance analysis of implementation of IPv6 networks in IPv4 environment by configuring IPv6 over IPv4 tunnel between five routers. Where the backbone of the network however is still based on IPv4 and to make any changes is not allowed. Main task of the given paper is migration process to IPv6, choosing most advantageous IPv6 transition mechanisms, interoperation of IPv4 and IPv6 networks. In this paper performance analysis aspects of migration and optimization concerns for IPv6 networks. For connectivity IPv6 tunneling over IPV4 environment is used. All IPv4 addresses have been preconfigured. OSPFv2 has been configured in the IPV4 domain for connectivity between the routers.</p> <p>8. The paper focuses on Performance Analysis and Reliability of Cellular Wireless Networks. It studies quality of service (QoS) metrics analysis and deal with reliability issues of wireless cellular networks. The mathematical model of data transmission channel assuming that in Wireless Data Transmission Channel (DTC) failures can</p>			

occur essentially influencing on reliability and data transmission trustworthiness are considered in the paper. Third generation wireless systems typically employ adaptive coding and modulation, scheduling, and Hybrid Automatic Repeat request techniques to provide high-speed packet data service on the downlink. We propose to incorporate frame error rate (FER) and retransmission information as a part of the scheduling decision. In the given model it is assumed that there is some time redundancy, the value of which (the number of retransmissions of information) is a parameter that allows for optimization. The time between successive failures is distributed according to exponential ratio.

9. 2012 წლის სექტემბრიდან სტოკჰოლმისა და ლოფვის უნივერსიტეტებთან ერთად მიმდინარეობს საერთო პროექტი: „დასაქმება საინფორმაციო ტექნოლოგიებში“. ამ პროექტში ჩართულია კომპიუტერული მიმართულების ბაკალავრიატის სტუდენტები. მათ მომზადეს სამი ქვეპროექტი, რომელთაგანაც არის განხილვისთვის გადაგზავნილი სტოკჰოლმის უნივერსიტეტში. აგრეთვე, პროექტი ითვალისწინებს სტუდენტთა გაცვლთ პროგრამას, რომელიც შეიძლება დამთავრდეს მათი დასაქმებით.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არსებულ საქართველოს სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში მიმდინარეობს ავტომატიზაციის პროცესი, რომელშიც აქტიურად ჩაერთო ჩვენი (კომპიუტერულ მეცნიერებათა) მიმართულების ბაკალავრიატის სტუდენტები 2012 წლის ოქტომბრიდან.

კერძოდ, ისინი მუშაობენ open journal system-ზე. ეს არის ღია საჟურნალო სისტემა, სადაც მოხდება ელექტრონული ჟურნალების ატვირთვა. ჯერ არცერთი ვერსია არ არის ატვირთული, ვინაიდან მიმდინარეობა საიტის ინტერფეისის თარგმნა ქართულ ენაზე და შემდეგ დაიწყება ჟურნალების ატვირთვაც.

გარდა ამისა, ჩვენი სტუდენტები მუშაობენ Drupal-ზე, სწორედ Drupal-ით არის ბიბლიოთეკის საიტი აწყობილი, ამჯამად აქვთ მე-5 ვერსია და სტუდენტები მუშაობენ მის upgrade-ზე და მე-6 ვერსიაზე გადაყვანაზე.

გარდა ამისა, არის კატალოგები koha , openbiblio , სადაც ხდება წიგნების ატვირთვა, ასევე დასაქმებულები არიან ჩვენი სტუდენტები და მუშაობენ მის უფრო გაძლიერებაზე და განვითარებაზე.

ახალი წლიდან ბიბლიოთეკა აპირებს უამრავი პროექტის ჩატარებას და სიახლეებს ჩვენი ოფიციალური საიტი გამოაქვეყნებს.

გარდა ამისა, ბიბლიოთეკაში არის გადმოწერილი მონაცემთა ბაზების საცდელი ვერსიები. საკმაოდ ფართო და ნებიერი მეცნიერს თუ სტუდენტს შეუძლია მათი გამოყენება (ბიბლიოთეკის საიტზე ინფორმაცია ამის შესახებ).

ბიბლიოთეკის საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტში მუშაობა დაიწყო ერთმა სტუდენტმა. დასაქმება რამდენიმე სტუდენტი.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Manana Khachidze, Maia Archuadze, Gela Besiashvili	The Method of Concept Formation for Semantic Search	23-25 October, Baku, Azerbaijan. 7th International Conference on APPLICATION of INFORMATION and

			COMMUNICATION TECHNOLOGIES
			<p>The article considers the method of forming concepts forming can be used in semantic search of information. The said method has been worked out by way of synthesizing two existing methods: Explicit Semantic Analysis (ESA) and analytical heuristics. The article examines a new and more convenient method for describing a concept (its attributes) and for calculating concepts. This method describes concepts more compactly and semantically more precisely. The described method together with other methods can be used in conceptual search.</p>
2	Manana Khachidze , Paata Kervalishvili	Quantum Information Technology and Modeling of Disasters	6-8 November, 2013, Iasi, Romania, Advanced Research Workshop NATO. Improving Disaster Resilience and Mitigation - New Means and Tools, Trends.
			<p>In the modeling process of big systems such as different disasters one of the main points is data collection: data quantity and quality, its manifold and accuracy. The modeling of this kind of processes includes: data mining and recognition (creation of data base), data processing and treatment (knowledge base preparation), and elaboration of conclusions.</p> <p>The quantum information technologies permit by conducting of quantum imagination of data to collect much bigger, manifold and precise information as well as quantum data bank creation, which should be effectively treated by usage of relevant quantum algorithms. As result the quantum computing process will be performed, and on this basis the relevant conclusions will be elaborated. For creation of quantum data base the two methods will be conducting: One is based on quantum numbers usage for performing of different parametrical values (attributes of data base), and second, where the data base will be presented as its quantum model. Taking into account the quantum and multi parametrical nature of disasters for their clear and precise modeling it is necessary to combine above mentioned two approaches, and jointly quantum search algorithms and quantum query algorithms as well.</p>
3	Lela Mirtskhulava	Mathematical Model of Prediction of Reliability of Wireless Communication Networks	UKUKSim-AMSS 15th International Conference on Modeling and Simulation. IEEE UKSim2013. Cambridge University, Emmanuel College, 10-12 April 2013.
4	Lela Mirtskhulava	<u>Packet data mobility management in Wireless Cellular Networks</u>	<u>Computer Laboratory Digital Technology Group (DTG) Meetings</u> . University of Cambridge. Cambridge, UK. 26 August 2013.
5	Lela Mirtskhulava	<u>An introduction to 3G core network architecture: Power control</u>	<u>Computer Laboratory Digital Technology Group (DTG) Meetings</u> . University of Cambridge. Cambridge, UK. 19 August 2013.
		<u>An introduction to 3G core</u>	<u>Computer Laboratory Digital</u>

6	Lela Mirtskhulava	<u>network architecture: The open architecture of the</u>	<u>Technology Group (DTG) Meetings.</u> University of Cambridge. Cambridge, UK. 12 August 2013.
7	Lela Mirtskhulava	Modeling of Wireless Networks as Queuing System	World Congress on Engineering and Computer Science 2013. San Francisco, USA, 23-25 October, 2013.
8	ზურაბ მოდებაძე	საქართველოს გრიდ-სამეცნიერო ქსელი	მე-14 საერთაშორისო სიმპოზიუმი ბირთვულ ელექტრონიკასა და კომპიუტინგში, ქ. ვარნა, ბულგარეთი, 9-16 სექტემბერი, 2013.

3. The paper is devoted to study and evaluation of data transmission through unreliable wireless channel, subjected to distortions on the physical layer. The time between neighbouring failures is distributed according to Erlang ratio. The method of enhance of reliability of transmission through unreliable wireless channel (WCH) is suggested.

4. The general packet radio system (GPRS) provides packet radio access for mobile Global System for Mobile Communications (GSM) and time-division multiple access (TDMA) users. In addition to providing new services for today's mobile user, GPRS is important as a migration step toward third-generation (3G) networks. GPRS allows network operators to implement an IP-based core architecture for data applications, which will continue to be used and expanded for 3G services for integrated voice and data applications.

GPRS due to its wireless infrastructure is characterized with the following benefits: open architecture, IP services, same infrastructure for different air interfaces, integrated telephony and internet infrastructure, leverage industry investment in IP and service innovation independent of infrastructure.

Mobility management is one of the major functions of a GPRS. In this talk the tasks of mobility management (paging, attach, detach), Packet Data Protocol (PDP) context handling, intra- and inter- SGSN routing area update are discussed.

5. Efficient power control reduces the interference in the whole network (increases capacity) and at the same time reduces the transmission power (increases battery lifetime of the mobile). Power control is the most important element in DS-CDMA, in particular on the uplink because many users access and use the same frequency and bandwidth at the same time, there is interference between the users. In the given seminar, As spreading and modulation have been explained, the following basic aspects of Power Control in Direct Sequence Code Division Multiple Access (DS-CDMA) are discussed below: Open-loop power control, Inner-loop power control, Inner-loop (slow) power control, Uplink power control, Downlink power control, a possible algorithm for initial power calculations.

6. Wideband Code Division Multiple Access (WCDMA) is a 3rd generation Mobile Communication System. It is a system where the telecom, computer and media industry converges. The WCDMA network is be a multi-service "network of networks ", providing both traditional telecommunications services and new Internet based services over the same network. W-CDMA is a third-generation mobile wireless technology that promises much higher data speeds to mobile and portable wireless devices than commonly offered in today's market. The present seminar discusses the open architecture of the WCDMA Core Network ensuring a smooth migration from the existing 2G systems to the technologies of tomorrow. WCDMA will be realized by the introduction of the WCDMA Radio Access Network (RAN) to the enhanced GSM Core Networks. The reason for the popularity of spread spectrum

technique is addressed and the evolution of WCDMA over CDMA is also pointed out. The protocol architecture of WCDMA and the compatibility of existing GSM system with WCDMA system are also discussed in brief.

7. This paper presents the study of special Erlang distribution model in wireless networks and mobile computing. We demonstrate that the Erlang family provides more flexibility in modeling that exponential family, which only has one parameter. In practical situations, the Erlang family provides more flexibility in fitting a distribution to real data that the exponential family provides. The Erlang distribution is also useful in queueing analysis because of its relationship to the exponential distribution. To demonstrate the applicability of the Erlang distribution, we consider queueing model, represented as wireless channel where the interarrival times between failures have the Erlang Distribution.

8. Georgian Research and Educational Networking Association - GRENA founded in 1999. GRENA is union of next members: Tbilisi State University, Georgian Technical University, Ilia State University, Tbilisi State Medical University, Georgian State Agricultural University, Georgian National Academy of Sciences and Open Society - Georgia Foundation. GRENA is running Cisco Regional Networking Academy, Distance Learning Center, GRID distributed computing facility incorporated in the European GRID Infrastructure and Computer Emergency Response Team (CERT). Development of projects is being carried out in cooperation with universities with the support of European Commission, NATO Science Programme, Open Society - Georgia Foundation and International Science & Technology Center.

Also the current paper contains information about: GRENA Research Network, GRENA Services, Relations with Pan-European Research Network GEANT, Current Projects, Education Program. Here are presenting information about new project - Development of Grid Infrastructure and Services to Support Research Communities in Georgia, where the partner of GRENA is Ivane Javakhishvili Tbilisi State University.

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შექმნის თარიღები
1	ინფორმაციის ძებნის ადაპტური ალგორითმის შემუშავება	მანანა ხაჩიძე	მაია არჩუაძე, გელა ბესიაშვილი, მაგდა ცინცაძე, პაპუნა ქარჩავა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>ინფორმაციის ძებნა ინფორმაციული ტექნოლოგიის ერთერთ უდიდიეს ამოცანას წარმოადგენს. ეს ამოცანიდან ვიკვლევთ ორ ქვეამოცანას: 1. ინფორმაციის ძებნის შედეგის სემანტიკური სიზუსტის უზრუნველყოფა, 2. ინფორმაციის ძებნის სისწრაფის უზრუნველყოფა. მონაცემთა სტრუქტურირება და რანჟირება წარმოადგენს ერთერთ საკითხს რომელიც ორივე ქვე ამოცანისათვის მნიშვნელოვანია. ამ მიმართულებით მიღებული გვაქვს შედეგები წინა წლების კვლევებიდან. 2013 წელს გაგრძელდა მუშაობა მიღებული შედეგების პრაქტიკული ალგორითმების შესამუშავებლად სარგებლიანობის და გამოყენების მიმართულებით.</p> <p>1. ინფორმაციის ძებნის შედეგის სემანტიკური სიზუსტის უზრუნველყოფა - შემუშავდა არასტრუქტურირებული მონაცემების სტრუქტურირების მეთოდი, რომელიც ორ მეთოდის</p>		

	<p>გაერთიანებით მიიღება - კონცეპტების ფორმირების ანალიტიკური ევრისტიკების მეთოდი და სემანტიკური ანალიზის მეთოდი. მიღებული მეთოდი საშუალებას იძლევა შეიქმნას კონკრეტული „ცნების“ აღმწერი „სტრუქტურირებული სემანტიკური კონცეპტი“, რომლის გამოყენება შესაძლებელი იქნება ინფორმაციის ძებნის ალგორითმებში სემანტიკურად რელევანტური ტექსტების ძიებაში.</p> <p>2. ინფორმაციის ძებნის სისწრაფის უზრუნველყოფა - ძებნის სისწრაფის გაზრდის მიზნით შემუსავდა ადაპტური ქვანტური ალგორითმი, რომელიც ძებნის საწყისად იყენებს „სტრუქტურირებულ სემანტიკურ კონცეპტს“ და მის ქვანტურ წარმოდგენას. კონცეპტის ქვანტური წარმოდგენა საშუალებას გვაძლევს გამოვიყენოთ ქვანტური ძებნის ალგორითმი, რომელიც დროს $2n$ -დან n^2-მდე ზრდის.</p> <p>ამჟამად მიმდინარეობს ჩვენს მიერ შემუშავებული მეთოდის მასშტაბული შემოწმებისათვის „საცდელი პოლიგონის“ მომზადება, რაც გულისხმობს ქართულენოვანი ტექსტების ბაზის შექმნას და მათ განთავსებას სერვერზე.</p> <p>(კვლევები მიმდინარეობს პერსონალის შრომითი ხელშეკრულების ფარგლებში. კვლევას ცალკე სახელმწიფო დაფინანსება არ გააჩნია.)</p>		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	ქვანტური მოდელების გამოყენება დიდი სისტემების მოდელირებაში	მანანა ხაჩიძე	მაია არჩუაძე, გელა ბესიაშვილი, მაგდა ცინცაძე, პაპუნა ქარჩავა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>2013 წელს დაიწყო მუშაობა ქვანტური მოდელირების მიმართულებით არაფიზიკის ამოცანებისათვის. კვლევის ძირითად ობიექტად განიხილება ე.წ. დიდი სისტემები, სახელდობრ კატასტროფები. ნებისმიერი დიდი სისტემის მოდელირებაში, მათ შორის ისეთის როგორცაა კატასტროფები, წამყვანი ადგილი უკავია მონაცემებს: მათ რაოდენობას, მრავალფეროვნებას და სიზუსტეს. მოდელირების პროცესი წარმოდგება, როგორც მონაცემების შეგროვება (მონაცემთა ბაზის შექმნა), მონაცემების დამუშავება (ცოდნის ბაზის შექმნა) და დასკვნის გაკეთება. ქვანტური ინფორმაციული ტექნოლოგიები საშუალებას იძლევა მონაცემთა ქვანტური წარმოდგენით შეგროვდეს ინფორმაციულად უფრო მოცულობითი, მრავალფეროვანი და ზუსტი, ამავდროულად კომპაქტური, ქვანტური მონაცემთა ბაზა; მოხდეს ამ ბაზის სწრაფი და ეფექტური დამუშავება ქვანტური ალგორითმების საშუალებით; ქვანტური გამოთვლების დახმარებით გაკეთდეს დასკვნა.</p> <p>ამოცანა დაიყო სამ ნაწილად:</p> <ul style="list-style-type: none"> • დიდი სისტემის აღმწესი მონაცემთა ბაზის (ძირითადი სტრუქტურული ჩარჩოს) შემუშავება; • მონაცემების დამუსავების ალგორითმის შემუშავება; • კატასტროფის შედეგების შეფასების მეთოდების შემუსავება. <p>ამ ეტაპზე მიმდინარეობს სამუშაოები მონაცემთა ბაზის სტრუქტურის შესამუშავებლად. გამომდინარე კვლევის გამოყენებითი არიდან აქცენტი კეთდება სისტემის აღწერაში არატრადიციული ტიპის მონაცემების გამოყენებაზე - სისტემის აღმწერი პარამეტრების მნიშვნელობების ქვანტური წარმოდგენა. შემუშავებულია მონაცემების უნიფიცირების ალგორითმი, რომელიც საშუალებას იძლევა ნებისმიერი ტიპის მონაცემი დაყვანილ იქნას ქვანტურ წარმოდგენაზე. ასეთი სახის მონაცემებისათვის მუშავდება ქვანტური მონაცემთა ბაზის სტრუქტურა.</p> <p>(კვლევები მიმდინარეობს პერსონალის შრომითი ხელშეკრულების ფარგლებში. კვლევას ცალკე სახელმწიფო დაფინანსება არ გააჩნია.)</p>		

თეორიული ინფორმატიკის კათედრა

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

კათედრის გამგის პროფ. ალექსანდრე გამყრელიძე

I.3. კათედრის შემადგენლობა: პროფ. ალექსანდრე გამყრელიძე, ასოც.პროფ. ბეჟან ღვაზაძე, ასოც.პროფ. ლელა ალხაზიშვილი, ასოც. პროფ. რევაზ ქურდიანი, ასისტ. პროფ. გურამ კაშმაძე, ასისტ. პროფ. მედეა იორდანიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ამოზნექილი ტოპოლოგია: მრავალწახნაგების კატეგორიულ-ალგორითმული კვლევა	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	იოსებ გუბელაძე (სან ფრანცისკო)	ალექსანდრე გამყრელიძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
შემუშავებული და იმპლემენტირებულია მრავალწახნაგთა ჰომ-კომპლექსების გამოთვლის ახლებური მიდგომის პრინციპები და მასთან დაკავშირებული ალგორითმები				
პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები	
2	ალგორითმები დაბალგანზომილებიან ტოპოლოგიაში: გრაფთა ინვარიანტები	Universität des Saarlandes (გერმანია)	Günter Hotz (გერმანია) ალექსანდრე გამყრელიძე	Günter Hotz ალექსანდრე გამყრელიძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
შემუშავებულია გრაფთა ახლებური ინვარიანტები, იმპლემენტირებულია მათი გამოთვლისთვის საჭირო ალგორითმები და წარმოდგენილია პრაქტიკული შედეგები				
პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები	

3	კომპლუგური და კატეგორიული მეთოდები ტოპოლოგიასა, ალგებრასა და სტეკების თეორიაში	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თეიმურაზ ფირაშვილი (დიდი ბრიტანეთი)	რევაზ ქურდიანი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) კომპუტატური მონივრების გრილეს კოპომოლოგიები დაკავშირდა ახალი I-მოდულების ანდრე-ქვილენის კოპომოლოგიებთან				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	K. Gelashvili, L. Alkhazishvili , I. Khutsishvili, N. Ananiaishvili	On the modification of heavy ball method, <i>Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute</i>	Vol. 161, pp. 83-95, 2013	თბილისი	13
ნაშრომში განიხილება მძიმე ბირთვის მეთოდის ახალი უწყვეტი მოდელი. დეტალურად, თეორიული ასპექტების, გეომეტრიული გააზრების და პროგრამული რეალიზაციის თვალსაზრისით ხდება მძიმე ბირთვის მოდიფიცირებული ალგორითმის შესწავლა. ახალი მეთოდი უშვებს დამუხრუჭების, გაჩერების, აჩქარების შესაძლებლობას. ახალი ალგორითმის პროგრამული რეალიზაცია გაცილებით მოქნილია, აქვს პარამეტრების შერჩევის საშუალებები და ტესტებზე სტაბილურად აჩვენებს გაცილებით უკეთეს შედეგებს მძიმე ბირთვის მეთოდთან შედარებით.					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	------------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

1	Alexander Gamkrelidze	Algorithms in low-dimensional topology: holonomic parametrization of knots, <i>Journal of Mathematical Sciences</i>	Vol. 195, Issue 2 pp 139 - 145	Springer, New York	6
2	Alexander Gamkrelidze	Algorithms for low-dimensional topology, <i>Journal of Mathematical Sciences</i>	Vol. 193, Issue 3, pp. 433 - 448	Springer, New York	15
3	Gia Sirbiladze, Irina Khutsishvili and Bezhan Ghvaberidze	Multistage decision-making fuzzy methodology for optimal investments based on experts' evaluations, <i>European Journal of Operational Research</i>	Vol. 232, Issue 1, pp. 169-177, 2014	Elsevier	9

ანოტაციები

1. In this work, we reintroduce the so-called AFL (Arkaden-Faden-Lage) representation of knots introduced by Kurt Reidemeister and show how it can be used to develop efficient algorithms in low-dimensional topology. In particular, we develop an algorithm to calculate the functions for the holonomic parametrization of knots introduced by Vassiliev in 1997, who proved that each knot type has a holonomic parametrization (but no method to find such a parametrization was known). Further, we show that the result of Vassiliev can be easily derived from the AFL representation of knots. This is one of the first practical results of the application of the AFL representation of knots that can open new perspectives in the field of low dimensional topology such as computation of the Kontsevich integral and some operators of quantum groups.
2. In this article, we re-introduce the so called "Arkaden-Faden-Lage" (briefly, AFL) representation of knots in three-dimensional space introduced by Kurt Reidemeister in the 1930s and show how it can be used to develop efficient algorithms to compute some important topological knot structures. In particular, we introduce an efficient algorithm to calculate the holonomic representation of knots introduced by V. Vassiliev and give the main ideas on how to use the AFL representations of knots to compute the Kontsevich integral. The methods introduced here are to our knowledge novel and can open new perspectives in the development of fast algorithms in low-dimensional topology.
3. A new methodology of making a decision on an optimal investment in several projects is proposed. The methodology is based on experts' evaluations and consists of three stages. In the first stage, Kaufmann's expertons method is used to reduce a possibly large number of applicants for credit. Using the combined expert data, the credit risk level is determined for each project. Only the projects with low risks are selected. In the second stage, the model of refined decisions is constructed using the new modification of the previously proposed possibilistic discrimination analysis method (Sirbiladze, Khutsishvili, & Dvalishvili, 2010). This stage is

based on expert knowledge and experience. The projects selected in the first stage are compared in order to identify high-quality ones among them. The possibility levels of experts' preferences are calculated and the projects are ranked. Finally, the third stage deals with the bicriteria discrete optimization problem whose solution makes it possible to arrange the most advantageous investment in several projects simultaneously. The decision on funding the selected projects is made and an optimal distribution of the allocated investment amount among them is provided.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ბ.ღვებერიძე	ბულის მრავალკრიტერიულური ოპტიმიზაციის ამოცანების ამოხსნის ერთი მეთოდის შესახებ	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის (თსუ) ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის (გმი) სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013
2	Z.Isakadze, B.Ghvaberidze	On some bicriterial problems of the discrete optimization	Second International Conference On "Modern Problems In Applied Mathematics" September 4-7, 2013, Tbilisi, Georgia
3	A. Gamkrelidze	New Invariants for the Graph isomorphism Problem	Intl. Conf. "Modern Algebra and its Applications", Batumi, 2013

მოსხენებათა ანოტაციები

- ბულის ორკრიტერიულიანი ოპტიმიზაციის ამოცანისათვის განხილულია კომპრომისების მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობა. დანიშნვის ორკრიტერიულიანი მცირე განზომილებიანი ამოცანისათვის მიღებულია კონკრეტული რიცხვითი შედეგები.
- Issues of solving some binary optimization problems are presented. It is shown that the sentence below stands true for a bicriteria assignment problem: There exist some instances, where we get $|P(Y)| = n!$. here n is a size of an instance, Y - feasible set in criterion space, $P(Y)$ - set of Pareto optimal solutions. Numerical test results are included for the low dimension assignment problem. One practical method is considered for solving bicriteria version of project selection problem.
- In this paper we introduce a novel polynomial-time algorithm to compute graph invariants based on the modified random walk idea on graphs. However not proved to be a full graph invariant by now, our method gives the right answer for the graph instances other wellknown methods could not compute (such as special Furer Gadgets and

point-line incidence graphs of projective planes of higher degrees).

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ალგორითმები დაბალგანზომილებიან ტოპოლოგიაში: კვანძების ჰოლონომური აღწერა	პროფ. ალექსანდრე გამყრელიძე	პროფ. ალექსანდრე გამყრელიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შემუშავებული და იმპლემენტირებულია ალგორითმი, რომელიც კვანძების AFL წარმოდგენიდან მისი ჰოლონომური წარმოდგენისათვის საჭირო ფუნქციის ფურიეს მწკრივს ითვლის		

კომპიუტერული ლაბორატორია

I.2. სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ლაბორატორიის უფროსი:

ჯულიეტა გაგლოშვილი

I. 3. ჯულიეტა გაგლოშვილი, მაკა ოდილაძე (უფროსი ინჟინერი) ირმა ასლანიშვილი (ინჟინერი), სილვა ტოროსიანი (უფროსი ინჟინერი), ნინო ნარიმანიძე (მასწავლებელი), თამარ ბურჭულაძე (მასწავლებელი).

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ჯულიეტა გაგლოშვილი	პროექტების შექმნისა და მართვის სისტემა MS Project - ვიდეო კურსი		15 ვიდეო გაკვეთილი
2	ირმა ასლანიშვილი	კომპიუტერული სენსორული სისტემები		1-200
3	სილვა ტოროსიანი	კომპიუტერული პროგრამა Wolfram Mathematica და მისი შესაძლებლობები	http://www.tsu.edu.ge/data/file_db/library/mathematica_torosyan.pdf	230
4	მაკა ოდილაძე	ოპერაციული სისტემის ინსტალაცია და სამომხმარებლო ელემენტები	ელექტრონული სახელმძღვანელო	340

ანოტაციები

- Ms Project - ის ვიდეო კურსი გაჯერებულია სავარჯიშოების სისტემით და დალაგებულია თემატურად სილაბუსის მიხედვით. არის როგორც თეორიული ისე პრაქტიკული ვიდეო სახელმძღვანელო.
- კომპიუტერული სენსორული სისტემები - სახელმძღვანელო განკუთვნილია სტუდენტებისათვის, შესაბამისად თემატური გეგმა შედგენილია სილაბუსის მიხედვით. სახელმძღვანელო მოიცავს როგორც თეორიულ ისე გამოყენებით საკითხებს.
- კომპიუტერული პროგრამა Wolfram Mathematica და მისი შესაძლებლობები- სახელმძღვანელოს შესწავლის შემდეგ სტუდენტი (მომხმარებელი) შეძლებს Mathematica- ის გამოყენებას სხვადასხვა სახის ამოცანების გადასაწყვეტად, შეიძენს აუცილებელ ცოდნას და პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებს Mathematica 7/8/9 სისტემის გარემოში ეფექტური პროგრამირებისათვის. კურსის დასრულების შემდეგ სტუდენტებმა მიღებული ცოდნით და პრაქტიკული უნარ-ჩვევებით შეძლებენ გამოიყენონ Mathematica 7/8/9 სისტემის გრაფიკული და ანიმაციური საშუალებები სხვა და სხვა ტიპის ამოცანების ვიზუალიზაციისათვის. სისტემა Mathematica7/8/9- ის გამოყენების არეალი განუზრვლად ფართოვდება. ამიტომ მისით სარგებლობის უნარ-ჩვევების გამომუშავება ძალზე მნიშვნელოვანია.
- ოპერაციული სისტემის ინსტალაცია და სამომხმარებლო ელემენტები - სახელმძღვანელო მოიცავს ოპერაციული სისტემის ინსტალაციის, მომართვის და ადმინისტრირების საკითხებს. არის ილუსტრირებული, დალაგებულია სილაბუსის მიხედვით და გაჯერებულია პრაქტიკული საკითხებით.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირმა ასლანიშვილი	Energy aware routing model for Wireless and Sensor networks	eRA-8, The contribution of Information Technology to Science, Economy, Society and Education, T.E.I. of Piraeus, Greek, 2013	www.era.teipir.gr	8-14
2	ირმა ასლანიშვილი	Tree RD models for two-hop relay Routing with Limited Packets Life-Time in Ad Hoc Networks.	III International scientific conference of students and young scientists "Theoretical and Applied Aspects of Cybernetics" (TAAC- 2013) Cybernetics Faculty of Taras	კიევის გლუშკოვის სახელობის კიბერნეტიკის ინსტიტუტი. 25- 29.12.2013 Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine). www.taac.org.ua	145-147
3	ირმა ასლანიშვილი	RD models for two- hop relay Routing with Limited Packets Life-Time in Ad Hoc Networks.	World Congress On Computer Applications and Information Systems 17-19 January, 2014 Hammamet, Tunisia(WCCAIS'2014) http://www.wccais.com		

4	მ. არჩუაძე, მ. ოდილაძე, მ. გეგეჭკორი, ვ. ბახტაძე, თ. ლომინაძე	“ღრუბლოვანი გამოთვლების განვითარების პერსპექტივები საგანმანათლებლო სფეროში”. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი არჩილ ელიაშვილის მართვის სისტემების ინსტიტუტის შრომათა კრებული	#17, 2013	ქ.თბილისი სტამბა “დამანა”	4
---	---	--	-----------	------------------------------	---

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ჯულიეტა გაგლოშვილი	დინამიური მათემატიკური პროგრამა GeoGebra - ს გამოყენება კალკულუსის სწავლებაში	თსუ 2013
2	ირმა ასლანიშვილი	Ad-Hos (უსადენო) ქსელებში ორ ნახტომიანი პაკეტების გადაცემის მარტივი მოდელები	თსუ 2013
3	სილვა ტოროსიანი	გრაფიკული ამოცანები შესრულებული პროგრამაში Wolfram Mathematica http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/107	თსუ 2013
4	მაკა ოდილაძე	ოპერაციული სისტემის ასლის შექმნა და აღდგენა Acronis True Image Home-ის საშუალებით	საზაფხულო სამეცნიერო აკადემია SSA-2013. 19 ივნისი 2013 თსუ XI კორპუსის 323 აუდიტორია

მომხსენებათა ანოტაციები

- GeoGebra - საშუალებას იძლევა ლაბორატორიულ მეცადინეობაზე შეიქმნას დასმული პრობლემის (ამოცანის) გადაწყვეტის დინამიური, ვიზუალურად ეფექტური მოდელი. ასევე მომხმარებელს საშუალება ეძლევა პროგრამულ გარემოში (პროგრამული გარემოს გარეშე კი) მოახდინოს შედეგის,

- როგორც გრაფიკული, ისე გამოსახულებითი (საჭიროების შემთხვევაში ელექტრონული ცხრილით) ფორმით წარმოდგენების დინამიური მოდიფიცირება, რაც ამოცანის გადაწყვეტის შედეგის ანალიზის საშუალებას იძლევა. მოხსენების ფარგლებში მაგალითის სახით წარმოდგენილი იყო მასალა კალკულუსის ორი ძირითადი ცნების, ფუნქციის წარმოებულის და ინტეგრალის გრაფიკული ინტერპრეტაციისათვის GGeoGebra- ს გამოყენებით დინამიური გრაფიკული მოდელის აგების და გამოყენების მეთოდების შესახებ.
- სტატიაში განხილულია მობილური საკომუნიკაციო ქსელები, მათ ასევე უწოდებენ ad hoc (უსადენო) ქსელებს. ბოლო დროს ამ ქსელებმა მკვლევარების ყურადღება მიიქცია, ad hoc (უსადენო) ქსელები წარმოადგენენ რთულ განაწილებულ სისტემებს, რომლებიც შედგებიან უსადენო, მობილური ან სტატისტიკური კვანძებისაგან რომელთაც გააჩნიათ თავისუფალი და დინამიური თვითორგანიზების უნარი. ჩვენს მიერ ნაჩვენებია ორ ნახტომიანი მექანიზმი, რომელიც შემდეგი სახით მოქმედებს: როდესაც არ არსებობს გზა გამგზავნის კვანძსა და მიმღებ კვანძს შორის. ეს ხორციელდება მიმღებისთვის ინფორმაციის გადასაცემად. სტატიაში შესწავლილია ორ ნახტომიანი პაკეტების გადაცემა სხვადასხვა ზომისა და ფორმის გარემოში. პარამეტრები დამოკიდებულია საკონტაქტო კვანძებზე და შეხვედრის ანუ გადაცემის დროზე. ასევე განხილულია ორ ნახტომიანი პაკეტების წრეწირზე მოძრაობის პრობლემები შეზღუდულ დროში.
 - პროგრამა Mathematica–ს აქვს მძლავრი გრაფიკული შესაძლებლობები. გრაფიკა, როგორც გამოთვლების ვიზუალიზაცია ხელს უწყობს Mathematica–ის პროგრამის ფართო გამოყენების სხვადასხვა სამეცნიერო დარგებში. Mathematica პროგრამის განახლებაზე მუდმივად მუშაობს საკმაოდ კვალიფიციური სპეციალისტების ჯგუფი. ნაშრომში განხილულია გრაფიკული ამოცანები და შესაბამისი ამოხსნები. ამოცანებში გამოყენებულია Mathematica პროგრამის როგორც სტანდარტული ფუნქციები, ასევე მომხმარებლის მიერ შექმნილი ფუნქციები. შესწავლილია გრაფიკული ამოცანები სიბრტყეზე და სივრცეში, აგრეთვე განხილულია დინამიური ობიექტები.
 - მოხსენების ფარგლებში მოსწავლეებმა ისწავლეს ოპერაციული სისტემის სარეზერვო ასლების შექმნა, ასლის აღდგენა პროგრამული პაკეტის Acronis True Image გამოყენებით. გარდა ამისა ყურადღება გამახვილდა ოპერაციული სისტემის მომართულობის სამომხმარებლო პარამეტრებზე.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ირმა ასლანიშვილი	Energy aware routing model for Wireless and Sensor networks.	ბულგარეთი სოფია. 25.11.2013 18.12.2013 bulgaria.Sofia www.foibg.com
2	ირმა ასლანიშვილი, გიორგი მოდებაძე	Tree RD models for two-hop relay Routing with Limited Packets Life-Time in Ad Hoc Networks	კიევი. კიბერნეტიკის ინსტიტუტი. 25-29.12.2013 www.taac.org
3	ირმა ასლანიშვილი	Energy aware routing model for Wireless and Sensor networks	საბერძნეთი www.era.teipir.gr
4	სილვა ტოროსიანი	Mathematica: An Introduction	29 აგვისტო, 2013 წ online
მოსხენებათა ანოტაციები			

- 1-3. In this model is introducing the wireless communication, the major sources of energy consumption in a node to study the packet delivery limited lifetime.
- Past routing protocols for wired networks or even MANETs usually select a single path between source and destination through which packets are sent. If the same design is used for sensor networks, then traffic flowing down a single path will generate an uneven energy profile among the nodes, since wireless communication is one of the major source of energy consumption in a node. In this paper we have present performance issues of sensor network applications in both the time and space domains and show how routing protocols can address them. We show how single path routing behavior is prone to short network lifetimes due to energy depletion of the nodes along the path.
2. The main finding is that the expected relay buffer size depends on the expectation and the variance of the nodes contact time. Such analysis is done for the three dimensional random walks models over a circle, expected relay buffer size depends on the expectation and the variance of the nodes contact time.
- First model - The source node transmits a packet only once (either to the relay or to the destination node). Thus, the source node does not keep a copy of the packet once it has been sent. When the source node transmits a packet to the destination node (when their locations permit such a transmission), the source node transmits packets that it has not transmitted before. The source node has always data to send to the destination node. This is a standard assumption, also made in [GMPS04, GT02, GK00], because we are interested in the maximum relay throughput of the relay node. This shows : first the relay node performs a Random walk and the source and destination are fixed, second the source, the destination, and the relay node move inside a square according to the RD model.
- Second model - The relay node is moving according to a symmetric random walk (RW) on a circle of $4R + 2w$ steps.
- Third model - Three nodes: a source a destination and a relay source, nodes are moving according a symmetrical Random Walk over a circle.
4. The course is for anyone who would like to become a proficient Mathematica user. This course is helpful for people with little Mathematica experience as well as for experienced users who would like to broaden their basic understanding of the system. Introduces the basic features needed to become an adept user of Mathematica, including programming, working with data, creating visualizations, deploying interactive computable documents, and using the Wolfram Predictive Interface.
- Wolfram Research kompaniis teqnologiebisა და saswavlo kursebis sertificirebuli instruktორი:
<http://www.wolfram.com/training/instructors/>
<http://www.wolfram.com/training/instructors/torosyan.html>

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	დინამიური მათემატიკური პროგრამის GeoGebra - ს გამოყენება კალკულუსის სწავლებაში	ჯულიეტა გაგლოშვილი	ჯულიეტა გაგლოშვილი
2	ელექტრონული ცხრილების ინტეგრაცია მათემატიკის სწავლებაში სწავლების თანამედროვე მეთოდები	ჯულიეტა გაგლოშვილი	ჯულიეტა გაგლოშვილი

3	სილაბუსის მენეჯმენტი MsProject – ის გამოყენებით სასწავლო გეგმის შედგენა, შესრულებაზე დაკვირვება და ანალიზი	ჯულიეტა გაგლოშვილი	ჯულიეტა გაგლოშვილი
<p style="text-align: center;">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. პროგრამული უზრუნველყოფა GeoGebra საშუალებას იძლევა ლაბორატორიულ მეცადინეობაზე შეიქმნას დასმული პრობლემის (ამოცანის) გადაწყვეტის დინამიური, ვიზუალურად ეფექტური მოდელი. ასევე მომხმარებელს საშუალება ეძლევა პროგრამულ გარემოში და პროგრამული გარემოს გარეთაც მოახდინოს შედეგის, როგორც გრაფიკული, ისე გამოსახულებითი (საჭიროების შემთხვევაში ელექტრონული ცხრილით) ფორმით წარმოდგენების დინამიური მოდიფიცირება, რაც ამოცანის გადაწყვეტის შედეგის ანალიზის საშუალებას იძლევა. 2. ელექტრონული ცხრილის კლასის პირველი პროგრამის შექმნა თარიღდება 1970 წლით. თავიდან ელექტრონული ცხრილები შეიქმნა როგორც ინსტრუმენტი ფინანსური გაანგარიშების და ანალიზისათვის, დღეს ამ კლასის პაკეტებმა თავისი გამოყენების ახალი ადგილი იპოვა, ტექნოლოგიების როლი სულ უფრო გაძლიერდა განათლებაში უკვე ათეული წლებია რაც გაჩნდა მოსაზრება ელექტრონული ცხრილების მათემატიკის სწავლების და სწავლის საქმეში ინტეგრაციის შესახებ. აღმოჩნდა, რომ ელექტრონული ცხრილები, როგორც აპლიკაცია არის ერთ-ერთი საუკეთესო ინსტრუმენტი მათემატიკის სხვადასხვა მიმართულების სწავლებისა და სწავლისათვის. 3. სილაბუსის მენეჯმენტის ინსტრუმენტალურ საშუალებად Ms Project - ის გამოყენება ინოვაციურია და ეფექტური. აღნიშნული პროგრამული პროდუქტი საშუალებას გვაძლევს შევქმნათ საგნის სილაბუსის სტრუქტურული კალენდარული გეგმა. შევქმნათ კავშირები სილაბუსის სასწავლო გეგმის თემებს, საკითხებს, ქვესაკითხებს შორის, განვსაზღვროთ თემისათვის საჭირო დრო. გეგმის შესრულებაზე დაკვირვების საშუალებით შესაძლებელია ვნახოთ ვარიაციები სილაბუსის გეგმასა და გეგმის ფაქტიურ რეალიზაციას შორის. მოვახდინოთ ანალიზი და თავიდან ავიცილოთ რისკები. 			

ფიზიკის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ უგულავა

არაწრფივი მოვლენების კათედრა, არაწრფივი მოვლენების ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.

სრული პროფესორი არჩილ უგულავა

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

- არჩილ უგულავა – სრული პროფესორი
- რამაზ ხომერიკი – ასოცირებული პროფესორი
- ზაზა ტოკლიკიშვილი – ასისტენტ პროფესორი
- სიმონ ჩხაიძე – ასისტენტ პროფესორი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მთლიანად ოპტიკური გამაძლიერებელი და კოდირებული ბისმოწყობილობები კომბინირებული ტალღაგამტარების ბაზაზე	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	რამაზ ხომერიკი	რამაზ ხომერიკი არჩილ უგულავა ლაშა ტყეშელაშვილი სიმონ ჩხაიძე ზაზა ტოკლიკიშვილი გიორგი მჭედლიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ჩვენ ვაჩვენებთ, რომ უარყოფითი გარდატეხის ეფექტი შეიძლება განხორციელდეს სოლიტონური ტალღებისათვის არაწრფივ პერიოდულ დიფერენციალურ განტოლებებში. აქამდე უარყოფითი გარდატეხა ძირითადად ასოცირდებოდა ნანო-სტრუქტურულ მეტალურ სისტემებთან, რომლებსაც ხშირად მეტამატერიალებად მოიხსენიებენ, ამავე დროს, აგრეთვე ნაწინასწარმეტყველებია უარყოფითი გარდატეხა არაწრფივი მეტამატერიალებისთვისაც. მაგრამ ასეთ სისტემებში დიდი ენერგეტიკული დანაკარგების გამო მათი გამოყენება ნანო-ოპტიკურ დანადგარებში დღემდე პრობლემატურია. მაშინ როცა დიფერენციალურ განტოლებებში სხივის გავრცელება თითქმის არანაირ დანაკარგებთან არაა დაკავშირებული და ამიტომ ამ პროექტში ჩვენ მოძღვრულ სისტემაზე ვირჩევთ სოლიტონის გავრცელებას ტალღაგამტარ

მესერებში. ჩვენ ვაჩვენებთ, რომ სწორად არჩეული გამბნევი არე, რომელიც სინათლის ველის ფარდობითი ფაზით წანაცვლებას იწვევს მეზობელ ტალღამტარებში, შედეგად გვაძლევს სივრცული სოლიტონის უარყოფით გარდატეხას არაწრფივ ოპტიკურ მესერში. მოცემულ სცენარში შესაძლებელია საწყისი იმპულსის მთლიანად აღდგენა, ამიტომ ეს მიდგომა შეიძლება გამოყენებულ იქნას სიგნალის კოდირებისთვის.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	А. Угулава, М. Верулашвили З. Ростомашвили С. Чхаидзе	Исследование магнитных характеристик жидких супер- парамагнетиков GESJ Georgian Electronic Scientific Journals	GESJ: Physics 2013 No.2(9)		7
2	А. Угулава, С. Чхаидзе, К. Хуцишвили, Г. Мчедlishვილი	Теоретическое исследование термодинами- ческих свойств суперпарамаг- нитного “иде- ального газа” GESJ Georgian Electronic Scientific Journals	GESJ: Physics 2013 No.2(9)		7

ანოტაციები

1. *Теоретически исследованы магнитные характеристики суспензий, содержащие макроскопическое количество магнитных наночастиц. Вычислены поляризация намагниченности и магнитостатическая восприимчивость жидких суперпарамагнетиков. Построены полевые зависимости этих величин для водной суспензии магнетита Fe_3O_4 при комнатной температуре. Показано, что кривая поляризации намагниченности незначительно отличается от*

бриллюэновской и сильно отличается от ланжевеновской кривых. В работе анализируются причины этого различия. Из сравнения полученных нами результатов с существующими экспериментальными данными установлено, что при исследовании магнитных характеристик учет энергии анизотропии приводит к бриллюэновской форме кривой намагничивания.

2. Исследуется суперпарамагнитный "идеальный газ" – макроскопическая совокупность не-взаимодействующих магнитных наночастиц, обладающих, как правило, энергией магнитной анизотропии $U_A(\theta) = A \sin^2 \theta$, где A константа анизотропии, θ - угол между осью анизотропии и осью z . Наличие энергии анизотропии придает суперпарамагнитной системе особые термодинамические свойства, исследованию которых и посвящается данная работа. Показано, что при низких температурах молярная теплоемкость $C_\mu \approx R$, где R - универсальная газовая постоянная. С повышением температуры происходит ее резкое нарастание, а при бо́льших температурах – спад до нуля. Такое поведение объясняется тем, что совокупность магнитных наночастиц, заполняющие потенциальные ямы энергии анизотропии с минимумами при $\theta = 0$ и $\theta = \pi$, обладает определенным ориентационным порядком. Разрушение этого порядка и его превращение в хаос температурными флуктуациями, вызывает резкое увеличение энтропии и, вслед за этим, увеличение теплоемкости.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	A.Ugulava, S.Chkhaidze, G.Mchedlishvili, M.Verulashvili	Determination of the magnetic aniso- tropy constant of a gas of superparamag- neticnanoparticles using thermody- namic method International Journal of Modern Physics B	გაგზავნილია 2013 წლის დეკემბერში		10

ანოტაციები

Magnetic anisotropy plays an important role in the process of magnetization of a superparamagnetic gas. At low temperatures, the anisotropy energy can significantly affect its thermal

capacity. At sufficiently low temperatures, when anisotropy energy of the uniaxial magnetic nanoparticles exceeds the energy of thermal fluctuations, the anisotropy energy can be expressed as a sum of the energies of two thermodynamic subsystems (the two potential wells). One of these subsystems is composed of magnetic nanoparticles oriented predominantly along the axis of anisotropy, and the other - the particles of opposite orientations. There is an analogy between the considered anisotropy energy and quantum two-level system. Therefore, the temperature dependence of the magnetic part of the specific heat (similar to Schottky anomaly) will have a sharp peak. At low temperatures, on the curve of the temperature dependence of the specific heat, besides a usual T^3 background, wavy curve with a pronounced maximum is monitored. The relation between the maximum heat capacity with a constant of magnetic anisotropy is derived. By using this relation and measuring the maximum heat capacity at a given temperature the numerical value of the magnetic anisotropy constant can be obtained.

2	Ramaz Khomeriki, Jérôme Leon	“All-optical amplification in metallic subwavelength linear waveguides”, Phys. Rev. A	87, 053806.	USA	4
3	L. Chotorlishvili, R. Khomeriki, A. Sukhov, S. Ruffo, J. Berakdar	“Dynamics of Localized Modes in a Composite Multiferroic Chain”, Phys. Rev. Lett.	111, 117202	USA	4
4	G. Miloshevich, Th. Dauxois, R. Khomeriki, S. Ruffo	“Dipolar needles in the microcanonical ensemble: Evidence of spontaneous magnetization and ergodicity breaking”, Europhys. Lett	104, 17011	EU	6

ანოტაციები

The proposed all-optical amplification scenario is based on the properties of light propagation in two coupled subwavelength metallic slab waveguides where, for a particular choice of waveguide parameters, two eigenmodes coexist: propagating (symmetric) and nonpropagating (antisymmetric). For such a setup incident beams realize boundary conditions for forming a stationary state as a superposition of the mentioned eigenmodes. It is shown both analytically and numerically that the amplification rate in this completely linear mechanism diverges for small signal values.

In a coupled ferroelectric-ferromagnetic system, i.e., a composite multiferroic, the propagation of magnetic or ferroelectric excitations across the whole structure is a key issue for applications. Of special interest is the dynamics of localized magnetic or ferroelectric modes (LM) across the ferroelectric-ferromagnetic interface, particularly when the LM's carrier frequency is in the band of

the ferroelectric and in the band gap of the ferromagnet. For a proper choice of the system's parameters, we find that there is a threshold amplitude above which the interface becomes transparent and an in-band ferroelectric LM penetrates the ferromagnetic array. Below that threshold, the LM is fully reflected. Slightly below this transmission threshold, the addition of noise may lead to energy transmission, provided that the noise level is neither too low nor too high, an effect that resembles stochastic resonance. These findings represent an important step towards the application of ferroelectric and/or ferromagnetic LM-based logic.

We have studied needle-shaped three-dimensional classical spin systems with purely dipolar interactions in the microcanonical ensemble, using both numerical simulations and analytical approximations. We have observed spontaneous magnetization for different finite cubic lattices. The transition from the paramagnetic to the ferromagnetic phase is shown to be of first order. For two lattice types we have observed magnetization flips in the phase transition region. In some cases, gaps in the accessible values of magnetization appear, a signature of the ergodicity breaking found for systems with long-range interactions. We analytically explain these effects by performing a nontrivial mapping of the model Hamiltonian onto a one-dimensional Ising model with competing antiferromagnetic nearest-neighbor and ferromagnetic mean-field interactions. These results hint at performing experiments on isolated dipolar needles in order to verify some of the exotic properties of systems with long-range interactions in the microcanonical ensemble.

5	L. Chotorlishvili, Z. Toklikishvili, A. Sukhov, P. P. Horley, V. K. Dugaev, V. R. Vieira, S. Trimper, and J. Berakdar	Thermally activated in-plane magnetization rotation induced by spin torque, JOURNAL OF APPLIED PHYSICS	114, 123906 (2013)	American Institute of Physics (United States)	9
6	L. Chotorlishvili, Z. Toklikishvili V. K. Dugaev, J. Barna's, S. Trimper, and J. Berakdar	Fokker-Planck approach to the theory of the magnon-driven spin Seebeck effect , PHYSICAL REVIEW B	88, 144429 (2013)	American Physical Society (United States)	6

1. We study the role of thermal fluctuations on the spin dynamics of a thin permalloy film with a focus on the behavior of spin torque and find that the thermally assisted spin torque results in new aspects of the magnetization dynamics. In particular, we uncover the formation of a finite, spin torque-induced, in-plane magnetization component. The orientation of the in-plane magnetization vector depends on the temperature and the spin-torque coupling. We investigate and illustrate that the variation of the temperature leads to a thermally induced rotation of the in-plane magnetization.

2. Following the theoretical approach by J. Xiao *et al.* [[Phys. Rev. B 81, 214418 \(2010\)](#)] to the spin Seebeck effect, we calculate the mean value of the total spin current flowing through a normal metal/ferromagnet interface. The spin current emitted from the ferromagnet to the normal metal is evaluated in the framework of the Fokker-Planck approach for the stochastic Landau-Lifshitz-Gilbert equation. We show that the total spin current depends not only on the temperature difference between the electron and the magnon baths, but also on the external magnetic field and magnetic anisotropy. Apart from this, the spin current is shown to saturate with increasing

magnon temperature, and the saturation temperature increases with increasing magnetic field and/or magnetic anisotropy.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რამაზ ხომერიკი	Solitons in composite multiferroic chains	II PORTO MEETING ON THEORY AND EXPERIMENT IN NONLINEAR PHYSICS”, Porto (Portugal), June 22-24

მომხსენებათა ანოტაციები

In a coupled ferroelectric-ferromagnetic system, i.e., a composite multiferroic, the propagation of magnetic or ferroelectric excitations across the whole structure is a key issue for applications. Of special interest is the dynamics of localized magnetic or ferroelectric modes (LM) across the ferroelectricferromagnetic interface, particularly when the LM's carrier frequency is in the band of the ferroelectric and in the band gap of the ferromagnet. For a proper choice of the system's parameters, we find that there is a threshold amplitude above which the interface becomes transparent and an in-band ferroelectric LM penetrates the ferromagnetic array. Below that threshold, the LM is fully reflected. Slightly below this transmission threshold, the addition of noise may lead to energy transmission, provided that the noise level is neither too low nor too high, an effect that resembles stochastic resonance. These findings represent an important step towards the application of ferroelectric and/or ferromagnetic LM-based logic.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	სუპერპარამაგნიტური გაზის მაგნიტური ნანონაწილაკების ანიზოტროპიის კონსტანტის განსაზღვრა თერმოდინამიკური მეთოდებით	ა. უგულავა	1. ა. უგულავა 2. ს. ჩხაიძე 3. გ.მჭედლიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			

<p>სუპერპარამაგნიტური გაზის დამაგნიტების პროცესში მაგნიტური ანიზოტროპია თამაშობს მნიშვნელოვან როლს. დაბალ ტემპერატურებზე ანიზოტროპიის ენერგია მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს აგრეთვე სუპერპარამაგნიტიკის სითბოტევადობაზე. საკმარისად დაბალ ტემპერატურებზე, როცა ანიზოტროპიის ენერგია აჭარბებს სითბური ფლუქტუაციების ენერგიას, ანიზოტროპიის ენერგია შეიძლება წარმოვიდგინოთ ორი თერმოდინამიკური ქვესისტემის (ორი პოტენციური ორმოს) ენერგიის ჯამი. ამ ქვესისტემათაგან ერთი შეიცავს მაგნიტური ანიზოტროპიის ღერძის გასწვრივ მიმართულ მაგნიტურ ნანონაწილაკებს, ხოლო მეორე - საწინააღმდეგოთ მიმართულებს. წარვიშვება ანალოგია ანიზოტროპიის ენერგიასა და კვანტურ ორდონიან სისტემას შორის. ამიტომ, სითბოტევადობის (შოტკის ანომალიის მსგავსი) ტემპერატურული დამოკიდებულების მრუდს დაბალ ტემპერატურებზე აღმოაჩნდება პიკი (მაქსიმუმი). ჩვენ მივიღეთ თეორიული ფორმულა, რომელიც აკავშირებს სითბოტევადობის მაქსიმუმს მაგნიტური ანიზოტროპიის კონსტანტასთან. ამ ფორმულის არსებობა შესაძლებელს ხდის სითბოტევადობის გაზომვის საშუალებით მივიღოთ ანიზოტროპიის კონსტანტის რიცხვითი მნიშვნელობა.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	სოლიტონური ტრანსპორტი მაგნიტურ ნანონაწილაკოვან სისტემებში	რამაზ ხომერიკი	რამაზ ხომერიკი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>მაგნიტური ნანონაწილაკების სისტემების კვლევა დღევანდელი კონდენსირებული გარემოს ფიზიკის ერთ-ერთი ცენტრალური საკითხია, იმდენად, რამდენადაც ტექნოლოგიების განვითარება ითხოვს სულ უფროდაუფრო მცირე მაგნიტური უჯრედების გამოყენებას. ამიტომაც დიდია დაინტერესება ახალი მატერიალებითა და მოწყობილობებით, როგორებიცაა ძლიერი მაგნიტები უმაღლესი კლასის ელექტრონიკისთვის, ლოგიკური საკეტები, თერმოგამძლე მაგნიტური მეხსიერებები და რბილი მაგნიტური ნივთიერებები მაგნიტური სენსორებისთვის. მაგრამ ასეთი ნივთიერებების მთელი გამოყენებითი პოტენციალის გამოსავლენად აუცილებელია თეორიული კვლევების ჩატარება მაგნიტური აღზნებების იმპულსების გავრცელების თავისებურებების დასადგენად ნანონაწილაკოვან სისტემებში. წლებადღე შრომაში, რომელიც დაფინანსებული იყო საქართველოსა და საფრანგეთის ერთობლივი გრანტით, ჩვენგან ვიხილეთ ლოკალიზებული მოდების გავრცელება მულტიფეროიკულ გადაბმებში. ჩვენს კიდევ ერთ ახალ შრომაში გამოკვლეულ იქნა შორსქმედი დიპოლური ძალებით განპირობებული მოწესრიგებული მდგომარეობები წაგრძელებული ფორმის კლასიკურ სპინურ სისტემებში. წინამდებარე პროექტის ფარგლებში ჩვენ ვგეგმავთ გავაერთიანოთ ამ სტატიებით მიღებული გამოცდილება და განვიხილოთ სოლიტონების გავრცელება სისტემებში, რომლებიც შორსქმედებით ხასიათდება, კერძოდ, არაპარმონიული ოსცილატორებისა და მაგნიტურ ნანონაწილაკოვან ჯაჭვებში.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	სითბური ფლუქტუაციებისა და სპინური მახრუნებელი მომენტის გავლენა მაგნიტური დომენის მოძრაობაზე კვაზი-ერთ-	ზაზა ტოკლიკიშვილი	ზაზა ტოკლიკიშვილი

	განზომილებიან ფერომაგნეტიკში		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>შესწავლილია სითბური ფლუქტუაციებისა და სპინური მახრუნებელი მომენტის გავლენა თხელი ფერომაგნეტიკური ფირების დამაგნიტების დინამიკაზე. მიღებულია ფოკერ-პლანკის განტოლება რომლის საშუალებითაც შეიძლება აღიწეროს დამაგნიტების დინამიკა სითბური ფლუქტუაციებისა და სპინური მახრუნებელი მომენტის გათვალისწინებით. შემოთავაზების თეორიის გამოყენებით მიღებულია ფოკერ-პლანკის განტოლების სტაციონალური ამონახსნი. ამ ამონახსნის საშუალებით, აგრეთვე რიცხვითი მეთოდებით შესწავლილია დამაგნიტების ვექტორის დინამიკა. ანალიზურად მიღებულია სითბოტევადობის ცვლილების ფორმულა რომელსაც იწვევს სპინური მახრუნებელი მომენტების წევრები. მიღებულია რომ სიბრტყეში დამაგნიტების ვექტორის ორიენტაცია დამოკიდებულია სპინური მახრუნებელი მომენტის მუდმივების თანაფარდობაზე, აგრეთვე ტემპერატურის და გარე ველის შეფარდებაზე. ნაჩვენებია რომ ტემპერატურის ცვლილება იწვევს სიბრტყეში დამაგნიტების ვექტორის მობრუნებას.</p>		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	სპინური ზეებეკის ეფექტის შესწავლა ფოკერ-პლანკის განტოლების გამოყენებით	ზაზა ტოკლიკიშვილი	ზაზა ტოკლიკიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>შესწავლილია სპინური ზეებეკის ეფექტი ფოკერ-პლანკის განტოლების ამონახსნის საშუალებით. ფოკერ-პლანკის განტოლება აღწერს დამაგნიტების ვექტორის დინამიკას ფერომაგნეტიკური მეტალის ფენაში მაგნიტური ველის სითბური ფლუქტუაციების გათვალისწინებით. მიღებულია ფოკერ-პლანკის განტოლების სტაციონალური ამონახსნი, როდესაც გვაქვს გარე მაგნიტური ველი და ანიზოტროპიის ველი. მიღებული ამონახსნის საშუალებით დათვლილია სრული სპინური დენის საშუალო მნიშვნელობა, რომელიც გვაქვს ნორმალური მეტალის და ფერომაგნეტიკის კონტაქტისას. ნაჩვენებია რომ სრული სპინური დენი დამოკიდებულია არა მარტო ელექტრონებისა და მაგნონების სითბური რეზერვუარების ტემპერატურათა სხვაობაზე, არამედ გარე მაგნიტურ ველზე და მაგნიტური ანიზოტროპიის ველზე. გარდა ამისა ნაჩვენებია რომ სპინური დენი გადის გაჯერებაზე მაგნონების ტემპერატურის გაზრდით და გაჯერების ტემპერატურა იზრდება გარე მაგნიტური ველისა და ანიზოტროპიის ველის გაზრდით.</p>		

I.1. სამეცნიერო ერთეული

ფიზიკის დეპარტამენტი, ელემენტარული ნაწილაკები და კვანტური ველების კათედრა

I.2.სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

პროფ. მერაბ ელიაშვილი

I.3.სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- ა) მერაბ ელიაშვილი – სრული პროფესორი
- ბ) მერაბ გოგბერაშვილი – ასოცირებული პროფესორი
- გ) გიორგი ციციშვილი – ასისტენტ პროფესორი
- ბ) თეიმურაზ ნადარეიშვილი – ასისტენტ პროფესორი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	”კვანტური ქრომოდინამიკა მაღალ და დაბალ ენერგიებზე”.ფუნდამენტალური კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი № 11/24	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ანზორ ხელაშვილი	ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ზაქარია მერებაშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:

1. ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედიანგერის განტოლებაში ცენტრზე არ “დაცემის” არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულ

ინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განივკვეთი დამოკიდებულია თვითშეუღლების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა

2. შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნაჩვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.

3. სინგულარული პოტენციალებისათვის განზოგადებულია ჰიპერვირიალური და ფეინმან – ჰელმანის თეორემები. განხილულია უზოგადესი სახის მეორე რიგის დიფერენციალური განტოლება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურად საინტერესო ყველა შემთხვევას და როგორც მაგალითი სინგულარული პოტენციალებისათვის შრედინგერის და ორნაწილაკოვანი კლეინ-გორდონის განტოლებისათვის მიღებულია ახალი თანაფარდობანი. გაანალიზებულია მათი განსხვავებები რეგულარული პოტენციალების შემთხვევისაგან.

4. დავითვლილია დიფერენციალური კვთები მიმე კვარკების წყვილების და ასოცირებული მსუბუქი ნაკადის ფოტოდაბადებისათვის პოლარიზებულ და არაპოლარიზებულ შემთხვევაში. ჩვენი დათვლის მეთოდი წარმოადგენს ისეთი ანალიტიკური და რიცხობრივი ალგორითმების ერთობლიობას, რომელიც საშუალებას იძლევა სხვადასხვა ზღვრული ყოფაქცევის გათვალისწინებისა სრული და დიფერენციალური კვთებისათვის, შესაბამისი კინემატიკური შეზღუდვების მოდებისა და ექსპერიმენტებზე დაკვირვებადი სხვადასხვა სიდიდეების რიცხობრივი მნიშვნელობების მიღებისა. ამ შრომის შედეგები მნიშვნელოვანია ე.წ. “კომპასის” კოლაბორაციის მუშაობისათვის და შესაძლოა ასევე ახლო მომავალში დიდი ჰადრონულ-ელექტრონული კოლაიდერის ექსპერიმენტისათვის ცერნოში.

5. ნუკლონების სკირმულ მოდელში განხილულია კვარკული თავისუფლების ხარისხები და ჩატარებულია ინკლუზიური პროცესების მიხედვით ნუკლონის სპინისთვის ექსპერიმენტულად მიღებული ჯამთა წესის ანალიზი სკირმის წარმოდგენებით. მიღებულია, რომ კირალურად სიმეტრიულ სკირმის მოდელში გვაქვს თანხმობა ჯამთა წესთან.

6. ჩატარდა ერთ-მარყუიანი ამპლიტუდების გამოთვლები, რომლებიც შეესაბამებიან მომდევნოს-მომდევნო რიგის კვარკ-პარტონული მოდელს ჰადრონულ დაჯახებებში მიმე კვარკების დაბადებისას. ეს ამოცანა ხორციელდება ზემოთ აღნიშნული ამპლიტუდების გადამრავლებით შესაბამის ბორნის ამპლიტუდებზე მსუბუქი პარტონის გამოსხივებით. ჩვენ ჩავერეთ ოთხწერტილოვანი off-shell ფეინმანის დიაგრამებისათვის სკალარული ინტეგრალები და ანალიზურად ამოვხსენით ისინი $d=4-2\epsilon$ განზომილებაში, რასაც შემდგომში მოჰყვება შესაბამისი მატრიცული ელემენტების დადგენა. შეიქმნა შესაბამისი კომპიუტერული პროგრამული პაკეტი. ზემოდ აღნიშნული ამპლიტუდების მეშვეობით შესაძლებელია ასევე აღიწეროს შესაბამისი მომდევნოს-მომდევნო რიგის კვთები მიმე კვარკების ფოტოდაბადებისათვის და ფოტონ-ფოტონურ რეაქციებში.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	თუთიის ოქსიდის კვანტური სტრუქტურები თანამედროვე ელექტრონიკაში-თხელი ფენებიდან ანოსადენებამდე MTCU/37/6-265/11	უკრაინის მტცუ და შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თამარ ჭელიძე	თამაზ კერესელიძე, თეიმურაზ ნადარეიშვილი, გიორგი ხაზარაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:</p> <p>1. შესწავლილია დამუტული ნაწილაკის (ელექტრონის ან ხერეღის) ელექტრონული სტრუქტურა ძლიერად წაგრძელებულ ელიპსოიდალური ფორმის ნანოღეროში. მიღებულია ასიმპტოტურად ზუსტი გამოსახულებები ენეგისათვის და ტალღური ფუნქციებისათვის.</p> <p>2. შეწავლილია თუ რა გავლენას ახდენს კულონური მინარევი თუთიის ოქსიდის ნახევარგამტარულ ნანომავთულებში. მიღებულია ანალიზური გამოსახულებები ელექტრონის ენერგისათვის და ტალღური ფუნქციისათვის, როდესაც ის "დატყვევებულია" ნანომავთულში.</p>				
3	გრაფიტაციის მოდიფიცირებული თეორიების კოსმოლოგიური და ასტროფიზიკური შედეგები	შ. რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ზურაბ ბერეჟიანი	ზურაბ ბერეჟიანი, არჩილ კობახიძე, მერაბ გოგბერაშვილი
დასრულდა პროექტის პირველი წელი. შესწავლილ იქნა მატერიალური ველების მემბრანაზე ლოკალიზაციის მექანიზმი ხუთგანზომილებიანი მემბრანული მოდელის ფარგლებში.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

- ბ) სახელმძღვანელოები
გ) კრებულები
დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი	”გაფანტვა დირაკის დელტა პოტენციალზე და 3-ნაწილაკოვანი ამოცანის რედუქციის შესწავლა” იბეჭდება საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალ ”მოამბეში”	ტ7, № 3 (2013)	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა	6
2	თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი	”თვითშეუღლების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში” მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის ”ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში” შრომათა კრებული	გვ. 31- 44(2013)	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, დუბნის გაერთიანებული ბირთვულ კვლევათა ინსტიტუტის და ბირთვულ კვლევათა ევროპული ორგანიზაციის (ცერნი,ჟენევა) ერთობლივი გამოცემა	14
3	ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი	”ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი	გვ. 50- 58(2013)	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, დუბნის გაერთიანებული ბირთვულ კვლევათა ინსტიტუტის და ბირთვულ კვლევათა ევროპული ორგანიზაციის	9

		<p>რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში”</p> <p>მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის ”ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში” შრომათა კრებული</p>		(ცერნიკუნევა) ერთობლივი გამოცემა	
4	თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი	<p>”ჰიპერვირიალური და ფეინმან-ჰელმანის თეორემების განზოგადება” იბეჭდება</p> <p>Georgian Scientific Electronic Journal:Physics .</p> <p>იხ. http://gesj.internet-academy.org.ge/en/news_en.php?b_sec=phys</p>		საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის და საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის ქართული უნივერსიტეტის ერთობლივი გამოცემა	11
ანოტაციები					
<p>1. ანოტაცია სტატიის: ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი ”გაფანტვა დირაკისდელტა პოტენციალზე დაჰ-ნაწილაკოვანი ამოცანის რედუქციის შესწავლა”</p> <p>ალტ-გრასპერგერის-სანდჰას-ხელაშვილის განტოლებებში ჩატარებულია კუთხური ანალიზი იაკობისა და ვიკის სპირალურობის ფორმალიზმის გამოყენებით. მიღებულ განტოლებებში ორნაწილაკოვანუ გაფანტვის ამპლიტუდებად ჩასმულია დირაკის დელტა-ფუნქციის სახის წყვილური პოტენციალების ამოხსნები, რომლებიც განცალკევდება საწყისი და საბოლოო იმპულსებით. ნაჩვენებია, თუ როგორ დაიყვანება ამოცანა ერთგანზომილებიან განტოლებათა სისტემაზე.</p> <p>2. ანოტაცია სტატიის: თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი ”თვითშეუღლების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში”</p> <p>ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ “დაცემის” არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ევექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის</p>					

განიგვეთი დამოკიდებულია

თვითშეუღლების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნახვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა

3. ანოტაცია სტატიის: ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი”. ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში”

შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნახვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.

4. ანოტაცია სტატიის: თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი ”ჰიპერვირიალური და ფეინმან-ჰელმანის თეორემების განზოგადება”

სინგულარული პოტენციალებისათვის განზოგადებულია ჰიპერვირიალური და ფეინმან – ჰელმანის თეორემები. განხილულია უზოგადესი სახის მეორე რიგის დიფერენციალური განტოლება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურად საინტერესო ყველა შემთხვევას და როგორც მაგალითი სინგულარული პოტენციალებისათვის შრედინგერის და ორნაწილაკოვანი კლეინ-გორდონის განტოლებისათვის მიღებულია ახალი თანაფარდობანი. გაანალიზებულია მათი განსხვავებები რეგულარული პოტენციალების შემთხვევისაგან.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Y. Hama, G. Tsitsishvili, and	“Spin supercurrent in the canted	B87, 104516		4 pp

	Z.F. Ezawa	antiferromagnetic phase”, Phys. Rev.			
2	Y. Hama, Y. Hidaka, G. Tsitsishvili, and Z.F. Ezawa	“Goldstone modes in bilayer quantum Hall systems at $\nu=2$ ”, Journal of Physics: Conference Series	456, 012012		5 pp
3	Y. Hama, G. Tsitsishvili, and Z.F. Ezawa	“Nambu-Goldstone modes and the Josephson supercurrent in the bilayer quantum Hall system”, Prog. Theor. Exp. Phys	2013		33 pp
<p>სტატიებში შესწავლილია ჰოლის ორშრიანი კვანტური სისტემები. 1) შესწავლილია სპინური დენები ანტიფერომაგნიტურ ფაზაში; 2) გამოკვლეულია გოლდსტონის მოდები $\nu=2$ შემთხვევაში; 3) შესწავლილია ნამბუ-გოლდსტონის მოდები და ჯოზეფსონის დენები ჰოლის ორშრიან სისტემებში $\nu=2$ და $\nu=1$ შევსებებისათვის.</p>					
4	M. Gogberashvili, O. Sakhelashvili, G. Tukhashvili	Mod. Phys. Lett. A	28	World Scientific	12
5	M. Gogberashvili, A. Herrera-Aguilar, D.Malagon-Morejon, RR. Mora-Luna, U. Nucamendi,	Phys. Rev D87	084059	APC	8
6	M. Gogberashvili, A. Herrera-Aguilar, D.Malagon-Morejon, RR. Mora-Luna	Phys. Lett. B	725	Elsevier	4
<p>სტატიები ეხება 5-განზომილებიან მემბრანულ მოდელს მდგარი გრავიტაციული ტალღებით.</p> <p>პირველ სტატიაში სხვადასხვა ტიპის ველების განტოლებების რიცხვითი ამოხსნების მეშვეობით ნაჩვენებია ამ ველების გრავიტაციული ლოკალიზაცია მემბრანაზე.</p> <p>მეორე სტატიაში შესწავლილია ამ მოდელის კოსმოლოგიური ამოხსნები. ნაჩვენებია, თუ როგორ ხდება მემბრანის იზოტროპიზაცია აქტარებული გაფართოებისას.</p> <p>მესამე სტატიაში ნაჩვენებია, თუ როგორ იწვევს ინფლაცია დამატებითი</p>					

განზომილებების რედუქციას.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თეიმურაზ ნადარეიშვილი	”შრედინგერის განტოლების სტატუსი”	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველ საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენციაზე ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში 22-26 იანვარი 2013 წელი. იხილეთ: http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/18
2	თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი	”თვითშეუღლებების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში”	მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის ”ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში”. 14-18 ოქტომბერი, თბილისი
3	ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი	”ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში”	მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის ”ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში”. 14-18 ოქტომბერი, თბილისი

მოსხენებათა ანოტაციები

1. ანოტაცია მოსხენების: თეიმურაზ ნადარეიშვილი. ”შრედინგერის განტოლების სტატუსი”

დადგენილ იქნა, რომ კვანტური მექანიკის მთელი ისტორიის მანძილზე შეუმჩნეველი დარჩათ ზედმეტი დელტა-ფუნქციის სახის წევრი შრედინგერის რადიალურ განტოლებაში. ჩვენ შევისწავლეთ ეს პრობლემა დეტალურად და ვაჩვენეთ, რომ ტრადიციული რადიალური

შრედინგერის განტოლება გვაქვს მაშინ და მხოლოდ მაშინ, თუ განტოლება თავსებადია შრედინგერის სრულ განტოლებასთან. ეს კი ხდება მაშინ თუ გარკვეული სასაზღვრო პირობა დაედება რადიალურ ტალღურ ფუნქციას სათავეში.

2. ანოტაცია მოხსენების: თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი "თვითშეუღლების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში"

ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებსათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ "დაცემის" არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განივკვეთი დამოკიდებულია

თვითშეუღლების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა

3. ანოტაცია მოხსენების: ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი

"ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში"

შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნაჩვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.

4	გიორგი ციციშვილი	“ბლოხის მდგომარეობათა სტრუქტურა ფიჭურ მესერზე”	<p>თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში,</p> <p>22-26 იანვარი 2013 წელი.</p> <p>http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/18</p>
---	------------------	--	---

განხილულია ფიჭურ მესერზე აგებული მჭიდრო ბმის მოდელი ერთგვაროვანი მაგნიტური ველის პირობებში. ნაჩვენებია, რომ ძირითად განტოლებას გააჩნია პოლინომური ამოხსნები

და შესწავლილია ასეთ ამოსხნათა თვისებები, როგორც ანალიზური, ასევე რიცხვითი მეთოდების გამოყენებით.			
5	მერაბ ელიაშვილი	“კვანტური ჯგუფი ფიჭურ მესერზე”	საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების IV კონფერენცია, ბათუმი, 11-15 სექტემბერი 2013.
მიმოხილულია კვანტური ჯგუფის წარმოქმნის საკითხები ფიჭურ მესერზე. განხილულია შესაბამისი კონფორმული სიმეტრია და ამ სიმეტრიის გეომეტრიული შინაარსი.			
6	მერაბ გოგბერაშვილი	5D Standing waves braneworld	Physics in the LHC Era, 13-19 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
მოსხენებაში მიმოხილულ იქნა 5-განზომილებიანი მემბრანული მოდელი მდგარი გრავიტაციული ტალღებით.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ციციშვილი	“Noncommutative topological solitons in quantum Hall systems”	Institute of Theoretical and Applied Physics, Marmaris, Turkey, July 2013.
მიმოხილულია ჰოლის მთელმნიშვნელოვანი კვანტური სისტემები და იქ არსებულ ელემენტარულ აგზნებათა არაკომუტაციური კინემატიკა, არაკომუტაციური ტოპოლოგიური მახასიათებლები და სხვა. მიმოხილულია არაკომუტაციური დინამიკის ზოგადი საკითხები. კერძო მაგალითებად განხილულია ჰოლის კვანტური სისტემებში სკირმიონული აგზნებები.			
2	მერაბ გოგბერაშვილი	Thermodynamic gravity	Quantum aspects of Black Holes, 24-26 სექტემბერი 2013, ერევანი
მოსხენებულ იქნა გრავიტაციის თერმოდინამიკული ინტერპრეტაციის ძირითადი ასპექტები.			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	თვითმუელლების გაფართოების პროცედურის კვლევა არარელატივისტურ	ანზორ ხელაშვილი	ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ

	და რელატივისტურ განტოლებებში		ნადარეი შვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ალტ-გრასბერგერის-სანდჰას-ხელაშვილის განტოლებებში ჩატარებულია კუთხური ანალიზი იაკობისა და ვიკის სპირალურობის ფორმალიზმის გამოყენებით. მიღებულ განტოლებებში ორნაწილაკოვანი გაფანტვის ამპლიტუდებად ჩასმულია დირაკის დელტა-ფუნქციის სახის წყვილური პოტენციალების ამოხსნები, რომლებიც განცალკევებულია საწყისი და საბოლოო იმპულსებით. ნაჩვენებია, თუ როგორ დაიყვანება ამოცანა ერთგანზომილებიან განტოლებათა სისტემაზე. 2. ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ “დაცემის” არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულნივრვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განივკვეთი დამოკიდებულიათვითშეუღლებების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერვორდის ფორმულა 3. შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნაჩვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები. 4. სინგულარული პოტენციალებისათვის განზოგადებულია ჰიპერვირიალური და ფეინმან –ჰელმანის თეორემები. განხილულია უზოგადესი სახის მეორე რიგის დიფერენციალური განტოლება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურად საინტერესო ყველა შემთხვევას და როგორც მაგალითი სინგულარული პოტენციალებისათვის შრედინგერის და ორნაწილაკოვანი კლეინ-გორდონის განტოლებისათვის მიღებულია ახალი თანაფარდობანი. გაანალიზებულია მათი განსხვავებები რეგულარული პოტენციალების შემთხვევისაგან. 		
2	კიდურა მდგომარეობების კვლევა მჭიდრო ბმის მოდელში	მერაბ ელიაშვილი	მერაბ ელიაშვილი, გიორგი ციციშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

	განვითარებულია მესერული მოდელების კიდურა მდგომარეობების კვლევის მეთოდი ჩებიშევის პოლინომების გამოყენებით. აღნიშნული მეთოდის მეშვეობით შესწავლილია სამკუთხა და კვადრატულ მესერებზე აგებული მჭიდრო ბმის ანიზოტროპული მოდელები. დადგენილია, რომ კიდურა მდგომარეობების წარმოიქმნება მესერის კიდის მხოლოდ ხერხისებრი ფორმის შემთხვევებში. განხილული სისტემებისათვის მიღებულია სხვადასხვა მახასიათებლები: პარამეტრების კრიტიკული მნიშვნელობები და სხვა.		
3	ზეგამტარული დენებისა და გოლდსტოუნის მოდელების კვლევა პოლის ორშრიან სისტემებში	Zyun F. Ezawa	გიორგი ციციშვილი, Zyun F. Ezawa, Yusuke Hama, Y. Hidaka,
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ჩამოყალიბებულია ეფექტური ჰამილტონიანის აგების სისტემატური მეთოდი პოლის ორშრიანი სისტემის სხვადასხვა (ფერომაგნიტური, სინგლეტური და ანტიფერომაგნიტური) ფაზებისათვის. ამ მეთოდის გამოყენებით გამოთვლილია აღნიშნულ სისტემებში გოლდსტოუნის მოდელების დისპერსიული თანაფარდობები და კოჰერენტობის სივრცეები. ნაჩვენებია, რომ შრეთაშორისი ტუნელირების ნულოვან ზღვარში ყალიბდება ერთი უმასო აგზნება რაც იწვევს ჯოზეფსონის ტიპის ზეგამტარული დენის ფორმირებას.		

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება
ფიზიკის დეპარტამენტი, ასტროფიზიკის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.

ნანა შათაშვილი, ასტროფიზიკის კათედრის გამგე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ნანა შათაშვილი (თსუ სრული პროფესორი)
ალექსანდრე თევზაძე (თსუ ასოც. პროფესორი)
ელენე უჩავა (თსუ დოქტორანტი)
ნიკოლოზ ფირცხალავა (თსუ დოქტორანტი)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

1	Solar and Space Weather Network of Excellence	European Commission FP7-PEOPLE-2010- IRSES-269299	ქართული ჯგუფის თანახელმძღვანელი ა. თევზაძე	ა. თევზაძე ე. უჩავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>შესწავლილია ანიზოტროპული მკვდ მოდელი სითბური ნაკადების გათვალისწინებით. აღებულ მიახლოებაში განხილულია წანაცვლებითი დინება ძლიერი მაგნიტური ველის ფონზე. შესწავლილია დინების კუმშვადი მდგრადობა. ნანახია, რომ სითბური ნაკადების და ანიზოტროპული ეფექტების ზედდება იწვევს არამდგრადობების რამოდენიმე კლასს, რომლებსაც შეუძლიათ მიმართული დინების დისიპაცია, ან მაგნიტური ველის ამპლიტუდის შეზღუდვა.</p> <p>E. S. Uchava, B. M. Shergelashvili, A. G. Tevzadze, S. Poedts. <i>Overstability of acoustic waves in strongly magnetized anisotropic MHD shear flows.</i> Physical Review E (in preparation)</p>				
2	Cosmic magnetic fields: origin, evolution, and signatures	NSF AST-1109180	ქართული მხრიდან პროექტის საერთაშორისო კოლაბორატორი: ალექსანდრე თევზაძე	ა. თევზაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>შესწავლილია კოსმოსური მაგნიტური ველების ევოლუცია მილევადი მაგნიტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობის პირობებში. მიღებულია მილევის კანონი. გამოყვანილია დიდმასშტაბოვანი გალაქტიკათშორისი მაგნიტური ველის დაკვირვებადი ამპლიტუდის ზედა შეზღუდვები</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
ბ) სახელმძღვანელოები
გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E. S. Uchava, A. G. Tevzadze, G. D. Chagelishvili	J. Modern Physics 4, 18 (2013).	CAP-S ჩინეთი	5
<p>შესწავლილია წრფივი ლოკალური შეშფოთებების დინამიკა სრულად სტრატეგიცირებულ სამ-განზომილებიან ასტროფიზიკურ დისკებში. რადიალური სტრატეგიკაციის კანონი აღებულია ხარისხობრივად, ხოლო ვერტიკალური სტრატეგიკაცია - ექსპონენციალურად. შესწავლილია ლოკალური წრფივი შეშფოთებების დინამიკა წანაცვლების სიბრტყეში და გამოყვანილია ვკბ (WKB) დისპერსიული განტოლება. ნაჩვენებია, რომ ვერტიკალური სტრატეგიკაციის კანონი გასაზღვრავს არა მხოლოდ კონვექციურ მდგრადობას, არამედ გრიგალების გენერაციის ეფექტურობასაც. განვითარებული არაწრფივი ტურბულენტობის სპექტრალური თვისებების დაშვებით ნაჩვენებია, რომ გრიგალების გენერირება არ შეიძლება მოხდეს მყარტანოვნი ბრუნვის შემთხვევაში და პროცესის გამომწვევი მიზეზია დიფერენციალური ბრუნვა.</p>				
2	J.-N. Hau, G. D. Chagelishvili, G. Khujadze, M. Oberlack, A. G. Tevzadze	<i>Sound Generation in Plane Couette Flow: A Failure of Lighthill's Analogy</i> Progress in Turbulence V	Springer Proceedings in Physics, 149 , 205-210 (2013) გერმანია	6
<p>აკუსტიკური ტალღების გაჩენა საწყისი გრიგალური შეშფოთებებიდან ნაჩვენებია ორგანზომილებიანი იდეალური შემოუსაზღვრელი კუეტის დინების წრფივი ანალიზითა და პირდაპირი რიცხვითი მოდელირებით. ჩვენი შედეგები აჩვენებენ ლაითჰილის აკუსტიკური ანალოგიის წყაროს წევრის უზუსტობას: ნაჩვენებია ტალღის გენერაციის პროცესის ძლიერი ანიზოტროპია. რიცხვითი მოდელირება ადასტურებს წრფივი ანალიზის შედეგებს და აჩვენებს სწრაფი შეშფოთებების თეორიის (rapid distortion theory, RDT) გამოყენების არეალს. ამ პარამეტრებზე ბერის წრფივი წყაროები დომინირებენ არაწრფივ ლაითჰილის წყაროებზე.</p>				

- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	V.I. Berezhiani, N.L. Shatashvili , S.M. Mahajan and B.N. Aleksic.	<i>Vortex bubble formation in pair plasmas.</i>	Phys. Rev. E. 88. 015101 (2013)	American Physical Society აშშ	4
<p>ნაჩვენებია, რომ დელოკალიზებული გრიგალური სოლიტონები რელატივისტურ წყვილ პლაზმაში მცირე ტემპერატურული ასიმეტრიით არამდგრადია ფონური ელექტრომაგნიტური (ემ) ველის შუალედური ინტენსივობებისათვის. არამდგრადობა იწვევს მუდმივად გაფართოვებადი კავიტირებადი „ბუმტუკები“-ს გენერაციას, რომლებშიც ელექტრომაგნიტური ველი ნულის ტოლია. ასეთი ემ ბუმტუკების არსებობა დემონსტრირებულია ჰიდროდინამიკური ანალოგიიდან გამომდინარე თვისობრივ არგუმენტებზე დაყრდნობით, და ასევე ე.წ. „სატურაციული არაწრფივობის“ შემცავი არაწრფივი შრედინგერის განტოლების რიცხვითი ამონახსნებით.</p>					
2	T. Kahniashvili, Y. Maravin, A. Natarajan, N. Battaglia, A. G. Tevzadze	<i>Constraining Primordial Magnetic Fields through Large-scale Structure</i>	Astrophys. J. 770 , 47 (2013)	IOPScience აშშ	7
<p>შესწავლილია სამყაროში ადრეულ ეტაპებზე მაგნიტური ველის ზეგავლენა მატერიის შემფოთებებზე. დაშვებულია მაგნიტური ველის გენერაცია დიდი აფეთქების ნუკლეოსინთეზის ეპოქამდე ადრე, რადიაციით დომინირებულ სამყაროში. მაგნეტოგენეზის მექანიზმი აღებულია ზოგადად, მოდელის დაკონკრეტების გარეშე. წინა კვლევებისაგან განსხვავებით, ჩვენ ვზღუდავთ მაგნიტური ველის ენერჯის სიმკვრივეს და არა ველის ამპლიტუდას დიდ მასშტაბებზე (1 მეგა პარსეკის რიგის). მიმოხილულია რამოდენიმე კოსმოლოგიური სიგნატურა, მათ შორის ჰალოების მასების განაწილება, სიუნიაე-ზელდოვიჩის ეფექტი და ლაიმან-ალფა მონაცემები. მიღებული შეზღუდვებია 1.5 nG -4.5 nG, როდესაც სპექტრალური ინდექსი n_B იცვლება -3-დან -1.5-მდე.</p>					
3	T. Kahniashvili, A. G. Tevzadze , A. Brandenburg, A. Neronov	<i>Evolution of primordial magnetic fields from phase transitions</i>	Phys. Rev. D 87 , 3007 (2013)	American Physical Society აშშ	8

განხილულია კოსმოლოგიური ელექტრო-სუსტი ან ქვანტურ-ქრომოდინამიკული ფაზური გადასვლის დროს გაჩენილი მაგნიტური ველების ევოლუცია სამყაროში. დაშვებულია, რომ მაგნიტური ველის მოდელირება შესაძლებელია სამყაროს პლაზმაში მაგნიტური ველის ენერჯის შეყვანით მახასიათებელ მასშტაბზე. რეინოლდსის რიცხვის მაღალი მნიშვნელობა უზრუნველყოფს მაგნიტურ ველსა და დამუხტულ პლაზმას შორის ეფექტურ ბმას. მაგნიტური ველის შემდგომი ევოლუცია ემორჩილება ჰიდროდინამიკური ტურბულენტობის მიღვევის კანონებს. რიცხვითი თვლებისა და ფენომენოლოგიური აღწერის შედეგად მიღებულია მიღვევის უნივერსალური კანონები. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ რადიაციით დომინირებად ეპოქაში არა-სპირალური მაგნიტური ველების ენერჯია და კორელაციური სიგრძე იცვლება ხარისხობრივი კანონით, როდესაც ხარისხის მაჩვენებელია $-1/2$ და $1/2$. სპირალური მაგნიტური ველებისათვის ხარისხობრივი კანონის მაჩვენებლებია $1/3$ და $2/3$. ჩატარებული ანალიტიკური გვიჩვენებს, რომ QCD ფაზური გადასვლისას გაჩენილი მაგნიტური ველის მაქსიმალური ამპლიტუდა დღეს უნდა შეადგენდეს 10^9 გაუსს, ხოლო კორელაციის მასშტაბი 50 კილო პარსეკს. ელექტროსუსტი ფაზური გადასვლისას გაჩენილი მაგნიტური ველი შემოზღუდული უნდა იყოს 10^{10} გაუს სიდიდით, ხოლო კორელაციური მასშტაბი უნდა აღწევდეს 0.3 კილო პარსეკს. მიღებული შეზღუდვები შეესაბამება დაკვირვებული გალაქტიკათშორისი მაგნიტური ველების თვისებებს.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	<u>ნანა შათაშვილი</u> სვადემშაჰაჯანი, ზენშოიოშიდა	დიდ-მასშტაბიანი დინების აჩქარება / გენერაციასტროფიზიკურიობიექტე ბში - <i>პლენარული მოხსენება</i>	22-26 იანვარი, 2013 თსუ, თბილისი http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program_plenary

დიდ-მასშტაბიანი დინებების აჩქარება - ვარსკვლავთა ქარების, მრავალნაირი გარედინების, ჭავლების (ჯეტების) და ა.შ. ფორმირება - ხშირად დაიმზირება ასტროფიზიკურ პირობებში. უკანასკნელმა დაკვირვებებმა აჩვენა, რომ მზის კორონა არის უაღრესად დინამიური არენა სავსე მრავალ-კომპონენტური მრავალ-მასშტაბიანი სივრცე-დროითი სტრუქტურებით. მძლავრი დინებებია ყველგან ქვედა ატმოსფეროში - სუბ-კორონალურ (ქრომოსფერო) და კორონალურ არეებში. მზის დინამიკის ობსერვატორიის და Hinode-ს მზის ფიზიკის მისიიდან მოსული დაკვირვებები ამყარებენ ჩვენს მიერ შემოთავაზებულ იდეებს იმის თაობაზე, რომ პლაზმის ჰიდროდინამიკური და მაგნიტური ასპექტების ურთიერთქმედება არის ერთერთი გადამწყვეტი

ელემენტი მზის ატმოსფეროში დამზერილი უსაზღვრო მრავალფეროვნებისა - პლაზმური დინებები, დამატებით მაგნიტურ ველთან, მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ კორონალური სტრუქტურების ფორმირებაში. განვითარებულია მაგნიტო-ჰიდროდინამიკური თეორია, რომელზე დაყრდნობითაც გამოყვანილია როგორც დინების აჩქარების კატასტროფული, ასევე წყნარი მექანიზმები ვარსკვლავთა ატმოსფეროებში დიდ-მასშტაბიანი დინებების/ტრანზიენტული ჯეტების ფორმირებისათვის. განზოგადოებულია დინამოს მექანიზმი „რევერს დინამოს“ სახით და ნაჩვენებია, რომ მათ ერთი და იგივე მიზეზები აქვთ, წარმოადგენენ რა მაგნიტო-სითხური ბმების მანიფესტაციას - დიდ-მასშტაბიანი მაგნიტური და სიჩქარის ველები გენერირდებიან ერთდროულად და პროპორციულად. მაკრო-ველების გაძლიერება პირდაპირ-პროპორციულია საწყისი ტურბულენტური ენერჯისა. ამ უკანასკნელის შემადგენლობა განსაზღვრავს დიდ-მასშტაბიანი დინების / მაგნიტური ველის ფარდობას. დისიპაციის არსებობისას ჰოლის წევრი (მოკლე-მასშტაბის ფიზიკის გამო) დიდ როლს თამაშობს აჩქარების პროცესებში. 2.5-განზომილებიანი რიცხვითი თვლები დინამიური სპირალობებით (როგორც მაგნიტური, ასევე განზოგადოებული) მიუთითებენ, რომ თუნდაც სპირალობები თავიდან არ არიან დინებების ეფექტური გენერირებისათვის ხელსაყრელი პირობების არეში, ევოლუციით ისინი შეიძლება აღმოჩნდნენ ამ არეში, და შედეგად, მოსალოდნელია აჩქარების რამდენიმე ფაზა. შესაბამისი დროითი მასშტაბები, დინების სიჩქარეები (≥ 100 km/s), და გაძლიერება განისაზღვრება საწყისი იონური სკინ-სიღრმით, და ლოკალური პლაზმის β -თი. დისიპაციის არსებობისას ეს დინებები ფუნდამენტურ როლს თამაშობენ ვარსკვლავთა ნატიფი სტრუქტურების გაცხელებაში; მათი კავშირი მზის ქართან აშკარაა. სხვადასხვა მასშტაბის მასიური ობიექტის მახლობლობაში ნივთიერების დინება ქმნის სანახაობით სტრუქტურას თხელი დისკისა და კოლიმირებული ჭავლის (ჯეტის) კომბინაციის სახით. მიუხედავად მასშტაბთა პარამეტრების ფართო სპექტრისა ისინი ხასიათდებიან აღსანიშნავი მსგავსებით, რაც უნივერსალური პრინციპით უნდა იყოს ნაკარნახევი. ფორმულირებულია განზოგადოებული ბელტრამის პირობა, როგორც ასეთი პრინციპის ლაკონური წარმოდგენა. შემოთავაზებულია დისკი-ჯეტის სტრუქტურის სუფთად ჰიდროდინამიკურ მოდელი, რომელშიც შესაძლებელია ადვილად ჩავართოთ მაგნიტური ველიც. ნაჩვენებია, რომ ჭავლი (ჯეტი) წარმოადგენს ბელტრამის დინებას.

2	ნანა შათაშვილი ზენშოიოშიდა	ბელტრამის განზოგადოებული დინება - ჭავლის (ჯეტის) და თხელი-დისკის სისტემის მოდელი	22-26 იანვარი, 2013 თსუ, თბილისი http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/50
---	--------------------------------------	--	--

სხვადასხვა მასშტაბის მასიური ობიექტის (ახალგაზრდა ვარსკვლავებიდან დაწყებული გალაქტიკური ბირთვებით დამთავრებული) მახლობლობაში ნივთიერების დინება ქმნის სანახაობით სტრუქტურას თხელი დისკისა და კოლიმირებული ჭავლის (ჯეტის) კომბინაციის სახით. მიუხედავად მასშტაბთა პარამეტრების ფართო სპექტრისა (როგორებიცაა რეინოლდსის რიცხვი, ლუნდკვისტის რიცხვი, იონიზაციის ხარისხები, ლორენცის ფაქტორი, და ა.შ.), ისინი

ხასიათდებიან აღსანიშნავი მსგავსებით, რაც უნივერსალური პრინციპით უნდა იყოს ნაკარნახევი. ფორმულირებულია განზოგადოებული ბელტრამის პირობა, როგორც ასეთი პრინციპის ლაკონური წარმოდგენა. კეპლერის ბრუნვის ცენტრში სინგულარობა აიძულებს დინებას გაუსწორდეს „განზოგადოებული გრიგალობის“ (ლოკალური სიმკვრივისა და სასრული დისიპაციის გათვალისწინებით) მიმართულებას, რომელიც დისკის გამჭოლი ღერძის სახით გამოვლინდება, ანუ ჭავლი (ჯეტი) წარმოადგენს ბელტრამის დინებას. ბელტრამის დინების მოდელზე დაყრდნობით დისკი-ჯეტის სისტემისათვის აგებულია ანალიზური ამონახსნები ავტო-მოდელური ამონახსნის მეთოდის გამოყენებით. განზოგადოებული გრიგალობის სპირალობა განმსაზღვრელი პარამეტრია დისკი-ჯეტის სისტემის თვით-ორგანიზაციის პროცესში. ნაჩვენებია, რომ თუმცა მოცემული კვლევა აღწერს ჯეტის კოლიმაციის სუფთად ჰიდროდინამიკურ მოდელს, მიდგომაში შესაძლებელია ადვილად ჩავრთოთ დისკის ცენტრში გამჭოლი მაგნიტური ველიც, რათა ამ უკანასკნელმა გაიძლიეროს (და ასევე დაგრიბოს, რაც ხშირად დაიმზირება) დამუხტული გაზის (პლაზმის) დინება. მოდელში ჰიდრონიკამიკური განზოგადოებული გრიგალობა თამაშობს მაგნიტური ველის როლს.

3	ალექსანდრე თევზაძე ე. უჩავა, გ. ჩაგელიშვილი	გრიგალების და პლანეტების ჩანასახების ფორმირებას ტრატიფიცირებულ პროტოპლანეტარულ დისკებში	22-26 იანვარი, 2013 თსუ, თბილისი http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/50
---	---	---	--

წარმოდგენილია პროტოპლანეტარულ დისკებში პლანეტების ფორმირების ადრეული ეტაპების კვლევა. ამ კონტექსტში ჩვენ მოკლედ მიმოვიხილავთ პლანეტების ფორმირების თეორიას და კერძოდ პლანეტების ჩანასახების გაჩენას, რომლებიც ითვლებიან პლანეტების წარმოშობის ძირითად დამაჩქარებელ ფაქტორად. კერძოდ, ჩვენ განვიხილავთ ჰიდროდინამიკური ანტიციკლონური გრიგალების გაჩენასა და ევოლუციას. ამ ტიპის გრიგალები ითვლებიან აუცილებელ წინაპირობად პლანეტების ჩანასახების ფორმირებისათვის ბირთვზე აკრეციის მოდელში. ჩვენ შევისწავლით შემფოთებათა წრფივ ევოლუციას დიფერენციალურად მზრუნავ სრულად სტრატიფიცირებულ პროტოპლანეტარულ დისკებში. განხილულია ქვეკეპლერული ბრუნვის დისკები ვერტიკალური ექსპონენციალური და რადიალური ხარისხობრივი სტრატიფიკაციით. რადიალური და ვერტიკალური ამომგდები ძალის ურთიერთგავლენა შესწავლილია წანაცვლების სიბრტყის მიახლოებაში. განხილულია სითბური არამდგრადობებით გრიგალების გენერაციის პროცესი. შეფასებულია არაწრფივი ბალანსი, რომელიც შესაძლებელია დამყარდეს დისკის ტურბულენტობის გამო. სპირალური დარტყმითი ტალღები შესწავლილია პირდაპირი რიცხვითი მოდელირების გამოყენებით. ამ მხრივ ჩვენ ვაჩვენებთ, რომ დისკის ფორმირების საწყისი ეტაპი, როდესაც მატერია გადადის სფერულიდან დისკურ განაწილებაში, შეიძლება იყოს ის ფაქტორი რომელიც ახდენს პლანეტების ჩანასახების ინიცირებას პროტოპლანეტარულ დისკებში.

4	ელენეუჩავა ალექსანდრეთევეზაძე	ძლიერადდამაგნიტებულანიზოტროპულიმკვლევარეთევეზაძისასტროფიზიკურიდინებებისტალღურიარამდგრადობა	22-26 იანვარი, 2013 თსუ, თბილისი http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/50
<p>წარმოდგენილია ანიზოტროპული მაგნიტოჰიდროდინამიკური (მჰდ) წანაცვლებითი დინების წრფივი მდგრადობის ანალიზი ძლიერი მაგნიტური ველისა და სითბური ნაკადების გათვალისწინებით. განხილულ მოდელში სითბური ნაკადები გათვალისწინებულია 16-იმპულსურ ანიზოტროპულ მჰდ მიახლოებაში. ეს მოდელი უკვე წარმატებით გამოიყენება მზის ქარის შესწავლისას უწყვეტი გარემოს მიახლოებაში. განხილულია ისეთი სიმპლავრის ძლიერი მაგნიტური ველი, რომელიც ამართლებს როგორც პლაზმის ანიზოტროპიას, ასევე ცივი პლაზმის მიახლოებას, როდესაც მაგნიტური წნევა დომინირებს თერმოდინამიკურ წნევასთან შედარებით. დინების სიჩქარე და მაგნიტური ველი თანამიმართულია, ხოლო სიჩქარის წანაცვლება მიმართულია მაგნიტური ველის პერპენდიკულარულად. ამ მიახლოებაში ჩვენ ვიკვლევთ ამოცანის წრფივ შემფოთებათა სპექტრსა და მდგრადობას. კვლევის შედეგები აჩვენებენ, რომ იზოტროპული ნელი მაგნიტობგერითი მოდა ანიზოტროპულ შემთხვევაში გამოვლინდება სამი სხვადასხვა მოდის სახით, რომელთა შორის ერთ-ერთი არამდგრადია. არამდგრადობა დაიშვინება ზეკრიტიკული სითბური ნაკადის კოეფიციენტის შემთხვევაში $\gamma = S_{\parallel}/C_{\parallel}$, სადაც S_{\parallel} და C_{\parallel} მაგნიტური ველის პარალელური სითბური ნაკადისა და ბგერის სიჩქარის მნიშვნელობებია. ჩვენს მიერ პირველად მიღებულია გამა პარამეტრის კრიტიკული მნიშვნელობა ასიმპტოტური მიახლოების გარეშე. სიჩქარის წანაცვლების შემთხვევაში ამოცანის წრფივი სპექტრი შესწავლილია რიცხვითად. კვლევა გვიჩვენებს, რომ მაგნიტობგერითი ტალღები შეიძლება იყვნენ არამდგრადნი (ტალღური არამდგრადობა) გამა პარამეტრის როგორც ზეკრიტიკული, ასევე ქვეკრიტიკული მნიშვნელობების დროს. სითბური ნაკადების გამო არამდგრადი მაგნიტობგერითი მოდა განიცდის სახეცვლილებას ძლიერი სიჩქარის წანაცვლების პირობებში, და შეიძლება ერთგვაროვან დინებასთან შედარებით გახდეს კიდევ უფრო არამდგრადი. დამაგნიტებული ანიზოტროპული დინებების კუმშვად დესტაბილიზაციას შეუძლია მნიშვნელოვანი როლი ითამაშოს ზოგიერთ ასტროფიზიკურ ობიექტში. კარგათ ცნობილი მზის ქარის პრობლემის გარდა, აღწერილი არამდგრადობა შეიძლება მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყოს ასტროფიზიკური დისკების კორონებში და დიდ მასშტაბებზე დამაგნიტებულ გალაქტიკურ ქარებში.</p>			
5	ნიკოლოზფირცხალავა გიორგიჩაგელიშვილი	შიდაგრაფიკულიტალღებისტრანზიენტიულიდინამიკაპროზონტალურწანაცვლებისმქონესტრატეფიცირებულდინებებში	22-26 იანვარი, 2013 თსუ, თბილისი http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/50
<p>წინა საუკუნის 90-იან წლებში მოხდა მნიშვნელოვანი ცვლილებები წანაცვლებითი დინებების დინამიკის კვლევაში, იმდენად, რამდენადაც ამ წლებში ჰიდროდინამიკურმა საზოგადოებამ</p>			

საბოლოოდ გააცნობიერა ასეთი დინებების არა–ორთოგონალური ბუნება და მისი შედეგები. ამან დღის წესრიგში დააყენა წანაცვლებით დინებებში მიმდინარე პროცესების თავიდან გააზრების აუცილებლობა. ამ რევიზიის მნიშვნელობა იმითაც იყო განპირობებული, რომ ბუნებრივ (ასტროფიზიკური და გეოფიზიკური) და საინჟინრო დინებებს, როგორც წესი არაერთგვაროვანი კინემატიკა გააჩნიათ. შედეგად, ზემოდ მოყვანილმა ფაქტორებმა განაპირობა მნიშვნელოვანი გარღვევა არაერთგვაროვან/წანაცვლებით დინებებში მიმდინარე პროცესების გააზრებაში და ზუსტ, თანმიმდევრულ აღწერაში – ჩამოყალიბდა დინებათა მდგრადობის შესწავლის ახალი მეთოდები, რომლებიც შეშფოთებების მოკლე–დროითი დინამიკის ზუსტი რაოდენობითი შესწავლის საშუალებას იძლევიან. ვისახავთ რა მიზანს ტალღების ზეარეკვლის მოვლენის არსის გარკვევისა და ვეყრდნობით წანაცვლებითი დინებების შესწავლის თანამედროვე ეტაპზე შექმნილ მეთოდებს, შევისწავლით შიდა გრავიტაციული ტალღების წრფივ ტრანზიენტულ დინამიკას მდგრადად სტრატეფიცირებულ წანაცვლებით დინებებში. ვიხილავთ დინებას ჰორიზონტალური წანაცვლებით $U_0(Ay, 0, 0)$, რიჩარდსონის რიცხვის $Ri = N^2/A^2$ სხვადასხვა მნიშვნელობის დროს, სადაც A დინების წანაცვლების პარამეტრია, ხოლო N ბრანტ–ვაისალას სიხშირე. ასეთ დინებებში კმაყოფილდება ბუსინესკის მიახლოება და არსებობს შეშფოთებათა სამი მოდა. ორი მათგანი არიან ურთიერთსაწინააღმდეგოდ გავრცელებდი შიდა გრავიტაციული ტალღები (შგტ), მესამე კი გრიგალური მოდა. შგტ აქვს ნულოვანი პოტენციალური გრიგალი, ხოლო გრიგალურ მოდას – ნულისაგან განსხვავებული. უკანასკნელი არის არაოსცილირებადი და შეესაბამება კვაზიგეოსტროფიული მოდელის, ე.წ., დაბალანსებული მოძრაობებს. ჩვენს მიერ გამოყენებული იქნა არამოდალური განხილვა, შემოვიტანეთ საკუთარი ცვლადების ცნება თითოეული, ურთიერთსაწინააღმდეგოდ გავრცელებადი, ტალღისათვის და მათთვის პირველი რიგის დიფერენციალური განტოლება დავწერეთ. ამგვარი განხილვით, განვაცალკევეთ ერთმანეთისაგან სხვადასხვა ფიზიკური მოვლენები (პირველ რიგში, ტალღა–ტალღასა გრიგალი–ტალღას შორის ბმები), გავიზრეთ მათი ერთმანეთზე ზეგავლენა და აღვწერეთ ზეარეკვლის მოვლენის ბაზური ფიზიკა. ნაჩვენებია, რომ ერთის რიგის რიჩარდსონის რიცხვის დროს, შგტ ტრანზიენტული ზრდა მნიშვნელოვნად აქტიურდება. ასევე ნაჩვენებია გრიგალური მოდის მიერ შგტ გენერაციის მნიშვნელობა, რომელიც დაბალანსებული მოძრაობიდან დაუბლანსებელ არაგეოსტროფულ შგტ–ზე ენერჯიის გადაცემის არხს ქმნის.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	<u>E. S. Uchava</u> A. G. Tevzadze,	<i>Stability and Vorticity Production in Stratified Astrophysical Disks</i>	Spring International Conference on Advances in Physics (CAP-S), May 2013

1	G. D. Chagelishvili		Wuhan, China
<p>შესწავლილია წრფივი ლოკალური შეშფოთებების დინამიკა სრულად სტრატეგიფიცირებულ სამ განზომილებიან ასტროფიზიკურ დისკებში. რადიალური სტრატეგიფიკაციის კანონი აღებულია ხარისხობრივად, ხოლო ვერტიკალური სტრატეგიფიკაცია - ექსპონენციალურად. შესწავლილია ლოკალური წრფივი შეშფოთებების დინამიკა წანაცვლების სიბრტყეში და გამოყვანილია ვკბ დისპერსიული განტოლება. ნაჩვენებია, რომ ვერტიკალური სტრატეგიფიკაციის კანონი გასაზღვრავს არა მხოლოდ კონვექციურ მდგრადობას, არამედ გრიგალების გენერაციის ეფექტურობასაც. განვითარებული არაწრფივი ტურბულენტობის სპექტრალური თვისებების დაშვებით ნაჩვენებია, რომ გრიგალების გენერირება არ შეიძლება მოხდეს მყარტანოვნი ბრუნვის შემთხვევაში და პროცესის გამომწვევი მიზეზია დიფერენციალური ბრუნვა.</p>			
2	<p>J.-N. Hau, G. D. Chagelishvili, <u>G. Khujadze</u>, M. Oberlack, A. G. Tevzadze</p>	<p><i>Sound Generation in Plane Couette Flow: A Failure of Lighthill's Analogy</i></p>	<p>iTi Conference on Turbulence, September 2013, Darmstadt, Germany</p>
<p>აკუსტიკური ტალღების გაჩენა საწყისი გრიგალური შეშფოთებებიდან ნაჩვენებია ორგანზომილებიანი იდეალური შემოუსაზღვრელი კუეტის დინების წრფივი ანალიზითა და პირდაპირი რიცხვითი მოდელირებით. ჩვენი შედეგები აჩვენებენ ლაითჰილის აკუსტიკური ანალოგიის წყაროს წევრის უზუსტობას: ნაჩვენებია ტალღის გენერაციის პროცესის ძლიერი ანიზოტროპია. რიცხვითი მოდელირება ადასტურებს წრფივი ანალიზის შედეგებს და აჩვენებს სწრაფი შეშფოთებების თეორიის (rapid distortion theory, RDT) გამოყენების არეალს. ამ პარამეტრებზე ბგერის წრფივი წყაროები დომინირებენ არაწრფივ ლაითჰილის წყაროებზე.</p>			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	დისკი-ჯეტის უნივერსალური მოდელი	ნანა შათაშვილი	<p>ნ. შათაშვილი, ა. თევზაძე, თსუ მაგისტრანტი დ. ჯავრიშვილი</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

	<p>განზოგადოებული ჰიდროდინამიკური მოდელის გამოყენებით ჩვენს მიერ დისკი-ჯეტი სისტემისათვისაგებული უნივერსალური ამონახსნი მიყენებულია რეალური ასტროფიზიკური ობიექტისათვის: ახალგაზრდა ვარსკვლავური ობიექტებსა და ჰერბიგ-ჰარო ჰავლური დინებებისათვის. აღნიშნული ობიექტები წარმოიშობიან ვარსკვლავთა ფორმირების ადრეულ ეტაპზე და ხასიათდებიან ლოკალური აკრეციის მქონე დისკითა და დაბალი იონიზაციის ხარისხის მქონე კარგად კოლიმირებული ჰავლებით. მოდელში ეფექტური სიბლანტე ითვალისწინებს დისკის ანომალურ ტურბულენტობას. პროტოვარსკვლავურ დისკში აკრეციის მამოძრავებელი ტურბულენტობა აღწერილია სტანდარტული ალფა მოდელის ფარგლებში. სიმკვრივის (ტემპერატურის) რადიალურ სტრატეფიკაციად აღებულია ხარისხობრივი კანონი. მიღებული დისკი-ჯეტის ამონახსნი აკავშირებს პროტოვარსკვლავური დისკის პარამეტრებს ჯეტის სტრუქტურასა და პარამეტრებთან. აღსანიშნავია, რომ დისკის რეალისტური პარამეტრებისათვის ჩატარებული თეორიული გამოთვლები კარგ თანხვედრაშია პროტოვარსკვლავური ჯეტების დაკვირვებითი სიჩქარეების ქვედა ზღვართან. ეს თავის მხრივ საშუალებას იძლევა ვიწინასწარმეტყველოთ ჯეტის დაკვირვებითი თვისებები და შევადაროთ ჰერბიგ-ჰარო ობიექტების თვისებებს. მიღებული შედეგები ცხადყოფს, რომ ჩვენს მიერ ადრე შემოთავაზებული დისკი-ჯეტის განზოგადოებული ბელტრამის მოდელი შეიძლება გამოყენებული იქნას ახალგაზრდა ვარსკვლავური ობიექტებიდან გამოტყორცნილი ჰიდროდინამიკური ჯეტების ასახსნელად.</p> <p>პრაქტიკულად სრულდება სტატიის გაფორმება გამოსაქვეყნებლად:</p> <p>N. L. Shatashvili, A. G. Tevzadze, Z. Yoshida.</p> <p><i>Generalized Betlrami Flow modeling the disk-jet systems of young stellar objects - Formation of Protostellar Thin Disk and Collimated Jet Structure. Geophys. Astrophys. Fluid Dynamics (In preparation)</i></p>		
<p>2</p>	<p>დინების დინამიკა და გრიგალური მოვლენები მრავალკომპონენტური ასტროფიზიკურ პლაზმებში.</p>	<p>ნანა შათაშვილი</p>	<p>ნ. შათაშვილი, <i>თსუ ანდრონიკაშვილის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტი:</i> ვ. ბერეჟიანი, ქ. სიგუა</p>
<p>დასრულებული კვლევათი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>(i) ნაჩვენებია, რომ დელოკალიზებული გრიგალური სოლიტონები რელატივისტურ წყვილ პლაზმაში მცირე ტემპერატურული ასიმეტრიით არამდგრადია ფონური ელექტრომაგნიტური (ემ) ველის შუალედური ინტენსივობებისათვის. არამდგრადობა იწვევს მუდმივად გაფართოვებადი კავიტირებადი „ბუშტუკები“-ს (Bubbles) გენერაციას,</p>		

რომლებშიც ელექტრომაგნიტური ველი ნულის ტოლია; თუმცა ამ ფორმირებების გულში პლაზმის სიმკვრივე და ტემპერატურა მცირედი მაინც რჩება. ასეთი *ემ* ბუშტუკების არსებობა დემონსტრირებულია ჰიდროდინამიკური ანალოგიიდან გამომდინარე თვისობრივ არგუმენტებზე დაყრდნობით, და ასევე ე.წ. „სატურაციული არაწრფივობის“ შემცავი არაწრფივი შრედიზგერის განტოლების რიცხვითი ამონახსნებით. ასეთი *ემ* ბუშტუკების ფორმირება საკმაოდ საინტერესოა რეგულარული სტრუქტურების ფორმირების ასახსნელად კოსმოსურ/ასტროფიზიკურ პირობებში, და ასევე წყვილი პლაზმებისათვის, რომლებიც მოსალოდნელია რომ ხელმისაწვდომი იქნება ლაბორატორიულ პირობებშიც.

იხილეთ გამოქვეყნებული სტატია:

V.I. Berezhiani, **N.L. Shatashvili**, S.M. Mahajan and B.N. Aleksic. *Vortex bubble formation in pair plasmas. Phys. Rev. E. 88.* 015101 (2013).

(ii) როდესაც ელექტრონებისა და პოზიტრონების ენერგია მათ ფერმის ენერგიასთან შედარებით შესამჩნევად მცირეა ე-პ გაზი ითვლება გადაგვარებულად. ასეთი გაზისათვის ჰიდროდინამიკური მოდელი აიგება ფერმიონების განაწილების ფუნქციაზე, რომელიც ლოკალურად იუტნერ-ფერმის სახისაა და ნულოვანი ტემპერატურისათვის იძლევა თერმოდინამიკური სიდიდეებისათვის მხოლოდ სიმკვრივეზე დამოკიდებულებას; ასეთი ე-პ პლაზმის დინამიკა იზენტროპულია. ჩაწერილია განტოლებათა ჩაკეტილი სისტემა ასეთი გადაგვარებული ე-პ პლაზმის დინამიკისათვის, რომელიც მსგავსია რელატივისტური პლაზმის აღმწერი განტოლებათა სისტემისა. აღსანიშნავია, რომ ასეთი სიტუაცია გვხვდება ძალიან მკვრივ ასტროფიზიკურ გარემოებში (თეთრი ჯუჯები, მაგნეტარები და ა. შ.). ადრე ჩვენს მიერ შემოთავაზებულ განზოგადოებულ მაგნეტო-ჰიდროდინამიკურ მოდელზე დაყრდნობით ნაპოვნია მდგრადი სტრუქტურების ამონახსნები სამმაგი ბელტრამის ველების (Triple Beltrami Fields) საშუალებით. ნაჩვენებია ასეთი ამონახსნების მნიშვნელობა კომპაქტურ ასტროფიზიკურ ობიექტებში წონასწორული რეგულარული ფორმირებების წარმოშობის ამოცანებისათვის.

პრაქტიკულად სრულდება სტატიის გაფორმება გამოსაქვეყნებლად:

V.I. Berezhiani and **N.L. Shatashvili**. *Equilibrium multiscale structures in degenerate astrophysical plasmas.* (In preparation)

(iii) განხორციელდა დინებისაჩქარების/გენერაციის კვლევები დამყარებული ჩვენს მიერ ვეადრე შემოთავაზებულ დინამიურ ორ-სითხოვან დისიპაციურ მოდელზე (ბრუნვითი ეფექტები ჯერჯერობით უგულებელყოფილია) დაყრდნობით 3-განზომილებიანი შემთხვევისათვის.

მნიშვნელოვანი ხდება არსებული ჩაკეტილი მაგნიტურის სტრუქტურების სიცოცხლის ხანგრძლივობისა და გეომეტრიული თვისებების გათვალისწინება. აგებულია განზოგადოებული 3-განზომილებიანი რიცხვითი კოდი (ჩვენი 2-განზომილებიანი კოდის მოდიფიკაციით) ცხელი ჩაკეტილი სტრუქტურის ფორმირების ამოცანისათვის დამაგნიტებულ პლაზმაში. განხორციელდა რიცხვითი ექსპერიმენტები კონკრეტული ობზერვაციული პირობებისათვის

	<p>და ნაჩვენებია ფორმირების პარამეტრების დამოკიდებულება საწყის და სასაზღვრო პირობებზე; ხაზგასმულია განსხვავება 2-განზომილებიან შემთხვევასთან. აღდგენილია რეალისტური დამზერილი სტრუქტურის დინამიკა მზის შემთხვევისათვის. აღსანიშნავია უახლესი დაკვირვებების სრული თანხვედრა ჩვენს მიერ ადრე შემოთავაზებულ თეორიულ მოდელთან. დაგეგმილია ბრუნვითი ეფექტების გათვალისწინება.</p> <p>მზადდება სტატია გამოსაქვეყნებლად: S.M. Mahajan, N.L. Shatashvili, R. Miklazsewski & K.I. Sigua. <i>On the Formation and Heating of Closed 3D Structures in Solar Atmosphere</i>. (In preparation).</p> <p>იხილეთ ასევე ნანა შათაშვილის პლენარული მოხსენება თსუ საფაკულტეტო კონფერენციაზე: http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program_plenary</p>		
3	კინემატიკურად და თერმოდინამიკურად არაერთგვაროვანი ასტროფიზიკური დინებების შესწავლა	ალექსანდრე თევზაძე	<p>ა. თევზაძე</p> <p>ე. უჩავა</p> <p>ნ. ფირცხალავა</p> <p><i>თსუ ნოდის სახ. გეოფიზიკის ინსტიტუტი:</i></p> <p>გ. ჩაგელიშვილი</p> <p>რ. ჭანიშვილი</p> <p>ჯ. ლომინაძე</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>(i) გამოთვლილია ვერტიკალურად სტრატოფიცირებული ასტროფიზიკური წანაცვლებითი დინების მდგრადობის თვისებები. შედარებულია წრფივი და არაწრფივი რეჟიმების მახასიათებლები. ნანახია, რომ განვითარებული არაწრფივი მდგომარეობა მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია სტოქასტური საწყისი მნიშვნელობების სპეტრულ მახასიათებლებზე, რაც მიგვითითებს ამ ტიპის დინებების „განუზღვრელობაზე“.</p> <p>(ii) შესწავლილია მბრუნავი პროტოპლანეტარული დისკების სამგანზომილებიანი ბაროკლინური მდგრადობა. შეფასებულია განვითარებული კონვექციური ტურბულენტობის მახასიათებლები. ნაჩვენებია ვერტიკალური სტრატოფიკაციის კანონი და სპეციფიკური პირობები, როდესაც კონვექციამ შეიძლება გადაიტანოს ბრუნვითი მომენტი რადიალურად გარეთ და ხელი შეუწყოს მატერიის აკრეციას ცენტრალურ ობიექტზე.</p> <p>პუბლიკაციები:</p> <p>R. G. Chanishvili, A. G. Tevzadze, G. D. Chagelishvili, J. G. Lominadze, G. R. Khujadze, M.</p>			

	<p>Oberlack. <i>Uncertainty of convection dynamics in high Reynolds number horizontal plane Couette flow. European Journal of Mechanics B</i> (accepted).</p> <p>E. S. Uchava, A. G. Tevzadze, G. D. Chagelishvil. <i>Stability and Vorticity Production in Stratified Astrophysical Disks. J. Modern Physics</i> 4, 18 (2013).</p> <p>J.-N. Hau, G. D. Chagelishvili, G. Khujadze, M. Oberlack, A. G. Tevzadze. <i>Sound Generation in Plane Couette Flow: A Failure of Lighthill's Analogy. Progress in Turbulence V, Springer Proceedings in Physics</i>, 149, 205-210 (2013).</p>	
4	კოსმოსური მაგნიტური ველების და ტურბულენტობის მოდელირება	ალექსანდრე თევზაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>გამოთვლილია პირველადი კოსმოსური ველების ევოლუცია გაფართოებად სამყაროში მაგნიტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობის მილევის პირობებში. ნანახია ტურბულენტობის მილევის კანონები არასპირალური და სპირალური ველების შემთხვევაში. შეფასებულია სხვადასხვა ფაზური გადასვლებით გენერირებული მაგნიტური ველების შესაძლო დაკვირვებითი გამოვლინებები. გამოყვანილია დიდმასშტაბოვანი მაგნიტური ველების მაქსიმალური ამპლიტუდის შეზღუდვები.</p> <p>პუბლიკაციები:</p> <p>T. Kahnishvili, A. G. Tevzadze, A. Brandenburg, A. Neronov. <i>Evolution of primordial magnetic fields from phase transition. Phys. Rev. D</i> 87, 3007 (2013).</p> <p>T. Kahnishvili, Y. Maravin, A. Natarajan, N. Battaglia, A. G. Tevzadze. <i>Constraining Primordial Magnetic Fields through Large-scale Structure. Astrophys. J.</i> 770, 47 (2013).</p>		

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება

ფიზიკის დეპარტამენტი, ატომის და ატომ ბირთვის ფიზიკის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

თამაზ კერესელიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

თამაზ კერესელიძე, ზაალ მაჭავარიანი, მალხაზ გოჩიტაშვილი, რამაზ ლომსაძე, ნუგზარ მოსულიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ექსიტონური კომპლექსები ZnO და GaN-ში – ლურჯი და ულტრაიისფერ სინათლის გამომსხივებელი ხელსაწყოების შექმნის პერსპექტივები	უკრაინის მეცნიერებათა და ტექნოლოგიების ცენტრი (გრანტი № 5633), შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (გრანტი № 09/15)	თამარ ჭელიძე	თამაზ კერესელიძე, თეიმურაზ ნადარეიშვილი გიორგი ხაზარაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>1. შესწავლილია დამუხტული ნაწილაკის (ელექტრონის ან ხვრელის) ელექტრონული სტრუქტურა ძლიერად წაგრძელებულ ელიფსოიდალური ფორმის ნანოდეროში. მიღებულია ასიმპტოტურად ზუსტი გამოსახულებები ენერჯისათვის და ტალღური ფუნქციებისათვის. პრობლემა გადაჭრილია როგორც უსასრული ისე სასრული სიმაღლის პოტენციალური ბარიერის შემთხვევაში. 2.</p> <p>შესწავლილია თუ რა გვლენას ახდენს კულონური მინარევი თუთიის ოქსიდის ნახევარგამტარულ ნანომავთულში. მიღებულია ანალიზური გამოსახულებები ელექტრონის ენერჯისათვის და ტალღური ფუნქციებისათვის, როდესაც ის „დატყვევებულია“ ნანო ზომის მავთულში.</p>				

2	ატომურნაწილაკთა დაჯახებისას მიმდინარე არადრეკადი პროცესების გამოკვლევა	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (გრანტი № 31/29)	რამაზ ლომსაძე	მალხაზ გოჩიტაშვილი, ნუგზარ მოსულიშვილი
---	--	--	---------------	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

საანგარიშოპერიოდშიჩვენჩავატარეთმეთოდურიხასიათისწინასწარიექსპერიმენტულიგამოკვლევა. O^+ იონებისაზოტის N_2 მოლეკულებთანდაჯახებისას, გამოსხივებისხილულარეში(400-800ნმ), შეისწავლეთდააზოტისპირველიუარყოფითი ($\sigma_{\text{tot}}^{(O^+ N_2^-)}$) – X^2 ($\sigma_{\text{tot}}^{(O^+ N_2^-)}$), დამეინელის($\sigma_{\text{tot}}^{(O^+ N_2^-)}$ – X^2 ($\sigma_{\text{tot}}^{(O^+ N_2^-)}$) სისტემებისშესაბამისიზოლოვანისპექტრისაგზნება, იონურწყაროშისამუშაოპირობებისცვლილებებისას.

ექსპერიმენტშიგამოყენებულიიყომადალსიხშირული(ტონემანისტიპის)იონურიწყარო. ექსპერიმენტშიჩავატარეთსხვადასხვაპირობებში, როდესაცწყაროშიშეშვებულიიყოსუფთაჟანგბადი O_2 დააირებისნარევი(O_2, N_2), (O_2, H_2O), (O_2, He). ნაჩვენებია, რომ სუფთა მოლეკულურიჟანგბადისპირობებში, წყაროშიდაბალიწნევისა(10^{-3} ტორი) დამადალისიმძლავრისას (ვზრდითთანოდურძაბვას) იონურნაკადშიმიიღებოდადაახლოებით 20% მეტასტაბილური $O^+(^2D)$ და $O^+(^2P)$ იონებისა. წნევისგაზრდითწყაროშიმნიშვნელოვნადიზრდებოდა (>95%) იონებისწილიძირითად $O^+(^4S)$ მდგომარეობაში.

მოცემულეტაპზეჩვენმაგამოკვლევებმააჩვენა, რომ $O^+(^2P)$ იონებისიდენტიფიკაციისათვისეფექტურიააზოტისმოლეკულურიიონისპირველიუარყოფითისი სტემის(0,0) ($\sigma_{\text{tot}}^{(O^+ N_2^-)}$) ზოლისაგზნებისფუნქციისგამოკვლევა $O^+ - N_2$ დაჯახებისპროცესში. ჩვენმაგამოკვლევებმაასევეაჩვენა, რომწყაროში(O_2, He) ნარევისათვისშესაძლებელია $O^+(^2D)$ მეტასტაბილებისწილისგაზრდაპირვანდელიიონებისნაკადში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T. Kereselidze , Z.S. Machavariani	“Application of variational principle to scattering problems” Journal of Mathematical Sciences	December 2013, Volume 195, Issue 4 ,	Springer	pp 473-480
<p>The validity of the variational principle for scattering problems is examined in the case of ionization of atomic hydrogen by electron impact. The effective charge seen by the scattered electron is determined mathematically in a rigorous way excluding any empirical assumptions. It is shown that the elaborated approach gives effective charge values that are reasonable and have clear physical meaning.</p>					
2	RamazLomsadze, MalkhazGochitashvili, Roman Kezerashvili, NugzarMosulishvili, RonaldPhaneuf	Inelastic processes in K+-He collisions in energy range 0.7–10 keV Physical Review A	87,042710(2013)	American Physical Societys	9
<p>Absolute cross sections for charge exchange, ionization, stripping, and excitation in K^+-He collisions were measured in the ion energy range 0.7–10 keV. The experimental data and the schematic correlation diagrams are used to analyze and determine the mechanisms for these processes. The increase of the excitation probability of inelastic channels with the angle of scattering is revealed. An exceptionally highly excited state of He is observed and a peculiarity for the excitation function of the resonance line is explained. The intensity ratio for the excitation of the K II $\lambda=60.1$ nm and $\lambda=61.2$ nm lines is 5:1, which indicates the high probability for excitation of the singlet resonance level 1P_1 compared to the triplet level 3P_1. The similarity of the population of the 4p state of the potassium ion and atom as well as the anomalously small values of the excitation cross sections are explained.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მალხაზ გოჩიტაშვილი რამაზ ლომსაძე ნუგზარ მოსულიშვილი	H(2p) მდგომარეობისაგზნებაH₃⁺-He დაჯახებისპროცესში	პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნების- მეტყველო მეცნიერებაში თსუ, 2013
<p>გაზომვებიH₃⁺-Heწყვილისათვისჩატარებულამას-სპექტრომეტრულიტიპისდანადგარზე, გამოყენებულიაოპტიკურისპექტრომეტრისმეთოდიტალდისსიგრძისვაკუუმურ - ულტრაიისფერდიაპაზონშიλ= 50 – 1305მ. ნაჩვენებია, რომ აგზნების კვეთი მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული მოლეკულური იონის რხევით მდგომარეობაზე.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ავტორები: თამარ ჭელიძე, თამაზ კერესელიძე, თაიმურაზ ნადარეიშვილი; მომხსენებელი: თ. ჭელიძე	Effects of Coulomb Impurity in Semiconductor Nanowire	ბოსტონი (აშშ) 2 – 9 დეკემბერი 2013 წელი
<p>The behaviour of ionization energies of donor and acceptor impurities are investigated. Direct matrix diagonalization method with the physically reasonable approximate potential is employed for finding the exact solution of Schrodinger equation in the effective-mass approximation.</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	RamazLomsadze, MalkhazGochitashvili	EFFECTIVE METHODS TO STUDY IONIZATION AND CHARGE - ECHANGE PROCESSES IN COLLISIONS IN 0.7-10 KeV.	C.N.R.- IBIMET Consiglio Nazionale delle RicercheIstituto di

	NugzarMosulishvili		Biometeorologia - Sede Centrale იტალია, ფლორენცია , 2013 წ, 21-22 ოქტომბერი
In the present work the refined version of capacitor method as well as collision spectroscopy method are used to study inelastic processes in collision of closed electron shell particles. To obtain energy loss spectra of primarily scattered particles the “box” type electrostatic energy analyzer is elaborated and designed. For revealing and estimation of portion of various inelastic reactions realized in these collisions an energy loss spectrum for, colliding pair was tested as a typical example.			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	RamazLomsadze, MalkhazGochitashvili, Roman Kezerashvili, NugzarMosulishvili, Alfred Müller RonaldPhaneuf	Inelasticprocesses in K ⁺ - He collisionsinenergyrange0.7-10keV	XXVIII International Conference on Photonic, Electronic and Atomic Collisions, 24-30 July, 2013, Lanzhou, China
Absolute cross sections for charge exchange, ionization, stripping, and excitation in K ⁺ -He collisions weremeasured in the ion energy range 0.7–10 keV. The experimental data and the schematic correlation diagrams areused to analyze and determine the mechanisms for these processes.The increase of the excitation probability ofinelastic channels with the angle of scattering is revealed. An exceptionally highly excited state of He is observedand a peculiarity for the excitation function of the resonance line is explained. The intensity ratio for the excitationoftheKIIλ = 60.1nm andλ = 61.2 nm lines is 5:1, which indicates the high probability for excitation ofthe singlet resonance level ¹ P ₁ compared to the triplet level ³ P ₁ . The similarity of the population of the 4p stateof the potassium ion and atom as well as the anomalously small values of the excitation cross sections areexplained.			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	სხვადასხვა ფორმის ნაწილის ნახევარგამტართა ელექტრული და ოპტიკური თვისებების თეორიული შესწავლა	თამაზ კერესელიძე	თამაზ კერესელიძე
2	ელექტრონების ატომებთან დაჯახებისას მიმდინარე არადრეკადი პროცესების განიკვეთების გამოთვლა	თამაზ კერესელიძე ზაალ მაჭავარიანი	თამაზ კერესელიძე ზაალ მაჭავარიანი
3	ატომური ნაწილაკების დაჯახებისას მიმდინარე არადრეკადი პროცესების ექსპერიმენტული შესწავლა	მალხაზ გოჩიტაშვილი	მალხაზ გოჩიტაშვილი რამაზ ლომსაძე ნუგზარ მოსულიშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
1	შესწავლილია დამუხტული ნაწილაკის (ელექტრონის ან ხვრელის) ელექტრონული სტრუქტურა ძლიერად წაგრძელებულ ელიფსოიდალური ფორმის ნანოღეროში. მიღებულია ასიმპტოტურად ზუსტი გამოსახულებები ენერჯისათვის და ტალღური ფუნქციებისათვის. აღნიშნულ თემაზე მომზადდა ორი სტატია, ერთი სტატია გაგზავნილია საერთაშორისო ჟურნალში და გადის რეცენზირებას.
2	გამოთვლილია ელექტრონების დაჯახებისას ჰელიუმის ატომის ორჯერადი იონიზაციის სრული განივკვეთი. მიღებულია რომ მაღალ ენერგეტიკულ არეში თეორია კარგად აღწერს ექსპერიმენტულ მონაცემებს.
3	საშუალო ენერგეტიკულ არეში ექსპერიმენტულად შესწავლილია კალიუმის იონების ჰელიუმის ატომებთან დაჯახებისას მიმდინარე არადრეკადი პროცესები. მიღებული შედეგები გამოქვეყნდა საერთაშორისო ჟურნალში.

პლაზმის ფიზიკის კათედრა

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
სრული პროფ., აკად. ნოდარ ცინცაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
სრული პროფ., აკად. ნოდარ ცინცაძე
ასისტ. პროფ. გიორგი მამაცაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	არააქსისიმეტრიული შეშფოთებების წრფივი დინამიკა	იტალიის ნაციონალური ასტროფიზიკური	გ. მამაცაშვილი	გ. მამაცაშვილი, გ. ჩაგელიშვილი,

	სუსტად იონიზირებულ აკრეციულ დისკებში	ინსტიტუტი (INAF)		ჯ. ბოდო, პ. როსი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>შესწავლილია არა-აქსისიმეტრიული შემფოთებების წრფივი დინამიკა უკუმშვად, ვერტიკალურად სტრათიფიცირებულ აკრეციულ დისკის პლაზმაში, რომელიც განჭოლილია ვერტიკალურ იმუდმივი მაგნიტური ველით. შემფოთებები გამლილია სივრცული ფურიე პარმონიკების ბაზისზე, რომელთა შემდგომი ევოლუცია დროში გამოკვლეულია წრფივი მაგნეტოჰიდროდინამიკური განტოლებების რიცხვითი ანალიზის საშუალებით. განხილულ სისტემაში არის ორი ძირითადი მოდა -- მაგნიტური მოდა და ინერცია-გრავიტაციული ტალღები. სხვა ანალოგიური კვლევების განგანსხვავებით, ჩვენ შემოვიყვანეთ ამოდების დამახასიათებელი საკუთარი ცვლადები. შესაბამისად, დინამიკური განტოლებები გადაწერილია როგორც თხიპირველი რიგის ბმულდიფ. განტოლებათა სისტემა და სეთის საკუთარი ცვლადებისთვის. ჩატარებული ანალიზის საშუალებას გვაძლევს აღვწეროთახალი ეფექტი -- არა-აქსისიმეტრიული მოდების წრფივი ბმა, რომელიც გამოწვეულია დისკის დიფერენციული ბრუნვით. ჩვენ ასევე ჩავატარეთ არა-აქსისიმეტრიული და აქსისიმეტრიული მოდების დინამიკის შედარებითი ანალიზი. ვაჩვენეთ, რომ ოპტიმალური და ოპტიმულაურთანახლო ტიპის არა-აქსისიმეტრიული მაგნიტური მოდის სივრცული პარმონიკების ტრანზიენტულ ზრდას შეუძლია გადაჭარბოს ყველაზე არამდგრადი აქსისიმეტრიული მოდის ექსპონენციალურ ზრდას დინამიური დროის განმავლობაში. სხვასიტყვებით, არა-აქსისიმეტრიული მაგნეტო ბრუნვითი არამდგრადობა გარკვეულ ტალღის სიგრძეებზე ჯაბნის მაქსიმალურად ზრდას აქსისიმეტრიულ არამდგრადობას. გარჩეულია ამ შედეგის შესაძლო მნიშვნელობა "არხული" დინების ფორმირებაში, რასაც ხშირად აქვს ადგილი მაგნეტო ბრუნვითი ტურბულენტობის რიცხვითი ანალიზში. ძირითადი დასკვნა ჩვენ ანალიზისა არის, რომ არა-აქსისიმეტრიული მოდებმა, რომლებიც ფროსწრაფადი ზრდები აწვდიან ვიდრე აქსისიმეტრიული იმუდმილია თხელი იმუშალონ არხული დინების წარმოქმნას და გადაიყვანონ დისკური პლაზმა პირდაპირ ტურბულენტურ მდგომარეობაში, რაც საბოლოო ჯამში გავლენას მოახდენს კუთხური მომენტის გადატანის ინტენსივობაზე. ჩვენ ასევე ვაჩვენეთ, რომ არა-აქსისიმეტრიული ტურბულენტობის რეალისტიური აღწერისთვის მნიშვნელოვანია პლაზმის უკუმშვადობის გათვალისწინება რაც ყოველთვის არხდებარე რიცხვითი მოდელებისას.</p> <p>გამოქვეყნებულია სტატია: G. Mamatsashvili, G. Chagelishvili, G. Bodo, P. Rossi, 2013, Revisiting linear dynamics of non-axisymmetric perturbations in weakly magnetized accretion discs, MNRAS, 435, 2552</p>				

2	დამაგნიტებული რელატივისტური ჯეტების წრფივი მდგრადობის ანალიზი: არამბრუნავი ჯეტის შემთხვევა	იტალიის ნაციონალური ასტროფიზიკური ინსტიტუტი (INAF)	ჯ. ბოდო	ჯ. ბოდო, გ. მამაცაშვილი, პ. როსი, ა. მინიონე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

შევასრულეთ დამაგნიტებული რელატივისტური არამბრუნავი ცილინდრული პლაზმური ჯეტის წრფივი მდგრადობის ანალიზი ნულოვანი თერმული წნევის მიახლოებაში; განვიხილეთ მხოლოდ ყველაზე არამდგრადი $|m| = 1$ მოდა. ვაჩვენებთ, რომ არსებობს არამდგრადობის ორი მოდა: კელვინ-ჰელმჰოლცის და ელექტრული დენით გამოწვეული არამდგრადობა. კელვინ-ჰელმჰოლცის მოდა მნიშვნელოვანია მცირე დამაგნიტებისთვის და მისი ზრდის სისწრაფე სუსტად არის დამოკიდებული ე.წ. პიჩ (pitch) პარამეტრზე. დენტან დაკავშირებული მოდა მნიშვნელოვანია დიდი დამაგნიტებისთვის. მისი ზრდის სისწრაფე და მისი მაქსიმალური მნიშვნელობის შესაბამისი ტალღური რიცხვი მატულობს პიჩ-პარამეტრის დაკლებასთან ერთად. რელატივისტურ რეჟიმში დენტან დაკავშირებული მოდა იყოფა ორ შტოდ. შტოს, რომელიც მდებარეობს დიდი ტალღური რიცხვების არეში გაანჩნია საკუთარი ფუნქცია, რომელიც კონცენტრირებულია ჯეტის ცენტრში, ხოლო მეორე შტოს მცირე ტალღური რიცხვების არეში, აქვს საკუთარი ფუნქცია კონცენტრირებული ჯეტის პერიფერიისკენ მისი სიჩქარის წანაცვლების მიღმა.

გამოქვეყნებულია სტატია: G. Bodo, G. Mamatsashvili, P. Rossi, A. Mignone, 2013, *Linear stability analysis of magnetized relativistic jets: the non-rotating case*, MNRAS, 434, 3030

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Z. Ehsan R. Trines S. Shaukat N. Tsintsadze	IOP conference proceedings for the physics and mathematics of nonlinear phenomena (2013) (იბეჭდება)	IOP publishing	

2	G. Mamatsashvili	Instabilities and Structures in Protoplanetary Discs http://dx.doi.org/10.1051/epiconf/20134607002	EPJ Web of Conferences	8
---	------------------	---	------------------------	---

ნაშრომში მიმოვიხილავთ უახლეს შედეგებს თვით-გრავიტირებად პროტოპლანეტარულ დისკებში სიმკვრივის ტალღების და გრივალების დინამიკაში. ცნობილია, რომ დისკებში

გრიგალები დინამიურად ბმულია სიმკვრივის ტალღებთან დისკის დიფერენციალური ბრუნვის/წანაცვლების გამო. მეორეს მხრივ, სიმკვრივის ტალღები ასრულებენ მნიშვნელოვან როლს თვით-გრავიტირებადი დისკების თეორიაში და მათი ბმა გრიგალებთან ცხადყოფს, რომ ამ უკანასკნელზეც გავლენას ახდენს თვითგრავიტაცია. ამრიგად, გრიგალებიც თამაშობენ მნიშვნელოვან როლს თვით-გრავიტირებადი დისკების მთლიანი დინამიური სურათის ფორმირებაში. ჩვენ აღვწერთ გრიგალის დინამიკის თავისებურებებს თვით-გრავიტაციის არსებობისას ბაროკლინური და როსბის ტალღების არამდგრადობებთან ერთად და მათ გარეშე და აღვნიშნავთ ამ ორ შემთხვევას შორის რა ძირითადი განსხვავებაა.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	N. Tsintsadze, R. Chaudhary A. Rasheed	<i>Positron sound waves and nonlinear Landau damping of intense transverse EM waves in an isotropic EPI plasma,</i> Journal of Plasma Physics (2013)	79	Cambridge University Press	9
<p>ჩვენ შევისწავლით მოდიფიცირებული პლაზმის ნაწილაკების განაწილების ფუნქციის საშუალებით რელატივისტურ ცხელ ელექტრონულ-პოზიტრონულ-იონურ (ეპი) პლაზმას რელატივისტურად ინტენსიურ ელექტრომაგნიტური (ემ) გამოსხივების არსებობისას, რომლებიც არ არიან თერმულ წონასწორობაში. კინეტიკური აღწერის გამოყენებით, მიღებულია სოლიტონური ამონახსენი მცირე ამპლიტუდის ემ ტალღისთვის, ხოლო დიდი ამპლიტუდის ემ ტალღისთვის მიღებულია პიკიანი (cusp) სოლიტონური ამონახსენი. მიღებულია ზოგადი გამოსახულება პოზიტრონული სიმკვრივის ოსცილაციისთვის დეზაის რადიუსთან შედარებით დიდი ტალღის სიგრძეებისთვის და განხილულია კერძო შემთხვევები მისთვის. ნაწილაკი-ტალღის რეზონანსულ ურთიერთქმედებაზე დაყრდნობით ფორმულირებულია დისპერსიული განტოლება ახალი ტიპის გრძივი ტალღებისთვის მცირე ჩახშობით და მიღებულია აუცილებელი პირობა პოზიტრონული ბგერითი ტალღების არსებობისას. ასევე, ულტრარელატივისტური ელექტრონებისთვის და არა-რელატივისტური პოზიტრონებისთვის, მიღებულია კვაზი პოზიტრონული ბგერითი ტალღებისთვის დისპერსიული თანაფარდობა შუალედურ ტალღურ სიგრძეზე ინტერვალში. ნაჩვენებია, რომ რელატივისტური ემ ტალღების ამპლიტუდის მოდულაცია გაუხშობებულ პლაზმაში იწვევს არამდგრადობას. დასასრულ, ჩვენ ასევე მივიღეთ რელატივისტური კინეტიკური არაწრფივი შრედინგერის განტოლება ლოკალური და არალოკალური არაწრფივობით. ეს განტოლება გვიჩვენებს ინტენსიური ემ ტალღების ლანდაუს არაწრფივი ჩაქრობის სისწრაფეს, რაც ასევე არის გამოკვლეული.</p>					
	N. Tsintsadze,	<i>Cooling of a Fermi</i>			

2	L. Tsintsadze	<i>Quantum Plasma, Physics of Plasmas (2013)</i>	იბეჭდება	AIP publishing	5
<p>ჩვენს მიერ შემოთავაზებულია ფერმის ელექტრონული გაზის გაციების ახალი მექანიზმი ადიაბატური დამაგნიტების პროცესით. ლანდაუს მიერ იყო ნაჩვენები, რომ მაგნიტური ველის ძალწირების პერპენდიკულარულ სიბრტყეში ელექტრონები მოძრაობენ წრეწირზე და მათი მოძრაობა ფინიტურია, ე. ი, ენერჯის განივი კომპონენტი იკვანტება. ჩვენს მიერ გამოთვლილი იქნა ელექტრონული გაზის თერმოდინამიკური პოტენციალი Ω ნებისმიერი მაგნიტური ველისა H და ტემპერატურის T დროს და შესწავლილი იქნა ყველა თერმოდინამიკური სიდიდეები როგორც სიმკვრივის n, ტემპერატურის და მაგნიტურ ველის ფუნქციები,</p> <p>წინვა $P = -\frac{\Omega}{V}$, ენტროპია $S = -\left(\frac{\partial \Omega}{\partial T}\right)_{v,\mu}$ და სითბოტევადობა $C_v = T\left(\frac{\partial S}{\partial T}\right)_{v,T}$</p> <p>ჩვენს მიერ მიღებული იქნა ახალი ადიაბატური განტოლებები, კერძოდ თუ</p> $\hbar e H / m_e c > \varepsilon_F$ <p>ადიაბატის განტოლება შემდეგია</p> $\frac{TH^2}{n^2} = const.$ <p>სადაც \hbar - არის პლანკის მუდმივა, e - ელექტრონის მუხტი, m_e - ელექტრონის მასა, c - არის სინათლის სიჩქარე და ε_F - ფერმის ენერჯია.</p> <p>ეს ადიაბატის განტოლება შეიცავს სამ უცნობ სიდიდეს (სიმკვრივე, ტემპერატურა, მაგნიტური ველი) განსხვავებით ჩვეულებრივი თერმოდინამიკისგან, სადაც მხოლოდ ორი უცნობია. თუ დავუშვებთ, რომ ამ განტოლებაში სიმკვრივე მუდმივა, მაგალითად მეტალებსა და ნახევარგამტარებში, მაშინ ჩვენ ვიღებთ ასეთ ახალ ეფექტს -- მაგნიტური ველის გაზრდა იწვევს ტემპერატურის შემცირებას შემდეგი კანონით</p>					
3	R. Chaudhary, N. Tsintsadze A. Rasheed M. Jamil	<i>Stability of longitudinal and transverse EM waves in hot anisotropic EPI plasma, Physics of Plasmas (2013)</i>	იბეჭდება	AIP publishing	
4	Z. Ehsan , N. Tsintsadze S. Poedts	<i>Modified expressions for currents collected by the object immersed in plasma, Chinese Physics Letters (2013)</i>	იბეჭდება	Science press, Beijing	

5	<p>G. Mamatsashvili, G. Chagelishvili, G. Bodo, P. Rossi</p>	<p><i>Revisting linear dynamics of non-axisymmetric perturbations in weakly magnetized accretion discs,</i> Monthly Notices of the Royal Astronomical Society (2013)</p>	435	Oxford University Press	16
<p>შესწავლილი იქნა არა-აქსისიმეტრიული შემფოთებების წრფივი დინამიკა უკუმშვად, ვერტიკალურად სტრათიფიცირებულაკრეციული დისკის პლაზმაში, რომელიც განჭოლილია ვერტიკალური მუდმივი მაგნიტური ველით. შემფოთებები გაშლილია სივრცული ფურიე ჰარმონიკების ბაზისზე, რომელთა შემდგომი ევოლუცია დროში გამოკვლეულია წრფივი მაგნეტოჰიდროდინამიკური განტოლებების რიცხვითი ანალიზის საშუალებით. განხილულ სისტემაში არის ორი ძირითადი მოდა -- მაგნიტური მოდა და ინერცია-გრავიტაციული ტალღები. სხვა ანალოგიური კვლევების განგანსხვავებით, ჩვენ შემოვიყვანეთ ამოდეების დამახასიათებელი საკუთარი ცვლადები. შესაბამისად, დინამური განტოლებები გადაწერილია როგორც ოთხი პირველი რიგის ბმულდიფ. განტოლებათა სისტემა დასეთის საკუთარი ცვლადებისთვის. ჩატარებული ანალიზის საშუალებას გვაძლევს აღვწეროთახალი ეფექტი -- არა-აქსისიმეტრიული მოდეების წრფივი ბმა, რომელიც გამოწვეულია დისკის დიფერენციული ბრუნვით. ჩვენ ასევე ვაგატარეთ არა-აქსისიმეტრიული და აქსისიმეტრიული მოდეების დინამიკის შედარებითი ანალიზი. ვაჩვენეთ, რომ ოპტიმალური და ოპტიმულაურთანახლო ტიპის არა-აქსისიმეტრიული მაგნიტური მოდის სივრცული ჰარმონიკების ტრანზიენტულ ზრდას შეუძლია გადაჭარბოს ყველაზე არამდგრადი აქსისიმეტრიული მოდის ექსპონენციალურ ზრდას დინამიური დროის განმავლობაში. სხვასიტყვებით, არა-აქსისიმეტრიული მაგნეტობრუნვითი არამდგრადობა გარკვეულ ტალღის სიგრძეებზე ჯაბნის მაქსიმალურად ზრდადა აქსისიმეტრიულ არამდგრადობას. გარჩეულია ამ შედეგის შესაძლო მნიშვნელობა "არხული" დინების ფორმირებაში, რასაც ხშირად აქვს ადგილი მაგნეტობრუნვითი ტურბულენტობის რიცხვითი ანალიზში. ძირითადი დასკვნა ჩვენ ანალიზისა არის, რომ არა-აქსისიმეტრიული მოდეებმა, რომლებიც უფროსწრაფად იზრდებიან ვიდრე აქსისიმეტრიულინიშეუძლია თხელი შეუშალონარ ხული დინების წარმოქმნას და გადაიყვანონ დისკური პლაზმა პირდაპირ ტურბულენტურ მდგომარეობაში, რაც საბოლოო ჯამში გავლენას მოახდენს კუთხური მომენტის გადატანის ინტენსივობაზე. ჩვენ ასევე ვაჩვენეთ, რომ არა-აქსისიმეტრიული ტურბულენტობის რეალისტური აღწერისთვის მნიშვნელოვანია პლაზმის კუმშვადობის გათვალისწინება რაც ყოველთვის არ ხდება რიცხვითი მოდელებისას.</p>					
6	<p>G. Bodo, G. Mamatsashvili, P. Rossi,</p>	<p><i>Linear stability analysis of magnetized relativistic jets:</i></p>	434	Oxford University Press	17

	A. Mignone	the non-rotating case, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society (2013)			
--	------------	---	--	--	--

შევასრულეთ დამაგნიტებული რელატივისტური არამბრუნავი ცილინდრული პლაზმური ჯეტის წრფივი მდგრადობის ანალიზი ნულოვანი თერმული წნევის მიახლოებაში; განვიხილეთ მხოლოდ ყველაზე არამდგრადი $|m| = 1$ მოდა. ვაჩვენეთ, რომ არსებობს არამდგრადობის ორი მოდა: კელვინ-ჰელმჰოლცის და ელექტრული დენით გამოწვეული არამდგრადობა. კელვინ-ჰელმჰოლცის მოდა მნიშვნელოვანია მცირე დამაგნიტებისთვის და მისი ზრდის სისწრაფე სუსტად არის დამოკიდებული ე.წ. პიჩ (pitch) პარამეტრზე. დენტან დაკავშირებული მოდა მნიშვნელოვანია დიდი დამაგნიტებისთვის. მისი ზრდის სისწრაფე და მისი მაქსიმალური მნიშვნელობის შესაბამისი ტალღური რიცხვი მატულობს პიჩ-პარამეტრის დაკლებასთან ერთად. რელატივისტურ რეჟიმში დენტან დაკავშირებული მოდა იყოფა ორ შტოდ. შტოს, რომელიც მდებარეობს დიდი ტალღური რიცხვების არეში გააჩნია საკუთარი ფუნქცია, რომელიც კონცენტრირებულია ჯეტის ცენტრში, ხოლო მეორე შტოს მცირე ტალღური რიცხვების არეში, აქვს საკუთარი ფუნქცია კონცენტრირებული ჯეტის პერიფერიისკენ მისი სიჩქარის წანაცვლების მიღმა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. ცინცაძე	ელექტრონული გაზის გაციება დამაგნიტებით (http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/47)	საფაკულტეტო კონფერენცია, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 22-26 იანვარი, 2013

ჩვენს მიერ შემოთავაზებულია ფერმის ელექტრონული გაზის გაციების ახალი მექანიზმი ადიაბატური დამაგნიტების პროცესით. ლანდაუს მიერ იყო ნაჩვენები, რომ მაგნიტური ველის ძალწირების პერპენდიკულარულ სიბრტყეში ელექტრონები მოძრაობენ წრეწირზე და მათი მოძრაობა ფინიტურია, ე. ი, ენერჯიის განივი კომპონენტი იკვანტება. ჩვენს მიერ გამოთვლილი იქნა ელექტრონული გაზის თერმოდინამიკური პოტენციალი Ω ნებისმიერი მაგნიტური ველისა H და ტემპერატურის T დროს და შესწავლილი იქნა ყველა თერმოდინამიკური სიდიდეები როგორც სიმკვრივის n , ტემპერატურის და მაგნიტურ ველის ფუნქციები,

წნევა $P = -\frac{\Omega}{V}$, ენტროპია $S = -\left(\frac{\partial \Omega}{\partial T}\right)_{v,\mu}$ და სითბოტევადობა $C_V = T\left(\frac{\partial S}{\partial T}\right)_{v,T}$

ჩვენს მიერ მიღებული იქნა ახალი ადიაბატური განტოლებები, კერძოდ თუ

$\hbar e H / m_e c > \epsilon_F$

ადიაბატის განტოლება შემდეგია

$$\frac{TH^2}{n^2} = const. \quad (1)$$

სადაც \hbar - არის პლანკის მუდმივა, e - ელექტრონის მუხტი, m_e - ელექტრონის მასა, c - არის სინათლის სიჩქარე და ϵ_F - ფერმის ენერგია.

ეს ადიაბატის განტოლება (1) შეიცავს სამ უცნობ სიდიდეს (სიმკვრივე, ტემპერატურა, მაგნიტური ველი) განსხვავებით ჩვეულებრივი თერმოდინამიკისგან, სადაც მხოლოდ ორი უცნობია. თუ დავუშვებთ, რომ (1) განტოლებაში სიმკვრივე მუდმივა, მაგალითად მეტალებსა და ნახევარგამტარებში, მაშინ ჩვენ ვიღებთ ასეთ ახალ ეფექტს -- მაგნიტური ველის გაზრდა იწვევს ტემპერატურის შემცირებას შემდეგი კანონით

$$T \propto \frac{1}{H^2}$$

2	გ. მამაცაშვილი	მაგნეტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობა პლაზმის წანაცვლებით დინებებში (http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/47)	საფაკულტეტო კონფერენცია, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 22-26 იანვარი, 2013
---	----------------	--	--

წანაცვლებით დინებებში ტურბულენტობის განვითარება და შენარჩუნება მეტად რთულ და ამავე დროს მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს (მაგნეტო)-ჰიდროდინამიკასა და პლაზმის ფიზიკაში, რადგან ასეთი დინებები, ჩვეულებრივ, გვხვდება ლაბორატორიებში, საინჟინრო დანადგარებში (მაგ. ტოკომაკები) და ასევე ასტროფიზიკურ ობიექტებში (მაგ. აკრეციული დისკები, ვარსკვლავების შიგნით მბრუნავი პლაზმა, მზის ქარი და ა.შ.). გამომდინარე აქედან, პლაზმურ წანაცვლებით დინებებში მაგნეტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობის კვლევა წარმოადგენს თანამედროვე პლაზმის ფიზიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას. ბოლო წლების გამოკვლევებმა აჩვენეს, რომ დინების წანაცვლებით გამოწვეული ტურბულენტობა ანიზოტროპულია და მისი დინამიკა სპექტრალურ სივრცეში უფრო მრავალფეროვანია, ვიდრე იზოტროპული ერთგვაროვანი ტურბულენტობა (კოლმოგოროვის თეორია). გამოირკვა, რომ ტურბულენტობის განვითარებას და შენარჩუნებას წმინდა ჰიდროდინამიკურ შემთხვევაში, როცა დინება მდგრადია მოდალური თეორიის მიხედვით, განაპირობებს წრფივი და არაწრფივი დინამიკის “ფაქიზი” ბალანსი. ტურბულენტობის ამ შედარებით ახალ თეორიას ეწოდება შემოვლითი (bypass) მექანიზმი და აღწერს სუბკრიტიკულ ტურბულენტობას მოდალურად მდგრად წანაცვლებით დინებებში. ამ მოხსენებაში მე აღვწერ, bypass მექანიზმის ფარგლებში, ასევე მაგნეტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობის დინამიკას დამაგნიტებული პლაზმის მოდალურად მდგრად წანაცვლებით დინებებში თანამედროვე რიცხვითი მეთოდების (სიმულაციების) გამოყენებით. ჩვენ მიერ დეტალურად იქნა შესწავლილი განვითარებული ტურბულენტობის სპექტრალური დინამიკის სპეციფიკა ტალღურ ვექტორთა ორგანოზომილებიან სივრცეში, რომელიც განპირობებულია დინების წანაცვლებით. ვაჩვენებთ, რომ ტურბულენტური სპექტრი ანიზოტროპულია, მკვეთრად განსხვავდება ერთგვაროვანი და იზოტროპული ტურბულენტობის სპექტრისგან და ხასიათდება პირდაპირი კასკადის გარდა ასევე ტრანსვერსალური კასკადებით. წანაცვლებითი დინების ტურბულენტობაში ტრანსვერსალური კასკადის არსებობა წარმოადგენს ჩვენი კვლევის ერთ-ერთ ახალ შედეგს, რასაც აქამდე არ ექცეოდა სათანადო ყურადღება ლიტერატურაში. ჩვენ მიერ განხილული უფრო ზოგადი მიდგომა

წანაცვლებით პლაზმურ დინებებში ტურბულენტობის აღწერისა ტალღურ ვექტორთა ორ- ან სამგანზომილებიან სივრცეში, კუთხური გასაშუალოების გარეშე, საშუალებას გვამძლევს მივიღოთ დეტალური ინფორმაცია როგორც ტურბულენტობის სპექტრის შესახებ, ასევე თუ რა მიმართულებით მიდის არაწრფივობის გამო ენერჯის კასკადები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	Z. Ehsan R. Trines S. Shaukat N. Tsintsadze	Excitation of strong radiations through beating of Lasers (EMWs) and its interdisciplinary applications	გალიპოლი, იტალია, 22-29 ივნისი, 2013

VI. დამატებითი ინფორმაცია

1	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	სოლიტონური აკუსტიკური და მაგნეტოაკუსტიკური ტალღები სუსტად იონიზირებულ პლაზმაში	ნ. ცინცაძე	ნ. ცინცაძე და მაგისტრანტი გ. გეწაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>გ ა მ ო ვ ვ ლ უ ლ ა ს უ ს ტ ა დ ი ო ნ ი ზ ი რ ე ბ უ ლ ლ ზ მ ა შ ი ა კ უ ს ტ ი კ უ რ ი და მ ა გ ნ ე ტა კ უ ს ტ ი კ უ რ ი ტა ლ ლ ე ბ ი ს გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა .</p> <p>ს რ უ ლ ლ დ ი ო ნ ი ზ ი რ ე ბ უ ლ ლ ზ მ ა შ ი უ ვ ვ ე კ ა რ გ ა და რ ი ს შ ე ს წ ა ვ ლ ო ლ მ ა გ ნ ე ტო კ ზ ი დ რ ო დ ი ნ ა მ ი კ უ ლ ტა ლ ლ ე ბ ი ს გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა , თ უ მ ც ა ა მ კ ვ ლ ვ ა შ ი ს ი ა ხ ლ ა ის ,</p> <p>რო მ ჩ ვ ე ნ ვ ა ჩ ვ ე ნ ე ბ თ თ უ რ ო გ ო რ ი გ ა ვ ლ ე ნ ა ა ქ ვ ს მ ა გ ნ ი ტ უ რ ვ ე ლ ს ნ ე ი ტ რ ა ლ უ რ ნ ა წ ი ლ კ ე ბ ზ ე ს უ ს ტ ა დ ი ო ნ ი ზ ი რ ე ბ უ ლ ლ ზ მ ა შ ი .</p> <p>მ ი ვ ი დ ე თ ნ ე ი ტ რ ა ლ ე ბ ი ს თ გ ი ს მ ო მ რ ა ო ბ ი ს ა ხ ა ლ გ ა ნ ტ ო ლ ე ბ ა რომ ე ლ შ ი ც გ ვ ა ქ ვ ს მ ა გ ნ ი ტ უ რ ი წ ე ვ რ ი , რ ა ც ს რ უ ლ ა და ხ ა ლ შ ე დ ე გ ი ა .</p> <p>ა მ ა მ ო ც ა ნ ი ს კ ე რ მ ო შ ე მ თ ხ ვ ე ვ ა ი ქ ნ ე ბ ა ა ტ მ ო ს ფ ე რ ო ს ს უ ს ტ ა დ ი ო ნ ი ზ ი რ ე ბ უ ლ ლ</p> <p>ფ ე ნ ა შ ი მ ი წ ი ს ძ ვ რ ი ს შ ე დ ე გ ა დ გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ უ ლ და რ ტ ყ მ ი თ ი ტა ლ ლ ე ბ ი ს შ ე ს წ ა ვ ლ მ ა გ ნ ი ტ უ რ ი ვ ე ლ ს გ ა თ ვ ა ლ ს წ ი ნ ე ბ ი თ .</p> <p>გ ა ნ ვ ი ხ ი ლ თა რ ა წ რ ფ ი ვ ი ტა ლ ლ ე ბ ი ს გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა მ ა გ ნ ი ტ უ რ ი ვ ე ლ ს მ ა რ თ ო ბ უ ლ დ და ა მ ო ც ა ნ ა და ვ ი ყ ვ ა ნ ე თ ზ ი დ რ ო დ ი ნ ა მ ი კ ი ს ძ ი რ ი თა დ გ ა ნ ტ ო ლ ე ბ ა ზ ე , რომ ე ლ შ ი ც და მ ა ტ ე ბ უ ლ ა გ ა ნ ს ხ ვ ა ვ ე ბ უ ლ ,</p> <p>მ ა გ ნ ი ტ უ რ ი ვ ე ლ ს წ ე ვ რ ი .</p> <p>მ ც ი რ ე რ ა ო დ ე ნ ო ბ ი თ ე ლ ე ქ ტ რ ო ნ ე ბ ი ს ა და ი ო ნ ე ბ ი ს ა რ ს ე ბ ო ბ ა გ ვ ა მ ლ ე ვ ს ს ა შ უ ა ლ ე ბ ა ს წ ა რ მ ო ი ქ მ ნ ა ს მ უ ხ ტ ე ბ ი ს გ ა ნ ც ა ლ ე ბ ა . რო დ ე ს ა ც ე ლ ე ქ ტ რ ო ნ ე ბ ი ს ა და ი ო ნ ე ბ ი ს ს ი მ კ ვ რ ი ვ ე ა ლა რ ე მ თ ხ ვ ე ვ ა ე რ თ მ ა ნ ე თ ს წ ა რ მ ო ი ქ მ ნ ე ბ ა ე ლ ე ქ ტ რ ო ლ ო პ ო ტ ე ნ ც ი ა ლ უ რ ი ვ ე ლ , რომ ე ლ ც ე წ ი ნ ა ა ლ მ დ ე გ ე ბ ა ა მ გ ა ნ ც ა ლ ე ბ ა ს .</p> <p>ე ს ვ ე ლ ხ ე ლ ს შ ე უ მ ლ ს და რ ტ ყ მ ი თ ი ტა ლ ლ ი ს წ ა რ მ ო შ ო ბ ა ს და შ ე დ ე გ ა დ მ ი ი</p>			

ღებას ოლოტონ ურია მონახსენი. ვაჩვენებთ, რომ ოლოტონის ამონახსენი იცვლება მაგნიტური ველის შემოტანით. ჩვენს შრომაში პირველ და რისნაჩვენებინებია ტრალურნაწილ კეპზე მაგნიტური ველის მოქმედების მიქანიზმი. ჩვენს მიერ არის პირველ დამოყვანილი მაგნიტური პირობები ამიკის მოძრაობის განტოლება, რომელიც აღწერს ნეიტრალურინაწილ კეპის მოძრაობას. იგი შეიცავს მხოლოდ ნეიტრალურინაწილ კეპის თერმოდინამიკულს იდეებს და მაგნიტურ ველს. მიღებული განტოლება, ჩვეულებრივ იმაგნიტო პირობები ამიკის განტოლებების განსახვავებით, შეიცავს უხტის განცალბის შესაბამისს წევრს.

იხ. გ. გეწადის სამაგისტრო ნაშრომი: <http://conference.sens-2013.tsu.ge/lecture/view/163>

2	ტრანზიენტული მაგნეტობრუნვითი არამდგრადობა პლაზმის მბრუნავ წანაცვლებით დინებებში	გ. მამაცაშვილი	გ. მამაცაშვილი და მაგისტრანტი დ. კალაძე
---	---	----------------	---

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

განხილული ქნა შემფოთებების წრფივი დინამიკა მუდმივი წანაცვლების მიქონე, მბრუნავ, უკუმშვად პლაზმურ დინებაში, სადაც ძირითადი ერთგვაროვანი მაგნიტური ველი მართულია დინების პარალელურად. ასეთი ტიპის პლაზმური დინებები ხშირად გვხვდება ლაბორატორიაში, თერმობირთვულ დანადგარებში, ატმოსფეროსა და ასევე სხვადასხვა ასტროფიზიკურ ობიექტებში, ამიტომ მათი მდგრადობის შესწავლა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა ამ სისტემების ზოგადი დინამიკისა და ევოლუციის გასაგებად. იდეალური მაგნეტო პირობები ამიკური განტოლებების გაწრფივებით წონასწორული დინების მიმართ მიღებული ევოლუციის განტოლებები მცირე შემფოთებებისთვის. მათი დინამიკის შესწავლა დამოყენებულია არამოდალური მიდგომის კერძო სახე -- კელვინის მოდების ფორმალიზმი. ასიმპტოტურ (WKB) მიახლოებაში გამოყვანილია დისპერსიული თანაფარდობა, რომლის საფუძველზეც კეთებულია დინებაში არსებულ მოდების კლასიფიკაცია/ანალიზი. ესენია: 1. ინერციული ტალღები - გამოწვეული ბრუნვით, მაგრამ მოდიფიცირებული მაგნიტური ველით, 2. მაგნიტური მოდა -- გამოწვეული მაგნიტური ველით, მაგრამ მოდიფიცირებული ბრუნვით. რიცხვითი ინტეგრების საშუალებით განალიზებულია ამ ორი მოდის ევოლუცია დროში. ინერციული ტალღები განიცდიან მხოლოდ ზომიერალგებრულ ზრდას წანაცვლების გამო. მაგნიტური მოდა კიავლენს ძლიერ (ექსპონენციალურ) გაძლიერებას მაგნეტობრუნვითი არამდგრადობის გამო დროის გარკვეულ სასრული ინტერვალში. დეტალურად აღწვლილია ასეთი ტრანზიენტული მაგნეტობრუნვითი არამდგრადობის დამოკიდებულება დინების ვერტიკალურ და გასწვრივ ტალღურ-რიცხვებზე. განხილულია მიღებული შედეგების შესაძლო მნიშვნელოვან ლაბორატორიული და ბუნებაში არსებულ ასეთი ტიპის პლაზმური დინებებისთვის, კერძოდ, თუროგორ შეუძლია ამ ტრანზიენტულ მაგნეტობრუნვითი არამდგრადობის გამოიწვიოს ტურბულენტ

ურიგადასვლად, საკუთრივ,
ხელიშეუწყოსსუბკრიტიკულიტურბულენტობისშენარჩუნებასდინებაში.

იხ. დ. კალაძის სამაგისტრო შრომის პრეზენტაცია:

<http://conference.sens-2013.tsu.ge/lecture/view/179>

<p>არაწრფივი განივი კასკადი და სუბკრიტიკული მაგნეტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობა ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში</p>	<p>გ. მამაცაშვილი</p>	<p>გ. მამაცაშვილი, გ. ჩაგელიშვილი, დ. გოგიჩაიშვილი, ვ. ჰორტონი</p>
--	------------------------------	---

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკეტის) შედეგები (ანოტაცია)

რიცხვითი სიმულაციების საშუალებით ვიპოვეთ და შევისწავლეთ მაგნეტოჰიდროდინამიკურ პლაზმურ დინებაში თვით-შენარჩუნებადი ტურბულენტობა. დინება არის ორგანოზომილებიანი, ბრტყელი, სიჩქარის პროფილის მუდმივი წანაცვლებით და განხილულია დინების პარალელური ერთგვაროვანი მაგნიტური ველით. ასეთი დინება სპექტრალურად მდგრადია, ამიტომ ტურბულენტობა სუბკრიტიკულია თავისი ბუნებით და ენერგეტიკულად ნარჩუნდება ტრანზიენტული ზრდის მექანიზმის წყალობით, რომელიც დაკავშირებულია წანაცვლებითი დინების არა-თვითშეუღლებულობასთან. ეს მექანიზმი ანიზოტროპულია სპექტრალურ სივრცეში და ძირითადად მუშაობს ისეთი სივრცული ფურიე ჰარმონიკებისთვის, რომელთა დინების გასწვრივი ტალღური რიცხვი ნაკლებია დინების წანაცვლების ფარდობისა ალვენის სიჩქარესთან. შევისწავლეთ არაწრფივი პროცესების მახასიათებლები და ტურბულენტობის თვითშენარჩუნების მექანიზმი, ე.ი., წრფი ტრანზიენტული ზრდის და არაწრფივი პროცესების თანამოქმედება სპექტრალურ/ტალღურ რიცხვთა სივრცეში. ეს კვლევა, ეფუძნება რა ტურბულენტობის ენერჯის ახალ წყაროს – შეშფოთებათა ტრანზიენტულ ზრდას, წარმოადგენს მაგნეტოჰიდროდინამიკური ტურბულენტობის კვლევის ძირითადი მიმართულების ალტერნატივას. ვაჩვენებთ, რომ არაწრფივი დინამიკა ამ შეთხვევაში მსგავსია ჰიდროდინამიკურ დინებაში არაწრფივი დინამიკისა – სუბკრიტიკული ტურბულენტობის შემოვლითი (bypass) კონცეფციის. განხილულია მაგნეტოჰიდროდინამიკური თვითშენარჩუნებადი მექანიზმი ემყარება კინეტიკური და მაგნიტური სპექტრალური ენერჯების განივ კასკადს სპექტრალურ სივრცეში და ფუნდამენტალურად განსხვავდება ჩვეულებრივი, კარგად ცნობილი მაგნეტოჰიდროდინამიკური კასკადური პროცესებისგან.

გაგზავნილია სტატია: **G. Mamatsashvili, D. Gogichaishvili, D. Chagelishvili, W. Horton, 2013, *Nonlinear transverse cascade and subcritical magnetohydrodynamic turbulence in plane shear flows*, Phys. Rev. E (submitted)**

კონდენსირებული გარემოს ფიზიკის კათედრა, ზეგამტარობისა და მაგნეტიზმის მიმართულება.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
პროფესორი ალექსანდრე შენგელაია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

პროფესორი ალექსანდრე შენგელაია
 ფიზ.-მათ. მეცნიერებათა კანდიდატი დიმიტრი დარასელია
 ფიზ.-მათ. მეცნიერებათა კანდიდატი დავით ჯაფარიძე
 ფიზ.-მათ. მეცნიერებათა დოქტორი ზურაბ ჯიბუტი
 დოქტორანტი გიორგი ხაზარაძე
 დოქტორანტი მამუკა ჩიქოვანი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	თანამედროვე მაღალტექნოლოგიური მასალების ფოტოსტიმულირებული სინთეზის ახალი ტექნოლოგიის და აპარატურის შემუშავება	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ზ. ჯიბუტი	ა. შენგელაია დ. ჯაფარიძე დ. დარასელია
<p>განხორციელდა იმპულსური დასხივების დანადგარის ოპტიმიზაცია. ხელსაწყო შეიძინა ისეთი ტექნიკური მახასიათებლები, რომლებიც უზრუნველყოფენ პროექტით გათვალისწინებული სამუშაოების ჩატარებას.</p> <p>დადგინდა, რომ LaBaCuO და LaSrCuO ზეგამტარების ფოტოსტიმულირებული მყარსხეულოვანი სინთეზის დროს ზეგამტარი ფაზის შემადგენლობა იზრდება პროცესის ტემპერატურის ზრდისას.</p> <p>დადგინდა, რომ დასხივების სპექტრალური შემადგენლობა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს. კერძოდ სპექტრის ინფრაწითელი ნაწილი უფრო მნიშვნელოვანია LaSrCuO-ს სინთეზის პროცესში</p> <p>ჩატარებულმა კვლევებმა გვიჩვენა, რომ ტექნოლოგიური პროცესების ჩატარებისას ფოტონური ზემოქმედების ხანგრძლივობის ზრდა ზრდის ზეგამტარი ფაზის პროცენტულ შემადგენლობას. დადგენილია ადიტიურობის ეფექტის არსებობა ამ პროცესების განხორციელებისას.</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	მაგნეტოელექტრული ეფექტი პეროვსკიტის ტიპის ოქსიდურ ნივთიერებებში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ა. შენგელაია	დ. ჯაფარიძე დ. დარასელია თ. ჭელიძე გ. ხაზარაძე
<p>დამზადდა ელექტრული მოდულაციის მოწყობილობა ეპრ სპექტრომეტრისათვის. ჩატარდა ტესტური გაზომვები Bi₃Fe₅O₁₂ მაგნიტურ თხელ ფირზე ფართო ტემპერატურულ დიაპაზონში. გაიზომა ფერომაგნიტური რეზონანსიროგორც მაგნიტური, ასევე ელექტრული ველის მოდულაციის გამოყენებით.</p>				

განსაკუთრებით საინტერესოა, რომ პირველად მოხდა $\text{Bi}_3\text{Fe}_5\text{O}_{12}$ მაგნიტურ თხელ ფირში ფერომაგნიტური რეზონანსის დამზერა ელექტრული ველის მოდულაციის გამოყენებით. მიღებული შედეგები აშკარად აჩვენებს, რომ არსებობს საკმაოდ ძლიერი მაგნეტოელექტრული ეფექტი $\text{Bi}_3\text{Fe}_5\text{O}_{12}$ შენაერთში. გაზომილი იქნა ამ ეფექტის კუთხური და ტემპერატურული დამოკიდებულება.

IV პუბლიკაციები: 2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Z. Guguchia, A. Shengelaya, A. Maisuradze, L. Howald, Z. Bukowski, M. Chikovani, H. Luetkens, S. Katrych, J. Karpinski, and H. Keller	Muon-Spin Rotation and Magnetization Studies of Chemical and Hydrostatic Pressure Effects in $\text{EuFe}_2(\text{As}_{1-x}\text{Px})_2$ Journal of Superconductivity and Novel Magnetism	Vol. 26, 285 (2013)	USA	11
2	A. Maisuradze, B. Graneli, Z. Guguchia, A. Shengelaya, E. Pomjakushina, K. Conder, and H. Keller	Effect of pressure on the Cu and Pr magnetism in $\text{Nd}_{1-x}\text{Pr}_x\text{Ba}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ investigated by muon spin rotation Phys. Rev. B	Vol. 87, 054401 (2013)	USA	12
3	K. A. Müller and A. Shengelaya	Dielectrically Enhanced T_c in Underdoped Cuprates Journal of Superconductivity and Novel Magnetism	Vol. 26, 491 (2013)	USA	3
4	Z. Guguchia, K. Caslin, R. K. Kremer, H. Keller, A. Shengelaya, A. Maisuradze, J. L. Bettis Jr, J. Köhler, A. Bussmann-Holder, and M-H. Whangbo	Nonlinear pressure dependence of T_N in almost multiferroic EuTiO_3 J. Phys.:Condens. Matter	Vol. 25, 376002 (2013)	UK	5
5	Z. Guguchia, A. Maisuradze, G.	Tuning the static spin-stripe phase and	Vol. 15, 093005 (2013)	UK	10

	Ghambashidze, R. Khasanov, A. Shengelaya, and H Keller	superconductivity in La _{2-x} Ba _x CuO ₄ ($x = 1/8$) by hydrostatic pressure New Journal of Physics			
6	D. Daraselia, D. Japaridze, Z. Jibuti, A. Shengelaya and K. A. Müller	Rapid Solid-State Synthesis of Oxides by Means of Irradiation with Light Journal of Superconductivity and Novel Magnetism	Vol. 26, 2987 (2013)	USA	5
<p>1. The magnetic phase diagram of $\text{EuFe}_2(\text{As}_{1-x}\text{P}_x)_2$ was investigated by means of magnetization and muon-spin rotation (μSR) studies as a function of chemical (isovalent substitution of As by P) and hydrostatic pressure. The magnetic phase diagrams of the magnetic ordering of the Eu and Fe spins with respect to P content and hydrostatic pressure are determined and discussed. The present investigations reveal that the magnetic coupling between the Eu and the Fe sublattices strongly depends on chemical and hydrostatic pressure. It is found that chemical and hydrostatic pressure have a similar effect on the Eu and Fe magnetic order.</p>					
<p>2. The effect of pressure on the copper and praseodymium magnetic order in the system $\text{Nd}_{1-x}\text{Pr}_x\text{Ba}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ with $x = 0.3, 0.5, 0.7,$ and 1 was investigated by means of the muon spin rotation technique. It was found that the effect of pressure on the Néel temperatures of both copper and praseodymium is positive for the whole range of Pr concentrations ($0.3 < x < 1$) studied. These findings are in contrast with a number of previous reports and clarify some of the puzzles related to the effect of pressure on superconductivity and magnetism in the praseodymium-substituted $\text{R}_{1-x}\text{Pr}_x\text{Ba}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ systems, where R is a rare-earth element.</p>					
<p>3. It is proposed to create a multilayer structure in which an underdoped copper-oxide high-temperature superconductor is sandwiched between high-dielectric-constant insulator layers such as ferro- or ferri-electrics, thereby reducing the Coulomb repulsion between the intrinsically present clusters or stripes in the CuO_2 layers of the pseudogap phase. This should lead to an increase in the size of such clusters, resulting in smaller distances between them and coherence at higher temperature, i.e., a higher T_c with a smaller pseudogap ($T^* - T_c$).</p>					
<p>4. The antiferromagnetic (AFM) phase transition temperature T_N of EuTiO_3 has been studied as a function of pressure p. The data reveal a nonlinear dependence of T_N on p with T_N increasing with increasing pressure. The exchange interactions exhibit an analogous dependence on p as T_N (if the absolute value of the nearest neighbor interaction is considered) and there is evidence that the AFM transition is robust with increasing pressure. The corresponding Weiss temperature Θ_w remains anomalous since it always exhibits positive values. The data are analyzed within the Bloch power law model and provide excellent agreement with experiment.</p>					
<p>5. Magnetization and muon spin rotation experiments were performed in $\text{La}_{2-x}\text{Ba}_x\text{CuO}_4$ ($x = 1/8$) as a function of hydrostatic pressure up to $p = 2.2$ GPa. It was found that the magnetic volume fraction of the static stripe phase strongly decreases linearly with pressure, while the superconducting volume fraction increases by the same amount. This demonstrates competition between bulk</p>					

superconductivity and static magnetic order in the stripe phase of $\text{La}_{1.875}\text{Ba}_{0.125}\text{CuO}_4$ and that these phenomena occur in mutually exclusive spatial regions. The present results also reveal that the static spin-stripe phase still exists at pressures, where the long-range low-temperature tetragonal (LTT) structure is completely suppressed. This indicates that the long-range LTT structure is not necessary for stabilizing the static spin order in $\text{La}_{1.875}\text{Ba}_{0.125}\text{CuO}_4$.

6. A novel kind of synthesis for oxide materials, especially complex ones, has been developed. The process involves the intense irradiation of the powder mixture of the starting oxides by light at elevated temperature. The spectral range tested extends from infrared to ultraviolet with sufficient intensity for the solid-state reaction between the reagents to take place. The resulting reaction speed exceeds the conventional thermal one by up to two orders of magnitude. This method should be applicable for the synthesis of epitaxial thin films of high-TC superconductors used in RABITS or IBAD technologies, high-Q filters, and magnetic oxide films for magnetoelectronics.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	A. Shengelaya	Pressure Effects on Spin-Stripe Phase and Superconductivity in $\text{La}_{1.875}\text{Ba}_{0.125}\text{CuO}_4$	International Conference "Quantum in Complex Matter" (Ischia, Italy, 2013)

Magnetism and superconductivity was studied in $\text{La}_{1.875}\text{Ba}_{0.125}\text{CuO}_4$ by means of magnetization and μSR experiments as a function of pressure up to $p=2.2$ GPa. An unusual interplay between spin order and superconductivity was observed. It was found that the transition temperature of the stripe magnetic order and the size of the ordered moment are not changed significantly by pressure. However, the magnetic volume fraction of the static stripe phase strongly decreases linearly with pressure, while the superconducting volume fraction increases by the same amount. Thus, the sum of the superconducting and magnetic volume fractions is constant and is close to one. This indicates that the magnetic fraction in the sample is directly converted to the superconducting fraction with increasing pressure. The mechanism of this transformation, however, is not clear at present and requires further studies. The present results provide evidence for a competition between superconductivity and static magnetic order in the stripe phase of $\text{La}_{1.875}\text{Ba}_{0.125}\text{CuO}_4$, and that static stripe order and superconductivity occur in mutually exclusive spatial regions. Our findings also suggest that a pressure of about 5 GPa would be sufficient to completely suppress the static stripe phase and restore bulk superconductivity in $\text{La}_{1.875}\text{Ba}_{0.125}\text{CuO}_4$.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	A. Shengelaya	Photostimulated Solid State Synthesis of High-Temperature Superconductors	European Conference in Applied Superconductivity (Genoa, Italy, 2013)

High-temperature superconductors (HTS) and other technologically important oxide materials are usually

obtained through solid state reaction. This implies long-term (for tens of hours) heating of reactants in powder form at high temperatures (800°-1200°C) in furnace, which is a highly time and energy consuming process and increases product costs. Moreover, the long-term high temperature synthesis may result in deviation from stoichiometry as well as in enlargement of the ceramic grain sizes. Therefore there is a significant worldwide effort to develop technologies to considerably reduce the solid state reaction temperature and time.

Very recently we developed a novel process of solid state synthesis of oxide materials, which enables dramatic increase of the reaction speed along with lowering the temperature of the reaction. This method involves the irradiation of the mixture of starting oxides by light in a broad spectral range from infrared to ultraviolet with intensity sufficient for starting the solid state reaction between the reagents contained in the powder mixture. We have shown that the rate of the resulting reaction exceeds the conventional thermal solid state reaction rate in furnace by about two orders of magnitude. Applications of this method for fast synthesis of polycrystalline and thin film HTS materials will be presented.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	A. Shengelaya	Rapid Synthesis of High-Temperature Superconductors with Light Irradiation	Asian Conference in Applied Superconductivity (Cappadocia, Turkey, 2013)

High-temperature superconductors (HTSs) and other technologically important oxide materials are usually obtained through solid state reaction. This implies long-term (for tens of hours) heating of reactants in powder form at high temperatures (800°-1200°C) in furnace, which is a highly time and energy consuming process and increases product costs.

We report a novel kind of synthesis for oxide materials, which involves the intense irradiation of the powder mixture of the starting oxides by light at elevated temperature. Different cuprate HTSs were synthesized using this method. It was demonstrated that light irradiation leads to a dramatic increase of the reaction speed and a lowering of the reaction temperature. The rate of the resulting reaction exceeds the conventional thermal solid state reaction rate in furnace by about two orders of magnitude.

The photostimulated solid-state reaction (PSSR) method demonstrated is quite general and opens up the possibility of fast synthesis of a wide range of technologically important bulk and thin-film oxide materials.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	პერსპექტიული ოქსიდური მასალების სწრაფი სინთეზის მეთოდების დამუშავება	ა. შენგელაია	დ. ჯაფარიძე დ. დარასელია მ. ჩიქოვანი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	დამუშავებულ იქნა ღუმელში სწრაფი გაცხელებით LaSrCuO და YBaCuO მაღალტემპერატურული ზეგამტარების სინთეზის მეთოდიკა. ამ მეთოდით მიღებულ იქნა მაღალი ხარისხის ზეგამტარი ნიმუშები.		

კონდენსირებული გარემოს ფიზიკის კათედრ, მიკრო და ნანოელექტრონიკის მიმართულება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი ამირან ბიბილაშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი ამირან ბიბილაშვილი,
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი ზურაბ ჯიბუტი,
დოქტორანტი ზურაბ ყუმიტაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	А.П.Бибилашвили, З.В.Джибути, Н.Д.Долидзе, Г.А.Схиладзе	«Формирование и исследование тонких оксидных пленок для наноэлектроники», NanoStudies		Tbilisi, House Universal	10

ანოტაციები

ნანოელექტრონული ხელსაწყოების უმეტესობის ძირითად ელემენტს მაღალი ხარისხის ზეთხელი (5–50ნმ) დიელექტრიკი შეადგენს, რომლის ფორმირება შეუძლებელია სტანდარტული მაღალტემპერატურული ($T \sim 1400$ K) ტექნოლოგიების საშუალებით, მასთან დაკავშირებული არასასურველი შედეგების გამო. ნაშრომში ნაჩვენებია მაღალხარისხოვანი ზეთხელი დიელექტრიკული ფირების (SiO_2 , TiO_2 , Ta_2O_5 და Al_2O_3) ფორმირების შესაძლებლობა ჩვენს მიერ შემუშავებული ახალი, კატალიზური პლაზმური ანოდირების (კპა)

მეთოდით, რომელიც სტანდარტულ ტექნოლოგიებთან შედარებით დაბალტემპერატურულია (< 600 K). ამ მეთოდით დასაქანგმასალაზე წინასწარ ეფინება იშვიათი მიწა ელემენტი (იმე). ასეთის ტრუქტურის პლაზმური ანოდირების პროცესის წრაფადი ქანგება იმე-სთხელი ფენა დამირითა დიმასალა. ამდროს თითქმის ორი რიგი თითო ზრდება პროცესის ეფექტურობა, იზრდება ანოდირების სიჩქარე და უმჯობესდება ოქსიდის ელექტროფიზიკური მახასიათებლები. გაზომილია ელექტრო-ფიზიკური, დიელექტრიკული და ოპტიკური პარამეტრები. შედეგებმა აჩვენა, რომ ოქსიდების ფორმირების შემოთავაზებული მეთოდი ეფექტურია. შემოთავაზებულია კვა-ს მექანიზმი, რომელიც ეფუძნება ქანგადის იონების გადაქაჩვას კატალიზატორიდან ძირითად მასალაში, იმე-სა და მეტალსა და ნეხვარგამტარებს შორის ელექტროუარყოფითობის განსხვავების გამო.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	А.П.Бибилашвили, З.В.Джибути, Н.Д.Долидзе,	«Исследование спектров ортического про-пускания тонких пленок TiN, полученных методом ВЧ-реактивного распыления», NanoStudies		Tbilisi, House Universal	5

ანოტაციები

ნაშრომში გამოკვლეულია მაღალი სიხშირის რეაქტიული გაფრქვევის მეთოდით მიღებული TiN-ის თხელი ფირების (50-200 ნმ) ოპტიკური გაშვების სპექტრები. აღწერილია ფირების მიღების და პარამეტრების გაზომვის მეთოდები. ნაჩვენებია, რომ ფირების სისქის გაზრდით სინათლის გაშვება იცვლება სპექტრის გაზომვის მთელ არეში, ამასთან, 293-330 ნმ-ის დიაპაზონში დაიშორება მკვეთრი მაქსიმუმი. TiN-ის თხელი ფირების ოპტიკური პარამეტრების სტაბილობის შესაფასებლად ჩატარდა კვლევები ნიმუშების გაშვების სპექტრებზე იმპულსური-ფოტონური, თერმული და ულტრაიისფერი ზემოქმედების გავლენის შესახებ. შედეგებმა აჩვენა, რომ მიღებული ფირების ოპტიკური მახასიათებლები სტაბილურია. ექსპერიმენტის მონაცემებიდან გამომდინარე კეთდება დასკვნა, რომ TiN-ის თხელი ფირების ოპტიკურ (ფოტომაბლონის) საფარველად გამოყენებისას იქნება მაღალეფექტური.

2) უცხოეთში

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

მომზადდა და მიღებულია დასაბეჭდად:

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Amiran Bibilashvili, <u>Zurab Kushitashvili</u>	Investigation of TiO ₂ Properties Received by Catalytic Plasma Anodization	ISPlasma 2014, March 2 – 6, Meijo University, Nagoya, Japan

მომხსენებათა ანოტაციები

მიკრო და ნანოელექტრონიკის ძირითადი მოთხოვნაა მაღალი ხარისხის ოქსიდური ფირების ფორმირება და მათი გამოყენება ხელსაწყო-მოწყობილობებში. სტატიაში მოყვანილია n ტიპის, (100) მიმართულების Si-ზე თხელი TiO₂ (10 ÷ 100 ნმ) ოქსიდური ფირის ფორმირების სტიმულირებული პლაზმური ანოდირების ტექნოლოგია, სადაც კატალიზატორად გამოიყენება იშვიათი მიწათა მეტალი - იტრიუმი. ამ მეთოდით

ოქსიდის ფორმირების ტემპერატურა შემცირდა 500 გრადუსით და ოქსიდის ზრდის სიჩქარე გაიზარდა 50-ჯერ. მიღებული ოქსიდის პარამეტრების კვლევების შედეგად კეთდება დასკვნა, რომ ის შეიძლება გამოყენებულ იქნას მიკრო და ნანოხელსაწყოებში სხვადასხვა დანიშნულებისთვის.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შექმსრულებლები
1	ზეთხელი დიელექტრიკული ფირების ფორმირების სტიმულირებული, დაბალ-ტემპერატურული ტექნოლოგიის შემუშავება	ა. ბიბილაშვილი	ა. ბიბილაშვილი, ზ. ყუშიტაშვილი
დასრულებული კვლევითიმე-2 ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>მიკრო და ნანოელექტრონული ხელსაწყოების დამზადებისთვის ქვესაფენის ძირითადი მასალეხია სილიციუმი, როგორც იაფი და კარგად შესწავლილი, და გალიუმის არსენიდი, როგორც მუხტის მატარებლებისთვის დიდი ძვრადობის მქონე. მათზე დიელექტრიკული ფირების ფორმირების სტანდარტული ტექნოლოგია მაღალტემპერატურულია (Si-ზე 1400K), ხოლო GaAs-ზე - 700 K-ის მაღალ ტემპერა-ტურაზე ქვესაფენის სტრუქტურა იშლება. მაღალ ტემპერატურაზე ხდება დიელექ-ტრიკში არასასურველი მინარევების დიფუზია, მისი ფორიანობის გაზრდა, ქვესა-ფენთან ადგეზიის გაუარესება და ა.შ. მამასადამე, არა მხოლოდ დიელექტრიკის ტიპი, არამედ მისი მიღების ტექნოლოგიის ტემპერატურის შემცირება გადამწყვეტი ფაქტორია შესაბამისი მიკრო და ნანო ხელსაწყოს დამზადებისას.</p> <p>ჩვენს მიერ პირველად შემუშავებულ იქნა სტიმულირებული ანოდირების მეთო-დები: 1) Si-ზე კატალიზური პლაზმური ანოდირება იშვიათმიწათა ელემენტების გამოყენებით და 2) GaAs-ზე მისი პლაზმური ანოდირების პროცესში ულტრაიის-ფერი სინათლის დასხივებით, რომლებიც გამორიცხავენ ყველა ზემოთჩამოთვლილ ნაკლოვანებებს. Si-ზე დიელექტრიკული ფირების ფორმირების ტემპერატურა მცირ-დება ~600K-მდე და პროცესის ეფექტურობა იზრდება ორი რიგით, ხოლო GaAs-ზე დიელექტრიკული ფირების ფორმირება ხდება ~400K-ზე, რის შედეგად მიიღებიან მაღალი ხარისხის ფირები.</p> <p>სტიმულირებული ანოდირების მეთოდით იქნა მიღებული და დადგინდა მათი ფორმირების ოპტიმალური ტექნოლოგიური პროცესები - Si-ზე: SiO₂, Al₂O₃, TiO₂ და Ta₂O₅, ხოლო GaAs-ზე მისი საკუთარი ჟანგი xGa₂O₃+yAs₂O₃.</p> <p>შესწავლილ იქნა მათი ელექრო-ფიზიკური, ოპტიკური და დიელექტრიკული პარამეტრები ისეთები, როგორიცაა: მუხტი დიელექტრიკში და გამყოფ საზღვარზე, დიელექტრიკული გარდატეხის მაჩვენებელი, სისქე, ზრდის სიჩქარე, ზედაპირის ხაოიანობა, მდგომარეობათა რიცხვი გამყოფ საზღვარზე, დიელექტრიკული მუდ-მივა, გარღვევის ძაბვა. რენტგენო-სტრუქტურულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ისინი ამორფულია. გაზომვები ჩატარდა თსუ-ში მიკრო და ნანოელექტრონიკის ლაბორა-ტორიაში და ნაწილი პარამეტრებისა გაიზომა ბილკენტის უნივერსიტეტში მასალათ-მცოდნეობისა და ნანოტექნოლოგიების უნივერსიტეტში (თურქეთი, ანკარა).</p>			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შექმსრულებლები
	ტიტანის ნიტრიდის ფირე-ბის ფორმირების ტექნო-ლოგიის შემუშავება და მათი ოპტიკური	ა. ბიბილაშვილი	ა. ბიბილაშვილი, ზ. ჯიბუტი

თვისებების შესწავლა			
დასრულებული კვლევითი პროექტის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>მიკრო და ნანოელექტრონიკა მეცნიერების და ტექნიკის განვითარების ერთ-ერთი ყველაზე დინამიურად მზარდი და პერსპექტიული მიმართულებებია. მიკრო და ნანო-ელექტრონული ხელსაწყოების ფუნქციონალური განვითარების ძირითადი ტენდენციაა ინტეგრაციის ხარისხისა და სწრაფქმედების განუზრვლელი ზრდა. ყოველივე ეს ხორციელდება მათი ელემენტების გეომეტრიული ზომების შემცირებით და ტექნოლოგიაში ახალი პროცესების დანერვით. მიკრო-, ნანოხელსაწყოები და ინტეგრირებული მიკროსქემები (იმს) მზადდებიან ერთ ტექნოლოგიურ პროცესში, ერთ ქვესაფენზე ასობით და ათასობით. ისინი მზადდება ლიტოგრაფიის პროცესის გამოყენებით, რომელსაც წამყვანი ადგილი უკავია მათი შექმნის ტექნოლოგიაში. ლიტოგრაფიის პროცესისას სწარმოებს შაბლონიდან სურათის დიდი სიზუსტით გადატანა ულტრაიისფერ სინათლე მგრძობიარე ფენაზე (ფოტორეზისტი) და შემდეგ ქვესაფენის ზედაპირზე. ლიტოგრაფიაში შაბლონი ძირითადი ინსტრუმენტია, რომელიც ბრტყელ-პარალელური მინის ან კვარცის ფირფიტაა, დაფარული საჭირო კონფიგურაციის შუქგაუმჭირვალე CrO₂ ან Fe₂O₃ ფირით. ხელსაწყო-მოწყობილობების შექმნისთვის საჭიროა მრავალჯერადი ლიტოგრაფია, რაც დაკავშირებულია CrO₂ ან Fe₂O₃ ფირის მექანიკურ ცვეთასთან, რაც უვარგისს ხდის ფოტოშაბლონს შემდგომი გამოყენებისთვის, ეს კი დაკავშირებულია დიდ ეკონომიურ ხარჯებთან.</p> <p>ჩვენთან შემუშავდა მაღალი სიხშირის რეაქტიული მეთოდით, ტიტანის გაფრქვევით აზოტის არეში (10³ მმ. ვც. სვ) ტიტანის ნიტრიდის (TiN) ფირების ფორმირების ტექნოლოგია და დადგინდა მისი მიღების ოპტიმალური ტექნოლოგიური პროცესები. მიღებული ფირების მექანიკურმა გაზომვებმა აჩვენეს, რომ TiN ~20 ჯერ და მეტჯერ უფრო ცვეთამდეგია, ვიდრე CrO₂ ან Fe₂O₃ ფირი. TiN -ის თხელი ფირების გაშვების ოპტიკურ სპექტრებზე იმპულსურ-ფოტონური, თერმული და ულტრაიისფერი დასხივების ზემოქმედების შედეგად დადგინდა, რომ მათი ოპტიკური მახასიათებლები სტაბილურია და ულტრაიისფერ არეში არა აქვს შთანთქმა. აქედან გამომდინარე დადგინდა, რომ ფოტოშაბლონზე (CrO₂ ან Fe₂O₃ ფირის კონფიგურაციით) მიღებული ტიტანის ნიტრიდის დაფენით საგრძნობლად იზრდება მისი ცვეთამდეგობა და არ სუსტდება გასული ულტრაიისფერი სინათლის მოქმედების ეფექტი ფოტორეზისტზე. ეს იძლევა საშუალებას 20-ჯერ და მეტჯერ გავზარდოთ ძვირადღირებული ფოტოშაბლონის ვარგისიანობის დრო.</p>			
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	მაიონიზირებელი გამოსხივების ნახევარგამტარული დეტექტორების მიღების ტექნოლოგიის შემუშავება	ზ. ჯიბუტი	ა. ბიბილაშვილი, ზ. ჯიბუტი
დასრულებული კვლევითი მე-2 ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>თანამედროვე პირობებში რადიაციის (მაიონიზირებელი გამოსხივება) დოზის განსაზღვრა და შესაბამისად მისი რეგისტრაციის და იდენტიფიკაციის მოწყობილობების შექმნა უაღრესად მნიშვნელოვანი საკითხია. ამასთან, მაიონიზირებელი გამოსხივების სახესხვაობამ (მძიმე და მსუბუქი ნაწილაკებიდან ელექტრომაგნიტურ გამოსხივებამდე) განაპირობა დოზიმეტრების მრავალსახეობა, რომელთა შორის დღეს-დღეობით ყველაზე ეფექტური გაზური დოზიმეტრებია. ამ კლასის დოზიმეტრებს გააჩნია ძირითადი ნაკლი: 1) მათ აქვთ გაზის დაბალი სიმკვრივე, რაც საშუალებას არ იძლევა ეფექტურად მოხდეს მაღალ-ენერგეტიკული და მცირე იონიზების უნარის მქონე გამოსხივების რეგისტრაცია და 2) მათში ელექტრონიონური წყვილის შესაქმნელად საჭირო მაღალი ენერგია (30-40 ევ), რის გამოც უარესდება ენერგეტიკული გარჩევუნარიანობა.</p> <p>ამ მხრივ, გაცილებით უკეთესი მახასიათებლებით გამოირჩევა და უფრო მოსახერხებელია ნახევარგამტარული - Si-საფუძველზე შექმნილი დეტექტორები. ამ ტიპის დეტექტორების გამოყენება მეტად პერსპექტიულია ისეთი სისტემების შესაქმნელად, რომლებიც კონტროლს გაუწევენ ადამიანების მასიურ თავშეყრის ადგილებს, საბაჟოებს და სხვა სატრანსპორტო საშუალებებს. ეს დეტექტორები გამოიყენება აგრეთვე, სამედიცინო აპარატურაში დეტექტოსკოპურ მოწყობილობებში, მცირედოზიანი რადიაციული უსაფრთხოების სისტემების შესაქმნელად და სხვა.</p>			

შემუშავებულ იქნა n ($\rho = 4,5$ ომ.სმ) და p ($\rho = 10$ ომ.სმ) ტიპის Si-ზე p-n გადასვლის ფორ-მირემის ოპტიმალური ტექნოლოგიური პროცესები. დიფუზიის წყარობად გამოიყენებოდა ფოსფორო- და ბოროსილიკატური მინები. დიფუზიური პროცესები ტარდებოდა: 1) იმპულსურ-ფოტონური დამუშავებით, 2) ტრადიციულ მაღალტემპერატურულ ღუმელში და 3) იონური იმპლანტაციით, შემდგომი იმპულსურ-ფოტონური გამოწვით. ყველა ამ მეთოდებით მიღებული ნახევარგამტარული დეტექტორები მგრძნობიარე აღმოჩნდა პრო-ტონებისა (25 მევ-მდე) და ელექტრონების (2 მევ-მდე) მიმართ. აგრეთვე, ნაჩვენებ იქნა, რომ მე-3 მეთოდით ფორმირებული p-n გადასვლი 7-ჯერ უფრო მდგრადია რადიაციის მიმართ, ვიდრე სხვა დანარჩენი.

მაიონიზირებელი ზემოქმედების დროს იზომებოდა ჩამკეტი მიმართულებით ჩართული p-n გადასვლის (რადიაციული სენსორი) უკუდენები. შესაბამისად აიგო დამაგრადუ-ირებელი მრუდები: რადიაციის ენერჯისა, დოზისა და ინტენსიობისა უკუდენების სიდი-დეების მიმართ.

კონდენსირებული გარემოს ფიზიკის კათედრა, ნახევარგამტარებისა და ნანოსტრუქტურების მიმართულება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

ასისტენტ-პროფესორი თამარ ჭელიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ასისტენტ-პროფესორი თამარ ჭელიძე
 დოქტორანტი გიორგი ხაზარაძე
 მაგისტრი ჯარჯი ხმალაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	თუთიის ოქსიდის კვანტური სტრუქტურები თანამედროვე ელექტრონიკაში - თხელი ფენებიდან ნანოსადენებამდე	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, უკრაინის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების ცენტრი	თ. ჭელიძე	თ. კერესელიძე თ. ნადარეიჭილი გ. ხაზარაძე

1. ელექტრონული მდგომარეობების შესწავლა ელიფსოიდის ფორმის ნანოღეროებში - შესწავლილია ელიფსოიდის ფორმის ნანოღეროებში ელექტრონებისა და ხვრელების ელექტრონული მდგომარეობები ეფექტური მასის მიახლოებაში. შრედინგერის განტოლება ამოხსნილია სფეროიდალურ კოორდინატთა სისტემაში. მიღებულია ასიმპტოტურად ზუსტი გამოსახულებები ენერგეტიკული დონეებისა და მათი შესაბამისი ტალღური ფუნქციებისთვის.

2. კულონური ეფექტების შესწავლას ხვადსხვა ზომის ZnO-ს თავისუფლად მდგომარეობის ბირთვი-გარსის ტიპის ნანოსადენებში - გამოკვლეულია კულონური ურთიერთქმედება ნანო სადენებსა და ნანოღეროებში. განხილული იყო ელექტრონულ ხვრელური წყვილები (ექსიტონები), ასევე დეფექტებთან ბმული ნაწილაკები. გამოთვლები ჩატარებული იყო თავისუფლად მდგომი და ბირთვი-გარსი ტიპის სტრუქტურებისთვის. გამოკვლეული იქნა დიელექტრიკული შეზღუდვის გავლენა ბმის ენერგიაზე.

3. ელექტრონული მდგომარეობების გამოთვლა მრავალი კვანტური ორმოს შემცველი ბირთვი გარსის ტიპის ნანოსადენებში - გამოთვლილია ელექტრონული მდგომარეობები მრავალი კვანტური ორმოს შემცველი ბირთვი გარსის ტიპის ნანოსადენებში, დამუშავებული მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა მიღებული იქნას ასეთ სტრუქტურებში ელექტრონების და ხვრელების ტალღური ფუნქციები და შესაბამისი ენერგეტიკული ორმობის ნებისმიერი რაოდენობისათვის.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	მაგნეტოელექტრული ეფექტი პეროვსკიტის ტიპის ოქსიდურ ნივთიერებებში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ა. შენგელაია	თ. ჭელიძე დ. ჯაფარიძე დ. დარასელია

დეფექტების წარმოქმნის თერმოდინამიკური ანალიზი BiFeO₃-ში - ჩატარებულია დეფექტების და მუხტის მატარებლების კონცენტრაციული წონასწორობის თერმოდინამიკური ანალიზი სისტემისთვის BiFeO₃ (მყარი) - O₂ (გაზი) . ანალიზი ჩატარებულია კროგერის კვაზი-ქიმიური განტოლებების მეთოდით. მუხტის მატარებლებისა და საკუთარი დეფექტების კონცენტრაციები გამოთვლილია ტემპერატურისა და გარემომცველ ატმოსფეროში ჟანგბადის პარციალური წნების სხვადასხვა მნიშვნელობისთვის.

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E.Chikoidze, T.Tchelidze, E.Popova, P.Maso, N. Ponjavidze, N.Keller Y.Dumont	Conductivity type inversion in wide band gap antiferromagnetic FeTiO ₃ - APPLIED PHYSICS LETTERS	V102, p. 122112 (2013)	USA	4
2	T.Tchelidze, T. Kereselidze, T. Nadareishvili	Electronic structure of nanorod of strongly prolate ellipsoidal shape	arXiv:1311.5977 v2 [cond-mat.mes-hall] for this version)		11
3	T.Tchelidze, T. Kereselidze,	Effects of Coulomb Impurity in Semiconductor	In print	USA	6

	T. Nadareishvili	Nanowire/ Research Conference Proceeding	Material Society			
4.	Sh. Garuchava, T. Tchelidze,	ELECTRONIC STRUCTURE OF CORE-SHELL ZnO/ZnMgO MULTI- QUANTUM WELL NANOWIRES WITH ARBITRARY WELL NUMBERS		In print	USA	4
<p>1. By quasi-chemical reaction method for FeTiO₃ material in oxygen atmosphere, electron and hole concentrations for broad range of oxygen partial pressure have been calculated. Oxygen pressures, at which electrical and hole conductivity can be achieved, were estimated. Thin layers of FeTiO₃ have been grown on transparent Al₂O₃ (0001) substrates by pulsed laser deposition technique at different oxygen partial pressures. Structural, optical, and electrical properties have been studied for these samples. By special post-annealing treatment, the conductivity type inversion from p to n has been achieved as predicted by our thermodynamic analysis.</p>						
<p>2. A charged particle (electron or hole) confined in nanorod of strongly prolate ellipsoidal shape is considered. The effective-mass Schrödinger equation is solved in prolate spheroidal coordinates and asymptotically exact expressions for the energy spectrum and wavefunctions are derived. It is shown that the treatment of the confinement energies is incorrect if the actual shape of ellipsoidal nanorod is not taken into account. In particular, developed earlier the approach based on the consideration of the problem in cylindrical coordinates with the use of parabolic potential leads to the incorrect expression for the energy spectrum. Rule of correlation between the states corresponding to spherical quantum dot and nanorod of strongly prolate ellipsoidal shape is suggested and an appropriate energy correlation diagram is constructed. The correlation diagram is in complete qualitative and quantitative agreement with the energy diagram obtained by numerical solution of the Schrödinger equation in spheroidal coordinates.</p>						
<p>3. We present calculation of electronic structure of impurity in nanowire. Ionization energy of impurities are calculated in dependence on nanowire radius. Direct Hamiltonian matrix diagonalization method with the physically reasonable approximate potential is employed for finding the exact solution of Schrödinger equation in the effective-mass approximation. It is shown that shallow donors are strongly influenced by space confinement, which is expressed in sharp increase of ionization energy. Calculations show that effect of space confinement on deep impurities is less pronounced. The obtained results give hope that by selecting optimal value of nanowire radius compensation processes can be suppressed.</p>						
<p>4. The method that allow to obtain wave functions and corresponding energies for electrons and holes in core multi-shell nanowires is developed. The described method has been used to find electronic state of ZnO/ZnMgO core multi-shell nanowires.</p>						

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თ.ჭელიძე	ელექტრული ველით გამოწვეული გამოსხივების ინტენსიურობის ცვლილება CdSe ინდივიდუალურ ნანოსადენებში	პირველისაფაკულტეტოსამეც ნიეროკონფერენციაზუსტდასა ბუნებისმეტყველომეცნიერებე ბში, თბილისი, 25 იანვარი, 2013
<p>ნახევარგამტარული ნანო სადენები (ღეროები) განსაკუთრებით საინტერესო მასალაა მომავლის ტექნოლოგიებისთვის. მათი ძირითადი უპირატესობებია: ელექტრონული სტრუქტურის კონტროლის საშუალება კვანტური შეზღუდვის ეფექტის საშუალებით; ფოტოლუმინესცენციის მაღალი ეფექტურობა; ძლიერ პოლარიზებული გამოსხივება; მუხტის მატარებლების განსაკუთრებით სწრაფი რელაქსაცია.</p> <p>ნაშრომში წარმოდგენილია მოდელი გარე ელექტრულ ველში ნანოსადენების ფოტოლუმინესცენციის ზრდის და მოდულაციის მოვლენის ასახსნელად. ექსპერიმენტში დამზერილი იქნა კვანტური გამოსავლის 20%-იანი შექცევადი ზრდა, როდესაც მოდებული ძაბვა იცვლებოდა -100-დან +100 ვოლტის ფარგლებში.</p> <p>ეფექტი ახსნილია ელექტრული ველში ჩაქრობის ცენტრებიდან მიერ მუხტის მატარებლების განთავისუფლების სიჩქარის ცვლილებით (გაზრდით) - ნანო Poole-Frenkel ეფექტით.ნანოსადენში რეალური ელექტრული ველი განისაზღვრა ტრადიციული მეთოდით - ჰუასონის განტოლების გამოყენებით. დამზერილი ეფექტის ასახსნელად გათვალისწინებული იქნა როგორც შიდა ასევე გარე ელექტრული ველი. ლუმინესცენციის კვანტური გამოსავლის გამოთვლისთვის გამოყენებული იქნა კინეტიკური განტოლებების მეთოდი.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	T. Tchelidze	Effects of Coulomb Impurity in Semiconductor Nanowire	BostonMA, December 1-6, 2013
<p>Semiconductor nanowires, are believed to act as key elements in future nanoscaled optoelectronic devices, as they offer intriguing electrical and optoelectronic properties. However, the future of any semiconductor nanowire technology will essentially rely on their doping capability. The availability of both n- and p-type semiconductors is important for the realization of nanowire-based electronics. Wide band gap semiconductors, such as ZnO, suffer from doping polarity. They can be easily by doped n- (or p-type) to the expense of difficulties for doping of opposite type. Space confinement changes donor and acceptor ionization energies; The main factor that makes difficult to obtain n- or p-conductivity is formation of compensating defects. Compensating processes is strongly affected by electronic structure of system: band gap, ionization energies of donors, acceptors and their compensation centers. In the presented work we calculated energy levels of electron bound to Coulomb impurity that is incorporated in semiconductor nanowire.</p>			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	FeTiO₃ თხელი ფენების ელექტროლიტული გამტარობის შესწავლა	ეკატერინე ჩიკოიძე (ვერსალის უნივერსიტეტის კონდენსირებული გარემის კვლევის ჯგუფი)	თ. ჭელიძე, ე.პოპოვა, პ.მასო, ნ.კელერი, ივ. დუმონ
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>კვაზი-ქიმიური რეაქციების მეთოდის საშუალებით გამოთვლილია ელექტრონებისა და ხვრელების კონცენტრაციები სისტემაში FeTiO₃ (კრისტალი) - ჟანგბადი (გაზი) ჟანგბადის პარციალური წნეების ფართო დიაპაზონში. განსაზღვრულია ჟანგბადის წნეების მნიშვნელობები რომლისთვისაც ელექტრონული და ხვრელური გამტარობის მიღებაა შესაძლებელი. FeTiO₃ თხელი ფენები გაზრდილი იყო გამჭვირვალე Al₂O₃ (0001) სადებზე ჟანგბადის პარციალური წნეების სხვადასხვა მნიშვნელობისათვის. შესწავლილი იქნა ნიმუშების ელექტროლიტული და ოპტიკური თვისებები. ექსპერიმენტულმა გაზომვების შედეგები თანხვედრაშია თერმოდინამიკური ანალიზის შედეგებთან. კერძოდ, დამზერილი იქნა გამტარობის ტიპის ინვერსია, რის შესაძლებლობაც ნაჩვენებია იყო თერმოდინამიკური ანალიზის საშუალებით.</p>			

რადიოფიზიკის, ფიზიკური პროცესების მოდელირების ქვემიმართულება

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
ასოც. პროფ.ო. ხარშილაძე
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოც. პროფ.ო. ხარშილაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ელექტრომაგნიტური ამინდის შემქმნელი უდს ტალღური სტრუქტურების გენერაცია, ინტენსიფიკაცია და	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ო. ხარშილაძე	ჯ. ლომინაძე, ხ.ჩარგაზია, ნ.დიხამინჯია

	<p>ურთიერთტრანსფორმაცია ა წანაცვლებითი დინებებით მართულ იონოსფეროში</p>			
--	---	--	--	--

დასრულებული პროექტის (ეგაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია ულტრადიდი სიხშირის ტალღური სტრუქტურების წრფივი და არაწრფივი დინამიკა და მათი თვითორგანიზაცია მბრუნავ დისიპაციურ იონოსფეროში, რომელიც განპირობებულია არაერთგვაროვანი ზონალური ქარების (წანაცვლებითი დინება) არსებობით. პლანეტარული უდს ელექტრომაგნიტური ტალღები გენერირდებიან გარემოსა და სივრცით არაერთგვაროვანი გეომაგნიტური ვეილს ურთიერთქმედებით. ნაპოვნია დიდმასშტაბიანი უდს ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაციის და შემდგომი გაძლიერების ეფექტური წრფივი მექანიზმი წანაცვლებითი დინებებში. ნაჩვენებია, რომ ეს ტალღური შეშფოთებები ეფექტურად ქანავენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებებისგან და ზრდიან საკუთარ ენერჯიას და ამპლიტუდას (რამდენიმე რიგით). ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით, განპირობებული შეშფოთებათა პროფილის არაწრფივი გრეხით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ასალი ხარისხი და შესაბამისად, შეშფოთებების განვითარების ასალი გზა წანაცვლებითი დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სინქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი ელექტრომაგნიტური გრიგალური სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუნა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ანალიზური გამოთვლებიდან და ნახაზებიდან ნათელი ხდება, რომ სტაციონარული გრიგალური სტრუქტურების წარმოსაქმნელად საჭიროა სინქარის გადატანის რაიმე ზღვრული მნიშვნელობა ორივე დისიპაციური და არადისიპაციური კომპლექსური იონოსფერული პლაზმისათვის. შესწავლილია გრიგალების ჩაქრობის დროითი და სივრცითი მახასიათებელი. შეფასებულია გრიგალის ხანგრძლივობის მახასიათებელი დრო დისიპაციური იონოსფეროში. ხანგრძლივ გრიგალურ სტრუქტურებს გადააქვთ ჩაჭერილი ნაწილაკები და ასევე სითბო, ენერჯია. ამრიგად, განსახილველი სტრუქტურები შეიძლება წარმოადგენდნენ უდს ელექტრომაგნიტურ ტალღურ მაკრო ტურბულენტობის სტრუქტურულ ელემენტებს იონოსფეროში.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	DISSIPATIVE STRUCTURES AND KINETIC PROCESSES IN THE NEAR EARTH PLASMAS	7 th Framework Program Research, Technologies Development and Demonstration, Marie Curie Actions – People, International Research Staff Exchange Scheme, No PIRSES-GA-2009-269198 (2010-2013).	პროფესორი გაეტანო ზიმბარდო	ქართული მხარე: ო.ხარშილაძე, ხ.ჩარგაზია.

დასრულებული პროექტის (ეგაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის ფარგლებში შესწავლილია მაგნიტოსფერულ გარემოში, კერძოდ მაგნიტოსფეროს კუდის არეში ექსპერიმენტზე დამზღვრილი გრიგალური დინებები, შეფასებულია დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები, რომლებიც შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექტირების ზომას. ამიტომ ასეთი სტრუქტურების წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) გარემოში ენერჯიის გადანაწილების თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სატელიტური მისიის გაზომვების ანალიზის საფუძველზე მაგნიტოსფეროს კუდში გამოვლენილია გრიგალები, დაკავშირებული სუბშტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სინქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. ჩვენს მიერ ჩატარებულმა TEMIS სატელიტური მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში ძირითად გრიგალთან ერთად შესაძლოა გამოვლენილ იქნას სხვა გრიგალებიც, რომლებიც აფორმირებენ გრიგალური სტრუქტურების ჯაჭვს, რომლის მთავარ

გრიგალს გაცილებით მეტი ამპლიტუდა გააჩნია, ვიდრე სატელიტურ მდგენელებს. გაანალიზებულ იქნა როგორც სიჩქარის ასევე მაგნიტური ველების მონაცემები C და D თანამგზავრებისათვის, ასევე მიღებულ იქნა შესაბამისი ჰოდოგრამები. ჩაკეტილი ჰოდოგრამების სტრუქტურამ, რომლებიც შეესაბამებინ ჩაკეტილ გრიგალურ დინებებს მაგნიტოსფეროში, გამოავლინა რამოდენიმე ტიპის გრიგალის არსებობა შტორმული მოვლენის დროს. ნაჩვენებია, რომ შემოფოთებულ მაგნიტოსფეროს კუდში და დედამიწის ახლომდებარე არეში (რამოდენიმე დედამიწის რადიუსის ტოლ მანძილზე) შესაძლებელია როგორც მონოპოლური, ასევე დიპოლური გრიგალების გენერირება. მიღებული ექსპერიმენტული მონაცემების დამუშავების შედეგები შედარებულია წანაცვლებით დინებებში გრიგალების ფორმირების რიცხვით სიმულაციებთან და ისინი კარგ თანხვედრაში არიან. კერძოდ, როცხვითი ექსპერიმენტის საშუალებით ნაჩვენებია, რომ გრიგალური ჯაჭვის გრძივი ზომა, მთავარი გრიგალის სიგანე და ამპლიტუდა, ასევე სატელიტური გრიგალების გეომეტრიული მახასიათებლები დამოკიდებულია წანაცვლებითი შტორმული დინების ამპლიტუდასა და გეომეტრიულ პარამეტრებზე. რიცხვითი ექსპერიმენტით გამოვლენილია სხვადასხვა ტიპის გრიგალური სტრუქტურების გენერირების შესაძლებლობა, რომელიც დამოკიდებულია წანაცვლებითი დინების ტიპზე.

IV პუბლიკაციები:

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	G.Aburjania ↑, K.Chargazia, O. Kharshiladze	Shear flow energy redistribution stipulated by the internal-gravity wavy structures in the dissipative ionosphere/ Advances in Space Research	52	Philadelphia, USA, Elsevier Impact Factor 1,183	15

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატეფიცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემაჯავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემოფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. განსაზღვრულია შგტ შემოფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემოფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემოფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რივით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით (მონოპოლი, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ქუჩა). ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

2	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Linear Mechanism of Generation and Intencification of Internal Gravity Waves in the Ionosphere at Their Interaction with a Nonuniform Zonal Wind: 1. Model of the Medium and Initial Dynamic Equations / Geomagnetizm & Aeronomiya	53	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	5
---	--	--	----	--	---

ანოტაცია

ნაშრომში ჩამოყალიბებულია შიდა გრავიტაციული ტალღური სტრუქტურების გენერაციის და გაძლიერების თავისებურებების გამოკვლევა სხვადასხვა ატმოსფერულ-იონოსფერულ არეებში, რომლებიც განპირობებული არიან ლოკალურ ზონალური არაერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებები) არსებობით. განხილულია გარემოს მოდელი და მიღებულია საწყისი დინამიკური განტოლებათა ჩაკეტილი სისტემა შიდა გრავიტაციული ტალღების (შგტ) როგორც წრფივი ასევე არაწრფივი დინამიკის შესასწავლად გეომაგნიტურ ველთან ურთიერთქმედებისას დისიპაციურ იონოსფეროში (როგორც D, E, ასევე F არეებში).

3	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Linear Mechanism of Generation and Intencification of Internal Gravity Waves in the Ionosphere at Their Interaction with a Nonuniform Zonal Wind: 2. Internal gravity wave generation and intensification during the linear evolution stage / Geomagnetizm & Aeronomy	53	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	9
---	--	---	----	--	---

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული ტალღების (შგტ) გენერაციის და შემდგომი ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის (წანაცვლებითი დინება) არსებობისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შეშფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. განსაზღვრულია შგტ შეშფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ზრდის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შეშფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული

ხარისხოვანი წესით. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემოფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. გენერირებული შგტ ტალღების სისშირე და ენერგია დამოკიდებულია დროზე, ამიტომ წანაცვლებითი დინებით მართულ იონოსფეროში წარმოიქმნება ტალღური შემოფოტებების ფართო სპექტრი, განპირობებული არა არაწრფივობა-ტურბულენტობით, არამედ წრფივი ეფექტებით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემოფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში.

4	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Self_Organization of Internal Gravity Wave Structures in an Inhomogeneous Ionosphere: 1. Nonlinear Model Dynamic Equations / Geomagnetizm i Aeronomiya,	54	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	6
---	--	---	----	--	---

ანოტაცია

შიდა გრავიტაციური ტალღური სტრუქტურების (შგტ) გენერაციის და შემდგომი არაწრფივი დინამიკის გამოსაკვლევად დისიპაციურ იონოსფეროში ზონალური არაერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებები) არსებობისას აგებულია შესაბამისი მოდელური არაწრფივ დინამიკურ განტოლებათა სისტემა ქვედა იონოსფეროსათვის. მიღებულია შგტ სტრუქტურების წანაცვლებითი არამდგრადობის განვითარების კრიტერიუმი იონოსფერულ გარემოში.

5	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Self_Organization of Internal Gravity Wave Structures in an Inhomogeneous Ionosphere: 2. Nonlinear Vortex Structures / Geomagnetizm &Aeronomiya	54	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	
---	--	---	----	--	--

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) გენერაცია და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის (წანაცვლებითი დინება) არსებობისას. ნაშრომში [Aburjania et al., 2012] მიღებული შესაბამისი მოდელური არაწრფივ დინამიკურ განტოლებათა სისტემის ბაზაზე გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემოფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემოფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სიჩქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუნა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	Khatuna Chargazia, Oleg Kharshiladze, Gaetano Zimbardo	Theoretical and Experimental Detection of Nonlinear Electromagnetic Waves as the Elements of Turbulence in the Geospace Environment	International Conference "Modern Problems In Applied Mathematics", Tbilisi, Georgia, September 4-7, 2013
<p style="text-align: center;">მომხსენების ანოტაცია</p> <p>შემოთავაზებულია ულტრა დაბალი სიხშირის (უღს) ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაციის ფიზიკური და მათემატიკური მოდელი და შემდგომი წრფივი და არაწრფივი ევოლუციის სცენარი იონოსფეროში მათი არაერთგვაროვან ქარებთან (წანაცვლებით დინებებთან) ურთიერთქმედებისას, რომელიც თავის მხრივ წარმოადგენს გარემოში ენერგიის გადანაწილების ახალ მექანიზმს. შესწავლილია იონოსფეროსა და მაგნიტოსფეროს სხვადასხვა რეგიონებში არაწრფივ ძლიერად ლოკალიზებულ გრიგალურ სტრუქტურებად (მონოპოლური და დიპოური გრიგალები, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ბილიკი) თვითორგანიზაცია. გეოკოსმოსურ პლაზმურ გარემოში (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) ხშირად დაიმზირება გრიგალები კოსმოსური თანამგზავრების მიერ, მაგალითად, მაგნიტოსფეროს კუდში და გარდამავალ არეში. დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექციონების ზომას. ამიტომ მათი წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ გარემოში ენერგიის გადანაწილების თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სალიტურმა მისიამ მაგნიტოსფეროს კუდში გამოავლინა გრიგალები, დაკავშირებული სუბშტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სიჩქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. TEMIS სალიტურმა მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ ძირითად გრიგალებს თან ახლავს სხეებიც, რომლებიც ქმნან გრიგალურ ჯაჭვს. ხოლო ძლიერად ლოკალიზებული სუსტად ურთიერთქმედი გრიგალური სტრუქტურები განიხილება როგორც ძლიერი ტურბულენტობის ელემენტები, რომელიც წარმოდგენილია ჩვენს მოდელში, როგორც გრიგალების ანსამბლი. აგრეთვე შესწავლილია ანომალური დიფუზიის პროცესი და შეფასებულია მისი ეფექტური კოეფიციენტი.</p>			
2	Khatuna Chargazia, Oleg Kharshiladze	Large Scale Zonal Flows' And Magnetic Field Generation By Small Scale Turbulence In The Ionosphere	IVth International conference of the Mechanical Union, Kutaisi, Georgia, November 8-11, 2013
<p style="text-align: center;">მომხსენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია მცირე მასშტაბიანი (სკინ სისქის $k_{\perp}^2 c^2 / \omega_{pe}^2 \sim 1$) დრეიფული ალფენის ტურბულენტობით განპირობებული დიდმასშტაბიანი ზონალური დინებებისა და მაგნიტური ველის არაწრფივი გენერაციის თავისებურებები იონოსფერულ პლაზმურ გარემოში. მიღებულია წანაცვლებითი დინებებისა და მაგნიტური ველის ევოლუციის განტოლებები ჩქარი მაღალსიხშირული და მცირემასშტაბიანი ფლუქტუაციების აღმწერი მოდელური განტოლებების საშუალებით. ნაჩვენებია, რომ მცირე მასშტაბიანი დრეიფული ალფენის ტურბულენტობით სპონტანურად გენერირდებიან დიდმასშტაბიანი ზონალური დინებები და მაგნიტური ველები, რაც განპირობებულია რეინოლდსისა და მაქსველის ძაბვის არაწრფივი ურთიერთქმედებით გარემოს ნაწილაკზე. სისტემაში ჩნდება დადებითი უკუკავშირი დიდმასშტაბიანი ზონალური და/ან მაგნიტური ველის მიერ მცირე მასშტაბიანი სკინ სისქის ალფენის ტალღების მოდულაციით. მცირე მასშტაბიანი ტალღური პაკეტის გავრცელებას გარემოში თან ახლავს პარამეტრული</p>			

<p>არამდგრადობით განპირობებული დაბალსიხ-შირული დიდმასშტაბიანი შეშფოთებები. შესწავლილია არამდგრადობის ორი რეჟიმი: რეზონანსულ-კინეტიკური და ჰიდროდინამიკური. ნაპოვნია ამ არამდგრადობების ინკრემენტები. განსაზღვრულია არამდგრადობის განვითარებისა და დიდმასშტაბიანი სტრუქტურების გაჩენის პირობები. აღნიშნული არამდგრადობები იწვევენ ენერჯის გადაქაჩვას მცირე მასშტაბიანი ალფენის ტალღებიდან დიდმასშტაბიან ზონალურ სტრუქტურებში, რაც დამახასიათებელია ენერჯის ტურბულენტური უკუკასკადისთვის.</p>			
3	Oleg Kharshiladze, Khatuna Chargazia	Strong Anisotropic Turbulence Spectra in the Geospace Environment	IVth International conference of the Mechanical Union, Kutaisi, Georgia, November 8-11, 2013

მოსხენების ანოტაცია

naSromi eZRvneba damagnitebul kosmosur plazmur garemoSi mimdinare turbulenturi procesebis gamokvlevas. aseT garemoSi aramdgradobebis ganviTarebiT SesaZlebelia warmoiqmnan eleqtromagnituri mciremasStabiani Zlierad lokalizebuli arawrfivi grigaluri struqturebi, romlebsac gadaaqvT CaWerili nawilakebi. plazmaSi gadaadgilebis es struqturebi iwveven simkvrivis, eleqtruli da magnituri velebis SesamCnev fluqtuaciebs da aaqtiureben gadatanis procesebs garemoSi. amasTan eqsperimentze miRebuli simkvrivis fluqtuaciis speqtris maCvenebeli gacilebiT aRemateba susti turbulentobis Teoriis mier nawinaswarmetyvelebs. Cvens modelSi ganxilul grigalur struqturebs SeuZliaT gamoiwvion Zlieri grigaluri turbulentoba. turbulenturi dineba ganixileba rogorc Zlierad lokalizebul, sustad urTierTqmed erTnairi grigalebis ansambli. sxvadasxva amplitudiani grigalebi SemTxveviTad arian ganawilebuli garemoSi (urTierTdajaxebebis gamo). maT aRsawerad iqna gamoyenebuli statistikuri meTodi. mocemul modelSi daSvebulia, rom stacionaruli turbulentoba formirdeba urTierT konkurentuli efeqtebis dabalansebiT: grigalebis spontanuri generireba, romelic ganpirobებულია SeSfoTebaTa frontis arawrfivi grexiT, didmasStabian SeSfoTebaTa energiis transportireba mokle masStabian SeSfoTebebSi da am masStabebSi maTi dajaxebiTi mileva. inerciul areSi energiis gadatana masStabebis mixedviT xdeba struqturebis SeerTebiT maTi urTierTdajaxebisas. miRebulia talRuri ricxvebis mimarT eleqtromagnituri energiis stacionaruli speqtris axali saxე, romelic ecema xarixovani kanoniT $\langle |B_k|^2 \rangle \sim k^{-8/3}$, rac karg TanxvedraSia uaxles satelitურ (magnitosferul, ionosferul) da laboratoriuლი dakvirvebebis monacemebTan. gamokvleulia dedamiwis magnitosferul kudSi dinebis kinematikური parametrebisa da magnitometrული gazomvebi satelit “THEMIS” monacemebis mixedviT. Seswavლიlma speqtrebma გვიCvena, rom speqtris xarixis maCvenebeli damokidebulია magnitosferos mdgomareobaze. kerZod, Cvens mier gamokvleul droiT intervalSi speqtრების saxes gansazRvravs magnitosferoSi mimdinare magnitური Stormebi. Catarda plazmური grigalebis urTierTdajaxebebis kompiuterული modelireba, romelmac daadastura warmodgenიli turbulentobis formirebis scenaris SesaZlebloba.

4	ჯ. ლომინაძე, გ. ჩაგელიშვილი, ო. ხარშილაძე	დინამიური პროცესები წანაცვლებით გეოფიზიკურ დინებებში: უღს ტალღების ზეარეკვლის ეფექტი და გრიგალური სტრუქტურების გენერაცია არაერთგვაროვან ქარებთან ურთიერთქმედებისას	საერთაშორისო კონფერენცია - „ბეოფიზიკის აქტუალური პრობლემები“ მიძღვნილი მიხეილ ნოდიას გეოფიზიკის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი. 9-10 დეკემბერი, 2013
---	---	--	---

მოსხენების ანოტაცია

moxsenebaze warmodgenilia wanacvlebiT geofizikur dinebebSi (atmosferul, ionosferul da magnitosferul garemoSi) talRebis urTierTtransformaciisa da wanacvlebiT dinebasTan energetიკული urTierTqmedebis meqანიზმი. gamoyenebulia aramodaluri maTematikური modalური midგoma,

romelmac saSualeba mogvca aseT dinebebSi arsebuli modelebis analizis maTematikuri problema (araerTgvarovani koeficientebis arsebobis gamo) dagveyvana droSi cvladkoeficientebian Cveulebriv diferencialur gantolebata sistemaze. gamoyenebuli iyo elzaseris cvladebi, romlebSic gamoyofilia urTierT Semxvedri mimarTulebiT moZravi talRuri SeSfoTebebi. ricxviTma analizma aCvena wanacvlebiT dinebebSi Sida gravitaciuli talRebisaTvis zearekvლის efeqtis arseboba talRisa da dinebis urTierTqmedebis rezonansul wertilSi. Sefasebulia rogorc talrebis erTmaneTTab, asve garemosTan urTierTqmedebis energiebi da naCvenebია, rom talRebs SeuZliaT energia aiRon moZravi garemodan da moxdes asimetriული gaZliereba. aseve Catarebulia ricxviTi eqsperimentebi araerTgvarovan qarebTan sawyisi SemTxveviTi SeSfoTebebis urTierTqmedebios dinamikis gamosavlენad. naCvenebია, rom wanacvlebiT dinebebSi SesaZlebelია erTi lokaluri struqturidan warmoiqmnas struqturebois jaWvi (mwkrivi), romelTa amplitudebi da geometრიული ganawileba sivrcეSi ganpirobებუღია, rogorc garemos parametrebis mniSvnelobebze, aseve wanacvlebiTi dinebis struqturaze.

5	ო. ხარშილაძე	<p>იონ ოს ფერულ ტალღური სტრუქტურების არაწრფივი დინამიკის რიცხვითი მოდელირება და ფრაქტალური გრიგალები</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში 22-26 იანვარი, 2013</p>
---	--------------	--	--

მოხსენების ანოტაცია

პლანეტარული მასშტაბის ტალღური სტრუქტურების დინამიკის შესწავლა აქტუალურია როგორც იონ ოს ფეროში რადიოტალღების გავრცელების ასევე ელექტრომაგნიტური ველების გენერაციის გეოფიზიკურ პრობლემებში. ნაშრომში გამოკვლეულია ელექტრომაგნიტური გრიგალური სტრუქტურების ურთიერთქმედება დამაგნიტებულ არაერთგვაროვან დისიპაციურ იონ ოს ფერულ პლზმაში, როდესაც გათვალისწინებულია გარემოს წონასწორული სიმკვრივის და ტემპერატურის არაერთგვაროვნება, მაგნიტური და დაჯახებითი სიბლენტე და გარემოს ხახუნი. ასეთი ამოცანების რიცხვით ანალიზს ართულებს განტოლებებში შემავალ ორი ტიპის არაწრფივობა - სკალარულ (განპირობებულ ტემპერატურის არაერთგვაროვნებით) და ვექტორულ (ნაწილკების კონვექციური მოძრაობებით). რიცხვითი ექსპერიმენტები აჩვენებენ, რომ დისპერსიული ეფექტი და დისიპაცია ანგრევს საწყის გრიგალს, წარმოიქმნებიან მცირე ზომის სტრუქტურები და შეშფოთებების პოტენციალს რთულ განაწილების სურათი. გრიგალური სტრუქტურების გარემოში ევოლუციის პროცესი შეიძლება ასახავდეს იონ ოს ფეროს ტურბულენტურ მდგომარეობას. ამ ეფექტის გასარკვევად შესწავლილია ლგრანჟის ქაოსის (ქაოსური ადვექციის) შესაძლებლობა იონ ოს ფერულ გრიგალურ ორგანოზომილებიან სტრუქტურებში. სხვადასხვა ტიპის სტრუქტურების არასტაციონარულ დინებებთან ურთიერთქმედების რიცხვითი ანალიზი აჩვენებს, რომ იონ ოს ფეროში შესაძლებელია

მოხდეს ფრაქტალური აგებულების სტრუქტურების ფორმირება. გრიგალის აგებულების ფრაქტალური ხასიათი გათვალისწინებული უნდა იყოს იონოსფერულგარემოში ნაწილკების, სითბოს, მუხტის და ველის გადატანის, ელექტრომაგნიტური ტალღების გავრცელების პროცესების კვლევისას. იონოსფერულ ელექტრომაგნიტურ სტრუქტურებში დეტერმინირებულ ქაოსური მოძრაობების პრინციპულ შესაძლებლობას ამტკიცებს მაგნიტოსფერული დინამიკური განტოლებებიდან ნაშრომში მიღებული არაწრფივი ლორენცის ტიპის განტოლებათა სისტემები. ამ სისტემების რიცხვითი ანალიზი იძლევა წესრიგიდან ქაოსში გადასვლის მექანიზმის იონოსფერულ პარამეტრებს. მიღებული შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნას თანამგზავრულ დაკვირვებების ინტერპრეტაციისათვის.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	K. Chargazia, G. Zimbardo, O. Kharshiladze	On the detection of a vortex chain in the Earth's magnetotail	EGU General Assembly 2013. April 7-12. Vienna, Austria.

მომხსენების ანოტაცია

მაგნიტოსფერულ გარემოში, კერძოდ მაგნიტოსფეროს კუდის არეში ხშირად დაიმზირება გრიგალები კოსმოსური თანამგზავრების მიერ. დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექციების ზომას. ამიტომ მათი წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) გარემოში ენერჯის გადანაწილების თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სატელიტურმა მისიამ მაგნიტოსფეროს კუდში გამოავლინა გრიგალები, დაკავშირებული სუბსტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სიჩქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. TEMIS სატელიტურმა მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში ძირითად გრიგალთან ერთად შესაძლოა გამოვლენილ იქნას სხვა გრიგალებიც, რომლებიც აფრომირებებენ გრიგალურ ჯაჭვს. ანალიზებულ იქნა ორივე სიჩქარისა და მაგნიტური ველების მონაცემები C და D თანამგზავრებისათვის, ასევე მიღებულ იქნა შესაბამისი პოდოგრამები. ნაჩვენებია, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში შესაძლებელია როგორც მონოპოლური, ასევე დიპოლური გრიგალების გამოვლენა. მიღებული ექსპერიმენტული მონაცემების დამუშავების შედეგების შედარებულია წანაცვლებით დინებებში გრიგალების ფორმირების რიცხვით სიმულაციებთან და ისინი კარგ თანხვედრაში არიან.

2	Kharshiladze, Oleg; Chargazia, Khatuna.	Generation, intensification and self-organization of internal-gravity wave structures in the ionosphere with shear flow	12th Scientific Assembly, Mexico, Merida, p43, August 26-31, 2013.
---	---	---	--

მომხსენების ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატეფიცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების

შესასწავლად. ნახევრებია, რომ ევოლუციის საწყის წრეში სტადიაზე შტ შუშფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით (მონოპოლი, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ქუჩა). ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.			
3	Oleg Kharshiladze, Khatuna Chargazia	Dynamics of Ultra Low Frequency Electromagnetic Waves at Interaction with Shear Flows in the Ionosphere	European Planetary Science Congress 2013 08 – 13 September 2013, London, United Kingdom

მოსხენების ანოტაცია

შესწავლილია უდს პლანეტარული ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაცია და შემდგომი დინამიკა მბრუნავ დისიპაციურ იონოსფეროში ერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებების) არსებობისას. ლანეტარული უდს ტალღები ჩნდებიანგარემოს სივრცით არაერთგვაროვან მაგნიტურ ველთან ურთიერთქმედების შედეგად. გამოვლენილია დიდმასშტაბიანი დამაგნიტებული როსბის ტიპის ტალღებისა გაძლიერების და მცირე მასშტაბიანი ინერციულ ტალღებად ტრანსფორმაციის ეფექტური მექანიზმი. მოცანა გადაჭრილი არამოდალური მათემატიკური მეთოდის შესაძლებლობების გამოყენებით. რიცხვითი სიმულაციების მეშვეობით გამოვლენილია ტალღების ფონურ დინებებთან ურთიერთქმედების და ტალღური შეშფოთებების ურთიერთ ტრანსფორმაციის თავისებურებანი იონოსფეროში.

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	წანაცვლებითი დინებით განპირობებულ დისიპაციურ იონოსფეროში შიდა გრავიტაციული ტალღური სტრუქტურების დინამიკის აღმწერი ფიზიკური და მათემატიკური მოდელების აგება.	ო. ხარშილაძე	

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატეფიცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შტ შეშფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. აგებულია როგორც წრფივი ასევე არაწრფივი დინამიკური განტოლებების ზუსტი ანალიზური ამონახსნები. განსაზღვრულია შტ შეშფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შტ შეშფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გენერირებული შტ მოდელების სიხშირე და ტალღური რიცხვი არის დროის ფუნქცია. ასე, რომ წანაცვლებით დინებიან იონოსფეროში წრფივი მექანიზმით, როცა არაწრფივი და ტურბულენტური ეფექტები არ არიან, წარმოიშობა ტალღური შეშფოთებების ფართო სპექტრი. გაანალიზებულია შტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნახევრებია, რომ ევოლუციის საწყის წრეში სტადიაზე შტ შეშფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად

<p>(თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შეშფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სინქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალურების ერთობლიობა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლიათ განაპირობონ ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.</p>

გეოფიზიკისა და იონოსფეროს სამეცნიერო-სასწავლო ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
მეცნიერებათა დოქტორი ევგენი საყვარელიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
ლაბ. გამგე ე.საყვარელიძე,
ლაბორანტი ქ.მირიანაშვილი,
ლაბორანტი ნ.ყვავაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ე.საყვარელიძე, ზ. შარაძე, ქ. მირიანაშვილი, ლ. ლლონტი	Изменение электро-магнитной погоды в биосфере и ее влияние на здоровье человека.	Труды Института геофизики, т.64, 1013.	თბილისი, შპს თეკა@კომპანიას სტამბა.	10

ანოტაცია. ცნობილია, რომ მზის აქტიურობის დროს წარმოიქმნება მაგნიტური ქარიშხლები-გეომაგნიტური ველის მკვეთრი შემოფოთება, რომელსაც თან ახლავს

იონოსფერული პარამეტრების ცვლილება, წარმოიქმნება ასევე ველის დაბალი სიხშირის ვარიაციები. ეს მოვლენები ახდენს გავლენას ბიოსფეროზე და უარყოფითად მოქმედებს ადამიანის ჯანმრთელობაზე. ანალოგიურ მოვლენებს აქვს ადგილი მიწისძვრების მომზადების პროცესში, როცა ამ დროს წარმოქმნილი აკუსტიკური ტალღები იწვევენ იონოსფეროს პარამეტრების ცვლილებას. ჩვენი აზრით ყველა ამ შემთხვევაში ელექტრომაგნიტური ველის გააჩნია ინფორმაციული მოქმედება ორგანიზმზე, რომელიც უარყოფითად მოქმედებს ბიორითმებზე.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E.Sakvarelidze, I.Amanatashvili, V.Meschia	THERMAL REGIME OF THE CRUST OF THE EASTERN BLACK SEA AND ADJACENT TERRITORY	Journal of Shipping and Ocean Enginering გაგზავნილია გამოსაქვეყნებლად	USA	11

ანოტაცია. სტატიში მოცემულია შავი ზღვის და მიმდებარე ტერიტორიის ქერქის სითბური რეჟიმის შესწავლის შედეგები. გამოთვლილია სითბური ნაკადის თეორიული მნიშვნელობები. გამოთვლილია, აგრეთვე, სიღრმითი ტემპერატურების განაწილება ქერქის სამფენოვანი მოდელისათვის -დანალექი ფენის ფსკერზე, კონრადის და მოხოს ზედაპირებზე. გამოთვლებში გამოყენებული იყო ავტორების მიერ მოპოვებული ექსპერიმენტული მასალა. შესწავლილია გეოთერმული ნაკადის განაწილება განხილული ტერიტორიისვის. მიღებული შედეგები წარმოდგენილია ნაკადების და ტემპერატურების განაწილების რუკების სახით. მიღებული შედეგები წარმოადგენს დიდ ინტერესს რეგიონის სეისმურობის და ზღვაში გაზური ჰიდრატების კვლევის ასპექტში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

ინტერდისციპლინური ქვემიმართულება ბიოფიზიკა და სამედიცინო და გამოყენებითი ბიოფიზიკის ინსტიტუტი

სამედიცინო და გამოყენებითი ბიოფიზიკის ინსტიტუტი, ბიოფიზიკის კათედრა;

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

პროფ. მძინარაშვილითამაზი- ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი, სრ. პროფესორი,
ინსტიტუტის დირექტორი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

1. მძინარაშვილითამაზი- ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი, სრ. პროფესორი, დირექტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი. ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების გამგე
2. ალექსანდრეშენგელაია - ფიზ.მათ.მეცნიერებათა დოქტორი, სრ. პროფესორი, წამლის გადამტანი ნაწილაკების კვლევის განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
3. გაჩეჩილაძე ნინო- ბიოლოგიის დოქტორი, ასოც. პროფესორი. ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი.
4. ედუარდ ჩიკვაძე - ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი, ასოც. პროფესორი, ელექტროპარამაგნიტური კვლევების განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
5. ქუჩუკაშვილი ზურაბი - ბიოლოგიის დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი, სხვადასხვა წარმომავლობის ბიოლოგიური ობიექტების ბიოფიზიკური კვლევების განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
6. შენგელია ნინო - ბიოლოგიის დოქტორი, თსუ მასწავლებელი. ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
7. ხვედელიძე მარიამი - ბიოლოგიის დოქტორი, წამლის გადამტანი ნაწილაკების კვლევის განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
8. გოგოლაძე თეიმურაზი - ბიოლოგიის დოქტორი, ელექტროპარამაგნიტური კვლევების განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
9. ტაბიძე ვიქტორია - ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
10. შეყილაძე ეკა - წამლის გადამტანი ნაწილაკების კვლევის განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
11. მარდალეიშვილი მედეა - ბიოლოგიის დოქტორი, სხვადასხვა წარმომავლობის ბიოლოგიური ობიექტების ბიოფიზიკური კვლევების განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
12. სოსელია მარინა - დოქტორანტი, ელექტროპარამაგნიტური კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი

13. ქოჩორაძე გივი - ფიზ.მათ. დოქტორი, წამლის გადამტანი ნაწარმების კვლევის განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
14. კიპაროძე სალომე - დოქტორანტი, ელექტროპარამაგნიტური კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
15. პაპუაშვილი ირინე - დოქტორანტი, ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
16. შაყულაშვილი ნიკოლოზი- ფიზიკის დოქტორი, ელექტროპარამაგნიტური კვლევების განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
17. ათანელიშვილი ილია - სხვადასხვა წარმომავლობის ბიოლოგიური ობიექტების ბიოფიზიკური კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
18. ჩხეიძე რატი - ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
19. ხაჩატრიანი ინგა - დოქტორანტი, სხვადასხვა წარმომავლობის ბიოლოგიური ობიექტების ბიოფიზიკური კვლევების განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი
20. ფარცხალაძე თამარი - ფიზიკის დოქტორი, წამლის გადამტანი ნაწარმების კვლევის განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამოცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	<i>თამაზ მძინარაშვილი</i>	<i>აბსორბციული სპექტროფოტომეტრული მეთოდი ბიოფიზიკოსებისათვის</i>	<i>თსუ თბილისი</i>	<i>49</i>
ანოტაციები				

- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Tamaz Mdzinarashvili; Irina Papukashvili; Tamar Partskhaladze; Nino Shengelia; Mariam	Study of Environmental and Antimicrobial Agents Impact on Features of Bacterial Growth. Cell Biochem Biophys	(2013) 66:759–764	Springer	6
2	Mariam Khvedelidze; Tamaz MdzinaraSvili; Eka Shekilaze; Mark Shnaider; Daniel Ingolf Bernart.	DPPA and DPPC liposomes features with ligands and permeability of nanoparticles into cells Chemistry and Physics of Lipids	CPL-D-13-00121	Springer	10
3	Z. Kuchukashvili, <i>G.Burjanadze, K. Menabde, M. Chachua, N. Dachanidze, M.Mikadze, N. Koshoridze.</i>	Long-lasting stress, quantitative changes in nitric oxide concentration and functional state of brain mitochondria. <i>Acta Neurobiol Exp.,</i>	72, 40–50, 2012.		
4	<i>N. Koshoridze, K. Menabde , Z. Kuchukashvili.</i>	Investigation of the Mg-HCO ₃ ⁻⁻ -ATPase activity of thyroid tissue cells under various pathologies. <i>Scandinavian Journal of Clinical & Laboratory Investigation.</i>	72, 5, 363-368, 2012		
5	Eduard Chikvaidze; Teimuraz Gogoladze; Nika Shakulashvili	Electron Spin Resonance of free Radicals Observed in Human Red Hair: A New Simple Empirical Method of determination of Pheomelanin/ eumelanin Ratio in Hair"			
6	D.V. Svintradze	Predictive Power of Conformational Motion, Biophysical	Vol. 104	USA, Cell Press, Elsevier	2

		Journal			
7	D.V. Svintradze, D.L. Peterson, E.A. Collazo-Santiago, J.P. Lewis, H.T. Wright	Structures of the <i>Porphyromonas gingivalis</i> OxyR regulatory domain explain differences in expression of the OxyR regulon in <i>Escherichia coli</i> and <i>P. gingivalis</i> , Acta Crystallographica Section D	Vol. D69	Wiley-Blackwell	12

ანოტაციები

1. Continuous, real-time observation of bacterial growth has a great advantage for studying the mechanisms of interactions of various compounds with the bacterial cell membrane. With the use of physical methods, which are specific for assessment of continuous changes in turbidity over time, we have shown that bacterial growth was affected by not only on types of antibiotics and phages, but also by their concentration in media. Low concentration of antibiotics and bacteriophages in media has no effect on the bacterial growth process. Our research has shown that if bacterial cell membrane is not completely saturated with antibiotics membrane sensitive sites (MSS), or bacteriophages free unbounded receptors are remained, bacterial growth continues unimpeded.
2. DPPC and DPPA liposomes, prepared by conventional rotary evaporation method, have similar structural organization, though they have significant differences. The similarity is that both types of lipids create standard bilayer liposomes with strong hydrophobic forces between lipids tails and with homogeneous bonds of hydrogen and electrostatic nature between hydrophilic lipids heads. By calorimetric method it has been shown that hydrophobic bonds break but liposomes' destruction does not occur by heating till 150°C. As for bonds between lipid heads in liposomes their cooperative destruction takes place at 41°C for DPPC and 66°C for DPPA liposomes. In the case of thermal distraction of DPPC liposomes two so-called pre transitions peaks were observed before the main transition peak, which indicates that DPPC liposomes' structure is multilamellar. DPPA liposomes have one cooperative heat absorption peak, which points to a unilamellar structure of such liposomes. Substances of hydrophobic/hydrophilic nature, incorporated into the liposomes, are placed in hydrophobic or hydrophilic parts of liposomes, which lead to change in calorimetric peak shapes and thermodynamic parameters. It has been shown that gold nanoparticles, incorporated into the DPPC liposomes are able to enter Caco-2 cells. In contrast, these nanoparticles do not enter red blood cells.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

- 1) საქართველოში
- 2) უცხოეთში

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1	ტურბიდიმეტრული მეთოდით ბაქტერიების გამრავლების პროცესების კვლევები	მძინარაშვილითამაზი- ბაქტერიების და ბაქტერიოფაგების კვლევების განყოფილების გამგე	შენგელია ნინო; ტაბიძე ვიქტორია; პაპუკაშვილი ირინე. (მონაწილეობდა მაგისტრანტი ელენე ლომაძე)
<p style="text-align: center;">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>კვლევების მიზანსწარმოადგენდა შეგვესწავლა თუ რა გავლენას ახდენს ბაქტერიების ზრდა-განვითარებაზე სხვადასვა ფიზიკური და ბიოლოგიური ფაქტორები. რამდენად ახდენს გავლენას ამ ფაქტორების მოქმედება ბაქტერიების მიკ-ზე (მინიმალური ინჰიბირების კონცენტრაცია). ცდის მიზანს წარმოადგენდა ბაქტერიების ზრდა-განვითარებაზე დაკვირვება, ორივე, როგორც ბიოლოგიური ასევე ფიზიკური ფაქტორების ერთდროული მოქმედების დროს. ბიოლოგიურ ფაქტორს წამოადგენს ბაქტერიის ვირუსი - ბაქტერიოფაგი, ხოლო ფიზიკური ფაქტორია სხვადასხვა ტემპერატურული.</p>			
<p style="text-align: center;">შედეგები (ანოტაცია)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ნაჩვენებია, რომ ბაქტერიის ფაგით ინფიცირების მექანიზმები მნიშვნელოვნად რეგულირდება გარე ფაქტორების ემოქმედებით. ამუკანასკნელს მიეკუთვნება ტემპერატურა, საკვებიარე, pH ფაქტორი და სხვა. 2. დადგინდარომ 37⁰ზე დაბალ ტემპერატურებზე ნეგატიური კოლონიების რიცხვი და ზომები მცირდება ხოლო მათი ოპტიმალური პირობებში დაბრუნებისას ხდება ზომების დაროდენობის მომატება. 3. ბაქტერიოფაგის ნეგატიური კოლონიების ზომები და ფორმები მცირდება 37⁰-ზე მაღალ ტემპერატურებზე, თუმცა მათი ოპტიმალური პირობებში დაბრუნებისას არ ხდება ზომების დაროდენობის მომატება. 4. მიღებული ექსპერიმენტის შედეგების საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმში იცვლება ან ინფიცირებისთვის აუცილებელი ფაგების რაოდენობა, რომლებიც ადსორბირდება ბაქტერიული უჯრედის მემბრანაზე ან იცვლება უჯრედში სინთეზირებული შვილეული ფაგების რიცხვი ან ორივე ერთად. 			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
<p style="text-align: center;">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
2	DPPA და DPPC ლიპოსომების ტემპერატურული სტაბილობის თავისებურებანი	ხვედელიძე მარიამი	შეილაძე ევა; ალექსანდრე შენგელია; ქოჩორაძე გივი
<p style="text-align: center;">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>რამოდენიმე ათეული წელია მეცნიერები მუშაობენ წამლის გადამტანების შექმნაზე, რომელიც წამალს ზუსტად დანიშნულების ადგილას მიიტანს. სამკურნალო პრეპარატების სელექტურობის გასაუმჯობესებლად დღეისათვის აქტიურად შეისწავლება მატარებელი სისტემების საშუალებით წამლების დამიზნება ქსოვილებზე, უჯრედებზე ან სუბუჯრედულ ორგანოებზე.</p> <p>ცნობილია, რომ ლიპიდები, რომლებიც შედიან მემბრანის შემადგენლობაში, იკავებენ მისი მასის 20-80%-ს. ვინაიდან ლიპოსომების ძირითად კომპონენტებს წარმოადგენენ სწორედ ლიპიდები, ორგანიზმში შეყვანისას ისინი არ იწვევენ უარყოფით რეაქციებს.</p> <p>გარდა ლიპოსომების ქიმიური შემადგენლობისა, რომელიც განსაზღვრავს ისეთ თვისებებს, როგორცაა მემბრანის დენადობა, მუხტის სიმკვრივე და განვლადობა, ლიპოსომები შეიძლება დახასიათდნენ მათი ზომების და ფორმების მიხედვითაც. ლიპოსომები შეიძლება შედგებოდნენ ერთი, რამოდენიმე ან მრავალი კონცენტრული ბიშრისაგან.</p> <p>ვინაიდან ჩვენი მიზანი იყო შეგვესწავლა DPPC ლიპოსომების თერმული სტაბილურობა</p>			

	<p>შედგები (ანოტაცია) კვლევების შედეგად დადგინდა, რომ 200 ნანომეტრის და 450 ნანომეტრის ნანონაწილაკების თერმული თვისებები არ განსხვავდება ერთნაწილად. საინტერესოა, რომ DPPC+ქოლესტეროლი ლიპოსომები უაღრესად სტაბილურ სტრუქტურას წარმოქმნის, რომელიც 120°C-მდე გაცხელებისას ლიპოსომების სტრუქტურა არ ირღვევა. ნაჩვენებია იქნა, რომ DPPC+ქოლესტეროლი ლიპოსომები ფაზურ გადასვლას განიცდიან 41°C-ზე, რაც მათ კიდევ ერთ უპირატესობას ანიჭებს, კერძოდ მათი სტრუქტურული ცვლილება შეესაბამება ადამიანის ორგანიზმის ტემპერატურას. ამ თვისების გამოყენება საშუალებას მოგვცემს მკურნალობა წარვმართოდ ეფექტურად. ლუორესცენთან ერთად ლიპოსომების მომზადებისას ვდებულობთ ისეთი სტრუქტურის ნანონაწილაკებს, რომლის ისეთ მოლეკულა ერთვება ლიპოსომების სტრუქტურაში დამამტებისას ენტალპია მცირდება საწყის DPPC+ქოლესტეროლი ლიპოსომებთან შედარებით. გასაგებია, რომ კვლევების შემდეგი ეტაპ იქნება მედიკამენტური პრეპარატის მოთავსება ლიპოსომაში და განისაზღვროს მისი სტაბილობა. აქედან გამომდინარე სამკურნალო ნივთიერების მოთავსების შემდეგ უნდა მოხდეს მისი სტაბილობის შემოწმება და დადგენა. ექსპერიმენტები ჩატარებულ იქნა როგორც ახალ დამზადებულ ლიპოსომებზე, ასევე 3 თვის შემდეგ იგივე ნიმუშის გამოყენებით. შედეგები არის იდენტური, რაც მიანიშნებს ამ შემადგენლობის ლიპოსომების ვარგისიანობას საკმაოდ ხანგრძლივი პერიოდის შემდეგ.</p>		
<p>№</p>	<p>სამუშაოს დასახელება</p>	<p>სამუშაოს ხელმძღვანელი</p>	<p>სამუშაოს შემსრულებლები</p>
	<p>ა) დღე-ღამური რიტმის დარღვევითა დაიზოლირებული თვამოწვეული სტრესის პირობებში ანტიოქსიდანტურ მეტაბოლური ცვლილებები და მათი პრევენციის შესაძლებლობები; ბ) ქართული ყურძნის ფლავონოიდები: ბიოქიმიური თავისებურებები და ფიზიოლოგიური ეფექტები.</p>	<p>ზურაბ ქუჩუკაშვილი</p>	<p>ათანელაშვილი ილია ჩხეიძე რატი ხაჩატრიანი ინგა</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>ა) სტრესი თანამედროვეობის გლობალური პროლემაა, რომელსაც შეუძლია გამოიწვიოს ან გააღრმავოს ადამიანის ისეთი დაავადებები, როგორცაა გულ-სისხლძარღვთა, იმუნური და ნეიროდეგენერაციული პათოლოგიები, ასევე ავთვისებიანი სიმსივნეები და სხვ. მისი გავლენა უარყოფითად აისახება ადამიანის შრომისუნარიანობაზე. ის იწვევს მეხსიერების დაქვეითებას, კონცენტრირების უნარის გაუარესებას, გაზრდილ აგრესიულობას და სხვა უარყოფით პროცესებს. როგორც ირკვევა, სტრესთან დაკავშირებული მრავალი პათოლოგიური პროცესი დაკავშირებულია ორგანიზმში წარმოქმნილი დამახასიათებელი სპეციფიკური მექანიზმით. აქედან გამომდინარე, ბოლო ათეული წელია ინტენსიურად მიმდინარეობს კვლევა, როგორც სხვადასხვა დაავადებათა გამომწვევი მიზეზის შესასწავლად.</p>			
<p>ჩვენი კვლევების მიზანია იზოლირებული და დღე-ღამური რიტმის დარღვევით გამოწვეული სტრესის შედეგად ინდუცირებული იმ პრო- და ანტიოქსიდანტური პროცესების გამოვლენა, რომელთა გაღრმავებას მოხდევს სხვადასხვა ტიპის პათოლოგიის ფორმირება.</p>			
<p>ბ) უკანასკნელ პერიოდში ცოცხალ ორგანიზმზე მოქმედი გარემო ფაქტორებით გამოწვეული ნეგატიური ეფექტებიდან განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია ჟანგვითმა სტრესმა, რომლის ფონზე ასევე მიმდინარეობს ისეთი პროცესები, როგორცაა ინფარქტი, ინსულტი, აპოპტოზი და სხვ. ჟანგვით სტრესში</p>			

განსაკუთრებული როლი ენიჭება თავისუფალ რადიკალურ პროცესებს, ხოლო ლიპიდების ზეჟანგური ჟანგვის მომატება ასოცირდება მრავალ დაავადებასთან. მსგავსი დაავადებების პროფილაქტიკასა და მკურნალობაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ანტიჟანგვით პრეპარატებს – ანტიოქსიდანტებს. საინტერესოა ისეთი ანტიოქსიდანტების გამოვლენა და შესწავლა, რომლებიც თავიანთ ანტირადიკალურ თვისებებს ამჟღავნებენ ჰიდროფობულ ანუ ლიპოფილური ბუნების არეში. ეს უკანასკნელი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რადგან ლიპიდები წარმოადგენენ უჯრედის მემბრანის მთავარ შემადგენელ კომპონენტს და შესაბამისად თავისუფალი რადიკალებით მათი დაზიანება და რღვევა უჯრედის სიკვდილს გამოიწვევს.

შედეგები (ანოტაცია)

ა) კვლევებით დადგენილია რომ ენერგეტიკული მეტაბოლიზმის ცვლილება თავის ტვინში მიმდინარეობს გაძლიერებული ზეჟანგური ჟანგვის ფონზე, რისი მაჩვენებელიცაა უჯრედის ანტიოქსიდანტური ფერმენტული სისტემის (სუპეროქსიდდისმუტაზა, კატალაზა) ფუნქციონირების შესუსტება, რაც გამოიხატება ამ სისტემის ფერმენტების აქტივობის მკვეთრი დაქვეითებითა და ზეჟანგური ჟანგვის პროდუქტების დაგროვებით. მიღებული მონაცემები სავარაუდოდ წარმოადგენს ცხოველების იზოლირებითა და დღე-ღამური რიტმის ცვლილებით გამოწვეულ ოქსიდაციური სტრესის შედეგს. ზეჟანგური ჟანგვის პროცესების გაძლიერებას, ასევე თან სდევს მიტოქონდრიის ფუნქციონირების მოშლა, რაც აისახა მიტოქონდრიული მეგაფორის მდგომარეობაზეც.

ბ) კვლევის შედეგად განხორციელდა - ქართული ყურძნის გარკვეულ ჯიშებიდან, მოდიფიცირებული მეთოდით დაგროვებული ფლავონოიდების აქტიური ფრაქციის მოქმედების იდენტიფიცირება, ანტიოქსიდანტური თვისებების შესწავლა არაბიოლოგიურ მოდელებში (ჰიდროფობულ და ჰიდროფილურ არეში). კერძოდ, ხელოვნურად in vitro პირობებში, არაქილონის მჟავის თერმული ოქსიდაციური ჟანგვის დროს, მიღებული ლიპიდების ზეჟანგური ჟანგვის პროდუქტებზე დაკვირვებით ვმსჯელობდით ფლავონოიდების ანტიოქსიდანტურ ეფექტურობაზე. დადგენილ იქნა, რომ საკვლევი საფერავის საერთო ფენოლური ფრაქცია ჰიდროფობულ (ლიპოფილურ) და ჰიდროფილურ სისტემაში საკმაოდ აქტიურ ანტიოქსიდანტურ აქტივობას ავლენს, რაც აღნიშნული ფრაქციის სამკურნალო პროფილაქტიკური საშუალების კუთხით გამოყენების პერსპექტივას იძლევა.

4	სამუშაოს დასახელება ეომელანინის და ფეომელანინის ეპრ კვლევები	სამუშაოს ხელმძღვანელი განყოფილების გამგეედუარდჩიკვაიძე	სამუშაოს შემსრულებლები გოგოლაძეთეიმურაზი ნიკა შაყულაშვილი სოსელიამარინა კიპაროიძესალომე
---	--	--	---

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ჩვენიგანყოფილებისსამეცნიეროკვლევებისთემატიკამირითადადაკავშირებულიაისეთკვლევებთან , რომლისშედეგებიცგამოიყენებასამედიცინოპრობლემებისგადაწყვეტასთან. დერმატოლოგიისერთერთიძირითადიპრობლემააადამიანისთმაშიდაკანშიპიგმენტებისეუმელანინისდაფეომელანინისრაოდენობისდადგენა. ცნობილიარომფეომელანინიწარმოადგენსპროოქსიდანტსდამისიდიდიკონცენტრაციითშემცველობაკანშიიწვევსკანისსხვადასხვასახისდაავადებებსმიისიულტრაიისფერისხივებითდასხივებისას. ესგანსაკუთრებითმნიშვნელოვანიაისეთიდაავადებისდროსროგორცაკანისსიმსივნემელანომა. თმაშიდაკანშიფეომელანინისრაოდენობისგანსაზღვრადაკავშირებულიადიდსიმინელებთან, რადგანმისიგამოყოფათმიდანდაკანიდანსუფთასახითშეუძლებელია,ამიტომირჩევენქიმიურმეთოდს,, როდესაცთმასანკანსუმატებენისეთნაერთებსრომლებიცშედიანრეაქციაშიეუმელანინთანდაფეომელანინთან დაშემდეგსაზღვრავენმიღებულიპროდუქტებისრაოდენობას. ესსაკმაოდრთულიდაარაპირდაპირიმეთოდია.ჩვენსგანყოფილებაშიდავამუშავეთმეთოდირომლისსაშუალებითთმაშიდაკანშიფეომელანინისკონცენტრაციისდადგენახდებამარტივადეპტსპექტრისპარამეტრებისმიხედვით

ელექტრული და ელექტრონული ინჟინერიის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფ. რომან ჯობავა

ელექტრული და ელექტრონული ინჟინერიის დეპარტამენტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

პროფ. რომან ჯობაგა

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

პროფ. რომან ჯობაგა

პროფ. გიორგი დვედაშვილი

ასოც. პროფ. დავით კაკულია

ასისტ. პროფ. ლევან შოშიაშვილი

ასისტ. პროფ. ლევ გეონჯიანი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Professional Services in Support of ESTCP 1227, “Continued Discrimination Demonstration Using Advanced EMI Models at Live UXO Sites: Data Quality Assessment and Residual Risk Mitigation in Real Time”	SkyResearch, USA	პროფ. რ.ჯობაგა	პროფ. რ.ჯობაგა მეცნ. თანამშრ. ნ. აძინბა

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

რთული EMI მოდელები შემუშავებულ იქნა SERDP MM-1572 პროექტის ფარგლებში და გამოყენებულ იქნა ESTCP მონაცემთა ბაზისათვის. შემუშავებულ იქნა შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფა მატლაბის ენაზე

2	<p>GRID ინფრასტრუქტურისა და სერვისების განვითარება საქართველოს სამეცნიერო საზოგადოებების დასახმარებლად</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>გიორგი ღვედაშვილი</p>	<p>გიორგი ღვედაშვილი რამაზ ქვათაძე თამარ გოგუა ირაკლი გელგვანიშვილი ბადრი ჭილაძე მიხეილ მახვილაძე გიორგი მიკუნაძე</p>
---	--	--	--------------------------	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პირველი პერიოდის განმავლობაში მოხდა GRID სისტემის აპარატურული მოდერნიზაცია. კერძოდ, თსუ მაღალი ენერჯიების ფიზიკის ინსტიტუტიდან გადმოტანილი იქნა 5 სერვერი და შექმნილ იქნა პროექტისთვის საჭირო მახასიათებლების მქონე მაღალი წარმადობის 2 სერვერი. სერვერები განთავსდა გრენა-ს სერვერების ცენტრში და გაერთიანდა კლასტერში.

მოხდა GRID სისტემის პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება, კერძოდ განხორციელდა პროგრამული უზრუნველყოფა EMI-ის განახლება და კონფიგურირება ამოცანათა პარალელურად რამდენიმე გამოთვლით კვანძზე დათვლისთვის.

შექმნილია GRID-ის მონიტორინგის სისტემა, კერძოდ გამართულ იქნა GRID მონიტორინგის ნაციონალური ინსტანცია NGI-SAM, რომელიც მონიტორინგს უწევს „გრენა“-ს GRID სისტემას და აწვდის ინფორმაციას ევროპული GRID ინფრასტრუქტურის მონიტორინგის ცენტრალურ სისტემას. ასევე შექმნილი და გამართულია GRID-ის კიბერ უსაფრთხოების სისტემა.

გადადგმულია პირველი ნაბიჯები სერტიფიკაციის ორგანოს ჩამოყალიბების მიზნით. კერძოდ, დამყარდა ურთიერთობა EUGridPMA (EUGridPMA არის საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელიც კოორდინირებას უწევს სერტიფიკაციის ორგანოების ჩამოყალიბებას ევროპის მასშტაბით) საერთაშორისო ორგანიზაციასთან.

შეიქმნა GRID-ის ვებ-გვერდი: <http://grid.grena.ge/>, სადაც განთავსდა ინფორმაცია პროექტის, შექმნილი ინფრასტრუქტურისა და სამეცნიერო ამოცანების შესახებ.

დღესდღეობით GRID სისტემაზე გაშვებულია ორი ამოცანა.				
3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	კიბოს მკურნალობა ნანონაწილაკების გამოყენებით: ჰიპერთერმიის შესწავლა უჯრედის დონეზე. გრანტი №დ-13/21	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლევან შოშიაშვილი	ლევან შოშიაშვილი დავით კაკულია კახაბერ თავზარაშვილი კოკი ლომია
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პროექტის I ეტაპის შედეგები:</p> <ol style="list-style-type: none"> პროგრამული პაკეტი EMagRE(ElectroMagnetic Research Environment) შექმნა. შექმნილია პროგრამული პაკეტის პირველადი ბეტა ვერსია რომელიც მოიცავს: 1) გეომეტრიის ედიტორი. 2)მონაცემთა შეტანის მოდული. თემპერატურის, ტემპერატურის ნაზრდის, სითბური ნაკადების ვიზუალიზაციის მოდული. სითბოგადაცემის პროცესის მოდელირება. შექმნილია პროგრამული კოდი ბეტა ვერსია, რომელიც აღწერს სითბოგადაცემას გამოყენებულია ფურიეს კლასიკური მოდელი, კატანოს და ჩენის მოდელები რომლებიც აღწერენ პროცესს მიკრო/ნანო მანძილებზე. რუსთაველის ფონდს გადაეცა პროგრამა და პროგრამული კოდები და ჩაბარდა წლიური ანგარიში. <p>მზადდება სტატია “Program Suit for Heat exchange modeling on Macro and Micro Scales”</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---	-------------------	--------------------------------	---------------------

			ნომერი		
	D. Karkashadze, E. Yavolovskaya, G. Gabriadze, A. Gheonjian, R. Jobava, A. Elbert	Fast Simulation of Automotive Capacitive Sensor with Quasi- Electrostatic Approach	EMC Europe, Brugge, Spetember 2013	Brugge, Belgium	6 გვერდი
ანოტაციები					
<p>This paper presents simulations of capacitive seat sensor performance. Quasi-electrostatic approach, based on Method of Moments is used. Method is enhanced in order to take into account lossy dielectrics. Fast iterative solution is developed, which utilizes Adaptive Cross Approximation approach for matrix compression. Method is validated against analytic solutions. Simulations of seat sensor impedance in the car model for different conditions of the seat foam and three cases of occupancy of the seat (empty seat; adult on the seat; infant on the seat) are performed</p>					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	R. Jobava, D. Karkashadze, E. Yavolovskaya, I. Oganezova, A. Gheonjian	Accurate Calculation of the Diffusion Component of Transfer Impedance of EV/HV Power Cables	EMC Europe, Brugge, Spetember 2013	Brugge, Belgium	პრეზენტაცია სპეციალურ საავტომობილო სესიაზე
ანოტაციები					
<p>This paper presents 2D fullwave simulations of diffusion component of transfer impedance for power cables of arbitrary cross section in electrical/hybrid vehicles. Method of Moments in junction with Mitzner's boundary conditions for thin material sheets is used. Fullwave solution for transfer impedance is compared with analytic solution by Schelkunoff and accuracy of latter method for shields with non-circular cross sections is discussed. Influence of accuracy of transfer impedance determination on coupling from power cables to neighbor victim cable is investigated.</p>					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	F. Bogdanov, R. Jobava,	Application of	2013 IEEE	Orlando, Florida,	3 გვერდი

	I. Chochia	Mitzner Impedance Boundary Conditions for Thin Sheets to EM/EMI Analysis of Open 3D Geometries	International Symposium on Antennas and Propagation	USA	
ანოტაციები					
Surface impedance boundary conditions (SIBC) by Mitzner are implemented into the Method of Moments (MoM) to simulate arbitrary shape open thin 3D material sheets hybridized with wires and other geometry elements. This approach is validated by comparison of simulated results with analytical approaches and measurements. Application of the developed approach to automotive EMI problems is demonstrated.					
№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	F. Bogdanov, R. Jobava, K. Khasaya	Comparison of MoM Implementations of Surface Impedance Boundary Conditions for Material Sheets with Analytical and Measurement Data	2013 7th European Conference on Antennas and Propagation	Gothenburg, Sweden	5 გვერდი
ანოტაციები					
In this paper, different types of surface impedance boundary conditions (SIBC) are implemented into the Method of Moments (MoM) to simulate arbitrary shape thin 3D material sheets in conjunction with other type geometry elements. These approaches are also extended to low frequency range using the loop-star approach. The developed approaches are validated by comparison of simulated results with those using analytical approaches and measurement data. Application of these approaches to automotive EMI problems will be demonstrated.					
№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

	<p>F. Bogdanov, R. Jobava, I. Chochia</p>	<p>Development, Validation and Application of Node Triangle Joint Basis Functions in MoM Implementations for Triangulated Geometries</p>	<p>2013 7th European Conference on Antennas and Propagation</p>	<p>Gothenburg, Sweden</p>	<p>5 გვერდი</p>
--	---	--	---	-------------------------------	-----------------

ანოტაციები

In this paper, a new triangle joint basis function (BF) associated with a pair of triangle groups connected through a common node, is suggested. The mathematical form of the proposed BF is done, its validation on several antenna problems is considered, and application to practical automotive signal integrity and electromagnetic interaction (EMI) problems is demonstrated.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	კ.თავზარაშვილი გ.ღვედაშვილი თ.გოგუა	ნანო-პლაზმონური ანტენების კომპიუტერული მოდელირება / “პირდაპირი და შებრუნებული ამოცანები ელექტრომაგნიტურ და ბგერითი ტალღების თეორიაში” საკონფერენციო მასალების კრებული	IEEE Catalog Number: CFP13458-PRT ISBN: 978-966- 02-6765-7 ISSN: 2165-3585	ღვოვი, უკრაინა	4 გვერდი

ანოტაციები

პლაზმონური სტრუქტურები, კერძოდ პლაზმონური ნანო-ანტენები საკმაოდ მიმზიდველია თანამედროვე მოწყობილობებში; მაგალითად, მაღალი სიმკვირივის ინტეგრალური სქემების, საინფორმაციო ტექნოლოგიების და ბიო-სამედიცინო ხელსაწყოების მომავალი გაუმჯობესებისთვის. მეორეს მხრივ, პლაზმონური სტრუქტურების კომპიუტერული მოდელირება ფრიად მოთხოვნადია და ამავედროულად საჭიროებს დიდ რესურსს კომპიუტერული მქსირებისა და დროის თვალსაზრისით, რაც

ძალზედ მნიშვნელოვანს ხდის ელექტრომაგნიტური ველის გამოთვლისთვის შესაფერისი (მოქნილი და საიმედო) რიცხვითი მეთოდის შერჩევას. ოპტიკური ნანოსტრუქტურების მოდელირება, რომლებიც კომპოზიციური მეტამასალებისგან შედგებიან საჭიროებს მაღალი სიზუსტის რიცხვით ექსპერიმენტებს, ვინაიდან ადგილი აქვს ძლიერ დისპერსიას, ასევე პლაზმონ-პოლარიტონულ ეფექტს. ნაშრომში წარმოდგენილია პლაზმონური ნანო-ანტენების სამგანზომილებიანი მოდელირების ახალი კონცეფცია, დაფუძნებული დამხმარე გამომსხივებლების მეთოდზე.

1	I.M. Petroev,	"Применение метода вспомогательных источников к тонким пластинам и незамкнутым поверхностям", Journal of Communications Technology and Electronics	Submitted for publication	Moscow, Russia	15
2	V.A. Tabatadze,				
3	D.G. Kakulia,				
4	R. S. Zaridze				

ანოტაციები

წარმოდგენილია დამხმარე გამომსხივებლების მეთოდის ეფექტურობის კვლევების შედეგები იდეალურად გამტარ ღია ზედაპირებზე ელექტრომაგნიტური ტალღის გაბნევის ამოცანებში. განხილულია ბრტყელი, გოფირებული, ნახევრად სფერული და ნახევრად ღია ზედაპირების შემთხვევები და პრობლემის რიცხვითი რეალიზაციის დეტალები. დამხმარე გამომსხივებლების მეთოდის გამოყენება რეზონანსულ შემთხვევებში საშუალებას იძლევა გათვალისწინებული იყოს სხვაობა დენებს შორის რომლებიც აღიძვრება ზედაპირის სხვადასხვა მხარეს. მოყვანილია შედარებები შედეგებისთვის, რომლებიც მიღებულია დამხმარე გამომსხივებლების და მომენტების მეთოდით. ნაჩვენებია დამხმარე გამომსხივებლების მეთოდის ეფექტურობა, მიღებული შედეგების საიმედოობა ამ ტიპის ამოცანებისათვის, რაც დამოწმებულია რამდენიმე რიცხვითი შედეგის ექსპერიმენტალურ შედეგებთან შედარებით.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	---------------------	------------------------------------

1	გიორგი ღვედაშვილი	TSU on the Way of Reforms: from Capacities to Excellence	Conference “Enhancement of European International Cooperation and Eastern Partnership in R&D&I” organized under the Lithuanian Presidency of the Council of the European Union. Vilnius, 30 September – 1 October 2013
2			
3			

მოსხენებათა ანოტაციები

ვილნიუსის უნივერსიტეტისა და ლიტვის რესპუბლიკის განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ორგანიზებით ჩატარებული საერთაშორისო კონფერენცია „ევროპული საერთაშორისო თანამშრომლობის და აღმოსავლეთთან კვლევასა, განვითარება და ინოვაციებში (R&D&I) პარტნიორობის გაუმჯობესება“ მიეძღვნა საერთაშორისო დონეზე თანამშრომლობას R&D&I სფეროში აღმოსავლეთთან პარტნიორობაზე (სომხეთი, აზერბაიჯანი, ბელორუსი, საქართველო, მოლდოვა, უკრაინა) ყურადღების გამახვილებით ევროპული კვლევითი სივრცის ჩამოყალიბების მიზნით, რაც ევროპა 2020 და აღმოსავლეთთან პარტნიორობის გეგმის ამოცანაა.

მოსხენებაში მიმოხილული იქნა თსუ-ის სამეცნიერო-კვლევითი აქტივობა, კვლევის მენეჯმენტის მხრივ განხორციელებული ღონისძიებები და საერთაშორისო სამეცნიერო თანამშრომლობის შემდგომი პერსპექტივები ევროკავშირის პოლიტიკისა (R&D&I) და აღმოსავლეთთან პარტნიორობის სამომავლო გეგმების (Horizon 2020) გათვალისწინებით.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ღვედაშვილი	TSU Research Management - on the way of reforms	IREX University Administration Support Program Conference, October 5-6, 2013, Kiev, Ukraine

მოსხენებათა ანოტაციები

საერთაშორისო კვლევებისა და გაცვლების საბჭოს (IREX) მიერ ორგანიზებული საერთაშორისო კონფერენციის მიზანი იყო უნივერსიტეტის ადმინისტრაციის მხარდაჭერის პროგრამის (UASP) ფარგლებში გამარჯვებულ კონკურსანტთა მიერ ამერიკის შეერთებულ შტატებში მიღებული გამოცდილების შედეგად განხორციელებული ადმინისტრაციული ღონისძიებების და შესაბამისი შედეგების ურთიერთგაზიარება, სამომავლო თანამშრომლობის პერსპექტივების განხილვა.

მოსხენებაში მიმოხილული იქნა თსუ-ში კვლევის მენეჯმენტის მხრივ განხორციელებული ადმინისტრაციული ღონისძიებები, წარმოდგენილი იყო თსუ-ის სამეცნიერო – კვლევითი აქტივობის ანალიზი ბოლო წლების განმავლობაში

December 24, 2013

2013 წლის სამეცნიერო ანგარიში – ზუსტ და
საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ქიმიის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფ. შოთა სამსონია

ორგანული ქიმიის ქვემიმართულება და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულების ხელმძღვანელი:
აკადემიკოსი, პროფ. შოთა სამსონია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულების პერსონალური შემადგენლობა:

- ჰეტეროციკლური ნაერთების განყოფილება: გამგე, ასოც. პროფ., ქ.მ.დ. იოსებ ჩიკვაძე; უფრ. მეცნ. თანამშრომლები, აკად. დოქტორები: ნანა ჩიკვაძე (თარგამაძე), დალი ყაჯრიშვილი, ნანა ესაკია, მეცნ. თან., აკად. დოქტორი ლია კვირიკაძე; ლაბ. აკაკი კალატოზიშვილი.
- სპირონაერთების განყოფილება: გამგე, ასისტ. პროფ., ქ.მ.დ. მარინა ტრაპაძე; უფ.მეცნ. თანამ., აკად. დოქ., ლაბ. ნინო ნიკოლეიშვილი;
- ალიციკლური ნაერთების განყოფილება: გამგე, აკად. დოქ., დავით ზურაბიშვილი, უფრ. მეცნ. თან., აკად. დოქ., მედეა ლომიძე; მეცნ. თან-ები: დიპლომირებული ქიმიკოსი ივანე გოგოლაშვილი, დოქტორანტები: თინათინ ბუკია და მარინა სოსელია, ტექნიკური მუშაკი, სტუდენტი გიორგი ბუზალაძე;
- ბუნებრივ ნაერთთა განყოფილება: გამგე, ქ.მ.დ., ასისტ. პროფ. როზა კუბლაშვილი;
- ინტელექტუალური საკუთრების განყოფილება: გამგე, აკად. დოქ., “საქპატენტის” მთავარი ექსპერტი ნინო სამსონია, მეცნ. თან., აკად. დოქ. ნინო იაშვილი.
- ინსტრუმენტული კვლევისა და ელემენტური ანალიზის განყოფილება: გამგე, დიპლომირებული ქიმიკოსი მედეა გუდავაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გამოყენებითი გრანტი, AR/311/6-420/11, ხელშეკრულება ფონდთან 10/23, მიღებულია 2012 წელს,	შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ასოც.პროფ. იოსებ ჩიკვაძე	შოთა სამსონია ზურაბ ჯაფარიძე დალი ყაჯრიშვილი ნანა თარგამაძე დამხმარე: ნანა ესაკია

	ორი წელი, 138000 ლარი, მთავრდება 31.03 2014			აკაკი კალატოზი- შვილი ლ.კვირიკაძე დ.ზურაბიშვილი
2	გრანტი YS/33/6-420/12 უგის რეაქციის საფუძველზე ბიოლოგიურად აქტიური ადამანტანშემცველი ახალი დიპეპტიდების სინთეზი. 18.02.2013-18.05.2013	შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	1.აკადემიკოსი, პროფ. შოთა სამსონია 2 პროფ. ული კაცმაიერი ერთობლივი კვლევა 3.დ.ზურაბიშვილი (საარბრუკენის უნივერსიტეტთან ერთად)	მიმღები და შემსრულებელი დოქტორანტი თინათინ ბუკია

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. ლეგალურ ბრუნვაში არსებული შეზღუდული გამოყენების მქონე მარკირებული ფარმპრეპარატებისა და ნარკოტიკული ნივთიერებების სინთეზის მეთოდების დამუშავება აქტუალური პრობლემაა. კერძოდ, ასეთი ფარმპრეპარატებისა და ნარკოტიკული საშუალებების გამოყენება ხელს შეუწყობს ამ პრეპარატების დატაცების პრევენციას.

დასახული ამოცანები

- ¹³C იზოტოპით მარკირებული დიმედროლის სინთეზი;
- ¹³C იზოტოპით მარკირებული მეთადონის სინთეზი;
- არანიშანდებელი დიმედროლის და მეთადონის, იდენტიფიკაციის მეთოდების შემუშავება სპექტრული მონაცემების მიხედვით;
- საპატენტო ძიება, საპატენტო და სამეცნიერო ლიტერატურის ახალი მონაცემების ანალიზი, პუბლიკაციებისა და საპატენტო განაცხადების მომზადება;
- რეკომენდაციების შემუშავება ნიშანდებელი დიმედროლისა და მეთადონის იდენტიფიკაციის მეთოდებისა და იზოტოპური კოდის დადგენისათვის -საპატენტო ძიება, საპატენტო და სამეცნიერო ლიტერატურის ახალი მონაცემების ანალიზი, პუბლიკაციებისა და საპატენტო განაცხადების მომზადება.

განხორციელებული ამოცანების აღწერა

- შესწავლილია ბენზოფენონის აღდგენის შესაძლებლობა რამდენიმე ხერხით გამოსავლიანობის გაუმჯობესების მიზნით.
- დადგენილია, რომ ბენზჰიდროლის სინთეზისათვის საუკეთესოა ბენზოფენონის აღდგენა თუთიის მტვერით ტუტის წყალხსნარში.
სინთეზირებულია არამარკირებული დიმედროლი და მისი ჰიდროქლორიდი.
- სინთეზირებულია ¹³C იზოტოპით მარკირებული ბენზოილ ქლორიდი და ბენზოფენონი.
- შერჩეულია არამარკირებული მეთადონის პრეკურსორის დიფენილაცეტონიტრილის სინთეზის პირველი ხერხის სქემით გათვალისწინებული რეაქციების ოპტიმალური პირობები.
- არამარკირებული ბენზჰიდროლიდან სინთეზირებულია არამარკირებული დიფენილმეთანი და ბრომდიფენილმეთანი.
- ჩაწერილია სინთეზირებულ ნაერთთა – არამარკირებული დიმედროლის, მისი ჰიდროქლორიდის, ¹³C იზოტოპით მარკირებული ბენზოფენონის ინფრაწითელი და ელექტრო-

ნული სპექტრები. არამარკირებული დიფენილმეთანისა და ბრომდიფენილმეთანის ინფრაწითელი, ბმრ, მას სპექტრების. ყველა სინთეზირებული ნივთიერებისათვის ჩატარებულია ელემენტური ანალიზი.

- დადგენილია მარკირებული ბენზოფენონის, ბენზჰიდროლის და დიმედროლის სინთეზის ოპტიმალური პირობები; სინთეზირებულია ^{13}C იზოტოპით მარკირებული ბენზჰიდროლი, დიმედროლი, დიმედროლის ჰიდროქლორიდი.
- მარკირების ზღვრების დადგენის მიზნით მომზადებულია არამარკირებული და მარკირებული დიმედროლის ნარეგები ხსნარში 1:9; 1:19 და 1:99 თანაფარდობით, ანუ ნარეგები ნიშანდებული დიმედროლის 10%, 5% და 1% შემცველობით.
- მოპოვებულია დამატებითი ინფორმაცია სამეცნიერო სტატიების და პატენტების სახით.
- ორი გზით-არამარკირებული ბენზჰიდროლიდან და დიფენილმეთანიდან სინთეზირებულია არამარკირებული ბრომდიფენილმეთანი, დიფენილაცეტონიტრილი, 4-დიმეთილამინო-2,2,-დიფენილვალერონიტრილი, 6-დიმეთილამინო-4,4,-დიფენილჰეპტანონ-3 და მისი ჰიდროქლორიდი (მეთადონი).
- ნიშანდებულ ეთილბრომიდთან მიმდინარეობს ნიშანდებული მეთადონის სინთეზი.
- ჩაწერილია არამარკირებული და მარკირებული დიმედროლის ნარეგების ნიშანდებული დიმედროლის 10%, 5% და 1% შემცველობის ხსნარების მას-სპექტრები; მიმდინარეობს სპექტრული მონაცემების დამუშავება რეკომენდაციების შემუშავების მიზნით. შედეგებისა და რეკომენდაციების პრეზენტაცია შედგება 2014 წლის თებერვალში.
- განზაგების ზღვრების დადგენის, სპექტრული მონაცემების დამუშავებისა და რეკომენდაციების შემუშავების, აგრეთვე მარკირებული მეთადონის ახალი გზით მიღების შემდეგ მომზადდება საპატენტო განაცხადი ორ ^{13}C ნიშანდებულ მეთადონზე და მისი სინთეზის მეთოდზე.

2.უკანასკნელ წლებში მეტად საყურადღებო და მნიშვნელოვანი გახდა მულტიკომპონენტური რეაქციით ბიოლოგიურად აქტიური პეპტიდების სინთეზი. ამ მხრივ აღსანიშნავია პასერინისა და უგის რეაქციები. მულტიკომპონენტური რეაქცია გულისხმობს ორზე მეტი მორეაგირე კომპონენტების ურთიერთქმედებას ხანმოკლე დროში, რითაც ხორციელდება ერთიანი სტრუქტურის მქონე ნაერთის მიღება[1].

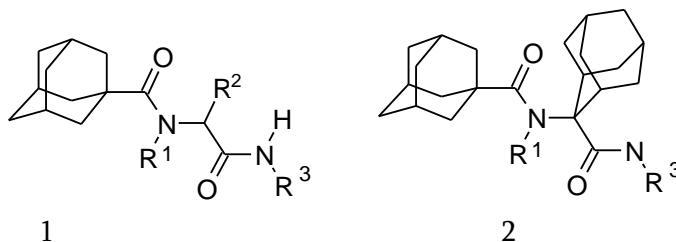
ცნობილია დიპეპტიდების სინთეზის მრავალი მეთოდი, მაგრამ უკანასკნელ წლებში იზოციანიდების გამოყენებით განხორციელებული მულტიკომპონენტური რეაქციები, რომელიც უგის რეაქციით არის ცნობილი უფრო საინტერესო აღმოჩნდა[2]. ამ გზით სინთეზირებული ადამანტანშემცველი პეპტიდები ნაკლებადაა შესწავლილი[3]. აქედან გამომდინარე, უგის რეაქციით ადამანტანშემცველი პეპტიდების სინთეზი და შემდგომ მათი ბიოლოგიური აქტიურობის შესწავლა აქტუალური პრობლემაა.

ადამანტანის შემცველი ორგანული ნივთიერებები მათი უნიკალური ფარმაკოლოგიური თვისებების გამო ფართოდ არიან გამოყენებული მედიცინაში. ისინი ხასიათდებიან ანტივირუსული, ანტიმიკრობული, ცოტოტოქსიკური, ფსიქონეიროიმუნორეგულატორული და სხვა აქტიურობებით[4,5].

კვლევის მიზანი იყო ბიოლოგიურად ქტიური ადამანტანშემცველი დიპეპტიდების სინთეზი ამინოადამანტანის, ადამანტანონის და ადამანტან-1-კარბონმჟავას ბაზაზე.

უგის რეაქციის განხორციელებისათვის პირველ ეტაპს წარმოადგენს იზონიტრილის მიღება. ამ მიზნით ჩვენს მიერ სინთეზირებული იქნა ეთილიზოციანოაცეტატი და ფენილიზოციანატი. დიპეპტიდების მისაღებად ეთანოლის არეში ოთახის ტემპერატურაზე ჯერ ხდება მოლური თანაფარდობით ამინის და აღდგენის ან კეტონის შეტანა, 15-20 წთის მორევის შემდეგ მასში შეაქვთ ადამანტან-1-კარბონმჟავა და ყინულით გაცივების პირობებში სარეაქციო ნარეგს უმატებენ იზონიტრილს. რეაქცია მიმდინარეობს სხვადასხვა ტემპერატურულ ინტერვალში, რაც განისაზღვრება სარეაქციო ნარეგში განსაკუთრებით

ადამანტან-1-კარბონმუავის და ადამანტანონის ხსნადობით. რიგი ნაერთების შემთხვევაში სინთეზი მიმდინარეობს 25-70 °C ტემპერატურულ ინტერვალში. მიიღება 1-2 სტრუქტურის მქონე დიპეპტიდები 45-65% გამოსავლიანობით.

$R_1 = C_6H_5CH_2; C_6H_5; C_6H_5-C_2H_4; Ad; C_4H_9; R_2 = i-C_3H_7; C_4H_9; R_3 = CH_2-COOC_2H_5; C_6H_5;$
მიღებული ნაერთების სტრუქტურა დადგენილი იქნა ბმრ და მას-სპექტრული ანალიზით.

ლიტერატურა

1. Domling A. Recent Developments in Isocyanide Based Multicomponent Reactions in Applied Chemistry. Chem. Rev. 2006,106, 17-89.
2. Peptide Guide. (2007-2011) <http://www.peptideguide.com/>
3. Oikawa M., Ikoma M. and Sasaki M. Parallel synthesis of tandem Ugi/Diels-Alder reaction products on a soluble polymer support directed toward split-pool realization of a small molecule library. Tetrahedron Letters, 2005,46, 415-418.
4. Artsimovich N., Galushina T., Fadeeva T. Adamantane- Drug of XXI century. International Journal on Immunorehabilitation, 2000, 2, 54- 60.
5. Морозов И.С., Петров В.И., Сергеева С.А. Фармакология адамантанов. Волгоград. Волгоградская медицинская академия, 2001, 320.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შ.სამსონია მ.ტრაპაიძე	ინდოლოინდოლებისა და პიროლოინდოლების ქიმია“	მომზადების პროცესშია	

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შ.სამსონია ი.ჩიკვაიძე ლ.ბარამიძე	„ორგანული ქიმია სქემებში“	მომზადების პროცესშია	

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Самсония Ш.А., Трапаидзе М.В., Николеишвили Н.Н.	Бисиндолы. 43. Дипирролохиноксалины. 2. Синтез бис-аналогов «Альдегида Фишера» в условиях реакции Вильсмайера Интернациональный. журнал – Химия Гетероциклических Соединений,	№4, 2013	ქ.რიგა. თარგმანი გამომცემლობა ინგლისურ ენაზე "kluver"	580-584.
2	Samsoniya Sh., Trapaizde M., Nikoleishvili N., Japaridze K., Maisuradze J.	Study of Photochromic Properties of Indole Bis- Spirochromenes Obtained on the Base of Dipyrrolonaphtalenes. Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences	Vol. 7, no 3, 2013	ქ. თბილისი	52-58

1. მოცემულია ფიშერის ალდეჰიდების ახალი ანალოგების სინთეზის მეთოდები ვილსმაიერის რეაქციით. მოწოდებულია ახალი დიპიროლოქინოქსალინების სინთეზის სქემა. სტრუქტურების დასადგენად გამოყენებულია ინსტრუმენტული მეთოდები: ინფრა წითელი, ულტრა იისფერი და ბირთვულ-მაგნიტური რეზონანსული სპექტროსკოპია და მაღალი გარჩევადობის მას-სპექტრომეტრია.

2. ულტრა იისფერი სპექტროსკოპიის გამოყენებით შესწავლილია დიპიროლონა-ფთალინების საფუძველზე მიღებული ახალი ბისსპიროქრომენების ფოტოქრომული თვისებები. ნაჩვენებია, რომ ქინოქსალინის ბირთვის ჩართვა ბისსპიროქრომენის მოლეკულაში ზრდის ნივთიერების ფოტოქრომულობას.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Oboladze Sh., Karchava N., Kalatozishvili A., Megreli-shvili N., Chikvaidze I., Samsonia Sh.	Synthesis of new Derivatives of three Nitrogen Atom containing Tricyclic System.	3-rd International Conference of Young Scientists – “Chemistry Today 2013”, Tbilisi-Georgia, May 17-19. 2013. O3, pp. 24-25
	სამსონია შ., ჩიკვაიძე ი.,		ბუნებრივი და სინთეზ-ური ბიოლოგიურად აქტი-ური

2	თარგამაძე ნ., ყაჯრიშვილი დ., გიორგაძე თ., ნარმანიძე ნ., ღავთაძე ნ., ჩიკვაძე ნ., კერესელიძე ჯ.	ახალი მონაცემები ინდო-ლის ქიმიაში: უჩვეულო რეაქციები, მექანიზმები, კვანტურ-ქიმიური, გათვლები.	ნივთიერებები, მეორე სამეცნიერო კონფერენცია, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი, გვ. 59-61.
3	ზურაბიშვილი დ., სამსონია შ., ტრაპაძე მ., ლომიძე მ., გოგოლაშვილი ი., ბუკია თ., ფანცულაია გ.	ადამანტანის ფრაგმენტების შემცველი ზიგიერთი წარმოებულის სინთეზი და სკრინინგი ანტიბაქტერიულ და ანტივირუსულ აქტიურობაზე.	ბუნებრივი და სინთეზ-ური ბიოლოგიურად აქტი-ური ნივთიერებები, მეორე სამეცნიერო კონფერენცია, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი, გვ. 62-64.
4	კაცმაიერი უ., ბუკია თ., სამსონია შ., ზურაბიშვილი დ.	მულტიკომპონენტური რეაქციით ბიოლოგიურად აქტიური ადამანტანის ფრაგმენტის შემცველი დიჰეპტიდის სინთეზი იზოციანიდების ბაზაზე.	ბუნებრივი და სინთეზ-ური ბიოლოგიურად აქტი-ური ნივთიერებები, მეორე სამეცნიერო კონფერენცია, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი, გვ. 65-66.
5	ნიკოლეიშვილი ნ., ტრაპაძე მ., სამსონია შ.	ზოგიერთი ინდოლინური ბის-სპიროქრომენის ფოტოქრომული თვისებები.	ბუნებრივი და სინთეზ-ური ბიოლოგიურად აქტი-ური ნივთიერებები, მეორე სამეცნიერო კონფერენცია, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი, გვ. 65-66.
6	ზურაბიშვილი დ., ბუკია თ., ლომიძე მ., გოგოლაშვილი ი., ელიზბარიშვილი ე., ტრაპაძე მ., სამსონია შ.	ადამანტანშემცველი ზოგიერთი ბენზიმიდაზოლების სინთეზი და კვლევა.	ბუნებრივი და სინთეზ-ური ბიოლოგიურად აქტი-ური ნივთიერებები, მეორე სამეცნიერო კონფერენცია, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი, გვ. 84-85.

7	კაცაძე ე., სამსონია შ., კაცმაიერი უ.	პეპტიდების ფრაგმენტის სინთეზი უგის რეაქციის საშუალებით.	ბუნებრივი და სინთეზ-ური ბიოლოგიურად აქტი-ური ნივთიერებები, მეორე სამეცნიერო კონფერენცია, საქართველოს მეცნიერე-ბათა ეროვნული აკადემია , 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი, გვ. 86-88.
<p style="text-align: center;">მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>1. დამუშავებულია ზოგიერთი ახალი აზოტშემცველი ტრიციკლური სისტემების – პირიდაზინონდოლების მიღების მეთოდები. მიღებულია აღნიშნული ჰეტეროციკლების ზოგიერთი ნაწარმი და დადგენილია მათი აგებულება.</p> <p>2. მეცნიერული და პრაქტიკული თვალსაზრით საინტერესოა ერთ მოლეკულაში ორი ან მეტი სხვადასხვა ჰეტეროციკლური ან არომატული ფრაგმენტების გაერთიანება, რაც ფართო სპექტრის ფიზიოლოგიურადი აქტივობის მქონე ახალი ნივთიერებების შექმნის შესაძლებლობას იძლევა. სამუშაო შესრულებულია ბის- და ტრინდოლური, იზომერული პიროლოინდოლური, პირიდაზინონდოლური და არილინდოლური სისტემების სფეროში. რეაქციის მიმართულების დასადგენად გამოყენებულია კვანტურ-ქიმიური გათვლები. მიღებულია, სამეცნიერო ლიტერატურაში უცნობი ზოგიერთი ექსპერიმენტული მონაცემები.</p> <p>3. ბიოლოგიურად აქტიური ახალი ნაერთების ძიების მიზნად განხორციელებულია ადამანტანის რიგის ზოგიერთი აციკლური და ჰეტეროციკლური ნაერთთა სინთეზი. ნაერთის სტრუქტურისა და ბიოაქტიურობას შორის ურთიერთკავშირის ანალიზით (S.Bavari, R.Panchal, J.Bumett –USAMRIID) დადგენილია არატოქსიკური სტრუქტურები, რომელთა დამატებითი ტესტირება და გამოცდის ჩატარება პერსპექტიულია სხვადასხვა საშიში ბიოაგენტების საწინააღმდეგო ახალი საშუალებების შექმნის მიზნით.</p> <p>4. ადამანტანის შემცველი ორგანული ნივთიერებები მათი უნიკალური თვისებების გამო ფართოდ არიან გამოყენებული მედიცინაში. სინთეზირებულია ადამანტანშემ-ცველი ახალი პეპტიდები.</p> <p>5. შესწავლილი იქნა ზოგიერთი ინდოლური ბის-სპიროქრომენის ფოტოქრომული თვისებები. ულტრა იისფერი სპექტრების საფუძველზე დადგენილია, რომ ფოტოქრომულ ნივთიერებებს ხსნარებში აქვთ შეფერილი ბეტაინური სტრუქტურა, ხოლო დასხივების შემდეგ ადგილი აქვს შეფერილი ხსნარების გაუფერულებას.</p> <p>6. მოწოდებულია ზოგიერთი ადამანტანშემცველი ახალი ბენზიმიდაზოლების სინთეზის მეთოდები. შესწავლილია სინთეზირებული ნაერთების აგებულება.</p> <p>7. შესწავლილია რეაქციის პირობების გავლენა უგის რეაქციის შედეგად მიღებული პეპტიდების გამოსავლიანობაზე.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Трапаидзе М.В., Николейшвиди Н.Н., Самсония Ш.А.	Фотохромные свойства индолиновых бисспиропиранов ряда дипирролобензохиноксалина.	1 st International Chemistry and Chemical Engineering Conference, 2013, 17-21 April, Baku Azerbaijan, p. 15.
2	Kazmaier U., Bukia T.J., Zurabishvili D.S., Samsoniya Sh.A.	Synthesis of dipeptides through classical Ugi-reaction.	1 st International Chemistry and Chemical Engineering Conference, 2013, 17-21 April, Baku Azerbaijan, p. 75.
3	Самсония Ш.А.	Бис- и полианалоги важных биологически активных индольных соединений.	1 st International Chemistry and Chemical Engineering Conference, 2013, 17-21 April, Baku Azerbaijan, p. 76.
4	Чикваидзе И.Ш., Самсония Ш.А. , Таргамадзе Н.Л., Каджришвили Д.О., Чикваидзе Н.И., Кереселидзе Дж.А.	Некоторые особенности 2- замещенных индолов.	1 st International Chemistry and Chemical Engineering Conference, 2013, 17-21 April, Baku Azerbaijan, p. 99.

მომხსენებათა ანოტაციები

- შესწავლილია დიპიროლობენზოქინოქსალინის რიგის ინდოლინური ბის-სპიროპირანების ფოტოქრომული თვისებები მათი ულტრა იისფერი სპექტრების

- საფუძველზე. ნაჩვენებია ფოტოქრომული ეფექტის ზრდა ქინოქსალინის ბირთვის შეყვანით ნივთიერების მოლეკულაში.
- კლასიკური უგის რეაქციის გამოყენებით ნაჩვენებია მრავალკომპონენტიანი სისტემებიდან ადამანტანის ფრაგმენტის შემცველი დიპეპტიდების სინთეზის შესაძლებლობა.
 - მოწოდებულია ინდოლური ფიზიოლოგიურად აქტიური ნაერთების (მაგალითად, ალკალოიდი გრამინის) პოლიანალოგების სინთეზის მეთოდები და მათი გამოყენების გზები.
 - განხილულია ინდოლის ბირთვში მიმდინარე ანომალური რეაქციები.

VI დამატებითი ინფორმაცია

(რეაქტივები და გამსხნელები შექმნილია ფაკულტეტის მიერ გამოყოფილი თანხით. გამოყენებულია მიმართულების სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიები, ქიმიური ჭურჭელი და სხვ. საშუალებები)

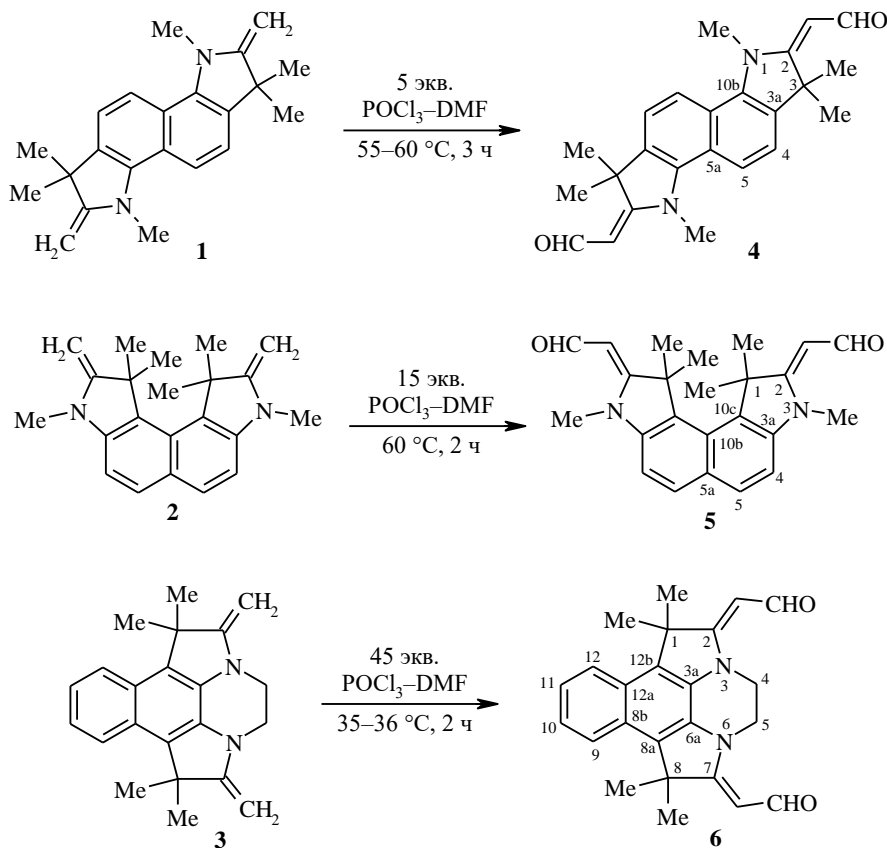
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	გამოკვლევები დიპიროლოქინოქსალინე-ბის სფეროში.	აკადემიკოსი, პროფ. შოთა სამსონია	მარინა ტრაპაიძე ნინო ნიკოლეიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ვილსმაიერის რეაქციის პირობებში განხორციელებულია ფიშერის ზოგიერთი ბის-ანალოგის სინთეზი.</p> <p>ვილსმაიერის რეაქციის პირობებში, სუბსტრატსა და ვილსმაიერის კომპლექსის სხვადასხვა თანაფარდობისას, შესწავლილია დიპიროლოქინოქსალინებისა და ინდოლოინდოლების რიგის ფიშერის ფუძის ზოგიერთი ბისანალოგების ფორმირების რეაქცია.</p> <p>ნაჩვენებია, რომ ინდოლოინდოლების რიგის იზომერული ფიშერის ფუძეების ფორმირება მიმდინარეობს შესაბამისი დიფორმლწარმოებულების მიღებით: 2,7-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,3,3,6,8,8-ჰექსამეთილნდოლინო[7,6-გ]ინდო-ლინი და 2,9-დი(ფორმილ-მეთილიდენ)-1,1,3,8,10,10-ჰექსამეთილნდოლინო[4,5-ე]ინდოლინი.</p> <p>ვილსმაიერის კომპლექსის სიჭარბისას (1:45), 35°C 1,4,5,8-ტეტრაჰიდრო-1,1,8,8-ტეტრამეთილ-2,7-დიმეთილიდენპიროლო[1,2,3-d,e:3,2,1-i,j]ბენზო[გ]-ქინოქსალინის დიფორმლური წარმოებული – 2,7-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,4,5,8-ტეტრაჰიდრო-1,1,8,8-ტეტრამეთილდიპიროლო[1,2,3-d,e:3,2,1-i,j]ბენზო[გ]ქინოქსალინი მიღებულია 67% გამოსავლიანობით. 60 °C-ზე რეაგენტების 1:5 მოლური თანაფარდობისას მიღებული და გამოყოფილია ციანინური საღებარი, რომლის სტრუქტურაც ვერ იქნა დადგენილი.</p> <p style="text-align: center;">მიღებული მონაცემების განსჯა</p> <p>დიმეთილფორმამიდისა (დმფა) და POCl₃ -საგან მიღებული ვილსმაიერის კომპლექსით (ვკ) ფიშერის ფუძე (2-მეთილნდოლინები) ადვილად ფორმირდება</p>			

მეთილენური ჯგუფის საშუალებით. მიიღება ფიშერის ფუძე, რომელიც წარმოადგენს ციანინური და ჰემიციანინური საღებარების მიღების შუალედურ პროდუქტს [3]. ადრე ჩვენს მიერ სინთეზირებულია ფიშერის ფუძის ბის-ანალოგები 1-3 დიპირ-ოლონაფთალინების საფუძველზე.

შესწავლილია ინდოლონდოლების ბიფუნქციური ანალოგებისა (1,2) და დიპიროლობენზოქსინოქსალინების ფუძეების (3) ფორმირების რეაქცია სუბსტრატებისა და ვილსმაიერის კომპლექსის სხვადასხვა თანაფარდობისას.

ვილსმაიერის კომპლექსის ხუთმაგი სიჭარბისას 1,3,3,6,8,8-ჰექსამეთილ-2,7-დიმეთილიდენინდოლინო[7,6-გ]ინდოლინის (1) ფორმირების რეაქცია მიდის გართულების გარეშე 3 საათის განმავლობაში 55-60 °C, ხოლო 1,1,3,8,10,10-ჰექსამეთილ-2,9-დიმეთილიდენინდოლინო[4,5-ე]ინდოლინის (2) ვილსმაიერის კომპლექსის დიდი სიჭარბისას (1:15) 60°C 2 საათის განმავლობაში ფიშერის ფუძის ახალი იზომერული ბის-ანალოგების წარმოქმნით – 2,7-დი(ფორმილმეთილიდენ)1,3,3,6,8,8-ჰექსამეთილინდოლინო[7,6-გ]ინდოლინისა(4) და 2,9-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,1,3,8,10,10-ჰექსამეთილინდოლინო[4,5-ე]ინდოლინის (5) წარმოქმნით შესაბამისად.

1,4,5,8-ტეტრაპირო-1,1,8,8-ტეტრამეთილ-2,7-დიმეთილიდენპიროლო[1,2,3-d,e:3,2,1-i]პენზო[გ]ქსინოქსალინის(3) ფორმირებისას ფუძისა და ვილსმაიერის კომპლექსის თანაფარდობისას 1:5, 40°C –ზე 30 წუთის მორევის პირობებში დიალდეჰი-დთან 6 ერთად ქრომატოგრაფიულად შემწნეული იქნა საწყისი ფუძე (3).

ტემპერატურის შემდგომი აწევა 60 °C-დე იწვევს სარეაქციო არის ფერის მკვეთრ ცვლილებას - მოყვითალო-წითელი ფერი გადადის ლურჯ ფერში, მსგავსად ნაერ-თისა, რომელიც წარმოიქმნება ინდოლინური ფიშერის ფუძის ურთიერთქმედებით ფიშერის

აღდგვიდთან (5). ვარაუდობთ, რომ ამ შემთხვევაშიც წარმოიქმნება ციანი-ნური საღებარი. ვერ მოხერხდა ინფრა წითელი, ულტრა იისფერი, პროტონულ მაგ-ნიტური რეზონანსის და მას-სპექტრების საფუძველზე მისი სტრუქტურის ერთმნიშვნელოვნად დადგენა.

35 °C -ზე ვილსმაიერის კომპლექსის დიდი სიჭარბისას (1:45) 2 სთ განმავლობაში ჩატარებული იქნა ფიშერის ფუძის 3 ფორმილირება ჰელმუტ-ფრიტცის მიხედვით. გამოყოფილია ფიშერის აღდგვიდის ბის-ანალოგი – 2,7-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,4,5,8-ტეტრაჰიდრო-1,1,8,8-ტეტრაამეთილდიპიროლო[1,2,3,-d,e:3,2,1-i,j]ბენზო[g]ქი-ნოქსალინი (6) 67% გამოსავლიანობით.

სინთეზირებული ნაერთების 4 -6 ინფრა-წითელ სპექტრში ეკზოციკლური C=CH₂ ფგუფის შთანთქმა ჩანს 1643 cm⁻¹ და ადგილი აქვს შეუღლებული ორმაგი ბმების C=CH-CH=O შთანთქმის ზოლების წარმოქმნას 1628–1519 cm⁻¹ უბანში. ¹H ბმრ სპექტრი შეესაბამება სიმეტრიულ დიალდეჰიდებს 4,5. სპექტრში ჩანს: აღდგვიდური პროტონების დუბლეტური სიგნალი და ეკზოციკლური მეთილიდენური ჯგუფების სიგნალი სპინ-სპინური ურთიერთქმედების კონსტანტით 8.8 ჰც (ნაერთი 4) ი 8.4 ჰც (ნაერთი 5). ჩანს აგრეთვე ჰემ-პროტონებისა, NCH₃ ჯგუფისა და არომატული პროტონების სიგნალები (ცხრილი 1).

ცხრილი 1

4-6 ნივთიერებების ბმრ ¹H სპექტრები

ნივთი ერება	ქიმიური წანაცვლება (DMCO-d ₆), δ, მ. ნ. (J, Γც)
4	1.65 (12H, c, 2C(CH ₃) ₂); 3.75 (6H, c, 2NCH ₃); 5.50 (2H, d, J = 8.8, 2 =CH-CHO); 7.59 (2H, d, J = 8.0, H-5,10); 8.08 (2H, d, J = 8.0, H-4,9); 10.00 (2H, d, J = 8.8, 2CHO)
5	1.95 (12H, c, 2C(CH ₃) ₂); 3.36 (6H, c, 2NCH ₃); 5.25 (2H, d, J = 8.4, 2 =CH-CHO); 7.43 (2H, d, J = 8.8, H-5,6); 8.00 (2H, d, J = 8.8, H-4,7); 9.90 (2H, d, J = 8.4, 2CHO)
6	<i>E,E</i> -იზომერი (6a): 1.92 (12H, c, 2C(CH ₃) ₂); 4.03 (4H, c, N(CH ₂) ₂ N); 5.45 (2H, d, J = 8.8, 2 =CH-CHO); 8.07 (2H, d, J = 6.8, J = 3.6, H-9,12); 8.37 (2H, d, J = 6.8, J = 3.6, H-10,11); 10.02 (2H, d, J = 8.8, 2CHO) <i>Z,Z</i> -იზომერი (6b): 1.64 (12H, c, 2C(CH ₃) ₂); 4.06 (2H, t, J = 5.6) ი 4.53 (2H, t, J = 5.6, N(CH ₂) ₂ N); 5.44 (2H, d, J = 7.2, 2 =CH-CHO); 8.07 (2H, d, J = 6.8, J = 3.6, H-9,12); 8.37 (2H, d, J = 6.8, J = 3.6, H-10,11); 9.79 (2H, d, J = 7.2, 2CHO)

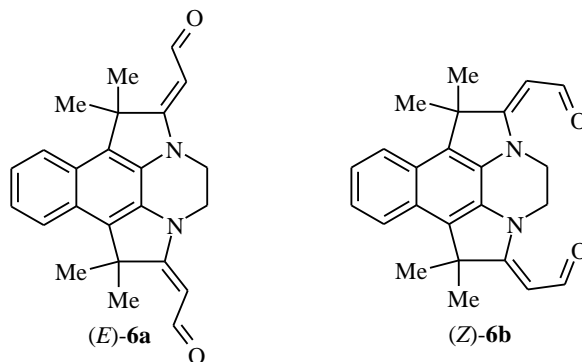
დიალდეჰიდის 6 ბმრ ¹H სპექტრი. სპექტრში ჩანს აღდგვიდებისა და ეკზოციკლური მეთილიდენური ჯგუფების სხვადასხვა ინტენსიურობისა და სხვადასხვა სპინ-სპინური ურთიერთქმედების კონსტანტის მქონე ორ-ორი დუბლეტური სიგნალი. მაღალი

ინტენსიურობის სიგნალებისათვის - $J_{\text{CH}=\text{CHO}} = 8.8$ კც, ხოლო დაბალი ინტენსიურობის სიგნალებისათვის $J_{\text{CH}=\text{CHO}} = 7.2$ კც. ეს მონაცემები მიუთითებს დიალდეჰიდის 6 შესაძლებელ იზომერული სიმეტრიული ფორმების წარმოქმნაზე - (*E,E*)-**6a** и (*Z,Z*)-**6b**, რაც შეესაბამება ლიტერატურულ მონაცემებს [3].

ლიტერატურაში მითითებულია, რომ მეთილის ჯგუფში ჩანაცვლებული ენამინები წარმოადგენენ (*E*)- и (*Z*)-იზომერების ნარევს.

არომატული პროტონების უბანში ჩანს ორი სიგნალი დუბლეტ დუბლეტის სახით. მეთილენური ჯგუფების პროტონების $\text{NCH}_2\text{CH}_2\text{N}$ სიგნალი ვლინდება ერთი მაღალინტენსიური სინგლეტისა და ორი დაბალინტენსიური ტრიპლეტის სახით. მეთილენური ჯგუფის სიგნალი $\text{C}(\text{CH}_3)_2$ ვლინდება სხვადასხვა ინტენსიურობის მქონე ორი სინგლეტის სახით (ცხრილი 2). მაღალი ინტენსიურობის მქონე ყველა სიგნალი მიკუთვნებული იქნა დიალდეჰიდის 6a (*E,E*)-იზომერულ ფორმა, რადგან ეს ფორმა უნდა იყოს შედარებით სტაბილური[3].

იზომერული ფორმების **6a** და **6b** თანფარდობა ნარევი სხვადასხვა კონფიგურაციის ერთი ტიპის პროტონების სიგნალების ინტეგრალური ინტენსიურობის მიხედვით (($\text{NCH}_2\text{CH}_2\text{N}$ -ჯგუფის პროტონები, ეკვოციკლური მეთინური პროტონები $\text{C}=\text{CH}-$, CHO и CH_3 ჯგუფების პროტონები) შეადგენს ~3:1.

ბისალდეჰიდების 4-6 ბმრ ^{13}C სპექტრების ინტერპრეტაცია განხორციელდა მათი სპექტრების შედარებით საწყის ფიშერის ბისანალოგების 1-3[4] სპექტრებთან. დიფორმილწარმოებულების 4-6 სპექტრები $\text{YMP } ^{13}\text{C}$ შეესაბამება სიმეტრიულ სტრუქტურებს. ვლინდება ფორმილის ჯგუფის ნახშირბად ატომების სიგნალები, ჰემ-მეთილური ჯგუფების სიგნალი $(\text{CH}_3)_2$, ეკვოციკლური $=\text{CH}$, მეთილური ჯგუფების CH_3 и NCH_2 ; ვლინდება აგრეთვე პიროლისა და ბენზოლის ბირთვების მეოთხე-ეული ნახშირბად ატომების სიგნალები და არომატული $\text{C}-\text{H}$ ჯგუფების(ცხრ. 2).

დიალდეჰიდის 6 ბმრ ^{13}C სპექტრზე არ ფიქსირდება იზომერული ფორმების **6a** და **6b** სხვადასხვა კონფიგურაციის ნახშირბადის სიგნალები.

ნაერთი 4-6 -ის მაღალი გარჩევადობის მას-სპექტრებზე ფიქსირდება მოლეკულური იონების პიკები, შესაბამისად m/z 374.1999, 374.1976 и 372.1804, რომლებიც შეესაბამება სინთეზირებული ნაერთების $[\text{M}]^+$.

ნივთიერებების 4-6 ბმრ ¹³ C სპექტრები	
ნივთი ერება	ქიმიური წანაცვლება (DMCO-d ₆), δ, მ.ნ.
4	27.4, 29.8 (2C(CH ₃) ₂); 68.1 (2NCH ₃); 79.5 (C-3,8); 96.7 (2 =CH-CHO); 99.4 (C-3a,8a); 109.3 (C-4,9); 119.2 (C-5a,10a); 157.0 (C-5,10); 177.1 (2CHO); 199.8 (C-5b,10b); 211.1 (C-2,7)
5	28.9 (2C(CH ₃) ₂); 30.1 (2NCH ₃); 50.6 (C-1,10); 95.9 (2 =CH-CHO); 109.0 (C-4,7); 127.9 (C-10a,10c); 129.8 (C-5a); 133.8 (C-5,6); 135.0 (C-10b); 144.9 (C-3a,7a); 176.6 (2CHO); 185.7 (C-2,9)
6	27.3, 27.9 (2C(CH ₃) ₂); 52.9 (C-1,8); 53.3 (N(CH ₂) ₂ N); 99.9 (2 =CH-CHO); 123.1 (C-9,12); 123.7 (C-10,11); 125.6 (C-8b,12a); 126.8 (C-8a,12b); 126.9 (C-3a,6a); 174.0 (2CHO); 185.1 (C-2,7)
დასკვნები	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ ფიშერის ფუძის იზომერული ბის-ანალოგების ფორმილირებით ვილსმაიერის რეაქციის პირობებში მიღებულია შესაბამისი დიალდეჰიდები: 2,7-დი(ფორმილმეთილმეთილიდენ)-1,3,3,6,8,8-ჰექსამეთილინდოლინო[7,6-გ]ინდოლინი და 2,9-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,1,3,8,10,10-ჰექსამეთილინდოლინო[4,5-ე]ინდოლინი. ➤ ანალოგიურ პირობებში დიპიროლობენზოქინოქსალინის რიგის ფიშერის ფუძე წარმოქმნის საღებარს, რომლის სტრუქტურაც ვერ იქნა დადგენილი. ➤ ვილსმაიერის კომპლექსის დიდი სიჭარბის პირობებში, ჰელმუტ-ფრიცის რეაქციით მიღებულია და დახასიათებულია დიალდეჰიდი 2,7-დი(ფორმილ-მეთილიდენ)-1,4,5,8-ტეტრაჰიდრო-1,1,8,8-ტეტრამეთილდიპიროლო[1,2,3,-d,e:3,2,1-i]ბენზო- [გ]ქინოქსალინი. 	
ექსპერიმენტული ნაწილი	
<p>ინფრა წითელი სპექტრები გადაღებულია სპექტროსკოპზე FTIR-Thermo Nicolet Avatar 370 (ვახელინის ზეთი); ულტრა იისფერი სპექტრი დარეგისტრირებულია ხელსაწყოზე Varian Carry 100 UV-vis ეთანოლში; ბმრ ¹H ი ¹³C სპექტრები დარეგისტრირებულია სპექტროსკოპზე Bruker AM-400 (400 ი 100 MHz შესაბამის-ად), გამსხნელი DMCO-d₆, სტანდარტი ტრიმეთილსილანი; მაღალი გარჩევადობის მას-სპექტრები (ЭУ, 70 ევ) რეგისტრირებულია ხელსაწყოზე MAT 95 v. Finnigan. რეაქციის მსვლელობა და მიღებული ნივთიერებების სისუფთავის კონტროლისათვის გამოყენებული იქნა თხელფენოვანი ქრომატოგრაფია (Sylufol UV-254).</p>	
2,7-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,3,3,6,8,8-ჰექსამეთილინდოლინო[7,6-გ]ინდოლინი (4).	

ამზადებენ ვილსმაიერუს კომპლექს: 0.30 მლ (3.45 მმოლი) POCl_3 და 1 მლ დიმეთილფორმამიდი 5°C -ზე. ურევენ ოთახის ტემპერატურაზე 40 წუთის განმავლობაში. ისევ აცივებენ -5°C -დე და წვეთობით ამატებენ ხსნარს დამზადებულს 0.22გრ (0.69 მმოლი) ფიშერის ფუძე 1-სა 8 მლ დიმეთილფორმამიდისაგან. ურევენ $55-60^\circ\text{C}$ 3 სთ განმავლობაში, მიღებულ ხსნარს ასხამენ 20 მლ ყინულოვან წყალში და გადაყავთ ტუტე არეში 10% NaOH ტუტით pH 14-დე. ნალექს აყოვნებენ ერთი ღამით, ფილტრავენ რეცხავენ წყლით ნეიტრალურ რეაქციამდე და აშრობენ. გამო-სავლიანობა 0.12 გრ (46%), ყავისფერი ფხვნილი, დაშლის ტემპერატურა $>300^\circ\text{C}$ (EtOH), R_f 0.3 (EtOH).

ინფრა წითელი სპექტრი, ν , cm^{-1} : 1619, 1565, 1272, 1095, 1041, 918, 810, 563. ულტრა იისფერი სპექტრი, λ_{max} , ნმ (lg ϵ): 197 (4.54), 213 (4.61), 255 (4.60), 396 (4.49). ნაპოვნია: m/z 374.1999 $[\text{M}]^+$. $\text{C}_{24}\text{H}_{26}\text{N}_2\text{O}_2$. გამოთვლილია: M 374.1994.

2,9-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,1,3,8,10,10-ჰექსამეთილინდილინო[4,5-ეინ-დოლინი

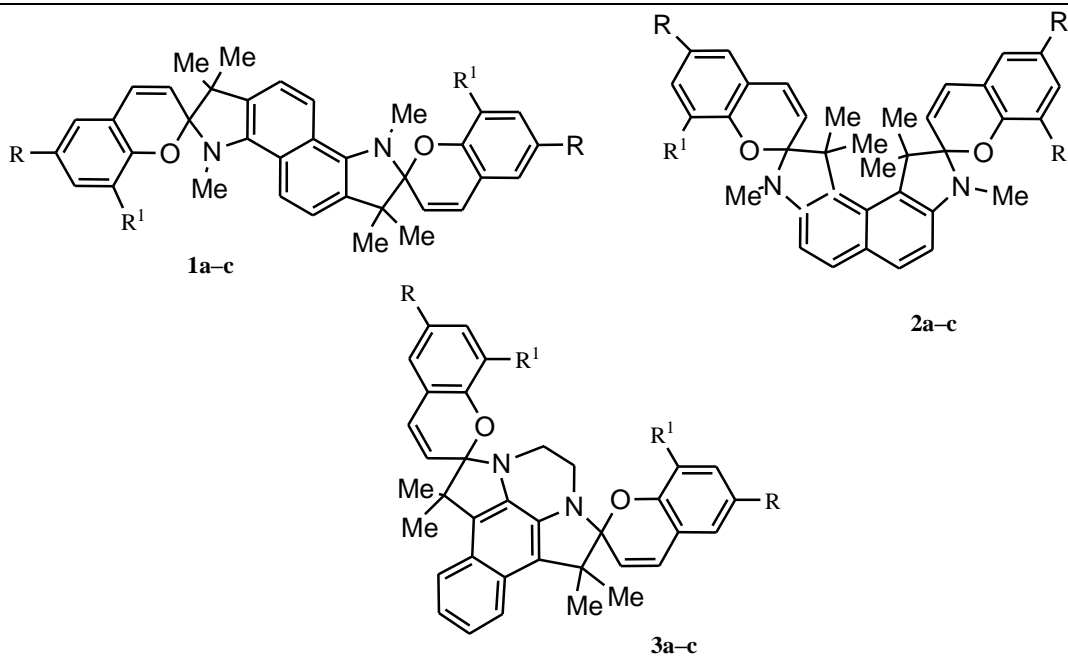
(5). იღებენ ნივთიერების 4 ანალოგიურად: 0.23 გრ (0.7 მმოლი) ფიშერის ფუძე 2-ს ხსნიან 10მლ დიმეთილფორმამიდში, უმატებენ ხსნარს 1.00 მლ (10.7 მმოლი) POCl_3 3 მლ დიმეთილფორმამიდში და ურევენ 60°C -ზე 2 სთ განმავლობაში. გამოსავლიანობა 0.24 გრ (89%), დაშლის ტემპერატურა $>300^\circ\text{C}$ (EtOH). R_f 0.35 (EtOH). ინფრა წითელი სპექტრი, ν , cm^{-1} : 1604, 1558, 1519, 1218, 1180, 1069, 910, 825, 786, 601, 563. ულტრა იისფერი სპექტრი, λ_{max} , ნმ (lg ϵ): 212 (4.20), 239 (4.29), 264 (4.34), 314 (4.71), 372 (4.66). ნაპოვნია: m/z 374.1976 $[\text{M}]^+$. $\text{C}_{24}\text{H}_{26}\text{N}_2\text{O}_2$. გამოთვლილია: M 374.1994.

2,7-დი(ფორმილმეთილიდენ)-1,4,5,8-ტეტრაჰიდრო-1,1,8,8-ტეტრაამეთილ-დიპიროლო[1,2,3-d,e:3,2,1-i,j]ბენზო[გ]ქინოქსალინი (6). იღებენ ნივთიერების 4 ანალოგიურად: 0.10 გრ (0.31 მმოლი) ფიშერის ფუძე 3 და 4მლ დიმეთილფორმამიდი, 1.30 მლ (14მმოლი) POCl_3 და 5 მლ დიმეთილფორმამიდი, აცხელებენ $35-36^\circ\text{C}$ 2სთ განმავლობაში. გამოსავლიანობა 0.07გრ (67%), დაშლის ტემპერატურა $>300^\circ\text{C}$ (EtOH), R_f 0.6 (EtOH- NH_3 , 10:1). ინფრა წითელი სპექტრი, ν , cm^{-1} : 1628 (CHO), 1581, 1535 (C=C), 1311, 1173, 1049, 964, 817, 756, 563. ულტრა იისფერი სპექტრი, λ_{max} , ნმ (lg ϵ): 265 (4.11), 327 (4.26), 368 (4.31). ნაპოვნია: m/z 372.1804 $[\text{M}]^+$. $\text{C}_{24}\text{H}_{24}\text{N}_2\text{O}_2$. გამოთვლილია: M 372.1838.

ლიტერატურა

1. Ш. А. Самсония, М. В. Трапаидзе, Н. Н. Николеишвили, К. Г. Джапаридзе, Дж. П. Майсурадзе, У. Кацмайер, *ХГС*, 1255 (2010). [*Chem. Heterocycl. Compd.*, **46**, 1016 (2010)].
2. Ш. А. Самсония, М. В. Трапаидзе, Н. Н. Николеишвили, К. Г. Джапаридзе, Дж. П. Майсурадзе, У. Кацмайер, *ХГС*, 1259 (2010). [*Chem. Heterocycl. Compd.*, **46**, 1020 (2010)].
3. Ю. М. Чунаев, Н.М. Пржиялговская, в кн. 2-Метилениндолиновые соединения, синтез и свойства. ВИНТИ, Итоги науки и техники, серия Органическая химия, Москва, 1990, т.14, 127 с.
4. Ш. А. Самсония, М. В. Трапаидзе, Н. Н. Николеишвили, К. Г. Джапаридзе, Дж. П. Майсурадзе, У. Кацмайер, *ХГС*, 1336 (2011). [*Chem. Heterocycl. Compd.*, **47**, 1098 (2011)].
5. М. N. Khan, J.-P. Fleury, P. Baumlin, C. Hubschwerlen, *Tetrahedron*, **41**, 5341 (1985).
6. Н. Fritz, *Chem. Ber.*, **92**, 1809 (1959).

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	იზომერული დიპიროლონაფთალინების საფუძველზე მიღებული ინდოლინური ბისსპიროქრომენების ფოტოქრომული თვისებები	აკადემიკოსი, პროფ. შოთა სამსონია	მარინა ტრაპაიძე ნინო ნიკოლაიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია ინდოლინოლოური და ბენზოდიპიროლოქინოქსალინური რიგის ჩვენს მიერ ადრე სინთეზირებული ახალი კონდენსირებული ინდოლინური ბისსპიროპირანების ფოტოქრომული თვისებები: 6,6"-დინიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრანიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრაბრომ-1',3',3',6',8',8'-ჰექსამეთილდისპირო[ქრომენო-2,2'-ინდოლინო[7,6--<i>g</i>]ინდოლინო-9',2''-ქრომენები], 6,6"-დინიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრანი-ტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრაბრომ-1',1',3',8',10',10'-ჰექსამეთილდისპირო[ქრომენო-2,2'-ინდოლინო[4,5-<i>e</i>]-ინდოლინო-9',2''-ქრომენები], 6,6"-დინიტრო-, 6,6"-დიბრომ- და 6,6",8,8"-ტეტრაბრომ-1',1',8',8'-ტეტრამეთილ-1',4',5',8'-ტეტრაჰიდროსპირო[ქრომენო-2,2'-დიპიროლო[1,2,3-<i>d,e</i>:3,2,1-<i>i,j</i>]ბენზო-<i>[g]</i>ქინოქსალინ-7',2''-ქრომენები].</p> <p>ნაჩვენებია, რომ ბენზოდიპიროლოქინოქსალინის საფუძველზე მიღებული სპიროქრომენები ხასიათდებიან შედარებით გამოკვეთილი ფოტოქრომული თვისებებით.</p> <p style="text-align: center;">მიღებული მონაცემების განსჯა</p> <p>ბისსპიროპირანები იმსახურებენ ინტერესს იმ მხრივ, რომ ორივე პირანული ციკლის გახსნის შემთხვევაში შეუღლების ჯაჭვის სიგრძე მნიშვნელოვნად იზრდება და ფოტონდუცირებული ფორმის შთანთქმის ზოლის მაქსიმუმი განიცდის ძლიერ ბატოქრომულ წანაცვლებას [1].</p> <p>მიღებული ნაერთები იხ. სქემა 1</p> <p style="text-align: right;">სქემა 1</p>			

1, 2 a R¹ = NO₂, R² = H; b R¹ = R² = NO₂; c R¹ = R² = Br; 3 a R¹ = NO₂, R² = H; b R¹ = Br, R² = H; c R¹ = R² = Br

ფოტოქრომული თვისებები შესწავლილია ელექტრონული სპექტრების საფუძველზე. შესწავლილია ბის-სპიროპირანების 1-3 ახლადმომზადებული სპირტსხნარების ელექტრონული სპექტრები უფ დასხივებისა და ხსნარების გაცხელების შემდეგ. დასხივებული ხსნარების ელექტრონულ სპექტრებში ცვლილება არ იქნა შემჩნეული. გაცხელების შემდეგ შეიმჩნევა შთანთქმის ზოლების ინტენსიურობის ზრდა, ხოლო ზოგიერთ შემთხვევაში - შთანთქმის ზოლების ბატოქრომული წანაცვლება.

ნივთიერების 2a-c ელექტრონულ სპექტრებში ორივე შემთხვევაში ადგილი აქვს შთანთქმის ზოლების ინტენსიურობის ცვლილებას და მაქსიმუმების მცირე წანაცვლებას. შესაბამისად ეს ნივთიერებები ამჟღავნებენ სუსტ ფოტოქრომულ თვისებებს.

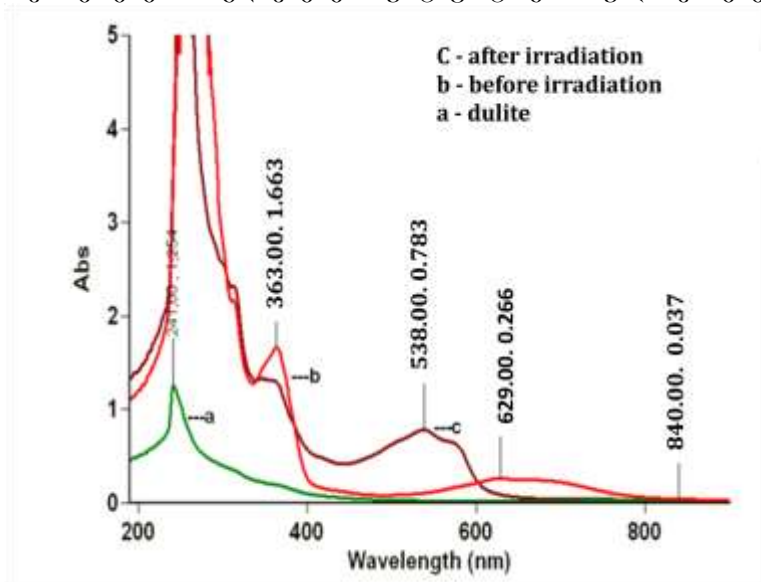

Рис.1 ნაერთი 3b. უი სპექტრი ქლოროფორმში

$c=0.08$ მგ/მლ

მაღალი ინტენსიურობით ხასიათდებიან ბეზოდიპიროლოქინოქსალინების საფუძველზე მიღებული ბის-სპიროპირანები 3a-c ელექტრონული სპექტრები. ნაჩვენებია გამსხნელი როლი, მაგალითად ბენზოლი და ქლოროფორმი, იხ. ნახ. 2.

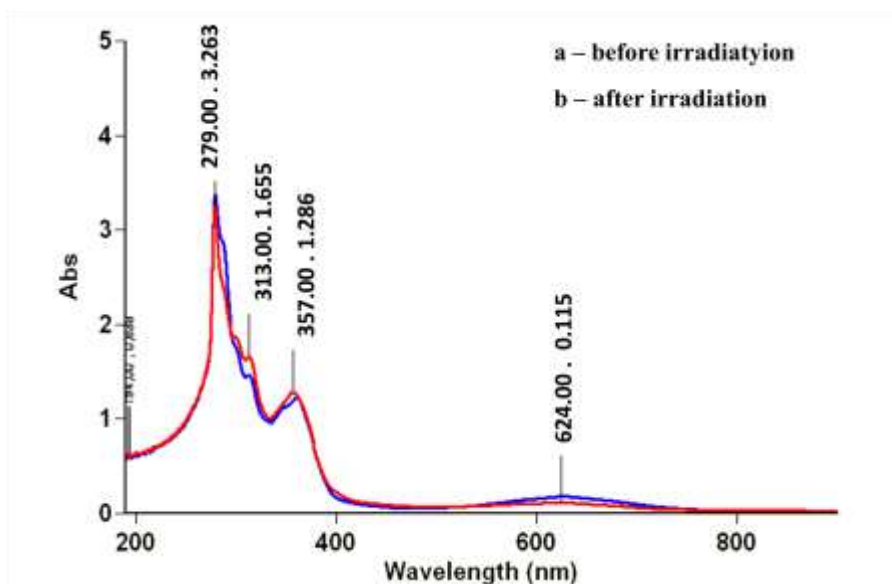

Рис.2 ნაერთი 3b. უი სპექტრი ბენზოლში

$c=0.08$ mg/ml

ახლადმოზადებული ხსნარების სპექტრებში დაიმზირება შთანთქმის შემდეგი მაქსიმუმები: ნივთიერება 3a - λ_{\max} (lg ϵ) (C_2H_5OH): 558(0,121), 315(0,964), 269(2,554), 225 HM(1,867); λ_{\max} (lg ϵ) ($CHCl_3$): 611(0,020), 357(1,199), 315(1,424) 272 ნმ(4,013); ნივთიერება 3b - λ_{\max} (lg ϵ) ($CHCl_3$): 624(0,050), 364(0,230), 252(1,403), 237(0,971); λ_{\max} (lg ϵ)(C_6H_6): 629(0,180), 361(1,227), 313(1,464), 279(3,376); ნივთიერება 3c - λ_{\max} (lg ϵ)($CHCl_3$): 620(0,17), 359(0,756), 319(1,081), 273(0,420), 246(3,731); λ_{\max} (lg ϵ)(C_6H_6): 358(0,678), 322(0,976), 277(1,978).

ნივთიერება 3a-c დაფიქსირებულია ფოტონდუცირებული ფორმების შთანთქმის მაქსიმუმები: ნივთიერება 3a - λ_{\max} (lg ϵ) (C_2H_5OH): 558(0,143), 315(1,595), 269(4,2), 225 ნმ(3,15); λ_{\max} (lg ϵ) ($CHCl_3$): 459(0,565), 261(3,142), 247 ნმ (3,222); ნივთიერება 3b - λ_{\max} (lg ϵ) ($CHCl_3$): 565(0,702), 538(0,783), 348(1,334); λ_{\max} (lg ϵ)(C_6H_6): 626(0,153), 359(1,244), 313(1,562), 279(3,325); ნივთიერება 3c - λ_{\max} (lg ϵ) ($CHCl_3$): 467(0,156), 244(3,482), 210 (1,346); λ_{\max} (lg ϵ) (C_6H_6): 358(0,916), 322(1,328), 278(2,496).

კონცენტრირებული ხსნარების სპექტრებში ბეტაინური ფორმის გრძელტალღიანი უბანი მჟღავნდება ინტენსიური ზოლებით. ელექტრონული სპექტრების მონაცემები ნივთიერება 3a-c იხ. ცხრილი 1-ში.

ლიტერატურული მონაცემებით [1-4] გრძელტალღიანი მაქსიმუმები დაიმზირება 500-650 ნმ უბანში, რაც შეესაბამება ბეტაინურ ფორმაში ერთი პირანული ჯგუფის გასხნას, მაშინ როდესაც ინდოლინური სპიროქრომების ბმრ 1H სპექტრში არის როგორც ღია, ისე ციკლური ფორმის [5-7].

ჩვენს მიერ მიღებული ბმრ და ელექტრონული სპექტრები სრულ შესაბამისობაშია მიღებულ შედეგებთან [4].

აღსანიშნავია, რომ ძლიერ განზავებული ხსნარის ელექტრონულ სპექტრში (ნივთიერება 3b) ქლოროფორმში დაიმზირება ერთი ინტენსიური შთანთქმის ზოლი 241 ნმ(1,254) და ფიქსირდება დაბალი ინტენსიურობის ზოლი სპექტრის ხილულ უბანში 840 ნმ(0,037). ეს კი

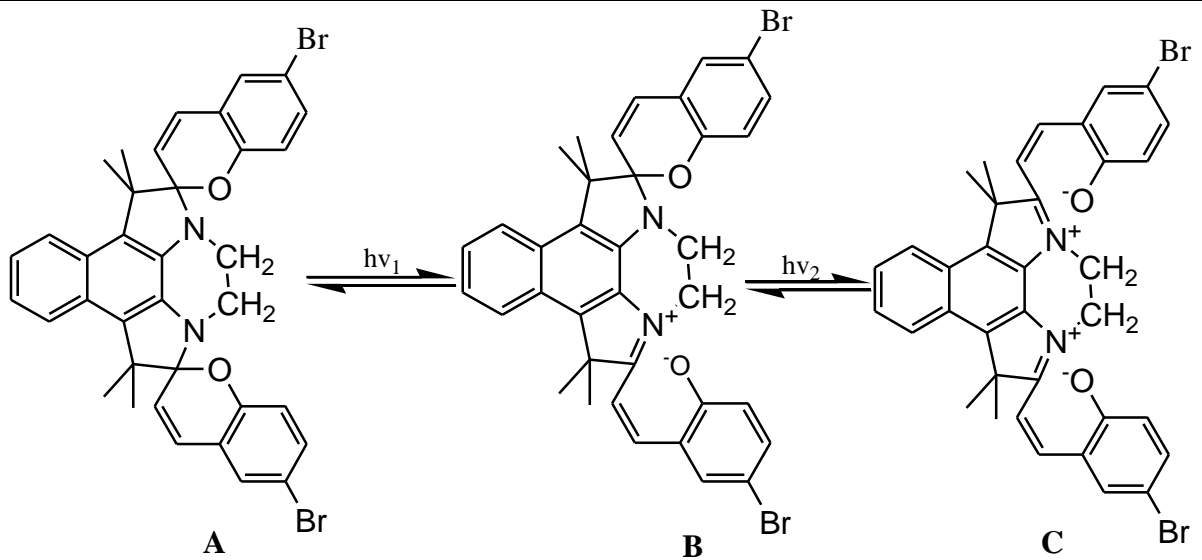
მიუთითებს იმაზე, რომ გახსნილია ორივე პირანული ციკლი (წარმოიქმნება ფორმა C) (სქემა 2).

ცხრილი 1

შთანთქმის ზოლების მაქსიმუმების მდებარეობა λ_{max} , ნმ და ოპტიკური სიმკვრივე (D) ბის-სპირიპირანები 3 a-c

ნივთი ერება	R ¹	R ²	ლ					
			ასლადმომზადებული ხსნარი			დასხივებული ხსნარი		
			ეთან- ოლი	ლორო- ფორმი	ბენზო- ლი	ეთანო- ლი	ქლორო- ფორმი	ბენზ- ოლი
3a	NO ₂	H	558 (0.121)	611 (0.020)		558 (0.143)	459 (0.565)	
			315 (0.964)	357 (1.199)		315 (1.595)	261 (3.142)	
			269 (2.554)	315 (1.424)		269 (4.2)	247 (3.222)	
			225 (1.867)	272 (4.013)		225 (3.15)		
3b	Br	H		624 (0.050)**	629 (0.180)		840 (0.037)** 565(0.702)	626 (0.153)
				364 (0.230)**	361 (1.227)		538(0.783)	359 (1.244)
				252 (1.403)**	313 (1.464)			313 (1.562)
				237 (0.971)**	279 (3.376)		241 (1.254)**	279 (3.325)
3c	Br	Br		620(0.17)* 359(0.759)	358 (0.678)		467(0.156)	358 (0.916)
				319(1.081)	322 (0.976)		244(3.482)	322 (1.328)
				273(0.420)	277 (1.978)		210(1.346)	278 (2.496)
				246(3.731)				

* ხსნარი, კონცენტრაცია c= 0.8 მგ/მლ ; ** განზ. ხსნარი c= 0.008 მგ/მლ
შესწავლილია ფოტოქრომის 3b გაუფერულების კინეტიკა დღის სინათლეზე დაყოვნებისას და ვერცხლისწყლის ნათურით დასხივების შემდეგ. შეფერილი ფორმის გაუფერულობით B (სქემა 2) შეიძლება ვიმსჯელოთ ოპტიკური სიმკვრივის (D) შემცირებაზე. შეფერილი ფორმების შთანთქმის ზოლები B დაიმზირება 600ნმ უბანში. ექსპერიმენტი ჩატარებულია ოთახის ტემპერატურაზე. ექსპერიმენტი ჩატარდა სხვადასხვა კონცენტრაციის ბენზოლხსნარების ოპტიკური სიმკვრივის გრძელტალღიანი მაქსიმუმის ცვლილების მიხედვით. შეიმჩნევა ამ მაქსიმუმის ინტენსიურობის მცირე ცვლილება დროში. მონაცემები იხ. ცხრილებში 2, 3.

ცხრილი 2

ნივთიერება 3b ოპტიკური სიმკვრივის შემცირების კინეტიკა (ტალღის სიგრძე 627 ნმ) დღის სინათლეზე დაყოვნებისას (C_6H_6 , $c=1 \cdot 10^{-3}$ მოლი/ლ)

დრო, წთ	ტალღის სიგრძე, λ, ნმ. ოპტიკური სიმკვრივე, D
0	627.00, 2.140
2	627.00, 2.130
7	628.00, 2.126
17	627.00, 2.114
30	627.00, 2.098
60	628.00, 2.099

ცხრილი 3

ნივთიერება 3b ოპტიკური სიმკვრივის შემცირების კინეტიკა (629 ნმ), ხსნარის ვერცხლისწყლის ნათურით დასხივების შემდეგ (C_6H_6 , $c=0.008$ მგ/მლ)

დრო, წთ	ტალღის სიგრძე, λ, ნმ. ოპტიკური სიმკვრივე, D
0	629.00, 0.180
3	626.00, 0.153
6	624.00, 0.115

მოტანილი

სპექტრების

საფუძველზე შეიძლება გააკეთდეს შემდეგი დასკვნა: ფოტოქრომის 3b ახლადმოშობილ ხსნარს აქვს შეფერილი ბეტაინური ფორმა B, ხოლო გაუფერულებას აქვს ადგილი როცა დასხივების დროს ხდება მისი დასხივება უი სხივებით სწრაფად დღის სინათლესთან

შედარებით.

უი სპექტრები გადაღებულია ხელსაწყოზე Varian, Carry 100, UV-vis. ხსნარები დასხივება სორციელდებოდა ვერცხლისწყლის ნათურის უი სხივებით.

სინთეზის მეთოდები და ბის-სპიროპირანების აგებულების დამტკიცება ის პუბლიკაციებში [2-4].

დასკვნები

- შესწავლილია 6,6"-დინიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრანიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრაბრომ-1',3',3',6',8',8'-ჰექსამეთილდისპირო[ქრომენო-2,2'-ინდოლინო[7,6-*g*]ინდოლინო-9',2'-ქრომენ-ნების], 6,6"-დინიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრანიტრო-, 6,6",8,8"-ტეტრაბრომ-1',1',3',8',10',10'-ჰექსამეთილდისპირო[ქრომენო-2,2'-ინდოლინო[4,5-*e*]ინდოლინო-9',2'-ქრომენების], 6,6"-დინიტრო-, 6,6"-დიბრომ - და 6,6",8,8"-ტეტრაბრომ-1',1',8',8'-ტეტრამეთილ -1',4',5',8'-ტეტრაჰიდროდისპირო[ქრომენო-2,2'-დიპიროლო [1,2,3-*d,e*:3,2,1-*i,j*]ბენზო [g]ქინოქსალინ-7',2"-ქრომენების] ახლადმოზადებული ხსნარების ფოტოქრომული თვისებები;
- ზემოთ აღნიშნული ნაერთების ხსნარების ვერცხლისწყლის ნათურით დასხივებისა და გაცხელების შემდეგ მიღებული ხსნარების ელექტრონული სპექტრების შესწავლით დადგენილია, რომ ბენზოდიპიროლოქინოქსალინის რიგის სპიროქრომენები ხასიათდებიან უფრო მკვეთრად გამოსახული ფოტოქრომულით უკეთესი ხსნადობის გამო. შესწავლილია ერთ-ერთი ბის-სპიროქრომენის გაუფერულების კინეტიკა ხსნარის დასხივებისა და დღის სინათლეზე დაყოვნების შედეგად.
- ულტრა იისფერი (უი) სპექტრების მონაცემთა საფუძველზე გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ახლადმოზადებულ ხსნარებში ფოტოქრომულ ნივთიერებს აქვთ შეფერილი ბეტაინური სტრუქტურა, ხოლო ვერცხლისწყლის ნათურის უი სხივების მოქმედებით ხდება შეფერილი ხსნარების გაუფერულება. გაუფერულების პროცესის სინქარე შესწავლილია შეფერილი ფორმის შთანთქმის ზოლის ოპტიკური სიმკვრივის დროში შემცირების საფუძველზე.

ლიტერატურა

1. Б.С. Лукьянов, М.Б. Лукьянова. (2005), ХГС, № 3, 323-
2. Ш.А. Самсония, М.В.Трапаидзе, Н.Н. Николеишвили, К.Г. Джапаридзе, Дж.П. Майсурадзе, У. Кацмайер. (2010), ХГС, № 8, 1255-1259 [Sh.A.Samsoniya, M.V.Trapaidze, N.N. Nikoleishvili, K.G.Japaridze, J.P.Maisuradze, and U. Kazmaier. Chemistry of Heterocyclic Compounds, (2010), 46, No. 8, 1016-1019].
3. Ш.А.Самсония, М.В. Трапаидзе, Н.Н. Николеишвили, К.Г. Джапаридзе, Дж.П. Майсурадзе, У.Кацмайер. (2010), ХГС, № 8, с.1259-1262 [Sh.A.Samsoniya, M.V.Trapaidze, N.N. Nikoleishvili, K.G.Japaridze, J.P.Maisuradze, and U.Kazmaier.Chemistry of Heterocyclic Compounds, (2010), 46, No. 8,. 1020-1022].
4. Ш.А.Самсония, М.В.Трапаидзе, Н.Н. Николеишвили, К.Г. Джапаридзе, Майсурадзе Дж.П., У. Кацмаиер (2011), ХГС, № 9, 1336-1344 [Sh.A.Samsoniya, M.V.Trapaidze, N.N. Nikoleishvili, K.G.Japaridze, J.P.Maisuradze, and U. Kazmaier. Chemistry of Heterocyclic Compounds, (2011), 47, No. 9, 1098-1104].
5. К.Г.Джапаридзе, И.Я.Павленишвили, В.Г.Цицишвили, Дж.П. Майсурадзе. (1973),Сообщения АН ГССР, **70**, 349.
6. Ю.М.Чунаев, Н.М.Пржиалговская, М.А.Гальберштам, Л.Н.Курковская. (1984), ХГС, 1088.
7. F.Przystal, T. Rudolph, I. Philips. (1968), Anal. chim. acta, **41**, 391.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

3	ადამანტანის ფრაგმენტის შემცველი ზოგიერთი წარმოებულის სინთეზი, სკრინინგი ანტიბაქტერიულ და ანტივირუსულ აქტიურობაზე	კადემიკოსი, პროფ. შოთა სამსონია	დავით ზურაბიშვილი მედიკო ლომიძე ივერი გოგოლაშვილი მარინა ტრაპაიძე თინათინ ბუკია მარინა სოსელია გიორგი ბუზალაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ბიოლოგიურად აქტიური ახალი ნაერთების ძიების მიზნით განხორციელებულ იქნა ადამანტანის[1-3] რიგის ზოგიერთი აციკლური და ჰეტეროციკლური ნაერთის სინთეზი[1-4].</p> <ul style="list-style-type: none"> • დამუშავებულია 2-(1-ადამანტილ)ბენზიმიდაზოლის და 5(6)-(1-ადამანტილ)-ბენზიმიდაზოლის წარმოებულების სინთეზის მეთოდები. დადგენილია რეაქციის ოპტიმალური პირობები. • ამინობენზოლის წარმოებულების N-ადამანტილირებით, ნიტრირებით და ალდენა-ციკლიზაციით მიღებულია შესაბამისი ბენზიმიდაზოლები. • ადამანტანის რიგის აცილამინოჟაგების სინთეზი განხორციელებულ იქნა ელექტროფილურ არეში, ხოლო მათი ჰიდროლიზით მიღებულია შესაბამისი ამინოჟაგები. • აშშ არმიის ინფექციურ სნეულებათა ს/კ ინსტიტუტში (USAMRIID) სინთეზირებული 36 ნაერთის ტესტირების შედეგად გამოვლენილია: ა) ანტივირუსული აქტიურობით (<i>Ebola</i>, <i>Marburg</i>, <i>VEE</i>, <i>EEE</i>, <i>RVFV</i>, <i>CCHF</i>, MIC=20 μM) – 15 ნაერთი; ბ) ანტიმიკრობული აქტიურობით (<i>S. aureus</i>, <i>MRSA</i>, <i>B. anthracis</i> (Ames), <i>B. anthracis</i> (Sterne), <i>M. smegmatis</i>, <i>F. tularensis</i> (Schu4), <i>F. novicida</i>, MIC=0.6 μM-20 μM) – 11 ნაერთი, მათ შორის ნაერთები, რომლებიც ახდენენ 5 საშიში ვირუსული ინფექციის და 7 მიკრობული ინფექციის ინჰიბირებას. • ნაერთის სტრუქტურასა და ბიოაქტიურობას შორის ურთიერთკავშირის ანალიზით (S. Bavari, R. Panchal, J. Burnett –USAMRIID) გამოიკვეთა არატოქსიკური სტრუქტურები, რომელთა დამატებითი ტესტირება და გამოცდების ჩატარება არის პერსპექტიული სხვადასხვა საშიში ბიოაგენტების საწინააღმდეგო ახალი საშუალებების შექმნის მიზნით. • აშშ კიბოს დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის ნაციონალურ ინსტიტუტში (NCI) დაგეგმილია 5 ნივთიერების (რეგისტრაციის ნომერი: 105043, 105045, 102604, 102608, 102609) ბიოსკრინინგის ჩატარება 60 სახეობის სიმსივნის საწინააღმდეგო აქტიურობაზე. • სინთეზირებული რიგი ნაერთები წარმოადგენენ მაღალეფექტური ანტჰელმინთების მოდიფიცირებულ ადამანტანშემცველ ანალოგებს, ამიტომ პერსპექტიულია მათი შესწავლა ჰელმინთოციდურ აქტიურობაზე. • პერსპექტიულად მიგვაჩნია ტესტირებისა და გამოცდების ჩატარება სხვადასხვა საშიშ ვირუსებზე და მიკრობებზე, აგრეთვე მათ მიერ გამოწვეული დაავადებების საწინააღმდეგოდ (მათ შორის საქართველოში გავრცელებულ თურქულის, ბრუცელიოზის, ჯილეხის და სხვა), რიჩარდ ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის რეფერალურ ლაბორატორიაში (თბილისი). • ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კვლევების განვითარება ადამანტანის აციკლური და ჰეტეროციკლური წარმოებულების სინთეზისა და ბიოლოგიური თვისებების შესწავლის მიმართულებით იძლევა სხვადასხვა ბიოაგენტების და მათ მიერ გამოწვეული დაავადებების საწინააღმდეგო ახალი დაბალტოქსიკური და 			

<p>მაღალეფექტური საშუალებების შექმნის პერსპექტივას .</p> <p>ლიტერატურა</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Морозов И.С., Петров В.И., Сергеева С.А. Фармакология адамантанов. Волгоград. Волгоградская медицинская академия, 2001, 320. 2. Литвинов В.П. Гетериладамантаны: синтетические исследования последних лет, биологическая активность и другие аспекты практического использования. Химия гетероциклических соединений, 2002,1,12-39. 3. Zurabishvili D.S., Lomidze M.O., Trapaidze M.V., Samsoniya Sh.A. Adamantyl-1 and Adama-ntyl-2 Imidazoles and Benzimidazoles: Methods of Synthesis, Properties and Biological Activi-ty. Heterocyclic Compounds: Synthesis, Properties and Applications. Nova Science Publishers, 2010, 47-98. 4. Zurabishvili D.S., Lomidze M.O., Samsoniya Sh.A., Wesquet A., Kazmaier U. Synthesis and reactions of some 5(6)-(1-adamantyl)benzimidazoles. International Journal - Chemistry of Heterocyclic Compounds , 2008, 44, 8, 941-949. 			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	ადამანტანშემცველი ზოგიერთი ბენზიმიდაზოლების სინთეზის და კვლევა	აკადემიკოსი, პროფ. შოთა სამსონია	დავით ზურაბიშვილი მედიკო ლომიძე ივერი გოგოლაშვილი მარინა ტრაპაიძე თინათინ ბუკია მარინა სოსელია გიორგი ბუზალაძე
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ადამანტანისა და ბენზიმიდაზოლის წარმოებულებს ახასიათებთ ბიოლოგიური აქტიურობის ფართო სპექტრი. მათ ბაზაზე შექმნილი პრეპარატები ფართოდ გამოიყენებიან მედიცინაში, როგორც ანტივირუსული და ანტიმიკრობული თვისების მქონე პრეპარატები[1-2].</p> <p>წინამდებარე ნაშრომის კვლევის მიზანს წარმოადგენდა 2-(1-ადამანტილ)-ბენზიმიდაზოლის სინთეზი და მისი ზოგიერთი გარდაქმნა. ამ მიზნით ჩვენს მიერ განხორციელებული იქნა ო-ფენილენდიამინის ადამანტილირების რეაქცია და მიღებული აცილირებული ნაწარმების ციკლიზაცია. ჩატარებულია მიღებული 2-(1-ადამანტილ)ბენზიმიდაზოლის N-ალკილირების რეაქცია ბენზილქლოროდით და დიმეთილსულფატით დიმეთილფორმამიდის და აცეტონის არეში. განხორციელებული იქნა ნაერთის 1 ნიტრირება მანიტრირებელი ნარევით. მიღებული ნიტრო პროდუქტის 4 აღდგენა ჩატარდა სპირტის არეში რენეს ნიკელის კატალიზატორის თანაობისას მოლეკულური წყალბადით. 60-75% გამოსავლიანობით გამოყოფილი და დახასიათებული იქნა 5(6)-ამინო-2-(1-ადამანტილ)ბენზიმიდაზოლი (5). ნაერთი 5 ურთიერთქმედებით სხვადასხვა არომატულ აღდგომიდან სპირტის არეში და ქლორანჰიდრიდებთან ურთიერთქმედებით შოტენ-ბაუმანის მეთოდით მიღებული იქნა შესაბამისი შიფის ფუძეები და ამიდები.</p> <p>სინთეზირებული ნაერთების სტრუქტურა დადგენილი იქნა იწ. უი, ბმრ და მასს-სპექტრული ანალიზით.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

5	მაილარდის რეაქციის პროდუქტების ანტიოქსიდანტური აქტიურობა	ასისტენტ პროფესორი, ქ.მ.დ. როზა კუბლაშვილი	როზა კუბლაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>მაილარდის რეაქციის პროდუქტები საინტერესოა ანტიოქსიდანტური აქტიურობის მხრივ, კერძოდ, მაილარდის რეაქციის ზოგიერთი პროდუქტს აქვს უნარი შებოჭოს თავისუფალი რადიკალები. ორგანიზმში თავისუფალი რადიკალები ნივთიერებათა ცვლის პროცესში წარმოიქმნება. თავისუფალი რადიკალების ჭარბი რაოდენობა აზიანებს უჯრედის მემბრანებს და მთლიანად უჯრედის შიგთავსს; ამის შედეგად ვითარდება ორგანიზმის ისეთი მდგომარეობა, რომელსაც ოქსიდაციურ სტრესს უწოდებენ, და რომელიც დაავადებათა გამწვავების ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზია [1]. ამჟამად ფარმაცევტული მრეწველობა უშვებს სპეციალურ პრეპარატებს, რომლებსაც „ანტიოქსიდანტები“ ანუ „ანტიდამჟანგავები“ ეწოდება. ეს ანტიოქსიდანტები ურთიერთქმედებს თავისუფალი რადიკალის გაუწყვილებელ ელექტრონთან და ამ გზით ანეიტრალებს თავისუფალ რადიკალს. ამ პრეპარატებს თავისუფალი რადიკალების შებოჭვის უნარი აქვს <i>in vivo</i>, რის გამოც ძალზე პერსპექტულია მათი გამოყენება სხვადასხვა დაავადებათა სამკურნალოდ [2].</p> <p>მაილარდის რეაქციის პროდუქტების ანტიოქსიდანტური თვისებები პირველად აღწერილ იქნა 1954 წელს, გლუკოზა-გლიცინის ურთიერთქმედების პროდუქტების მაგალითზე [3]. ძლიერი ანტიოქსიდანტური თვისებებით ხასიათდება აგრეთვე სხვა დაბალმოლეკულური შაქრებისა და ამინომჟავების საფუძველზე მიღებული მელანოიდინები [4]. დეჰიდროასკორბინის მჟავასა და ტრიპტოფანის ურთიერთქმედებით მიღებული მელანოიდინური პროდუქტის ანტიოქსიდანტური უნარი ბევრად აჭარბებს ისეთი კლასიკური ანტიოქსიდანტის უნარს, როგორცაა α-ტოკოფეროლი.</p> <p>დადგინდა, რომ მაილარდის რეაქციის ბევრ პროდუქტს ლიპიდების პეროქსიდაციის პროცესის დათრგუნვისა და თავისუფალი რადიკალების შებოჭვის უნარი აქვს [5]. მაგალითად, გლუკოზა-გლიცინის, გლუკოზა-ლიზინისა და გლუკოზა-არგინინის ექვიმოლური რაოდენობების ურთიერთქმედებით მიღებული მაილარდის რეაქციის პროდუქტები აინჰიბირებს დაბალი სიმკვრივის მქონე ლიპოპროტეინის სპილენძით ინდუცირებულ ჟანგვას [6]. როგორც ეპრ-გამოკვლევაში აჩვენა, გლუკოზა-გლიცინის სისტემის გაცხელებით მიღებულ ნარევაში, ჰიდროქსილის რადიკალის შემცველი ფორმების 90%-ზე მეტი ინჰიბირდება მელანოიდინური პროდუქტებით; რკინის იონების შემცველ სისტემაში, დაბალმოლეკულურ მელანოიდინურ ფრაქციასთან შედარებით, უფრო ძლიერი ანტიოქსიდანტური თვისებებით ხასიათდება მაღალმოლეკულური მელანოიდინური ფრაქცია, რაც აიხსნება ამ უკანასკნელის უფრო მაღალი კომპლექსწარმომქმნელი უნარით. ამასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ, მაგალითად, სპილენძის იონებთან კომპლექსწარმოქმნის უნარი გლუკოზა-გლიცინის საფუძველზე მიღებულ მელანოიდინებში ამ უკანასკნელთა დაჟანგვით მატულობს, ხოლო აღდგენით კლებულობს.</p> <p>შესწავლილ იქნა ამ პროდუქტების ანტიოქსიდანტური თვისებების დამოკიდებულება შეფერილობის ინტენსიურობაზე და დადგინდა, რომ მელანოიდინის ფერის ინტენსიურობის მატებასთან ერთად იზრდება მათი ანტიოქსიდანტური აქტიურობა. თუმცა არსებობს საწინააღმდეგო მონაცემებიც. მაგალითად, პიროლების წარმოებულთა ანტიოქსიდანტური აქტიურობის შესწავლისას დადგინდა, რომ როდესაც მელანოიდინურ სისტემაში ფერის ინტენსიურობის გაძლიერება გაპირობებულია პიროლების პოლიმერიზაციით, ასეთ შემთხვევაში ნაკლებ შეფერილი პროდუქტების ანტიოქსიდანტური აქტიურობა, ხშირად, უფრო მაღალია [7].</p>			

	<p>ლიტერატურა</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lunec J. <i>Free Radicals their Involvement in Disease Processes</i>. Ann. Clin. Biochem., 1990, 27, 173-182. 2. Ames B.N., Shigenaga M.K., Hagen T.M. <i>Oxidants, Antioxidants, and the Degenerative Diseases of Aging</i>. Proc. Natl. Acad. Sci. USA, 1993, 90, 7915-7922 3. Franzke C., Iwainsky H. <i>Zur antioxydation Wirksamkeit der Melanoidine</i>. Dtsch. Lebensm. Rundsch., 1954, 50, 251-254 4. Kawashima K., Itoh H., Chibata I. <i>Antioxidant Activity of Browning Products Prepared from Low Molecular Carbonyl Compounds and Amino Acids</i>. J. Agric. Food Chem., 1977, 25, 202-204. 5. Nicoli M.C., Anese M., Parpinel M.T., Franceschi S., Lericci C.R. <i>Study on Loss and/or Formation of Antioxidants in Food during Processing and Storage</i>. Cancer Letters, 1997, 114, 71-74. 6. Dittrich R., El-Massry F., Kunz K., Rinaldi F., Peich C.C., Beckmann M.W., Pischetsrieder M. <i>Maillard Reaction Products Inhibit Oxidation of Human Low-density Lipoproteins In Vitro</i>. J. Agric. Food Chem., 2003, 51, 3900-3904. 7. Hidalgo F.J., Nogales F., Zamora R. <i>Effect of the Pyrrole Polymerization Mechanism on the Antioxidative Activity of Nonenzymatic Browning Reactions</i>. J. Agric. Food Chem., 2003, 51, 5703-5708. 		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	შაქრების ურთიერთქმედება ცილებთან	ასისტენტ პროფესორი, ქ.მ.დ. როზა კუბლაშვილი	როზა კუბლაშვილი
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>შაქრების ურთიერთქმედება ცილებთან მაილარდის რეაქციის თავისებური, სპეციფიკური შემთხვევაა. ამ დროს ამინურ კომპონენტს წარმოადგენს ცილა, რომელიც აღმდგენელ შაქართან რეაქციაში შედის ძირითადი ჯაჭვის ბოლო ამინური ჯგუფისა და გვერდითი ჯაჭვების ლიზინის ამინოჯგუფების ხარჯზე. მაილარდის რეაქციის ამ სახეს, რომელიც ცილის მოლეკულების N-გლიკოზილირებას მოიცავს, ცილების გლიკაციას უწოდებენ.</p> <p>შაქრისა და ცილის შემცველი პროდუქტის გადამუშავების დროს ცილის <i>in vitro</i> გლიკოზილირების პროცესი ინტენსიურად მიმდინარეობს. D-გლუკოზასთან ხარის შრატის ალბუმინის ინკუბირების შედეგად (ფოსფატური ბუფერი, pH 7.4, 37°C, 40 დღე-ღამე) მიიღება გლუკოზილირებული ალბუმინი, რომელშიც ლიზინის ε-ამინოჯგუფების გარდაქმნის ხარისხი ლიზინის საერთო რაოდენობის 75,7% აღწევს [1]. აღსანიშნავია, რომ ხარის შრატის ალბუმინის პირველადი ამინოჯგუფების მიმართ, როგორც უნაბეზინი ისე უნაბეზინი არეში, D-გლუკოზა უფრო მაღალი რეაქციისუნარიანობით ხასიათდება, ვიდრე D-ფრუქტოზა. შესაბამისად, ამადორის გადაჯგუფების პროდუქტების α-ჰიდროქსიკარბონილური ჯგუფები უფრო რეაქციისუნარიანია, ვიდრე პეინის გადაჯგუფების პროდუქტების ალდეჰიდური ჯგუფები [2]. D-ფრუქტოზასთან შედარებით, D-გლუკოზის უფრო მაღალ რეაქციისუნარიანობაზე ხარის შრატის ალბუმინის პირველადი ამინოჯგუფების მიმართ მიუთითებს აგრეთვე შედარებით მაღალ ტემპერატურაზე (50–104°C) ჩატარებული რეაქციის შედეგები [3]. თუმცა აღსანიშნავია, რომ კაზეინთან ურთიერთქმედებისას კეტოზები უფრო აქტიურად რეაგირებს, ვიდრე მათი იზომერული ალდოზები.</p> <p>არსებობს სხვადასხვა მოსაზრება გლიკოზილირების პროცესის შესახებ მექანიზმზე. ვარაუდობენ, რომ ცილასთან რეაქციაში შედის მოლეკულა, რომელიც მაილარდის რეაქციის პირველ ეტაპზე შაქრისაგან წარმოიქმნება.</p> <p>უკანასკნელ წლებში მიღებული მრავალი ექსპერიმენტული მონაცემი ცხადყოფს, რომ ცილების ურთიერთქმედება შაქრებთან და შესაბამისი გლიკოზილირების პროცესი ცოცხალ უჯრედშიც მიმდინარეობს [4, 5]. აღმოჩნდა, რომ ორგანიზმში, ცილებსა და შაქრებს შორის მიმდინარე მაილარდის რეაქცია საერთო მეტაბოლიზმში და ცალკეულ</p>			

პათოლოგიურ პროცესებში, როგორცაა დიაბეტი, ათეროსკლეროზი, ალცჰაიმერის დაავადება, ორგანიზმის დაბერებასთან დაკავშირებული მექანიზმები, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს. დადგინდა, რომ ადამიანის ჰემოგლობინი შეიცავს ცილასთან შეერთებულ ამადორის გადაჯგუფების პროდუქტებს, რომელთა რაოდენობა დიაბეტით დაავადებულებში მატულობს. ამჟამად, ფრუქტოზილირებული ჰემოგლობინის განსაზღვრის ახალი მეთოდი ფართოდ გამოიყენება დიაბეტით დაავადებულთა ახალი გლიკემიური ინდექსის სახით. აღმოჩნდა, რომ ასეთივე მოდიფიცირებას განიცდის სხვა ცილებიც, როგორცაა ალბუმინი, თვალის ბროლის ცილა, შედეგების კასკადის ცილები, კოლაგენები, ლიპოპროტეინები, უჯრედის მემბრანული ცილები და სხვა [6]. შაქრებთან ცილების ხანგრძლივი ინკუბაცია ამ უკანასკნელთა გლიკოზილირებას იწვევს; ფიქრობენ, რომ ცილების გლიკოზილირების პროდუქტები დაბერების რეცეპტორების ფუნქციას ასრულებს.

ლიტერატურა

1. Kuniyasua A., Ohgama N., Hayashia S., Miyazakib A., Horiuchib S., Nakayamaa H. *CD36-mediated Endocytic Uptake of Advanced Glycation End Products (AGE) in Mouse 3T3-L1 and Human Subcutaneous Adipocytes*. FEBS Letters, 2003, **537**, 85-90.
2. Yeboah F.K., Alli I., Yaylayan V.A. *Reactivities of D-glucose and D-fructose during Glycation of Bovine Serum Albumin*. J. Agric. Food Chem., 1999, **47**, 3164-3172.
3. Kanska U., Boratynski J. *Thermal Glycation of Proteins by D-glucose and D-fructose*. Arch. Immunol. Ther. Exp. (Warsz)., 2002, **50**, 61-66.
4. Baynes J.W., Watkins N.G., Fisher C.I., Hull C.J., Patrick J.S., Ahmed M.U., Dunn J.A., Thorpe S.R. *The Amadori Product on Protein: Structure and Reactions*. Progr. Clin. Biol. Res., 1989, **304**, 43-67.
5. Njoroge F.G., Monnier V.M. *The chemistry of the Maillard Reaction under Physiological Conditions: a review*. Progr. Clin. Biol. Res., 1989, **304**, 85-107.
6. Schleicher E. *The Significance of the Maillard Reaction in Human Physiology*. Z. Ernährungswiss., 1991, **30**, 18-28.

ფიზიკური და ანალიზური ქიმიის მიმართულება და ფიზიკური და ანალიზური ქიმიის ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნამდვილი წევრი, ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ბეჟან ჭანკვეტაძე

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: ასოც. პროფ. მ. რუხაძე, ასისტ. პროფ. გ. ბეზარაშვილი, ნ. თაყაიშვილი, ემერიტირებული პროფ. ჯ. კერესელიძე, ლაბ. გამგე ნ. ლაბარტყავა, უფრ. ლაბ. მ. სილაგაძე, ნ. ქოქიაშვილი, ლაბორანტები: ლ. შარაბიძე, მ. კუპატაძე, ი. მათარაშვილი, მ. ჯაგაშვილი, მ. მატუშევსკაია, მ. კეკენაძე, ლ. გეგუშიაძე, ნ. მგალობლიშვილი, ე. ცუცქერიძე, ნ. ბერიძე; მოწვეული პადაგოგები: ქ. ლომსაძე, გ. სუპატაშვილი, გ. მახარაძე, ლ. ჭანკვეტაძე, ა. მსხილაძე, ი. გიუაშვილი, ა. რუხაძე, მ. ალექსიშვილი, ნ. თელია, ჯ. გურჯია, თ. დადიანიძე, ინსტიტუტის უფრ. მეცნ. თან. მ. ქარჩხაძე, მეცნ. თან. ნ. ოკუჯავა, დოქტორანტები: გ. ჯიბუტი, ხ. გოგალაძე, ა. დადიანიძე, ნ. ღიბრაძე, მ. კურტანიძე, თ. ბუთხუზი, მ. გვარამია.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ენანტიომერული ნარევების დაყოფის ფიზიკურ-ქიმიური მექანიზმების კვლევა სითხურ ქრომატოგრაფიაში ახალი ტიპის პოლისაქარიდული ქირალური სტაციონარული ფაზების გამოყენებით. პროექტი 31/90. 2013-2016	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლ. ჭანკვეტაძე	ა. მსხილაძე, მ. ქარჩხაძე, ი. გიუაშვილი, ნ. თაყაიშვილი, გ. ჯიბუტი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია სხვადასხვა ქირალური სელექტორის გავლენა ქირალური ამინომჟავების ენანტიომერების ელუირების რიგზე; დადგენილია ქირალური β-ბლოკატორების სხვადასხვა ნაწარმების ელუირების რიგის სხვადასხვა ქირალურ სვეტებზე; ჩატარებულია არილპროპიონის მჟავას ნაწარმების ელუირების რიგის სკრინინგი სხვადასხვა ქირალურ სვეტზე; შესწავლილია სხვადასხვა ქირალური სელექტორის გავლენა ქირალური სულფოქსიდების ენანტიომერების ელუირების რიგზე.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ. ბარბაქაძე, ლ. გოგილაშვილი, ლ. ამირანაშვილი, მ. მერლანი. კ. მულკიჯანიანი, ა. სალგადო, ბ. ჭანკვეტაძე	დიჰიდროქსიცინამატის ტიპის ახალი ბიოლოგიურად აქტიური პოლიმერი ბორაგინაცე-ბის ტიპის მცენარეებიდან. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე	7, 2013, 136- 142.	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	7
2	Sulaberidze K., Bezarashvili G. , Tsnanova R.	Kinetics of Partial Transesterification of tri- Isobutyl arsenite.– <i>Proceedings of the Georgian National Academy of Sciences: Chemical Series</i>	2013, v. 39, № 1-2, p. 45 – 49	Tbilisi	5

3	თაყაიშვილი ნ., მსხილაძე ა., ქარჩხაძე მ., გოგალაძე ხ., ჭანკვეტაძე ბ.	ზოგიერთი ბეტა- ბლოკატორის ენანტიომერების დაყოფა სითხურ ქრომატოგრაფიაში მოძრავ ფაზად იზოპროპანოლის გამოყენებით. საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია. ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები. შრომების კრებული.		ქუთაისი, 6-7 ივნისი, 2013, გვ. 320-321.	2
4	ნ.ლაბარტყავა	გოგირდი დარიშხანის სულფიდური მადნების ნამწვებში და მისი ოქსიდაცია - გამორეცხვის დინამიკა. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი.	ტ.13, №1 , გვ. 41-42	თბილისი	2
5	ნ.ლაბარტყავა	დარიშხანის გამორეცხვის დინამიკა მისი სულფიდური მადნების ნამწვე- ბიდან.საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის „ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები“ შრომათა კრებული.		ქუთაისი.6-7 ივნისი, 2013, გვ. 185-186	2
6	N. Labartkava, G. Supatashvili, I. Mikava	Results of study of microelement composi- tion of tea. Annals of Agrarian Science.	vol 11, №3 pp 39-41	Tbilisi	3

7	Г.В. Цинцадзе, Дж.А. Кереселидзе, М.Г. Цинцадзе	Квантово-химическое изучение способности образования комплексных соединений цинка с некоторыми амидами, . Хим. Журнал Грузии	2012, 2, 131-132	თბილისი, საქართველოს ქიმიური საზოგადოება	2
8	Дж. А. Кереселидзе	Новые данные таутомерных превращений некоторых азотсодержащих гетероциклов (Обзор) Изв. НАН Грузии, сер. хим.	2012, 38, 202-216	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე	15
9	Т. Кучухидзе, Дж. Кереселидзе, М. Квараия, З. Пачулия	Квантово-химическое изучение влияния заместителей на таутомерного превращения производных ацетофенона. Изв. НАН Грузии, сер. хим.	2012, 38, 46-48	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე	3
10	ჯიბუტი გ. მსხილაძე ა., თაყაიშვილი ნ., ქარნახაძე მ., ჭანკვეტაძე ბ.	მოდრაჟი და უძრაჟი ფაზების ოპტიმიზაცია ენანტიომერების დასაყოფად მაღალეფექტურ სითხურ ქრომატოგრაფიაში პოლისაქარიდული ქირალური სელექტორების გამოყენებით. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია. ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები. შრომების კრებული.		ქუთაისი, 6-7 ივნისი, 2013, გვ. 365-368	4

ანოტაციები

1. წინამდებარე ნაშრომში აღწერილია ბორაგინაცეების ტიპის მცენარეებიდან ახალი ბიოლოგიურად აქტიური პოლიეთერის გამოყოფის ხერხები და მისი ფიზიკო-ქიმიური დახასიათება სპექტრალური მეთოდების გამოყენებით.

3. ნაშრომში შესწავლილია მადალეფექტური სითხური ქრომატოგრაფის საშუალებით 16 სხვადასხვა ბეტა-ბლოკატორის ენანტიომერების დაყოფა იზოპროპანოლის მოძრავი ფაზის გამოყენებით სხვადასხვა ქირალური ტიპის სტაციონარულ ფაზებზე. შესწავლილია აგრეთვე ზოგიერთი ბეტა-ბლოკატორის ენანტიომერების დაყოფა ელუენტში მცირე რაოდენობა დიეთილამინის და ჭიანჭველმჟავას თანაობისას.
4. შესწავლილია დარიშხანის სულფიდური მადნების ნამწვებში გოგირდის შემცველობა და მისი ფორმები, აგრეთვე ნამწვებიდან მისი გამორეცხვის დინამიკა და პროცესზე მოქმედი ფაქტორების გავლენა.
5. შესწავლილია დარიშხანის სულფიდური მადნების ნამწვებიდან დარიშხანის გამორეცხვის დინამიკა და რაოდენობრივად არის შეფასებული ამ პროცესის როლი მდ. ლუხუნის ხეობის დაბინძურებაში.
6. შესწავლილია ჩაის ფოთლების და მზა პროდუქტის მიკროელემენტური შედგენილობა. მიმე ლითონებს შორის წამყვანი ადგილი უკავიათ რკინას და განსაკუთრებით მანგანუმს. გამოკვლეულ ობიექტებში შედარებით დაბალია თუთიის, სპილენძის და იოდის შემცველობები. სინჯებში დარიშხანის რაოდენობა მეთოდის მგრძობიარობაზე (0,01 მგ/კგ) დაბალი აღმოჩნდა. ჩაიში შემავალი რკინის და მანგანუმის დაახლოებით 50% გადადის ექსტრაქტში და მნიშვნელოვანი როლის შესრულება შეუძლია ადამიანის მიკროელემენტური ბალანსის დარეგულირებაში.
7. ქვანტურ-ქიმიური მეთოდით შესწავლილია ზოგიერთი ამიდის ცინკთან კომპლექსური ნაერთის წარმოქმნის უნარი.
8. შესრულებულია აზოლებში, პირიდინებში, 7-აზაინდოლებში და ნუკლეოტიდურ ფუძეებში ტაუტომერული გარდაქმნების ბოლო წლების ლიტერატურული და საკუთარი მონაცემების ანალიზი. განხილულია ცალკეული ტაუტომერული ფორმის გამოვლენის შესაძლებლობა, რომელთაც გააჩნია პრაქტიკული მნიშვნელობა ზოგიერთი ქიმიური და ბიოქიმიური პროცესების რაოდენობრივი აღწერისათვის.
9. ქვანტურ-ქიმიური მეთოდით შესწავლილია აცეტოფენონის წარმოებულებში ჩამნაცვლებლის გავლენა ტაუტომერულ გარდაქმნებზე.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
ბ) სახელმძღვანელოები
გ) კრებულები
დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	S. Samakashvili, A. Salgado, G. Scriba, B. Chankvetadze,	Comparative enantioseparation of ketoprofen with trimethylated α -, β - and γ -cyclodextrins in capillary electrophoresis and study of related selector-selectand	2013, 25, 79–88.	აშშ Wiley	10

		interactions by using nuclear magnetic resonance spectroscopy, Chirality			
2	A. Pinaka, G. C. Vougioukalakis, D. Dimotikali, E. Yannakopoulou, B. Chankvetadze, K. Papadopoulos,	Green Asymmetric Synthesis: β -Amino Alcohol-Catalyzed Direct Asymmetric Aldol Reactions in Aqueous Micelles, Chirality,	2013, 25, 119-125.	აშშ Wiley	7
3	I. Matarashvili, L. Chankvetadze, S. Fanali, T. Farkas, B. Chankvetadze,.	HPLC separation of enantiomers of chiral arylpropionic acid derivatives with emphasis on elution order using polysaccharide-based chiral columns and normal-phase eluents. J. Sep. Sci.,	2013, 36, 140-147	გერმანია Wiley-VCH	8
4	S. Fanali, S. Rocchi, B. Chankvetadze	Use of Novel Phenyl-Hexyl Core-Shell Particles in nano-Liquid Chromatography, Electrophoresis	2013, 34, 1737-1742	გერმანია Wiley-VCH	6
5	F. Dong, J. Li, B. Chankvetadze, Y. Cheng, X. Liu, J. Xu, X. Chen, Y. Li, C. Bertucci, D. Tedesco, R. Zanasi, Y. Zheng,	The chiral triazole fungicide difenoconazole: absolute stereochemistry, stereoisomer bioactivity, aquatic toxicity and environmental behavior in vegetable and soil, Environmental Science & Technology,	47, 2013, 3386-3394	აშშ American Chemical Society	7
6	B. Chankvetadze,	Recent developments on polysaccharide-based chiral stationary phases	v. 970, 2013, 81-111.	აშშ (Clifton, N.J)	31

		for liquid-phase separation of enantiomers, Methods in molecular biology (Clifton, N.J)			
7	A. Mskhiladze, M. Karchkhadze, A. Dadianidze, S. Fanali, T. Farkas, B. Chankvetadze	Separation of enantiomers of selected chiral antimycotic drugs on polysaccharide-based chiral columns and polar organic mobile phases with the emphasis on the enantiomer elution order, Chromatographia,.	76, 2013, 1449-1458	გერმანია Springer	10
8	L. Mosiashvili, L. Chankvetadze, T. Farkas, B. Chankvetadze,	On the effect of basic and acidic additives on the separation of the enantiomers of some chiral beta-blockers with polysaccharide-based chiral selectors and polar organic mobile phases, Journal of Chromatography A	1317, 2013, 167-174	ნიდერლანდები Elsevier	8
9	A. Pinaka, D. Dimotikali, B. Chankvetadze, K. Papadopoulos, G.C. Vougioukalakis,	Catalytic Asymmetric Reduction of Prochiral Ketones with Chiral β -Amino Alcohol N-boranes and their Corresponding Tris-(oxazaborolidine)-borazines, Synlett	24, 2013, 2401-2446	გერმანია Thieme Verlag	6

10	T. Butkhuzi, M. Kurtanidze, R. Chaladze, M. Gvaramia, M. Rukhadze, G. Bezarashvili, K. Sigua	Investigation of influence of nonion additives on structural changes water droplets encapsulated in AC reverse micelles by instrumental methods	Journal of Colloid and Interface Science	Elsevier	Submitted
11	M.Kurtanidze, T. Butkhuzi, N.Kokiashvili, M. Rukhadze, Bezarashvili, M.Alexishvili, K. Sigua	Study of structural changes of water confined in the Brij- 30 reverse micelles by spectroscopic methods			in preparation
12	J. Kereselidze , M. Kvaraia , G. Mikuchadze	Solvatochromic Effect for the Denaturation and Mutation Processes in DNA: Computational Study. Modeling and Optimization in Science and Technologies	2014, v.2 pp 109-115.	Springer Switzerland	7

ანოტაციები

1. აღნიშნულ ნაშრომში კაპილარული ელექტროფორეზის მეთოდის გამოყენებით დადგენილი იქნა ენანტიომერის განსხვავებული აფინობა ნატივური ალფა-, ბეტა- და გამა ციკლოდექსტრინების მიმართ. ბირთვულ მაგნიტური რეზონანსის მეთოდის გამოყენებით დადგენილი იქნა შუალედური არაკოვალენტური კომპლექსების სტრუქტურები და გამოთქმული იქნა მოსაზრება აღნიშნული ციკლოდექსტრინების მიმართ კეტოპროფენის ენანტიომერების განსხვავებული აფინობის ასახსნელად. პროექტი განხორციელდა გერმანელ და ესპანელ კოლეგებთან ერთად.
2. წინამდებარე ნაშრომში აღწერილია საბერძნეთის კვლევების ეროვნული ცენტრის ფიზიკური ქიმიის ინსტიტუტთან და ათენის უნივერსიტეტის ქიმიის ფაკულტეტთან ერთად განხორციელებული გამოკვლევების შედეგები ასიმეტრიული ალდოლის რეაქციების შესახებ მიცელარულ (წყალ)ხსნარებში. ამ ტიპის კვლევები განსაკუთრებით საყურადღებოა ე.წ. „მწვანე ქიმიის“ თვალსაზრისით (არ ხდება გარემოს დამაბინძურებელი ორგანული გამხსნელების გამოყენება).
3. ამ ნაშრომში შესწავლილია არილპროპიონის მჟავას ქირალური ნაწარმების

ენანტიომერების დაყოფა პოლისაქარიდული ქირალური ადსორბენტებისა და ნორმალურფაზიანი ელუენტების გამოყენებით. დადგენილი იქნა ენანტიომერების ელუირების რიგის შებრუნების საინტერესო შემთხვევები კეტოპროფენისა და იბუპროფენისათვის, ისევე როგორც შეკავების ფაქტორების უჩვეულო ტემპერატურული დამოკიდებულება იბუპროფენის, ფენოპროფენისა და ფლურბიპროფენის ენანტიომერებისათვის. პროექტი განხორციელდა ამერიკული კომპანია ფენომენექსის მხარდაჭერით.

4. წინამდებარე ნაშრომში პირველად არის აღწერილი ზედაპირულად ფოროვანი სილიკაგელის საფუძველზე მომზადებული აქირალური ადსორბენტების გამოყენება ნანოქრომატოგრაფიაში. პირველად იქნა შესწავლილი კაპილარული სვეტის შიგა დიამეტრის როლი სვეტის ეფექტურობაში, აგებული იქნა ვან დეემტერის მრუდები და გამოთვლილი იქნა შესაბამისი პარამეტრების დაყოფის პროცესების დახასიათების მიზნით. ნაშრომი განხორციელდა იტალიის კვლევების ეროვნული ცენტრის რომის ქიმიური მკეთოდოლოგიების ინსტიტუტთან ერთად.
5. ამ ნაშრომში აღწერილი არის მრავალმხრივი შედეგები ქირალური პესტიციდის, დიფენოკონაზოლის სტერეოიზომერების ქრომატოგრაფიული დაყოფის, მათი აბსოლიტური სტერეოქიმიური კონფიგურაციის დადგენის, სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებსა და გარემოს ხვადასხვა ობიექტებში აბსორბციის, დაგროვებისა და გარდაქმნის შესახებ. პროექტი განხორციელდა ჩინეთის მეცნიერებათა აკადემიასა ბოლონიის (იტალია) უნივერსიტეტთან ერთად.
6. ეს ნაშრომი გახლავთ მიმოხილვითი შრომა, რომელიც დაიწერა შესაბამისი ჟურნალის რედაქტორის მიწვევით და აჯამებს ჩვენი ჯგუფისა და ჩვენი კოლეგების უახლეს გამოკვლევებს პოლისაქარიდული ქირალური სტაციონარული ფაზების შექმნისა და ოპტიმიზაციის მიმართულებით სითხური ქრომატოგრაფიისათვის.
7. წინამდებარე ნაშრომში შესწავლილი იქნა ქირალური ანტიმიკოტიკური საშუალებების ენანტიომერების დაყოფა მაღალეფექტური სითხური ქრომატოგრაფიის, პოლისაქარიდული ქირალური ადსორბენტების და პოლარული ორგანული მოძრავი ფაზების გამოყენებით. დადგენილი იქნა ენანტიომერების ელუირების შებრუნების საინტერესო შემთხვევები ქირალური სელექტორისა და ელუენტის ბუნების, ისევე როგორც დაყოფის ტემპერატურის გავლენით.
8. წინამდებარე ნაშრომში შესწავლილი იქნა ქირალური ბეტა ბლოკატორების ენანტიომერების დაყოფა მაღალეფექტური სითხური ქრომატოგრაფიის, პოლისაქარიდული ქირალური ადსორბენტების და პოლარული ორგანული მოძრავი ფაზების გამოყენებით. დადგენილი იქნა ენანტიომერების ელუირების შებრუნების საინტერესო შემთხვევები ქირალური სელექტორისა და ელუენტის ბუნების, ისევე როგორც მოძრავი ფაზის დანამატების გავლენით.
9. წინამდებარე ნაშრომი აღწერილია საბერძნეთის კვლევების ეროვნული ცენტრის ფიზიკური ქიმიის ინსტიტუტთან და ათენის უნივერსიტეტის ქიმიის ფაკულტეტთან ერთად განხორციელებული გამოკვლევების შედეგები ასიმეტრიულ კატალიზის მიმართულებით. შესწავლილი იქნა პროქირალური კეტონების ენანტიოსელექტიური გარდაქმნები ბეტა ამინო სპირტებით მოდიფიცირებული ბორანისა და ბორაზანის ტიპის კატალიზატორებით.

12. The influence of the environment on the proton transfer between nucleotide bases has crucial

importance for denaturation and mutation processes in DNA. For quantitative description of these processes, activation (ΔE^\ddagger) and reaction (ΔE) energies of the proton transfer as well as lactam-lactim (K_T^{L}) and amino-imino (K_T^{Al}) tautomeric equilibrium constants by the quantum-chemical DFT method are calculated. It is shown that decrease in the environment polarity (E_r) due to mixing of ethanol with water (solvatochromic effect) leads to a decrease in the activation energy of the proton transfer and to an increase of the mutation frequency (ν_m), and at the same time to the tendency of DNA to denaturation. Hence, energy and kinetic characteristics of the proton transfer may be used for quantitative estimation of a solvatochromic effect in DNA. The validity of the solvatochromic effect is confirmed by the bathochromic shift of the DNA absorption band in the UV spectrum.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. ლაბარტყავა	დარიშხანის გამორეცხვის დინამიკა მისი სულფიდური მადნების ნამწვებიდან.	6-7 ივნისი, 2013, ქუთაისი.
2	ჯუმბერ კერესელიძე	დნმ-ში პროტონის გადატანის პროცესზე გარემოს გავლენის ქვანტურ-ქიმიური მოდელირება	ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები. მეორე სამეცნიერო კონფერენცია. 25-26 ნოემბერი, 2013 თბილისი

მომხსენებათა ანოტაციები

2.ქვანტურ-ქიმიური მეთოდით (DFT-Density Function Theory) აღწერილია დნმ-ში პროტონის გადატანაზე გარემოს გავლენა. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ გარემოს პოლარობის შემცირება იწვევს პროტონის გადატანის ალბათობის გაზრდას, მაშინ როდესაც მჟავე არეში პროტონის გადატანა ფერხდება. ამას გარდა არსებობს შესაძლებლობა, რომ ადენინ-თიმინის წყვილში NaOH - ის თანაობისას წარმოიქმნას წყალბადური ბმის მსგავსი, ე.წ. ხიდური კავშირი (bridge).

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	B. Chankvetadze	About Some Unusual Observations in Separation of Enantiomers in HPLC with Polysaccharide-based Chiral Selectors	9-th Balaton Symposium on High Performance Separation methods, September 4-6, 2013, Siófok, Hungary
2	B. Chankvetadze	Recent Developments in Enantioseparations Using Capillary Electromigration	29-th International Symposium on MicroScale Bioseparations, March 10-14, 2013, Charlottesville, VA,

		Techniques	USA
3	B. Chankvetadze	About some unusual findings in HPLC separation of enantiomers with polysaccharide-based chiral stationary phases	XXXVI Symposium on Chromatographic Methods for Investigation of Organic Molecules, June 5-7, Katowice-Ksyrk, Poland
4	B. Chankvetadze	Recent Developments on HPLC separation of chiral drugs with polysaccharide-based chiral selectors	24th International Symposium on Pharmaceutical and Biomedical Analysis (PBA 2013) Bologna, Italy, June 30 – July 3, 2013
5	B. Chankvetadze	Recent studies on enantiomer separation mechanisms in capillary electromigration techniques	20-th International Symposium on Electro- and Liquid-phase Separation Techniques, October 6-9, 2013, La Laguna, Canary Islands, Spain
6	B. Chankvetadze	On the effect of basic and acidic additives on the separation of the enantiomers of some chiral beta-blockers with polysaccharide-based chiral selectors and polar organic mobile phases	25-th International Symposium on Chirality, July 7-10, 2013, Shanghai, China
7	L. Chankvetadze	Comparative Separation of Enantiomers of Fmoc-amino acids Using Totally Porous and Core-Shell Type Polysaccharide-based Chiral Stationary Phases in Nano-LC and Capillary Electrochromatography	29-th International Symposium on MicroScale Bioseparations, March 10-14, 2013, Charlottesville, VA, USA
8	M. Gumustas	Application of Novel Core-shell Type Polysaccharide-based Chiral Stationary Phases for Separation of Enantiomers in Nano Liquid Chromatography and Capillary Electrochromatography	29-th International Symposium on MicroScale Bioseparations, March 10-14, 2013, Charlottesville, VA, USA
9	A. Ghibradze	Enantioseparation of Chiral Phenoxy Acid Derivatives Using Polysaccharide Based Chiral Stationary Phase under Polar Organic Mobile Phase Conditions	24th International Symposium on Pharmaceutical and Biomedical Analysis (PBA 2013) Bologna, Italy, June 30 – July 3, 2013
10	A. Gogolashvili	Enantioseparation of Fmoc-Amino Acids Using Polysaccharide Based Chiral Stationary Phases under Polar Organic Mobile Phase Conditions	24th International Symposium on Pharmaceutical and Biomedical Analysis (PBA 2013) Bologna, Italy, June 30 – July 3, 2013

11	L. Chankvetadze	Enantioseparation of Chiral Antimycotic Drugs by HPLC with Polysaccharide-Based Chiral Columns and Polar Organic Mobile Phases with Emphasis on Enantiomer Elution Order	24th International Symposium on Pharmaceutical and Biomedical Analysis (PBA 2013) Bologna, Italy, June 30 – July 3, 2013
12	M. Gumustas	HPLC separation of enantiomers of chiral b-agonist derivatives on polysaccharide-based chiral columns	20-th International Symposium on Electro- and Liquid-phase Separation Techniques, October 6-9, 2013, La Laguna, Canary Islands, Spain
13	Manoni Kurtanidze, Tinatin Butkhuzi, Rusudan Chaladze, Manuchar Gvaramia, Nino Lominadze and Marina Rukhadze.	Investigation of Nonionic Additives on the Structural Changes of Water Droplets Encapsulated in the AOT Reverse Micelles.	27-th ECIS Conference, 1-6 September, Sofia, Bulgaria
14	M.Kurtanidze, T. Butkhuzi, N.Kokiashvili, M. Rukhadze.	Study of structural changes of water confined in the Brij-30 reverse micelles by instrumental methods.	5-th International Workshop in Viscoplastic Fluids : From Theory to Application, 18-21 November 2013, Rueil-Malmaison (France)
15	Jumber Kereselidze	Quantum-Chemical Modeling of the Tendency of DNA to Denaturation	11 th European Conference on Computational Biology, 9-12 September 2012, Congress Center Base, Switzerland, F54
მოსხენებათა ანოტაციები			
15. The influence of the environment on the proton transfer between nucleotide bases has crucial importance for denaturation and mutation processes in DNA. For quantitative description of these processes, activation (ΔE^\ddagger) and reaction (ΔE) energies of the proton transfer as well as lactam-lactim ($K_T^{L\ddagger}$) and amino-imino ($K_T^{A\ddagger}$) tautomeric equilibrium constants by the quantum-chemical DFT method are calculated. It is shown that decrease in the environment polarity (E_s) due to mixing of ethanol with water (solvatochromic effect) leads to a decrease in the activation energy of the proton transfer and to an increase of the mutation frequency (ν_m), and at the same time to the tendency of DNA to denaturation.			

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ენანტიომერული ნარევების დაყოფის ფიზიკო-ქიმიური მექანიზმების კვლევა კაპილარულ ელექტროფორეზის მეთოდით	ბეჟან ჭანკვეტაძე	ბეჟან ჭანკვეტაძე, შორენა სამაკაშვილი, ლალი ჭანკვეტაძე და კოლეგები უცხოეთიდან

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ეს თემა არის ფიზიკური და ანალიზური ქიმიის მიმართულებისა და ფიზიკური და ანალიზური ქიმიის ინსტიტუტის მრავალწლიანი თემატიკა. მიმდინარე წელს დასრულებული და გამოქვეყნებული სამუშაოების ანოტაციები მოცემულია ქვემოთ შესაბამისი პუბლიკაციების ანოტაციების სახით.</p>			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ენანტიომერული ნარეგების დაყოფის ფიზიკო-ქიმიური მექანიზმების კვლევა სითხური ქრომატოგრაფიის მეთოდით	ბეჟან ჭანკვეტაძე	ბეჟან ჭანკვეტაძე, ნინო თაყაიშვილი, ანტონინა მსხილაძე, ლალი ჭანკვეტაძე, მარინა ქარჩხაძე, იზაბელა გიუაშვილი, იზა მათარაშვილი, ნატალია ოკუჯავა, დოქტორანტები, მაგისტრები, ბაკალავრები და კოლეგები უცხოეთიდან
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ეს თემა არის ფიზიკური და ანალიზური ქიმიის ქვემიმართულებისა და ფიზიკური და ანალიზური ქიმიის ინსტიტუტის მრავალწლიანი თემატიკა. მიმდინარე წელს დასრულებული და გამოქვეყნებული სამუშაოების ანოტაციები მოცემულია ქვემოთ შესაბამისი პუბლიკაციების ანოტაციების სახით.</p>			
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	შებრუნებული ტიპის მიკროემულსიების კვლევა ინსტრუმენტული მეთოდებით	ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი მ.რუხაძე	მ.კურტანიძე, თ.ბუთხუზი, მ.გვარამია, ნ.ქოქიაშვილი, მ.ალექსიშვილი, გ.ბეზარაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>გასული 2012 წლის განმავლობაში კვლევის ძირითად მიზნებს წარმოადგენდა: შებრუნებული მიკროემულსიის მიკროგარემოს კვლევა მოლეკულური სინჯების გამოყენებით ულტრაიისფერი-ხილული, ინფრაწითელი, პროტონულ მაგნიტური რეზონანსული სპექტროსკოპიული და შებრუნებული მიცელური ქრომატოგრაფიული მეთოდებით.</p> <p>ნატრიუმის ბის (2-ეთილჰექსილ) სულფოსუქცინატის (AOT)-ის შებრუნებული მიცელების მიკროგარემო გამოკვლეულია ინფრაწითელი, პროტონულ მაგნიტური რეზონანსული და ულტრაიისფერი-ხილული სპექტროსკოპიული მეთოდებით, აგრეთვე წყალი-ზეთში მიკროემულსიური ქრომატოგრაფიის მეთოდით. შესწავლილია სტრუქტურის მომწესრიგებელი და სტრუქტურის დამრღვევი არაიონური დანამატების გავლენა შებრუნებული მიცელების მიკროგარემოზე. როგორც პროტონულ მაგნიტურ რეზონანსულმა გამოკვლევებმა აჩვენა, ქიმიური წანაცვლებების მნიშვნელობები ქაოტოპული შარდოვანას თანაობისას განსხვავებულია, ვიდრე მათი მნიშვნელობები კოსმოტროპული გლუკოზის</p>			

	<p>დანამატების შემთხვევაში. შებრუნებული მიკროემულსიის წყლის გულის სტრუქტურული ცვლილებების წყლის შემცველობაზე დამოკიდებულების კვლევა ინფრაწითელი სპექტროსკოპიის გამოყენებით 3000-3800 სმ⁻¹ უბანში სტრუქტურის მომაწესრიგებელი და სტრუქტურის დამრღვევი არაიონური დანამატების თანაობისას წყლის გულში მიანიშნებს, რომ შარდოვანა ხელს უწყობს თავისუფალი წყლის ფრაქციის ზრდას. კოსმოტროპული და ქაოტროპული არაიონური დანამატების გავლენის შესწავლამ ულტრაიისფერ-ხილული სპექტროსკოპიის და წყალი-ზეთში ქრომატოგრაფიული მეთოდებით აჩვენა მოლეკულური სინჯის ორთო-ნიტროანილინის (o-NA) შებრუნებულ მიცელებთან შეკავშირების კონსტანტებზე და მოდელურ ნივთიერებათა შეკავების ფაქტორებზე მათი განსხვავებული გავლენა.</p>		
4	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ტრი-იზობუტილარსენიტის ეთილენგლიკოლით გადაეთერების კინეტიკის შესწავლა	ასისტენტ-პროფესორი გ.ბეზარაშვილი	ქიმ. დოქ. ვ. სულაბერიძე, ქიმ.მეცნ.დოქტორი გ.ბეზარაშვილი
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>შესრულდა ტრი-იზობუტილარსენიტის ეთილენგლიკოლით გადაეთერების კინეტიკური ექსპერიმენტის შედეგების დამუშავება. ექსპერიმენტი ჩატარებული იყო ეთერის სიჭარბის პირობებში. ქიმიური გარდაქმნის სიღრმე ისაზღვრებოდა თანაური პროდუქტის (იზობუტილის სპირტის) გადადენის გზით. „იზოლაციის“ მეთოდით შეისწავლებოდა რეაქციის სიჩქარეზე გლიკოლის კონცენტრაციისა და ტემპერატურის ზეგავლენა. შედეგების დამუშავებისათვის გამოყენებული იყო გრაფიკული დიფერენცირებისა და სტატისტიკური ანალიზის მეთოდები. კინეტიკური მოდელის (დიფერენციალური განტოლების) ადეკვატურობა შემოწმდა ეილერის მეთოდის გამოყენებით.</p> <p>დადგინდა გადაეთერების რეაქციის, როგორც მოცემულ პირობებში მიმდინარე მეორე რიგის პროცესის სიჩქარის მუდმივას ექსპონენტისწინა მამრავლისა (A) და აქტივაციის ენერჯის (E) რიცხვითი მნიშვნელობები. აღმოჩნდა, რომ ისინი საკმაოდ უახლოვდებიან ტრი-ბუტილარსენიტის გადაეთერების შესაბამის კინეტიკურ მონაცემებს:</p> $A = 4\ 380 \text{ ლიტრი} \cdot \text{მოლი}^{-1} \cdot \text{წთ}^{-1}$ $E = 9\ 500 \text{ კალორია} \cdot \text{მოლი}^{-1}$			

ზოგადი, არაორგანული და მეტალორგანული ქიმიის მიმართულება

2. samecniero erTeulis xelmZRvaneli

ქ.მ.დ. პროფესორი ავთანდილ ქორიძე

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
1. ქ.მ.დ. პროფესორი ავთანდილ ქორიძე, ზოგადი, არაორგანული და მეტალორგანული ქიმიის მიმართულების ხელმძღვანელი.
 2. აკად. დოქტ., თეა ლობჯანიძე, მეტალორგანული ქიმიის სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის გამგე.
 3. ოლიგო ლეკაშვილი, მეტალორგანული ქიმიის სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის ლაბორანტი.

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

1. ქრისტინე გიორგაძე, ასისტენტ პროფესორი
2. ლალი ტურიაშვილი, მიმართულების მასწავლებელი, დოქტორი
3. გურამ ჯიორჯიანი, ზოგადი და არაორგანული ქიმიის სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის ლაბორანტი

ქ.მ.დ. პროფესორი ავთანდილ ქორიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა. ქორიძე	ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	25-27

Металлоорганическая химия – достижения и проблемы**А.А. Коридзе**

В докладе на примере результатов собственных исследований показаны возможности металлоорганической химии в области превращений органических соединений. Основой органической химии являются реакции разрыва и образования связей С-Н и С-С, и протеканию именно этих реакций в гомогенных условиях уделялось особое внимание. Изучение превращений углеводородных субстратов на кластерных карбонилах рутения, осмия, а позднее рения-золота,

позволило наблюдать интересные примеры активации связей С-Н, С-С и углерод-гетероатом в чрезвычайно мягких условиях, открыть новые перегруппировки и получить новые типы комплексов. Этим работам предшествовало установление механизма внутримолекулярного обмена СО групп в кластерах $M_3(CO)_{12}$ ($M=Ru, Os$), проблемы, которая в литературе рассматривалась как неразрешимая. При решении этой задачи нами впервые в химии была применена спектороскопия ЯМР магнитного изотопа осмий-187. Другая важная проблема касалась механизма стабилизации обладающих необычно высокой устойчивостью α -ферроценилкарбокатионов и родственных катионных комплексов. Здесь нами впервые в химии применена спектороскопия ЯМР железа-57.

Исследованные нами на раннем этапе реакции активации связей С-Н и С-С относились к *стехиометрическим* превращениям. Дальнейшие работы направлены на решение задач высокой международной значимости: гомогенное *каталитическое* дегидрирование алканов и спиртов, с получением олефинов и водорода, соответственно. Алканы являются основными компонентами нефти и газа, однако в силу химической инертности, их превращение в более полезные соединения на гетерогенных катализаторах требует применения очень жестких условий и не отличается селективностью. Поэтому гомогенное каталитическое дегидрирование алканов с образованием олефинов является важнейшей проблемой металлоорганической химии и катализа, в этой области в мире работают выдающиеся химики Нобелевского уровня. Созданные нами недавно иридиевые катализаторы нового поколения, т.н. пинцетные бис-фосфиновые комплексы на основе металлоценов, проявили беспрецедентную активность в дегидрировании алканов. Мы также установили роль электронных и стерических свойства лигандов в определении каталитической активности иридиевых комплексов. Вопросам генерирования, хранения и транспортировки водорода в мире уделяется очень большое внимание, так как водород рассматривается в качестве энергоносителя будущего. При изучении дегидрирования спиртов мы не только открыли высокоэффективные системы для генерирования H_2 , но также пролили существенный свет на механизм этой реакции.

Дальнейший прогресс в области металлокомплексного катализа связан с разработкой лигандов нового типа, способных осуществлять "кооперативное" с металлом участие в катализе. Так, в реакции H_2 с катионным пинцетным комплексом рутения на основе ферроцена, нами обнаружено гетеролитическое расщепление H_2 при низкой температуре, с присоединением атомов Н к *атому рутения* и *циклопентадиенильному кольцу пинцетного лиганда*. Полученный катионный комплекс рассматривается как стабилизированная хелатированным атомом рутения модель ферроцениевого иона - "неуловимого" интермедиата реакции электрофильного замещения в ферроцене.

Еще одной, очень важной областью применения металлоорганических соединений является фармакохимия. Недавно выделенное в следовых количествах из морского организма *Echinochalina bargibanti* вещество $As_4O_3(CH_2)_3$ оказалось эффективным средством против лейкемии. Располагая богатым арсеналом синтетических методов металлоорганической химии, мы провели дизайн и приступили к синтезу полиарса-ферроценовых конъюгатов на основе тетраарсатетраоксаадамантанов типа $As_4O_4(CHR)_2$ ($R=H, CH_3, C_2H_5$). Надеемся, что это новое направление также будет развиваться успешно и синтезированные соединения проявят полезные антираковые свойства.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1	Alexey V. Polukeev, Pavel V. Petrovskii, Alexander S. Peregudov, Mariam G. Ezernitskaya, and Avthandil A. Koridze	Dehydrogenation of Alcohols by Bis(phosphinite) Benzene Based and Bis(phosphine) Ruthenocene Based Iridium Pincer Complexes. Organometallics, 2013	Organometallics 32(4)	ACS Publications, Washington, DC 20036 American Chemical Society. Impact Factor 4, 145	1000-1015
<p><i>Dehydrogenation of alcohols by three iridium pincer complexes, IrH(Cl)[2,6-(tBu₂PO)₂C₆H₃] (1), {IrH-(acetone)[2,6-(tBu₂PO)₂C₆H₃]}{BF₄} (2), and IrH(Cl)[{2,5-(tBu₂PCH₂)₂C₅H₂}Ru(C₅H₅)] (3), is reported, in both the presence and the absence of a sacrificial hydrogen acceptor. Dehydrogenation of secondary alcohols proceeds in a catalytic mode with turnover numbers up to 3420 (85% conversion) for acceptorless dehydrogenation of 1-phenylethanol. Primary alcohols are readily decarbonylated even at room temperature to give catalytically inactive 16e Ir-CO adducts. The mechanism of this transformation was studied in detail, especially for EtOH; new intermediates were isolated and characterized.</i></p>					

აკად. დოქტ., თეა ლობჯანიძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

N	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Hg-1223 მაღალტემპერატურულ ზეგამტარში ფაზის ფორმირება-ზე და ზეგამტარულ თვისებებზე დარიშხანისა და სტიბიუმის შემცველი ნაერთების დოპირების გავლენის გამოკვლევა	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	იოსებ მეცხვარიშვილი ფუნდამენტური კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი, #31/36	გურამ დგებუაძე მაგდა მეცხვარიშვილი ბეჟან ბენდელიანი თეა ლობჯანიძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

Sb₂O₃ დანამატიანი HgBa₂Ca₂Cu₃O_y ნიმუშების მიღების პროცესი განხორციელდა შემდეგი მეთოდით.

HgO, BaO, CaCO₃, CuO რეაგენტები იქნა გამოყენებული საკონტროლო HgBa₂Ca₂Cu₃O_y და Sb-ით დოპირებული ნიმუშების დასამზადებლად.

რეაგენტები BaO, CaCO₃, CuO და Sb₂O₃ პროპორციით Ba:Ca:Cu:Sbx 2:2:3:X (x= x=0-0.14) გადაიფქვა და გამოიწვა ღუმელში. აღუნდის ტიგლებში (განსაზღვრულ ტემპერატურაზე და განსაზღვრული დროით) ფხვნილების გამოწვის შემდგომ, მოხდა მათი დაპრესვა ტაბლეტების სახით და კვლავ გამოიწვა ღუმელში. გამომწვარი ტაბლეტი გადაიფქვა და HgO ფხვნილთან ერთად აირია. მიღებული ფხვნილი დაიპრესა ტაბლეტის სახით და მოთავსდა კვარცის ამპულაში. კვარცის ამპულიდან ამოიქაჩა 10⁻⁴ ტორი ჰაერი და დაიხურა. შემდგომ მოხდა მისი გამოწვა ღუმელში მაღალ ტემპერატურაზე. გამოწვის შემდგომ, მიღებული ტაბლეტის დაჟანგბადება მოხდა 300-600°C ჰაერზე ღუმელში.

1. მიღებულ ნიმუშებში ფაზების სისუფთავე შემოწმდა რენტგენოფაზური ანალიზის (რფა) მეშვეობით.
2. კრიტიკული ტემპერატურა გაიზომა ამთვისებლობის ნამდვილი და წარმოსახვითი ნაწილების გაზომვის შედეგად.
3. კრიტიკული დენები გაიზომა მაღალი ჰარმონიკების მეთოდის გამოყენებით.
4. არადოპირებულ და დოპირებულ ნიმუშებში მაგნიტური ველებისა და დენების გადანაწილების კვლევები ჩატარდა ამთვისებლობის ნამდვილი და წარმოსახვითი ნაწილების და მაღალი ჰარმონიკების გაზომვის საშუალებით.

შესწავლილ იქნა:

1. არადოპირებული და Sb-ით დოპირებული ნიმუშების რენტგენოფაზური ანალიზი
 2. ამთვისებლობის დამოკიდებულება ტემპერატურაზე
 3. მაღალი ჰარმონიკების დამოკიდებულება ტემპერატურაზე
 4. კრიტიკული დენის დამოკიდებულება ტემპერატურაზე
 5. მაგნიტური ველებისა და დენების განაწილება ნიმუშებში
- ჩვენმა კვლევებმა გვიჩვენეს, რომ მცირე დოზით Sb-ით დოპირებულ ნიმუშში საგრძნობლად გაიზარდა კრიტიკული დენის სიმკვრივე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თეა ლობჯანიძე იოსებ მეცხვარიშვილი გურამ დგებუაძე	კავკასიის მესამე საერთაშორისო სიმპოზიუმი პოლიმერულ და ავანგარდულ მასალებში	თბილისი. თსუ-ს გამომცემლობა	გვ. 50

ზოლ-გელ მეთოდისა და პოლიმერიზაციით Hg-ფუძიანი პოლიკრისტალური ზეგამტარების

სინოზი

Sol-gel Methods and Polymerization for Synthesized Hg-based Polycrystalline Superconductors

Among all of the known high-Tc superconductors the Hg-based cuprate superconductors $HgBa_2Ca_2Cu_3O_y$ have the highest critical temperature $T_c \approx 135K$. This peculiar property makes the Hg-1223 phase as an invaluable material for its practical utilization. Preparation of Hg-based cuprate superconductors by the solid state reaction method are labor-consuming (expensive, multi-stage) also needed high temperature and long times for observation chemical homogeneity and chemical reactivity. We report the sol-gel methods for preparation Hg-based polycrystalline superconductors. The basic idea of sol-gel is to start from a solution of cations and to jellify it by polymerization.

The synthesis of $Ba_2Ca_2Cu_3O_y$ is carried out by dissolving separately $CaCO_3$, CuO in nitric acid and $BaCO_3$ in acetic acid. The solutions are mixed afterward in the stoichiometric ratio. The cations Cu^{2+} in the solution are complex with addition of acid-EDTA: $(H_4Y)=[CH_2N(CH_2-COOH)_2]_2$ and the pH was adjusted ≈ 3 just to dissolve completely the elements into a clear solution. To this solution were added acryl amide monomers, i.e., $H_2C=CHCONH_2$ and N,N' -methylenebisacrylamide. A few milligrams of a chemical initiator α,α' -azoisobutyronitrile, i.e., $C_8H_{12}N_4$, was added to initiate the polymerization. The gel is then dried at $120^\circ C$ temperature for 12 h. The obtained precursor $Ba_2Ca_2Cu_3O_y$ is then mixed with HgO in nominal stoichiometric quantity. The resulting powder is pelletized and inserted in a quartz tube that is closed under vacuum. These pellets were sintered in furnace at $850^\circ C$ for 10 hours. The structure of the obtained materials was determined by XRD. Transition temperature was measured by ac susceptibility and high harmonic methods. Finally, we observed that, the sol-gel processing is efficient and very shortening the super-conducting phase formation times.

2) უცხოეთში

კ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Tea lobzhanidze Ioseb Metskhvarishvili Guram Dgebuadze B.G. Bendeliani	11th European Conference on Applied Superconductivity. EUCAS-2013	Genova, Italy,	p-564

Harmonic generation in $\text{Mo}_2\text{S}_6\text{I}_6$ polycrystalline superconductor

We have studied harmonic generation in the ultra-weak magnetic fields of bulk sample of the $\text{Mo}_6\text{S}_6\text{I}_2$ polycrystalline superconductor. Dependence of the odd and even harmonics of magnetization on the dc magnetic field, amplitude of the ac magnetic field and temperature was investigated. We observe very high order of odd harmonics generated in $H=0$ and in $H \neq 0$. Even harmonics are not observed under 20 Oe magnetic fields. Also, our experiments show that the amplitudes of the odd harmonics do not depend on the magnitude of the dc field. Numerical results of our experiments have shown that the Bean critical state theoretical model is preferable for investigation of the sample.

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Tea lobzhanidze Ioseb Metskhvarishvili Guram Dgebuadze B.G. Bendeliani	11th European Conference on Applied Superconductivity. EUCAS-2013	Genova, Italy,	p-893

Low ac field response of Bi-based superconductors with edition of Antimony oxide

We are reporting the effects of the addition of Sb_2O_3 on the electric and magnetic properties of Bi-based high temperature superconductors. Samples with composition $\text{Bi}_{1.7}\text{Pb}_{0.3}\text{Ca}_2\text{Sr}_2\text{Cu}_3\text{Sb}_x\text{O}_y$ ($x=0.00, 0.02, 0.04, 0.06, 0.08, 0.10, 0.12$) were prepared by the solid-state reaction method. These powders were first well mixed and grounded in an agate mortar. The powdered mixture was calcined in air at 800°C for 10 h. Calcined powders were grounded and recalcined at $810, 820, 830, 840^\circ\text{C}$ and during 10 hours on each temperature powders were grinding again. Finally, powders were grounded and pressed to form of pellets with 10 mm diameter and 1.5 mm thickness under a pressure of 900 MPa. These pellets were sintered in furnace at 850°C for 20 hours in an air atmosphere. The structure of the obtained materials was determined by XRD. Ac susceptibility and high harmonic response of polycrystalline superconductors un-doped and Antimony-doped patterns were measured in the presence of small ac excitation field and dc magnetic field applied on them. Critical state models were used to explain the nonlinear magnetic response in polycrystalline superconductors and found that the low field odd harmonic response qualitatively reasonably well within the Anderson-Kim regime. Finally, we observed that, the presence of antimony oxide made the system more reactive and enhanced the kinetic of reaction, as well as the promotion of the high- T_c phase.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Tea lobzhanidze Ioseb Metskhvarishvili Guram Dgebuadze B.G. Bendeliani	“Low Field ac Susceptibility and High Harmonics Studies in PbMo_6S_8 Polycrystalline Superconductor”	v. 170	Journal of Low Temperature Physics	p-68–74

ანოტაციები

The ac susceptibility and high harmonic response of polycrystalline PbMo_6S_8 superconductor are measured in the presence of small ac excitation field and dc magnetic field applied on it. Our experimental results could be explained by the classical Bean critical state model, when the current does not depend on the field and even harmonics are not observed.

№	ავტორი/	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/	გამოცემის	გვერდების
---	---------	------------------	-----------	-----------	-----------

	ავტორები	ჟურნალის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	ადგილი, გამომცემლობა	რაოდენობა
1	Tea lobzhanidze Ioseb Metskhvarishvili Guram Dgebuadze B.G. Bendeliani	“Low ac field response of Bi-based superconductors with edition of Antimony oxide”,	მიღებულია ბეჭედაში	<i>Journal of physics: Conference Series</i>	
ანოტაციები					
<p>We are reporting the effects of the addition of Sb₂O₃ on the electric and magnetic properties of Bi-based high temperature superconductors. Samples with composition Bi_{1.7}Pb_{0.3}Ca₂Sr₂Cu₃Sb_xO_y (x=0.00, 0.02, 0.04, 0.06, 0.08; 0.10, 0.12) were prepared by the solid-state reaction method. These powders were first well mixed and grounded in an agate mortar. The powdered mixture was calcined in air at 800°C for 10 h. Calcined powders were grounded and recalcined at 810, 820, 830, 840°C and during 10 hours on each temperature powders were grinding again. Finally, powders were grounded and pressed to form of pellets with 10 mm diameter and 1.5 mm thickness under a pressure of 900 MPa. These pellets were sintered in furnace at 850 °C for 20 hours in an air atmosphere. The structure of the obtained materials was determined by XRD. Ac susceptibility and high harmonic response of polycrystalline superconductors un-doped and Antimony-doped patterns were measured in the presence of small ac excitation field and dc magnetic field applied on them. Critical state models were used to explain the nonlinear magnetic response in polycrystalline superconductors and found that the low field odd harmonic response qualitatively reasonably well within the Anderson-Kim regime. Finally, we observed that, the presence of antimony oxide made the system more reactive and enhanced the kinetic of reaction, as well as the promotion of the high-T_c phase.</p>					

ოლიგო ლეკაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.ბ., ქადარია მ.ა.,- ლეკაშვილი თ.ი., ჭელია რ.ვ.	α-ალუმინის ოქსიდის ფხვნილების დაბალტემპერატურული სინთეზის ზოგიერთი საკითხი <i>(Nano Studies)</i>	8	ქ. თბილისი	7

2	<p>კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.ბ., ლეკაშვილი თ.ი., ჭედია რ.ვ.</p>	<p>ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღების პერსპექტივები საქართველოში</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის შრომები. ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თა- ნამედროვე მასალები”. 6- 7ივნისი, ქუთაისი 2013</p>	<p>ქ.ქუთაისი</p>	<p>2 გვ. 328-329</p>
3	<p>T. Kuchukhidze, T.Archuadze, V.Gabunia, O.Lekashvili, M.Kadaria, R.Chedia</p>	<p>Obtaining of Ultrafine α- alumina for Corundum Ceramics.</p>	<p>Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia</p>	<p>Tbilisi</p>	<p>1 (p.49)</p>

I სტატიის ანოტაცია

ალუმინის ჰიდროქსიდების ან ალუმინის ოქსიდის არამდგრადი შუალედური ფაზების თანდათანობითი გახურებით $\sim 1200^{\circ}\text{C}$ ზევით მიიღება თერმოდინამიკურად სტაბილური $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$, რომელიც ფართოდ გამოიყენება სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების კერამიკების მისაღებად. დაბალ ტემპერატურაზე ტრანსფორმირება განხორციელდა $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ -ის კრისტალების წინასწარი შეტანით სინთეზისის პროცესში (პრეკურსორების დაშლის, ჰიდროლიზის, გაშრობა-გახურებისა და გამოწვისას) საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმომქნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები. დადგენილია, რომ ალუმინის ნიტრატისა და შარდოვანას ურთიერთქმედებისას მეტალური ალუმინის ფხვნილის დამატებისას ადგილი აქვს ამორფული ალუმინის ოქსიდის წარმოქმნას, რომლის გამოწვით ჰაერზე 800°C -ზე (2 სთ) წარმოიქმნება $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$. ფხვნილებისა და მისგან მიღებული კორუნდის ნაკეთობების მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). მიკროსისალე განსაზღვრულია (DUH – 211S) ხელსაწყოზე. სინთეზირებული ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე ДРОН-3М. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	Kuchukhidze T.V., Archuadze T.N., Gabunia V.G., Kadaria M.A., Lekashvili O.I., Chedia R.V., 2014.	Some Issues of Ultradispersive α - aluminum Oxide Powders of Lowtemperature Synthesis. (<i>In Book: Third Inte- rnational Cauc- asian Symposium on Polymers & Ad- vanced Materials. In press</i>).		USA, NOVA SCIENCE	13 (ხელნაწერი)

α - Al_2O_3 მისაღებად გამოყენებულ იქნა მოდიფიცირებული პოლიმერ-პრეკურსორული და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქცია. საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმომქნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები (გლიკოლები, ამინოსპირტები, კარბოქსიმუავეები და სხვ). ორგანულ-არაორგანული გელები მიღებულია ალუმინისა და ორგანული ნაერთების ჰომოგენიზაციით 80-200°C და მიღებული მასის კარბონიზაციით სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმით 300-800°C-ზე. კარბონიზაციის შედეგად მიიღება შავი ფხვნილი, რომელიც ძირითადად γ - Al_2O_3 -გან შედგება. მისი გადაყვანა α - Al_2O_3 განხორციელდა ჰაერზე 1180-1200°C-ზე 2 საათის განმავლობაში. საწყის სარეაქციო ნარევეში 3-5% (მას) ალფა-მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდის დამატებით $\gamma \rightarrow \alpha$ ფაზაში გადასვლის ტემპერატურა მცირდება 120-150°C-ით. ზოლ-გელ მეთოდით ამონიუმის ნიტრატისაგან α - Al_2O_3 მიიღება 800-1100°C. ნაწილობრივად ჰიდროლიზირებული ალუმინის იზოპროპოქსიდის გელისა და ალუმინის ნიტრატის ურთიერთქმედებით 400-500°C-ზე მიღებულია γ - და α - Al_2O_3 მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდები, რომლებიც ხასიათდებიან ფირფიტოვანი აღნაგობით. ფხვნილები მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე ДРОН-3М. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).

ასისტენტ პროფესორი ქრისტინე გიორგაძე

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. კიკალიშვილი	ლაბორატორიული პრაქტიკუმი არაორგანულ ქიმიაში	ქუთაისი აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	380
2	ქ. გიორგაძე			
3				

ანოტაცია

სახელმძღვანელო განკუთვნილია I კურსის სტუდენტებისათვის ქიმიის სპეციალობით. იგი შედგენილია არაორგანული ქიმიის სილაბუსის მიხედვით. სახელმძღვანელოში სილაბუსით გათვალისწინებული ყველა თავს შეესაბამება მრავალრიცხოვანი ექსპერიმენტული მასა თავისი კითხვებით და სავარჯიშოებით.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	N. LEKISHVILI G. JIOSHVILI, KH. BARBAKADZE, L. TURIASHVILI, K. GIORGADZE, M. RUSIA Z. LOMTATIDZE	Study of Arsenic- Containing Borates Based on Transformation Products of Industrial Waste Asian Journal of Chemistry;	Vol. 25, No. 10 (2013),	India, Gharaibad, Chemical Publishing Co, Impact Factor 0.253	5816-5818
ანოტაცია					
The novel arsenic-containing borates have been synthesized and studied. The composition and structure of the synthesized compounds have been established by physico-chemical analysis, IR, NMR and Mass spectral studies. Preliminary virtual (theoretical) bioscreening of synthesized compounds have been carried out. Biocide properties of obtained compounds were also determined.					

ზოგადი და არაორგანული ქიმიის ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – ქიმიის დოქტორი
მაია რუსია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა –

1. მიხეილ გვერდწითელი, ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი;
2. ნოდარ ლეკიშვილი, ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი;
3. ზურაბ ფაჩულია, ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი;
4. გიორგი ჩაჩავა, ქიმიის დოქტორი;
5. ხათუნა ბარბაქაძე, ქიმიის დოქტორი;
6. ირინე ლაფერაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„დარიშხანშემცველი წარმოების ნარჩენების გაუვნებლობა და მათგან სასაქონლო პროდუქციის მიღება“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მაია რუსია	მისხიელ გვერდწითელი, გიორგი ჩაჩავა, ირინე ლაფერაშვილი, ნიკოლოზ ჭავჭავანიძე.

დასრულებული პროექტის (II-III ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტი ეხება საქართველოში რაჭის და ცანის სამთო-ქიმიური ქარხნების, ასევე რუსეთიდან (ურალი, ნოვოსიბირსკი) დარიშხანის მისაღებად ჩამოტანილ ფერად და კეთილშობილი მეტალების წარმოების ნარჩენებს, მათ გადამუშავებას და ამ ნარჩენებიდან სასარგებლო პროდუქციის მიღებას.

დარიშხანშემცველი წარმოების ნარჩენების გაუვნებლობა-უტილიზაცია დღეისათვის ერთ-ერთი გლობალური პრობლემაა. ფერადი და ძვირფასი მეტალების წარმოების ასეთი ნარჩენები მსოფლიოში მილიონობით ტონა გროვდება, რაც იწვევს გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის მკვეთრ გაუარესებას. დარიშხანის წარმოების ნარჩენები საქართველოში ძირითადად თავმოყრილია რაჭის და ცანის სამთო-ქიმიური ქარხნების ტერიტორიაზე. ჩვენ საფუძვლიანად შევისწავლეთ ეს ნარჩენები, ასევე რუსეთიდან, კერძოდ ურალიდან და ნოვოსიბირსკიდან შემოტანილი ფერადი და კეთილშობილი მეტალების დარიშხანშემცველი წარმოების ნარჩენები, როგორც გამოსავალი მასალა დარიშხანშემცველი ნაერთების მისაღებად.

ხსენებული ნარჩენები გამოყენებულ იქნა შუალედურ პროდუქტად გამოსავალი ნივთიერებების მისაღებად. კერძოდ, ისინი დავამუშავეთ ნაჯერი რიგის ერთატომიანი სპირტებით ROH-ით, სადაც R= C₄H₉, C₅H₁₁, იზო-C₅H₁₁ ან C₆H₁₃ აზეოტროპული შრობის მეთოდით. ეს პროცესი ეფუძნება მკვეთრად გამოხატულ შერჩევით რეაქციას - ნარჩენებიდან სპირტებთან რეაქციაში შედის მხოლოდ დარიშხანის ოქსიდები ან შესაბამისი მჟავები, ხოლო თანმდევი პროდუქტები რჩება რეაქტორის ფსკერზე შლამის სახით. რეაქციის შედეგად მივიღეთ მაღალი კონდიციის დარიშხანოვანი მჟავას ეთერები. ეს უკანასკნელნი კი, როგორც ყველა რთული ეთერი წყალხსნარებში ადვილად ჰიდროლიზდება თეთრი დარიშხანისა და შესაბამისი სპირტის წარმოქმნით. მიღებული სპირტი კვლავ იქნა გამოყენებული ექტრაგენტად, ე.ი. პროცესი უწყვეტ და ამასთან ციკლურ ხასიათს ღებულობს.

დარიშხანოვანი მჟავას ეთერები გამოვიყენეთ მთელი რიგი ახალი დარიშხანშემცველი პრეპარატების მისაღებად: ჩვენს მიერ პირველად მიღებულ იქნა ბარიუმის ჰიდროარსენატი, სტრონციუმის ჰიდროარსენატი, მაგნიუმ-ამონიუმის არსენატი, რომლებსაც დიდი გამოყენება აქვთ სახალხო მეურნეობისა თუ მრეწველობის სხვადასხვა დარგში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის / კრებულის	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობა
---	------------------	---	---------------------	--------------------------------	----------------------

			ს ნომერი	ა	ა
1.	K. Kupatadze, M. Rusia, M. Gverdsiteli	Mathematical-chemical investigation of arsenic (III) halides with the scope of ANB-matrices method. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე. ქიმიის სერია.	2013, ტ. 39. №3-4.	თბილისი	155-156
2.	გ. ჩაჩავა, მ. რუსია, ლ. ლობჯანიძე, მ. გვერდწითელი.	დარიშხანის ქვეჯგუფის ელემენტების მათემატიკურ-ქიმიური გამოკვლევა. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე. ქიმიის სერია.	2013, ტ. 39. №3-4.	თბილისი	153-154
3.	ნ. ლეკიშვილი, მ. რუსია, ზ. ფაჩულია და სხვები.	ზოგიერთი აზოტშემცველი დიფუნქციური ლიგანდის d-მეტალებთან კომპლექს-წარმოქმნის უნარის და ბიოაქტიურობის თეორიული გამოკვლევა. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე. ქიმიის სერია.	2013, ტ. 39. №3-4.		147-152
4.	იზოლდა დიდბარიძე, ნოდარ ლეკიშვილი, მაია რუსია, ხათუნა ბარბაქაძე, ზურაბ ფაჩულია	დარიშხანშემცველი წარმოების ნარჩენები, როგორც მატერიალური რესურსი ახალი ნაერთების მისაღებად. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე. ქიმიის სერია.	2013, ტ. 39. №3-4.		140-146

ანოტაციები

1. Mathematical-chemical investigation of arsenic (III) halides with the scope of ANB-matrices method.

მათემატიკურ-ქიმიურად შესწავლილია დარიშხანის(III) ჰალოგენიდები რნბ-მატრიცების მეთოდის ფარგლებში. აგებულია და გამოკვლეულია ოთხი კორელაციური განტოლება. კორელაციები დამაკმაყოფილებელია.

2. დარიშხანის ქვეჯგუფის ელემენტების მათემატიკურ-ქიმიური გამოკვლევა

აგებულია „კორელაცია-თვისებები“-ს ტიპის კორელაციური განტოლება დარიშხანის ქვეჯგუფის ელემენტების ჰიდრიდებისათვის რნბ-მატრიცების მეთოდის ფარგლებში. თეორიულად გამოთვლილია შეაბამისი მახასიათებლების მნიშვნელობები H₃Bi-სათვის.

3. ზოგიერთი აზოტშემცველი დიფუნქციური ლიგანდის d-მეტალებთან კომპლექს-წარმოქმნის უნარის და ბიოაქტიურობის თეორიული გამოკვლევა

ჩატარებულია აზოტშემცველი დიფუნქციური ლიგანდების – 2-ამინოფენოლის, 1,2-დი-ამინობენზოლისა და 1,2-N-N'-დიმეთილდიამინობენზოლის d-მეტალებთან კომპლექსწარმოქმნის

უნარის კვლევა. განსაზღვრულია მათი გეომეტრიული მახასიათებლები, ატომებზე ეფექტური მუხტები, ელექტრონული სიმკვრივე და ატომური ორბიტალების ელექტრონებით დასახლება. დადგენილია, რომ შერჩეული ამინოფენოლი და დიამინები წარმოადგენენ ბიდენტატურ ლიგანდებს და d-მეტალებთან წარმოქმნიან კორელაციურ ნაერთებს ხუთწევრიანი ციკლის სახით. ჩატარებული იქნა ლიგანდების ვირტუალური ბიოსკრინინგი.

4. დარიშხანშემცველი წარმოების ნარჩენები, როგორც მატერიალური რესურსი ახალი ნაერთების მისაღებად

სინთეზირებულია Zn(II), Cd(II), Hg(II), Cu(II), Ni(II) და Co(II)-ის ტეტრათიოარსენატების(V) კოორდინაციული ნაერთები პირიდინთან ზოგადი ფორმულით $[M(Py)_4]_3(AsS_4)_2$. შემუშავებულია მათი სინთეზის ოპტიმალური პირობები. მიღებული კოორდინაციული ნაერთების შედგენილობა და აღნაგობა დადგენილია ელემენტური და რენტგენოგრაფიული ანალიზის და იწვევს სპექტროსკოპიული მეთოდისა. შესწავლილი იქნა მიღებული კოორდინაციული ნაერთების თერმოდინამიკის პროცესი

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№			
1.	მაია რუსია	Bioactive Pyridine coordination compounds with some of d-metals of tetrathioarsenates (V) based on arsenic industrial waste.	ICCE-21 Tenerife, Spain , July 21-27, 2013. 21st Annual International Conference on Composites or Nano Engineering.

მოსხენებათა ანოტაციები

The use of arsenic industrial waste trans-formation products for obtaining of new compounds with specific properties, under growing deficit conditions of raw materials not only will promote the elaboration of new, commercially interesting forms of corresponding compounds, but also will protect the environment from pollution by arsenic-containing waste. One of the most interesting ways of solution of this problem is obtaining new bioactive coordination compounds based on arsenic compounds separated from industrial waste. As it is known from literature, poly-element coordination compounds manifest a lot of interesting properties that gives possibility for their wide practical application. In recent years among these types of compounds the points of special interest provoke the complex compounds which contain tetrathioarsenate(V) groups along with nitrogen and d-metals.

მაკრომოლეკულების ქიმიის მიმართულება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. ომარ მუკბანიანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

1. ქიმიის დოქტორი, ლაბორატორიის გამგე ელიზა მარქარაშვილი;
2. ქიმიის დოქტორი, უფროსი ლაბორანტი იზაბელა ესართია;
3. უფროსი ლაბორანტი, დოქტორანტი ნათია ჯალაღონია;
4. ლაბორანტი დონარი ოტიაშვილი;
5. ქიმიის დოქტორი, თამარ თათრიშვილი;
6. ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, ჯიმშერ ანელი;
7. ქიმიის დოქტორი ვაჟა ცხოვრებაშვილი;
8. ქიმიის დოქტორი ლეილა კალატოზიშვილი;
9. ქიმიის დოქტორი ლალი ქემხაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საკონფერენციო გრანტი #CF/16/6-450/13	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ო. მუკბანიანი	ო. მუკბანიანი, ჯ. ანელი, თ. თათრიშვილი, ე. მარქარაშვილი, ნ. ჯალაღონია, დ. ოტიაშვილი, ი. ესართია და სხვა
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>2013 წლის 1-4 სექტემბერს ჩატარდა მე-3 კავკასიის საერთაშორისო სიმპოზიუმი პოლიმერებსა და პოლიმერულ მასალებში. ჩამოსული იყო 30 მდე მონაწილე მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან. გამოცემულია თეზისები იხილეთ საიტი: http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS.pdf</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

დ) სტატიები

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	Editors Francois Kajzar, Eli M. Pirse, Nokolai A. Turovski, Omari. V. Mukbaniani. Reviewers and Advisory Board Members: A. K. Haghi, PhD, and Gennady E. Zaikov, DSc	Key Engineering Materials Volume II. Interdisciplinary Concepts and Research	Taylor & Francis Group	450

წიგნში თავმოყრილია და წარმოდგენილია ინფორმაცია ახალი მოწინავე პოლიმერული მასალების მიღების, კვლევის და გამოყენების მიმართულებით.

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E. Markarashvili, T. Tatrishvili, and N. Koiava, A. Berlin, G. Zaikov, J. Aneli, and O. Mukbaniani	Chemistry and Physics of Complex Materials Concepts and Applications, Editors: Maria Editors: Maria Rajkiewicz, PhD Wiktor Tyskiewicz, PhD Zbigniew Wertejuk, PhD	2013, USA	395

ნაშრომში წარმოდგენილია სილიციუმთან მდგომი ეპოქსიდური ჯგუფების შემცველი პოლიმერების სინთეზის, ქიმიური გარდაქმნის და მასალების მიღების შესაძლებლობები.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
O.	Mukbaniani,	"Siloxane Oligomers with	v.328, issue 1,	2013	p. 25-37

J. Aneli, I. Esartia, T. Tatrishvili, E. Markarashvili, Natia Jalagonia	Epoxy Pendant Groups” Macromolec. Symposia,				
O. Mukbaniani, K. Koynov, J. Aneli, T. Tatrishvili, E. Markarashvili, M. Chigvinadze.	“Solid Polymer Electrolyte Membranes Based on Siliconorganic Backbone”. Macromolec. Symposia, v.328, issue 1, p. 38-44, 2013.	, v.328, issue 1,	2013	p. 38-44,.	

1. სტატიაში განხილულია სავარცხლის მაგვარი სილოქსანური პოლიმერების მიღების რეაქციები ეპოქსიდური ჯგუფებით გვერდით ჯაჭვში. ციკლოტეტრასილოქსანური ნაერთების პოლიმერიზაციის რეაქციებით. ჩატარებულია პოლიმერანალიზური გარდაქმნის რეაქციები. შესწავლილია მიღებული პოლიმერების შედგენილობა და სტრუქტურა.

2. ჩატარებულია ხაზოვანი მეთილჰიდრიდსილოქსანის მიერთების რეაქციები ალილბუტირატთან და ვინილტრიეთოქსისილანთან პლატინის კატალიზატორების თანაობისას და მიღებულია სავარცხლის მაგვარი პოლიმერები. ჩატარებულია პოლიმერების დოპირება ლითიუმის ტრიფლატით და ზოლ-გელური რეაქციით მიღებულია მყარი პოლიმერ ელექტროლიტები. შესწავლილია მიღებული მემბრანების ელექტროგამტარობა

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	ჯ.ნ. ანელი, ო.ვ. მუკბანიანი, ე.გ. მარქარაშვილი,	სილიკონური რეზინების ელექტროგამტარი და მექანიკური თვისებების მოდიფიცირება სინერგული ეფექტის გამოყენებით.	ა. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 80 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები“. ქუთაისი 6-7 ივნისი, 2013, გვ. 283-285.

ძირითადი სამეცნიერო მიმართულებაა პოლიმერების წარმოქმნისა და მათი მოდიფიკაციის პროცესების შესწავლა. ამ მიზნით მიმდინარეობს მეცნიერული მუშაობა თემაზე: „სხვადასხვა აგებულების სილიციუმ და სილიციუმელემენტორგანული ოლიგომერებისა და პოლიმერების საფუძველზე წინასწარდასახული თვისებების კომპლექსით აღჭურვილი

პოლიმერული მასალების მიღება“. კვლევების შედეგად სინთეზირებულია ციკლოხაზოვანი, სპიროციკლური, კიბისებური, „მძვისებური“ და სხვა აღნაგობის ახალი პოლიორგანოსილოქსანები.

ამ მიმართულებაზე მიღებული ოლიგოეპოქსიორგანოსილოქსანებისაგან მზადდება კომპოზიციები, რომლებიც გამოყენებან, როგორც მწებავი და მაჰერმეტიზებელი შედგენილობები.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	N. Jalagonia, I. Esartia, E. Markarashvili, T. Tatrishvili, J. Aneli, L. Kalatozishvili, O. Mukbaniani.	“Polymer Electrolyte Membranes on the Basis of Methylsiloxane Polymers with Cyanoacetate Side Groups”.	Abstracts of communications of 3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials. Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013, p. 55. http://www.tsu.edu.ge/icsp3/ABSTRACTS.pdf
2	N. Jalagonia, I. Esartia, T.N. Tatrishvili, K. Koynov, O.V. Mukbaniani.	“Comb Type Methylsiloxane Block-copolymers”.	3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013, p. 82. http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS.pdf
3	J. Aneli, E. Markarashvili, T. Tatrishvili, M. Chigvinadze, O. mukbaniani.	„Obtaining and Investigation of Polymer Electrolytes on the basis of Siliconorganic Polymers”	“. Abstracts of communications of 3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials. Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013, p. 9. http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS.pdf
4.	. L.G. Shamanauri, J.N. Aneli, and L.G. Kiphiani, O.V. Mukbaniani.	“Composites Based on Epoxy Resin and Modified Filler”	Abstracts of communications of 3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials. Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013, p. 10. http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS.pdf
5.	. O. Mukbaniani, J. Aneli, E. Markarashvili, T. Tatrishvili	„Synthesis and Investigation of Properties of Comb-type Organosilicon Polymers for Solid Polymer Electrolyte Membranes”.	Abstracts of communications of 3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials. Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013, p. 62. http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS.pdf

			CTS.pdf
6.	M. Iskakova, E. Markarashvili, O. Mukbaniani.	„Composites on the Basis of Glycidoxygroup Containing Phenylsilsesquioxanes“.	Abstracts of communications of 3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials. Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013, p. 93. http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS/CTS.pdf
7.	I.G. Esartia, N.T. Jalagonia, T.N. Tatrishvili, E.G. Markarashvili, J.N. Aneli, O.V. Mukbaniani	„A new polysiloxane based cross-linker for solid polymer electrolytes.“	9th International Symposium on Polyimides and High Performance Polymers & Materials, June 3-5, 2013, P12. http://www.tsu.ge/icsp3/ABSTRACTS/CTS.pdf
8.	T. Tatrishvili, O. Mukbaniani	Combtype methylsiloxane oligomers with various ester side groups.	Frontiers in Polymer Science, in association with the journal Polymer. Spain, Sitges, 21-23 May, 2013, P1.96. http://www.frontiersinpolymer-science.com/resources/downloads/Poster%20program_2013.pdf
9	E.G. Markarashvili, T.N. Tatrishvili, J.N. Aneli, M.J.M. Abadie, O.V. Mukbaniani	Siloxane based polymer electrolytes with propylacetoacetate pendant groups	9th International Symposium on Polyimides and High Performance Polymers & Materials, June 3-5, 2013, P13.
10	E. Markarashvili, T. Tatrishvili, and N. Koiava, A. Berlin, G. Zaikov, J. Aneli, and O. Mukbaniani.	Composite Materials on the Basis of Epoxy Containing Organosilicon Compounds.	Chemistry and Physics of Complex Materials Concepts and Applications, Editors: Maria Rajkiewicz, PhD Wiktor Tyskiewicz, PhD Zbigniew Wertejuk, PhD. Chapter 10:

შესწავლილია ცის- და ტრანს-იზომერული ნარევის 2.4.6.8-ტეტრაჰიდრო-2.4.6.8-ტეტრამეთილციკლოტეტრასილოქსანის (D_4^H) ჰიდრიდული მიერთების რეაქცია აკრილის მჟავას მეთილის ეთერთან და ვინილტრიეთოქსისილანთან, მორეაგირე კომპონენტების 1:3:1 თანაფარდობით, კარსტედის ($Pt_2[(VinSiMe_2)O]_3$) კატალიზატორების თანობისას, და სინთეზირებულია ორგანოციკლოტეტრასილოქსანი $D_4^{R,R'}$ მეთაკრილატური ჯგუფების განსაზღვრული განლაგებით ციკლში.

შესწავლილია $D_4^{R,R'}$ ტიპის ნაერთის თანაპოლიმერიზაციის რეაქციები ჩამკვეთ აგენტთან ერთად უწყლო კალიუმის ტუტის თანობისას, ინერტულ არეში ნალღობში და გამხსნელის არეში, 50-110⁰ C და მიღებულია რეგულარული აგებულების სავარცხლისებური პოლიმერი. სინთეზირებული ციკლური აგებულების $D_4^{R,R'}$ ტიპის ნაერთის და პოლიმერის შედგენილობა და აღნაგობა დადგენილია, მოლეკულური მასების განსაზღვრით, ²⁹Si, ¹H, ¹³C ბმრ და FTIR სპექტრული მონაცემებით.

პოლიმერზე ლითიუმის მარილის ტრიფლატის ($LiSO_3CF_3$) დოპირებით და 1-2 წვეთი 0.1 N HCl-ის სპირტხსნარის დამატებისას მიმდინარე ზოლ-გელური პროცესით მიღებულია მყარი პოლიმერ ელექტროლიტური მემბრანები.

შესწავლილია მიღებული მყარი პოლიმერ ელექტროლიტების ელექტროფიზიკური თვისებები და განსაზღვრულია მიღებული მემბრანების ელექტრო გამტარობა.

დამატებითი ინფორმაცია

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	O. Mukbaniani, J. Aneli, I. Esartia, T. Tatrishvili, E. Markarashvili, N. Jala-gonia. "Siloxane Oligomers with Ep-oxoxy Pendant Groups". Macromolec. Symposia, v.328, issue 1, p. 25-37, 2013. http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/masy.201350603/abstract	ო. მუკბანიანი	ო. მუკბანიანი, ჯ. ანელი, თ. თათრიშვილი, ე. მარქარაშვილი, ნ. ჯალაგონია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შესწავლილია Si-H ბმის შემცველი ხაზოვანი და ციკლური ნაერთების ჰიდროსილილირების რეაქციებში ალილგლიციდილის ეთერთან პლატინის კატალიზატორების თანაობისას და მიღებულია ეპოქსიდური ჯგუფების შემცველი სილოქსანები. ჩატარებულია ეპოქსიდური ჯგუფის გარდაქმნის რეაქციები.		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	O. Mukbaniani, K. Koynov, J. Aneli, T. Tatrishvili, E. Markarashvili, M. Chigvinadze. "Solid Polymer Electro-lyte Membranes Based on Silicon-organic Backbone". Macromolec. Symposia, v.328, issue 1, p. 38-44, 2013. http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/masy.201350604/abstract	ო. მუკბანიანი	ო. მუკბანიანი, კ. კოინოვი, ჯ. ანელი, თ. თათრიშვილი, ე. მარქარაშვილი, მ. ჩიღვინაძე

ასისტენტ-პროფესორი- მარინა ქარჩხაძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ენანტიომერული ნარეკების დაყოფის ფიზიკურ-ქიმიური მექანიზმების კვლევა სითხურ ქრომატოგრაფიაში ახალი ტიპის პოლისაქარიდული ქირალური	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი N 31/90 (2013-2016)	ქ.მ.დ. ლ. ჭანკვეტაძე	ა. მსხილაძე, მ. ქარჩხაძე, ნ. თაყაიშვილი, ი. გიუაშვილი, გ. ჯიბუტი

სტაციონარული ფაზების გამოყენებით			
----------------------------------	--	--	--

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2	A.Mskhiladze, M.Karchkhadze, A.Dadianidze, S.Fanali, T.Farkas, B.Chankvetadze	Enantioseparation of Chiral Antimycotic Drugs by HPLC with Polysaccharide-Based Chiral Columns and Polar Organic Mobile Phases with Emphasis on Enantiomer Elution Order. Chomatographia	Vol.76 N21-22	Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013	1449-1458

ანოტაცია

შესწავლილია 10 ანტიმიკოტიკური საშუალების ენანტიომერების დაყოფა პოლისაქარიდულ ქირალურ სვეტებზე პოლარული ორგანული მოძრავი ფაზების გამოყენებით. სკრინინგში გამოყენებულია 6 პოლისაქარიდული ქირალური სვეტი- Lux Cellulose-1, Lux Cellulose-2, Lux Cellulose-3, Lux Cellulose-4, Sp-6, Lux Amylose-2. ამ სვეტებიდან მხოლოდ Lux Cellulose-3 წარმოადგენს მეთილბენზოატს, ხოლო ყველა დანარჩენი წარმოადგენს ფენილკარბამატს ჩამნაცვლებლების სხვადასხვა მდებარეობით ბენზოლის ბირთვში. პოლისაქარიდული სტრუქტურის გავლენა ენანტიომერების ელუირების რიგზე ვლინდება ტერკონაზოლის შემთხვევაში (ცელულოზა-1 და სეპააკ-6, მოძრავი ფაზა -აცეტონიტრილი), ასევე, (ცელულოზა-1 და ცელულოზა-3-ის გამოყენებისას - მოძრავი ფაზა-ეთანოლი), ცელულოზა-2 და ცელულოზა-4 სვეტებზე, მეთანოლისა და ეთანოლის მოძრავ ფაზებში, მაგრამ არა აცეტონიტრილში. ცელულოზა-2 და ცელულოზა-4 სვეტები შეიცავს ერთნაირ ჩამნაცვლებლებს არომატულ ბირთვში, ჩამნაცვლებული მდგომარეობებიც ორივე ქირალურ სელექტორზე არის ერთნაირი, მაგრამ სტრუქტურაში შებრუნებული რიგით, რაც განაპირობებს ტერკონაზოლის ენანტიომერების ურთიერთსაწინააღმდეგო აფინობას მათდამი. ასევე რიგის შებრუნებას აქვს ადგილი ბიფონაზოლის ენანტიომერების შემთხვევაში ორ ამილოზურ სვეტზე მოძრავ ფაზად აცეტონიტრილის გამოყენებისას (ამილოზა-2 და სეპააკ-6 სვეტებზე).

ასევე, შესწავლილია ენანტიომერების ელუირების რიგზე საკვლევი ანტიმიკოტიკური საშუალების სტრუქტურის, მობილური ფაზის ბუნების, მოძრავ ფაზაზე დანამატებისა და დაყოფის ტემპერატურის გავლენა,

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ნ.თაყაიშვილი ა.მსხილაძე მ.ქარჩხაძე ხ.გოგალაძე ბ.ჭანკვეტაძე	ზოგიერთი ბეტა- ბლოკატორის ენანტიომერების დაყოფა სითხურ ქრომატოგრაფიაში მოძრავ ფაზად იზოპროპანოლის გამოყენებით	6-7 ივნისი 2013 წელი, ქუთაისი, შრომების კრებული. გვერდი 320-321
2.	გ.ჯიბუტი, ა.მსხილაძე, ნ.თაყაიშვილი, მ.ქარჩხაძე, ბ.ჭანკვეტაძე	მოძრავი და უძრავი ფაზების ოპტიმიზაცია ენანტიომერების დასაყოფად მაღალეფექტურ სითხურ ქრომატოგრაფიაში პოლისაქარიდული ქირალური სელექტორების გამოყენებით	6-7 ივნისი 2013 წელი, ქუთაისი, შრომების კრებული. გვერდი 365-368

მოსხენებათა ანოტაციები

1) მაღალეფექტური სითხური ქრომატოგრაფიის საშუალებით გამოკვლეულია 16 სხვადასხვა ბეტა-ბლოკატორის ენანტიომერების დაყოფის შესაძლებლობა ახალი ტიპის პოლისაქარიდულ სტაციონალურ ფაზებზე ელუენტად იზოპროპანოლის გამოყენებისას, ასევე შესწავლილია ელუირების რიგზე მოძრავ ფაზაში დიეთილამინისა და ჭიანჭველმჟავას დანამატის გავლენა. სტაციონალური ფაზებიდან გამოყენებული იყო ქირალური სვეტები: Lux Cellulose-1, Lux Cellulose-4, Lux-Amylose -2 და ამილოზა ტრის(3,5-დიმეთილფენილკარბამტი). ბეტა -ბლოკატორების სკრინინგის დროს მოძრავ ფაზად იზოპროპანოლი +0,1% დიეთილამინის გამოყენებისას ყველაზე უკეთესი დაყოფა (7 დაყოფა) მიღებულია Lux Cellulose -1 სვეტზე, 8 დაყოფა ამილოზატრის (3,5-დიმეთილფენილკარბამტი)-ზე. Lux Amylose -2-ზე იგივე ელუენტის შემთხვევაში დაყოფა არ ხდება. Lux Cellulose -1 სვეტზე ელუენტში დიეთილამინის ექვივალენტური რაოდენობა ჭიანჭველმჟავას დამატება ზრდის გარჩევითობას, მაგრამ არ ცვლის ელუირების რიგს. ამრიგად, ბეტა-ბლოკატორების სკრინინგმა აჩვენა ენანტიომერების დაყოფაზე როგორც მოძრავი, ასევე ქირალური სტაციონალური ფაზის ბუნებისა და დანამატის თანაობის გავლენა.

2) ნაშრომში წარმოდგენილია ენანტიომერების ანალიზი მაღალეფექტური სითხური ქრომატოგრაფიის მეთოდით სხვადასხვა პოლისაქარიდული პოლარული სელექტორებისა და მოძრავი ფაზების გამოყენებით. გამოყენებულია 5 პოლისაქარიდული ქირალური სელექტორი და პირდაპირი, შებრუნებული და პოლარულ-ორგანული მოძრავი ფაზები სხვადასხვა დანამატებით. ასევე ნაჩვენებია ფოროვანი ზედაოპირის მქონე გლუვი სილიკაგელით მომზადებული პოლისაქარიდული სტაციონალური ფაზების შედარება ტრადიციულ ფოროვანი სილიკაგელით მომზადებულ სტაციონალურ ფაზებთან

ბიორგანული ქიმიის მიმართულება

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელ – ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი **რამაზ გახოკიძე**

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა –

ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი **ნელი სიდამონიძე**, ქიმიის მეცნიერებათა კანდიდატი, სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის გამგე **რუსუდან ვარდიაშვილი**

ქიმიის მეცნიერებათა კანდიდატი, სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის უფროსი ლაბორანტი **მაია თათარიშვილი**

ქიმიის მეცნიერებათა კანდიდატი, სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორიის ლაბორანტი **მაია ნუცუბიძე**

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1.	ჰეტეროციკლების შემცველი ნახშირწყლების წარმოებულების სინთეზი	პროფ. რამაზ გახოკიძე	ნელი სიდამონიძე რუსუდან ვარდიაშვილი
2.	ნიტროზოჯგუფის (N=O) შემცველი ბიოლოგიურად აქტიური ნაერთები.	პროფ. რამაზ გახოკიძე ასისტენტ პროფესორი ნელი სიდამონიძე	ნელი სიდამონიძე რუსუდან ვარდიაშვილი მიხეილ გვერდწითელი
3.	ალილგლუკოზიდების ჰიდროსილილირების რეაქციის მექანიზმი და ქვანტურ-ქიმიური გამოკვლევა.	პროფ. რამაზ გახოკიძე ნელი სიდამონიძე	რუსუდან ვარდიაშვილი მაია ნუცუბიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ანოტაციები	
1.	უკანასკნელი წლების კვლევებმა აჩვენეს, რომ ბიოლოგიურ და ფარმაკოლოგიურ კვლევებში აქტუალურია ნაკლებად ტოქსიკური ნაერთების სინთეზი. ამიტომ საინტერესოა ნახშირწყლების გამოყენება ზოგიერთი ჰეტეროციკლური ნაერთის მოდიფიკაციისათვის, რამაც შეიძლება პრეპარატის მოქმედებაში გამოიწვიოს არსებითი ცვლილებები. ჩვენს მიერ პირველადაა შესწავლილი α -ქლორ 2,3,4,6-ტეტრა-0-აცეტილგლუკო(გალაქტო)პირანოზის კონდენსაციის რეაქცია ჰეტეროციკლურ ამინებთან და სინთეზირებულია შესაბამისი ჰეტეროციკლების შემცველი 1,2-ტრანს-გლიკოზიდები. მიღებულ ნაერთთა აღნაგობა დადგენილ იქნა კვლევის ფიზიკურ ქიმიური მეთოდებით: ელემენტური ანალიზით, გადაადგლების კოეფიციენტით (Rf), პოლარიმეტრული მეთოდით, იწ, ბმრ ¹³ C და ბმრ ¹ H-სპექტრომეტრული მეთოდებით. აღნიშნულ რეაქციათა მიმართულების თეორიული კვლევის მიზნით ჩატარებულ იქნა ქვანტურ-ქიმიური გათვლები, რითაც დადგენილ იქნა 1,2-ტრანს-გლიკოზიდების წარმოქმნა.
2.	უკანასკნელ ათწლეულში სამედიცინო პრაქტიკაში მეცნიერებათა ინტერესი და ფართო პრაქტიკული მნიშვნელობა მოიპოვეს ნაერთებმა, რომლებიც ციკლში შეიცავენ

N-გლიკოზიდებს. მათი წარმოებულები გამოიყენება ცენტრალური ნერვული სისტემის მედიატორებად, სტიმულატორებად. ისინი გამოიყენებიან აგრეთვე სოფლის მეურნეობაში მავნებლების წინააღმდეგ. ამიტომ N-გლიკოზიდების ნაწარმა სინთეზს და სინთეზის მეთოდების დამუშავებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება.

უკანასკნელ ათწლეულში ბიოლოგიასა და ქიმიაში მოხდა მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელიც ეხება ფუნდამენტალურ ცვლილებებს სხვადასხვა ბიოლოგიური სისტემების ფუნქციონირებაზე წარმოდგენის შესახებ. საუბარი მიდის იმ აღმოჩენაზე, რომ ისეთი დაბალმოლეკულური ნივთიერება, როგორცაა აზოტის ოქსიდი NO – წარმოადგენს უჯრედული მეტაბოლიზმის ფუნქციის უნივერსალურ და აუცილებელ რეგულატორს. ცნობილია ამ ნაერთის ქიმიური და ბიოლოგიური მოქმედების მონაცემები სხვადასხვა ფიზიოლოგიურ და პათოლოგიურ პროცესებში ჩართვის დროს. ჩატარებულია ლიტერატურული, ქიმიური, ბიოქიმიური და ფარმაკოლოგიური კვლევები. მნიშვნელოვანია სამკურნალო პრეპარატები, რომლებიც წარმოადგენენ NO-ს გენერატორებს. აღმოჩენილია NO-ს როლი, როგორც მეტაბოლიზმის შიდაუჯრედული უნიკალური რეგულატორი ცოცხალ ორგანიზმში.

ამასთან დაკავშირებით, მეცნიერები მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ მომწიფდა აუცილებლობა მისი უფრო დრმა ანალიზისა სხვადასხვა ასპექტში, რომელიც მოიცავს ქიმიას, ბიოლოგიას და ბიოქიმიას; შეიქმნას თეორიული ბაზა NO-ს როლის გასარკვევად ბიოლოგიურ პროცესებში და პერსპექტივაში მისი პრაქტიკულ მედიცინაში დანერგვის შესაძლებლობებში.

სამეცნიერო კვლევებით აღმოჩენილია, რომ აირი NO და ამავე დროს მომწამლავი აირი, რომლის მოლეკულა წარმოადგენს თავისუფალ რადიკალს, უმდგრადს და ადვილად განიცდის სხვადასხვაგვარ ქიმიურ ტრანსფორმაციას, უწყვეტად პროდუცირდება ძუძუმწოვართა ორგანიზმში და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სხვადასხვა ფიზიოლოგიურ და პათოფიზიოლოგიურ პროცესებზე.

აზოტის ოქსიდი (NO) მონაწილეობს სისხლძარღვის ტონუსის რეგულაციაში, აინჰიბირებს ტრომბოციტების აგრეგაციას და მათ ადგეზიას სისხლძარღვთა კედლებზე, ფუნქციონირებს ცენტრალურ და ვეგეტატიურ ნერვულ სისტემებში, არეგულირებს სასუნთქი ორგანოების, კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის და შარდმდენი სისტემების მოქმედებას, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს იმუნიტეტის რეგულაციაში და იცავს ორგანიზმს ბაქტერიული დაზიანებისაგან. უამრავ კვლევებში არის მსჯელობა NO –ზე როგორც სისხლძარღვის გამაფართოებელ აგენტზე. NO-ს ბიოლოგიური აქტივობა საკმაოდ ფართოა. არ არის გასაკვირი, რომ 1992 წელს ჟურნალ “Science”-ში NO აღიარებულ იქნა “წლის მოლეკულად”, ხოლო 1998 წელს სამმა ამერიკელმა მეცნიერმა – რ. ფურჩგოტმა, ლ.იგნარრომ და ფ.მურადმა, რომლებმაც გაარკვიეს აზოტის ოქსიდის როლი ცოცხალი ორგანიზმის ფუნქციონირებაში, მიიღეს ნობელის პრემია ფიზიოლოგიისა და მედიცინის დარგში [30].

ჩვენი ყურადღება მიპყრობილია NO –ს სინთეზსა და ფუნქციონირებაზე ორგანიზმში და ამ პროცესების დროს იმ რთული მოვლენების ქიმიური და ფიზიკურ-ქიმიური მეთოდებით განხილვაზე. ბიოლოგიური და ქიმიური მიდგომის ასეთი შერწყმა პერსპექტივაში იძლევა საფუძველს ამ მიმართულებების უკეთესად განვითარებისას. აქედან გამომდინარე, ასეთი კვლევები აუცილებელია ჩატარდეს ერთდროულად ქიმიკოსების, ფარმაკოლოგების და ბიოქიმიკოსების ურთიერთ თანამშრომლობით, რათა კვლევებით შესწავლილ იქნას ორგანიზმში NO-ს ფუნქციები.

ნოტროზო ჯგუფის შემცველ ნაერთებს გააჩნიათ სიმსივნის საწინააღმდეგო აქტივობა, მათ მიეკუთვნება ისეთი სინთეზური ნაერთები, როგორცაა ნიტროზომეტილ-შარდოვანა და მისი წარმოებულები. მათი ბიოლოგიური აქტივობის შესწავლისას აღმოჩნდა, რომ ისინი მნიშვნელოვნად ამუხრუჭებენ მთელი რიგი სიმსივნური წარმონაქმნის ზრდას. მაგალითად: ნიტროზომეტილ-შარდოვანა ამუხრუჭებს სარკომა-180-ის და სარკომა-45-ის ზრდას, შესაბამისად 90-95%-ით და 70-

	<p>75%-ით; დიმეთილნიტროზოშარდოვანა აქტიურია უოკერის სარკომის მიმართ და ამუხრუჭებს სიმსივნის ზრდას 80%-ით; მეთილნიტროზო-შარდოვანა 60-75%-ით, ხოლო დიმეთილნიტროზოშარდოვანა – 60-70%-ით ამუხრუჭებს ლუისის სიმსივნის ზრდას და ა.შ.</p> <p>ნიტროზოშარდოვანას ჯგუფის პრეპარატებს იყენებენ არადიფერენცირებული ფირმის III–IV სტადიის ფილტვის კიბოს, ასევე III–IV სტადიის ლიმფოსარკომის დროს. არის მონაცემები კანის მელანომის მკურნალობის შესახებ (ნიტროზომეთილშარდოვანა). ორგანიზმში შეყავთ ვენაში ინექციის სახით. C-N=O ტიპის ნიტროზონააერთებს ახასითებთ ანტიჰიპერტონული მოქმედები უნარი.</p> <p>ამ მონაცემებიდან გამომდინარე, ინტენსიური კვლევები მიმდინარეობს აზოტის ოქსიდის დონორების ფართოდ გავრცელებულ კლასზე – N-ნიტროზოწარმოებულებზე. ჩვენს მიერ სინთეზირებულ იქნა ნიტროზოჯგუფის შემცველი აცილშარდოვანა. საწყის ნივთიერებად აღებულ იქნა გლუკოზის (გალაქტოზის) და პ-ამინობენზოის მჟავას კონდენსაციის პროდუქტი–N-p-კარბოქსიფენილ-β-D-გლუკოზ(გალაქტოზ)ამინი. კონდენსაციის პროდუქტის მოქმედებით N,N'-დიციკლოჰექსილკარბოდიმიდთან ტეტრაჰიდროფურანისა და ტრიეთილამინის თანაობისას 0°C ტემპერატურაზე, სინთეზირებულ იქნა შუალედური პროდუქტი –β-N-კარბოქსიფენილ-D-გლუკო(გალაქტო)პირანოზიდ-აცილშარდოვანა, რომლის ნიტროზირებით NaNO₂-ით, ჩვენს მიერ პირველადაა სინთეზირებული ნიტროზოჯგუფის (N=O) შემცველი გლუკოზისა და გალაქტოზის წარმოებულები.</p> <p>3. ჩვენს მიერ შესწავლილ იქნა ადრეულ წლებში სინთეზირებული დისილაზანების შემცველი ზოგიერთი შაქრის (გლუკოზა, გალაქტოზა) წარმოებულის რეაქციის მექანიზმი. დადგინდნა იქნა კატალიზატორ CO₂(CO)₈-ის მოქმედებით რეაქციის მიმდინარეობის სქემა. რეაქციის მიმართულების დადგენის მიზნით ასევე ჩატარებულ იქნა ქვანტურ-ქიმიური გათვლები CS MOPAC (Chem 3D Ultra version 8.03)-ის გამოყენებით.</p>
--	--

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. გახოკიძე, თ. მეგრელიძე, გ. გუბულაშვილი, ე. სადალაშვილი, გ. გრძელიშვილი	კვების პროდუქტების თბოფიზიკური თვისებები სიცივით დამუშავების პროცესში.	თბილისი, საგამომცემლო სახლი “ტექნიკური უნივერსიტეტი, 2013	141
2	ნ. სიღამონიძე, რ. გახოკიძე	სამედიცინო ქიმიის მოკლე კურსი (დამხმარე სახელმძღვანელო)	მომზადებულია დასაბეჭდად	290

ანოტაციები

1. ნაშრომში მოცემულია კვების პროდუქტების სიცივით დამუშავებისა და შენახვის ძირითადი ხერხები და პრონციპები. განხილულია კვების პროდუქტების თბოფიზიკური თვისებები მათი სიცივით დამუშავების ყველა სტადიაზე: გაცივების, გადაცივების, გაყინვის, აგრეთვე, გაცივებულ და გაყინულ მდგომარეობაში შენახვის პირობებში.

2. კრებულში წარმოდგენილია თეორიული მასალა და შესაბამისი ტესტები, რომლებიც მოიცავს ბიორგანული ქიმიის ძირითად საკითხებს. თითოეულ ტესტს აქვს 4 ან 5 პასუხი, რომელთაგან ერთი აუცილებლად სწორია.

ტესტები შედგენილია ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის სამედიცინო ქიმიის სასწავლო პროგრამის შესაბამისად და მოიცავს აღნიშნული კურსის ყველა საკვანძო საკითხს. იგი აგრეთვე მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევს საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტების სტუდენტებს და თეორიული მედიცინის საკითხებით დაინტერესებულ პირებს. ტესტები იძლევა სტუდენტთა ცოდნის ობიექტური განსაზღვრის საშუალებას, ავითარებს ლოგიკურ აზროვნებას და ეხმარება მათ დამოუკიდებელი მუშაობის ჩვევების ჩამოყალიბებაში.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. გახოკიძე	ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება.	თსუ გამომც., თბილისი, 2013	7

ანოტაციები

მოწოდებულია სასურსათო პრობლემის გადაჭრის ახალი გზა აგრობიორგანული ტექნოლოგიის გამოყენებით. დამუშავებულია აგრობიორგანული ტექნოლოგია, რომელიც მცენარეთა ენდოგენური რეგულატორული სისტემების მართვის და გარემოს არახელსაყრელ პირობებთან მცენარეთა ადაპტაციის საშუალებას იძლევა, რაც საშუალებას გვაძლევს მივიღოთ ეკოლოგიურად სუფთა, მაღალი ხარისხის მოსავალი.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	Н.Н.Сидамонидзе, Р.А.Гахокидзе, Р.О.Вардиашвили	Синтез и квантово-химические расчеты некоторых 1,2-транс-гликозидов. Известия АН Грузии. Серия химическая	2013, т.39, N1-2	თბილისი	5
2.	Сидамонидзе Н.Н., Гахокидзе Р.А., Вардиашвили Р.О., Гвердцители М.И.,	Синтез и математико-химическое исследование производных	2013, N 2	თბილისი	6

3	М. Мацаберидзе, Р. Схиладзе, Р. Гахокидзе, Л. Топурия, М. Джинчарадзе	N- гликозиламинов. Georgian Engineering News Перспективы получения абсолютных экстрактов (не содержащих следов остаточных растворителей) из растительного сырья Грузии. Georgia Chemical Journal	2013, т.13, N1	თბილისი	12
---	---	---	-------------------	---------	----

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Sidamonidze N., Vardiashvili R., Nutsubidze M.	Reaction Mechanism and Quantum-Chemical Computation of Hydrosilylation Reaction of Allyl Glycosides.	International Symposium on Polymers & Advanced Materials. 2013, p.79. Tbilisi
2	R. Gakhokidze	World Hunger Problem and New Green Revolution.	II International Scientific- Practical Conference. Bioeconomy and Sustainable Development of Agriculture. 2013, p.98. Tbilisi
3	N. Vassilieva-Vashakmadze, R. Gakhokidze, I. Khachatryan	Irregular Biopolimers – The Protein Components of Ion Channels of Plant and Animal Cells.	International Symposium on Polymers & Advanced Materials. 2013, p.86. Tbilisi
4	N. Vassilieva-Vashakmadze, R. Gakhokidze, L. Tabatadze	A Possible Mechanism of Allosteric Interaction.	International Symposium on Polymers & Advanced Materials. 2013, p.90. Tbilisi

მოსხენებათა ანოტაციები

1 სილიციუმის შემცველი ნაერთები საინტერესია ბიოლოგიური აქტიურობის თვალსაზრისით. ჩვენს მიერ ალილგლიკოზიდებისა და ალილგალაქტოზიდების ჰიდროსილილირებით 1,3-ბის-(დიფენილსილილ)-2,2,4,4-ტეტრაფენილციკლოდისილა-ზანით და 1,3-ბის-(დიმეთილსილილ)-2,2,4,4-ტეტრამეთილციკლოდისლაზანით, კატალიზატორის $\text{Co}_2(\text{CO})_8$ -ის თანაობისას, სინთეზირებულია გლუკოზისა და გალაქტოზის წარმოებულები, რომლებიც შეიცავენ ციკლოდისილაზანურ ფრაგმენტს. გამოკვლეულია სინთეზირებულ ნაერთთა ბაქტერიციდული აქტივობა. აღნიშნულ რეაქციათა მიმართულების თეორიული კვლევის მიზნით ჩატარებულ იქნა ქვანტურ-ქიმიური გათვლები, რითაც დადგენილ იქნა, რომ რეაქცია მიმდინარეობს ანტი მარკოვნიკოვის წესით, კერძოდ ფარმერის მეთოდით.

2. By now millions were supposed to be perished from hunger every year. Relying on multi-yearly research experience we have contributed most to improvement in the productivity of the plant and hence the crop. The new Ecofriendly Agrobioorganic Technology has been used for cultivation of cereals, melons and vegetables. The crop capacity has been increased significantly (2-3 times) yielding ecologically pure products of high quality. New technology significantly strengthens the effectiveness of the agricultural chemicals, photosynthetic apparatus, assimilation of water and nutrients from the environment; sharply reduces negative influence of agricultural chemicals upon the environment. The product practically does not maintain any pesticides and fertilizers. All these will maximally increase potential capabilities of the agricultural chemicals and the area of their application.

ბიოლოგიის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფ. დიანა შიშიგური

ბიოქიმიის მიმართულება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი *ნანა კოშორიძე*

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. ასისტ. პროფესორი ელენე დავითაშვილი
2. ასისტ. პროფესორი მანანა ჭიპაშვილი
3. ბიოლოგიის დოქტორი - ქეთევან მენაბდე
4. დოქტორანტი - გიორგი ბურჯანაძე
5. დოქტორანტი - ნატალია დაჩანიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	თავის ტვინის მიტოქონდრიების ფუნქციური მდგომარეობის ცვლილების ხანგრძლივი ფსიქოემოციური სტრესის პირობებში გრანტის ნომერი: # PG/88/7-220/12	შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ბურჯანაძე	
2.	გულის კუნთის უჯრედებში ენერგეტიკული მეტაბოლიზმისა და ანტიოქსიდანტური სისტემის ფუნქციონირება ფსიქოემოციური სტრესის პირობებში გრანტის ნომერი: # PG/81/7-220/12	შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ნატალია დაჩანიძე	

1. პროექტის ფარგლებში განხორციელებული კვლევების შედეგად დადგინდა, რომ ხანგრძლივი ფსიქოემოციური სტრესის ფონზე ორგანიზმში, კერძოდ კი თავის ტვინში ვითარდება ურყოფითი ხასიათის პროცესები, მათ შორის ჰორმონების (სეროტონინი, კორტიკოსტერონი) რაოდენობრივი ცვლილებები, რომელნიც ადასტურებენ შესწავლილი

პირობების სტრესულ ხასიათს. ამასთან, ნაჩვენებ იქნა, რომ მიმდინარეობს როგორც კალციუმის იონის, ისე აზოტის ოქსიდის რაოდენობრივი მატება, რაც მიუთითებს სასიგნალო სისტემების პათოლოგიურ აქტივაციაზე და რასაც მნიშვნელოვანი გავლენა შეუძლია იქონიოს უჯრედულ მეტაბოლიზმზე, რაც დადასტურდა ენერგეტიკულ მეტაბოლიზმში მონაწილე ფერმენტების აქტივობის დაქვეითებით და ასევე ატფ-ის საერთო რაოდენობის შემცირებით.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული მარკერების შერჩევის მთავარი კრიტერიუმი დამყარებული იყო მიტოქონდრიის გარდამავალი განვლადობის ფორასთან მათ კავშირზე. აღნიშნული სტრუქტურა წარმოადგენს მიტოქონდრიის გარე და შიდა მემბრანების ურთიერთქმედების საიტებში ფორმირებულ სტრუქტურას, რომელიც ჩართულია კალციუმის კონცენტრაციის რეგულაციასა და სხვადასხვა ფიზიოლოგიურ პროცესებში, ამასთან მის ჰიპერაქტივაციას შეუძლია აპოპტოზური პროცესები ინიცირება.

მიღებული მონაცემებიდან სავარაუდოა, რომ შესწავლილ პირობებში მიტოქონდრიის გარდამავალი განვლადობის ფორა გახსნილ მდგომარეობაშია, რაც პრო-აპოპტოზური პროცესების განვითარებაზე უნდა მიუთითებდეს. ასევე დადგინდა, რომ აღნიშნული ფორის შემადგენლობაში არ იღებს მონაწილეობას ლექტინური აქტივობის მქონე ჯგუფი(ები), რაც მისი სტრუქტურის გაგებაში გარკვეულ სიახლეს წარმოადგენს.

2. პროექტის ფარგლებში ჩატარებული კვლევებით დადგენილი იქნა, რომ ხანგრძლივი იზოლაცია და დღე-ღამური რიტმის დარღვევა ვირთაგვებში იწვევდა აზოტის ოქსიდის, როგორც სასიგნალო მოლეკულის არაერთგავროვან ცვლილებებს, რაც სავარაუდოდ,საკვლევ ქსოვილში მიმდინარე ოქსიდაციური სტრესის მაინიცირებელ ფაქტორად შეიძლება განვიხილოთ. აღინიშნა ლიპიდების პეროქსიდაციის პროცესის ინტენსივობის ზრდა, რისი მაჩვენებელიცაა ზეჟანგური ჟანგვის პროდუქტების - მალონის დიალდეჰიდისა და დიენური კონიუგატების რაოდენობის მატება. ხანგრძლივი იზოლაცია და დღე-ღამური რიტმის დარღვევა ვირთაგვებში იწვევდა ანტიოქსიდანტური სისტემის მოქმედების დაქვეითებას, რაც ასახვას პოულობს ანტიოქსიდანტური ფერმენტების აქტივობის შემცირებაში. ასევე შეინიშნებოდა ენერგეტიკული მეტაბოლიზმის დაქვეითება, კერძოდ მიმდინარეობდა როგორც აერობული მიტოქონდრიული მეტაბოლიზმის, ასევე ანაერობული, გლიკოლიზის ციკლის ზოგიერთი ფერმენტის აქტივობის შემცირება, რაც ატფ-ის გენერაციისა და უჯრედების ენერგოდეფიციტის ნიშანია. ასევე განისაზღვრა კალციუმის რაოდენობა და ნანახი იქნა , რომ სტრესულ სიტუაციაში კალციუმის უჯრედშიდა რაოდენობა მატულობს,რაც სავარაუდოდ გამოწვეულია ლიპიდური რადიკალების დაკავშირებით პლაზმურ მემბრანასთან, რის შედეგადაც იზრდება კარდიომიოციტების მემბრანის განვლადობა და კალიცუმი დიდი რაოდენობით გროვდება უჯრედში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

1	ნანა კოშორიძე	ბიოქიმია	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	447
<p>წარმოდგენილ სახელმძღვანელოში განხილულია კლასიკური ბიოქიმიის ძირითადი და ფუნდამენტური საკითხები, მოყვანილია მონაცემები ცოცხალი უჯრედისათვის აუცილებელი ბიომოლეკულების სტრუქტურისა და თვისებების შესახებ. ასევე ნახვენებია უჯრედში მათი გარდაქმნის ძირითადი გზები. სახელმძღვანელო განკუთვნილია თსუ ბიოლოგიისა და მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის, ასევე ყველა იმ პირისთვის, ვინც დაინტერესებულია ბიოქიმიის შესწავლით. სახელმძღვანელო შედგენილია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში აპრობირებული პროგრამის მიხედვით.</p>				

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Natalia Dachanidze, George Burjanadze, Zurab Kuchukashvili, Ketevan Menabde, Nana Koshoridze	Functioning of the Antioxidant System under Psycho- Emotional Stress. Journal of Stress Physiology & Biochemistry	Vol. 9 No. 4 2013, pp. 122-131		9
2.	Natalia Dachanidze, George Burjanadze, Zurab Kuchukashvili, Ketevan Menabde, Nana Koshoridze	Lipid Peroxidation and Antioxidant System Activity Changes of Rat Blood and Cardiac Muscle Cells Under Chronic Stress. International Journal of Biochemistry and Biophysics	V.1, N1, pp. 16- 21,		6
1. It was studied intensity of lipid peroxidation and activity of enzymes from antioxidant system in blood plasma and cardiac muscle cells among laboratory rats under 40 days of isolation and					

violation of diurnal cycle. The received data show that at the background of quantitative changes in NO there also take place changes in the intensity of lipid peroxidation process, indicated by quantitative change in the concentration of Malonaldehyde and diene conjugates, including Malonaldehyde and marked with a reduced activity of antioxidant system enzymes, such as catalase and superoxide dismutase activity. Based on the results, we proposed that psychological stress is one of the factors contributing to the development of various cardiac diseases.

- We studied the functionality of the antioxidant system in laboratory rat cardiac muscle cells and blood under psycho-emotional stress. It was found that 40-day isolation and violation of diurnal cycle among the animals were accompanied by the intensification of lipid peroxidation process shown by a rise in the quantity of one of the primary and final products of this process – diene conjugates and thiobarbituric acid active compounds, including malonaldehydes and marked with a reduced activity of antioxidant system enzymes, such as catalase and superoxide dismutase activity. Based on the results, we proposed that psychological stress is one of the factors contributing to the development of various cardiac diseases

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	George Burjanadze, Zurab Kuchukashvili, Natalia	Changes in Activity of Creatine Kinase and Functional State of Mitochondria under Stress Conditions	Tbilisi international conference (TIC2013) "Merging neuroscience and medicine: implications for brain disorders" Tbilisi, 30. 09.- 03.10. 2013
2	Dachanidze, Ketevan		
3	Menabde, Nana Koshoridze		

Stress is known as the destructive cause of metabolism in the cells, usually resulting in the formation of pathologic processes. Reasons of such processes include, among others, changes in energy metabolism. We have studied specific features of energy metabolism in rat brain under prolonged psycho-emotional stress. We have found that when subjected to the given conditions brain mitochondria display a reduced level of Creatine Kinase activity. Having studied the kinetic parameters (V_{max} , K_m) of the enzyme we have suggested that the reason of such reduction must be both structural changes in the Creatine Kinase molecules, and quantitative decline of its substrates – ATP and creatine.

We have also studied the changes in the activity of other enzymes related to energy metabolism, such as Succinate Dehydrogenase, Aconitase, Fumarase and Hexokinase, under prolonged stress. It has been discovered that similarly to that of Creatine Kinase, their activity also decreases, which may be indicative of a decline in the energy efficiency of the brain.

Based on the data obtained, it was interesting to study some functional changes which could be have place in mitochondria under these conditions, so we have studied the status of the brain mitochondria permeability transition pore (MPTP) that is known as non-selective mega channel which stabilizes mitochondrial potential Ca^{2+} concentration in the mitochondrial matrix and is tightly linked to the ATP synthesis and mitochondria normal functioning. It is also known, that Creatine Kinase is functionally connected to MPTP (phosphotransferring processes), and so abovementioned changes in enzyme's activity could have their influence on the pore.

Observations prove that stress conditions stimulate opening (activation) of MPTP which may serve as a stimulant of apoptotic processes in brain cells and reasonable alterations in CK activity and functioning manner could be one of the important points for this type of changes.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	<u>Nana Koshoridze,</u> George Burjanadze, Zurab Kuchukashvili, Natalia Dachanidze, Ketevan Menabde,	Changes in activity of enzymes related to energy metabolism in rat brain and functional state of mitochondria under psycho-emotional stress	Lisbon, Portugal 5-7 May, 2013
2	<u>Nana Koshoridze,</u> George Burjanadze, Zurab Kuchukashvili, Natalia Dachanidze, Ketevan Menabde.	Psycho-emotional stress and antioxidant system in brain mitochondria	Lisbon, Portugal 5-7 May, 2013

1. Changes in Activity of Enzymes Related to Energy Metabolism in Rat Brain and Functional State of Mitochondria under Psycho-Emotional Stress

Stress is known as the destructive cause of metabolism in the cells, usually resulting in the formation of pathologic processes. Reasons of such processes include, among others, changes in energy metabolism. We have studied specific features of energy metabolism in rat brain under prolonged psycho-emotional stress. We have found that when subjected to the given conditions brain mitochondria display a reduced level of Creatine Kinase activity. Having studied the kinetic parameters (V_{max} , K_m) of the enzyme we have suggested that the reason of such reduction must be both structural changes in the Creatine Kinase molecules, and quantitative decline of its substrates – ATP and creatine. We have also studied the change in the activity of other enzymes related to energy metabolism, such as Succinate Dehydrogenase, Aconitase, Fumarase and Hexokinase, under prolonged stress. It has been discovered that similar to that of Creatine Kinase, their activity also decreases, which may be indicative of a decline in the energy efficiency of the brain. Based on the data obtained, we have studied the status of the brain mitochondria penetration transitional pore (MPTP) that is known to be related to the activity of Creatine Kinase. It has been established that stress induced opening of the MPTP, which may serve as a stimulant of apoptotic processes in brain cells.

3. Psycho-emotional stress and antioxidant system in brain mitochondria

We have studied the influence prolonged isolation and violation of diurnal cycle has on behavioral activity and hormonal status among animals. It has been showed that such conditions result in development of stress. In this state, changes are evident in the activity of rat brain creatine kinase isoforms: activity of both isoforms of the enzyme decreases. We have established kinetic parameters

(V_{max} , K_m) of the brain enzyme and nature of their modification. It has been suggested that prolonged isolation and violation of natural diurnal cycle among animals may result in lower CK-BB activity caused by structural changes in the enzyme and quantitative decrease in ATP and creatine substrates. Lowered enzyme activity is accompanied by accumulation of Ca²⁺ ions in the cell. This may be considered the reason for decreased activity of plasma membrane and mitochondrial Ca-ATPase. Prolonged isolation and violation of diurnal cycle has been also accompanied a worsened functional state of mitochondrial transitional permeability pore (MPTP). Such deterioration suggests presence of intensified apoptotic process in cells and may lead to various neurodegenerative pathologies.

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ცირკადული რიტმის დარღვევითა და იზოლირებით გამოწვეული სტრესის პირობებში თავის ტვინში მიმდინარე მეტაბოლური ცვლილებები	პროფ. ნანა კოშორიძე	ქეთევან მენაბდე გიორგი ბურჯანაძე ნატალია დანანიძე მატრონა ჩაჩუა მანანა ჭიპაშვილი

კვლევის მიზანს წარმოადგენს იმ მეტაბოლური პროცესების შესწავლა, რომელიც ვითარდება ორგანიზმის მოხვედრით იმ სტრესულ პირობებში, რომელიც მიახლოებულია საზოგადოებაში არსებულ სტრესულ პირობებთან (იზოლირება და დღე-ღამური რიტმის დარღვევა) და წარმოადგენს უჯრედის ენერგეტიკული დონის ცვლილების საფუძველს, რაც აისახება პათოლოგიების ფორმირებაში; და მათი პრევენციის გზების ძიება. მიზნის მისაღწევად განიხილება მთელი რიგი ფერმენტული სისტემების აქტივობის ცვლილებები, რომლებსაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭებათ ცოცხალი უჯრედის ენერგიით უზრუნველყოფაში და რომელთა აქტივობის შემცირება წარმოადგენს მთელი რიგი ნეიროდეგენერაციული დაავადებების მიზეზს. ამ საკითხის გადასაწყვეტად ჩვენს მიერ ნანახი იქნა:

1. იზოლირებითა და დღე-ღამური რიტმის დარღვევით გამოწვეული სტრესის პირობებში ვირთავას თავის ტვინის ქერქის სხვადასხვა უბნებისა (შუბლის, საფეთქლის, კეფის, თხემის წილები) და ჰიპოკამპის Cr/CK/PCr სისტემის აქტივობა (Cr/CK/PCr სისტემის აქტივობის ცვლილების დინამიკა; კრეატინის რაოდენობის ცვლილებები; CK-ს კინეტიკური პარამეტრების ცვლილებები). მიღებული მონაცემები იძლევა საშუალებას, გაირკვეს სტრესის პირობებში Cr/CK/PCr სისტემის ფუნქციონირება.
2. ვირთავას თავის ტვინის ქერქის და ჰიპოკამპის სუქცინატდეჰიდროგენაზული და ალდოლაზური აქტივობის ცვლილების დინამიკა დღე-ღამური რიტმის დარღვევითა და იზოლირებით გამოწვეული სტრესის პირობებში.
4. თავის ტვინის ქერქისა და ჰიპოკამპის მიტოქონდრიების მემბრანაში არსებული მეგააერის ანუ ე.წ. “გარდამავალი განვლადობის ფორის” მნიშვნელობა სტრესის პირობებში ვირთავას თავის ტვინის უჯრედებში მიმდინარე ბიოქიმიური ცვლილებებისათვის.
5. არაფერმენტულ და ფერმენტულ ზეჟანგურ ჟანგვით (თავისუფალ რადიკალური ჟანგვა) პროცესების და ანტიოქსიდანტური სტატუსის შესწავლა.

მორფოლოგიის მიმართულება, ბიოფიქტური ტექნოლოგიების ფუნდამენტური კვლევების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. დიანა ძიძიგური

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. პროფ. დიანა ძიძიგური, ასოც.პროფ. პავლე ჭელიძი, ასისტ. პროფ. ირინე მოდებაძე, ასისტ. პროფ. ეკატერინე ბაკურაძე, პედაგოგი ელენე თავდიშვილი, ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი ნანა გიორგობიანი, ლაბორანტები: ლევან რუსიშვილი, თინათინ კვინტრაძე, ნინო ბედინეიშვილი და ინსტიტუტის თანამშრომლები.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3 4	I. Modbadze , M. Rukhadze, E. Bakuradze, D. Dzidziguri.	Pancreatic Cell Proteome Qualitative Characterization And Function. Georgian Medical News,	2013; 7-8(220-221):.	თბილისი, საქართველოს სამედიცინო სიახლენი	71-77

ანოტაცია
ზრდასრული თეთრი ვირთაგვას კუჭქვეშა ჯირკვლის უჯრედებიდან გამოყოფილი და ნაწილობრივ დახასიათებულია ცილების მაკრომოლეკულური კომპლექსი.

აღნიშნული კომპლექსის მნიშვნელოვანი განმასხვავებელი მახასიათებელი არის მასში შემავალი ცილების თერმოსტაბილურობა. პოლიაკრილამიდის გელში ელექტროფორეზის და ჰიდროფობური ურთიერთქმედების ქრომატოგრაფიის მეთოდებით დადგენილი იქნა, რომ კომპლექსის შედარებით მაღალმოლეკულური კომპონენტები (45-60კდ) ჰიდროფობური ბუნების ცილებია, მაშინ როცა დაბალმოლეკულური კომპონენტები (11-12კდ) სვეტზე შეკავების დროის მიხედვით ჰიდროფილურ ნაერთებს განეკუთვნებიან. დადგინდა თერმოსტაბილური ცილების კომპლექსის ჰომოტიპური უჯრედების ზრდის რეგულაციაში მონაწილეობა. ნაჩვენებია, რომ პანკრეასის თერმოსტაბილური ცილების კომპლექსი ტრანსკრიპციის ინჰიბირების გზით მზარდი ქსოვილის უჯრედების მიტოზური აქტიურობის დათრგუნვას განაპირობებს. ნაჩვენებია ასევე, აღნიშნული კომპლექსის ჩართულობა პანკრეასის რეპარაციულ რეგენერაციაში. მაკრომოლეკულური კომპლექსის ჩვენს მიერ აღწერილი თვისობრივი მახასიათებლების და უჯრედების ზრდის მარეგულირებელი ფუნქციის საფუძველზე, ის შესაძლებელია განვიხილოთ, როგორც პანკრეასის უჯრედული პროტეომა.

2) უცხოეთში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	P.Tchelidze, L.Lucas, H.Bobichon, N.Lalun, C.Terryn, D.Ploton	23rd Wilhelm Bernhard Workshop on the Cell Nucleus EMBO 19 - 24 August 2013	Debrecen, Hungary	p. 121
2	D.Ploton, F.Nolin, L.Wortham, P.Tchelidze, N.Lalun, H.Bobichon, J.Michel	23rd Wilhelm Bernhard Workshop on the Cell Nucleus EMBO 19 - 24 August 2013	Debrecen, Hungary	p. 72

ანოტაციები

“ Nucleolus in motion: Contraction of Intra- and Perinucleolar Condensed Chromatin Induces Relocalization of FC/DFC Assembly during the Selective Inhibition of rRNA Synthesis”

To combine 4D dynamics of FC together with juxtaposed DFC (FC/DFC assembly) and *Nucleolus Associated Chromatin* (NAC) we studied the redistribution of UBF and fibrillarin under the selective block of RNA polymerase I. For this we used KB cells transiently tagged with GFP/YFP/DSred-UBF and GFP/CFP-fibrillarin and treated by low dose (0.05µg/ml) of Actinomycine D (AmD) during 8 hours. We found that the treatment with AmD leads to the gradual coalescence and fusion of individual FCs on one side and DFCs on another side followed by their displacement to the nucleolar periphery to form caps. The reorganization of NAC induced by AmD treatment was studied by 4D confocal microscopy in chosen HeLa cells stably expressing H2B-GFP. At different time points (for example 1h) the same cells were fixed, immunolabeled for UBF, imaged for simultaneous localization of chromatin and UBF and finally processed for EM. By using a precise positioning and orientation system, we were able to find exactly the same cells and image them by TEM. By merging images of corresponding areas identified on EM and fluorescent images we identified the intra-nucleolar H2B-GFP label to the

filamentous meshwork of *Intra-nucleolar Condensed Chromatin* (ICC) that links FCs to *Peri-nucleolar Condensed Chromatin* (PCC) shell. In the course of treatment we observed the gradual condensation of filamentous structure of ICC into coarse clumps and their shift from nucleolar interior towards the PCC. We conclude that fusion events are largely involved into the mechanisms of nucleolar segregation and capping. Presumably concerted condensation of NAC constituents induces forces that pull FC/DFC assemblies to the PCC shell.

“ Changes to Cellular Water and Ion Content by Nuclear stress: Investigation by a Cryo-correlative Nano Imagin Approach”

The objective of our study was to quantify both water and ions concentration in the main nuclear domain at nanoscale within control and stressed cells. For this we developed a new correlative light and microscopy (CLEM) imaging approach combining observation on the same cryo-ultrathin section first by fluorescence microscopy (localization of GFP in HeLa cell line expressing H2B-GFP) and then by cryo-STEM. As fluorescence and STEM images were perfectly registered, nucleolar compartments containing chromatin (identified by fluorescence) were clearly localized on STEM images. This new correlative approach allowed us to perform a targeted simultaneous quantification of water and of elements. All obtained data were used for each cellular compartment to create an “element descriptor” which gives a completely new image of elementary composition integrating water concentration.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	D. Dzidziguri*, M. Rukhadze, I. Modebadze, N. Giorgobiani, L. Rusishvili, G. Mosidze, E. Tavdishvili, E. Bakuradze..	“The Comparative Study of Thermostable Protein Macromolecular Complexes (Cell Proteomics) From Different Organisms” Journal of Clinical & Experimental Hepatology 2013,3(1):S121	3rd International Caucasian Symposium on Polymers and Advanced Materials Tbilisi, Georgia 1-4 September, 2013

Achievements in proteomics have significantly expanded our imaginations not only about of specific proteins involved in biological processes, but about their function as macromolecular complexes. The role of polyfunctional macromolecular protein complexes in the biosynthesis of fatty acids, erythrocyte membrane proteins macromolecular complexes that are involved in exchange of CO₂/O₂ was found (1,2). No less important is the comparative study of cell proteomics of various organisms (3). From various organs of white rats we have identified thermostabile tissue-specific protein complex that regulates cell proliferation and is not characterized by species specificity (4).

The Goal. Extraction and comparative characterization of thermostable protein complexes from phylogenetic distance organisms.

Material and Methods. The thermostabile protein complexes obtained by alcohol extraction from normal and tranformed cells of various organisms (bacteria, snail, lizard, newts, frogs, etc, also human postsurgical material and cell culture) were used for research. For comparative analysis hydrophobic interation chromatography and gel electrophoresis assay were used (4).

Results and discussion. We have determined that different cells of phylogenetic distance organisms contain protein complexes with hydrophilic and hydrophobic parts (molecular weight from 12 to 45kD) and with similar electrophoretic movement. Low molecular weight component (Hydrophilic) of the complex is revealed with relatively minor amount in transformed cells and was not observed at all in human renal cancer cells. The determination of the identity of mentioned components by the Mass Spectrometry is the aim of our future research.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3 4 5	Salome Kiparoidze, Ekaterine Bakuradze, Irina Modebadze, Tamar Sanikidze, Diana Dzidziguri	1. Comparative study of liver functional characteristics in combined pathologies by the method of electron paramagnetic resonance	21th Annual Conference of Indian National Association for Study of the Liver [INASL] 2013, 22 – 24 March Hyderabad, Andhra Pradesh, INDIA

In the cholestatic liver (the first four days) the nitrosyl complexes (HbNO) of mitochondrial heme-containing proteins were detected; free radicals EPR-signal intensity increased and its line widths reduced. This data indicate on the disorder of the hepatocytes mitochondrial electron transport chain on the NADH-ubiquinone-oxidoreductase segment. This is accompanied by development of hypoxia, decreasing of energogenesis (Mo5+ EPR signal was increased), enhanced formation of reactive oxygen species and disruption of membrane structure (Mn²⁺-containing complexes was increased). In the hormone imbalance conditions (bilateral adrenalectomy) mitochondrial electron transport chain's free radical signal intensity was decreased which indicates impairment activity of the mitochondrial respiratory chain. After blocking the common bile duct in adrenalectomic rats, EPR- spectral changed in cholestatic liver are expressed more sharply. Results indicate that the degree of organ destruction in combined pathologies (bilateral adrenalectomy and cholestasis) is stronger.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3 4 5	Modebadze I., Gurushidze M., Bakuradze E., Dzidziguri D.	1. Comparative study of hepatocyte transcriptional activity at early stage of reparative growth. " Hepatology International June 2013, Volume 7, Issue 1 Supplement, pp 563	APASL Liver Week 2013

We established that liver regeneration is realised by general schema in phylogenetically distant animals. Analysis of transcriptional activity curves shows that RNA synthesis reaches peak after 6 hours of liver resection (30%) in rats, guinea pigs, and frogs. Relatively weak expression of transcriptional activity is observed between 2nd and 5th hours after the resection in juvenile rats, pigeons, newts and trout's liver. In comparison of animals mentioned above, early response genes activity is delayed in 3 hours in snails and in

rats which were undergo repeated resection of liver.

Based on our results we can conclude that on early stage of reparative growth features of transcriptional activity is due to: 1. different pattern of life and 2. functional state of organ.

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ზრდასრული ვირთაგვას კუჭქვეშა ჯირკვლის რეგენერაციაზე პანკრეასის ენდოგენური ცილოვანი კომპლექსის ზემოქმედების შესწავლა	პროფ. დიანა ძიძიგური	ირინა მოდებაძე, ნათია ლიპარტია, ნანი გიორგობიანი, მარინა რუხაძე, დიანა ძიძიგური
დასრულებული კვლევის სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>შესწავლილი იქნა პანკრეასის პარენქიმული უჯრედების პროლიფერაციული აქტიურობის ცვლილება კუჭქვეშა ჯირკვლის რეზექციიდან შვიდი დღის განმავლობაში. დადგინდა, რომ რეზექციის საპასუხოდ ორგანოს დარჩენილ ქსოვილში პირველი მიტოზები ოპერაციიდან 24 საათის შემდეგ აღმოცენდება. მიტოზური ინდექსის მაჩვენებელი ორჯერ აღწევს პიკს რეზექციიდან მე-3 და მე-7 დღეს. რეზექცირებული ქსოვილის მიტოზური ინდექსის მაქსიმალური მაჩვენებელი ოპერაციიდან მე-3 დღეს აღინიშნება. აქედან გამომდინარე, პანკრეასის რეგენერაციაში ენდოგენური ცილოვანი კომპლექსის მონაწილეობის დასადგენად, სწორედ აღნიშნულ ვადაზე (ოპერაციიდან მე-3 დღეს) მოვახდინეთ ინტრაპერიტონიალურად მისი ინექცია. ინექციიდან 3 საათის შემდეგ და ორგანოს დარჩენილ ნაწილში შევაფასეთ კონტროლთან შედარებით მიტოზური ინდექსის ცვლილება. დადგინდა, რომ პანკრეასის თვკ დამთრგუნველად მოქმედებს რეგენერირებადი ქსოვილის უჯრედების მიტოზურ აქტიურობაზე. მიტოზური ინდექსი დაახლოებით 50%-ით ქვეითდება პანკრეასის თვკ-ს ინექციის შემდეგ. შესწავლილია ასევე, თეთრი ზრდასრული ვირთაგვას პანკრეასის ენდოგენური თერმოსტაბილური ცილოვანი კომპლექსის (თვკ) ზემოქმედება ზრდასრული ვირთაგვას რეგენერირებადი პანკრეასის და ინ ვიტრო სისტემებში ტრანსფორმირებული ლიმფოციტების (B ქლლ) პროლიფერაციულ აქტიურობაზე.</p> <p>დადგენილია, რომ თეთრი ზრდასრული ვირთაგვას პანკრეასის თერმოსტაბილურ ცილოვან კომპლექსს ჰომოტიპურ ქსოვილში აღდგენითი პროცესების ინჰიბირების უნარი გააჩნია. ვირთაგვას თვკ-ს ქსოვილოვანი სპეციფიკურობა არ ვლინდება in vitro სიმსივნურ უჯრედებთან მიმართებაში.</p>		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ელექტრონულ-პარამაგნიტური მეთოდით ღვიძლის ფუნქციური მახასიათებლების შედარებითი შესწავლა თანმხვედრი პათოლოგიის პირობებში	პროფ. დიანა ძიძიგური	სალომე კიპაროიძე, თამარ სანიკიძე, ირინა მოდებაძე, დიანა ძიძიგური

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>გამოკვლევებით დადგინდა, რომ ქოლესტაზურ ღვიძლში (პირველი ოთხი დღის განმავლობაში) იზრდება თავისუფალი რადიკალების ეპრ-სიგნალის ინტენსიურობა და მცირდება ნახევარგანი. მატულობს Mn²⁺-ის შემცველი კომპლექსების და ნიტროზილური ჰემოგლობინის (HbNO) ეპრ-სიგნალების ინტენსიურობა და სხვა. საპირისპირო შედეგები გამოვლინდა ჰორმონული დისბალანსის პირობებში (ორმხრივი ადრენალექტომია). აღნიშნული პარამეტრები სარწმუნოდ მცირდება საკონტროლო ცხოველების შესაბამის მაჩვენებლებთან შედარებით. ადრენალექტომირებული ვირთაგვების ღვიძლში ნადვლის საერთო სადინარის გადაკეტვის შემდეგ კვლავ სარწმუნოდ იზრდება ზემოთ ჩამოთვლილი პარამეტრები. მიღებული შედეგებიდან გამომდინარეობს, რომ თანმხვედრი პათოლოგიის პირობებში (ორმხრივი ადრენალექტომია და ქოლესტაზი) ვლინდება ქოლესტაზური ღვიძლისთვის დამახასიათებელი ეპრ-სპექტრების ცვლილებები, რაც ორგანოს უფრო ძლიერ დესტრუქციის ხარისხზე მიუთითებს და გამოიხატება შემდეგში: იზრდება თავისუფალი რადიკალების რაოდენობა და დარღვევები მიტოქონდრიონების ელექტრონულ სატრანსპორტო ჯაჭვში; ხდება ლიპიდების ზეჟანგური ჟანგვის პროცესების ინტენსიფიკაცია, ჰეპატოციტების მემბრანების მთლიანობის დარღვევა და ჰიპოქსიის ხარისხის მატება.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3.	<p>ბირთვაკშიდა ქრომატინის 4D დინამიკის შესწავლა სიმსივნური უჯრედებში რიბოსომული გენების ინჰიბირებისას სხვადასხვა ანტისიმსივნური პრეპარატების ზეგავლენის პირობებში</p>	<p>ასოცირებული პროფესორი პ. ჭელიძე საფრანგეთის მხრიდან პროფესორი დ. პლოტონი (MEDyC) (UMR CNRS / URCA n°6237)</p>	<p>საქართველოს მხრიდან: 1. ასოცირებული პროფესორი პ. ჭელიძე 2. ლაბორანტი ლ. რუსიშვილი (საქართველო) 3. საფრანგეთის მხრიდან: ქრემისის (საფრანგეთი, შამპან-არდენის რეგიონი) უნივერსიტეტის ლაბორატორიის თანამშრომლები</p>
დასრულებული კვლევითი ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია ფიბრილარული ცენტრების (FC), მკვრივი ფიბრილარული კომპონენტის (DFC), FC/DFC კომპლექსის და ბირთვაკთან ასოცირებული ქრომატინის 4 D დინამიკა. ამ მიზნით გამოყენებული იყო HeLa კულტივირებული უჯრედები მონიშნული შემდეგ მარკერულ ცილებზე: (1) ფიბრილარინი, (2) UBF და (3) ჰისტონ H2B. ჩვენ ვაკვირდებოდით ამ ცილების გადანაწილებას ბირთვის მოცულობაში პოლიმერაზა I შერჩევითი ბლოკირების პირობებში, რაც იყო გამოცვეული აქტინომიცინი D – ს მცირე დოზებით (0.05 მკგ/მლ) 8 საათის განმავლობაში. ბირთვაკთან ასოცირებული ქრომატინის რეორგანიზაციას ვაფასებდით კორელაციური სინათლის და ელექტრონული მიკროსკოპიის მეთოდების გამოყენებით. დადგინდა რომ FC და DFC დინამიკა განპირობებულია ბირთვაკშიდა ქრომატინის კონდენსაციით.</p>			

გენეტიკის კათედრა და გენეტიკის ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – თეიმურაზ ლეჟავა, ბიოლ.მეცნ.დოქტორი, სრული პროფესორი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. ლეჟავა თეიმურაზი - გენეტიკის კათედრის გამგე, სრული პროფესორი, ბიოლ.მეც.დოქტ.
2. ჯოხაძე თინათინ – გენეტიკის კათედრის ასოცირებული პროფესორი, ბიოლ. მეცნ. დოქტ.
3. გაიოზიშვილი მიაი – ასოცირებული პროფესორი, ბიოლოგიის მაგისტრი, დოქტორანტი
4. ბარათაშვილი ნიკოლოზი – გენეტიკის სასწავლო ლაბორატორიის გამგე, ბიოლოგიის დოქტორი
5. ბუაძე თამარ – გენეტიკის კათედრის ლაბორანტი, ბიოლოგიის დოქტორი
6. მენაბდე მარინე – გენეტიკის კათედრის ლაბორანტი, ბიოლოგიის დოქტორი
7. რეხვიასშვილი ხათუნა – გენეტიკის კათედრის ლაბორანტი – დოქტორანტი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გენომის კორექცია ნანოპეპტიდებით და მეტალის იონების როგორც კიპერტროფული კარდიომიოპათიის პრევენციისა და მისი განვითარების შეფერხებისათვის	კრაინის სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრი, საქართველოს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის თანადაფინანსებით	თამარ ბუაძე – ბიოლოგიის დოქტორი	1. თ.ლეჟავა (მენეჯერი) 2. თ.ბუაძე 3. გაიოზიშვილი 4. მ.როგავა 5. ჯ. მონასელიძე 6. თ.ჯოხაძე

<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>კვლევები მიმდინარეობდა საგრანტო პროექტის ეტაპების შესაბამისად. ჩატარებულია ჰიპერტროფული კარდიომიოპათიით (ჰკმ) დაავადებულთა გენეალოგიური კვლევა, დადგენილია ოჯახური ფორმების სისშირე. შესწავლილია ჰკმ-თი დაავადებულებისა და მათი პირველი რიგის ნათესავების ძირითადი ფუნქციური გენომური მახასიათებლების ცვალებადობა. გამოვლენილია გენომური არასტაბილურობის მაღალი დონე (ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით) როგორც პაციენტებში, ისე მათ ნათესავებში. ნაჩვენებია ქრომატინის მდგომარეობის ცვალებადობა თერმული ლღვობის მრუდების მიხედვით. შესწავლილია პეპტიდური ბიორეგულატორების ეპიტალონის, ვილონისა და ლიფეგენის მაკორეგირებელი მოქმედება ორივე საკვლევ ჯგუფში. ნალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ეპიტალონი და ლიფაგენი ავლენენ გამოსატულ პროტექტორულ მოქმედებას ორივე ჯგუფის ინდივიდებში – აახლოებენ შეცვლილ გენომურ პარამეტრებს ჯანმრთელი ინდივიდების შესაბამის საკონტროლო მაჩვენებლებთან.</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ.ჯოხაძე, თ.ბუაძე, ქ.რუბა-ნოვი, ე.ქირია, თ.ლეჟავა.	გენომის არასტაბილურობა ფილტვის ტუბერკულოზისას მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ (რუს.) Georgian Med News	11,224	თბილისი-ნიუ-იორკი, 2013	77-81 (5 გვ.)
2	თ.ლეჟავა, თ.ჯოხაძე, ჯ.მონასე-ლიძე, თ.ბუაძე, მ.როგავა	გენომის ფუნქციური რეგულაცია პეპტიდური ბიორეგულატორებით ჰიპერტროფული კარდიომიოპათიის დროს (რუს.)	12,225 (in pres.)	თბილისი-ნიუ-იორკი, 2013	

Georgian Med News	
ანოტაციები	
<p>1. ჩატარებულია გენომური პარამეტრების ცვალებადობის შედარებითი კვლევა ტუბერკულოზის სენსიტიური ფორმით პირველად დაავადებულ ინდივიდთა უჯრედებში მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ და ამ ცვალებადობის კორექციის შესაძლებლობის შესწავლა ანტიბიოტიკული პეპტიდური ბიორეგულატორით – ეპიტალონით. ნაჩვენებია, რომ ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების ინტაქტური კულტურებისათვის მკურნალობამდე დამახასიათებელია ქრომოსომათა სტრუქტურული აბერაციების შემცველი უჯრედების სარწმუნოდ მაღალი სიხშირე, რაც უფრო ნაკლები ხარისხით, მაგრამ მაინც შენარჩუნებულია მკურნალობის შემდეგაც. ეპიტალონი ავლენს გამოსატულ დამცველობით ეფექტს ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით მკურნალობის შემდეგ.</p> <p>ტუბერკულოზით დაავადებულებისათვის დამახასიათებელი ქრომოსომათა ფრაგილურობის მაღალი სიხშირე შენარჩუნებული იყო პეპტიდური ბიორეგულატორის ზემოქმედების დროს ორივე შემთხვევაში – მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ გამოვლენილი კანონზომიერებები შესაძლოა კორელაციაში იყოს ფილტვის ტუბერკულოზით განმეორებით ავადობის სწირ შემთხვევებთან.</p> <p>2. შესწავლილია ჰკმ-თი დაავადებულებისა და მათი პირველი რიგის ნათესავების ძირითადი ფუნქციური გენომური მახასიათებლების ცვალებადობა. გამოვლენილია გენომური არასტაბილურობის მაღალი დონე (ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით) როგორც პაციენტებში, ისე მათ ნათესავებში. შესწავლილია პეპტიდური ბიორეგულატორების ეპიტალონის, ვილონისა და ლივაგენის მაკორეგირებელი მოქმედება ორივე საკვლევ ჯგუფში. ნალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ეპიტალონი და ლივაგენი ავლენენ გამოსატულ პროტექტორულ მოქმედებას ორივე ჯგუფის ინდივიდებში – აახლოებენ შეცვლილ გენომურ პარამეტრებს ჯანმრთელი ინდივიდების შესაბამის საკნტროლო მანქვენებლებთან</p>	

2) უცხოეთში

სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Lezhava T., Jokhadze T., Gaiozishvili M., Monaselidze J.	J. Age and Ageing	In press.		

ანოტაცია

Peptide bioregulator - Cortagen (Ala-Glu-Asp-Pro) in humans demonstrated a pronounced therapeutic effect upon the structural and functional recovery of the damaged peripheral nerve tissue. The synthetic peptide Cortagen was obtained by directed synthesis based on amino acid analysis of natural brain cortex peptide preparation Cortexin. The effect of synthetic peptide bioregulator Cortagen on total, constitutive (pericentromeric, nucleolus organizer regions (NOR) heterochromatin and facultative (transcriptionally inactive euchromatin)

heterochromatin of cultivated lymphocytes from individuals at the age of 80 and over have been studied.

We show that peptide bioregulator Cortagen: 1) Induces unrolling deheterochromatinisation (decondensation) of total heterochromatin; 2) Activates synthetic processes of ribosomal genes as a result of deheterochromatinisation of satellite stalks of acrocentric chromosomes; 3) Does not induce deheterochromatinisation of pericentromeric structural heterochromatin; 4) Released genes repressed due to the condensation of euchromatic regions forming facultative heterochromatin.

Our data is important as it provides new information on the remodeling effects of facultative heterochromatin induced by peptide bioregulator Cortagen in aging and aging pathologies, and may lead to the development of a therapeutic treatment.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თეიმურაზ ლეჟავა (მომხსენებელი)	Drug Discovery and Therapy World Congress The functional Activation of “Aged” Heterochromatin	3-6 June, 2013, Boston, USA
2	Submitted Symposia	The 20 th IAGG World of Congress Gerontology and Geriatrics Session , Title – “Chromosome and Aging” გამოქვეყნდა ჟურნალ – The Journal of Nutrition, Health and Aging (INHA), 17,1,S195,2013	23-27 June, 2013, Seoul,Korea
	თეიმურაზ ლეჟავა	1. Peptide Bioregulators induced Reactivation of “Aged” Chromatin. გამოქვეყნდა ჟურნალ – The Journal of Nutrition, Health and Aging (INHA), 17,1,S195,2013	

<p>3.</p>	<p>(სიმპოზიუმის ორგანიზატორი—Convenor და მომხსენებელი)</p> <p>თინათინ ჯოხაძე</p> <p>სიმპოზიუმის მონაწილეები: თეიმურაზ ლეჟავა; ჟოანა ბრიდგერი (ინგლისი); თეტსუჯი კადოტანი (იაპონია); თინათინ ჯოხაძე</p> <p>თეიმურაზ ლეჟავა (მომხსენებელი)</p>	<p>2. Chromatin changes by heavy metals in aging გამოქვეყნდა ჟურნალ – The Journal of Nutrition, Health and Aging (INHA), 17,1,S196,2013</p> <p>3rdWorld Congress of Cell Science and Stem Cell research - “Epigenetic regulation of function of aged chromatin” გამოქვეყნდა ჟურნალ - Journal Cell Science and Therapy,4,4,71,2013</p>	<p>23-27 June, 2013, Seoul, Korea</p> <p>20-22 November, Baltimor, USA</p>
-----------	--	--	--

ანოტაცია

1. შესწავლილი იყო მოკლე პეპტიდური ბიორეგულატორების : ტეტრაპეპტიდების (Ala-Glu-Asp-Gly – (Epitalon), Lys-Glu-Asp-Ala – (Livagen), Lys-Glu-Asp-Pro (Prostomax) და დიპეპტიდის Lys-Glu (Vilon) მოქმედება დაბერებულ ინდივიდთა ქრომატინზე. ბიორეგულატორებმა მოახდინეს საერთოჰეტეროქრომატინის დეჰეტეროქრომატინიზაცია, ფაკულტატურ ჰეტეროქრომატინში ინაქტივირებულ გენთა გამონთავისუფლება რაც მნიშვნელოვანია მედიცინისათვის.

2. შევისწავლეთ ჰეტეროქრომატინის დონე და მოკლე პეპტიდური ბიორეგულატორების : ტეტრაპეპტიდების (Ala-Glu-Asp-Gly – (Epitalon), Lys-Glu-Asp-Ala – (Livagen), Lys-Glu-Asp-Pro (Prostomax) და დიპეპტიდის Lys-Glu (Vilon) მოქმედება დაბერებულ ინდივიდთა ქრომატინზე. დადგინდა, რომ 1.ჰეტეროქრომატინიზაცია არის დაბერების ძირითადი ფაქტორი და რომ 2. ბიორეგულატორები ახდენენ ქრომატინის სხვადასხვა უბნების სელექციურ დეჰეტეროქრომატინიზაციას.

3. შესწავლილია ჰეტეროქრომატინიზაციის – ეპიგენეტიკურ (ჰიპოაცეტილირებისა და ჰიპერმეთილირების) პროცესთა მიმდინარეობა ქრომატინში 80 წელს და მეტი ასაკის მქონე ინდივიდთა ლიმფოციტარულ კულტურებში. მიღებულმა შედეგებმა აჩვენა, რომ ეუ- და ჰეტეროქრომატინი (კონსტიტუციური ფაკულტატური, ბირთვაკმარგანიზებელი) ასაკთან დაკავშირებით განიცდის პროგრესულ ჰეტეროქრომატინიზაციას

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	შეცვლილი გენომური მახასიათებლების შესწავლა დაბერებისას და მათი კორექცია ბიორეგულატორებით	პროფ. თ.ღეუავა	1. თ.ჯოხაძე 2. თ.ბუაძე, 3. მ.გაიოზიშვილი. 4. ნ.ბარათაშვილი 5. მ.მენაბდე 6. ხ.რეხვიაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შესწავლილ იქნა ხანდაზმულ ინდივიდთა (80 წლისა და მეტის) გენომის ძირითადი ფუნქციური პარამეტრების: ქრომოსომათა-რაოდენობრივ-სტრუქტურული დარღვევების სიხშირე, აქტიურ ბირთვაკის ორგანიზატორთა სიხშირე (რიბოსომული გენების აქტივობის დონე), სომატური რეკომბინაციის სიხშირე (შვილულ ქრომატიდთა შორისი გაცვლების ტესტის მიხედვით), ტოტალური ქრომატინის მდგომარეობის ცვალებადობა (სკანირებადი მიკროკალორიმეტრიის გამოყენებით) და ამ პარამეტრებზე ანტისტრესული პეპტიდური ბიორეგულატორების (ეპიტალონი, ბრონქოგენი, კარტაგენი) და მეტალის (კობალტის) იონების გავლენა. გამოყენებული იყო ხანდაზმულ ინდივიდთა კულტურალური უჯრედები. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ ხანდაზმული ინდივიდების უჯრედები ცვალებადობას ავლენენ ყველა შესწავლილი პარამეტრის მიხედვით, რაც ქრომატინის პროგრესულ ჰეტეროქრომატინიზაციაზე, და შესაბამისად გარკვეულ გენთა ინაქტივაციაზე მიუთითებს. შესწავლილი პეპტიდური ბიორეგულატორების მოქმედება იწვევს საპირისპირო ეფექტს. კერძოდ, ადგილი აქვს ტოტალური კონდენსირებული ქრომატინის დაჰეტეროქრომატინიზაციას, რაც გამოიხატება შესწავლილი გენომური მახასიათებლების ნორმალიზაციაში.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	პათოლოგიათა გენეტიკური საფუძვლები	პროფ. თ.ღეუავა	1. თ.ჯოხაძე 2. თ.ბუაძე, 3. მ.გაიოზიშვილი. 4. ნ.ბარათაშვილი 5. მ.მენაბდე 6. ქ.რუბანოვი (მაგისტრანტი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ჩატარებულია გენომური პარამეტრების ცვალებადობის შედარებითი კვლევა ტუბერკულოზის სენსიტიური ფორმით პირველად დაავადებულ ინდივიდთა უჯრედებში მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ. და ამ ცვალებადობის კორექციის შესაძლებლობის შესწავლა ანტისტრესული პეპტიდური ბიორეგულატორით – ეპიტალონით. კვლევები ტარდებოდა ფილტვის ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების ხანმოკლე მიტოგენ-სტიმულირებული ლიმფოციტურ კულტურათა უჯრედებზე მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ; გენომის სტაბილურობის დონის ინდიკატორს წარმოადგენდა ქრომოსომათა სტრუქტურულ-რაოდენობრივი აბერაციებისა და ფრაგილური საიტების სიხშირე. ნაჩვენებია, რომ ტუბერკულოზით			

<p>დაავადებული პაციენტების ინტაქტური კულტურებისათვის მკურნალობამდე დამახასიათებელია ქრომოსომათა სტრუქტურული აბერაციების შემცველი უჯრედების სარწმუნოდ მაღალი სიხშირე, რაც უფრო ნაკლები ხარისხით, მაგრამ მაინც შენარჩუნებულია მკურნალობის შემდეგაც.</p> <p>ეპიტალონი ავლენს გამოსატულ დამცველობით ეფექტს ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით მკურნალობის შემდეგ – აქვეითებს აბერანტული უჯრედების როგორც ზოგად ჯამურ მაჩვენებელს, ისე მაჩვენებელს თითოეული ინდივიდის მიხედვითაც.</p> <p>ქრომოსომათა ფრაგილური საიტების შემცველი უჯრედების შემცველობა მაღალი სიხშირით აღემატებოდა საკონტროლო ჯგუფის ჯანმრთელი ინდივიდების მაჩვენებელს. ქრომოსომათა ფრაგილურობის მაღალი სიხშირე შენარჩუნებული იყო პეპტიდური ბიორეგულატორის ზემოქმედების დროსაც ორივე შემთხვევაში – მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ გამოვლენილი კანონზომიერებები შესაძლოა კორელაციაში იყოს ფილტვის ტუბერკულოზით განმეორებით ავადობის ხშირ შემთხვევებთან.</p>
--

უჯრედული და მოლეკულური ბიოლოგიის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
კათედრის გამგე, ბიოლ. მეცნ. დოქტორი,
სრული პროფესორი – ნანული კოტრიკაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
კათედრის ასოცირებული პროფესორი – ბიოლ. დოქტორი,
მანანა გორდეზიანი
კათედრის ლაბორანტი, დოქტორანტი - ლიანა რამიშვილი
მოწვეული პროფესორები – ბ.დ. მანანა ალიბეგაშვილი
ბ.დ. ირმა ბოჭორიშვილი
ბ.დ. მათა ზიბზიბაძე
ბ.დ. ნატო ვეშაპიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	I. Nakashidze N. Kotrikadze A. Diasamidze M. Nagervadze L. Ramishvili	Changes in Sex and Non-sex Hormones and Distribution of Erythrocyte antigens in reproductive age women with tumors of body of uterus in Adjara.// Georgian Medical News.	#4, 2013. [PubMed – indexed fot Medline]	თბილისი, საქართველოს სამედიცინო სიახლენი	pp.15-20
ანოტაცია					
<p>The aim the research was to study the hormonal state of reproductive age women with tumors of body of uterus. The quantitative changes of sex steroid hormones: progesterone (P), estradiol (E), testosterone (T), gonadotropine -Luteinizing hormone (LH) and Follicle-stimulating hormone (FSH) were investigated. Distribution of ABO blood group antigens and Rh-Hr systems genetic variants in the blood of women living in Adjara Region was also studied. For study was used reproductive age women's blood with benign (fibromioma) and malignant (endometrial cancer) tumors of body of uterus (the middle age was 20-45 years). The determination of hormones was made by the enzymatic analysis method (ELAIZA). For the research of blood groups, were used the immunoserologic methods. The study have revealed that in blood of reproductive age women with benign and malignant tumors of body of uterus, level of estradiol was increased while levels of progesterone and testosterone were sharply reduced. Amount of Follicle-stimulating hormone and Luteinizing hormone were also increased. It's significant that, both hormones were sharply increased in case of cancer of body of uterus, in comparison with control group and benign tumor. According to distribution of ABO blood group phenotypes - O (I) phenotypic group of ABO system has its highest frequency in blood of women with cancer of body of uterus. Cancer of body of uterus is associated with O (I) phenotypic groups; benign tumor of body of uterus - with A(II) and AB(IV) phenotypic groups. Women with cc and EE genetic variants of Rh-Hr system have sensitivity to the development of benign and malignant tumors of body of uterus; women with ee genetic variant have lower sensitivity towards body of uterus cancer and sharply expressed sensitivity to uterus benign tumors. In women with malignant tumors of body of uterus the frequency of distribution of Rh-Hr system CC genetic variant was sharply reduced.</p>					

2) უცხოეთში

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ.კოტრიკაძე თ.ჩიგოგიძე ლ. მანაგაძე მ. ალიბეგაშვილი ლ.რამიშვილი მ. გორდეზიანი	პროსტატის სიმსივნეების თერაპიული მკურნალობის შესაძლო პერსპექტივები// <i>მეორე სამეცნიერო კონფერენცია: ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები</i>	25-26 ნოემბერი, 2013წ., თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია.
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>პროსტატის სიმსივნეების თერაპიული მკურნალობის შესაძლო პერსპექტივების დასახვა ფუნდამენტურ კვლევებზე დაყრდნობით (პროსტატის სიმსივნეების უჯრედული და მოლეკულურ მექანიზმების კვლევა). თერაპიული მკურნალობის შესაძლო პერსპექტივებში იგულისხმება ჩატარებული ფუნდამენტური კვლევების 3 ძირითადი რგოლი, ესენია: PIN უბნებიანი პროსტატის კეთილთვისებიანი ჰიპერპლაზია; მიტოქონდრიული დეფექტები და პროსტატის სიმსივნეები; პროსტატის ადენოკარცინომა და ჰორმონრეზისტენტული კიბო.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Nakashidze I., Kotrikadze N., Diasamidze A., Nagervadze M., Ramishvili L., Alibegashvili M.,	The erythrocyte ABO groups antigens and the changes of hormonal status in women with body of uterus tumors in menopause age// 19th Meeting of the European Red Cell Society (ERCS)	10-13 october, 2013 Forteiland, Ijmuiden, The Netherlands.
2	Zibzivadze M., Ramishvili L., Alibegashvili M., Gordeziani M, Chigogidze T., Kotrikadze N.,	Criteria for the estimation of endogenous intoxication in the erythrocytes of men with prostate tumors// 19th Meeting of the European Red Cell Society (ERCS)	10-13 october, 2013 Forteiland, Ijmuiden, The Netherlands.
3	Nana Kotrikadze, Irina Nakashidze, Anzor Diasamidze, Davit Baratashvili,	The Distribution of Blood Group Antigens among Reproductive, Menopause and Postmenopausal Women with Breast Gland Tumors//	28-30 October, 2013. Kusadas, Turkey

	Marina Nagervadze, Manana Alibegashvili, Liana Ramishvili	XIII National Congress of Medical Biology and Genetics	
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>1. The body of uterus tumors development is related to many factors, among them are erythrocyte groups antigens and hormonal state. The aim of the investigation was to study ABO blood group antigens and hormonal status of women with body of uterus benign and malignant tumors in the menopause age. From the four blood groups the O(I) phenotypic group is charactered with the highest frequency distribution in women with malignant tumor. AB(IV) phenotypic group was lowest frequent to women with uterine tumors. Sex steroid hormones levels of estradiol (E2) and testosterone (T) were increased both, in benign and malignant tumor case, on the background of reduced progesterone (P) in women with body of uterus tumors. As for non-sex hormones, The levels of Luteinizing hormone (LH) and Follicle-stimulating hormone (FSH) were increased in women with body of uterus tumors (benign, malignant). O(I) phenotypic group has been revealed with the highest frequency and AB(IV) phenotypic groups with the lowest frequency in women with body of uterus tumors of menopause age. It has been revealed that from sex steroid hormones, progesterone level was reduced on the background of increased estradiole, testosterone, LH and FSH levels. Sharp increase level of estradiole by positive inverse relationship affect on the hypothalamus – hypophyse system and provides increasing of (FSH) and (LH). The mentioned hormonal imbalance should causes the stimulation of proliferation in the uterus tissues and development body of uterus benign and malignant tumors</p>			
<p>2. The syndrome of endogenous intoxication (SEI) represents the pathological condition with accumulation of endogenous toxins in biological fluids. The Study of the EI of men with prostate tumors by the assessment of the following parameters of erythrocytes: Sorptioncapacity of erythrocytes, permeability of erythrocytes membranes; Antioxidant enzymes (superoxidedismutase (SOD) and catalase (CAT)) activities and amount of medium-molecular-weight substances.</p> <p>Sorptioncapacity of erythrocytes stayed the same in case of BHP and was increased in patients with BHP with PING₍₃₋₄₎ regions and CaP. Erythrocytes Permeability was slightly increasing by the following dynamics: contol group → BHP with PIN_{G(3-4)} → CaP. SOD activity was sharply increased in case of BHP and decreased in patients with CaP. CAT activity was altered only for patients with CaP. The amount of Medium-molecular-weight substances was rised in all studied groups. The maximum level of the substances accumulation was observed in erythrocytes of patients with BHP with PIN_{G(3-4)} regions, although in erythrocytes of Cap patients it still remained increased. Endogenous intoxication coefficient was the highest in case of BHP with PING₍₃₋₄₎ regions.</p> <p>Increased sorptioncapacity of erythrocytes in patients with BHP with PING₍₃₋₄₎ regions and CaP in one hand and decreased activity of antioxidant enzymes in other hand points to the alteration of erythrocytes membrane organization during tumor intoxication and reflects the formation of SEI in given pathology. Accumulation of medium-molecular-weight sybstances, in case of BHP with PING₍₃₋₄₎ regions and CaP, points to the importance of the assessment of given substances. Formation of SEI was especially expressed in patients with BHP with PING₍₃₋₄₎ regions that indicates to the aggressiveness and poor prognosis of the given pathology.</p>			

3. It's known that the importance of blood groups antigens for developing breast gland tumors. we studied distribution of blood group antigens among reproductive, menopause and post menopausal women with breast gland tumors. The studies revealed the high frequency of ABO system A(II) phenotypic group among women with breast malignant tumor. From Rh-Hr system antigens, revealed high distribution frequencies of D and E antigens among women with breast tumors. From Rh-Hr system genetic variants have been identified high frequency distribution of cc, EE and Ee genotypes among women with benign tumor. In the diseased with breast cancer, from Rh-Hr system phenotypes, were detected in 9 phenotypic groups, and 8 phenotypic group revealed in the diseased population with benign tumor. From Rh-Hr system 7 haplotypes were detected 6 haplotypes among women with breast cancer and 5 haplotypes among women with benign tumor. The carriers of A(II) phenotypic group reproductive, menopause and post-menopause women must be carried high-risk for breast gland malignant tumor .

From Rh-Hr system D, E, e and e antigens, the frequencies of D and E antigens were increased, among women with breast gland tumors. These antigens indicate to sensitivity of mentioned antigens. The carriers of CcDee, CCDee and ccddee phenotypes less likely subordination to development of breast malignant tumor, and carriers of ccDEe and ccDEE phenotypes - benign tumor development. The breast benign and malignant tumors associated with A(II) phenotypic group.

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	აჭარის პოპულაციაში რეპროდუქციული, მენოპაუზისა და პოსტმენოპაუზის ასაკის საშილოსნოს ტანის სიმსივნეებით დაავადებული ქალების სისხლში ერთროციტური ჯგუფური სისტემებისა და სასქესო და არასასქესო ჰორმონების რაოდენობის ცვლილება	ბიოლ. მეცნ. დოქტორი - ნ. კოტრიკაძე	ნ. კოტრიკაძე ი. ნაკაშიძე მ. ალიბეგაშვილი ლ. რამიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
სამუშაოს მიზანს წარმოადგენდა აჭარის პოპულაციაში რეპროდუქციული, მენოპაუზისა და პოსტმენოპაუზის ასაკის, საშილოსნოს ტანის კეთილთვისებიანი და ავთვისებიანი სიმსივნეებით დაავადებული ქალების ჰორმონალური სტატუსის შესწავლა სისხლში. შესწავლილ იქნა სასქესო სტეროიდული ჰორმონების პროგესტერონის (P), ესტრადიოლის (E), ტესტოსტერონისა (T) და არასასქესო-გონადოტ როპული მალუთინიზებული (LH) და ფოლიკულმასტიმულირებელი (FSH) ჰორმონების რაოდენობრივი ცვლილება. ასევე შეგვესწავლა სისხლის ABO სისტემის ფენოტიპური ჯგუფების გავრცელების თავისებურებანი და მათი კავშირი საშილოსნოს ტანის სიმსივნეების განვითარებასთან. აღმოჩნდა, რომ აჭარის პოპულაციაში რეპროდუქციული ასაკის საშილოსნოს ტანის ავთვისებიანი სიმსივნით დაავადებული ქალების სისხლში, ABO სისტემის ფენოტიპური ჯგუფებიდან მაღალი გავრცელების სიხშირით ხასიათდებოდა A(II) ჯგუფი, ხოლო მენოპაუზისა და პოსტმენოპაუზის ასაკის ქალების სისხლში კი O (I) ფენოტიპური ჯგუფი.			

მცენარეთა ფიზიოლოგიის მიმართულება

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - ასოც. პროფ. მარიამ გაიდამაშვილი
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. ასოც. პროფ. მარიამ გაიდამაშვილი, ლაბორანტი ე. ხურციძე (ბ. აკ.დ), დოქტორანტი ა. გოგიჩაიშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	GNSF/ST08/8-519 „ახალი ტიპის მცენარეული ენტომოტოქსიკური ბიოპესტიციდის შემუშავება ლეპიდოპტერა რიგის მავნებლების კონტროლისათვის“.	საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მ.გაიდამაშვილი	ე.ხურციძე ა.გოგიჩაიშვილი ნ.გაჩეჩილაძე
<p>მწერის ლარვების საჭმლის მომნელებელი ტრაქტის სტრუქტურებთან VAC ლექტინის იმუნოჰისტოქიმიური შესწავლისას გამოვლინდა, რომ პრეპარატი უკავშირდება მწერის ნაწლავის ეპითელიუმის სტრუქტურებს. VAC გავლენამ საცდელი ცხოველების სიცოცხლისუნარიანობაზე და მათ შინაგან ორგანოებზე დამაზიანებელი მოქმედების შესწავლამ აჩვენა, რომ პრეპარატის რეკომენდირებული დოზით (0,25 მგ/კგ) კვების პირობებში მყოფი ცხოველების ყველა ორგანო ვიზუალურად ნორმალურ მდგომარეობაში იმყოფებოდა და მათი ორგანოების ზომა, ფორმა, ფერი, კონსისტენცია, სტრუქტურა და კაფსულა დარღვეული არ იყო. პრეპარატის მაღალი დოზით (>0,25 მგ/კგ) გამოყენებისას კი აღინიშნებოდა ცვლილებები ნაღვლის ბუშტში, რაც შესაძლებელია გამოწვეული ყოფილიყო სანაღვე გზების შევიწროვებით ან ღვიძლის დისფუნქციით. განისაზღვრა IgE დონე ძუძუმწოვრების სისხლში და ნაჩვენები იქნა, რომ რეკომენდირებული დოზით VAC არ წარმოადგენდა მიტოგენს და არ ავლენდა ტოქსიკურ ეფექტებს პერიფერიული სისხლის ლიმფოციტების მიმართ.</p>				

IV პუბლიკაციები:

- 1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E. Khurtsidze, A. D. Gogichaishvili, M. Khurtsidze, M. Gaidamashvili	The influence of endogenous auxins and <i>morus alba</i> lectin (mal) on the growth and elongation of wheat coleoptiles <i>Annals of Agrarian Science</i>	(2013) v11 N4	თბილისი	4
<p>Activity of endogenous auxins and lectin-like proteins were investigated in leaves and inflorescence of Georgian mulberry (<i>M. alba</i> var. <i>Gruzia</i> L.) at the different stages of plant ontogenesis. Highest activity of endogenous auxins (225-300%) and lectins (256 000 ml/mg) were exposed in inflorescence and leave buds during the active growth period in compare to that of leaf and fruit formation. Correlation between the quantity of lectins and activity of endogenous auxins was shown. Affinity purified galactose-specific lectin from mulberry seeds (MAL) initiated the promotion of rapid elongation of wheat coleoptile when applied at 50µg/ml concentration.</p>					

V სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. გაიდაშვილი	ფითრის (<i>Viscum album</i> L.) ქიტინ-სპეციფიკური ცილის ენტომოტოქსიკური თვისებები Lepidoptera რიგის აგრომავენებლების მიმართ	22-26 იანვარი 2013 ივ.ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 95 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონფერენცია. თბილისი
<p>შესწავლილია ფითრის (<i>Viscum album</i> L.) ქიტინ-სპეციფიკური ლექტინის (MChbL) ინსექტიციდური აქტივობა <i>A.sordens</i> და <i>A.segetum</i> (Lepidoptera: Noctuidae) აგრომავენებელი მწერების მიმართ. გამოვლენილია ლექტინის ნეგატიური გავლენა ლარვების ფიზიოლოგიურ განვითარებასა და სიცოცხლისუნარიანობაზე. დადგენილია MChbL მიერ მწერების ლარვების საჭმლის მომწელებელი ტრაქტის ენდოგენური პროტეოლიზური ფერმენტების აქტივობის ინჰიბირების უნარი. გამოვლინდა MChbL 60% ჰომოლოგია <i>Hevea brasiliensis</i> ოსმოტინის მსგავს ცილასთან და <i>Zea mays</i> ალფა-ამილაზა/ტრიპსინის ინჰიბიტორთან. გამოთქმულია მოსაზრება MChbL გამოყენების შესახებ Lepidoptera რიგის მავნებლების კონტროლისათვის.</p>			

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ენდოგენური აუქსინების და თუთის ლექტინის გავლენა ხორბლის კოლეოპტილეს გაჭიმვით ზრდასა და დაგრძელებაზე.	მ.გაიდამაშვილი	ე.ხურციძე ა.გოგიჩაიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შესწავლილი იქნა ენდოგენური აუქსინების და ლექტინების აქტივობები ქართული თუთის (<i>M. alba var. Gruzia</i> L.) ფოთლებში და ყვავილედებში მცენარის განვითარების სხვადასხვა სტადიებზე. გამოვლენილი იქნა ენდოგენური აუქსინების მაღალი აქტივობა ფოთლის კვირტებში აქტიური ზრდის ფაზაში. ნაჩვენებია იქნა, რომ აფინურად გასუფთავებული გალაქტოზა-სპეციფიკური თუთის თესლის ლექტინი იწვევს ხორბლის კოლეოპტილეს სწრაფ დაგრძელებას. დადგინდა კორელაცია ლექტინების რაოდენობასა და ენდოგენური აუქსინების აქტივობას შორის.			

იმუნოლოგიისა და მიკრობიოლოგიის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - თსუ იმუნოლოგიისა და მიკრობიოლოგიის კათედრის გამგე, ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი ნ. ფორაქიშვილი

II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
კათედრის გამგე – ბიოლოგიის მეცნ. დოქტ. ნ. ფორაქიშვილი
ასოც. პროფ. – ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი ნ. განჩილაძე
ასოც. პროფ. – ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი ნ. მიცკევიჩი
სასწავლო-კვლევითი ლაბორატორიის გამგე,
ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი – ნ. ჭიკაძე
მასწავლებელი – ქ. სიჭინავა
ლაბორანტები: თ. ცერცვაძე, მ. ხარიბეგაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. განჩილაძე	იმუნიტეტი ინფექციების მიმართ	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	310
სახელმძღვანელოში წარმოდგენილია დაცვის ფაქტორების მოქმედება, რომელიც განაპირობებს ინფექციების მიმართ იმუნიტეტის წარმოქმნას, აგრეთვე ინფექციური აგენტების დახასიათება და მათი ზემოქმედება ორგანიზმზე				

გ) კრებულები

დ) სტატიები

2) უცხოეთში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	D. Male, J. Brostoff, DB Roth, IM Roitt, P. Lydyard, N. Porakishvili	Cells, Tissues and Organs of the Immune System	London, Oxford Press	504
The textbook introduces the immune system in all its aspects to undergraduates, and also provides a treatment of the subject that is comprehensive enough to be useful to graduate students interested in research, and to medical students focused on clinical applications, continues to set the standard for currency and authority with its clear writing style and organization, uniform art program, and scientific accuracy. It presents a consistent point of view throughout—that of the host's interaction with an environment containing many species of potentially harmful microorganisms. The full-color art program is conceptually coherent and illustrates the processes and mechanisms underlying the concepts in the text. The 16 chapters in this readable, accessible textbook are organized and presented in such a way as to help deliver a complete one-semester immunology course, beginning with innate immunity, then moving to adaptive immunity, and ending with applied clinical immunology.				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	--	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1	Porakishvili N , Vispute K., Steele A, Memon A, Kulikova N, Clark E A, Rai K R, Nathwani A, Damle R N, Chiorazzi, Lydyard P M.	CD180-induced re- wiring of BCR- mediated pro- survival signalling in chronic lymphocytic leukaemia cells.		Under submission to “ Blood ”	
2	Porakishvili N , Chikadze N, Akhvlediani L, Gachechiladze N, Mitskevich N, Delves P, Lund T, Roitt I.	. Prototype of anti- tumour vaccine based on the β - chain of human chorionic gonadotropin (hCG).		Under submission to “ Vaccine ”	
3	<u>Mitskevich N.</u> Chikadze N., Gachechiladze N., Kvirkvelia N., Delves PJ., Porakishvili N.	Comparison of Immunospecificity and Immunogenicity of three prototypes of anti-hCG vaccines based upon the recombinant hCG β -chain	Vol.15, #2	International Journal of Immunorehabilitation	p.67-69

ანოტაციები

1. We previously showed that approximately 60% of B chronic lymphocytic leukaemia (B-CLL) cells express surface CD180, an orphan receptor of the Toll-like receptor family. Here we investigated the ability of anti-CD180 monoclonal antibody (mAb) to induce activation, cell cycling, survival and signalling in B-CLL cells and normal B cells. Upon addition of anti-CD180 mAb, alone or in combination with anti-CD40 mAb or recombinant IL-4 (rIL-4), expression of CD86, Ki-67, uptake of DiOC₆, phosphorylation of signalling protein kinases and Ca²⁺ flux were measured in B-CLL cells from untreated patients and normal B cells from age-matched volunteers. Normal B cells and approximately 50% of CD180+ B-CLL clones responded to CD180 ligation by activation, cycling and increased survival comparable with, or superior to, those induced by anti-CD40 mAb or rIL-4 (Responder B-CLL). Non-responder CD180+ B-CLL clones failed to respond to CD180 mAb and responded poorly to CD40 mAb and rIL-4. Anti-CD180 mAb induced phosphorylation of ZAP70/Syk, Erk, p38MAPK and Akt in normal B cells and Responder B-CLL cells. In contrast, Erk, p38MAPK and Akt were not phosphorylated in Non-responder B-CLL cells indicating a block in signalling and possible anergy. CD180 may provide powerful expansion and survival signals for Responder B-CLL cells and have an important prognostic value.

2. Human chorionic gonadotropin (hCG) is a receptor overexpressed by a variety of common cancers. It is a glycoprotein hormone supporting cancerous growth and survival. Thus hCG is an important target protein for active immunotherapy and vaccination against tumours.

hCG is a heterodimer that consists of an α and a β chain, with the β chain acting as a tumour growth factor. Our earlier studies concentrated on the development, through site-specific mutagenesis, of an epitope-specific vaccine based on structurally modified epitopes of the β chain. We have selected and expressed as a recombinant protein a mutant molecule hCG β (R68E), containing a single point

substitution of an arginine to glutamic acid at the position 68 (Figure 1). This recombinant protein induced high affinity antibody response in rabbits against native hCG and its small epitope – C-terminal peptide (CTP, Figure 2). We have further demonstrated that immune complexes formed by native hCG and mutant hCG β (R68E) rabbit sera can be successfully cleared by the phagocytic system (Figure 3) that further argues in favour of its safety.

The main objective of the current study is to further develop and to optimise this vaccine prototype. The work is carried out in collaboration with University College London, University of Westminster and Middlesex University (all - UK). It is anticipated that the end-product would represent an effective vaccine candidate for the prevention and immunotherapy of cancer.

3. Human chorionic gonadotropin (hCG) is a placental member of the glycoprotein hormone (GPH) family which also includes the pituitary hormones: follicle stimulating hormone (FSH), luteinizing hormone (LH) and thyroid stimulating hormone (TSH) (1). They are heterodimers consisting of a common alpha and hormone-specific beta subunit. The β -subunits are partly homologous to each other. The closest homology is between hCG β and hLH β . Elevated serum hCG β levels and/or tissue expression were since used as independent predictor of an unfavorable disease outcome and were associated with a more aggressive disease course in renal, colorectal, bladder, and pancreatic cancers. It was proposed that hCG may act at different levels to facilitate cancer progression: as a transforming growth factor, an immunosuppressive agent, an inducer of metastasis, and/or an angiogenic factor. Therefore, the hCG-based vaccines are being tested in anti-tumor therapy. Vaccines, which incorporate the full-length hCG β -chain, stimulate production of antibodies that cross-react with hLH due to the 85% amino acid sequence homology of the first 110 amino acids of the β -chains of the two hormones. As a strategy aimed at reducing hLH cross-reactivity with hCG, several hCG β -chain mutants were engineered by using oligonucleotide-directed site-specific mutagenesis. One of the mutant molecules hCG β (R68E) containing an arginine to glutamic acid replacement at a position 68 in the protein sequence has grossly diminished ability to provoke hLH cross-reactive antibodies whether administered intranasally to mice or intramuscularly to rabbits. Much of the hCG β (R68E) antibodies were re-focused towards normally weakly immunogenic C-terminal peptide (CTP) unique for hCG β and not shared by hLH. In the mutant hCG molecule CTP acquires the properties of an immunodominant epitope. The aim of this study was to assess immunogenicity of the sera elicited by response to hCG β (R68E) conjugated to heat shock protein 70 (HSP 70) or to keyhole limpet hemocyanin (KLH) compared to the hCG β (R68E) alone. We have demonstrated that the HSP70 increases immunogenicity of the mutant molecule hCG β (R68E) since antibodies generated against hCG β (R68E)-HSP70 conjugate bind with high affinity to the CTP region of hCG, as well as to the native holohormone hCG $\alpha\beta$ and its hCG β subunit. Thus, hCG β (R68E)-HSP70 is an effective prototype of hCG-based vaccine characterized by a high degree of immunogenicity.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი

1	Gachechiladze N. G, Chikadze N., Akhvlediani L, Delves P, Porakishvili N	Changes in peripheral blood lymphocyte subsets in patients with reproductive system tumors	The oncological perspectives of fertility preservation: gynaecological and breast cancer Berlin, March 21-23, 2013
2	Mitskevith, N. Machavariani, K. Omiadze, K. Khechinashvili, G, Telia, A.	Epidemiological association and some immunological peculiarities of atopic diseases and TB infection in view of allergy hygiene hypothesis	XXXII Congress of the European Academy of Allergy and Clinical Immunology. Proceedings p 382. Milan, Italy. June, 2013.
3	Mitskevith N., Machavariani K., Telia A., Khechinashvili G	The influence of Professional Contact to Fungal Allergens on developing Respiratory Allergy Disorders in workers of bakeries in Georgia.	15th International Congress of Immunology, Journal Frontier in Immunology. Milan, Italy August, 2013 Processing /P5.05.12

1. The uterus body cancer (UBC), cervical cancer (CC) and ovarian cancer (OC) are the most common cancers of the female reproductive system with lethal outcomes and gynecological fatalities. Because patients with cancers of reproductive organs have high recurrence rates and poor long term survival, there is an interest in developing adjunctive therapies, including immunotherapy. Successful immunotherapy requires a functional immune system and defect in the immune responses may contribute to tumor growth. Such defects, especially T-cell dysfunction, can be partially due to the active suppression by the tumor. The aim of the present study was quantitation of the main circulating blood cell population in patients with malignant and benign tumors of reproductive system by flow cytometry. No important differences have been found in the expression of CD3+, CD19+ or CD8+ in patients with uterus benign tumor, although the percentages of CD4+ cells and therefore CD4/CD8 ratio was decreased. Low numbers of CD4+ cells were also detected in patients with UBC and CC, however the percentages of CD19+ and CD8+ cells were increased almost twofold. Both these diseases were also characterized by extremely low number of circulating CD25+T lymphocytes. In patients with OVC very similar changes have been detected, apart from the normal number of CD19+ B cells. Although an increase of cytotoxic CD8+ T cells in blood of the patients with UBC, CC and OVC suggests a potential for anti-tumor responses, these cytotoxic cells seem to be unable to react by activation due to the lack of the expression of IL-2Ra receptor. In addition, elevated number of CD19+ B cells may reflect the production of antibodies to tumour-associated antigens (TAA) in patients with UBC and CC which would prevent CD8+ T cells from the recognition of the tumours. These results suggest that gynecological cancer is associated with specific alterations in the T cell population and up-regulation of the IL-2Ra receptor may be important for potential therapeutic strategies.
2. **Background:** The epidemiological association between allergy and TB has become especially topical over the last ten years, since the time when the new wave of TB epidemic arose worldwide. The goal of the research is to define the epidemiological association of mycobacterial infection with bronchial asthma and allergies under high TB prevalence condition and, also, to determine some immunological peculiarities of this relation.
Method: The study was conducted in three key directions, determining the specificity of the study material and methodology: I. Establishing association of BCG immunisation and TB infection with symptoms of bronchial asthma and allergies in internally dislocated children. II. Determining atopy frequency rate at a tender age following TB latent infection emerged through confirmed close contacts. III. Evaluating peculiarities of IgE regulation and delayed hypersensitivity to PPD in cases of

pulmonary TB, bronchial asthma and other clinical forms of atopy. **Results:** The epidemiological association of BCG immunisation with the symptoms of bronchial asthma and allergies in 7-10 year-old target population has not been statistically confirmed, which leaves doubtful feasible application of TB vaccination in allergy hygiene hypothesis to a certain extent. Bronchial asthma and allergies symptom rate in 7-10 year-old TB infected target population has been proved to be twice lower, compared with the non-infected group. Prospective study of tender age has demonstrated statistically valid epidemiological inverse association between latent TB, developed through close family contacts and later emerged atopic diseases. Herewith, atopic diseases in TB infected children population is by far later manifested in comparison with non-infected group. **Conclusion:** It is suggested, that epidemiological and immunological evaluation of pro and con arguments of allergy hygiene hypotheses should be extended in Georgia, not only in view of TB and atopy association study, but atopy and other infectious diseases. TB infection and allergy epidemiological association should be investigated considering regional peculiarities of the country. Herewith, extended allergological examination and the study of Th1/Th2 immunological links should be conducted after determination of bronchial asthma and symptoms of other allergies in prospective and retrospective research.

3. The inducing role of sensitization to fungal Allergens of RA (Respiratory Allergosis) originated from exposure to wheat flour environmental dust -has not been studied in Georgia. The aim of the research is to study the specifics of the spread, epidemiological issues of RA induced by professional contact with Fungal Allergens. According to the Global Strategy for Asthma Management and Prevention (NHLBI/WHO), one of the main reasons of developing RA in adults is occupational sensitizing agents Materials and Methods: We studied 390 people working in bakeries. They were divided into 2 groups: (1)workers with symptoms of RA [AR(Allergic Rhinitis),BA(Bronchial Asthma) and SEAA(Syndrome of Extrinsic Allergic Alveolitis)] ; (2)workers with no symptoms. There were selected 2 control groups without contact with the professional environment : (1)with RA symptoms; (2)healthy individuals. There was used the unified three-stage respiratory questionnaire (National Heart, Lung and Blood Institute,USA). For the skin tests were used the fungal allergens AF(Aspergillus fumigatus),MR(Mucor racemosus), AT(Alternaria tenius),PN(Penicillium notatum),RN(Rhizopus nigricans).Results: In workers with AR and BA symptoms the sensitization was similiary: the highest to AF, high to all three fungal allergens MR, PN and RN (66,7%), The workers with BA were mainly sensitized to the AF(80%) and the sensitization to the MR and PN were revealed to be the least of all. In subjects with SEAA, the highest sensitization was to AF(77,8%).Conclusion: The professional contact to grain dust frequently induces RA and the reciprocal influence of fungal sensitization significantly increases the risk of RA development.

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ადამიანის კორიონული გონადოტროპინის მუტანტურ, რეკომბინანტულ β-ჯაჭვზე დაფუძნებული ანტი-სიმსივნური ვაქცინის შექმნა	ნ. ფორაქიშვილი	ნ. გაჩეჩილაძე ნ. მიცკევიჩი ნ. ჭიკაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

ადამიანის ქორიონული გონადოტროპინი (hCG) – α და β ჯაჭვების შემცველი პეტეროდიმერული ჰორმონია, რომლის α ჯაჭვიც იგივეა, რაც დანარჩენი გლიკოპროტეინული ჰორმონების α ჯაჭვი, ხოლო β ჯაჭვი კი ჰორმონსპეციფურია. ფეხმძიმობის ჰორმონი hCG უკანასკნელ წლებში, აღიარებულ იქნა სიმსივნურ მარკერად. სიმსივნური უჯრედები მას ასინთეზირებენ, როგორც აუტოკრინული ზრდის ფაქტორს. ამასთანავე, hCG და მისი ცალკეული კომპონენტები ექსპრესირებულიცაა სიმსივნურ უჯრედებზე. ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე ეს ჰორმონი და მისი კომპონენტები წარმოადგენენ სამიზნეს სიმსივნესაწინააღმდეგო ვაქცინის შექმნისათვის. ამ მიზნით ლონდონის უნივერსიტეტის იმუნოლოგიის დეპარტამენტში შეიქმნა ქორიონული გონადოტროპინის რამოდენიმე მუტანტური, რეკომბინანტული მოლეკულა და ჩვენი თანამონაწილეობით შესწავლილი იქნა მათი ანტიგენურობა და იმუნოგენურობა. აღნიშნული კვლევებით გამოვლინდა, რომ მუტანტური მოლეკულა, რომელიც მიღებულია ერთი წერტილოვანი მუტაციის შედეგად, კერძოდ 68-ე პოზიციაში არსებული არგინინი ჩანაცვლებულია გლუტამინის მუავით (hCG β (R68E)), არის მაღალი იმუნოგენურობის. მის საპასუხოდ სინთეზირებული ანტისხეულები მოკლებული არიან ჯვარედინ რეაქტიულობას მონათესავე ჰორმონებთან, რაც hCG-ზე დაფუძნებული ვაქცინების შექმნისას მნიშვნელოვანი პრობლემაა, ხოლო ამ ანტისხეულებით და ბუნებრივი hCG-ით შექმნილი იმუნური კომპლექსები წარმატებით ფაგოციტირდებიან ფაგოციტური უჯრედების მიერ. აქედან გამომდინარე (hCG β (R68E) მინეულია ეფექტურ კანდიდატ მოლეკულად მასზე დაფუძნებული ანტი-სიმსივნური ვაქცინის შესაქმნელად. ვაქცინის საბოლოო სახით ფორმირებისათვის აუცილებელია მოლეკულა მატარებლისა და ადუვანტის ოპტომალური კომბინაციის შერჩევა. ჩვენც შემდგომი სამუშაოები სწორედ ამ მიმართულებით განვაგრძეთ და შევქმენით ვაქცინის სამი პროტოტიპი: (hCG β (R68E)- დაკავშირებული სითბური შოკის ცილა 70-თან, (hCG β (R68E)- დაკავშირებული მოლუსკიდან მიღებულ ჰემოციანიდთან და არაკონუგირებული (hCG β (R68E). მიღებული კონუგატებით ჩატარდა თავგების იმუნიზაცია და მიმდინარე წლის განმავლობაში ჩვენს მიერ შესწავლილ იქნა მიღებული იმუნიზებული შრატების სპეციფიურობა, ანტი-hCG, ანტი-hCG β და ანტი-hCG β CTP ანტისხეულების ტიტრები და ბუნებრივ hCG-სთან მათი კავშირის აფინობა. ამ ამოცანების განხორციელებისათვის გამოვიყენეთ არაპირდაპირი იმუნოფერმენტული ანალიზი ე.წ. ELISA. მიღებული შედეგები კი ასე გამოიყურება: ვაქცინის სამივე პროტოტიპით თავგების იმუნიზაციის შედეგად მიღებულ შრატებში ანტისხეულების მაღალი ტიტრებია. სამივე შემთხვევაში ამ ანტისხეულთა უმეტესობა ანტი-hCG β CTP სპეციფიურობისაა. თუმცა ეს შრატები განსხვავდება ბუნებრივ hCG-სთან კავშირის უნარით. კერძოდ, არაკონუგირებული და მოლუსკის ჰემოციანიდთან კონუგირებული hCG β (R68E)- ით იმუნიზაციის შედეგად მიღებული შრატები ერთნაირად სუსტად ურთიერთქმედებენ ნატიური ფორმის hCG- სთან, მაშინ როდესაც სითბური შოკის ცილა 70-თან კონუგირებული hCG β (R68E)-ით იმუნიზაციით მიღებული შრატის ანტისხეულები ერთნაირად მაღალი აფინობით უკავშირდებიან ნატიური ფორმის hCG-ს, hCG β -ს და hCG β CTP-ის. მიღებული შედეგები გამოხატავს, რომ სითბური შოკის ცილა 70-თან კონუგირებული hCG β (R68E)-ი წარმოადგენს ეფექტურ კანდიდატს მასზე დაფუძნებული ანტისიმსივნური ვაქცინის შესაქმნელად.

ადამიანისა და ცხოველთა ფიზიოლოგიის მიმართულება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. ბ.მ.დ. სრული პროფესორი ნანული დორეული

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

სრული პროფესორი, ბ.მ.დ. ნანული დორეული, სულხან ცაგარელი (ბ.მ.დ., ფიზიოლოგიის კათედრის ასოცირებული პროფესორი), მაგდა ალანია (ბ.დ. ფიზიოლოგიის კათედრის ასოცირებული პროფ.), ჩხარტიშვილი ბუციკო (ბ.დ., ფიზიოლოგიის კათედრის ასისტ. პროფ.), ჩიქოვანი მანანა (პედაგოგი), ქუჩუკაშვილი ზურაბი (ბ.დ., ბიოფიზიკის მიმართულების ასისტ. პროფ.), ეკატერინე მითაიშვილი (ბ.დ., მოწვეული პედაგოგი), როზა ბუკია (ბ.დ. მოწვეული პედაგოგი), სადოქტორო პროგრამა ნეირობიოლოგია/ქცევის ნეირომეცნიერებები დოქტორანტები: ცირა კაპანაძე, ზაზა ბერუაშვილი, ნინო გოგინაშვილი, სამაგისტრო პროგრამა „ბიოლოგია“ და „გამოყენებითი ბიომეცნიერება“ სტუდენტები მარიამ ქურასბედიანი, ნათია ჩერქეზიშვილი და თამარ ქარსელაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ც. კაპანაძე, ნ. დორეული	ბიომედიცინის აქტუალური საკითხები.	ბათუმი, შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი	6
2.	თ. ქურასბედიანი, ნ. დორეული	ბიომედიცინის აქტუალური საკითხები	ბათუმი, შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი	6
3.	N. Doreulee, M. Kurasbediani, B. Chkhartishvili, E. Mitaishvili, R. Bukia.	Proceedings of 3 rd National Congress of Georgian I. Beritashvili Society of Physiology	Tbilisi, 2013	2
4.	Doreulee, N.,* Kapanadze, Ts., Chkhartishvili, B., Mitaishvili, E., Kurasbediani, M.	Proceedings of 1 st International Conference 2013 “Merging neuroscience and medicine: implication for brain disorders”.	Tbilisi, 2013 Institute of Cognitive neurosciences, Agricultural University of Georgia	1
5.	N. Doreulee ^{1*} , T. Carseladze ¹ , N. Cherkezishvili ¹ , M. Chikovani ¹ , M. Kurasbediani ¹	Proceedings of 1 st International Conference 2013 “Merging neuroscience and medicine: implication for	Tbilisi, 2013 Institute of Cognitive neurosciences, Agricultural University of Georgia	1

	brain disorders".		
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p style="text-align: center;">კანინის მჟავას ეპილეფსიური სტატუსით გამოწვეული ქცევითი დარღვევები ლაბორატორიულ თეთრ ვირთაგვებში ასოცირებულია ჰიპოკამპის გლუტამატერგულ/გაემერგული და ჰიპოთალამუსის ორექსინერგული ნეირონების კვდომასთან</p> <p>ეპილეფსია ქრონიკული ნევროლოგიური დაავადებაა, რომელიც მსოფლიო მოსახლეობის 1%-ში გვხვდება. ეპილეფსიის დროს ელექტრული პროცესების მიმდინარეობაში დისბალანსი იწვევს განმეორებად ეპილეფსიურ განმუხტვებს. ეპილეპტოგენეზისათვის დამახასიათებელია ცვლილებები ნეირონულ კავშირებში, ნეიროდეგენერაციები, ნეიროგენეზი, გლიოზი, აქსონური სპრაუტინგი, დენდრიტული პლასტიკურობა, ჰემატოენცეფალური ბარიერის დაზიანება, ექსტრაუჯრედული მატრიქსის რეორგანიზაცია, ასევე ინდივიდუალური ნერვული უჯრედების მოლეკულური არქიტექტურის რეორგანიზაცია.</p> <p>ეპილეფსიის პათოფიზიოლოგია არაა ბოლომდე გახსნილი. ეპილეფსიური შეტევები ვითარდება თავის ტვინში არანორმალური, ძლიერი ჰიპერსინქრონული ნეირონული აქტივობით და მისი გამოვლენის მთავარ მიზეზს უნდა წარმოადგენდეს ამაგზნებელ და შემაკავებელ ნეირომედიატორს შორის დისბალანსი. ნევროლოგიური დაავადებების უმრავლესობა გლუტამატერგული სისტემის დისფუნქციითაა განპირობებული. გლუტამატი მთავარ ამაგზნებელ ნეიროტრანსმიტერს წარმოადგენს ძუძუმწოვართა ცენტრალურ ნერვულ სისტემაში და კრიტიკულად არის ჩართული სინაფსური პლასტიკურობის და მეხსიერების მექანიზმებში.</p> <p>ცნობილია, რომ ლიმბურ კრუნჩხვებში, რომელიც დღეისათვის ყველაზე მეტად რეზისტენტულია ანტიკონვულსანტებით წარმოებულ თერაპიაში, მონაწილეობს ჰიპოკამპი. აღნიშნულ სტრუქტურასთან დაკავშირებულ ფიზიოლოგიურ და პათოფიზიოლოგიურ პროცესებში სხვადასხვა ენდოგენური ნეირომოდულატორული სისტემის როლი მრავალი კვლევითაა დადასტურებული. ბოლო წლების გამოკვლევებით განისაზღვრა ორექსინის როლი ჰიპოკამპის ფუნქციონირებაში. ჰიპოკამპში ორექსინის რეცეპტორები აღმოჩენილია სპეციფიკურად CA1, CA2 და CA3 უბნებში და დაკბილულ ხვეულში (DG). ამ მონაცემებზე დაყრდნობით გამოითქვა მოსაზრება, რომ ორექსინის შეუძლია ითამაშოს წამყვანი როლი იმ ფუნქციებში, რომლებშიც მონაწილეობს ჰიპოკამპი და ნაჩვენებ იქნა, რომ ორექსინი განაპირობებს გლუტამატერგული და გაემ-ერგული ნეიროტრანსმისის მოდულაციას. დადგენილია, რომ ორექსინი ჰიპოკამპში იწვევს იზოლირებული NMDA პასუხების ხანგრძლივ დეპრესიას და ნორადრენალინის გამონთავისუფლების სტიმულაციას. ამ მონაცემებზე დაყრდნობით ჩვენს მიერ გამოითქვა მოსაზრება ორექსინერგული სისტემის ეპილეპტოგენეზის პროცესში შესაძლო მონაწილეობის შესახებ.</p> <p>მოცემული კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ეპილეფსიის ცხოველური მოდელის გამოყენებით შეგვესწავლა ეპილეფსიური სტატუსით გამოწვეული ქცევითი და მორფოლოგიური დარღვევები და განგვესაზღვრა სხვადასხვა ნეირომოდულატორული სისტემის როლი ეპილეპტოგენეზში.</p> <p>მიღებულ მონაცემებზე დაყრდნობით გამოითქმულია მოსაზრება, რომ სივრცითი მეხსიერების დარღვევა კანინის მჟავას ეპილეფსიური სტატუსის ცხოველურ მოდელებში განპირობებულია როგორც გლუტამატერგული ნეირონების კვდომით ჰიპოკამპში, ისე ჰიპოთალამო-ჰიპოკამპური ორექსინერგული პროექციების დისფუნქციით. ორექსინერგული ნეირონების დაზიანება თავის მხრივ ასევე გამოიწვევდა ცვლილებებს დოფამინერგულ ნეიროგადაცემაში. ეს კი სავარაუდოდ, უნდა განაპირობებდეს იმ ცვლილებებს, რაც ჩვენს ექსპერიმენტებში აღინიშნა ვირთაგვების მოტორულ და ემოციურ სტატუსში.</p> <p>ქართული ენდემური ყურძნის ჯიშის „საფერავის“ ფლავონოიდების გავლენა ლაბორატორიულ თეთრ ვირთაგვებში დასწავლა/მეხსიერების მექანიზმების ასაკთან დაკავშირებულ ცვლილებებზე</p> <p>ფლავონოიდები და მისი მსგავსი ფენოლური ნაერთები წარმოადგენენ ძლიერ ანტიოქსიდანტებს და ხასიათდებიან ცირკულაციაში მყოფი რეაქტიული ჟანგბადისა და აზოტის შებოჭვის უნარით. ისინი ადვილად გადიან ჰემატოენცეფალურ ბარიერს და აქვთ ტვინის სტრუქტურებში, განსაკუთრებით კი ქერქსა და ჰიპოკამპში დაგროვების უნარი, ამდენად მონაწილეობენ ჰიპოკამპთან დაკავშირებული ფუნქციების რეალიზაციაში. უკანასკნელი ლიტერატურული მონაცემების მიხედვით ფლავონოიდები თავის ტვინში ნეიროპროტექტორული მოქმედების ფართო სპექტრს ავლენენ: ეფექტურად იცავენ ნეირონებს ტოქსინებით გამოწვეული დაზიანებებისაგან, თრგუნავენ ტვინში მიმდინარე ანთებით</p>			

პროცესებს და დადებითად მოქმედებენ დასწავლა/მეხსიერების, ზოგად კოგნიტურ ფუნქციებზე. ფლავონოიდების აღნიშნული ეფექტები განპირობებული უნდა იყოს ჭარბი აგზნებისაგან ნეირონების დაცვით, არსებული ნეირონული ფუნქციის გამლიერებით ან ნეირონთა რეგენერაციის პროცესების სტიმულაციით. ამის გამო, დიდია ინტერესი ფლავონოიდების მიმართ.

აღნიშნული კვლევის ინტერესს წარმოადგენდა ლაბორატორიულ თეთრ ვირთაგვებში ჰიპოკამპთან ასოცირებული დასწავლა/მეხსიერების მექანიზმების ასაკთან დაკავშირებულ ცვლილებებზე ქართული ენდემური ყურძნის ჯიშის „საფერავის“ ფლავონოიდების ეფექტების განსაზღვრა. ბიოქიმიურმა ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ საფერავის ჯიშის ყურძნიდან გამოყოფილი ფლავონოიდებით ზრდასრული ვირთაგვების კვება იწვევდა ბუნებრივი სიბერით გამოწვეული ჟანგვითი სტრესის კორექციას. აღნიშნული მონაცემების გათვალისწინებით დაიგეგმა ქცევითი ექსპერიმენტები ველური ხაზის თეთრი ლაბორატორიული ვირთაგვების 2 ასაკოვან ჯგუფზე: 8-10 და 28-32 კვირის ასაკის, რათა გაგვეჩვენა საფერავის ფლავონოიდებით აღნიშნული ჯგუფის ვირთაგვების წინასწარი კვების ეფექტები დასწავლა/მეხსიერების და ემოციური სტატუსის მაჩვენებლებზე. საფერავის ფლავონოიდების ექსპოზიცია ვირთაგვებში განხორციელდა ადრეულ პოსტნატალურ პერიოდში (მე-7-მე-15 დღე) ან უშუალოდ 8-10 ან 28-32 კვირის ასაკში. ვირთაგვების ქცევითი პარამეტრების მონიტორინგი მიმდინარეობდა ღია ველის, T-ლაბირინთისა და პასიური განრიდების ტესტებში, სადაც ვაფასებდით მათ ემოციურობას, შიშის დონეს, თავდაცვით რეაქციებსა და მეხსიერება/დასწავლის კრიტერიუმებს.

ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ საფერავის ყურძნის ჯიშებიდან გამოყოფილი ფლავონოიდებით ვირთაგვების წინასწარი კვება დადებითად მოქმედებს თავის ტვინის პლასტიკურ პროცესებზე და ზრდის ვირთაგვას თავის ტვინის ანტიოქსიდანტურ შესაძლებლობებს. ჩვენი მონაცემების მიხედვით ქართული ენდემური ყურძნის ჯიშის საფერავის ფლავონოიდები იწვევს სივრცითი მეხსიერების ასაკთან დაკავშირებული დარღვევების კორექციას. გარდა ამისა, საფერავიდან გამოყოფილი ფლავონოიდების, როგორც კვებითი დანამატის გამოყენება ადრეულ პოსტნატალურ პერიოდში აუმჯობესებს დასწავლის დინამიკას, თუმცა დასწავლაში ცვლილებები არ აღინიშნა საფერავის ფლავონოიდებით უშუალოდ 8-10 კვირის ვირთაგვების კვების შემთხვევაში. შეიძლება დავასკვნათ, რომ საფერავის ეფექტების სიძლიერე დაკავშირებულია ჰიპოკამპში მეხსიერებისა და დასწავლის მექანიზმების ასაკთან დაკავშირებულ სტატუსთან: კერძოდ ის დადებითად მოქმედებს მექანიზმების ფორმირებისა და მისი დარღვევების შემთხვევაში და არ ავლენს ეფექტს აღნიშნული მექანიზმის ნორმალური ფუნქციონირების შემთხვევაში.

The effects of Flavonoids from Georgian grape species Saperavi on hippocampal related plasticity.

N. Doreulee, M. Kurasbediani, B. Chkhartishvili, E. Mitashvili, R. Bukia.

Introduction: Earlier we have found that dietary flavonoids from the Georgian endemic grape species Saperavi significantly improved age-related spatial memory decline in adult rats and efficiently corrected scopolamine-induced memory disturbance in young ones (Doreulee et.al, 2012, SfN abst., 810.25). In the present study behavioral and morphological experiments were performed to investigate the influence of flavonoids from the Saperavi grapes (FSG) on morphological alterations and spatial memory deficit associated with kainic acid-induced status epilepticus (KA-SE) in laboratory rats.

Methods: Animal model of epilepsy were induced by single intraperitoneal injection of kainic acid (KA) (15mg/kg) in 8-10 weeks old rats. Behavioral changes associated with epilepsy were recorded in the open-field, T-maze and passive avoidance tasks. After 3 weeks of KA injection morphological analyses have been performed. Total number of neurons in different fields (CA1, CA3, DG) of the hippocampus were analyzed by hematoxylin-eosine staining. Immunocytochemical experiments were performed on hippocampal slices with anti-GAD65/67 antibodies. The effects of FSG on KA-SE induced morphological and behavioral changes were monitored after supplementation of rats with FSG (8 days 25mg/kg, daily).

Results: FSG led to significant reversals of KA-SE-induced spatial memory decline, that was accompanied by massive reduction of the total number of neurons in right CA3 and left CA1 of the hippocampus shown by hematoxylin-eosine staining and significant decrease in number of glutamic acid decarboxylase (GAD)-positive neurons in left CA3 field demonstrated by anti-GAD65/67 antibodies in immunocytochemical experiments. Positive modulations of hippocampal related learning and memory processes were also observed in rats of same ages when they were fed by breast milk of the lactating mothers supplemented with the FSG (200mg/kg per day, 8 day), while no alteration of dynamic of learning was observed in control group when administration of FSG was performed in ages of 8 week. This effect of FSG was more pronounced than effect of nootropic drug – piracetam (200mg/kg).

Conclusions: We suggest that dietary flavonoids from the Saperavi grapes have beneficial effects on neuronal processes ongoing during postnatal development in hippocampus or which are stimulated by KA-SE.

Influence of allosteric modulators of type 5 Metabotropic Glutamate Receptors (mGluR5) on behavioral and memory alteration induced by ketamine-model of schizophrenia in rats.

N. Doreulee^{1*}, Ts. Kapanadze¹, B. Chkhartsvili¹, E. Mitaishvili¹, M. Kurasbediani¹

Introduction: Schizophrenia is a serious mental illness that affects approximately 1% of the world's population. It is a chronic, frequently progressive and multidimensional disease and presents itself as a set of positive, negative and cognitive symptoms. The essential neurotransmitter pathology of schizophrenia remains poorly defined. It has been suggested that schizophrenia is due to dopaminergic overactivity in the brain. In recent years, the attention has been shifted to the glutamate system. There is increasing evidence that a primary glutamatergic dysfunction is associated with schizophrenia, leading secondarily to a dopaminergic imbalance. It has been shown that phencyclidine, ketamine or MK-801, antagonists of glutamate *N*-methyl-D-aspartate (NMDA) receptors exacerbate all symptoms in individuals with schizophrenia, suggesting a possible role for decreased NMDA receptor signaling in this disorder. NMDA receptor function in a variety of forebrain regions are regulated by mGluR5 and it has been postulated that activators of mGluR5 could provide novel therapeutic agents that may be useful for treating schizophrenia. Using ketamine-model of schizophrenia we study the functional interaction between NMDA and mGluR5. Ketamine-induced behavioral disturbance were defined and the effects of allosteric modulators of mGluR5 on these alterations were investigated.

Methods. Rat model of schizophrenia was induced by low dose of non-competitive antagonist of NMDA-receptors ketamine (0.3/0,5mg/kg. i.p.). Schizophrenia model-associated behavioral changes were monitored in the open-field, T-maze test and passive avoidance task.

Results. ketamine (0.3mg/kg) induces behavioral and cognitive impairment. Total motor activity was decreased and emotional state of the animals altered as well - the number/duration of grooming decreased and frequency of urination/defecation was increased. In T-maze test it was shown that spatial memory was damaged. To determine whether mGluR5 and NMDA receptor interact to regulate complex behaviors that are relevant to disorders such as schizophrenia we focused on assessing whether the selective mGlu5 receptor antagonist 2-methyl-6-(phenylethynyl)-pyridine MPEP mimics or exacerbates the effects of the NMDA receptor antagonist. Ketamine-induced memory disturbance was significantly increased after injection MPEP.

Antipsychotic drugs haloperidol (0.2mg/kg, i.p.) and clozapine (1.3mg/kg, i.p) weren't effective to correct the memory deficit and the changes in emotional state induced by ketamine. Unlike these Antipsychotics positive allosteric modulator of NMDA receptors 3,3'-Difluorobanzaldazine (DFB, 1mg/kg, i.p) effectively ameliorate emotional disturbances, but it wasn't potent to correct the memory disturbance induced by ketamine.

Conclusion. It was suggested that during some neurological or psychiatric disorders with NMDA dysfunction pharmacological manipulation of mGluR5 receptors could have therapeutic effects.

The influence of flavonoids from Georgian endemic grape species Saperavi on hippocampus related plastic processes in laboratory white rats

N. Doreulee^{1*}, T. Carseladze¹, N. Cherkezishvili¹, M. Chikovani¹, M. Kurasbediani¹

Introduction: Flavonoids and other phenol compounds, which are mainly found in fruits, vegetables, in beverages such as wine, tea, cocoa and fruit juice play an important role in the human diet. Flavonoids are powerful antioxidants and are characterized by scavenging of wide range of reactive oxygen and nitrogen. Flavonoids can easily pass through the blood brain barrier and they have ability to accumulate in the brain structures, especially in the cortex and hippocampus, thus they can participate in the hippocampus-dependent memory functions. According to the recent literature, flavonoids in the brain show a wide range of neuroprotective activities. They effectively protect neurons from injuries induced by toxins, inhibit the inflammatory processes in the brain and positively affect learning/memory, general cognitive functions. The aim of our work was to determine the effects of flavonoids from Georgian endemic grape species Saperavi on aging-related changes in hippocampus-dependent spatial memory functions in laboratory white rats. In the previous biochemical experiments flavonoid rich fraction isolated from "Saperavi" revealed multicomponent phenol content and antioxidant capacity.

Methods: Behavioral experiments were planned on laboratory rats of 2 different ages (8-10 and 28-32 weeks old). To define the effects of flavonoids from Saperavi grape species on learning/memory ability and emotional state of rats, 2 different regime of 8 days administration of flavonoids were used – early postnatal (P7 - P15 by breast milk of rats orally administered with 200mg/kg flavonoids per day) or late supplementation of rats with 25mg/kg daily directly before testing them in a standardized *behavioral* paradigms. The open field, T-maze and passive avoidance tests were

carried out to assess emotional state, fear level, defensive reactions and memory/learning ability of animals.

Results: The analysis of data showed that supplementation with flavonoids from Saperavi grapes during early postnatal period positively modulates hippocampal-related plastic processes in the 8-10 week old rats (a shift of the curve of learning dynamic to the left). No significant changes were observed when flavonoids from Saperavi grapes were orally administered in 8-10 week old rats. While the same doses of Saperavi flavonoids significantly improves age-related spatial memory decline in 28-32 week old rats. We suggest that the potency of flavonoids from "Saperavi" is related to the ontogeny of neuronal circuits underlying spatial memory and the status of neuronal mechanisms of plastic processes in rat brain.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობა
1.	Tsagareli S.N., Tavidshvili O.S., Archvadze N.G.	The Estimation of Delayed Reactions in Rats using the Method of Cluster Analysis	Proceedings of 3 rd National Congress of Georgian I. Beritashvili Society of Physiology	Tbilisi	2
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

კ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	*N. DOREULEE, M. KURASBEDIANI, M. ALANIA, B. CHKHARTISHVILI, M. CHIQOVANI, E. MITAISHVILI, T. KAPANADZE	Neuroscience 2013	San Diego, Society for neuroscience	1
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	С.Н. Цагарели, Г.И. Горгиладзе, А.Ю. Стаматели, Н.Г Арчвадзе, Е.Г. Онашвили, О.К. Ахметелашвили	Методики по изучению поведенческих параметров у мышей.	“Космическая Биология” <i>In Press</i>	Москва	16
2.	Г.И.Горгиладзе, А.М.Носовский, Р.Д.Букия*	Статолит Pomatias rivulare	Сенсорные системы. 2013, 27. № 3, 216-223		8

ანოტაციები

Методики по изучению поведенческих параметров у мышей.

В статье предлагается новый метод, позволяющий без проведения дополнительных тестов, вмешиваясь в эксперимент по изучению различных реакций в условиях свободного поведения при предъявлении двух симметричных раздражителей, оценить направленность и степень генетической двигательной асимметрии у мышей. Методика позволяет ставить вопрос о корреляции характеристик обучения мышей со степенью двигательной асимметрии и, тем самым, дает возможность более точной характеристики динамики формирования отсроченных реакции и дискриминации условного рефлекса в условиях свободного поведения. Кроме того, появляется возможность предварительного анализа для и избирательного раздражения и разрушения структур левого и правого полушария мозга, что, в свою очередь, позволит более конкретно оценить роль той или иной структуры головного мозга в поведенческих реакциях в различных экспериментальных условиях.

Statolith of the Pomatias rivulare**G.I.Gorgiladze, A.M. Nosovsky, R.D.Bukia*****Institute of Biomedical Problems Russian Academy of Sciences, Moscow 123007, Khoroshevskoe highway, 76A*****Tbilisi Javakhishvili State University (Georgia), Chavchavadze Avenue, 1**

Using light and scanning electron microscopy studied the morphological parameters, ultrastructure, elemental and crystal composition of the statoliths in the snails statocyst Pomatias rivulare (Eichw.). For morphometry statoliths determined their diameter, perimeter, area, volume and form factor. Internal structure was studied in thin sections, as well as fragments of statoliths obtained in their mechanical breakage. With the size of the shell increases the weight of snails. The larger the snail, the bigger the statolith. Growth dynamics of statoliths with the size of the snails themselves demonstrates uneven and at the same asymmetry with predominance for left statoliths. Even in the same snail right and left statoliths differ in their morphometric parameters. The main mineral element, giving the weight of statoliths - is calcium carbonate, in the form of aragonite crystals that fill the frame of organic nature. Statolith of the snails' P. rivulare consists of a core and layers in the form of hollow spherical structures, the number of which increases with the growth of the animals.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა**1) საქართველოში**

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ზაზა ბერუაშვილი, ნანა დორეული	ქართული ყურძნის ფლავონოიდები: ბიოქიმიური თავისებურებები და ფიზიოლოგიური ეფექტები	თბილისი, 2013. თსუ
2.	N. Doreulee, M. Chikovani	Levetiracetam and piracetam provide inhibitory action on epileptiform discharges in CA-1 field of mice hippocampal slices.	თბილისი, 2013. თსუ
3.	B. Chkhartishvili, E.Mitaishvili, M.Alania, T.Kurasbediani, M. Chikovani, N. Doreulee	Influence of flavonoids from Georgian endemic grape species Saperavi on age- related and scopolamine induced memory disturbance.	თბილისი, 2013. თსუ

4.	Ts.Kapanadze, N.Doreulee	The role of orexinergic system of the brain in behavioral changes induced by kainic acid status epilepsy in laboratory rats	თბილისი, 2013. თსუ
5.	Ts.Kapanadze, N.Doreulee	The role of allosteric modulation of mGluR on behavioral changes induced by ketamine model of schizophrenia.	თბილისი, 2013. თსუ
6.	მაგლა ალანია	არასინაპსური გადაცემა უხერხემლო მოდელური ობიექტის ცენტრალური ნერვული სისტემის ნეირონებს შორის	თბილისი, 2013. თსუ

მოსხენებათა ანოტაციები

არასინაპსური გადაცემა უხერხემლო მოდელური ობიექტის ცენტრალური ნერვული სისტემის ნეირონებს შორის (მ. ალანია)

არასინაპსური გადაცემის შესასწავლად იზოლირებული ნეირონის, როგორც მულტირეცეპტორული ბიოსენსორის გამოყენება აღწერილი იყო უხერხემლო მოდელურ ობიექტში ტბორულაში [1]. მიკროელექტროდზე მოთავსებული იზოლირებული ნეირონი რეაგირებდა ცენტრალური ნერვული სისტემის სხვადასხვა განგლიებთან მიახლოებაზე. ტბორულაში განსაკუთრებით დეტალურადაა შესწავლილი კვებითი ქცევის მაკონტროლებელი ნეირონული ჯგუფები, რომელთა გააქტივება იწვევს სხვადასხვა ტიპის კვებით აქტივობებს. კვების მოტონეირონებს უშუალოდ აკონტროლებს კვების ცენტრალური გენერატორი, რომელიც მდებარეობს ბუკალურ განგლიებში. ცენტრალური გენერატორი მოდულატორული ნეირონების ზეგავლენით სხვადასხვა ტიპის აქტივობებს აგენერირებს. აღსანიშნავია, რომ თვითონ მოდულატორული ნეირონები ნეირომოდულაციას განიცდიან უფრო მაღალი რანგის ნეირონებიდან ან ნეირონული ცენტრებიდან. კვლევის მიზანი იყო კვების გენერატორის პროექციული მოდულატორული ნეირონების გააქტივების დროს ბუკალური განგლიების შესაძლო არასინაპსური აქტივობის დადგენა. ამისთვის გამოყენებული იყო იზოლირებული ნეირონი, როგორც მულტირეცეპტორული ბიოსენსორი, რომლის მიახლოებაც ხდებოდა ბუკალურ განგლიებთან რამდენიმე საათის განმავლობაში სხვადასხვა კვებითი პატერნის გენერაციის დროს. ბიოსენსორი რეაგირებდა ადრე დახასიათებული მნიშვნელოვანი პროექციული მოდულატორული ნეირონების გააქტივების საპასუხოდ. გამოითქვა ვარაუდი, რომ გარკვეული კვებითი აქტივობების დროს ბუკალურ განგლიებში ხდება ნეიროტრანსმიტერების ისეთი რაოდენობით გამოყოფა, რაც საკმარისია არასინაპსური გადაცემისათვის. გამოყოფილი ნეიროტრანსმიტერების კოქტეილის დეტალური დახასიათება ბიოსენსორის დახმარებით მომავალი კვლევის თემაა. [1] I.A.Chistopolsky and D.A.Sakharov, 2007, Russ. J. Physiol. 93 (2007):1210-1213.

Flavonoids from Georgian grapes: biochemical specificity and physiological effects.

Z. Beruashvili, N. Doreulee

Evidence suggests that flavonoids - a family of plant-derived polyphenolic compounds with potent antioxidant and free radical scavenging properties might have a positive impact on brain pathology and aging. In this regard to evaluate potential of flavonoids of Georgian endemic grape species is under our intense interest. By modified method of Zaprometov we have extracted the flavonoid rich fraction from the endemic grape species Saperavi. Multicomponent phenol content (flavonoid glycosides and aglycones) of this fraction was revealed by TLC and HPLC methods. The influence of the extracted flavonoids on spatial memory of laboratory rats was investigated in the T-maze test. Supplementation with flavonoids from Saperavi grapes (25mg/kg, daily, for 5 days) to adult rats (28-32 week old) led to significant reversals of age-related spatial memory decline. In biochemical experiments it was revealed that the flavonoid extract also effectively prevented age-related increase of quantity of malondialdehyde (final product of lipid oxidation) in the brain of adult rats. Furthermore, the dietary flavonoids from Saperavi grapes efficiently corrected scopolamine-induced memory disturbances in young rats (8 week old), while no alteration of dynamic of learning was observed in control group. In conclusion, we suggest that dietary flavonoids from the Saperavi grapes have beneficial effects on hippocampal-related plasticity and the ability to increase antioxidant defenses of the rat brain. The work is supported by Rustaveli foundation, grant GNSF- 6/89.

Levetiracetam and piracetam provide inhibitory action on epileptiform discharges in CA1 field of mice hippocampal slices.

N. Doreulee, M. Chikovani

Epilepsy is one of the most common serious neurological disorders affecting, approximately 1% of the world population. Despite of the great variety of antiepileptic drugs, they are effective in only about 60 to 80% of epileptic patients. Knowledge of epileptogenesis and the mechanisms of action of anticonvulsants will help to elaborate the right strategy of the therapeutic treatment of this disease and syntheses of new antiepileptic drugs. The aim of this work was to investigate the effects of piracetam and its derivative, new antiepileptic drug levetiracetam (UCB LO59) on epileptic discharges of pyramidal neurons in hippocampus. In vitro bicuculline model of epilepsy was used. Extracellular recording of field potentials, evoked by Schaffer-collateral stimulation in hippocampal area CA-1 of mice slices was performed to determine the fine mechanisms of action of levetiracetam and piracetam. The amplitude of orthodromic field population spike (pop-spike) markedly increases and repetitive population spikes appeared in the later portion of the response after bath application of bicuculline methiodide (20-40 μ M). Bath application of piracetam (20, 60 μ M), levetiracetam (10, 40 μ M) or arterenol (noradrenaline analogue, 10, 30 μ M) induced the slow onset of depresses of first pop-spike and marked reduction of the second pop-spike. Compare to the baseline duration of the multiple discharges was decrease 4-5 times during 30min washout period. Arterenol has a dosedependent effect and depresses of second pop-spike amplitude induced by 30 μ M of drug was 2 times stronger then with 10 μ M. Inhibition of second pop-spike induced by piracetam 20 μ M and levetiracetam 10 μ M was already maximal. The same concentration of piracetam and levetiracetam had no effect on basal synaptic transmission in normal ACSF. Further experiments showed that inhibition of multiple discharges of pop-spikes evoked by arterenol are mediated mainly by activation of α -adrenoreceptors since the selective α -adrenomimetic cirasolin (3 μ M) mimicked the action of arterenol. A potent β 2-agonist procaterol (10 μ M) even slightly increases the first pop-spike and had no significant effect on amplitude and duration of multiple discharges. An involvement of adrenergic mechanism in inhibitory effect of piracetam was tested by application of piracetam and arterenol together. The results were same as after application piracetam or arterenol alone, so piracetam could work throughout release of noradrenaline from the adrenergic terminals. Depression of multiple discharges by levetiracetam (40 μ M) was probably not mediated by activation of adrenergic system, at least β 1 and α -adrenoreceptors are not involved, since antagonists of these receptors - betaxolol (10 μ M) or prazosin (10 μ M), were not blocked the effect of levetiracetam. Thus, piracetam and levetiracetam could inhibit epileptic activity by activation different mechanisms. This work was supported by ISTC Grant G-780.

Influence of flavonoids from Georgian endemic grape species Saperavi on age-related and scopolamine induced memory disturbance.**B. Chkhartishvili, E.Mitaishvili, M.Alania, T.Kurasbediani, M. Chikovani, N. Doreulee**

Flavonoids and related phenolics are historically part of the basic human diet. They are major constituents of fruit, vegetables and beverages, such as wine, tea, cocoa and fruit juices. Flavonoids have been identified as powerful antioxidants in vitro (Rice-Evans, 2001) and they may scavenge reactive oxygen and nitrogen species in the circulation (da Silva et al., 1998). According latest literature data (Vauzour et al., 2008) flavonoids exert a multiplicity of neuroprotective actions within the brain, including a potential to protect neurons against injury induced by neurotoxins, an ability to suppress neuroinflammation, and the potential to promote memory, learning and cognitive function. In this regard to evaluate potential of flavonoids of Georgian endemic grape species is under our intense interest. By modified method of Zaprometov we have extracted the flavonoid rich fraction from the endemic grape species Saperavi. The influence of the extracted flavonoids on spatial memory of laboratory rats was investigated in the T-maze test. Supplementation with flavonoids from Saperavi grapes (25mg/kg, daily, for 5 days) to adult rats (28-32 week old) led to significant reversals of age-related spatial memory decline. Furthermore, the dietary flavonoids from Saperavi grapes efficiently corrected scopolamine-induced memory disturbances in young rats (8 week old), while no alteration of dynamic of learning was observed in control group. The anti-amnesic effects of the flavonoid extract from Saperavi grapes compared to two other antioxidant flavonoids – quercetin (50mg/kg) and catechin (25mg/kg) or nootropic drug piracetam (200mg/kg) were more pronounced. In open field experiments no significant changes of emotional state were detected in the flavonoid-fed rats. In conclusion, we suggest that dietary flavonoids from the Saperavi grapes have beneficial effects on hippocampal-related plasticity. [1] C. Rice-Evans. *Curr Med Chem.*, 8 (2001) 797–807. [2] D. Vauzour, G. Ravaioli, K. VafeiAdou et al. *Arch Biochem Biophys.*, 476 (2008) 145–151. Supported by Shota Rustaveli National Science Foundation Grant 1-6/89.

The role of orexinergic system of the brain in behavioral changes induced by kainic acid status epilepsy in rats**Ts. Kapanadze, N. Doreulee**

Epilepsy appears to be a widely spread disease having observed in 1% of the world population. Even under conditions of optimal therapeutic treatment the epilepsy is totally controlled only in 75% of the patients. The pathophysiology of epilepsy is not clear. It involves a complex interaction of many factors. One possible mechanism is considered a disbalance between excitatory and inhibitory neurotransmitters. Knowledge of epileptogenesis and investigation of the mechanisms of antiseizure action of intrinsic modulatory systems of brain will help to elaborate the right strategy of the therapeutic treatment of this disease. Disbalance between excitatory and inhibitory transmitter systems is considered as a common reason of epileptic activity and it is well known that several neuromediators in the brain play an important role in controlling of epilepsy. The functioning of above-mentioned systems is considerably dependent on the activity of orexinergic system. It has been shown that orexin induces modulation of bursting activity of the hippocampal neurons, depression of isolated NMDA responses (Doreulee et al., 2004) and the stimulation of norepinephrine release. Basing on these data a consideration was made about a possible involvement of orexinergic system in epileptogenesis. The behavioral experiments were carried out in open field, passive avoidance and T-maze labyrinth to determinate behavioral changes induced by KA-SE. The experiments have shown that status epilepticus prompts a deterioration of hippocampal associated learning and memory processes as well as strengthening of fear emotion and changes in motor activities of rats. A morphological analysis of the brain of experimental animals revealed changes at the hippocampal level resulting in decrease of the amount of main glutamatergic pyramidal neurons, which was in correlation with decrease amount of Glutamic acid decarboxylase (GAD) – positive neurons in hippocampus. On the other hand our experiments show the statistically significant reduction of orexinergic neurons in periventricular area of the hypothalamus. Basing on these data we suggest that in KA-SE-laboratory rats disturbance of hippocampal-associated spatial memory is conditioned by massive death of glutamatergic neurons in hippocampus. Disruption of hypothalamo-hippocampal relationship may play additional role for this memory changes. The massive death of hypothalamic orexinergic neurons and accompanied changes in functionality of mesolimbic system throughout deterioration of activity of dopaminergic system should be caused the changes in motor and emotional status of rats which were founded in our study.

The role of allosteric modulation of mGluR on behavioral changes induced by ketamine model of schizophrenia

Ts.Kapanadze, N.Doreulee

Introduction. Schizophrenia is a mental disorder characterized by a disintegration of the process of thinking and of emotional responsiveness. It has been suggested that specific neurochemical abnormality associated with schizophrenia is due to dopaminergic overactivity in the brain. Schizophrenia is currently thought to be associated with a hypoglutamatergic state. Taken into consideration the role of glutamatergic system in development of schizophrenia and involvement of striatal dopaminergic receptors in generation of schizophrenia symptoms, it was planned to study the functional interaction between NMDA and metabotropic glutamatergic receptors 5 (mGluR5) in schizophrenia-associated behavioral and memory disturbance and the role of mGluRs allosteric modulation in cortico-striatal synaptic plasticity.

Methods. Behavioral experiments. Rat model of schizophrenia were induced by low doses of non-competitive antagonist of glutamatergic NMDA-receptors ketamine (0.3-0,5mg/kg. i.p.). Schizophrenia model-associated behavioral changes were monitored in the open-field, T-maze test and passive avoidance task.

Results. In our experiments investigation of dose-dependent effects of ketamine revealed that 0.3mg/kg ketamine induces statistical changes in most of behavioral and cognitive parameters. Alterations in emotional state showed decrease of the number and total duration of grooming in behavioral experiments. Decrease of motor activity was also detected, statistical changes were observed in number of defecations and urination. In T-maze test it was shown that spatial memory was damaged. To determine whether mGlu5 and NMDA receptor interact to regulate complex behaviors that are relevant to cognitive disorders such as schizophrenia we focused on assessing whether the selective mGlu5 receptor antagonist 2-methyl-6-(phenylethynyl)-pyridine MPEP mimics or exacerbates the effects of the NMDA receptor antagonist. Ketamine-induced memory disturbance was significantly increased after injection of mGluR5 negative allosteric modulators MPEP.

In *in vivo* experiments effects of antipsychotic drugs (haloperidol and clozapine) on ketamine-induced cognitive and emotional changes were studied. In our experiments Haloperidol (0.2mg/kg) and clozapine (1.3mg/kg) wasn't effective to correct the memory disturbance and the changes in emotional status induced by Ketamine injection.

Comparative analyses with positive allosteric modulator DFB (3,3-Difluorobanzaldazine) was performed. The analyses show that DFB (1mg/kg) has corrects emotional disturbances in schizophrenia model unlike above-mentioned antipsychotics. But it wasn't effective to correct the memory disturbance induced by ketamine.

Conclusion. Due to our behavioral experiments it was suggested that during some neurological or psychiatric disorders with NMDA dysfunction pharmacological manipulation of mGlu5 receptors could have therapeutic effects.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	*N.DOREULEE, M. KURASBEDIANI, M. ALANIA, B. CHKHARTISHVILI, M. CHIQOVANI, E. MITAISHVILI, T. KAPANADZE;	Oral administration of flavonoids from Georgian endemic grape species Saperavi ameliorates memory deficit associated with kainic acid-induced status epilepticus in laboratory white rats.	2013. 9-13, November, San Diego, USA
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>Earlier we have found that dietary flavonoids from the Georgian endemic grape species Saperavi significantly improved age-related spatial memory decline in adult rats and efficiently corrected scopolamine-induced memory disturbance in young ones (Doreulee et.al, 2012, SfN abst., 810.25). The anti-amnesic effects of the flavonoid extract from Saperavi grapes compared to two other antioxidant flavonoids - quercetin and catechin and nootropic drug - piracetam were more pronounced. In the present study, we have investigated in T-maze test the influence of flavonoids from the Saperavi grapes on spatial memory deficit associated with kainic acid-induced status epilepticus (KA-SE) in laboratory rats. Supplementation with flavonoids from Saperavi grapes (25mg/kg, daily, for 8 days) to rats (8 weeks old) 2-3 days after single intraperitoneal injection of kainic acid (15mg/kg) led to significant reversals of KA-SE-induced spatial memory decline, that was accompanied by massive reduction of the total number of neurons in right CA3 and left CA1 of hippocampus shown by hematoxylin-eosine staining and significant decrease in number of glutamic acid decarboxylase (GAD)-positive neurons in left CA3 field demonstrated by anti-GAD65/67 antibodies in immunocytochemical experiments. In open field experiments dietary flavonoids from Saperavi grapes corrected changes of some parameters of emotional state of KA-SE rats. We suggest that dietary flavonoids from the Saperavi grapes have beneficial effects on kainic acid-induced pathological processes of the brain.</p>			

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1.	<p>ქართული ენდემური ყურძნის ჯიშის „საფერავის“ ფლავონოიდებით ვირთაგვების ადრეული პოსტნატალური კვების გავლენა ჰიპოკამპთან დაკავშირებული დასწავლა/მეხსიერების მექანიზმებზე.</p> <p>ფლუვოქსამინის წინასწარი ადმინისტრაციის როლი კაინის მჟავას ან პილოკარპინის ეპილეფსიური სტატუსით განპირობებულ დარღვევებზე.</p> <p>კვებით აქტივობასთან დაკავშირებული გიგანტური სეროტონინერგული ნეირონების შედარებითი ანალიზი მუცელფეხიან</p>	<p>ნანული დორეული</p> <p>ნანული დორეული</p> <p>მაგდა ალანია</p>	<p>ბ. ჩხარტიშვილი, მ. ჩიქოვანი, ზ. ქუჩუკაშვილი, რ. ბუკია, ე. მითაიშვილი, მ. ქურასბედიანი</p> <p>მ. ჩიქოვანი, რ. ბუკია, ნ. ჩერქეზიშვილი, თ. ქარსელაძე, მ. ქურასბედიანი</p> <p>მ. ალანია</p>
3.	მოლუსკებსა და სამედიცინო წურბელას შორის.		

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
1.	<p>აღნიშნული კვლევის ინტერესს წარმოადგენდა ლაბორატორიულ თეთრ ვირთაგვებში ჰიპოკამპთან ასოცირებული დასწავლა/მეხსიერების მექანიზმების ასაკთან დაკავშირებულ ცვლილებებზე ქართული ენდემური ყურმნის ჯიშის „საფერავის“ ფლავონოიდების ეფექტების განსაზღვრა. საფერავის ფლავონოიდების ექსპოზიცია ვირთაგვებში განხორციელდა ადრეულ პოსტნატალურ პერიოდში (მე-7-მე-15 დღე). ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ ვირთაგვების საფერავის ფლავონოიდებით ადრეული პოსტნატალური კვება იწვევდა დასწავლის დინამიკაში ცვლილებებს: ასეთი ვირთაგვები დასწავლის კრიტერიუმს აღწევდნენ უკვე მე-5 დღეს, განსხვავებით საკონტროლო ჯგუფისა, სადაც დასწავლის კრიტერიუმი მიიღწეოდა მე-10-მე-11 დღეს. დასწავლაში აღნიშნული ცვლილებები ასოცირებული იყო ღია ველში გარეთა კვადრატების გადაკვეთისა და გრუმინგების ხანგრძლივობის მაჩვენებლების სტატისტიკურად სარწმუნო ცვლილებებთან. მოტორული აქტივობისა და ემოციური სტატუსის აღნიშნული ცვლილებები იყო დადებით კორელაციაში მეხსიერების დინამიკის ცვლილებასთან. პასიური განრიდების ტესტის მონაცემებმა აჩვენა, რომ საფერავის ფლავონოიდებით ადრეული პოსტნატალური კვება არ ცვლის 2 თვის ასაკის ვირთაგვების თავდაცვით ქცევას. მიღებულ მონაცემებზე დაყრდნობით კეთდება ზოგადი დასკვნა, რომ საფერავის ფლავონოიდების ეფექტები დამოკიდებულია მეხსიერების მექანიზმების განვითარების ეტაპზე.</p>
2.	<p>ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ კაინის მჟავას ან პილოკარპინით განპირობებული ეპილეფსიური სტატუსი ვირთაგვებში იწვევს სივრცითი მეხსიერების დარღვევას და ღია ველში აღრიცხული უმეტესი ქცევითი პარამეტრის ცვლილებას. ცვლილებები აღინიშნა ასევე თავდაცვითი ქცევის რეალიზაციაშიც. ეპილეფსიური სტატუსით გამოწვეული მორფოლოგიური ცვლილებების ანალიზმა კი აჩვენა, რომ ჰიპოკამპის გლუტამატერგულ/გაემერგულ ნეირონების წარმომადგენლობაში კაინის მჟავას-ეპილეფსიური სტატუსით განპირობებული ცვლილებები სტატისტიკურად სარწმუნოდ იყო გამოხატული ვიდრე პილოკარპინის ეპილეფსიის ცხოველურ მოდელში. ამასთან, კაინის მჟავას-ეპილეფსიური სტატუსი იწვევდა ცვლილებებს ჰიპოთალამუსის ორქესინერგულ სისტემაშიც. ენდოგენური ორქესინერგული სისტემის ეპილეპტოგენეზში როლის გარკვევის მიზნით გამოვიყენეთ არაპირდაპირი მიდგომა. კერძოდ, სეროტონინის უკუმეწოვის ბლოკატორი ფლუვოქსამინი, რომელიც ნაჩვენებია, რომ იწვევს ორქესინერგული სისტემის აქტივობის შემცირებას. ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ ვირთაგვებში ფლუვოქსამინის წინასწარი ადმინისტრაცია ამცირებს ეპილეპტოგენული პრეპარატების ინექციით გამოწვეულ ლეტალობას, თუმცა არ იწვევს ეპილეფსიით განპირობებული მეხსიერების დარღვევის კორექციას. მიმდინარეობს მორფოლოგიური მასალის ანალიზი.</p>
3.	<p>კარგად არის ცნობილი ბიოგენური მონოამინის - სეროტონინის როლი უხერხემლოების ფილოგენეტიკურად საკმაოდ დამორბეულ წარმომადგენლებს შორის კვებით აქტივობაში. ამასთან ერთად იდენტიფიცირებულია ის ცენტრალური სეროტონინერგული ნეირონები, რომლებიც უშუალო გავლენას ახდენენ კვებით ნეირონულ ცენტრებზე. მუცელფეხიან მოლუსკებში სეროტონინერგული ნეირონები, რომლებიც აინერვირებენ კვებითი პატერნის ცენტრალურ გენერატორსა და კვების აქტში მონაწილე მოტონეირონებს, მოთავსებულია ცერებრალურ განგლიებში. ესენია გიგანტური ცერებრალური სეროტონინერგული ნეირონები. მსგავსი სეროტონინერგული ნეირონების ჰომოლოგიური წყვილები იდენტიფიცირებულ იქნა მუცელფეხიან მოლუსკების მრავალ წარმომადგენელში. ნეირონთა ჰომოლოგიის როგორც ცნების დამკვიდრებაც ამ ნეირონული წყვილიდან მომდინარეობს. განსაკუთრებით დეტალურად იქნა აღწერილი ამ ნეირონული წყვილის როგორც მორფოლოგიური ისე ელექტრული აქტივობის თავისებურებანი მუცელფეხიანი მოლუსკების წარმომადგენელ გუბურაში (<i>Lymnaea stagnalis</i>). მკაფიოდ იქნა ნაჩვენები მისი მონაწილეობა კვებით აქტივობაში. ეს ნეირონული წყვილი ერთმანეთთან დაკავშირებულია ელექტრული სინაპსებით და თავიანთ პროექციებს აგზავნიან ბუკალური განგლიებისკენ და პერიფერიისაკენ. სწორედ მათში იქნა აღწერილი პირველად მაღალი რანგის ნაკადი (Higher-Order Input). სეროტონინის მაინტეგრირებელი როლი მოლუსკების ტიპიდან ფილოგენეტიკურად დაცილებული რგოლოვანი ჭიების (<i>Annelida</i>) წარმომადგენელი</p>

სამედიცინო წურბელის (*Hirudo Medicinalis*) კვებით აქტივობაში აღწერილი იყო ლენტის მიერ (Lent, 1985, *Brain Res. Bull.* 14, 643–655). ლენტის მიერვე წურბელის ეგრეთწოდებულ თავის ტვინში, რომელიც მოლუსკების ცერებრალური განგლიების ანალოგად შეიძლება განვიხილოთ, აღწერილი იყო სეროტონინერგული ნეირონების წყვილი LL. თუმცა მათი დეტალური აღწერა არ განხორციელებულა. სტომატოგასტრული ნერვული ძეწკვის შესწავლისას (Mesce, Alania et al., 2008, *Soc. Neurosci. Abst.* 574.8) განხორციელდა ხელახალი რევიზია ზემოაღნიშნული ნეირონული წყვილისა. შედეგად გაირკვა, რომ წყვილი აინერვირებს სტომატოგასტრულ ნეირონულ ძეწკვს. მარჯვენა და მარცხენა ნეირონებს შორის არსებობს ელექტრული სინაპსები. გარკვეულ პირობებში მათ მიერ ხდება მაღალი სიხშირის ჯგუფური განმუხტვების გენერაცია.

არსებული მონაცემების საფუძველზე განხორციელდა შედარებითი ანალიზი გუბურას გიგანტური ცერებრალური სეროტონინერგული ნეირონებისა და სამედიცინო წურბელის სუბეზოფაგური გიგანტური სეროტონინერგული წყვილისა. ორივე წყვილი აინერვირებს იმ განგლიებს, რომლებიც პასუხისმგებელია კვებით აქტივობაზე. ორივე წყვილი იძლევა პროექციებს პერიფერიაზე. ორივე წყვილს შორის არსებობს კარგად გამოხატული ელექტრული კავშირები, თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოლუსკებში ეს კონტაქტები სავარაუდოდ ხორციელდება ბუკალური განგლიების დონეზე, ხოლო წურბელაში სუბეზოფაგური განგლიების დონეზე. ორივე წყვილისთვის დამახასიათებელია მაღალი რანგის ნაკადის არსებობა, რაც გამოიხატება მაღალი სიხშირის ჯგუფურ განმუხტვებში. აღსანიშნავია, რომ ორივე ტიპის წარმომადგენელში არსებული ნაკადის წარმოშობა დაკავშირებული აცეტილქოლინერგულ სისტემასთან. ამრიგად, უხერხემლოების ორი სხვადასხვა ტიპის წარმომადგენელში კონკრეტულ ნეირონულ წყვილში აღინიშნება როგორც მორფოლოგიური ასევე ელექტრულ აქტივობების ბევრი მსგავსი ნიშან-თვისება. ეს გვაფიქრებინებს, რომ შესაძლოა გიგანტური სეროტონინერგული უჯრედების წყვილის არსებობა უხერხემლოთა გარკვეული ტიპთა წარმომადგენლებსი ევოლუციური კონსერვაციის შედეგია. მომავალში სასურველია, გენეტიკური ანალიზის საფუძველზე დადგინდეს, რამდენად ახლოსაა ეს უჯრედები გენეტიკურად ერთმანეთთან.

ბიომრავალფეროვნების კათედრა და ბიომრავალფეროვნების ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. არნოლდ გეგეჰკორი -
ბიოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი.

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

1. არნოლდ გეგეჰკორი – სრული პროფესორი
2. შამილ შეთეკაური – ასოცირებული პროფესორი
3. ზელიმხან კერესელიძე – ასისტენტ პროფესორი
4. ნანა ბარნაველი – ასისტენტ პროფესორი
5. ეკატერინე პოპიაშვილი – უფროსი ლაბორანტი
6. ქეთევან ოდიკაძე – ლაბორანტი
7. მაია ჩუბინიძე - ლაბორანტი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველოში ჰაიდელბერგცემენტის ობიექტების (დედოფლისწყარო, კასპი, გარდაბანი) მიდამოების ფლორის მრავალფეროვნება	ჰაიდელბერგცემენტი	ასოც. პროფესორი შამილ შეთეკაური	შამილ შეთეკაური და სტუდენტები
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Shamil Shetekauri	Botanical diversity of the Heidelbergcements Quarries in Georgia (Dedoplistkaro, Kaspi, Gardabani)	თბილისი გამომცემლობა მერიდიანი გამოიცემა 2014 წლის თებერვალში	230 გვ.
<p>ნოტაციები</p> <p>თემა სრულდება 2014 წლის 28 თებერვალს.</p> <p>თემა ითვალისწინებს საქართველოში ჰაიდელბერგცემენტის კარიერების მიდამოებში გავრცელებული 200-ზე მეტი მცენარის შესახებ ფერადი ილუსტრირებული წიგნის შედგენას ქართულ- და ინგლისურ ენებზე. მასში მოცემული იქნება ცალკეული ისტორიულ-გეოგრაფიული რაიონების (დედოფლისწყარო, კასპი, გარდაბანი) ფლორისა და მცენარეულობის მრავალფეროვნების აღწერა, თითოეული სახეობის ბოტანიკური დახასიათება(მორფოლოგია, ტაქსონომია), გავრცელება, ეკოტოპოლოგია, ფენორითმიკა და სხვა. წიგნს თან დართული იქნება მოკლე ქართულ- ინგლისური ბოტანიკური ლექსიკონი.</p>				

ბ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შამილ შეთეკაური, გიორგი დარხიაშვილი, დათო თარხნიშვილი, გიორგი ჯაფთაშვილი	საქართველოს ბუნების ატლასი	თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	152გვ.
ანოტაციები				
კრებულში შესულია სხვადასხვა ჰაბიტატების ბოტანიკური და ზოოლოგიური მრავალფეროვნების მასალები. მოცემულია თითოეული სახეობის ტიპური ბიომი, დახასიათება და ფერადი ფოტოსურათი				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Arnold Gegechkori, Maia Chubinidze, Ekaterine Popiashvili	Fauna of psyllids (Psylloidea) of the riparian forests of the Caucasus and some peculiarities its intrazonality	#5, 2013	Proceedings of the Georgian National Museum, Natural Sciences and Prehistory Section	145-150pp.
2	Gegechkori, A. Chubinidze, M,	Steppes and semideserts biodiversiti of Kartly (East Georgia) - comparative analysis in anthropogenic and recovered habitats at the example of apidofauna (INSECTA: HYMENOPTERA, APOIDEA).	N12, 2013.	<i>Journ. Caucasus Geographical Review</i>	12-14pp.
ანოტაციები					
<p>1. კავკასიის არიდულ და ჰუმიდური რაიონების ჭაღის ტყეების ფსილიდოფაუნის ტაქსონომიური სტრუქტურა და ჰორიზონტალური და სიმაღლებრივი დისპერსიის თავისებურებები; პირველად კავკასიის მასშტაბით დადგენილია არიდული (სიმშრალის მოყვარული) სახეობების განსახლება კოლხეთის ჰუმიდურ დაბლობებში ინტრაზონალური ბიოტოპების გზით.</p> <p>2. აღმოსავლეთ საქართველოს (შიდა ქართლი) პირობებში აპიდოფაუნის (HYMENOPTERA, APOIDEA) ტაქსონომიური სტრუქტურის შედარებითი ანალიზი ანთროპოგენული ზემოქმედებისაგან დაუცველ და დაცულ ჰაბიტატებში.</p>					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Arnold Gegechkori	The biomes of the Caucasus Ecoregion	USA, Nova P.H. (ნაშრომი ორი მხარის ხელშეკრულების საფუძველზე, მონოგრაფიის დასრულება გათვალისწინებულია 2014-2015წწ.	
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	Shamil Shetekauri, Dato Chelidze, Nana Barnaveli	High mountain lithophilous flora of the Tusheti (eastern part of the Greater Caucasus). Turkish Jurnal of Botany	გადაცემულია დასაბუჟდად სექტემბერში	Istanbul	29
ანოტაცია					
<p>სტატიაში მოცემულია თუშეთის ლითოფილური (კლდე-ნაშად-ღორდიანების) ფლორის მრავალმხრივი ანალიზის შედეგები: სისტემატიკურ-გეოგრაფიული, ეკოტოპოლოგიური, სიმადლებრივი გავრცელების კანონზომიერება და ენდემიზმი. ერთმანეთთანაა შედარებული ცალკეული მადალმთის მეზობელი მასივების (თებულო, აწუნთა, ქაჩუ, დიკლო, კომითო, ალაზნისტავი და სხვა) ფლორისტული ნაირგვარობა.</p> <p>გამოტანილია დასკვნა, რომ მიუხედავად იმისა რომ შესწავლილი მყინვარული ხეობები ერთმანეთის მეზობელი ტერიტორიებია, ისინი ფლორისტულად განსხვავებულია. აღნიშნულს განაპირობებს ცალკეული მათგანის გამყინვარების ხარისხი, ეკოტოპების სტრუქტურათა ვარიაციები და მადალმთის ეკოსისტემაში მკაფიოდ გამოხატული გეოგრაფიული იზოლაცია.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	შამილ შეთეკაური	ენგურის აუზის ქვედა წელის ტყის ეკოსისტემის ფლორისა და მცენარეულობის მრავალფეროვნება (ზემო სვანეთი)	8-10 მაისი, 2013წ. ბათუმი
მოსხენებათა ანოტაციები			
შესწავლილია მდინარე ენგურის ქვედა წელის (ზემო სვანეთი) ტყე-კლდის ფლორისტული კომპლექსის ბოტანიკური მრავალფეროვნება. მდინარე ნენსკრის და ხაიშურას მიდამოებიდან აღრიცხულია 200-ზე მეტი სახეობა. გამოვლენილია იშვიათი ენდემური სახეობები: ელენევსკის კატაბალახა, ენგურის მაჩიტა და სხვ. ენდემურ სახეობებთან ერთად დაფიქსირებულია ასევე ინვაზიური ნეოფიტების ექსპანსიაც.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	Sh. Shetekauri	Diversity of flora of the Pshavi, Tusheti and Khevsureti (SE and NE part of the Greater Caucasus)	9-15 September, 2013. Papermo. Italy
მოსხენებათა ანოტაციები			
მოსხენება ეხება თუშ-ფშავ-ხევსურეთის ფლორის მრავალფეროვნების; ცალ-ცალკეა დახასიათებული სხვადასხვა ბიომების მცენარეულობა და ფლორა; გაკეთებულია შესწავლილი რაიონების მცენარეულობის შედარებითი ანალიზი.			

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ირან-თურანის არიდული ლადშაფტების ფლორა- ფაუნის გავლენა კავკასიის შესატყვისი ბიომის ფსილიდოფაუნაზე (Hemiptera. Psylloidea)	პროფ. არნოლდ გეგეჰკორი	პროფ. არნოლდ გეგეჰკორი ტექნიკური პერსონალი: მაია ჩუბინიძე ეკატერინე პოპიაშვილი
2	თუშეთის- ფშავისა და ხევსურეთის ფლორის	ასოცირებული პროფესორი შამილ შეთეკაური	შამილ შეთეკაური

	მრავალფეროვნება		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<ol style="list-style-type: none"> 1. თემა სრულდება 2016 წელს. დასრულებულია თემის კავკასიასთან და ირანთან დაკავშირებული ფრაგმენტები (თემა გარდამავალი). 2. თემა სრულდება 2014 წელს. დაზუსტებულია ყვავილოვან მცენარეთა სრული სია; სახეობათა გეოგრაფია, ეკოტოპოლოგია და ჰიპსომეტრული გავრცელების არეები. მიმდინარეობს ენდემურ სახეობათა დაზუსტება და სხვადასხვა ფლორისტული კომპლექსების მრავალმხრივი ანალიზი; ცალკეული რაიონების ფლორისა და მცენარეულობის შედარებითი ანალიზი 		

გეოგრაფიის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფ. დავით კერესელიძე

გეომორფოლოგია-კარტოგრაფიის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. რამინ გობეჯიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
 ასისტენტ პროფესორი თენგიზ გორდუზიანი
 ასისტენტ პროფესორი ცეცილი დონაძე
 ასისტენტ პროფესორი გიორგი დვალაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დ.კერესელიძე,	გ. დვალაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ცეცილია დონაძე	იმერეთის მეწყრები	თბილისი, გამ.“უნივერსალი”	148 გვ.

ანოტაციები

გრავიტაციული პროცესების ყველაზე ფართოდ გავრცელებულ სახეს მეწყრული პროცესები წარმოადგენს, იგი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი რელიეფწარმომქმნელი მოვლენაა ისეთი მთა-გორიანი ქვეყნისათვის, როგორც საქართველოა, მას უდიდესი ზარალის მოტანა შეუძლია, ისედაც მცირე მიწიანი ქვეყნისათვის. მეწყრები ანდგურებს არა მარტო სასოფლო-სამეურნეოსავარგულებს, არამედ საინჟინრო-ტექნიკურ ნაგებობებს და რაც მთავარია ამ პროცესს მოჰყვება მსხვერპლი; ყოველწლიურად მსოფლიოში ასობით ადამიანი იღუპება მეწყრებისაგან, განსაკუთრებით მჭიდროდ დასახლებულ ადგილებში.

მონოგრაფიაში განხილულია საქართველოს ერთ-ერთი სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე რეგიონის-იმერეთის მეწყრების გენეტური კლასიფიკაცია, მათი გავრცელების გეოგრაფიული კანონზომიერებანი.

2	გიორგი დვალაშვილი	სახსერე და ჭიათურა	გამ. „თბილისი“	368 გვ.
ანოტაციები				
<p>წიგნში განხილულია სახსერის და ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასახლებული პუნქტები: ქალაქები სახსერე და ჭიათურა, აგრეთვე სახსერის და ჭიათურის მუნიციპალიტეტებში 27 ტერიტორიულ მართვის ორგანოში გაერთიანებული 115 სოფელი. რეგიონში მრავლადაა ტურისტებისათვის საინტერესო ობიექტი, აქ უამრავი მღვიმე-გამოქვაბულია. თავისი ბუნებრივი ეგზოტიკით გამოირჩევიან: მდ. მდ. ყვირილას, ჯრუჭულას, კაცხურას, ბუჯისა და საძალიხევის აუზში არსებული მღვიმეები. ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლები: სვერის, კაცხის, ითხვისის, მოდინახეს, თოდაძის, ნავარძეთის ციხე-სიმაგრეები, სავანის, ქორეთის, ეხვევის, სარეკის, გორისას, კორბოულის, კაცხის, პერევისის, ითხვისის, მღვიმევის, დარკვეთის ეკლესია-მონასტრები, კაცხის ბუნებრივ-კირქეული სვეტი. მრავლად არის მდინარეები: საძალიხევი, ჯრუჭულა, ჩიხურა, შუშა, ღებურა, ძირულა, ბუჯა, ყვირილა, დუმალა, ციხისწყალი, კაცხურა, წილთოსწყალი, ჭერულა, თაბაგრებისწყალი. ეგზოტიკური ტბები: სოფელ ხრეთში არსებული ტბა – შემორევა, სოფელ რგანში ნაბარდების ტბა, ვულკანური წარმოშობის ტბა სოფ. პერევისაში, აგრეთვე დევის ტბა. მუნიციპალიტეტები აგრეთვე მდიდარია ფლორითა და ფაუნით.</p>				
3	ნ. ელიზბარაშვილი, ლ. მაჭავარიანი, დ. ნიკოლაიშვილი, გ. მელაძე, გ. დვალაშვილი	საქართველო – ჩვენი ფასეულობები, I ტომი. ბუნება.	გამომც. „პალიტრა L“, თბილისი, 2013,	296 გვ.”

ბ) სახელმძღვანელოები

	რ. გობეჯიშვილი, ე. წერეთელი, ც. დონაძე, ვ. ტრაპაიძე, გ. დვალაშვილი, ლ. ლალიძე, თ. ნანობაშვილი, თ. თიგიშვილი	ზოგადი დედამიწისმცოდნეობა, (სალექციო კურსი)	თსუ გამომცემლობა, თბილისი	306
<p>სახელმძღვანელო განკუთვნილია ბაკალავრიატის გეოგრაფიისა და ეკოლოგიის მიმართულების სტუდენტებისათვის და მასში განხილულია დედამიწისმცოდნეობის როგორც მეცნიერული დარგის საგანი, კვლევის ობიექტი და ამოცანები, გეოგრაფიული გარსის ფორმირების პირობები, გეოგრაფიული გარსის სტრუქტურა და მისი შემადგენელი სფეროები</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნიკოლაიშვილი დ., სალუქვაძე ე., დონაძე ც.	კოლხეთის ბარის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის დინამიკა. I საერთაშორისო	თბილისი, გამ. „შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი“	გვ.112-118

		კონფერენცია- “კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება. შრომათა კრებული		
ანოტაციები				
<p>სტატისტიკური, კარტოგრაფიული და საექსპედიციო მონაცემების საფუძველზე გამოვლენილია კოლხეთის დაბლობის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის ასპექტები, შემუშავებულია ამ ცვლილების განსაზღვრის მეთოდიკა. საკვლევ რეგიონს გააჩნია მეტისმეტად მრავალფეროვანი ლანდშაფტები, რომელიც დაკავშირებულია მრავალ ფაქტორთან. გამოანგარიშებულია და გაანალიზებულია სხვადასხვა პარამეტრის, ისეთი როგორცაა ტყის ფართობის, იტომასის მარაგი, მოსაღეობის რაოდენობა და სიმჭიდროვე და სხვ. ყველაფერი ეს დამუშავებულია გის ტექნოლოგიებით.</p>				
2	გ. დვალაშვილი, ს. ყვავაძე	ანთროპოგენური ფაქტორის გავლენა კოლხეთის დაბლობის სანაპირო ზოლზე. I საერთაშორისო კონფერენცია- “კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება. შრომათა კრებული	<i>„კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ შრომების კრებული, თბილისი,-ფოთი</i>	
ანოტაციები				
<p>ზღვის ნაპირის განვითარების პროცესებზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მისი დახრილობა და ზღვის სიღრმე, ქანების შემადგენლობა და სიმტკიცე, ტექტონიკური მოძრაობების ხასიათი, სანაპირო ხაზის კონტურის კონფიგურაცია და ა.შ. ატმოსფერული ზემოქმედება ქარისმიერი ტალღების წარმოქმნით გამოიხატება, თუმცა ქვიშიან სანაპიროებზე ისინი თვითონ ქმნიან სანაპირო ფორმებს ზვინულებისა და დიუნების სახით.</p> <p>სხვა გარე ფაქტორებს (ეგზოგენური) ატმოსფერული ნალექები, მოქცევების, ყინულის, მდინარის მყარი ნატანის მოქმედება და სხვადასხვა ბიოგენური ფაქტორები წარმოადგენენ. ნაპირების ხანგრძლივი განვითარების პროცესში (ეკოლუცია), ასევე მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ შიდა (ენდოგენური) ფაქტორებს, ძირითადად დედამიწის ქერქის შედარებით ნელ, ვერტიკალურ მოძრაობას და მსოფლიო ოკეანის წყლის მოცულობის ცვლილებას (დონის ევსტატიური რყევა).</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ-	ჟურნალის/ კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	-------------------------------------	-----------------------	----------------------	------------------------

		ლის დასახელება	ნომერი	გამომცემლობა	
1	გ. დვალაშვილი, ზ. გულაშვილი, ე. ალექსანდრია, ს. ყვავაძე	კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების ფოთი-ქობულეთის მიკროუბნის ბუნებრივი ფაქტორების შეფასება	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, ახალი სერია № 5 (84)	თბილისი თსუ-ს გამომცემლობა	გვ. 100-107
<p>კოლხეთის ტერიტორიაზე კომპლექსური კვლევების წარმოება ამ ტერიტორიის საკმაოდ დიდი ფართობის გამო ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს. მაშინდელი მელიორაციული ღონისძიებები შეიცავდა არასწორი მენეჯმენტის ელემენტებს სამუშაოთა დაპროექტების მხრივ, ბუნებრივ პირობებზე დაკვირვებების სტატისტიკური მონაცემები გროვდებოდა დასახლებულ პუნქტებში მოწყობილი სადგურების მეშვეობით, მათგან მოშორებით კი არა. ამიტომ ეს პარამეტრები სრულად მაინც ვერ ასახავდა ამ ტერიტორიაზე დაჭაობების გამომწვევი ფაქტორების წარმოქმნის ზუსტ მიზეზებს. შესაბამისად, 1990 წლამდე მიღებულ დაკვირვების მონაცემებზე დაყრდნობით რთულია მეცნიერულად დადასტურებული დასკვნების გამოტანა. იმავდროულად ტარდებოდა მხოლოდ ეკონომიკური ეფექტის გაზრდისკენ მიმართული სამუშაოები ჭაობების დაშრობის გზით. ამ მეთოდით მიდგომამ კი რიგ შემთხვევებში აუნაზღაურებელი სტიქიური მოვლენები გამოიწვია.</p>					
2	Tengiz Gordeziani (Roman Maisuradze, Tamar Mamukashvili)	Some Questions of the Method of Evaluation of Mountainous Landscape s Ecological Value. "Georgian International Journal of Science and Technology"	№5	"Nova Science Publishers"	71-77
ანოტაციები					
<p>1. სტატიაში განხილულია ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური კვლევის შედეგები რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის რეგიონის მაგალითზე. ვლევა ეფუძნება სავსე ექსპერიმენტული კვლევების შედეგად მოპოვებულ მასალებს.</p>					

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nikolaishvili D., Seperteladze Z.,	Evaluation of agri resource potential of Georgia's	იბეჭდება, International Journal of	ინდოეთი	10 გვ.

	Davitaia E., Kikvadze T., Donadze Ts.	landscapes be the use of mathematical methods	scientific research		
ანოტაციები					
Method have been developed to determine agri resource potential of the territory on the bases of weighted metrics introduced in the factors' space and the relevance of using this method by this point of view is established. On the bases of the closeness value to the etalon-object are identified territorial distribution of the agri resource potential of Georgia and also different altitudes, landscapes and administrative units with maximum potential are determined. On the bases of a large amount of data processing and systematization also is created a DB of agri resource potential for Georgia's territory and a series of thematic maps. Data processing and visualization was implemented through GIS technologies.					
2	Matchavariani L, Dvalashvili G.	"Soil Quality Changes in response to ther pollution of Heavy Metals in Georgia	The 2 International Symposium on kaz Mountains and Edremit (Human-Environment interactions and Ecology of Mountaion Ecosystems	Edremit Turkey	
ანოტაციები					
3	Lia G. Matchavariani, George B. Dvalashvili,	Heavy Metal Pollution of Soils and Food Crops from Irrigation Water due to Mining Wastes, Georgia	PS-1 Traditional Wisdom Chair(s): Yoshitaka Ishikawa	Kyoto Univ Japan	
ანოტაციები					
4	Г. В. ДВАЛАШВИЛИ, Б. Б. КАНДАЛАДЗЕ, В. З. ТРАПАИДЗЕ	“Проблемы и перспективы изучения и освоения форм карстового рельефа (на примере пещер «ТГУ 95»)” Материалы IV Международной научно- практической конференции «НЕПРЕРЫВНОЕ ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕЙ И СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ»,	Материалы конференции	ГОМЕЛЬ, .	3,. ст 210-212, 2013 г
ანოტაციები					
Обнаружение и изучение пещеры «ТГУ-95» Департаментом географии факультета точных и естественных наук ТГУ и Институтом географии имени Вахушти Багратиони при ТГУ было приурочено к празднованию 95-летнего юбилея ТГУ. Пещера находится в Западной Грузии, на территории села Интхвиси Чиатурского Муниципалитета (42°18'26.64" N. 43°198'51.58" E.), на левом склоне р. Квирила, выработана в верхнемеловом известняке. Добраться до пещеры со стороны ущелья реки Квирила можно как по тропинке,					

так и по воздушно-канатной дороге, по маршруту «Ущелье реки Квирила – село Итхвиси-32». Протяженность воздушной дороги составляет 310 метров. В этом смысле пещера «ТГУ-95» выделяется особо. Попасть туда можно с помощью экзотического транспорта – по воздушно-канатной дороге. Расстояние от верхней станции канатной дороги по тропинке, ведущей к пещере, составляет приблизительно 350 метров. Туристическую тропу можно будет устроить прямо вдоль скалы, ее протяженность составит приблизительно 60 метров.

5	Lia G. Matchavariani, George B. Dvalashvili,	Heavy Metal Pollution of Soils and Food Crops from Irrigation Water due to Mining Wastes, Georgia	PS-1 Traditional Wisdom Chair(s): Yoshitaka Ishikawa	Kyoto Univ Japan	
---	--	---	--	------------------	--

ანოტაციები

6	Dali Nikolaishvili George B. Dvalashvili,	Evaluation of ecological potential of Caucasus forest Landscapes	International caucasian frestry simposium	Artvin, Turkey 24-26 october	
---	---	--	---	------------------------------	--

ანოტაციები

The main purpose of this work is to determine ecological potential of forest landscapes of Caucasus Eco-region. This eco-region, which encompasses more than 583 thousand sq km, contains the territories of six countries: whole area of Georgia, Azerbaijan, Armenia, and part of territories of Russia, Turkey and Iran. Here are represented 25 types, 62 sub-types and 205 genera of landscapes. Caucasus eco-region is divided into several climatically contrasting regions. Sub-tropical humid conditions dominate in the lowland and foothills of West Georgia, and much of the eastern part of lowlands and foothills of Caucasus experiencing mostly hot, dry weather year-round. The most area of forests is concentrated in middle-mountain landscapes, which occupies roughly 20 % of total area of eco-region. Comparatively little trace remains of the forest in the lowlands and plains. High volcanic plateaus of South Caucasus also are without forest areas. The research is based on the Conception of Spatial-temporal Analyze and Syntheses of Landscapes, statistical and cartographical material was used too. All these data were processed by means of GIS-technologies

7	Тенгиз Гордезиани, Зураб Лаошвили	Геоинформационное картографирование рекреационного потенциала Аджарии. Сб. «Картография Чёрного моря»	№1	Одесса, изд-во Одесского гос. Университета им. Мечникова	-
---	-----------------------------------	---	----	--	---

ანოტაციები

სტატიაში განხილულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტურისტულ-რეკრეაციული პოტენციალი და შედგენილია სპეციალური დანიშნულების რუკები, რომლებზედაც ასახულია რეგიონში არსებული ტურისტულ-რეკრეაციული დანიშნულების ობიექტები, ასევე ძირითადი რეკომენდირებული ტურისტული მარშრუტები. გის-ში ინვენტარიზებული და შეფასებულია ეს ობიექტები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Tsereteli E., Qutsnashvili O., Gaprindashvili M., Gaprindashvili G., Donadze ts.,	Common condition of landslide- gravitatioonal events in Georgia and risk of their development scale on the background of climate change and earthquake activity. 1st international conference and workshop caucasus active tectonics and magmatism-hazards and resources abstracts	29 აგვისტო-3 სექტემბერი, 2013, თბილისი
2	ნიკოლაიშვილი დ., სალუქვაძე ე., ღონაძე ც.	კოლხეთის ბარის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის დინამიკა. I საერთაშორისო კონფერენცია-“კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება. შრომათა კრებული	22 ივლისი, 2013, თბილისი
მომხსენებათა ანოტაციები			
<p>1.Georgia with its scale of origination of Geological disasters, their re-occurrence, vulnerability and with the negative results inflicted by these processes to the population and economics is a mountainous region of the world.In Georgia there are fixed 53 thousand landslide-gravitational body, mudflow gorges.Disasters may be triggered by extreme hydro-meteorological events,probably on the background of global climatic changes,ntense earhtquakes in Caucasus pontides region, societies with a low level of preparedness for concerning these hazards are especially hit hard.</p> <p>2. სტატისტიკური, კარტოგრაფიული და საექსპედიციო მონაცემების საფუძველზე გამოვლენილია კოლხეთის დაბლობის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის ასპექტები, შემუშავებულია ამ ცვლილების განსაზღვრის მეთოდოლოგია. საკვლევ რეგიონს გააჩნია მეტისმეტად მრავალფეროვანი ლანდშაფტები, რომელიც დაკავშირებულია მრავალ ფაქტორთან. გამოანგარიშებულია და გაანალიზებულია სხვადასხვა პარამეტრი,ისეთი როგორცაა ტყის ფართობის,იტომასის მარაგი, მოსაღებობის რაოდენობა და სიმჭიდროვე და სხვ. ყველაფერი ეს დამუშავებულია გის ტექნოლოგიებით.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი დვალაშვილი	Evaluation of ecological potential of Caucasus forest LANDscapes	International caucasian frestry simposium, Artvin, Turkey 24- 26 october

მოსხენებათა ანოტაციები		
2	თენგიზ გორდეზიანი, ზურაბ ლაოშვილი	კარტოგრაფიისა და გეოინფორმატიკის თანამედროვე მდგომარეობა საქართველოში
24.05.2013, ქ. ოდესა (უკრაინა)		
მოსხენებათა ანოტაციები		
<p>მოსხენება გაკეთდა საერთაშორისო კონფერენციის პლენარულ ნაწილში, რომელიც მიეძღვნა თურქი ადმირალის პირი რეისის მიერ შედგენილი რუკის 500 წლისთავს (რუკა შედგენილ იქნა 1513 წელს). მოხსენებაში განხილულ იქნა კარტოგრაფია საქართველოში 5 ასპექტის სახით: ა) აკადემიური მეცნიერება, ბ) წარმოების დარგი და ტექნოლოგიურ საშუალებათა სისტემა, გ) მეთოდოლოგიური სისტემა, დ) სამხედრო დარგი და ე) ხელოვნების დარგი.</p>		

ნიადაგების გეოგრაფიის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი ლია მაჭავარიანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

პროფ. ლ. მაჭავარიანი (კათედრის გამგე); ასოც. პროფ. ბ. კალანდაძე; კათედრასთან არსებული ნიადაგმცოდნეობისა და ნიადაგების გეოგრაფიის ლაბორატორიის თანამშრომლები: გ. აფციაური (უფრ. ლაბ.), ე. ნიკოლაიშვილი (ლაბ.), ი. შელია (ლაბ.).

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხება და გადამუშავება ეკოლოგიურ სოფელში“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (საგრანტო ხელშეკრულება: # 19/12, 20.12.2012)	ლ. მაჭავარიანი	ვ. ცხოვრებაშვილი ბ. ბარბაქაძე
2	„AMIES, მაღალმთიანი რეგიონების - გარემოს-დაცვითი და სოციალური პროცესების ანალიზი“	VW ფონდი	ა. ოტბე	ლ. კინგი, კ. ლეონჰოიზერი, რ. გობეჯიშვილი, ბ. კალანდაძე,

	(არაგვის ხეობისა და ბაკურიანის მთიანეთის მაგალითზე)			ი. სალუქვაძე, ტ. კელერი, ნ. ლომიძე
3	„Transboundary assessment of persistent organic pollutant contamination in central Caucasian countries Georgia & Azerbaijan -TransPOP“ (საპილოტე)	VW ფონდი	ა. დიურიზგი	ი. ლუტერბახერი ბ. კალანდაძე ე. ბაბაევი
4	სამთო წარმოება და მისი გავლენა ჭიათურა-ზესტაფონის რეგიონის სასოფლო სამეურნეო სავარგულებზე	DAAD, გისენის უნივერსიტეტი	ბ. კალანდაძე	-

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. პროექტის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა სოფლის მცხოვრებთათვის საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხებისა და კომპოსტად გადამუშავების მეთოდის შეთავაზება მოსახლეობაში ეკოლოგიური აზროვნების ამაღლების თვალსაზრისით. საპილოტე რეგიონი იყო მცირედ დასახლებული სოფელი არგოხი ახმეტის მუნიციპალიტეტში. აღნიშნულ სოფელში წარმატებით ფუნქციონირებს ორგანიზაცია „მომავლის მიწის“ წევრის, ფრანგი ფერმერის, ჟან-ჟაკ ჟაკობის ეკოლოგიური მეურნეობა. საქმიანობის ძირითადი პრინციპი ეყრდნობოდა მოსახლეობის ინფორმირებას ორგანული სასუქის გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხებისა და გადამუშავების შედეგად, ჯანსაღი, ეკოლოგიურად სუფთა ბიოპროდუქტების მისაღებად.

ცნობილია, რომ კომპოსტი, რომელიც მცენარეული და ცხოველური ნივთიერებების დაშლისა და გარდაქმნის შედეგად მიიღება, ხელს უწყობს ნიადაგის გამდიდრებას ჰუმუსით – ნაყოფიერების განმსაზღვრელი ორგანული ნივთიერებით. კომპოსტი შეიცავს მცენარისათვის აუცილებელ ყველა მაკრო- და მიკროელემენტს, აუმჯობესებს ნიადაგის სტრუქტურას, ქმნის კონტროლირებად გარემოს, რათა ნარჩენები სწრაფად გარდაიქმნას მძლავრ, საკვები ნივთიერებებით მდიდარ მასად, ხელს უწყობს მცენარეების დაცვას პათოგენებისაგან, ამარაგებს მას საკვები ნივთიერებებით. კომპოსტი არ შეიცავს ქიმიკატებს, რაც მინერალური სასუქების საპირწონეს იავ და ჯანსაღ ალტერნატივას წარმოადგენს.

პროექტი ითვალისწინებდა: სოფლის მოსახლეობასთან შეხვედრებს, კომპოსტის დამზადების მარტივი, ხელმისაწვდომი მეთოდის შეთავაზებას, საკომპოსტე მოცულობების დამზადებას და განთავსებას თითოეულ ოჯახში, საინფორმაციო ბუკლეტების დარიგებას და განმარტებას მოსალოდნელი შედეგების ხელსაყრელობის შესახებ. მოსახლეობა დიდი ენთუზიაზმით შეხვდა შეთავაზებას და პერსპექტივის მოლოდინში იმყოფება.

ჩატარებული სამუშაო სამომავლო საქმიანობას წარმოადგენს, რომელიც რამდენიმე მომგებიან შედეგს ემსახურება: გარემოში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების რაოდენობისა და, შესაბამისად, ნაგვის გატანის ხარჯების შემცირებას; საზოგადოებაში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხების კულტურის ჩამოყალიბებას; საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისაგან ორგანული სასუქის – კომპოსტის დამზადების უნარის გამომუშავებას მოსახლეობაში; საკარმიდამო ნაკვეთებში ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებას იაფი და ჯანსაღი ბიო-სასუქის გამოყენებით; ეკოლოგიურად სუფთა სასოფლო სამეურნეო პროდუქტის მიღების წინაპირობის შექმნას; მოსახლეობის

სენსიბილიზაციას აღნიშნული საკითხების მიმართ და წინაპირობის შექმნას მომავალი მსგავსი პროექტების განხორციელებისათვის. ყველა ჩამოთვლილი მოსალოდნელი შედეგი, საბოლოო ჯამში, ემსახურება პროექტის ძირითად მიზანს – მოსახლეობაში ეკოლოგიური ცნობიერების ამაღლებას.

2. AMIES პროექტის ფარგლებში მიმდინარე 2013 წელს გაგრძელდა წინა წელს დაწყებული საველე სამუშაოები არაგვის ხეობაში - მლეთა, გუდაური, ყაზბეგის მონაკვეთზე. შესწავლილ იქნა მეწყერსაშიში ზონების მიმდებარე ტერიტორიების ნიადაგების მდგომარეობა, მისი მექანიკური და მორფოლოგიური მახასიათებლები.

3. პილოტ პროექტის 2013 წლის სამუშაოების ფარგლებში განხორციელდა საკვლევო ობიექტების მონიშვნა, რუკებისა და სხვა სამეცნიერო მასალების მოძიება. სოფლის მეურნეობაში გამოყენებული ორგანული ნარჩენებით ნიადაგებისა და წყლების დაბინძურება კაცობრიობის ერთ-ერთი ყველაზე სერიოზული პრობლემაა. ამიერკავკასიის ბარის სასოფლო სამეურნეო სავარგულები სერიოზულად არის დატვირთული სხვადასხვა ორგანული წარმოშობის პესტიციდებით, რაც დასტურდება წინასწარი - შერჩევითი კვლევებით.

4. პროექტის საველე სამუშაოები განხორციელდა ორ ეტაპად. პირველ ეტაპზე სამუშაოები ჩატარდა ქ. ჭიათურაში და მდ. ყვირილას ხეობაში განლაგებულ სასოფლო სამეურნეო სავარგულებზე. ჩვენი ინტერესის სფეროში მოხვდა აგრეთვე ზედაპირული და გრუნტის წყლები, კულტურული მცენარეები. საველე კვლევის მეორე ეტაპი კი განხორციელდა ზესტაფონის რაიონის სასოფლო სამეურნეო სავარგულებზე, ზედაპირულ და გრუნტის წყლებზე, კულტურულ მცენარეულ საფარზე. პროექტის ანალიზური კვლევები ჩატარდა გისენის უნივერსიტეტში. კვლევებით დადგენილია, რომ აღნიშნულ რეგიონში ბუნებრივი გარემოს ობიექტები (ნიადაგები, წყლები) დაბინძურებულია მანგანუმით და სხვა მეტალებით.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ. მაჭავარიანი (ავტორთა ჯგუფი – თანაავტორი)	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, 2013,	324 გვ.
2	ნ. ელიზბარაშვილი, ნ. ზაზანაშვილი, დ. ნიკოლაიშვილი, ლ. მაჭავარიანი, გ. მელაძე, გ. დვალაშვილი	საქართველო – ჩვენი ფასეულობები. ტომი I – ბუნება	თბილისი, “პალიტრა L”	296 გვ.

ანოტაცია

1. მონოგრაფია, რომელიც თსუ-თან არსებული ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის

ინიციატივით იქნა გამოცემული, წარმოადგენს ავტორთა ჯგუფის მიერ შედგენილ ნაშრომს, რომელშიც კომპლექსურადაა განხილული საბუნებისმეტყველო და საზოგადოებრივ გეოგრაფიული სკიოტხები. კერძოდ, მოცემულია საქართველოს ბუნებრივი პირობების (რელიეფი, გეოლოგია, კლიმატი, ნიადაგები, შიდა წყლები, შავი ზღვა, მყინვარები, ჰიდროგეოლოგია, ლანდშაფტები, მცენარეული და ცხოველთა სამყარო) ძირითადი მახასიათებლები; შეფასებულია ქვეყნის რესურსული პოტენციალი, გარემოს დაცვითი საკითხები, მიმოხილულია მეურნეობის გეოგრაფიის ცალკეული დარგები, ღირშესანიშნაობები, და სხვ. მონოგრაფიის ერთი თავი – „ნიადაგები“ შედგენილია თსუ პროფ. ლ. მაჭავარიანის მიერ (გვ. 149–164).

2. საქართველოს საპატრიარქოს ეგიდითა და მისი უწმინდესობის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით გამოცემულ ფერად ილუსტრირებულ წიგნში წარმოდგენილია საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნებრივი პირობები, ბიომრავალფეროვნება, დაცული ტერიტორიები, კურორტები, ბუნებრივი ღირსშესანიშნაობები, რეგიონები და სხვ. (წიგნი საემცნიერო-პოპულარული ხასიათისაა).

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. ურუშაძე, ლ. მაჭავარიანი	გამოყენებითი ეკოლოგიის საფუძვლები	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	260 გვ.
2	თ. ურუშაძე	ნიადაგების კლასიფიკაცია (რედაქტორი ლ. მაჭავარიანი)	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	199 გვ.

ანოტაცია

1. სახელმძღვანელოში განხილულია გარემოს დაცვისა და ბუნებათსარგებლობის ცნებების ურთიერთკავშირი. წიგნის პირველი ნაწილი ეძღვნება ეკოლოგიის საფუძვლებს, აბიოტურ და ბიოტურ ფაქტორებს, ეკოსისტემებს. მეორე ნაწილში განიხილება გარემოს ცალკეული კომპონენტები (ატმოსფერო, ლითოსფერო, ჰიდროსფერო, პედოსფერო, ბიოსფერო), მათი თავისებურებანი და დაცვის პრობლემები. მესამე ნაწილში მოტანილია ცნობები გარემოს დაცვის მექანიზმების შესახებ, მათ შორის ეკოლოგიური სამართლის საფუძვლებზე, ეკოლოგიურ კონტროლზე და საერთაშორისო საქმიანობაზე გარემოს დაცვის თვალსაზრისით.

2. სახელმძღვანელოში განხილულია ნიადაგების კლასიფიკაციის ძირითადი საკითხები: ზოგადი ცნება, კლასიფიკაციის განვითარების პერიოდები, კლასიფიკაციის თანამედროვე სისტემები, მსოფლიოს ნიადაგური ბაზა – დიაგნოსტიკური ნიშნები და სუბსტრატები, მსოფლიოს ნიადაგური ჯგუფების დახასიათება, თანამედროვე ანალიზების მოკლე მიმოხილვა, ტერმინთა ლექსიკონი და სხვ.

გ) კრებულები

#	ავტორი / ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ. მაჭავარიანი, გ. აფციაური, ე. ნიკოლაიშვილი,	შრომათა კრებული: I საერთაშორისო კონფერენციის „კოლხეთის დაბლობის	თბილისი-ფოთი, 2013 შოთა რუსთველის ეროვნული სამეცნიერო	66–70

ნ. პაიჭაძე, ი. შელია	წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ მასლები	ფონდის საკონფერენციო გრანტი #CF48/9-180/13	
ანოტაციები			
<p>სტატიაში შეფასებულია დაჭაობების პროცესის გენეტიკურ-გეოგრაფიული არსის თეორიები, განხილულია ჭარტენიანობის ნიადაგური ჰიპოთეზები და დაჭაობების ტიპები, დახასიათებულია კოლხეთის დაბლობის ჭაობიანი, ეწერ-ლებიანი, სუბტროპიკული ეწერი და ალუვიური ნიადაგების ჰიდროლოგიური რეჟიმი, რომლებიც დასავლეთ საქართველოს ნოტიო სუბტროპიკული კლიმატის პირობებშია ფორმირებული. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იმ გარემოებებს, რომლებიც განაპირობებენ კოლხეთის ნიადაგების ჭარტენიანობას და მის ზემოქმედებას ნიადაგწარმოქმნის პროცესებზე; ღონისძიებათა კომპლექსის შემუშავებას; წყლოვან-ფიზიკური თვისებების გაუმჯობესებასა და ნაყოფიერების ამაღლებას. კოლხეთის ნიადაგების დაჭაობების ძირითად მიზეზად, გარდა ჭარბი ატმოსფერული ნალექებისა და გრუნტის წყლების გავლენისა, დასახელებულია ასევე: ნიადაგის მექანიკური შედგენილობა, რაც აფერხებს წყლის ფილტრაციას პროფილში; დადაბლებული რელიეფის პირობები, მისი უმნიშვნელო დახრილობა, რაც ზედაპირული წყლების მოხვედრისა და დაკავების დამატებით პირობებს ქმნის.</p>			

დ) სტატიები

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

#	ავტორები	სტატიის სათაური	კრებულის სახელწოდება	გვერდების რაოდენობა
1	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Dvalashvili G., Paichadze N.	Heavy Metal Pollution of Soils & Food Crops from Irrigation Water due to Mining Wastes, Georgia	IGU Kyoto Regional Conference 2013, Japan	http://oguchaylab.csis.u-tokyo.ac.jp/IGU2013/html/igu_2013_program4.html
2	Lagidze L., Tsvitshivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N., Paichadze N.	Meteorological and Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial- Temporal Distribution	United Nations Convention to Combat Desertification 2nd Scientific Conference Presenta- tions, Bonn, UNCCD2013	68-73
3	Tsvitshivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N., Motsonelidze N.	Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia	Proceedings of 2 nd International Symposium on Kazdaglari & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem”, IKES2013	186-195
4	Basilashvili T., Matchavariani L.	Utilization of Mountain River Water Resources, Problems & the Ways of Overcoming them	Proceedings of 2 nd International Symposium on Kazdaglari & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem”, IKES2013	155-159

5	Двалашвили Г., Каландадзе Б., Трапаидзе В..	“Проблемы и перспективы изучения и освоения форм карстового рельефа на примере пещер „ТГУ 95“	Материалы Международной научно-практической конференции «Непрерывное географическое образование: новые технологии в системе высшей и средней школы», Гомель	210-212
6	Каландадзе Б. Урушадзе Т.	Загрязнение почв долины р. Машавера тяжёлыми металлами и возможности их восстановления	Материалы конференции “Проблемы окружающей среды и выделение групп риска среды и населения”, Ереван	94-107
7	Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L, Paichadze N.	Problem of Surface Water Ecology in Georgia	In book: “Environment & Ecology in the Mediterranean Region-II”. CAMBRIDGE Scholars Publishing	(მიღებულია დასაბუქდად)

ანოტაციები

1. Soils are the most specific component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals.

The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained. Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

2. Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”.

Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied.

The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1). diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2). Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are

mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes.

The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

3. Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact – environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate, hazard character natural phenomena (earthquake, landslides, mud streams, avalanches, sea level rise, flooding, etc.), lack of a solid data on an ecological situation as a whole on the country takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. The available data do not reflect to the full a current situation developed. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

4. Development of a country significantly depends on the utilization of water resources. Georgia is distinguished by its rich hydro resources, but due to their uneven discrimination, the demand on water frequently doesn't coincide with water provision. This causes acute deficit situation. Due to the global climate change, it is expected that the fresh water amount will decrease in Georgia. This is why it is necessary to approach the use of water resources in a complex way by means of water reservoirs, which will enable attaining of a large economic effect. Main components of the existing in Georgia hydro objects are: energy production, irrigation, water provision, regulation of flooding, recreation, tourism, sports.

In the mountainous conditions filling of reservoirs take place in spring time, when snow and glaciers melt. In Georgia as in mountainous country, abundant rains take place, thus causing catastrophic flooding on rivers. In summer and winter water amount decreases 10 times and irrigation, water provision and energy production is impeded. Thus, the lack of water just like the excess amount of water causes damage. This is why it is needed to forecast water amount in water reservoirs for different periods of the year. But in a

complex, mountainous terrain operative data of hydrometeorology is not sufficient for application of modern mathematical methods. We have elaborated multiple-factor statistical model for a forecast, which by means of different mathematical criteria and methods can simultaneously research the increase of the timeliness of forecasts and the level of their precision. This method is universal due to its algorithms and computer programs and can be used in different statistical researches. Through their application we have obtained methodologies for short and long term forecasts of inflowing water properties in Georgia's main water reservoirs to further plan optimally and regulate water resources and their unimpeded and safe exploitation.

5. Обнаружение и изучение пещеры «ТГУ-95» Департаментом географии факультета точных и естественных наук ТГУ и Институтом географии имени Вахушти Багратиони при ТГУ было приурочено к празднованию 95-летнего юбилея ТГУ. Пещера находится в Западной Грузии, на территории с. Интхвиси Чиатурского муниципалитета (42018'26.64"N, 430198'5158"E.), на левом склоне р. Квирила, выработана в верхнемеловом известняке. Добраться до пещеры со стороны ущелья реки Квирила можно как по тропинке, так и по воздушно-канатной дороге, по маршруту «Ущелье реки Квирила – с. Итхвиси-32». Протяженность воздушной дороги составляет 310 метров. В этом смысле пещера «ТГУ-95» выделяется особо. Попасть туда можно с помощью экзотического транспорта – по воздушно-канатной дороге. Расстояние от верхней станции канатной дороги по тропинке, ведущей к пещере, составляет приблизительно 350 м. Туристическую тропу можно будет устроить прямо вдоль скалы, ее протяженность составит приблизительно 60 метров.

6. В оросительных почвах расположенных близ Маднеульского Горно-обогатительного комбината находящегося к югу от Тбилиси зафиксированы разные концентрации токсических элементов. Проведённое нами исследование даёт возможность заключить, что на свойства почвы, его состав и протекающие в почве процессы почвообразования активное негативное взаимодействие оказывают загрязняющие тяжёлые металлы – в этом случае в первую очередь медь, кадмий и цинк. В особенности это выражается в понижении гидрофизического потенциала почвы. В почве между стойкими, жидкими и газообразными фазами нарушается уравновешенное взаимосогласование. Происходит резкое качественно-количественное изменение, деградация почвы, расстройство жизненных функций сельскохозяйственных культур и резкое падение биопродуктивности. Явным подтверждением тому является взаимонасыщение агрофизических параметров слабо, средне и сильно загрязнённых почв тяжелых металлов.

7. It is a well-known fact that since the ancient times water renders huge influence on population live ability, therefore the problem of submitted water quantity and quality plays an important role in health preservation of both individuals and settlements as a whole.

Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent water pollution, than subsequently to spend forces and means for its improvement. Surface water improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support its protection. Public understanding and support in this sphere is not less important, than development of scientific and technological potential of a society. Despite of an extensive material on the separate water objects current state lack of a solid data on their ecological situation takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the water objects environment improvement and preservation activities. In connection with this issue it is necessary to develop the

human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating surface water protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. In management of water protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view, in the country principle «responsible pays for environment' damages» should be applied. In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური	ჟურნალის დასახელება, ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Kereselidze D.N., Matchavariani L.G., Kalandadze B.B., Trapaidze V.Z.	Allowable Soil Erosion Rates in Georgia	Eurasian Soil Science, vol. 46, #4	Springer Impact Factor: 0.247 Indexed in: Thomson Reuters	438-446
2	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Gokhlishvili N., Sulkhanishvili N., Paichadze N.	Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბეჭდად)
3	Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitshivadze N., Khidasheli N., Paichadze N., Motsonelidze N.	Medical Aspects of Atmosphere Pollution	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბეჭდად)
4	Basilashvili Ts., Matchavariani L., Lagidze L.	Desertification Risk in Kakheti Region, East Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბეჭდად)

ანოტაციები

1. A procedure was proposed for the determination of the maximum allowable soil disturbance in Georgia in order to develop a strategy of soil conservation and restoration. The allowable soil losses were calculated within the risk limits of $0.01 < r < 0.1$. The lower and upper limits of the allowable soil loss were determined for the soils of different thicknesses. To compare the rates of the soil erosion, one uses the erosion index: the ratio between the actual erosion rate and its maximum allowable value. The actual erosion rate is determined from erosion equations, in which the integrated parameters of the soil loss tolerance include the permissible flow velocity and data on the climatic and soil conditions. From the estimated allowable soil erosion rates, criteria of decision making can be formulated for substantiating the strategy of soil conservation or restoration.

2. Soil is the most informative part of the landscape because it's formed as a result of interaction of all other elements of the landscape. Therefore all those anthropogenic and natural processes that are taking place within the concrete ecosystem are reflected there. Soils are the most specific and complicated component of nature. In case of water and air pollution if the toxic substances are removed from them they will easily return to their original conditions. In case of soils this process is much more complicated. If the soil is polluted the centuries old balance is upset and restoring that balance takes a very long time. As a result of human economic activities environment is polluted with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture etc. One of the most considerable problems is pollution of environment with heavy metals.

The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied. The different concentrations of heavy metals were identified there. Our research has shown that more than half of territory is seriously polluted by copper and zinc. Some part of the area can be considered catastrophically polluted. Here takes place expressed technogenesis that points to influence of irrigation, because these territories are intensely irrigated with water of rivers and channels that are polluted with water flowing from the mining enterprise. Wastewaters from ore enterprise subsequently go into the soil through irrigation system. Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

3. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

4. Development of a country significantly depends on the utilization of water resources. Georgia is distinguished by its rich hydro resources, but due to their uneven discrimination, the demand on water frequently doesn't coincide with water provision. This causes acute deficit situation. Due to the global

climate change, it is expected that the fresh water amount will decrease in Georgia. This is why it is necessary to approach the use of water resources in a complex way by means of water reservoirs, which will enable attaining of a large economic effect. Main components of the existing in Georgia hydro objects are: energy production, irrigation, water provision, regulation of flooding, recreation, tourism, sports.

In the mountainous conditions filling of reservoirs take place in spring time, when snow and glaciers melt. In Georgia as in mountainous country, abundant rains take place, thus causing catastrophic flooding on rivers. In summer and winter water amount decreases 10 times and irrigation, water provision and energy production is impeded. Thus, the lack of water just like the excess amount of water causes damage. This is why it is needed to forecast water amount in water reservoirs for different periods of the year. But in a complex, mountainous terrain operative data of hydrometeorology is not sufficient for application of modern mathematical methods. We have elaborated multiple-factor statistical model for a forecast, which by means of different mathematical criteria and methods can simultaneously research the increase of the timeliness of forecasts and the level of their precision.

This method is universal due to its algorithms and computer programs and can be used in different statistical researches. Through their application we have obtained methodologies for short and long term forecasts of inflowing water properties in Georgia's main water reservoirs to further plan optimally and regulate water resources and their unimpeded and safe exploitation.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. მაჭავარიანი	ნიადაგის ასაკი: წარსული, აწმყო, მომავალი http://conference.ens-013.tsu.ge/uploads/50f6b9ce12ab9Lia-Matchavariani-Plenar-ENG.pdf	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
2	დ. კერესელიძე, ლ. მაჭავარიანი, ვ. ტრაპაძე	ნიადაგების ეროზიის დასაშვები ნორმები http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/63	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
3	ლ. მაჭავარიანი, გ. აფციაური, ე. ნიკოლაიშვილი, ნ. პაიჭაძე, ი. შელია	კოლხეთის ნიადაგების ჰიდროლოგიური რეჟიმი და დაჭაობების არსი	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.–ფოთი
4	ბ. კალანდაძე, პ. ფელიქს- ჰენინგსენი, თ. ჰანაუერი, თ. ურუმადე, ლ. ნავროზაშვილი	ნიადაგების მძიმე მეტალებით გაჭუჭყიანება და მათი ფუნქციების აღდგენის შესაძლებლობები – მდ. მამავერას ხეობის მაგალითზე, საქართველო	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ

5	ე. ნოკოლაიშვილი	„ნიადაგების მორფოლოგიის შესწავლის თანამედროვე მიდგომები ქვემო ქართლის ნიადაგების მაგალითზე“	თსუ 95-ე სტუდენტური კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში 2013, 4–13 ივლისი, თბ., თსუ
მოხსენებათა ანოტაციები			
<p>1. დრო ნიადაგწარმოქმნის უმთავრესი ფაქტორია. ნიადაგს, ისევე, როგორც ნებისმიერ ბუნებრივ-ისტორიულ სხეულს, გააჩნია გარკვეული ასაკი. მეცნიერებაში არსებობს მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ „ნიადაგი – ლანდშაფტის სარკეა“, რომელიც ასახავს თანამედროვე ეკოლოგიურ პირობებს, რომელშიც ისინი იმყოფებიან. ეს განსაზღვრება ითვლება ნიადაგმცოდნეობის ძირითად პოსტულატად. მაგრამ, ნიადაგის პროფილი ყოველთვის ადეკვატური არ არის თანამედროვე პირობებისა და ყოველთვის სარკისებურად არ ასახავს არსებულ გარემოს. ზოგჯერ ისინი ინარჩუნებენ თვისებებს განვითარების წინამორბედი ეტაპებისაგან, რომლებშიც ისინი ადრე ვითარდებოდნენ. ამდენად, ნიადაგი გვესახება არა მხოლოდ როგორც „ლანდშაფტის სარკე“, არამედ „ლანდშაფტის მეხსიერებაც“, რომელიც ინარჩუნებს პალეოგეოგრაფიულ, რელიქტურ თვისებებს, „იმახსოვრებს“ ყველა მოვლენას ლანდშაფტის ცხოვრებაში. ნიადაგები იყოფიან მონოგენეტურ და პოლიგენეტურად. მონოგენეტურია ნიადაგი, თუ მისი პროფილი ერთი ასაკით ხასიათდება, ჰორიზონტები სინგენეტურია და ფორმირებულია ერთად და ერთდროულად; ხოლო თუ ფენების ასაკი განსხვავებულია – ნიადაგი პოლიგენეტურია.</p> <p>ნიადაგს გააჩნია თვისებათა სამი კატეგორია: ლითოგენური (დედაქანიდან შთენილი), რელიქტური პედოგენური (პედოგენეზის წინა ეტაპებიდან შთენილი) და თანამედროვე პედოგენური (გარემოს არსებული პირობებისას ფორმირებული). ტრადიციულად „პალეოსოლები“ განიხილება როგორც პალეოეკოლოგიური და პალეოკლიმატური ცვლილებების საუკეთესო „აღმწერები“. ნიადაგში თანამედროვე და რელიქტური თვისებების გამოვლენის ერთ-ერთ ყველაზე ინფორმაციულ საშუალებას წარმოადგენს მიკროპედოლოგიური კვლევა. საქართველოს ნიადაგების მიკრომორფოლოგიური შესწავლის შედეგად დიაგნოსტირებულია ლითო- და პედორელიქტური მაჩვენებლები, გამოვლენილია პოლიგენეტური პროფილები, დადგენილია მათი ჰეტეროქრონულობა.</p> <p>2. საქართველოს ნიადაგების შენარჩუნებისა და აღდგენის სტრატეგიის შემუშავების მიზნით, სტატიაში შემოთავაზებულია ნიადაგების მდგრადობის დარღვევის ზღვრულად დასაშვები ნორმის განსაზღვრის მეთოდიკა. გაანგარიშებულია ნიადაგების დასაშვები დანაკარგები $0,01 < r < 0,1$ რისკოს ფარგლებში. გამოვლენილია ზედა და ქვედა ზღვრები დანაკარგების დასაშვები მნიშვნელობები მეტ-ნაკლებად მძლავრი ნიადაგებისათვის. სანდოობის თეორიის საფუძველზე შედგენილია მოდელი, რომელსაც გამოხატული ეკოლოგიური მიმართულება აქვს. ნიადაგების ეროზიის ინტენსიურობის შედარების მიზნით, გამოიყენება დასაშვები ინდექსი, რომელიც გამოიხატება ეროზიის ფაქტობრივი ინტენსიურობის შაფარდებაში ზღვრულად დასაშვებ მნიშვნელობასთან. ფაქტობრივი ინტენსიურობა განისაზღვრება ეროზიული განტოლებებით, რომელშიც ჩარეცხვისადმი ნიადაგის წინაღობის ინტეგრალურ მაჩვენებეს წარმოადგენს ნაკადის დასაშვები სიჩქარე, ასევე გარკვეული ინფორმაცია კლიმატური და ნიადაგურ პირობების შესახებ. ნიადაგების ეროზიის დასაშვები ნორმების შეფასების შედეგები გადაწყვეტილებების მისაღები კრიტერიუმების ფორმულირების საშუალებას იძლევა, რომლებიც ასუცილებელია ნიადაგების შენარჩუნებისა ან აღდგენის სტრატეგიის დასაბუთებისათვის.</p> <p>3. მოხსენებაში, რომელიც ეხებოდა კოლხეთის ნიადაგების ჰიდროლოგიურ რეჟიმს,</p>			

შეფასებულია დაჭაობების პროცესის გენეტიკურ-გეოგრაფიული არსის თეორიები, განხილული იყო ჭარტენიანობის ნიადაგური ჰიპოთეზები და დაჭაობების ტიპები. დახასიათებულია კოლხეთის დაბლობის ჭაობიანი, ეწერ-ლებიანი, სუბტროპიკული ეწერი და ალუვიური ნიადაგების ჰიდროლოგიური რეჟიმი, რომლებიც დასავლეთ საქართველოს ნოტიო სუბტროპიკული კლიმატის პირობებშია ფორმირებული. მოხსენებაში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო იმ გარემოებებს, რომლებიც განაპირობებენ კოლხეთის ნიადაგების ჭარტენიანობას და მის ზემოქმედებას ნიადაგწარმოქმნის პროცესებზე, ღონისძიებათა კომპლექსის შემუშავებას, წყლოვან-ფიზიკური თვისებების გაუმჯობესებასა და ნაყოფიერების ამაღლებას. კოლხეთის ნიადაგების დაჭაობების ძირითად მიზეზად, გარდა ჭარბი ატმოსფერული ნალექებისა და გრუნტის წყლების გავლენისა, დასახელდა ასევე: ნიადაგის მექანიკური შედგენილობა, რაც აფერხებს წყლის ფილტრაციას პროფილში; დადაბლებული რელიეფის პირობები, მისი უმნიშვნელო დახრილობა, რაც ზედაპირული წყლების მოხვედრისა და დგომის დამატებით პირობებს ქმნის.

4. კვლევის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა გაგვერკვია თუ რა გავლენას ახდენდა მადნეულის სამთო გამამდიდრებელი კომბინატი ბოლნისის რაიონის ეკოსისტემაზე და მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე. კვლევამ აჩვენა, რომ ტერიტორიის ნახევარზე მეტი სერიოზულად არის დაბიძურებული მძიმე მეტალებით. კერძოდ სპილენძით, კადმიუმით და თუთიით, ხოლო ზოგიერთ უბანზე ამ მხრივ კატასტროფული მდგომარეობაა. აქ ადგილი აქვს ნათლად გამოხატულ ტექნოგენეზს, რაც მორწყვის გავლენაზე მიუთითებს. პრობლემის შესწავლის მიზნით აღებული იქნა ნიადაგის ზედა ფენის 128 ნიმუში. ამ ნიმუშებში შევისწავლეთ Cu, Zn და Cd საერთო კონცენტრაცია და მათი მოძრავი ფორმები. ნიადაგის 37 ნიმუშში გაიზომა ნიადაგის მიკრობული პარამეტრები (ფერმენტული და რესპირატორული მოქმედება). იმ ნიადაგის ნიმუშებში, რომელიც ირწყვებოდა დაბინძურებული წყლით Cu, Zn და Cd საერთო შემცველობა მომატებული იყო 2.1, 1.3 და 3.3-ჯერ შესაბამისად საკონტროლო ნიმუშებთან შედარებით, ხოლო მოძრავი ფორმების შემცველობა მომატებული იყო თუთიის შემთხვევაში 18.5-ჯერ, ხოლო კადმიუმის შემთხვევაში 16.4-ჯერ. კვლევა ცხადყოფს, რომ მძიმე ლითონები და უპირველესად სპილენძი, კადმიუმი და თუთია ძლიერ უარყოფით გავლენას ახდენს ნიადაგის თვისებებზე, მის შემადგენლობაზე და ნიადაგში მიმდინარე ნიადაგწარმოქმნელ პროცესებზე. ეს განსაკუთრებით კარგად ჩანს ნიადაგის ჰიდრო-ფიზიკური პოტენციალის გაუარესებით. დარღვეულია წონასწორობა ნიადაგის მყარ, თხევად და აიროვან ფაზებს შორის. მიმდინარეობს გამკვრივების პროცესი, რის გამოც მკვეთრად იზრდება ნიადაგის მოცულობითი სიმკვრივე, მცირდება ნიადაგის ფორიანობა, წყალგამტარობა კი კრიტიკულად დაბალია. მდ. მაშავერას ველზე ნიადაგების ნაყოფიერება და საკვების ხარისხი დიდი რისკის ქვეშ არის.

5. მოხსენებაში განხილულ იქნა ნიადაგების სავლე კვლევის უახლესი მეთოდები, რომლის მთავარი არსი კოდირების თანამედროვე სისტემაში მდგომარეობს. ამ სისტემის ათვისება აუცილებელი ეტაპია იმ სამუშაოების შესასრულებლად, რასაც საქართველოს ნიადაგების ხარისხობრივი შეფასება ჰქვია. სავლე კვლევის თანამედროვე მეთოდებით შესწავლილი იქნა ქვემო ქართლის ყავისფერი, ყავისფერი კარბონატული, მდელოს ყავისფერი, რუხი-ყავისფერი, მდელოს რუხი-ყავისფერი და ბარის შავმიწა ნიადაგები. კოდირების სისტემის გამოყენებით ველზე დეტალურად იქნა აღწერილი აღნიშნული ნიადაგების მორფოლოგიური მახასიათებლების მთელი სპექტრი: მექანიკური შედგენილობა, ხირხატი, ფერი მანსელის სკალით, ჰუმუსის შემცველობა, ლაქიანობა, კარბონატულობა, სტრუქტურა, მოცულობითი წონა, სიმკვრივე და ფესვები. ეს მახასიათებლები კოდირების სისტემის გამოყენებით აღიწერება ლაბორატორიულ მონაცემებთან მიახლოებული სიზუსტით სავლე პირობებში. ნიადაგების სავლე კვლევის კოდირების სისტემის გამოყენებას დიდი მნიშვნელობა აქვს. კერძოდ, მიღებული

მონაცემების საერთაშორისო საინფორმაციო სივრცეში განთავსების შემდეგ ხდება საქართველოს ნიადაგების წარდგენა ნიადაგური რესურსების მსოფლიო რეფერენტულ ბაზაში (WRB).

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N.,	“Implementation & Results of Compost Utilization in Georgia for Environmental Sustainability”	International Conference “Biochars, Composts and Digestates: Production, Characterization, Regulation, Marketing, Uses and Environmental Impact” (BCD-2013) http://www.bcd2013.eu 2013, 17-20 Sept., Bari, ITALY
2	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Paichadze N.	“Heavy Metal Pollution of Soils & Food Crops from Irrigation Water Due to Mining Wastes, Georgia”	IGU-2013 Kyoto Regional Conference http://oguchaylab.csis.u- tokyo.ac.jp/IGU2013/index.html 2013, 4-9 August, Kyoto, JAPAN
3	Lagidze L., Tsvitshivadze N., Matchavariani L., Paichadze N.	Meteorological & Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution	UNCCD 2 nd Scientific Conference 2013, 9-12 April, Bonn, GERMANY
4	Basilashvili Ts., Matchavariani L., Lagidze L.	“Desertification Risk in Kakheti Region (East Georgia)”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/in dex.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
5	Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitshivadze N., Paichadze N.	“Medical Aspects of Atmosphere Pollution in Georgia”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/in dex.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
6	Basilashvili Ts., Matchavariani L.,	“Utilization of Mountain River Water Resources, Problems & Ways of Overcoming Them”	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
7	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Paichadze N.	“Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia“	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY

8	Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N.	“Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia”	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
9	Nikolaishvili D., Trapaidze V., Kalandadze B., Mamukashvili T., Sharashenidze M.	“Complex Evaluation of Climate Change on the Example of Georgia's Landscapes”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
10	Keller T., Gaprindashvili G., Gobejishvili R., Keggendorff I., Elizbarashvili M., Kalandadze B., Lomidze N., Tielidze L, King L.	„Natural hazards in the Great Caucasus range – risk maps for the Kazbegi and Mleta areas (Georgia)“	EGU General Assembly 2013, 6-10 April, Vienna, Austri

მოსხენებათა ანოტაციები

1. For sustainable development of Environment, a very important issue for Georgia is the sorting of household waste. One of the key environmental activities, along with ecological sanitation and conservation of water, is composting. Compost, which is created as a result of sorting, processing and recycling of organic substances, has been successfully used in agriculture to maintain and improve of soil fertility. In nature, occur regularly depleted of soils with humus. Compost contains all necessary macro- and microelements. Any organic matter eventually turns into compost, but independent process of decomposition in nature requires a lot of time (centuries). Compost also creates a controlled environment and balances quickly processed into a powerful, nutrient-rich mass which is the perfect organic fertilizer. The use of compost leads to soil humus enrichment. It supplies plant with nutrients and improves the soil structure. Compost does not contain chemicals; therefore it is a cheaper and healthier alternative against expensive fertilizer.

The main goal of our research is improvement of ecological consciousness of rural population in Georgia. In experimental region we offered to population financial and technical support for sorting of household waste and recycling in compost. The selected object was a sparsely populated village Argokhi (Akhmeta district, Kakheti, East Georgia), where each family were provided with special compost boxes, where they gather all easily accessible organic materials and natural enrichments. On the base of proposed method, creating the appropriate conditions, for a short time they receive the best compost. As a result, we have several benefit: formation a culture of household waste sorting in rural population; decrease the amount of waste in nature and, accordingly, diminish of costs for trash; elaboration of ability to produce and use the cheap bio-fertilizer – compost from the household waste; improvement of soil fertility, that is the best alternative as a counterbalance to toxic chemicals; creation of preconditions for production of environmentally pure products; sensibilisation of population on this issue; implementation of results and

outcomes with relevant authorities in other regions of country, etc.

2. Soils are the most specific component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals.

The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained. Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

3. Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”. Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied. The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1. diurnal variations were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2. Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes. The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

4. Desertification - land degradation in any dryland caused by variety of factors, such as climate change is a significant global ecological problem. Desertification, as an environmental process of ecosystem degradation, often cause by human activity. It is a common misconception that droughts cause desertification. Well-managed lands can recover from drought when the rains return. These practices help to control erosion and maintain productivity during periods when moisture is available. The most vulnerable territories in Georgia under threat of desertification traditionally was considered Kakheti

region (East Georgia), which has been selected as one of the priority for the country. In Eastern Georgia intervals of atmospheric precipitation does not coincide with the phases of water demand of plants. In recent decades as a result of more frequent droughts in Kakheti region are already damaged hundreds of thousands hectares of fertile lands. Based on the contemporary climate warming, upon projections, it is expected to increase of temperature and decrease of precipitation. This leads increase of evaporation and reduction of river flow. In such conditions it is possible making danger of desertification. To mitigate the negative effects of desertification is recommended set of adaptation activities: rehabilitation of water use systems to prevent loss of water; reconstruction and expansion of irrigation canals; accumulation of unused autumn-winter river water and spring floods in reservoirs; develop an optimal scheme of distribution of water resources among water users; device windbreaks and breeding of drought resistant varieties; preparation of water volume forecasts of rivers and their role in planning of water use; application of drip and sprinkler irrigation; using of artificial precipitation increase as a result of active influence on clouds. All of these activities will provide the deceleration and suspension of desertification process, ecological safety of the environment and improvement of the economic wellbeing of population.

5. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

6. Development of a country significantly depends on the utilization of water resources. Georgia is distinguished by its rich hydro resources, but due to their uneven discrimination, the demand on water frequently doesn't coincide with water provision. This causes acute deficit situation. Due to the global climate change, it is expected that the fresh water amount will decrease in Georgia. This is why it is necessary to approach the use of water resources in a complex way by means of water reservoirs, which will enable attaining of a large economic effect. Main components of the existing in Georgia hydro objects are: energy production, irrigation, water provision, regulation of flooding, recreation, tourism, sports. In the mountainous conditions filling of reservoirs take place in spring time, when snow and glaciers melt. In Georgia as in mountainous country, abundant rains take place, thus causing catastrophic flooding on rivers. In summer and winter water amount decreases 10 times and irrigation, water provision and energy production is impeded. Thus, the lack of water just like the excess amount of water causes damage. This is why it is needed to forecast water amount in water reservoirs for different periods of the year. But in a complex, mountainous terrain operative data of hydrometeorology is not sufficient for application of modern mathematical methods. We have elaborated multiple-factor statistical model for a forecast, which by means of different mathematical criteria and methods can simultaneously research the increase of the

timeliness of forecasts and the level of their precision. This method is universal due to its algorithms and computer programs and can be used in different statistical researches. Through their application we have obtained methodologies for short and long term forecasts of inflowing water properties in Georgia's main water reservoirs to further plan optimally and regulate water resources and their unimpeded and safe exploitation.

7. The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied. Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

8. In the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact - environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society. It is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population – community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. The specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

9. The main purpose of this work is to develop spatial-temporal model of Georgia's landscapes, which give chance to determine the current tendencies of landscapes changes in different landscapes, such as humidity/aridity, arise/decrease of bio-productivity, etc. Also, this model gives possibility to reveal causes and reasons of mosaic changes, associated with global climate change. The research is based on the Conception of Spatial-temporal Analyze and Syntheses of Landscapes, also on the meteorological data and field work materials of the LAB for Environmental Studies (TSU), carried out in different landscapes across Georgia. The daily geo-conditions and annual dynamics of landscapes were determined by analysis of some long-term data collected by meteorological stations across Georgia. As a complex value daily geo-conditions of landscapes are analyzed. On the base of inventory of landscapes, GIS-technologies and thematic mapping, the main tendencies of landscapes are revealed. Arid, Semi-arid, Semi-humid

landscapes occupy a great area, which consists approximately 1/3 part of whole territory of Georgia. The main share of these landscapes is concentrated in East Georgia, but some semi-humid areas are spreaded in West Georgia. The influence of climate change were valued considering several parameters, such as the change of forest area, the share of agricultural land in the total area of landscape, the degree of fragmentation of landscapes, the productivity of vegetation, etc.

10. Kazbegi and Mleta areas belong to an extremely complex mountainous region of Georgia on account of its geology, and magnitude and frequency of natural hazards. The activation of mass wasting processes regularly leads to damage for population, farm lands and engineering facilities. Especially debris flows may create serious hazards for population and infrastructure. The aim of this study is the creation of a risk map concerning mass wasting events. Mass wasting processes were analyzed based on topographical, geological, geomorfologica, land use, soil, and climate conditions. The risk map can be used for hazard management in the investigated region. The project is part of the project "AMIES Analyzing multiple interrelationships Between environmental and societal processes in mountainous regions of Georgia". Sponsored by Volkswagen stiftung.

ბუნებათსარგებლობის გეოგრაფიის მიმართულება

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი პროფ. ზურაბ სეფერთელაძე
I. 3. ასისტ. პროფ. ეთერ დავითაია, ასისტ. პროფ. თამარ ალექსიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ზურაბ სეფერთელაძე გელა მარგველანი ეთერ დავითაია ნანა პაიჭაძე თამარ ალექსიძე	მსოფლიოს ფიზიკური გეოგრაფია	თბილისი, თსუ	241

2	ზურაბ სეფერთელაძე ეთერ დავითაია თამარ ალექსიძე ნინო რუხაძე	გეოგრაფია ეკოლოგიებისათვის	თბილისი, თსუ	135
ანოტაციები				
<p>1. „მსოფლიოს ფიზიკური გეოგრაფია“ (სახელმძღვანელო უმაღლეს სასწავლებლების სტუდენტებისათვის) – შედგება 3 ნაწილისაგან.</p> <p>პირველი ნაწილი ეხება ლანდშაფტ შემქმნელ ფაქტორებს, მეორე ნაწილში განხილულია ბუნების ცალკეული კომპონენტების ძირითადი თავისებურებები, ხოლო მესამე ნაწილი კი მიძღვნილია მსოფლიო ოკეანის ფიზიკურ-გეოგრაფიული დახასიათებისადმი.</p> <p>2. „გეოგრაფია ეკოლოგიებისათვის“ („ინტერდისციპლინალური“ პროგრამის – ეკოლოგიის სპეციალობის სტუდენტისათვის) – შედგება 3 ნაწილისა და 12 თავისაგან.</p> <p>სახელმძღვანელოში განხილულია გეოგრაფიული საკითხები ეკოლოგიური ასპექტების გათვალისწინებით. კერძოდ, ლითოსფერო და მასთან დაკავშირებული სტიქიური მოვლენები, ატმოსფეროს ეკოლოგია, ჰიდროსფერო და სანაპირო ზოლის შესწავლისა და მართვის პრობლემები, ბიოსფერო და მთიანი ტერიტორიების ათვისებასთან დაკავშირებული პრობლემები და სხვ.</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ზ. სეფერთელაძე ე. დავითაია თ. ალექსიძე	თსუ, ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი ახალი სერია, №5 (84) „გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები“ საერთ. კონფ. მასალები	თბილისი, თსუ	297
2	ზ. სეფერთელაძე ე. დავითაია	I საერთ. კონფ. „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	თბილისი-ფოთი, შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნ. ფონდი – „კოლორი“	198
ანოტაციები				
<p>1. კრებული მიძღვნილია ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი, მასში განხილულია გეოგრაფიის თანამედროვე აქტუალური პრობლემები. კერძოდ, რეგიონის ტურისტულ-რეკრეაციული შეფასების ლანდშაფტური საფუძვლები, კოლხეთის შავიზღვისპირეთის რაციონალური ათვისების პრობლემები, კლიმატის ცვლილებები, ბუნების სტიქიური პროცესები და სხვ.</p> <p>2. კრებულში წარმოდგენილია კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემების დაცვისა და რაციონალური გამოყენების პრობლემური საკითხები. კერძოდ, კოლხეთის შავი</p>				

ზღვისპირეთის ბუნებათსარგებლობის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური პრობლემები, კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ლანდშაფტები, კოლხეთის ბარის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაცია და სხვ.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Seperteladze Z., Davitaya E., Alpenidze M., Alexidze T., Rukhadze N.	Nature Management Zoning of Upper Svaneti Geographical Environment. Annals of Agrarian Science www.agrscience.ge	Vol.11. no 2	Tbilisi, „Universal”	4

ანოტაციები

ჩატარებულია ზემო სვანეთის ფიზიკურ-გეოგრაფიული ზონირება გარემოს ოპტიმალური ათვისებისა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების თვალსაზრისით. სტატიაში მოცემულია ზემო სვანეთის ზონირების სქემატური რუკა, სადაც ადგილობრივი ბუნებრივი და სამეურნეო თავისებურებების გათვალისწინებით გამოყოფილია ტაქსონომიურ ერთეულთა რამდენიმე გრადაცია (რაიონი, ქვერაიონი).

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Seperteladze Z. Davitaya E. Nikolaishvili D. Donadze C.	EVALUATION OF AGRI RESOURCE POTENTIAL OF GEORGIA'S LANDSCAPES BY THE USE OF MATHEMATICAL METHODS	International Journal of Scientific Research Website: www. theglobaljournals.com (ISSN №2277-8179) Impact Factor 2012: 0.3317	Gujarat (INDIA)	16 (იბეჭდება 2013 წლის დეკემბრის ნომერში)

ანოტაცია

კვლევის საფუძველზე მიღებულ იქნა რამდენიმე მნიშვნელოვანი შედეგი:

- შემუშავდა ტერიტორიული ერთეულების აგრორესურსული პოტენციალის შეფასების მეთოდის, რომელიც ემყარება ეტალონ-ობიექტამდე ფაქტორთა პრიორიტეტულობის კოეფიციენტებით შეწონილი მანძილების გაანგარიშებას;
- შეიქმნა საქართველოს ტერიტორიის აგრორესურსული პოტენციალის მონაცემთა ბაზა და თემატურ რუკათა სერია;
- გამოვლინდა საქართველოს აგრორესურსული პოტენციალის ტერიტორიული განაწილების თავისებურებანი, კერძოდ, მაქსიმალურად მაღალი პოტენციალის ჰიფსომეტრიული საფეხურები, ლანდშაფტები და ადმინისტრაციული მხარეები.

V. სამეცნიეროფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ზ.სეფერთელაძე ე. დავითაია	რეგიონის ტურისტულ-რეკრეაციული შეფასების ლანდშაფტური საფუძვლები	7-9 ნოემბერი, თბილისი
2	ზ.სეფერთელაძე ე. დავითაია	კოლხეთის შავი ზღვისპირეთის რაციონალური ათვისების პრობლემები	7-9 ნოემბერი, თბილისი
3	ზ.სეფერთელაძე ე. დავითაია	კოლხეთის შავი ზღვისპირეთის ბუნებათსარგებლობის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური პრობლემები	22-24 ივლისი, თბილისი-ფოთი
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>1. მოხსენებაში ძირითადი აქცენტი გაკეთდა ტერიტორიის ბუნებრივ-რეკრეაციული ზონირების ლანდშაფტურ საფუძვლებზე, ლანდშაფტის რეკრეაციულ ტევადობის განმსაზღვრელ ფიზიკურ-გეოგრაფიული ფაქტორებზე. ასევე წარმოდგენილ იქნა ბტკ-ს და მისი კომპონენტების ბუნებრივ-რეკრეაციული შეფასების ბალური სისტემა.</p> <p>2. მოხსენებულ იქნა მდ. ენგურის შესართავის მყარი ნატანის დეფიციტის შევსების მეთოდის შესახებ, ასევე გაანალიზებულ იქნა ანაკლიის პორტის მშენებლობის პოზიტიური და ნეგატიური შედეგები და დასახულ იქნა სათანადო ღონისძიებები უარყოფითი შედეგების მინიმუმაციის მიზნით.</p> <p>3. მოხსენებაში ყურადღება გამახვილდა საქართველოს შავი ზღვისპირეთის მორფოლინამიკურ თავისებურებებზე, ტურისტულ-რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის რაციონალური განლაგებისა და ტერიტორიის ბუნებათსარგებლობის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიურ პრობლემებზე.</p>			

VI დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1	ფიზიკური გეოგრაფიის, გარემოს დაცვის და ბუნებათსარგებლობის პრობლემები	პროფ. ზურაბ სეფერთელაძე	ასისტ. პროფ. ეთერ დავითაია ასისტ. პროფ. თამარ ალექსიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>– შესწავლილია საქართველოს ლანდშაფტების აგრორესურსული პოტენციალის ტერიტორიული განაწილების თავისებურებანი და გამოვლენილია მაქსიმალურად მაღალი პოტენციალის მქონე ჰიფსომეტრიული საფეხურები, ლანდშაფტები და ადმინისტრაციული მხარეები.</p> <p>– ჩატარებულია ფიზიკურ-გეოგრაფიული მონიტრინგის რეგიონის (დასავლეთ საქართველო და ზემო სვანეთი) აგრორესურსული პოტენციალის გამოვლენის მიზნით</p>			

საქართველოს გეოგრაფიისა და ლანდშაფტური დაგეგმარების კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
პროფ. ნოდარ ელიზბარაშვილი

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
- პროფ. ნოდარ ელიზბარაშვილი,
 - ასოც. პროფ. გიორგი მელაძე,
 - ასოც. პროფ. დალი ნიკოლაიშვილი,
 - ასოც. პროფ. მარიამ ელიზბარაშვილი,
 - ასოც. პროფ. რობერტ მალლაკელიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მცხეთის კულტურული ლანდშაფტის კვლევა, მიმდინარე და დაგეგმილი ახალმშენებლობების ზეგავლენის შეფასება და ლანდშაფტის დაცვის, რეაბილიტაციისა და	UNESCO, კულტურის და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	ლანდშაფტური დაგეგმარების მიმართულების ხელმძღვანელი ნ. ელიზბარაშვილი	დ. სვანაძე

	განვითარების სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავება			
2	მიგრაცია აღმოსავლეთ პარტნიორთა (ბელორუსი, საქართველო, უკრაინა, მოლდოვა) და ვიშეგრადის ქვეყნებს შორის	ვიშეგრადის ფონდი	ი.სალუქვაძე	ი.სალუქვაძე, გ.მელაძე
3	შავი ზღვის ქსელის შექმნა ტურიზმის მდგრადი განვითარებისათვის ბულგარეთში, რუმინეთში, უკრაინაში, მოლდოვასა და საქართველოში	EU	კ. ბილაშვილი	კ. ბილაშვილი, ს.სალუქვაძე, ვ.მელიქიძე, ნ.პავლიაშვილი, გ.მელაძე, ვ.ტრაპაიძე
4	Modeling of Extreme Temperature and Precipitation over Georgia for the Sustainable development of the Country	Fulbright Grant, Bureau of Education and Cultural Affairs, United States department of State.	მ. ელიზბარაშვილი	
5	Extreme Weather and Climate Events in the Southern Caucasus – Black Sea Region	აბდუს სალამის სახელობის თეორიული ფიზიკის საერთაშორისო ცენტრი, ICTP	ნ.მესხიძე მ. ელიზბარაშვილი	

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

მცხეთის კულტურული ლანდშაფტის კვლევა, მიმდინარე და დაგეგმილი ახალ-მშენებლობების ზეგავლენის შეფასება და ლანდშაფტის დაცვის, რეაბილიტაციისა და განვითარების სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავება

- მცხეთის ისტორიული ლანდშაფტის, ჯვრისა და სვეტიცხოვლის ვიზუალურ აუზში, მდინარე არაგვის მარჯვენა სანაპიროზე განხორციელებული მშენებლობებისათვის, ასევე სამთავროს მონასტრის მიმდებარე დაგეგმილი განაშენიანების ზეგავლენის შეფასება;
- მცხეთის მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლების ლანდშაფტური გარემოს განსაკუთრებული ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობის შეფასება;
- განისაზღვრა მცხეთის კულტურულ ლანდშაფტზე შემარბილებელი და გამოსასწორებელი ღონისძიებები;
- გამოვლინდა მცხეთის კულტურული ლანდშაფტის ის ძირითადი მახასიათებლები, რაც წარმოაჩენს მცხეთის მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლების ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობას;

- განისაზღვრა მცხეთის კულტურული ლანდშაფტის დაცვის, რეაბილიტაციის და მდგრადი გამოყენების ძირითადი თავისებურებანი.

Modeling of Extreme Temperature and Precipitation over Georgia for the Sustainable development of the Country

In this study we used the regional climate model – RegCM-4 to study the spatial and temporal distribution of extreme precipitation and temperature events over the Georgian territory. For model simulations the minimum allowable horizontal resolution of 20 km with 4km sub-gridding was used. A number of model runs have been carried out using different reanalysis data - ERAinterim and ERA40. As a result of this study maximum temperature and precipitation distribution maps were created over the domain. The relationship between climate change and the intensity of extreme precipitation and temperature events are discussed.

Extreme Weather and Climate Events in the Southern Caucasus – Black Sea Region

The aim of this proposal was to organize an international conference dedicated to the effects of climate change and unsustainable development in the Southern Caucasus - Black Sea region. Extreme events in small mountainous countries can have high societal impact including health risks, water scarcity, and the country’s food security. Therefore, forecasting and prevention of disasters and extreme events is profoundly important for the regional stability and well-being of populations. In Southern Caucasus there are very limited studies for development of a future climate scenario, a plausible, self-consistent measure of action for explicit use when addressing the potential challenges of environmental security. The conference facilitated interactive discussion and initiated new activities between international research community and local scientists, identified and documented the extent of extreme weather and climate events and related environmental issues, and defined the research priorities and proposed potential solutions to problems.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელიზბარაშვილი ნ.	აჭარა	გამომც.“კლიო“	56
2	ელიზბარაშვილი ნ. ნიკოლაიშვილი დ. მელაძე გ. და სხვ.	მრავალტომეულის: საქართველო – ჩვენი ფასეულობები, I ტომი. ბუნება	გამომც.“პალიტრა L“	296
3	Элизбарашвили Н.К (соавт.Б.Купатадзе)	100 достопримечательности Грузии	Изд-во «Клио»	120
4	ნიკოლაიშვილი დ.	ლანდშაფტები. საქართველოს გეოგრაფია.	თბილისი თსუ, ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი	15

5	მელაძე გ.	საქართველო და გლობალური დემოგრაფიული პროცესები	თბილისი, „უნივერსალი“	232
6	მელაძე გ., ნადარეიშვილი ნ., თუთბერიძე მ.	მოსახლეობა. საქართველოს გეოგრაფია.	თბილისი თსუ, ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი	22
7	ელიზბარაშვილი ე., ტატიშვილი მ., ელიზბარაშვილი მ., მესხია რ., ელიზბარაშვილი შ.	საქართველოს კლიმატის ცვლილება გლობალური დათბობის პირობებში	გამომც. "წიგნის სახელოსნო"	128

ანოტაციები

1. მონოგრაფიაში "საქართველო და გლობალური დემოგრაფიული პროცესები" მოსახლეობა განხილულია სისტემური მიდგომის პოზიციიდან. საქართველოში მიმდინარე დემოგრაფიული პროცესები გაანალიზებულია გლობალურ დემოგრაფიულ პროცესებთან კავშირში. დემოგრაფიული ანალიზისათვის შესაბამის ოფიციალურ სტატისტიკურ ინფორმაციასთან ერთად, გამოყენებულია ცალკეულ სპეციალისტთა და ავტორისეული გაანგარიშებები, რომელთა საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნები და მოცემულია პრაქტიკული რეკომენდაციები.
2. წიგნში "საქართველო – ჩვენი ფასეულობები", წარმოდგენილია საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნებრივი პირობები, ბიომრავალფეროვნება, დაცული ტერიტორიები, კურორტები, ბუნებრივი ღირსშესანიშნაობები, რეგიონები და სხვა.
3. ნაშრომში "მოსახლეობა", საქართველოს გეოგრაფია, სტატისტიკის მიმდინარე აღრიცხვისა და მოსახლეობის აღწერების მონაცემების საფუძველზე, განხილულია საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობრივი დინამიკის, ბუნებრივი მოძრაობის (შობადობა, მოკვდაობა), ასაკობრივ-სქესობრივი სტრუქტურის, მიგრაციის, ეროვნული სტრუქტურისა და სხვა საკითხები.
4. მონოგრაფიაში "საქართველოს კლიმატის ცვლილება გლობალური დათბობის პირობებში" განხილულია მაღალი რეზოლუციის საშუალო თვიური ბადური ტემპერატურისა და ნალექების მონაცემთა მასივის შექმნა და ვალიდაცია კლიმატის გლობალური ცვლილებების შეფასებისათვის საქართველოში.

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნიკოლაიშვილი დ., სალუქვაძე ე., დონაძე ც. კოლხეთის ბარის ლანდშაფტების	I საერთაშორისო კონფერენცია "კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები -	თბილისი	6

	ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის დინამიკა	დაცვა და რაციონალური გამოყენება". 22-24 ივლისი, 2013, თბილისი-ფოთი. შრომათა კრებული		
2	ნიკოლაიშვილი დ., ცხვარაძე მ. კლიმატის ცვლილების გავლენა საქართველოს ლანდშაფტების ბიოპროდუქტიულობაზე	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია: "ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება". შრომების კრებული. თბილისი, 11-12 ოქტომბერი, 2013	თბილისი	5
3	ნიკოლაიშვილი დ., თოლორდავა რ. სოფელ აიბგის ტერიტორიული მიკუთვნებულობის გეოგრაფიულ-კარტოგრაფიული შეფასება	შრომათა კრებული, ახალი სერის, №5 (84). საერთაშორისო კონფერენციის მასალები "გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები", მიძღვნილი ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი (7-9.XI.2013)	თბილისი	7
4	ნიკოლაიშვილი დ., კუბეცია მ. ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის ხარისხის კომპლექსური შეფასება (იმერეთის მაგალითზე)	აკ. წერეთლის სახ. ქუთაისის უნივერსიტეტის შრომები	თბილისი	7
5	ნიკოლაიშვილი დ., მადლაკელიძე რ., ჯამასპაშვილი ნ., ცხვარაძე მ. კლიმატის ცვლილების მიმართ საქართველოს ძირითადი აგროლანდშაფტური ზონის კვლევის	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი, შრომათა კრებული, № 4 (83)	თსუ	15

ზოგიერთი მეთოდოლოგიური საკითხი.			
ანოტაციები			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელიზბარაშვილი ნ.	საქართველოს გეოგრაფიის ზოგიერთი აქტუა- ლური საკითხი. სამეცნიერო ნაშრომების კრებულში: საზოგადოებრივი გეოგრაფიის აქტუა-ლური საკითხები.		თბილისი	7
2	ელიზბარაშვილი ნ.	აჭარის ლანდშაფტური დაგეგმარების შედეგები და პერსპექტივები. ბათუმის ბოტანი- კური ბაღის დაარ- სებიდან 100 წლის- თავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის: ბოტანიკური ბაღების მნიშვნე- ლობა მცენარეთა მრავალფეროვნების შენარჩუნებაში - მასალები (I ნაწილი)		ბათუმი	6
3	ელიზბარაშვილი ნ.	კოლხეთის დაბლო- ბის ჭარბტენიანი ლანდშაფტები - გეოგრაფიული თავისებურებანი და პრობლემები. I საერთაშორისო კონფერენციის:		თბილისი	5

		„კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები - დაცვა და რაციონალური გამოყენება“			
4	ელიზბარაშვილი ნ. (გ. მელაძე, რ. ელიზბარაშვილი).	კლიმატის გლობალური ცვლილება და საქართველოში ეკოლოგიური სოფლის მეურნეობის ზოგიერთი ასპექტი. შრომების კრებულში: „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“		თბილისი	7
5	Elizbarashvili N.	Geographical Barriers and 'Georgian Landscape'. International scientific conference: "Space, Society, Politics"		Tbilisi	9
6	Meladze G.	Problems of Population Caused by an Ecological Condition of Industrial Zones (cause of Kaspi). Pressing Problems in Hydrometeorology and Ecology.	Vol. 119	Vol. 119	4
7	მელაძე გ.	მოსახლეობის დაბერების გლობალური ტენდენციები. საზოგადოებრივი გეოგრაფიის აქტუალური საკითხები		თბილისი	10
8	მელაძე გ.	კოლხეთის დაბლობის მოსახლეობის დინამიკა და ბუნებრივი მოძრაობა. "კოლხეთის დაბლობის წყლის		თბილისი	10

		ეკოსისტემები"			
9	მელაძე გ.	სოფლის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები საქართველოს რეგიონებში		თბილისი	5
10	მელაძე გ.	მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში	შრომათა კრებული, ახალი სერია №5, (84)	თბილისი	4
11	Элизбарашвили Э.Ш. Татишвили М.Р., Элизбарашвили М.Э. , Элизбарашвили Ш.Э. Месхия Р.Ш., Шавлиашвили Л.У	Перспективы исследования региональных и локальных климатических изменений Грузии по данным сеточных массивов высокого разрешения за период 1936-2008 годы. Международная конференция «Актуальные проблемы гидрометеорологии и экологии», Тр. Института гидрометеорологии	№119, 2013	თბილისი	5
12	Элизбарашвили Э.Ш. Татишвили М.Р., Элизбараш ვილი М.Э. , Элизбарашвили Ш.Э. Месхия Р.Ш.	Современные тенденции изменения климата Грузии. Международная конференция «Актуальные проблемы гидрометеорологии и экологии», Тр. Института гидрометеорологии	№119, 2013	თბილისი	4

ანოტაციები

- სტატიაში "Problems of Population Caused by an Ecological Condition of Industrial Zones"

კონკრეტული სოციოლოგიური გამოკვლევის საფუძველზე განხილულია ქკასპის მოსახლეობის ეკოლოგიური პრობლემები.

- ნაშრომში: "მოსახლეობის დაბერების გლობალური ტენდენციები" შესაბამისი სტატისტიკურ მასალებზე დაყრდნობით გაანალიზებულია თანამედროვეობის ერთ-ერთი მწვავე – მოსახლეობის დაბერების პრობლემა. მსოფლიოს რეგიონების მიხედვით.
- ნაშრომში: "კოლხეთის დაბლობის მოსახლეობის დინამიკა და ბუნებრივი მოძრაობა" ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე შესწავლილი და გაანალიზებულია კოლხეთის დაბლობზე განსახლებული მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა 1926-2012 წწ. და ბუნებრივი მოძრაობა 1959-2011 წწ. გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.
- ნაშრომში: "კლიმატის გლობალური ცვლილება და საქართველოში ეკოლოგიური სოფლის მეურნეობის ზოგიერთი ასპექტი" სათანადო ინფორმაციაზე დაყრდნობით, გაანალიზებულია კლიმატის გლობალური ცვლილების შესაძლო გავლენა საქართველოს სოფლის მეურნეობაზე.
- ნაშრომში: "სოფლის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები საქართველოს რეგიონებში" სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, შესწავლილი და გაანალიზებულია საქართველოს სოფლის მოსახლეობის დემოგრაფიული მაჩვენებლები და ტენდენციები მხარეების მიხედვით 2000-2012წწ.
- ნაშრომში: "მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში" შესწავლილია დემოგრაფიული პროცესები სამხრეთ კავკასიის (საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი) ქვეყნებში. განხილულია მოსახლეობის დინამიკის, ბუნებრივი მოძრაობის, მიგრაციის ტენდენციები და სხვა.
- ნაშრომში: "Современные тенденции изменения климата Грузии" საქართველოს 87 მეტეოროლოგიური სადგურის 1936-2011 წლების დაკვირვებათა მონაცემებით გამოკვლეულია ჰაერის ტემპერატურის და ატმოსფერული ნალექების ცვლილების ტენდენციები. შედგენილია კლიმატის ამ ელემენტების ცვლილების სიჩქარის სივრცობრივი სტრუქტურის გეოინფორმაციული რუკები.

ნაშრომში: "Перспективы исследования региональных и локальных климатических изменений Грузии по данным сеточных массивов высокого разрешения за период 1936-2008 годы" ტემპერატურის და ატმოსფერული ნალექების 25 კმ გარჩევადობის ბადური მონაცემთა მასივების საფუძველზე 1936-2011 წლების პერიოდისათვის გამოკვლეულია საქართველოს რეგიონალური და ლოკალური კლიმატური ცვლილებები.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nikolaishvili D., Trapaidze V.,	The 3rd International Geography Symposium.	ქემერი-ანატლია, თურქეთი	1

	Kalandadze B., Mamukashvili T., Sharashenidze M. Complex Evaluation of Climate Change on the Example of Georgia's Landscapes	GEOMED 2013. June 10 - 13, 2013		
2	Nikolaishvili D., Tolordava R. Determining Geographical Factors of Historic Transformation of the State Border of Georgia.	International Scientific conference "Space, Society, Politics", dedicated to 70th birthday anniversary of Professor Revaz Gachechiladze. Abstract. 3-5 June, 2013	თბილისი	2
3	Nikolaishvili D., Dvalashvili G. Evaluation of Ecological Potential of Caucasus Forest Landscapes.	International Caucasian Forestry Symposium. October 24-26, 2013. Abstract book.	ართვინი, თურქეთი	1
4	Elizbarashvili E., Tatishvili M., Elizbarashvili M., Elizbarashvili Sh., Meskhia R. Regional Climate Change in Georgia Under Global	International Caucasian Forestry Symposium. October 24-26, 2013. Abstract book.	ართვინი, თურქეთი	1
5	Keggenhoff, I., Elizbarashvili, M., Anahita-Farahani, A., King, L. Recent trends in extreme precipitation over Georgia, 1936-2010	4th International Geosciences Student Conference, 2013	Berlin, Germany	1

ანოტაციები

1. Regional Climate Change in Georgia Under Global Warming Conditions.

Based on the observation data of 87 meteorological stations of Georgia over the period between 1936 and 2009, a trend in changes of air temperature and atmospheric precipitation have been investigated under the conditions of global warming. The geoinformational maps of spatial structure of rate of change in these climate elements have been constructed.

It has been established that changes in temperature and precipitation in Georgia under the conditions of global warming are of heterogeneous nature due to complex physical-geographical and basically orographic and landscape-climatic conditions.

The largest centers and areas of strong warming, with the mean annual air temperature rising at the speed of more than 0.1°C in a decade have been observed in eastern Georgia. Namely, those are the southern part of Kakheti Ridge, areas in Gudamakari and Kharuli Ridges, Javakheti Plateau. Centers of weak and moderate warming with the temperature rising at a speed of 0.02-0.1°C in ten years have been basically detected in western Georgia. Decrease in temperature was observed in western Georgia. A sharp drop in temperature has taken place in the most parts of Adjara and northern part of the Black Sea coast where a mean annual air temperature decreased at a speed of more than 0.1°C in ten years.

On the most part of eastern Georgia total annual precipitation has decreased at a speed of 1-3% in ten years. Total annual Precipitation was increased in some parts of western Georgia - Lechkhumi and Egrisi Ridges, central part of Kolkheti Lowland, western part of Adjara as well as central part of Iori Plateau in east Georgia.

2. Recent trends in extreme precipitation over Georgia, 1936-2010

This study investigates recent trends in extreme precipitation indices over Georgia. Number of precipitation indices are chosen, which consider either the aspects of frequency, intensity or duration of extreme events. Past and recent trends of extreme indices from observation data are calculated using the software RCLimDex 1.0. The statistical significance of those trends is determined by the Mann-Kendall test. Trends of precipitation indices are calculated for the period 1936-2010. For each analyzing period two subperiods (1936-1990 and 1961-2010) are chosen to compare changes in trends. During the period 1936-1990 – an overall wetting period throughout Georgia– the highest positive trends are observed for the precipitation indices, whereas there is a decreasing trend of consecutive dry days. However, during the recent observation period 1961-2010 a reverse trend of extreme precipitation patterns can be observed. Due to a negative trend in total precipitation, trends in extreme precipitation show only slight increasing trends compared to the period 1936-1990 but a strong increasing trend of consecutive dry days. The study concludes there is currently a slight increasing risk in the occurrence of heavy precipitation events over Georgia and a strong increase in the occurrence of drought events.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Элизбарашвили Н.К.	Функции горных ландшафтов Грузии. В сборнике международной научной конференций: Структурно- динамические особенности, современное состояние и проблемы оптимизации ландшафтов		Воронеж, Россия	6
2	Elizbarashvili N., Meladze G.	Elizbarashvili N., Meladze G.		Mitterspil, Austria	4
3	Elizbarashvili N., Meladze G., Seperteladze Z.	The evaluation of landscape condition in Georgia by the end of XXI centuri. Materials of International Conference		Baku, Azerbaijan	Baku, Azerbaijan

4	Elizbarashvili N., Meladze G., Seperteladze Z.	Climate Change and the Possible Migration of Population in Georgia		Cambridge Scholars Publishing. United Kingdom	მიღებულია დასაბუქდად
5	Elizbarashvili E.Sh., Tatishvili M.R., Elizbarashvili M.E. , Elizbarashvili Sh.E., <u>Meskhia</u> R.Sh.	Air temperature trends in Georgia under global warming conditions, Russian Meteorology and Hydrology	Volume 38, Issue 4 , 2013	Russia, USA	5
6	Elizbarashvili E.Sh., Varazanashvili O.Sh., Tsereteli N.S., Elizbarashvili M.E.	Hurricane winds on the territory of Georgia. Russian Meteorology and Hydrology	Volume 38, Issue 3 , 2013	Russia, USA	4
7	Elizbarashvili E.Sh., Tatishvili M.R., Elizbarashvili M.E. , Elizbarashvili Sh.E., Meskhia R.Sh., Gorgisheli V.E., Kaishauri K.A.	Creation of High-resolution Climatic Grid Datasets for the Territory of Georgia. Russian Meteorology and Hydrology	Volume 38, Issue 9 , 2013	Russia, USA	5

ანოტაციები

1. სტატიაში Climate Change and the Possible Migration of Population in Georgia განხილულია კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული საქართველოს მოსახლეობის შესაძლო მიგრაციის საკითხი. გაანალიზებულია კლიმატის ცვლილების ტენდენციები საქართველოში. ლანდშაფტური ზონალობა და გეოგრაფიული თავისებურებები.
2. **Air temperature trends in Georgia under global warming conditions.** Air temperature trends under conditions of global warming are studied using the observational data from 87 meteorological stations of Georgia for the period of 1936-2011. Plotted are the geographical information maps of the spatial structure of temperature variation rate.
3. **Hurricane winds on the territory of Georgia.** The statistical structure of hurricane winds is studied using the data of observation at 50 meteorological stations in Georgia for the period of 1961-2008. Determined are the number of days and the duration of hurricane winds in different regions of the country. Studied are the empirical functions of their distribution and the areal limits.

Creation of High-resolution Climatic Grid Datasets for the Territory of Georgia. Created are the grid datasets of monthly mean and annual mean temperature as well as monthly, seasonal, and annual values of the total precipitation with the resolution of 25 km for the period of 1936-2011. The obtained datasets characterize the real picture of the spatial distribution of temperature and precipitation on the territory of Georgia; therefore, they are the areas for working out geoinformative maps of temperature and precipitation variations. Revealed are the areas and centers with different intensity of warming and cooling. It is found that the annual temperature and total annual precipitation averaged fro the territory do not vary

considerably under conditions of the global warming.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მაღლაკელიძე რ., ნიკოლაიშვილი დ., ჯამასხაშვილი ნ., ცხვარაძე მ., დეკანოიძე თ., შარაშენიძე მ.	კლიმატის ცვლილების მიმართ საქართველოს ძირითადი აგროლანდშაფტური ზონის კვლევის ზოგიერთი მეთოდოლოგიური საკითხი	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში-ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვარი, თბილისი, თსუ
2	მელაძე გ.	მოსახლეობის დემოგრაფიული დაბერების ასპექტები	22-25 იანვარი, 2013, თსუ
3	მელაძე გ.	Problems of Population Caused by an Ecological Condition of Industrial Zones (cause of Kaspi). Pressing Problems in Hydrometeorology and Ecology.	28-30 მაისი, 2013 თბილისი
4	მელაძე გ.	კოლხეთის დაბლობის მოსახლეობის დინამიკა და ბუნებრივი მოძრაობა	22-24, 2013 თბილისი-ფოთი
5	ელიზბარაშვილი ნ., მელაძე გ., ელიზბარაშვილი რ.	კლიმატის გლობალური ცვლილება და საქართველოში ეკოლოგიური სოფლის მეურნეობის ზოგიერთი ასპექტი	11-12 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
6	მელაძე გ.	სოფლის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები საქართველოს რეგიონებში	11-12 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
7	მელაძე გ.	მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში	7-8 ნოემბერი, 2013, თბილისი
8	Keggenhoff I., Elizbarashvili M., Anahita-Farahani A., King L.	Changes in extreme temperature and precipitation over Georgia, 1936-2010.	3-7 June, 2013. Tbilisi, Georgia.
მოსხენებათა ანოტაციები			
1. მოსახლეობის დემოგრაფიული დაბერების ასპექტები განხილულია დემოგრაფიული			

- დაბერების - როგორც გლობალური მოვლენის სოციალური და ეკონომიკური ასპექტები. ყურადღება გამახვილებულია აღნიშნული მოვლენის მიმდინარეობაზე საქართველოში და მის გამომწვევ მიზეზებზე.
- ინდუსტრიული ზონების ეკოლოგიური მდგომარეობით გამოწვეული მოსახლეობის პრობლემები.** კონკრეტული სოციოლოგიური გამოკვლევის საფუძველზე განხილულია ქკასპის მოსახლეობის ეკოლოგიური პრობლემები.
 - კოლხეთის დაბლობის მოსახლეობის დინამიკა და ბუნებრივი მოძრაობა.** ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე შესწავლილი და გაანალიზებულია კოლხეთის დაბლობზე განსახლებული მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა 1926-2012 წწ. და ბუნებრივი მოძრაობა 1959-2011 წწ. გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.
 - კლიმატის გლობალური ცვლილება და საქართველოში ეკოლოგიური სოფლის მეურნეობის ზოგიერთი ასპექტი.** სათანადო ინფორმაციაზე დაყრდნობით, გაანალიზებულია კლიმატის გლობალური ცვლილების შესაძლო გავლენა საქართველოს სოფლის მეურნეობაზე.
 - სოფლის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები საქართველოს რეგიონებში.** სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, შესწავლილი და გაანალიზებულია საქართველოს სოფლის მოსახლეობის დემოგრაფიული მანველებები და ტენდენციები მხარეების მიხედვით 2000-2012 წწ.
 - მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში.** შესწავლილია დემოგრაფიული პროცესები სამხრეთ კავკასიის (საქართველო, სომხეთი, აზარბაიჯანი) ქვეყნებში. განხილულია მოსახლეობის დინამიკის, ბუნებრივი მიგრაციის ტენდენციები და სხვა.
 - Changes in extreme temperature and precipitation over Georgia, 1936-2010.** Climate extreme indices (CEIs) used in this study are approved as core indices by the CCI/CLIVAR/JCOMM Expert Team on Climate Change Detection and Indices (ETCCDI). Climate extreme indices have been assessed using R and the RCLimDex1.0 software developed at the Canadian Meteorological Service. Homogeneity and quality of the time-series were tested by the software package RHTestsV3.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Elizbarashvili N., Meladze G.	Main Principles and Results of Landscape Planning of New Protected Area in Central Caucasus (Georgia).	10 to 12 June 2013, Mittersill, Austria
2	Meladze G.	Forest Landscapes of Georgia – Distribution of Population and Dynamics	5-6 September, 2013. Skinsskatteberg (Sweden).
3	Elizbarashvili N.	Forest landscapes of Georgia: use of forms and traditions	5-6 September, 2013. Skinsskatteberg (Sweden).
4	Meladze G.	Sustainable Tourism Development in Georgia	8-9 November, 2013. Varna (Bulgaria)
5	Meladze G.	Migration Processes in Post Soviet Georgia	12-13 December, 2013. Budapest (Hungary)

მოსხენებათა ანოტაციები

- სათანადო სამეცნიერო გამოკვლევის საფუძველზე, განხილულია ცენტრალური კავკასიონის ახალი დაცული ტერიტორიების ლანდშაფტური დაგეგმარების პრინციპები

- და მისი შედეგები.
2. გაანალიზებულია საქართველოს მოსახლეობის სიმჭიდროვე, მისი დინამიკა 1989-2002 წწ. და განაწილება ქვეყნის ცალკეული რეგიონების ტყიან ლანდშაფტებში.
 3. სათანადო ინფორმაციისა და გამოკვლევის საფუძველზე განხილულია საქართველოს ტყის ლანდშაფტების მდგომარეობა, შეფასებულია მისი გამოყენების ფორმები, აგრეთვე მოცემულია თუ როგორ იყენებდნენ/ცავდნენ ტყეებს საქართველოში ისტორიულ წარსულში.
 4. განხილულია საქართველოს შავიზღვისპირეთში ტურიზმის მდგრადი განვითარებისა და ტურიზმის სხვადასხვა სახეობების პერსპექტივები.
 5. ოფიციალური სტატისტიკური და სოციოლოგიური გამოკვლევის საფუძველზე, გაანალიზებულია საქართველოში მიმდინარე მიგრაციული პროცესები 1990-2012 წწ.

მარტყოფის გეოგრაფიული ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
 სოც. პროფ. რობერტ მაღლაკელიძე (საზოგადოებრივ საწყისებზე)

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- ლაბორანტი ნ. პაიჭაძე,
- ინჟინერი, გეოგრაფიის დოქტორი ნ. ჯამასპაშვილი
- ლაბორანტი მ. შარაშენიძე,
- უფრ. ლაბორანტი ნ. რუხაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Manuscript Draft A Thermodynamic Geography: Night-time Satellite Imagery as a proxy measure of Emergy Role: Reviewer	AMBI-D-13-00122R1	Kungl. Vetenskaps Akademien	ნ. ჯამასპაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

Reviewer

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო პაიჭაძე ზურაბ სეფერთელაძე გელა მარგველანი ეთერ დავითაია თამარ ალექსიძე	მსოფლიოს ფიზიკური გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	241
2	ნინო რუსაძე ზურაბ სეფერთელაძე ეთერ დავითაია თამარ ალექსიძე	გეოგრაფია ეკოლოგიებისათვის	თბილისი, თსუ	135

ანოტაციები

1. „მსოფლიოს ფიზიკური გეოგრაფია“ (სახელმძღვანელო უმაღლეს სასწავლებლების სტუდენტებისათვის) – შედგება 3 ნაწილისაგან. პირველი ნაწილი ეხება ლანდშაფტშემქმნელ ფაქტორებს, მეორე ნაწილში განხილულია ბუნების ცალკეული კომპონენტების ძირითადი თავისებურებები, ხოლო მესამე ნაწილი კი მიძღვნილია მსოფლიო ოკეანის ფიზიკურ-გეოგრაფიული დახასიათებისადმი
2. „გეოგრაფია ეკოლოგიებისათვის“ („ინტერდისციპლინალური“ პროგრამის – ეკოლოგიის სპეციალობის სტუდენტთათვის) – შედგება 3 ნაწილისა და 12 თავისაგან. სახელმძღვანელოში განხილულია გეოგრაფიული საკითხები ეკოლოგიური ასპექტების გათვალისწინებით. კერძოდ, ლითოსფერო და მასთან დაკავშირებული სტიქიური მოვლენები, ატმოსფეროს ეკოლოგია, ჰიდროსფერო და სანაპირო ზოლის შესწავლისა და მართვის პრობლემები, ბიოსფერო და მთიანი ტერიტორიების ათვისებასთან დაკავშირებული პრობლემები და სხვ.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	----------------------	--------------------------------	---------------------

<p>1</p>	<p>ჯამასპაშვილი ნ., ნიკოლაიშვილი დ., მაღლაკელიძე რ., ცხვარაძე მ. კლიმატის ცვლილების მიმართ საქართველოს ძირითადი აგროლანდშაფტური ზონის კვლევის ზოგიერთი მეთოდოლოგიური საკითხი.</p>	<p>ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი, შრომათა კრებული, № 4 (83)</p>	<p>ოსუ</p>	<p>15</p>
<p>2</p>	<p>ჯამასპაშვილი ნ., მაისურაძე რ., სეფერთელაძე ზ., ბერუჩაშვილი ნ., ინაშვილი ნ., ხარძიანი თ. ახალი ლანდშაფტური რუკა და გეოინფორმაციული სისტემა, მისი სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა.</p>	<p>ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი, შრომათა კრებული, № 4 (83)</p>	<p>ოსუ</p>	<p>12</p>
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>1. ნაშრომში, კლიმატის ცვლილების მიმართ საქართველოს ძირითადი აგროლანდშაფტური ზონის კვლევის ზოგიერთი მეთოდოლოგიური საკითხი, განხილულია საკვლევი ტერიტორია საქართველოს ძირითადი სასოფლო-სამეურნეო რაიონები, სადაც იწარმოება ქვეყნის აგროპროდუქციის 80 %-ზე მეტი. შესაბამისად მას ძლიერ აქვს შეცვლილი პირვანდელი ბუნებრივი სახე. ტყის ფართობები აქ მნიშვნელოვნად შემცირდა ისტორიულ პერიოდში [კეცხოველი ნ.,1959; ბერუჩაშვილი ნ.,2004]. საერთო მცენარეული მასა 281.4 ტონიდან 105.3 ტონამდე შემცირდა, რამაც შეადგინა საქართველოს მთელი ტერიტორიის საერთო ფიტომასის შემცირება დაახლოებით 8 %-ით [Николаишвили Д. 2002; 2008]. კიდევ უფრო მწვავე ხასიათი მიიღო ანთროპოგენურმა ზემოქმედებამ უკანასკნელ ათწლეულებში. კლიმატის ცვლილების ფონზე ლანდშაფტების ასეთი მასშტაბის ცვლილებები მნიშვნელოვან საფრთხეებს ქმნის ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნებისა და აგროლანდშაფტების მდგრადი ბუნებათსარგებლობისათვის.</p> <p>2. ნაშრომში, ახალი ლანდშაფტური რუკა და გეოინფორმაციული სისტემა, მისი სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა, განიხილება შედგენილ საქართველოს ლანდშაფტური რუკა და გეოინფორმაციული სისტემა, რაც საქართველოში ჯერჯერობით ყველზე ახალ და თანამედროვე მეთოდებით შედგენილ საშუალომასშტაბიანი</p>				

კვლევის შესაბამის სამეცნიერო პროდუქციას წარმოადგენს. აღნიშნულ კვლევის მასშტაბის გათვალისწინებით ჩატარებულ გეოსტატისტიკურ-კარტომეტრიულ ანალიზი და თემატური შედეგების დაჯგუფებამ, საკმაოდ საინტერესო შედეგი მოგვცა. ჩატარებულ კვლევის შედეგად, ჩამოთვლილ თემატიკის მიხედვით დავადგინეთ ხელუხლებლო, კვაზიხელუხლებლო და უმნიშვნელოდ ტრანსფორმირებული ლანდშაფტების ფართობები, ასევე ძლიერ გარდაქმნილი ლანდშაფტების ფართობები და მათი ხვედრითი წილი საქართველოს ტერიტორიის ფონზე, ასევე ტყის და სამეურნეოდ ვარგისი მიწის ფონდის ფართობები მათი რესურსული პოტენციალს მიხედვით, ლანდშაფტების ეკოლოგიური მნიშვნელობა, მაღალი, საშუალო და დაბალი ეკოლოგიური მნიშვნელობის მიხედვით და ლანდშაფტების რეკრეაციული მნიშვნელობები, შესაბამისად ძალიან მაღალი, მაღალი და საშუალო რეკრეაციული მნიშვნელობის გათვალისწინებით. აღნიშნულ შეფასება საშუალებას გვაძლევს მაქსიმალური სიზუსტით იქნას მოხაზული თითოეული სფეროს განვითარების სტრატეგია ქვეყნის მდგრად განვითარების სფეროში.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Rukhadze N., Seperteladze Z., Davitaya E., Alpenidze M., Alexidze T.	Nature Management Zoning of Upper Svaneti Geographical Environment. Annals of Agrarian Science www.agrscience.ge	Vol.11. no 2	Tbilisi, „Universal“	4

ანოტაციები

8. ჩატარებულია ზემო სვანეთის ფიზიკურ-გეოგრაფიული ზონირება გარემოს ოპტიმალური ათვისებისა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების თვალსაზრისით. სტატიაში მოცემულია ზემო სვანეთის ზონირების სქემატური რუკა, სადაც ადგილობრივი ბუნებრივი და სამეურნეო თავისებურებების გათვალისწინებით გამოყოფილია ტაქსონომიურ ერთეულთა რამდენიმე გრადაცია (რაიონი, ქვერაიონი).

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Sharashenidze M. Nikolaishvili D., Trapaidze V., Kalandadze B., Mamukashvili T., Sharashenidze M. Complex Evaluation of Climate Change on the Example of Georgia's Landscapes	The 3rd International Geography Symposium. GEOMED 2013. June 10 - 13, 2013	ქემერი-ანატლია, თურქეთი	1
2	Paichadze N., Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Dvalashvili G.,	Heavy Metal Pollution of Soils and Food Crops from Irrigation Water due to Mining Wastes, Georgia	GU Kyoto Regional Conference 2013, Japan	http://oguchaylab.csis.u-tokyo.ac.jp/IGU2013/html/igu_2013_program4.html
3	Paichadze N., Lagidze L., Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N.,	Meteorological and Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution	United Nations Convention to Combat Desertification 2nd Scientific Conference Presentations, Bonn, UNCCD2013	6
4	Paichadze N., Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Motsonelidze N.	Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia	Proceedings of 2 nd International Symposium on Kazdaglari & Edremit "Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem", IKES2013	10
5	Paichadze N., Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Motsonelidze N.	Problem of Surface Water Ecology in Georgia	In book: "Environment & Ecology in the Mediterranean Region-II". CAMBRIDGE Scholars Publishin	მიღებულია დასაბუქდად
6	N. Jamaspashvili	The Georgian high natural landscape - resource potential	Abstract proposal for the 13th Aleksanteri Conference "Russia and the World".	1
7	N. Jamaspashvili N. Beruchashvili, L. Beruchashvili	Geophysical aspects landscapes of Georgia on the example in the region Ratcha	Abstract proposal for 2013 International Conference on Geology and Geophysics, Beijing	3
ანოტაციები				

1. **Soils are the most specific** component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals. The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained. Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

2. **Climate change and its impact** on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”. Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied. The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1). diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2). Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes. The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

3. **Nowadays, in the world, wide** experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact – environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate, hazard character natural phenomena (earthquake, landslides, mud streams, avalanches, sea level rise, flooding, etc.), lack of a solid data on an ecological situation as a whole on the country takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. The available data do not reflect to the full a current situation developed. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization

promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

4. It is a well-known fact that since the ancient times water renders huge influence on population live ability, therefore the problem of submitted water quantity and quality plays an important role in health preservation of both individuals and settlements as a whole.

Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent water pollution, than subsequently to spend forces and means for its improvement. Surface water improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support its protection. Public understanding and support in this sphere is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate water objects current state lack of a solid data on their ecological situation takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the water objects environment improvement and preservation activities. In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating surface water protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. In management of water protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view, in the country principle «responsible pays for environment' damages» should be applied. In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

6. The actual for Georgia too, because of climate change are different problems chain, such as natural disasters activation (floods, landslides, mudflows, etc.), Deforestation / desertification, soil erosion, improvement of biodiversity decline, surviving / endemic species extinction risk, increasing landscape fragmentation / degradation its environmental sustainability and the weakening of the function - loss of agriculture productivity and reduce.

A few words about the technique of the method of allocating of natural territorialnyh complexes. This, of course, first of all, the field of research. The use of satellite and aerial photography And, in the last decade, the use of geographic information systems. On this basis, developed maps environmental systems. In allocating geosystems focus (unlike the ecosystem approach) paid abiogenic components, that is, Geom. Vegetation can be in different states, due to the individuality of their successional changes or human activities. Here are several examples of maps of natural territorialnyh complexes. This card is for mountain

Oni, Ambrolauri. These maps released from 1500 to 3000 thousand natural territorial complexes. Of course, that is a lot. In order to sort out this puzzle necessary to use the landscape, which is called the morphology of landscapes.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Джамаспашвил и Н., Беручашвили Н.Н., Беручашвили Л.Н.	Использование дистанционного зондирования для исследования поведения ландшафтов во времени	сборник Трудов ВНИИСХМ № 2	"ФГБУ \"ВНИИСХМ\"" cx m.office@mail.ru	8
2	Шарашенидзе М. (Соавт. Гордзиანი Т., Горгодзе Т., Мамукашвили Т., Джинчарадзе Г., Толордава Р.)	Материалы Международной научной конференции: «Интерэкспо Гео- сибирь, Новосибирск		Новосибирск	12
3	M.Sharashenid ze, Т. Mamukashvili. DNikolaishvili, V.Trapaidze, B.Kalandadze.	Complex evaluation of climate change; an example from Georgia's landscapes		Turkish, Qemer	
4	Paichadze N., Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Gokhelishvili N., Sulkhanishvili N., Dvalashvili G.	Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	მიღებულია დასაბუქდა დ
5	Paichadze N., Lagidze L., Matchavariani L., Tsivtsivadze N., Khidasheli N.,	Medical Aspects of Atmosphere Pollution	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	მიღებულია დასაბუქდა დ

Motsonelidze N

ანოტაციები

1. Для развития бизнеса и экономических выгод при наблюдение Земли из космоса особое значение имеет изучение динамики природных явлений. На основе космической теледетекции можно изучать как динамику отдельных природных явлений (например, динамику снежного покрова, изменение фенологического состояния растительности и др.), так и динамику геосистем (географических систем), из которых особое значение имеют ландшафты. Для космической теледетекции особое значение имеют суточные состояния ландшафта – стексы. Стексы связаны не только с конкретными метеорологическими условиями, но и с внутренней готовностью к смене состояний.

3. The purpose of this study is to develop spatial-temporal model of Georgia's landscapes, which give chance to determine the current tendencies of landscape changes in different landscapes, such as humidity/aridity, increase/decrease of bio-productivity, etc. The model used gives possibility to reveal causes of mosaic changes, associated with global climate change

4. Soil is the most informative part of the landscape because it's formed as a result of interaction of all other elements of the landscape. Therefore all those anthropogenic and natural processes that are taking place within the concrete ecosystem are reflected there. Soils are the most specific and complicated component of nature. In case of water and air pollution if the toxic substances are removed from them they will easily return to their original conditions. In case of soils this process is much more complicated. If the soil is polluted the centuries old balance is upset and restoring that balance takes a very long time. As a result of human economic activities environment is polluted with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture etc. One of the most considerable problems is pollution of environment with heavy metals.

The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied.

The different concentrations of heavy metals were identified there. Our research has shown that more than half of territory is seriously polluted by copper and zinc. Some part of the area can be considered catastrophically polluted. Here takes place expressed technogenesis that points to influence of irrigation, because these territories are intensely irrigated with water of rivers and channels that are polluted with water flowing from the mining enterprise. Wastewaters from ore enterprise subsequently go into the soil through irrigation system.

Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

5. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions

geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ჯამასპაშვილი ნ., მაღლაკელიძე რ., ნიკოლაიშვილი დ., ცხვარაძე მ., დეკანოიძე თ., შარაშენიძე მ.	კლიმატის ცვლილების მიმართ საქართველოს ძირითადი აგროლანდშაფტური ზონის კვლევის ზოგიერთი მეთოდოლოგიური საკითხი	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში-zsm-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვარი, თბილისი, თსუ
2	ჯამასპაშვილი ნ., მაისურაძე რ.	საქართველოს ლანდშაფტური რესურსული პოტენციალის გეოსტატისტიკური ანალიზი	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში-zsm-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვარი, თბილისი, თსუ
3	ჯამასპაშვილი ნ.,	საქართველოს ლანდშაფტური რუკის მსხვილმასშტაბიანი გეოინფორმაციული სისტემა	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში-zsm-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვარი, თბილისი, თსუ
4	შარაშენიძე მ.	საქართველოს მევენახეობისა და მეღვინეობის ლანდშაფტურ- გეოგრაფიული ასფექტები	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში-zsm-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/

			2013, 22-26 იანვარი, თბილისი, თსუ
5	ნ. პაიჭაძე, ლ. ლალიძე, მ. ვახტანგიშვილი	მეტეოროლოგიური პროცესების გავლენა რადიოტალღების გავრცელებაზე ამიერკავკასიის ტექტიტორიაზე	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში-zsm-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვარი, თბილისი, თსუ

მოსხენებათა ანოტაციები

1. კაცობრიობის წინაშე მდგარ გლობალურ ეკოლოგიურ პრობლემებს შორის ერთ-ერთი ყველაზე უმწვავესია კლიმატის ცვლილება. მრავალი მეცნიერის, საერთაშორისო ადგილობრივი ორგანიზაციის ძალისხმევა მიმართულია იმ გზების ძიებისაკენ, რომლებიც შეძლებისდაგვარად შეასუსტებდა კლიმატის ცვლილებით გამოწვეულ საფრთხეებს და თავიდან აგვაცილებდა გარემოს დეგრადაციის შედეგად მოსალოდნელ სოციალურ-ეკონომიკურ დესტაბილიზაციას. ლანდშაფტური მიდგომა კლიმატური პირობების ცვლის მოზაიკური ხასიათის დადგენისა და მიზეზების გამოვლენის შესაძლებლობას იძლევა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ლანდშაფტური მიდგომის გამოყენება ისეთი ქვეყნისათვის, როგორცაა საქართველო, ვინაიდან იგი ძლიერ მრავალფეროვანი ბუნებრივი პირობებით ხასიათდება.
2. საქართველოს ლანდშაფტების რესურსული პოტენციალის შეფასება ხანგძლივი პროცესია, ამ ეტაპზე დავიწყეთ მისი რამოდენიმე თემატიკის განხილვა, რომლებიც გარკვეულ პერიოდის განმავლობაში ჩვენს მიერ იქნა დამუშავებული, გამოთვლილი და კლასიფიცირებული. აღნიშნული თემატიკიდან ამ ეტაპზე განვიხილვთ: 1. ლანდშაფტების ხელუხლებლობის მაჩვენებლებს და ტრანსფორმაციის ხარისხს. 2. ლანდშაფტების ეკოლოგიურ მნიშვნელობას, 3. ლანდშაფტების ტურისტულ რეკრეაციულ პოტენციალს, 4. საქართველოს ლანდშაფტების რესურსული პოტენციალს ტყის რესურსების თვალსაზრისით და 5. საქართველოს ლანდშაფტების რესურსული პოტენციალს სამეურნეოდ ვარგისი მიწის ფონდის რესურსული პოტენციალის შეფასების თვალსაზრისით.
3. 2012 წელს შედგენილი საქართველოს ახალი ლანდშაფტური რუკის გეოინფორმაციული სისტემა ბევრად უფრო მსხვილ მასშტაბიანია (1 : 200 000). ამ რუკაზე გათვალისწინებულია ყველა კომპონენტის დეტალური თავისებურება, დიფერენცირებულია ლანდშაფტის უფრო მცირე რანგის ტაქსონომიური ერთეულები - ლანდშაფტის სახეები (1052 - ლანდშაფტის სახე). უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარი მასშტაბის კვლევა ჯერ არ წარმოებულა და შესაბამისად მსგავსი დეტალურობის მქონე ფუნდამენტური ნაშრომი დღესდღეობით გამოცემული არ იყო.
4. საქართველო ოდითგანვე ვაზის და ღვინის ქვეყანა. ისტორიულათ მევენახეობა-მეღვინეობა მეურნეობის ერთ-ერთი წამყვანი დარგის ფუნქციას ასრულებდა.

ნაშრომში განხილულია საქართველოში ვაზის კულტურის გავრცელების თავისებურებები. მისი დამოკიდებულება ტერიტორიის აგრო კლიმატურ პირობებზე. აღნიშნულია რომ საქართველოში ვაზის კულტურა ზღვის დონიდან 1200 მეტრის სიმაღლემდე კარგად ხარობს და ეს ჰიფსომეტრიული საფეხურები ლანჩაპტების სხვადა-სხვა კლასებში, ტიპსა და გვარში გვხვდება.

5. ულტრამოკლე რადიოტალღები ვრცელდება ტროპოსფეროს დაბალ ფენებში. ამდენად, მნიშვნელოვანია შევავსოთ ტროპოსფეროში მიმდინარე პროცესების გავლენა რადიოტალღების გავრცელებაზე. ტროპოსფეროში არსებული „გაბატონებული ქარები, ინტენსიურად მოძრავი ჰაერის მასები, ისეთი პროცესები, როგორცაა ტურბულენტობა, კონვექცია, ინვერსია და სხვადასხვა სახის სინოპტიკური შემოჭრები იწვევენ ულტრამოკლე რადიოტალღების გავრცელების არაპროგნოზირებად ცვლილებებს. აღნიშნული პროცესების გავლენით შესაძლებელია რადიოტალღების გარდატეხის მაჩვენებლის ისეთი ცვლილებები, რაც ცვლის რადიოკავშირის პირობებს. ტემპერატურული ინვერსია ამცირებს ტურბულენტობას და იწვევს სინოტივის გრადიენტის გაზრდას. აღნიშნული პროცესი წარმოშობს ტალღამატარებელ ფენას, რაც იწვევს რადიოტალღების გავრცელებას „მხედლელობის არეს“ მიღმა და აუმჯობესებს რადიოკავშირის პირობებს.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Paichadze N., Matchavariani L. Lagidze L.,	“Implementation & Results of Compost Utilization in Georgia for Environmental Sustainability”	International Conference “Biochars, Composts and Digestates: Production, Characterization, Regulation, Marketing, Uses and Environmental Impact” (BCD- 2013) http://www.bcd2013.eu 2013, 17-20 Sept., Bari, ITALY
2	Paichadze N., Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Dvalashvili G.	“Heavy Metal Pollution of Soils & Food Crops from Irrigation Water Due to Mining Wastes, Georgia”	IGU-2013 Kyoto Regional Conference http://oguchaylab.csis.u- tokyo.ac.jp/IGU2013/index.html 2013, 4-9 August, Kyoto, JAPAN
3	Paichadze N., Lagidze L., Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N.	Meteorological & Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution	UNCCD 2 nd Scientific Conference 2013, 9-12 April, Bonn, GERMANY
4	Paichadze N., Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitsivadze N.	“Medical Aspects of Atmosphere Pollution in Georgia”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed201 0/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya,

			TURKEY
5	Paichadze N. , Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L.	“Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia“	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
6	Paichadze N. , Tsvitshivadze N., Matchavariani L., Lagidze L.	Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
7	N. Jamaspashvili , Beruchashvili N.N, Beruchashvili L.N.	„The Georgian high natural landscape - resource potential“	Russia and the World. Russia and the post-Soviet space., - 13th Annual Aleksanteri Conference in Helsinki, October 23-25, 2013.
8	N. Jamaspashvili, Beruchashvili N.N, Beruchashvili L.N.	„Geophysical aspects landscapes of Georgia on the example in the region Ratcha“	Jun.16-18, 2013. Beijing, China. International Conference on Geology and Geophysics.

მოსხენებათა ანოტაციები

For sustainable development of Environment, a very important issue for Georgia is the sorting of household waste. One of the key environmental activities, along with ecological sanitation and conservation of water, is composting. Compost, which is created as a result of sorting, processing and recycling of organic substances, has been successfully used in agriculture to maintain and improve of soil fertility. In nature, occur regularly depleted of soils with humus. Compost contains all necessary macro- and microelements. Any organic matter eventually turns into compost, but independent process of decomposition in nature requires a lot of time (centuries). Compost also creates a controlled environment and balances quickly processed into a powerful, nutrient-rich mass which is the perfect organic fertilizer. The use of compost leads to soil humus enrichment. It supplies plant with nutrients and improves the soil structure. Compost does not contain chemicals; therefore it is a cheaper and healthier alternative against expensive fertilizer. The main goal of our research is improvement of ecological consciousness of rural population in Georgia. In experimental region we offered to population financial and technical support for sorting of household waste and recycling in compost. The selected object was a sparsely populated

village Argokhi (Akhmeta district, Kakheti, East Georgia), where each family were provided with special compost boxes, where they gather all easily accessible organic materials and natural enrichments. On the base of proposed method, creating the appropriate conditions, for a short time they receive the best compost. As a result, we have several benefit: formation a culture of household waste sorting in rural population; decrease the amount of waste in nature and, accordingly, diminish of costs for trash; elaboration of ability to produce and use the cheap bio-fertilizer – compost from the household waste; improvement of soil fertility, that is the best alternative as a counterbalance to toxic chemicals; creation of preconditions for production of environmentally pure products; sensibilisation of population on this issue; implementation of results and outcomes with relevant authorities in other regions of country, etc.

Soils are the most specific component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals. The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained. Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the "greenhouse effect". Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied. The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1. diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2. Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes. The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts

on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied. Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

In the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact - environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

It is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

ჰიდროლოგიის, ოკეანოლოგიის და მეტეოროლოგიის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. დავით კერესელიძე

II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ასოცირებული პროფესორის კახაბერ ბილაშვილი,
 ასოცირებული პროფესორი ვაჟა ტრაპაიძე,
 ასისტენტ პროფესორი ლამზირა ლაღიძე,
 ასისტენტ პროფესორი გიორგი ბრეგვაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება (საკონფერენციო გრანტი)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დ. კერესელიძე	ვ. ტრაპაიძე, გ. დვალაშვილი, ზ. გულაშვილი
მიმდინარე წლის ივლისში თბილისში და ფოთში ჩატარდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია რომელიც მიემდგვნა კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვასა და რაციონალური გამოყენებასთან დაკავშირებულ პრობლემებს, კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღო ათამდე უცხოელმა და 50-მდე ქართველმა მეცნიერმა, მომზდდა და დაიბეჭდა შრომების კრებული.				
2	“მდინარეთა სანაპიროს მოწყვლადობის შეფასების მეთოდოლოგია წყალმოვარდნების რისკების გათვალისწინებით”	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გ. დოხნაძე	დ.კერესელიძე, ვ.ტრაპაიძე
პროექტის მიმდინარეობის პირველ საანგარიშო პერიოდში მოვახდინეთ სამეცნიერო ლიტერატურის მოძიება, მაქსიმალური ხარჯების გაანგარიშების მეთოდების დეტალური შესწავლა და ანალიზი. მოპოვებულ იქნა დასავლეთ საქართველოს მდინარეებზე არსებული დაკვირვებული მაქსიმალური ყოველთვიური ხარჯების მონაცემები. გადავიყვანეთ ისინი ელექტრონულ (რიცხვით) ფორმატში და				

დავიწყეთ მდინარეების მიხედვით მონაცემთა ბაზის შექმნა, ასევე მოვახდინეთ წყალდიდობებისა და წყალმოვარდნების ტალღების გავრცელების პროგნოზირების არსებული მეთოდების სისტემური ანალიზი და დადგინდა რომ, რეალობასთან მიახლოებითი შედეგების მიღება შესაძლებელია კომპლექსური მიდგომით.

	სამხრეთ ევროპის ზღვებში საზრგაო გარემოს კვლევა "PERSEUS"	ევროკომისია EU, გრანტის №287600	კ. ბილაშვილი	ვ. ტრაპაიძე
--	--	---------------------------------	--------------	-------------

საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში (პირველი 18 თვე) თსუ მონაწილეობას იღებდა პროექტი „ პერსეუსი“ –ის ფარგლებში გამართულ სამუშაო შეხვედრებში (ათენი,საბერძნეთი; პარიზი, საფრანგეთი). შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთი ნაწილის ეკოლოგიური მონიტორინგის მიზნით, საქართველოს წყლებში ჩატარდა 2 საზღვაო ექსპედიცია. მოპოვებული ბიოლოგიური და ქიმიური მონაცემები, სათანადო ფორმატიზების (CDI ODV) შემდეგ მიეწოდა პროექტების „სიდატანეტ– 2“ – ის და „პერსეუს“-ის მონაცემთა ბაზებს. პროექტის 18-თვიანი ანგარიში მოწონებული და დამტკიცებული იქნა ევროკომისიის მიერ. პროექტის ფარგლებში მზადდება 1-ლი სამეცნიერო უორქშოფი (01. 2014), სადაც თსუ-ც მიიღებს მონაწილეობას.

	პანევროპული ინფრასტრუქტურა საოკეანო და საზღვაო მონაცემების მართვისათვის SeaDataNet 2	ევროკომისია EU, გრანტის №283607	კ. ბილაშვილი	ვ. ტრაპაიძე
--	--	---------------------------------	--------------	-------------

პროექტი „სიდატანეტ 2“ –ის პირველი 18 თვის განმავლობაში შესრულდა შემდეგი სახის სამუშაოები:

- მონაწილეობა მივიღეთ ყველა სამუშაო შეხვედრებში (ათენი, საბერძნეთი) და საერთაშორისო კონფერენციაში (IMDIS-2013, ლუკვა, იტალია), რომელიც პროექტის ეგიდით ჩატარდა ;
- საზღვაო მონაცემების და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, განხორციელდა პროექტ 'სიდატანეტ 1' –ის ფარგლებში შემუშავებული ყველა სახის პროგრამული უზრუნველყოფის აფგრეიდინგი (MIKADO, NEMO, DIVA, CDI ODV);
- ამა წლის ნოემბერში, ბრიუსელში, ბელგია, ჩასატარებელ შუალედური შეფასების შეხვედრისათვის, თსუ-ს მიერ, მომზადდა და გაიგზავნა საზღვაო მონაცემების ახალი პაკეტი

	„ შავი ზღვის გარემოს მონიტორინგის გაუმჯობესება“	გაეროს განვითარების პროგრამა UNDP	კ. ბილაშვილი	ვ. ტრაპაიძე
--	---	-----------------------------------	--------------	-------------

გაეროს განვითარების პროგრამის მიერ დაფინანსებული პროექტის („ შავი ზღვის გარემოს მონიტორინგის გაუმჯობესება“) ფარგლებში, განვლილ პერიოდში განხორციელდა:

- შავ ზღვაზე ორიენტირებული და მასთან დაკავშირებული სთეიქჰოლდერების სია;
- დამუშავდა და დაიგზავნა ორი სახის დიაგნოსტიკური კითხვარი, რომელიც მოიცავს ყველა საკითხს, რომელიც ეხება შავი ზღვის მონიტორინგის ყველა სფეროს;
- კითხვარებზე გაცემული პასუხების ანალიზის საფუძველზე, პროექტის განრიგის შესაბამისად მიმდინარეობს მუშაობა დიაგნოსტიკურ ანგარიშზე, რომელიც გადაეგზავნება სამთავრობო სტრუქტურებს, შავი ზღვის კომისიას და დონორებს.

	შავი ზღვის ქსელის შექმნა ტურიზმის	ევროკომისია EU, შავი ზღვის	კ. ბილაშვილი	დ. კერესელიძე ვ. ტრაპაიძე,
--	-----------------------------------	----------------------------	--------------	-------------------------------

	<p>მდგრადი განვითარებისათვის ბულგარეთში, რუმინეთში, უკრაინაში, მოლდოვასა და საქართველოში (BS_TOURISM NET)“</p>	<p>ერთობლივი სამოქმედო პროგრამა</p>		<p>გ. მელაძე, ვ. მელქიძე, ნ. პავლიაშვილი, გ. მეტრეველი</p>
<p>პროექტი „შავი ზღვის ტურიზმის ქსელი“ , რომლის განხორციელებაც ოქტომბერში დაიწყო (პირველი სამუშაო შეხვედრა შედგა ამა წლის ნოემბერში ქ. ვარნაში, ბულგარეთი მიმდინარე ეტაპზე, სამუშაო გეგმის შესაბამისად აყალიბებს შავი ზღვის ქვეყნებში არსებული და პოტენციური ტურისტული მარშრუტების სრულ ნუსხას.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	<p>დავით კერესელიძე, კახაბერ ბილაშვილი, ვაჟა ტრაპაიძე, გიორგი ბრეგვაძე</p>	<p>ზოგადი ოკეანოლოგია ნაწილი I, ზღვებისა და ოკეანეების ჰიდროლოგია</p>	<p>თსუ გამომცემლობა, თბილისი</p>	<p>210</p>
<p>სახელმძღვანელო განკუთვნილია ბაკალავრიატის გეოგრაფიისა და ეკოლოგიის მიმართულების სტუდენტებისათვის, შედგენილია მოქმედი სლაბუსის მიხედვით და განხილულია მსოფლიო ოკეანეში მიმდინარე ძირითადი პროცესები</p>				
	<p>რ. გობეჯიშვილი, ე. წერეთელი, ც. დონაძე, ვ. ტრაპაიძე, გ. დვალაშვილი, ლ. ლალიძე, თ. ნანობაშვილი, თ. თიგიშვილი</p>	<p>ზოგადი დედამიწისმცოდნეობა, (სალექციო კურსი)</p>	<p>თსუ გამომცემლობა, თბილისი</p>	<p>306</p>
<p>სახელმძღვანელო განკუთვნილია ბაკალავრიატის გეოგრაფიისა და ეკოლოგიის მიმართულების სტუდენტებისათვის და მასში განხილულია დედამიწისმცოდნეობის როგორც მეცნიერული დარგის საგანი, კვლევის ობიექტი და ამოცანები, გეოგრაფიული გარსის ფორმირების პირობები, გეოგრაფიული გარსის სტრუქტურა და მისი შემადგენელი სფეროები</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/კრებულის	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	------------------------------------	-------------------	--------------------------------	---------------------

		დასახელება	ნომერი		
1	დ. კერესელიძე, ვ. ტრაპაიძე, ზ. გულაშვილი, ზ. ჯიქია	კოლხეთის ჭარბტენიანი ტერიტორიების შესწავლის ისტორია და მომავალი განვითარების პერსპექტივები, <i>პირველი საერთაშორისო კონფერენციის „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ შრომების კრებული,</i>	№1	თბილისი	4, გვ. 59-62
<p>კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების გარკვეული ნაწილი საერთაშორისო მნიშვნელობის ადგილებადაა მიჩნეული. ჭაობებზე ინტენსიური ანტროპოგენური ზემოქმედება გასული საუკუნის ოციანი წლებიდან დაიწყო, კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების გამოყენება უნდა ემსახურებოდეს ერთ მნიშვნელოვან მიზანს მასზე ადამიანის განსახლებას და ამავდროულად ამ ტერიტორიების გამოყენებას მათი ყოველგვარი ფორმის თუ სხვა მნიშვნელოვანი მახასიათებლების ცვლილების გარეშე</p> <p>კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემა საქართველოსათვის უნიკალური და მნიშვნელოვანი წყლის ობიექტია, რომლის დაცვასა და რაციონალურ გამოყენებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის განვითარებისათვის.</p>					
2	გ. გრიგოლია, დ. კერესელიძე, ვ. ტრაპაიძე, გ. ბრეგვაძე	<i>„კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებით მდინარეთა დელტაში წყალდიდობებისა და წყალმოვარდნების რისკების შეფასება მდინარე რიონის მაგალითზე“ პირველი საერთაშორისო კონფერენციის „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ შრომების კრებული,</i>	<i>შრომებს კრებული</i>	თბილისი	4, გვ. 11-15
<p>კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების გარკვეული ნაწილი საერთაშორისო მნიშვნელობის ადგილებადაა მიჩნეული. ჭაობებზე ინტენსიური ანტროპოგენური ზემოქმედება</p>					

გასული საკუნის ოციანი წლებიდან დაიწყო, კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების გამოყენება უნდა ემსახუროდეს ერთ მნიშვნელოვან მიზანს მასზე ადამიანის განსახლებას და ამავდროულად ამ ტერიტორიების გამოყენებას მათი ყოველგვარი ფორმის თუ სხვა მნიშვნელოვანი მახასიათებლების ცვლილების გარეშე კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემა საქართველოსათვის უნიკალური და მნიშვნელოვანი წყლის ობიექტია, რომლის დაცვასა და რაციონალურ გამოყენებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის განვითარებისათვის.

3	გ. გრიგოლია, დ. კერესელიძე, ვ. ტრაპაიძე, ბ. ბრეგვაძე	“მდინარეთა ნაპირების გადარეცხვა და ჭალების დატბორვის რისკების შეფასება და მართვა“, ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული	#5 (84),	თბილისი	21.
---	---	--	----------	---------	-----

მაქსიმალური ხარჯების გაანგარიშებისას ჩვეულებრივ გამოიყენება წლიურ მაქსიმუმზე დაკვირვების მონაცემები. დატბორვის რისკების შეფასებისას ჩვენ გთავაზობთ გაანგარიშება ჩატარდეს სხვადასხვა თვეების მაქსიმალური ხარჯების მიხედვით. ამ შემთხვევაში მონაცემების გენეტიკური ერთგვაროვნება შენარჩუნებულია. მუშავდება და ანალიზი უკეთდება გაცილებით ფართო ინფორმაციას. მოსალოდნელი სეზონური დანაკარგის გათვალისწინებით სოფლის მეურნეობაში, და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ცალკეული თვის მაქსიმუმები უფრო პროგნოზირებადია, ვიდრე სეზონური და მთლიანად წლიური მაქსიმუმები

- ე) სტატიები
- დ) კრებულები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Dvalashvili G., Paichadze N.	Heavy Metal Pollution of Soils and Food Crops from Irrigation Water due to Mining Wastes, Georgia	IGU Kyoto Regional Conference 2013, Japan	http://oguchaylab.csis.u-tokyo.ac.jp/IGU2013/html/igu_2013_program4.html

Soils are the most specific component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals. The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible

sources of pollution & their impact on environmental situation.				
<p>Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained.</p> <p>Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.</p>				
2	Lagidze L., Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N., Paichadze N.	Meteorological and Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution	United Nations Convention to Combat Desertification 2nd Scientific Conference Presentations, Bonn, UNCCD2013	68-73
<p>Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”.</p> <p>Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied.</p> <p>The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1). diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2). Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes.</p> <p>The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.</p>				
3	Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N., Motsonelidze N.	Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia	Proceedings of 2 nd International Symposium on Kazdaglari & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem”, IKES2013	186-195
<p>8. It is a well-known fact that since the ancient times water renders huge influence on population live ability, therefore the problem of submitted water quantity and quality plays an important role in health preservation of both individuals and settlements as a whole.</p> <p>Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent water pollution, than subsequently to spend forces and means for its improvement. Surface water improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support its protection. Public understanding and support in this sphere is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.</p>				

Despite of an extensive material on the separate water objects current state lack of a solid data on their ecological situation takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the water objects environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating surface water protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. In management of water protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view, in the country principle «responsible pays for environment' damages» should be applied. In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

4	Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L, Paichadze N., Motsonelidze N.	Problem of Surface Water Ecology in Georgia	In book: "Environment & Ecology in the Mediterranean Region- II". CAMBRIDGE Scholars Publishing	(მიღებულია დასაბუქდად)
---	--	--	---	---------------------------

9. It is a well-known fact that since the ancient times water renders huge influence on population live ability, therefore the problem of submitted water quantity and quality plays an important role in health preservation of both individuals and settlements as a whole.

Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent water pollution, than subsequently to spend forces and means for its improvement. Surface water improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support its protection. Public understanding and support in this sphere is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate water objects current state lack of a solid data on their ecological situation takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the water objects environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating surface water protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. In management of water protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view, in the country principle «responsible pays for environment' damages» should be applied. In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	<i>Kereselidze D.N., Machavariani L.G., Kalandadze B.B., Trapaidze V.Z.</i>	Allowable Soil Erosion Rates in Georgia // Eurasian Soil Science,	Vol. 46, #3,	Eurasian Soil Science,	8, pp. 438-446
<p>A procedure was proposed for the determination of the maximum allowable soil disturbance in Georgia in order to develop a strategy of soil conservation and restoration. The allowable soil losses were calculated within the risk limits of $0.01 < r < 0.1$. The lower and upper limits of the allowable soil loss were determined for the soils of different thicknesses. To compare the rates of the soil erosion, one uses the erosion index: the ratio between the actual erosion rate and its maximum allowable value. The actual erosion rate is determined from erosion equations, in which the integrated parameters of the soil loss tolerance include the permissible flow velocity and data on the climatic and soil conditions. From the estimated allowable soil erosion rates, criteria of decision making can be formulated for substantiating the strategy of soil conservation or restoration.</p>					
	David Castilla Espino; Juan José García del Hoyo, Maia Metreveli, MSc; Kakhaber Bilashvili	“Fishing capacity of the southeastern Black Sea anchovy fishery” Journal of Marine Systems	MARSYS-D-11-00320R3	Spain	36
<p>Georgian, Turkish and Ukrainian vessels have exploited the southeastern Black Sea anchovy fish stock in the Economic Exclusive Zone (EEZ) of Georgia since 1999. This Exploitation has resulted in a significant decrease of the anchovy fish stock. The availability of reliable and accurate measures of the capacity and overcapacity of the fleet provides policymakers with useful tools to avoid rent dissipation of fishermen and /or the overexploitation of anchovy stocks. Tsis paper is aimed at measuring the fishing capacity and the structural excess of fishing capacity over sustainable levels (overcapacity) of this fleet in the period 2005-2009. Two Data Envelopment Analysis linear mathematical programs were run to attain the desired measures. This Paper concludes that fishing capacity was 142.37 mt in the 2008-2009 season and that it increased since the implementation of a new management framework in 2006. This paper also concludes that there was a considerable overcapacity of the fleet in 2009, given that the measured fishing capacity exceeded almost 2 times the total Allowable Catch set by policymakers and the technical efficiency of the fleet was very low. These results suggest the necessity of international cooperative rights-based fisheries management to guarantee bio-economic sustainability.</p>					
1	Davit Kereselidze, Kakhaber Bilashvili, Vazha Trapaidze, Giorgi Bregvadze	“Evaluation of the ecological risk of the natural environment Proceedings 13-th International Multidisciplinary Scientific Geo-Conference SGEM 2013,	Vol I,	Albena, Bulgaria, http://www.sgem.org	5, pp-431-436
<p>Possible threat to some or other area may be of a natural-tectogenic or of some other origin. Such threats depend on many different casual factors. Naturally, some safety parameters are also casual. Therefore, some safety parameters are determined by a certain set of conditions.</p> <p>An area may include different objects, sites or elements with different degrees of responsibility. However, a single plan of</p>					

calculation and same measure of risk are desirable to develop. For this purpose, every element of environment is evaluated and a common indicator of safe operation of the given area is fixed by considering the possible outcomes in case of the object breakdown or human victim. The operation life of the object is also to be considered.

Risk assessment is undertaken in the following order: internal and external factors raising or diminishing concrete risk size are identified; the identified factors are analyzed; the risk is specifically assessed, and financial and economic practicability is examined.

1	GEOMED 2013				
2					
3					

ანოტაციები

Г. В. ДВАЛАШВИЛИ, Б. Б. КАНДАЛАДЗЕ, В. З. ТРАПАИДЗЕ	“Проблемы и перспективы изучения и освоения форм карстового рельефа (на примере пещер «ТГУ 95»)» Материалы IV Международной научно-практической конференции «НЕПРЕРЫВНОЕ ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕЙ И СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ»,	Материалы конференции	ГОМЕЛЬ, .	3,. ст 210-212, 2013 г
---	---	-----------------------	-----------	---------------------------

Обнаружение и изучение пещеры «ТГУ-95» Департаментом географии факультета точных и естественных наук ТГУ и Институтом географии имени Вахушти Багратиони при ТГУ было приурочено к празднованию 95-летнего юбилея ТГУ. Пещера находится в Западной Грузии, на территории села Интхвиси Чиатурского Муниципалитета (42°18'26.64" N. 43°19'51.58" E.), на левом склоне р. Квирила, выработана в верхнемеловом известняке. Добраться до пещеры со стороны ущелья реки Квирила можно как по тропинке, так и по воздушно-канатной дороге, по маршруту «Ущелье реки Квирила – село Итхвиси-32». Протяженность воздушной дороги составляет 310 метров. В этом смысле пещера «ТГУ-95» выделяется особо. Попастъ туда можно с помощью экзотического транспорта – по воздушно-канатной дороге. Расстояние от верхней станции канатной дороги по тропинке, ведущей к пещере, составляет приблизительно 350 метров. Туристическую тропу можно будет устроить прямо вдоль скалы, ее протяженность составит приблизительно 60 метров.

Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Gokhelishvili N., Sulkhanishvili N., Paichadze N., Dvalashvili G.	Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბუქდად)
--	--	----------------------------------	--	------------------------

5. Soil is the most informative part of the landscape because it's formed as a result of interaction of all other elements of the landscape. Therefore all those anthropogenic and natural processes that are taking place within the concrete ecosystem are reflected there. Soils are the most specific and complicated component of nature. In case of water and air pollution if the toxic substances are removed from them they will easily return to their original conditions. In case of soils this process is much more complicated. If the soil is polluted the centuries old balance is upset and restoring that balance takes a very long time. As a result of human economic activities environment is polluted with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture etc. One of the most considerable problems is pollution of environment with heavy metals.

The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied.

The different concentrations of heavy metals were identified there. Our research has shown that more than half of territory is seriously polluted by copper and zinc. Some part of the area can be considered catastrophically polluted. Here takes place expressed technogenesis that points to influence of irrigation, because these territories are intensely irrigated with water of rivers and channels that are polluted with water flowing from the mining enterprise. Wastewaters from ore enterprise subsequently go into the soil through irrigation system.

Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitsivadze N., Khidasheli N., Paichadze N., Motsonelidze N.	Medical Aspects of Atmosphere Pollution	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბუქდად)
--	--	--	--	---------------------------

6. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

Basilashvili Ts., Matchavariani L., Lagidze L.	Desertification Risk in Kakheti Region, East Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბუქდად)
--	---	--	--	---------------------------

7. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air

temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. ლალიძე, ნ.პაიჭაძე, მ.ვახტანგიშვილი	მეტეოროლოგიური პროცესების გავლენა რადიოტალღების გავრცელებაზე ამიერკავკასიის ტერიტორიაზე	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
<p>ულტრამოკლე რადიოტალღები ვრცელდება ტროპოსფეროს დაბალ ფენებში. ამდენად, მნიშვნელოვანია შევავსოთ ტროპოსფეროში მიმდინარე პროცესების გავლენა რადიოტალღების გავრცელებაზე. ტროპოსფეროში არსებული „გაბატონებული ქარები, ინტენსიურად მოძრავი ჰაერის მასები, ისეთი პროცები, როგორცაა ტურბულენტობა, კონვექცია, ინვერსია და სხვადასხვა სახის სინოპტიკური შემოჭრები იწვევენ ულტრამოკლე რადიოტალღების გავრცელების არაპროგნოზირებად ცვლილებებს. აღნიშნული პროცესების გავლენით შესაძლებელია რადიოტალღების გარდატეხის მაჩვენებლის ისეთი ცვლილებები, რაც ცვლის რადიოკავშირის პირობებს.</p> <p>ტემპერატურული ინვერსია ამცირებს ტურბულენტობას და იწვევს სინოტივის გრადიენტის გაზრდას. აღნიშნული პროცესი წარმოშობს ტალღამატარებელ ფენას, რაც იწვევს რადიოტალღების გავრცელებას „მხედლეობის არეს“ მიღმა და აუმჯობესებს რადიოკავშირის პირობებს.</p>			
2	ნ. წიფწივაძე, გ.მეტრეველი, ლ.ლალიძე, ნ.მოწონელიძე, ლ.ზაზაძე	„საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროს დაცვის თანამედროვე მიდგომები	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.-ფოთი
<p>საქართველოს ზღვისპირი მაღალი სოციალური ღირებულებისაა რეკრიაციული, კომუნიკაციური და სხვა რესურსების გამო. ამ სანაპიროს ყველაზე მიზიდველი ობიექტებია პლაჟები, რომლებიც შექმნილია მდინარის ნატანით. ასეთი ნატანი ნაპირგასწვრივ ნაკადებს სანაპიროს გასწვრივ გადააქვთ და შესაბამის ადგილზე პლაჟებს და სხვა აკუმულაციურ ფორმებს ქმნიან. მაღალი რეკრიაციული ღირებულების გარდა პლაჟები ყველაზე ეფექტიანად იცავენ ნაპირებს. მდინარეთა გადაკეტვა კაშხლებით, საზღვაო ჯებირებითა და მსგავსი კონსტრუქციებით იწვევს ამ მასალის დეფიციტს, რომლის ხელოვნურად გადაფარვა შესაძლებელია უახლოესი წყალსაცავიდან ამოღებული ნატანით, მაგრამ შესაბამისი გემორფოლოგიური ოკეანოგრაფიული პირობები ყველგან არ გვხვდება, რადგან ზოგ შემთხვევაში ამ ნაკადს კანიონები კვეთენ და ნატანის დიდი ნაწილი მათში იკარგება.</p> <p>ხელოვნური პლაჟების შექმნის დროს გათვალისწინებული უნდა იყოს აღნიშნული წინააღმდეგობა და ასავე ის გარემოება, რომ პლაჟი უნდა იყოს ესთეტიური, მდგრადი ტალღური გარეცხვის მიმართ, აგებული წვრილფრაქციული ქვიშით და კენჭით და უნდა შეეძლოს ბუნებრივი პროცესის (ტალღური აქტიურობის და</p>			

სხვა) რეგულირებაც.			
	<i>ვაჟა ტრაპაიძე, დავით კერესელიძე</i>	ხუდონის წყალსაცავში წყლის ხარისხისა და ევტროფიკაციული პროცესების პროგნოზირება	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
<p>ხუდონის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა ძალზე აქტუალურია ქვეყნის ენერგოდამოუკიდებლობის მისაღწევად, მაგრამ მისი მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს აუცილებლად გასათვალისწინებელია წყალსაცავის მრავალმხრივი ზეგავლენა ბუნებრივ გარემოზე, რომელთა შორის მნიშვნელოვანია წყლის ხარისხი და ევტროფიკაციული პროცესები. წყალსაცავის ჰიდროქიმიური რეჟიმის ცვლებადობა დაკავშირებულია მრავალ ფაქტორზე: ტემპერატურაზე, საზრდოობის წყაროებზე, აუზის ფიზიკურ-გეოგრაფიულ თავისებურებებზე, სამეურნეო გამოყენებაზე და სხვა. ხუდონის წყალსაცავისათვის წყლის ხარისხის პროგნოზირებისათვის გამოვიყენეთ სეგმენტურ-შრეობრივი მეთოდი. ეს მოდელი დაფუძნებულია სისტემის მარტივ გეომეტრიულ წარმოსახვაზე. წყალსაცავის მთელი მოცულობა დაყოფილია სეგმენტებად, რომელიც ასევე დანაწევრებულია ჰორიზონტალურ შრეებად და თითოეული შრისათვის სათანადო მათემატიკური მოდელის გამოყენებით გაანგარიშებულია წყალში გახსნილი ჟანგბადის, ჟანგბადის ბიოქიმიური მოთხოვნის, ნიტრატის აზოტის, ნიტრიტის აზოტის, ამონიუმის აზოტის, ფოსფატის, ასევე ძირითადი იონების და მინერალიზაციის რაოდენობრივი მაჩასიათებლები.</p> <p>ზემოაღნიშნული მეთოდით მიღებული გაანგარიშება საშუალებას იძლევა შეიქმნას პროგნოზირების რეალურთან მიახლოებული მაქსიმალურად ეფექტური სურათი.</p>			
	<i>დავით კერესელიძე, კახაბერ ბილაშვილი, ვაჟა ტრაპაიძე, გიორგი ბრეგვაძე,</i>	შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს (საქართველო) დატბორვის რისკების შეფასება კლიმატის ცვლილების ფონზე	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
<p>კლიმატური ცვლილებების საერთაშორისო პანელის (IPPC, 2007) შეფასების მე-4 მოხსენების პროგნოზის შესაბამისად, ატმოსფეროსა და ოკეანის საშუალო ტემპერატურული ველის ცვლილებები, ყინულის და თოვლსაფარის ინტენსიური დნობა, ზღვის საშუალო დონის აწევა ობიექტურად ადასტურებს გლობალური დათბობის ციკლის არსებობას. საქართველოს შავი ზღვისპირა არეალში გლობალური დათბობას და კლიმატის ცვლილების პროცესს რამოდენიმე, მის მიერ პროვოცირებული მოვლენა ახლავს თან, ესენია: შტორმების ინტენსივობა და სიხშირის ზრდა, ზვირთცემის ზოლის გადაწევა ხმელეთის სიღრმეში, მდინარეთა შესართავებში დატბორვის ფართობების გადიდება, გახშირებული კატასტროფული წყალდიდობები და წყალმოვარდნები. ამ მოვლენებზე საქართველოში არსებული დაკვირვების მონაცემების (სტატისტიკის) და ექსპერტთა შეფასებების საფუძველზე, ერთ-ერთი ყველაზე მგრძობიარე უბანი მდინარეების სუფსასა და ნატანებს შორის მონაკვეთია.</p> <p>აღნიშნული მონაკვეთი რთული მოხაზულობისა და რელიეფის გამო, დანაწევრებულია მრავალი შენაკადით, რომელთაც ახასიათებთ უხვი ნატანი და ინტენსიური სედიმენტაციური პროცესები. აქ აკუმულაციური პროცესები ინტენსიურად მიმდინარეობს, დიდია კატასტროფული</p>			

წყალმოვარდნების სიხშირე, რომელსაც თავის მხრივ თან სდევს შესართავებში დატბორვის ფართობების მკვეთრი ზრდა. ამავდროულად დატბორვების ფართობების ზრდას ხელს უწყობს შტორმული მოვლენებისა და სიმძლავრის ზრდა, აქედან გამომდინარე სანაპირო ზონის მდინარეთა შესართავებში ხმელეთის დატბორვების რისკი მკვეთრად იზრდება. ეს იწვევს სანაპირო ზოლის წარცხვა-დატბორვას და საფრთხეს უქმნის აქ არსებული და დაგეგმილი მეტად მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ობიექტების ფუნქციონირებას და აგრეთვე მოქმედ ინფრასტრუქტურას.

	<p>კახაბერ ბილაშვილი^ა, მაია მეტრეველი^ბ, დავიდ კასტილა-ესპინო^ბ, ჯ.ჯ. გარსია-დელ-პოიო^ბ</p>	<p>ქაფშიის სარეწი პოტენციალის შეფასება შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში</p>	<p>პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ</p>
--	---	--	--

შავი ზღვის საქართველოს ეკონომიკურ ზონაში წარმოებული თევზის რეწვის მოცულობა, 1980-იანი წლების შემდეგ, მუდმივ კლებას განიცდის. 1994 წლიდან თევზის რეწვის მართვა გარემოს დაცვის და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს გადაეცა, რომელმაც 2006 წლიდან დაიწყო ახალი სამენეჯმენტო სისტემის იმპლემენტაცია, რაც ითვალისწინებს ლიცენზიების ახალი, კერძოდ, აუქციონის წესით გაცემას. აღნიშნული სისტემის თანახმად, აუქციონის 4 (ამჟამად 6) გამარჯვებული იძენს უფლებას აწარმოოს წლიური კვოტის რეწვა თავიანთი ლოტის ფარგლებში 10 წლის განმავლობაში. მართვის ამ სისტემის წარმატება დამოკიდებულია სარეწი ფლოტის, თევზის მარაგების და გასაღების ბაზრის ოპტიმალურ შეჯერებაზე, რაც, საბოლოო ჯამში, ლოტების მფლობელთა მიერ დაქირავებული სარეწი ფლოტით მოპოვებული ქაფშიის რეწვის მოცულობების კონტროლის და მონიტორინგის საშუალებას იძლევა. კვლევის მიზანია საქართველოს ეკონომიკურ ზონაში მოქმედი თევზსარეწი ფლოტის რეალური სარეწი შესაძლებლობების შეფასება სავლეთ სამუშაოების შედეგად მოპოვებული ქაფშიის რეწვის სისტემატურ და რეპრეზენტატიულ მონაცემებზე დაყრდნობით.

	<p>დავით კერესელიძე, ლია მაჭავარიანი, ბესიკ კალანდაძე, ვაჟა ტრაპაიძე</p>	<p>საქართველოს ნიადაგების ეროზიის დასაშვები ნორმები</p>	<p>პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ</p>
--	--	---	--

საქართველოს ნიადაგების შენარჩუნებისა და აღდგენის სტრატეგიის შემუშავების მიზნით, სტატიაში შემოთავაზებულია ნიადაგების მდგრადობის დარღვევის ზღვრულად დასაშვები ნორმის განსაზღვრის მეთოდიკა. გაანგარიშებულია ნიადაგების დასაშვები დანაკარგები $0,01 < r < 0,1$ რისკოს ფარგლებში. გამოვლენილია ზედა და ქვედა ზღვრები დანაკარგების დასაშვები მნიშვნელობები მეტ-ნაკლებად მძლავრი ნიადაგებისათვის. სანდოობის თეორიის საფუძვლზე შედგენილია მოდელი, რომელსაც გამოხატული ეკოლოგიური მიმართულება აქვს. ნიადაგების ეროზიის ინტენსიურობის შედარების მიზნით, გამოიყენება დასაშვები ინდექსი, რომელიც გამოიხატება ეროზიის ფაქტობრივი ინტენსიურობის შაფარდებაში ზღვრულად დასაშვებ მნიშვნელობასთან. ფაქტობრივი ინტენსიურობა განისაზღვრება ეროზიული განტოლებებით, რომელშიც ჩარეცხვისადმი ნიადაგის წინაღობის ინტეგრალურ მაჩვენებეს წარმოადგენს ნაკადის დასაშვები სიჩქარე, ასევე გარკვეული ინფორმაცია კლიმატური და ნიადაგურ პირობების შესახებ. ნიადაგების ეროზიის დასაშვები ნორმების შეფასების შედეგები გადაწყვეტილებების მისაღები კრიტერიუმების ფორმულირების საშუალებას იძლევა,

რომლებიც აუცილებელია წიადაგების შენარჩუნებისა ან აღდგენის სტრატეგიის დასაბუთებისათვის.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	Nikolaishvili D., Trapaidze V., Kalandadze B., Mamukashvili T., Sharashenidze M	Complex Evaluation of Climate Change on the Example of Georgia's Landscapes.	The 3rd International Geography Symposium. GEOMED 2013. June 10 - 13, 2013, Turkey
მოხსენებათა ანოტაციები			
	Matchavariani L. Lagidze L., Paichadze N.,	“Implementation & Results of Compost Utilization in Georgia for Environmental Sustainability”	International Conference “Biochars, Composts and Digestates: Production Characterization, Regulation, Marketing, Uses and Environmental Impact” (BCD-2013) http://www.bcd2013.eu 2013, 17-20 Sept., Bari, ITALY
<p>For sustainable development of Environment, a very important issue for Georgia is the sorting of household waste. One of the key environmental activities, along with ecological sanitation and conservation of water, is composting. Compost, which is created as a result of sorting, processing and recycling of organic substances, has been successfully used in agriculture to maintain and improve of soil fertility.</p> <p>In nature, occur regularly depleted of soils with humus. Compost contains all necessary macro- and microelements. Any organic matter eventually turns into compost, but independent process of decomposition in nature requires a lot of time (centuries). Compost also creates a controlled environment and balances quickly processed into a powerful, nutrient-rich mass which is the perfect organic fertilizer. The use of compost leads to soil humus enrichment. It supplies plant with nutrients and improves the soil structure. Compost does not contain chemicals; therefore it is a cheaper and healthier alternative against expensive fertilizer.</p> <p>The main goal of our research is improvement of ecological consciousness of rural population in Georgia. In experimental region we offered to population financial and technical support for sorting of household waste and recycling in compost. The selected object was a sparsely populated village Argokhi (Akhmeta district, Kakheti, East Georgia), where each family were provided with special compost boxes, where they gather all easily accessible organic materials and natural enrichments. On the base of proposed method, creating the appropriate conditions, for a short time they receive the best compost.</p> <p>As a result, we have several benefit: formation a culture of household waste sorting in rural population; decrease the amount of waste in nature and, accordingly, diminish of costs for trash; elaboration of ability to produce and use the cheap bio-fertilizer – compost from the household waste; improvement of soil fertility, that is the best alternative as a counterbalance to toxic chemicals; creation of preconditions for production of environmentally pure products; sensibilisation of population on this issue; implementation of results and outcomes with relevant authorities in other regions of country, etc..</p>			
	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Paichadze N., Dvalashvili G.	“Heavy Metal Pollution of Soils & Food Crops from Irrigation Water Due to Mining Wastes, Georgia”	IGU-2013 Kyoto Regional Conference http://oguchaylab.csis.u- tokyo.ac.jp/IGU2013/index.html 2013, 4-9 August, Kyoto, JAPAN
Soils are the most specific component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily			

return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals.

The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained.

Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

	Lagidze L., Tsvitsivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N., Paichadze N.	Meteorological & Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial- Temporal Distribution	UNCCD 2 nd Scientific Conference 2013, 9-12 April, Bonn, GERMANY
--	--	---	---

Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”.

Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied.

The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1. diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2. Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes.

The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

	Basilashvili Ts., Matchavariani L., Lagidze L.	“Desertification Risk in Kakheti Region (East Georgia)”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
--	--	---	--

Desertification - land degradation in any dryland caused by variety of factors, such as climate change is a significant global ecological problem. Desertification, as an environmental process of ecosystem degradation, often cause by human activity. It is a common misconception that droughts cause desertification. Well-managed lands can recover from drought when the rains return. These practices help to control erosion and maintain productivity during periods when moisture is available.

The most vulnerable territories in Georgia under threat of desertification traditionally was considered Kakheti

region (East Georgia), which has been selected as one of the priority for the country. In Eastern Georgia intervals of atmospheric precipitation does not coincide with the phases of water demand of plants. In recent decades as a result of more frequent droughts in Kakheti region are already damaged hundreds of thousands hectares of fertile lands.

Based on the contemporary climate warming, upon projections, it is expected to increase of temperature and decrease of precipitation. This leads increase of evaporation and reduction of river flow. In such conditions it is possible making danger of desertification.

To mitigate the negative effects of desertification is recommended set of adaptation activities: rehabilitation of water use systems to prevent loss of water; reconstruction and expansion of irrigation canals; accumulation of unused autumn-winter river water and spring floods in reservoirs; develop an optimal scheme of distribution of water resources among water users; device windbreaks and breeding of drought resistant varieties; preparation of water volume forecasts of rivers and their role in planning of water use; application of drip and sprinkler irrigation; using of artificial precipitation increase as a result of active influence on clouds. All of these activities will provide the deceleration and suspension of desertification process, ecological safety of the environment and improvement of the economic wellbeing of population.

	Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitsivadze N., Paichadze N.	“Medical Aspects of Atmosphere Pollution in Georgia”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
<p>11. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.</p>			
	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Paichadze N.	“Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia“	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY

The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents

<p>of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied.</p> <p>Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.</p>			
	<p>Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N.</p>	<p>“Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia”</p>	<p>The 2nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY</p>
<p>In the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact - environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.</p> <p>It is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature’ other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment’ damages». In modern.</p>			
	<p>Davit Kereselidze, Kakhaber Bilashvili, Vazha Trapaidze</p>	<p>Evaluation of the risks of floods and freshets at the mouths of the rivers of Kolkhet Lowland, Georgia</p>	<p>Black Sea – Challenges Towards Good Environmental Status, BS-GES-2013, 4th Bi-annual Scientific Conference, Constanta, Romania, 28-31 octomber, 2013</p>
<p>The coastal zone of the Black Sea of Georgia covers a 330-km-long section. More than 150 large, average and small rivers flow into the sea. Study of the risks of flooding and its consequences is crucial for the Black Sea region of Georgia, particularly on the background of more frequent water cathastrophic events.</p> <p>Basing on the combined investigation of the eustatic and geological processes, the coastal zone of Georgia is divided into three major sections, with its central part, located between the rivers Enguri and Natanebi, subsiding most rapidly. Poti-Supsa coastal zone in the central part is characterized by the highest speed of subsidence (within 4,0–5,6 mm/year). The activation of eustatic processes are followed by the erosion and beach degradation processes, intensification of floodings and movement of the coastal line inland.</p> <p>On the background of the climatic change, increasing of frequency and severity of the natural disasters (storms, floods and freshets) is observed. These processes are strongly revealed in the areas of river mouthes of Kolkheti Lowland, especially when the storms and floods fenomena occur simultaneously.</p> <p>The article considers the periods of coincidence of the water peak discharge at the river mouths and stormy phenomena and their impact on coastal erosion. The dynamics of floods and freshets was established by evaluating the correlation</p>			

coefficients between the water peak discharge and its ordinal number of trends in different months of the observed 40-year-long period. Investigation revealed, that, the coincidence of storms with flood phenomena has a random character. For the rivers studied (Rv. Rioni and Natanebi), the period of coincidence of the maximum of storms and river discharge is observed from February to April, resulting in the intensification of erosional processes in the area of river mouth.

			Black Sea – Challenges Towards Good Enviromental Status, BS-GES-2013, 4 th Bi-annual Scientific Conference,
--	--	--	--

ჰიდრომეტეოროლოგიის ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. **მერაბ ალავერდაშვილი**

III. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

უფროსი ლაბორანტი ნანა კოკაია
 უფროსი ლაბორანტი ნუნუ ცინცაძე
 ლაბორანტი ნესტან ხუფენია
 ინჟინერი დარეჯან კიკნაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ალავერდაშვილი, გ. ბრეგვაძე	ჰიდრომეტრია	თსუ 2013	156

ანოტაციები,
 სახელმძღვანელო შედგენილია ახალი კურსის - „ჰიდრომეტეოროლოგიური მონიტორინგი“ -

სასწავლო გეგმის (სილაბუსის) ნაწილის ჰიდრომეტრიის მიხედვით და ძირითადად გათვალისწინებულია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის გეოგრაფიის პროგრამის ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის. ის გარკვეულ დახმარებას გაუწევს, აგრეთვე, მაგისტრანტებს, დოქტორანტებს, გარემოსდაცვით ორგანიზაციებში დასაქმებულებსა და წყლის რესურსებითა და ჰიდროლოგიით დაინტერესებულ ყველა პირს.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ალავერდაშვილი, ნ. ცინცაძე, კოკაია, ნ. სუფენია, დ. კიკნაძე	პირველი საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები დაცვა რაციონალური გამოყენება“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. სამეცნიერო გრანტი №CF 48/9-180/13. თბილისი, 2013	198
2	მ. ალავერდაშვილი, ნ. ცინცაძე, კოკაია, ნ. სუფენია, დ. კიკნაძე	საქართველოს პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის წყალთამეურნეობის ინსტიტუტი.	წყალთამეურნეობის ინსტიტუტი. თბილისი, 2013	330
3	ნ.ბეგალიშვილი, ბ.ბერიტაშვილი, თ.ცინცაძე, ნ.ბეგალიშვილი, ს.მდივანი, ნ.ცინცაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტი.	თბილისი, 2013	326
ანოტაციები				
<p>1) კრებული ეძღვნება კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემების დაცვასა და რაციონალურ გამოყენებას.</p> <p>2) საქართველოში ჰიდროტექნიკურ ნაგებობათა მშენებლობისათვის საჭირო ჰიდროლოგიური მახასიათებლების გათვალისწინება.</p> <p>3) საქართველოში კლიმატის ცვლილების გავლენა გვაღვიანობასა და რეგიონების გაუდაბნობაზე.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ალავერდაშვილი, ნ. ცინცაძე, კოკაია, სუფენია,	მდ. ბზიფის ნატიანის ჩამონადენი, ფორმირების პირობები და	1	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. სამეცნიერო გრანტი №CF 48/9-180/13.	4

	კიკნაძე	მიმდებარე სანაპირო ზოლის დინამიკა. პირველი საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება”		თბილისი, 2013	
2	მ. ალავერდაშვილი, ნ. ცინცაძე, კოკაია, ხუფენია, კიკნაძე	აჭარის შავი ზღვის სანაპირო ზოლის თანამედროვე პრობლემები მდინარე ჭოროხის ნატიანის ჩამონადენის შემცირებასთან დაკავშირებით. საქართველოს პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის წყალთამუხრუნეობის ინსტიტუტი.	68	წყალთამუხრუნეობის ინსტიტუტი. თბილისი, 2013	5
3	ნ.ბეგალიშვილი, ბ.ბერიტაშვილი, თ.ცინცაძე, ნ.ბეგალიშვილი, ს.მდივანი, ნ.ცინცაძე	ნალექთა რეჟიმული მონაცემებით ექსტრემალურად უხვი ნალექების რისკის შეფასება	ტ.119	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომები.	4
4	ვ.ცომაია, ლ.ჭარელი, მ.ფხაკაძე, კ.ლაშაური, ნ.ნ. ბეგალიშვილი, ნ.ცინცაძე	მდინარეების წყლიანობის პროგნოზირების შესაძლებლობა გრუნტის წყლების მარაგის გამოყენების საფუძველზე	ტ.119	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული.	4
5	ვ.ცომაია, ნ.ბეგალიშვილი, თ.ცინცაძე, კ.ლაშაური, ნ.ნ.ბეგალიშვილი, ნ.ცინცაძე	გამყინვარების საუკუნოვანი დინამიკა კავკასიაში და მყინვართა გაქრობის კლიმატური პროგნოზი გლობალური დათბობის ფონზე	ტ.119	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული.	7
ანოტაციები					

<p>1) 1972-90 წლებში თსუ-ს ჰიდროლოგიის კათედრის მიერ მდინარე ბზიფზე (ბიჭვინთის ხილი) ჩატარებული ჰიდრომეტრიული სამუშაოების შედეგად დადგენილ იქნა ნატანის ჩამონადენის ნორმა – 940 ათასი ტონა წლიურად, აგრეთვე გაანგარიშებულ იქნა ჩამონადენის ნორმა ე.წ. „ენერგეტიკული პრინციპი“-ს გამოყენებით, რომელიც ტოლია 395 ათასი ტონა წლიურად. განხილულ იქნა ბიჭვინთის კონცხის მიმდებარე სანაპირო ზოლის დინამიკა მის გარშემო არსებულ 11 წყალქვეშა კანიონის ზემოქმედებით.</p>
<p>2) აჭარის სანაპირო ზოლი უახლოეს წლებში დიდი კატასტროფის წინაშე დადგება, რადგან მდ. ჭოროხის აუზში თურქეთის ტერიტორიაზე შენდება ჰესების 16 კასკადი და საქართველოს ტერიტორიაზე – მდ. აჭარისწყალზე ოთხი და მდ. ჭოროხზე სამი ჰესი, რომელთა გავლენით მდ. ჭოროხის ნატანის ჩამონადენის ნორმა (11,2მლნ.ტ.წლ.) მინიმუმამდე დავა (100 ათასი ტ. წლ.), რაც მიუხედავად მიმდინარე დიდი ნაპირდაცვითი სამუშაოებისა, კატასტროფიულად იმოქმედებს აჭარის სანაპირო ზოლის დინამიკაზე.</p>
<p>3) ცალკეული თვეების ნალექთა რეჟიმული მონაცემების საფუძველზე შეფასებულია ექსტრემალურად უხვი დღეღამური ნალექების მოსვლის ალბათობა შავი ზღვის საქართველოს მიმდებარე რეგიონის მაგალითზე. ნალექთა გამითვლილი სიდიდეები და მათთან დაკავშირებული რისკები შედარებულია უხვ ნალექებზე დაკვირვების ფაქტობრივ მონაცემებთან.</p>
<p>4) კავკასიის და მოლდავეთის მდინარეების მაგალითზე მოცემულია მდინარეების მთლიანი ჩამონადენის პროგნოზირების შედეგები გრუნტის წყლის მარაგის გამოყენების საფუძველზე. საპროგნოზო მეთოდის უზრუნველყოფა შეადგენს 83-100%.</p>
<p>5) გამოკვლეულია კავკასიონის ქედის გამყინვარების დინამიკა დაკვირვებათა 1850-1890, 1910-1930, 1960-1965, 1970-1995 და 2002-2005 წლების პერიოდების მონაცემთა მიხედვით. უმეტეს შემთხვევებში დაფიქსირებულია მყინვართა ფართობის შემცირების წრფივი ტრენდები. შეფასებულია მყინვართა დეგრადაციის სიჩქარეები. მიღებულია კლიმატური პროგნოზი, რომლის თანახმად მიმდინარე გლობალური დათბობის ინტენსივობის შენარჩუნების პირობებში მოსალოდნელია კავკასიონის ქედის განთავისუფლება მყინვარული საფარისგან 2150-2160 წლებში</p>

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

ჰიდრომექანიკისა და ოკეანოლოგიის ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი დავით კერესელიძე

I. 3. ჰიდრომექანიკა-ოკეანოლოგიის ლაბორატორიის პერსონალური შემადგენლობა: ნოდარ წივწივაძე-ლაბორატორიის გამგე-ტექნიკის დოქტორი; ნარგიზი მოწონელიძე-უფორსი ლაბორანტი; გიორგი ივანოვი-ლაბორანტი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

#	ავტორი / ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. წივწივაძე, გ.მეტრეველი, ლ.ლალიძე, ნ.მოწონელიძე, ლ.ზაზაძე	„საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროს დაცვის თანამედროვე მიდგომები	თბილისი 2013, თსუ	34-39
ანოტაციები				

დ) სტატიები

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

#	ავტორები	სტატიის სათაური	კრებულის სახელწოდება	გვერდების რაოდენობა
1	Lagidze L., Tsvitivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N., Paichadze N.	Meteorological and Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution	United Nations Convention to Combat Desertification 2nd Scientific Conference Presentations, Bonn, UNCCD2013	68-73
2	Tsvitivadze N.,	Some Recommendations for	Proceedings of 2 nd International	186-195

	Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N., Motsonelidze N.	Ecological Problems Solution in Georgia	Symposium on Kazdaglari & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem”, IKES2013	
3	Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N., Motsonelidze N.	Problem of Surface Water Ecology in Georgia	In book: “Environment & Ecology in the Mediterranean Region-II”. CAMBRIDGE Scholars Publishing	(მიღებულია დასაბუქდად)

ანოტაციები

1. Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”.

Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied.

The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1). diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2). Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes.

The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

2. Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact – environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate, hazard character natural phenomena (earthquake, landslides, mud streams, avalanches, sea level rise, flooding, etc.), lack of a solid data on an ecological situation as a whole on the country takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. The available data do not reflect to the full a current situation developed. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection

legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

3. It is a well-known fact that since the ancient times water renders huge influence on population live ability, therefore the problem of submitted water quantity and quality plays an important role in health preservation of both individuals and settlements as a whole.

Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent water pollution, than subsequently to spend forces and means for its improvement. Surface water improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support its protection. Public understanding and support in this sphere is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate water objects current state lack of a solid data on their ecological situation takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the water objects environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating surface water protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. In management of water protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view, in the country principle «responsible pays for environment' damages» should be applied. In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის დასახელება	ჟურნალის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	------------------	--	--------------------	--------------------------------------	------------------------

1	Lagidze L., Matchavariani L., Tsivtsivadze N., Khidasheli N., Paichadze N., Motsonelidze N.	Medical Aspects of Atmosphere Pollution	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბეჭდად)
ანოტაციები					
<p>1. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ნ. წივწივაძე, გ.მეტრეველი, ლ.ლალიძე, ნ.მოწონელიძე, ლ.ზაზაძე	„საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროს დაცვის თანამედროვე მიდგომები	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციო- ნალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.-ფოთი
მომხსენებათა ანოტაციები			
<p>1. საქართველოს ზღვისპირი მაღალი სოციალური ღირებულებისაა რეკრეაციული, კომუნიკაციური და სხვა რესურსების გამო. ამ სანაპიროს ყველაზე მიმზიდველი ობიექტებია პლაჟები, რომლებიც შექმნილია მდინარის ნატანიით. ასეთი ნატანი ნაპირგასწვრივ ნაკადებს სანაპიროს გასწვრივ გადააქვთ და შესაბამის ადგილზე პლაჟებს და სხვა აკუმულაციურ ფორმებს ქმნიან. მაღალი რეკრეაციული</p>			

ღირებულების გარდა პლაჟები ყველაზე ეფექტიანად იცავენ ნაპირებს. მდინარეთა გადაკეტვა კაშხლებით, საზღვაო ჯებირებითა და მსგავსი კონსტრუქციებით იწვევს ამ მასალის დეფიციტს, რომლის ხელოვნურად გადაფარვა შესაძლებელია უახლოესი წყალსაცავიდან ამოღებული ნატანით, მაგრამ შესაბამისი გემორფოლოგიური ოკეანოგრაფიული პირობები ყველგან არ გვხვდება, რადგან ზოგ შემთხვევაში ამ ნაკადს კანიონები კვეთენ და ნატანის დიდი ნაწილი მათში იკარგება.

ხელოვნური პლაჟების შექმნის დროს გათვალისწინებული უნდა იყოს აღნიშნული წინააღმდეგობა და ასავე ის გარემოება, რომ პლაჟი უნდა იყოს ესთეტიური, მდგრადი ტალღური გარეცხვის მიმართ, აგებული წვრილფრაქციული ქვიშით და კენჭით და უნდა შეეძლოს ბუნებრივი პროცესის (ტალღური აქტიურობის და სხვა) რეგულირება.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	N.Tsivtsivadze	Black Sea Water Problem	IOC UNESCO 27-th Assembly Paris, France , June-July 2013
2	Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N. Motsonelidze N.	“Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia”	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
3	Lagidze L., Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N., Paichadze N.	Meteorological & Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial- Temporal Distribution	UNCCD 2 nd Scientific Conference 2013, 9-12 April, Bonn, GERMANY
4	Lagidze L., Matchavariani L., Tsivtsivadze N., Paichadze N.	“Medical Aspects of Atmosphere Pollution in Georgia”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/ index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY

მოხსენებათა ანოტაციები

1 During last two decade, since 1993, among the results of scientific activity of Georgian National Oceanographic Commission, should be mentioned the projects, results implementation of which have both local as well as international importance: improvement of Poti and Kulevi ports operation; Georgian Black sea coast-Adjara beach protection and its coastal water ecological conditions - quality improvement. Besides GeoNoc, under the UNESCO umbrella participated in the of World Ocean oceanographic information' Black Sea data base establishment and operation as provider (1997, Varna, Bulgaria); Since 2001 it is Black sea oceanographic stations: Batumi-Poti (till 2001), Sokhumi-Gagra (till 1991) base' member and information provider of sea level; In 1993-2010 commission was the main provider of Black sea mean level to British Permanent Service for Mean Sea level. Also GeoNoc participated in several projects, corresponding reports and articles of which are published in proceedings of organized by UNESCO conferences like were: Black Sea'97, Fourth International Technical Conference on Ocean Engineering and Marine Technology, 20-22 May 1997, Varna, Bulgaria; “Science for Stability”, NATO TU-Black SEA PROJECT: Symposium on Scientific Results, Crimea, Ukraine, June 15-19, 1997; NATO for PEACE-Black Sea Ecosystem Processes and Forecasting/Operational

Database Management System, Report of the Workshop and Project Evaluation Meeting, Istanbul, 15-16 May 2000; Global Ocean Observing System, Intergovernmental Oceanographic Commission, Reports of Meetings of Experts and Equivalent Bodies-Black Sea GOOS Workshop; International Conference-Scientific and Policy Challenges Towards and Effective Management of the Marine Environment, In support of regional sustainable development, EMPHASIS ON THE BLACK SEA AND THE MEDITERANEAN REGIONS, Forum on the EU/ESA "GMETS", 12-18 October 2003, Albena, Bulgaria.

Nowadays GeoNoc carries out researches concerning to new approaches of country Black sea coast protection, development and complex management. Particularly, new, approved by laboratory testing, coast protection method, that considered the application of modern, ecologically clean materials and technologies and which significantly increase beach stability due to wave parameters compulsory transformation and velocity field change, is designed. It also improves the coast aesthetic view, coastal waters cleanliness, its bio-diversity and the same time reduces necessary for beach restoration and exploitation expenses.

The next, not less important problem is the pollution Black sea waters by the HAB, that caused not only uncomfortable conditions to holiday makers , but can significantly influences on their health, till dead end (for ex. toxic and neurotoxic cyanobacterias such as anabaena, nodularia, microcystis etc.) Should be mentioned that algae' critical concentration kills everything from the fish till big animals. Especially it impacts on swimming in the sea or reservoir children. It also does not bypass the adults. However there is still not developed any medicine- antidote against such toxins. Due to HAB existence in Black sea, its biodiversity has been seriously reduced /damaged, some ecosystems has been disappeared at all, like Philofera, different population of fishes, dolphins are etc. Unfortunately in the solution of this problem of Black sea countries coastal waters are involved only Russian Federation' and Turkey Republic' National Oceanographic Commission. Georgian side is not included in Programm of HAB study.

2. In the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact - environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

It is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

3. Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of

smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”.

Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied.

The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1. diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2. Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes.

The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

4. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

გეოლოგიის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი პროფესორი ბეჟან თუთბერიძე

გეოლოგიის დეპარტამენტი

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი ბეჟან თუთბერიძე
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. თუთბერიძე ბეჟანი, პროფესორი;
2. აქიმიძე კარლო, ასოცირებული პროფესორი;
3. ქუთელია გურამი, ასოცირებული პროფესორი;
4. ლებანიძე ზურაბი, ასისტენტ პროფესორი;
5. ახალკაციშვილი მარიამი, ასისტენტ პროფესორი;
6. ქოიავა კახა, ასისტენტ პროფესორი;

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გეო-არქეოლოგია საქართველოში და საუკუნეებრივი გეომაგნიტური ვარიაციის მრუდის გაუმჯობესება კავკასიის რეგიონისათვის	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მარინა დევიძე, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, ფიზ.-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი	ქუთელია გურამ, ასოცირებული პროფესორი, თსუ; ხახუტაიშვილი ნანა, ასოცირებული პროფესორი, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქამადაძე კახაბერ, დოქტორანტი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	საქართველოს წვლილი კავკასიისა და ხმელთაშუაზღვის რეგიონის საუკუნეებრივი გეომაგნიტური ვარიაციის მრუდის აგებაში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მარინა დევიძე, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, ფიზ.-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი	ქუთელია გურამ, ასოცირებული პროფესორი, თსუ; ვახტანგ ლიჩელი, სრული პროფესორი, თსუ; დავით ნასყიდაშვილი, დოქტორანტი.
	საუკუნეებრივი მაგნიტური ვარიაციის მრუდის ასაგებად აღებული იქნა ნიმუშები კარგად დათარიღებული არქეოლოგიური ღუმელებიდან (აჭარა, ქართლი) და ჩატარდა მათი ანალიზი იტალიასა და საფრანგეთში. საქართველოსათვის საუკუნეებრივი მაგნიტური ანომალიის მრუდის დახვეწისათვის დმანისში ჩატარდა პალეომაგნიტური ანალიზი ვულკანურ ლავებზე.			

IV პუბლიკაციები

საქართველოში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გრ. მანაგაძე, რ. მანაგაძე, გ. ქუთელია, ბ. თუთბერიძე	„ვერტიკალური გრავიმეტრიული ზონდირების“ მეთოდით დანალექი წყების კვლევის ეფექტურობის შემოწმება თბილისისპირა რაიონის გლდან-ნორიო- მარტყოფის პროფილის მაგალითზე. საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური, საინფორმაციო- ანალიტიკური რეფერირებული ჟურნალი – საქართველოს ნავთობი და გაზი	№28	თბილისი, 2013. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის გამომცემლობა..	გვ. 61-69
ანოტაციები					
მოცემულია დედამიწის დანალექი წყების სიღრმული აღნაგობის კვლევის ახალი გრავიმეტრიული მეთოდის თეორიული საფუძვლები და გლდან-ნორიო-მარტყოფის გრავიმეტრიული პროფილის მაგალითზე მისი ეფექტურობის შემოწმების შედეგები.					

სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

ავტორი/ ავტორები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი

N.LursmanashviliZ. Lebanidze Sh.AdamiaN. Sadradze	Borjomi-Kazbegi Active Strike-Slip Fault: Reality Or Fiction	First International conference and Workshop CAUCASUS ACTIVE TECTONICS AND MAGMATISM-HAZARDS AND RESOURCES, Tbilisi, Georgia, 2013
--	--	---

ანოტაცია

ბორჯომი-ყაზბეგის სავარაუდო რღვევა იწყება თურქეთიდან, გადაჰკვეთს მთელ საქართველოს და გადადის ჩრდილო კავკასიაში. ზოგიერთი მეცნიერის აზრით ეს გადანაცვლება წარმოიშვა კონტინენტური კოლიზიის დაწყების შემდეგ (5–3,5 მლნწ.წინ). სავარაუდო რღვევის არსებობა-არარსებობის დასადგენად გამოყენებული იქნა კვლევის გეომორფოლოგიური, გეოლოგიური, გეოდეზიური და გეოფიზიკური მეთოდები. ბორჯომი-ყაზბეგის რღვევის გასწვრივ ჩატარებულმა სპეციალურმა კვლევებმა არ გამოავლინა მარცხენა ნაწევის რაიმე ნიშნები. ყველა ხაზოვანი გეოლოგიური სტრუქტურა, როგორცაა სტრატეგრაფიული და ლითოლოგიური საზღვრები. ლითოლოგიური ერთეულები, ნაოჭების ღერძები, შეცოცებები, იზოხაზები და ა.შ. გაიდენებიან უწყვეტად ე.წ. ბორჯომ-ყაზბეგის რღვევის ორივე მხარეს.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Tutberidze B.	Petrological Features and evolution of Post-Collision Volcanism of the Central Part of the Caucasus Segment (within Georgia)	European Geosciences Union General Assembly 2013, , Vienna, Austria
მოხსენებათა ანოტაციები			
მოცემულია კავკასიის სეგმენტის ცენტრალურ ნაწილში გამოვლენილი პოსტკოლიზიური (გვიანკაინოზოური) ვულკანიზმის განვითარების ძირითადი ეტაპები და მათთან დაკავშირებული ვულკანიტების პეტროლოგიურ-გეოქიმიური თავისებურებანი.			
2.	Tutberidze Bezhan	Petrology-Geochemical peculiarities of Cenozoic volcanism of the Caucasian mobile belt in Georgia	МАТЕРИАЛЫ Международной Научной Конференции посвященной 90-летию общенационального лидера Азербайджанского народа ГЕЙДАРА АЛИЕВА на тему «Актуальные проблемы геологии», БАКУ-2013
მოცემულია კავკასიის მოძრავი სარტყლის საქართველოს ფარგლებში გვიანკაინ კაინოზოური კოლიზიური ვულკანიზმის პროდუქტების პეტროლოგიურ-გეოქიმიური დახასიაება. დადგინდა: LILE (large ion lithophile elements), LREE (Light rare earth elements), HREE (heavy rare earth elements), HFSE.(high field strength elements) შემცველობათა განაწილების კანონზომიერებანი პეტროგრაფიულად და ასაკობრივად განსხვავებული ჯგუფის ვულკ-			

	ანიტებში.		
3.	Н.А.Имамвердиев, Б.Д.Тутберидзе , А.Е.Романько	Некоторые проблемные вопросы происхождения позднекайнозойского коллизионного вулканизма Альпийско-Гималайского пояса	МАТЕРИАЛЫ Международной Научной Конференции посвященной 90-летию щенационального лидера Азербайджанского народа ГЕЙДАРА АЛИЕВА на тему «Актуальные проблемы геологии», БАКУ-2013
	<p>მიღებული შედეგების საფუძველზე დადგენილია, რომ კავკასიისა და მის მოსაზღვრე ტერიტორიაზე ქერქის ქვეშ მდებარეობს ასთენოსფერული ლინზა, რომელიც ჩვენი მომაცემებით წარმოადგენს გვიანკაინოზოური ვულკანიზმის პროდუქტების მომცემ მთავარ წყაროს. შეიძლება ზუსტად ითქვას, რომ ლითოსფერული მანტიის ლობისათვის საჭირო სითბო გამოიყოფა ასთენოსფერული მანტიიდან ან ნაწილი მეტასომატიზირებული მანტიიდან. დიდი მნიშვნელობა აქვთ ფლუიდურ კომპონენტებს, რომლებიც გამოიყოფიან ძველი სუბდუქციური პროცესების შედეგად და იწვევენ ლითოსფერული მანტიის მეტასომატუს გარდაქმნებს. გამოყოფილია კირტურიანი და სუბტუტე სერიის ვულკანიტები; კირტუტიანი სერიის ვულკანიტებში აღინიშნება სუბდუქციური გეოდინამიური ვითარების კომპონენტები, ხოლო სუბტუტეში- ფილებს შიგა გეოდინამიური ვითარების.</p>		
4.	Tutberidze Bezhan , Tsutsunava Tamar	Geological Problems of the Cave Monastery Complex of Vardzia (Georgia)	IAEG XII Congress - Torino, September 15-19, 2014
	<p>The Vardzia monastery complex dug out in the rock is dated to the XII-XIII centuries. The complex is hewn in a volcanogenic-sedimentary suite built up of facies of lower pyroclastic subsuite of the Late Miocene "Goderdzi suite". One of the layers of the suite - alternating tuffs, known as the "Vardzia type tuffs" belongs to ignimbrite type tuffs. They are massive rocks characterized by different extent of cementation and intricate grain-size composition. The monastery complex is hewn right in these tuffs. A thick packet of volcanic breccias, which makes steep rocky slopes with a system of joints overlie the tuffs. In the suite of tuff-breccias due to weakening of the resistance along the vertical joints, an active process of disturbance of the stability takes place. Destructive processes taking place around the monastery complex is initiated by composition peculiarities of volcanic breccias and by intricate endogenetic and exogenetic geological processes that affect the monastery complex of Vardzia and the adjacent regions. Besides the collapse of separate small fragments, provoked by inhomogeneous composition and different extent of cementation of rocks, increases a hazard of large block failure that will substantially change the structure of the monument and will endanger the visitors' safety. To protect the monastery complex of Vardzia from the destruction processes it is necessary to evaluate the dynamics of endogenetic and exogenetic geological processes and to establish priorities in essential rehabilitation works. One of the most argent preventive measures is to preserve stability of volcanic breccias on a steep slope.</p>		
5.	ა.ოქროსცვარიძე კ.აქიმიძე	ოქროს მინერალიზაციის პროცესები კავკასიონის კახეთის სეგმენტში, საქართველო.	25-30 აგვისტო, 2013, იტალია, ქ. ფლორენცია.

მოხსენებაში დახასიათებულია კავკასიონის კახეთის სეგმენტის ოქროს მატარებელი ფორმაციები: 1. ადრელიასური კვარც-სერიციტ-პირიტისანი მეტასომატიტები; 2. პლინსბახური ნახშირბადიანი ფიქლები და 3. სპილენძ-პოლიმეტალური მადნიანი ზონები. განხილულია პეტროლოგიურ-გეოქიმიური კვლევის შედეგები, რომელთაც საკვლევ რეგიონში პირველად გამოავლინეს ოქროს მინერალიზაცია და წარმოაჩინეს რეგიონის სამრეწველო პოტენციალი ამ მიმართულებით.

VI დამატებითი ინფორმაცია

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ჯავახეთის ზეგნის (სამხრეთი საქართველო) ნეოგენურ-ანთროპოგენურ ვულკანურ წარმონაქმნებში პოსტვულკანური ჰიდროთერმული მინერალიზაციის პროცესების და მათი პროდუქტების კომპლექსური შესწავლა.	თუთბერიძე ბეჟანი	პროფ. თუთბერიძე ბეჟანი; ასისტ. პროფ. ახალკაციშვილი მარიამი; სტუდენტი სხირტლაძე ირაკლი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>შეჯამებული იქნა ახალქალაქის ზეგანის ჰიდროთერმულად შეცვლილ დოლერიტულ ნაკადებში მოპოვებული პოსტვულკანური ჰიდროთერმული მინერალების კომპლექსური შესწავლის შედეგები. ახალქალაქის ზეგნის ტერიტორიაზე კერძოდ თოკის ჭრილის გვიანპლიოცენ-ადრეპლეისტოცენური ასაკის ჰიდროთერმულად შეცვლილ დოლერიტულ ნაკადების ვეზიკულიარულ ზონებში პირველად იქნა დადგენილი კარბონატული და სილიკატური მეორადი მინერალების ფართო სპექტრი. კერძოდ არაგონიტისათვის იშვიათად დამახასიათებელი რადიალურ-სხივოსნური კრისტალები და მისი თამხლები მინერალები: კალციტი, ცეოლოთები, დოლომიტი და თიხის მინერალები. მინერალების დიაგნოსტიკისათვის გამოყენებული იქნა რემიტგენოსტრუქტურული ანალიზის, სრული სილიკატური ანალიზის, ინფრაწითელი ანალიზისა და დიფერენციალური სკანირების კალორიმეტრული ანალიზის მეთოდები. ლაბორატორიული კვლების მონაცემებით დადგენილია არაგონიტისა და მასთან ასოციაციაში მყოფი მინერალების წარმოშობის ტემპერატურული ინტერვალი და მომცემი ჰიდროთერმული ხსნარების ბუნება.</p> <p>კვლევის შედეგები აისახა სტატიაში „First find radiate aggregate of Aragonite in the hydrothermal metamorphic area of the Javakheti Plateu“. (Georgia) (B. Tutberidze & M. Akhalkatsishvili), რომელიც მომზადდა მაღალრენტიგულ ჟურნალში გამოსაქვეყნებლად.</p>		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ოქროს მინერალიზაციის პერსპექტივები თუშეთის რეგიონში	აქიმიძე კარლო	ასოც. პროფ. კ. აქიმიძე სტუდენტი ლ. ძიმისტარიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შესრულდა დაგეგმილი სავლე სამუშაოები ილიურთის უბანზე, რომელიც ახმეტის რაიონში, მდ. თუშეთის ალაზნის მარჯვენა შენაკადის- ილიურთის ხევის აუზში მდებარეობს.			

ამჟამად მიმდინარეობს საველე მასალის კამერალური დამუშავება, ფინანსების მოძიება აღებულ სინჯების (16 სინჯი) ICP-MC-მეთოდით ოქროზე საანალიზოდ; კეთდება 3 სინჯის სილიკატური ანალიზი გეოლოგიის დეპარტამენტის პეტროქიმიურ ლაბორატორიაში.

3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ციხისჯვრის მაგნიტური ანომალიის გეოლოგიური ინტერპრეტაცია	ასოვ. პროფესორი გურამ ქუთელია	ნარგიზა აბუთიძე, ლაბორანტი; ნონა ლურსმანაშვილი, ლაბორანტი; ნანა ანაკიძე, სტუდენტი.

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

კვლევის მიზანი იყო აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა სისტემის ცენტრალურ ნაწილში ლოკალური მაგნიტური ანომალიის – ციხისჯვრის მაგნიტური ანომალიის გეოლოგიური ინტერპრეტაცია. ინტერპრეტაციის შედეგები:

1. ზედაპირული მაგნიტური აგეგმვის მონაცემების საფუძველზე შედგენილი 1:10000 მასშტაბის რუკიდან ჩანს, რომ ანომალია ლოკალური ხასიათისაა, რაც განაპირობებს მისი გამომწვევი წყაროს არაღრმა მდებარეობას. ეს თვალსაზრისი შემდგომმა რაოდენობრივმა კვლევამაც დაადასტურა.
2. ანომალიის მიდამოებში ძირითადად შუაეოცენური ასაკის მაგმური ქანებია გავრცელებული. მსგავს გარემოში მაგნიტური ძიებით რღვევის ზონების გამოყოფის ერთ-ერთი კრიტერიუმის მიხედვით, ანომალიის ტერიტორიაზე მცირე ფართის მქონე რამდენიმე ანომალიის ჯაჭვურმა გავრცელებამ მოგვცა შესაძლებლობა გაგვეშვა ანომალიის ეპიცენტრზე გამავალი განედური რღვევის არსებობა.
3. ანომალური ველის საერთო ფორმისა და მისი გრძივი გავრცელებიდან გამომდინარე, პირველი მიახლოებით დავუშვით, რომ ანომალიის გამომწვევია ერთიანი სხეული – კერძოდ ჰორიზონტულად ჩაწოლილი, ირიბად დამაგნიტებული, ჰორიზონტული წრიული ცილინდრი. ანომალიის ცენტრებზე გამავალ პროფილებზე ჩატარებული ინტერპრეტაციის შედეგად დადგინდა, რომ ანომალიის გამომწვევი სხეულების საშუალო სიმძლავრე დაახლოებით 220 მეტრია (იცვლება 180-დან 250 მეტრამდე).

4	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	თრიალეთის ქედის აღმოსავლეთ ნაწილის მეზო-კაინოზოური ნალექების იქნოლოგიური და სედიმენტოლოგიური შესწავლა	ასისტენტ პროფესორი კახა ქოიავა	ლაბორანტი ნინო დუდაშვილი; სტუდენტი გიორგი ნიკოლეიშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წლის საველე სამუშაოების პერიოდში ჩვენს მიერ (მონაწილეობდნენ: თ. ბერიძე, ზ. ლებანიძე, რ. ჩაგელიშვილი, ს. ხუციშვილი) შესწავლილ იქნა აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონის აღმოსავლეთ სეგმენტის მეზოკაინოზოური ნალექების რამდენიმე ჭრილი.

აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონის აღმოსავლეთ სეგმენტის უძველეს წარმონაქმნებს წარმოადგენენ ზედა ცარცული და პალეოცენ-ქვედაეოცენური ნალექები, რომლებიც ვიწრო ზოლის სახით შიშვლდებიან მდ.მტკვრის მარჯვენა შენაკადების (მდ. ძამა, ტანა, თემამი და სხვ) ხეობებში და აგებენ სეგმენტის მსხვილიანტიკლინების: ჩობარეთის, ხვედურეთის, იმერხევი-აწრევის, საცხენისის, თემამის, გუმბათის გულეებს.

საკვლევი ობიექტების სტრუქტურულ-გეოლოგიური და გეომორფოლოგიური თავისებურებებიდან გამომდინარე მდ. ძამას აუზის ზედაცარცულ – პალეოცენური ფლიშური სერიის გამოსავლებში შიშვლდება შრეებრიობის ზედაპირების მცირე ფართობები, ამიტომ ნამარხი ნაკვალევები ფრაგმენტულია, ცუდად დაცული და პრაქტიკულად არ ისაზღვრება.

პალეოიქნოლოგიური თვალსაზრისით უფრო საინტერესოა მდ. ძამას ხეობის შუაეოცენური ვულკანოგენ-დანალექი წარმონაქმნები. ამ სერიის ქვედა ნაწილში (ლიკანის წყება), სუბტუტე ბაზალტების შრეებრივ ვულკანოკლასტოლითებში ჩვენს მიერ დადგენილია შემდეგი სახის ნამარხი ნაკვალევები: იზოლირებული სპირალური ფორმა (Spiroraphe) რომელიც მიეკუთვნება Pascichnia – ის ეტოლოგიურ ჯგუფს და სხვადასხვა მიმართულების, გაღუნული და სწორხაზოვანი, ზოგჯერ დატოტვილი, გლუვი ნაკვალევები Repichnia –ის ეტოლოგიური ჯგუფის, რომლებიც ცხოველის ხოხვის კვალს წარმოადგენენ.

პალეოიქნოლოგიური თვალსაზრისით განსაკუთრებით ინფორმატიული აღმოჩნდა სოფელის ლისის მიდამოების ზედაეოცენური ნალექები.

სოფ. ლისის მიდამოებში იქნოფაუნის ადგილსამყოფელი დაკავშირებულია ლისის ანტიკლინის თაღურ ნაწილთან. ლისის ანტიკლინის ღერძი მიმართულია განედურად ლისის ტბიდან მთ. დიდიგორამდე. ანტიკლინის სიგრძე არ აღემატება 20 კმ-ს, სიგანე კი ოლიგოცენის საგების კონტურზე აღწევს 4 კმ-ს. ნაოჭის თალი განიერია და დამრეცი. თაღური ნაწილი მთელს მიმართებაზე აგებულია ზედაეოცენური ნალექებით, ფრთებში კი განვითარებულია ოლიგოცენური ნალექები. ნაოჭის ჩრდილო ფრთა დაქანებულია ჩრდილოეთით 70-50°-ით, სამხრეთ ფრთა კი - სამხრეთით 35-40°-ით. ანტიკლინის ასიმეტრიულობა კარგად არის გამოხატული სოფ. თხინვალსა და ბევრეთს შორის. ანტიკლინის ღერძი აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ თანდათან ზევდება, მთა დიდიგორას ძირში ნაოჭი დამრეცდება ზედაეოცენურ ნალექებში. აღმოსავლეთით, მდ. მტკვრის მარცხენა ნაპირზე, ანტიკლინი სწრაფად იძირება და პერიკლინურად მთავრდება ოლიგოცენურ ნალექებში.

ლისის ანტიკლინის თაღური ნაწილი აგებულია თბილისის ნუმულიტებიანი წყების ქანებით. იგი ძირითადად წარმოდგენილია მერგელების შუაშრეების შემცველი ქვიშაქვებისა და თიხების მორიგეობით.

თბილისის წყების იქნოკომპლექსში ჩვენს მიერ წინასწარი განსაზღვრით დადგინდა შემდეგი გვარების და სახეების წარმომადგენლები:

Planolites N i c h o l s o n, 1873. შრეების საგებებზე ხშირად შეიმჩნევა გლუვზედაპირიანი ბურცობები, რომლებიც წარმოადგენენ ქვეშმდებარე შრის სახურავზე ღარების და მის ზედა ნაწილში არსებული ნაკვალევის შემავსებლებს შემდგომში გამკვრივებული ნალექით.

Chondrites S t e r n b e r g, 1833 (part. Fucoides Brongniart, 1823). მცირე ზომის სოროები, რომლებიც გარეგნულად ჰგავს მცენარის ფესვს, რომლის ფუძიდან რადიალურად გამოდის მრავალი დანაწევრებული განტოტება. ცხოველი, რომელიც აგებდა ასეთ სოროებს, სავარაუდოდ არის ნემატოდი (მრგვალი ჭია). Chondrites გვხვდება ზღვიურ ნალექებში და განსაკუთრებით დამახასიათებელია ჟანგბადის ნაკლებობის პირობებში წარმოქმნილი ნალექებისთვის.

Rhizocorallium Z e n k e r, 1836. ჰორიზონტალურად ან ირიბად ორიენტირებული U –სებური ნაკვალევები პარალელური გრძელი გვერდებით და თანდათან ზრდადი წვერით. სოროს დაგრძელებისას წინამორბედი წვეროს რკალები ჩვეულებრივ ივსებოდა და იქმნებოდა კარგად გამოხატული „ზღუდარი“ სოროს გრძელ გვერდებს შორის. ნალექისგან თავისუფალი რჩებოდა მხოლოდ მომცველი, U–სებური ხვრელი, რომელშიც ბინადრობდა ცხოველი.

Zoophycos M a s s a l o n g o, 1855. ძლიერ რკალისებური, საკმაოდ მრავალფეროვანი იერის

	<p>ხვრელები „ზღუდართ“. მათგან ყოველი შემდგომი ხვრელი მჭიდროდ ეკვრის წინას და რამდენადმე კვეთს მას. ამის შედეგად ბოლო ხვრელს აქვს მრგვალი განივკვეთი, ყველა წინა ხვრელს კი – ნამგლისებური. ხვრელები განლაგებულია ხრახნულ („ჰელიკოიდურ“) ზედაპირზე, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ენისებური შვერილები. „ხრახნის“ ღერძი სხვადასხვა სიმაღლისაა. ხვრელების დიამეტრი Rhizocorallium-ისაზე ნაკლებია.</p> <p>Paleodictyon cf. strozzii და Paleodictyon cf. minimum. ექვსწახნაგა უჯრედების ბადის ფორმის მქონე ხვრელების კარგად აერირებადი სისტემა, რომელიც ინტერპრეტირდება, როგორც სოკოების და სხვა მიკროორგანიზმების „ფერმა“ სოროს პატრონის გამოსაკვებად.</p> <p>დ. ზეილაჰერის ნამარხი ნაკვალევების ბათიმეტრიული ზონალობის სქემის მიხედვით ლისის იქნოკომპლექსში გვხვდება შელფური Cruziana-ის იქნოფაციისის (Rhizocorallium), ბათიალური Nereites-ის ფაციისის (Paleodictyon), მათ შორის გარდამავალი Zoophycos-ის ფაციისის და დაბალ-ოქსიგენური გარემოს Chondrites-ის ფაციისის (Chondrites) დამახასიათებელი ფორმები. აბისური ზონისათვის დამახასიათებელი სპირალური და მეანდრირებადი ფორმები ამ კომპლექსში არ გვხვდება.</p> <p>აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად ნამარხი ნაკვალევების არნახული სიუხვისა ზედაეოცენის ზედა ნაწილში, ლისის ანტიკლინის ფრთების ამგებ ოლიგოცენურ ნალექებში ბიოტურბაციების კვალიც კი არ შეიმჩნევა. ეს ადასტურებს მოსაზრებას, რომ მაიკოპის სერიის ქანების დალექვის დროს აუზის ქვედა ნაწილი გოგირდწყალბადით იყო გაჯერებული, რაც აბსოლუტურად არახელსაყრელი იყო ბენტოსური ორგანიზმების განსახლებისათვის.</p>		
5	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	აჭარა–თრიალეთის ზონის ცენტრალური სეგმენტის მეზო–კაინოზოური ნალექების იქნოლოგიური და სედიმენტოლოგიური ანალიზი	ასისტენტ პროფესორი ზურაბ ლებანიძე	სტუდენტი ოთარ ჯაფარიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პალეოიქნოლოგიური თვალსაზრისით აჭარა–თრიალეთის ნაოჭა ზონის ცენტრალურ სეგმენტში უკანასკნელ დრომდე საინტერესო იყო მხოლოდ შუაეოცენური ვულკანოგენ-დანალექი სერია. თუმცა 2013 წლის სავლე სამუშაოების (მონაწილეობდნენ თ. ბერიძე, კ. ქოიავა, რ. ჩაგელიშვილი, ს. ხუციშვილი) შედეგად „ბორჯომის ფლიშის“ ქვედა (პალეოცენურ) ნაწილში გამოვლენილ იქნა ორი სახის ბიოტურბაცია. მათგან დღეისათვის მოხერხდა ერთის განსაზღვრა: ეს არის გვარის Chondrites წარმომადგენელი.</p> <p>Chondrites S t e r n b e r g, 1833 (part. Fucoides Brongniart, 1823). გვარის ტიპი – Fucoides targionii Brongniart, 1828; ეოცენი, იტალია. ე. წ. ქონდრიტები ან ფუკოიდები. ძლიერ და წესიერად დატოტვილი, არაგადამკვეთი ნაკვალევი-ხვრელები ფხვიერ ნალექში, რომლებიც გამოდიან ვერტიკალური ან ირიბი ღერძიდან. ღერძი გამოდიოდა ზღვის ფსკერის ზედაპირზე, ხოლო ხვრელები თავისი განტოტებებით განლაგებული იყო ნალექის სიზრქეში შრეებრიობის ზედაპირების მეტ-ნაკლებად პარალელურად. ხვრელების დიამეტრი მუდმივია, ძალიან წვრილიდან შედარებით მსხვილამდე. ფართოდ არიან განვითარებული სხვადასხვა, უპირატესად მერგელოვან ქანებში, ქვედაპალეოზოურიდან მესამეულამდე. ცხოველი, რომელიც აგებდა ასეთ სოროებს, სავარაუდოდ არის ნემატოდი (მრგვალი ჭია).</p> <p>Chondrites გვხვდება ზღვიურ ნალექებში და განსაკუთრებით დამახასიათებელია ჟანგბადის ნაკლებობის პირობებში წარმოქმნილი ნალექებისთვის.</p>			

რაც შეეხება ბიოტურბაციის მეორე სახეს, ამ ეტაპზე ვერ ხერხდება მისი განსაზღვრა. ერთი შეხედვით ისინი ჰგავს გვიმრანაირების მეორე რიგის ფოთოლაკებს, მაგრამ ღერო არც ერთ ნიმუშზე არ სჩანს. შესაძლოა ეს იყოს Polykampton-ის ან Phymatoderma-ის ნაკვალევები, მაგრამ საკითხის გადაწყვეტა დამატებით შესწავლას მოითხოვს.

პალეოიქნოლოგიური თვალსაზრისით გაცილებით უფრო ინფორმატიულია შუაეოცენური ნალექები. ნამარხი ნაკვალევები დაკავშირებულია ლიკანის წყების სხვადასხვა დონეებთან და გამოვლენილია მდ. მტკვრის (ახალდაბა, ლარები) და მდ. ბორჯომულას ჭრილებში.

შუაეოცენურ იქნოკომპლექსში ჩვენს მიერ დადგენილია რთული, სპირალური და მეანდრირებადი და მათი კომბინაციებით მიღებული ფორმის ნაკვალევების მქონე ბიოტურბაციის შემდეგი სახეები: Helminthoidea, Spiroraphe, Cosmoraphe, Taphrhelminthopsis, Spirophycus. უკანასკნელი ორი ფორმა დამახასიათებელია ესპანეთის ეოცენურისათვის. ნამარხი ნაკვალევების ასეთი რთული ტრაექტორიები დაკავშირებულია ფაციესებთან, რომლებიც შეესაბამებიან ბიოტოპებს სტაბილური გარემოთი და შეზღუდული საკვები რესურსებით (ღრმა ზღვის ფსკერი). სტიმული, რომელიც აიძულებს შლამისმჭამელებს გამოიყენონ რთული ქცევითი პროგრამები, არის ცხოველის სწრაფვა მაქსიმალურად სრულად და ოპტიმალურად მოიცვას ნალექი და არ გადაკვეთოს საკუთარი ნაკვალევი.

ამრიგად, ბორჯომის რაიონის პალეოცენ-ქვედაეოცენური აუზისათვის დამახასიათებელია სედიმენტაციის დაბალ-ოქსიგენური გარემო (Chondrites-ის იქნოფაციისი). შუაეოცენში აღნიშნული ტერიტორია, როგორც იქნოლოგიური მონაცემებით ირკვევა, ღრმა ზღვის ფსკერს წარმოადგენდა. ეს ეთანხმება მოსაზრებას, რომ შუაეოცენში ადგილი ჰქონდა აჭარა-თრიალეთის რიფტის მაქსიმალურ გაჭიმვას (Адамия и др., 1974, 1977).

ფაკულტეტთან არსებული სამეცნიერო სტრუქტურული ერთეულები

ნივთიერებათა კვლევის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი

I. 2. ინსტიტუტის დირექტორი ნოდარ კეკელიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

1. ნოდარ კეკელიძე. მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი–ინსტიტუტის დირექტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
2. მარიამ ელიზბარაშვილი. პროფესორი–ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
3. გივი ცინცაძე. აკადემიკოსი, პროფესორი–ქიმიის განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
4. თეიმურაზ ჯახუტაშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–დირექტორის მოადგილე, ნივთიერებათა ფიზიკური თვისებების კვლევის განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
5. დავით კეკელიძე. მეცნიერებათა დოქტორი–ატომურ-აბსორციული სპექტრომეტრიის განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
6. ერემია თულაშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
7. ბელა კვიციანიანი–ატომური აბსორბციის განყ. გამგე, უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
8. კახაბერ ბილაშვილი. პროფესორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
9. მაია ცინცაძე. პროფესორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
10. თამარ ცინცაძე. პროფესორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
11. გია ქაჯაია. პროფესორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
12. ლალი ახალბედაშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
13. ზაურ კვინიკაძე. მეცნიერებათა დოქტორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
14. ელზა ხუციშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
15. ზაურ ბერიშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
16. მარინა ალაპიშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
17. იზოლდა დავითულიანი. მეცნიერებათა დოქტორი–უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
18. ზაზა ტყეშელაშვილი. მეცნიერებათა დოქტორი–უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
19. დავით სუმბაძე- უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
20. ანზორ ვეფხვაძე–უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
21. ზინაიდა დავითაია–უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
22. გულსუნდა ცოტაძე–უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
23. ლელა მწარიაშვილი–უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
24. მანანა ჩხაიძე–უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
25. ალბერტ წერელოვი–უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
26. ირინა ამბოკაძე–მეცნიერ-თანამშრომელი
27. ნანა მაჭარაძე–მეცნიერ-თანამშრომელი
28. ნანა ხისაძე–მეცნიერ-თანამშრომელი
29. თამარ ქემაშვილი–ტექნიკური მუშაკი
30. ზურაბ ჩუბინიშვილი–ტექნიკური მუშაკი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	რადონის ფონი სასმელ და ზედაპირულ წყლებში საქართველოს დედაქალაქის – თბილისის არეალში	უკრაინის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების ცენტრი, შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ე. თულაშვილი	თ. ჯახუტაშვილი, ზ. ბერიშვილი, მ. ჩხაიძე, ლ. მწარიაშვილი, ნ. კეკელიძე
2	დამაბინძურებელი ნივთიერებების განსაზღვრა გარემოს ობიექტებში	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნ. კეკელიძე	დ. კეკელიძე, გ. ცოტაძე, ბ. კვიციანი
3	Modeling of Extreme Temperature and Precipitation over Georgia for the Sustainable development of the Country	Fulbright Grant, Bureau of Education and Cultural Affairs, United States department of State	მ. ელიზბარაშვილი	
4	Extreme Weather and Climate Events in the Southern Caucasus – Black Sea Region	აბდუს სალამის სახელობის თეორიული ფიზიკის საერთაშორისო ცენტრი, ICTP	მ. ელიზბარაშვილი ნ. მესხიძე	

დასრულებული პროექტის (ეგაპის) შედეგები (ანოტაცია)

I

- შესრულებულია პროექტის ამოცანის 1 - ქ. თბილისის სხვადასხვა რაიონში - ძველი თბილისის, ვაკე-საბურთალოს, ისანი-სამგორის, დიდუბე-ჩუღურეთის, გლდანის-ნაძალადევის, დიდგორის – სასმელ (წყალსადენის) წყალში რადონის შემცველობის წლიური განაწილების დადგენა გათვალისწინებული სამუშაოები:
 - საინფორმაციო მასალების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა სასმელი (წყალსადენის) წყლის ნიმუშების ქ. თბილისის და ახლომდებარე დასახლებულ ქალაქებში საკონტროლო პუნქტების საბაზო ჩამონათვალი (სულ 61 საკონტროლო პუნქტი);
 - 2013 წლის იანვარ-სექტემბერში ჩატარდა წყლის ნიმუშების აღების ექსპედიციები სულ 78 საკონტროლო პუნქტში და აღებული იქნა 733 კვლევითი და ტესტური ნიმუში;
 - ჩატარდა ყველა აღებული ნიმუშის კვლევა და განისაზღვრა მათში რადონის აქტივობის კონცენტრაციების მნიშვნელობები; გაფორმებულია შესაბამისი

ოქმები;

- დადგინდა, რომ ძირითადად რადონის კონცენტრაციის მიღებული მნიშვნელობები იმყოფებოდა დაბალ - (0.3 – 1.0 Bq/L) და ტიპიურ (1.0 – 3.0 Bq/L) ჯგუფში, მაგრამ გარკვეული რაოდენობის (დაახლოებით 4%) საკონტროლო პუნქტში აღებული ნიმუშები იმყოფებოდა მაღალ (3.0 – 10.0 Bq/L) ჯგუფში;
 - შესრულებულია მიღებული შედეგების ანალიზი და ჩამოყალიბებულია ზოგიერთი მოსაზრება დამზერილი თავისებურებების შესახებ (კერძოდ, რადონის აქტიურობის ცვლილების ფართო დიაპაზონის შესახებ).
2. შესრულებულია პროექტის ამოცანის 2 - ქ. თბილისის გეოგრაფიულ არეალში წყაროებისა და სხვა ზედაპირულ წყლებში რადონის შემცველობის წლიური განაწილების დადგენა - გათვალისწინებული სამუშაოები:
- საინფორმაციო მასალების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა ზედაპირული წყლების ნიმუშების ქ. თბილისის გეოგრაფიულ არეალში (თბილისის და ქართლის არტეზიული აუზის ტერიტორიაზე) საკონტროლო პუნქტების საბაზო ჩამონათვალი (სულ 29 საკონტროლო პუნქტი);
 - ზედაპირული წყლების (წყაროს, არტეზიული, მდინარის და ა. შ.) კვლევის ფარგლებში თბილისის და ქართლის არტეზიული აუზის ტერიტორიაზე სულ 36 საკონტროლო პუნქტში (18 - თბილისის და 18 - ქართლის არტეზიულ აუზში) აღებულია 333 კვლევიტი და ტესტური ნიმუში (208 - თბილისის, 125 - ქართლის არტეზიულ აუზში).
 - ჩატარებულია ყველა აღებული ნიმუშების კვლევები და მათში განსაზღვრულია აქტიურობის კონცენტრაცია, მიღებული პირველი შედეგებით გაფორმდა გაზომვის ოქმები;
 - დადგენილია, რომ თბილისის არტეზიული აუზის ტერიტორიაზე ყველა ტიპის წყლისათვის მონაცემები არის ზღვრებში - ერთეული და ნაკლები Bq/L-დან 100 და მეტი Bq/L-მდე; ქართლის არტეზიული აუზის ტერიტორიაზე წყლის ყველა ტიპისათვის მონაცემები არის ზღვრებში - ერთეული Bq/L-დან 16 Bq/L-მდე;
 - ჩატარდა მიღებული შედეგების წინასწარი ანალიზი.
3. შესრულებულია პროექტის ამოცანის 3 - ქ. თბილისის გეოგრაფიულ არეალში თბილისის და ქართლის არტეზიული აუზების ტერიტორიაზე ნიადაგურ აირში რადონის შემცველობის წლიური განაწილების დადგენა - გათვალისწინებული სამუშაოები.
- 2013 წლის აპრილ-სექტემბერში 4 საკონტროლო პუნქტში ჩატარდა ნიადაგურ აირში რადონის შემცველობის 8 გაზომვა;
 - ნაჩვენებია, რომ გამოკვლეულ საკონტროლო პუნქტების ტერიტორიაზე ნიადაგურ აირში რადონის შემცველობის მნიშვნელობები არის დიაპაზონში ათასი Bq/m³-დან ათეულ ათას Bq/m³-მდე.

II

საგრანტო პროექტში მონაწილეობდა ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ნივთიერებათა კვლევის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი და ქ.თბილისის #133 საჯარო სკოლა. პროექტის ფარგლებში სკოლის მოსწავლეებს, პირველად საქართველოში, მიეცათ საშუალება ჩართულიყვნენ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებში, გაცნობოდნენ თანამედროვე კვლევის მეთოდებს და მსოფლიოს წამყვან ლაბორატორიებში აპრობირებული უახლესი აპარატურის გამოყენებით, ჩატარებინათ სამეცნიერო კვლევები, გამოემუშავებინათ მკვლევარის უნარები. ამან ხელი შეუწყო სწავლებისა და კვლევების დაახლოებას, მოსწავლეთა განათლების ხარისხის ამაღლებას, მოსწავლეთა ინტერესის გაზრდას საბუნებისმეტყველო და ინტერდისციპლინარული მეცნიერებებისადმი.

ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა აღნიშნული პროექტით სკოლის დირექციის, მასწავლებელთა და მოსწავლეთა დაინტერესებამ. დაგეგმილ „თანამედროვეობის ეკოლოგიურ პრობლემებზე საგანმანათლებლო-პოპულარულ ლექციას“ და პროექტის პრეზენტაციას, პროექტში მონაწილე 10 მოსწავლის ნაცვლად, საკუთარი ინიციატივით დაესწრო 85-მდე მოსწავლე. ლექციას დაესწრნენ #133 სკოლის მასწავლებლები და პროექტის თანახელმძღვანელი, რომელიც, აგრეთვე, იყო თანამომხსენებელი. პროექტის პრეზენტაცია ჩატარდა ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის #307 საკონფერენციო აუდიტორიაში.

2013წ. 3 თებერვალს ჩატარდა სავლე ექსპედიცია (მდინარე მტკვრის წყლის და ნიადაგის სინჯის აღება წინასწარ შერჩეულ საკონტროლო პუნქტებზე). სავლე-სასწავლო ექსპედიციისას მოსწავლეებმა ჩაატარეს მდინარის წყლის და ნიადაგის სინჯების აღება, ადგილზე დამუშავება და ტრანსპორტირება.

ნიადაგისა და წყლის სინჯების შემდგომი ლაბორატორიული დამუშავება შესრულდა უნივერსიტეტის ნივთიერებათა კვლევის სამეცნიერო-კვლევით ლაბორატორიაში. მოსწავლეთა დიდი ინტერესის გათვალისწინებით მონაწილეთა რაოდენობა არ იყო შეზღუდული, დასწრება თავისუფალი იყო და კვლევებში ჩაერთვნენ არა მარტო მეათე-მეთერთმეტე, არამედ სხვა კლასებიც. გამოყენებული იყო სინჯის დასამლევი ხელსაწყო Speedwave™ MWS-3+ (BERGHOF, Germany).

მოსწავლეებმა მიიღეს უშუალო მონაწილეობა საკალიბრო ხსნარების მომზადებაში ატომურ-აბსორბციულ სპექტრომეტრზე AAnalyst 800 (PerkinElmer Inc., USA) მძიმე მეტალების კონცენტრაციების გასაზომად. შესრულდა პროექტით დაგეგმილი განსასაზღვრავი მეტალების საკალიბრო ხსნარების (Co, Cu, Zn, Pb, Mn) მომზადება შესაბამისი საფეხურების მიხედვით, სამუშაო ხსნარების მომზადება, საკალიბრო ხსნარების მომზადება თითოეულ გასაზომ მეტალზე. მიღებულია შედეგები.

საგრანტო პროექტის ბიუჯეტით მოხდა სკოლის ქიმიის ლაბორატორიის აღჭურვა, სკოლის ინფრასტრუქტურისთვის შემენილი იქნა თანამედროვე აპარატურა: პროექტორი, Notebook, ფოტოაპარატი და სხვა.

III

Modeling of Extreme Temperature and Precipitation over Georgia for the Sustainable development of the Country

In this study we used the regional climate model – RegCM-4 to study the spatial and temporal distribution of extreme precipitation and temperature events over the Georgian territory. For model simulations the minimum allowable horizontal resolution of 20 km with 4km sub-gridding was used. A number of model runs have been carried out using different reanalysis data - ERAinterim and ERA40. As a result of this study maximum temperature and precipitation

distribution maps were created over the domain. The relationship between climate change and the intensity of extreme precipitation and temperature events are discussed.

IV

Extreme Weather and Climate Events in the Southern Caucasus – Black Sea Region

The aim of this proposal was to organize an international conference dedicated to the effects of climate change and unsustainable development in the Southern Caucasus - Black Sea region. Extreme events in small mountainous countries can have high societal impact including health risks, water scarcity, and the country's food security. Therefore, forecasting and prevention of disasters and extreme events is profoundly important for the regional stability and well-being of populations. In Southern Caucasus there are very limited studies for development of a future climate scenario, a plausible, self-consistent measure of action for explicit use when addressing the potential challenges of environmental security.

The conference facilitated interactive discussion and initiated new activities between international research community and local scientists, identified and documented the extent of extreme weather and climate events and related environmental issues, and defined the research priorities and proposed potential solutions to problems.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელიზბარაშვილი ე., ტატიშვილი მ., ელიზბარაშვილი მ, მესხია რ., ელიზბარაშვილი შ.	საქართველოს კლიმატის ცვლილება გლობალური დათბობის პირობებში	გამომც. "წიგნის სახელოსნო"	128
ანოტაციები				
5. მონოგრაფიაში "საქართველოს კლიმატის ცვლილება გლობალური დათბობის პირობებში" განხილულია მაღალი რეზოლუციის საშუალო თვიური ბაღური ტემპერატურისა და ნალექების მონაცემთა მასივის შექმნა და ვალიდაცია კლიმატის გლობალური ცვლილებების შეფასებისათვის საქართველოში.				

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nodar kekelidze, Jemal Khubua, David Kekelidze, Bella Kvirvelia, Elza Khutsishvili	მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის „ფიზიკა დიდი ადრონული“	თბილისი	10

	კოლაიდერის ერაში“ შრომათა კრებული		
ანოტაციები			
Abstract. There have been created radiation-resistant materials. It has been shown, that on the base of semiconductor InAs-InP solid solutions (as well as InAs-GaAs) may be produced new generation of radiation-resistant and high effective Hall-sensors for monitoring of magnetic fields in LHC and other nuclear centers.			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემელ ობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nodar Kekelidze, Jemal Khubua, Gizi Kekelidze, David Kekelidze, Vugar Aliyev, Bella Kvirkvelia, Elza Khutsishvili	Radiation-resistant Semiconductor Materials for Application on Accelerators, Nuclear Reactors and in Space	Proceedings of the Seventh International Conference "Physics in the LHC era". pp. 59-69	Tbilisi	10
2	Bekoshvili N., Tsintsadze M., Tsotadze G., Jakhutashvili T., Tulashvili E., Kvirkvelia B.	Dynamics of change the content of pollutants in the river Kura	Georgia Chemical Journal. Vol.13, #1. pp.141-143. ISSN1512-0686. http://www.georgiachemj.ge/view.php?id=1418 .	Tbilisi. Georgia	3
3	ნ. კეკელიძე, შ. სიღამონიძე, თ.ჯახუტაშვილი, ე. თულაშვილი, მ. ჩხაიძე, ლ. მწარიაშვილი	თბილისის და ქართლის არტეზიული აუზების ზოგიერთი წყაროების ბუნებრივი რადიოაქტივობა	საქართველოს ქიმიური ჟურნალი	თბილისი, თსუ	წარდგენილია დასაბუქდალ
4	ნ.ბეკოშვილი, მ.ცინცაძე, გ.ცოტაძე, ბ.კვიციანი	ზედაპირული წყლების მონიტორინგი მძიმე მეტალების შემცველობაზე ურეკი-შეკვეთილის საკურორტო ზონაში	ჟურნალი „საქართველოს ნავთობი და გაზი“, №27, გვ. 97-102. 2013	თბილისი	6
5	Элизбарашвили Э.Ш. Татишвили М.Р., Элизбарашвили М.Э. , Элизбарашвили Ш.Э. Месхия Р.Ш., Шавлиашвили Л.У.	Перспективы исследования региональных и локальных климатических изменений Грузии по данным сеточных массивов высокого разрешения за период 1936-2008 годы.	Международная конференция «Актуальные проблемы гидрометеорологии и экологии». Тр. Института гидрометеорологии	Тбилиси	7

6	<p>Элизбарашвили Э.Ш. Татишвили М.Р., Элизбарашвили М.Э., Элизбарашвили Ш.Э. Месхия Р.Ш.</p>	<p>Современные тенденции изменения климата Грузии.</p>	<p>Международная конференция «Актуальные проблемы гидрометеорологии и экологии», Тр. Института гидрометеорологии. №119, 2013</p>	<p>თბილისი</p>	<p>4</p>
7	<p>ლ. გაბრიჭიძე, ე. სუციშვილი, ნ. ქობულაშვილი, ნ.სუციშვილი, გ.ურუშაძე, თ.გიგითაშვილი, რ. ხარატი, ნ. კეკელიძე.</p>	<p>რაფინირებული სილიციუმის მასალის გადაღობის მეთოდით მიღება</p>	<p>საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის მაცნე (ქიმიის სერია)</p>	<p>თბილისი</p>	<p>5</p>
8	<p>ლ. გაბრიჭიძე, ე. სუციშვილი, ნ. ქობულაშვილი, ნ. სუციშვილი, თ. გიგითაშვილი, რ. ხარატი, ნ. გონჯილაშვილი, გ.ურუშაძე, ნ. კეკელიძე.</p>	<p>მეტალურგიული სილიციუმის გაწმენდა და რაფინირებული სილიციუმის თვისებების გამოკვლევა.</p>	<p>საქართველოს ქიმიური ჟურნალი</p>	<p>თბილისი</p>	<p>6</p>

1. There have been created radiation-resistant materials. It has been shown, that on the base of semiconductor InAs-InP solid solutions (as well as InAs-GaAs) may be produced new generation of radiation-resistant and high effective Hall-sensors for monitoring of magnetic fields in LHC and other nuclear centers.
2. In this work results of research of water quality of the Kura River are presented. Character of change of concentration of the dissolved metals in river water along a watercourse in all territory of Georgia was established; in most cases analytes concentration grows downstream the Kura River; regularity character of seasonal variations of analytes concentration was established; maximal values of analytes concentration lie within frameworks of maximum concentration limit of Georgia and the World Health Organization. In river water there are found out trace amounts of 6 radionuclides of the natural origin, which activity is less than minimal detectable activity.
3. ნაშრომში ჩატარებულია რადიოაქტიური აირის რადონის – Rn-222 შემცველობის კვლევა წყაროების წყალში, რომლებიც განლაგებულია დასახლებული პუნქტების ტერიტორიაზე როგორც თბილისის (9 წყარო), ასევე ქართლის (4 წყარო) არტეზიულ აუზებში. კვლევების ჩასატარებლად გამოყენებული იყო თანამედროვე რადონის დეტექტორი - ალფა სპექტრომეტრი RAD7. დადგინდა, რომ თბილისის არტეზიული აუზის ტერიტორიაზე რადონის შემცველობა არის დიაპაზონში რამოდენიმე Bq/L-დან 100 Bq/L-მდე და მეტად; ქართლის არტეზიული აუზის ტერიტორიაზე ცვლილებების დიაპაზონი მნიშვნელოვნად ნაკლებია – რამოდენიმე Bq/L-დან 13 Bq/L-მდე, რაც უკავშირდება ამ რეგიონების ნიადაგ-გეოლოგიური სტრუქტურების სხვაობებთან. შესრულებულია შედარება ლიტერატურულ მონაცემებთან
4. ნაშრომში გამოყენებულია ურეკი-შეკვეთილის საკურორტო ზონის ზღვის და ასევე საკურორტო ზონასთან ახლო მდებარე მდინარეების, სუფსის და ნატანების წყლის მეტალების, Cu, Mo, Pb, Zn, Ag, Co, Cr, Ni, Mn, Cd, კონცენტრაციის განსახდერული მნიშვნელობები. ზედაპირული წყლების მონიტორინგი შესრულდა 2008-2009 წლებში, პროექტის „ურეკი-შეკვეთილის საკურორტო ზონის კომპლექსური ეკოლოგიური და მიკროკლიმატური გამოკვლევა“ ფარგლებში. მიღებული შედეგების საფუძველზე შესწავლილია მძიმე მეტალების კონცენტრაციის ცვლილებების დინამიკა საკონტროლო პუნქტების და დროის მიხედვით. მიღებული ექსპერიმენტული შედეგები შედარებულია ლიტერატურულ მონაცემებთან და შესრულებულია შესაბამისი დასკვნები.

5. ნაშრომში: "Современные тенденции изменения климата Грузии" საქართველოს 87 მეტეოროლოგიური სადგურის 1936-2011 წლების დაკვირვებათა მონაცემებით გამოკვლეულია ჰაერის ტემპერატურის და ატმოსფერული ნალექების ცვლილების ტენდენციები. შედგენილია კლიმატის ამ ელემენტების ცვლილების სინქარის სივრცობრივი სტრუქტურის გეოინფორმაციული რუკები.
6. ნაშრომში: "Перспективы исследования региональных и локальных климатических изменений Грузии по данным сеточных массивов высокого разрешения за период 1936-2008 годы" ტემპერატურის და ატმოსფერული ნალექების 25 კმ გარჩევადობის ბადური მონაცემთა მასივების საფუძველზე 1936-2011 წლების პერიოდისათვის გამოკვლეულია საქართველოს რეგიონალური და ლოკალური კლიმატური ცვლილებები.
7. დამუშავებულია მეტალურგიული სილიციუმის შუალედური გაწმენდის, შედარებით იაფი, ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგია. ტექნიკური ში-ის რაფინირებისათვის ჩატარებულია მრავალჯერადი გადადნობა და დაყოვნება თხევად მდგომარეობაში. მეთოდი იძლევა საშუალებას მიღებულ იქნას "მზიური" ში-ის კრისტალების ამოწვევისათვის ვარგისი მასალა. დამუშავებული ტექნოლოგია დაფუძნებულია მინარეგების ხსნადობის სხვაობაზე წონასწორულ მდგომარეობაში მყოფ თხევად და მყარ სილიციუმის ფაზაში, მათი აქროლადობისა და სეგრეგაციის კოეფიციენტის განსხვავებაზე.
8. წარმოდგენილია მეტალურგიული სილიციუმის მრავალჯერადი გადადნობით და თხევად მდგომარეობაში დაყოვნებით გაწმენდის და მიღებული სილიციუმის თვისებების გამოკვლევის შედეგები. მიღებულია 99.97% ში-ის პოლიკრისტალური სილიციუმი. საწყისი სილიციუმი გაიწმინდა საკმაოდ ეფექტურად უმრავლესი მინარეგისაგან და მოხდა მათი მინარეგების განდევნა კრისტალის ბოლო ნაწილში. გაწმენდა დადგინდა ემისიურ სპექტრალური ანალიზით, ელექტრული თვისებების გაზომვებით და მიკროსტრუქტურული ანალიზით.

გამოყენებითი ეკოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: თსუ პროფესორი ლია მაჭავარიანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- ლია მაჭავარიანი – დირექტორი, ნიადაგების ეკოლოგიის განყოფილების გამგე;
- ვაჟა ტრაპაძე – დირექტორის მოადგილე, ჰიდროეკოლოგიის განყოფილების გამგე;
- ლამზირა ლალიძე – ატმოსფეროს ეკოლოგიის განყოფილების გამგე;
- დალი ნიკოლაიშვილი – კარტოგრაფია-გეოინფორმატიკის განყოფილების გამგე;
- ნოდარ წივწივაძე – ზღვის ეკოლოგიისა და ნაპირდაცვის განყოფილების გამგე;
- გიორგი მეტრეველი – ზღვის ეკოლოგიისა და ნაპირდაცვის განყოფ. მთავარი მეცნ.-თანამშრ.;
- გიორგი მელაძე – ეკომიგრაციების განყოფილების გამგე;
- გია სოფაძე – მდგრადი განვითარების განყოფილების გამგე;
- მანანა რატიანი – ეკოტურიზმის განყოფილების გამგე;
- ქეთევან დადიანი – სამედიცინო ეკოლოგიის განყოფილების გამგე;
- მაია მელაძე – აგროეკოლოგიის განყოფილების გამგე;
- გიზო ვაშაკიძე – ცივილიზაციების ეკოლოგიის განყოფილების გამგე;
- ნინო სულხანიშვილი – ეკოლოგიური განათლების განყოფილების გამგე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოს ცალკეულ ადმინისტრაციული რეგიონების კლიმატის და კლიმატური რესურსების კვლევა (იმერეთის რეგიონი)	გ. მელაძე	მ. მელაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შეფასებულია აგროკლიმატური რესურსები. სავეგეტაციო პერიოდში აგროკულტურების სითბოთი, ნალექებით და ნიადაგის პროდუქტიული ტენის მარაგის უზრუნველყოფის პროგნოზის პრაქტიკული გამოყენების მიზნით, შედგენილია რეგრესიის განტოლებები და ცხრილები. გამოყოფილია აგროკლიმატური ზონები შესაბამისი კულტურების გავრცელებისათვის. დადგენილია და შეფასებულია აგროკულტურებისათვის საშიში მეტეოროლოგიური მოვლენები (წაყინვები, სეტყვა, გვალვა, ხორშაკი, ძლიერი ქარები). შემუშავებულია აგრომეტეოროლოგიური პროგნოზების მეთოდები (სიმინდის, კარტოფილის კულტურის მოსავალის, ჩაის ფოთლის პირველი კრეფის თარიღის, ვაზის ყვავილობისა და სიმწიფის ვადების, სუბტროპიკული ხურმის სიმწიფის თარიღის განსაზღვრის საპროგნოზო განტოლებები).</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხება და გადამუშავება ეკოლოგიურ სოფელში“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (საგრანტო ხელშეკრულება: # 19/12, 20.12.2012)	ლ. მაჭავარიანი	ვ. ცხოვრებაშვილი ხ. ბარბაქაძე
2	“მდინარეთა სანაპიროს მოწყვლადობის შეფასების მეთოდოლოგია წყალმოვარდნების რისკების გათვალისწინებით”	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, გრანტი #31/72	გ. დოხნაძე	დ.კერესელიძე, ვ.ტრაპაიძე
3	სამხრეთ ევროპის ზღვებში საზრვაო გარემოს კვლევა “PERSEUS”	ევროკომისია EUEU, გრანტი #287600	კ. ბილაშვილი	ვ. ტრაპაიძე
4	პანევროპული ინფრასტრუქტურა საოკეანო და საზღვაო მონაცემების მართვისათვის SeaDataNet 2	ევროკომისია EUEU, გრანტი #283607	კ. ბილაშვილი	ვ. ტრაპაიძე
5	„შავი ზღვის გარემოს მონიტორინგის გაუმჯობესება“	გაეროს განვითარების პროგრამა, UNDP	კ. ბილაშვილი	ვ. ტრაპაიძე
6	შავი ზღვის ქსელის შექმნა ტურიზმის მდგრადი განვითარებისათვის ბულგარეთში, რუმინეთში, უკრაინაში, მოლდოვასა და საქართველოში (BS TOURISM NET)“	ევროკომისია EUEU, შავი ზღვის ერთობლივი სამოქმედო პროგრამა	კ. ბილაშვილი	დ. კერესელიძე ვ. ტრაპაიძე, გ. მელაძე, ვ. მელიქიძე, ნ. პავლიაშვილი, გ. მეტრეველი
7	მიგრაცია აღმოსავლეთ პარტნიორთა (ბელარუსი, საქართველო, უკრაინა, მოლდოვა) და ვიშეგრადის ქვეყნებს შორის	ვიშეგრადის ფონდი	ი. სალუქვაძე	გ. მელაძე
8	მდ. რიონზე პროექტირებადი ნამოხვანის წყალსაცავების კასკადის მოსალოდნელი ზემოქმედება ლოკალურ და რეგიონულ კლიმატზე	IBIARD, სამეცნიერო კვლევითი ფორმა „გამაკონსალტინგი“	გ. მეტრეველი	ნ. წივწივაძე, ლ. ლალიძე

9	ლოკალურ კლიმატზე ბახმაროს პროექტირებადი წყალსაცავის მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება	IBIARD, სამეცნიერო კვლევითი ფირმა „გამა კონსალტინგი“	გ. მეტრეველი	ნ. წივწივაძე, ლ. ლალიძე
10	Strengthening bio-safety capacities – Laboratory system for bio-safety assessment and surveillance of drinking water in Georgia – first step. ბიოუსაფრთხოების შესაძლებლობების გაძლიერება სამხრეთ კავკასიასა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში - ლაბორატორიული სისტემა საქართველოში სასმელი წყლის ბიოუსაფრთხოებაზე დაკვირვებისა და შეფასებისათვის - პირველი ნაბიჯი”	EU / UNICRI –United Nation Interregional Crime and Justice Research Institute	ქ. დადიანი	მ. ლაშხაური, მ. გრძელიშვილი, რ. კობახიძე, ნ. გაბრიაძე და სხვ.
11	შიდა ქართლის რეგიონის ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია კომპონენტი: გარემოს დაცვა და მართვა; ბუნებრივი რესურსები	GIZ	ი. სალუქვაძე	ნ. სულხანიშვილი
12	საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა (განახლებული ვერსია). მიმართულება: საზოგადოების მონაწილეობა და განათლება	GIZ	ნ. სულხანიშვილი	–
13	ენერჯისა და ბუნებრივი რესურსების გამოყენების საერთაშორისო სასკოლო პროექტი - SPARE	ნორვეგიის საგარეო საქმეთა სამინისტრო	ნ. სულხანიშვილი	–
14	დავასუფთაოთ საქართველო - მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება და მათი ჩართვა მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვაში	შვედეთის საელჩო	ნ. სულხანიშვილი	–
15	ყოველკვირეული, საბავშვო შემეცნებითი გადაცემა - ეკოვიზია იმედზე	GIZ, ნორვეგიის საგარეო საქმეთა სამინისტრო, შვედეთის საელჩო	ნ. სულხანიშვილი	–
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

1. პროექტის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა სოფლის მცხოვრებთათვის საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხებისა და კომპოსტად გადამუშავების მეთოდის შეთავაზება მოსახლეობაში ეკოლოგიური აზროვნების ამაღლების თვალსაზრისით. საპილოტე რეგიონად შერჩეული იქნა მცირედ დასახლებული სოფელი არგოხი ახმეტის მუნიციპალიტეტში. აღნიშნულ სოფელში წარმატებით ფუნქციონირებს ორგანიზაცია „მომავლის მიწის“ წევრის, ფრანგი ფერმერის, ჟან-ჟაკ ჟაკობის ეკოლოგიური მეურნეობა. საქმიანობის ძირითადი პრინციპი ეყრდნობოდა მოსახლეობის ინფორმირებას ორგანული სასუქის გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხებისა და გადამუშავების შედეგად, ჯანსაღი, ეკოლოგიურად სუფთა ბიოპროდუქტების მისაღებად.

მცენარეული და ცხოველური ნივთიერებების დაშლისა და გარდაქმნის შედეგად მიღებული კომპოსტი ხელს უწყობს ნიადაგის გამდიდრებას ჰუმუსით – ნაყოფიერების განმსაზღვრელი ორგანული ნივთიერებით. კომპოსტი შეიცავს მცენარისათვის აუცილებელ ყველა მაკრო- და მიკროელემენტს, აუმჯობესებს ნიადაგის სტრუქტურას, ქმნის კონტროლირებად გარემოს, რათა ნარჩენები სწრაფად გარდაიქმნას მძლავრ, საკვები ნივთიერებებით მდიდარ მასად, ხელს უწყობს მცენარეების დაცვას პათოგენებისაგან, ამარაგებს მას საკვები ნივთიერებებით. კომპოსტი არ შეიცავს ქიმიკატებს, რაც მინერალური სასუქების იაფ და ჯანსაღ ალტერნატივას წარმოადგენს.

პროექტი ითვალისწინებდა: სოფლის მოსახლეობისთვის კომპოსტის დამზადების მარტივი, ხელმისაწვდომი მეთოდის შეთავაზებას, საკომპოსტე მოცულობების დამზადებას და განთავსებას თითოეულ ოჯახში, საინფორმაციო ბუკლეტების დარიგებას და განმარტებას მოსალოდნელი შედეგების ხელსაყრელობის შესახებ.

ჩატარებული სამუშაო სამომავლო საქმიანობას წარმოადგენს, რომელიც რამდენიმე მომგებიან შედეგს ემსახურება: გარემოში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების რაოდენობისა და, შესაბამისად, ნაგვის გატანის ხარჯების შემცირებას; საზოგადოებაში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დახარისხების კულტურის ჩამოყალიბებას; საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისაგან ორგანული სასუქის – კომპოსტის დამზადების უნარის გამომუშავებას მოსახლეობაში; საკარმიდამო ნაკვეთებში ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებას იაფი და ჯანსაღი ბიო-სასუქის გამოყენებით; ეკოლოგიურად სუფთა სასოფლო სამეურნეო პროდუქტის მიღების წინაპირობის შექმნას; მოსახლეობის სენსიბილიზაციას აღნიშნული საკითხების მიმართ და წინაპირობის შექმნას მომავალი მსგავსი პროექტების განხორციელებისათვის. ყველა ჩამოთვლილი მოსალოდნელი შედეგი, საბოლოო ჯამში, ემსახურება პროექტის ძირითად მიზანს – მოსახლეობაში ეკოლოგიური ცნობიერების ამაღლებას.

2. პროექტის მიმდინარეობის პირველ საანგარიშო პერიოდში მოვახდინეთ სამეცნიერო ლიტერატურის მოძიება, მაქსიმალური ხარჯების გაანგარიშების მეთოდების დეტალური შესწავლა და ანალიზი. მოპოვებულ იქნა დასავლეთ საქართველოს მდინარეებზე არსებული დაკვირვებული მაქსიმალური ყოველთვიური ხარჯების მონაცემები. გადავიყვანეთ ისინი ელექტრონულ (რიცხვით) ფორმატში და დავიწყეთ მდინარეების მიხედვით მონაცემთა ბაზის შექმნა, ასევე მოვახდინეთ წყალდიდობებისა და წყალმოვარდნების ტალღების გავრცელების პროგნოზირების არსებული მეთოდების სისტემური ანალიზი და დადგინდა რომ, რეალობასთან მიახლოებითი შედეგების მიღება შესაძლებელია კომპლექსური მიდგომით.

3. საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში (პირველი 18 თვე) თსუ მონაწილეობას იღებდა პროექტი „პერსეუსი“-ის ფარგლებში გამართულ სამუშაო შეხვედრებში (ათენი, საბერძნეთი; პარიზი, საფრანგეთი). შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთი ნაწილის ეკოლოგიური მონიტორინგის მიზნით, საქართველოს წყლებში ჩატარდა 2 საზღვაო ექპედიცია. მოპოვებული

ბიოლოგიური და ქიმიური მონაცემები, სათანადო ფორმატიზების (CDI ODV) შემდეგ მიეწოდა პროექტების „სიდატანეტ-2“-ის და „პერსელს“-ის მონაცემთა ბაზებს. პროექტის 18-თვიანი ანგარიში მოწონებული და დამტკიცებული იქნა ევროკომისიის მიერ. პროექტის ფარგლებში მზადდება 1-ლი სამეცნიერო უორქშოფი (01. 2014), სადაც თსუ-ც მიიღებს მონაწილეობას.

4. პროექტი „სიდატანეტ 2“ –ის პირველი 18 თვის განმავლობაში შესრულდა შემდეგი სახის სამუშაოები:

- მონაწილეობა მივიღეთ ყველა სამუშაო შეხვედრებში (ათენი, საბერძნეთი) და საერთაშორისო კონფერენციაში (IMDIS-2013, ლუკვა, იტალია), რომელიც პროექტის ეგიდით ჩატარდა ;
- საზღვაო მონაცემების და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, განხორციელდა პროექტ „სიდატანეტ 1“ –ის ფარგლებში შემუშავებული ყველა სახის პროგრამული უზრუნველყოფის აფრეიდინგი (MIKADO, NEMO, DIVA, CDI ODV);

ამა წლის ნოემბერში, ბრიუსელში, ბელგია, ჩასატარებელ შუალედური შეფასების შეხვედრისათვის, თსუ-ს მიერ, მომზადდა და გაიგზავნა საზღვაო მონაცემების ახალი პაკეტი,

5. გაეროს განვითარების პროგრამის მიერ დაფინანსებული პროექტის („შავი ზღვის გარემოს მონიტორინგის გაუმჯობესება“) ფარგლებში, განვლილ პერიოდში განხორციელდა:

- შავ ზღვაზე ორიენტირებული და მასთან დაკავშირებული სთეიქჰოლდერების სია;
- დამუშავდა და დაიგზავნა ორი სახის დიაგნოსტიკური კითხვარი, რომელიც მოიცავს ყველა საკითხს, რომელიც ეხება შავი ზღვის მონიტორინგის ყველა სფეროს;

კითხვარებზე გაცემული პასუხების ანალიზის საფუძველზე, პროექტის განრიგის შესაბამისად მიმდინარეობს მუშაობა დიაგნოსტიკურ ანგარიშზე, რომელიც გადაეგზავნება სამთავრობო სტრუქტურებს, შავი ზღვის კომისიას და დონორებს.

6. პროექტი „შავი ზღვის ტურიზმის ქსელი“ , რომლის განხორციელებაც ოქტომბერში დაიწყო (პირველი სამუშაო შეხვედრა შედგა ამა წლის ნოემბერში ქ. ვარნაში, ბულგარეთი მიმდინარე ეტაპზე, სამუშაო გეგმის შესაბამისად აყალიბებს შავი ზღვის ქვეყნებში არსებული და პოტენციური ტურისტული მარშრუტების სრულ ნუსხას.

7. განხილულია დემოგრაფიული ტენდენციები და საერთაშორისო მიგრაციის როლი (ბოლო 20 წლის მანძილზე), ზოგადი პოლიტიკური გარემოება, რომელმაც იმოქმედა საერთაშორისო მიგრაციაზე, მთავარი მიმღები ქვეყნები, V4-ის და EaP-ის ქვეყნების როლი საერთაშორისო მიგრაციაში, მიგრანტთა სპეციალური ჯგუფები (სქესი, ასაკი, განათლება), მიგრაციული პოლიტიკის მოკლე მიმოხილვა.

8. ნამოხვანის კასკადი ტვიშის, ნამოხვანის და ჟონეთის წყალსაცავების ერთობლივობაა. მათი შექმნის მიზანია ელენერგია და კომუნალურ-ირიგაციული წყალმომარაგება ქუთაისის, მისი შემოგარენის და მიმდებარე სავარგულ-სოფლების. კლიმატის მიმდინარე დათბობის გამო ქუთაისი და მიმდებარე ტერიტორია უკვე არასაკმარისი დატენიანების ზონაში ექცევა. აქ მკვეთრად მცირდება ზამთრის ნალექი. ნამოხვან-ჟონეთის წყალსაცავების შექმნით აქ ტენი და ნალექი 10-15% მოიმატებს და ამით ნაწილობრივ გაანეიტრალებს კლიმატის შემდგომი დათბობის უარყოფით შედეგს. ამის გამო ამ წყალსაცავების ზემოქმედება კლიმატზე დაახლოებით ისეთი იქნება, როგორის თბილისის ზღვისა.

9. ბახმაროს წყალსაცავის შექმნის მიზანი მხოლოდ ელენერგიაა. მისი გავლენა ლოკალურ კლიმატზე მკვეთრად უარყოფითი იქნება, რადგან ის ჭარბი დატენიანების ზონაში უნდა შეიქმნას. მის ირგვლივ 2-2,5 კმ რადიუსში ტენის მოსალოდნელი ნაზრდი 15-20% შეიძლება იყოს. ის გააუარესებს კურორტის კლიმატს და უფრო დაატენიანებს ისედაც უხვთოვლიან

რაიონს.

10. პროექტის საქმიანობის ძირითადი მიმართულება მოიცავს 4 კომპონენტს:

- თეორიული და კვლევითი სამუშაოები, რომელიც მიმართული იქნება წყლის ხარისხის მონიტორინგის ახალი სისტემის განვითარების კონცეპციის ჩამოყალიბებაზე;
- საქართველოს რეგიონებში სასმელი წყლის მონიტორინგისა და ბიოუსაფრთხოების სფეროში ექსპერტთა სასწავლო ლაბორატორიული მომსახურება/ტრენინგი;
- საზოგადოების ინფორმირება და ცნობიერების ამაღლება;
- შპს გ. ნათაძის სახელობის სანიტარიის, ჰიგიენისა და სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის ტექნიკური ინსფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სამეცნიერო-კვლევითი პოტენციალის ამაღლება.

პროექტის ხანგრძლივობაა 2 წელი, დაიწყო 2013 წლის 1 ივლისიდან და განხორციელების პირველ ფაზაშია. მოცემული ეტაპისთვის სასმელი წყლის მონიტორინგის ახალი სისტემის განვითარების კონცეპციის ჩამოსაყალიბებლად წარმოებს არსებული სიტუაციის ღრმა და ყოვლისმომცველი შესწავლა.

11. ნაშრომი შიდა ქართლის რეგიონის ეკონომიკური და სოციალური სიტუაციის კვლევასა და განვითარების სტრატეგიული ხედვის ჩამოყალიბებას ეძღვნება. ის ოთხი ნაწილისაგან შედგება, სადაც პირველ სამში ტერიტორიისა და მოსახლეობის, ეკონომიკის სექტორებისა და მმართველობის მიმოხილვა და ანალიზია მოცემული, ხოლო მეოთხეში რეგიონის სტრატეგიული განვითარების პრიორიტეტებია შემოთავაზებული და დასაბუთებული.

12. დოკუმენტი მომზადდა საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განახლების პროცესის ფარგლებში, რომელიც მიმდინარეობს საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურის კოორდინაციით. იგი მოიცავს ბიომრავალფეროვნების სფეროში განათლების და მოსახლეობის ჩართულობის არსებული პრობლემების და მათი გამომწვევი მიზეზების კვლევას, სიტუაციის ანალიზს და შეჯამებას, ძირითად დაინტერესებულ მხარეთა ანალიზს, ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემაჯამებელი ცხრილს.

13. SPARE (School Project for Application for Resources and Energy) – ეს არის მსოფლიოში უდიდესი საერთაშორისო სასკოლო-საგანმანათლებლო პროექტი კლიმატის ცვლილებაზე, ენერგეტიკაზე და გარემოს დაცვაზე, რომელიც ინიცირებულია ნორვეგიის გარემოს დაცვის საზოგადოების. მდგრადი განვითარების კავშირი „ეკოხედვა / ECOVISION“, ნორვეგიის მთავრობის მხარდაჭერით, 2002 წლიდან საქართველოში ახორციელებს საერთაშორისო სასკოლო პროექტს – SPARE, გახლავთ ოფიციალური წარმომადგენელი პროექტის პარტნიორები არიან საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროები.

14. პროექტის მიზანია, ხელი შეუწყოს ნარჩენების პრობლემის მოგვარებას მათი მართვისა და საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლების გზით 3R სისტემების დანერგვითა და თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით (3R სისტემა ნიშნავს: Reduce - შემცირება; Reuse – ხელახალი გამოყენება; Recycle – რეციკლირება ანუ გადამუშავება). შემოთავაზებული პროექტის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი: საზოგადოების მობილიზება კამპანია "დაასუფთავე მსოფლიო"-ს განსახორციელებლად და გლობალურ გარემოსდაცვით რუკაზე საქართველოს განსათავსებლად; საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლება – ნარჩენების მართვის თანამედროვე მიდგომების, 3R სისტემების, უახლესი მეთოდოლოგიის, სხვა ქვეყნების გამოცდილების, ახალი უნარ-ჩვევებისა და ნარჩენების შემცირების გზების შესახებ. აგრეთვე

ნარჩენების ხელახალი გამოყენებისა და გადამუშავების ბიზნესის ჩამოსაყალიბებლად.

15. „ეკოვიზია“ ახალი მედია პროექტია – ყოველკვირეული, საბავშვო, გარემოსდაცვითი გადაცემა. „ეკოვიზიის“ თითოეული გადაცემა ეძღვნება სხვადასხვა გარემოსდაცვით პრობლემას. გადაცემები წარიმართება საბავშვო თოქ-შოუს ფორმატში. ამასთან ერთად, თითოეულ გადაცემაში არის შემეცნებითი ნაწილი, გარემოსდაცვითი თამაში, სამეცნიერო ექსპერიმენტი და სტუდიის გარე სიუჟეტი. ყველა გადაცემას ჰყავს სპეციალური სტუმარი, რომელიც კონკრეტულ გარემოსდაცვით პრობლემაზე საუბრობს. გადაცემის მთავარი გზავნილია თუ როგორ შეუძლიათ ბავშვებს შეიტანონ თავიანთი წვლილი იმ დიდ საქმეში, რასაც გარემოს დაცვა ჰქვია. გადაცემა „ეკოვიზია“ იმედის ეთერშია ყოველ შაბათს (10:25 სთ).

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ავტორთა ჯგუფი: ლ. მაჭავარიანი (ნიადაგები); დ. ნიკოლაიშვილი (ლანდშაფტები); გ. მელაძე (მოსახლეობა)	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	324 გვ.
2	გ. მელაძე	საქართველო და გლობა- ლური დემოგრაფიული პროცესები	გამომცემლობა „უნივერსალი“	232 გვ.
3	ნ. ელიზბარაშვილი, ნ. ზაზანაშვილი, დ. ნიკოლაიშვილი, ლ. მაჭავარიანი, გ. მელაძე, გ. დვალაშვილი	საქართველო – ჩვენი ფასეულობები. ტომი I – ბუნება	თბილისი, “პალიტრა L”	296 გვ.
4	ქ. დადიანი	გარემოს ქიმიური დამაბინძურებლების რისკის შეფასება	თბილისი უნივერსიტეტის გამომცემლობა	70 გვ.
5	გ. ვაშაკიძე	ფესტოსის დისკო - გზავ- ნილი გალაქტიკიდან	თბილისი, “საარი”	76 გვ.

ანოტაციები

1. მონოგრაფია, რომელიც თსუ-თან არსებული ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის ინიციატივით იქნა გამოცემული, წარმოადგენს ავტორთა ჯგუფის მიერ შედგენილ

ნაშრომს, რომელშიც კომპლექსურადაა განხილული საბუნებისმეტყველო და საზოგადოებრივ გეოგრაფიული სკიოტები. წიგნში მოცემულია საქართველოს ბუნებრივი პირობების (რელიეფი, გეოლოგია, კლიმატი, ნიადაგები, შიდა წყლები, შავი ზღვა, მყინვარები, ჰიდროგეოლოგია, ლანდშაფტები, მცენარეული და ცხოველთა სამყარო) ძირითადი მახასიათებლები; შეფასებულია ქვეყნის რესურსული პოტენციალი, გარემოს დაცვითი საკითხები, მიმოხილულია მეურნეობის გეოგრაფიის ცალკეული დარგები, ძირითადი ღირსესანიშნაობები და სხვ. მონოგრაფიის ერთ-ერთი თავი – „ნიადაგები“ (გვ. 149–164), შედგენილია ლ. მაჭავარიანის მიერ, სადაც განხილულია საქართველოს ნიადაგების გეოგრაფიული გავრცელების თავისებურება, მათი ძირითადი მორფოქიმიური მახასიათებლები; თავი „ლანდშაფტები“ (გვ. 186–202) შედგენილია დ. ნიკოლაიშვილის მიერ, სადაც შეფასებული საქართველოს ლანდშაფტთა მრავალფეროვნება; ხოლო თავი „მოსახლეობა“ (გვ. 219–241) – თსუ გ. მელაძის მიერ, სადაც სტატისტიკის მიმდინარე აღრიცხვისა და მოსახლეობის აღწერების მონაცემების საფუძველზე, განხილულია საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობრივი დინამიკა, ბუნებრივი მოძრაობის (შობადობა, მოკვდაობა), ასაკობრივ-სქესობრივი სტრუქტურის, მიგრაციები, ეროვნული სტრუქტურა და სხვ.

2. მონოგრაფიაში მოსახლეობა განხილულია სისტემური მიდგომის პოზიციიდან. საქართველოში მიმდინარე დემოგრაფიული პროცესები გაანალიზებულია გლობალურ დემოგრაფიულ პროცესებთან კავშირში. დემოგრაფიული ანალიზისათვის შესაბამის ოფიციალურ სტატისტიკურ ინფორმაციასთან ერთად, გამოყენებულია ცალკეულ სპეციალისტთა და ავტორისეული გაანგარიშებები, რომელთა საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნები და მოცემულია პრაქტიკული რეკომენდაციები.

3. საქართველოს საპატრიარქოს ეგიდითა და მისი უწმინდესობის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით გამოცემულ ფერად ილუსტრირებულ წიგნში წარმოდგენილია საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნებრივი პირობები, ბიომრავალფეროვნება, დაცული ტერიტორიები, კურორტები, ბუნებრივი ღირსესანიშნაობები, რეგიონები და სხვ. (წიგნი სამეცნიერო-პოპულარული ხასიათისაა).

4. აღნიშნული მონოგრაფია გამოიცა ევროგაერთიანების პროექტის „სამაგისტრო პროგრამები საზოგადოებრივ ჯანდაცვაში და სოციალურ სერვისებში“ (511303-IPCR) ფარგლებში, რომელიც მიზნად ისახავდა საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და სოციალური სამსახურის სფეროში თანამშრომლობას პარტნიორი ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებთან და მოცემული პროგრამის სტუდენტებისათვის ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიების დანერგვას. მონოგრაფია შემუშავებულია საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მაგისტრებისათვის.

მონოგრაფიაში განხილულია 1908 წელს, საბერძნეთში კუნძულ კრეტაზე ნაპოვნი ე.წ. ”ფესტოსის დისკოს“ დემიფირება. დადგინდა დისკოზე არსებულ პიქტოგრამებს ქართულ და მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში არ სებულ პიქტოგრამებს შორის გრაფიკული და შინაარსობრივი თანხვედრა.

5. მონოგრაფია, რომელიც თსუ-თან არსებული ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის ინიციატივით იქნა გამოცემული, წარმოადგენს ავტორთა ჯგუფის მიერ შედგენილ ნაშრომს, რომელშიც კომპლექსურადაა განხილული საბუნებისმეტყველო და საზოგადოებრივ გეოგრაფიული სკიოხები. წიგნში მოცემულია საქართველოს ბუნებრივი პირობების (რელიეფი, გეოლოგია, კლიმატი, ნიადაგები, შიდა წყლები, შავი ზღვა, მყინვარები, ჰიდროგეოლოგია, ლანდშაფტები, მცენარეული და ცხოველთა სამყარო) ძირითადი მახასიათებლები; შეფასებულია ქვეყნის რესურსული პოტენციალი, გარემოს დაცვითი საკითხები, მიმოხილულია მეურნეობის გეოგრაფიის ცალკეული დარგები, ძირითადი ღირშესანიშნაობები და სხვ. მონოგრაფიის ერთ-ერთი თავი – „ნიადაგები“ (გვ. 149–164), შედგენილია ლ. მაჭავარიანის მიერ, სადაც განხილულია საქართველოს ნიადაგების გეოგრაფიული გავრცელების თავისებურება, მათი ძირითადი მორფოქიმიური მახასიათებლები; თავი „ლანდშაფტები“ (გვ. 186–202) შედგენილია დ. ნიკოლაიშვილის მიერ, სადაც შეფასებულია საქართველოს ლანდშაფტითა მრავალფეროვნება; ხოლო თავი „მოსახლეობა“ (გვ. 219–241) – თსუ გ. მელაძის მიერ, სადაც სტატისტიკის მიმდინარე აღრიცხვისა და მოსახლეობის აღწერების მონაცემების საფუძველზე, განხილულია საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობრივი დინამიკა, ბუნებრივი მოძრაობის (შობადობა, მოკვდაობა), ასაკობრივ-სქესობრივი სტრუქტურის, მიგრაციები, ეროვნული სტრუქტურა და სხვ.

6. მონოგრაფიაში მოსახლეობა განხილულია სისტემური მიდგომის პოზიციიდან. საქართველოში მიმდინარე დემოგრაფიული პროცესები გაანალიზებულია გლობალურ დემოგრაფიულ პროცესებთან კავშირში. დემოგრაფიული ანალიზისათვის შესაბამის ოფიციალურ სტატისტიკურ ინფორმაციასთან ერთად, გამოყენებულია ცალკეულ სპეციალისტთა და ავტორისეული გაანგარიშებები, რომელთა საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნები და მოცემულია პრაქტიკული რეკომენდაციები.

7. საქართველოს საკატრიარქოს ეგიდითა და მისი უწმინდესობის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით გამოცემულ ფერად ილუსტრირებულ წიგნში წარმოდგენილია საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნებრივი პირობები, ბიომრავალფეროვნება, დაცული ტერიტორიები, კურორტები, ბუნებრივი ღირშესანიშნაობები, რეგიონები და სხვ. (წიგნი საემცნიერო-პოპულარული ხასიათისაა).

8. აღნიშნული მონოგრაფია გამოიცა ევროგაერთიანების პროექტის „სამაგისტრო პროგრამები საზოგადოებრივ ჯანდაცვაში და სოციალურ სერვისებში“ (511303-IPCR) ფარგლებში, რომელიც მიზნად ისახავდა საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და სოციალური სამსახურის სფეროში თანამშრომლობას პარტნიორი ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებთან და მოცემული პროგრამის სტუდენტებისათვის ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიების დანერგვას. მონოგრაფია შემუშავებულია საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მაგისტრებისათვის.

9. მონოგრაფიაში განხილულია 1908 წელს, საბერძნეთში კუნძულ კრეტაზე ნაპოვნი ე.წ. „ფესტოსის დისკოს“ დეშიფრირება. დადგინდა დისკოზე არსებულ პიქტოგრამებს ქართულ და მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში არ სებულ პიქტოგრამებს შორის გრაფიკული და შინაარსობრივი თანხვედრა.

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. ურუშაძე, ლ. მაჭავარიანი	გამოყენებითი ეკოლო- გიის საფუძვლები	თბილისის უნივერსი- ტეტის გამომცემლობა	260 გვ.
2	რ. გობეჯიშვილი, ე. წერეთელი, ც. დონაძე, ვ. ტრაპაიძე, გ. დვალაშ- ვილი, ლ. ლალიძე, თ. ნანობაშვილი	ზოგადი დედამიწის- მცოდნეობა	თბილისის უნივერსი- ტეტის გამომცემლობა	307 გვ.
3	დ. კერესელიძე, კ. ბილაშვილი, ვ. ტრაპაიძე, გ. ბრეგვაძე	ზოგადი ოკეანოლოგია ნაწილი I – ზღვებისა და ოკეანეების ჰიდროლოგია	თბილისის უნივერსი- ტეტის გამომცემლობა	210 გვ.
ანოტაციები				
<p>1. სახელმძღვანელოში განხილულია გარემოს დაცვისა და ბუნებათსარგებლობის ცნებების ურთიერთკავშირი. წიგნის პირველი ნაწილი ეძღვნება ეკოლოგიის საფუძვლებს, აბიოტურ და ბიოტურ ფაქტორებს, ეკოსისტემებს. მეორე ნაწილში განიხილება გარემოს ცალკეული კომპონენტები (ატმოსფერო, ლითოსფერო, ჰიდროსფერო, პედოსფერო, ბიოსფერო), მათი თავისებურებანი და დაცვის პრობლემები. მესამე ნაწილში მოტანილია ცნობები გარემოს დაცვის მექანიზმების შესახებ, მათ შორის ეკოლოგიური სამართლის საფუძვლებზე, ეკოლოგიურ კონტროლზე და საერთაშორისო საქმიანობაზე გარემოს დაცვის თვალსაზრისით.</p> <p>2. სახელმძღვანელო შედგენილია ზოგადი დედამიწისმცოდნეობის ახალი სასწავლო კურსის (სილაბუსის) მიხედვით და განკუთვნილია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის გეოგრაფიის სპეციალობის სტუდენტებისათვის. გახილულია გეოგრაფიული გარსის ფორმირების პირობები; სტრუქტურა და მისი შემადგენელი სფეროების დახასიათება: ატმოსფეროს აგებულება და შედგენილობა, ჰაერის მასები, ატმოსფერული და კლიმატური ფრონტები, სითბოს და ტენის მიმოქცევა ატმოსფეროში, ატმოსფეროს ცირკულაცია. დედამიწის რელიეფის თავისებურებანი; გეოგრაფიული გარსი და საზოგადოება.</p> <p>3. სახელმძღვანელო განკუთვნილია ბაკალავრიატის გეოგრაფიისა და ეკოლოგიის მიმართულების სტუდენტებისათვის, შედგენილია მოქმედი სლაბუსის მიხედვით და განხილულია მსოფლიო ოკეანეში მიმდინარე ძირითადი პროცესები.</p>				

გ) კრებულები

#	ავტორი / ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ. მაჭავარიანი, გ. აფციაური, ე. ნიკოლაიშვილი, ნ. პაიჭაძე, ი. შელია	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საკონ- ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	70–76
2	ნ. წივწივაძე, გ. მეტრეველი,	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული	34–40

	ლ. ლაღიძე, ნ. მოწონელიძე, ლ. ზაზაძე	წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	სამეცნიერო ფონდის საკონ- ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	
3	დ. კერესელიძე, ვ. ტრაპაიძე, ზ. გულაშვილი, ზ. ჯიქია	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საკონ- ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	59–62
4	გ. გრიგოლია, დ.კერესელიძე, ვ. ტრაპაიძე, გ. ბრეგვაძე	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საკონ- ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	11-16
5	დ. ნიკოლაიშვილი, ე. სალუქვაძე, ც. დონაძე	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საკონ- ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	112–118
6	გ. მელაძე	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საკონ- ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	122–126
7	დ. ნიკოლაიშვილი, მ. ცხვარაძე	შრომათა კრებული: „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“	თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	5
8	დ. ნიკოლაიშვილი, რ.თოლორდავა	შრომათა კრებული: საერთაშორისო კონფერენ- ციის "გეოგრაფიის თანა- მედროვე პრობლემები" მასალები, მიმდინილი ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთა- ვისადმი	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, ახალი სერია, # 5 (84)	7
9	დ. ნიკოლაიშვილი, მ. კუბეცია	აკ. წერეთლის ქუთაისის უნივერსიტეტის შრომები	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის უნივერსიტეტი	7
10	D. Nikolaishvili, R.Tolordava	Abstracts book of International Scientific Conference "Space, Society, Politics", dedicated to 70th anniversary of Prof. R. Gachechiladze	Tbilisi, TSU	2
11	მ. მელაძე, მ. ტატიშვილი	შრომათა კრებული: „კოლხეთის დაბლობის	თბილისი–ფოთი, შოთა რუსთველის ეროვნული	29–33

		წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციონალური გამოყენება“	სამეცნიერო ფონდის საკონ-ფერენციო გრანტის ფარგლებში (#CF48/9-180/13)	
12	მ. მელაძე	შრომათა კრებული: „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“	თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	322-327
13	მ. მელაძე, მ. ტატიშვილი, ი. მკურნალიძე	შრომათა კრებული: „ტყის მართვის თანამედროვე გამოწვევები კავკასიაში“	თბილისი, საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი	7–8
14	მ. მელაძე, გ. მელაძე.	შრომათა კრებული: „გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები“	ვ. ბაგრატიონის სახ. გეოგ-რაფიის ინსტიტუტი, # 5[84]	194-197
	ქ. დადიანი რ. კობახიძე	სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო რეგულირება	ევრაზიის თანამშრომლობის ფონდის კრებული, თბ.	65
ანოტაციები				
<p>1. შეფასებულია დაჭაობების პროცესის გენეტიკურ-გეოგრაფიული არსის თეორიები, განხილულია ჭარბტენიანობის ნიადაგური ჰიპოთეზები და დაჭაობებების ტიპები, დახასიათებულია კოლხეთის დაბლობის ჭაობიანი, ეწერ-ლებიანი, სუბტროპიკული ეწერი და ალუვიური ნიადაგების ჰიდროლოგიური რეჟიმი, რომლებიც დასავლეთ საქართველოს ნოტიო სუბტროპიკული კლიმატის პირობებშია ფორმირებული. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იმ გარემოებებს, რომლებიც განაპირობებენ კოლხეთის ნიადაგების ჭარბტენიანობას და მის ზემოქმედებას ნიადაგწარმოქმნის პროცესებზე; ღონისძიებათა კომპლექსის შემუშავებას; წყლოვან-ფიზიკური თვისებების გაუმჯობესებასა და ნაყოფიერების ამაღლებას. კოლხეთის ნიადაგების დაჭაობების ძირითად მიზეზად, გარდა ჭარბი ატმოსფერული ნალექებისა და გრუნტის წყლების გავლენისა, დასახელებულია ასევე: ნიადაგების მექანიკური შედგენილობა, რაც აფერხებს წყლის ფილტრაციას პროფილში; დადაბლებული რელიეფის პირობები, მისი უმნიშვნელო დახრილობა, რაც ზედაპირული წყლების მოხვედრისა და დაკავების დამატებით პირობებს ქმნის.</p> <p>2. ნაპირდაცვის ყველაზე ეფექტიანი დაცვა თავისუფალი, ანუ თავად ზღვის მიერ შექმნილი პლაჟით შეიძლება. პლაჟის შესაქმნელად ზღვა მდინარის ნატანის შედარებით მსხვილ ფრაქციებს იყენებს. მდინარეთა გადაკეტვა კაშხლებით, საზღვაო ჯებირებით და მსგავსი კონსტრუქციებით იწვევს ამ მასალის დეფიციტს. ამ დეფიციტის ხელოვნურად გადაფარვა შესაძლებელია უახლოესი წყალსაცავიდან ამოღებული ნატანით, ოღონდ ყველგან საამისო გემორფოლოგიური ოკეანოგრაფიული პირობები არაა შესაფერისი. ამის გამო საჭირო ხდება მოქნილი ქსოვილის მილების შექმნა. ასეთი მილები ხელოვნურად ივსება ნატანით და მაგრდება წყლის გარკვეულ სიღრმეზე ნაპირის გასწვრივ. მათი მოხსნა ტრანსპორტირება შესაძლებელია და უფრო ეფექტიანია და იაფი ვიდრე ბეტონის კონსტრუქციები. მათი უპირატესობა ისიცაა, რომ არ კეტავს წყლის და ნატანის ნაპირგასწვრივ ნაკადებს და ამით არ ზღუდავს სანაპირო წყლების ვენტილაციას, როგორც ამას აკეთებს ბეტონის კონსტრუქციები. უფრო მეტიც წყალქვეშ მოლუსკების და წყალმცენარეების გამრავლების ოპტიმალური ადგილიცაა.</p> <p>3. კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების გარკვეული ნაწილი საერთაშორისო მნიშვნელობის ადგილებადაა მიჩნეული. ჭაობებზე ინტენსიური ანტროპოგენური ზემოქმედება გასული საკუნის ოციანი წლებიდან დაიწყო, კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების</p>				

გამოყენება უნდა ემსახურებოდეს ერთ მნიშვნელოვან მიზანს მასზე ადამიანის განსახლებას და ამავდროულად ამ ტერიტორიების გამოყენებას მათი ყოველგვარი ფორმის თუ სხვა მნიშვნელოვანი მახასიათებლების ცვლილების გარეშე. კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემა საქართველოსათვის უნიკალური და მნიშვნელოვანი წყლის ობიექტია, რომლის დაცვასა და რაციონალურ გამოყენებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის განვითარებისათვის.

4. მაქსიმალური ხარჯების გაანგარიშებისას ჩვეულებრივ გამოიყენება წლიურ მაქსიმუმებზე დაკვირვების მონაცემები. დატბორვის რისკების შეფასებისას ჩვენ გთავაზობთ გაანგარიშება ჩატარდეს სხვადასხვა თვეების მაქსიმალური ხარჯების მიხედვით. ამ შემთხვევაში მონაცემების გენეტიკური ერთგვაროვნება შენარჩუნებულია. მუშავდება და ანალიზი უკეთდება გაცილებით ფართო ინფორმაციას. მოსალოდნელი სეზონური დანაკარგის გათვალისწინებით სოფლის მეურნეობაში, და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ცალკეული თვის მაქსიმუმები უფრო პროგნოზირებადია, ვიდრე სეზონური და მთლიანად წლიური მაქსიმუმები.

5. სტატისტიკური, კარტოგრაფიული და საექსპედიციო მონაცემებზე დაყრდნობით, გამოვლენილია კოლხეთის დაბლობის ლანდშაფტთა ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის დინამიკა. მცენარეულობისა და ლანდშაფტთა რუკის გამოყენებით, რომლებიც სხვადასხვა ისტორიკულ პერიოდებს ასახავენ, შემუშავებულია ლანდშაფტთა ცვლილების განსაზღვრის მეთოდიკა. მონაცემების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ლანდშაფტთა ანთროპოგენულ ტრანსფორმაციას ძალზე მრავალგვარი ხასიათი გააჩნია, რაც მრავალ ფაქტორს უკავშირდება. გაანალიზებულია ისეთი პარამეტრები, როგორცაა ტყის ფართობი, ფიტომასის მარაგი, მოსახლეობის რაოდენობა და სიმჭიდროვე და სხვ. ყველა მონაცემი დამუშავდა გის-ტექნოლოგიების გამოყენებით.

6. ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე შესწავლილი და გაანალიზებულია კოლხეთის დაბლობზე განსახლებული მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა 1926-2012 წწ. და ბუნებრივი მოძრაობა 1959-2011 წწ. გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.

7. ნაშრომში განხილულია კლიმატის ცვლილების გავლენის შედეგები საქართველოს ლანდშაფტების ბიოპროდუქტიულობაზე, რის შედეგადაც გამოვლენილია განსაკუთრებით მოწყვლადი ლანდშაფტები.

8. ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოს თანამედროვე სახელმწიფო საზღვრის აიბგის მონაკვეთის გეოგრაფიულ-კარტომეტრიული დახასიათება და მისი ისტორიული ცვლილებების გამაპირობებელ ფაქტორთა შეფასება გის-ანალიზის მეშვეობით.

9. ნაშრომში მოცემულია იმერეთის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის კომპლექსური შეფასების ცდა, რაც დაეფუძნა ლანდაფტურ მიდგომასა და მრავალფაქტორულ ანალიზს.

10. The work deals with geographic-cartometrical analysis of historic transformation of state border of Georgia. Special emphasis has been made on changes which occurred during the recent two hundred years and have studied and analyzed historical-geographic and cartometric materials depicting spatio-temporal transformation of the state border as well as acts of land marking commission.

11. კვლევაში გამოყენებულია 1940-2005 წლების ჰიდრომეტეოროლოგიური ქსელის დაკვირვებათა მონაცემები, რომელთა საფუძველზე, დადგენილია ჰაერის ტემპერატურისა და ნალექების ცვლილების რეჟიმი. ასევე, კოლხეთის დაბლობის სუბტროპიკული ზონის აგროლიმატური მახასიათებლების განაწილება. გათვალისწინებულია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების შესაძლო გავრცელება.

12. ჩატარებული გამოკვლევების შედეგებიდან გამომდინარე, კლიმატის გლობალური დათბობა

მომავლის სცენარის მიხედვით, ტემპერატურის 1.5°C-ით მატებისას ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ვერ მოახდენს არსებით ნეგატიურ გავლენას აგრო-კულტურებზე. მისი გავლენა მკაფიოდ გამოიხატება მხოლოდ აქტიურ ($\geq 10^{\circ}\text{C}$) ტემპერატურათა ჯამების მატებაზე და აქედან გამომდინარე ზღ. დონიდან ვერტიკალური ზონალობის მიხედვით, აგროკულტურების გავრცელების ზონების ცვლილებაზე. სადაც მათი გავრცელების ზონები მომავლისათვის იქნება უფრო მაღლა 100-150 მ-ით საბაზისოსთან შედარებით.

13. გაანალიზებულია საქართველოს ტყეების არსებული ეკოლოგიური მდგომარეობა. ეკოლოგიური მონიტორინგისათვის განხილულია დისტანციური ზონდირების ტექნოლოგიები, გაზომვების და მონაცემთა ანალიზის თანამედროვე მეთოდები.

14. გლობალური დათბობის გათვალისწინებით, სცენარით ტემპერატურის 1–2°C-ით მატებისას ვაზის კულტურისათვის ვერტიკალური ზონალობის მიხედვით, გამოთვლილია აქტიურ ტემპერატურათა ($\geq 10^{\circ}\text{C}$) ჯამები (240 და 480°C და ოდნავ მეტი, შესაბამისად). ამჟამად არსებული ვაზის ჯიშების გავრცელების ზონებში, სცენარით ტემპერატურის 1°C-ით მატებისას ვაზი (სხვადასხვა ჯიშის მიხედვით) დასავლეთ საქართველოში ზღვის დონიდან გავრცელდება 100-150 მეტრით, ხოლო აღმოსავლეთ საქართველოში ტემპერატურის 2°C-ით მატებისას 200-300 მეტრით მაღლა საბაზისო (არსებული) გავრცელების ზონებთან შედარებით.

დ) სტატიები

#	ავტორი / ავტორები	სტატიის სათაური	ჟურნალის/კრებულის დასახელება, ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Meladze G., Meladze M.	Distribution of Different Varieties of Vine with Account of Global Warming on the Territory of Georgia	Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences, vol.7, №1	Georgian National Academy of Sciences	105-108
2	Meladze G., Meladze M.	Distribution of Winter Wheat with Account of Global Warming	Transactions of the Institute of Hydrometeorology, Georgian Technical University, vol.119	Institute of Hydrometeorology at the Georgian Technical University	97-100
3	Meladze M.	Estimation of Agroclimatic Potential of Mtsheta-Mtianeti Region	Transactions of the Institute of Hydrometeorology, Georgian Technical University, vol.119	Institute of Hydrometeorology at the Georgian Technical University	87-90
4	Meladze G.	Problems of Population Caused by an Ecological Condition of Industrial Zones (cause of Kaspi)	Pressing Problems in Hydrometeorology & Ecology”, vol. 119	Tbilisi	309–312
5	მელაძე გ.	მოსახლეობის დაბერების გლობალური ტენდენციები	წიგნში: საზოგადოებრივი გეოგრაფიის აქტუალ. საკითხები	თბილისი	45–54

ანოტაციები

1. მოცემულია გლობალური დათბობის პირობებში თერმული რეჟიმის ცვალებადობის ანალიზი, რომლის შედეგად გამოვლენილია ტემპერატურის მატების ტენდენცია აღმოსავლეთ (2°C-ით) და დასავლეთ საქართველოს (1°C-ით) ტერიტორიებზე. შემუშავებული სცენარების მიხედვით, აღმოსავლეთ საქართველოში ტემპერატურის 2°C -ით მატებისას აქტიურ ტემპერატურათა ჯამი (10°C-ის ზევით) იზრდება 440-480°C-ით, ხოლო დასავლეთ საქართველოში 1°C-ით მატებისას – 220-250°C-ით. აქტიურ ტემპერატურათა ჯამების მიხედვით, შედგენილია ვაზის სხვადასხვა ჯიშის ვერტიკალური ზონალობით გავრცელების რუკა, რომლის საფუძველზე გამოყოფილია 3 აგროეკოლოგიური ზონა.
2. მოცემულია საშემოდგომო ხორბლის ტემპერატურათა ჯამით (>10°C) უზრუნველყოფის მომავლის (2020-2049 წწ) საპროგნოზო რეგრესიის განტოლება. სცენარით, ტემპერატურის 1-2°C-ის მატებით შედგენილია რეგრესიის განტოლებები, რომელთა მიხედვით გამოყოფილია (რუკაზე) საშემოდგომო ხორბლის გავრცელების ზონა. არსებული (ფაქტიური) ტემპერატურების 1-2°C-ის მატებით აქტიურ ტემპერატურათა ჯამები საშუალოდ იზრდება 220-250°C და 440-480°C-ით შესაბამისად. დასავლეთ საქართველოში საშემოდგომო ხორბალი ტემპერატურის 1°C-ით მატებისას ვრცელდება 1450-1650 მ სიმაღლეზე ზღვის დონიდან, აღმოსავლეთ საქართველოში 2°C-ით მატებისას 1750-1800 მ სიმაღლემდე.
3. მრავალწლიური მეტეოროლოგიური დაკვირვებების მაჩვენებლების მიხედვით, სავეგეტაციო პერიოდისათვის (IV-X) გამოთვლილია აგრომეტეოროლოგიური მაჩვენებლები (აქტიურ ტემპერატურათა ჯამი >10°C, ატმოსფერული ნალექების ჯამი (მმ), ჰაერის შეფარდებითი ტენიანობა (%), ჰაერის ტენიანობის დეფიციტი (მმ), უყინვო პერიოდის ხანგრძლივობა, ჰიდროთერმული კოეფიციენტი). შედგენილია ჰაერის აქტიურ ტემპერატურათა ჯამებით უზრუნველყოფის ცხრილი. განხილულია აგროკულტურებისათვის არახელსაყრელი მეტეოროლოგიური მოვლენები. დადგენილია გაბატონებული ქარების მიმართულებები. გამოყოფილია აგროკლიმატური ზონები შესაბამისი აგროკულტურების გავრცელებისათვის.
4. კონკრეტული სოციოლოგიური გამოკვლევის საფუძველზე განხილულია ქალაქ კასპის მოსახლეობის ეკოლოგიური პრობლემები.
5. შესაბამისი სტატისტიკურ მასალებზე დაყრდნობით გაანალიზებულია თანამედროვეობის ერთ-ერთი მწვავე – მოსახლეობის დაბერების პრობლემა. მსოფლიოს რეგიონების მიხედვით.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

#	ავტორები	სტატიის სათაური	კრებულის სახელწოდება	გვერდების რაოდენობა
1	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Dvalashvili G., Paichadze N.	Heavy Metal Pollution of Soils and Food Crops from Irrigation Water due to Mining Wastes, Georgia	IGU Kyoto Regional Conference 2013, Japan	http://oguchaylab.csis.u-tokyo.ac.jp/IGU2013/html/igu_2013_program4.html

2	Lagidze L., Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Motsonelidze N., Paichadze N.	Meteorological & Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution	United Nations Convention to Combat Desertification 2nd Scientific Conference Presenta- tions, Bonn, UNCCD2013	68-73
3	Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L, Paichadze N., Motsonelidze N.	Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia	Proceedings of 2 nd International Symposium on Kazdaglari & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem”, IKES2013	186-195
4	Basilashvili T., Matchavariani L.	Utilization of Mountain River Water Resources, Problems & the Ways of Overcoming them	Proceedings of 2 nd International Symposium on Kazdaglari & Edremit “Human-Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystem”, IKES2013	155-159
5	Kereselidze D., Bilashvili K., Trapaidze V., Bregvadze G.	Evaluation of the Ecological risk of the Natural Environment	Proceedings 13-th International Multidisciplinary Scientific Geo- Conference SGEM 2013, vol. I, AAlbena, Bulgaria http://www.sgem.org	431-436
6	Двалашვილი Г., Каландадзе Б., Трапаидзе В..	Проблемы и перспективы изучения и освоения форм карстового рельефа на примере пещер „ТГУ-95“	Материалы Международной научно-практической конфе- ренции «Непрерывное геогра- фическое образование: новые технологии в системе высшей и средней школы», Гомель	210-212
7	Nikolaishvili D., Dvalashvili G.	Evaluation of Ecological Potential of Caucasus Forest Landscapes. Artvin, Turkey	Abstract book of International Caucasian Forestry Symposium, Artvin, Turkey	1
8	Tsivtsivadze N., Matchavariani L., Lagidze L, Paichadze N., Motsonelidze N.	Problem of Surface Water Ecology in Georgia	In book: “Environment & Ecology in the Mediterranean Region-II”. CAMBRIDGE Scholars Publishing	(მიღებულია დასაბუქდად)

ანოტაციები

4. Soils are the most specific component of nature. In water & air if toxic substances are removed they will easily return to original conditions. But if soil is polluted the centuries old balance is upset & restoring takes very long time. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals.

The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate

system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained. Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

5. Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”. Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied. The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1). diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2). Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes. The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

6. Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact – environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society.

Despite of an extensive material on the separate, hazard character natural phenomena (earthquake, landslides, mud streams, avalanches, sea level rise, flooding, etc.), lack of a solid data on an ecological situation as a whole on the country takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. The available data do not reflect to the full a current situation developed. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity.

Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining

enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment' damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

7. Development of a country significantly depends on the utilization of water resources. Georgia is distinguished by its rich hydro resources, but due to their uneven discrimination, the demand on water frequently doesn't coincide with water provision. This causes acute deficit situation. Due to the global climate change, it is expected that the fresh water amount will decrease in Georgia. This is why it is necessary to approach the use of water resources in a complex way by means of water reservoirs, which will enable attaining of a large economic effect. Main components of the existing in Georgia hydro objects are: energy production, irrigation, water provision, regulation of flooding, recreation, tourism, sports.

In the mountainous conditions filling of reservoirs take place in spring time, when snow and glaciers melt. In Georgia as in mountainous country, abundant rains take place, thus causing catastrophic flooding on rivers. In summer and winter water amount decreases 10 times and irrigation, water provision and energy production is impeded. Thus, the lack of water just like the excess amount of water causes damage. This is why it is needed to forecast water amount in water reservoirs for different periods of the year. But in a complex, mountainous terrain operative data of hydrometeorology is not sufficient for application of modern mathematical methods. We have elaborated multiple-factor statistical model for a forecast, which by means of different mathematical criteria and methods can simultaneously research the increase of the timeliness of forecasts and the level of their precision. This method is universal due to its algorithms and computer programs and can be used in different statistical researches. Through their application we have obtained methodologies for short and long term forecasts of inflowing water properties in Georgia's main water reservoirs to further plan optimally and regulate water resources and their unimpeded and safe exploitation.

8. Possible threat to some or other area may be of a natural-tectogenic or of some other origin. Such threats depend on many different casual factors. Naturally, some safety parameters are also casual. Therefore, some safety parameters are determined by a certain set of conditions. An area may include different objects, sites or elements with different degrees of responsibility. However, a single plan of calculation and same measure of risk are desirable to develop. For this purpose, every element of environment is evaluated and a common indicator of safe operation of the given area is fixed by considering the possible outcomes in case of the object breakdown or human victim. The operation life of the object is also to be considered. Risk assessment is undertaken in the following order: internal and external factors raising or diminishing concrete risk size are identified; the identified factors are analyzed; the risk is specifically assessed, and financial and economic practicability is examined.

9. Обнаружение и изучение пещеры «ТГУ-95» Департаментом географии факультета точных и естественных наук ТГУ и Институтом географии имени Вахушти Багратиони при ТГУ было приурочено к празднованию 95-летнего юбилея ТГУ. Пещера находится в Западной Грузии, на территории с. Интхвиси Чиатурского Муниципалитета (42°18'26.64" N, 43°01'51.58" E.), на левом склоне р. Квирила, выработана в верхнемеловом известняке. Добраться до пещеры со стороны ущелья реки Квирила можно как по тропинке, так и по воздушно-канатной дороге, по маршруту «Ущелье реки Квирила – село Итхвиси-32». Протяженность воздушной дороги составляет 310

метров. В этом смысле пещера «ТГУ-95» выделяется особо. Попасть туда можно с помощью экзотического транспорта – по воздушно-канатной дороге. Расстояние от верхней станции канатной дороги по тропинке, ведущей к пещере, составляет приблизительно 350 метров. Туристическую тропу можно будет устроить прямо вдоль скалы, ее протяженность составит приблизительно 60 метров.

10. In this work is determined ecological potential of forest landscapes of Caucasus Eco-region. Based on the branch geographical data systematization, their correlation to landscape units and creation of uniform database of geographical inventory the degree of landscape changes was revealed, as well as some peculiarities of territorial distribution of Georgia's landscapes changes.

11. Nowadays, in the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent water pollution, than subsequently to spend forces and means for its improvement. Surface water improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support its protection. Public understanding and support in this sphere is not less important, than development of scientific and technological potential of a society. Despite of an extensive material on the separate water objects current state lack of a solid data on their ecological situation takes place. There is no popular databank and special maps available. Except of the several projects financed from external sources, last year only limited inspections by experts were carried out there. On this basis, it is difficult to reveal tendencies with a sufficient degree of reliability. The international practice shows, that effective financial, technological and scientific management is the necessary tool in the water objects environment improvement and preservation activities.

In connection with this issue it is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating surface water protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population - community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. In management of water protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view, in the country principle «responsible pays for environment' damages» should be applied. In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური	ჟურნალის დასახელება, ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Kereselidze D.N., Matchavariani L.G., Kalandadze B.B., Trapaizze V.Z.	Allowable Soil Erosion Rates in Georgia	Eurasian Soil Science, vol. 46, #4	Springer Impact Factor: 0.247 Indexed in: Thomson Reuters	438-446
2	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Gokhelishvili N., Sulkhanishvili N.,	Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბეჭდად)

	Paichadze N., Dvalashvili G.				
3	Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitsivadze N., Khidasheli N., Paichadze N.	Medical Aspects of Atmosphere Pollution	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბუქდად)
4	Basilashvili Ts., Matchavariani L., Lagidze L.	Desertification Risk in Kakheti Region, East Georgia	Journal of Environmental Biology	Triveni Enterprises Impact Factor: 0.64 Indexed in: Thomson Reuters	(მიღებულია დასაბუქდად)

ანოტაციები

8. A procedure was proposed for the determination of the maximum allowable soil disturbance in Georgia in order to develop a strategy of soil conservation and restoration. The allowable soil losses were calculated within the risk limits of $0.01 < r < 0.1$. The lower and upper limits of the allowable soil loss were determined for the soils of different thicknesses. To compare the rates of the soil erosion, one uses the erosion index: the ratio between the actual erosion rate and its maximum allowable value. The actual erosion rate is determined from erosion equations, in which the integrated parameters of the soil loss tolerance include the permissible flow velocity and data on the climatic and soil conditions. From the estimated allowable soil erosion rates, criteria of decision making can be formulated for substantiating the strategy of soil conservation or restoration.

9. Soil is the most informative part of the landscape because it's formed as a result of interaction of all other elements of the landscape. Therefore all those anthropogenic and natural processes that are taking place within the concrete ecosystem are reflected there. Soils are the most specific and complicated component of nature. In case of water and air pollution if the toxic substances are removed from them they will easily return to their original conditions. In case of soils this process is much more complicated. If the soil is polluted the centuries old balance is upset and restoring that balance takes a very long time. As a result of human economic activities Environment is polluted with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture etc. The most considerable problems is pollution of environment with heavy metals.

The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters in Bolnisi district, Georgia (south of capital Tbilisi); and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied. The different concentrations of heavy metals were identified there. Our research has shown that more than half of territory is seriously polluted by copper and zinc. Some part of the area can be considered catastrophically polluted. Here takes place expressed technogenesis that points to influence of irrigation, because these territories are intensely irrigated with water of rivers and channels that are polluted with water flowing from the mining enterprise. Wastewaters from ore enterprise subsequently go into the soil through irrigation system.

Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative

effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

10. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

11. Development of a country significantly depends on the utilization of water resources. Georgia is distinguished by its rich hydro resources, but due to their uneven discrimination, the demand on water frequently doesn't coincide with water provision. This causes acute deficit situation. Due to the global climate change, it is expected that the fresh water amount will decrease in Georgia. This is why it is necessary to approach the use of water resources in a complex way by means of water reservoirs, which will enable attaining of a large economic effect. Main components of the existing in Georgia hydro objects are: energy production, irrigation, water provision, regulation of flooding, recreation, tourism, sports.

In the mountainous conditions filling of reservoirs take place in spring time, when snow and glaciers melt. In Georgia as in mountainous country, abundant rains take place, thus causing catastrophic flooding on rivers. In summer and winter water amount decreases 10 times and irrigation, water provision and energy production is impeded. Thus, the lack of water just like the excess amount of water causes damage. This is why it is needed to forecast water amount in water reservoirs for different periods of the year. But in a complex, mountainous terrain operative data of hydrometeorology is not sufficient for application of modern mathematical methods. We have elaborated multiple-factor statistical model for a forecast, which by means of different mathematical criteria and methods can simultaneously research the increase of the timeliness of forecasts and the level of their precision.

This method is universal due to its algorithms and computer programs and can be used in different statistical researches. Through their application we have obtained methodologies for short and long term forecasts of inflowing water properties in Georgia's main water reservoirs to further plan optimally and regulate water resources and their unimpeded and safe exploitation.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. მაჭავარიანი	“ნიადაგის ასაკი: წარსული, აწმყო, მომავალი“ http://conference.ens-013.tsu.ge/uploads/50f6b9ce12ab9Lia-Matchavariani-Plenar-ENG.pdf	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
2	დ. კერესელიძე, ლ. მაჭავარიანი, ბ. კალანდაძე, ვ. ტრაპაძე	„ნიადაგების ეროზიის დასაშვები ნორმები“ http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/63	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
3	ლ. მაჭავარიანი, გ. აფციაური, ე. ნიკოლაიშვილი, ნ. პაიჭაძე, ი. შელია	„კოლხეთის ნიადაგების ჰიდროლოგიური რეჟიმი და დაჭაობების არსი“	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციო- ნალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.–ფოთი
4	ლ. ლაღიძე, ნ. პაიჭაძე, მ. ვახტანგიშვილი	„მეტეოროლოგიური პროცე- სების გავლენა რადიოტალ- ღების გავრცელებაზე ამიერ- კავკასიის ტერიტორიაზე“	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
5	ვ. ტრაპაძე, დ. კერესელიძე	“ზუდონის წყალსაცავში წყლის ხარისხისა და ევტრო- ფიკაციული პროცესების პროგნოზირება”	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
6	დ. კერესელიძე, კ. ბილაშვილი, ვ. ტრაპაძე, გ. ბრეგვაძე	„შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს (საქართველო) დატბორვის რისკების შეფასება კლიმატის ცვლილების ფონზე“	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
7	ნ. წივწივაძე, გ. მეტრეველი, ლ. ლაღიძე, ნ. მოწონელიძე, ლ. ზაზაძე	„საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროს დაცვის თანამედ- როვე მიდგომები“	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციო- ნალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.–ფოთი
8	გ. მელაძე	მოსახლეობის დემოგრაფიული დაბერების ასპექტები	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ

9	გ. მელაძე	კოლხეთის დაბლობის მოსახლეობის დინამიკა და ბუნებრივი მოძრაობა	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციო- ნალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.-ფოთი
10	ნ. ელიზბარაშვილი, გიორგი მელაძე, რ. ელიზბარაშვილი,	კლიმატის გლობალური ცვლილება და საქართველოში ეკოლოგიური სოფლის მეურნეობის ზოგიერთი ასპექტი	საერთაშორისო კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურ- ნეობის მდგრადი განვითარება“ 2013, 11-12 ოქტ., თბ., თსუ
11	გ. მელაძე	სოფლის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები საქარველოს რეგიონებში	საერთაშორისო კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურ- ნეობის მდგრადი განვითარება“ 2013, 11-12 ოქტ., თბ., თსუ
12	მაია მელაძე, გ. მელაძე.	„გლობალური დათბობის გათვალისწინებით საშემოდგომო ხორბლის კულტურის გავრცელება“	საერთაშორისო სამეცნიერო- ტექნიკური კონფერენცია „ჰიდრო- მეტეოროლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუალური პრობლემები“. 2013, 28-30 მაისი, სტუ ჰიდრო- მეტეოროლოგიის ინსტიტუტი
13	მ. მელაძე	„გლობალური დათბობა და აგროეკოლოგიური ზონების ცვლილება“	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
14	მ. მელაძე	„მცხეთა-მთიანეთის რეგიონის აგროკლიმატური პოტენციალის შეფასება“	საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნი- კური კონფერენცია ჰიდრომეტეო- როლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუა- ლური პრობლემები” 2013, 28-30 მაისი, სტუ ჰ-მ ინსტ.
15	მ. მელაძე, მ. ტატიშვილი	„კოლხეთის დაბლობის ტენიანი სუბტროპიკული ზონის კლიმატური და აგროკლიმატური მახასიათებლები“	I საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები – დაცვა და რაციო- ნალური გამოყენება“ 2013, 22-24 ივლისი, თბ.-ფოთი
16	მ. მელაძე	„დისტანციური ზონდირების ტექნოლოგიების გამოყენება გაუტყეურების და ტყის დეგრადაციის შემცირებაში“	საერთაშორისო კონფერენცია „ტყის მართვის თანამედროვე გამოწვევები კავკასიაში“ 2013, 7-8 ოქტ., საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი

17	მაია მელაძე	„კლიმატის ცვლილების გათვალისწინებით აგრო-კულტურების გავრცელების ზონების სცენარი სამხრეთ საქართველოში (ახალციხის მაგალითზე)“	საერთაშორისო კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ 2013, 11-12 ოქტ., თბ., თსუ
18	მ. მელაძე, გ. მელაძე,	„გლობალური დათბობის გათვალისწინებით ვაზის სხვადასხვა ჯიშის აგრო-კლიმატური ზონების სცენარები“	საერთაშორისო კონფერენცია - „გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები“, მიძღვნ. ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი 2013, 7-8 ნოემბ., თბ., თსუ
19	მ. მელაძე	„სასოფლო სამეურნეო განათლების საკითხები აგრარული სექტორისა და სოფლის განვითარებაში“	საერთაშორისო სემინარი – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიისა და ბონის უნივერსიტეტის მეცნიერების განვითარების ცენტრი, გერმანია 2013, 18 აპრილი, თბილისი
20	ნ. სულხანიშვილი	საქართველოში გარემოსდაცვითი განათლების სივრცითი და პროფესიული ასპექტები	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ
21	ნ. სულხანიშვილი	საბავშვო შემეცნებითი გადაცემა - ეკოვიზია	თბილისის გარემოსდაცვის განათლების საერთაშორისო ფორუმი http://noli.ge/index.php/2011-09-02-11-09-21/executive-team 2013, 16-18 ნოემბერი
22	ნ. სულხანიშვილი	გარემოსდაცვითი განათლების საშუალებები	რეგიონული კონფერენცია, გარემოსდაცვითი ჟურნალის ტებისათვის 2013, 22-25 სექტემბერი
23	ნ. სულხანიშვილი	წყლის რესურსების მდგრადი მართვა საქარველოში	ტრენინგი სტუდენტებისათვის წყლის მართვა და მდგრადი განვითარება 2013, 30 სექტემბერი-2 ნოემბერი
24	ნ. სულხანიშვილი	ენერჯისა და ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენების პრინციპების სწავლება სკოლებში	ტრენინგები სკოლების მასწავლებლებთან https://www.facebook.com/media/set/?set=a.677564172269597.1073741830.5847644748.82901&type=3 2013, ივნისი
25	გ. ვაშაკიძე	მიწიერ და არამიწიერ ცივილიზაციათა ურთიერთკავშირის შესახებ	პირველი სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში – ზსმ-2013 http://conference.ens-2013.tsu.ge/ 2013, 22-26 იანვ., თბ., თსუ

მოხსენებათა ანოტაციები

6. დრო ნიადაგწარმოქმნის უმთავრესი ფაქტორია. ნიადაგს, ისევე, როგორც ნებისმიერ ბუნებრივ-ისტორიულ სხეულს, გააჩნია გარკვეული ასაკი. მეცნიერებაში არსებობს მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ „ნიადაგი – ლანდშაფტის სარკეა“, რომელიც ასახავს თანამედროვე ეკოლოგიურ პირობებს, რომელშიც ისინი იმყოფებიან. ეს განსაზღვრება ითვლება ნიადაგმცოდნეობის ძირითად პოსტულატად. მაგრამ, ნიადაგის პროფილი ყოველთვის ადეკვატური არ არის თანამედროვე პირობებისა და ყოველთვის სარკისებურად არ ასახავს არსებულ გარემოს. ზოგჯერ ისინი ინარჩუნებენ თვისებებს განვითარების წინამორბედი ეტაპებისაგან, რომლებშიც ისინი ადრე ვითარდებოდნენ. ამდენად, ნიადაგი გვესახება არა მხოლოდ როგორც „ლანდშაფტის სარკე“, არამედ „ლანდშაფტის მეხსიერებაც“, რომელიც ინარჩუნებს პალეოგეოგრაფიულ, რელიქტურ თვისებებს, „იმახსოვრებს“ ყველა მოვლენას ლანდშაფტის ცხოვრებაში. ნიადაგები იყოფა მონოგენეტურ და პოლიგენეტურად. მონოგენეტურია ნიადაგი, თუ მისი პროფილი ერთი ასაკით ხასიათდება, ჰორიზონტები სინგენეტურია და ფორმირებულია ერთად და ერთდროულად; ხოლო თუ ფენების ასაკი განსხვავებულია – ნიადაგი პოლიგენეტურია. ნიადაგს გააჩნია თვისებათა სამი კატეგორია: ლითოგენური (დედაქანიდან შთენილი), რელიქტური პედოგენური და თანამედროვე პედოგენური. ტრადიციულად „პალეოსოლები“ განიხილება როგორც პალეოეკოლოგიური და პალეოკლიმატური ცვლილებების საუკეთესო „აღმწერები“. ნიადაგში თანამედროვე და რელიქტური თვისებების გამოვლენის ერთ-ერთ ყველაზე ინფორმაციულ საშუალებას წარმოადგენს მიკროპედოლოგიური კვლევა. საქართველოს ნიადაგების მიკრომორფოლოგიური შესწავლის შედეგად დიაგნოსტირებულია ლითო- და პედორელიქტური მაჩვენებლები, გამოვლენილია პოლიგენეტური პროფილები, დადგენილია მათი ჰეტეროქრონულობა.

7. საქართველოს ნიადაგების შენარჩუნებისა და აღდგენის სტრატეგიის შემუშავების მიზნით, სტატიაში შემოთავაზებულია ნიადაგების მდგრადობის დარღვევის ზღვრულად დასაშვები ნორმის განსაზღვრის მეთოდიკა. გაანგარიშებულია ნიადაგების დასაშვები დანაკარგები $0,01 < r < 0,1$ რისკოს ფარგლებში. გამოვლენილია ზედა და ქვედა ზღვრები დანაკარგების დასაშვები მნიშვნელობები მეტ-ნაკლებად მძლავრი ნიადაგებისათვის. სანდოობის თეორიის საფუძვლეზე შედგენილია მოდელი, რომელსაც გამოხატული ეკოლოგიური მიმართულება აქვს. ნიადაგების ეროზიის ინტენსიურობის შედარების მიზნით, გამოიყენება დასაშვები ინდექსი, რომელიც გამოიხატება ეროზიის ფაქტობრივი ინტენსიურობის შაფარდებაში ზღვრულად დასაშვებ მნიშვნელობასთან. ფაქტობრივი ინტენსიურობა განისაზღვრება ეროზიული განტოლებებით, რომელშიც ჩარეცხვისადმი ნიადაგის წინაღობის ინტეგრალურ მაჩვენებეს წარმოადგენს ნაკადის დასაშვები სიჩქარე, ასევე გარკვეული ინფორმაცია კლიმატური და ნიადაგურ პირობების შესახებ. ნიადაგების ეროზიის დასაშვები ნორმების შეფასების შედეგები გადაწყვეტილებების მისაღები კრიტერიუმების ფორმულირების საშუალებას იძლევა, რომლებიც ასუცილებელია ნიადაგების შენარჩუნებისა ან აღდგენის სტრატეგიის დასაბუთებისათვის.

8. მოხსენებაში, რომელიც ეხებოდა კოლხეთის ნიადაგების ჰიდროლოგიურ რეჟიმს, შეფასებულია დაჭაობების პროცესის გენეტიკურ-გეოგრაფიული არსის თეორიები, განხილული იყო ჭარტენიანობის ნიადაგური ჰიპოთეზები და დაჭაობების ტიპები. დახასიათებულია კოლხეთის დაბლობის ჭაობიანი, ეწერ-ლებიანი, სუბტროპიკული ეწერი და ალუვიური ნიადაგების ჰიდროლოგიური რეჟიმი, რომლებიც დასავლეთ საქართველოს ნოტიო სუბტროპიკული კლიმატის პირობებშია ფორმირებული. მოხსენებაში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო იმ გარემოებებს, რომლებიც განაპირობებენ კოლხეთის ნიადაგების ჭარტენიანობას და მის ზემოქმედებას ნიადაგწარმოქმნის პროცესებზე, ღონისძიებათა კომპლექსის შემუშავებას, წყლოვან-ფიზიკური თვისებების გაუმჯობესებასა და ნაყოფიერების

ამაღლებას. კოლხეთის ნიადაგების დაჭაობების ძირითად მიზეზად, გარდა ჭარბი ატმოსფერული ნალექებისა და გრუნტის წყლების გავლენისა, დასახელდა ასევე: ნიადაგის მექანიკური შედგენილობა, რაც აფერხებს წყლის ფილტრაციას პროფილში; დადაბლებული რელიეფის პირობები, მისი უმნიშვნელო დახრილობა, რაც ზედაპირული წყლების მოხვედრისა და დგომის დამატებით პირობებს ქმნის.

9. ულტრამოკლე რადიოტალღები ვრცელდება ტროპოსფეროს დაბალ ფენებში. ამდენად, მნიშვნელოვანია შევავსოთ ტროპოსფეროში მიმდინარე პროცესების გავლენა რადიოტალღების გავრცელებაზე. ტროპოსფეროში არსებული „გაბატონებული ქარები, ინტენსიურად მოძრავი ჰაერის მასები, ისეთი პროცები, როგორცაა ტურბულენტობა, კონვექცია, ინვერსია და სხვადასხვა სახის სინოპტიკური შემოჭრები იწვევენ ულტრამოკლე რადიოტალღების გავრცელების არაპროგნოზირებად ცვლილებებს. აღნიშნული პროცესების გავლენით შესაძლებელია რადიოტალღების გარდატეხის მაჩვენებლის ისეთი ცვლილებები, რაც ცვლის რადიოკავშირის პირობებს. ტემპერატურული ინვერსია ამცირებს ტურბულენტობას და იწვევს სინოტივის გრადიენტის გაზრდას. აღნიშნული პროცესი წარმოშობს ტალღამატარებელ ფენას, რაც იწვევს რადიოტალღების გავრცელებას „მხედლელობის არეს“ მიღმა და აუმჯობესებს რადიოკავშირის პირობებს.

10. ხუდონის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა ძალზე აქტუალურია ქვეყნის ენერგოდამოუკიდებლობის მისაღწევად, მაგრამ მისი მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს აუცილებლად გასათვალისწინებელია წყალსაცავის მრავალმხრივი ზეგავლენა ბუნებრივ გარემოზე, რომელთა შორის მნიშვნელოვანია წყლის ხარისხი და ევტროფიკაციული პროცესები. წყალსაცავის ჰიდროქიმიური რეჟიმის ცვალებადობა დაკავშირებულია მრავალ ფაქტორზე: ტემპერატურაზე, საზრდოობის წყაროებზე, აუზის ფიზიკურ-გეოგრაფიულ თავისებურებებზე, სამეურნეო გამოყენებაზე და სხვა. ხუდონის წყალსაცავისათვის წყლის ხარისხის პროგნოზირებისათვის გამოვიყენეთ სეგმენტურ-შრეობრივი მეთოდი. ეს მოდელი დაფუძნებულია სისტემის მარტივ გეომეტრიულ წარმოსახვაზე. წყალსაცავის მთელი მოცულობა დაყოფილია სეგმენტებად, რომელიც ასევე დანაწევრებულია ჰორიზონტალურ შრეებად და თითოეული შრისათვის სათანადო მათემატიკური მოდელის გამოყენებით გაანგარიშებულია წყალში გახსნილი ჟანგბადის, ჟანგბადის ბიოქიმიური მოთხოვნის, ნიტრატის აზოტის, ნიტრიტის აზოტის, ამონიუმის აზოტის, ფოსფატის, ასევე ძირითადი იონების და მინერალიზაციის რაოდენობრივი მახასიათებლები. ზემოაღნიშნული მეთოდით მიღებული გაანგარიშება საშუალებას იძლევა შეიქმნას პროგნოზირების რეალურთან მიახლოებული მაქსიმალურად ეფექტური სურათი.

11. კლიმატური ცვლილებების საერთაშორისო პანელის (IPPC, 2007) შეფასების მე-4 მოხსენების პროგნოზის შესაბამისად, ატმოსფეროსა და ოკეანის საშუალო ტემპერატურული ველის ცვლილებები, ყინულის და თოვლსაფარის ინტენსიური დნობა, ზღვის საშუალო დონის აწევა ობიექტურად ადასტურებს გლობალური დათბობის ციკლის არსებობას. საქართველოს შავი ზღვისპირა არეალში გლობალური დათბობას და კლიმატის ცვლილების პროცესს რამოდენიმე, მის მიერ პროვოცირებული მოვლენა ახლავს: შტორმების ინტენსივობა და სიხშირის ზრდა, ზვირთცემის ზოლის გადაწევა ხმელეთის სიღრმეში, მდინარეთა შესართავებში დატბორვის ფართობების გადიდება, გახშირებული კატასტროფული წყალდიდობები და წყალმოვარდნები. ამ მოვლენებზე საქართველოში არსებული დაკვირვების მონაცემების (სტატისტიკის) და ექსპერტთა შეფასებების საფუძველზე, ერთ-ერთი ყველაზე მგრძობიარე უბანი მდინარეების სუფსასა და ნატანებს შორის მონაკვეთია. აღნიშნული მონაკვეთი რთული მოხაზულობისა და რელიეფის გამო, დანაწევრებულია მრავალი შენაკადით, რომელთაც ახასიათებთ უხვი ნატანი და ინტენსიური სედიმენტური პროცესები. აქ აკუმულაციური პროცესები ინტენსიურად

მიმდინარეობს, დიდია კატასტროფული წყალმოვარდნების სიხშირე, რომელსაც თან სდევს შესართავებში დატბორვის ფართობების ზრდა. დატბორვების ფართობების ზრდას ხელს უწყობს შტორმული მოვლენებისა და სიმძლავრის ზრდა, სანაპირო ზონის მდინარეთა შესართავებში ხმელეთის დატბორვების რისკი იზრდება. ეს იწვევს სანაპირო ზოლის წარეცხვა-დატბორვას და საფრთხეს უქმნის აქ არსებული და დაგეგმილი მეტად მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ობიექტების ფუნქციონირებას და აგრეთვე მოქმედ ინფრასტრუქტურას.

12. საქართველოს ზღვისპირეთი მაღალი სოციალური ღირებულებისაა რეკრიაციული, კომუნიკაციური და სხვა რესურსების გამო. ამ სანაპიროს ყველაზე მიმზიდველი ობიექტებია პლაჟები, რომლებიც შექმნილია მდინარის ნატანით. ასეთი ნატანი ნაპირგასწვრივ ნაკადებს სანაპიროს გასწვრივ გადააქვთ და შესაბამის ადგილზე პლაჟებს და სხვა აკუმულაციურ ფორმებს ქმნიან. მაღალი რეკრიაციული ღირებულების გარდა პლაჟები ყველაზე ეფექტურად იცავენ ნაპირებს. მდინარეთა გადაკეტვა კაშხლებით, საზღვაო ჯებირებითა და მსგავსი კონსტრუქციებით იწვევს ამ მასალის დეფიციტს, რომლის ხელოვნურად გადაფარვა შესაძლებელია უახლოესი წყალსაცავიდან ამოღებული ნატანით, მაგრამ შესაბამისი გემორფოლოგიური ოკეანოგრაფიული პირობები ყველგან არ გვხვდება, რადგან ზოგ შემთხვევაში ამ ნაკადს კანიონები კვეთენ და ნატანის დიდი ნაწილი მათში იკარგება. ხელოვნური პლაჟების შექმნის დროს გათვალისწინებული უნდა იყოს აღნიშნული წინაღობა და ასავე ის გარემოება, რომ პლაჟი უნდა იყოს ესთეტიური, მდგრადი ტალღური გარეცხვის მიმართ, აგებული წვრილფრაქციული ქვიშით და კენჭით და უნდა შეეძლოს ბუნებრივი პროცესის რეგულირება.

13. განხილულია დემოგრაფიული დაბერების – როგორც გლობალური მოვლენის სოციალური და ეკონომიკური ასპექტები. ყურადღება გამახვილებულია აღნიშნული მოვლენის მიმდინარეობაზე საქართველოში და მის გამომწვევ მიზეზებზე.

14. ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე შესწავლილი და გაანალიზებულია კოლხეთის დაბლობზე განსახლებული მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა 1926-2012 წწ. და ბუნებრივი მოძრაობა 1959-2011 წწ. გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.

15. სათანადო ინფორმაციაზე დაყრდნობით, გაანალიზებულია კლიმატის გლობალური ცვლილების შესაძლო გავლენა საქართველოს სოფლის მეურნეობაზე.

16. სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, შესწავლილი და გაანალიზებულია საქართველოს სოფლის მოსახლეობის დემოგრაფიული მაჩვენებლები და ტენდენციები მხარეების მიხედვით 2000-2012 წლებში.

17. შედგენილია საშემოდგომო ხორბლის ტემპერატურათა ჯამით ($>10^{\circ}\text{C}$) უზრუნველყოფის მომავლის (2020-2049 წწ) საპროგნოზო რეგრესიის განტოლება. სცენარით, ტემპერატურის 1 და 2°C -ის მატებით შედგენილია რეგრესიის განტოლებები, რომელთა მიხედვით გამოყოფილია (რუკაზე) საშემოდგომო ხორბლის გავრცელების ზონა. არსებული (ფაქტიური) ტემპერატურების 1 და 2°C -ის მატებით აქტიურ ტემპერატურათა ჯამები საშუალოდ იზრდება $220-250^{\circ}\text{C}$ და $440-480^{\circ}\text{C}$ -ით შესაბამისად. დასავლეთ საქართველოში საშემოდგომო ხორბალი ტემპერატურის 1°C -ით მატებისას ვრცელდება $1450-1650$ მ სიმაღლეზე ზღვის დონიდან, აღმოსავლეთ საქართველოში 2°C -ით მატებისას $1750-1800$ მ სიმაღლემდე.

18. გაანალიზებული იქნა საქართველოში არსებული ჰიდრომეტეოროლოგიურ სადგურებზე ჩატარებული მრავალწლიურ დაკვირვებათა მონაცემები. კერძოდ, ჰაერის ტემპერატურის 10° -ის ზევით გადასვლის თარიღები და აქტიურ ტემპერატურათა ჯამები ზღვის დონიდან ადგილის სიმაღლეებთან ერთად. გამოვლენილია მჭიდრო კორელაციური კავშირი, სრულიად საქართველოსათვის $R=0.97$, ანალოგიური კავშირები იქნა გამოვლენილი შემუშავებული

სცენარებით ტემპერატურის 1 და 2°-ით მატებისას (შესაბამისად), დასავლეთ საქართველოსათვის $R=0.99$ და აღმოსავლეთ საქართველოსათვის $R=0.98$. დამყარებული კორელაციური კავშირებიდან გამომდინარე, შედგენილია შესაბამისი რეგრესიის განტოლებები.

19. განხილული იქნა მრავალწლიური მეტეოროლოგიურ დაკვირვებათა მაჩვენებლების მიხედვით, სავეგეტაციო პერიოდისათვის (IV-X) გამოთვლილ აგრომეტეოროლოგიური მახასიათებლები (აქტიურ ტემპერატურათა ჯამი $>10^{\circ}\text{C}$, ატმოსფერული ნალექების ჯამი (მმ), ჰაერის შეფარდებითი ტენიანობა (%), ჰაერის ტენიანობის დეფიციტი (მმ), უყინვო პერიოდის ხანგრძლივობა, ჰიდროთერმული კოეფიციენტი). შედგენილია ჰაერის აქტიურ ტემპერატურათა ჯამებით უზრუნველყოფის ცხრილი. გაანალიზებული იქნა აგროკულტურებისათვის არახელსაყრელი მეტეოროლოგიური მოვლენები. დადგენილია გაბატონებული ქარების მიმართულებები. გამოყოფილია აგროკლიმატური ზონები შესაბამისი აგროკულტურების გავრცელებისათვის.

20. წარმოდგენილი იქნა კვლევაში გამოყენებული 1940-2005 წლების ჰიდრომეტეოროლოგიური ქსელის დაკვირვებათა მონაცემები. რომელთა საფუძველზე, დადგენილია ჰაერის ტემპერატურისა და ნალექების ცვლილების რეჟიმი. ასევე, კოლხეთის დაბლობის სუბტროპიკული ზონის აგროკლიმატური მახასიათებლების განაწილება. გათვალისწინებულია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების შესაძლო გავრცელება.

21. გაანალიზებული იქნა საქართველოს ტყეების არსებული ეკოლოგიური მდგომარეობა. ეკოლოგიური მონიტორინგისათვის განხილული იქნა დისტანციური ზონდირების ტექნოლოგიები, გაზომვების და მონაცემთა ანალიზის თანამედროვე მეთოდები.

22. ჩატარებული გამოკვლევების შედეგებიდან გამომდინარე, კლიმატის გლობალური დათბობა მომავლის სცენარის მიხედვით, ტემპერატურის 1.5°C -ით მატებისას ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ვერ მოახდენს არსებით ნეგატიურ გავლენას აგროკულტურებზე. მისი გავლენა მკაფიოდ გამოიხატება მხოლოდ აქტიურ ($\geq 10^{\circ}\text{C}$) ტემპერატურათა ჯამების მატებაზე და აქედან გამომდინარე ზღ. დონიდან ვერტიკალური ზონალობის მიხედვით, აგროკულტურების გავრცელების ზონების ცვლილებაზე. სადაც მათი გავრცელების ზონები მომავლისათვის იქნება უფრო მაღლა 100-150 მ-ით საბაზისოსთან შედარებით.

23. გლობალური დათბობის გათვალისწინებით, სცენარით ტემპერატურის 1 და 2°C -ით მატებისას ვაზის კულტურისათვის ვერტიკალური ზონალობის მიხედვით, გამოთვლილია აქტიურ ტემპერატურათა ($\geq 10^{\circ}\text{C}$) ჯამები (240 და 480°C და ოდნავ მეტი, შესაბამისად). ამჟამად არსებული ვაზის ჯიშების გავრცელების ზონებში, სცენარით ტემპერატურის 1°C -ით მატებისას ვაზი (სხვადასხვა ჯიშის მიხედვით) დასავლეთ საქართველოში ზღვის დონიდან გავრცელდება 100-150 მეტრით, ხოლო აღმოსავლეთ საქართველოში ტემპერატურის 2°C -ით მატებისას 200-300 მეტრით მაღლა საბაზისო (არსებული) გავრცელების ზონებთან შედარებით.

24. განხილული იქნა სასოფლო სამეურნეო განათლების აქტუალური საკითხები აგრარული სექტორისა და სოფლის განვითარებაში, ინტერდისციპლინარული კვლევები სასოფლო-სამეურნეო სწავლების სისტემაში, რეფორმები საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში, რეფორმები და მიმდინარე მდგომარეობა საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში.

25. განხილულ იქნა გარემოსდაცვით განათლებისთან დაკავშირებული არსებული სიტუაცია და პრობლემები საქართველოში. დაინტერესებულ მხარეების ანალიზი და გარემოსდაცვითი ცნობიერების სწრაფი შეფასება. პრობლემების გადაჭრის გზები მათ შორის ჩვენს მიერ შემუშავებული გარემოსდაცვითი განათლების მიდგომა: გარემოსდაცვითი განათლების დისციპლინარული და სივრცითი განაწილება, რაც გულისხმობს გარემოსდაცვითი განათლების

მიზნობრივ დანერგვას რეგიონული პრიორიტეტებისა და პროფესიული საჭიროებების მიხედვით, რისი დანერგვაც უნდა მოხდეს როგორც ფორმალურ (formal) და არაფორმალურ განათლებაში (non-formal), ასევე გარემოსდაცვითი ცნობიერების სხვა საშუალებებში (informal education).

26. პრეზენტაცია და გამოცდილების გაზიარება მსოფლიოს 20–ზე მეტი ქვეყნის გარემოსდაცვითი განათლების ექსპერტებისათვის საბავშვო შემეცნებითი გადაცემის მომზადების თაობაზე.

27. სემინარის თემა იყო „ეკოლოგიური პრობლემები და მათი გადაჭრის გზების ძიება ჟურნალისტებთან თანამშრომლობით. ეკოჟურნალისტებმა საქართველოდან, სომხეთიდან და აზერბაიჯანიდან პრეზენტაციები წარმოადგინეს. მოეწყო მედიატურები, რომლის ფარგლებშიც მომზადდა ვიდეო/აუდიო სიუჟეტები, ბლოგ პოსტები და საგაზეთო სტატიები. შეხვედრაზე, ასევე, განიხილეს ქართული შემეცნებითი ყოველკვირეული გადაცემა „ეკოვიზიის“ მსგავსი გადაცემის სომხეთში და აზერბაიჯანში განხორციელების შესაძლებლობები. ამასთანავე, მომავალი თანამშრომლობისთვის დაიგეგმა საერთო სამხრეთ კავკასიური ქსელის შექმნა.

28. პრეზენტაციის საშუალებით ტრენინგის მონაწილეებმა ისწავლეს წყლის რესურსებთან დაკავშირებული სხვადასხვა საკითხის ახსნის მეთოდები შემეცნებითი თამაშებისა და პედაგოგიური საქმიანობის საშუალებით. ჩატარდა სამეცნიერო ცდები წყალზე, მომზადდა პრეზენტაციები გამოფენისთვის „წყალი ყველასათვის“, ასევე, გაიმართა შემეცნებითი თამაშები.

29. ტრენინგები სკოლების მასწავლებლებთან საქართველოს 15 მუნიციპალიტეტში გაიმართა, სადაც მონაწილეები გაეცნენ ენერჯისა და რესურსების დაზოგვის კუთხით არსებული სასწავლო-მეთოდურ მასალებს, გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლების ინოვაციურ მეთოდებს და სკოლებში არაფორმალური გარემოსდაცვითი განათლების დაძლიერების შესაძლებლობებს.

30. მოხსენებაში განხილული იქნა დედამიწის სხვადასხვა კუთხეში არსებული არტიფაქტები, ძველ დროში ექსპედიციების მიერ დატოვებული ინფორმაციები, რომელიც შესრულებულია იდეოგრაფიკული წერის საშუალებებით. დაფიქსირდა ერთი და იგივე მეთოდით შესრულებული პიქტოგრამების არსებობა მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში და მათ შორის შინაარსობრივი იგივობა.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Matchavariani L. Lagidze L., Paichadze N.,	“Implementation & Results of Compost Utilization in Georgia for Environmental Sustainability”	International Conference “Biochars, Composts and Digestates: Production, Characterization, Regulation, Marketing, Uses and Environmental Impact” (BCD-2013) http://www.bcd2013.eu 2013, 17-20 Sept., Bari, ITALY
2	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Paichadze N., Dvalashvili G.	“Heavy Metal Pollution of Soils & Food Crops from Irrigation Water Due to Mining Wastes, Georgia”	IGU-2013 Kyoto Regional Conference http://oguchaylab.csis.u-tokyo.ac.jp/IGU2013/index.html 2013, 4-9 August, Kyoto, JAPAN

3	Lagidze L., Tsvitshivadze N., Matchavariani L., Paichadze N.	“Meteorological & Ecological Factors Impact of Ground Ozone Spatial-Temporal Distribution”	UNCCD 2 nd Scientific Conference 2013, 9-12 April, Bonn, GERMANY
4	Basilashvili Ts., Matchavariani L., Lagidze L.	“Desertification Risk in Kakheti Region (East Georgia)”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
5	Lagidze L., Matchavariani L., Tsvitshivadze N., Paichadze N.	“Medical Aspects of Atmosphere Pollution in Georgia”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY
6	Basilashvili Ts., Matchavariani L.,	“Utilization of Mountain River Water Resources, Problems & Ways of Overcoming Them”	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
7	Matchavariani L., Kalandadze B., Lagidze L., Paichadze N.	“Soil Quality Changes in Response to their Pollution of Heavy Metals in Georgia“	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
8	Kereselidze D., Bilashvili K., Trapaidze V.	„Evaluation of the risks of floods and freshets at the mouths of the rivers of Kolkhety Lowland, Georgia“	4 th Bi-annual Scientific Conference “Black Sea – Challenges Towards Good Enviromental Status, BS-GES-2013” 2013, 28-31 Oct., Constanta, ROMANIA
9	Tsvitshivadze N., Matchavariani L., Lagidze L., Paichadze N.	“Some Recommendations for Ecological Problems Solution in Georgia”	The 2 nd International Symposium on Kaz Mountains & Edremit “Human- Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems” IKES-2013 http://www.kazdaglarisymposium.org.tr 2013, 3-5 May, Edremit-Balikesir, TURKEY
10	Tsvitshivadze N.	Black Sea Water Problem	IOC UNESCO 27th Assembly Paris, 2013, June-July, Paris, FRANCE
11	Nikolaishvili D., Trapaidze V., Kalandadze B., Mamukashvili T., Sharashenidze M.	“Complex Evaluation of Climate Change on the Example of Georgia’s Landscapes”	The 3 rd International Geography Symposium – GEOMED-2013 http://web.deu.edu.tr/geomed2010/WebEN/index.html 2013, 3-5 June, Kemer-Antalya, TURKEY

12	Metreveli G., Tsvitsivadze N.	“New Features of Sea Level Series Analysis”	The 17th International Conference on Climate Change, Ecology & Engineering 2013, 20-27 Oct., London, UK
13	Meladze G.	“Forest Landscapes of Georgia – Distribution of Population and Dynamics”	Sustainability Science from Theory to Practice: Towards an International Network of Landscape Approach Clusters 2013, 5-6 Sept., Skinsskatteberg, SWEDEN
14	Meladze G.	“Sustainable Tourism Development in Georgia”	Creation of a Black Sea network for Sustainable Tourism Development in Bulgaria, Romania, Ukraine, Moldova and Georgia (BS Tourism Net) 2013, 8-9 Nov., Varna, BULGARIA
15	Meladze G.	“Migration Processes in Post Soviet Georgia”	„Discovering Migration Between Eastern Partners and Visegrad Countries” 2013, 12-13 Dec., Budapest, HUNGARY
16	Elizbarashvili N., Meladze G.	“Main Principles and Results of Landscape Planning of New Protected Area in Central Caucasus (Georgia)”	5th Symposium for Research in Protected Areas 2013, 10-12 June., Mittersill, AUSTRIA

მოხსენებათა ანოტაციები

12. For sustainable development of Environment, a very important issue for Georgia is the sorting of household waste. One of the key environmental activities, along with ecological sanitation and conservation of water, is composting. Compost, which is created as a result of sorting, processing and recycling of organic substances, has been successfully used in agriculture to maintain and improve of soil fertility. In nature, occur regularly depleted of soils with humus. Compost contains all necessary macro- and microelements. Any organic matter eventually turns into compost, but independent process of decomposition in nature requires a lot of time (centuries). Compost also creates a controlled environment and balances quickly processed into a powerful, nutrient-rich mass which is the perfect organic fertilizer. The use of compost leads to soil humus enrichment. It supplies plant with nutrients and improves the soil structure. Compost does not contain chemicals; therefore it is a cheaper and healthier alternative against expensive fertilizer. The main goal of our research is improvement of ecological consciousness of rural population in Georgia. In experimental region we offered to population financial and technical support for sorting of household waste and recycling in compost. The selected object was a sparsely populated village Argokhi, where each family was provided with special compost boxes, where they gather all easily accessible organic materials and natural enrichments. On the base of proposed method, creating the appropriate conditions, for a short time they receive the best compost. As a result, we have several benefit: formation a culture of household waste sorting in rural population; decrease the amount of waste in nature and, accordingly, diminish of costs for trash; elaboration of ability to produce and use the cheap bio-fertilizer – compost from the household waste; improvement of soil fertility, that is the best alternative as a counterbalance to toxic chemicals; creation of preconditions for production of environmentally pure products; sensibilisation of population on this issue; implementation of results and outcomes with relevant authorities in other regions of country, etc.

13. Human economic activities pollute environment with industrial waste, wastewater, various radioactive substances, pesticides used in agriculture. The most considerable problem is pollution with heavy metals. The main goal of our research was studying of composition, migration & accumulation of toxic heavy

metals in irrigated soils & plants near to ore mining & processing enterprise in south of Georgia; also, establishing the possible sources of pollution & their impact on environmental situation. Important anthropogenic factors causing soil degradation is irrigation of agricultural land with polluted water, which results in changed pH. When heavy metals get into soil they're absorbed by clay minerals, carbonate system is barrier for them that are how surface accumulation of metals can be explained. Our research allows us to conclude that pollutant heavy metals – copper, zinc & manganese have especially active negative impact on soil characteristics, its composition & soil-formation processes, which results in deterioration of hydro-physical potential of soil. Balanced correlation between solid, liquid & air phases in the soil is violated. Characteristics & quantities of components existing in soil are changing dramatically; soil is degrading, vital functions of agricultural crops are disrupted and bio-productivity is falling. Summation of agro-physical parameters of slightly, averagely & highly polluted soils provides a clear evidence of that.

14. Climate change and its impact on the natural processes occurring on the Earth is an urgent problem of the last couple of centuries. The share of anthropogenic factors, both regional and global scale, remains a significant problem. Polluting elements emission in the atmosphere directly affects not only human and ecosystems, but also produces harmful substances. A secondary pollutant is ozone, which is the main component of smog. Besides, it is also one of the gases causing the “greenhouse effect”. Based on the observed data in Tbilisi city (Georgia), the change of ground-level ozone and the influence of meteorological (wind, humidity, temperature, solar radiation) and environmental factors on the spatiotemporal distribution was studied. The following features of the ground-level ozone concentration temporal variation were revealed: 1. diurnal variations (up from 11 to 17 hours) were clearly identified. The concentration of ozone in the night hours is increased during the events connected with the passage of the atmospheric front, a thunder, a pouring rain, strong wind; 2. Seasonal changes (in the summer in 2-3 times more, than in winter) are mainly depended on the frequency of temperature inversion and isothermal processes. The value of surface ozone in the heat balance of Tbilisi city atmospheric air and the orographic factors influence on them were estimated. The existence of a relationship between the greenhouse gases concentration and the amount of ozone in the atmosphere was revealed. Thus the atmosphere pollution degree can be evaluated according the ozone concentration in the lower layers.

15. Desertification – land degradation in any dryland caused by variety of factors, such as climate change is a significant global ecological problem. Desertification, as an environmental process of ecosystem degradation, often cause by human activity. It is a common misconception that droughts cause desertification. Well-managed lands can recover from drought when the rains return. These practices help to control erosion and maintain productivity during periods when moisture is available. The most vulnerable territories in Georgia under threat of desertification traditionally was considered Kakheti region (East Georgia), which has been selected as one of the priority for the country. In Eastern Georgia intervals of atmospheric precipitation does not coincide with the phases of water demand of plants. In recent decades as a result of more frequent droughts in Kakheti region are already damaged hundreds of thousands hectares of fertile lands. Based on the contemporary climate warming, upon projections, it is expected to increase of temperature and decrease of precipitation. This leads increase of evaporation and reduction of river flow. In such conditions it is possible making danger of desertification. To mitigate the negative effects of desertification is recommended set of adaptation activities: rehabilitation of water use systems to prevent loss of water; reconstruction and expansion of irrigation canals; accumulation of unused autumn-winter river water and spring floods in reservoirs; develop an optimal scheme of distribution of water resources among water users; device windbreaks and breeding of drought resistant varieties; preparation of water volume forecasts of rivers and their role in planning of water use; application of drip and

sprinkler irrigation; using of artificial precipitation increase as a result of active influence on clouds. All of these activities will provide the deceleration and suspension of desertification process, ecological safety of the environment and improvement of the economic wellbeing of population.

12. Climate change and its impact on ecosystem, caused by the „green house gas” increment in atmosphere, is the main problem of 21st century. Atmosphere composition has significantly changed due to its intensive technogenic pollution. The increment of aerosols (solid, liquid and gas) concentration seriously impacts on human health and raises level of risk factors for life. Despite of global character of climate change an intensity of its numerous displaying and scale of influence is characterized by local specificity of regions geographical location and meteorological factors. The research of atmosphere quality (quantitative and percentage estimation of aerosols) for Georgia was carried out. Also the assessment of meteorological and ecological conditions impact on human health was made for Tbilisi city. A relation between the contaminants and meteorological factors was revealed: particularly gas pollutant are strongly correlated with each to other, that is the result of their photochemical activity; positive correlative relations (0.65; 0.69) between the air temperature and polluting compositions were found; all contaminants are in negative correlation with relative humidity, due to their hydrolyzing ability. On the basis of multi-factorial statistical analysis the correlative relations between the ambulance call intensity, weather types, atmosphere pollution index, changes of ground ozone quantity and earth magnetic field were determined. Atmosphere pollution by manmade dust, carbon, sulfur and nitrogen oxides, ground ozone quantity in Tbilisi significantly exceeded maximum permissible concentration that is reflected on human health.

13. Development of a country significantly depends on the utilization of water resources. Georgia is distinguished by its rich hydro resources, but due to their uneven discrimination, the demand on water frequently doesn't coincide with water provision. This causes acute deficit situation. Due to the global climate change, it is expected that the fresh water amount will decrease in Georgia. This is why it is necessary to approach the use of water resources in a complex way by means of water reservoirs, which will enable attaining of a large economic effect. Main components of the existing in Georgia hydro objects are: energy production, irrigation, water provision, regulation of flooding, recreation, tourism, sports. In the mountainous conditions filling of reservoirs take place in spring time, when snow and glaciers melt. In Georgia as in mountainous country, abundant rains take place, thus causing catastrophic flooding on rivers. In summer and winter water amount decreases 10 times and irrigation, water provision and energy production is impeded. Thus, the lack of water just like the excess amount of water causes damage. This is why it is needed to forecast water amount in water reservoirs for different periods of the year. But in a complex, mountainous terrain operative data of hydrometeorology is not sufficient for application of modern mathematical methods. We have elaborated multiple-factor statistical model for a forecast, which by means of different mathematical criteria and methods can simultaneously research the increase of the timeliness of forecasts and the level of their precision. This method is universal due to its algorithms and computer programs and can be used in different statistical researches. Through their application we have obtained methodologies for short and long term forecasts of inflowing water properties in Georgia's main water reservoirs to further plan optimally and regulate water resources and their unimpeded and safe exploitation.

14. The main goal of our research was the studying of composition, migration and accumulation of heavy metals in irrigated soils, plants and partially natural waters; and also, the establishing the possible sources of pollution and their impact on environmental situation of region. The contents of toxic elements in the irrigated soils adjacent to ore mining and processing enterprise were studied.

Our study shows that pollutant heavy metals, first of all copper, zinc and manganese have active negative effect on the properties of soil, its composition and soil-forming processes taking place in the soil. It is

especially well represented in the deterioration of hydro-physical potential of the soil. Irrigation of agricultural land plots by water polluted with heavy metals results also in changed pH. Balanced correlation among solid, liquid and gas phases is disrupted. In the highly polluted soils the cementing processes takes place and sharply increases bulk density of the soil, the porosity of the soil deteriorates and water permeability is critically low.

15. The coastal zone of the Black Sea of Georgia covers a 330-km-long section. More than 150 large, average and small rivers flow into the sea. Study of the risks of flooding and its consequences is crucial for the Black Sea region of Georgia, particularly on the background of more frequent water catastrophic events. Basing on the combined investigation of the eustatic and geological processes, the coastal zone of Georgia is divided into three major sections, with its central part, located between the rivers Enguri and Natanebi, subsiding most rapidly. Poti-Supsa coastal zone in the central part is characterized by the highest speed of subsidence (within 4,0–5,6 mm/year). The activation of eustatic processes are followed by the erosion and beach degradation processes, intensification of floodings and movement of the coastal line inland. On the background of the climatic change, increasing of frequency and severity of the natural disasters (storms, floods and freshets) is observed. These processes are strongly revealed in the areas of river mouthes of Kolkheti Lowland, especially when the storms and floods phenomena occur simultaneously. The material considers the periods of coincidence of the water peak discharge at the river mouths and stormy phenomena and their impact on coastal erosion. The dynamics of floods and freshets was established by evaluating the correlation coefficients between the water peak discharge and its ordinal number of trends in different months of the observed 40-year-long period. Investigation revealed that, the coincidence of storms with flood phenomena has a random character. For the rivers studied (Rv. Rioni and Natanebi), the period of coincidence of the maximum of storms and river discharge is observed from February to April, resulting in the intensification of erosional proceses in the area of river mouth.

16. In the world, wide experience of the public information actions directed on an explanation to the population that it is better to prevent ecological accident, than subsequently to spend forces and means for an environment improvement is carried out. It is real fact – Environment improvement progress substantially depends on the public attitude and readiness to support nature protection. For environment protection, public understanding and support is not less important, than development of scientific and technological potential of a society. It is necessary to develop the human and the nature coexistence harmonization promoting management strategy, also to continue work above the nature protection legislation and the norms regulating nature protection activity. Thus the special attention should be paid to work with local population – community, convincing it in necessity of natural landscapes, reservoirs, also the nature' other objects and values preservation. Otherwise it is impossible to achieve performance of laws and statutory acts. In management of nature protection activity it is necessary to take into account economic interests of the industry, obtaining enterprises, etc. From our point of view the specifications, penalties, scientifically proved recommendations implementtation, economic stimulus and environment protective activity (on a contract basis) give the best result when they are used in a complex. As a whole, by all means, in the country the following principle should be applied: «responsible pays for environment damages». In modern economic situation, apparently, it is expedient to include wildlife management and ecological development issues as a component in economy of other spheres development programs, for example, in planning for an agriculture, industry, tourism and urbanization etc development.

17. During last two decade, since 1993, among the results of scientific activity of Georgian National Oceanographic Commission, should be mentioned the projects, results implementation of which have both local as well as international importance: improvement of Poti and Kulevi ports operation; Georgian

Black sea coast – Adjara beach protection and its coastal water ecological conditions – quality improvement. Besides GeoNoc, under the UNESCO umbrella participated in the of World Ocean oceanographic information' Black Sea data base establishment and operation as provider (1997, Varna, Bulgaria); Since 2001 it is Black sea oceanographic stations: Batumi-Poti (till 2001), Sokhumi-Gagra (till 1991) base' member and information provider of sea level; In 1993-2010 commission was the main provider of Black sea mean level to British Permanent Service for Mean Sea level. Also GeoNoc participated in several projects, correspondding reports and articles of which are published in proceedings of organized by UNESCO conferences like were: Black Sea'97, Fourth International Technical Conference on Ocean Engineering and Marine Technology, 20-22 May 1997, Varna, Bulgaria; "Science for Stability", NATO TU-Black SEA PROJECT: Symposium on Scientific Results, Crimea, Ukraine, June 15-19, 1997; NATO for PEACE-Black Sea Ecosystem Processes and Forecasting/Operational Database Management System, Report of the Workshop and Project Evaluation Meeting, Istanbul, 15-16 May 2000; Global Ocean Observing System, Intergovernmental Oceanographic Commission, Reports of Meetings of Experts and Equivalent Bodies-Black Sea GOOS Workshop; International Conference-Scientific and Policy Challenges Towards and Effective Management of the Marine Environment, In support of regional sustainable development, EMPHASIS ON THE BLACK SEA AND THE MEDITERANEAN REGIONS, Forum on the EU/ESA "GMETS", 12-18 October 2003, Albena, Bulgaria. Nowadays GeoNoc carries out researches concerning to new approaches of country Black sea coast protection, development and complex management. Particularly, new, approved by laboratory testing, coast protection method, that considered the application of modern, ecologically clean materials and technologies and which significantly increase beach stability due to wave parameters compulsory transformation and velocity field change, is designed. It also improves the coast aesthetic view, coastal waters cleanliness, its bio-diversity and the same time reduces necessary for beach restoration and exploitation expenses. The next, not less important problem is the pollution Black sea waters by the HAB, that caused not only uncomfortable conditions to holiday makers , but can significantly influences on their health, till dead end (for ex. toxic and neurotoxic cyanobacterias such as anabaena, nodularia, microcystis etc.) Should be mentioned that algae' critical concentration kills everything from the fish till big animals. Especially it impacts on swimming in the sea or reservoir children. It also does not bypass the adults. However there is still not developed any medicine - antidote against such toxins. Due to HAB existence in Black sea, its biodiversity has been seriously reduced /damaged, some ecosystems has been disappeared at all, like Philofera, different population of fishes, dolphins are etc. Unfortunately in the solution of this problem of Black sea countries coastal waters are involved only Russian Federation' and Turkey Republic' National Oceanographic Commission. Georgian side is not included in Programm of HAB study.

18. The main purpose of this work is to develop spatial-temporal model of Georgia's landscapes, which give chance to determine the current tendencies of landscapes changes in different landscapes, such as humidity/aridity, arise/decrease of bio-productivity, etc. Also, this model gives possibility to reveal causes and reasons of mosaic changes, associated with global climate change. The research is based on the Conception of Spatial-temporal Analyze and Syntheses of Landscapes, also on the meteorological data and field work materials of the LAB for Environmental Studies (Tbilisi State University), carried out in different landscapes across Georgia. The daily geo-conditions and annual dynamics of landscapes were determined by analysis of some long-term data collected by meteorological stations across Georgia. As a complex value daily geo-conditions of landscapes are analyzed. On the base of inventory of landscapes, GIS-technologies and thematic mapping, the main tendencies of landscapes are revealed. Arid, Semi-arid, Semi-humid landscapes occupy a great area, which consists approximately 1/3 part of whole territory of Georgia. These include 8 types, 11 sub-types and 24 genera of landscapes. The main share of these

landscapes is concentrated in East Georgia, but some semi-humid areas are spreaded in West Georgia. The influence of climate change were valued considering several parameters, such as the change of forest area, the share of agricultural land in the total area of landscape, the degree of fragmentation of landscapes, the productivity of vegetation, etc.

19. Studies of Climate Eustasy can be performed using a statistical Series of mean sea level. To do so, it is necessary to create new and improve the proven methods in order to obtain from the series new information of sea surface rise relative to its initial position (absolute eustasy - E_a), as well as to the shore (relative eustasy- E_r for a given period of time). Such investigation of Climate Eustasy has significant applied and scientific importance, particularly for island states and countries on the subsiding shores of World Ocean.

20. The density of population, dynamic and population distribution in the forest landscapes of individual regions of Georgia in 1989-2002 is analyzed.

21. Questions of a sustainable development of tourism and its kinds at the Black Sea coast of Georgia are considered.

22. On the base of official statistical data and sociological research, current migratory processes in Georgia for 1990-2012 are analyzed.

23. On the basis of corresponding scientific research, issues about main principles and results of landscape planning of new protected area in Central Caucasus are considered.

მეტალორგანული ქიმიის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი

1.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
ზოგადი, არაორგანული და მეტალორგანული ქიმიის მიმართულების
ხელმძღვანელი, მეტალორგანული ქიმიის დამფუძნებელი და დირექტორი

ქ.მ.დ. პროფესორი ავთანდილ ქორიძე

1.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემაღენლობა
მეტალორგანული ქიმიის განყოფილება. განყოფილების გამგე- ქიმიის მეც.
დოქტორი, პროფესორი - ავთანდილ ქორიძე

	გვარი, სახელი	სამეცნიერო წოდება	თანამდებობა
	2	3	4
1	ქორიძე ავთანდილ	ქიმიის მეც. დოქტორი	განყოფილების გამგე
2	ბეროშვილი მარინე	ქიმიის დოქტორი	უფრ. მეც. თანამშრომელი
3	ლეკაშვილი ოლიკო	დოქტორანტი	მეც. თანამშრომელი
4	ჯინიყაშვილი ირმა	ქიმიის დოქტორი	მეც. თანამშრომელი
5	კაკაბაძე ლილიანა	-----	ტექნიკური მუშაკი
6	მოგელაძე ნუგზარი	-----	ტექნიკური მუშაკი

ბიოლოგიურად აქტიური მეტალორგანული ნაერთების სინთეზის განყოფილება.
 განყოფილების გამგე - ქიმიის დოქტორი, უფრ. მეც. თანამშრომელი ციალა კაკულია

	გვარი, სახელი	სამეცნიერო წოდება	თანამდებობა
	2	3	4
1	კაკულია ციალა	ქიმიის დოქტორი	განყოფილების გამგე
2	უგრეხელიძე ვახტანგ	ბიოლოგიის დოქტორი	უფრ. მეც. თანამშრომელი
3	სარაჯიშვილი ქეთევან	ქიმიის დოქტორი	მეც. თანამშრომელი
4	ჩიმაკაძე ედუარდ	-----	ტექნიკური მუშაკი

5	ბეროშვილი გურამ	ბაკალავრი	ტექნიკური მუშაკი
---	-----------------	-----------	------------------

ჰომოგენური კატალიზის განყოფილება. განყოფილების გამგე- ქიმიის დოქტორი, უფრ. მეც. თანამშრომელი ლილი ჯანიაშვილი

	გვარი, სახელი	სამეცნიერო წოდება	თანამდებობა
	2	3	4
1	ჯანიაშვილი ლილი	ქიმიის დოქტორი	განყოფილების გამგე
2	მაჭარაშვილი არჩილ	ქიმიის დოქტორი	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
3	აჩელაშვილი ვალერიან	ქიმიის დოქტორი	მეც. თანამშრომელი
4	მცხვეთაძე ლევან	-----	მეც. თანამშრომელი
5	ყაჩუხაშვილი ვლადიმერ	-----	ტექნიკური მუშაკი

ინოვაციური ტექნოლოგიების მონიტორინგისა მდგრადი განვითარების განყოფილება.

განყოფილების გამგე- ქიმიის დოქტორი, უფრ. მეც. თანამშრომელი როინ ჭედია

	გვარი, სახელი	სამეცნიერო წოდება	თანამდებობა
	2	3	4
1	ჭედია როინ	ქიმიის დოქტორი	განყოფილების გამგე
2	ქვარცხავა გიორგი	ქიმიის დოქტორი	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
3	ნონიკაშვილი ნინო	ქიმიის დოქტორი	მეცნ. თანამშრომელი
4	ქორქია თამარ	-----	მეცნ. თანამშრომელი
5	მჭედლიშვილი ირინა	-----	მეცნ. თანამშრომელი

ქ.მ.დ. პროფესორი ავთანდილ ქორიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა. ქორიძე	ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	25-27

Металлоорганическая химия – достижения и проблемы

А.А. Коридзе

В докладе на примере результатов собственных исследований показаны возможности металлоорганической химии в области превращений органических соединений. Основой

органической химии являются реакции разрыва и образования связей C-H и C-C, и протеканию именно этих реакций в гомогенных условиях уделялось особое внимание. Изучение превращений углеводородных субстратов на кластерных карбонилах рутения, осмия, а позднее рения-золота, позволило наблюдать интересные примеры активации связей C-H, C-C и углерод-гетероатом в чрезвычайно мягких условиях, открыть новые перегруппировки и получить новые типы комплексов. Этим работам предшествовало установление механизма внутримолекулярного обмена CO групп в кластерах $M_3(CO)_{12}$ ($M=Ru, Os$), проблемы, которая в литературе рассматривалась как неразрешимая. При решении этой задачи нами впервые в химии была применена спектороскопия ЯМР магнитного изотопа осмий-187. Другая важная проблема касалась механизма стабилизации обладающих необычно высокой устойчивостью α -ферроценилкарбокатионов и родственных катионных комплексов. Здесь нами впервые в химии применена спектороскопия ЯМР железа-57.

Исследованные нами на раннем этапе реакции активации связей C-H и C-C относились к *стехиометрическим* превращениям. Дальнейшие работы направлены на решение задач высокой международной значимости: гомогенное *каталитическое* дегидрирование алканов и спиртов, с получением олефинов и водорода, соответственно. Алканы являются основными компонентами нефти и газа, однако в силу химической инертности, их превращение в более полезные соединения на гетерогенных катализаторах требует применения очень жестких условий и не отличается селективностью. Поэтому гомогенное каталитическое дегидрирование алканов с образованием олефинов является важнейшей проблемой металлоорганической химии и катализа, в этой области в мире работают выдающиеся химики Нобелевского уровня. Созданные нами недавно иридиевые катализаторы нового поколения, т.н. пинцетные бис-фосфиновые комплексы на основе металлоценов, проявили беспрецедентную активность в дегидрировании алканов. Мы также установили роль электронных и стерических свойства лигандов в определении каталитической активности иридиевых комплексов. Вопросам генерирования, хранения и транспортировки водорода в мире уделяется очень большое внимание, так как водород рассматривается в качестве энергоносителя будущего. При изучении дегидрирования спиртов мы не только открыли высокоэффективные системы для генерирования H_2 , но также пролили существенный свет на механизм этой реакции.

Дальнейший прогресс в области металлокомплексного катализа связан с разработкой лигандов нового типа, способных осуществлять "кооперативное" с металлом участие в катализе. Так, в реакции H_2 с катионным пинцетным комплексом рутения на основе ферроцена, нами обнаружено гетеролитическое расщепление H_2 при низкой температуре, с присоединением атомов H к *атому рутения* и *циклопентадиенильному кольцу пинцетного лиганда*. Полученный катионный комплекс рассматривается как стабилизированная хелатированным атомом рутения модель ферроцениевого иона - "неуловимого" интермедиата реакции электрофильного замещения в ферроцене.

Еще одной, очень важной областью применения металлоорганических соединений является фармакохимия. Недавно выделенное в следовых количествах из морского организма *Echinochalina bargibanti* вещество $As_4O_3(CH_2)_3$ оказалось эффективным средством против лейкемии. Располагая богатым арсеналом синтетических методов металлоорганической химии, мы провели дизайн и приступили к синтезу полиарса-ферроценовых конъюгатов на основе тетраарсатетраоксаадамантанов типа $As_4O_4(CHR)_2$ ($R=H, CH_3, C_2H_5$). Надеемся, что это новое направление также будет развиваться успешно и синтезированные соединения проявят полезные антираковые свойства.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1	Alexey V. Polukeev, Pavel V. Petrovskii, Alexander S. Peregudov, Mariam G. Ezernitskaya, and Avthandil A. Koridze	Dehydrogenation of Alcohols by Bis(phosphinite) Benzene Based and Bis(phosphine) Ruthenocene Based Iridium Pincer Complexes. Organometallics, 2013	Organometallics 32(4)	ACS Publications, Washington, DC 20036 American Chemical Society. Inact Factor 4, 145	1000-1015
---	---	--	-----------------------	---	-----------

Dehydrogenation of alcohols by three iridium pincer complexes, IrH(Cl)[2,6-(tBu₂PO)₂C₆H₃] (1), {IrH-(acetone)[2,6-(tBu₂PO)₂C₆H₃]}{BF₄} (2), and IrH(Cl)[{2,5-(tBu₂PCH₂)₂C₅H₂}Ru(C₅H₅)] (3), is reported, in both the presence and the absence of a sacrificial hydrogen acceptor. Dehydrogenation of secondary alcohols proceeds in a catalytic mode with turnover numbers up to 3420 (85% conversion) for acceptorless dehydrogenation of 1-phenylethanol. Primary alcohols are readily decarbonylated even at room temperature to give catalytically inactive 16e Ir–CO adducts. The mechanism of this transformation was studied in detail, especially for EtOH; new intermediates were isolated and characterized.

ოლიგო ლეკაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1	კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.ბ., ქადარია მ.ა.,- ლექაშვილი ო.ი., <i>ჭედია რ.ვ.</i>	α-ალუმინის ოქსიდის ფხენილების დაბალტემპერატურული სინთეზის ზოგიერთი საკითხი (Nano Studies)	8	ქ. თბილისი	7
2	კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.ბ., ლექაშვილი ო.ი., <i>ჭედია რ.ვ.</i>	ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღების პერსპექტივები საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის შრომები. ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თა- ნამედროვე მასალები”. 6- 7 ივნისი, ქუთაისი 2013	ქ.ქუთაისი	2 გვ. 328-329
3	T. Kuchukhidze, T.Archuadze, V.Gabunia, O.Lekashvili, M.Kadaria, <i>R.Chedia</i>	Obtaining of Ultrafine α- alumina for Corundum Ceramics.	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia	Tbilisi	1 (p.49)

I სტატიის ანოტაცია

ალუმინის ჰიდროქსიდების ან ალუმინის ოქსიდის არამდგრადი შუალედური ფაზების თანდათანობითი გახურებით ~1200°C ზევით მიიღება თერმოდინამიკურად სტაბილური α -Al₂O₃, რომელიც ფართოდ გამოიყენება სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების კერამიკების მისაღებად. დაბალ ტემპერატურაზე ტრანსფორმირება განხორციელდა α -Al₂O₃-ის კრისტალების წინასწარი შეტანით სინთეზისის პროცესში (პრეკურსორების დამლის, ჰიდროლიზის, გაშრობა-გახურებისა და გამოწვისას) საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმომქნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები. დადგენილია, რომ ალუმინის ნიტრატისა და შარდოვანას ურთიერთქმედებისას მეტალური ალუმინის ფხვნილის დამატებისას ადგილი აქვს ამორფული ალუმინის ოქსიდის წარმოქმნას, რომლის გამოწვით ჰაერზე 800°C-ზე (2 სთ) წარმოიქმნება α -Al₂O₃. ფხვნილებისა და მისგან მიღებული კორუნდის ნაკეთობების მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). მიკროსისალე განსაზღვრულია (DUH – 2115) ხელსაწყოზე. სინთეზირებული ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე ДРОН-3М. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

აკად. დოქტ., უფრ. მეც. თანამშრომელი, როინ ჭედია

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ორგანული პრეკურსორების გამოყენებით ულტრადისპერსული არაორგანულ ნაერთების სინთეზი და მათი გამოყენება სპეციალური დანიშნულების მასალების (ნაკეთობების) მისაღებად	რ. ჭედია	რ. ჭედია ქ. სარაჯიშვილი თ. ქორქია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
1.	სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების კერამიკული მასალების ულტრადისპერსული ფხვნილების მიღება განხორციელდა ზოლ-გელ, თანდალექვის და თვითგავრცელებადი რეაქციის მეთოდებით. სინთეზირებულია ორთორომბული ლუტეციუმისა და იტრიუმის ალუმინატების (LuAlO ₃ , YAlO ₃) და კუბური სტრუქტურის ნაერთები Lu ₃ Al ₅ O ₁₂ და Y ₃ Al ₅ O ₁₂ . ამავე მეთოდით მიღებულია მონოკლინური სტრუქტურის Lu ₄ Al ₂ O ₄ და Lu ₄ Al ₂ O ₉ . ფხვნილების შეცხოება და კონსოლიდაცია განხორციელდა ნაპერწკლოვან-პლაზმური სინთეზის მეთოდით. მიღებულია კერამიკული სინტილ-		

ატორების მასიური ნიმუშები. მეტალთა ნიტრატებისა და ორგანული აღმდგენელების გამოყენებით (თვითგავრცელებადი რეაქცია) სინთეზირებულია სინტილატორები--- ტყვიის ვოლფრამატი და იტრიუმის ოქსიორთოსილიკატი. ამ ნაერთების ფხვნილის ნაწილაკები წარმოადგენენ ფირფიტებს, რომელთა სისქე 25-70 ნმ-ია, ხოლო სიგრძე რამოდენიმე მიკრომეტრს აღწევს. ისინი სითხეში ადვილად ქუცმაცდებიან ნანოზომის ნაწილაკებად. ბორის ნიტრიდისა და ბორის კარბიდის ნანოფხვნილები (60-75 ნმ) მიღებულია პოლიმერულ-პრეკურსორული მეთოდით პოლივინილის სპირტის, ამორფული ბორისა და მისი ნაერთებისაგან 900-1200°C-ზე შესაბამისი გელების წყალბადის არეში პიროლიზით. ზოლ-გელ მეთოდი გამოყენებულ იქნა წყალში ხსნადი პოლიმერების ჰიდროგელებში ალუმინისა და ცინკის ჰიდროქსიდების მისაღებად. ორგანულ მატრიცაში ასევე იმობილიზებულ იქნა ფეროციანიდები, რომლებსაც გააჩნიათ რადიონუკლიდების იონების (ცეზიუმი, სტრონციუმი) სელექტიურად შთანთქმის უნარი. ამ მიმართულებით სამუშაოები გაგრძელდება 2014 წელს.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	P560. Targets for High Temperature Superconductor Films; (2012-2013) სამიზნეები მაღალტემპერატურული ზეგამტარი ფირფიტებისათვის	STCU (უსტც)	ე.სანაია	რ. ჭედია, თ. კუჭუხიძე, თ. არჩვაძე, ფ. ბასარია, ნ. კირცხია, გ. დარსაველიძე, ი. ყურაშვილი, ვ. გაბუნია
<p>ამ ეტაპზე ძირითადად შესრულებულია გრანტის ფარგლებში დაგეგმილი ამოცანები. დამუშავებულია მაგნიუმის ბორიდის მასიური ნიმუშების მიღების ტექნოლოგია, რომლებიც განკუთვნილია ლაზერული დასხივებისათვის და თხელი ფირფიტის დასაფენად სხვადასხვა ფუძე-შრეზე. ასევე დამუშავებულია ზეგამტარი კერამიკის მეტალური პრეკურსორის - სამმაგი შენადნობის (YCu₂Ba₃) მიღების მეთოდები და მისგან დამზადებულია მასიური სამიზნეები ზომით 27-55 მმ. მიღებული შედეგები მოხსენებულ იქნა ქ. იზმირში გამართულ კონგრესზე (Advanced Materials World Congress. 16-19 September, 2013, Cesme , Izmir, Turkey). ასევე პროექტის ზოგიერთი შედეგი განხილულ იქნება აშშ –ში 2014 წელს (E.Sanaia, G.Bokuchava, I.Kurashvili, T.Kuchukhidze, A.Mikeladze, R.Chedia. Obatining of Bulk MgB₂ Using Hot Pressing Method. 2014 MRS Spring Meeting & Exhibit. April 21-25, 2014, San Francisco, California).</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	გამოყენებითი კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი. AR/325/6-480/12; 2013-2015წწ. ადგილობრივი ნედლეულის ბაზაზე ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღება და კორუნდის კერამიკული ნაკეთ-	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	რ. ჭედია	ი. ყურაშვილი, ი. ჯინიაშვილი, თ. კუჭუხიძე, ე.სანაია, თ. არჩვაძე, ფ. ბასარია, ვ. გაბუნია

ობების დამზადების ტექნოლოგიის დამუშავება.			
<p>I ეტაპზე დამუშავებულია საქართველოს ბუნებრივი ნედლეულიდან (თიხისაგან, მეორადი ალუმინისა და მისი გადამუშავების ნარჩენებისაგან) ალუმინის ჰიდროქსიდის, ნიტრატის და იზოპროპილატის მიღების მეთოდები. ულტრადისპერსული Al_2O_3 ფხვნილი მიღებულია ზოლ-გელ მეთოდით, ჟანგვა-აღდგენითი რეაქციითა და პოლიმერ პრეკურსორული მეთოდებით.</p>			

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.ბ., ქადარია მ.ა., ლეკაშვილი თ.ი., <i>ჭელია რ.გ.</i>	α-ალუმინის ოქსიდის ფხვნილების დაბალტემპერატურული სინთეზის ზოგიერთი საკითხი <i>(Nano Studies)</i>	8	ქ. თბილისი	7
2	გ.ქვარცხავა, ა.გოლეტიანი, <i>ქ.სარაჯიშვილი,</i> <i>თ.ქორქია,</i> <i>რ.ჭელია</i>	ბიოსორბენტები: ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების მოცილება “მწვანე მეთოდით”.	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომები ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. 6-7 ივნისი, 2013	ქ. ქუთაისი	2 გვ.239-240
3	კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.ბ., ლეკაშვილი თ.ი., <i>ჭელია რ.გ.</i>	ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღების პერსპექტივები საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომები. ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. 6-7 ივნისი,	ქ.ქუთაისი	2 გვ. 328-329

4	G.Kvartskhava, A.Goletiani, <i>Sarajishvili, T.Ko- rkia, I. Jinikas- hvili, R.Chedia.</i>	Removal of Heavy Metal Ions Wastewaters by Using of Renewable Bio Sources of Georgia.	ქუთაისი 2013 Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia	Tbilisi	1 (p.95)
5	T. Kuchukhidze, T.Archvadze, V.Gabunia, Lekashvili, M.Kadaria, <i>R.Chedia</i>	Obtaining of Ultrafine α - alumina for Corundum O. Ceramics.	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia	Tbilisi	1 (p.49)

I სტატიის ანოტაცია

ალუმინის ჰიდროქსიდების ან ალუმინის ოქსიდის არამდგრადი შუალედური ფაზების თანდათანობითი გახურებით $\sim 1200^{\circ}\text{C}$ ზევით მიიღება თერმოდინამიკურად სტაბილური α - Al_2O_3 , რომელიც ფართოდ გამოიყენება სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების კერამიკების მისაღებად. დაბალ ტემპერატურაზე ტრანსფორმირება განხორციელდა α - Al_2O_3 -ის კრისტალების წინასწარი შეტანით სინთეზის პროცესში (პრეკურსორების დაშლის, ჰიდროლიზის, გამრობა-გახურებისა და გამოწვისას) საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმოქმნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები. დადგენილია, რომ ალუმინის ნიტრატისა და შარდოვანას ურთიერთქმედებისას მეტალური ალუმინის ფხვნილის დამატებისას ადგილი აქვს ამორფული ალუმინის ოქსიდის წარმოქმნას, რომლის გამოწვით ჰაერზე 800°C -ზე (2 სთ) წარმოიქმნება α - Al_2O_3 . ფხვნილებისა და მისგან მიღებული კორუნდის ნაკეთობების მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). მიკროსისალე განსაზღვრულია (DUH – 211S) ხელსაწყოზე. სინთეზირებული ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე ДРОН-3М. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია

ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	L. Nadaraia, N. Jalabadze, R. Chedia, L. Khundadze.	Production of nanopowder and bulk aluminate ceramic scintillators. <i>Ceramics International, 2013</i>	39	ELSEVIER	8 (p.2207-2214)
2	T.Kuchukhidze, A.Mikeladze, E.Sanaia, G.Bokuchava, G.Darsavelidze, R.Chedia.	Fabrication of bulk targets of MgB ₂ with stoichiometric and nonstoichiometric contents. <i>Journal of Materials Science and Engineering, B, 2014, (In press).</i>	-	USA, David Publishing Company	4
3	T.Kuchukhidze, A.Mikeladze, E.Sanaia, G.Bokuchava, G.Darsavelidze, R.Chedia	Fabrication of bulk targets of MgB ₂ with stoichiometric and nonstoichiometric contents	PEER REVIEWED BOOK. Advanced Materials World Congress. 16-19 September, Izmir, Turkey ,2013	Cesme Altin Yunus -Izmir, Turkey	2 (p.176-177)
4	Kuchukhidze T.V., Archuadze T.N., Gabunia V.G., Kadaria M.A., Lekashvili O.I., Chedia R.V., 2014.	Some Issues of Ultradispersive α -aluminum Oxide		USA, NOVA SCIENCE	

		Powders of Lowtemperature Synthesis. (In Book: <i>Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. In press</i>).		13 (ხელნაწერი)
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>1. ზოლ-გელ, თანდალექვის და თვითგავრცელებადი რეაქციის მეთოდებით სინთეზირებულია ორთორომბული ლუტეციუმისა და იტრიუმის ალუმინატების (LuAlO_3, YAlO_3) და კუბური სტრუქტურის ნაერთები $\text{Lu}_3\text{Al}_5\text{O}_{12}$ და $\text{Y}_3\text{Al}_5\text{O}_{12}$ ნანოფხვნილები. ამავე მეთოდით მიღებულია მონოკლინური სტრუქტურის $\text{Lu}_4\text{Al}_2\text{O}_4$ და $\text{Lu}_4\text{Al}_2\text{O}_9$. ფხვნილების შეცხოება და კონსოლიდაცია განხორციელდა ნაპერწკლოვან-პლაზმური სინთეზის მეთოდით. მიღებულია კერამიკული სინტილატორების მასიური ნიმუშები. დადგენილია, რომ $\text{Y}_3\text{Al}_5\text{O}_{12}$-ის შეცხოების ოპტიმალური პირობებია $1650^\circ\text{C}/3$ წთ/40 მპა.</p> <p>2. მაგნიუმის ბორიდის მასიური ნიმუშები მიღებულია მაგნიუმის, მაგნიუმის ჰიდრიდისა და ბორის ფხვნილების სხვადასხვა სტექიომეტრული ნარეგებისაგან ვაკუუმში ცხელი დაწნევის მეთოდით. სინთეზი განხორციელდა ტემპერატურის თანდათან მომატებით 20°C-დან 900°C-მდე 10-15 წუთის განმავლობაში წნევის გაზრდით 50-60 მპა-მდე. წინასწარ სინთეზირებული მაგნიუმის ბორიდის ფხვნილისაგან “ნედლი” ნაკეთობის მიღებითა და შემდგომ მისი შეცხოება-დაწნევით 700-900°C-ზე მიღებულია ნიმუშები, რომელთა ზეგამტარული გადასვლის ტემპერატურა 38,5K-ია.</p> <p>3 თეზისია.</p> <p>4. $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ მისაღებად გამოყენებულ იქნა მოდიფიცირებული პოლიმერ-პრეკურსორული და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქცია. საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმომქნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები (გლიკოლები, ამინოსპირტები, კარბოქსიმჟავეები და სხვ). ორგანულ-არაორგანული გელები მიღებულია ალუმინისა და ორგანული ნაერთების ჰომოგენიზაციით 80-200°C და მიღებული მასის კარბონიზაციით სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმით 300-800°C-ზე. კარბონიზაციის შედეგად მიიღება შავი ფხვნილი, რომელიც ძირითადად $\gamma\text{-Al}_2\text{O}_3$-გან შედგება. მისი გადაყვანა $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ განხორციელდა ჰაერზე 1180-1200°C-ზე 2 საათის განმავლობაში. საწყის სარეაქციო ნარეგში 3-5% (მას) ალფა-მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდის დამატებით $\gamma \rightarrow \alpha$ ფაზაში გადასვლის ტემპერატურა მცირდება 120-150°C-ით. ზოლ-გელ მეთოდით ამონიუმის ნიტრატისაგან $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ მიიღება 800-1100°C. ნაწილობრივად ჰიდროლიზირებული ალუმინის იზოპროპოქსიდის გელისა და ალუმინის ნიტრატის ურთიერთქმედებით 400-500°C-ზე მიღებულია γ- და $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდები, რომლებიც ხასიათდებიან ფირფიტოვანი აღნაგობით. ფხვნილები მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე ДРОН-3М. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
1) საქართველოში

№	მომხსენებელი	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და სათაური
1	გ. ქვარცხავა	ბიოსორბენტები: ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების მოცილება “მწვანე მეთოდით”.	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. 6-7 ივნისი, 2013, ქ. ქუთაისი, საქართველო.
2	თ. კუჭუხიძე	ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღების პერსპექტივები საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. 6-7 ივნისი, 2013, ქ. ქუთაისი, საქართველო.
3	A.Goletiani	Removal of Heavy Metal Ions Wastewaters by Using of Renewable Bio Sources of Georgia. ჩამდინარე წყლებიდან მძიმე მეტალთა იონების მოცილება საქართველოს განახლებადი ბიორესურსებით	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia.
4	T.Kuchukhidze	Obtaining of Ultrafine α -alumina for Corundum Ceramics. ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდი კორუნდის კერამიკისათვის.	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia.
მოსხენებათა ანოტაცია			
<p>ნარჩენი ბიომასალების გამოყენება მძიმე მეტალების იონებით დაბინძურებული წყლების გასასუფთავებლად საკმაოდ პერსპექტიულია, რადგან ბიოსორბენტების ფასი სინთეზურ სორბენტებთან შედარებით მნიშვნელოვნად დაბალია. საქართველოში არსებული ტყავის წარმოების ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების Cr(VI,III) მოცილება წარმოადგენს უაღრესად აქტუალურ პრობლემას. ნაშრომში წარმოდგენილია მერქნის გადამუშავების ნარჩენების ბიოსორბენტებად გამოყენების შესაძლებლობა. შესწავლილია ადსორბენტის კონცენტრაციის, კონტაქტის დროისა და pH-ის გავლენა ქრომის იონების მოცილების ეფექტურობაზე.</p>			
2	ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღება შესაძლებელია საქართველოს ადგილობრივი რესურსებიდან (ალუმინის ჯართი, ალუმოსილიკატები, ტყიბულის ქვანახშირის ნაცარი). მათი გადამუშავებით მიღებულია სამი ძირითადი პრეკურსორი ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის იზოპროპილატი და სხვადასხვა მოდიფიკაციის ალუმინის ჰიდროქსიდები $Al_2O_3 \cdot nH_2O$. მოდიფიცირებული ზოლ-გელ		

	მეთოდისა და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქციით მიღებულია სხვადასხვა დისპერსულობის Al_2O_3 ფხვნილი. მათი მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპით Nanolab-7. ფხვნილების ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე DPH-3M. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).
3	საქართველოს გააჩნია მრავალი სახეობის განახლებადი ბიორესურსი, რომლებსგან შესაძლებელია ბიოსორბენტების მიღება. შესწავლილია ფოთლოვანი მცენარეების მერქნის გადამუშავების ნარჩენების გამოყენების შესაძლებლობა წყლიდან $Cr(III)$ იონების მოსაცილებლად. ბიოსორბენტად გამოყენებულ იქნა მცენარის ვარჯის სხვადასხვა ნაწილები, ასევე ნაფოტები, ნახერხი, ბურბუშელა. მიღებულ ფხვნილის მოდიფიცირება (ჰიდროქსიდის ჯგუფის აცილირება, კარბოქსიდის ჯგუფის ეთერიფიკაცია, ბიომასალის ნაწილობრივი დაჟანგვა, ამინირება) განხორციელდა ცნობილი მეთოდებით. არამოდიფიცირებული ბიოსორბენტების გამოყენება უფრო ხელსაყრელია და მათი მიღება საკმაოდ ადვილია.
4	$\alpha-Al_2O_3$ მისაღებად გამოყენებულ იქნა მოდიფიცირებული პოლიმერ-პრეკურსორული და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქცია. ორგანულ-არაორგანული გელები მიღებულია ალუმინისა და ორგანული ნაერთების კომოგენიზაციით 80-200°C და მიღებული მასის კარბონიზაციით სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმით 300-800°C-ზე. კარბონიზაციის შედეგად მიიღება შავი ფხვნილი, რომელიც ძირითადად $\gamma-Al_2O_3$ -გან შედგება. მისი გადაყვანა $\alpha-Al_2O_3$ განხორციელდა ჰაერზე 1180-1200°C-ზე 2 საათის განმავლობაში. საწყის სარეაქციო ნარევეში 3-5% (მას) ალფა-მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდის დამატებით $\gamma \rightarrow \alpha$ ფაზაში გადასვლის ტემპერატურა მცირდება 120-150°C-ით. ზოლ-გელ მეთოდით ამონიუმის ნიტრატისაგან $\alpha-Al_2O_3$ მიიღება 800-1100°C. ნაწილობრივად ჰიდროლიზირებული ალუმინის იზოპროპოქსიდის გელისა და ალუმინის ნიტრატის ურთიერთქმედებით 400-500°C-ზე მიღებულია γ - და $\alpha-Al_2O_3$ მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდები, რომლებიც ხასიათდებიან ფირფიტოვანი აღნაგობით.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თ. კუჭუხიძე	Fabrication of bulk targets of MgB_2 with stoichiometric and nonstoichiometric contents	Advanced Materials World Congress. 16-19 სექტემბერი, 2013, იზმირი, თურქეთი
<p>მომხსენების ანოტაცია</p> <p>მაგნიუმის ბორიდის მასიური ნიმუშები მიღებულია მაგნიუმის, მაგნიუმის ჰიდრიდისა და ბორის ფხვნილების სხვადასხვა სტექიომეტრული ნარეგებისაგან ვაკუუმში ცხელი დაწნევის მეთოდით. სინთეზი განხორციელდა ტემპერატურის თანდათან მომატებით 20°C-დან 900°C-მდე 10-15 წუთის განმავლობაში წნევის გაზრდით 50-60 მპა-მდე. წინასწარ სინთეზირებული მაგნიუმის ბორიდის ფხვნილისაგან “ნედლი” ნაკეთობის მიღებითა და შემდგომ მისი შეცვობა-დაწნეხვით 700-900°C-ზე მიღებულია ნიმუშები, რომელთა ზეგამტარული გადასვლის ტემპერატურა 38,5 K-ია.</p>			

გამოთვლითი ფიზიკის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. დირექტორი: ფიზ. მათ. მეცნიერებათა დოქტორი, ემერიტუს პროფესორი, **რევაზ ზარიძე**, დირექტორის მოადგილე: ფიზ.მათ. მეცნ. დოქტორი, **დავით კაკულია**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. რევაზ ზარიძე
2. დავით კაკულია
3. გია საფარიშვილი
4. კოტე ყვავაძე
5. ლაზარე ბერძენიშვილი
6. ლევან შოშიაშვილი
7. გურამ კუჭავა
8. ვასილ ტაბატაძე
9. მიხეილ პრიშვინი
10. ივანე პეტლევდი

დოქტორანტები:

11. ლალი ბიბილაშვილი
12. ვერიკო ჯელაძე
13. ალექსანდრე კოჭლაშვილი
14. ნიკა სოფრომაძე
15. აკაკი ლომია

სტუდენტები – მაგისტრანტები:

16. მარიამ წვერავა
17. ნინო ყვავაძე
18. ვახტანგი ბარბაქაძე
19. ბექა ფონიავა ბაკალავრი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„RF დასხივებისა და ელექტრომაგნიტური დაბინძურების	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მიხეილ პრიშვინი	მიხეილ პრიშვინი რევაზ ზარიძე ლალი ბიბილაშვილი

	შესწავლა“ გრანტი - # 30/09			ვერიკო ჯელაძე ვასილი ტაბატაძე ბექა ფონიავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>პროექტის I ეტაპის შედეგები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რიცხვითი მოდელების მომზადება გამოთვლების ჩასატარებლად. მოიცავს ადამიანის 3D დისკრეტული მოდელების დამუშავებას და ანტენების დაყენებას დასხივებისათვის. (რუსთაველის ფონდს გადაეცა: პროგრამა MyFDTD ადამიანის დისკრეტული მოდელების დასამუშავებლად). 2. RF ზემოქმედების მოდელირება ქალისა და ბავშვის მოდელებისათვის 300, 450, 900, 1450, 1900, 2450, 3700 მჰც სიხშირეებზე, პენეს მოდელის გამოყენებით. მოიცავს FDTDLab პროგრამული პაკეტის გამოყენებით SAR-ის განაწილებისა და ტემპერატურის მატების დათვლა 300, 450, 900, 1450, 1900, 2450, 3700 მჰც სიხშირეებზე, ქალისა და ბავშვის მოდელებისათვის. (რუსთაველის ფონდს გადაეცა: FDTDLab პროგრამული პაკეტი ელექტრომაგნიტური დასხივების სიმულაციისთვის, ვერსია 1.) 				

II	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	კიბოს მკურნალობა ნანონაწილაკების გამოყენებით: ჰიპერთერმიის შესწავლა უჯრედის დონეზე. გრანტი #დ-13/21	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლევან შოშიაშვილი	ლევან შოშიაშვილი დავით კაკულია კახაბერ თავზარაშვილი კოკი ლომია

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>პროექტის I ეტაპის შედეგები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. პროგრამული პაკეტი EMagRE(ElectroMagnetic Research Environment) შექმნა. შექმნილია პროგრამული პაკეტის პირველადი ბეტა ვერსია რომელიც მოიცავს: 1) გეომეტრიის ედიტორი. 2)მონაცემთა შეტანის მოდული. თემპერატურის, ტემპერატურის ნაზრდის, სითბური ნაკადების ვიზუალიზაციის მოდული. 2. სითბოგადაცემის პროცესის მოდელირება. შექმნილია პროგრამული კოდი ბეტა ვერსია, რომელიც აღწერს სითბოგადაცემას გამოყენებულია ფურიეს კლასიკური მოდელი, კატანეოს და ჩენის მოდელები რომლებიც აღწერენ პროცესს მიკრო/ნანო მანძილებზე. რუსთაველის ფონდს გადაეცა პროგრამა და პროგრამული კოდები და ჩაბარდა წლიური ანგარიში. მზადდება სტატია “Program Suit for Heat exchange modeling on Macro and Micro Scales” 				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

- გ) კრებულები
 დ) სტატიები
2) უცხოეთში
 ა) მონოგრაფიები
 ბ) სახელმძღვანელოები
 გ) კრებულები
 დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	I. M. Petoev, V. A. Tabatadze, R. S. Zaridze	“The Method of Auxiliary Sources Applied to Problems of Electromagnetic Wave Diffraction by Certain Metal–Dielectric Structures”, Journal of Communications Technology and Electronics, Vol. 58	No. 5	Moscow, Russia	pp. 404-416.
<p><i>Abstract</i> - The method of auxiliary sources is applied to solve problems of electromagnetic wave diffraction by certain metal–dielectric structures that are finite 3D periodic lattices embedded in an ordinary dielectric. On the basis of the structures under study, the possibilities of designing antenna devices with a desired pattern and the rotating polarization are considered. A software packet is developed for computer simulation of such structures. The software is oriented to performing the corresponding computational experiments.</p>					
2	I. M. Petoev, V. A. Tabatadze, R. S. Zaridze	The Double and Triple Resonances Investigation for the “Cassini” Lattice Into the Dielectric”, Journal of Applied Electromagnetism (JAE)	accepted for publication	Athens, Greece	18
<p><i>Abstract</i> - The double and triple resonance effects for the certain metal – dielectric structure are studied. The structure represents the three dimensional periodic “Cassini” lattice inside of the usual dielectric with the finite sizes. The lattice element is a conductor wire with small electrical radius and with the form of the Cassini oval. Such structures have the interesting resonance properties in the wide frequency range, which makes it possible to present them as the complex materials. The program package was created and it gives the ability to study resonance properties of these structures. In the developed program package it is possible to change the parameters of the studied structure making advantage of numerical experiments.</p>					
3	I.M. Petoev, V.A. Tabatadze, D.G. Kakulia, R. S. Zaridze	"Применение метода вспомогательных источников к тонким пластинам и незамкнутым поверхностям", Journal of Communications Technology and Electronics	Submitted for publication	Moscow, Russia	15
<p>Абстракт – Представлены результаты исследования эффективности Метода Вспомогательных</p>					

Источников (МВИ) применительно к задачам дифракции электромагнитной волны на бесконечно тонких идеально проводящих незамкнутых поверхностях. Рассматриваются случаи плоской, гофрированной, полусферической и полукрытой поверхностей. Обсуждаются детали численной реализации данной проблемы. Применение МВИ в некоторых резонансных случаях позволяет учитывать разницу между токами, возбужденными на разных сторонах незамкнутой проводящей поверхности. Приводится сравнение численных результатов полученных при помощи МВИ и Метода Моментов (ММ). Показано преимущество МВИ, а также ее эффективность и достоверность при моделировании подобных задач, что подтверждается сравнением некоторых численных результатов с результатами реального эксперимента.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	V. Jeladze	"Blood Perfusion Model for the Pennes Bio-Heat Equation", BIOEM - 2013	June 10 - 14, 2013. Thessaloniki, Greece.
	<p><i>Abstract</i> - A novel numerical model to simulate thermal response of human body tissues exposed to RF energy is presented in this paper. It is based on the new algorithm for construction of realistic blood vessel network, new model of blood flow velocity distribution and an approach to solve bio-heat equation in tissue with variable and initially unknown blood temperature distribution.</p> <p>The obtained results show relative difference between new and conventional models. The future plans involve the blood perfusion study for the whole body exposure.</p>		
2	L. Bibilashvili	"Detailed study of EM exposure simulation", BIOEM - 2013	June 10 - 14, 2013. Thessaloniki, Greece.
	<p>Abstract– After completing the research in terms of MMF II project, it appeared that the understanding of the EM exposure simulation problem is not complete. Some additional aspects such as the presence of a hand, and antenna matching have to be considered. The reactive field in the close vicinity of the head depends on the antenna matching with open space. This paper contains comparison of EM simulation results for a human head model only and a head model with a hand, holding the handset.</p>		
3	R.S Zaridze	"The Method of Auxiliary Sources for antenna synthesis problems", DIPED-2013	September 23-26, 2013. Lviv, Ukraine
	<p><i>Abstract</i> - Based on the Method of Auxiliary Sources (MAS) by means of the scattered field singularities localization antenna synthesis with given pattern directivity is considered.</p> <p>The antenna synthesis problem has ambiguous solution, because the same pattern at the same frequency could get with the different current distribution on certain antenna surface. But there exist unique optimal current distribution in order to get efficiently given pattern. It could be realised with minimal value of: the: currents, reactive near field and the best matched antenna to radiation. Optimal currents distribution is related to the desire pattern's scattered field singularities.</p>		
4	V. Jeladze	"Human Exposure Simulation in Big Scenarios using MAS ", DIPED-2013	September 23-26, 2013. Lviv, Ukraine
	<p>Abstract - A solution approach to the diffraction problem for human body inside of a semi-open geometry is described in this paper.</p>		
5	L. Bibilashvili	"Comparative Analysis of Exposure Simulation Result for a Man, Woman and Child Models ", DIPED-2013	September 23-26, 2013. Lviv, Ukraine
	<p>Abstract - The objective of this paper is to provide comparative analysis of EM exposure simulations for</p>		

	a man, woman and child models from virtual family. Our aim is to determine and compare peak values of SAR and temperature rise for child human model and compare them to results for the adult human models.		
6	N. Kvavadze	"VLF propagation study in low Ionosphere", DIPED-2013	September 23-26, 2013. Lviv, Ukraine
	Abstract - This article provides insight about signal amplitude variations of VLF electromagnetic waves by observing 10 communications radio stations at the same time. The amplitude variations of received VLF signals were compared with Solar flux number, geomagnetic KP-index and Earthquake data. The issues addressed include analysis of ionosphere parameters gathered for different geographical regions. The article especially reflects ongoing research within the Tbilisi State University Ionosphere Observatory.		
7	N. Kvavadze	"Development of the Strong Motion Accelerometers and VLF Electromagnetic Detectors Network creation in Georgia",	September 23-26, 2013. Lviv, Ukraine
	Abstract – This article provides insight about development creating and implantation of strong motion accelerometer and VLF electromagnetic detectors network for investigation of seismic activities in different geographical regions of Georgia, the state and physical characteristics of low ionosphere. The obtained data will be automatically transferred and collected in data centre in Tbilisi State University.		
8	R. Zaridze	"Human EM Exposure study for some big scenarios", Globe SPACE- 2014	3rd -6th March, 2014. Tel-Aviv, Israel submitted for presentation
	Abstract – The motivation of this paper is to study the influence of the background EM field (at wireless connection frequencies) on the human body. We have investigated the EM field's distribution in the closed, semi-open and open geometries with the presence of the human model. We studied the EM wave field's nature for some big scenarios considering interaction with an object like a human body. Besides, we have an interest in dependence of the radiated pattern on the user's position, mobile position and window location for the studied geometry. We consider several cases with different positions of the EM source, and different transparency coefficients for the surfaces of the semi-closed geometries. A special attention in the paper is paid to the modeling methodology of surface transparency variations. An algorithm based on MAS method applied to the semi-open geometries is described in this paper. Because of resonance phenomena on some frequency and surface transparency the strength of the standing EM field becomes extremely high and this is the cause of the high SAR values. Results of calculations are presented in the paper mainly for different wireless connections frequencies.		
მოსხენებათა ანოტაციები			

2013 წლის განმავლობაში გამოთვლითი ფიზიკის ინსტიტუტის მეცნიერების მიერ გამოქვეყნებული სრული შრომების სია:

1. I. M. Petoev, V. A. Tabatadze, R. S. Zaridze, "The Method of Auxiliary Sources Applied to Problems of Electromagnetic Wave Diffraction by Certain Metal–Dielectric Structures". Journal of Communications Technology and Electronics, Vol. 58, No. 5, 2013, pp. 404-416.
2. I. M. Petoev, V. A. Tabatadze, R. S. Zaridze, "The Double and Triple Resonances Investigation for the "Cassini" Lattice into the Dielectric". Journal of Applied Electromagnetism (JAE), 2013, accepted for publication.
3. V. Jeladze, M. Prishvin, L. Bibilashvili, R. Zaridze, "Blood Perfusion Model for the Pennes Bio-Heat Equation", Joint Meeting of the Bio Electromagnetics Society and the European Bio Electromagnetics Association, BIOEM - 2013, June 10 - 14, 2013. Thessaloniki, Greece. p. 35
4. L. Bibilashvili, M. Prishvin, V. Jeladze, R. Zaridze, "Detailed study of EM exposure simulation", Joint Meeting of The Bio Electromagnetics Society and the European Bio Electromagnetics Association BIOEM - 2013, June 10 - 14, 2013. Thessaloniki, Greece. p. 36

5. V. Jeladze, V. Tabatadze, M. Prishvin, L. Bibilashvili, R. Zaridze, "Human Exposure Simulation in Big Scenarios using MAS". **Proceedings** of XVIII-th International Seminar/Workshop on Direct and Inverse Problems of Electromagnetic and Acoustic Wave Theory (DIPED-2013), September 23-26, 2013, Lviv, Ukraine. pp. 187-192
6. L. Bibilashvili, M. Prishvin, V. Jeladze, R. Zaridze, "Comparative Analysis of Exposure Simulation Result for a Man, Woman and Child Models". **Proceedings** of XVIII-th International Seminar/Workshop on Direct and Inverse Problems of Electromagnetic and Acoustic Wave Theory (DIPED-2013), September 23-26, 2013, Lviv, Ukraine. pp. 193-196
7. R.S Zaridze, I.M. Petoev, V.A. Tabatadze, B.V. Poniava, "The Method of Auxiliary Sources for antenna synthesis problems". **Proceedings** of XVIII-th International Seminar/Workshop on Direct and Inverse Problems of Electromagnetic and Acoustic Wave Theory (DIPED-2013), September 23-26, 2012, Lviv, Ukraine. pp. 13-19
8. N. Kvavadze, K. Kvavadze, "VLF propagation study in low Ionosphere". **Proceedings** of XVIII-th International Seminar-Workshop Direct and Inverse problems of electromagnetic and acoustic wave theory (DIPED-2013), Lvov, 2013, pp. 201-205
9. N. Kvavadze, N. Tsereteli, K. Kvavadze, "Development of the Strong Motion Accelerometers and VLF Electromagnetic Detectors Network creation in Georgia", **Proceedings** of XVIII-th International Seminar-Workshop Direct and Inverse problems of electromagnetic and acoustic wave theory (DIPED-2013), Lvov, 2013, pp. 197-201.
10. I.M. Petoev, V.A. Tabatadze, D.G. Kakulia, R. S. Zaridze, "Применение метода вспомогательных источников к тонким пластинам и незамкнутым поверхностям". 2013. Journal of Communications Technology and Electronics, Submitted for publication
11. V. Jeladze, V. Tabatadze, M. Prishvin, L. Bibilashvili, R. Zaridze, "Human EM Exposure study for some big scenarios", 2014 Global Symposium on EMC, Safety and Product Compliance Engineering (GlobeSPACE'2014), Tel-Aviv, Israel, on 3rd -6th March, 2014. Submitted for Presentation.

გენეტიკის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
პროფ. თეიმურაზ ლეჟავა.

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
ინსტიტუტის საბჭოს წევრები:

პროფ რ. შაქარიშვილი, პროფ. თ. აგლაძე, პროფ. თ. აგლაძე, ბ.მ.დ. ნ. ბარათაშვილი, თ. თევზაძე, პროფ. ი. ბერაძე, პროფ. მ. როგავა, პროფ. ჯ. მონასელიძე, პროფ. ო. ხარძეიშვილი, პროფ. თ. ჯოხაძე, მ.მ.დ. ლ. მარგველაშვილი, ბ.დ. ნ. სიგუა.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გენომის კორექცია ნანოპეპტიდებით და მეტალის იონე-ბით, როგორც პიპერტროფული კარდიომიოპათიის პრევენციისა და მისი განვითარების შეფერხებისათვის	კრაინის სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრი, საქართველოს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის თანადაფინანსებით	თამარ ბუაძე – ბიოლოგიის დოქტორი	1. თ.ლეჟავა (მენეჯერი) 2.თ.ბუაძე 3. .გაიოზიშვილი 4.მ.როგავა 5.ჯ.მონასელიძე 6.თ.ჯოხაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>კვლევები მიმდინარეობდა საგრანტო პროექტის ეტაპების შესაბამისად. ჩატარებულია პიპერტროფული კარდიომიოპათიით (ჰკმ) დაავადებულთა გენეალოგიური კვლევა, დადგენილია ოჯახური ფორმების სისშირე. შესწავლილია ჰკმ-თი დაავადებულებისა და მათი პირველი რიგის ნათესავების ძირითადი ფუნქციური გენომური მახასიათებლების ცვალებადობა. გამოვლენილია გენომური არასტაბილურობის მაღალი დონე (ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით) როგორც პაციენტებში, ისე მათ ნათესავებში. ნაჩვენებია ქრომატინის მდგომარეობის ცვალებადობა თერმული ღღვობის მრუდების მიხედვით. შესწავლილია პეპტიდური ბიორეგულატორების ეპიტალონის, ვილონისა და ლივგენის მაკორეგირებელი მოქმედება ორივე საკვლევ ჯგუფში. ნალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ეპიტალონი და ლივგენი ავლენენ გამოხატულ პროტექტორულ მოქმედებას ორივე ჯგუფის ინდივიდებში – აახლოებენ შეცვლილ გენომურ პარამეტრებს ჯანმრთელი ინდივიდების შესაბამის საკონტროლო მაჩვენებლებთან.</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ.ჯოხაძე, თ.ბუაძე, ქ.რუბა-ნოვი, ე.ქირია, თ.ლეჟავა.	გენომის არასტაბილურობა ფილტვის ტუბერკულოზისას მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ (რუს.) <u>Georgian Med News</u>	11,224	თბილისი-ნიუ-იორკი 2013	77-81 (5 გვ.)
2	თ.ლეჟავა, თ.ჯოხაძე, ჯ.მონასელიძე, თ.ბუაძე, მ.როგავა	გენომის ფუნქციური რეგულაცია პეპტიდური ბიორეგულატორებით ჰიპერტროფული კარდიომიოპათიის დროს (რუს.) <u>Georgian Med News</u>	12,225 (in pres.)	თბილისი-ნიუ-იორკი 2013	

ანოტაციები

1. ჩატარებულია გენომური პარამეტრების ცვალებადობის შედარებითი კვლევა ტუბერკულოზის სენსიტიური ფორმით პირველად დაავადებულ ინდივიდთა უჯრედებში მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ და ამ ცვალებადობის კორექციის შესაძლებლობის შესწავლა ანტიბიოტოპეპტიდური ბიორეგულატორით – ეპიტალონით. ნაჩვენებია, რომ ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების ინტაქტური კულტურებისათვის მკურნალობამდე დამახასიათებელია ქრომოსომათა სტრუქტურული აბერაციების შემცველი უჯრედების სარწმუნოდ მაღალი სიხშირე, რაც უფრო ნაკლები ხარისხით, მაგრამ მაინც შენარჩუნებულია მკურნალობის შემდეგაც. ეპიტალონი ავლენს გამოსატულ დამცველობით ეფექტს ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით მკურნალობის შემდეგ.

ტუბერკულოზით დაავადებულებისათვის დამახასიათებელი ქრომოსომათა ფრაგილურობის მაღალი სიხშირე შენარჩუნებული იყო პეპტიდური ბიორეგულატორის ზემოქმედების დროს ორივე შემთხვევაში – მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ გამოვლენილი კანონზომიერებები შესაძლოა კორელაციაში იყოს ფილტვის ტუბერკულოზით განმეორებით ავადობის სწორ შემთხვევებთან.

2. შესწავლილია ჰემ-თი დაავადებულებისა და მათი პირველი რიგის ნათესავების ძირითადი ფუნქციური გენომური მახასიათებლების ცვალებადობა. გამოვლენილია გენომური არასტაბილურობის მაღალი დონე (ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით) როგორც პაციენტებში, ისე მათ ნათესავებში. შესწავლილია პეპტიდური ბიორეგულატორების ეპიტალონის, ვილონისა და ლივაგენის მაკორეგირებელი მოქმედება ორივე საკვლევ ჯგუფში. ნალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ეპიტალონი და ლივაგენი ავლენენ გამოსატულ პროტექტორულ მოქმედებას ორივე ჯგუფის

ინდივიდებში – აახლოებენ შეცვლილ გენომურ პარამეტრებს ჯანმრთელი ინდივიდების შესაბამის საკნტროლო მახვენებლებთან

2) უცხოეთში

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gigineishvili D, Shakarishvili R.	<u>Primary brain tumour epidemiology in Georgia: first-year results of a population-based study.</u> J Neurooncol	112-(2)-2013	New York : Springer	241-246 (6 გვ)
2	Lezhava T., Jokhadze T., Gaiozishvili M., Monaselidze J.	J. Age and Ageing	In press.		

ანოტაციები

1.

A population-based cohort study was initiated in Georgia in March 2009 to collect epidemiologic data of malignant and non-malignant primary brain tumours. During the first year, 473 incident cases were identified. For a population of 4.3 million, the annual incidence rate was 10.25 per 100,000 inhabitants, age-standardized to the year 2000 US population. Non-malignant tumours constituted about 66 % of all tumours. Males accounted for 40 % and females for 60 % of the cases. Crude incidence rates by histology were highest for meningiomas (2.92/100,000), pituitary adenoma (1.16/100,000) and glioblastomas (0.64/100,000), which was in agreement with the frequency of reported histology: meningiomas--45.2 %, pituitary adenoma--18.0 % and glioblastomas--9.9 %. The age-standardized incidence rates were higher among females than males for all primary brain tumours (11.05 vs. 8.44/100,000) as well as for individual histologies except for glioblastoma and several other neuroepithelial tumours. Some differences compared with 2004-2005 Central Brain Tumor Registry of the United

States data may be explained by a higher percentage of unclassified tumours (37 %) in our study. We suggest further studies to clarify the nature of this discrepancy.

2.

Peptide bioregulator - Cortagen (Ala-Glu-Asp-Pro) in humans demonstrated a pronounced therapeutic effect upon the structural and functional recovery of the damaged peripheral nerve tissue. The synthetic peptide Cortagen was obtained by directed synthesis based on amino acid analysis of natural brain cortex peptide preparation Cortexin
The effect of synthetic peptide bioregulator Cortagen on total, constitutive (pericentromeric, nucleolus organizer regions (NOR) heterochromatin and facultative (transcriptionally inactive euchromatin) heterochromatin of cultivated lymphocytes from individuals at the age of 80 and over have been studied.
We show that peptide bioregulator Cortagen: 1) Induces unrolling deheterochromatinisation (decondensation) of total heterochromatin; 2) Activates synthetic processes of ribosomal genes as a result of deheterochromatinisation of satellite stalks of acrocentric chromosomes; 3) Does not induce deheterochromatinisation of pericentromeric structural heterochromatin; 4) Released genes repressed due to the condensation of euchromatic regions forming facultative heterochromatin.
Our data is important as it provides new information on the remodeling effects of facultative heterochromatin induced by peptide bioregulator Cortagen in aging and aging pathologies, and may lead to the development of a therapeutic treatment.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თეიმურაზ ლეჟავა	Drug Discovery and Therapy World Congress The functional Activation of “Aged” Heterochromatin	3-6 June, 2013, Boston, USA
2	Submitted Symposia	The 20 th IAGG World of Congress Gerontology and Geriatrics Session , Title – “Chromosome and Aging” გამოქვეყნდა ჟურნალ – The Journal of Nutrition, Health and Aging (INHA), 17,1,S195,2013	23-27 June, 2013, Seoul,Korea
	თეიმურაზ ლეჟავა (სიმპოზიუმის ორგანიზატორი–Convenor და მომხსენებელი)	3. Peptide Bioregulators induced Reactivation of “Aged” Chromatin. გამოქვეყნდა ჟურნალ – The Journal of Nutrition, Health and Aging (INHA), 17,1,S195,2013	

3	თინათინ ჯოხაძე	1. Chromatin changes by heavy metals in aging გამოქვეყნდა ჟურნალ – The Journal of Nutrition, Health and Aging (INHA), 17,1,S196,2013	23-27 June, 2013, Seoul, Korea
	თეიმურაზ ლეჟავა (მომხსენებელი)	3 rd World Congress of Cell Science and Stem Cell research - “Epigenetic regulation of function of aged chromatin” გამოქვეყნდა ჟურნალ - Journal Cell Science and Therapy, 4, 4, 71, 2013	20-22 November, Baltimor, USA

ანოტაცია

- შესწავლილი იყო მოკლე პეპტიდური ბიორეგულატორების : ტეტრაპეპტიდების (Ala-Glu-Asp-Gly – (Epitalon), Lys-Glu-Asp-Ala – (Livagen), Lys-Glu-Asp-Pro (Prostomax) და დიპეპტიდის Lys-Glu (Vilon) მოქმედება დაბერებულ ინდივიდთა ქრომატინზე. ბიორეგულატორებმა მოახდინეს საერთოჰეტეროქრომატინის დეჰეტეროქრომატინიზაცია, ფაკულტატურ ჰეტეროქრომატინში ინაქტივირებულ გენთა გამონთავისუფლება რაც მნიშვნელოვანია მედიცინისათვის.
- შევისწავლეთ ჰეტეროცქრომატინის დონე და მოკლე პეპტიდური ბიორეგულატორების : ტეტრაპეპტიდების (Ala-Glu-Asp-Gly – (Epitalon), Lys-Glu-Asp-Ala – (Livagen), Lys-Glu-Asp-Pro (Prostomax) და დიპეპტიდის Lys-Glu (Vilon) მოქმედება დაბერებულ ინდივიდთა ქრომატინზე. დადგინდა, რომ 1.ჰეტეროქრომატინიზაცია არის დაბერების ძირითადი ფაქტორი და რომ 2. ბიორეგულატორები ახდენენ ქრომატინის სხვადასხვა უბნების სელექციურ დეჰეტეროქრომატინიზაციას.
- შესწავლილია ჰეტეროცქრომატინიზაციის – ეპიგენეტიკურ (ჰიპოაცეტილირებისა და ჰიპერმეთილირების) პროცესთა მიმდინარეობა ქრომატინში 80 წელს და მეტი ასაკის მქონე ინდივიდთა ლიმფოციტარულ კულტურებში. მიღებულმა შედეგებმა აჩვენა, რომ ეუ- და ჰეტროქრომატინი (კონსტიტუციური ფაკულტატური, ბირთვაკმაორგანიზებელი) ასაკთან დაკავშირებით განიცდის პროგრესულ ჰეტეროქრომატინიზაციას

დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	შეცვლილი გენომური მახასიათებლების შესწავლა დაბერებისას და მათი კორექცია ბიორეგულატორებით	პროფ. თ.ლეჟავა	1. თ.ჯოხაძე 2. თ.ბუაძე, 3. მ.გაიოზიშვილი. 4. ნ.ბარათაშვილი 5. მ.მენაბდე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

<p>შესწავლილ იქნა ხანდაზმულ ინდივიდთა (80 წლისა და მეტის) გენომის ძირითადი ფუნქციური პარამეტრების: ქრომოსომათა-რაოდენობრივ-სტრუქტურული დარღვევების სიხშირე, აქტიურ ბირთვაკის ორგანიზატორთა სიხშირე (რიბოსომული გენების აქტივობის დონე), სომატური რეკომბინაციის სიხშირე (შვილეულ ქრომატიდთა შორისი გაცვლების ტესტის მიხედვით), ტოტალური ქრომატინის მდგომარეობის ცვალებადობა (სკანირებადი მიკროკალორიმატრიის გამოყენებით) და ამ პარამეტრებზე ანტისტრესული პეპტიდური ბიორეგულატორების (ეპიტალონი, ბრონქოგენი, კარტაგენი) და მეტალის (კობალტის) იონების გავლენა. გამოყენებული იყო ხანდაზმულ ინდივიდთა კულტურალური უჯრედები. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ ხანდაზმული ინდივიდების უჯრედები ცვალებადობას ავლენენ ყველა შესწავლილი პარამეტრის მიხედვით, რაც ქრომატინის პროგრესულ ჰეტეროქრომატინიზაციაზე, და შესაბამისად გარკვეულ გენთა ინაქტივაციაზე მიუთითებს. შესწავლილი პეპტიდური ბიორეგულატორების მოქმედება იწვევს საპირისპირო ეფექტს. კერძოდ, ადგილი აქვს ტოტალური კონდენსირებული ქრომატინის დაჰატეროქრომატინიზაციას, რაც გამოიხატება შესწავლილი გენომური მახასიათებლების ნორმალიზაციაში.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	პათოლოგიათა გენეტიკური საფუძვლები	პროფ. თ.ლეჟავა	<ol style="list-style-type: none"> 1. თ.ჯოსაძე 2. თ.ბუაძე, 3. მ.გაიოშივილი. 4. ნ.ბარათაშვილი 5. მ.მენაბდე 6. ქ.რუბანოვი (მაგისტრანტი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ჩატარებულია გენომური პარამეტრების ცვალებადობის შედარებითი კვლევა ტუბერკულოზის სენსიტიური ფორმით პირველად დაავადებულ ინდივიდთა უჯრედებში მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ. და ამ ცვალებადობის კორექციის შესაძლებლობის შესწავლა ანტისტრესული პეპტიდური ბიორეგულატორით – ეპიტალონით. კვლევები ტარდებოდა ფილტვის ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების ხანმოკლე მიტოგენ-სტიმულირებული ლიმფოციტურ კულტურათა უჯრედებზე მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ; გენომის სტაბილურობის დონის ინდიკატორს წარმოადგენდა ქრომოსომათა სტრუქტურულ-რაოდენობრივი აბერაციებისა და ფრაგილური საიტების სიხშირე. ნაჩვენებია, რომ ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტების ინტაქტური კულტურებისათვის მკურნალობამდე დამახასიათებელია ქრომოსომათა სტრუქტურული აბერაციების შემცველი უჯრედების სარწმუნოდ მაღალი სიხშირე, რაც უფრო ნაკლები ხარისხით, მაგრამ მაინც შენარჩუნებულია მკურნალობის შემდეგაც.</p> <p>ეპიტალონი ავლენს გამოსატულ დამცველობით ეფექტს ქრომოსომული აბერაციების ტესტის მიხედვით მკურნალობის შემდეგ – აქვეითებს აბერანტული უჯრედების როგორც ზოგად ჯამურ მაჩვენებელს, ისე მაჩვენებელს თითოეული ინდივიდის მიხედვითაც.</p> <p>ქრომოსომათა ფრაგილური საიტების შემცველი უჯრედების შემცველობა მაღალი სიხშირით აღემატებოდა საკონტროლო ჯგუფის ჯანმრთელი ინდივიდების მაჩვენებელს. ქრომოსომათა ფრაგილურობის მაღალი სიხშირე შენარჩუნებული იყო პეპტიდური ბიორეგულატორის ზემოქმედების დროსაც ორივე შემთხვევაში – მკურნალობამდე და მკურნალობის შემდეგ. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ გამოვლენილი კანონზომიერებები შესაძლოა კორელაციაში იყოს ფილტვის ტუბერკულოზით განმეორებით ავადობის ხშირ შემთხვევებთან.</p>			

ნახევარგამტართა ფიზიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - შოთა მირიანაშვილი

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
 - 1. თენგიზ ქამუშაძე - განყოფ. გამგე
 - 2. ნანული რთველიაშვილი - მთ. მეცნ. თანამშრ.
 - 3. ანზორ ბერძენიშვილი - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 4. ზურაბ რაზმაძე - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 5. ქეთევან ედილაშვილი - მეცნ. თანამშრომელი
 - 6. რუსუდან შალამბერიძე - მეცნ. თანამშრომელი
 - 7. ენდი თუმანიშვილი - მეცნ. თანამშრომელი
 - 8. მათა შარვაშიძე - განყოფ. გამგე
 - 9. თამაზ ბუთხუზი - მთ. მეცნ. თანამშრ.
 - 10. თამარ ხულორდავა - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 11. ნოდარ გაფიშვილი - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 12. ეკა კეკელიძე - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 13. ლია ტრაპაიძე - უფ. მეცნ. თანამშრ. (FullBright-ის სტიპენდიის ფარგლებში იმყოფება აშშ-ში)
 - 14. ლია აფციაური - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 15. ომარ დავარაშვილი - განყოფ. გამგე
 - 16. მეგი ენუქიშვილი - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 17. ლარისა ბიჩოვა - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 18. ბადრი ხვიტია - განყოფ. გამგე
 - 19. სოლომონ მაჭავარიანი - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 20. გიორგი ბრაილოვსკი - მეცნ. თანამშრომელი
 - 21. ჰანრი ჭაჭუა - მეცნ. თანამშრომელი
 - 22. ვასილ შველიძე - ჯგუფის ხელმძ.
 - 23. მიხეილ ელიზბარაშვილი - უფ. მეცნ. თანამშრ.
 - 24. გურამ ტოგონიძე - მეცნ. თანამშრომელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მზის ბატარეების მაღალეფექტური ZnMnTeO მასალის მიღება ZnMnTe-ის ბაზაზე	არ ფინანსდება	მაია შარვაშიძე	1. თამაზ ბუთხუზი 2. თამარ ხულორდავა 3. ნოდარ გაფიშვილი 4. ეკა კეკელიძე 5. ლია ტრაპაიძე 6. ლია აფციაური

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

რსკე მეთოდის გამოყენებით ZnMnTe-ის ნიმუშებზე ZnMnTeO-ს ფენების მისაღებად ჩავატარეთ ექსპერიმენტები.

რსკე დანადგარში მოთავსებამდე ZnMnTe-ის ნიმუშზე განხორციელდა ტესტირება. გამოვიკვლიეთ ZnMnTe-ზე მზის გამოსხივების სიმულატორის დასხივების შედეგები. ტესტირებამ აჩვენა, რომ დასხივება ZnMnTe-ის ნიმუშში ძაბვის წარმოქმნას არ იწვევს.

ტესტირებული ZnMnTe-ის ნიმუში მოთავსებულ იქნა რსკე ტექნოლოგიურ დანადგარში და ჩატარდა რსკე თერმოდამუშავება.

სხვადასხვა პარამეტრების გამოყენებით ჩატარდა რამდენიმე ექსპერიმენტი. ტესტირების შედეგად ნაჩვენებია იქნა, რომ რსკე მეთოდის გამოყენებით ZnMnTe-ის ბაზაზე მივიღეთ ZnMnTeO-ს ფენები.

ZnMnTe/ZnMnTeO ნიმუშები მიღებულია რსკე მეთოდის სხვადასხვა პარამეტრების გამოყენებით:

1. ნიმუში მივიღეთ T=300°C 3სთ რსკე თერმოდამუშავებით.
2. ნიმუში მივიღეთ T=300°C 4სთ რსკე თერმოდამუშავებით.
3. ნიმუში მივიღეთ T=350°C 3სთ რსკე თერმოდამუშავებით.
4. ნიმუში მივიღეთ T=350°C 4სთ რსკე თერმოდამუშავებით.

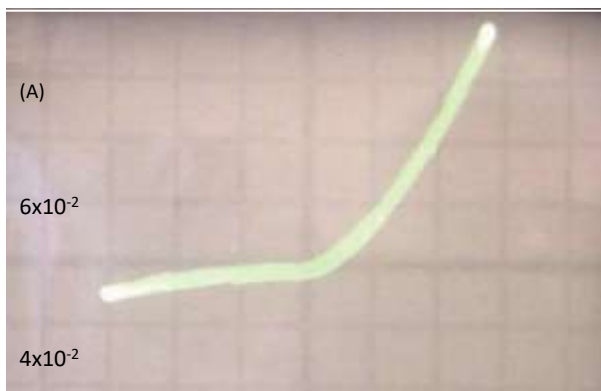
რსკე-ს მიმდინარეობისას ხდება კომპონენტთა ფარდობითი კონცენტრაციის თანაბარი გადანაწილება. რსკე თერმოდამუშავებისას p-ტიპის ZnMnTe და n-ტიპის ZnMnTeO ფენებს შორის წარმოიქმნება იზოლატორული ფენა.

გამოკვლეულ იქნა რსკე მეთოდით მიღებული ZnMnTeO ფენები. გაზომილ იქნა ფოტოგამტარობა მზის გამოსხივების სიმულატორის (ქსენონის ნათურით 150W) გამოყენებით.

გაზომვები წარმოებდა ოთახის ტემპერატურაზე (T=300 K).

ნიმუშის ნომერი	ZnMnTeO ნიმუშის ზომა (სმ)	დისტანცია (სმ)	ძაბვა (ვოლტი)	ფოტოდენი დასხივებამდე (მკა)	ფოტოდენი ქსენონის ნათურით დასხივების შემდეგ (მკა)
1.	0,5x0,5	20	5	50	65
2.	0,5x0,5	20	5	20	30
3.	0,5x0,5	20	5	5	20
4.	0,5x0,5	20	5	15	35

რსკე მეთოდით მიღებული ZnMnTe/ZnMnTeO (ნიმუში 4) I-V დამოკიდებულება იქნა გამოკვლეული.

გაზომვები (ნიმუში მივიღეთ T=350°C 4სთ რსკე თერმოდამუშავებით) წარმოებდა ოთახის ტემპერატურაზე (T=300 K).

ელექტრული კვლევების შედეგები არის მუდმივი 3 წლის მანძილზე.

№	პროექტის დასა-	დამფინანსებელი	პროექტის	პროექტის
---	----------------	----------------	----------	----------

	ხელება	ორგანიზაცია	ხელმძღვანელი	შემსრულებლები
1	IV-VI ნახევარგამტარების დაძაბულ თხელ ფენებში ახალი ეფექტების კვლევა	-	ომარ დავარაშვილი	ომარ დავარაშვილი მეგი ენუქიშვილი ზაირა ახვლედიანი ლარისა ბიჩკოვა ნანი რთველიაშვილი თენგიზ ქამუშაძე რუსიკო შალამბერიძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

მიმდინარე სამეცნიერო კვლევითმა სამუშაოებმა ცალსახად აჩვენა, რომ ვიწროზონიან IV-VI ტიპის ნახევარგამტარებში ახალი ეფექტების რეალიზაციისათვის აუცილებელია უარყოფითი წნევების შექმნა, კერძოდ ნაჩვენებია იქნა ეფექტური უარყოფითი წნევების შექმნის შესაძლებლობა კრისტალური მესერის დიდი პარამეტრის მქონე საფენზე, IV-VI ნახევარგამტართა ნანოფენების ზრდის პროცესში და ასევე მესერის ტრანზენციალური პარამეტრების შესწავლის კვალდაკვალ მისი დადასტურებისათვის მეთოდის შერჩევის მიზანშეწონილობა.

სამუშაოს მსვლელობის პროცესში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭებოდა სტრუქტურათა ოპტიმიზაციას, მათში მაქსიმალური უარყოფითი წნევების რეალიზაციის შესაქმნელად. ფენების სტრუქტურული სრულყოფილების გადახრების შესწავლის საფუძველზე შესაძლებელი გახდა იმ ძირეული ფაქტორების დადგენა, რომელთა გავლენა ფენებში დაძაბულობის რელაქსაციაზე უპირატესია.

აღნიშნული მიზნისთვის შესწავლილი იქნა აგრეთვე ფენების ზრდის ხასიათი, მისი დამოკიდებულება ეპიტაქსიის ტემპერატურაზე, ზრდის სიჩქარეზე და ფენების სისქეზე. ნაჩვენებია იქნა რომ მაქსიმალური უარყოფითი წნევები რეალიზდება ეპიტაქსიის მაღალი ტემპერატურის და ფენათა ზრდის დაბალი სიჩქარეების პირობებში.

შესწავლილი იქნა აგრეთვე ფენების ოპტიკური მახასიათებლები, ფენათა სისქის ფართო ინტერვალში, რამაც საშუალება მოგვცა გაგვესაზღვრა გარდატეხის მაჩვენებელი, შთანთქმისა და არეკვლის კოეფიციენტები სპექტრის ფართო ინტერვალში, ასევე აკრძალული ზონის სიგანე, სხვადასხვა სისქის და ნარჩენი დრეკადი დეფორმაციის სხვადასხვა ხარისხის მქონე ფირებში. მაგალითად PLSe-ის 70 ნმ სისქის ფენისათვის რომელიც გაზრდილი იყო GaCL საფენზე აკრძალული ზონის სიგანე E_g 300° K შეადგენს 0,45 ევ, რაც 0,15 ევ-თი მეტია არადაძაბული ფენის მაჩვენებელზე.

პრინციპულია ისიც, რომ PLTe ფენებში რომლებიც, გაზრდილია BaF₂ საფენზე, როცა საწყისი შეუთავსებლობა მაღალია, მესერის პარამეტრი აღნიშნულის მიუხედავად, ფენათა სისქის შემცირებისას მნიშვნელოვნად არ მცირდება - შეკუმშვის პირობებში მესერის წინააღმდეგობა იზრდება, რაც აღინიშნება ასევე აკრძალული ზონის შემთხვევაშიც, ის მცირდება მხოლოდ 0,06 ევ-თი.

ამდენად, ჩატარებული კვლევები და ახალი მიდგომები შესაძლებლობას ქმნის, უარყოფითი წნევების პირობებში რეალიზებულ იქნას დიელექტრიკული მდგომარეობა და დაბალი ენტროფიის მქონე ეპიტაქსიური ფირების მიღება.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მზის ოზონგენერატორის ჰიბრიდული	-	ვასილ შველიძე შოთა მირიანაშვილი	ჯანო ბურჯანაძე გურამ ტოგონიძე მიხეილ

<p>მოდელის შემუშავება და საცდელი მაკეტის დამზადება</p>		<p>ელიზბარაშვილი ჯუანშერ ლალიძე თენგიზ ქამუშაძე</p>
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>სხვადასხვა სახის ქიმიური თუ ბიოორგანული წარმოშობის მავნე წარმონაქმნებისაგან დაბინძურებული გარემოს დეზინფიცირებისათვის ხშირად იყენებენ უნიკალური მადეზინფიცირებელი და ეკოლოგიური მახასიათებლების მქონე გაზს - ოზონს, სამწუხაროდ მისი შედარებით მაღალი ფასის გამო ოზონის მასიური გამოყენება მეტ-ნაკლებად შეზღუდულია, აქედან გამომდინარე ბევრ ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოშიც, კერძოდ ჩვენს ინსტიტუტშიც მიმდინარეობს ინტენსიური კვლევითი და საინჟინრო - საკონსტრუქტორო სამუშაოები დაბალი თვითღირებულების ოზონგენერატორების შექმნის მიმართულებით.</p> <p>ჩვენს ინსტიტუტში საფუძვლიანი კვლევების შედეგად შემუშავებული იქნა ჰიბრიდული ტიპის ოზონგენერატორი, რომელშიც ენერგიის წყაროდ გამოიყენება, როგორც ელექტრო ასევე მზის ენერგია, ოზონგენერატორის ახალი მოდელი იმავდროულად შეიცავს ულტრაიისფერი სხივების წყაროსაც, რაც საბოლოო ჯამში საშუალებას გვაძლევს დეზინფექციის ხარისხი მნიშვნელოვნად ავწიოთ, დაახლოებით 100%-ის ფარგლებში.</p> <p>დახვეწილია ასევე გენერატორის მართვის სისტემა და დოზირების პრობლემები.</p> <p>ჰიბრიდული ოზონგენერატორის მასიურად გამოყენება, მათი ეკონომიკური პარამეტრების გათვალისწინებით ადამიანთა საქმიანობის ბევრ სფეროში იქნება შესაძლებელი (მედიცინა, კვების ინდუსტრია, ჰაერის დეზინფექცია და მრავალი სხვა).</p> <p>შესაბამისი მასალები პატენტის მისაღებად წარდგენილია საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნულ ცენტრში (განაცხადი N 11477/01).</p>		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T. Butkhuzi, M. Sharvashidze, N. Gapishvili, L. Trapaidze, T. Khulordava, E. Kekelidze, L. Apciauri	„ ბტანინგ ოფ ძნ ნოე/ ძნ ნოე სტრუცტურეს ბე ღ მეტჰოდ“		ხელნაწერის სახით	

ანოტაციები

რსკე მეთოდის გამოყენებით ZnMnTe-ის ნიმუშებზე ZnMnTeO-ს ფენების მისაღებად ჩავატარეთ ექსპერიმენტები.

რსკე დანადგარში მოთავსებამდე ZnMnTe-ის ნიმუშზე განხორციელდა ტესტირება. გამოვიკვლიეთ ZnMnTe-ზე მზის გამოსხივების სიმულატორის დასხივების შედეგები. ტესტირებამ აჩვენა, რომ დასხივება ZnMnTe-ის ნიმუშში ძაბვის წარმოქმნას არ იწვევს.

ტესტირებული ZnMnTe-ის ნიმუში მოთავსებულ იქნა რსკე ტექნოლოგიურ დანადგარში და ჩატარდა რსკე თერმოდამუშავება.

სხვადასხვა პარამეტრების გამოყენებით ჩატარდა რამდენიმე ექსპერიმენტი. ტესტირების შედეგად ნაჩვენები იქნა, რომ რსკე მეთოდის გამოყენებით ZnMnTe-ის ბაზაზე მივიღეთ ZnMnTeO-ს ფენები.

ZnMnTe/ZnMnTeO ნიმუშები მიღებულია რსკე მეთოდის სხვადასხვა პარამეტრების გამოყენებით:

1. ნიმუში მივიღეთ T=300°C 3სთ რსკე თერმოდამუშავებით.
2. ნიმუში მივიღეთ T=300°C 4სთ რსკე თერმოდამუშავებით.
3. ნიმუში მივიღეთ T=350°C 3სთ რსკე თერმოდამუშავებით.
4. ნიმუში მივიღეთ T=350°C 4სთ რსკე თერმოდამუშავებით.

რსკე-ს მიმდინარეობისას ხდება კომპონენტთა ფარდობითი კონცენტრაციის თანაბარი გადანაწილება. რსკე თერმოდამუშავებისას p-ტიპის ZnMnTe და n-ტიპის ZnMnTeO ფენებს შორის წარმოიქმნება იზოლატორული ფენა.

გამოკვლეულ იქნა რსკე მეთოდით მიღებული ZnMnTeO ფენები. გაზომილ იქნა ფოტოგამტარობა მზის გამოსხივების სიმულატორის (ქსენონის ნათურით 150W) გამოყენებით.

გაზომვები წარმოებდა ოთახის ტემპერატურაზე (T=300 K).

ნიმუშის ნომერი	ZnMnTeO ნიმუშის ზომა (სმ)	დისტანცია (სმ)	ძაბვა (ვოლტი)	ფოტოდენი დასხივებამდე (მკა)	ფოტოდენი ქსენონის ნათურით დასხივების შემდეგ (მკა)
1.	0,5x0,5	20	5	50	65
2.	0,5x0,5	20	5	20	30
3.	0,5x0,5	20	5	5	20
4.	0,5x0,5	20	5	15	35

რსკე მეთოდით მიღებული ZnMnTe/ZnMnTeO (ნიმუში 4) I-V დამოკიდებულება იქნა გამოკვლეული.

გაზომვები (ნიმუში მივიღეთ T=350°C 4სთ რსკე თერმოდამუშავებით) წარმოებდა ოთახის ტემპერატურაზე (T=300 K).

ელექტრული კვლევების შედეგები არის მუდმივი 3 წლის მანძილზე.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ რსკე მეთოდის მიმდინარეობისას (ფენების წარმოქმნის მექანიზმიდან გამომდინარე) იქმნება p-i-n გადასასვლელი ZnMnTe/ZnMnTeO- ს ბაზაზე.

შედეგებმა ცხადყო, რომ რსკე მეთოდს შეუძლია მზის ბატერეების ალტერნატიული მასალების მიღების პრობლემა წარმატებით გადაჭრას.

ტესტირებამ აჩვენა, რომ რსკე ტექნოლოგიური დანადგარის სხვადასხვა პარამეტრების გამოყენებით შესაძლოა ვარეგულიროთ ჟანგბადის კონცენტრაცია მიღებულ ZnMnTe/ZnMnTeO ნიმუშებში.

ამრიგად, ZnMnTeO-ის მიღების ეს ახალი შემოთავაზებული ვერსია გამორიცხავს პუბლსური ლაზერით გამოწვასა და ჟანგბადით იმპლანტაციის გამოყენებას. რსკე გვაძლევს საშუალებას ეფექტურად ვმართოთ ჟანგბადის კონცენტრაცია ახალ მიღებულ ფენებში.

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Arif M. Pashaev Omar I. Davarashvili Megi I. Erukashvili Zaira G. Akhvlediani Revaz G. Gulyev Vladimer P. Zlomonov	Nanolayers of Lead Selenide on Potassium Chloride Substrates: Specific Features of Formation	A3 (4) (2013) 235 – 238 Published: April 25, 2013	DAVID PUBLISHING; 9460 Telstar Ave Suite 5, EL Monte, CA 91731, USA.	4

ანოტაციები

Abstract: The article deals with the character of growth of PbSe layers on KCl substrates. Two stages of growth differing greatly in the rate were revealed. It is shown that the rate-rate ratio between first and second stages hardly changes when the growth conditions change. The tangential lattice constants were used for determination of deformations in the layers, and they were measured over a wide range of layers thickness. At the layers thickness < 100nm, the tangential lattice constant depends on the growth rate rather slightly, while, at the thickness 100 to 200 nm, the dependence of the tangential lattice constant on the growth rate passes a peak.

Introduction: Usually they associate nanotechnologies in semiconductors with quantum structures in the layers. In majority of semiconductors, conditions of their realization are for the thickness, there emerges dimensional quantization which affects significantly the redistribution of current carriers in allowed bands and the properties of corresponding structures and devices.

At nanothickness of the layers, deformation effects are revealed in semiconductors as well. In this case, because of the shift in the edges of conductivity and valence bands, even more significant changes can be observed in the energy spectrum. In particular, deformation effects in the layers of IV-VI semiconductors are revealed when they grow on dielectric substrates KCl, NaCl, BaF₂ and other at significant mismatch [1, 2.]

This work deals with new specific features of the formation of PbSe nanolayers grown on the KCl substrate which lead to the achievement of higher deformations (strains) at as high thickness values of the layers as possible.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	------------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

2	Arif M. Pashaev Omar I. Davarashvili Megi I. Erukashvili Zaira G. Akhvlediani Revaz G. Gulyaev Larisa P. Bychkova	Epitaxial Lead Selenide Layers Over a Wide Range of Their Thickness on Dielectric Substrates	B 3 (2) (2013) 97-103 Published: February 25, 2013	DAVID PUBLISHING; 9460 Telstar Ave Suite 5, EL Monte, CA 91731, USA.	7
---	--	--	--	--	---

ანოტაციები

Abstract: The article deals with the relative deformation in monocrystalline lead selenide layers grown on dielectric substrates KCl, BaF₂ and NaCl. It was established that the deformation in the layers was associated with the mismatch between the lattice constants of the layer and the substrate. The tangential lattice constants in relation to the deformation were studied depending on the layers thickness, and their correlation was shown. It is noted that, as the layers thickness decreases, it becomes possible to observe maximum relative deformations on all substrates.

Introduction: The application of IV-VI semiconductors as Infra-red (IR) photodetectors is well known. Amorphous crystals and polycrystals of these semiconductors were grown on various dielectric substrates ranging from glass and quartz to halogenides of alkaline and alkaline-earth elements [1, 2]. A new stage in this field began with the development of the technology of growing the monocrystalline layers. This allowed both improving the characteristics of photodetectors and obtaining the laser structures of high quality [3]. The investigation of lead selenide grown on KCl and BaF₂ substrates revealed the possibility of creating the dielectric state under the conditions of effective “negative” pressure and appropriate doping [4]. Under certain doping, it is also possible to improve the sensitivity in the layers grown on, for instance, the NaCl substrate under the conditions of their compression. Our investigations showed that significant changes in the properties of layers occurred when their thickness decreased to nanosizes [5].

Because of the differences among the thermal expansion coefficients of layers and KCl, BaF₂ and NaCl substrates and the mismatch in their lattice constants, the PbSe layers could grow strained.

This work deals with possible deformations in PbSe layers and the causes of their occurrence when the layers are grown on dielectric substrates. Along with the tangential lattice constant and deformation, the changes in optical properties, the color in particular, of the layers with varying thickness are considered.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Arif M. Pashaev Omar I. Davarashvili Megi I. Erukashvili Zaira G. Akhvlediani Revaz G. Gulyev Vladimer P. Zlomonov	New Opportunities in Lead Selenide Nanolayers	Advanced Materials Research Vol. 815 (c) (2013)	Switzerland , Trans Tech Publications	4

ანოტაციები

Abstract: The article deals with the peculiarities of creation of effective negative pressure and the increase in the forbidden gap width in PbSe nanolayers. The dielectric state that maybe realized under these conditions and their appropriate doping can be considered as a new resource in lead

selenide nanolayers. The increasing of the tangential lattice constant with higher growth temperature and layer growth rate confirms this consideration. When determining the forbidden gap width, the optical transmission spectra were processed by a model of the Fabry-Perot interferometer, and, at high concentration of free current carriers, the absorption on them and their degeneracy were taken into consideration.

Introduction: Doping of the materials like PbTe and PbSe, and their solid solutions with the impurities with varying valence such as Cr, In, Yb, Ga etc. is an interesting and promising problem in semiconductor materials science [1]. At a high degree of doping, the impurities of this kind compensate each other and electrically active nonstoichiometric defects. In a certain composition, the balanced impurity level is located in the middle of the forbidden gap, and the quasidielectric state is attained, in particular, for creation of high-sensitivity and high-temperature IR photodetectors. However, it turned out that such a state was realized generally at $T < 40\text{K}$ and for a limited number of solid solutions. If the variations in the composition used to be the factor of changing the forbidden gap width and the level of impurity location, pressure could play the same role [2]. In these cases, under “negative” pressure the forbidden gap width of IV-VI semiconductors increases, and the impurity level shifts rapidly into the depth of the forbidden gap. This allows realizing the dielectric state for a wider range of composition and at higher temperatures. This work deals with two important issues of this problem: generation of effective “negative” pressure and determination of the forbidden gap width of PbSe nanolayers.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Arif M. Pashaev Omar I. Davarashvili Megi I. Enukashvili Zaira G. Akhvlediani Larisa P. Bychkova M. A. Dzagania	On the Possibilities for Improving the Efficiency of Radiation in Heterostructures Based on IV-VI Semiconductors	IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering 49 (2013) 012029	IOP Publishing Ltd. Temple Circus Temple Way Bristol BS1 6HG United Kingdom	4

ანოტაციები

Abstract: It is shown that, even in isoperiodic heterostructures, significant mismatch arises during the process of epitaxial growth because of interdiffusion of the components at the heteroboundary. As a result, nonradiative recombination at the formed defects increases, which significantly decreases the quantum yield of radiation. The heterostructures with active layers of pre- and post-inverse compositions are discussed. For overcoming the adverse effect of diffusion mismatch, it is proposed to bring the composition of the emitter closer to that of the active layer or to dope this layer with the impurities increasing the elastic limit.

Introduction: The search for new ways of increasing the operating temperatures of IR semiconductor lasers based on the IV-VI compounds continues [1]. It was noticed that, during the process of epitaxial growth of heterostructure layers, because of interdiffusion of the components and in the case of initially isoperiodic layers, a transition region of a variable composition was formed. The halfwidth of this region is larger than the critical thickness, while the maximum epitaxial deformation in it approximates the limiting value of the elastic state [2, 3]. If we consider the

heterostructure as a radiative one, i.e. as an emitter-active layer pair, the approximation of elastic deformations to their critical values (formation of a network of dislocations) can cause decreases in the current carrier lifetime and in the quantum yield of radiation in the active layer. This work deals with modeling of diffusion mismatch in the IV-VI heterostructures and the investigation of the ways of overcoming its adverse effect on the properties, in particular, of radiating devices (lasers).

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Arif M. Pashaev Omar I. Davarashvili Megi I. Erukashvili Zaira G. Akhvlediani Larisa P. Bychkova V. P. Zlomanov	Modeling of the Dielectric State in PbSnSe and PbSnTe Nanolayers with High Concentration of Nonstoichiometric Defects	Nano studies, 2013, 8, 253- 258	Tbilisi Nano studies	5

ანოტაციები

Introduction: In a number of works, it was suggested using the effective “negative” pressure realized when the layers grow on the substrates with a high lattice constant for creation of the dielectric state [1 - 3]. The strain formed due to the mismatch, for instance, in the layers of PbSe and also of PbSnTe and PbSnSe solid solutions, grown on the BaTe and BaF₂ substrates, cause the increase in the forbidden gap width. If such semiconductor layers are doped with the impurities having variable valency, such as In or Cr, the impurity level shifts to the midgap.

Also, if the concentration of impurities exceeds the concentration of nonstoichiometric defects, it compensates the electric activity of the defects and of one another. At the same time, being stabilized, the Fermi level matches with the impurity level. In works [4, 5] the layers of that kind were considered.

In this work we model the shift of the In and Cr levels in the PbSnTe and PbSnSe solid solutions during their growth on the BaTe and BaF₂ substrates, and analyze the decrease in the concentration of current carriers in the layers.

პატენტები

№	ავტორი/ ავტორები	პატენტი	პატენტის გამცემი ორგანო	გაცემის ადგილი	პატენტის ნომერი
---	------------------	---------	-------------------------------	-------------------	--------------------

1	ვ. შველიძე შ. მირიანაშვილი ლ. ტაბიძე ჯ. ბურძანაძე რ.გახოკიძე ი. შველიძე გ. ტოგონიძე	ულტრაიისფერი გამოსხივების ინტენსიობის ზრდის ხერხი	საქპატენტი	თბილისი	P5520
2.	ვ. შველიძე შ. მირიანაშვილი ლ. ტაბიძე ჯ. ბურძანაძე რ.გახოკიძე ი. შველიძე გ. ტოგონიძე	სინათლის შთანთქმელი ზედაპირის მიღების ხერხი	საქპატენტი	თბილისი	P521
3.	ზურაბ რაზმაძე მერაბ ჯიბლაძე ალექსანდრე მიქაბერიძე გურამ დგებუაძე გიორგი მუმლაძე	ლაზერი მიკრო ან/და ნანონაწილაკების ფხვნილის სუსპენზიაზე	საქპატენტი	თბილისი 2013	P5923
4	ზურაბ რაზმაძე მერაბ ჯიბლაძე და სხვა.		საქპატენტი	თბილისი 2013	P 5699
5.	მერაბ ჯიბლაძე ზურაბ რაზმაძე ენრიკო ბერიძე	დანადგარი გოგირდწყალბადის დასაშლელად ფოტოთერაპიული მოწყობილობა „აისი 2“	საქპატენტი	თბილისი 2013	U1763

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. შარვაშიძე თ. ბუთხუზი, ნ. გაფიშვილი, ლ. ტარაპაძე, თ. ხულორდავა, ე. კეკელიძე, ლ. აფციაური	ZnMnTe/ZnMnTeO სტრუქტურის მიღება რსკე ტექნოლოგიური მეთოდის გამოყენებით	2013 იანვარი, თბილისი ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
2	მ. შარვაშიძე თ. ბუთხუზი, ნ. გაფიშვილი, ლ. ტარაპაძე, თ. ხულორდავა, ე. კეკელიძე, ლ.	ZnMnTe/ZnMnTeO სტრუქტურის მიღება რსკე ტექნოლოგიური მეთოდის გამოყენებით	2013 12 ივნისი, თბილისი სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის საერთაშორისო კონფერენცია

აფციაური		
----------	--	--

მოხსენებათა ანოტაციები

1. ZnMnTe/ZnMnTeO სტრუქტურის მიღება რსკე ტექნოლოგიური მეთოდის გამოყენებით

მ. შარვაშიძე თ. ბუთხუზი, ნ. გაფიშვილი, ლ. ტრაპაიძე,

თ. ხულორდავა, ე. კველიძე, ლ. აფციაური

ელ-ფოსტა: maia.sharvashidze@tsu.ge

ნახევარგამტარების ფიზიკის ინსტიტუტი,

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჭავჭავაძის #3

ვიწროზონიან ნახევარგამტართა ბაზაზე შექმნილი მაქსიმალური სიმძლავრის მქონე მზის ბატარეების მქ=31%. თეორიულმა და ექსპერიმენტულმა კვლევებმა განსაზღვრა, რომ ZnMnTeO მასალის თვისებები მაღალი მქ-ის მქონე მზის ბატარეების წარმოების პერსპექტივას ქმნის (56-63%) [1-3]. ZnMnTeO ნახევარგამტარის შთანთქმის ზოლი მზის გამოსხივების ვრცელ უბანს მოიცავს (0,73ეე; 1,83ეე; 2,56ეე). ZnMnTeO მასალის მიღება შესაძლებელია ZnMnTe ნიმუშში ჟანგბადის იმპლანტაციით. იმპლანტაციის შემდეგ ნიმუში წერტილოვანი პულსური ლაზერის გამოყენებით მუშავდება. ეს ტექნოლოგია ZnMnTe:O მასალის მაღალ თვითღირებულებას განაპირობებს, რაც ხელს უშლის ამ გამოგონების დანერგვას მზის ბატარეების ინდუსტრიაში.

ამგვარად, საჭიროა რაიმე ახალი მეთოდის გამოყენება, რომელიც აღნიშნულ ტექნოლოგიას წარმატებით ჩაანაცვლებს. ჩვენს მიერ შემუშავებულია რადიკალურ-სხივური კვაზიეპიტაქსის (რსკე) მეთოდი, რომელიც ფართოზონიან ნახევარგამტართა თვისებებს ეფექტურად მართავს [4-9]. ჩატარებულმა ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ ZnMnTe-ის რსკე-ით დამუშავებით მივიღეთ p-i-n გადასასვლელი ZnMnTe/ZnMnTeO სტრუქტურის ბაზაზე. ZnMnTeO ფენებში გამოვიკვლიეთ ფოტოგამტარობა (დასხივდა ქსენონის ნათურით 150W). სინათლის წყაროდან ნიმუშამდე მანძილია 20სმ, სამუშაო ძაბვა 5ვ.

ნიმუშის ნომერი	რსკე დამუშავების ტემპერატურა და დრო (°C) სთ	ფოტოდენი დასხივებამდე (მკა)	ფოტოდენი დასხივების შემდეგ (მკა)
1.	300 - 3	50	65
2.	300 - 4	20	30
3.	350 - 3	5	20
4.	350 - 4	15	35

ამრიგად, რსკე მეთოდით ZnMnTeO-ის მიღებამ აჩვენა რსკე ტექნოლოგიური მეთოდის უპირატესობა აქამდე გამოყენებულ ტექნოლოგიასთან შედარებით და დაგვანახა რსკე მეთოდის პერსპექტივა მაღალეფექტური (მქ=56%-63%) მზის ბატარეების წარმოებაში.

ლიტერატურა:

[1] Walukiewicz, W.; Yu, K.M.; et al. "Highly Mismatched Alloys for Intermediate Band Solar Cells" Lawrence Berkeley National Laboratory (2005)

[2] Ager III, Joel W.; Walukiewicz, W.; Yu, Kin Man "Ultra-high Efficiency Multiband Solar Cells" Lawrence Berkeley National Laboratory (2006)

[3] A. Avdonina, Le Van Khoia, et.al. "Preparation and Optical Properties of Zn_{1-x}Mn_xTe_{1-y}O_y Highly Mismatched Alloy" Proceedings of the XXXVI Inter. School of Sem. Comp., Jaszowiec 2007

[4] T. Butkhuzi., at. all., Phys.Rev. B Vol. **58**, **16**, 10692 (1998)

[5] Butkhuzi T.V., at all., J. Crystal growth, V 117, pp. 366-369 (1992)

[6] Butkhuzi T. V., at all., Phys. stat. sol. (b) 229, No.1, 365-370 (2002)

[7] T. Butkhuzi, at. all., Sem. Science and Technology Vol. 16 pp. 575-580 (2001)

[8] T. Butkhuzi, et. al., Phys. Stat. Sol. (b) 221, 313 (2000)

[9] T. Butkhuzi, et. al., The 2003 U.S. Workshop on the Physics and Chemistry of II-VI Materials, Extended Abstracts, pp. 87-90, (2003)

2. Obtaining of ZnMnTe/ZnMnTeO structures by RBQE technological method

M. Sharvashidze, T. Butkhuzi, N. Gapishvili, L. Trapaidze,

T. Khulordava, E. Kekelidze, L. Aptsiauri

e-mail: maiasharvashidze@tsu.ge

Semiconductor Physical Institute, Iv. Javakishvili Tbilisi State University, Chavchavadze st. N3

The maximum of power of solar cells (based on narrow-gap semiconductors) efficiency is 31%. Theoretical and experimental investigation shows, that properties of ZnMnTeO gives perspective to production of solar cells with high efficiency (56-63%) [1-3]. The absorption edges (~ 0.73 , 1.83 and 2.56 eV) of ZnMnTeO cover the entire solar spectrum.

Obtaining of ZnMnTeO material is possible with implantation of oxygen in ZnMnTe sample. After implantation sample is treated by using of pulsed laser deposition method. This technological process leads to very high net cost of ZnMnTe:O material, which hinders the of this invention into the solar cell industry.

Thus, it is necessary to be used of a new technology method, which successfully replaced the used technology. We resolved method of Radical Beam Quasiepitaxy (RBQE), which effectively regulates wide-gap semiconductors properties [4-9]. The experiments carried out showed that under treatment of ZnMnTe by RBQE we were obtained p-i-n with the basic of ZnMnTe/ZnMnTeO structure.

We investigated photoconductivity in ZnMnTeO samples (irradiated with xenon lamp 150W). The distance from light source to samples was 20 cm and working voltage – 5 V.

Number of sample	RBQE treatment temperature and time (°C) (h)	Photo conductivity before irradiation (mkA)	Photo conductivity after irradiation (mkA)
1.	300 - 3	50	65
2.	300 - 4	20	30
3.	350 - 3	5	20
4.	350 - 4	15	35

Thus, to obtain of ZnMnTeO by RBQE method shows the advantages of RBQE technological method that the technology used until now and shows us the perspective of the RBQE method of high effective ($E_f=56\%-63\%$) solar cells industry.

Publications:

[1] Walukiewicz, W.; Yu, K.M.; et al. "Highly Mismatched Alloys for Intermediate Band Solar Cells" Lawrence Berkeley National Laboratory (2005)

[2] Ager III, Joel W.; Walukiewicz, W.; Yu, Kin Man "Ultrahigh Efficiency Multiband Solar Cells" Lawrence Berkeley National Laboratory (2006)

[3] A. Avdonina, Le Van Khoia, et.al. "Preparation and Optical Properties of $Zn_{1-x}Mn_xTe_{1-y}O_y$ Highly Mismatched Alloy" Proceedings of the XXXVI Inter. School of Sem. Comp., Jaszowiec 2007

[4] T. Butkhuzi., et. al., Phys.Rev. B Vol. **58**, **16**, 10692 (1998)

[5] Butkhuzi T.V., et al., J. Crystal growth, V 117, pp. 366-369 (1992)

[6] Butkhuzi T. V., et al., Phys. stat. sol. (b) 229, No.1, 365-370 (2002)

[7] T. Butkhuzi, et. al., Sem. Science and Technology Vol. 16 pp. 575-580 (2001)

[8] T. Butkhuzi, et. al., Phys. Stat. Sol. (b) 221, 313 (2000)

[9] T. Butkhuzi, et. al., The 2003 U.S. Workshop on the Physics and Chemistry of II-VI Materials, Extended Abstracts, pp. 87-90, (2003)

ბიორგანული ტექნოლოგიების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი, დირექტორი – ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი **რამაზ გახოკიძე**
3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

№	გვარი, სახელი	სამეცნიერო წოდება	თანამდებობა
1.	გახოკიძე რამაზ	ქიმ. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
2.	ვასილიევა-ვაშაყმაძე ნონა	ფიზ. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
4.	ფირცხელანი ამირანი	ბიოლ. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
5	ჭოლოშვილი არჩილ	ბიოლ. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
6	გახოკიძე აკაკი	ქიმ. აკად. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
7	ჯალიაშვილი თენგიზ	ბიოლ. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
8	ტაბატაძე ლალი	ქიმ. აკად. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
9	ჭუმბურიძე ბიძინა	ფარმაც. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
10	ანთაძე გიორგი	ფარმაციის მაგისტრი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
11	ქიტიაშვილი ჯემალ	ვეტერინ. მეც. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
12	როგავა მამანტი	მედიც. მეცნ. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
13	მამულია სულიკო	ქიმ. აკად. დოქტორი	მეცნიერ-თანამშრომელი
14	კარტოზია ლევანი	ბიოლ. აკად. დოქტორი	მეცნიერ-თანამშრომელი
15	გახოკიძე მერი	მედიკოსი	ტექნიკური მუშაკი
16	ხაჩატრიანი ინგა	დოქტორანტი	ტექნიკური მუშაკი
17	ზუბადალაშვილი მანანა	ბიოლოგ-ეკოლოგი	ტექნიკური მუშაკი
18	გახოკიძე ეკატერინე	მედიკოსი	ტექნიკური მუშაკი
19	სვანიძე გიორგი	მედიკოსი	ტექნიკური მუშაკი
20	შველიძე ვასილი	ფიზ. აკად. დოქტორი	მეცნიერ-თანამშრომელი
21	კოზმანიშვილი გიორგი	დოქტორანტი	ტექნიკური მუშაკი

22	გაბრიჭიძე ჟორა		ტექნიკური მუშაკი
23	სალია ჯემალ		ტექნიკური მუშაკი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. გახოკიძე	ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება.	თსუ გამომც., თბილისი, 2013	7
ანოტაციები				
მოწოდებულია სასურსათო პრობლემის გადაჭრის ახალი გზა აგრობიოორგანული ტექნოლოგიის გამოყენებით. დამუშავებულია აგრობიოორგანული ტექნოლოგია, რომელიც მცენარეთა ენდოგენური რეგულატორული სისტემების მართვის და გარემოს არახელსაყრელ პირობებთან მცენარეთა ადაპტაციის საშუალებას იძლევა, რაც საშუალებას გვაძლევს მივიღოთ ეკოლოგიურად სუფთა, მაღალი ხარისხის მოსავალი.				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	М. Мацаберидзе, Р. Схиладзе, Р. Гахокидзе, Л. Топурия, М. Джинчарадзе	Перспективы получения абсолютных экстрактов (не содержащих следов остаточных растворителей) из	2013, т.13, N1	თბილისი	12

		растительного сырья Грузии. Georgia Chemical Journal			
--	--	--	--	--	--

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	N. Vassilieva-Vashakmadze, R. Gakhokidze, I. Khachatryan	Irregular Biopolimers – The Protein Components of Ion Channels of Plant and Animal Cells.	International Symposium on Polymers & Advanced Materials. 2013, p.86. Tbilisi
მომხსენებათა ანოტაციები			

VI. დამატებითი ინფორმაცია

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1.	აღმოსავლეთ საქართველოს აგროკლიმატურ პირობებში ახალი აგრობიოორგანული ტექნოლოგიის გამოყენება	პროფ. რამაზ გახოკიძე	კოზმანიშვილი გიორგი გაბრიჭიძე ჟორა სალია ჯემალ გახოკიძე აკაკი ხაჩატრიანი ინგა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ანოტაცია		
	საანგარიშო პერიოდში ჩატარებულ იქნა სავსე ექსპერიმენტები აღმოსავლეთ საქართველოს (გარდაბნის რაიონი) აგრო-კლიმატურ პირობებში მარცვლოვანი (სიმინდი, ხორბალი), ბოსტნეული და ბაღჩეული კულტურების (პომიდორი, გოგრა, ჭარხალი) ზრდა-განვითარებაზე ახალი ბიოპრეპარატების გავლენის შესასწავლად. ჩატარებული სკრინინგი საშუალებას გვაძლევს, მომავალში გაგრძელდეს ექსპერიმენტები სავსე პირობებში საერთო სტატისტიკური მაჩვენებლების მისაღებად და შესაბამისი რეკომენდაციების დასამუშავებლად.		

არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული ნაერთების და არატრადიციული მასალების სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ნოდარ ლევიშვილი, ქიმიის მეცნ.
დოქტორი, ემერიტუს პროფესორი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
არაბული ლილი, განყ. გამგე, ქიმიის მეცნ. კანდიდატი
მაია რუსია, უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმიის მეცნ. კანდიდატი
ხათუნა ბარბაქაძე, უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმიის დოქტორი
გურამ ჯიომიანი, ინჟინერი
ლალი ტურიაშვილი, ქიმიის მეცნ. კანდიდატი
ხოსიტაშვილი რუსუდან, დოქტორანტი
ცხაკაია ელიზავეტა, დოქტორანტი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სპეციფიკური თვისებების მქონე არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული კომპოზიტები კომპოზიტები და არატრადიციული მასალები და მათ ბაზაზე	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (საქართველოს პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტი ახალგაზრდა მეცნიერთათვის); 12/05	ხათუნა ბარბაქაძე, ქიმიის დოქტორი, ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერთანამშრომელი	ხათუნა ბარბაქაძე, ქიმიის დოქტორი, ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერთანამშრომელი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია):

ფეროცენის ნაწარმები განსაკუთრებული და უნიკალური კონფიგურაციის, ელექტრონული თვისებების, მაღალი სტაბილურობისა და უფრო რთულ, კომპლექსურ სტრუქტურებად გარდაქმნის შესაძლებლობის გამო, უნივერსალურ მასალას წარმოადგენენ მიზნობრივი, საინტერესო ფიზიკურ-ქიმიური თვისებების მქონე ლიგანდებისა და მათ ბაზაზე სპეციფიკური თვისებების მქონე ჰეტერომეტალური კოორდინაციული ნაერთების სინთეზისთვის. დღეისთვის არსებული სამეცნიერო კვლევების შედეგებიდან გამომდინარე, ფეროცენის ნაწარმები, რომელთა მოლეკულაში შერწყმული იქნება სხვადასხვა ქიმიური სტრუქტურა, პოტენციურად შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას ახალი, მიზნობრივი ბიოაქტიური ნაერთის დიზაინისა და შექმნისთვის. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ფეროცენისა და სივრცითი ალიციკლური ფრაგმენტების ერთდროულად შემცველი სისტემების მიზნობრივი სინთეზის მიმართულებით კვლევა აქტუალური, პერსპექტიული და საინტერესოა როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული გამოყენების თვალსაზრისით, - აღნიშნული ფრაგმენტების ერთ მოლეკულაში გაერთიანება საინტერესოა ქიმიურ სტრუქტურასა და ბიოაქტიურობას შორის ურთიერთგავლენის შესწავლის მხრივაც, ვინაიდან პოლიფუნქციური კომპონენტის ჰიდროფობურობა და მაღალი ლიპოფილობა ნაერთის ბიოაქტიურობის მიზნობრივი მოდიფიცირების საშუალებას იძლევა. მულტიფუნქციური და პირდაპირი ბიოლოგიური მოქმედების, სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის მიმართ რეზისტენტული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული კომპოზიტებისა და მათ ბაზაზე არატრადიციული მასალების ბიოაქტიურ კომპონენტებად გამოყენების მიზნით დასინთეზებულია ახალი ტიპის საინტერესო ბიოაქტიური ლიგანდები და მათ ბაზაზე გარდამავალი მეტალების კოორდინაციული ნაერთები, რომლებიც შეიცავენ მაღალ რეაქციისუნარიან და ძლიერ ფარმაკოფორულ, პოლიფუნქციურ ასიმეტრიულ ფრაგმენტსა და ფეროცენის ჯგუფს, რამაც, გარდამავალ მეტალებთან ერთად, არსებითი როლი უნდა შეასრულოს მიზნობრივი კოორდინაციული ნაერთების ბიოაქტიურობის გამოვლენაში.

მიღებული ნაერთების შედგენილობა და აღნაგობა დადგენილია კვლევის ფიზიკურ-ქიმიური მეთოდებით; თერმოგრაფიმეტრიული და დიფერენციულ-თერმული ანალიზის მეთოდებით მიღებული ნაერთების დადგენილია თერმოლიზის ტემპერატურული ინტერვალები და შესწავლილია მათი თერმოდგრადობა. დადგენილია, რომ კოორდინაციული ნაერთების თერმოდგრადობა, თავისუფალ ლიგანდთან შედარებით, იზრდება გარდამავალ მეტალთა იონებთან კოორდინაციის შედეგად;

ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური AM1 მეთოდით ჩატარებულია შერჩეული ლიგანდის ძირითადი ფრაგმენტის ელექტრონული სტრუქტურისა და კომპლექსწარმოქმნის უნარის კვლევა; განსაზღვრულია ენერგეტიკული და გეომეტრიული მახასიათებლები, ატომებზე ეფექტური მუხტები და ელექტრონული დასახლება ატომურ ორბიტალებზე; კვანტურ-ქიმიური გათვლებით დადგენილია, რომ ლიგანდის მოლეკულები შეიცავენ პოტენციურად ელექტრონოდონორულ ჟანგბადისა და აზოტის ატომებს, რის გამოც წარმოადგენენ ბიდენტატურ ლიგანდებს და შეუძლიათ გარდამავალ მეტალებთან კოორდინაციული ნაერთების წარმოქმნა ხუთწევრიანი ციკლის სახით;

შესწავლილია მიღებული ნაერთების მოსალოდნელი ბიოლოგიური აქტიურობა პროგრამით PASS C&T (თეორიული, შედარებითი ბიოსკრინინგი); მიღებული შედეგების ანალიზიდან გამომდინარე, შერჩეულ ნაერთებს, ექსპერიმენტულად მაღალი ალბათობით ($P \sim 0.50-0.80$), შესაძლოა აღმოაჩნდეთ შემდეგი ტიპის ბიოაქტიურობა: *Antibacterial*, *Antiparasitic (Antiprotozoal, Antihelminthic)*, *Cytoprotectant*, *Antimycobacterial* და სხვ. ნაჩვენებია, რომ კომპლექსწარმოქმნის შედეგად ნაერთების ბიოაქტიურობა იზრდება; მომზადებულ იქნა თეორიული ბიოსკრინინგით შერჩეული

ნაერთების ნიმუშები ბიოსკრინინგისთვის და გადაცემულ იქნა მიკრობიოლოგიური კვლევაზე მათი გამოყენების შესაძლო სფეროების დადგენისა და ანტიმიკრობულ, ბაქტერიციდულ და ფუნგიციდურ პროტექტორებად გამოყენების შესაძლებლობის შესწავლის მიზნით.

შერჩეულია ძირითად ჯაჭვში ორგანული და არაორგანულ-ორგანული ფრაგმენტების შემცველი პოლიფუნქციური პოლიმერები - ორგანული პოლიეპოქსიდი “ზისფენოლ A”-ს ბაზაზე და პოლიურეთანი “BUTYP T-261“ 4,4-დიმეთილმეთანდიიზოციანატისა და ოლიგობუტილენ-გლიკოლადიპინატის ბაზაზე მათი სპეციფიკური თვისებების მქონე კონკრეტული კომპოზიციური მასალების მატრიცებად გამოყენების მიზნით; შერჩეული პოლიმერების სტრუქტურის ფიზიკური და/ან ქიმიური მოდიფიკაციისთვის, ტრიბოლოგიური თვისებების გაუმჯობესების მიზნით, გამოყენებულია სილიციუმორგანული ოლიგომერი - ბის(ჰიდროქსილაკილ)პოლიდიმეთილსილოქსანი.

ჰეტეროჯაჭვურ აფსკვარმომქმნელ, არამოდიფიცირებულ და მოდიფიცირებულ პოლიმერულ მატრიცებში შერჩეული ბიოაქტიური, - მეტალორგანული და კოორდინაციული ნაერთების დოპირების და ლაბორატორიული შემრევეების მეთოდით დამზადებულია ხანმოკლე (“Short-time”) და ხანგრძლივი (“Long-time”) მოქმედების ფუნქციური, სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის მიმართ რეზისტენტული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული მასალები პოლიმერულ მატრიცასთან მათი დიპოლ-დიპოლური და წყალბადური ბმების წარმოქმნის უნარის გათვალისწინებით. აღნიშნული კომპოზიციებისა და მასალების მომზადება არ საჭიროებს რთულ ტექნიკურ აღჭურვილობას. განსაზღვრულია პოლიფუნქციური პოლიმერების, მოდიფიკატორისა და ბიოაქტიური კომპონენტის ოპტიმალური კონცენტრაციები.

შესწავლილ იქნა (ნორდ ტეხასის უნივერსიტეტის ავანგარდული პოლიმერული მასალების ლაბორატორია, 27.08.13-26.09.12) შერჩეული პოლიმერული მატრიცებისა და მათ ბაზაზე დამზადებული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული მასალების ძირითადი ფიზიკურ-მექანიკური და საექსპლუატაციო მახასიათებლები, კერძოდ, ტრიბოლოგიური (კაწვრადობა, ხახუნისა და ცვეთადობისადმი მდგრადობა) და მექანიკური (ადჰეზიური სიმტკიცე) თვისებები.

დადგენილია, რომ შეღწევადობის სიღრმის მაქსიმუმი ძირითადად შემცირდა შერჩეულ ორგანულ ეპოქსიდზე მოდიფიკატორის გარკვეული კონცენტრაციის დამატებით. მოდიფიცირებული პოლიეპოქსიდების ბაზაზე დამზადებული კომპოზიტები მიკროკაწვრადობით მცისიერი დეფორმაციისადმი უფრო მეტად მდგრადნი არიან. ამგვარად, შეღწევადობის სიღრმის მაქსიმუმის მონაცემები ძირითადად გაცილებით დაბალია მოდიფიცირებული პოლიმერული მატრიცების შემთხვევაში არამოდიფიცირებულ მატრიცასთან შედარებით; აგრეთვე ნაკლებია ბლანტდრეკადობის აღდგენა და მცირდება ნაშთის სიღრმე. შედეგების სამივე სერია შესაძლებელია აიხსნას პოლიმერული კომპოზიტების აგებულებით, მოდიფიკატორის ბუნებითა და შედგენილობით და აგრეთვე ექსპერიმენტის პირობებით.

არამოდიფიცირებული და მოდიფიცირებული პოლიმერების ბაზაზე დამზადებული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული მასალების იმავე ჭრილის შემდგომი მრავალრიცხოვანი კაწვრადობის მეშვეობით დადგენილ იქნა მცოცავი ცვეთადობა.

გამოკვლევებით დადგენილია, რომ პოლიეპოქსიდებისა და პოლიურეთანების ბაზაზე მიღებული დამცავი საფრების დინამიური ხახუნის კოეფიციენტის ბურთულის განარბენის მანძილზე დამოკიდებულება ძირითადად განისაზღვრება საკვლევი პოლიმერული კომპოზიტების შედგენილობით, პოლიმერული მატრიცების აგებულებით, მოდიფიკატორის ბუნებითა და ექსპერიმენტის პირობებით; ნაჩვენებია, რომ პოლიმერების სილიციუმორგანული ოლიგომერით მოდიფიცირება ხახუნის კოეფიციენტს მნიშვნელოვნად ამცირებს, რაც, როგორც ჩანს, მოქნილი სილოქსანური ოლიგომერის მაღალი მაპლასტიფიცირებადი უნარით არის განპირობებული. მოდიფიცი-

რებულ პოლიმერულ კომპოზიტებში ბიოაქტიური ნაერთების დოპირებით დინამიური ხახუნის კოეფიციენტის მნიშვნელობა იზრდება, რაც შეიძლება აიხსნას მათი სივრცითი სტრუქტურით.

ელექტრონული მიკროსკოპით Nikon Eclipse ME 600 გადაღებული ნიმუშების ზედაპირის ოპტიკური გამოსახულებების მეშვეობით მიღებული დამცავი საფრების ზედაპირის მორფოლოგიის შესწავლამ დაადასტურა მიღებული შედეგები, კერძოდ, სილიციუმორგანული ოლიგომერით მოდიფიცირებული პოლიეპოქსიდებისა და პოლიურეთანების შემთხვევაში დამცავი საფრების ცვეთამედეგობა იზრდება.

გამოკვლევებით დადგენილია, რომ სილიციუმორგანული ოლიგომერით მოდიფიკაცია წარმატებით შეიძლება გამოყენებულ იქნას პოლიმერების მექანიკური და ტრიბოლოგიური თვისებების გასაუმჯობესებლად.

შესწავლილია გამოყენებული ბიოაქტიური ნაერთების და პოლიმერების ბუნებისა და კონცენტრაციის, რეცეპტორული და ტექნოლოგიური ფაქტორების გავლენა მიღებული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული კომპოზიციებისა და მასალების თვისებებზე.

შერჩეული პოლიმერული მატრიცებისა და მათ ბაზაზე დამზადებული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული მასალების საექსპლუატაციო მახასიათებლების გამოსაცდელად შესწავლილ იქნა მათი ჰიდროფობური თვისებები, ფოტოქიმიური, შუქამინდისადმი და თერმოდაბერებისადმი მდგრადობა. თერმოდაბერებისადმი მდგრადობის (40 და 60° ჰაერზე), ფოტოქიმიური (უი და ხილული სინათლისადმი მდგრადობა) და ე.წ. „შუქამინდის“ (დღის სინათლის, O₂, CO₂ და სინესტისადმი მდგრადობა) შესწავლით დადგენილია, რომ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში არ შეიმჩნევა დამცავი საფრის ფირების ერთგვაროვნების, გარეგნული იერსახისა და ფერის, ასევე ოპტიკური გამჭვირვალობისა და მექანიკური თვისებების (ზედაპირის ერთგვაროვნება ბზარების წარმოქმნის გარეშე, - ვიზუალურად და მახასიათებლების განსაზღვრით) ცვლილება; გრავიმეტრიული მეთოდით წყალშთანთქმისუნარიანობისადმი მდგრადობის განსაზღვრით დადგენილია, რომ 384 სთ-ის განმავლობაში მათი წყალშთანთქმისუნარიანობა არ აღემატება 0.01%-ს.

წინასწარი გამოკვლევებით დადგენილია, რომ ჰეტეროჯაჭვური აფსკწარმომქმნელი პოლიმერების და ბიოაქტიური ნაერთების ბაზაზე დამზადებული მულტიფუნქციური, სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის მიმართ რეზისტენტული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული მასალების (ანტიბიოკოროზიული დამცავი საფრები) გამოყენებით შესაძლებელია სხვადასხვა მასალების ზედაპირზე მიკროორგანიზმების ზრდითა და დასახლებით გარემოში გამოწვეული ეპიდემიოლოგიურად და ეკოლოგიურად საშიში მდგომარეობის გაუმჯობესება, კულტურული მემკვიდრეობის, ისტორიული ძეგლების, არქეოლოგიური ნიმუშებისა (ტყავის, ხის, ქვის) და სამუზეუმო ექსპონატების სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის ზემოქმედებისგან ეფექტური დაცვა.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---------------------	--------------------------------	---------------------

1	Editors and Project Authors: Gennady E. Zaikov, Nodar G. Lekishvili, Yurii G. Medvedkovich.	“Multicomponent Polymeric Materials”	Apple Academic Press. Toronto-New Jersey. 2012; (www.AppleAcademicPress.com)	232
---	--	--------------------------------------	--	-----

ანოტაცია

წარმოდგენილი მონოგრაფია, თეორიისა და ექსპერიმენტების დაბალანსების მეშვეობით, უზრუნველყოფს პოლიმერული მასალების სფეროს ძირითად და ყველაზე აქტუალური განვითარების დეტალურ მიმოხილვას. ვინაიდან განხილვის თემა მეტად ინტერდისციპლინურია და აკავშირებს სხვადასხვა განათლების მქონე მეცნიერებსა და საინჟინრო დარგებს, წიგნი აგრეთვე წარმოადგენს კვლევებზე ორიენტირებული ძირითადი პრინციპების ექსპოზიციას.

მონოგრაფია ეფუძნება რედაქტორებისა და ავტორების ფართო გამოცდილებას კვლევებში, განვითარებასა და განათლებაში მასალათა მეცნიერების სფეროში, განსაკუთრებით პოლიმერების ტესტირებაში, პოლიმერების დიაგნოსტიკასა და უარყოფითი მონაცემების (დაზიანებათა) ანალიზში. პოლიმერების ტესტირების მეთოდების ღრმა და დაწვრილებითი შეფასება წარმოდგენილია პოლიმერების მსხვრევადი (მტვრევადი) ქცევისა და დეფორმაციის შესახებ ავტორთა კვლევის შედეგებთან ერთად. ის სასარგებლო იქნება მასალათა მეცნიერების, ქიმიისა და ქიმიური ტექნოლოგიის სპეციალობების სტუდენტებისთვის.

შინაარსი

წინასიტყვაობა

- თავი 1: Updates on Nanofiller Structure in Elastomeric Nanocomposites
- თავი 2: Fractal Clusters in Physics-Chemistry of Polymers
- თავი 3: Nanotechnologies in Polymer Processing
- თავი 4: A Study on Polymer Synthesis and Processing Using Supercritical Carbon Dioxide
- თავი 5: Updates to Production and Application of Chlorine Polyolefine
- თავი 6: A Study on Rheological Properties of Dilute and Moderately Concentrated Solutions of Chitosan
- თავი 7: Updates on Polymer-Inorganic Materials
- თავი 8: A Note on Gradient Refractive Index
- თავი 9: IR Study of Silanol Modification of Ethylene Copolymers
- თავი 10: Updates on Polymer Composites and Fibers for Advanced Technologies 000
- თავი 11: Updates on Polymer Composites and Fibers for Advanced Technologies
- თავი 12: New Application for Reuse of Thermoset Plastics

ინდექსი

- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის აღგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

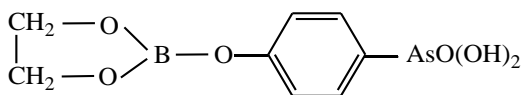
1	N. Lekishvili , G. Jioshvili, Kh. Barbakadze, L. Turiashvili, K. Giorgadze, M. Rusia, Z. Lomtadze	„Arsenic Containing Borates Based on Industrial Waste Transformation Products“, Asian J. Chem.	25, 10, 2013	ინდოეთი	4
2	T. Marsagishvili, M. Machavariani, G. Tatishvili, R. Khositashvili and N. Lekishvili .	„Ion-Exchange Processes in the Channels of Zeolites“, Asian J. Chem.	25, 10, 2013	ინდოეთი	4
3	L. Arabuli, L. Silaghi-Dumitrescu, K. Giorgadze, N. Lekishvili	„Arsenobetaines – Potential Bidentate ligands and Optimized Crystal Structure of New Metal(II)-Arsenic Hybrid Compounds“. Oxidation Communication (Intern. Journ.)	Accepted for public.	ბალკანეთი, სოფია, ბალკანეთის ტრიბოლოგიური ასოციაცია	14
4.	N. Lekishvili , Kh. Barbakadze, W. Brostow, T. Datashvili, A. Fainleib, O. Grigorieva, G. Zaikov	“Inorganic-Organic Hybrid Antibiocorrosive Covers Based on Poly- urethanes and Coordination Compounds of Some Transition Metals” "New Research and Technologies in Applied Physical Chemistry: from Principles to Applications", Ed. by Alberto D'Amore, A.K. Haghi and Gennady E. Zaikov Canada-USA, 2013. Independent Chapter in International Monograph.	2013	კანადა-აშშ, "Apple Academic Press, Taylor & Francis Group", 2013	3

1. N. Lekishvili, G. Jioshvili, Kh. Barbakadze, L. Turiashvili, K. Giorgadze, M. Rusia, Z. Lomtadze

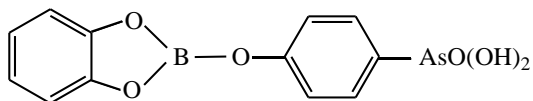
“Arsenic Containing Borates Based on Industrial Waste Transformation Products”

ანოტაცია:

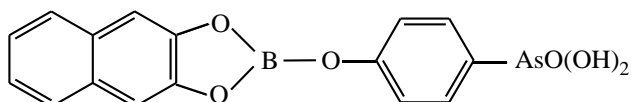
სტატიაში განხილულია დარიშხანის შემცველი ახალი ბორატების სინთეზი:

ეთილენგლიკოლპარაოქსიფენილ-არსონიუმმჟავა ბორატი

პიროკატექინპარაოქსიფენილ-არსონიუმმჟავა ბორატი

2,3-დიოქსინაფთალინპარაოქსიფენილარსონიუმმჟავა ბორატი

მიღებული ნაერთების შედგენილობა და აღნაგობა დადგინდა მათი ელემენტური

ანალიზის, ინფრაწითელი, ბმრ- ($^1\text{H NMR}$, $^{13}\text{C NMR}$) და მას-სპექტრების საფუძველზე.

კვანტურ-ქიმიური ნახევრადემპირიული AM1 მეთოდით დარიშხანის (V) შემცველ ბორატებში გამოთვლილია მოლეკულებში ატომთაშორისი მანძილები, სავალენტო კუთხეები, ატომურ ორბიტალებზე ელექტრონების დასახელება (ელექტრონული სიმკვრივე) და ეფექტური მუხტები.

შესწავლილია მიღებული დარიშხან(V)შემცველი ბორატების თერმული მდგრადობა. ნაერთების თერმოგრაფიმეტრულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ თერმოლიზის პროცესში გამოკვეთილია სამი ძირითადი ეტაპი: დარბილება, ნაწილობრივი “დანახშირება” და საბოლოო დესტრუქცია. დადგენილია, რომ თერმოლიზის საბოლოო პროდუქტებს წარმოადგენს ბორისა და დარიშხნის ოქსიდები. დადგენილია, რომ მათი თერმული მდგრადობა მნიშვნელოვნად არ არის დამოკიდებული ორგანული რადიკალების ბუნებაზე.

ჩატარებულია მიღებული ნაერთების ვირტუალური ბიოსკრინინგი ინტერნეტპროგრამის PASS-ის მეშვეობით, რომლის მონაცემებზე დაყრდნობით პროგნოზირებულია დასინთეზებული ნაერთების სავარაუდო ბიოლოგიური აქტიურობები: *Antibacterial (Antispirochetal, Antitreponemal, Subtilisin inhibitor, Salmonela)*, *Antiparasitic (Antiprotozoal-Amoeba, Histomanas, Tripanosoma, Trichomonas)*, *Growth stimulated* და სხვ.

3. L. Arabuli, L. Silaghi-Dumitrescu, K. Giorgadze, N. Lekishvili

„Arsenobetaines – Potential Bidentate Ligands and Optimized Crystal Structure of New Metal(II)-Arsenic Hybrid Compounds“

ანოტაცია:

წარმოდგენილ სტატიაში განხილულია არსენობეტაინები, რომელთა მიმართ ჩვენი ინტერესი გამოწვეულია მათი სტრუქტურით (შეიცავს კარბოქსილატის ნაწილს), როგორც პოტენციური ლიგანდების მიმართ მეტალთა იონებთან ახალი არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული კომპლექსების სინთეზისთვის, ასევე მეტალთა იონებთან მათი კომბინაციისას შემხნეული ტოქსიკურობისა და ბიოაქტიურობის და ხსნადობაზე, ტოქსიკურობაზე, ანტიმიკრობულ/ანტიბაქტერიულ აქტიურობაზე და ა.შ. კოორდინაციის გავლენის გამო.

ნაშრომში აღწერილია სინთეზური არომატული არსენობეტაინები, როგორც ახალი კოორდინაციული ნაერთების წინამორბედები, სადაც ისინი უმეტესად ბიდენტატურად (O, O) არიან დაკავშირებული მეტალის ცენტრალურ ატომთან. მიღებულ იქნა მათი კოორდინაციული ნაერთები მეტალთა იონებთან [Mg and Cu(II)], რომლებიც შესწავლილ იქნა ESR სპექტროსკოპიული მეთოდით; დაფიქსირებულია სპილენძის(II) ტიპური EPR სიგნალი ანიზოტროპული ფაქტორით: $g_x = 2.18$, $g_y = 2.09$ და $g_z = 2.39$. შიგაკრისტალური ველის სიმეტრია განსხვავდება აქსიალური სიმეტრიისგან. ამას გარდა, ბრტყელ-კვადრატული გეომეტრიის მქონე სპილენძის(II) კოორდინაციული ნაერთებში სპილენძი-ჟანგბადის ბმისთვის $g_{||}$ არის ~2.4 და 2.3 – სპილენძი-აზოტის ბმისთვის. ჩვენი კომპლექსებისთვის $g_{||}$ არის 2.39-2.42, რაც წარმოდგენილ მონაცემებთან თანხვედრაშია და აღნიშნული ფაქტი საფუძველს გვაძლევს, დავასკვნათ, რომ სპილენძის ატომები დაკავშირებულია ჟანგბადის ატომებთან და გააჩნიათ ბრტყელ-კვადრატული გეომეტრია.

კარბოქსილატის ნაწილისთვის გამოთვლილია დაბალმა დანაწილების სიდიდემ (Δ) ასიმეტრიულ და სიმეტრიულ ვალენტურ რხევებს შორის აჩვენა, დასინთეზებული კოორდინაციული ნაერთების ბიდენტატური კოორდინაციული უნარი. EPR სპექტრმა აჩვენა სპილენძის(II) ცენტრალური ატომის ბრტყელ-კვადრატული კოორდინაციული გეომეტრია. DFT მეთოდი გამოყენებულ იქნა მეტალ(II)-არსენობეტაინის კომპლექსური კატიონის კრისტალური სტრუქტურის ოპტიმიზაციისთვის. გათვალისწინებულია აღნიშნული ნაერთების ანტიბაქტერიული და ფუნგიციდური აქტიურობის შესწავლა.

4. N. Lekishvili, Kh. Barbakadze, W. Brostow, T. Datashvili, A. Fainleib,
O. Grigorieva, G. Zaikov

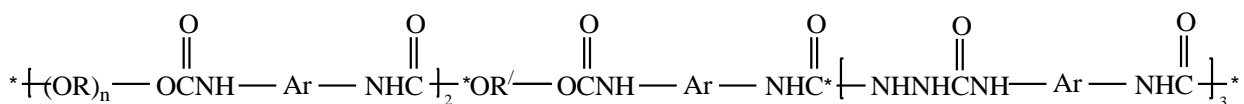
„Inorganic-Organic Hybrid Antibiocorrosive Covers Based on Polyurethanes and
Coordination Compounds of Some Transition Metals“

ანოტაცია:

სტატიაში აღწერილია ახალი ბიოაქტიური არაორგანული კომპოზიტები და მათ
ბაზაზე ანტიბიოკოროზიული დამცავი საფრები.

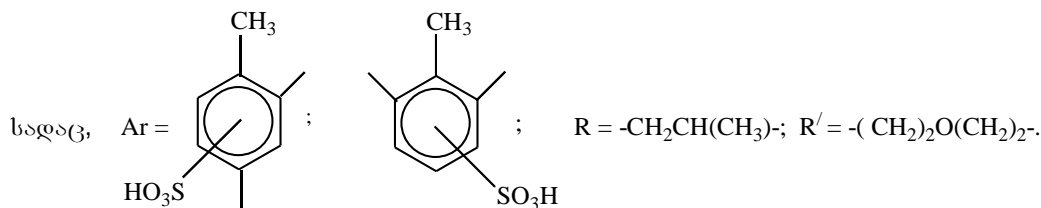
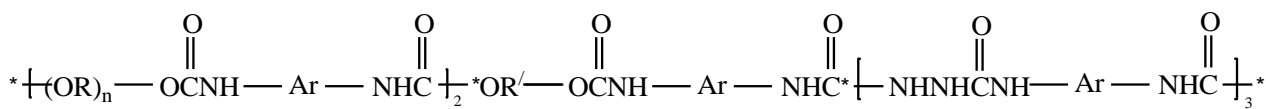
პოლიმერული კომპოზიტების დასამზადებლად პოლიმერულ მატრიცად შერ-
ჩეულ იქნა შემდეგი პოლიურეთანები:

1. პოლიესთერურეთანი “PU”:

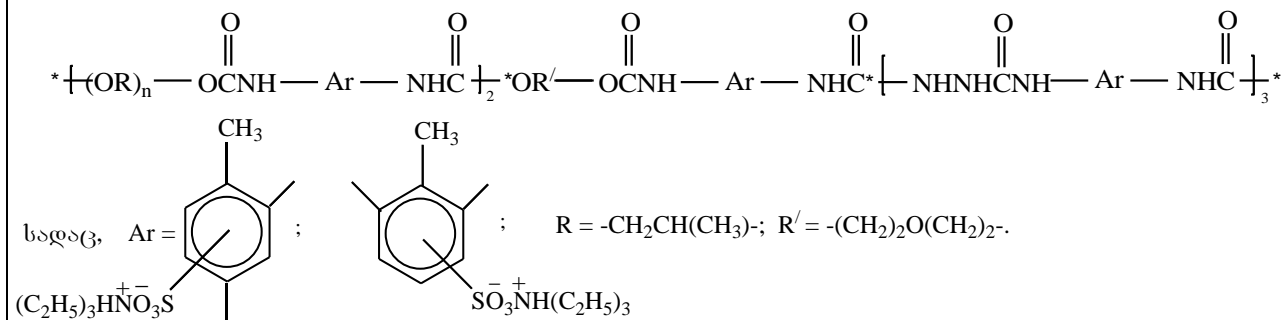

სადაც, R = -CH₂CH(CH₃)-; R' = -(CH₂)₂O(CH₂)₂-.

2. გოგირდშემცველი პოლიესთერურეთანი “PUS”:

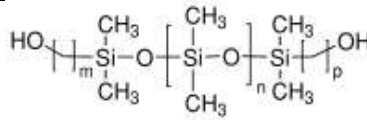

3. გოგირდშემცველი პოლიესთერურეთანის იონომერი “PUSI”:

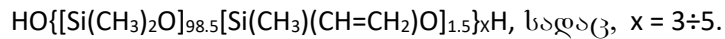

პოლიურეთანების სტრუქტურის ფიზიკური და/ან ქიმიური მოდიფიკაციისთვის
ტრიბოლოგიური თვისებების გაუმჯობესების მიზნით გამოყენებულ იქნა სილიციუმორგა-
ნული ოლიგომერები:

ა) ბის(ჰიდროქსიალკილ)პოლიდიმეთილსილოქსანი:

ბ) α,ω-დიჰიდროქსიმეთილვინილოლიგოორგანოსილოქსანი:

ანტიბიოკოროზიული დამცავი საფრებისთვის ბიოაქტიურ კომპონენტად საწყისი ლიგანდებისა და გარდამავალი მეტალების ბიოლოგიური აქტიურობის და პოლიმერულ მატრიცასთან დიპოლ-დიპოლური და წყალბადური ბმების წარმოქმნის უნარის გათვალისწინებით შერჩეულ იქნა პოლიკარბოციკლური ჰიდრაზიდ-ჰიდრაზონული ლიგანდების კოორდინაციული ნაერთები, რომლებიც მიღებულ იქნა შესაბამისი ლიგანდების (L) გარდამავალ მეტალთა მარილებთან (MX_n) ურთიერთქმედებით (მოლური თანაფარდობა MX_n: L – 1:3) ეთანოლ- და აცეტონ-წყალხსნარში.

გამოკვლევებით დადგენილ იქნა, რომ პოლიურეთანების ბაზაზე მიღებული დამცავი საფრების დინამიური ხახუნის კოეფიციენტის ბურთულის განარბენის მანძილზე დამოკიდებულება ძირითადად განისაზღვრება საკვლევი კომპოზიტების შედგენილობით, პოლიმერული მატრიცების აგებულებით, მოდიფიკატორის ბუნებითა და ექსპერიმენტის პირობებით. არამოდიფიცირებული და მოდიფიცირებული პოლიურეთანებისა და მათ ბაზაზე მიღებული ანტიბიოკოროზიული დამცავი საფრების ხახუნის ცვლილების შესწავლიდან ჩანს, რომ დინამიური ხახუნის კოეფიციენტის მნიშვნელობა მაღალია არამოდიფიცირებული პოლიურეთანების შემთხვევაში.

α,ω-დიჰიდროქსიმეთილვინილოლიგოორგანოსილოქსანით მოდიფიცირებული გოგირდ-შემცველი პოლიესთერურეთანის ბაზაზე დამზადებული დამცავი საფრის შემთხვევაში დინამიური ხახუნის კოეფიციენტის მნიშვნელობა, სხვა დამცავ საფრებთან შედარებით, მინიმალურია. 4,4-დიმეთილმეთანდიიზოციანატისა და ოლიგობუტილენგლიკოლადიპინატის ბაზაზე მიღებულ პოლიესთერურეთანის მატრიცაში ბიოაქტიური კოორდინაციული - ნაერთების დოპირებით ხახუნის კოეფიციენტის მნიშვნელობა იზრდება, რაც შეიძლება აიხსნას მათი სივრცითი სტრუქტურის გავლენით. ნაჩვენებები იქნა, რომ პოლიესთერურეთანების სილიციუმორგანული ოლიგომერებით მოდიფიცირება ხახუნის კოეფიციენტს მნიშვნელოვნად ამცირებს, რაც, როგორც ჩანს, მოქნილი სილოქსანური ოლიგომერების მაღალი მაპლასტიფიცირებადი უნარით არის განპირობებული.

განსაზღვრულ იქნა მიღებული ანტიბიოკოროზიული დამცავი საფრების წყალშთან-თქმისუნარიანობა გრავიმეტრიული მეთოდით. ექსპერიმენტულად დადგენილ იქნა, რომ 300 სთ-ის განმავლობაში მათი წყალშთან-თქმისუნარიანობა არ აღემატებოდა 0.01%-ს. მიღებული ანტიბიოკოროზიული ჰიბრიდული დამცავი საფრების იზოთერმული დაბერებისა (40 და 60°C) და ე.წ. “შუქამინდის” (ჰაერის ტენის და უანგბადის, მზის ულტრაიისფერი გამოსხივების ან მზის “გაბნეული” სინათლის, აგრეთვე ამონასუნთქი CO₂-ის კომპლექსური მოქმედება) გავლენის შესწავლით დადგენილ იქნა, რომ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში (7200 სთ) დამცავი საფრის საწყისი იერსახე, ფერი, ოპტიკური გამჭვირვალობა და მექანიკური თვისებები (ზედაპირის ერთგვაროვნება ბზარების წარმოქმნის გარეშე) არ გაუარესდა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

- 1) საქართველოში
- 2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების
---	---------------	--------------------	-------------------

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
1	<u>Kh. Barbakadze</u> , N. Lekishvili, D. Zurabishvili	„Novel bioactive compounds containing ferrocene and spatial alicyclic fragments for human and domestic animals protection“	ICCE-21, 21 st Annual International Conference on Composites or Nano Engineering. Tenerife, Spain, pp. 73-74
2	<u>M. Rusia</u> , N. Lekishvili, I. Didbaridze, Kh. Barbakadze, J. Akhtar	„Bioactive pyridine coordination compounds with some of d-metals' of tetrathioarsenates(V) based on arsenic industrial waste“	ICCE-21, 21 st Annual International Conference on Composites or Nano Engineering. Tenerife, Spain, pp. 697-698
3	N. Lekishvili, Kh. Barbakadze, G. Lekishvili	„Novel ferrocene derivatives with polycyclic spatial groups: synthesis, study and application“	The 7th International Conference on Multifunctional Materials and Application. November 22-24, 2013, Anhui, China (accepted).

მოსხენებათა ანოტაციები:

1. **Kh. Barbakadze, N. Lekishvili, D. Zurabishvili**
„Novel bioactive compounds containing ferrocene and spatial alicyclic fragments for human and domestic animals protection“

ანოტაცია

ფეროცენის ნაწარმები მაღალი სტაბილურობისა და უფრო რთულ კომპლექსურ სტრუქტურებად მათი გარდაქმნის შესაძლებლობის გამო, უნივერსალურ მასალას წარმოადგენენ მიზნობრივი, საინტერესო ფიზიკურ-ქიმიური თვისებების მქონე ლიგანდებისა და მათ ბაზაზე სპეციფიკური თვისებების მქონე ჰეტერომეტალური კოორდინაციული ნაერთების სინთეზისთვის. ფეროცენშემცველი კომპლექსები დღეისათვის უდიდეს ყურადღებას იპყრობენ უნიკალური კონფიგურაციისა და მეცნიერებისა და ტექნიკის სხვადასხვა სფეროში გამოყენების ფართო ნიშის გამო, მათ შორის ორგანულ სინთეზში, ბიოსენსორებად, მედიცინაში, მასალათა მეცნიერებაში და ა.შ. მოსალოდნელია, მეტალორგანულმა კომპლექსებმა გამოავლინონ მოქმედების სრულიად ახალი, ეფექტური პოტენციალი სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის მოქმედების დათრგუნვის მიმართულებით. ბიოაქტიური ნაერთების ქიმიურ სტრუქტურასა და სპეციფიკურ აქტიურობას შორის დამოკიდებულების დადგენის მიზნით, დასინთეზებულია მიზნობრივი, ახალი ტიპის ბიოაქტიური ლიგანდები და მათ ბაზაზე გარდამავალი მეტალების კოორდინაციული ნაერთები, რომლებიც შეიცავენ ძლიერ ფარმაკოფორულ, ალმასის ძირითადი სტრუქტურის ტიპურ ასიმეტრიულ ფრაგმენტსა და ფეროცენის ჯგუფს, რამაც, გარდამავალ მეტალებთან ერთად, არსებითი როლი უნდა შეასრულოს მიზნობრივი კოორდინაციული ნაერთების ბიოაქტიურობის გამოვლენაში. მიღებული ნაერთების შედგენილობა და აღნაგობა დადგენილია კვლევის ფიზიკურ-ქიმიური მეთოდებით. თერმოგრაფიმეტრიული და დიფერენციულ-თერმული ანალიზის მეთოდებით შესწავლილია მიღებული კოორდინაციული

ნაერთების თერმომდგრადობა. დადგენილია, რომ კოორდინაციული ნაერთების თერმომდგრადობა, თავისუფალ ლიგანდთან შედარებით, იზრდება გარდამავალ მეტალთა იონებთან კოორდინაციის შედეგად. ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური AM1 მეთოდით ჩატარებულია შერჩეული ლიგანდების ძირითადი ფრაგმენტის ელექტრონული სტრუქტურისა და კომპლექსწარმოქმნის უნარის კვლევა. კვანტურ-ქიმიური გათვლებით დადგენილია, რომ ლიგანდის მოლეკულები შეიცავენ რა პოტენციურად ელექტრონოდონორულ ჟანგბადისა და აზოტის ატომებს, წარმოადგენენ ბიდენტატურ ლიგანდებს, რომელთაც შეუძლიათ გარდამავალ მეტალებთან კოორდინაციული ნაერთების წარმოქმნა ხუთწევრიანი ციკლის სახით.

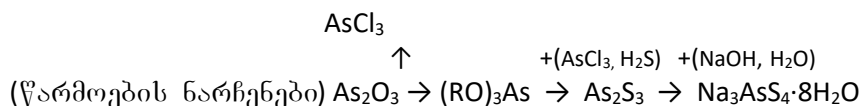
შესწავლილია მიღებული ნაერთების მოსალოდნელი ბიოაქტიურობა პროგრამით PASS C&T (თეორიული, შედარებითი ბიოსკრინინგი), რომელიც მაღალი სიზუსტით პროგნოზირებს ნაერთის შესაძლო ბიოაქტიურობას. მიღებული შედეგების ანალიზიდან გამომდინარე, შერჩეულ ნაერთებს ექსპერიმენტულად მაღალი ალბათობით ($Pa \sim 0.50-0.80$), შესაძლოა აღმოაჩნდეთ შემდეგი ტიპის ბიოაქტიურობა: Antibacterial, Antiparasitic Cytoprotectant, Antiparasitic Cytoprotectant და სხვ. ამასთან, ნაჩვენებია, რომ კომპლექსწარმოქმნის შედეგად ნაერთების ბიოაქტიურობა იზრდება. წინასწარი გამოკვლევებით დადგენილია, რომ მიღებული ნაერთების გამოყენება შესაძლებელია: ა) მულტიფუნქციური და პირდაპირი ბიოლოგიური მოქმედების, სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის მიმართ რეზისტენტული არაორგანულ-ორგანული ჰიბრიდული კომპოზიტებისა და არატრადიციული მასალების მისაღებად ადამიანისა და ცხოველების დაცვის მიზნით; ბ) ადამიანებსა და ცხოველებში ზოგიერთ საშიშ დაავადებათა გამომწვევი მიკროორგანიზმების ზრდის ინჰიბირებისთვის, სხვადასხვა დაავადებათა პროფილაქტიკისა და მკურნალობისთვის; გ) ანტიბიოკოროზიული დამცავი საფრების ბიოაქტიურ კომპონენტებად კულტურული მემკვიდრეობის დასაცავად.

2. M. Rusia, N. Lekishvili, I. Didbaridze1, Kh. Barbakadze, J. Akhtar.

„Bioactive pyridine coordination compounds with some of d-metals' of tetrathioarsenates(V) based on arsenic industrial waste”

ანოტაცია

ჩვენი კვლევის მიზანს წარმოადგენს თუთიის, ვერცხლისწყლის(II), სპილენძის(II) და ნიკელის კოორდინაციული ნაერთების მიღება და შესწავლა ერთ-ერთ ყველაზე პერსპექტიულ და ხელმისაწვდომ აზოტ შემცველ ლიგანდთან, - პირიდინთან, ცნობილი სამრეწველო პროდუქტის (ტეტრა-თიოარსენატი) ბაზაზე, რომელიც მიღებულ იქნა ზემოაღნიშნული წარმოების ნარჩენების გარდაქმნით:

საწყის რეაგენტებად გამოყენებულ იქნა ზემოაღნიშნული მეტალების წყალში ხსნადი მარილები – თუთიის აცეტატი, ვერცხლისწყლის ნიტრატი(II), სპილენძის სულფატი(II) და ნიკელის ქლორიდი(II). დარიშხანშემცველ ნაერთებს შორის ჩვენს მიერ გამოყენებულ იქნა ნატრიუმის ტეტრა-თიოარსენატი $\text{Na}_3\text{AsS}_4 \cdot 8\text{H}_2\text{O}$, რომელიც მიღებულ იქნა დარიშხანშემცველი წარმოების ნარჩენების გარდაქმნით.

d-მეტალების პირიდინატების სინთეზი განხორციელდა მიმოცვლის რეაქციით – გარდამავალი მეტალის მარილის ექვივალენტური რაოდენობის ურთიერთქმედებით

ნატრიუმის ტეტრა-თიოარსენატის ნაჯერ ხსნართან. მიღებული კოორდინაციული ნაერთები წარმოადგენენ მყარ, შეფერილ, კრისტალურ ნივთიერებებს, რომლებიც ნაწილობრივ იხსნებიან დიმეთილფორმამიდში, არ იხსნებიან წყალში, ტუტებში, ეთილის სპირტსა და თხევად ნაჯერ ნახშირწყალბადებში. მაღალ ტემპერატურაზე გაღებამდე იშლებიან, მჟავებთან ურთიერთქმედებისას გარდაიქმებიან დარიშხანის სულფიდში(V).

მიღებული ნაერთების შედგენილობა და აღნაგობა დადგენილ იქნა ელემენტური ანალიზის, ინფრაწითელი სპექტროსკოპიისა და რენტგენოფაზური გამოკვლევების მონაცემებით, აგრეთვე მათი ღმმ-ის ხსნარების ელექტროგამტარობის განსაზღვრით. დასინთეზებული ნაერთების იწ სპექტრებიდან ჩანს, რომ მათში შეიმჩნევა AsS_4^{3-} ჯგუფისთვის დამახასიათებელი ვალენტური რხევის შთანთქმის ზოლები 420 სმ^{-1} -ზე, ხოლო დეფორმირებული რხევის – 470 სმ^{-1} უბანში. გარდა ამისა, როგორც ცნობილია, ცენტრალურ ატომთან თავისუფალი ლიგანდის კოორდინირებისას შთანთქმის ზოლის მნიშვნელობა წაინაცვლებს $\sim 8-30 \text{ სმ}^{-1}$ -ით. არაკოორდინირებული პირიდინის $\nu(C=N)$ შთანთქმის ზოლი მდებარეობს 1580 სმ^{-1} უბანში, მაშინ როდესაც ჩვენს მიერ დასინთეზებულ ნაერთთა სპექტრებში იგივე შთანთქმის ზოლი ვლინდება $1600-1610 \text{ სმ}^{-1}$ უბანში, რაც ცალსახად ადასტურებს ამ ნაერთებში მეტალის იონებთან კოორდინირებული პირიდინის არსებობას. ტეტრა-თიოარსენატის იონებისა და ნატრიუმის ტეტრა-თიოარსენატის იონების შთანთქმის ზოლების დამთხვევა მიუთითებს, რომ აღნიშნული ანიონი წარმოქმნის კოორდინაციული ნაერთის მეორე (შიგა) სფეროს.

დასინთეზებულ ნივთიერებათა რენტგენოფაზური ანალიზის მონაცემები, ლიტერატურაში მოყვანილი კლასიფიკაციის თანახმად, მოწმობს, რომ მიღებული ნაერთები თავიანთი სტრუქტურის ბუნების მიხედვით სულფომარილების ქვეჯგუფს მიეკუთვნება. შესწავლილ იქნა კრისტალური სტრუქტურის მოწესრიგებულობაზე კატიონის გავლენის ფაქტი. მაგალითად, სპილენძი(II) და ვერცხლისწყალი(II) ხელს უწყობენ წვრილდისპერსული ფაზის წარმოქმნას, რომელიც რენტგენოამორფულ მდგომარეობას უახლოვდება.

მიღებული კოორდინაციული ნაერთების თერმოგრაფიული კვლევიდან ჩანს, რომ საწყის ეტაპზე მიმდინარეობს კოორდინაციული ნაერთის მოლეკულიდან ლიგანდის მოწყვეტა, ხოლო შემდეგ ეტაპობრივად ხორციელდება ტეტრათიოარსენატის(V) თერმული დაშლის პროცესი.

ფუნქციური ანალიზის (ღმტ) მეთოდის გამოყენებით გათვლილ იქნა ტერაედრული კომპლექსური იონების $[Zn(C_5H_5N)_4]^{2+}$, $[Cd(C_5H_5N)_4]^{2+}$, $[Hg(C_5H_5N)_4]^{2+}$, $[Cu(C_5H_5N)_4]^{2+}$ სრული ენერგია და მეტალ-აზოტის ბმის სერიები. გათვლებისთვის გამოყენებულ იქნა ფსევდოპოტენციური (მხოლოდ სავალენტო ელექტრონები) ბაზისი, რომელიც ფარდობით კორელაციას პროგნოზირებს.

მიღებული კოორდინაციული ნაერთების მეტალ-პირიდინული ფრაგმენტების ბიოაქტიურობის თეორიული შეფასებისთვის ჩატარებულ იქნა თეორიული (ვირტუალური) ბიოსკრინინგი კომპიუტერული პროგრამით PASS C&T, რომელიც ნაერთების აქტიურობის შეფასებას ახორციელებს P_a (აქტიური) და P_i (არააქტიური) პარამეტრებით. გათვლების პირველ ეტაპზე განხორციელდა Na_3AsS_4 -ის ბიოაქტიურობის თეორიული კვლევა, რომელიც აღნიშნული კვლევების პიხედვით ავლენს *antiprotozoal (Amoeba)* და *Antihelmintic (Nematodes, Fasciola)* აქტიურობას, - $P_a = 0,507-0.898$. ბიოსკრინინგის შედეგების მიხედვით მიღებული კოორდინაციული ნაერთების მეტალ-პირიდინული ფრაგმენტები ასევე ავლენენ მაღალ ბიოაქტიურობას, - შერჩეულმა სტრუქტურებმა ექსპერიმენტულად მაღალი ალბათობით ($P_a=0.57-0.90$) შესაძლოა აჩვენონ შემდეგი ტიპის ბიოლოგიური აქტიურობა: *Atherosclerosis treatment, Antineoplastic, Antiseborrheic, Antiviral (Picornavirus), Cytoprotectant* და სხვ.

ზემოაღნიშნული ფრაგმენტების ერთ ბიოაქტიურ სტრუქტურაში შერწყმა პერსპექტიულს ხდის ფართო სპექტრის მქონე, მათ შორის ანტიმიკრობული და ანტიჰელმინთური აქტიურობის მქონე, კოორდინაციული ნაერთების ფორმირებას

Novel ferrocene derivatives with polycyclic spatial groups: synthesis, study and application“**ანოტაცია**

მეტალორგანული ლიგანდების გამოყენებით შესაძლებელია სპეციფიკური თვისებების მქონე სხვადასხვა ჰეტერომეტალური კომპლექსის სინთეზი. ასეთ ლიგანდებს შორის ძალზე საინტერესო აღმოჩნდა და ფართოდ იქნა შესწავლილი ერთ-ერთი პირველი მდგრადი მეტალკომპლექსის - ფეროცენის ნაწარმები, რომლებიც გარდამავალი მეტალების π -კომპლექსების საინტერესო წარმომადგენლებს მიეკუთვნებიან და მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ თანამედროვე მეტალორგანულ ქიმიაში. ამ პოტენციური ლიგანდების მნიშვნელოვან თავისებურებას წარმოადგენს მათი მოქნილობა, - ბიდენტატური წარმომადგენლები შეიძლება გამოყენებულ იქნან მოცემული მეტალ-ცენტრის სხვადასხვა გეომეტრიული სტრუქტურის ხელატურ ჯგუფებად და მოქმედებენ, როგორც შემაკავშირებელი ლიგანდები. გამოკვლევები ფეროცენშემცველი ნაერთების სფეროში კვლავ სწრაფი ტემპებით გრძელდება უმეტესწილად მედიცინაში, კატალიზსა და მასალათა მეცნიერებაში მათი ეფექტური გამოყენების გამო. ქიმიურ სტრუქტურასა და სპეციფიკურ აქტიურობას შორის დამოკიდებულების დადგენის მიზნით, დასინთეზებულია მიზნობრივი, ახალი ბიოაქტიური ნაერთები, რომლებიც ერთდროულად შეიცავენ სივრცით ალიციკლურ პოლიფუნქციურ ფრაგმენტს, ფეროცენის ჯგუფსა და გარდამავალ მეტალებს. ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური AM1 მეთოდით ჩატარებულია შერჩეული საწყისი ლიგანდის ძირითადი ფრაგმენტის ელექტრონული სტრუქტურისა და კომპლექსწარმოქმნის უნარის კვლევა. კვანტურ-ქიმიური გათვლებით დადგენილია, რომ ლიგანდის მოლეკულა შეიცავს რა პოტენციურად ელექტრონოდონორულ ჟანგბადისა და აზოტის ატომებს, წარმოადგენს ბიდენტატურ ლიგანდს, რომელსაც შეუძლია გარდამავალ მეტალებთან კოორდინაციული ნაერთების წარმოქმნა ხუთწევრიანი ციკლის სახით. მიღებული ნაერთების შედგენილობა და აღნაგობა დადგენილია კვლევის ფიზიკურ-ქიმიური მეთოდებით. მიღებული ნაერთების მოსალოდნელი ბიოაქტიურობის შესწავლით ნაჩვენებია, რომ საწყისი ლიგანდი ბაქტერიციდულ თვისებებს გაცილებით პასიურად ავლენს, ვიდრე შესაბამისი კოორდინაციული ნაერთები. დადგენილია მათი გამოყენების სფეროები. წინასწარი კვლევებით ნაჩვენებია, რომ მიღებული ნაერთები შესაძლოა გამოყენებულ იქნან სხვადასხვა აგრესიული მიკროორგანიზმის აქტიურობის დათრგუნვისთვის და აღნიშნულ მიკროორგანიზმებთან კონტაქტისას ადამიანთა დასაცავად.

გამოყენებითი ნახევრადგამტარული ტექნოლოგიების სამეცნიერო- კვლევითი ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: აკად. დოქტორი ზაური ჭახნაკია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
დირექტორის მოადგილე: აკად. დოქტორი კახა ჩიტაია

1. სამეცნიერო განყოფილება - სამეცნიერო საწარმოო კომპლექსი
(სსკ) “ელექტრონული ტექნიკა”

№	სახელი, გვარი	აკად. ხარისხი	თანამდებობა
1	ნინა ხუჭუა	ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი	განყოფილების გამგე
2	რევაზ მელქაძე	ფიზ.-მათ. მეცნ. აკად. დოქტორი	მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
3	ალბერტ ტუტუნჯიანი	ფიზ.-მათ. მეცნ. აკად. დოქტორი	მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
4	მარინა ტიგიშვილი	ფიზ.-მათ. მეცნ. აკად. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
5	ტატიანა სახაროვა	ტექნ. მეცნ. აკად. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
6	გივი კალანდაძე	მაგისტრი	უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი

2. ელექტრონული და ელექტრომექანიკური სისტემების კვლევის განყოფილება

№	სახელი, გვარი	აკად. ხარისხი	თანამდებობა
1	გივი დიდუბაშვილი	მაგისტრი	განყოფილების გამგე
2	ბადრი ხვიტია	მაგისტრი	უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
3	ნოდარ უშვერიძე	მაგისტრი	მეცნიერ თანამშრომელი
4	თამილა ხელაშვილი	მაგისტრი	მეცნიერ თანამშრომელი

3. ფოტონებით და რადიაციით სტიმულირებული ტექნოლოგიების განყოფილება

№	სახელი, გვარი	აკად. ხარისხი	თანამდებობა
---	---------------	---------------	-------------

1	ზურაბ ჯიბუტი	ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი	განყოფილების გამგე
2	ნუგზარ დოლიძე	ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი	მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
3	გიორგი ერისთავი	ფიზ.-მათ. მეცნ. აკად. დოქტორი	უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ნახევრადგამტარული (ნ/გ) გალიუმის არსენიდის ტექნოლოგიის დამუშავება და კვლევა	ნინა ხუჭუა	რევაზ მელქაძე ზაური ჭახნაკია ალბერტ ტუტუნჯიანი ტატიანა სახაროვა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დღესდღეობით სელექტიურად ლეგირებული ჰეტეროსტრუქტურები კვატური ორმოებიანი (კო) InGaAs სამმაგი შენაერთების საფუძველზე წარმოადგენენ მიკროტალღოვანი და ტერაჰერცული ტექნოლოგიის ბაზურ ელემენტებს. Ruhr-Universität Bochum (გერმანია) მეცნიერთა ჯგუფის მიერ მოლეკულურ-სხივური ეპიტაქსიის მეთოდით გაზრდილ იქნა $Al_xGa_{1-x}As/In_{0.23}Ga_{0.78}As/Al_xGa_{1-x}As$-ის ჰეტეროსტრუქტურები ორმაგი ო-ლეგირებით, რომლებიც განსხვავდებოდნენ მოლური დოზით x და ჩამკეტის ქვეშ ფენის სივანით.</p> <p>გამოკვლევულ იქნა მასალის მახასიათებლების გავლენა ტრანზისტორების თვისებებზე, რომლებიც დამზადდა მონოლითური მიკროტალღოვანი (MMIC) ტექნოლოგიის შესაბამისი ტექნოლოგიური მარშრუტის მიხედვით.</p>			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	Si საფუძველზე p-n გადასვლების ტექნოლოგიაში დეფექტების ინჟინერია	მარინა ტიგიშვილი	გივი კალანდაძე ტატიანა სახაროვა ზურაბ ჯიბუტი ნუგზარ დოლიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>კლასიკურ შემთხვევაში ნახევარგამტარის (ნ/გ) მგრძობიარობა გამოსხივების სპექტრის ამა თუ იმ არეების მიმართ დამოკიდებულია მასალის აკრძალული ზონის სივანეზე. მის გამო, რომ სილიციუმში გამჭვირვალეა ტალღის სიგრძეებისთვის, რომლებიც მეტია 1.1 მკმ-ზე, მისი პირდაპირი გამოყენება, მაგალითად ინფრაწითელი (იწ) ფოტოდიოდების დასამზადებლად, არ შეიძლება. Si-ის აკრძალული ზონის შეცვლი ერთერთ მიღებული მეთოდია ნ/გ სტრუქტურის სხვადასხვა მოდიფიკაციის Ge-ის გამოყენებით. ეს შეიძლება იყოს Ge-ის ეპირაქსიური ფენები Si-ზე, Ge_xSi_{1-x}/Si და ბოლოს Ge/Si სტრუქტურები, სადაც Ge-ის სრული ფენები შეცვლილია ფენებით გერმანიუმის რვანტური წერტილებით. ბოლო ორი მოდიფიკაციის გაზრდა ხდება მოლეკულურ-</p>			

<p>სხივური ან მეტალოორგანული ეპიტაქსიის მეთოდებით. სილიციუმის ზონური სტრუქტურის მართვის ალტერნატიულ, მაგრამ ნაკლებადშესწავლილ მეთოდად შესაძლებელია გახდეს დეფექტების ინჟინერია. ამ მეთოდმა გამოიწვია დიდი მეცნიერული დაინერესება და უკვე მიიღო განვითარება გამოყენებით სფეროში. ამ ასპექტში სილიციუმში მინარევების იონურმა იმპლანტაციამ (იი) შეიძინა ახალი პერსპექტივები და ის შეიძლება გახდეს რთული და ძვირადღირებული ტექნოლოგიების ალტერნატივად, მაგალითად "იწ" დიაპაზონის დეტექტორების შესაქმნელად. ბორის იონური იმპლანტაციის მეთოდითსამრეწველო მონოკრისტალურ n-ტიპის სილიციუმში დოზებით $(1-2) \cdot 10^{14}$ სმ⁻², ენერგიით 50 კეე და 1000°C შემდგომი გამოწვის შედეგად ფორმირებულ იქნა სტრუქტურები p-n გადასვლით, რომლებიც ახლო "იწ" სპექტრის (1.4-2.2 მკმ) მიმართ ამჟღავნებდნენ ფოტომგრძობიარობას. მიღებული შედეგების ანალიზი ხორციელდება კვანტურზომებიანი წარმონაქნების (ნანოკლასტერების) ფარგლებში მონოკრისტალური სილიციუმის მატრიცაში.</p>			
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	რადიაციული და სტრუქტურული დეფექტების კვლევა და იდენტიფიკაცია მონოატომურ (Ge,Si) და ბინარულ (A^3B^5 , A^4B^4) ნახევარგამტარებში, დაბალტემპერატურული რადიაციული ტექნოლოგიების შესამუშავებლად მიკრო- და ნანოელექტრონიკისათვის;	ზურაბ ჯიბუტი	ნუგზარ დოლიძე გიორგი ერისთავი ამირან ბიბილაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	დადგინდა იქნა GaAs-ში დივაკანსიის ტიპის დეფექტების ბუნება, მათი ოპტიკური და ელექტრო-ფიზიკური მახასიათებლები. შერჩეულ იქნა დეფექტების გამოწვის ოპტიმალური თერმიული და სელექტიურ-ოპტიკური რეჟიმები, კერძოდ ნახვენბი იქნა, რომ სელექტიური ოპტიკური შთანთქმის მაქსიმუმი 1.0 ევ შეესაბამისება შერჩეულ დივაკანსიას V_{gVas} .		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	პოზიციური სისტემის (GPS) კოორდინატის სიზუსტის განმსაზღვრელი ციფრული მოწყობილობის პროექტირება	გივი დიდებაშვილი	ნოდარ უშვერიძე თამილა ხელაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	პროექტი განეკუთვნება სქემოტექნიკურ პრობლემებს, მაგრამ მისი გადაწყვეტა იწვევს მთელ GPS სისტემის კოორდინატის სიზუსტის გაუმჯობესებას. ამჟამად შესრულებული კომპიუტერული მოდელი, მაგრამ ჯერ კიდევ არა საბოლოო ვარიანტი ადასტურებს, რომ შექმნილი მოწყობილობა უკეთესია თავისი პარამეტრებით დღეს არსებულ მოქმედ		

<p>(აშშ და ევროკავშირის) სისტემებზე. იგი წარმოადგენს GPS კოდური სიგნალის და GPS მიმღების კოდური სიგნალის შემადარებელ მცირე ინტეგრაციის ციფრულ სქემის კომპიუტერულ ვერსიას.</p> <p>სამუშაოს შემდგომ ეტაპზე, სათანადო დაფინანსების შემთხვევაში, გათვალისწინებულია:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. სქემის პრაქტიკული განხორციელება ინსტიტუტის ტექნოლოგიურ უბანზე (თსუ-ს VIII კორპუსში) GaAs ნახევარგამტარული სტრუქტურების ბაზაზე; 2. საზგარეთულ უნივერსიტეტებს, ფირმებს და ფონდებს (მაგ. ევროკავშირის პროგრამა “ჰორიზონტ 2020) შევთავაზოთ ერთობლივი თანამშრომლობა.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მაღალეფექტურ III-V უჯრედებთან კომბინირებული ახალი ტიპის ოპტიკური კონცენტრატორი დაბალი ღირებულების CPV მოდულისთვის	infodev, the World Bank Group	კახა ჩიტაია	ნინა ხუჭუა ალექსანდრე მოსაშვილი რევაზ მელქაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
<p>შემთავაზებული კონცეფციის დადებითი და უარყოფითი მხარეების ცალსახად შესაფასებლად და იმის დასადგენად, თუ რამდენად საინტერესო იქნება იგი CPV მრეწველობისათვის, აუცილებელია ახალი ტიპის CPV მოდულების პროტოტიპის პროექტირება, დამზადება და სერტიფიცირება თანამედროვე კომერციული წარმოების შესაბამისი მოწინავე უცხოური ტექნოლოგიების გამოყენებით.</p> <p>ამ სტრატეგიის შესაბამისად პროექტის ავტორები აქტიურად თანამშრომლობენ ევროპის CPV ტექნოლოგიების აღიარებულ ლიდერთან - ფრაუნჰოფერის მზის ენერჯის ინსტიტუტთან.</p> <p>კონცენტრატორის ოპტიკური ნაწილის დასამზადებლად პარტნიორობისთვის მზადყოფნა საქვეყნოდ ცნობილმა ორმა კომპანიამ გამოთქვა INNOLITE GmbH, გერმანია და AWM Mold. Tech., შვეიცარია (როგორც ქვეკონტრაქტორმა), რაც შესაბამის მემორანდუმში არის დაფიქსირებული.</p> <p>ოთხმხრივი (სკე/თსუ, ISE, INNOLITE, AWM) მოლაპარაკებების შედეგად, სერტიფიცირებული CPV პროტოტიპის მიღების მიზნით, მოხდა სტრატეგიის ოპტიმიზაცია, რათა მინიმალური დროისა და ხარჯების პირობებში მიღებულ იქნას უტყუარი ინფორმაცია</p>	

<p>კონცენტრატორის მახასიათებლების შესახებ. ამ თვალსაზრისით, მხარეებმა უპირატესობა მიანიჭეს დაფინანსების მოძიებას CPV ქვეუჯრედის ოპტიკური ნაწილისათვის და მხოლოდ ამის შემდგომ მოდულისათვის. ოპტიკური ქვეუჯრედის/მონო-მოდულის დამზადებისა და სერტიფიცირების ამ ეტაპზე შესაძლებელია ორი უმთავრესი პარამეტრის ენერჯის ღირებულების (\$/W) და მარგი ქმედების კოეფიციენტის (%) განსაზღვრა, რომელიც განაპირობებს CPV მოდულის კომერციული გამოყენების პერსპექტივას. აღნიშნული სტრატეგიის წარმატებული განხორციელება ასევე ხელს შეუწყობს პოტენციური ინვესტორისთვის რისკ-ფაქტორის შემცირებას ყოველი შემდგომი ეტაპისათვის.</p> <p>ამავდროულად, პროექტის ავტორები შეეცდებიან გამოიყენონ დაფინანსების სხვადასხვა წყაროებიც. კერძოდ, 2013 წელს CPV პროექტი წარდგენილ იქნა USAID-ის პროგრამაში, სადაც უაღრესად კონკურენტულ გარემოში (წარმოდგენილი იყო ასობით პროექტი) წარმატებით გაიარა პირველი ეტაპი, თუმცა მეორე ეტაპს ვერ მიღწია.</p>
--

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები
- დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	G.D.Kalandadze, A.L Mikirtichyan, A.L.Pavliashvili, T.I.Sanikidze, L.B.Sakharova, A.A.Tutunjyan	DIELECTRIC COATINGS IN THE TECHNOLOGY OF SEMICONDUCTOR DEVICES AND INTEGRATED CIRCUITS ON GALLIUM ARSENIDE EPITAXIAL STRUCTURES	Georgian Engineering News, 2013, N4	Tbilisi Georgia	8
2	G.D.Kalandadze, M.V.Ksaverieva, L.P.Sanikidze, T.B.Sakharova, A.A.Tutunjyan	PECULIARITIES OF FORMATION OF OHMIC AND SCHOTTKY CONTACTS IN THE TECHNOLOGY OF GALLIUM ARSENIDE SEMICONDUCTOR DEVICES AND INTEGRATED CIRCUITS	Georgian Engineering News, 2013, N4	Tbilisi Georgia	9
3	M.Tigishvili, N. Gapishvili, R. Guliaev,	DEFECT ENGINEERING IN THE SILICON P-N JUNCTION TECHNOLOGY	Georgian Engineering News, 2013, N4	Tbilisi Georgia	8

	N. Dolidze, N. Khuchua, R. Melkadze				
4	M.Dolidze, N.Dolidze, N.Chamiashvili, Z.Jibuti, L.Jibuti.	Nanomedicine and photons	J. Nano Studies, N7, 2013, 271-286	Tbilisi Georgia	16
5	A.P.Bibilashvili, Z.V.Jibuti, N.D.Dolidze, G.A.Skhiladze.	FORMATION AND RESEARCH OF THIN OXIDE FILMS FOR A NANOELECTRONICS	J. Nano Studies, N7, 2013, 287-294	Tbilisi Georgia	6
6	A.P.Bibilashvili, Z.V.Jibuti, N.D.Dolidze.	RESEARCH OF OPTICAL TRANSMISSION SPECTRUM OF THIN FILMS OF TiN RECEIVED BY METHOD HF-REACTIVE SPUTTERING	J. Nano Studies, n8, 2013, 311-314	Tbilisi Georgia	4
<p>ანოტაციები</p> <p>დიელექტრიკული და მეტალური შრეების დაფენის თავისებურებები, მათი ტექნოლოგიური პარამეტრების და მახასიათებლების ანალიზი ნ/გ (ელექტრონული და ოპტოელექტრონული) ხელსაწყოების და ინტეგრალური სქემების დამზადების და სტატიკური და დინამიკური მახასიათებლების გათვალისწინებით, ფოტონური ნანომედიცინა და დეფექტების ინჟინერია სილიციუმის p-n გადასვლებში</p>					

2) უცხოეთში

- ა) მონოგრაფიები
- ბ) სახელმძღვანელოები
- გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	D. Daraselia, D. Japaridze · Z. Jibuti · A. Shengelaya · K.A. Müller Rapid	Solid-State Synthesis of Oxides by Means of Irradiation with Light	J. Supercond Nov Magn. 2013. 26.p. 2987–2991	აშშ	5
<p>ანოტაციები</p> <p>ოქსიდების სინთეზი მსუბუქი გამოსხივებით</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	R. Melkadze, G. Didebashvili, Z. Chakhnokia	Nanostructure Technology for Microwave Devices	Tbilisi, georgia
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>ნანოსტრუქტურების ტექნოლოგიის და მის საფუძველზე დამზადებული ხელსაწყოების მახასიათებლების კვლევა და რეკომენდაციების შემუშავება</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Alexander Shengelaya, Dimitri Daraselia, David Japaridze, Zurab Jibuti, Alex Muller	Rapid synthesis of high- temperature superconductors with light irradiation	Oct 23-25, Abstract & Program Book 7th 2013 ASIAN CONFERENCE ON APPLIED SUPERCONDUCTIVITY AND CRYOGENICS , ACASC 2013, Abstract ID: 257, p.49 Cappadocia, Turkey
2	Shengelaya A, Daraselia D, Jibuti Z, Muller A	Photostimulated Solid State Synthesis of High-Temperature Superconductors	11 th European conference on Applied Superconductivity Abstract Book, Eucas 2013, September 15-19 , 2013, Genova, Italy
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>მაღალტემპერატურული ზეგამტარების სინთეზი ფოტოსტიმულირებული და მსუბუქი გამოსხივების მეთოდებით</p>			

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

ინფორმაცია ფაკულტეტის შესახებ:

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტები და სამეცნიერო ცენტრები

- ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ქართული ლიტერატურის ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- თეორიული და გამოყენებითი ენათმეცნიერების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- თეორიული და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- კავკასიოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- არქეოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ეთნოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- აღმოსავლეთმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- კულტურის კვლევების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ვიზუალური ხელოვნების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ფილოსოფიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- დასავლეთევროპული ენებისა და ლიტერატურის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- რუსისტიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ამერიკისმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- საქართველოს ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- მსოფლიო ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
- ქართველოლოგიური სკოლის ცენტრი
- სკანდინავისტიკის ცენტრი
- იაპონური ენისა და კულტურის ცენტრი
- პოლონისტიკის ცენტრი
- ისრაელის ცენტრი
- უკრაინისტიკის ცენტრი

ფაკულტეტზე ჩატარებული ღონისძიებები, სამეცნიერო კონფერენციები, ფორუმები, პრეზენტაციები:

სამეცნიერო კონფერენციები

30 მარტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე ჩატარდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია: „ორი ამერიკა: წარსული, აწმყო, მომავალი“

14 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის არქეოლოგიის ინსტიტუტმა ვარძიაში ჩაატარა სტუდენტ-არქეოლოგთა V საერთაშორისო კონფერენცია მიძღვნილი გამოჩენილი ინგლისელი არქეოლოგის, სტრატეგრაფიული მეთოდის ფუძემდებლის პიტ რივერსის ხსოვნისადმი

22 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე ჩატარდა პროფესორ-მასწავლებელთა და სტუდენტთა ეროვნული სამეცნიერო კონფერენცია: „ჭერეთის დღეები“

16 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ამერიკისმცოდნეობის ინსტიტუტში ჩატარდა მეთოთხმეტე საერთაშორისო კონფერენცია მიძღვნილი პრეზიდენტ აბრაჰამ ლინკოლნის გეტისბურგში სიტყვით გამოსვლის 150-ე წლისთავისადმი

27 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების ინსტიტუტმა ჩაატარა I სამეცნიერო კონფერენცია

30 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში ჩატარდა სამეცნიერო „წყარომცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები“ მიძღვნილი ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის რევაზ კვიციანიძის დაბადებიდან 90 წლისთავისადმი

30 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ლიონის უნივერსიტეტის რექტორმა, თეოლოგიისა და ფიზიკის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა მაგნინ თიერმა ჩატარა სემინარი „რწმენა და მეცნიერება“

31 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტში ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტის პროფესორმა ანდრეა შმიდტმა წაიკითხა მოხსენება თემაზე „სირიული ანბანის წარმოშობა, განვითარება და იდენტობა აღმოსავლეთში არამეელ ქრისტიანთა შორის განხილული კავკასიური ალფაბეტების ისტორიულ კონტექსტში“

1 ივნისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ეთნოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტში ჩატარდა რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენცია „ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობანი საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა“

19-20 ივნისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე ჩატარდა მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილის 150 წლის იუბილისადმი

25 ივნისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტში ჩატარდა სტუდენტთა სამეცნიერო კონფერენცია

1-2 აგვისტო

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის უკრაინისტიკის ინსტიტუტმა ჩაატარა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ლესია უკრაინკას გარდაცვალებიდან 100 წლისთავისადმი

30 სექტემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტში ჩატარდა მთარგმნელის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებული სამეცნიერო კონფერენცია

15 ოქტომბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის უკრაინისტიკის ინსტიტუტმა ჩაატარა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი მიხაილო კოციუბინსკის გარდაცვალებიდან 100 წლისთავისადმი

14-15 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტში ჩატარდა პროფესორ ლეონ მელიქსეთ-ბეგის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია

15-16 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტმა ჩაატარა კონფერენცია „მხატვრული ფორმა: ეპოქები და ტენდენციები“

22-25 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფილოსოფიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტში იუნესკოს პროგრამის ფარგლებში ჩატარდა ფილოსოფიის მსოფლიო დღისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია „სერგი დანელია-125“

29-30 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა ჩაატარა

მასწავლებელთა I კონფერენცია „უნივერსიტეტი სკოლას-სკოლა უნივერსიტეტს“
(სწავლებისა და განათლების პრობლემები)

29-30 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის ინსტიტუტთან არსებულმა ქართული ონომასტიკის სამეცნიერო-კვლევითმა ცენტრმა ჩაატარა VI რესპუბლიკური ონომატოლოგიური სესია

5 დეკემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ეთნოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა და ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის საქართველოს ეთნოლოგიის განყოფილებამ გამართა ირაკლი სურგულაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია: „მითი, კულტი, რიტუალი“.

6 დეკემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტში ჩატარდა კონსტანტინე გამსახურდიას 120 წლისთავისადმი მიძღვნილი სტუდენტური კონფერენცია

12 დეკემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფილოსოფიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა გამართა შლვა ნუცუბიძის დაბადებიდან 125 წლისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია.

კონგრესი

23 ოქტომბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტმა და არნოლდ ჩიქობავას

სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტმა ჩაატარეს კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“

საჯარო სხდომები

8 იანვარი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა და არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტმა გამართეს აკადემიკოს ვარლამ თოფურიას ხსოვნისადმი მიძღვნილი საჯარო სხდომა

29 იანვარი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა და მასთან არსებულმა ქართული ონომასტიკის სამეცნიერო-კვლევითმა ცენტრმა გამართეს ფილოლოგის, პროფესორ ალექსანდრე ღლონტის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საჯარო სხდომა

26 თებერვალი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა გამართა აკადემიკოს აკაკი შანიძის დაბადების 126-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საჯარო სხდომა

27 თებერვალი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა და მასთან არსებულმა ქართული ონომასტიკის სამეცნიერო-კვლევითმა ცენტრმა გამართეს ტოპონიმის სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიის დამაარსებლის, პროფესორ ფარნაოზ ერთელიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საჯარო სხდომა

15 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა გამართა ქართული ენის დღისადმი მიძღვნილი საჯარო სხდომა

5 ივნისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა პირველი საინფორმაციო მოსმენა სტუდენტთა ქართველოლოგიურ კლუბში „ვეფხისტყაოსანი-უილიამ შექსპირის ლიტერატურული წყარო“

სხვა ღონისძიებები

12 მარტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა გრიგოლ კიკნაძისა და გივი გაჩეჩილაძის სახელობის ლიტერატურათმცოდნეობითი სამეცნიერო პრემიების 2012 წლის ნომინანტების დაჯილდოვების ცერემონია

21 მარტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა ღონისძიება „მერაბ კოკოჩაშვილის გზა“

26 მარტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა აკადემიკოს არნოლდ ჩიქობავას 115-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი ღონისძიება

5-23 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტის განვითარების ფონდმა ჩაატარეს ქართულ-ბერძნული საგანმანათლებლო ფესტივალი „ოქროს საწმისი“

23 აპრილი

თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა გამართა უილიამ შექსპირისადმი მიძღვნილი ღონისძიება „ვკითხულობთ შექსპირს“. მთარგმნელებმა, პროფესორ-მასწავლებლებმა, სტუდენტებმა წაკითხეს შექსპირის ნაწარმოებები და მათი თარგმანები ქართულ, ფრანგულ, გერმანულ, რუსულ, უკრაინულ და სხვა ენებზე.

12 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჩატარდა ღონისძიება „ეთნოლოგიის ინსტიტუტის დღე“

17 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა, თბილისში იუნუს ემრეს სახელობის თურქული კულტურის ცენტრმა, ხელნაწერთა ეროვნულმა ცენტრმა, კავკასიისა და აღმოსავლეთის კვლევის ცენტრმა და ჯეოსელმა გამართეს პროფესორ ნოდარ შენგელიას საიუბილეო საღამო

25 აპრილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა გაზეთ „თბილისის უნივერსიტეტის“ 85 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო

15 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტში გაიმართა ფესტივალის საზეიმო დაჯილდოვების ცერემონია

17 ივლისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის გერმანული ფილოლოგიის დეპარტამენტმა გამართა პროფ. თამილა სესიაშვილის მოღვაწეობის 50 წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამო

31 ოქტომბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა მერაბ კოკოჩაშვილი ფილმის „ქართველი მამელუქები ეგვიპტეში“ ჩვენება

12 დეკემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფილოსოფიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტმა გამართა აკადემიკოს შალვა ნუცუბიძის 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი ღონისძიებანი: შალვა ნუცუბიძის ძეგლის გვირგვინებით შემკობა, პარაკლისის გადახდა და აკადემიკოს შალვა ნუცუბიძის 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი გამოფენის გახსნა.

20 დეკემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თეორიული და გამოყენებითი ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო ცენტრმა „ენა, ლოგიკა, მეტყველება“ წარმოადგინა კრეტაზე ექსპედიციის ანგარიში.

პრეზენტაციები

8 თებერვალი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტში გაიმართა „ახალგაზრდა ისტორიკოსთა შრომების“ II ტომის პრეზენტაცია

21 თებერვალი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე გაიმართა ნინო ჰოპიაშვილის წიგნის „ქალი ავტორი ევროპულ ლიტერატურაში“ პრეზენტაცია

28 მარტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტში გაიმართა წიგნის „დემოკრატიული ტენდენციები: ანტიკური სამყარო და საქართველო“ პრეზენტაცია

27 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტმა გამართა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის 95-ე წლისადმი მიძღვნილი წიგნის „დამოუკიდებლობის 1028 დღე“ პრეზენტაცია

25 ივნისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა, თბილისში იუნუს ემრეს სახელობის თურქული კულტურის ცენტრმა და კავკასიისა და აღმოსავლეთის ცენტრმა გამართა პროფესორ გიული ალასანიას წიგნის „ქათიბ ჩელების ცნობები საქართველოსა და კავკასიის შესახებ“ პრეზენტაცია

30 სექტემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების სასწავლო-სამცნიერო ინსტიტუტში ჩატარდა სამაგისტრო პროგრამის „თარგმანის თეორია და მთარგმნელობითი პრაქტიკა“ კურსდამთავრებულების მიერ მთარგმნელის ფიცის დადების ცერემონიალი.

30 სექტემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების სასწავლო-სამცნიერო ინსტიტუტში ჩატარდა ჯემალ აჯიაშვილის სახელობის I ლიტერატურულ კონკურსში „წლის საუკეთესო პოეტური თარგმანი“ გამარჯვებულთა დაჯილდოება.

23 ოქტომბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის შექსპირის შემოქმედების შემსწავლელმა ცენტრმა გამართა წიგნის „შექსპირის სამყარო“ პრეზენტაცია

27 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კულტურის კვლევათა ინსტიტუტმა გამართა ბოლო წლებში გაწეული მუშაობის პრეზენტაცია

3 დეკემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე გაიმართა თედო უთურგაიძის წიგნის „ქართული ენის ისტორიული გრამატიკის მორფოლოგიური და მორფოსინტაქსური ასპექტები“ პრეზენტაცია

გამოფენები

28-31 მარტი

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამოფენო დარბაზში მოეწყო თეა ფეიქრიშვილის პერსონალური გამოფენა

10-31 მაისი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა, რუსთაველის თეატრმა, ხელოვნების ცენტრმა „რუბიკონი“ და თსუ-ს საკვირაო ლიტერატურულმა კლუბმა“ მოაწვევეს გამოფენა „ოთხი დღე სტურუას შექსპირის სამყაროში“;

ვიდეოჩვენებები: „რიჩარდ III“, „ჰამლეტი“, „შობის მეთორმეტე ღამე“.

30 სექტემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების სასწავლო-სამცნიერო ინსტიტუტმა თსუ პირველი კორპუსის ფოიეში მოაწყო მთარგმნელის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებული ფოტოგამოფენა „XIX საუკუნის ქართველი მთარგმნელი ქალები“

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ამერიკისმცოდნეობის
სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: ამერიკისმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფ. ვასილ კაჭარავა

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: ასოც. პროფ. ელენე მეძმარიაშვილი, ასიტენტ. პროფ. მიხეილ ბარნოვი, ასისტ. კოტე ოთხმეზური.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	წიგნის „პატრიოტის ისტორიის საკითხავი: ყველა ამერიკელისათვის უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტები“ თარგმნა და გამოცემა	აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტი	ვასილ კაჭარავა	ვასილ კაჭარავა, ელენე მემმარიაშვილი, ანასტასია ზაქარიაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის მიზანია ამერიკის ისტორიის ყველაზე მნიშვნელოვანი დოკუმენტების კრებულის „ამერიკელი პატრიოტის საკითხავი წიგნი“ ქართულად თარგმნა, რედაქტირება და გამოცემა. მასში თავმოყრილია ამერიკული დემოკრატიის ჩამოყალიბებისათვის უმნიშვნელოვანესი პერიოდების ამსახველი მასალა, რომლის ცოდნაც აუცილებელია საქართველოში დემოკრატიული ფასეულობებისა და ინსტიტუტების განვითარებისათვის.

ვინაიდან ამერიკისმცოდნეობის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულება შეერთებული შტატების ისტორიაა, რომელიც საქართველოს ყველა დიდ უნივერსიტეში ისწავლება, ამიტომ ასეთი ქრესტომათიის აუცილებლობა დიდი ხანია არსებობს. პროექტი ვალისწინებდა ცალკეული თავების სამეცნიერო რედაქტირებას, კომენტარების დართვასა და ქართული სტუდენტებისათვის მოცემული მასალის ადაპტირებას.

პირველად საქართველოში ითარგმნა და უახლოეს მომავალში გამოიცემა აშშ-ის ისტორიის საკვანძო დოკუმენტები. გამოცემა წარმოადგენს აშშ-ის ისტორიის პრიველწაროს, მასში

თავმოყრილ დოკუმენტებს თან ახლავს კომენტარები. ქრესტომათიული ტიპის წიგნი განკუთვნილია მკითხველთა ფართე წრისათვის, როგორც პროფესიონალი ამერიკანისტებისა და მკვლევარებისთვის, ასევე სტუდენტებისთვის, ყველა დაინტერესებული პირისთვის.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	<p>აშშ-ის დიდი დაბლობების ინდიელთა თვითმყოფადი კულტურა უკანასკნელი ფორნტირისა და ადრერეზერვაციულ პერიოდში (ისტორიულ-ანტროპოლოგიური ანალიზი)</p>	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მიხეილ ბარნოვი	მიხეილ ბარნოვი

ანოტაცია

პროექტის ფარგლებში კვლევის ობიექტს წარმოადგენს აშშ-ის დიდი დაბლობების ერთ-ერთი ტომის-კომანჩების ნომადური ყოფა-ცხოვრების ბოლო პერიოდი (1849-1875) და ასევე ტომის ტრადიციული კულტურაში დაწყებული ცვლილებების პროცესი ადრერეზერვაციულ პერიოდში (1875-1900).

ვფიქრობ, რომ კვლევის ობიექტი საკმაოდ საინტერესოა, რადგან ქრონოლოგიურად

ეს არის ერთგავარდ გარდამავალი პერიოდი, როდესაც კომანჩების ტომი წყვეტს ტრადიციულ ნომადურ ცხოვრებას და იწყება სედენტარიზაციის რთული პროცესი.

კვლევის მიზანია აშშ-ის დიდი დაბლობის ინდიელთა ნომადური კულტურის ერთიან კონტექსტში გამოვიკვლიო უკანასკნელი ფრონტირისა და ადრეული რეზერვაციული პერიოდის გავლენა კომანჩების ტომის ყოველდღიურობის სხვადასხვა ასპექტებზე. კერძოდ, კომანჩების ტომის თვითმყოფადი კულტურის ფორმირება და ბუნებრივი განვითარების ძირითადი მახასიათებლები 1849-1875 წლებში; კომანჩების ტომის სოციალიზაციის ტრადიციული ფორმა და ტომის კულტურის ფოკუსი რეზერვაციამდელ ეპოქაში; კომანჩების ტომის სოციალიზაციისა და კულტურული ორიენტირების ცვლილება რეზერვაციულ პერიოდში; სედენტარიზაციის დასაწყისი და კომანჩების ტომის რეზისტენტული რეალობა რეზერვაციულ პერიოდში.

კვლევის თეორულ-მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს კულტურული რელატივიზმის ანთროპოლოგიური თეორია და ალფრედ კრიობერის ანთროპოლოგიური კონცეფციები.

შესაბამისი წყაროებისა და სხვადასხვა ტიპის მასალების დამუშავებისას პროექტის კვლევითი სტრატეგია დაეფუძნება კულტურული რელატივიზმისა და ალფრედ კრიობერის თეორიულ-მეთოდოლოგიური მიდგომებს. პროექტის მიზანია საველე ეთნოგრაფიული სამუშაოების ჩატარება ოკლაჰომას შტატში მდებარე კომანჩების ტომის რეზერვაციაში. პროექტი განხორციელდება 2014 წელს (თებერვალი-ივლისი).

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	<p>ელენე მეძმარიაშვილი სახელმძღვანელოთა ამ სერიის ჯგუფის ხელმძღვანელი, მთავარი რედაქტორი და მე-7-8 კლასების სახელმძღვანელების თანაავტორი.</p> <p>ავტორთა კოლექტივი</p> <p>ვასილ კაჭარავა, ელენე მეძმარიაშვილი</p>	<p>მე-7-9 კლასების ისტორიის სახელმძღვანელოები</p> <p>მსოფლიოსა და საქართველოს ისტორიის კურსი</p>	კლიო	
2		<p>პროექტი: დემოკრატიის გაკვეთილები: ამეერთებული შტატების ისტორია</p>		

3				
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p style="text-align: center;">მე-7-9 კლასების ისტორიის სახელმძღვანელოები</p> <p style="text-align: center;">მსოფლიოსა და საქართველოს ისტორიის კურსი</p> <p>გამომცემლობა „კლიოს“ მიერ მომზადებული თანამედროვე სახელმძღვანელოები მოიცავს მსოფლიოსა და საქართველოს ისტორიის კურსს. ისინი შედგენილია დღეს არებული საერთო ეროვნული სტანდარტების შესაბამისად.</p> <p>სახელმძღვანელოებში არაერთი სიახლეა შეტანილი:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ახალი წყაროები (განსაკუთრებით, მე-9 კლასში) • უნიკალური, მრავალრიცხოვანი თემატური რუკები • ახალი თემები • თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი გაკვეთილის სტრუქტურა მრავალფეროვანი დავალებები • მულტიპერსპექტიული მიდგომა • ილუსტრაციების მრავალფეროვნება, რომლებთანაც კონკრეტული დავალებაა დაკავშირებული, რაც ილუსტრაციებზე მუშაობის უნარ-ჩვევებს ავითარებს და დამატებით ინფორმაციას იძლევა. <p>სახელმძღვანელოები შექმნილია უახლესი მეცნიერული მიღწევების გათვალისწინებით.</p> <p>ვარ სახელმძღვანელოთა ამ სერიის ჯგუფის ხელმძღვანელი, მთავარი რედაქტორი და მე-7-8 კლასების სახელმძღვანელების თანაავტორი.</p> <p style="text-align: center;">დემოკრატიის გაკვეთილები: ამეერთებული შტატების ისტორია</p> <p>მოცემული პროექტის მიზანია აშშ-ის სტორიის ქართულენოვანი სახელმძღვანელოს ორტომეულის მომზადება.</p> <p>სახელმძღვანელოს პირველი ტომი, რომლის დაწერაც მევალება, მოიცავს პერიოდს 1877 წლამდე. მასში გაშუქებული იქნება შემდეგი საკითხები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ამერიკული პოლიტიკური სისტემის და დემოკრატიული ინსტიტუტების ჩამოყალიბება, კერძოდ, ამერიკელი ხალხი და ამერიკის რევოლუცია, დამოუკიდებლობის დეკლარაცია და 				

კონსტიტუცია, ფედერალიზმი, პოლიტიკური პარტიების შექმნა;

- დემოკრატიის აღზევა: თანასწორობა და შესაძლებლობები, ახალი პოლიტიკური კულტურა, დემოკრატია და რასა, აბოლიციონიზმი, აფრო-ამერიკელები და მონობის შედეგები შეერთებულ შტატებში, სამოქალაქო უფლებების პრობლემები, ჯექსონის ხანის პარტიული სისტემა;

- ქალთა მოძრაობის აღზევა;

- სამოქალაქო ომი როგორც ამერიკული ღირებულებების საფრთხე და საბოლოოდ მათი გამარჯვება და განმტკიცება, რეკონსტრუქციის პერიოდი;

- ცხოვრების სტილის შეცვლა და რეფორმები.

ყველა თემა ამერიკულ დემოკრატიასთან არის დაკავშირებული.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელენე	Role of Women in the US and Georgian	American Studies	შავი ზღვის	129-137

	მემპარიაშვილი	Politics (comparative analyses)	Periodical, 5 th Edition	უნივერსიტეტი	
2	ელენე მემპარიაშვილი	ამერიკული იდენტობის თავისებურებები	ამერიკისმცოდნეობის მე-6 საერთაშორისო კონფერენციის მასალები	ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	
3	ელენე მემპარიაშვილი	История как выражение памяти в интеркультурных текстах Владимира Каминера	Conference Book, Comparative Literature: Historiography in Literatures and Cultures: Between History, Myth and Literature	BSU, Baku	124
	ვასილ კაჭარავა	“Georgia’s European and Euro-Atlantic Choice: Goals and Challenges”	ჩემი საყარო, ჟურნალი ახალგაზრდობისათვის		
4	კონსტანტინე ოთხმეზური	ოგლალა სიუს ტომის ბელადი რედ ქლაუდი და ბოზმენის ბილიკის	Slovak Atlantic Quarterly	Slovak Atlantic Commission	48-61

5	მიხეილ ბარნოვი	საკითხი ამერიკის კონფედერაციული შტატების სახელმწიფო დროშა	ახალგაზრდა ისტორიკოსთა შრომები	მერიდიანი	
6	მიხეილ ბარნოვი	ბალტო და ტოგო-ალასკის გმირები	ჰეროლდი		61-88
7	მიხეილ ბარნოვი	სანტა კლაუსის ჟლეტა მშვიდობიანობისას, როგორ „შეესივნენ“ ამერიკას სერიული მკვლელები	ისტორიანი	საქართველოს პარლამენტთან არსებული ჰერალდიკის სახელმწიფო საბჭო	101-107
8	მიხეილ ბარნოვი	აფრიანი გემების ოქროს ხანა	ისტორიანი ისტორიანი	პალიტრა მედია პალიტრა მედია	64-71
9					

10	მიხეილ ბარნოვი		ისტორიანი	პალიტრა მედია	18-25 88-96 68-76
----	-------------------	--	-----------	------------------	-----------------------------

ანოტაციები

ელენე მემმარიაშვილი

მაია გელაშვილი

ამერიკული იდენტობის თავისებურებები

ანოტაცია

სტატიაში ავტორები ცდილობენ გასცენ პასუხი კითხვებს, როგორ წარმოიშვა ამერიკული იდენტობა და რა თავისებურებები და მომავალი აქვს მას? რა არის ამერიკული კრედო? რა ნიშნები აერთიანებს და რა განასხვავებს ამერიკელებს დანარჩენი ხალხებისაგან? ავტორები თვლიან, რომ დროთა განმავლობაში ეს ნიშნები იცვლებოდა და მოცემული სტატიის მიზანი სწორედ მათი გარკვევაა. ავტორების აზრით, ამერიკული იდენტობის ორი მთავარი კომპონენტი – იმიგრანტები და კრედო – დღეს უკვე ვეღარ ქმნის სრულ წარმოდგენას ამერიკულ საზოგადოებაზე. თუ თავდაპირველად, ამერიკული იდენტობა რასის, ეთნიკურობის, კულტურისა და რელიგიის მიხედვით განისაზღვრებოდა, XIX საუკუნის ბოლოს უამრავი იმიგრანტის ასიმილირების შედეგად, ეთნიკურობის კომპონენტი გაქრა, ხოლო 1965 წლის იმიგრაციის აქტის მიღების შემდეგ რასობრივი კომპონენტიც მოიშალა. აქედან გამომდინარე ავტორები ხაზს უსვამენ ამერიკული იდენტობის შემდეგ თავისებურებებს:

- XX საუკუნის ბოლო ათწლეულებიდან ამერიკული იდენტობის მთავარი განმსაზღვრელია ანგლო-პროტესტანტული კულტურა.

- ამერიკელებს არა ეთნიკური ან ეთნო-კულტურული იდენტობა აქვთ, როგორც სხვა დანარჩენ ერებს, არამედ სამოქალაქო ეროვნული იდენტობა.
- ამერიკელთა იდენტობა სხვა ერების იდენტობისაგან განსხვავდება იმიტაც, რომ ის არ უკავშირდება ერთ რომელიმე ადგილს. მათთვის სამშობლო არის პოლიტიკური იდეებისა და ინსტიტუტების ერთობლიობა და არა მიწა.
- პროტესტანტულმა რელიგიამ განაპირობა ამერიკელი ერის განსაკუთრებული ინდივიდუალიზმი, შრომის ეთიკა.

ავტორები არ იზიარებენ ჰანთინგტონის შიშს, რომ ამერიკელთა მრავალფეროვნება საფრთხეს შეუქმნის ამერიკულ იდენტობას და მიაჩნიათ, რომ მათ ტრადიციებსა და ღირებულებებში უფრო მეტია გამაერთიანებელი, ვიდრე გამთიშველი.

XXI საუკუნეში ამერიკული იდენტობა ახალ ფაზაში გადავიდა. მასზე დიდი გავლენა მოახდინა საგარეო თავდასხმის საფრთხემ და ამერიკელთა რელიგიისაკენ მიბრუნებამ, რამაც ამერიკული იდენტობის მთავარი წყარო ისევ ამერიკული კრედიო გახდა.

Elene Medzmariashvili

Role of Women in the US and Georgian Elections (comparative analyses)

This paper discusses the objective and subjective reasons for the rise of women’s political activism in the United States and Georgia. Parallels are drawn between the situations in the sphere of elections.

Grounded in statistical data, it answers the questions of how an American and Georgian women use the right to participate in elections. For better illustration the electoral systems of the US, Soviet Union and contemporary Georgia are described. The author delves into the dynamic growth of women voters, discusses the US and Georgia attitudes toward women in politics, reveals who vote for women and why, and seeks the reasons for why Georgia is falling behind the US in terms of having a big number of women representatives in parliament. She assumes that despite the accomplishments achieved during the last years, Georgia cannot really claim gender equality.

There are possibilities for women’s activism in the US and Georgia, as women’s educational level does

not lag behind that of men's. What is more, their income has increased family budgets. However, in Georgia special bodies that aim to promote the social and political roles of women, together with special laws or programs serving the same aims nonsexist in Georgia as in the States does.

As Georgian women are not widely involved in feminist movements, achievements of the few do not seem that impressive. Women in Georgia could not find common grounds for unification, and unlike the US, they failed to create a strong women's organizations, although the similar political organizations are usually destined to lose. Georgian legislation defends gender equality; however, having real guarantees for this equality is more open to question.

ვასილ კაჭარავა

**რონალდ რეიგანის სტრატეგიული თავდაცვის ინიციატივის გამოცხადების პირველი ეფექტი
საბჭოთა კავშირისა და შეერთებული შტატების ურთიერთობებზე**

რონალდ რეიგანის საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ნაბიჯი ე.წ. სტრატეგიული თავდაცვის ინიციატივის ჩამოყალიბებასა და მისი განხორციელების მცდელობაში გამოიხატა. 1980-იანი წლების ურთიერთობებში ამერიკასა და საბჭოთა კავშირს შორის ამ მოვლენამ უდიდესი როლი ითამაშა და გარკვეულწილად სწორედ მან განაპირობებდა ის დათმობები, რომელზეც წავიდა საბჭოთა კავშირი რეიგანის პრეზიდენტობის მეორე ვადის დროს. სტატია ცხადს აჩვენებს ამ სტრატეგიული თავდაცვის ინიციატივის არსებობის გარკვეული ეპიზოდების განხილვას დაეთმობა.

ვასილ კაჭარავა

გრძელი გზის დასაწყისი

რეიგანისა და გორბაჩოვის პირველი შეხვედრა ჯენევაში

რონალდ რეიგანის და მიხეილ გორბაჩოვის ურთიერთობამ უდიდესი როლი ითამაშა 1980-იანი წლების საერთაშორისო პოლიტიკაში და გარკვეულწილად განაპირობა მსოფლიოს შემდგომი პერიოდის განვითარებაც. სტატიაში არსებული პირველწყაოროების საფუძველზე არის მცდელობა განხილულ იყოს ამ უმნიშვნელოვანის ურთიერთობის საწყისი ეტაპი და მისი გავლენა სრულიად განსხვავებული ქვეყნების სრულიად განსხვავებული ლიდერების თანამშრომლობაზე. შეიძლება ითქვას, რომ მიუხედავად ამ ფაქტისა, ცხარე დებატებისა და შეუთანხმებლობისა მრავალ უმნიშვნელოვანეს საკითხში ეს შეხვედრა იყო გარდატეხის დასაწყისი ორ ქვეყანას შორის არსებულ დაპირისპირებაში. გამოჩნდა, რომ კეთილი ნების შემთხვევაში ამ ორ ქვეყანას აშკარად შეეძლო ურთიერთობების გამოსწორება. რეიგანსაც გარკვეულწილად შეეცვალა დამოკიდებულება და მანაც განაცხადა რომ ამ შეხვედრის შემდეგ მან და გორბაჩოვმა უკეთ გაუგეს ერთმანეთს და ეს იყო გასაღები მშვიდობისკენ. გორბაჩოვმა მიიღო რეიგანის მიპატიჟება იმ წელს ვაშინგტონში ჩასულიყო, ხოლო რეიგანს იგივეს გაკეთება შესათავაზეს 1987 წელს. რასაკვირველია ჯერ კიდევ დიდი გზა იყო გასავლელი, მაგრამ როგორც ამბობენ, ყველაზე გრძელი გზაც პირველი ნაბიჯიდან იწყება და ჟენევის შეხვედრაც სწორედ ეს პირველი და საკმაოდ წარმატებული ნაბიჯი იყო.

ვასილ კაჭარავა

რონალდ რეიგანის იდეოლოგიური შეტევა საბჭოთა კავშირზე

ალბათ იმ დასკვნის გაკეთება შეიძლება, რომ რეიგანის ე.წ. ორატორულმა იდეოლოგიურმა შეტევამ მართლაც მეტად მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა 1980-იანი წლების საერთაშორისო პოლიტიკაში:

1. როგორც თავად ამერიკაში, ასევე საერთოდ დანარჩენი თავისუფალი სამყაროს ქვეყნებში, გაიზარდა რწმენა ამერიკის ლიდერობისადმი. თუმცა, მრავალ ადამიანში რეიგანის ხისტმა რიტორიკამ შიშის გრძნობაც გამოიწვია, რომ დაძაბულობა ორ სამყაროს შორის შეიარაღებულ

კონფლიქტში არ გადაზრდილიყო.

2. დიდი გავლენა მოახდინა ამ მოქმედებამ ე.წ. საბჭოთა ბლოკის ქვეყნებზე, სადაც პროტესტის გრძნობა საბჭოთა კავშირის მიმართ ისედაც დიდი იყო. რეიგანის შეტევამ გარკვეული იმედები გაუღვიძა მათ. ეს რეიგანის პოლონეთის მიმართ განხორციელებულმა პოლიტიკამაც განაპირობა.

3. როგორც ვნახეთ, რეიგანის ქმედებებმა გარკვეული შიში თავად საბჭოთა ელიტაშიც გამოიწვია და იგი მძიმე დილემების წინაშე დააყენა.

4. რეიგანმა გარკვეული ოპტიმიზმი და იმედები გააღვივა აგრეთვე საბჭოთა დისიდენტების წრეში, რომელიც, ნელ-ნელა, მაგრამ მაინც იკრებდა ძალას.

5. ამავე დროს, განსაკუთრებით კი კორეის თვითმფრინავთან დაკავშირებული ინცენდენტის შემდეგ, რეიგანმა მართლაც წამყვანი როლი ითამაშა საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ საერთაშორისო საზოგადოებრივი აზრის შექმნაში და მას არა მარტო ამერიკის, არამედ მრავალი სხვა ქვეყნის ნეგატიური მუხტიც დაუმატა.

6. მიუხედავად ასეთი რადიკალური და აგრესიული რიტორიკისა რეიგანს საკმაო საღი გონება და სიფრთხილაც აღმოაჩნდა, რომ კრიტიკულ ზღვარს არ გასცდენოდა და საბჭოეთთან ურთიერთობა უმართავ პროცესებში არ გადაზრდილიყო.

7 რეიგანმა სერიოზული დარტყმა მიაყენა მაშინ ჯერ კიდევ საკმაოდ გავლენიან კომუნისტურ იდეოლოგიას და თუმცა, ზოგჯერ მისი გამოსვლები საკმაოდ მარტივად ჟღერდა, მის სიტყვებში იმდენი სიმართლე და დამაჯერებლობა იყო, რომ მან დიდი გავლენა მოახდინა იმათზე ვინც ყოყმანოდა ან ვისაც კომუნისტების ემინოდა. რეიგანის რიტორიკა რეალური ქმედებებით იყო გამაგრებული რაც ყველაზე კარგად სტრატეგიული თავდაცვის ინიციატივაში გამოიხატა. ამ პოლიტიკის წარმატებაში დიდი როლი ითამაშა გამოცდილი პოლიტიკოსებისა და მეცნიერებისგან შემდგარმა მრჩეველთა ჯგუფმაც.

8. გარკვეულწილად, ამერიკის ასეთმა შემტევმა პოლიტიკამ საბჭოთა კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობა აიძულა ახალი ლიდერის ძიებისას უფრო ახალგაზრდა, მოქნილი და ნაკლებად ორთოდოქსული კომუნისტი წამოეყენებინა ქვეყნის მეთაურად. ბუნებრივია, საბჭოთა ხელმძღვანელობის ასეთ მოქმედებაში თავად საბჭოთა კავშირის ეკონომიკური დაუძლურების ფენომენმაც უდიდესი როლი ითამაშა.

აღბათ, ისტორიული პროცესის უაღრესი გამარტივება იქნებოდა რეიგანის იდეოლოგიური შეტევით აგვეხსნა ყოველივე ის, რამაც მისი პრეზიდენტობის მეორე ვადაში რეიგანისა და გორბაჩოვის მოლაპარაკებები განაპირობა. მცირე სტატიაში ყველა ამ

წინაპირობის ჩამოთვლაც კი ვერ მოხერხდებოდა. მაგრამ ალბათ, ისიც ფაქტია, რომ განხილული მოვლენების გარეშეც სრულიად წარმოუდგენელი იქნებოდა იმ მიზნების მიღწევა რამაც საბოლოოდ ცივი ომი დასასრულა.

ვასილ კაჭარავა

კალვინ კულიჯის პრეზიდენტობა – პურიტანელი ბაბილონში

სტატიაში განხილულია ამერიკის პრეზიდენტის (1923-1929 წწ.) კალვინ კულიჯის მოღვაწეობა. მისი მმართველობის პერიოდი ამერიკის ისტორიაში აყვავების წლებად ითვლებოდა.

ვასილ კაჭარავა

ამერიკის შეერთებული შტატების ფენომენი

სტატიაში პოპულარულ ფორმაშია განხილული აშშ-ის ისტორიის, ეკონომიკის და კულტურის სხვადასხვა ასპექტები და ამ ქვეყნის წარმატების მიზეზებზეც არის საუბარი.

კონსტანტინე ოთხმეზური

“Georgia’s European and Euro-Atlantic Choice: Goals and Challenges”

It can be argued that Georgia faces serious internal as well as external challenges with regards to Europeanization and its integration with the EU. Although Georgia’s perception of itself is as of an European state, the actuality that Georgia’s prospects for membership, at least in the short to medium term, are quite modest is evident.

მიხეილ ბარნოვი

ოგლალა სიუს ტომის ბელადი რედ ქლაუდი და ბოზმენის ბილიკის საკითხი

სტატიაში განხილულია აშშ-ში უკნასკნელი ფრონტირის ცალკეული საკითხები. განსაკუთრებული აქცენტია გაკეთებული ხელისუფლების მიერ ჩრდ. დაბლობების თავისების ისტორიაზე. აღწრილია დაკოტას ტერიტორიაზე მოსახლე სიუს ტომის ინდიელების, კერძოდ, ოგლალა სიუს ინდიელთა და მათი სამხედრო ბელადის-რედ ქალუდის ბრძოლა ნომადური კულტურის დასაცავად და ფრონტირის შესაჩერებლად.

სტატიის დასკვნით ნაწილში განხილულია რედ ქალუდის პირვონების მნიშვნელობა სიუს ტომის იდენილთეათივს და ის ძირითადი შედეგები, რმელიც თან ახლდა მის ბრძოლას აშშ-ის წინააღმდეგ 1866-1868 წელბში.

მიხეილ ბარნოვი

ამერიკის კონფედერაციული შტატების სახელმწიფო დროშა

სტატიაში განხილულია ამერიკის კონფედერაციული შტატების(აკშ) სახელმწიფო დროშის ისტორია. დამოუკიდებლობის პერიოდში 1861-1865-აკშ-მ რამდენჯერმე შეცვალა სახელმწიფო დროშა. სტატიაში სამეცნიერო-პოპულარული სტილით აღწერილია სახელმწიფო დროშის ცვლილები მიზეზები, დროშათა ჰერალდიკური თავისებურებები. სტატიში ასევე განხილულია აკშ-ის სამხედრო დროსები, რომლებიც შეცდმოით მიიჩნევა ხოლმე ქვეყნის სახელმწიფო დროშად.

მიხეილ ბარნოვი

ბალტო და ტოგო-ალასკის გმირები

ისტორიულ-შემეცნებითი სტილის სტატიაში აღწერილია 1925 წელს ალასკის შტატში დიფტერიის ეპიდემიის დროს სამარხილე ძაღლების-ბალტოსა და ტოგოს მიერ გამოჩენილი გმირობა. კომუნიკაციების გან მოწყვეტილ ქ.ნომში ეპიდემიის ჩასაქრბად შაჭირო წამლის მიტანა მარხილებით გადაწყდა. 1 085 კმ-ის გზა ზაღლებისა დ მარხილების მრავალმა ჯგუფმა გაიარა. წამლებით დატვირთული მარხილი საფინალო მონაკვეთზე ბალტოსა და ტოგოს მოუწიათ. ზარელების მიერ გამოჩენილი მოხერხებულობისა და ერთგულების შედეგად წამლი დროულად იქნა ცატანილი ქ.ნომში.

მიხეილ ბარნოვი

ჟლეტა მშვიდობიანობისას, როგორ „შეესივნენ“ ამერიკას სერიული მკვლელები

ისტორიულ-შემეცნებითი სტილის სტატიაში განხილულია აშშ-ის კრიმინალის ისტორიაში ყველაზე ცნობილი სერიული მკვლელების საქმეები. სტატიაში მოცემულია სხვადასხვა ტიპის სტატისტიკური მასალა, განხილულია ცალკეულ სერიულ მკვლელთა ბიოგრაფიები და მათი კრიმინალური საქმინობის თავისებურებები.

მიხეილ ბარნოვი

აფრიანი გემების ოქროს ხანა

ისტორიულ-შემეცნებითი სტილის სტატიაში განხილულია აფრიანი გემებით ზღვაოსნობის ეპოქა და მისი თავისებურებები. განსაკუთრებული აქცენტია გაკეთებული კლიპერის ტიპის აფრიანი გემების ისტორიაზე. სტატიაში საუბარია აფრიანი გემებით ზღვაოსნობის დასასრულზე და ამ ტიპის გემების არაპოპულარობის გამომწვევ მიზეზებზე მეცხრამეტე საუკუნეში.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ვასილ კაჭარავა	რ.რეიგანისა და მ. გორბაჩოვის შეხვედრა უმაღლეს დონეზე რეიკიავიკში	ამერიკის შესწავლის საკითხებისადმი მიძღვნილი მე-14 საერთაშორისო კონფერენცია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. 2013 წლის 16-18 მაისი შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი 2013, დეკემბერი
2	ვასილ კაჭარავა	ავიადისპეჩერთა გაფიცვა 1981 წელს და რეიგანის მკაცრი გადაწყვეტილებანი ნეოლიბერალური რეფორმების შედეგები	მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თსუ 2013 ივნისი ამერიკის შესწავლის

3	ელენე მეძმარიაშვილი	<p>მექსიკაში</p> <p>ჯეიმს ვილარდ შულცის(ეპიკუნე) ლიტერატურული შემოქმედების წყაროთმცოდნეობითი მნიშვნელობა აშშ-ის ინდიელთა შესწავლისთვის</p>	<p>საკითხებისადმი მიძღვნილი მე-14 საერთაშორისო კონფერენცია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი</p> <p>2013 16-18 მაისი</p>
4	მიხეილ ბარნოვი	<p>კომანჩების რეიდი ოსტინზე ფილმიდან „კომანჩების მთვარე“ (ეპიზოდის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული ანალიზი)</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მე-7 საფაკულტეტო კონფერენცია მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილის 150-ე წლისთავისადმი</p> <p>2013 ივნისი</p> <p>ქ.ბათუმი</p>
5	მიხეილ ბარნოვი	<p>”საქართველო აღმოსავლეთ პარტნიორობის პროგრამის ფარგლებში. ვიშეგრადის 4 ჯგუფის ქვეყნების</p>	<p>25.08.13 – 02.09.13</p> <p>ამერიკის შესწავლის</p>

6	კონსტანტინე ოთხმეზური	<p>გამოცდილების გაზიარება”</p> <p>"აშშ რუსეთისა და საქართველოს საგარეო პოლიტიკისა და ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციებში" (გაკვეთილი საქართველოსათვის)".</p>	<p>საკითხებისადმი მიძღვნილი მე-14 საერთაშორისო კონფერენცია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი</p> <p>2013 16-18 მაისი</p>
7	კონსტანტინე ოთხმეზური		

მოხსენებათა ანოტაციები

ვასილ კაჭარავა

რ.რეიგანისა და მ. გორბაჩოვის შეხვედრა უმაღლეს დონეზე რეიკავიკში

მოხსენებაში განხილულია ამ შეხვედრის წინაპირობები და მისი საკმაოდ დამამიმედებელი შედეგები როცა ამ ორი სახელწიფოსთვის ასევე საერთოდ საერთაშორისო ცხოვრებისთვის.

ავიადისპერტოზა გაფიცვა 1981 წელს და რეიგანის მკაცრი გადაწყვეტილებანი

მოზსენაბში განხილულია ავიადისპერტოზა გაფიცვა და მისი მძიმე შედეგები ამერიკისთვის. რეიგანმა განსაკუთრებით მკაცრი ზომები მიიღო და გაფუცელები დაითხოვეს სამსახურიდან. განხილულია ამ გადაწყვეტილების მიზეზები და შედეგები.

ელენე მემმარიაშვილი

ნეოლიბერალური რეფორმების შედეგები მექსიკაში

მოხსენებაში განხილულია ნეოლიბერალური რეფორმების შედეგები მექსიკაში, რასაც ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში არსებითი ეკონომიკური და პოლიტიკური ცვლილებები მოჰყვა. მსოფლიო ასპარეზზე ქვეყნის როლი შეიცვალა. ის გახდა ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციისა და „დიდი ოცეულის“ წევრი და აქვს პრეტენზია იწოდებოდეს ე.წ. „აღმავალ გიგანტად“ ანუ მსოფლიოს ახალ წამყვან სახელმწიფოდ. ავტორი თვლის, რომ მექსიკური აღმავლობის პროცესი წინააღმდეგობრივია.

ნეოლიბერალური კურსის საფუძველია სახელმწიფო საკუთრების შემდგომი პრივატიზაცია. პრივატიზაციის პროცესში აქტიურ როლს უცხოური (უმთავრესად, ამერიკული) კომპანიები თამაშობდნენ, რომელთა პოზიციები მექსიკურ ბაზარზე მნიშვნელოვნად გაძლიერდა. გარდაქმნა საკრედიტო-ფინანსურ სისტემას შეეხო. მათვის ყველაზე მიმზიდველი მექსიკის საფონდო ბაზარი გახდა, სადაც უამრავი ე.წ. „ცხელი ფული“ დაგროვდა. ამან ფინანსური კრიზისი დააჩქარა, რომლის ნამდვილი მიზეზი პოლიტიკური მოვლენები იყო. გაღრმავდა სოციალური უთანასწორობა, რაც საპროტესტო აქციების მიზეზი გახდა. მექსიკური კრიზისის დასაძლევად, საერთაშორისო ფინანსურმა წრეებმა მექსიკას უპრეცედენტო მასშტაბის დახმარება გაუწიეს. მაგრამ ეს საკმარისი არ გამოდგა, ამიტომ მექსიკის ხელისუფლებამ “შოკურ ტერაპიას” მიმართა. პარალელურად, ნაფტას მექანიზმებით, გაძლიერდა მექსიკის ეკონომიკის დამოკიდებულება აშშ-ის ბაზარზე. ქვეყანა შეიცვალა, თუმცა ბევრ ცვლილებას ზედაპირული და ერთმნიშვნელოვანი ხასიათი ჰქონდა. ნეოლიბერალურ მოდელს საყოველთაო მხარდაჭერა არ ჰქონდა.

ავტორის აზრით, მექსიკის პრობლემატიკის სერიოზული ანალიზი შეუძლებელია ამერიკული ფაქტორის გაუთვალისწინებლად. აშშ-სთან ურთიერთობა მექსიკისთვის საერთაშორისო და საშინაო პოლიტიკის მთავარი თემა გახდა. მისი ეკონომიკური განვითარება დამოკიდებულია მათ შორის სავაჭრო-ეკონომიკურ და ფინანსურ ურთიერთობებზე.

მიხეილ ბარნოვი

ჯეიმს ვილარდ შულცის(ეპიკუნი) ლიტერატურული შემოქმედების წყაროთმცოდნეობითი მნიშვნელობა აშშ-ის ინდიელთა შესწავლისთვის

მოხსენებაში საუბარია საქართველოში ნაკლებადცნობილ ამერიკელ მწერალზე ჯეიმს ვილარდ შულცზე(ეპიკუნი) (1859-1947). ყურადღება გამახვილდება მისი ბიოგრაფიის გარკვეულ დეტალებზე. მოხსენებაში მთავარი აქცენტი გაკეთდება ჯეიმს ვილარდ შულცის(ეპიკუნი) შემოქმედებაზე.

მოხსენების მთავარი მიზანია გამოვკვეთოთ ჯეიმს ვილარდ შულცის(ეპიკუნი) თხზულებების წყაროთმცოდნეობითი მნიშვნელობა. ჩვენი მიზანია, ავხსნათ ის, თუ რა განაპირობებს მისი შემოქმედების მნიშვნელობას აშშ-ს ჩრდილო-დასავლეთის რეგიონის ინდიელთა ისტორიისა და განსაკუთრებით კი ეთნოგრაფიის შესწავლის საქმეში. მოხსენების დასკვნაით ნაწილში ჩვენ გამოვთქვამთ მოსაზრებებს თუ როგორ შეიძლება მეცნიერთა მიერ მისი თხზულებების, როგორც პირველწყაროს, გამოყენება აშშ-ს ინდიელთა კვლევაში.

მიხეილ ბარნოვი

კომანჩების რეიდი ოსტინზე ფილმიდან „კომანჩების მთვარე“

(ეპიზოდის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული ანალიზი)

2008 წელს აშშ-ში ტელეეკრანებზე გამოვიდა მინისერიალი „კომანჩების მთვარე“. მისი სცენარი ეფუძნებოდა ამერიკელი მწერლის-ლარი ჯეფ მაკმერტის მიერ 1997 წელს გამოცემულ ამავე სახელწოდების ნოველას.

მოხსენებაზე წარმოდგენილი იქნება 5 წუთიანი ეპიზოდი ფილმიდან სადაც ნაჩვენებია კომანჩების რეიდი ოსტინზე. ვიდეოს ჩვენების შემდეგ, ისტორიულ და ეთნოგრაფიულ მასალების კონტექსტში განხილულ იქნება ფილმში ასახული რეიდი და მისი ცალკეული დეტალები.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ელენე მეძმარიაშვილი	რეგიონალური კონფერენცია „სხვების იმიჯი: ინტერელიგიური და ინტერკულტურული განათლების საუკეთესო პრაქტიკა ევროპა- ხმელთაშუაზღვისპირეთის რეგიონში“	ვენის დიპლომატიური აკადემია, ავსტრია 2013. VI.
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ მოწყობილი რეგიონალური კონფერენცია, რომელიც ეძღვნებოდა ინტერკულტურული სწავლების სხვადასხვა საკითხებს. კონფერენციაში ვმონაწილეობდი ექსპერიტს სტატუსით. მონაწილეობა მივიღე დისკუსიებში და სხვადასხვა საკითხების განხილვაში. კონფერენციაზე განხილული იყო სხვადასხვა ტიპის საკითხები: ინტერკულტურული დიალოგი, სწავლების თანამედროვე მეთოდები და პრობლემატიკა.</p>			

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

აღმოსავლეთმცოდნეობის

სასწავლო-სამეცნიერო

ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი;

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.

პროფ. აპოლონ სილაგაძე

მოადგილე: ასოც. პროფ. ნანი გელოვანი

სწავლული მდივანი – ასოც. პროფ. ნინო ეჯიბაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

1. **პროფ. აპოლონ სილაგაძე – არაბისტიკის დეპარტამენტი /ხელმძღვანელი/;**
2. ასოც. პროფ. მათა ანდრონიკაშვილი - არაბისტიკის დეპარტამენტი;
3. ასოც. პროფ. დარეჯან გარდავაძე - არაბისტიკის დეპარტამენტი;
4. ასოც. პროფ. ნინო ეჯიბაძე – არაბისტიკის დეპარტამენტი;
5. ასოც. პროფ. გიორგი ლობჯანიძე - არაბისტიკის დეპარტამენტი;
6. ასოც. პროფ. მარიამ ნანობაშვილი - არაბისტიკის დეპარტამენტი;
7. ასისტ. პროფ. ნინო დოლიძე - არაბისტიკის დეპარტამენტი;
8. **პროფ. გიული ალასანია –აღმოსავლეთის ისტორიის დეპარტამენტი/ხელმძღვანელი/;**
9. პროფ. გოჩა ჯაფარიძე - აღმოსავლეთის ისტორიის დეპარტამენტი;
10. ასოც. პროფ. ნანი გელოვანი - აღმოსავლეთის ისტორიის დეპარტამენტი;
11. ასოც. პროფ. მირიან მახარაძე - აღმოსავლეთის ისტორიის დეპარტამენტი;
12. ასოც. ნანა გელაშვილი - აღმოსავლეთის ისტორიის დეპარტამენტი;
13. **პროფ. მარინე ჯიქია – თურქოლოგიის დეპარტამენტი/ხელმძღვანელი/**
14. ასოც. პროფ. ელისო ბჟალავა - თურქოლოგიის დეპარტამენტი;
15. ასოც. პროფ. ნანული კაჭარავა - თურქოლოგიის დეპარტამენტი;
16. ასოც. პროფ. ქეთევან ლორთქიფანიძე - თურქოლოგიის დეპარტამენტი;
17. ასისტ. პროფ. თამარ ალფენიძე - თურქოლოგიის დეპარტამენტი;

18. პროფ.ირინე ტატიშვილი – ასირიოლოგიის დეპარტამენტი/ხელმძღვანელი/;
19. ასოც. პროფ. მათა ღამბაშიძე - ასირიოლოგიის დეპარტამენტი;
20. ასოც. პროფ. ნინო სამსონია - ასირიოლოგიის დეპარტამენტი;
21. ასოც. პროფ. მარიამ ჩაჩიბაია – ებრაისტიკა-არამეისტიკის დეპარტამენტი/ხელმძღვანელი/;
22. ასოც. პროფ. მამუკა ბუცხრიკიძე – ებრაისტიკა-არამეისტიკის დეპარტამენტი;
23. ასოც. პროფ. მარინა ალექსიძე – ირანისტიკის დეპარტამენტი;
24. ასოც. პროფ. ფატმანი ანთაძე-მაღაშხია - ირანისტიკის დეპარტამენტი;
25. ასოც. პროფ. ნომადი ბართაია - ირანისტიკის დეპარტამენტი;
26. ასოც. პროფ. მანანა კვაჭაძე - ირანისტიკის დეპარტამენტი;
27. ასოც. პროფ. თეა შურღაია - ირანისტიკის დეპარტამენტი;
28. ასოც. პროფ. ნათია ჩანტლაძე – არმენოლოგიის დეპარტამენტი/ხელმძღვანელი/;
29. ასისტ. პროფ. დალი ჩიტუნაშვილი – არმენოლოგიის დეპარტამენტი;

მოწვეული პროფესორები: ფილოლოგ. მეცნ. კანდ. ლილი ჟორჟოლიანი; ფილოლოგ. მეცნიერ. კანდ. ხათუნა თუმანიშვილი; ნინო სურმავა; ნინო კვირიკაშვილი; ფილოლოგ. მეცნიერ. კანდ. ლელა ბახტაძე; ფილოლოგ. მეცნ. კანდ. მარინა მეფარიშვილი;

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მოკლევადიანი ინდივიდუალური სამოგზაურო გრანტი (23–27 სექტემბერი, 2013)	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		მარიამ ნანობაშვილი, მომხსენებელი კონფერენციაზე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

გერმანული აღმოსავლეთმცოდნეობის საზოგადოების კონფერენცია მოიცავდა ორიენტალისტიკის პრაქტიკულად ყველა მიმართულებას, მათ შორის - ქრისტიანულ აღმოსავლეთს, რომლის კვლევის მდიდარი ტრადიციებით ყოველთვის გამოირჩეოდა გერმანიის არაერთი სამეცნიერო-აკადემიური დაწესებულება. აქ აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ მიუნსტერის უნივერსიტეტის კოპტოლოგიისა და ქრისტიანული აღმოსავლეთის ინსტიტუტი, რომელიც სათანადო სექციას მასპინძლობდა წელს. სექციის ხელმძღვანელი გახლდათ სტივენ ემელი, მიუნსტერში მოღვაწე ამერიკელი მეცნიერი, ქრისტიანული აღმოსავლეთის ერთ-ერთი აღიარებული მკვლევარი. ბუნებრივია, ამ სექციაში ისეთი მასალის წარდგენამ, რომელიც ეხება ურთიერთობას ქართველთა და არაბულენოვან ქრისტიანთა შორის არსებულ ლიტერატურულ ურთიერთობებს, კიდევ ერთხელ შეუწყო ხელი ქართული სასულიერო მემკვიდრეობის გაცნობას საერთაშორისო საზოგადოებისათვის და მისთვის სათანადო ადგილისა და შეფასების მიცემას ქრისტიანული კულტურის ფართო, გლობალური ანალიზისას. მ. ნანობაშვილის მოხსენების შემდეგ, რომელიც შედგა პარასკევს, 27 სექტემბერს, 14 საათზე ფიურსტენბერგჰაუსის აუდიტორიაში 102, სტივენ ემელმა, როგორც სექციის ხელმძღვანელმა, ხაზგასმით აღნიშნა, რომ

სექციის ორდღიანი ლექციების ციკლი არაბულ-ქართულმა და ზოგადად ახლოაღმოსავლურ-ქართულმა ურთიერთობებმა მეტად საინტერესო თვალსაზრისით გაამდიდრა. მოხსენებას მოჰყვა შეკითხვები და დისკუსია, რომელიც მხოლოდ არაბულიდან ქართულად ნათარგმნ ჰაგიოგრაფიულ ძეგლებს კი არ ეხებოდა, არამედ ზოგადად აღმოსავლეთის საქრისტიანოში სხვადასხვა ხალხთა და კონფესიათა ურთიერთობას, ასევე იმას, თუ რა როლი შეიძლება შეასრულონ შემდგომ კვლევებში იმ თხზულებებმა, რომლებიც დღესდღეობით მხოლოდ ქართულ ენაზეა შემორჩენილი.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ჯალალ ედ-დინ რუმის „არსთა მესნევის“ ფილოლოგიური თარგმანი	მოულანას ფონდი (ირანის ისლამური რესპუბლიკა)	გიორგი ლობჯანიძე-მთარგმნელი	თეა შურღაია-რედაქტორი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

საერთაშორისო საგრანტო პროექტის ფარგლებში გადაეცა დასაბეჭდად მე-14 საუკუნის დიდი სპარსელი პოეტის ჯალალ ედ-დინ რუმის „არსთა მესნევის“ პირველი წიგნი (პოემა 6 ნაწილის ანუ დავთრისაგან შედგება), რომელიც თარგმნა გიორგი ლობჯანიძემ და სარედაქციო სამუშაოები შეასრულა – თეა შურღაიამ. ეს დავთარი მოცულობით საკმაოდ დიდია და გამოცემის შემდეგ თავისი კომენტარით და შესავლით დაახლ. 600-700 გვერდამდე იქნება. ნაშრომი გამოვა ირანში.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	1574 წლის გურჯისტანის ვილაიეთის დიდი დავთარი; 15.04.2013-15.04.2016	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მირიან მახარაძე	მირიან მახარაძე ნოდარ შენგელია

ანოტაცია

გრანტის ფარგლებში პროექტის მონაწილეებთან ერთად ვიმყოფებოდით თურქეთის რესპუბლიკაში, ქ. სტამბოლის მინისტრთა საბჭოს არქივში. მთლიანად წამოღებულია

დასამუშავებელი მასალა. ამჟამად თარგმნილი და დამუშავებულია აღნიშნული წყაროს კანუნი-
ნამე

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4	ქართველ მუსლიმთა მატერიალური და სულიერი მემკვიდრეობა თურქეთში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი; ელაზორეთი პიქჩერსი; გამომცემლობა ორიენტი	ზაზა შაშიკაძე	ზაზა შაშიკაძე მირიან მახარაძე რუსლან ბარამიძე

აღნიშნული საგრანტო პროექტის ხელშეკრულება ორი კვირაა გაფორმდა. ამჟამად გრანტის ფარგლებში მიმდინარეობს საორგანიზაციო სამუშაოები.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
5	ლაზეთი სამეცნიერო კვლევის ობიექტი თანამედროვე თურქეთში (ისტორია, კულტურა, ენათმეცნიერება)	რუსთაველის ეროვნული ფონდი	ქეთევან ლორთქიფანიძე	წათე ბაწაში ომარ მემიშიში გურამ ლორთქიფანიძე ნატო ახალაია ზეზვა ქავთარაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

მზა მასალის რეზუმირება, შეიქმნა თურქეთში შეძენილი და დამუშავებული მასალის ანალიტიკური და ანოტირებული ბიბლიოგრაფიები, აგრეთვე მოხდა კომპიუტერულად უზრუნველყოფილი მასალის სისტემატიზაცია და რედაქტირება.

ითარგმნა ონლაინ სივრცეში განთავსებული ისმაილ გიუნეი ილმაზის მეტად აქტუალური სტატია „ლაზთა ვინაობის შესახებ“ (სტამბოლი, საინფორმაციო ცენტრი BIO, 2013წ. 17 აგვისტო).

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
6	სტამბოლის არქივებში დაცული ოსმალური წყაროები ათონის მთის ივერონის მონასტრის შესახებ.	ანატოლიური ცივილიზაციების კვლევითი ცენტრი (ქოჩის უნივერსიტეტი)	თამარ ალფენიძე	თამარ ალფენიძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ქალაქ სტამბოლში, ქოჩის უნივერსიტეტთან არსებულ ანატოლიური ცივილიზაციების კვლევით ცენტრში 4,5 თვის განმავლობაში ვმუშაობდი ათონის მთაზე ქართული მონასტრის, ივერონის მონასტრის, შესახებ ქ. სტამბოლის არქივებში დაცულ ოსმალური წყაროების მოძიება-დამუშავებაზე.

არქივში ჩემ მიერ მოკვლეული საბუთები თარიღდება 1850-1911 წლებით. ეს არის შვიდი საქაღალდე და 32 დოკუმენტი, აქედან 4 დოკუმენტი ბერძნულ ენაზეა დაწერილი.

მოგახსენებთ, რომ ამ ორი თვის განმავლობაში, მოვიპოვე და დავამუშავე 7 საქაღალდე და ამ საქაღალდეში მოთავსებული 28 წყარო ივერონის მონასტრის შესახებ.

სემესტრის მეორე ნაწილი დავუთმე ივერონის მონასტრის ისტორიის (კონსტანტინოპოლის დაცემის შემდეგ თურქეთის რესპუბლიკის შექმნამდე) შესწავლისათვის საჭირო მასალების შეგროვებას, არქივში მუშაობის სპეციფიკის შესწავლას. რადგან ეს სამეცნიერო პროექტი არის პირველი მცდელობა ქართული მონასტრის ისტორიის შესასწავლად, მასალის შეგროვებას შემდგომი მუშაობისთვის უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა. ჩემი ძირითადი სამიზნე არქივები ქ. სტამბოლში იყო: პრემიერ მინისტრის არქივი და თოფქაფის სასახლის არქივი. გარდა ამისა საშუალება მომეცა, მომეპოვებინა ოსმალური წყაროები საკადასტრო რეესტრის არქივში (ქ. ანკარა).

პრემიერ მინისტრის არქივში მოპოვებული წყაროების შეადგენს 1000 წყაროზე მეტს (დავთრების ჩათვლით) ათონის მთაზე, რომლის შესწავლის შედეგად დადგინდება მასზე არსებული მონასტრების ყოფა და ერთმანეთს შორის ურთიერთობა. ეს წყაროები მეტწილად მოიცავს XVIII-XX საუკუნეებს და მოიცავს დეტალურ ინფორმაციას მონასტრების კუთვნილებების შესახებ; 50-ზე მეტ წყაროს ივერონის მონასტერზე ორ იერარქიულად მაღლა მდგომ მონასტერზე (ლავრასა და ვატოპედის მონასტრებზე).

თოფქაფის სასახლის არქივში მოპოვებული წყაროები მოიცავს 50 დავთარს, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას, თუ რა გადასახადები ჰქონდა დაკისრებული ზოგადად ათონის მთის მონასტრებს.

ამ წყაროებზე დაყრდნობით, ნათელი გახდა, რომ ივერონის მონასტერი XIX საუკუნეშიც ინარჩუნებს იერარქიით (რაც მოიცავს არა მარტო მისი გავლენას და მნიშვნელოვნობას ათონის მთაზე, არამედ მის სიმდიდრესაც) XII-XIV საუკუნეების შემდეგ მიღებულ მესამე მონასტრის ადგილს ათონის მთაზე.

საკადასტრო არქივში მოპოვებული წყაროები მოიცავს 500 წყაროზე მეტი, რომელიც მოიცავს ათონის მთის გადასახადების შესახებ ინფორმაციას. ეს არის მონასტრების ქონების დეტალური აღწერითი დავთრები. წყაროები მოიცავს XVI-XX საუკუნეებს.

საარქივო მასალის გარდა, შევისწავლე რუკები და ატლასები, საიდანაც გამოვლინდა, რომ XX საუკუნის დასაწყისში ივერონი ჯერ კიდევ ფლობს ორ თავის მეტოქს დღევანდელი სერბეთის ტერიტორიაზე.

მუშაობის პროცესში ნათელი გახდა, რომ ქართული მონასტერი დაკავშირებული იყო არა მხოლოდ საკუთრივ საქართველოსთან, ოსმალეთის იმპერიასთან, არა მხოლოდ კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოსთან, არამედ საბერძნეთთან რუსეთთან, უკრაინასთან, მოლდავეთთან, ბულგარეთთან. ყველა ამ ქვეყანაში ინახება დიდი რაოდენობით წყარო ივერონის მონასტერთან დაკავშირებით, რომელიც მოითხოვს შესწავლას.

ჩემი სამეცნიერო პროექტის ფარგლებში არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო საჭირო საკითხავი მასალის შეგროვება. მათი მოკლე ჩამონათვალი არის შემდეგი:

1. ათონის მთის ყველა მონასტრის შესახებ გამოცემული აქტები, რომელთაც მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდათ ივერონთან.
2. წიგნები და სტატიები ათონის მთაზე;
3. წიგნები და სტატიები ბიზანტიის ისტორიის და ეკლესიის ისტორიის შესახებ იმპერიის არსებობის უკანასკნელ საუკუნეებში.
4. წიგნები და სტატიები ბიზანტიის სოციო-კულტურული ცხოვრების შესახებ, რომელიც ნათელს ხდის ბიზანტიის პოლიტიკას მისი ახლო მეზობლების მიმართ;
5. წიგნები და სტატიები ეკლესიების და მონასტრების შესახებ ოსმალეთის იმპერიის პერიოდში;
6. XIX საუკუნეში გამოცემული იშვიათი წიგნები, რომლებიც დაიწერა ბერების მიერ და სადაც აღწერილია მონასტრების ყოფა ამ პერიოდის ათონის მთაზე.
7. შუა საუკუნეების ოსმალეთის იმპერიის ამსახველი ატლასები, რუკები, სადაც მითითებულია, როგორ იცვლებოდა ტერიტორიები, ლიტერატურა კოდიკოლოგიაში, ვაკუუმზე, ოსმალური ხელნაწერების სახელმძღვანელოები და სხვ.

5	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	თანამედროვე ისლამის პოლიტიკური ასპექტები საქართველოში	ებერტის ფონდი	სტრატეგიული კვლევების ცენტრი	გიორგი ლობჯანიძე, მკვლევარი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

როგორც ეთნიკური თვალსაზრისით, ისე შიდა ისლამური დენომინაციებისადმი მიკუთვნებულობით, საქართველოში ცხოვრობენ მუსლიმი აღმსარებლობის აზერბაიჯანელები, დაღესტნური წარმოშობის ავარელები, ვაინახური წარმოშობის ქისტები (ჩეჩნები, ქისტებს მათ მხოლოდ საქართველოში უწოდებენ), ირანული წარმოშობის ლაიჯები და, ბუნებრივია, ეთნიკურად ქართველი აჭარლები და მესხები. ჩვენი პროექტის ძირითადი შედეგია წიგნის მომზადება - ისლამის პოლიტიკური ასპექტები საქართველოში, რომელიც სტრატეგიული კვლევების ცენტრის ხელმძღვანელობით შესრულდა მოკვლევითი მასალის ანალიზის საფუძველზე. გამოიკვეთა ძირითადი პრობლემები - უმთავრეს სირთულეს წარმოადგენს ჩვენი მუსლიმი მოქალაქეების ერთიან სამოქალაქო და სოციალური-პოლიტიკურ სივრცეში ინტეგრირებულობის დაბალი ხარისხი. ამას განაპირობებს ერთი მხრივ მათდამი ნეგატიური დამოკიდებულება, ხოლო მეორე მხრივ, მათი დაბალი აქტიურობა. არ უნდა დაგვავიწყდეს ასევე, რომ თანამედროვე ფორმის სახელმწიფოს ჩამოყალიბება (სამოქალაქო ინტეგრაცია, როგორც ამოცანა მხოლოდ დემოკრატიული სახელმწიფოს წინაშე შეიძლება არსებობდეს) საქართველოში სულ რაღაც ოციოდე წლის წინ დაიწყო და დამოუკიდებელი არსებობის ეს ორი ათწლეული საკმაოდ რთული პროცესებით ხასიათდებოდა.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	აპოლონ სილაგაძე	ვეფხისტყაოსნის ლექსი და მისი ადგილი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში;	თბილისი, “უნივერსალი”;	130გვ.
ანოტაცია				
<p>აპოლონ სილაგაძე - ნაშრომში ვეფხისტყაოსნის ლექსის ფორმალური მხარე განხილულია ქართული პოეზიის (რესპ. ლიტერატურის) ისტორიის, კერძოდ XII-XVIII სს. პერიოდის, კონტექსტში. გარდა იმისა, რომ ახლებურადაა გაანალიზებული და კვალიფიცირებული ვეფხისტყაოსნის საკუთრივ ვერსიფიკაცია, დადგენილია კანონზომიერი განვითარების დინამიკა და მასში ვეფხისტყაოსნის ადგილი და როლი. აღდგენილია საერთო სურათის ზოგიერთი მოვლენა, რომელიც არ დევს ლიტერატურის ისტორიის ზედაპირზე; გამოვლენილია გარკვეული ლიტერატურული ნორმები, პოეტური ნაწარმოების ფორმალური კომპოზიციის ტიპები და სხვ.</p>				
#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	ნომადი ბართაია	საქართველო და ირანი, უპრეცედენტო ურთიერთობათა 20 წელი	თბილისი, “უნივერსალი”;	250გვ.

ანოტაცია

ნომადი ბართაია - მას მერე, რაც საქართველო დამოუკიდებელი ქვეყანა გახდა და ირანთან დაამყარა დიპლომატიური ურთიერთობა, ამ ორ ქვეყანას შორის, მთელი მათი მრავალსაუკუნოვანი ურთიერთობების განმავლობაში, პირველად დამყარდა თანაბარუფლებიანი კავშირი და დაიწყო ახალი ეტაპი ურთიერთობათა ისტორიაში, რაც ყველაზე მეტად კულტურის სფეროში გამოვლინდა. მოხდა ისე, რომ მე ამ ურთიერთობათა შუაგულში აღმოვჩნდი. წიგნში სწორედ, პირად შთაბეჭდილებებზე დაყრდნობით, ირან-საქართველოს შორის კულტურის სფეროში მიმდინარე პროცესებია ასახული. ამ მხრივ წიგნი პირველწყაროს ფუნქციას ასრულებს.

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	გიული ალასანია	ქათიბ ჩელების ცნობები საქართველოსა და კავკასიის შესახებ	თბილისი, გამომცემლობა ჰოროსი XXI	280გვ.

ანოტაცია

წიგნი აცნობს მკითხველს XVII ს-ის თურქი ისტორიკოსის და ენციკლოპედისტის ქათიბ ჩელების მოღვაწეობასა და მის ცნობებს კავკასიის შესახებ. ამ პერიოდის ამსახველ სხვა ისტორიულ წყაროებთან მათი შეჯერებით დადგენილი და დაზუსტებულია კავკასიის ისტორიის მთელი რიგი ფაქტები. ეს არის წიგნის მეორე, შევსებული გამოცემა.

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	სარედაქციო კოლეგია: აკად. თ. გამყრელიძე აკად. რ. მეტრეველი პროფ. ზ. კიკნაძე აკად. ა. სილაგაძე	არამეული წარწერების კორპუსი (საქართველოს ტერიტორიაზე მოპოვებული ყველა სახის მასალის მიხედვით) 2 ნაწილად	ქ. თბილისი	450გვ.

	<p>აკად. ზ. ალექსიძე</p> <p>პროფ. მ. ჩაჩიბაია</p> <p>ფილ.მეცნ.დოქტორი</p> <p>ე. გიუნაშვილი</p> <p>პროექტის ავტორი</p> <p>პროფ. მ. ჩაჩიბაია</p>			
--	--	--	--	--

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს II ეტაპის შედეგები (ანოტაცია):

“არამეული წარწერების კორპუსი“, (აღნიშნული ნაშრომი მზადდება გამოსაცემად ქართულ და ინგლისურ ენებზე) მოიცავს საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილ არამეოგრაფიკულ წარწერებს: მცხეთა-არმაზისხევის წარწერები: არმაზული ბილინგვა და მონოლინგვა, დაცულია ს. ჯანაშიას სახ. მუზეუმში.

- პიტიახშების ნეკროპოლისთა ნივთები არამეული წარწერებით.
- ოქროს რვა საავგაროზე ფირფიტა (სამარხი 6)
- ბერსუმას ლანგარი (სამარხი 3)
- ოქროს ბეჭედი (სამარხი 42) და ოქროს ორი სამაჯური (სამარხი 43), ბეჭდის ფოტოები, სამაჯურების ფოტოები, მათი ფაქსიმილე.
- პიტიახშების ნეკროპოლისის ყველა ნივთის ფოტომასალა თავისი მხატვრული დახასიათებით.
- ბაგინეთის წარწერები, ორსენაკიანი ნაგებობის კედლის ორ ქვაზე, სარკოფაგის სუფრის ვერცხლის ნივთებზე.
- ყაზბეგის (სტეფანწმინდის) ვერცხლის თასი დაცული ერმიტაჟში, პეტერბურგი. ფოტო მოცემულია.
- არამეული წარწერა ურბნისიდან, აღმოჩენილი ურბნისის ნაქალაქარში წარმოებული არქეოლოგიური გათხრების შედეგად.
- ქვევრის ნატეხის ფაქსიმილე.
- უფლისციხის არამეული წარწერები, აღმოჩენილი 1963 წელს უფლისციხეში წარმოებული არქეოლოგიური გათხრების დროს.

- ზორის (სუფრის) პინაკი დაცული ერმიტაჟში, პეტერბურგი.
- ვანის ოქროს ფირფიტა (დაცული ოქროს ფონდში ?)
- ძალისის ტაძრის წარწერა - საკურთხევლის არამეული. გრაფიტები (მინაწერები)
- დედოფლის მინდვრის (გორის) შვიდი სამკითხაო-სათამაშო ფირფიტა + ფაქსიმილეები.
- ზღუდერის წარწერები - სუფრის ვერცხლის ოთხ ნივთზე ამოკაწრული წარწერები (ფოტოებით).

2

პროფ. მ. ჩაჩიბაია პეტრე იბერის ცხოვრება, VIII-XII სს. ასურულ ხელნაწერთა მიხედვით გამოსაცემად მოამზადა და გამოკვლევა დაურთო პროფ. მ. ჩაჩიბაიამ

ქ. თბილისი 249 გვ.

წიგნში პირველად ქვეყნდება „პეტრე იბერის ცხოვრების“ ასურული ტექსტი და მისი ქართული თარგმანი. ასურული ტექსტი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წყაროთაგანია და დიდი ღირებულება აქვს, როგორც საკუთრივ პეტრეს ცხოვრებისა და მოღვაწეობის, ისე V საუკუნის სირია-პალესტინის საეკლესიო და პოლიტიკური ისტორიისა და ქართულ-სირიული ლიტერატურული ურთიერთობების შესწავლის თვალსაზრისით.

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	პროფ. მ. ჩაჩიბაია, რედაქტორი	ირანული ენების არამეულ დამწერლობათა ტიპები	ქ. თბილისი	30 გვ.

ანოტაცია

აქემენიანთა ხანაში (549-330 წწ. ჩვ. წ-მდე) არამეული გამოიყენებოდა მთელი იმპერიის საკანცელარიო ენად (აქედან მისი სახელწოდება „იმპერიული არამეული“) და შესაბამისად, ირანულ სახელმწიფოებში გავრცელებული ენებისათვის არამეული გრაფიკა იყო მიღებული. ამასთანავე, ირანული ენების წერილობითი ფორმა იყო სირიული დამწერლობის ნაირსახეობებიც: მანიქური, მომდინარე ესტრანგელოდან და გამოიყენებოდა პართულის, საშუალო სპარსულის, სოლდურისა და ბაქტრიული ენებისათვის; და ქრისტიანული სოლდური დამწერლობა, მომდინარე ნესტორიანულიდან. დღეისათვის ზუსტად არ არის ცნობილი როდის დაიწყეს ირანელებმა არამეული დამწერლობით წერა მკვიდრ ენებზე. ჩვენამდე მოღწეულია

მხოლოდ აქემენიანთა მმართველობის საწყისი პერიოდის არამეული ტექსტები. მაშინ, როცა არამეული გრაფიკით შესრულებული ირანული ტექსტები ცნობილია მხოლოდ და მხოლოდ პართელების (დაახ. 210 წ. ჩვ. წ. – 224 წ. ჩვ. წ.) დროიდან. მიუხედავად იმისა, რომ ეს მასალა მწირია, არამეული ტექსტები საშუალებას გვამძლევს თვალი გავადევნოთ არამეული დამწერლობის განვითარებას ირანის სხვადასხვა რეგიონში, დაწყებული მისი ადრეული ფორმებიდან შედარებით გვიანდელ ლოკალურ ნაისახეობათა ჩათვლით.

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---------------------	--------------------------------	---------------------

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნომადი ბართაია	სპარსული პოეზიის ქართული თარგმანები დედნებითურთ (მოჰსენ ჰოსეინისთან ერთად)	თბილისი, “უნივერსალი”;	104 გვ.

ნომადი ბართაია - კრებულში თავმოყრილია სპარსული პოეზიის ქართული თარგმანების საუკეთესო ნიმუშები დედნებითურთ. წიგნი გათვალისწინებულია მათთვის, ვისაც აინტერესებს ერთად წაიკითხოს დედანი და თარგმანი. იგი განსაკუთრებით კარგ სამსახურს გაუწევს ირანისტიკის მიმართულების სტუდენტებს. ამ სახის წიგნი ამ სფეროში პირველად დაიბეჭდა.

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	ირინე ტატიშვილი	ასირიოლოგიის შესავალი (მასალები სახელმძღვანელოსათვის), კავკასიურ-ახლო აღმოსავლური	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“;	გვ.86-141.

		კრებული 15.		
ანოტაცია				
<p>ნაშრომი წარმოადგენს თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის ასირიოლოგიის საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული ასირიოლოგიის შესავლის მოკლე კურსს. მასში განხილულია შემდეგი საკითხები: 1. ასირიოლოგია როგორც მეცნიერება; 2. ლურსმული დამწერლობის სისტემა; 3. ძველი ახლო აღმოსავლეთის ხალხები და ენები; 4. ასირიოლოგიური კვლევა-ძიებების მნიშვნელობა საქართველოს უძველესი ისტორიის შესასწავლად. საქართველოში ძველი ახლო აღმოსავლეთის კვლევის ისტორია (ძირითადი ეტაპები და მიმართულებები).</p>				
#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	მ. ჩაჩიბაია	სირიული ლიტერატურის ისტორია (სალექციო კურსი)	ქ. თბილისი	220 გვ.
ანოტაცია				
<p>სირიული ლიტერატურის ისტორიის სალექციო კურსი განკუთვნილია როგორც ებრაისტიკა-არამეისტიკის სპეციალობის, ასევე ზოგადად აღმოსავლეთმცოდნეობისა და კლასიკური ფილოლოგიის სპეციალობის სტუდენტებისათვის და მიზნად ისახავს შეასწავლოს მათ სირიული ლიტერატურის ისტორია, რომელიც თუ არ გავითვალისწინებთ ბერძნულიდან და ზოგი სხვა ენიდან შესრულებულ თარგმანებს, ქრისტიანული ლიტერატურაა. სირიული ლიტერატურის აღმოცენება მჭიდროდ უკავშირდება ქრისტიანობის გავრცელებასა და გაძლიერებას აღმოსავლეთში. მისი აყვავების ხანაა IV-VIII ს.ს. ხოლო დაცემა მოჰყვა მსოფლიოს ამ რეგიონის არაბიზაციასა და ისლამიზაციას, თუმცა ის მაინც განაგრძობდა არსებობას XIV საუკუნემდე და უფრო გვიანდელ ხანამდეც. სწორედ სირიულ მწიგნობართა მეშვეობით ეზიარა ახლო აღმოსავლეთი ძველბერძნულ სამწერლობო ტრადიციებს. ძალზე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მას, როგორც ისტორიულ წყაროს: რომ არა იოანე ეფესელის, დიონისე ტელ-მახრელისა და ბარ ებრეის თხზულებები, დღეს გაცილებით მწირი ცნობები გვექნებოდა აღმოსავლეთის ეკლესიის ორი მთავარი შტოს შესახებ.</p> <p>როგორც ყველა ქრისტიანი ერის მწერლობა, სირიული ლიტერატურა იწყება სხვადასხვა დროს შესრულებული ბიბლიის უძველესი თარგმანებით.</p>				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	აპოლონ სილაგამის რედაქტორობით	“აღმოსავლეთმცოდნეობა”, II	თბილისი, გამომც. “უნივერსალი”	301 გვ.
ანოტაცია				
<p>კრებული წარმოადგენს თსუ აღმოსავლეთმცოდნეობის ს/ს ინსტიტუტის ყოველწლიურ სამეცნიერო პერიოდულ გამოცემას. წლებიდან ნომერში წარმოდგენილია 27 ავტორი. რუბრიკები: ენა და ლიტერატურა (წარმოდგენილია: არაბისტიკა, ებრაისტიკა, არმენისტიკა, ირანისტიკა, ხეთოლოგია, ქართველოლოგია), ისტორია (წარმოდგენილია: თურქოლოგია, ირანისტიკა, არაბისტიკა, ქართველოლოგია), თარგმანი (შუმერულიდან, აქადურიდან, სომხურიდან, თურქულიდან: აგრეთვე, ტრადიციისამებრ, ერთი თარგმანი ქართულიდან რომელსამე, ამჯერად თურქულ, ენაზე), რეცენზია (არაბისტიკა, თურქოლოგია, ბიზანტინისტიკა), გახსენება. კრებულში დასაბეჭდად მიიღება მხოლოდ ის სტატიები, რომლებსაც დაერთვის მოკლე ანოტაცია, სადაც ნაჩვენებია დასაბეჭდად წარდგენილი სტატიის სამეცნიერო სიახლე ან მასში პრობლემის ახლებურად დასმის მცდელობა.</p>				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	აპოლონ სილაგამე	მუჰამადის სიტყვები ყურანში. -	N 2	თბილისი, გამომც.	გვ.77-102

		ადმოსავლეთმცოდნეობა, (ქართულად და ინგლისურად).		“უნივერსალი”	
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში ყურანის ტექსტი თავისი შედგენილობის მიხედვით პირველად არის დიფერენცირებული ალაჰის სიტყვად და მუჰამადის ჩანართებად. ეს უკანასკნელნი ტექსტის ძალიან მცირე ნაწილს ქმნიან და წარმოადგენენ მყარი და გამეორებადი ხასიათის მოკლე ფრაზებს. მათი პოზიციაა აიათა აბსოლუტური ბოლო. ნაშრომში წარმოდგენილია ის ძირითადი მახასიათებლები, რომელთა მიხედვითაც ტექსტის შესაბამისი პასაჟები შეიძლება მუჰამადის სიტყვებად იქნენ მიჩნეულნი.</p>					
#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	აპოლონ სილაგაძე, ნინო ეჯიბაძე	კოდის გადართვა არაბულში: ბილინგვიზმი და დიგლოსია. - საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, II, კონფერენციის მასალები	#2	ქუთაისი	გვ. 173-180.
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში განხილულია ე.წ. Code switching-ის (CS) მოვლენა. ანალიზი ძირითადად განხორციელებულია ჩშ-ის ორი სახეობის მიხედვით: ბილინგვური და დიგლოსიური (ეს უკანასკნელი ნაშრომის ავტორთა ტერმინია, რომელიც შეესაბამება იმ სახეობას, რომელსაც ჩვეულებრივ სიტუაციურს უწოდებენ).</p> <p>ბილინგვური CS არაბულში დღეს ძირითადად გულისხმობს არაბულსა და ინგლისურს შორის მიმართებას (რეალურია ასევე არაბულ-ბერბერული, არაბულ-ფრანგული და სხვ.; ისტორიულად ასევე – არაბულ-თურქული და სხვ.). დიგლოსიური CS ერთი ენის შიგნით მიმდინარე მოვლენაა, კერძოდ – სალიტერატურო არაბულსა და არაბულის რომელსამე დიალექტს შორის. CS-ის კიდევ</p>					

ერთი ვარიანტია ე.წ. პროპორციული CS, როდესაც კოდის გადართვა ხდება გრადაციის გარეშე, ჰორიზონტულად – ერთი დიალექტიდან მეორეზე.

ნაშრომში ყველა ეს მოვლენა განხილულია კონკრეტულ მასალაზე და მოტანილია შესაბამისი ილუსტრაციები. ანალიზის შედეგად ავტორთა მიერ გამოყოფილია აღმავალი და დაღმავალი CS.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	მაია ანდრონიკაშვილი	ზოგიერთი არაბიზმი ქართულ სალიტერატურო ენასა და ქართულ დიალექტებში. - აღმოსავლეთმცოდნეობა,	2	თბილისი, გამომც. “უნივერსალი”	გვ.11-18.

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია სალიტერატურო ქართულსა და ქართულ დიალექტებში დადასტურებული არაბიზმების ერთი ჯგუფი. ნაწილი ნასესხობებისა შეიცავს არაბულ დერივაციულ აფიქსებს, ნაწილი შესიტყვებებს წარმოადგენს თვით არაბულში. განსაკუთრებით საინტერესო ჩანს ნასესხობანი დადასტურებული ქართულ დიალექტებში: მაზე, ინთილა, კაბადა, უთავთიშებს და სხვ. ხაზგასასმელია აგრეთვე ქართულ დიალექტში არაბიზმების დიდი კორპუსის არსებობა.

საყოველთაოდ აღიარებული ერთი ნასესხობის მიმართ (ყოლბი) გამოთქმულია მოსაზრება, რომელიც ამ ლექსემის ქართული მნიშვნელობის შინაარსობლივი ნიუანსის დაზუსტებას ისახავს მიზნად.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	დარეჯან გარდავაძე	პალესტინური იდენტობის პრობლემა ღასან ქანაფანის პროზაში („ჰაიფაში დაბრუნება“, „კაცები მზეში“). –		ქუთაისი	

		აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საერთაშორისო კონფერენციის «თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება» მასალები			
--	--	--	--	--	--

ანოტაცია

სტატია ცნობილი პალესტინელი ლიტერატორის, მწერლის, პალესტინური პროზის ლიდერის, პოლიტიკოსის, პალესტინის განთავისუფლების მოძრაობის აქტივისტის დასან ქანაფანის მცირე ფორმატის რომანების "ჰაიფაში დაბრუნება" და "კაცები მზეში" ანალიზის ფონზე პალესტინური იდენტობის პრობლემას განიხილავს ლიბანელი მოაზროვნის, ჟურნალისტისა და მწერლის ამინ მაალუფის "დამღუპველი იდენტობებისა" და პალესტინური წარმოშობის, წამყვან ამერიკულ უნივერსიტეტებში აღიარებული მკვლევრისა და ამერიკულ ინტელექტუალურ წრეებში მიღებული მოაზროვნისა და მეცნიერის, პალესტინური ნაციონალური მოძრაობის მამად წოდებული ედვარდ საიდის წიგნის "პალესტინის პრობლემის" მიხედვით და იდენტობის კომპლექსური დეფინიციის შემადგენელი კომპონენტების იდენტიფიცირებას ქანაფანის რომანების გმირების მიხედვით ადგენს.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	ნინო ეჯიბაძე	მყარი გამოთქმების სტრუქტურა ეგვიპტურ დიალექტურ ზღაპრებში. - აღმოსავლეთმცოდნეობა,	2	თბილისი, გამომც. “უნივერსალი”	გვ.39-49.

ანოტაცია

სტატიაში მოცემულია ეგვიპტურ დიალექტურ (არასტანდარტიზებული) ზღაპრებისთვის ჩვეული

მყარი გამოთქმების დესკრიპცია და ანალიზი. ამ პოზიციებიდან, ეგვიპტური დიალექტური ზღაპარი დაყოფილია შემდეგ სეგმენტებად: ზღაპრის თავი; ამბის დასაწყისი; ზღაპრის ძირითადი ნაწილი; ზღაპრის დასასრული. ცალ-ცალკეა გაანალიზებული ყოველი მათგანი და მოტანილია ის მყარი შესიტყვებანი, რომლებიც თითოეული მათგანისთვისაა დამახასიათებელი. გამოყვანილია ამ ტიპის ზღაპრების თითოეული სეგმენტისა და მთლიანად ზღაპრის ზოგადი ფორმულები.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6	გიორგი ლობჯანიძე	„ბრძოლა არაბული ლექსის განახლებისათვის“: მომხრეები და მოწინააღმდეგენი. - შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ყოველწლიური გამოცემა „კრიტიკა“		თბილისი, შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი	გვ. 97-99

ანოტაცია

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
7	გიორგი ლობჯანიძე	წინასიტყვაობა ნაჯიბ მაჰფუზის რომანისათვის „ჩვენი უბნის შვილები“		გამომცემლობა „სიესტა“	გვ. 3-30

ანოტაცია

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

	ავტორები	ლის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	ადგილი, გამომცემლობა	რაოდენობა
8	მარინე ჯიქია	ფემინურ-მასკულინური კომპონენტების დისტრიბუცია თხზულ სახელებში (ქართველურ ენათა მაგალითზე) – ენათმეცნიერების საკითხები (ეძღვნება პროფ. ტოგო გუდავას დაბადების 90 წლისთავს)		თბილისი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	7

ანოტაცია

კომპოზიტებში ქართულენოვანი სოციალური პირველ ადგილას უპირატესად მდებარე ასახელებს: გოგო-ბიჭები; და-ძმა; დედ-მამა; დედობილ-მამობილი; სიდედრ-სიძამარი, ქალ-ვაჟი; ცოლ-ქმარი სხვ. რამდენიმეში მამრია პირველ ადგილას: ბიძა-ბიცოლა; მეფე-დედოფალი; სიძე-პატარძალი. კომპოზიტის წევრთა მიმდევრობას მორფოტაქტიკური ახსნა დაეძღვნა: გრძელი კომპონენტი მეორე ადგილას ჩნდება. დეფისით შეერთებული, ორცნებიანი ანთროპომორფული კომპოზიტები გადამოწმდა სვანურ-მეგრულ-ლაზურში. საინტერესოდ გვესახება სხვა ენათა მონაცემების ამ კუთხით შესწავლა და შემდგომი კვლევა ტიპოლოგიურ რაკურსში.

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
9	ნანული კაჭარავა	ადალეთ ალაოლლუ, გმირის სიკვდილი (პიესა ერთ მოქმედებად). - აღმოსავლეთმცოდნეობა	#2	თბილისი, გამომცემლობა “უნივერსალი”	245-261

ანოტაცია

მკითხველს ვთავაზობთ თურქი რომანისტიკისა და დრამატურგის პიესის “გმირის სიკვდილი” თარგმანს თურქულიდან ქართულ ენაზე. თარგმანს წამმდგარებული აქვს მთარგმნელის მოკლე ანოტაცია ავტორისა და თვით პიესის შესახებ, აგრეთვე ის წინარე სიტუაცია, რამაც განაპირობა ამ პიესის თარგმნა.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
10	ქეთევან ლორთქიფანიძე, ნატო ახალაია	შორისდებულთა დისტრიბუციისათვის ლაზურში - აღმოსავლეთმცოდნეობა	#2	თბილისი “უნივერსალი”	გვ.50-55

ანოტაცია

სტატიის მიზანია მიეცეს ფორმოზღვი და ფუნქციურ-სემანტიკური კვალიფიკაცია ლაზურში არსებულ შორისდებულებს. აღსანიშნავია, რომ დღესდღეობით შორისდებული ცდება მხოლოდ ბგერის, ბგერათა კომპლექსის თუ სიტყვის ფარგლებს და მყარ შესიტყვებებად ქცეულ წინადადებებად და შორისდებულურ ფრაზებად წარმოგვიდგება. მოპოვებულ ლაზურ მასალაში შეგვხვდა გარკვეული რაოდენობა თურქული ნასესხობებისა, რაც ბუნებრივ მოვლენად უნდა უნდა ჩაითვალოს.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
11	ნატო ახალაია ქეთევან ლორთქიფანიძე	თურქული პუბლიკაციები ლაზებისა და ლაზურის შესახებ“. - კულტურათაშორისი დიალოგები” შრომები	II	თელავი, გამომცემლობა “მერიდიანი”	გვ.46-53

ანოტაცია

თანამედროვე თურქეთში აქტუალური გახდა ლაზთა თვითინდეტიფიკაციის საკითხი. თურქეთში მცხოვრები ლაზი ინტელიგენცია მრავალი წლის დუმის შემდეგ შეუდგა თავისი ეთნიკური ფესვების ძიებას და თვითგამორკვევის გზას, რაც აისახა მთელ რიგ სამეცნიერო-პოპულარულ პუბლიკაციებში. პირველი ლაზი მკვლევარი, ვინც ლაზებთან დაკავშირებით პირველი კვლევა ჩაატარა და ბეჭდური სახით გამოსცა, გახლავთ ნიზამეთინ ალქუმრუ. მისი მონოგრაფიის

სახელწოდება: “ლაზური კულტურის ისტორია”. ჩვენ მიერ განხილულ პუბლიკაციებში ავტორთა ერთი ნაწილი ლაზთა თურქულ წარმომავლობას ამტკიცებს, ნაწილი კი მათ კავკასიურ წარმოშობაზე მიუთითებს.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
12	ქეთევან ლორთქიფანიძე გურამ ლორთქიფანიძე	ხუფათის (ხოფი) ხეობის და არქაბის ლაზური სოფლები (საველე დღიურიდან).- კულტურის ისტორიისა და თეორიის საკითხები	XXVIII	თბილისი, გამომცემლობა “მწიგნობარი”	53-59

ანოტაცია

2012 წლის გაზაფხულზე რუსთაველის ფონდის ხელშეწყობით მოგვეცა საშუალება ართვინის პროვინციის სოფლების შესწავლისა. დაწყებული მე-20 საუკუნის 30-იანი წლებიდან ხდებოდა თურქეთის მთავრობის განკარგულებით ლაზური ტოპონიმის შეცვლა თურქულით. თუმცა საბედნიეროდ ლაზების მეხსიერებამ შემოინახა არამარტო სოფლების, არამედ უბნების, მდინარეების, მთების და ა. შ. სახელწოდებები.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
13	ქეთევან ლორთქიფანიძე	ორდერიკ ვიტალისის ერთი ცნობის შესახებ. თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა	2	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ.208-219.

ანოტაცია

ორდერიკ ვიტალისის ერთი ცნობის შესახებ. - ნაშრომი ეხება ზ. ავალიშვილის მიერ 1929 წელს გამოცემულ ნაშრომში - „სხივი დასავალისა“ დავით აღმაშენებლთან დაკავშირებულ შენიშვნას ანუ მის შესახებ წყაროებში მცდარი ცნობების არსებობის თაობაზე. სახელდობრ - „1123-1124 წლებში დავით ქართველთა მეფეს და თოროს კილიკიის მთავრის ძმას ერთ სულთანთან ტყვედ დაჭერილი რაინდები მათ სახლში ანტიოქიაში ჩამოეყვანათ“. თავის წყაროდ ზ. ავალიშვილმა დაასახელა ორდერიკ ვიტალისის „საეკლესიო ისტორია“, მაგრამ შემდეგ კვლევა აღარ გააგრძელა. გ. ჯაფარიძის ნაშრომში შესწავლილია თუ რა კონტექსტში გვხვდება ვიტალისის თხზულების ზემოაღნიშნული ცნობა, რატომ იყო ის მცდარი, ვინ იყო თავად ეს სულთანი და როგორ აღმოჩნდნენ მასთან ტყვე რაინდები.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
14	ირინე ტატიშვილი	იმთარის საგალობელი.- - თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა	2	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“)	გვ.233-239

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
15	მანანა კვაჭაძე	ენობრივი ორიენტაციის დინამიკისათვის მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში (საქართველოში მცხოვრები ზოგი მუსლიმური ეთნიკური ჯგუფის მასალა).- II საერთაშორისო		თელავი. დაიბეჭდა: გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი.	გვ. 213-219

		სამეცნიერო კონფერენცია „კულტურათაშორისი დიალოგები.“ შრომები			
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში „ენობრივი ორიენტაციის დინამიკისათვის მრავალენიკურ საზოგადოებაში“ საქართველოში მცხოვრები ზოგი მუსლიმური ეთნიკური ჯგუფის მასალაზე გაანალიზებულია საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის საზოგადოებრივი ფუნქციის გაფართოების, მისი საზოგადოებრივი სტატუსის ამაღლების დინამიკა.</p>					
#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
16		მირზა რეზა ხანის „ალმასის სასახლე“ თბილისში. აღმოსავლეთმცოდნეობა		თბილისი, „უნივერსალი“,	გვ.140-145.
ანოტაცია					
<p>სტატია „მირზა რეზა ხანის „ალმასის სასახლე“ თბილისში ეხება თბილისში ირანის გენერალური კონსულის (1889-1894) მირზა რეზა ხან არფა ად-დოულეს აღმშენებლობით საქმიანობას თბილისში, კერძოდ, გუდოვიჩის (დღევანდელი ჭონქაძის 11) ქუჩაზე ირანის საკონსულოს – „ალმასის სასახლის“ მშენებლობასა და 1892 წლის 16 ივლისს მისი გახსნის ცერემონიალს.</p>					
#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
17	მაია ღამბაშიძე	მეტალურგიის კულტის ერთი ნაკვალევსათვის ქართულ ეთნოკულტურულ სივრცეში		კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისო კონგრესის მასალები, 2013	თბილისი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 96-98.

ანოტაცია

ორგანიზებულად გამოყოფილ ტერიტორიულ სივრცეში ღირებულებათა საერთო სისტემა ჩამოყალიბდა ფაქტორთა იმ ერთობლიობით, რის გამოც ქართველურ ტომთა სახლობის არეალი აღიარებულია სამთამადნო წარმოების, მეტალურგიისა და ლითონდამუშავების სამშობლოდ. სამთო გამონამუშევრების შესწავლისა და მოპოვებული მასალის ანალიზის შედეგები მოწმობს, რომ ბრინჯაოს ხანის საქართველოს მადაროებში მსოფლიო სამთო პრაქტიკაში პირველად იქნა გამოყენებული სართულეზიანი კამერების სისტემა, ღია გამწმენდი სივრცით. ამასთანავე, დადგენილია, რომ მთარაჭის ანტიმონის მადროები განეკუთვნება მსოფლიოს მატერიალური კულტურის უნიკალურ ძეგლთა კატეგორიას.

გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანაში (ძვ.წ. XV-VII ს.ს.) ქართველურ ტომთა სახლობის ყველა რეგიონში შავი მეტალურგიის განვითარებამ შექმნა რელიგიურ-კულტურული და სოციალურ-ეკონომიკური (შესაბამისად, სახელმწიფოებრივი) გაერთიანების მყარი საფუძველი. ითვლება, რომ შავი მეტალურგიის ამ დონეზე განვითარება სათავეს იღებს ქართველურ ტომთა მიერ ადრელითონების ხანაში მიღწეული წარმატებებიდან. სავარაუდოდ, უკვე ენეოლითიდან ადრებრინჯაოზე გარდამავალ ხანაში ქართველურ ეთნოსთა წიაღში ჩამოყალიბდა ტომობრივი შეკავშირებულობის იდეა. ძვ.წ. VI საუკუნიდან კოლხეთისა და იბერიის სამეფოების საწარმო-ეკონომიკური აქტივობა გაძლიერდა - აქაური შვი მეტალურგიის ნაწარმი ვრცელდება მთელს ახლო აღმოსავლეთში.

ქართველურ ტომთა საქმიანობის ძირითად დარგებს წარმოადგენდა ფართომასშტაბიანი საძიებო, მადანმოპოვებელი, მადანდამამუშავებელი და ლითონდამამუშავებელი სამუშაოები, რაც გარე-სამყაროსთან პოლიტიკურ-ეკონომიკურ ურთიერთობებს და განვითარების საერთო პროცესში მათ ჩართულობას განაპირობებდა. ამ მასშტაბის სამუშაოების წარმოება წარმოუდგენელია მკაფიოდ ჩამოყალიბებული საზოგადოებრივი წყობისა და სახელმწიფოებრივი ცენტრალიზაციის გარეშე, ხოლო, ამგვარი ორგანიზებულობა და სახელმწიფოებრივი ცენტრალიზაცია კი შეუძლებელია მკაფიოდ ჩამოყალიბებული იდეოლოგიური სისტემისა და შესაბამისი კულტის გარეშე. ცხადია, წარსული ეპოქების იდეოლოგიური სისტემები ამ ამოცანას ვერ შეასრულებდნენ - საჭირო უნდა გამხდარიყო რწმენა-წარმოდგენათა ახალი სისტემის ჩამოყალიბება.

ლითონდამამუშავების ტექნოლოგიურ პროცესში, მადნის გამდიდრებისა და ტემპერატურული რეჟიმის რეგულირებისათვის გადაწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა ხის ნახშირს, კერძოდ - მაგარმერქიანი ჯიშის ხეს, (მუხა, წიფელი, იფანი...). ხე, რომელიც ასეთ მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა მოცემული საზოგადოების საწარმო-ეკონომიკურ ცხოვრებაში და წარსულ ეპოქებში უკვე მოპოვებული ჰქონდა საკრალურობის შინაარსი, როგორც სიცოცხლისა და ნაყოფიერების ღვთაების სიმბოლოს, ბუნებრივად უნდა შერაცხულიყო სიწმინდედ და ქვეულიყო თაყვანისცემის საგნად. სწორედ ამ ვითარებას უნდა განეპირობებინა ქართველურ ტომთა სარწმუნოებრივ

სისტემაში წმინდა ხის, კერძოდ - დიდი ჭყონის კულტის როგორც, მეტალურგიის კულტის შემადგენელი ნაწილის ჩამოყალიბება. მისი სადიდებელი სარიტუალო საგალობელია „ჭონა“.

წმინდა ხის-მუხის (რესპ. დიდი ჭყონის) თაყვანისცემის წეს-ჩვეულებანი ქართველურ ეთნოკულტურულ სივრცეში მოქმედებდა ახ.წ. XX საუკუნის პირველ მესამედამდე. სიტყვა „ჭონი“ მკვიდრობს მთელს ქართველურ ლექსიკურ სამყაროში და მისი ნაკვალევი დალექილია იმიერ-ამიერ საქართველოს ტოპონიმიკაში: ჭყნოდინი (სამეგრელო); ჭყონიგვარა (აფხაზეთი); ჭყონაგორა (გურია); ჭყანიში(აჭარა); ჭყორჭოხი (შიდა ქართლი); ცულიყლაპია ჭყონის ტყე(კახეთი).

ეს ფაქტი მნიშველოვან ისტორიულ ინფორმაციას შიცავს ეთნოკულტურულ პრობლემათა კოგნიტური კვლევისათვის. მის საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ შემდეგი:

ა) წმინდა ხის (დიდი ჭყონის) კულტი ქართველურ ტომთა სახლობის არეალში მკვიდრდება გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანაში და უკავშირდება ქართველურ ტომთა მიერ რკინის წარმოების ათვისებისა და განვითარების მაღალ დონეს, რომლის წყალობითაც ისინი ხდებიან იმდროიდელი მოწინავე მსოფლიო პროცესების სრულფასოვანი და სრულუფლებიანი მონაწილენი;

ბ) მეტალურგიის საწარმოო პროცესების ფართო მასშტაბით განხორციელებამ ქართველურ ტომთა სახლობის მთელ ტერიტორიაზე შესაძლებელი გახადა გენეტიკურად მონათესავე ტომთა ურთიერთკავშირის გაღრმავება და ერთიანი სახელმწიფოებრივი ცნობიერების ჩამოყალიბება, რასაც საფუძვლად უთუოდ ედო ერთიანი რელიგიურ-იდეოლოგიური სისტემის - ერთიანი კულტის (რესპ. მეტალურგიის კულტის) არსებობა.

გ) დროის კონკრეტულ ისტორიულ მონაკვეთსა და კონკრეტულ გეოგრაფიულ სივრცეში კულტმსახურების ამსახველი ცნებებისა და ტერმინების იდენტურობა მოწმობს ამ ტერიტორიის მკვიდრი მოსახლეობის ცხოვრებას ერთიან ეკონომიკურსა და კულტურულ სივრცეში - სახელმწიფოებრივად ორგანიზებულ ადმინისტრაციულ სტრუქტურაში, რასაც პირობითად შეიძლება ქვეყანა ეწოდოს.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
18	მაია დამბაშიძე	ფეხსაცმლის სახობანი ხეთური ტექსტების მიხედვით. - თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა	#2	თბილისი, „უნივერსალი“	გვ. 103-115.

		ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

ფეხსაცმელი უძველესი დროიდან წარმოადგენდა ადამიანის ჩაცმულობის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ატრიბუტს. ბუნებრივია, განსხვავებულ გეოგრაფიულ თუ კლიმატურ გარემოში ფეხსამოსის სხვადასხვა სახეობა გამოიყენებოდა. არქეოლოგიურად სამწუხაროდ ვერ დასტურდება, თუ როგორი ტიპის ფეხსაცმელი იყო გავრცელებული ძველ წინა აზიაში. სტატიაში განხილულია ჩვენამდე მოღწეული რელიეფებიდან თუ ტექსტებიდან ცნობილი მისი არაერთი სახეობა.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
19	ნანი გელოვანი	მუსლიმ ქალთა პილიგრიმობა და ქველმოქმედება შუა საუკუნეებში. – თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა	#2	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 146-156.

ანოტაცია

ნაშრომში ყურადღება ფოკუსირდება ქალთა პილიგრიმობის სოციალურ და რელიგიურ ასპექტებზე და იმ ქველმოქმედებაზე, რომელიც უშუალოდ უკავშირდებოდა მექაში პილიგრიმობას. შუა

საუკუნეებში ქალთა წილი პილიგრიმთა ქარავანში უფრო დიდი იყო, მაგრამ ამ ქალებს არ დაუტოვებიათ თავიანთი მოგზაურობის აღწერა და ჩვენ გვაქვს ცნობები მათ შესახებ წიგნებიდან, რომლებიც დაწერილია მამაკაცი ავტორების მიერ. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იბნ ჯუბაირის და იბნ ბატუტას ცნობები. გარკვეული ცნობები დაცულია აგრეთვე უფრო ადრეული ხანის ევროპელ მოგზაურებთან და არაბ ისტორიკოსებთან. ამ ცნობებზე დაყრდნობით შესწავლილია მუსლიმ ქალთა ქველმოქმედების ერთ-ერთი დომინანტური ფორმა - რელიგიური საქველმოქმედო სამუშაოები.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
20	ნანა გელაშვილი	ბუდისტური კულტურის ფორმირება ჩინეთში.- კრებული „კულტურის ისტორიისა და თეორიის საკითხები“	XXVIII	თბილისი, თსუ გამომცემლობა,	გვ. 92–100.

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია ბუდიზმის შეღწევა და ბუდისტური კულტურის ფორმირება ჩინეთში. ბუდიზმმა ჩინეთში გავრცელება დაიწყო ახ. წ. პირველ საუკუნეში და ამდროიდან მოყოლებული მან ძლიერი ზეგავლენა მოახდინა საზოგადოებრივი ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროზე, განსაკუთრებით კულტურაზე. დროთა ვითარებაში ბუდიზმი შეერწყა ადგილობრივ კულტურულ ტრადიციებს, თავისი დოქტრინით კი – გარკვეული დოზით შეუთავსდა ჯერ დაოსიზმს, მოგვიანებით – კონფუციონიზმსაც. ყოველივე ამან ხელი შეუწყო ჩინურ და ინდურ კულტურათა ელემენტების ჰარმონიულ დიალოგს.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
21	ნანა	ქრისტიანობა ქართლის სამეფოში მე–17 საუკუნის	V	თბილისი, გამომცემლობა	გვ. 60–73.

	გელაშვილი	30–50–იან წლებში. – კრებული „ჩვენი სულიერების ბალავარი“,		„უნივერსალი“	
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში განხილულია ქრისტიანობის როლი და სტატუსი ქართლის სამეფოში როსტომის ზეობის ხანაში (1633-1658). ირანის შაჰის სეფი I–ის მიერ ხელდასხმული როსტომი უპირველეს ყოვლისა, ირანის ინტერესებს ემსახურებოდა, თუმცა იმავდროულად გარკვეულ ტოლერანტობას იჩენდა რელიგიის კუთხით. ხაზგასასმელია, რომ აღმოსავლეთ საქართველოში მუსლიმი მეფის ზეობა სრულიად არ ცვლიდა რეგიონის რელიგიურ სურათს, რამდენადაც მართლმადიდებლობა ყველაზე გავრცელებულ რელიგიას წარმოადგენდა და მას მრავალრიცხოვანი სამწყსო ჰყავდა. ნაშრომში წარმოდგენილი საკითხები შესწავლილია ქართული, სპარსული და ევროპული წერილობითი წყაროების კრიტიკული ანალიზის საფუძველზე.</p>					
#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
22	ნანა გელაშვილი	Культурные реалии исторической столицы Японии – Нара.-	Bulletin of the 2 nd Japanese Education Seminar in Caucasus	Tbilisi, Japan Foundation	p. 48-53.
ანოტაცია					
<p>ნაშრომი ეძღვნება იაპონიის ისტორიულ დედაქალაქ ნარას, როგორც ქვეყნის პოლიტიკურ–ადმინისტრაციულ და კულტურულ ცენტრს. ნარას პერიოდი (710–784) წარმოადგენდა მაღალცენტრალიზებული სახელმწიფოს ფორმირების ხანას ჩინური მოდელით, იგი ჩინეთის იმჟამინდელი დედაქალაქის ჩანანის ნიმუშით აიგო. ამაში იგულისხმება დაგეგმარება, ქუჩები, საცხოვრებელი და ადმინისტრაციული ნაგებობები და ბუდისტური ტაძარ–მონასტრები. თუმცა, ადგილობრივ პოლიტიკურ და კულტურულ ტრადიციებს იმთავითვე გარკვეული კორექტივები შეჰქონდათ ყველა სფეროში. ნარას პერიოდი იაპონური კულტურის მძლავრი ავაგებით აღინიშნა. ამასთან, რამდენადაც ეს კულტურა უმთავრესად ბუდისტურ სარწმუნოებას უკავშირდებოდა, ეს პერიოდი ბუდისტური კულტურის ოქროს ხანადაა აღიარებული.</p>					

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
23	გიული ალასანია	თურქეთის რესპუბლიკა საგარეო პოლიტიკის ახალი გამოწვევების წინაშე (ისტორიოგრაფიული მიმოხილვა). – თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა	#2	თბილისი, „უნივერსალი“	გვ. 121-139.
<p>ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განხილულია თურქეთ-სირიის ურთიერთობის ძირითადი ასპექტები უახლესი გამოკვლევებისა და ანალიტიკური მასალების საფუძველზე. არაბულმა გაზაფხულმა ცვლილებები შეიტანა როგორც რეგიონულ, ისე გლობალურ დონეზეც. თურქეთი კი მნიშვნელოვანი მოთამაშე ყველა დონეზეა და სესაბამისად, მისი პოზიცია ამა თუ იმ ვითარებაში მნიშვნელოვნად განაპირობებს მოვლენების განვითარებას.</p>					
#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
24	მირიან მახარაძე	შემოესია თუ არა ახი აინა ბეგი საქართველოს? - თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული	#2	თბილისი, „უნივერსალი“	გვ.199-207.

		აღმოსავლეთმცოდნეობა			
ანოტაცია					
#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
25	ლილი ჟორჟოლიანი	თიკუნად ქცეული ეპითეტები ფირდოუსის „შაჰ-ნამეში“ და მათი ქართული შესატყვისები. – თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა	#2	თბილისი, „უნივერსალი“	გვ. 56-61.
ანოტაცია					
<p>სტატიაში განხილულია ფირდოუსის „შაჰ-ნამეს“ 6 პერსონაჟის ეპითეტები, რომლებიც დროთა ვითარებაში მათ მეტსახელად (თიკუნად) ქცეულან და როგორც სპარსულ ტექსტში, ისე ქართულ თარგმანში „მეფეთა წიგნისა“ ისინი სახელის ნაცვლად თიკუნით იხსენიებიან. ესენია: 1. თაჰმურასისა– დივბანდ (დევთა შემკვრელი). ის ქართულში უცვლელად არის გადმოტანილი. 2. ზაალისა–ზარ (მოხუცი, თმათეთრი) ქართულშიც იგივე ფორმით გვხვდება. 3. როსტომისა – თაჰამთან (მძლავრტანიანი) – ქართულში თამთა–თაამთან–თამთან ფორმები დასტურდება. ასევე ფილთან (სპილოსტანა) – ქართულში გვაქვს პილოტანი. 4. ყარანისა–რაზმზან ქართულ თარგმანში ორი ფორმით რაზმაზან და რაზმან გვაქვს. 5. ესფანდიარისა– რუდინთან (რვალისტანიანი) – ქართულში ეპითეტი (თიკუნნი) თარგმნილია (რვალისტანა). 6. საამისა–სავარ (მხედარი) იგი ქართულში უცვლელად არის გადმოსული.</p> <p>სტატიაში გაანალიზებულია მეტსახელთა ქართულ თარგმანში გადმოტანისას მომხდარი ცვლილებები.</p>					

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
26	ნინო სურმავა	შექსპირისეული მოტივების რემინისცენციები ატ-ტაიბ სალიჰის რომანში "მიგრაციის სეზონი ჩრდილოეთში" (ინგლისურად)	შექსპირის საერთაშორისო კონფერენციის (ოქტომბერი 10-12, 2012) მასალები.	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 210-217.

ანოტაცია

სტატიის მიზანია შექსპირის “ოტელოს” გავლენის განხილვა სალიჰის რომანზე “მიგრაციის სეზონი ჩრდილოეთში”. ზოგადად, მე-20 საუკუნის არაბულ ლიტერატურაში არაერთი მწერლის შემოქმედებაში გვხვდება შექსპირის “ოტელოს” რემინისცენციები. არაბი ევროპაში – აღმოსავლელის დასავლურ სამყაროსთან შეხვედრა და კულტურათა კონფრონტაციის მოტივი XX საუკუნის არაბული ლიტერატურისთვის ძალიან აქტუალურია, განსაკუთრებით გამძაფრებული მუხტი და მეტი დრამატიზმია დამახასიათებელი პოსტკოლონიალიზმის ეპოქისთვის. ამიტომ არის, რომ შექსპირის არცერთი ნაწარმოები ისეთი პოპულარობით არ სარგებლობს არაბულ სამყაროში, როგორც “ოტელო”. ეს იყო შექსპირის პირველი ტრაგედია, რომელიც არაბულ ენაზე ითარგმნა არაერთხელ, დაიდგა არაერთი ინტერპრეტაციით და ერთგვარად დაილექა არაბულ ლიტერატურულ ცნობიერებაში. სტატიაში განხილულია სალიჰის რომანის ინტერტექსტუალური მიმართებანი შექსპირის “ოტელოსთან”.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
27	ლელა ბახტაძე	ინფინიტიური კონსტრუქციების მოდალური მნიშვნელობები თანამედროვე ებრაულში.-	#2	თბილისი, „უნივერსალი“	გვ.19-24.

		– თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია ებრაული ინფინიტივური კონსტრუქციები მოდალობის მიხედვით და მოცემულია მათი კლასიფიკაცია კონტექსტური პირობების გათვალისწინებით. სწორედ კონტექსტი იძლევა წინადადების ერთმნიშვნელოვნად ინტერპრეტაციის საშუალებას.

უპირო ფორმით გადმოცემული წინადადებები, თავისი გრამატიკული სპეციფიკიდან გამომდინარე (როდესაც არ არის გამოხატული პირი, რიცხვი და სქესი), საკმაოდ მოსახერხებელია სხვასხვა მოდალური ნიუანსების ექსპლიკაციისათვის. ინფინიტივური იმპერატიული კონსტრუქციების გამოყენება დაკავშირებულია ექსპრესიულობის მაღალ ხარისხთან. ასეთი კონსტრუქციების სპეციფიკურ ნიშანს წარმოადგენს სათანადო ინტონაცია, რადგან სწორედ ინტონაცია და თავად ინფინიტივი შემასმენლის “უჩვეულო” პოზიციაში წარმოადგენენ სხვადასხვა მოდალობის კონსტრუქციების ძირითად მარკერებს. ეს განსაკუთრებით ეხება სიტუაციას, როდესაც ინფინიტივი გადმოსცემს კატეგორიულ ბრძანებას ან აკრძალვას.

ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, შესაძლებლად მიგვაჩნა ინფინიტივური კონსტრუქციების ამგვარი კლასიფიკაცია:

- 1) იმპერატიული მოდალობა
- 2) ოპტატიური მოდალობა
- 3) ინვარიანტული ასპექტუალური მნიშვნელობა.

საკმაოდ ძნელია, თითოეულ გამონათქვამს მიაწერო შესაბამისი კონკრეტული სემანტიკური ინტერპრეტაცია, მაგრამ სასაუბრო სიტუაციის გათვალისწინებით, ყოველ ასეთ გამონათქვამს ზემოხსენებულ ინტერპრეტაციათაგან მხოლოდ ერთი კონკრეტული მიესადაგება. ყველა აღწერილი კონსტრუქციისათვის დამახასიათებელია შემდეგი სპეციფიკური თავისებურებანი: ლაკონიზმი, სათანადო ინტონაციის აუცილებლობა, ექსპრესიის მაღალი ხარისხი.

#	ავტორი/	სტატიის სათაური, ჟურნალ-	ჟურნალის/	გამოცემის	გვერდების
---	---------	--------------------------	-----------	-----------	-----------

	ავტორები	ლის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	ადგილი, გამომცემლობა	რაოდენობა
28	მარინე მეფარიშვილი	„ბაზისურ ფერთა ტერმინები სამხრეთსემიტურ ენებში“. - საერთაშორისო კონფერენციის „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ მასალები.		ქუთაისი	
#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
29	მარინე მეფარიშვილი	„ბაზისურ ფერთა ტერმინები ეთიოსემიტურ ენა ჰარარიში“, აღმოსავლეთ მცოდნეთა V საერთაშორისო კონფერენციის მასალები.		ქუთაისი	

ე) ლექსიკონები

#	ავტორი/ავტორები	ლექსიკონის დასახელება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირინე ტატიშვილი	ხეთურ-ქართული ლექსიკონი. ნაკვეთი 9: შუმეროგრამები.	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“,	155 გვ.

3) წიგნად გამოცემული თარგმანები

#	მთარგმნელი	წიგნის ავტორი და სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თარგმანი სპარსულიდან და არაბულიდან, კომენტარები გიორგი ლობჯანიძისა	ჯალალ ედ-დინ რუმი, „არსთა მესნევი“, ნაწილი პირველი	„შამსე თაბრიზის საზოგადოება“, თეირანი	იბეჭდება, კომპ. ნაბეჭდი დაახლ. 600 გვერდი
<p>ანოტაცია</p> <p>მე-13 საუკუნის დიდი სპარსელი მისტიკოსი პოეტის ჯალალ ედ-დინ რუმის პოემის „არსთა მესნევის“ თარგმანი და კომენტარებითურთ. რუმის ეს პოემა, რომელსაც პოეტის თანამედროვე აბდ ორ-რაჰმან ჯამი „სუფიზმის ენციკლოპედია“ უწოდებდა 6 დავთარს ანუ 6 რვეულს მოიცავს. პირველი დავთარი 4012 ბეითია. წელს დასრულდა სწორედ ეს ნაწილი, რომელიც თავის კომენტარებიანად 600 გვ. წიგნად იბეჭდება ირანის ისლამურ რესპუბლიკაში „შამს-ე თაბრიზის საზოგადოების“ ეგიდით. ეს არის სუფიზმის საუკეთესო მკვლევრებით დაკომპლექტებული საზოგადოება და მის მიზანს ჯალალ ედ-დინ რუმის შემოქმედების შესწავლა და პოპულარიზაცია წარმოადგენს. პოემა მათი შეკვეთით ითარგმნება. მათივე მოთხოვნით, თარგმანი არის ფილოლოგიური პწკარედი, წინ უძღვის გ. ლობჯანიძის ვრცელი შესავალი და აღჭურვლია სათანადო სამეცნიერო კომენტარით (წიგნის რედაქტორია, თსუ ირანისტიკის დეპარტამენტის ასოცირებული პროფესორი თეა შურღაია).</p>				
#	მთარგმნელი	წიგნის ავტორი და სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	თარგმანი ინგლისურიდან ნინო დოლიძისა	ჯიბრან ხალილ ჯიბრანი, „წინასწარმეტყველი“	თბილისი, ქართული აკადემიური წიგნი	120 გვ.
<p>ანოტაცია</p>				

„წინასწარმეტყველი“ არაბული რომანტიზმის ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშია, რომელიც მსოფლიოს თითქმის ყველა ენაზეა ნათარგმნი. ქართულად უკვე ორჯერ ითარგმნა, თუმცა ალბათ ღირდა ამ (მესამე) ვარიანტის გამოქვეყნებაც.

#	მთარგმნელი	წიგნის ავტორი და სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	თ. შურღაია; მზია ბურჯანაძე	ზ. ფირზადი, „შევეგუებით“ (რომანი და მოთხრობები), თარგმანი, წინასიტყვაობა, შენიშვნები	თბილისი, „დიოგენე“	521 გვ.

ანოტაცია

თანამედროვე ირანელი მწერალი ქალის ზ. ფირზადის რომანისა და მოთხრობების ქართული თარგმანების კრებული „შევეგუებით“ (521 გვ., გამომცემლობა „დიოგენე“) მ. ბურჯანაძესთან თანამშრომლობის შედეგია. თარგმანს წინ უძღვის მთარგმნელების 14 გვერდიანი (გვ.7-21) წინასიტყვაობა, სადაც მიმოხილულია მწერლის შემოქმედება ზოგადად და გაანალიზებულია კრებულში შესული კონკრეტული ნაწარმოებები.

თ. შურღაიას ეკუთვნის რომანის („შევეგუებით“) და ორი მოთხრობის („ყვავილები გადასაფარებლის შუაგულში“, „ლაქები“) თარგმანი. რომანის მოცულობა 320 გვერდია, ხოლო მოთხრობებისა - 30, შესაბამისად, საერთო რაოდენობა - 350 გვერდი.

თარგმანს ახლავს კომენტარებიც: რომანს - 128 კომენტარი, ხოლო მოთხრობებს - 7 ანუ საერთო ჯამში 135 კომენტარი.

#	მთარგმნელი	წიგნის ავტორი და სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	თარგმანი არაბულიდან და ჰანმარტებები მაია ანდრონიკაშვილისა	ნაჯიფ მაჰფუზი, “ჩვენი უბნის შვილები” (რომანი)	გამომც. “სიესტა”	

ანოტაცია:

ნობელიანტი არაბი ბელეტრისტის ნაჯიბ მაჰფუზის ეს რომანი ალბათ მის საპროგრამო ნაწარმოებს წარმოადგენს. რომანში ნათლად ჩანს ავტორის უზარმაზარი განათლება და ცხოვრებისეული გამოცდლება და წარმოჩენილია XX ს.-ის ეგვიპტის, სახელდობრ კაიროს, მთელი ცხოვრება. გარდა ამისა, ძველი აღთქმის, სახარებისა და ყურანის იგავურ და სიმბოლურ გადმოცემასაც წარმოადგენს. ერთი მხრივ, ავტორი აანალიზებს ამ რელიგიათა არსს და მეორე მხრივ, ეხმიანება თანამედროვე სოციალურ და პოლიტიკურ პრობლემატიკას.

ზ) რეცენზიები

#	ავტორი/ავტორები	რეცენზიისა და კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია ანდრონიკაშვილი, ნანა ფურცელაძე	ნინო ანთიმე-კახიანის “ალ-ურმავის წიგნი მუსიკისა “ქითაბ ალ-ადვარ”. – აღმოსავლეთმცოდნეობა, II.	თბილისი, “უნივერსალი”	გვ.279-284
2	დარეჯან გარდავაძე	რეცენზია თანამედროვე არაბ მწერალ ქალთა ნოველების კრებულზე „გრძელია ზამთრის ღამე...“ (არაბულიდან თარგმნა და განმარტებები დაურთო იზოლდა გრძელიძემ) გამომცემლობა „ქართული აკადემიური წიგნი“, თბილისი, 2013. – თსუ ჰუმანიტ. ფაკ. “წელიწდეული”	თბილისი, იბეჭდება	

ანოტაცია

რეცენზია 2013 წელს გამომცემლობა „ქართული აკადემიური წიგნის“ მიერ გამოცემულ თანამედროვე არაბ მწერალ ქალთა ნოველების კრებულს „გრძელია ზამთრის ღამე...“ (არაბულიდან თარგმნა და განმარტებები დაურთო იზოლდა გრძელიძემ), რომელიც მოიცავს არაბული ქვეყნების საკმაოდ დიდ და მრავალფეროვან გეოგრაფიულ არეალს – ეგვიპტე (ალიფა რიფაათი, ნავალ ას–საადავი, აჰდაფ სუეიფი, ნადა იმამ აბდ ალ–ვაჰიდი, დუჰა ასი), სირია (დალალ ჰათიმი, ქოლეთ ხური, ჰაიფა ბიტარი), პალესტინა (სუჰაირ ფადლ აიდი), მაროკო (რაბია რაიჰანი, ჰანან ად–დარკავი), ერაყი (სულაფ ჰილალი), სუდანი (ბუსაინა ხადარ მაქი), ქუვეითი (ლეილა ოსმანი, მუნა აშ–შაფაი, სურაია ალ–ბაკსამი, ასმა საად ალ–დაასი, სადაა ალ–დაასი, ალია ალ–ქაზიმი, ჰალა ალ–დაასი), გაერთიანებული არაბული სემიროები (შაიხა მუბარაქ ან–ნახი), იემენი (რამზია აბას ალ–ირიანი), კატარი (ჰუდა ან–ნაიმი), დეტალურად მიმოიხილავს და არაბული ქალური მწერლობის განვითარების სურათს თვალსაჩინოდ წარმოუდგენს თანამედროვე აღმოსავლური ლიტერატურით დაინტერესებულ ქართველ მკითხველს.

#	ავტორი/ავტორები	რეცენზიისა და კრებულის სახელწოდება	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	მარინე ჯიქია	ქართულ -არაბული დიპლომატიური ლექსიკონი, 2005; არაბულ – ქართული პოლიტიკურ – დიპლომატიური ლექსიკონი, 2008. (რეცენზია) –აღმოსავლეთმცოდნეობა	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ.292-299.

ანოტაცია

ქართულ-არაბული დიპლომატიური და არაბულ-ქართული პოლიტიკურ-დიპლომატიური ლექსიკონი დღევანდელი საქართველოსა და არაბულენოვანი ქვეყნების კეთილმეზობლური და სამომავლოდ მზარდი ურთიერთობის საწინდარია. იგი უშუალო დიალოგის შესაძლებლობას აძლევს ქართულ-არაბული დიპლომატიური კორპუსის მუშაკებს. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ პოლიტიკურ-დიპლომატიურ ტერმინთა

ლექსიკონები ახალი სიტყვა ქართულ ლექსიკოგრაფიაში.				
#	ავტორი/ავტორები	რეცენზიისა და კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	გიული ალასანია	ემზარ მაკარაძე. თურქეთის საშინაო პოლიტიკა 1980-2011 წლებში. თბ., 2012, ნაწ.1. – კრებული აღმოსავლეთმცოდნეობა, #2	თბილისი, უნივერსალი	გვ.273-279.
ანოტაცია				
წიგნი ძალზე ტევადია შინაარსით. ავტორი კარგად იცნობს შესაბამის წყაროებს და მისი ყურადღების მიღმა არ დარჩენილა არცერთი საკითხი, რასაც ადგილი ჰქონია თურქეთში განსახილველ წლებში. მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ თითოეულ თავს თან ერთვის სტუდენტებისათვის საკონტროლო კითხვები, პრაქტიკული დავალება, გამოყენებული ლიტერატურისა და ვებგვერდების სია.				

თ) თარგმანები, გამოცემული კრებულებში

#	მთარგმნელი	ნაწარმოების ავტორი და სახელწოდება	პერიოდული გამოცემა	გვერდების რაოდენობა
1	დარეჯან გარდავაძე	ჯიბრან ხალილ ჯიბრანი „გუმინ, დღეს, ხვალ“; „სკალპელი და საანესთეზიო საშუალებები“	ლიტერატურული ჟურნალი „ახალი საუნჯე“ #3	გვ. 34-37

2	დარეჯან გარდავაძე	დასან ქანაფანის მცირე ფორმატის რომანი „ჰაიფაში დაბრუნება“	ლიტერატურული ჟურნალი „ლიტერატურული პალიტრა“ #3 (102);	გვ. 82-98
3	დარეჯან გარდავაძე	ჯიბრან ხალილ ჯიბრანი „ემმაკი“	ლიტერატურული ჟურნალი „ლიტერატურული პალიტრა“ #8 (107);	გვ. 80-85
4	დარეჯან გარდავაძე	თავფიკ ალ-ჰაქიმი „სამოთხიდან დევნილი“	ლიტერატურული ჟურნალი „ლიტერატურული პალიტრა“ #8 (107);	გვ. 136-142
5	დარეჯან გარდავაძე	ნიყმათ ალ-ბუჰაირი „მდუმარე ქალები“	სალიტერატურო, რელიგიურ-ფილოსოფიური და საზოგადოებრივი ჟურნალი „აფრა“ # 19, კავკასიური სახლი, თბილისი.	გვ. 92-93
6	დარეჯან გარდავაძე	ფათიჰა ტაიბი „სიყვარულს თარგმანი არ სჭირდება“	სალიტერატურო, რელიგიურ-ფილოსოფიური და საზოგადოებრივი ჟურნალი „აფრა“ # 19, კავკასიური სახლი, თბილისი.	გვ. 94-96
7	დარეჯან გარდავაძე	დასან ქანაფანის მცირე ფორმატის რომანი „კაცები მზეში“	ლიტერატურული ჟურნალი „ლიტერატურული პალიტრა“ #12 (111);	გვ. 64-87
8	დარეჯან გარდავაძე	ზაქარია თამირი „კაცები მზეში“	ლიტერატურული ჟურნალი „ახალი საუნჯე“ #12	

9	ნინო სურმავა	ჯიბრან ხალილ ჯიბრანის –„არაბული ენის მომავალი“	ჟურნალი „ახალი საუნჯე“ #1, მარტი	გვ.37–41
10	თარგმანი შუმერულიდან ნინო სამსონიასი	ინანა და ებიხი.	კრებული აღმოსავლეთმცოდნეო ბა	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, გვ.225-233.

№	ჯილდოები და პრემიები
1.	ნინო ეჯიბაძე, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკად. გიორგი წერეთლის აკადემიური სახელობითი სამეცნიერო პრემია ნაშრომთა ციკლისთვის არაბულ დიალექტოლოგიაში (2013 წ. 23 ოქტომბერი).
2.	ნინო დოლიძე, ილიას ფონდის მიერ დაწესებული პრემია “საგურამო” თარგმანის ნომინაციაში (2013 წ. 8 ნოემბერი).

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიული ალასანია	ქართველები და ისლამამდელი თურქები /თურქულ ენაზე/	შავიზღვისპირეთის ტექნიკური უნივერსიტეტის კვლევითი-სამეცნიერო ინსტიტუტის გამოცემა, ტრაპიზონი	215 გვ.
ანოტაცია				
<p>ისლამამდელ თურქულ ეთნოსებთან ქართველთა ურთიერთობა პირველად იქნა კომპლექსურად შესწავლილი, რის შედეგადაც მივიღეთ დინამიკაში მოწოდებული საქართველოს ისტორიის თითქმის ცხრასაუკუნოვანი მონაკვეთი. ავტორმა შეძლო, მრავალი წყაროს გამოყენებისა და სპეციალური ლიტერატურის გაცნობის საფუძველზე, გაეშუქებინა ქართველებისა და ისლამამდელი თურქების ურთიერთობები. ეს მოხერხდა ამ საკითხის შესახებ ქართული, ოსმალური, ებრაული, სირიული, არაბული, ბერძნული, სპარსული, სომხური, რუსული, ლათინური, აზერბაიჯანული, გერმანული, თურქული მასალის შეჯერებით.</p> <p>თურქული თარგმანი შესრულდა ნაწილი კაჭარავას მიერ.</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	M. Chachibaia	On the fifth century Syria-Palestine ecclesiastic history... International Journal of Arts & Sciences Multidisciplinary conference	იბეჭდება	American University of Rome	10 p.
The Syrian and Georgian versions of "The Life of Peter the Iberian", an outstanding ecclesiastic figure					

and a most highly valued and respected saintly man in the 5th century, whose activity is closely associated with Constantinople and the monastic centers in Palestine, play a tremendous role both in the study of his life and activity and the research in the Syro-Palestinian ecclesiastic and political history of the 5th century; no less important are these versions for studying the Syro-Georgian literary interrelations. However, the research in the textological and theological problems of the Syrian and Georgian versions of “The Life” acquired especial significance after the renowned Georgian scholar Nutsbidze and Honigmann, a Belgian scholar, had identified Peter the Iberian as author of the Areopagite corpus.

The Syrian and Georgian versions of “The Life of Peter the Iberian”, as a matter of fact, have not been studied; at that it is quite clear that a number of issues connected with the study of the text cannot be solved only on the basis of the Syrian sources without resorting to the Georgian material.

Collation of the Syrian and the Georgian texts gives us grounds to conjecture that the Syrian and the Georgian texts of “The Life” stem from the same source.

It has been my aim to reveal the interconnection between the Syrian and the Georgian versions of “The Life”; except a few separate episodes the texts mainly coincide. However, the Syrian version is altered and the Georgian version of Macarios of Meskheti has not survived; hence the only text the Syrian text can be compared with is the text restored by the archpriest Paul, where some passages are lacking, due to the many flaws present in the original some episodes were added during his work on the text.

In spite of the fact that the Georgian text of “The Life” has been worked on and differs from the Syrian text, it should not be underestimated, as it is the Georgian version where the important information which can be useful for clarifying some separate ambiguous passages of the Syrian texts, is provided.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	მარიამ ნანობაშვილი	Espansione dell'Islam in Caucaso e la Georgia Ortodossa, Da Costantinopoli al Caucaso. Imperi e popoli tra Cristianesimo e	“Europa Ricerche”, Centro Ambrosiano,	Milano,2013	pp. 33-61

		Islam			
<p>ისლამის ექსპანსია კავკასიაში და მართლმადიდებლური საქართველო /იტალიურ ენაზე/ – ვრცელი სტატია, სადაც ქართული ქრისტიანული კულტურა გაანალიზებულია კავკასიაში ისლამის გავრცელების ფონზე. ნაშრომში კომპლექსურადაა წარმოდგენილი ისტორიული და ფილოლოგიური მასალა, მათ შორის – ანტიისლამური პოლემიკური და ჰაგიოგრაფიული თხზულებები, ქრისტიანულ–ისლამური ურთიერთობების ასპექტები და სხვ.</p>					
#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	ნანი გელოვანი	Arab-Byzantine Relations under the Umayyad Caliphate and South Caucasus.	<i>International Journal of Social Science and Humanity</i> (IJSCH), Vol.3, No.1.	The Social Sciences Research Society; ISSN: 1309-8063 (Online),	pp.26-29.
<p>ანოტაცია</p>					
<p>/არაბ-ბიზანტიელთა ურთიერთობები ომაიანთა სახალიფოს დროს და სამხრეთ კავკასია/.- არაბული და ბერძნული წყაროების საფუძველზე შესწავლილია სამხრეთ კავკასიის როლი და ადგილი ომაიანთა სახალიფოსა და ბიზანტიის ურთიერთობებში. დაზუსტებულია ხალიფა აბდ ალ-მალიქსა და ბიზანტიის იმპერატორ იუსტინიანე II-ს შორის VII საუკუნის 80-იან წლებში დადებული საზავო ხელშეკრულებისა და სამხრეთ კავკასიაში ბიზანტიელთა ლაშქრობების თარიღები, ასევე ქართლის, სომხეთისა და ალბანეთის სტატუსი აღნიშნული საზავო ხელშეკრულების პირობებით.</p>					
#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

4	ნანი გელოვანი	Islamic Finance: The Problem With Riba(Usury).	Proceeding of Sharia Economics Conference 2013. The Relevance of Sharia Economics in the Turbulence of Global Economy, 9 th February 2013.	Leibniz Universitat Hannover,Germany.	გვ.55-61
---	---------------	---	---	--	----------

ანოტაცია

/ისლამური ფინანსები: რიბას (მევახშეობა) პრობლემა. ნაშრომში განხილულია მევახშეობის საკითხი არაბი ისტორიკოსისა და თეოლოგის - აზ-ზაჰაბის ნაშრომის - ქითაბ ალ-ქაბა'ირ (ცოდვათა წიგნი) - მიხედვით. მევახშეობას უამრავი მუსლიმი სამართლისმცოდნე შეეხო, მაგრამ მიგვაჩნია, რომ ამ ნაშრომში დაცული ცნობები კიდევ ერთი დამატებითი მასალაა ისლამურ სამართალში მევახშეობის პრობლემის შესასწავლად.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	გიული ალასანია	Who are the Tsanars? - Sociology Study	Volume 3, Number 3, March 2013 (Serial Number 22)	David Publishing Company, USA	გვ.225-234

ანოტაცია

სტატიაში მოცემულია იდენტიფიცირება ტერმინების – წანარები, სანარები.

სამეცნიერო ლიტერატურაში წანართა შესახებ დღემდე აზრთა სხვადასხვაობაა. აღნიშნულ საკითხს არაერთი მკვლევარი შეხებია, როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ

ისტორიოგრაფიაში. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ყველა ეს მკვლევარი ერთსადაიმავე წყაროებს ეყრდნობა, ხოლო აზრთა სხვადასხვაობა მათი ცნობათა განსხვავებული ინტერპრეტაციით არის გამოწვეული. ამდენად, ნაშრომში თანმიმდევრულადაა განხილული ცნობები წანართა შესახებ, რომლებიც დაცულია ბერძნულ, სომხურ, ქართულ და განსაკუთრებით ვრცელი, არაბულ წყაროებში. ამის საფუძველზე გამოთქმულია რამდენიმე ახალი თვალსაზრისი.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	აპოლონ სილაგაძე, ნინო ეჯიბაძე	კოდის გადართვა არაბულში: ბილინგვიზმი და დიგლოსია. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, II.	ქუთაისი, 2013.
<p>ნაშრომში განხილულია ე.წ. Code switching-ის (CS) მოვლენა. ანალიზი ძირითადად განხორციელებულია CS-ის ორი სახეობის მიხედვით: ბილინგვური და დიგლოსიური (ეს უკანასკნელი ნაშრომის ავტორთა ტერმინია, რომელიც შეესაბამება იმ სახეობას, რომელსაც ჩვეულებრივ სიტუაციურს უწოდებენ).</p> <p>ბილინგვური CS არაბულში დღეს ძირითადად გულისხმობს არაბულსა და ინგლისურს შორის მიმართებას (რეალურია ასევე არაბულ-ბერბერული, არაბულ-ფრანგული და სხვ.; ისტორიულად ასევე – არაბულ-თურქული და სხვ.). დიგლოსიური CS ერთი ენის შიგნით მიმდინარე მოვლენაა, კერძოდ – სალიტერატურო არაბულსა და არაბულის რომელსამე დიალექტს შორის. CS-ის კიდევ ერთი ვარიანტია ე.წ. პროპორციული CS, როდესაც კოდის გადართვა ხდება გრადაციის გარეშე, ჰორიზონტულად – ერთი დიალექტიდან მეორეზე.</p> <p>ნაშრომში ყველა ეს მოვლენა განხილულია კონკრეტულ მასალაზე და მოტანილია შესაბამისი ილუსტრაციები. ანალიზის შედეგად ავტორთა მიერ გამოყოფილია აღმავალი და დაღმავალი CS.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	დარეჯან გარდავაძე	პალესტინური იდენტობის პრობლემა დასან ქანაფანის პროზაში („ჰაიფაში დაბრუნება“, „კაცები მზეში“).	1. ქუთაისი, ოქტომბერი, 2013.

ანოტაცია

ცნობილი პალესტინელი ლიტერატორის, მწერლის, პალესტინური პროზის ლიდერის, პოლიტიკოსის, პალესტინის განთავისუფლების მოძრაობის აქტივისტის დასან ქანაფანის მცირე ფორმატის რომანების "ჰაიფაში დაბრუნება" და "კაცები მზეში" ანალიზის ფონზე პალესტინური იდენტობის პრობლემას განიხილავს ლიბანელი მოაზროვნის, ჟურნალისტისა და მწერლის ამინ მაალუფის "დამღუპველი იდენტობებისა" და პალესტინური წარმოშობის, წამყვან ამერიკულ უნივერსიტეტებში აღიარებული მკვლევრისა და ამერიკულ ინტელექტუალურ წრეებში მიღებული მოაზროვნისა და მეცნიერის, პალესტინური ნაციონალური მოძრაობის მამად წოდებული ედვარდ საიდის წიგნის "პალესტინის პრობლემის" მიხედვით და იდენტობის კომპლექსური დეფინიციის შემადგენელი კომპონენტების იდენტიფიცირებას ქანაფანის რომანების გმირების მიხედვით ადგენს.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	დარეჯან გარდავაძე	ტაკა ჰუსეინი და ომაიანთა პერიოდის ღაზალის კვლევის მისი მეთოდი (აკ. წერეთლის სახე.მწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტ. ფაკ.-ის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია «თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება»).	ქუთაისი, ივნისი 2013.

ანოტაცია

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	ნინო ეჯიბაძე	დიალექტური ლექსიკის წარმოქმნისათვის არაბულში. (თსუ ჰუმანიტ. ფაკ.-ის წლიური სამეცნიერო	თბილისი, 2013.

		კონფერენცია).	
<p>მოხსენებაში მოცემულია ე.წ. დიალექტური ლექსიკის რაობის კვალიფიცირების მცდელობა არაბულში. საკითხი გააზრებულია, როგორც პროცესი, რომელიც ორ სიბრტყეში ფუნქციონირებს: 1)ენის კორპუსის შიგნით მიმდინარე პროცესები; 2) ენის კორპუსის გარედან მიმართული ფაქტორები. პირველ და მეორე პუნქტებში განხილულ პროცესთა რეალიზების საფუძველზე შესაძლოა იმის ვარაუდი, რომ იქმნება ახალი რეალობა სალიტერატურო-დიალექტურ ოპოზიციაში, რომელიც ლექსიკის სფეროში გარკვეულ სიახლეებს გულისხმობს.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5	მარიამ ნანობაშვილი	ცნობები ქართლის მოქცევის შესახებ ქრისტიანულ არაბულ წყაროებში (წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები, რევაზ კიკნაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია).	თბილისი, მაისი, 2013.
<p>ანოტაცია</p> <p>წარმოდგენილ მოხსენებაში სათანადო ყურადღება ეთმობა იმ წყაროების შესწავლას, რომლებიც გამოყენებული აქვს ნიკონ შავმთელს თავისი ნაშრომისათვის. ასევე განხილულია მისი დამოკიდებულება ეგრემ მცირის ცნობილ თხზულებასთან, „უწყებად მიზეზსა ქართველთა მოქცევისასა“. გაანალიზებულია ის ისტორიულ-კულტურული კონტექსტი, რომელშიც ეს ნაშრომები აღმოცენდა, კერძოდ, საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის საკითხი, რომელიც იმხანად აქტიურად განიხილებოდა ბიზანტიაში. ირკვევა, რომ როგორც ბერძენთა, ასევე ქრისტიან არაბთა მნიშვნელოვანი ნაწილი ამ დისკუტში საქართველოს უჭერდა მხარს.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	მარინე ჯიქია	თურქული წარმომავლობის რამდენიმე საკუთარი სახელისათვის ქართულში	თბილისი, მაისი

ანოტაცია

კავკასიის თურქული ენების კონსონანტიზმის თავისებურებათა ჩამონათვალში არ არის ე.წ. *деканье* – /j/-ს ჩანაცვლება /d/-თი: ოღუზ. *ayak* და ყივჩ. *adak*; ოღუზ. /*bedük*/ ~ დიალექტებისეული /*böjük*/ ~ ახ. თურქ. /*büyük*/ დიდი . *Bedük* თურქული საკუთარი სახელია და გვარადაც. თურქულ ენათა ამ „წიაღისეული“, იშვიათი მოვლენის /d/-იან მანიფესტანტს გადავწყვდით ქართველი კაცის სახელად – ბედუკა. იგივე სიტყვა „ჩაქვითკირებული“ აღმოჩნდა ქართული გვარის – ბედუკაძის – ფუძეში. (2). კომპოზიტ გორგასალი კეთილჟღერადობის გამო ჩანაცვლებული იქნა გორგარსლანით. ამ სპარსული იზაფეტის ქართულ აღმოჩნდა კომპოზიტის პირველი ნაწილი სპარსული, მეორე კი – თურქული რსლან – ლომი. (3) ყველა ქართველ თემურს პასპორტში თეიმურაზი უწერია, მაშინ, როცა თემური თურქული სიტყვაა, ხოლო თეიმურაზი სპარსული თაჰმურაზ-ისგან მომდინარეობს.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
7	მარიკა ჯიქია	თურქული ლექსიკა იოსებ გრიშაშვილის პოეზიაში	თბილისი, 15-16 მაისი

ანოტაცია

იოსებ გრიშაშვილის შემოქმედებაში გვხვდება არა მარტო თურქული წარმომავლობი ლექსემები, არამედ მათგან ნაწარმოები როგორც სახელადი, ასევე ზმნური ფორმები, ხოლო ძველი თბილისის ლიტერატურულ ბოჰემაში უარავი თურქიზმია დადასტურებული.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
8	მარინე ჯიქია	ანთროპონიმული უნივერსალიები	თბილისი, 23-26 ოქტომბერი

<p>ანოტაცია</p> <p>ჩაწერის არასიმბოლური ფორმით ფიქსირებულია მარტივი, ტრივიალური, დიაქრონიული უნივერსალიები, რომელთა საშუალებითაც წარმოჩნდება როგორც ანთროპონიმთა სპეციფიკა – ინდივიდის აღნიშვნა, ასევე საკუთარ სახელთა ლინგვისტური თვისებები.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
9	მარინე ჯიქია	წინადადება თურქულ ანთროპონიმიაში	თბილისი, 29-30 ნოემბერი
<p>ანოტაცია</p> <p>თურქულენოვან ხალხთა სინამდვილეში ძალიან ხშირია სახელდება მეტ-ნაკლებად მოტივირებული წინადადებები, რომელთა ნაწილიც ქართულ ანთროპონიმიაში დადასტურდა. პირთა სახელებად გვხვდება ქვემდებარე-შემასმენლის, პირდაპირი დამატება-შემასმენლის, გარემოება-შემასმენლის შემცველი უსრული წინადადებები.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
10	მარინე ჯიქია	წინადადება საკუთარ სახელად	თბილისი, 20 დეკემბერი
<p>ანოტაცია</p> <p>წინადადება საკუთარი სახელის ფუნქციით არცთუ უცხოა ენათათვის. შდრ. რუსული Богдан, Бвaдимиp, გერმანული Bleibimhaus ‘დარჩი შინ’ Borgenicht ‘ნუ დამალავ’, ქართული მზევინარი, ღვთისავარი. ქართველთა უსაჩინოესი თხზულების მთავარ მოქმედი პირის სახელი სპარსული წინადადებაა, მხედველობაში მაქვს ნესტან-დარეჯანი < სპარს. ne est an dare ჯahan, რაც ასე განიმარტება: უებრო ლამაზი, ანუ მზეთუნახავი, რომელსაც ტოლი არა ჰყავს ამ ქვეყნად,</p>			

ტარიელის სამიჯნურო მზეთუნახავი. იმასაც უთითებენ, რომ ნესტან-დარეჯანი საკუთარი სახელი კი არ იყო, არამედ ეპითეტი და ნიშნავდა: არ არის ქვეყანაზე, იგულისხმება მსგავსი სილამაზის. ტაჯიკელი და შუა აზიელი არაბები არამიწიერ, მითიურ არსებად თვლიან ამ ეპითეტის მატარებელს.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
11	ალინა ბალიშვილი, ნანული კაჭარავა	“დოშაყე” ტოპონიმის ეტიმოლოგიისათვის	რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია ონომასტიკაში. სამცხე-ჯავახეთის სასწავლო უნივერსიტეტი, 2013 წლის ივნისი, ახალციხე

ანოტაცია

მოხსენებაში “დოშაყე” ტოპონიმის ეტიმოლოგიისათვის განხილულია სამეგრელოს, მარტვილის რაიონის სოფელ დოშაყეს სახელწოდების ეტიმოლოგია. მიმოხილულია ამ ტოპონიმის ყველა შესაძლო მნიშვნელობა. მეგრულში თურქული ენის კვალი დღესაც შეიმჩნევა. იგი ჩანს როგორც ფონეტიკურ-მორფოლოგიურ და სინტაქსურ თავისებურებებში, ისე ლექსიკაში. მეგრულში თურქიზმების არსებობამ კარგა ხანია მკვლევართა ყურადღება მიიქცია. ენაში უცხო ლექსიკის შეღწევა განპირობებულია სოციალურ-კულტურული და პოლიტიკური ფაქტორებით. მაგრამ ტოპონიმი ‘დოშაყე’, ჩვენი დაკვირვებით, წარმოადგენს არა ნასესხობას, არამედ ადგილობრივ მოსახლეობაში დამკვიდრებულ სამშენებლო ტერმინს. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს ტოპონიმი არ წარმოადგენს თურქულ ნასესხობას, არამედ იგი არის ამ სოფლისათვის მკვიდრი მოსახლეობის მიერ შერქმეული სახელი. ტოპონიმის მეგრულ ლექსიკონებში დადასტურებული მნიშვნელობა (ხეების მოჭრა, მორებად დათლა და მათი ოდების ასაგებად გამოყენება) ზუსტად შეესაბამება მის სემანტიკას.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
12	ნანული კაჭარავა	ადალეთ ადოლფუ და მისი პიესები	აღმოსავლეთმცოდნეთა V საერთაშორისო კონფერენცია, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 წლის 29-30 ივნისი, ქუთაისი

ანოტაცია

ქართველ მკითხველს ვთავაზობთ ახალ სახელს თურქული ლიტერატურიდან, თანამედროვე თურქ ქალ მწერალსა და დრამატურგს, ადალეთ ალაოლლუს და მისი შემოქმედებიდან მოკლედ მიმოვიხილავთ პიესებს.

ადალეთ ალაოლლუ დაიბადა 1929 წელს ანატოლიის პატარა ქალაქ ნალიჰანში (ანკარის ვილაეთი). 1950 წელს იგი ამთავრებს ანკარის უნივერსიტეტს ფრანგული ენისა და ლიტერატურის სპეციალობით და მუშაობას იწყებს ანკარის რადიოში დრამატურგიისა და კულტურის გადაცემათა განყოფილებაში, შემდგომში კი ამ განყოფილების ხელმძღვანელიც ხდება. სწორედ ამ სამსახურმა განაპირობა ადალეთ ალაოლლუს სამწერლო ასპარეზზე პიესებით გამოსვლა.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
13	ალინა ბალიშვილი, ნანული კაჭარავა	ადმოსავლური ლექსიკა თბილისის ტოპონიმიაში	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის ინსტიტუტთან არსებული ქართველური ონომასტიკის ს/კ ცენტრის რესპუბლიკური ონომასტოლოგიური სამეცნიერო სესია, 2013 წლის 29-30 ნოემბერი, თბილისი

ანოტაცია

განხილულია ისეთი ტოპონიმები, როგორცაა აბასაბადი, სეიდაბადი, აშპაშხანა, ალაფხანა, ბაზაზხანა, ბაზარხანა, ბაზირხანა, დაბალხანა, სირაჯხანა, ხარაზხანა, დივანხანა, ზარგარხანა, ზარაფხანა, მეიდანი, ნავთლული, სოღანლული, ჩულურეთი და სხვ.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
14	ნატო ახალაია, ქეთევან ლორთქიფანიძე	თურქული პუბლიკაციები ლაზებისა და ლაზური ენის შესახებ.	2013წ.(24-26 ოქტომბერი) იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის

			სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ანოტაცია			
<p>თანამედროვე თურქეთში აქტუალური გახდა ლაზთა თვითინდეტიფიკაციის საკითხი. თურქეთში მცხოვრები ლაზი ინტელიგენცია მრავალი წლის დუმილის შემდეგ შეუდგა თავისი ეთნიკური ფესვების ძიებას და თვითგამორკვევის გზას, რაც აისახა მთელ რიგ სამეცნიერო-პოპულარულ პუბლიკაციებში. პირველი ლაზი მკვლევარი, ვინც ლაზებთან დაკავშირებით პირველი კვლევა ჩაატარა და ბეჭდური სახით გამოსცა, გახლავთ ნიზამეთინ ალქუმრუ. მისი მონოგრაფიის სახელწოდებაა: “ლაზური კულტურის ისტორია”. ჩვენ მიერ განხილულ პუბლიკაციებში ავტორთა ერთი ნაწილი ლაზთა თურქულ წარმომავლობას ამტკიცებს, ნაწილი კი მათ კავკასიურ წარმოშობაზე მიუთითებს.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
15	ქეთევან ლორთქიფანიძე, გურამ ლორთქიფანიძე	ბათუმი (Portu Altus) და მისი შემოგარენი რომაულ სამხედრო-საგზაო რუკებზე	2013 (1-2 სექტემბერი) ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ანოტაცია			
<p>შესწავლილ იქნა რომაული სამხედრო-საგზაო რუკები, რომლებზედაც ასახულია ბათუმი და მისი შემოგარენი. ამის საფუძველზე გამოტანილია სათანადო დასკვნები შესაბამისი ლიტერატურის გათვალისწინებით.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
16	თამარ ალფენიძე	რამდენიმე ოსმალური წყარო XIX საუკუნის II ნახევრის და XX საუკუნის დასაწყისის	VII საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თსუ, თბილისი.

		ივერონის მონასტრის შესახებ	
ანოტაცია			
<p>მოხსენება არის შევსებული ერთი და ყველაზე ძველი წყაროს (XIX საუკუნის დასაწყისი) განხილვით, მოიცავს ათონის მთაზე არსებული ქართული მონასტრის – ივერონის მონასტრის – შესახებ მოძიებული წყაროების ანალიზს და მოძიებულ მასალაზე დაყრდნობით დადგინდა არა მარტო მონასტრის მდგომარეობა უკანასკნელი ორი საუკუნის განმავლობაში, არამედ ძველის ისტორიის შესახებ შემდგომი კვლევის მიმართულებები.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
17	გოჩა ჯაფარიძე	სალადინის ქართველი და ჩერქეზი მეომრები უოლტერ სკოტის რომანში „თილისმა“. ლეგენდა თუ რეალობა?	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მე-7 საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია - ექვთიმე თაყაიშვილი 150
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
18	მ. ჩაჩიბაია	იოანე რუფუსი - სპეციფიკური ანტიქალკედონური კულტურის წარმომადგენელი	20-21 დეკემბერი, 2013 წ. ილიას სახ. უნივერსიტეტის გ. წერეთლის სახ. ადმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი
ანოტაცია			
<p>მოხსენება მიზნად ისახავს პალესტინის ბერ-მონაზონთა რეზისტენტობის ახსნას ქალკედონის კრების მიმართ (451). ამასთან დაკავშირებით გამოიყოფა “სამი აგიოგრაფიული თემა“: წმინდანების იდეა, სასწაულების და ხილვების რიტორიკული ძალა და მწვალებლობა - იოანე რუფუსის შრომების ძირითადი მახასიათებლები იმ დოზით, რა დოზითაც დასტურდება ის მის</p>			

შრომებში. ამ საკითხების კვლევა საშუალებას იძლევა, გამოიკვეთოს პალესტინელი ბერ-მონაზვნების მოტივაცია. ეს იყო ანტიქალკედონიტების უნიკალური მახასიათებელი, რომელიც წარმოაჩენდა სამყაროს, როგორც „კოსმოლოგიური ბრძოლის არენას ღმერთსა და მატერიალური სამყაროს ბოროტ ძალებს შორის“. მოხსენებაში ასევე განხილულია რუფუსის თხზულებათა სპეციფიკური მოტივები, რომელიც წარმოადგენს ანტიქალკედონური კულტურული იდენტობის მთავარ მახასიათებელს.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
19	მანანა კვაჭაძე	კიდევ ერთხელ სოფელ გომბორის შესახებ	<p>თბილისი, თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი;</p> <p>კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი, მიძღვნილი კავკასიურ ენათა კათედრის დაარსების 80 წლისთავისადმი</p> <p>23-26.X.2013</p>

ანოტაცია

ნაშრომში „კიდევ ერთხელ სოფელ გომბორის შესახებ“ განხილულია ეთნიკურად და ენობრივად შერეულ სოფელში მიმდინარე ლინგვოკულტურული პროცესები.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	--------------------	------------------------------------

20	მანანა კვაჭაძე	ენობრივი ორიენტაციის დინამიკისათვის მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში	თელავი, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „კულტურათაშორისი დიალოგები“. 24-26. X.2013
<p>ანოტაცია</p> <p>საქართველოში მცხოვრები ზოგი მუსლიმური ეთნიკური ჯგუფის მასალაზე გაანალიზებულია საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის საზოგადოებრივი ფუნქციის გაფართოების, მისი საზოგადოებრივი სტატუსის ამაღლების დინამიკა.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
21	თეა შურღია ნიკო ნახუცრიშვილი	„სატვირთო მანქანების ლიტერატურა“ ირანში	19-20 ივნისი თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მე-7 საფაკულტეტო კონფერენცია, მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილისადმი
<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში წარმოდგენილი მასალა ავტორების მიერ ირანის ისლამურ რესპუბლიკაში ჩატარებული სავსე სამუშაოს შედეგად იქნა მოპოვებული. მასალის ერთი ნაწილი შეიკრიბა, აგრეთვე, სომხეთის ტერიტორიაზე, სადაც დიდი რაოდენობით გადაადგილდებიან ირანული ტრაილერები. საილუსტრაციოდ და საანალიზოდ ნაწილობრივ გამოყენებულია ირანული პრესისა და ბლოგების მონაცემები, ირანელ ინფორმანტთა მიერ მოწოდებული ნიმუშები.</p> <p>მოხსენებაში შეკრებილი მასალის კლასიფიკაციასა და ანალიზთან ერთად მოცემულია ავტორთა მცდელობა, გაარკვიონ „სატვირთო მანქანების ლიტერატურის“ როლი, დანიშნულება და ღირებულება თანამედროვე ირანულ საზოგადოებასა და კულტურაში. ამასთან, წარმოდგენილია</p>			

ფერეიდნელი ქართველების სატრანსპორტო საშუალებებზე გაკეთებული ქართულენოვანი წარწერების ნიმუშები.

მოხსენებაში ყურადღება მახვილდება იმ ფაქტზე, რომ ბოლო ხანებში თბილისში მოძრავ ავტომობილებზე გაჩნდა მსგავსი წარწერები და მიუხედავად მათი უმნიშვნელო რაოდენობისა, გარკვეულ ტენდენციებზე საუბარი უკვე შეიძლება. ირანის გამოცდილება, შესაძლოა, ქართული სინამდვილის ანალიზის კუთხითაც საინტერესო აღმოჩნდეს.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
22	მარინა ალექსიძე	მოსადეცი და საქართველო	ილიას უნივერსიტე-ტის აღმოსავლეთ-მცოდნეობის ინსტიტუტი 2013, 22 დეკემბერი

მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ ირანში დაიწყო ეროვნული მოძრაობის გააქტიურება, რომელსაც სათავეში ჩაუდგა ცნობილი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე — მოჰამედ მოსადეცი (ყაჯართა დინასტიის წარმომადგენელი). ეროვნული მოძრაობის ზეწოლის ქვეშ მთავრობის მეთაურად შაჰმა წარადგინა მოსადეცი, რომლის პირველი და უმთავრესი ღონისძიება ეკონომიკურ სფეროში გამოიხატა ინგლის-ირანის სანავთობო კომპანიის ნაციონალიზაციაში (1951 წ. აპრილი), ბრიტანელი სპეციალისტების ქვეყნიდან გაძევებაში და სანავთობო მრეწველობის სრულ გაკონტროლებაში. პოლიტიკურ სფეროში მოსადეცმა “ცივი ომის” პირობებში შეეცადა დაეკავებინა ნეიტრალიტეტი.

მოჰამედ მოსადეცი 1909 და 1919 წელს ჩამოვიდა საქართველოში და მოხსენებაში განხილულია მისი მოგზაურობის ჩანაწერები საქართველოს შესახებ.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
23	მაია ღამბაშიძე	მეტალურგიის კულტის ერთი ნაკვალევსათვის ქართულ ეთნოკულტურულ სივრცეში. კავკასიოლოგთა მე-3	09.2013, თბილისი

		საერთაშორისო კონგრესი	
ანოტაცია			
<p>გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანაში (ძვ.წ. XV-VII ს.ს.) ქართველურ ტომთა სახლობის ყველა რეგიონში შავი მეტალურგიის განვითარებამ შექმნა რელიგიურ-კულტურული და სოციალურ-ეკონომიკური (შესაბამისად, სახელმწიფოებრივი) გაერთიანების მყარი საფუძველი. ითვლება, რომ შავი მეტალურგიის ამ დონეზე განვითარება სათავეს იდებს ქართველურ ტომთა მიერ ადრელითონების ხანაში მიღწეული წარმატებებიდან. სავარაუდოდ, უკვე ენეოლითიდან ადრებრინჯაოზე გარდამავალ ხანაში ქართველურ ეთნოსთა წიაღში ჩამოყალიბდა ტომობრივი შეკავშირებულობის იდეა. ძვ.წ. VI საუკუნიდან კოლხეთისა და იბერიის სამეფოების საწარმო-ეკონომიკური აქტივობა გაძლიერდა - აქაური შვი მეტალურგიის ნაწარმი ვრცელდება მთელს ახლო აღმოსავლეთში.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
24	ნანა გელაშვილი	სეფიანთა ხანის საისტორიო წყაროების კვლევის მეთოდოლოგიური ასპექტები	2013, 20–21 დეკემბერი გ.წერეთლის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ყოველწლიური სამეცნ. კონფერენცია
ანოტაცია			
<p>მოხსენებაში ყურადღება ფოკუსირებულია საისტორიო წყაროების შესწავლისა და კვლევის მეთოდოლოგიურ ასპექტებზე. სამეცნიერო კვლევის პროცესთან დაკავშირებული ინდივიდუალური, თეორიული თუ პრაქტიკული მეთოდოლოგიური ხერხების გამოყენება გასაღებს იძლევა შორეული წარსულის მოვლენათა სანდოობის, მათი განვითარების ეტაპებისა და ფორმების, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დასადგენად.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
25	ნანა გელაშვილი	ქრისტიანობა ქართლის სამეფოში მე-17 საუკუნის 30– 50–იან წლებში	საერთაშორისო სამეცნ. კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“

<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში ყურადღება ფოკუსირებულია საისტორიო წყაროების შესწავლისა და კვლევის მეთოდოლოგიურ ასპექტებზე. სამეცნიერო კვლევის პროცესთან დაკავშირებული ინდივიდუალური, თეორიული თუ პრაქტიკული მეთოდოლოგიური ხერხების გამოყენება გასაღებს იძლევა შორეული წარსულის მოვლენათა სანდოობის, მათი განვითარების ეტაპებისა და ფორმების, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დასადგენად.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
26	ნანა გელაშვილი ს. გუგუნავა	აშშ-ს ეკონომიკური პოლიტიკა იაპონიის მიმართ მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ	2013, 16-18 მაისი, თბილისი ამერიკისმცოდნეობის მე-14 ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია
<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში განხილულ იქნა აშშ-ს საოკუპაციო რეჟიმის დროს იაპონიაში განხორციელებული ეკონომიკური პოლიტიკა მე-2 მსოფლიო ომის დასრულების შემდგომ პერიოდში. აშშ-ს საოკუპაციო რეჟიმი იაპონიაში გრძელდებოდა 1945-1951 წ.წ. და მიმართული იყო იაპონიის დემილიტარიზაციის და ეკონომიკური აღორძინებისკენ.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
27	ნანა გელაშვილი	ირან-ბიზანტიის ურთიერთობები მე-6 – მე-7 საუკუნის პირველ მესამედში	2013, 24-30 სექტემბერი თბილისი-ბათუმი-კაპადოკია
<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში წარმოდგენილ იქნა ირან-ბიზანტიის ურთიერთობები მე-6 საუკუნეში და მე-7 საუკუნის პირველ მესამედში ანუ არაბთა დაპყრობების დაწყებამდე. ყურადღება ძირითადად ფოკუსირებულია ირანსა და ბიზანტიას შორის მიმდინარე ომებზე, რომლებიც შეწყვეტილ იქნა</p>			

არაბთა შემოსევების გამო. ამის შედეგი იყო ის, რომ ბიზანტიამ მთელი რიგი ტერიტორიები დაკარგა, სასანიანთა ირანმა კი არსებობა შეწყვიტა.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
28	მირიან მახარაძე	მე-19 საუკუნეში ოსმალეთის მმართველობა ბათუმისა და ქობულეთის მხარეში	ბათუმი 31.01.2013-1.02.2013

განხილულია ოსმალური საგადასახადო სისტემა ბათუმსა და ქობულეთში. აგრეთვე პარალელურია გავლებული გადასახადებს შორის ოსმალეთსა და საქართველოში.

№	ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული კონფერენციები
1.	პროფ. ლ. მელიქსეთ-ბეგის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 2013 წ. ნოემბერი.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების
---	--------------------------------	--------------------	-------------------

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
1	მარინე ჯიქია	თურქოლოგია საქართველოში	6-8 მაისი, ესქიშეჰირი
<p>მომხსენებაში განხილულია XX საუკუნის 40-50-იანი წლებიდან თურქოლოგიის ჩამოყალიბება საქართველოში, რაც უკავშირდება აკად. ს. ჯიქიას სახელს. იკვეთება სამი მიმართულებით – ენის, ლიტერატურისა და ისტორიის – მომუშავე სპეციალისტები, დარგის განვითარების პერსპექტივა და სხვ.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	მარინე ჯიქია	. АГЕНТИВНО- ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ НОМИНАНТЫ В СВЕТЕГЕНДЕРНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ	3-6 ოქტომბერი, ნალჩიკი
<p>ნორმატიული გრამატიკის შექმნას შეესაბამება სოციოლინგვისტური ტერმინი – ენობრივი დაგეგმარება, რაც გულისხმობს ორთოგრაფიის, გრამატიკისა და ლექსიკონის შექმნას. გერმანელმა ფემინისტმა ლინგვისტებმა სამივე დონეზე წარმოაჩინეს თავიანთი აქტივობა: დაწერილობა BürgerInnen // Bürger/innen ნორმატიული ორთოგრაფიის ფარგლებში ექცევა; man განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელის არა მხოლოდ სპეციფიკურ კონტექსტებში ჩანაცვლება frau-თი უცილოდ გრამატიკის სფეროა; ხოლო Kaufmann-ის 'კომერსანტი' გვერდით Kauffrau 'კომერსანტი ქალი' ნამდვილად ახალი ლექსიკური ერთეულია. ამჟამად კი ოფიციალური, სახელმწიფო, კოდიფიცირებული ენის კუთვნილებად გადაიქცა. ამდენად, შეიძლება ითქვას, რომ გერმანიის სინამდვილეში შესაძლებელი გახდა პროფესიულ ნომინაციებში ქალთა გათანაბრება მამაკაცებთან. დღესდღეობით ეს მიმართულება გადაიზარდა საენათმეცნიერო გენდერულ კვლევაში და ენებში სქესის გამოვლენის განსხვავებული ასპექტები მოიცვა.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	თამარ ალფენიძე	“ივერონის ქართული	საერთაშორისო სიმპოზიუმი,

		მონასტერი ბიზანტიის იმპერიის დაცემის შემდეგ” (ინგლისურ ენაზე)	ანატოლიური ცივილიზაციების კვლევითი ცენტრი, სტამბოლი, თურქეთი
<p>მოხსენება მოიცავს ივერონის მონასტრის ისტორიას დაარსებიდან მეოცე საუკუნის დასაწყისამდე, რისი საშუალებაც მომცა სტამბოლის მთავარ არქივში დაცულმა ოსმალურმა წყაროების არსებობამ. განხილულია ივერონის მონასტრის სტრატეგიული მნიშვნელობა საქართველოსთვის, ასევე მის შესახებ ცნობებს დაარსების დროიდან მოყოლებული კონსტანტინოპოლის დაცემამდე, რომელიც ძირითადად ეყრდნობა ბერძნული წყაროების განხილვას (ივერონის აქტების ოთხტომეული). მოხსენება გრძელდება უკვე ჩემ მიერ მოძიებული ოსმალური წყაროების განხილვით (29 წყარო).</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	ირინე ტატიშვილი	Hethitische Religion. Ursprung, Ausgestaltung und Struktur des Pantheons	ბრემენის უნივერსიტეტი (გერმანია) სემინარი DAAD-ს აღმოსავლეთის პარტნიორობის პროგრამის ფარგლებში
<p>ანოტაცია</p> <p>განხილულია ხეთური რელიგიური ტექსტები. ყურადღება გამახვილებულია ხეთური რელიგიის გენეზისზე, ფორმირებასა და პანთეონის სტრუქტურაზე.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5	მამუკა ბუცხრიკიძე	აქსიომონიტორინგი კოლაბორაციულ თარგმანში	საერთაშორისო კონფერენცია თარგმანმცოდნეობაში „ხმა და ეთიკა“; ისრაელი, თელ-ავივის უნივერსიტეტი,

			სერვანტესის ინსტიტუტი
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	M. Chachibaia	On the fifth century Syria- Palestine ecclesiastic history... International Journal of Arts & Sciences Multidisciplinary conference	American University of Rome 22 to 25 October 2013
<p>The Syrian and Georgian versions of “The Life of Peter the Iberian”, an outstanding ecclesiastic figure and a most highly valued and respected saintly man in the 5th century, whose activity is closely associated with Constantinople and the monastic centers in Palestine, play a tremendous role both in the study of his life and activity and the research in the Syro-Palestinian ecclesiastic and political history of the 5th century; no less important are these versions for studying the Syro-Georgian literary interrelations. However, the research in the textological and theological problems of the Syrian and Georgian versions of “The Life” acquired especial significance after the renowned Georgian scholar Nutsubidze and Honigmann, a Belgian scholar, had identified Peter the Iberian as author of the Areopagite corpus.</p> <p>The Syrian and Georgian versions of “The Life of Peter the Iberian”, as a matter of fact, have not been studied; at that it is quite clear that a number of issues connected with the study of the text cannot be solved only on the basis of the Syrian sources without resorting to the Georgian material.</p> <p>Collation of the Syrian and the Georgian texts gives us grounds to conjecture that the Syrian and the Georgian texts of “The Life” stem from the same source.</p> <p>It has been my aim to reveal the interconnection between the Syrian and the Georgian versions of “The Life”; except a few separate episodes the texts mainly coincide. However, the Syrian version is altered and the Georgian version of Macarios of Meskheti has not survived; hence the only text the Syrian text can be compared with is the text restored by the archpriest Paul, where some passages are lacking, due to the many flaws present in the original some episodes were added during his work on the text.</p> <p>In spite of the fact that the Georgian text of “The Life” has been worked on and differs from the Syrian text, it should not be underestimated, as it is the Georgian version where the important information which can be useful for clarifying some separate ambiguous passages of the Syrian texts, is provided.</p>			
#	მომხსენებელი/	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
7	მარინა ალექსიძე	Georgia through the eyes of Iranian travelers of the Qajar period	Sixth Biennial Convention of the Association for the Study of Persianate Societies; 2013, September 1-6 Sarajevo
ანოტაცია			
<p>მომხსენებაში განხილულია ყაჯართა პერიოდის სამი ავტორის ნაშრომში დაცული ცნობები საქართველოს შესახებ. ცნობები დაჯგუფებულია თემატური პრინციპით და მოცემულია მათი ანალიზი სხვა წყაროებთან შეპირისპირების საფუძველზე. გათვალისწინებულია უახლესი გამოკვლევებიც.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
8	თეა შურღაია	Sadeq Hedayat in Georgia	17-19 თებერვალი International Seminar “Indo-Iran Cultural Relations” - A focus on Sadeq Hedayat and India ჰეიდარაბადი, ინდოეთი
ანოტაცია			
<p>მომხსენება თემაზე „სადეყ ჰედაიათი საქართველოში“ შეეხებოდა ამ ირანელი მწერლის ნაწარმოებების ქართულ თარგმანებს, ს. ჰედაიათის შემოქმედების მეცნიერულ კვლევას საქართველოში, ს. ჰედაიათის ფოლკლორისტული მემკვიდრეობის შესწავლისა და მისი შემოქმედების სწავლებას ჩვენი ქვეყნის საუნივერსიტეტო პროგრამებში.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
9	ნანი გელოვანი	The Evolution of Women's	Colombo, Sri Lanka. ICRD -

		Political Role in the Persian Gulf Countries	International Center for Research & Development <i>International Conference on Women's Studies. Conference Theme : "Women & Globalized world-Challenges & Issues"</i> 15-16 July 2013
<p>წარმოდგენილ ნაშრომში განხილულია გენდერული თანასწორობის პრობლემა სპარსეთის ყურის არაბულ ქვეყნებში, რადგანაც ამ სახელმწიფოთა უმაღლესი ხელისუფლების ძირითადი ამოცანა არის ისლამური რწმენის შენარჩუნება და შარიათის დაცვა, რომელიც თავის თავში აერთიანებს რელიგიურ დოგმატიკას, პრაქტიკულ ნორმებს და ისლამურ ეთიკას. ამ თვალსაზრისით საინტერესოდ გვეჩვენება წარმოვადგინოთ ამ ქვეყნების დამოკიდებულება ქალთა საკითხისადმი, რადგანაც ისინი მკვეთრად განსხვავდებიან სხვა არაბული ქვეყნებისაგან. ქალთა ემანსიპაცია ამ ქვეყნებში, სადაც მმართველი პოზიციები ტრადიციულ, კონსერვატიულ ძალებს უკავიათ, დამოკიდებულია საზოგადოების მზადყოფნასა და ეკონომიკის დემოკრატიზაციის ხარისხზე.</p> <p>ავტორის მიზანია: გაანალიზოს ქალთა უფლებები ამ ქვეყნების კონსტიტუციების და სხვა საკანონმდებლო აქტების მიხედვით და თვალი გაადევნოს, რამდენად რეალურად ხორციელდება ისინი; ქალის უფლებების რეალიზების პრობლემა განხილულია ისტორიული, რელიგიური და კულტურული ტრადიციებიდან გამომდინარე; განსაზღვროს ქალის ადგილი სპარსეთის ყურის არაბული ქვეყნების თანამედროვე საზოგადოებაში ჩამოყალიბოს ზოგადი კონცეფცია შედარებითი ანალიზის საფუძველზე. ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია ქალთა მონაწილეობაზე საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებაში, მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებში, საზოგადოებრივ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში. განხილულია აგრეთვე ქალთა ქონებრივი და საოჯახო უფლებები და სეგრეგაციული განათლების სისტემა, რადგანაც ქალთა სოციალ-ეკონომიკური სტატუსის ამალგების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი არის განათლება.</p>			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
10	ნანი გელოვანი	Women and Charity in Early Islam	Faculty of the Humanities, Eötvös Loránd University

			<p>Budapest, Hungary</p> <p><i>Eleventh International Conference on New Directions in the Humanities</i></p> <p>19-21 June 2013</p>
--	--	--	---

ანოტაცია

ფატიმიანთა სასახლის კარის ქალები თავიანთი ქონების ნაწილს ხარჯავდნენ ქველმოქმედებაზე, რასაც მათთვის სახელი და დიდება მოჰქონდა. მათი სახელები მოხსენიებული იყო არა მარტო ნაგებობებზე, არამედ ისტორიულ ქრონიკებშიც. ამასთან ეს ხელს უწყობდა მათი ავტორიტეტის განმტკიცებას სასახლეში. ისინი ძირითადად აფინანსებდნენ მეჩეთებს და მავზოლეუმებს, რომლებიც რელიგიურ რიტუალს უკავშირდებოდა. ამდენად, ხალიფას ოჯახი ცნობილი ხდებოდა ღვთისმსახურთა და მრავალრიცხოვან პილიგრიმთათვის. ამის პარალელურად, ეს წმინდა ადგილები იყო გარკვეული შემოსავლის წყარო. მოხსენებაში განხილულია არაბული წყაროების ცნობები ქალთა ქველმოქმედების შესახებ.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
11	ნანი გელოვანი	Saudi Arabia and Interfaith Dialogue	The International Journal of Arts & Sciences (IJAS) conference for academic disciplines March 3-7, 2013 Valletta, Malta

ანოტაცია

2001 წელი გაერომ გამოაცხადა დიალოგის წლად ცივილიზაციათა შორის. ამ ინიციატივას გამოეხმაურა არაბული სამყაროც. მოხსენებაში განხილულია საუდის არაბეთის მეფის – აბდულა ბინ აბდულ აზიზის ყველა საერთაშორისო ინიციატივა (კონფერენციები, კონგრესები) რომელიც მიედევნა კონფესიათა შორის დიალოგს. ყურადღება გამახვილებულია იმ როლზე, რომელსაც ეს დიალოგები ასრულებს პრობლემების მოგვარებაში დასავლეთსა და ისლამს შორის.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
12	ნანი გელოვანი	Islamic Finance: The Problem With Riba(Usury)	International Sharia Economics Conference 9 February 2013 Hannover, Germany

ანოტაცია

/ისლამური ფინანსები: რიბას (მევახშეობა) პრობლემა. განხილულია მევახშეობის საკითხი არაბი ისტორიკოსისა და თეოლოგის - აზ-ზაჰაბის ნაშრომის - ქიტაბ ალ-ქაბა'ირ (ცოდვათა წიგნი) - მიხედვით. მევახშეობას უამრავი მუსლიმი სამართლისმცოდნე შეეხო, მაგრამ მიგვაჩნია, რომ ამ ნაშრომში დაცული ცნობები კიდევ ერთი დამატებითი მასალაა ისლამურ სამართალში მევახშეობის პრობლემის შესასწავლად.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
13	ნანი გელოვანი	Arab-Byzantine Relations under the Umayyad Caliphate and South Caucasus	2013 2nd International Conference on Government, Law and Culture(ICGLC2013) Dubai, UAE

ანოტაცია

/არაბ- ბიზანტიელთა ურთიერთობები ომაიანთა სახალიფოს დროს და სამხრეთ კავკასია/.- არაბული და ბერძნული წყაროების საფუძველზე შესწავლილია სამხრეთ კავკასიის როლი და ადგილი ომაიანთა სახალიფოსა და ბიზანტიის ურთიერთობებში. დაზუსტებულია ხალიფა აბდ ალ-მალიქსა და ბიზანტიის იმპერატორ იუსტინიანე II-ს შორის VII საუკუნის 80-იან წლებში დადებული საზავო ხელშეკრულებისა და სამხრეთ კავკასიაში ბიზანტიელთა ლაშქრობების თარიღები, ასევე ქართლის, სომხეთისა და ალბანეთის სტატუსი აღნიშნული საზავო ხელშეკრულების პირობებით.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
14	დარეჯან გარდავაძე	Arabic language in Georgia - the historical roots, the current	The Faculty of Human and Social Sciences, University of Science

		situation and future prospects.	and Technology (UST), Sana'a, Yemen, March, 2013.
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
15	დარეჯან გარდავაძე	Love in Georgian and Eastern Literature (on Example of Shota Rustaveli's Poem "The Knight in the Panter's).	Mohamed V Rabat - Agdal University, Faculty of Humanities, Rabat, Morocco, April 2013.
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
16	გიული ალასანია	“საგანმანათლებლო სისტემა საქართველოში ახალი გამოწვევების წინაშე”;	October 30 – November 1 Sungkyunkwan University, Seoul, Korea QS Asia Pacific Professional Leaders in Education
მოხსენებაში განხილულია საქართველოს საგანმანათლებლო სისტემის სიახლეები და მოცემულია შედარებითი ანალიზი.			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
17	გიული ალასანია	ნობელების კავშირი საქართველოსთან	Nobel Brothers' 2nd International Research-Innovative Conference September 13-14, 2013, Stockholm, Sweden
მოხსენებაში განხილულია საქართველოსა და შვედეთის საერთო ისტორიის ახალი ფაქტები,			

ყურადღება გამახვილებულია საქართველოში ნობელების საქმიანობის კვალზე.			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
18	ნინო სურმავა	განვითარების რომანი არაბულ ლიტერატურაში ლიმინალური თეორიის კონტექსტში.	გერმანიის ორიენტალისტთა 32-ე საერთაშორისო კონფერენცია, გერმანია, ქ. მიუნსტერის ვესტფალიის ვილჰელმის უნივერსიტეტი. მიუნსტერი, გერმანია, 23.09- 27.09, 2013.
<p>ანოტაცია</p> <p>მომხსენება განიხილავს მე-20 საუკუნის არაბული ლიტერატურის 3 მნიშვნელოვან რომანს, რომელთა ფოკუსშიც აღმოსავლურ და დასავლურ კულტურათა შეხვედრის თემაა მოქცეული: იაჰია ჰაკის „უმ ჰაშიმის კანდელი“, სუჰაილ იდრისის „ლათინური კვარტალი“ და ტაიბ სალიჰის „მიგრაციის სეზონი ჩრდილოეთში.“ სამეცნიერო კრიტიკა აღმოსავლეთ-დასავლეთის თემატიკაზე შექმნილ ამ (და არა მარტო) საეტაპო მნიშვნელობის ნაწარმოებებს განვითარების რომანს უწოდებს. მათმინაჩვენებია მთავარი მოქმედი გმირის განვითარების გზა, რომელიც ორი სამყაროს შეხვედრის ცენტრშია. პროტაგონისტის განვითარება ერთგვარი მომწიფების პროცესია, რომლის განმავლობაშიც იგი დასავლურ ცივილიზაციასთან შეჯახების შედეგად გამოიწრთობა და ცდილობს იპოვნოს ცხოვრებისეული დანიშნულება. ძირითადი მეთოდური საფუძველი ამ ტიპის ნაწარმოებების შესწავლისას პოსტკოლონიალური კვლევებია. მოხსენების მიზანია XX საუკუნის არაბული ლიტერატურის კვლევას შევმატოთ ტექსტის გააზრების კიდევ ერთი მოდელი, რომლის საფუძველია მე-20 საუკუნის დასაწყისში ანთროპოლოგიის წიაღში ჩამოყალიბებული კონცეფცია, კერძოდ, ლიმინალური თეორია. რომანებში ნაჩვენებია პროტაგონისტის სულიერი განვითარება აღმოსავლური და დასავლური ღირებულებების შეხვედრის ფონზე, რომლის დროსაც მთავარი გმირი ემიჯნება ნორმატიულ კონტექსტს და, ტრანსფორმაციის გზით, აწარმოებს ოპოზიციურად საპირისპირო სამყაროს. რეალური სამყარო აქ არის აღმოსავლეთი, სხვა სამყარო – დასავლეთი. ალტერნატიული სამყარო კი ავტორის წარმოსახვაში ყალიბდება და თანმიმდევრულად ხორციელდება რჩეული პროტაგონისტის ტრანსფორმაციული სულისკვეთების მეშვეობით. აღმოსავლეთისა და დასავლეთის შეხვედრა ზემოთგანხილულ რომანებში პროტაგონისტის განვითარების რთული გზის დასაწყისია, დასავლურ ცივილიზაციასთან კონტაქტის შემდეგ ის იცვლება, ტრანსფორმირდება და ამ ცვლილების პროცესში გადის 3 ეტაპს (სეპარაცია, ლიმინალობა, ინკორპორაცია), რომელთაგან ლიმინალური ფაზა ყველაზე უფრო ხანგრძლივი და რთულია. ტრანსფორმაციის პროცესის არსებით მხარეს წარმოადგენს სწორედ ლიმინალური ფაზა, როგორც ტრანზიტული სივრცე</p>			

ადმოსავლურ და დასავლურ სამყაროებს შორის, კონდიცია, რომელშიც პროტაგონისტი არც აქეთ არის და არც იქით, ის ალტერნატიული სამყაროს მიეზაშია, ქმნის რაღაც მესამე სივრცეს ადმოსავლეთ-დასავლეთს შორის და სრულიად ტრანსფორმირებული უბრუნდება საკუთარ საზოგადოებას, როგორც მხსნელი და სწორი გზის მაჩვენებელი.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
19	ნინო კვირიკაშვილი	პარტიციპთა ვერბალური ფუნქციები მოსეს ხუთწიგნეულის ებრაულ და არაბულ ტექსტში	გერმანიის ორიენტალისტთა 32-ე საერთაშორისო კონფერენცია, გერმანია, ქ. მიუნსტერის ვესტფალიის ვილჰელმის უნივერსიტეტი. მიუნსტერი, გერმანია, 23.09-27.09, 2013.

ანოტაცია

მოსეს ხუთწიგნეულის ებრაულ და არაბულ ტექსტში დადასტურებულ მიმდებარებათა გარკვეულ ნაწილს შენარჩუნებული აქვს ზმნური ფუნქცია. ნომინალ წინადადებაში პრედიკატი-პარტიციპი იმპერფექტივის სუბსტიტუტია, შესაბამისად, სინტაქსური ფუნქციების გადანაწილება შემდეგნაირად ხდება: არაბულენოვან ტექსტში მიმდებარებით, როგორც წესი, გადმოიცემა მოქმედება რომელიც ემთხვევა საუბრის მომენტს აწმყოში, ან წარსულის/მომავლის კონკრეტულ მონაკვეთში. რაც შეეხება იმპერფექტივს, იგი უმეტესწილად გამოიყენება ზოგად აწმყოში, წარსულსა და მომავალში მიმდინარე მოქმედების გამოსახატავად. გარდა ამისა, იმპერფექტივის ფორმები გამოიყენება უარყოფით და პირობით წინადადებებშიც.

ებრაულენოვან ტექსტში განსხვავებული მდგომარეობაა, კერძოდ, მიმდებარებით გამოხატული მოქმედება ხდება როგორც აწმყოს, მომავლისა თუ წარსულის კონკრეტულ მომენტში, ასევე სამივე დროში ზოგადად, შესაბამისად, ებრაულენოვან ტექსტში პარტიციპთა გავრცელების არე გაცილებით ფართოა. ამასთანავე, იმ შემთხვევაში, როცა პარტიციპი ოპოზიციაში შედის ფინიტურ ზმნასთან (თანაობის ვავთან), იგი ხშირად რაიმე მომენტზე მიუთითებს.

არაბულ ტექსტში პრედიკატის ფუნქციით მიმდებარების გამოყენება ყველაზე ხშირად მაშინ ხდება, როცა გადმოიცემა სურვილი, ან განზრახვა, მაგ.: سأحياك - მივემართები, ან ვაპირებ (რამის გაკეთებას). სალიტერატურო არაბულში ამას დიალექტების ზეგავლენით ხსნიან. ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ ორივე ენის შემთხვევაში აწმყო დროში უმეტესწილად პუნქტუაციური ზმნები გვხვდება.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ვიზუალური ხელოვნების სასწავლო-სამეცნიერო
ინსტიტუტი

2013 წლის ანგარიში

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება - ვიზუალური ხელოვნების სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. ერთეულის ხელმძღვანელი - ასოც. პროფ. ლევან სილაგაძე

I. 3. ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა –ასოცირებული პროფესორი ლევან სილაგაძე, ასოცირებული პროფესორი მერაბ კოკოჩაშვილი, ასისტენტ პროფესორი ვლადიმერ ასათიანი, ასისტენტ პროფესორი ლელა წიფურია.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების 2013 წლის კონკურსის „საზღვარგარეთ არსებული ქართული მატერიალური და სულიერი მემკვიდრეობის სამეცნიერო კვლევებისათვის“ გამარჯვებული პროექტი „ტაო-კლარჯეთის ქართული ციხე-სიმაგრეების“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	პროფ. ჯაბა სამუშია	ლევან სილაგაძე
2	2013	საქართველოს ეროვნული კინოცენტრის გრანტი	პროექტის ავტორი, ხელმძღვანელი მერაბ კოკოჩაშვილი	
<p>1. პროექტის ამოცანაა ამჟამინდელი თურქეთის ტერიტორიაზე ისტორიული ქართული ციხე-სიმაგრეების შესწავლა, რაც ითვალისწინებს დღეისთვის არსებული ობიექტების და მათი მდგომარეობიდან გამომდინარე მონაცემებზე დაყრდნობით, მხატვრულ-ვიზუალური იერ-სახის დადგენასაც.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები (ვიზუალური ხელოვნების მიმართულების პროფესურისათვის ალბომების გამოცემა/ფილმის/კლიპის გადაღება, სცენარის დაწერა/ ადგილობრივ გამოფენებში/ფესტივალებში/კონკურსებში მონაწილეობა)

№	თარიღი	ნაშრომის სახელწოდება	ჟურნალის (სამეცნიერო კონფერენციის სახელწოდება)	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა, გვერდები
1	2013	„ვახტანგ გორგასალი“ ავტორი გიორგი ოთხმეზური. შესრულებულია 22 ფერადი ილუსტრაცია.	გამომცემლობა „პალიტრა L“ წიგნი დაკაბადონებულია, გამზადებულია გამოსაცემად. მხატვარი ლევან სილაგაძე	
2	2013	სერია „საქართველოს ისტორია“ ავტორი ჯაბა სამუშია. სერიის ფარგლებში მხატვრის მიერ შესრულებულია ფერადი ილუსტრაციები შემდეგი წიგნებისათვის: „თამარ მეფე“, „ფარნავაზი“ „დავით აღმაშენებელი“ „თბილისი“ „ომი და მეომრები“ „ქრისტიანობა საქართველოში“	გამომცემლობა „პალიტრა L“ 2013 წლის დეკემბრისათვის შესრულებულია 58 ფერადი ილუსტრაცია, გადაცემულია გამომცემლობისათვის. მხატვარი ლევან სილაგაძე	

		„საქართველოს გაერთიანება“.		
3	ოქტომბერი 2013 წ.	მხატვართა კავშირის 80 წლის თავი, საიუბილეო გამოფენა	მხატვართა კავშირის 80 წლის თავი, საიუბილეო გამოფენის კატალოგი ვლადიმერ ასათიანი	საქართველოს ეროვნული გალერეა რუსთაველის 11
4	2013	მაქსიმალიზმი (ფერწერა), ალბომი.		
5	2013	სცენარის განვითარება. ფილმისთვის „ტერცო მონდო“, ავტორი მერაბ კოკოჩაშვილი		
6	2013	ფილმი „აქ ცხოვრობს ღვინო“ ვტორი მერაბ კოკოჩაშვილი ქვევრში ღვინის დაყენების მეთოდს მიენიჭა მიენიჭა არამატარიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი	გადაღებულია იუნესკოს დაკვეთით.	
7	The Philosophic Views in the Contemporary Theatres ფილოსოფიური შეხედულებები	Culture & Philosophy (a journal for phenomenological inquiry) კულტურა და ფილოსოფია	Council for Research in Values and Philosophy, Washington D.C. გვ. 180–185	

	თანამედროვე თეატრებში	ლელა წიფურია		
8	2013წ #2	ერთი პიესის განსხვავებული ინტერპრეტაციები. ლელა წიფურია	სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი	გამომცემლობა „კენტავრი“, თბილისი– 2013,გვ.32–49
9	2013წ #6	ოცდამეერთე საუკუნის სათეატრო ტენდენციების მრავალსახეობა. ლელა წიფურია	თეატრი და ცხოვრება	თბილისი, (ქურნალი ბეჭდვის პროცესში)
10	მაისი–ივნისი	დროთა კავშირი– ექვთიმე თაყაიშვილი (სცენარი) ლელა წიფურია		
11	ივნისი	ჩემი საქართველო 3 ლელა წიფურია	http://www.youtube.com/ watch?v=oAXZK3UjRLc	
12	ივლისი	ვსაუბრობთ ლიტერატურაზე ლელა წიფურია		

1. ანოტაციები

1. „ვახტანგ გორგასალი“ ავტორი გიორგი ოთხმეზური. გამომცემლობა „პალიტრა L“ წიგნი დაკაბადონებულია, გამზადებულია გამოსაცემად. წიგნი წარმოადგენს ისტორიული ფაქტების თხრობით და ვიზუალურ ფორმატში გადმოცემის სინთეზს. მას აქვს ალბომის სახე, რომლის თითოეული გვერდი ილუსტრირებულია. შესრულებულია 22 ფერადი ილუსტრაცია, რომელთა უმრავლესობა წარმოადგენს ფიგურატიულ კომპოზიციებს და

ასახავს ვახტანგ გორგასალის მეფობის პერიოდში მომხდარ ფაქტებს, აცოცხლებს ეპოქას.

3. სერია „საქართველოს ისტორია“ ავტორი ჯაბა სამუშია. გამომცემლობა „პალიტრა L“ . სერია წარმოადგენს საქართველოს ისტორიის ეპოქების და თემატიკის მიხედვით დაყოფილ ტომთა კრებულს. თითოეული წიგნი გადმოგვცემს არა მარტო კონკრეტული ისტორიული ფაქტების შინაარსს, არამედ აღწერს იმ პერიოდის კულტურულ და ყოფით გარემოს - თხრობითი და ვიზუალური საშუალებებით. ილუსტრაციები წიგნის ერთ-ერთ მთავარ კომპონენტს შეადგენს; წმინდა კომპოზიციური და მხატვრული გადაწყვეტის თვალსაზრისის გარდა, მაქსიმალურად ეყრდნობა ქართულ და უცხოურ წყაროებს, არსებულ ვიზუალურ მასალას - ამდენად წარმოადგენს საქართველოს ისტორიის მხატვრულ-ვიზუალურ ფორმატში აღდგენის და გამოსახვის მცდელობას. 2013 წლის დეკემბრისათვის შესრულებულია 58 ფერადი ილუსტრაცია, გადაცემულია გამომცემლობისათვის. სერიის ფარგლებში მხატვრის მიერ შესრულებულია ფერადი ილუსტრაციები შემდეგი წიგნებისათვის: „თამარ მეფე“, „ფარნავაზი“ „დავით აღმაშენებელი“ „თბილისი“ „ომი და მეომრები“ „ქრისტანობა საქართველოში“ „საქართველოს გაერთიანება“
4. სამენოვან ალბომში მოცემულია ბოლო დროის ძირითადი ფერწერული ნამუშევრები, რომლებიც ავტორმა „მაქსიმალიზმის“, მის მიერ შემუშავებული მიმართულების სათაურით გააერთიანა. თავის სტილს ავტორი მიაკუთვნებს ტერმინს „მაქსიმალიზმი“, რომელიც მისი გაგებით გულისხმობს ინტენსიურ ფერწერულ მანერას, ინტეგრირებულს მსოფლიო ფერწერის გამოცდილებასთან და ამავე დროს მაქსიმალურ ავტორისეულ თვითყოფადობას.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები (ვიზუალური ხელოვნების მიმართულების პროფესურისათვის საერთაშორისო გამოფენებში/ფესტივალებში/კონკურსებში მონაწილეობა)

№	თარიღი	ნაშრომის სახელწოდება	ჟურნალის (სამეცნიერო კონფერენციის სახელწოდება)	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა, გვერდები
1	1-8 სექ- ტემბერი 2013 წ.	1 st. International love, peace and friendship art workshop (სიყვარულის, მშვიდობი- სა და მეგობრობის პირ- ველი საერთაშორისო	მონაწილეობა ნამუშევრების კატალოგი, ლევან სილაგაძე	თურქეთი, ქ. იზმირი, გიუზელბახჩე 24-25 გვ.

		ფესტივალი, სემინარი, გამოფენა)		
2		კულტურის აქტივისტთა საერთაშორისო ორგანიზაციის ფესტივალი-გამოფენა	ნამუშევრების კატალოგი, ლევან სილაგაძე	თურქეთი, ქ. იზმირი 46-ე გვ.
3	1-8 სექტემბერი 2013 წ.	1 st. International love, peace and friendship art workshop (სიყვარულის, მშვიდობისა და მეგობრობის პირველი საერთაშორისო ფესტივალი, სემინარი, გამოფენა)	მონაწილეთა ნამუშევრების კატალოგი ვლადიმერ ასათიანი	თურქეთი, ქ. იზმირი, გიუზელბახჩე 29-ე გვ.
4	19 სექტემბერი 2013 წ. 6:17 AM	ვლადიმერ ასათიანი The short characteristic of own creative work, as "Maximalism" manifesto.	The Art Voice ... all about arts (საერთაშორისო ინტერნეტ პლატფორმა)	ლონდონი, ნიუ იორკი 6000 ელ. ნიშანი
5	20 სექტემბერი 2013 წ. 5:44 AM	ვლადიმერ ასათიანი The out of Knowledge Force (Art and Myth)	The Art Voice ... all about arts (საერთაშორისო ინტერნეტ პლატფორმა)	ლონდონი, ნიუ იორკი 8000 ელ. ნიშანი
6	4 ნოემბერი 2013 წ. 4:19 AM	ვლადიმერ ასათიანი Topos (the space and things as an object of painting).	The Art Voice ... all about arts (საერთაშორისო ინტერნეტ პლატფორმა)	ლონდონი, ნიუ იორკი 4000 ელ. ნიშანი
	24-26	შედარებითი ლიტერატურის მე-4	თენგიზ აბულაძის "მონანიების" როლი	ილიას სახელმწიფო

ივნისი	საერთაშორისო კონფერენცია "იდენტობათა ტრანსფორმირება: კულტურული იდენტობები და თანამედროვე ევროპა"	ოთხმოციანი წლების ქართულ კულტურულ და პოლიტიკურ სივრცეში მომხსენებელი ლელა წიფურია	უნივერსიტეტი www.iliauni.edu.ge
16-18 მაისი	ამერიკანისტიკის საერთაშორისო კონფერენცია	არტურ მილერის „სეილემის პროცესის“ ინტერპრეტაციები თბილისის სცენებზე მომხსენებელი ლელა წიფურია	ამერიკანისტიკის ინსტიტუტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, www.tsu.ge

1. **„სიყვარულის, მშვიდობისა და მეგობრობის პირველი საერთაშორისო ფესტივალი, სემინარი, გამოფენა** ჩატარდა თურქეთში, ქ. იზმირის შემოგარენში გიუზელბახჩეში. მონაწილეობა მიიღეს მხატვრებმა თურქეთიდან, რუსეთიდან, აზერბაიჯანიდან, ბულგარეთიდან, ირანიდან, ყაზახეთიდან, გერმანიიდან და საქართველოდან. საქართველო წარმოდგენილი იყო თსუ-ს სახვითი ხელოვნების მიმართულების 4 პედაგოგით. ჩემს მიერ შესრულებულ იქნა 5 ფერწერული ნამუშევარი, რომელთა ნაწილი ასახავდა იზმირის შემოგარენის პეიზაჟებს, ნაწილი წარმოადგენდა ზეპირად შესრულებულ ფიგურატიულ კომპოზიციას. ნამუშევრები გადაეცა გიუზელბახჩეს კულტურის ცენტრს.
2. **სიყვარულის, მშვიდობისა და მეგობრობის პირველი საერთაშორისო ფესტივალი, სემინარი, გამოფენა** ჩატარდა თურქეთში, ქ. იზმირის შემოგარენში გიუზელბახჩეში. მონაწილეობა მიიღეს მხატვრებმა თურქეთიდან, რუსეთიდან, აზერბაიჯანიდან, ბულგარეთიდან, ირანიდან, კაზახსტანიდან, გერმანიიდან და საქართველოდან. საქართველო წარმოდგენილი იყო თსუ-ს 4 თანამშრომლით. ჩემს მიერ შესრულებულ იქნა 4 ნამუშევარი აკრილის საღებავებით ტილოზე, რომლებიც იზმირის შემოგარენის ზღვის პეიზაჟებს ასახავდა. ნამუშევრები გადაეცა გიუზელბახჩეს კულტურის ცენტრს.
- 3 . The short characteristic of own creative work, as “Maximalism” manifesto. „საკუთარი შემოქმედების მოკლე დახასიათება, როგორც „მაქსიმალიზმის“ მანიფესტი“, რეზიუმე.

ჩემი ხელოვნება წარმოადგენს სივრცობრივ-დროითი კონტინუუმის (ქრონოტოპის)

პლასტიკურ-ფერადობრივი რეპრეზენტაციის ცდას; არა რეალობის, როგორც ნივთის კოპირებას, არამედ მისი ცოცხალი იერის განივთებას, მის მხატვრულ-საგნობრივ ფორმალიზაციას. აღნიშნული ეხება როგორც საკუთრივ ნივთებს, ისე სივრცეს მათ გარშემო, რომლებიც ჩემს მიერ თანაბრად საგნობრივად და ფერადობრივად აღიქმება.

მხატვრული მანერის და შეიძლება უფრო ფართოდ - სტილის თვალსაზრისით, ჩემი სახვითი ხელოვნებისადმი მიდგომა შეიძლება განსაზღვრულ იქნას როგორც ნატურალიზმის და ამავე დროს მინიმალიზმის (რომლის ნიჭიერ წარმომადგენელთან ხელოვნებას ამის მიუხედავად ვაფასებ და შემოქმედებითად ვითვალისწინებ) საპირისპირო - მაქსიმალიზმი. „მაქსიმალიზმი“ გულისხმობს ხელოვნებაში არსებული ცოდნისა და ყველა უნარ-ჩვევის, ხელოვნების მთელი თეზაურუსის ინტეგრირებულ და ამავე დროს ინდივიდუალიზებულ გამოყენებას შემოქმედებაში, მისი ბუნების სახეობასთან შერწყმის მცდელობის პროცესში; ყოფიერების სისავსის განცდის იმ წახნაგის ძიებას, რომელიც თავისი საგნობრივი გამოხატვისთვის ითხოვს მაქსიმალური მხატვრული, ტექნიკური და მატერიალური საშუალებების მოზიდვას.

4. The out of Knowledge Force (Art and Myth) „ცოდნის გარეშე ძალა (ხელოვნება და მითოსი)“, რეზიუმე.

ყოველი შემოქმედება, ხოლო მხატვრული შემოქმედება ორმაგად, შეუძლებელია ჩატეულ იქნას მხოლოდ საღი აზრისა და რაციონალურობის ჩარჩოებში. ხელოვნება მუდმივად მისდევს კოსმოსის ქაოსიდან ქმნის პარადიგმას, ხელოვნების ყოველი ქმნილება მიკროსკოპულ მასშტაბში გადის ამ ციკლს. შემოქმედება ყოველთვის შეუცნობელში ჩაძირვას, შემთხვევითობასთან მუდმივი თამაშია; თავის მიზეზთა არცოდნა, და საბოლოო მიზნის გაურკვეველობა, ისევე აქტუალურია მისთვის, როგორც თანამიმდევრულობა და განვითარების ლოგიკა.

მიუხედავად იმ მასალის მრავალფეროვნების და მნიშვნელობისა, რომელიც დაგროვდა ხელოვნების და მითოლოგიის ურთიერთმიმართების პრობლემის კვლევის სფეროში, ვფიქრობთ ბაზისური მისთვის არა მითოპოეტურ პარალელთა არსებობაა, რომელიც სახეთა, სიუჟეტთა და თვით არქეტიპთა მსგავსებაში ვლინდება, არამედ წარმოსახვის რეალიზაციის ის განსაკუთრებული უნარია, რომელიც სახეთა მატერიალიზაციის მოთხოვნილებაში გამოიხატება. მითოსის ეს განსაკუთრებით სიღრმისეული მხარე, რომელსაც სტრუქტურასაც კი ვერ უწოდებ, შეიძლება უფრო დახასიათებულ იქნას, როგორც გარკვეული იმპულსი, ჩვენი ცნობიერების (საზოგადოებრივის, პირადის, მხატვრულის) წიაღიდან მოქმედი წნევა, რომელიც მუდმივად ზემოქმედებს ხელოვნებაზე.

5. Topos (the space and things as an object of painting) „ტოპოსი (სივრცე და ნივთები, როგორც ფერწერის საგანი)“, რეზიუმე.

ჯერ კიდევ არისტოტელე ამბობდა, რომ რაღაც დიდს და ამოუცნობს წარმოადგენს ტოპოსი, ანუ ადგილი, სივრცე, როგორც საგანტა ადგილსამყოფელი. ბუნების მიბაძვა წარმოადგენს არა ნივთების კოპირების მცდელობას, არამედ იმ წესთა ამოცნობას, რომლებითაც ნივთები მოეცემა

ჩვენს წარმოსახვას. ბუნებრივი ნივთები არ არის მოცემული ხელოვნებაში მათი ნამდვილი ფორმით, რაც თავისთავად ცხადია, არამედ ის გვიჩვენებს იმ სისტემას, რომელიც მოიცავს ბუნებრივ საგნებს და ამის მსგავსად დამოკიდებულებათა იმ სქემას, რომელიც ნივთებსა და სივრცეს შორის არსებობს. ასე რომ ხელოვნების საგანს წარმოადგენენ არა ნივთები როგორც ასეთი, არამედ მათი ვიზუალური კონსტრუქცია-პლასტიკა, მის სისტემურ და ბუნებრივ ურთიერთმიმართებაში სივრცესთან, რომელიც მათ გარს აკრავს - კომპოზიცია, არქიტექტონიკა, საბოლოო ჯამში - ტოპოსი.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					

3					
ანოტაციები					

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის

ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების ს/ს ინსტიტუტი.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
პროფესორი ნანა გაფრინდაშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი ნანა გაფრინდაშვილი

ასოცირებული პროფესორი ეკატერინე ნავროზაშვილი

ასოცირებული პროფესორი ნინო წერეთელი

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ნანა გაფრინდაშვილი	ბინარული ოპოზიციის სიმბოლიზმი- სოცრეალიზმი გააზრებისათვის გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედებაში	თსუ უკრაინისტიკის ინსტუტუტის და ყირიმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომები 13,	2013, თსუ გამომცემლობა	7 გვ. (იბეჭდება).
2	Нана Гаприндашвили	Предистория интертекстуальности на примере «Мученичества Шушаник» Якова Цуртавели, Homo Loquens. Georgian multilingual association Tbilisi, 2013	Vol.6 (იბეჭდება)	თბილისი	9
3	Nino Tsereteli	From the history of the 20-th century	Homo Loquens Vol.5 2013	Tbilisi	7

		literary trends			
--	--	-----------------	--	--	--

ანოტაციები

ნანა გაპრინდაშვილი

Предистория интертекстуальности на примере «Мученичества Шушаник» Якова Цуртавели

ანოტაცია

С точки зрения интертекстуальных пассажей грузинские агиографические произведения дают довольно богатый материал, который в этом отношении еще не достаточно глубоко изучен. Важное значение имеет Библия, как источник цитирования грузинской агиографии.

Библия, как особый прецедентный текст и своеобразный прототекст для всех сочинений духовного жанра, интересно представлена в «Мученичестве Шушаник» Якова Цуртавели. Совершенно естественно, что цитирование Библии являлось одним из необходимых условий для того, чтобы текст «Мученичества Шушаник» функционировал в грузинском социокультурном пространстве как своеобразный дидактический и просветительский текст. Библейские цитаты являются именно теми цитатами, которые знакомы большинству лингвокультурного сообщества, хранятся в коллективной памяти этого сообщества и регулярно актуализируются в его речи.

Использование Библии как прецедентного текста служит в «Мученичестве Шушаник» целям автора сочинения, которое является составной частью знаний, существующих в социокультурной среде Картли времен Якова Цуртавели.

ნანა გაფრინდაშვილი

ბინარული ოპოზიციის სიმბოლიზმი-სოცრეალიზმი გააზრებისათვის გალაკტიონ ტაბიძის

შემოქმედებაში

ანოტაცია

გალაკტიონის შემოქმედების შესახებ ავტორის სიცოცხლეშივე ბევრს კამათობდნენ. განსაკუთრებული ინტერესის საგანს წარმოადგენდა ბინარული ოპოზიციის - სიმბოლიზმი/სოცრეალიზმი - არსებობა მის შემოქმედებაში. ამ პრობლემის გააზრება შეუძლებელია იმ წინააღმდეგობების ცოდნისა და გათვალისწინების გარეშე, რომელშიც ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა მწერალი.

სტატიაში შესწავლილია ბინარული ოპოზიციის სიმბოლიზმი-სოცრეალიზმის პრაქტიკული გამოვლინების მაგალითი გალაკტიონის პოეზიაში.

ნინო წერეთელი

მე-20 საუკუნის ლიტერატურული მიმართულებების ისტორიიდან

ანოტაცია

ნაშრომში ყურადღება ექცევა მე-20 საუკუნის მნიშვნელოვან ლიტერატურულ მიმართულებებს. საუბარია ავანგარდიზმის ფენომენზე, ფორმალიზმის ჩასახვისა და განვითარების ისტორიაზე, ფორმალიზმის და ფუტურიზმის, ფორმალიზმის და აკმეიზმის ურთიერთმიმართებაზე.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nana Gaprindashvili	Intertextuality in the Georgian Hagiography (on the example of Jacob Khutsesi's "The Martyrdom of Saint Shushanik")	Pro georgia. Journal of Kartvelological Studies # 23.	Centre For East European Studies. Faculty OF Oriental Studies University Of Warsaw. Warsaw)	(გვ.121-127
2	ნანა გაფრინდაშვილი	ტიპოლოგიური თანხვედრების ფორმირება მარადიული სახეების ტრანსფორმირების გზით (გალაკტიონ ტაბიძე და ანა ახმატოვა). <i>Georgica</i> “. Zeitschrift für Kultur, Sprache und Geschichte Georgiens und Kaukasiens	36 Jahrgang.	Shaker Verlag. Aachen (იბეჭდება)	10გვ.

3.	ნანა გაპრინდაშვილი ნიინო ცერეთელი	Национальные культурные модели в тоталитарном государстве.	Zbor raportov naukowych - Aktualne problemy w wspolczesnej nauku,	Warszawa	8
4	Nino Tsereteli	A few aspects of developing Futurism in Georgia	Man in the Space of language Vilnius University ,Kaunas faculty of Humanities	http://www.khf.vu.lt./images/stories/Knygos/Conference.proceeding.Zke2013multiple.pdf	
5	ეკატერინე ნავროზაშვილი	პარანომაზია და მისი გადმოცემის პრობლემები „სოლომონის ქებათა ქებაში“ ტიპოლოგია - ლექსიკა	Tipologia lexica	გრანადა. 2013 წელი	71-78

ანოტაციები

Nana Gaprindashvili

Intertextuality in the Georgian Hagiography (on the example of Jacob Khutsesi's "The Martyrdom of Saint Shushanik")

ანოტაცია

თანამედროვე სამეცნიერო ლიტერატურას თუ გადავხედავთ, ნათელი გახდება, რომ ინტერტექსტუალობა ფილოლოგთა აქტიური კვლევის ობიექტად არის ქცეული. ინტერტექსტუალობა გულისხმობს ტექსტის კავშირებს სხვა ტექსტებთან და ვლინდება სხვა ტექსტების ღია თუ ფარულ ციტირებაში, დამოწმებაში და სხვ. იულია კრისტევას თეორიის

მიხედვით, ტექსტი წარმოადგენს ციტატების მოზაიკას, თითოეული ტექსტი იქმნება სხვა ტექსტებთან მჭიდრო ურთიერთობის საფუძველზე, ხდება ტექსტების დიფუზია, ტრანსფორმირება, ურთიერთზეგავლენა და ურთიერთზემოქმედება, ერთი ტექსტის მიერ მეორის შთანთქმა და ა.შ. ერთი შეხედვით, ინტერტექსტუალურობა სრულიად ახალი და თანამედროვე პრობლემაა, თუმცა, თუ ამ თვალსაზრისით წავიკითხავთ მხატვრული ლიტერატურის ძეგლებს, აღმოვაჩინოთ, რომ იგი ისეთივე ძველია, როგორც თავად მხატვრული ლიტერატურა. ამ თვალსაზრისით მეტად პროდუქტიულია ქართული აგიოგრაფიის ძეგლების შესწავლა. ნაშრომში ინტერტექსტუალობის თვალსაზრისით შესწავლილია იაკობ ხუცესის „შუშანიკის წამება“.

ნანა გაფრინდაშვილი

ტიპოლოგიური თანხვედრების ფორმირება მარადიული სახეების ტრანსფორმირების გზით (გალაკტიონ ტაბიძე და ანა ახმატოვა).

ანოტაცია

ტრადიციული ლიტერატურული სიუჟეტების თეორია ლიტერატურული კომპარატივისტიკის განუყოფელი ნაწილია და შეისწავლის როგორც ეროვნული ლიტერატურების კონკრეტულ კონტაქტურ კავშირებს (ისტორიულ-ლიტერატურული ასპექტი), ასევე ამ კავშირების სპეციფიკას (კომპარატივისტიკის ლიტერატურულ-თეორიული ასპექტი); იკვლევს ლიტერატურასა და კულტურაში მარადიული სახეების ფუნქციონირების ისტორიასა და თავისებურებებს; ტრადიციული სიუჟეტებისა და სახეების, როგორც არქეტიპული ფენომენის, არსს, წარმოშობას; სემანტიკასა და კულტურულ ფუნქციას; მათი გავრცელების კულტურულ-გეოგრაფიულ არეალს; კულტურული საზღვრების გადალახვის თავისებურებებს; მიმართებებს სხვადასხვა ეროვნულ ლიტერატურასთან, ეპოქასთან, მიმდინარეობასთან. ამ თვალსაზრისით სტატიაში შესწავლილია ჰამლეტის მარადიული სახე გალაკტიონ ტაბიძისა და ანა ახმატოვას შემოქმედებაში.

Нана Гаприндашвили

Нино Церетели

Национальные культурные модели в тоталитарном государстве.

ანოტაცია

70-იან წლებში „უძრავის ხანაში“ სოცრეალიზმის ხელოვნებაში გაძლიერდა ტენდენცია, რომელიც ასახავდა ინდივიდის კავშირს ხალხის ყოფა-ცხოვრებასთან, ტრადიციებსა და ისტორიულ გამოცდილებასთან. ამ პერიოდში არ მოხდა დადებითი გმირის მოდელის განახლება, რომელსაც განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა სოცრეალისტური ნაწარმოებების იდეურ-ესთეტიკურ სამყაროში. XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან ქართულ ისტორიულ რომანში ახალი ტენდენციები გამოიკვეთა (ჟანრული, თემატური, პრობლემური თავისებურებები). შემცირდა ისტორიული რეალიები, შესაბამისად არაავთენტური გმირები გახდნენ მთავარი პერსონაჟები. ეს არ იყო მხოლოდ ქართული ისტორიული რომანისთვის დამახასიათებელი მოვლენა, ანალოგიური მოვლენები შეინიშნება ყოფილი სსრკ-სა და ევროპის სხვადასხვა ლიტერატურაში. ამ პრობლემებს განიხილავენ რუსი და ევროპელი ლიტერატურათმცოდნეები (გ.ჰეპერტი,ს.შაბოუკი,შ.ხოტივარი-იუნგერი,ვ.ოსკოცკი,ი.ბერნშტეინი). ჩამოთვლილი ავტორები ძირითადად ამახვილებენ ყურადღებას ისტორიული რომანის სპეციფიკურ ჟანრზე . კვლევებში ანალიზისა და განზოგადებისთვის დომინანტურია ისტორიული რომანის მასალა, ხასიათი, კონფლიქტი, ტრადიცია და მემკვიდრეობა.

ქართული ისტორიული რომანის მეტამორფოზა და დადებითი გმირის ახალი მოდელის შექმნა დაკავშირებულია ო.ჭილაძის, ჭ.ამირეჯიბის, გ.დოჩანაშვილის, გ. გეგეშიძის და სხვათა სახელებთან. ნაშრომში განხილულია ო.ჭილაძის რომანის „გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა“ მიხედვით, მწერლის მიერ ეროვნული და მსოფლიო ლიტერატურული ტრადიციების ურთიერთკავშირის საკითხი, მითის გამოყენება, დროის და სივრცის პრობლემა, პერსონაჟთა ავთენტურობა.

Nino Tsereteli

A few aspects of developing Futurism in Georgia

ანოტაცია

„ფუტურიზმის განვითარების ტენდენციები საქართველოში“

ნაშრომში განხილულია ფუტურიზმის განვითარების ძირითადი ტენდენციები, თბილისში არსებული ლიტერატურულ-არტისტული კაფე „ფანტასტური დუქანის“ ლიტერატურული ისტორია.რუსი ფუტურისტების ურთიერთობები ქართველ

ფუტურისტებთან და ჟურნალ „H2SO4“-ში დაბეჭდილი წერილები ლიტერატურის,პოეტური ენის და კინოს შესახებ. ნაშრომში ყურადღება ექცევა „ზაუმს“. ფუტურისტების აზრით ,პოეტს უნდა ჰქონდეს თავისი საკუთარი ,ინდივიდუალური ენა ,რათა შეძლოს ზაუმური ბგერითი ნიშნებით სხვადასხვა მხატვრული კომბინაციის შექმნა.

ეკატერინე ნავროზაშვილი

პარანომაზია და მისი გადმოცემის პრობლემები „სოლომონის ქებათა ქებაში“

ტიპოლოგია - ლექსიკა

ანოტაცია

ნაშრომში შედგება ორი ნაწილისაგან. მიმოხილულია პარანომაზიის კვლევის ისტორია საქართველოში, შესწავლილია „სოლომონის ქებათა ქების“ თანამედროვე ქართულ თარგმანებში (8 თარგმანი) ამ ბიბლიური ნიშნის გადმოტანის თავისებურებანი.

Нана Гаприндашвили

Нино Церетели

Национальные культурные модели в тоталитарном государстве

ანოტაცია

70-იან წლებში „უძრობის ხანაში“ სოცრეალიზმის ხელოვნებაში გამლიერდა ტენდენცია, რომელიც ასახავდა ინდივიდის კავშირს ხალხის ყოფა-ცხოვრებასთან, ტრადიციებსა და ისტორიულ გამოცდილებასთან. ამ პერიოდში არ მოხდა დადებითი გმირის მოდელის განახლება, რომელსაც განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა სოცრეალისტური ნაწარმოებების იდეურ-ესთეტიკურ სამყაროში. XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან ქართულ ისტორიულ რომანში ახალი ტენდენციები გამოიკვეთა (ჟანრული, თემატური, პრობლემური თავისებურებები). შემცირდა ისტორიული რეალიები, შესაბამისად არაავთენტური გმირები გახდნენ მთავარი პერსონაჟები. ეს არ იყო მხოლოდ ქართული ისტორიული რომანისთვის დამახასიათებელი მოვლენა, ანალოგიური მოვლენები შეინიშნება ყოფილი სსრკ-სა და ევროპის სხვადასხვა ლიტერატურაში. ამ პრობლემებს განიხილავენ რუსი და ევროპელი ლიტერატურათმცოდნეები (გ.ჰეპერტი,ს.შაბოლუკი,შ.ხოტივარი-

იუნგერი, ვ. ოსკოცკი, ი. ბერნშტეინი). ჩამოთვლილი ავტორები ძირითადად ამახვილებენ ყურადღებას ისტორიული რომანის სპეციფიკურ ჟანრზე. კვლევებში ანალიზისა და განზოგადებისთვის დომინანტურია ისტორიული რომანის მასალა, ხასიათი, კონფლიქტი, ტრადიცია და მემკვიდრეობა.

ქართული ისტორიული რომანის მეტამორფოზა და დადებითი გმირის ახალი მოდელის შექმნა დაკავშირებულია ო. ჭილაძის, ჭ. ამირეჯიბის, გ. დოჩანაშვილის, გ. გეგეშიძის და სხვათა სახელებთან. ნაშრომში განხილულია ო. ჭილაძის რომანის „გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა“ მიხედვით, მწერლის მიერ ეროვნული და მსოფლიო ლიტერატურული ტრადიციების ურთიერთკავშირის საკითხი, მითის გამოყენება, დროის და სივრცის პრობლემა, პერსონაჟთა ავთენტურობა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა გაფრინდაშვილი	“თარგმნმცოდნეობის კომპარატივისტული მიმართულების პერპექტივები” ლესია უკრაინკას მიძღვნილი გარდაცვალებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია	1-2 აგვისტო, 2013, თბილისი

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა გაფრინდაშვილი, ნინო წერეთელი	ტოტალიტარიზმი და შემოქმედებითი თავისუფლება (საბჭოური მოდელი); გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის მექვსე ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია „განათლების თანამედროვე გამოწვევები“	15-16 ნოემბერი, 2013, გორი
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა გაფრინდაშვილი	მხატვრული თარგმანი ტოტალიტარული სახელმწიფოს პოლიტიკური იდეოლოგიის კონტექსტში. მთარგმნელის საერთაშორისო დღისთან დაკავშირებული სამეცნიერო კონფერენცია თარგმანი და კულტურათაშორისი ურთიერთობები	30 სექტემბერი, 2013. თბილისი
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
1	ნანა გაფრინდაშვილი	ინტერტექსტუალობა, როგორც ეპოქის სულიერი კონტექსტის მარკერი (იაკობ ხუცესის „მუშანის წამების“ მაგალითზე) თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მე-7 საფაკულტეტო კონფერენცია, მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილისადმი	19-20 ივნისი, 2013 წელი, თბილისი

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკატერინე ნავროზაშვილი	მე-19 საუკუნის ქართველი მთარგმნელი ქალები. მთარგმნელის საერთაშორისო დღისთან დაკავშირებული სამეცნიერო კონფერენცია თარგმანი და კულტურათაშორისი ურთიერთობები	19-20 ივნისი, 2013 წელი, თბილისი
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი

1	ნინო წერეთელი	ვასილი კამენსკი და	19-20 ივნისი, 2013 წელი, თბილისი
2		თბილისის ლიტერატურული	
3		ცხოვრება თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მე-7 საფაკულტეტო კონფერენცია, მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილისადმი	

--	--	--	--

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	--------------------	------------------------------------

1	ნინო წერეთელი, მარიამ მირესაშვილი	სიზმარი და სიზმრის	1-2 აგვისტო, 2013, თბილისი
2		სემანტიკა	
3		ლესია უკრაინკას მიძღვნილი გარდაცვალებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშ სამეცნ კონფ	

ანოტაციები

ნანა გაფრინდაშვილი

თარგმნმცოდნეობის კომპარატივისტული მიმართულების პერსპექტივები

ანოტაცია

მხატვრული თარგმანის სფეროში ლიტერატურათმცოდნეობით მიეხება აქვს სერიოზული რესურსები და კარგი პერსპექტივა. მეცნიერები უკვე აღარ დავობენ, რომ მხატვრული თარგმანის დროს ხდება ლიტერატურული ნაწარმოების ინტერპრეტაციული გარდაქმნა. ამ მიდგომამ გამოიწვია თარგმანმცოდნეობის კომპარატივისტული მიმართულების გაძლიერება. შედარება, როგორც უნივერსალური კვლევითი ხერხი, რომელიც წარმოადგენს ფილოლოგიური მეცნიერების შედარებით-ისტორიული, ტიპოლოგიური და შეპირისპირებითი მეთოდების საფუძველს, საშუალებას იძლევა, დაიხვეწოს მთარგმნელობითი ტრანსფორმაციების შემდგომი ანალიზი. შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა მხატვრულ თარგმანს ლიტერატურულ ურთიერთობათა ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს და ყველაზე უფრო პროდუქტიულ ფორმად

მიიჩნევს.

ნანა გაფრინდაშვილი

ნინო წერეთელი

ტოტალიტარიზმი და შემოქმედებითი თავისუფლება (საბჭოური მოდელი)

ანოტაცია

ტოტალიტარული რეჟიმების პრინციპი “ხელოვნება გასაგები უნდა იყოს ხალხისათვის” იქცა მოდერნისტულ ხელოვნებასთან ბრძოლის ძირითად მოტივად საბჭოთა კავშირში. როგორც ცნობილია, მოდერნისტული ხელოვნება გარკვეული თვალსაზრისით ორიენტირებულია რჩეულებზე (მაღალ, ელიტარულ საზოგადოებაზე), ფართო საზოგადოებისათვის კი გასაგებია საგნობრივი, რეალისტური ხელოვნება. აქედანაც იშვა სოციალისტური რეალიზმის აუცილებლობა, ანუ ისეთი რეალისტური ხელოვნების აუცილებლობა, რომელიც სამყაროს სოციალისტური იდეალების პოზიციებიდან წარმოაჩენდა.

მწერლები ვალდებულნი იყვნენ აბსოლუტურად დამორჩილებოდნენ პარტიის დირექტივებს, აღეზარდათ ახალი ადამიანი სოციალიზმისა და კომუნიზმის სულისკვეთებით და უარი ეთქვათ ჭეშმარიტ ფასეულობებზე, თავიანთ შემოქმედებით თავისუფლებასა და ინდივიდუალობაზე. ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის შემდეგ მთელი საბჭოთა ხელოვნება და ლიტერატურა ძალიან მალე მოექცა კომუნისტური პარტიის მკაცრი "მეურვეობის" ქვეშ. ზეწოლა განსაკუთრებით გამძლიერდა 30-იანი წლების ბოლოდან. ამ დროს დააპატიმრეს და დახვრიტეს უამრავი მწერალი და ხელოვანი, რომლებიც ვერ ეგუებოდნენ საბჭოთა რეჟიმს და სოცრეალიზმის იდეოლოგიას. უამრავი შემოქმედი დისიდენტი გახდა.

ნანა გაფრინდაშვილი

მხატვრული თარგმანი ტოტალიტარული სახელმწიფოს პოლიტიკური იდეოლოგიის კონტექსტში.

ანოტაცია

ნებისმიერი ერის სალიტერატურო ცხოვრებაში უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება ნათარგმნ ლიტერატურას. ეროვნული ლიტერატურა და ნათარგმნი ლიტერატურა ერთად ქმნიან ქვეყნის ლიტერატურულ ისტორიას. საბჭოთა პერიოდში ცენზურა საკმაოდ მკაცრად ფილტრავდა სათარგმნელ ნაწარმოებებს როგორც ესთეტიკური, ისე იდეოლოგიური თვალსაზრისით. სათარგმნელად შერჩეულ ნაწარმოებს სამი ძირითადი

კრიტიკრიუმი უნდა დაეკმაყოფილებინა. ნაწარმოების ავტორი უნდა ყოფილიყო საბჭოთა კავშირის მეგობარი, ხოლო მისი ნაწარმოები – რეალისტური და პროგრესული (კომუნისტური იდეოლოგიის თვალთახედვით). თუ ეს სამი პირობა დაკმაყოფილებული იყო, საბჭოთა გამომცემლები უკან არაფრის გამოცემაზე არ დაიხვედნენ. პირიქით, მზად იყვნენ, ლამის ყველაფერი გამოეცათ. საბჭოთა იდეურ-ესთეტიკური სამყაროსათვის მისაღები, „იდეალური“ ავტორის ნაწარმოების თარგმანი ზოგჯერ ორიგინალზე უფრო ადრე რუსულ თარგმანებში იბეჭდებოდა ხოლმე. საბჭოთა გამომცემლებს მეტად ხიბლავდათ ნაწარმოებები, რომლებიც კრიტიკული რეალიზმის ესთეტიკას შეესატყვისებოდნენ და უპირატესად სწორედ ასეთი თხზულებების თარგმანებს ბეჭდავდნენ. ამიტომ იქმნებოდა მეტად საინტერესო ვითარება. მაგალითად, არსებობდა „ორი ფრანგული ლიტერატურა“: ერთი – მთლიანი, რეალური, ზუსტად ისეთი, როგორსაც ქმნიდა ფრანგული მწერლობა და მეორე – მისი ნაწილი, „საბჭოთა კავშირის ფრანგული ლიტერატურა“, ანუ ფრანგული ლიტერატურის ის ნაწილი, რომელიც მისაღები იყო საბჭოთა წყობილებისათვის (ანდრე მორუა, ფრანსუა მორიაკი, პიერ გამარი, ანდრე სტილი და სხვ.). 80-იან წლებში მოიხსნა აკრძალვა ბევრ უცხოელ მწერალზე და მათი შემოქმედების თარგმანებმა მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავეს საბჭოთა ლიტერატურის ბოლო პერიოდის ქართულ სალიტერატურო პროცესში.

ნანა გაფრინდაშვილი

ინტერტექსტუალობა, როგორც ეპოქის სულიერი კონტექსტის მარკერი (იაკობ ხუცესის „შუშანიკის წამების“ მაგალითზე)

ანოტაცია

ბიბლია, როგორც განსაკუთრებული პრეცედენტული ტექსტი და ერთგვარი პროტოტექსტი ყველა სასულიერო ჟანრის თხზულებისათვის, საინტერესოდ არის წარმოდგენილი იაკობ ხუცესის „შუშანიკის წამებაში“. სრულიად ბუნებრივია, რომ ბიბლიის ციტირება იყო ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა, რათა „შუშანიკის წამებას“, როგორც ერთგვარ დიდაქტიკურ და საგანმანათლებლო ტექსტს, შეძლებოდა ფუნქციონირება ქართულ სოციო-კულტურულ სივრცეში. ბიბლიური ციტატები სწორედ ის ციტატებია, რომლებიც კონკრეტული ლინგვოკულტურული სამყაროსათვის კარგად არის ცნობილი და ინახება მის კოლექტიურ მეხსიერებაში. „შუშანიკის წამებაში“ მრავალი ბიბლიეზმია. იგი, როგორც სხვა აგიოგრაფიული ტექსტები, გარდა თავისი პირდაპირი დანიშნულებისა, ბიბლიური ციტატების გავრცელებასა და პოპულარიზებასაც უწყობდა ხელს.

ბიბლიის, როგორც პრეცედენტული ტექსტების, მოხმობა „შუშანიკის წამებაში“ ემსახურება ავტორის მიზნებს და იაკობ ხუცესის თანამედროვე ქართლის ენობრივ და სოციო-კულტურულ გარემოში არსებული ცოდნის შემადგენელი ნაწილია.

ეკატერინე ნავროზაშვილი

მე-19 საუკუნის ქართველი მთარგმნელი ქალები

ანოტაცია

მე-19 საუკუნე მრავალმხრივ საყურადღებოა საქართველოს ისტორიისათვის. ამ დროს ეყრება რეალური საფუძველი ქალთა უფლებების საკითხით დაინტერესებას, რომელსაც პრესაში "დედათა საქმე" ეწოდება. ამ პრობლემით დაინტერესებულნი არიან არა მხოლოდ ქართველი ქალები, არამედ გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწეები, მათ შორის ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ნიკო ნიკოლაძე და სხვ. ისინი ხედავენ, რომ საქართველო ჩამორჩენილია თუნდაც რუსეთთან მიმართებაში, ამ მხრივ იქ „ქალთა საქმემ“ წინ წაიწია, რადგან საზოგადო მოღვაწეთა მხრიდან დიდი მხარდაჭრა ჰპოვა. ქართველი მწერალი და მთარგმნელი ქალები განსაკუთრებით დაინტერესებულნი არიან ქალთა უფლებების არა მარტო გაფართოებით, არამედ რეალურ ცხოვრებაში მათი დანერგვით. ისინი თვლიან, რომ თუ ქალმა თავად არ გარდაქმნა და წარმართა საკუთარი ცხოვრება, მხოლოდ თანაგრძნობა მას ვერ უშველის. სწორედ ამიტომ ისინი ცდილობენ შექმნან "ატმოსფერო ქალთა შემოქმედ ძალთა აქტიურობის ასაღორძინებლად". მხარტული შემოქმედებითა და თარგმანით ისინი საკუთარი თავისა და ერთმანეთის პატივისცემას აღვივებენ მკითხველ ქალებში, რამაც მათ ნამდვილი საზოგადოებრივი ცხოვრების უფლება უნდა ჩაუხერგოს.

ნინო წერეთელი

ვასილი კამენსკი და თბილისის ლიტერატურული ცხოვრება

ანოტაცია

ვ.კამენსკის შემოქმედებითი ბიოგრაფია ძალზე მრავალმხრივი და საინტერესოა. ყურადღებას შევაჩერებთ მის წიგნზე, ჩემი ავტობიოგრაფია – დიდი ფუტურისტის”, რომელიც 1917 წელს მოსკოვში გამოიცა. როგორც ავტორი წერს, “ცოცხალი გენიოსების ბიოგრაფიები ხელოვნების ერთადერთ კულტურულ მონაპოვრად უნდა გამოცხადდეს. დროებით უნდა ვუშველოთ წიგნს საკუთარი ბიოგრაფიებით. შემდეგ წიგნი ხელოვნებაში სრულიად უნდა გავანადგუროთ, უნდა გადავიდეთ უშუალოდ ცხოვრების ხელოვნებაზე, განვათავსოთ ლექსები და აზრები ღობეებზე, კედლებზე, სახლებში, ფაბრიკებსა თუ სახურავებზე.”

ვასილი კამენსკი თბილისში ფუტურისტულ საღამოებში აქტიურ მონაწილეობას იღებდა და თბილისის ლიტერატურულ-არტისტული კაფე “ფანტასტური დუქნის” ხშირი სტუმარიც იყო.

აღსანიშნავია 1914 წელს თბილისში ჩატარებული ძალზე მნიშვნელოვანი ფუტურისტული სადამო ვ. კამენსკის, ვ. მაიაკოვსკის და დ. ბურლიუკის მონაწილეობით. ამ პერიოდის თბილისის ლიტერატურული ცხოვრების ქრინიკები საინტერესოდაა გაცოცხლებული თანამედროვეთა მოგონებებში (გ. რობაქიძე, ტ. ტაბიძე და სხვ.).

ნინო წერეთელი

მარიამ მირესაშვილი

სიზმარი და სიზმრის სემანტიკა

ანოტაცია

სიზმარი და სიზმრის სემანტიკა დიდი ხანია მეცნიერების სხვადასხვა მიმართულების წარმომადგენელთა (ფილოსოფოსების, კულტუროლოგების, ფსიქოლოგების, ლიტერატურათმცოდნეების....) მსჯელობის საგანს წარმოადგენს, რის შედეგადაც დღესდღეობით დაგროვდა დიდძალი მასალა-არგუმენტირებული კონცეფციები და ურთიერთგამომრიცხავი ინტერპრეტაციები სიზმრის ფენომენის და მწერლის მხატვრული სამყაროს ურთიერთმიმართების შესახებ.

სიზმარს, როგორც მხატვრული ნაწარმოების არასიუჟეტურ ელემენტს, ახასიათებს მეტაფორული და კომპოზიციური მთლიანობა, როგორც კლასიკურ, ასევე მოდერნისტულ და პოსტმოდერნისტულ ნაწარმოებებში.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა გაპრინდაშვილი	ერეოტიპное мышление реводчика и проблемы дожественного перевода (на териаლე перевода поэмы ота Руставели “Витязь в гровой шкуре” на лорусский язык). Литовский эдукологический	15 – 18 мая 2013 г, Вильнюс – Минск

		<p>университет Учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка» IV международная научная конференция ЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНЫЕ КОМУНИКАЦИИ»</p>	
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო წერეთელი	<p>Literary Translation as the main means of intercultural communication Литовский эдукологический университет Учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка» IV международная научная конференция ЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНЫЕ КОМУНИКАЦИИ»</p>	<p>15-18 მაისი 2013 Vilnius-Minsk</p>
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა გაპრინდაშვილი	<p>ГРУЗИНСКИЕ ПЕРЕВОДЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В. КОРОТКЕВИЧА И ИДЕЙНО- ЭСТЕТИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ ЭПОХИ Международная XI научная конференция «Славянские литературы в контексте</p>	<p>24-26 ოქტომბერი, 2013 Минск</p>

		<p>мировой: к 900-летию Кирилла Туровского и 200-летию Тараса Шевченко»</p>	
#	<p>მომხსენებელი/ მომხსენებლები</p>	<p>მოხსენების სათაური</p>	<p>ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი</p>
1	<p>ეკატერინე ნავროზაშვილი</p>	<p>ანოკულტურული ქალიები და მათი თარგმანი საერთაშორისო კონფერენცია „რუსული ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში“</p>	<p>თურქეთი, ერზურუმი, ათა- თურქის უნივერსიტეტი 2013 წლის 10-14 ნოემბერი</p>
#	<p>მომხსენებელი/ მომხსენებლები</p>	<p>მოხსენების სათაური</p>	<p>ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი</p>
1	<p>ეკატერინე ნავროზაშვილი</p>	<p>აქსიმონიტორინგი კოლაბორაციულ თარგმანში, საერთაშორისო კონფერენცია თარგმანმცოდნეობაში „ხმა და ეთიკა“ რაელი, თელ-ავივი, თელ- ავის უნივერსიტეტის რვანტესის ინსტიტუტი</p>	<p>2013 წლის 15-16 დეკემბერი</p>
#	<p>მომხსენებელი/ მომხსენებლები</p>	<p>მოხსენების სათაური</p>	<p>ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი</p>
1 2 3	<p>ნინო წერეთელი</p>	<p>რუსული ბერლინის “ ლიტერატურული ცხოვრების ისტორიიდან</p>	<p>2013 წლის 28–30 სექტემბერი.თბილისი</p>

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ნინო წერეთელი	ჩენოვანი კრებულის „ხე ედისა „ ლიტერატურული პროგრამები	თბილისი 2013

მოხსენებათა ანოტაციები

ნანა გაპრინდაშვილი

СТЕРЕОТИПНОЕ МЫШЛЕНИЕ ПЕРЕВОДЧИКА И ПРОБЛЕМЫ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПЕРЕВОДА

(НА МАТЕРИАЛЕ ПЕРЕВОДА ПОЭМЫ ШОТА РУСТАВЕЛИ “ВИТЯЗЬ В ТИГРОВОЙ ШКУРЕ” НА БЕЛОРУССКИЙ ЯЗЫК)

ანოტაცია

Перевод представляет собой сложную и многостороннюю форму человеческой деятельности. В процессе перевода не происходит замены только одного языка другим. В переводе проявляется влияние культур, характеров, типов мышления, традиций и настроений.

В художественном переводе часто встречается явление, именуемое нами условно как «гипноз стереотипа». Под «гипнозом стереотипа» мы подразумеваем неверную интерпретацию текста, что обуславливается стандартной, стереотипной манерой мышления переводчика. Стереотипное мышление в переводческой практике часто носит отрицательный характер. В деятельности переводчика он часто становится причиной неправильной интерпретации, искажения и деформации оригинала. Поставительное изучение оригинала и перевода в аспекте «гипноза стереотипа» предоставляет богатый методологический материал для последующего исследования и обобщения.

Примером влияния стереотипа на переводческую деятельность может служить ряд неточностей в белорусском переводе поэмы великого грузинского поэта XII века Шота Руставели «Витязь в тигровой шкуре», выполненном совместно М. Хведоровичем и А. Звонаком. В статье с этой точки зрения проанализированы переводческие неточности, которые были обусловлены стереотипным мышлением

порусских переводчиков.

Таким образом, стереотипное мышление так же характерно для переводчика, как и для любого другого человека. Переводческие перегибы, наряду с другими причинами, обусловлены и этим фактором. Поэтому, думается, что в переводоведении эта проблема должна быть глубоко изучена как в теоретическом, так и в практическом плане, конкретно касающемся переводов поэмы Шота Руставели "Витязь в тигровой шкуре".

ნინო წერეთელი

Literary Translation as the main means of intercultural communication

რეზიუმე

This paper presents separate aspects of literary translation as basic method of intercultural communication. An analysis is made of extremely important critical letter by great Georgian writer and public man Ilia Chavchavadze published in the second half of the 19th century which deals with literary translation where the main problems of selection the material, language and style are discussed. It is stated that bilingual collections of prose or poetry can be regarded as the best example of intercultural communication. As an illustrative example of bilingual student literary edition we present a collection "Khe Imedisa" ("The Tree of Hope") published by I.Javakhishvili Tbilisi State University. It was devoted to the 400th Anniversary of the foundation of Vilnius State University.

ნანა გაპრინდაშვილი

ГРУЗИНСКИЕ ПЕРЕВОДЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В. КОРОТКЕВИЧА И ИДЕЙНО-ЭСТЕТИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ ЭПОХИ

ანოტაცია

Не смотря на то, что Владимир Короткевич создал целую эпоху в истории белорусской литературы и культуры и с необыкновенной ясностью представил художественно-эстетический потенциал белорусской нации, по определенным объективным причинам его творчество активно не включилось в ареал грузино-белорусских литературных взаимоотношений.

Единственным опубликованным поэтическим переводом является перевод стихотворения "Партизанская баллада", который был напечатан в антологии "Белорусские советские поэты". Кроме этого в личном архиве известного грузинского литературоведа, писателя и переводчика Нугзара Церетели (родился в 1936 году) мы обнаружили неопубликованные переводы 8 стихотворений В. Короткевича: "Быў. Ёсць. Буду...", "На Беларусі бог живе", "Радок бяззбройны і бясспрэчны...",

“Абязуюць нам новы раскошны дом...”, “Нават сцюжным зімовым вечарам...”, “Блякла-сіняе неба і чырвань галін...”, “О любоў мая, Беларусь...”, “Можна ўсё: пусціць каханне дымам”. Грузинский переводчик глубоко проник в содержательный и художественно-эстетический мир стихотворении и создал запоминающийся поэтические переводы на грузинском языке.

На грузинский язык в 1991 году была переведена известная повесть В. Короткевича “Дикая охота короля Стаха”. Перевод был выполнен с оригинала Вахтангом Салиа. Грузинского переводчика повесть заинтересовала своей глубокой метафоричностью и весьма интересным содержательным планом.

ეკატერინე ნავროზაშვილი

ეთნოკულტურული რეალიები და მათი თარგმანი

ანოტაცია

მე-19 საუკუნის დასაწყისში შეიცვალა საქართველოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკა, ახალმა რეალობამ უშუალო ასახვა ჰპოვა ქართულ ენობრივ პორტრეტზე. ენა ყველაზე მგრძობიარე აღმოჩნა ამ ვითარებაში. რუსიფიკაციამ მოიცვა ენის ფუნქციონირების თითქმის ყველა სფერო (დაწესებულებები, სასწავლებლები, გიმნაზიები). ერთი და იმავე ენის მუდმივად "ინფორმაციის წყაროს" როლში გამოსვლა ზრდიდა რუსულის ისედაც მაღალ პრესტიჟულობას; თავის მხრივ, ამ საქმეში გარკვეულ როლს თამაშობდა თარგმნილი ლიტერატურაც (საყურადღებოა, რომ ამ პერიოდის ქართულმა მთარგმნელობითმა პრაქტიკამ ევროპეიზმის ახალი ნერგი ევროპული ლიტერატურის ინგლისური, გერმანული, ფრანგული თარგმანები - შემოიტანა ჩვენში), რომელიც, თავისდა უნებურად, გარკვეულ შტამებს, ენობრივი მოდელების კალკებს ამკვიდრებდა ენის ლექსიკურ ფონდში.

ორიგინალური მხატვრული ლიტერატურა გაჯერებულია ევროპული ენებიდან, განსაკუთრებით რუსულიდან, შემოსული ბარბარიზმებითა და ენობრივი მოდელების კალკებით. ჩვენი აზრით, დღევანდელი გადასახედიდან გადაფასებას მოითხოვს ამა თუ იმ სიტყვის ბარბარიზმად მიჩნევის საკითხიც, რადგან არც თუ იშვიათად ქართულში ბარბარიზმად შემოსული და დამკვიდრებული ლექსიკური ერთეულები რეალიების შემცველი სიტყვებია. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტსაც, რომ „ყველა.. ნაწარმოები აღბეჭდილია იმ ხალხის ეროვნული კოლორიტით, რომლის წარმომადგენელიცაა ესა თუ ის მწერალი“ (დ. ფანჯიკიძე) მაშინ ერთ კონკრეტულ ტექსტში ორი სხვადასხვა კულტურის რეალიების არსებობას აღმოვაჩინოთ. ამდენად, ხშირ შემთხვევაში ნაწარმოების ავტორ-მთხრობელის სტილური პლასტი, პერსონაჟების ენობრივი პორტრეტები, და მატერიალური გარემოს ატრიბუტები ორი ერის ნაციონალური რეალიების მატარებელია.

მთარგმნელის, როგორც კულტურათშორისი კომუნიკაციის ექსპერტის როლი კიდევ უფრო საპასუხისმგებლოა, რადგან მთარგმნელს შესწავლილი უნდა ჰქონდეს სათარგმნ ტექსტში არსებული ორი ქვეყნის ლინგვოეთნიკური და ეთნოკულტურული სურათი და მისი სპეციფიკა და საკუთარი აქტიური ცოდნის გამოყენებით ზუსტად გადმოაიტანოს თარგმანში ეს სპეციფიკა.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ უცხო ენაზე ქართული რეალიების თარგმნისას მთარგმნელები ხშირად მიმართავენ ტრანსკრიფციას, ტრანსლიტერაციას (ამ შემთხვევაში, რადგან რეალიის

საგნობრივი მნიშვნელობა ბუნდოვანია, მოითხოვს განმარტებას), უფრო იშვიათად - კალკირებას ანუ სიტყვასიტყვით თარგმანს (რაც ყოველთვის არ ამართლებს დანიშნულებას, სიტყვათა სალექსიკონო მნიშვნელობის რეალიზაცია თარგმანში ყოველთვის ვერ ახდენს სრულყოფილ კომუნიკაციურ ეფექტს), ფუნქციონალურ ანალოგიას (თარგმანი დაახლოებითაა, რადგან მასში აქტივიზებულია კონკრეტიზაციის ან გენერალიზაციის პრინციპი), განმარტებით რეპროდუქციას - აღწერით თარგმანს (რეალიას თარგმანში ანაცვლებს ლექსიკოგრაფიული ტიპის განმარტება ანუ უფრო გადატვირთულია, ვიდრე ორიგინალის ერთეული), შიდა ტექსტობრივ კომენტირებას ან რეალიის გამოტოვებას.

ეკატერინე ნავროზაშვილი

აქსიომონიტორინგი კოლაბორაციულ თარგმანში

ანოტაცია

შექსპირის თარგმნის ისტორია მე-19 საუკუნის 40-იანი წლებიდან იწყება (1841 წელს პირველად დიმიტრი ყიფიანი თარგმნის "რომეო და ჯულიეტას") და ახლაც გრძელდება, მაგრამ მიუხედავად მისი ხანგრძლივობისა, დღემდე საუკეთესოდ ითვლება ილია ჭავჭავაძისა და ივანე მაჩაბლის "მეფე ლირის" კოლაბორაციული თარგმანი.

ჩვენ მიერ განსახილველად აღებული ტექსტი კარგი მაგალითია კოლაბორაციული თარგმანისა, რომელშიაც ვლინდება ერთობლივი მუშაობის სპეციფიკა, ღირებულებათა თანხვედრა-შეთავსება და აქსიომონიტორინგი.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ კოლაბორაციული თარგმანის ფორმა საუკეთესო აღმონდა შექსპირის ქართულად გადმოსაცემად. მთარგმნელებს სწორად აქვთ გააზრებული ორიგინალის არსი, საგანგებო ყურადღებით ეკიდებიან ორიგინალის ლექსიკას, ინგლისური ლექსის სინონიმურ მეტყველებას, ორიგინალის ფრაზის მიმოქცევის ნიუანსებს; თარგმანში სიფრთხილითაა შერჩეული შექსპირის იამბიკური პენტამეტრის შესატყვისი ქართული 14-მარცვლიანი სალექსო სტრიქონი; მთარგმნელები არ ვარდებიან გამოუვალ მდგომარეობაში; თუმცა იშვიათად ვხვდებით თარგმანის ფორმისა და შინაარსის შეუსაბამობას და ორიგინალის ხატის ახალი სახით ჩანაცვლებას.

ნაშრომის მიზანია, წარმოაჩინოს თითოეული მთარგმნელის როლი კოლაბორაციულ თარგმანში; მათი ერთობლივი მუშაობის დადებითი და უარყოფითი მხარეები.

ნინო წერეთელი

რუსული ბერლინის “ ლიტერატურული ცხოვრების ისტორიიდან

ანოტაცია

„რუსული ბერლინის“ ლიტერატურული ცხოვრების ისტორიიდან

მე-20 საუკუნის ემიგრაციის ისტორიაში ‘ რუსული ბერლინის ‘ არსებობა განსაკუთრებული მოვლენაა. სამოქალაქო ომის შემდეგ რუსეთიდან ბერლინში ათასობით ემიგრანტი მოხვდა,მათ შორის მრავალი გამოჩენილი ლიტერატორი ,ხელოვანი თუ კულტურის გამორჩეული მოღვაწე. ქალაქი,რომელსაც ვ.ხოდასევიჩი რუსული ქალაქების დედინაცვალს“ უწოდებდა,ემიგრაცია საინტერესო ლიტერატურული ცხოვრებით იმკვიდრებდა თავს. ვ.შკლოვსკი რუს ემიგრანტებს „გამოქცეულებს „უწოდებდა,რითიც ხაზს უსვამდა იმ დაბნეულობის განცდას,რომელიც ბევრ ემიგრანტს გააჩნდა.ნაწილი სამშობლოში დაბრუნებაზე ოცნებობდა დიდი ნაწილი კი იმედით ელოდა ბოლშევიკების დამხობას.„რუსული ბერლინის „ სალიტერატური ცხოვრების წარმოჩენისთვის . განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რუსული გამომცემლობების მუშაობა ,რომელთაგან ყველაზე აქტიური სუმსკის „ეპოქა“ ვიშნიაკის „ გელიკონი“ და გრჟებინის გამომცემლობა იყო.1923 წელს გამომცემლობა „გელიკონმა“ გამოსცა ბერლინში,ემიგრაციაში დაწერილი წიგნი ვიქტორ შკლოვსკის „სენტიმენტალური მოგზაურობა“,„რომელიც სამი ნაწილისგან შედგება,“რევოლუცია და ფრონტი“,საწერი მაგიდა“ და გადამუშავებული სახით ამ წიგნში შევიდა „ეპილოგიც“. . ავტობიოგრაფიული პროზის ამ საინტერესო ნიმუშის დაბეჭდვას ფართო გამოხმაურება მოყვა ემიგრანტულ პრესაში და ამავედროულად ბიბლიოგრაფიულ იმვიათობად იქცა. აღნიშნული წიგნი 1926 წელს თბილისშიც გამოიცა .(მთარგმნელები კ.გამსახურდია და ვ.კოტეტიშვილი)

ნინო წერეთელი

ორენოვანი კრებულის „ხე იმედისა „ ლიტერატურული თარგმანები

ანოტაცია

კრებულში „ხე იმედისა“ ლიტერატურული მწერლობის ნიმუშების თარგმანებთან (მთარგმნელები ნ.დევიძე, ფ.მაჩუროშვილი და სხვ.) წარმოდგენილია ქართველი მწერლების: ნ.ლორთქიფანიძის და რ.ინანიშვილის პროზა, რომელიც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ქართული ენის და ლიტერატურის შესასწავლად მოვლენილმა ლიტველმა სტუდენტმა ვირგინია ტიმანსკაიტემ თარგმნა. ამ მცირე ზომის კრებულის წინასიტყვაობა საკმაოდ ინფორმატიულია და ქართულ-ლიტველურ კულტურულ კავშირებს აცნობს მკითხველს . 1983 წელს გამოცემული ეს მცირე ზომის კრებული კულტურათმორისი კომუნიკაციის საუკეთესო მაგალითს წარმოადგენს.

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

თეორიული და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის
სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1.. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თეორიული და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ირმა რატიანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ასოცირებული პროფესორი თენგიზ კიკაჩიშვილი;

ასოცირებული პროფესორი რამაზ ჭილაია;

ასისტენტ - პროფესორი სოლომონ ტაბუცაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ლიტერატურის თეორიისა და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის სამეცნიერო ჟურნალის – “სჯანი” გამოცემა	პროფესორი ირმა რატიანი	პროფესორები: თენგიზ კიკაჩიშვილი, რამაზ ჭილაია, სოლომონ ტაბუცაძე; მოწვეული პროფესორები – გაგა ლომიძე, თამარ

	(თსუ შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტთან და კომპარატივისტული ლიტერატურის ქართულ ასოციაციასთან კოლაბორაციაში)		ბარაბაქაძე.
გამოიცა ჟურნალის მორიგი, მე-14 ნომერი.			
2	სახელმძღვანელო სტუდენტებისათვის - ლიტერატურის თეორიაში (თსუ შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტთან კოლაბორაციაში)	პროფესორი ირმა რატიანი	პროფესორები: თენგიზ კიკაჩიშვილი, რამაზ ჭილაია, სოლომონ ტაბუცაძე; მოწვეული პროფესორები – გაგა ლომიძე, თამარ ბარაბაქაძე.
დასრულებულია კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	დაწერილია წიგნის ცალკეული ნაწილები, რომებიც გამოიცემა რვეულების სახით 2014 წლის იანვარ-თებერვალში.		
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ლიტერატურის თეორიის ქრესტომათიის მე-3 ტომის	პროფესორი ირმა რატიანი	პროფესორები: თენგიზ კიკაჩიშვილი, რამაზ ჭილაია, სოლომონ ტაბუცაძე; მოწვეული

	მომზადება (თსუ შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტთან კოლაბორაციაში)		პროფესორები – გაგა ლომიძე
ტექსტზე მუშაობა დასრულებული, ჩასატარებელის სარედაქციო სამუშაოები.			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი # 31/55	ირმა რატიანი	გაგა ლომიძე, მაკა ელბაქიძე, ივანე ამირხანაშვილი, რუსუდან ცანავა, მანანა კვაჭანტირაძე, კონსტანტინე ბრეგაძე, თამარ ბარბაქაძე, გოჩა კუჭუხიძე, მაგდა მჭედლიძე, ინგა მილორავა
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

		შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი # 30/24	მერი ხუხუნაიშვილი- წიკლაური	ირმა რატიანი (მონაწილე). სხვა მონაწილეები: მარინე ტურაშვილი, ელგუჯა დადუნაშვილი, დამხმარე პერსონალი.
3	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	აკაკი წერეთლის თბილისის ოცტომეულის მეორე ნაწილის (XI-XX ტტ.) გამოცემის მომზადება	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი # 36/67	როსტომ ჩხეიძე	ირმა რატიანი (კონსულტანტი); გამოცემის მთავარი რედაქტორი. სხვა მონაწილეები: ჯული გაბოძე, მანანა კვატაია, ნათელა ჩიტაური, მაია ნინიძე, შარლოტა კვანტალიანი, ელზა ზარდიაშვილი
4	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, საუკუნის გამოცდილება (საკონფერენციო	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი # 25/27	ირმა რატიანი	

	გრანტი)			
5	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
6	“თარგმანის ლაბორატორია. ქართული ლიტერატურა”. ვებ-გვერდი	საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო; ხელშეკრულება #26	გაგა ლომიძე	ირმა რატიანი (მონაწილე) სხვა მონაწილეები: გაგა ლომიძე, ზაზა აბზიანიძე, ირინე მოდებაძე, შორენა შამანაძე, ნინო გაგოშაშვილი, რუსუდან თურნავა, მირანდა ტყეშელაშვილი

V პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირმა რატიანი	დამხმარე სახელმძღვანელო – როლან ბარტი “S/Z” (რედაქტირებული თარგმანი).	თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა. Press Universitaires de France – PUF, 2013	254 გვ.
<p>ანოტაციები</p> <p>ირმა რატიანი</p> <p>დამხმარე სახელმძღვანელო – როლან ბარტი “S/Z”. რედაქტირებული თარგმანი. ითარგმნა და რედაქციო სამუშაო ჩუქარდა როლან ბარტის საეტაპო მნიშვნელობის მქონე ნარკვევს.</p>				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირმა რატიანი (ერთ-ერთი ავტორი)	შედარებითი ლიტერატურის კრებული	თბილისი, “ილიაუნის გამომცემლობა”	ბეჭდვის პროცესშია.

ილიაუნი-ს შედარებითი ლიტერატურის ინსტიტუტმა დაიწყო ახალი კრებულის გამოცემა, რომლის მიზანსაც წარმოადგენს შედარებითი ლიტერატურის მიმართულებით წარმოებული კვლევების შედეგების პუბლიკაცია.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირმა რატიანი	რევიზია და შემოქმედებითი პროცესი. ქართული ლიტერატურული გამოცდილება // ჟ. სჯანი. ყოველწლიური სამეცნიერო ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და შედარებით ლიტერატურათმცოდნეობაში იუმორი როგორც თავდაცვის მექანიზმი საბჭოთა პერიოდის ქართულ ლიტერატურაში // შედარებითი ლიტერატურის კრებული	#14	თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 154-166
2.	ირმა რატიანი			თბილისი. ილიაუნის	იბეჭდება (დეკემბრის ბოლოს

4	თენგიზ კიკაჩეიშვილი	ავტორის მოდალობა აგოტა კრისტოფის რომანში “საერთო რვეული” // საერთაშორისო სიმპოზიუმის “ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა. მე-20 საუკუნის გამოცდილება” მასალები	ტ. 9		გადაცემულია დასაბეჭდად
5	სოლომონ ტაბუცაძე		ნაწილი II	თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 109-116

ანოტაციები

ირმა რატიანი

რევიზორი და შემოქმედებითი პროცესი. ქართული ლიტერატურული გამოცდილება //

ჟ. სჯანი. ყოველწლიური სამეცნიერო ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და შედარებით ლიტერატურათმცოდნეობაში.

რევიზორი და შემოქმედებითი პროცესი. ქართული ლიტერატურული გამოცდილება. ნაშრომში განხილულია ბოლშევიკური რევიზორისა და ვარდების რევიზორის შემდგომი პერიოდის

ქართული ლიტერატურული პროცესის თავისებურებანი, გამოკვეთილია ცალკეული სპეციფიკური მოდელები და ნარატივები.

ირმა რატიანი

იუმორი როგორც თავდაცვის მექანიზმი საბჭოთა პერიოდის ქართულ ლიტერატურაში //

შედარებითი ლიტერატურის კრებული.

იუმორი ქართული ლიტერატურის ძალზე მნიშვნელოვანი ნარატიული ხერხია. მხატვრულ ტექსტში მისი ჩართვის ტრადიცია ჯერ კიდევ ქართული ფოლკლორის უძველესი შრეებიდან მომდინარეობს და მრავალ საუკუნეს ითვლის. იუმორი უხვად იყო გაბნეული ქართულ არქაულ თქმულებებში, ზღაპრებსა და ლეგენდებში, ის აქტიურად დამკვიდრდა მე-20 საუკუნის ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაშიც, სადაც წარმატებით შეასრულა საბჭოთა პოლიტიკური დიქტატისაგან დამცავი მექანიზმის ფუნქცია.

ირმა რატიანი

World Literature and Émigré Writers // საერთაშორისო სიმპოზიუმის “ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა. მე-20 საუკუნის გამოცდილება” მასალები .

მე-20 საუკუნის ლიტერატურული პროცესი ბევრად განსაზღვრა ემიგრანტ მწერლების მოღვაწეობამ. როგორი მათი მწერლობა? რა თემები და ნარატივები ჭარბობს? და მიმართება აქვთ უნივერსალურ ლიტერატურულ კანონთან? სტატია პასუხს სცემს ამ და სხვა მნიშვნელოვან შეკითხვებზე.

თენგიზ კიკაჩიშვილი

დრამატულ ტრაგიკულში გამოხატული ამაღლებულის მშვენიერების სპეციფიკა კონკრეტულ მხატვრულ ნაწარმოებში

მხატვრულ სახეში აისახება ხელოვნების ყველა ძირითა ი თავისებურება. ნაშრომის არსი სწორედ

ამის დემონსტრირებას ეხება შერჩეული სათაურის ჭრილში, რამეთუ მხატვრული სახე არის სინამდვილის შემეცნების ფორმა და ამასთან შემოქმედის სამყაროსთან დამოკიდებულების გამოხატულება.

დასახული ამოცანა ხორციელდება ქართული ხალხური შემოქმედების, გალაკტიონის და კონსტანტინე გამსახურდიას ზოგიერთი მხატვრული ნაწარმოების მაგალითზე, რომელშიც იდეურ-მხატვრულად თვალსაჩინოდ აშკარავდება გასარჩევად შერჩეული საკითხის თაისებურებანი.

საზოგადოდ, ამაღლებულ საზოგადოებრივ მოვლენათა ობიექტურ ნიშან –თვისებათა ზიადმტაც წარმოდგენებად და ხატ – სურათებად განიცდება, რომლებიც ძალზე ხშირად მშვენიერსა და პათეტიკურს უკავშირდება, რომელთა შორის უჩვეულო და უცხო არ არის დრამატულ – ტრაგიკული გრძნობები და ემოციები, რაც განსაკუთრებული ზეგავლენის გამომსახველობით ხასიათდება.

სოლომონ ტაბუცაძე

ავტორის მოდალობა აგოტა კროსტოფის რომანში “საერთო რვეული” //

მოდალობა ადამიანური ყოფის ასპექტია, რომლის კატეგორიებიც არის შესაძლებლობა, სინამდვილე, აუცილებლობა. ტექსტის სამეტყველო ორგანიზაციის შესწავლისას დიდი მნიშვნელობა აქვს ტექსტის წარმოქმნისა და მისი აღქმისათვის მნიშვნელოვან ცნებას – ავტორის მოდალობას ანუ ავტორის დამოკიდებულებას გამოთქმის, უწყებისა და თავის მხრივ, გამოთქმის მიმართ სინამდვილისადმი. აგოტა კროსტოფის რომანი “საერთო რვეული” ამ მიმართებებს ენობრივი ქსოვილით, კერძოდ, სტილისტური ასპექტიზმით ავლენს. რომანის ენა, ენობრივი ნეიტრელიტეტი თხზულებას უაღრესად აახლოებს რეალობასთან და გმირთა ყოფის სპონტანური, უშუალო წარმოჩენის ეფექტსა ქმნის.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირმა რატიანი	The Reflection of the Ethnical Terms “Caucasus” and “Caucasian” in Georgian Literature / Societal Studies	5, #1	Lithuania, Mikolas Romeris University	p. 111-119
2	ირმა რატიანი	«Интегративные функции современной компаративистики». საერთაშორისო კონფერენციის მასალების კრებული; «Русско-грузинские поэтические связи XX века». საერთაშორისო		Астана, ЕНУ им. Л. Н. Гумилёва	стр.26-30

3	ირმა რატიანი	კონფერენციის მასალების კრებული; Материалы VI международной научно- практической конференции			стр.3-7
4	სოლომონ ტაბუცაძე			Краснодарь	стр. 11-14

ანოტაციები

ირმა რატიანი

1. – The Reflection of the Ethnical Terms “Caucasus” and “Caucasian” in Georgian Literature.

წარმოდგენილია ეთნიკური ტერმინების “კავკასია” და “კავკასიელის” გააზრების პარადიგმ ქართულ ლიტერატურაში მე-19 საუკუნიდან დღემდე. პროცესი შეფასებულია პოლიტიკური და სოციალური დისკურსების კონტექსტში.

2. – Frontiers of Comparative Studies. ნაშრომში მიმოხილულია შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის შესაძლებლობები და დასმულია კომპარატივისტული კვლევების “საზღვრის” პრობლემა. პროცესი განხილულია ანტიკური ეპოქიდან ვიდრე დღემდე.

3. – Грузино-русские литературные взаимосвязи – вчера и сегодня. ნაშრომში განხილულია ქართულ – რუსული ლიტერატურული ურთიერთობების პრობლემა, შეფასებულია ის,

როგორც თანამედროვე კულტურული სივრცის ერთ – ერთი მწვავე პრობლემა და დასახულია შესაძლო დიალოგის მეთოდოლოგიური გზები.

სოლომონ ტაბუცაძე

4. Материалы VI международной научно-практической конференции

ყოველი ეპოქა ავტორობის ახლებურ ტიპს აყალიბებს. ანალიტიკურ რეალიზმში – მწერალი ასახავს გმირის იმგვარ სულიერ ძვრებს, რომლებიც, შესაძლოა, არც ჩანდეს სოციალურ კავშირებში. აქცენტი გადადის გარემოებებიდან ადამიანის ხასიათზე და ხდება მისი ანალიზი. ანალიტიკურ რეალიზმში იზრდება პერსონაჟის ცნობიერებაში შეღწევის შესაძლებლობა. იბადება ახალი თხრობითი სიტუაცია, რომელიც გამოწვეულია “ყოვლისმცოდნე” ავტორის ძალაუფლების თვითმეზღვევით. რადგან პერსონაჟს ეძლევა ავტონომიური ცნობიერება, მისი თვითმყოფადობის ხარისხი მატულობს. მთხრობელი თანდათან ამოერთვება მხატვრული სამყაროდან. სუბიექტის (ავტორის) და ობიექტის (გმირის) ურთიერთობა გარდაისახება სუბიექტისა და სუბიექტის ურთიერთობად. აქ დაედო სათავე არაკლასიკურ ავტორს, რამაც ლიტერატურის დიალოგიზებულ ბუნებაზე დაყრდნობით მხატვრული მოდალობის პოეტიკის ახალ ტენდენციებს მისცა ბიძგი.

სამეცნიერო კონფერენციებსა და სიმპოზიუმებში მონაწილეობა

ირმა რატიანი – მე - 7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები” “ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა. მე-20 საუკუნის გამოცდილება”; თბილისი; 2013 წ. ჩატარების ადგილი – შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი; მოხსენების სათაური – მსოფლიო ლიტერატურა და ემიგრანტების მწერლობა;

თენგიზ კიკაჩიშვილი – საქართველოს ლიტერატურათმცოდნეობის აკადემიის სემინარი; ჩატარების ადგილი – თბილისი; 2013 წელი; მოხსენების სათაური – დრამატულ –

ტრაგიკულში ამაღლებულის მშვენიერების სპეციფიკა კონკრეტულ ლიტერატურულ ნაწარმოებში;

სოლომონ ტაბუცაძე – მე - 7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები” “ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა. მე-20 საუკუნის გამოცდილება”; თბილისი; 2013 წ. ჩატარების ადგილი – შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი; მოხსენების სათაური – ავტორის მოდალობა აგოტა კრისტოფის რომანში “საერთო რვეული”;

მოხსენების ანოტაცია

მოდალობა ადამიანური ყოფის ასპექტია, რომლის კატეგორიებიც არის შესაძლებლობა, სინამდვილე, აუცილებლობა. ტექსტის სამეტყველო ორგანიზაციის შესწავლისას დიდი მნიშვნელობა აქვს ტექსტის წარმოქმნისა და მისი აღქმისათვის მნიშვნელოვან ცნებას – ავტორის მოდალობას ანუ ავტორის დამოკიდებულებას გამოთქმის, უწყებისა და თავის მხრივ, გამოთქმის მიმართ სინამდვილისადმი. აგოტა კრისტოფის რომანი “საერთო რვეული” ამ მიმართებებს ენობრივი ქსოვილით, კერძოდ, სტილისტური ასპექტით ავლენს. რომანის ენა, ენობრივი ნეიტრელიტეტი თხზულებას უაღრესად აახლოებს რეალობასთან და გამირთა ყოფის სპონტანური, უშუალო წარმოჩენის ეფექტსა ქმნის.

მე-6 საერთაშორისო სამეცნიერო – პრაქტიკული კონფერენცია ავტორი რეალიზმის ეპოქაში. ჩატარების ადგილი ქ. კრასნოდარი, 2013 წელი; მოხსენების სათაური – ავტორი რეალიზმის ეპოქაში;

მოხსენების ანოტაცია

ყოველი ეპოქა ავტორობის ახლებურ ტიპს აყალიბებს. ანალიტიკურ რეალიზმში – მწერალი ასახავს გმირის იმგვარ სულიერ ძვრებს, რომლებიც, შესაძლოა, არც ჩანდეს სოციალურ კავშირებში. აქცენტი გადადის გარემოებებიდან ადამიანის ხასიათზე და ხდება მისი ანალიზი. ანალიტიკურ რეალიზმში იზრდება პერსონაჟის ცნობიერებაში შეღწევის შესაძლებლობა. იბადება ახალი თხრობითი სიტუაცია, რომელიც გამოწვეულია “ყოვლისმცოდნე” ავტორის ძალაუფლების თვითშეზღუდვით. რადგან პერსონაჟს ეძლევა ავტონომიური ცნობიერება, მისი თვითმყოფადობის ხარისხი მატულობს. მთხრობელი თანდათან ამოირთვება მხატვრული სამყაროდან. სუბიექტისა (ავტორის) და ობიექტის (გმირის) ურთიერთობა გარდაისახება სუბიექტისა და სუბიექტის ურთიერთობად. აქ დაედო სათავე არაკლასიკურ ავტორს, რამაც ლიტერატურის დიალოგიზებულ ბუნებაზე დაყრდნობით მხატვრული მოდალობის პოეტიკის ახალ ტენდენციებს მისცა ბიძგი.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

კულტურის კვლევების სააწავლო-სამეცნიერო
ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება კულტურის კვლევების ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი პროფესორი ნინო ჩიქოვანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
ნინო ჩიქოვანი, პროფესორი

ქეთევან კაკიტელაშვილი, ასოცირებული პროფესორი

ივანე წერეთელი, ასოცირებული პროფესორი

მაია ქვრივიშვილი, ასისტენტ პროფესორი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„იდენტობის ნარატივები მე-20 საუკუნის დასაწყისის საქართველოში: მრავლეთნიკური ქართველი ერის სათავეებთან“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნინო ჩიქოვანი	ქეთევან კაკიტელაშვილი, ივანე წერეთელი, მაია ქვრივიშვილი, ირაკლი ჩხაიძე, დავით მაცაბერიძე
2	„ებრაული იდენტობა საქართველოში გლობალიზაციის გარიჟრაჟზე“	ფოლკსვაგენის ფონდი	ელიზაბეთ ჰოლენდერი, პროფესორი (მაინის ფრანკფურტის გოეთეს უნივერსიტეტი, გერმანია)	ნინო ჩიქოვანი, ქეთევან კაკიტელაშვილი, ირაკლი ჩხაიძე
3	„მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების“	TEMPUS	რონდა სოფერი, პროფესორი (გორდონ კოლეჯი, ხაიფა, ისრაელი)	ნინო ჩიქოვანი, ქეთევან კაკიტელაშვილი

	სატრენინგო კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის შემუშავება“			
4	„სასისტორიო განათლება და ქართულ-ოსური ურთიერთობები“	COBERM (joint EU-UNDP initiative)	ფილიპ გამაგელიანი, შერიგების საერთაშორისო ცენტრის მკვლევარი (ბოსტონი, აშშ)	ნინო ჩიქოვანი, ქეთევან კაკიტელაშვილი
5	„იდენტობის ჩამოყალიბების მექანიზმები და მისი ვარიანტები: "უცხო" და "ავტოქტონი" სუბსაჰარულ, ჩრდილოაფრიკულ და აღმოსავლეთ ევროპის ფრანკოფონურ საზოგადოებებში“	ფრანკოფონური საუნივერსიტეტო სააგენტო (AUF)	ეკატერინა ლუნგი, პროფესორი (ბუქარესტის უნივერსიტეტი, რუმინეთი)	კულტურის კვლევათა ინსტიტუტი
6	დამოუკიდებელი საქართველოს მშენებლობა: საჯარო დისკურსის დინამიკა XX საუკუნის 90-იანი წლებში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ივანე წერეთელი	ივანე წერეთელი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				

ანოტაციები

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო ჩიქოვანი	The De-Sovietisation and Nationalisation of History in Post-Soviet Georgia	Myths and Conflicts in the South Caucasus. Volume 1. Instrumentalisation of Historical Narratives	London, International Alert,	72-91
2	ნინო ჩიქოვანი	The Georgian Historical Narrative: From pre-Soviet to post-Soviet Nationalism	Dynamics of Asymmetric Conflict: Pathways toward terrorism and genocide. Vol.5, No 2, 2012	Routledge, Tylor & Francis	107-115
3	ნინო ჩიქოვანი	The Images of Self and Neighbors in Georgian History Textbooks: Representation of the Events of the Beginning of the 20th Century in the Post-Soviet Period	The South Caucasus and Turkey: History Lessons of the 20 th Century	Heinrich Böll Foundation South Caucasus	65-93
4	ივანე წერეთელი	საჯარო დისკურსის დინამიკა და კოლექტიური მეხსიერების ტრანსფორმაცია პოსტსაბჭოთა საქართველოში	ეთნიკურობა და ძალუფლება: კოლექტიური მეხსიერება და იდენტობის კონსტრუირების ტექნოლოგიები. XII საერთაშორისო	გამომცემლობა „ვებერი“, სევასტოპოლი, უკრაინა.	299-301

			სემინარი მასალები		
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ჩიქოვანი	ტოლერანტობის მშენებლობის პრობლემისათვის: „ჩვენ“ და „სხვები“ ისტორიის სახელმძღვანელოებში (საქართველოს მაგალითი	კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისო კონგრესი, 23- 26 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
	ივანე წერეთელი	სატიტულო ნაციისა და ეთნიკური უმცირესობების ურთიერთდამოკიდებულების საკითხი საქართველოში XIX- XX საუკუნეების მიჯნაზე (პრესის მასალების მიხედვით)	კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისო კონგრესი, 23- 26 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
	ქეთევან კაკიტელაშვილი	”დამოკიდებულება ქართველი მუსლიმების მიმართ: ტოლერანტობის დეფიციტსა და იდენტობის ძიებას შორის”	კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისო კონგრესი, 23- 26 ოქტომბერი, 2013, თბილისი

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ჩიქოვანი, ქეთევან კაკიტელაშვილი	მერყევი მეხსიერება: „უფროსი ძმისა“ და „აგრესორის“ ცვლადი იმიჯი“	კულტურისა და კულტურის კვლევების ბალკანეთის ქსელის პირველი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „კულტურული მეხსიერება“, სკოპიე, მაკედონია, 4-9 სექტემბერი, 2013
2	ივანე წერეთელი	საჯარო დისკურსის დინამიკა და კოლექტიური მეხსიერების ტრანსფორმაცია პოსტსაბჭოთა საქართველოში	ეთნიკურობა და ძალუფლება: კოლექტიური მეხსიერება და იდენტობის კონსტრუირების ტექნოლოგიები. XII საერთაშორისო სემინარი, 20- 25 მაისი, 2013 წელი, იალტა, უკრაინა,
3	მაია ქვრივიშვილი	იდენტობის სტრუქტურების კონსტრუქცია საქართველოში - ტრანზიციის პერიოდი	მუჰამედ V სულისის უნივერსიტეტიმრგვალი მაგიდა. 17-21 თებერვალი 2013, რაბათი, მაროკო

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
მსოფლიო ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

თსუ მსოფლიო ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.

პროფესორი ლევან გორდეზიანი

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ლევან გორდეზიანი (პროფესორი), თ. თოდუა (პროფესორი), მ. მშვილდაძე (ასოცირებული პროფესორი); მ. პაპაშვილი (პროფესორი), თ. წითლანაძე (ასოცირებული პროფესორი), თ. ქარჩავა (ასისტენტ-პროფესორი); თეიმურაზ პაპასქირი (პროფესორი), მერაბ კალანდაძე (ასოცირებული პროფესორი), ლეილა ხუბაშვილი (ასოცირებული პროფესორი), ფატიმა შეყლაშვილი (ასოცირებული პროფესორი), ზაალ გოგენია (ასისტენტ-პროფესორი), თამარ ანთაძე (ასისტენტ-პროფესორი)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	”საქართველო და ჯვაროსნული აღმოსავლეთი ვიტრის ცნობების მიხედვით“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ანდრო გოგოლაძე	თეა წითლანაძე, თეა ქარჩავა, ნიკოლოზ სილაგაძე

<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>გრანტი "საქართველო და ჯვაროსნული აღმოსავლეთი ჟაკ დე ვიტრის ცნობების მიხედვით" პირველი საანგარიშო ეტაპის შედეგები:</p>				
<p>საქართველო-ჯვაროსნების ურთიერთობების საკითხი ქართულ ისტორიოგრაფიაში მუდმივად აქტუალურ თემათა რიცხვს მიეკუთვნება. საკუთრივ, ჯვაროსნული ლაშქრობების პერიოდში საქართველოსთან ურთიერთობის საკითხს წმინდა მიწაზე მყოფი ევროპელებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა. XII-XIII საუკუნის ქართული სახელმწიფო მაშინდელ აღმოსავლეთში ძლიერ სამხედრო ორგანიზმს წარმოადგენდა. მუსლიმთა წინააღმდეგ დავით IV აღმაშენებლისა და მისი მემკვიდრეების მიერ წარმატებით ჩატარებულმა სამხედრო კამპანიებმა, ევროპელთა ინტერესი საქართველოს მიმართ კიდევ უფრო გააძლიერა. XIII საუკუნეში ამ ურთიერთობებმა მეტად ინტენსიური ხასიათი მიიღო. იერუსალიმის დაკარგვამ ჯვაროსნები და ევროპის მმართველი წრეები ახალი რეალობის წინაშე დააყენა. III და IV ჯვაროსნული ლაშქრობით წმინდა ქალაქი ქრისტიანებს ვერ დაიუბრუნეს. ახლა რომის პაპებმა მოკავშირეების მიერ აღმოსავლეთის ქრისტიანულ სამყაროში დაიწყეს. მათ იმედის თვალი მიაპყრეს საქართველოს სამეფოს, რომელსაც მაშინდელ ახლო აღმოსავლეთსა და ევროპაში დიდი ავტორიტეტი ჰქონდა. ამის უტყუარი ფაქტია ჯვაროსნების მონაწილეობა დიდგორის ომში, დავითის ჯვრის ისტორია, იერუსალიმის მონასტრის აღაპებში ჯვაროსანთა მოსახსენიებლები, ლაშა-გიორგისა და რუსუდანის სურვილი, მონაწილეობა მიეღოთ ქართველებს მეხუთე და მეექვსე ჯვაროსნულ ლაშქრობებში. ამ ურთიერთობების შესახებ საყურადღებო ცნობებს შეიცავს ეპისტოლარული მემკვიდრეობაც. მოცემული პროექტი წარმოადგენს ჩემი და ჩემი კოლეგების მიერ წარმოებული კვლევის ნაწილს, რომელიც საქართველოსა და ჯვაროსნული აღმოსავლეთის ურთიერთობებს ეხება. ამ საკითხის გამოწვლილვით შესასწავლად განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ჟაკ დე ვიტრის ცნობები. კერძოდ, მისი წერილები, რომელებიც მეხუთე ჯვაროსნულ ლაშქრობას ეხებიან.</p> <p>ჟაკ დე ვიტრის ცნობების მიხედვით, მეხუთე ჯვაროსნული ლაშქრობის პერიოდის ეპისტოლარული მემკვიდრეობის საკითხების შესწავლა პროექტის მთავარ მიზანს წარმოადგენს. მართალია, მე-13 საუკუნეში საქართველო-ჯვაროსნების ურთიერთობების შესახებ ევროპულ წყაროებში რიგი ინფორმაციები გვხვდება, მაგრამ მათში დე ვიტრის ეპისტოლარულ მემკვიდრეობას განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს. ეს იმიტომ, რომ იგი საკმაოდ საყურადღებო ინფორმაციებს შეიცავს ამ ეპოქის საქართველოს ისტორიის შესასწავლად. გარდა ამ ურთიერთობებზე არსებული პირდაპირი ცნობებისა, დე ვიტრის წყარო, რომელიც ეხება იოანე პრესვიტერის ლეგენდის რეინკარაციას, მასში შეიძლება ქართველთა ჯვაროსნულ ლაშქრობებში</p>				

სამზადდის შესახებ ალევორიული სიუჟეტები დავინახოთ. ეს კიდევ ერთხელ ამტკიცებს თუ რა სასიცოცხლო მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ევროპელები ქართველთა მონაწილეობას ამ ომებში. აუცილებელია ითქვას, რომ მიუხედავად უდიდესი ინტერესისა, რომელსაც იწვევდა და იწვევს ისტორიკოსებში ჟაკ დე ვიტრის ნაშრომები და წერილები, მაინც არის საკითხები, რომელთა შემდგომი დამუშავება და გააზრება საკვანძო ამოცანას წარმოადგენს.

პირველი ეტაპის შედეგად დასრულდა ჟაკ დე ვიტრის წერილების კომენტირება; ამის საფუძველზე დამუშავდა ჯვაროსანთა კონტროლის ქვეშ არსებული ქალაქების სოციალური, პოლიტიკური, კულტურული და ყოფითი საკითხები. ნაშრომის მიზნიდან გამომდინარე, აღნიშნული წყაროს საფუძველზე ზოგად ისტორიოგრაფიულ კონტექსტში შედარებულია და განზოგარებული დასავლური და აღმოსავლური ქალაქი. ეს უკანასკნელი ძალზე მნიშვნელოვანი სოციალური ფენომენია, რომელიც კარგად წარმოაჩენს ამა თუ იმ საზოგადოების ბუნებას. ამის მიხედვით პრობლემის, ე.ი. აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ოპოზიციის წარმოჩენით, საკითხის შესწავლას დიდი მნიშვნელობა აქვს. შესაბამისად, მომზადებულია საკონფერენციო თეზისი „აღმოსავლური და დასავლური ქალაქი ჟაკ დე ვიტრის თხზულებების მიხედვით“.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	„საქართველო და ჯვაროსნების ურთიერთობები ჟაკ დე ვიტრის ეპისტოლარულ მემკვიდრეობაში“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თ. წითლანაძე	ახალგაზრდა მეცნიერთა უცხოეთში სამეცნიერო-კვლევითი სტაჟირებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი
3	„საქართველო შუა საუკუნეების ევროპულ სამყაროში“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ზ. გამეზარდაშვილი	მ.პაპაშვილი ბ.ჯავახია

გრანტი „საქართველო და ჯვაროსნების ურთიერთობები ჟაკ დე ვიტრის ეპისტოლარულ მემკვიდრეობაში“

ჩვენი კვლევის ობიექტს წარმოადგენდა ჟაკ დე ვიტრის ეპისტოლარული მემკვიდრეობის ქართულ ენაზე თარგმნა და მასში მოცემული ინფორმაციის სანდოობის

დადგენა. ამ წყაროს დამუშავებამ საშუალება მოგვცა სიღრმისეულად შეგვესწავლა XIII საუკუნის პირველი ნახევარის საქართველოს ურთიერთობები ჯვაროსნებთან, რომის პაპის კურიასთან და მის დიპლომატიურ მისიებთან. მემატანის ეპისტოლარულ მემკვიდრეობაში მოცემული ინფორმაციები დამატებით და, უმრავლეს შემთხვევაში, ახალ ცნობებს შეიცავს იერუსალიმში არსებული ქართული კოლონიის შესახებ. ეს ფასეული წყარო ქართველი მკვლევრებისათვის დღემდე ცნობილი იყო მხოლოდ საქართველოს შესახებ ცალკე არასრული ამონარიდების სახით და დედნისეული სრული ვარიანტი საერთოდ უცნობი იყო (რაც ბუნებრივი იყო, რადგანაც საბჭოთა ეპოქაში მათ უცხოეთში კვლევის ჩატარების საშუალება პრაქტიკულად არ ჰქონდათ). მოცემულ წყაროს ახალი რეალიები შეაქვს საქართველო-ჯვაროსნების პოლიტიკური, დიპლომატიური და რელიგიური ურთიერთობების სფეროში. საკვლევი თემის ირგვლივ ჩვენ უახლესი სამეცნიერო ლიტერატურა და დამატებითი წყაროები მოვიძიეთ საფრანგეთის, კერძოდ, პარიზის ბიბლიოთეკებში: საფრანგეთის ნაციონალურ ბიბლიოთეკაში, CREE-ს ბიბლიოთეკა და სხვ. ამან საშუალება მოგვცა გვემუშავა ფრანგ კოლეგებთან და სპეციალისტებთან, რამაც დასმული პრობლემის გადაწყვეტაში დიდად შემიწყო ხელი. ამასთან ერთად, აღნიშნულმა სტაჟირებამ ასევე მომცა საშუალება მომეძია და გავცნობოდი ჩემთვის საინტერესო სფეროში არსებულ უახლეს სამეცნიერო ლიტერატურას. პროექტის შედეგად მთლიანად თარგმნილია ჟაკ დე ვიტრის შვიდივე წერილი და მიმდინარეობს მათი წყაროთმცოდნეობითი დამუშავება.

გრანტი „საქართველო შუა საუკუნეების ევროპულ სამყაროში“ პირველი საანგარიშო ეტაპის შედეგები:

გრანტის ფარგლებში სამუშაოს დასრულების შემდეგ, როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი მეცნიერ-მკვლევრები და დაინტერესებული პირები მიიღებენ საფუძვლიან გამოკვლევას XIII-XVIII საუკუნეების საქართველოს ევროპულ სამყაროსთან რელიგიური, პოლიტიკური, ეკონომიკური, დიპლომატიური და კულტურული ურთიერთობის შესახებ. ამ საკითხთა მრავალი ასპექტი ახლებურად იქნება გააზრებული და განზოგადდება ქართულ-ევროპული იდენტობის ის მახასიათებლები, რომლებზეც დაყრდნობით შეიძლება ვიმსჯელოთ მაშინდელი საქართველოს ევროპული ფასეულობებისადმი მისწრაფებებზე. ასევე პირველად გამოვლინდება, რომ ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია კათოლიკობაში განსხვავებული სახის მისაღებ ორგანიზმს ხედავდა საქართველოში და პაპობის ეგიდით დასავლეთთან დაახლოების შესაძლებლობებს არ კარგავდა. საკუთრივ კათოლიკობას საქართველოში სრულიად მისაღები პოლიტიკური და რელიგიური ნიადაგი ჰქონდა. ეს ორმხრივი პროცესი საფუძველს აცლიდა რელიგიურ ნიადაგზე რაიმე სახის დაპირისპირებას, რადგან ორივე მხრიდან განსხვავებების წინ წამოწევა ან გაზვიადება არ

ხდებოდა. უფრო მეტიც, საქართველოში კათოლიკე მისიონერების შემოსვლა არც ერთ მეფესა და სასულიერო იერარქს სანანებელი არ გახდომია, რადგან ისინი ქართულ მართლმადიდებელ ეკლესიას არ დაპირისპირებია. ასეთი განზოგადების საშუალებას გვაძლევს ვატიკანის არქივიდან ის უამრავი მასალა იტალიურ, ლათინურ და ფრანგულ ენებზე, რომლებიც ჩვენს ხელთაა და პირველად შემოვა ამ ნაშრომის სახით მეცნიერულ მიმოქცევაში ქართულ ისტორიოგრაფიაში.

პირველ საანგარიშო ეტაპზე იტალიური და ლათინური ენებიდან ამოკითხული და გაშიფრული იქნა 31 წერილი (2 გვერდამდე) და 8 ვრცელი (10 დან 18 გვერდებამდე) რელაცია. დადგინდა 4 რელაციის ავტორის ვინაობა (ჯერჯერობით ვერ დადგინდა 4) და ითარგმნა ქართულ ენაზე 4-ვე ვრცელი რელაცია. აქედან დღემდე ქართულ ისტორიოგრაფიაში უცნობი 7 დოკუმენტი გამოქვეყნდა (სტუ, „ევროპული კვლევები“ (დამატება, თბ., 2013, გვ.7-29). თარგმნილი და გამოქვეყნებული წყაროები შედარებულია სხვა პარალელურ წყაროებთან, დადგენილია მათი ავთენტურობა, დაზუსტებულია ისტორიულ პირთა ვინაობა, წერილის ადრესატების სასულიერო თანამდებობები რომში, რელაციების საქართველოდან გაგზავნის ადგილი და გარემოებები, წერილში დამახინჯებით დასახელებულ ქართველ პირთა სავარაუდო კავშირები კათოლიკე მისიონერებთან საქართველოში. ამ წყაროებში, რომელიც XV-XVII საუკუნეებს შეიცავს ასახულია საქართველოში შექმნილი პოლიტიკური ვითარება, საგარეო პოლიტიკა და კათოლიკე მისიონერთა მდგომარეობა, მათი ფინანსური სირთულეები და ადგილობრივ სასულიერო პირებთან ურთიერთობები.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ. გორდეზიანი	წინასიტყვაობა წიგნისა: მ.წერეთელი, კელიშინის სტელა	თსუ, თბილისი	
2	ლ. გორდეზიანი	თუკიდიდე. ისტორია. ადაპტირებული თარგმანი. მსოფლიო ლიტერატურის ბიბლიოთეკა 7.	თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	
3	ლ.ხუბაშვილი	რომის პონტიფექსები და მათი ეპოქა. ტ. I. I-XII საუკუნეები.	თბ., გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2013	870 გვ.
<p>ანოტაცია წიგნის რომის პონტიფექსები და მათი ეპოქა. ტ. I.</p> <p>I-XII საუკუნეები</p> <p>მონოგრაფიაში შესწავლილია და გაანალიზებულია მსოფლიო ისტორიის უბადლო მოვლენა – პაპობა, რომელსაც ანალოგი არ გააჩნია და ეპოქა, რომელშიც მათ მოუხდათ ცხოვრება და მოღვაწეობა. რომის პონტიფექსებმა თავიანთი არსებობის თითქმის ორი ათასწლეულის მანძილზე უდიდესი როლი შეასრულეს პოლიტიკის, დიპლომატიისა და ცივილიზაციის ისტორიაში და დღესაც მნიშვნელოვანი ადგილი უკავიათ საერთაშორისო, პოლიტიკურ და კულტურულ პროცესებში. მონოგრაფიაზე მუშაობისას შევეცადე წარმომედგინა ქრისტიანობის წარმოშობისა და ევოლუციის პროცესები, რომლებმაც თავის მხრივ, განაპირობეს რომის ეკლესიის პრიმატი.</p> <p>პაპობის სრულყოფილი ისტორიის შესახებ მსჯელობა შესაძლებელია მხოლოდ საეპისკოპოსო ეკლესიისა და ეპისკოპოსთა წარმოშობის დროიდან. სწორედ ამიტომ ნაშრომში, რომელიც ორ ტომად გამოიცემა, ნაჩვენებია იქნება პაპობის ფორმირების, აღზევებისა და კრიზისის პერიოდები, ვატიკანის სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების პროცესები და მისი ადგილი და</p>				

როლი თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობებსა და მსოფლიო პოლიტიკაში.

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თეიმურაზ პაპასქირი	ევროპისა და ამერიკის ქვეყნების უახლესი ისტორია. 1914-1945. ნაკვეთი I. მესამე შესწორებული გამოცემა	თბ., გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2013	350 გვ.
<p>ანოტაციები</p> <p>წარმოდგენილი წიგნი არის ევროპისა და ამერიკის ქვეყნების უახლესი ისტორიის დამხმარე სახელმძღვანელოს მესამე, შესწორებული გამოცემა. მას საფუძვლად უდევს ავტორის მიერ ბოლო 15 წლის განმავლობაში სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, აგრეთვე ვისკონსინის უნივერსიტეტში–ოკლერი (აშშ) 2005-2006 წლებში წაკითხული სალექციო კურსები. წიგნში გადმოცემულია ევროპის წამყვანი სახელმწიფოების და ამერიკის შეერთებული შტატების ისტორია (უპირატესად პოლიტიკური) 1914-1945 წლებში; ცალკე გაშუქებულია პირველი და მეორე მსოფლიო ომების სამხედრო ისტორია, აგრეთვე მოცემული პერიოდის საერთაშორისო ურთიერთობები.</p> <p>დამხმარე სახელმძღვანელო განკუთვნილია უნივერსიტეტების „ისტორიის“, „საერთაშორისო ურთიერთობების“, „პოლიტოლოგიისა“ და „პოლიტიკური ჟურნალისტიკის“ სპეციალობის სტუდენტებისათვის, აგრეთვე ისტორიით დაინტერესებული მკითხველისათვის.</p>				
2	მ. პაპაშვილი, თ. წითლანაძე,	გვიანი შუა საუკუნეების და ადრეული ახალი	მომზადებული ა გამოსაცემად	დაახლ: 400 გვ

	თ, ქარცავა, გ. კუტალია, ნ. სილაგაძე	პერიოდის ისტორიის სახელმძღვანელო ს მეორე ტომი	(გადაცემული აქვს რეცენზენტს)	

გვიანი შუა საუკუნეების და ადრეული ახალი პერიოდის ისტორიის სახელმძღვანელოს მეორე ტომის ანოტაცია:

წინამდებარე სახელმძღვანელო მოიცავს XVI საუკუნის, ადრეული ახალი დროის, დასავლეთ ევროპის ქვეყნების ისტორიას. მასში უპირველესად გადმოცემულია ის პოლიტიკური, სოციალ-ეკონომიკური და კულტურული ცვლილებები, რომელიც ხდებოდა ამ მონაკვეთში. ამ საუკუნის მანძილზე ფეოდალიზმის წიაღში ჩაისახა და ჩამოყალიბდა ადრეკაპიტალისტური წარმოება, თუმცა ევროპის ქვეყნებში ეს პროცესი არაერთგვაროვნად მიმდინარეობდა. მიუხედავად ამისა, კომუნიკაციის ახალი ქსელების გაჩენა, პროგრესი ვაჭრობაში ხელს უწყობდა საშინაო და საერთოევროპული ბაზრების ჩამოყალიბებას. დიდ გეოგრაფიულ აღმოჩენებს გლობალური პოლიტიკური ცვლილებები მოჰყვა. მან საფუძველი ჩაუყარა მსოფლიო ბაზრის შექმნას. მსოფლმხედველობრივი ცვლილებების გვერდით, რომელიც დაკავშირებული იყო ჰუმანიზმის გავრცელებასთან, რეფორმაციის მსვლელობის დროს კათოლიკური დოგმატების ახლებურ გააზრებასთან, საზოგადოებრივი აზრის თანდათანობით სეკულარიზაციასთან, მიმდინარეობდა სახალხო ღვთისმოსაობის გაძლიერება.

XV-XVI საუკუნეების მიჯნაზე დასავლეთ ევროპის ქვეყნები პოლიტიკური განვითარების ახალ ფაზაში შევიდნენ. მათთვის დამახასიათებელია ცენტრალისტური ტენდენციების გაძლიერება. ამ დროს საფრანგეთის, ინგლისისა და ესპანეთის მიწების “შეკრება” დასრულდა. იმ რეგიონებში, სადაც მსხვილი ცენტრალიზებული სახელმწიფოების (იტალია, გერმანია) ჩამოყალიბება ვერ მოხერხდა, ასევე შეინიშნება პოლიტიკური ცენტრის გარშემო მიწების კონსოლიდაცია.

ტერიტორიულ გაერთიანებასთან ერთად მიმდინარეობდა პოლიტიკური ცენტრალიზაცია და თვისობრივად ახალი ტიპის სახელმწიფო ხელისუფლება ჩამოყალიბდა, რომლისთვისაც არაა დამახასიათებელი შუა საუკუნეების წოდებრივი მონარქია. სამეფო ხელისუფლებამ ფეოდალი მაგნატების უკანასკნელი წინააღმდეგობები ჩაახშო და იმდენად გაძლერდა, რომ რიგ შემთხვევაში უარს ამბობდა წოდებრივ-წარმომადგენლობითო ორგანო მოეწვია, რომელმაც ყოფილი პოლიტიკური მნიშვნელობა დაკარგა. XVI საუკუნე -

ნაციონალური სახელმწიფოების აღმავლობის დროა. მას საფუძველი შეუქმნა ინტენსიურმა ეკონომიკურმა განვითარებამ, საშინაო ბაზრის ჩამოყალიბებამ და აბსოლუტიზმის ცენტრალიზებულმა პოლიტიკამ. ევროპის ქვეყნებში საკუთარ ტერიტორიაზე დასახლებულ ხალხებს შორის განსხვავებების წაიშალა მიმდინარეობდა; მოხდა დიალექტების უნიფიკაცია და ერთიანი ეროვნული ენების ჩამოყალიბება; შეიქმნა თვითმყოფადი კულტურა და ჩამოყალიბდა ნაციონალური თვითშეგნება. XVI საუკუნის ევროპა რომაულ-კათოლიკური ეკლესიის რეფორმის ძლიერმა მოძრაობამ მოიცვა, რომელიც რეფორმაციის სახელითაა ცნობილი. 1517 წელს მარტინ ლუთერის პროტესტანტულმა რეფორმაციამ კათოლიკური ეკლესიის გვერდით სათავე დაედო სხვა ახალ ქრისტიანულ ეკლესიებს: ლუთერანული, ანგლიკანური, კალვინისტური, ცვინგლიანური და სხვა პროტესტანტულ აღმსარებლობებს.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. პაპაშვილი	წყაროების თარგმანი: 1. ანტიოქიის პატრიარქის წერილი კარდინალ	კრებ.: „ევროპული კვლევები“ (დამატება), საგამომცემლო სახლი	2013	12-13.

		ბანდინისადმი 1628 წლის 11 მარტი (იტალიურიდან);	„ტექნიკური უნივერსიტეტი“;		
2	მ. პაპაშვილი	სიმონ I-ის პოეტურ-მუსიკალური გატაცებებისა და სხვა პიროვნული თვისებების შესახებ	სალიტერატურო-სამეცნიერო ჟურნალი „პარალელი“	თბილისი, საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“	, გვ.245-252.
3	მ. პაპაშვილი	ლუი XIV-ის - „მეფე მზის“ სიმბოლოს გაგება ვახტანგ VI-ის დიპლომატიაში	კრებ.: „ევროპული კვლევები“	თბილისი, საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“	გვ.238-248.
4	მ. პაპაშვილი	ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიის ტოლერანტობა კათოლიკობის მიმართ (XIII-XVსაუკუნეები)	კრებ.: „ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა“	თბილისი, საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“	გვ.100-106.
5	მ. პაპაშვილი	2.ბერნარდო მარია ნეაპოლელის წერილი რომში ერთ-ერთი სასულიერო პირისადმი (იტალიურიდან)	კრებ.: „ევროპული კვლევები“ (დამატება),	საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“	21-22.
6	მ. პაპაშვილი	პაპი კლემენტე XI-ის 1714 წლის 20 ივლისის წერილი ლუი XIV-სადმი	კრებ.: „ევროპული კვლევები“ (დამატება),	საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“;	23-26.

		საქართველოში ფრანგი მისიონერების გაგზავნის შესახებ (ლათინურიდან)			
7.	ლ.გორდეზიანი	ლუდი თუ ღვინო? (რეზიუმე ინგლისურ ენაზე).	კავკასიურ- ახლოაღმოსავლური კრებული XV	თბილისი, ლოგოსი,	83-85.
8.	მ. მშვილდაძე	ადრექრისტიანული სტელა ბიჭვინთის სამაროვნიდან. Early Christian Stella from Bichvinta Tomb.	საერთაშორისო კონფერენცია მიძღვნილი საქართველოს კათოლიკოს- პატრიარქის, მცხეთა- თბილისის მთავარეპისკოპოსის, ბიჭვინთისა და ცხუმ- აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსის, უწმინდესისა და უნეტერესის ილია II- ის აღსაყდრების 35, დაბადების 80 წლისთავს. გული ბრძენი გონიერი (დაიბეჭდა ორ ენაზე: ქართული, ინგლისური).	თბილისი 2013	გვ. 88-98.
9.	მ. მშვილდაძე	აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე ახ. წ. I-IV სს. ადრექრისტიანული თემების არსებობის შესწავლის	კულტურის ისტორიისა და თეორიის საკითხები XXVII.	თბილისი 2013,	101-110.

		საკითხისათვის			
10	მ. მშვილდაძე	დასავლეთ საქართველოს შავიზღვისპირეთის ქალაქების მოსახლეობის რელიგიური კუთვნილების საკითხისათვის ახ. წ. I-IV სს. (გლიპტიკური მასალის მიხედვით)	მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, II.	თბილისი 2013	
11	მ. მშვილდაძე	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ჩვენი სულიერების ბალავარი	პოლიტიკა და რელიგიური ორიენტაციის საკითხი ქართლში (III –IV საუკუნეების მიჯნა)	მომხსენებელი, წამყვანი	ბათუმი
12	მ. მშვილდაძე	ბიზანტიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენცია	ბიზანტის იმპერიისა და სავლეთ საქართველოს შავიზღვისპირეთის ისტორიის შესწავლის საკითხისათვის IV-VI სს.	მომხსენებელი	თბილისი-ბათუმი
13	თ. წითლანაძე, თ. ქარჩავა, ნ.სილაგაძე, გოგოლაძე	შალვა ნუცუბიძის 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია	აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ქალაქები ჯვაროსნულ ეპოქაში	მომხსენებელი	თბილისი
14.	თ. ქარჩავა (თანაავტორობით)	საისტორიო ვერტიკალები, 28-ე ნომერი	წყაროს აღქმის პრობლემა ისტორიოგრაფიაში (ანტიკური და შუა	სტატია	თბილისი

			საუკუნე-ბის შეპირისპირების მაგა- ლითზე)		
--	--	--	---	--	--

ანოტაციები

სტატია - „სიმონ I-ის პოეტურ-მუსიკალური გატაცებებისა და სხვა პიროვნული თვისებების შესახებ“ ანოტაცია:

საქართველოს ისტორიაში სიმონ I-მა განსაკუთრებული როლი შეასრულა. მან, როგორც პოლიტიკოსმა და დიპლომატმა დიდი წვლილი შეიტანა XVI საუკუნის II ნახევრის ირანისა და ოსმალეთის კავკასიური პოლიტიკის ჩამოყალიბებაში. მისი „ირანოფილური“ პოლიტიკა იმდროინდელ რეალ-პრინციპებს ემყარებოდა და თავდაუზოგავი ბრძოლებით აღმოსავლეთ საქართველოს გაოსმალება თავიდან ააცილა, ხოლო ოსმალეთის წინააღმდეგ უმაგალითო ბრძოლებით ის ქართველ ხალხში გმირად იქცა.

სიმონ I-ის პიროვნული თვისებებისა და მოღვაწეობის სხვა მხარეების შესახებ ქართულ ისტორიოგრაფიაში ბევრი რამე უცნობია. საკუთრივ ისტორიულ პირთა სრული პორტრეტის წარმოდგენისათვის ამას არანაკლები მნიშვნელობა აქვს, რადგან ისტორიის კრიტიკულ პერიოდში პიროვნების ხასიათის როლი განსაკუთრებით დიდია. ქართველი ფართო მკითხველი საზოგადოებისათვის უცნობია სიმონ მეფის პოეზიითა და მუსიკით გატაცებების შესახებ. დღემდე ცნობილი იყო მხოლოდ მისი ერთი რობაი სულთანის დიდვაზირისადმი. თურქეთის არქივებში მიკვლეული (მიაკვლია მკვლევარ-ფოლოლოგმა რიონ შანთაძემ) მასალების საფუძველზე სტატიაში მოტანილია სიმონ მეფის 7 რობაი თურქული ენიდან და მისი ქართული თარგმანი (თარგმანი შეასრულა რ.შანთაძემ). ისინი გაანალიზებულია პოლიტიკურ კონტექსტში და ხაზგასმულია, რომ სიმონ I გატაცებული იყო ნიზამის „ჰამსეთი“ და ფირდოუსის „შაჰ ნამეთი“ და წარმოგვიდგება, როგორც დახვეწილი, გემოვნებიანი პოეტი. ასევე მან კარგად იცოდა სპარსული და თურქული ენები. რაც შეეხება სიმონ მეფის მუსიკით გატაცებას, ასევე თურქულ წყაროებზე დაყრდნობით ნაჩვენებია, რომ ის უკრავდა „კანუნიზე“ და სპარსულ ჩონგურზე „შიდირგოჩზე“ და განსხვავებული მუსიკალური სტილი ჰქონდა. ჩვენი მტკიცებით, ამ „გამორჩეულ, განსხვავებულ, უცნაურ“ მუსიკალურ სტილში აღმოსავლურთან ნაზავი ქართული სიმღერა უნდა ვიგულისხმოთ. ესპანურენოვან წყაროებზე დაყრდნობით

სტატიაში ასევე ნაჩვენებია სიმონ მეფის მიდრეკილება ძვირფასი ჩაცმულობისადმიც.

სტატია - „ლუი XIV-ის - „მეფე მზის“ სიმბოლოს გაგება ვახტანგ VI-ის დიპლომატიაში“ ანოტაცია:

პირველწყაროებსა და ფრანგულენოვან სპეციალურ ლიტერატურაზე დაყრდნობით სტატიაში გაშუქებულია ერთი კონკრეტული საკითხი. როგორ ესმოდა ვახტანგ VI-ს ლუი XIV-ის „მეფე მზის“ სიმბოლო და რა დიპლომატიურ დატვირთვას აძლევდა მას საფრანგეთის მეფისადმი წერილობითი მიმართვისას. ეს საკითხი დღემდე მკვლევართა ყურადღების მიღმა იყო დარჩენილი.

თავიდან ნაჩვენებია თუ როგორ ესმოდა თვით ლუი XIV-ს მის მიერ არჩეული ხატება. მზე, როგორც ყველა კეთილდღეობის მომტანი, მონარქის ტრადიციული გამოსახულებაა. მეფე ამ დიდ მნათობში ხედავდა მიზაძვის მაგალითს. მზე-დაუცხრომელი მუშაკი სამართლიანობის წყაროა და იგი არასოდეს უხვევს ამ გზიდან. ლუი XIV-ის ემბლემაზე მზე დედამიწას ანათებს. ეს ჰიპერბოლა იმას გამოხატავს, რომ მეფეს აქვს უფლება თავისი კეთილისმყოფელი მმართველობა სხვა ხალხზეც გაავრცელოს. აქ მეფეს მხედველობაში ჰქონდა მსგავსად მზისა სხვა მიწებსაც გაანათებდა თუ ისინი მისი სხივის ქვეშ აღმოჩნდებოდნენ. ამის საფუძველზე გაანალიზებულია ვახტანგ მეფის ლუი მეფისადმი მიწერილი წერილი, რომელიც ეჭვს არ ტოვებს, რომ ვახტანგ VI-ს „მეფე-მზის“ სიმბოლო ზუსტად ისეთივე ჰიპერბოლით ესმის, როგორც ამას თავად ლუი XIV განმარტავდა. ვახტანგის წერილში ხაზგასმა - „მზეო, რომელმაც შუქით გაანათე სხვა მთავრები, ვინაიდან მათ მიმართ თქვენ ხართ ის, რაც მზე არის მნათობების მიმართ“ სამეფო ხელისუფლების საკრალურ გაგებას ზუსტად გადმოსცემს და დიპლომატიურად მიანიშნებს, რომ „მეფე-მზე“ მაგალითია არა მარტო მთელი ევროპისათვის, არამედ ირანში დატყვევებული ქრისტიანი მეფისთვისაც. დიპლომატიურად ეს ემსახურებოდა ერთ მიზანს: ლუი XIV-ს აგრძნობინოს, რომ იცის სამეფო ხელისუფლების ღვთაებრივი წარმოშობის მისეული კონცეფცია და თუ მის შემწეობას მიზნად დაისახავს არავის შეუძლია წინააღმდეგობის გაწევა და „მზის“ მისიის მსგავსად დახმარება აღმოუჩინოს ირანში ტყვედ მყოფ ქრისტიან მეფეს.

სტატია - ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიის ტოლერანტობა კათოლიკობის მიმართ (XIII-XV საუკუნეები) ანოტაცია:

საქართველოსთან დასავლეთის, კერძოდ პაპობის, დაახლოების პირველი შესაძლებლობა გაჩნდა ჯვაროსნული ომების ხანაში, რომელიც სტრატეგიულ მიზნებს ისახავდა: საქართველოსთან კავშირში მოწინააღმდეგეთა დასუსტება საბოლოო გამარჯვებამდე, რასაც შედეგი არ მოჰყვა. ასეთმა კავშირმა საბოლოო განვითარება XIII საუკუნის 40-იან წლებში საქართველოში მისიონერების გამოგზავნაში ჰპოვა, რომელიც ქართული სახელმწიფოს ინტერესებში შედიოდა. მონღოლთა უძლეველი ურდოს წინაშე

უმოკავშირედ დარჩენილმა ქართველმა პოლიტოკოსებმა და სასულიერო იერარქებმა ფართოდ გაუღეს კარი ფრანცისკანელ და დომინიკელ მისიონერებს. წყაროებით დასტურდება, რომ 1240 წლამდე რომისა და საქართველოს ეკლესია ურთიერთანაზიარობაში იმყოფებოდა. ამას განაპირობებდა ადრეული პერიოდის რეალობა. კერძოდ, ქართული ეკლესია არ ჩარეულა რწმენის შესახებ დავაში, რომელმაც დასავლეთისა და აღმოსავლეთის ეკლესიები სრულ განხეთქილებამდე მიიყვანა. პირიქით, ქართული ეკლესია მაღალი პოზიციებიდან უჭვრეტდა ამ გათიშვას; იგი კვლავ ინარჩუნებდა მთლიანობას თავის წიაღში, არ ემხრობოდა მოწინააღმდეგე ბანაკთაგან არც ერთს და იმთავითვე ეძებდა კათოლიკური და მართლმადიდებელი ეკლესიების კვლავ გაერთიანების საშუალებას. რუსუდან მეფის დროს ორივე მხარემ ეს მიზანი დაისახა, თუმცა რომის კათოლიკურ ეკლესიასთან შეერთების საკითხზე შემდეგ ქართველებს არ უზრუნიათ.

ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით განხილულია აღნიშნულ პერიოდში კათოლიკე მისიონეტა საქართველოში საქმიანობის საფუძველზე ორივე ეკლესიის ურთიერთობის მიზნები. საქართველოში ეკლესიათა გაერთიანების საკითხს პოლემიკა არ გამოუწვევია და მისიონერებს შიშის ქვეშ არ უცხოვრიათ. ქართველი პოლიტოკოსები და საეკლესიო პირები ფრთხილად ეკიდებოდნენ ეკლესიათა უნიას და მასზე კონკრეტული უარი არასოდეს უთქვამთ, რადგან იზოლაციაში მყოფი ქვეყანა პაპობის მეშვეობით ხედავდა დასავლეთში ერთადერთ ძალას, რომელსაც შეეძლო საქართველოს დასავლეთთან სამხედრო-პოლიტიკური და კულტურული კავშირის ინიციატივები აემოქმედებინა.

ლევან გორდუზიანი

ლუდი თუ ღვინო? (*კავკასიურ-ახლოაღმოსავლური კრებული XV*, ლოგოსი, თბილისი, 83-85)

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია ხეთურ ტექსტებში ღვინისა (GEŠTIN) და ლუდის (KAŠ) აღმნიშვნელი იდეოგრამების გამოყენების სხვადასხვა შემთხვევები და კომპოზიტის KAŠ.GEŠTIN ინტერპრეტაციის სხვადასხვა შესაძლებლობები.

მარიკა მშვილდაძე

ბიზანტიის იმპერიისა და დასავლეთ საქართველოს შავიზღვისპირეთის ურთიერთობის ისტორიის შესწავლის საკითხისათვის IV-VI სს.

ბიზანტიის იმპერიისა და საქართველოს ურთიერთობის შესწავლას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ქართულ ისტორიოგრაფიაში. ჩვენი კვლევის მნზანს წარმოადგენს იმის გარკვევა თუ რა მდგომარეობა იყო IV-VI სს-ში აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში, კერძოდ კი პიტიუნტში ბიზანტიასთან მიმართებაში.

არქეოლოგიური მასალების შესწავლის საფუძველზე დასტურდება წყაროებში დაცული ცნობები იმის შესახებ, რომ III ს-ის შუა ხანებში (252-267 წწ.) აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში, მათ შორის პიტიუნტში ადგილი ჰქონდა გუთების დამარბეველ შემოსევებს, რის შემდეგაც რომი იწყებს მათ მიერ დარბეული ქალაქების აღგენას. IV ს-ის დასაწყისში რომმა ბიჭვინთა-პიტიუნტის საქალაქო დასახლებას სასიმაგრო ნაგებობები შემოავლო. პიტიუნტი IV ს-ის 80-იან წლებში კვლავ განიცდის დამარბეველ შემოსევებს, ამჯერად ჰუნთა მხრიდან. არქეოლოგიური მასალების მიხედვით დასტურდება, აგრეთვე ის ფაქტი, რომ IV საუკუნის ბოლოს V ს-ში პიტიუნტის ტერიტორიაზე არ მდგარა ბიზანტიელთა გარნიზონი. აქვე გვინდა აღვნიშნოთ, რომ V საუკუნე არქეოლოგიური მასალის თვალსაზრისით ყველაზე სუსტად არის წარმოდგენილი. არტეფაქტების შესწავლის საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ აღნიშნული პერიოდის ბიჭვინთა არ წარმოადგენდა მნიშვნელოვან სავაჭრო-ეკონომიკურ ცენტრს.

ყოველივე ნათელი დადასტურებაა წყაროებში მოყვანილი ცნობებისა, რომელთა მიხედვით IV ს-ის ბოლოს ბიზანტიის მიპერიის პოზიციები აღმოსავლეთით მნიშვნელოვნად შეირყა და ინიციატივა ირანის ხელში გადავიდა, რაშიც მნიშვნელოვანი როლი გუთებისა და სხვა მომთაბარე ტომების შემოსევებმაც შეარულა. ასეთ რთულ პოლიტიკურ ვითარებაში ბიზანტია ხელს უწყობს ლაზიკის გაძლერებას, რომელმაც IV ს-ის მანძილზე დაიმორჩილა კოლხეთის ტერიტორიაზე არსებული “სამეფოები” და IV ს-ის ბოლოსათვის ლაზთა (ეგრისი) სამეფო უკვე მთელ დასავლეთ საქართველოს აერთიანებს.

ქალაქის ახალი ცხოვრება ბიზანტიის აქტიურობას უკავშირდება VI ს-ში. პროკოფი კესარიელის ცნობის მიხედვით, პიტიუნტსა და სებასტოპოლისში ბიზანტიური ჯარია ჩაყენებული (Procop. De BG, VIII, 3-4), პიტიუნტი აღნიშნულ პერიოდში უფრო ციხესიმაგრეა, ვიდრე ქალაქი. მაგრამ იმავდროულად პიტიუნტს გააჩნია ქალაქის უმთავრესი დამახასიათებელი ნიშანი საეკლესიო ორგანიზაცია. არქეოლოგიური მასალების შეწავლის შედეგად, რომელშიც განსაკუთრებული სიუხვით გამოირჩევა ქრისტიანულ რელიგიასთან დაკავშირებული არტეფაქტები, დგინდება, რომ VI საუკუნიდან პიტიუნტი, სატაძრო ქალაქს წარმოადგენს.

სოხუმ-ბიჭვინთის მონაკვეთი იუსტინიანე I-ის დროს უშუალოდ ექვემდებარება ბიზანტიას. მაგრამ პიტიუნტი ჯერ კიდევ მნიშვნელოვან როლს ასრულებს იმდროინდელ პოლიტიკურ ცხოვრებაში. VI საუკუნის ფენებში დასტურდება საკმაოდ უხვი მასობრივი არქეოლოგიური მასალა, რომელთა შორის აღსანიშნავია კონსტანტინოპოლში მოჭრილი

ბიზანტიის იმპერატორების იუსტინე I (518-527 წწ.) და იუსტინიანე I (527-565 წწ.)... მონეტები. მაგრამ ჩვენი აზრით, განსაკუთრებული დატვირთვა ენიჭება ბიზანტიის იმპერატორის იუსტინიანე I-ის გამოსახულებიანი ფარაკიანი ბეჭდის აღმოჩენას, რომელიც ბიზანტიური გლიპტიკის ნიმუშად არის მიჩნეული. ვინაიდან გემა თანადროული ისტორიული დოკუმენტია, რომელიც სინათლეს ჰფენს მფლობელის პოლიტიკურ, თუ რელიგიურ ორიენტაციას.

მარია მშვილდაძე

დასავლეთ საქართველოს შავიზღვისპირეთის ქალაქების მოსახლეობის რელიგიური კუთვნილების საკითხისათვის ახ. წ. I-IV სს. (გლიპტიკური მასალის მიხედვით)

ნაშრომში შესწავლილია აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთის ტერიტორიაზე (ბიჭვინთა, გონიო-აფსაროსი) არსებული რელიგიური სიტუაცია ახ. წ. I-IV სს-ში გლიპტიკური მასალის მიხედვით. ჩვენ ამოცანას წარმოსადგენდა განგვესაზღვრა თუ კონკრეტულად რომელ რელიგიასთან იყო დაკავშირებული გონიო-აფსაროსისა და პიტიუნტის ტერიტორიაზე დაფიქსირებული გლიპტიკური ძეგლების სიუჟეტები და აისახებოდა თუ არა გლიპტიკის ნიმუშებზე ის ცვლილებები, რომელსაც ახ. წ. დასაწყისიდან აქვს ადგილი ანტიკური სამყაროში, რაც ახალი მონოთეისტური რელიგიის – ქრისტიანობის გავრცელებაში მდგომარეობს.

ბიჭვინთის სამაროვნის ტერიტორიაზე აღმოჩენილია 28 ჭრილაქვა. მათ შორის არის ორი პორტრეტული გემა, ღვთაებები – შვიდი ეგზემპლარი, მაგალითად: აფროდიტე, დემეტრა, ამური და ფსიქეა, დელფინზე მჯდარი ამური, სამი გრაცია, ჰერმესი. აქვე დაფიქსირებულია გემა ფანტასტიკური ცხოველის – გრიფონის გამოსახულებით. ბიჭვინთის სამაროვანზე აღმოჩენილ გემებზე კარგად არის წარმოდგენილი როგორც ცხოველთა და ფრინველთა სამყარო – დელფინი, კრევეტი, ლომი, მორიელი, კიბორჩხალა, ფუტკარი (ბუზი), თუთიყუში, ისე სიმბოლოები – ვაზა ორი თავთავითა და ყაყაჩოს ყვავილით, პურის ორი თავთავი, ხელისჩამორთმევა, დაფნის გვირდვინი... საკურთხეველი (ბომონი), ფიქსირდება წარწერიანი გემა (NI)...

გონიო-აფსაროსის ტერიტორიაზე 1995-1998 წწ-ში არქეოლოგიური სამუშაოების შედეგად ასევე იქნა აღმოჩენილ გლიპტიკური მასალა. მათი რაოდენობა არცთუ ისე დიდია და სულ ხუთი ნიმუშით შემოიფარგლება. ესენია: ტიხე-ფორტუნა, საკურთხეველის გამოსახულებიანი გემას, ამფურცელა სტილიზებული მცენარე, ცხოველთა სამყარო დელფინის სახით, და წარწერიანი ინტალიო.

ბიჭვინთის სამაროვანზე და გონიო-აფსაროსის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი გლიპტიკური მასალის შესწავლის შედეგად დგინდება, რომ აქ საკმაოდ გავრცელებული ჩანს ბერძნულ-რომაული ღვთაებები, ძირითადად დაფიქსირებულია ადამიანის პირადი ქონებისა და კეთილდღეობის მფარველი ღმერთები და მათთან დაკავშირებული სიმბოლოები.

პიტიუნტსა და გონიო-აფსაროსის ტერიტორიაზე დაფიქსირებული ყველა ინტალიო, ფორმის მიხედვით, არ სცილდება გვიანანტიკურ ხანას. ქვის სახეობები და ბეჭდის ფორმები ახ. წ. II-IV სს-ით თარიღდება და რომაული გლიპტიკისთვის არის დამახასიათებელი. არ არის გამორიცხული ინტალიოების დიდი ხნის განმავლობაში ხმარების შემთხვევები.

ამრიგად, კვლევის შედეგად დგინდება, რომ გფონიო-აფსაროსისა და პიტიუნტის ტერიტორიაზე ჩვენს ხელთ არსებულ გლიპტიკის ნიმუშებზე ნაკლებად აისახა რომის იმპერიაში, განსაკუთრებით კი მის აღმოსავლეთ პროვინციებში მიმდინარე რელიგიური ცვლილებები, რაც ქრისტეს მოძღვრების გავრცელებაში მდგომარეობდა და ჭრილაქვები (მათი მფლობელები) ანტიკური სამყაროს კუთვნილებად დარჩა.

მარია მშვილდაძე

აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე ახ. წ. I-IV სს. ადრექრისტიანული თემების არსებობის შესწავლის საკითხისათვის

ჩვენი კვლევის მნზანს წარმოადგენდა იმის გარკვევა თუ რა მდგომარეობა იყო ახ. წ. I-IV სს. ქრისტიანობის გავრცელებასთან დაკავშირებით ქართლში. შეძლებდა კი ქართლის მეფე მირიანი ქრისტიანობის სახელმწიფო ოფიციალურ რელიგიად გამოსხადებას ქვეყანაში იმ მნიშვნელოვანი საყრდენის გარეშე, რაც ქრისტიანული თემების არსებობასთან იყო დაკავშირებული. ნაშრომში გაანალიზებულია აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი ადრექრისტიანული ძეგლების ნაწილი. კერძოდ, ნამოსახლარები, ეკლესიები ადრექრისტიანული სიმბოლოებით შემკული ნივთები, რომელთა შესწავლის საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე ქრისტიანობის სახელმწიფო ოფიციალურ რელიგიად გამოცხადებამდე, საკმაო რაოდენობის ახალი მონოთეისტური რელიგიის მიმდევარი ცხოვრობდა, ქრისტიანები იყვნენ ქვეყნის როგორც საშუალო და დაბალი ფენის, ისე არისტოკრატისა და მმართველი წრეების წარმომადგენლები, რომლებიც თავის მხრივ, მეფე მირიანის მიერ რელიგიური რეფორმის ჩატარების საყრდენი ძალა გახდნენ. აღნიშნული მოსახლეობის არარსებობის შენთხვევაში, ნიადაგის მომზადების გარეშე, მირიანს ძალზედ გაუჭირდებოდა დასახული მიზნის მიღწევა.

მარია მშვილდაძე

ადრექრისტიანული სტელა ბიჭვინთის სამაროვნიდან

ნაშრომში განხილულია ბიჭვინთის ნაქალაქარის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი

ქრისტიანულ რელიგიასთან დაკავშირებული არქეოლოგიური ძეგლები. პიტიუნტის ტერიტორიაზე ადრეულ ქრისტიანობასთან დაკავშირებული არაერთი არტეფაქტი დასტურდება, მაგრამ ყველაზე ღირებული, ჩვენი აზრით, ადრექრისტიანული სტელაა, რომელიც თავის მხრივ უნიკალურ აღმოჩენათა რიცხვს გამეკუთვნება.

1990 წელს სამაროვნის ცენტრალურ თხრილში, კორდოვანი ფენის ქვეშ გამოვლენილ იქნა გვიანდელი, დაუდგენელი დანიშნულების, გეგმაში წრიული უსაძირკველო ნაგებობის ნაშთები. წყობაში რიყის ქვებთან და კონგლომერატთან ერთად აღმოჩნდა უჩვეულო სიგრძის ადგილობრივი ქვიშაქვის ფილა. მისი ზომებია: 73,7 სმ X 30 სმ. ძირის ნაწილი ნაკლულია, თუმცა მის მიწაში ჩასადგმელ ნაწილს (12 სმ X 4 სმ) ბევრი არ უნდა აკლდეს. ფილის გადმოტრიალებისას გამოირკვა, რომ ზედაპირიდან 10 სმ დაშორებით, ამ კვადრატულ ფილას საიდუმლო ბუდე ჰქონია – 13,4 სმ X 2,5 სმ სიღრმისა. ქვაში ამოჭრილ ნიშაში, რომლის სიღრმე 2,5 სმ იყო ჩაუსვამთ რკინის ნაჭედი ჯვარი. აქ საქმე გვაქვს ქვიშაქვის საფლავის ქვასთან.

თავდაპირველად სტელა IV ს-ის I ნახევრით დიოკლეტიანეს პერიოდით – 313 წ-ის ”მილანის ედიქტის” წინა პერიოდით იქნა დათარიღებული. მაგრამ მოგვიანებით სტელაში ჩადებული ჯვრის არქაულობიდან გამომდინარე, ჩვენ ხელთ არსებული ანალოგიებით ის ადრექრისტიანულ ეპოქას (III ს.) შეიძლება მივაკუთვნოთ. ბიჭვინთის სამაროვანი უკვე III ს-ში ინტენსიურადაა ათვისებული, იმ დროის მიწურულისთვის ყოველი მეხუთე სამარხი ქრისტიანულია.

კვლევის შედეგად დგინდება, რომ ბიჭვინთის სამაროვანზე აღმოჩენილი რკინის ჯვარი უძველესია არა მარტო საქართველოში, არამედ მთელ საქრისტიანოში. ვფიქრობთ, ის მიიპყრობს სპეციალისტების ყურადღებას.

მარიაკა მშვილდაძე

პოლიტიკა და რელიგიური ორიენტაციის საკითხი ქართლში (III –IV საუკუნეების მიჯნა)

ნაშრომში გაანალიზებულია ახ. წ. III-IV საუკუნეების მიჯნაზე რომსა და სასანიანთა ირანში არსებული პოლიტიკური და რელიგიური სიტუაცია. მთელი გვიან ანტიკური ხანის განმავლობაში იბერიის (ქართლის) მეფეები საკუთარი ქვეყნის ინტერესებიდან გამომდინარე ცდილობენ ამ ორი იმპერიისაგან დამოუკიდებელი პოლიტიკის წარმოებას. ხდებიან იმ სახელმწიფოს მოკავშირეები, რომლის ინტერესებიც მათი ქვეყნის ინტერესების თანმხვედრი იქნება.

324 წელს კონსტანტინეს მიერ ადრიანოპოლთან ლიცინიუსის დამარცხების შემდგომ, მთელ რომის იმპერიაში სიტუაცია ქრისტიანობის სასიკეთოდ იცვლება. შესაბამისად, ლიცინიუსის დამარცხების შემდგომ, ერთიანი რომის იმპერატორმა კონსტანტინემ

გადაწყვიტა აშკარად გამოსულიყო არენაზე, რათა ბოლო მოეღო იმპერიაში არსებულ დიქსაქსულობისათვის და გადაეჭრა ქვეყნის ერთიანობის საკითხი. საჭირო იყო სახელმწიფოს მართვის სადავეების ხელში აღება და სიტუაციის გაკონტროლება, რასაც შესანიშნავად ახერხებს კიდეც. 325 წელს მისი ინიციატივით ნიკეიში ტარდება I მსოფლიო საეკლესიო კრება, რომელზეც ქრისტიანობა იმპერიაში არსებულ სხვა რელიგიებთან შედარებით დაწინაურებულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა.

შედეგად, 325 წლიდან ქართლს ესაზღვრება ორი დიდი სახელმწიფო ორი მძლავრი იდეოლოგიით – ერთი მხრივ რომის იმპერია, სადაც ქრისტიანობა წარმმართველ მოძღვრებად ყალიბდება, ხოლო მეორე მხრივ სასანიანთა ირანი, რომელშიც ზოროასტრიზმი სახელმწიფო რელიგიას წარმოადგენდა. ქართლის მეფე მირიანს კარგად ესმოდა, რომ რელიგიური ორიენტაცია გადამწყვეტ ფაქტორს წარმოადგენდა პოლიტიკური ორიენტაციის საკითხში და მირიანი იღებს მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებას – პოლიტიკურ ორიენტაციას დასავლეთისკენ (რომი).

ზემოაღნიშნულს ემატება ისიც, რომ არტეფაქტების შეწავლის შედეგად დგინდება, რომ ქართლში ახალი მონოთეისტური რელიგია ჯერ კიდევ ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებამდე, გავრცელებული იყო ქვეყანაში არსებულ ყველა სოციალურ ფენაში (მ. მშვილდაძე). ეს ფაქტი კი უშუალო კავშირშია ქართლის რომის იმპერიასთან, განსაკუთრებით კი მის აღმოსავლეთ პროვინციებთან არსებულ კულტურულ-ეკონომიკური ურთიერთობებთან.

აღმოსავლური და დასავლური ქალაქი ჟაკ დე ვიტრის თხზულებების მიხედვით

ჯვაროსნული ეპოქის ევროპელი ისტორიკოსების თხზულებების შესწავლას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ევროპის მედიავალური საზოგადოების განვითარების თავისებურებების წარმოსაჩენად. საქმე ისაა, რომ, გარდა პოლიტიკური ისტორიის მოვლენებისა, აქ მკაფიოდ ვლინდება შუა საუკუნეების დასავლეთ ევროპის თავისებურებები; იკვეთება ბიზანტიურ და ისლამურ სამყაროსთან მისი განსხვავებები. ამ პრობლემის (ე.ი. ჯვაროსნული ეპოქის აღმოსავლეთისა და დასავლეთის დაპირისპირების) კვლევა, თანამედროვე ეტაპზე, კიდევ უფრო მეტად აქტუალურია თუ გავითვალისწინებთ თანამედროვე ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებებში არსებულ დისკუსიას აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ტრადიციული ოპოზიციის ავთენტურობა-სტერეოტიპულობის შესახებ ჯვაროსნული ომების პერიოდის აღმოსავლური და დასავლური რეალობის შედარებაზე მსჯელობისას ჟაკ დე ვიტრის თხზულებებს განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა. ამას რამდენიმე მიზეზი განაპირობებს:

- ა) იგი მოვლენების თვითმხილველია;
- ბ) იგი, როგორც პაპის ლეგატი, იმ პერიოდის დასავლეთ ევროპის ყველაზე კარგად ინფორმირებული წრეების პოზიციას გამოხატავს;
- გ) მისი მისია მოვლენათა უბრალო აღწერის გარდა ქრისტიანობის გასავრცელებლად

ნიადაგის შესწავლაცაა, ამიტომაც ჟაკ დე ვიტრი (თუმცა ზედაპირულად მაგრამ მაინც) აღმოსავლური რეალობის აღწერას მნიშვნელოვან ადგილს უთმობს.

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ჟაკ დე ვიტრის მიხედვით დასავლური და აღმოსავლური ქალაქის ერთმანეთთან შედარებასა და ამ მონაცემების ზოგადისტორიოგრაფიულ კონტექსტში განზოგადებას ისახავს. ქალაქი ძალზე მნიშვნელოვანი სოციალური ფენომენია, რომელიც კარგად წარმოაჩენს ამათუიმ საზოგადოების ბუნებას. შესაბამისად, საკითხის შესწავლას პრობლემის (ე.ი. აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ოპოზიციის) წარმოსაჩენად დიდი მნიშვნელობა აქვს.

1	თეიმურაზ პაპასქირი	იაპონიის საკითხი პოტსდამის კონფერენციაზე და ბირთვული დიპლომატიის გამოყენების პირველი მცდელობა. – ზურაბ პაპასქირი – 60		სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი.	გვ. 353-360.
2	მერაბ კალანდაძე	ისტორიის თეორიული პრობლემების დამუშავება XX საუკუნის ქართულ ისტორიოგრაფიაში. – თსუ საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები	VII	თბ., გამომცემლობა „მერიდიანი“	გვ. 339-373.
3	მერაბ კალანდაძე	დიმიტრი უზნაძე საფრანგეთის დიდი რევოლუციის	ნაკვეთი 12	თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 451-459.

		პერიოდიზაციაზე. – ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები			
4	მერაბ კალანდაძე	დიმიტრი უზნაძე იაკობინელთა ბელადებზე. – ქართული დიპლომატია	16	თბ., გამომცემლობა „არტანუჯი“	გვ. 326-341
5	მერაბ კალანდაძე	დიმიტრი უზნაძე იაკობინელთა დიქტატურაზე. – გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის ისტორიისა და არქეოლოგიის ცენტრის შრომათა კრებული	IV	თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 119-142
6	მერაბ კალანდაძე	დიმიტრი უზნაძე როგორც ისტორიკოსი. – „ანალები“	9	თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 87-117
7	მერაბ კალანდაძე	პროფესორი კარლო მეშველიანი. – გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის ისტორიისა და არქეოლოგიის ცენტრის შრომათა კრებული	IV	თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 142-170
8	ლეილა ხუბაშვილი	იტალიელი მისიონერების ბრძოლა	III	თბ., გამომცემლობა „მერიდიანი“	10 გვერდი

		მონათვაჭრობის წინააღმდეგ. – ცხუმ- აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის შრომები			
9	ზაალ გოგენია	სსრკ-ესპანეთს შორის დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების ისტორიიდან (1936 წელი). – ჰუმანიტარული კვლევები: წელიწდეული	III	იბეჭდება	

ანოტაციები

თეიმურაზ პაპასქირო

იაპონიის საკითხი პოტსდამის კონფერენციაზე და ბირთვული დიპლომატიის გამოყენების პირველი მცდელობა

იაპონიის საკითხი ერთ-ერთ იმ მცირერიცხოვან პრობლემას განეკუთვნებოდა, რომლის ღია განხილვასაც არ ჰქონია ადგილი „დიდი სამეულის“ – სსრ კავშირის ლიდერის იოსებ სტალინის, აშშ-ს პრეზიდენტ ჰარი ტრუმენის და დიდი ბრიტანეთის პრემიერ მინისტრის უინსტონ ჩერჩილის პოტსდამის (ბერლინის) კონფერენციის პლენარული სხდომების დროს. მიუხედავად ამისა, სწორედ იაპონიის საკითხი იქცა იმის ერთ-ერთ ნიშნად, რომ აშშ-ს დამოკიდებულება საბჭოთა კავშირის მიმართ იცვლებოდა და რომ პრეზიდენტი ჰარი ტრუმენი უფრო მკაცრ საგარეო პოლიტიკას გაატარებდა ამ მიმართულებით. 24 ივლისს ტრუმენმა კერძო საუბარში სტალინს გაანდო ინფორმაცია, რომ აშშ-ს გააჩნდა ბომბი, რომლის „დამანგრეველი ძალა ბევრად აღემატებოდა ყველა მანამდე არსებულს“ და რომ ამერიკელები მას იაპონიის წინააღმდეგ მალე გამოიყენებდნენ. ეს იყო ბირთვული დიპლომატიის გამოყენების პირველი მცდელობა. ტრუმენი და ჩერჩილი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ამ საუბარს. ჩერჩილი უნდა დაკვირვებოდა სტალინის რეაქციას, რათა გაერკვიათ, მუშაობდა თუ არა სსრ კავშირი ბირთვული ბომბის შექმნაზე. სტალინს ერთი წამითაც არ უგრძობინებია ტრუმენისათვის, რომ მიხვდა, თუ რა ტიპის იარაღზე იყო საუბარი. პირიქით, მან „კმაყოფილებაც კი გამოხატა“ და იმედი გამოთქვა, რომ აშშ „კარგად გამოიყენებდა ახალ იარაღს“

იაპონელების წინააღმდეგ“. ამგვარად, იაპონიის საკითხის განხილვა პოტსდამში სტალინისათვის გარკვეული წარმატებით დასრულდა, ვინაიდან სტალინის რეაქციამ (უფრო სწორად, რეაქციის არქონამ) ამერიკელები და ბრიტანელები დაარწმუნა, რომ საბჭოთა კავშირი ძალიან ჩამორჩენილი იყო ატომური ბომბის შექმნის საქმეში. უფრო მეტიც, ამ შეხვედრამ იქონია გარკვეული გავლენა ამერიკელი ექსპერტების შეფასებებზეც, რომლებიც თვლიდნენ, რომ სსრ კავშირი ბირთვულ ბომბს ვერ შექმნიდა XX ს. 50-იანი წლების შუახანებამდე. გარდა ამისა, მან პრაქტიკულად აიძულა ამერიკელები, ფორმალური თხოვნით მიემართა სსრ კავშირისათვის იაპონიის წინააღმდეგ ომში ჩასაბმელად, რისი სურვილიც ტრუმენს უკვე ნამდვილად არ ჰქონდა.

მერაბ კალანდაძე

ისტორიის თეორიული პრობლემების დამუშავება XX საუკუნის ქართულ ისტორიოგრაფიაში

სტატიაში აქცენტი კეთდება საქართველოში ისტორიის თეორიული საკითხების დამუშავებაზე. ეს საკითხი ქართულ ისტორიოგრაფიაში ამ კუთხით ნაკლებადაა შესწავლილი.

მერაბ კალანდაძე

დიმიტრი უზნაძე საფრანგეთის დიდი რევოლუციის პერიოდიზაციაზე

სტატია წარმოადგენს მცდელობას, გარკვეულ იქნას დ. უზნაძის პოზიცია საფრანგეთის დიდი რევოლუციის პერიოდიზაციის საკითხში.

მერაბ კალანდაძე

დიმიტრი უზნაძე იაკობინელთა ბელადებზე

სტატია წარმოადგენს მცდელობას, გარკვეულ იქნას დ. უზნაძის პოზიცია დ. უზნაძის დამოკიდებულება იაკობინელთა ბელადების დანტონის, რობესპიერის და სენ-ჟიუსტისადმი.

მერაბ კალანდაძე

დიმიტრი უზნაძე იაკობინელთა დიქტატურაზე

სტატია წარმოადგენს მცდელობას, გარკვეულ იქნას დ. უზნაძის მოსაზრებები იაკობინელთა დიქტატურაზე. საკითხი არის საინტერესო და აქტუალური.

მერაბ კალანდაძე

დიმიტრი უზნაძე როგორც ისტორიკოსი

სტატია წარმოადგენს მცდელობას, გარკვეულ იქნას დ. უზნაძის მოსაზრებები იაკობინელთა დიქტატურაზე. საკითხი არის საინტერესო და აქტუალური.

მერაბ კალანდაძე

პროფესორი კარლო მეშველიანი

სტატია წარმოადგენს პროფ. კარლო მეშველიანის ცხოვრების და მოღვაწეობის შესწავლის პირველ სერიოზულ მცდელობას. ვეცადეთ განგვესაზღვრა მისი დამსახურება და ადგილი ქართულ ისტორიოგრაფიაში.

ლეილა ხუბაშვილი

იტალიელი მისიონერების ბრძოლა მონათვაჭრობის წინააღმდეგ

მონებით ვაჭრობა, ტრეფიკინგი კაცობრიობის ისტორიის ყველა დროის დიდ მანკიერებას და საერთაშორისო სამართლით განსაზღვრულ დანაშაულს წარმოადგენს. ეს პრობლემა იმდენად აქტუალურია დღესაც, რომ გაერომ ამასთან დაკავშირებით სპეციალური კონვენცია მიიღო 1998 წლის 23 აგვისტო იუნესკომ ტრეფიკინგის მსხვერპლთა ხსოვნის საერთაშორისო დღედ გამოაცხადა... ტრეფიკინგის ერთ-ერთი ინტენსიური საქართველოზეც გადიოდა, სადაც ტყვის სყიდვა დასავლეთ საქართველოში იყო გავრცელებული

მოსახლეობის სხვადასხვა ფენაში: თავადაზნაურობაში, სასულიერო ფენასა და გლეხობაშიც. საქართველოში მწოფი იტალიელი მისიონერები მოსახლეობაში არსებული სოციალური და ზნეობრივი მანკიერების წინააღმდეგ თავგამოდებით იბრძოდნენ, განსაკუთრებით კი მონებით ვაჭრობის წინააღმდეგ, რომელმაც ქართველ ხალხს უდიდესი მორალურ-ფსიქოლოგიური დარტყმა მიაყენა და მისი მოსახლეობის საუკეთესო, რჩეული ნაწილი, ერის გენოფონდი დააკარგინა.

ჩემს ნაშრომში შევეცადე იტალიელი მისიონერების მრავალმხრივი საქმიანობიდან აქცენტი გამეკეთებინა საზოგადოებისათვის ნაკლებად ცნობილ ასპექტზე-ტრეფიკინგის წინააღმდეგ მათ ბრძოლაზე. ამისათვის მოვიძიე ამასთან დაკავშირებული წყაროები, რომლებიც ძირითადად დომინიკელი მისიონერის ემიდიო პორტელი და სკოლასა და ჯოვანი დი ლუკას რელაციონებზეა დაფუძნებული.

ზაალ გოგენია

სსრკ-ესპანეთს შორის დიპლომატიური

ურთიერთობების დამყარების ისტორიიდან (1936 წელი)

ესპანეთში რესპუბლიკის გამოცხადების შემდეგ ლოგიკური იყო ურთიერთობების აღდგენა სსრკ-თან და ამის მზაობაც არსებობდა. მადრიდში პოლიტიკური ცვლილებების გათვალისწინებით საბჭოთა მხარეც აქტიურობდა და შედეგად ორი ქვეყნის საგარეო საქმეთა სამსახურის ხელმძღვანელი ჟენევაში, შეთანხმდა დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების აუცილებლობაზე. ესპანეთში ამ საკითხმა მწვავე დებატები გამოიწვია. პარალელურად გააქტიურდნენ მოსკოვთან დაახლოების მომხრეები, ჩამოაყალიბეს „საბჭოთა კავშირის მეგობართა“ ასოციაცია, რომელსაც კავშირები ჰქონდა სხვადასხვა ორგანიზაციებთან მოსკოვში. 1933 წ. ზაფხულში მოხერხდა ელჩები დაინიშნა, თუმცა მათ არასდროს შეუსრულებიათ თავიანთი მოვალეობა. მთავრობის შეცვლის შემდეგ ხ. ალვარეს დელ ვაიომ უარი თქვა თავის მისიის შესრულებაზე, ხოლო ა. ლუნაჩარსკი ესპანეთში ჩასვლამდე გარდაიცვალა. ურთიერთობები ისევ ჩიხში შევიდა განსაკუთრებით მემარჯვენეთა მმართველობის დროს.

1936 წელს სამხედრო ამბოხის და სამოქალაქო ომის მეორე ტევს ეს პროცესები დაჩქარდა და ლოგიკურ დასასრულამდე მივიდა. სსრკ-ს სრულუფლებიანი წარმომადგენელი ესპანეთში გახდა მ. როზენბერგი, ხოლო ესპანეთის ელჩი სსრკ-ში მ. პასკუა.

კომპეტენტური ლიტერატურის და საარქივო მასალების შესწავლის შედეგად შეიძლება

დავასკვნათ შემდეგი:

1. სსრკ-ესპანეთს შორის დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარება დააჩქარა სამოქალაქო ომმა და „ჩაურევლობის პოლიტიკამ“, სხვა შემთხვევაში 1936 წლის თებერვალში მოსულ „სახალხო ფრონტს“ საკმარისი დრო ჰქონდა ამ პრობლემის გადასაწყვეტად.
2. მ. პასკუას ელჩად დანიშვნამ მისი მეგობრის ხ. ნეგრინის აღმასვლას შეუწყო ხელი. რომელიც ადვილი სამართავი აღმოჩნდა მოსკოვისთვის.
3. დიპლომატიის რუტინული საპროცედურო დეტალის უკან იდგა საბჭოთა მთავრობის შემდგომი მიზნები ესპანეთის სამოქალაქო ომში.
4. მ. პასკუას დანიშვნა კონტრპროდუქტული ნაბიჯი იყო ესპანეთისთვის.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს	გამოცემის ადგილი,	გვერდების

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					

3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

1	თეიმურაზ პაპასქირი	1940 წლის ერთი დოკუმენტი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიულ პრეტენზიებზე თურქეთის მიმართ	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის დეპარტამენტის VI ყოველწლიური კონფერენცია. თბილისი, 2013წ. 19 დეკემბერი
2	მერაბ კალანდაძე	აშშ-ის დამოუკიდებლობისათვის ომის წყაროთმცოდნეობა ქართულ	ამერიკისმცოდნეობის XV ყოველწლიური სა-

		ისტორიოგრაფიაში	ერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი, 2013წ. 16-18 მაისი
3	მერაბ კალანდაძე	საქართველოში დასავლეთ ევროპის შუა საუკუნეების და ახალი ისტორიის შესწავლის პერიოდიზაცია	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია: ექვთიმე თაყაიშვილი – 150. თბილისი, 2013წ. 19-20 ივნისი
4	მერაბ კალანდაძე	საფრანგეთის დიდი რევოლუციის წყაროთმცოდნეობის შესწავლა ქართულ ისტორიოგრაფიაში	წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები – რევაზ კიკნაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი, 2013წ. 30 მაისი
5	მერაბ კალანდაძე	საფრანგეთის დიდი რევოლუციის წყაროთმცოდნეობის შესწავლა ქართულ ისტორიოგრაფიაში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის დეპარტამენტის VI ყოველწლიური კონფერენცია. თბილისი, 2013წ. 19 დეკემბერი
6	ლეილა ხუბაშვილი	პიუს XII-ის საგარეო პოლიტიკის ვექტორები	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის დეპარტამენტის VI

			ყოველწლიური კონფერენცია. თბილისი, 2013წ. 19 დეკემბერი
7	ფატიმა შეყლაშვილი	იუგოსლავიის კრიზისი და მისი დამლის მიზეზები	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის დეპარტამენტის VI ყოველწლიური კონფერენცია. თბილისი, 2013წ. 19 დეკემბერი
8	თამარ ანთაძე	ვარლამ ჩერქეზიშვილი აშშ-ს დამოუკიდებლობისათვის ომის ბელადებზე (ვაშინგტონი და ადამსი)	ამერიკისმცოდნეობის XV ყოველწლიური სა- ერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი, 2013წ. 16-18 მაისი
9	თამარ ანთაძე	ვარლამ ჩერქეზიშვილი მეტერნიხზე	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია: ექვთიმე თაყაიშვილი – 150. თბილისი, 2013წ. 19-20 ივნისი
10	თამარ ანთაძე	ვარლამ ჩერქეზიშვილი ინგლისის რევოლუციის ბელადებზე	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის დეპარტამენტის VI ყოველწლიური კონფერენცია.

			თბილისი, 2013წ. 19 დეკემბერი
11	ზაალ გოგენია	სსრკ-ესპანეთს შორის დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების ისტორიიდან (1936)	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია: ექვთიმე თაყაიშვილი – 150. თბილისი, 2013წ. 19-20 ივნისი
12	ზაალ გოგენია	საბჭოთა დიპლომატია და ესპანეთის სამოქალაქო ომი (მ. როზენბერგი – პირველი საბჭოთა ელჩი ესპანეთში)	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მსოფლიო ისტორიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის დეპარტამენტის VI ყოველწლიური კონფერენცია. თბილისი, 2013წ. 19 დეკემბერი
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>თეიმურაზ პაპასქირი</p> <p>1940 წლის ერთი დოკუმენტი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიულ პრეტენზიებზე</p> <p>თურქეთის მიმართ</p> <p>1944 წლის 4-5 ივლისს გერმანულ პრესაში გამოქვეყნდა დოკუმენტები, რომლებიც მოგვიანებით შევიდა ე.წ. მე-6 თეთრ წიგნში, რომელიც 1941 წელს გამოქვეყნდა სათაურით Die Geheimakten des französischen Generalstabes (საფრანგეთის გენერალური შტაბის საიდუმლო</p>			

დოკუმენტები). აღნიშნულ დოკუმენტებში შედიოდა თურქეთში საფრანგეთის ელჩის, რენე მასილის მოლაპარაკებები თურქეთის ხელმძღვანელობასთან ახლო აღმოსავლეთში მოკავშირეთა შესაძლო მოქმედებების, მათ შორის, ბაქოს მიმართულებით შეტევის შესახებ.

აღნიშნული დოკუმენტების გამოქვეყნებამ საშუალება მისცა საბჭოთა კავშირს, რომ წაეყენებინა ტერიტორიული პრეტენზიები თურქეთისათვის. უკვე 5 და 6 ივლისს საბჭოთა პრესაში დაიბეჭდა მსგავსი ხასიათის მოთხოვნები. რაც მთავარია, როგორც ირკვევა, საბჭოთა მხარემ თურქეთთან მიმდინარე მოლაპარაკებებზეც დააყენა აღნიშნული საკითხი. სამწუხაროდ, რუსული არქივები ჯერ კიდევ არ არის გახსნილი ამ საკითხებზე, რის გამოც შეუძლებელია სარქივო დოკუმენტის მოპოვება, თუმცა აღმოჩნდა უკვე გამოქვეყნებული გერმანული დოკუმენტი, რომელიც, მართალია, ირიბად, მაგრამ ადასტურებს ამგვარი მოლაპარაკებების ფაქტს. კერძოდ, საუბარი გვაქვს გერმანიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს VII პოლიტიკური განყოფილების დირექტორის, ვილჰელმ მელხერსის მოხსენებითი ბარათი (დათარიღებულია 1940 წლის 23 ივლისს), რომელშიც ის აღწერს საუბარს გერმანიაში თურქეთის საელჩოს მრჩევლის, მ. ალკენდთან. ალკენდმა მელხერსს შეატყობინა, რომ ის ელაპარაკა საგარეო საქმეთა სამინისტროს მაღალჩინოსანს (გასაგები მიზეზების გამო, ალკენდმა არ დააკონკრეტა მისი გვარი), რომელმაც დაუდასტურა, რომ საბჭოთა მხარემ ოფიციალურად დააყენა ორი კავკასიური პროვინციის დაბრუნების საკითხი. აქვე მან ახსენა, რომ საბჭოთა მოთხოვნებს თურქულმა მხარემ უარი უპასუხა. ალკენდის წყაროს თანახმად, პასუხის საბოლოო რედაქტირება მოახდინა თავად თურქეთის პრეზიდენტმა (იგულისხმება ისმეთ ინონიუ) და მან აღნიშნა, რომ თურქეთმა პირველი მსოფლიო ომის შედეგად ტერიტორიის 2/3 დაკარგა და ის მოქცეული იყო „უკიდურესად მჭიდრო საზღვრებში“, რომლის „კიდევ უფრო შემცირება თურქეთის მოსახლეობას უბრალოდ აუტანელ მდგომარეობაში“ ჩააყენებდა. ალკენდმა ხაზი გაუსვა იმ გარემოებასაც, რომ სრუტეების საკითხს მონტრეს კონვენცია არეგულირებდა და საბჭოთა მხარე მშვენივრად ხედავდა, რომ თურქეთი არ ატარებდა მტრულ ხომალდებს. ალკენდის თქმით, თუ საბჭოთა კავშირი კვლავ დააყენებდა ტერიტორიული პრეტენზიების მოთხოვნას, ამას შედეგად მხოლოდ ომი მოჰყვებოდა. ალკენდმა ხაზი გაუსვა, რომ საბჭოთა მხარეს ძალზე გაუჭირდებოდა ამ პროვინციების აღება, რადგანაც ისინი იოლი დასაცავი იყო.

როგორც ვხედავთ, დოკუმენტიდან ჩანს, რომ თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მაღალჩინოსანი ალკენდს ატყობინებდა ოფიციალური პასუხის შინაარსს, რომელიც გაეცა საბჭოთა მოთხოვნას. სწორედ ეს გვაფიქრებინებს, რომ აღნიშნული დოკუმენტი ცხადყოფს საბჭოთა მხარის მიერ 1940 წელს თურქეთისათვის ტერიტორიული პრეტენზიების წაყენებას.

მერაბ კალანდაძე

აშშ-ს დამოუკიდებლობისათვის ომის წყაროთმცოდნეობა

ქართულ ისტორიოგრაფიაში

ნაშრომი ისტორიოგრაფიულ ხასიათს ატარებს და მიზნად ისახავს, გააშუქოს აღნიშნული საკითხის წყაროთმცოდნეობითი საკითხების გაშუქება საქართველოში. ეს მწირი ინფორმაცია საინტერესოა. ამ დაინტერესების პიკს, მწვერვალს წარმოადგენს „ქრესტომათია ახალ ისტორიაში“. აქ დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაზე წყაროები საკმაოდ ბევრია. ამ კუთხით ეს საკითხი შესწავლილი არ ყოფილა და ეს მოხსენება ამ ხარვეზის შევსების მცდელობას წარმოადგენს.

მერაბ კალანდაძე

საფრანგეთის დიდი რევოლუციის წყაროთმცოდნეობის შესწავლა ქართულ ისტორიოგრაფიაში

მოხსენებაში მოცემულია საქართველოში ახალი ისტორიის წყაროთმცოდნეობის შესწავლის ძირითადი ეტაპების პერიოდიზაცია. ნაჩვენებია ის ევოლუცია, რომელიც საქართველოში აღნიშნული საკითხით დაინტერესებამ განიცადა. თავდაპირველად ეს დაინტერესება მცდელობის ფარგლებს არ გაცდა. მოხსენებაში ახსნილია ამის გამომწვევი მიზეზები. ამ ხანგრძლივი მცდელობის ლოგიკურ დაგვირგვინებად გვევლინება „ქრესტომათია ახალ ისტორიაში“. ამის შემდეგ ამ თემატიკისადმი ინტერესმა იკლო. ამ პრობლემატიკით დაინტერესების რენიშაცია სასურველია.

მერაბ კალანდაძე

საქართველოში დასავლეთ ევროპის შუა საუკუნეების და ახალი ისტორიის შესწავლის პერიოდიზაცია

1. საქართველოში საფრანგეთის დიდი რევოლუციის შესწავლის გარკვეული ტრადიცია არსებობს. ქართველმა ისტორიკოსებმა თავისი წვლილი შეიტანეს საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიის, წყაროთმცოდნეობის და ისტორიოგრაფიის საკითხების შესწავლის და პოპულარიზაციის საქმეში. რა თქმა უნდა, ეს ქართული ისტორიოგრაფიის წარმატება იყო.
2. საქართველოში საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიის საკითხებით დაინტერესების პირველმა სიმპტომებმა თავი იჩინეს არა საბჭოთა პერიოდის ქართულ ისტორიოგრაფიაში, როგორც ეს ბევრს შეიძლება ეგონოს, არამედ გაცილებით უფრო ადრე ჯერ კიდევ XIX საუკუნის მეორე ნახევარში. შესაძლოა, ეს მწირი ინფორმაცია ნამცვეები

იყოს, მაგრამ საინტერესოა და ქართულ სინამდვილეში ამ მიმართულებით გადადგმულ პირველ ნაბიჯს წარმოადგენს. მას წმინდა შემეცნებითი დატვირთვა გააჩნია და იმაზე უნდა მეტყველებდეს, რომ ქართული საზოგადოება იცნობდა რევოლუციის ისტორიკოსებს. იმჟამინდელი ისტორიოგრაფიის ფონზე ეს წინგადადგმული ნაბიჯი იყო. ამ ინფორმაციამ აღნიშნული საკითხით დაინტერესების უვერტურად გაიჟღერა და, XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან 1921 წლამდე, ჩვენი აზრით, საქართველოში საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიით დაინტერესების წინაისტორიად, შესავლად, შეიძლება მივიჩნიოთ.

3. ისტორიოგრაფიულ ხასიათს ატარებს ნიკო ნიკოლაძის საინტერესო სტატია „რამდენიმე სიტყვა ერთი მეტად ძველი საკითხის გამო“, რომელიც გამოქვეყნდა 1864 წელს. ფაქტობრივად, ეს არის გამოხმაურება გერმანელი ისტორიკოსის ჰ. ფონ ზიბელის წიგნზე. ის არ ატარებს აღწერით ხასიათს. არ წარმოადგენს ჰ. ზიბელის შეხედულებების მშრალ თხრობას, გადმოცემას. ის დიდ ყურადღებას უთმობს მისი შეხედულებების აკვარგანობის გარკვევას და მასთან რევოლუციის მთელ რიგ პრინციპულ საკითხებში არგუმენტირებულ მეცნიერულ პოლემიკას მართავს. საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიას იცნობს ვ. ლორთქიფანიძე, რომლის წიგნი შედგენილია ალფონს ოლარის და ვილჰელმ ბლოსის შრომების მიხედვით. იგივე შეიძლება ითქვას დამოუკიდებელ საქართველოში 1918-1921 წლებში გამოსულ ახალი ისტორიის სახელმძღვანელოებზე. ისინი იცნობენ რევოლუციის ისტორიოგრაფიას და პროგრესულ-ლიბერალურ შეხედულებებზე იყვენ ორიენტირებულნი.
4. საბჭოთა პერიოდის ქართულ ისტორიოგრაფიაში აღნიშნული პრობლემის შესწავლა და პოპულარიზაცია მეცნიერულ ელფერს იძენს. ეს წინგადადგმული ნაბიჯი იყო და ამის წაყრუება არ შეიძლება, მაგრამ ამ დაინტერესებამ ცალმხრივი ხასიათი შეიძინა და ერთი მარქსისტულ-ლენინური იდეოლოგიის ჩარჩოებში აღმოჩნდა მოქცეული. ქართველ ისტორიკოსებს საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიის საკითხებზე სპეციალური გამოკვლევები არ დაუწერიათ, მაგრამ რევოლუციის პრობლემების განხილვის დროს ისინი დიდ ყურადღებას უთმობდნენ საკითხის ისტორიოგრაფიის განხილვას, რაც ამ თემაზე მათი მსჯელობის ერთ-ერთ მთავარ პლუსად გვევლინება.
5. საქართველოში აღნიშნული საკითხის მეცნიერულად შესწავლის ინიციატორად ამ დარგის ფუძემდებლები პროფ. გრ. ნათაძე და პროფ. ალ. ნამორაძე გვევლინებიან. ისინი დიდ დაინტერესებას იჩენდნენ საფრანგეთის რევოლუციის აგრარული კანონმდებლობით და საკმაო ჩახედულებას ამჟღავნებენ საკითხის ისტორიოგრაფიაში, რაც ამ თემაზე მათი მსჯელობის ძლიერი მხარეა. პროფ. გრ. ნათაძის შეხედულებებისათვის დამახასიათებელი წინააღმდეგობები შემთხვევითი არ იყო და უპირატესად იმითაა გამოწვეული, რომ ის ცდილობდა ეკონომიური მატერიალიზმიდან მარქსიზმისკენ ევოლუციას.
6. პროფ. გრ. ნათაძის და პროფ. ალ. ნამორაძის მიერ დაწყებული საქმე ღირსეულად გააგრძელეს მათმა მოწაფეებმა, პირველ რიგში კი, პროფ. გივი კილურაძემ და პროფ. კ. ანთაძემ. პროფ. გ. კილურაძე საფრანგეთის რევოლუციაზე თავის მრავალრიცხოვან გამოკვლევებში დიდ ყურადღებას უთმობს საკითხის ისტორიოგრაფიას და საქართველოში საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიის ერთ-ერთ თვალსაჩინო სპეციალისტად გვევლინება. რევოლუციის ისტორიოგრაფიის საკითხებში საკმაოდ ჩახედული ჩანს პროფ. კ. ანთაძე. იგი თავის საკანდიდატო დისერტაციაში მას საკმაოდ დიდ ადგილს უთმობს. ეს მონაკვეთი მის დისერტაციაში ერთ-ერთ საუკეთესოდ მიგვაჩნია. საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიას ეხება რემი

სიკინჭილაშვილის ნაშრომი „საგლეხო მიწათმფლობელობა საფრანგეთში 1789 წლის ბურჟუაზიული რევოლუციის წინ და „რუსული სკოლა“. ზოგიერთი საკითხის შემდგომი სრულყოფა, დახვეწა, ჩვენი აზრით, გამორიცხული არ უნდა იყოს. საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიას განიხილავს პროფ. ნაირა მამუკელაშვილი თავის ნაშრომში 1793 წლის კონსტიტუცია.

7. საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიის საკითხებით ჩვენი დაინტერესება შემთხვევითი არ ყოფილა და პროფ. გივი კილურაძის კეთილისმყოფელი გავლენის ლოგიკურ შედეგს წარმოადგენს. ეს დაინტერესება ორ მონაკვეთად იყოფა: საბჭოთა პერიოდი და პოსტსაბჭოური ხანა. ეს შრომები კონკრეტულად საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიოგრაფიის საკითხებს ეძღვნება და თავისი მოკრძალებული წვლილი შეაქვს აღნიშნული საკითხის პოპულარიზაციის საქმეში.

ლეილა ხუბაშვილი

პიუს XII-ის საგარეო პოლიტიკის ვექტორები

რომის პონტიფიკატების უახლეს ისტორიაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ეუჯენიო პაჩელიმ, რომელიც ტახტზე ავიდა პიუს XII-ის სახელით (1939-1958). ეს იყო პაპი-პოლიტიკოსი, რომელმაც მთელი თავისი ცხოვრება ვატიკანის საგარეო პოლიტიკის სამსახურში გაატარა. გერმანიაში 12 წლიანი დიპლომატიური სამსახურისა და თავისი 20 წლიანი პონტიფიკატის პერიოდში იგი გერმანოფილად დარჩა. პიუს XII ორგანულად ვერ იტანდა მარქსიზმსა და კომუნიზმს და „ცივი ომის“ პოლიტიკის იდეოლოგი გახდა. მისი პონტიფიკატის პერიოდის გასაანალიზებლად სამი მთავარი ასპექტია განსახილველი: 1. პიუს XII და ნაციზმი; 2. პიუს XII და ჰოლოკოსტი და 3. . პიუს XII- ცივი ომის აპოლოგეტი.

ვატიკანის ურთიერთობა ნაციზმთან პიუს XI-ის დროს დაიწყო. ხელისუფლებაში მოსვლისთანავე ადოლფ ჰიტლერმა (1933 წ. 30 იანვარი) შესთავაზა პიუს XI-ს იმპერიასთან კონკორდატის დადება. ვატიკანში ამ წინადადებას კარგად შეხვდნენ; კურიას მიაჩნდა, რომ ნაციზმი გერმანიაში „წარმართული ბოლშევიზმის“ შეურიგებელ მტერს წარმოადგენდა. ამიტომაც ეკლესია მასში უფრო დიდ საფრთხეს ხედავდა, ვიდრე „წარმართულ ნაციზმში“. თანაც იმედი ჰქონდათ, რომ ნაციზმი კათოლიკობას არ შეეხებოდა და მასთან ითანამშრომლებდა. 1933 წლის 20 ივნისს კონკორდატს ხელი მოაწერეს პაპენმა და ეუჯენიო პაჩელიმ, მომავალმა პონტიფიკატმა პიუს XII-მ. 1941 წლის 1 სექტემბერს, როცა მეორე მსოფლიო ომი დაიწყო, საფრანგეთისა და ბრიტანეთის მთავრობებმა პაპს თხოვნით მიმართეს, რათა გერმანია აგრესორად გამოეცხადებინა. მაგრამ პიუს XII-მ უარი თქვა. მის მიზანს ლიბერალური ღირებულებების ეპოქაში დექრისტიანიზაციის შეჩერება და რომაულ-კათოლიკური ეკლესიის ინტერესების დაცვა წარმოადგენდა. ევროპის ხსნას კი კათოლიციზმში ხედავდა. ამიტომ განაცხადა, რომ ვატიკანს არ შეეძლო უშუალოდ ჩარეულიყო საერთაშორისო პოლიტიკაში და მკაცრი ნეიტრალიტეტი გამოაცხადა. თუმცა დიპლომატიურ თამაშს მაინც განაგრძობდა. უინსტონ ჩერჩილს მასთან

მუდმივი ურთიერთობა ჰქონდა. ფრანკლინ რუზველტმა კი პაპთან თავისი საგანგებო ელჩი მაირონ ტელიორი გააგზავნა, რომელიც ვატიკანში რომის განთავისუფლებამდე დარჩა.

პიუს XII-მ დაგმო ნაცისტების რასობრივი თეორია და ანტიემიტიზმი. გარდა ამისა, ის ცდილობდა კათოლიკური ორგანიზაციების მეშვეობით ლტოლვილების დახმარებას. თუმცა პაპს არ გამოუცხადებია ღია პროტესტი ებრაელთა დეპორტაციისა და გენოციდის წინააღმდეგ, რამაც განსაზღვრა პიუს XII-ის დუმილის მიზეზების აქტიური განხილვა. მაგრამ ამ დისკუსიებში ემოციები უფრო ჭარბობს, ვიდრე არგუმენტები. პაპს 40 მილიონ კათოლიკეზე ჰქონდა პასუხისმგებლობა, რომლებიც ნაცისტური რეჟიმის ქვეშ ცხოვრობდნენ. პიუს XII-ს მიაჩნდა, რომ მისი ღია პროტესტი ვერაფერს შეცვლიდა, ჰიტლერი კი მას კონკორდატის დარღვევაში დაადანაშაულებდა, რაც კათოლიკეთა დევნას გამოიწვევდა.

1946 წლის 1 ივნისის არჩევნების წინ პიუს XII-ისა და ფულტონში ჩერჩილის გამოსვლა შეიძლება განვიხილოთ როგორც ორი მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელიც წინ უძღოდა „ცივი ომის“ დასაწყისს. ამაზე ნათლად მეტყველებს ტრუმენსა და პიუს XII-ს შორის არსებული მიმოწერა. 1947 წლის 6 აგვისტოთი დათარიღებულ წერილში ტრუმენი პაპს სთხოვდა, რომ ღია განცხადება გაეკეთებინა აშშ-სა და ვატიკანის კავშირისა და თანამშრომლობის შესახებ საერთო მტრის-კომუნისტების, საბჭოთა კავშირისა და საერთაშორისო კომუნისტური მოძრაობის წინააღმდეგ ბრძოლაში. 1949 წლის 30 ივნისს პიუს XII-მ გამოსცა დეკრეტი, რომლითაც ის განკვეთით ემუქრებოდა ყველას, ვინც კომუნისტურ პარტიაში შევიდოდა ან წაიკითხავდა ლიტერატურას, ჟურნალ-გაზეთებს, სადაც კომუნისტების თეორიები იყო. პაპმა კომუნისტი ქრისტიანობის მტრად გამოაცხადა. ეს დეკრეტი იმ პოლიტიკის პიკი გახდა, რომელსაც ცივი ომი ეწოდა. პიუს XII-ს სჯეროდა, რომ კათოლიკური ეკლესია იყო ის ძალა, რომელიც მსოფლიოს კომუნისტებისაგან განთავისუფლებდა.

ფატიმა შეყლაშვილი

იუგოსლავიის კრიზისი და მისი დაშლის მიზეზები

1. უკანასკნელ წლებში ჩამოყალიბებული ნაციონალიზმის წარმოშობის და გააქტიურების ერთ-ერთი ახსნა იმ ფაქტს ემყარება, რომ პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში შესუსტდა დიქტატურა და თავი იჩინა საუკუნეების მანძილზე დაგროვილმა ეთნიკურმა შუღლმა. ეროვნული ურთიერთობების მოგვარება გახდა პოსტკომუნისტური კონსტიტუციური მშენებლობის უმთავრესი საკითხი. განსაკუთრებით რთული კი აღმოჩნდა ფედერალურ სახელმწიფოებში, კერძოდ, ყოფილ იუგოსლავიაში. სსრ კავშირის დაშლის შემდგომ მოხდა იმ განსაკუთრებული როლის დევალვაცია, რასაც თამაშობდა იუგოსლავია აღმოსავლეთის და დასავლეთის გეოპოლიტიკურ გათვლებში. შესუსტდა დახმარება მთავარი საგარეო წყაროებიდან.

2. იუგოსლავიის ფედერალური სახელმწიფოს დაშლა იყო შედეგი მრავალხნაიანი ეთნიკური კონფლიქტებისა, რომლის წინაპირობები ჯერ კიდევ 1918 წ. სერბების, ხორვატების და სლოვენების სამეფოს შექმნისას აღმოცენდა. ამ გაერთიანებას მოჰყვა იდეოლოგიური ტრანსფორმაცია, სერბები ათობით წლის მანძილზე აღმოჩნდნენ „იუგოსლავიანობის“ იდეოლოგიის გავლენის ქვეშ, რომელმაც სერბებს ვერ გაუწია საუკეთესო სამსახური.
3. ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი როლი იუგოსლავიის დაშლაში მიუძღვის სოციალიზმის თვითმმართველობის მოდელს, ქვეყნის სოციალისტურ ხასიათს და მის ზეწოლას ეროვნულ რესპუბლიკებზე, რათა ისინი გამხდარიყვნენ სსრ კავშირის მოდელის ქვეყნები. 70-იანმა წლებმა არსებითი კორექტივები შეიტანა ქვეყნის ცხოვრებაში. რესპუბლიკებსა და ოლქებში გამოჩნდა ხელმძღვანელთა ახალი თაობა, რომლის წარმომადგენლებიც არ იზიარებდნენ ტიტოს რევოლუციურ-ინტერნაციონალურ შეხედულებებს და მხარს უჭერდნენ ნაციონალისტური განწყობის ზრდას.
4. განსაკუთრებული როლი ითამაშა ასევე რელიგიურმა ფაქტორმა, დაპირისპირებების კონფესიურმა ხასიათმა. სამი სხვადასხვა რელიგიის, სამი სხვადასხვა სამყაროს, სამი სხვადასხვა მენტალიტეტის შეჯახებას თავისთავად მოჰყვა ძლიერი მიდრეკილება განცალკევებისაკენ.
5. 1991-92 წლებში თითქმის ყველა რესპუბლიკამ ცენტრიდანული მისწრაფებები ღიად დააფიქსირა და გავიდა ფედერაციიდან. სისხლიანი შეტაკებები, რომელიც თან ახლდა ამ პროცესებს, ეთნიკური წმენდის პრაქტიკა ყველა მხრიდან მთელი ქვეყნის მასშტაბით, ფაქტობრივად, იყო „ყველას ომი ყველას წინააღმდეგ“.
6. იუგოსლავიის კონფლიქტების შესწავლისას, ერთიანობაში ყველა საბრძოლო მოქმედება სლოვენიაში, ხორვატიაში, ბოსნიასა და ჰერცეგოვინაში, 1998-99 წლების მოვლენები კოსოვოში, ნატოს ავიაიერიშები, ალბანელი სეპარატისტების შეიარაღებული კონფლიქტები, იუგოსლავიის ძალადობა სერბეთის სამხრეთზე და ალბანელი სეპარატისტების და მაკედონიის შეიარაღებული ძალებისა ჩრდ. მაკედონიაში, მთლიანობაში შეიძლება გავაერთიანოთ ერთ ტერმინში „იუგოსლავიის ომი“, რომლის თავიდან აცილება ვერ მოხერხდა რესპუბლიკების სუვერენიზაციის შემდგომაც კი. იუგოსლავიის დეზინტეგრაციამ თანამედროვე ევროპის ისტორიაში ყველაზე უფრო სისხლიმღვრელი ომი გამოიწვია, რომლის ერთ მხარეს სერბები იდგნენ, მეორე მხარეს – ხორვატები, ბოსნიელი მუსულმანები, კოსოვოს ალბანელები და სლოვენიელები. ეს ომი ბევრმა შეაფასა, როგორც ჰანტინგტონის ცივილიზაციათა შეჯახების პრაქტიკული გამოვლინება.
7. შიდაბალკანური პრობლემები, რომლებმაც გარეშე ძალების აქტივობასთან ერთად ხელი შეუწყო ფედერაციის რღვევას, თავისი არსით არ იყო არც ბალკანური, არც ევროპული, არამედ მსოფლიო. სხვაგვარად მასში არ ჩაებმებოდნენ ნატო, ევროპის კავშირი, აშშ არ ჩადებდნენ ამდენ ძალისხმევას. დასავლეთმა და პირველ რიგში ევროპამ ვერ შეძლო ამ კონფლიქტის თავიდან აცილება, საბოლოოდ ევროპაში წესრიგის დამყარება ნატოს და პირველ რიგში აშშ-ს მოუხდა. სიმპტომატურია, რომ ბოსნიის კონფლიქტის დასრულების ხელშეკრულება აშშ-ს ქ. დეიტონში დაიდო და არა ევროპის რომელიმე ქვეყნის დედაქალაქში.

თამარ ანთაძე

ვარლამ ჩერქეზიშვილი აშშ-ს დამოუკიდებლობისათვის ომის ბელადებზე

(ვაშინგტონი და ადამსი)

ვ. ჩერქეზიშვილის პუბლიცისტურ წერილებში წავაწყდით მის გამონათქვამს და შეფასებებს აშშ-ს დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლის ბელადებზე – ჯ. ვაშინგტონსა და ჯ. ადამსზე. ამ თემაზე მის მსჯელობას ისტორიოგრაფიული დატვირთვა გააჩნია. ჯ. ვაშინგტონის და ჯ. ადამსის მოღვაწეობას ქართველი პუბლიცისტი დადებითად აფასებს.

თამარ ანთაძე

ვარლამ ჩერქეზიშვილი მეტერნიხზე

ავსტრიის კანცლერის მეტერნიხის მოღვაწეობამ მიიპყრო ქართველი პუბლიცისტის ვარლამ ჩერქეზიშვილის ყურადღება. მის პუბლიცისტურ წერილებში რამდენჯერმე გაიჯღერა მეტერნიხის სახელმა. აღსანიშნავია, რომ ის მეტერნიხის მოღვაწეობას მხოლოდ უარყოფით კონტექსტში მოიხსენიებდა. შესაძლოა, ასეთი მიდგომა ცალმხრივი იყოს და ვ. ჩერქეზიშვილი ამუქებდა საქმის ვითარებას.

თამარ ანთაძე

ვარლამ ჩერქეზიშვილი ინგლისის რევოლუციის ბელადებზე

1. ვარლამ ჩერქეზიშვილის პუბლიცისტური მემკვიდრეობა მრავალმხრივია საინტერესო. ის თავის პუბლიცისტურ წერილებში საკმაო ჩახედულებას ამჟღავნებს დასავლეთ ევროპის ახალი ისტორიის საკითხებში. იცნობს ამ ეპოქის გამოჩენილი ადამიანების ცხოვრებას და მოღვაწეობას. ეს, ვფიქრობთ, საინტერესო უნდა იყოს მით უმეტეს, რომ ეს საკითხი ამ კუთხით ისტორიოგრაფიაში შესწავლილი არ ყოფილა. ამიტომ მიზანშეწონილად მივიჩნით შეგვევსო ეს ხარვეზი და აღნიშნულ საკითხს საგანგებო ყურადღება მივაქციეთ.
2. ვარლამ ჩერქეზიშვილმა თავისი წვლილი შეიტანა საქართველოში დასავლეთ ევროპის ახალი ისტორიის პოპულარიზაციის საქმეში. ეს მისი როგორც პუბლიცისტის, ჟურნალისტის კიდევ ერთი დამსახურება იყო, რომელიც ქართული საზოგადოებისათვის ნაკლებადაა ცნობილი. ამ საკითხის შესწავლას შემეცნებითი დატვირთვა გააჩნია, რომელიც განსაზღვრავს მის მეცნიერულ მნიშვნელობას. ამჯერად შევხებით ვარლამ ჩერქეზიშვილის გამონათქვამებს ინგლისის რევოლუციის თვალსაჩინო

წარმომადგენლებზე: ინგლისის მეფე ჩარლზ I და რევოლუციური ბანაკის ლიდერზე ოლივერ კრომველზე.

3. ვარლამ ჩერქეზიშვილის პუბლიცისტურ წერილებში გაიჟღერა ინგლისის რევოლუციის ბელადების ჩარლზ I და ოლივერ კრომველის სახელებმა. ეს საინტერესოა. როგორი იყო მათი მოღვაწეობისადმი ვარლამ ჩერქეზიშვილის დამოკიდებულება? ჩვენს ხელთ არსებული მწირი ინფორმაცია ძალიან ცოტაა და არ იძლევა ფართო განზოგადების შესაძლებლობას, მაგრამ ამ მცირე ინფორმაციის შეუფასებლობა არ ივარგებდა და საშუალებას გვაძლევს გამოვარკვიოთ თუ როგორი შეიძლება ყფილიყო ამ საკითხისადმი ვ. ჩერქეზიშვილის დამოკიდებულება.
4. მის ნაწერებში ჩარლზ I სახელმა მხოლოდ ერთხელ გაიჟღერა და ისიც უარყოფით კონტექსტში. კრომველის სახელი მის ნაწერებში ექვსჯერ გვხვდება და უმთავრესად დადებით კონტექსტში. ეს, რა თქმა უნდა, საყურადღებოა და გარკვეულ მნიშვნელობას შეიცავს თუ როგორი შეიძლება ყფილიყო ვარლამ ჩერქეზიშვილის დამოკიდებულება მათი მოღვაწეობისადმი.
5. ჩარლზ I მოღვაწეობისადმი ვარლამ ჩერქეზიშვილის უარყოფითი დამოკიდებულება სავსებით კანონზომიერად მიგვაჩნია და მისი მიზეზები ვ. ჩერქეზიშვილის მსოფლმხედველობაში უნდა ვეძიოთ. ჩარლზ I აბსოლიტური მისწრაფებები მასში, ალბათ, ცარიზმის რეჟიმთან ასოცირდებოდა და მიუღებელი იყო. განსაკუთრებით უფრო საინტერესოა კრომველისადმი მისი დამოკიდებულება. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, კრომველის მოღვაწეობას ის მხოლოდ დადებით კონტექსტში მოიხსენებს და მის მიმართ საკმაოდ კეთილგანწყობილი ჩანს. აღსანიშნავია, რომ როდესაც მას მის თანადროულ ინგლისის ისტორიაში რაღაც არ მოსწონს უმაღლეს მიმართავს პარალელს კრომველის ეპოქასთან. კრომველისადმი ვ. ჩერქეზიშვილის სიმპათიები, ვფიქრობთ, შემთხვევითი არ ყოფილა და, ჩვენი აზრით, ორი ფაქტორით უნდა ყფილიყო განპირობებული. თავისუფლებიდასადმი ვ. ჩერქეზიშვილის განსაკუთრებული სიმპათიით და რეფორმაციისადმი აშკარა კეთილგანწყობით. ის კრომველს როგორც პურიტანების ბელადს პატივს ცემს. ამგვარი მიდგომა შეიცავს ჭეშმარიტების რაციონალურ მარცვალს და გააჩნია თავისი ღირსებები და ნაკლი. ვ. ჩერქეზიშვილის მიერ კრომველის მოღვაწეობის დადებითი შეფასება სასვსებით კანონზომიერია და მისაღები ჩანს. ეს ამ თემაზე მისი მსჯელობის ძლიერ მხარეს წარმოადგენს, მაგრამ კრომველის გაიდილება, რაც შესაძლოა, იგრძნობდა ვ. ჩერქეზიშვილის მიდგომაში, ცხადია, არ ღირს, ზედმეტია.
6. ჩვენი ფრთხილი ვარაუდით, ასეთი შეიძლება ყფილიყო ვარლამ ჩერქეზიშვილის დამოკიდებულება ინგლისის რევოლუციის ბელადების ჩარლზ I და ოლივერ კრომველის მოღვაწეობისადმი.

ზაალ გოგენია

უახლესი სამხედრო ტექნიკის და

საბრძოლო ტაქტიკის სრულყოფა ესპანეთის სამოქალაქო ომში

(გერმანია-იტალიის მაგალითზე)

სამოქალაქო ომი ესპანეთში თავისი იდეოლოგიური და გეოპოლიტიკური

ქვეკონტექსტებით არმიის და თანამედროვე იარაღის ბრძოლისუნარიანობის ამაღლების ხელსაყრელ შესაძლებლობას იძლეოდა, თუმცა ესპანური გამოცდილება სხვადასხვაგვარად იქნა გამოყენებული გერმანელების და იტალიელების მიერ. განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა ავიაციას. გერმანელმა ავიაკონსტრუქტორებმა ესპანური გაკვეთილის მაგალითზე და საბჭოთა გამანადგურებლების სამხედრო მახასიათებლების ანალიზის საფუძველზე სრულყვეს თავიანთი თვითმფრინავები. ესპანეთის ცაზე დემონსტრირებულ იქნა გამანადგურებელი ავიაციის უპირატესობა და გამოვლინდა მოიერიშე ავიაციის განვითარების აუცილებლობა. შორი მოქმედების სტრატეგიულმა ბომბდამშენებმა ისწავლეს ჰაერსაწინააღმდეგო არტილერიისგან დასხლეტა, მაგრამ საპასუხისმგებლო მომენტებში გამანადგურებლების საფარველის გარეშე ბომბდამშენები უმწეონი იყვნენ. გამანადგურებლებს კი სჭირდებოდა სიჩქარის პარამეტრების გაზრდა. გამოსავალი მოიხაზა რეაქტიული თვითმფრინავების შექმნით.

დიდი ყურადღება ექცეოდა ტანკებს როგორც უახლესი მოტორიზებული ჯარების შეიარაღების საფუძველს. გერმანელმა სპეციალისტებმა გააკეთეს სწორი დასკვნები, რომ წონის ეკონომია ტანკის სიჩქარის გასაზრდელად ლოგიკური იყო გამოყენებინათ ჯავშინის გაძლიერებისთვის. იტალიური სამხედროების და პოლიტიკოსების რეაქცია მძიმე ტანკების შექმნის აუცილებლობაზე დაგვიანებული იქნა.

გერმანელები ანახლებდნენ როგორც სამხედრო ტექნიკურ პარკს ასევე ტაქტიკურ დადგენილებებს. გენერალ რეიჰენაუს თქმით ესპანეთში გერმანულმა სამხედროებმა ბევრი რამ ისწავლეს, გამოასწორეს ზოგიერთი შეცდომა თავიანთ სამხედრო სტრატეგიაში. მანევრული ბრძოლის და მოულოდნელი საპაერო თავდასხმის ტაქტიკის შეხამებამ, საშუალება მისცა გერმანულ სარდლობას, სრულად შეეფასებინა თითოეული ვარიანტის უპირატესობა და მისულიყო დასკვნამდე მათი შეხამების კეთილგონიერების შესახებ.

შემუშავდა ტაქტიკა – „სიმძიმის ცენტრი“ (Schwerpunkt) რომელიც მოიცავდა თავის თავში არტილერიის, ავიაციის, და ტანკების მოქმედებას. ესპანეთის ომმა დაბადა სტაციონარული ალყის (Sitzkrieg) ტაქტიკა.

მთლიანობაში ესპანეთის ომის გაკვეთილები იტალიელების მიერ შესწავლილ იქნა უფრო ზედაპირულად ვიდრე გერმანელების მიერ.. იტალიელი მფრინავების წარმატებები განიხილებოდა როგორც ინდივიდუალური გამირობები, სერიოზულ განზოგადებას არ ექვემდებარებოდა და შედეგად საფრენი შემადგენლობის სამხედრო მომზადების პროგრამა აქცენტს უკეთებდა უფრო საპაერო აკრობატიკას ვიდრე ჯგუფური საპაერო ბრძოლის მეთოდებს.

ზაალ გოგენია

საბჭოთა დიპლომატია და ესპანეთის სამოქალაქო ომი

(მ. როზენბერგი პირველი საბჭოთა ელჩი ესპანეთში)

1. ესპანეთთან დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარებით საბჭოთა ხელმძღვანელობა ურთიერთობის ახალ ეტაპზე გადავიდა, მართალია სტალინი ჯერაც არ ჩქარობდა სამხედრო დახმარების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებას, მაგრამ მალე ეს მოსალოდნელი იყო. ესპანეთში საბჭოთა ელჩად დაინიშნა გამოცდილი დიპლომატი მარსელ იზრაელის ძე როზენბერგი; რესპუბლიკურ ესპანეთში როზენბერგის ჩასვლას დიდი ენთუზიაზმით შეხვდნენ. მათთვის საბჭოებთან ურთიერთობების გაუმჯობესება რესპუბლიკის სწრაფი გამარჯვების საწინდარი უნდა ყოფილიყო.
2. რწმუნებათა სიგელის გადაცემისას გაკეთებულ მოკლე მოხსენებაში ახალმა ელჩმა დაარწმუნა რესპუბლიკის მთავრობა, რომ ის და მისი მთავრობა პატივს სცემდა ესპანეთის რესპუბლიკის პოლიტიკურ იდეებს და ინსტიტუტებს. თუმცა საქმით როზენბერგის ქცევა აშკარა ეწინააღმდეგება მის სიტყვებს. საარქივო მასალებიდან ირკვევა, რომ როზენბერგმა ჩამოსვლისთანავე უგულვებელყო საყოველთაოდ მიღებული წესი და არ შეატყობინა ჩამოსვლის შესახებ ესპანეთში აკრედიტებული მისი თქმით „კუდა დიპკორპუსის“ დუაიენს, მაგრამ საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატიდან მოსთხოვეს ამ შეცდომის გამოსწორება.
3. 4 სექტემბერს სოციალისტმა ფ. ლარგო კაბალიერომ ჩამოაყალიბა მთავრობა, რომელშიც კომუნისტებიც შევიდნენ, როზენბერგი დაინტერესდა რა ინსტრუქციები ექნებოდა მას ამასთან დაკავშირებით, მაგრამ იგი საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატიდან გააფრთხილეს არავითარ შემთხვევაში არ ჩარეულიყო საშინაო საქმეებში და თავი შეეკავებინა სამთავრობო კომბინაციებზე ზეგავლენისგან. მიუხედავად ამისა როზენბერგის თავდაჯერებულობამ, მისმა თავხედურმა და აბუზარმა ქცევამ მალე დააპირისპირა იგი ესპანეთის ახლა მთავრობასთან და განსაკუთრებით მის მეთაურთან.
4. როზენბერგის ქცევა აღიზიანებდა საკუთარ თანამშრომლებსაც, რაზეც ნათლად მოწმობს რუსეთის ფედერაციის სახელმწიფო სამხედრო და საგარეო საქმეთა სამინისტროს არქივებში აღმოჩენილი დოკუმენტები. მაგალითად, 1936 წლის 16 ოქტომბრის წერილში ვოროშილოვისადმი ესპანეთში სამხედრო ატაშე ვ. გორევი წერდა როზენბერგის მანკიერი თვისებების შესახებ. ესპანეთში საბჭოთა საელჩოს მრჩეველი ი. გაიკისი სახალხო კომისარს წერდა როზენბერგთან თავისი რთული ურთიერთობების შესახებ. საპასუხოდ მ. ლიტვინოვი სთხოვდა გაიკისს ყველაფერი გაეკეთებინა ელჩთან ურთიერთობების დასალაგებლად.
5. 1936 წლის დეკემბრის ბოლოს როზენბერგის საკითხით დაინტერესდა სტალინი. საბჭოთა ლიდერმა ლარგო კაბალიეროს გაუგზავნა წერილი რომელშიც სხვათა შორის თხოვდა შეეფასებინა როზენბერგის საქმიანობა ესპანეთში. საპასუხო წერილში რომელიც თარიღდება 12 იანვრით კაბალიერო დადებითად აფასებდა ელჩის საქმიანობას, თუმცა მათ შორის ურთიერთობა მაღიან იყო დამაბული და კიდევ უფრო დაიძაბა როზენბერგის გამოწვევამდე 1937 წლის თებერვალში. კაბალიეროს წერილი ექვ ქვემ აყენებს ცნობილ ისტორიებს ელჩსა და პრემიერს შორის მაგრამ ეს პოზიცია აიხსნება საბჭოთა ხელმძღვანელობასთან საუკეთესო მდგომარეობის სურვილით. მიუხედავად დადებითი შეფასებისა 1937 წლის თებერვალში როზენბერგი გაიწვიეს მოსკოვში, დანიშნეს ახალ თანამდებობაზე საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატის წარმომადგენელად თბილისში, თუმცა ის იქ არასდროს ჩასულა. 1937 წლის 26 დეკემბერს დააპატიმრეს ხოლო 1938 წლის

მარტში დახვრიტეს. მისი ბედი დიდხანს გაურკვეველი იყო.

6. რატომ მოიშორეს მ. როზენბერგი? ზოგი ამას უკავშირებს ელჩის გამომწვევ ქცევებს, მის მუდმივ მცდელობას ჩარეულიყო ესპანეთის საშინაო და საგარეო საქმეებში, ეს აზრი მნიშვნელოვანია, მაგრამ რადგანაც ესპანეთში მივლენილი ყველა რუსი მოხელე თუ ოფიცერი თითქმის ერთნაირად იქცეოდა მხოლოდ ეს არ შეიძლება ჩაითვალოს ცნობილი დიპლომატის გაქრობის საფუძველად. ზოგის აზრით როზენბერგი თვლიდა, რომ სტალინის და ჰიტლერის პოლიტიკა ესპანეთში მსგავსი იყო და ხშირად უთითებდა ამ პოლიტიკის სიბეცეზე რაც მას არ აპატიეს. ამ აზრსაც ვერ გავიზიარებთ. მართებულად მიგვაჩნია აზრი, რომ როზენბერგმა თავისი მისია შეასრულა (მათ შორის ოქროს გაგზავნის ოპერაცია) ის უკვე საჭირო არ იყო, თან ძალიან ბევრი იცოდა და შესაბამისად მოიშორეს. ვთვლით, რომ ელჩი სპეციალური მისიით იყო მივლენილი, (დანიშვნისას გათვალისწინებული იყო მხოლოდ როზენბერგის უნარები ფარული დიპლომატიასა და არაფორმალურ მოლაპარაკებებში) სხვა ახსნა არ აქვს ესპანეთში პირველ ელჩად ისეთი ადამიანის გაგზავნას რომელმაც ენა არ იცოდა და არც ესპანელების ხასიათს იცნობდა.
7. აშკარა ფაქტებისა და საყოველთაოდ მიღებული აზრის საპირისპიროდ ზოგიერთი მკვლევარი თვლის (მაგალითად ნ. პლატოშკინი), რომ როზენბერგი არ მონაწილეობდა საკადრო გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში, პრემიერთან წინააღმდეგობას კი ხსნის ელჩის მოითხოვნით უფრო ენერგულად ეწარმოებინა ომი და სამხედრო დახმარებაც გამოეყენებინათ რაციონალურად. ჩვენს ხელთ არსებული საარქივო დოკუმენტები ცხადყოფს ამ დებულებების სიმცდარეს. ვიზიარებთ იმ დროს საფრანგეთში ესპანეთის ელჩის ლ. არაკისტაინის აზრს იმის შესახებ, რომ მიუხედავად დიდი ცოდნისა, რომელიც როზენბერგმა დააგროვა ერთა ლიგის დერეფნებში ის აღმოჩნდა სრულიად უვიცი ესპანელებთან მიმართებაში.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლეილა ხუბაშვილი	კავკასიის ლანდშაფტი: კულტურული მემკვიდრეობა და იდენტობა	რომულდო დელ ბიანკოს ფონდის ექსპერტთა ყოველწლიური XV საერთაშორისო მრგვალი მაგიდა თემაზე: კულტურათაშორის დიალოგი კულტურული

			<p>მემკვიდრეობის, ტურიზმისა და სტუმარმასპინძლობის გზით. ფლორენცია, იტალია, 2013წ. 16 მარტი</p>
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p>			
<p>ლეილა ხუბაშვილი</p>			
<p>კავკასიის ლანდშაფტი: კულტურული მემკვიდრეობა და იდენტობა</p>			
<p>კავკასიას უნიკალური გეოპოლიტიკური მდებარეობა აქვს. ის ერთგვარი ღერძია, სადაც ერთმანეთს ეჯახება სხვადასხვა ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები. კავკასიაში არსებული ეთნოკონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარება და ეროვნულ უმცირესობათა უფლებების დაცვა შესაძლებელია კულტურული დიალოგის საფუძველზე.</p>			
<p>კავკასიის ხალხებს შორის კულტურის მრავალი საერთო მახასიათებელი არსებობს, მაგრამ ამავე დროს ყველა ერთ მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი კულტურული მემკვიდრეობა გააჩნია. საუკუნეების განმავლობაში მეზობელი ქვეყნები ერთმანეთისგან იღებდნენ კულტურულ მიღწევებს და ამავე დროს საკუთარს განსაკუთრებულობასაც ინარჩუნებდნენ. აღსანიშნავია, რომ კავკასიაში მცხოვრები 50-დე ეთნოსიდან ყველამ საკუთარი, ორიგინალური კულტურა შექმნა. 1821 წელს შოტლანდიელი მოგზაური რობერტ ლაილა წერდა: „კავკასიის მთელ ტომებს ძალიან ბევრი საერთო აქვთ და ცდილობენ გააგრძელონ ცხოვრების ის გზა, რომელსაც მათი წინაპრები მისდევდნენ“. კავკასიის ერთიანი კულტურა უნიკალური პლაცდარმია საერთო პოლიტიკური სივრცის შესაქმნელად, სადაც ურთიერთობები აგებული იქნება ისტორიულ თანაცხოვრებაზე, საერთო ისტორიაზე, ერთაშორის დიალოგსა და კონფლიქტური სიტუაციების მოგვარების გამოცდილებაზე.</p>			
<p>იშვიათი არაა შემთხვევები, როცა ისტორიული ფაქტების დამახინჯება ხდება და მითოლოგემები იქმნება, რაც დამაბულ ვითარებას კიდევ უფრო ართულებს. ერთმანეთის ისტორიისა და ეთნიკური კულტურის შესახებ ცოდნა ყველა რიგით მოქალაქეს უნდა ჰქონდეს, აღარაფერს ვამბობთ სახელმწიფო მოღვაწეებზე, რომლებსაც ხშირი ურთიერთობები აქვთ კავკასიელებთან. კავკასია არა მხოლოდ გეოგრაფიული ოლქია, არამედ ისტორიულ-კულტურული რეგიონიც. კავკასიისა და მისი მკვიდრი ეთნოსების ერთიან, ისტორიულ-კულტურულ არეალში მოქცევა ძირითადად განპირობებულია საერთო ანთროპოლოგიური ტიპით, მატერიალური კულტურის, სამეურნეო ყოფის ელემენტების მსგავსებით. დიდია მსგავსება სოციალური ურთიერთობებისა და სულიერი კულტურის სფეროში, ეტიკეტში,</p>			

მენტალიტეტში. მაგრამ კულტურის საერთო ელემენტებთან ერთად კავკასიის თითოეულ ეთნოსს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ყოფა-ცხოვრება, ტრადიციები და მენტალობა ჰქონდა ყოველთვის, რამაც მათ მიუხედავად ისტორიული კატაკლიზმებისა, იდენტობა შეუნარჩუნა.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თ. ქარჩავა	How to teach Native History to the pupils of Georgian Diaspora Schools	Seville, Spain
2	ლევან გორდეზიანი	Probleme der alten Geschichte Georgiens	ოლდენბურგის უნივერსიტეტი (გერმანია), 03.12.2013
3	ლევან გორდეზიანი	Regional Meeting of Ministers of Education on the Implementation of the European Higher Education Area, მომხსენებელი	ერევანი, 17-18.10. 2013

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ქართული ლიტერატურის ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო
ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება თსუ,

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის

ქართული ლიტერატურის ისტორიის ს/ს ინსტიტუტი:

- ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტი
- ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტი
- უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტი
- ფოლკლორისტიკის დეპარტამენტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – პროფ. ელგუჯა ხინთიბიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტი.

1. ელგუჯა ხინთიბიძე - სრული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
 2. ლელა ხაჩიძე - ასოცირებული პროფესორი
 3. ნესტან სულავა - ასოცირებული პროფესორი
 4. მაკა ელბაქიძე - ასოცირებული პროფესორი
 5. ნანა გონჯილაშვილი - ასოცირებული პროფესორი
- ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტი.**
6. ვლადიმერ მინაშვილი - ასოცირებული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
 7. თამარ შარაბიძე - ასოცირებული პროფესორი
 8. ეკა ვარდოშვილი – ასოცირებული პროფესორი
 9. ინგა მილორავა – ასისტენტ პროფესორი
- უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორიის დეპარტამენტი.**
10. კახაბერ ლორია - სრული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
 11. რუსუდან ბურჯანაძე - ასოცირებული პროფესორი
 12. რუსუდან ნიშნიანიძე - ასოცირებული პროფესორი
 13. თამარ პაიჭაძე - ასოცირებული პროფესორი
- ფოლკლორისტიკის დეპარტამენტი.**

- 14. ქეთევან სიხარულიძე - ასოცირებული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
- 15. ტრისტან მახაური – ასოცირებული პროფესორი
- 16. ხეთისო მამისიმედიშვილი – ასოცირებული პროფესორი
- 17. ელენე გოგიაშვილი - ასისტენტ-პროფესორი

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მე-19 საუკუნის 40-50-იანი წლები	თამარ შარაბიძე	თამარ შარაბიძე , ინგა მილორავა, ამირან არაბული, თამარ ციციშვილი, ქეთევან შენგელია, ქეთევან ნინიძე, თამაზ ვასაძე
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია) კვლევითი სამუშაო დაიწყო 2012 წლის იანვარში, ამჟამად დასრულებულია, მიმდინარეობს მისი რეცენზირება და დასაბეჭდად მომზადება</p>			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ქართული ფოლკლორის ენციკლოპედია	საქართველოს ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის დირექტორი გიორგი უშიკიშვილი	ა. არაბული (რედაქტორი), ე. თათარაძე, ქ. სიხარულიძე, თ. ჯაგოდნიშვილი
<p>2013 წლის მისიდან დაიწყო მუშაობა ქართული ფოლკლორის ენციკლოპედიაზე, რომელზეც ფოლკლორისტების გარდა, მუშაობენ ეთნოგრაფები და ეთნომუსიკოლოგები. დამუშავდა სპეციალური ლიტერატურა, ჯერჯერობით მუშაობა მიმდინარეობს სიტყვანზე. ამ დროისთვის მოძიებულია და ელექტრონულ ბილიოთეკაში ატვირთულია 34061 სიტყვა. ქ. სიხარულიძის</p>			

მიერ ატვირთულია 834 სიტყვა. 2014 წლის იანვრიდან დაიწყება მუშაობა სტატიებზე.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ფოლკლორული ექსპედიცია მარტვილის რაიონში (2013 წლის 24 ივლისი - 29 ივლისი)	ხ. მამისიმედიშვილი	ხ. მამისიმედიშვილი და თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტები
ექსპედიციის წევრებმა მარტვილის მუნიციპალიტეტის სოფლებში მოიძიეს სხვადასხვა ჟანრის ფოლკლორული მასალა: საწესჩვეულებო და სატრფიალო ლექსები, მითოლოგიური გადმოცემები, შელოცვები, მეგრული ზღაპრები (მეგრულ ენაზე), დემონოლოგიური თქმულებები ჭინკებზე, მესეფებზე, კუდიანებზე, ტყაში მაფასა და ოჩოკოჩზე; ხალხური ტექსტები არამხუტუს შესახებ, რწმენა-წარმოდგენები ადამიანისა და გველის ურთიერთობის შესახებ, გადმოცემები ნატურისთვის. აგრეთვე ჩაწერილი იქნა მნიშვნელოვანი მასალები სხვადასხვა რიტუალების შესახებ, როგორცაა პატონეფი, ოხვამური, ოდაბადე, წაჩხურობა, ჭეჭეთობა, ჭვენეირობა და სხვ. ტექსტები დამუშავდა, გაკეთდა მათი კლასიფიკაცია და განთავსდა თსუ ფოლკლორის არქივში.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საერთაშორისო ქართველოლოგიური საზაფხულო სკოლა - 2013	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი; თანადამფინანსებელი: ქართველოლოგიური	ელგუჯა ხინთიბიძე	თამარ მელიქიძე, სოფიო გულიაშვილი, ცირა ვარდოსანიძე, თამთა გრიგოლია, მარიამ ნოდია,

		სკოლის ფონდი		ზაზა ხინთიბიძე, არიანე ჭანტურია.
--	--	--------------	--	-------------------------------------

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

„საზაფხულო სკოლა-2013“ გრანტი გამოყოფილი იყო ქართველოლოგიური სკოლის ფონდისათვის, რომელიც შესრულდა ჩემი ხელმძღვანელობით. ქართველოლოგიური საზაფხულო სკოლა არის ის ტრადიციული პროექტი, რომელსაც ქართველოლოგიური სკოლის ფონდი ყოველწლიურად ატარებს 1995 წლიდან. ეს პროექტი, რომელიც უკვე ძალზე პოპულარულია უცხოეთის საგანმანათლებლო ჰუმანიტარულ წრეებში, ქართველოლოგიური საქმიანობისათვის ძალზე მნიშვნელოვანია. წლების მანძილზე ამ პროექტში მონაწილეობა მიიღო ორასზე მეტმა უცხოელმა სტუდენტმა თუ ახალგაზრდა სპეციალისტმა. ბევრმა მათგანმა გააგრძელა თავისი შემდგომი მოღვაწეობა ქართველოლოგიური მეცნიერების ფარგლებში და დასაქმებულნი არიან უცხოეთში სხვადასხვა უნივერსიტეტებში, ან საქართველოს საზოგადოებრივ და კულტურულ ცხოვრებასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა დაწესებულებებში - მიმდინარე წელს საზაფხულო სკოლაში მონაწილეობდა შვიდი უცხოელი მსმენელი - გერმანიიდან, პოლონეთიდან, რუსეთიდან, ავსტრიიდან. (ჯოზეფ სპარსბროდი, ემილია ანა ფლორუაკი, ლაურა ბეკერი, ნიკიტა ვერემევი, ანასტასია მარიუხინა, ფილომენა გრასელი, ტიმოთი ბარეტი). საზაფხულო სკოლის პროგრამის მუშაობაში ჩემთან ერთად მონაწილეობდნენ თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის ახალგაზრდა თანამშრომლები: თამარ მელიქიძე, სოფიო გულიაშვილი, თამთა გრიგოლია, ცირა ვარდოსანიძე. ყოველდღიურ გაკვეთილებს ქართულ ენაში ატარებდნენ თსუ-ს პროფესორი ზაზა ხინთიბიძე, ოსლოს უნივერსიტეტის მაგისტრანტი მარიამ ნოდია (ჩემი ყოფილი მაგისტრანტი). ლექციები ქართველოლოგიის სხვადასხვა მიმართულებით წაიკითხეს მარიამ ლორთქიფანიძემ (საქართველოს ისტორია), მზექალა შანიძემ (ქართული ენის ისტორია), რისმაგ გორდეზიანი (ქართულ-ბიზანტიური ურთიერთობები), ვახტანგ ლიჩელი (ქართული არქეოლოგია), ელგუჯა ხინთიბიძე (ქართული ლიტერატურა), ელენე კობიაშვილი (ქართული ფოლკლორისტიკა), ალექსანდრე რონდელი (თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი მდგომარეობა), თამარ მესხი (ქართული ხალხური მუსიკა). საზაფხულო სკოლა მიმდინარეობდა 9 ივლისიდან 15 აგვისტომდე.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი - "ქართველოლოგი"	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ელგუჯა ხინთიბიძე	თამარ მელიქიძე, სოფიო გულიაშვილი, ცირა ვარდოსანიძე, ირინა ჯავახაძე, მარიამ ნოდია.

ანოტაცია:

საგრანტო პროექტი *ელექტრონული ჟურნალი - "ქართველოლოგი"* ფინანსდება 2011 წლის აპრილიდან და გრძელდება 2014 წლის აპრილამდე. აფინანსებს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. ჟურნალი "ქართველოლოგი" ბეჭდური სახით გამოდის 1993 წლიდან ჩემი რედაქტორობით. 2011 წლიდან კი იგი პარალელურად ელექტრონული ფორმითაც გამოდის. რუსთაველის ფონდის გრანტი ამ ჟურნალის ელექტრონული ვერსიის შექმნას აფინანსებს. ჟურნალი ორენოვანია (ინგლისური და ქართული) და მასში იბეჭდება ერთი მხრივ ქართველოლოგიური მეცნიერების პრობლემატიკისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი საკითხები, რომელიც ემსახურება ქართველოლოგიური მეცნიერების თანამედროვე პრობლემებით საზღვარგარეთელი მეცნიერების ინფორმირებას და მეორე მხრივ ქართველოლოგიურ მეცნიერებაში საზღვარგარეთელი მეცნიერების უახლესი მიღწევების შემოტანას. პროექტში ჩემთან ერთად მონაწილეობდნენ: აწ განსვენებული არიანე ჭანტურია, ინგლისურ ენაზე მთარგმნელი, თამარ მელიქიძე, სოფიო გულიაშვილი, ირინა ჯავახაძე, ცირა ვარდოსანიძე, მარიამ ნოდია.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1.	ბოლშევიზმი და ქართული ლიტერატურა გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე (1921–41 წწ)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მაკა ელბაქიძე	ნონა კუპრეიშვილი, ზოია ცხადაია, მანანა შამილიშვილი, ადა ნემსაძე, მაია ჯალიაშვილი, მანანა კვატია, მაკა ჯოხაძე

„ბოლშევიზმი და ქართული ლიტერატურა გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე (1921–41 წწ)“

საგრანტო პროექტი „ბოლშევიზმი და ქართული ლიტერატურა გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე (1921–41 წწ)“ მიზნად ისახავს ქართული ლიტერატურის ისტორიის ერთ-ერთი ყველაზე რთული და წინააღმდეგობრივი ეტაპის – საქართველოს გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე პერიოდის მეცნიერულ შეფასებას კონკრეტული პოლიტიკური, სოციალური და კულტურული სტრატეგიის ფონზე, უცნობ და ნაკლებად ცნობილ საარქივო მასალებზე დაყრდნობით. თანამედროვე ქართული ინტელექტუალური საზოგადოება, მართალია, მიუბრუნდა ამ ეპოქას, მაგრამ დაგეგმილი სამეცნიერო კვლევა სცილდება აღწერით-კომპილაციურ ეტაპს და უფრო სიღრმისეული ანალიზის განხორციელებას ისახავს მიზნად.

პროექტი არის პირველი მეთოდოლოგიური მცდელობა იმისა, რომ სრულიად ახალ რაკურსში იქნას გააზრებული ქართული ლიტერატურის ისტორიაში მეტად რთული და წინააღმდეგობებით აღსავსე პერიოდი – 1921–1941 წლები. პროექტის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს, ერთი მხრივ, შსს არქივში დაცული უცნობი და ნაკლებად ცნობილი დოკუმენტური მასალების გამოვლენა, მეორე მხრივ კი, საარქივო მასალაზე დაყრდნობით საკვლევ პერიოდის ლიტერატურული პროცესების სიღრმისეული ანალიზის ჩატარება.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ირმა რატიანი	მაკა ელბაქიძე, ივანე ამირხანაშვილი, გოჩა კუჭუხიძე, გაგა ლომიძე, რუსუდან ცანავა, თამარ ბარბაქაძე, ინგა მილორავა, კონსტანტინე ბრეგაძე, მანანა კვაჭანტირაძე, თამარ ციციშვილი, მაგდა მჭედლიძე

„ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი“

პროექტი „ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი (ბილინგვური პროექტი)“ არის პირველი მეთოდოლოგიური მცდელობა იმისა, რომ ქართული ლიტერატურის ისტორია გააზრებულ იქნას ფართო ლიტერატურულ-კულტურულ ჭრილში, კონცეპტუალური, მეთოდოლოგიური და სტრუქტურული გადაკვეთების, თანხედომებისა და წინააღმდეგობების კონტექსტში. პროექტის მეთოდოლოგიური ჩარჩო ეფუძნება კომპარატივისტულ და ჰერმენევტიკულ კვლევებს. საკვლევ ობიექტად მონიშნულია ქართული ლიტერატურის განვითარების კონრეტული ეტაპები – ადრეული და გვიანი შუასაუკუნეების ეპოქა (V-XII სს) , განმანათლებლობის, რომანტიზმისა და რეალიზმის ეპოქა (XVI–XIX საუკუნეები), მოდერნიზმისა და ნეორეალიზმის ეპოქა (XX საუკუნის ცალკეული პერიოდები 90–იან წლებამდე).

კვლევის მნიშვნელოვანი ამოცანაა, დაადასტუროს, რომ მსოფლიო ლიტერატურა და ნაციონალური ლიტერატურები, ქართული მათ შორის, განაპირობებენ ერთმანეთს და ქმნიან საერთო-ლიტერატურულ პარადიგმას. სწორედ ამ ჭრილში იქნება გააზრებული ქართული

ლიტერატურის ისტორიის ცალკეული მონაკვეთები, რათა კვლევის ობიექტური შედეგებით ჩანაცვლდეს ხშირად არასწორი და უმართებულო ინტერპრეტაციები ქართული ლიტერატურის ისტორიისა. ამის პრაქტიკულ საშუალებას მოგვცემს პროექტის ბილინგვურობა, რაც ითვალისწინებს კვლევის შედეგების წიგნად გამოცემას ქართულ (ნაბეჭდი) და ინგლისურ (ელექტრონული) ენებზე და, შესაბამისად, განთავსებას საერთაშორისო ინფორმაციულ-კომუნიკაციურ სიბრტყეზე.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ტერმინი, ცნება და პარადიგმა „ვეფხისტყაოსანში“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	მხატვრული აზროვნების ტრანსფორმაციის ფორმები ქართულ ფოლკლორში	სსიპ – ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდი (შოთა რუსთაველის ფონდი)	რუსუდან ჩოლოყაშვილი	ქ.სიხარულიძე, ე. გოგიაშვილი, ი. ყველაშვილი, ო. ონიანი და სხვ.
<p>მიმდინარე პროექტში ჩემი კვლევის სფეროა ამირანის თქმულების შესწავლა მხატვრული აზროვნების ფორმების არსებობისა და მათი ტრანსფორმაციის თვალსაზრისით. გავეცანი ხალხური თქმულების ტექსტების სხვადასხვა დროის ჩანაწერებს. ტექსტების გაცნობის შემდეგ ცალკე დავაჯგუფეთ მთისა და ბარის ვარიანტები, რადგან მათში შეინიშნება გარკვეული განსხვავება სიუჟეტის სისრულისა და სიძველის, ასევე სახე-სიმბოლოთა მითოლოგიური შინაარსის თვალსაზრისით. შესაძლებელი გახდა ამირანიანის ტექსტებიდან ამოკრეფილი მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებებისა და სახე-სიმბოლოების კლასიფიკაცია მათი გამოყენების სიხშირის თვალსაზრისით.</p>				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

	ხელება	ორგანიზაცია	ო	
	„მხატვრული აზროვნების ტრანსფორმაციის ფორმები ქართულ ფოლკლორში“	სსიპ – ქართველოლოგიის, ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებების ფონდი (შოთა რუსთაველის ფონდი)	რუსუდან ჩოლოყაშვილი	ქ. სიხარულიძე ი. ყველაშვილი თ. ქურდოვანიძე ქ. ელაშვილი ო. ონიანი

მიმდინარე პროექტში ჩემი კვლევის სფეროა ქართულ ფოლკლორში, კერძოდ, საზღაპრო ეპოსში ქრისტიანული და ქრისტიანობამდელი მსოფლმხედველობების ურთიერთმიმართების საკითხი.

მითოსური და ქრისტიანული სიმბოლოები ზღაპრის სტრუქტურაში არ არის ერთმანეთისგან განცალკევებული და ურთიერთგამომრიცხავი. ზოომორფულ სიმბოლოთა შესწავლამ აჩვენა, რომ ერთსა და იმავე ზღაპარში არსებობს მითოსური ტრადიცია და შემდეგდროინდელი რელიგიური მსოფლმხედველობაც.

ზღაპარმა მხოლოდ მაშინ შეიძლება მიიღოს რელიგიური დატვირთვა, თუ ქრისტიანული პერსონაჟები შემწისა და მწყალობლის ფუნქციით შემოდიან. თუ ისინი საყოფაცხოვრებო ზღაპრებისა და ანეკდოტების მთავარ პერსონაჟებს წარმოადგენენ, მაშინ სახეზე გვაქვს პროფანაცია. როცა რელიგიური ცნებები და რელიგიური შინაარსი ერთმანეთს შეესაბამება, ასეთი რამ მხოლოდ იმ ლეგენდებში ან ზღაპრებშია, რომლებიც ქრისტიანულ ტრადიციათა პროდუქტს წარმოადგენენ.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლადო მინაშვილი, იუზა ევგენიძე	ქართული ლიტერატურა	“საქართველოს მაცნე” თბილისი 2013	590

		(IX საუკუნე)		
<p>წიგნი წარმოადგენს XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ნარკვევებს. ადო მინაშვილს ეკუთვნის ვახტანგ ორბელიანის, გიორგი ერისთავის, ილია ჭავჭავაძის, აკაი წერეთლის, გიორგი წერეთლის, იაკობ გოგებაშვილის, სოფრომ მგალობლიშვილის, იოსებ დავითაშვილის, ალექსანრდე ყაზბეგის, დავით კლდიაშვილის ცხოვრებათა და შემოქმედებათა ანალიზი. 2013 წლის 7 ნოემბერს ანდრია პირველწოდებულის სახელობის საპატრიარქოს ქართულ უნივერსიტეტში შედგა ამ წიგნის წარდგენა-პრეზენტაცია. რეზენტაციაზე სიტყვით გამოვიდნენ და წიგნს მაღალი შეფასება მისცეს უნივერსიტეტის რექტორმა პროფ. შერგო ვარდოსანიძემ, ჰუმანიტარული ფაკულტეტის დეკანმა პროფ. ვახტანგ გურულმა, პროფ. გია ალიბეგაშვილმა, პროფ. ტარიელ ფუტყარაძემ, პროფ. ნინო მამარდაშვილმა, დოქტორანტმა ლევან ბებურიშვილმა. ვრცელი რეცენზია წიგნის შესახებ წარმოადგინა ფილოლოგიის დოქტორმა ხათუნა მემანიშვილმა (მისი სტატია წიგნის შესახებ დაისტამბა ჟურნალ “ჩვენ მწერლობაში”; იგივე სტატია და ლევან ბებურიშვილის სიტყვა გამოქვეყნდა წიგნში “იუზა ევგენიძე – წიგნი ეძღვნება იუზა ევგენიძის ხსოვნას.”)</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი ალიბეგაშვილი, რევაზ სირაძე, ნესტან სულავა	ქართული ლიტერატურა, I.	თბილისი, “საქართველოს მაცნე”	გვ. 424
2				
ანოტაციები				
წიგნი მიზნად ისახავს IV-XVIII სს. ქართველ მწერალთა ცხოვრებისა და მოღვაწეობის				

წარმოჩენას, გვაცნობს მათი ლიტერატურული მემკვიდრეობის ძირითად პრობლემატიკას – თემატიკას, მხატვრულ სამყაროს, ქართული ლიტერატურის ტენდენციებს მისი არსებობისა და განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ნიშნიანიძე	სამეცნიერო კრებული „ქართული ემიგრაცია“ #1/(4)	თბილისი	გვ. 89-98
2	რ. ნიშნიანიძე	წიგნაკი „პეტრე ხვედელიძე–ლეგენდარული ქართველი“	გამომცემლობა „ჩვენი მწერლობა“	გვ. 3-31
3.	რ. ნიშნიანიძე	ქართული დიპლომატია. წელიწდეული 16	გამომცემლობა „არტანუჯი“ თბ.	გვ. 346-371

ანოტაციები

1. „ქართველი გენერლების ლიტერატურული ტექსტები“ - სამეცნიერო კრებული „ქართული ემიგრაცია“ #1/(4)

წერილი ეხება ევროპის სხვადასხვა სახელმწიფოში დევნილ ქართველ სამხედრო პირებს და უმთავრესად, გენერლებს, რომლებსაც ეკუთვნით არაერთი ლიტერატურული ტექსტი; ისინი

ქვეყნდებოდა ემიგრანტული ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზე. ეს ნაწარმოებები არაერთი თვალსაზრისითაა საყურადღებო და ანგარიშგასაწევი.

2. „პეტრე ხვედელიძე-ლეგენდარული ქართველი“ -

წიგნაკში საუბარია უხუცეს ქართველ ემიგრანტზე, პეტრე ხვედელიძეზე, მის ბიოგრაფიაზე, მოღვაწეობაზე და თანამედროვე რეალობაზე. დიალოგი მით უფრო მნიშვნელოვანი იმითაა, რომ თავად ბატონი პეტრე იხსენებს და აზუსტებს არაერთ ფაქტს. მასთან შეხვედრა შედგა ამერიკის შეერთებულ შტატებში 2012 წელს.

3. „ნიკოლოზ(კარლო) ჩხეიძე -საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარე - ლიტერატურული პერსონაჟი“ – ქართული დიპლომატია. წელიწდეული 16

საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის პიროვნება არაერთი ქართველი მწერლისა თუ პოეტის დაინტერესების საგნად იქცა. შალვა დადიანი, გალაკტიონ ტაბიძე, ჯონ რიდი, ბიუმში, რაღვი, წერეთელი, როსტომ ჩხეიძე – არასრული ჩამონათვალი იმ ავტორებისა, რომელთა პიესებში, პოემაში, დოკუმენტურ პროზაში სრულიად განსხვავებულად დაიხატა მთავრობის ერთ-ერთი ლიდერის ლიტერატურული პორტრეტი.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელგუჯა ხინთიბიძე	„ვეფხისტყაოსანი შექსპირის ლიტერატურული წყარო“ (ქართულ და ინგლისურ ენებზე), („ქართველოლოგი“)	№ 19	თბილისი, საგამომცემლო ჯგუფი „ქართველოლოგი“.	გვ. 71-136
		„ათონის ლიტერატურული სკოლა და ახალი		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის	

2	ელგუჯა ხინთიბიძე	<p>მხატვრული სტილი ქართულ აგიოგრაფიაში“</p> <p>კრებული: „ათონი: საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“.</p> <p>„შექსპირის ვეფხისტყაოსანი“,</p> <p>თბილისი OUT</p>	№4	<p>საგამომცემლო სერია: „გზამკვლევი“.</p> <p>თბილისი</p>	
3	ელგუჯა ხინთიბიძე	<p>„მილან კუნდერას ყოფიერების აუტანელი სიმსუბუქე“.</p>	№35		
4.	მაკა ელბაქიძე	<p>მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება) – მასალები.</p> <p>შუასაუკუნეებისა და რენესანსის ესთეტიკურ</p>	ტ.1	<p>თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა.</p>	გვ., 375–385

5.	მაკა ელბაქიძე	<p>კატეგორიათა ურთიერთმიმართებისათვის (სილამაზე/მშვენიერება). ჟურნ. "სჯანი".</p> <p>Николай Заболоцкий и Грузия. Научно- практическая конференция «Иверский Свет». Руско- грузинские поэтические связи 20-го века.</p>	#14	<p>თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა.</p> <p>Тбилиси</p>	გვ.77-91
6.	მაკა ელბაქიძე	<p>სადვთისმეტყველო ტერმინთა არსისათვის ჰიმნოგრაფიაში და მათი ტრანსფორმაცია საერო მწერლობაში. გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის ისტორიისა და არქეოლოგიის ცენტრი, შრომათა კრებული,</p> <p>ნიკოლოზ გულაბერისძის სასულიერო და სახელმწიფო მოღვაწეობიდან. სამცხე-</p>		გორი	стр.55-67

7	ნესტან სულავა	<p>ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომები, გულანი</p> <p>წმ. გიორგი მთაწმიდელი და ქართული გალობის მრავალხმიანობის პრობლემა. ისტორიის, ეთნოლოგიის, რელიგიის შესწავლისა და პროპაგანდის ცენტრი, „ანალები“</p>	# 4.		გვ. 87-101.
8	ნესტან სულავა	<p>მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატის თემა ქართულ ჰიმნოგრაფიასა და საისტორიო მწერლობაში. თსუ, საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტი, შრომები</p> <p>ქართული ჰიმნოგრაფია. ე.: ქართველოლოგი,</p>	# 13	<p>გამომც.: „ახალციხის უნივერსიტეტი“</p> <p>თბ., გამომც. „უნივერსალი“</p>	გვ. 192-217.

9		<p>ელექტრონული ვერსია.</p> <p>სოფელი და ზესთასოფელი ქართულ ჰიმნოგრაფიაში. „მუშაკი სულიერისა ვენახისაჲ“, მიხეილ ქავთარია _ 80, სამეცნიერო შრომების კრებული</p>	#9.	<p>თბ., „მერიდიანი“</p>	გვ. 242-257.
10	ნესტან სულავა	<p>წმინდანის ხატ-სახის ბუნებისათვის ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში. თსუ, ჰუმანიტარული კვლევები, „წელიწდეული“,</p>	VII	<p>გამომც. „ქართველოლოგიური სკოლის ცენტრი“ (თსუ)</p>	გვ. 129-138.
11	ნესტან სულავა	<p>„ვეფხისტყაოსნის“ „მზიანი ღამე“ და „უჟამო ჟამი“ _ დროსივრცული სახისმეტყველება. რუსთველოლოგია</p>	# 4.	<p>საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, თბ. (გამოვიდა 2013</p>	გვ. 98-113.

12	ნესტან სულავა	სახისმეტყველებითი ასპექტები წმ. გიორგი მთაწმიდელის წმ. იოანესა და წმ. ეფთვიმეს „ცხოვრებაში“. „ჟამთააღმწერლობა ჭეშმარიტების მეტყუელება არს“ – კრებული ეძღვნება პროფ. ზურაბ ჰაპასკირის დაბადების 60 წლისთავს		წელს). თსუ გამომცემლობა	გვ.185-202.
13	ნესტან სულავა	დავით გურამიშვილის ლოცვისა და სამებისადმი ვედრების ინტერპრეტაციისათვის	#2.	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა, თბ.,	გვ. 144-172.
14	ნესტან სულავა		VI.	სოხუმის უნივერსიტეტი, თბ.,	გვ. 504-528.

15	ნესტან სულავა			საინტერნეტო გამოცემა. ISSN 1987- 8583.I	
16	ნესტან სულავა	<p>თუმიან გოჯიშვილი. „გულანი“, სამცხე- ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული</p> <p>ეთნიკურ და რელიგიურ- კონფესიურ ურთიერთობათა ასახვა ძველ ქართულ ლიტერატურაში. ეთნიკური</p>	<p>ივანე ჯავახიშვი ლის სახელობის თბილისის სახელმწიფ ო უნივერსიტ ეტის ჰუმანიტარ</p>		გვ. 103-116.

		<p>და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: წარსული და თანამედროვეობა. რესპუბლიკური კონფერენციის მასალები</p> <p>ლევან გოთუას „გარეჯულა“ და „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველებითი გააზრებანი</p>	<p>ულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის რეცენზირებადი ელექტრონული ბილინგვური სამეცნიერო ჟურნალი „სპეკალი“, 7, აპრილი.</p>	<p>ახალციხე, ახალციხის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.</p>	
17	ნესტან სულავა	<p>იკონოგრაფიის გზით გაცხადებული და დამკვიდრებული წმინდანის სახელი</p>	#12		
18		<p>„სული, საქმით მეტყველი“ (რუსულ ენაზე) – ეძღვნება ბ–ნ რევაზ სირაძის ხსოვნას.</p>	# 1	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა</p>	გვ. 107-117.

	ნესტან სულავა	<p>რუსთველური მოყვრობა- მეგობრობის რამდენიმე ასპექტის შესახებ</p> <p>სვეტი-ცხოველი – სახისმეტყველებითი ძიებანი, სიმბოლური გააზრებანი და წყაროთმცოდნეობითი კვლევა.</p>		<p>ფაკულტეტის ეთნოლოგიის სამეცნიერო-სასწავლო ინსტიტუტი</p> <p>თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტ. ინსტიტუტის გამომც.</p>	გვ. 96-103
19	ნანა გონჯილაშვილი	<p>რუსთველური „მოყვრობის“ სამი უმთავრესი წესის ასახვა გმირთა ურთიერთობაში</p>	ძიებანი, XXXIII (იბეჭდება)	<p>თბილისი, ქართველოლოგიური სკოლის ცენტრი, თსუ</p>	
20	ნანა გონჯილაშვილი	ალ. ყაზბეგის მხატვრული	ქართველო ლოგი (იბეჭდება) ატვირთულ ია	<p>თბილისი. თსუ გამომცემლობა</p>	გვ. 43-47

21	ილი ნანა გონჯილაშვილი	შემოქმედების ეთნოგრაფიული საფუძვლებისათვის. საერთაშორისო სამეც.კონფ. "ვერა ბარდაველიძე - 110" მოხსენებათა კრებული	ვებგვერდი ე – www.kartvelologi.tsu.ge	თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტ. ინსტიტუტის გამომცემლობა, გვ.175–206	გვ. 42-43; 292-293
22	ნანა გონჯილაშვილი	ეთნიკურ-რელიგიური და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებები ალ. ყაზბეგის პროზაულ თხზულებებში. ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში; რეგიონალური კონფერენციის მოხსენებათა ტექსტ.	«Грузинская русистика» (იბეჭდება) რუსთაველოლოგია, VI	თბილისი, გამომც. „არტანუჯი“	315-320
23	ნანა გონჯილაშვილი	კავკასიის თავისუფლების იდეის ასახვისათვის ილია ჭავჭავაძის პოეტურ ქმნილებებში. კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები	კრებული „წმინდანო“ II (იბეჭდება)	გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის ისტორიისა და არქეოლოგიის ცენტრი, გვ.267–299	315-318

24	ნანა გონჯილაშვილი	ვაჟა-ფშაველა, როგორც "ვეფხისტყაოსნის" მკვლევარი, VI საერთაშორისო სიმპოზიუმის – ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები, ემდგნება "ვეფხისტყაოსნის" პირველი ბეჭდური გამოცემის 300 წლისთავს	შრომათა კრებული, №4	თბილისი. გამომცემლობა "უნივერსალი"	266-270 გვ.
25	ე. ვარდოშვილი	ქართულ-რუსული ლიტერატურული ურთიერთობები XIX საუკუნის დასაწყისში, II საერთაშორისო კონფერენციის _ "ენა და კულტურა" _ მასალები. ქართული სათეატრო მწერლობის მამამთავარი ი. ჭავჭავაძის სახ. წიგნის მოყვარულთა საზოგადოების ყოველწლიური აღმანახი "მწიგნობარი"	#1	თბილისი. თსუ გამომცემლობა	6 გვ.
26	ე. ვარდოშვილი	ქართული სათეატრო მწერლობის მამამთავარი ი. ჭავჭავაძის სახ. წიგნის მოყვარულთა საზოგადოების ყოველწლიური აღმანახი "მწიგნობარი"	#1	თბილისის	4 გვ.

		<p>„პროფესორ იუზა ევგენიძის ხსოვნას.“</p> <p>საერთაშორისო სამეცნიერო პედაგოგიური ჟურნალი „განათლება“</p>		<p>უნივერსიტეტის გამომცემლობა</p>	
27	<p>ქ. ვარდოშვილი</p>	<p>„ძვირფასი მხოლოდ სული გვაქვს“</p> <p>ლიტერატურის თეორიისა და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის ყოველწლიური ჟურნალი „სჯანი“</p>		<p>თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი</p>	გვ.269–276
28	<p>თამარ შარაბიძე</p>	<p>ადამიანი, როგორც პერსონაჟი კავკასიელთა წეს-ჩვეულებებში</p>		<p>ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, გამომც. "მერიდიანი", 2013</p>	გვ.355–360

	<p>თამარ შარაბიძე</p>	<p>რატომ არ თვლიან ხევსურები ამირანს გმირად</p>		<p>წიგნის მოყვარულთა საზოგადოების გამომცემლობა, თბილისი.</p>	<p>გვ. 40-48</p>
<p>29</p>			<p>#2</p>	<p>თბილისი</p>	
<p>30</p>	<p>ლადო მინაშვილი</p>	<p>ფოლკლორი და სტრუქტურალიზმი, ვერა ბარდაველიძე 110, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა</p>		<p>შოთა რუსთაველის სახელობის ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა,</p>	<p>გვ. 201-203</p>

	<p>ლადო მინაშვილი</p>	<p>კრებული</p>		<p>თბილისი</p>	<p>გვ. 21-27</p>
<p>31</p>		<p>ესპანური ანდაზები ქართულ ენაზე, - ქართული ფოლკლორი</p>	<p>№1 (7)</p>	<p>გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი,</p>	
<p>32</p>	<p>ლადო მინაშვილი</p>	<p>ჩრდილოკავკასიელ და ქართველ მთიელთა ურთიერთთავდასხმების ამსახველი საგმირო ლექსები, - ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა. 2013 წლის რეგიონალური კონფერენციის მოხსენებათა ტექსტები.</p>			<p>გვ. 83-92</p>
<p>33</p>	<p>ქეთევან სიხარულიძე</p>	<p>ერთგულების გამოცდა: უილიამ შექსპირის „ციმბელინი“ და ნოველისტური ზღაპრის საერთაშორისო სიუჟეტი ATU 882, - შექსპირის</p>	<p>№ 14</p>	<p>იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავი სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი</p>	<p>2</p> <p>7</p>

34	<p>ქეთევან სიხარულიძე</p> <p>ელენე გოგიაშვილი</p>	<p>სამყარო, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის კრებული</p> <p>ბაიათი და ქართული შაირი, ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“</p> <p>ბედი მიხა ხელაშვილისა, წიგ- ნიდან: „მიხა ხელაშვილი, სიტყვა ლექსებად ნაქარგი“</p> <p>„წარმართული დანაშრევები“ აღმ- ოსავლეთ საქართვე</p>	<p>ვერა ბარდაველი ბე-110 საერთაშორ ისო სამეცნიერო კონფერენცი ის მოხსენებათ ა კრებული</p> <p>საერთაშორ ისო სამეცნიერო კონფერენცი ა</p> <p>„კულტურა თაშორისი დიალოგები “, II</p>	<p>თბილისი, „უნივერსალი“</p> <p>თბილისი, „ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა“</p> <p>თბილისი, “თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა”</p>	<p>14</p> <p>21 გვერდი (გვ. 431-432)</p> <p>6 გვერდი (გვ. 492-497)</p>
----	---	---	--	--	--

35		<p>ლოს მთიანეთის</p> <p>საკულტო ტექსტებში</p>			
36	<p>ელენე გოგიაშვილი</p>	<p>გოტფრიდ მერცბახერი კავკასიის მაღალმთიანი რეგიონების შესახებ “კადმოსი”, ჰუმანიტარულ კვლევათა ჟურნალი</p>	<p>6 (XXII), 2013</p>	<p>თბილისი, „უნივერსალი“</p>	<p>გვ. 30–34</p>
37	<p>ელენე გოგიაშვილი</p>	<p>რეცენზია წიგნზე: Людвиг Чибиров, Традиционная духовная культура осетин, РОССПЭН, Москва, 2008, „კადმოსი“, ჰუმანიტარულ კვლევათა ჟურნალი</p>	<p>კრებული I. 2013</p>	<p>თბილისი</p>	<p>გვ. 54–55</p>
		<p>„სუფთა წერა დიდებისათვის“ ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“</p>			<p>გვ. 2–3</p>

38	<p>ელენე გოგიაშვილი</p> <p>ტრისტან მახაური</p> <p>ტრისტან მახაური</p>	<p>„სემინარი გრძელდება... ამჯერად – „ღირსება“</p> <p>ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“</p> <p>„საშობაო გზავნილები – დღესასწაული გრძელდება“</p> <p>ჟურნ.„ჩვენი მწერლობა“</p>	2013	<p>თბილისი</p> <p>თბილისი</p> <p>თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა</p>	
----	---	--	------	---	--

39	ტრისტან მახაური			თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
40	ხ. მამისი მედიშვილი		№16		
41	ხ. მამისი მედიშვილი		წიგნიდან: „ვერა ბარდაველი ძე -	თბილისი თბილისი	

42	რ. ნიშნისანიძე		110“ #4 #12 (194)		
43	რ. ნიშნისანიძე		#13 (195)		
44	რ. ნიშნისანიძე		(27 დეკემბრის ნომერში – იბეჭდება)		

45					
46					
47					

ანოტაციები

1. სტატიაში ხდება პირველი პუბლიკაცია ქართველოლოგიური მეცნიერებისა და ინგლისური ლიტერატურის ისტორიისათვის სრულიად ახალი და ძალზე მნიშვნელოვანი სიახლისა. *ვეფხისტყაოსანი* სიუჟეტურ წყაროდაა გამოყენებული უილიამ შექსპირის მიერ, კერძოდ, შექსპირის პიესა *ციმბელინი*, რომელიც შექმნილია xvII საუკუნის დასაწყისში სიუჟეტურ წყაროდ იყენებს ნესტანისა და ტარიელის თავგადასავალს რუსთველის *ვეფხისტყაოსნიდან*. რუსთველის პოემას იგივე ამბავი, რომ გამოყენებული იყო შექსპირის თეატრში, შექსპირის უმცროსი თანამედროვეების ფრანსის ბომონტისა და ჯონ ფლეტჩერის მიერ ჩემს მიერ გამოვლენილი და საერთაშორისო დონეზე გავრცელებული იყო ამ ხუთიოდე წლის წინათ. საკითხის შემდგომმა კვლევამ გამოავლინა ის, რომ თვითონ შექსპირიც იყენებს იმავე ამბავს *ვეფხისტყაოსნიდან*. როგორც ჩანს, ინგლისის ინტელიგენციამდე ამ ამბავს მოუღწევია შაჰ-აბას პირველის კარზე დაწინაურებული დიდი ვეზირების ინიციატივით და მათი მჭიდრო თანამშრომლობით ინგლისელთა დიპლომატიურ ექსპედიციასთან, რომელიც xVI საუკუნის დამდეგს დიდხანს დარჩა სპარსეთში. ინგლისელი ლიტერატურათმცოდნეების მიერ შენიშნული იყო, რომ შექსპირის *ციმბელინი* და ბომონტისა და ფლეტჩერის *ვილასტერი* სიუჟეტის

მსგავსებას გამოავლენენ ერთმანეთს შორის და ისიც იყო ნავარაუდები, რომ შესაძლოა მათ საერთო წყარო ჰქონოდათ. ეს საერთო წყარო არის *ვეფხისტყაოსანი*.

2. სტატიაში შეჯამებულია X-XI საუკუნეების ათონის ქართული ლიტერატურული სკოლის მნიშვნელობა ქართული ლიტერატურული აზრის განვითარების პროცესში; ათონელთა წვლილი ქართული ინტელექტუალური ცხოვრების ამალეობაში და ქართული კულტურის იმდროინდელ ევროპაში გატანაში. გაანალიზებულია ის სიახლე, რაც ათონელთა მოღვაწეობამ შემოიტანა და დაამკვიდრა ქართულ საღვთისმეტყველო და ლიტერატურულ პროცესში. საგანგებო კვლევის საგანადაა ქცეული აგიოგრაფიული სტილის ცვლილება, რომელიც ათონელთა შექმნილ ორიგინალურ აგიოგრაფიულ თხზულებებში ჩანს. ეს თხზულებებია გიორგი მთაწმინდელის „იოვანესა და ეფთვიმეს ცხოვრება“ და გიორგი მცირის „გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრება“. ჩატარებული კვლევა გამოავლენს, რომ ათონური ორიგინალური აგიოგრაფია იმემკვიდრებს ქართული ორიგინალური აგიოგრაფიის სტილს, მაგრამ გარდაქმნის მას ახლებურად, რაშიც ჩანს ახალი ეპოქის, გვიანდელი შუასაუუნეების ეპოქის საღვთისმეტყველო და საზოგადოებრივ-ლიტერატურული ტენდენციები.

3. ინტერვიუ საზოგადოებას აუწყებს, რომ შექსპირი იყენებს *ვეფხისტყაოსნის* სიუჟეტს. კერძოდ, ინგლისელი დრამატურგის პიესა *ციმბელინი* ამჟღავნებს მსგავსებას *ვეფხისტყაოსნის* ნესტანისა და ტარიელის რომანტიკულ თავგადასავალთან თემატურად, იდეურად და კომპოზიციურად. ამკარაა ცალკეული სიუჟეტური დეტალების დამთხვევა და მსგავსება მხატვრული პერსონაჟის სახის შექმნაში.

მაკა ელბაქიძე

მილან კუნდერას ყოფიერების აუტანელი სიმსუბუქე

მწერალს, ისევე როგორც ნებისმიერ შემოქმედს, რომელსაც რიგით ადამიანთან შედარებით გამძაფრებული აქვს დაკვირვების უნარი, ცხოვრების მანძილზე მიღებული შთაბეჭდილებანი ე.წ. *ფაქტობრივი მენსიერების* ფსკერიდან “ამოაქვს”. ჩეხი მწერალი, მილან კუნდერა, ყველაზე მტკივნეულ მოვლენად 1968 წლის აგვისტოში ჩეხოსლოვაკიაში რუსეთის არმიის შეჭრას მიიჩნევს, ვინაიდან სწორედ ამ მოვლენამ გაყო მისი ცხოვრება ორ – ოკუპაციამდელ და ოკუპაციის შემდგომ – ეტაპად (ისიც ნიშანდობლივია, რომ კუნდერას *ფაქტობრივ მენსიერებაზე* ღრმად იყო აღბეჭდილი ნაციისტური ოკუპაციის კვალიც, რის შედეგადაც მასში საკმაოდ ადრეულ ასაკში გაიღვიძა პოლიტიკურმა თვითშეგნებამ). თუმცა, თავად კუნდერა აღიარებს, რომ ადამიანისთვის, მით უფრო მწერლისთვის, დამღუპველია წარსულში მომხდარი, თუნდაც მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ დაუსრულებელი განსჯა და ფიქრი, რადგან წლების გადასახედიდან წარსულის შეფასება ყოველთვის მოკლებულია სიზუსტესა და ობიექტურობას.

ფაქტობრივის გარდა, არსებობს *ეგზისტენციალური მენსიერებაც*, რომელმაც, კუნდერას

შემთხვევაში, ნათლად აირეკლა უზარმაზარი, უცხო “ღერჯავის” მიერ შთანთქმული ერთი პატარა ქვეყნის აგონია. თუმცა, როგორც მოგვიანებით აღმოჩნდა, სიტუაციის არც ამგვარი შეფასება იყო მთლად ზუსტი, მაგრამ ამ შეცდომის წყალობით მწერალმა უდიდესი ცხოვრებისეული გამოცდილება მიიღო. კუნდერა მიხვდა, რომ არცერთ ფრანგს თუ ამერიკელს არ ძალუძს მიიღოს და სათანადოდ გაითავისოს ის, რაც მხოლოდ მან, ჩეხმა, იცის: თუ რას ნიშნავს ადამიანისთვის საკუთარი ნაციის აღსასრულის მომსწრედ ყოფნა. ამ ფაქტის გაცნობიერების შემდეგ, ბუნებრივია, მწერალი დგება არჩევანის წინაშე – შეეგუოს არსებულ რეალობას და მიიღოს “მოსულთა” თამაშის წესები, თუ “ყოფიერების აუტანელ სიმსუბუქეს” წარმოსახვით რეალობაში გაექცეს, სადაც ყველაფერს თავისი სახელი დაერქმევა, ოღონდ რა ფორმითა და მეთოდით? – სწორედ ამ კითხვაზე პასუხის გაცემას ისახავს მიზნად ეს ნაშრომი.

2. მაკა ელბაქიძე

შუასაუკუნეებისა და რენესანსის ესთეტიკურ კატეგორიათა მიმართებისათვის

(სილამაზე/მშვენიერება)

ნაშრომის მიზანია, წარმოაჩინოს, როგორი იყო მშვენიერების/სილამაზის ცნების გაგება შუასაუკუნეებსა და რენესანსის ეპოქაში და როგორი ურთიერთმიმართება არსებობდა ამ ორ კულტურულ პარადიგმას შორის განსახილველ ესთეტიკურ კატეგორიათა მიმართ დამოკიდებულების თვალსაზრისით.

ადრეული შუასაუკუნეების ხელოვნებასა და ლიტერატურაში გარეგნული სილამაზე აღიქმებოდა არა თავისთავადი მნიშვნელობით, არამედ როგორც სულიერი მშვენიერების გამონაშუქი. ეს პრინციპი იცვლება გვიანდელ შუასაუკუნეებში, კერძოდ, საერო მწერლობაში, სადაც გმირის ინდივიდუალურ თვისებებთან ერთად წინა პლანზე წამოიწევს მისი პორტრეტული შტრიხები. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ პერსონაჟის მხატვრული სახე იქმნება არა აგიოგრაფიაში დამკვიდრებული ზოგადი მოდელის მიხედვით (წმინდანი/ცოდვილი; დადებითი პერსონაჟი/უარყოფითი), არამედ პერსონაჟის ინდივიდუალური თვისებების მაქსიმალური გამოკვეთით, თანაც ისე, რომ პიროვნების გარეგნულ იერსახეში, როგორც სარკეში, ირეკლებოდეს მისი შინაგანი (სულიერი) ხატი.

რენესანსული ესთეტიკა, ერთი მხრივ, აღორძინებაა ანტიკური ესთეტიკური პრინციპებისა, თუმცა, იმავდროულად, “მემკვიდრეა” წინამორბედი (შუასაუკუნეების) ეპოქის აზროვნებისა, რომლის მიხედვითაც ზოგადი და ინდივიდუალური, იდეალური და მატერიალური, გარეგნული და შინაგანი ერთიან და განუყოფელ მხატვრულ სახეში ერწყმის ერთმანეთს, რაც, თავის მხრივ წინამორბედი ძალადი რენესანსის ეპოქაში ჩამოყალიბებული ინდივიდუალიზმისა. შესაბამისად, “ღვთაებრივ კომედიას” თუ “ვეფხისტყაოსანში” ჩამოყალიბებული ესთეტიკური დოქტრინა, რომელშიც რენესანსული ეპოქისთვის დამახასიათებელი არაერთი პრინციპისა და ტენდენცია ჩანს, ჯერ კიდევ არ არის იმ ტიპის აზროვნება, რომელიც ხელოვნების (ლიტერატურის) ისტორიაში კვატროჩენტოდაა სახელდებული.

3. Николай Заболоцкий и Грузия

Николаю Заболоцкому русская и грузинская культуры обязаны существованием свода классической грузинской поэзии на русском языке, знакомству русского читателя с богатствами классической грузинской поэзии, которая в свою очередь оказала существенное влияние на оригинальные стихи поэта.

Начало переводческой работы Заболоцкого почти совпало с началом его профессионального творчества. Тогда-же, в середине 30-х годов он взялся за перевод "Витязя в тигровой шкуре" Руставели. Первое издание этой поэмы в переводе для юношества вышло в 1937 году, однако творческое восхождение было прервано арестом по ложному доносу в марте 1938 года. Затем долгая ссылка в сибирские лагеря, война...

В конце 1940-х - 1950-е годы Заболоцкий вновь взялся за перевод близкой ему грузинской поэзии. Весной 1947г. Николай Алексеевич в составе группы поэтов приехал в Грузию. В Тбилиси он побывал у старых знакомых, завязал новые литературные связи (Заболоцкого связывала многолетняя дружба, а также общность творческих позиций с грузинскими поэтами С. Чиковани, Г. Леонидзе, Т. Табидзе). Он перевёл стихи Григола Орбелиани, Ильи Чавчавадзе, Акакия Церетели, Важа Пшавелы, Давида Гурамишвили. В 1955 году Заболоцкий закончил полный перевод поэмы Шота Руставели "Витязь в тигровой шкуре", но еще долго продолжал работу над переводом, вносил изменения, поправки. Последняя редакция перевода поэмы вышла в 1957 году. Нужно отметить, что Заболоцкий обратился к «Витязю» не только как переводчик, но и как историк литературы и философ, так как видел в Руставели и выдающегося поэта, и деятеля всемирного масштаба. Даже завершив работу по переводу, он продолжал думать об авторе.

Переводческая работа, как известно, занимала очень большое место в творческой деятельности Николая Заболоцкого. Объем его переводческого наследия (где самое почетное место занимает двухтомник грузинской классической поэзии) значительно превосходит в количественном отношении оригинальные произведения. Он не воспринимал ее как бремя. Поэтический перевод не казался ему обыденным литературным ремеслом. Ознакомление русского читателя с поэзией народов других стран он считал важнейшим просветительским делом. О задаче поэта-переводчика Заболоцкий писал просто: «На Западе говорят: стихи непереводимы. Неправда. Нельзя перевести на другой язык версификацию стиха, но душу стиха – то, ради чего стих создан, – можно перевести на любой язык мира, ибо все поэты мира пользуются одним и тем же инструментом разума и сердца».

ნესტან სულავა

1. საღვთისმეტყველო ტერმინთა არსისათვის და მათი ტრანსფორმაცია საერო მწერლობაში

საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში დამოწმებულ საღვთო სახელთა საფუძველი, უპირველეს ყოვლისა, ბიბლიური წიგნები, ბიბლიური სწავლება, და მათგან მომდინარე საღვთისმეტყველო მოძღვრებაა. ღვთისმეტყველმა წმიდა მამებმა საღვთო სახელები არსობრივი თვალსაზრისით ორი რიგისად წარმოადგინეს – “შეერთებულისა და განყოფილისა” (არსობრივი და ჰიპოსტასური) – და მათი შინა-არსი ახსნეს. მოხსენებაში განხილულია აპოფატიკური საღვთო სახელები, რაც ღვთის არსობრივი რაობის გარკვევას უკავშირდება, და მათი ტრანსფორმაცია საერო ლიტერატურაში, კერძოდ, “ვეფხისტყაოსანში”.

საღვთო სახელებმა ამჯერად ჩვენი ყურადღება მიიქცის, როგორც ტერმინებმა, რომლებიც საერო ლიტერატურაშიც ტრანსფორმირდებიან პერსონაჟის სახის წარმოსაჩენად. ამ ბოლო ხანებში საღვთისმეტყველო ტერმინოლოგიისადმი მიძღვნილ სამეცნიერო შრომათა მთელი რიგი შეიქმნა და ტერმინთა განხილვისას კვლევის შედეგად მოპოვებულ უმდიდრეს მასალას ვეყრდნობით.

აპოფატიკურ საღვთო სახელთა რიგს მიეკუთვნებიან სახელები: *არაარსი, არამყოფი, უცნაური, დაუსაბამო, განუსაზღვრელი, უმსგავსო, უცვლელი, განუზომელი, გამოუთქმელი, მოუკლებელი*, ე. ი. ყოველივე ის, რაც არ არის ღმერთი. აპოფატიკურ სახელთა არსობრივი რაობის გათვალისწინებით ჰიმნოგრაფიაში, კერძოდ, იოანე მინჩხის, მიქაელ მოდრეკილის, იოანე მტბევრის, წმ. გიორგი მთაწმიდლისა და ბერძნულიდან ნათარგმნ საგალობლებში (წმ. იოანე დამასკელი, წმ. ანდრია კრიტელი, წმ. კოზმა იერუსალიმელი, წმ. იოსებ და თეოდორე სტუდიელები...), მოგვიანებით – საერო ლიტერატურაში, უფრო მეტად კი ამ უკანასკნელში, შესაძლებელი ხდება მათი სახისმეტყველებითი, მხატვრულ-ესთეტიკური ბუნების განსაზღვრაც, რაც იმ დასკვნის გაკეთების საფუძველს გვამლევს, რომ საღვთისმეტყველო ტერმინებში ერთდროულად, შერწყმულადაა არეკლილი რელიგიური, ფილოსოფიური, ეთიკური და ესთეტიკური თვალთახედვა.

საღვთო სახელები ტრანსფორმირებულია საერო მწერლობაში, ისინი მეტაფორადაა გარდასახული, რის მაგალითად შეიძლება შოთა რუსთველის პოემა დავასახელოთ. თინათინის შესახებ ნათქვამში: *“თინათინს უთხრა შერმადინ, ნათელსა მას უღამოსა”* – ჰიმნოგრაფიული ტრადიციის ამსახველი ეს ჰიპოდოგმური აპოფატიკური საღვთო სახელი პერსონაჟზეა გადატანილი, მეტაფორადაა გარდაქმნილი, რითაც თვით ამ პერსონაჟის განსაკუთრებული სილამაზე და შინაგანი ბუნებაა გამოხატული.

აპოფატიკურ საღვთო სახელთა არსობრივი რაობის განხილვა გვამლევს იმის გააზრების საფუძველს, თუ რა სიღრმისაა საიდუმლო ღვთისმეტყველების არსი და ენა, თუ რა მიუწვდომელია იგი ადამიანის დასაზღვრული გონებისათვის; აპოფატიკური საღვთო სახელების გამოყენება საჭირო ხდება იმისთვის, რათა უკეთ გამოვლინდეს ღვთის არსის მიუწვდომლობა.

2. ნიკოლოზ გულაბერისძის სასულიერო და სახელმწიფო მოღვაწეობიდან

XII საუკუნის II ნახევრის საეკლესიო და სახელმწიფო მოღვაწის, კათოლიკოს-პატრიარქ ნიკოლოზ გულაბერისძის შესახებ საისტორიო წყაროებში მწირი ცნობებია შემონახული. მართალია, სამეცნიერო ლიტერატურაში არაერთხელ დასმულა საკითხი ნიკოლოზ გულაბერისძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ, პრობლემა კვლავ მოითხოვს გულდასმით შესწავლას, რათა დაზუსტდეს მისი ცხოვრება-მოღვაწეობის პერიოდი, განისაზღვროს მისი ადგილი საქართველოს სახელმწიფოს, ქართული ეკლესიის ისტორიაში, გამოიკვეთოს მისი წვლილი ქართული მწერლობის ისტორიაში.

წარმოდგენილ ნაშრომში ნიკოლოზ გულაბერისძის სასულიერო მოღვაწეობის ერთი პერიოდი შესწავლილი, კერძოდ, მისი ახალგაზრდობის პერიოდიდან მოყოლებული, კათოლიკოსობიდან გადადგომის ჩათვლით. კვლევის შედეგად გაირკვა, რომ ნიკოლოზ გულაბერისძემ საკუთარი ნებით დატოვა კათოლიკოსობა სახელმწიფოში შექმნილი მძიმე, ურთულესი პოლიტიკური სიტუაციის გამო და საზღვარგარეთის ქართულ მონასტრებს მიაშურა სამოღვაწეოდ, რაც ისტორიკოსმა კანონზომიერად შეაფასა “სიმდაბლით ჯმნად”, რაც მისი მაღალი ზნეობის მოწმობად მიიჩნია. ნიკოლოზ გულაბერისძის კათოლიკოსობიდან გადადგომა რეგრესული მოვლენა იყო საქართველოს საეკლესიო და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. თუმცა, ისიც შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ისტორიკოსის სიტყვები “სიმდაბლითა ჯმნა” რაიმე შეფარულ აზრს არ შეიცავდეს და ნიკოლოზი საკუთარი სულიერი მოთხოვნებიდან თუ მდგომარეობიდან გამომდინარე გადამდგარიყო კათალიკოსობიდან.

3. წმ. გიორგი მთაწმიდელი და ქართული გალობის მრავალხმიანობის პრობლემა

გიორგი მთაწმიდლის სამგალობლო მონაცემების თაობაზე გიორგი მცირე თავის ჰაგიოგრაფიულ თხზულებაში მოგვითხრობს, რომ გიორგი ყმაწვილობაშივე განისწავლა გალობაში. იგი ხმათა შეწყობას ადვილად იმახსოვრებდა და ზეპირად იცოდა მთელი წლის საგალობლები, რითაც თავის თანამგალობელთ ალმატებოდა და რითაც საოცრად ჰგავდა თავის დიდ წინამორბედებს გრიგოლ ხანცთელს და მიქაელ მოდრეკილს.

გიორგი მთაწმიდლის ჰიმნოგრაფიული მოღვაწეობის, ქართული გალობის მრავალხმიანობისადმი მისი დამოკიდებულების შესასწავლად საგანგებო მნიშვნელობა ენიჭება მისივე ბიოგრაფის, გიორგი მცირის ჰაგიოგრაფიული თხზულების მონაცემებსა და გიორგი მთაწმიდლისეული ჰიმნოგრაფიული კრებულებისათვის მის მიერვე დართულ ანდერძებს, რომელთა გათვალისწინებით შესაძლებელი ხდება ზოგიერთი ვარაუდის გამოთქმა მეხელთა და მათი შემდგომი თაობის მგალობლების საქმიანობის, ქართული გალობის მრავალხმიანობის შესახებ. მეხელთა საქმიანობა XI საუკუნის ჰიმნოგრაფებისათვის გზამკვლევად დარჩა, რასაც გიორგი მთაწმიდლის ანდერძის სიტყვები მოწმობს, *მეხელნი მოძღურად მყვანანო*. გიორგი მთაწმიდელი ქართულ გალობას უკვე მრავალხმიანად რომ აღიქვამს, უპირველეს ყოვლისა, ამას გიორგი მცირის ჰაგიოგრაფიული თხზულების ტექსტი გვიდასტურებს. ივანე ჯავახიშვილმა

განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიანიჭა ამ თხზულებაში დაცულ ცნობას გიორგი მთაწმიდლის მიერ გაწვრთნილი ოთხმოცი ობოლი ბავშვის მიერ გალობის ბერძნულ გვარზე, ერთხმიანი გალობის, შესრულების შესახებ ბიზანტიის კეისრის წინაშე, რაც ბიზანტიის იმპერატორმა შენიშნა. ეს იმას ნიშნავს, რომ მან იცოდა ქართული და ბერძნული გალობების გვარების სხვადასხვაობა; მისი სიტყვები უცილობლად ამტკიცებენ ქართული და ბერძნული გალობის სხვადასხვაობას.

ქართული გალობის მრავალხმიანობა ეტაპობრივად უნდა მიღწეულიყო, თავდაპირველად, ჰიმნოგრაფიის განვითარების პირველ ეტაპზე იგი იყო ერთხმიანი, შემდეგ გახდა მრავალხმიანი, რაც იოანე პეტრიწს კლასიფიცირებული აქვს ხმათა მიხედვით (“მზახრ/პირველი, ჟირ/მეორე, ბამ/ბანი”).

ქართული გალობის მრავალხმიანობის კანონიკურობას ადასტურებს გიორგი მთაწმიდლის პოლემიკა ანტიოქიის პატრიარქთან, როდესაც მან აღნიშნა ქართული ეკლესიის სამოციქულო წილხვედრილობა და დაასაბუთა მისი მრავალსაუკუნოვანი დამოუკიდებლობა. იმ დროისათვის, როდესაც ეს პოლემიკა გაიმართა გიორგი მთაწმიდელსა და ანტიოქიის პატრიარქს შორის, ქართული გალობის მრავალხმიანობის კანონიკურობა აღიარებული რომ არ ყოფილიყო, ანტიოქიის პატრიარქი გიორგი მთაწმიდელს უთუოდ უსაყვედურებდა და ლიტურგიის არაკანონიკურობაში დასდებდა ბრალს. გიორგი მთაწმიდელსა და ანტიოქიის პატრიარქს შორის კამათი მოწმობს იმას, რომ ამ დროისათვის ქართული გალობის მრავალხმიანობა საუკუნეებგამოვლილია და იგი კანონიკურია. საფიქრებელია, რომ IV საუკუნის დასაწყისში გაქრისტიანებული საქართველოს ეკლესიის მრევლი, რომლის სმენა საუკუნეების მანძილზე მრავალხმიან ხალხურ სიმღერასა და წარმართული პერიოდის მრავალხმიან საკულტო გალობას იყო შეჩვეული, დიდხანს ვერ იგუებდა ერთხმიან გალობას და მასში უთუოდ ადრევე შეიტანდა ეროვნული მუსიკალური სააზროვნო სისტემის უპირველეს, უმთავრეს მახასიათებელს – პოლიფონიურობას. მრავალფეროვნება ქართველი ერის აზროვნების, მისი ეროვნული ცნობიერების, შინაგანი სულიერი სამყაროს გამოვლინებაა, ქართველი ერის სააზროვნო სისტემაა. ამიტომ ქართულ საეკლესიო გალობაში მრავალხმიანობა ადრევე შევიდა, ისევე როგორც ქართული ჰიმნოგრაფიული პოეზიის წიაღში საგალობელთა პარალელურად არსებული ქართული ლექსის უძველესი ფორმები, როგორც ქართულ საეკლესიო ხუროთმოძღვრებაში – წინარექრისტიანული არქიტექტურის ელემენტები.

4. მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატის თემა ქართულ ჰიმნოგრაფიასა და საისტორიო მწერლობაში
XII-XIII საუკუნეების ქართულ მწერლობაში, კერძოდ, ჰიმნოგრაფიაში, მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატის საქართველოში ჩამოტანისა და საქართველოში დამკვიდრების ორი ვერსია არსებობს: ერთი ვერსიის მიხედვით, მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატის იკონოგრაფიული ტიპი, რომლის ნიმუშია ანჩის ხატის სახელით ცნობილი ხატი, საქართველოში იეროპოლისიდან მოციქულთა თავს, ანდრია პირველწოდებულს ჩამოუტანია საქართველოში; ამ თემას შეეხო იოანე ანჩელი “გალობანში ანჩისხატისანი”, რომლის მიხედვით წმ. ანდრია პირველწოდებულმა საქართველოში

მოიტანა “პირი ღმრთისა”, ანუ მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატი, ანჩის ხატის პროტოტიპი.

მეორე ვერსიით, მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატი, კერამიონი, რომელიც მარტყოფის მონასტერში ინახებოდა და მარტყოფის მაცხოვრის სასწაულთმოქმედი ხატის სახელითაა ცნობილი, საქართველოში მოაზრდნა წმ. ანტონ მარტყოფელმა VI საუკუნეში. ამ ვერსიას იცნობენ და ასახავენ არსენ ბულმაისიმისძისა და საბა სვინგელოზის საგალობლები. ამავე ვერსიას იცნობს წმ. ანტონ მარტყოფელის “ცხოვრების” სვინაქსარული რედაქცია. XIII საუკუნის 30-იან წლებში მძებრის აბუსერ და ვარდან აბუსერისძეების “შეხუეწით” საქართველოს კათოლიკოსმა არსენ ბულმაისიმისძემ და მთავარეპისკოპოსმა საბა სვინგელოზმა შექმნეს მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატისადმი მიძღვნილი საგალობლები. მათი ვერსიით, მაცხოვრის თიხაზე, საგალობლის მიხედვით, “კეცზე” დატვიფრული ხელთუქმნელი ხატი, კერამიონი, საქართველოში VI საუკუნეში მოიტანა ასურეთიდან მოსულმა წმ. ანტონ მარტყოფელმა.

5. ქართული ჰიმნოგრაფია

სტატია ქართული ჰიმნოგრაფიის განვითარებისა და მისი კვლევის ისტორიას წარმოაჩენს რამდენიმე მიმართულებით: ფორმის, მუსიკის, საღვთისმეტყველო, ლიტერატურულ-ისტორიული, სიმბოლურ-სახეობრივი და იდეოლოგიური თვალსაზრისით. გამოყოფილია პალესტინურ-სინური, ტაო-კლარჯეთის, ათონის, გელათის, შიომღვიმის, დავით გარეჯისა და მცხეთის საკათალიკოსოს, კერძოდ ანტონ კათალიკოსის, საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლები, რომელთაც განსაზღვრეს ჰიმნოგრაფიის განვითარების ეტაპები და მიმართულებები საქართველოში. ქართული ჰიმნოგრაფია თავისი თემატიკით, მსოფლმხედველობით, იდეოლოგიით, სახისმეტყველებით ბიზანტიურ ჰიმნოგრაფიასთან მჭიდრო კავშირში იყო, რის გამოც იგი ბიზანტიური სამგალობლო კულტურის კონტექსტშია გააზრებული. დასაბუთებულია ქართული და ბიზანტიური საგალობლის მუსიკალურობისა და პოეტიკის განსხვავება, რაც ქართული გალობის მრავალხმიანობასა და საგალობლის ფორმის ორიგინალობაში გამოვლინდა. სტატია სახავს ქართული და ბიზანტიური ჰიმნოგრაფიის ისტორიისა და თეორიის საკითხების ახალი თვალთახედვით კვლევის პერსპექტივებსაც.

6. სოფელი და ზესთასოფელი ქართულ ჰიმნოგრაფიაში

სოფლისა და ზესთასოფლის რაობისა და ურთიერთმიმართების პრობლემა ერთ-ერთი უმთავრესია მითოსში, წერილობით წყაროებში, საღვთისმეტყველო და მხატვრულ ლიტერატურებში, მათი სათავეები სხვა კულტურულ განზომილებებშიცაა საძიებელი. პრობლემა უშუალოდ უკავშირდება სივრცისა და დროის, სიკვდილ-სიცოცხლის, სოფლის წარმავლობისა და დაუდგრომლობის თემას, სულის უკვდავების, სულისა და სხეულის, ამაღლებულისა და მშვენიერის გააზრებას, რადგან სოფელი, ხილული სამყარო მშვენიერია თავისი მრავალფეროვნებით და ღმერთის მიერ ადამიანთათვის ბოძებული სიკეთის წყალობით.

ზესთასოფელი ამაღლებულია, რადგან იქ მხოლოდ სულიერებაა დავანებული, ფიზიკური არსებობა არ მყოფობს.

ქრისტიანული ლიტერატურისათვის უპირველესი წყარო, რომელიც ზესთასოფლის მარადიულობასა და სოფლის წარმავლობას მიუთითებს, შესაქმის წიგნია, რომელშიც მოთხრობილია ადამისა და ევას სამოთხიდან განვარდნისა და ცოდვითდაცემის შედეგად ზესთასოფლის დაკარგვის ამბავი. ადამისა და ევას ზესთასოფლიდან გაძევების შედეგად სოფელში გამრავლდა ყოველი არსი, რომლის პირველსახე, არქეტიპი პირველცოდვამდე მხოლოდ ზესთასოფელში არსებობდა. აქედან გამომდინარე, დროც პირველცოდვის შედეგად პირველადამიანთა სამოთხიდან გამოძევების შემდეგ იძენს თავის არსსა და დანიშნულებას, რადგან დრო მარადისობას გამოეყო, მარადისობიდან გამოვიდა. ზესთასოფელი უხილავი და მარადიულია, ხილული სამყარო დროშია მოქცეული. ამავე დროს, ყოველივე პირველსაწყისს უბრუნდება, რასაც ადამიანის ხილული ცხოვრების, არსებობის კვალობაზე საღვთისმეტყველო ლიტერატურა შემდეგი ფორმულით გამოთქვამს: “მე ვარ მიწა და ნაცარი, ყოველივე მიწად მიიქცევის”. ცხადია, ეს მატერიალურ სფეროს შეეხება, ხოლო სული, რომელიც უკვდავია, ხორცისაგან განსვლის შემდეგ ხდება ზესთასოფლის მკვიდრი. საგალობელში ღვთისგან ქმნილი სამყარო სტატიკურად აისახება, მასში სამყაროს დინამიურობა არ ჩანს.

სტატიაში განხილულია სოფლისა და ზესთასოფლის შესახებ, როგორც ტერმინთა შესახებ, გამოთქმული რ. თვარაძის შეხედულება, რაც საფუძვლად დაედო ამ ორი ტერმინის გამოყენებას სამეცნიერო ლიტერატურაში ძველქართული ტერმინოლოგიური მონაცემების საფუძველზე. აგრეთვე, დამოწმებულია სულხან-საბა ორბელიანის მიერ შედგენილი მოდელი ზესთასოფლისა, რომელშიც განწესებულია თითოეული ცა თავისი სახელწოდებით. ამგვარი სახელდებები ჰიმნოგრაფიაში არ გვხვდება. საგალობელში მწერალი-ჰიმნოგრაფი, თავად დროსა და სივრცეში მოქცეული, წარმოაჩენს წმინდანის ხატს ან მიმართავს მას, როგორც დროისა და სივრცის მიღმა მდგარს. ჰიმნოგრაფიის წმინდანი ზედროულ და ზესივრცულ განზომილებებშია, იგი მატერიალური სამყაროსათვის დამახასიათებელ კატეგორიებს დაცილებულია. ჰიმნოგრაფია საღვთისმეტყველო ლიტერატურის ის განსაკუთრებული სფეროა, რომლის ერთ-ერთი უმთავრესი თემა – ზესთასოფლისა და სოფლის ურთიერთმიმართების შესახებ საგანგებო განხილვას მოითხოვს. მას უკავშირდება საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში შემუშავებული მსოფლხედვა ორი ქალაქის – ღვთიური და მიწიერი ქალაქის შესახებ.

ქართველ და ბიზანტიელ ჰიმნოგრაფთა – წმ. იოანე დამასკელის, იოანე მინჩხის, მიქაელ მოდრეკილის, იოანე მტბევრის, ეზრა მთაწმიდელის, დავით აღმაშენებლის საგალობლებზე დაკვირვების შედეგად შეიძლება დავასკვნათ, რომ სოფლის წარმავლობის მოტივი ძირითადად მარხვის, განსაკუთრებით დიდმარხვის დღეებისათვის განკუთვნილ საგალობელთა მსოფლმხედველობასა და თემატიკას წარმართავს, ხოლო საღვთო დღესასწაულებისა და წმინდანებისადმი მიძღვნილ საგალობლებში სოფლის თემა განვლილი საფეხურია, ამ ტიპის საგალობლები წუთისოფლის დროებითობას აღნიშნავენ, თუმცა უმთავრესი მარადიულობაა,

ზესთასოფლის მკვიდრობა და სულიერი ცხოვრების უკვდავება.

სოფლის წარმავლობის, მისი დაუდგრომლობისა და ზესთასოფლის მარადიულობის მოტივი საგალობლიდან საგალობელში გადადის და მეორდება, თუმცა, მთავარი ისაა, რომ ყოველ ჰიმნოგრაფს მასში თავისი ინდივიდუალური ხედვა შეაქვს და ამიტომაც იძენს ყოველი საგალობელი დამოუკიდებელი თხზულების ღირებულებას.

7. წმინდანის ხატ-სახის ბუნებისათვის ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში

წმინდანის წარმოსახვის პრინციპები ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში ემყარება შუა საუკუნეობრივი ლიტერატურის სპეციფიკას, ზნეობრივ-ეთიკურ პრინციპებს, ეპოქის მსოფლმხედველობასა და იდეოლოგიას, ესთეტიკურ ფენომენს. მათში წმინდანის სულიერი ხატ-სახე, მისი განვითარების ეტაპების გათვალისწინებით, განსხვავებულად წარმოჩნდება. სწორედ ამ საკითხის განხილვას ეძღვნება სტატია.

ჰაგიოგრაფიული გმირის მხატვრული სახის ჩვენების მიზანდასახულობა ზეციური ადამის პირველსახის დაბრუნებაა, ყოველი ადამიანის მცდელობით დაცემული ადამის ამაღლებაა, რაც ღვთის ნებით ხდება. გზა ამ მიზნისაკენ ურთულესია. მწერალი წმინდანს ჰაგიოგრაფიაში შემუშავებული კომპოზიციური თანმიმდევრობით წარმოადგენს. ჰაგიოგრაფიის წმინდანი ჰიმნოგრაფიული საგან განსხვავებულია დრო-სივრცულ განზომილებისა და სულიერი ხატ-სახის ბუნების კვალობაზე გააზრებისას. ჰაგიოგრაფია პერსონაჟს, ძირითადად, ორ დროსივრცულ არეალში წარმოაჩენს, ჰიმნოგრაფია – ერთში. ამქვეყნიური ცხოვრება ორ ონტოლოგიურ ზღვარს – სიკვდილ-სიცოცხლეს შორის მიმდინარეობს, შესაბამისად, ჰაგიოგრაფია ამ ზღვარზე მდგომ ადამიანზე – მოწამე/მოღვაწეზე მოგვითხრობს.

ჰაგიოგრაფიის სიუჟეტის უმთავრესი და ძირითადი წარმართველია წმინდანი, – მოწამე ან მოღვაწე, რომლის სრულყოფილი სახის დინამიურ წარმოჩენას ემსახურება ყველა სხვა დანარჩენი, მათ შორის უარყოფითი პერსონაჟი, რომელსაც, ჟანრული სპეციფიკიდან გამომდინარე, დადებითი თვისება არ აქვს. ბავშვობიდანვე გამორჩეული წმინდანი იმთავითვე გამოკვეთილი ბუნებისა შეიძლება არ იყოს, მაგრამ თვისებებს, რომელთა მიხედვით წმინდანად ყალიბდება, თანდათანობით იძენს, საბოლოოდ სრულყოფილი ადამიანის სახით წარმოგვიდგება. მარტიროლოგიაში წმინდანი ევანგელურ სწავლებას მისდევს (მათე 5:15); “ცხოვრებებში” კი წმინდანი მიჰყვება ფსალმუნურ (ფსალმ. 43:22) და აპოსტოლურ (ჰრომ. 8:36) სწავლებებს, რომლებიც ყოველი წმინდანის სახის წარმოჩენას მიესადაგება.

ჰაგიოგრაფია ინდივიდს, ხასიათს არ ხატავს, იგი ხატ-სახეს ასახავს. წმინდანის სახის იდეალურობა განიმარტება ფსევდო-დიონისე არეოპაგელის იოანე ღვთისმეტყველისადმი ეპისტოლეში გამოთქმული მოსაზრების მიხედვით, რომ ადამიანი გამოუთქმელისა და ღვთაებრივის შეცნობას ხატის მეშვეობით უახლოვდება; აქედან გამომდინარე, წმინდანის სახე ღვთაებრივი სიკეთით, სიყვარულით, სათნოებით, ღვთისადმი შიშით, მოთმინებით, რწმენით

აღსავსეა. ჰაგიოგრაფიულ თხზულებაში დადებითი და უარყოფითი პერსონაჟის სახე სწორხაზოვნად წარმოისახება.

ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში წმინდანი ჰიპოდიმურ-პარადიგმული სტრუქტურით წარმოჩნდება. თუმცა, უნდა აღინიშნოს სხვაობა ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიას შორის წმინდანის ხატ-სახის ჩვენებისას, რადგან იპოდიმურ-პარადიგმული სტრუქტურა ჰიმნოგრაფიისათვის დერძულია, უმთავრესი პრინციპია, ხოლო ჰაგიოგრაფიისათვის ერთ-ერთი გამომსახველობითი საშუალებაა. ეს განმასხვავებელი ნიშანი ძველი და ახალი აღთქმის წიგნთა, თვით ბიბლიურ წიგნთა ერთმანეთისაგან განსხვავებული სახისმეტყველების პრინციპებს ეფუძნება.

ჰაგიოგრაფიული პერსონაჟის წარმოსახვას ორი მხარე აქვს: 1. მისტიური და 2. მხატვრულ-ესთეტიკური, რომელიც ადამიანის შემოქმედებითი აზროვნების შედეგია. ჰაგიოგრაფიული თხზულების მხატვრულ-ესთეტიკურ ფენომენს განაპირობებს ამაღლებულობა, ხოლო ამაღლებულია ის, რაც შეუცნობელია; ჰაგიოგრაფიულ და ჰიმნოგრაფიულ თხზულებებში გადმოიცემა ამაღლებულის მშვენიერება. მშვენიერი კი მარადიულია. აქედან გამომდინარე, ჰაგიოგრაფიის მთავარი გმირი ამაღლებულის მშვენიერებით წარმოჩნდება, რაც მისი მხატვრულ-ესთეტიკური გააზრების საფუძველს ქმნის.

წმინდანის სულიერი განვითარების საფეხურები ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში დინამიურობა-სტატიკურობის თვალსაზრისით განსხვავებულია. ჰაგიოგრაფიის წმინდანის საფეხურებრივი განვითარება დინამიური წარმოსახვის გამოხატულებაა, რაც მას ესთეტიურობითაც გამოარჩევს. ჰიმნოგრაფიაში კი წმინდანის სულიერი განვითარების საფეხურები დინამიური არ არის, სულიერი განვითარების პროცესი არ აისახება, იგი სტატიკურია; ეს იმიტომ, რომ საგალობელი წმინდანს ზესთასოფელში გადასვლის შემდეგ აჩვენებს. საგალობელში წმინდანი სულიერად გამარჯვებულია, ღმერთთან ზიარებულია, განღმრთობილია. ზიარების საფუძველი მაცხოვრის განკაცებაა. მაცხოვრის ორბუნებოვნებით – ღვთაებრივი და კაცებრივით გახდა შესაძლებელი ადამიანის ზიარება ღვთაებრიობასთან. ზიარების შედეგად ადამიანი ცოდვათაგან განიწმინდება და ზეამაღლდება. ღმერთმა განგებით მიანიჭა ადამიანს ღმერთთან შეერთების, ზიარების უფლება. ზიარებით აღწევს ადამიანის სული სრულქმნილებასა და განღმრთობას, იგი საღვთო მისტერიის მონაწილე ხდება.

ჰაგიოგრაფია წმინდანის სულიერი განვითარების ორ ძირითად საფეხურს წარმოაჩენს: ბაძვასა და ზიარებას, რაც განღმრთობით სრულდება, საგალობელი საფეხურებს არ ასახავს, აქ წმინდანი ზიარებული და განღმრთობილია.

8. „ვეფხისტყაოსნის“ „მზიანი ღამისა“ და „უჟამო ჟამის“ ინტერპრეტაცია დროსივრცული პოეტიკის კონტექსტში

1. „ვეფხისტყაოსნის“ საღვთო სახელები - „მზიანი ღამე“, „ერთარსება ერთი“ და „უჟამო ჟამი“ - საღვთისმეტყველო თვალსაზრისით ერთდროულად არის არსობრივია და ჰიპოსტასურიც; პოეტური თვალსაზრისით სამივე არის ოქსიმორონი, რაც გულისხმობს ურთიერთსაწინააღმდეგო შინაარსის შემცველი სიტყვების, ანუ ორი ლექსიკური ერთეულის, შეგნებულად დაკავშირებას ერთმანეთთან, რომელთა გაერთიანების შედეგად შესიტყვების შემადგენელი სიტყვების შინაარსისაგან განსხვავებული მნიშვნელობის ახალი ცნება მიიღება და მთელი მისი მხატვრული ღირებულება სწორედ დაპირისპირებულობათა ერთიანობაშია ნაგულისხმები. სწორედ ამგვარია ზემოხსენებული ორი საღვთო სახელი „მზიანი ღამე“ და „უჟამო ჟამი“, რომლებიც ურთიერთსაპირისპირო შინაარსის შემცველი სიტყვებისაგან შედგება, ანუ ისინი ანტინომიურია.

2. „მზიანი ღამისა“ და „უჟამო ჟამის“ ჰიპოსტასურ სახელად გააზრება უდევს საფუძვლად მათი დროსივრცული პოეტიკის თვალსაზრისით განხილვას; ამგვარი ინტერპრეტაციისათვის უმნიშვნელოვანესია დავით გურამიშვილის „ამიცანად იგავი, ასახსნელად ადვილი“, რომელშიც „მზიანი ღამის“ სიმბოლური მნიშვნელობა იძლევა დროსივრცული თვალსაზრისით ახსნის საფუძველს და ერთდროულადაა არსობრივად ღმერთის - ერთარსება სამების, ჰიპოსტასურად - მამა ღმერთისა და ძე ღმერთის სიმბოლური გამოხატულება. დავით გურამიშვილის ეს ლექსი პირველმა სარგის ცაიშილმა განიხილა რუსთველურ კონტექსტში.

3. „მზიანი ღამე“ და „უჟამო ჟამი“ არსობრივი სახელებია ღმერთისა, რასაც მიუთითებს თვით რუსთველისავე სიტყვები: „ვინ ხატად გთქვეს მზიანისა ღამისად, ერთარსებისა ერთისა, მის უჟამოსა ჟამისად“, „ვის ხატად ღმერთისად გიტყვიან ფილოსოფოსნი წინანი“, რომელშიც „ვინ ხატად“ და „ვის ხატად“ მაცხოვარია, ხოლო „მზიანი ღამე“, „ერთარსება ერთი“ და „უჟამო ჟამი“ - ღმერთი.

4. „მზიანი ღამე“ და „უჟამო ჟამი“ ჰიპოსტასური სახელებია. ჰიპოსტასური სიმბოლური სახელები - „უჟამო ჟამი“ და „მზიანი ღამე“ - აღნიშნავს ორ ჰიპოსტასს - მამა ღმერთსა და ძე ღმერთს, რასაც დავით გურამიშვილის სიტყვები მოწმობს: „ვირემდის განახლდებოდა ძველი დღე ღამე მზიანი, იფქლი კალოზედ ეყარა, განურჩეველი, ბზიანი“ (დავით გურამიშვილი); ხოლო პეტრე ლარამის სიტყვებში: „უჟამო ჟამის მეტრფე და მზიანი ღამით სვიანი“ „უჟამო ჟამსა“ და „მზიან ღამეში“ ქრისტიანული ღმერთი უნდა მოვიაზროთ. ამ სიმბოლურ საღვთო სახელთა დროსივრცულად გააზრება ემყარება ზესთასამყაროსა და ხილული სამყაროს, მარადისობისა და დროის საღვთისმეტყველო არსს, რადგან მათში, ერთი მხრივ, თეიმურაზ ბაგრატიონის კვალობაზე, ღვთის დაუსაბამობა, დაუსრულებლობა, მარადიულობა, სივრცული დაუსაზღვრელობა იგულისხმება (ბაგრატიონი 1960: 123-124), ხოლო, მეორე მხრივ, მაცხოვრის, ძე ღმერთის ჟამში მოქცევა და, შესაბამისად, ამქვეყნიური დრო მოიაზრება.

5. საბოლოოდ შეიძლება ითქვას, რომ ვეფხისტყაოსნური „მზიანი ღამე“, აგრეთვე, „უჟამო ჟამი“ და „ერთარსება ერთი“, არსობრივი საღვთო სახელია და იგი ქრისტიანულ ღმერთს, სამებას აღნიშნავს.

9. სახისმეტყველებითი ასპექტები წმ. გიორგი მთაწმიდელის წმ. იოანესა და წმ. ეფთვიმეს „ცხოვრებაში“

გიორგი მთაწმიდლის ჰაგიოგრაფიულ თხზულებაში ორი ძირითადი მიმართულება შეინიშნება: 1. კონკრეტული – ეროვნული, რითაც იგი წინარელიტერატურულ ტრადიციებს აგრძელებს, კერძოდ, აგრძელებს იოვანე საბანისძისა და გიორგი მერჩულის თხზულებაში ნაჩვენებ იდეას ქართველი ერის სულიერი მისიის შესახებ; 2. ზოგადი – მსოფლიო კულტურულ სამყაროში ქართველი ერის ადგილის შესახებ, ქართველი ერისა და საქართველოს სახელმწიფოს სხვა ქვეყნებთან და ერებთან მიმართების შესახებ; ამ შემთხვევაშიც იგი წინარელიტერატურულ ტრადიციათა ღირსეული მემკვიდრეა. ათონის ლიტერატურულ-საღვთისმეტყველო სკოლა აგრძელებს ტაო-კლარჯეთის სკოლის საქმიანობას. გიორგი მთაწმიდლის ნაწარმოების ყურადღების ცენტრში არიან წმინდანები მამა-შვილი იოვანე და ეფთვიმე მთაწმიდელები, აგრეთვე სხვა ბერ-მონაზვნები, განსაკუთრებით კი იოვანესა და ეფთვიმეს თვისი იოვანე-თორნიკე, ჩორდვანელის ჩამომავალი.

გიორგი მთაწმიდლის მიერ წარმოდგენილი ეფთვიმე მთაწმიდელი მსოფლიო მნიშვნელობის ანგელოსთა მობაძავ იმ ქრისტიან მამათა სახითაა ნაჩვენები, რომელთა შესახებ თხზულების დასაწყისშივე, თეორიულ ნაწილში გვესაუბრება. თხზულებაში ეფთვიმე მთაწმიდელის რამდენიმე პიროვნული ღირსებაა აქცენტირებული: 1. იგი განმანათლებელია, რითაც, ფაქტობრივად, მოციქულებრივი მისია აქვს დაკისრებული; 2. იგი ქართველია, რაც მას ავალდებულებს ქართული სამოციქულო ეკლესიის ღირსეულად მსახურებას, ქართველი ერის სულიერი და ინტელექტუალური დონის ამაღლებას; 3. იგი ახალი ოქროპირია, რომელმაც “განანათლა ქართველთა ენა და ქუეყანა”.

გიორგი მთაწმიდლის თხზულება იშვიათი სისადავითა და მწერლური ოსტატობითაა დაწერილი, იგი ერთდროულად არის ჰაგიოგრაფიული და მატრიანურ-ქრონოგრაფიული. ავტორის გამჭვირვალე სტილი, წერის მანერა, პერსონაჟთა ხატვის პრინციპები ჰაგიოგრაფიულია, ენა – ლაპიდარული, ღრმად მეტყველი, ფრაზა – დახვეწილი, სათქმელის გამოსახატავად შერჩეული სიტყვა ზუსტია; გიორგი მთაწმიდელმა შექმნა ქრისტიანული სახისმეტყველებით შემკული ჰაგიოგრაფიული ნაწარმოები, რომელიც თავისი ღრმა შინაარსითა და ფაქტოლოგიით იჭერს მნიშვნელოვან ადგილს როგორც თვით გიორგი მთაწმიდლის შემოქმედებაში, ისე ქართული ლიტერატურის ისტორიაში.

10. დავით გურამიშვილის ლოცვისა და სამებისადმი ვედრების ინტერპრეტაციისათვის

„დავითიანის“ მხატვრულ-ესთეტიკურ და იდეოლოგიურ-მსოფლმხედველობრივ მრავალფეროვან სამყაროში განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს პირველ წიგნში მოთავსებული “ლოცვა, ოდეს დავითს ტყვეობასა შინა მოშივდა და ღმერთს პური სთხოვა” და “სამების ვედრება:

გზის წარმართვის თხოვნა დავითისაგან”, რომლებშიც პოეტმა უპირველესი ქრისტიანული ლოცვის “მამაო ჩვენოს” ტექსტის ჩართვით ღვთისადმი შეწევნის თხოვნა, ღვთის სასოება, საკუთარი განწყობილებები, განცდები და სულიერი მომავლისაკენ სწრაფვა გამოხატა. ორივე ლექსი იამბიკოს ფორმითაა დაწერილი, რაც მათ ჰიმნოგრაფიასთან, საგალობელთან აახლოებს როგორც ფორმით, ისე სახისმეტყველებითი გამომსახველობითი საშუალებებით.

საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში “მამაო ჩვენოს” ტექსტი სხვადასხვა დროს განუმარტავთ წმიდა მამებს, რათა უკეთ საწვდომი გაეხადათ იგი მრევლისათვის. ქართული ჰიმნოგრაფია იცნობს ამ ლოცვის საგალობლად გარდაქმნის შემთხვევასაც, კერძოდ, როდესაც იოანე მინჩხმა ტექსტის მცირეოდენი შეცვლით, – ზოგიერთი სიტყვის შეცვლითა და ზოგიერთის დამატებით, – ფაქტობრივად, ახალი საგალობელი შექმნა “მამაო ჩვენოს” თემატიკასა და მოტივებზე. “მამაო ჩვენოს” თემა განსხვავებული მიზანდასახულობით გამოიყენეს ჰიმნოგრაფებმა, დავით გურამიშვილმა, ილია ჭავჭავაძემ (“ლოცვა”), აკაკი წერეთელმა (“ჩვენებურების “მამაო ჩვენო”).

დავით გურამიშვილის სიმბოლური ენა ბიბლიურ სახისმეტყველებით ასპექტებს წარმოაჩენს და ამ მიმართულებით მისი კვლევა დიდი ხანია მიმდინარეობს. ყურადღება მიიქცია იმ გარემოებამ, რომ ორივე ლექსში ჰორიზონტალურ-ვერტიკალურ ჭრილშია ღვთისადმი ლოცვა წარმოთქმული და ავტორის ძირითადი სათქმელი მსმენელ-მკითხველისათვის მიწოდებული. ვერტიკალურად აქ სრულადაა “მამაო ჩვენოს” ტექსტი დამოწმებული, რაც ადამიანის სულის ზეცად აღყვანებასა და მის სულიერ განდმრთობას მოასწავებს. ჰორიზონტალურ ჭრილში, რაც “მამაო ჩვენოს”, როგორც ლოცვის, სამყაროში განფენილობას მოწმობს, ავტორი თავისი ღრმააზროვანი სიმბოლური მეტყველებით გამოხატავს ღვთისადმი დამოკიდებულებას, რწმენას, მის მოიმედებას, სიყვარულს, რაც საღვთო სახელთა და ბიბლიურ პერსონალიათა მოხმობის საფუძველზე მსოფლმხედველობრივი მრწამსის გამოხატულებად აღიქმება. ლექსების არსის ვერტიკალურ-ჰორიზონტალური ჭრილით წარმოჩენა ავტორის მიერ მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებების ფლობისა და ესთეტიკური განცდის იშვიათ შერწყმას წარმოადგენს. დავით გურამიშვილმა სამყაროს ერთიანობის, ადამიანის მთლიანობის, ღმერთის, სამყაროსა და ადამიანის მიმართებათა ჩვენების ფონზე ადამიანს, როგორც ღვთისგან ქმნილ არსებას, ამ შემთხვევაში – საკუთარ თავს, თვითშემეცნებისაკენ მიმავალი რთული გზა მოუნიშნა, რაც ღმერთის, სამყაროს, ადამიანის შეცნობის მცდელობისა და სულიერი გამოცდილების შედეგად მიიღწევა.

11. თუმიან გოჯიშვილი

თუმიან გოჯიშვილის სახელი ცნობილია ვანის ქვაბთა მონასტრის კედლებზე წარწერილი ხუთი ლექს-წარწერიდან, რომლებიც ძირითადად ხალხური წარმოშობისაა, მაგრამ თუმიანს თავის ვარიანტები აქვს შემოთავაზებული. წარწერები შესრულებულია XV-XVI საუკუნეებში. თუმიან გოჯიშვილი კედლებზე წერს სატრფიალო-სამიჯნურო ხასიათის ლექსებს, რომლებშიც ჩანს, როგორ უმძიმს ამქვეყნიურ სიამოვნებათა დათმობა; მასში ხორციელისადმი სწრაფვა უფრო ძლიერია, ვიდრე სულიერი ცხოვრებისადმი. იგრძნობა გარეგნული სილამაზისა და სიყვარულის

დაკარგვით გამოწვეული მძაფრი განცდები, გაუხარელი ცხოვრების ფონზე ხსნას ვერაფერში ხედავს. ყოველივე ეს იმას ადასტურებს, თუ როგორ არის შეცვლილი დამოკიდებულება ღმერთისადმი, რწმენისადმი, ცხოვრებისადმი, ადამიანი მატერიალურსაა გადევნებული და სულიერ ცხოვრებას მოკლებულია. ამ ლექსებზე დაკვირვებით ნათელი ხდება, თუ როგორ შეიცვალა რუსთველის შემდეგ ადამიანის ინტერესები და სულიერი ცხოვრება. ეს ლექსები, ვინც არ უნდა იყოს მათი ავტორი ან კედელზე წარწერის შემსრულებელი, ადასტურებს, რომ იგი მხატვრული აზროვნებით გამორჩეული პოეტია.

12. ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური პოლემიკის ასახვა ძველ ქართულ ლიტერატურაში

ქართულ კულტურაში ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური პრობლემატიკა უაღრესად მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს, რადგან საქართველოს მუდმივად უწევდა ბრძოლა როგორც უცხოტომელთა წინააღმდეგ პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის შესანარჩუნებლად, ისე ქრისტიანული რელიგიის დასაცავად. ეთნიკური წინააღმდეგობის პრობლემა ძველ ქართულ მწერლობაში, კერძოდ, ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში, წამყვანი არაა, ხოლო რელიგიურ-ადმსარებლობითი საკითხი კი აქ კონცეპტუალურია. თუმცა, ზოგ შემთხვევაში ხსენებული პრობლემები ერთმანეთს ეჯახება. ამ თვალსაზრისითაა განხილული ქართული ჰაგიოგრაფიული მწერლობის ძეგლები: იაკობ ხუცესის “შუმანიკის წამება”, “ევსტათი მცხეთელის წამება”, “კოლაელ ყრმათა წამება”, “დავით და ტირიჭანის წამება”, იოანე საბანისძის “აბო თბილელის წამება”, სტეფანე მტბევრის “მიქე-გობრონის წამება”, “კონსტანტი კახის წამება”, “ილარიონ ქართველის ცხოვრება”, გიორგი მერჩულის “გრიგოლ ხანცთელის ცხოვრება”, გიორგი მთაწმიდლის “იოანე და ეფთვიმე მთაწმიდელების ცხოვრება”, გიორგი მცირის “გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება”.

ქართულ ჰაგიოგრაფიაში ეთნიკური და რელიგიურ-ადმსარებლობითი პრობლემის კვლევამ წარმოაჩინა ამ ჟანრის დამსახურება საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური საკითხების წარმართვის საქმეში.

ნანა გონჯილაშვილი

ლევან გოთუას “გარეჯულა” და “ვეფხისტყაოსნის” სახისმეტყველებითი გააზრებანი

ნაშრომში “ვეფხისტყაოსნის” პრობლემატიკისა და ვეფხვის პარადიგმული სახისმეტყველების თვალსაზრისით შესწავლილია ლ.გოთუას მოთხრობა “გარეჯულა”, რომელშიც მონღოლთა

შემოსევისას (XIII ს.) გარეჯის მონასტრის ცხოვრება და მასთან დაკავშირებული წიგნის – “ვეფხისტყაოსნის” – ამბავია გადმოცემული. აღნიშნულია, რომ “გარეჯულა” ქართულ ისტორიოგრაფიაში მდუმარებითა და იდუმალებით მოცული “ვეფხისტყაოსნის” ბედის ახლებურ გააზრებას წარმოაჩენს; მწერალი წარმოსახვის და, ამასთანავე, რუსთველოლოგიური მასალის გათვალისწინების საფუძველზე მისი შინა-არსის მნიშვნელოვნებასა და ცხოველმყოფელობას სხვაგვარ გარემოსა და ვითარებაში აცოცხლებს. მოთხრობის ანალიზის შედეგად, გამოკვეთილია აზრი, რომ ლ. გოთუა ისტორიას მხატვრული გამონაგონით ავსებს და აცოცხლებს, ახალი რეალობით ამეტყველებს. მოთხრობაში სინამდვილესთან ერთად სასურველ და შესაძლებელ წარსულზე ფიქრია გაცხადებული.

ნაშრომში წარმოჩენილია მწერლის მიერ შექმნილი მხატვრული სამყაროსა და ისტორიული სინამდვილის მიმართებანი, განსახოვნების თვალსაზრისით, დამებნილი და, შეძლებისდაგვარად, შესწავლილია ახალი სახექმნადობები, მათი მიმართებანი “ვეფხისტყაოსნის” სახისმეტყველებასთან. აქვე წარმოჩენილია რუსთაველის პოემის სათაურის, ვითარცა მხატვრული სახის, მოთხრობაში “ვეფხის წიგნად” და “საქვეყნო წიგნად” გოთუასეული გადააზრების საზრისი, მისი შინა-არსი.

ანოტაცია – ნაშრომში “იკონოგრაფიის გზით გაცხადებული და დამკვიდრებული წმინდანის სახელი” აღნიშნულია, რომ არც ერთ ძველ ქართულ წყაროში, IX საუკუნიდან XIX საუკუნის 30-იან წლებამდე, უფლის კვართის იერუსალიმიდან მცხეთაში ჩამომტანი ელიოზის დის სახელი “სიდონია” არ იხსენება. სხვადასხვა ეპოქის კედლის მხატვრობაში (IX-XIII, XVII-XIX სს.) მინიატიურებსა და ხატებზე წარმოდგენილ ცხოველმყოფელი სვეტის აღმართვა-ამაღლების სცენაში, არც XVII-XVIII ს.ს-ის კათალიკოსთა საბეჭდავებზე და ვახტანგ VI-ის დროშაზე “სიდონია” არსად არაა აღნიშნული. XIX ს-ში გამოცემულ “წმ. ნინოს ცხოვრების” მოთხრობებში, ძირითადად, ელიოზის და “სიდონიად” იწოდება, როგორც ქართველთათვის საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტი. ნაშრომში გამოკვეთილია შემდეგი დასკვნა – თეიმურაზ ბაგრატიონის თხზულებაში – “ისტორია დაწყებითგან ივერიისა...” – ცხრამეტი საუკუნის მანძილზე პირველად ვხვდებით კვართის მიმრქმელი ელიოზის დის სახელს – “სიდონიას”. მ. საბინინის “საქართველოს სამოთხეში” მოთავსებულ ნიკოლოზ გულაბერიძის “საკითხავში” ელიოზის დის სახელთან ფრჩხილებში მოთავსებულმა “სიდონიამ”, აგრეთვე ხატის “საქართველოს წმინდა მართლმადიადიდეელი ეკლესიის დიდებაში” ელიოზის დის სახელის აღნიშვნამ უდიდესი როლი ითამაშა ელიოზის დის “სიდონიას” სახელის პოპულარიზაციასა და დამკვიდრებაში.

ანოტაცია – წერილი – “სული საქმით მეტყველი” (რუსულ ენაზე) – ეძღვნება ბ-ნ რევაზ სირაზის ხსოვნას. მასში წარმოჩენილი და მიმოხილულია ბ-ნ რევაზის ღვაწლი ქართული კულტურის და, კერძოდ, ძველი ქართული ლიტერატურის სფეროში. გარკვეულწილად საუბარია ბ-ნი რევაზის პიროვნებაზე, მის პიროვნულ ღირსებებზე და ამაგზე, წარსულის, აწმყოსა და მომავლის წინაშე.

ანოტაცია – ნაშრომში – “რუსთველური “მოყვრობის” სამი უმთავრესი წესის ასახვა გმირთა ურთიერთობაში” – “ვეფხისტყაოსნის” განხილვის საფუძველზე აღნიშნულია, რომ რუსთაველის მიერ მოყვრისაგან მოყვრობის გამოჩენის სამი უმთავრესი დებულება სრულადაა წარმოჩენილი პოემის გმირთა ურთიერთობაში, მათი ცხოვრების ფილოსოფიაში. ნ. გონჯილაშვილის თქმით, რუსთაველს უაღრესი სიმძაფრით და საოცარი უშუალოებითა აქვს გადმოცემული ძმადნაფიც გმირთა შეყრისა და განშორებისას ადამიანურ განცდათა ამსახველი ეპიზოდები. აქ ყოველი ნიუანსია წარმოჩენილი, გმირთა ქცევა, სიტყვა, ხმა, ღიმილი თუ ცრემლი. ყოველივე ეს, როგორც ავტორი შენიშნავს, მკითხველის გმირთა ემოციურ განწყობასთან თანაზიარობისკენაა მიმართული; იმავდროულად, გმირთა მსგავსების, გამორჩეულობის, ზეადმატებული მგრძნობელობისა და ურთულესი სულიერი სამყაროს, მათი ფსიქოლოგიური განწყობის მაჩვენებელია. ნაშრომში გამოკვეთილია აზრი, რომ რუსთაველი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს მეგობართაგან “სიახლის ნდომას”, “სიშორის ვერ მოთმენას” და “გავლენა”-“მოხმარებას”. რაც შეეხება “ჩუქების არ მოწყენას” და უშურველობას, რუსთაველი მას შედარებით ნაკლებ ყურადღებას უთმობს, თუმცა აღწერილი სრულიად საკმარისია გმირთა ბუნების შესაცნობად, მათი სიუხვის, უშურველი ძღვნობის წარმოსაჩენად.

ანოტაცია – ნაშრომი – “სვეტი-ცხოველი – სახისმეტყველებითი ძიებანი, სიმბოლური გააზრებანი და წყაროთმცოდნეობითი კვლევა” – შედგება ოთხი ნაწილისაგან. პირველი ნაწილში – “წმ.ნინოს ცხოვრების” ორი ხილვა-ჩვენების სიმბოლური მნიშვნელობა და სახისმეტყველება – შესწავლილია “სვეტი-ცხოველის” “ადგილიდან შეძრვისა” და აღმართვის დაბრკოლებასთან დაკავშირებულ წმ.ნინოსა და “ათორმეტ” დედათა ორი ხილვა-ჩვენება. ნაშრომში წარმოჩენილია მათი

სახისმეტყველება, სიმბოლური მნიშვნელობა და პარადიგმული შინაარსი. ნაშრომის მეორე ნაწილში – წმ.ნინოს, ათორმეტ დედათა სიმბოლური მიმართება მარიამ მაგდალინელთან, მენელსაცხებლედ დედებთან – “წმინდა ნინოს ცხოვრების” რედაქციითა და სახარების ტექსტის განხილვის საფუძველზე დაძებნილი და შესწავლილია მათი სიმბოლური მიმართებების წარმომარჩენელი ეპიზოდები, წარმოჩენილია მათი მნიშვნელოვნება, ახსნილია მსგავსების საფუძველები. ნაშრომის მესამე ნაწილში – სვეტიცხოვლის ტაძარი – “წმიდაა წმიდათაჲ” – უფლის გამოცხადების ადგილი – “წმინდა ნინოს ცხოვრების” რედაქციითა განხილვის საფუძველზე გამოკვეთილია სვეტისა და სვეტიცხოვლის საზრისი ქართლის გაქრისტიანების გზაზე, დაძებნილი და შესწავლილია სვეტიცხოვლის სახელდების, “წმიდაა წმიდათაჲს”, საზრისი და მნიშვნელობა. მეოთხე ნაწილში – კვართის მიმრქმელი ელიოზის და და მისი სახელი “სიდონია” – ძველი ქართული და უცხოური წყაროების შესწავლის შედეგად მიღებულია დასკვნა, რომ XIX ს-ის 30-იან წლებამდე “სიდონია” არც ერთ წყაროში არ ფიქსირდება. აღნიშნულია, რომ პირველად თეიმურაზ ბაგრატიონი ახსენებს კვართის მიმრქმელის სახელს. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ სახელი “სიდონია” ქართველთა ცნობიერებაში დამკვიდრდა მ. საბინინი ცნობილი ხატისა (“საქართველოს ეკლესიის დიდება”) და “საქართველოს სამოთხის” მეშვეობით.

ანოტაცია – ნაშრომში – “რუსთველური მოყვრობა-მეგობრობის რამდენიმე ასპექტის შესახებ” – განხილული და წარმოჩენილია რუსთველის მიერ გმირთა მოყვრობის ჩასახვისა და დამოყვრების საფუძველები, კერძოდ, უმთავრესი წინაპირობა ესთეტიკური განცდა “მოწონება” და უცილობელი პირობა ერთმანეთის შეცნობა-”შემეცნება”. ნაშრომში დაძებნილი და შესწავლილია მეგობრობასთან დაკავშირებული შემდეგი ლექსიკური ერთეულები – “მოყვარე”, “ამხანაგი”, ძმა (“ძმობილი”), “ძმადნაფიცი (“ძმად-შეფიცული”), “და” (“დობილი”), “დად-ფიცი”, “სწორი”. გამოკვეთილია მათი შინაარსი, მნიშვნელობა და რუსთველის მიერ მათი მიზნობრივი მოხმობის საზრისი.

ეკა ვარდოშვილი

ალექსანდრე ყაზბეგის მხატვრული შემოქმედების ეთნოგრაფიული საფუძველებისათვის, On the ethnographic roots of Aleksandre Kazbegi's works.

ანოტაცია: ალ. ყაზბეგი ხევის თემის შემომტანია ქართულ მწერლობაში. მისი პირველი ნაწარმოები, რომელიც 1880 წ. გაზეთ “დროებაში” გამოქვეყნდა “მოხევეები და იმათი ცხოვრება”

ეთნოგრაფიული ხასიათისაა. წერილში ავტორი დეტალურად მოგვითხრობს მთის ხალხის ცხოვრების, ადათ-წესების, სულიერ ფასეულობათა შესახებ, რასაც შემდგომ განაზოგადებს მხატვრულ ნაწარმოებებში: "ელგუჯა", "ზევისბერი გოჩა", "მოდღვარი", "ელისო", "მამის მკვლელი", "ნამწყემსარის მოგონებანი". აღნიშნული წერილი ალ. ყაზბეგის მხატვრული შემოქმედების ერთგვარ საფუძვლად შეგვიძლია მივიჩნიოთ.

ეთნიკურ-რელიგიური და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებები ალ. ყაზბეგის პროზაულ თხზულებებში.

ანოტაცია: ალ. ყაზბეგის პერსონაჟები კავკასიაში მცხოვრები სხვადასხვა ხალხის შვილები არიან. ისინი განსხვავდებიან როგორც თავისი ეთნიკური წარმომავლობით, ასევე რელიგიით. ყაზბეგი თავის თხზულებებში აკონკრეტებს მათ განსხვავებულ რელიგიურ მრწამსსა და ეთნიკურ წარმომავლობას, მაგრამ როდესაც საუბრობს ისეთ ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებზე, როგორებიცაა მეგობრობა, სიყვარული, თავისუფლებისათვის ბრძოლა, მის გმირებს შორის ურთიერთობისას ზღვარი არ არსებობს, ისინი ერთი იდეის მატარებელნი ხდებიან.

კავკასიის თავისუფლების იდეის ასახვისათვის ილია ჭავჭავაძის პოეტურ ქმნილებებში, For the reflection of the idea of freedom for Caucasian people in the poetic works of Ilia Chavchavadze.

ანოტაცია: კავკასიის თავისუფლების შესახებ ი. ჭავჭავაძე პირველად პოემა "აჩრდილში" გვესაუბრება. პოემაში ეროვნულ და სოციალურთან ერთად ილია ეხება ზნეობრივ პრობლემებსაც, რადგან ზნეობრივი ერთიანობა ეროვნული მთლიანობის საფუძველია. ისეთ საკითხთა განხილვისას, როგორებიცაა ეროვნული გმირის იდეალი, კავკასიის თავისუფლების იდეა. პოემა "ქართველის დედა" პოემა "აჩრდილის" ლოგიკურ გაგრძელებად შეიძლება მივიჩნიოთ. თავისი ქვეყნის ბედნიერ მომავალს ილია სამართლიანად უკავშირებს კავკასიის ერთიანობისა და თავისუფლების იდეას.

თამარ შარაბიძე

1. ნაშრომში განხილულია ვაჟა-ფშაველას წერილები – "ფიქრები "ვეფხისტყაოსნის" შესახებ", "ვეფხისტყაოსნის" შესახებ (ორიოდე სიტყვა პასუხად ბ-ნ ა. ხახანაშვილს)" და "ნიჭიერი მწერალი".

ეს გენიალური პოემა ვაჟას მიერ რამდენიმე ასპექტით არის განხილული; წამოჭრილია ლიტერატურათმცოდნეობისათვის ისეთი მნიშვნელოვანი პრობლემები, როგორებიცაა: 1. შემოქმედებითი პროცესის, თარმანისა და კრიტიკის ურთიერთმიმართების საკითხი; 2. მხატვრულ შემოქმედებაზე ლიტერატურული გავლენის გარდაუვალობა; 3. განსხვავება ინდივიდუალური შემოქმედებისა ხალხურისაგან.

2. ნაშრომში გაანალიზებულია რუსი მოგზაურის – სერგეი მაქსიმოვის – ჩანაწერები ქართველ თავად იასე ფალავანდიშვილზე, წარმოჩენილია თავად იასეს მოგონებები მე-19 საუკუნის პირველ ნახევარში საქართველოში სხვადასხვა მიზეზით ჩამოსულ რუს მწერლებსა და მოღვაწეებზე, არის მცდელობა 1932 წლის შეთქმულების მთავარი მონაწილისა და შემდგომ მისი გამცემის – იასე ფალავანდიშვილის – პიროვნების შეფასების.

ლადო მინაშვილი

1. (გიორგი ერისთავის დაბადებიდან 200 წლისთავისთვის) ნარკვევი. ნარკვევში განხილულია გიორგი ერისთავის ღვაწლი კულტურისა და ლიტერატურის წინაშე. დახასიათებულია გ. ერისთავის კომედიების თემატიკა, ვრცლად არის გაანალიზებული ის მხატვრული საშუალებები, რომელსაც მწერალი მიმართავს კომიკური ეფექტის შესაქმნელად.

2. სტატია ეძღვნება პროფესორ იუზა ევგენიძის სამეცნიერო და პედაგოგიურ მოღვაწეობას. განხილულია მისი წიგნები “ვაჟა-ფშაველა”, “ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან”, სამი ტომი, მონოგრაფია “გრიგოლ ორბელიანი” და ა.შ.

3. სტატია ეძღვნება პროფესორ იუზა ევგენიძის ცხოვრებისა და სამეცნიერო-პედაგოგიური მოღვაწეობის დახასიათებას.

ქეთევან სიხარულიძე

ადამიანი, როგორც პერსონაჟი კავკასიელთა წეს-ჩვეულებებში

(ანოტაცია)

სტატიაში საუბარია რიტუალის სიმბოლურ დატვირთვასა და მასში ადამიანის როლზე. ტრადიციული საზოგადოების მითოლოგიური წარმოდგენებით, ადამიანს არ მიუღია მონაწილეობა კოსმოსის შექმნაში. ამიტომ რიტუალშიც იგი სიმბოლური ქცევის შემსრულებელია და არ აქვს პერსონაჟის როლი. სიმბოლური ქცევით იგი იმეორებს საწყისთა დროში ღვთაებათა მიერ შესრულებულ ქმედებებს და ამით ხელს უწყობს სამყაროული წესრიგის შენარჩუნებას.

ნაშრომში ნაჩვენებია, რომ დროთა განმავლობაში რელიგიური საფუძვლების შესუსტების ფონზე რიტუალში მატულობს პროფანაციის ხარისხი, მასში შემოდის ყოფითი ელემენტები. ამ პროცესში იცვლება ადამიანის როლიც, იზრდება მისი აქტივობა. ეს განსაკუთრებით ეხება საგაზაფხული კალენდარულ და ამინდის მართვის წეს-ჩვეულებებს, რომლებშიც ადამიანი უკვე პერსონაჟის ფუნქციით გვევლინება. ღვთაებებისადმი მიმართვის ფორმულებში მატულობს იმპერატიული ტონი. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ეს წეს-ჩვეულების გადაგვარების სიმპტომია, რომელსაც მოჰყვება მისი რღვევა და საბოლოო გაქრობა.

2. რატომ არ თვლიან ხევსურები ამირანს გმირად

(ანოტაცია)

სტატიაში განხილულია ამირანის თქმულების ხევსურული ვარიანტები. ღმერთმებრძოლი ამირანი ქართული ფოლკლორის პოპულარული გმირია. მთელ საქართველოში დადასტურებულია მისი ამბავი, რომელიც დადებითი ჰეროიზაციის პროცესში ჩამოყალიბდა. განსხვავებულ ვითარებას ვხედავთ ხევსურეთში. აქ საკმაოდ მწირია ამირანიის ტექსტების რაოდება და ასევე დაბალია მათი მხატვრული დონე. ხევსურები ამირანსა და მის ძმებს უარყოფით პერსონაჟებად არიქვამენ, რადგან თვლიან, რომ მათი ქმედება უქმია, არანაირი სიკეთე არ მოაქვთ ადამიანებისთვის.

ნაშრომში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ამირანის თქმულება ვერ დამკვიდრდა ხევსურთა ზეპირსიტყვიერებაში, რადგან საგმირო საქმეებით მან მეტოქეობა ვერ გაუწია ღვთიშვილთა ძლიერ კულტს და დარჩა მისი მითოსურ-რელიგიური ისტორიის მიღმა.

ელენე გოგიაშვილი

ფოლკლორი და სტრუქტურალიზმი

სტატია წარმოადგენს მეთოდოლოგიურ ნაშრომს ფოლკლორისტიკაში სტრუქტურალიზმის გავლენის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ფოლკლორისტიკები დღესდღეობით უპირატესობას ტიპოლოგიას, კულტუროლოგიურ და სოციალური ისტორიის მეთოდებს ანიჭებენ, გვერდს ვერ უვლიან ფენომენოლოგიურ-ანთროპოლოგიურ ცდებს, მოტივთა კლასიფიკაციებს და სტრუქტურულ შესწავლას. სტრუქტურალიზმის გარეშე შეუძლებელია ფოლკლორისტიკის თანამედროვე მეთოდების გააზრება და სამეცნიერო კვლევები. მეცნიერების განვლილი ეტაპების ანალიზი კი მეტად მნიშვნელოვანია ახალი მეთოდების შემუშავებისა და განვითარებისთვის.

ესპანური ანდაზები ქართულ ენაზე

ნაშრომში მიმოხილულია ესპანური ანდაზების კრებული „Refranero“, რომელიც პირველად გამოიცა ქართულ ენაზე. მასში თავმოყრილია შვიდასზე მეტი ესპანური ანდაზა და დართული აქვს სრული სამეცნიერო აპარატი: წინასიტყვაობა, შენიშვნები, ქართული შესატყვისები ანბანის რიგზე, ლექსიკონი და ბიბლიოგრაფია.

ჩრდილოკავკასიელ და ქართველ მთიელთა ურთიერთთავდასხმების ამსახველი საგმირო ლექსები

საგმირო პოეზიის ჟანრს განსაკუთრებული როლი ენიჭება ფოლკლორში, რამდენადაც მასში საზოგადოების ისტორიული მეხსიერება და ყოველდღიური გამოცდილება აისახება. საგმირო ლექსებში, რომელთა სიუჟეტები ქართველებსა და არაქართველებს შორის ორთაბრძოლებზეა აგებული, ყურადღებას იპყრობს მოწინააღმდეგის ობიექტურად შეფასების ფაქტები და მისი პატივისცემის ტენდენცია.

ერთგულების გამოცდა: უილიამ შექსპირის „ციმბელინი“ და ნოველისტური ზღაპრის საერთაშორისო სიუჟეტი ATU 882

უილიამ შექსპირის ხუთმოქმედებიან პიესას „ციმბელინი“ საფუძვლად უდევს ფოლკლორში მეტად გავრცელებული მოტივი - სანამლეო ცოლის ერთგულებაზე. ეს თემა შუა საუკუნეების ევროპულ ლიტერატურაში მეტად პოპულარულია. მიუხედავად იმისა, რომ შექსპირის პიესა თავისუფალი ინტერპრეტაციაა ორიგინალური ქვე-სიუჟეტებითა და ისტორიული თემატიკის დრამატიზებით, მასში საინტერესო საკვლევ მასალას ვხვდებით ლიტერატურისა და ფოლკლორის ურთიერთმიმართების საკითხთან დაკავშირებით.

ქრისტიან მახაური

1. ნაშრომში განხილულია ქართულ ხალხურ პოეზიაში გამოვლენილი ზაიათის ტიპის ლექსები, შესწავლილია მათი ვერსიფიკაციული მხარე და გამოკვეთილია ის ნაციონალური თავისებურებანი, რომლებიც ამ ლექსებს აზერბაიჯანული ზაიათებისაგან განასხვავებს.
2. სტატიაში მიხა ხელაშვილის პოეზია ავტორის ცხოვრებისეულ მოვლენებთან ღრმა კავშირშია განხილული, რადგანაც მიხა ხელაშვილი ლექსების უმეტესობას ქაქუცა ჩოლოყაშვილის რაზმში ყოფნისას წერდა. მათში მკაფიოდ და მძაფრად აისახა სისხლიანი ეპოქის კვალი.
3. ნაშრომში განხილულია აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის ხატ-სალოცავებში ხუცეს-ხევისბრების და დეკანოზების მიერ წარმოსათქმელი საკულტო ტექსტები. ავტორის დაკვირვებით, ეს ტექსტები წარმოადგენენ ქრისტიანული ღვთისმსახურების დროს წარმოსათქმელი ლოცვების გახალხურებულ ვარიანტებს.

ხვთისო მამისიმედიშვილი

1. გოტფრიდ მერცბახერი კავკასიის მაღალმთიანი რეგიონების შესახებ: ნაშრომში განხილულია გერმანელი მეცნიერის გ. მერცბახერის ღვაწლი კავკასიის ხალხთა კულტურის, ეთნოგრაფიისა და ფოლკლორის შესწავლის საქმეში, 1901 წელს გერმანულ ენაზე გამოქვეყნებული მისი ორტომეულის “კავკასიის მაღალმთიანი რეგიონების” კულტურულ-ისტორიული და ფოლკლორულ-ეთნოლოგიური ღირებულება.
2. რეცენზია წიგნზე: Людвиг Чибиров, Традиционная духовная культура осетин, РОССПЭН, Москва, 2008: ნაშრომში მეცნიერულად არის შეფასებული ლ. ჩიბიროვის ვრცელი მონოგრაფია (704 გვ.) ოსი ხალხის ტრადიციული სულიერი კულტურის შესახებ. გამოთქმულია ცალკეული შენიშვნები ავტორის პოზიციასთან დაკავშირებით ოსური ძეგლების გენეზისისა და არქაულობის შესახებ.

რუსუდან ნიშნიანიძე

„სუფთა წერა დიდებისათვის“ – ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“ #12

წერილში საუბარია საავტორო უფლებათა დარღვევებზე, კერძოდ, პლაგიატზე, როდესაც იწერენ არა მხოლოდ მოსაზრებას ან ე.წ. „ერთ აბზაცს“, არამედ მთელ სტატიას და საკუთარი გვარ–

სახელით ხელახლა ბეჭდავენ; დასახელებულია კონკრეტული ავტორები და გამოცემები.

„სემინარი გრძელდება... ამჯერად „ღირსება“ – ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“ #13

წერილი ეხება 80-იანი წლების ბოლოს ჰოლივუდში გადაღებულ ფილმს „მკვდარი პოეტების საზოგადოება“. დიდი ამერიკელი პოეტის, უოლტ უიტმანის ლექსის სტრიქონები მთელ ფილმს რეფრენივით გასდევს. ისაა სათქმელის ერთ-ერთი უმთავრესი მეტაფორა. მწერლობის ფუნქცია, ლიტერატურული პარალელები და სათქმელის თანამედროვე გააზრება დღევანდელი მაყურებლის თვალთა დასა და აქცენტები, რომლებზეც წერილში ყურადღებაა გამახვილებული.

6. „საშობაო გზავნილები – დღესასწაული გრძელდება“ – ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“

იბეჭდება. თარგმანი ჯორჯ და ჰელენ პაპაშვილების საშობაო მიმართვისა, რომელიც დაცულია აშშ, პენსილვანიაში, ლიჰაის უნივერსიტეტის – „სპეციალურ კოლექციაში“; ამასთან, შესაძლებელი გახდა მომეძიებინა და შემდგომ მომეპოვებინა თვალსაჩინო ქართველი მინის მრეწველის – ჯორჯ კობის, იგივე გრიგოლ კობახიძის მიერ წარმოებული საშობაო ნამდვის ხის სათამაშოები. წერილში საუბარია ამერიკელი მრეწველის წარმატებულ მოღვაწეობაზე.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს	გამოცემის ადგილი,	გვერდების

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2013 წ. იბეჭდება	„რუსთაველის ადგილისათვის შუასაუკუნეების ევროპულ - ქრისტიანული აზროვნების პროცესში“ (ინგლისურ ენაზე) კრებული: „ქართული ქრისტიანული აზროვნება და მისი კულტურული კონტექსტი“		(აშშ, ინგლისი, გერმანია, საფრანგეთი) საერთაშორისო	გვ. 285-307

2.	Мака Элбакидзе	<p>Символическая закономерность человеческих имен и прозвищ в средневековой литературе.</p> <p>Материалы 1-го международного Симпозиума «Интегративные функции современной компаративистики».</p>	Часть. 2.	<p>გამოცემლობა „Brill“</p> <p>Астана, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева.</p>	Стр. 286-290
3	ლელა ხაჩიძე	<p>X საუკუნის ქართული და ბულგარული ჰიმნოგრაფიის ისტორიიდან, სჯანი, ყოველწლიური სამეცნიერო ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და შედარებით ლიტერატურათმცოდნეობა- ში</p> <p>“მეხელთა” მოღვაწეობის ისტორიიდან (სტეფანე</p>	#13	<p>თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა</p>	11 გვერდი

		<p>სანანოსძე – ჭყონდიდელი)</p> <p>სჯანი</p>		<p>თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა</p>	
4	ლელა ხაჩიძე	<p>იოანე მინჩხი - X საუკუნის ქართველი ჰიმნოგრაფი, ქართველოლოგი, ორენოვანი (ქართული და ინგლისური) რეცენზირება-დი ჟურნალი</p>	#14		6 გვერდი
5	ლელა ხაჩიძე	<p>Ioane Minchkhi – Georgian Hymnographer of the 10th Century</p>		<p>თბილისი, ქართველოლოგიური სკოლის ცენტრი (თსუ)</p>	6 გვერდი
6	Lela Khachidze	<p>Христианство в культуре Грузии Səmiyyəət, Din, Dövlət Общество, Религия, Государство Society, Religion, State</p> <p>Квирикашвили Л. (საენციკლოპედიო სტატია). Православная Энциклопедия</p>	#5		6 pages

<p>ნესტან სულავა, ირმა კეცხოველ</p> <p>ო</p>	<p>Ilia Chavchavadze and western reflective traditions, Pro Georgia</p>		<p>Издательство " Елм ве техсил". Баку.</p>	<p>c. 190 - 267.</p>
<p>ნესტან სულავა</p>	<p>რედუბლიკაცია, როგორც ლექსიკოტიპოლოგიური კვლევის ერთი საინტერესო უბანი, კრებული: “ლექსიკოტიპოლოგია</p>	<p>XXXII</p>	<p>Москва.</p>	<p>გვ. 294</p>
<p>Eka Vardosvhili</p> <p>თამარ შარაბიძე, ინგა სანიკიძე</p>	<p>"Илья Чавчавадзе и русская культура", Русистика 2013, язык, коммуникация, культура, сборник материалов международной конференции: " Русистика XXI века: традиции и перспективы".</p> <p>About Georgian Fairytales. In:</p>	<p>N23; 2013</p>	<p>Warsaw</p> <p>გრანადა, ესპანეთი, 2013, გამომც.</p>	<p>129-135</p>

	<p>თამარ შარაბიძე</p>	<p>BABELAO 2/2013, Electronic Journal for Ancient and Oriental Studies: http://www.uclouvain.be/441380.html</p> <p>УДОЖЕСТВЕННО - СИМВОЛИЧЕСКИЙ ХРОНОТОП: ЧЕРУБИНА ДЕ ГАБРЯК И ЕЛЕНА ДАРИАНИ (СОПОСЛОВИТЕЛЬНИЙ ДИСКУРС)</p>	<p>“ენტიონო გრაფიტი</p> <p>г. Шумен, изд. "Химера" , 2013.</p> <p>2/2013</p> <p>Université catholique de Louvain</p> <p>АТАТЮРКСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ Отделение русского языка и литературы АТАТЮРКСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ Отделение русского языка и</p>	<p>213-218</p> <p>374-380</p>
	<p>Elene Gogiashvili</p>			
	<p>თამარ ჰაიჭაძე</p>			

			«АКТУАЛЬ НЫЕ ВОПРОСЫ РУССКОЙ ФИЛОЛОГ ИИ В ПОЛИКУЛ ЬТУРНОМ ПРОСТРАН СТВЕ» СБОРНИК СТАТЕЙ 2013 г.	литературы Эрзурум 2013	196 -201
--	--	--	--	----------------------------	----------

ანოტაციები

1. ამ გამოკვლევაში რეზიუმირებულია ჩემი ახლებური თვალსაზრისი რუსთველის მსოფლმხედველობაზე იმ ასპექტით, რომ გამოკვეთილ იქნას რუსთველის ადგილი ევროპული ქრისტიანული აზროვნების პროცესში. კვლევა-ძიება ვეფხისტყაოსნის უმთავრესი მხატვრული სახეების, ფილოსოფიურ-თეოლოგიური, ეთნიკური, სქოლასტიკური და იურიდიული ცნებების, სიუჟეტის სტრუქტურის და მსოფლმხედველობითი დატვირთვის ცენტრალური ეპიზოდების ანალიზს. გათვალისწინებულია და კრიტიკულადაა მიმოხილული ფილოლოგიური და ფილოსოფიური მეცნიერებების უმთავრესი მიღწევები რუსთველოლოგიის დარგში.

ვეფხისტყაოსნის მსოფლმეგრძნების უმთავრესი თავისთავადობა შუასაუკუნეობრივისა და რენესანსულის ჰარმონიაში მდგომარეობს. ეს ჰარმონია არაა მხოლოდ რუსთველის პიროვნული მსოფლადქმის გამოხატვა. ესაა ეპოქისეულიმსოფლხედვის გამოვლენა, ესაა ქრისტიანული ცივილიზაციის გარკვეული ეტაპის მსოფლმეგრძნება. *ვეფხისტყაოსანი* მისი თანამედროვე და უშუალოდ მომდევნო, თუ წინამორბედი დიდი ლიტერატურული ქმნილებებიდან ყველაზე მეტი თანმიმდევრობით, თეორიული გააზრებითა და მხატვრული გადაწყვეტით გამოკვეთს ახალ მსოფლმეგრძნებას - შუასაუკუნეების ტრანსცედენტურ მსოფლმხედველობაში მოაზრებული რომანტიკული შეფერილობის რეალისტურ ხედვას.

მაკა ელბაქიძე

Символическая закономерность человеческих имен и прозвищ

в средневековой литературе

К одной из характерных черт средневековой литературы следует причислить специфику оформления названий произведений, когда вместе с именем главного героя в заглавие выносятся иконический символ характерных только для этого конкретного персонажа качеств: напр: лев – куртуазность («Ивейн, или Рыцарь со львом»); телега – влюбленность («Ланселот, или Рыцарь телеги»); Грааль – благородство («Парсеваль, или повесть о Граале») и т.д. (Ср. с восточным средневековым героическим эпосом, когда к имени героя добавляется слово *наме*).

Со своеобразной интерпретацией этого принципа сталкиваемся в «Витязе в тигровой шкуре» Руставели, главный герой которого, Тариэл, назван «Вепхисткаосани», что в переводе означает «Облаченный в тигровую шкуру». Символический смысл этого прозвища гораздо глубже, чем, скажем, *Рыцарь Тигра*. Это не только маркер ношения шкуры определенного животного, а также силы и храбрости носителя этого прозвища (ср. «Шах-наме»). «Вепхисткаосани» двухступенчатый символ: в прямом значении в нем подразумевается Тариэл, а в символическом – Нестан. Соответственно в ношении Тариэлом тигровой шкуры, также как и в самом прозвище («Вепхисткаосани») прочитывается трагедия, порожденная утратой возлюбленной, безнадежность, боль и отчаяние.

Таким образом, символическое осмысление прозвища Тариэла возможно при учете его глубокого психологизма.

ლელა ხაჩიძე

1. X საუკუნის ქართული და ბულგარული ჰიმნოგრაფიის ისტორიიდან

შუა საუკუნეების კვლევისათვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იმსახურებს ბიზანტიური ჰიმნოგრაფიის ქართული თარგმანები, რომლებიც მნიშვნელოვან ლიტურგიკულ - ჰიმნოგრაფიულ კრებულებშია ("უმველესი იადგარი" და "მარხვანი") შესული.

ქართველ ჰიმნოგრაფთა შორის საგალობელთა სიმრავლით გამოირჩევა იოანე მინჩხი (X საუკუნის I ნახევარი). დღეისათვის ქართულ ხელნაწერებში გამოვლენილია მინჩხის 100-ზე მეტი მცირე ფორმის საგალობელი, რომლებიც გამოირჩევა თეოლოგიური და მხატვრული თვალსაზრისით. მათი უმეტესობა განკუთვნილია "მარხვანისათვის" და ითვალისწინებს ამ კრებულისათვის დამახასიათებელ რიგ მოთხოვნებს. ბერძნულიდან თარგმნილ კრებულში იოანე მინჩხმა შეიტანა ორიგინალური, ქართული ფენა. ეს იყო ბერძნულიდან თარგმნილი კრებულის "გაქართულების"

იმზიათი შემთხვევა ქართულ ჰიმნოგრაფიაში.

მსგავს მოვლენას ვხვდებით X საუკუნის ბულგარულ ჰიმნოგრაფიაში. XI საუკუნის ხელნაწერში - “ბიტოლის ტრიოდინი” შესულია ორიგინალური - სლავური საგალობლების მთელი ციკლი - 80-ზე მეტ მცირე ფორმის საგალობელი, რომელთა ავტორია X ს-ის მოღვაწე - კონსტანტინე პრესლაველი. ის იყო თვალსაჩინო წარმომადგენელი პრესლავის ლიტერატურული სკოლისა. მისი სახით X საუკუნის ბულგარეთს ჰყავდა უნივერსალური მოღვაწე, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა ბულგარული სასულიერო მწერლობის რამდენიმე დარგს. მთელი მისი შემოქმედება ეროვნული ნიშნითაა აღბეჭდილი.

ორივე ავტორის საგალობლები შექმნილია იერუსალიმური ტრადიციის მიხედვით და საერთო ნიშნებთან ერთად, გამოირჩევა მკვეთრად გამოხატული ინდივიდუალიზმით.

2. “მეხელთა” მოღვაწეობის ისტორიიდან (სტეფანე სანანოისძე - ჭყონდიდელი)

X საუკუნის ქართველ ჰიმნოგრაფთა - “მეხელთა” შორისაა სტეფანე სანანოისძე, რომლის შემოქმედება სამეცნიერო ლიტერატურაში ნაკლებაა შესწავლილი. მისი სახელი დიდი პატივით მოიხსენიება რუს - ურბნისის საეკლესიო კრების დადგენილებაში.

როგორც ჩანს, სტეფანე სანანოისძე მთარგმნელობით საქმიანობასაც მისდევდა. სამეცნიერო ლიტერატურაში მითითებულია მისი რამდენიმე თარგმანი, რომლებიც დღემდე გამოუქვეყნებელი და შეუსწავლელია. ჩვენამდე მოღწეული ცნობების მიხედვით უნდა ვივარაუდოთ, რომ **სტეფანე სანანოისძე მეტად მნიშვნელოვანი, დღეისათვის ნაკლებად ცნობილი პიროვნება იყო.** მისი შემოქმედება მონოგრაფიულად შესწავლას მოითხოვს.

სტეფანე სანანოისძის საგალობლები ძველი ქართული სასულიერო პოეზიის შესანიშნავი ნიმუშებია. მათში შერწყმულია ავტორის ღრმა თეოლოგიური განსწავლულობა და მხატვრული ოსტატობა.

აშკარაა დიდი ხელოვანისათვის დამახასიათებელი კიდევ ერთი ნიშანი - საგალობლების კომპოზიციური მთლიანობა და აზრის თანმიმდევრულობა - ერთი თემის მრავალმხრივი გააზრება.

სტეფანე სანანოისძის საგალობელში, რომელიც ნათლისღებას ეძღვნება ნათლად იკვეთება ამ დღესასწაულის განსაკუთრებული მნიშვნელობა, აგრეთვე წმ. აბოს ღვაწლი. საგალობელში ნათლად იგრძნობა ეროვნული ტენდენციები.

სტეფანე სანანოისძის განსაკუთრებული ყურადღებით სარგებლობს სტეფანე პირველმოწამეც. სწორედ მას ეძღვნება მიქაელ მოდრეკილის “იადგარში” შესული მისი II საგალობელი.

საგალობლის შესწავლა მოწმობს, რომ ავტორი კარგად იცნობს წმ. სტეფანეს “წამებას”, რომლის ქართული თარგმანი შესულია “სინურ მრავალთავში” (864 წ.). შედარებამ ცხადყო, რომ აგიოგრაფიული ნაწარმოები - “წმ. სტეფანეს წამება” სტეფანე სანანოისძის საგალობლის ერთ-ერთი უმთავრესი წყაროა.

3. იოანე მინჩხი - X საუკუნის ქართველი ჰიმნოგრაფი

სტატიაში განხილულია X საუკუნის დიდი ქართველი ჰიმნოგრაფის – იოანე მინჩხის შემოქმედების ძირითადი ასპექტები.

იოანე მინჩხის შემოქმედება მხოლოდ ნაწილობრივ იყო შესწავლილი სამეცნიერო ლიტერატურაში. მისი შემოქმედების კვლევისათვის განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს მისი უცნობი მემკვიდრეობა – 77 საგალობელი, რომლებიც გამოვლენილ იქნა ჩვენს მიერ. მათი შესწავლის შემდეგ ახლებურად გამოიკვეთა იოანე მინჩხის ადგილი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში, აგრეთვე ორიგინალური ქართული ჰიმნოგრაფიის დონე და შესაძლებლობები.

მინჩხის საგალობლები ჰიმნოგრაფიის საუკეთესო ნიმუშებს წარმოადგენს. ტრადიციის ერთგულებასთან ერთად, მათთვის დამახასიათებელია დიდი ორიგინალურობაც. ამ ორი ფაქტორის შერწყმა იოანე მინჩხის შემოქმედებას მეტად შთამბეჭდავს ხდის.

გაირკვა ისიც, რომ იოანე მინჩხი იყო შემდგენელი I ქართული “მარხვანისა”, რომელიც საფუძვლად დაედო ამ უმნიშვნელოვანესი ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული კრებულის შემდგომ განვითარებას. მინჩხის სახელს უკავშირდება მთელი რიგი ახალი, ორიგინალური საზომების შემოტანა ქართულ ჰიმნოგრაფიაში.

იოანე მინჩხის განსაკუთრებულ ადგილს ქართული ეკლესიისა და მწერლობის ისტორიაში ადასტურებს საქართველოს ეკლესიის უდიდესი ავტორიტეტი, ქართული და ბიზანტიური მწერლობის ზედმიწევნით მცოდნე სწავლული – გიორგი ათონელი.

Ioane Minchkhī – Georgian Hymnographer of the 10th Century

In this paper we discuss the important aspects of the legacy of the most prominent 10th century Georgian hymnographer - Ioane Minchkhī.

Separate issues of Ioane Minchkhī's creative activity were considered by Georgian scholars. For the research into Minchkhī's creative works of special attention is the unknown part of his creations – 77

hymns revealed by us. The study of this unknown heritage redefined Ioane Minchkhi's place in the history of Georgian literature. At the same time, the level and opportunities of Georgian original hymnography were presented in a new way.

Minchkhi's hymns are perfect examples of Georgian hymnography. Along with great traditionalism Minchkhi's creative works are characterized by great originality. It is just the combination of these two factors that explains Minchkhi's special place in the history of Georgian hymnography.

As is seen, Minchkhi had done extremely difficult and purposeful work in Georgian hymnography. He was an editor and a compiler of the first Georgian Lenten Triodion – one of the most important liturgical – hymnographical collections. Minchkhi is the only author among Georgian hymn-writers who had conducted such voluminous and complicated work. The first Georgian Triodion laid the foundation to the following redactions of this collection. The reconstruction of the first Georgian Triodion separated from Tropologion as an independent collection is of particular interest in research of Byzantine hymnography; namely, from the viewpoint of studying one of the earliest stages of Greek Triodions

Among Georgian hymnographers Ioane Minchkhi is the only author whom a number of “Stichera Idiomela” belongs to. With these stichera he introduced new verse metres and new melodies in Georgian hymnography.

Minchkhi's great contribution in the history of Georgian church and literature is most fully expressed by George the Athonite – the greatest authority of Georgian church, an outstanding scholar of Georgian and Byzantine writing.

ნესტან სულავა

1. ქრისტიანობა ქართულ კულტურაში

სტატია ეძღვნება საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ისტორიის, ქრისტიანობის როლის წარმოჩენას ქართული კულტურის ისტორიაში. იგი ემყარება უმდიდრეს საისტორიო, ლიტერატურულ დოკუმენტურ წყაროებს. ქართული ეკლესიის წარსული განხილულია საქართველოს სახელმწიფოებრიობისა და მისი განვითარების ფონზე, ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით. ნაშრომის მიზანია ქრისტიანული რელიგიის ჩასახვისა და განვითარების ეტაპების წარმოჩენა და მისი ადგილის გარკვევა საზოგადოების, ქართველი ერის თვითშემეცნების, იდენტობის ჩამოყალიბებაში საქართველოს სახელმწიფოს განვითარების ისტორიულ ჭრილში. სახელმწიფო იდეოლოგიის კონცეფცია საფუძვლად დაედო ეროვნულ ღირებულებებს, სიმბოლოებს, რომლებიც სახელმწიფოს იდენტიფიკაციასა და ლეგიტიმაციას, მის

შინაგან მთლიანობას ემსახურება.

2. კვირიკაშვილი ლიანა

ესაა საენციკლოპედიო სტატია ქართველი ჰიმნოლოგის, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის ლიანა კვირიკაშვილის მოღვაწეობის შესახებ. იგი გამიზნულია „მართლმადიდებლური ენციკლოპედიის“ მრავალტომეულისათვის, რომელსაც გამოსცემს რუსეთის საპატრიარქო რუსულ ენაზე.

ეკა ვარდოშვილი

Ilia Chavchavadze and western reflective traditions. The west thoughtful and literary traditions have been reflected in the creation of XIX century Georgian classics, especially in the works of Ilia Chavchavadze; The basis in a Cristian religion, facial expression paradigms, and philosophical doctrine that was popular at that time.

თამარ შარაბიძე

1. ნაშრომში მიმოხილულია ქართული ენის ზმნაში დუბლეტურ წარმოებათა სემანტიკური და გრამატიკული მახასიათებლები; საზოგადოდ, ქართულ ენაში რედუპლიკაცია არ შეიძლება შეფასდეს, როგორც ინტენსიურ მოქმედებათა გამოხატვის წმინდა გრამატიკული მოცემულობა, უმჯობესია, რომ მისი მისი განხილვა ლექსიკურ დონეზე მოხდეს. ტიპოლოგიური თვალსაზრისით ყურადღებას ის ფაქტი იქცევს, რომ ქართული ენის მდგომარეობა რამდენადმე ჰგავს ევროპული ენების დუბლეტურ ფუძეთა წარმოების შინაარსობრივ მოტივაციას. მაგალითები განსაკუთრებით ხშირია მე-19 საუკუნის ქართულ ლიტერატურაში

2. ნაშრომში ობიექტურადაა წარმოჩენილია ილია ჭავჭავაძის დამოკიდებულება რუსული კულტურის მიმართ; რუსული კულტურის გავლენა ქართველ მოღვაწეებზე, ამავე დროს ილიას ინდივიდუალური დამოკიდებულება რუსი მოღვაწეების მიერ დაყენებული ლიტერატურულ-

ესთეტიკური საკითხებისადმი.

ელენე გოგიაშვილი

ინგლისურენოვანი სტატია წარმოადგენს ქართული ხალხური ზღაპრების ზოგად მიმოხილვასა და ძირითადი თემებისა და პერსონაჟების დახასიათებას შედარებით-ისტორიული ფოლკლორისტიკის მეთოდოლოგიის საფუძველზე.

Пайчадзе Тамар

ХУДОЖЕСТВЕННО - СИМВОЛИЧЕСКИЙ ХРОНОТОП: ЧЕРУБИНА ДЕ ГАБРЯК И ЕЛЕНА ДАРИАНИ (СОПОСОВИТЕЛЬНИЙ ДИСКУРС)

В литературной жизни Грузии 20-ых годов прошлого столетия стало сенсацией появление Елены Дариани, её смелые и неординарные мысли... Несмотря на появление позднее нескольких комментариев, о персоне Елены Дариани мистификация существовала 12 лет и стала удивительно популярным. Это был не только успешный факт первой литературной мистификации, ещё и беспрецедентный пример, как мужчина постарался объяснить истинный дух женщины, её внутренний психологический мир, передать в стихах её чувства. Естественно, исходя из этого, ещё труднее было заметить тот факт, что другие поэтические создания Паоло Иашвили своими эстетическими формами, художественным аксессуаром и поэтической рукописью были очень похожи на "дневники Елены Дариани". И эти стихотворения для их автора не были только самоцелом литературной театрализации, причиной их создания мы должны искать в художественном стиле и в методе самого поэта.

До этого случая в Грузии не было прецедентов похожей поэзии, а в мировой литературе у неё и предшественников много было, и современников. Особенно надо отметить Черубину де Габриак – которая родилась с помощью Елизаветы Дмитриевы и её другом Максимилианом Волоциным, своим духовным драматизмом и поэтическим миром её можно считать “духовной сестрой” Елены Дариани, родившейся несколько позже (1915) в литературе.

Несмотря на особенную популярность и поэтический кругозор, личность Черубини де Габриа в поэзии жила всего лишь 2- 3 месяца и скоро выявилось. Кроме этого поэзия Черубины, в отличие от Елены Дариани, было создано женщиной; Но некоторые импульсы от этой поэзии можно осознать в “дневниках Елены Дариани”. Можно сказать, что лирический герой Елены Дариани отражает особую близость с прекрасным духом Черубины, но не в такой степени, как поэзия Анны Ахматовой и Марины Цветаевой.

Мировоззренительную поддержку литературная мистификация грузинской поэзии, как и в Русских аналогах, нашла в философических теориях “духовного отца” символистов Владимира Соловьёва, и в символических образах литературной мистификации любовь к маскам, желание литературной театрализации сходится с теориями Э.Ланн. и Реми де Гурмон, указывая на символиста творца с артистическим духом, целью которого представляется самое явление

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ელგუჯა ხინთიბიძე	„სიყვარულის ვეფხისტყაოსნისეული კონცეფცია შუასაუკუნეობრივ მოდელზე“	თბილისი, თსუ 2013 წ. 12-13 დეკემბერი
2	ელგუჯა ხინთიბიძე	„ვეფხისტყაოსანი და ქართული საზოგადოება“	თბილისი, საჯარო ბიბლიოთეკა 4 აპრილი 2013 წ.
3	ელგუჯა ხინთიბიძე	„ვეფხისტყაოსანი - უილიამ შექსპირის ციმბელინის წყარო“	თბილისი, თსუ, სტუდენტთა ქართველოლოგიური კლუბი, 5 ივნისი, 2013 წელი.
4		„ვეფხისტყაოსანი - უილიამ შექსპირის ლიტერატურული წყარო	

	<p>ელგუჯა ხინთიბიძე</p>		<p>თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 2 დეკემბერი, 2013</p>
5	<p>მაკა ელბაქიძე</p>	<p>„მილან კუნდერას ყოფიერების აუტანელი სიმსუბუქე“.</p>	<p>მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი” ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27.09.2013. თბილისი.</p> <p>Научно-практическая конференция «Иверский Свет». Русско-грузинские поэтические связи 20-го века. 14.07.2013</p>
6	<p>მაკა ელბაქიძე</p>	<p>Николай Заболоцкий и Грузия.</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი აკადემიკოს შალვა ნუცუბიძის დაბადებიდან 125 წლისთავისადმი. 12-13-12-2013. თბილისი</p>

7	მაკა ელბაქიძე, ირმა რატიანი	ვეფხისტყაოსნის ქრონოტოპი ლიმინალობის თეორიის კონტექსტში	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანი- ტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პროფესორ – მასწავლებელთა მე-7 საფაკულტეტო კონფერენცია, თბილისი, თსუ, ივნისი, 2013
8	ლელა ხაჩიძე	1. ქართული ნათარგმნი აგიოგრაფიის ერთი ნიმუში (”ცხოვრება თეოქტისტე ლეზველისაჲ“) ქართული ჰიმნოგრაფიის საზომები	პ. ინგოროყვასადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 15 ოქტომბერი, 2013 ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის

9.	ლელა ხაჩიძე	<p>მღვიმური ცნობიერება პლატონის „სახელმწიფოს“ მიხედვით და „ვეფხისტყაოსანი“.</p> <p>აკად. შ. ნუცუბიძის დაბადებიდან 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია.</p>	<p>სახელმწიფო უნივერსიტეტი</p> <p>2013. 12-13 დეკემბერი.</p>
10	ნესტან სულავა	<p>ვეფხვის მეტაფორა კავკასიურ არეალში. კავკასიოლოგიის III კონგრესი</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013, 23-25 ოქტომბერი.</p>
11	ნესტან სულავა	<p>ეთნიკურ და რელიგიურ-კონფესიურ ურთიერთობათა ასახვა ძველ ქართულ ლიტერატურაში.</p> <p>ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: წარსული და თანამედროვეობა. რესპუბლიკური კონფერენცია</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013, 1 ივნისი.</p>
12	ნესტან სულავა	<p>ათონის მონასტრის აღაპთა საღვთისმეტყველო ასპექტები.</p> <p>საერთაშორისო კონფერენცია: ბიზანტიოლოგია საქართველოში –</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.</p> <p>რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 2013. 24-26 სექტემბერი.</p>

			<p>სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი 2013, 3 აპრილი.</p>
13	ნესტან სულავა	<p>გიორგი მთაწმიდლის ჰიმნოლოგიური მოღვაწეობიდან. სამეცნიერო კონფერენცია მიემდვინა ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადების 150 წლისთავს</p> <p>მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახის ინტერპრეტაციისათვის ქართულ ქრისტიანულ ტრადიციაში. წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები, რევაზ კიკნაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 2013, 30-31 მაისი.</p>
14	ნესტან სულავა	<p>ნიკოლოზ გულაბერისძისა და მამა პავლეს თანამოღვაწეობა ივირონის საბუთების მიხედვით. II საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ქართული ხელნაწერი“</p> <p>ჰიმნოლოგიური ტერმინები XIII საუკუნის ხელნაწერში A-85. სამეცნიერო კონფერენცია</p>	<p>საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი 2013, 25-30 ივნისი.</p> <p>ვანო სარაჯიშვილის სახელმწიფო კონსერვატორია 2013, 30 მაისი.</p>
15	ნესტან სულავა,	<p>ვნების პარასკევის საგალობლები</p>	

	<p>თანამომხსენებელი ნანა გონჯილაშვილი</p>	<p>ჰიმნოგრაფიაში და დავით გურამიშვილი. ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კონფერენცია</p> <p>ხატთაყვანისცემის წინააღმდეგ ბრძოლის ანარეკლი ქართულ ჰიმნოგრაფიაში. სამეცნიერო კონფერენცია</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013, 19-20 ივნისი.</p> <p>სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 2013, 14 ივნისი.</p>
16	<p>ნესტან სულავა</p>	<p>ანთროპონიმთა სიმბოლიკა და მათი მიმართება წმინდანთა ხატ- სახეებთან. რესპუბლიკური კონფერენცია ონომასტიკაში</p>	<p>სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი. 2013, 21-22 ივნისი.</p>
17	<p>ნესტან სულავა</p>	<p>მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახის ინტერპრეტაციისათვის ქართულ ქრისტიანულ ტრადიციაში</p>	
18	<p>ნესტან სულავა</p>		<p>წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები, რევაზ კვიციანი ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია</p> <p>2013, 30-31 მაისი</p> <p>თსუ</p>

19	ნესტან სულავა	<p>For the reflection of the idea of freedom for Caucasian people in the poetic works of Ilia Chavchavadze.</p> <p>კავკასიის თავისუფლების იდეის ასახვისათვის ილია ჭავჭავაძის პოეტურ ქმნილებებში</p>	<p>კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი. თსუ. არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი. თბილისი. 23-26 ოქტომბერი 2013 წელი</p>
20	ნესტან სულავა		
21	ნანა გონჯილაშვილი	<p>Grigol Robakidze's Thoughts about Georgian Classic Writers of the 19th Century. XIX საუკუნის ქართველი კლასიკოსები გრიგოლ რობაქიძის პუბლიცისტურ ნააზრევში</p> <p>One Story by Truman Capote.</p> <p>ტრუმენ კეპოტეს ერთი მოთხრობა</p>	<p>VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი. თსუ, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, თბილისი. 25-26 სექტემბერი. 2013 წელი</p> <p>ამერიკისმცოდნეობის XIV საერთაშორისო კონფერენცია. თსუ ამერიკის შესწავლის ინსტიტუტი. ამერიკის</p>

22	ე. ვარდოშვილი	ეთნიკურ-რელიგიური და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებები ალექსანდრე ყაზბეგის პროზაულ თხზულებებში	შესწავლის საქართველოს ასოციაცია. 16-18 მაისი, 2013 წელი რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენცია. თსუ. 2013 წლის 1 ივნისი
23	ე. ვარდოშვილი	პოლონურ-ქართული პოეტური თანხვედრანი	ახალგაზრდა მეცნიერთა კონფერენცია. თსუ, ვარშავის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთ ევროპის კავკასიური კვლევის ცენტრი, პოლონეთის საელჩო საქართველოში 2013 წელი, 5 ივნისი

24	ე. ვარდოშვილი	„განდევილი“ ილია ჭავჭავაძისა და პიერ-ჟან ბერანჟეს პოეზიაში	საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია. თსუ. 2013 წ. 19-20 ივნისი
25	ე. ვარდოშვილი	<p>რუსული ლიტერატურის ვაჟა-ფშაველასეული თარგმანები, თარგმანის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი საუნივერსიტეტო კონფერენცია</p> <p>ალ. ყაზბეგის პროზის ძირითადი ტენდენციები</p>	<p>ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტი, ოქტომბერი</p> <p>ანდრია პირველწოდებულის სახ. საპატრიარქოს უნივერსიტეტი. 2013/05</p>
26	ე. ვარდოშვილი	დავით კლდიაშვილის მხატვრული სამყარო	საქართველოს ლიტერატურათმცოდნეობის აკადემიის სამეცნიერო კონფერენცია 2013/06

27	ე. ვარდოშვილი	<p>პავლე ინგოროყვა ახალი ქართული ლიტერატურის მკვლევარი</p> <p>დედამიწის თაყვანისცემის ელემენტები ბავშვის დაბადების რიტუალში</p>	<p>ალექსანდრე ორბელიანის საზოგადოების მიერ გამართული კონფერენცია 2013/24/09</p> <p>კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები თბილისი, 2013 წ. 23–26 ოქტომბერი</p>
28	თამარ შარაბიძე	<p>მთის საკრალური ფუნქცია ღმერთმებრძოლობის მოდელში</p> <p>კავკასიურ</p>	<p>.ფოლკლორისტიკის 50-ე სამეცნიერო კონფერენცია, ეძღვნება ვახტანგ კოტეტიშვილის 120 წლისთავს. შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, თბილისი, 2013 წლის 5 ივნისი</p>
29	ლადო მინაშვილი		<p>ირაკლი სურგულაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია „მითი, კულტი, რიტუალი“. თბილისი, 2013 წლის 5–6 დეკემბერი</p>

30	ლადო მინაშვილი	კოლხური ცულების სარიტუალო ფუნქციისათვის	თბილისი, 16-18 მაისი, 2013
31	ლადო მინაშვილი	მიწის ქალღმერთი აცტეკთა მითოლოგიაში	თბილისი, 23-26 ოქტომბერი 2013
32	ქ. სიხარულიძე	<p>ზღაპრული რაში: ქართულ-სომხური ფოლკლორული პარალელები</p> <p>ისტორიული აზბის ტრანსფორმაცია ზღაპარში: ალექსანდრე მაკედონელი ქართულ ფოლკლორში</p> <p>ზღაპრების კლასიფიკაცია “ძველ საქართველოში”</p>	<p>თბილისი, 5 ივნისი, 2013</p> <p>თბილისი, 19-20 ივნისი, 2013</p> <p>თბილისი, 14-15 ნოემბერი, 2013</p>

33	ქ. სიხარულიძე	<p>მეგალითური ძეგლებისა და ფოლკლორული სიუჟეტების ურთიერთმიმართების საკითხისათვის</p> <p>მითოსურ-რელიგიური რელიქტები ზღაპარში: ქართული ხალხური ლექსი „მენაცვალე“ და მისი პროზაული ვერსიები</p>	<p>თბილისი, 5-6 დეკემბერი, 2013</p> <p>2013 წლის 5 ივნისი, თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი</p>
34	ქ. სიხარულიძე	<p>ქართული ხალხური საგმირო ბალადა „ლომ-ხუზაურნი“</p> <p>სანდრო შანშიაშვილის ორი ბალადა</p>	<p>2013 წლის 19-20 ივნისი, თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი</p>
35	ელენე გოგიაშვილი		<p>თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის VII საფაკულტეტო კონფერენცია, თბილისი, 2013 წლის 19-20 ივნისი.</p>
36		ოსური მითოლოგიური ლექს-	<p>ფოლკლორისტთა 50-ე სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ვ. კოტეტიშვილის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი, შოთა</p>

37	ელენე გოგიაშვილი	სიმღერები ძუარებზე ოსური რიტუალი “ცოფაი” და წმინდა მაქსიმეს თქმულება	რუსთაველის სახ. ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი. 2013 წლის 5 ივნისი კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები, თბილისი, 2013 წლის 23-26 ოქტომბერი.
38	ელენე გოგიაშვილი		თსუ ფოლკლორის მუდმივმოქმედ სემინარი, 2013 წლის 27 ნოემბერი
39	ელენე გოგიაშვილი	არქიტექტურული მოდელის რიტუალური აღდგენა ოსურ სიმღერაში “იყოს მარცვლეული” (Ес xyap)	შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
40	ელენე გოგიაშვილი	ცხენის კურთხევის ოსური რიტუალური ტექსტები და მათი ტიპოლოგია	კომპარატივისტული ლიტერატურის ქართული ასოციაცია (GCLA) 2013 25-27 IX.
40	ელენე გოგიაშვილი	„ქართული წარმომავლობის ამერიკელი მწერალი და მოქანდაკე –ჯორჯ (გიორგი) პაპაშვილი”	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ამერიკის შესწავლის ინსტიტუტი ამერიკის შესწავლის საქართველოს ასოციაცია 2013 16-18 V.

41	ტრისტან მახაური		ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი 2013 16-18 VI
42	ტრისტან მახაური	„ლიტერატურული პარალელები _ამერიკელი ჟურნალისტი და მწერალი ჯონ რიდი და ქართველი პოეტი გალაკტიონ ტაბიძე“	ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი 2013 28. 05
43	ბ. მამისიმედიშვილი	„უცნობი წერილი ჯორჯ და ჰელენ პაპაშვილების „სპეციალურ კოლექციაში“	საქართველოს უნივერსიტეტი 2013 18. 05
44	ბ. მამისიმედიშვილი	„ერთი მხატვრული სიმბოლო და რეალური ხატი გიორგი გამყრელიძის პოეზიაში“	თსუ, თბილისი ბსუ, ბათუმი
45		„უცნობი ფრაგმენტები გიორგი გამყრელიძის ცხოვრებიდან“	

46	ბ. მამისიმედიშვილი	<p>მოდერნისტული „ოცნებების ფაბრიკა“</p> <p>ინტელექტუალური თვალსაჩინოებანი: მოდერნისტული ტური</p>	<p>ილიას უნივერსიტეტი, თბილისი</p> <p>თსუ, თბილისი</p>
47	ბ. მამისიმედიშვილი	<p>“განთავისუფლებული იდეები”, კულტურული იდენტობა და ინტერგრაციის ქართულ-ევროპული პერსპექტივები</p>	<p>ილიას უნივერსიტეტი, თბილისი</p>
	რ. ნიშნიანიძე	<p>მოდერნისტული მიგრაციები: მოტივაციიდან შედეგისაკენ</p> <p>სიმბოლისტური ქალაქი: ფსიქოლოგიური რეფლექსია და მხატვრული პროექცია</p>	<p>თსუ, თბილისი</p> <p>თსუ, თბილისი</p>
48		კონსტანტინე გამსახურდიას 120 წლისთავისადმი მიძღვნილი სტუდენტური კონფერენცია	

49	რ. ნიშნიანიძე	V სტუდენტური რეგიონთაშორის კონფერენცია	
50	რ. ნიშნიანიძე		
51	რ. ნიშნიანიძე		
52	რ. ნიშნიანიძე		
53	თამარ პაიჭაძე		

54	თამარ პაიჭაძე		
55	თამარ პაიჭაძე		
56	თამარ პაიჭაძე		
57	თამარ პაიჭაძე		
58	თამარ პაიჭაძე		

	თამარ პაიჭაძე		
--	---------------	--	--

მოხსენებათა ანოტაციები

ელგუჯა ხინთიბიძე

1. მოხსენება “სიყვარულის რენესანსული კონცეფცია შუასაუკუნეობრივ მოდელზე” ჩემ მიერ წაკითხული იყო საერთაშორისო კონფერენციაზე, რომელიც მიემდგნა აკადემიკოს შალვა ნუცუბიძის დაბადებიდან 125 წელს, რომელიც შედგა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში 12-13 დეკემბერს. მოხსენება ეხებოდა *ვეფხისტყაოსანში* გატარებულ რუსთველის სიყვარულის კონცეფციას, რომელიც ჩემი მტკიცებით არის ორიგინალური და შეესაბამება შუასაუკუნეებიდან რენესანსის ეპოქაზე გარდამავალი პერიოდის აზროვნებას. ამ კონცეფციის მიხედვით ამქვეყნიური, ადამიანური სიყვარული გააზრებულია ღვთაებრივი სიყვარულის ამქვეყნიურ გამოვლინებად: სიყვარული არის ერთი, შესაძლებელია მხოლოდ მის ამქვეყნიურ ფორმაზე საუბარი.
2. ეს მოხსენება, „*ვეფხისტყაოსანი* და ქართული საზოგადოება“, წაკითხულ იქნა საჯარო მოხსენებად ეროვნულ ბიბლიოთეკაში. მოხსენება ეხებოდა *ვეფხისტყაოსნის* პოპულარობას გვიანდელი შუასაუკუნეების საქართველოში, კერძოდ სასულიერო წრეებში. ჩემი თვალსაზრისით სასულიერო წრეების პოლემიკას *ვეფხისტყაოსნისადმი*, რომელიც ჩვენამდე მოღწეულია XVII საუკუნის წყაროებით, წინ უძღოდა რუსთველის პოემის პოპულარობა თვით საეკლესიო წრეებში. საუბარი იყო აგრეთვე ქართველ მოღვაწეთა უძველეს ცდაზე, რომ *ვეფხისტყაოსანი*, როგორც ქართული კულტურის დიდი ძეგლი გაეტანათ ევროპაში.
3. მოხსენება „*ვეფხისტყაოსანი* - უილიამ შექსპირის *ციმბელინის* წყარო“ წაკითხულ იქნა 5 ივლისს 2013 წელს სტუდენტთა ქართველოლოგიურ კლუბში. ეს კლუბი დაარსებულია თსუ ჰუმანიტარულ ფაკულტეტის ქართველოლოგიური სკოლის ცენტრთან. სტუდენტთა წრეებში იქნა პირველად გახმოვანებული ჩემი ახალი თვალსაზრისი იმის შესახებ, რომ *ვეფხისტყაოსანი* გამოყენებული არის შექსპირის მიერ.

4. ამ მოხსენებაში „ვეფხისტყაოსანი - უილიამ შექსპირის ლიტერატურული წყარო“, რომელიც შედგა საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა და ენისა და ლიტერატურის განყოფილებების გაერთიანებულ სხდომაზე, ინფორმაციული სახით იქნა მიწოდებული მსმენელთათვის ჩემი ახალგამოვლენილი თვალსაზრისი იმის შესახებ, რომ *ვეფხისტყაოსანი* გამოყენებულია შექსპირის *ციმბელინის* ლიტერატურულ წყაროდ. საუბარი იყო იმ გზებზე, რა გზითაც უნდა მისულიყო *ვეფხისტყაოსნის* ამბავი XVII საუკუნის დასაწყისის ინგლისის დრამატურგთა წრემდე, კერძოდ უილიამ შექსპირამდე.

მაკა ელბაქიძე

მილან კუნდერას ყოფიერების აუტანელი სიმსუბუქე

მწერალს, ისევე როგორც ნებისმიერ შემოქმედს, რომელსაც რიგით ადამიანთან შედარებით გამძაფრებული აქვს დაკვირვების უნარი, ცხოვრების მანძილზე მიღებული შთაბეჭდილებანი ე.წ. *ფაქტობრივი მეხსიერების* ფსკერიდან “ამოაქვს”. ჩემი მწერალი, მილან კუნდერა, ყველაზე მტკივნეულ მოგონებად 1968 წლის აგვისტოში ჩეხოსლოვაკიაში რუსეთის არმიის შეჭრას მიიჩნევს, ვინაიდან სწორედ ამ მოვლენამ გაყო მისი ცხოვრება ორ – ოკუპაციამდელ და ოკუპაციის შემდგომ – ეტაპად (ისიც ნიშანდობლივია, რომ კუნდერას *ფაქტობრივ მეხსიერებაზე* ღრმად იყო აღბეჭდილი ნაციისტური ოკუპაციის კვალიც, რის შედეგადაც მასში საკმაოდ ადრეულ ასაკში გაიღვიძა პოლიტიკურმა თვითშეგნებამ). თუმცა, თავად კუნდერა აღიარებს, რომ ადამიანისთვის, მით უფრო მწერლისთვის, დამლუპველია წარსულში მომხდარი, თუნდაც მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ დაუსრულებელი განსჯა და ფიქრი, რადგან წლების გადასახედიდან წარსულის შეფასება ყოველთვის მოკლებულია სიზუსტესა და ობიექტურობას.

ფაქტობრივის გარდა, არსებობს *ეგზისტენციალური მეხსიერებაც*, რომელმაც, კუნდერას შემთხვევაში, ნათლად აირეკლა უზარმაზარი, უცხო “დერჟავის” მიერ შთანთქმული ერთი პატარა ქვეყნის აგონია. თუმცა, როგორც მოგვიანებით აღმოჩნდა, სიტუაციის არც ამგვარი შეფასება იყო მთლად ზუსტი, მაგრამ ამ შეცდომის წყალობით მწერალმა უდიდესი ცხოვრებისეული გამოცდილება მიიღო. კუნდერა მიხვდა, რომ არცერთ ფრანგს თუ ამერიკელს არ ძალუძს მიიღოს და სათანადოდ გაითავისოს ის, რაც მხოლოდ მან, ჩეხმა, იცის: თუ რას ნიშნავს ადამიანისთვის საკუთარი ნაციის აღსასრულის მომსწრედ ყოფნა. ამ ფაქტის გაცნობიერების შემდეგ, ბუნებრივია, მწერალი დგება არჩევანის წინაშე – შეეგუოს არსებულ რეალობას და მიიღოს “მოსულთა” თამაშის წესები, თუ “ყოფიერების აუტანელ სიმსუბუქეს” წარმოსახვით რეალობაში გაექცეს, სადაც ყველაფერს თავისი სახელი დაერქმევა, ოღონდ რა ფორმითა და მეთოდით? – სწორედ ამ კითხვაზე პასუხის გაცემას ისახავს მიზნად ეს ნაშრომი.

Николай Заболоцкий и Грузия

Николаю Заболоцкому русская и грузинская культуры обязаны существованием свода классической грузинской поэзии на русском языке, знакомству русского читателя с богатствами классической грузинской поэзии, которая в свою очередь оказала существенное влияние на оригинальные стихи поэта.

Начало переводческой работы Заболоцкого почти совпало с началом его профессионального творчества. Тогда-же, в середине 30-х годов он взялся за перевод "Витязя в тигровой шкуре" Руставели. Первое издание этой поэмы в переводе для юношества вышло в 1937 году, однако творческое восхождение было прервано арестом по ложному доносу в марте 1938 года. Затем долгая ссылка в сибирские лагеря, война...

В конце 1940-х - 1950-е годы Заболоцкий вновь взялся за перевод близкой ему грузинской поэзии. Весной 1947г. Николай Алексеевич в составе группы поэтов приехал в Грузию. В Тбилиси он побывал у старых знакомых, завязал новые литературные связи (Заболоцкого связывала многолетняя дружба, а также общность творческих позиций с грузинскими поэтами С. Чиковани, Г. Леонидзе, Т. Табидзе). Он перевёл стихи Григола Орбелиани, Ильи Чавчавадзе, Акакия Церетели, Важа Пшавелы, Давида Гурамишвили. В 1955 году Заболоцкий закончил полный перевод поэмы Шота Руставели "Витязь в тигровой шкуре", но еще долго продолжал работу над переводом, вносил изменения, поправки. Последняя редакция перевода поэмы вышла в 1957 году. Нужно отметить, что Заболоцкий обратился к «Витязю» не только как переводчик, но и как историк литературы и философ, так как видел в Руставели и выдающегося поэта, и деятеля всемирного масштаба. Даже завершив работу по переводу, он продолжал думать об авторе.

Переводческая работа, как известно, занимала очень большое место в творческой деятельности Николая Заболоцкого. Объем его переводческого наследия (где самое почетное место занимает двухтомник грузинской классической поэзии) значительно превосходит в количественном отношении оригинальные произведения. Он не воспринимал ее как бремя. Поэтический перевод не казался ему обыденным литературным ремеслом. Ознакомление русского читателя с поэзией народов других стран он считал важнейшим просветительским делом. О задаче поэта-переводчика Заболоцкий писал просто: «На Западе говорят: стихи непереводимы. Неправда. Нельзя перевести на другой язык версификацию стиха, но душу стиха – то, ради чего стих создан, – можно перевести на любой язык мира, ибо все поэты мира пользуются одним и тем же инструментом разума и сердца».

ვეფხისტყაოსნის ქრონოტოპი ლიმინალობის თეორიის კონტექსტში

მოხსენების მიზანია ვეფხისტყაოსნის, როგორც რაინდული რომანის ანალიზი ლიმინალობის ანთროპოლოგიური თეორიის კონტექსტში. ამ თვალსაზრისით საინტერესოა ვეფხისტყაოსნის ქრონოტოპზე დაკვირვება, რომელშიც მკაფიოდ იკვეთება ლიმინარულობისთვის დამახასიათებელი ალტერნატიულობა (რეალური/ავანტიურული დრო; "საკუთარი", მოწესრიგებული სივრცე/ "სხვისი", ქაოტური სივრცე). როგორც ვეფხისტყაოსანში, ისე ევროპული რაინდული რომანების ავტორებთან, ჟანრის სპეციფიკიდან გამომდინარე, დრო-სივრცული პარადიგმა მჭიდროდ უკავშირდება ცალკეულ პერსონაჟს და მის ქცევასა და

ხასიათზეა დამოკიდებული. ამავე პრობლემის განუყოფელი ნაწილია პერსონაჟთა მხატვრული სახეების კვლევა მათი ხასიათის ფსიქო-ემოციური კუთხით წარმოჩენის თვალსაზრისით. ხეტიალის, ძიების მოტივი, მჭიდროდ გადაჯაჭვული ველად გაჭრის კონვენციასთან, პერსონაჟს მოაქცევს სამყაროებს შორის ნაპრალში, “აქ” და ”იქ” არსებულ ალტერნატიულ სტრუქტურებს შორის. პერსონაჟთა ინდივიდუალიზაცია სწორედ ამ “მისტიური მოგზაურობის”, “ტრანზიტულობის”, ალტერნატიულ დრო-სივრცეთა დიქოტომიის ფონზე იკვეთება.

ლელა ხაჩიძე

1. ქართული ნათარგმნი აგიოგრაფიის ერთი ნიმუში (”ცხოვრება თეოქტისტე ლეზველისაჲ“)

“მონანიე დედები” მედიევსტიკის ერთ-ერთი საინტერესო და მრავალმხრივი თემაა. “მონანიე დედათა” შორისაა წმ. თეოქტისტე ლეზველი, რომლის

“ცხოვრება” დაიწერა ბერძნულ ენაზე X საუკუნეში. ძეგლის ავტორია

ნიკეტას მაგისტროსი. ნაწარმოები დაწერილი უნდა იყოს X საუკუნის დასაწყისში, დაახლოებით 913 - 919 წლებს შორის. ტექსტი, მცირეოდენი ცვლილებით, თავის კრებულში შეუტანია სვიმეონ მეტაფრასტს. წმინდანის “ცხოვრება” თარგმნილი და გამოქვეყნებულია სხვადასხვა ენაზე.

“თეოქტისტე ლეზველის ცხოვრება” X საუკუნეში ქართულ ენაზე უთარგმნია თვალსაჩინო მოღვაწეს – სტეფანე სანანოისძე – ჭყონდიდელს. ტექსტი გაგამოუქვეყნებელი და შეუსწავლელია.

ჩვენს მიერ ორი ქართული ხელნაწერის - S 384 და გელ. 5 - ის მიხედვით გადმოწერილი და დადგენილია “თეოქტისტე ლეზველის ცხოვრების” ძველი ქართული თარგმანი, რომელიც ქართული მთარგმნელობითი ხელოვნების ერთ-ერთი შესანიშნავი ნიმუშია. იგი საშუალებას იძლევა, ერთი მხრივ, შევისწავ-

ლოთ სტეფანე სანანოისძე – ჭყონდიდელის მთარგმნელობითი მოღვაწეობა,
მეორე მხრივ, წმინდანის “ცხოვრების” ერთ – ერთი პირველი და საყურადღებო
თარგმანი, რომელიც მეცნიერთათვის აქამდე არ იყო ხელისაწვდომი.

2. ქართული ჰიმნოგრაფიის საზომები

100 წლის წინ, 1913 წელს, გამოქვეყნდა პ. ინგოროყვას “მველ–ქართული სასულიერო პოეზია”, რომელშიც შესულია X საუკუნის ქართველ ჰიმნოგრაფთა საგალობლები. ეს გამოცემა დღესაც სანიმუშოა, როგორც ფილოლოგიურ-ტიქსტოლოგიური, ისე რიტმულ-მელოდიური ნიმუშების სიზუსტის თვალსაზრისით. ამავე ნაშრომში პ. ინგოროყვამ გამოაქვეყნა მის მიერ გამოვლენილი ქართული ორიგინალური ჰიმნოგრაფიის უძველესი ნიმუშები – წმ. შიო მღვიმელის ორი მცირე ფორმის საგალობელი. შეიძლება ითქვას, რომ ამ წიგნით დაიწყო ქართული ჰიმნოგრაფიის მეცნიერულად შესწავლა.

იოანე მინჩხის საგალობელზე მუშაობისას მეცნიერმა ყურადღება მიაქცია ხელნაწერში არსებულ რიტმული განკვეთის ნიმუშებს, რომლებიც პოეტურ საზომებს აღნიშნავდა. მსგავსი კანონზომიერება გამოავლინა მან ქართული ჰიმნოგრაფიის სხვა ნიმუშებშიც. ეს იყო უაღრესად მნიშვნელოვანი აღმოჩენა ქართული ჰიმნოგრაფიის შესწავლისათვის, რომელმაც ნათელყო, რომ ქართული საგალობელი ფორმითაც ლექსს წარმოადგენს. ამავე დროს, გამოვლინდა ქართული ჰიმნოგრაფიის ათობით ახალი საზომი.

როგორც ცნობილია, პ. ინგოროყვას ეს აღმოჩენა ხანგრძლივი დავის საგნად იქცა. სწორედ ამის გამო ქართული ჰიმნოგრაფიის ნიმუშები “გიორგი მერჩულესა” და “თხზულებათა” III ტომში პ. ინგოროყვამ გამოაქვეყნა შესაბამისი საზომების აღნიშვნით.

ქართული ჰიმნოგრაფიის საზომების გამოვლენით და ამ სფეროში შეტანილი ღვაწლით პ. ინგოროყვამ ქართული ჰიმნოგრაფიის კვლევა ამ მხრივ ევროპულ მეცნიერებაში უკვე მტკიცედ დამკვიდრებულ ტრადიციას დაუახლოვა.

ნესტან სულავა

1. პლატონის „სახელმწიფოს“ მიხედვით და „ვეფხისტყაოსანი“
მოხსენებაში “მღვიმური ცნობიერების” არსის საწვდომად შესწავლილია მითოპოეტური

ტრადიციის, ანტიკური ფილოსოფიური მოძღვრებისა და საღვთისმეტყველო ლიტერატურის მონაცემები, რადგან მხოლოდ ამგვარი წინასწარი განხილვის საფუძველზე შეიძლება გამოქვაბულის მხატვრულ ფუნქციაზე მსჯელობა შოთა რუსთველის “ვეფხისტყაოსანში”.

პლატონის მითი მღვიმის შესახებ მიუთითებს ორგვარი ცნობიერების არსებობას: 1. მღვიმური, ანუ მონური ცნობიერებისა და 2. თავისუფალი ცნობიერების არსებობას.

მითოპოეტური სამყაროს, საღვთისმეტყველო და ფილოსოფიურ მოძღვრებათა გათვალისწინება მღვიმის შესახებ აუცილებელია გამოქვაბულში ტარიელის დამკვიდრების რაობის განსაზღვრისათვის. გამოქვაბულში ცხოვრებით ტარიელი მითოსური და ძველი ლიტერატურული ტრადიციების კვალობაზე წარმოჩნდება, რაც უძველესი კულტურული სივრცისაკენ მიბრუნებას, მითის აღორძინებას – რემითოლოგიზებას ნიშნავს, მაგრამ გამოქვაბულიდან გამოსვლით ხდება ვეფხისტყაოსნობის, როგორც მოვლენის, დემითოლოგიზება, – ტარიელი მხოლოდ გამოქვაბულშია ვეფხისტყაოსანი მოყმე, – ხოლო გამოქვაბულიდან გამოსვლით “მღვიმური ცნობიერება” დაიძლევა, ქრისტიანული ცნობიერების მკვიდრდება. პოემაში, ერთი მხრივ, წარსულის სულიერი გამოცდილებაა ასახული და აღორძინებული, მეორე მხრივ, ეპოქალური სიახლეა წარმოსახული. პოემაში გამოქვაბულის მხატვრული ფუნქცია წინარელიტერატურული და ფილოსოფიური ტრადიციისაგან განსხვავებულად წარმოჩნდება: ვეფხისტყაოსნური გამოქვაბული სულიერი გარდასახვის, სულის ზეადსვლისათვის მზადების სივრცულ არეალად ისახება. მისი ბინადრობა “მღვიმური ცნობიერების” დაძლევისა და თავისუფალი ცნობიერების დამკვიდრებას მოასწავებს. ამიტომ გამოქვაბულში ცხოვრება ტარიელისა ერთდროულადაა რემითოლოგიზაციისა და დემითოლოგიზაციის მოვლენათა ასახვა, შესაბამისად, ანტიკური და შუასაუკუნეობრივი აზროვნებისა და რენესანსული ცნობიერების ანარეკლი.

2. ვეფხვის მეტაფორის გენეზისისათვის კავკასიურ არეალში და შოთა რუსთველის “ვეფხისტყაოსანი”

ვეფხვისადმი განსაკუთრებული დამოკიდებულების ნაკვალევი, უპირველეს ყოვლისა, მითოსსა და ზეპირსიტყვიერებაში შეინიშნება. ჩვენთვის ამ ეტაპზე მნიშვნელოვანია კავკასიურ არეალში, კავკასიის სააზროვნო სივრცეში გავრცელებული შეხედულებანი ვეფხვის შესახებ. ქართველთა რელიგიურ-სარწმუნოებრივ და ხალხურ წარმოდგენებში, რაც ენათესავება საერთო კავკასიურს, ვეფხვსა და მის ტყავს, ზოგადად ცხოველის, ნადირის ტყავს, უძველესი დროიდანვე ეჭირა მნიშვნელოვანი ადგილი, რომლის გამოძახილი მრავალი სხვა ქვეყნის კულტურასა და ენაში შეინიშნება.

შოთა რუსთველის “ვეფხისტყაოსანი”, წინარელიტერატურული ტრადიციებისაგან განსხვავებით, თითქმის ყველა კულტურულ სამყაროსთან ამყარებს ურთიერთობას და დიალოგს, მაგრამ შემოქმედის მთავარი სათქმელი, პოემის მთავარ პერსონაჟებში ჩაქსოვილ-ჩაკირული, ქრისტიანულ მსოფლმხედველობასა და ესთეტიკას ემყარება. ამიტომ საჭიროა ვეფხვთან დაკავშირებულ საკითხთა განხილვისას ყურადღება მიექცეს კავკასიურ უძველეს

რწმენა-წარმოდგენებში შემონახულ ცნობებს.

მითოსში, ფოლკლორში ყურადღებას იქცევს ვეფხის ტყავის გამოყენება ადამიანის სამოსლად. მოხსენებაში განხილულია ვეფხვის მეტაფორა-სიმბოლოს მითოსური და ფოლკლორული მონაცემები შოთა რუსთველის პოემასთან მიმართებით. საუკეთესო ნიმუშად უნდა მივიჩნიოთ ხალხური “ვეფხისა და მოყმის ლექსი”.

უძველესი რწმენა-წარმოდგენების გათვალისწინებით, ძველი კულტურების ენაზე “ვეფხისტყაოსანი” არის მეფე, რომელიც ქალღვთაებას უკავშირდება, ხოლო ტყავი გაშინაარსებულია ნაყოფიერების იდეით დატვირთული საკრალური საგნის სიმბოლიკით. ქრისტიანულ მსოფლმხედველობასა და ესთეტიკასთან ერთად, ესეც გასათვალისწინებელია “ვეფხისტყაოსნის”, როგორც შოთა რუსთველის პოემის სახელწოდების, თვით ტარიელის ვეფხისტყაოსნობის არსის განსაზღვრისათვის.

3. ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური პოლემიკის ასახვა ძველ ქართულ ლიტერატურაში

ქართულ კულტურაში ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური პრობლემატიკა უაღრესად მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს, რადგან საქართველოს მუდმივად უწყევდა ბრძოლა როგორც უცხოტომელთა წინააღმდეგ პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის შესანარჩუნებლად, ისე ქრისტიანული რელიგიის დასაცავად. ეთნიკური წინააღმდეგობის პრობლემა ძველ ქართულ მწერლობაში, კერძოდ, ჰაგიოგრაფიასა და ჰიმნოგრაფიაში, წამყვანი არაა, ხოლო რელიგიურ-აღმსარებლობითი საკითხი კი აქ კონცეპტუალურია. თუმცა, ზოგ შემთხვევაში ხსენებული პრობლემები ერთმანეთს ეჯახება. ამ თვალსაზრისითაა განხილული ქართული ჰაგიოგრაფიული მწერლობის ძეგლები: იაკობ ხუცესის “შუმანიკის წამება”, “ევსტათი მცხეთელის წამება”, “კოლაელ ყრმათა წამება”, “დავით და ტირიჭანის წამება”, იოანე საბანისძის “აბო თბილელის წამება”, სტეფანე მტბევრის “მიქე-გობრონის წამება”, “კონსტანტი კახის წამება”, “ილარიონ ქართველის ცხოვრება”, გიორგი მერჩულის “გრიგოლ ხანცთელის ცხოვრება”, გიორგი მთაწმიდლის “იოანე და ეფთვიმე მთაწმიდელების ცხოვრება”, გიორგი მცირის “გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება”.

ქართულ ჰაგიოგრაფიაში ეთნიკური და რელიგიურ-აღმსარებლობითი პრობლემის კვლევამ წარმოაჩინა ამ ჟანრის დამსახურება საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური საკითხების წარმართვის საქმეში.

4. ათონის მონასტრის აღაპთა საღვთისმეტყველო ასპექტები

საეკლესიო დოკუმენტებსა და ისტორიულ საბუთებს თავისთავად, წყაროთმცოდნეობით-ისტორიოგრაფიულ მნიშვნელობასთან ერთად, ლიტერატურათმცოდნეობით-სახისმეტყველებითი და საღვთისმეტყველო ღირებულებაც აქვთ. შინაარსობრივი

თვალსაზრისით, სამეცნიერო ლიტერატურაში წარმოდგენილი ქართული საეკლესიო დოკუმენტებისა და ისტორიული საბუთების კლასიფიკაციის თანახმად, მათში დასტურდება ისეთი ეპიზოდები, რომელთა ახსნა შესაძლებელია თეოლოგიური ან ლიტერატურული ფენომენის გათვალისწინებით. ისინი, არცთუ იშვიათად, სარგებლობენ ბიბლიური წიგნებით, ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებით, შესაბამისად, ბიბლიურ მოტივებს, ალუზიებს, ხატ-სახეებს ასახავენ, საღვთისმეტყველო საზრისს გამოხატავენ.

საეკლესიო დოკუმენტებსა და ისტორიულ საბუთებში გამოიკვეთა ის თემატიკა და მოტივები, რომელსაც ამა თუ იმ საბუთის შედგენისას მის შესაფერისად მიიჩნევდნენ. ბიბლიური და საღვთისმეტყველო საზრისის შემცველი ისტორიული საბუთების ტექსტები რამდენიმე ტიპისაა: 1. მათში აღნიშნულია, თუ ვის, ღმერთს ან რომელ წმინდანს მიმართავს ტექსტის შემდგენი თხოვნითა და სულის ხსნის ვედრებით; 2. საღვთო სახელთა სიმბოლიკის საკითხები; სამყაროს ქრისტიანული აღქმა და მისი ამსახველი ეპიზოდები; 3. ბიბლიურ-ევანგელური ეპიზოდების ასახვა და ალუზია; ბიბლიურ პერსონალიათა ხსენება; 4. სოფლისა და ზესთასოფლის მკვიდრთა სულიერი მომავალი; 5. შენდობისა და შეწყალების მოტივი; 6. ესქატოლოგიური თემა და განკითხვის დღის მოლოდინი; 7. კრულობისა და წყევლის თემა; ისტორიულ საბუთებში შემონახულ პოლიტიკურ-სოციალური თვალსაზრისისა და ინფორმაციის შემცველ ცნობებში ზემოთ ჩამოთვლილი ყველა სახისმეტყველებითი ასპექტი წარმოჩნდება.

ამ თვალსაზრისით ათონის მონასტრის ალაპები მრავალმხრივ მნიშვნელოვანი დოკუმენტური წყაროებია, რომლებიც საღვთისმეტყველო პრობლემატიკის ასახვითაც იქცევენ ყურადღებას. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მამა პავლესა და ნიკოლოზ გულაბერისძის მიერ შედგენილი ალაპები.

5. გიორგი მთაწმიდელის ჰიმნოლოგიური მოღვაწეობიდან

წმ. გიორგი მთაწმიდელის ჰიმნოგრაფიული მოღვაწეობის, ქართული გალობის მრავალხმიანობისადმი მისი დამოკიდებულების შესასწავლად საგანგებო მნიშვნელობა ენიჭება მისივე ბიოგრაფის, გიორგი მცირის ჰაგიოგრაფიული თხზულების მონაცემებსა და წმ. გიორგი მთაწმიდლისეული ჰიმნოგრაფიული კრებულებისათვის მის მიერვე დართულ ანდერძებს, რომელთა გათვალისწინებით შესაძლებელი ხდება ზოგიერთი ვარაუდის გამოთქმა მეხელთა და მათი შემდგომი თაობის მგალობლების საქმიანობის, ქართული გალობის მრავალხმიანობის შესახებ. მეხელთა საქმიანობა XI საუკუნის ჰიმნოგრაფებისათვის გზამკვლევადა დარჩა, რასაც წმ. გიორგი მთაწმიდლის ანდერძის სიტყვები მოწმობს, *მეხელნი მოძღურად მყვანანო*. წმ. გიორგი მთაწმიდელი ქართულ გალობას უკვე მრავალხმიანად რომ აღიქვამს, უპირველეს ყოვლისა, ამას გიორგი მცირის ჰაგიოგრაფიული თხზულების ტექსტი გვიდასტურებს. ქართული გალობის მრავალხმიანობა ეტაპობრივად უნდა მიღწეულიყო, თავდაპირველად, ჰიმნოგრაფიის განვითარების პირველ ეტაპზე იგი იყო ერთხმიანი, შემდეგ გახდა მრავალხმიანი, რაც იოანე პეტრიწს კლასიფიცირებული აქვს ხმათა მიხედვით (“მზახრ/პირველი, ჟირ/მეორე, ბამ/ზანი”).

ქართული გალობის მრავალხმიანობის კანონიკურობას ადასტურებს წმ. გიორგი მთაწმიდლის

პოლემიკა ანტიოქიის პატრიარქთან, როდესაც მან აღნიშნა ქართული ეკლესიის სამოციქულო წილხვედრილობა და დაასაბუთა მისი მრავალსაუკუნოვანი დამოუკიდებლობა. იმ დროისათვის, როდესაც ეს პოლემიკა გაიმართა წმ. გიორგი მთაწმიდელსა და ანტიოქიის პატრიარქს შორის, ქართული გალობის მრავალხმიანობის კანონიკურობა აღიარებული რომ არ ყოფილიყო, ანტიოქიის პატრიარქი წმ. გიორგი მთაწმიდელს უთუოდ უსაყვედურებდა და ლიტურგიის არაკანონიკურობაში დასდებდა ბრალს. წმ. გიორგი მთაწმიდელსა და ანტიოქიის პატრიარქს შორის კამათი მოწმობს იმას, რომ ამ დროისათვის ქართული გალობის მრავალხმიანობა საუკუნეებამოვლილია და იგი კანონიკურია. ქართულ საეკლესიო გალობაში მრავალხმიანობა ადრევე შევიდა, ისევე როგორც ქართული ჰიმნოგრაფიული პოეზიის წიაღში საგალობელთა პარალელურად არსებული ქართული ლექსის უძველესი ფორმები, როგორც ქართულ საეკლესიო ხუროთმოძღვრებაში – წინარექრისტიანული არქიტექტურის ელემენტები.

6. ნანა გონჯილაშვილი, ნესტან სულავა

მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახის ინტერპრეტაციისათვის ქართულ ქრისტიანულ ტრადიციაში

წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების მიმართ მართლმადიდებლურ და კათოლიკურ ეკლესიებში დიდი ხნის მანძილზე სხვადასხვაგვარი დამოკიდებულება არსებობდა, კერძოდ, მართლმადიდებლობა მას მოციქულთა სწორ წმინდა მენელსაცხებლე დედად აღიარებს. მოხსენებაში წარმოდგენილია მარიამ მაგდალინელის სახის სწორი ინტერპრეტაციისათვის აუცილებელი ქართული და უცხოური წყაროები.

ევანგელურ თხრობაში იესოს მირონცხების ეპიზოდში მონაწილე სხვადასხვა ქალის (ლუკას მიხედვით, ცოდვილი ქალი, იოანეს მიხედვით – მარიამი ბეთანიიდან) გაიგივება მაგდალინელთან საბოლოოდ რომის პაპის, წმ. გრიგოლ დიდის, „შემოდგომის ქადაგებაში“ აისახა 591 წელს, ხოლო სახარებებში მარიამ მაგდალინელისა და მარიამ ბეთანიელის აღუნიშნავი ცოდვა განიმარტა როგორც მრუშება, პროსტიტუცია. მისი ამგვარი ინტერპრეტაცია აღორძინების ხანისა და მომდევნო პერიოდის მხატვრობაშიც დამკვიდრდა.

კათოლიკურმა ეკლესიამ XX ს-ში სცადა, გაესწორებინა აღნიშნული შეცდომა და 1969 წლის რეფორმის შემდეგ Novus Ordo-ს კალენდარში მარიამ მაგდალინელი უკვე აღარაა წარმოდგენილი „მომნანიედ“. მიუხედავად ამისა, ხალხის ცნობიერებაში საუკუნეთა მანძილზე ჩამოყალიბებული ტრადიციული შეხედულება (მაგდალინელი – მონანიე მრუში ქალი), რომელიც ხელოვნების მრავალი ნაწარმოების ზეგავლენითაც იყო განმტკიცებული, ძირითადად, უცვლელი დარჩა. კათოლიკური ეკლესიის მიერ მაგდალინელის პიროვნების შებღალული სახელი გავრცელდა მართლმადიდებლურ სამყაროში, მაგ., პოეზიაში – მ. ცვეტაევა, ბ. პასტერნაკი, და სასულიეროთა შორის. ქართულ ცნობიერებაშიც, უმეტესწილად, მაგდალინელი მეძავ ქალადაა მიჩნეული. დღესაც კი ქართული მართლმადიდებლური

ეკლესიის ამბიონიდან ზოგიერთი მოძღვრის ქადაგებებში ხშირად მარიამ მაგდალინელი მოიხსენიება მრუმე ქალად, რომელსაც მიეტევა მიძიმე ცოდვები. „წმინდანთა ცხოვრების“ III ტომშიც (თბ., 2001) მაგდალინელის ცოდვათა შორის მრუმეებაა აღნიშნული და ზოგჯერ ინტერნეტ სივრცის ქართულ საიტებზეც მაგდალინელის სახელთან მრუმეება იხსენიება. ჩვენს გაკვირვებას იწვევს კათოლიკეთა მიერ დაშვებული და დამკვიდრებული ზემოაღნიშნული შეცდომის ჩვენს სინამდვილეში გავრცელება, რადგან საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია და ქართული ქრისტიანული კულტურა ამ საკითხში ოდითგანვე მიჰყვება „კათოლიკე“ ეკლესიის წეს-კანონებსა და ტრადიციებს, რასაც მოწმობს ქართულ ორიგინალურ და ნათარგმნ ეგზეგეტიკურ თხზულებებში, ქადაგებებსა და საგალობლებში მარიამ მაგდალინელის სახელის ევანგელური მონათხრობის მიხედვით წარმოდგენა-განსახოვნება, რაც, კათოლიკეთა შეხედულების საპირისპიროდ, სრულიად დაცლილია ამორალობისაგან და მაგდალინელის პიროვნება სახარების არც ერთ სხვა ქალთან არაა გაიგივებული. უწინარეს ყოვლისა, დავიმოწმებთ წმ. იოანე ოქროპირის მათესა და იოანეს სახარებების თარგმანებებს, რომლებშიც განმარტებულია, თუ ვინაა მარიამ მაგდალინელი; ასევე, წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე, წმიდა მენელსაცხებლე დედათა შორის, წარმოჩენილია იოანე მინჩხის, კვირიკე-კურდანაის საგალობლებში, იოანე ბოლნელის, ანტონ ჭყონდიდელის ქადაგებებში, სულხან-საბა ორბელიანის „სამოთხის კარში“; წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე გაცოცხლებულია თეიმურაზ მეორის პოემაში „გაბაასება დღისა და ღამისა“.

7. ნიკოლოზ გულაბერისძისა და მამა პავლეს თანამოდვაწეობა ივირონის საბუთების მიხედვით
მოხსენებაში წარმოდგენილია ნიკოლოზ გულაბერისძისა და მამა პავლეს თანამოდვაწეობა ივირონის საბუთების მიხედვით. ნიკოლოზ გულაბერისძის 1177-1178 წლებში კათალიკოსობიდან გადადგომის შემდეგ მისი საქმიანობა დაკავშირებულია ათონის ქართველთა მონასტერთან, სადაც იგი 1178 წელს ჩასულა. კათალიკოსყოფილს იერუსალიმს წასვლა ჰქონია განზრახული, მაგრამ ათონზე მომხდარი ტრაგიკული ამბის, კელიების გადაწვის ამბის გაგების შემდეგ განზრახვა შეიცვალა და ათონისაკენ გაემგზავრა. ივირონის მონასტრის ხელნაწერები მოწმობენ, რომ ამ წელს ათონზე ქართველთა მონასტერს დიდი უბედურება ეწვია, ხანძარი გაჩნდა და “კელინები” გადაიწვა. ქართველი დიდებულები ძლიერ შეწუხდნენ და შესაწირავები გაგზავნეს მონასტრებისა და სხვა შენობათა შესაკეთებლად. ნიკოლოზის თანადგომით მამა პავლემ შეძლო ათონის მონასტრის მდგომარეობის გაუმჯობესება.

8. ჰიმნოლოგიური ტერმინები XIII საუკუნის ხელნაწერში A-85

მოხსენებაში განხილულია ჰიმნოლოგიური ტერმინები, რომლებიც დამოწმებულია XIII საუკუნის ხელნაწერში A-85. მას ერთვის უაღრესად მნიშვნელოვანი ანდერძ-მინაწერები, რომლებშიც მრავალი ჰიმნოლოგიური საკითხია აღძრული, იგი განსაკუთრებული ღირებულებისაა ჰიმნოლოგიურ ტერმინთა გამოყენების თვალსაზრისით. ამ ხელნაწერის ანდერძებსა და კრებულის შემდგენლის მინაწერებს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება, ერთი მხრივ, თვით კრებულის შემდგენლის, აბუსერისძე ტბელის, კრებულში მოთავსებული

საგალობლების ავტორების არსენ ბულმაისიმისძისა და საბა სვინგელოზის სამწერლო მოღვაწეობის საკვლევად, მეორე მხრივ, ზოგადად ქართული ჰიმნოგრაფიის ისტორიის შესასწავლად მათში შემონახული უნიკალური ცნობების გამო. ესენია: “თვთმლისპირნი”, “საქცევი”, “პიროვანი საქცევი”, “მოურთავთ”, რომელიც ჰიმნოგრაფიული ტერმინის – “მოსართავის” ზმნური ფორმაა და საგალობლის შესრულებას უკავშირდება, “მოკაზმვა”, “ჭრელეზნი”.

9. ვნების პარასკევის საგალობლები ჰიმნოგრაფიაში და დავით გურამიშვილი

მოხსენებაში წარმოდგენილია ვნების პარასკევის საგალობლები და დავით გურამიშვილის „ტირილი ღვთისმშობლისა“, რომლებშიც მაცხოვრის ტანჯვა და ღვთისმშობლის მძაფრი განცდება ასახულია. ვნების შვიდეული მაცხოვრის ამქვეყნიური ცხოვრების ბოლო დღეებია, ხოლო ვნების პარასკევი უკანასკნელი დღეა, იესო ქრისტეს ჯვარცმის, გარდამოხსნისა და დაფლვის დღე. ლიტურგიულად, სახისმეტყველებითად იგი ყოველწლიურად მეორდება, რაც ყოველ ქრისტიანს სულიერად აბრუნებს მაცხოვრის ჯვარცმასთან და ხელახლა განაცდევინებს მის მიერ გავლილი გზის მარადიულობას, ყოველი ქრისტიანი იმ სამყაროს ეზიარება, რომელშიც ადამიანად მოვლენილი ძე ღვთისა კაცობრიობის ნაწილი იყო ისევე, როგორც თითოეული ადამიანია ნაწილი კაცობრიობისა. ვნების პარასკევის საგალობლებში უდიდესი ტკივილითა და მძაფრი განცდით წარმოისახება ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელი, რომელიც სხვა დედებთან ერთად მიაცილებდა თავის ძეს, ისმენდა პილატეს განცხადებას და გოლგოთაზე უროს ხმას, როდესაც მაცხოვარი ჯვარზე სამსჯვალით დამსჯვალეს. ამ თვალსაზრისით საყურადღებოა დავით გურამიშვილის “ტირილი ღვთისმშობლისა”, რომელშიც მაცხოვრის იშვიათი მოთმინებაა აქცენტირებული, ჯვარცმით შექმნილია სიკვდილისა სიკვდილით დამთრგუნველი მაცხოვრის ხატი და განსაზღვრულია ჯვრის სიმბოლოზობის საფუძველი, რადგან ადრე სამარცხვინოდ მიჩნეულმა ჯვარზე გაკვრამ იცვალა ღირებულებითი მნიშვნელობა და მთელი კაცობრიობის სულიერი ხსნის, სულიერი გადარჩენის მისია დაეკისრა.

10. ხატთაყვანისცემის წინააღმდეგ ბრძოლის ანარეკლი ქართულ ჰიმნოგრაფიაში

მოხსენებაში განხილულია ხატთაყვანისცემის წინააღმდეგ ბრძოლის ანარეკლი ქართულ ჰიმნოგრაფიაში. ქართულ საღვთისმეტყველო მწერლობაში ხატმებრძოლობის თემა გავრცელებული არ ყოფილა, რადგან იგი საქართველოში არასოდეს ყოფილა, შესაბამისად, თემა ჩვენში აქტუალური არც იყო. მაგრამ ხატმებრძოლობის წინააღმდეგ პოლემიკა, გარკვეული მინიშნებები მაინც შეიმჩნევა, რადგან საქართველო, ყველა სხვა ქრისტიანული მართლმადიდებლური ქვეყნის მსგავსად, სხვადასხვა ერესს ყოველთვის უარყოფდა და ეწინააღმდეგებოდა. ხატთაყვანისცემის თემა ხელთუქმნელი ხატის შესახებ არსებული ცნობების საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში გავრცელებასა და ასახვას უკავშირდება, რომლის კულტი ქრისტიანულ სამყაროში განსაკუთრებით ხატმებრძოლობის შემდგომ პერიოდში გავრცელდა, რაც ბუნებრივი მოვლენა იყო, მიუხედავად იმისა, რომ ხელთუქმნელი ხატი მაცხოვრის სიცოცხლის, ამქვეყნიური ცხოვრების ბოლო დღეებიდან არსებობდა. ხელთუქმნელი ხატი ხატთაყვანისმცემლების ყველაზე მტკიცე საბუთი გახლდათ ხატმებრძოლთა წინააღმდეგ,

რომლებიც ცდილობდნენ ხელთუქმნელი ხატის შესახებ არსებული ცნობების შემცველი წყაროების მიჩქმალვას. მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატი – კერამიონი ჯერ კიდევ VI საუკუნეში წმ. ანტონ მარტყოფელს ჩამოუბრძანებია საქართველოში, ხოლო მანდილიონი ედესიდან კონსტანტინოპოლს გადაუბრძანებიათ 944 წელს. ხატების შესახებ მოგვითხრობს წმ. ბასილი დიდის, წმ. იოანე დამასკელის, თეოდორე სტუდიელის თხზულებებში, რომელთა მიხედვით ხატის პატივისცემა ხატზე გამოსახულმა განაპირობა. ხატთაყვანისცემა არა ნივთისაკენ, არამედ ხატზე გამოსახულისაკენ მიმართულ პატივს გულისხმობს.

ხატთაყვანისცემის თემა, ხატმებრძოლობის წინააღმდეგ პოლემიკა ასახულია XII-XIII საუკუნეების ქართულ ჰიმნოგრაფიაში, კერძოდ, იოანე ანჩელის, არსენ ბულმაისიმისძისა და საბა სვინგელოზის საგალობლებში. ხატმებრძოლთა წინააღმდეგ ბრძოლის ანარეკლი მხოლოდ იმ საგალობლებში დაისვა, რომლებიც ხატებისადმი მიძღვნილი. კერძოდ, იოანე ანჩელმა ანჩისხატისადმი მიძღვნილ, ხოლო არსენ ბულმაისიმისძემ და საბა სვინგელოზმა მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატისადმი მიძღვნილ საგალობლებში წარმოაჩინეს მართლმადიდებლური ქრისტიანული რელიგიის ბრძოლა ხატმებრძოლთა წინააღმდეგ თვითდამკვიდრებისათვის. მათ დაგმეს ყოველგვარი ერესი, კერძოდ, მონოფიზიტობა და ხატმებრძოლობა. მნიშვნელოვანი სწორედ ისაა, რომ ეს პრობლემა დასმული იყო მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატისადმი მიძღვნილ საგალობლებში. საამისოდ ჰიმნოგრაფიამ შეიმუშავა შესაფერისი სტილი და ლექსიკა არამართლმადიდებლური რელიგიებისა და მწვალებლების სამხელად და მართლმადიდებლობის განსამტკიცებლად.

11. ანთროპონიმთა სიმბოლიკის მიმართება წმინდანთა და ჰაგიოგრაფთა ხატ-სახეებთან

მოხსენება შეეხება ქართული ჰაგიოგრაფიული თხზულებების პერსონაჟთა სახელების კავშირს მათსავე ხატ-სახეებთან. ჰაგიოგრაფიის გმირი, თუ ის სასულიერო პირია, უთუოდ სახელს იცვლის, რაც იმას მიუთითებს, რომ “გაიხდის” ძველ სახელ-სამოსელს და “იმოსება” ახლით. სახელი, აგრეთვე, ზედწოდება, სასულიერო პირად გახდომისას მიღებული სახელი, ან თუნდაც სიმბოლური სახელი, საუკუნეთა მანძილზე დაგროვილი ცოდნის ანარეკლია, იგი სამყაროსა და ცხოვრების შეცნობის შედეგად წარმოიქმნება და სხვადასხვაგვარი ფუნქციით გამოიყენება, ძირითადად, სახელდებითი, გრამატიკული, მხატვრული. მასში ამ თვალსაზრისითაა წარმოდგენილი წმ. შუშანიკის, წმ. ევსტათი მცხეთელის, წმ. შიო მღვიმელის, წმ. მიქელ-გობრონის, იოანე საბანისძის, წმ. გრიგოლ ხანძთელის, გიორგი მერჩულის, წმ. იოანე, ეფთვიმე და გიორგი მთაწმიდელების სახელები და მათი სიმბოლური მიმართება მათსავე ხატ-სახესთან.

ეკა ვარდოშვილი

1. კავკასიის თავისუფლების შესახებ ი. ჭავჭავაძე პირველად პოემა “აჩრდილში” გვესაუბრება. პოემაში ეროვნულ და სოციალურთან ერთად ილია ეხება ზნეობრივ პრობლემებსაც, რადგან ზნეობივი ერთიანობა ეროვნული მთლიანობის საფუძველია. ისეთ საკითხთა განხილვისას, როგორებიცაა ეროვნული გმირის იდეალი, კავკასიის თავისუფლების იდეა. პოემა “ქართველის დედა” პოემა “აჩრდილის” ლოგიკურ გაგრძელებად შეიძლება მივიჩნიოთ. თავისი ქვეყნის ბედნიერ მომავალს ილია სამართლიანად უკავშირებს კავკასიის ერთიანობისა და თავისუფლების იდეას.

2. გრ. რობაქიძემ როგორც სამშობლოში, ასევე ემიგრაციაში ყოფნისას არაერთი ლიტერატურულ-კრიტიკული წერილი მიუძღვნა XIX საუკუნის ქართველ კლასიკოსებს. მათგან აღსანიშნავია “აკაკი და ილია“, „აკაკის ქნარი“, „სხვადასხვა“, „სათავენი ჩემი შემოქმედებისა“. წერილებში იგი ძირითადად მიმოიხილავს ნ. ბარათაშვილის, ი. ჭავჭავაძის, აკ. წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებას.

3. ტრუმენ კეპოტეს შემოქმედებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს მოთხრობას „ბალახის სიმღერა“, რომელიც ავტორმა 1951 წელს დაწერა. მოთხრობა ავტობიოგრაფიული ხასიათისაა. იგი წყება და სრულდება ბუნებასთან მიახლებით. პიროვნების ბუნებისადმი მიმართების საკითხებში, პროზის პოეტურობით სინაღვილისა და მხატვრული გამონაგონის შერწყმით აღნიშნული მოთხრობა გვაგონებს ქართველ კლასიკოსთა არაერთ ნაწარმოებს.

4. ალ. ყაზბეგის პერსონაჟები კავკასიაში მცხოვრები სხვადასხვა ხალხის შვილები არიან. ისინი განსხვავდებიან როგორც თავისი ეთნიკური წარმომავლობით, ასევე რელიგიით. ყაზბეგი თავის თხზულებებში აკონკრეტებს მათ განსხვავებულ რელიგიურ მრწამსსა და ეთნიკურ წარმომავლობას, მაგრამ როდესაც საუბრობს ისეთ ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებზე, როგორებიცაა მეგობრობა, სიყვარული, თავისუფლებისათვის ბრძოლა, მის გმირებს შორის ურთიერთობისას ზღვარი არ არსებობს, ისინი ერთი იდეის მატარებელნი ხდებიან.

5. ნიკოლოზ ბარათაშვილის შემოქმედების შინაარსი ფართოდ ეხმაურება საერთო-საკაცობრიო აზრებს. იგი დგას დასავლეთ ევროპელ და რუს შემოქმედთა გვერდით. ნ. ბარათაშვილის „მერანს“ ხშირად ადარებენ ადამ მიცკევიჩის „ფარისს“. გარდა საერთო ლიტერატურული და ისტორიული ფონისა ამ ორ ლექსს შორის არაერთ პოეტურ თანხვედრას ვხვდებით, რაც უდაოდ ყურადსაღებია

ლიტერატურათმცოდნეებისათვის.

6. ილია ჭავჭავაძის „განდეგილს“ არაერთი ევროპელი მწერლის ნაწარმოებს ადარებენ. მის ანალოგიად შეიძლება ასევე მივიჩნიოთ აკ. წერეთლის ლექსი „განდეგილია“. ყურადღება უნდა მივაქციოთ ასევე ფრანგი პოეტის პიერ-ჟან ბერანჟეს ლექსს „განდეგილი“.

თამარ შარაბიძე

1. *ნაშრომში ვაჟა-ფშაველას მიერ რუსული ლიტერატურის ზოგიერთი თარგმანი შედარებულია დედანთან, დადგენილია ის ცვლილებები, რომელთაც მთარმნელი შეგნებულად მიმართავს, განსაზღვრულია ვაჟა-ფშაველას რუსულენოვანი თარგმანების ხასიათი და თავისებურებანი.*

ლადო მინაშვილი

1. მოხსენება ეხებოდა ალ. ყაზბეგის პროზის ძირითად ტენდენციებს.
2. მოხსენება ეფუძნებოდა 2012 წელს აღმანახ “მწიგნობარში” გამოქვეყნებულ ნარკვევს.
3. მოხსენებაში ძირითადად ყურადღება გამახვილდა პავლე ინგოროყვას ტექსტოლოგიურ ძიებებზე, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ილია ჭავჭავაძის და აკაკი წერეთლის თხზულებათა პ. ინგოროყვასეულ გამოცემებზე. ვრცელი ნარკვევი, სადაც მონოგრაფიულადაა გათვალისწინებული პ. ინგოროყვას ღვაწლი ახალი ქართული ლიტერატურის კვლევის საქმეში, დაისტამბება კრებულში, რომელიც მიეძღვნება დიდი მეცნიერის ხსოვნას.

1. დედამიწის თაყვანისცემის ელემენტები ბავშვის დაბადების რიტუალში

მოხსენებაში საუბარია კავკასიელთა მითოლოგიაში დედამიწის ადგილის შესახებ. მიწის განსაკუთრებულ თაყვანისცემას განაპირობებდა სამეურნეო საქმიანობაში მიწათმოქმედების მნიშვნელოვანი როლი. დედამიწისადმი მიძღვნილი უძველესი კულტმსახურება დიდი ხნის გამქრალია, რადგან წარსულს ჩაბარდა ის რელიგიური სისტემა, რომელშიც მას წამყვანი ადგილი ეკავა. მაგრამ მისი რუდიმენტები შემორჩა სხვადასხვა წეს-ჩვეულებაში. განხილულია ბავშვის დაბადებასთან დაკავშირებული რიტუალი და მისი ის ეპიზოდები, რომლებიც მიწის თაყვანისცემის აშკარა დადასტურებაა. აღწერილი და შეფასებულია ბებია ქალის მიერ ჩატარებული ე.წ. „მიწის გაჯერების“ რიტუალი.

2. მთის საკრალური ფუნქცია ღმერთმებრძოლობის კავკასიურ მოდელებში

მოხსენებაში საუბარია მთის, როგორც სამყაროს ღერძის მითოსურ სიმბოლიკაზე და კავკასიის მთების ამბივალენტურობაზე. კავკასიური მითოლოგიის მიხედვით, კავკასიის მთები ღმერთების სამყოფელია, მეორე მხრივ, ეს ღმერთმებრძოლთა დასჯის ადგილიცაა. დასჯილი პერსონაჟი მიჯაჭვულია სამყაროთა საზღვარზე და აღკვეთილია მისი დამანგრეველი ქმედება. სწორედ ამ ნიშნით შევიდა კავკასიის მთები ბერძნულ მითოლოგიაში და ჩაერთო მითოსურ ნრუნვაში.

3. კოლხური ცულების სარიტუალო ფუნქციისათვის

მოხსენებაში საუბარია კოლხურ-ყობანური ცულების განსაკუთრებულ ფორმასა და რიტუალებში მათ გამოყენებაზე. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ხევისბრის კურთხევის სახელწოდება „ხელ-მხარის განათვლა“ მომდინარეობს კილხური ცულების სარიტუალო ფუნქციიდან, რომელშიც ის ღვთაებრიობის ინსიგნიას წარმოადგენდა და ნათლის სიმბოლიკით იყო დატვირთული

ელენე გოგიაშვილი

მიწის ქალღმერთი აცტეკთა მითოლოგიაში

მოხსენება ეხება “ტალახის შთანთქმელ” ქალღმერთს - ტლასოლტეოტლს, რომელიც აცტეკების მითოლოგიაში მიწის, ნაყოფიერების, მრუშობის და მონანიების ქალღმერთია. ნაშრომში გამოყენებულია კომპარატივისტული და ისტორიულ-გეოგრაფიული შედარებითი შესწავლის

მეთოდი.

ზღაპრული რაში: ქართულ-სომხური ფოლკლორული პარალელები

ქართულ და სომხურ ხალხურ ზღაპრებში ვხვდებით უამრავ სიუჟეტს, რომელიც ფართოდ არის გავრცელებული ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებსა და ევროპაში. ეს ზღაპრები მეტად საინტერესო წყაროებს წარმოადგენენ იმ მკვლევრებისათვის, რომლებიც ზღაპრის მითოსურ ასპექტებს იკვლევენ. მოხსენებაში ყურადღება გამახვილებულია ხალხურ ზღაპრებზე ცეცხლოვანი ცხენის შესახებ, რომელთა მიხედვით ზოგადად ზღაპრული რაშის მითოლოგიური წარმოშობა დგინდება.

ბ) ადგილობრივი კონფერენციები

1) ისტორიული ამბის ტრანსფორმაცია ზღაპარში: ალექსანდრე მაკედონელი ქართულ ფოლკლორში

ევროპულ და აღმოსავლურ ფოლკლორში ფართოდ არის გავრცელებული საზღაპრო მოტივები ალექსანდრე მაკედონელის თავგადასავლების შესახებ. ზეპირი თხრობითი ტრადიცია, რომელსაც საფუძვლად ისტორიული და ლიტერატურული წყაროები უდევს. მოხსენებაში წარმოდგენილია ქართულ ზღაპრებში ასახული მოტივები, რომლებიც ალექსანდრე მაკედონელს უკავშირდება.

2) ზღაპრების კლასიფიკაცია “ძველ საქართველოში”

„ძველი საქართველო“ უნიკალური გამოცემაა, რომელმაც ფაქტობრივად საფუძველი ჩაუყარა ქართული ზღაპრის შედარებით-ისტორიული მეთოდით შესწავლას. ქართული ზღაპრის ტიპების აღნუსხვა და სიუჟეტური აღწერა ქრონოლოგიურად ემთხვევა მე-20 ს. 10-იან წლებში ევროპულ მეცნიერებაში ახლადდაწყებული ისტორიულ-გეოგრაფიული მეთოდის გამოყენებას, კონკრეტულ შემთხვევაში კი წინ უსწრებს მას.

3) მეგალითური ძეგლებისა და ფოლკლორული სიუჟეტების ურთიერთმიმართების საკითხისათვის

შედარებით-ისტორიულ ფოლკლორისტიკაში უძველესი მითოლოგიური სიუჟეტების რეკონსტრუქციას დიდი ხნის ტრადიცია აქვს. მოხსენებაში განხილულია მეგალითური კულტურის ძეგლების ერთი კატეგორია – მონოლითები და მათი მიმართება საზღაპრო ეპოსში გავრცელებულ სიუჟეტებთან.

4) მითოსურ-რელიგიური რელიქტები ზღაპარში: ქართული ხალხური ლექსი „მენაცვალე“ და მისი პროზაული ვერსიები

მოხსენებაში განხილულია ქართული ხალხური ლექსი „მენაცვალე“ და მისი თხრობითი ვერსიები იმ მითოსურ-რელიგიურ მსოფლმხედველობათა საფუძველზე, რომლებიც უნივერსალური და ფართოდ გავრცელებულია მსოფლიოს ხალხთა ფოლკლორში.

ტრისტან მახაური

1. მოხსენება წარმოადგენს კონკრეტული საგმრო ბალადის რეალურ-ისტორიული საფუძვლის დადგენის ცდას, შესწავლილია აგრეთვე მისი სტრუქტურული თავისებურებანი.

მოხსენებაში განხილულია სანდრო შანშიაშვილის ორი ბალადა: „მუხის დაცემა ჭიაურის ტყეში“ და „დედისერთა ლენინთან“. აღნიშნული ბალადები იდეურ-მსოფლმხედველობრივი თვალსაზრისით უპირისპირდებიან ერთმანეთს. ერთი გამოხატავს მწერლის გულისტკივილს საქართველოს ოკუპაციის გამო, ხოლო მეორე ბალადა საბჭოთა იდეოლოგიისთვის გაღებულ ხარკს წარმოადგენს.

ხვთისო მამისიმედიშვილი

1. **ოსური მითოლოგიური ლექს-სიმღერები ძუარებზე:** ნაშრომში განხილულია ძუარების საკრალური, ფუნქციური და მხატვრული მახასიათებლები ოსური მითოლოგიური ლექს-სიმღერების მიხედვით, ოსური ძუარებისა და ქართველ მთიელთა ჯვარ-ხატების ტიპოლოგია საერთო კულტურული სუბსტრატის დადგენის მიზნით.
2. **ოსური რიტუალი „ცოფაი“ და წმინდა მაქსიმეს თქმულება:** ნაშრომში სტრუქტურული ანალიზისა და შედარებითი-ისტორიული მეთოდის გამოყენებით შესწავლილია ოსური რიტუალი „ცოფაი“ და წმინდა მაქსიმეს ლეჩხუმური თქმულება-მისტერია. მათი

არქექტიპული ინვარიანტის დადგენის მიზნით გაანალიზებულია საერთო მითოლოგიური ელემენტები. კვლევამ აჩვენა, რომ ქართულ და ოსურ ტრადიციაში უნდა ყოფილიყო საერთო სტრუქტურის მქონე ამინდის მართვის მითორიტუალური სისტემა.

3. **არქექტიპული მოდელის რიტუალური აღდგენა ოსურ სიმღერაში “იყოს მარცვლეული” (Ecxvap):** ნაშრომში, ოსური რიტუალური სიმღერის “იყოს მარცვლეულის” მიხედვით, განხილულია მიწათმოქმედების ზეციური წარმომავლობის მოტივი და რიტუალის როლი არქექტიპული ქმედებების აღდგენაში. შედარებითი მითოლოგიის საფუძველზე გაანალიზებულია ოსური სიმღერისა (“დოვლათის ფრინველი”) და ქართული ხალხური სამიწათმოქმედო ლექსის – “ორშაბათობით აშენდა” – ტიპოლოგია.
4. **ცხენის კურთხევის ოსური რიტუალური ტექსტები და მათი ტიპოლოგია:** ნაშრომში ტექსტის ყველა ცნობილი ვერსიის საფუძველზე განხილულია, ცხენის კურთხევის რიტუალის შესრულების მიზანი, ტექსტის ჟანრული თავისებურება, სტრუქტურა, ქრონოტოპი, პერსონაჟები, ცხენის კურთხევანში ასახული საიქიოს გზისა და მიღმა სამყაროს მითოლოგია, მისი ტიპოლოგია ქართულ, ირანულ და ინდურ ტრადიციასთან.

რუსუდან ნიშნიანიძე

1. „ქართული წარმომავლობის ამერიკელი მწერალი და მოქანდაკე _ჯორჯ (გიორგი) პაპაშვილი” _ მოხსენებაში საუბარია ქართული წარმომავლობის ამერიკელი მწერლისა და მოქანდაკის _ჯორჯ (გიორგი) პაპაშვილის მოღვაწეობაზე, ბიოგრაფიის დასადგენ თარიღებზე, შეერთებულ შტატებში გამოქვეყნებულ რეცენზიებსა და ნარკვევებზე.
2. „ლიტერატურული პარალელები _ამერიკელი ჟურნალისტი და მწერალი ჯონ რიდი და ქართველი პოეტი გალაკტიონ ტაბიძე” – მოხსენებაში მიმოხილულია ორი სრულიად განსხვავებული შემოქმედის – ჯონ რიდისა და გალაკტიონ ტაბიძის ლიტერატურული ტექსტები. გავლებულია არაერთი პარალელი ქართულ და უცხოურ სივრცეში გამოქვეყნებულ ნაწარმოებებთან.
3. „უცნობი წერილი ჯორჯ და ჰელენ პაპაშვილების „სპეციალურ კოლექციაში“ – მოხსენებაში წარმოდგენილია საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის ელჩის, აკაკი ჩხენკელის ვაჟის – ალექსი ჩხენკელის უცნობი წერილი ჯორჯ და ჰელენ პაპაშვილებისადმი. საუბარია იმდროინდელ თარგმანებზე და იმ ლიტერატურულ ურთიერთობებზე, რომლებიც იმხანად არსებობდა.

4. „ერთი მხატვრული სიმბოლო და რეალური ხატი გიორგი გამყრელიძის პოეზიაში“ – მოხსენებაში გამოკვეთილია გიორგი გამყრელიძის შემოქმედებაში არსებულ მრავალ სიმბოლოთაგან ერთი მხატვრული ხატი – დედის სახე. კონკრეტული, მშობელი დედა და ლექსის პერსონაჟი – ორივე სიმბოლო არაერთი საინტერესო გააზრების და ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას იტოვებს.

5 „უცნობი ფრაგმენტები გიორგი გამყრელიძის ცხოვრებიდან“ – მოხსენებაში წარმოდგენილია უცნობი მასალები ცნობილი ქართველი ემიგრანტის, გიორგი გამყრელიძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის არეალიდან. დოკუმენტური პროზის მოძიებულ ნიმუშში არაერთ საინტერესო ფაქტსა და ლიტერატურულ მოვლენაზეა საუბარი.

თამარ პაიჭაძე

მოდერნისტული „ოცნებების ფაბრიკა“

The east in the west -ამ სიტყვებით ყველაზე ხშირად მოდერნისტები თამაშობდნენ ყველაზე მაქსიმალისტური არგუმენტები ევროპული საწყისების ხაზგასმას გულისხმობდა. მოდერნისტთა ფილოსოფოსები მოდერნისტული აზროვნების ეგოცენტრს პარიზში მოიაზრებდნენ და თვლიდნენ, რომ თუ ვინმე ჩაწვდა ირაციონალიზმისა თუ ტრანსცენდენტალიზმის სიდიადეს და სიღრმეს, ყველა საფრანგეთში ეზიარა ამ მშვენიერ და ურთულეს ჭეშმარიტებას.

მოდერნისტული მიმართულების ყველა აკვანი პარიზში დაირწა: სიმბოლიზმი, იმპრესიონიზმი, ექსპრესიონიზმი, ფუტურიზმი, დადაიზმი, სურეალიზმი... თუმცა პარიზი ყოველი ამ ავანგარდისტული გარდასახვისათვის ვერ გახდა ერთნაირი მასპინძელი, ისტორიას ახსოვს , თუ როგორ მიუთითეს გასასვლელი კარისკენ დადაისტებს, შეასუსტეს ფუტურისტები, უყურადღებობა გამოიჩინეს ექსპრესიონისტების მიმართაც, ამიტომაც პარიზს ხშირად ტოვებდნენ მოდერნისტები.

ამდენად, მოდერნისტული კულტურის ისტორია მიგრაციების ისტორიაა, ხელოვანნი არცთუ იშვიათად, მიზანმიმართულად, შემოქმედებითი მიზნებით მიდიოდნენ სხვა ქალაქებში, სხვა ქვეყნებში, და სხვა კონტინენტებზე...

ამ თვალსაზრისით ყველაზე მიმზიდველი ოკეანის მიღმა „აღქმული ქვეყანა“ იყო; მითუმეტეს, რომ XIX -XX საუკუნეების მიჯნაზე მშვენიერი და მიმზიდველი ლეგენდები დადიოდა ამერიკულ ოცნებაზე, თავისუფალ მიწებზე, თავისუფალ სივრცეზე და ხელოვნების სიყვარულზე.

კულტურული ემიგრაცია ჯერ კიდევ XIX საუკუნის მიწურულს დაიწყო, ამერიკულ ყოფას ჯერ იმპრესიონისტებმა „მოუსინჯეს ნიადაგი“, შემდეგ ექსპრესიონისტებმა, ხოლო შემდეგ დადაიტებმა და სურეალისტებმა. აქედან „შემოქმედებითი ყამირის“ ათვისებაც დაიწყო, განსაკუთრებით ნიუ-იორკი იქცა ავანგარდისტული ექსპერიმენტების ცენტრად: პერფომანსები, ლიტერატურული ჯგუფები, ფან-კლუბები, მუდმივმოქმედი ექსპოზიციები...

პროცესი შეუქცევადი გახდა ამერიკამ პოპულარული, მატერიალურად და შემოქმედებითად წელგამართული გახდა არაერთი იმ დროს სახელოვნებო გზაზე ჯერ კიდევ ახლადდამდგარი შემოქმედი. ნიუ-იორკის საგამოფენო და პოლიგრაფიული სივრცეებიდან ევროპისაკენ დაიძრა თემატური ექსპონატები, ხოლო ავანგარდისტული ტექსტები ბესტსელერებად იქცა.

ამდენად, მაშინდელი ამერიკული ცხოვრების პრინციპმა, ყოფილიყო „ნოუ ჰაუს“ პლაცდარმი და დამამკვიდრებელი ხელოვნებაშიც კონსტიტუციურად იჩინა თავი და მავან ხელოვანთათვის მოდერნიზმის „ბებერი მასპინძელი“- პარიზი დისპროპორციული და არარევალენტული ადგილი აღმოჩნდა, ხოლო ამერიკა მიღებადი და შემოქმედებითად მორგებული.

თამარ პაიჭაძე

ინტელექტუალური თვალსაზრისი: მოდერნისტული ტურნი

საქართველოში კულტურულ-საგანმანათლებლო ტურიზმი ლიტერატურულ პროცესებთანაც გვაკავშირებს ორი მიზეზის გამო: როგორც ნაციონალური იდენტობის გამოკვეთილ საწყისთან და როგორც საზოგადოებრივ სიახლეთა ყველაზე აქტიურ და სრულყოფილ წარმომსახველთან. აქვე უნდა მივუთითოთ რეალურ ვითარებაზე: საქართველოში ტურიზმის ინდუსტრია ფაქტიურად სასტარტო პროცესშია. მისი ძირითადი სახე დასვენებისა (მთისა და ზღვის რეგიონები) და რეტროსპექტული აღქმის მიმართულებათა აქცენტირებული. ამას ნაწილობრივ ემატება ისტორიული და რელიგიური (ქრისტიანული) კომპონენტები, ტურისტის მოთხოვნათა გათვალისწინებით. ამდენად, პრაქტიკული ტურიზმი ჩვენში ნაკლებად

შეიცავს ინტელექტუალურ და შემეცნებით სფეროს, რაც ბუნებრივია გარკვეულ თავისუფალ ნიშად უნდა მოვიაზროთ ჩვენს დღევანდლობაში.

ცნობილი ფაქტია, რომ მოდერნიზმმა საქართველოში XX საუკუნის 10-იანი წლებიდან აიღო ფეხი და ფრიად საინტერესო ისტორია განვლო. ამიტომ შეიძლება მოდერნისტული ტური რამდენიმე ასპექტით და დანიშნულებით მოვიაზროთ. ფართო მნიშვნელობით ის რამდენიმე ადგილს და კომპონენტს მოიცავს: რადგან ქართული მოდერნიზმი ქუთაისში ჩაისახა და თავისი განვითარების პირველ წლებშიც იქ გაშალა ფრთა. ბუნებრივია ტურვოიაჟიც ქუთაისიდან დაიწყო, რადგან არსებობს ისტორიულად ცნობილი ადგილები, სადაც ქართველი “ცისფერყანწელები” მოღვაწეობდნენ: პაოლო იაშვილის და მისი მშობლების, ტიციან ტაბიძის, გრიგოლ რობაქიძის საცხოვრებელი სახლები, ძველ ქუთაისში –საფიჩხიაზე და ბალახვანის უბნებში ის ადგილები, სადაც იკრიბებოდნენ ახალგაზრდა სიმბოლისტები, საზაფხულო თეატრი, ბაღი, გამომცემლობის შენობა, გიმნაზია და სხვა ადგილები. თვალსაჩინოებათა შორის ასევე შეიძლება ვიგულისხმოთ საგამოფენო ექსპონატებიც (დაცულნი მხარეთმცოდნეობის ან ლიტერატურულ თუ საუნივერსიტეტო მუზეუმში) მაშინდელი სიმბოლისტური გამოცემები: “კირჩხიბი”, “ოქროს ვერძი”, “ცისფერი ყანწები” და სხვა.

ფაქტია, აღნიშნული თემები და არსებული მასალა ძირითადად სპეციალისტთა საინფორმაციო სფეროში არსებობს და მისი დროული წარმოჩენა და მითუმეტეს ტურისტული მიმართულებით მისი პროპაგანდის დაგეგმარება ოდენ ტურისტული ბიზნესის ჩამოყალიბებას კი არ შეუწყობს ხელს, არამედ სწორი, მიზანმიმართული ამომწურავი საბაზისო ცოდნის, ინფორმაციული სრულყოფის და საგანმანათლებლო თვალსაჩინოების საფუძვლადაც იქცევა. ეს კი საგანმანათლებლო მეცნიერების განვითარების მთავარი პირობაცაა და სამეცნიერო დარგებს შორის კონსტრუქციული და ინტერგრაციული პოლიტიკის ცალსახა დასტურიც.

თამარ პაიჭაძე

“განთავისუფლებული იდეები”, კულტურული იდენტობა და ინტერგრაციის

ქართულ-ევროპული პერსპექტივები

ახალი ისტორიული რეგულაციის გზაზე მნიშვნელოვანი გამოწვევაა კულტურის ინტეგრირება

ევროატლანტიკურ კულტურულ სივრცეში. ეს საკითხი ტოტალიტარული რეჟიმის პოსტპერიოდის სახელმწიფოში განსაკუთრებით აქტუალურია. ამ დროს ახალ ჟანრებს, თემებსა და სახეებს ხელოვნებასა და ლიტერატურაში სპეციალური დატვირთვა აქვთ. თანამედროვე კულტურული პროცესი გარკვეული ფორმების ძიებაშია, რითაც შესაძლებელი იქნებოდა ქართული კულტურის ევროპულ სტანდარტებთან მისადაგება.

სიტყვაში “ევროპა” რასაკვირველია, არ იგულისხმება “ნიველირებული სივრცე, ერთიანი კულტურული ან თუნდაც პოლიტიკური მონოლითი”. ეს არის მრავალფეროვნებათა ერთიანობა, ცხადია, ევროპას აქვს საერთო ისტორიის ძალიან ძლიერი თანაგანცდა, ერთმანეთთან ბევრი გადაკვეთა, არაერთი მოვლენა ყოფილა ევროპის ისტორიაში, რომელიც ეხებოდა არა ერთ კონკრეტულ ქვეყანას, თუმცა არსებობს განსხვავებული ხალხების და მათი ცხოვრების ფრიად აშკარა განცდაც.

ფაქტია, ცივილიზაციის ჩამოყალიბებისა და განვითარების კანონზომიერი მოდელით ჯერ არის კულტურა, ვგულისხმობთ დასავლურ, პროტესტანტულ კულტურას, რომლის ერთ-ერთი ინკარნაციაა მისი სოციალური ასპექტი, ანუ, ჯერ არის კულტურა, და შემდეგ მასზე იგება სახელმწიფოები. საქართველოში, ისევე როგორც ყველა სხვა ექსტოტალიტარულ სახელმწიფოში, ეს პროცესები საპირისპირო მიმართულებით განვითარდა, დომინირებდა ე. წ. ძალადობრივი მოდელი, რომელიც დასავლური ცივილიზაციის არსს ეწინააღმდეგება, როდესაც ჯერ ვიღებთ სახელმწიფოს და შემდეგ სახელმწიფო ქმნის ახალ კულტურას. ტოტალიტარული ცნობიერება კრძალავდა ფანტასტიკურ სანახაობებს, მისტიკურ და საკრალურ პრობლემატიკას, ე.წ. “არამატერიალურ თემატიკას” ხელოვნების ყოველ მიმართულებაში. ამ მიმართულებებმა ვიზუალურ ხელოვნებაში “მწვანე შუქი” და იდეური რეალიზაციის პერსპექტივა ბოლო ათწლეულის განმავლობაში შეიძინეს.

ეს პროცესები ქართულ კულტურაში ბოლო წლების განმავლობაში განსაკუთრებულად აშკარაა, რისი მიზეზიც სამ ძირითად ფაქტორში უნდა ვეძიოთ: I-ტოტალიტარიზმისაგან განთავისუფლება; II-ქართული კულტურის ევროპულ პროცესებთან დაახლოების ტრადიცია (XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე), III კრიტიკულ-ანალიტიკური და ესთეტიკურ-დემოკრატიული ნოვაციები ქართულ ლიტერატურაში- ახალი ჟანრები ახალ მხატვრულ რეალობაში.

მოდერნისტული მიგრაციები: მოტივაციიდან შედეგისაკენ

ცნობილია, რომ მიგრანტობა ადამიანის ფსიქოლოგიური და სულიერი მეტამორფოზის ერთი მნიშვნელოვანი მიზეზია; „...იწყება თავისუფლების გაცნობიერების ყველაზე მძაფრი ხანა, ამასთანავე, ინავლება ის სილალე და ბუნებრივობა, რაც მშობლიურ გარემოში არსებობს და კიდევ ერთი რამ იწყება: შეგუება ახალ სამყაროსთან-მარტოობისა და მონატრების სივრცეში“ -წერდა ნიკოლოზ ბერდიაევი („თავისუფლების სიქოლოგია“). შინასამყაროს ამგვარი პასუხი უცხოგარემოს გამოწვევებზე ბუნებრივია, ყველაზე მტკივნეულად და თანაც თვალნათლივ შემოქმედზე აისახება, რამდენადაც ის ყოველთვის რეაგირებადია იმ რეალობაზე, რომელიც მის ყოფით სივრცეშია მოქცეული.

ეს თეორია ქართული ლიტერატურის ისტორიის რამდენიმე ეტაპზეც აქტუალურია, თუმცა ვფიქრობთ, მეთოდოლოგიური და მსოფლმხედველობრივი გეზის განმსაზღვრელად მან ყველაზე ძლიერად გასული საუკუნის პირველი ოცწლეულის ლიტერატურულ ცხოვრებაზე „იმუშავა“.

უპირველესად, მხედველობაში გვაქვს ათიანი წლების ის ფსევდოლიტერატურული გარემო, რომელიც მოდერნისტულმა მსოფლმხედველობამ გადაარჩინა: როცა უტილიტარიზმითა და სუროგატიზმ მოწამლული სოციალურ-რევოლუციური, სალონურ-ფლირტული და ხელოსნურ-ბაიათური პოეტური გარემო მოდერნისტულმა ფილოსოფიურმა მედიტაციამ „ჩაანაცვლა“.

„ლიტერატურული ფამილარიზმის“ ამ ჩიხიდან გამოსვლა კონკრეტული მწერლების ევრო-სლავიანურმა პერიოდებმა განაპირობეს, ამდენად საეჭვოა იარსებებდა თუ არა ქართული მწერლობის მოდერნისტული ისტორია (ცნობილი სახით მაინც) პაოლო იაშვილის პარიზული ეტაპის,ტიციან ტაბიძის და ვალერიან გაფრინდაშვილის მოსკოვური ხანის, კონსტანტინე გამსახურდიას და გრიგოლ რობაქიძის გერმანული პერიოდის თვინიერ... თითოეული ამ მწერლის შემოქმედებაში საცნაურია ეტაპობრიობა და განსხვავება შემოქმედებით ბიოგრაფიაში, როგორც შედეგი ევროპული გაკვეთილებისა.

თუმცა მოდერნისტული ისტორიების ქართული რეცეფციათა სათავე მხოლოდ ქართული შემოქმედებითი ემიგრაცია არ ყოფილა, მეთოდოლოგიური ინდიკატორის როლი ინტელექტუალურმა იმიგრაციამაც იტვირთა, როცა 1918 წელს ბოლშევიკურ რევოლუციას გამოქცეული რუს ავანგარდისტთა (ძირითადად ფუტურისტთა) ჯგუფი თბილისში დასახლდა. ეს ფაქტი კონკრეტული შემოქმედებითი ჯგუფის შემდგომი მუშაობის ეტაპადაც იქცა და ახალი ფორმატის ლიტერატურული დიალოგის საგნადაც.

თამარ პაიჭაძე

ლისტური ქალაქი: ფსიქოლოგიური რეფლექსია და მხატვრული პროექცია

აქის, ცნება ქართულ ლიტერატურულ დისკურსში კარგახანია (XX საუკუნის დამდეგიდან) უალურ აღქმას დაუკავშირდა და გარკვეულწილად მხატვრულ - სიმბოლურ ბინარად ჩამოყალიბდა. დამოკიდებულება განსაკუთრებით გამძაფრდა მას შემდეგ, რაც მხატვრულ ლიტერატურაში შემოქმედის, თუ იგი გმირის ლოგოსამყაროს ცენტრმა ბუნების პირველქმნადობის ხაზგასმოდან, სოფლის პეიზაჟების ერი რეკვიზიტიდან, მშვიდი და პანთეისტური გარემოდან - ქალაქის ნაცრისფერ ქუჩებში, ზმაურიან და გარემოში, ცივ და გულგრილ ატმოსფეროში გადაინაცვლა.

ბუნებრივია, ამ პროცესს ახსნა აქვს, ცენტრალიზაციის ტექნოკრატიის, ეკონომიკური დიფერენციაციის პროცესებმა, ქალაქში ადამიანთა კონცენტრაციამ თავისი ქნა. XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ქცა დინამიურობის, სიანლის სიმბოლოდ და აქედან გამომდინარე შემოქმედის ასპარეზად.

ცენტრალიზაციის ეს პროცესი შეუქცევადი აღმოჩნდა, რასაც შემოქმედებით ძალთა მოზიდვა მოყვა. სოციოკულტურული ფუნქცია მთელი მნიშვნელოვნებით წარმოჩნდა. ეს პროცესი მოდერნისტული ენობების ხელოვნებაში დაფუძნებას დაემთხვა.

როგორც ცნობილია, მოდერნიზმი მსოფლიო შემეცნებას თავდაპირველად სიმბოლისტური ანტურაჟით (ეს ქრონოლოგია ქართული ლიტერატურის ისტორიაშიც ანალოგიურია) და სიმბოლისტურ ტექსტებში გმირიც გამოიკვეთა, რომლის სამოქმედო თუ სააზროვნო არეალი ქალაქური გარემო გახდა. აქედან ე. წ. ქალაქური ტექსტი, ქართულ შემოქმედებით სივრცეში - აღმოსავლური მოდელის სრული რეპლიკა.

სიმბოლისტისათვის ქალაქი არა მხოლოდ სააზროვნო გარემოა, ის პერსონიფიცირებული სიანლი სახეა; სიმბოლისტური ქალაქი ჭრელია, ულამაზო, ასისიტემური, ქაოტური, გულგრილი - ანუ უკუურად საპირისპირო სოფლური, პეიზაჟური, ესთეტიკური სამყაროსი. და მაინც სიმბოლისტის ადგილი, რადგან ის სწორედ ამ რთულ და მძიმე სამყაროს ნაწილად გრძნობს თავს და მისი შემოქმედებითი სიანლი ავანსცენაც აქაა.

ამგვარი ანალიტიკა სიმბოლისტური მეთოდის ერთგვარ მახასიათებლად იქცა და მისი მაგალითები ქართულ სიმბოლისტურ სკოლაშიც არაერთგზის მოიპოვება. ამასთან ერთად, სახეზეა ქალაქური ტექსტის ერთგვარი ტრანსფორმაცია: თუ როგორ იცვლებოდა ქალაქის მხატვრული სახე შემოქმედებითი არჩევანის ცვალებადობასთან ერთად სიმბოლიზმიდან რეალიზმისაკენ, წარმოსახვიდან კონკრეტულობისაკენ, აღქმიდან მატერიალიზაციისაკენ.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მაკა ელბაქიძე, ირმა რატიანი	The Image of Saint Nino in	Second International Congress on Armenian Studies. „Armenian

2	მკვ ელბაქიძე, ირმა რატიანი	<p>Georgian and Armenian Sources</p> <p>Chronological and/or Thematic Methods in Teaching the Literature</p> <p><i>(Based on the experience of teaching the Georgian literature)</i></p>	<p>Studies and the Challenges of Modern Times“.</p> <p>17-19 October, 2013</p> <p>The International Journal of Arts & Sciences' (IJAS) International Conference for Academic Disciplines. 22–25 October, 2013. Rome</p>
3	მკვ ელბაქიძე	<p>Символическая закономерность человеческих имен и прозвищ в средневековой литературе</p>	<p>1-ый международный Симпозиум «Интегративные функции современной компаративистики». 19-20 апреля, 2013. Астана</p>
4	მკვ ელბაქიძე	<p>King Arthur- Person or the Myth</p>	<p>Biennial Comparative Literature Conference <i>Literature-Myth-History</i>. Baku. 20-21 December, 2013</p> <p>პირველი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია – „რუსული</p>

5	ნანა გონჯილაშილი	რეალიები კულტურათაშორის კომუნიკაციებსა და თარგმანში	ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში“ ერზრუმი (თურქეთი) 2013, 11-13 ნოემბერი გერმანია, ქ. მადებურგი, ოტო ფონ გერიკეს სახ. უნივერსიტეტი, 2013 წ, 3 მაისი
6	თამარ შარაბიძე, დავით გოცირიძე	Языковая политика и художественная литература, международный симпозиум "Русский язык как иностраный в школе и вузе – немецкий и международный опыт"	თურქეთი, ქ. ერზრუმი, ათათურქის სახელობის უნივერსიტეტი, 2013 წლის 11-13 ნოემბერი
7	თამარ შარაბიძე, ინგა	ჟურნალი "ცისკარი" – ხიდი ბესტუჟევ-მარლინსკისა და ქართველ მკითხველს შორის, საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე: “ რუსული ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში”	

	მილორავა		
8	თამარ შარაბიძე, ეკა ნავროზაშვილი	<p>აქსიომონიტორინგი კოლაბორაციულ თარგმანში, საერთაშორისო კონფერენცია – "ზმა და ეთნოსი"</p> <p>ინტერკულტურული სამეცნიერო გამოწვევები თანამედროვე ქართული ლიტერატურის შესწავლის შესახებ</p> <p>მხატვრულ-სიმბოლური ქრონოტოპი: ჩერუბინა და გაბრიაკი და ელენე დარიანი (შედარებითი დისკურსი)</p>	<p>ისრაელი, ქ. თელ-ავივი, თელ-ავივის უნივერსიტეტის სერვანტესის ინსტიტუტი, 2013 წლის 15-16 დეკემბერი</p> <p>ჩარლზის (კაროლინას) უნივერსიტეტი, ჩეხეთი, პრაღა</p> <p>ათათურქის უნივერსიტეტი, ერზრუმი, თურქეთი</p>
9	თამარ პაიჭაძე		
	თამარ პაიჭაძე		

10			
----	--	--	--

მოხსენებათა ანოტაციები

მაკა ელბაქიძე

Image of St. Nino in Georgian and Armenian Sources

There were two legends about the conversion Georgia to Christianity: 1. Greek of Gelasius of Caesarea, which was later translated by Rufinus and 2. Armenian, belonged to Agathangelos. The mixture of these two legends we find in Movses Khorenatsy's "History of Armenia" according to which Georgians were converted to Christianity by Nune, the woman who was a friend of Ripsime and who acted under the directions of Gregory the Enlightener. The Oldest Georgian sources about St. Nino's life and missionary activities are compiled in the Sinaian (X c), Shatberdian (X c) and Chelishian (XIV c) redactions of "Conversion Kartli". The second redaction belongs to Leonti Mroveli (XI c), third to Monk Arsen (XII c) and the fourth to the XIII century unknown editor-copyist. This article presents the coincidences/similarities and differences about St. Nino's Life and missionary activities in Georgian and Armenian sources and also the genesis of the legends, given by different authors.

ლიტერატურის სწავლების ქრონოლოგიური და/თუ თემატური მეთოდი.

(ქართული ლიტერატურის სწავლების მაგალითზე)

განათლების დარგში მოღვაწე ლიტერატურის სპეციალისტი სწავლების ნებისმიერ საფეხურზე კურიკულუმის შემუშავებისა თუ სილაბუსის შედგენისას უცილობლად დგება გარკვეული დილემის წინაშე – რომელი მეთოდით იხელმძღვანელოს: ქრონოლოგიურით თუ თემატურით. იმთავითვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენი მოხსენება არ ისახავს მიზნად რომელიმე მათგანის კრიტიკას მეორის სასარგებლოდ, რადგან მიგვაჩნია, რომ ორივე მეთოდს აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები. შესაძლებელია თუ არა მოცემული სიტუაციიდან

გამოსავლის პოვნა? რა გზას უნდა მიმართოს სწავლების პროცესში პროფესორმა ამ დილემის გადასაღებად? ჩვენი პრეზენტაციის მიზანია დასმული პრობლემისადმი განსხვავებულ მიდგომათა წარმოჩენა.

Символическая закономерность человеческих имен и прозвиц

в средневековой литературе

Резюме доклада

К одной из характерных черт средневековой литературы следует причислить специфику оформления названий произведений, когда вместе с именем главного героя в заглавие выносятся иконический символ характерных только для этого конкретного персонажа качеств: напр: лев – куртуазность («Ивейн, или Рыцарь со львом»); телега – влюбленность («Ланселот, или Рыцарь телеги»); Грааль – благородство («Парсеваль, или повесть о Граале») и т.д. (Ср. с восточным средневековым героическим эпосом, когда к имени героя добавляется слово *наме*).

Со своеобразной интерпретацией этого принципа сталкиваемся в «Витязе в тигровой шкуре» Руставели, главный герой которого, Тариэл, назван «Вепхисткаосани», что в переводе означает «Облаченный в тигровую шкуру». Символический смысл этого прозвища гораздо глубже, чем, скажем, *Рыцарь Тигра*. Это не только маркер ношения шкуры определенного животного, а также силы и храбрости носителя этого прозвища (ср. «Шах-наме»). «Вепхисткаосани» двухступенчатый символ: в прямом значении в нем подразумевается Тариэл, а в символическом – Нестан. Соответственно в ношении Тариэлом тигровой шкуры, также как и в самом прозвище («Вепхисткаосани») прочитывается трагедия, порожденная утратой возлюбленной, безнадежность, боль и отчаяние.

Таким образом, символическое осмысление прозвища Тариэла возможно при учете его глубокого психологизма.

King Arthur – Person or the Myth

The earliest literary references to Arthur come from Welsh and Breton sources. Thomas Green identifies three key strands to the portrayal of Arthur in this earliest material (warrior - protector of Britain; the leader of a superhuman heroes; person who has a close connection with the Welsh Otherworld). Paper shows that in the process of transformation of the mythological archetype to the literary character the most

significant fact is the changing of the role and function of the king in the plot of the narration. Whereas Arthur is very much at the centre of the earliest material, in the continental romances he is rapidly sidelined. He becomes the "do-nothing king", whose inactivity and acquiescence constituted a central flaw in his otherwise ideal society

თამარ შარაბიძე

1. მე-19 საუკუნის 60-იანი წლების მიხედვით, ჟურნალ "ცისკრის" ფურცლებზე გამართული პოლემიკის საფუძველზე ნაშრომში წარმოჩენილია, თუ როგორ განსაზღვრავს მხატვრული ლიტერატურა ზოგადად ენობრივ პოლიტიკას, რა გადამწყვეტი როლი აქვს მწერალს ენობრივი ნორმების ჩამოყალიბების პროცესში.

2. ნაშრომში ახსნილია, თუ რატომ ხდება ალექსანდრე ბესტუჟევ-მარლინსკი ჟურნალ "ცისკრის" ყველაზე პოპულარული ავტორი მე-19 საუკუნის 50-იან წლებში. გიორგი ერისთავის რედაქტორობით გამოშვებული "ცისკრის" 24 ნომრიდან 10 ნომერში ბესტუჟევ-მარლინსკია დაბეჭდილი. ნაშრომში აგრეთვე ჩანს, თუ როგორ განსაზღვრავს ჟურნალის ხელისმომწერთა და მკითხველთა გემოვნება რედაქციის საქმიანობას.

3. ნაშრომში გაანალიზებულია ილია ჭავჭავაძისა და ივანე მაჩაბლის "მეფე ლირის" ერთობლივი თარგმანი, მოთხრობილია თარგმანის ისტორია და ნაჩვენებია თითოეული მთარგმნელის როლი კოლაბორაციულ თარგმანში.

Пайчадзе Тамара Анзоровна

Художественно - символический хронотоп: Черубына де Габряк и Елена

Дариани (сопоставительный дискурс)

В литературной жизни Грузии 20-ых годов прошлого столетия стало сенсацией появление Елены Дариани, её смелые и неординарные мысли... Несмотря на появление позднее нескольких комментариев, о персоне Елены Дариани мистификация существовала 12 лет и стала удивительно популярным. Это был не только успешный факт первой литературной мистификации, ещё и беспрецедентный пример, как мужчина постарался объяснить истенный дух женщины, её внутренний психологический мир, передать в стихах её чувства. Естественно, исходя из этого, ещё труднее было заметить тот факт, что другие поэтические создания Паоло Иашвили своими эстетическими формами, художественным аксессуаром и поэтической рукописью были очень похожи на "дневники Елены Дариани". И эти стихотворения для их автора не были только самоцелом литературной театрализации,

причиной их создания мы должны искать в художественном стиле и в методе самого поэта.

До этого случая в Грузии не было precedентов похожей поэзии, а в мировой литературе у неё и предшественников много было, и современников. Особенно надо отметить Черубину де Габриак – которая родилась с помощью Елизаветы Дмитриевы и её другом Максимилианом Волоциным, своим духовным драматизмом и поэтическим миром её можно считать “духовной сестрой” Елены Дариани, родившейся несколько позже (1915) в литературе.

Несмотря на особенную популярность и поэтический кругозор, личность Черубины де Габриак в поэзии жила всего лишь 2- 3 месяца и скоро выявилось. Кроме этого поэзия Черубины, в отличие от Елены Дариани, было создано женщиной; Но некоторые импульсы от этой поэзии можно осознать в “дневниках Елены Дариани”. Можно сказать, что лирический герой Елены Дариани отражает особую близость с прекрасным духом Черубины, но не в такой степени, как поэзия Анны Ахматовой и Марины Цветаевой.

Мировозрительную поддержку литературная мистификация грузинской поэзии, как и в Русских аналогах, нашла в философических теориях “духовного отца” символистов Владимира Соловьёва, и в символических образах литературной мистификации любовь к маскам, желание литературной театрализации сходится с теориями Э.Ланн. и Реми де Гурмон, указывая на символиста творца с артистическим духом, целью которого представляется самоявление. Вероятно, этим и можно объяснить сходство мифологическо-символьного образа Елены Дариани с Черубины де Габриак.

Tamar Paishadze

Intercultural Scientific Challenges in Study of Modern Georgian literature

The issue of integration of Avant-gardism with Georgian literature was periodically rising in the ological studies but, on different stages, averaged approach was formed, characterized by dual position: ve and negative perception of the problem.

Positive tendency means the very fact that Avant-gardism was present in the 20th century Georgian culture was considered as the ready model “inserted” in Georgian Belles-lettres space. Negative viewpoint about ssue was more rough and radical. According to the latter, Avant-gardism in Georgia was considered as ial step towards the demonstration of mannerism and originality.

Some issues connected with the classification of Georgian Modernist schools and problem of its systemic

are associated with such approaches as well as culturological and methodological unclearness.

We must note that, in general, Modernism and Avant-gardism in Georgian culture are mainly, associated with the Symbolism, that is to say, Georgian School of Symbolism was representing all in one: Avant-gardism, trends of the 1920s and methodological novelties. We believe that such “representative dependence” is a result of inadequate information about the history of Georgian Modernism.

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ეთნოლოგიის

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. – ეთნოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – პროფ. როლანდ თოფჩიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. პროფესორი როლანდ თოფჩიშვილი
2. ასოცირებული პროფესორი ქეთევან ხუციშვილი
3. ასოცირებული პროფესორი როზეტა გუჯეჯიანი –

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	აფხაზურ-ადიღური ეთნიკური ერთობების ეთნოგენეზის შესახებ		როლანდ თოფჩიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ნაშრომი ეხება აფხაზური და ადიღური ეთნოსების ეთნოგენეზის საკითხს. რადგანაც ეთნოგენეზის ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემა ტერიტორიის საკითხია, ამიტომ ნაშრომში ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია აღნიშნული ეთნიკური ერთობების ეთნოგენეზის		

	ტერიტორიის საკითხზე, სად მოხდა მათი ეთნოგენეზი, იქ, სადაც შუა საუკუნეებში ცხოვრობდნენ, თუ სხვაგან. საისტორიო, არქეოლოგიური, ეთნოლოგიური, ფოლკლორული და სხვა მონაცემების გამოყენებით ავტორი მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ აფხაზურ-ადიღური ეთნიკური ერთობების ეთნოგენეზი მოხდა არა ჩრდილო-დასავლეთ კავკასიაში, ყუბანის მარცხენა ნაპირზე, არამედ უფრო ჩრდილოეთით – აზოვის ზღვისპირეთში, როგორც მის აღმოსავლეთ, ისე ჩრდილოეთ სანაპიროზე, აგრეთვე შავი ზღვისპირეთის ჩრდილოეთით. სამხრეთისაკენ აფხაზურ-ადიღური ეთნიკური ერთობების მიგრაცია I საუკუნეში დაიწყო და რამდენიმე ეტაპად განხორციელდა.		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ქართულ ხალხურ დღეობათა კატალოგი (დასავლეთ საქართველოს მთიანეთი)		როზეტა გუჯეჯიანი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

თემაში წარმოდგენილია სვანეთის, რაჭისა და ლეჩხუმის ქართულ ხალხურ დღეობათა კალენდრის კატალოგი. ნაშრომს ახლავს ვრცელი შესავალი ნაწილი, რომელშიც ასახულია დღეობათა კლასიფიკაცია, ტიპოლოგია, მართვა, მენეჯმენტი; განხილულია შესაბამისის სამეცნიერო ლიტერატურა. კალენდარი დალაგებულია საეკლესიო კალენდრის მიხედვით. აღწერილია დღესასწაული, გამოვლენილია მისი თარიღი, მიმდინარეობის დრო, ვარიაციები სამივე მხარეში (არსებობის შემთხვევაში), შესაწირვი ატრიბუტიკა, ქცევის წესები, ეთნომუსიკალური ფონი, ლოცვის ტექსტები. განმარტებულია დღეობის არსი და გამოთქმულია ავტორისეული შეხედულებები. ყოველი დღეობის აღწერისა და ანალიზის შემდეგ, მას ერთვის სამეცნიერო ბიბლიოგრაფია.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	თურქეთის ქართველები: ისტორია, სულიერი და მატერიალური კულტურა, ენობრივი ვითარება(2011-2014)	შოთა რუსთაველის ფონდი	არქიმანდრიტი ადამ ახალაძე	როლანდ თოფჩიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. ეთნიკურ ქართველთა განსახლების არეალი თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონში

ნაშრომში შესწავლილია თურქეთში, მარმარილოს ზღვის რეგიონში მცხოვრებ ქართველთა განსახლების არეალი. დადგენილია ის სოფლები, რომლებშიც ეთნიკური ქართველები ცხოვრობენ ბურსის, იალოვასა და სტამბოლის ვილაიეთებში. ქართველთა მარმარილოს ზღვის რეგიონში დასახლება მოხდა 1878 წელს მუჰაჯირობის დროს.

2. ეთნიკური იდენტობის პრობლემები // საკითხები თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონში

ნაშრომი ეხება თურქეთში მარმარილოს ზღვის რეგიონში მცხოვრებ ქართველთა ეთნიკური იდენტობის პრობლემას. დადგენილია, რომ ეთნიკური ქართველები რეგიონში ჯერჯერობით ინარჩუნებენ ეთნიკურებას, ქართული ენა კი სწრაფად იკარგება.

3. ქართული ანთროპონიმები (პიროვნული სახელები და გვარსახელები) თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონის ეთნიკურად ქართულ დასახლებებში

ნაშრომი ეხება თურქეთში მცხოვრებ ეთნიკურ ქართველთა ანთროპონიმებს, საკუთარ სახელებს. პიროვნული სახელები მაჰმადიან ქართველებს მაჰმადიანური აქვთ, მაგრამ მათ ძირითად ნაწილს გადმოცემით ახსოვთ ქართული გვარები. შემონახული აქვთ ზოგიერთი ძველი ქართული ანთროპონიმიული ტერმინი, მაგალითად, კილი, ლაღაბი და ა. შ.

<p>1. ანთროპოლოგიური მიდგომები რელიგიისა და სეკულარიზმის მიმართ</p> <p>2. რელიგია, დემოკრატია და ერი სამხრეთ კავკასიაში</p> <p>3. კავკასია, კულტურა, კონფლიქტი: გერმანელები სამხრეთ კავკასიაში</p> <p>4. წარმოსახვითი განვითარება: პოსტ-სოციალისტურ სამყაროში პოლიტიკის განვითარებისა და მისი ეფექტების მულტიდისციპ</p>	<p>ღია საზოგადოების ინსტიტუტი</p> <p>შვეიცარიის აკადემიური ქსელიგერმანიის</p> <p>აკადემიური გაცვლის სამსახური</p>		<p>ქეთევან ხუციშვილი თანადირექტორი</p> <p>ქეთევან ხუციშვილი მონაწილე</p> <p>ქეთევან ხუციშვილი თანაორგანიზატორი</p> <p>ქეთევან ხუციშვილი კოორდინატორი</p>
---	---	--	--

	ლინური და მრავალდონიანი ანალიზი			
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	თურქეთის ქართველები: ისტორია, სულიერი და მატერიალური კულტურა, ენობრივი ვითარება(2011-2014	შოთა რუსთაველის ფონდი	არქიმანდრიტი ადამ ახალაძე	როზეტა გუჯეჯიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1.თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონების ეთნიკურ ქართველთა ფოლკლორული მემკვიდრეობა.

თურქეთში მარმარილოს ზღვის რეგიონში მცხოვრებ ქართველებს შენარჩუნებული აქვთ ქართული ფოლკლორული მემკვიდრეობა: ლექსები, ხალხური სიმღერები და ცეკვები. დადგინდა, რომ დღეს ქართული ფოლკლორი მათი ეთნიკურობის შენარჩუნების ერთ-ერთი პირობაა.

2.მეურნეობისა და ხელოსნობის ტრადიციული დარგები თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონების ეთნიკურად ქართულ დასახლებებში.

ნაშრომში შესწავლილია ხელოსნობის ტრადიციული დარგები, რის ტრადიციაც მათ აჭარიდან გადმოსახლების შემდეგ მოყვათ. განსაკუთრებით მაღალ დონეზე განვითარებული ხითხურობა. დაფიქსირებულია ხითხურობის არაერთი ნიმუში, მაგალითად, მეჩეთები, რომლებსაც ქართველები აქ გადმოსახლების შემდეგ თავად აგებდნენ.

3.ვახტანგ მალაყმადის (ჰაირი ჰაირიოღლუ) ცხოვრება და მოღვაწეობა (1936-2003 წწ).

შესწავლია ვახტანგ მალაყმადის ცხოვრება, რომლის ქმედება თურქეთში ეთნიკურ ქართველთა გადარჩენისაკენ იყო მიმართული.

4.ახმეთ მელაშვილის ცხოვრება და მოღვაწეობა (1922-1980 წწ.).

შესწავლილია ცნობილი პატრიოტი ქართველის ახმედ მელაშვილის მოღვაწეობა

5.ისტორიული მეხსიერების ფაქტები თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონების ეთნიკურ ქართველთა შორის.

ეთნიკურობის შენარჩუნებაში ერთ-ერთი გადამწყვეტი ფაქტორია ისტორიული მეხსიერება. ნაშრომში დადგენილია, რომ ეთნიკურ ქართველებსმარმარილოს ზღვის რეგიონში შენარჩუნებული აქვთ ისტორიული მეხსიერება, განსაკუთრებით დაწვრილებით იციან თავიანთი წინაპრების სამშობლოდან მიგრაციის ისტორია.

6.ეთნიკურ ქართველთა სულიერი კულტურის საკითხები: რელიგიური სინკრეტიზმის ფაქტები, ტრადიციული ხალხური დღესასწაულები თურქეთის რესპუბლიკის მარმარილოს ზღვის რეგიონების ეთნიკურად ქართულ დასახლებებში.

ნაშრომში შესწავლილია თურქეთში, მარმარილოს ზღვის რეგიონში მცხოვრებ ქართველთა სულიერი კულტურის საკითხები, გამოვლენილია რელიგიური სინკრეტიზმის ფაქტები.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	როლანდ თოფჩიშვილი	სამცხე-ჯავახეთის ეთნიკური	თბილისი, „უნივერსალი“	152

		ისტორიიდან		
ანოტაცია				
<p>მონოგრაფიაში შესწავლილია სამცხე-ჯავახეთში გვიან შუა საუკუნეებში მიმდინარე რთული ეთნიკური პროცესები, კერძოდ ქართველთა გამაგმადიანება-გათურქებისა და გამაჰმადიანებულთა ოსმალეთის იმპერიაში გადასახლების პროცესები. საისტორიო წყაროების, საარქივო მონაცემებისა და ეთნოგრაფიული მასალებით გაირკვა, რომ სამცხე-ჯავახეთის ქრისტიანი ქართველები მე-17-18 საუკუნეებში გადმოსახლებული არიან აღმოსავლეთ საქართველოში, ძირითადად ქართლში.</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნოლოგიური მეცნიერების შესავალი	თბილისი „უნივერსალი“	392
ანოტაცია				
<p>სახელმძღვანელო განკუთვნილია უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის; ის გზას გაუკვლავს სტუდენტებს ეთნოლოგიის სამყაროში; მისცემს ცოდნას ეთნოლოგიის საგნის, ფუნქციების, მეთოდებისა და თანამედროვე საზოგადოებაში მისი მნიშვნელობის შესახებ. სახელმძღვანელო სამი მონაკვეთისაგან შედგება: 1. ეთნოლოგიის ზოგადი პრობლემები, 2. ეთნოლოგია და სხვა მეცნიერებები, 3. მსოფლიოს ხალხები. პირველი ნაწილი 15 თავისაგან შედგება, მეორე – 12 თავისაგან, მესამე კი მოიცავს სამ თავსა და 12 პარაგრაფს.</p>				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	როლანდ თოფჩიშვილი, როზეტა გუჯეჯიანი, ქეთევან ხუციშვილი, და სხვები	ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა, კრებული I, – 2013 წლის რეგიონალური კონფერენციის მოხსენებათა ტექსტები,	თბილისი „უნივერსალი“	146
2	ქეთევან ხუციშვილი, როზეტა გუჯეჯიანი და სხვები	„ვერა ბარდაველიძე 100“	თბილისი „უნივერსალი“	254
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>1. კრებულში – ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა – დაბეჭდილია 2013 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ეთნოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული კონფერენციის მოხსენებათა ტექსტები. ნაშრომები ძღვნება ისტორიულ და თანამედროვე საქართველოში რელიგიური და ეთნიკური ურთიერთობის საკითხებს. კრებულში დაბეჭდილ ნაშრომებსარა მხოლოდ სამეცნიერო-თეორიული, არამედ პრაქტიკული მნიშვნელობაც გააჩნია.</p> <p>2. კრებულში – „ვერა ბარდაველიძე 100“ – დაბეჭდილია ოთხი წლის წინ პროფესორ ბერა ბარდაველიძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. კრებული ეძღვნება</p>				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	როლანდ თოფჩიშვილი	საქართველოს “უცნობი” მეზობლები: ხინალუდები, კრიწები და ბუდუხები აზერბაიჯანის ჩრდილოეთიდან	ისტორიანი: ისტორიულ- შემეცნებითი ჟურნალი, #1, 2013	თბილისი	8
2	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნიკური და რელიგიურ- კონფესიური ურთიერთობები და ეთნოლოგიური მეცნიერება	ეთნიკური და რელიგიურ- კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა , კრებული I,	თბილისი	გვ. 5- 12.
	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში (ზოგადი ასპექტები)	ეთნიკური და რელიგიურ- კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა		გვ. 48-60

3	როლანდ თოფჩიშვილი	ხანძთის მონასტრის ლოკალიზაციისა და შავშეთ- კლარჯეთის საეკლესიო ისტორიული გეოგრაფიის ზოგიერთი საკითხ	, კრებული I, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები. VII,	თბილისი		
4	როლანდ თოფჩიშვილი	სასაცილოა, სატირელი რომ არ იყოს” (იძულებითი პასუხი “კრიტიკოსებს”)	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები. VII,	თბილისი „მერიდიანი“	გვ. 66-82	
5	როლანდ თოფჩიშვილი		დეპორტირებულ ი მესხები – წარსული და დღევანდლობა” საერთაშორისო სამეცნიერო- თემატურ კონფერენციაზე წაკითხული	თბილისი „მერიდიანი“	გვ. 403- 433.	395- 417

6	როლანდ თოფჩიშვილი	რელიგიური და ეთნიკური ფაქტორების ურთიერთმიმართების პრობლემა ისტორიული სამცხის მოსახლეობაში..	მოხსენებები). კრებული: „ზურაბ პაპასქირი-60“ Этнографическое Обозрение №5	თბილისი, 2013,	გვ. 79- 114	გვ. 367- 379
7	როლანდ თოფჩიშვილი	სად მოხდა ალან-ოსთა ეთნოგენეზი: კავკასიასა თუ შუა აზიაში? – Топчишвили Р. А. Какую территорию охватывает Кавказ?	კრ. ვერა ბარდაველიძე 110. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა კრებული	კრ. ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	თბილისი სომხუმის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ 129- 135 გვ.34-

8	ქეთევან ხუციშვილი	რელიგიისა და პოლიტიკის მიმართება (თანამედროვე საქართველოში მიმდინარე პროცესების მაგალითზე	კრ., ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობანი საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა.	თბილისი, 2013, უნივერსალი	42.	65-86
9	ქეთევან ხუციშვილი		კრ. ვერა ბარდაველიძე - 110			83-198-209.
10	ქეთევან ხუციშვილი	ქართველთა ეთნიკური იდენტობისა და რელიგიის ურთიერთმიმართების საკითხები (წარსული და თანამედროვეობა)	ჟურნალი „სემიოტიკა“, 13, სემიოტიკის კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო გამოცემა, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი; თბ., ილიაუნი.	თბილისი		
	როზეტა გუჯეჯიანი	„კვირია“ ტრადიციულ ქართულ კულტურაში				

11	როზეტა გუჯეჯიანი	ქართული ხალხური დღესასწაულები თურქეთის ტერიტორიის ეთნიკურ <i>ქართველებს შორის (ძველით ახალი წელი)</i>		თბილისი		
12	როზეტა გუჯეჯიანი			თბილისი		
13				თბილისი		

მოკლე ანოტაციები

1.რ. თოფჩიშვილი. საქართველოს “უცნობი” მეზობლები: ხინალულები, კრიწები და ბუდუხები აზერბაიჯანის ჩრდილოეთიდან

ნაშრომი ეხება აზერბაიჯანში მცხოვრებ ეთნიკურ უმცირესობებს, მათ ეთნიკურ ისტორიასა და ეთნიკურ კულტურას.

2. რ. თოფჩიშვილი. ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები და ეთნოლოგიური მეცნიერება

ნაშრომი ეხება ეთნოლოგიური მეცნიერების დამოკიდებულებას ეთნიკური ურთიერთობებისა და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობების შესახებ. ხაზი აქვს გასმული, რომ ეს ასპექტები ეთნოლოგიური მეცნიერების ერთ-ერთი კარდინალური საკითხია.

3. რ. თოფჩიშვილი. ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში (ზოგადი ასპექტი) – ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა, კრებული I, 2013 წლის რეგიონალური კონფერენციის მოხსენებათა ტექსტები, თბ., 2013, გვ. 48-60. ნაშრომში საისტორიო წყაროების, ეთნოგრაფიული და ფოლკლორული მასალების საფუძველზე შესწავლილია ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში. ხაზი აქვს გასმული იმ გარემოებას, რომ საქართველოში სხვა ეთნიკური ერთობებისა და რელიგიური ერთობების მიმართ დამოკიდებულება ტოლერანტული იყო.

4. რ. თოფჩიშვილი. ხანძთის მონასტრის ლოკალიზაციისა და შავშეთ-კლარჯეთის საეკლესიო ისტორიული გეოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი. – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები. VII, თბ., 2013, გვ. 66-82. რეზიუმე ინგლისურ ენაზე. ნაშრომში საისტორიო წყაროებისა და ეთნოგრაფიული მონაცემებით დადგენილია, რომ ხანძთის მონასტერი იყო სრულიად სხვა ადგილას, კერძოდ იმერხევის სოფელ უბეს სიახლოვეს, სადაც დღესაცაა შემორჩენილი ტოპონიმი „ხანძთა“ და სადაც დღესაცაა შემორჩენილი ტაძრის კედლის ქვა, რომელზედაც ხელია გამოკვეთილი. დღეს ხანძთის მონასტრად წოდებული სინამდვილეში არაა ფორთის მონასტერი. ასევე გარკვეულია შავშეთისა და კლარჯეთის საეკლესიო ისტორიული გეოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი, კერძოდ, სად გადიოდა საზღვარი ტბეთისა და ანჩის ეპარქიებს შორის.

5. რ. თოფჩიშვილი. სასაცილოა, სატირელი რომ არ იყოს” (იძულებითი პასუხი “კრიტიკოსებს”). – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები. VII, თბ., 2013, გვ. 403-433. ნაშრომში პასუხი აქვს გაცემული ერთ-ერთ „კრიტიკოსს“, რომელიც საისტორიო საზოგადოებას მოეველინა, როგორც თვითმარქვია კავკასიოლოგი, რომელსაც არსებითი ნაშრომი არაა აქვს კავკასიის ისტორიაში.

6. რ. თოფჩიშვილი. რელიგიური და ეთნიკური ფაქტორების ურთიერთმიმართების პრობლემა ისტორიული სამცხის მოსახლეობაში – “დეპორტირებული მესხები – წარსული და დღევანდელი” (საერთაშორისო სამეცნიერო-თემატურ კონფერენციაზე წაკითხული მოხსენებები. 17-18 მაისი, 2013 წელი), თბილისი, 2013, გვ. 79-114. ნაშრომში მე-19 საუკუნის საარქივო მასალებზე დაყრდნობით

თვალი აქვს გადევნებული სამცხეში ქართველთა გამაჰმადიანება-გათურქების პროცესს.

7. რ. თოფჩიშვილი. სად მოხდა ალან-ოსთა ეთნოგენეზი: კავკასიასა თუ შუა აზიაში? – კრებული: “ზურაბ პაპასქირი-60”. სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი, 2010-2013, გვ. 395-417. რეზიუმე ინგლისურ ენაზე. ნაშრომში გაანალიზებულია ოსთა ეთნოგენეზის შესახებ არსებული ყველა ლიტერატურა. დღემდე ყველა მეცნიერი მიიჩნევდა, რომ ოსთა ეთნოგენეზი მოხდა კავკასიაში ადგილობრივ ეთნიკურ ერთეულებთან შერევის შედეგად. ალან-ოსების ეთნოგენეზის ტერიტორიად ავტორი მიიჩნევს არა კავკასიას, არამედ შუა აზიას. ალანების კავკასიაში მოსვლის შემდეგ ადგილობრივ ეთნიკურ ერთეულებთან შერევა მხოლოდ ეთნოკური ისტორიის მოვლენადაა მიჩნეული.

8. ქ. ხუციშვილი. სივრცისა და მატერიალური ობიექტების საკრალურობის კონსტრუქცია (შეიხ ისა-ეფენდის საფლავის მაგალითზე).

ნაშრომი ეხება სივრცისა და მატერიალური ობიექტების საკრალურობის კონსტრუქციას შეიხ-ეფენდის საფლავის მაგალითზე.

9. ქ. ხუციშვილი. რელიგიისა და პოლიტიკის მიმართება (თანამედროვე საქართველოში მიმდინარე პროცესების მაგალითზე).

ნაშრომი ეხება რელიგიისა და პოლიტიკის ურთიერთმიმართების პრობლემას, კერძოდ, საქართველოში 2013 წელს წელს განვითარებული მოვლენების ფონზე.

10. რ. გუჯეჯიანი. ქართველთა ეთნიკური იდენტობისა და რელიგიის ურთიერთმიმართების საკითხები (წარსული და თანამედროვეობა)

ნაშრომში წარმოდგენილია ქართველთა ეთნიკურ ერთობად ფორმირების ეტაპები და ეთნიკური იდენტობის ურთიერთმიმართება რელიგიურ სისტემებთან. გამოკვეთილია ქრისტიანობის, როგორც ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ცნობიერების განმაპირობებელი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მარკერის, როლი და ფუნქცია. ხაზგასმულია მოქალაქეობრივი იდენტობის არსებობის ფაქტები ქართველთა ეთნიკური ისტორიის სხვადასხვა ეტაპიდან. საუბარია თანამედროვე პრობლემატიკაზეც.

11. რ. გუჯეჯიანი, „კვირია“ ტრადიციულ ქართულ კულტურაში, - კრ. ვერა ბარდაველიძე - 110,

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა კრებული, „უნივერსალი“, თბ., 2013. გვ., 66-85. რაზიუმე ინგლისურ ენაზე.

ნაშრომში გამოთქმულია კრიტიკული დამოკიდებულება ქართულ ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ ლიტერატურაში დამკვიდრებული აზრის - „კვირიას“ როგორც ღვთაების - არსებობის მიმართ. არ არის გაზიარებული „კვირიას“ მიჩნევა გადმონაშთად. გაზიარებულია ა. ლეკიაშვილის მოსაზრებები. აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის ტრადიციულ ყოფაში არსებულ რწმენა-წარმოდგენათა „კვირასთან“ დაკავშირებული პლასტები მიჩნეულია ქრისტიანული რწმენის გახალხურების, ანუ პაგანიზაციის შედეგად, რის ნათელ მაგალითადაც გამოკვეთილია „კვირიას“, როგორც მაცხოვრის სიმბოლური ხატების არსებობა მთიელთა ყოფაში. გამოკვეთილია სავნეთის ტრადიციულ ყოფაში არსებული საგალობელი „კვირია“-ს სულიერი და სოციალური ბუნება და როლი. წარმოდგენილია საგალობელ „კვირიას“ პარალელური მასალა საქართველოს სხვა ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მხარეებიდანაც.

12. რ. გუჯეჯიანი. ქართული ხალხური დღესასწაულები თურქეთის ტერიტორიის ეთნიკურ ქართველებს შორის (ძველით ახალი წელი),

ნაშრომში აღწერილია თურქეთელ ქართველთა შორის დადასტურებული ძველით ახალი წლის აღნიშვნის ტრადიცია. გამოვლენილია ისტორიული ტაო-კლარჯეთის სხვადასხვა მხარის ლოკალური ვარიაციები საახალწლო დღესასწაულთან დაკავშირებით და ეს მასალა შედარებულია საქართველოს სხვა მხარეების ტრადიციებთან. გამოთქმულია გარკვეული დაკვირვებები და მოსაზრებები.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Роланд Топчишвили	Топчишвили Р. А. Какую территорию охватывает Кавказ?	Этнографическое Обозрение №5	Москва	стр. 61-66.
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>ცარიზმისა და საბჭოთა პერიოდებში კავკასიის სამხრეთ საზღვრად რუსეთის იმპერიისა და საბჭოთა კავშირის სამხრეთ საზღვარს მიიჩნევდნენ თურქეთსა და ირანთან. საბჭოთა და ცარიზმის დროინდელი სამხრეთი საზღვარი განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან. ნაშრომში ხაზი ესმის იმას, რომ არ შეიძლება გეოგრაფიული ერთეულის საზღვარი პოლიტიკური საზღვრით იყოს განპირობებული და რომ კავკასიის ბუნებრივ-გეოგრაფიული საზღვარი სინამდვილეში მოიცავს პოლიტიკური საზღვრის სამხრეთით არსებულ ტერიტორიას, კერძოდ, ტაო-კლარჯეთი სამხრეთ კავკასიის განუყოფელი ნაწილია.</p>					

ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, პროფ. როლანდ თოფჩიშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის
სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება **ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფ. ზაზა სხირტლაძე

1.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

პროფ. ზაზა სხირტლაძე,

ასოც. პროფესორი ირინა კოშორიძე;

ასოც. პროფესორი ნათელა ჯაბუა;

ასოც. პროფესორი ნინო სილაგაძე;

ასოც. პროფესორი მაია ციციშვილი;

ასოც. პროფესორი ირინე მირიჯანაშვილი;

ასისტენტ პროფესორი ანა შანშიაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

2014-2016	ქართული ციხე-სიმაგრეები ტაო-კლარჯეთში	რუსთაველი სახ. ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნინო სილაგაძე, მონაწილე
2010-2013	„კავკასია და ბიზანტია შუა საუკუნეების განმავლობაში – ინოვაციური კურიკულუმის შექმნა“	ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტი	ზაზა სხირტლაძე, მონაწილე
<p>„კავკასია და ბიზანტია შუა საუკუნეების განმავლობაში – ინოვაციური კურიკულუმის შექმნა“ – საერთაშორისო პროექტის ფარგლებში, სამხრეთი კავკასიის სამი ქვეყნის, აგრეთვე ევროპის სხვადასხვა სასწავლო-სამეცნიერო დაწესებულების წარმომადგენლების მონაწილეობით, მიმდინარეობდა მუშაობა მრავალმხარეანი, ინოვაციური კურიკულუმის შესაქმნელად ევროპის უმაღლესი სასწავლებლებისთვის; კურიკულუმი, სხვა დარგთა გვერდით, გააერთიანებს შუა საუკუნეების კავკასიის ხელოვნებასაც.</p>			

<p>2013 სექტემბერი- ნოემბერი</p>	<p>არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის მარეგულირებელი სამართლებრივი მექანიზმების შემუშავება</p>	<p>არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში საერთაშორისო გამოცდილების ანალიზი. საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო</p>	<p>ანა შანშიაშვილი</p>
--	---	---	------------------------

„არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის მარეგულირებელი სამართლებრივი მექანიზმების შემუშავება“

პროექტი დაფინანსდა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს მიერ. მის ფარგლებში ჩატარდა: ქვეყანაში არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის კონტექსტის მიმოხილვა, მათ შორის: კულტურული, სოციალური და ეკონომიკური მაჩვენებლები, თვითმმართველობის, ტურიზმის, გარემოსდაცვითი, სოფლის მეურნეობის და მემკვიდრეობის პოლიტიკა და რეგულაციები; სხვადასხვა საერთაშორისო დოკუმენტების, კერძოდ აკმ-ს დაცვის იუნესკოს კონვენციისა და მისი სამოქმედო სახელმძღვანელოს უახლესი ვერსიის შესწავლა-ანალიზი; აკმ-ს საკანონმდებლო რეგულირების მხრივ სხვა ქვეყნების გამოცდილების შესწავლა და ანალიზი; აკმ-ს დაცვის შესახებ კონვენციით განსაზღვრული დარგების და დამცავი მექანიზმების ტიპოლოგიის მიხედვით, რეგულირების საჭიროებების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება და ანალიზი.

კვლევაზე დაყრდნობით შემუსავდა აკმ-ს დაცვის ადმინისტრაციული სისტემა - პასუხისმგებელი უწყებები და ორგანიზაციები: მართვის, დაგეგმვის, პროგრამების შემუშავების, განხორციელებისა და მონიტორინგის მექანიზმების, პროფესიული რესურსების და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის, დაფინანსების მექანიზმების და ფინანსურ ურთიერთობათა მექანიზმების და უფლება-მოვალეობების გამიჯვნა-განსაზღვრა; ფიზიკური და იურიდიული პირების უფლება-მოვალეობებანი; აკმ-ს იდენტიფიკაციის კრიტერიუმები; აკმ-ს აღრიცხვის სისტემა, სააღრიცხვო დოკუმენტაცია, კლასიფიკაცია, სტატუსის მინიჭება და მოხსნა; აკმ-ს სახეობების მიხედვით ელემენტების დაცვისა და გამოყენების ძირითადი პრინციპები და შესაბამისი რეჟიმები; აკმ-ს დამცავი ზონები და შესაბამისი რეჟიმები, აკმ-ს პრევენციული დაცვის ღონისძიებები, საფრთხეში მყოფი აკმ და მისი რევიტალიზაციის

ღონისძიებები და ა.შ.

2010-2013წწ.	”ქართული მხატვრობა - განვითარების ისტორია“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი (B-02-10)	მაია ციციშვილი
--------------	--	---	----------------

„ქართული მხატვრობა - განვითარების ისტორია (XVIII-XX სს)“.

სამეცნიერო პროექტის მიზანს წარმოადგენდა ქართული დაზგური მხატვრობის კვლევა, XVIII – XX საუკუნეებში მისი განვითარების გზის ჩვენება, მაქსიმალურად სრულად შესწავლა, ყველაზე დამახასიათებელი და თვითმყოფადი მახასიათებლების გამოვლენა, სხვადასხვა დარგის, მნიშვნელოვანი ტენდენციების, მიმართულებების წარმოჩენა, გამორჩეულ ქართველ მხატვართა შემოქმედებისა და ზოგიერთი მნიშვნელოვანი ნაწარმოების მხატვრულ-სტილისტური ანალიზი, აქამდე უცნობი მასალის გამომზეურება. პროექტის საბოლოო მიზანი იყო წიგნისა და ალბომის (ელექტრონული ვერსია) მომზადება და გამოცემა.

პროექტზე მუშაობა წარიმართა პროექტით გათვალისწინებული გეგმის მიხედვით. წიგნისა და ალბომის თვითოეული თავისთვის მოძიებულ იქნა მასალა საქართველოს მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებში. განხორციელდა მივლინებები საქართველოს რეგიონალურ მუზეუმებში (ქუთაისი, ზუგდიდი, ბათუმი, თელავი). პროექტით გათვალისწინებული მუზეუმების გარდა საფონდო სამუშაოები და ფოტოფიქსაცია ჩატარდა ამბროლაურისა და ონის მუზეუმებში, სადაც აღმოჩნდა სრულიად უცნობი უაღრესად საინტერესო გრაფიკული და ფერწერული ნაწარმოებები. მოხდა ამბროლაურის მუზეუმში დაცული ნაწარმოებების იდენტიფიკაცია და ფოტოფიქსაცია. აღსანიშნავია, რომ ამბროლაურის მუზეუმის მასალა პირველად გამოქვეყნდა პუბლიკაციის ფარგლებში.

სხვა მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებშიც თავდაპირველად განხორციელდა მასალის ფოტოფიქსაცია. მოხდა გადაღებული და დახარისხებული ნაწარმოებების იდენტიფიკაცია, კვლევა, ხშირ შემთხვევაში საჭირო იყო ავტორთა დადგენა, ასევე ნაწარმოებების შექმნის პერიოდის დადგენა ან დაზუსტება, მაგალითად ქართული პორტრეტული მხატვრობის შემთხვევაში საჭირო გახდა პორტრეტებზე გამოსახული ზოგიერთი პიროვნების ვინაობის გარკვევა. პროექტის ფარგლებში განხორციელდა რამდენიმე მნიშვნელოვანი აღმოჩენა, მაგალითად საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში აღმოჩენილი იქნა გიგო გაბაშვილის უცნობი მხატვრობა.

პროექტის ხვდასხვა ეტაპებზე მიმდინარეობდა ბიბლიოთეკებსა და არქივებში არსებული ინფორმაციის, XIX-XX საუკუნეების პერიოდიკის, ქართული მხატვრობისა და სხვადასხვა მხატვართა ბიბლიოგრაფიის შესწავლა და ანალიზი. საჭირო გახდა მრავალი ცნობილი, ნაკლებად ცნობილი ან უცნობი ქართველი და საქართველოში მოღვაწე უცხოელი მხატვრის შესახებ მონაცემების მოძიება, დაზუსტება, გადამოწმება.

წიგნი შედგება ორი ნაწილისგან. პირველი ნაწილში წარმოდგენილი ვრცელი გამოკვლევა, სადაც განხილული ქართული მხატვრობის სხვადასხვა პერიოდი. წიგნი და ალბომი (ელექტრონული ვერსია) მთლიანობაში მოიცავს 8 თავს: 1. ქართული პორტრეტული მხატვრობა XVIII საუკუნის II ნახევრიდან XIX საუკუნის 80-იან წლებამდე 2. ახალი ქართული მხატვრობის უფროსი თაობის წარმომადგენლები 3. უცხოელი მხატვრები და საქართველო 4. რეალიზმიდან მოდერნიზმამდე 5. ქართული მოდერნიზმი 6. სოციალისტური რეალიზმი ქართულ მხატვრობაში 7. ქართული მხატვრობა II მსოფლიო ომის შემდეგ 8. 1960-1970-იანი წლები. ნაშრომი წარმოადგენს აღნიშნული პერიოდის ქართული მხატვრობის ხელახალი გააზრების მცდელობას. პარალელური მასალის გამოყენებით გამოვლენილ იქნა შესაბამისი ეპოქებისთვის დამახასიათებელი მხატვრულ-სტილისტური თავისებურებები, მოხდა საქართველოში სხვადასხვა პერიოდში არსებული კულტურული გარემოს გაანალიზება. ქართული მხატვრობის კვლევა მიმდინარეობდა კომპარატიული მეთოდის გამოყენებით. ქართული მხატვრობის სხვადასხვა პერიოდი შედარებული იქნა ზოგიერთი სხვა ქვეყნის თანადროულ მხატვრობასთან. ძირითად ტექსტში ასევე განხილულ იქნა სხვადასხვა ეპოქაში მიმდინარე მნიშვნელოვანი კულტურული მოვლენები, მხატვრული ცხოვრება, აქტუალური გამოფენები და სხვ..

ძირითად თავებთან ერთად წიგნში შესულია 184 მხატვრის ბიოგრაფია, რომელსაც თან ერთვის თვითოეული მხატვრის ბიბლიოგრაფია. ელექტრონულ ვერსიაში შესული 944 სურათისთვის დაზუსტდა მონაცემები, დაიწერა სრული აონტაციები და ითარგმნა ინგლისურ ენაზე. პროექტის ბოლო ეტაპზე წიგნი და ალბომი მომზადდა გამოსაცემად, განხორციელდა გადაღებული მასალის დამუშავება ბეჭდვისა და ტირაჟირებისთვის.

ზაზა სხირტლაძე	წმ. შიო მღვიმელის ცხოვრების ძველი ნუსხა	თბილისი, 181 გვ.
----------------	---	------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

<p>ზაზა სხირტლაძე: წმ. შიო მღვიმელის ცხოვრების ძველი ნუსხა – ქვეყნდება წმ. შიო მღვიმელის ცხოვრების ნუსხა (საქართველოს ეროვნული არქივი, N307), რომლის ნაწილი XIII საუკუნეში უნდა იყოს გადაწერიული. ნუსხას ახლავს მინიატიურა წმ. შიოს და ევაგრეს გამოსახულებით.</p>		
ირინე კოშორიძე	დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება-დარგები, სტილები, ეპოქები	თბილისი. უნივერსალი. 261 გვ.
<p>ირინე კოშორიძე: დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება-არგები, სტილები, ეპოქები.</p> <p>ნაშრომში განხილულია დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ძირითადი ცნებები, მათი მთავარი დამახასიათებელი სტილური ნიშნები, მსგავსება და განსხვავება სახვითი ხელოვნების სხვა დარგებთან. მოცემულია დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ცალკეული დარგების-კერამიკის, მინის, ლითონის მხატვრული განვითარების მთავარი მახასიათებლები და სტილური ნიშნები.</p> <p>ნაშრომში პირველადაა ჩართული ქართული დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების მასალა, ასევე საქართველოს მუზეუმებში დაცული ამ ხელოვნების სხვადასხვა დარგებისა და ქვეყნების ნიმუშები. მონოგრაფიას ერთვის 200-მდე (შავ-თეთრი) ილუსტრაცია და სპეციალური ლიტერატურის ჩამონათვალი, რომელიც დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ცალკეულ დარგებს ეხება. წიგნი განკუთვნილია როგორც უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისთვის, ასევე ხელოვნების ამ დარგით დაინტერესებულ ყველა მკითხველისთვის.</p>		
მაია ციციშვილი	”ქართული მხატვრობა - განვითარების ისტორია”	თბილისი, ”ფავორიტი პრინტი”, 352გვ.
ნანა მაჭარაშვილი, მაია მაჭარაშვილი, ნინო სილაგაძე, ნათელა	ტესტების კრებული (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება) მე-7 კლასი	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი, 40 გვ.

ჯაბუა		
ნანა მაჭარაშვილი, მაია მაჭარაშვილი, ნინო სილაგაძე, ნათელა ჯაბუა	ტესტების კრებული (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება) მე-8 კლასი	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი, 40 გვ.
ნანა მაჭარაშვილი, მაია მაჭარაშვილი, ნინო სილაგაძე, ნათელა ჯაბუა	ტესტების კრებული (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება) მე-9 კლასი	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი, 40 გვ.
ნანა მაჭარაშვილი, მაია მაჭარაშვილი, ნინო სილაგაძე, ნათელა ჯაბუა	ტესტების კრებული (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება) მე-7 კლასი	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი, 40 გვ.
ნანა მაჭარაშვილი, მაია მაჭარაშვილი,	ტესტების კრებული (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება) მე-8 კლასი	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი, 40 გვ.

ნინო სილაგაძე, ნათელა ჯაბუა		
--------------------------------------	--	--

დ) სტატიები

ზაზა სხირტლაძე	სვეტიცხოვლის ტაძრის რელიეფი	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე, ისტორიის არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია, N1	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა გვ. 114–130
1. სვეტიცხოვლის ტაძრის რელიეფი – განხილულია სვეტიცხოვლის საკათედრო ტაძრის ინტერიერში არსებული, დღემდე უცნობი რელიეფი, რომელზეც წარმოდგენილია მღვდელმთავარი მაცხოვრის წინაშე. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ რელიეფზე წარმოდგენილი უნდა იყოს კათოლიკოსი მელქისედეკ I – სვეტიცხოვლის ტაძრის ქტიტორი.			
ზაზა სხირტლაძე	წმ. დავით გარეჯელის ქვაბი მთაწმინდაზე	საისტორიო კრებული, N3	თბილისი, გამომცემლობა „მხედარი“ გვ. 154–175
წმ. დავით გარეჯელის ქვაბი მთაწმინდაზე - ქვეყნდება 2002 წელს, მთაწმინდაზე წმ. დავით გარეჯელის თავდაპირველი სამყოფელის გახსნის შედეგები. მოცემულია ქვაბის განახლება-გადაკეთების ძირითადი ეტაპები.			

ირინე კომორიძე	ახალი მხატვრული ტენდენცია და პორტრეტის პრობლემა XIX საუკუნის მინიატიურულ ხელოვნებაში	მომბე-ეროვნული მუზეუმის სამეცნიერო ჟურნალი	თბილისი . საქართველოს ეროვნული მუზეუმი.
ანა შანშიაშვილი	სვეტიცხოვლის სიმბოლური სახე ტყობა-ერდის ეკლესიის ფასადის მორთულობაში (ჩრდილო კავკასია) (თ. ხუნდაძესთან ერთად)	„საქართველოს სიძველენი“	თბილისი, #15, გვ. 156-166

მოკლე ანოტაცია

სვეტიცხოვლის სიმბოლური სახე ტყობა-ერდის ეკლესიის ფასადის მორთულობაში (ჩრდილო კავკასია) (თ. ხუნდაძესთან ერთად)

შუა საუკუნეებში საქართველოს ჩრდილოეთ კავკასიასთან მჭიდრო კავშირსა და ამ მხარეში საქართველოს ეკლესიის მისიონერულ მოღვაწეობას ისტორიული წყაროების გარდა, ქრისტიანული ტაძრების არსებობაც ადასტურებს. მათ შორის გამორჩეული ადგილი უჭირავს ტყობა-ერდის ტაძარს ისტორიულ დურძუკეთში, (დღევანდელი ინგუშეთი), რომელიც უხვად არის მორთული ფიგურული თუ ორნამენტული რელიეფებით და ქართული ასომთავრული წარწერებით.

ტაძრის დეკორში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ორი საქტიტორო რელიეფი, რომლებიც სხვადასხვა პერიოდს მიეკუთვნება. ნაშრომი შეეხება მეორე სამშენებლო ფენის – XI საუკუნეში დასავლეთ ფასადზე მოთავსებული საქტიტორო რელიეფს, რომლის მნიშვნელობაც სცილდება საქტიტორო თემის ფარგლებს და ქრისტიანული სახისმტყველებისა და ისტორიული რეალიების უფრო სიღრმისეულ შრეებს წარმოგვიდგენს. კერძოდ, სტატიაში განხილულია აღნიშნული კომპოზიციის რამდენიმე ისეთ ასპექტი, როგორცაა:

- ორანემენტული სახეები და მათი წარმომავლობა;
- კომპოზიციის ორიგინალური გადაწყვეტა;
- ისტორიული კონტექსტი, რომელიც ასომთავრული წარწერებში მოხსენიებულ ისტორიულ პირებს უკავშირდება.

სტატიაში გამოთქმულია ვარაუდი ტყობა-ერდის ფასადის მორთულობაში სვეტიცხოვლის სიმბოლური გამოსახულების არსებობის შესახებ, რის არგუმენტადაც ტაძრის მეორედ სამშენებლაში მეღკისედეკ კათალიკოსის აქტიური მონაწილეობა და არსუკიძის მარჯვენის ანალოგიური გამოსახულებაა მოხმობილი.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია ციციშვილი	„Georgian Modernist Painting 1910- 1930“	"Un impero verso Oriente : tendenze orientaliste e arte rusa fra Otto e Novecento"	Universita di Napoli" L'Orientale",	გვ. 25-40.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ელენე კოშორიძე თანაავტორი (გრ. ბერაძე, მ დგებუაძე)	აღმოსავლეთმცოდნეების სამეცნიერო სესია	„ყაჯართა პერიოდის ირანული ყალამქარები საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში. თბილისი. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი. 20-21 დეკემბერი 2013

	ელენე კომორიძე	ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტი. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ახალი მხატვრული სახეები და იდენტურობის ძიების გზები ილხანთა ხელოვნებაში-ირანული კერამიკის ერთ ჯგუფი. თბილისი ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტი. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 20 ნოემბერი 2013
	ნათელა ჯაბუა	სამეცნიერო კონფერენცია - მხატვრული ფორმა: ეპოქები და ტენდენციები, თსუ	მე-19-მე-20 საუკუნეების საქართველოს ხუროთმოძღვრების ტენდენციები და მათი ისტორიულ-კულტურული ასპექტები, 15-16 ნოემბერი
	ნინო სილაგაძე	სამეცნიერო კონფერენცია „მხატვრული ფორმა: ეპოქები და ტენდენციები“, მხატვრული ფორმა ქვემო ქართლის საფასადო ქანდაკებაში: რელიეფი თეთრიწყაროდან	ივ. ჯავახიშვილი სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტი, 15-16. 11. 2013, თბილისი

2) უცხოეთში

ზაზა სხირტლაძე:

15-16 მაისი, 2013 წ.	პოსტ-ბიზანტიური ხელოვნება: ქრისტიანული მართლმადიდებლური ხელოვნება არაბიზანტიურ სამყაროში	ურთიერთობათა უწყვეტი გზით: პატრონაჟის თავისუფლებები XVI საუკუნის ქართულ ხელოვნებაში	ზაზა სხირტლაძე	ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტი, ბუდაპეშტი
1-6 სექტემბერი 2013	სპარსულენოვან საზოგადოებათა კვლევის მეექვსე საერთაშორისო ბიენალე-ნიუ-იორკი, სარაევო	ორი სპარსული ქსოვილის რაობისათვის ქართული სამეფო მემორიალური კოლექციიდან“	ირინე კოშორიძე	სარაევო. ბოსნია- ჰერცეგოვინა
2013. 7- 10. 11.	საერთაშორისო ინტერდისციპლინური კონფერენცია "ფიროსმანი და ქართული კულტურა"	XVIII-XIX საუკუნეების ქართული პორტრეტული მხატვრობის ზოგიერთი თავისებურების შესახებ	მაია ციციშვილი	1. გ.ჩუბინა შვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის კვლევის ეროვნული ცენტრი
<p>XVIII-XIX საუკუნეების ქართული პორტრეტული მხატვრობის ზოგიერთი თავისებურების შესახებ</p> <p>ახალი ქართული დაზგური მხატვრობის ევროპასთან შედარებით გვიან ჩამოყალიბება მრავალმა ფაქტორმა განაპირობა. ფეოდალურმა წეს-წყობილებამ მართლმადიდებლურ-ქრისტიანული ხელოვნების ძლიერი ტრადიციით, პოლიტიკურმა ვითარებამ, იმპერიული</p>				

რუსეთის სრული გავლენის ქვეშ მოქცევამ და ქართული სამეფო კარის რუსეთში გადასახლებამ გამოიწვია ის, რომ ახალი ქართული დაზგური მხატვრობა მხოლოდ XVIII ს-ის მეორე ნახევარში ერთადერთი ჟანრით – პორტრეტით დაიწყო.

ქართულ პარადულ პორტრეტში, უპირველეს ყოვლისა, გაზიარებულია. რუსეთში დამკვიდრებული ზოგადად ევროპული პარადული პორტრეტული მხატვრობის სტილი, მისი განსხვავებული სკოლების თავისებურებები თუ მიმდინარეობები, რის გამოც ქართულ პარადულ პორტრეტთა მთლიანი სახე საკმაოდ არაერთგვაროვანია. ქართული პორტრეტი, ფაქტობრივად, დაიწყო მიბაძვით და თან ტრადიციულ მხატვრულ ხედვასა და საკუთარ გემოვნებასთან მისადაგებით. შემდეგ უკვე თანდათანობით “ტფილისურ პორტრეტამდე” ხდება ადგილობრივის, ტრადიციულის უფრო ნათლად წარმოჩენა.

XIX ს-ის “ტფილისური პორტრეტი” არაფერს ჰგავს, საკმაოდ თვითმყოფადია, მაგრამ აღძრავს ასოციაციებს აღმოსავლეთ ევროპის და ლათინური ამერიკის ქვეყნების პორტრეტულ მხატვრობასთან, რომელნიც ხელოვნების განვითარების მხრივ ჩამორჩება დასავლეთ ევროპის მოწინავე კულტურას, თუმცა მათზე არანაკლებ საინტერესოა.

“ტფილისური პორტრეტული სკოლის” მთავარი განმასხვავებელი ნიშანია გამოსახულთა თავისებური წარდგენა, უტყვი, რამდენადმე გაყინული, შეჩერებული პოზები, ზოგიერთ ნიმუშში საკუთარ თავში ჩახურული, ჩაკეტილი ემოცია, უმეტესად სევდა, ხშირად ერთგვარი ინდეფერენტულობა. ეს ადგილობრივ, ტრადიციულ ხატწერას მოგვაგონებს, თუმცა შესაძლოა პარსუნის, სარმატული, უკრაინული პორტრეტის გავლენა. ხატების მსგავსად, აქაც არ მყარდება უშუალო, კონკრეტული კავშირი მაყურებელთან, მაგრამ განმასხვავებელია სრულიად ახლებური განწყობილება. თითქოს შუა საუკუნეების სულიერება რომანტიკულმა სევდამ შეცვალა.

საგულისხმოა, რომ რუსეთში შესრულებული ევროპული ყაიდის პარადული პორტრეტის შემდეგ, საქართველოში იქმნება ნაკლებად პროფესიული, თუმცა მხატვრული თვალსაზრისით მეტად დახვეწილი ნაწარმოებები, როდესაც ქართული ხელოვნების კერამ ისევ თბილისში გადმოინაცვლა, ძველი ტრადიციული ხატი და დროისმიერი განწყობა, ცხადია, უფრო ბუნებრივი აღმოჩნდა ქართველ ხელოვანთათვის.

საქართველოში შემორჩენილია მინიატურული პორტრეტების შთამბეჭდავი კოლექცია. ისინი, სავარაუდოდ, XVIII ს-ის ბოლოდან, დაზგური პორტრეტების პარალელურად, მათი თვისებების გამოვლინებით სრულდებოდა.

15-16.06. 2013	წმინდა ექვთიმე თაყაიშვილისადმი	<i>ექვთიმე თაყაიშვილი ი - ძველი ქართული</i>	ნინო სილაგაძე	გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
-------------------	-----------------------------------	---	---------------	--

	მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია „საქართველო და გარე სამყარო“	<i>ხელოვნების მომბე</i>		ისტორიისა და არქეოლოგიის სასწავლო- სამეცნიერო ცენტრი
--	--	-----------------------------	--	---

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

საქართველოს ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საქართველოს ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფ. მარიამ ჩხარტიშვილი

1.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: სრული პროფესორები: მარიამ ჩხარტიშვილი, ჯაბა სამუშია, თედო დუნდუა; ასოცირებული პროფესორები: დიმიტრი შველიძე, მიხეილ ბახტაძე, ქეთევან ნადირაძე, გიორგი ოთხმეზური, ბონდო კუპატაძე; ასისტენტ-პროფესორები: აპოლონ თაბუაშვილი, ლერი თავაძე, ალექსანდრე ბოშიშვილი, ქეთევან ქუთათელაძე

საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქართული ნუმისმატიკის ინგლისურ-ქართული ონლაინ კატალოგი	სსიპ - შოთა რუსთაველის ეროვნული საწესწიერო ფონდი; გამოყენებითი კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო	თ.დუნდუა	ლ.თავაძე, ა.ბოშიშვილი, ა.თაბუაშვილი

		გრანტი № 30/23		
<p>რუსთაველის ფონდის მიერ დაფინანსებული სამეცნიერო გრანტის ფარგლებში გ. დუნდუასთან თანაავტორობით შესრულდა პირველი ქართულ-ინგლისური ონლაინ კატალოგი, რომელშიც წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია ელინისტური ხანის ქართული ნუმიზმატიკური ძეგლების შესახებ. აღნიშნული პროექტი მიზნად ისახავს მოხდეს მთელი ქართული ნუმიზმატიკური მასალის შესწავლას და მისი ელექტრონული ვერსიის ინტერნეტ სივრცეში განთავსება, რაც საშუალებას მისცემს, როგორც უცხოელ, ასევე ქართველ მკითხველს უშუალოდ გაეცნონ და წარმოდგენა იქონიონ ყველა იმ ძირითადი ძეგლების შესახებ, რომელიც საქართველოში შეიქმნა. სწორედ ამ ელექტრონული კატალოგის პირველი ნაწილის დასრულებული ვერსია არის შემოთავაზებული ზემოხსენებულ ელექტრონულ გვერდზე.</p>				
2	„ქალაქ ცხინვალისა და მისი მიმდებარე სოფლების აღწერის დავთრები“	სსიპ - შოთა რუსთაველის ეროვნული სანეცნიერო ფონდი; ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტი № 12/36	ა.თაბუაშვილი	ა.თაბუაშვილი
<p>პროექტი მოიცავს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული XVIII საუკუნის II ნახევრის სამი ისტორიული საბუთის (დ-1606, დ-1611, დ-9324) პუბლიკაციას, შესავალის, სათანადო გამოკვლევის, კომენტარებისა და ფაქსიმილეების დართვით ქართულ და ინგლისურ ენებზე. სამივე ისტორიული საბუთი წარმოადგენს შიდა ქართლის სამოცზე მეტი დასახლებული პუნქტის, მათ შორის, ქალაქ ცხინვალისა და მისი მიმდებარე სოფლების, მოსახლეობის აღწერის დავთრებს. დავთრები მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდის გვიანფეოდალური ხანის შიდა ქართლის მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური, დემოგრაფიული, ეთნიკური ისტორიის, ონომასტიკისა თუ სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ.</p>				

პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. დუნდუა	Georgia within the European Integration. Part 3. Byzantines and the Georgians	Meridiani Publishers, Tbilisi 2013	(Pp. 122. A 5)
<p>ნაშრომი აერთიანებს საქართველოს ევროპული ინტეგრაციის ისტორიის რამდენიმე მონაკვეთს, მათ შორის საქართველოსა და ელინისტური სამყაროს ურთიერთობას, საქართველოსა და რომაული სამყაროს ურთიერთობასა და საქართველოსა ბიზანტიის იმპერიის ურთიერთობას და სხვ. დასავლური სამყაროს ყველა ამ პოლიტიკური გაერთიანებებთან ურთიერთობის განხილვის ფონზე წარმოდგენილია საქართველოს ევროპული ინტეგრაციის ისტორიის კონკრეტული ასპექტები. ნაშრომში გაერთიანებულია, როგორც ძველი სამეცნიერო პუბლიკაციები, ასევე ახალი სამეცნიერო ნაშრომები, რომლებიც გარკვეულ წარმოდგენას იძლევიან როგორც ქართული პოლიტიკური ერთეულების გარე სამყაროსთან ურთიერთობის ისტორიაზე, ასევე საქართველოს ევროინტეგრაციის ადრეულ ფორმებზეც.</p>				
2.	თ. დუნდუა, ა.თაბუაშვილი, გ.ჟუჟუნაშვილი	კონსტიტუციური ცვლილებები „ოსმალის საქართველოში“ (ბატონყმობის და წოდებრიობის გაუქმება სამხრეთ და სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში XVI-XIX საუკუნეებში). (თანაავტორები: ა.	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2013	(56 გვ. A 5)

		თაბუაშვილი და გ. ჟუჟუნაშვილი)		
<p>წიგნში განხილულია საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთში ოსმალეთის ბატონობის დამყარებასთან დაკავშირებული პოლიტიკური და სოციალური პროცესები, რამაც საქართველოში პირველად, მის ერთ-ერთ რეგიონში, მესხეთში, ბატონყმობის პროცესის გაქრობა და სრული გადაგვარება გამოიწვია.</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ.თავაძე	სახელმძღვანელო ისტორიაში მეცხრე კლასი	კლიო	

გ) კრებულები,

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ნ. ჯავახიშვილი	ზურაბ ავალიშვილის ბიოგრაფიის ცნობილი და უცნობი	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული საქართვე-	გვ. 379-397

		ფურცლები	ლოს ისტორიკოსთა ეროვნული კომიტეტი, წელიწადული “ქართული დიპლომატია”, ტ. XVI გამომცემლობა “არტანუჯი”, თბილისი,	
<p>გამოჩენილი მეცნიერი, იურისტი, ისტორიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე და დიპლომატი ზურაბ დავითის ძე ავალიშვილი (1875-1944) მიეკუთვნება XX საუკუნის პირველი ნახევრის დიდ ქართველ მამულიშვილთა რიცხვს. მიუხედავად ამისა, მისი ცხოვრება და მოღვაწეობა დღემდე არ არის მონოგრაფიულად შესწავლილი.</p> <p>ამ სტატიაში, ზ. ავალიშვილის ბიოგრაფიის ძირითადი ფაქტების მოკლედ მიმოხილვისას სანკტ-პეტერბურგის ცენტრალურ სახელმწიფო საისტორიო არქივში მოძიებული დოკუმენტებისა და სხვა სახის საისტორიო წყაროების ანალიზის საფუძველზე, დადგენილია მისი ცხოვრება-მოღვაწეობის ზოგიერთი მნიშვნელოვანი დეტალი, რომლებიც დღემდე ან ნაკლებად იყო ცნობილი, ანდა დაუდგენელი და შეუსწავლელი რჩებოდა. აქვე ყურადღება არის გამახვილებული ავალიშვილთა საგვარეულოს წარმომავლობისა და მისი გამოჩენილი წარმომადგენლების შესახებაც.</p>				
2.	ნ.ჯავახიშვილი	დადესტნური წარმომავლობის ერთი ქართული გვარის შესახებ მასალების კრებული თსუ-სა და ა. ჩიქოვას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მიერ 2013 წ. 23-26 ოქტომბერს ორგანიზებული კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგ-	თსუ გამომცემლობა”, თბილისი, (აკადემიკოს ავთანდილ არაბულთან თანაავტორობით)	ქართულ (გვ. 16-18) და რუსულ (გვ. 325-327) ენებზე

		რესისა თემაზე: „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“		
<p>სტატიაში შესწავლილია კახეთის სოფელ წინანდალში მცხოვრები ჩოთალიშვილთა მცირერიცხოვანი გვარის წარმომავლობა.</p> <p>ეს გვარი სათავეს იღებს ჩოთანელთა საგვარეულოდან, რომლის ყველაზე ძველი წარმომადგენელიც ქართულ საისტორიო წყაროებში მოიხსენიება სამი საუკუნის წინათ, კერძოდ, XVIII საუკუნის პირველ მეოთხედში, როგორც აღნიშნულ სოფელში მცხოვრები ერთ-ერთი ოჯახის უფროსი. თვით გვარში შემონახული გადმოცემის თანახმად, ჩოთანელთა გვარს საფუძველი ჩაეყარა დაღესტნელი ფეოდალის – ალი-ბეგ ჩოფანის ძის უმცროსი ვაჟიდან, რომელიც გაქრისტიანდა და სოფელ წინანდალში დამკვიდრდა. მისმა შთამომავლებმა, თავიანთი წინაპრების – ჩოფანისა და ალი-ბეგის პატივსაცემად, გვარად აიღეს მათი სახელების გაერთიანებული ფორმა – ჩოფან-ალი, რომელიც საბოლოოდ ჩამოყალიბდა, როგორც ჩოთან-ელი.</p> <p>დასკვნაში ნათქვამია, რომ აღნიშნული გვარი რეალურად არ არის დაკავშირებული ადგილის სახელთან და ასეთი ახსნის შესაძლებლობა ფორმალური მონაცემების რეინტერპრეტაციის საფუძველზე არის წარმოქმნილი. რეინტერპრეტაცია გულისხმობს იმას, რომ რაღაც ეტაპზე აღნიშნული ჩოფანალ-ი კარგავს ორშემადგენლიანი სახელის გაგებას (“ხსოვნას”) დაიწყება მისი მისადაგება ენის მოქმედ დერივაციულ მოდელთან (წარმომავლობის –ელ სუფიქსით). ასე მივიღებდით *ჩოფან-ელ- ვარიანტს, რომელიც ფ>თ მინაცვლეობის შედაგად გვამღევს საბოლოო ჩოთან-ელ- ფორმას. ამგვარი ფონეტიკური ცვლილებებისათვის შდრ.: ფებერვალი//თებერვალი, ფელგამი//თელგამი, ფელამუში//თელამუში. აღნიშნულის მსგავსი რეინტერპრეტაცია იშვიათი არ არის საკუთარ სახელებში.</p>				
3	ნ.ჯავახიშვილი	ლავრენტი ბერია რამდენიმე თანამედროვის თვალთ	ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის განყოფილების სამეცნიერო შრომათა კრებული “ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები”, ტ. XII გამომცემლობა “უნივერსალი”,	გვ. 371-393

			თბილისი,	
<p>XX საუკუნის ოცდაათიან წლებში (1931-1938 წწ.) საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კომპარტიას ხელმძღვანელობდა ლავრენტი ბერია (1899-1953), რომელიც 1938 წლიდან 1953 წლის შუა ხანებამდე – სსრ კავშირის ხელისუფლების ერთ-ერთ წამყვან ფიგურას წარმოადგენდა. ამის გამო, მის მიმართ ინტერესი ძალზე დიდია როგორც საქართველოში, ასევე მსოფლიოშიც. ამაზე მიუთითებს მასზე დაწერილი მრავალი ნაშრომი, რომელთა უმეტესობაც რუსულ ენაზეა.</p> <p>მიუხედავად ზემოთქმულისა, ჩვენს ისტორიოგრაფიაში ჯერაც არ შექმნილა ნაშრომები, რომელშიც ამომწურავად და ობიექტურად იქნებოდა შეფასებული ხსენებული პიროვნების მოღვაწეობა, მისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ეს მომავალში მაინც მოხდება.</p> <p>ამ სტატიაში მიმოხილულია, თუ როგორ აისახა ლ. ბერია თავისი ექვსი თანამედროვის (ეროვნებით ქართველთა) მოგონებაში. ამ მოგონებათა ავტორები არიან: შალვა მაღლაკელიძე (1894-1976), გრიგოლ რობაქიძე (1880-1962), სიმონ ყაუხჩიშვილი (1895-1981), ბარბარე (ბაბო) დადიანი (1903-1999), გერონტი ქიქოძე (1885-1960) და კანდიდ ჩარკვიანი (1904-1994).</p>				
4.	ნ.ჯავახიშვილი	საქართველოს და ბალტიის ქვეყნების ერთა ლიგაში მიღების საკითხი (1920 წ.)	სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი,	გვ. 480-485
		სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომათა კრებული „ზურაბ პაპასქირი–60“, მიმდინილი პროფესორ ზურაბ პაპასქირის 60 წლის-თავისადმი		
<p>სტატიაში შესწავლილია, თუ როგორ ცდილობდნენ საქართველოს და ბალტიის რესპუბლიკების მთავრობები, რომ მათი ქვეყნები ერთა ლიგაში გაწევრიანებულიყვნენ და რა ობიექტურმა და სუბიექტურმა მიზეზებმა შეუშალა ამ პროცესს ხელი 1920 წელს.</p>				

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.ჩხარტიშვილი	“მოქცევაი ქართლისაი“ პეტრე იბერის შესახებ,	ბროშურა	თბილისი, გამომცემლობა „ნეკერი“,	27 გვ.
<p>ცნობილი ქართველი ასკეტი პეტრე იბერი (წმ. პეტრე ქართველი, ცხოვრობდა დაახლ. V საუკუნის 10-იან - 80-იან წლებში) მოღვაწეობდა პალესტინაში. იგი განეკუთვნებოდა ქართულ სამეფო ოჯახს (ხოსროიანთა / ხოსროვანთა დინასტიას) და იყო ტახტის მემკვიდრე. მაგრამ მან უარი თქვა, ემეფა. ამის გამო, ბუნებრივია, პეტრე არ მოიხსენიება შუა საუკუნეების ქართულ ისტორიოგრაფიულ თხზულებაში 'მოქცევაი ქართლისაი', რომელიც გვაწვდის ქართლის უზენაეს იერარქთა სიას ანტიკურობისა და შუა საუკუნეების ეპოქებისათვის. ამიტომ, რომ პეტრეს ცხოვრების გზის რეპრეზენტაციისათვის მკვლევრები აღნიშნულ თხზულებას არ მოიხმობენ, როგორც წყაროს. წინამდებარე ნაშრომი საპირისპიროდ ამ პრაქტიკისა, აჩვენებს, რომ ამ შემთხვევაში 'მოქცევაი ქართლისაი' არის გასაღები წყარო. იგი შეიცავს მნიშვნელოვან ირიბ ინფორმაციას პეტრეზე. სწორედ ამ ცნობების მეშვეობით ხდება შესაძლებელი როგორც პეტრეს ბიოგრაფიის დეტალების, ასევე ხოსროვანების ოჯახის ისტორიის ახალი კუთხით გააზრება.</p>					
2	მ.ჩხარტიშვილი	როგორი უნდა იყოს სადოქტორო დისერტაცია? პროფ. დ.შველიძის პასუხად	ი.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები, VII	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი	გვ. 434-482

სტატიაში საუბარია საზოგადოდ სადოქტორო დისერტაციის რაობაზე, მის კრიტერიუმებზე და აგრეთვე კრიტიკულად არის განხილული დ.შველიძის არაობიექტური რეცენზია ნ.სონღულაშვილის სადოქტორო დისერტაციაზე

3	ქ.ქუთათელაძე	კვირიკიანთა დინასტიის კახეთ-ჰერეთის შტო	გლობალიზაცია და მეცნიერების აქტუალური პრობლემები 21-ე საუკუნეში, მეცნიერება და ცხოვრება, #1, (7)	თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტი, „მწიგნობარი“,	476-479
---	--------------	---	--	---	---------

დინასტიური ქორწინების შედეგად XI ს-ში კახეთ-ჰერეთში გამეფდა ტაშირ-ძორაგეტის სამეფოს მმართველი კვირიკიანთა სომხური საგვარეულოს წარმომადგენელი გაგიკი, რომელიც ასევე, კვირიკი III დიდის დისწულიც იყო და მის შემდეგ მეფე გახდა. ამ საგვარეულოს შთამომავლებმა 67 წელი იმეფეს კახეთ-ჰერეთში. ისინი ადგილობრივ სამეფო დინასტიას შეერწყნენ და გაქართველდნენ. მათ გამეფებას არ გამოუწვევია მოსახლეობის ეთნიკური და კონფესიური სახის ცვლილება.

4	ნ.ჯავახიშვილი	1765 წლის შეთქმულების მონაწილეთა იდენტიფიკაციისათვის	ოსუს საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები, ტ. VII	გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი,	გვ. 155-184
---	---------------	--	--	------------------------------------	-------------

5	ა.თაბუაშვილი		ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის შრომები. ტ. VII.		
---	--------------	--	---	--	--

6	დ.შველიძე	1832 წლის შეთქმულებითი მოძრაობა (და არა	ოსუს-ს ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა	„მერიდიანი.“	გვერდები: 247-259.
---	-----------	---	---------------------------------	--------------	--------------------

		- შეთქმულება)	ფაკულტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის "შრომები" VII		
<p>ს ი ა ხ ლ ე - დღემდე, ქართულ ისტორიოგრაფიაში 1832 წლის ვნობილი მოვლენები შეფასებულია როგორც "შეთქმულება". ნაშრომში წამოყენებულია და სათანადო მასალებით დასაბუთებულია, რომ ეს იყო არა ვიწრო, მცირემასშტაბიანი შეთქმულება, არამედ ფართომასშტაბიანი პოლიტიკური მოძრაობა. ამ მოძრაობამ მოიცვა მაშინდელი საქართველოს პოლიტიკური ელიტის და ინტელიგენციის დიდი ნაწილი. ამ ფართო მოძრაობას წარმართავდა შეთქმულთა შედარებით მცირერიცხოვანი საიდუმლო ორგანიზაცია. მსგავსი შეთქმულებითი მოძრაობანი წარმოიქმნა იტალიაში, კარბონართა სახით და გავრცელდა ევროპის ქვეყნებში, რუსეთში, შემდეგ - საქართველოში.</p>					
7.	დ.შველიძე	ანარქო- სინდიკალიზმის ისტორიიდან საქართველოში	კრებულში: "ზურაბ პაპასქერი-60".	სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა..	გვ: 320-327
<p>ს ი ა ხ ლ ე - ეს იყო მცირე პოლიტიკური დაჯგუფება 1919-1921 წლების საქართველოში. პირველადაა შესწავლილ-წარმოდგენილი ამ დაჯგუფების წარმოქმნა, მიზნები და საქმიანობა. შესწავლილია ანარქო-სინდიკალისტური გაზეთის "მამვრალთა ხმის" მიხედვით.</p>					
8	ლ.თავაძე	ჯეჰან შაჰის 1440 წლის ლაშქრობა საქართველოში	საისტორიო კრებული. ტომი 2.	თბილისი, გამომცემლობა მხედარი.	გვ. 24-60
<p>სტატიაში დადგენილია ჯეჰან შაჰის 1440 წლის ლაშქრობის ახალი დეტალები.</p>					

2) უცხოეთში

სტატიები:

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	M.Chkhartishvili	Georgian nationalism and the idea of Georgian nation. Codrul Cosminului Departamentul de Stiinte Umane si Social-Politice	Vol.19, # 2, December 2013	Romania,	pp.189-206
<p>ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს აღადგინოს ქართული ნაციონალიზმის ისტორია და ქართველი ერის იდეის ფორმირების პროცესი. ავტორი მასალას განიხილავს მარქსიზმისაგან ალტერნატიული თეორიის ჩარჩოებში და გვთავაზობს ქართული ნაციონალიზმის წარმოშობის შესახებ განსხვავებულ თარიღს. მიღებული თარიღის ანუ მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევრის ნაცვლად ის ასაბუთებს მეცხრამეტე საუკუნის პირველ ნახევარს და განიხილავს ქართული ნაციონალიზმის წყაროების საკითხს. ავტორის მითითებით ქართული ნაციონალიზმი მისი ევროპული მოდელზე დამოკიდებულების მიუხედავად, ზუსტად არ იმეორებდა ამ მოდელს . ეთნიკური მემკვიდრეობა და იმპულსები, რომელიც მოდიოდა რუსეთის იმპერიისაგან, რომლის ნწწილსაც ქართული ერთობა ამ დროს წარმოადგენდა, თავისებურ შეფერილობას აძლევდა ქართულ ნაციონალიზმს.</p>					
3	N.Javakhishvili	Coverage of The tragedy of the Circassian People in Contemporary Georgian Public Thought (later half of the 19 th century) Pro Georgia”, Journal of Kartvelological Studies, Centre for East European Studies, Faculty of Oriental studies University of	№ 23	Poland	Warsaw, „Duo Studio”, pp. 205-214

		Warsaw,			
<p>ნარკვევში შესწავლილია, თუ როგორ აისახა ჩერქეზთა მუჰაჯირობა და მისი ტრაგიკული შედეგები XIX საუკუნის მეორე ნახევრის ქართულ საზოგადოებრივ აზროვნებაში. კერძოდ, გაანალიზებულია, თუ როგორი ასახვა ჰპოვა ზემოხსენებულმა მოვლენამ აღნიშნული პერიოდის ქართულ პრესაში, ძირითადად, თბილისში გამომავალ გაზეთებში – „ივერიასა“ და „დროებაში“. ირკვევა, რომ ქართველი საზოგადოებრიობის მოწინავე ნაწილი თანაუგრძნობდა მეზობელ ჩერქეზ ხალხს, რომელიც იმ პერიოდში დიდ განსაცდელში იმყოფებოდა</p>					
3.	Н.Джавахишвили	Образ черкеса в грузинской художественной литературе.	Материалы VIII международной научной конференции: “Актуальные проблемы общей и адыгской филологии” (Майкоп, 16-17 мая 2013 г.), посвященной 90-летию со дня рождения профессора З. И. Керашевой. Организаторы конференции: Министерство образования и науки Республики Адыгея, Адыгейский государственный университет	Майкоп,	Издательство Адыгейского государственного университета, стр. 149-152

ნარკვევში შესწავლილია, თუ როგორ აისახა ჩერქეზი ხალხის ისტორია, მათი ტრაგიკული ბედი და მათთვის დამახასიათებელი რაინდული თვისებები ქართულ ლიტერატურაში, კერძოდ, გრიგოლ ორბელიანის, ვაჟა-ფშაველას და ალექსანდრე ყაზბეგის ნაწარმოებებში, ასევე ალექსანდრე ყიფშიძის (ფსევდონიმი – ფრონელი) ნარკვევში და გიორგი ლასხიშვილის მემუარებში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	M.Chkhartishvili	Conceptualizing the Georgian Nation	<p>თურქეთის კვლევითი პროგრამის ფარგლებში თბილისში ორგანიზებული საერთაშორისო კონფერენცია: The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference. The Caucasus at Imperial Twilight: Nationalism, Ethnicity, and National Building 1870s-1920s),</p> <p>http://polisci.utah.edu/ documents/turkish/pdf/Tbilisi%20Conference%20Program_2013.pdf</p> <p>2013 წლის 5-8 ივნისი</p>
<p>მომხსენებაში ნაჩვენებია იყო ქართველი ერის იდეის ფორმირების პროცესი ილია ჭავჭავაძის შემოქმედების ანალიზის საფუძველზე.</p>			
2	მ.ჩხარტიშვილი	„მოქცევაი ქართლისაი“ როგორც წყარო პეტრე იბერის	ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის მიერ

		ბიოგრაფიისათვის.-	ორგანიზებული მეორე საერთაშორისო კონფერენციის „ქართული ხელნაწერი“ 2013 წლის 26-30 ივნისი
<p>ცნობილი ქართველი ასკეტი პეტრე იბერი (წმ. პეტრე ქართველი, ცხოვრობდა დაახლ. V საუკუნის 10-იან - 80-იან წლებში) მოღვაწეობდა პალესტინაში. იგი განეკუთვნებოდა ქართულ სამეფო ოჯახს (ხოსროიანთა / ხოსროვანთა დინასტიას) და იყო ტახტის მემკვიდრე. მაგრამ მან უარი თქვა, ემეფა. ამის გამო, ბუნებრივია, პეტრე არ მოიხსენიება შუა საუკუნეების ქართულ ისტორიოგრაფიულ თხზულებაში “მოქცევაი ქართლისაი”, რომელიც გვაწვდის ქართლის უზენაეს იერარქთა სიას ანტიკურობისა და შუა საუკუნეების ეპოქებისათვის. ამიტომაც, რომ პეტრეს ცხოვრების გზის რეპრეზენტაციისათვის მკვლევრები აღნიშნულ თხზულებას არ მოიხმობენ, როგორც წყაროს. მოხსენება საპირისპიროდ ამ პრაქტიკისა, აჩვენებდა, რომ ამ შემთხვევაში ‘მოქცევაი ქართლისაი’ არის გასაღები წყარო. იგი შეიცავს მნიშვნელოვან ირიბ ინფორმაციას პეტრეზე. სწორედ ამ ცნობების მეშვეობით ხდება შესაძლებელი როგორც პეტრეს ბიოგრაფიის დეტალების, ასევე ხოსროვანების ოჯახის ისტორიის ახალი კუთხით გააზრება.</p>			
3	მ.ჩხარტიშვილი	ენობრივი წყაროები და საქართველოს ისტორიის რეპრეზენტაცია (მრავლობის მაწარმოებელი სუფიქსი „ლ“-ასი)	ი.ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის და თსუ საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული რევაზ კიკნაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, „წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები“ 2013 წლის 30—31 მაისი
<p>მოხსენებაში ნაჩვენები იყო ლინგვოკულტუროლოგიური მიდგომის მნიშვნელობა კონკრეტული ფაქტობრივი მასალის საფუძველზე..</p>			
4	მ.ჩხარტიშვილი,	„ივერია“ როგორც წყარო „ოსმალის საქართველოს“	საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა თამარ მეფის

	ქ.მანია	ისტორიისათვის.-	სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტის მიერ ორგანიზებული სამეცნიერო კონფერენცია „თურქეთელი ქართველები - ერთიანი ქართული კულტურის მემკვიდრენი“. 2013 წლის 3-4 ივნისი
<p>მოხსენებაში გაანალიზებული იყო ის მრავალრიცხოვანი მასალა, რომელიც „ივერიაში“ იბეჭდებოდა „ოსმალის“ საქართველოს შესახებ და მითითებული იყო ამ პუბლიკაციების მნიშვნელობა ქართული ეროვნული იდეის ჩამოყალიბებისა და ეროვნული კონსოლიდაციისათვის.</p>			
5	მ.ჩხარტიშვილი	ნაციის კონცეპტუალიზაციის ორი მოდელი: სომხური „აზგი“ და ქართული „ერი“	თსუ აღმოსავლეთმცოდნეობის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული ლ.მელიქსეთ-ბეგის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, 2013 წლის 14-15 ნოემბერი
<p>მოხსენებაში ნაჩვენებია იყო ის ფუნდამენტური განსხვავება, რომელიც არსებობს ორი მეზობელი ხალხის მიერ ნაციის კონცეპტის გააზრებაში</p>			
6	მ.ჩხარტიშვილი	ეთნიკური რჩეულობის მითების სოციალური ფუნქცია და ტიპოლოგია	თსუ ეთნოლოგიის ინსტიტუტისა და ი.ჯავახიშვილის ისტორიის ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული ი.სურგულაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო

			კონფერენცია „მითი, კულტი, რიტუალი“ 2013 წლის 5-6 დეკემბერი
<p>მოხსენებაში ნაჩვენებია იყო რჩეულობის მითის კონცეპტის არსი და ამ ფენომენის, როგორც ეთნიკური ერთობების წრთობის პროცესის კატალიზატორის მნიშვნელობა</p>			
7	ქ.ქუთათელაძე	კვირიკიანთა დინასტიის კახეთ-ჰერეთის შტო	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გლობალიზაცია და მეცნიერების აქტუალური პრობლემები 21-ე საუკუნეში“ თბილისი, თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტი (თსაუ)
<p>დინასტიური ქორწინების შედეგად XI ს-ში კახეთ-ჰერეთში გამეფდა ტაშირ-მორაგეტის სამეფოს მმართველი კვირიკიანთა სომხური საგვარეულოს წარმომადგენელი გაგიკი, რომელიც ასევე, კვირიკი III დიდის დისწულიც იყო და მის შემდეგ მეფე გახდა. ამ საგვარეულოს შთამომავლებმა 67 წელი იმეფეს კახეთ-ჰერეთში. ისინი ადგილობრივ სამეფო დინასტიას შეერწყნენ და გაქართველდნენ. მათ გამეფებას არ გამოუწვევია მოსახლეობის ეთნიკური და კონფესიური სახის ცვლილება</p>			
8	ქ.ქუთათელაძე	ჯავახეთი ზოგიერთ სომხურ წყაროში და მათი შედარებითი ანალიზი ქართულ წყაროებთან	თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი 2013 კავკასიოლოგთა მესამე საერთაშორისო კონგრესი
<p>ქართულ-სომხური პოლიტიკური და კულტურული ურთიერთობიდან გამომდინარე, სომეხი ისტორიკოსები აღნუსხავდნენ საქართველოსთან მიმართებაში სხვადასხვა სახის ინფორმაციებს. მიუხედავად ამისა, ჯავახეთის შესახებ ცნობები სომხურ წყაროებში არც თუ ისე ბევრი აღმოჩნდა, მაშინ როდესაც ნებისმიერი პერიოდის ქართული წყარო საქართველოს ამ კუთხის შესახებ</p>			

საკმაოდ უხვ ინფორმაციას იძლევა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ შუა საუკუნეების სომეხ ისტორიკოსთათვის ჯავახეთი არ მოიაზრებოდა სომხეთის ნაწილად, ან სომხურ სივრცედ. შუა საუკუნეების სომეხი ისტორიკოსები (მოვსეს ხორენაცი, „აშხარაცუიცი“ (სომხური გეოგრაფია), უხტანესი, ასოლიკი, „ქართლის ცხოვრების“ ძველი სომხური თარგამანი, XII ს–ის მცირე სომხური ქრონიკა, ვარდანი). ქრონოლოგიური თანამიმდევრობით არ იძლევიან ცნობებს ჯავახეთთან მიმართებაში. შუა საუკუნეების სომხურ ისტორიოგრაფიაში, რომელიც ისტორიკოსთა მრავალრიცხოვნობით გამოირჩევა, ამ მხრივ, რამოდენიმე ისტორიკოსი თუ მოიხსენიებს ამ მხარეს. ამათგან შედარებით გვიანდელი წყაროები იმეორებენ წინა საუკუნეების ისტორიკოსთა ცნობებს. გარდა ამისა, ნაკლებად არის მონაცემები კონკრეტულად მხარის შესახებ. გამონაკლისის სახით უნდა დავასახელოთ „ქართლის ცხოვრების“ ძველი სომხური თარგამანი, რაც ბუნებრივია, იმეორებს ქართული წყაროს მონაცემებს.

9	ქ.ქუთათელაძე	„ქალ–გამას“ სახელწოდებისათვის	რევაზ კიკნაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია – წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიულ–გეოგრაფიული კვლევები თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013
---	--------------	----------------------------------	--

ამირანის მითის ქართლური ვერსიის („ამირან დარუჯანაშვილი“) მიხედვით, ამირანის სატრფოს „ქალ–გამა“ ჰქვია. იგი მზეთუნახავია და ზღვის გაღმა ცხოვრობს. სახელწოდება „ქალ–გამა“ უფრო მის ღვთაებრივ, მითოსურ სახეს უსვამს ხაზს. იგი ორი ნაწილისაგან შედგება: საკუთრივ „ქალ“ (შდრ. შუმერული „გალ“ – „ქალბატონი“, მაგ.: „ნინ–გალ“) მდებარეულ საწყისზე მიუთითებს, „გამ“ კი ღვთაების სახელწოდებაა, რომელიც ამავე დროს მის ფუნქციასაც განსაზღვრავს. სამწუხაროდ, „ქალ–გამას“ სახელწოდებით ქართულ ეპოსში სხვა მითოსური სახე არ ფიქსირდება. თუმცა, ნაყოფიერების ქალღმერთი სხვა სახელწოდებებით საკმაოდ მრავლად მოიხსენიება ქართული ფოლკლორის უმდიდრეს ძეგლებში.

ივანე ჯავახიშვილი აღნიშნავდა, რომ „ლაგამარ“ ელამიტურში აფროდიტეს სახელად ითვლებოდა. მისი აზრით, კამარ–ყამარი უნდა უდრიდეს გამარს. კამარ–ყამარი დიალექტური ფორმები უნდა იყოს. ძველი ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში „კამარას“ სინონიმად

დასახელებულია „თალი“ (შდრ. კამარ–კამარა–კამარიანი–კამარედი), ასევე, „ყამარი სხვა ეტიმოლოგიით „ცის თალს“, „კამარას“ (ხურიტულად) ნიშნავს. საინტერესოა ისიც, რომ „კამარა“ აკვნის ტარსაც ნიშნავს, რაც ასევე გულისხმობს მის მოხრილობას. კილო თქმათა ლექსიკონში მოვიძიე სიტყვა „გამირ“. იგი ნიშნავს მოხრილ რკინას, რომლის საშუალებით სახლის კოჭებს ამაგრებენ. ფაქტია, რომ **ყამარ–კამარ–გამარ** ეტიმოლოგიურად ერთი მნიშვნელობის უნდა იყოს და იგი მოხრილს, თაღოვანს ნიშნავს. აქედან გამომდინარე არ არის გამორიცხული, რომ კამ ძირიდან მიგვეღო „გამ“–იც. ამიტომ არის, რომ „ქალ–გამა“ და ყამარ–კამარი ღვთაების ერთი და იგივე იპოსტასს ჰქვია. „ქალ–გამას“ სახელწოდება მაშინვე გვახსენებს ქართულ წყაროებში მოხსენიებულ „**გა–გაიმ–გაიმი**“–ს კერძს, რომლის შესახებ ჩვენს ისტორიოგრაფიაში აზრთა სხვადასხვაობაა. „ქალ“, „გა“, „კამ“/„ქამ“ („კამ“/„ქამ“ „გამ“–ის ფონეტიკური ფორმებია – შდრ. გ–ქ–კ) ძირით ქართველურ ენებში და ქართული ენის დიალექტებში მრავალი სიტყვა გვხვდება, რომელიც ეტიმოლოგიურად უკავშირდება „ქალ–გამას“ სახელწოდებას. ეს სიტყვები ღვთაების ნაყოფიერების ფუნქციას (მცენარეულ სახე და კავშირი წყალთან) განსაზღვრავენ.

10	ქ.ქუთათელაძე	„ქართლის ცხოვრებაში“ მოხსენიებული მცენარეული წარმოშობის ტოპონიმები და მათი დიალექტური შესატყვისები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვიდე სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილის 150 წლისთავისადმი თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013
----	--------------	--	---

ტოპონიმების წარმოშობის ერთ–ერთი მნიშვნელოვანი საფუძველი მხარის ფიზიკურ–გეოგრაფიული ლანდშაპტი და მცენარეული საფარია. ხშირად მაკროტოპონიმი მიკროტოპონიმად იქცევა. „ქართლის ცხოვრებაში“ მოხსენიებული ზოგიერთი ტოპონიმი პირდაპირ უკავშირდება კონკრეტულ მცენარეს, მაგ.: **მუხა** (მუხნარი/მუხრანი/მუხადგვერდი), **მსხალი** (სხლოანი / სხლობანი / სხალდიდი), **შინდი** (შინდები / შინდისის გორა /შინდარა / შინდობი /შინდობის ეკლესია), **ვაშლი** (ვაშლების ხევი /ვშლობი / ვშლოვანი), **ღოღო** (ღოღოვანი), **უზანი** – **შავი ძახველი** (უზნარიანი), **თელა** (თელავი/თელიანი), **მაჭი** – (ცაცხვი

მოხევურ დიალექტზე) (მაჭი/მაჭის წყალი). **ჭადარი** (ჭანდარი/შანდრის უბნის ხევი), **ოფი** (ოფრეთი), **ულუმბო** (უცხო სუნელი), **ისლი** (ლისი/ლისის ტბა), **ჩალა** (ჩალაუბნის ხევი), **ღვია** (ღვიის ხევი/ღვიანა), **მარნეული** – ყვითელი ტირიფი (მარნეული), **დოლის პური** (:დოლის ყანა“), **შამბი** – „მაღალი და სხვილი ბალახი“ (შამბიანი მთა/შამბიანის ხევი), **ლიხი** – „ფრიად მაღალი შამბი“ (ლიხი/ლიხის მთა), **ნარი** (ნარიანი/ ნარიანის ველი/ნარის ხევი), მუხის ხული, ან მუხის რკო (კრკონი), **სოსანი** (სოსანგეთი) და სხვ. ყურადღებას იმსახურებს ისეთი ტოპონიმებიც, რომლებიც რელიგიურ ინფორმაციას ინახავენ, მაგ.: **„ჭყონდიდი“** (შდრ. საკრალური მუხა). „ქართლის ცხოვრებაში“ მოიხსენიება ისეთი სახელწოდებები, რომლებიც დაკავშირებული არიან მცენარეულ საფართან, მაგ.: **„ჭალა“**, **„ტყე“**, **„დაშტი“** (ველი) და სხვ. ზოგიერთი ტოპონიმი გარკვეულ ლანდშაპტს უკავშირდება, მაგ.: **„გაჩიანი“** (გაჩ–ქაჭ–კაჭ) – ბუჩქნარი და ეკალბარდოვანი მხარის ზოგადი სახელწოდება. სომხურ წყაროებში გაჩიანი მოიხსენიება, როგორც „ცურტავის ქვეყანა“, რომელიც ასევე, მცენარეული წარმოშობის სახელწოდებად მიგვაჩნია. **„ცურტავი“** „ავ“ სუფიქსით ნაწარმოები უნდა იყოს. მჟავე საკვების აღმნიშვნელ სიტყვად ძველ ქართულში ერთი მეტად საინტერესო სიტყვა გამოიყენებოდა, რომელიც სულხან საბა ორბელიანმა შემოგვინახა. ეს არის **„ცრუტი“**, რომელიც მკვლევრის განმარტებით, ნიშნავს „მჟავით ნამზადი ჭარხალი, ანუ ჭარხლის მკლავის (ღეროს) მჟავე“. არ გამოვრიცხავ, რომ ეს სახელი სხვა მჟავე (მომჟაო) საკვების, ან განსაკუთრებით ისეთი ეკლოვანი ბუჩქის მცენარეების ნაყოფის აღსანიშნავადაც იხმარებოდა, რომელთა ნაყოფს განსაკუთრებით მჟავე გემო აქვთ. ჩემი აზრით, ეს სიტყვა უფრო უნდა დადებოდა საფუძვლად სახელწოდება „ცურტავს“ (ცრუტ/ცურტ+ავ = „ცურტავი“), ვიდრე სომხური სიტყვა „ცურტ“, რომელიც სიცივეს, სინესტეს ნიშნავს და შინაარსობრივად შეუსაბამობას ქმნის იმ ჰავასთან, რომელიც „შუშუანიკის წამებაშია აღწერილი და როდესაც ვახუშტი ბატონიშვილიც ახასიათებს გაჩიანის მხარის კლიმატს. ჩემი ყურადღება მიიპყრო ასევე, სომხურმა სიტყვამ **„ცურდ/ცირდ/ცრდი“**, რომელიც ასევე, ეკლიან ბუჩქს ნიშნავს („ცურ/ცირ“ ძირი ზანურიდან უნდა იყოს გადასული).

11	ქ.ქუთათელაძე	სივნიეთის ორბელიანები	ლეონ მელიქსეთბეგის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013
----	--------------	-----------------------	---

1177 წლის აჯანყების დამარცხების შემდეგ ორბელთა საგვარეულო არა მარტო ფიზიკურად გაანადგურეს, არამედ, ეკლესიურადაც შეაჩვენეს, რაც გვარის სულიერ სიკვდილს ნიშნავდა. ამიტომ, სრულიად გასაგებია, რომ საქართველოდან გადახვეწილი ორბელთა უკანასკნელმა

წარმომადგენელმა მრწამსი შეიცვალა – მონოფიზიტური აღმსარებლობის მიმდევარი გახდა და გასომხდა. ელდიგუზ ათაბაგთან დამხმარე ძალების მოსაყვანად წასული ლიპარიტ ორბელი საქართველოში აღარ შემოსულა. მას ორი ძე დარჩა ივანე და ელიგუმი. ამათგან ივანე, რომელიც თავრიზის მთავართან იყო და მისგან დიდი პატივი მიიღო, თამარის დროს შემოირიგეს. მას მხოლოდ ორბეთის ციხე დაუბრუნეს. ელიგუმი კი ათაბაგთან დარჩა, რომელიც დიდი პატივით ეპყრობოდა მას. ათაბაგის დაჟინებული მოთხოვნით, მძიმედ დაავადებული ელიგუმი იძულებული გახდა მუსულმანობა მიეღო, თუმცა, როდესაც მომჯობინდა, მას ძალიან უნანია ეს ფაქტი და ათაბაგს ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე დაბრუნება სთხოვა, რაზეც ეს უკანასკნელი დათანხმდა. მის დროს უნდა გადასულიყვნენ ორბელები სომხურ მონოფიზიტურ სარწმუნოებაზე. ელიგუმის შვილი ლიპარიტი შემოირიგეს და მხარგრძელებმა შემოიყვანეს საქართველოს სამეფოს საზღვრებში. მას წინაპართა მამულის სანაცვლოდ სივნიეთის მხარე მისცეს და მხარგრძელთა ვასალები გახდნენ. ლიპარიტ ორბელმა ააგო ნორავანქის ეკლესია, რაც ქართულად „ახალ მონასტერს“ ნიშნავს. იგი საეჭვო ვითარებაში დაიჭრა ნასროლი „უეცართა ისართაგან“. არ გამოვრიცხავ, რომ ეს შეკვეთილი მკვლელობა ყოფილიყო და მის უკან მხარგრძელთა საგვარეულო მდგარიყო. ლიპარიტის ხუთი ვაჟიდან განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს სუმბატ ორბელი, რომელიც მონღოლთა დროს დაწინაურდა საქართველოს სამეფო კარზე. მან მეფე დავით ლამას ძეს ორბელთა შეჩვენების სიგელის განადგურება მოსთხოვა. ლიპარიტ ორბელიანის ერთ–ერთი ვაჟი, რომელიც ასევე დაწინაურებული იყო საქართველოს სამეფო კარზე იყო ტარსაიჭ ორბელი, რომელსაც დემეტრე მეფემ თავისი შვილების დავითისა და მანოელის აღზრდა ანდო. მისი ძე სტეფანოსი კი შუა სს–ის სომხური ისტორიოგრაფიის თვალსაჩინო წარმომადგენელია, რომელმაც XII–XIII სს–ის საქართველოს შესახებ უმნიშვნელოვანესი ისტორიული ცნობები შემოგვინახა.

12	ქ.ქუთათელაძე	ქართულ წყაროებში მოხსენიებული „გორი“/„გორა“ სეგმენტის შემცველი ტოპონიმები	საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013
----	--------------	---	--

როგორც ცნობილია, „გორი“ ადამიანთა უძველესი დასახლების ერთ–ერთი სახეობაა. გარდა ფიზიკურ–გეოგრაფიული მნიშვნელობისა, მას სოციალური დატვირთვაც აქვს. იგი არის გვარის სამოსახლო, სამეურნეო და საკულტო ადგილი, ხშირად გამაგრებული, რომელსაც ზოგჯერ აქვს სამაროვანი. „გორა“/„გორანა“–ს სეგმენტით საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში გვხვდება სოფელთა სახელწოდებები. სულხან საბა ორბელიანის განმარტებით, „გორი“ არის იგივე ბორცვი,

<p>„გორა“ კი მცირე ბორცვი. ქართული ენის დიალექტებიდან ქიზიყურ დიალექტზე „გორიელი“ მინდერის ბორცვს და პატარა გორას ნიშნავს. აღნიშნულ მოხსენებაში შევეხე ისეთ ტოპონიმებს, როგორც არის „დიდგორი“, „ზადენგორა“, „ტონთიოს გორი“, „ლომთა გორა“, „ნიჯგორი“, „გორიჯუარი“ (შდრ. „ბორცვისჯვარი“) და სხვ.</p>			
13	ნ.ჯავახიშვილი	ქართულ-დაღესტნური საბრძოლო თანამეგობრობის ისტორიიდან (XVIII-XIX საუკუნეთა მიჯნა	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი თემაზე: „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“, რომელიც გაიმართა 2013 წლის 23-26 ოქტომბერს. თსუ და ა. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი.2013
<p>სტატიაში აღნიშნულია, რომ ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების ურთიერთობის ისტორია სათავეს საუკუნეთა სიღრმიდან იღებს. ქართველი მეფე-მთავრები ყოველთვის დიდ სამხედრო-პოლიტიკურ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ჩრდილოკავკასიელ მთიელებთან მჭიდრო კავშირის აუცილებლობას. ამისათვის ისინი ცდილობდნენ, რომ ჩრდილოკავკასიელებთან ჰქონოდათ კეთილმეზობლური, მეგობრული ურთიერთობა. ჩრდილოკავკასიელი მეომრები ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მსახურობდნენ ქართველ მეფეთა ჯარში. ქართველთა და ჩრდილოკავკასიელთა სამხედრო თანამშრომლობა წარმატებით გრძელდებოდა და ვითარდებოდა ქართული მონარქიული სახელმწიფოებრიობის არსებობის ბოლომდე. ქართველ მეფეთა ჯარში სისტემატურად ირიცხებოდნენ ჩრდილოკავკასიელები და მათ შორის დაღესტნელებიც.</p> <p>მართალია, თანაარსებობის ხანგრძლივი დროის განმავლობაში, ქართველებს და დაღესტნელებს შორის მტრობაც ხშირი იყო, მაგრამ ამ ხალხებს შორის ასევე იყო თანამშრომლობაც. მათ შორის არსებული სამხედრო თანამშრომლობის ისტორიის ერთ-ერთ გამორჩეულ პერიოდს წარმოადგენს XVIII საუკუნის მიწურული და XIX საუკუნის დასაწყისი, რომელიც შესწავლილია წარმოდგენილ სტატიაში.</p>			
14	ნ.ჯავახიშვილი	ავალიშვილთა საგვარეულო და მისი გამოჩენილი წარმომადგენლები	თსუ საქართველოს ისტორიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტისა და ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტისა და მიერ ორგანიზებული სამეცნიერო კონფერენცია თემაზე: „წყარო-თმცოდნეობითი და ისტორი-

			ოგრაფიული კვლევები”, მიძღვნილი რევაზ კვიციანი დაბადების 90 წლისთავისადმი, რომელიც გაიმართა 2013 წლის 30-31 მაისს.
<p>გამოჩენილი მეცნიერი, იურისტი, ისტორიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე და დიპლომატი ზურაბ დავითის ძე ავალიშვილი (1875-1944) მიეკუთვნება XX საუკუნის პირველი ნახევრის დიდ ქართველ მამულიშვილთა რიცხვს. მიუხედავად ამისა, მისი ცხოვრება და მოღვაწეობა დღემდე არ არის მონოგრაფიულად შესწავლილი.</p> <p>ამ სტატიაში, ზ. ავალიშვილის ბიოგრაფიის ძირითადი ფაქტების მოკლედ მიმოხილვისას, სანკტ-პეტერბურგის ცენტრალურ სახელმწიფო საისტორიო არქივში მოძიებული დოკუმენტებისა და სხვა სახის საისტორიო წყაროების ანალიზის საფუძველზე, დადგენილია მისი ცხოვრება-მოღვაწეობის ზოგიერთი მნიშვნელოვანი დეტალი, რომლებიც დღემდე ან ნაკლებად იყო ცნობილი, ანდა დაუდგენელი და შეუსწავლელი რჩებოდა. აქვე ყურადღება არის გამახვილებული ავალიშვილთა საგვარეულოს წარმომავლობისა და მისი გამოჩენილი წარმომადგენლების შესახებაც.</p>			
15.	ნ.ჯავახიშვილი	მასალა კახეთის მეფეების: ალექსანდრე II-ისა და დავით I-ის სვანეთთან კავშირის ისტორიისათვის	ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული, ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადების 150 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, რომელიც გაიმართა 2013 წლის 24-26 ივნისს.
<p>მოხსენებაში განხილული იყო საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებს შორის ურთიერთობის აქამდე უცნობი დეტალები.</p>			
16	ნ.ჯავახიშვილი	ლატვიელები საქართველოში (ვოლდეიტები)	ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული სამეცნიერო კონფერენცია, რომელიც გაიმართა 2013 წლის 12-13 - დეკემბერს.

17	თ.დუნდუა, გ.ჟუჯუნაშვილი	Changing the Imperial Pattern: Life in South-West Georgia under the Ottomans and the Russians (1870 - 1914).).	The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference. The Caucasus at Imperial Twilight: Nationalism, Ethnicity and Nation-Building (1870s - 1920s).
18	თ.დუნდუა	პუბლიკიუს მარკელუსი, პუბლიკიუს აგრიპა და ბარკობხას მონეტა დაღესტნიდან	თსუ ჰუმანიტარულ მენციერებათა ფაკულტეტის საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის ყოველწლიური საუნივერსიტეტო კონფერენცია
19	დ.შველიძე	ახალი მასალები ერთი ეროვნულ-რევოლუციური ისტორიული აქციის შესახებ	თსუ-ს მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია
<p>ს ა მ ე ც ნ ი ე რ ო ს ი ა ხ ლ ე - რამდენიმე წლის წინ გამოქვეყნებულ იქნა წიგნი ცნობილი ქართველი პოლიტიკური მოღვაწის გიორგი დეკანოზიშვილი შესახებ. მასში დეტალურად იყო გამოკვლეული 1905 წელს საქართველოში ჰოლანდიიდან იარაღის შემოტანის ოპერაცია გემ "სირიუსით". ახლა კი საისტორიო არქივში აღმოჩნდა ოპერაციის ერთ-ერთი მონაწილის გიორგი სიხარულიძის დღემდე უცნობი მოგონება. სიხარულიძე იყო ახალგაზრდა სტუდენტი-პატრიოტი, რომელიც სწორედ გემ "სირიუსზე" იმყოფებოდა. მოგონება სწორედ მის მიერ გემზე გატარებულ რამდენიმე-კვირიან მოგზაურობასა და იარაღის გადმოზიდვის პერიპეტივებს აღწერს და უაღრესად საინტერესო ფურცელია ეროვნული მოძრაობის ისტორიისათვის. მოხსენება საფუძვლად დაედება წიგნს, რომელშიც მოგონებებს გამოვაქვეყნებთ, სათანადო კვლევისა და კომენტარების დართვით.</p>			
20	დ.შველიძე	არქივში დაცული წყაროების მნიშვნელობა საქართველოსა და ამიერკავკასიის ისტორიის შესწავლისათვის	1918-1921 წლების საქართველო საარქივო მასალებში, საქართველოს არქივი
21	ლ.თავაძე	ტერმინ „მეუფე-მამასახლისის“ საკითხის გაგებისათვის	თსუ საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის ყოველწლიური კონფერენცია

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	M.Chkhartishvili	Conceptualizing Georgian Nation within Romanov Empire	2013 წლის 20-22 ივნისი, იტალია, რომი
<p>მომხსენებაში ნაჩვენებია იყო იმპერიის იმპულსის გავლენა ქართველი ერის იდეის ჩამოყალიბებაზე და იდენტიფიცირებული იყო ქართულ სინამდვილეში ერის კონპეპტის ევროპული მატრიცა.</p>			
2	ნ.ჯავახიშვილი	<p>ზოგიერთი ასპექტი ქართლ-კახეთის სამეფოს მოდერნიზაციის პროექტისა, რომელიც შეიქმნა რუსეთის იმპერიის ადგილობრივი ადმინისტრაციის ჩამოყალიბებამდე</p>	<p>გდანსკის (პოლონეთის რესპუბლიკა) სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ ორგანიზებული III ქართულ-პოლონური საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, რომელიც გაიმართა 2013 წლის 20-22 მაისს, თემაზე: “პოლონეთისა და კავკასიის სამეფისნაცვლოების ისტორიიდან”.</p>
3	ნ.ჯავახიშვილი	ჩერქეზის სახე ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში	<p>ადილეს (რუსეთის ფედერაცია) სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ ორგანიზებული, ზეინაბ კერაშევას დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი VIII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, რომელიც გაიმართა 2013 წლის 16-17 მაისს.</p>

Образ черкеса в грузинской художественной литературе, Материалы VIII международной научной конференции, посвященной памяти профессора З. И. Керашевой “Актуальные проблемы общей и адыгской филологии” (Майкоп, 16-17 мая 2013 г.). Организаторы конференции: Министерство образования и науки Республики Адыгея, Адыгейский государственный университет, Майкоп, 2013, стр. 149-152;

ნარკვევში შესწავლილია, თუ როგორ აისახა ჩერქეზი ხალხის ისტორია, მათი ტრაგიკული ბედი და მათთვის დამახასიათებელი რაინდული თვისებები ქართულ ლიტერატურაში, კერძოდ, გრიგოლ ორბელიანის, ვაჟა-ფშაველას და ალექსანდრე ყაზბეგის ნაწარმოებებში, ასევე ალექსანდრე ყიფშიძის (ფსევდონიმი – ფრონელი) ნარკვევში და გიორგი ლასხიშვილის მემუარებში.

ინსტიტუტის მიერ განხორციელებული ღონისძიებები:

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებული აკადემიკოს მარიამ ლორთქიფანიძის დაბადების 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენციის “ისტორიული რეპრეზენტაცია: თეორიული მიმართულებანი და კონკრეტული კვლევები” მასალების კრებულის მომზადება	მარიამ ჩხარტიშვილი	მარიამ ჩხარტიშვილი, გიორგი ოთხმეზური, ქეთევან ქუთათელაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სასტამბოდ არის გამზადებული 356 გვერდის (A-4 ფორმატის) მოცულობის ორი ათეული ფერადი ილუსტრაციის მქონე კრებული ქართულ და ინგლისურ ენებზე. კრებულის მომზადებაში ცალტული იყვნენ აგრეთვე ინსტიტუტის დოქტორანტები. შამ ათეულამდე სტატიას მოცავს ქართველი და უცხოელი ავტორებს. უცხოელ ავტორებს წარმოადგენენ

	ცნობილი უნივერსიტეტებიდან და კვლევითი ინსტიტუტებიდან.		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	საქართველოს სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის შრომების მეშვიდე ტომის მომზადება	თედო დუნდუა	ა.ბოშიშვილი, ა.თაბუაშვილი, ლ.თავაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის “შრომების” მეშვიდე ტომი გამოიცა. იგი მოიცავს რამდენიმე ათეულ სტატიას ინგლისური რეზიუმეებით.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	რევაზ კიკნაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენციის თეზისებისა და სტატიების კრებულის მომზადება გამოსაცემად	მარიამ ჩხარტიშვილი, გონელი არახამია	მარიამ ჩხარტიშვილი, გონელი არახამია, ნიკოლოზ ჯავახიშვილი, ქეთევან ქუთათელაძე, სოფიო ქადაგიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
გამოიცა თეზისები. სასტამბოდ არის გამზადებული სტატიები, რომლებიც იბეჭდება ჟურნალ „ქართული წყაროთმცოდნეობის“ მეტხუთმეტე-მეთექვსმეტე ტომებში			

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ფილოსოფიის სასწავლო-სამეცნიერო
ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია)
დასახელება: **თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფილოსოფიის სასწავლო-
სამეცნიერო ინსტიტუტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **პროფ. აკაკი ყულიჯანიშვილი**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

პროფ. ა.ყულიჯანიშვილი, პროფ. დემურ ჯალაღონია, პროფ. ლელა ალექსიძე, პროფ. ვალერიან რამიშვილი, ასოც. პროფ. ანასტასია ზაქარიაძე, ასოც. პროფ. ირაკლი ბრაჭული, ასოც. პროფ. მამუკა დოლიძე, ასოც. პროფ. ნ. კვარაცხელია, ასოც. პროფ. რ. გორდეზიანი, ასოც. პროფ. მ. ბიჭაშვილი, ასისტენტ პროფ. ნ. გულიაშვილი.

პუბლიკაციები:

მონოგრაფიები, სახელმძღვანელოები, კრებულები

<p>ლელა ალექსიძე</p>	<p>პორფირიოსი. ამოსავალი პრინციპები გონითი სინამდვილისთვის. “სენტენციები”. ბერძნული ტექსტი ქართულ ენაზე თარგმნა შესავალი განმარტებები და ინდექსი დაურთო ლელა ალექსიძემ. თბილისი</p>	<p>თბილისი “ლოგოსი”</p>	<p>(181 გვ.)</p>
<p>ანოტაციები:</p> <p><i>პორფირიოსი. ამოსავალი პრინციპები გონითი სინამდვილისთვის. “სენტენციები”. ბერძნული ტექსტი ქართულ ენაზე თარგმნა, შესავალი, განმარტებები და ინდექსი დაურთო ლელა ალექსიძემ. თბილისი, “ლოგოსი”, 2013 (181 გვ.)</i></p> <p>წიგნი წარმოადგენს III საუკუნის ნეოპლატონიკოსის, პორფირიოსის ნაშრომის “ამოსავალი პრინციპები გონითი სინამდვილისთვის” თარგმანს გამოკვლევით და კრიტიკული აპარატით. პორფირიოსის ეს ნაშრომი ძალიან მნიშვნელოვანია ანტიკური ნეოპლატონიზმის შესასწავლად. ის წარმოადგენს პორფირიოსის მასწავლებლის, პლოტინის ფილოსოფიის მოკლე შეჯამებას. ეს ნაშრომი მნიშვნელოვანი იყო შუა საუკუნეების როგორც აღმოსავლეთ, ასევე დასავლეთის ქრისტიანული თეოლოგ-ფილოსოფოსებისთვის, მათ შორის, ძველი ქართული მწერლობისთვის. ქართულ ენაზე პორფირიოსის ეს ნაშრომი პირველად ითარგმნა. გამოცემას ახლავს ბერძნული ტექსტი. ყოველ თავს (“სენტენციას”) დართული აქვს დეტალური განმარტებები. წიგნს აქვს შესავალი (გვ. 13-38) და ბერძნულ-ქართულ შესატყვისობათა ინდექსი (გვ. 160-181)</p>			

ირაკლი ბრაჭული	დოსტოევსკის მხატვრული თეოლოგია	Carpe diem გვ.151
ირაკლი ბრაჭული	დოსტოევსკი „ჩანაწერები ცოლის გარდაცვალების დღეს“ ბ.ვიშესლავცევი „დოსტოევსკი სიყვარულისა და უკვდავების შესახებ“	Carpe diem გვ.5-61

ანოტაციები:

Irakli Brachuli Theological Versions of Dostoevski

Influence of Dostoevski on the contemporary mankind is immeasurable. Thinking of the XX century can be characterized as variations on Dostoevski’s themes. A man is free to choose: kill or not to kill. What is the basis of the norm of obligation: „do not kill“, why should not I? Just this very notion is the main theme of Dostoevski. The great writer’s answer to this question is as follows: the only motivation why you should not kill, neither you commit adultery, etc. is the acceptance of eternity of a soul and existence of God. „In case we think there is no God then everything can be acceptable“

this is the thesis of a genius. Everything comes out of it and flows into it. Mortality of soul and non-existence of God absolves a man from morality. Such is the logic of a big inquisitor. If morality is an illusion, if God is just a needed fiction then a man also should be overcome, a superman should come who will stand behind evil and virtue. He has the one way left _ the power area never-ending widening on the basis of freedom parallelism. The highest form of vigor is to kill or commit a suicide. So necrophilia is the main characteristic of a superman. What is God? How is He revealed? Where is the proof(argument) of His existence? In Dostoevski’s artistic theology God is not revealed in power

or violence but in nonviolence, i.e. freedom dimension. Thus investigation of soul and God is substantially an investigation of freedom. Everything possible for a man is permissible because he is the Christ himself. When investigating Existence of God the main term for the expression of Dostoevski's results is the presence of God. This term is translated in several ways. It expresses specific way of a man's existence. The presence understand and explain the text. Boris Visheslavtsev himself was not only the discoverer but one of the profound expounders of the text. His philosophic searches are considered as „Variations on the Dostoevski Theme“. Boris Visheslavtsev dedicated one of his main studies: „Russian Elements with Dostoevski“ (1923, Berlin) to Dostoevski's works. The writer thinks that ethnic studies are the most essential in Christian religion. Analyzing Visheslavtsev's comments to Dostoevski's „Records“ much attention should be paid to several conditions. Dostoevski differentiated Christianity as an Ideal Law and the Law of Ideals. The first understanding is the result of interpretation of antichrists. As if Christ preached that a man should be considered as an ideal person and those who do not submit to „Idealization“ should be destroyed. Christianity is the opposite of this. A man is only a transient creature the development of which should be prolonged in future existence of another. This is jerarsuli imminence i.e. the „Law of Ideal“. In the Dostoevski's „Records“ VI. Soloviev's term synthetic existence“ is used. This is a specific notion of Russian-Religious Philosophy in other way it is called „being in Church“. Shortly this notion is defined in this way: the Universe is the one-whole as a first- phenomenon but the initial phenomenon is demolished as a result of committing an original sin so restoration of the initial wholeness, implementation of universal synthesis became the most important task of thinking and being. In social sphere this will be depicted in the synthesis of a society, state and church; in creativeness in the synthesis of an art, technique and mystic while in thinking it will be depicted in science, philosophy and theology; Overcoming the estrangement in the Russian Religious Philosophy is the third and the last epoch of the harmonic synthesis. In this case interrelation of these three forms should adopt special form: disassociation and disunite should give way to synthetic harmony and systematic wholeness. In this universal synthesis church (eclectic) liturgy becomes universal, and in ontological synthesis of human beings universal cosmic teurgy will be materialized (accomplished). In the commentaries of the „Records“ the analysis of Dostoevski's biography, his personal life plays important role; namely Dostoevski's and his first wife's, Maria's love story. The biographers and psycho-analysts of Dostoevski investigate connection of the writer's personal life to his novels. Their romance is an indubitable affirmation of the soul eternity for Visheslavtsev. Sometimes their relationship as of a wife and a husband often turned into a mutual torment. At the same time these two persons filled each other, as if inseparable parts of one whole but not with an erotic sexual meaning nor as a family with its institutional functionary meaning but with the meaning of eternal connection of their ideal, heavenly „ego“. In Dostoevski's first marriage is depiction of our God's future heavenly expectation, presentiment and prophecy. This genial meditation written on his wife's death day helps us to bring the greatest secret of New Testament: what will the man be like after Resurrection in correspondence with our thinking.

მამუკა დოლიძე	მონოგრაფია - ჰუსერლის იდეათა განვითარება სიცოცხლის ფენომენოლოგიის და თანამედროვე ქართული ფილოსოფიის კონტექსტში	თბილისი, გამომცემლობა „კალმოსანი“ გვ.1-314
---------------	--	--

სტატიები:

ლელა ალექსიძე	Ioane Petritsi	<i>Interpreting Proclus. From Late Antiquity to Renaissance.</i> Ed. S. Gersh	Cambridge University Press(ინგლისურ ენაზე, 6000 სიტყვის მოცულობით) (იბეჭდება)
ლელა ალექსიძე	‘One in the Beings’ and ‘One within Us’: Basis of the Union with the One in Ioane Petritsi’s Interpretation of Proclus’ <i>Elements of Theology</i> // PHILALETES.	Patristic, Philosophical and Georgian Studies in Honor of Shalva Nutsubidze’s 125 th Anniversary. Ed. B. Lourié, Series PAX CHRISTIANA.	Gorgias Press, Piscataway, NJ (ინგლისურ ენაზე, 7.700 სიტყვის მოცულობით, დაახლ. 20 გვ., იბეჭდება)
ლელა ალექსიძე	მე და სხვა: იოანე პეტრიწი ნეოპლატონური ტრადიციის კონტექსტში. - 2013	თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის წელიწადეული	თსუ გამომცემლობა (რეზიუმე ინგლისურ ენაზე, სულ დაახლ. 22 გვ. იბეჭდება)

ლელა ალექსიძე	სიკვდილის ორი გაგება ბერძნულ და ქართულ ტრადიციაში. –	ბიზანტინოლოგია საქართველოში 4. თბილისი	“ლოგოსი” (რეზიუმე ინგლისურ ენაზე. სულ დაახლ 18 გვ. გადაცემულია დასაბეჭდად)
ლელა ალექსიძე	ანტიკურობიდან რენესანსამდე: ფილოსოფოსის “სიკვდილი”	ლერი მჭედლიშვილისადმი მიძღვნილი კრებული,	თბილისი (დაახლ. 15 გვ., გადაცემულია დასაბეჭდად)

ანოტაციები:

*

ლელა ალექსიძე

“მე” და “სხვა”: იოანე პეტრიწი ნეოპლატონური ტრადიციის კონტექსტში. - თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის წელიწადეული 2013 (რეზიუმე ინგლისურ ენაზე, სულ დაახლ. 22 გვ. იბეჭდება)

მე-სა და სხვის ურთიერთმიმართების თემა ევროპული აზროვნების ყურადღებას ანიკურობიდან დღემდე იპყრობს. სტატიის მიზანია, საკუთარ თავს (მას შეიძლება მე-ც ვუწოდოთ) და სხვას შორის მიმართებებში გარკვევა ნეოპლატონური ტრადიციის ერთ გარკვეულ ფილოსოფიურ კონტექსტში; ვგულისხმობ მე-სა და სხვის მიმართებას ინტელიგიბილურ (ნოეტურ) – უსხეულო სფეროსთან, რომელსაც ანტიკური ნეოპლატონიზმი “ღვთაებრივსაც” უწოდებდა. უფრო კონკრეტულად, სტატიაში ვიკვლევთ პეტრიწის (მასთან ერთად, გარკვეულწილად, ვითვალისწინებთ პლოტინის, პორფირიოსისა და პროკლეს ფილოსოფიებს) თეორიას თვითობისა და სხვის ურთიერთმიმართებისა და ინტელიგიბულურთან მათი მიმართების შესახებ. ძირითადი პრინციპი, რომლის გარშემოც აიგება კვლევა, არის ის, რომ ნეოპლატონიზმში (პლოტინიდან პროკლემდე და პეტრიწთანაც) თვითობა, მე-ობა გაიგება როგორც “ერთი ჩვენში” ანუ ჩვენი სულისმიერი ერთიანობა და კონცენტრაცია სულის “უმაღლეს”, “საუკეთესო” ასპექტზე – გონებაზე. სტატიაში ჯერ განვიხილავთ, თუ რა პრობლემების წინაშე გვაყენებს ეს “ერთი ჩვენში” და მისი მიმართება უმაღლეს ერთთან იოანე პეტრიწის ფილოსოფიაში, შემდეგ კი, პლოტინისა და პორფირიოსის მოშველიებით, ვეხებით მე-სა და სხვის მიმართებას ინტელიგიბილურ სფეროსთან მათი კავშირის კუთხით.

***სიკვდილის ორი გაგება ბერძნულ და ქართულ ტრადიციაში. – ბიზანტინოლოგია საქართველოში 4. თბილისი, “ლოგოსი” (რეზიუმე ინგლისურ ენაზე. სულ დაახლ 18 გვ. გადაცემულია დასაბეჭდად)**

პლატონმა დაამკვიდრა ტრადიცია, რომელიც ფილოსოფიას გასაზღვრავს როგორც სიკვდილისთვის მზადებას. პლატონისვე დაზუსტებით, ფილოსოფოსის სიკვდილი არ გულისხმობს სიკვდილს ან თავის მოკვლას ჩვეულებრივი გაგებით, არამედ ნიშნავს სულიერი წვრთნის შედეგად სხეულის გავლენებისგან მაქსიმალურად თავისუფალ სულიერ ცხოვრებას.

ფილოსოფოსსა და სიკვდილს შორის მიმართების ასეთმა გაგებამ დიდი გამოხმაურება ჰპოვა ანტიკურ პლატონურ ტრადიციაში, გვიანანტიკურ ფილოსოფიაში, პატრისტიკაში, შუა საუკუნეების ბიზანტიურ ფილოსოფიასა და, აგრეთვე, ძველ ქართულ ტექსტებში.

მოხსენების მიზანია, სიკვდილის ორგვარი (და, ზოგიერთ შემთხვევაში, სამგვარი) გაგების ფილოსოფიური ანალიზი პლატონურ ტრადიციაში, რაც გულისხმობს (ა) ფილოსოფიასა და სიკვდილს შორის მიმართებათა განმარტებას; (ბ) სულსა და სხეულს შორის ურთიერთმიმართებისა და ურთიერთზემოქმედების ნაირგვარობაში გარკვევას; (გ) ადამიანის შესაძლებლობებისა და თავისუფლების საზღვრების შემღებობისდაგვარად დადგენას.

ნაშრომში ვაანალიზებთ, ძირითადად, პლატონის, პლოტინის, პორფირიოსის, მიქაელ ფსელოსის თხულებების, აგრეთვე ამონიოს ერმისისა და იოანე სინელის შრომათა ქართული თარგმანების ფრაგმენტებს.

პროფ. დემურ ჯალაღონია:

დემურ ჯალაღონია	Alethology as the First Philosophy	წიგნი „Georgian Christian Thought and Its cultural Context“	Leiden-Boston 29-40გვ.
დემურ ჯალაღონია	Tolerance as New Modus of Paradigm	Proceedings of the conference “THE EDICT OF MILAN AND RELIGIOUS LIBERTY. THE IMPACT OF THIS LIBERTY OVER THE CENTURIES”	Constanta, Romania. p.4

დემურ ჯალაღონია	Globalization and the Features of Responsibility Expression	“კულტურა და ფილოსოფია”. ქართულ-ამერიკული ფენომენოლოგიური ყოველწლიური საერთაშორისო ჟურნალი	თბილისი 139-145 გვ.
დემურ ჯალაღონია	ათონელი მამები, იოანე პეტრიწი და გელათური აზროვნების პრინციპების დაფუძნება	„ფილოსოფიურ-თეო- ლოგიური მიმომხი- ლველი“ საერთაშორისო ქართულ- ინგლისურენოვანი ჟურნალი N2	თსუ 56-65 გვ.
დემურ ჯალაღონია	ფილოსოფია - გზა რწმენისაკენ	ჟურნალი „რელიგია“ N1	თბილისი, 22-29 გვ.
<p align="center">1. საერთაშორისო ჟურნალში „ფილოსოფიურ-თეოლოგიურ მიმომხილველში“ გამოქვეყნებული სტატიის ქართულ-ინგლისური რეზიუმე</p> <p align="center">ათონელი მამები, იოანე პეტრიწი და გელათური აზროვნების პრინციპების დაფუძნება</p> <p>ათონის კულტურული ცენტრი "მუდამ მატარებელი იყო ქართული ეროვნული იდეისა საბერძნეთში და რომელიც გადაიქცა იმ წყაროდ, საიდანაც ჩვენში უხვად მოდიოდა მოწინავე კულტურის ნაკადი... ერთი სიტყვით, არც ერთ სამონასტრო დაწესებულებას ისეთი მნიშვნელობა არ ჰქონია ჩვენი მწერლობის და კულტურის ისტორიაში, როგორც ათონის ივერიის მონასტერს, უიმისოდ ჩვენი კულტურის ისტორიას შეიძლება სხვა სახე და ხასიათი მიეღოს". (2. 88-89).</p> <p>ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელებს, ქართული მწერლობის და ფილოსოფიური აზრის ისტორიაში სრულიად განსაკუთრებული ადგილი უკავიათ. ათონის ლიტერატურულ და</p>			

საღვთისმეტყველო სკოლას საეტაპო მნიშვნელობა აქვს. როდესაც საეტაპო მნიშვნელობაზე ვსაუბრობთ, აღვნიშნავთ, რომ პირველ უმნიშვნელოვანეს ეტაპად უნდა მივიჩნიოთ ცამეტ ასურელ მამათა მობრძანება საქართველოში. ეს იყო ახალი სულიერების, საღვთისმეტყველო სკოლა-მონასტრების დაფუძნება აღმოსავლეთ საქართველოში. მეორე მნიშვნელოვანი ეტაპი გახლავთ, გრიგოლ ხანძთელის და მის სამძოს "ღვაწლი" გაანალიზება. გიორგი მერჩულემ გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრების აღწერით გახსნა დავიწყებული "ქართული იდეის" სული და საქართველოს, როგორც სულიერი, ისე გეოგრაფიული საზღვრები შემოუხაზა. "ქართლად ფრიადი ქუეყანა აღირაცხების, რომელსაცა შინა ქართულითა ენითა ჟამი შეიწირვის და ლოცვა ყოველი აღესრულების".

მესამე ეტაპი არის ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელების მოღვაწეობა და მეოთხე ეტაპად უნდა ჩაითვალოს გელათის აკადემიის დაარსება და იოანე პეტრიწის მოღვაწეობა - "გელათური აზროვნების" პრინციპების დაფუძნება.

ჩვენ ვეცდებით მოვძებნოთ ეტაპებს შორის ერთიანი სულიერების ძაფი, რომელიც ამ მნიშვნელოვან ეტაპებს შეკრავს. სად დევს, სად უნდა ვეძიოთ ამ სულიერების საფუძვლები? ამ ნაშრომის მოკრძალებული მიზანიც ამის წარმოჩენა იქნება.

ათონელი მამები ექვთიმე და გიორგი უდიდესი მოღვაწენი გახლავთ. მათი მიზანი იყო უშუალო კონტაქტების დამყარება ქრისტიანულ სამყაროსთან. უმთავრეს მიზნად დაისახეს მთარგმნელობითი მოღვაწეობა, თარგმანის განმარტება. ეს არ ხდებოდა ქაოტურად, ეს ხდებოდა ერის სულიერ – კულტურულ მოთხოვნილებათა შესაბამისად. "მთარგმნელობის ამოცანები და მიზანდასახულობა იმდენად სპეციფიური იყო, რომ იგი შემოქმედებით პროცესს უტოლდებოდა". გარდა თარგმანებისა, მათ მიერაა შექმნილი ორიგინალური თხზულებები, რომელიც მნიშვნელოვანი პირველწყაროებია ქართული მწერლობის, თეოლოგიის, ისტორიისა და საერთოდ ქართული კულტურისათვის.

ექვთიმე მთაწმინდელით იწყება დიდი მთარგმნელობითი მოღვაწეობა, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა ქართულ მწიგნობრობას. მას განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ქართული მწერლობის და კულტურის ისტორიაში.

კაპადოკიური კულტურის აღორძინება X – XI საუკუნეებში ქართული აზროვნების ისტორიაში უდავო ფაქტია და სამეცნიერო ლიტერატურაში საფუძვლიანადაა დასაბუთებული. სამეცნიერო ლიტერატურაში კაპადოკიელ მამათა მოძღვრებები მიჩნეულია განათლების იმ ხაზად საქართველოში, რომელიც ქრისტიანული ნეოპლატონიზმის (კაპადოკიელთა გზით) უტყუარი გავლენის კვალზე მეტყველებს მისი განვითარების ახალ პერიოდში, კერძოდ ბასილი დიდისადმი.

იოანე პეტრიწი შუა საუკუნეების აზროვნებაში იმ ხაზის გამგრძელებელია, რომელიც ქრისტიანულ კულტურაში კაპადოკიელ მამებიდან მოდის და XI საუკუნის II ნახევარში

ბევრ საერთოდ პოულობს პროკლეს ნეოპლატონიზმთან.

XI – XII საუკუნეებში, როცა საქართველოს ოქროს ხანა ედგა, მეფე დავით აღმაშენებელმა ააშენა გელათის აკადემია. გელათის აკადემია ქრისტიანული აზრის ისტორიაში აგრძელებს აღმოსავლური თეოლოგიის ალექსანდრული სკოლის (სადაც წმ. წერილის ალექსანდრულ ეგზეგეზას ჩაეყარა საფუძველი) და კაპადოკიური პატრისტიკის ხაზს: კლიმენტი ალექსანდრიელისა, რომელმაც ჩამოყალიბებული პრინციპის სახე მისცა წმ. წერილზე დაყრდნობილ ეკლესიურ მოძღვრებას, რწმენისა და ცოდნის ჰარმონიაზე.

"გელათი" იქცა სიმბოლოდ ქართული ეროვნული იდეისა და ეს ედო საფუძვლად შუა საუკუნეებში ქართული სახელმწიფოს სიძლიერეს. უნდა ითქვას, რომ საქართველოს ამის დიდი ტრადიცია გააჩნია და ამ ტრადიციის, ანუ "გელათური აზროვნების" აღმდგენად XX საუკუნეში მოგვევლინა სრულიად საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქი ილია II.

ილია II-ის თეოლოგიურ-საღვთისმეტყველო აზროვნება სამ საუნჯეს ეფუძნება: "ღმერთი, სამშობლო და მოყვასი". სამშობლო გაგებული თეოლოგიურ ჭრილში, როგორც "ჩემი, ასევე შენი", საუფლო – უფლის მიერ შექმნილი სამყარო, ხოლო "მოყვასი" ეს არის პირველ რიგში "ჩემი", "შენი" ახლობელი, ადამიანი – საზოგადოება, კაცობრიობა.

მასთან სამივე საუნჯე არის ტრიადა. ერთიანობაში და ერთმანეთის გარეშე მათი არსებობა შეუძლებელია.

Fathers of Athos, Ioane Petritsi and Establishment of the Principles of Gelati Thinking

Summary

The cultural centre of Athos “always bore the Georgian national idea in Greece and it became a rich source providing an advanced cultural current. In a nutshell, none of the monastic institutions have ever had such importance for the history of our literature and culture as the Iberian Monastery of Athos; without it the history of our culture could have assumed a different shape.”(2. 88-89).

Ekvtime and Giorgi Mtatsmindelis occupy a unique place in the history of Georgian letters and philosophical thinking. Speaking about the greatest significance of the literary and theological school of Athos we imply the fact of arrival of thirteen Assyrian fathers in Georgia. It brought about the establishment of a new spirituality, theological school and monasteries in eastern Georgia. The second significant stage was the study and analysis of Grigol Khandzteli and his “brotherhood”. Giorgi Merchule opened the forgotten spirit of the “Georgian idea” by describing Grigol Khandzteli’s

life and delimited both, the spiritual and geographical borders of Georgia. “Kartli is a large country where religious services are held and the prayers are said in the Georgian language.”

The work of Ekvtime and Giorgi Mtatsmindelis is the third stage, and the foundation of the Academy of Gelati and Ioane Petritsi’s work – the development of “Gelati thinking” – must be considered to be the fourth stage.

We intend to find a single spiritual thread between these stages that will be able to bind all of them together. Where does it lie, where shall we search for these spiritual foundations? This is the humble purpose of our work.

The Athonian fathers Ekvtime and Giorgi were outstanding figures. Their aim was to develop direct contacts with the Christian world. They made it their objective to translate literature into Georgian and to interpret the translated literature. It did not have a chaotic character, but rather met the needs of the nation’s spiritual and cultural requirements. “The tasks and intent was so specific that it equalled the creative process”. In addition to the translations, they created original works that are a significant primary source for the Georgian literature, theology, history and Georgian culture in general.

Translation work starts with Ekvtime Mtatsmindeli who laid foundation for the Georgian scholarly pursuit. This event occupies a particular place in the history of Georgian literature and culture.

The renaissance of the Cappadocian culture in the history of Georgian thinking of the 10th – 11th centuries is an indisputable fact and is substantially confirmed by scientific literature. The teachings of the Cappadocian fathers in Georgia are believed to belong to the line that demonstrates a definite trace of Christian Neo-Platonism (via Cappadocians) in the new period of its development, in particular, of Basil the Great.

In the medieval thinking Ioane Petritsi is the follower of the line that took start from Cappadocian fathers in Christian culture and in the 2nd half of the 11th century found much in common with the Neo-Platonism of Procles.

In XI-XII centuries, during the Golden Age of Georgia, King Davit Aghmashenebeli erected the Academy of Gelati. In the history of Christian thinking Gelati Academy followed the line of the Alexandrian school of theology (where foundation was laid for the Alexandrian exegeses of the Holy Scripture) and Cappadocian patristics – Clement of Alexandria, having given ecclesiastic teaching a form of an established principle, harmony of faith and knowledge.

Gelati turned into a symbol of Georgian national idea which laid foundation to the strength and power of the Georgian state of the Middle Ages. It is worth mentioning that Catholicos of all Georgia, Ilia II brought to life this tradition, i.e., the tradition of “Gelati thinking”, in the 20th century.

Theological thinking of Ilia II is based on the three highest treasures: “God, Patria and Neighbour”. Homeland, on the theological plane, is interpreted as “mine” and “yours”, the Kingdom

of Lord – the world created by God; whereas the “neighbour” is primarily “your”, “my” close person – the community, the humanity.

With him all the three treasures make up a triad together and without one another their existence is incomprehensible.

2. წიგნში „Georgian Christian Thought and Its cultural Context“ აშშ.
ნაშრომის ინგლისურ- ქართული რეზიუმე

Alethology as “The First Philosophy”

Scientific activity of Shalva Nutsubidze can be divided into two periods. The first period is called a metaphysical period; the period of original thinking, of making attempts to create a new philosophical system; the second period is the period of creating and introducing Eastern Renaissance into the Georgian philosophic history and Georgian classic thinking. Finally it can be said that these two periods represent stages of one long path of Nutsubidze’s scientific activity. The statement which Sh. Nutsubidze made in the twenties of the 20th century: “an end should be put to the intellectual slavery to the West and this will be possible only in case we overpower the western thinking from within. It should be proved that for this purpose there exists not only historical but actual documents as well” - is the confirmation to this.

His entire scientific activity served to enlighten this thesis. It may be said that he aimed at a difficult mission. His target can be considered as one big “project” from today’s overview. Any separate module taken from this project showed a man, an individual, as one great personality and Shalva Nutsubidze had many of “such great” ones.

In the original period of problematic of metaphysics Shalva Nutsubidze used to specially research what truth was. Shalva Nutsubidze’s alethologic realism is nothing more than a search for this truth and a path to God.

He laid down a well thought-out program for scientific researches. In 1922 his “Alethological Bases” (part I, “The Problem of Truth”) is published. In 1926 Wahrheit und Eikenntnisstruktur, Erste Einleitung in den Aletheologischen Realismus”, Berlin unda Leipzig, was published in Germany. (“Truth and the Structure of Cognition”, the first Introduction to Aletheological Realism) and in 1931 (Philosophie und Weisheit, Specielle Einleitung in die Aletheologie, Berlin

und Königsberg, ["Philosophy and Wisdom, Special Introduction to Aletheology"]) was published.

If his first work (Wahrheit und Eikenntnisstruktur) represents "The first Introduction to Aletheological Realism" the second one is worked out as "A Special Introduction to Aletheology". This work continues scientific study of aletheological problems and more detailed researches in Aletheological sphere by which "The Truth per Se. (Truth Original)" agrees with "The Truth for us".

Shalva Nutsbidze's works had been widely echoed by the western specialists. According to the information studied and given by the publisher of Nutsbidze's works which we assume must not be complete, Nutsbidze must have had published 12 Reviews in German, French and English papers¹. Positions of the scientists towards alethological realism are not homogeneous though very interesting. It is out of question that Nutsbidze's own work was highly praised.

The notion "more than an existent" represents the center (focus) of alethological realism by Nutsbidze where all the novelties and difficulties of alethology gather up. The novelty is that the "Specific-Humane" should be overcome by itself, only in its boundaries which include contradictions as well.

With this problem new perspectives open, which in Shalva Nutsbidze's work are the points of future his research. Can it be possible to overcome the logic sphere? Can a man think of anything standing higher than the existence and essence, of an existent and not-existent? Future studies and researches of such and many other subjects will throw light on alethological realism as the foundation of the first philosophy and metaphysics.

Thus according to Shalva Nutsbidze philosophy is the thing that shows a man the way to the truth standing higher than the contradiction; Shalva Nutsbidze comes out of the "First Philosophy" passes the spheres being in contradiction in order to join the "First Philosophy" again; because the "truth original" is the rising point and the last target. Here we ask: can we reach wisdom in this way?

Socrates made the Ancient Greeks (afterwards the whole mankind) understand that a man can only philosophize and be seeker of wisdom, a volunteer. But it is also the fact that in the act of "seeking (analyzing) pre-logic" Nutsbidze implies (as we admit) something irrational, something impossible to be understood by and inaccessible for our minds. May it mean that there is something in the soul and mind of a man that is not characteristic for him, something "not humane" in the meaning of a super-man; with this something a man can listen to Logos. Without this "something" being it a voice or vision, glance at mysterious "disturbing stranger" (Heidegger) it must be unimaginable to philosophize. In this case "this something" and the "essence" will coincide

and this is the problem Shalva Nutsubidze researches.

A man must leave everything that is “humane” and rise to that “inhumane” - higher than the essence itself. This is the path to come to God, i.e. the idea (thought) and essence merging into each other. This will mean coming back to one’s Mother or hearing a voice of Logos (listening to), restoring the ruined harmony which is called the nature and a man.

All the researches by Shalva Nutsubidze and generally his alethology –“the first Philosophy” are directed towards this.

ალეთოლოგიის დაფუძნება, როგორც „პირველი ფილოსოფია“

შალვა ნუცუბიძის სამეცნიერო მოღვაწეობა შეიძლება დაიყოს ორ პერიოდად. პირველ პერიოდს ვუწოდებთ მეტაფიზიკურ პერიოდს - ეს არის ორიგინალური აზროვნების, ახალი ფილოსოფიური სისტემის შექმნის მცდელობის პერიოდი, ხოლო მეორე პერიოდი - ეს არის ქართული ფილოსოფიის ისტორიის და ქართულ კლასიკურ სააზროვნო სივრცეში აღმოსავლური რენესანსის შექმნის პერიოდი. საბოლოო ჯამში შეიძლება ითქვას, რომ ეს ორი პერიოდი ნუცუბიძის მოღვაწეობაში ერთი დიდი გზის განხორციელების ეტაპებია. ამის დასტურია, როდესაც ნუცუბიძე მე-20 საუკუნის 20-იან წლებში გააკეთებს ასეთ განაცხადს: „დასავლეთისადმი ინტელექტუალურ დამონებას ბოლო უნდა მოეღოს და ეს შესაძლებელი გახდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც შიგნიდან დავძლევთ დასავლეთის აზროვნებას. უნდა დამტკიცდეს, რომ საამისოდ არა მარტო ისტორიული, არამედ ფაქტიური საბუთებიც არსებობს“.

მთელი მისი შემოქმედებითი მოღვაწეობა ემსახურებოდა იმ თეზისის ხორცშესხმას. შეიძლება ითქვას, რომ მან რთული მისია დაისახა მიზნად. ეს მიზანი დღევანდელი გადასახედიდან იყო ერთი დიდი „პროექტი“. ამ პროექტიდან ნებისმიერი ერთი ცალკე აღებული მოდული ადამიანს წარმოაჩენდა, როგორც დიდ პიროვნებას. შალვა ნუცუბიძე კი ამ „დიდ“ მრავალს ატარებდა.

მეტაფიზიკის პრობლემატიკის ორიგინალურ პერიოდში შალვა ნუცუბიძე სპეციალურად იკვლევდა, თუ რა არის ჭეშმარიტება. მისი ალეთოლოგიური რეალიზმი სხვა არაფერია, თუ არა ძიება ჭეშმარიტებისა და გზა ღმერთისაკენ.

მან მეცნიერული კვლევა-ძიებისათვის კარგად მოფიქრებული გეგმა დასახა. 1922 წელს ქვეყნდება მისი „ალეთოლოგიის საფუძვლები“, ნაწ. I, ჭეშმარიტების პრობლემა. 1926 წელს გერმანიაში გამოქვეყნდა Wahrheit und Eikentnisstruktur, Erste Einleitung in

den Aletheologischen Realismus”, Berlin und Leipzig, 1926. (ჭეშმარიტება და შემეცნების სტრუქტურა, პირველი - შესავალი ალეთეოლოგიურ რეალიზმში), ხოლო 1931 წელს გამოვიდა Philosophie und Weisheit, Spezielle Einleitung in die Aletheologie, Berlin und Königsberg, 1931 („ფილოსოფია და სიბრძნე, სპეციალური შესავალი ალეთეოლოგიაში“).

თუ პირველი ნაშრომი (Wahrheit und Ekenntnisstruktur) წარმოადგენს „პირველ შესავალს ალეთეოლოგიურ რეალიზმში“, მეორე ნაშრომი მოფიქრებულია, როგორც სპეციალური შესავალი ალეთეოლოგიაში“. შრომა წარმოადგენს ალეთოლოგიის პრობლემათა დამუშავების გაგრძელებას და უფრო დეტალურ გარკვევას ალეთეოლოგიურ სფეროში, რომლის მეშვეობით ხდება „ჭეშმარიტების თავისთავადი“ შეთანხმება „ჭეშმარიტება ჩვენთვის“.

„არსებულზე მეტის“ ცნება შ. ნუცუბიძეს მთელი ალეთოლოგიური რეალიზმის ცენტრს (ფოკუსს) წარმოადგენს, რომელშიც თავს იყრის ალეთოლოგიის მთელი სიახლეც და სიძნელეც. სიახლეს ის წარმოადგენს, რომ „სპეციფიკურ - ადამიანური“ გადალახული უნდა იქნეს მისივე მეშვეობით და საკუთარ ფარგლებშივე, რაც წინააღმდეგობასაც შეიცავს.

ამ პრობლემით ახალი პერსპექტივები იშლება, რომელიც შალვა ნუცუბიძის შრომაში მომავალი კვლევის საქმეა. არის თუ არა შესაძლებელი ლოგიკური სფეროს გადალახვა? შეიძლება თუ არა ადამიანმა მოიაზროს ყოფიერებაზე და არსზე მაღლა მდგომი არსებულზე და არარსებულზე მაღლა მდგომი? ასეთ და მრავალ საკითხებზე ჩატარებული შემდგომი კვლევა - ძიებანი, ნათელს მოჰფენს ალეთოლოგიურ რეალიზმის, როგორც პირველი ფილოსოფიის, მეტაფიზიკის დაფუძნებას.

ამდენად შ. ნუცუბიძის მიხედვით ფილოსოფია არის, რაც ადამიანს გზას უკაფავს დაპირისპირებულზე მაღლა მდგომი ჭეშმარიტებისაკენ; იგი ამოდის „პირველი ფილოსოფიიდან“ გაივლის დაპირისპირებულთა სფეროს, რათა კვლავ „პირველ ფილოსოფიას“ შეუერთდეს; რადგან ჭეშმარიტება თავის თავადი მისი ამოსავალი და საბოლოო მიზანია. აქ საკითხავია: ამით მივალწევთ კი სიბრძნეს?

სოკრატემ სწორედ ეს გააცნობიერებინა ძველ ბერძნებს (შემდგომში მთელს კაცობრიობას), რომ ადამიანს შეუძლია მხოლოდ იფილოსოფოსოს და ამით იყოს სიბრძნის მამიებელი, მოყვარული. მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ „წინალოგიკურის ჭკრეტაში“ ნუცუბიძე ჩვენი აზრით გულისხმობს რაღაც ირაციონალურს, გონებისათვის მიუწვდომელს. ხომ არ ნიშნავს ეს, რომ ადამიანის სულში, გონებაში არის ისეთი რამ, რაც „არაადამიანურია“, არაადამიანური ამ შემთხვევაზე ზე-ადამიანის გაგებით. რომლითაც ადამიანს შეუძლია მოუსმინოს ლოგოსს. ამ „რაღაც“ ხმა თუ ხედვა, მზერა იდუმალის „შემამფოთებელი უცნობის“ (ჰაიდეგერი) გარეშე ალბათ წარმოუდგენელია ფილოსოფოსობა. ეს „რაღაც“ და არსი ამ შემთხვევაში დაემთხვა ერთმანეთს და სწორედ

ამ პრობლემის კვლევას აწარმოებს შალვა ნუცუბიძე.

ადამიანმა ის, რაც ადამიანურია, უნდა დატოვოს და ამაღლდეს იმ „არა-ადამიანურამდე“ - არზე მეტამდე. ეს არის გზა ღმერთამდე მისვლის. ანუ აზრი და არსის ერთმანეთში მისვლა. ეს იქნება მშობელ დედასთან დაბრუნება, ანუ ლოგოსის ხმის გაგონება (ყურის გდება), იმ დარღვეული ჰარმონიის აღდგენა, რასაც ბუნება და ადამიანი ჰქვია. შ. ნუცუბიძის მთელი კვლევა-ძიებანი და საერთოდ მისი ალეთოლოგია ანუ „პირველი ფილოსოფია“ სწორედ აქეთკენ არის მიმართული.

3. საერთაშორისო ჟურნალ „კულტურა და ფილოსოფიაში“ გამოქვეყნებული ნაშრომის ინგლისურ-ქართული რეზიუმე

Globalization and the Features of Responsibility Expression

During the whole period of centuries great thinkers have loudly declared that we must not be satisfied only by the interpretation of the universe but promote its change. As if this voice was crying in the wilderness, but endless new discoveries, conquest of outer space, transformation of the world into one space by the computer-assisted engineering has confronted mankind with the global processes and problems.

From the 80-s of XX century in the sphere of social (not only) science it is difficult to find more popular and reflexive subject than the problem of the globalization. Discussions applies to everything: i.e. does globalization exist as a real process, is it a myth or a nominal “reality” as a well known new “fashioned” name of the phenomena?

The discussion applies to globalization context, nature and mainly its estimation: Is globalization a positive phenomenon that promises the mankind “happy future” considering all the functional (positive) results, or is Globalization a “new opium” for the world of present which Globalization leads to “de-culturization” and total “homogeneousness”? Today confrontation of the “global” and the “local”, or in any case relationship between them, became a subject of general discussion.

We witnessed important technical scientific revolutions at the end of XX century. Informational revolution has basically changed the life of a man. A man can contact any point of the world, as if individuals have become citizens of the world. Nations are hastily integrated into the world system.

What is Globalization?

To make the life into united standard according to the planetary scale when the characteristic, unique features of the separate people or the whole population are obliterated and everything is averaged.

გლობალიზაცია და პასუხისმგებლობის გამოვლენის თავისებურებანი

მეოცე საუკუნის ბოლოსა და ოცდამეერთე საუკუნის დასაწყისში გლობალიზაცია ითვლება ერთ-ერთ მოდურ ცნებად. დაწყებული სოციალური მეცნიერების წარმომადგენლებით, დამთავრებული პოლიტიკოსებით, ყველანი გლობალიზაციაზე საუბრობენ.

ჩვენ ამ ნაშრომში მხოლოდ შემოვისაზღვრებით გლობალიზაციის ზოგადი პრინციპებით, რაც საშუალებას მოგვცემს წინა პლანზე წამოვიწიოთ ადამიანის პასუხისმგებლობის საკითხი. თუ პასუხისმგებლობას ფილოსოფიური თვალსაზრისით გავიაზრებთ, ის მსოფლმხედველობის ცენტრალური სტრუქტურული ელემენტია. ამავე დროს შინაგანი აუცილებლობით არის "მთელს სამყაროზე" უნივერსუმზე, ყოფიერებაზე პასუხისმგებლობაც. სწორედ ამ აზრით იხმარა ჰაიდეგერმა თეზისი, რომ "ადამიანი არის ყოფიერების მწყემსი", ანუ მასზე და მის წინაშე პასუხისმგებელი.

გლობალიზაციის თეორია ამტკიცებს, რომ ჩვენ ისეთ დროში ვცხოვრობთ, როდესაც სოციალური ცხოვრების უდიდეს ნაწილს გლობალური პროცესები განსაზღვრავს, როდესაც ეროვნული კულტურების, ეროვნული ეკონომიკური სისტემებისა და სახელმწიფოების გამყოფი საზღვრები ქრება¹.

ინდუსტრიულმა ცივილიზაციამ ჩვენს დროში ძალზე მაღალ დონეს მიაღწია. კაცობრიობა ამ გზაზე ძალზე შორს წავიდა. კომფორტი, რაკი ერთხელ შეიტანეს ადამიანურ ღირებულებათა "სიაში", დღეს იქცა უმაღლეს ღირებულებად. მან დაჩრდილა ყველა სხვა ტრადიციული ღირებულებანი. ის ჩვენს დროში გადაიქცა აგრეთვე ადამიანური ღირსების საფუძვლად.

ადამიანი სამყაროში არსებობს. სამყარო არის მისი მოქმედების "ასპარეზი". სამყაროს თავისი "პრეტენზიები" აქვს და ამას უყენებს მათ. ასევე ადამიანსაც სამყაროსთან აქვს თავისი მიმართებები. ამ მიმართებამ დღეისათვის კრიტიკულ ზღვარს მიაღწია. კაცობრიობის გადასარჩენად იქმნება ახალ-ახალი პროექტები, გლობალური ღონისძიებები. შეიძლება ადამიანი არ ეთანხმებოდეს გლობალისტებს, მაგრამ არც ანტიგლობალისტი იყოს. ფილოსოფიის დანიშნულებაა "განგაშის ატეხვა", განგაში ეს არის გაცნობიერება კატასტროფის მოახლოებისა, პრობლემის სამზეოზე გამოტანა.

4. Tolerance as a New Mode of Paradigm

Abstract

In every epoch, particularly nowadays, degree of tolerance of society is the most important and vital necessity for state's existence. It would be displayed in each sphere of social interrelations.

The idea of toleration essentially comes from volition to overcome ideological, political and cultural differences. It is base for democratic coexistence and collaboration and is absolutely necessary for common good. In this context "The Edict of Milan" is attached highlight.

The Georgian experience of toleration is discussed in the presentation. Namely reign of Saint David IV, also known as David the Builder, a king of Georgia in the XI century, is analysed and proved why it becomes a rare model of toleration. "Hymns of Repentance" composed by st. David shows in details the sense of Christian toleration.

Tolerance is liberty in diversity. It is not only moral duty, but is also political and legal demand. It makes possible peace and could change culture of war by culture of peace.

ტოლერანტობა, როგორც პარადიგმის ახალი მოდუსი

მილანის ედიქტი (313 წელი) მკვლევართა ყურადღების ცენტრში ყოველთვის იყო. ედიქტის მიღება არის კონსტანტინეს პოლიტიკური გენიალურობა (რომ არაფერი ვთქვათ სარწმუნოებრივ ცნობიერებაზე), რაც გამოიხატა ეპოქის სულის ზედმიწევნით კარგად დანახვაში და ქრისტიანული სარწმუნოებრივი იდეების რეალიზაციაში.

ძველი წარმართული სამყარო, რელიგიურ სფეროში, უკვე ვერ აკმაყოფილებდა ადამიანთა მოთხოვნილებებს. წარმოიშვნენ ახალი კითხვები, ახალი სურვილები, რომლებზეც პასუხის გაცემაც, მთელი რიგი მიზეზების გამო, მხოლოდ ქრისტიანობამ შეძლო.

ამის გამოვლინება იყო მილანის ედიქტში მოცემული მნიშვნელოვანი ფრაზა „თითოეულს მიეცეს ნება თავისი გულის კარნახის თანახმად მოექცეს იმ სარწმუნოებაზე, რომელსაც მიიჩნევს თავისი შეხედულების შესაბამისად...“ რომელსაც მკვლევარები თვლიან „ახალ სულისკვეთებად“ ტოლერანტიზმის და თავისუფლების პრინციპების ახალ მოდუსად.

მაღალგანვითარებულ რელიგიებს აქვთ ერთი უმთავრესი საერთო პრინციპი; ზნეობრივი ოქროს წესი, რომელსაც თავად იესო ქრისტე აცხადებს: „ამიტომაც ყველაფერში, როგორც გსურთ მოგექცნენ ადამიანები, თქვენც ასევე მოექცეთ მათ. ვინაიდან ეს არის რჯული და წინასწარმეტყველნი“ (მათ.7:12; ლუკ.6:31)

ყველა ეპოქაში, მითუმეტეს დღევანდელობაში, სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანეს და საციცოცხლო აუცილებლობას წარმოადგენს საზოგადოების ტოლერანტობის ხარისხი, რაც საზოგადოებრივი ურთიერთობების ყველა სფეროში უნდა ვლინდებოდეს.

შემწყნარებლობის იდეა არსებითად იდეოლოგიურ, რელიგიურ, პოლიტიკურ და კულტურულ განსხვავებათა გადალახვის ნებიდან მომდინარეობს. ის დემოკრატიული თანაარსებობისა და თანამშრომლობის საფუძველია და სრულიად აუცილებელია საზოგადო სიკეთისათვის. ამიტომაც მილანის ედიქტს განსაკუთრებულ მნიშვნელობასაც ანიჭებენ. თუმცა არსებობს კითხვებიც...

მილანის ედიქტი სხვა რელიგიებსაც თავისუფალი აღმსარებლობის ნებას რთავს, მაგრამ საინტერესოა ვინ იგულისხმებიან მილანის ედიქტში ნახსენებ „სხვა რელიგიებში“, იქნებ „სხვებში“ იგულისხმება კანონით აკრძალული რელიგიები?

როგორც ზოგიერთი მკვლევარები აღნიშნავენ ედიქტში საყოველთაო ტოლერანტიზმის იდეა მიუღებელია, რადგან, მაშინ რომში ყველას უნდა მისცემოდა თავისუფალი აღმსარებლობა მაგალითად, მანიქეველობა ამ ედიქტის შედეგად ნებადართული უნდა გამხდარიყო, მაგრამ რეალობა სხვაგვარი იყო.

შემწყნარებლობის ნიმუში იყო მეფე დავით აღმაშენებელი (საქართველო XI ს), იგი ყოველი აღმსარებლობის წარმომადგენელს წესისამებრ მიაგებდა პატივს, ეს კი მეთერთმეტე საუკუნეში ხდებოდა, დროში როდესაც განსხვავებული აზრი სიკვდილის ტოლფასი იყო და ზოგადად ადამიანებმა არ იცოდნენ რა იყო ტოლერანტობა.

როგორც შვამი დაიანანდა სარაშვატი წერს „არცერთი ადამიანური გულის მქონე არსება არ არის მოკლებული თანაგრძნობას. არც ერთ რელიგიას არ შეუძლია მისი აღმოფხვრა. ვერცერთ კულტურას, ერს, ნაციონალიზმს არ შეუძლია, შეეხოს მას. იმიტომ რომ ეს არის თანაგრძნობა. თანაგრძნობის უნარი არის საშუალება, რომლითაც ვაღწევთ სხვა ადამიანებს, აკეთებ რაღაც ისეთს, რაც ცვლის ვიღაცის ცხოვრებას“.

ტოლერანტობა ესაა თავისუფლება მრავალფეროვნებაში. იგი არა მხოლოდ მორალური მოვალეობა, არამედ პოლიტიკური და სამართლებრივი მოთხოვნაცაა. რომელიც შესაძლებელს ხდის მშვიდობას და შეუძლია შესცვალოს ომის კულტურა მშვიდობის კულტურით.

ვოლტერმა (XVIII ს.) ტოლერანტობის კლასიკური დეფინიციური აზრი ჩამოაყალიბა: „მე არ ვეთანხმები იმას, რასაც თქვენ ამბობთ, მაგრამ სიცოცხლეს გავწირავ, რათა დავიცვა თქვენი უფლება საკუთარი აზრის გამოთქმისა“.

„ადამიანს თვით ღმერთი უწესებს ვალად თავისუფალი იყოს და იცავდეს სულის თავისუფლებას, რაგინდ მძიმეც არ უნდა იყოს, რამდენ ტანჯვასა და მსხვერპლსაც არ უნდა მოითხოვდეს ეს. ადამიანი მოვალეა პატივს სცემდეს და უფრთხილდებოდეს მეორე ადამიანის თავისუფლებას და არა მარტო თავისას“ წერდა ნიკოლოზ ბერდიაევი. ტოლერანტობა კულტურული და რელიგიური პლურალიზმის თანმხლებია და ამასთან, მისი შემდგომი განვითარების პირობაც.

5. ჟურნალ „რელიგიაში“ გამოქვეყნებული სტატიის რეზიუმე ქართულ-ინგლისურად

ფილოსოფია - გზა რწმენისაკენ

ფილოსოფია არის უპირველესად რწმენა ადამიანის, გონების ზეობისა. იგი მიმართულია აბსოლუტის, ერთიანი არაპიროვნული სამყაროს საწყისის შეცნობისაკენ. ფილოსოფია თამაშობს გარკვეულ როლს ზოგადად მეცნიერების განვითარებაში, ის არის ერთგვარი პირველადი აზრი, რომელიც უბიძგებს მეცნიერებს სხვადასხვა მოვლენის შესწავლისა და დასაბუთებისაკენ.

იოანე დანასკელმა თავის ნაშრომში „ცოდნის წყარო“ ფილოსოფიას მისცა ორიგინალური განმარტება: „ფილოსოფია არის სიყვარული სიბრძნისადმი, მაგრამ ჭეშმარიტი სიბრძნე ღმერთია. ამიტომ სიყვარული ღმრთისადმი არის ჭეშმარიტი ფილოსოფია“.

ნაბიჯი "ფილოსოფიისაკენ" უფრო და უფრო მიმზიდველი ხდება. "ფილოსოფოსობას," როგორც სამყაროს ათვისების გზას ადამიანი შეიმუშავებს. ადამიანმა საკუთარი გონითი ძალების აქტივობით უნდა დაძლიოს ყველა სიძნელე, მუდმივად უნდა ძერწოს თავისი თავი და შექმნას მსოფლმხედველობა. "მსოფლმხედველობა იქნება ის სათვალეები, რომლითაც ადამიანი ხედავს სამყაროს, აფასებს მას და მოქმედებს მასში."

ფილოსოფია იცვლება, როგორც იცვლება ადამიანი. ადამიანი არის "ექტატური" არსება, რომელიც საგნებშია და თან თავის თავში, რომელიც იმავე დროს ტრანსცენდენტურია, შინაგანისა და გარეგანის მიმართ. ფილოსოფია აღარ კმაყოფილდება ცნებებში ჩაღრმავებით, ის აღარ ამოდის მხოლოდ იდეებიდან, ეხლა იგი მოვლენებზეც შინაგანსა და გარეგანზე ფიქრობს. ასევე გარკვეულ წარმატებებს მიაღწია მცდელობამ, თანხმობა

მოხდინა ცხოვრებასა და გონებას შორის. შეიძლება ისტორიაში არაფერი იცვლებოდეს ან არ ჩანდეს რომ იცვლება, მაგრამ ყველაფერი იცვლება მოვლენებში და ჩვენც ვიცვლებით მოვლენებში.

მომავალში ფილოსოფიის ამოცანა კი არ შესუსტდება, არამედ შემეცნებისა და ტექნიკის განვითარებასთან ერთად კიდევ უფრო გაიზრდება. ფილოსოფიის არსება ჭეშმარიტების ძიებაშია და არა მის ქონაში, ფილოსოფია არის გზად ყოფნა. მასში მთავარია კითხვის დასმა, ასე რომ თავის მხრივ ყოველი პასუხი უნდა იქცეს კითხვად. ეს იქნება ფილოსოფიის პროცესუალობა და დაუსრულებლობა.

ღმერთმა ადამიანი შექმნა თავის ხატად და მსგავსად. პირველი ცოდვის ჩადენის შემდეგ ედემიდან გამოგდებულ ადამიანს რა „დარჩა იქ“ და რა გამოყვა იქიდან? აი აქ არის ადამიანის არსის საიდუმლო. საიდუმლო რომელიც „მეტია“ ადამიანის აქ ყოფნაზე. სწორედ აქ ჩნდება ფილოსოფიიდან გასვლის სურვილი.

ადამიანის იდუმალი ოცნება ყოველთვის უსასრულობასთან ზიარება იყო. ადამიანი საიდუმლოს მატარებელიცაა, ეს ყველაფერი მასშია, მაგრამ ის ყველაფერს გარეთ ეძებს, საიდუმლოებითაა მოცული მისი არჩევანი. მას ეს არჩევანი „არ მოსწონს“ და მუდმივად შორეული „სამშობლოს“ ძიებაშია. ეს მასში ბადებს თავისებურ „ნოსტალგიას“, რომელიც ადამიანს აყენებს დაუკმაყოფილებლობის, სევდის, მოწყენილობის, მარტოობის, სიცარიელის, უკვალოდ გაქრობის წინაშე. ადამიანი იწყებს გამოსავლის ძიებას. უსასრულობა, ადამიანური ცნობიერების ღრმა წიაღიდან, სამყაროს ისტორიის შორეთიდან იყურება. ამ დროს ადამიანი იწყებს ან ფილოსოფოსობას ან ღმერთის ძიებას, მაშინ ისევ დაისმება მთავარი კითხვა; მაინც რა არის ადამიანი?

ჰეგელი აღწინავეს რელიგიას აქვს ფილოსოფიასთან საერთო შინაარსი, და მხოლოდ მათი ფორმებია განსხვავებული. შეიძლება ითქვას, რომ რელიგია სამყაროს ახსნის პირველი ფორმაა. ფილოსოფია მიზნად ისახავს არა მარტო ახსნას, არამედ სამყაროს მიზანმიმართულ განვითარებას. ესაია წინასწარმეტყველის ფრაზას „დიდი საიდუმლოს ანგელოზი“ იოანე პეტრიწი შემდეგნაირად განმარტავს: ესაიამ დიდი საიდუმლო უწოდა მყოფთა აგებულებას- ანუ მთელი ფიზიკური და მეტაფიზიკური სამყაროს სტრუქტურას, -ხოლო მესაიდუმლედ-ხედვასა ფილოსოფოსთა Dდღისა”.

Philosophy-a way the faith

Abstract

Philosophy is specifically human-being's occupation/ What we have to understand under philosophy? To answer this question we must go back to its origins. The name and the content of philosophy originates from Greece. There can be no doubt that the way of

apprehension the world is held by man. The solemn philosophical idea always seeks to overcome human in the world out-looking, “the sheer release” from specifically human in cognition. That means to admit in the boundaries of human-being the beyond of man and the truth in itself.

Cognition of metaphysical tradition was treated as a magic phenomenon. Philosophy was reduced to the theory of knowledge, and man to cognized subject.

Afterwards existencial stream comprehends the difficulties which have arisen in the philosophy by schematization of human-being and brings into the center of philosophical investigation human with his pains and hopes.

This event put obstacles in philosophy’s way, it’s muddled up in the circle of pure human datum. There appeared the danger of entire antropologization of philosophy.

As a result is that in natural environment meeting with the things shined by lumen natural caused the possibility of their cognition. Lumen natural is that initial mystery, in which by mute listening we hear the sound of logos. It’s created in “childlike heaven”, returning or gasping the very mystery, which is called initial.

ნასატასია ზაქარიაძე

1	ანასტასია ზაქარიაძე	თანამედროვე ბიოეთიკური დისკურსის პრობლემები.	ეროვნული თვითმყოფადობა საკაცობრიო ღირებულებების კონტექსტში	www.logos.org.ge
2	ანასტასია ზაქარიაძე	ФИЛОСОФСКИЕ ИДЕИ СЛАВЯНОФИЛЬСТВА И ФИЛОСОФИЯ РУССКОЙ ДРАМЫ	Вопросы национальных литератур №7.	МОКОИС. Эреван. стр.109–121

3	ანასტასია ზაქარიადე	Ethics: Who Needs It?!	American Studies Periodical. #5	IBSU. pp. 34-47
4	ანასტასია ზაქარიადე	Bioethical Dilemmas in front of the Challenges of Contemporary World-Teaching, Learning, Research (TSU Experience)”	Bioethics, Medical Ethics and Health Law	Naples, Italy.pp.24–163
5	ანასტასია ზაქარიადე	Tolerance and Toleration-Offences against One’s Self	Proceedings of the conference “THE EDICT OF MILAN AND RELIGIOUS LIBERTY.THE IMPACT OF THIS LIBERTY OVER THE CENTURIES”	Constanta, Romania. p.4
6	ანასტასია ზაქარიადე	Литературно-философская мысль Тургенева в свете иррациональной философии Шопенгауэра	Вопросы национальных литератур №8.	МОКОИС. Эреван. стр.78-101
7	ანასტასია ზაქარიადე	БИОЭТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС: РЕАЛИИ, ГРАНИЦЫ, ДИЛЕММЫ	материалы V Конгресса по биоэтике.	Киев, Украина. стр.115-116
8	ანასტასია ზაქარიადე	Moral Communication in Global Context	Proceedings of the VII International Conference	კიროვოვგრადის სახ. უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ.134-142

ანოტაციები:

Ethics: Who Needs It?!

Who needs Ethics and why do we need it? These are the questions that were formulated in post modernistic world of XX century after Friedrich Wilhelm Nietzsche’ famous slogan- *Got ist Tot!* These

questions became crucial for contemporary moral philosophy. Ethics is a code of values to guide one's choices and actions—the choices and actions that determine the purpose and the course of one's life. Paper starts by describing value or “the good,” in tradition style, as the object of pursuit that which one acts to gain and/or keep. Thus, the concept of value presupposes the concept of an entity capable of acting to achieve a goal in the face of an alternative - and the basic alternative facing any living entity is life or death.

In the paper are critically analyzed metaphysical arguments of ethical egoism by American moral philosopher Ayn Rand. We agree with Rand that one's ability to choose between alternatives is necessary for values. But we ran into the insurmountable difficulty that she faces due to her metaphysical materialism: It undermines consciousness, rationality and free will. It does so due to the laws of causality and the implication of causal determinism.

We then looked at her more pragmatic assertion that, in essence, those who adopt an ethics of rational self-interest will experience longevity, while those who adopt any variation of the competing altruism would not. We noted that such a proposal is easily falsified in that many socialists, Christians, dictators, and general irrationalists live long and wealthy lives.

Finally, we noted the difficulty Rand has in moving from individual to social or political ethics. Here she failed to justify the move from one's own personal interest to the necessary allowance of the interests of others.

თანამედროვე ბიოეთიკური დისკურსის პრობლემები

თანამედროვე ფილოსოფიურ-მორალური დისკურსი, მთლიანობაში, ეყრდნობა რა მსოფლხედვათა მრავალპოლუსიანობას, უფრო ზუსტად, ღირებულებათა პლურალიზმს, არ მიისწრაფვის აბსოლუტური, საყოველთაო ქცევის წესების დადგენისაკენ., პრაგმატულად ორიენტირებული ამ ტიპის დისკურსი შემოიფარგლება გონივრული ეგოიზმის, გონივრული სამართლიანობის საკითხებით. ამ პრობლემებში გამოყენებითი ეთიკის პრობლემებშიც იკვეთება მიდგომის გამარტივების ტენდენცია, ანუ “დისკურსთა პლურალიზმის” დაშვება. განსაკუთრებით იმ სემინტში, რომელიც ბიოეთიკურის სფეროს ეხება, ანუ იქ, სადაც საკითხი ეხება ადამიანის სიცოცხლის დასაწყისისა და დასასრულით მანიპულირების ზნეობრივ განასერს, ასევე მისი თვისებრივად შეცვლის მორალური დასაბუთების მართლზომიერებას.

ამ ველზე ცხადდება შეკითხვა: არის თუ არ პოსტ-ინდისტრიული ხანის კაცობრიობა ლიბერალური ეგენიკის გზაზე? და თუკი ეს საფრთხე რეალურია, იგი ჩვენგან მოითხოვს ბრძოლას ადამიანურ ცხოვრებაში ზნეობრივ-ეთიკურის პრიმატისათვის.

Литературно-философская мысль Тургенева в свете иррациональной философии Шопенгауэра

Перед исследователями встает вопрос насколько справедливо видеть шопенгауэрианца в Тургеневе? Мы полагаем, что в общих чертах следует остановиться об основных постулатах философии Шопенгауэра, чтобы понять насколько глубока и эссенциальна связь гениального классика русской литературы с шопенгауэровским миропониманием нигилизма.

В статье анализируется пессимистическая философия Шопенгауэра, осмысление предчувствия новой культуры, радикальной переоценки ценностей, которая оказала огромное влияние на духовное настроение второй половины XIX в. и начала XX в. Первая непосредственная реакция на происходящее конца XIX века проявилась в нигилизме по отношению к собственным культурным, в том числе и философским, традициям, на которые возлагалась главная ответственность за общественное отставание, вызванное отсутствием духовной мотивации к прогрессу. Критически анализируется литературно-философская мысль Тургенева, показано, что вслед за Шопенгауэром Тургенев со всей остротой предчувствует трудности становления новой культуры, радикальную переоценку традиционных ценностей.

Moral Communication in Global Context

To philosophize is to communicate philosophically. Philosophy and communication have belonged together from the beginning. From Ancient philosophy Socrates, Plato, and Aristotle up to contemporary philosophers Heidegger, Wittgenstein, Lacan, Derrida, etc. talk a lot, and talk ardently. Philosophy comes into its own and solidifies its stance through communication, it is logical to subject communication to philosophical investigation. In the article we focus ethical discourse, namely an issue of moral communication. The paper analyzed different modes of communication- verbal, nonverbal, visual, oral or written, and the common model of communication with its six components: sender, encoder, medium, decoder, receiver and message. There is proved that if we may speak about global ethics, one of its definitions refers to any form of communication, written or spoken, that applies to providing a service or product to a different culture or country in exchange for compensation or intangible reward.

There is also proved that besides debates on what exactly is moral communication, there is no a single explanation. Three main philosophical points of view that could be applied in communication: the ethical egoism, utilitarianism and the absolutism are analyzed in the paper.

Tolerance and Toleration-Offences against One's Self

The paper aims to discuss concept of Tolerance as an ethical entity and its manifestations. We argue that "Tolerance", as such, reveals itself in moral discourse; and it is clearly to be understood as a norm of conduct or goodness; and as for "toleration", it has to be convinced as a legislation act. In order to open an essence of concept of tolerance, a wide spectrum of its meanings has been analyzed.

The results of investigation show, that “tolerance” may reveal itself in various manners:

- a) Resistance towards anything that is alien, or not clear;
- b) Resistance towards conflicts;
- c) Resistance towards behavioral deviation.

These various definitions should construct one meaning- patience attitude towards various nations, races, colors, ages, disabilities, languages, religions, political or other views, social or ethnical statues, ownership and generally to everything that is-alius.

The concept, understood as organizing susceptibility and aspiration is multi planned. At that point, need to open inner essence of following notions: patience, endurance, forbearance, acceptance, admission, adoption, share, support.

The next step is to analyze more essential and deeper forms of acceptance of diversities. The second possible position, after patience and endurance is passive, benevolent non differentiation towards different, various, diverse- -“Let all flowers bloom!”

The third position is coming from moral stoicism and principally announces that others have rights even when the forms of using the rights by them are not generally acceptable.

If one believes the moral positions of his culture have no greater authority than those of any other, one will be more accepting of people from other cultures who disagree with him. In that context there is discussed the problem of relativism and moral tolerance. We consider one of defenses of relativism-the idea that if people think relativism is true they will be more tolerant of moral differences than they would otherwise be. It is clear, for example, that many cultures are intolerant in religious, racial, or sexual matters. Many practice discrimination rooted in centuries of custom and tradition. So it is hard to avoid concluding that, according to relativism, intolerance is permissible in those cultures, and thus that anyone living in those cultures who want to do right will have to cooperate with the intolerance.

There comes another form of manifestation of tolerance-that is openness, exploration of honor and interest towards different; it comes from wish to listen to other, to learn from his culture and experience. And the at last is analyzed the most developed form of tolerance It is characterized with rapturous attitude towards different; its aesthetical cognizance of differences have to be apprehended as cultural icons of the Universe. The functional acknowledgment of multiculturalism is a main precondition of spiritual development. On that stage any offences against One’s self perished, and Person displays its wholeness as a moral Subject.

Bioethical Dilemmas in front of the Challenges of Contemporary World-Teaching, Learning,

Research (TSU Experience)

In the paper there is discussed the place of subject-bioethics in university curricula. What methods of teaching and research we have experienced at Tbilisi State University, and how teaching, learning and researching of bioethics can help students to answer bioethical dilemmas of contemporary world, and how it helps their self-discovery process, would be discussed in the presentation.

There is proved that recent developments in biotechnology raise complex ethical questions concerning the legitimate scope and limits of biotechnological intervention. The decoding of the human genome, the cloning of mammals, surrogacy, euthanasia, the methods of assisted reproduction, the newest researches in stem cells, etc, are considered to reveal secrets of life. Homo-technogenic civilization, new biomedical technologies force us to make ethical choices in a new manner. The fact that the human being has the possibility to manipulate with the starting point and the end of life, on the quality, length and parameters of its most fundamental level, causes at the same time anxiety and fear for unexpected destructive consequences. Who has to take responsibility for new life constructing technologies, for changing qualitative parameters of life, (transsexual surgery, genetic engineering), for prolonging limits of life, postponing the time of death (transplantology, reanimation), or for artificially stopping human's life (euthanasia). How is it moral to decide a problem explicitly on personal-individual level?

Unexpectedly we would find ourselves in a post human reality, where we distinguish between the "real" humans and the "not-quite humans", in the way we used to distinguish between humans - owners of a full set of human rights and others-deprived of any rights -slaves. In this context, the differentiation of moral issues of human's virtue and of human's life, is absolutely necessarily needed. Contemporary moral discourse is based on multisided worldviews, more precisely on plurality of values. It is not to seek after absolute, universal laws. The tendency of simplification of approach is evident. That means permission of "plurality of discourses". How to face bioethical discourse in the twenty-first century? Can we continue to see ourselves as beings committed to moral judgment and action, on a path to a "trans-species ethic"?

კულტურულ-ეთიკური რელატივიზმის ამერიკული ვერსია.

გასული საუკუნის 20-30-იანი წლებში მსოფლიო სამეცნიერო წრეების ინტერესის ცენტრში მოექცა კამათი ფსიქოლოგიისა და კულტუროლოგიის ურთიერთმიმართების შესახებ. წმინდა თეორიული გონებაჭვრეტითი სპეკულაციების გვერდით, დღის წესრიგში იდგა სამუშაო თეორიის შექმნის საკითხი, იმგვარი დაბალანსებული ხედვის შემუშავება, სადაც არ იქნებოდა გადახრები არც ფსიქოლოგიზმის, არც კულტუროლოგიზმის მიმართულებით. ახალ მიდგომას უნდა შეეთავსებინა და გააერთიანებინა ტრადიციული დედუქციური მეთოდოლოგია სინთეზურ და ანალიტიკურ მეთოდებთან.

სტატია მიზნად ისახავს კრიტიკულად გაანალიზოს თანამედროვე ამერიკელი ფილოსოფოსის, კოლუმბიის უნივერსიტეტის კულტურანთროპოლოგისა და ეთნოფსიქოლოგის პროფესორის რუთ ბენედიქტის მიდგომა. დასაბუთებულია, რომ მან შეძლო ახალი დაბალანსებული მეთოდის შემუშავება, რაც უდაოდ ახალ სიტყვად იქცა კულტურის კვლევების სფეროში. ასევე გაანალიზებულია თეორია კულტურათა მოდელების თაობაზე, ის სიძნელები, უპირველეს ყოვლისა ეთიკური რელატივიზმი, რომელთა გადაჭრაც ვერ მოხერხდა ამ ხედვის ფარგლებში.

ФИЛОСОФСКИЕ ИДЕИ СЛАВЯНОФИЛЬСТВА И ФИЛОСОФИЯ РУССКОЙ ДРАМЫ

В статье проводится мысль что Славянофильство является первой попыткой русского самосознания, первой самостоятельной идеологией. Тысячелетие продолжалось русское бытие, но русское самосознание начинается с того лишь времени, когда Иван Киреевский и Алексей Хомяков с дерзновением поставили вопрос, что такое Россия, в чем ее сущность, ее призвание и место в мире. Анализируется два взаимно противоположных направления — славянофильское и западническое, которые в истории русской культуры и философии представляют яркий контраст. Доказывается что старания славянофилов были направлены на разработку христианского миропонимания, опирающегося на учения отцов восточной церкви и православие в самобытной форме, что они чрезмерно идеализировали политическое прошлое России и русский национальный характер, высоко ценили самобытные особенности русской культуры и утверждали, что русская политическая и общественная жизнь развивалась и будет развиваться по своему собственному, отличному от запада пути. Доказывается что своими мировоззренческими взглядами философия русской драматургии XIX века в основном относится к славянофильству.

БИОЭТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС: РЕАЛИИ, ГРАНИЦЫ, ДИЛЕММЫ

Современные биотехнологии потенциально несут в себе незаметные, латентные, но очень серьезные угрозы. Они могут быть использованы и используются не только для создания смертоносных вирусов и бактерий, но способны изменить образ жизни людей до степени трансформирования самой человеческой природы, вследствие может быть создан, по терминологии современных футуро-философов, «пост-человек». Эти процессы глубоко влияют на становление морального сознания. Человек уже не осознает себя автором собственной жизни, персоной, равноправным членом морального общества, меняются оценочные критерии начала жизни возникающей „естественным образом“. В следствии исчезает самоидентификация человека как вида, под вопросом встает антропологическая сущность человека. С развитием биотехнологий рамываются границы различия между произведенным и возникшим по природе,

между объективным и субъективным, между природой и культурой.

Человек уже не может понять себя как этически свободное и морально равноправное существо, которое владеет своей волей и может ориентироваться на нормы и основные принципы морального существования и свободно выбирать среди мотивов. Перед нами встает вопрос о Достоинстве человека и достоинстве человеческой Жизни. и о том что моральные вопросы о достоинстве человека и достоинстве человеческой жизни следует достойным образом отличать друг от друга.

Особенно проблематичны вопросы:

- О влиянии применения биомедицинских технологий на моральное сознание
- о «праве обладать неподвластным чужому вмешательству генетическим наследием»
- о допустимости прерывания беременности.
- об изменении критерий всего возникающего „естественным образом»

Ответы на все эти проблемы концентрируются нами в понимании антропологической сущности человека, то есть в вопросе о самоидентификации человека как вида.

1	2013	კულტურულ–ეთიკური რელატივიზმის ამერიკული ვერსია.	ქ. რელიგია#1	თბილისი გვ.65–74
---	------	---	--------------	------------------

ვალერიან რამიშვილი

ვალერიან რამიშვილი	Explanation of Human Dignity in Heidegger's Ontology	23rd World Congress of Philosophy	Athens, Greece p.599
ვალერიან რამიშვილი	Language and politics in georgian political culture	International conference collection of papers	Kirovograd, Ukraine university press,p. 22-26

ანოტაციები:

ადამიანის ღირსების დაფუძნება მ.ჰაიდეგერის ონტოლოგიაში

XX საუკუნეში ადამიანმა დაკარგა მისი ღირსების მეტაფიზიკური საფუძველი, რაც არის ყოფიერების დავიწყების შედეგი. ადამიანის ღირსება შესაძლებელია ყოფიერების შესახებ

თავისუფელი აზროვნების საფუძველზე და არის ყოფიერებაზე თავისუფალი აზროვნება. მაგრამ ადამიანი უკუაგდებს ყოფიერებაზე, ტრანსცენდენტზე აზროვნებას, რადგან იგი მიღმური გახდა. (ღმერთი მოკვდა). ჰაიდეგერი მიიჩნევს, რომ ყოფიერება არ არის ტრანსცენდენტი, მიღმური ამიტომ ყოფიერებაზე აზროვნება აუცილებელი და შესაძლებელია. ყოფიერების ტრანსცენდენტურობა უკუგდებულია ადამიანისა და ყოფიერების „პირველადი შეხვედრის“ ფენომენით. ამის დასაბუთებისათვის ჰაიდეგერი ახორციელებს რამდენიმე ნაბიჯს. ონტოლოგიური დიფერენცია ახალი ასპექტი უნდა გავაცნობიეროთ. ონტოლოგიური დიფერენცი არის გაცნობიერება ყოფიერების და არსებულის შორის განსხვავებისა, არამედ ასევე უნდა გავაცნობიეროთ განსხვავება ყოფიერებასა და ყოფიერების თვითმოცემულობის ფორმებს შორის. ჰაიდეგერის თანახმად ყოფიერების თვითმოცემულობის ფორმებს შორის არსებობს იერარქიული წესრიგი, რომელიც გადმოცემულია შემდეგი ფორმით: Sein ist, Sein ereignis, Sein es gibt. ამგვარად ჰაიდეგერი ახორციელებს გადასვლას ყოფიერების კონცეპტუალიზაციიდან ყოფიერების ონტოლოგიზაციისაკენ. ჰაიდეგერის აზრით, ევროპული აზროვნება ივიწყებს „პირველადი შეხვედრის“ პარადიგმას-ქრისტეს.

Explanation of Human Dignity in [Heidegger's](#) Ontology

Human dignity, as a form of being and understanding in the world, lost ontological ground, what is direct consequence of Being oblivion. Human dignity is possible on ground of free thinking about being and is free thinking on being. The person refused thinking of being as being became the transcendence, the beyond (God died). Heidegger considers that Being is not transcendence, the beyond and thinking about being is possible and essential. The transcendence of Being is rejected by means of explanation possibility of “initial meeting” of Being and human.

For this purpose Heidegger make following steps: New understanding of an ontological difference not only as distinction of Being and real things, and as distinction between Being and a form of a self-giveness of Being in the world. Heidegger defined forms of a self-giveness of Being in the world as a hierarchical order: Sein ist, Sein ereignis, Sein es gibt, which is defined by degree of openness of Being for the person. The modern thinking forgot a paradigm of the Christ, as a example of “**initial meeting**”. The transition from conceptualization of Being to ontologization of Being creates ontology of being.

Language and politics in georgian political culture

Georgian Society was divided into two parts: one part got the new standards of the lifestyle and values enthusiastically, hypocritically or sincerely, and with the maximalism of a subordinate

character so typical for a Georgian, he became “greater catholic than the Pope of Rome” himself. The second part of the Society endured the attack speechlessly and patiently. This part began a long process of evaluation and reappraisal of the new phenomenon and assimilation of the positive and acceptable for his culture elements existing in these processes. They had the only aim to maintain their own identity in the new historical situation. They were the very ones that defined the nation development ways and had brought the Georgian identity and culture to these days. Defect of Georgian political culture and political reality is lack or not existence of the national Elite. It could be a guarantee for the country strategic development stability.

ენა და პოლიტიკა ქართულ პოლიტიკურ კულტურაში

ქართული საზოგადოება გაყოფილია ორად.ერთმა ენთუზიაზმით მიიღო ცხოვრების და აზროვნების ახალი წესი და „რომის პაპზე უფრო კათოლიკე გახდა“. საზოგადოების მეორე ნაწილი მოთმინებით და დიდი ძალისხმევით იწყებს ახალი მოვლენის შეფასების და ათვისების ძნელ და ხანგრძლივ პროცესს და ცდილობს გადმოიღოს და აითვისოს მისი კულტურისათვის მისაღები ელემენტები. საზოგადოების ამ ნაწილის მიზანია შეინარჩუნოს და განავითაროს საკუთარი იდენტობა ახალი ისტორიულ ვითარებაში. სწორედ მათ მოიტანეს აქამდე კულტურული და ეროვნული იდენტობა.ქართული პოლიტიკური კულტურის და რეალობის ნაკლია ელიტის არ არსებობა,რომელიც უნდა იყოს ქვეყნის სტაბილური განვითარების გარანტი.

ირაკლი ბრაჭული

ირაკლი ბრაჭული	რელიგიური ფილოსოფიის სამი პარადიგმა	ფილოსოფიურ_თეოლოგიური მიმომხილველი #2	თბილისი, 2013, თსუ გამომცემლობა
ირაკლი ბრაჭული	კრიტიკული აზროვნება და რწმენის პარადოქსი	ჟ. რელიგია#1	თბილისი გვ.59-63

	<p>ორი გზა რელიგიის ფილოსოფიაში (ლევ შესტოვისა და ედმუნდ ჰუსერლის ფილოსოფიური დიალოგი</p>	<p>ქ.რელიგიო #3</p>	<p>თბილისი გვ.47-56</p>
--	---	---------------------	-------------------------

ანოტაციები:

Irakli Brachuli

Three Paradigms of the Philosophy of Religion

summary

The article aims to discuss three main paradigms of the philosophy of religion: scholastics, secular philosophy of religion and post secular philosophy of religion. Each of these paradigms is analyzed as an essential element in the process of formation of the philosophy of religion. Philosophy of religion always needs rethinking. The interrelation between religion and philosophy has always been dynamic. Terms: philosophy of religion, philosophy and religion are defined differently. Their context has to be identified. For that purpose we need to define such terms as theology and religious philosophy.

Man’s fundamental need is to overcome the borders of the world, outdo finiteness of life and join eternity. This is a need of a human belonging to any epoch or civilization. That builds religious aspect of human existence. The term “religion” is derived from the Latin religiō, the ultimate origins of which are obscure. One possibility is that it derived from a reduplicated *le-ligare, an interpretation traced to Cicero connecting lego “read”, i.e. re (again) + lego in the sense of “choose”, “go over again” or “consider carefully”. Modern scholars such as Tom Harpur and Joseph Campbell favor the derivation from ligare "bind, connect", probably from a prefixed re-ligare, i.e. re (again) + ligare or "to reconnect," which was made prominent by St. Augustine, following the interpretation of Lactantius.

What is religion? What is must be? This discipline has both functions: apologetical and critical. Human’s reason in the boards of this discipline had to state what the real essence of religion is? How distinguish religions from its original essence? How Religion could exist within the Boundaries of Mere Reason?

The aim of Philosophy of religion is the philosophical examination of the central themes and concepts involved in religious traditions. It involves all the main areas of philosophy: metaphysics, epistemology, logic, ethics and value theory, the philosophy of language, philosophy of science, law, sociology, politics, history, and so on. It also includes an investigation into the religious significance

of historical events. Is the essence of religion rational, or irrational?

In the period when Monotheistic biblical religions happened along, a context of term «theology» was defined and was clearly set apart from philosophy.

Theologos, closely related to theologia, appears once in some biblical manuscripts, in the heading to the book of Revelation: *apokalypsis ioannoy toy theologoy*, «Which means «wisdom of Hellenes». In order to differentiate systematically spheres of theology and philosophy, there was put forward metaphors: «Athina» and «Jerusalem». «Athina» became a symbol of philosophical thinking, and «Jerusalem»-religion of biblical გამოცხადება. Theologian was a person who practices and experiences and writes by God inspiration and pronounces his will. From the II-III centuries theologian was called a person who made comments, exegetes Bible. Theologian is an exegeter, who with the help of philosophy makes comments of Bible. One of the aims of theology was apologetics of religion, defending of Bible from wrong comments, erases and pagan opponents. At that period philosophy was defined as «pre-theology», a preparing stage for theology. Lately was born scholasticism as a union of religion and philosophy. Not so much a philosophy or a theology as method of learning, scholasticism places a strong emphasis on dialectical reasoning to extend knowledge by inference, and to resolve contradictions. Scholastic thought is also known for rigorous conceptual analysis and the careful drawing of distinctions. Because of its emphasis on rigorous dialectical method, scholasticism was eventually applied to many other fields of study. Scholasticism is the first paradigm of philosophy of religion, a pre-paradigm.

Gradually philosophy of religion passes on post secular paradigm. It chooses strategy of re-actualization (renovation) of religious valence of Universe, which is going on by deconstruction of enlightenment's ideal. After Schleiermacher religious experience happens to be in the center of interest. From Leibniz, Lessing, Fichte, Jacobi and the Romantic school Schleiermacher had imbibed a profound and mystical view of the inner depths of the human personality. His religious thought found its expression most notably in *The Christian Faith*, one of the most influential works of Christian theology of its time.

The ego, the person, is an individualization of universal reason; and the primary act of self-consciousness is the first conjunction of universal and individual life, the immediate union or marriage of the universe with incarnated reason. Thus every person becomes a specific and original representation of the universe and a compendium of humanity, a microcosms in which the world is immediately reflected. While therefore we cannot, as we have seen, attain the idea of the supreme unity of thought and being by either cognition or volition, we can find it in our own personality, in immediate self-consciousness or (which is the same in Schleiermacher's terminology) feeling. Feeling in this higher sense (as distinguished from "organic" sensibility, *Empfindung*), which is the minimum of distinct antithetic consciousness, the cessation of the antithesis of subject and object, constitutes likewise the unity of our being, in which the opposite functions of cognition and volition have their fundamental and permanent background of personality and their transitional link. Religion lies at the basis of all thought and action, as it has its seat in this central point of our being, or indeed consisting

in the essential fact of self-consciousness.

Dissemination of Husserl’s phenomenological method causes moving philosophy of religion into phenomenology of religion. Its aim is to reveal and extend immanent values of religious experience.

“**The Edict of Milan**” (lat. *Edictum Mediolanense*) is a fundamental document of European civilization. “**The idea of Europe**” is identical to the idea of **the Enlightenment**. The essence of which may be opened in following: it is **autonomy of reason plus tolerance and liberty of conscience**. Its motto is: “I am pagan in my **reason, (mind)** Christian- in my heart” (**Jacob**) According to Kant’s conception, The Age of Reason -**the Enlightenment is** progress in the history of religion. Old Religion is “**religion of cult**”, and new religion is «**religion of morality**”.

Not only private liberty of conscience, but public presentation of religious credo-that’s dilemma! In the Edict of Milan is formulated presumption of westernization. The problem is- interpretation of this presumption. In the tradition of western philosophy “principles of historical hermeneutics” (Michel Foucault) has been established. Its general principle is: permanent critical self-reflection.

Its aim is: Description of transformations of tolerance/ the idea of Europe /social contract. Futurological perspective: Will the project of the Enlightenment expect collapse???

Politics of religious liberty was a precedent, and not a tradition, praxis. Tolerance is not a system, it is- a method

Will is possible coexistence of Modernity and counter-modernity/ Anti-globalism?

Religion is not a political project. The instruments of their harmonization and distancing are education, media and church. They are three pillars: episteme, representation and ethics.

I would suggest our symposia to work out **Charter of re-actualization of the Edict of Milan** (new instruments, new contexts).

მამუკა დოლიძე

თარიღი	ნაშრომის სახელწოდება	ჟურნალის (სამეცნიერო კონფერენციის სახელწოდება)	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა, გვერდები
მამუკა დოლიძე	ფენომენოლოგია რელიგიაში, მეცნიერებაში და	კულტურა და ფილოსოფია	ვაშინგტონი, ღირებულებათა და ფილოსოფიურ

	ხელოვნებაში		კვლევათა საბჭო
მამუკა დოლიძე	ჰუსერლის იდეათა განვითარება სიცოცხლის ფენომენოლოგიის და თანამედროვე ქართული ფილოსოფიის კონტექსტში	23-ე მსოფლიო ფილოსოფიური კონგრესი	ათენის უნივერსიტეტი
მამუკა დოლიძე	თეატრალური გარდასახვა, ადამიანის მდგომარეობა და სიცოცხლის ფენომენოლოგია	23-ე მსოფლიო ფილოსოფიური კონგრესი	ათენის უნივერსიტეტი
<p>ანოტაცია:</p> <p>The article in the Monograph: Theatrical transformation, human condition and phenomenology of life (Summary)</p> <p>Our purpose was to examine the existential linkage between theatrical transformation and condition of Human development on the background of coexistence of regularity and uniqueness of existential phenomena.</p> <p>Such purpose needs special approach of phenomenology of life which makes perspective of creative development of human existence beyond natural conditions of life.</p> <p>Introducing the principle of artistic transformation we try to reveal the artificial origin of life which refers to the process of sense - formation on the anthropological stage of phenomena of being.</p> <p>The idea of theatrical transformation, we developed in our work seems to correspond to the philosophical argumentation of theory of roles.</p> <p>The principle of substitution of individual events leads to the general law, which makes an order in objective reality of individual beings.</p> <p>The accordance of the freedom and necessity, individual being and general law, can be reduced to the theatrical art of transformation according to the role.</p> <p>Phenomenon of life engenders the common phenomenon, which participates in both areas of human activities. – on the theatrical stage and on the sphere of reality of life.</p> <p>Theatrical metamorphose goes beyond art, and roots in a great mystery of being, - the mystery of coexistence of individual and general, freedom and necessity, regularity and uniqueness.</p>			

V. ეროვნულ და საერთაშორისო სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში

ლელა ალექსიძე	საერთაშორისო ნეოპლატონური საზოგადოების (ISNS) კონფერენცია	P“letho on the Grades of Virtue: Back to Plato via Neoplatonism?”	კარდიფში, დიდი ბრიტანეთი, 2012 წლის ივნისი.
ლელა ალექსიძე	ბიზანტინოლოგთა საერთაშორისო კონფერენცია თბილისსა და ბათუმში	სიკვდილის ორი გაგება ბერძნულ და ქართულ ტრადიციაში”	თბილისი, ბათუმი, 2013 წლის სექტემბერი
ლელა ალექსიძე	შალვა ნუცუბიძისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი	„უზადო ერთი“ იოანე პეტრიწის ფილოსოფიაში	თსუ, 2013 წლის დეკემბერი
ლელა ალექსიძე	იუნესკოს პროგრამის ფარგლებში ფილოსოფიის მსოფლიო დღისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია (სერგე დანელია - 125).	“ფილოსოფიის განსაზღვრება და სიკვდილთა ნაირსახეობები პლატონიზმში”	თსუ, 2013 წლის დეკემბერი

ანოტაციები:

საერთაშორისო ნეოპლატონური საზოგადოების (ISNS) კონფერენცია კარდიფში, დიდი ბრიტანეთი, 2012 წლის ივნისი. მოხსენების სათაური: “Pletho on the Grades of Virtue: Back to Plato via Neoplatonism?”

[abstract]: The choice between the contemplative and active ways of life was made by Late Antique and medieval Platonists in favour of the first one. Neither the practical, ‘political’, activity nor the grades of virtue in the social context were as important for them as the ‘theoretical’ or contemplative, intellectual activity and the spiritual self-sufficiency of an individual. The Byzantine Platonist Georgios Gemistos, also known as Pletho (fourteenth–fifteenth centuries) inspired the tendency of ‘rehabilitation’ of *vita activa* later carried on by the philosophers of the Italian Renaissance. Pletho’s intention was to

restore Plato's authentic, original theory, which included the philosophy not only of contemplative but also of practical life and reforms, and lacked the asceticism of Late Antique and medieval Platonism.

We shall try to discuss the principal aspects of Pletho's theory of virtues in the context of his philosophy taken as a whole, including his political theory, ethics and metaphysics. The study of the relation of Pletho's politics and ethics to the metaphysical aspects of his Platonism reveals the organic unity of practical and theoretical aspects of his philosophy and reformatory plans. Pletho's political theory and his theory on virtues are inter-related, as for Pletho the virtues were important not only as a method for the individual spiritual self-sufficiency and personal intellectual perfection but also as a way which could lead toward the realisation of political, social, religious, agricultural, military, and other reforms.

The aim of this paper is to analyze the relation between Pletho's theories of the grades of virtue on the one hand, and his Neoplatonic sources (Plotinus, Enn. I 2, and Porphyrios, Sent. 32) on the other. The questions we shall try to answer, are as follows: How different and how similar are the abovementioned theories of virtues? How strongly was Pletho influenced by Plotinus's or Porphyrios's theories of virtues? Can we say that Pletho's Platonism, as far as his theory of virtues is concerned, is a Neoplatonic one?

While discussing these issues, we shall also take into consideration certain medieval Georgian interpretation of virtues influenced by the Neoplatonic and Byzantine philosophy.

შალვა ნუცუბიძისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი, თსუ, 2013 წლის დეკემბერი. მოხსენების სათაური: "უზადო ერთი" იოანე პეტრიწის ფილოსოფიაში"

ნაშრომის მიზანია, გავერკვათ, რამდენადაც ეს არის შესაძლებელი, თუ რა არის უზენაესი ერთი იოანე პეტრიწის კომენტარში პროკლეს "თეოლოგიის საფუძვლებზე".² ამასთან დაკავშირებით, შევეცდებით, პასუხი გავცეთ შემდეგ შეკითხვას: ეწინააღმდეგება თუ არა, ან, უფრო ზუსტად, გამორიცხავს თუ არა, ერთი მხრივ, უზენაესი ერთის აბსოლუტური ტრანსცენდენტურობა, ხოლო მეორე მხრივ, მისი დადებითი (კატაფატიკური) მახასიათებლები ერთმანეთს, თუ ისინი გარკვეულწილად ერთმანეთთან შეთანხმებადი არიან?³

ამ შეკითხვაზე პასუხის გასაცემად განვიხილოთ შემდეგი საკითხები:

1. როგორ ახასიათებს პეტრიწი უზენაეს ერთს, განხილულს როგორც აბსოლუტურ ერთს

² სხვადასხვა სახელწოდებათა შორის, მას პეტრიწი "უზადო ერთს" უწოდებს კომენტარების შესავალშივე (პეტრიწი, II,)

³ მოცემული ნაშრომი, გარკვეული სახეცვლილებებით, წავიკითხე ნეოპლატონური საზოგადოების საერთაშორისო კონფერენციაზე კალიარში, სარდინიაზე, იტალიაში, 2012 წლის ივნისში.

მხოლოდ მის თავისთავადობაში, ანუ როგორ ახასიათებს ის მას “ქვედა” ჰიპოსტასებთან (არსებთან) მიმართების გარეშე?

2. როგორ განმარტავს ის უზენაეს ერთს “ქვედა” ჰიპოსტასების პოზიციიდან, მათ შორის არ-არსის ანუ მატერიის პოზიციიდან?

3. უზენაესი ერთის დადებითი (პოზიტიური, კატაფატიკური) მახასიათებლების განხილვისას შევეცდებით გავარკვიოთ, ახასიათებენ ისინი თუ არა, პეტრიწის აზრით, უზენაეს ერთს მის თავისთავადობაში, თუ მიგვანიშნებენ მის მიმართებაზე “ქვედა” ჰიპოსტასებთან”, კერძოდ იმას, რომ უზენაესი ერთი არის მიზეზი ყველაფრისა? სხვა სიტყვებით იგივე შეკითხვა შეგვიძლია ასეც ჩამოვაცალიბოთ: ორი სავარაუდო შესაძლებლობიდან რასთან გვაქვს საქმე: (1) არის თუ არა უზენაესი ერთის კატაფატიკური მახასიათებლები პეტრიწისთვის მართლაც მისი “ნამდვილი” მახასიათებლები, და, თუ ასეა, მაშინ როგორ “ეგუებიან” ისინი მის აბსოლუტურ ტრანსცენდენტობას? თუ, (2) ეს მახასიათებლები წარმოადგენენ მხოლოდ გარკვეულ მეთოდს, რომელიც საშუალებას გვაძლევს როგორც მანც ვიფიქროთ უზენაეს ერთზე (რომელიც თავისი ზე-არსებით რეალურად გამორიცხავს მასზე ფიქრის შესაძლებლობას) და “მივუახლოვდეთ” მის მიუწვდომელ ზე-არსებას?

4. პეტრიწის განმარტებაში, ვფიქრობ, არის მინიშნება იმაზე, რომ უზენასი, აბსოლუტურად ტრანსცენდენტური ერთის შემდეგ და ჰენადებამდე არის სხვა ერთი, ე.წ. “პირველი ერთი”. რა არის ეს? არის თუ არა ეს, პეტრიწის გაგებით, დამოუკიდებელი, თვითმდგომი ჰიპოსტასი, თუ ეს არის ერთგვარი მოდუსი/ასპექტი უზენაესი ერთის “ზე-არსებობისა”, რომელიც მას “ქვედა” არსებებისკენ მის “გამოსვლაში” დაგვანახებს?

5. და ბოლოს, საკითხი, რომლის ანალიზსაც შევეცდებით, ყველა ზემოთ მოტანილი კითხვის ერთგვარი შეჯამება იქნება და ის შეიძლება ასე ჩამოვაცალიბოთ: ორი შესაძლო შესაძლებლობიდან რასთან გვაქვს საქმე: (1) არის თუ არა უზენაესი ტრანსცენდენტური ერთის კატაფატიკური მახასიათებლები “მართლაც” მისი პრედიკატები, თუ (2) ისინი ახასიათებს უზენაეს ერთის იმ მოდუსს (ასპექტს), რომელიც მას როგორც “პირველ ერთს” დაგვანახებს, ანუ წარმოგვიდგენს მას როგორც მიზეზს სხვა “ერთებისა” და “პირველს” მათთან მიმართებაში? თუ საქმე გვაქვს მეორე შესაძლებლობასთან, მაშინ პრობლემა შესაბამისობისა უზენაესი ერთის აბსოლუტური ტრანსცენდენტობისა მის კატაფატიკური დახასიათებისასთან ნაწილობრივ მაინც დადებითად გადაწყდება.

ზაქარიაძე	Bioethics, Medical Ethics and Health Law	Dilemmas in front of the Challenges of Contemporary World-Teaching, Learning, Research (TSU Experience)”	ხელმძღვანელი და მომხსენებელი	21 ნოემბერი
ანასტასია ზაქარიაძე	International Conference on American Studies	A New Perusal of Tolerance and Religious Freedom in American Moral Philosophy	მომხსენებელი	IBSU, 26 ნოემბერი
ანასტასია ზაქარიაძე	რენესანსული ჰუმანიზმი	რენესანსული და თანამედროვე ჰუმანიზმი	კონფერენციის ორგანიზატორი, სექციის ხელმძღვანელი და მომხსენებელი	თსუ, 12-13 დეკემბერი
ანასტასია ზაქარიაძე	ამერიკის მცოდნეობის 14-ე საერთაშორისო კონფერენცია	აკადემიური თავისუფლების პრინციპები აშშ უმაღლესი განათლების სისტემაში	კონფერენციის ორგანიზატორი, სექციის ხელმძღვანელი და მომხსენებელი	თსუ, 16-18 მაისი
ანასტასია ზაქარიაძე	V Конгресс по биоэтике	БИОЭТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС: РЕАЛИИ, ГРАНИЦЫ, ДИЛЕММЫ	მომხსენებელი	Національний науковий центр з медико-біотехнічних проблем, Київ, 23-25 მაისი
ანასტასია ზაქარიაძე	Международная научно-практическая конференция	Философские идеи космофильства и философия русской	მომხსენებელი	Ереванский гуманитарный университет, 26 ივნისი

		bi		
ანასტასია ზაქარიაძე	THE EDICT OF MILAN AND RELIGIOUS LIBERTY.THE IMPACT OF THIS LIBERTY OVER THE CENTURIES	Tolerance and Toleration- Offences against One’s Self	კონფერენციის ორგანიზატორი, სექციის ხელმძღვანელი და მომხსენებელი	კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტი, რუმინეთი, 10- 11 ოქტომბერი
ანასტასია ზაქარიაძე	Международная научно-практическая конференция	Литературно- философская мысль Тургенева в свете иррациональной философии Шопенгауэра	მომხსენებელი	Ереван, МИОКС. 26-28 ოქტომბერი
ანასტასია ზაქარიაძე	მე-7 საერთაშორისო კონფერენცია	Moral Communication in Global Context	მომხსენებელი	კიროვოგრადი. უკრაინა, 28-29 მარტი

დემურ ჯალაღონია	The International Symposium of marriage in the three monotheistic religions. The edict of Milan and Religious Libe- rty.	Tolerance as a New Mode of Paradigm	მომხსენებელი	„OVIDIUS” University of Constanta Romania, 10,11 October 2013,
დემურ ჯალაღონია	საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე „რენესანსული ჰუმანიზმი”, კონფერენცია მიეძღვნა თსუ-ს ერთ-ერთი	ალეთოლოგიური რეალიზმი: ჭე- შმარიტების დი- ება თუ გზა ღმერთისაკენ?.	მომხსენებელი	თსუ, 2013 წლის 12-13 დეკემბერი,

	დამფუძნებლის გამოჩენილი ქართველი ფილოსოფოსისა და საზოგადო მოღვაწის აკადემიკოსის შალვა ნუცუბიძის 125-ე წლისთავს.			
--	---	--	--	--

ვალერიან რამიშვილი	ფილოსოფიის მსოფლიო კონგრესი	ადამიანის ღირსების დაფუძნება მ. ჰაიდეგერის ონტოლოგიაში	მომხსენებელი	ათენი, საბერძნეთი, 4- 11 აგვისტო 2013
ვალერიან რამიშვილი	მილანის ედიქტი და რელიგიური თავისუფლება	ტოლერანტობიდან სოლიდარობისაკენ	მომხსენებელი	კონსტანტა, რუმინეთი, 10-11 ოქტომბერი 2013
ვალერიან რამიშვილი	ენა და თანამედროვე მსოფლიო	ენა და პოლიტიკა ქართულ პოლიტიკურ კულტურაში	მომხსენებელი	კიროვოგრადი, უკრაინა , 28-29 მარტი, 2013
ვალერიან რამიშვილი	შ. ნუცუბიძის დაბადების 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი	ჭეშმარიტება როგორც ონტოლოგიური პრობლემა	მომხსენებელი	თბილისი, საქართველო , 12-13 დეკემბერი, 2013

ირაკლი ბრაჭული	რენესანსული ჰუმანიზმი	ალეთეოლოგიური ვარიაციები და ჰუმანიზმის ტიპები	მომხსენებელი	თსუ, 12-13 დეკემბერი
ირაკლი	ამერიკის მცოდნეობის 14-ე საერთაშორისო	ამერიკული რელიგიურობა და	კონფერენციის	თსუ, 16-18

ბრაჭული	კონფერენცია	პრაგმატული არგუმენტი	მომხსენებელი	მაისი
ირაკლი ბრაჭული	THE EDICT OF MILAN AND RELIGIOUS LIBERTY.THE IMPACT OF THIS LIBERTY OVER THE CENTURIES	ჰერმენეტიკა და დიალოგის თეოლოგია	კონფერენციის ორგანიზატორი, მომხსენებელი	კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტი, რუმინეთი, 10-11 ოქტომბერი
მამუკა დოლიძე	23-ე მსოფლიო ფილოსოფიური კონგრესი	თეატრალური გარდასახვა, ადამიანის მდგომარეობა და სიცოცხლის ფენომენოლოგია	მომხსენებელი	ათენის უნივერსიტეტი

ადგილობრივ სამეცნიერო კონფერენციებში, სემინარებში მონაწილეობა

ანასტასია ზაქარიაძე	მე-7 საფაკულტეტო კონფერენცია	სიკვდილით დასჯა, როგორც ეთიკური თემა	მომხსენებელი	თსუ, 19-20 ივნისი
ანასტასია ზაქარიაძე	მუდმივმოქმედი სამეცნიერო სემინარი“ეროვნული თვითმყოფადობა საკაცობრიო ღირებულებების კონტექსტში“	თანამედროვე ბიოეთიკური დისკურსის პრობლემები	მომხსენებელი	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია, 13 მარტი

ანასტასია ზაქარიაძე	იუნესკოს ფილოსოფოსის დღისადმი მიძღვნილი კონფერენცია	კვლევის ეთიკური კომიტეტების ბაზისური მორალური პრინციპები	მომხსენებელი	1. თსუ, 24 ნოემბერი
---------------------	---	--	--------------	---------------------

დემურ ჯალაღონია	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვეობით საფაკულტეტო კონფერენცია	მმართველობის ფორმების გამოვლენის თავისებურება (ჰიეროკრატიული მმართველობა და პასტორალური მთავრობა)	მომხსენებელი	19-20 ივნისი 2013
დემურ ჯალაღონია	იუნესკოს ფარგლებში ფილოსოფიის მსოფლიო დღისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, სერგი დანელია - 125 წლისთავი	ადამიანის რემი-თოლოგიზების ტიპოლოგია (იასპერსი)	მომხსენებელი	თსუ, 22 ნოემბერი, 2013
ირაკლი ბრაჭული	იუნესკოს ფილოსოფოსის დღისადმი მიძღვნილი კონფერენცია	დასაბუთება და ევიდენციალური დაფუძნება	მომხსენებელი	თსუ, 24 ნოემბერი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტიისტიკისა და
ნეოგრეცისტიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის

ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტიისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი- პროფ. რისმაგ გორდეზიანი
 კლასიკური ფილოლოგიის დეპარტამენტი: პროფ. რისმაგ გორდეზიანი
 ბიზანტიური ფილოლოგიის დეპარტამენტი: პროფ. თინა დოლიძე
 ახალი ბერძნული ფილოლოგიის დეპარტამენტი: პროფ. სოფიო შამანიდი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. ასოც. პროფ. იამზე გაგუა, ასოც. პროფ. ირინე დარჩია, ასოც. პროფ. ეკატერინე კობახიძე, ასოც. პროფ. ქეთევან ნადარეიშვილი, ასოც. პროფ. ნანა ტონია, ასისტ. პროფ. მაკა ქამუშაძე, ასოც. პროფ. ანი ჩიქოვანი, ასოც. პროფ. რუსუდან ცანავა, ასოც. პროფ. ზაზა ხინთიბიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლევან ალექსიძე	იამზე გაგუა ეკატერინე კობახიძე
2	ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი (ბილინგვური პროექტი)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ირმა რატიანი	რუსუდან ცანავა
3	ანტიკურობის რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნანა ტონია	ეკატერინე კობახიძე, ნანა ტონია,

				ზაზა ხინთიბიძე
4	თსუ-ის საერთაშორისო ქართველოლოგიური საზაფხულო სკოლა 2013 წ. 01.06. – 10.09	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ელგუჯა ხინთიბიძე	ზაზა ხინთიბიძე
5	The Southern Caucasus and its Neighbours, c. 300-c.1600	HESP	ნილს გოლი, იშტვან პერსელი	Tina Dolidze
6	ქართულ-ბერძნული ლექსიკონი	კოსტას და ელენი ურანისის სახ. ფონდი, საბერძნეთი	სოფიო შამანიდი	სოფიო შამანიდი ანი ჩიქოვანი მაკა ქამუშაძე
7	“ტოტალიტარიზმი ხელოვნებაში”	ფონდი - “ღია საზოგადოება საქართველო”	ლაშა ბუღაძე	სოფიო შამანიდი (კონსულტანტი)
8	ერაზმუს მუნდუსი აკადემიური პერსონალისთვის	ევროკავშირი	ანა სონჩინი	ანი ჩიქოვანი
9	ბერძნული საქართველოს სკოლებში	ენა საბერძნეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრო	რისმაგ გორდეზიანი სოფიო შამანიდი	მაკა ქამუშაძე (სამცხე-ჯავახეთის რეგიონის სკოლების კოორდინატორი)

ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია

პროექტი მიზნად ისახავს ორი წლის განმავლობაში შეიქმნას ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგიის შესახებ ნაშრომი, რომელიც განკუთვნილი იქნება, როგორც სამართლის შემსწავლელი სტუდენტებისთვის, ასევე სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებისათვის და ფართო საზოგადოებისათვის. პროექტი ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია შედგება რამდენიმე ნაწილისაგან: I წინასიტყვაობა; შესავალი; რომის სამართლის მოკლე ისტორია; II ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია (სემანტიკა, ლათინურ იურიდიულ ტერმინთა

რომაულ და ქართულ სამართლებრივ სივრცეში შემოსვლის შესახებ ინფორმაცია); III იურიდიული სემანტიკის მქონე ლათინური სიტყვები და მათი როლი იურიდიული ტერმინოლოგიის წარმოებაში; IV ლათინური იურიდიული ფორმულები და გამონათქვამები; V დანართის სახით წარმოდგენილი იქნება: ა) გრამატიკული ცნობარი: ლათინური ანბანი და ფონეტიკის უმთავრესი ელემენტები, წარმოთქმის წესები, ხმოვნების სიგრძე-სიმოკლე, მახვილი; ბრუნების, უღლების და ა. შ. მოდელების შემცველი გრამატიკული სქემები; ბ) სენტენციების და იურიდიულ ტერმინთა საძიებელი ქართულ-ლათინურ ენებზე.

ნაშრომის ძირითად ნაწილში წარმოდგენილი იქნება ლათინურ იურიდიულ ტერმინთა განმარტება და წარმომავლობის ისტორია, ლათინურ სახელწოდებასთან ერთად მითითებული იქნება ქართული ტრანსკრიფცია (კლასიკური და გვიანდელი წაკითხვა) ტერმინის წაკითხვისას უზუსტობების თავიდან ასაცილებლად. ტერმინს მისადაგებული ექნება ქართული ეკვივალენტი, ასეთის არსებობის შემთხვევაში. საჭიროებისამებრ მითითებული იქნება ტერმინის პირველწყარო (რომაელი ავტორები, იურიდიული ტექსტები). ასევე ტერმინის ქართულ სამართლებრივ აქტებსა და წყაროებში პირველად დადასტურების შესახებ ინფორმაცია. თუ ტერმინი გამოიყენება თანამედროვე კანონმდებლობაში, მითითებული იქნება შესაბამისი აქტი და მუხლი.

ანტიკურობის რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში

პროექტის „ანტიკურობის რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში“ მიზანია 2 წლის განმავლობაში მომზადდეს საენციკლოპედიო ხასიათის ნაშრომი, სადაც აისახება ანტიკური ტრადიციების გავლენის კვალი ქართველი მწერლებისა და პოეტების შემოქმედებაზე, ქართული ლიტერატურის განვითარების ყველა პერიოდში (V-XXI ს.ს.). მოძიებული და წარმოდგენილი იქნება ქართველ შემოქმედთა (დაახლ. 150) ნაწარმოებებიდან ანტიკურობის რეცეფციის ამსახველი მნიშვნელოვანი პასაჟები, რომელთაც დაერთვება სათანადო მეცნიერული კომენტარები. თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობაში ქართული ლიტერატურისადმი ამ თვალსაზრისით აღძრული ინტერესის გათვალისწინებით, ნაშრომი შესრულდება როგორც ქართულ, ასევე ინგლისურ ენებზე და განთავსდება ორენოვან ვებ-გვერდზე, რომელიც აღჭურვილი იქნება დეტალური საძიებო სისტემით. ვებ-გვერდზე შესაძლებელი იქნება ძიება სხვადასხვა მონაცემის მიხედვით.

საერთაშორისო სამეცნიერო და სასწავლო პროექტი “სამხრეთ კავკასია და მისი მეზობლები 300-

1600 წლებში” და 2013 წლის 28-31 აგვისტოს სტამბოლში ჩატარებული ვორკშოპი

2010 წელს ბიზანტიური ფილოლოგიის მიმართულებაზე ამუშავდა სამწლიანი საერთაშორისო სამეცნიერო და სასწავლო პროექტი “სამხრეთ კავკასია და მისი მეზობლები 300-1600 წლებში” (The Southern Caucasus and its Neighbours, c. 300-c.1600). მასში თსუ-სა და ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტის (CEU, ბუდაპეშტი) გარდა, სამხრეთ კავკასიის რეგიონიდან ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი და სომხეთის აკადემიური და სამეცნიერო ცენტრებია ჩართული. ამ დიდ საერთაშორისო პროექტში მონაწილეობას იღებენ აგრეთვე თურქეთის, გერმანიის, ინგლისის, ბელგიის, ავსტრიის და იტალიის თვალსაჩინო ბიზანტინისტები. პროექტი ხორციელდება HESP (Higher Education Support Program)-ის ფინანსური დახმარებით. პროექტის ფარგლებში განზრახულია საქართველოსა და სომხეთში მიზნობრივი ინსტიტუციების ქსელის შექმნა, რათა ბიზანტინისტიკის და კავკასიოლოგიის დარგში ახლებური შედარებითი კვლევის მეთოდები და განახლ ებული სასწავლო პროგრამები შემუშავდეს. ახალმა სასწავლო სისტემამ უნდა მოიცვას კავკასიასა და ბიზანტიასთან დაკავშირებული თემატიკის მთელი წრე გვიანი ანტიკურობიდან ვიდრე ბიზანტიის დაცემამდე. პროგრამა მოწოდებულია დახმარება გაუწიოს არა მარტო სპეციალიზებულ ინსტიტუციებს სამხრეთ კავკასიის რეგიონსა და CEU-ში, არამედ დასავლეთის ფართო აკადემიურ და სამეცნიერო წრეებსაც, რათა მათ უკეთ გაიგონ სამხრეთ კავკასიის როლი ბიზანტიის ისტორიაში და ამ არეალის წვლილი შუა საუკუნეების აღმოსავლეთ ქრისტიანული კულტურის ჩამოყალიბებაში. პროექტი იმ იდეასაც ეფუძნება, რომ ბიზანტია თანამედროვე აღმოსავლეთ- და დასავლეთქრისტიანული ერების საერთო კულტურული წარსულია და რომ კავკასიის ისტორიისა და კულტურის ამ ჭრილში კვლევა რეგიონის დღევანდელი უკეთესი გაგებისთვისაა აუცილებელი.

2010-2013 წლებში ჩატარდა ოთხი სამუშაო შეხვედრა (ვორკშოპი). პროექტმა მუშაობა დაიწყო 2010 წლის ნოემბერში ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტში. კონფერენციას მასპინძლობდა ელინური ტრადიციის ცენტრი (CHT/CEU) და მედიევისტიკის დეპარტამენტი. პლენარულ სხდომაზე საქართველოს მხრიდან მოხსენების წაკითხვა დაეკისრა თინა დოლიძეს (მოხსენების სათაური Survey of Kartvelian Studies over the last 100 Years). თემატურად დაყოფილ სამუშაო სხდომებზე (ვორკშოპებზე) განისაზღვრა პარტნიორული პროგრამების პრიორიტეტები და პროექტის პუნქტების განხორციელების საშუალებები. შემდგომი ვორკშოპი ჩატარდა თსუ-ში, 2011 წლის სექტემბერში, ხოლო 2012 წლის სექტემბერში პროექტის სამუშაო შეხვედრას უმასპინძლა ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა.

ბოლო ვორკშოპი გაიმართა 2013 28-31 აგვისტოს სტამბოლში. ვორკშოპის სექციების მუშაობა მიმდინარეობდა ინდივიდუალურ რეჟიმში. სექციაში „სასულიერო ლიტერატურა და ღვთისმეტყველება“, რომლის კოორდინატორი თსუ-ს მხრიდან იყო თინა დოლიძე, მუშაობა ორი მიმართულებით წარიმართა: თითოეულმა მხარემ (საქართველო, სომხეთი) წარმოადგინა

საანგარიშო მოხსენება გამოსაქვეყნებლად მომზადებული გამოკვლევის შესახებ. ამ ეტაპისთვის ქართველ მეცნიერთა ჯგუფმა წერილობით წარმოადგინა შუა საუკუნეების ქართული კულტურული რეალიები, როგორცაა ქრისტიანობის შემოსვლა საქართველოში და სამონასტრო ცხოვრების დაფუძნება და განვითარება, ე.ი. სამონასტრო ცხოვრების ქრონოლოგიური და გეოგრაფიული ორიენტირები, და აგრეთვე სასულიერო მწერლობის მოკლე განხილვა (4-5 გვერდი) დარგების მიხედვით. ეს მონაცემები შედარდა სომეხი კოლეგების მიერ სომხურ სასულიერო ლიტერატურის შესახებ მომზადებულ მასალასთან. დაზუსტდა ცალკეული თემები და საკითხები, რომელთაც ასახვა უნდა ჰპოვონ ელექტრონული სახელმძღვანელოს ბოლო ვერსიაში.

BYZANTINO-GEORGICA. ბიზანტიურ-ქართული ენციკლოპედიური ლექსიკონი

პროექტის რეზიუმე

ბიზანტიის უდიდესი გავლენა საქართველოს ისტორიულ, საზოგადოებრივსა და სულიერ განვითარებაზე ეჭვგარეშეა. მეორე მხრივ, ასევე საყოველთაოდ ცნობილია, ქართველ მწიგნობართა, მოაზროვნეთა, ისტორიულ მოღვაწეთა წვლილი ბიზანტიის იმპერიის გაძლიერებასა და განმტკიცებაში.

არა ერთი ბიზანტიელი მწერლის უკვალოდ დაკარგული ნაშრომი სწორედ ქართულ ხელნაწერებს შორის აღმოჩნდა და მათი გაცნობის შესაძლებლობა თანამედროვე სამყაროს მხოლოდ და მხოლოდ ქართული ხელნაწერების ან თარგმანების საშუალებით მიეცა. ამ ბოლო პერიოდში გამოიცა ბიზანტიური სამყაროს მრავალმხრივ შესწავლასთან დაკავშირებული არა ერთი მონოგრაფია, მაგრამ, ფაქტობრივად, არ არსებობს ერთი, რამდენადმე სრული, ბიზანტიურ-ქართული ურთიერთობების ამსახველი სოლიდური საცნობარო-ენციკლოპედიური ლექსიკონი.

პროექტი მიზნად ისახავს სწორედ ამ ნაკლულოვანების შევსებას და ენციკლოპედიური ლექსიკონის მომზადებას, რომელიც გააშუქებს ბიზანტიურ-ქართულ ურთიერთობებში აქტიურად მოღვაწე ისტორიულ, საეკლესიო პირებს, ბიზანტიის ცივილიზაციის, რელიგიის, სოციალურ, საზოგადოებრივ, ისტორიულ, სამედიცინო თუ ფილოლოგიურ და ა. შ. საკითხებს, ბიზანტიურ და ქართულ წერილობით წყაროებს, დედნებსა და თარგმანებს, გამოცემებს, ხელნაწერებს, ბიზანტინისტიკის თანამედროვე მიღწევებს, ბიზანტინოლოგიურ ტერმინოლოგიას (თანამედროვე ქართველ და უცხოელ მეცნიერთა უახლესი გამოკვლევების შესახებ არსებული ბიბლიოგრაფიის მითითებებით); ასევე წარმოადგენს ბიზანტიური პერიოდის ქართულ ხატებსა და მინიატურებს; ბიზანტიელ მოღვაწეთა ფრესკულ ან მინიატურულ გამოსახულებებს, ილუსტრაციებს ბერძნული და ქართული ხელნაწერებიდან, საკუთრივ საქართველოში დაცული მნიშვნელოვანი ქართული თუ ბერძნული ხელნაწერის კოდექსებსა და ხატების ფოტო ასლებს,

ბიზანტიური ხუროთმოძღვრული შემკულობის ქართული მონასტრების ფოტოებს, ნეგებებსა და ა.შ.

ამ ეტაპისთვის რუსთაველის ფონდს უკვე წარვუდგინეთ 2 კვარტალით გათვალისწინებული გეგმა, რაც გულისხმობდა სიტყვანის შედგენასა და ასო ა-ზე სტატიების დაწერას.

ახალბერძნულ-ქართული ლექსიკონი, “კოსტას და ელენი ურანისების ფონდი”.

ლექსიკონზე მუშაობა უკვე რამდენიმე წელია, რაც მიმდინარეობს. ამჯერად, ლექსიკონის მომზადების ბოლო სტადია ხორციელდება. ლექსიკონი სავარაუდოდ 2014 წელს გამოიცემა. ლექსიკონზე მუშაობის ბოლო ეტაპი მოიცავდა მის რედაქტირებას, კორექტირებას და გამოსაცემად მომზადებას.

“ტოტალიტარიზმი ხელოვნებაში”, ფონდი “ღია საზოგადოება - საქართველო”

ტოტალიტარული რეჟიმების პირობებში სხვადასხვა ქვეყანაში სრულიად სხვადასხვაგვარად ხდებოდა კულტურის განვითარება: ზოგან თავისუფლდებოდა წინსვლის ქვეშ მყოფი ადამიანები სულიერ რეგრესს განიცდიდნენ და ვერაფერს ქმნიდნენ კულტურის სფეროში, ზოგან კი, პირიქით, ავტორიტარული რეჟიმი ხელოვანს ერთგვარ სტიმულს აძლევდა შედეგების შესაქმნელად. პირველი შემთხვევის საილუსტრაციოდ მაოს კულტურული რევოლუციის დროინდელი ჩინეთი შეიძლება დაგვესახელებინა, როდესაც კულტურის სფეროში თითქმის არაფერი იქმნებოდა, ხოლო მეორე შემთხვევაში საბჭოთა კავშირი, სადაც მდარე ხარისხის პროპაგანდისტული ლიტერატურის, მხატვრობისა და კინემატოგრაფის გვერდით ისეთი შედეგები შეიქმნა, როგორც მოსტაკოვიჩის “ლელი მაკბეტი მცენსკის მაზრიდან” ან ბულგაკოვის “ოსტატი და მარგარიტა”. მიუხედავად იმისა, რომ კაცობრიობამ თითქოს გააანალიზა წარსულში არსებული რეჟიმები და უარყო ტოტალიტარიზმი, როგორც მართვის ფორმა, ზოგ ქვეყანაში ჯერ კიდევ მძლავრად არის შემორჩენილი ავტორიტარიზმის ნიშნები. მეტიც, ევროპულ ღირებულებებზე ორიენტირებულ, ე.წ. დემოკრატიულ საზოგადოებებშიც კი შეინიშნება ავტორიტარული მართვისათვის დამახასიათებელი ელემენტები, რაც ყველაზე მეტად სწორედ მმართველი ძალის ხელოვნებისადმი დამოკიდებულებაში ვლინდება: გარდა შენიღბული ცენზურისა, სახეზეა ხელისუფლების ჩარევის მცდელობა კულტურის განვითარების

გზების “შერჩევაში”. პროექტში განხილულია საკითხები: როგორ ვითარდებოდა კულტურა სხვადასხვა რეჟიმების დროს, როგორ უარყოფით გავლენას ახდენს ხელისუფლების არასწორი ჩარევა კულტურის განვითარებაში, რა ვითარებაა ამ მხრივ საქართველოში, სადაც საკმაოდ ჩაკეტილი საზოგადოების პირობებში ბევრის თემა ჯერ კიდევ ტაბუირებულია.

სწორედ ამ თემატიკას მიეძღვნა რადიო-გადაცემათა ციკლი “დიალოგი ცენზურაზე”. გადაცემების დასრულების შემდეგ გამოვიდა კრებული “დიალოგი ცენზურაზე” (რედაქტორი: სოფიო შამანიდი)

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	სოფიო შამანიდი	კლასიკური ტრადიცია თანამედროვე ბერძნულ მწერლობაში	ლოგოსი, თბილისი	267
<p>ანოტაციები</p> <p>კლასიკური ტრადიცია თანამედროვე ბერძნულ მწერლობაში</p> <p>ნაშრომი წარმოადგენს მეორე გადამუშავებულ, გაფართოვებულ გამოცემას წიგნისა "კლასიკური ტრადიცია ახალ ბერძნულ მწერლობაში და გ. სეფერისი" (1999). ამ წიგნის პირველ გამოცემაში უფრო მეტი ადგილი ეთმობოდა ანტიკური ტრადიციის გავლენის კვლევას გ. სეფერისის შემოქმედებაში.</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რუსუდან ცანავა, მ. ხარბეღია	ანტიკური ეპოსი, ანტიკური რომანი	იბეჭდება	იბეჭდება
2	მანანა ფხაკაძე, ქეთევან	დემოკრატიული ტენდენციები: ანტიკური სამყარო და	თბილისი, „ლოგოსი“	336

	ნადარეიშვილი	საქართველო“ (ავტორთა კრებული)		
3	მანანა ფხაკაძე	ჰეროდოტე, ისტორია	მსოფლიო ლიტ. ბიბლიოთეკა, ტ.6, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	202
4	მანანა ფხაკაძე	ელინისტურ- რომაული კომედია	მსოფლიო ლიტ. ბიბლიოთეკა, ტ.18, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	392
5	რისმაგ გორდეზიანი	არგონავტები	მესამე შესწორებული გამოცემა, ლოგოსი	157
6	ნანა ტონია	დიდი ზეციური ღმერთები	თბილისი, ლოგოსი	168
7	ნანა ტონია	ძველი ბერძნული ლირიკა	თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	395
8	ნანა ტონია	ჰინდაროსი. ოდები	თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	307
9	ნანა ტონია	ევრიპიდე. ტრაგედიები	თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	გვ. 297–370
10	ნანა ტონია	ოვიდიუსი. მეტამორფოზები	თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა	396
ანოტაციები				
მანანა ფხაკაძე, ქეთევან ნადარეიშვილი „დემოკრატიული ტენდენციები: ანტიკური სამყარო და				

საქართველო“

წიგნის „დემოკრატიული ტენდენციები: ანტიკური სამყარო და საქართველო“ ძირითად ნაწილს წარმოადგენს საენციკლოპედიო სტატიები, რომლებიც ეძღვნება სოციალურ ფენებს, თანამდებობებს, საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ინსტიტუციებს, ისტორიულ ფიგურებს, რომლებსაც გარკვეული შეხება ჰქონდათ საზოგადოებრივ მოწყობასთან, სოციალურ ურთიერთობებთან, დემოკრატიულ ტენდენციებთან და მათ განვითარებასთან. ამას წინ უძღვის სამეცნიერო გამოკვლევები, რომლებშიც შედარებულია ბერძნულ-რომაული ანალოგების ფონზე ქართული სახელმწიფოს სხვადასხვა სტრუქტურასა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში განვითარებული დემოკრატიული მიმართულებები, მოდელები და ღირებულებები. ასევე წარმოჩენილია, თუ როგორია ამ ინსტიტუტების დემოკრატიის ხარისხი და რამდენად ორგანულია ისინი ქართული მენტალობისათვის. საყურადღებოა, რომ ამ ენციკლოპედიურ ცნობარში თავმოყრილია დემოკრატიის ჩასახვა-განვითარება-ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული მრავალრიცხოვანი ცნება თუ ტერმინი როგორც კლასიკურ ათენსა და რომში, ასევე ფეოდალურ საქართველოში.

მანანა ფხაკაძე: ჰეროდოტე, ისტორია

მე. წ. V ს-ის ძველი ბერძენი ისტორიკოსის, „ისტორიის მამის“ ცხრა წიგნისაგან შემდგარი ისტორიის ადაპტირებული გამოცემა. ყველაზე საინტერესო ისტორიული, გეოგრაფიული, ეთნოლოგიური და ამავე დროს პიკანტური ამბების ერთ წიგნად გადმოცემა.

მანანა ფხაკაძე: ელინისტურ-რომაული კომედია

წარმოდგენილია „ახალი ატიკური კომედიის“ ვარსკვლავის მენანდროსის ორი პიესის: „დისკოლოსისა“ და „სამოსელი ქალისა“ (ძველბერძნულ ენიდან) და რომაელი კომედიოგრაფოსის ტერენციუსის „საჭურისის“ (ლათინური ენიდან) თარგმანი.

რისმაგ გორდეზიანი: „არგონავტები“

წიგნში დეტალურად არის გადმოცემული არგონავტების თქმულება, მოცემულია არგონავტიკის თითოეულ ეპიზოდთან დაკავშირებით ვრცელი გამოკვლევა და კომენტარები და უახლესი სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზი. მესამე გამოცემაში შესულია შესწორებები და დამატებითი ინფორმაცია.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა ფხაკაძე (შემდგენელი)	ქართული კულტურა (შემდგენელი)	თბილისი, „ლოგოსი“	328

ანოტაციები

კრებული „ქართული კულტურა“ ეძღვნება გამორჩეული ლიტერატორის, ქართული ლიტერატურის სასკოლო სახელმძღვანელოს კორპუსის (I-XII კლასები) ავტორის ვახტანგ როდონაის ხსოვნას. მონოგრაფია აერთიანებს საქართველოს ისტორიის, გეოგრაფიის, ეთნოგრაფიის, ფოლკლორის, ქართული მწერლობის, მუსიკალური კულტურის, ქართული მრავალხმიანობის, შუასაუკუნეების ქართული ხუროთმოძღვრების, თანამედროვე ქართული არქიტექტურისა და მხატვრობის, თეატრისა და კინოს, ქართული მეცნიერებისა და კულტურის ზოგიერთ ასპექტს. კრებული მიზნად ისახავს მრავალმხრივი ქართული კულტურის შეძლებისამებრ სრული და კომპაქტური სურათის წარმოდგენას. სტატიების ავტორები არიან ცნობილი და მნიშვნელოვანი ქართველი მეცნიერები (დავით მუსხელიშვილი, ნოდარ ლომოური, ზურაბ ტატაშიძე, თემურ საყვარელიძე, ნოდარ ჯანბერიძე, ნოდარ გურაბანიძე, ნანა ლორია, ზაზა შათირიშვილი, სოსო ჭანტურიშვილი, არჩილ შუბაშვილი), ლიტერატორები (ვახტანგ როდონაია, მანანა გიგინეიშვილი, რევაზ სირაძე, დავით წერედიანი, აკა მორჩილაძე, ზურაბ ქარუმიძე, ლევან ბერძენიშვილი, მალხაზ ხარბედიანი).

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რუსუდან ცანავა	ტრიადა – საწმისი, მუხა, გველი – სიმბოლო და ნარატივი (არგონავტების მითი)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, № 2	ქუთაისი, „მერიდიანი“	492-499
2	რუსუდან ცანავა	Of the origins of the gender problem: Women in <i>Odyssey</i>	Phasis. Greek and Roman Studies, 15-16	Logos, Tbilisi	
3	ეკატერინე კობახიძე	Etruscans in the context of European identity	Phasis. Greek and Roman Studies, 15-16	Logos, Tbilisi	
4	ეკატერინე კობახიძე	ინფორმაციის „დამახინჯების“ შემთხვევები ანტიკურ წყაროებში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“	ქუთაისი,აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	443-449
5	ეკატერინე კობახიძე	ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია	II საერთაშორისო კონფერენცია „ენა და კულტურა“	ქუთაისი,გამომცემ ლობა „მერიდიანი,“	73-80
6	მანანა ფხაკაძე	როდის გარდაიცვალა ამოტ I კურაპალატი	საერთაშორისო კონფერენცია:თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება	ქუთაისი, აკ. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა,	244-249

7	მანანა ფხაკაძე	For the history of the Georgian Monastery on Athos	Phasis, Greek and Roman Studies, 15-16	Tbilisi, Logos	
8	რისმაგ გორდეზიანი	თქვე ჩონცეპტ ოფ უროპეან იდენტიტყ ინ ნტიქუიტყ ანდ ოდერნ ჭორლდ	Phasis, Greek and Roman Studies, 15-16	Tbilisi, Logos	
9	რისმაგ გორდეზიანი	ერ გრო ე ეგლეიტერ დეს გრო ენ ჭერკეს	Phasis, Greek and Roman Studies, 15-16	Tbilisi, Logos	
10	რისმაგ გორდეზიანი	ევროპულ იდენტის გაგებისათვის კლასიკურ ათუნსა დ თანამედროვე სამყაროში	მეცნიერება და კულტურა	თბილისი, მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, ტ. 2,	21-25
11	რისმაგ გორდეზიანი	ძველ ბერძნები დ ჩვენ	ჩემი სამყარო	თბილისი, N. 1	69-77
12	რისმაგ გორდეზიანი	ძველ რომი დ ჩვენ	ჩემი სამყარო	თბილისი, N. 2	70-77
13	რისმაგ გორდეზიანი	ენციკლპედესტადნ წმინდანამდ	ექვთიმე თაყაიშვილი	თბილისი	924-926
14	ზაზა ხინთიბიძე	Towards the interpretation of Aristotle's <i>Poetics</i> (XXIV, 1460a5-11)	Phasis, Greek and Roman Studies, 15-16	Tbilisi, Logos	
15	ქეთევან ნადარეიშვილი	მედეას სახის ინტერპრეტაცია ფრანც გრილპარცერის <i>ოქროს საწმისში</i>	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“	ქუთაისი	402-407
16	ქეთევან	Medea as a Paradigmatic “Stranger”	Phasis, Greek and Roman Studies, 15-16	Tbilisi, Logos	208-216

	ნადარეიშვილი	in the Context of Europa-Asia opposition	Studies, 15-16		
17	თინა დოლიძე	Overview of the Georgian Research into Byzantine and Medieval Georgian Patristics	Phasis, Greek and Roman Studies, 15-16	Tbilisi, Logos	

ანოტაციები

„ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია“ - სტატია შესრულდა სამ თანაავტორთან (ი. გაგუა, მ.დანელია, ნ.რუხაძე) ერთად. მასში ასახულია საგრანტო პროექტის ფარგლებში განხორციელებული სამუშაოს ძირითადი ნაწილის სტრუქტურა, კვლევის პრინციპები, სამეცნიერო შედეგები და მათი მნიშვნელობა.

ეკატერინე კობახიძე: ინფორმაციის „დამახინჯების“ შემთხვევები ანტიკურ წყაროებში– სტატიაში განხილულია ეტრუსკებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ტრანსფორმაციის შემთხვევები ანტიკური ხანის რამდენიმე ავტორთან (პლუტარქოსი, ნონოს პანოპოლისელი, სენეკა, ოროზიუსი და სხვ.) კონკრეტული პასაჟების ანალიზს თან ახლავს სათანადო კომენტარები, სადაც გამოთქმულია ვარაუდები ინფორმაციის სუბიექტურად ასახვის მიზეზებსა და მიზნებზე.

ეკატერინე კობახიძე: Etruscans in the context of European identity–სტატიაში მოცემული და გაანალიზებულია ინფორმაცია ეტრუსკული მემკვიდრეობის როლის შესახებ ევროპული კულტურის ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში. გამოკვლევაში განხილულია ეტრუსკული ცივილიზაციის არაერთი სფერო,მათ შორის ლინგვისტური,რომელთაც უშუალოდ ან via Roma მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს ევროპული იდენტობის ფორმირებაში.

მანანა ფხაკაძე: For the history of the Georgian Monastery on Athos

A well-known composition of George the Hagiorite (1009-1065) – “The Vitae”

represents not only a highly artistic piece of literary writing, but also belongs to historic monuments of primary significance. This piece of writing was created when Greeks were trying to appropriate the Georgian monastery on Mount Athos (“Iveroni”) (1042-1244) and did their best to achieve their goal.

The fragment related to close relations between Roman and Georgian monks should be considered as an additional and new evidence of historic credibility of “The Vitae”. Foundation

for these relations was laid after the Roman Leon came to Athos for pilgrimage with 6 disciples. The fact that Leon the Roman was a real person and built a monastery on Athos, adhering to the monastic Rule of St. Benedict, is proved by the monograph published by E. Amand De Mendieta "Mount Athos"...

The clarifications offered by us do not confront the corresponding data of George the Hagiorite and E. Amand De Mendieta to each other, but supplement them from informational point of view. As it is found out, significance of these corresponding data is rather great and this coincidence convincingly confirms the historic credibility of one more data of "The Vitae" and properly demonstrates the episode of really surprising activities of Georgian monks on Athos, describing the construction of the Monastery of Amalfitans and the initial stage of its functioning.

რისმაგ გორდუზიანი: თქვე ჩონცეპტ ოფ უროპეან იდენტიტყ ინ ნტიქუიტყ ანდ ოდერნ ჭორლდ:

სტატიაში განხილულია ევროპული იდენტობის შესახებ არსებული თანამედროვე თეორიები და გამოკვლეულია, თუ რა მიმართებაში არიან ისინი ანტიკურ ეპოქაში, კერძოდ, კლასიკურ საბერძნეთში ე. წ. ანტიკური იდენტობის პრინციპებთან. გამოთქმულია თვალსაზრისი, რომ ევროპული იდენტობის ის ნიშნები, რომლებიც XXI საუკუნეში გამოიკვეთა, ფაქტობრივად, გაცილებით უფრო სისტემატიზებული და მწყობრი სახით არის ჩამოყალიბებული კლასიკური ეპოქის საბერძნეთის მოღვაწეთა თვალსაზრისებში სახელმწიფოს მოწყობისა და ევროპული იდენტობის შესახებ.

რისმაგ გორდუზიანი: Der große Begleiter des großen Werkes:

სტატია წარმოადგენს გამოხმაურებას ცნობილი მეცნიერის მიხაელ ფონ ალბრეხტის ახალ სამტომეულზე, რომელიც 2013 წელს გამოიცა: დიდი რომაელი ავტორები, ტექსტები და თემები ეს სამტომეული, თავის მხრივ, წარმოადგენს ამავე ავტორის თანმხლებს ცნობილი რომაული ლიტერატურის ისტორიისა, რომელიც, 90-იანი წლებიდან მოყოლებული, უკვე სამჯერ გამოიცა გერმანულ ენაზე და ითარგმნა 7 ენაზე მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში. სტატიაში განხილულია სამტომეულში წარმოდგენილი თითოეული თავი და ნაჩვენებია, თუ როგორ ოსტატურად ახერხებს ცნობილი მეცნიერი, აზიაროს მკითხველები დიდი რომაელი ავტორების შემოქმედების იმ ასპექტებს, რომლებიც ჩვეულებრივ ლიტერატურის ისტორიებში ყურადღების მიღმა რჩება.

რისმაგ გორდეზიანი: ევროპული იდენტობის გაგებისათვის კლასიკურ ათენსა და თანამედროვე სამყაროში:

სტატიაში განხილულია ევროპული დემოკრატიის მამის, პერიკლესის სიტყვა, რომელშიც იგი წარმოგვიდგენს ათენური დემოკრატიის ძირითად ნიშნებს, კერძოდ, როგორი უნდა იყოს პიროვნება, საზოგადოება და სახელმწიფო დემოკრატიის პირობებში. გამოთქმულია აზრი, რომ პერიკლესის თვალსაზრისი სრულად ეხმიანება ევროპული იდენტობის შესახებ არსებულ თანამედროვე კონცეფციებს, რომელთა თანახმადაც, ევროპა დღეს არის იდეა, რომლის ქვაკუთხედსაც წარმოადგენს დემოკრატია.

რისმაგ გორდეზიანი: ძველი ბერძნები და ჩვენ:

სტატიაში კომპაქტურად არის განხილული ბერძნულ-ქართული ურთიერთობების ძირითადი მომენტები ანტიკურ ეპოქაში: ეგეოსური ცივილიზაციებიდან მოყოლებული ელინისტური პერიოდით დამთავრებული.

რისმაგ გორდეზიანი: ძველი რომი და ჩვენ:

სტატიაში განხილულია ქართულ-რომაული ურთიერთობების ძირითადი მომენტები რომაული ბატონობის ეპოქიდან დაწყებული ანტიკური კულტურის დაქვეითებით დამთავრებული.

რისმაგ გორდეზიანი: ენციკლოპედისტიდან წმინდანამდე:

სტატია, რომელიც ექვთიმე თაყაიშვილისადმი მიძღვნილ საიუბილეო კრებულში არის გამოქვეყნებული, წარმოგვიდგენს ექვთიმე თაყაიშვილს, როგორც კლასიკურ სიძველეთა და ქართველოლოგიის დიდ მოამაგეს, რომელმაც წმინდანად შერაცხვის უფლება მოიპოვა.

ზაზა ხინთიბიძე: „არისტოტელეს პოეტიკის ერთი ადგილის ინტერპრეტაციისათვის“ ჩემ მიერ შესწავლილია ტრაქტატის XXIV თავის 1460a5-11 პასაჟის კლასიკურ ფილოლოგიაში დღემდე გამოთქმული ძირითადი ინტერპრეტაციები, რომელთაგან მხარი დავუჭირე ერთ-ერთს, კერძოდ, დ. ლუქასისეულ ინტერპრეტაციას, რის საფუძველზეც გამოვთქვი მოსაზრება, რომ აღნიშნული ინტერპრეტაცია საშუალებას იძლევა, *პოეტიკის* განსახილველი პასაჟის გათვალისწინებით გამოკვლეული იყოს არა მხოლოდ გმირთა ინდივიდუალიზაციის ჰომეროსისეული პრინციპები, როგორც ეს აქამდეც ხდებოდა, არამედ ჰომეროსის ეპოსის ფორმირების უმნიშვნელოვანესი

პრობლემატ.

ქეთევან ნადარეიშვილი: მედეას სახის ინტერპრეტაცია ფრანც გრილპარცერის “ოქროს საწმისში”

XIX ს-ის ავსტრიელი მწერლის ფრანც გრილპარცერის დრამატული პოემა “ოქროს საწმისი” ანტიკურობის შემდეგ პირველი მხატვრული ნაწარმოებია, რომელიც მაღალი მხატვრული ოსტატობით ამუშავებს არგონავტების ციკლს. პოემის მესამე, ცენტრალური ნაწილი “მედეა” ოქროს საწმისის მოპოვების შემდეგ საბერძნეთში დაბრუნებულ იასონსა და მედეას შორის წარმოქმნილ ტრაგიკულ კოლიზიას და ამ კოლიზიის მიზეზების წარმოჩენას ეძღვნება.

გრილპარცერს ევრიპიდესგან განსხვავებულად აქვს წარმოდგენილი რამდენიმე საკვანძო მომენტი: ა) კრეუსა პიესისათვის სამკაულია კი არ არის, არამედ ცოცხალი ქალია, რომელსაც ახლო ურთიერთობა აქვს მედეასთან და რომელიც სიყვარულით განმსჭვალავს არა მხოლოდ იასონს, არამედ მედეას შვილებსაც. ბ) შვილები უარს ეუბნებიან, გაჰყვნენ დედას გადასახლებაში, რასაც არსებითი ცვლილება შეაქვს შვილების მკვლელობის მედეასეულ მოტივაციაში. გ) ცოცხალი რჩება კრეონი, რომელიც აძევებს იასონს ქალაქიდან.

მოხსენებაში განსაკუთრებით ესმევა ხაზი მწერლის მიერ ორი განსხვავებული სამყაროს – აღმოსავლეთისა და დასავლეთის, მედეასა და იასონის სამყაროთა დაპირისპირებას, მათ ღირებულებათა შეუთავსებლობას. უნდა აღინიშნოს, რომ შემდგომში ამ მითოსის ინტერპრეტაციისას მედეასა და იასონის დიქოტომიის მიზეზთა გრილპარცერისეული ხედვა ამ ორი გმირის ტრაგედიის საწყისთა გააზრების კუთხით მსოფლიო ლიტერატურაში ერთ-ერთ ცენტრალურ ტენდენციად ჩამოყალიბდა.

K. Nadareishvili. Medea as a Paradigmatic “Stranger” in the Context of Europa-Asia opposition

After the Europe –Asia confrontation in VI-V c. B.C. was designated clearly, the opposition Greek-barbarian acquires an extremely sharp character in the artistic context of the Classical epoch. In order to show how much and how fast the changes of the political vectors in the European-Asian relationship influence development of the cultural icons, evolution of Medea’s image is discussed. Medea seems to be an ideal vehicle for our goal as up to certain moment the opposition - Greek -barbarian is encapsulated within this mythic figure (a somewhat unusual fact according to the scholars), but towards the end of the Vc. B.C. Medea herself becomes a separate member of this dichotomy. This transformation is obviously revealed in the following patterns: a) Medea becomes an embodiment of a horrible, destructive and somewhat more than human force, from simple expert in drugs she turns into a powerful witch able to control cosmic forces; b) commits previously unheard acts – kills her children; c) she is characterized with larger specter of the various negative traits and with the barbarian values. In the iconographic images of the same period Medea

in oriental clothing takes place of Medea presented in the traditional Greek costume, what seems to be the direct message – she becomes not only geographic, but the cultural stranger as well.

T. Dolidze, Overview of the Georgian Research into Byzantine and Medieval Georgian Patristics, Phasis. Greek and Roman Studies (Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Institute of Classical, Byzantine and Modern Greek Studies, Logos/Tbilisi

წერილი გამიზნულია უცხოელი მკითხველისათვის, რათა გააცნოს მას სამეცნიერო კვლევები, რომლებიც საქართველოში XX საუკუნის დასაწყისიდან ბოლო დრომდე ტარდება. მასალა დალაგებულია შემდეგი თემების მიხედვით: Codicology (catalogues, descriptive catalogues, guides) and paleography, Bibliographical Works, Patristic Theology: Texts and Research : collections, selected authors (Georgian Theology, Byzantine Patristic Authors). სტატიის ბოლოს გამოთქმულია მოსაზრება იმის თაობაზე, თუ რა ახალი მიმართულებები უნდა შეიძინოს ქართულმა პატრისტიკულმა კვლევამ, რათა სათანადოდ განისაზღვროს ქართული სასულიერო მწერლობის ადგილი შუა საუკუნეების აღმოსავლეთ ქრისტიანულ ლიტერატურათა ოჯახში.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Zaza Khintibidze	კლასიკური ტრადიციის პაროდირებული ფორმით ალუზიის შემთხვევები ქართულ პოეზიაში (გერმანულ ენაზე)	გეორგია, საერთაშორისო ქართველოლოგიური გერ- მანულენოვანი სამეცნიერო ჟურნალი	გერმანია, აახენი (იბეჭდება)	
2	Tina Dolidze	The Equivocality of Biblical Language in Origen	Studia Patristica. Proceedings of the Sixteenth International Conference on Patristic Studies, Oxford 8 th -12 th August, 2011,	Peeters Press/Leuven 2013	65-72
3	Tina Dolidze, Anna Kharanauli	The Bible in Georgian Christianity by Tina Dolidze, Anna Kharanauli	ისტამბუბა,იხ.: http://www.degruyter.de/- cont/fb/th/ebr/ebrProject.cfm	de Gruyter Publishers/Berlin	
4	სოფიო შამანიდი	ი. რიცოსის “მეოთხე განზომილების” მამაკაცი პერსონაჟები	კრებული, მიძღვნილი თესალონიკის უნივერსიტეტის პროფესორის, ფრერისადმი	საფრანგეთი გ.	იბეჭდება

5	ანი ჩიქოვანი	რელიგიური რიტუალების ინტერპრეტაცია ქართულსა და ბერძნულ ლიტერატურაში (სტრატის მირივილისი - ვაჟა-ფშაველა, ტიპოლოგიური პარალელები)	ოქსფორდის სიმპოზიუმი რელიგიათმცოდნეობაში	ოქსფორდი, დიდი ბრიტანეთი	იბეჭდება

ანოტაციები

ზაზა ხინთიბიძე: „კლასიკური ტრადიციის ალუზიის შემთხვევები ქართულ პოეზიაში“ გამოვლენილია ანტიკურობის რეცეფციის ორი ახალი შემთხვევა, რომელთაგან ერთი ფიქსირდება რუსთველის *ვეფხისტყაოსანში* (თავი *თათბირი ტარიელისა*), მეორე კი მურმან ლებანიძის 1974 წელს გამოქვეყნებულ იუმორესკაში *როგორც პლატონს უთქვამს როსმე*. საგანგებო აღნიშვნის ღირსია ის გარემოება, რომ როგორც რუსთველის, ისე მურმან ლებანიძის მიერ კლასიკური ტრადიციის, კერძოდ, შესაბამისად, ჰომეროსის ეპოსისა და პლატონის დიალოგის *ფედონის* ალუზია განხორციელებულია პაროდის ფორმით.

T. Dolidze, The Equivocality of Biblical Language in Origen, in: *Studia Patristica*. Vol. LVI , Papers presented at the Sixteenth International Conference on Patristic Studies held in Oxford 2011, ed. by Markus Vinzent, v. 4: *Rediscovering Origen*, Peeters /Leuven 2013, 65-72.

ომონიმის პრობლემა ორიგენეს ჰერმენევტიკაში არ ყოფილა სპეციალური შესწავლის საგანი არც ქართულ და არც საერთაშორისო პატრისტიკულ კვლევაში. წერილში, სათანადო არგუმენტაციის მოხმობით, წამოყენებულია აზრი, რომ ომონიმია, როგორც ენის დამახასიათებელი ნიშანი, ორიგენესეული ჰერმენევტიკის ერთ-ერთი ძირითადი სტრუქტურული ელემენტია. წყაროთმცოდნეობითი კვლევის კუთხით მიკვლეულია ამ თეორიის წყაროები ანტიკურ ფილოსოფიაში, რის საფუძველზეც გამოვლენილია ტრადიციისა და ინოვაციის საკითხი ორიგენეს ნააზრევში. ამასთანავე, განხილულია ის გავლენა, რომელიც ომონიმის ორიგენესეულმა გაგებამ მომდევნო პატრისტიკულ ღვთისმეტყველებაზე იქონია.

Tina Dolidze, Ana Kharanauli, The Bible in Georgian Christianity, in: *EBR – Encyclopedia of the*

Bible and its Reception, de Gruyter Publishers, Berlin

პროფ. ანა ხარანაულის თანაავტორობით მომზადდა და გერმანიაში გამოსაქვეყნებლად გაიგზავნა საენციკლოპედიო სტატია The Bible in Georgian Christianity. ის გამოვა ოცდაათტომიან ენციკლოპედიაში სახელწოდებით Encyclopedia of the Bible and its Reception. ენციკლოპედიას გამომცემლობა de Gruyter (Berlin)-ი აქვეყნებს. სტატიის მეორე ნაწილი, “ზიზლიის რეცეფცია ქართულ მწერლობაში”, რომელიც ჩემი ავტორობით არის შედგენილი, მიმოიხილავს საკითხთან დაკავშირებულ სხვადასხვა ეპოქის ლიტერატურულ წყაროებს. მათ შორის ძირითადი ადგილი შუა საუკუნეების ეგზეგეტიკურ ლიტერატურას ეთმობა.

სოფიო შამანიდი: ი. რიცოსის “მეოთხე განზომილების” მამაკაცი პერსონაჟები.

ი. რიცოსის კრებული «მეოთხე განზომილება» 1972 წელს გამოიცა. კრებულში შევიდა ბოლო ათწლეულში დაწერილი ნაწარმოებები, რომელთა ერთ კრებულად გაერთიანება, როგორც ჩანს, სტრუქტურისა და თემატიკის მიხედვით მოხდა. ეს არის თეატრალური მონოლოგის ფორმით დაწერილი ჩვიდმეტი ნაწარმოები, რომელთაგან თორმეტი ანტიკურ თემატიკაზეა შექმნილი. ამ მონოლოგების გამაერთიანებელი სახასიათო ნიშნები შემდეგია: ა) ყველა მონოლოგს პროლოგის და ეპილოგის სახით რემარკა აქვს დართული (რემარკას რიცოსთან მხოლოდ მიზანსცენის აღწერის დატვირთვა არა აქვს, ის ნაწარმოების კონცეპტუალური ნაწილია); ბ) მოქმედება, თუკი ასეთი არსებობს, ყოველთვის გადატანილია რემარკაში; გ) პროტაგონისტის სახელი თითქმის ყველა შემთხვევაში გამოტანილია სათაურში (გარდა მონოლოგისა *ფილოქტეტე*, სადაც ეს უკანასკნელი მსმენელია, ხოლო მოსაუბრე *ნეოპტოლემეოსია* და ადრინდელ მონოლოგებში *მკვდარი სახლი* და *მთის ჩრდილქვეშ*), ხოლო ტექსტში, როგორც წესი, იგი სახელდებული არ არის; დ) მიუხედავად მონოლოგის ფორმისა, ყველა ნაწარმოებში ორი (ზოგ შემთხვევაში მეტი) პერსონაჟია. ისინი მხოლოდ რემარკებში ჩანან; ე) პროტაგონისტის სიტყვა ყოველთვის მიმართულია ნაწარმოების მეორე პერსონაჟისადმი, რომელიც მთელი მონოლოგის განმავლობაში ხმას არ იღებს და შესაძლოა მხოლოდ რემარკაში წარმოგვიდგეს მთხრობელად. ეს ელემენტი შესაძლებლობას აძლევს მკვლევართ ისაუბრონ ერთგვარ დიალოგზე, რადგან არსებობს ვიდაც, ვინც უსმენს პროტაგონისტს; ვ) ყველგან ერთნაირად არის გამოყენებული ე.წ. მითოლოგიური მეთოდი. ჩვიდმეტი თეატრალური მონოლოგიდან, რომელიც კრებულშია შესული, თორმეტი ანტიკურ თემატიკაზეა შექმნილი: *აგამემნონი*, *ორესტე*, *მკვდარი სახლი*, *იფიგენიას დაბრუნება*, *მთის ჩრდილქვეშ*, *ქრისოთემისი*, *პერსეფონე*, *ისმენე*, *აიასი*, *ფილოქტეტე*, *ელენე*, *ფედრა*.

ანი ჩიქოვანი: რელიგიური რიტუალების ინტერპრეტაცია ქართულსა და ბერძნულ ლიტერატურაში (სტრატის მირივილისი - ვაჟა-ფშაველა, ტიპოლოგიური პარალელები)

სტატიაში განხილულია ბერძენი მწერლის, სტრატის მირივილისისა (1890 - 1969) და

ქართველი მწერლის, ვაჟა-ფშაველას (1861-1915) მხატვრულ შემოქმედებაში ასახული წეს-ჩვეულებები და რიტუალები - მსხვერპლშეწირვა და გლოვა, ასევე ამ რიტუალთა ინტერპრეტაციის გზები და საშუალებები. განსაკუთრებული ადგილი დაეთმო ლიტერატურულ ნაწარმოებებში გამოვლენილი რელიგიური სინკრეტიზმის ასახვასა და განხილვას.

აღნიშნული ასპექტები სტატიაში განხილულია სტრატის მირივილისის ნაწარმოებების „ღვთისმშობელი გორგონა“ და „არვანელი ვასილისი“ და ვაჟა ფშაველას ნაწარმოებების „სტუმარ-მასპინძელი“ და „ალუდა ქეთელაური“ შეპირისპირებითი კვლევის საფუძველზე.

კვლევის მეთოდები მოიცავს ლიტერატურული წყაროების შედარებით კვლევასა და შესაძლო წყაროების მოძიებას ანტიკურობაში / წინარეჟისტიანულ რელიგიასა და წეს-ჩვეულებებში (მაგალითისათვის, წარმოდგენილია ლიტერატურულ ნაწარმოებში ასახული მსხვერპლშეწირვისა და საკუთარი თავის მსხვერპლად შეწირვის/ თავგანწირვის სხვადასხვა ასპექტების მიმართება რიტუალისათვის დამახასიათებელი სავალდებულო ასპექტებთან (შდრ. ვალტერ ბურკერტი, 1997), ლიტერატურულ წყაროებში წარმოჩენილი წეს-ჩვეულებების მეცხრამეტე-მეოცე საუკუნის ქართულ და ბერძნულ ეთნოგრაფიულ წყაროებთან მიმართება და სხვ.

ორივე მწერლის ნაწარმოებებში რელიგიური და სოციალური რიტუალებისა და წეს-ჩვეულებების შემცველი ელემენტები თვითგამორკვევისა და თვითანალიზის უმთავრეს ასპექტს წარმოადგენს. მწერლები აიძულებენ მკითხველს დაფიქრდეს – უნდა განსაზღვრავდეს თუ არა ეთნიკური და რელიგიური რიტუალების ინტერპრეტაცია და იდენტობა პიროვნების დამოკიდებულებას სხვა ადამიანების მიმართ.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
რუსუდან ცანავა	ტრიადა – საწმისი, მუხა, გველი – სიმბოლო და ნარატივი (არგონავტების მითი)	საერთაშორისო კონფერენცია “ენა და კულტურა”II, ქუთაისი, 2013

ეკატერინე კობახიძე	ინფორმაციის“დამახინჯების“ შემთხვევები ანტიკურ წყაროებში	საერთაშორისო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“, 10-12 ოქტომბერი, 2013 წ., ქუთაისი
ეკატერინე კობახიძე	„ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია“	II.საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია“ენა და კულტურა“, 10-11 მაისი, 2013 წ., ქუთაისი
მანანა ფხაკაძე	“და ბრძოდა აშოტ მამის მმისწულსა მისსა“	„ბიზანტინოლოგია საქართველოში –4“, 2013. 09. 25-30, ბათუმი
მანანა ფხაკაძე	„როდის გარდაიცვალა აშოტ I კურაპალატი“	«თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება», 2013.10. 10-13, ქუთაისი
ნანა ტონია	ანტიკური ხანის საკუთარი სახელები ძველქართულ ლიტერატურულ ძეგლებში	ტერმინოლოგია - ქართული ენის ხვალინდელი დღე, 2013, 11-13 ივნისი, თბილისი
ნანა ტონია	ანტიკურობის კვალი X-XIII საუკუნეების ქართულ ჰიმნოგრაფიაში	ბიზანტინოლოგია საქართველოში - 4, 2013, ბათუმი
ქეთევან ნადარეიშვილი	მედეას სახის ინტერპრეტაცია ფრანც გრილპარცერის <i>ოქროს საწმისში</i>	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ , 2013, 10-12, 10, ქუთაისი
ქეთევან ნადარეიშვილი	არგონავტების მითის ინტერპრეტაციისათვის ძველ ქართულ მწერლობაში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბიზანტინოლოგია საქართველოში IV“, 2013, 25-

		28, 09, თბილისი
თინა დოლიძე	Georgian Research into Patristic Theology and Ecclesiastic Literature	საერთაშორისო კონფერენცია „ბიზანტინისტიკა საქართველოში -4“, თბილისი-ბათუმი, 2013 წლის 24-28 სექტემბერი

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Manana Pkhakadze Ketevan Nadareishvili	The Main Tendencies of the Interpretation of the Ancient Heritage in Georgian Culture	The International Comparative Literature Association XX Congress, 2013. 07. 18-24, Paris, Sorbone IV
2	Tina Dolidze	Patristics – As Reflected in Georgian Mental Reality	Patristic Studies in the 21st Century, იერუსალიმი, 2013 წლის 25-27 ივნისი
3	Tina Dolidze	Medieval Georgian Ecclesiastical Literature	ვორკუოპი პროექტისა The Southern Caucasus and its Neighbours, c. 300-c.1600, 2013, 28-31 აგვისტო, სტამბოლი
4	ანი ჩიქოვანი	რელიგიური რიტუალების ინტერპრეტაცია ქართულსა და ბერძნულ ლიტერატურაში (სტრატის მირივილისი - ვაჟა-ფშაველა, ტიპოლოგიური პარალელები)	ოქსფორდის სიმპოზიუმი რელიგიათმცოდნეობაში, 2-4 დეკემბერი 2013, ოქსფორდი, დიდი ბრიტანეთი

5	მაკა ქამუშაძე	სასწაულმოქმედი ბერძენი ღმრთისმსახური	მეოცე საუკუნის ბერძნული დიასპორის გამოჩენილი სახეები, 2013 წ-ის 13-15 ივლისი, კ. კალიმნოსი, საბერძნეთი
---	---------------	--------------------------------------	--

მოხსენებათა ანოტაციები

მაკა ქამუშაძე: სასწაულმოქმედი ბერძენი ღმრთისმსახური

ქართულ-ბერძნული ურთიერთობები მითების ეპოქაში იღებს სათავეს და უკავშირდება არგონავტების, მედეას, პრომეთეს სახელებს. უფრო გვიან საქართველომ მჭიდრო კავშირი დაამყარა ბიზანტიის იმპერიასთანაც. საბერძნეთში თურქთამპყრობელობის პერიოდში საქართველომ ბევრი ბერძენი შეიფარა და ელინთათვის ეს ქვეყანა მეორე სამშობლოდ იქცა. საუკუნეების მანძილზე საქართველოს ბერძნულ მოსახლეობას თავისი ეკლესიები ჰქონდა, სადაც გარკვეული პერიოდის განმავლობაში წირვა ბერძნულ ენაზე მიმდინარეობდა. წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია თბილისში, წმინდა დიდმოწამე ეკატერინეს ბერძნული ეკლესია, ბათუმის წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია და ა.შ.

წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია თბილისში ერთ-ერთ ძველ უბანში კრწანისში მდებარეობს. იმ ადგილას, სადაც ეკლესია დგას, საარქივო მასალების მიხედვით, საბაჟო ყოფილა განლაგებული. 1833 წელს საბაჟოს მიმდებარე ტერიტორია, რომელიც ეკლესიას ეკუთვნოდა თურქეთიდან ჩამოსახლებულ ბერძნებს შეუსყიდიათ. თბილისის წმინდა დიდმოწამე ეკატერინეს ბერძნული ტაძრის ეკლესიის დეკანოზს, ვასილი ანდრიანოვს ამ ტერიტორიაზე მღვდელთა მოსასვენებელი სახლი აუშენებია, ხოლო 1846–1854 წლებში მოსახლეობის დახმარებით იქვე, შემალეებულ ადგილზე, წმინდა ნიკოლოზის სახელობის ეკლესია აუგია, რომლის მშენებლობა 1853 წელს დასრულებულა.

საინტერესო ისტორიაა დაკავშირებული ბათუმში წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიასთან. მოგეხსენებათ, რომ ამ დროს აჭარა თურქების ბატონობის ქვეშ იყო. ბათუმის დელეგაციამ იორდანე მეტაქსას ხელმძღვანელობით სულთანს იუბილეზე საჩუქარი მიართვა. არავინ იცის რით მოიხიბლა სულთანი, ცნობილი მხოლოდ ისაა, რომ მან ნებართვა დართო მეტაქსას ბათუმში აშენებულიყო მართლმადიდებლური ტაძარი. მეოცე საუკუნის დასაწყისში 1917 წლამდე წმინდა ნიკოლოზის ტაძარში ქართველ მამა კონსტანტინესთან ერთად ბერძენი მიხეილ მანოსი მოღვაწეობდა.

ბერძნული წარმოშობის სასულიერო პირები უცხო არ არის ქართული მრევლისთვის. სწორედ ერთ-ერთ ასეთ პიროვნებას ეხება ჩემი მოხსენება. ეს გახლავთ სქიმ არქიმანდრიტი საბა (პეტრიდი). მისი სახელი მეოცე საუკუნის ბოლოს მთელ საქართველოში გავრცელდა.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

არქეოლოგიის

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

ხელმძღვანელი პროფ. ვახტანგ ლიხელი

ემერეტუსი გურამ გრიგოლია;

ასოცირებული პროფ. ზვიად კვიციანი;
 ასოცირებული პროფ. მარინე ფუთურიძე;
 მოწვეული პროფ. გიორგი რჩეულიშვილი;
 ასოც. კონსტანტინე ფიცხელაური

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: არქეოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფ. ვახტანგ ლიჩელი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: ასოც.პროფ. ზვიად კვიციანი; ასოც.პროფ. მარინე ფუთურიძე, ასისტენტ. პროფ. კონსტანტინე ფიცხელაური, მოწვეული პროფესორი გიორგი რჩეულიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
ფაზისის არეალის საძიებო - გადარჩენითი სამუშაოები	2013, მარტი	ვ. ლიხელი.	ა.(ა).ი.პ - არქეოლოგიური ასოციაცია	ქალაქ ფოთის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში საზღვაო ტერმინალის მშენებლობის ზონაში სადაზვერვო არქეოლოგიური სამუშაოების ჩატარება
<p>2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: სამუშაოების ფარგლებში შესწავლილ იქნა 1,5 ჰა ფართობი და გაიჭრა 105 სადაზვერვო შურფი. აღნიშნულ ტერიტორიაზე არქეოლოგიური ძეგლი იდენტიფიცირებული არ არის. ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.</p>				
პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
დვანი-სალოლაშენის გზატკეცილის სამშენებლო დერეფანში	2013, აპრილი-მაისი	ვ. ლიხელი	ა.(ა).ი.პ - არქეოლოგიური ასოციაცია	სლოლაშენი-დვანის მშენებარე გზის 11 კმ ნიშნულზე გამოვლენილი

არსებული სამარონის არქეოლოგიური ექსპერტიზა				არქეოლოგიური ძეგლის გადარჩენითი სამუშაოები.
<p>2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: პროექტის ფარგლებში სოფ. ტახტირსა და დვანს შორის, 11 კმ ნიშნულზე შესწავლილი იქნა 100 მ სიგრძისა და 12 მ სიგანის ფართობი. შესწავლილი ტერიტორიის აღმოსავლეთ ნაწილში გამოვლინდა 19 სამარდი, რომლიდანაც 8 დაზიანებული იყო. №10 სამარხი უნდა განეკუთვნებოდეს შუა ბრინჯაოს ხანის პირველ ეტაპს, ხოლო №3 და 8 - ძვ. წ. 1 ათასწლეულის დასაწყისს. დანარჩენი სამარხები - ძვ. წ. 8-7 საუკუნეებს.</p> <p>ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.</p>				
პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
ხოვლეს არქეოლოგიური ექსპედიცია	2013, აპრილი	გ. ლიჩელი, დ. მუსხელიშვილი, გ. გრიგოლია,	ინსტრუქტის უნივერსიტეტი	ხელახლა გააზრებულ იქნა ხოვლეს გორის ქრონოლოგიური ჩარჩო, დადგინდა ძეგლის ფუნქცია.
<p>2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: არქეოლოგიური სამუშაოების ფარგლებში შესწავლილ იქნა ძეგლის აღმოსავლეთ ნაწილი, სადაც გაიწმინდა გალავნის ნაწილი. ცენტრალურ ნაწილში ორი მცირე ზომის სათავსო, რომელთა ფუნქცია ჯერ-ჯერობით დაუდგენელია. ამჟამად ინსტრუქტისა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მიმდინარეობს აღმოჩენილი მასალის შესწავლა.</p> <p>ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.</p>				
პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
აბულმუგის ექსპედიცია.	2013, მაისი-ნოემბერი	გ. ლიჩელი	ა.(ა).ი.პ / არქეოლოგიური ასოციაცია.	კომპანია RMG გოლდ-ის ოქროს მოპოვების სალიცენზიო ფართობში არქეოლოგიური გადარჩენითი სამუშაოების ჩატარება.

2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: არქეოლოგიური სამუშაოების ფარგლებში შესწავლილ იქნა 130 ჰა ფართობი აბულმუგის ხეობასა და მის შემოგარენში. აბულმუგის ხეობის დასავლეთ ნაწილში გამოვლინდა ათი გვიანდელი შუა საუკუნეების ნაგებობა, რომლის ჩრდილოეთ ნაწილში შესწავლილ იქნა ამავე პერიოდის უინვენტარულ ქვაყუთი სამარხები. აბულმუგის ხეობის ცენტრალურ ნაწილში გაიწმინდა სამი დაზიანებული ენეოლითური პერიოდის მიწური-სამოსახლო, რომელიც დაზიანებული იყო გვიანდელი შუა საუკუნეების უინვენტარო ქვაყუთი სამარხის მიერ. ენეოლითურ სამოსახლოებში გამოვლენილი კერამიკის მიხედვით წინასწარულად ძეგლი შეიძლება დათარიღდეს ძვ. წ. 4 ათასწ. დასაწყისით. აღნიშნული მიწურებიდან აღებულია სხვადასხვა საანალიზო სინჯები შემდგომი ლაბორატორიული კვლევებისათვის. ენეოლითური ნამოსახლარის დასავლეთით 250 მ-ში, ბორცვზე აღმოჩნდა წრიული ფორმის ქვაყრილი, რომელიც პირველადი ინტერპრეტაციით, შესაძლოა, სამსხვერპლო იყოს. აღნიშნული აგებობა დათარიღდა ძვ. წ. 4 ათასწ. მიწურულიტ. აბულმუგის ხეობის ჩრდილოეთ ნაწილში ასევე აღმოჩენილ იქნა გვიანდელი შუა საუკუნეების, სავარაუდოთ, ნახშირის სამი ქურა. მთელ შესასწავლ ფართობზე გაიჭრა 9764 სადაზვერვო არქეოლოგიური ჭრილი. ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.

პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
ფაზისის არქეოლოგიური ექსპედიცია	2013, აგვისტო.	ვ. ლიჩელი, რობერტ უბელაკერი	ნიუნბერგის ბუნებისა და ისტორიის საზოგადოება	ქალაქ „ფაზისის“ ლოკალიზაციის დადგენა.

2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: არქეოლოგიური სამუშაოების ფარგლებში სოფ. ურეკსა და წყალიწმინდას შორის გაიჭრა ოთხი სადაზვერვო თხრილი, ე.წ. დიუნური ნამოსახლარის იდენტიფიცირების მიზნით. გარდა ამისა, შეკვეთილის დასავლეთ ნაწილში, ზღვის პირას აღმოჩნდა ნალისებური მოყვანილობის ქვის წყობა, რომელიც შესაძლოა ადრეული შუა საუკუნეების ხანაში საზღვაო შექურად გამოიყენებოდა. არქეოლოგიური სამუშაოების პარალელურად მიმდინარეობდა პალიასტომის ტბის შემოგარენში არქეოლოგიური დაზვერვები. ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.

პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
სვანეთის	2013,	ზ. კვიციანი	ა.(ა).ი.პ -	სვანეთის

არქეოლოგიური ექსპედიცია.	აგვისტო-ოქტომბერი		არქეოლოგიური ასოციაცია	არქეოლოგიური შესწავლა
<p>2013 წელს სვანეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის მიერ სამარხის მიმდებარე ტერიტორიის დაზვერვის, თხრილის გავლების, მ. სიდრმეზე ჩასვლის შედეგად წამოვიდა გრუნტული წყლები. აღნიშნულ თხრილში არანაირი სამარხი არ დაფიქსირებულა. სტრატეგრაფიულ ჭრილში გამოვლინდა კერამიკის რამდენიმე ფრაგმენტი. შემდეგი თხრილები, ე.წ. შურფები გაკეთდა აღნიშნული ადგილიდან დასავლეთით წმინდა გიორგიდ სახელობის ეკლესიის ტერიტორიის მიმდებარედ, სადაც წინა წლებში მიწის სამუშაოების დროს აღმოჩენილია თიხის ჭურჭელი. თხრილების გავლების შედეგად აქ არაფერი დადასტურებულა.</p> <p>საველე-სადაზვერვო სამუშაოები ჩავატარეთ აგრეთვე ქართვინის სამარხიდან 1 კმ. მანძილზე აღმოსავლეთით, მდ. ენგურის სანაპიროზე, ადგილ ბენიერში. აქაც გავლებულ იქნა 2 თხრილი 1X1 მ. ამ მიდამოებში ვვარაუდობთ სწორედ ანტიკური ზარაფხანის ნაშთებს.</p> <p>ამავე ტერიტორიაზე, ადგილ ბენიერიდან 300 მ. დაშორებით, ჩრდილოეთით, ზედ მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე, კედლის ფერდზე მდ. ენგურიდან 30 მ. სიმაღლეზე ჩვენ დავაფიქსირეთ მადნის მოსაპოვებელი მადარო (შტოლნი), ზომები: 150X250.</p> <p>გარდა ზემოთ აღნიშნული საველე არქეოლოგიური სამუშაოებისა თსუ სვანეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის მიერ ამ პერიოდში მოხდა ბეჩოს თემის 17 სოფლის (მათ შორის ქართვანის) ახალი, დღემდე უცნობი ნაეკლესიარებისა და ნაკომპარების აღმოჩენა, გამოვლენა, დაგეგმვა, ფოტოფიქსაცია და მათი შემოტანა სამეცნიერო მიმოქცევაში.</p> <p>ამა წლის 15 სექტემბერს არქეოლოგიის ინსტიტუტის სვანეთის არქეოლოგიური ექსპედიცია მივლინებულ იქნა ხუდონჰესის მშენებლობის ზონაში, სადაც ჩასატარებელი იყო II ეტაპის არქეოლოგიური სამუშაოები, რომელიც მიზნად ისახავდა წინა წლებში გამოვლენილი, მშენებლობის ზონაში მოქცეული არქეოლოგიური ძეგლების კომპლექსურ შესწავლას. ექსპედიციის მიერ ხუდონჰესის მშენებლობის ზონაში აღრიცხულ იქნა 30 -მდე არქეოლოგიური ძეგლი, აქედან 11 ძეგლი უშუალოდ დატბორვის ზონაში.</p>				
პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
დოღლაურის ექსპედიცია	2013, ოქტომბერი-დეკემბერი	გ. ლიჩელი	ა.(ა).ი.პ / არქეოლოგიური ასოციაცია	თბილისი-სენაკი-ლესელიძის მშენებარე ავტომაგისტრალი ს, რუისი-აგარის მონაკვეთზე, სოფ. ბრეთის თემში, დოღლაურის

				ველზე გამოვლენილი სამაროვანზე არქეოლოგიური გადარჩენითი სამუშაოების წარმოება.
--	--	--	--	--

2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: პროექტის ფარგლებში სულ შესწავლილ იქნა 4,2 ჰა ფართობი. სადაც გამოვლინდა 264 სამარხი, მათ შორის 80 განეკუთვნება ადრეული ბრინჯაოს (მტკვარ-არაქსის კულტურა) ხანას. დანარჩენი სამარხები განეკუთვნება გვიან ბრინჯაოს პერიოს. ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.

პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
სამტრედია-გრიგოლეთის მშენებარე ავტომაგისტრალის არქეოლოგიური ექსპერტიზა	2013, ოქტომბერი	გ. ლიჩელი	ა.(ა).ი.პ / არქეოლოგიური ასოციაცია	სამტრედია-გრიგოლეთის მშენებარე ავტომაგისტრალზე არქეოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარება.

2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა: შესრულებული სამუშაოების ფარგლებში დაზვერილ იქნა 48 კმ სიგრძის სამშენებლო დერეფანი. შემდგომი სამუშაოებისთვის გაიცა არქეოლოგიური რეკომენდაციები.

პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
თბილისი-რუსთავის მშენებარე ავტომაგისტრალზე გამოვლენილი ძეგლების	2013, სექტემბერი-ოქტომბერი	გ. ლიჩელი, ბ. რჩეულიშვილი	ა.(ა).ი.პ / არქეოლოგიური ასოციაცია	თბილისი-რუსთავის მშენებარე ავტომაგისტრალზე გამოვლენილი ძეგლების

შესწავლა.				შესწავლა და გავრცელების არეალის დადგენა.
<p>არქეოლოგიური სამუშაოების ფარგლებში მშენებარე მაგისტრალის 1,6კმ და 2,2კმ ნიშნულზე ჩატარდა სადაზვერვო არქეოლოგიური სამუშაოები, გაიჭრა 38 სადაზვერვო თხრილი. არქეოლოგიური სამუშაოების შედეგად კულტურული ფენები არ დადასტურდა. ექსპედიციის ანგარიში ჩაბარებულია სსიპ-საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში.</p>				
პროექტის სახელწოდება	პროექტის ხანგრძლივობა	პროექტის ხელმძღვანელები	პროექტის დაფინანსება	პროექტის მიზანი
რაჭის სადაზვერვო არქეოლოგიური ექსპედიცია.	2013, სექტემბერი	გ. ლინელი, გ. გობეჯიშვილი	ა.(ა).ი.პ / არქეოლოგიური ასოციაცია	ზედაპირული არქეოლოგიური დაზვერვის შედეგად არქეოლოგიური ძეგლების გამოვლენა ონის რაიონში.
<p>არქეოლოგიური სადაზვერვო სამუშაოების ფარგლებში დაიხვერა ონის მუნიციპალიტეტი. დაიგეგმა სამომავლო სტაციონალური ექსპედიცია.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---------------------	-------------------	---------------------

			გამომცემლობა	
1	ვახტანგ ლიჩელი	არქეოლოგიის მართვის საკითხები	თბილისი; უნივერსალი	

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	მარინე ფუთურიძე	Proceedings of the International Archaeological Symposium “ Problems of Maykop Culture in the Context of Caucasian- Anatolian Relations”// მაიკოპური კულტურის პრობლემები კავკასიურ- ანატოლიურ ურთიერთობათა კონტექტში. მაიკოპის კულტურის მხატვრული ხელოსნობა - წინააზიური სტილი კავკასიაში	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“,	გვ. 178-191

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარინე ფუთურიძე	Proceedings of III International Congress of Caucasiologists. //კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისო კონგრესი. ტორეგტიკის ძეგლების გამოჩენის საკითხისათვის სამხრეთ კავკასიაში	თბილისი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 89-90; 265-266;

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ფიცხელაური	მასალები სამხრეთ- აღმოსავლეთი კავკასიის ბრინჯაო-რკინის ხანის არქეოლოგიური კულტურების ქრონოლოგიისათვის, კრებული-სამხრეთ-	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, თბილისი	484-558

		აღმოსავლეთ კავკასიის ეთნოლუღტურული სისტემა ბრინჯაო რკინის ხანაში.		
№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ფიცხელაური	ექვთიმე თაყაიშვილის სახელობის საქართველოს საისტორიო საზოგადოების ახალგაზრდა არქეოლოგთა გაერთიანება, ექვთიმე თაყაიშვილი 150. გზა ერისკაცობიდან ღვთისკაცობამდე.	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის გამომცემლობა; თბილისი	გვ. 34-37
№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ფიცხელაური	კავკასიის საზოგადოების გარე სამყაროსთან ურთიერთობის ერთი მაგალითი ბრინჯაოს ხანაში, ქართული დიპლომატია, წელი წლეული 16,	გამომცემლობა „არტანუჯი“	გვ. 269-275
№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ფიცხელაური	გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, ყვარლის მუნიციპალიტეტების არქეოლოგიური ძეგლთა აღწერილობა, საქართველოს ისტორიისა და კულტურის ძეგლთა აღწერილობა 1-I	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა თბილისი	

სტატიები

№	ავტორი / ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-------------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

1	ვახტანგ ლინელი	არქეოლოგიური დათარიღების ფიზიკური მეთოდების განვითარება საქართველოში, / შურ. „ინტერდისციპლინარული არქეოლოგია“	ტ.2	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2013	გვ. 82-91..
№	ავტორი / ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვახტანგ ლინელი	ფაზისის არქეოლოგიური ექსპედიცია / შურ. „ინტერდისციპლინარული არქეოლოგია“,	ტ. 2	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2013.	გვ. 8-17.
№	ავტორი / ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვახტანგ ლინელი	ლიცენზირების საბჭო - არქეოლოგთა ლიცენზირების ძირითადი პრინციპები, შურ. „ინტერდისციპლინარული არქეოლოგია“,	ტ. 2	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2013.	გვ. 112-115
№	ავტორი / ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ფიცხელაური	ურუქული ინსიგნიები კახეთიდან მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“	საქართველოს ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა, თბილისი, , 2013.	გვ. 90-94
№	ავტორი / ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ფიცხელაური	ურუქული ინსიგნიები კახეთიდან მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“	საქართველოს ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა, თბილისი, , 2013.	გვ. 90-94

			სერია		
--	--	--	-------	--	--

(2) უცხოეთში

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Vakhtang Licheli	Transitional period in Caucasus (co-author), Proceedings of the International Congress of Ancient Near Eastern Archaeology	Warsaw “University of Warsaw”,	

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	Marine puturidze E. Rova Z. Makharadze	Research on the IIIrd Millennium BC Cultures of the Southern Caucasus: The 2010 and 2011 Field Campaigns of the Georgian-Italian Shida Kartli Archaeological Project. (co-autors: and). Proceedings of the International Congress of Ancient Near Eastern Archaeology	Italy, Venice	pp. 216-243,

The 2010-2011 activities of the Shida Kartli archaeological project by Ca’ Foscari University of Venice in collaboration with the Georgian National Museum included excavation, the study of unpublished material, and a remote-sensing-assisted geomorphological survey. Two kurgans of the EBA (Bedeni) and LB period were excavated at Okherakhevi. At Natsargora, the study of the settlement material from the old Georgian excavation was completed, and a new excavation area was opened on top of the mound. In spite of the poor preservation of the EBA layers, important results were obtained concerning the relative and absolute chronology of the Kura-Araxes and Bedeni cultures.

The Shida Kartli archaeological project by Ca’ Foscari University of Venice in collaboration with the Georgian

National Museum was launched in 2009 with the aim of investigating the 4th and 3rd millennium BC cultures of the Shida Kartli province of Georgia.¹ The activities carried out during the second and third field campaigns (2010 and 2011) included excavation and study of unpublished material from different sites in the region, and a remote-sensing-assisted geomorphological survey. The aims of the project, which is jointly directed by the present authors, and the results of the first season have been presented at previous meetings. Other ongoing activities of the Shida Kartli project (14C sampling for absolute chronology, soil micromorphology analyses) are reported in a different contribution. The results of archaeometric analyses of finds and of the archaeological survey will be published after the final results of ongoing research.

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

რუსისტიკის

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის

ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება – თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის რუსისტიკის სამეცნიერო-სასწავლო ინსტიტუტი

2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი დავით გოცირიძე

3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

პროფესორი დავით გოცირიძე,

პროფესორი მარიამ ფილინა,

ასოცირებული პროფესორი მარინა ალექსიძე,

ასოცირებული პროფესორი მაია თუხარელი,

ასოცირებული პროფესორი ნატალია ბასილაია,

ემერეტუსი ნათელა ჭოხონელიძე,

ემერეტუსი ნოდარ ფორაქიშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Los verbos que expresan “rotacion” desde una perspectiva tipologica	ესპანეთის განათლების სამინისტრო	რაფაელ გუსმანტირადო – გრანადის უნივერსიტეტის პროფესორი	1.რაფაელ გუსმანტირადო – გრანადის უნივერსიტეტის პროფესორი, 2. პროფ. დავით გგოცირიძე და სხვ.
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
იხ. ანოტაცია დ. გოცირიძის სტატიისა TIME AND ETERNITY IN T. S. ELIOT’S LATER POETARY «Актуальные вопросы русско-испанского и испано-русского перевода. Granada,Almunakerb 2013.				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

	რუსულ-ქართული ლიტერატურული ურთიერთობები პოსტსაბჭოთა პერიოდში	რურის უნივერსიტეტი (გერმანია)	პროფესორი მირია ლემკე	როფესორები მარიამ ფილინა, მაია თუხარელი, ნოდარ ფორაქიშვილი
<p>Аннотация гранта «Русско-грузинские литературные взаимосвязи в постсоветский период»: Грант Департамента славистики Рурского университета (Германия). Руководитель – профессор Мирия Лемке.</p> <p>Проект рассчитан на два года – 01.04.2013 – 01.04.2015. В нем участвуют специалисты двух стран – с немецкой стороны проф. М.Лемке и доктор филологии Елена Чхаидзе, с грузинской стороны – профессора З.Абзианидзе, М.Филина, Н.Поракишвили, М.Тухарели, сотрудники Института Грузинской литературы Шота Руставели. Целью проекта является комплексное изучение различных сторон русско-грузинских литературных контактов на протяжении последних двух десятилетий, трансформация контактов на современном этапе в сложной политической обстановке. Значительное место отводится составлению антологии русско-грузинских взаимосвязей предшествующего периода. В первую очередь в антологию войдут труды кафедры истории русской литературы ТГУ и Института грузинской литературы Шота Руставели. Целью гранта является также определение тенденций и перспектив развития литературных взаимосвязей в контексте современных требований и с учетом факторов сложнейших взаимосвязей двух стран. М.Филина, М.Тухарели, Н.Поракишвили являются консультантами по основным пунктам проекта, а также руководителями группы по составлению Антологии трудов по русско-грузинским литературным взаимосвязям в XX столетии. На данном этапе проводится сбор и классификация материала.</p>				
3.	მასობრივი რეპრესიები საქართველოს სსრ-ში 1937-1938 წლებში 15.12.2010-14.12.2013	„ფოლკსვაგენის“ ფონდი (გერმანია)	კონსულტანტი, მონოგრაფიის თანაავტორი	დალი კანდელაკი „ფოლკსვაგენის“ ფონდი (გერმანია)
<p>„მასობრივი რეპრესიები საქართველოს სსრ-ში 1937-1938 წლებში“</p> <p>2013 წელს ვაგრძელებდი მუშაობას 2009 წელს დაწყებულ საერთაშორისო სამეცნიერო საგრანტო პროექტში „მასობრივი რეპრესიები საქართველოს სსრ-ში 1937-1938 წლებში“, რომელიც ფინანსდება გერმანიის „ფოლკსვაგენის“ ფონდის მიერ.</p> <p>პროექტში ჩართულები არიან მარკ იუნგე - ბოხუმის უნივერსიტეტის პროფესორი</p>				

(გერმანია), ბერნდ ბონვეგი - მოსკოვის გერმანული ისტორიული ინსტიტუტის ყოფილი დირექტორი, ისტორიკოსი; ოლივერ რაისნერი - ევროკავშირის კომისიის წარმომადგენელი საქართველოში, ისტორიკოსი და ომარ თუმურაშვილი - საქ. შსს არქივის დირექტორი.

წინა წლებში თსუ-ში ჩატარდა სემინარები, რომელიც მიემდგვნა აღნიშნული პროექტის მიმდინარეობას.

პროექტი დასრულების ეტაპზეა. მიმდინარეობს მონოგრაფიის კორექტურა. უახლოეს პერიოდში რუსულ, გერმანულ და ქართულ ენებზე გამოიცემა მონოგრაფია - „ბოლშევიკური წესრიგი საქართველოში“. ვარ მონოგრაფიის ერთერთი თავის - „რეპრესიის მსხვერპლთა ნათესავები: ინტერვიუები“ - თანაავტორი.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნატალია ბასილაია	"ლინგვოდიდაქტიკური ტესტირების სასწავლო კურსი"- ეს სტატია მიმოიხილავს თემებს, რომელიც განხილულია ნ. ბასილაიას მონოგრაფიაში "ლინგვოდიდაქტიკური ტესტირება"	(თბილისი, "მერიდიანი". 2013).	212
	დალი კანდელაკი	კავკასიის გავლით თბილისში (ერნსტ	თბილისი, ხელნაწერთა	

		ჰეკელის წერილების მიხედვით) - II საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ქართული ხელნაწერი“ მოხსენებათა თეზისები (ე. რაისნერთან თანაავტორობით)	ეროვნული ცენტრი, გვ. 180 -181 (ქართულ ენაზე), გვ. 330-331 (ინგლისურ ენაზე)	
	დალი კანდელაკი	რუსი ოფიცრები კავკასიაში (მე-19 საუკუნის ევროპული წყაროების მიხედვით) - კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები (ა.მანაგაძესთან თანაავტორობით)	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ.55 (ქართულ ენაზე), გვ. 396-397 (რუსულ ენაზე)	
	დალი კანდელაკი	რუსეთი და კავკასია (ფრ. ფონ ბოდენშტედტისა და თ. ჰორშელტის ნაშრომების მიხედვით) - წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევების კონფერენციის მოხსენებათა თეზისები	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ. 31-32.	

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარიამ ფილინა	О «грузинской жизни» Беллы Ахмадулиной. კრებული «Иверский свет». თბილისი, საერთაშორისო კულტურულ- საგანმანათლებლო კავშირი „რუსული კლუბი“.		თბილისი, საერთაშორისო კულტურულ- საგანმანათლებლო კავშირი „რუსული კლუბი“.	13

ანოტაცია

О «грузинской жизни» Беллы Ахмадулиной. თბილისი, საერთაშორისო კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი „რუსული კლუბი“. გვ. 42-54. В статье представлены воспоминания о встречах автора работы с Б.Ахмадулиной в 1970-1980-е годы, а также изучаются статьи русской поэтессы о переводах грузинской поэзии и анализируются переводы лирики Г.Табидзе, О.Чиладзе, А.Каландадзе, С.Чиковани. Рассматриваются выступления Б.Ахмадулиной на симпозиумах переводчиков, в которых поэтесса раскрывает свое видение грузинской поэзии. Утверждается, что при абсолютной внутренней свободе поэтического прочтения Б.Ахмадулина тонко постигает мир переводимого автора и определяет границы дозволенной интерпретации стиха.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ-	ჟურნალის/ კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	-------------------------------------	-----------------------	----------------------	------------------------

		ლის დასახელება	ნომერი	გამომცემლობა	
1	მარიამ ფილინა	Войцех Потоцкий – политический ссыльный, поэт, мистификатор. VII საერთაშორისო სიმპოზიუმის „ლიტერატურა დევნილობაში“. ემიგრანტების მწერლობა /მე-20 საუკუნის გამოცდილება/ სამეცნიერო ნაშრომები.		თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა,	10
ანოტაცია					

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნატალია ბასილაია	ციური სფერო ნ. გუმბელიძის პოეზიაში (თანაავტორი - თ.ფუტყარაძე)	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის რეცენზირებადი ელექტრონული ბილინგვური სამეცნიერო	spekali@tsu.ge "სპეკალის" მეშვიდე ნომერი	6 გვ.

			ჟურნალი "სპეკალი"		
<p>ანოტაცია</p> <p>В статье изучается жизнь и творчество графа Войцеха Потоцкого - одной из самых колоритных фигур среди ссыльных польских «кавказских» поэтов. Его жизнь напоминает авантюрный роман, в котором трудно отличить факты от легенд. Поражает обширность его связей, литературных интересов, неожиданность передвижений как в пространстве, так и по службе, удивляют и внутренние пружины его поступков. Поэт оставил неоднозначное по уровню, но яркое литературное наследие – стихи, поэмы, переводы, очерки, воспоминания, в которых воссоздана атмосфера эпохи. Хотя о польском ссыльном имеется довольно обширная литература, изучение его творчества – дело будущего. Имя Потоцкого присутствует во многих воспоминаниях выдающихся современников. Потоцкий был близок с Циприаном Норвидом, А.Бестужевым-Марлинским, ведущими членами группы польских «кавказских» поэтов 1830-1840-х годов. В статье представлены ранее неопубликованные архивные материалы.</p>					

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარიამ ფილინა	Войцех Потоцкий – политический ссылный, поэт, мистификатор.	VII საერთაშორისო სიმპოზიუმის „ლიტერატურა დევნილობაში“. ემიგრანტების მწერლობა /მე-20 საუკუნის გამოცდილება/ სამეცნიერო ნაშრომები.	თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა,	10
ანოტაციები					

ნ. გუმილიოვის პოეტური მანერის თავისებურება ხასიათდება მისი შემოქმედებისათვის მთავარი სიტყვების ციურ სფეროსთან დაკავშირებული სემანტიკური მოცულობის გაფართოებით, რადგან ეს სიტყვები ერთდროულად ორივე კონოტაციური მუხტის მატარებელი ხდება (ისინი დამუხტულია როგორც დადებითად, ასევე უარყოფითად). ხანდახან კონოტაციურად დამუხტულ სიტყვაში ხდება „გადართვა“ დადებითიდან უარყოფით რეგისტრში.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარიამ ფილინა	Унижение и восстановление справедливости. Различное сюжетное решение в творчестве М.А.Булгакова. Коллективная монография под редакцией Г.Пшебинды и Я.Свежего. აღმოსავლეთსლავური ფილოლოგიის ინსტიტუტი.		კრაკოვი (პოლონეთი). იაგელონის უნივერს. გამომცემლობა. გვ. 59-72.	14

ანოტაციები

В статье рассматривается сквозной мотив унижения и восстановление справедливости в творчестве М.Булгакова в различных сюжетных воплощениях на разных этапах творчества. Прослеживается эволюция мотива от ранних рассказов и романа «Белая гвардия» до «Мастера и Маргариты». Знаменательно, что в восстановлении справедливости в произведениях Булгакова

участвуют самые невероятные силы, но чаще всего это силы зла.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2	Д.Гоциридзе, М.Алексидзе	Основные тенденции перевода английских научно-технических заглавий на русский язык. «Русский язык в современном мире: традиции и инновации в преподавании русского языка как иностранного и в переводе».		Thesaloniki , 2013	7

ანოტაცია

В статье рассматриваются вопросы перевода научно-технических заглавий в связи с общей проблемой перевода научно-технической литературы и проблемой специфики заглавий научно-технических текстов. Несмотря на типологическую неоднородность научно-технических текстов, их интегральной характеристикой является стремление к точности и однозначности выражения, что обеспечивается терминологическим аппаратом, отсутствием разного рода стилистических фигур, строгой логической обусловленностью развертывания текстового содержания. Подобные требования предъявляются и к заглавиям текстов научно-технических сочинений. Следствием данного требования является информативная направленность, регулирующая план выражения заглавий. Заглавие научно-технических текстов имеет двуплановый модус существования, выступая, с одной стороны, как часть единого мегатекста, а с другой, как автономное сообщение о первичном тексте. Подобное положение определяет жанровую детерминированность заглавий научно-технических текстов жанровой спецификой самого первичного текста. Заглавие научно-технических текстов, реализуя общие жанровые установки, стремится к точности и однозначности выражения мысли, что приводит к почти полному отсутствию рекламных заглавий и облегчает задачу переводчикам.

--

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Д.Гоциридзе	«Лингвоперсоналогия Ильи Чавчавадзе». Материалы научно- культурного форума «Дни И.Чавчавадзе в Санкт-Петербурге»		Санкт-Петербург, 2013.	8
ანოტაცია					

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Д.Гоциридзе	Анекдоты – интернационализмы в русском британском, американском и грузинском постфольклоре. Язык, коммуникация, культура. сб. материалов конф. «Русистика XXI века: традиции и перспективы»		Shumen:Himera, 2013.	7
ანოტაცია					
Социальные сдвиги нашего времени, связанные с изменениями в структуре общественно-политического строя, со сменой форм собственности, а также с постепенным изменением					

понимания нравственных ценностей, привели необходимости осмысления творческого наследия Ильи Чавчавадзе в рамках новой научной парадигмы.

Конец минувшего столетия, знаменовавший переход к новой антропоцентристской парадигме, выдвинул в качестве первоочередных задач исследование языка во всем многообразии его связей. На смену семантике и синтактике пришла прагматика, что привело к необходимости вовлечения в сферу интересов лингвистики участников коммуникации, языковые личности, которые участвуют в интерактивной деятельности, реализуют в процессе коммуникации определенные речевые интенции. В этой связи особый интерес представляет идея И.Чавчавадзе, что за языковыми знаками стоит человек, который пытается при их помощи достичь определенной цели, вызвать соответствующую реакцию читателей. Он предлагает свою оригинальную модель коммуникативной ситуации и касается компонентов, как говорящий, слушающий, высказывание, обстоятельства, без которых не обходится ни одна модель общения. Именно подобный подход к речевому акту (в современной терминологии) как к способу достижения человеком определенной цели и рассмотрение под этим углом зрения используемых им языковых средств наилучшим образом и характеризует специфику теории речевых актов.

Особый интерес лингвистов вызывает исследование принципов употребления языка говорящим. Наследие И.Чавчавадзе охватило многие темы, имеющие длительную историю изучения в таких разделах лингвистики, как риторика и стилистика, актуальный синтаксис, теория, топология и психология речи и речевой деятельности, теория коммуникации и функциональных стилей, социолингвистика, психолингвистика, теория дискурса, психология общения и др. В рамках антропоцентристской парадигмы, повлекшей за собой необходимость исследования категории "языковая личность", кроме прочих характеристик личности большое внимание обращается на фактор культурной идентичности. Основываясь на том, что каждая языковая личность формируется в рамках той или иной культуры, И.Чавчавадзе выдвинул задачу исследовать языковые механизмы превращающие языковую личность в культурную личность. В этой связи огромное значение имеет изучение особых лингвокультурных маркеров, получивших в современной научной литературе название "лингвокультурема". Специфика последних заключается в том, что "лингвокультурема" представляет собой единство лингвистического и экстралингвистического и включает в себя сегменты не только языка, но и культуры. Культурная информация воплощается в одном из блоков значения, а тип культурно значимых языковых единиц репрезентирует, предопределяет, охраняет культурно значимые способы поведения. Лингвокультурема выступает как культурный код, своего рода матрица, отражающая способ мышления, которая направляет, определяет содержание и формы ментальных и языковых репрезентаций.

Особую значимость имеет тот факт, что человеку, как "наблюдателю", как познающему субъекту И.Чавчавадзе отводит активную роль в формировании языковых единиц, в выборе языковых средств для описания определенного сегмента познаваемой действительности.

Для социологии коммуникации важным является вопрос - в какой степени языковая личность И.Чавчавадзе коррелирует с понятием личности как члена социальных структур различных типов.

И.Чавчавадзе как языковая личность участвует во всех типах коммуникации, поэтому при ее описании мы учитывали не только индивидуальные характеристики, но и нормы речевой деятельности той или иной социальной группы. Опыт создания своеобразного портрета И.Чавчавадзе как языковой личности (кроме его текстов) включал также ряд наблюдений за его речевой деятельностью его коллег, друзей и близких.

The studies of current folklore may make a certain contribution on scientific analysis of national psychology. Stereotypes of consciousness fix the fragments of the real world. In jokes we may speak about the plot in its short-cut

state. In jokes as in fairy-tales we observe a sample of verbal transmission of nomadic plots. In this case common cultural national religious and other kinds of heritage play an important part. During the epoch of globalization it can be

supposed that the number of intercontinental nomadic jokes may significantly increase. Due to this fact we think that it is possible to speak about potentially nomadic jokes and definitely, it concerns linguistic jokes without any plot as

well. The low percent of nomadic jokes can be explained by the precinctive nature of manifestations of comic.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Д.Гоциридзе	Кросс – ассоциативный словарь и переводческая практика. Международный симпозиум «Русский язык как иностранный в школе и в вузе – немецкий и международный опыт»		Magdeburg , 2013.	9

ანოტაცია

Фундаментальная практика разработки в области изучения этноязычного сознания стимулировала создание ассоциативных словарей отдельных языков. Подобные монолингвальные словари позволяют выявить смысловые значения, возникающие на периферии языкового сознания.

2. Значения, зафиксированные в ассоциативных словарях, отражают не только языковые, но и речевые (текстовые) значения, обнаруживающие тенденцию проникновения в языковую систему.
3. Ассоциативные словари отражают речевое своеобразие различных социальных групп и социальных слоев населения и содержат в большинстве случаев оценочный элемент значения, что делает подобную информацию особенно важной для переводческой деятельности.
4. Находясь на пересечении двух культур, переводчик зачастую нуждается в объективной информационной базе, отражающей сдвиги в области языкового сознания.
5. Кросс – ассоциативный словарь русского и грузинского языков разрабатывается нами с целью создания конкретной информационной базы, позволяющей соотнести соответствующие этноязыковые картины мира.
6. Динамическая система эквивалентностей, базирующаяся на кросс – ассоциативных исследованиях, устанавливает не только межъязыковые соответствия, но и межкультурные.

ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
Д.Гоциридзе	TIME AND ETERNITY IN T. S. ELIOT'S LATER POETARY «Актуальные вопросы русско- испанского и испано- русского перевода.		Granada,Almunaker,2013;	12

From the very beginning of his literary career Eliot seems obsessed with the poetical depiction of the moment "in and out of time." All the things and events "which have been and might have been" point to one end, which is always present, and the present is not time, but the essence of the perceiving consciousness which expands into eternity. In his poetic vision this moment is sometimes depicted as the revelation of the holy trinity in the moment of Baptism (like in "Mr. Eliot's Sunday Morning Service"), or the parody apotheosis of the Lamb (as in "Hippopotamus"), or in a still quite different context of the parodic epiphany of the pagan god Dionysus in "Sweeney Erect" and "Sweeney Among the Nightingales." The epiphany or the revelation of god in Eliot's work is always a temporal and an extra temporal event at a time. In his later poetry, the image of "the point of intersection of the timeless with time," or "the still point of the turning world" represents a whole complex of erudite and intellectual aspects, and is pivotal for the understanding of Eliot's concept in *Ash Wednesday* and *Four Quartets*. Eliot clearly refers to Dante when depicting time as a rotation with a still point in the centre, but with all its symbolic, geometrical, and numerical complexities, it is certainly not a solely Dantesque borrowing. The poet also refers to the platonic "forms of time, which imitates eternity and revolves according to a

law of number" (*Timaeus*) , and to St Augustine’s concept of the eternal present (“ **Neither time past nor future, but the present, only really is**”, *Confessions*).

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Д.Гоциридзе	Culture integrating Function of the Paremeological Texts. «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном пространстве».		Erzurum,2013;	5

ანოტაცია

1. Modern informative community found a basis on the high tech IT meeting the informative needs of people today.
2. The prototype of modern informative systems is the paremeological system covering all spheres of the human activity.
3. The paremeological system can be referred to the informative systems due to the following reasons:
 - a) systematic way of the reflected world image
 - b) specific means of storing and transferring of the information peculiar to the oral utterance;
 - c) culture integrating function of the paremeological texts that had the great educational meaning in the former times.
4. In spite of the differences in the technology in transference and storage of the information preconditioned by the various speech factors, the paremeological system may be regarded as a particular type of the information retrieval system.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Д.Гоциридзе	The Concept of ‘Power’ in English, Russian and		2013, Moscow.	8

		Georgian Ethnic Cultures .10th International Congress of ISAPL 26- 29 June			
--	--	---	--	--	--

აზროვნება

The aim of our paper is to study through language definite types of human consciousness. It is of great interest to study language and mentality. A man is determined as a definite national mentality carrier. Along with all the other data the language is essential in the process of mentality formation.

The basic aim of the research is:

1. to study stable word-combinations in Georgian, Russian, English languages, to conduct culturological analysis of these languages;
2. to determine the linguosemiotic nature of stable lingual comparisons and investigate the mechanisms providing informational integrity of society;
3. to find out the essence of stable lingual comparisons in the light of the linguistics latest developments and the crossed disciplines;
4. to expose typology of stable lingual comparisons and contrast concepts “information” and “culture” and analyze the principles of culturological selection;
5. to interpret stable lingual comparisons as the worldview and as the unity of practical recommendations;
6. to identify generic and specific features of the concept “power” in the compared languages and to make complex cross-cultural analysis of logoepestems, reflecting the national consciousness on the basis of linguistic stereotypes.

In accordance with the general purpose research includes resolution of more particular goals:

1. to expose the character and ethnomental nature of the concept “power” in terms of linguoculturology;
2. to identify the basic principles of phrase nomination and investigate the ways of penetration of stable lingual comparisons into the linguocognitive base of culture ;
3. to develop criteria for emotional and psychological match-mismatch of concepts under study
4. to define conceptual-semantic field “power” and determinate the specific relationships within the field component units and correlated fields;

5. to develop the new principles of describing of socio-linguoculturological constructs using the methods and concepts of the crossed disciplines;
6. to define pragmatic and communicative features of functioning of comparative stereotypes;
7. to identify specific of the ethno-linguistic representation of the concept "power" on the basis of stable lingual comparisons in Georgian, Russian, English cultures.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Н.Басиля	"დეფინიცია, როგორც ა. პ. ჩეხოვის დრამატული ნაწარმოებების ხატების გამჟღავნების საშუალება". Творчество А.П.Чехова: рецепции и интерпретации. Международ. научная конференция		Ростов – на- Дону. 2013	8

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია დეფინიციების სახით წარმოდგენილი ა. პ. ჩეხოვის პიესის "ალუბლის ბაღი" ორი მთავარი გმირის რანევსკაიას და ლოპახინის თვითდახასიათებები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Н.Басиля	"პოეტური თარგმანის პრობლემები".		Эрзерум (Турция)	5

		Международная конференция «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном пространстве».			
ანოტაცია					
ეს სტატია მიმოიხილავს საკმაოდ რთული ამოცანების ერთობლიობას, რომელიც დიდი ეპიკური პოემების „ვეფხისტყაოსნისა“ და „გოგოთურ და აფშინას“ თითოეულმა თარჯიმანმა საკუთარი კონცეფციისა და დამსწრი გარემოებების შესაბამისად გადაწყვიტა.					
#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Н.Басиля	The Reception of classics in glossy journalism // Homo Loquens. Multilingual Association Journal.		Tbilisi, 2013. S. 40-44	5
ანოტაცია					
რუსული პრიალა ყრდიანი ჟურნალების ტექსტები რეკლამას უწევენ ცხოვრების გარკვეულ დონეს, რაც ხშირად წარმოდგენილია აშკარა ან დაფარული პრეცედენტის სახით, ადგილი აქვს ინტერტექსტულობას - ციტატების ჩართვას ცნობილი რუსი კლასიკოსების ნაწარმოებებიდან.					
#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Н.Басиля	Роман И.С.Тургенева как источник социолингвистических данных о дворянском обществе. Международная научно-практическая		Ереван Издательский дом «Лусабац» 2013. Ереван,	С. 71-82

		конференция . 28.10-2.11 «И.С.Тургенев: русская и национальные литературы»			
--	--	--	--	--	--

ანოტაცია

ეს სტატია განიხილავს ტურგენევის რომანის სოციოლინგვისტურ ნიშნებს, რომელიც პროვინციულ დიდგვაროვანთა ოჯახების წარმომადგენლებს ახასიათებს. რომანის გმირების სოციოლინგვისტური მახასიათებლები ვლინდება სხვადასხვა დონეზე, როგორცაა ფონეტიკური, ლექსიკური, სინტაქსური, სტილისტიკური.

ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
Н.Басилая	Прецедентные тексты в пьесах А.Н. Островского. Международная научно-практическая конференция «А.Н.Островский: русская и национальные литературы» 12-14 апреля.		Ереван Издательский дом «Лусабац»	С. 104-118

ნაშრომის მიზანია გამოავლინოს და აღწეროს ანდაზები და გამონათქვამები, რომელიც რეალიზირებულია როგორც სათაურებში, ასევე ოსტროვსკის გმირების მეტყველებაში და დეტალურად განიხილოს მოცემული პრეცედენტული გამონათქვამების ტიპები მათი სემანტიკური და სინტაქსური თავისებურებების თვალსაზრისით.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	М.Алексидзе,	Основные тенденции перевода английских научно-технических		Thesaloniki , 2013	7
2	Д.Гоциридзе				

		<p>заглавий на русский язык. «Русский язык в современном мире: традиции и инновации в преподавании русского языка как иностранного и в переводе».</p>			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

В статье рассматриваются вопросы перевода научно-технических заглавий в связи с общей проблемой перевода научно-технической литературы и проблемой специфики заглавий научно-технических текстов. Несмотря на типологическую неоднородность научно-технических текстов, их интегральной характеристикой является стремление к точности и однозначности выражения, что обеспечивается терминологическим аппаратом, отсутствием разного рода стилистических фигур, строгой логической обусловленностью развертывания текстового содержания. Подобные требования предъявляются и к заглавиям текстов научно-технических сочинений. Следствием данного требования является информативная направленность, регулирующая план выражения заглавий. Заглавие научно-технических текстов имеет двуплановый модус существования, выступая, с одной стороны, как часть единого мегатекста, а с другой, как автономное сообщение о первичном тексте. Подобное положение определяет жанровую детерминированность заглавий научно-технических текстов жанровой спецификой самого первичного текста. Заглавие научно-технических текстов, реализуя общие жанровые установки, стремится к точности и однозначности выражения мысли, что приводит к почти полному отсутствию рекламных заглавий и облегчает задачу переводчикам.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.ალექსიძე (ნ. ბასილაიასთან თანაავტორობით)	"პოეტური თარგმანის პრობლემები". Международная		Эрзерум (Турция)	5

		конфер. «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном пространстве».			
ანოტაცია					
ეს სტატია მიმოიხილავს საკმაოდ რთული ამოცანების ერთობლიობას, რომელიც დიდი ეპიკური პოემების „ვეფხისტყაოსნისა“ და „გოგოთურ და აფშინას“ თითოეულმა თარჯიმანმა საკუთარი კონცეფციისა და დამსწრი გარემოებების შესაბამისად გადაწყვიტა.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
ნატალია ბასილაია	თანამედროვე მედია სოციოლინგვისტი კის სარკეში	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, 2013 წელს 19--20 ივნისი
დალი კანდელაკი	რუსეთი და კავკასია (ფრ. ფონ ბოდენშტედტისა და თ. ჰორშელტის ნაშრომების მიხედვით)	წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები, თბილისი, 30.05 - 31.05.2013

დალი კანდელაკი	ქართული რელიგიურ- მითოლოგიური გადმოცემები ადოლფ ბასტიანის ნაშრომებში	ირ. სურგულაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია „მითი, კულტი, რიტუალი“, თბილისი, 05.12. – 06.12. 2013
დალი კანდელაკი	„სამხრეთელი ოსები“ რუსი კავკასიოლოგის პეტრე ბუტკოვის აღწერილობის მიხედვით	ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 12.12-13.12.2013

1) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით გოცირიძე	The Concept of 'Power' in English, Russian and Georgian Ethnic Cultures .10th International Congress of ISAPL	2013, Moscow, 26-29 June
<p>მოხსენებათა ანოტაციები.</p> <p>მოხსენებათა ანოტაციები იხ. პუნქტში „სტატიების ანოტაციები“</p>			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით გოცირიძე	Culture integrating Function of the Paremeological Texts. Международная конференция «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном	Эрзерум (Турция). 10-13 ноября 2013

		пространстве».	
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	დავით გოცირიძე	TIME AND ETERNITY IN T. S. ELIOT'S LATER POETARY «Актуальные вопросы русско-испанского и испано-русского перевода.	Granada,Almunaker,2013, ივნისი
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით გოცირიძე	Кросс – ассоциативный словарь и переводческая практика. Международный симпозиум «Русский язык как иностранный в школе и в вузе – немецкий и международный опыт»	Magdeburg , 2013.
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით გოცირიძე	Анекдоты – интернационализмы в русском британском, американском и грузинском постфольклоре. Язык, коммуникация, культура. сб. материалов конф. «Русистика XXI века: традиции и перспективы»	Shumen:Himera, 2013, სექტემბერი
მოხსენებათა ანოტაციები			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით გოცირიძე	Основные тенденции перевода английских научно-технических заглавий на русский язык. «Русский язык в современном мире: традиции и инновации в преподавании русского языка как иностранного и в переводе».	Thesaloniki , 2013, მაისი
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარიამ ფილინა	Войцех Потоцкий – политический ссыльный, поэт, мистификатор. თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი	თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 25–27 სექტემბერი
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარიამ ფილინა	О «грузинской жизни» Беллы Ахмадулиной.	თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 14 ივლისი
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარიამ ფილინა	Руский язык: драматическая ситуация. Международная	Эрзерум (Турция), 10-13 ноября

		конференция «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном пространстве».	2013 г.
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Н.Басилая	"დეფინიცია, როგორც ა. პ. ჩეხოვის დრამატული ნაწარმოებების ხატების გამჟღავნების საშუალება". Творчество А.П.Чехова: рецепции и интерпретации. Междунар. научная конференция	Ростов – на- Дону. 2013, май
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Н.Басилая. М.Алексидзе	"პოეტური თარგმანის პრობლემები". Международная конфер. «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном пространстве».	Эрзерум (Турция). 10-13 ноября 2013
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Н.Басилая	Роман И.С.Тургенева как источник	Ереван. 28.10-2.11

		социолингвистических данных о дворянском обществе. Международная научно- практическая конференция . «И.С.Тургенев: русская и национальные литературы»	
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Н.Басилая Прецедентные тексты в пьесах А.Н. Островского. Международная научно-практическая конференция «А.Н.Островский: русская и национальные литературы» 12- 14 апреля.	Прецедентные тексты в пьесах А.Н. Островского. Международная научно- практическая конференция «А.Н.Островский: русская и национальные литературы»	<i>Ереван. 12-14</i> апреля.
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	М.Алексидзе. Н.Басилая.	"პოეტური თარგმანის პრობლემები". Международная конфер. «Актуальные проблемы русской филологии в поликультурном пространстве».	Эрзерум (Турция). 10-13 ноября 2013
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	М.Алексидзе. Д.Гоциридзе	Основные тенденции перевода английских научно-технических	Thesaloniki , 2013, მაისი

		заглавий на русский язык. «Русский язык в современном мире: традиции и инновации в преподавании русского языка как иностранного и в переводе».	
მობსენებათა ანოტაციები			
	დალი კანდელაკი	კავკასიის გავლით თბილისში (ერნსტ ჰეკელის წერილების მიხედვით)	მომხსენებელი II საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ქართული ხელნაწერი“, თბილისი, 25.06-30.06.2013
	დალი კანდელაკი	რუსი ოფიცრები კავკასიაში (მე-19 საუკუნის ევროპული წყაროების მიხედვით)	მომხსენებელი კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი, თბილისი, 23.10-26.10.2013

თარიღი:

რუსისტიკის ინსტიტუტის ხელმძღვანელი

პროფ. დავით გოცირიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

კავკასიოლოგიის

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის

ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. **თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი**

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. **პროფესორი ცირა ბარამიძე**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი ცირა ბარამიძე

ასოცირებული პროფესორი **ჯონი კვიციანი**

ასოცირებული პროფესორი **მერაბ ჩუხუა**

ასოცირებული პროფესორი **ნანა მაჭავარიანი**

ასისტენტი პროფესორი **რევაზ აბაშია**

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კავკასიოლოგიის ინსტიტუტმა 2013 წლის აპრილიდან ოქტომბრამდე განახორციელა პროექტის “კავკასიურ ენათა (აფხაზური, ჩეჩნური, ხუნძური, უდიური, ოსური) პრაქტიკული სახელმძღვანელოები უმაღლესი სასწავლებლებისათვის“ 1-ლი ეტაპი.	პროექტი (30/10) ფინანსდება შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ.	პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი პროფესორი ცირა ბარამიძე	ცირა ბარამიძე რევაზ აბაშია ლევან აზმაიფარაშვილი ნოდარ არდოტელი რომან ლოლუა რიტა მარღანია ნანა მაჭავარიანი ნინო რუხაძე იზოლდა თიგიევა

				როსტომ ფარეულიძე
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>1. პროექტის განხორციელების (მიმდინარეობის) მოკლე აღწერა:</p> <p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტერულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მიერ შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში წარდგენილი პროექტი (<i>AR/344/2-120/12</i>) კავკასიურ ენათა (აფხაზური, ჩეჩნური, ხუნძური, უდიური, ოსური) პრაქტიკული სახელმძღვანელოები უმაღლესი სასწავლებლებისათვის საგრანტო ხელშეკრულების (№30/10) ფარგლებში ითვალისწინებს პრაქტიკული სახელმძღვანელოების შექმნას ზემოთჩამოთვლილი კავკასიური ენებისათვის, რომელთა კურსებიც იკითხებოდა და იკითხება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში და ინდოევროპულ ენათა ოჯახის ირანული ჯგუფის ერთი ენისათვის - ოსურისათვის, რომლის სწავლებაც კავკასიოლოგიის ინსტიტუტში შემოღებულ იქნა 2007 წელს კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის სასწავლო პროგრამების ერთ-ერთი ახალი მოდულის - ოსოლოგიის ფარგლებში. პრაქტიკული სახელმძღვანელოების შექმნა აუცილებელია კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის სტუდენტებისათვის, აგრეთვე კავკასიური ენების შესწავლით დაინტერესებულ სხვა პირთათვის. დღემდე ამ ენათა პრაქტიკული სახელმძღვანელოები არ მოგვეპოვება.</p> <p>მიმდინარე საანგარიშო პერიოდში, რომელიც ექვს თვეს მოიცავდა, შესრულებულ იქნა გრანტით გათვალისწინებული ამოცანები შემდეგი თანამიმდევრობით:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. შერჩეულ იქნა სახელმძღვანელოების ქრესტომათიის შესადგენად მხატვრული და სხვა სახის ტექსტები აფხაზურ, ჩეჩნურ, ხუნძურ, უდიურ, ოსურ ენებზე; განხორციელდა სასწავლო-პრაქტიკული მიზნებისათვის მათი ადაპტირება (ამ საკითხების დამუშავებაში მონაწილეობდა თითოეული ენისათვის განკუთვნილი ყველა ძირითადი შემსრულებელი; ტექსტები შეტანილ იქნა კომპიუტერულ ბაზაში დამხმარე პერსონალის მიერ. იხ. პროექტის მართვა); 2. ქრესტომათიისათვის შერჩეული ტექსტებიდან ამოწერილ იქნა ბარათებად სალექსიკონო მასალა ხუთივე ენისათვის; 3. შედგა კავკასიური (აფხაზურ, ჩეჩნურ, ხუნძურ, უდიურ) და ოსური ენებისათვის ქართული სასწავლო ლექსიკონები; 4. შედგა კავკასიურ (აფხაზურ, ჩეჩნურ, ხუნძურ, უდიურ) და ოსურ-ქართული სასწავლო ლექსიკონებისათვის სიტყვათა ქართული საძიებელი (ინდექსი); 5. პროექტის ყველა მონაწილემ წარმოადგინა I პერიოდში ჩატარებული მუშაობის შესახებ დეტალური ანგარიში. <p>2. პროექტის შედეგი და ეფექტი:</p> <p>ჩვენი აზრით, ამ პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს კავკასიოლოგიის განვითარებას. პროექტის ფარგლებში ხუთივე დასახელებული ენისათვის სახელმძღვანელოების მომზადება, რომლებსაც დართული ექნება ლექსიკონები და ქრესტომათია ამ ენების შემსწავლელებს</p>				

გაუადვილებს ენის ათვისებას. შემდგომ პერიოდებში შესასრულებელი ამოცანების პარალელურად გათვალისწინებულია წარმოდგენილ საანგარიშო პერიოდში შესრულებული ქრესტომატიის - ტექსტებისა და მათ საფუძველზე შედგენილი ლექსიკონების თანდათანობით შევსება ქართული საძიებლითურთ (ინდექსით).

პროექტის ფარგლებში ჩატარებული მუშაობა თავისი შედეგებით მნიშვნელოვან პოზიტიურ გავლენას მოახდენს ჩვენი ქვეყნის საგანმანათლებლო, სამეცნიერო, კულტურულ და საზოგადოებრივ სფეროებზე. უმაღლეს სასწავლებლებში ამ შედეგების დანერგვა და გამოყენება საგრძნობლად შეუწყობს ხელს კავკასიურ ენათა სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებას, მაღალი პროფესიული დონის სპეციალისტების მომზადებას, კავკასიულ ხალხთა შორის ურთიერთობების გაუმჯობესებას.

3.განხორციელებული პროექტის გავლენა მიმართულების სფეროზე ან მის განვითარებაზე:

ლინგვისტური კავკასიოლოგიის წინაშე დღის წესრიგში დგას კავკასიურ ენათა პრაქტიკული სახელმძღვანელოების შექმნა როგორც სამწერლობო, ისე უმწერლობო ენათათვის. საქართველო არის კავკასიოლოგიის საერთაშორისო მასშტაბის მქონე ცენტრი და ეს ამოცანა სწორედ მან უნდა განახორციელოს. ამ მიმართულებით კავკასიოლოგიის ინსტიტუტს უკვე დაწყებული ჰქონდა მუშაობა (ჩერქეზული ენის სახელმძღვანელო ლექსიკონითა და ტექსტებით - 2012). ამ პროექტით გათვალისწინებული სამუშაო კი პირველი ცდაა ერთდროულად 5 კავკასიური ენისათვის სახელმძღვანელოების შესაქმნელად, რომელთაც ასევე დართული ექნება ქრესტომატია და ლექსიკონი. პროექტის შედეგები უდაოდ დიდ გავლენას მოახდენს კავკასიოლოგიის განვითარებაზე და გამოკვეთს შემდეგ სამუშაოებს ამ მიმართულებით.

პროექტის ხელმძღვანელი: ცირა ბარამიძე

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	პროექტი: კავკასიოლოგია III საერთაშორისო კონგრესი “მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში”	პროექტი (25/22) დაფინანსდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ.	პროფესორი ცირა ბარამიძე	ნინო აბესაძე ლევან აზმაიფარაშვილი მაკა თეთრამე ევგენია ქურთიშვილი

	დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
--	---

№	დასახული ამოცანები	განხორციელებული ამოცანების მოკლე აღწერა	ანგარიშზე თანდართული მასალები	ფაქტობრივად შესრულებული ამოცანების შესაბამისობა გეგმიურ ამოცანებთან. ამოცანების ნაწილობრივ შესრულების ან არშესრულების შემთხვევაში - მიზეზების განმარტება
10.	კონგრესის ჩატარება	<p>23 ოქტომბერს კონგრესი გახსნა თსუ რექტორმა ვლადიმერ პაპავამ. ჩატარდა კონგრესის ოფიციალური გახსნა, პლენარული სხდომა თსუ სააქტო დარბაზში.</p> <p>24 და 25 ოქტომბერს კონგრესმა იძულების წესით მუშაობა გააგრძელა</p>		ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაო ზუსტად შეესაბამება გეგმიურ ამოცანას.

		<p>ენათმეცნიერების ინსტიტუტში. იმუშავა 10-მა სექციამ, წაკითხულ იქნა მოხსენებები, სექციათა სამეცნიერო ხელმძღვანელებმა ბოლო პლენარულ სდხომაზე შეაჯამეს სექციების მუშაობა, რეკომენდაცია გაუწიეს კონკრეტულ მოხსენებებს, რათა ისინი სტატიების სახით სამ ენაზე დაიბეჭდოს „კავკასიოლოგიური ძიებანის“ მე-5 და მე-6 ნომრებში. კონგრესი ს დახურვის წინ გაიმართა დისკუსია (Panel discussion) თემაზე: მულტიკულტურა ლიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“.</p>		
--	--	--	--	--

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ცირა ბარამიძე	ენობრივი სიტუაცია ჩრდილოეთ კავკასიაში (ისტორია და თანამედროვეობა)	თბილისი, 2013, გამომცემლობა „უნივერსალი“.	160 გვ.
2	ჯონი კვიციანი	აფხაზურ-ქართული ინტეგრაციის პრობლემები XX- XXI სს.	თბილისი, 2013, გამომცემლობა „უნივერსალი“	88 გვ.

ანოტაციები

1. ცირა ბარამიძის ნაშრომში „ენობრივი სიტუაცია ჩრდილოეთ კავკასიაში“ განხილულია ჩრდილოეთ კავკასიის მულტილილინგვიზმისა და პოლიკულტურული სივრცის ვითარება,

როგორც ლინგვისტური, სოციალური და კულტურული კონტექსტების ხანგრძლივი ისტორიული ცვლილების შედეგი. არსებული სოციოლინგვისტური სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე, საკითხთა კომპლექსური შესწავლის მცდელობით, განსაზღვრულია ჩრდილოეთ კავკასიის ენობრივი პოლიტიკის დინამიკა და ამ პოლიტიკის შედეგები ნაციონალური ენებისა და ეთნოსთა შორის საერთიერთო ენის ფუნქციონირების სფეროებთან მიმართებით. ნაშრომი განკუთვნილია კავკასიოლოგიის სპეციალობის სტუდენტებისათვის, ასევე ჩრდილოეთ კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხებით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის.

2. ჯონი კვიციანის ნაშრომში „აფხაზურ-ქართული ინტეგრაციის პრობლემები XX-XXI სს. (სოციალურ-კულტურული ასპექტები)“ ცივილიზაციური მეთოდოლოგიის საფუძველზე გაანალიზებულია აფხაზურ-ქართული ინტეგრაციის პრობლემები და კონფლიქტის გამომწვევი ნიშნები. ნაჩვენებია, რომ საბჭოთა მოდერნიზაციულმა და ამ მიმართულებით პოსტსაბჭოური პოლიტიკის ინერციამ საქართველოში და მის სამეზობლოში (ჩრდილოეთ კავკასია) ჩიხში მოაქცია საბჭოთა კავშირში ხელისუფლების მიერ გატარებული ეროვნული პოლიტიკა. ავტორის აზრით, საჭიროა ამ უკანასკნელის ეროვნულ-კულტურული პრობლემატიკის სიბრტყეში გადაყვანა. ამასთან დაკავშირებით, ნაშრომში წარმოდგენილი აზრი ითხოვს, სდაქართველოში სოციალური ინტეგრაცია მშვიდობიანად ეგუებოდეს კულტურულ მრავალფეროვნებას და ამის საფუძველზე ახდენდეს ახალი სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებას.

გორგი ჟუჟუნაშვილი	Очерки из истории взаимоотношений Грузии, Кавказа, России (თანაავტორი გ. კუტალაძე)	Lambert – Academic Publishing. 7.75 პირობითი ნაბეჭდი თაბახი
გორგი ჟუჟუნაშვილი	კონსტიტუციური ცვლილებები „ოსმალის საქართველოში“ (ბატონყმობის და წოდებრიობის გაუქმება სამხრეთ და სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში XVI-XIX საუკუნეებში) (თანაავტორები თ. დუნდუა, ა. თაბუაშვილი)	თბ. გამომცემლობა „მერიდიანი“ 3.5 პირობითი ნაბეჭდი თაბახი

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	-----------------	-------------------	-----------

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1	ლ. ბითაძე, ო. ცეცხლაძე, ლალიაშვილი, ჭკადუა, ე. კაკაბაძე.	პრაქტიკული ანთროპოლოგია (კავკასიის ხალხთა ფიზიკური ანთროპოლოგია)	თსუ გამომცემლობა, 2013	გვ.406
2				
ანოტაციები				
<p>პრაქტიკული ანთროპოლოგია არის სახელმძღვანელო უნივერსიტეტის სტუდენტებისათვის. იგი პირველი სახელმძღვანელოა ქართულ ენაზე, რომელშიც წარმოდგენილია თანამედროვე ანთროპოლოგიაში საყოველთაოდ მიღებული კვლევის მეთოდები. განკუთვნილია, აგრეთვე ანთროპოლოგიით დაინტერესებულ მკვლევართა ფართო წრისათვის.</p>				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მთავარი რედაქტორი ცირა ბარამიძე, რედკოლეგია	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები,	თბილისი, 2013, თსუ გამომცემლობა	509 გვ.

		სამენოვანი		
2	რედკოლეგია	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის პროგ რამა სამ ენაზე.	თბილისი, 2013, თსუ გამომცემლობა	58 გვ.
3	მთავარი რედაქტორი ცირა ბარამიძე, ტომის რედაქტორი რევაზ აბაშია	საერთაშორისო სამენოვანი ჟურნალი „კავკასიოლოგიური ძიებანი“, ტ. 4.	თბილისი, 2013, თსუ გამომცემლობა	გვ.
4	მთავარი რედაქტორი ცირა ბარამიძე, ტომის რედაქტორი ნანა მაჭავარიანი	საერთაშორისო სამენოვანი ჟურნალი „კავკასიოლოგიური ძიებანი“, ტ. 5.	თბილისი, 2013, თსუ გამომცემლობა	308 გვ.
5	რედაქტორი ცირა ბარამიძე	ტრიპლეთი „კავკასიურ ენათა კათედრა 80 წლისაა“ (სამ ენაზე)	თბილისი, 2013, თსუ გამომცემლობა	550 გვ.

დ) სტატიები

ავტორი/	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/	გამოცემის	გვერდები
---------	------------------------------------	-----------	-----------	----------

ავტორები	დასახელება	კრებულის ნომერი	ადგილი, გამომცემლობა	ის რაოდენ ობა
ცირა ბარამიძე	ეთნოსის იდენტობის განსაზღვრის არალინგვისტური პარამეტრები მულტიკულტურულ ჩრდილოეთ კავკასიაში - კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ.18-20
ცირა ბარამიძე	საკრალური ხე პოლიეთნიკურ კავკასიურ ეპოსში, ქრისტიანულ სახისმეტყველებასა და „ვეფხისტყაოსანში“ - ჟურნალი კავკასიოლოგიური ძიებანი	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	16
როსტომ ფარეულიძე	კავკასიოლოგიური ძიებანი ბრუნვათა სისტემა და ე.წ. „შედარებითი ბრუნვა“ ჩეჩნურში - იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 193- 196
როსტომ ფარეულიძე	შედარებითი ბრუნვის საკითხისთვის ჩეჩნურში. არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	http://www.ice.ge/new/?p=kreb	თბილისი	გვ.13.
როსტომ ფარეულიძე	კაუზატივის წარმოება და რეგრესულ- კონტაქტური ასიმილაცია ნახურ ენებში.	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri	თბილისი	გვ.138- 141

	ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო სესია N72	ziebani.geo.htm !		
მერაბ ჩუხუა	საერთოკავკასიური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით - კავკასიოლოგიური ძიებანი.	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.htm !	თბილისი	გვ.122-128
მერაბ ჩუხუა	-ერ სუფიქსიან ნამყო დროის ვნებითი გვარის მიმდებარე წარმოებისათვის მეგრულ-ლაზურში-ქესს	http://www.ice.ge/new/?p=kre_b	თბილისი	გვ.132-141
მერაბ ჩუხუა	ლაზური ზორღა „ზღვა“ ფუძის მეგრული შესატყვისისათვის - არნ. ჩიქობავას საკითხავები	http://www.ice.ge/new/?p=kre_b	თბილისი	გვ.112-113
მერაბ ჩუხუა	ეტიმოლოგიური შენიშვნები ქართველთა წარმართულ პანთეონზე - ქესს ვა დაბოლოებიან კოლხურ გვარ-სახელთა წარმომავლობისათვის-ბ.ჯორბენაძისადმი მიძღვნილი კრებული	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.htm !	თბილისი	გვ.52-57
მერაბ ჩუხუა	ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები ქართველურში და აღმატებითის ერთი შემთხვევისათვის მეგრულში - ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო სესიის მასალები, N72	http://www.ice.ge/new/?p=kre_b	თბილისი	გვ.23-24

ნანა მაჭავარიანი	მორფოლოგიური იზოგლოსები და აფხაზური ენის ზმნურ კონსტრუქციებს შორის - იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება.	http://www.ice.ge/new/?p=kreb	თბილისი	გვ.87-90
ნანა მაჭავარიანი	მეცხენეობის ლექსიკა აფხაზურში (სემანტიკურ-სტრუქტურული ანალიზი - კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესის მასალები.	http://www.ice.ge/new/?p=kreb	თბილისი	გვ.75-77
ნანა მაჭავარიანი	ლექსემა „დაიარება“ ზემო იმერულში“, ეტიმოლოგიური ძიებანი.	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html	თბილისი	გვ.28-36
ნანა მაჭავარიანი	აფხაზური აჩამბალ ლექსემის ეტიმოლოგიისათვის - არნ.ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები	http://www.ice.ge/new/?p=kreb	თბილისი	გვ.45-51
ჯონი კვიციანი	„ჩვეულებითი სამართალი კავკასიაში და მულტიკულტურალიზმის პრაქტიკა (ისტორიადათანამედროვეობა), კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები.	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html	თბილისი	გვ.56-57
რევაზ აბაშია	კავკასიის უძველეს ეთნოტოპონიმთა წარმოების ისტორიიდან - კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები.	http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html	თბილისი	5-7

--	--	--	--	--

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ჯონი კვიციანი	აფხაზეთის საბჭოთა საქართველოში ინტეგრაციის პრობლემა 1921-1991 წლები ჟურნალი „კლიო“	# 7	სანკტ-პეტერბურგი	გვ.131-138
	ჯონი კვიციანი	მეტამორფოზი და ტრანსფორმაცია. მულტიდისციპლინარული მიდგომა ადიღელების ისტორიის შესწავლაში XIX-XXI სს. ჩრდილო-დასავლეთი კავკასია: კონფრონტაციიდან მშვიდობისაკენ -		რუსეთი (როსტოვი)	გვ.32-36
ანოტაციები					
<p>1. ჯონი კვიციანის მოხსენებაში აფხაზეთის საბჭოთა საქართველოში ინტეგრაციის პრობლემა გაანალიზებულია აფხაზურ პრობლემატიკასთან დაკავშირებული ქართულ-აფხაზური და პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში არსებული სამეცნიერო კვლევები, ნაჩვენებია საბჭოური, სოციალურ-კულტურული მოდერნიზაციული პროცესი საქართველოში.</p> <p>2. ჯონი კვიციანის მოხსენებაში ჩრდილო-დასავლეთი კავკასია: კონფრონტაციიდან მშვიდობისაკენ - გაანალიზებულია XIX საუკუნის მეორე ნახევარში მომხდარი მოვლენები. კავკასიის ომის დასრულების შემდგომ მუჰაჯირობის მოვლენა შეფასებულია, როგორც ტრაგედია და არა როგორც ადირე ხალხთა გენოციდი.</p>					
გიორგი ჟუჟუნაშვილი	მიხაკო წერეთლის ნაშრომი: „რასისა და კულტურის პრობლემები კავკასიაში“	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი (მასალები)		თბილისი	გვ. 86-87, 296

	(თანაავტორი ნ. ბერიძე)		
გიორგი ჟუჟუნაშვილი	Changing the Imperial Pattern: Life in the South- West Georgia under the Ottomans and the Russians (1870-1914) (თანაავტორი თ. დუნდუა)	The 4 th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference - THE CAUCASUS IMPERIAL TWILIG: NATIONALISM, ETHNICITY&NATION- BULDING (1870s-1920s). Progran&Abstracts.	Tbilisi. Pp. 31-32

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	ცირა ბარამიძე	ეთნოსის იდენტობის განსაზღვრის არალინგვისტური პარამეტრები მულტიკულტურულ ჩრდილოეთ კავკასიაში - კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები	თბილისი, 2013 წლის 23-26 ოქტომბერი
	როსტომ ფარეულიძე	შედარებითი ბრუნვის საკითხისთვის ჩეჩნურში. არნოლდ ჩიქობავას	თბილისი, 2013 წლის 23-26 აპრილი

		საკითხავები , XXIV	http://www.ice.ge/new/?p=kreb
	როსტომ ფარეულიძე	კაუზატივის წარმოება და რეგრესულ-კონტაქტური ასიმილაცია ნახურ ენებში. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო სესია. 72.	თბილისი, 2013, 24-26 დეკემბერი http://www.ice.ge/new/?p=kreb
	როსტომ ფარეულიძე	ვა დაბოლოებიან კოლხურ გვარ-სახელთა წარმომავლობისათვის- ბ.ჯორბენაძისადმი მიძღვნილი კრებული ლაზური ზორდა „ზღვა“ ფუძის მეგრული შესატყვისისათვის - არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	თბილისი, 2013 წლის 23-26 აპრილი http://www.ice.ge/new/?p=kreb
	მერაბ ჩუხუა	ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები ქართველურში და აღმატებითის ერთი შემთხვევისათვის ინსტიტუტი ს 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები	თბილისი, 2013, 24-26 დეკემბერი http://www.ice.ge/new/?p=kreb
		მეგრულში - ენათმეცნიერების	
	ნანა მაჭავარიანი	მეცხენეობის ლექსიკა აფხაზურში (სემანტიკურ-სტრუქტურული ანალიზი - კავკასიოლოგთა	თბილისი, 2013, 23-26 ოქტომბერი http://caucasiology.tsu.ge/geo/ka

		საერთაშორისო კონგრესის მასალები.	vkasiologiuri.ziebani.geo.html
	ნანა მაჭავარიანი	აფხაზური აჩამხალ ლექსების ეტიმოლოგიისათვის - არნ.ჩიქოზავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები	თბილისი, 2013, 24-26 დეკემბერი http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html
	რევაზ აბაშია	კავკასიის უძველეს ეთნოტოპონიმთა წარმოების ისტორიიდან - კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონგრესის მასალები.	თბილისი, 2013, 23-26 ოქტომბერი http://caucasiology.tsu.ge/geo/kavkasiologiuri.ziebani.geo.html
	გიორგი ჟუჟუნაშვილი	წმინდა ერისკაცის ექვთიმე თაყაიშვილი-სადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „საქართველო და გარე სამყარო“. ა(ა)იპ-გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი, ისტორიისა და არქეოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ცენტრი	15-16 ივნისი, 2013, გორი, სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო ოსმალეთის და რუსეთის იმპერიების შემადგენლობაში – შედარებითი ანალიზი
	გიორგი ჟუჟუნაშვილი	ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადების თარიღის დაზუსტებისათვის	თსუ, 2013. 17-18 ივნისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის

			<p>მეშვიდე ყოველწლიური სამეცნიერო საფაკულტეტო კონფერენცია-ექვთიმე თაყაიშვილი 150 წლისთავისადმი</p>
<p>გიორგი ჟუჟუნაშვილი, ნანა ბერიძე. მიხაკო წერეთლის ნაშრომი: „რასისა და კულტურის პრობლემები კავკასიაში“. კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი (მასალები). 23-26.10.2013. თბილისი. გვ. 86-87, 296</p>			
<p>წარმოდგენილი კვლევა იმ მრავალრიცხოვან შრომათა რიგს განეკუთვნება, რომლებიც მეცნიერმა ემიგრაციაში შექმნა და ქართველი მკითხველისთვის დღემდე უცნობია. „რასისა და კულტურის პრობლემები კავკასიაში“ („Rassen- und Kulturprobleme des Kaukasus“) 1916 წელს, ბერლინში, გამომცემლობამ „Welt-Verlag“ დასტამბა და გამოსცა „გერმანულ-ქართულმა საზოგადოებამ“.</p>			
<p>მიხეილ წერეთლის მეცნიერული კვლევა კავკასიისა და კავკასიელების შესახებ მოიცავს ფართო სპექტრს. ნაშრომის დასაწყისში ავტორი გამოთქვამს წუხილს, რომ კავკასიის შესახებ ევროპის ქვეყნებში მწირი ინფორმაცია-ევროპა არ იცნობს კავკასიას!</p>			
<p>ავტორი სვამს მთელ რიგ კულტურულ-ისტორიულ პრობლემებს, რომელთა გადაჭრაც სწორედ კავკასიური რასის, ენის, ისტორიისა და კულტურის კვლევის შედეგად გახდება შესაძლებელი.</p>			
<p>მეცნიერის აზრით, კავკასიის შესწავლა ანთროპოლოგიური თვალსაზრისითაც სავალალოა. სავალალო მდგომარეობაა ლიტერატურის დარგშიც.</p>			
<p>მიხეილ წერეთელი განიხილავს ქართულ ისტორიასა და არქეოლოგიას და თვლის, რომ მარი ბროსეს სიკვდილის შემდეგ ამ დარგში არ მოიძებნება მიმდევრები არც ევროპაში და არც რუსეთში. მეცნიერი ასახელებს ალ. ცაგარელს და ივ. ჯავახიშვილს, მაგრამ წუხს, რომ მათი შრომები მხოლოდ ქართულ და რუსულ ენებზეა შესრულებული და ევროპისთვის უცნობი რჩება. ამასთანავე, მიაჩნია, რომ მხოლოდ ევროპულ მეცნიერებას შეუძლია კავკასიოლოგიისთვის დახმარების გაწევა.</p>			
<p>ვფიქრობთ, ეს გამოკვლევა არა მარტო ლინგვისტების, ისტორიკოსების და სხვა დარგის სპეციალისტებისთვის არის ყურადსაღები, არამედ ნებისმიერი წიგნიერი ქართველისთვის საინტერესოა.</p>			

T. Dundua, G. Zhuzhunashvili. **Changing the Imperial Pattern: Life in the South-West Georgia under the Ottomans and the Russians (1870-1914)**. The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference - THE CAUCASUS IMPERIAL TWILIG: NATIONALISM, ETHNICITY&NATION-BUILDING (1870s-1920s). Program&Abstracts. June 5-8. 2013. Tbilisi. Pp. 31-32

The following common features can be traced for the Ottoman and the Russian Empires starting from the 70-s of the 19th c. onwards:

1) Byzantinism – both Empires saw themselves as heir of “Kingdom of the Romans”, i.e. East European hegemonic power, former rapidly regressing, from this point of view, latter yet being desirable protector

2) Continental imperialism; these multinational Empires comprised both, Europe and Asia. European and Asian provinces had different statuses, Asians being beyond the favour as usually

3) Both metropolises (Eastern Thrace and Anatolia, for the Ottoman Empire, and Russia itself, for the Russian Empire) still possessed prominent agricultural sections

4) At a certain degree, both metropolises used the state socialistic way to run the economics (state property was especially prominent in the Russian industry)

5) Moderate rates of modernization.

And the differences are as follows:

1) Nonhereditary autocracy of the Ottomans, and hereditary monarchy in Russia

2) Absence of the estates (i.e. privileged restricted group) in the Ottoman Empire; and, on the contrary, existence of the estates everywhere through the Russian Empire

3) The Ottomans had reputation for cosmopolitanism while selecting the bureaucracy in the centre, and some respect for national feelings in the provinces. And the Russian Imperial structures were served by the Russian aristocracy

4) Russian aristocracy, holding the Imperial offices, was Orthodox Christian totally, and Islam was prerequisite to have a job in the Ottoman structure.

Very prominent Georgian-Turkish commercial relations pass through the small towns like Ardahan and Artvin, Oltu and Yusufeli, and the outskirts, with the local folk being thoroughly engaged in this service. Many of them, the Turkish citizens, speak also the Georgian language, as a family one. And Georgian historical monuments, scattered everywhere, are under special care of the Turkish government. Knowledge of history of this interaction is a way to build the most

rational network.

Georgian principality of Samtskhe-Saatabago was incorporated by the Ottomans in the 16th c. as they wished to secure their Anatolian domains while confronting the Safavis. Georgian feudals lost their lands just to receive them back as the state property now in their use instead of military service rendered to sultan. As zaims and timariots, the Georgians also packed the local administration, i.e. of Gurgistan (Childir) Vilayet, maintaining the Georgian language due to the permanent economic links with the rest of Georgia.

These bilingual warriors resisted the Russian army bravely, while assault of Akhaltsikhe on August 15th, 1828. Indeed, they cared much for their social privileges. Reunification with the rest of Georgia was a great idea, even under Russian hegemony, but there was no need for the timariots in the Christian Empire. They never knew what could be the next step – the lands in their use, were they to be delivered to them in hereditary possession, or – just taken away forever. There was only one thing they were quite sure about – namely, no administrative positions for them in the Russian Empire, these positions were all reserved for the Orthodox Russians.

Russo-Turkish war of 1828-1829 gave to Russia control over two Georgian-speaking provinces of Childir Vilayet – Samtskhe (with Akhaltsikhe as principle town) and Javakheti (with Akhalkalaki as principle town). Some of the timariots received land in possession thus obtaining the same rights as the rest of the Georgian aristocracy – only few auxiliary provincial administrative positions were reserved for them. Those working on the state lands preserved the same status. And local commercial classes were too tiny either to protest, or not the changing of constitution. Perhaps, there was enough reason for many Muslim Georgians to leave the Christian Empire. Still, economic reintegration of Georgia to its logical and historical boundaries was in action, progressive from every point of view.

Capture of Artaani/Ardahan fortress while Russo-Turkish war of 1877-1878 again shows Georgians fighting against the Russians. No other signs of local activities are traced. Why? What made Muslim Georgians so indifferent? What happened in the Ottoman Empire towards the midst of the 19th c.?

Even up to 1878 the commodity turnover between Muslim Georgia and Georgia proper was prominent. It is well recorded that South-Western Georgia produced definitely more food than needed just to be sold Northwards, and this was happening while the Ottoman rule. By 1877 even the Chans from Rize district, speaking the Mingrelian/West Georgian language, and having sultan as supreme ruler, “. . . move intensively to Adjara, Guria, Kartli (provinces of Georgia) and Tiflis itself”. There could be only one way – that is economic reintegration of Georgia. That is also why the Muslim Georgians were so indifferent towards the Ottomans.

Due to the Russian advance, the sites of Batumi, Artvini and Artaani were left by many Turks from former provincial administration. So, the Turks and not bilingual Muslim Georgians formed the local administration by that time. That is also why the Muslim Georgians were so indifferent towards the Ottomans.

System of the timars was abolished in the 30s of the 19th c. Former timariots were offered pension instead of land. Still, there was a possibility for them to buy former timar as mulk, i.e. in hereditary possession, from which they would pay taxes to support new regular army. Only few Georgian begs, i.e. Muslim Georgian nobles, mostly Khimshiashvilis, are mentioned in the 2nd half of the 19th c. and later, as the subjects of Tsar. That means as follows: Georgian timariots failed to get the mulks. Later, the Russians allotted only some of them, receiving pension, with the lands.

Very feudal in essence, local Muslim élite suffered from the other changes too. Legal equality, now introduced in the Ottoman provinces, cut their privileges at provincial level. Here is the whole story narrated by “Iveria”, very popular in the 19th c. Georgian newspaper, issued in Tbilisi/Tiflis: “. . . now sultan’s government decided to deal with the begs. In 1856 they summoned the leaders of the Georgian nobles (the begs) to Istanbul. The request was as follows: old family charters were needed to be checked and substituted by the new ones. The begs, willingly presenting all the charters, signed by the Georgian kings, sultans or the shahs, thought of sultan’s grace. As soon as the the government cheated out of these charters, they locked them in archives saying the words of Tanzimat: all the subjects of the Empire are equal before the law.” “With Tanzimat and legal equality being established by the Ottomans, the aznauris (Georgian nobles) lost their privileges. The begs started to receive the pension and aznauris became equal to the peasants”. That is also why the Muslim Georgians were so indifferent towards the Ottomans.

The Muslim Georgians, what did they receive after being incorporated into the Russian Empire?

1. There was land reserved for some of the former begs and membership in local militia;
2. Peasants remained mostly at the state lands.

And all they joined the Christian Georgians.

Георгий Жужунашвили, Гурам Куталадзе. Очерки из истории взаимоотношений Грузии, Кавказа, России. Lambert – Academic Publishing. 2013 (7.75 ჰირობითი ნაბეჭდი თაბახი)

Основной идеей нашего сборника является именно это: объективная, беспристрастная правда о культурно-историческом прошлом кавказских наций и этнических групп, попытка показать истинный смысл исторических отношений и их сердечный характер.

Настоящий сборник носит тематический характер. Объединяющей темой всех очерков являются грузино-кавказо-русские отношения.

Представленные очерки в основном являются тезисами. В них представлены идеи и концептуальные видения авторов. Все это (оформленное и снабженное обширной источниковой и исторической базой) в скором будущем предстанет перед читателем в виде монографии.

Целью нашей публикации является желание авторов вызвать интерес специалистов и заинтересованных лиц к поставленным проблемам и получить от них критические замечания и пожелания по интересующим нас вопросам для, повторимся, того, чтобы добиться объективности описания (*обязанность историка*) и интерпретации (*ответственность историка*) этих отношений.

თედო დუნდუა, აპოლონ თაბუაშვილი, გიორგი ჟუჟუნაშვილი. კონსტიტუციური ცვლილებები „ოსმალის საქართველოში“ (ბატონყმობის და წოდებრიობის გაუქმება სამხრეთ და სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში XVI-XIX საუკუნეებში). გამომცემლობა “მერიდიანი”. თბ. 2013 (3.5 პირობითი ნაბეჭდი თაბახი)

1864-1871 წლებში ბატონყმობა გაუქმდა შემდეგ ქართულ პროვინციებში: ქართლ-კახეთი, იმერეთი, გურია, სამეგრელო, სვანეთი, აფხაზეთი. არც ამ დროს და არც შემდგომ საჭირო არ გამხდარა ბატონყმობის დენონსაცია სამხრეთ და სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში. ეს იმიტომ, რომ ბატონყმობა აქ უკვე გაუქმებული ჩანს ოსმალთა ჰეგემონიის დროს (XVI საუკუნის მიწურულიდან). ეს არის კონკრეტული კვლევის ერთი მხარე.

1917 წელს საქართველოში წოდებრიობა გაუქმდა. სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოსთვის ეს იყო წოდებრიობის ხელმეორედ დენონსაცია: პირველად აქ წოდებრიობა გაუქმდა XIX საუკუნის 50-იან წლებში, თანზიმათის ეპოქაში.

სწორედ ამ საკითხებზეა საუბარი წარმოდგენილ ნაშრომში.

თ. დუნდუა, გ. ჟუჟუნაშვილი. სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო ოსმალეთის და რუსეთის

იმპერიების შემადგენლობაში – შედარებითი ანალიზი. წმინდა ერისკაცის ექვთიმე თაყაიშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „საქართველო და გარე სამყარო“. ა(ა)იპ-გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი, ისტორიისა და არქეოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ცენტრი. 15-16 ივნისი, 2013

XIX საუკუნის 70-იან წლებში და შემდეგაც ოსმალეთის და რუსეთის იმპერიებს გააჩნდა რამდენიმე საერთო მახასიათებელი:

- 1) ბიზანტინიზმი; ორივე იმპერია თავს რომეების სამეფოს მემკვიდრედ, ანუ აღმოსავლეთ ევროპის ჰეგემონად მიიჩნევს. პირველი, ამ ასპექტით, დეკადანსის გზაზეა, მეორე – სასურველი პროტექტორია
- 2) კონტინენტური იმპერიალიზმი; ეს მრავალეროვანი იმპერიები ევროპას და აზიას აერთიანებს, აღნიშნულ სისტემებში ევროპული და აზიური პროვინციები სხვადასხვა სტატუსით სარგებლობს. აზიელებს, ამ კუთხით, არ სწყალობენ
- 3) მეტროპოლისების (აღმოსავლეთ თრაკია და ანატოლია, ერთი მხრივ, და საკუთრივ რუსეთი, მეორე მხრივ) აგროინდუსტრიული ტიპი
- 4) ორივეგან სახელმწიფო სექტორის მნიშვნელოვანი ხვედრითი წილი (განსაკუთრებით, რუსულ ინდუსტრიაში)
- 5) მოდერნიზაციისაკენ ზომიერი სწრაფვა.

განსხვავებები კი ასეთი:

- 1) არამემკვიდრეობითი ავტოკრატია ოსმალეთში, და მემკვიდრეობითი მონარქია რუსეთში
- 2) წოდებრიობის არარსებობა ოსმალთა იმპერიაში; რუსეთის იმპერიაში, პრაქტიკულად ყველგან, წოდებრიობაა
- 3) კოსმოპოლიტიზმი ოსმალთა იმპერიის ცენტრში და ლოკალური კადრების მცირე ადმინისტრაციული პრიმატი პროვინციებში რუს თავადაზნაურთა პოლიტიკური ჰეგემონიის საპირისპიროდ რუსეთის მთელი იმპერიის ფარგლებში
- 4) ისლამი ერთგან, მართლმადიდებელი ქრისტიანობა კი სხვაგან, როგორც დიფერენტი ადმინისტრაციული ფავორიტიზმისთვის.

ქალაქები, არდაგანი და ართვინი, ოლთუ და იუსუფელი, მიმდებარე მხარეებითურთ, დღეს ქართულ-თურქული მრავალმხრივი ურთიერთობების ხიდია. აქაური ეკონომიკურად აქტიური ელემენტი ამ სერვისში აქტიურად არის ჩართული; მისი სოციალური ენა თურქულია, საოჯახო – ქართული. აქ არსებული ქართული არქიტექტურული ძეგლები მალე თურქეთის მთავრობის განსაკუთრებული ზრუნვის საგანი გახდება. რაციონალური ურთიერთქმედებისთვის კი აუცილებელია ისტორიის ცოდნა.

XVI საუკუნეში ოსმალებს ქართული სამთავროს, სამცხე-საათაბაგოს, ინკორპორაციისკენ უბიძგა სეფიანებთან დაპირისპირებამ და სურვილმა, შეექმნათ ბუფერი საკუთარი ანატოლიური სამფლობელოებისთვის. ამიერიდან ქართველი ფეოდალები, როგორც სულთნის ზაიმები და თიმარიოტები, სახელმწიფო მიწით სარგებლობენ და ოსმალთა კარიბჭესაც იცავენ. ეს de facto ავტონომია – ჩილდირის ვილაიეთი – დანარჩენ საქართველოსთან ეკონომიკური კონტაქტების წყალობით, ქართულ ენას ინარჩუნებდა.

სოციალურმა პრივილეგიამ თავისი ქნა და 1828 წლის 15 აგვისტოს ახალციხესთან მეგრძოლ რუსულ არმიას ქართველთა ნაწილმა დიდი წინააღმდეგობა გაუწია. ძირითად საქართველოსთან გაერთიანება ცუდი არ იქნებოდა, მაგრამ რუსეთს ხომ თიმარიოტები არ სჭირდებოდა?! სად იყო გარანტია იმისა, რომ ქართველ თიმარიოტებს მათ სარგებლობაში მყოფ მიწებს საკუთრებად დაუმტკიცებდნენ. ამ ხალხს საჯარო ხელისუფლებას ხომ ისედაც ჩამოაცილებდნენ. ეს რუსეთის იმპერიაში მართლმადიდებელი რუსების პრივილეგია იყო.

1828-1829 წწ. რუსეთ-ოსმალეთის ომში გამარჯვებულმა რუსეთმა ჩილდირის ვილაიეთის ორი ქართული პროვინცია – სამცხე და ჯავახეთი დაიკავა. თიმარიოტთა ნაწილმა მიწა მამულად მიიღო, პოლიტიკურად კი – პასიურნი გახდნენ. ისინი კი, ვინც სახასო მიწებს ამუშავებდნენ, კვლავაც იმავე სტატუსს ინარჩუნებენ. ამ მხარეების სამრეწველო-სავაჭრო პოტენციალი მძლავრი არ იყო; შესაბამისი კლასიც, პოლიტიკური ასპექტით, გაუფორმებელია. ამ მიზეზების გამო, ქართველ მუსლიმთა ნაწილმა ქვეყანა დატოვა. ზოგადად, მიმდინარეობდა საქართველოს ისტორიული ეკონომიკური სისტემის რესტავრაცია, რაც, უდავოდ, ყველა ასპექტით დადებითი იყო.

არტაანის/არდაგანის ციხის დაკავება რუსეთ-ოსმალეთის 1877-1878 წწ. ომის ერთი ეპიზოდია. აქ ქართველებმა, აშკარად, იომეს რუსეთის არმიის წინააღმდეგ. ეს იყო და ეს. სხვა მხრივ, ადგილობრივი მოსახლეობა კონკრეტულ ტერიტორიაზე მიმდინარე მძაფრი მოვლენების ინერტული მყურებელი იყო.

რა მოხდა მაინც ასეთი ოსმალთა იმპერიაში XIX ს. შუა ხანებისთვის, რამაც ქართველ მუსლიმთა პასიურობა განაპირობა?!

1878 წლამდეც საქონელბრუნვა სამუსლიმო და ძირითად საქართველოს შორის მნიშვნელოვანი იყო. დოკუმენტურად დადასტურებულია, რომ აქაური სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოება იმდენად აღემატებოდა ადგილობრივ მოთხოვნებს, რომ მისი დიდი ნაწილი ამიერკავკასიაში იყიდებოდა, და ეს ყველაფერი თურქთა მმართველობის დროს ხდებოდა. ჭანებსაც კი 1877 წლისთვის „... დიდი მისვლა-მოსვლა აქვთ, როგორც აჭარისაკენ, აგრეთვე გურიას, ქართლს და თვით ტიფლისშიაც“. ეკონომიკური ლოგიკა მის ინტენსიფიკაციას მოითხოვდა სრული ეკონომიკური ინტეგრაციის კუთხით. მუსლიმ ქართველთა ინდიფერენტულობა თურქთა მიმართ ამითაც იქნებოდა განპირობებული.

1878 წ. ბათუმის, ართვინის და არტაანის მხარეები უამრავმა ნატურალურმა

თურქმა/ოსმალო ყოფილმა ჩინოვნიკმა დატოვა. ე.ი. ადმინისტრაცია ცოტა ხნით ადრე სწორედ მათგან კომპლექტდებოდა. მუსლიმ ქართველთა ინდიფერენტულობა თურქთა მიმართ ამითაც იქნებოდა განპირობებული.

მუსლიმმა ქართველებმა რუსეთის იმპერიაში ინკორპორაციის შედეგად მიიღეს:

1. ბეგებმა – ცოტა მიწა და ადგილობრივ მილიციაში გაწევრიანების საშუალება
2. მოიჯარეებმა – იგივე სტატუსი სახელმწიფო მიწებზე, ხოლო ქართველებმა ზოგადად – დანარჩენი ქართველები.

გ. ჟუჟუნაშვილი, ს. სალუაშვილი. ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადების თარიღის დაზუსტებისათვის. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვიდე ყოველწლიური სამეცნიერო საფაკულტეტო კონფერენცია-ექვთიმე თაყაიშვილი 150 წლისთავისადმი. თბ. 2013. 17-18 ივნისი

XIX-XX საუკუნის მიჯნაზე მოღვაწე ქართველ მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა პლეადაში თავისი ღირსეული ადგილი უკავია ექვთიმე თაყაიშვილს. საინტერესოა მისი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ყოველი წელი, ყველა წვრილმანი.

მოხსენებაში ყურადღებას გავამახვილებთ ექვთიმე თაყაიშვილის ბიოგრაფიაში არსებულ უზუსტობებზე: “ჩემი მეტრიკის მიხედვით მე დავბადებულვარ 5 იანვარს 1863 წლის (ძვ. სტილით), მაგრამ შესაძლოა ამაზე წინ ერთის წლით მაინც ვიყო დაბადებული, ვინაიდან ჩვენში მეტრიკას მონათვლიდან ადგენდნენ.”

ამავე თარიღს, ოღონდ დაზუსტების გარეშე (ძველი სტილი), უთითებს გამოჩენილი მოღვაწის ყველა ბიოგრაფი. არის გამონაკლისებიც – 3 იანვარი, 5 ივნისი. თუმცა, ეს არ არის ანგარიშგასაწევი.

ჩვენ გადავამოწმეთ საისტორიო არქივში დაცული მონაცემები. აღმოჩნდა შემდეგი უზუსტობა, რომელიც არც თავად ექვთიმეს და არც მის რომელიმე ბიოგრაფს არ გადაუმოწმებია და, შესაბამისად, არც გაუთვალისწინებია.

საქმე ეხება ე.წ. “საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორის გურიის ეპარხიის, გურიათის უჩასტკის, სოფლის ლეხოურის მღვთის მშობლის ეკლესიის მეტრიჩესკი წიგნში” ჩანაწერს. ამ წიგნს საერთო თარიღად უზის “ჩყდგ” ანუ 1863 წელი და ყველა ჩანაწერი ამ წლისაა. გამონაკლისია მხოლოდ ჩანაწერი #4. მის გასწვრივ დაფიქსირებულია შემდეგი მონაცემები:

“დაბადება თთვე და დღე – ჩყდბ-ს (ანუ 1862) წელს, იანვრის 5; ნათლისღება – 14 იანვარი (უკვე 1863 წლის), სახელები – ეფთვიმე.”

ამრიგად, კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ექვთიმე თაყაიშვილი დაბადებულა 1862 წლის 5 იანვარს ძველი სტილით, ახალი სტილით 19 იანვარს.

გ. ჟუჟუნაშვილი, ს. სალუაშვილი. ექვთიმე თაყაიშვილი და „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება“ (სამეცნიერო მოღვაწეობა). ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვიდე ყოველწლიური სამეცნიერო საფაკულტეტო კონფერენცია-ექვთიმე თაყაიშვილი 150 წლისთავისადმი. თბ. 2013. 17-18 ივნისი

„დიადი გარდაქმნების ეპოქაში“ რუსეთის იმპერიის მოწინავე საზოგადოებაში მომწიფდა აზრი, რომ არ კმარა ხალხის გათავისუფლება ყმობისაგან, თუ ის არ გათავისუფლდა გონებრივადაც. ამ მოსაზრების ხორცშესახემლად იმპერიის ცენტრალურ გუბერნიებში დაიწყო ე.წ. „წერა-კითხვის კომიტეტების“ დაარსება. ქართველი მოწინავენიც ამ აზრს გაჰყოლიან და უცდიათ ამგვარივე სასოფლო დაწყებითი სკოლების დაარსება, მაგრამ ეს წამოწყება სათანადო მხარდაჭერის გარეშე ჩავარდა. ამ იდეას თითქმის 20 წლის განმავლობაში უდიდესი შრომისა და დიდი დაბრკოლებების გადალახვის შემდეგ, მხოლოდ 1878-1879 წლისთვის ეღირსა განხორციელება და საყოველთაო ხასიათი მიიღო.

თავისი მიზნებიდან გამომდინარე, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება ხსნიდა სკოლებს, სამკითხველოებს, სიძველეთსაცავებს – მუზეუმებს, ბიბლიოთეკებს, კრებდა და იცავდა ქართველი ხალხის სულიერი და მატერიალური კულტურის ძეგლებს: ხელნაწერებს, სიგელ-გუჯრებს, ისტორიულ და მხატვრულ ნაწარმოებებს, ძველ ქართულ მონეტებს და ა.შ. სცემდა და ავრცელებდა წიგნებს, დახმარებას უწევდა მოსწავლე ახალგაზრდობას.

წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, ეკლესია-მონასტრების მარცვის, პარვისა და კერძო კოლექციონერებზე მიყიდვის გახშირებული ფაქტებით შემფოთებული გაათმაგებელი ენერგიით იძიებდა და აგროვებდა ძველ ხელნაწერებს; ეს ფონდი შემოწირულობებითაც იზრდებოდა.

საზოგადოებას ქართული ისტორიული ცხოვრების ამსახველი უამრავი ძეგლი დაუგროვდა. საჭირო იყო ამ ფასდაუდებელი საგანძურის წესრიგში მოყვანა.

სწორედ ამ დროს წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში გამოჩნდა ექვთიმე თაყაიშვილი, რომელსაც საზოგადოების გამოჩენილ მოღვაწეთა შორის თავისი ღირსეული ადგილი უჭირავს.

ექვთიმეს საზოგადოების ბიბლიოთეკისთვის პირველი ხელნაწერი მისი საზოგადოებაში არჩევის მეორე წელს შეუძენია. უკვე 1895 წელს კი შეუძენიათ “არჩილიანის”, ასევე ექვსი სახვე ხელნაწერი და ძველი ნაბეჭდი წიგნები.

ხელნაწერების შეგროვების პარალელურად ექვთიმე თაყაიშვილი 1890 წლიდან იწყებს ბიბლიოთეკის ხელნაწერთა აღწერას, რომლის შედეგებსაც პერიოდულად გაზეთ “ივერიაში” აქვეყნებდა.

რაც შეეხება ექვთიმე თაყაიშვილის სამეცნიერო გამოკვლევებს, მისი ერთ-ერთი პირველი ნაშრომი, რომელიც მის მიერვე 1889 წელს აღმოჩენილ ე. წ. „პარხლის სახარებას“ შეეხებოდა. ერთი წლის შემდეგ, 1890 წელს, მან გამოსცა „სამი ისტორიული ხრონიკა“. 1891 წელს ექვთიმე თაყაიშვილის რედაქტორობით „წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ“ გამოაქვეყნა „ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა ანუ მეორე ნაწილი ქართლის მოქცევისა“. 1895 წელს ექვთიმე თაყაიშვილმა გამოაქვეყნა „სიბრძნე ბალავარისა“. 1899 წელს ბალავარიანის ეს ქართული ვერსია ი. ჯავახიშვილმა თარგმნა რუსულად.

ამავე 1895 წელს ექვთიმე თაყაიშვილმა გამოაქვეყნა XVIII საუკუნის ხელნაწერი „კათალიკოს-ბაქარიანი მღვდლის იესე ტლაშაძის მოთხრობა ლექსად“. 1896 წლის 29 ოქტომბერს ექვთიმე თაყაიშვილს საზოგადოების წინაშე დაუყენებია მარიამისეული „ქართლის ცხოვრების“ დაბეჭდვის აუცილებლობის საკითხი. 1897 წლის 11 მარტს საზოგადოებამ მიიღო გადაწყვეტილება მისი გამოქვეყნების შესახებ. სულ დაიბეჭდა 600 ეგზემპლარი და თითოეულის ფასი 2,5 მანეთი იყო.

მარიამისეულმა “ქართლის ცხოვრებამ” დღის სინათლე 1906 წელს იხილა.

ექვთიმე თაყაიშვილის მეცნიერული მოღვაწეობის შედეგად გამოიცა და აღიწერა - “თამარიანის”, “ამირანდარეჯანიანის”, “როსტომიანის”, “შაჰნავაზიანის”, “ქილილა და დამანას”, “ბარამიანის” და ძველი ქართული მწერლობის სხვა ძეგლების ხელნაწერები.

ექვთიმე თაყაიშვილის სახელს უკავშირდება “წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების” სახელით “ვეფხისტყაოსნის” მოძიება, შესწავლა და გამოქვეყნება.

აღწერილობის” “...მეორე ტომის პირველი ნაკვეთის გამოქვეყნების შემდეგ (1906 წ.) ნიკო მარმა რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიაში ვრცელი რეცენზია წარადგინა, რომელშიც თაყაიშვილის ეს ნაშრომი ქართველოლოგიაში დიდ მოვლენად გამოაცხადა.

საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიამ ე. თაყაიშვილის ნაშრომი საგანგებო აღნიშვნის

ღირსად ცნო და ოქროს მედლით დააჯილდოვა.

ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, პროფ. ცირა ზარამიძე:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

დასავლეთევროპული ენებისა და ლიტერატურის
სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I- III ნაწილი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. **თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დასავლეთ-ევროპული ფილოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი- პროფესორი მანანა რუსიეშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ს/ს ინსტიტუტის ხელმძღვანელი: პროფ. მანანა რუსიეშვილი

ა) ინგლისური ფილოლოგიის

1. მანანა რუსიეშვილი - სრული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
2. მანანა გელაშვილი - სრული პროფესორი
3. თინათინ მარგალიტაძე - ასოცირებული პროფესორი
4. ირინა გველესიანი -ასოცირებული პროფესორი
5. რუსუდან დოლიძე - ასოცირებული პროფესორი
6. გიორგი ყუფარაძე - ასოცირებული პროფესორი
7. ნათელა ნემსაძე - ასოცირებული პროფესორი
8. ნინო დარასელია - ასოცირებული პროფესორი
9. მაია ხაჩიეშვილი –ასისტენტ პროფესორი
10. ირინა დემეტრაძე – ასისტენტ პროფესორი
11. მარია ქურდაძე – ასისტენტ პროფესორი

ბ) გერმანული ფილოლოგიის დეპარტამენტი.

12. ლალი ქეცბა-ხუნდაძე - სრული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
13. დალი კოკაია–ფანჯიკიძე - სრული პროფესორი
14. ალექსანდრე თვარაძე - ასოცირებული პროფესორი
15. მარინა ანდრაზაშვილი - ასოცირებული პროფესორი
16. ნუნუ კაპანაძე - ასოცირებული პროფესორი
17. ნინო ქიმერიძე - ასოცირებული პროფესორი
18. ნანა გოგოლაშვილი - ასოცირებული პროფესორი

- 19. სოფიო მუჯირი - ასისტენტ-პროფესორი
- 20. კონსტანტინე ბრეგაძე - ასისტენტ-პროფესორი

გ) რომანული ფილოლოგიის დეპარტამენტი.

- 21. ქეთევან გაბუნია - სრული პროფესორი (დეპარტამენტის ხელმძღვანელი)
- 22. გუნცაძე ნანა –ასოცირებული პროფესორი
- 23. ქავთარაძე ნინო - ასისტენტ პროფესორი
- 24. სოფიო ფეიქრიშვილი - ასოცირებული პროფესორი
- 25. კობეშაძე მარინე – ასისტენტ პროფესორი
- 26. ჯავახიძე მაია - ასოცირებული პროფესორი
- 27. კენჭიშვილი სალომე – ასისტენტ პროფესორი
- 28. ხაბეიშვილი ბელა – ასისტენტ პროფესორი

თარგმნამცოდნეობა

- 29. მერაბიშვილი ინესა - სრული პროფესორი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ტემპუსის პროგრამა მულტილინგვური სამაგისტრო პროგრამის შესაქმნელად	ტემპუსი	შალვა ტაბატაძე	მანანა რუსიეშვილი
2	AR/180/2-120/13 ქართული ენის იდიომებისა და ანდაზების ფონდების მონაცემთა ბაზა (ინგლისური, გერმანული, ფრანგული, რუსული, თურქული და არაბული ეკვივალენტებით) ქართულ-ინგლისური სიტყვასიტყვითი	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მანანა რუსიეშვილი	რუსუდან დოლიძე

3	<p>თარგმნითი ლექსიკონი</p> <p>ქართული შექსპირიანა</p> <p>არქეოლოგიის მრავალენოვანი (ქართული-ინგლისური- ფრანგული- გერმანული-რუსული)ელ ექტრონული ლექსიკონი</p>	<p>რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი და თსუ</p>	<p>რატი სხირტლაძე</p>	<p>მანანა რუსიეშვილი</p>
4	<p>„ინგლისურ- ქართული ბიოლოგიური ონლაინ-ლექსიკონი“</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>მანანა გელაშვილი</p>	<p>მარინა ფუთურიძე, ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე</p>
5.	<p>ინგლისურ-ქართული ტექნიკური ტერმინოლოგია</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>სოფიო მუჯირი</p>	<p>მარინა ფუთურიძე, ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე</p>
		<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>თინათინ</p>	

6.			მარგალიტაძე	
			თინათინ მარგალიტაძე	

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ინგლისურ-ქართული ბიოლოგიური ელექტრონული ლექსიკონი

აღნიშნული ლექსიკონი ფინანსდება შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ. ინგლისურ-ქართული ბიოლოგიური ელექტრონული ლექსიკონი ერთ-ერთია დარგობრივი ელექტრონული ლექსიკონების ციკლიდან, რომლის შექმნა დაგეგმილია უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიული ცენტრის მიერ და რომელიც დაეფუძნება აღნიშნულ ცენტრში შექმნილი დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის ელექტრონულ კორპუსს.

პროექტის ფარგლებში მზადდება ლექსიკონი, რომელიც ადეკვატურად ასახავს ბიოლოგიური მეცნიერების თანამედროვე დონეს, მის ტერმინოლოგიურ ბაზას.

XX საუკუნის ბოლო და XXI საუკუნის დასაწყისი ბიოლოგიური მეცნიერების რევოლუციური განვითარებით აღინიშნა. სამეცნიერო და პრაქტიკული მიღწევები ამ სფეროში, განსაკუთრებით კი იმუნოლოგიის, გენეტიკის, გენური ინჟინერიის და ა. შ. დარგში იმდენად შთამბეჭდავია, რომ ბევრი რამ, რაც დღეს ლამის ყოველდღიურ პრაქტიკად იქცა (თუნდაც გენური ინჟინერია), არცთუ დიდი ხნის წინ მეცნიერთა მიერ საკმაოდ ძნელად მისაღწევ, თეორიულ პერსპექტივად თუ აღიქმებოდა.

მეცნიერების ამა თუ იმ დარგის ესოდენ სწრაფი განვითარება გულისხმობს ახალი სამეცნიერო ტერმინოლოგიის ბუნებრივ წარმოქმნას და ამ უახლესი ტერმინოლოგიით გაჯერებული სამეცნიერო ლიტერატურის შექმნას. სრულიად ნათელია, რაოდენ აუცილებელია ჩვენი გამოცდილი, ახალგაზრდა თუ მომავალი მეცნიერებისათვის ამ სამეცნიერო ლიტერატურის გაცნობა და ადეკვატური აღქმა.

მეორე მხრივ, თანამედროვე მეცნიერების დარგში, ისევე როგორც მრავალ სხვა დარგში,

დღესდღეობით განსაკუთრებული ადგილი უკავია ინგლისურ ენას, რომელიც, პრაქტიკულად, მეცნიერებისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა ენად გადაიქცა და დაახლოებით იმავე ფუნქციის შესრულება დაიწყო, რომელსაც დასავლეთ ევროპაში შუა საუკუნეებიდან მოყოლებული თითქმის XIX საუკუნის ბოლომდე ლათინური ენა ასრულებდა.

ამ გარემოებებმა განაპირობა ჩვენი გადაწყვეტილება ინგლისურ-ქართულ ბიოლოგიურ ტერმინოლოგიაზე მუშაობისა.

ლექსიკონში შეგვაქვს საკუთრივ ბიოლოგიური და ბიოლოგიასთან მჭიდროდ დაკავშირებული ისეთი დარგების ტერმინები, როგორცაა ბოტანიკა, ზოოლოგია, მიკრობიოლოგია, ციტოლოგია, გენეტიკა, იმუნოლოგია, ბიოქიმია, ანატომია, ფიზიოლოგია, ეკოლოგია და სხვა, სულ 20 000 სიტყვა-ტერმინი. ლექსიკონში შეგვაქვს ცხოველებისა და მცენარეების სახეობათა აღმნიშვნელი ინგლისური ტერმინები, რომელთა ქართულ ეკვივალენტებს დართული აქვს შესაბამისი ლათინური სახელწოდებები. ლექსიკონში მაქსიმალურადაა ასახული ცხოველებისა და მცენარეების უკანასკნელ ხანებში აღმოჩენილი თუ განსაზღვრული / ცალკე გამოყოფილი სახეობები. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ისეთი დარგების ტერმინოლოგიას, როგორცაა გენეტიკა, იმუნოლოგია და ეკოლოგია, რომლებიც დღეისათვის ესოდენ აქტუალურია ჩვენი მეცნიერებისა და საერთოდ ჩვენი ქვეყნისთვის.

ლექსიკონი ელექტრონული სახით მზადდება, ელექტრონული ლექსიკონების შექმნას კი უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც ცალკეული დარგისათვის, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში ბიოლოგიური დარგისათვის, ასევე ზოგადად ქართული ლექსიკოგრაფიული ბაზის ჩამოყალიბებისათვის, რაშიც საქართველოს სერიოზული ჩამორჩენა აქვს. დღეს მოსახლეობის უმრავლესობა პრაქტიკულად კომპიუტერით მუშაობს, დოკუმენტები პირდაპირ ელექტრონული სახით იქმნება, ამდენად მნიშვნელოვანია ქართველ მოსახლეობას, ახალგაზრდებს საინფორმაციო წყაროები: ლექსიკონები, ენციკლოპედიები ელექტრონული სახით მიეწოდოს. თუ ამ მხრივ რუსეთის და ევროპის ქვეყნების მდგომარეობას გადავხედავთ, დავრწმუნდებით რამდენი რამაა საქართველოში ამ კუთხით გასაკეთებელი.

ლექსიკონზე მუშაობა 2014 წლის მარტში დასრულდება. დღეისათვის უკვე შედგენილია

16 000 სიტყვა-ტერმინი, რომელიც ატვირთულია ინტერნეტში განთავსებულ ლექსიკონის ონლაინ-ვერსიაში მისამართზე: www.bio.dict.ge

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო დარასელია	შორისდებული საკომუნიკაციო კომპეტენციის თვალსაზრისით	თბილისი: თსუ გამომცემლობა	209

ანოტაციები

შორისდებული საკომუნიკაციო კომპეტენციის თვალსაზრისით

მონოგრაფია საკომუნიკაციო კომპეტენციის მოდელის გამოყენებით წარმოადგენს ინგლისურ, ქართულ და რუსულ შორისდებულთა მრავალგანზომილებიან თეორიულ-ტიპოლოგიურ კვლევას. ნაშრომის თეორიულ და მეთოდოლოგიურ საფუძველს ქმნის თანამედროვე ლინგვისტური აზროვნების ორი წამყვანი პარადიგმა-კოგნიტიური და კომუნიკაციური და მათთან დაკავშირებული ლინგვისტური, კოგნიტიური, სოციოლოგიური და ფსიქოლოგიური თეორიები. კვლევისას, ერთი მხრივ, გამოვლენილია შორისდებულის ზოგადი, უნივერსალური მახასიათებლები, ხოლო, მეორე მხრივ, დადგენილია ინგლისურ, ქართულ და რუსულ შორისდებულთა ეთნოცენტრული ლინგვისტური ბუნება.

წიგნი განკუთვნილია ლინგვისტთა და ლინგვისტიკის საკითხებით (განსაკუთრებით, დისკურსის ანალიზისა და კოგნიტიური ლინგვისტიკის პრობლემებით) დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის, ასევე ფილოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურისა და დოქტორანტურის საფეხურის სტუდენტებისათვის. კვლევის შედეგების ენის სწავლების

პროცესში გათვალისწინება დაეხმარება ენის შემსწავლელებს შორისდებულის მართებულად გამოყენების დაუფლებაში.

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა რუსიეშვილი, რუსუდან დოლიძე	Readings in English Philology	თსუ გამომცემლობა	

ანოტაციები

1. Readings in English Philology - მანანა რუსიეშვილი, რუსუდან დოლიძე.

სახელმძღვანელო შეიქმნა თსუ ინგლისური ფილოლოგიის კურსისათვის „შესავალი ინგლისურ ფილოლოგიაში“. იგი ამ კურსისთვის თანამედროვე სახელმძღვანელოს შექმნის პირველი ცდაა. მის დასაწერად გვიბიძგა ორმა გარემოებამ: ამგვარი ნაშრომების სიმცირემ და დიდმა სურვილმა, ქართველ სტუდენტებსაც ჰქონოდათ ისეთი მასალა, რომელიც მათ ინგლისურ ენაზე გააცნობდა საენათმეცნიერო ტექსტების ენას, შეუქმნიდა ზოგად წარმოდგენას ენათმეცნიერების მნიშვნელოვანი თეორიებისა და მათი თანამედროვე პრობლემატიკის შესახებ. სახელმძღვანელოში შესული მასალა განკუთვნილია კურსის სამუშაო ჯგუფში დასამუშავებლად. იგი მოიცავს მოკლე ტექსტებს, რომელთაც ახლავს ინგლისური ენის სწავლების თანამედროვე მეთოდის გათვალისწინებით შედგენილი სავარჯიშოები და თვითშეფასების ტესტები.

ინესა მერაბიშვილი	ლორდ ბაირონი, ლექსები, ინგლისურიდან თარგმნა, გამოკვლევა და კომენტარები დაურთო ინესა მერაბიშვილმა	თბილისი, საქართველოს ბაირონის საზოგადოება, 264 გვერდი.
-------------------	--	--

ლორდ ბაირონი მიჩნეულია იმ ერთადერთ ინგლისელ პოეტად, რომელმაც უმნიშვნელოვანესი გავლენა იქონია ევროპის კულტურისა და პოლიტიკის განვითარებაზე.

ბაირონი ის ერთადერთი პოეტია, რომელსაც ბერტრან რასელმა “დასავლეთის ფილოსოფიის ისტორიაში” მთელი თავი მიუძღვნა და რომელზედაც ჯუზეპე მაძინიმ თქვა: “ჩვენ არ გვინახავს უფრო ელვარე გამოცხადება “მარადიული სულის ბორკილყრილი გონისაო”, ხოლო გოეთემ დასძინა: “ინგლისელებს შეუძლიათ ილაპარაკონ ბაირონის შესახებ რაც სურთ, მაგრამ უფრო დიდი პოეტი მათ არ ჰყავთ”.

წინამდებარე წიგნი წარმოადგენს ბაირონის პოეზიის ორენოვან კრებულს, რომელსაც კომენტარების გვერდით თან ახლავს გამოკვლევა ბაირონი და საქართველო. თემა ბაირონი და საქართველო წარმოდგენილია ორი თვალსაზრისით: პირველი, რა გავლენა იქონია ბაირონმა საქართველოზე. მეორე, რა დამოკიდებულება ჰქონდა ბაირონს თავად საქართველოსადმი. ეს უკანასკნელი ასპექტი გულისხმობს ავტორის მიერ მოპოვებულ აქამდე უცნობ ცოდნას იმის შესახებ, რომ ბაირონი მონათა ბაზარზე შეხვდა ქართველ ქალს და ეს შეხვედრა აისახა მის მისტიურ პოეტურ პერსონაჟში თირზა.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/კრებულის	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

		დასახელება	ნომერი		
1	მანანა რუსიეშვილი, რუსუდან დოლიძე	ექვრაზა და მისი აღქმის თავისებურებები	XXXVI	საენათმეცნიერო ძიებანი	
2	მანანა რუსიეშვილი	ქალის სახე ინგლისურ და ქართულ ანდაზებში		მეოთხე საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მასალები გორი, 2013	გვ. 271-275

ანოტაციები

1. ექვრაზა და მისი აღქმის თავისებურებები - მანანა რუსიეშვილი, რუსუდან დოლიძე
ექვრაზა, როგორც ლიტერატურული აღწერის ერთ-ერთი ხერხი, ჯერ კიდევ ძველ საბერძნეთში ჩაისახა და თავდაპირველად გამოიყენებოდა ვიზუალური საგნის ან მოვლენის ვერბალიზაციის პროცესის აღსანიშნად (Pop, 2010). ხშირად ექვრაზული ჩანართი გულისხმობდა რაიმე ცნობილი საგნისა თუ მხატვრული ნაწარმოების ვერბალურ აღწერას. ცნობილია, რომ ისეთი ცნობილი მწერლები და პოეტები მიმართავდნენ მას, როგორიცაა ჰომეროსი, შექსპირი, კიტსი და სხვები (ზრუჭნი, 2000)

XX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ამ მოვლენისადმი ინტერესი განახლდა, რაც დაუკავშირდა ექვრაზის ფენომენის კვლევას ინტერდისციპლინარულ ასპექტში. ეს, ბუნებრივია, ნიშნავდა იმას, რომ ახალი, უფრო ფართო მიდგომით, ექვრაზული აღწერები ეფუძნებოდა არა მხოლოდ რაიმე მხატვრული მოვლენის ვერბალიზაციას ლიტერატურულ ნაწარმოებში, არამედ იგი აქტიურად დაუკავშირეს მეორადი სემიოტიკის სისტემებსაც, კერძოდ კინოს,

თეატრის სამყაროს და ამ სისტემებში რაიმე ხელოვნების ნიმუშის რევიზუალიზაციას. (კლუვერი და სხვანი).

ბუნებრივია, ექვრაზის მოხმარების არეალის გაზრდამ გამოიწვია მისი როგორც ფენომენის განმარტების მოდიფიკაციის საჭიროებაც. კერძოდ, ამ პრობლემით დაკავებული მკვლევრები დაინტერესდნენ ექვრაზის ტიპოლოგიით და მისი კოდირების თავისებურებებით, თუმცა ექვრაზული ჩანართების აღქმის თავისებურებებზე ჯერ მხოლოდ რამდენიმე გამოკვლევა არსებობს.

სტატიის მიზნებია (1) იმსჯელოს ვერბალური (ლიტერატურული) და კინემატოგრაფიული ექვრაზის არსისა და აღქმის თავისებურებებზე, მათ შორის განსხვავებებზე და (2) შემოგვთავაზოს ექვრაზის განმატების დაზუსტებული ვარიანტი. ამ მიზნების მისაღწევად გაანალიზებული და შეჯერებულია ლიტერატურული და კინემატოგრაფიული ექვრაზის კვლევის ფუნდამენტური მომენტები. ხოლო მისი აღქმის თავისებურებები მოქცეულია ბერლოს კომუნიკაციის მოდელის მოდიფიცირებულ ჩარჩოში. (ბერლო, 1960 The process of communication. NY, Holt, Rinehart and Winston).

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა გელაშვილი	When Carnival and Epic Theatre Meet in Shakespeare (The World of Shakespeare. Collected Papers of the International Conference.)		Tbilisi, ‘Universal’,	pp. 74-82
2	მანანა გელაშვილი	დროისა და სივრცის მოდელირება ფოლკნერის რომანში „ნემტის შემბილწველი“ (VI საერთაშორისო		აკაკი წერეთელის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის	გვ. 27-32

3	მანანა გელაშვილი	კონფერენცია ამერიკისმცოდნეობაში. კინფერენციის მასალები) „მშვენიერი თვალები პირბადის მიღმა“ სიმბოლოს გაგებისათვის სიმბოლისტურ პოეზიაში.		გამომცემლობა, ქუთაისი, 2013, თბილისი, შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტ.- ის ინსტიტუტი,	გვ. 84-90
---	---------------------	---	--	---	-----------

ანოტაციები

When Carnival and Epic Theatre Meet in Shakespeare - მანანა გელაშვილი

The present paper gives an analysis of Georgian theatre director Robert Sturua's acclaimed production of *Richard III* (Tbilisi 1989, Edinburgh 1979 and London 1980). This performance not only had an important role in the resistance to the repressive Soviet ideology that could not ban and control the subversive potential of Shakespeare's text, but also was a brilliant attempt to renovate Georgian theatrical tradition.

Metaphoric, minimalist scene design, costumes belonging to different epochs, even props and make up (masks and a complex, heavy make up resembling masks), choreographic buffoonery and music (ragtime, classical: Bach, Kancheli, rock 'n'roll) together create a striking performance where carnival (which has deep roots in Georgian medieval theatre) is combined with Brecht's Epic Theatre.

4. დროისა და სივრცის მოდელირება ფოლკნერის რომანში „ნემტის შემბილწველი“ - მანანა

გელაშვილი

სტატიაში გაანალიზებულია იმ მხატვრულ ხერხთა ერთობლიობა, რომელიც ფოლკნერის რომანის „ნესტის შემბილწველი“ მხატვრულ ქსოვილს წარმოქმნის, ნაჩვენებია, რომ ფოლკნერის ეს გვიანი ნაწარმოები მიუხედავად უკიდურესად ჩახლართული დეტექტიური სიუჟეტისა, თავისი პოეტიკით რადიკალურად განსხვავდება დეტექტივის ჟანრისაგან და ფოლკნერის ბოლო მოდერნისტული ნაწარმოებია, მოდერნისტული რომანის პოეტიკის ისეთი დამახასიათებელი ნიშნებით, როგორც ცნობიერების ნაკადის ტექნიკის გამოყენება და დროისა და სივრცის მითოლოგიზირებაა.

სტატიაში დროისა და სივრცის მოდელირება შესწავლილია ორ პლანში: ნაწარმოების შენაარსისა (ავტორისა და პერსონაჟების გამონათქვამები) და ნარატივის დონეზე (ნაწარმოების კომპოზიცია, მხატვრული და რეალური დროისა და სივრცის ურთიერთდამოკიდებულება, სივრცისა და დროის მარკირება და სხვ.) განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა მოდერნისტული რომანის მიერ შემოტანილი ხერხის *nunc stans* -ის ანალიზს, რომელიც სუბიექტური დროის რელატიურობის ნოვატორული გამოხატულებაა და პერსონაჟის მძაფრი სულიერი განცდების გადმოცემის საინტერესო მხატვრულ მეთოდს წარმოადგენს.

5. „მშვენიერი თვალები პირბადის მიღმა“ (სიმბოლოს გაგებისათვის სიმბოლისტურ პოეზიაში) - მანანა გელაშვილი

სტატიის მიზანია ფრანგი სიმბოლისტების (ვერლენი, ბოდლერი, მალარმე, რემბო) პოეზიის ანალიზზე დაყრდნობით სიმბოლოს ფუნქციისა და სპეციფიკის შესწავლა. სიმბოლისტების აზრით, სიმბოლო ერთმანეთთან აკავშირებს უხილავ, მიღმურ, ირაციონალურ სამყაროს და რეალურს, ხილულს, რაციონალურს. სწორედ ამ ირაციონალური სამყაროს გამოსახვის ერთადერთი საშუალებაა პოეტის მიერ სიმბოლოებით აზროვნება. ამიტომ, სიმბოლო, იმის მიუხედავად, იგი ცალკეული პოეტური ხატის სახით იქნება წარმოდგენილი, თუ მთელი ლექსი იქნება ერთი გავრცობილი სიმბოლო, კონკრეტულში ზოგადის, აბსტრაქტულისა და მიღმურის გამოსახვას ისახავს მიზნად.

სიმბოლო სხვადასხვა აღქმით სიბრტყეში არსებულ მოვლენებს აერთიანებს, მასში ენის პრაგმატული ფუნქცია შესუსტებულია და ხატი ლოგიკურის ნაცვლად ემოციური ინფორმაციის მატარებელია. მალარმე ესეში „მუსიკა და ლიტერატურა“ (1896)

მიუთითებდა, რომ ვერლენმა დაუდო სათავე ტრადიციისაგან გადახვევას უკიდურესად ინდივიდუალური გამოხატვის ფორმით.

იდეალური, „წმინდა პოეზიის“ შექმნის სირთულეებს სიმბოლისტები ცხადად აცნობიერებდნენ. ისინი ადამიანის სულისა და ფსიქიკის იქამდე მიუწვდომელი სიღრმეების გამოხატვას ცდილობდნენ, რაც, ბუნებრივია, ახალი გამომსახველობითი ფორმების მიერ მოითხოვდა. ამ გზაზე კი წარმატებას, იმისი შეგრძნება სჭარბობს, რომ დასახული მიზნის მიღწევა შეუძლებელია, რომ ტრადიცია, ცივილიზაცია, ლოგიკა ის ხუნდება, რომელსაც ადამიანი ვერასდროს მოისორებს. ამიტომ გვხვდება ასე ხშირად სიმბოლისტთა პოეზიაში გაქცევის, მოგზაურობის, გზის და ამ გზაზე გამოვლილი შეჭირვების თემატიკა.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო დარასელია	Metaphors of Initiation in Some Old English Poems	Civilization Researches # 11	Tbilisi University Press, TSU Institute of Cultural Studies, UNESCO Chair in Intercultural Dialogue.	(იბეჭდება, გამოვა 2014)
	ნინო დარასელია	მეტაფორის ქმნალობა ჩ.დიკენსის რომანში „ორი ქალაქის ამბავი“	საენათმეცნიერო ძიებანი # 36	თბილისი: „ქართული ენა“	(იბეჭდება, გამოვა 2014).

ანოტაციები

ინიციაციის მეტაფორები ზოგიერთ ძველ ინგლისურ პოემაში

ნაშრომში ექსეტერის წიგნის ანგლოსაქსური პოემები („მოხეტიალე“, „მეზღვაური“, „ცოლის გოდება“, „ქმრის უსტარი“, „ვეფხი“) განხილულია ფრეიმული სემანტიკის, კონცეპტუალური მეტაფორის თეორიის, სტილისტიკისა და დისკურსის ანალიზის თვალსაზრისით.

ჩატარებულმა კვლევამ ცხადყო, რომ ინიციაციის არქექტიპისთვის მახასიათებელი ფრეიმი – დაკარგვა, ძებნა, პოვნა – ქმნის პირველი ოთხი პოემის სიუჟეტის კოგნიტიურ საფუძველს; ინიციაციის არქექტიპთან ასოცირებული კონცეპტუალური მეტაფორები ვლინდება აღნიშნული პოემების მდიდარ ტროპოლოგიაში.

ნინო დარასელია

მეტაფორის ქმნალობა ჩ.დიკენსის რომანში „ორი ქალაქის ამბავი“

ნაშრომში განხილულია წყლის ხატების მეტაფორად გადაქცევის პროცესი ჩ.დიკენსის რომანში „ორი ქალაქის ამბავი“. ნაშრომის თეორიულ საფუძველს ქმნის კონცეპტუალური მეტაფორის თეორია (ჯ.ლეიკოფი 1993; ჯ.ლეიკოფი და მ.ჯონსონი 1980; ზ.კოვეჩესი 2008;) და კოგნიტიური სტილისტიკა (პ.სტოკუელი 2008).

დაკვირვებამ ცხადყო, რომ ჩარლზ დიკენსის სამწერლობო სტილისათვის ნიშანდობლივია წყლის ხატების უხვი გამოყენება. გამონაკლისს არც „ორი ქალაქის ამბავი“ წარმოადგენს. აღნიშნულ ნაწარმოებში წყლის ხატები შემდეგ ფუნქციებს ასრულებენ:

1. წარმოადგენენ პეიზაჟის მნიშვნელოვან ერთეულს, ქმნიან ფონს რომანში წარმოდგენილი ფიგურებისათვის.
2. წყლის აღმნიშვნელი ლექსიკური ერთეულების მეშვეობით ხდება ობიექტთა დახასიათება.
3. რომანის მსვლელობისას ცალკეული წყლის ხატი მეტაფორულ დატვირთვას იძენს ფიგურა და ფონი ერწყმის ერთმანეთს წარმოქმნის რა ახალ ფიგურას.
4. რომანში ჩ.დიკენსი ახდენს წყლის ცნებების შემცველი კონცეპტუალური მეტაფორების (მაგ. დრო მდინარეა; ცხოვრება მდინარეა; მემბოხე ხალხთა მასა ზღვაა/ოკეანეა და სხვ.) აქტუალიზაციას. ეს უკანასკნელნი ქმნიან რომანის სიუჟეტური ხაზის კოგნიტიურ საფუძველს.

წყლის ხატების კონცეპტუალურ მეტაფორებად ჩამოყალიბების პროცესი ნარატივს რომანში უფრო დინამიკურს ხდის.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---------------------------------------	-----------	----------------------	------------------------

		დასახელება	კრებულის ნომერი	გამომცემლობა	
1	თინათინ მარგალიტაძე	„თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიული ცენტრი: ისტორია, პროექტები, თანამედროვე ტექნოლოგიები“	„ქართული ენა - 21-ე საუკუნის გამოწვევები“	საქართველოს პარლამენტი, 2013	გვ. 85 – 92
2	თინათინ მარგალიტაძე	„ინგლისურ-ქართული ლექსიკოგრაფია“	სამეცნიერო ჟურნალი „ქართველოლოგი“	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 2013.	
3	თინათინ მარგალიტაძე	„პოლისემიური სიტყვების ერთგანზომილებიანი მოდელი“	სამეცნიერო ჟურნალი „კადმოსი“.	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 2013	
4	თინათინ მარგალიტაძე	„არის თუ არა ლექსიკოგრაფია მეცნიერება?“	საერთაშორისო კონფერენციის „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ მასალები	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 2013	გვ. 69 – 73
5	თინათინ მარგალიტაძე	„დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი - ორენოვანი ევროპულ-ქართული ლექსიკონების საფუძველი“.	ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი „სპეკალი“	ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი.	

	ე				
--	---	--	--	--	--

ანოტაციები

ინგლისურ-ქართული ლექსიკოგრაფია

სტატიაში განხილულია ინგლისურ-ქართული ლექსიკოგრაფიის განვითარების ძირითადი ეტაპები მე-19 საუკუნიდან დღემდე. ვრცლადაა მიმოხილული უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიული ცენტრის მიერ გამოცემული დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის ტომეული და მისი ონლაინ-ვერსია, აგრეთვე 2006 წელს ლონდონში, გამომცემლობა „გარნეტის“ მიერ გამოცემული დიდი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი დონალდ რეიფილდის საერთო რედაქტორობით.

პოლისემიური სიტყვის ერთგანზომილებიანი მოდელი

სტატიაში განხილულია პოლისემიური ზმნებისა და ზედსართავი სახელების ერთ-ერთი უნივერსალური მოდელი – ერთგანზომილებიანი მოდელი. მოდელის აღწერასთან ერთად, გაანალიზებულია პოლისემიასთან დაკავშირებული ისეთი კერძო საკითხები, როგორცაა: პოლისემიური სიტყვის ცალკეული მნიშვნელობების რაობა და სტატუსი, კონტექსტის როლი პოლისემიური სიტყვის მნიშვნელობების რეალიზაციისას. სტატიაში ასევე განხილულია ზმნებისა და ზედსართავი სახელების ლექსიკური მნიშვნელობის თავისებურებები.

დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი - ორენოვანი ევროპულ-ქართული ლექსიკონების საფუძველი

სტატიაში განხილულია „დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ ბაზაზე ორენოვანი, ევროპულ-ქართული ლექსიკონების შექმნის პრაქტიკული მეთოდები და ზოგადი პერსპექტივები. ამგვარი ლექსიკონების შექმნის მეთოდიკა ნაჩვენებია კონკრეტული სიტყვა-სტატიების მაგალითზე იტალიურ-ქართული, ფრანგულ-ქართული, გერმანულ-ქართული და შვედურ-ქართული ლექსიკონებიდან.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირინა დემეტრაძე	„საყვედური როგორც „სახის“ შემლახველი სამეტყველო აქტი“	საენათმეცნიერო ძიებანი	თბილისი	

ანოტაციები

ირინე დემეტრაძე

საყვედური, როგორც „სახის“ შემლახველი“ სამეტყველო აქტი

ადამიანები ხშირად უკმაყოფილონი არიან სხვების ნათქვამით თუ ნამოქმედართ. ამდენად, საყვედურები საკმაოდ ხშირი მოვლენაა ყოველდღიურ ცხოვრებაში. როგორც ინგლისურ, ასევე ქართულ ენაში საყვედურის გამოხატვა ხდება მტკიცებითი, კითხვითი, ძახილითი და ბრძანებითი ფორმით. საყვედურის გამომხატველი გამონათქვამი შეიძლება შედგებოდეს მხოლოდ ერთი სიტყვისგან, ფრაზისგან ან მთელი ტექსტისგანაც კი. სამეტყველო აქტების თეორიის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ საყვედურის გამომხატველი გამონათქვამები არის როგორც პირდაპირი, ასევე ირიბი სამეტყველო აქტები და ჯონ ოსტინის კლასიფიკაციაში წარმოადგენს პერფორმატივებს, ბიჰებიტივებს და ვერდიქტივებს. ექსტრალინგვისტური კონტექსტიდან გამომდინარე, ერთი და იგივე გამონათქვამი შეიძლება იყოს საყვედური, ანუ „სახის“ შემლახველი სამეტყველო აქტი, ან თავაზიანობის ფორმულა, ანუ „სახის“ შენარჩუნებისკენ მიმართული სამეტყველო აქტი. ამდენად, საყვედურის გამომხატველი გამონათქვამები შეიძლება იყოს როგორც ინფორმატული, ასევე ფატიკური.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია გურგენიძე	About Some Comments In Media Language	Homo Loquens, Georgian Multilingual	Tbilisi,	pages 97-99

		Innovations	Association, Volume 5		
<p>ანოტაციები</p> <p>About Some Comments in Media Language Innovations</p> <p>Media has its main goal to amaze public, to appeal for the interests of people, to their most inner thoughts and ideas and for this purpose figurative language is used. In the modern context it is possible to differ between online media and printed media. We decided to look for common features in these two different types of media and come to the common conclusion that it is more effective to post media online and to gain online audience than to print and sell newspapers, magazines. Therefore, it is relevant to discuss modern innovative linguistic means in the language of media. It is evident that in printed media individuality of authors can be seen in headlines and puns used everywhere but Computer texts are more characterized by metaphors, figurative means of language, comparisons and reflections of personal attitudes of author.</p>					

ინესა მერაბიშვილი	შექსპირის 83-ე სონეტი და მისი ქართული თარგმანები ავტორის ვინაობის კვალდაკვალ	შექსპირის სამყარო, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის კრებული	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., გვ., 168–182.
ინესა მერაბიშვილი	Stylistic Allusion as Way of Life – Reincarnating Napoleon	Proceedings of the 39 th International Byron Conference	London, www.internationalbyronsociety.org
<p>Stylistic Allusion as Way of Life – Reincarnating Napoleon</p> <p>(Proceedings of the 39th International Byron Conference</p> <p>London, 2013, at www.internationalbyronsociety.org)</p>			

In the case of Lord Byron the function of allusions as stylistic means appears to be absolutely unique. Lord Byron not only alludes to mythological, biblical, literary or historical characters, but is mystically guided by them in real life. To be more precise, Byron is in constant touch with them challenging them and competing with them, thus reincarnating their lives and images.

Byron very much hoped that Napoleon would reincarnate Prometheus but, alas, in vain.

Byron equates Napoleon to Prometheus and at the same time is aspiring to the contemporary hero. Byron considered Napoleon to be a liberator, but when a Gazette Extraordinary announced the abdication of Fontainebleau on the 9th April, 1814, Byron composed “Ode to Napoleon Buonaparte” – the strictest condemnation of Napoleon ever made in poetry.

In Byron’s opinion Napoleon should have died rather than abdicated.

Disappointed in Napoleon, at least subconsciously, Byron aims to reincarnate the mythological liberator. And it took him exactly ten years since composing the “Ode” to fulfill the mission of the liberator of Greece and die as proudly as Prometheus did.

Shakespeare’s Sonnet 83 and its Georgian Translations Against

The Background of the Author’s Identity

(The World of Shakespeare, Collected papers of the International Conference

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, October 10-12, 2012,

Centre for Shakespeare Studies,

Faculty of Humanities at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Tbilisi, 2013)

The present article is based on comparatively recent knowledge of Shakespeare’s identity offered by the following books: Peter Dawkins, “The Shakespeare Enigma”, Polair Publishing, London, UK, 2004; Virginia M. Fellows, “The Shakespeare Code”, Summit University Press, USA, 2006.

The two authors guide us down a fascinating trail, following clues that the writers may have wanted us to uncover, centuries later. One example is the curious phrase, “both your poets”, in Sonnet 83. The monuments and eulogies to Shakespeare are profoundly enigmatic, too. The more seriously the clues are understood, the better the plays sit in their historical, political, religious and philosophical

context. The authors then come to startling and original conclusions as to the true identity of the author of Shakespeare's works – Francis Bacon.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი ყუფარაძე	“Phonetic and Phonological Differences of Varieties of English”	A collection of papers submitted by S. Caucasian researchers Erasmus Mundus ECW for Georgia, Armenia and Azerbaijan	SGA Nr – 2009 – 16 Greece, Thessalonica	pp. 46 – 50
	ციური ახვლედიანი,	Description comparative de	Le linguiste, revue internationale, numéro 6/Été 2,	Teheran, Iran	pp. 15-24

2	გორგი ყუფარაძე, სოფიო მუჯირი	l'intonation des langues non- parentées:le français, l'anglais, l'allemand, le géorgien			
3.	გორგი ყუფარაძე, მარინა კვანტალიანი	Linguistic Peculiarities of E- mail / On the Material of English, French and Georgian Languages /	International Journal of Arts and Sciences, V 3, N 4	USA	pp.417-427
	ციური ახვლედიანი, გორგი ყუფარაძე	ნასესხობათა ფონეტიკური ადაპტაცია	Scripta Manent #1		
4	ციური ახვლედიანი, გორგი ყუფარაძე	ევფემიზმები სოციალურ სფეროში	„საენათმეცნიერო ძიებანი“ (XXXV)	თბილისი	გვ. 10-14
5.	ციური ახვლედიანი, გორგი	პარონიმული ანდაზები ფრანგულ და ინგლისურ ენებში		თბილისი	გვ. 54-61

6	<p>ყუფარაძე</p> <p>ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე</p>	<p>ევფემიზმები ფრანგულ და ინგლისურ პრესაში</p>	<p>„Homo Loquens“ # 5</p> <p>„ენა და კულტურა“ # 10</p>	<p>თბილისი</p>	<p>გვ. 22-25</p> <p>„უნივერსალი“ თბილისი</p>
7				<p>თბილისი</p>	<p>გვ. 13-19</p> <p>„მერიდიანი“ თბილისი, საქართველო</p>

ანოტაციები

Phonetic and Phonological Differences of Varieties of English
George Kuparadze (Greece, Thessalonica)

The presented article deals with the frequently argued questions in the circles of Phoneticians such as: 1. Why the native forms of English which have developed outside Britain are like they are; 2. If you take English from Britain and introduce it elsewhere, why does it end up being recognizably different from English in the original homeland and the like. One obvious factor has to do with linguistic change. All languages and dialects change though time: some changes have taken place since settlement in the English of particular overseas territories; and, equally, some changes have taken place in Britain which have not take place in all or any of the new territories. Another factor is language contact-in the new territories, speakers of English came into contact with indigenous language from which they acquired

words, as well as with other European languages. Finally, dialect contact was very important. In the new colonies, speakers of different regional varieties of English from different parts of England, Scotland, Wales and Ireland came into contact with one another and, in a generation or two, this gave rise to new varieties which were essentially mixtures of features from different homeland dialect.

Description comparative de l'intonation des langues non-parentées

(le français, l'anglais, l'allemand, le russe, le géorgien)

Tsiuri Akhvlediani, **Giorgi Kuparadze**, Sophie Mujiri (The United Kingdom ; Iran)

La comparaison des niveaux suprasegmentaires des langues non-parentées nous permet de constater des ressemblances et des dissemblances existantes entre ces langues. D'une part, cela sert au développement des recherches typologiques des langues qui ne doit pas limiter de l'étude des langues parentées génétiquement; d'autre part, la description des transferts interlinguaux révélés d'après des recherches contrastives, crée des conditions préliminaires pour prévoir et diagnostiquer des fautes de prononciation, pour élaborer des recommandations méthodiques – didactiques correspondantes, pour introduire effectivement la progression de l'enseignement, des méthodes adéquates, et pour diminuer maximalelement des fautes de prononciation.

Comme nous avons remarqué, dans les langues citées (le français, l'anglais, l'allemand, le russe, le géorgien), les configurations des contours mélodiques se coïncident principalement, bien que dans les certains cas, issu du système mélodique de la langue, quelques particularités sont révélées. A propos du problème des convergences – divergences, les débats violents sont en train à présent aussi entre les phonéticiens professionnels et cela affirme que les corrélations entre la langue et la société est un phénomène indivisible.

Linguistic Peculiarities of E-mail

(On the material of French, English and Georgian Languages)

Marine Kvantaliani, PhD student, Tbilisi State University, Georgia

George Kuparadze, Associate professor, Tbilisi State University, Georgia

Electronic mail is a method of exchanging digital messages from an author to one or more recipients. The presented paper deals with this newly appeared means of online digital interaction from its linguistic view point, more precisely, the major attention is drawn to its linguistic peculiarities in terms of

structure and lexis, as well as punctuation and content.

The corpora for research implies three languages (English, French and Georgian) with different lexical inventory and structural frame, including the use of contractions, abbreviations, ellipsis, characteristics relating to grammatical complexity. The scrupulous analysis has shown something that was clear from the start, namely: use of lowercase in place of uppercase (Georgian variety); omission of essential punctuation (e.g., absence of a sentence delimiter such as a full-stop); use of exclamation marks in all; use of simple sentences instead of compound and complex ones; use of capitalization for emphasis in English and French; absence of the some similar linguistic features in the Georgian variety.

ნასესხობათა ფონეტიკური ადაპტაცია

(ფრანგული და ინგლისური ენების მასალაზე)

ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე

ნასესხობები, მსესხებელი ენის ფონეტიკური სისტემის გავლენით, თანდათანობით იცვლებიან, რაც აისახება ლექსიკონებში ტრანსკრიფციის სახით. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ფონეტიკურ ასიმილაციას თან ახლავს წარმოთქმის ვარიაციულობა. ჩვენი კვლევის ობიექტს წარმოადგენს ინგლისური ნასესხობები ფრანგულ ენაში და ფრანგული ნასესხობები ინგლისურში. ნასესხები სიტყვები შეიძლება, პირობითად, დავყოთ ორ ჯგუფად: სრულად ათვისებულები და ნაწილობრივ ათვისებულები. სესხებისა და ასიმილაციის პროცესი უფრო ცხადად ასახულია ინგლისურ ლექსიკონებში, ნაკლებად შესამჩნევად ფრანგულ ლექსიკონებში. ფრანგული სიტყვის წარმოთქმის ნორმის დადგენის სწრაფი პროცესი ვერ ასწრებს ასახვას ფრანგულ გამოცემებში, ინგლისურ ენაში კი ნასესხები სიტყვის ათვისების პროცესი გაცილებით ხანგრძლივია და ამიტომაც ინგლისური ლექსიკონები ასწრებენ დააფიქსირონ საწარმოთქმო ცვლილებები ტრანსკრიფციულად.

ეგზემპლები ფრანგულ და ინგლისურ პრესაში

ახვლედიანი ციური, ყუფარაძე გიორგი

პრაგმატული ფუნქციების შემცველი ფიგურალური გამონათქვამებიდან, მკვლევართა ყურადღება უმეტესად ეთმობოდა ირონიის, ჰიპერბოლისა და ლიტოტის ფიგურებს,

ევფემიზმებს კი – ნაკლებად, მიუხედავად ამ უკანასკნელის ზემოქმედების ძლიერი პოტენციალისა. ჩვენი მიზანია, ფრანგულ და ინგლისურ ენებში წარმოვადგინოთ ამ ფიგურის – ევფემიზმის პრაგმატული ფუნქციონირების როლი, რაც გულისხმობს ადრესატზე უშუალო ზემოქმედებას და მის იძულებას, რომ მიიღოს ესა თუ ის აზრი მიწოდებულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით.

ამ მიზნით, განვიხილავთ ევფემიზმის პრაგმატული ფუნქციონირების ზოგიერთ ასპექტს ერთგვაროვან ენობრივ კორპუსში, სახელდობრ – პრესის ენაში; განსაკუთრებული აქცენტი გაკეთდება კომუნიკაციურ სტრატეგიებსა და სოციოკულტურულ ასპექტზე, რომელიც ამ სტრატეგიათა საფუძველს წარმოადგენს. ევფემიზმს გააჩნია ფიგურული განმარტების აუცილებელი პოტენციალი, ამასთანავე იგი სხვა ასპექტითაც გამორჩეულია – კერძოდ, სოციოსამეტყველო მნიშვნელოვნობით.

ჩატარებულმა კვლევამ გვიჩვენა, რომ ევფემიზმების პრაგმატიკული კომპლექსური სტატუსი კარგად ჩანს როგორც ფრანგული, ისე ინგლისური პრესის ენაში. კომუნიკაციური კომპლექსურობა შედგება ჟურნალისტთა ევფემიზმებისაგან, ანუ პრესის ენის ევფემიზმებისაგან, რომლებიც. თავიანთი არსით, პოლიფონიური არიან, შეიცავენ რა ავტორისა და სხვათა ინდივიდუალურ ხმებს.

პარონიმული ანდაზები ფრანგულ და ინგლისურ ენებში

ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარამე

ანდაზა - მოკლე, მყარი, დამრიგებლური ხასიათის გამონათქვამი, თანამედროვე პარემიოლოგიურ კვლევებში შეისწავლება ფუნქციონალური ასპექტით; განიხილება ანდაზათა სტრუქტურა, მათი სემანტიკა და სიტყვაწარმოებითი ტიპები. ტრადიციულად, ყურადღების ობიექტს წარმოადგენდა ანდაზათა შინაარსობრივი მხარე, ფუნქციონალური მიდგომა კი საშუალებას გვაძლევს, რომ განვიხილოთ ანდაზები როგორც პარონიმული მასალა.

პარონიმია, როგორც ლექსიკური ინტერფერენციის სახეობა, წარმოადგენს ლექსიკურ ერთეულთა ორმხრივ (გამოხატვის პლანითა და შინაარსის პლანით) მიახლოებას, რაც განპირობებულია, უწინარეს ყოვლისა, მათი ფონეტიკური მსგავსებით, შემდგომში კი – სემანტიკური მიმსგავსებით, რაც იწვევს ნორმის დარღვევას.

ამ ნაშრომში განვიხილავთ პარონიმის განსაკუთრებულ სახეობას – პარონომაზიას, ანუ პარონიმულ ატრაქციას. პარონიმული ატრაქცია წარმოადგენს მსგავს სიტყვათა განზრახ მიახლოებას, სტილისტიკური ეფექტის შექმნის მიზნით. ეს ხერხი ახასიათებს პოეტურ ენას და, უფრო ფართო გაგებით, მხატვრული ლიტერატურის ენასაც; თუმც, პარონიმულ ატრაქციას ეხება პარონიმული ანდაზებიც და ანდაზური თქმებიც, რომლებიც მინიმალურ

კონტექსტში აფიქსირებენ ფორმისა და შინაარსის ინტერფერენციულ პარალელიზმს.

როგორც ჩატარებულმა გამოკვლევამ გვიჩვენა, ფრანგულსა და ინგლისურ ენებში და ასევე სხვა რომანულ თუ გერმანიკულ ენებშიც, მრავალი ანდაზა აიგება პარონიმულ ატრაქციაზე. შესაძლებელია ასეთ ანდაზათა ტიპოლოგიური კლასიფიკაცია ლექსიკურ პარონიმთა ტრადიციული კლასიფიკაციის საფუძველზე და მათი წარმოქმნის მექანიზმთა კვლევაც.

ევფემიზმები სოციალურ სფეროში

/ფრანგული და ინგლისური ენების მასალაზე /

ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე

სტატიაში ყურადღება გამახვილებულია ისეთ მნიშვნელოვან მოვლენებზე ენობრივ წიაღში როგორც ახალი სიტყვებისა და სიტყვათშეერთებების გაჩენაა, რომლებშიც ასახვას ჰპოვებს თანამედროვე მოვლენები, იწვევს შიდაენობრივ პროცესებს სიტყვაწარმოქმნის, სიტყვახმარებისა და სიტყვაცვლილების სფეროებში. შიდა პროცესების განვითარება ხასიათდება განსაზღვრული წინააღმდეგობრობით. ენის მომხმარებლები, ერთი მხრივ, სწორხაზოვნად და ღიად გამოხატავენ აზრს, მეორე მხრივ კი, ინარჩუნებენ მიდრეკილებას ევფემიისაკენ.

ფრანგულ ენაში, გამოთქმა « **langue de bois** » აღმოსავლეთ ევროპიდან, კერძოდ, პოლონეთიდან შევიდა XX საუკუნის 70-იან წლებში. პოლიტკორექტულობის გამოყენებაში, პრაქტიკულად, იგულისხმება მიზანი, რომ თავი ავარიდოთ ყოველივე იმას, რამაც შეიძლება შეურაცხყოფა მიაყენოს ამა თუ იმ კატეგორიის პირებს რასის, სქესის, სარწმუნოების, სექსუალური ორიენტაციის, ასაკისა და ა. შ. ნიშნის მიხედვით.

ინდო-ევროპულ ენებში (მათ შორის ინგლისურ ენაშიც) ევფემიზმთა ეტიმოლოგია საკმაოდ რთული და მრავლისმომცველი პროცესია ტაბუირების პრინციპიდან გამომდინარე. ევფემიზმი, როგორც წესი, ორიგინალ სიტყვას ენაცვლებოდა და შემდგომში მისი (ორიგინალი სიტყვის) ენის ლექსიკურ ფონდში მოძიება შეუძლებელი ხდებოდა.

ტრადიციულ სფეროს, რომელშიც აქტიურად გამოიყენება ევფემისტური საშუალებები, წარმოადგენს დიპლომატია. სავსებით ნათელია, რომ ის კომუნიკაციური ამოცანები, რომლებთან შეხებაც უწევთ დიპლომატებსა და პოლიტიკოსებს, შეუძლებელია გადაწყდეს მხოლოდ პირდაპირი ნომინაციებით, წყენინების, ქარაგმების, შეუთანხმებლობის, კამუფლაჟის გამოყენების გარეშე, ანუ ყოველივე იმის გარეშე, რის გამოხატვაც ევფემიზმების

დანიშნულებას წარმოადგენს.

ამგვარად, მეტყველების, როგორც კოგნიტიური ხასიათის დინამიკური პროცესის, ევფემიზაციის პრობლემა დიდ ინტერესს იწვევს, ასახავს რა კომუნიკაციურ და კულტურის როგორც სოციალურ-ისტორიული ფენომენის მიზანდასახულობას სხვადასხვა ენათა წიაღში.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თინათინ მარგალიტაძე	„ვორდის ფაილებიდან თანამედროვე ონლაინ- ლექსიკონამდე“	Electronic lexicography in the 21st century: thinking outside the paper	ტალინი, 2013. http://eki.ee/elex2013/conf-proceedings/	გვ. 370-378

ანოტაციები

ვორდის ფაილებიდან თანამედროვე ონლაინ-ლექსიკონამდე

სტატიის მიზანია 2010 წელს ინტერნეტში განთავსებული დიდი ინგლისურ-ქართული ონლაინ-ლექსიკონის ელექტრონული პლატფორმის შექმნის პროცესის აღწერა.

ლექსიკონის ძრავა დაწერილია PHP პროგრამულ ენაზე, ხოლო ლექსიკონის სიტყვანი და სისტემური ბაზები განთავსებულია MySQL-ის მონაცემთა ბაზაში. ვებ-აპლიკაცია მოიცავს მომხმარებლისა და ადმინისტრირების ფუნქციებსა და ინტერფეისებს, რაც ლექსიკონის მოხმარების, მომსახურებისა და ადმინისტრირების ინტეგრირებულ და დინამიკურ რესურსს ქმნის.

მომხმარებლის მხარეს აქვს შემდეგი ფუნქციები: ლექსიკონებს აქვს ორგვარი საძიებო სისტემა: ძიება სიტყვა-სტატიის მიხედვით და ძიება ლექსიკონის მთელს ტექსტში; ლექსიკონის საშუალებით შესაძლებელია ქართული სიტყვებისა და ფრაზების მოძიება; სიტყვის ძიება ხდება საძიებელ ველში მისი არასრული / ნაწილობრივი შეყვანის შემთხვევაში როგორც ინგლისური, ისე ქართული სიტყვებისათვის; სიტყვის არასწორად აკრეფის შემთხვევაში პროგრამა მკითხველს სთავაზობს სავარაუდო სწორ ვარიანტებს;

ლექსიკონს აქვს შიდა ბმულები და სხვა.

პროგრამის ადმინისტრირების მხარეს არაერთი დანიშნულება აქვს და მოიცავს: ლექსიკონის სიტყვანის რედაქტირების ფუნქციას; ახალი სიტყვების დამატების ფუნქციას; მომხმარებლების მიერ განხორციელებული ძიების ლოგებს; რედაქტორისთვის საჭირო ინსტრუმენტებს - გენერატორებსა და კონვერტორებს.

ლექსიკონის ვებ-აპლიკაცია ვორდის ფაილებიდან შეიქმნა. სტატიაში დეტალურადაა აღწერილი ვორდის ფაილების ონლაინ-ლექსიკონის ბაზებად ტრანსფორმაციის პროცესი.

სტატიაში ასევე აღწერილია სხვა აპლიკაციები, რომლებზეც მიმდინარეობს მუშაობა უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიულ ცენტრში.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ი. გველესიანი	„ანდერძისმიერი მემკვიდრეობა“ იტალიისა და საქართველოს სამართლის სისტემებში (ტერმინოლოგიური განსხვავებები); Mediterranean Journal of Social Sciences	ტომი 4, No 11	რომი-იტალია, MCSER Publishing,	794
2	ი. გველესიანი	ლექსემბურგული “Fiducie” და ქართული „საკუთრების მინდობა“ (ტერმინოლოგიური თავისებურებები); Mediterranean Journal of Social Sciences	ტომი 4, No 11	რომი-იტალია, MCSER Publishing	794
3	ი. გველესიანი	„ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის“ ცნება რუმინეთისა და საქართველოს სამართლის სისტემებში (ტერმინოლოგიური მსგავსება-განსხვავებები); Proceedings of the International Conference “Challenges of the Knowledge Society”		ბუქარესტი, PRO Universitaria 2013	1427
4	ი. გველესიანი	რუმინული “fiducia” და ქართული „საკუთრების მინდობა“ (ძირითადი		ბუქარესტი, PRO Universitaria 2013	1427

5	ი. გველესიანი	ტერმინოლოგიური მსგავსება-განსხვავებები); Proceedings of the International Conference “Challenges of the Knowledge Society”	გადაცემულია დასაბეჭდად		
6	ი. გველესიანი	უბველესი და თანამედროვე საგანმანათლებლო სისტემები (წარსულის მნიშვნელობა მომავლის ფორმირებაში); European Scientific Journal (ESJ)	გადაცემულია დასაბეჭდად		
7	ი. გველესიანი	ფრანგული “Fiducie” და რუსული „ქონების მინდობილი მართვა“ (ტერმინოლოგიური თავისებურებები); European Scientific Journal (ESJ)	გადაცემულია დასაბეჭდად	ლატვია	
8	ი. გველესიანი	„ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის“ ბოლოდროინდელი განვითარება ზოგიერთ ევროპულ ქვეყანაში (ტერმინოლოგიური თავისებურებები); მასალები მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სოციალური მეცნიერებები რეგიონალური განვითარებისათვის 2013“	გადაცემულია დასაბეჭდად	ლატვია	
9	ი. გველესიანი	„ტრასტის-მსგავსი მექანიზმების“ განვითარება ზოგიერთ პოსტ-საბჭოთა ქვეყანაში (ტერმინოლოგიური „დამთხვევები“); მასალები მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სოციალური მეცნიერებები რეგიონალური განვითარებისათვის 2013“	გადაცემულია დასაბეჭდად	სლოვაკეთის რესპუბლიკა, EDIS – Publishing Institution of the University of Zilina	590
		„ტრასტისა“ და მასთან დაკავშირებული ტერმინების		ბულგარეთი	

10	ი. გველესიანი	განვითარების ისტორიიდან; მეორე ელექტრონული საერთაშორისო ინტერდისციპლინარული კონფერენციის მასალები		რუმინეთი	
11	ი. გველესიანი	თანამედროვე ბულგარეთის ეკონომიკის განვითარების ზოგიერთი ასპექტი („საკუთრების მინდობასთან“ დაკავშირებული ცნებები და მათი სახელდება); ბულგარეთმცოდნეობის მესამე საერთაშორისო კონგრესის მასალები		სლოვაკეთის რესპუბლიკა, EDIS – Publishing Institution of the University of Zilina,	319
12	ი. გველესიანი	„ტრასტის“ ზოგიერთი ევროპული მოდიფიკაციის ტერმინოლოგიური თავისებურება; საერთაშორისო	გადაცემულია დასაბეჭდად		
13	ი. გველესიანი	კონფერენცია „იურიდიული ნორმების ეფექტურობა“ (თეორიიდან პრაქტიკისკენ). რუსული “Траст”-ი და ლუქსემბურგული “Fiducie” (ტერმინოლოგიური თავისებურებები); „პირველი გლობალური ვირტუალური კონფერენციის“ ვორქშოფის მასალები	გადაცემულია დასაბეჭდად	რეზეკნე (ლატვია), RA Izdevnieciba	256

		<p>ფრანგული “Fiducie”, ლატვიური “Trast”-ი და რუმინული “fiducia” (ცნებებრივი და ტერმინოლოგიური განსხვავებები); სოციალურ მეცნიერებათა საერთაშორისო ჟურნალი „ლათვალეს ეროვნული ეკონომიკის კვლევა“ . ჟურნალი შესულია „Index Copernicus scientific publications” - ის მონაცემთა ბაზაში.</p>			
--	--	--	--	--	--

ანოტაციები

FRENCH “FIDUCIE”, LATVIAN “TRUST” AND ROMANIAN “FIDUCIA” (CONCEPTUAL AND TERMINOLOGICAL DIFFERENCES)

An “all-embracing” process of globalization stipulates the formation of today’s globe. It enters different spheres of life and facilitates the uniformity of economy, law, politics, language and even, cultural life. In the framework of globalization, drastic changes can be seen in the legal systems of some European countries. The given research tries to answer the demands of the modern epoch. It describes the process of the emergence of the European modifications of “trust”, singles out major concepts presented in the Latvian, Romanian and French trust mechanisms and underlines their significance in today’s world. The given research is a presentation of the new outlook of the development of “trust-like” institutions of some European countries.

Russian “Trastm” and Luxembourgish “Fiducie” (Terminological Peculiarities)

The global life has been constantly developing. However, the pace of changes has been almost doubled during the last decades. The process of globalization has changed the “borders” of different spheres of life. The given paper studies innovative processes of the European legal system via concentrating on the formation of the capitalistic and “almost” capitalistic “trust-like” devices - the Luxembourgish “fiducie” and the Russian “Trastm”. The greatest emphasis is put on the major concepts and their terminological nomination.

TERMINOLOGICAL PECULIARITIES OF SOME EUROPEAN MODIFICATIONS OF “TRUST”(FROM THEORY TO PRACTICE)

The given paper makes an attempt to study innovative processes of the European legal system. The major emphasis is put on the implementation of “trust-like” mechanisms and their development during

the last decades.

The original form of “trust” appeared in the English Common Law during the Middle Ages. In the beginning of the 19th century, the given institution emerged in the business sphere of the USA, while at the end of the 20th century the growing importance of the American “business trust” stipulated the appearance of “trust-like” mechanisms throughout Europe. Hence, the implementation of the given institution was contradicted by the traditions of continental law-governed countries. The duality of ownership (which was presented in the Anglo-American legal system) seemed almost unacceptable to the “rigid” European jurisdictions. However, a constant influence of globalization and innovative processes of the 20th- 21st centuries have played a crucial role in the insertion of different modifications of “trust” in the legal systems of some continental countries. The given paper studies the appearance of the European “trust-like” mechanisms, their gradual transference from theory to practice and terminological peculiarities which vary from “trust” to “trust”.

THE CONCEPT OF “TESTATE SUCCESSION” IN THE ROMANIAN AND GEORGIAN LEGAL SYSTEMS (TERMINOLOGICAL SIMILARITIES AND DIFFERENCES)

In the old times, the transmission of property of the Romanian people was governed by the legislation, which had been created under the influence of the Roman law. According to the conception of this legislation, a deceased person’s property had to stay with his blood relatives i.e. within the same family. On the background of these circumstances, a surviving spouse suffered disadvantages. A widow’s rights were limited in accordance with the old Georgian legislation too – the hereditary property was mainly divided between the male issue, while females owned only wedding gifts (dowry). However, the area of family law has suffered crucial changes throughout the centuries. Nowadays, during the times of globalization, these changes are directed towards the internationalization of legal systems of the world. Juridical differences are becoming irrelevant and females’ rights are equalized with the males’ ones. The given paper is dedicated to the precise study of the Romanian and Georgian “testate successions”. It singles out major terminological units and discusses women’s rights vis-à-vis men’s ones.

ROMANIAN “FIDUCIA” AND GAORGIAN “TRUST” (MAJOR TERMINOLOGICAL SIMILARITIES AND DIFFERENCES)

The given paper discusses the formation of the Romanian “fiducia” and the Georgian “საკუთრების მიწოდება” (sakutrebis mindoba – means “trust”) under the influence of Anglo-American “trust”. The term “trust” generally nominates an institution of Anglo-American law, which is irreplaceable in the cases when the real owner of the property must be substituted by the nominal one (trustee) for carrying out civil relationships. This concept originated in the English Common law, but has been constantly rejected by the European continental legal systems (Civil law). The main obstacle laid in the

fact, that Anglo-American legal system was based on the duality of ownership, which was almost unacceptable for the continental law-governed countries. However, in the recent years, the growing importance of the American capital markets popularized the utilization of “trust” and stipulated its insertion in some “rigid” European jurisdictions. Moreover, some world countries have already indirectly allowed mechanisms similar to the “trust”. Among them are Romania and Georgia. The given research is dedicated to the precise description of the Romanian and Georgian “trust instruments”. It singles out major terminological units and underlines the fact, that newly-established mechanisms have to undergo several stages for turning into faithful reflections of the original model of “trust”.

“Testate Succession” in the Italian and Georgian Legal Systems (Terminological Differences)

Throughout the centuries human societies of the world have progressively established closer contacts. However, the pace of these processes has significantly increased during the last decades. The growing tendency of globalization has stipulated the resemblance of juridical norms of different countries. The given paper is dedicated to the problems associated with the transference of a deceased person’s property. It describes a legal mechanism of practical realization of the right of inheritance and nominates it as one of the major rights of an individual. The rules of inheritance are usually applied after the death of a person. They comprise the norms of “testate” and “intestate” successions. However, “testate succession” - the inheritance established through the last will or testament – acquires pressing urgency in today’s world. It enables individuals to make valid distributions of their property during the epoch of “all-embracing” market economy. The given paper presents a precise study of the Italian (capitalistic) and Georgian (“almost” capitalistic) “testate successions”. It singles out major terminological units and underlines the most prominent differences of capitalistic and “almost” capitalistic mechanisms of the modes of inheritance.

The Luxembourgish “Fiducie” and the Georgian “Trust” (Terminological Peculiarities)

The given paper studies innovative processes of the European legal sphere. It is oriented on the discussion of the formation of the Luxembourgish (capitalistic) “fiducie” and the Georgian (“almost” capitalistic) “საკუთრების მიწოდება” under the influence of Anglo-American “trust”. The original form of “trust” appeared at the end of the Middle Ages – in the epoch, when the real estate was the principle form of wealth. In the beginning of the 19th century, the given institution emerged in the American business sphere and stipulated the appearance of “trust-like” mechanisms throughout the world. Hence, the implementation of these devices was contradicted by the traditions of continental law-governed countries - the duality of ownership seemed almost unacceptable to the “rigid” European jurisdictions. Despite such circumstances, during the recent decades, the process of

globalization has facilitated the popularization of the utilization of the institution of “trust”. Its alternatives appeared in capitalistic and “almost” capitalistic countries in different forms and variations. Development of these variations and their terminological nomination is an urgent issue and the major focus of the given research.

From the History of the Development of “Trust” and Terminological Units Related to it

Fiduciary relationships play an important role in the development of world countries. They include “loyalty, due care and good faith” accompanied with trust and reliance. The institution of “trust” - a particular form of fiduciary relationships - greatly influences the formation of today’s global life. The given paper is dedicated to the study of the problem of the origin of “trust” via focusing on the major historical and terminological contexts.

Some Aspects of the Development of Modern-day Bulgarian Economy (Concepts related to “trust” and their nomination)

The contemporary Bulgarian economy functions on the principles of the free market. It has undergone drastic changes during the 20th -21st centuries. “From a largely agricultural country with a predominantly rural population in 1948, by the 1980s Bulgaria had transformed into an industrial economy with scientific and technological research in its top priorities in terms of budget expenditures”. During 2007-2010 Bulgaria was influenced by the world financial crisis. However, it restored its economic growth quicker than other Balkan countries. Nowadays, Bulgaria undergoes the process of globalization, which facilitates cultural, political, economic and environmental interconnections and stipulates a rapid development of a business sector. Globalization implies the process of internationalization facilitated by the attraction of a considerable amount of Foreign Direct Investment (having considerable effect since 2001). Local transactions are partly replaced by cross-border ones, which have become almost common for the Bulgarian lands during last two decades. Nowadays, a partial predominance of financial arrangements with an international component stipulates the popularization of foreign concepts or their Bulgarian equivalents. The given paper discusses the concept “trust” and its Bulgarian “counterparts”. A special attention is paid to the so-called “security trustee” and its role in the local and cross-border transactions.

Development of Trust-like Mechanisms in Some Post-Soviet Countries (Terminological “Coincidences”)

Globalization is the process which directs world population to become a single society. The growing interconnectedness stipulates the emergence of competitive atmosphere comprising different regions

and even, countries. Rapid development and adaptation to the innovative processes have become the key to the shaping of a new competitive landscape. The given paper is dedicated to the study of an innovative legal model (the institution of “trust”), which was adopted by some Post-Soviet countries as a respond to the contemporary developing policies. The great emphasis is put on the formation of this institution, its terminological peculiarities and its influence on the development of two countries – Georgia and Russia. The terminological context of study directly points to the origin of such newly adopted mechanisms as the Georgian “საკუთრების მიხედობა” and Russian “доверительное управление имуществом”. Some assumptions about the strategies of future development are singled out and revealed.

Recent Development of “Testate Succession” in Some European Countries (Terminological Peculiarities)

During the 70s of the 20th century, when the industrial society “transformed” into the post-industrial one, the term “globalization” began to be widely used by economists and other social scientists. Nowadays, it refers to the process of internationalization, which influences all spheres of human activities. Under the strong impact of global processes drastic changes are seen in the sphere of law and the problems associated with the transference of a deceased person’s property acquire a pressing urgency. The given paper makes an attempt to answer the demands of the modern epoch by presenting a precise study of the Italian (capitalistic) and Russian (“almost” capitalistic) “testate successions”. It singles out major terminological units and underlines the most prominent differences of capitalistic and “almost” capitalistic mechanisms of the modes of inheritance. A special attention is paid to the development of the Russian “testate succession” after the Soviet period via discussing the appearance of new concepts and their influence on the development of Russia’s contemporary legal “world”.

ANCIENT AND CONTEMPORARY EDUCATIONAL SYSTEMS (SIGNIFICANCE OF PAST IN THE FORMATION OF FUTURE)

“The right of education is recognized as a human right and is understood to establish an entitlement to education”. During the centuries different communities of the world strove to rear future generations via equipping them with appropriate knowledge and skills. Knowledge acquisition acquired primary importance even in the ancient – Greek and Roman – societies. Education was regarded as an essential component of a person’s identity in ancient Greece and the type of education a person received was based strongly on one’s social class and the culture of one’s polis. In contrast to the ancient times, knowledge acquisition has become a market-determined process during the last decades. It has undergone a significant expansion. However, the traces of old traditions can be seen within the walls of contemporary enlightenment centers. The given paper draws parallel between the

ancient and contemporary educational systems and outlines a significance of past in the formation of future.

FRENCH “FIDUCIE” AND RUSSIAN “ДОВЕРИТЕЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ИМУЩЕСТВОМ” (TERMINOLOGICAL PECULIARITIES)

“Trust” is “the greatest and most distinctive achievement performed by Englishmen in the field of jurisprudence”. This universal institution appeared in the Medieval English law and has become very popular during the last decades. Different variations of a trust mechanism have emerged in some world countries. The given paper tries to answer the demands of the modern epoch via making a precise description of the French and Russian trust-like devices. It makes an in-depth analysis, singles out major terminological units and underlines the fact, that the newly-established French and Russian mechanisms have to undergo several stages for turning into faithful reflections of the Anglo-American model of “trust”.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მანანა რუსიეშვილი, ნათელა მოსიაშვილი	ქალისა და მამაკაცის პორტრეტი ამერიკულ და ქართულ ანდაზებსა და კულტურებში	თბილისი, 16–18.05.2013
2	მანანა რუსიეშვილი, ნათელა მოსიაშვილი	ქალის სახე ინგლისურ და ქართულ ანდაზებში	გორი, 2013 წლის დეკემბერი

3			
---	--	--	--

მოხსენებათა ანოტაციები

ქალის სახე ინგლისურ და ქართულ ანდაზებში — მანანა რუსიეშვილი, ნათელა მოსიაშვილი

როგორც ცნობილია, ანდაზა აფიქსირებს ხალხის, მისი შემქმნელი სოციუმის მრავალსაუკუნოვან გამოცდილებას, ცხოვრების წესს და მის თავისებურებებს. ამ თვალსაზრისით საინტერესოდ მივიჩნით თვალი გაგვედევნებინა ქალისა სოციალური- გენდერული პორტრეტისათვის ინგლისურ და ქართულ ანდაზებში. კერძოდ, გვანტერესებდა, თუ რა მომენტები აღმოჩნდა საინტერესო ორივე კულტურის ანდაზების ფონდებისათვის ამ მიმართებით, რა მომენტებს გამოყოფდნენ და რას აქცევდნენ ყურადღებას საკვლევი კულტურის მატარებლები.

კვლევა მოიცავს დაახლოებით 200 ერთეულს ორივე ენაში. ანდაზები აირჩა მათ სტრუქტურაში ჩვენთვის საინტერესო სიტყვა-იდენტიფიკატორის (ქალი, კაცი, დედაკაცი,) დადასტურებით. კვლევის შემდეგ ეტაპზე დადგინდა ანდაზის სემანტიკური მოდელები ჯერ ენობრივ დონეზე და შემდეგ, ენათაშორის დონეზე. როგორც ენობრივ, ისე ენათაშორის დონეზე ეკვივალენტურობის დასადგენად დავეყრდენით რუსიეშვილის მოდელს (რუსიეშვილი, 2005; რუსიეშვილი 2010), რომლის მიხედვითაც, ანდაზის სემანტიკური სტრუქტურის შიდა, მეორე შრეზე ფიქსირდება ანდაზის განზოგადებული, სემანტიკური მნიშვნელობა. კვლევის შემდგომ ეტაპზე დადგინდა ქალის ანდაზური სემანტიკური პორტრეტი ორივე საკვლევ ენაში და გამოირკვა მსგავსი და უნიკალური მოდელები.

როგორც ჩანს, მიუხედავად კულტურული განსხვავებებისა, ორივე კულტურის ანდაზები ქალის პორტრეტის შესაქმნელად მსგავს თვისებებს გამოყოფენ, რაც ბუნებრივია, რადგანაც ქალის ფუნქციები საზოგადოებასა და ოჯახში, ფაქტობრივად, იდენტურია. გარდა ამისა, საგულისხმოა ასევე ორივე ენაში მსგავსი სემანტიკის განსხვავებული კონოტაციის მატარებელი ანდაზების არსებობაც.

ოქსფორდიდან დანახული კარპატები (კარმენ ბუგანის პოეზია) _ მანანა გელაშვილი.

ემიგრანტ მწერლების შემოქმედების კვლევისას ერთერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხი

ენობრივი პრობლემაა, მით უფრო თუ ემიგრანტ მწერლის შემოქმედება სხვა, მისთვის არამშობლიურ ენაზე იქმნება. წარმოდგენილი სტატია მიზნად ისახავს იმის კვლევას, თუ რამდენად შესაძლებელია მშობლიური კულტურისა და ტრადიციის შენარჩუნება სხვა ენობრივ სამყაროში.

ამ თვალსწრისით თანამედროვე ინგლისურენოვანი პოეტი კარმენ ბუგანი ერთერთი საინტერესო ავტორია, რომელსაც მკვეთრად გამორჩეული პოეტური ხმა და ინდივიდუალობა ახასიათებს, რაშიც არც თუ უმნიშვნელო როლს მისი ბიოგრაფია თამაშობს. კარმენ ბუგანი რუმინელი დისიდენტების ოჯახიდანაა. რომელსაც ჩაუშესკუს რეჟიმის დროს სამშობლოდან ემიგრაცია მოუწია ამერიკაში. ოქსფორდის უნივერსიტეტში დაამთავრა დოქორანტურა ინგლისური ლიტერატურაში და ამავე დროს დაიბეჭდა მისი ლექსების კრებული „კარპატებს იქით“.

მიუხედავად იმისა, რომ კრებულის მთავარი თემა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს რეპრესირებული ოჯახის მიერ გამოვლილი დევნა, ემიგრაცია და სამშობლისა და ახლობლებთან განშორებით გამოწვეული ნოსტალგია, ბუგანის პოეზიისათვის სრულიად უცხოა პოლიტიკურად ანგაჟირებული ლიტერატურისათვის დამახასიათებელი პათეტიკა. მძაფრი ლირიზმით, ფაქიზი და უჩვეულო ხატოვანებით, ბუგანის ლექსები ერთი კონკრეტული ამბავის თხრობით ნიუანსობრივად ხატავს მთელ სამყაროს ადამიანურ ვნებათა: სიყვარულის, განშორების, შიშის, დანაკარგის, ახალი, თავისუფალი სამყაროს აღმოჩენისა და ამ სამყაროში საკუთარი ადგილისა და ხმის ძიების.

ავტორის „უცხოობა“ ინგლისურენოვან სამყაროში მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს არა მხოლოდ მის თემატიკას, არამედ მისი პოეზიის მხატვრულ თავისებურებებს, რომელშიც საინტერესოდ ერწყმის ინგლისური პოეზიის ტრადიცია და ბუგანის მშობლიური მხარის ფერადოვნება. დაკარგული სამშობლო და ბავშვობის მოგონებები ერთსა და იმავე დროს ფერადოვანი სიზმრებისა და კომმარული მოგონებების წყაროსაც წარმოადგენს. ხოლო ახალი სამშობლო ინგლისის სახით უჩვეულო და უცხოა და ამიტომ ასეთივე მძაფრი ემოციური იმპულსის მატარებელი.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მანანა გელაშვილი	ოქსფორდიდან დანახული	თბილისი, შოთა რუსთაველის
2		კარპატები (კარმენ ბუგანის პოეზია)	სახელობის ქართული ლიტ.- ის ინსტიტუტი, 25–27.09.2013

3			
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>ოქსფორდიდან დანახული კარპატები (კარმენ ბუგანის პოეზია) _ მანანა გელაშვილი.</p> <p>ემიგრანტ მწერლების შემოქმედების კვლევისას ერთერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხი ენობრივი პრობლემაა, მით უფრო თუ ემიგრანტ მწერლის შემოქმედება სხვა, მისთვის არამშობლიურ ენაზე იქმნება. წარმოდგენილი სტატია მიზნად ისახავს იმის კვლევას, თუ რამდენად შესაძლებელია მშობლიური კულტურისა და ტრადიციის შენარჩუნება სხვა ენობრივ სამყაროში.</p> <p>ამ თვალსწრისით თანამედროვე ინგლისურენოვანი პოეტი კარმენ ბუგანი ერთერთი საინტერესო ავტორია, რომელსაც მკვეთრად გამორჩეული პოეტური ხმა და ინდივიდუალობა ახასიათებს, რაშიც არც თუ უმნიშვნელო როლს მისი ბიოგრაფია თამაშობს. კარმენ ბუგანი რუმინელი დისიდენტების ოჯახიდანაა. რომელსაც ჩაუშესკუს რეჟიმის დროს სამშობლოდან ემიგრაცია მოუწია ამერიკაში. ოქსფორდის უნივერსიტეტში დაამთავრა დოქორანტურა ინგლისური ლიტერატურაში და ამავე დროს დაიბეჭდა მისი ლექსების კრებული „კარპატებს იქით“.</p> <p>მიუხედავად იმისა, რომ კრებულის მთავარი თემა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს რეპრესირებული ოჯახის მიერ გამოვლილი დევნა, ემიგრაცია და სამშობლისა და ახლობლებთან განშორებით გამოწვეული ნოსტალგია, ბუგანის პოეზიისათვის სრულიად უცხოა პოლიტიკურად ანგაჟირებული ლიტერატურისათვის დამახასიათებელი პათეტიკა. მძაფრი ლირიზმით, ფაქიზი და უჩვეულო ხატოვანებით, ბუგანის ლექსები ერთი კონკრეტული ამბავის თხრობით ნიუანსობრივად ხატავს მთელ სამყაროს ადამიანურ ვნებათა: სიყვარულის, განშორების, შიშის, დანაკარგის, ახალი,თავისუფალი სამყაროს აღმოჩენისა და ამ სამყაროში საკუთარი ადგილისა და ხმის ძიების.</p> <p>ავტორის „უცხოობა“ ინგლისურენოვან სამყაროში მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს არა მხოლოდ მის თემატიკას, არამედ მისი პოეზიის მხატვრულ თავისებურებებს, რომელშიც საინტერესოდ ერწყმის ინგლისური პოეზიის ტრადიცია და ბუგანის მშობლიური მხარის ფერადოვნება. დაკარგული სამშობლო და ბავშვობის მოგონებები ერთსა და იმავე დროს ფერადოვანი სიზმრებისა და კომმარული მოგონებების წყაროსაც წარმოადგენს. ხოლო ახალი სამშობლო ინგლისის სახით უჩვეულო და უცხოა და ამიტომ ასეთივე მძაფრი ემოციური იმპულსის მატარებელი.</p>			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე, სოფიო მუჯირი	ინტონაციის ტიპოლოგიური ანალიზი ხუთენოვან კონტრასტულ მოდელში	ქუთაისი, მაისი
2	ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე, სოფიო მუჯირი	ფრაზეოლოგია როგორც ეთნო- კულტურის მახასიათებელ ნიშან-თვისებათა კოდირებულ სისტემა.	თელავი, ოქტომბერი
3			

მოხსენებათა ანოტაციები

ინტონაციის ტიპოლოგიური ანალიზი ხუთენოვან კონტრასტულ მოდელში (ინგლისური, ფრანგული, გერმანული, ქართული და რუსული ენების მასალაზე)

(შემოკლებული ვერსია)

ციური ახვლედიანი, სოფიო მუჯირი, გიორგი ყუფარაძე (ქ. ქუთაისი)

ერთმანეთისათვის არამონათესავე ენების სუპრასემანტიური დონეების კონტრასტული შედარება საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ ამ ენებს შორის არსებული მსგავსებები და

განსხვავებები. ერთი მხრივ, ეს ემსახურება ენათა ტიპოლოგიური კვლევის განვითარებას, რომელიც არ უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ გენეტიკურად მონათესავე ენების შესწავლით. მეორე მხრივ, კონტრასტული კვლევის შედეგად გამოვლენილი ინტერლინგვალური ტრანსფერების აღწერა ქმნის წინაპირობას, საწარმოთქმო შეცდომების პროგნოზირებისა და დიაგნოსტიკისათვის, სათანადო მეთოდოლოგიურ-დიდაქტიკური რეკომენდაციების შემუშავებისათვის, სწავლების პროგრესის, ადეკვატური მეთოდების ეფექტურად დანერგვისა და საწარმოთქმო შეცდომების მაქსიმალური შემცირებისათვის.

ინტონაცია ენაში სამ ძირითად ფუნქციას ასრულებს: 1). სტრუქტურულ – სინტაქსურს (ის წარმოადგენს ფრაზის დასრულებულობის ნიშანს), აფორმებს გამონათქვამის სინტაქსურ კომპონენტებს, მონაწილეობს გამონათქვამის ელემენტებს შორის სინტაქსური კავშირის გამოხატვაში, ასევე აყალიბებს გამონათქვამის სხვადასხვა საკომუნიკაციო ტიპებს: თხრობით, კითხვით და წამქეზებელ წინადადებებს; 2). ლოგიკურ – კომუნიკაციურს (წინადადების ინფორმაციული ნაწილის გამოყოფას); 3). ემოციურ – ექსპრესიულს (გრძნობების, ურთიერთობის სიტუაციებთან დაკავშირებული აზრობრივი ნიუანსების გამოხატვას და ა. შ.).

ინგლისურ, გერმანულ ფრანგულ, რუსულ და ქართულ ენებში ინტონაცია სამივე ფუნქციით გამოიყენება; თუმც არსებობს არსებითი განსხვავებებიც.

ინტონაციასთან ერთად, აღნიშნული ფუნქციები შეიძლება შეასრულონ სინტაქსურმა საშუალებებმა (სიტყვათა წყობამ, განსაკუთრებულმა კონსტრუქციებმა), ასევე ლექსიკურმაც (ნაწილაკებმა, განსაკუთრებული ტიპის სიტყვებმა და სხვ.).

კვლევის ამ ეტაპზე შევისწავლეთ ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, რუსული და ქართული ენების ფრაზათა სამი ტიპის (1. თხრობითი ფრაზა, 2. კითხვითი ფრაზა, 3. ბრძანებითი ფრაზა) ინტონაციური მელოდიკა და მათი ტიპოლოგიური შედარება-შეპირისპირების მიზნით, ინტონაციური მელოდიკის ნიმუშები განვალაგეთ დადგენილ ინტონაციურ დონეებზე: I. ყველაზე დაბალი დონე (უმეტესად მიუთითებს ფრაზის დასასრულს), II. ხმის შემართვის (დაწყების) ნორმალური დონე (ნორმალური ტონი), III. ამაღლებული დონე (უმეტესად აღნიშნავს თხრობითი ფრაზის ტონალობის სიმაღლის მწვერვალს), IV. ყველაზე მაღალი დონე (უმეტესად მიუთითებს კითხვითი და ბრძანებითი ფრაზების ტონალობის სიმაღლის მწვერვალს).

საანალიზოდ შერჩეულ ენებში, მელოდიკურ კონტურთა კონფიგურაციები ძირითადად ერთმანეთს ემთხვევა, თუმც ცალკეულ შემთხვევებში, ენის მელოდიკური წყობიდან გამომდინარე, გარკვეული სახის თავისებურებები ვლინდება. თანხვედრა – განსხვავებათა პრობლემასთან დაკავშირებით ცხარე დებატები დღესდღეობითაც მიმდინარეობს პროფესიონალ ფონეტიკთა შორის, რაც იმის მაუწყებელია, რომ ენისა და სოციუმის ურთიერთობა განუყოფელი ფენომენია.

ფრაზეოლოგია როგორც ეთნოსის მახასიათებელ ნიშანთა კოდირებული სისტემა

/ფრანგული, ინგლისური, გერმანული და ქართული ენების მასალაზე /

ციური ახვლედიანი, სოფიო მუჯირი, გიორგი ყუფარაძე (ქ. თელავი)

ლინგვისტური მეცნიერების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, ცნობილია, რომ ჩვენს გარემომცველ სამყაროს ენა უშუალოდ კი არ ასახავს, არამედ ახდენს ამ სამყაროს კონცეპტუალიზაციას ეროვნული თვალთახედვით; ამიტომ ენა მიიჩნევა არა მარტო კომუნიკაციისა და სამყაროს შეცნობის საშუალებად, არამედ ერის კულტურულ კოდათაც, როგორც სამყაროს ჭკრეტის, შეგრძნების, შეცნობისა და წარმოდგენის ინფორმატიული შუამავალი ნაციონალური მარკერი. ლ. ელმსლევი აღნიშნავდა, რომ ენა, როგორც ნიშანთა სისტემა და როგორც მყარი წარმონაქმნი, წარმოადგენს ადამიანთა აზრობრივი სისტემისა და ადამიანთა ფსიქიკის გასაღებს; ენა ერის მახასიათებელ თვისებათა და კულტურის წარმომჩენია, მისი დახმარებით ხდება ეთნოსის თანამედროვე სტილის შეცნობაც და ასევე გარდასულ თაობათა ცხოვრების მოვლენებში წვდომაც. ეთნოსის ენაში კონცენტრირებულია საზოგადოების მიერ გამომუშავებული ნორმები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სოციუმის ფუნქციონირებას. ნაციონალური ენის, და აქედან გამომდინარე, ნაციონალური კულტურისა და მენტალობის მატარებელს წარმოადგენს ადამიანი. წინამდებარე ნაშრომში აღნიშნული პრობლემის გადაწყვეტის გზები ენის ფარგლებშია განხილული.

როგორც ჩატარებულმა ანალიზმა აჩვენა, ფრაზეოლოგიის ნაციონალურ-კულტურული ნიშნები ყალიბდება: 1. ლინგვოკრეატიული აზროვნების თავისებურებებით, 2. სამყაროს შეცნობის ინტერპრეტაციის ეთნოენობრივი სპეციფიკით, 3. მოცემული ეთნოსისათვის მნიშვნელოვანობიექტთა სტატუსზე ადამიანის ცნობიერებაში ასახულ წარმოდგენათა მეორადი კონცეპტუალიზაციისა და კატეგორიზაციის თავისებურებებით.

ამრიგად, ნებისმიერი ეროვნების ადამიანთა ხასიათის ნიშნები ერთნაირია, მაგრამ სხვადასხვანაირად ვლინდება ტრადიციების, კულტურის, ნაციონალური ტემპერამენტისა და მენტალიტეტის მიხედვით. ფრაზეოლოგიაში აღიბეჭდება მოცემული ეთნოსის ყველაზე მეტად დამახასიათებელი ნიშნები, ასევე ყველაზე მეტად გამორჩეული და დამახასიათებელი ნიშნები.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო დარასელია	მეტაფორის ქმნალობა ჩ.დიკენსის რომანში „ორი	19-20.06.2013, თსუ, I კორპ.

		ქალაქის ამბავი	
მოხსენებათა ანოტაციები			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თინათინ მარგალიტაძე	„სამეცნიერო ტექსტების ინგლისურ-ქართული პარალელური კორპუსი“	2013 წლის სექტემბერი, თბილისი
2	თინათინ მარგალიტაძე	„პროგრამული პლატფორმა ქართული ორენოვანი ელექტრონული ლექსიკონებისათვის“	2013 წლის სექტემბერი, თბილისი
3	თინათინ მარგალიტაძე	„არის თუ არა ლექსიკოგრაფია მეცნიერება?“	2013 წლის ოქტომბერი, ქუთაისი
4	თინათინ მარგალიტაძე	„თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიული ცენტრი: ისტორია, პროექტები, თანამედროვე ტექნოლოგიები“	2013 წლის ივლისი, ქუთაისი
5	თინათინ მარგალიტაძე	„ორენოვან დარგობრივ ლექსიკონებზე მუშაობის პრობლემები და	2013 წლის ივნისი, თბილისი

		სირთულეები“	
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p style="text-align: center;">არის თუ არა ლექსიკოგრაფია მეცნიერება?</p> <p>სტატიაში განხილულია ლექსიკოგრაფიის სტატუსთან დაკავშირებული დისკუსია, კერძოდ არის იგი მეცნიერება თუ ხელობა. ეს კითხვა მხოლოდ ქართულ აკადემიურ წრეებში არ გაისმის. სამწუხაროდ, ამ კითხვაზე ცალსახა პასუხი არც ევროპელ კოლეგებს არა აქვთ.</p> <p>ლექსიკოგრაფიის სტატუსის განსაზღვრის საკითხი დაკავშირებულია მეორე სადავო საკითხთან, კერძოდ, არსებობს თუ არა ლექსიკოგრაფიის თეორია.</p> <p>სტატიაში მიმოხილულია ლექსიკოგრაფიის თეორიის პრობლემებთან დაკავშირებული ორი უმნიშვნელოვანესი ნაშრომი, რომლებიც ევროპის ლექსიკოგრაფიული ასოციაციის სადამფუძნებლო კონგრესზე წარმოადინეს ავტორებმა 1983 წელს, კერძოდ ჰ. ვიგანდის სტატია „ლექსიკოგრაფიის ზოგადი თეორიის სტრუქტურისა და შინაარსის შესახებ“ და ჯ. სინკლერის მოხსენება „ლექსიკოგრაფია, როგორც სამეცნიერო დისციპლინა“. სტატიაში ასევე განხილულია სხვა ლექსიკოგრაფებისა და ლინგვისტების მოსაზრებები აღნიშნულ საკითხებზე.</p> <p>დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის სარედაქციო გუნდის აზრით, ლექსიკოგრაფიას ორი მხარე აქვს: პრაქტიკული ლექსიკოგრაფია, ანუ ლექსიკონების შექმნის პროცესი და ლექსიკოგრაფიის თეორია, რომელიც მიმართულია პრაქტიკული საქმიანობისაკენ და მოიცავს იმ თეორიებსა და თეორიულ კვლევებს, რაც ლექსიკოგრაფს აღჭურავს ლექსიკონის შექმნისათვის საჭირო აუცილებელი ცოდნით.</p> <p>ლექსიკოგრაფიის თეორიაში გამოვყოფთ შემდეგ კომპონენტებს: 1. ზოგადი ნაწილი; 2. ლექსიკოგრაფიის ისტორია; 3. ლექსიკოგრაფიის ჟანრები; 4. ლექსიკონების გამოყენების კვლევა; 5. პრაქტიკული ლექსიკოგრაფია, რომელშიც შედის პრაქტიკული ლექსიკოგრაფიული პროექტების განხორციელების ეტაპების დაგეგმვის, წყაროების შერჩევის, მასალის მოძიებისა და ანალიზის, მაკრო- და მიკროსტრუქტურული გადაწყვეტილებების მიღების, სხვადასხვა ტიპის ლექსიკონების სიტყვა-სტატიების შექმნის მეთოდოლოგია და სხვა.</p> <p>აღნიშნული პრინციპების გათვალისწინებით არის აგებული ლექსიკოგრაფიის სამაგისტრო პროგრამის კურიკულუმი თსუ-ში. ჩვენ ვეთანხმებით იმ მოსაზრებას, რომლის თანახმადაც ლექსიკოგრაფია არის თეორიისა და პრაქტიკის ერთობლიობა. დაუშვებლად მიგვაჩნია ლექსიკოგრაფიის პრაქტიკის განხილვა თეორიისაგან იზოლირებულად. სწორედ თეორიისა და პრაქტიკის ერთობლიობა აქცევს დარგს სამეცნიერო დისციპლინად.</p>			
#	მომხსენებელი/	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
1	მაია გურგენიძე	SMS ენისა და აბრევიატურის გამოყენების თავისებურებანი (ინგლისური და ქართული ენების მაგალითებზე)	2013, თბილისი
მოხსენებათა ანოტაციები			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ი. გველესიანი	საკუთრების მინდობასთან დაკავშირებული გერმანული და ფრანგული ტერმინების თარგმანის საკითხის შესწავლისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; 30.09.2013.
<p style="text-align: center;">საკუთრების მინდობასთან დაკავშირებული გერმანული და ფრანგული ტერმინების თარგმანის საკითხის შესწავლისათვის</p> <p>"საკუთრების მინდობა" ანუ „ტრასტი“, როგორც სამართლიანობის სამართლის ერთ-ერთი უნიკალური ინსტიტუტი, აღმოცენდა შუასაუკუნეების ინგლისში. დღესდღეობით, მის მოდიფიკაციებს ვხვდებით კონტინენტური ევროპის სამართლის სისტემებში. ნაშრომში წარმოდგენილია „საკუთრების მინდობის“ ინსტიტუტთან დაკავშირებული გერმანული და ფრანგული ტერმინების თარგმანის პრობლემატიკა. მოცემულია ამ ტერმინთა ინგლისურენოვანი შესატყვისების სიღრმისეული ანალიზი.</p>			
ინესა მერაბიშვილი	საჯარო ლექცია– სემინარი	მწუხრისა ზარი	თსუ I კორპუსი, სააქტო დარბაზი, 05.04.13

ინესა მერაბიშვილი	საჯარო ლექცია-სემინარი	ვინ იყო რეალური ავტორი შექსპირის თხზულებებისა?	თსუ I კორპუსი, 206-ე აუდიტორია, 15.06.13
-------------------	------------------------	--	--

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მანანა რუსიეშვილი, რუსუდან დოლიძე	Ways of employing Ekphrasis in Narrative and Films. ექვრაზის გამოყენების გზები ნარატივსა და ფილმში	ლიუვენი, ბელგია, 11.05.2013
2	მანანა რუსიეშვილი, რუსუდან დოლიძე	Semiotic Codes in Narrative and Films. სემიოტიკური კოდები ნარატივსა და ფილმში	პარიზი, საფრანგეთი, 8-11.04.2013
3			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მანანა გელაშვილი	Shakespeare's <i>The Tempest</i> : Revenge and Forgiveness	ვენა, ავსტრია, 14–18. 04.2013

მოხსენებათა ანოტაციები

Shakespeare's *The Tempest*: Revenge and Forgiveness __ მანანა გელაშვილი

Shakespeare's impact on culturally diverse former Soviet countries, and on the other hand their contribution (by translation, research, performance) in understanding and interpreting Shakespeare, is an interesting, but less studied field in Shakespearean studies.

The present paper gives an analysis of Georgian theatre director Robert Sturua's acclaimed production of *The Tempest* at the Et Cetera Theatre in Moscow, where Sturua worked for a few years after being dismissed from The Rustaveli Theatre for criticizing the president.

Sturua creates a complex and challenging postmodernist performance which tackles both theatrical and political possibilities of the play. The whole performance is an extend metaphor of 'the world is a stage' where Prospero seems to be an alter ego of both the theatre director and the author of the play.

Metaphoric minimalist scene design, costumes belonging to different epochs, even props and make up, choreographic buffoonery and music (Sturua once again works together with his team: composer Kancheli and stage designer Meskhishvili) together create a striking performance where carnival (which has deep roots in Georgian medieval theatre) is combined with Brecht's Epic Theatre.

What he learns is far more important than what he achieves, namely putting things right does matter, but far more important is Prospero's understanding that forgiveness is higher than vengeance and his philosophical acceptance of the world despite humans' political machinations and their drunken foolishness that even his magic is unable to change.

ონესა მერაბიშვილი	The 39th International Byron Conference	Stylistic Allusion as a Way of Life – Reincarnating Napoleon	King's College, London, UK, 1st-6th June, 2013
----------------------	---	---	---

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ყუფარაძე, მარინა კვანტალიანი	Linguistic Peculiarities of E-mail/ On the Material of English, French and Georgian Languages	8-11.04. 2013 პარიზი, საფრანგეთი
2	ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე, სოფიო მუჯირი	Contrastive Description of Intonation in Five Language Constellation	03-05.05.2013, Taylorian Institution Oxford The United Kingdom
3	ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე, სოფიო მუჯირი	Interconnection of Phraseology and Ethos-culture	08-14.12.2013 Brazil, Universidade Federal do Ceará Fortaleza
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო დარასელია	Initiation Archetype and Conceptual Metaphors in Coleridge's <i>The Rime of the Ancient Mariner</i> .	29-31.08.2013 Department of English, Stockholm University, Stockholm, Sweden.
მოხსენებათა ანოტაციები			
ნინო დარასელია			

ინიციაციის არქეტიპი და კონცეპტუალური მეტაფორები ს.ტ. კოლრიჯის

პოემაში „ბებერი მეზღვურის ლექსი“

ნაშრომი წარმოადგენს ს.ტ.კოლრიჯის პოემის „ბებერი მეზღვურის ლექსი“ ანალიზს კონცეპტუალური მეტაფორის თეორიისა (Kovecses 2008, Lakoff 1993, Lakoff & Johnson 1981) და არქეტიპების თეორიის (Jung 1981, Eliade 1958) თვალსაზრისით. კვლევა მიზნად ისახავს წარმოაჩინოს ერთერთი იუნგისეული არქეტიპის, ინიციაციის არქეტიპის, და მასთან დაკავშირებული კონცეპტუალური მეტაფორების როლი აღნიშნული ნაწარმოების კოგნიტიური სტრუქტურის შექმნაში.

კვლევისას განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო არქეტიპისა და კონცეპტუალური მეტაფორის ცნებებს შორის ურთიერთმიმართებას; ანალიზმა ცხადყო, რომ აღნიშნული ცნებები ავლენენ გარკვეულ მსგავსებას, ორივე მათგანი წარმოადგენს: 1. ცოდნის რეპრეზენტაციის მნიშვნელოვან საშუალებას;

2. კოლექტიური არაცნობიერის ერთეულს.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თინათინ მარგალიტაძე	„ვორდის ფაილებიდან თანამედროვე ონლაინ- ლექსიკონამდე“	2013 წლის ოქტომბერი, ტალინი
მოხსენებათა ანოტაციები			
#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ი. გველესიანი	უძველესი და თანამედროვე საგანმანათლებლო სისტემები (წარსულის მნიშვნელობა მომავლის ფორმირებაში)	პორტუგალია; 10.11.2013- 12.11.2013 პორტუგალია; 10.11.2013-

2	ი. გველესიანი		12.11.2013
3	ი. გველესიანი	ფრანგული "Fiducie" და რუსული „ქონების მინდობილი მართვა“ (ტერმინოლოგიური თავისებურებები)	დაუგავპილსი, ლატვია; 10.10.2013-12.10. 2013
4	ი. გველესიანი	„ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის“ ბოლოდროინდელი განვითარება ზოგიერთ ევროპულ ქვეყანაში (ტერმინოლოგიური თავისებურებები)	დაუგავპილსი, ლატვია; 10.10.2013-12.10. 2013
5	ი. გველესიანი	„ტრასტის-მსგავსი მექანიზმების“ განვითარება ზოგიერთ პოსტ- საბჭოთა ქვეყანაში (ტერმინოლოგიური „დამთხვევები“)	დაუგავპილსი, ლატვია; 10.10.2013-12.10. 2013
6	ი. გველესიანი		
7	ი. გველესიანი	„ტრასტისა“ და მასთან დაკავშირებული ტერმინების განვითარების ისტორიიდან	ზილინა, სლოვაკეთი; 02.09.2013-06.09.2013
8	ი. გველესიანი	„ანდერძისმიერი მემკვიდრეობა“ იტალიისა და საქართველოს სამართლის სისტემებში (ტერმინოლოგიური განსხვავებები)	რომი, იტალია; 20.09.2013-22.09.2013
9	ი. გველესიანი		
10	ი. გველესიანი	ლუქსემბურგული "Fiducie" და ქართული „საკუთრების მინდობა“ (ტერმინოლოგიური თავისებურებები)	რომი,

11	ო. გველესიანი	<p>თანამედროვე ბულგარეთის ეკონომიკის განვითარების ზოგიერთი ასპექტი („საკუთრების მინდობასთან“ დაკავშირებული ცნებები და მათი სახელდება)</p>	<p>იტალია; 20.09.2013-22.09.2013</p> <p>სოფია, ბულგარეთი; 23.05.2013-26.05.2013</p>
12	ო. გველესიანი	<p>„ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის“ ცნება რუმინეთისა და საქართველოს სამართლის სისტემებში (ტერმინოლოგიური მსგავსება-განსხვავებები)</p>	
13	ო. გველესიანი	<p>რუმინული „fiducia“ და ქართული „საკუთრების მინდობა“ (ძირითადი ტერმინოლოგიური მსგავსება-განსხვავებები)</p> <p>„ტრასტის“ ზოგიერთი ევროპული მოდიფიკაციის ტერმინოლოგიური თავისებურება</p> <p>რუსული “Траст”-ი და ლუქსემბურგული “Fiducie” (ტერმინოლოგიური თავისებურებები)</p> <p>თანამედროვე ინგლისური ენის სოციოლინგვისტური ასპექტების შესახებ</p>	<p>ბუქარესტი, რუმინეთი; 17.05.2013-18.05.2013</p> <p>ბუქარესტი, რუმინეთი; 17.05.2013-18.05.2013</p> <p>ქლუჯ-ნაპოკა, რუმინეთი; 25.04.2013 –27.04.2013</p>

			<p>სლოვაკეთი; 08.04.2013-12.04.2013</p> <p>დაუგავბილსი, ლატვია; 24.01.2013-25.01.2013</p>
--	--	--	---

მოხსენებათა ანოტაციები

About Sociolinguistic Aspects of the Contemporary English

Sociolinguistics is a descriptive study of the effect of any or all aspects of society on the ways of language usage. It analyzes diverse ways in which language and society entwine. This field of inquiry requires and combines insights from a number of disciplines, including linguistics, sociology, psychology, etc.

The given paper deals with the sociolinguistic aspects of the English language, which has become extremely popular within the framework of today's globalized world.

Russian "Траст" and Luxembourgish "Fiducie" (Terminological Peculiarities)

The global life has been constantly developing. However, the pace of changes has been almost doubled during the last decades. The process of globalization has changed the "borders" of different spheres of life. The given paper studies innovative processes of the European legal system via concentrating on the formation of the capitalistic and "almost" capitalistic "trust-like" devices - the Luxembourgish "fiducie" and the Russian

“трпакт”. The greatest emphasis is put on the major concepts and their terminological nomination.

TERMINOLOGICAL PECULIARITIES OF SOME EUROPEAN MODIFICATIONS OF “TRUST”(FROM THEORY TO PRACTICE)

The given paper makes an attempt to study innovative processes of the European legal system. The major emphasis is put on the implementation of “trust-like” mechanisms and their development during the last decades.

The original form of “trust” appeared in the English Common Law during the Middle Ages. In the beginning of the 19th century, the given institution emerged in the business sphere of the USA, while at the end of the 20th century the growing importance of the American “business trust” stipulated the appearance of “trust-like” mechanisms throughout Europe. Hence, the implementation of the given institution was contradicted by the traditions of continental law-governed countries. The duality of ownership (which was presented in the Anglo-American legal system) seemed almost unacceptable to the “rigid” European jurisdictions. However, a constant influence of globalization and innovative processes of the 20th- 21st centuries have played a crucial role in the insertion of different modifications of “trust” in the legal systems of some continental countries. The given paper studies the appearance of the European “trust-like” mechanisms, their gradual transference from theory to practice and terminological peculiarities which vary from “trust” to “trust”.

THE CONCEPT OF “TESTATE SUCCESSION” IN THE ROMANIAN AND GEORGIAN LEGAL SYSTEMS (TERMINOLOGICAL SIMILARITIES AND DIFFERENCES)

In the old times, the transmission of property of the Romanian people was governed by the legislation, which had been created under the influence of the Roman law. According to the conception of this legislation, a deceased person’s property had to stay with his blood relatives i.e. within the same family. On the background of these circumstances, a surviving spouse suffered disadvantages. A widow’s rights were limited in accordance with the old Georgian legislation too – the hereditary property was mainly divided between the male issue, while females owned only wedding gifts (dowry). However, the area of family law has suffered crucial changes throughout the centuries. Nowadays, during the times of globalization, these changes are directed towards the internationalization of legal systems of the world. Juridical differences are becoming irrelevant and females’ rights are equalized with the males’ ones. The given paper is dedicated to the precise study of the Romanian and Georgian “testate successions”. It singles out major terminological units and discusses women’s rights vis-à-vis men’s ones.

ROMANIAN “FIDUCIA” AND GAORGIAN “TRUST” (MAJOR TERMINOLOGICAL SIMILARITIES AND DIFFERENCES)

The given paper discusses the formation of the Romanian “fiducia” and the Georgian “საკუთრების მიწღობა” (sakutrebis mindoba – means “trust”) under the influence of Anglo-American “trust”. The term “trust” generally nominates an institution of Anglo-American law, which is irreplaceable in the cases when the real owner of the property must be substituted by the nominal one (trustee) for carrying out civil relationships. This concept originated in the English Common law, but has been constantly rejected by the European continental legal systems (Civil law). The main obstacle laid in the fact, that Anglo-American legal system was based on the duality of ownership, which was almost unacceptable for the continental law-governed countries. However, in the recent years, the growing importance of the American capital markets popularized the utilization of “trust” and stipulated its insertion in some “rigid” European jurisdictions. Moreover, some world countries have already indirectly allowed mechanisms similar to the “trust”. Among them are Romania and Georgia. The given research is dedicated to the precise description of the Romanian and Georgian “trust instruments”. It singles out major terminological units and underlines the fact, that newly-established mechanisms have to undergo several stages for turning into faithful reflections of the original model of “trust”.

“Testate Succession” in the Italian and Georgian Legal Systems (Terminological Differences)

Throughout the centuries human societies of the world have progressively established closer contacts. However, the pace of these processes has significantly increased during the last decades. The growing tendency of globalization has stipulated the resemblance of juridical norms of different countries. The given paper is dedicated to the problems associated with the transference of a deceased person’s property. It describes a legal mechanism of practical realization of the right of inheritance and nominates it as one of the major rights of an individual. The rules of inheritance are usually applied after the death of a person. They comprise the norms of “testate” and “intestate” successions. However, “testate succession” - the inheritance established through the last will or testament – acquires pressing urgency in today’s world. It enables individuals to make valid distributions of their property during the epoch of “all-embracing” market economy. The given paper presents a precise study of the Italian (capitalistic) and Georgian (“almost” capitalistic) “testate successions”. It singles out major terminological units and underlines the most prominent differences of capitalistic and “almost” capitalistic mechanisms of the modes of inheritance.

The Luxembourgish “Fiducie” and the Georgian “Trust” (Terminological Peculiarities)

The given paper studies innovative processes of the European legal sphere. It is oriented on the discussion of the formation of the Luxembourgish (capitalistic) “fiducie” and the Georgian (“almost” capitalistic) “საკუთრების მიწღობა” under the influence of Anglo-American “trust”. The original form of “trust” appeared at the end of the Middle Ages – in the epoch, when the real estate was the principle form of wealth. In the beginning of the 19th century, the given institution emerged in the American business sphere and

stipulated the appearance of “trust-like” mechanisms throughout the world. Hence, the implementation of these devices was contradicted by the traditions of continental law-governed countries - the duality of ownership seemed almost unacceptable to the “rigid” European jurisdictions. Despite such circumstances, during the recent decades, the process of globalization has facilitated the popularization of the utilization of the institution of “trust”. Its alternatives appeared in capitalistic and “almost” capitalistic countries in different forms and variations. Development of these variations and their terminological nomination is an urgent issue and the major focus of the given research.

From the History of the Development of “Trust” and Terminological Units Related to it

Fiduciary relationships play an important role in the development of world countries. They include “loyalty, due care and good faith” accompanied with trust and reliance. The institution of “trust” - a particular form of fiduciary relationships - greatly influences the formation of today’s global life. The given paper is dedicated to the study of the problem of the origin of “trust” via focusing on the major historical and terminological contexts.

Some Aspects of the Development of Modern-day Bulgarian Economy (Concepts related to “trust” and their nomination)

The contemporary Bulgarian economy functions on the principles of the free market. It has undergone drastic changes during the 20th -21st centuries. “From a largely agricultural country with a predominantly rural population in 1948, by the 1980s Bulgaria had transformed into an industrial economy with scientific and technological research in its top priorities in terms of budget expenditures”. During 2007-2010 Bulgaria was influenced by the world financial crisis. However, it restored its economic growth quicker than other Balkan countries. Nowadays, Bulgaria undergoes the process of globalization, which facilitates cultural, political, economic and environmental interconnections and stipulates a rapid development of a business sector. Globalization implies the process of internationalization facilitated by the attraction of a considerable amount of Foreign Direct Investment (having considerable effect since 2001). Local transactions are partly replaced by cross-border ones, which have become almost common for the Bulgarian lands during last two decades. Nowadays, a partial predominance of financial arrangements with an international component stipulates the popularization of foreign concepts or their Bulgarian equivalents. The given paper discusses the concept “trust” and its Bulgarian “counterparts”. A special attention is paid to the so-called “security trustee” and its role in the local and cross-border transactions.

Development of Trust-like Mechanisms in Some Post-Soviet Countries (Terminological “Coincidences”)

Globalization is the process which directs world population to become a single society. The growing interconnectedness stipulates the emergence of competitive atmosphere comprising different regions and even, countries. Rapid development and adaptation to the innovative processes have become the key to the shaping of a new competitive landscape. The given paper is dedicated to the study of an innovative legal model (the institution of “trust”), which was adopted by some Post-Soviet countries as a respond to the contemporary developing policies. The great emphasis is put on the formation of this institution, its terminological peculiarities and its influence on the development of two countries – Georgia and Russia. The terminological context of study directly points to the origin of such newly adopted mechanisms as the Georgian “საკუთრების მონაწილეობა” and Russian “доверительное управление имуществом”. Some assumptions about the strategies of future development are singled out and revealed.

Recent Development of “Testate Succession” in Some European Countries (Terminological Peculiarities)

During the 70s of the 20th century, when the industrial society “transformed” into the post-industrial one, the term “globalization” began to be widely used by economists and other social scientists. Nowadays, it refers to the process of internationalization, which influences all spheres of human activities. Under the strong impact of global processes drastic changes are seen in the sphere of law and the problems associated with the transference of a deceased person’s property acquire a pressing urgency. The given paper makes an attempt to answer the demands of the modern epoch by presenting a precise study of the Italian (capitalistic) and Russian (“almost” capitalistic) “testate successions”. It singles out major terminological units and underlines the most prominent differences of capitalistic and “almost” capitalistic mechanisms of the modes of inheritance. A special attention is paid to the development of the Russian “testate succession” after the Soviet period via discussing the appearance of new concepts and their influence on the development of Russia’s contemporary legal “world”.

ANCIENT AND CONTEMPORARY EDUCATIONAL SYSTEMS (SIGNIFICANCE OF PAST IN THE FORMATION OF FUTURE)

“The right of education is recognized as a human right and is understood to establish an entitlement to education”. During the centuries different communities of the world strove to rear future generations via equipping them with appropriate knowledge and skills. Knowledge acquisition acquired primary importance even in the ancient – Greek and Roman – societies. Education was regarded as an essential component of a person’s identity in ancient Greece and the type of education a person received was based strongly on one’s social class and the culture of one’s polis. In contrast to the ancient times, knowledge acquisition has become a market-determined process during the last decades. It has undergone a significant expansion. However, the traces of old traditions can be seen within the walls of contemporary enlightenment centers. The given paper draws parallel between the ancient and contemporary educational systems and outlines a significance of past

in the formation of future.

FRENCH “FIDUCIE” AND RUSSIAN “ДОВЕРИТЕЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ИМУЩЕСТВОМ” (TERMINOLOGICAL PECULIARITIES)

“Trust” is “the greatest and most distinctive achievement performed by Englishmen in the field of jurisprudence”. This universal institution appeared in the Medieval English law and has become very popular during the last decades. Different variations of a trust mechanism have emerged in some world countries. The given paper tries to answer the demands of the modern epoch via making a precise description of the French and Russian trust-like devices. It makes an in-depth analysis, singles out major terminological units and underlines the fact, that the newly-established French and Russian mechanisms have to undergo several stages for turning into faithful reflections of the Anglo-American model of “trust”.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ფრანგული სიმბოლიზმი და მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართული პოეზია (გრანტის მოსაპოვებლად წარდგენილი პროექტი)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თსუ ასოც. პროფ. ნანა გუნცაძე	ნანა გუნცაძე ქეთევან გაბუნია გიორგი ეკიზაშვილი ილია გასვიანი ია მანიჭაშვილი ნინო რევაზიშვილი
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>სამეცნიერო გრანტის მოკლე ანგარიში</p> <p>ჩვენს მიერ წარდგენილი პროექტი მიზნად ისახავს გამოიკვლიოს ფრანგული სიმბოლიზმის ზოგიერთი ასპექტი და მათი გამოვლინებანი ქართულ პოეზიაში.</p> <p>ფრანგული სიმბოლისტური დისკურსის რეგისტრები;</p> <p>ფრანგული სიმბოლიზმის წარმომადგენელთა რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში,</p>				

ფრანგი სიმბოლისტების შემოქმედების გაშუქება როგორც ფრანგულ, ასევე ქართულ კრიტიკაში; ცისფერყანწელების პოეზიის, კლასიკური რეალიზმისა და კომუნისტურ იდეოლოგიაზე ორიენტირებული ლიტერატურის ურთიერთდაპირისპირება 20-იან წლებში;

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ხანის თბილისი, როგორც ფრანგული სიმბოლიზმის და ავანგარდული მოძრაობის ინტერკულტურული შეხვედრის პუნქტი, ადგილი, სადაც თავს იყრიდნენ კომუნისტური რუსეთიდან ემიგრირებული რუსული სიმბოლიზმის წარმომადგენლები და ევროპიდან დაბრუნებული ქართველი მწერლები და ხელოვნების წარმომადგენლები.

პროექტის სიახლეს განაპირობებს ის გარემოება, რომ ქართული ლიტერატურული

პროცესების სახით, პირველად იქნება გაშუქებული ფრანგული სიმბოლიზმის ისტორიის ჯერ კიდევ უცნობი ფაქტები.

ამგვარად, პროექტი, რომელიც გულისხმობს ფრანგული სიმბოლიზმის ზოგიერთი ასპექტის კვლევას და მათ გამოვლინებათა და ზოგადად გავლენების შესწავლას ქართულ პოეზიის კონტექსტში, მოიცავს როგორც წმინდად ლიტმცოდნეობით და კომპარატისტულ, ასევე კულტუროლოგიურ ასპექტებს.

სიმბოლისტების გავლენა შეიძლება განისაზღვროს აგრეთვე, როგორც შემოქმედებითი სტიმული, რომელიც ქართველმა პოეტებმა მიიღეს აღტაცებისაგან, რომელიც მათ განიცადეს სიმბოლისტების (ბოდლერი, ვერლენი, რემბო) ნაწარმოებების მიმართ.

მსგავსი კვლევა თავის მხრივ ხელს უწყობს ერთის მხრივ ფრანგი სიმბოლისტების ინტერნაციონალური ბედის შესწავლას, ხოლო მეორეს მხრივ ააქტიურებს ქართული კულტურის ინტეგრაციას ევროპულ კულტურულ სივრცეში, რამდენადაც კომპარატისტული კვლევა, რომელშიც კულტურა მოიაზრება, როგორც ტექსტი და კონტექსტი, ერთდროულად არის როგორც ლიტმცოდნეობითი, ასევე კულტუროლოგიური კვლევა.

ეს სტრატეგიული მიზანდასახულობა უნდა დაედოს საფუძვლად ქართულ პოეზიაზე ფრანგული სიმბოლიზმის გავლენების ფუნდამენტურ და მასშტაბურ შესწავლას, რაც აქამდე ლიტერატურათმცოდნეობით სინამდვილეში ჯერ არ განხორციელებულა.

ამომწურავი კომპარატისტული კვლევა ფრანგული სიმბოლიზმის

კონტექსტში ცხადყოფს, რომ ქართული პოეზია უნიკალური და ევროპელი

სპეციალისტებისათვის თითქმის მთლიანად უცნობი მოვლენაა იმ თვალსაზრისით, რომ იგი არ წარმოადგენს ევროპული სიმბოლიზმის ეპიგონურ დანამატს ან პერიფერიულ სფეროს. იგი ქმნის მის ორიგინალურ ინვარიანტს, რომელიც ერთგვარად აფართოებს და განავრცობს ფრანგული სიმბოლიზმის მითოგრაფიულ ნარატივებსა და მითოსურ სახისმეტყველებას, ქრონოტოპებს,

კულტურულ და ლანდშაფტურ სივრცეებს.

ათწლეულების მანძილზე საბჭოთა მარქსისტული იდეოლოგიური წნეხის ქვეშ მოქცეული ლიტმცოდნეობითი დისკურსი ვერ ახერხებდა ფრანგული სიმბოლიზმის მისთვის უცნობი ასპექტების კვლევას, მათი გავლენების შესწავლას ქართული პოეზიაზე - ამ სახის ფუნდამენტურ და მასშტაბურ კვლევას უახლესი

ლიტმცოდნეობითი მეთოდების ბაზაზე, მათ შორის კომპარატივისტიკის ჭრილში.

საბჭოთა ეპოქაში სიმბოლიზმი განიხილებოდა როგორც რეაქციული-ბურჟუაზიული, ანტისაბჭოთა და სოცრეალიზმის ესთეტიკისათვის მიუღებელი ფენომენი. ქართულ ლიტმცოდნეობას არ ჰქონდა უშუალო და ინტენსიური კონტაქტი დასავლეთევროპულ ლიტმცოდნეობასთან და ამის გამო, იგი მოკლებული იყო სათანადო თეორიულ ბაზისს. დღეს, კულტურული გლობალიზაციის პირობებში, უკვე ხელმისაწვდომია სრულიად ახალი ტიპის კვლევების ჩატარება.

პროექტი შეავსებს იმ ვაკუუმს, რაც დღემდე არსებობს ფრანგულ სიმბოლიზმზე და მის გავლენებზე, ქართული კვლევის თვალსაზრისით. შესაბამისად, წარდგენილი პროექტისგან მიღებული ფუნდამენტური დასკვნები და შედეგად მომზადებული მასშტაბური მონოგრაფია უნდა იყოს საეტაპო ნაშრომი ფრანგულ სიმბოლიზმზე და მის გავლენებზე (იგულისხმება მე-20 ს-ის ქართულ პოეზია) და იქცეს ორიენტირად შემდგომი კომპარატივისტიკული კვლევებისათვის.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაბუნია ქეთევან	ფოკალიზაცია ტექსტის სტრუქტურაში, საერთაშ. სამეცნ. ჟურნალი "Scripta manent"	N2 (18)	თბილისი, ტექნიკ. უნივერ. გამომც.	გვ. 10-16
2	გაბუნია ქეთევან	დრო და სივრცე ნარატოლოგიურ კვლევაში, საერთაშ. სამეცნ. ჟურნალი "Scripta manent"	N3 (19)	თბილისი, ტექნიკ. უნივერ. გამომც.	გვ. 10-15

3	გაბუნია ქეთევან	<p>ტექსტის ინტერპეტაციის ლინგვისტური პროცესები, საერთაშ. სამეცნ. ჟურნალი “Scripta manent”</p>	N4 (20)	<p>თბილისი, ტექნიკ. უნივერ. გამომც.</p>	გვ. 11–17
4	გაბუნია ქეთევან	<p>მეტყველების ფსიქოლინგვისტური აღქმა , საერთ. სამეცნ. რეფერირებადი ჟურნალი „ენა და კულტურა“</p>	N9, 2013	<p>ქუთაისი, გამომცემ. „მერიდიანი“</p>	გვ.13–17

--	--	--	--	--	--

**ანოტაციები
გაბუნია ქეთევან**

ფოკალიზაცია ტექსტის სტრუქტურაში

სტატიაში განხილულია ფოკალიზაციის მნიშვნელოვანი როლი მხატვრული ტექსტის სტრუქტურაში. აღნიშნულია, რომ სემიოტიკურ თეორიაში ნარატიული თვალთახედვების ალტერნაციას ფოკალიზაცია ეწოდება. განხილულია ის შემთხვევები, როდესაც მთხრობელი წარმოდგენილია ფიქციაში და მას კომოდიეგოზისური ჰქვია, ანუ როდესაც ის არ არსებობს როგორც პერსონაჟი; ასევე ის შემთხვევები, როდესაც მთხრობელი ფიქციის მიღმაა და მას ჰეტეროდეგოზისური ეწოდება. მთხრობელის პოზიციის მიხედვით სტატიაში წარმოდგენილია ფოკალიზაციის სამი ტიპი: შიდა, გარე და ნულოვანი. როდესაც მთხრობელი აღწევს კონკრეტული პერსონაჟის ცნობიერებაში, რომელსაც ის ანიჭებს სუბიექტურ ხედვას, საქმე გვაქვს შიდა ფოკალიზაციასთან, მაგრამ როდესაც მთხრობელი მოქმედების მიღმაა, ის ნეიტრალური მოწმის როლშია და ასეთ შემთხვევაში ის ვერ აღწევს პერსონაჟების ცნობიერებაში და საქმე გვაქვს გარე ფოკალიზაციასთან. როდესაც მთხრობელი ერთნაირად ეხება ყველა პერსონაჟის ფსიქოლოგიას, ის შეიძლება გადაადგილდეს ისტორიის დროსა და სივრცეში. ჩატარებული ანალიზიდან კარგად ჩანს ფოკალიზაციის, როგორც ნარატიული რეპრეზენტაციის ერთ–ერთი მნიშვნელოვანი განზომილების როლი მხატვრული ტექსტის სტრუქტურაში.

დრო და სივრცე ნარატოლოგიურ კვლევაში

სტატიაში განხილულია ნარატოლოგიური კვლევის ისეთი მეთოდი, რომელსაც ორი განმსაზღვრელი ნიშანი აქვს: პირველ ნიშანს წარმოადგენს თხრობით –როგორც ლინგვისტური ობიექტით – დაინტერესება, დამოუკიდებლად მისი პროდუქციისა და რეცეფციისა. მეორე ნიშანს კი წარმოადგენს კომპოზიციის საერთო პრინციპების ბაზისური

ფორმების არსებობა მისი აშკარა მრავალსახეობის მიღმა. სწორედ ეს ფორმები და პრინციპები წარმოადგენს ნარატოლოგიის, როგორც თხრობის თეორიის კვლევის საგანს. კვლევაში ვახდენთ ნარატოლოგიური მიდგომის ზემოხსენებული ორი პოლუსის ერთმანეთთან დაკავშირებას და ჩვენს მიერ შემოთავაზებული ანალიზი ცდილობს თხრობის დროისა და თხრობის სივრცის როლის დადგენას ლიტერატურული ტექსტის ინტერპრეტაციაში, ასევე ამბივალენტური ურთიერთობის – ავტორი, პერსონაჟი, მკითხველი – და ტემპოლარული და სივრცობრივი მიმართებების დადგენას ნარატიულ სიტუაციაში.

ტექსტის ინტერპრეტაციის ლინგვისტური პროცესები

სტატიაში განხილულია ნარატოლოგიური მიდგომა ლიტერატურული ტექსტის მიმართ, კერძოდ, ის ლინგვისტური მეთოდები, რომლებიც მეტ-ნაკლებად მიყვავართ ლიტერატურული ტექსტის ინტერპრეტაციის ცხად შედეგებამდე. მიუხედავად იმისა, რომ ლინგვისტიკა და ლიტერატურა მიჩნეულია, როგორც ორი დამოუკიდებელი დისციპლინა, მიგვაჩნია, რომ ლინგვისტებს და ლიტერატორებს სულ მცირე ამოსავალ წერტილად უნდა გააჩნდეთ საერთო ინტერესი, რამდენადაც ორივე მათგანი ენაზე მუშაობს.

ჩატარებული ანალიზი ეხება ფოკალიზაციისა და დისტანციის როლის განსაზღვრას ტექსტის სტრუქტურაში. სემიოტიკურ თეორიაში ნარატიული თვალთახედვების ალტერნაციას ეწოდება ფოკალიზაცია, სადაც ყოველთვის მოიაზრება მთხრობელი, ანუ მისი თვალთახედვა, რომელსაც იგი იყენებს თავისი თხრობის განვითარებისთვის. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ როდესაც მთხრობელი წარმოდგენილია ფიქციაში, თვალთახედვა – ჰომოდირექციურია, ხოლო როდესაც მთხრობელი არ ჩანს, თვალთახედვა – ჰეტეროდირექციურია.

მეტყველების ფსიქოლინგვისტური აღქმა

მეტყველების აღქმა (პერცეფცია) არის აზრის აღმოჩენის პროცესი, რომელიც სამეტყველო გამონათქვამების გარე ფორმაში ძევს. აღქმა ქვეცნობიერად არაშეცნობადია, როგორც ფორმის აღქმის აქტი. მეტყველება წარმოგვიდგება, როგორც განგრძობადი ხმოვანი (ბგერითი) ნაკადი. მეტყველების აღქმის პროცესში მსმენელის უპირველესი ამოცანაა მეტყველების ნაკადის სეგმენტირება დისკრეტულ ერთეულებად და შემდგომ ამ ერთეულების იდენტიფიცირება. ამრიგად, მეტყველების აღქმა ერთმნიშვნელოვნად

ეფუძნება აკუსტიკურ მონაცემებს, თუმცა მხოლოდ ამით არ შემოიფარგლება.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	-----------------	-------------------	-----------

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაბუნია ქეთევან	Pourquoi l'intérêt pour le discours scientifique,	N6	ირანი, ყუმი	გვ.25-31

		საერთ. სამეცნ. რეფერ. ჟურნალი “LE LINGUISTE”			
--	--	---	--	--	--

ანოტაციები

გაბუნია ქეთევან

Pourquoi l'intérêt pour le discours scientifique

La présente étude porte sur la dimension principale, c'est-à-dire sur la fonction informative occupant une place centrale parmi les fonctions du discours scientifique : tâches du travail cognitif et sémiotique que le langage de chaque jour ne peut pas remplir et les termes scientifiques étant les véhicules principaux de l'information. La recherche se concentre sur cette spécificité du discours scientifique sous l'influence de l'internationalisation de la recherche et de nouvelles techniques communicatives. On distingue au moins trois niveaux du discours scientifique : le discours scientifique académique, didactique et de vulgarisation. La notion de domaine est généralement associée à la terminologie qui se trouve au carrefour entre la logique, l'ontologie, la linguistique et la documentation. A ce caractère interdisciplinaire de la terminologie aujourd'hui on peut ajouter de nombreux autres champs tels que la cognitique, la sociolinguistique, l'informatique, la pragmatique, et bientôt, l'ethnoterminologie. Ainsi, la recherche met bien en évidence la dimension informative du discours scientifique qui implique dans le processus de transmission de connaissances.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ქეთევან გაბუნია	დისკურსი კომუნიკაციურ ინტერაქციაში	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვიდე საფაკულტეტო კონფერენცია, 2013 წლის 19-20 ივნისი
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ახვლედიანი ციური/ გიორგი ყუფარაძე	ნასესხობათა ფონეტიკური ადაპტაცია, საერთაშ. სამეცნ. ჟურნალი "Scripta manent"	N 1 (17)	თბილისი, ტექნიკ. უნივ. გამომც.	გვ. 4-9
2	ახვლედიანი ციური/ ღარიბაშვილი თამარ	აუდირებული ტექსტის აღქმის როლი ფრანგული ენის სწავლებაში, სამეცნიერო რეფერირებადი ჟურნალი "ენა და	N 9	ქუთაისი, გამომცემლობა « მერიდიანი »	გვ. 127-131

3	ახვლედიანი ციური/ თაბუაშვილი ლოლიტა	<p>კულტურა”</p> <p>გასტრონომიზმები ფრანგული არგოს ფრაზეოლოგიურ სისტემაში, საერთაშ. სამეცნ. ჟურნალი “Scripta manent”</p>	N 2 (18)	თბილისი, თბილისი, ტექნიკ. უნივ. გამომც.	გვ. 5-11
5	ახვლედიანი ციური/ ყუფარაძე გიორგი	<p>ევფემიზმები სოციალურ სფეროში (ფრანგული და ინგლისური ენების მასალაზე), “საენათმეცნიერო ძიებანი”</p>		თბილისი, ენათმეც. ინსტ. გამომც.	გვ. 27-35

6	<p>ახლედიანი ციური/ ყუფარაძე გიორგი</p>	<p>ევფემიზმები ფრანგულ და ინგლისურ პრესაში, სამეცნიერო რეფერირებადი ჟურნალი “ენა და კულტურა”</p>	<p>XXXV</p>	<p>ქუთაისი, გამომცემლობა « მერიდიანი »</p>	<p>გვ. 12-18</p>
	<p>ახლედიანი ციური/ ნ. დურმიშიძე</p>	<p>მეტაფორა ესპანურ მასმედიაში საერთაშ. სამეცნ. ჟურნალი “Scripta manent”</p>	<p>N 10</p>	<p>თბილისი, ტექნიკ. უნივ. გამომც.</p>	
		<p>ფრანგული და</p>			

7	ახვლედიანი ციური/ ყუფარაძე გიორგი	ინგლისური ენების ფრაზეოლოგიზმთა ეტიმოლოგია, “საენათმეცნიერო ძიებანი”	N 3(19)	თბილისი, ენათმეც. ინსტ. გამომც.	გვ. 9-17
8	ახვლედიანი ციური/ ყუფარაძე გიორგი	ემოციურ ფრაზეოლოგიზმთა სემანტიკური ასპექტები ფრანგულ და ინგლისურ ენებში, სამეცნ. ჟურნალი “Scripta manent”	XXXVI	თბილისი, ტექნიკ. უნივ. გამომც.	გვ. 21-28
		პარონიმული ანდაზები ფრანგულ და ინგლისურ ენებში, საერთაშორისო			

9	ახვლედიანი ციური/ ყუფარაძე გიორგი	სამეცნიერო ჟურნალი "Homo Loquens"	N 4 (20)	თბილისი, „უნივერსალი“	გვ. 5-12
10			V ტომი		

--	--	--	--	--	--

ანოტაციები

ახვლედიანი ციური

ნასესხობათა ფონეტიკური ადაპტაცია

ნასესხობები, მსესხებელი ენის ფონეტიკური სისტემის გავლენით, თანდათანობით იცვლებიან, რაც აისახება ლექსიკონებში ტრანსკრიფციის სახით. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ფონეტიკურ ასიმილაციას თან ახლავს წარმოთქმის ვარიაციულობა. ნასესხები სიტყვები შეიძლება, პირობითად, დავყოთ ორ ჯგუფად: სრულად ათვისებულები და ნაწილობრივ ათვისებულები.

აუდირებული ტექსტის აღქმის როლი ფრანგული ენის სწავლებაში

ზეპირი ტექსტის აღქმის პროცესი ოთხ ეტაპად იყოფა: 1. ბგერებისა და სიტყვების შეცნობა; 2. ტექსტის მთლიანი შეცნობა სიტუაციის შესაბამისად; 3. ტექსტის როგორც ლინგვისტური მთლიანობის გაგება; 4. გამონათქვამის აზრის ინტერპრეტაცია კონტექსტში. აუდირების სწავლება უნდა განხორციელდეს იმგვარად, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს თითოეული ამ ეტაპისათვის აუცილებელი უნარებისა და ჩვევების ფორმირება.

გასტრონომიზმები ფრანგული არგოს ფრაზეოლოგიურ სისტემაში

ფრანგულ სამწერლო-სალ;იტერატურო ენაში მიმდინარეობს არგოს ელემენტთა შეჭრის მზარდი პროცესი. არგო, თავისი არსით, მეტაფორული ლექსიკონია და უპირატესად მეტაფორულ ფუნქციებს ასრულებს ენაში. გასტრონომიზმები ხშირად ასრულებენ კომპარატივულ ელემენტთა როლს, განსაკუთრებით ფრაზეოლოგიზმთა თემატურ ჯგუფებში: ადამიანის ფიზიოლოგიური და ფიზიკური მდგომარეობა, ემოციურ – ფსიქოლოგიური მდგომარეობა, ინტელექტუალური თვისებები და სხვ.

ევფემიზმები სოციალურ სფეროში

ახალი სიტყვებისა და სიტყვაშეერთებების გაჩენა, რომლებშიც ასახვას ჰპოვებს თანამედროვე მოვლენები, იწვევს შიდაენობრივ პროცესებს სიტყვაწარმოქმნის, სიტყვახმარებისა და სიტყვაცვლილების სფეროებში. შიდა პროცესების განვითარება ხასიათდება განსაზღვრული წინააღმდეგობრიობით. ენის მომხმარებლები, ერთის მხრივ, სწორხაზოვნად და ღიად გამოხატავენ აზრს, მეორეს მხრივ კი, ინარჩუნებენ მიდრეკილებას ევფემიისაკენ. ევფემიზმები, უმეტესად, არა მხოლოდ სტილისტურ სინონიმებს წარმოადგენენ, არამედ განსაზღვრული მოვლენის განხილვის ახალ რაკურსსაც და მის მორალურ-ეთიკურ შეფასებასაც შეიცავენ.

ევფემიზმები ფრანგულ და ინგლისურ პრესაში

ევფემიზმს გააჩნია ფიგურული განმარტების აუცილებელი პოტენციალი, ამასთანავე იგი სხვა ასპექტითაც გამორჩეულია – კერძოდ, სოციოსამეტყველო მნიშვნელოვნობით.

ევევემიზმი ხომ ერთი იზოლირებული პირიდან არ მომდინარეობს, იგი წარმოიშობა აზრის კოლექტიური გამოხატულების სფეროში. ევევემიზმები განუყოფელია სამეტყველო ურთიერთობის პროცესებისაგან, ასეთი პროცესები კი უხვადაა პრესის ენაში.

მეტაფორა ესპანურ მასმედიაში

პრესის მასალათა ეფექტურობა, ძირითადად, გადმოცემის მანერითაა განპირობებული. ექსპრესიის მიღწევის მიზნით, ჟურნალისტები ხშირად იყენებენ მეტაფორას. მეტაფორის გამოყენებით, ავტორი ექსპლიციტურად გამოხატავს საკუთარ პოზიციას და ადვილად ამყარებს კონტაქტს მკითხველთან, ან მსმენელთან. განვაზოგადებთ რა მეტაფორის როლს მასმედიის ენაში, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ მეტაფორა ხელს უწყობს ძირითადი პრაგმატული და კომუნიკაციური მიზანდასახულობის რეალიზაციას, ასევე წარმოადგენს ისეთ საშუალებას, რომლის შედეგადაც სუბიექტური აქცენტი კეთდება ინფორმაციაზე, ან ინფორმაციის კომენტარებზე.

ფრანგული და ინგლისური ენების ფრაზეოლოგიზმთა ეტიმოლოგია

ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა უმეტესობა ნაციონალურ საფუძველზეა წარმოშობილი. მათი წარმოშობის წყაროები უაღრესად მრავალფეროვანია და სხვადასხვა ეპოქას განეკუთვნება. ფრაზეოლოგიზმთა ხატოვანება მომდინარეობს ხალხის მატერიალური, კულტურული და საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებიდან, მათში ასახულია ხალხის ისტორია, ყოფაცხოვრება და კულტურა, მათი სულიერება და აზროვნების ხატოვანება. ფრაზეოლოგიზმები წარმოადგენენ ხალხის სულიერ ფასეულობათა სინთეზს, ისინი აღადგენენ ხალხის წარსულის ჭეშმარიტ სურათს, ხსნიან მათ ხასიათს, გვაცნობენ მათ ზნე-ჩვეულებებსა და ადათ-წესებს.

ემოციურ ფრაზეოლოგიზმთა სემანტიკური ასპექტები ფრანგულ და ინგლისურ ენებში

ემოციური მდგომარეობა წარმოადგენს ერთ-ერთ უნივერსალურ ენობრივ კატეგორიას, რომელიც საფუძვლად უდევს სამყაროს ენობრივ სურათს. მდგომარეობის უნივერსალური კატეგორია მრავალ ნიშანს ფლობს: დროითი ლოკალიზება, ფაზობრიობა, კვანტიფიცირება, ერთვალენტურობა, გვაროვნობითი შეუთავსებლობა, სტატიკურობა, დურატულობა (ხანგრძლივობა), არაკონტროლირებადობა, პასიურობა და სხვ. ამ კატეგორიის ზემოქანმოთვლილ ნიშანთა უმეტესობა შეინიშნება ემოციურ ფრაზეოლოგიზმთა სემანტიკაში. ფრაზეოლოგიურ შეერთებათა კომპონენტები საშუალებას იძლევიან ნათლად შევნიშნოთ და გამოვყოთ არამარტო მდგომარეობის ნიშნები, არამედ ემოციური კომპონენტიც, რომელსაც შეიცავს ფრაზეოლოგიზმის მნიშვნელობა.

პარონიმული ანდაზები ფრანგულ და ინგლისურ ენებში

ანდაზა - მოკლე, მყარი, დამრიგებლური ხასიათის გამონათქვამი, თანამედროვე პარემიოლოგიურ კვლევებში შეისწავლება ფუნქციონალური ასპექტით; განიხილება ანდაზათა სტრუქტურა, მათი სემანტიკა და სიტყვაწარმოებითი ტიპები. *პარონიმია*, როგორც ლექსიკური ინტერფერენციის სახეობა, წარმოადგენს ლექსიკურ ერთეულთა ორმხრივ (გამოხატვის პლანითა და შინაარსის პლანით) მიახლოებას, რაც განპირობებულია, უწინარეს ყოვლისა, მათი ფონეტიკური მსგავსებით, შემდგომში კი – სემანტიკური მიმსგავსებით. ამ ნაშრომში განვიხილავთ პარონიმის განსაკუთრებულ სახეობას – *პარონომაზიას*, ანუ *პარონიმულ ატრაქციას*. პარონიმული ატრაქცია წარმოადგენს მსგავს განზრახ მიახლოებას, სტილისტიკური ეფექტის შექმნის მიზნით. ეს ხერხი ახასიათებს პოეტურ ენას და, უფრო ფართო გაგებით, მხატვრული ლიტერატურის ენასაც. პარონიმულ ატრაქციას ეხება პარონიმული ანდაზებიც და ანდაზური თქმებიც, რომლებიც მინიმალურ კონტექსტში აფიქსირებენ ფორმისა და შინაარსის ინტერფერენციულ პარალელიზმს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ანდაზა აიგება სიტყვათა თამაშზე, რაშიც მონაწილეობას იღებს ორი კომპონენტი (იშვიათად, რამოდენიმე), რომლებიც წარმოადგენენ პარონიმებს.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ახვლედიანი ციური	უცხოურენოვანი გრაფიკული მარკერები რომანულ ენებში, საერთ. სამეცნ. რეფერ. ჟურნალი “LE LINGUISTE”	N6	ირანი, ყუმი	გვ. 8-15
		არამონათესავე ენათა ინტონაციის კომპარატიული აღწერა, საერთ. სამეცნ. რეფერ. ჟურნალი “LE	N6	ირანი, ყუმი	გვ. 5-15

2	ახლედანი ციური/ ყუფარაძე გიორგი/ მუჯირი სოფიო	LINGUISTE”			
---	---	------------	--	--	--

ანოტაციები

ახლედანი ციური

უცხოურენოვანი გრაფიკული მარკერები რომანულ ენებში

უცხოურენოვანი ნასესხობები ნებისმიერი ენის ლექსიკის განსაკუთრებულ პლასტს წარმოადგენენ. ენაში შეღწევისას, მრავალი უცხოურენოვანი სიტყვა განიცდის ფონეტიკური, მორფოლოგიური, გრაფიკული და სემანტიკური ხასიათის ცვლილებებს; თუმც ყველა ნასესხობა არ ექვემდებარება ცვლილებებს; არსებობს ისეთი სიტყვებიც, რომლებიც

ინარჩუნებენ თავიანთ გარეგნულ უცხოურ სახეს. ამის შედეგად კი, ენათა ლექსიკონებში ჩნდება უცხო, ნასესხები ელემენტები (სიტყვები, სიტყვათა ნაწილები: აფიქსები, ფუძეები, იშვიათად – დაბოლოებები და გრაფიკული მარკერები), რომლებიც მიანიშნებენ სიტყვის უცხოურენოვნებას.

არამონათესავე ენათა ინტონაციის კომპარატიული აღწერა

ერთმანეთისათვის არამონათესავე ენების სუპრასეგმენტური დონეების კონტრასტული შედარება საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ ამ ენებს შორის არსებული მსგავსებები და განსხვავებები. ერთი მხრივ, ეს ემსახურება ენათა ტიპოლოგიური კვლევის განვითარებას. მეორე მხრივ, კონტრასტული კვლევის შედეგად გამოვლენილი ინტერლინგვალური ტრანსფერების აღწერა ქმნის წინაპირობას, საწარმოთქმო შეცდომების პროგნოზირებისა და დიაგნოსტიკისათვის, სათანადო მეთოდიკურ-დიდაქტიკური რეკომენდაციების შემუშავებისათვის, სწავლების პროგრესის, ადეკვატური მეთოდების ეფექტურად დანერგვისა და საწარმოთქმო შეცდომების მაქსიმალური შემცირებისათვის.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ახვლედიანი ციური	საფრანგეთის ლინგვისტური პოლიტიკის ასპექტები XXI საუკუნეში	ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და არნ.

2	ახლედანი ციური	ფრანგული ენის ლექსიკური თავისებურებანი კანადაში	<p>ჩიკობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის კონფერენცია “ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალინდელი დღე”, ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, თბილისი</p> <p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვიდე საფაკულტეტო კონფერენცია, 2013 წლის 19-20 ივნისი</p>
---	----------------	---	---

მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ახვლედიანი ციური გაბუნია ქეთევან ჭანტურია გვანცა	დროისა და სივრცის კონცეფცია პრუსტის შემოქმედებაში	ფრანკოფონთა საერთაშორისო კონფერენცია, ნიუ-იორკის უნივერსიტეტი, ნიუ-იორკი (აშშ), 2013 წლის 5-6 აპრილი
2	ახვლედიანი ციური კობეშავიძე მარინე	ფრანგული ნაწილობრივი არტიკლის შესატყვისები ესპანურ ენაში	საერთაშორის კონფერენცია “ესპანური და ფრანგული ენების გრამატიკული ტერმინოლოგია”, გრანადის უნივერსიტეტი (ესპანეთი), 2013 წლის 25-26 აპრილი

3	ახლედანი ციური ყუფარაძე გიორგი მუჯირი სოფიო	<p>ხუთი არამონათესავე ენის ინტონაციათა კონტრასტული აღწერა (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, რუსული და ქართული ენების მასალაზე)</p> <p>აგრარულ ნასესხებ ტერმინთა ვარიაციები ფრანგულ და ქართულ ენებში</p>	<p>საერთაშორისო კონფერენცია “ენის გენეზისიდან ინტერნეტამდე”, ოქსფორდის უნივერსიტეტი (ტეილორის ინსტიტუტი), ინგლისი. 2013 წლის 3-5 მაისი</p> <p>ლინგვისტიკისა და რომანული ფილოლოგიის XXVII საერთაშორისო კონგრესი</p> <p>ნანსის უნივერსიტეტი ნანსი (საფრანგეთი) 2013 წლის 24-27 ივლისი</p>
4	ახლედანი ციური თაბუაშვილი ლოლიტა	<p>ფატიკური კომუნიკაციის ლინგვოკულტურული ასპექტები რომანულ ენებში (ფრანგული და ესპანური ენები)</p>	<p>ლინგვისტიკისა და რომანული ფილოლოგიის XXVII საერთაშორისო კონგრესი</p> <p>ნანსის უნივერსიტეტი ნანსი (საფრანგეთი) 2013 წლის 24-27 ივლისი</p> <p>III საერთაშორისო კონფერენცია ფრაზეოლოგიასა და პარემიოლოგიაში (CIFP) და II</p>

5	ახლედიანი ციური მჭედლიშვილი მეგი	<p>ურთიერთკავშირი</p> <p>გერმანული, ფრანგული, ინგლისური და ქართული ენების ბგერითი სემენტების კონტრასტული აღწერა და მისი მნიშვნელობა ინტერლინგვალური ფონეტიკის გაკვეთილისათვის</p>	<p>ბრაზილიური კონფერენცია ფრაზეოლოგიაში (CBFra) ფორტალეცა, ბრაზილია. 2013 წლის 8-13 დეკემბერი</p> <p>გერმანული ენის მასწავლებელთა ინტერნაციონალური ყრილობა, ბოცენი, იტალია, 2013 წლის 25 აგვისტო-3 სექტემბერი</p>
6	ახლედიანი ციური ყუფარაძე გიორგი მუჯირი სოფიო		

7	<p>ახლედანი ციური ყუფარაძე გიორგი</p> <p>მუჯირი სოფიო</p>		
8			
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p>			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	<p>ფრანგული სიმბოლოზმი და მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართული პოეზია</p> <p>(გრანტის მოსაპოვებლად წარდგენილი პროექტი)</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>თსუ ასოც. პროფ. ნანა გუნცაძე</p>	<p>ნანა გუნცაძე ქეთევან გაბუნია გიორგი ეკიზაშვილი ილია გასვიანი ია მანიჟაშვილი ნინო რევაზიშვილი</p>
---	---	--	-------------------------------------	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამეცნიერო გრანტის მოკლე ანგარიში

ჩვენს მიერ წარდგენილი პროექტი მიზნად ისახავს გამოიკვლიოს ფრანგული სიმბოლოზმის ზოგიერთი ასპექტი და მათი გამოვლინებანი ქართულ პოეზიაში.

ფრანგული სიმბოლისტური დისკურსის რეგისტრები;

ფრანგული სიმბოლოზმის წარმომადგენელთა რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში,

ფრანგი სიმბოლისტების შემოქმედების გაშუქება როგორც ფრანგულ, ასევე ქართულ კრიტიკაში;

ცისფერყანწელების პოეზიის, კლასიკური რეალიზმისა და კომუნისტურ იდეოლოგიაზე ორიენტირებული ლიტერატურის ურთიერთდაპირისპირება 20-იან წლებში;

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ხანის თბილისი, როგორც ფრანგული სიმბოლოზმის და ავანგარდული მოძრაობის ინტერკულტურული შეხვედრის პუნქტი, ადგილი, სადაც თავს იყრიდნენ კომუნისტური რუსეთიდან ემიგრირებული რუსული სიმბოლოზმის წარმომადგენლები და ევროპიდან დაბრუნებული ქართველი მწერლები და ხელოვნების წარმომადგენლები.

პროექტის სიახლეს განაპირობებს ის გარემოება, რომ ქართული ლიტერატურული პროცესების სახით, პირველად იქნება გაშუქებული ფრანგული სიმბოლოზმის ისტორიის ჯერ კიდევ უცნობი ფაქტები.

ამგვარად, პროექტი, რომელიც გულისხმობს ფრანგული სიმბოლოზმის ზოგიერთი ასპექტის კვლევას და მათ გამოვლინებათა და ზოგადად გავლენების შესწავლას ქართულ პოეზიის კონტექსტში, მოიცავს როგორც წმინდად ლიტმცოდნეობით და კომპარატისტულ, ასევე

კულტუროლოგიურ ასპექტებს.

სიმბოლისტიკების გავლენა შეიძლება განისაზღვროს აგრეთვე, როგორც შემოქმედებითი სტიმული, რომელიც ქართველმა პოეტებმა მიიღეს აღტაცებისაგან, რომელიც მათ განიცადეს სიმბოლისტიკების (ბოდლერი, ვერლენი, რემბო) ნაწარმოებების მიმართ.

მსგავსი კვლევა თავის მხრივ ხელს უწყობს ერთის მხრივ ფრანგი სიმბოლისტიკების ინტერნაციონალური ბედის შესწავლას, ხოლო მეორეს მხრივ ააქტიურებს ქართული კულტურის ინტეგრაციას ევროპულ კულტურულ სივრცეში, რამდენადაც კომპარატიული კვლევა, რომელშიც კულტურა მოიაზრება, როგორც ტექსტი და კონტექსტი, ერთდროულად არის როგორც ლიტმცოდნეობითი, ასევე კულტუროლოგიური კვლევა.

ეს სტრატეგიული მიზანდასახულობა უნდა დაედოს საფუძვლად ქართულ პოეზიაზე ფრანგული სიმბოლიზმის გავლენების ფუნდამენტურ და მასშტაბურ შესწავლას, რაც აქამდე ლიტერატურათმცოდნეობით სინამდვილეში ჯერ არ განხორციელებულა.

ამომწურავი კომპარატიული კვლევა ფრანგული სიმბოლიზმის

კონტექსტში ცხადყოფს, რომ ქართული პოეზია უნიკალური და ევროპელი

სპეციალისტებისათვის თითქმის მთლიანად უცნობი მოვლენაა იმ თვალსაზრისით, რომ იგი არ წარმოადგენს ევროპული სიმბოლიზმის ეპიგონურ დანამატს ან პერიფერიულ სფეროს. იგი ქმნის მის ორიგინალურ ინვარიანტს, რომელიც ერთგვარად აფართოებს და განავრცობს ფრანგული სიმბოლიზმის მითოგრაფიულ ნარატივებსა და მითოსურ სახისმეტყველებას, ქრონოტოპებს, კულტურულ და ლანდშაფტურ სივრცეებს.

ათწლეულების მანძილზე საბჭოთა მარქსისტული იდეოლოგიური წნეხის ქვეშ მოქცეული ლიტმცოდნეობითი დისკურსი ვერ ახერხებდა ფრანგული სიმბოლიზმის მისთვის უცნობი ასპექტების კვლევას, მათი გავლენების შესწავლას ქართული პოეზიაზე - ამ სახის ფუნდამენტურ და მასშტაბურ კვლევას უახლესი

ლიტმცოდნეობითი მეთოდების ბაზაზე, მათ შორის კომპარატივისტიკის ჭრილში.

საბჭოთა ეპოქაში სიმბოლიზმი განიხილებოდა როგორც რეაქციული-ბურჟუაზიული, ანტისაბჭოთა და სოცრეალიზმის ესთეტიკისათვის მიუღებელი ფენომენი. ქართულ ლიტმცოდნეობას არ ჰქონდა უშუალო და ინტენსიური კონტაქტი დასავლეთევროპულ ლიტმცოდნეობასთან და ამის გამო, იგი მოკლებული იყო სათანადო თეორიულ ბაზისს. დღეს, კულტურული გლობალიზაციის პირობებში, უკვე ხელმისაწვდომია სრულიად ახალი ტიპის კვლევების ჩატარება.

პროექტი შეავსებს იმ ვაკუუმს, რაც დღემდე არსებობს ფრანგულ სიმბოლიზმზე და მის გავლენებზე, ქართული კვლევის თვალსაზრისით. შესაბამისად, წარდგენილი პროექტისგან

მიღებული ფუნდამენტური დასკვნები და შედეგად მომზადებული მასშტაბური მონოგრაფია უნდა იყოს საეტაპო ნაშრომი ფრანგულ სიმბოლიზმზე და მის გავლენებზე (იგულისხმება მე-20 ს-ის ქართულ პოეზია) და იქცეს ორიენტირად შემდგომი კომპარატიული კვლევებისათვის.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი

1	ნანა გუნცაძე	თარგმნის მეთოდები და დისკურსის თარგმნის სირთულებები	თარგმანი და კულტურათაშორისი ურთიერთობები, თსუ I კორპუსი N 309, 30, IX, 2013
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო ქავთარაძე	ჟულიენ გრაკის სივრცის პოეტიკა, „სემიოტიკა“	XIII	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, სემიოტიკის კვლევითი ცენტრი	გვ.152-159
2	ნინო ქავთარაძე	იდენტობის პრობლემა და ამინ მაალუფის ისტორიული პროზა		შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ.289-295

3	ნინო ქავთარაძე	თანამედროვე ქალაქის სახე და იდენტობის პრობლემა ჟან - მარი გუსტავ ლე კლეზიოს რომანში - „გაქცევათა წიგნი“		ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, შედარებითი ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომც.	
---	----------------	---	--	--	--

ანოტაციები

ნინო ქავთარაძე

თანამედროვე ქალაქის სახე და იდენტობის პრობლემა ჟან-მარი გუსტავ ლე კლეზიოს რომანში – „გაქცევათა წიგნი“

ჟან-მარი გუსტავ ლე კლეზიოს რომანი – „გაქცევათა წიგნი“, 1969 წელს გამოიცა. პროზაული და სალექსო ფორმით დაწერილი ეს მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტი XX საუკუნის ნომადის თავგადასავალია.

ლე კლეზიომ – იმხანად დამწყებმა მწერალმა, რომელიც ახალი რომანის წარმომადგენელთა დიდ გავლენას განიცდიდა, ერთი მხრივ, სათავგადასავლო რომანს უცვალა სახე და, ამავე დროს, მას ბიტთაობისთვის დამახასიათებელი ნონკორფორმისტული ელფერი შესძინა. ლე კლეზიოს ეს ნაწარმოები მწერლისა და მკითხველის დიალოგი უფროა, ვიდრე მოგზაურის შთაბეჭდილებების და შეგრძნებების თანმიმდევრული აღწერა. „გაქცევათა წიგნი“ რომანი-ექსპერიმენტია, სადაც მკითხველი პროტაგონისტის უცხო მხარისკენ ლტოლვის, მისი პიროვნების ჩამოყალიბების თანამონაწილეა და პოეტური პროზის შექმნის პროცესსაც ადევნებს თვალყურს. რომანის ეს ორმაგი ეფექტი ლე კლეზიოს ორი გატაცებით – წერითა და მოგზაურობის ჟინითაა განპირობებული.

29 წლის ახალგაზრდის, რომელსაც მწერალი „ახალგაზრდა მამაკაცი ოგანის“ სახელით მოიხსენიებს, რეალობიდან გაქცევა მოგზაურობის და იდენტობის თემებთანაა ოსტატურად გადაჯაჭვული; მაგრამ სათავგადასავლო რომანების ეგზოტიკას თანამედროვე ურბანისტული პეიზაჟი ცვლის: ცისკენ აღმართული ბეტონის მთები და მათ ფერხთით, ნაგვის გროვაზე მოფუსფუსე ვირთაგვები. პროტაგონისტის მარტოსულობა გულგრილს ტოვებს უგვანო, ნაცრისფერ ქალაქს, სადაც ადამიანური სევდა მარტოდონ მეტალის კონსტრუქციების შუშებზე აირეკლება. ოგანი ერთმანეთის მსგავს, უსახურ დაბებსა და მეგაპოლისებს აწყდება და იქცევა დაუსრულებელი ხეტიალისგან დაღალულ, მიუსაფარ

ნომადად, ხიზნად საკუთარ პლანეტაზე.

მწერალის აღსარება ეხმიანება რომანის პერსონაჟის გულისთქმას, ძვალ-რბილში რომ ატანს: ორივესთვის მოგზაურობა საკუთარი თავის შეცნობითაა ნაკარნახევი. გარიდება, გადახვეწა პირველსაწყისთან დაბრუნებაა, როდესაც ცხოვრება მარადისმყოფ და დაუსაბამო წიგნად იქცევა, წიგნად – ქვიშაზე დაწერილ დაუსაკლის გზავნილად, რომელსაც ზღვის ქაფი ვერ წაშლის.

იდენტობის პრობლემა და ამინ მაალუფის ისტორიული პროზა

ამინ მაალუფი ლიბანური წარმომავლობის ფრანგი მწერალია, რომელმაც 2011 წელს შეაღო ფრანგული აკადემიის კარი და თავი დამკვიდრა 40 უკვდავთა შორის. მაალუფი ლიტერატურას არაბულ, „სინათლის ენაზე“ ეზიარა, თუმცა მისი ლიტერატურული დებიუტი „აზრდილის ენაზე“ – ფრანგულზე შედგა. „ლეონ აფრიკელი“ მაალუფის პირველი ლიტერატურული ცდა და გამარჯვებაცაა (1986 წ.). ამას მოჰყვა წარმატებული ესე – „არაბთა თვალთ დაწახული ჯვაროსნული ლაშქრობები“ (1983 წ.), გონკურების პრემიით დაჯილდოვებული „ტანიოსის კლდე“ (1993 წ.), „სამარყანდი“ (1988 წ.) და „ლევანტის სასწორი“ (1996 წ.), სადაც 1975 წლის სამოქალაქო ომის შედეგად სამშობლოდან გადახვეწილი მწერალი Eპირველად შეეხო ლიბანში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებს.

მდიდარი ტრადიციების მქონე ევროპული ისტორიული პროზა მაალუფისთვის მხატვრული გამოხატვის საუკეთესო ფორმად იქცა. ისტორიულ-ბიოგრაფიული პუბლიცისტიკის პოპულარობის, თვითიდენტობის ზოგადსაკაცობრიო პრობლემის ფონზე, მაალუფის ისტორიული ნარატივი რომანის სპეციფიკურ ფორმას იძინს და მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტების კომპოზიციის და სტრუქტურის მრავალფეროვნებაში ვლინდება.

მაალუფის შემოქმედებას დასავლეთის და აღმოსავლეთის ურთიერთობების ისტორიულ ჭრილში გააზრება, სახელოვანი ადამიანების პრიზმაში გატარებული სამყაროს ხედვა უდევს საფუძვლად, სადაც რეალობა და ფიქცია, ისტორიული ფაქტები და მითები, სოციალური, რელიგიური თუ ისტორიული თემატიკა ერთმანეთთანაა გადაჯაჭვული.

სევდანარევი სიამყით მწერალი ქმნის აღმოსავლეთის საოცნებო მხარის პოეტურ ხატს, რაც სამშობლოსთან განშორებით და აღმოსავლეთის მდიდარი წარსულითაა ნაკარნახევი. ისტორიული რომანის ჟანრის მეოხებით (რომელიც მწერლის მიზნებს ყველაზე მეტად ესადაგება), მაალუფი ევროპელებს კიდევ ერთხელ შეახსენებს ლევანტის სწავლულთა ევროპული კულტურისთვის გაწეული ღვაწლის შესახებ. ქრისტიანი არაბთა შორის და არაბი დასავლეთში – ამინ მაალუფი სამშობლოდან გადახვეწილთა იდენტობის საკითხით უფროა დაინტერესებული, ვიდრე ორი კულტურის შეპირისპირებით. რამ გაჰყო ეს ორი სამყარო? კაცობრიობას საერთო ფესვები, ბედი და მომავალი აქვს – ეს ის გზავნილია, რომელსაც

მაალუფი უზიარებს თავის მრავალრიცხოვან მკითხველს, უკვე მსოფლიოს 27 ენაზე.

ჟულიენ გრაკის სივრცის პოეტიკა

ჟულიენ გრაკის მიმართ მხოლოდ ერთ ეპითეთს ხმარობენ: უკანასკნელი კლასიკოსი. XX საუკუნის მემატანემ ცხოვრების და შემოქმედების ხანგრძლივი გზა ისე განვლო, რომ არც ერთ ლიტერატურულ მიმდინარეობას თუ სკოლას არ მიმხრობია. სიტყვადუნწი კორესპონდენტი, რომელიც ჟურნალისტებს არ წყალობდა, მაგრამ ენაწყლიანი გეოგრაფიის მასწავლებელი, პირად ცხოვრებას და შემოქმედებას მაღალი კედლის მიღმა მაინც არ მალავდა; ეპატაჟს უარყოფდა და საუკუნის მაჯისცემას ყურს უგდებდა ისე, რომ ყოველთვის თამამად, მაგრამ არა ხმამაღლა, ამბობდა თავის სათქმელს. სიმამაცემ არც მაშინ უმტყუნა, როდესაც ტყეობაგამოვლილი ლიტერატურას დაუბრუნდა, არც მაშინ, როდესაც ანდრე ბრეტონთან მეგობრობის მიუხედავად სიურეალიზმის მანიფესტზე ხელი არ მოაწერა და არც მაშინ, როდესაც ფრანგულ ლიტერატურაში ყველაზე პრესტიჟულ ჯილდოზე, *გონკურების პრემიაზე*, უარი თქვა, რომელიც 1951 წელს, მის რომანს *სირტის სანაპირო* მიენიჭა.

მწერალის და გეოგრაფიის მასწავლებლისგან არ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ *უკანასკნელი კლასიკოსის* ნაწარმოებებში სივრცეს და მის აღწერას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. ამას გრაკის წიგნების სათაურებიც ადასტურებს: *სირტის სანაპირო, ნახევარკუნძული, აივანი ტყეში, არგოლის ციხე-სიმაგრე, გრძელი გზის დღიურები...*

ჟულიენ გრაკის ტექსტში - *დაკიდული ბაღები* (1946 წ.), სივრცე აღქმულია როგორც მეტალინგვისტური კონცეპტი, რომელიც ასახავს რეალობას, განსაზღვრავს სხვადასხვა ტოპოსების ფუნქციონირებას და მოქმედებათა თანმიმდევრობას წარმოაჩენს - განურჩევლად იმისა, რეალურია ეს მოქმედება თუ წარმოსახვითი. პოეტური სურათი იქმნება სწორედ სტატიკური სივრცის აღწერითა და ჩვენებით, მაგრამ რიტმი, რომელიც სივრცის შემცველი მაკროველებით თუ მიკროველების მონაცვლეობით გადმოიცემა სივრცის ტემპორალიზაციას იწვევს, რაც პროზად დაწერილს პოეტურ ტექსტად აქცევს.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---------------------	--------------------------------	---------------------

1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ქავთარაძე	თანამედროვე ქალაქის სახე და იდენტობის პრობლემა ჟან -მარი გუსტავ ლე კლეზიოს რომანში - „გაქცევათა წიგნი“	თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 წლის 24-26 ივნისი
2	ნინო ქავთარაძე	იდენტობის პრობლემა და ამინ მაალუფის ისტორიული პროზა	თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2013 წლის 25-27 სექტემბერი
3	ნინო ქავთარაძე	ახალი ბიოგრაფიზმი და პატრიკ მოდიანოს რომანი „ჩაბნელებულ ფარდულების ქუჩა“	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
4	ნინო ქავთარაძე	ჟულიენ გრაკის სივრცის პოეტიკა	თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 წლის 19-20 ოქტომბერი

მოხსენებათა ანოტაციები

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ფრანგული სიმბოლიზმი და მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართული პოეზია (გრანტის მოსაპოვებლად წარდგენილი პროექტი)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თსუ ასოც. პროფ. ნანა გუნცაძე	ნანა გუნცაძე ქეთევან გაბუნია გიორგი ეკიზაშვილი ილია გასვიანი ია მანიჟაშვილი ნინო რევაზიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამეცნიერო გრანტის მოკლე ანგარიში

ჩვენს მიერ წარდგენილი პროექტი მიზნად ისახავს გამოიკვლიოს ფრანგული სიმბოლიზმის ზოგიერთი ასპექტი და მათი გამოვლინებანი ქართულ პოეზიაში.

ფრანგული სიმბოლისტური დისკურსის რეგისტრები;

ფრანგული სიმბოლიზმის წარმომადგენელთა რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში,

ფრანგი სიმბოლისტების შემოქმედების გაშუქება როგორც ფრანგულ, ასევე ქართულ კრიტიკაში;

ცისფერყანწელების პოეზიის, კლასიკური რეალიზმისა და კომუნისტურ იდეოლოგიაზე ორიენტირებული ლიტერატურის ურთიერთდაპირისპირება 20-იან წლებში;

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ხანის თბილისი, როგორც ფრანგული სიმბოლიზმის და ავანგარდული მოძრაობის ინტერკულტურული შეხვედრის პუნქტი, ადგილი, სადაც თავს იყრიდნენ კომუნისტური რუსეთიდან ემიგრირებული რუსული სიმბოლიზმის წარმომადგენლები და ევროპიდან დაბრუნებული ქართველი მწერლები და ხელოვნების წარმომადგენლები.

პროექტის სიახლეს განაპირობებს ის გარემოება, რომ ქართული ლიტერატურული

პროცესების სახით, პირველად იქნება გაშუქებული ფრანგული სიმბოლიზმის ისტორიის ჯერ კიდევ უცნობი ფაქტები.

ამგვარად, პროექტი, რომელიც გულისხმობს ფრანგული სიმბოლიზმის ზოგიერთი ასპექტის კვლევას და მათ გამოვლინებათა და ზოგადად გავლენების შესწავლას ქართულ პოეზიის კონტექსტში, მოიცავს როგორც წმინდად ლიტმცოდნეობით და კომპარატისტულ, ასევე კულტუროლოგიურ ასპექტებს.

სიმბოლისტების გავლენა შეიძლება განისაზღვროს აგრეთვე, როგორც შემოქმედებითი სტიმული, რომელიც ქართველმა პოეტებმა მიიღეს აღტაცებისაგან, რომელიც მათ განიცადეს სიმბოლისტების (ბოდლერი, ვერლენი, რემბო) ნაწარმოებების მიმართ.

მსგავსი კვლევა თავის მხრივ ხელს უწყობს ერთის მხრივ ფრანგი სიმბოლისტების ინტერნაციონალური ბედის შესწავლას, ხოლო მეორეს მხრივ ააქტიურებს ქართული კულტურის ინტეგრაციას ევროპულ კულტურულ სივრცეში, რამდენადაც კომპარატისტული კვლევა, რომელშიც კულტურა მოიაზრება, როგორც ტექსტი და კონტექსტი, ერთდროულად არის როგორც ლიტმცოდნეობითი, ასევე კულტუროლოგიური კვლევა.

ეს სტრატეგიული მიზანდასახულობა უნდა დაედოს საფუძვლად ქართულ პოეზიაზე ფრანგული სიმბოლიზმის გავლენების ფუნდამენტურ და მასშტაბურ შესწავლას, რაც აქამდე ლიტერატურათმცოდნეობით სინამდვილეში ჯერ არ განხორციელებულა.

ამომწურავი კომპარატისტული კვლევა ფრანგული სიმბოლიზმის

კონტექსტში ცხადყოფს, რომ ქართული პოეზია უნიკალური და ევროპელი

სპეციალისტებისათვის თითქმის მთლიანად უცნობი მოვლენაა იმ თვალსაზრისით, რომ იგი არ

წარმოადგენს ევროპული სიმბოლიზმის ეპიგონურ დანამატს ან პერიფერიულ სფეროს. იგი ქმნის მის ორიგინალურ ინვარიანტს, რომელიც ერთგვარად აფართოებს და განავრცობს ფრანგული სიმბოლიზმის მითოგრაფიულ ნარატივებსა და მითოსურ სახისმეტყველებას, ქრონოტოპებს, კულტურულ და ლანდშაფტურ სივრცეებს.

ათწლეულების მანძილზე საბჭოთა მარქსისტული იდეოლოგიური წნეხის ქვეშ მოქცეული ლიტმცოდნეობითი დისკურსი ვერ ახერხებდა ფრანგული სიმბოლიზმის მისთვის უცნობი ასპექტების კვლევას, მათი გავლენების შესწავლას ქართული პოეზიაზე - ამ სახის ფუნდამენტურ და მასშტაბურ კვლევას უახლესი

ლიტმცოდნეობითი მეთოდების ბაზაზე, მათ შორის კომპარატისტიკის ჭრილში.

საბჭოთა ეპოქაში სიმბოლიზმი განიხილებოდა როგორც რეაქციული-ბურჟუაზიული, ანტისაბჭოთა და სოცრეალიზმის ესთეტიკისათვის მიუღებელი ფენომენი. ქართულ ლიტმცოდნეობას არ ჰქონდა უშუალო და ინტენსიური კონტაქტი დასავლეთევროპულ ლიტმცოდნეობასთან და ამის გამო, იგი მოკლებული იყო სათანადო თეორიულ ბაზისს. დღეს, კულტურული გლობალიზაციის პირობებში, უკვე ხელმისაწვდომია სრულიად ახალი ტიპის კვლევების ჩატარება.

პროექტი შეავსებს იმ ვაკუუმს, რაც დღემდე არსებობს ფრანგულ სიმბოლიზმზე და მის გავლენებზე, ქართული კვლევის თვალსაზრისით. შესაბამისად, წარდგენილი პროექტისგან მიღებული ფუნდამენტური დასკვნები და შედეგად მომზადებული მასშტაბური მონოგრაფია უნდა იყოს საეტაპო ნაშრომი ფრანგულ სიმბოლიზმზე და მის გავლენებზე (იგულისხმება მე-20 ს-ის ქართულ პოეზია) და იქცეს ორიენტირად შემდგომი კომპარატისტიკული კვლევებისათვის.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---------------------	--------------------------------	---------------------

1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					

2					
3					
ანოტაციები					

დასავლეთევროპული ფილოლოგიის ს/ს ინსტიტუტის

ხელმძღვანელი

პროფ. მ. რუსიეშვილი

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია ჯავახიძე	ახალი	კონფერენციის კრებული	ქუთაისი	გვ. 108–113
2		იტალიურ– ქართული	(თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება)		
3		აკადემიური ლექსიკონის			

		შედგენის პრინციპები			
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p style="text-align: center;">მაია ჯავახიძე</p> <p style="text-align: center;">ახალი იტალიურ-ქართული აკადემიური ლექსიკონის შედგენის პრინციპები</p> <p>ახალი იტალიურ-ქართული ლექსიკონი იქმნება დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის (რედაქტორი თ.მარგალიტაძე) კორპუსის საფუძველზე. ეს კი ნიშნავს შემდეგს: იმ თეზისიდან გამომდინარე, რომ იტალიურ და ინგლისურ ენებს შორის კონვერგენციის საკმაოდ მაღალი ხარისხია, ვვარაუდობთ, რომ სემანტიკის დონეზე მოცემული იტალიური სიტყვის მნიშვნელობა / მნიშვნელობები „ძალიან მსგავსია“ შესაბამისი სიტყვის მნიშვნელობის / მნიშვნელობებისა ინგლისურ ენაში (მაგ., იტალიური <i>abbandonare</i> (მიტოვება, დატოვება) და ინგლისური <i>abandon</i>); ამიტომ, იტალიური სიტყვის მნიშვნელობა / მნიშვნელობები იძებნება იტალიურ-ინგლისურ ლექსიკონში (მაგ.: <i>abbandonare – abandon 1... 2.....</i>);</p> <p>ინგლისური სიტყვის მნიშვნელობა იძებნება ინგლისურ-ქართულ ონლაინ ლექსიკონში (<i>abandon II verb 1. რაიმეზე უარის თქმა...</i>) , სადაც უკვე გამზადებულია ამ ლექსემის სიტყვა-სტატია ქართულ ენაზე;</p> <p>გამზადებული ქართულენოვანი მნიშვნელობები გამოიყენება იტალიური სიტყვის ქართული ეკვივალენტების შესარჩევად მას შემდეგ, რაც იტალიური სიტყვის მნიშვნელობა / მნიშვნელობები გადამოწმდება და დაზუსტდება იტალიური ენის განმარტებით ლექსიკონებში.</p> <p>აქვე იმასაც აღვნიშნავთ, რომ ის მეთოდიკა, რომელსაც ჩვენს ლექსიკონშიც ვიყენებთ, შემდეგში მდგომარეობს: ერთმანეთისაგან გამიჯნულია სიტყვის მნიშვნელობის ეკვივალენტები და თარგმნითი / კონტექსტუალური ეკვივალენტები; ხდება მნიშვნელობათა ეკვივალენტების (ლექსიკური ერთეულების ინფორმაციულად უფრო ღირებული ან განმარტებითი ეკვივალენტების) და მრავალრიცხოვან საილუსტრაციო ფრაზებსა და წინადადებებში წარმოდგენილი თარგმნითი ეკვივალენტების კომბინირება.</p>					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მაია ჯავახიძე	ახალი იტალიურ-ქართული აკადემიური ლექსიკონის შედგენის პრინციპები	ქუთაისი, 2013 წ. 10-12 ოქტომბერი
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარინე კობეშავიძე	Análisis contrastivo de errores en la enseñanza de español a alumnos georgianos. (<i>ესპანური ენის სწავლებისას</i>)	N 4(20)	თბილისი, ტექნიკ. უნივერ. გამომც.	გვ. 96-105

2		<p><i>ქართულენოვანი სტუდენტების მიერ დაშვებული შეცდომების კონტრასტული ანალიზი</i>), სამეცნიერო ჟურნალი „Scripta Manent”</p>			
3					

ანოტაციები

მარინე კობეშავიძე

სპანური ენის სწავლებისას ქართულენოვანი სტუდენტების მიერ დაშვებული შეცდომების კონტრასტული ანალიზი

შეცდომათა ანალიზი მიეკუთვნება თეორიული ლინგვისტიკის სფეროს, რაც ძირითადად სხმობს, რომელიმე ენის შესწავლისას მოსწავლის მიერ დაშვებული შეცდომების ანალიზს კონკრეტული პროცესში. ახსნის პროცესში სხვა ფაქტორებთან ერთად აუცილებლად აღსანიშნავია უნდა იქნეს მშობლიური ენა. მიუხედავად იმისა, რომ ეს დისციპლინა ეფუძნება თეორიის სფეროს, იგი საბოლოოდ მაინც აუდიტორიაში უნდა იყოს განხილული. თეორიული და შესასწავლი ენების შედარება საშუალებას იძლევა გავითვალისწინოთ დაშვებული შეცდომები, დავაკონკრეტოთ პრობლემატური ასპექტები სტუდენტების გარკვეულ ჯგუფებთან და გავაანალიზოთ ჩვენი სამუშაო პროცესი.

ურადღება გამახვილებულია უცხო ენის სწავლების მახასიათებელ მხარეებზე: მისი დისციპლინარული ასპექტები, რომლებიც პროფესიონალებმა უნდა გაითვალისწინონ კონკრეტული პროცესის გასაუმჯობესებლად, და შეიმუშაონ სხვადასხვა მეთოდები, რათა მომავალში აღიარდნენ ავიცილოთ მსგავსი შეცდომები. სხვა ფაქტორებებმა შესაძლოა იგივე როლი ითამაშოს იყვანოს მოსწავლეები იქამდე, რომ მათ განავითარონ თავიანთი მრავალენოვანი კომპეტენცია.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარინე კობეშვიძე	<i>Traduction de l'article partitif français en espagnol - ფრანგული ნაწილობრივი არტიკლის ტარგმანი ესპანურ ენაზე</i>	ესპანეთი გრანადა, 25-26 აპრილი 2013
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	პოლიტიკის გავლენა ლათინური ამერიკის ლიტერატურაზე (გრანტის	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	სამეცნიერო ხელმძღვანელი ნინო ჭრიკიშვილი	

	მოსაპოველად წარდგენილი პროექტი)			
2	ესპანური ენის ხმოვნებისა და თანხმოვნების დიქრონიული ფონოტაქტიკა (გრანტის მოსაპოველად წარდგენილი პროექტი)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	პროექტის წარმომდგენი – ნინო ჭრიკიშვილი	
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				

ანოტაციები

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	სალომე კენჭოშვილი	თარგმანი	არეტე	(იბეჭდება)
2		იტალიურიდან:		
3		უმბერტო ეკო. როგორ დავწერთ საკვალიფიკაციო ნაშრომი.		
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	სალომე კენჭოშვილი	ავტორის სახის მარკერები		ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
2		იმპერსონალურ თხრობაში			
3		(გაბრიელე			

		<p>დ'ანუნციოს «პესკარის ნოველების» მიხედვით), სჯანი</p>			
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p style="text-align: center;">სალომე კენჭოშვილი</p> <p style="text-align: center;">ავტორის სახის მარკერები იმპერსონალურ თხრობაში</p> <p style="text-align: center;">(გაბრიელე დ'ანუნციოს "პესკარის ნოველების" მიხედვით)</p> <p>ნარატოლოგიურ კვლევა-ძიებათა ერთ-ერთი ცენტრალური საკითხი _ ავტორის სახის თავისებურებანი სხვადასხვა მხატვრულ სისტემებში _ განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს იმპერსონალური თხრობის სტრუქტურაში, რომელიც თხრობის სუბიექტის, ავტორის სახისა და ტექსტის მოდალურობის უკიდურესი შენიღბვისაკენაა მიმართული. ასეთ სტრუქტურას განეკუთვნება გაბრიელე დ'ანუნციოს (1863-1938) კრებული "პესკარის ნოველები" (1902), რომელშიც ავტორი მაქსიმალური ობიექტურობისაკენ მიისწრაფვის, მიზანდასახულად იცავს მიუკერძოებლობის (<i>impassibilité</i>) ფლობერისეულ პრინციპს. მაგრამ ნოველების ნეიტრალური თხრობის ფარგლებში თვალსაჩინოა ისეთი დომინანტური, განსაკუთრებით აქტუალიზებული მარკერები, ინდექსური ნიშნები, რომლებიც იმპლიციტური ავტორის აქსიოლოგიურ პოზიციას განაპირობებენ. ამგვარ მარკერებს შორის ყურადღებას იქცევენ სემანტიკურად აქტუალიზებული სათაურები, რომლებიც ნოველების ერთიან კონტექსტში ავტორისეული პოზიციის გამოვლენის ერთ-ერთ უმთავრეს საშუალებას წარმოადგენენ. "პესკარის ნოველების" იმპერსონალური თხრობის ფარგლებში ავტორის სახის კიდევ ერთი აქტუალიზებული გამოვლინებაა გმირების პორტრეტების შექმნისას გამოყენებული ისეთი ლაიტმოტივური ხასიათის ხერხი, როგორცაა გამუდმებული ანალოგია ადამიანსა და ორგანულ ბუნებას შორის. ასევე აქტუალიზებულ მარკერთა რიგს განეკუთვნება ირონიის ხერხი, პერსონაჟთა ამა თუ იმ ნიშან-თვისების პერიოდული განმეორება, ნოველათა ქრონოტოპში ფანატიზმის, უძრაობისა და ცხოვრების მონოტონურობის აქცენტირება.</p>					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	<i>Deutsche Philologie</i> <i>INTERNATIONAL</i> 2012–2015	გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური(DAAD)	მონაწილე	პროექტი ხორციელდება ინსტიტუტთაშორისი პარტნიორობის ფარგლებში გერმანიისტიკის დარგში (GIP) თსუ გერმანული ფილოლოგიის დეპარტამენტსა და ჰაინრიხ ჰაინეს დიუსელდორფის უნივერსიტეტის გერმანული ენათმეცნიერების, ლიტერატურათმცოდნეობის და მედიევსტიკის კათედრებთან.
---	---	--	----------	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

საგრანტო პროექტი *Deutsche Philologie INTERNATIONAL* წარმოადგენს გერმანული ფილოლოგიის ფუძემდებლურ საუნივერსიტეტო სახელმძღვანელოს ყველა იმ ქვეყნის სტუდენტებისთვის, სადაც გერმანული ფილოლოგია/ გერმანიისტიკა ისწავლება როგორც საუნივერსიტეტო საგანი. სამიზნე ჯგუფებს წარმოადგენს B2 ენობრივი კომპეტენციის მქონე სტუდენტები ბაკალავრიატის ბოლო სემესტრისა და მაგისტრატურის პირველი ორი სემესტრის სტუდენტებისთვის, ასევე გერმანული ენათმეცნიერებით, ლიტერატურათმცოდნეობითა და მედიევსტიკით დაინტერესებულ პირთათვის.

სახელმძღვანელო ხორციელდება თსუ გერმანული ფილოლოგიის დეპარტამენტისა და ჰაინრიხ ჰაინეს დიუსელდორფის უნივერსიტეტის გერმანული ენათმეცნიერების (პროფ. დოქტ. დიტრიხ ბუსე და ლალი ქეცბა–ხუნდაძე), ლიტერატურათმცოდნეობის (პროფ სიბილე შენზორნი და მოწვ. პროფ.ლევან ცაგარელი) და მედიევსტიკის (პროფ.ჰელმუტ ბრალ–ტუხელი) პროფესორების მიერ.

გერმანული ენათმეცნიერების დიდი ნაწილი, კერძოდ სისტემური ლინგვისტიკის(ფონოლოგია, მორფოლოგია, სიტყვაწარმოება, სინტაქსი, სემანტიკა) და პრაგმატიკის და ტექსტის ლინგვისტიკის ნაწილები დამუშავებულია 80 გვერდზე და რედაქტირება აქვს გავლილი ერიხ შმიტის გამომცემლობაში. 2013 წლის აგვისტოში ვმუშაობდი ტექსტის სახეობების ნაწილზე , რომელიც მოწონებულია პროფ.ბუსეს მიერ და რომელზედაც მუშაობის გაგრძელებას შევძლებ

იანვარ/ თებერვალში ზამთრის არდადეგების დროს.

PdF მონაცემი (80 გვერდი) დანართის სახით შემოიძლია წარმოვადგინო მოთხოვნისთანავე.

პროფ. დოქტ. ლალი ქეცბა-ხუნდაძე

2	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	--------------------------	-------------------------------	--------------------------	---------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლალი ქეცაბა- ხუნდაძე	Marion Gräfin Dönhoff und DIE ZEIT	Germanistische Studien N11 Zeitschrift des Vereins Deutsche Sprache, Dortmund-Tbilissi	თბილისი/დორტმუნდი უნივერსალი, (ბეჭდვაშია, გამოიცემა დათარიღებით 2013წ)	
2		ლიტერატურის დისკურსული პრაქტიკის ლინგვისტური ინტერპრეტაციის	სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა სრული კრებული, მიძღვნილი	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.	

3		საკითხისათვის	პროფ.ვიოლა ფურცელაძის 85 წლის იუბილესადმი: ენა.ლიტერატურა. კულტურა, ისტორია.ფილოსოფია: ტექსტზე ორიენტირებული კვლევები	(ბეჭდვაში, გამოიცემა დათარიღებით 2013 წ.)	
---	--	---------------	--	---	--

ნოტაციები

ლალი ქეცბა - ხუნდაძის სტატიაში *ლიტერატურის დისკურსული პრაქტიკის ლინგვისტური ინტერპრეტაციის საკითხისათვის* განხილულია მიშელ ფუკოს „ცოდნის არქეოლოგიაში“ მოცემული იდეის მიმართება ნაუმ ჩომსკის ტრანსფორმაციულ გრამატიკაზე, როცა ის აღნიშნავს, რომ “ენა შეიცავს თავის თავში სასრულ წესებს, მაგრამ პერფორმანსების უსასრულო რაოდენობას“ (Foucault 1973: 41). დისკურსის ლინგვისტიკა სწორედ გამოყენებაზე, პერფორმანსზე არის ორიენტირებული და, ამდენად, იგი ენობრივ სიბრტყეებს იკვლევს, რასაც ფუკო პოზიტიურობას (Positivität) უწოდებს. ეს ზედაპირული ფენომენები ჩვენი აზრით კი სხვა არაფერია, თუ არა კონკრეტული გამონათქვამების ენობრივი გამოხატულება – ანუ ფენომენები, რომლებსაც ლინგვისტიკა სტილისტიკის სფეროს მიაკუთვნებს. სწორედ ამ ენობრივი სიბრტყის ერთეულების სისტემატიზებული ინტერპრეტაცია წარმოადგენს დისკურსის ლინგვისტიკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს სფეროს.

არსებობს მთელი სერია დისკურსული „მოვლენებისა“ პოეზიაში, რომლებიც თვით „ენის“ რეფლექსიას, მის თემატიზებას ეფუძნება, ესენია რილკეს, ჰოფმანსტალის, ჰესეს, პაულ ცელანის (მაგ: პაულ ცელანის Sprachgitter) ლექსები, რომლებიც ენის თემატიზებას ახდენენ-მეტატექსტი 1 და მათი ანალიზები და ინტერპრეტაციები, რომლებიც ქმნიან მეორე რიგის

მეტატექსტებს, რომელთაგან ერთ-ერთს წინამდებარე სტატია წარმოადგენს.

ამ თეორიულ კონცეპტს ეხმიანება სტატიაში განხილული მორგენშტერნის ლექსი Meilenstein (გზამკვლევი), სადაც სიტყვა „ტექსტი“ – ლექსში „მოვლენას“ წარმოადგენს, რომლის საბოლოოდ განხორციელების პირობები მას „პოეტოლოგიური დისკურსული ფორმაციის“ (ფუკოს ტერმინი) შემადგენელ ნაწილად აქცევს.

მარიონ დენჰოფი და DIE ZEIT

მარიონ გრაფის ასული დენჰოფის, გერმანიაში გამოძვალა უდიდესი გაზეთის DIE ZEIT-ერთეოთი დამფუძნებლის, დიდი ჟურნალისტი ქალბატონის სახელს მრავალი ქართველი არ იცნობს. ჩემი მიზანია, თუნდაც გერმანუენოვან ჟურნალში მკითხველს გავაცნო მისი ტექსტების აქტუალურობა, მათი მიმართება ჩვენს სინამდვილესთან.

გასული საუკუნის ოთხმოცდაათიან ომიან წლებში საქართველოში ვთარგმნიდი მის მოხსენებებსა და სტატიებს, რომელთა შორის მისი გამოსვლის ტექსტი „იყავით ტოლერანტული“, რომელიც მან პოლონეთის ქალაქ მაზურებში, მის ყოფილ სამშობლოში (პრუსია) ლიცეუმის აბითურიენტების წინაშე წარმოთქვა, განსაკუთრებული მნიშვნელობის იყო და დღემდე რჩება ქართველი მკითხველისთვის. მარიონ დენჰოფის უძვირფასესი სამშობლოს, პრუსიის დაკარგვით გამოწვეული ტკივილი, რომელიც მუდამ თან სდევს მის ტექსტებს, კარგად არის ცნობილი მრავალი ქართველისთვის ჩვენი ძირძველი მიწების დაკარგვის გამო. ამ ტკივილის დამღევის გზა რომელსაც დიდი გერმანელი ჟურნალისტი გვთავაზობს და ის სულიერი ძალა, რომელიც მის ტექსტებშია, დღესაც მთელი მსოფლიოს მკითხველებში აღფრთოვანებას იწვევს. უდიდესი პატივი იყო მასთან შეხვედრები და საუბრები, რომლებიც ასევე მოგონებების სახით შევიდა სტატიაში.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
ანოტაციები:					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე	<p>თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება Sprachspiel im Roman von Akaki Mortshiladze Santa Esperanza</p> <p>(ენობრივი თამაში აკაკი მორჩილაძის რომანში „სანტა-ესპერანცა“)</p>	<p>ქუთაისი აკაკი წერეთლის სახლმწიფო უნივერსიტეტი 2013 წ. 10-12 ოქტომბერი</p> <p>თსუ, თბილისის გოეთეს ინსტიტუტი</p>
2	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე	<p>Marion Gräfin Dönhoff- ein Leben in Briefen</p> <p>(„მარიონ გრაფის ასული დენჰოფი- წერილებში ასახული ცხოვრება“</p>	
3	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე	<p>ირენე ბრაუერი კითხულობს მარიონ დენჰოფის წერილებს).</p> <p>Marion Gräfin Dönhoff- eine unvergessliche Erinnerung</p> <p>„მარიონ გრაფის ასული დენჰოფი- - დაუვიწყარი მოგონება“</p> <p>მოხსენება - ლალი ქეცბა - ხუნდაძე:</p>	
4	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე	საერთაშორისო ვორკშოპი	

5	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე	<p>„გერმანულენოვანი მხატვრული ლიტერატურის თარგმნა ქართულ ენაზე“</p> <p>1. Ehrung für Prof.Dr.Dali Pandjikidze; 50 Jahre Literaturübersetzen: Zur Lebensleistung von Frau Dali Panjikidze(1.10.13)</p> <p>(ლაუდაციო პროფ.დალი ფანჯიკიძის მთარგმნელობითი მოღვაწეობის 50 წლისთავთან დაკავშირებით)</p> <p>2. Buchpräsentation: Deutschsprachige Literatur in georgischer Übersetzung.Bibliographie (1852-2002)</p> <p>(წიგნის პრეზენტაცია: გერმანულენოვანი ლიტერატურის ქართული თარგმანების ბიბლიოგრაფია: (1852-2002) პრეზენტაცია(2.10.13.)</p> <p>3. Vortrag: Aktualisierung der Evidentialität beim Übersetzen von deutschen Prosatexten ins Georgische</p> <p>(მოხსენება: ევიდენციალობის აქტუალიზება გერმანული</p>	ოსუ
---	--------------------	---	-----

6	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე	<p>პროზაული ტექსტების თარგმნისას ქართულ ენაზე</p> <p>ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მე/7 სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილის 126 წლისთავისადმი</p> <p>ფრიც ჰერმანსის დისკურსის ჰ ერმენევტიკა როგორც კვლევის მეთოდი</p>	თსუ
7	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე		

8.	ლალი ქეცბა-ხუნდაძე		2013 წლის 18–20 ივნისი თსუ თბილისი
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>„გრაფის ასული მარიონ დენჰოფი- დაუვიწყარი ნაცნობობა“</p> <p>მარიონ დიონჰოფს არასოდეს დაუწერია ავტობიოგრაფია, თუმცა მის პირად წერილებსა და ჩანაწერებში მკითხველს საშუალება ეძლევა გაეცნოს მის უჩვეულო ცხოვრებას: აღმოსავლეთ პრუსიელი ახლაგაზრდა გრაფის ასულიდან გერმანიის ყველაზე გავლენიან პოლიტიკურ ჟურნალისტამდე.</p> <p>მარიონ დენჰოფის წერილები და ჩანაწერები, რომელიც 1926-2002 წლებს მოიცავს, პირველად მასთან ყველაზე მეტად დაახლოებულმა ორმა მეგობარმა-ირენე ბრაუერმა და ფრიდრიხ დენჰოფმა- დიდი ჟურნალისტის 100 წლის იუბილესთან დაკავშირებით გამოსცა (Marion Dönhoff - Ein Leben in Briefen, Hoffmann und Campe, 2009, ISBN 978-3-455-50118-6)</p> <p>ირენე ბრაუერი 20 წლის განმავლობაში გაზეთში „Die Zeit“ მარიონ დიონჰოფის თანამშრომელი იყო. ის ამჟამად მარიონ დიონჰოფის ფონდის ერთ-ერთი ხელმძღვანელია.</p>			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
მოხსენებათა ანოტაციები			

ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაბეჭდი (2 ეგზემპლარად) და ელექტრონული ვერსიის (CD-დისკი) სახით.

ანგარიში, სადაც არ იქნება დაცული წინამდებარე მოთხოვნები, არ შეფასდება.

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ალექსანდრე თვარაძე	ბიბლიის ისტორიული ატლასი და მისი კარტოგრაფიული მასალა	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე	თბილისი 2013	გვ. 157-158.
2	ალექსანდრე თვარაძე	ახალი კრებული: „კავ-კასია მონღოლთა პერიოდში (XIII-XIV სს.)“	ქართველოლოგი	თბილისი, გადაცემულია დასაბეჭდად	
	ალექსანდრე თვარაძე	ვენდ გრაფ ფონ კალნაინის „ქართული დღიური“ - გვიანი სტალინიზმის ეპოქის საქართველოს ისტორიის	ისტორიულ-ეთნოლოგიური მიეზანი	თბილისი,	

3		მნიშვნელოვანი წყარო		გადაცემულია დასაბეჭდად, დაახ. 20 გვერდი	
4.	ალექსანდრე თვარაძე	„თბილისის ჰიმნი“ – XIII საუკუნის სირიული ლიტერატურის ნაწარმოები	ქართული წყაროთმცოდნეობა	თბილისი, გადაცემულია დასაბეჭდად, დაახ. 25 გვერდი	
5.	ალექსანდრე თვარაძე	ეპსტორფის მსოფლიო რუკა (რეცენზია)	ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი	თბილისი, გადაცემულია დასაბეჭდად	
6.	ალექსანდრე თვარაძე	ჰაინრიხ რორბახერი, საქართველო, გერმანულენოვანი წერილობითი წყაროების ბიბლიოგრაფია (რეცენზია)	ქართული წყაროთმცოდნეობა	თბილისი, გადაცემულია დასაბეჭდად	
		რეცეფციის ესთეტიკის მეთოდი გერმანულ ლიტერატურათმცოდნეობაში		ვამზადებ	

7.	ალექსანდრე თვარაძე	სოციოლოგიური მეთოდი გერმანულ ლიტერატურათმცოდნეობაში		დასაბუქდად ვამზადებ დასაბუქდად	
8.	ალექსანდრე თვარაძე				

ნოტაციები

1. ბიბლიის ისტორიული ატლასი და მისი კარტოგრაფიული მასალა, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია, 1, 2013, გვ. 157-158.

სტატიაში განხილულია ოქსფორდში გამოცემული ბიბლიის ატლასი, მასში მოტანილი კარტოგრაფიული მასალა. მითითებული მაქვს რამდენიმე შენიშვნა რომის იმპერიის ეპოქის რუკებთან დაკავშირებით.

2. ალექსანდრე თვარაძე, ახალი კრებული: „კავკასია მონღოლთა პერიოდში (XIII-XIV სს.)“, ჟურნალი: ქართველოლოგი (Journal of Georgian Studies), ნ. 4, 2013 (სოფიო ვაშალომიძესთან ერთად).

სტატიაში განხილულია 2012 წელს ვისბადენში გამოცემული ახალი კრებული „კავკასია მონღოლთა პერიოდში (XIII-XIV სს.)“. კრებულში მოთავსებულია სხვადასხვა ქვეყნების მეცნიერთა სტატიები, რომლებიც ეხება ძირითადად საქართველოს და სომხეთის ისტორიას, ლიტერატურას, ხელოვნებას მონღოლთა მმართველობის პერიოდში.

3. ვენდ გრაფ ფონ კალნაინის „ქართული დღიური“ – გვიანი სტალინიზმის ეპოქის საქართველოს ისტორიის მნიშვნელოვანი წყარო, ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი 15, 2013 (გადაცემულია დასაბუქდად, დაახ. 20 გვერდი).

ვენდ გრაფ ფონ კალნაინი სამხედრო ტყვედ იყო საქართველოში 1945-1950 წლებში. თავისი მოგონებები დაწერა მალევე გერმანიაში დაბრუნების შემდეგ. მისი ჩანაწერები გამოქვეყნდა 2003 წელს. დღიურში ფონ კალნაინი გვთავაზობს უხვ მასალას კავკასიის სამხედრო ტყვეთა ბანაკების, საბჭოთა საქართველოს ისტორიის, ყოველდღიური ცხოვრების, ეკონომიკის, სოციალური სტრუქტურის, რელიგიის, მეცნიერების თუ მთელი რიგი სხვა საკითხების შესახებ.

4. „თბილისის ჰიმნი“ – XIII საუკუნის სირიული ლიტერატურის ნაწარმოები, ქართული წყაროთმცოდნეობა 2013 (გადაცემულია დასაბეჭდად, დაახ. 25 გვერდი).

„თბილისის ჰიმნი“ არის XIII საუკუნის სირიული ლიტერატურის ძეგლი, სავარაუდოდ გივარგის ვარდას კოლექციიდან. ნაწარმოებში აღწერილია, თუ როგორ ლაშქრობენ წარმართები ქართველების წინააღმდეგ და როგორ იპყრობენ თბილისს. აქ ერთმანეთთან გაერთიანებულია 1220-1221 წლებში მონღოლთა ლაშქრობები ქართველების წინააღმდეგ და 1225 წელს თბილისის დაპყრობა ხვარაზმელთა მიერ. სტატიაში განხილულია სხვადასხვა საკითხები საქართველოს ისტორიიდან, რომელიც ასახვას პოვებს სირიულ ლიტერატურულ ძეგლში.

5. რეცეფციის ესთეტიკის მეთოდი გერმანულ ლიტერატურათმცოდნეობაში, ვამზადებ დასაბეჭდად

რეცეფციის ესთეტიკის ლიტერატურული მეთოდი ჩამოყალიბდა გერმანიის ქალაქ კონსტანცის ლიტერატურულ სკოლის ფარგლებში, XX საუკუნის 60-70-იან წლებში. მისი მთავარი წარმომადგენლები იყვნენ ჰანს რობერტ იაუსი და ვოლფგანგ იზერი. სტატიაში განხილულია სხვადასხვა აქტუალური საკითხები, რომლებიც უკავშირდება აღნიშნული მეთოდის გამოყენებას ლიტერატურაში.

6. სოციოლოგიური მეთოდი გერმანულ ლიტერატურათმცოდნეობაში, ვამზადებ დასაბეჭდად.

სოციოლოგიური მეთოდი, როგორც ლიტერატურათმცოდნეობის ერთ-ერთი ძირითადი მეთოდი, ჩამოყალიბდა ასევე XX საუკუნის 70-იანი წლების დასაველეთ გერმანიაში, ნაწილობრივ „ფრანკფურტის სკოლის“ გავლენით. სოციოლოგიური მეთოდი სწავლობს ტექსტის შიდა თუ ტექსტის გარე სოციალურ კონსტელაციებს ლიტერატურულ ნაწარმოებში. სტატიაში განხილულია მაგალითები ცალკეული ლიტერატურული ძეგლებიდან, რომლებიც გაანალიზებულია სოციალური მეთოდის საშუალებით.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ალექსანდრე თვარაძე	აღმოსავლური ცნობები და გადმოცემული ინფორმაცია - აღმოსავლეთის გეოგრაფიული სურათი ვოლფრამ ფონ ეშენბახის „პარციფალში“ 1991-2013 წლები: ქართ- ველოლოგიური	ორიენს ქრისტინუსი	მიუნხენი, გერმანია, ჰარასოვიცის გამომ- ცემლობა (დაახ. 80 გვერდი, გადაცემულია დასაბეჭდად)2013	
				მიუნხენი, გერმანია,	

2.	ალექსანდრე თვარაძე	შრომების მიმოხილვა	ორიენს ქრისტიანუსი	ჰარასოვიცის გამომცემლობა (ვამზადებ დასაბეჭდად) 2014	
		კონსტანტინეპოლის დაპყრობა 1204 წელს და ტრაპიზონის იმპერიის დაარსების ცნობა		მიუნსტერი, გერმანია (ვამზადებ დასაბეჭდად) 2014	
3	ალექსანდრე თვარაძე		კრებული: კავშირები ბიზანტიას და აღმოსავლეთს შორის		
5.					
6					

7					
---	--	--	--	--	--

ანოტაციები:

1. აღმოსავლური ცნობები და გადმოცემული ინფორმაცია – აღმოსავლეთის გეოგრაფიული სურათი ვოლფრამ ფონ ემენბახის „პარციფალში“ (Berichte aus dem Osten und überliefertes Wissensgut – zum geographischen Orientbild in Wolframs von Eschenbach „Parzival“), ორიენს ქრისტიანუსი (Oriens Christianus), 2013 (გერმანულად, დაახ. 80 გვერდი).

სტატია ეთმობა ვოლფრამ ფონ ემენბახის „პარციფალის“ (XIII ს.) გეოგრაფიულ ველტბილდს, სახელდობრ იმ საკითხის ანალიზს, როგორ არის ნაწარმოებში ერთმანეთთან შერწყმული აქტუალური ცნობები აღმოსავლეთიდან და აღმოსავლეთის ტრადიციული გეოგრაფიული სურათი, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში უცვლელი იყო დასავლეთ ევროპაში. გერმანელი ავტორი გვთავაზობს ცალკეულ ცნობებს საქართველოს კავკასიური სამეფოს შესახებ.

2. 1991-2013 წლები: ქართველოლოგიური შრომების მიმოხილვა, ჟურნალისთვის: ორიენს ქრისტიანუსი (Oriens Christianus), გერმანულად, გამზადებ დასაბეჭდად.

სტატიაში ვიძლევი ქართველოლოგიური შრომების მიმოხილვას საქართველოში 1991-2013 წლებში. მასალა დაყოფილია თემატურად და ძირითადად ვეხები მონოგრაფიული ხასიათის ნაშრომებს.

3. კონსტანტინეპოლის დაპყრობა 1204 წელს და ტრაპიზონის იმპერიის დაარსების ცნობა (Eroberung von Konstantinopel im 1204 und Gründungsnachricht des Kaiserreichs von Trapezunt), კრებულისთვის: კავშირები ბიზანტიას და აღმოსავლეთს შორის (Verflechtungen zwischen Byzanz und Orient), გამომც. მიხაელ გრიუნბარტი, სერია: ბიზანტინისტური შტუდიები და ტექსტები (Byzantinistische Studien und Texte), გერმანულად, გამზადებ დასაბეჭდად.

ტრაპიზონის იმპერიის დაარსება უკავშირდება IV ჯვაროსნულ ლაშქრობას. სტატიაში

განხილულია საკითხები: როდის დაიწყეს ქართველებმა ლაშქრობა ბიზანტიის იმპერიის მიმართულებით, ჰქონდათ თუ არა კავშირი ჯვაროსნებთან. აგრეთვე თამარის მეორე ისტორიკოსის ცნობა ბიზანტიის იმპერატორის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით. აღნიშნულ ცნობაში გაერთიანებულია სხვადასხვა ისტორიული მოვლენები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ალექსანდრე თვარაძე	კონსტანტინეპოლის დაპყრობა 1204 წელს და ტრაპი-ზონის იმპერიის დაარსების ცნობა გერმანიის ორიენტალისტთა 32-ე კონფერენცია	მიუნსტერის ვესტფალიის უნივერსიტეტი, გერმანია 23-27 სექტემბერი, 2013
2			
3			
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. კონსტანტინეპოლის დაპყრობა 1204 წელს და ტრაპიზონის იმპერიის დაარსების ცნობა (Eroberung von Konstantinopel im 1204 und Gründungsnachricht des Kaiserreichs von Trapezunt), გერმანიის ორიენტალისტთა 32-ე კონფერენცია (32. Deutscher Orientalistentag), მიუნსტერის ვესტფალიის უნივერსიტეტი, ბიზანტინისტიკის სექცია, 23-27 სექტემბერი, 2013. ანოტაციისთვის იხ. სტატია ნ. 7.</p>			

ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაბეჭდი (2 ეგზემპლარად) და ელექტრონული ვერსიის (CD-დისკი) სახით.

ანგარიში, სადაც არ იქნება დაცული წინამდებარე მოთხოვნები, არ შეფასდება.

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარინა ანდრაზაშვილი	„ Fachdeutsch plus Wissenschaftsdeutsch – neue Konturen für ein altes Modell “ Beiträge zur Fachtagung „Theorie und Praxis der deutschen Fachsprache(n) in Georgien“		University of Georgia, Medizinische Universität, DAAD Informationszentrum, Goethe Institut Tbilissi. Tbilissi University of Georgia: Beiträge zur Fachtagung „Theorie und Praxis der deutschen Fachsprache(n) in Georgien“ (01.06-03.06.2012), 2013	S.120–133.

ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის	ჟურნალის/ კრებულის	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	--	-----------------------	-----------------------------------	------------------------

		ლის დასახელება	ნომერი		
1	მარინა ანდრაზაშვილი	<p>“Strukturtypen deutschsprachiger Toponyme und ihre Translitterarität.“</p> <p>„Die Sprache und ihre Wissenschaft zwischen Tradition und Innovation/ Language and its Stady between Tradition und Innovation“,</p>	45. Linguistisches Kolloquium, Pannonische Universität Veszprém.	<p>Pannonische Universität Veszprém / Rumänien</p> <p>(ისტამბება 2013 წლის თარიღით)</p> <p>http://nemet.ektf.hu/files/programm_45_ling_konf.pdf</p>	

ანოტაციები:

მ. ანდრაზაშვილი

Prof. Dr. Marina Andrazashvili

Ivane-Javakhishvili-Universität Tbilissi/Georgien

Fachdeutsch plus Wissenschaftsdeutsch – neue Konturen für ein altes Modell

Der Fachsprachenunterricht ist seit ungefähr vier Jahrzehnten ein unerlässlicher Bestandteil des studienbegleitenden Deutschunterrichts an der Ivane-Javakhishvili-Universität Tiflis. Dieser Zeitraum lässt sich in zwei, chronologisch aufeinander folgende Phasen einteilen:

Die erste Phase fällt mit der Sowjetzeit – einer Zeit der Isolation – zusammen, und ist dadurch gekennzeichnet, dass man als Unterrichtsmaterial ausschließlich zwar wissenschaftlich authentische, aber eben zweitrangige, oft zufällige Beiträge aus deutschen Zeitschriften bzw. Sammelbänden entsprechenden Profils benutzt hat. Beim Fachsprachenerwerb wurde nur die Textrezeption angestrebt, das Erzielte wurde durch die Übersetzungsmethode überprüft.

Die zweite Phase beginnt nach der Wende und ist unmittelbar mit dem Erscheinen der neuen, extra für ausländische Studierende in Deutschland erstellten Fachlehrbücher (wie z.B. Jura-Deutsch, Wirtschaftsdeutsch etc.) verbunden. Die Fachlehrbücher dieser Art, die neben der Lesekompetenz auch die Erarbeitung anderer Sprachkompetenzen ins Auge fassten, haben sich auch in Georgien etabliert.

Im Beitrag werden beide Phasen miteinander verglichen. Im Ergebnis dieser Analyse wird versucht, rationale Momente im Fachsprachenunterricht hervorzuheben und möglichst optimale Gestaltungsprinzipien für ein neues regionales Fachlehrbuch zu erarbeiten, die auch mit den aktuellen Entwicklungsrichtlinien des DAAD für Auslandsgermanistik im Einklang stehen und neue Akzente zugunsten des fach- bzw. wissenschaftsbezogenen Sprachunterrichts setzen würden. Zu diesem Zweck wird im Beitrag das Konzept einer didaktisierten Version des ersten Lehrbuchs aus der geplanten so genannten journalistischen DaF-Reihe, die *Einführung in den praktischen Journalismus* (nach Walther von La Roche, 2011) präsentiert. Das entworfene Konzept soll nicht nur das alte Muster für ein Fachlehrbuch durch neue Konturen bereichern, sondern vielmehr auch dazu beitragen, den Weg zum Aufbauen eines interdisziplinären Moduls *Germanistik gekoppelt mit internationalem Journalismus* zu bahnen. Wir denken, dass die in Georgien vorhandenen soliden fachspezifischen Voraussetzungen sowie die gegenwärtigen, relativ flexiblen Organisierungsmöglichkeiten des universitären Bildungssystems ihrerseits auch zur Realisierung dieser Idee beitragen würden.

მ. ანდრაზაშვილი

Prof. Dr. Marina Andrazashvili

Staatliche Ivane-Javakhishvili-Universität Tbilissi

Strukturtypen deutschsprachiger Toponyme hinsichtlich ihres Übertragungspotenzials

Geographische Namen, die sich durch ihre heterogene Struktur sowohl in morphologischer als auch in semantischer Hinsicht unterscheiden und eine relativ isolierte geschlossene Subklasse unter den Eigennamen bilden, gehören zu den wohlerforschten Bestandteilen des deutschen Wortschatzes unter toponomastischem Gesichtspunkt. Relativ wenig ist jedoch ihre strukturelle Beschaffenheit hinsichtlich des Übertragungspotenzials recherchiert, worauf offensichtlich auch teilweise etliche Unkorrektheiten bei der Bildung der nationalen Äquivalente deutscher Toponyme in den jeweiligen Sprachen sowie

manche Variabilitäten bei deren Gebrauch zurückzuführen sind. Die nationalen Äquivalente zeichnen sich durch eine gewisse Offenheit aus, insofern sie grundsätzlich der Revision im Lichte der neuesten Translations-theorien unterliegen und notfalls die Perspektive für eventuelle Änderungen bzw. Korrekturen freihalten, wenn ähnliche Versuche auch oft gegen Tradition verstoßen.

Die Analyse des empirischen Materials – der Strukturtypen deutschsprachiger Toponymie und deren georgischer gelegentlich auch russischer Äquivalente – hat folgende Übertragungstypen offenbart: Voll-Translation (Nordsee/Deutsche Bucht...), Halb-Translation (Thüringer Wald/Lüneburger Heide...), Affigierung (Schwaben/Sachsen...), Perifrasierung (Hinterpommern/Mittellandkanal...) und Transponierung (Berlin/Harz/Elbe...). Meistens treten diese Übertragungstypen kombiniert auf, wobei die Transponierung fast immer vorhanden ist. Ausschließlich mit diesem Übertragungstyp von Toponymen (sowie von Nomen proprium überhaupt) hängt die Mehrzahl von Problemen zusammen, insbesondere für die Sprachen mit nationalem Alphabet (zu denen auch das Georgische gehört), denn in dem Falle muss zwischen der s.g. graphemtreuen also traditionellen und der sich relativ neu eingebürgerten phonemtreuen Niederschreibungsweise des Nomens entschieden werden. Zugunsten des phonemtreuen Transponierungsprinzips sprechen vor allem gegenwärtige Tendenzen der Translationstheorien, dem Originaltext auch in der Übersetzung die nationale Prägung zu bewahren; andererseits aber auch weltweit zunehmende Globalisierungsprozesse, die die „Geographie“ für immer mehr Individuen in „erlebte Geographie“ verwandeln, sich durch den Verzicht auf eine „mediale“ Sprache auf die klangliche Annäherung an die Originalaussprache orientieren und den Weg für die Tendenz der Internationalisierung der Eigennamen bahnen.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარინა ანდრაზაშვილი	სოციალური სუბიექტის იდენტურობა და სოციოლოგიის სიმბოლოზობა	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნ. ფაკულტეტი, 2013წ.

2			19-20 ივნისი.
3			

მოხსენებათა ანოტაციები

http://www.tsu.edu.ge/data/file_db/faculty_humanities/7_programa.pdf

ასოც. პროფ. მარინა ანდრაზაშვილი

ფილოლოგია/ენათმეცნიერება

სოციალური სუბიექტის იდენტურობა და სოციოლექტის სიმბოლურობა

სოციალური სუბიექტის მიერ ენის როგორც მედიუმის გამოყენება ენობრივი კოლექტივის სხვა წევრებთან კავშირის დამყარების მიზნით მეტწილად სპონტანური/გაუცნობიერებელი პროცესია და იმ უნარ-ჩვევების ავტომატურ რეალიზაციას ეფუძნება, რომლებიც ინდივიდს გამოუმუშავებია მისი არსებობის მანძილზე. სოციალური სუბიექტი ყოველდღიურ კომუნიკაციაში, წესისამებრ, დაკვირვების საგნად არ იხდის საკუთარ სამეტყველო ქმედებას, თუკი ეს რაიმე საჭიროებით არ არის შეპირობებული; მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ის სამეტყველო ქმედების ნებისმიერი აქტის დროს მაინც უამრავ დამატებით ინფორმაციას გასცემს იმის თაობაზე, თუ რა ინტელექტის მატარებელია, რამდენად არის დაუფლებული ლაპარაკის ხელოვნებას, რომელ სოციალურ ჯგუფს განეკუთვნება, რა ადგილს იკავებს სოციალური გრადაციის სკალაზე. ანუ სოციალური სუბიექტი

თავისი იდიოლექტით ახდენს საკუთარი თავის პრეზენტაციას და იმის მანიფესტაციას, არის ის სტიგმა-სოციოლექტის მატარებელი და შესაბამისად სოციალური გრადაციის სკალაზე დაბალ საფეხურზე მდგომი, თუ პრესტიჟ-სოციოლექტის მატარებელი და შესაბამისად მაღალი სოციალური ფენის წარმომადგენელი.

საგულისხმოა, რომ ეს გრადაცია ხდება არა აბსტრაქტიზებული, არამედ იმ სიმბოლიკაზე დაყრდნობით, რომელიც ჩადებულია მოლაპარაკის სოციოლექტში. სოციოლექტი კი, თავისთავად იმდენად არის სიმბოლური ბუნების, რამდენადაც მის მატარებელთა სამეტყველო ქმედება ხასიათდება არა მხოლოდ განზოგადებულ არსებით ნიშან-თვისებათა თანხვედნილობით, არამედ პარალელურად ამისა ასევე ცალკეულ იდიოლექტთა არააბსოლუტური იდენტურობით. ამდენად სოციოლექტი ახდენს სოციალური სუბიექტის მხოლოდ პირობით მარკირებას და ამით მისთვის რამდენადმე სავარაუდო ადგილის მიჩენას სტიგმა-სოციოლექტსა და პრესტიჟ-სოციოლექტს შორის განფენილ მრავალსაფეხურიან სკალაზე.

ზემოხსენებული გრადაცია იმდენად არის გასათვალისწინებელი, რამდენადაც სოციოლექტების თანაარსებობა მათ ურთიერთზემოქმედებასაც გულისხმობს, რაც განსაკუთრებული სიცხადით გამოვლინდება *სოციალურ ფენათაშორისი* საუბრის დროს საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში, ანუ მაშინ, როცა სოციოლექტი იწყებს შესვლას თავის ძირითად ფუნქციაში (ამონის მიხედვით): *განსხვავებულ სოციალურ ჯგუფებში შემავალი ინდივიდები მაქსიმალურად გამიჯნოს ერთმანეთისგან, ხოლო ერთი და იმავე ჯგუფისა უფრო მჭიდროდ დაუკავშიროს ერთმანეთს*. ნათქვამზე დაყრდნობით თეორიულად ისიც დასაშვებია, რომ რეალიზაციის ფაზაში შესული სოციოლექტი აღმოჩნდეს სოციალური კონფლიქტის გაღვივების მაპროვოცირებელი ძალა სხვადასხვა სოციალური ფენის წარმომადგენელთა შორის, რომლის დროსაც სავალდებულო არ არის პრივილეგირებული სუბიექტი მაინცდამაინც პრესტიჟ-სოციოლექტის მატარებელი იყოს. თავისთავად ეს მრავალწახნაგოვანი ფენომენი შეიძლება შეპირობებული იყოს სრულიად სხვადასხვა რანგის ფაქტორებით, რომელთა რელევანტურობაც არის ასევე აბსოლუტურად პირობითი და ცვლადი, შესაბამისად კონკრეტული საკომუნიკაციო სიტუაციის მახასიათებლებისა.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარინა ანდრაზაშვილი	<i>Germanistische Ausbildung: Selbstziel oder Medium.</i>	29.07. – 03.08.2013 University of Bolzano Bozen; Italien .XV. Internationale Tagung der Deutsch-lehrerinnen und Deutschlehrer „Deutsch von innen, Deutsch von außen – DaF / DaZ / DaM“–2013. Bozen
2			http://idt- 2013.it/de/programm/sektionen /Documents/Ablauf_B1_v4.pdf
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაბეჭდი (2 ეგზემპლარად) და ელექტრონული ვერსიის (CD-დისკი) სახით.

ანგარიში, სადაც არ იქნება დაცული წინამდებარე მოთხოვნები, არ შეფასდება.

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	"ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი. კომპარატივისტული კვლევები"	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი 2013-2015 წ.წ.	კონსტანტინე ბრეგაძე	
2.	„ქართული მოდერნიზმი“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი 2014-2015 წ.წ.	კონსტანტინე ბრეგაძე	
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	ქართული	თბილისი, „მერიდიანი“, 2013	436 გვ.
2		მოდერნიზმი. გრ.		
3		რობაქიძე, კ. გამსახურდია, გ. ტაბიძე		
ანოტაციები				
„ქართული მოდერნიზმი. გრ. რობაქიძე, კ. გამსახურდია, გ. ტაბიძე“				
<p>წიგნში თავმოყრილია უკანასკნელ პერიოდში ქართულ, ინგლისურ და გერმანულ სამეცნიერო ჟურნალებსა და კრებულებში გამოქვეყნებული სტატიები, მიძღვნილი ქართული ლიტერატურული მოდერნიზმის უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლების – კონსტანტინე</p>				

გამსახურდიას, გრიგოლ რობაქიძისა და გალაკტიონ ტაბიძის _ შემოქმედებისადმი. წიგნისათვის სტატიები სპეციალურად გადამუშავდა და შეივსო. დანართში ასევე თავმოყრილია სტატიები ფრ. კაფკას მოთხრობა „განაჩენის“, **The Rolling Stones**-ის როკ-პოეზიის, მოდერნისტული და პოსტმოდერნისტული რომანის პოეტიკის შესახებ. წიგნი განკუთვნილია სტუდენტების, მაგისტრანტების, დოქტორანტების, სპეციალისტებისა და ქართული ლიტერატურული მოდერნიზმით დაინტერესებული მკითხველისათვის.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	პოსტმოდერნისტული რომანის პოეტიკა სჯანი. ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და	N 14	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	

		შედარებით ლიტერატურათმცოდ ნეობაში.			
2	კონსტანტინე ზრეგაძე	კონსტანტინე გამსახურდიას <i>რომან დიონისოს</i> ღიმილის პოეტიკა დედაენა, როგორც ქართველი ერის ეროვნული იდენტობის საფუძველი	ლიტერატურული ძიებანი XXXIV	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
3	კონსტანტინე ზრეგაძე	რობაქიძე contra ნიცშე: <i>სიცოცხლის</i> ონტოლოგიური არსის გაგება გრიგოლ რობაქიძესთან	კადმოსი. ჰუმანიტარული კვლევების ჟურნალი”, N 5	ილიას უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
4.	კონსტანტინე ზრეგაძე	Die Kritik der Nietzschen (Anti-)Lehre von der <i>ewigen</i>	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის („ლიტერატურა დევნილობაში: ემიგრანტების მწერლობა, XX საუკუნის	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	

	კონსტანტინე ზრეგაძე	<p><i>Wiederkunft</i> (<i>Wiederkehr</i>) bei Grigol Robakidse</p> <p>ფრიდრიხ შლაიერმახერის რელიგიის ფილოსოფია</p> <p>სულის ზრდა, ანუ აკაკი ბაქრაძე ზნეობრივი გმირის ძიებაში</p>	<p>გამოცდლიბა“) მასალები</p> <p>Germanistische Studien, # 11</p> <p>თსუ წელიწდეული</p>		
5.	კონსტანტინე ზრეგაძე	<p>სივრცის აგება და დაშლა რომანტიკულ და მოდერნისტულ მხატვრობაში (კ. დ. ფრიდრიხისა და ე. ჰოპერის მხატვრობის მიხედვით)</p>	<p>თსუ</p> <p>კრიტიკა, N 8</p>	<p>თსუ გამომცემლობა</p>	
6	კონსტანტინე ზრეგაძე		<p>სემიოტიკა. სამეცნიერო ჟურნალი,</p>	<p>ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა</p> <p>ილიას</p>	

7.	კონსტანტინე ბრეგაძე		N 13	უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
8.					
ნოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1	ალექსანდრე თვარაძე	ადმოსავლური ცნობები და გადმოცემული ინფორმაცია - ადმოსავლეთის გეოგრაფიული სურათი ვოლფრამ ფონ ეშენბახის „პარციფალში“	ორიენს ქრისტიანუსი	მიუნხენი, გერმანია, ჰარასოვიცის გამომცემლობა (დაახ. 80 გვერდი, გადაცემულია დასაბეჭდად)2013	
2.	ალექსანდრე თვარაძე	1991-2013 წლები: ქართ-ველოლოგიური შრომების მიმოხილვა	ორიენს ქრისტიანუსი	მიუნხენი, გერმანია, ჰარასოვიცის გამომცემლობა (ვამზადებ დასაბეჭდად) 2014	
3	ალექსანდრე თვარაძე	კონსტანტინეპოლის დაპყრობა 1204 წელს და ტრაპიზონის იმპერიის დაარსების ცნობა	კრებული: კავშირები ბიზანტიას და ადმოსავლეთს შორის	მიუნსტერი, გერმანია (ვამზადებ დასაბეჭდად) 2014	

5.					
6					
7					
ანოტაციები:					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	შედარებითი ლიტერატურის მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია: კულტურული იდენტობები და თანამედროვე ევროპა “დედაენა, როგორც ეროვნული იდენტობის საფუძველი პროფ. გურამ.	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013, 24-26 ივნ.

		<p>რამიშვილის ენერჯისტულ ენის თეორიაში”</p> <p>მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები - ლიტერატურა დევნილობაში, მე-20 საუკუნის გამოცდილება</p> <p>„რობაქიმე contra ნიცმე: სიცოცხლის ონტოლოგიური არსის გაგება გრიგოლ რობაქიმესთან“</p> <p>სემიოტიკის მე-4 სამეცნიერო კონფერენცია. ეძღვნება პროფ. ზურაბ კიკნაძის 80 წლის იუბილეს</p> <p>„სივრცის აგება და დაშლა რომანტიკულ და მოდერნისტულ მხატვრობაში (კ. დ. ფრიდრიხისა და ე. ჰოპერის მხატვრობის მიხედვით)“</p>	<p>შოთარუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი 2013, 2-27 სექტ.</p> <p>ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013, 19 სექტ.</p>
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p>			

ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაბეჭდი (2 ეგზემპლარად) და ელექტრონული ვერსიის (CD-დისკი) სახით.

ანგარიში, სადაც არ იქნება დაცული წინამდებარე მოთხოვნები, არ შეფასდება.

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	"ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი. კომპარატივისტული კვლევები"	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი 2013-2015 წ.წ.	კონსტანტინე ბრეგაძე	
2.	„ქართული მოდერნიზმი“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი 2014-2015 წ.წ.	კონსტანტინე ბრეგაძე	
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	ქართული	თბილისი, „მერიდიანი“, 2013	436 გვ.
2		მოდერნიზმი. გრ.		
3		რობაქიძე, კ. გამსახურდია, გ. ტაბიძე		
ანოტაციები				
„ქართული მოდერნიზმი. გრ. რობაქიძე, კ. გამსახურდია, გ. ტაბიძე“				
<p>წიგნში თავმოყრილია უკანასკნელ პერიოდში ქართულ, ინგლისურ და გერმანულ სამეცნიერო ჟურნალებსა და კრებულებში გამოქვეყნებული სტატიები, მიძღვნილი ქართული ლიტერატურული მოდერნიზმის უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლების – კონსტანტინე</p>				

გამსახურდიას, გრიგოლ რობაქიძისა და გალაკტიონ ტაბიძის _ შემოქმედებისადმი. წიგნისათვის სტატიები სპეციალურად გადამუშავდა და შეივსო. დანართში ასევე თავმოყრილია სტატიები ფრ. კაფკას მოთხრობა „განაჩენის“, **The Rolling Stones**-ის როკ-პოეზიის, მოდერნისტული და პოსტმოდერნისტული რომანის პოეტიკის შესახებ. წიგნი განკუთვნილია სტუდენტების, მაგისტრანტების, დოქტორანტების, სპეციალისტებისა და ქართული ლიტერატურული მოდერნიზმით დაინტერესებული მკითხველისათვის.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	პოსტმოდერნისტული რომანის პოეტიკა სჯანი. ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და	N 14	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	

	კონსტანტინე ზრეგაძე	შედარებით ლიტერატურათმცოდ ნეობაში. კონსტანტინე გამსახურდიას <i>რომან დიონისოს</i> ღიმილის პოეტიკა	ლიტერატურული ძიებანი XXXIV	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
2	კონსტანტინე ზრეგაძე	დედაენა, როგორც ქართველი ერის ეროვნული იდენტობის საფუძველი	კადმოსი. ჰუმანიტარული კვლევების ჟურნალი”, N 5	ილიას უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
3	კონსტანტინე ზრეგაძე	რობაქიძე contra ნიცშე: <i>სიცოცხლის</i> ონტოლოგიური არსის გაგება გრიგოლ რობაქიძესთან	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის („ლიტერატურა დევნილობაში: ემიგრანტების მწერლობა, XX საუკუნის	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
4.	კონსტანტინე ზრეგაძე	Die Kritik der Nietzschen (Anti-)Lehre von der <i>ewigen</i>			

	კონსტანტინე ზრეგაძე	<p><i>Wiederkunft</i> (<i>Wiederkehr</i>) bei Grigol Robakidse</p> <p>ფრიდრიხ შლაიერმახერის რელიგიის ფილოსოფია</p> <p>სულის ზრდა, ანუ აკაკი ბაქრაძე ზნეობრივი გმირის ძიებაში</p>	<p>გამოცდლიბა“) მასალები</p> <p>Germanistische Studien, # 11</p> <p>თსუ წელიწდეული</p>		
5.	კონსტანტინე ზრეგაძე	<p>სივრცის აგება და დაშლა რომანტიკულ და მოდერნისტულ მხატვრობაში (კ. დ. ფრიდრიხისა და ე. ჰოპერის მხატვრობის მიხედვით)</p>	<p>თსუ</p> <p>კრიტიკა, N 8</p>	<p>თსუ გამომცემლობა</p>	
6	კონსტანტინე ზრეგაძე		<p>სემიოტიკა. სამეცნიერო ჟურნალი,</p>	<p>ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა</p> <p>ილიას</p>	

7.	კონსტანტინე ბრეგაძე		N 13	უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
8.					
ნოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1	ალექსანდრე თვარაძე	ადმოსავლური ცნობები და გადმოცემული ინფორმაცია - ადმოსავლეთის გეოგრაფიული სურათი ვოლფრამ ფონ ეშენბახის „პარციფალში“	ორიენს ქრისტიანუსი	მიუნხენი, გერმანია, ჰარასოვიცის გამომცემლობა (დაახ. 80 გვერდი, გადაცემულია დასაბეჭდად)2013	
2.	ალექსანდრე თვარაძე	1991-2013 წლები: ქართ-ველოლოგიური შრომების მიმოხილვა	ორიენს ქრისტიანუსი	მიუნხენი, გერმანია, ჰარასოვიცის გამომცემლობა (ვამზადებ დასაბეჭდად) 2014	
3	ალექსანდრე თვარაძე	კონსტანტინეპოლის დაპყრობა 1204 წელს და ტრაპიზონის იმპერიის დაარსების ცნობა	კრებული: კავშირები ბიზანტიას და ადმოსავლეთს შორის	მიუნსტერი, გერმანია (ვამზადებ დასაბეჭდად) 2014	

5.					
6					
7					
ანოტაციები:					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	შედარებითი ლიტერატურის მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია: კულტურული იდენტობები და თანამედროვე ევროპა “დედაენა, როგორც ეროვნული იდენტობის საფუძველი პროფ. გურამ.	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013, 24-26 ივნ.

		<p>რამიშვილის ენერგეისტულ ენის თეორიაში”</p> <p>მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები - ლიტერატურა დევნილობაში, მე-20 საუკუნის გამოცდილება</p> <p>„რობაქიმე contra ნიცმე: სიცოცხლის ონტოლოგიური არსის გაგება გრიგოლ რობაქიმესთან“</p> <p>სემიოტიკის მე-4 სამეცნიერო კონფერენცია. ეძღვნება პროფ. ზურაბ კიკნაძის 80 წლის იუბილეს</p> <p>„სივრცის აგება და დაშლა რომანტიკულ და მოდერნისტულ მხატვრობაში (კ. დ. ფრიდრიხისა და ე. ჰოპერის მხატვრობის მიხედვით)“</p>	<p>შოთარუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი 2013, 2-27 სექტ.</p> <p>ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2013, 19 სექტ.</p>
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p>			

ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაბეჭდი (2 ეგზემპლარად) და ელექტრონული ვერსიის (CD-დისკი) სახით.

ანგარიში, სადაც არ იქნება დაცული წინამდებარე მოთხოვნები, არ შეფასდება.

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	<p>„Development of a Bilingual German-Georgian Parallel Treebank“ (“Entwicklung einer bilingualen deutsch-georgischen parallelen Baumbank”)</p>	<p>გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური (DAAD)</p>	<p>პროექტის მონაწილე 2011 ნოემბერი -2014</p>	<p>უნივერსიტეტთაშორისი პარტნიორობის ფარგლებში (ზაარლანდის უნივერსიტეტი - თსუ)</p>
2	<p>ინსტიტუტთაშორისი პარტნიორობის (GI-Partnerschaft) ფარგლებში, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა, ნორდრაინვესტფალიის მხარის ქ.დუესელდორფის ჰაინრიხ ჰაინეს სახელობის უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტის გერმანისტიკა I დეპარტამენტში (კონსულტანტი პროფ. დიტრიხ ბუსე); მივლინების მიზანი: პირველ ეტაპზე სალექციო კურსის შესავალი ტექსტის ლინგვისტიკაში სალექციო-სასემინარო სასწავლო მასალის მომზადება გამოსაცემად, მეორე</p>	<p>გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური (DAAD),</p>	<p>ავტორი</p>	<p>ინსტიტუტთაშორისი პარტნიორობის ფარგლებში (დუესელდორფის ჰაინრიხ ჰაინეს სახელობის უნივერსიტეტი - თსუ)</p>

	<p>ეტაპზე შესაბამისი მასალის ელექტრონული კურსების დანერგვა;</p>			
<p style="text-align: center;">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>როგორც კვლევითი პროექტის („Development of a Bilingual German-Georgian Parallel Treebank“/“Entwicklung einer bilingualen deutsch-georgischen parallelen Baumbank”) „გერმანულ-ქართული ბილინგვურ პარალელურ ხეთა ბანკის განვითარება“ მონაწილე მიმდინარე წელს მუშაობა მიხდებოდა მოძიებული გერმანულენოვანი ლექსიკური ბანკის დამუშავებაზე, რომელიც გადაეცა ამ ეტაპზე პროექტის მონაწილე იმ ჯგუფს, რომელიც მუშაობს მასალის პროგრამულ დამუშავებაზე.</p> <p>სალექციო კურსის შესავალი ტექსტის ლინგვისტიკაში მომზადება გამოსაცემად</p> <ul style="list-style-type: none"> - გასულ სასწავლო წელს მიღებული სასწავლო-სამეცნიერო გრანტის ფარგლებში შერჩეული სალექციო და სასემინარო მასალის სისტემატიზაცია-დახარისხება: მომზადდა სალექციო რიდერი და სკრიპტები; - ამ ეტაპზე მზადდება სასემინარო მასალა; - სალექციო მასალის პილოტირება იგეგმება 2014 წლის გაზაფხულის სემესტრში; - პილოტირებული მასალის რედაქცია და გამოსაცემად მომზადება იგეგმება 2014 წლის შემოდგომის სემესტრში; - ამ ეტაპზე ჩემს მიერ გამოსაცემად მომზადდა ვ.ფურცელაძის მონოგრაფიის „ტექსტი როგორც ენობრივი მოღვაწეობის წერილობითი გაცხადება“ მეორე რედაქტირებული გამოცემა, რომელიც 2014 წლის გაზაფხულის სემესტრში დამხმარე სახელმძღვანელოს სახით შევა ტექსტის ლინგვისტიკის შესავალ კურსზე საბაკალავრო პროგრამის „გერმანული ფილოლოგია“ ფარგლებში. 				
2	<p>პროექტის დასახელება</p>	<p>დამფინანსებელი ორგანიზაცია</p>	<p>პროექტის ხელმძღვანელი</p>	<p>პროექტის შემსრულებლები</p>

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო ქიმერიძე	რეკლამის ტექსტი - კომპლექსური სემიოტიკური წარმონაქმნი	ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის - <i>თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება</i> - მასალები, ნაწ. მეორე; ცივილიზაციური ძიებანი N10 (2012);	ქუთაისი: აწსუ 2013	
2	ნინო ქიმერიძე	ლიტერატურული და არალიტერატურული ტექსტების სივრცეში წარმოდგენილი ერთი და იმავე ტექსტის		თბილისი: თსუ	

3	<p>ნინო ქიმერიძე</p>	<p>სახეობის ლინგვისტიკური თავისებურებისათვის</p> <p>„ბიოგრაფიები: არალიტერატურული ტექსტიდან ლიტერატურულ ტექსტამდე“</p>	<p>რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი პროფ. ვ.ფურცელაძის დაბადების 85 წლისთავისადმი: ენა. ლიტერატურა. კულტურა. ისტორია. ფილოსოფია: ტექსტზე ორინტირებული კვლევებილინგვისტიკა, ლიტერატურა, დიდაქტიკა.</p>	<p>თბილისი: თსუ (ბეჭდვაში)</p>	
	<p>ნინო ქიმერიძე</p>	<p><i>Lebenslauf – nichtliterarischer und literarischer Text</i></p>	<p><i>Germanistische Studien N11</i></p>	<p>Tbilissi (im Druck)</p>	

ანოტაციები

სტატია: რეკლამის ტექსტი - კომპლექსური სემიოტიკური წარმონაქმნი

რეკლამა, რომლითაც გაჯერებულია თანამედროვე საზოგადოება, უკანასკნელ ხანებში აქტუალური კვლევის საგანია ლინგვისტიკის სფეროშიც. წინამდებარე ნაშრომის ყურადღების ცენტრში ექცევა საგამომცემლო რეკლამა, კერძოდ კი, ტექსტები, რომელთა განთავსება ხდება წიგნის, აუდიო თუ ვიდეო დისკების ყდაზე/სუპერზე. გერმანულენოვან სივრცეში აუდიო და ვიდეო პროდუქციისთვის შექმნილი ანალოგიური ტექსტები იმავე სახელწოდებით მოიხსენიება, როგორც წიგნის ყდაზე განთავსებული ვერბალური სარეკლამო წარმონაქმნები, ანუ აუდიო-ვიზუალური ინდუსტრია საგამომცემლო სფეროდან იშველიებს ტექსტის სახეობის აღწხანაში ტერმინს. გამომდინარე იქიდან, რომ ზემოხსენებულ სარეკლამო ტექსტებს გერმანელი გამომცემლები წიგნის სუპერის შიდა გვერდებზე ანთავსებენ, მათ პირობითად ტექსტის სახეობათა სიაში მოიხსნიებენ როგორც „ჩასაკვე ტექსტებს“ (Klappentext), ხოლო ქართული საგამომცემლო სივრცეში ტერმინოლოგიური ანალოგი არ ფიქსირდება, რადგან ქართულ სინამდვილეში სარეკლამო ტექსტის ამ სახეობას ხანგძლივი ტრადიცია არა აქვს. რაც შეეხება ქართულ აუდიო-ვიზუალურ პროდუქციას, ამ შემხვევაში პრაქტიკულად მსგავსი ტიპის ტექსტის ნიმუში ქართულ ბაზარზე პრაქტიკულად არ ფიქსირდება, რაც თან ერთვის ქართულ პროდუქციას ის მხოლოდ ფილმოგრაფიის დეტალებს ან აუდიო ჩანაწერის შემსრულებელთა და ჩანაწერის შესახებ მწირ ინფორმაციას იძლევა.

ანალიზის საფუძველზე, ერთი მხრივ, შეფასდა კონტრასტულ ჭრილში რეკლამის ტექსტის კომპლექსური სემიოტიკური სუბსტრატი, გამოვლინდა ტექსტის ლინგვისტიკური პარამეტრების თავისებურება ტექსტის მაკრო და მიკრო დონეზე, ხოლო, მეორე მხრივ, დაზუსტდა კულტურის თავისებურებით განპირობებული განმასხვავებელი ფაქტორების რეგისტრი.

შესაბამისად, ტექსტის სახეობის, როგორც კულტურის არტეფაქტის, დონეზე სახეზეა რიგი განსხვავებები როგორც გლობალური სტრუქტურის ფარგლებში, ასევე ტექსტურის ზედაპირულ და სიღრმულ დონეზე. რეკლამის ტექსტი გაცხადებულია როგორც ერთგვარი მულტიმოდალური, კომპლექსური, სემიოტიკური, კულტურით დადდასმული კონსტელაცია.

სტატია: ლიტერატურული და არალიტერატურული ტექსტების სივრცეში წარმოდგენილი ერთი და იმავე ტექსტის სახეობის ლინგვისტიკური თავისებურებისათვის

ტექსტის ლინგვისტიკის ცალკე ენათმეცნიერულ დისციპლინად ჩამოყალიბებისთანავე მნიშვნელოვანი ხდება ტექსტის სახეობათა კვლევა, რაც განპირობებულია უწინარეს ყოვლისა იმით, რომ ტექსტის პროდუცირებისას გააქტიურებულ ცოდნის სხვადასხვა სახეობათა შორის ერთ-ერთი ყველაზე არსებითი პარამეტრია ცოდნა ტექსტის გლობალურ სტრუქტურათა შესახებ, შესაბამისად, ტექსტის სახეობათა შესახებ. ცოდნის ამ სახეობაში თავს იყრის და ფორმა ეძლევა ყველა იმ დანარჩენ ცოდნის სახეობებს: ენობრივს, ენციკლოპედიურს/დარგობრივს, ინტერაქციულსა და ილოკუციურს, რომელთა მიზანმიმართული გააქტიურებით შესაძლებელია ტექსტის ფორმირება.

გასული საუკუნის 70-იანი წლებში გერმანულენოვან სივრცეში აქტიური გახდა ტექსტის სახეობათა კვლევები (1972 წელს ელ. გიულიხ/ვ. რაიბლეს ტექსტის სახეობათ კვლევისადმი მიძღვნილი კოლოქვიუმი, 1986 წელს გერმანული ენის ინსტიტუტის (ვ. კალმაიერი) სამეცნიერო კონფერენცია), რამაც საფუძველი დაუდო ტექსტის სახეობათა ლინგვისტიკის დამოუკიდებელ კვლევის მიმართულებად ჩამოყალიბებას.

მიუხედავად იმისა, რომ ტექსტის სახეობა მეტ-ნაკლებად კონვენციონალური მოვლენაა ენობრივი ქმედების პროცესში, რომელიც ისტორიულად ვითარდება, დადღასმულია კონკრეტული კოლექტივისათვის ნიშანდობლივი მახასიათებლებით, გვევლინება როგორც კულტურის არტეფაქტი თავისი სიგნალებითა და მარკერებით, მან შეიძლება განიცადოს ცვლილებები ერთი ენის ფარგლებშიც კი.

ლიტერატურული და არალიტერატურული ტექსტების არეალში უკვე დიდი ხანია კონკრეტულად სახელდება ცალკეული მხოლოდ ამ სფეროთათვის ტიპობრივი ტექსტის სახეობები. თუმცა უკანასკნელ ხანებში შეიძლება დასახელდეს კონკრეტული ტექსტის გლობალური სისტემები, რომელთა ანარეკლი შესაძლოა გაჩნდეს მათთვის სრულიად ატიპურ ტექსტის სახეობათა ველში.

საკითხის ამ კუთხით დაყენება მას შემდეგ გახდა საინტერესო, როდესაც ტექსტის სახეობა 'წინათქმა', რომელიც ძირითადად გვხვდება საგამომცემლო საქმეში, სახეცვლილი ფორმით დაფიქსირდა ლიტერატურული (მ. ენდეს 'სარკე სარკეში') და აგრეთვე პუბლიცისტიკის (ე. კესტნერი) დარგობრივი ტექსტების ერთ-ერთ მიკროტექსტად. საკითხის შესწავლისას ანალიზის პროცესში სრულყოფილი სურათის შექმნის მიზნით ჩავრთეთ სამეცნიერო-აკადემიური გამოცემაზე დართული წინასიტყვაობა, სადაც ყველაზე ზუსტად ფიქსირდება ტექსტის ამ სახეობისათვის ნიშანდობლივი არსებითი პარამეტრები.

წარმოდგენილ მოხსენებაში ტექსტური კორპუსი მთლიანად ეყრდნობა გერმანულენოვან

მასალას. საინტერესოდ გვეჩვენება ტექსტი სახეობის 'წინათქმა' სხვადასხვა ვერსიის შესწავლა, რათა გაირკვეს, რამდენად ინტენსიურია კონკრეტული ტექსტის სახეობის ტექსტურის ვარიაციები გერმანულენოვან სივრცეში. რა განაპირობებს სხვაობის წარმოქმნას გაანალიზებული ტექსტების შემთხვევაში და რა კონკრეტული ლინგვისტური პარამეტრებია შენარჩუნებული მოცემულ ინვარიანტებში.

ანალიზმა აჩვენა, რომ ტექსტურათა ლინგვისტური განსხვავება განპირობებულია უწინარესად დარგობრივი ტექსტის კონსტრუირებით ლიტერატურული ტექსტის სახეობათა ფარგლებში.

სტატია: ბიოგრაფიები: არალიტერატურული ტექსტიდან ლიტერატურულ ტექსტამდე

წერილობით გადმოცემული ბიოგრაფია ყოველდღიურობის ნაწილად იქცა. ევროპულ სივრცეში ტექსტის სახეობა პირველად მე-18 საუკუნეში ფიქსირდება პრაგმატიკული ტექსტის სახეობის ერთ-ერთი ვარიანტის სახით. ლიტერატურული ტექსტის სახეობათა რეგისტრში ის ავტობიოგრაფიის სახელწოდებითაა ცნობილი და მისი უმნიშვნელოვანესი ნიშანია ტექსტში თემის ნარატიული გაშლა, თავ თავისთავად მკვეთრად გამოარჩევს მას პრაგმატიკული ტექსტის სახეობისაგან. ყველა დანარჩენი ტექსტის ლინგვისტიკური პარამეტრები (როგორცაა მაგ., კოჰეზია, კოჰერენტულობა, ინფორმაციულობა, მისაღებობა და სხვ.) რჩება როგორც ლიტერატურული ისე არალიტერატურული ბიოგრაფიის ტექსტის სახეობისათვის პრაქტიკულად იდენტური რჩება. როცა ვმსჯელობთ ტექსტის სახეობაზე - ბიოგრაფია - წინა პლანზე იწევს „გამოცდილების“ დისკურსი“. სუბიექტის პირადი გამოცდილება კი მოგონების მეშვეობით რეალიზდება და ხელმისაწვდომი ხდება შემდგომში მკითხველისათვის, ანუ ბიოგრაფიის ფორმირება მოგონებებში ხდება.

წინამდებარე სტატიაში ჩვენი ინტერესების სფეროში არ შედის არალიტერატურული ტექსტის სახეობების ფარგლებში შექმნილი ბიოგრაფიის ანალიზი და ინტერპრეტაცია, მაგრამ სანამ უშუალოდ ლიტერატურული ტექსტების სახეობათა ფარგლებში მოძიებულ ტექსტის სახეობებს შევისწავლიდით, სტატიის თეორიულ ნაწილში ყურადღება გავამახვილეთ არალიტერატურული ტექსტის ტიპებში დაფიქსირებულ ტექსტის ამ სახეობისათვის ნიშანდობლივ ტექსტის ლინგვისტიკურ პარამეტრებზე, რათა შედგომში გამოგვეპირობებინა ის არსებითი ნიშნები, რაც შეიძლება ტექსტის სახეობამ როგორც ლიტერატურულმა ტექსტმა.

ანალიზისა და ინტერპრეტაციის მიზნით შეირჩა თ.ვაინობსტის კონსტელაცია, რომელიც გასული საუკუნის 70-იან წლებშია შექმნილი და ტექსტის არქიტექტონიკის თვალსაზრისით პრაქტიკულად იმეორებს ტაბელარული სახით ჩაწერილი არალიტერატურული ტექსტის სახეობისათვის ნიშანდობლივ გარკვეულ პარამეტრებს. ტექსტის შესწავლა მოხდა ლინგვისტიკური ანალიზის საფუძველზე, თუმცა ტექსტურის ცალკეულმა პასაჟმა მოითხოვა

სემიოტიკური ანალიზიც.

ტექსტზე წარმოებულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ტექსტის ლინგვისტიკური პარამეტრები მკაფიოდ არ არის გამოხატული ტექსტურის დონეზე. ტექსტში სუსტად გამოვლენილი ცალკეული ნიშნების საფუძველზე შეიძლება ვიმსჯელოთ კონსტელაციაზე. წინამდებარე ტექსტის არქიტექტონიკის ფორმალური პარამეტრების მიხედვით წარმოდგენილია არალიტერატურული ტექსტისთვის დამახასიათებელი ნიშნებით. სიღრმულ დონეზე ის ასევე სუსტად ინარჩუნებს ლიტერატურული ტექსტისთვის არსებით მარკერებს, როგორცაა ნარატიულობა და ინტერტექსტუალობა. რაც ნიშნავს იმას, რომ თავდაპირველად არალიტერატურული ტექსტების რეგისტრში აღმოცენებული ტექსტის სახეობამ შემდგომში როგორც ლიტერატურულმა ტექსტმა მთლიანად არ დაკარგა არალიტერატურული ტექსტებისათვის დამახასიათებელი გარკვეული ნიშნები. რაც შეეხება ჩვენს მიერ ინტერპრეტირებულ კონსტელაციას, ის მასში გამოვლენილი ცალკეული მარკერების საფუძველზე შესაძლოა განთავსდეს ლიტერატურული და არალიტერატურული ტექსტების სახეობათა მიჯნაზე.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
ანოტაციები:					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ქიმერიძე	რეკლამის ტექსტი - კომპლექსური სემიოტიკური წარმონაქმნი	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში <i>თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება.</i> აწსუ 10-12.10.2013
2	ნინო ქიმერიძე	პროფ. ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადებიდან 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის VII სამეცნიერო კონფერენცია ტექსტის ემოციური სუბსტრატი და მისი გამოხატვის საშუალებები	თსუ 19.-20.06.2013
მოხსენებათა ანოტაციები			
http://www.tsu.edu.ge/data/file_db/faculty_humanities/7_programa.pdf			
ასოც. პროფ. მარინა ანდრაზაშვილი			

სოციალური სუბიექტის იდენტურობა და სოციოლექტის სიმბოლურობა

სოციალური სუბიექტის მიერ ენის როგორც მედიუმის გამოყენება ენობრივი კოლექტივის სხვა წევრებთან კავშირის დამყარების მიზნით მეტწილად სპონტანური/გაუცნობიერებელი პროცესია და იმ უნარ-ჩვევების ავტომატურ რეალიზაციას ეფუძნება, რომლებიც ინდივიდს გამოუმუშავებია მისი არსებობის მანძილზე. სოციალური სუბიექტი ყოველდღიურ კომუნიკაციაში, წესისამებრ, დაკვირვების საგნად არ იხდის საკუთარ სამეტყველო ქმედებას, თუკი ეს რაიმე საჭიროებით არ არის შეპირობებული; მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ის სამეტყველო ქმედების ნებისმიერი აქტის დროს მაინც უამრავ დამატებით ინფორმაციას გასცემს იმის თაობაზე, თუ რა ინტელექტის მატარებელია, რამდენად არის დაუფლებული ლაპარაკის ხელოვნებას, რომელ სოციალურ ჯგუფს განეკუთვნება, რა ადგილს იკავებს სოციალური გრადაციის სკალაზე. ანუ სოციალური სუბიექტი თავისი იდიოლექტით ახდენს საკუთარი თავის პრეზენტაციას და იმის მანიფესტაციას, არის ის სტიგმა-სოციოლექტის მატარებელი და შესაბამისად სოციალური გრადაციის სკალაზე დაბალ საფეხურზე მდგომი, თუ პრესტიჟ-სოციოლექტის მატარებელი და შესაბამისად მაღალი სოციალური ფენის წარმომადგენელი.

საგულისხმოა, რომ ეს გრადაცია ხდება არა აბსტრაქტირებულად, არამედ იმ სიმბოლიკაზე დაყრდნობით, რომელიც ჩადებულია მოლაპარაკის სოციოლექტში. სოციოლექტი კი, თავისთავად იმდენად არის სიმბოლური ბუნების, რამდენადაც მის მატარებელთა სამეტყველო ქმედება ხასიათდება არა მხოლოდ განზოგადებულ არსებით ნიშან-თვისებათა თანხვედნილობით, არამედ პარალელურად ამისა ასევე ცალკეულ იდიოლექტთა არააბსოლუტური იდენტურობით. ამდენად სოციოლექტი ახდენს სოციალური სუბიექტის მხოლოდ პირობით მარკირებას და ამით მისთვის რამდენადმე სავარაუდო ადგილის მიჩენას სტიგმა-სოციოლექტსა და პრესტიჟ-სოციოლექტს შორის განფენილ მრავალსაფეხურიან სკალაზე.

ზემოხსენებული გრადაცია იმდენად არის გასათვალისწინებელი, რამდენადაც სოციოლექტების თანაარსებობა მათ ურთიერთზემოქმედებასაც გულისხმობს, რაც განსაკუთრებული სიცხადით გამოვლინდება *სოციალურ ფენათაშორისი* საუბრის დროს საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში, ანუ მაშინ, როცა სოციოლექტი იწყებს შესვლას თავის ძირითად ფუნქციაში (ამონის მიხედვით): *განსხვავებულ სოციალურ ჯგუფებში შემავალი ინდივიდები მაქსიმალურად გამიჯნოს ერთმანეთისგან, ხოლო ერთი და იმავე ჯგუფისა უფრო მჭიდროდ დაუკავშიროს ერთმანეთს*. ნათქვამზე დაყრდნობით თეორიულად ისიც დასაშვებია, რომ რეალიზაციის ფაზაში შესული სოციოლექტი აღმოჩნდეს სოციალური კონფლიქტის გაღვივების მაპროვოცირებელი ძალა სხვადასხვა სოციალური ფენის წარმომადგენელთა შორის, რომლის დროსაც სავალდებულო არ არის პრივილეგირებული სუბიექტი მაინცდამაინც პრესტიჟ-სოციოლექტის მატარებელი იყოს. თავისთავად ეს მრავალწახნაგოვანი ფენომენი შეიძლება

შეპირობებული იყოს სრულიად სხვადასხვა რანგის ფაქტორებით, რომელთა რელევანტურობაც არის ასევე აბსოლუტურად პირობითი და ცვლადი, შესაბამისად კონკრეტული საკომუნიკაციო სიტუაციის მახასიათებლებისა.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარინა ანდრაზაშვილი	<i>Germanistische Ausbildung: Selbstziel oder Medium.</i>	XV. Internationale Tagung der Deutsch-lehrerinnen und Deutschlehrer „Deutsch von innen, Deutsch von außen – DaF / DaZ / DaM“–2013. Bozen http://idt-2013.it/de/programm/sektionen/Documents/Ablauf_B1_v4.pdf 29.07. – 03.08.2013 University of Bolzano Bozen; Italien .
2			
3			

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„ორენოვანი გერმანულ-ქართული ხეების ბანკის შემუშავება“	DAAD, ზაარლანდის უნივერსიტეტი და თსუ, 2012-14	ნუნუ კაპანაძე	
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნუნუ კაპანაძე	ორენოვანი გერმანულ- ქართული პარალელური ხეების ბანკის შესახებ	ცივილიზაციური ძიებანი N10 (2012);	თბილისი, თსუ გამომცემლობა.	
2	ნუნუ კაპანაძე	Entwicklung einer deutsch- georgischen parallelen Baumbank	Linguistische Studien	TSU Verlag Im Druck	
		სიმბოლური და ანალოგიური			

3	ნუნუ კაპანაძე	რეპრეზენტაციები პრაგმატიკულად ორიენტირებულ ტექსტის ანალიზში	N11 რეგიონული სამეცნიერო კონფერენცია: ენა, ლიტერატურა. კულტურა, ისტორია, ფილოსოფია: <i>ტექსტზე ორიენტირებული კვლევები</i>	თბილისი, თსუ გამომცემლობა. ბეჭდვაში	
---	---------------	---	--	---	--

ანოტაციები

ნ.კაპანაძე

*სიმბოლური და ანალოგიური რეპრეზენტაციები პრაგმატიკულად ორიენტირებულ ტექსტის
ანალიზში*

სტატია ეხება კოგნიტიური ფსიქოლოგიისა და კოგნიტიური ლინგვისტიკის მიერ შემუშავებულ ტექსტის გაგების მოდელს, რომელსაც საფუძვლად დაედო სიმბოლური და ანალოგიური რეპრეზენტაციების ცნებები. სიმბოლური რეპრეზენტაციების ყველაზე გავრცელებული ფორმა არის სარეპრეზენტაციო საგნის კომპლექსური სემანტიკური სიმბოლოების მეშვეობით აღწერა. პროდუცენტის მიერ საგნის აღწერა ტექსტის რეციპიენტს არასდროს გადასცემს ორიგინალის ზუსტ სურათს. სიმბოლური რეპრეზენტაციის მთავარი

არსიც ის არის, რომ მოდელი არასდროს უდრის ორიგინალს.

ანალოგიური რეპრეზენტაციის ცნება ენის მეშვეობით საგნის აღწერის ნაცვლად ანალოგიებს იყენებს. რეპრეზენტაციის ამ ფორმის შემთხვევაში ორიგინალის გამორჩეული მახასიათებლები გადადის მოდელზე. ანალოგია მხოლოდ შეგნებულად მყარდება და მოდელის აგებაც მხოლოდ სუბიექტს შეუძლია. იგი ირჩევს ორიგინალის თვისებებს, რათა ისინი გადაიტანოს მოდელზე.

ტექსტის გაგების პრობლემატიკა, ასევე სიმბოლური და ანალოგიური რეპრეზენტაციების შესახებ ზემოთ აღნიშნული მოსაზრებების საილუსტრაციოდ სტატიაში განხილულია სელმა ლაგერლოფის „ლეგენდები ქრისტეზე“ .

ო. კაპანაძე, ნ. კაპანაძე .

ორენოვანი გერმანულ-ქართული ხეების ბანკის შემუშავება.

Naturally-occurring text in many languages are annotated for linguistic information. A *Treebank* is a text corpus in which each sentence has been annotated with syntactic structure. They have become valuable resources as repositories for linguistic research.

In this paper, we describe outcomes of an undertaking on building a parallel Treebank for a lesser-resourced Georgian language and German, one of the “major” languages in the NLT world. The aim of the mentioned undertaking was, starting with simple sentences,

to tag and lemmatize manually terminal nodes;

to produce syntactic parses for monolingual parallel German and Georgian text;

to establish compatible tagsets for Georgian and, if necessary, to introduce the new syntactic phrasal categories.

The German-Georgian parallel Treebank can be used in translation studies, in corpus linguistics for studying syntactic phenomena, in computational linguistics as evaluation corpora for different NLT systems or for training and testing parsers and as a database for Translation Memory systems.

O. Kapanadze., N.Kapanadze. Entwicklung einer deutsch-georgischen parallelen Baumbank . IN: Linguistische Studien. N 11.

We describe issues of a German-Georgian parallel Treebank development as a part of an initiative for building a multilingual parallel Treebank for less-resourced Georgian, Russian, Ukrainian, and German, one of the “major” languages in the NLT world (Hence, the multilingual Treebank’s name–

FRUG). This research was carried out in the Framework of the CLARIN-D project in 2012 year at the University of Saarland. The outcomes are available at the URL <http://fedora.clarin-d.uni-saarland.de/grug/>.

Morphologically annotated bilingual corpus of the German and the Georgian sentences were syntactically annotated manually using *Synpathy*, a tool for syntactical annotation developed at Max Plank Institute for Psycholinguistics, Nijmegen, the Netherlands.

The German Treebank annotation follows the TIGER annotation scheme. The Georgian treebank was annotated according to an adapted version of the German TIGER guidelines with the necessary changes relevant to the Georgian grammar. The output of the syntactic annotation is in the TIGER-XML format.

Alignment of a monolingual German and a monolingual Georgian Treebanks into a parallel one is done with help of *the Stockholm TreeAligner*, a tool for work with parallel treebanks which inserts alignments between pairs of syntax trees. *The Stockholm TreeAligner* handles alignment of tree structures, in addition to word alignment.

The examples of the aligned German and Georgian sentences are deposited at Web-page of the INESS project, an open system for accessing, searching and visualizing treebanks: <http://clarino.uib.no/iness> > treebank Selection > Georgian (2) > kat-gego-con (aligned).

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				

ანოტაციები

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
ანოტაციები:					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი

1	ნუნუ კაპანაძე	ტერმინოლოგიური ლექსიკო-გრაფია სამართლის სფეროში	პროფ. ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადებიდან 125 წლისთავისადმი მიძღვნილი თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის VII სამეცნიერო კონფერენცია, თსუ თბილისი, 19.–20.06.2013
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

თარიღი:

ინსტიტუტის ხელმძღვანელის ხელმოწერა:

დანართი N1

დასავლეთევროპული ენებისა და ლიტერატურის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

სოფიო მუჯირი, ასოცირებული პროფესორი

პუბლიკაციები

1.	სოფიო მუჯირი	ტრანსფორმირებული ანდაზების სწავლება და თარგმნა ენათმეცნიერების კომუნიკაციის სპეციალისტთა მომზადების სისტემაში.	III საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია "რუსული ენა თანამედროვე სამყაროში: ტრადიციები და ინოვაციები რუსულის, როგორც უცხოური ენისა და თარგმნის სწავლების ტრადიციები და ინოვაციები"	ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, "თარგმნის უმაღლესი სკოლა". მოსკოვი-თესალონიკი, გვ. 190-201
2.	სოფიო მუჯირი	მწერლის ენობრივი პორტრეტი ლექსიკური ტიპოლოგიის კონტექსტში	ლექსიკური ტიპოლოგია. III საერთაშორისო კოლოკვიუმი ლექსიკურ ტიპოლოგიაში	ესპანეთი, გრანადის უნივერსიტეტი, გრანადა, გვ. 197-202
3.	სოფიო მუჯირი	ინტონაციის კონტრასტული აღწერა ხუთენოვან კონსტელაციაში (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, რუსული და ქართული ენების მასალაზე)	საერთაშორისო კონფერენცია "ენის გენეზისიდან ინტერნეტამდე".	ინგლისი, ოქსფორდის უნივერსიტეტი (ტეილორის ინსტიტუტი), ოქსფორდი.

ინტონაციის კონტრასტული აღწერა ხუთენოვან კონსტელაციაში (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, რუსული და ქართული ენების მასალაზე)

ნაშრომში შესწავლის საგანია წარმოთქმის სფეროში არსებული პრობლემების განხილვა ქართული, ფრანგული და გერმანული ენების ინტონაციური სისტემების კონტრასტული აღწერის საფუძველზე. როგორც ჩატარებულმა კვლევამ გვიჩვენა, საანალიზოდ შერჩეულ ენებში, მელოდიკურ კონტურთა კონფიგურაციები ძირითადად ერთმანეთს ემთხვევა, თუმც ცალკეულ შემთხვევებში, ენის მელოდიკური წყობიდან გამომდინარე, გარკვეული სახის თავისებურებები ვლინდება. თანხვედრა – განსხვავებათა პრობლემასთან დაკავშირებით ცხარე დებატები დღესდღეობითაც მიმდინარეობს პროფესიონალ ფონეტიკთა შორის, რაც იმის მაუწყებელია, რომ ენისა და სოციუმის ურთიერთობა განუყოფელი ფენომენია.

4.	სოფიო მუჯირი	არამონათესავე ენების (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, ქართული) ინტონაციის კომპარატიული აღწერა	ენათმეცნიერების ინტერნაციონალური ჟურნალი "ლინგვისტი" N6.	IŠMN 2251-970X ირანი, თეირანი გვ. 5-15
5.	სოფიო მუჯირი	ფრაზეოლოგია როგორც ეთნოსის მახასიათებელ ნიშანთა კოდირებული სისტემა	მეორე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "კულტურათაშორისი დიალოგები"	იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი. გვ. 59-65
6.	სოფიო მუჯირი	ინტონაციის ტიპოლოგიური ანალიზი ხუთენოვან კონტრასტულ მოდელში (ინგლისური, ფრანგული,	საერთაშორისო კონფერენცია "თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება"	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. ქუთაისი.

		გერმანული, ქართული და რუსული ენების მასალაზე)		გვ. 246-251
7.	სოფიო მუჯირი	სუპრასეგმენტული დონის შეპირისპირებითი კვლევა რუსულ, ქართულ, გერმანულ და ფრანგულ ენებში. ლინგვისტური და მეთოდური ასპექტები.	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია "რუსული ფილოლოგიის აქტუალური საკითხები პოლოკულტურულ სივრცეში." ნაშრომთა კრებული.	ათათურქის უნივერსიტეტი. ერზრუმი. გვ.157-160.
8.	სოფიო მუჯირი	ფუნქციონალური პერსპექტივის პროსოდიული სეგმენტაციისა და დისტრიბუციის სპეციფიკა ზეპირ სპონტანურ ტექსტში	მეორე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "ენა და კულტურა". შრომები.	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი. გვ.350-354

9.	სოფიო მუჯირი	ნეიტრალური გამონათქვამების პროსოდიისა და ტიპოლოგიური შეპირისპირების პრობლემები ფრანგულ და გერმანულ ენებში	ფრანგული ენა და კულტურა. რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. ეძღვნება ფრანკოფონიის საერთაშორისო დღეებს	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ქუთაისი. გვ. 54-63
----	--------------	---	---	--

საერთაშორისო სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა

1.	სოფიო მუჯირი	III საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია "რუსული ენა თანამედროვე სამყაროში: ტრადიციები და ინოვაციები რუსულის, როგორც უცხოური ენის სწავლებასა და თარგმანში"	ტრანსფორმირებული ანდაზების სწავლება და თარგმნა ენათმეცნიერების კომუნიკაციის სპეციალისტთა მომზადების სისტემაში	ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მოსკოვი-თესალონიკი, 26.04-1.05. 2013
2.	სოფიო მუჯირი	მეხუთე საერთაშორისო კონფერენცია: "შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა: ისტორიოგრაფია ლიტერატურებსა და კულტურებში: ისტორიას, მითსა და ლიტერატურას შორის."	ისტორია და ენა როგორც ხსოვნის გამოხატულება ვლადიმირ კამინერის ინტერკულტურულ ტექსტებში. პროგრამა და კრებული. გვ.124	აზერბაიჯანი, ბაქოს სლავისტიკის უნივერსიტეტი. ბაქო. 20-21.12. 2013
3.	სოფიო მუჯირი	საერთაშორისო კონფერენცია "ენის გენეზისიდან	ინტონაციის კონტრასტული აღწერა ხუთენოვან კონსტელაციაში	ინგლისი, ოქსფორდის უნივერსიტეტი

		ინტერნეტამდე”	(ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, რუსული და ქართული ენების მასალაზე)	(ტელიორის ინსტიტუტი), ოქსფორდი. 3-5.05. 2013
4.	სოფიო მუჯირი	გერმანული ენის მასწავლებელთა XV ინტერნაციონალური ყრილობა	ტექსტის ინფორმაციული სტრუქტურის პროსოდიული რეფლექტირების საკითხი	ქ.ბოცენის უნივერსიტეტი, იტალია. 29.06-3.07. 2013
5.	სოფიო მუჯირი	გერმანული ენის მასწავლებელთა XV ინტერნაციონალური ყრილობა	გერმანული, ქართული, ინგლისური და ფრანგული ბგერითი სეგმენტების კონტრასტული აღწერა და მისი მნიშვნელობა ინტერლინგვალური ფონეტიკის გაკვეთილისათვის	ქ.ბოცენის უნივერსიტეტი, იტალია. 29.06-3.07. 2013
6.	სოფიო მუჯირი	ინტერნაციონალური ინტერდისციპლინარული კონფერენცია: ”ენა კულტურაში და კულტურა ენაში”.	ლიტერატურაში ასახული ინტეგრაციისა და მიგრაციის საკითხები.	პოლონეთი, ნოვი-სონჩის უცხო ენათა ინსტიტუტი, ნოვი-სონჩი. 26-27.09. 2013
7.	სოფიო მუჯირი	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია: ”რუსული სიტყვა და კულტურათმორისი დიალოგი თანამედროვე სამყაროში”.	ვ. კამინერის შემოქმედება გერმანიაში რუსი მიგრანტების ლინგვოკულტურული იდენტობის ჭრილში	რუმინეთი, ბუქარესტის უნივერსი ტეტი, ბუქარესტი. 2-7.10. 2013.

8.	სოფიო მუჯირი	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია: "რუსული სიტყვა და კულტურათმორისი დიალოგი თანამედროვე სამყაროში".	თანხმოვანთა სისტემის ლინგვისტური შესწავლის ასპექტი	რუმინეთი, ბუქარესტის უნივერსი ტეტი, ბუქარესტი. 2-7.10. 2013.
9.	სოფიო მუჯირი	ვორკშოპი ლიტერატურულ თარგმანში	თემები: გერმანული ლიტერატურა საქართველოში; მოკლე პროზა როგორც თარგმანის ობიექტი და მისი ანალიზი; გერმანულენოვანი ლიტერატურის ქართული თარგმანი და სხვ.	გერმანიის ჰ. ჰაინეს სახ. დუ სელდორფის უნივერსიტეტი, თბილისის სახ. უნივერსიტეტი, გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური. 01.-04.10. 2013
10	სოფიო მუჯირი	მესამე საერთაშორისო კონფერენცია ფრაზეოლოგიასა და პარემიოლოგიაში და მეორე ბრაზილიური კონფერენცია ფრაზეოლოგიაში.	ფრაზეოლოგიისა და ეთნოკულტურის ურთიერთკავშირი -ეთნოსის კულტურული კოდი (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული და ქართული ენების მასალაზე)	სიერას ფედერალური უნივერსიტეტი, ფორტალეცა, ბრაზილია. 8-13.12. 2013
11.	სოფიო მუჯირი	II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "კულტურათმორისი დიალოგები"	ფრაზეოლოგია როგორც ეთნოსის მახასიათებელ ნიშანთა კოდირებული სისტემა	იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო

				უნივერსიტეტი, თელავი. 25- 27.10. 2013
12.	სოფიო მუჯირი	საერთაშორისო კონფერენცია ”თანამედროვე ინტერდისციპლინარი ზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება”	ინტონაციის ტიპოლოგიური ანალიზი ხუთენოვან კონტრასტულ მოდელში (ინგლისური, ფრანგული, გერმანული, ქართული და რუსული ენების მასალაზე)	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი. 2013
13.	სოფიო მუჯირი	II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ”ენა და კულტურა”	ფუნქციონალური პერსპექტივის პროსოდიული სეგმენტაციისა და დისტრიბუციის სფეციფიკა ზეპირ სპონტანურ ტექსტში	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი.
14.	სოფიო მუჯირი	ლექსიკური ტიპოლოგია. III საერთაშორისო კოლოკვიუმი ლექსიკურ ტიპოლოგიაში	მწერლის ენობრივი პორტრეტი ლექსიკური ტიპოლოგიის კონტექსტში	ესპანეთი, გრანადის უნივერსიტეტი, გრანადა, გვ. 197-202. 17- 19.09. 2013
15.	სოფიო მუჯირი	ენათმეცნიერების ინტერნაციონალური ჟურნალი ”ლინგვისტი” N6.	არამონათესავე ენების (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, ქართული) ინტონაციის კომპარატიული აღწერა	IშმN 2251-970X ირანი, თეირანი გვ. 5-15. 11- 13.11. 2013.
16.	სოფიო მუჯირი	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია ”რუსული ფილოლოგიის აქტუალური საკითხები	სუპრასეგმენტული დონის შეპირისპირებითი კვლევა რუსულ, ქართულ, გერმანულ და ფრანგულ ენებში. ლინგვისტური და	ათათურქის უნივერსიტეტი. ერზრუმი. გვ.157-160.

	პოლოკულტურულ სივრცეში." ნაშრომთა კრებული.	მეთოდური ასპექტები.	
--	---	---------------------	--

ადგილობრივ სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა

1.	მთარგმნელის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებული სამეცნიერო კონფერენცია "თარგმანი და კულტურათშორისი ურთიერთობები"	თარგმანი როგორც ინტერკულტურული ტრანსფერი	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი. 30.09. 2013.
2.	ფრანგული ენა და კულტურა. რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. ეძღვნება ფრანკოფონიის საერთაშორისო დღეებს	ნეიტრალური გამონათქვამების პროსოდია და ტიპოლოგიური შეპირისპირების პრობლემები ფრანგულ და გერმანულ ენებში.	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ქუთაისი. გვ. 54-63

ანოტაციები:

- ინგლისი, ოქსფორდის უნივერსიტეტი (ტეილორის ინსტიტუტი), ოქსფორდი:

ინტონაციის კონტრასტული აღწერა ხუთენოვან კონსტელაციაში (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, რუსული და ქართული ენების მასალაზე)

ნაშრომში შესწავლის საგანია წარმოთქმის სფეროში არსებული პრობლემების განხილვა ქართული, ფრანგული და გერმანული ენების ინტონაციური სისტემების კონტრასტული აღწერის საფუძველზე. როგორც ჩატარებულმა კვლევამ გვიჩვენა, საანალიზოდ შერჩეულ ენებში, მელოდიკურ კონტურთა კონფიგურაციები ძირითადად ერთმანეთს ემთხვევა, თუმცა ცალკეულ შემთხვევებში, ენის მელოდიკური წყობიდან გამომდინარე, გარკვეული სახის თავისებურებები ვლინდება. თანხვედრა – განსხვავებათა პრობლემასთან დაკავშირებით ცხარე დებატები დღესდღეობითაც მიმდინარეობს პროფესიონალ ფონეტიკთა შორის, რაც იმის მაუწყებელია, რომ ენისა და სოციუმის ურთიერთობა განუყოფელი ფენომენია.

”არამონათესავე ენების (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული, ქართული) ინტონაციის კომპარატიული აღწერა”. ISSN 2251-970X. ირანი, თეირანი. გვ. 5-15.

Prof.Tsiuri Akhvlediani, Giorgi Kuparadze, Sophie Mujiri

Description comparative de l’intonation des langues non-parentées: le français, l’anglais, l’allemand, le géorgien

La comparaison des niveaux suprasegmentaires des langues non-parentées nous permet de constater des ressemblances et des dissemblances qui existent entre ces langues. D’une part, cela sert au développement des recherches typologiques des langues qui ne doit pas se limiter de l’étude des langues génétiquement parentées, d’autre part, à la description des transferts interlinguaux révélés d’après les recherches contrastives, qui crée des conditions préliminaires pour prévenir et diagnostiquer les fautes de prononciation, élaborer les recommandations méthodiques et didactiques respectifs, mettre en place un enseignement progressiste, les méthodes adéquates afin de réduire au maximum les fautes de prononciation.

Comme nous avons remarqué, dans les langues citées (le français, l’anglais, l’allemand, le géorgien), en principe, les configurations des contours

mélodiques se coïncident, bien que dans les certains cas, issu du système mélodique de la langue, quelques particularités soient révélées. A propos du problème des convergences/divergences, il y a des débats tendus même aujourd'hui entre les phonéticiens professionnels ce qui prouve que la langue et la société sont indivisibles.

”სუპრასეგმენტული დონის შეპირისპირებითი კვლევა რუსულ, ქართულ, გერმანულ და ფრანგულ ენებში. ლინგვისტური და მეთოდური ასპექტები”. ათათურქის უნივერსიტეტი. ერზრუმი. გვ.157-160.

Mujiri Sophie, Akhvlediani Tsiuri

A comparative study of the Suprasegmentary Level of the Russian, Georgian, German and French Language: Linguistic and Methodic Aspects
The present article is an attempt to give a contrast description of the suprasegmentary level of the Georgian, Russian, German and French Languages. The difference between the compared Languages is the result of the specific features of their phonetic, morphological and syntactic structure. These specificities are characteristic of their suprasegmentary level too, realized in the studied languages differently. The comparative analysis of the prosody of the German, French, Georgian and Russian languages on the phonetic and morphological and syntactic level gives a possibility to reveal the positively and negatively acting factors, absolutely necessary to consider with the teaching intonation. The theoretical conclusions and practical recommendations of the comparative analysis can be used in the practice of teaching and improving the intonation at the advanced stage of the language teaching higher educational institution. Apart from that they can be used in another classroom, considering the specificity of corresponding languages.

”ტექსტის ინფორმაციული სტრუქტურის პროსოდიული რეფლექტირების საკითხი”. ქ. ბოცენის უნივერსიტეტი, იტალია.

Sophie Mujiri

Zur prosodischen Reflektierung der Informationsstruktur des Textes

Die Transposition der Thema-Rhema-Gliederung in den Bereich der kommunikativen Linguistik schafft die methodische Basis für ein erneutes Durchdenken dieser Problematik und für die Durchführung der empirischen Untersuchungen, deren Ergebnisse bei der Vermittlung der Intonationsstruktur des Textes im Phonetikunterricht angewendet werden können. Als Forschungsmaterial ist der mündliche, spontan produzierte Text gewählt, durch dessen Prosodie die kommunikativ mehr oder weniger dynamischen Segmente und Grenzindikatoren des Textes reflektiert werden. Auf Grund der perzeptiven Wahrnehmung des Textes und der nachfolgenden Anmerkung der Grade der prosodischen Parameter, wird der Text in kommunikativ-prosodischen Einheiten segmentiert. Die kommunikativ weniger dynamischen, referenziell identischen thematischen pausalen Gruppen bilden im Text topikale Ketten. Die Textkohärenz wird auch durch die Kommunikation vorantreibenden fokalen pausalen Gruppen realisiert, die die vertikale fokale Dominante, die informationelle Achse des Textes bilden. Die Entwicklung des Kommunikativen Dynamismus im Text korreliert mit der Entwicklung der Textkomposition. Am Textanfang dominieren thematische pausale Gruppen – Textthema und sein Kommentar, in der Mitte des Textes - transmissionelle pausale Gruppen, die vorzugsweise die Lösung des „Problems“ thematisieren. Durch den Fokus jeder Äußerung erfolgt die partielle Spezifikation des Textthemas, bis es am Textschluss informativ endgültig ausgeschöpft wird. Prosodisch unterschiedlich markierte thematische, transmissionelle und fokale pausale Gruppen bilden wie in jeder Äußerung, als auch im ganzen Text prosodische Spitzen und Senkungen, die dem wellenartigen Fortschreiten des Kommunikativen Dynamismus dienen.

”გერმანული, ქართული, ინგლისური და ფრანგული ბგერითი სეგმენტების კონტრასტული აღწერა და მისი მნიშვნელობა ინტერლინგვალური ფონეტიკის გაკვეთილისათვის”. ქ. ბოცენის უნივერსიტეტი, იტალია.

Sophie Mujiri, Tsiuri Akhvlediani, Giorgi Kuparadze

Kontrastive Beschreibung der Lautsegmente des Deutschen, Georgischen, Englischen und Französischen und ihre Bedeutung für den interlingualen Phonetikunterricht.

Gegenstand des vorliegenden Beitrags ist die kontrastive Beschreibung der Lautsegmente von vier miteinander nicht verwandten Sprachen: des Georgischen, Deutschen, Englischen und Französischen. Aus dem kontrastiven Sprachvergleich können Übereinstimmungen, Abweichungen oder Kontraste abgeleitet werden, von denen man eine Effektivierung des interlingualen Phonetikunterrichts erwartet. Für die georgischen Germanistikstudierenden, die neben der Phonetik des Deutschen auch die Phonetik der zweiten Fremdsprache: des Französischen oder Englischen studieren, ist die Vermittlung der Ergebnisse des kontrastiven Sprachvergleichs auf der segmentalen Ebene besonders bedeutsam: a) für

das Aufzeigen von Parallelen und Divergenzen im Lautinventar; b) für die Erfassung der Ausspracheschwierigkeiten; c) für die Bewußtmachung entsprechenden didaktisch-methodischen Empfehlungen etc. Durch die kontrastive Analyse der Vokal- und Konsonantensysteme der erwähnten Sprachen werden mögliche Interferenzfehler aufgezeigt, die: a) zwischen Georgisch und Deutsch; b) zwischen Georgisch und Englisch; c) zwischen Georgisch und Französisch und d) zwischen alle vier Sprachen bestehen.

”თანხმოვანთა სისტემის ლინგვისტური შესწავლის ასპექტი.” რუმინეთი, ბუქარესტის უნივერსიტეტი, ბუქარესტი.

I. KAPANADZE, S. MUJIRI

LINGUISTIC ASPECT OF LEARNING CONSONANT SYSTEMS IN RUSSIAN AND GERMAN LANGUAGES FOR GEORGIAN AUDIENCE

This work presents the linguistic comparative study of consonantism in Georgian, German and Russian languages in order to predict the sound interference that occurs as a result of the contact of these languages, and discusses the features of the dominating influence of the interfering phonetic systems of the two previously studied languages – native (Georgian) or the first foreign language (German) on the phonetic system of a second foreign language – Russian. The given work establishes and analyzes the causes of the accent pronunciation occurrence in German and Russian speeches for those students, whose native language is Georgian, and offers a three-tier Interference model, promoting to overcome the inter-lingual interference.

2. ”ფუნქციონალური პერსპექტივის პროსოდიული სეგმენტაციისა და დისტრიბუციის სპეციფიკა ზეპირ სპონტანურ ტექსტში”. ქუთაისი. გვ.350-354.

S. Mujiri

The Specifics of Prosodic Segmentation and Distribution of Functional Perspective

In the article there is analyzed “radio information” of verbal text type, theme-rhematic structure. Its prosodic boundaries are determined and specific characteristics for the type of the given text are revealed. Each component of the functional perspective has its own semantic mission in the text. Their “movable” and “fixed” positions in the text, allocation of thematic, transmissible or focal communicative-prosodic segments, their distribution and prosodic marking depends on how actual information they express for the text.

3. ”ნეიტრალური გამონათქვამების პროსოდია და ტიპოლოგიური შეპირისპირების პრობლემები ფრანგულ და გერმანულ ენებში”. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ქუთაისი. გვ. 54-63.

Ts. Akhvlediani, S. Mujiri

La prosodie des énoncés neutres et des problèmes de la comparaison typologique en français et en allemand

La comparaison contrastive des niveaux suprasegmentiques des langues non-apparentées présente la possibilité de constater des ressemblances et des différences parmi ces langues. D'une part, cela contribue au développement des recherches typologiques; d'autre part, la description des transferts interlinguaux révélés d'après des recherches contrastives crée la condition pronostique et diagnostique pour la révélation des fautes de langage; et d'après des méthodes didactiques – méthodiques il est possible de diminuer maximalement des fautes de langage.

”ინტონაციის ტიპოლოგიური ანალიზი ხუთენოვან კონტრასტულ მოდელში (ინგლისური, ფრანგული, გერმანული, ქართული და რუსული ენების მასალაზე)”. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. ქუთაისი. გვ. 246-251.

სოფიო მუჯირი, ციური ახვლედიანი, გიორგი ყუფარაძე

ინტონაციის ტიპოლოგიური ანალიზი ხუთენოვან კონტრასტულ მოდელში (ინგლისური, ფრანგული, გერმანული, ქართული და რუსული ენების მასალაზე)

ინტონაცია ენაში სამ ძირითად ფუნქციას ასრულებს: 1). სტრუქტურულ – სინტაქსურს (ის წარმოადგენს ფრაზის დასრულებულობის ნიშანს), აფორმებს გამონათქვამის სინტაქსურ კომპონენტებს, მონაწილეობს გამონათქვამის ელემენტებს შორის სინტაქსური კავშირის გამოხატვაში, ასევე აყალიბებს გამონათქვამის სხვადასხვა საკომუნიკაციო ტიპებს: თხრობით, კითხვით და წამქეზებელ წინადადებებს; 2). ლოგიკურ – კომუნიკაციურს (წინადადების ინფორმაციული ნაწილის გამოყოფას); 3). ემოციურ – ექსპრესიულს (გრძნობების, ურთიერთობის სიტუაციებთან დაკავშირებული აზრობრივი ნიუანსების გამოხატვას და ა. შ.). ინგლისურ, გერმანულ ფრანგულ, რუსულ და ქართულ ენებში ინტონაცია სამივე ფუნქციით გამოიყენება; თუმც არსებობს არსებითი განსხვავებებიც. კონტრასტული კვლევის შედეგად გამოვლენილი ინტერლინგვალური ტრანსფერების აღწერა ქმნის წინაპირობას, საწარმოთქმო შეცდომების პროგნოზირებისა და დიაგნოსტიკისათვის, სათანადო მეთოდოლოგიურ-დიდაქტიკური რეკომენდაციების შემუშავებისათვის, სწავლების პროგრესის, ადეკვატური მეთოდების ეფექტურად დანერგვისა და საწარმოთქმო შეცდომების მაქსიმალური შემცირებისათვის.

4. პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ”ინფორმაციული სტრუქტურა და პროსოდია გერმანული და ქართული ზეპირი ტექსტის ტიპებში”. პროექტი წარდგენილია ზაარლანდის უნივერსიტეტში.
5. პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ”ქართული, გერმანული და ინგლისური ენების კონტრასტული ფონეტიკა”. პროექტი წარდგენილია იენის უნივერსიტეტში

”ტრანსფორმირებული ანდაზების სწავლება და თარგმნა ენათშორისი კომუნიკაციის სპეციალისტთა მომზადების სისტემაში”. ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ”თარგმნის უმაღლესი სკოლა”. მოსკოვი-თესალონიკი.

С. А. Муджири, Н.Д. Каджая

ОБУЧЕНИЕ И ПЕРЕВОД ТРАНСФОРМИРОВАННЫХ ПОСЛОВИЦ В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ МЕЖЪЯЗЫКОВОЙ КОММУНИКАЦИИ

В настоящей работе исследуются способы модификации пословиц в русском и немецком языках, а также дидактика их перевода и изучения. В проанализированном материале встречаются модификации следующего типа: формальная модификация с семантической модификацией или без нее и семантическая модификация без формальной модификации. Чаще всего встречается комбинация формальной модификации с семантической модификацией. Для создания модификации адресант чаще всего использует способ субституции, который подразумевает замену одной или нескольких компонентов пословицы синонимичным или антонимичным словом, синтагмой или предложением. Использование способа субституции часто вызывает игру слов, двусмысленное понимание пословицы или же пародийную актуализацию ее основного значения и составляющих ее компонентов. В таком случае в пословице одновременно реализуются оба способа модификации: субституция и двойная актуализация. Кроме указанных способов модификации, для юмористической трансформации пословиц адресант использует вставки, контаминацию и образ пословицы.

”ფრაზეოლოგიისა და ეთნოკულტურის ურთიერთკავშირი -ეთნოსის კულტურული კოდი (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული და ქართული ენების მასალაზე)”. სიერას ფედერალური უნივერსიტეტი, ფორტალეცა, ბრაზილია.

ციური ახვლედიანი, სოფიო მუჯირი, გიორგი ყუფარაძე

ფრაზეოლოგიისა და ეთნოკულტურის ურთიერთკავშირი -ეთნოსის კულტურული კოდი (ფრანგული, ინგლისური, გერმანული და ქართული ენების მასალაზე)

ფრაზეოლოგიური ერთეულები, როგორც ირიბწარმოებული ნომინაციის ნიშნები, ჩნდებიან გარე სამყაროსთან ადამიანის ურთიერთობის პროცესში და ასახავენ განსაზღვრული ეთნოკულტურის წარმომადგენელ ადამიანთა რეფლექსურ ქმედებას

გარემომცველი რეალობის მიმართ. ენა როგორც ეთნიკური კომპონენტი, შეიცავს ტრადიციათა, ჩვევათა, რწმენათა და ა. შ. ერთობლიობას და განსაზღვრავს ამა თუ იმ ეთნოსის ქცევის სტერეოტიპს და სამყაროს სურათს. ენის ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში ნიშნობრივი ფორმით ფიქსირდება ერის მატერიალური და სულიერი კულტურა, აისახება ამა თუ იმ სოციუმის ფასეულობითი ორიენტაციები, სოციუმის მორალურ, ეთიკურ და ესთეტიკურ უპირატესობათა სისტემა, რაც ავლენს კონკრეტული ეთნოსის მენტალიტეტის თავისებურებებს, მის ეროვნულ ხასიათს. ნებისმიერ ეთნოკულტურაში, ხასიათი განიხილება როგორც რთული, მრავალგანზომილებიანი წარმონაქმნი, რომლის აუცილებელი შემადგენლებია დადებითი და უარყოფითი თვისებები, რომლებიც თითოეულ ადამიანში თავმოყრილია გამოსატყულების სხვადასხვა ხარისხით. ამიტომაც, ნებისმიერი ეროვნების ადამიანთა შორის, გვხვდება ადამიანები კარგი ან რბილი ხასიათის მქონენი, ან ცუდი ხასიათის მქონენი. ნაციონალური ხასიათის სივრცის ცნებითი შინაარსის ანალიზის შედეგად გამოიყოფა ფრაზეოლოგიური ერთეულებით ვერბალიზებული შემდეგი ნიშნები: 1). ბაზისური, 2). ეთიკური, 3). ესთეტიკური, 4). ანომალიური.

ფრანგული, ინგლისური, გერმანული და ქართული ეთნოსებისათვის დამახასიათებელი ცხოვრებისეული ფრაგმენტების მნიშვნელობა განისაზღვრება იმ ფასეულობებთან შესაბამისობით, რომლებიც წარმოადგენენ ამ ხალხთა ეთნოკულტურების საფუძველს.

”ფრაზეოლოგია როგორც ეთნოსის მახასიათებელ ნიშანთა კოდირებული სისტემა.” იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი. გვ. 59-65

ციური ახვლედიანი, სოფიო მუჯირი, გიორგი ყუფარაძე

ფრაზეოლოგია როგორც ეთნოსის მახასიათებელ ნიშანთა კოდირებული სისტემა

სამყაროს ენობრივი სურათი ასახავს ხალხის ყოველდღიურ, კულტურულ ან ისტორიულ გამოცდილებას. სამყაროს ნაციონალური ენობრივი სურათები, ბუნებრივია, ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან; ეს განსხვავებები, ერთის მხრივ, უკავშირდება ეთნოსის ცხოვრების რეალურ პირობებს, მეორეს მხრივ კი – ეთნოსის ნაციონალური ხასიათის თავისებურებებსა და მენტალიტეტს. ეროვნული თვითშეცნობის შესწავლისათვის, პრიორიტეტულ მიმართულებადაა აღიარებული სამყაროს ფრაზეოლოგიური სურათის კვლევა, რადგან ის წარმოადგენს ეთნოსის მსოფლმხედველობის კომპონენტს, სამყაროს შესახებ ზოგადნაციონალურ და ინდივიდუალურ ცოდნათა ერთობლიობას. ენის ფრაზეოლოგიურ შემადგენლობაში, ნიშნობრივი ფორმით, ფიქსირდება ერის მატერიალური და სულიერი კულტურის ფაქტები, აისახება ამა თუ იმ სოციუმის ფასეულობითი ორიენტაციები, ასევე მორალურ, ეთიკურ და ესთეტიკურ უპირატესობათა სისტემა, რომელიც ასახავს კონკრეტული ეთნოსის მენტალიტეტის თავისებურებებს. ენის ფრაზეოლოგიური დონე მეტ-ნაკლებად ექსპლიციტურად ასახავს ეთნოსის შემეცნებითი და ემოციური გამოცდილების სპეციფიკას, მისი მატერიალური და სულიერი კულტურის ნიშნებს.

”ისტორია და ენა როგორც ხსოვნის გამოხატულება ვლადიმირ კამინერის ინტერკულტურულ ტექსტებში”. პროგრამა და კრებული. გვ.124. აზერბაიჯანი, ბაქოს სლავისტიკის უნივერსიტეტი. ბაქო.

Софья Муджири, Елене Медзмаришвили

История и язык как выражения памяти в интеркультурных текстах Владимира Каминера

В докладе делается попытка интердисциплинарного исследования творчества русско-немецкого писателя Владимира Каминера как автора рассказов литературно-документального жанра. Авторы подчеркивают, что произведения Каминера (“Путешествие в Труляля”, “Моя немецкая книга джунглей”, “Военная музыка” или “Перевозка скота” и т.д.) являются примером индивидуальной исторической и языковой памяти. Фактически его творчество это репрезентация исторических событий и людей, разочарования в кажущей незыблемой идеологии прошлого, пересмотра многих ценностей и стереотипов. Основное внимание уделяется отражению межкультурных отношений и проблеме жизни иммигрантов, выходцев из республик бывшего Советского Союза в многонациональном городе. Они постоянно в движении. Мотив поездки с логично противоположным полюсом — мотивом оседлости — понимается как центральная метафора текстов Каминера. Особый случай путешествия — эмиграция - связывает культурные системы, при этом меняется угол зрения.

”ლიტერატურაში ასახული ინტეგრაციისა და მიგრაციის საკითხები”. პოლონეთი, ნოვი-სონჩის უცხო ენათა ინსტიტუტი, ნოვი-სონჩი.

სოფიო მუჯირი, მათა ადვამე

მიგრაციისა და ინტეგრაციის საკითხები ლიტერატურულ ნაწარმოებებში

სტატიაში განხილულია იმიგრანტი მწერლების ლიტერატურული ნაწარმოებები, რომლებშიც ერთი მხრივ, ასახულია მათი მშობლიური ენა და კულტურა, მათი ღირებულებები, აზროვნების ტიპი, ქცევის ნორმები და ა. შ., მეორე მხრივ კი, გაუცხოებისა და ეთნოცენტრიზმის პრობლემები. მათი ნაწარმოებები მოიცავს მშობლიური ენის ლექსიკურ ერთეულებს, სხვადასხვა მნიშვნელობის მქონე ომონიმებს. ზოგჯერ მწერლები გამიზნულად ამახინჯებენ სიტყვებს, რომ ხაზი გაუსვან ორაზროვნობას და ირონიას. მწერლები, რომლებიც ინტერკულტურული დიალოგის ინიციატორები არიან, აღწერენ საკუთარ და უცხო სამყაროს, აკრიტიკებენ ევროპის სახელმწიფოების პოლიტიკას ემიგრანტებთან მიმართებაში, ამავდროულად, გამოდიან დამკვირვებლების როლში და აძლევენ მკითხველს საშუალებას, თავად გააკეთონ მომხდარი ფაქტების შეფასებები. იმიგრანტი მწერლები ცდილობენ შეინარჩუნონ ეროვნული ღირებულებები და კარგი კუთხით წარმოაჩინონ ისინი, ამასთან ერთად,

გაიზიარონ უცხოური კულტურის ღირებულებები და სოციალური ჩვევები. ისინი მოუწოდებენ ევროპელებს ტოლერანტობისკენ, „სხვა“ კულტურის მიმართ დაინტერესებისაკენ და ინტერკულტურული ცნობიერებისაკენ. ინტერკულტურული ლიტერატურის მიზანია მკითხველის თეზაურუსის გაფართოება „მე“ და „სხვა“-ს შედარების საფუძველზე, ტოლერანტობის გამომუშავება „სხვა“ კულტურათა მიმართ, იდენტობისა და მშვიდობიანი თანაცხოვრების, ერთიანი ინტერკულტურული მომავლისა და გლობალური სამყაროს უკეთესად მოწყობის პროპაგანდა. ინტერკულტურული დიალოგი ქმნის ფორუმს, რომელშიც განხილულია ენასთან, რელიგიასთან გადაჯაჭვული საკითხები, რელიგიური და მორალური ბარიერების გადალახვის გზები, რაც ხელს უწყობს სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენელთა შორის მტრული განწყობის დაძლევას და ინტერკულტურული დიალოგის გამართვას.

”ვ. კამინერის შემოქმედება გერმანიაში რუსი მიგრანტების ლინგვოკულტურული იდენტობის ჭრილში.” რუმინეთი, ბუქარესტის უნივერსიტეტი, ბუქარესტი.

С.А. Муджири

ТВОРЧЕСТВО ВЛАДИМИРА КАМИНЕРА В СВЕТЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ

В докладе делается попытка исследования творчества русско-немецкого писателя Владимира Каминера в контексте культурной идентичности и - лингво-литературной компаративистики ; О творчестве Владимира Викторовича Каминера написано уже достаточно и в Германии, и за её пределами, однако язык его произведений, язык эмиграции- в среде немецкой этнокультуры, ещё не стал предметом широкого академического исследования. Этнический момент проецируется на текст произведения писателя, как результат речевой деятельности. В данном случае нас интересует проявленные в художественном тексте черты этнокультуры, выраженные через лексическое наполнение. немецкая тема оказала непосредственное влияние на этническую проблематику: напряженное взаимодействие человеческих душ и мира этнических законов возникает во вполне конкретных бытовых ситуациях, воспоминаниях Каминера о пребывании в России. Как биографический писатель, автор-герой рассказывает о том, что было с ним, о чужих, о собственных сомнениях и заблуждениях и передаёт это, в большинстве случаев, посредством иноязычной лексики. Язык его книг (“Путешествие в Труляля”, “Моя немецкая книга джунглей”, “Военная музыка”, “Перевозка скота” и т.д.) пронизан разной иноязычной лексикой и содержит синтаксические структуры, передающие специфику местных интонаций. В тексте представлен экспрессивно-эмоциональный пласт речи, отражающий местный колорит городов, где жил и работал Каминер. Центр литературного мира Каминера — Берлин после воссоединения Германии. Многие из друзей писателя — турки, вьетнамцы, русские и другие иммигранты представляют собой типичную для Берлина интернациональную смесь. Эмиграция связывает культурные системы, при этом меняется угол зрения, например, с московского на берлинский. Рассказчик — живущий в Германии иностранец - русский. Действие рассказов от первого лица

происходит в историческом, современном и автобиографическом пространстве, в области общепринятых клише, этнических стереотипов, “фактообразностей” обыденного знания. Отсюда особенность лексической наполненности языка писателя, передающего события циклов путешествий.

”მწერლის ენობრივი პორტრეტი ლექსიკური ტიპოლოგიის კონტექსტში”. ესპანეთი, გრანადის უნივერსიტეტი, გრანადა, გვ. 197-202.

Н.Д. Каджая, С.А. Муджири

ЯЗЫКОВАЯ ЛИЧНОСТЬ ПИСАТЕЛЯ В КОНТЕКСТЕ ЛЕКСИЧЕСКОЙ ТИПОЛОГИИ

Изучение языка писателя в контексте лексической типологии является актуальным в современном языкознании. В работе объектом изучения, описания является языковая личность (ЯЛ) К. Паустовского (автора книги «Бросок на юг», одного из его "грузинских" произведений), языковая личность в иноязычной среде и сравнение его путешествия с "путешествием" нашего современника, Владимира Викторовича Каминера, популярного в Германии писателя русско-еврейского происхождения. Язык его произведений, язык особого случая путешествия - эмиграции, ещё не стал предметом столь широкого академического исследования, как К. Паустовского. На сегодняшний день известны различные подходы изучения ЯЛ, определяющие статус её существования в лингвистике: элитарная ЯЛ (О.Сиротинина, Т.Кочеткова), русская ЯЛ (Ю. Караулов), ЯЛ западной и восточной культур (Т. Снитко и др.). К ним можно добавить ещё одну - языковая личность в иноязычной среде (ЯЛИС), в среде иной этнокультуры. Это языковая личность К. Паустовского – писателя в среде грузинской этнокультуры и В.В. Каминера в среде немецкой этнокультуры. Личность К. Паустовского, как и В. Каминера, отражающая и социальную, и индивидуальную ориентированность языка в его социально - этнической объективности и личной субъективности очень показательна. А этнический момент проецируется на текст произведения писателя, как результат речевой деятельности. В данном случае нас интересует не только сам по себе художественный текст, но и проявленные в нём черты этнокультуры, выраженные через лексическое наполнение. В процессе работы над текстом были выявлены 600 лексических единиц (слов, словосочетаний, конструкций), которые были сгруппированы в 10 семантических блоков (имеющих, в некоторых случаях, градацию внутри себя): 1) слова – географические названия, имена собственные (названия областей, районов, рек, озер, гор и т. д.); 2) слова – названия природных явлений, свойственных данному региону; 3) названия животных (фауны); 4) названия растений (флоры); 5) слова, выражающие характеристики (краски, тона, оттенки, интенсивность и т. п.); 6) слова-названия предметов быта, обстановки; 7) названия национальных традиций,

обычаев, нравов; 8) слова – названия национальных характеров (имена собственные людей, личностей,..); 9) названия явлений грузинской, абхазской и др. культур, искусства, литературы, истории, фольклора; 10) слова и обороты, описывающие взгляды, отношения, настроения, впечатления автора под воздействием каких-то явлений, событий.

”თარგმანი როგორც ინტერკულტურული ტრანსფერი.”თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი.

სოფიო მუჯირი

თარგმანი როგორც ინტერკულტურული ტრანსფერი.

თარგმანზე მუშაობის პროცესში თავს იჩენს პრობლემა ზუსტი, კვაზი- თუ ფსევდოეკვივალენტების (ნაწილობრივი ეკვივალენტებისა და ე.წ. ”ყალბი მეგობრების”) სახით. ტრადიციულად დამკვიდრებულია თვალსაზრისი იმის შესახებ, რომ თარგმნის პროცესში მეტად მნიშვნელოვანია უცხოურ ენაში ზუსტი ეკვივალენტის მოძიება. რა თქმა უნდა სასურველია, რომ მშობლიური ენის სიტყვასა და გამოთქმას უცხოურ ენაში მოეძებნოს მაქსიმალურად ეკვივალენტური შესატყვისი სიტყვა და გამოთქმა, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში უცხოურ ენაში ვერ იძებნება მშობლიური ენის სიტყვისა თუ გამოთქმის აბსოლუტური ეკვივალენტი. ზუსტი ეკვივალენტების პოვნა განსაკუთრებით რთულია იმ ენებში, რომლებიც მიეკუთვნებიან არამონათესავე ენათა ჯგუფს (მაგ. ქართული მიეკუთვნება ქართველურ ენათა ჯგუფს, ხოლო გერმანული ინდოევროპულ ენათა ჯგუფს). გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ მკითხველისათვის ბევრად უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს ლექსემისა და გამოთქმის დედნის შესაბამისად - ადეკვატურად აღქმა-გაგებას, ე.წ. ფუნქციონალური ეკვივალენტობის ხარისხს, ანუ როდესაც მას შეუძლია მთარგმნელის მიერ შეთავაზებული ლექსემის ან გამოთქმის გამოყენება ცოდნის, თეზაურუსის იმავე ფუნქციონალურ სფეროში.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პედაგოგიკის

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

ქეთევან ჭკუასელი, პედ. მეცნ. დოქტორი, სრული პროფესორი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

ეთერ ღვინერია

პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,

იზაბელა პეტრიაშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,;

ივანე მინდაძე

პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,

რუსუდან სანაძე

განათლების მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,

ნინო ჩახუნაშვილი

პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი,

ეფემია ხარაძე

პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი,

ზაქარია ქიტიაშვილი

ასისტენტ პროფესორი, .

თამაზ კარანაძე - ემერიტუს პროფესორი

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მასწავლებელთა I სამეცნიერო კონფერენცია - „უნივერსიტეტი სკოლას სკოლა უნივერსიტეტს“	ქეთევან ჭკუასელი	ზაქარია ქიტიაშვილი, ეფემია ხარაძე, ნინო ჩახუნაშვილი, იზაბელა პეტრიაშვილი, რუსუდან სანაძე, ივანე მინდაძე, ქეთევან ბაქანიძე.
<p align="center">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის თაოსნობით ჩატარდა მასწავლებელთა I სამეცნიერო კონფერენცია „უნივერსიტეტი სკოლას სკოლა უნივერსიტეტს“. კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღო საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან ჩამოსულმა პედაგოგებმა, სულ 40 მომხსენებელი. მომზადდა კონფერენციის ელექტრონული კრებული, რომელიც განთავსდება ქართულ რეფერირებულ ელექტრონულ სამეცნიერო ჟურნალში „განათლების მეცნიერებები, ფსიქოლოგია, კომპიუტერული მეცნიერებები“- დეკემბრის ნომერი.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Development of an International Model for Curricular Reform in Multicultural Education and Cultural Diversity Training-DOIT	ევროკავშირი, TEMPUS Project: 530175-TEMPUS-1-2012-1-IL-TEMPUS-JPC R	რონდა სოფერი	იზაბელა პეტრიაშვილი (თსუ), ნინო ჭიაბრიშვილი (ილიაუნი), ლია ახალაძე (სოხუმის უნივერსიტეტი), სოფო არსენიშვილი(სამცხე ჯავახეთის უნივერსიტეტი), თინა გელაშვილი (თელავის უნივერსიტეტი)
2	ადრეული ასაკის ბავშვთა განათლება სკოლისათვის მზაობისა და სოციალური ჩართულობისათვის Early Learning for Social Cohesion and School Readiness of Disadvantaged Children in Georgia	UNICEF	ეთერ ღვინერია (თსუ, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი)	
3	ინკლუზიური განათლების ხელშეწყობა სამიზნე საბავშვო ბაღებში, ბავშვზე ორიენტირებული “ნაბიჯ-ნაბიჯ” პროგრამის დანერგვის გზით	ფონდი „ლია საზოგადოება საქართველო“	ეთერ ღვინერია (თსუ, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი)	

4	<p>თანაბარი საგანმანათლებლო უფლებების უზრუნველყოფა იძულებით გადაადგილებულ ბავშვებისა და მათი ოჯახებისათვის</p>	<p>ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“</p>	<p>ეთერ ღვინერია (თსუ, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი)</p>	
5	<p>სკოლამდელი განათლების ხარისხის ამაღლება Strengthening Preschool Education in Georgia</p>	<p>ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“</p>	<p>ეთერ ღვინერია (თსუ, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი)</p>	

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ქეთევან ჭკუასელი ზაქარია	მასწავლებელთა	I თბილისი, ქართული	

	ქიტიაშვილი	კონფერენციის მასალები	ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი - განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია	
ანოტაცია				
<p>კრებულში ასახულია სასწავლო პროცესში არსებული პრობლემები საქართველოს ზოგადსაგანმათლებლო სკოლებში. კერძოდ, განხილულია განათლებისა და სწავლების ზოგადპედაგოგიკური, მეთოდოლოგიური და სამართლებრივი პრობლემები. სულ წარმოდგენილია 40 ნაშრომი.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობ ა
1.	ქეთევან ჭკუასელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სრული პროფესორი	„სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“ - კონფერენციის მასალები, თემა - განათლების პოლიტიკის საკითხები საქართველოში		ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013	113-117

ანოტაცია

განათლების პოლიტიკის საკითხები საქართველოში

ნაშრომში განხილულია განათლების პოლიტიკის რაობა, მისი მიმართება ისტორიულად დამკვიდრებულ ტერმინ - აღზრდის მიზანთან. ამასთან, ნაშრომში განხილულია საქართველოს განათლების პოლიტიკა ისტორიული რაკურსით და გამოტანილია დასკვნა, რომ თანამედროვე რეალობაში, სამწუხაროდ, საქართველოს ჯერ არ აქვს მკაფიოდ გამოხატული ის კურსი განათლების სფეროში, რომელიც საკუთარი ქვეყნის ინდივიდუალობის შენარჩუნებასა და განვითარებას შეუწყობს ხელს.

2	<p>ზაქარია ქიტიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი</p>	<p>„სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“ - კონფერენციის მასალები, თემა - ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებური გააზრებისთვის</p>		<p>ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013</p>	
---	---	--	--	---	--

ანოტაცია

ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებური გააზრებისათვის

ნაშრომის მიზანია, წარმოაჩინოს და დაასაბუთოს ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებურად გააზრების საჭიროება. წარმოდგენილი მსჯელობისას განხილულია რიგი საკითხებისა, რომელთა შინაარსი და ხასიათი თვალნათლივ დაანახებს პროფესიულ საზოგადოებას ქართული პედაგოგიური აზრის გადასინჯვის აუცილებლობას. აქვე გაანალიზებულია სახელმწიფო პოლიტიკის ხასიათისა და განათლების სისტემის ურთიერთმიმართების საკითხები, რომლებიც, თავის წილ, გავლენას ახდენენ პედაგოგიკური აზრის ისტორიის დამუშავებაზე. ნაშრომში მოხმობილია კონკრეტული მაგალითები აქამდე არსებული შეფასებების ცალმხრივობისა და არასრული მეცნიერული ხასიათის წარმოსაჩენად და გამოტანილია შესაბამისი დასკვნები.

3.	<p>დავით წამალაშვილი</p> <p>პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მოწვეული მასწავლებელი</p>	<p>„სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“ - კონფერენციის მასალები, თემა - ფუნქციის განსაზღვრის არის სწავლებისათვის საშუალო სკოლაში</p>		<p>ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013</p>	
<p>ანოტაცია</p> <p>ფუნქციის განსაზღვრის არის სწავლებისათვის საშუალო სკოლაში</p> <p>ნაშრომის მიზანია დაგვანახოს ფუნქციის განსაზღვრის არის შესწავლის საჭიროება მოსწავლეებისათვის, განსაკუთრებით მათთვის ვინც უმაღლეს აკრედიტირებულ სასწავლებლებში აპირებენ მათემატიკის ჩაბარებას. განხილულია ელემენტარული მათემატიკის იმ ფუნქციების განსაზღვრის არის პოვნის წესები, რომლებიც მოეთხოვებათ მოსწავლეებს მათემატიკის მინიმალური სტანდარტის მიხედვით. მოცემული მეთოდი გამოადგებათ მასწავლებლებს ფუნქციის შემაჯამებელი გაკვეთილის დაგეგმვისას. ცალკეული სახის ფუნქციების განხილვისას მოყვანილია შესაბამისი მაგალითები, რომლებიც ძირითად ორიენტირს მისცემენ მათემატიკის პედაგოგებს.</p>					
4.	<p>თინათინ დოლიძე,</p> <p>პედაგოგიკის სასწავლო- სამეცნიერო ინსტიტუტის მოწვეული მასწავლებელი</p>	<p>„სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“ - კონფერენციის მასალები, თემა - ზნეობრივი აღზრდის პრობლემები უმაღლეს სკოლაში</p>		<p>ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013</p>	

ანოტაცია

ზნეობრივი აღზრდის პრობლემები უმაღლეს სკოლაში

ნაშრომში ეხება უმაღლეს სკოლაში ზნეობრივი აღზრდის პრობლემებს. კვლევის ფარგლებში სტუდენტური დაკვეთებისა და მასწავლებელთა ეთიკის კოდექსის საფუძველზე მიღებული კითხვარის მეშვეობით გამოიკითხა ასი სტუდენტი, შედეგები დამუშავდა SPSS სტატისტიკური პროგრამით. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მასწავლებლები, სწავლების პროცესის ზნეობრივი მახასიათებლების მიხედვით, პრინციპში, აკმაყოფილებენ სტუდენტთა დაკვეთებს, თუმცა, მათი მხრიდან სერიოზული დაფიქრებაა საჭირო ზოგიერთ მახასიათებელზე.

5.	ქეთევან ჭკუასელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სრული პროფესორი	გორის სასწავლო უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თემა - პედაგოგიკის მეცნიერება და განათლების რეფორმა საქართველოში - საკითხის დასმისთვის		გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, კონფერენციის მასალები, გორი, 2013	
----	--	--	--	--	--

ანოტაცია

პედაგოგიკის მეცნიერება და განათლების რეფორმა საქართველოში - საკითხის დასმისთვის

სტატია წარმოადგენს საქართველოში 2004 - 2012 წლების განათლების რეფორმის წარუმატებლობის მიზეზების ანალიზის მცდელობას. ავტორის აზრით, რეფორმის უხარისხოდ განხორციელების ძირითადი მიზეზები უნდა ვეძიოთ:

- პედაგოგიკის მეცნიერების მონაცემების იგნორირებაში რეფორმატორთა მხრიდან;
- რეფორმის პროცესში გარდამავალი ეტაპის გაუთვალისწინებლობა და რეფორმის დაჩქარებული ტემპით განხორციელება;
- ქართული ეროვნული და ფსიქო - გენეტიკური თავისებურებების, ქართული საზოგადოების საჭიროებების გაუთვალისწინებლობა, უცხოური დოკუმენტების ადაპტირების გარეშე გადმოტანა ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში.

შექმნილი ვითარებიდან გამოსავალს ავტორი ხედავს განათლების სფეროში არსებული პრობლემების მეცნიერულ შესწავლასა და ანალიზში, რეფორმის პროცესის პედაგოგიკის მეცნიერების მონაცემებზე დაყრდნობით წარმართვაში.

6.	<p>ზაქარია ქიტიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი</p>	<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თემა - პედაგოგიკური აზრის ისტორია და ქართული ლიტერატურა</p>		<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, კონფერენციის მასალები, გორი, 2013</p>	
----	---	---	--	---	--

ანოტაცია

პედაგოგიკური აზრის ისტორია და ქართული ლიტერატურა საქართველოში

ნაშრომის მიზანია, ქართული ლიტერატურისა და ქართული პედაგოგიკური აზრის ურთიერთმიმართების საფუძველზე წარმოაჩინოს და დაასაბუთოს ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებურად გააზრების საჭიროება. წარმოდგენილი მსჯელობისას განხილულია რიგი საკითხებისა, რომელთა შინაარსი და ხასიათი თვალნათლივ დაანახებს პროფესიულ საზოგადოებას ქართული პედაგოგიკური აზრის გადასინჯვის აუცილებლობას. აქვე გაანალიზებულია ქართული ლიტერატურის პერიოდების მახასიათებელ ნიშანთა სპეციფიკა და ის საკვანძო პედაგოგიკური მეცნიერების საკითხები, რომლებიც გავლენას ახდენენ პედაგოგიკური აზრის ისტორიის დამუშავებაზე. ნაშრომში წარმართული მსჯელობა ატარებს საკითხის დასმის ხასიათს და გამოტანილია შესაბამისი დასკვნები.

7.	<p>ქეთევან ჭკუასელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სრული პროფესორი, ქეთევან ხაბაზიშვილი, განათლების მეცნიერებების მაგისტრი</p>	<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, VI საერთაშორისო კონფერენციის - განათლების თანამედროვე გამოწვევები - მასალები, თემა - აღზრდის მიზანი რელიგიურ</p>		<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გორი, 2013</p>	
----	---	---	--	--	--

ანოტაცია

აღზრდის მიზანი რელიგიურ სკოლებში

IV საუკუნიდან მოყოლებული დღემდე ქრისტიანობა ყოველთვის დიდ როლს თამაშობდა ქართველი ერის ცხოვრებაში. ქრისტიანობა, ცხადია, გავლენას ახდენდა აღზრდისა და განათლების პროცესებზე. საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიას მოჰყვა რელიგიის განდევნა სკოლებიდან. 90-იანი წლებიდან, სახელმწიფო, საერო სკოლის გვერდით, კვლავ გახდა შესაძლებელი რელიგიური სკოლების გახსნა. საქართველოში დღემდე არ არის განსაზღვრული აღზრდის მიზანი ამ ტიპის სკოლებში, არ არის გამიჯნული მათი მისიები საერო სკოლის მისიებისაგან, საპატრიარქოს სკოლებშიც სწავლება მიმდინარეობს სახელმწიფოს მიერ დადგენილი ეროვნული სასწავლო გეგმით. ყოველივე ეს იწვევს გაურკვეველობას საზოგადოებაში და საჭიროებს სახელმწიფოსა და ეკლესიის მიერ ერთიანი ხედვის შემუშავებას ამ ტიპის სკოლების მიმართ. შესაბამისად, ჩვენი კვლევა აღნიშნულ ვითარებაში საჭირო და **აქტუალურია**. საქართველოში რელიგიური სკოლების კონცეფციები და რელიგიური აღზრდის მიზანი დღემდე არავის უკვლევია, ამდენად ნაშრომის თემატიკა სიახლეს წარმოადგენს ქართული საგანმანათლებლო სივრცისათვის. **კვლევის მიზანს წარმოადგენს** თბილისში არსებული რელიგიური სკოლების კონცეფციებისა და აღზრდის მიზნის განსაზღვრა. **კვლევის მეთოდებად** გამოვიყენეთ მეორადი ინფორმაციის დამუშავება/ანალიზი, თვისებრივი კვლევა - ჩაღრმავებული ინტერვიუ. **კვლევის სამიზნე ჯგუფს** წარმოადგენდნენ თბილისის დამოუკიდებელი და საპატრიარქოსთან არსებული რელიგიური სკოლების დირექტორები. **კვლევის შედეგად** დადგინდა, რომ თბილისში არსებული რელიგიური სკოლების მიზანს წარმოადგენს განათლებული, კონკურენტუნარიანი მოქალაქის აღზრდა, რომელიც რელიგიური მსოფლმხედველობის მატარებელი იქნება. ამ ტიპის სკოლების უმრავლესობა პრაქტიკულ საქმიანობაში იცავს ჰარმონიული აღზრდის მიზანსა და პრინციპებს და, მათ შორის, აქცენტს აკეთებს ზნეობრივად ჯანსაღი პიროვნების აღზრდაზე. **არც ერთი სკოლა არ ამზადებს მოზარდს მომავალი რელიგიური საქმიანობისათვის**. საქართველოში, სახელმწიფოს მიერ არ არის მკაცრად გამიჯნული სკოლების ეს ტიპი არც დასახელებით, არც სტრუქტურითა და შინაარსით საჯარო და სხვა კერძო სკოლებისაგან. სახელმწიფოსა და საპატრიარქოს მიერ, დღემდე არ არის განსაზღვრული აღზრდის მიზანი რელიგიურ სკოლებში, არ არის გამიჯნული მათი მისიები საერო სკოლის მისიებისაგან.

8.	<p>რუსუდან სანაძე, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი.</p> <p>ელენე ფსუტური, განათლების მეცნიერებების მაგისტრი.</p>	<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, VI საერთაშორისო კონფერენციის - განათლების თანამედროვე გამოწვევები - მასალები. თემა - აღზრდის პრობლემები მიუსაფარ (ქუჩის</p>		<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გორი, 2013</p>	
----	---	--	--	--	--

ანოტაცია

აღზრდის პრობლემები მიუსაფარ (ქუჩის) ბავშვებში

დღეს არსებული სოციალური პრობლემების გამო, საქართველოში ასობით ბავშვი ცხოვრობს და მუშაობს ქუჩაში. ბავშვები ასაკისა და განვითარებისათვის შეუფერებელ საქმიანობას ეწევიან, რაც მომავალში, არა მხოლოდ მათ, არამედ სახელმწიფოსაც სერიოზულ პრობლემებს შეუქმნის. მოზარდთა ნორმალური აღზრდა-განათლება კი, სახელმწიფოს კონსტიტუციით ნაკისრი მოვალეობაა.

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს აღზრდის პრობლემების კვლევა მიუსაფარ ბავშვებში და სახელმწიფო რეგულაციების განსაზღვრა მათ სავალდებულო განათლებასთან მიმართებით. კერძოდ, რას აკეთებს სახელმწიფო იმისათვის, რომ მიუსაფარმა ბავშვებმა მიიღონ სავალდებულო საბაზო განათლება. ნაშრომში წარმოდგენილია ჩვენ მიერ ჩატარებული თვისებრივი კვლევის აღწერა. კვლევის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენდნენ ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე სასკოლო ასაკის ბავშვები და იმ სკოლების დირექტორები, სადაც მიუსაფარი ბავშვები სწავლობენ.

კვლევის მეთოდებად გამოვიყენეთ გასაუბრებისა და ჩაღრმავებული, ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუს მეთოდები.

ნაშრომის დასასრულს წარმოდგენილია კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნები და რეკომენდაციები, რომლებიც საინტერესო იქნება აღნიშნული საკითხით დაინტერესებული პროფესიული საზოგადოებისათვის.

9.	<p>ეგემია ხარაძე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ პროფესორი.</p> <p>ნინო ნინოშვილი, თავდაცვის ეროვნული</p>	<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, VI საერთაშორისო კონფერენციის - განათლების თანამედროვე გამოწვევები - მასალები, თემა - საატესტატო გამოსაშვები გამოცდების პრობლემური საკითხების კვლევისათვის</p>		<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გორი, 2013</p>
----	---	--	--	--

ანოტაცია

საატესტატო გამოსაშვები გამოცდების პრობლემური საკითხების კვლევისათვის

ბოლო წლების განმავლობაში განათლების სისტემაში ძირეული ცვლილებები მიმდინარეობს. სასკოლო საატესტატო გამოცდები განათლების და მეცნიერების სამინისტროს მიერ განხორციელებული ერთ-ერთი ცვლილებაა სისტემაში, რომელიც, თავის მხრივ, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში მიღებული ცოდნის ინდიკატორს უნდა წარმოადგენდეს. შესაბამისად, ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევის მიზნად დავისახეთ როგორც ზოგადად საატესტატო გამოცდების, ასევე 2012-2013 სასწ. წლის გამოსაშვები გამოცდების ისეთი პრობლემური საკითხის ანალიზი, როგორცაა: საშუალო სკოლაში მიღებული და გამოცდებზე მოთხოვნილი ცოდნის შესაბამისობა; რეპეტიტორის ინსტიტუტი; გამოცდების ჩატარება ცენტრალიზებულად თუ სკოლის მიერ; საგნობრივი კათედრების მიერ შედგენილი ტესტების სტანდარტებთან შესაბამისობა.

სტატიაში განხილულ საატესტატო გამოცდების მზადებასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხს თუ შევაჯამებთ, ნათლად დავინახავთ, რომ იგი წელს ბევრი ხარვეზით მიმდინარეობდა საქართველოში, მისი გარეგნული და შინაარსობრივი მახასიათებლების ჩათვლით, რეპეტიტორობის პრაქტიკა ფართოდ არის გავრცელებული, თუმცა, მეორე მხრივ, აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ ფაქტი, რომ ახალი ტიპის საატესტატო გამოცდები მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს და „აიძულებს“ მოახდინონ ცოდნის, შესაძლებლობების მობილიზება, ამაღლდეს სკოლის სტატუსი, რაც, თავის მხრივ, კიდევ ერთ პრობლემურ საკითხად რჩება საქართველოში.

10.	<p>ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ- პროფესორი.</p> <p>ქეთევან აფთარაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მასწავლებელთა განათლების</p>	<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, VI საერთაშორისო კონფერენციის - განათლების თანამედროვე გამოწვევები - მასალები, თემა - კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების პრობლემა თანამედროვე სკოლებში დაწყებით საფეხურზე</p>		<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გორი, 2013</p>	
-----	--	---	--	--	--

ანოტაცია

კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების პრობლემა თანამედროვე სკოლებში დაწყებით საფეხურზე

ნაშრომის მიზანია, თანამედროვე ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ქართული ენისა და ლიტერატურის გაკვეთილზე კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების საკითხების წარმოჩენა, კვლევის შედეგად გამოვლენილი პრობლემების იდენტიფიცირება და ჩვენეული რეკომენდაციების შეთავაზება პროფესიული საზოგადოებისათვის. წარმოდგენილი მსჯელობისას განხილულია პედაგოგიური პროცესის ერთ-ერთი მთავარი სეგმენტის - კლასგარეშე საქმიანობის არსი და როლი სასწავლო მიზნებისა და ამოცანების გადაწყვეტაში, რადგან სწორედ კლასგარეშე მუშაობა იძლევა საგაკვეთილო მეცადინეობის დროს გადაცემული ცოდნის გაღრმავებისა და შევსების საშუალებას. ნაშრომში, თანამედროვე სასკოლო გარემოში კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების პრობლემების უკეთ წარმოჩენის მიზნით, წარმოდგენილია კვლევის სამიზნე ჯგუფთან - დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლებთან ჩატარებული თვისებრივი კვლევის შედეგები, რომლის განსახორციელებლად გამოყენებულია ჩალრმავებული, *ნახევრადსტრუქტურირებული* ინტერვიუს მეთოდი. სტატიაში გაანალიზებულია კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემები, საუბარია იმ პრობლემებსა და შეთავაზებულ გადაჭრის გზებზე, რომლის გათვალისწინებითაც, ავტორთა აზრით, შეიძლება კონკრეტული მეთოდური აპარატის შემუშავება და დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლებისათვის გონივრული, სასწავლო მიზნების ადეკვატური რეკომენდაციების შეთავაზება. ნაშრომის დასასრულ წარმოდგენილია რიგი შენიშვნებისა და წინადადებებისა, რომელთაც აქვთ რეკომენდაციის ხასიათი და წარმოადგენენ პრაქტიკული ხასიათის რჩევებს განკუთვნილს პროფესიული საზოგადოებისათვის.

11	<p>სოფიო დოლიძე - ფსიქოლოგიის დოქტორი, გამოცდების ეროვნული ცენტრის ზოგადი უნარების ჯგუფის ხელმძღვანელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მოწვეული მასწავლებელი. ნათია გუგუნაშვილი -</p>	<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტი, VI საერთაშორისო კონფერენციის - განათლების თანამედროვე გამოწვევები - მასალები, მასალები - პედაგოგთა პროფესიული თვითშეფასება და მისი მიმართება სასერტიფიკაციო გამოცდებთან</p>		<p>გორის სასწავლო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გორი, 2013</p>	
----	---	--	--	--	--

ანოტაცია

პედაგოგთა პროფესიული თვითშეფასება და მისი მიმართება სასერტიფიკაციო გამოცდებთან

წინამდებარე სტატიაში წარმოდგენილი კვლევის მიზანი იყო საჯარო სკოლების მასწავლებელთა პროფესიული თვითშეფასებისა და სერტიფიცირების პროცესის ურთიერთმიმართების დადგენა. კვლევისათვის გამოიყენებოდა გრინვალდის პიროვნული თვითშეფასების კითხვარი. კვლევის პოპულაციას შეადგენდნენ თბილისის და რეგიონის საჯარო სკოლის მასწავლებლები (150 მასწავლებელი); სტატისტიკური ანალიზის შედეგად გამოვლინდა მნიშვნელოვანი განსხვავება პროფესიული თვითშეფასების დონის მიხედვით მასწავლებლებს შორის, რომლებსაც მონაწილეობა აქვთ მიღებული სერტიფიცირების პროცესში და რომელთაც არ აქვთ მონაწილეობა მიღებული სერტიფიცირების პროცესში.

12	ქეთევან ჭკუასელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სრული პროფესორი	აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო კონფერენციის - „ქუთაისის უნივერსიტეტი და მეცნიერებათა აკადემია“ - მასალები, თემა - ქართული საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი ზოგიერთი სამართლებრივი დოკუმენტის ანალიზი პედაგოგიკის მეცნიერების პოზიციიდან		ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013	57-60
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p style="text-align: center;">ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი ზოგიერთი სამართლებრივი დოკუმენტის ანალიზი პედაგოგიკის მეცნიერების პოზიციიდან</p> <p>ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი ზოგიერთი სამართლებრივი დოკუმენტის შეპირისპირება პედაგოგიკის მეცნიერების თეორიასთან. ნაშრომში დასაბუთებულია, რომ განათლების რეფორმა საქართველოში არ დაეყრდნო ქართული სახელმწიფოს საჭიროებებსა და მიზნებს, კლასიკურ პედაგოგიკურ თეორიასა და პრაქტიკას, რის გამოც სკოლა საქართველოში ვერ პასუხობს მოზარდის მომზადების მინიმალურ მოთხოვნებსაც კი, და საქართველოს მოსწავლეთა ნაწილი მხოლოდ რეპეტიტორთა იმედზეა, ხოლო ის ნაწილი, რომლისა და ამის შესაძლებლობა არ აქვს რეალური ეფონის მოძიება.</p>					

13.	თამაზ კარანაძე, პედაგოგიკის სასწავლო- სამეცნიერო ინსტიტუტის ემერიტუს პროფესორი	აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო კონფერენციის - „ქუთაისის უნივერსიტეტი და მეცნიერებათა აკადემია“ - მასალები, თემა - Pedagogical research and the work on the sources of literature		ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013	
-----	--	---	--	--	--

Abstract

Pedagogical research and the work on the sources of literature

Conclusion

Effective research and use of the sources of literature is the one main point of the process of efficient work on research thesis. It is an opportunity to correct researcher's plan, to develop an independent thinking. It is the way to formulate hypothesis of upcoming work. A researcher chooses a method of the study by using his/her theoretical point of view. The skills of problem solving are established in this process. It is in process of verification, when and why the attention towards this issue occurred. What will be the result of the complete research and how reliable will be its quality.

14.	ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ- პროფესორი.	აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო კონფერენციის - „ქუთაისის უნივერსიტეტი და მეცნიერებათა აკადემია“ - მასალები, თემა - მასწავლებლის პროფესიული მომზადების მარეგულირებელი სამართლებლივი ბაზა - ანალიზი, წინადადებები		ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013	
-----	--	--	--	---	--

ანოტაცია

მასწავლებლის პროფესიული მომზადების მარეგულირებელი სამართლებრივი ბაზა - ანალიზი, წინადადებები

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი მასწავლებლის პროფესიული მომზადების მარეგულირებელი სამართლებრივი ბაზის ანალიზი. ნაშრომში დასაბუთებულია, რომ მასწავლებლის მომზადების საკითხები არ წარმოადგენს სამართლებრივად გამართულ მოცემულობას, არ არის სრულყოფილად გააზრებული და ჩამოყალიბებული სახელმწიფოს ხედვა მასწავლებლის პროფესიისადმი. ნაშრომის დასასრულ წარმოდგენილია რიგი შენიშვნებისა და წინადადებებისა, რომელთაც აქვთ რეკომენდაციების ხასიათი და წარმოადგენენ პრაქტიკული ხასიათის რჩევებს განკუთვნილს პროფესიული

15.	<p>ქეთევან ჭკუასელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სრული პროფესორი ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ- პროფესორი.</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ექვთიმე თაყაიშვილის 150-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თემა - პედაგოგიკის მეცნიერება და სახელმწიფო ხედვები</p>		<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი 2013</p>	
-----	--	---	--	--	--

პედაგოგიკის მეცნიერება და სახელმწიფო ხედვები განათლების სფეროში

განათლების სისტემის რეფორმირების პროცესი, როგორც წესი, უნდა დაიწყოს სახელმწიფოს მიერ განათლების პოლიტიკის შემუშავებით. კერძოდ, სახელმწიფომ, **საკუთარი პოლიტიკური კურსის შესაბამისად**, უნდა განსაზღვროს განათლების უმთავრესი მიზანი, თუ როგორი მოქალაქის მომზადება სურს მას. ანუ, განათლების რეფორმა სახელმწიფოში იწყება პასუხის გაცემით კითხვაზე - **ვინ უნდა აღზარდოს?** პედაგოგიკის თეორიაში ეს საკითხი, ანტიკური პერიოდიდან მოყოლებული, ცენტრალური ღირებულებისაა და იგი განმარტებულია აღზრდის მიზნის ცნებით.

სახელმწიფოს მიერ განსაზღვრული ამ ზოგადი მიმართულების შესაბამისად, იკვეთება ის კონკრეტული ხედვები და მათი რეალიზაციის პრაქტიკული ნაბიჯები, რომელთა საფუძველზეც ხორციელდება განათლების ძირითადი მიზანი. ეს კონკრეტული ხედვები, განათლების პროცესში, რეალიზდება განათლების შინაარსისა და სწავლების პრინციპების, მეთოდების, ტექნოლოგიებისა და ორგანიზაციის ფორმების განსაზღვრით, ანუ პასუხის გაცემით კითხვებზე: **რა ვასწავლოთ და როგორ ვასწავლოთ?**

და ბოლოს, განათლების სისტემის რეფორმის მთავარ ფიგურას, მასწავლებელი წარმოადგენს, რაც იმას ნიშნავს, რომ მასწავლებლისადმი პროფესიული მოთხოვნების განსაზღვრაც უნდა მოხდეს სახელმწიფოს მიერ დადგენილი აღზრდის ზოგადი მიზნის შესაბამისად, ანუ უნდა მოხდეს პასუხის გაცემა კითხვაზე - **ვინ უნდა აღზრდოს**, ვინ, როგორი ცოდნითა და უნარებით შეიარაღებული უნდა იყოს მასწავლებელი, ვინაიდან, სწავლების ხარისხსა და ეფექტურობას, უპირველეს ყოვლისა, განსაზღვრავს მასში მოღვაწე პედაგოგიური პოტენციალი - თავისი ცოდნით, უნარებითა და პიროვნული თვისებებით.

სახელმწიფოს ეს ხედვები განათლების სფეროში, ჩვეულებრივ, წარმოდგენილია საკანონმდებლო ნორმატიული აქტებით, რომლებშიც, წესით, პასუხი უნდა იყოს გაცემული ზემოთ განმარტებულ ამ ძირითად კითხვებზე, ანუ, ნებისმიერი სახელმწიფოს განათლების რეფორმის წარმატების გარანტს სისტემის პედაგოგიკის მეცნიერებაზე დაყრდნობა, საკვანძო საკითხების მეცნიერული გამოცდილებით გადაწყვეტა, მისი ძირითადი ტენდენციების გათვალისწინება წარმოადგენს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რეფორმის პროცესში აუცილებლად გათვალისწინებული უნდა იყოს ქვეყნის სოციალური და კულტურული დონე, მისი ეთნოთავისებურებები.

ამგვარად ხედავს პედაგოგიკის მეცნიერება განათლების პროცესს.

საქართველოში, სასწავლო პროცესის რეალიზაციის პრაქტიკულ დონეზე, ფაქტობრივად, სრულიად საწინააღმდეგო ვითარებასთან გვაქვს საქმე, კერძოდ, საქართველოს განათლების სისტემის ნორმატიული ბაზა - განათლების ეროვნული მიზნები, ეროვნული სასწავლო გეგმა, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი, და რაც მთავარია, სასწავლო პროცესის მარეგულირებელი დოკუმენტი, კანონი ზოგადი განათლების შესახებ - შეიქმნა სპონტანურად, დაჩქარებული წესით, ისე, რომ არ იყო დადგენილი და გათვალისწინებული სახელმწიფოს ის ძირითადი პოლიტიკური მიზანი, რომლის საფუძველზეც უნდა

16	<p>იზაბელა პეტრიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი.</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ექვთიმე თაყაიშვილის 150-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თემა - მასწავლებელთა მომზადება მულტიკულტურული განათლებისთვის - გამოწვევები და ტრანსფორმაციები</p>		<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი 2013</p>	
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p style="text-align: center;">მასწავლებელთა მომზადება მულტიკულტურული განათლებისთვის - გამოწვევები და ტრანსფორმაციები</p> <p>თანამედროვე სამყაროში მულტიკულტურული განათლება სულ უფრო მეტი გამოწვევების წინაშე დგას, განსაკუთრებით გარდამავალ ეტაპზე მყოფ ისეთ ქვეყნებში, როგორცაა საქართველო, სადაც რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში არსებობდა დახურული სისტემები. მნიშვნელოვანია მასწავლებლის როლი მულტიკულტურულ საზოგადოებაში, რადგან სწორედ ის არის პასუხისმგებელი მომავალი თაობებისთვის ღირებულებების, დამოკიდებულებებისა და ქცევის ნორმების გადაცემაში. იმისათვის, რომ მასწავლებლებმა საკუთარი მოსწავლეები მოამზადონ სამოქალაქო ცხოვრებაში სრულფასოვნად მონაწილეობისათვის, მათ თავად ჭირდებათ პედაგოგიური კომპეტენციები, უნარები და ინსტრუმენტები მულტიკულტურული განათლების ხელშეწყობისა და განსხვავებულ ჯგუფებს შორის პოზიტიური ინტერაქციის დასამყარებლად.</p> <p>მოხსენების მიზანია ფართო აუდიტორიას გააცნოს ის მიდგომები და ტრანსფორმაციები, რომლებიც საუბრულად უდევს მულტიკულტურული განათლების საერთაშორისო მოდელის შექმნას, რაც მომავალში ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა მულტიკულტურული ცნობიერების ამაღლებას, კრიტიკული აზროვნებისა და თანამშრომლობითი მიდგომების განვითარებას კულტურულად მრავალფეროვან კლასებში.</p>					

17	<p>დავით წამალაშვილი</p> <p>პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მოწვეული მასწავლებელი</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,</p> <p>მასწავლებელთა I კონფერენცია - „უნივერსიტეტი სკოლას - სკოლა უნივერსიტეტს“ - მასალები, თემა - 0-ის სწავლების პრობლემა</p>		<p>ქართული ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი - განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია</p>	
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p style="text-align: center;">0-ის სწავლების პრობლემა</p> <p>სტატიაში განხილულია მათემატიკის სწავლებაში ერთ-ერთი პრობლემური საკითხი - ნულის სწავლება. განხილულია უზუსტობები, რომელსაც ხშირად უშვებენ მასწავლებლები ნულის შემოტანის საწყის ეტაპზე, რაც მოსწავლეებში სწავლების მაღალ კლასებში იჩენს თავს სხვადასხვა სიტუაციაში. ნულის სწავლებას მეთოდურად დიდი ყურადღება უნდა ეთმობოდეს</p>					
18	<p>იზაბელა პეტრიაშვილი,</p> <p>პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი</p>	<p>სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,</p> <p>დომიტრი უზნაძის დაბადებიდან 125–ე წლისთავისადმი მიძღვნილი ინტერდისციპლინარული რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თემა - ჰოლისტური მიდგომა მულტიკულტურული</p>		<p>სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ს გამომცემლობა</p>	

ჰოლისტური მიდგომა მულტიკულტურული განათლებისადმი ტემპუსის პროექტის DOIT⁴-ის მაგალითზე

ინტერკულტურული განათლების პრობლემის აქტუალობა უკავშირდება არა მხოლოდ სხვა კულტურების შემეცნების ინტერესს და საკუთარი კულტურის გამდიდრებისადმი სწრაფვას, არამედ ობიექტურ სოციალურ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პროცესებს, სხვადასხვა ხალხების წარმომადგენელთა შორის მრავალფეროვანი კავშირების ზრდას თანამედროვე საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში.

სტატიაში განხილულია ევროკავშირის ტემპუსის პროექტის “კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის შემუშავება მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების სწავლებისთვის - DOIT” ფარგლებში განხორციელებული ნაბიჯები მულტიკულტურული განათლების ხელშეწყობის მიზნით, რაც გამოიხატება როგორც კულტურული, ეთნიკური, რელიგიური და, ზოგადად, მრავალფეროვნების შესახებ თეორიული კურსების, ასევე პედაგოგიური მიდგომების ამსახველი კურსის შექმნაში. ეს უკანასკნელი აგებულია ჰოლისტური მიდგომის მიხედვით, რომელსაც, თავის მხრივ, საფუძვლად უდევს ფორმულა:

ცოდნა + უნარები + განწყობა/დამოკიდებულება = კომპეტენცია

მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ეროვნული სასწავლო გეგმა კომპეტენციების განსაზღვრისას სწორედ ზემოხსენებულ ფორმულას ეყრდნობა და ის სილაბუსები, რიდერები თუ სხვა სასწავლო მასალები, რომელიც პროექტის ფარგლებში მომზადდება, ამ გეგმის

19	<p>ქეთევან ჭკუასელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სრული პროფესორი ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის</p>	<p>ქართული ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი - განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია, თემა - საქართველოს საშუალო განათლების სამართლებრივი საფუძვლების შესახებ</p>		<p>თბილისი, ტექნიკური უნივერსიტეტი ის გამომცემლობა ა</p>	
----	---	--	--	--	--

საქართველოში საშუალო განათლების სამართლებრივი საფუძვლების შესახებ

ნაშრომში წარმოდგენილია საქართველოში განათლების სისტემის მარეგულირებელ დეპარტამენტის - ზოგად განათლების ეროვნული მიწები, ეროვნული სასწავლო გეგმა, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი, მასწავლებლის პროფესიული ეთიკის კოდექსი, კვალიფიკაციების ეროვნული ჩარჩო, მასწავლებლის განათლების საგანმანათლებლო პროგრამის დროებითი მახასიათებელი - ანალოგი პედაგოგიკის მეცნიერების პრინციპები. სტატუსში თითოეული დეპარტამენტის შინაარსი განხილულია ქვეყნის განათლების პოლიტიკის მიზნიდან გამომდინარე და გაკეთებულია დასკვნა. კერძოდ

- განათლების სისტემის რეფორმირების პროცესში სახელმწიფოს მიერ არ არის განსაზღვრული განათლების პოლიტიკა, კერძოდ თუ როგორი მოქალაქის მომზადება სურს მას.
- ქართული საგანმანათლებლო სივრცის სამართლებრივი საფუძვლები არ ემყარება საქართველოს ეთნო-ფილოლოგიურ და სოციო-კულტურულ თავისებურებებს;
- სამართლებრივი დეპარტამენტი არ ემყარება კლასიკური და თანამედროვე პედაგოგიკის მიღწევებს;
- რჩება შთაბეჭდილება, რომ ქართული საგანმანათლებლო სივრცის მარეგულირებელ დეპარტამენტი წარმოადგენს უცხო ქვეყნების ანალოგიური დეპარტამენტების თარგმანს.

20	<p>ნინო ჩახუნაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო</p>	<p>სამეცნიერო ჟურნალი - მეცნიერება და ცხოვრება, თემა - მოსწავლის მიზანდასახულობისა</p>		<p>თბილისი, გამომცემლობა-მწიგნობარი.</p>	
----	---	---	--	--	--

ანოტაცია

მოსწავლის მიზანდასახულობისა და თვითრეალიზაციის პრობლემები

„რეფლექსიის პედაგოგიკის“ მიხედვით

რეფლექსია მოსწავლის საქმიანობის, მათ შორის უკვე გავლილი ქმედების სიღრმისეულად გახსენებაა. მასზეა დამოკიდებული სასწავლო პროცესის ორგანიზაციისა და კორექტირების პრობლემების გადაჭრის გზების მოძიება, მიღებული შედეგების ანალიზი, შემდგომი ამოცანების განსაზღვრა. იმ ფაქტორთაგან, რომლებიც მოქმედებენ რეფლექსიის ხარისხზე, აღსანიშნავია მათი ფორმების მრავალგვარობა, რომლებიც შეესაბამებიან ასაკობრივ ინდივიდუალურ და სხვა სახის თვისებებს. ამასთან, რეფლექსიის პროცესში ყურადსაღებია ფსიქოლოგიური მიდგომების მექანიზმები.

ამრიგად, რეფლექსია მოსწავლეთათვის თავისი საქმიანობის გონებრივ ქმედითი და გრძნობადი განცდადი მომენტია, რომლის დახმარებითაც იგი შეიძლება აცნობიერებს

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	იზაბელა პეტრიაშვილი, პედაგოგიკის	The Ways of Intercultural Communication to		<u>Iafor, The International Academic Forum.</u>	

	სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი	Promote Multicultural Education in Georgia		<u>Brighton, UK.</u> www.iafor.org.	
Abstract					
The Ways of Intercultural Communication to Promote Multicultural Education in Georgia					
<p>The purpose of this paper is to give a brief historical background of multiethnic and multicultural Georgia, overview the current situation and outline the needs for multicultural education (ME) in Georgia. The paper describes the measures taken by the Government of Georgia, as well as the role of international projects in promoting ME and preserving cultural diversities at the same time. As intercultural communication (IC) is the core issue in ME, it will dwell on the ways of IC focusing on the current language policy of the Ministry of Education and Science (MES) of Georgia and Georgian Higher Education Institutions (HEIs) in order to enhance the process of integrating ethnic minorities in educational, social, cultural and political life of society, and in a broader context, to help citizens of Georgia to integrate with the contemporary global world.</p>					
2	იზაბელა პეტრიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი	DOIT, a TEMPUS Project Aiming to Meet Challenges and Implement Transformations in Teacher Training for Multicultural Education		<u>Iafor, The International Academic Forum.</u> <u>Brighton, UK.</u> www.iafor.org.	

<p>Abstract</p> <p>DOIT, a TEMPUS Project Aiming to Meet Challenges and Implement Transformations in Teacher Training for Multicultural Education</p> <p>This panel discusses the results of a TEMPUS project DOIT: <i>Development of an International Model for Curricular Reform in Multicultural Education and Cultural Diversity Training</i>. DOIT unites over 60 professionals associated in 22 different institutions in 7 countries: Israel, Georgia, United Kingdom, Netherlands, Austria, Germany and Estonia. This international team has worked together in developing courses that will transform teacher training. The discussion will include: Model for Managing an International Project, The Role of DOIT's Portal in contributing to the creative thinking process and collaborative work and several innovative courses that have been developed aimed to change education and practice. These courses include Dealing with Diversity in the Classroom for Jewish and Arab students of Education learning at two colleges of education in Israel, Children's Rights in and Through Education, Courses aimed to understand the particular multicultural dynamics and challenges of both Israeli and Georgian Societies. The discussion will consider the role of educational collaborations and their influence on changing education and practice on an international level.</p>					
3	იზაბელა პეტრიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი	Transformative Curriculum Development in Learning and Teaching		<u>Birkbeck Centre for Transformative Practice in Learning and Teaching, University of London</u>	

Abstract

Transformative Curriculum Development in Learning and Teaching

The seminar outlined the work on a Tempus project which explores the development of an international model for curricular reform in multicultural education and cultural diversity training (see <http://tempus-doit.sapir.ac.il>) and discussed the dynamics of promoting transformative programmes within universities.

The dynamics of promoting transformation through curriculum requires a multi-dimensional approach. In this workshop, members of DOIT's team:

- Discussed the process of developing a transformative programme at the university level;
- Presented the challenges of developing evaluation and assessment tools that enable us to understand the impact of this transformative programme;
- Discussed a concrete case example of DOIT's programme development and implementation in Georgia;
- Outlined what can be gained in developing transformative practices and learning from the DOIT example; and
- Discussed the possibility of new transformative programmes or collaboration that can develop from this work

გთხოვთ, გაეცნოთ დანართს №2, სადაც სრულყოფილადაა წარმოდგენილი თსუ -ის , პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის 2013 წლის საქმიანობა.

ქეთევან ჭკუასელი / /

პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პედაგოგიკის საწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო ანგარიში

საკონტაქტო ინფორმაცია:

მის: ჭავჭავაძის ქ. №11, უნივერსიტეტის III კორპ., 110–ე აუდიტორია.

ტელ.: 2 22 23 76,

მობ. 593 33 12 18

ელ.-ფოსტა: ketevan.chkuaseli@tsu.ge

მეცნიერების დარგი: პედაგოგიკა (განათლების მეცნიერებები)

ინსტიტუტის ზოგადი საკვლევი თემატიკა:

1. აღზრდის, განათლების და სწავლების პროცესი ყველა ტიპის სკოლაში – (ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა, უმაღლესი სკოლა, პროფესიული სკოლა) და სკოლამდელ დაწესებულებაში;
2. სოციუმის გავლენები მოზარდის აღზრდასა და განვითარებაზე;
3. ობოლ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ მოზარდთა აღზრდის პრობლემები;
4. პედაგოგიკის მეცნიერება და განათლების რეფორმა;
5. განათლების პოლიტიკის საკითხები;
6. საქართველოს განათლების სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები;
7. ზოგადი და უმაღლესი განათლების რეფორმის პრობლემები;
8. ყველა ტიპის სკოლის სტრუქტურული და ორგანიზაციული მომენტები, ხელმძღვანელი კადრისა და მასწავლებლის პროფესიული მახასიათებლები, სწავლება-სწავლის საკითხები, სწავლების მეთოდები და ტექნოლოგიები, შეფასების სისტემები;
9. ინკლუზიური განათლების პრობლემები

10. რელიგიური განათლების საკითხები;
11. ელექტრონული სწავლების საკითხები;
12. მოზარდთა სამოქალაქო, ინტერკულტურული და ეკოლოგიური განათლება;
13. კლასგარეშე და სკოლისგარეშე აღზრდის პრობლემები;
14. მცირეწლოვანთა სამართალდარღვევის პრობლემები;
15. მშობელთა პედაგოგიზაციის საკითხები;
16. მასწავლებლის პროფესიული მახასიათებლები;
17. მასწავლებლის მომზადების პრობლემები;
18. პედაგოგიკის ისტორიის საკითხები;
19. ცალკეულ საგანთა სწავლების მეთოდის საკითხები ყველა ტიპის სკოლაში;
20. ზრდასრულთა განათლების პრობლემატიკა;

ხელმძღვანელი და კვლევაში ჩართული პერსონალი:

ხელმძღვანელი :

ქეთევან ჭკუასელი, პედ. მეცნ. დოქტორი, სრული პროფესორი;

აკადემიური პერსონალი:

ქეთევან ჭკუასელი – პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი, მობ: 593-33-12-18;

ეთერ ღვინერია – პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, მობ: 599-55-39-52;

იზაბელა პეტრიაშვილი – ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, მობ: 599-07-21-16;

ივანე მინდაძე – პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, მობ: 595-22-90-04;

რუსუდან სანაძე – განათლების მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, მობ: 593-37-25-87;

ნინო ჩახუნაშვილი – პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი, მობ: 577-42-62-61 ;

ეფემია ხარაძე – პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი, მობ: 593-24-79-67;

ზაქარია ქიტიაშვილი – ასისტენტ პროფესორი, მობ: 593-91-51-73.

მოწვეული პროფესორები:

- თამაზ კარანაძე (პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, ემერიტუს პროფესორი),
- ნათია ბებიაშვილი (პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი),
- მზია ბრეგაძე (პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი),
- მაია მემარნიშვილი (პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი),
- ლამარა ქურჩიშვილი (პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი),
- ლია წურწუშია (ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი),
- ანასტასია ზაქარიაძე (ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი),
- ლია კვერენჩხილაძე (პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი),
- სოფიო დოლიძე (ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი),
- თეონა ლოღია (ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი),
- ნანა მაჭარაშვილი (პედაგოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი),
- თინათინ დოლიძე, (პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის დოქტორანტი),
- დავით წამალაშვილი (პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის დოქტორანტი),
- ირინა ბაგაური (პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის დოქტორანტი),
- ქეთევან აფთარშვილი (პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის დოქტორანტი),
- მარინე გოგნელაშვილი, (მოწვეული მასწავლებელი),
- ცირა ნიკოლაშვილი, (მოწვეული მასწავლებელი),
- ქეთევან ბაქანიძე, (მოწვეული მასწავლებელი).

2013 წლის კვლევის/პროექტის თემატიკა (სათაური):

განათლების რეფორმა და პედაგოგიკის მეცნიერება;

განათლების პოლიტიკის პრობლემები;

განათლების სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები - მარეგულირებელი დოკუმენტები;

მასწავლებელი - მომზადება, პროფესიული მახასიათებლები, სახელმწიფო სტანდარტი, პროფესიული განვითარება, სერტიფიცირება, პროფესიული თვითშეფასება;

აღზრდის, სწავლებისა და განათლების პრობლემები სწავლების ყველა საფეხურზე - აღზრდის მიზნის პრობლემა საკანონმდებლო ბაზაში, ზნეობრივი აღზრდის პრობლემები, რელიგიური აღზრდის მიზნები, მულტიკულტურული განათლების პრობლემები, აღზრდის პრობლემები მიუსაფარ ბავშვებში, კლასგარეშე მუშაობა თანამედროვე სკოლაში, მოსწავლეთა საატესტატო გამოცდების პრობლემები.

პედაგოგიკის ისტორიის საკითხები;

კერძო საგანთა სწავლების მეთოდის საკითხები;

კვლევის/პროექტის აქტუალობა და მიზნები (მოკლე მიმოხილვა):

ორი ათეული წელია საქართველოში განათლების სისტემის რეფორმირების პროცესი მიმდინარეობს. ამ პერიოდის მანძილზე გამოიყო სერიოზული ინვესტიციები როგორც სახელმწიფოს, ისე დონორი ორგანიზაციების მიერ. იქმნება და პერმანენტულად იცვლება განათლების სისტემის მარეგულირებელი სამართლებრივი დოკუმენტები - უმაღლესი, ზოგადი და პროფესიული განათლების კანონები, ეროვნული სასწავლო გეგმა, მასწავლებლისა და დირექტორის პროფესიული სტანდარტები და დარგობრივი დოკუმენტები და ა. შ. იცვლება სკოლის მართვის ორგანიზაციული მომენტები, გაკვეთილისა და ლექციის ჩატარების მეთოდები და სხვ. მაგრამ, შედეგად სახეზე გვაქვს არა თუ განათლების ხარისხის ზრდა, არამედ, პირიქით, ქვეყანაში სწავლების პროცესი და შედეგი, პრაქტიკულად, ნულამდეა დასული. საერთაშორისო კვლევების შედეგების მიხედვით ჩვენი მოსწავლეების ცოდნის დონე, უმეტეს შემთხვევაში, ნორმის ქვემოთაა, მასწავლებელთა სერტიფიცირების პროცესის შედეგად, 96-97 პროცენტმა ვერ გადალახა მინიმალური ზღვარი საგანში, რომელსაც წლების განმავლობაში ასწავლის, ქვეყანაში ვერ ხორციელდება საყოველთაო და სავალდებულო განათლების პრინციპი - ათასობით ბავშვი სკოლის მიღმა დარჩენილი, ირღვევა ადამიანის კონსტიტუციური უფლება განათლების მიღების შესახებ. ამ ფონზე, საზოგადოებაში იზრდება კერძო რეპეტიტორთა რაოდენობა, რაც უტყუარად ადასტურებს ფაქტს, რომ საზოგადოება არ ენდობა სახელმწიფო განათლების სისტემას და ცდილობს შექმნილი ვითარებიდან გამოსავალი თავად იპოვოს. მაგრამ ასეთთა რიცხვი, ხომ უმცირესია. მოსწავლეთა უდიდესი რაოდენობა განათლების მინიმალური დონის გარეშე რჩება. ამ ვითარებიდან

გამომდინარე, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის კვლევის თემატიკა, კერძოდ, მისი ძირითადი ხაზი - **განათლების პოლიტიკისა და განათლების პროცესის მარეგულირებელი სამართლებრივი დოკუმენტების ანალიზი და განხილვა პედაგოგიკის მეცნიერების პოზიციებიდან**, ვფიქრობთ, ძალზე აქტუალური და გარდუვალია, ვინაიდან განათლების რეფორმის კრახის ანალიზს საფუძვლად აუცილებელად მწყობრი მეთოდოლოგია უნდა დაედოს. ასეთად კი, ამ ვითარებაში, პედაგოგიკის მეცნიერების მონაცემები მიგვაჩნია. **კვლევის მიზანს** წარმოადგენს სახელმწიფოს მიერ შემუშავებული განათლების პოლიტიკური კურსისა და, შესაბამისად, განათლების სამართლებრივი საფუძვლების დოკუმენტების ანალიზი კლასიკური და თანამედროვე პედაგოგიკური თეორიისა და პრაქტიკის პოზიციებიდან, ქართველი ხალხის ფსიქო-გენეტიკური თავისებურებებისა და კულტურულ-ტრადიციული მოთხოვნებიდან გამომდინარე. **კვლევის შედეგები** და რეკომენდაციები ჩვენ მიერ სისტემატურად იხილებოდა განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ ჩატარებულ კონფერენციებსა თუ სამუშაო შეხვედრებზე. ზემოთ წარმოდგენილი კვლევის ძირითადი ხაზის გარდა, აქტუალურად მიგვაჩნია ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხების შესწავლა, როგორცაა მასწავლებლის მომზადების პრობლემები, აღზრდის, სწავლებისა და განათლების პრობლემები სწავლების ყველა საფეხურზე, კერძო საგანთა სწავლების პრობლემები, ვინაიდან აღზრდის, განათლებისა და სწავლების პროცესი ვერაფრით გამოსწორდება კომპლექსური მიდგომის, სისტემის ყველა რგოლის მიმართ ერთიანი ხედვის შემუშავების გარეშე.

კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებული შედეგები

გამოქვეყნებული სამეცნიერო მასალა

(სტატია, საკონფერენციო მასალა, წიგნი/მონოგრაფია, და ა.შ.):

- a. სტატია - 6
- b. საკონფერენციო მასალა -20

კვლევის ფარგლებში ჩატარებული სამეცნიერო ღონისძიებები

(სემინარი, კონფერენცია, და ა.შ.):

- c. პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის თაოსნობით ჩატარდა მასწავლებელთა I სამეცნიერო კონფერენცია „უნივერსიტეტი სკოლას სკოლა უნივერსიტეტს“ (40 მომხსენებელი);
- d. მომზადდა კონფერენციის ელექტრონული კრებული, რომელიც განთავსდება ქართულ რეფერირებულ ელექტრონულ სამეცნიერო ჟურნალში „განათლების მეცნიერებები, ფსიქოლოგია, კომპიუტერული მეცნიერებები“- დეკემბრის ნომერი.
- e. 2013 წელს, FR/410/2-210/13 შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდში, პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის მიერ წარდგენილია პროექტი - პედაგოგიური ენციკლოპედია. პროექტი განხილვის პროცესშია.
- f. თსუს „საბავშვო უნივერსიტეტის“ ეგიდით, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელმა, ქეთევან ჭკუასელმა გასვლით სხდომებზე წაიკითხა შემდეგი მოხსენებები:
- ✓ 2013 წლის მარტი, ფასაუნაურში მდებარე სკოლები - მოხსენება თემაზე: „პროფორინტაციის საკითხები, მასწავლებელთა სასერტიფიკაციო გამოცდების შესახებ“;
 - ✓ 2013 წლის ივნისი, თსუს მაღლივი კორპუსი - მოხსენება თემაზე: „საქართველოს განათლების სისტემა“;
 - ✓ 2013 წლის ოქტომბერი, ახალქალაქის ქართული და რუსული სკოლები - მოხსენება თემაზე: „თსუ-ს ისტორია და თანამედროვეობა, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი“.
- g. თსუ, საბავშვო უნივერსიტეტის ფარგლებში, 2013 წლის ივნისში ქეთევან ჭკუასელმა კონსულტირება გაუწია - ზაფხულის საერთაშორისო სასწავლო-სამეცნიერო სკოლას „ნაბიჯ-ნაბიჯ ცოდნისაკენ“.
- h. 2013 წელს ქეთევან ჭკუასელი, როგორც განათლების ექსპერტი პერმანენტულად იყო ჩართული განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსა და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სახლის ეგიდით შემუშავებული განათლების სისტემის სამართლებრივი დოკუმენტების განხილვასა და კონსულტირებაში.
- i. 2013 წლის მაისში, პოლონეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს, სოლიდარობის საერთაშორისო ფონდისა და თსუ პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ურთიერთთანამშრომლობის ფარგლებში ჩატარდა ერთკვირიანი სემინარი თემაზე: „ტიფლოპედაგოგიკა გუშინ და დღეს“.

2013 წლის დეკემბერში, ინსტიტუტის ხელმძღვანელის, ქეთევან ჭკუასელის ინიციატივითა და პროფესორ რუსუდან სანაძის უშუალო მონაწილეობით გაფორმდა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი სამეცნიერო კვლევებისა და დოქტორანტების მომზადების მიმართულებით ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტსა და პოლონეთის ქალაქ პოზნანისა და ქალაქ გდანსკის უნივერსიტეტებს შორის.

- j. 2013 წლის დეკემბერში, გერმანიაში, ბერლინში პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებულმა პროფესორმა ივანე მინდაძემ მონაწილეობა მიიღო სემინარში - Zentrum für Literatur und Kulturforschung. მოხსენების სათაური: - „Einstellungspsychologie zwischen Sprachen und Kulturen“.
- k. 2013 წლის 10-15 მარტში, პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებულმა პროფესორმა, იზაბელა პეტრიაშვილმა მონაწილეობა მიიღო ტემპუსის პროექტის - კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის განვითარება მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების ტრენინგში - კონსორციუმის მეორე კონფერენციაში, რომელიც გაიმართა კობლენც-ლანდაუს უნივერსიტეტში (ლანდაუ, გერმანია).
- l. 2013.წ. 24-27 ივნისს პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებულმა პროფესორმა, იზაბელა პეტრიაშვილმა მონაწილეობა მიიღო ტემპუსის პროექტის „კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის განვითარება მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების ტრენინგში“ ფარგლებში კონსორციუმის კონფერენციაში, რომელიც გაიმართა ქ. ლინცის (ავსტრია) პედაგოგიურ კოლეჯში.
- m. 2013.წ. 11-14 ივლისში ინგლისის ქალაქ ბრაიტონში ევროკავშირის ტემპუსის პროექტის კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის განვითარება მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების ტრენინგში (DOIT), “Development of an International Model for Curricular Reform in Multicultural Education and Cultural Diversity Training”, N 530175-TEMPUS-1-2012-1-IL-TEMPUS-JPGR) (საგრანტო ხელშეკრულება N 2012-3366) პროგრამების გავრცელების მიზნით პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებულმა პროფესორმა, იზაბელა პეტრიაშვილი მივლინებული იყო განათლების საკითხებზე ევროპის საინაუგურაციო საერთაშორისო კონფერენციაში მონაწილეობის მისაღებად.
- n. 2013.წ. 25 – 26 ნოემბერს ტემპუსის პროექტის „კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის განვითარება მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების ტრენინგში“ ფარგლებში შემუშავებული პროგრამების გავრცელების მიზნით პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი, იზაბელა პეტრიაშვილი მივლინებული იყო ინგლისში სემინარისა და შეხვედრების ჩასატარებლად ლონდონის უნივერსიტეტის ბირბეკის ინსტიტუტში და განათლების ინსტიტუტში.
- o. 2012-2013 წლებში პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი, ეთერ ღვინერია ხელმძღვანელობას უწევდა UNICEF- ის მიერ დაფინანსებულ პროექტს - „ადრეული ასაკის ბავშვთა განათლება სკოლისათვის

მზაობისა და სოციალური ჩართულობისათვის Early Learning for Social Cohesion and School Readiness of Disadvantaged Children in Georgia“.

- p. 2013-2014 წლებში პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი, ეთერ ღვინერია ხელმძღვანელობას უწევს, ფონდ - „ღია საზოგადოება საქართველოს“ მიერ დაფინანსებულ პროექტს: „ინკლუზიური განათლების ხელშეწყობა სამიზნე საბავშვო ბაღებში, ბავშვზე ორიენტირებული “ნაბიჯ-ნაბიჯ” პროგრამის დანერგვის გზით“.
- q. 2013 წელს პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორმა, ეთერ ღვინერიამ ხელმძღვანელობა გაუწია, ფონდ - „ღია საზოგადოება საქართველოს“ მიერ დაფინანსებულ პროექტს: „თანაბარი საგანმანათლებლო უფლებების უზრუნველყოფა იძულებით გადაადგილებულ ბავშვებისა და მათი ოჯახებისათვის“.
- r. 2012-2013 წლებში პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი, ეთერ ღვინერია ხელმძღვანელობას უწევდა USAID-G-PAC – ის მიერ დაფინანსებულ პროექტს: „სკოლამდელი განათლების ხარისხის ამაღლება Strengthening Preschool Education in Georgia“
- s. 2013 წლის 10-15 ნოემბერს ედინბურგში, პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორმა, ეთერ ღვინერიამ, მონაწილეობა მიიღო სემინარში, სახელწოდებით: „ინკლუზიური განათლების უახლესი საერთაშორისო მიდგომები ადრეული ინტერვენციის პოლიტიკა და ადვოკატირება“, „Latest International Trends in Inclusive Education and Early Intervention Policy and Implications for the National Advocacy Efforts- Index for Inclusion; Person Centered Planning- Circle of Friends Approach Developing Inclusive Pedagogy“.
- t. 2013 წლის 8-10 დეკემბერს ჰოლანდიში, პედაგოგიკის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორმა, ეთერ ღვინერიამ, მონაწილეობა მიიღო სემინარში, სახელწოდებით: „შეფასების ინსტრუმენტის ახლებური მიდგომების, სიტუაციური ანალიზის, პროფესიული განვითარების, გამოცდილების გაზიარების სემინარი“. New Developments on the Assessment Instrument; Situation Analysis.
- u. 2013 წლის განმავლობაში პერმანენტულად ტარდებოდა სემინარები, კოლოქვიუმები და თემატური განხილვები ინსტიტუტის დოქტორანტების მონაწილეობით;
- v. 2013 წლის აპრილში ჩატარდა სტუდენტთა კონფერენცია.

გამოქვეყნებული სამეცნიერო მასალა (სტატია, საკონფერენციო მასალა, წიგნი/მონოგრაფია, და ა.შ.):

ინსტიტუტის თანამშრომლებმა კვლევის შედეგები მოხსენების სახით წაიკითხეს სამეცნიერო კონფერენციებზე:

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიური ფაკულტეტი

- 2013, ივნისი, ქუთაისი,
- საერთაშორისო სამეცნიერო-მეთოდური კონფერენცია
 - „სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“

ქეთევან ჭკუასელი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო - სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

განათლების პოლიტიკის საკითხები საქართველოში

ნაშრომში განხილულია განათლების პოლიტიკის რაობა, მისი მიმართება ისტორიულად დამკვიდრებულ ტერმინ - აღზრდის მიზანთან. ამასთან, ნაშრომში განხილულია საქართველოს განათლების პოლიტიკა ისტორიული რაკურსით და გამოტანილია დასკვნა, რომ თანამედროვე რეალობაში, სამწუხაროდ, საქართველოს ჯერ არ აქვს მკაფიოდ გამოხატული ის კურსი განათლების სფეროში, რომელიც საკუთარი ქვეყნის ინდივიდუალობის შენარჩუნებასა და განვითარებას შეუწყობს ხელს.

ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი.

ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებური გააზრებისათვის

ნაშრომის მიზანია, წარმოაჩინოს და დაასაბუთოს ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებურად გააზრების საჭიროება. წარმოდგენილი მსჯელობისას განხილულია რიგი საკითხებისა, რომელთა შინაარსი და ხასიათი თვალნათლივ დაანახებს პროფესიულ საზოგადოებას ქართული პედაგოგიური აზრის გადასინჯვის აუცილებლობას. აქვე გაანალიზებულია სახელმწიფო პოლიტიკის ხასიათისა და განათლების სისტემის ურთიერთმიმართების საკითხები, რომლებიც, თავის წილ, გავლენას ახდენენ პედაგოგიკური აზრის ისტორიის დამუშავებაზე. ნაშრომში მოხმობილია კონკრეტული მაგალითები აქამდე არსებული შეფასებების ცალმხრივობისა და არასრული მეცნიერული ხასიათის წარმოსაჩენად და გამოტანილია შესაბამისი დასკვნები.

დავით წამალაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დოქტორანტი, მოწვეული მასწავლებელი

ფუნქციის განსაზღვრის არის სწავლებისათვის საშუალო სკოლაში

ნაშრომის მიზანია დაგვანახოს ფუნქციის განსაზღვრის არის შესწავლის საჭიროება მოსწავლეებისათვის, განსაკუთრებით მათთვის ვინც უმაღლეს აკრედიტირებულ სასწავლებლებში აპირებენ მათემატიკის ჩაბარებას. განხილულია ელემენტარული მათემატიკის იმ ფუნქციების განსაზღვრის არის პოვნის წესები, რომლებიც მოეთხოვებათ მოსწავლეებს მათემატიკის მინიმალური სტანდარტის მიხედვით. მოცემული მეთოდი გამოადგებათ მასწავლებლებს ფუნქციის შემაჯამებელი გაკვეთილის დაგეგმვისას. ცალკეული სახის ფუნქციების განხილვისას მოყვანილია შესაბამისი მაგალითები, რომლებიც ძირითად ორიენტირს მისცემენ მათემატიკის პედაგოგებს.

თინათინ დოლიძე - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დოქტორანტი, მოწვეული მასწავლებელი

ზნეობრივი აღზრდის პრობლემები უმაღლეს სკოლაში

ნაშრომში ეხება უმაღლეს სკოლაში ზნეობრივი აღზრდის პრობლემებს. კვლევის ფარგლებში სტუდენტური დაკვეთებისა და მასწავლებელთა ეთიკის კოდექსის საფუძველზე მიღებული კითხვარის მეშვეობით გამოიკითხა ასი სტუდენტი, შედეგები დამუშავდა SPSS სტატისტიკური პროგრამით. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მასწავლებლები, სწავლების პროცესის ზნეობრივი მახასიათებლების მიხედვით, პრინციპში, აკმაყოფილებენ სტუდენტთა დაკვეთებს, თუმცა, მათი მხრიდან სერიოზული დაფიქრებაა საჭირო ზოგიერთ მახასიათებელზე.

•

გორის სასწავლო უნივერსიტეტი

• 2013, ივნისი, გორი

• საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია

•

ქეთევან ჭკუასელი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო - სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

პედაგოგიკის მეცნიერება და განათლების რეფორმა საქართველოში - საკითხის დასმისთვის

სტატია წარმოდგენს საქართველოში 2004 - 2012 წლების განათლების რეფორმის წარმატებლობის მიზეზების ანალიზის მცდელობას. ავტორის აზრით, რეფორმის უხარისხოდ განხორციელების ძირითადი მიზეზები უნდა ვეძიოთ:

- პედაგოგიკის მეცნიერების მონაცემების იგნორირებაში რეფორმატორთა მხრიდან;
- რეფორმის პროცესში გარდამავალი ეტაპის გაუთვალისწინებლობა და რეფორმის დაჩქარებული ტემპით განხორციელება;
- ქართული ეროვნული და ფსიქო - გენეტიკური თავისებურებების, ქართული საზოგადოების საჭიროებების გაუთვალისწინებლობა, უცხოური დოკუმენტების ადაპტირების გარეშე გადმოტანა ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში.

შექმნილი ვითარებიდან გამოსავალს ავტორი ხედავს განათლების სფეროში არსებული პრობლემების მეცნიერულ შესწავლასა და ანალიზში, რეფორმის პროცესის პედაგოგიკის მეცნიერების მონაცემებზე დაყრდნობით წარმართვაში.

ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი.

პედაგოგიკური აზრის ისტორია და ქართული ლიტერატურა საქართველოში

ნაშრომის მიზანია, ქართული ლიტერატურისა და ქართული პედაგოგიკური აზრის ურთიერთმიმართების საფუძველზე წარმოაჩინოს და დაასაბუთოს ქართული პედაგოგიკის ისტორიის ახლებურად გააზრების საჭიროება. წარმოდგენილი მსჯელობისას განხილულია რიგი საკითხებისა, რომელთა შინაარსი და ხასიათი თვალნათლივ დაანახებს პროფესიულ საზოგადოებას ქართული პედაგოგიური აზრის გადასინჯვის აუცილებლობას. აქვე გაანალიზებულია ქართული ლიტერატურის პერიოდების მახასიათებელ ნიშანთა სპეციფიკა და ის საკვანძო პედაგოგიკური მეცნიერების საკითხები, რომლებიც გავლენას ახდენენ პედაგოგიკური აზრის ისტორიის დამუშავებაზე. ნაშრომში წარმართული მსჯელობა ატარებს საკითხის დასმის ხასიათს და გამოტანილია შესაბამისი დასკვნები.

გორის სასწავლო უნივერსიტეტი

- 2013, ნოემბერი, გორი
- VI საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია
„განათლების თანამედროვე გამოწვევები“

ქეთევან ჭკუასელი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო - სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

- **ქეთევან ხაბაზიშვილი** განათლების მეცნიერებების მაგისტრი
- **ალზრდის მიზანი რელიგიურ სკოლებში**

IV საუკუნიდან მოყოლებული დღემდე ქრისტიანობა ყოველთვის დიდ როლს თამაშობდა ქართველი ერის ცხოვრებაში. ქრისტიანობა, ცხადია, გავლენას ახდენდა ალზრდისა და განათლების პროცესებზე. საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიას მოჰყვა რელიგიის განდევნა სკოლებიდან. 90-იანი წლებიდან, სახელმწიფო, საერო სკოლის გვერდით, კვლავ გახდა შესაძლებელი რელიგიური სკოლების გახსნა. საქართველოში დღემდე არ არის განსაზღვრული ალზრდის მიზანი ამ ტიპის სკოლებში, არ არის გამიჯნული მათი მისიები საერო სკოლის მისიებისაგან, საპატრიარქოს სკოლებშიც სწავლება მიმდინარეობს სახელმწიფოს მიერ დადგენილი ეროვნული სასწავლო გეგმით. ყოველივე ეს იწვევს გაურკვევლობას საზოგადოებაში და საჭიროებს სახელმწიფოსა და ეკლესიის მიერ ერთიანი ხედვის შემუშავებას ამ ტიპის სკოლების მიმართ. შესაბამისად, ჩვენი კვლევა აღნიშნულ ვითარებაში საჭირო და **აქტუალურია**. საქართველოში რელიგიური სკოლების კონცეფციები და რელიგიური ალზრდის მიზანი

დღემდე არავის უკვლევია, ამდენად ნაშრომის თემატიკა სიახლეს წარმოადგენს ქართული საგანმანათლებლო სივრცისათვის. **კვლევის მიზანს წარმოადგენს** თბილისში არსებული რელიგიური სკოლების კონცეფციებისა და აღზრდის მიზნის განსაზღვრა. **კვლევის მეთოდებად** გამოვიყენეთ მეორადი ინფორმაციის დამუშავება/ანალიზი, თვისებრივი კვლევა - ჩაღრმავებული ინტერვიუ. **კვლევის სამიზნე ჯგუფს** წარმოადგენდნენ თბილისის დამოუკიდებელი და საპატრიარქოსთან არსებული რელიგიური სკოლების დირექტორები. **კვლევის შედეგად** დადგინდა, რომ თბილისში არსებული რელიგიური სკოლების მიზანს წარმოადგენს განათლებული, კონკურენტუნარიანი მოქალაქის აღზრდა, რომელიც რელიგიური მსოფლმხედველობის მატარებელი იქნება. ამ ტიპის სკოლების უმრავლესობა პრაქტიკულ საქმიანობაში იცავს ჰარმონიული აღზრდის მიზანსა და პრინციპებს და, მათ შორის, აქცენტს აკეთებს ზნეობრივად ჯანსაღი პიროვნების აღზრდაზე. **არც ერთი სკოლა არ ამზადებს მოზარდს მომავალი რელიგიური საქმიანობისათვის.** საქართველოში, სახელმწიფოს მიერ არ არის მკაცრად გამიჯნული სკოლების ეს ტიპი არც დასახელებით, არც სტრუქტურითა და შინაარსით საჯარო და სხვა კერძო სკოლებისაგან. სახელმწიფოსა და საპატრიარქოს მიერ, დღემდე არ არის განსაზღვრული აღზრდის მიზანი რელიგიურ სკოლებში, არ არის გამიჯნული მათი მისიები საერო სკოლის მისიებისაგან.

რუსუდან სანაძე, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი.

ელენე ფსუტური, განათლების მეცნიერებების მაგისტრი.

აღზრდის პრობლემები მიუსაფარ (ქუჩის) ბავშვებში

დღეს არსებული სოციალური პრობლემების გამო, საქართველოში ასობით ბავშვი ცხოვრობს და მუშაობს ქუჩაში. ბავშვები ასაკისა და განვითარებისათვის შეუფერებელ საქმიანობას ეწევიან, რაც მომავალში, არა მხოლოდ მათ, არამედ სახელმწიფოსაც სერიოზულ პრობლემებს შეუქმნის. მოზარდთა ნორმალური აღზრდა-განათლება კი, სახელმწიფოს კონსტიტუციით ნაკისრი მოვალეობაა.

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს აღზრდის პრობლემების კვლევა მიუსაფარ ბავშვებში და სახელმწიფო რეგულაციების განსაზღვრა მათ სავალდებულო განათლებასთან მიმართებით. კერძოდ, რას აკეთებს სახელმწიფო იმისათვის, რომ მიუსაფარმა ბავშვებმა მიიღონ სავალდებულო საბაზო განათლება. ნაშრომში წარმოდგენილია ჩვენ მიერ ჩატარებული თვის ებრივი კვლევის აღწერა. კვლევის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენდნენ ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე სასკოლო ასაკის ბავშვები და იმ სკოლების დირექტორები, სადაც მიუსაფარი ბავშვები სწავლობენ.

კვლევის მეთოდებად გამოვიყენეთ გასაუბრებისა და ჩაღრმავებული, ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუს მეთოდები.

ნაშრომის დასასრულს წარმოდგენილია კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნები და რეკომენდაციები, რომლებიც საინტერესო იქნება აღნიშნული საკითხით დაინტერესებული პროფესიული საზოგადოებისათვის.

ეფემია ხარაძე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ პროფესორი.

ნინო ნინოშვილი, თავდაცვის ეროვნული აკადემიის, ინგლისური ენის მასწავლებელი, განათლების მეცნიერებების მაგისტრი.

საატესტატო გამოსაშვები გამოცდების პრობლემური საკითხების კვლევისათვის

ბოლო წლების განმავლობაში განათლების სისტემაში ძირეული ცვლილებები მიმდინარეობს. სასკოლო საატესტატო გამოცდები განათლების და მეცნიერების სამინისტროს მიერ განხორციელებული ერთ-ერთი ცვლილებაა სისტემაში, რომელიც, თავის მხრივ, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში მიღებული ცოდნის ინდიკატორს უნდა წარმოადგენდეს. შესაბამისად, ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევის მიზნად დავისახეთ როგორც ზოგადად საატესტატო გამოცდების, ასევე 2012-2013 სასწ. წლის გამოსაშვები გამოცდების ისეთი პრობლემური საკითხის ანალიზი, როგორცაა: საშუალო სკოლაში მიღებული და გამოცდებზე მოთხოვნილი ცოდნის შესაბამისობა; რეპეტიტორის

ინსტიტუტი; გამოცდების ჩატარება ცენტრალიზებულად თუ სკოლის მიერ; საგნობრივი კათედრების მიერ შედგენილი ტესტების სტანდარტებთან შესაბამისობა.

სტატიაში განხილულ საატესტატო გამოცდების მზადებასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხს თუ შევაჯამებთ, ნათლად დავინახავთ, რომ იგი წელს ბევრი ხარვეზით მიმდინარეობდა საქართველოში, მისი გარეგნული და შინაარსობრივი მახასიათებლების ჩათვლით, რეპეტიტორობის პრაქტიკა ფართოდ არის გავრცელებული, თუმცა, მეორე მხრივ, აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ ფაქტი, რომ ახალი ტიპის საატესტატო გამოცდები მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს და „აიძულებს“ მოახდინონ ცოდნის, შესაძლებლობების მობილიზება, ამალდეს სკოლის სტატუსი, რაც, თავის მხრივ, კიდევ ერთ პრობლემურ საკითხად რჩება საქართველოში.

ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი.

ქეთევან აფთარაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მასწავლებელთა განათლების დოქტორანტი

კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების პრობლემა თანამედროვე სკოლებში დაწყებით საფეხურზე

ნაშრომის მიზანია, თანამედროვე ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ქართული ენისა და ლიტერატურის გაკვეთილზე კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების საკითხების წარმოჩენა, კვლევის შედეგად გამოვლენილი პრობლემების იდენტიფიცირება და ჩვენეული რეკომენდაციების შეთავაზება პროფესიული საზოგადოებისათვის. წარმოდგენილი მსჯელობისას განხილულია პედაგოგიური პროცესის ერთ-ერთი მთავარი სეგმენტის - კლასგარეშე საქმიანობის არსი და როლი სასწავლო მიზნებისა და ამოცანების გადაწყვეტაში, რადგან სწორედ კლასგარეშე მუშაობა იძლევა საგაკვეთილო მეცადინეობის დროს გადაცემული ცოდნის გაღრმავებისა და შევსების საშუალებას. ნაშრომში, თანამედროვე სასკოლო გარემოში კლასგარეშე კითხვის ორგანიზების პრობლემების უკეთ წარმოჩენის მიზნით, წარმოდგენილია კვლევის სამიზნე ჯგუფთან - დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლებთან ჩატარებული თვისებრივი

კვლევის შედეგები, რომლის განსახორციელებლად გამოყენებულია ჩალრმავებული, *ნახევრადსტრუქტურირებული* ინტერვიუს მეთოდი. სტატიაში გაანალიზებულია კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემები, საუბარია იმ პრობლემებსა და შეთავაზებულ გადაჭრის გზებზე, რომლის გათვალისწინებითაც, ავტორთა აზრით, შეიძლება კონკრეტული მეთოდური აპარატის შემუშავება და დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლებისათვის გონივრული, სასწავლო მიზნების ადეკვატური რეკომენდაციების შეთავაზება. ნაშრომის დასასრულ წარმოდგენილია რიგი შენიშვნებისა და წინადადებებისა, რომელთაც აქვთ რეკომენდაციის ხასიათი და წარმოდგენენ პრაქტიკული ხასიათის რჩევებს განკუთვნილს პროფესიული საზოგადოებისათვის.

სოფიო დოლიძე - ფსიქოლოგიის დოქტორი, გამოცდების ეროვნული ცენტრის ზოგადი უნარების ჯგუფის ხელმძღვანელი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის მოწვეული მასწავლებელი.

ნათია გუგუნაშვილი - შრომისა და ორგანიზაციის ფსიქოლოგიის მაგისტრი

პედაგოგთა პროფესიული თვითშეფასება და მისი მიმართება სასერტიფიკაციო გამოცდებთან

წინამდებარე სტატიაში წარმოდგენილი კვლევის მიზანი იყო საჯარო სკოლების მასწავლებელთა პროფესიული თვითშეფასებისა და სერტიფიცირების პროცესის ურთიერთმიმართების დადგენა. კვლევისათვის გამოიყენებოდა გრინვალდის პიროვნული თვითშეფასების კითხვარი. კვლევის პოპულაციას შეადგენდნენ თბილისის და რეგიონის საჯარო სკოლის მასწავლებლები (150 მასწავლებელი); სტატისტიკური ანალიზის შედეგად გამოვლინდა მნიშვნელოვანი განსხვავება პროფესიული თვითშეფასების დონის მიხედვით მასწავლებლებს შორის, რომლებსაც მონაწილეობა

აქვთ მიღებული სერტიფიცირების პროცესში და რომელთაც არ აქვთ მონაწილეობა მიღებული სერტიფიცირების პროცესში.

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიური ფაკულტეტი

- 2013, იანვარი, ქუთაისი,
- სამეცნიერო კონფერენცია
„ქუთაისის უნივერსიტეტი და მეცნიერებათა აკადემია“

ქეთევან ჭკუასელი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო - სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი ზოგიერთი სამართლებრივი დოკუმენტის ანალიზი პედაგოგიკის მეცნიერების პოზიციიდან

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი ზოგიერთი სამართლებრივი დოკუმენტის შეპირისპირება პედაგოგიკის მეცნიერების თეორიასთან. ნაშრომში დასაბუთებულია, რომ განათლების რეფორმა საქართველოში არ დაეყრდნო ქართული სახელმწიფოს საჭიროებებსა და მიზნებს, კლასიკურ პედაგოგიკურ თეორიასა და პრაქტიკას, რის გამოც სკოლა საქართველოში ვერ პასუხობს მოზარდის მომზადების მინიმალურ მოთხოვნებსაც კი, და საქართველოს მოსწავლეთა ნაწილი მხოლოდ რეპეტიტორთა იმედზეა, ხოლო ის ნაწილი, რომელსაც ამის შესაძლებლობა არ აქვს, რეალური ცოდნის მიღმა რჩება.

Tamaz Karanadze - Professor of the Institute of pedagogy
of Tbilisi Ivane Javakhishvili State University

Pedagogical research and the work on the sources of literature

Conclusion

Effective research and use of the sources of literature is the one main point of the process of efficient work on research thesis. It is an opportunity to correct researcher's plan, to develop an independent thinking. It is the way to formulate hypothesis of upcoming work. A researcher chooses a method of the study by using his/her theoretical point of view. The skills of problem solving are established in this process. It is in process of verification, when and why the attention towards this issue occurred. What will be the result of the complete research and how reliable will be its quality.

ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი.

მასწავლებლის პროფესიული მომზადების მარეგულირებელი სამართლებრივი ბაზა - ანალიზი, წინადადებები

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში მოქმედი მასწავლებლის პროფესიული მომზადების მარეგულირებელი სამართლებრივი ბაზის ანალიზი. ნაშრომში დასაბუთებულია, რომ მასწავლებლის მომზადების საკითხები არ წარმოადგენს სამართლებრივად გამართულ მოცემულობას, არ არის სრულყოფილად გააზრებული და ჩამოყალიბებული სახელმწიფოს ხედვა მასწავლებლის პროფესიისადმი. ნაშრომის დასასრულ წარმოდგენილია რიგი შენიშვნებისა და წინადადებებისა, რომელთაც აქვთ რეკომენდაციების ხასიათი და წარმოადგენენ პრაქტიკული ხასიათის რჩევებს განკუთვნილს პროფესიული საზოგადოებისათვის.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

2013, ივნისი, თბილისი

ექვთიმე თაყაიშვილის 150–ე წლისთავისადმი მიძღვნილი მეშვიდე საფაკულტეტო

სამეცნიერო კონფერენცია

ქეთევან ჭკუასელი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო - სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი

პედაგოგიკის მეცნიერება და სახელმწიფო ხედვები განათლების სფეროში

განათლების სისტემის რეფორმირების პროცესი, როგორც წესი, უნდა დაიწყოს სახელმწიფოს მიერ განათლების პოლიტიკის შემუშავებით. კერძოდ, სახელმწიფომ, **საკუთარი პოლიტიკური კურსის შესაბამისად**, უნდა განსაზღვროს განათლების უმთავრესი მიზანი, თუ როგორი მოქალაქის მომზადება სურს მას. ანუ, განათლების რეფორმა სახელმწიფოში იწყება პასუხის გაცემით კითხვაზე - **ვინ უნდა აღზარდოთ?** პედაგოგიკის თეორიაში ეს საკითხი, ანტიკური პერიოდიდან მოყოლებული, ცენტრალური ღირებულებისაა და იგი განმარტებულია აღზრდის მიზნის ცნებით.

სახელმწიფოს მიერ განსაზღვრული ამ ზოგადი მიმართულების შესაბამისად, იკვეთება ის კონკრეტული ხედვები და მათი რეალიზაციის პრაქტიკული ნაბიჯები, რომელთა საფუძველზეც ხორციელდება განათლების ძირითადი მიზანი. ეს კონკრეტული ხედვები, განათლების პროცესში, რეალიზდება განათლების შინაარსისა და სწავლების პრინციპების, მეთოდების, ტექნოლოგიებისა და ორგანიზაციის ფორმების განსაზღვრით, ანუ პასუხის გაცემით კითხვებზე: **რა ვასწავლოთ და როგორ ვასწავლოთ?**

და ბოლოს, განათლების სისტემის რეფორმის მთავარ ფიგურას, მასწავლებელი წარმოადგენს, რაც იმას ნიშნავს, რომ მასწავლებლისადმი პროფესიული მოთხოვნების განსაზღვრაც უნდა მოხდეს სახელმწიფოს მიერ დადგენილი აღზრდის ზოგადი მიზნის შესაბამისად, ანუ უნდა მოხდეს პასუხის გაცემა კითხვაზე - ვინ უნდა აღზრდოს, ვინ, როგორი ცოდნითა და უნარებით შეიარაღებული უნდა იყოს მასწავლებელი, ვინაიდან, სწავლების ხარისხსა და ეფექტურობას, უპირველეს ყოვლისა, განსაზღვრავს მასში მოღვაწე პედაგოგიური პოტენციალი - თავისი ცოდნით, უნარებითა და პიროვნული თვისებებით.

სახელმწიფოს ეს ხედვები განათლების სფეროში, ჩვეულებრივ, წარმოდგენილია საკანონმდებლო ნორმატიული აქტებით, რომლებშიც, წესით, პასუხი უნდა იყოს გაცემული ზემოთ განმარტებულ ამ ძირითად კითხვებზე, ანუ, ნებისმიერი სახელმწიფოს განათლების რეფორმის წარმატების გარანტს სისტემის პედაგოგიკის მეცნიერებაზე დაყრდნობა, საკვანძო საკითხების მეცნიერული გამოცდილებით გადაწყვეტა, მისი ძირითადი ტენდენციების გათვალისწინება წარმოადგენს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რეფორმის პროცესში აუცილებლად გათვალისწინებული უნდა იყოს ქვეყნის სოციალური და კულტურული დონე, მისი ეთნოთავისებურებები.

ამგვარად ხედავს პედაგოგიკის მეცნიერება განათლების პროცესს.

საქართველოში, სასწავლო პროცესის რეალიზაციის პრაქტიკულ დონეზე, ფაქტობრივად, სრულიად საწინააღმდეგო ვითარებასთან გვაქვს საქმე, კერძოდ, საქართველოს განათლების სისტემის ნორმატიული ბაზა - განათლების ეროვნული მიზნები, ეროვნული სასწავლო გეგმა, მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი, და რაც მთავარია, სასწავლო პროცესის მარეგულირებელი დოკუმენტი, კანონი ზოგადი განათლების შესახებ - შეიქმნა სპონტანურად, დაჩქარებული წესით, ისე, რომ არ იყო დადგენილი და გათვალისწინებული სახელმწიფოს ის ძირითადი პოლიტიკური მიზანი, რომლის საფუძველზეც უნდა შექმნილიყო ეს დოკუმენტები. უფრო მეტიც, ისინი, ხშირ შემთხვევაში, უცხოეთში აპრობირებული დოკუმენტების ყოველგვარი ანალიზისა და ქვეყნის სოციალურ-კულტურულ რეალობასთან მორგების გარეშე იქნა გადმოტანილი ქართულ სინამდვილეში. ამასთან, განათლების რეფორმის პროცესში შექმნილ თითოეულ დოკუმენტში, სერიოზული ხარვეზებია კლასიკური და თანამედროვე პედაგოგიკური მეცნიერების პოზიციებიდან.

განათლების რეფორმის ნორმატიული ბაზის ამგვარი ხარვეზები, ბუნებრივია, იმოქმედებდა სასწავლო პროცესის წარმართვის ხარისხზეც, რაც დღეს, სამწუხაროდ, სახეზე გვაქვს. საერთაშორისო კვლევების შედეგად დადგინდა, რომ ქართველი მოსწავლეები კითხვის, მათემატიკის და საბუნებისმეტყველო საგანთა ცოდნის დონის მიხედვით ერთ-ერთ ბოლო ადგილზე არიან სხვა ქვეყნებთან შედარებით.

განათლების პროცესის ხარისხის გაუმჯობესების ერთ-ერთ უსერიოზულეს პირობას სასწავლო პროცესის პედაგოგიკის მეცნიერების საფუძვლებზე აგება და წარმართვა წარმოადგენს.

იზაბელა პეტრიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი.

მასწავლებელთა მომზადება მულტიკულტურული განათლებისთვის - გამოწვევები და ტრანსფორმაციები

თანამედროვე სამყაროში მულტიკულტურული განათლება სულ უფრო მეტი გამოწვევების წინაშე დგას, განსაკუთრებით გარდამავალ ეტაპზე მყოფ ისეთ ქვეყნებში, როგორცაა საქართველო, სადაც რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში არსებობდა დახურული სისტემები. მნიშვნელოვანია მასწავლებლის როლი მულტიკულტურულ საზოგადოებაში, რადგან სწორედ ის არის პასუხისმგებელი მომავალი თაობებისთვის ღირებულებების, დამოკიდებულებებისა და ქცევის ნორმების გადაცემაში. იმისათვის, რომ მასწავლებლებმა საკუთარი მოსწავლეები მოამზადონ სამოქალაქო ცხოვრებაში სრულფასოვნად მონაწილეობისათვის, მათ თავად ჭირდებათ პედაგოგიური კომპეტენციები, უნარები და ინსტრუმენტები მულტიკულტურული განათლების ხელშეწყობისა და განსხვავებულ ჯგუფებს შორის პოზიტიური ინტერაქციის დასამყარებლად.

მოხსენების მიზანია ფართო აუდიტორიას გააცნოს ის მიდგომები და ტრანსფორმაციები, რომლებიც საუძვლად უდევს მულტიკულტურული განათლების საერთაშორისო მოდელის შექმნას, რაც მომავალში ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა მულტიკულტურული ცნობიერების ამაღლებას, კრიტიკული აზროვნებისა და თანამშრომლობითი მიდგომების განვითარებას კულტურულად მრავალფეროვან კლასებში.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013, ნოემბერი, თბილისი

მასწავლებელთა I კონფერენცია

„უნივერსიტეტის სკოლას - სკოლა უნივერსიტეტს“

დავით წამალაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დოქტორანტი, მოწვეული მასწავლებელი

0-ის სწავლების პრობლემა

სტატიაში განხილულია მათემატიკის სწავლებაში ერთ-ერთი პრობლემური საკითხი - ნულის სწავლება. განხილულია უზუსტობები, რომელსაც ხშირად უშვებენ მასწავლებლები ნულის შემოტანის საწყის ეტაპზე, რაც მოსწავლეებში სწავლების მაღალ კლასებში იჩენს თავს სხვადასხვა სიტუაციაში. ნულის სწავლებას მეთოდურად დიდი ყურადღება უნდა ეთმობოდეს ცნების შემოტანის საწყისი ეტაპიდანვე.

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,

2013, მაისი, თბილისი,

დimitრი უზნაძის დაბადებიდან 125-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი
ინტერდისციპლინარული რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენცია

იზაბელა პეტრიაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასოცირებული პროფესორი.

**ჰოლისტური მიდგომა მულტიკულტურული განათლებისადმი ტემპუსის
პროექტის DOIT⁵-ის მაგალითზე**

ინტერკულტურული განათლების პრობლემის აქტუალობა უკავშირდება არა მხოლოდ სხვა კულტურების შემეცნების ინტერესს და საკუთარი კულტურის გამდიდრებისადმი სწრაფვას, არამედ ობიექტურ სოციალურ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პროცესებს, სხვადასხვა ხალხების წარმომადგენელთა შორის მრავალფეროვანი კავშირების ზრდას თანამედროვე საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში.

სტატიაში განხილულია ევროკავშირის ტემპუსის პროექტის “კურიკულუმის რეფორმის საერთაშორისო მოდელის შემუშავება მულტიკულტურული განათლებისა და კულტურული მრავალფეროვნების სწავლებისთვის - DOIT” ფარგლებში განხორციელებული ნაბიჯები მულტიკულტურული განათლების ხელშეწყობის მიზნით, რაც გამოიხატება როგორც კულტურული, ეთნიკური, რელიგიური და, ზოგადად, მრავალფეროვნების შესახებ თეორიული კურსების, ასევე პედაგოგიური მიდგომების ამსახველი კურსის შექმნაში. ეს უკანასკნელი აგებულია ჰოლისტური მიდგომის მიხედვით, რომელსაც, თავის მხრივ, საფუძვლად უდევს ფორმულა:

ცოდნა + უნარები + განწყობა/დამოკიდებულება = კომპეტენცია

მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ეროვნული სასწავლო გეგმა კომპეტენციების განსაზღვრისას სწორედ ზემოხსენებულ ფორმულას ეყრდნობა და ის სილაბუსები, რიდერები თუ სხვა სასწავლო მასალები, რომელიც პროექტის ფარგლებში მომზადდება, ამ გეგმის ერთგვარი გაგრძელება იქნება უმაღლესი განათლების საფეხურზე.

სამეცნიერო კონფერენცია

გლობალიზაცია და მეცნიერების აქტუალური პრობლემები 21-ე საუკუნეში

თბილისი, საჯარო ბიბლიოთეკა, 2013, მაისი.

ნინო ჩახუნაშვილი, პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი

მოსწავლის მიზანდასახულობისა და თვითრეალიზაციის პრობლემები

„რეფლექსიის პედაგოგიკის“ მიხედვით

რეფლექსია მოსწავლის საქმიანობის, მათ შორის უკვე გავლილი ქმედების სიღრმისეულად გახსენებაა. მასზეა დამოკიდებული სასწავლო პროცესის ორგანიზაციისა და კორექტირების პრობლემების გადაჭრის გზების მოძიება, მიღებული

შედეგების ანალიზი, შემდგომი ამოცანების განსაზღვრა. იმ ფაქტორთაგან, რომლებიც მოქმედებენ რეფლექსიის ხარისხზე, აღსანიშნავია მათი ფორმების მრავალგვარობა, რომლებიც შეესაბამებიან ასაკობრივ ინდივიდუალურ და სხვა სახის თვისებებს. ამასთან, რეფლექსიის პროცესში ყურადსაღებია ფსიქოლოგიური მიდგომების მექანიზმები.

ამრიგად, რეფლექსია მოსწავლეთათვის თავისი საქმიანობის გონებრივ ქმედითი და გრძნობად განცდადი მომენტია, რომლის დახმარებითაც იგი შეგნებულად აცნობიერებს საქმიანობის მთელ გზას და შინაარსს. სწორად ახდენს შედეგების ფიქსაციას და ახერხებს მომავალში უფრო რთული მიზნების დასახვას.

ქართული ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი -

განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია

2013, ოქტომბერი

ქეთევან ჭკუასელი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო - სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

ზაქარია ქიტიაშვილი - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი

საქართველოში საშუალო განათლების სამართლებრივი საფუძვლების შესახებ

ნაშრომში წარმოადგენილია საქარუელში განათლების სისტემის მარგულრბელ დღუწენტების - ზოგად განათლების ეროვნულ მიწნები, ეროვნულ სასწავლო გეგმა, მასწავლებლს პროფესიულ სტანდრტო, მასწავლებლს პროფესიულ ეთკის კოდექსი, კვალფკაციების ეროვნულ ჩარჩო, მასწავლებლს განათლების საგანმანათლებლო პროგრამის დრუბრვი მახასიათებელ - ანალოჟი პედგოგის მეცნიერების პოზიციიდან. სტატაში თითოეულ დღუწენტს შინაარსი განხილულია ქვეყნის განათლების პოლიტკის მიწნიდან გამომდნარე დ გაკეთებულია დსკვნა. კერძოდ

- განათლების სისტემის რეფორმირების პროცესში სახელწიფუს მიერ არ არის განსაზღვრულ განათლების პოლიტკა, კერძოდ თუ როგორი მოქალქის მიმზდება სურს მას.
- ქარულ საგანმანათლებლო სივრცის სამარუბრვი საფუძვლები არ ემყარება საქარუელს ეთნოფაქიოლოგიურ დ სოციოკულტურულთავისებურებებს;
- სამარუბრვი დღუწენტცია არ ემყარება კლსიკური დ თანამედროვე პედგოგის მიღწევებს;
- რჩება შთაბეჭდლება, რომ ქარულ საგანმანათლებლო სივრცის მარგულრბელ დღუწენტები წარმოადგენს უზბო ქვეყნების ანალოგიური დღუწენტების თარმანს.

Iafor, The International Academic Forum, Brighton, UK. www.iafor.org.

(11–14 ივლისი, 2013)

Izabella Petriashvili - Associate Professor

The Ways of Intercultural Communication to Promote Multicultural Education in Georgia

The purpose of this paper is to give a brief historical background of multiethnic and multicultural Georgia, overview the current situation and outline the needs for multicultural education (ME) in Georgia. The paper describes the measures taken by the Government of Georgia, as well as the role of international projects in promoting ME and preserving cultural

diversities at the same time. As intercultural communication (IC) is the core issue in ME, it will dwell on the ways of IC focusing on the current language policy of the Ministry of Education and Science (MES) of Georgia and Georgian Higher Education Institutions (HEIs) in order to enhance the process of integrating ethnic minorities in educational, social, cultural and political life of society, and in a broader context, to help citizens of Georgia to integrate with the contemporary global world.

Iafor, The International Academic Forum, Brighton, UK. www.iafor.org.

(11–14 ოგობრი, 2013

Izabella Petriashvili - Associate Professor

DOIT, a TEMPUS Project Aiming to Meet Challenges and Implement Transformations in Teacher Training for Multicultural Education

This panel discusses the results of a TEMPUS project DOIT: *Development of an International Model for Curricular Reform in Multicultural Education and Cultural Diversity Training*. DOIT unites over 60 professionals associated in 22 different institutions in 7 countries: Israel, Georgia, United Kingdom, Netherlands, Austria, Germany and Estonia. This international team has worked together in developing courses that will transform teacher training. The discussion will include: ***Model for Managing an International Project, The Role of DOIT's Portal*** in contributing to the creative thinking process and collaborative work and several innovative courses that have been developed aimed to change education and practice. These courses include ***Dealing with Diversity in the Classroom*** for Jewish and Arab students of Education learning at two colleges of education in Israel, ***Children's Rights in and Through Education***, Courses aimed to understand the particular ***multicultural dynamics and challenges of both Israeli and Georgian Societies***. The discussion will consider the role of educational collaborations and their influence on changing education and practice on an international level.

Birkbeck Centre for Transformative Practice in Learning and Teaching, University of London
(2013, ნოემბერი)

Izabella Petriashvili - Associate Professor

Transformative Curriculum Development in Learning and Teaching

The seminar outlined the work on a Tempus project which explores the development of an international model for curricular reform in multicultural education and cultural diversity training (see <http://tempus-doit.sapir.ac.il>) and discussed the dynamics of promoting transformative programmes within universities.

The dynamics of promoting transformation through curriculum requires a multi-dimensional approach. In this workshop, members of DOIT's team:

- Discussed the process of developing a transformative programme at the university level;
- Presented the challenges of developing evaluation and assessment tools that enable us to understand the impact of this transformative programme;
- Discussed a concrete case example of DOIT's programme development and implementation in Georgia;
- Outlined what can be gained in developing transformative practices and learning from the DOIT example; and
- Discussed the possibility of new transformative programmes or collaboration that can develop from this work

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ამერიკისმცოდნეობის
სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

თბილისი

I.1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის თეორიული და გამოყენებითი ენათმეცნიერების ს/ს ინსტიტუტი.

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

სრული პროფესორი თამაზ გამყრელიძე

II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი თამაზ გამყრელიძე

ასოცირებული პროფესორი რუსუდან ასათიანი

ასოცირებული პროფესორი თინათინ ბოლქვაძე

ასოცირებული პროფესორი მარინე ივანიშვილი

ასოცირებული პროფესორი ეთერ სოსელია

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შესრულებლები
1			

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ევრაზიულობის თეორია და საქართველო	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თ.ბოლქვაძე	გ.ჯოხაძე, ნ.ფუტყარაძე

პროექტის ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

სამეცნიერო პროექტი „ევრაზიულობის თეორია და საქართველო“ ხორციელდება შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით. პროექტის ფარგლებში მკვლევრები ცდილობენ ევრაზიულობის თეორია ორი მიმართულებით შეისწავლონ - გეოპოლიტიკური მიზნები და ლინგვისტური შედეგები. სამი წლის მანძილზე პროექტის მონაწილენი შეადგენენ ევრაზიულობის თეორიის ანთოლოგიას, ამას გარდა, ცალკე დაიბეჭდება ორი მონოგრაფია. ერთში ნაკვლევი იქნება ევრაზიულობის თეორიის შექმნის საფუძვლები, მისი განვითარების გზები და საქართველოს ადგილი ამ გეოპოლიტიკურ სივრცეში; ხოლო მეორე

მონოგრაფია მიეძღვნება ლინგვისტური კავშირის ცნებას. მკითხველი ამ წიგნით სრულ წარმოდგენას შეიქმნის როგორ ჩამოყალიბდა ეს სამეცნიერო იდეა, რა შედეგები მოიტანა მან ენათმეცნიერებაში, განსაკუთრებით ტიპოლოგიური და არეალური ლინგვისტიკის თვალსაზრისით და რა მიმართებაა პრადის ლინგვისტური სკოლის წარმომადგენლების თეორიულ ნააზრევს, იტალიურ ნეოლიგვიტიკასა და ნიკო მარის იაფეტურ თეორიას შორის.

2013 წელს დასრულდა ამ პროექტის პირველი წელი. პროექტის მონაწილეები მუშაობდნენ საქართველოს და უსცხოეთის არქივებში, კერძოდ, სპეციალურად იქნა შესწავლილი პრადის არქივები, რადგან ევრაზიულობის თეორიის წარმომადგენლებმა ცხოვრების მნიშვნელოვანი წლები სწორედ პრადაში გაატარეს, ერთი ნაწილი კი სიცოცხლის ბოლომდე პრადაში დარჩა. ამ პროექტის ფარგლებში მომზადდა რამდენიმე სტატია, რომელიც მომავალ წელს სპეციალურად მოხსენდება სხვადასხვა საერთაშორისო კონფერენციის მონაწილეებს და ითარგმნა რამდენიმე მნიშვნელოვანი სტატია, რომელთა გაცნობა შეიძლება ვებგვერდზე: www.gashol.ge

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარინე ივანიშვილი	ისტორიულ-შედარებითი მეთოდი და სემანტიკური რეკონსტრუქციები: მცენარეთა სახელები ქართველურში	თბილისი, თბილისი, გამომცემლობა „ნეკერი“	232 გვ. იბეჭდება

ანოტაცია

ნაშრომში ქართველურ ენათა ისტორიულ-შედარებითი კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შესწავლილია მცენარეთა სახელების საერთო-ქართველურ ფუძეთა რეკონსტრუქციასთან დაკავშირებული საკითხები; გამოვლენილია ახალი ფუძეები და ნასესხობები; დაზუსტებულია უკვე რეკონსტრუირებულ ფუძეთა მნიშვნელობა; განსაზღვრულია მათი სამეურნეო-გამოყენებითი და რიტუალურ-კულტურული როლი;

ხეებისა და მცენარეთა სახელების აღდგენილი საერთო-ქართველური სისტემა შედარებულია საერთო-ინდოევროპულის შესაბამისი სემანტიკური ჯგუფის რეკონსტრუირებულ სისტემასთან, იბერიულ-კავკასიურ და სხვა ენათა მონაცემებთან იმ მსგავსება-განსხვავების წარმოსაჩენად, რომლის საფუძველზეც ეს ენები შეიძლება მივაკუთვნოთ (ან არ მივაკუთვნოთ) საერთო სტრუქტურულ-ტიპოლოგიურ (თუ გენეტიკურ) კლასს.

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ასათიანი	აკუზატივის გაქრობა კავკასიის ენებში: არეალური თუ უნივერსალური ნიშანი?, "ენათმეცნიერების საკითხები"-2013	"ენათმეცნიერების საკითხები"-2013	თბილისი, თსუ,	8

ანოტაცია

კავკასიის ლინგვისტურ არეალში გავრცელებულ ენებში ერთ-ერთ საერთო ტიპოლოგიურ მახასიათებლად იკვეთება აკუზატივის „გაქრობის“ ტენდენცია. ნაშრომში ეს ტენდენცია გაანალიზებულია სილვერსტანის სახელთა სულიერობის უნივერსალური იერარქიის ფონზე და გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ამ უნივერსალური ტენდენციის რეალიზაციას უდავოდ ხელს უწყობს ენათა კონტაქტები და ინტერფერენცია.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	თ. ბოლქვაძე	მეგრული ანბანი და მეგრულად ნაბეჭდი წიგნები: მეცხრამეტე საუკუნის ბოლო ოცწლეული, "ენათმეცნიერების საკითხები"-2013,	"ენათმეცნიერების საკითხები"-2013	თბილისი, თსუ,	22

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	თ.გამყრელიძე	საქართველო ევროპაა თუ აზია?, კრებულში - მეცნიერება და კულტურა	2013	თბილისი, თსუ	8
<p>ანოტაცია</p> <p>სტატიაში განხილულია საქართველოს როგორც სამხრეთ კავკასიის რეგიონის როლი და ადგილი სოციალურ-პოლიტიკური და გეოგრაფიული თვალსაზრისით</p>					

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	მ.ივანიშვილი, ი.ლეჟავა	მეგრული ყ, A თანხმოვნების დისტრიბუციული და ექსპერი მენ- ტული ანალიზი, ”ენათმეცნიერების საკითხები“-2013,	”ენათმეცნიერების საკითხები“-2013,	თბილისი, თსუ	26
<p>ანოტაცია</p> <p>დისტრიბუციული ანალიზის მიხედვით /ყ/ და /F/ მეგრული ენის თანხმოვანთა სტრუქტურაში ორი დამოუკიდებელი ფონემაა. F მეორეული ბგერაა ყ-დან</p>					

მომდინარე – $y \rightarrow F$, გადაწევის პირველ ეტაპზე $y \parallel F$ ვარიანტები თავისუფალად მონაცვლეობდნენ, ხოლო შემდეგ აღმოჩნდნენ რა კონტრასტულ პოზიციებში, ჩამოყალიბდნენ დამოუკიდებელ ფონემებად. თავისუფალი მონაცვლეობის პოზიციაში ხდება ფონემური დაპირისპირების ნეიტრალიზაცია და შეიძლება დაფიქსირდეს თავისუფლად მონაცვლე ალოფონებიც და ფონემებიც.

არტიკულაციურად y თანხმოვანი მეგრულში რეალიზდება გლოტალიზებული ხშულის, სპირანტის ან სპირანტოიდის (ინტერვოკალურ პოზიციაში) სახით. აღსანიშნავია, რომ სპირანტული წარმოთქმა უფრო დამახასიათებელია ჰარმონიულ კომპლექსში და ინტერვოკალურ პოზიციაში.

F ბგერა მეგრულში აკუსტიკური სურათის მიხედვით ასე დახასიათდება – თავკიდურ პოზიციაში გლოტალური მსკდომი (მაგარი შემართვა), ხოლო ინტერვოკალურ პოზიციაში გამჟღერებული ფარინგალური აპროქსიმანტი ლარინგალიზაციით. გამჟღერებას ხელს უნდა უწყობდეს ის ფაქტი, რომ ამ ბგერის წარმოთქმისთვის, დამახასიათებელია სახმო სიმების ზომიერი და არა ძლიერი (ზღვრული) მედიალური კუმშვა. სწორედ ამ ბგერის ასეთი რთული ბუნება უნდა იყოს განსხვავებული, ზოგჯერ წინააღმდეგობრივი აღწერის მიზეზი.

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	ე.სოსელია, მ.ქარქაშაძე	თავისებური ი-ხმოვანპრეფიქსიანი ზმნური ფორმები ქართულში, "ენათმეცნიერების საკითხები" -2013	"ენათმეცნიერების საკითხები" -2013	თბილისი, თსუ	8

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია ის თავისებური ი- ხმოვანპრეფიქსიანი ზმნები, რომლებსაც ფორმა ვნებითისა აქვთ, თუმცა შინაარსით აქტიურ მოქმედებას გამოხატავენ (მაგ.: იკრიჭება, იკვანწება, იჭყიტება, ...) და, ამდენად, ტრადიციულად დეპონენსებად განიხილებიან. ამ ზმნათაგან ზოგიერთის თავისებურება გახლავთ ის, რომ მოცემულ ზმნური კონსტრუქცია სინონიმურია

შესაბამისი მოქმედებითი გვარის კონსტრუქციისა (გოგო იკვანჭება ~ გოგო ხელებს კვანჭავს), რაც აიხსენება მოცემულ ზმნათა სემანტიკური თავისებურებით. სტატიაში განხილულია აღნიშნულ ზმნათა სემანტიკური თავისებურებანი და გაანალიზებულია მიმართება აღნიშნულ ზმნათა კონსტრუქციებში მიმართება სემანტიკურ თავისებურებასა და ზმნის მორფოლოგიურ სტრუქტურას შორის.

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6	ე.სოსელია	ენათმეცნიერება და ტრანსდისციპლინარიზმი, კრებული "ნოსფერო",	2013	თბილისი, გამომცემლობა "უნივერსალი",	8

ანოტაცია

სტატიაში წარმოჩენილია ენათმეცნიერების ტრანსდისციპლინარული ხასიათი იმის ფონზე, რომ ნაჩვენებია თვით ენის რთული ბუნება და ამ უაღრესად რთული ფენომენის შესასწავლი მეთოდების გამოყენების შესაძლებლობა ლინგვისტიკის მომიჯნავე მეცნიერებებში.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ასათიანი	The Information Structure and Typological	2013	Springer-Verlag Berlin Heidelberg.	19

		Peculiarities of the Georgian Passive Constructions, 9 th International Tbilisi Symposium on LLC, Revised Selected Papers			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

წინადადების საინფორმაციო სტრუქტურის თეორიაში პასიური კონსტრუქცია მიჩნეულია ერთ-ერთი სინტაქსურ საშუალებად პაციენსის როლის დასაწინაურებლად. რამდენადაც ქართულში სიტყვათა რიგი თავისუფალია, საინფორმაციო ნაკადში პაციენსის როლის დასაწინაურებლად პასიური კონსტრუქციის პარალელურად სხვა მექანიზმებიც გამოიყენება: პაციენსის საწყის პოზიციაში დასმა, წყვეტილში ერგატიული მოდელის მიხედვით წინადადების გაფორმება, სპეციალური ნაწილაკებისა თუ კავშირების აქტუალიზება და სხვ. ამდენად, პასიურ კონსტრუქციას ქართულში, გარდა დასახელებული ფუნქციისა, დამატებითი ფუნქცია - კერძოდ, აქტივ-პასივ შორის სემანტიკური დაპირისპირება - უაქტიურდება. ნაწილობრივ ამით შეიძლება აიხსნას ისეთი, ფორმით პასიური, კონსტრუქციების არსებობა როგორცაა ე.წ. „გუნების ვნებითები“, პოტენციალის, რეციპროკალისა და დეპონენსების შემთხვევები. ნაშრომში მოცემულია ბინარული სემანტიკური ნიშნებით აგებული დინამიკურ-კოგნიტიური მოდელი, რომელიც ქართულის ვნებითი ფორმების ფუნქციების ცალსახა განსაზღვრის მცდელობას წარმოადგენს.

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	რ. ასათიანი	The Proto-Kartvelian and Proto-Indo-European Common Typological Feature: An Active Alignment (?), Major Trends in	Vol.20	Poland: Versita	18

		Theoretical and Applied Linguistics, Revised Selected Papers of ISTAL 20			
<p>ანოტაცია</p> <p>ქართველური ენების ერგატიული კონსტრუქციის დიაქრონიულ პერსპექტივაში წარმოდგენილი სინქრონიული ანალიზი გარკვეულ არგუმენტებს იძლევა ამ კონსტრუქციების აქტიურ კონსტრუქციებად რეინტერპრეტაციისა. როგორც თ. გამყრელიძისა და ვ. ივანოვის ნაშრომშია ნაჩვენები, საერთო ინდოევროპულის არგუმენტული სტრუქტურების რეკონსტრუქციაც აქტიურ კონსტრუქციას წარმოაჩენს და, ამდენად, საერთო-ქართველურისა და საერთო-ინდოევროპულის ტიპოლოგიური მსგავსება სახეზეა: ორივე შემთხვევაში ამოსავალი ჩანს აქტიური კონსტრუქცია, რომლისგანაც შემდგომში ინდოევროპულ ენებში განვითარდა ნომინატიური კონსტრუქციები, ხოლო ქართველურში - ერგატიული.</p>					

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3.	თ. გამყრელიძე	Индоевропейская прародина и расселение индоевропейцев: полвека исследований и обсуждений, Вопросы языкового родства	№9	Москва,	28

ანოტაცია

Сегодня проблема индоевропейской прародины не потеряла своей актуальности и остается столь же дискуссионной, как и на момент выхода монографии Гамкрелидзе, Иванов 1984. С учетом новых данных, накопившихся за последние три десятилетия (в первую очередь касающихся языковых контактов), мы предлагаем уточненную локализацию района первоначального расселения индоевропейцев: несколько юго-восточнее того ареала, где мы постулировали ее тридцать лет назад. С нашей сегодняшней точки зрения, она располагалась в юго-восточной Анатолии и северной Сирии, непосредственно к северу от Плодородного полумесяца, что позволяет, среди прочего, объяснить древнейшие заимствования из праиндоевропейского языка в семитские, картвельские и восточнокавказские языки. Вместе с тем, хронология данных заимствований не позволяет поддержать гипотезу К. Ренфрю об идентификации праиндоевропейцев с первыми земледельцами на территории Европы. Скорее всего, индоевропейцы появились на европейском континенте позднéе. С ними было связано распространение других инноваций, а именно: скотоводства и в особенности коневодства.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. ასათიანი	ზმნური ხმოვანპრეფიქსების ფუნქციები ლაზურში, მე-10 საერთაშორისო სიმპოზიუმი - „ენა, ლოგიკა, გამოთვლები“	23-27 სექტემბერი, 2013, გუდაური.

ანოტაცია

ლაზური ზმნის ხმოვანპრეფიქსების წარმოდგენილი ინტერპრეტაცია შესაძლებლობას იძლევა ამ პრეფიქსთა პოლიფუნქციურობის განზოგადებისა – ხმოვანპრეფიქსების მთავარი ფუნქციად მოიზრება ვალენტობის ცვლილებების (ზრდისა თუ კლების)

ფორმალური მარკირება:

ო- გვხვდება ვალენტობის ზრდის შემთხვევაში, როდესაც აგენს-ინიციატორი ან აგენსი შემოდის და ემატება ზმნის არგუმენტებს (resp. კაუზატივისადა კაუზატივთან გათანაბრებული ფორმები);

უ-/ი- გვხვდება ვალენტობის ზრდის შემთხვევაში, როდესაც ადრესატი შემოდის და ემატება ზმნის არგუმენტებს. ეს შეიძლება იყოს ადრესატ-ბენეფაქტივ-პოსესორი (resp. სასხვისო ქცევის ფორმები) და, ასევე, ისეთი ადრესატი, რომელიც კუთვნილება-დანაშინულებით მიმართებებს არც გულისხმობს;

ი- გვხვდება ვალენტობის კლების შემთხვევაში, როდესაც ზმნის არგუმენტულ სტრუქტურაში აღარ მონაწილეობს ან აგენსი (resp. ერთპირიანი ვნებითი, ხშირად პოტენციალისის მნიშვნელობით), ან ყოფილ-ადრესატული პირი (resp. სათავისო ქცევის ფორმები, ძირითადად, რეფლექსივის შინაარსით; და, ასევე, რეფლექსივთან გათანაბრებული სემანტიკის მქონე გარდაუვალი ზმნები);

ა- გვხვდება ვალენტობის უფრო კომპლექსური ცვლილებების შედეგად, როდესაც ერთდროულად გაუჩინარებულია აგენსი და დამატებულია ადრესატ-ბენეფაქტორი (resp. ორპირიანი ვნებითები, ძირითადად, პოტენციალისის შინაარსით).

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. ასათიანი	წინადადების საინფორმაციო სტრუქტურა: „გათიშული“ კითხვები მეგრულსა და ლაზურში, ლინგვისტა მე-19 საერთაშორისო კონგრესი,	22-27 ივლისი, 2013, ქუენევა.

ანოტაცია

ლაზურისა და მეგრულის ე.წ. გათიშული კითხვების შეპირისპირებითი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ლაზურის ეს კითხვითი კონსტრუქციები გათიშულობის უფრო

მაღალ ხარისხით ხასიათდებიან, ვიდრე მეგრულისა. ლაზურში მთავარი წინადადება იკეტება მორფოსინტაქსური მიმართებებით – ინფორმაციულად გამოკვეთილი წევრი (ე.წ. ფოკუსი) მართულია მთავარში წარმოდგენილი ყოფნა-ზმნით და ყოველთვის სახელობითშია მაშინ, როდესაც მეგრულში მთავარი წინადადება სტრუქტურულად ღიაა და მასში წარმოდგენილი ფოკუსი მართულია დამოკიდებული წინადადების ზმნით.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. ასათიანი	შუასაუკუნეების ქართული ძველსა და ახალ ქართულს შორის: სტრუქტურული ცვლილებები, შუასაუკუნეების კვლევების 48-ე საერთაშორისო კონგრესი	9-12 მაისი, 2013, კალამაზუ, აშშ.

ანოტაცია

გარდამავალი საფეხური ძველსა და ახალ ქართულს შორის – შუასაუკუნეების ქართული – ხასიათდება რიგისტრუქტურული ინოვაციებით. სახელთა ბრუნების პარადიგმების ცვლა, ასევე, დრო-კილოთა სერიებისა თუ მწკრივების რეორგანიზაცია და არგუმენტული სტრუქტურების მარეგულირებელი წესების დახვეწა განპირობებულია როგორც მორფონოლოგიური პროცესებით, ისე ‘ახალი’ გრამატიკული კატეგორიების ჩამოყალიბებითა და ‘ძველი’ კატეგორიების რეინტერპრეტაციით; ყოველივე ეს კი შედეგად იძლევა ახალი ქართულის ენობრივ სისტემას, რომელიც უფრო ‘დემოკრატიულია’ და მეტად ასახავს ცოცხალ წამეტყველო ფორმებს, ვიდრე ძველი ქართული, რომელიც უფრო ‘საკლასიოა’ და, სავარაუდოდ, წმინდა წიგნების, ძირითადად ბერძნულიდან, თარგმნის გამო, განიცდის ამ უკანასკნელის გავლენას.

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	--------------------	------------------------------------

2	მ.ივანიშვილი	ქართველური მცენარეთა სახელები შუასაუკუნეების ხელნაწერებში, შუასაუკუნეების კვლევების 48-ე საერთაშორისო კონგრესი	9-12 მაისი, 2013, კალამაზუ, აშშ.
<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში ქართველური მცენარეთა სახელების კვლევისას ყურადღება ეთმობა მცენარეთა სახელების კორპუსს, რომელიც დადასტურებულია ქართულ სახარებაში არა მხოლოდ ეტიმოლოგიის განსაზღვრისა და სიტყვის აგებულების თვალსაზრისით, არამედ ასევე ქართული ბიბლიური ტექსტების თარგმნასთან დაკავშირებული და, ზოგადად, კულტურის ისტორიის საკითხების თვალსაზრისით.</p>			

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ე.სოსელია	„არგუმენტის კოდირება გენეტივით“ (სასტენდო მოხსენება), ლინგვისტთა საერთაშორისო მე-19 კონგრესი	სექტემბერი 2013, ჟენევა, შვეიცარია,
<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში განხილული იყო ქართულისათვის არაკანონიკური გენეტივიანი კონსტრუქცია (<i>პეტრეს ეშინია ძაღლის, ნინოს რცხვენია მეზობლის</i> - ტიპისა). ზმნები ამგვარი კონსტრუქციებიდან შეიძლება ქმნიდნენ დატიურ კონსტრუქციებსაც (<i>ნინოს რცხვენია მეზობლის</i> და <i>ნინოს რცხვენია სიმღერა</i>). აღნიშნულ დატიურ კონსტრუქციებში II არგუმენტის ადგილი უმეტესად წარმოდგენილია მასდარის სახით და მისი ადგილი შეიძლება ჩაანაცვლოს დამატებითმა დამოკიდებულმა წინადადებად. მოხსენებაში ახსნილია ამგვარი პარალელური კონსტრუქციების (გენეტივიანი და დატიური) კოგნიტიური საფუძველი.</p>			

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ქართული ენის

სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის

ანგარიში

თბილისი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი (ი. ჭავჭავაძის 13, ტელ.: 2 22 03 51).

ინსტიტუტი შედგება ორი დეპარტამენტისაგან:

ა) ქართველური ენათმეცნიერების დეპარტამენტი;

ბ) ძველი ქართული ენისა და ტექსტოლოგიური კვლევის დეპარტამენტი.

ინსტიტუტთან არსებობს ორი სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი:

ა) ქართველური ონომასტიკის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი;

ბ) ქართულ ხელნაწერთა შემსწავლელი სამეცნიერო ცენტრი „ორიონი“.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.

ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის ხელმძღვანელი: ფილ. მეცნ. დოქტორი, სრ. პროფ. რამაზ ქურდაძე.

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

პროფესორი რამაზ ქურდაძე, პროფესორი დარეჯან თვალთვაძე, ასოცირებული პროფესორი ლელა ციხელაშვილი, ასოცირებული პროფესორი ანა ხარანაული, ასოცირებული პროფესორი კახა გაბუნია, ასოცირებული პროფესორი სალომე ომიადე, ასოცირებული პროფესორი რუსუდან ზექალაშვილი, ასოცირებული პროფესორი ინგა სანიკიძე.

ასოცირებული პროფესორი **მაია ლომია**, ასოცირებული პროფესორი **ქეთევან მარგიანი-სუბარი**, ასოცირებული პროფესორი **ნინო შარაშენიძე**, ასოცირებული პროფესორი **გიული შაბაშვილი**, ემერიტუს პროფესორი **დამანა მელიქიშვილი**, პემერიტუს პროფესორი **ვახტანგ იმნაიშვილი**, ემერიტუს პროფესორი **მერი ნიკოლაიშვილი**, პფილოლოგიის მეცნ. დოქტორი **პატიკო ცხადაია**, პროფესორის. ასისტენტი **მაია მადუაშვილი**.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	FDFP– ფაკულტეტის განვითარების მხარდაჭერის პროგრამა (2010–2013)	ღია საზოგადოების ინსტიტუტი	რამაზ ქურდაძე	რამაზ ქურდაძე
<p style="text-align: center;">(ანოტაცია)</p> <p>პროექტის ზოგადი აღწერა: თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის „ქართველური ენათმეცნიერების“ სამაგისტრო პროგრამის საგნის “ენა და კულტურა – ქართული ენის კულტურულ-ანთროპოლოგიური ასპექტების“ სილაბუსის განვითარება, სალექციო კურსის „ქართული ენა 1 – ქართული ენა დამწყებთათვის“ წაკითხვა მასპინძელ უნივერსიტეტში.</p> <p>აღნიშნული პროექტი ხორციელდებოდა 3 წლის მანძილზე, პროექტის გეგმის მიხედვით მონაწილეს ევალუბოდა, სამი წლის მანძილზე ყოველი გაზაფხულის სემესტრი გაეტარებინა ამერიკის მასპინძელ უნივერსიტეტში, სადაც უნდა განვითარებინა სილაბუსი საქართველოს უნივერსიტეტისათვის და ჩაეტარებინა ლექციები და სპეციალური სემინარები მასპინძელი უნივერსიტეტისათვის. მასპინძელი უნივერსიტეტი იყო დარტმუთის კოლეჯი, ქ. ჰანოვერი, ნიუ ჰამფშირის შტატი, აშშ; უშუალო მასპინძელი კი პროფესორი იოანა ჩიტორანი.</p> <p>თავდაპირველად პროექტს წინ უძღოდა ერთთვიანი ტრენინგი ბილგის ამერიკულ უნივერსიტეტში, სტამბოლი, თურქეთი 2010 წლის ივლისი. ტრენინგის მიზანი იყო აკადემიური წერის, კურიკულუმებისა და სილაბუსების შედგენის პრინციპების თანამედროვე პრინციპების გაცნობა.</p> <p>უშუალოდ ამერიკაში გამგზავრებამდე რ. ქურდაძემ კიდევ ერთი ერთკვირიანი ტრენინგი გაიარა 2011 წლის იანვარში, ბუდაპეშტში, სადაც ერთგვარი შემაჯამებელი ლექციები იქნა წაკითხული იმ საკითხებზე, რაზადაც 2010 წლის ზაფხულში იყო განხილული სტამბოლის ტრენინგზე.</p> <p>აღნიშნული პროგრამა ფაქტობრივად არის ერთგვარი კვალიფიკაციის ამაღლების კურსები ფაკულტეტის განვითარების მხარდაჭერის პროგრამის პროექტის ფარგლებში. ამ პროგრამით ივარაუდება ამერიკულ მასპინძელ უნივერსიტეტში კურსებზე დასწრება, ლექციების წაკითხვა მასპინძელ უნივერსიტეტში, კონფერენციებში მონაწილეობის მიღება, სილაბუსის განვითარება საკუთრივ ქართული უნივერსიტეტისათვის და სხვ.</p> <p>ამ თვალსაზრისით რ. ქურდაძის მიერ განვითარებულ იქნა თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა</p>				

ფაკულტეტის „ქართველური ენათმეცნიერების“ სამაგისტრო პროგრამის კურსის „ენა და კულტურა - ქართული ენის კულტურულ-ანთროპოლოგიური ასპექტების“ სილაბუსი, კერძოდ, მასპინძელ უნივერსიტეტში მოსმენილი ლექციებისა და კონფერენციების მასალების საფუძველზე სოციალური და პროფესიული დიალექტების, ენისა და გენდერის, მეორე ენის სწავლების საკითხების შესახებ. ქურდაძემ შეადგინა საკითხავი (რიდერი). დანარჩენი აქტუვობა წარმოდგენილია ქვემოთ წლების მიხედვით

2011

2011 წლის გაზაფხულის სემესტრში რ. ქურდაძემ მოისმინა დარტმუთის კოლეჯის ლინგვისტიკისა და კოგნიტურ მეცნიერებათა პროგრამის ასოცირებული პროფესორის იოანა ჩიტორანის კურსი: „კავკასიურ ენათა ბგერათა შედარებითი სისტემები“ და პროფ. ჯაიმს სტენფორდის კურსი: „სოციოლინგვისტიკა“ და უფროსი ლექტორის ტიმოთი პულიოს კურსი: „ენათმეცნიერების შესავალი“.

რ. ქურდაძე არა მარტო ესწრებოდა პროფ. იოანა ჩიტორანის ზემოაღნიშნულ ლექციებს, არამედ თვითონაც, პროფ. ჩიტორანის თხოვნით ჩაატარა რამდენიმე ლექცია, კერძოდ, „გარდამავალი ზმნის სტრუქტურა ქართულში“, 25 იანვარი, 2011, „ქართული და სხვა ქართველური ენების დიალექტები“, 22 თებერვალი, 2011, „რედუქცია ქათულსა და სვანურში“, 24 თებერვალი, 2011, „ნასესხებ სიტყვათა ისტორიისათვის ქართულში“ 1 მარტი, 2011.

2011 წლის გაზაფხულის სემესტრში რ. ქურდაძემ მოამზადა სპეციალური სილაბუსი და მასპინძელ უნივერსიტეტში წაიკითხა კურსი: „ქართული ენა 1 - ქართული ენა დამწყებთათვის“.

რ. ქურდაძე აგრეთვე დაესწრო „ღია საზოგადოების ინსტიტუტის“ FDFP-ის ანუ ფაკულტეტის განვითარების მხარდაჭერის პროგრამის საგაზაფხულო კონფერენციას, 22-24 აპრილი, 2011, ვაშინგტონი, კოლუმბიის ოლქი, აშშ.

2012

2012 წლის გაზაფხულის სემესტრში რ. ქურდაძემ მოისმინა დარტმუთის კოლეჯის ლინგვისტიკისა და კოგნიტურ მეცნიერებათა პროგრამის ასოცირებული პროფესორის დავით პეტერსონის კურსი: „დისკურსის ანალიზი“ და პროფ. ადამ კეის კურსი: „კულტურათა შორისი სწავლება და განათლება“.

რ. ქურდაძე აგრეთვე დაესწრო მიკროტექსტის საკითხებისადმი მიძღვნილ საერთაშორისო სიმპოზიუმს, 25-27 მარტი, 2013, სტენფორდის უნივერსიტეტი, კალიფორნია, აშშ.

რ. ქურდაძე აგრეთვე დაესწრო ფორმალური ლინგვისტიკის საკითხებისადმი მიძღვნილ დასავლეთ სანაპიროს 30-ე კონფერენციას, 13-15 აპრილი, 2012, კალიფორნიის უნივერსიტეტი სანტა კრუზი, კალიფორნია, აშშ.

რ. ქურდაძემ წარადგინა პრეზენტაცია თემაზე: „ტიპოლოგიურ მსგავსებათა მნიშვნელობისათვის ქართულის, როგორც მეორე ენის, სწავლების დროს“ „ღია საზოგადოების ინსტიტუტის“ FDFP-ის ანუ ფაკულტეტის განვითარების მხარდაჭერის პროგრამის ყოველწლიურ საგაზაფხულო მე-15 კონფერენციაზე, ლექსინგტონის უნივერსიტეტის განათლების კოლეჯი, 1-2 მაისი, 2012, ლექსინგტონი, კენტუკის შტატი, აშშ.

რ. ქურდაძემ ჩაატარა 4 ლექცია ქართული ენის ბგერითი შედგენილობის შესახებ დარტმუთის კოლეჯში, პროფ იოანა ჩიტორანის კურსის „ექსპერიმენტული ფონეტიკის“ სტუდენტებისათვის, 9, 11, 14, 16 მაისი, 2012, ქ. ჰანოვერი, ნიუ ჰამფშირის შტატი, აშშ.

რ. ქურდაძემ ჩაატარა ლექცია-საუბარი თ. აბულაძის ფილმის „მონანიების“ შესახებ დარტმუთის კოლეჯში, პროფ იოანა ჩიტორანისა და საქართველოში ამერიკის პირველი ელჩის კენეტ იალოვეცის კურსის „ენები და პოლიტიკა კავკასიაში“ სტუდენტებისათვის, 8 თებერვალი, 2012, ქ. ჰანოვერი, ნიუ ჰამფშირის შტატი, აშშ.

2013

2013 წლის გაზაფხულის სემესტრში რ. ქურდაძემ მოისმინა დარტმუთის კოლეჯის ლინგვისტიკისა და კოგნიტურ მეცნიერებათა პროგრამის უფროსი ლექტორის ტიმოთი პულიოს კურსი: „სემანტიკა და პრაგმატიკა“.

რ. ქურდაძე დაესწრო მიკროტექსტის საკითხებისადმი მიძღვნილ საერთაშორისო სიმპოზიუმს, 25-27 მარტი, 2013, სტენფორდის უნივერსიტეტი, კალიფორნია, აშშ.

რ. ქურდაძე აგრეთვე დაესწრო „ღია საზოგადოების პროგრამების“: FDFP-ის ანუ ფაკულტეტის განვითარების მხარდაჭერისა და დოქტორანტების პროგრამების გაერთიანებულ საგაზაფხულო კონფერენციას, 22-24 აპრილი, 2013, ნიუ იორკი, ნიუ იორკის შტატი, აშშ.

2013 წლის გაზაფხულის სემესტრში რ. ქურდაძემ მასპინძელ უნივერსიტეტში წაიკითხა კურსი: „ქართული ენა 1 - ქართული ენა დამწყებთათვის“.

პროექტის ფარგლებში რ. ქურდაძემ წარადგინა პრეზენტაცია: „ქართული დამწერლობა და სალიტერატურო ენა საუკუნეთა მანძილზე“, 15 აპრილი, 2013, ჩიკაგოს უნივერსიტეტის, ილინოისის შტატი, აშშ.

რ. ქურდაძემ ჩაატარა სემინარი თემაზე: „ქართულის, როგორც მეორე ენის, სწავლების საკითხები“, ტამრა ვისოცკი-ნიიმის კლასი, 15 აპრილი, 2013, ჩიკაგოს უნივერსიტეტის, ილინოისის შტატი, აშშ.

აგრეთვე სემინარი თემაზე: ს. ფარაჯანოვის ფილმი „სურამის ციხე“, ტამრა ვისოცკი-ნიიმის კლასი, 15 აპრილი, 2013, ჩიკაგოს უნივერსიტეტის, ილინოისის შტატი, აშშ.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ლუკას სახარების ძველი ქართული თარგმანის აკადემიური გამოცემის მომზადება (2013-2016)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (საგრანტო ხელშეკრულება № 31/64)	პროფ. დარეჯან თვალთვაძე	აკად. მზექალა შანიძე, ფილოლოგიის დოქტორი ელგუჯა გიუნაშვილი, დოქტორანტები: სოფიონ სარჯველაძე და ეკა კვიციანი.

(ანოტაცია)

პროექტის მიზანი და კვლევის აქტულობა: პროექტის მიზანია ახალი აღთქმის წიგნის, ლუკას სახარების, ძველი ქართული თარგმანის ყველა უძველესი სრული თუ ფრაგმენტული ხელნაწერის მიხედვით აკადემიური ტექსტის გამოსაცემად მომზადება.

ქართულ ენაზე IV-V საუკუნეებში ითარგმნა ბიბლიური ტექსტები და უპირველესად - ფსალმუნნი, სახარებები და ლექციონარი, რაც ფაქტობრივად დასტურდება V-VII საუკუნეების ძეგლებში (ხანმეტი ოთხთავი, გრაცის ხანმეტი ლექციონარი, ვენის ხანმეტი ლექციონარი, ძველი და ახალი აღთქმის ხანმეტი ფრაგმენტები). ბიბლიურ ტექსტებზე დაყრდნობით ყალიბდებოდა ქართული სალიტერატურო ენა.

რადგანაც ძველი და ახალი აღთქმის წიგნები სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ადგილას განსხვავებულ სალიტერატურო სკოლებში ითარგმნებოდა, ხოლო შემდგომ არსებული ტექსტის რედაქტირება ასევე საუკუნეთა განმავლობაში სხვადასხვა რედაქტორის მიერ ხდებოდა, ამდენად, თითოეულ წიგნს თავისი თარგმნისა და რედაქტირების ისტორია აქვს. სწორედ ამიტომ ბიბლიის ქართული თარგმანის სრულყოფილად შესასწავლად აუცილებელია მისი თითოეული წიგნის ცალკე შესწავლა და გამოცემა.

ბიბლიის ტექსტის კვლევის თანამედროვე ეტაპზე მეტად აქტუალურ ამოცანას წარმოადგენს ახალი აღთქმის თითოეული წიგნის შესწავლა და ამ წიგნების რედაქციების აკადემიურად მომზადებული ტექსტის პუბლიკაცია. მსოფლიოს წამყვან უნივერსიტეტებსა და სამეცნიერო ცენტრებში შეისწავლება და გამოსაცემად მზადდება ძველი და ახალი აღთქმის ცალკეული წიგნების აკადემიური ტექსტები ძველ ბერძნულ, ებრაულ, სირიულ, კოპტურ და სხვა ენებზე. ხშირ შემთხვევაში შეისწავლება და გამოიცემა ცალკეული უძველესი და უმნიშვნელოვანესი ხელნაწერები. ამოცანის მიხედვით, აკადემიური ტექსტი დგინდება მოცემულ ენაზე არსებული ყველა უძველესი (თარგმანების შემთხვევაში) ან რედაქციის ფარგლებში წარმომადგენელი ხელნაწერების მიხედვით (ახალი აღთქმის ბერძნულ ენაზე შესრულებული ტექსტების შემთხვევაში). უდიდესი მნიშვნელობა აქვს

ბიბლიის თითოეული წიგნის ორიგინალისა და მისი უძველესი თარგმანების ურთიერთმიმართების შესწავლას.

კვლევის ობიექტი - ლუკას სახარების ძველი ქართული თარგმანი - მოცემულია V-XV საუკუნეების 40-მდე ხელნაწერში (წინათონური რედაქციის ტექსტი, რომელზეც გიორგი მთაწმიდლამდე შექმნილი რედაქციების ტექსტს შეიცავენ) და XI-XIX საუკუნეების 250-მდე ხელნაწერში (გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის ტექსტი). თავად ოთხთავის ხელნაწერთა გარდა, სახარებათა ტექსტები დაცულია VIII-XI საუკუნეების ძველ ქართულ ლექციონარებშიც. პროექტის შემსრულებლები გეგმავენ შეისწავლონ და დაადგინონ ლუკას სახარების ტექსტი გიორგი მთაწმიდლის რედაქციამდე არსებული ყველა ხელნაწერისა და ლექციონართა საკითხავების მიხედვით, გიორგი მთაწმიდლის რედაქციის ტექსტი კი მისი XI-XIV საუკუნეების 15 ხელნაწერის მიხედვით.

ლუკას სახარების ტექსტი ელექტრონულ ვერსიაში წარმოდგენილი იქნება შემდეგი სახით: ლუკას სახარების თითოეული მუხლის აკადემიურად დადგენილი ტექსტი ჩაიწერება რედაქციათა მიხედვით, ჯგუფებისა და ქვეჯგუფების მიხედვით ცალ-ცალკე, ჰორიზონტალურად ისე, რომ მკითხველის ნათელი წარმოდგენა შეექმნას, თუ რომელ ხელნაწერში რა ტექსტი იკითხება. მუხლებს ქვევით დართული იქნება სქოლიოები, სადაც მიეთითება, თუ რომელი ხელნაწერის მიხედვითაა წარმოდგენილი ეს ტექსტი და რომელ მანუსკრიპტშია ამ ადგილას ლაკუნა. იქვე განთავსდება ხელნაწერთა ვარიანტული წაკითხვები, სადაც აისახება მცირე სხვაობები, ორთოგრაფიული და კალმისეული შეცდომები. ამგვარადვე მომზადდება და სახარების ძირითად ტექსტს დაერთვება ლუკას სახარების ძველ ქართულ ლექციონარების საკითხავებში დაცული ტექსტიც.

პროექტი ექვს ამოცანად დაიყო. პირველ ეტაპზე (2013 წლის მაისი- ოქტომბერი) მომზადდა ლუკას სახარების გიორგისეული რედაქციის ტექსტი 15 ძველი ხელნაწერის მიხედვით. ლუკას სახარების გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის ტექსტის დასადგენად მოძიებულ შეირჩა ამ რედაქციის შემცველი შემდეგი 15 ხელნაწერი: 1. ალავერდის ოთხთავი (A-484), 1054 წ., 2. კალიპოსის ოთხთავი, ქუთ. 76, 1060 წ. 3. ვატიკანის ოთხთავი, XI ს., 4. Ath. 62, XI ს., 5. შავი მთის ოთხთავი, A-845, XI ს., 6. Sin.-19, 1074 წ., 7. Jer.-49, XI ს., 8. ვანის ოთხთავი, A-1335, XII-XIII სს., 9. ეჭმიაძინის ოთხთავი, XII-XIII სს., 10. გელათის ოთხთავი Q-908, XII-XIII, 11. Jer.-93, XII ს., 12. იენაშის ოთხთავი, ს.ი.ე.მ. მესტია N73, XIII ს., 13. Sin 81, XII-XIII სს., 14. Jer.-103 XIII ს., 15. ქურაშის ოთხთავი, XII-XIII სს.).თხუთმეტივე ხელნაწერის მონაცემების გათალიწინებით დადგინდა ლუკას სახარების გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის ტექსტი და მომზადდა მისი ელექტრონული ვერსია .

მეორე ეტაპზე (2013 წლის ნოემბერი - 2014 წლის აპრილი) დამუშავდება წინათონური რედაქციის 10 ხელნაწერის ტექსტის მასალა. 2013 წლის დეკემბრის ბოლოსთვის შესწავლილი და დამუშავებულის წინათონური რედაქციის 4 ხელნაწერი (კერძოდ:

ადიშის, ანბანდიდის და 2 სინური ოთხთავის (Sin.15, Sin 30) მიხედვით.				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	<p>“Georgian Palimpsest Manuscripts“</p> <p>გერმანულ-ქართული ერთობლივი სამეცნიერო პროექტი: „ქართული პალიმფსესტური ხელნაწერები“ (30.04.2009 – 30.04.2013)</p>	<p>ფოლკსვაგენის ფონდი.</p> <p>VW-Stiftung, Az II/84408</p>	<p>ა) პროფ. იოსტ გიპერტი, პროფ. მანანა თანდაშვილი (გოეთეს სახელობის უნივერსიტეტი, მაინის ფრანკფურტი)</p> <p>ბ) პროფ. დავით ლორთქიფანიძე (ს. ჯანაშიას სახელობის ეროვნული მუზეუმი, თბილისი)</p> <p>გ) პროფ. დარეჯან თვალთვაძე (თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტი, თბილისი)</p>	<p>პროფ. იოსტ გიპერტი, პროფ. მანანა თანდაშვილი (მაინის ფრანკფურტის იოჰან ვოფგანგ გოეთეს სახელობის უნივერსიტეტი), პროფ. ბერნარ უტიე (პარიზი CNRS). ქართული მხრიდან პროექტში მონაწილეობს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ჯგუფის ხელმძღვანელი პროფ. დარეჯან თვალთვაძე) და ს.ჯანაშიას სახელობის ეროვნული მუზეუმი (ხელმძღვანელი დავით ლორთქიფანიძე). პროექტში ჩართულნი არიან: ფილოლოგიის დოქტორი მანანა მაჩხანელი, დოქტორანტები – სოფიო სარჯველაძე და ეკა კვიციანი, მაგისტრანტი ციცილო</p>

				გულედანი.
--	--	--	--	-----------

(ანოტაცია)

პროექტის წინაპირობა: 2004-2008 წლებში წარმატებით განხორციელდა საერთაშორისო ქართულ-გერმანულ-ფრანგული სამეცნიერო პროექტი “კავკასიური წარმოშობის პალიმფსესტები”, რომლის მონაწილედ ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრის მკვლევართა ჯგუფთან ერთად იყო თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეცნიერთა ჯგუფიც (თსუ ასოც. პროფ. დ. თვალთავძე, ქართულ ხელნაწერთა შემსწავლელი სამეცნიერო კვლევითი ლაბორატორია „ორიონის“ თანამშრომლები მ. მაჩხანელი, ს. სარჯველაძე, მ. ოდიკაძე. თსუ მეცნიერთა ჯგუფს ხელმძღვანელობდა დ. თვალთავძე. მას შემდეგ, როცა ზემოთ აღნიშნული პროექტის ფარგლებში განხორციელებული კვლევების შედეგად გამოიცა სინას მთაზე აღმოჩენილი პალიმფსესტების ალბანური და სომხური ტექსტები, მკვლევართა საერთაშორისო ჯგუფის ყურადღება ქართული პალიმფსესტების სათანადო დამუშავებას და მათ გამოცემას დაეთმო და 2010 წლიდან ქართველ და ევროპელ მეცნიერთა თანამშრომლობა გაგრძელდა ახალი პროექტის ფარგლებში: “**ქართული პალიმფსესტური ხელნაწერები**”.

პროექტის მიზანი: პროექტი მიზნად ისახავს საქართველოსა და საქართველოს ფარგლებს გარეთ დაცული ქართული პალიმფსესტების თანამედროვე ტექნოლოგიური საშუალებებით დამუშავებას (დიგიტალიზაციას), სამეცნიერო კვლევისათვის მისი ეფექტურად გამოყენების მიზნით. პალიმფსესტების სახით შემორჩენილი უძველესი ტექსტების იდენტიფიცირებას და გამოსაცემად მომზადებას.

პროექტის პარტნიორები: პროფ. იოსტ გიპერტი და პროფ. მანანა თანდაშვილი (მაინის ფრანკფურტის იოჰან ვოფგანგ გოეთეს სახელობის უნივერსიტეტი), პროფ. ბერნარ უტიე (პარიზი CNRS). ქართული მხრიდან პროექტში მონაწილეობს ივანე ჯავახიშვილი სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ჯგუფის ხელმძღვანელი პროფ. დარეჯან თვალთავძე) და ს.ჯანაშიას სახელობის ეროვნული მუზეუმი (ხელმძღვანელი დავით ლორთქიფანიძე). პროექტში ჩართულნი არიან: ფილოლოგიის დოქტორი მანანა მაჩხანელი, დოქტორანტები – სოფიო სარჯველაძე და ეკა კვიციანი, მაგისტრანტი ციცილო გულედანი.

პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი იყო : 1) საქართველოში მუზეუმებში დაცული პალიმფსესტების მულტისპექტრალური (დიგიტალური) დამუშავება 2) საქართველოს ფარგლებს გარეთ დაცული პალიმფსესტების მულტისპექტრალური (დიგიტალური) დამუშავება (ლაიფციგის ეროვნული მუზეუმის, პარიზის და ვენის ნაციონალური ბიბლიოთეკებისა და სინას მთის წმ. ეკატერინეს მონასტრის მფლობელობაში არსებული ქართული პალიმფსესტები). 3) დიგიტალიზირებული პალიმფსესტების მეცნიერული

შესწავლა (ფრანკფურტის უნივერსიტეტისა და თბილისის უნივერსიტეტის სამეცნიერო ჯგუფები). ხელშეკრულების თანახმად, კვლევის შედეგების პუბლიკაციის საკითხი დამატებით განიხილება პროექტის პარტნიორების მიერ პროექტის დამთავრებისას.

პროექტის ფარგლებში შესრულდა შემდეგი სამუშაოები:

2010 წელი, მარტი–ივლისი : პროექტის მონაწილეების მიერ შესწავლილ იქნა ქართულ ხელნაწერთა ადგილობრივ და უცხოურ საცავებში დაცული ხელნაწერების აღწერილობა–კალატალოგები, დადგინდა, რა რაოდენობის პალიმფსესტური ხელნაწერებია დაცული საქართველოში და მის ფარგლებ გარეთ და რა ოდენობის მასალა არის მოსამზადებელი მულტისპექტრული ანალიზის წესით დასამუშავებლად.

აგვისტო – სექტემბერი: განხორციელდა პროექტით დაგეგმილი სამეცნიერო მივლინება სვანეთში იქ დაცული ქართული ხელნაწერების შესასწავლად და პალიმფსესტური ნუსხების დიგიტალიზაციისთვის. Volkswagenstiftung-ის მიერ პროექტის განხორციელებისათვის შეძენილი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით (მუსისის მულტისპექტრალური კამერა თანმხლების აქსესუარებით,) გადაღებულ იქნა მესტიის მუზეუმში დაცული რამდენიმე პალიმფსესტური ხელნაწერი და სვანეთის სხვა სოფლებში (ლახამურა, ლახუმტი, ეწერი) დაცული მანუსკრიპტები.

ოქტომბერი – დეკემბერი: მიმდინარეობდა გადაღებული მასალის მულტისპექტრული დამუშავება და ამოკითხული ტექსტების გაშიფრვა–იდენტიფიკაცია. აღნიშნული კვლევის შედეგები აისახა ჩემ მიერ წელს მომზადებულ სტატიაში: „სვანეთის ისტორიულ–ეთნოგრაფიული მუზეუმის N41 ხელნაწერში დაცული მათეს სახრების ტექსტისათვის“, რომელიც თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის ინსტიტუტის შრომების კრებულში დაიბეჭდა, და პროფ. კორნელი დანელიას დაბადებიდან 75–ე წლისთავისადმი მიძღვნილ სამეცნიერო კონფერენციაზე წაკითხულ მოხსენებაში: „მათეს სახარების უცნობი რედაქციის ფრაგმენტი მესტიის მუზეუმის N41 ხელნაწერში“.

2011 წელი; იანვარი–აგვისტო: პროექტის მონაწილეების მიერ შესწავლილ იქნა 2010 წლის აგვისტო სექტემბერში სვანეთში მოწყობილი სამეცნიერო მივლინების დროს მოპოვებული მასალა. კერძოდ, Volkswagenstiftung-ის მიერ პროექტის განხორციელებისათვის შეძენილი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით (მუსისის მულტისპექტრალური კამერა თანმხლების აქსესუარებით) გადაღებული მესტიის მუზეუმში დაცული რამდენიმე პალიმფსესტური ხელნაწერი და სვანეთის სხვა სოფლებში (ლახამურა, ლახუმტი, ეწერი) დაცული მანუსკრიპტები. მიმდინარეობდა გადაღებული მასალის მულტისპექტრული დამუშავება და ამოკითხული ტექსტების გაშიფრვა–იდენტიფიკაცია. აღნიშნული კვლევის შედეგები აისახა ჩემ მიერ წელს მომზადებულ სტატიაში: სვანეთის ისტორიისა და ეთნოგრაფიის მუზეუმში დაცული ტვიზების ხელნაწერი (თანაავტორი ს. სარჯველაძე), რომელიც დაიბეჭდა კრებულში „FOLIA CAUCASICA“, რომელიც მაინის ფრანკფურტის გოეთეს სახელობის უნივერსიტეტმა და თსუ–მ ერთობლივად გამოსცა.

სექტემბერი – დეკემბერი: მიმდინარეობდა ვენის ნაციონალურ ბიბლიოთეკის პალიმფესტური ხელნაწერის (Vienna 2) გადაღებული მასალის მულტისპექტრული დამუშავება და ამოკითხული ტექსტების გაშიფრვა-იდენტიფიკაცია. სულ დამუშავებული და წაკითხული აღნიშნული ხელნაწერის 136 ფურცელი. მომზადდა მასალები ვენური პალიმფესტური ხელნაწერის (Vienna 2) დიპლომატიური გამოცემისათვის.

2012 წელი, იანვარი-მარტი: გრძელდებოდა მუშაობა ვენის ნაციონალურ ბიბლიოთეკის პალიმფესტური ხელნაწერის (Vienna 2) გადაღებული მასალის მულტისპექტრული დამუშავებასა და ამოკითხული ტექსტების გაშიფრვა-იდენტიფიკაციაზე. მომზადდა მასალები ვენური პალიმფესტური ხელნაწერის (Vienna 2) დიპლომატიური გამოცემისათვის.

აპრილი - ოქტომბერი: პროექტის მონაწილეების მიერ შესწავლილ იქნა 2010 წლის აგვისტო-სექტემბერში სვანეთში მოწყობილი სამეცნიერო მივლინების დროს მოპოვებული მასალა. კერძოდ, Volkswagenstiftung-ის მიერ პროექტის განხორციელებისათვის შეძენილი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით (მუსისის მულტისპექტრალური კამერა თანმხლების აქსესუარებით) გადაღებული მესტიის მუზეუმში დაცული რამდენიმე პალიმფესტური მანუსკრიპტები. მიმდინარეობდა სინური პალიმფესტების მულტისპექტრული დამუშავება და ასომთავრული ანბანით შესრულებული ქვედა ფენის ტექსტის ამოკითხვა-გაშიფრვა და ამოკითხული ტექსტების იდენტიფიკაცია.

ნოემბერი-დეკემბერი: პროექტის მონაწილეებმა დავიწყეთ მუშაობა მესტიის მუზეუმის N 5 ხელნაწერის ქვედა ფენის ნუსხური ანბანით შესრულებული ტექტის წაკითხვა-გაშიფრავასა და იდენტიფიკაციაზე. წაკითხული იქნა ხელნაწერის 6 გვერდი (32r-37v).

2013 წლის იანვარი - მარტი. გრძელდებოდა მუშაობა მესტიის მუზეუმის N 5 პალიმფესტური ხელნაწერის ქვედა ფენის ნუსხური ანბანით შესრულებული ტექტის დარჩენილი ნაწილის წაკითხვა-გაშიფრავასა და იდენტიფიკაციაზე. ამ ეტაპზე პალიმფესტური ფურცლების შესწავლის საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ საქმე გვაქვს ძლისპირთა ძველი რედაქციის ტექსტთან. პალიმფესტური ხელნაწერების წაკითხული და იდენტიფიცირები ტექსტები გამოქვეყნდება ელექტრონულად (titus.uni-frankfurt.de). მიმდინარეობს მუშაობა ტექსტის და გამოკვლევის ბეჭდური წესით გამოცემის მოსამზადებლად.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4	ქართული ენის ეროვნული კორპუსი GNC (I) მოსამზადებელი	ფოლკსვაგენის ფონდი. VW-Stiftung, Az	პროფ. იოსტ გიპერტი, პროფ. მანანა თანდაშვილი (გოეთეს სახელობის უნივერსიტეტი,	დარეჯან თვალთვაძე (ძველი ქართული ენის ტექსტების დამუშავებაზე მომუშავე თსუ-ს

	<p>ეტაპი) (15. 11.2012 15. 12.2013)</p>	<p>86514).</p>	<p>მაინის ფრანკფურტი)</p>	<p>მკვლევართა ჯგუფის ხელმძღვანელი),. მზექალა შანიძე, ლელა ციხელაშვილი, ნინო შარაშენიძე, თსუ-ის დოქტორანტები, მაგისტრანტები და სტუდენტები.</p>
--	---	----------------	---------------------------	---

(ანოტაცია)

პროექტის აღწერა: ქართული ენის ეროვნული კორპუსი არის საინფორმაციო – საცნობარო სისტემა, რომელიც ეფუძნება ელექტრონული ფორმით არსებულ ტექსტურ ბაზებს. მან უნდა წარმოადგინოს ქართული ენა მთელი მისი მრავალფეროვნებით, დიაქრონიულ და სინქრონიულ ჭრილში, ტერიტორიული და სოციალური ვარიანტებით, როგორც წერილობითი, ისე ზეპირი ტექსტებით, გრამატიკული და ბიბლიოგრაფიული აპარატით, რომლის გამოყენება შესაძლებელია სხვადასხვა სამეცნიერო და სასწავლო მიზნებისთვის. ქართველოლოგიის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, მწვავედ იგრძნობა ენის სტრუქტურის შესასწავლად ახალი მეთოდებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების საჭიროება, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მკვლევრებს სანდოობის მაღალი ხარისხით მოახდინონ ამ თუ იმ ლინგვისტური ჰიპოთეზის თუ მოდელის ვერიფიცირება და მიიღონ პრინციპულად ახალი კვლევის შედეგები. გარდა ამისა, კორპუსზე ორიენტირებულმა კვლევებმა შეიძლება მნიშვნელოვნად შეუწყონ ხელი აქამდე ნაკლებად შესწავლილი საკითხების ინტენსიურ კვლევასა და ახალი სამეცნიერო პრობლემატიკის წარმოჩენას. ამასთან ერთად, ქართული ენის ეროვნული კორპუსი შეიძლება გამოყენებული იქნას, როგორც ქართული ენის სწვლების ინსტრუმენტი.

გასული საუკუნის მეორე ნახევრიდან ენის „ტექნოლოგიზება“ დიდი სახელმწიფოების მთავარ სტრატეგიად იქცა. ამ სტრატეგიის მნიშვნელოვან ნაწილი კი ვრცელი ელექტრონული ტექსტური კორპუსების შექმნაა. დიდი ხანია არსებობს ამერიკული, ბრიტანული, ჩეხური, რუსული, სომხური და სხვ. ენათა ეროვნული კორპუსები... შესაბამისად, ქართული ენის ეროვნული კორპუსის შექმნა დღევანდელი ქართული მეცნიერების მთავარი ამოცანაა.

პროექტის მიზანი: პროექტი მიზნად ისახავს ქართული ენის ეროვნული კორპუსის მოსამზადებელი სამუშაოების შესრულებას, რაც გულისხმობს ქართული ენის უკვე არსებული ელექტრონული რესურსების დამუშავებას და კორპუსის ფორმატში გადატანას. არსებითი განმასხვავებელი ნიშანი, რაც ჩვეულებრივ ტექსტურ ბაზას კორპუსისაგან განასხვავებს, არის ტექსტების აღჭურვა ისეთი მეტამონაცემებით, როგორიცაა: ცნობები

ავტორის შესახებ, თარიღი, შექმნის ადგილი, მთარგმნელი, ჟანრი ... და მისი საგანგებო წესით დამუშავება (თავის, აზნაცის, მუხლის, გვერდის, სტრიქონის მითითება...).

პროექტის წინაპირობა: გასული საუკუნის ბოლო წლებიდან მოყოლებული დღემდე გოეთეს სახელობის ფრანკფურტის უნივერსიტეტის პროფესორის იოსტ გიპერტის ხელმძღვანელობით მკვლევართა ჯგუფების მიერ საქართველოში განხორციელებულ მასშტაბური პროექტების შედეგად შეიქმნა ქართული ენის დიაქრონიული კორპუსის მდიდარი ელექტრონული ბაზა. ამ ბაზების შექმნაზე გერმანელ კოლეგებთან ერთად წლების განმავლობაში მუშაობდნენ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, კერძოდ: ძველი ქართული ენის კათედრის, ქართულ ხელნაწერთა შემსწავლელი სამეცნიერო ლაბორატორია “ორიონის”, ახალი ქართული ენის კათედრის; ზოგადი და შედარებითი ენათმეცნიერების კათედრის თანამშრომლები. 2002 წლიდან დღემდე ფრანკფურტის უნივერსიტეტის და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მკვლევართა ჯგუფები რამდენიმე სხვა სამეცნიერო პროექტის ფარგლებში (“კავკასიური წარმოშობის პალიმფსესტები”, “ქართული პალიმფსესტური ხელნაწერები”, ქართული ოთხთავის აკადემიური გამოცემა და სახარებების შემცველი ხელნაწერების კატალოგი” (INTAS) და სხვ.) აგრძელებდნენ თანამშრომლობას და TITUS-ის ARMAZI-ს ტექსტური ბაზის შევსებას. დღეისთვის იქ განთავსებულია ძველი და საშუალო ქართულის უმნიშვნელოვანესი ძეგლები. ამჟამად ინტერნეტსივრცეში ხელმისაწვდომია TITUS-ისა და ARMAZI-ის რესურსები: <http://titus.uni-frankfurt.de>; <http://armazi.uni-frankfurt.de> ქართული ენის ეროვნული კორპუსის პირველი მოსამზადებელი ეტაპი სწორედ ამ მასალის სპეციალური მეტამონაცემებით აღჭურვას, მათთვის ე.წ. ტექსტის პასპორტის (ჰედერების) შექმნას გულისხმობს, რომ TITUS-ის და ARMAZI-ის ელექტრონული ტექსტები გახდეს ქართული ენის ეროვნული კორპუსის (GNC-ის) ნაწილი. ქართული ენის ეროვნული კორპუსი ახლო მომავალში გახდება საყრდენი ბაზა როგორც საუნივერსიტეტო სამეცნიერო კვლევებისათვის ჰუმანიტარულ დისციპლინებში, ასევე სასწავლო პროცესის თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით წარსამართავად და მომავალში ქართულენოვანი ავტომატური სათარგმნი სისტემის შესაქმნელად.

პროექტის მონაწილეები: ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის ინსტიტუტი, არნ. ჩიქობავს სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველოს ეროვნული მუზეუმი, საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა და სხვ.

თსუ ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტი პროექტში წარმოდგენილია 2 ჯგუფით: ა) ძველი ქართული ენის ჯგუფი, რომელსაც ხელმძღვანელობენ აკად. მზექალა შანიძე, პროფ. დარეჯან თვალთვაძე და ასოც. პროფ. ლელა ციხელაშვილი და ბ) საშუალო ქართულის ჯგუფით, რომელსაც ხელმძღვანელობს ასოც.პროფ. ნინო შარაშენიძე.

პროექტის დაგეგმილი სამუშაოების შესრულებაში ჩართული არიან ქართული ენის მიმართულების მაგისტრანტები, დოქტორანტები და ბაკალავრიატის დამამთავრებელი კურსის სტუდენტებიც (სულ 16 სტუდენტი). პროექტის მონაწილეებმა 2013 წელს იმუშავეს TITUS-ისა და ARMAZ-ის ელექტრონული ბაზების ძველი ქართულის 90 და საშუალო ქართული 26 ძეგლის ჰედერების შექმნაზე და მონაცემთა დამუშავებაზე. გარდა ამისა, არსებული ელექტრონული ბაზები შეივსო ახალი მასალითაც (დამუშავდა XII-XVIII საუკუნეების რამდენიმე ორიგინალური და ნათარგმნი ტექსტი, მაგ. ბაქარის ბიბლია, კარაბადინები და სხვ.). მიმდინარეობდა მუშაობა ძველი ქართულის ანალიზატორის კომპიუტერული პროგრამის შესაქმნელად ლინგვისტური მასალის მარკირების სისტემის დამუშავებაზე.

2013 წლის დეკემბერში დასრულდა პროექტის ქართული ენის ეროვნული კორპუსი (GNC) I მოსამზადებელი ეტაპი. პროექტის მეორე ეტაპი 2014 წლის მარტიდან დაიწყება.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
5	ორენოვანი წიგნიერების განვითარება საქართველოს ეთნიკური უმცირესობების სკოლებში“ (2012-2014)	USAID		კახა გაბუნია (ექსპერტი)
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
6	„მასწავლებელთა მრავალენოვანი პროგრამის შემუშავება და დანერგვა უკრაინისა და საქართველოს უნივერსიტეტებში.“ (2012-2015)	ტემპუსი, ევროკომისია		კახა გაბუნია (თანაავტორი, ექსპერტი)
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

7	ქართული ენის ელექტრონული კურსის დანერგვა საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში (2013)	ფონდი ღია საზოგადოება - საქართველო		კახა გაბუნია (მთავარი კონსულტანტი)
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
8	„ინტერკულტურული განათლების ასპექტების კვლევა საქართველოს სკოლების დაწყებით საფეხურებზე“	USAID-ის ფინანსური მხარდაჭერით აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) პროგრამის - „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების“ (G-PAC)		კახა გაბუნია (ექსპერტი)
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
9	უმადლეს სასწავლებლებში განათლების საშეღავათო პოლიტიკისა და ერთწლიანი ქართული ენის პროგრამის	გაეროს ასოციაციის მიერ და განხორციელდა ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს მიერ		კახა გაბუნია (ექსპერტი)

	ეფექტურობა საქართველოში (2013)	დამფინანსებული პროგრამის "ეროვნული ინტეგრაციის გაძლიერება" (ANI) ფარგლებში.		
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
10	წიგნიერების განვითარება საქართველოს არაქართულენოვან სკოლებში თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით (2013-2014)	ფონდი ღია საზოგადოება - საქართველო	კახა გაბუნია	კახა გაბუნია
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
11	ქართულის, როგორც მეორე ენის მასწავლებელთა მომზადება (14.12.2013 – 22.12.2013)	განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო		კახა გაბუნია (ტრენერი. მოდულის ავტორი)
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
12	წარდგენილია დასაფინანსებლად – ქართული ენის მორფოლოგიური ლექსიკონი (2014-	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	კახა გაბუნია	კახა გაბუნია

	2015)			
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
13	<p>პროგრამა - ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვა და მონიტორინგი (დამტკიცებული განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2013 წლის 2 მაისის # 180 ბრძანებით)</p> <p>ქვეპროგრამა - ბილინგვური სწავლების დანერგვის ხელშეწყობა არაქართულენოვან სკოლებში (01.07.2013-31.12.2013)</p>	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო		სალომე ომიაძე (ენათმეცნიერი)
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
14	<p>„ქართულის, როგორც უცხო ენის სწავლების პროგრამა“:</p> <p>ადაპტირებული საკითხავი ლიტერატურის შექმნა არაქართველთათვის;</p> <p>სახელმძღვანელო „ქართული, როგორც უცხო ენა“ A2.1 და A2.2 დონეები (რედაქტირება)</p> <p>(2013 წლის 1</p>	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	პროფ. მარიკა ოძელი	რუსუდან ზეკალაშვილი (ქართული ენის ექსპერტი)

	თებერვალი - 2013 წლის 31 დეკემბერი)			
(ანოტაცია)				
<p>პროექტის მიზანი:</p>				
<p>ქართულის, როგორც უცხო ენის, სახელმძღვანელოების შედგენა და რედაქტირება;</p> <p>ქართულის, როგორც უცხო ენის, სწავლების მეთოდის სახელმძღვანელოსა და მასწავლებლის წიგნის შედგენა;</p> <p>არაქართველთათვის ადაპტირებული საკითხავი წიგნის (A1-A2 დონეები) შედგენა;</p> <p>სახელმძღვანელოთა სავარჯიშოების შედგენა და გახმოვანება.</p>				
<p>2013 წელს შესრულებული სამუშაოს მოკლე აღწერილობა:</p>				
<p>მასალის შერჩევა ადაპტირებული საკითხავი ლიტერატურისთვის არაქართველთათვის A1-A2 დონეების მიხედვით;</p> <p>შერჩეული მასალის ადაპტირება შესაბამისი დონისთვის;</p> <p>ლექსიკონის შედგენა ადაპტირებული ტექსტებისთვის;</p> <p>ელექტრონული დისკის შექმნა სავარჯიშოებისთვის, ტექსტებისა და დიალოგების გახმოვანებით.</p> <p>ადაპტირებული საკითხავი ლიტერატურის სამუშაო ვარიანტის შემუშავება ქართული ენის ფლობის A1 და A2 დონეებისათვის, მისი რედაქტირება.</p>				
<p>ადაპტირებულია ქართველი და უცხოელი მწერლების ნაწარმოებები (სულხან-საბა ორბელიანის, აკაკი წერეთლის, ილია ჭავჭავაძის, იაკობ გოგებაშვილის, კონსტანტინე გამსახურდიას, ოტია იოსელიანის, გურამ რჩეულიშვილის, ნოდარ დუმბაძის, რევაზ ინანიშვილის, გოდერძი ჩოხელის, ნუგზარ შატაძის, ერლომ ახვლედიანის, რეზო ჭყიშვილის, ნათია როსტიაშვილის, ვოვა კიკილაშვილის, ინა არჩუაშვილის; ანტონ ჩეხოვის, მარკ ტვენის, ჩარლზ დიკენსის, უილიამ თეკერის, ფრანსუა რაბლეს, ო'ჰენრის)</p>				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
15	წარდგენილია დასაფინანსებლად – ქართული ენის	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		რუსუდან ზეკალაშვილი, გიული შაბაშვილი

	ლინგვისტური კატეგორიები (2014–17)			
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
16	„სივრცე და დრო ქართველურ ენებში“ (#დ-13/20) (2013–2015)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	პროფ. მანანა თანდაშვილი (ხელმძღვანელი), პროფ. იზაბელა ქობალავა (თანახელმძღვანელი)	მაია ლომია

(ანოტაცია)

პროექტის აქტუალობა

ლინგვისტიკის განვითარებაში უკანასკნელ ათეულ წლებში კოგნიტიური პარადიგმის დამკვიდრებასთან დაკავშირებით სულ უფრო აქტუალური ხდება ენის მთლიანი ფუნქციონირების მოდელირება. ამ კონტექსტში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სამყაროს ენობრივი სურათების დადგენა. ენობრივი ასახვის სპეციფიკის კვლევა, რაც მეცნიერების სხვადასხვა დარგის ენათმეცნიერების, ეთნოგრაფიის, კულტუროლოგიისა და სხვ.) ინტერესთა სფეროს განეკუთვნება. წარმოდგენილი პროექტი ეხება ქართველურ ენებში სივრცის, დროის და მათთან კავშირში მოძრაობის ენობრივ ასახვას. სინამდვილის კონცეპტუალიზაციის ენობრივი საშუალებები უნივერსალურთან ერთად ეროვნულ-სპეციფიკურიცაა. აქედან გასაგები ხდება ის აქტუალობა, რომელიც ახლავს ცალკეულ ენათა შესწავლას და ის მნიშვნელობა, რომელიც ენიჭება ადეკვატურად გაანალიზებულ კონკრეტულ ენობრივ მასალას ზოგადტიპოლოგიური კვლევებისთვის.

პროექტის მიზანი

პროექტის მიზანი რამდენიმე საკითხად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

1. ქართველურ ენათა მიხედვით სივრცულ და დროით მიმართებათა გამოხატვის ეროვნული საშუალებების პარადიგმატული აღწერა.
2. მათი სისტემატიზაცია სემანტიკური ჯგუფების მიხედვით.
3. ფუნქციურ –სემანტიკური ანალიზი.

- *შესრულებული სამუშაო:*
- სივრცულ მიმართებათა ენობრივი საშუალებების აღწერა და ანალიზი ლაზური მასალის მიხედვით მთლიანად, მეგრული მასალის მიხედვით ნაწილობრივ. ამ მიზნით

ლაზეთსა და სამეგრელოში მოწყობილ ექსპედიციებში მონაწილეობა მიღებული შედეგების მეცნიერული ანალიზი წარვადგინე გრანტის ფარგლებში დაგეგმილ სემინარზე 2013 წლის ნოემბერში.

- გრანტის ფარგლებში ფრანკფურტის გოეთეს უნივერსიტეტში გავაკეთე შემაჯამებელი მოხსენება (თანავტორთან ერთად), რომელიც ქართველურ ენებში სტატიკური ზმნების სემანტიკურ ანალიზს შეეხებოდა.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
17	„ფონოსემანტიკური ლექსიკა ქართველურ ენებში (სტრუქტურული, სემანტიკური და პრაგმატიკული ასპექტები)“ (#31/20) (2013–2015)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	რუსუდან გერსამია	მაია ლომია

(ანოტაცია)

- პროექტის აქტუალობა**

ტერმინი *ფონოსემანტიკა* ყველაზე უკეთ ასახავს იმ შინაარსს, რომელიც გულისხმობს ფონემურ და სემანტიკურ დიფერენციალურ ნიშნებს შორის კავშირს. ფორმოზრივი, სემანტიკური და პრაგმატიკული ასპექტების ერთობლიობა ხელს უწყობს სამეცნიერო ინტერესის ფოკუსირებას ბგერწერით/ფონოსემანტიკურ ლექსიკაზე. ფონოსემანტიკური პრინციპი ქართველურ ენებში სიტყვაწარმოების ერთ-ერთი ყველაზე პროდუქტიული საშუალებაა, რომლის შედეგადაც ამ ენათა ფარგლებში ვლინდება სრული სემანტიკური სხვაობა და მნიშვნელობათა ცალკეული ნიუანსები. ამ ტიპის ლექსემათა პირველი სისტემატიზაცია მოგვცა ტ. გუდავამ, მაგრამ მხოლოდ მეგრულისათვის. რაც შეეხება სვანურის ან ლაზურის მონაცემებს, ამ საკითხზე საგანგებო მსჯელობას ლინგვისტურ ლიტერატურაში ვერ ვხვდებით.

- პროექტის მიზანი**

ლაზურში ამ ტიპის მასალა არ არის აღწერილი და, შესაბამისად, არც გაანალიზებული. არსებული კვლევების მიუხედავად, ფონოსემანტიკური ლექსიკა ქართველური ენებისთვის საჭიროებს კომპლექსურ მიდგომას: ლექსიკის სრულად აღწერას, მონაცემთა შედარებას და სპეციალურ

ანალიზს.

- მესრულებული სამუშაო
- ლაზეთში მოწყობილი ექსპედიციის შედეგად ნაწილობრივ აღწერილია ფონოსემანტიკური ლექსიკა ლაზურში.
- დამუშავებულია სპეციალური პარაგრაფი – „ბგერათსიმბოლიზმის განვითარების დინამიკა ქართველურ ენებში“, რომელიც სამომავლოდ მონოგრაფიაში ჩაერთვება. აღნიშნულ საკითხზე, თანავტორთან ერთად, საფრანგეთში, კერძოდ ქ. დიჟონში, ბურგუნდიის უნივერსიტეტში გავაგზავნე თეზისები სამეცნიერო კონფერენციაზე, რომელიც ბგერითი სიმბოლიზმის თეორიათა ისტორიას, ლინგვისტური იკონურობის ტრადიციებს და შარლ დე ბროსეს წვლილს ეძღვნება. საორგანიზაციო კომიტეტისგან მივიღე დადებითი რეცენზიები და მოწვევა. კონფერენცია გაიმართება 2014 წლის თებერვალში.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
18	„ზემოსვანური (ენგურისა და კოდორის ხეობათა) ტექსტების მორფონოლოგიური სეგმენტაცია (გამოკვლევა და სიმფონია-ლექსიკონი ქართულ-ინგლისური ვერსიითურთ)“ (2013–2016)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	ქეთევან მარგიანი-სუბარი

(ანოტაცია)

საგრანტო პროექტის („ზემოსვანური (ენგურისა და კოდორის ხეობათა) ტექსტების მორფონო-ლოგიური სეგმენტაცია (გამოკვლევა და სიმფონია-ლექსიკონი ქართულ-ინგლისური ვერსიითურთ)“ წინასწარ შედგენილი პროსპექტის მოთხოვნათა საფუძველზე შეირჩა ინდექსი სვანური პუბლიკაციებიდან.

გაკეთდა 1-ლი ტრანშით გათვალისწინებული (ა – ე) გრაფემებზე დაწყებულ ლექსებათა ინდექსი, ითარგმნა ქართულად და ინგლისურად, თითოეულ სალექსიკონო ერთეულს მიეწერა

სახელობითი ბრუნვის (სახელებს) და მასდარის (ზმნებს) ფორ-მები;

დამუშავდა ა-ე გრაფემებ-ზე დაწყებული ელიზიური ზმნური ფუძეები მომდინარეობის ჩვენებით;

კომპიუტერში შევიტანეთ და საინდექსოდ მოვამზადეთ ვ. თოფურიას წიგნში „სვანური ენა, I, ზმნა, I“ შესული სვანური მასალა.

რადგანაც ზოგიერთი სვანური ტექსტი თითქმის 100 წლის წინაა ფიქსირებული და მათში წარმოდგენილი ლექსიკური ერთეულები თანამედროვე მეტყველებისათვის რამდენადმე უცნაურად გამოიყურება, ჩვენ შევეცადეთ მათთვის მიგვეცა სწორი ფონოლოგიურ-გრამატიკული ახსნა, რაც სქოლიოების სახით დავურთეთ (რამდენადაც პუბლიკაციებში წარმოდგენილ მასალას უკვე ვეღარ შევცვლიდით).

საგრანტო პროექტის I ტრანშით გათალისწინებული ამოცანები ფაქტობრივად ზედმიწევნით შესრულდა: შედგა ინდექსის 259-გვერდიანი ელექტრონულ ვერსია, ასევე შეიქმნა ელ. ბაზა ვ. თოფურიას „სვანური ზმნის“ მასალისთვის შემდგომი დამუშავებისა და ინდექსზე გაწყობისთვის (77 კომპ. გვერდი); სულ I ტრანშის შედეგებმა მოიცვა **336 კომპიუტერული გვერდი**.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
19	წარდგენილია დასაფინანსებლად – „უგული, კალა, ხალდე, ჰადიში“ (ინტერდისციპლინარული გამოკვლევა ინდექსებითა და ინგლისური რეზიუმეებით) (2014–2017)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		ქეთევან მარგიანი-სუბარი
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

20	ქართული ენის დიალექტების მორფოლოგია (2013–15)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		ნინო შარაშენიძე
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
21	მულტილინგვური განათლება (2012–14)	TEMPUS		ნინო შარაშენიძე
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
22	წარდგენილია დასაფინანსებლად – ქართული ენის ლინგვისტური კატეგორიები (2013–16)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		ნინო შარაშენიძე
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
23	ზმნური კონსტრუქციების ფუნქციურ-სემანტიკური ანალიზი (01.04.2014-	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიული შაბაშვილი	გიული შაბაშვილი

	30.07.2014)			
<p style="text-align: center;">(ანოტაცია)</p> <p>კვლევის მიზანია ქართული ენის მონაცემების ბაზაზე ზმნური კონსტრუქციების კომპლექსური აღწერა; კვლევის თანამედროვე მეთოდების საფუძველზე მათი სისტემური, ფუნქციურ-სემანტიკური და კომუნიკაციურ-პრაგმატიკული თავისებურებების გამოვლენა. კვლევა მიზნად ისახავს ზმნური კონსტრუქციების სისტემური მოდელების შექმნას, რომლებიც საფუძველი გახდება შემდგომ როგორც კონტრასტული და ტიპოლოგიური კვლევებისათვის, ისე ქართული ენის მანქანური დამუშავებისათვის.</p> <p>ზმნური კონსტრუქციების ფუნქციურ-სემანტიკური მახასიათებლების გამოსავლენად აუცილებელია რამდენიმე ეტაპის გათვალისწინება:</p> <ul style="list-style-type: none"> ∅ კვლევის მიდგომის შემუშავება, კვლევის თანამედროვე მეთოდების გაანალიზება და ქართულ მასალაზე მორგება; ∅ მასალის მოძიება, დაჯგუფება და დახარისხება; ∅ ზმნების სემანტიკური ჯგუფების გამოყოფა; ∅ ზმნური კონსტრუქციების რეალიზების სინტაქსური გარემოს გამოვლენა; ∅ ზმნური სემანტიკური ჯგუფების პრაგმატიკული რეალიზაციის მოტივაციის საფუძვლისა და რეალიზების მექანიზმების გამოვლენა; ∅ ზმნური კონსტრუქციების პრაგმატიკული მოდელების შემუშავება; ∅ ზმნური კონსტრუქციების ყველა შესაძლო ფუნქციურ-სემანტიკური და ასპექტური მახასიათებლის გამოვლენა; ∅ სტატისტიკური მონაცემების შეჯამება; ∅ კონსტრუქციების ფუნქციონირების სისტემების, ფუნქციონირების სქემისა და ფორმულების გამოყვანა, მოდელირება; ∅ კვლევისას გამოვლენილი სემანტიკური მახასიათებლების ფუნქციონირების ტესტირება. 				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

24	პროკლე დიადოხოსი, 'კავშირნი ღმრთისმეტყველები თნი' (H-№1337 ხელნაწერის კრიტიკული გამოცემა)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დამანა მელიქიშვილი	დამანა მელიქიშვილი, მაია რაფავა
----	---	--	--------------------	---------------------------------

ანოტაცია

პროექტის მიზანია:

1. პროკლე დიადოხოსის ტრაქტატის, «თეოლოგიის საფუძვლების» («კავშირნი ღმრთისმეტყველებითნი»), იოანე პეტრიწისეული თარგმანის H-#1337 ნუსხის კრიტიკული და ფაქსიმილური გამოცემა კრიტიკული აპარატით, ლექსიკონით და გამოკვლევით 2 წიგნად (დ. მელიქიშვილი)

2. პროკლეს "კავშირნისა" და მისი პეტრიწისეული განმარტების 1248 წლის ქართულიდან სომხურად 1248 წელს შესრულებული თარგმანის(მატენადარანის №1500 და №1832 ხელნაწერების მიხედვით) მომზადება გამოსაცემად გამოკვლევითურთ (მ. რაფავა).

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---------------------	--------------------------------	---------------------

1	პატივო ცხადაია	სამეგრელოს გეოგრაფიული სახელწოდებანი, VII ტომი (სენაკის რაიონი)	გამომცემლობა „უნივერსალი“ 2013 წელი	438
2	პატივო ცხადაია	სამეგრელოს გეოგრაფიული სახელწოდებანი, VIII ტომი (აბაშის რაიონი)	გამომცემლობა „უნივერსალი“ 2013 წელი	302

ანოტაციები

1. პატივო ცხადაია - სამეგრელოს გეოგრაფიული სახელწოდებანი, VII ტომი (სენაკის რაიონი)

ათასობით წლების მანძილზე შექმნილ საისტორიო წყაროებში დადასტურებული ტოპონიმები შეიცავენ მნიშვნელოვან ინფორმაციას ქვეყნისა და ხალხის ცხოვრების ყველა ასპექტზე. მაგრამ არანაკლებ მეტყველია დღემდე ფუნქციონირებადი დიდი თუ მცირე ობიექტების სახელწოდებანი, ოღონდ, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია რეგიონების ტოპონიმური მასალის სრულად აღწერა და გამოცემა.

სამეგრელოს გეოგრაფიული სახელწოდებანი (სერია) სწორედ ამ მიზანს ისახავს. უკვე გამოცემულია წალენჯიხის, ზუგდიდის, ხობის, ჩხოროწყუს, მარტვილის (ორ წიგნად) რაიონების (მუნიციპალიტეტების) ტოპონიმური მასალა. ამჯერად მკითხველსა თუ მკვლევარს წარმოვუდგენთ სენაკის რაიონის ტოპონიმას, რომელიც ჩაწერილია 1984-1986 წლებში. ავტორი შეეცადა, თითოეულ სახელწოდებასთან წარმოდგენილი ყოფილიყო ამ სახელდებული ობიექტის მიკროლოკალიზაცია (სოფლის შიგნით ადგილმდებარეობის მითითება), სახელის მოტივაცია, ენობრივი და გარეენობრივი ანალიზი... პირველ რიგში დამოწმებულია რესპოდენტთა განმარტებანი, აგრეთვე არსებული ლექსიკონები და საისტორიო წყაროები (თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ ყველაფერი დეტალურად და ამომწურავად არის შესწავლილი).

2. პატივო ცხადაია - სამეგრელოს გეოგრაფიული სახელწოდებანი, VIII ტომი (აბაშის რაიონი)

აბაშის რაიონის ტერიტორია სამეგრელოს რეგიონის სხვა რაიონებზე მცირეა (320,5 კვ.კმ), მაგრამ მისი ტოპონიმია ისევეა წარსულის მატთანე, ხალხის ყოფა-ცხოვრების, რელიგიური რწმენა-წარმოდგენების, ომიანობისა თუ მშვიდობიანობის შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის შემცველი, როგორც საერთოდ მთელი ქვეყნის ტოპონიმია. წინამდებარე სალექსიკონო მასალა, რომელიც ჩაწერილია 1984-1986 წლებში წარმოადგენს სპეციალური სერიის _ 'სამეგრელოს გეოგრაფიული სახელწოდებანი' _ დამასრულებელ (VIII) წიგნს.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კახა გაბუნია	ქართული ენის სამეტყველო ფუნქციები (მოსმენა, ლაპარაკი)	თბილისი, „საიმედო“, 2013	1-146
2	კახა გაბუნია	ქართული ენის სამეტყველო ფუნქციები (კითხვა, წერა)	თბილისი, „საიმედო“, 2013	1-320
3	კახა გაბუნია	ქართულის, როგორც მეორე ენის სახელმძღვანელოების ანალიზი ინტერკულტურული მგრძობელობის თვალსაზრისით (კვლევა)	„სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობების ცენტრის გამომცემლობა, 2013	44-119
4	მერი ნიკოლაიშვილი	"ქართული ენა" (ინგლისურენოვანთან თვის), მე-3 გამოცემა	გამომცემლობა, "განათლება", თბ., 2013	1-210
ანოტაციები				

1. კახა გაბუნია - ქართული ენის სამეტყველო ფუნქციები (მოსმენა. ლაპარაკი)

სახელმძღვანელო ქართულ ენაში მომზადების ერთწლიანი პროგრამის არაქართულენოვანი სტუდენტებისათვის (მოსმენისა და ლაპარაკის მიმართულება).

2. კახა გაბუნია - ქართული ენის სამეტყველო ფუნქციები (კითხვა. წერა)

სახელმძღვანელო ქართულ ენაში მომზადების ერთწლიანი პროგრამის არაქართულენოვანი სტუდენტებისათვის (კითხვისა და წერის მიმართულება).

3. კახა გაბუნია - ქართულის, როგორც მეორე ენის სახელმძღვანელოების ანალიზი, ინტერკულტურული მგრძობელობის თვალსაზრისით (კვლევა)

კვლევა ეხება ქართულის, როგორც მეორე ენის სახელმძღვანელოებს არაქართულენოვანი სკოლების დაწყებითი სკოლებისთვის (პირველი-მეექვსე კლასები); კვლევაში განხილულია სახელმძღვანელოების საგნობრივ სტანდარტთან (ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან) მიმართება და ის ხარვეზები, რომელთა აღმოხერხის რეკომენდაციითაც მიმართავს სახელმძღვანელოს ავტორებს.

4. მერი ნიკოლაიშვილი - "ქართული ენა" (ინგლისურენოვანთათვის), მე-3 გამოცემა
 ნაშრომი განკუთვნილია ქართულის შემსწავლელი ინგლისურენოვანი სტუდენტებისათვის. მასში წარმოდგენილია სასაუბრო დიალოგები და ტექსტები, გრამატიკული ნაწილი და სავარჯიშოები. ნაშრომს ბოლოეს ერთვის ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი.

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის	სამეცნიერო შრომების კრებული, # 3	თსუ გამომცემლობა	1-200 (იბეჭდება)

	ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის თანამშრომლები			
ანოტაციები				
<p>თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებულში წარმოდგენილია ზემოაღნიშნული ინსტიტუტის თანამშრომელთა მიერ შესრულებული სამეცნიერო ნაშრომები ქართული და ქართველური ენების სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხებზე.</p>				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რამაზ ქურდაძე	ტრანსპოზიციის მნიშვნელობისათვის ქართულის როგორც მეორე ენის სწავლების დროს, თსუ ქართული ენის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული, 2013	III	თსუ გამომცემლობა	10 გვ.
2	დარეჯან თვალთვაძე	Маргинальные заметки и маргинальные знаки в средневековых грузинских рукописях , HOMO LOQUENS Georgian Multilingual	N 6	თბილისი	12 გვ.

		Association Jurnal			
3	დარეჯან თვალთვაძე	სახარების გიორგი ათონელისეული რედაქციის უძველეს ხელნაწერებზე დართული ტექსტებისათვის, SPEKALI- თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის რეცენზირებადი ბილინგვური სამეცნიერო ჟურნალი	N 8	თბილისი	13 გვ.
4	დარეჯან თვალთვაძე	ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის უძველესი თარიღიანი ნუსხა, საერთაშორისო კონფერენციის მასალები „ბიზანტიოლოგია საქართველოში –4“		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	84-86
5	დარეჯან თვალთვაძე	შავი მთის სამონასტრო ცენტრების კულტურული გარემო XI საუკუნეში ქართულ ხელნაწერთა ანდერძებისა და მთარგმნელისეული შენიშვნების მიხედვით თსუ ქართული ენის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული, 2013	III	თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
6	ლელა ციხელაშვილი	ი პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ზმნების ერთი თავისებურება ძველ ქართულში, თსუ ქართული	III	თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება

		ენის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული, 2013			
7	ლელა ციხელაშვილი	<p>ხ-//3- პრეფიქსის ფუნქციონისათვის ი- პრეფიქსიანი ვნები ბითი გვარის ფორმებში ძველ ქართულში</p> <p>„სპეკალი“</p> <p>ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის რეცენზირებადი ელექტრონული ბილინგვური სამეცნიერო ჟურნალი</p>		თსუ გამომცემლობა	
8	ანა ხარანაული	<p>Questions regarding the Origin of the Georgian Bible Translation. კითხვები ქართული ბიბლიის მომდინარეობის შესახებ; Kartvelologist, Journal of Georgian Studies</p>	3	თსუ გამომცემლობა	
9	კახა გაბუნია	<p>ერგატიული და ნომინატიური კონსტრუქციების ჩამოყალიბების ქრონოლოგიისათვის ქართველურ ენებში, ჟურნალი 'წელიწდეული'</p>		თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
10	კახა გაბუნია	<p>ქართული ენის განვითარებისა და სახელმწიფოებრივი</p>		ქუთაისი, საქართველოს პარლამენტის	

		მხარდაჭერის კონცეფცია; ქართული ენა – მე-20 საუკუნის გამოწვევები		გამოცემა	
11	კახა გაბუნია	ბილინგვური განათლება აშშ- სა და საქართველოში, ამერიკისმცოდნეობის მე-14 ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია		თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
12	კახა გაბუნია	Sociolinguistic Situation of Present- Day Georgia, Multilingual Education	#1	თბილისი	Electornic Journal (www. multilinguaeducation. n.org)
13	სალომე ომიაძე	დისკურსული კომპეტენციის დეფიციტი პოლიტიკურ რიტორიკასა და მასმედიის ენაში, იკე,	ტ. XLI	თბილისი, თსუ- ის გამომცემლობა	81-86
14	სალომე ომიაძე	პირადი სივრცის პროექცია ქართულ ლინგვოკულტურაში, სამეცნიერო ჟურნალი „სემიოტიკა“	13	თბილისი, გამომცემლობა უნივერსალი	იბეჭდება
15	სალომე ომიაძე	სემიოტიკური სიმჭიდროვე და რეგიონული კონცეპტოსფერო, კავკასიოლოგიური მიეზანი	5	‘კავკასიოლოგიუ რი მიეზანი’	იბეჭდება
16	სალომე ომიაძე	ლექსემა „ტერმინის“ ხმარებისათვის, ქართული ტერმინოლოგიის საკითხები		‘ქართული ტერმინოლოგიის საკითხები’	46-47

17	სალომე ომიაძე	კონცეპტ ქართული ენის ნომინაციური ველი, თსუ ქართული ენის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული, 2013	III	თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
18	რუსუდან ზექალაშვილი	ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციურ-პრაგმატული ანალიზი პერსონაჟთა მეტყველებაში (დავით კლდიაშვილის პიესების მიხედვით),	კავკასიოლოგ თა III საერთაშორის ო კონგრესის მასალები	თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
19	რუსუდან ზექალაშვილი	<i>ახლავს</i> ზმნის გამოყენების ისტორიისა და მართლწერისათვის ქართულში	3	თსუ გამომცემლობა	78-81
20	რუსუდან ზექალაშვილი	თავაზიანობის გამომხატველი ზოგიერთი ზმნის გამოყენების ისტორიისათვის ქართულში, „ენა და კულტურა“	მე-2 საერთაშორის ო კონფერენცია	ქუთაისი, საქართველო, გამომც. „მერიდიანი“	180-188
21	რუსუდან ზექალაშვილი	ფორმისა და ფუნქციის მიმართებისათვის ქართულ ზმნაში, ა. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო კონფერენცია ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“, ნაწილი I, ქართველოლოგია, აღმოსავლეთმცოდნეობა,		ქუთაისი: აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	22-28

		ხელოვნება, კულტურა, ფილოსოფია			
22	ინგა სანიკიძე	სახლ ფუძის ეტიმოლოგიისათვის ქართულში, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მოხსენებათა კრებული [ვერა ბარდაველიძე 110], 2013		თბილისი, საქართველო, გამომც. „მერიდიანი“	259-268
23	ინგა სანიკიძე	გალაკტიონის „მწუხარე სასაფლაო“ „ენა და კულტურა“	მე-2 საერთაშორისო კონფერენცია	ქუთაისი, საქართველო, გამომც. „მერიდიანი“	374-381
24	მაია ლომია	მონაცემთა ბაზების სტრუქტურირების საკითხი „მეგრული ტექტების ელექტრონული კორპუსის“ მიხედვით, „ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები-2013“	3	თბილისი	იბეჭდება
25	მაია ლომია	ბატონებისადმი მიძღვნილი მეგრული პოეზიის ენობრივი ანალიზი, „ენა და კულტურა“	მე-2 საერთაშორისო კონფერენცია	ქუთაისი, საქართველო, გამომც. „მერიდიანი“	257-263
26	მაია ლომია	ოკო „უნდა“ ნაზმნარი მოდალური ელემენტის დახასიათებისათვის მეგრულში, „მულტიკულტურალიზმი და	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი	თბილისი	იბეჭდება

		ტოლერანტობა კავკასიაში“			
27	მაია ლომია	მიმღეობური სემანტიკის შემცველი კონსტრუქცია მეგრულ ენაში, თსუ ქართული ენის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული, 2013	III	თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
28	ქეთავან მარგიანი- სუბარი	ინტერფერენციის და ეპისტემიკის ურთიერთმიმართების სვანურ ზმნაში, სიახლეები კავკასიოლოგიაში		თბილისი	
29	ქეთავან მარგიანი- სუბარი	ზმნის კილოს საკითხისათვის სვანურ ენაში, „ენა და კულტურა“	მე-2 საერთაშორის ო კონფერენცია	ქუთაისი, საქართველო, გამომც. „მერიდიანი“	277-283
30	ქეთავან მარგიანი- სუბარი	თურმეობითობისა და ხოლმეობითობის ურთიერთმიმართებისათვის სვანურ გარდამავალ ზმნებში , თსუ ქართული ენის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული, 2013	III	თსუ გამომცემლობა	იბეჭდება
31	ქეთავან მარგიანი- სუბარი	კილოსა და ევიდენციალობის ურთიერთმიმართება სვანურ ენაში, „ენათმეცნიერების	1	თბილისი, „უნივერსალი“	203-208

		საკითხები“			
32	ქეთავან მარგიანი-სუბარი	კვლავ ევიდენციისათვის სვანურში, „ქუთაისური საუბრები“	XIII	ქუთაისი	იბეჭდება
33	დამანა მელიქიშვილი	მეთოდოლოგიური პრობლემები ქართული ენის გრამატიკულ ლიტერატურაში და მათი გადაჭრის გზები, იკე	40	თბილისი	108-115
34	დამანა მელიქიშვილი	იოანე პეტრიწის ენა, (ქართულ და ინგლისურ ენებზე), ჟურნალი "ქართველოლოგი“	#19	თბილისი	165-198

ანოტაციები

1. რამაზ ქურდაძე - ტრანსპოზიციის მნიშვნელობისათვის ქართულის, როგორც მეორე ენის, სწავლების დროს

მეორე ენის სწავლების დროს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მეტყველების ერთი ნაწილიდან მეორეში გადასვლა ანუ ტრანსპოზიცია. კერძოდ, ქართულში ზოგჯერ ერთი და იგივე სიტყვა ტრანსპოზიციის შედეგად სხვადასხვა მნიშვნელობას იძენს, მაგალითად, ქართ. *კარგი* – ზედსართავი სახელი, და *კარგი* – *დიახ, ჰო!* დასასტურებითი ნაწილაკი; ასეთივე ვითარებაა ინგლისურშიც: *good* – ზედსართავი სახელი *კარგი* და *good*, რაც გამოყენებულია როგორც მტკიცებითი ნაწილაკი *yes* – *დიახ!* (შდრ.: *well*).

ბუნებრივია, სხვადასხვა ენაში იდენტური ტიპის ტრანსპოზიციის მაგალითებთან ერთად განსხვავებული ტიპის ტრანსპოზიციის მაგალითებიც გვაქვს. ფაქტობრივად, ამ განსხვავებული ტიპის ტრანსპოზიციის მაგალითებს აქვთ განსაკუთრებული მნიშვნელობა მეორე ენის სწავლების დროს.

მოხსენებაში განხილულია ქართული ტრანსპოზიციის ზოგიერთი შემთხვევა ინგლისური და რუსული შესაბამისი მაგალითებით, რასაც, ჩვენი აზრით, არსებითი მნიშვნელობა აქვს ქართულის, როგორც მეორე (ან უცხო) ენის, სწავლების დროს ინგლისურენოვანი და რუსულენოვანი

სტუდენტებისათვის.

2. დარეჯან თვალთვამე - შავი მთის სამონასტრო ცენტრების კულტურული გარემო

XI საუკუნეში ქართულ ხელნაწერთა ანდერძებისა და მთარგმნელისეული შენიშვნების მიხედვით

შავ მთაზე, ანტიოქიაში, ქრისტიანული აღმოსავლეთის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან სამონასტრო კერაში, ქართველი ბერები ჯერ კიდევ VI საუკუნიდან მოღვაწეობდნენ, მაგრამ განსაკუთრებით გაიზარდა მათი რიცხვი XI საუკუნის 30-იანი წლებიდან, რასაც ხელი შეუწყო ამ რეგიონის მაჰმადიანთა ბატონობიდან გათავისუფლებამ და სირიის ბიზანტიის პოლიტიკურ და კულტურულ არეალში მოქცევამ. ამ პერიოდიდან ქართველები მკვიდრდებიან არა მხოლოდ შავი მთის ბერძნულ და სირიულ სავანეებში, არამედ აარსებენ საკუთარ მონასტრებს და მწიგნობრულ ცენტრებს. სწორედ ანტიოქიაში ბერძნებთან ურთიერთობის შედეგად ჩამოყალიბდა ახალი ლიტერატურული მიმართულება ქართულ მწერლობაში, რომელიც ელინოფილიზმის სახელით არის ცნობილი.

განსაკუთრებით აქტიურდება მთარგმნელობითი და კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობა XI საუკუნის II ნახევრიდან, როდესაც შავი მთის სავანეში მოღვაწეობას იწყებს ქართველი მწიგნობარი ეფრემ მცირე, რომელმაც ბიზანტიური ლიტერატურის 100-ზე მეტი ძეგლი თარგმნა ქართულად და მათ დიდ ნაწილს საკმაოდ ვრცელი კოლოფონები დაურთო. ეფრემ მცირის კოლოფონებში დაცული ცნობები უხვ მასალას იძლევა ანტიოქიის სამონასტრო კერების, როგორც XI საუკუნის მულტიკულტურული სამონასტრო-საგანმანათლებლო ცენტრის საქმიანობის რეკონსტრუქციისათვის, რადგან ისინი შეიცავენ ისტორიულ-კულტურული ხასიათის ცნობებს არა მარტო შავ მთაზე მოღვაწე ქართველ მწიგნობართა შესახებ, არამედ იმდროინდელი ანტიოქიის ბერძნული სამონასტრო ცენტრების კულტურულ ცხოვრებასა და იქ მოღვაწე ბიზანტიელ მწიგნობრებზე.

XI საუკუნის ბოლოდან მოყოლებული ჯვაროსანთა განუწყვეტელი თავდასხმების შედეგად ანტიოქიის არაერთი სამონასტრო-მწიგნობრული ცენტრი განადგურდა. იქაურ სკრიპტორიუმებში გადაწერილი ხელნაწერების დიდი ნაწილი დაიკარგა, ამიტომ ანტიოქიის სამონასტრო კერების კულტურულ-მწიგნობრული გარემოს შესახებ ზოგადად ძალიან ცოტა რამ არის ცნობილი. ასეთ ვითარებაში ქართულ წყაროებში დაცული ცნობები შავი მთის მონასტრებში მოღვაწე ბერძენი მწიგნობრების, მიმოქცევაში მყოფი წიგნებისა და განსაკუთრებით იმდროინდელი ბიბლიოთეკების შესახებ მეტად ფასეულია.

ანტიოქიის სამონასტრო ცენტრებში მოღვაწე ქართველ მწიგნობართა კოლოფონებსა და ხელნაწერი წიგნის აშიებზე მოთავსებული სქოლიო-კომენტარები საშუალებას გვაძლევს გავიაზროთ, როგორი იყო ქართველთა კულტურული ორიენტაცია, ვისთან ცდილობდნენ გათანაბრებას თავიანთი ინტელექტუალური დონით ძველი ქართველი მწიგნობრები და რა ადგილი ეჭირათ ქართველებს შუა საუკუნეების ზოგადკულტურულ კონტექსტში. სწორედ შავი მთის მონასტერთა მდიდარ

ბიბლიოთეკებში უცხოელ კოლეგებთან - ბერძენ, სირიელ, არაბ მწიგნობრებთან თანამშრომლობით გამოიკვეთა ყველაზე მკაფიოდ ქართველ მწიგნობართა კულტურული ორიენტაცია ბიზანტიაზე და იქ მიმდინარე სააზროვნო პროცებზე, რაც ელინოფილიზმის ჩამოყალიბებით გამოიხატა.

3. ლელა ციხელაშვილი - ი პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ზმნათა ერთი თავისებურება ძველ ქართულში

ძველ ქართულში

ქართულ საენათმეცნიერო ლიტერატურაში ძველ ქართულში ი- პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის სამივე პირის ფორმაში გამოვლენილი **ხ-//ჰ-** პრეფიქსის ფუნქციას (*ხყავ, ხიყავ, ხიყო*), ძირითადად, მორფოლოგიურად ხსნიან. ჩვენი აზრით, ი- პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ფორმებში, ისევე როგორც მისი ხმარების ყველა შემთხვევაში, **ხ-//ჰ-** პრეფიქსის არსებობა შესაძლოა აიხსნას არა მორფოლოგიურ, არამედ ფონეტიკურ ნიაგზე და ისტორიულად **ასპირაციას** - ხმოვანთა (*//სონანტთა*) ფშვინვიერ შემართვას - დაუკავშირდეს, რომელიც საერთო-ქართველურს ახასიათებდა. **ხ-//ჰ-** პრეფიქსის მორფოლოგიური ფუნქციით აღჭურვა და *S₂* და *O₃* პირების მორფემად გადააზრება მეორეული მოვლენა ჩანს. ქართველურ ენათაგან ფშვინვიერი შემართვა-დამართვა თავდაპირველად მეგრულ-ლაზურში უნდა მოშლილიყო, შემდეგ - ქართულში, სვანურში კი (ბალსხემოურსა და ბალსქვემოურში) ამჟამადაც მოქმედი ფონეტიკური მოვლენაა. საკითხის ამგვარად დასმის შემდეგ, ვფიქრობთ, სავსებით გასაგები უნდა იყოს მეგრულ-ლაზურში *S₂* და *O₃* პირების უნიშნობა.

სვანურში **ხ-** ოდენობის გამოვლენა (იქნება ის *S₁*-ის **ხუ-** პრეფიქსის შემადგენელი სეგმენტი თუ *S₂* და *O₃^{ind}* პირების ალომორფი) ფონოლოგიურადაა შეპირობებული: იგი, ძირითადად, რელიზდება უზმნისწინო ზმნებთან, ანლაუტში, ხმოვნის წინა პოზიციაში (# - V), თანხმოვნით დაწყებულ ფუძეებთან **ხ-** არ ჩანს (*ხოსყო* „ვუკეთებ“, *ტიხე* „აბრუნებ“...). ზოგადად, სვანური განსხვავებულად ექცევა პირის მორფემებს, ნულს ადვილად უთა-ნაბრდება **ხ-**, რასაც სხვა მორფემებზე ვერ ვიტყვით. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ამ შემთხვევაში ხდება არა მისი დაკარგვა, არამედ **შესაბამისი ფონოლოგიური პოზიციის გათვალისწინებით მისი არსებობა არცაა საგულელებელი**. სვანურში ასპირაციის ნიადაგზე განვითარებული /ჰ/ სპირანტის უფრო ღრმად წარმოთქმისას /ჰ/ > /ხ/, მაგ., *ჰარაყ/ხარაყ*, *ჰასაკ/ხასაკ* და სხვ. ჩანს, ერთ ენობრივ კოლექტივშიც შესაძლებელია პარალელურად **ჰ-** და **ხ-** პრეფიქსიანი ფორმების არსებობა. საკითხის ამგვარად დასმის შემდეგ შესაძლოა ახსნა მოედებნოს ხანმეტ ტექსტებში **ჰ-** პრეფიქსიანი ფორმების არსებობას. **ხანმეტობა-ჰაემეტობა სხვა არაფერია, თუ არა ლიტერატურული წარმოთქმის სხვადასხვა ნორმა**.

ჩვენი აზრით, ხანმეტობის პერიოდში უნდა გვქონოდა ორგვარი /ხ/: საკუთრივ /ხ/ სპირანტი და ე.წ. რბილი [ხ], /ჰ/-სგან მიღებული, რომელიც, პირველისგან განსხვავებით, დაკარგვას ექვემდებარებოდა (*მეოხ ხეყავ* > *მეოხ ეყავ* (მცხეთის ჯვრის წარწ.), დაახლოებით ისეთი, როგორიცაა ინგილოურ დიალექტში ამავე გზით მიღებული [ხ] ბგერა: *გაჰყო* > *გახყო*, *დაჰხურა* > *დახხურა*. რადგან ფონეტიკურად /ჰ/ > /ხ/ (პირუკუ ეს პროცესი მიუღებელია), **ჰაემეტობა ხანმეტობაზე წინმსწრებად უნდა მივიჩნიოთ**. დროის გარკვეულ მონაკვეთში ის ხანმეტობასთან თანაარსებობდა

(სხვადასხვა არეალში) და სანარევობამდე ენაში არსებულ უწყვეტ ენობრივ მოვლენას წარმოადგენდა.

საერთო-ქართველურის დონეზე /ჰ/ ფონემის რეკონსტრუქცია ჭირს, რადგან არ დასტურდება ძირეულ მორფემებში და მხოლოდ ორ გრამატიკულ მორფემაში (S₂ და O₃) რეალიზდება. ჩვენი აზრით, საერთო-ქართველურის დონეზე [ჰ]-ს პოსტულირება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მას დავუკავშირებთ ასპირაციას. ძველი ქართულის ძირითადად თუ ნასესხებ ლექსიკაში /ჰ/ დასტურდება ასპირაციისთვის ბუნებრივ პოზიციაში (*ჰასეთი, ჰე/ჰე, ჰაერი, ჰრომი ...*). სახელურ ფორმებში /ჰ/ არ ჩანს თანხმოვნის წინ, **ზმნურ ფორმებთან ამ პოზიციაში მისი არსებობა მეორეული უნდა იყოს და მორფოლოგიური ფუნქციით აღჭურვის შემდეგ ენის უნიფიკაციისადმი მიდრეკილებითა და პარადიგმის „გასწორებით“ უნდა აიხსნას.**

4. სალომე ომიაძე - კონცეპტ „ქართული ენის“ ნომინაციური ველი

ქართული დისკურსის ერთ-ერთი ფუნდამენტური კონცეპტის ნომინაციური ველის სახელწოდებად და საკვანძო რეპრეზენტანტად „ქართული ენა“ ავირჩიეთ, როგორც ყველაზე ხშირი გამოყენების სტილისტიკურად ნეიტრალური მყარი შესიტყვება. მიუხედავად იმისა, რომ აღსაწერი კონცეპტის ზოგიერთი სისტემური სინონიმი (მაგალითად, „დედაენა“) ემოციური შეფერილობით „ქართულ ენაზე“ მეტია, ხოლო ემოციური მიმართების ქონა კონცეპტის ერთ-ერთი დეფინიციური ნიშანია, სახელდების დროს ჩვენ უფრო მნიშვნელოვნად მაინც მოცულობა და კონკრეტულ ლინგვოკულტურაზე მითითება მივიჩნიეთ. შევისწავლეთ კონცეპტ „ქართული ენის“ ნომინაციურ ველში შემავალი საკვანძო რეპრეზენტანტი, მისი სისტემური სინონიმები, დერივაციული ველი, პარემიოლოგიური ფონდის ნაწილი და პერცეფციულ ხატში რეალიზებული ხატოვანი კომპონენტი.

5. ინგა სანიკიძე - „სახლ“ ფუძის ეტიმოლოგიისათვის ქართულში

ნაშრომში „სახლ“ ფუძის ეტიმოლოგიური კვლევის მცდელობაა მოცემული; მის ძირეულ ფუძედ „Āელ“-ია მიჩნეული, რომელიც, სავარაუდოდ, სუბიექტური უფლების, კერძო თანხმობის გამომხატველი ერთეული იყო. მოცემულ სიტყვაში სა- დანიშნულების აფიქსი მოჩანს და, აქედან გამომდინარე, *სა-Āელ-ი// სა-ხლ-ი სახელისუფლებო, უფლების მქონე იურიდიული პირის საგანგებლო სახლს, ნაგებობას უნდა აღნიშნავდეს; გვიანდელი გადააზრებების შედეგად კი უნდა მიგველო „სახლი“, როგორც უფლების მქონე პირის ახლო ნათესაობის, ოჯახის, მოდგმის, გვარის აღმნიშვნელი ლექსიკური

6. ინგა სანიკიძე - გალაკტიონის „მწუხარე სასაფლაო“

მხატვრულ სიტყვაში უმნიშვნელოვანესი როლი ენიჭება ლექსიკის განხილვას, მის სემანტიკურ ფორმაზე დაკვირვებას. ჩვენ მიერ საკვლევად აღებული იყო გალაკტიონ ტაბიძის

ლირიკული ნაწარმოები „მთაწმინდის მთვარე“, რომელშიც უაღრესად საინტერესო მხატვრულ სახეს „მწუხარე სასაფლაო“ ქმნის. კვლევამ აჩვენა, რომ ის ილია ჭავჭავაძის ალუზიაა, მისი მხატვრული სახე-სიმბოლო; „მწუხარე სასაფლაო“ პირდაპირ უნდა მიემართებოდეს იაკობ ნიკოლაძის მიერ როდენის სახელოსნოში ჩამოსხმულ და მალევე მთაწმინდის პანთეონში ილიას საფლავზე დავანებულ ქანდაკებას, რომელსაც ავტორმა „მწუხარე საქართველო“ უწოდა.

7. რუსუდან ზექალაშვილი - თავაზიანობის გამომხატველი ზოგიერთი ზმნის გამოყენების ისტორიისათვის ქართულში

სტატიაში განხილულია ქართული ენის თავაზიანობის სისტემის ლექსიკური საშუალებები, კერძოდ, პირში მონაცვლე ზმნები, მათი ისტორია, სემანტიკის ცვლა და ფუნქციები ძველი, საშუალო და ახალი ქართული სალიტერატურო ენის ტექსტების მიხედვით; განსაკუთრებით გამახვილებულია ყურადღება ადრესატისადმი თავაზიანობის გამოსახატავად გამოყენებულ *ბრძან* ძირისაგან ნაწარმოებ ფორმებსა (*ბრძანა*, *ბრძანდებით*, *მობრძანდით*, *დაბრძანდით*) და *მიირთვით*, *ინებეთ*, *მიბოძეთ* ზმნებზე.

ქართული ტექსტების შესწავლის შედეგად გამოვლენილია, რომ ყველაზე ადრე დადასტურებულია *ბრძანებს/ბრძანა* ზმნა „თქმის“ სემანტიკით, რადგან *ბრძანება* და *თქმა* სემანტიკურად ერთმანეთთან ახლოს დგანან, ხშირად ჭირს კიდევ მათ შორის განსხვავების დადგენა.

X საუკუნეში *ბრძან* ფუძე უკვე გამოყენებულია *მოსვლის* სემანტიკითაც, ოღონდ ჯერ კიდევ არ გვხვდება დონიანი ვნებითის ფორმები, გამოიყენება, როგორც უობიექტო აქტიური ზმნა: *(3)ბრძანე, ბრძანოს*.

ზაზგასმულია მეტყველების აღმნიშვნელ ზმნათა სემანტიკაში XII საუკუნიდან მკაცრად დაცული სოციალური დიფერენციაცია („ვეფხისტყაოსანი“, „ამირანდარეჯანიანი“, „რუსუდანიანი“). *ბრძან* ძირისაგან *დონიანი ვნებითის* ფორმების წარმოება XVII-XVIII საუკუნეებიდან და ზმნებზე სხვა სემანტიკური ნიუანსების დამატებაც.

ტექსტები მოწმობს პირში მონაცვლე ზმნების ნარევი პარადიგმის საბოლოო ჩამოყალიბებას XIX საუკუნეში და თავაზიანობის სემანტიკის მეორეულობას მათთვის.

8. რუსუდან ზექალაშვილი - ფორმისა და ფუნქციის მიმართებისთვის ქართულ ზმნებში

სტატია ეხება ქართული ზმნებში ფორმასა და ფუნქციას შორის მიმართებას, როცა გრამატიკული კატეგორიის გამომხატველი აფიქსი ზმნაში შინაარსისგან დაცლილი ანუ უფუნქციოა. ეს შეიძლება შეეხოს ზმნის *პირის*, *ქცევის*, *კონტაქტის*, *გვარის* (ე. წ. დეპონენსებთან) კატეგორიებს. უფრო გავრცელებულია უფუნქციო პირის ნიშნები.

ნაშრომში გამოყოფილია იმპერსონალიზაციის მოვლენა, რომელსაც უნივერსალური ხასიათი აქვს. ქართულში მისი სპეციფიკა დაკავშირებულია პოლიპერსონალიზმთან, ხოლო გარკვეული ჯგუფის ზმნებთან – ინვერსიულობასთანაც.

განხილულია იმპერსონალიზაციის ორი ჯგუფი: პირვანდელი და მეორეული. **პირვანდელი** იმპერსონალიზაცია გამოწვეულია სუბიექტის არარეალობის აღქმით. ქართულ ენაში ასეთ ზმნებს აქვს მესამე სუბიექტური პირის ნიშანი, მაგრამ ფარდი სახელი არც არსებობს და არც იგულისხმება. ამ სემანტიკურ ჯგუფებში ერთიანდება: მეტეოროლოგიური მოვლენების აღმნიშვნელი ზმნები (წვიმს, თოვს, ცივა/სცივა, ცხელა/სცხელა) და ადამიანის ფიზიოლოგიური მდგომარეობის გამომხატველი (სძინავს, ღვიძავს, შია, სწყურია, აჟრჟოლებს, აკანკალებს, ახველებს, აცახცახებს); მათში გამოხატულია ადამიანისთვის აუხსნელი მოვლენები, ხოლო მოქმედების გამომწვევი სუბიექტი ირაციონალურია. ამიტომაც ის, როგორც ჩანს, მოაზრებული უნდა ყოფილიყო არამიწიერ, ზებუნებრივ ძალად.

მეორეული იმპერსონალიზაცია მიჩნეულია გარკვეულ გრამატიკულ-სტილისტურ ხერხად, როცა ზმნათა გარკვეული ნაწილი გამოიყენება როგორც პერსონალურად, ისე იმპერსონალურად (*მაგ.: მან საკითხი იცის, მაგრამ შემოდგომაზე წვიმები იცის*). ამ ტიპისაა თავაზიანობის სემანტიკის რამდენიმე ზმნაც (*გეახელით, გახლავთ, გახლავართ*) და არარეალური ნატვრის გამომხატველი ფორმები (*ნეტა გამაკეთებინა, ნეტა მაჩვენა*). ამ ჯგუფში ასევე შედის: ე. წ. გუნებისა და შესაძლებლობის ვნებითები (ეტირება, ეცინება, ემღერება... რა ეთამაშება, რა ეცეკვება... წაესვლება, ეცხოვრება, არ ედგომება).

განალიზებულია ე. წ. პირში მონაცვლე რამდენიმე ზმნაც: *გახლავართ* (ფორმით ორპირიანი, ფუნქციით ერთპირიანი, *ვარ* ზმნის ეკვივალენტი), *გახლავთ* (= *არის*).

ბოლოს გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ფორმისა და ფუნქციის შეუსაბამობა ზმნებში ენის განვითარების შემდგომი საფეხურისთვის უნდა ყოფილიყო დამახასიათებელი.

9. მაია ლომია - ბატონებისადმი მიძღვნილი მეგრული პოეზიის ნიმუშების ენობრივი ანალიზი

მოხსენებაში საუბარი იყო სამეგრელოში ბატონების მიმართ განსაკუთრებულ დამოკიდებულებაზე, რის შედეგადაც მიმართვის ობიექტი გასულიერებულია. მოხსენებაში გაანალიზდა ბატონების სახელდების აღმნიშვნელი ტერმინები და შესაბამის რიტუალთან დაკავშირებული ლექსიკური ერთეულები.

10. მაია ლომია - ოკო „უნდა“ ნაზმნარი მოდალური ელემენტის დახასიათებისათვის

მეგრულში

მოხსენებაში დახასიათებული იყო ოკო(ნ) „უნდა“ მოდალური ზმნისაგან მომდინარე ოკო „უნდა“ მოდალური ნაწილაკი მეგრულში ფორმალური, სინტაქსური, სემანტიკური დონეების მიხედვით.

11. მაია ლომია - მიმღეობური სემანტიკის შემცველი კონსტრუქცია მეგრულ ენაში

მოხსენებაში საუბარი იყო ერთი ტიპის ჰიპოტაქსურ კონსტრუქციაზე მეგრულში, რომელიც მიმღეობის სემანტიკისაა. მეგრულისთვის არ არის დამახასიათებელი გასაზღვრების შემცველი მარტივი წინადადება; მისთვის ბუნებრივია განსაზღვრების გადმოცემა დამოკიდებული წინადადებით. თავისებურებას ავლენს ამგვარი კონსტრუქციის შემადგენელ კომპონენტთა განლაგებაც.

12. ქეტევან მარგიანი-სუბარი - ზმნის კილო სვანურ ენაში

ნაშრომში დასმულია საკითხი სვანურ ენაში ტრადიციულად ცნობილი ორი კილოს (თხრობითი, კავშირებითი) გარდა, პირობითი კილოს გამოყოფის შესახებ; მტკიცებას საფუძვლად უდევს ენაში საკუთრივ ინფერენციული, საექვოობა-სავარაუდოობის სემანტიკური ნიშნით მარკირებული მწკრივების არსებობა. მოსაზრების გაზიარების შემთხვევაში ერთ სიბრტყეზე განიხილება ოპოზიცია: თხრობითი კილო _ პირობითი კილო.

13. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - თურმეობითობისა და ხოლმეობითობის

ურთიერთმიმართებისათვის

სვანურ გარდამავალ ზმნებში

სვანურ ენაში დადასტურდა ზმნათა ფორმები, რომლებიც უღლების სისტემაში დღემდე ცნობილ მწკრივთა (დრო-კილოთა) შორის არ არის დაფიქსირებული. აღნიშნული მონაცემები აქტიური ზმნებია, სინთეზური წარმოებისაა და პერფექტულია: გადმოგვცემს წარსულში სავარაუდო, დაუზუსტებელი მოქმედების სტატიკურ შედეგს აწმყო-მყოფადში (ხ-ე-გ-ი “ალბათ, უშენებია მას ის”), ან წარსულშივე (ხეგოლ “ალბათ, ეშენებინა მას ის”); ჩვენი აზრით, საანალიზო ფორმები სტატიკურ ზმნათა მყოფადუსრულისა (I ფორმა) და პირობითუსრულის (II ფორმა) რეინტერპრეტირებული, ინვერსიაქმნილი ფორმებია, ვინაიდან სემანტიკაც მიგვანიშნებს აღნიშნულ მწკრივებთან მათს მიმართებაზე; აღნიშნული ფორმები მოეპოვება ყველა რელატიურ გარდამავალ და მედიაქტიურ აბსოლუტურ ზმნას; მათი რეალური სუბიექტი I სერიაში მუდამ ნომინატიურ, II სერიაში კი ერგატიულ კონსტრუქციას ქმნის. ამ ზმნათა პერფექტულობა გამოხატულია წარსულში შესრულებული მოქმედების სტატიკური შედეგით აწმყოში (I ფორმა) ან წარსულშივე (II ფორმა); ამის

შესაბამისად, საანალიზო ზმნები I ან II რეზულტატიურს ეკედლება, ამავდროულად ამ უკანასკნელთ (I და II რეზულტატივს) უპირისპირდება საექვოობა-სავარაუდობის სემანტიკით; მეორე მხრივ, ეს ფორმები ხოლმეობითობის შთაბეჭდილებას ტოვებს;

ჩვენი აზრით, აღნიშნულ ფორმებს უდავოდ უნდა მიეცეს მწკრივთა კვალიფიკაცია (მათ ამისთვის გააჩნიათ ორი აუცილებელი პირობა: ფორმა და სემანტიკა) და აქტიურ ზმნათა პარადიგმის III სერიაში განლაგდნენ. ტერმინოლოგიის თვალსაზრისით კი მათ, ვფიქრობთ, პირობით-რეზულტატიური I და II შეესაბამება.

14. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - კილოსა და ევიდენციულობის ურთიერთმიმართებისათვის სვანურ ენაში

სვანურ ზმნას, სალიტერატურო ენასთან შედარებით, მწკრივები უფრო მრავლად მოეპოვება, რის საფუძველიც ამ ენაში დამატებით ერთი მორფოსინტაქსური კატეგორიის – ევიდენციულობის არსებობაა. ეს კატეგორია ქართულშიც გრამატიკულიად გამოხატულია, მაგრამ მხოლოდ ნაწილობრივ: მართალია, ვერბალობა სპეციალური მწკრივებით – თურმეობითებით გადმოიცემა, მაგრამ ეპისტემიკური ინფერენციულობის გადმოსაცემად სალიტერატურო ენას მსგავსი დრო-კილოთა ფორმები არ მოეპოვება (შესაძლოა, ენამ ფუნქციურად ესა თუ ის მწკრივი გამოიყენოს, მაგრამ ვრცელი კონტექსტის გარეშე ამ ფორმათა ინფერენციულობა ვერ დადასტურდება); სვანურის საექვოობა-სავარაუდობის გამომხატველ ზმნურ ფორმებს, რომელთაც ჩვენ საკუთრივ ინფერენციულს ვუწოდებთ, ენაში დღემდე დაფიქსირებულ კილოთაგან (თხრობითი, კავშირებითი, ბრძანებითი) ვერც ერთი ვერ ეფარდება: თხრობითისგან მას სემანტიკა განასხვავებს, კავშირებითისგან კი – დამოუკიდებლად ეპისტემიკური მოდალობის მარტივი კონსტრუქციის შექმნის უნარი. ამ მწკრივების კილო პირობითია.

მაშასადამე, სვანურში ევიდენციულობა (ვერბალურიც და ინფერენციულიც) მორფოსინტაქსური კატეგორიაა, კილო კი – ფუნქციური მახასიათებელი: თხრობითი და პირობითი კილოს ფორმები ნეიტრალური კონტექსტის შექმნას ემსახურებიან, კავშირებითის ფორმებს კი მხოლოდ რთულ კონსტრუქციაში შესწევთ უნარი ინფერენციულობის სემანტიკა შეიტანონ.

15. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - კვლავ ევიდენციულობისთვის სვანურ ზმნაში

სტატია შეეხება სვანური ენის იმ ზმნურ ფორმებს, რომელთა შესახებ ინფორმაცია და სემანტიკური დახასიათება სპეციალურ ლიტერატურაში ან არასრულია, ან საერთოდ არ არის. როგორც ცნობილია, სვანურის ე. წ. “მეტი” მწკრივები (ა. შანიძე), ტრადიციული შეხედულებით, მყოფადუსრული და I სერიის თურმეობითებია. სტატიაში კი დადასტურებულია, რომ ზოგი სხვა მწკრივის ორგვარი წარმოების შემთხვევაში მათ შორის სემანტიკური სხვაობა ლიტერატურაში გათავალისწინებული არ არის.

ნაშრომში ასევე განხილულია უცხოელ კოლეგათა მოსაზრებები ევიდენციულობის შესახებ ქართველურ ენებში: „ქართულ ენაში გვაქვს ევიდენციულობის პერფექტი ევიდენციულობის ფართო გა-

გებით, შემდგომი ასპექტების გარეშე“ (Willet); "სვანურს, ისევე, როგორც ქართულს, ირიბი ევიდენცია-
ლური ფორმების შემდგომი, დეტალური დიფერენცია (ეპისტემიკა, ინფერენცია...) არ ახასიათებს,
თუმცა თავად ევიდენციალურ ფორმათა მნიშვნელობა საკმაოდ ტევადია, ფართოა" (Сымбатова) და
გამოთქმულია საპირისპირო მოსაზრება სვანური მასალის ანალიზის საფუძველზე.

16. დარეჯან თვალთვადე - სახარების გიორგი ათონელისეული რედაქციის უძველეს ხელნაწერებზე დართული ტექსტებისათვის

ოთხთავის ძველი ქართული თარგმანის შემცველ ხელნაწერებს ამ წმინდა წიგნის
შესახებ დაწერილი სხვადასხვა დანიშნულებისა და შინაარსის მრავალი მეტატექსტი (ტექსტის
შესახებ ტექსტი) ახლავს: ესენია: მთარგმნელის/რედაქტორის, გადამწერის კოლოფონები, აშიაზე
მიწერილი განმარტებები; ლიტურგიკული ხასიათის შენიშვნები, სახარების შესახებ დაწერილი
დოქსოლოგიური თხზულება (“შესხმად ოთხთავისაჲ”), მკითხველთა მინაწერები და სხვ.

ქართული ოთხთავის საბოლოო რედაქციის ჩამოყალიბების ისტორიის კვლევისათვის
განსაკუთრებით მნიშვნელოვნი აღმოჩნდა მე-11 საუკუნეში შავ მთაზე გადაწერილი ხელნაწერები,
რადგან, როგორც ირკვევა, მათი სახით ხელთ გვაქვს ოთხთავის ქართული თარგმანის საბოლოო
რედაქციის ჩამოყალიბებამდე განვლილი ყველა ეტაპის ამსახველი ტექსტები. თითქმის ყველა ამ
ხელნაწერს დართული აქვს სხვადასხვა სახის მეტატექსტიც, რომლებიც საშუალებას გვაძლევს
პასუხი გავცეთ სახარების ქართული თარგმანის საბოლოო რედაქციის (გიორგი მთაწმიდლისეული
ტექსტის) ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებულ მთელ რიგ კითხვებს. კერძოდ: როგორ ყალიბდებოდა
ოთხთავის ათონური რედაქცია, სად და როდის დაიწყო მასზე მუშაობა გიორგი ათონელმა? რა
პრინციპით ხელმძღვანელობდა ის, როცა ოთხთავის ტექსტის “ბერძნულისადა მიყვანებაზე” (=
ბერძნულთან დაახლოებაზე) მუშაობდა, როგორ მიმდინარეობდა ეს პროცესი? იყო თუ არა ეს
ერთჯერად განხორციელებული რევიზია? როგორ აფასებდა თავად გიორგი მთაწმინდელი თავის
საქმიანობას? რად მიაჩნია მას მისი ხელიდან გამოსული ტექსტი – ახალ თარგმანად თუ ძველი
თარგმანის ახალ ვერსიად? როგორია მისი დამოკიდებულება სახარებათა ძველი ქართული
თარგმანების მიმართ? როგორია გადამწერთა დამოკიდებულება გიორგისეული ტექსტისა და
თავად გიორგის მიმართ? როგორ მოპოვა სახარების გიორგისეულმა რედაქციამ ვულგატის
სტატუსი, რამ შეუწყო ამას ხელი? – ამ კითხვებზე პასუხის გაცემაში სახარების ტექსტის კვლევასთან
ერთად გვხმარება ის მეტატექსტებიც, რომლებიც ოთხთავის ქართული თარგმანების შემცველ
ხელნაწერებს შემოუნახავთ. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად გვესახება მე-
11 საუკუნეში შავ მთაზე გადაწერილი რამდენიმე ხელნაწერზე დართული მეტატექსტი.
კერძოდ: ალავერდის ოთხთავის (A 484) ანდერძი (კოლოფონი); შავი მთის ოთხთავის (A 845)
გადამწერის, შავ ზაქარიას, ანდერძი; კალიპოსის ოთხთავზე დართული გიორგი მთაწმინდელის
ანდერძი; კალიპოსის ოთხთავის (ქუთ.76) გადამწერის, ბასილი თორელყოფილის, ანდერძი და
დოქსოლოგიური თხზულება “ შესხმად ოთხთავისაჲ”, რომელიც ერთვის შავ მთაზე გადაწერილ
ოთხთავებს. სტატიაში სწორედ ამ ტექსტების ფუნქციურ-სტილისტური ანალიზია მოცემული.

17. დარეჯან თვალთვამე - ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის უძველესი თარიღიანი ნუსხა

საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ არსებულ ხელნაწერსაცავებში ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის ტექსტის შემცველი ასზე მეტი ნუსხაა დაცული, მაგრამ მათი უმეტესობა შედარებით გვიან, XII-XIII საუკუნეებში, ან შემდგომ არის გადაწერილი. XII-XIII საუკუნის ხელნაწერებს დაეყრდნო გიორგისეული რედაქციის კრიტიკული ტექსტის გამომცემელი ივ. იმნაიშვილიც, რომელმაც გამოცემისთვის თამარის ეპოქის სამი ხელნაწერი, კერძოდ, ვანის (H), ეჩმიაძინისა (I) და გელათის (K) ოთხთავები შეარჩია. თუმცა არსებობს გიორგისეული რედაქციის ტექსტის შემცველი მეთერთმეტე საუკუნის რამდენიმე ნუსხა, რომელთაგან ერთ-ერთია ამჟამად ქუთაისის სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთსაცავში 76-ე ნომრით დაცული მანუსკრიპტი, რომელიც, როგორც გადამწერის ანდერძიდან ირკვევა, გიორგის სიცოცხლეში, 1060 წელს, შავ მთაზე, კალიპოსის მონასტერში ბასილი თორელყოფილს „წმიდისა გიორგის თარგმნილისა სახარებისაგან“ გადაუნუსხავს. ეს ხელნაწერი, რომელსაც კალიპოსის ან ლეჩხუმური ოთხთავის სახელით მოიხსენიებენ, ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის უძველეს თარიღიან ნუსხას წარმოადგენს და ამდენად მას ოთხთავის ქართული თარგმანის აკადემიური გამოცემის მოზადებისას კრიტიკული ტექსტის დასადგენად განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება.

კალიპოსის ოთხთავს, ისევე როგორც სახარების გიორგისეულ რედაქციის ბევრ ნუსხას, ახლავს გიორგი მთაწმიდლის ანდერძი, რომელიც მას სახარების თარგმანის ტექსტის რედაქტირების რთული და ხანგრძლივი პროცესის დასრულების შემდეგ დაუწერია. გიორგის თანამედროვე გადამწერს, ბასილი თორელყოფილს, სავარაუდოდ, ანდერძის ის ვარიანტი უნდა ჰქონოდა ხელთ, რომელიც გიორგის ხელიდან გამოსულ ტექსტს ერთვოდა და რომელშიც ანდერძის ცნობილი სადავო ადგილი, როგორც ჩანს, ასე იკითხებოდა: „*ესე საცნაურ იყავნ ყოველთა, რამეთუ ესე წმიდად ოთხთავი არა ახლად გვთარგმნია...*“, მაგრამ მოგვიანებით სიტყვები „*არა ახლად*“ გადაუფხეკიათ და ზემოდან სხვა ფერის მეღნიით და სხვა ხელით დაუწერიათ სიტყვა „*ჩუენ*“, რის შედეგადაც მივიღეთ ამგვარი წაკითხვა: „*ესე საცნაურ იყავნ ყოველთა, რამეთუ ესე წმიდად ოთხთავი ჩუენ ახლად გვთარგმნია*“, რაც აშკარაა, რომ მეორეულია და გაკეთდა ალბათ გიორგის ღვაწლის უკეთ დაფასების მიზნით. ანდერძის პირველადი (ჩასწორებამდელი) ტექსტი ცხადყოფს, რომ სახარების ახალ რედაქციას, რომელიც გიორგიმ ძველი ქართული თარგმანების ბერძნულ ხელნაწერებთან სკურპულოზური შედარების შედეგად შექმნა, თავად ის ახალ თარგმანს არ უწოდებდა.

ოთხთავის ამ ხელნაწერს შემოუნახავს კიდევ ერთი საინტერესო ტექსტი – მიმართვა ამ წმინდა წიგნის მომგებელთა, გადამწერთა და მკითხველთათვის, რომელშიც სახარების როგორც „*ცათა და ქუყანისა უზეშთაესი წიგნისა*“ მნიშვნელობაზეა საუბარი. ჩვენი აზრით, ეს უსათაურო თხზულება, რომელსაც პირობითად შეიძლება ეწოდოს „*შესხმად ოთხთავისა*“ შექმნილი უნდა

იყოს შავი მთის მწიგნობრულ კერაში მას შემდეგ, რაც გიორგიმ დაასრულა სახარების თარგმანზე მუშაობა, საგანგებოდ მისი რედაქციის ხელნაწერებისთვის და მისი ავტორი, შესაძლოა, კალიპოსის ოთხთავის გადამწერი - ბასილი თორელყოფილი იყოს.

18. დარეჯან თვალთვაძე - „Маргинальные заметки и маргинальные знаки в средневековых грузинских рукописях“ დაიბეჭდა ჟურნალში HOMO LOQUENS Georgian Multilingual Association Jurnal, N 6 .

მარგინალური შენიშვნები და მარგინალური ნიშნები შუასაკუნეების ქართულ ხელნაწერებში

ძველ ქართულ ხელნაწერებში მარგინალური შენიშვნები – ექსპოზიციური ხასიათის მცირე ტექსტები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა წავიკითხოთ და გავიგოთ სხვა, უფრო მნიშვნელოვანი ტექსტები – ადრეული პერიოდიდან ჩნდება, თუმცა მარგინალურ შენიშვნებს, როგორც ტექსტის ინტერპრეტაციის ჩამოყალიბებულ სისტემას, პირველად XI საუკუნის ქართველი მწიგნობრის, შავ მთაზე (ანტიოქიის რეგიონი) მოღვაწე მთარგმნელის, ეფრემ მცირის, თარგმანების შემცველ ხელნაწერებში ვხვდებით. ხელნაწერთა აშიებზე მთარგმნელთა მიერ მიწერილი მარგინალური შენიშვნების (განმარტებების) და კიდევზე მოთავსებული მარგინალური ნიშნების (გრაფიკული აღნიშვნების) დანიშნულებაა ძირითადი ტექსტის გააზრებასა და გაგებაში დაეხმაროს მკითხველს, თუმცა მათი ანალიზი ხშირ შემთხვევაში მრავალმხრივი დასკვნებისა თუ მოსაზრებების გამოთქმის საშუალებასაც იძლევა. თარგმანის ტექსტზე დართულ მთარგმნელის ამგვარ მეტატექსტებში მოცემულია მნიშვნელოვანი და საინტერესო ინფორმაცია იმის შესახებაც, თუ რა მეთოდებით მუშაობდნენ შუა საკუნეების მთარგმნელები, რა საშუალებებს იყენებდნენ ისინი რომ სათარგმნი ტექსტი მკითხველს ადეკვატურად გაეგო.

19. ლელა ციხელაშვილი - ხ და ჰ- პრეფიქსის ფუნქციისათვის ი- პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ფორმებში ძველ ქართულში

ხანმეტ წერილობით ძეგლებში ნორმას წარმოადგენს **ხ-** პრეფიქსის არსებობა **ი-** პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის სამივე პირის ფორმაში (შესაბამისად, ჰემეტისთვის - **ჰ-**ს არსებობა): **ხვემენ, ხიქმენ, ხიქმნა**. ჩვენამდე მოღწეული უძველესი ხანმეტი და ჰემეტი წერილობითი ძეგლების ანალიზმა ცხადყო შემდეგი:

ა) **ი-** პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ზმნებში **ხ-**ს ნულთან მონაცვლეობა უნდა დაწყებულიყო I-III პირის ფორმებში (**ხვეავ > ვიყავ, ხიყო > იყო**). ეს პროცესი უფრო აქტიურად წარიმართა I სუბიექტურ პირში. ზოგიერთი ძეგლისთვის (ხანმეტი მრავალთავი, ჰემეტი ლექციონარი) ოდენ **ვ-** პრეფიქსიანი ფორმები ერთადერთ ნორმას წარმოადგენს.

ბ) I სუბიექტურ პირში ანალოგიურ ხუ-//ჰუ- > ვ- პროცესს გვიჩვენებენ რელატიური ზმნებიც (განხუასხემდით > განვასხემდით). ამ ნორმით აღდგა ქართულისთვის ბუნებრივი „პრეფიქსული მონოპერსონალიზმის პრინციპი“, რომელიც შემდეგ დაირღვა ვსთხოვე ტიპის ფორმებში.

გ) ჩვენი ზრით, I სუბიექტური პირის ვითარება ერთ-ერთ ძირითად ენობრივ კრიტერიუმად უნდა მივიჩნიოთ ხანმეტ-ჰემეტი ტექსტების დათარიღებისათვის. ვ- პრეფიქსიანი ფორმების რაოდენობრივი სიჭარბე (ხუ-//ჰუ წარმოებასთან შედარებით) და, მით უმეტეს, ოდენ ამ ტიპის ფორმების არსებობა საკვლევი ძეგლის გვიანდებლობაზე უნდა მეტყველებდეს. ამის გათვალისწინებით შესაძლოა გადაიხედოს ზოგიერთი ძეგლის გადაწე-რის თარიღი (მაგ., მოულოდნელი ჩანს V საუკუნის I ნახევრით დათარიღებულ „წმიდა ქრისტინას წამების“ ხანმეტ ტექსტში ვიყავ ფორმის არსებობა).

დ) II სუბიექტური პირის ფორმებში ხ-//ჰ- პრეფიქსის დაკარგვისათვის ხელი უნდა შეეშალა მორფოლოგიურ ფაქტორს: როგორც ჩანს, იგი S₂-ის მორფემად იქნა გააზრებული.

ე) III პირის ფორმებში ეს პროცესი ბოლომდე არ არის გატარებული. ფორმათა გამარტივების პროცესი საბოლოოდ დასრულდა სანნარევ წერილობით ძეგლებში.

ვ) ხანმეტ ტექსტებში ჰემეტი ფორმების არსებობა ცალსახად მათს გვიანდებლობას არ უნდა ნიშნავდეს. შესაძლოა პირიქითაც იყოს. „გაპარული“ ჰემეტი ფორმების არსებობა ამ შემთხვევაში შესაძლოა აიხსნას გადამწერის ენობრივი გარემოს გავლენით.

ზ) ამ ხელნაწერთა დიდი ნაწილი იმ დროს უნდა იყოს გადაწერილი, როცა ხანმეტობა-ჰემეტობა აღარ წარმოადგენდა ცოცხალ ენობრივ მოვლენას და ენობრივი გარემო უკვე სანნარევი უნდა ყოფილიყო (ჩანასახის სახით მაინც).

თ) ხ-//ჰ- სემენტის გამოვლენა ი- პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ფორმებში შესაძლოა აიხსნას ფონეტიკურ ნიადაგზე და ისტორიულად ასპირაციას - ხმოვანთა და სონანტთა ფშვინვიერ შემართვას - დაუკავშირდეს.

20. კახა გაბუნია - ერგატიული და ნომინატიური კონსტრუქციების ჩამოყალიბების ქრონოლოგიისათვის ქართველურ ენებში

ქართველურ ენებში გარდამავალი ზმნის I და II პირის კომბინაციებში ზმნური ტიპის ერგატიული სისტემის კლასიკური სურათია წარმოდგენილი: მო-მ-კალ შენ მე; მო-გ-კალ მე შენ.

ეს სისტემა ერგატიულია, რადგან სახელური ფორმების უბრუნველობის პირობებში, ზმნაში აისახება უახლოესი ობიექტი და არა სუბიექტი.

ქართველური ენებისთვის უადრესად საინტერესო ვითარებაა პირთა ისეთი კომბინაციების შემთხვევაში, როდესაც III პირის ნაცვალსახელი მოთხრობითი ბრუნვის ფორმითაა (მან[ა])

წარმოდგენილი: მო-მ-კლ-ა მან მე; მო-გ-კლ-ა მან შენ.

როგორც ვხედავთ, ზმნურ ფორმაში აისახება ობიექტი, თუმცა, ამგვარ კონსტრუქციებში სუფიქსით გარდამავალი ზმნის სუბიექტის გამოხატვაც ხდება.

სუბიექტის ზმნაში ასახვა პრეფიქსული მორფემით მხოლოდ მაშინ ხდება, როდესაც წინადადების კონსტრუქციაში შემოდის ჩვენებით ნაცვალსახელთა სისტემიდან ნასესხები ელემენტი (ის // იგი):

აგენსი ~ პაციენსის დაპირისპირების სახელურ სისტემაში გადატანა ამ სახელთა ფორმოზრები დამთხვევითაა განპირობებული: III პირთა კომბინაციაში *`მოკლა მან[ა] მან[ა]` ზმნურ ფორმაში თავდაპირველად უახლოესი ობიექტი უნდა ასახულიყო: მაგრამ ვინაიდან ნაცვალსახელური ფუძეები ფორმოზრები ერთმანეთს დაემთხვა სწორედ III პირის ნაცვალსახელებში მოხდა აგენსი ~ პაციენსის დაპირისპირების ზმნურიდან სახელურ სისტემაში გადატანა (მან @ იგი).

ძველი ქართულის ფაქტობრივი მონაცემების თანამედროვე ქართულის მონაცემებთან ურთიერთშედარება-შეპირისპირების შედეგად, შეგვიძლია აღვადგინოთ მოთხრობითი ბრუნვის გავრცელების მიმართულება: ისტორიულად ერგატივის დაპირისპირება ნომინატივთან (აგენსი ~ პაციენსის ოპოზიციის ასახვა) ნაცვალსახელთა სისტემაში ჩაისახა; ძველი ქართულის ფიქსირებული მონაცემების მიხედვით, ეჭვს არ იწვევს ნაცვალსახელური -მან სუფიქსის ერგატივის ფუნქციით ხმარება როგორც სულიერ (ადამიანთა კლასის), ისე უსულო (ნივთთა კლასის) სახელებში (კაც-მან; სახლ-მან...). ქართველურ ენათა ერგატიული კონსტრუქცია პირველადია დრო-კილოთა I სერიის ფორმათა ნომინატიურ-დატიურ კონსტრუქციასთან მიმართებით. სხვა საკითხია ერგატიულისა და ინდეფინიტიური კონსტრუქციების ისტორიული მიმართება: ამოსავალი უთუოდ სახელური ტიპის ინდეფინიტიური კონსტრუქციაა, ზმნური ტიპის ერგატიული სისტემის არსებობის პირობებში.

21. კახა გაბუნია - ბილინგვური განათლება აშშ-სა და საქართველოში

ყველა ქვეყანაში საგანმანათლებლო პოლიტიკა გარკვეულწილად, პოლიტიკური კონტექსტითაა განპირობებული; გარდა პოლიტიკურისა, ბილინგვური განათლების დანერგვა 3 უმთავრეს ასპექტს მოიცავს: ა) სისტემური ბილინგვური განათლება, რომელიც გულისხმობს ბილინგვური საგანმანათლებლო პოლიტიკის ფორმირებას; ბ) ინსტიტუციონალური ბილინგვური განათლება, რომელიც გულისხმობს ორენოვანი საგანმანათლებლო პოლიტიკის გააზრებას ინსტიტუციონალურ დონეზე; გ) პედაგოგიური – რომელიც გულისხმობს საკლასო ოთახში ორენოვანი სწავლების უზრუნველყოფას; საკლასო ოთახში ორენოვანი სწავლების წარმატებით დანერგვა ითვალისწინებს სათანადო სასწავლო გეგმის, სახელმძღვანელოების შექმნას და ასევე – მასწავლებლების გადამზადებას.

სტატიაში განხილულია ბილინგვური განათლების თავისებურებანი აშშ-სა და საქართველოში ამ სამი

ასპექტის გათვალისწინებით.

22. კახა გაბუნია - დონეზად დაყოფილი საკითხავი ქართული ტექსტების შედგენისა და რედაქტირების ფორმულისათვის

მოხსენება ეხება პროგრამას, რომელიც, სპეციალურად შემუშავებულ ფორმულაზე დაყრდნობით, ახდენს ტექსტებში სიტყვაფორმათა ანალიზს და სტატისტიკური მასალის მიწოდებას მკვლევრისთვის, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი ხდება ამა თუ იმ დონის ტექსტების რედაქტირება სასწავლო მიზნებისთვის.

23. სალომე ოშიაძე - დისკურსული კომპეტენციის დეფიციტი პოლიტიკურ რიტორიკასა და მასმედიის ენაში

თანამედროვე პოლიტიკური რიტორიკისა და მასმედიის ენის კვლევამ გვიჩვენა, რომ თანამედროვე მასობრივი კულტურის გავლენით კომუნიკაციური კომპეტენციის საერთო დონემ დაიწია, შეინიშნება პერიფერიული კომუნიკაციის პრაქტიკის ცენტრალიზაციის ტენდენცია - ლექსიკური ფონდის გაღარიბება, გრამატიკულ საშუალებათა გამარტივება, გამონათქვამის ემოციური შინაარსის წილის გაზრდა რაციონალური წილის ხარჯზე, მეტყველების ვულგარიზაცია, რაც დიდ საფრთხეს უქმნის ენის განვითარების პროცესს.

24. სალომე ოშიაძე - პირადი სივრცის პროექცია ქართულ ლინგვოკულტურაში

პირადი სივრცე არა მხოლოდ ადამიანის შინაგან სამყაროსა და მის ახლოს არსებულ სივრცითს მონაკვეთს გულისხმობს, არამედ იმ საგნებსა და პირებსაც, რომლებიც ამ სივრცის საზღვრებში მყოფობენ. ამდენად, პირადი სივრცის, როგორც ლინგვოკულტურული კონცეპტის, სრული აღწერა თითქმის თეზაურუსის შექმნას უტოლდება, რადგან ლინგვისტურთან ერთად ექსტრალინგვისტური სამყაროს სრულ დესკრიფციას გულისხმობს იმდენად, რამდენადაც ენობრივიცა და არაენობრივი სივრცეც პირად და მის გარეთა სივრცეებად იყოფა.

მიუხედავად ზემოაღნიშნული სირთულისა, შევეცადეთ აღგვეწერა კონცეპტ „პირადი სივრცის“ ნომინაციური ველი, რომელიც სემიოტიკური სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხით გამოირჩევა; დაგვეხასიათებინა კონცეპტის განმახორციელებელი ენობრივი საშუალებები (არაპირდაპირი ნომინაციები, საერთო ფუძის მქონე სიტყვები, სინონიმები, კომტექსტური სინონიმები, სიმილარები, მორფოლოგიური საშუალებები). მიმოვიხილეთ პარემიული მასალა და მყარი შესიტყვებები, როგორც

ის უბანი, რომელშიც ხალხის მსოფლხედვა, მისი სული ყველაზე ნათლად ჩანს.

ქართულ ლინგვოკულტურაში პირადი სივრცის პროექციაზე დაკვირვებამ ცხადყო, რომ „პირადი სივრცე“ მაკროკონცეპტია, რომლის სრულად აღწერა ისეთი კონცეპტების შესწავლის გარეშე, როგორცაა „თავისუფლება“, „საიდუმლოება“, „პირადულობა“, „მარტოობა“, „საკუთრება“ და სხვ. , შეუძლებელია.

25. სალომე ოშიაძე - სემიოტიკური სიმჭიდროვე და რეგიონული კონცეპტოსფერო

ეროვნულ კონცეპტოსფეროთა არსებობა გვაპარაუდებინებს რეგიონული კონცეპტოსფეროს არსებობასაც. ჩვენ საკითხის დასმის სახით წარმოვადგინეთ ჩვენი მოსაზრება არსებით კავკასიურ კონცეპტთა გამოვლენასთან დაკავშირებით. სახელდობრ, სემიოტიკური სიმჭიდროვე მივიჩნიეთ იმ მახასიათებლად, რომელზე დაყრდნობითაც უნდა დაიწყოს კავკასიური კონცეპტოსფეროს შემადგენელთა გამოვლენა-შესწავლა.

კონცეპტის სემიოტიკური სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხი მოწმობს კონკრეტული ლინგვოკულტურის წარმომადგენელთათვის სინამდვილის ამა თუ იმ სფეროს გააზრების აქტუალურობას. თუ ენაში ერთ კონცეპტს მრავალი სახელდება აქვს, მაშინ სინამდვილის მოცემული სფერო მნიშვნელოვანია ხალხის პრაქტიკული საქმიანობისათვის და ამიტომაც გაიაზრება იგი ზედმიწევნით.

რაც უფრო მრავალგვარია კონცეპტის ნიშნური გამოხატვის პოტენციალი, მით უფრო ძველია იგი და მით უფრო მაღალია მისი ღირებულებითი მნიშვნელობა სახელმძღვანელო ხალხისათვის.

კონცეპტის მრავალი დასახელება, თავის მხრივ, მოწმობს მის კომუნიკაციურ რელევანტურობას, ანუ იმას, რომ მოცემულ სოციალურ ეთნოკულტურულ უზიარებელ კონკრეტულ კონცეპტურ ინფორმაციას, დაწვრილებით განიხილავენ მას, მსჯელობენ მასზე,

ვფიქრობთ, აღნიშნული იძლევა იმის საფუძველს, რომ ადვილად მოიძებნოს ყველაზე არსებითი კონცეპტები, ის საერთო, რომლის ზედმიწევნით შემეცნებასაც საუკუნეების განმავლობაში ცდილან კავკასიელი ხალხები.

26. სალომე ოშიაძე - ლექსემა „ტერმინის“ ხმარებისათვის

კომუნიკაციური პრაქტიკისათვის მნიშვნელოვანია ორი ტიპის ცოდნის დაპირისპირება – სიღრმისეულისა და ზედაპირულის, რომელსაც სხვაგვარად მაორიენტირებელი ცოდნაც შეიძლება

ეწოდოს.

ყოფითს დისკურსში მხოლოდ მაორიენტირებელი ცოდნით ოპერირება არანაირ პრობლემას არ ქმნის, რაც იმითაა განპირობებული, რომ ყოფითი მოთხოვნილებებისა და მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად სიტყვიერ ნიშანთა მინიმალური რაოდენობაც საკმარისია, უფრო მეტიც, ეს ნიშნები ხშირად დამატებითი, შემავსებელი ფუნქციისაა, ფატიკურ როლს ასრულებს და უმეტესად კომუნიკანტებს შორის კონტაქტის არსებობას მოწმობს მხოლოდ. იმავეს ვერ ვიტყვით სხვა ტიპის დისკურსებზე, განსაკუთრებით, სამეცნიეროსა და მასმედიურზე.

სტატიაში სიღრმისეული ცოდნის უქონლობისა და მაორიენტირებელი ცოდნის უკმარობის საილუსტრაციოდ განხილულია ლექსემა „ტერმინის“ უმარტებულო ხმარების შემთხვევები. სახელდობრ, გაანალიზებულია კონტექსტები, რომლებშიც „ტერმინად“ სახელდებულია საერთო სალიტერატურო ენის ძირითადი სტრუქტურულ-სემანტიკური ერთეულები – ნებისმიერი სიტყვა თუ გამონათქვამი, იდიომები, რითაც უგულებელყოფილია ტერმინის, როგორც განსაკუთრებული ენობრივი ნიშნის, ძირითადი მახასიათებლები – დეფინიციურობა, კონვენციურობა და სისტემურობა.

27. რუსუდან ზექალაშვილი - ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციურ-პრაგმატული ანალიზი პერსონაჟთა

მეტყველებაში (დავით კლდიაშვილის პიესების მიხედვით)

სტატიაში განხილულია ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციურ-პრაგმატული ანალიზი დავით კლდიაშვილის პიესებისა და მოთხრობების მიხედვით. დიალოგის მონაწილეთა მეტყველების თავისებური კოლორიტი იქმნება არა მარტო დიალექტური გრამატიკული ფორმებითა და ლექსიკით, არამედ ფატიკური ენობრივი კლიშეებითა და ფრაზებით. კლდიაშვილის პერსონაჟები ზოგჯერ მხოლოდ ერთმანეთს საუბრის გულისთვის ელაპარაკებიან. მათ დიალოგებში გამოყენებულია ფატიკური კომუნიკაციის ერთეულები: მიმართვა, სააღერსო სიტყვები, ფიცლის ფორმულები; ასევე რიტუალური მისალმება, მოკითხვა, მობოდიშება, მადლობა, მიპატიჟება, დალოცვა, მილოცვა, ქათინაური და სამეტყველო ეტიკეტის გამომხატველი სხვა ფრაზები. კომუნიკაციურ სტრატეგიაში ხშირად გამოიყენება ხაზგასმული თვითდამცრობა ადრესატის განდიდების სურვილით. ენობრივი ფორმის თვალსაზრისით ჭარბობს განკერძოებული სიტყვები და გამოთქმები (მიმართვები, შორისდებულები), მყარი ფრაზეოლოგიური ერთეულები და მოდალური სიტყვები.

დ. კლდიაშვილს ბუნებრივად აქვს გადმოცემული იმერული სამეტყველო ეტიკეტის სპეციფიკა და ხაზს უსვამს პერსონაჟთა არტიტულობას, კუდაბზიკობას, გადამეტებულ თავაზიანობას, კეთილგანწყობისა და ემპათიის გამოხატვის სურვილს, თუნდაც ეს ბოლომდე გულწრფელი არ იყოს.

28. რუსუდან ზექალაშვილი - ახლავს ზმნის გამოყენების ისტორიისა

და მართლწერისათვის ქართულში

სტატიაში განხილულია პირში მონაცვლე ზმნა **ახლავს**, როგორც თავაზიანობის სისტემის ერთ-ერთი გრამატიკულ-ლექსიკური საშუალება, მისი გამოყენების ისტორია და ადგილი ქართული სამეტყველო ეტიკეტში.

სხვადასხვა პერიოდის ქართული სამწერლობო ენის ანალიზის საფუძველზე გამოტანილია დასკვნა, რომ თავაზიანობის ვერბალური გამოხატვის საშუალებები თანდათან დამკვიდრდა: ჯერ – თქვენობითი ფორმები ნაცვალსახელებში, თითქმის იმავდროულად – თანიანი მრავლობითი თავაზიანი მხოლობითის ფუნქციით და ბოლოს – პირში მონაცვლე ზმნები, რომელთაგან ყველაზე ადრინდელი ჩანს **ბრძანა** ზმნა. პირში მონაცვლე ზმნებისთვის თავაზიანობის გამოხატვა უნდა უკავშირდებოდეს საზოგადოების ფენებს შორის სოციალური განსხვავების ასახვის საჭიროებას.

ქართული სალიტერატურო ენის XII-XIX საუკუნეების ძეგლებში **ახლავს/გახლავართ** ფორმები გვხვდება მხოლოდ ხლების/თანხლების სემანტიკით. ამ ზმნის თავდაპირველი მნიშვნელობა გაფართოვდა, მიენიჭა მოკრძალება-მორიდების გამოხატვის უნარი და იქცა ერთპირიანად (=ყოფნა). მოუბარი პირი თავის თავზე ამბობს არა ვბრძანდები-ს, არამედ **გახლავართ-ს** (=ვარ), ხოლო მიირთმევს/მიირთვით ზმნას ჩაანაცვლებს **გეახლებით/გეახელით** ფორმით (და – არა მივირთმევ/მივირთვი), თუმცა ვჭამე- (დავლიე)-ს მნიშვნელობით ის მაინც იშვიათად გვხვდება და გაცილებით ახალი სემანტიკური ნიუანსი უნდა იყოს. ამ ფორმებით პირველ პირში ხაზი ესმება ადრესატისადმი თავაზიანობას.

ყურადღებაა გამახვილებული **ეახლება/გეახლებით** ზმნის პოლისემიურობაზე: ერთპირიანი (გეახლებით = მე მოვალ) ან ორპირიანი (მე გეახელით რამე = მე ვჭამე/დავლიე) გამოიყენება მოკრძალებულ საუბარში.

დასმულია საკითხი ამ ფორმის მართლწერის შესახებაც. პარალელური ფორმებიდან ნორმად მიჩნეულია პირველი: გეახლებით/გეახელი/გეახლა – ვნებითი გვარის სტრუქტურის მქონე, მოქმედებითი გვარის ფუნქციით გამოყენებული, რომლის აწმყოსა და მყოფადის წრეები არადიფერენცირებულია. ზოგი ენათმეცნიერის აზრით, მართებული უნდა ყოფილიყო **გეახელით**. ამის მიზეზად დასახელებულია ამ ფორმების სემანტიკური დიფერენციაციის აუცილებლობა, თუმცა წერილობითს ძეგლებში ეს არ დასტურდება: თითქმის თანაბარი სიხშირით გვხვდება - **ეა/ია-ხმოვანთკომპლექსიანი** ფორმები ორივე მნიშვნელობით.

უნდა განვასხვაოთ, ერთი მხრივ: გეახლებთ/გეახლე/გეახლა (მხლებლად წაყვანა, თან ყოლა) – მოქმედებითი გვარის ზმნა, სათავისო ქცევის პრეფიქსით ი- (საარვისო ქცევის ფორმა: ვეახლებ მე მას), იახლებ-ს – თან იყოლიებს, მხლებლად წაიყვანს და, მეორე მხრივ, ენიანი ვნებითი გვარის სტრუქტურის გეახლებით/გეახელით. თან ხლების, მოსვლის სემანტიკის ე – ებ-ა

სტრუქტურის ზმნა (ეახლება, გეახლები, გეახლებით) მოითხოვს ნომინატიურ კონსტრუქციას – გეახლებით (მე თქვენ), ეახლება (ის მას), ხოლო ჭამის/სმის სემანტიკისა – ერგატიულს, ბრუნვაცვალებად ობიექტთან ერთად (გეახლებით მე საჭმელს – გეახელით მე საჭმელი); არასწორია **გიახლებით** და **გიახელით** ჭამის ან დაღევის მნიშვნელობით.

ტექსტებით დამოწმებულია, რომ დღევანდელი სახით პირში მონაცვლე ზმნები პარადიგმად ჩამოყალიბდა ახალ ქართულში – XIX საუკუნეში, XX საუკუნეში უკვე ფართოდ გავრცელდა როგორც მხატვრული ლიტერატურის, ისე მასმედიისა და სასაუბრო ენაში.

29. მაია ლომია - მონაცემთა ბაზის სტრუქტურირების საკითხი „მეგრული ტექსტების ელექტრონული კორპუსის მიხედვით“

მოხსენებაში საუბარი იყო ზემოხსენებული პროექტის მიხედვით რა ტიპის მონაცემთა ბაზა შეიქმნა მეგრული ტექსტების მიხედვით და როგორია მისი აგებულება. კონკრეტულად, იგი ორი ნაწილისაგან შედგება: ექსპედიციის მასალები და ბეჭდურად გამოცემული ტექსტების სეგმენტირება მორფემებად და გლოსირება საერთაშორისო სტანდარტის მიხედვით.

30. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - ინტერფერენციისა და ეპისტემიკის ურთიერთმიმართებისათვის სვანურ ზმნაში

ეპისტემიკის პრობლემა, მისი მიმართების საკითხი ევიდენციალობასთან, დიდი ხანია, ლინგვისტთა ინტერესის საგანია. მას ჯერ კიდევ XX საუკუნის დასაწყისში მიაქციეს ყურადღება და აღწერეს ამერიკელი ინდიელების ენათა მკვლევრებმა ფ. ბოასომ (1911), ე. საპირმა (1912) და სხვებმა.

სვანურ ენაში ინფერენციული ინფორმაცია შეიძლება იყოს ეპისტემიკური ან არაეპისტემიკური, რაც დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ (რა საშუალებებით) წარმოგვიდგენს მას მთქმელი: როგორც საეჭვო-სავარაუდოს და გამოიყენებს ზმნის საკუთრივ ინფერენციულ მწკრივებს, თუ როგორც პერცეფციულთან გათანაბრებულს და გამოიყენებს „უნახაობის“ გამომხატველ ზმნებს.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დარეჯან თვალთვაძე	МАРГИНАЛЬНЫЕ ЗАМЕТКИ ПЕРЕВОДЧИКА КАК СРЕДСТВО ИНТЕРПРЕТАЦИИ ТЕКСТА (НА ПРИМЕРЕ КОММЕНТАРИЕВ СРЕДНЕВЕКОВЫХ ГРУЗИНСКИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ), <u>Kalba ir kontekstai. Mokslo darbai.</u> Т. 3. «ЯЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНЫЕ КОММУНИКАЦИИ»,	N.3	Vilnius: Edukologija, 2013. ISSN1822- 5357	
2	ანა ხარანაული	Bible et Literature en Georgienne, in: Bible et Literature, Les editions du CERF		საფრანგეთი	იბეჭდება
3	ანა ხარანაული	"The Georgian Text of Hanna's Song: Its Greek Sources and the History of the Georgian Bible Translation" in "The Song of Hanna and Its Versions, DSI (De Septuaginta Investigationes), Vandenhoeck & Ruprecht		გერმანია	იბეჭდება

4	ანა ხარანაული	Georgian Christianity, The Bible in, Encyclopedia of the Bible and its Reception, de Gruyter		გერმანია	იბეჭდება
5	ანა ხარანაული	The Georgian Translation of the Book of Isaiah and Aporiai of the Lucianic Recension, (FS for Anneli Aejmelaeus), Peeters		ჰოლანდია	იბეჭდება
6	ანა ხარანაული	Battling the Myths: What Language Was the Georgian Amos Translated from? XV Congress of the International Organization for Septuagint and Cognate Studies		Munich, 2013, Editors: Wolfgang Kraus, Martin Meiser, Michaël N. van der Meer, Publisher: SBL, Atlanta in the series SBLSCS	იბეჭდება
7	რუსუდან ზეკალაშვილი	გლობალიზაცია და ქართული ენის განვითარების ზოგიერთი ტენდენცია (Глобализация и некоторые тенденции в развитии грузинского языка), Материалы докладов II международной научной конференции «Судьбы национальных культур в условиях глобализации» факультета Евразии и Востока Челябинского государственного университета,		Челябинск: изд-во «Энциклопедия»	82-85, ინგლ. 330
8	ინგა სანიკიძე	რედუპლიკაცია, როგორც		გრანადა, ესპანეთი,	213-218

		ლექსიკოტიპოლოგიური კვლევის ერთი საინტერესო უბანი, კრებული: „ლექსიკოტიპოლოგია“ (რედ. რაფაელ გუსმან ტირადო, ირ. ვოტიაკოვა)		გამომც. „ენტორნო გრაფიტო“	
9	ინგა სანიკიძე	ასპექტის მორფოლოგიურ სისტემათა მსგავსება ქართული და სლავური ენების მაგალითზე, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე: „რუსული ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში“ (კონფერენცია ჩატარდა ათათურქისა და ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თაოსნობით)		ერზრუმი, თურქეთი	იბეჭდება

ანოტაციები

1. დარეჯან თვალთვაძე - МАРГИНАЛЬНЫЕ ЗАМЕТКИ ПЕРЕВОДЧИКА КАК СРЕДСТВО ИНТЕРПРЕТАЦИИ ТЕКСТА (на примере комментариев средневековых грузинских переводчиков)

მთარგმნელის მარგინალური შენიშვნები, როგორც ტექსტის ინტერპრეტაციის საშუალება (შუა საუკუნეების ქართველ მთარგმნელთა კომენტარების მაგალითზე)

მე-11 საუკუნის შუა წლებიდან, როცა ქართული ქრისტიანული მწერლობა მკვეთრად

ორიენტირებულია ბიზანტიურ სტანდარტებზე და იქამდე შედარებით სუსტად გამოკვეთილი ელინოფილური ტენდენციები მყარად ჩამოყალიბებულ სისტემად – ელინოფილიზმად იქცევა, ქართველ მთარგმნელთა საქმიანობაშიც ახალი ტენდენციები და თარგმანისადმი ახალი დამოკიდებულება ჩნდება, რომელიც ამ ეპოქის ერთ-ერთი გამორჩეული მთარგმნელისა და მეცნიერის, ეფრემ მცირის, მიერ ახალი მთარგმნელობითი თეორიის ჩამოყალიბებითა და ამ თეორიის მთარგმნელობით პრაქტიკაში დამკვიდრებით დასრულდა, რაც სწორედ ბერძნულის ადეკვატური, ლიტერალური თარგმანების შესრულებას გულისხმობდა. იმის გამო რომ ასეთი თარგმანი სხვაზე მეტად მოითხოვს მთარგმნელისგან კომენტარს, საჭიროებს ერთგვარი დამატებითი ინფორმაციის მიწოდებას, რომლის ჩართვა სათარგმნი თხზულების ტექსტში არ შეიძლება, მთარგმნელი მას ხელნაწერის აშიებზე ათავსებს. უნდა აღინიშნოს, რომ ხელნაწერი წიგნის ამ თავისუფალი სივრცით აქტიურად სარგებლობდნენ ბიზანტიელი მწიგნობრებიც, რომლებიც ხელნაწერი წიგნების აშიებს სხვადასხვა შინაარსის და დანიშნულების კომენტარის დასაწრად იყენებდნენ, რაც ტექსტის ინტერპრეტაციის ერთგვარი საშუალება იყო. ბერძენთა მიზამდით ელინოფილი („ბერძენთა მოყვარული“) ქართველი მწიგნობრებიც ხშირად ურთავდნენ ხოლმე თავიანთ თარგმანებს განმარტებითი ხასიათის შენიშვნებს. მარგინალურ შენიშვნებს, როგორც ტექსტის ინტერპრეტაციის ჩამოყალიბებულ სისტემას, ქართველ მწიგნობართაგან პირველად ელინოფილი ეფრემ მცირე იყენებს. მისწ მიერ ხელნაწერთა აშიებზე მიწერილი განმარტებების დანიშნულებათა, ძირითადი ტექსტის გააზრებასა და გაგებაში დაეხმაროს მკითხველს, თუმცა მარგინალურ შენიშვნათა ანალიზი ხშირ შემთხვევაში მრავალმხრივი დასკვნებისა თუ მოსაზრებების გამოთქმის საშუალებასაც იძლევა. თარგმანის ტექსტზე დართული მთარგმნელის კომენტარების შესწავლა ცოცხლად წარმოგვიდგენს იმ გარემოს, რომელშიც მუშაობდნენ ქართველი მთარგმნელები, იმ გავლენებსა თუ ტენდენციებს, რომლებიც ზემოქმედებდნენ ქართველი მწიგნობრების მუშაობის სტილისა თუ აზროვნების ჩამოყალიბებაზე. ცხადია, თარგმანის ტესტზე დართულ მთარგმნელის ამგვარ მეტატექსტებში მოცემულია მნიშვნელოვანი და საინტერესო ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა მეთოდებით მუშაობდნენ შუასაუკუნეების მთარგმნელები, რა საშუალებებს იყენებდნენ სათარგმნი ტექსტის სწორად გასაგებად და როგორ ხდებოდა მისი ინტერპრეტაცია მთარგმნელის მიერ.

სტატიაში ამ კუთხით არის განხილული შუა საუკუნეების ქართულ თარგმანებს და მათზე დართულ მთარგმნელისეულ მეტატექსტები – ხელნაწერის აშიებზე მოთავსებული კომენტარები, ექსპოზიციური ხასიათის მცირე ტექსტები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა წავიკითხოთ და გავიგოთ სხვა, უფრო მნიშვნელოვანი ტექსტები.

Средневековые тексты не обладали гомогенностью структуры и,помимо основного текста,сопровождались переводческими комментариями,содержащими дополнительную информацию. Поскольку их непосредственное включение в структуру переводимого текста не было возможным, переводчик помещал их на полях рукописи. В древнегрузинских рукописях маргинальные заметки (малые тексты экспозиционного характера, которые содержат информацию, как прочесть и понять другие, более важные тексты), как установленная система интерпретации текста впервые появились в XI в. на Черной Горе в работах грузинского переводчика и ученого Ефрема Мцире, заложившего в грузинской

литературе основы нового литературного направления – эллинофильства. Эллинофильство, как культурная ориентация, обусловила особенности восприятия византийской литературы, как с содержательной точки зрения, так и с точки зрения формы (языковой, стилистической и терминологической), что повлекло за собой почти адекватное перенесение оригинала на грузинский язык, в отличие от прежних переводов динамического (модально-адаптированного) типа. В деятельности грузинских переводчиков появляются новые переводческие тенденции и подход к переводу, который завершился появлением новой транслатологической теории Ефрема Мцире. Ефрем Мцире успешно применял принципы этой теории в своей переводческой практике. Он выполнял адекватные переводы с греческого языка. Следует отметить, что этим свободным пространством рукописной книги активно пользовались византийские книжники, использующие поля рукописной книги для различного рода комментариев, что представляло собой своеобразную интерпретацию текста. Подражая грекам, эллинофильски настроенные грузинские книжники зачастую снабжали свои переводы различными комментариями (замечаниями). Назначением, помещенных на полях замечаний, было оказание помощи читателю при осмыслении содержания основного текста. С другой стороны, их анализ зачастую служит основанием для высказывания различных соображений и выводов. Исследование, сопутствующих тексту комментариев, дает возможность живо представить ту атмосферу, в которой приходилось работать грузинским переводчикам и проследить те тенденции и влияния, которые определяли стиль работы и образ мышления грузинских книжников. Нет сомнения, что в подобных метатекстах содержится важная и интереснейшая информация о том, какими методами пользовались средневековые переводчики, какими способами они пользовались для правильного осмысления текста и как происходила его интерпретация переводчиком.

Несмотря на то, что в замечаниях грузинских переводчиков-комментаторов изначально преобладали толкования отдельных лексических единиц, встречаются и комментарии другого порядка. Преобладание лексических комментариев объясняется тем, что основной задачей переводчика является поиск равнозначного слова, что сопряжено с большими трудностями. Поэтому, недовольный результатами своего поиска переводчик на полях делает заметку – «да простится мне, ибо не удалось найти более подходящее слово» (Ефрем). Вместе с тем он дает толкование подобных слов, необходимых для адекватного понимания текста. Для правильного осмысления греческого текста в его многочисленных комментариях, сопутствующих основному тексту, встречаются многочисленные комментарии различного содержания, используемые переводчиком для интерпретации текста.

2. ინგა სანიკიძე - რედუბლიკაცია, როგორც ლექსიკოტიპოლოგიური კვლევის ერთი საინტერესო უბანი

ნაშრომში მიმოხილულია ქართული ენის ზმნაში დუბლეტურ წარმოებათა სემანტიკური და გრამატიკული მახასიათებლები; საზოგადოდ, ქართულ ენაში რედუბლიკაცია არ შეიძლება შეფასდეს, როგორც ინტენსიურ მოქმედებათა გამოხატვის

წმინდა გრამატიკული მოცემულობა, უმჯობესია, რომ მისი მისი განხილვა ლექსიკურ დონეზე მოხდეს. ტიპოლოგიური თვალსაზრისით ყურადღებას ის ფაქტი იქცევს, რომ ქართული ენის მდგომარეობა რამდენადმე ჰგავს ევროპული ენების დუბლეტურ ფუძეთა წარმოების შინაარსობრივ მოტივაციას (გამოხატოს მოქმედების ინტენსივობა) და დუბლეტური წარმოებების თვალსაზრისით მნიშვნელოვან მსგავსებას ამჟღავნებს მათთან.

3. ინგა სანიკიძე - ასპექტის მორფოლოგიურ სისტემათა მსგავსება ქართული და სლავური ენების მაგალითზე

მეცნიერული კვლევა მიმართული იყო ასპექტურ წარმოებათა თვალსაზრისით გამოვლენილიყო მსგავსება ტიპოლოგიურად არაერთგვაროვან ენებში – ქართველურსა და სლავურში. მიუხედავად იმისა, რომ თითოეულმა მათგანმა განვითარების საკუთარი გზა განვლო, ცხადია, რომ სინქრონულ დონეზე სისტემური მსგავსება შეინიშნება (პრეფიქსი + ასპექტური ფუძე). როგორც ჩანს, სწორედ თავსართოვანი წარმოება წარმოადგენს იმ ძირითად მორფო-სემანტიკურ ფაქტორს, რომელსაც მოქმედებათა მეტი კონკრეტულობისაკენ მიყვავართ და მორფოლოგიურად სრული ასპექტის გამოხატვის ფუნქციაც ეკისრებათ.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რამაზ ქურდაძე	ქართული ენის კურსი	8 იანვარი, თსუ

		ლეიდენის უნივერსიტეტში	
2	რამაზ ქურდაძე	ალექსანდრე ღლონტის სამეცნიერო-პედაგოგიური მოღვაწეობა	29 იანვარი, თსუ საქართველო
3	რამაზ ქურდაძე	ტრანსპოზიციის მნიშვნელობისათვის ქართულის, როგორც მეორე ენის, სწავლების დროს	23–26 ოქტომბერი, თბილისი, არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
4	დარეჯან თვალთვაძე	მთარგმნელის კომენტარის დანიშნულება დინამიკური და ადეკვატური ტიპის ძველ ქართულ თარგმანებში	2013 წლის 1-2 აგვისტო, თბილისი
5	დარეჯან თვალთვაძე	ძველი ქართული ლექსიკიდან (თარგმნა/თარგმანება/ თარგმანი/თარგმანებული/თა რგმანაიანი)	2013 წლის 15-18 ივნისი, თბილისი
6	ლელა ციხელაშვილი	ი- პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ზმნათა ერთი თავისებურება ძველ ქართულში	2013 წლის 26 თებერვალი თბილისი, თსუ
7	ლელა ციხელაშვილი	თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმირების ერთი საკითხი: <i>მივსწერ თუ მივწერ,</i> <i>ვჭკითხავ თუ ვკითხავ?</i> (დიაქ- რონიული ანალიზი)	2013 წ. 19-20 თებერვალი, თბილისი, თსუ
8	ანა ხარანაული	ხანმეტი ესაია – ხელნაწერი და ტექსტი	25-30 ივნისი
9	კახა გაბუნია	დონეზად დაყოფილი საკითხავი ქართული	04.09.2013, თბილისი

		ტექსტების შედგენისა და რედაქტირების ფორმულისათვის	
10	კახა გაბუნია	ბილინგვური განათლება აშშ-სა და საქართველოში	18 მაისი, 2013, თბილისი
11	კახა გაბუნია	ეთნონიმთა წარმოების ისტორიისათვის ქართულში	20.06.2013, თბილისი, თსუ
12	სალომე ომიაძე	კონცეპტ „ქართული ენის“ ნომინაციური ველი	15.04.2013, თბილისი
13	სალომე ომიაძე	დისკურსული კომპეტენციის დეფიციტი პოლიტიკურ რიტორიკასა და მასმედიის ენაში	26.04.2013, თბილისი
14	სალომე ომიაძე	ლექსემა „ტერმინის“ ხმარებისათვის	12.06.2013, თბილისი
15	სალომე ომიაძე	პერიფერიული კომუნიკაციური პრაქტიკის ცენტრალიზაციის ტენდენცია	20.06.2013, თბილისი
16	სალომე ომიაძე	პირადი სივრცის პროექცია ქართულ ლინგვოკულტურაში	19.10.2013, თბილისი

17	სალომე ომიაძე	ადამიანის სახის აღმწერ მყარ შედარებათა ფორმოზრივ-სემანტიკური ანალიზი	25.12.2013, თბილისი
18	სალომე ომიაძე	სემიოტიკური სიმჭიდროვე და რეგიონული კონცეპტოსფერო	24.10.2013, თბილისი
19	სალომე ომიაძე	კონცეპტი „საქართველოს მეჭურჭლეთუხუცესი“	10.05.2013, ქუთაისი
20	რუსუდან ზეჯალაშვილი	თავაზიანობის გამომხატველი ზოგიერთი ზმნის გამოყენების ისტორიისათვის ქართულში	2013 წლის 11-12 მაისი, აკაკი წერეთლის სახელობის ქუთაისის უნივერსიტეტი
21	რუსუდან ზეჯალაშვილი	ფორმისა და ფუნქციის მიმართებისთვის ქართულ ზმნებში	2013 წლის 10-12 ოქტომბერი, წერეთლის სახელობის ქუთაისის უნივერსიტეტი
22	რუსუდან ზეჯალაშვილი	ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციურ-პრაგმატული ანალიზი პერსონაჟთა მეტყველებაში (დავით კლდიაშვილის პიესების მიხედვით) http://caucasiology.tsu.ge/congress/2013/docs/kongresis%20masalebi%20_all.pdf	2013 წლის 23-26 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ და ენათნეცნიერების ინსტიტუტი

23	რუსუდან ზექალაშვილი	სახელისაქტუალიზატორთაგ რამატიკულ- სემანტიკურიდახასიათებაქარ თულში http://kutaibrary.org/ type/link/	2013 წლის 16-17 ნოემბერი, ქუთაისი, ილია ჭავჭავაძის სახელობის სამეცნიერო ბიბლიოთეკა
24	რუსუდან ზექალაშვილი	თანამედროვე ეპოქა და ქართული ენის პრობლემები	2013 წლის 15 აპრილი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
25	რუსუდან ზექალაშვილი	ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგიის ზოგიერთი მოსაგვარებელი საკითხი, გვ. 38-39 http://www.ice.ge/batumi/termi nologia- 2013.pdf http://www.ice.ge/ batumi/terminologia-2013.pdf	2013, 11-13 ივნისი, თბილისი, ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
26	რუსუდან ზექალაშვილი	ნაწევრის შესახებ სამუაღ ქართულში	2013, 19-20 ივნისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
27	რუსუდან ზექალაშვილი	ზოგიერთი ტოპონიმის შესახებ გ. დოჩანაშვილის ნაწარმოებებში	2013 წლის 29-30 ნოემბერი, თსუ, მე-8 კორპუსი, ონომასტიკის/კცენტრი
28	ინგა სანიკიძე	გალაკტიონის „მწუხარე სასაფლაო“	2013, ქუთაისი, საქართველო

29	ინგა სანიკიძე	„უკ[უ]ან“ ზმნიზედის სემანტიკურ-ფორმობრივი მიმართება მარადიულობის აღმნიშვნელ ლექსემებთან („საუკუნე“ და „უკუნითი უკუნისამდე“)	2013, გორი, საქართველო
30	ინგა სანიკიძე	სიტყვა „ქართული“ („თიმსარიანის“ ტექსტის მიხედვით)	15. 04. 2013 თსუ, საქართველო
31	ინგა სანიკიძე	„უკუ[ა]ნ“ და „მუნ“ ზმნიზედათა აგებულების საკითხისათვის	15. 04. 2013 თსუ, საქართველო
32	მაია ლომია	„ხაზთაშორის მორფემული გლოსირება“-წიგნის პრეზენტაცია	15–16.11. 2013, გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
33	მაია ლომია	ოკო „უნდა“ ნაზმნარი მოდალური ელემენტის დახასიათებისათვის მეგრულში	23–26.10.2013, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
34	მაია ლომია	მონაცემთა ბაზების სტრუქტურირების საკითხი „მეგრული ტექტების ელექტრონული კორპუსის“ მიხედვით	04–05. 09.2013, თბილისი, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა
35	მაია ლომია	ბატონებისადმი მიძღვნილი მეგრული პოეზიის ნიმუშების	10–12. 05.2013, წერეთლის სახელობის სახელმწიფო

		ენობრივი ანალიზი	უნივერსიტეტი
36	მაია ლომია	სამეტყველო კოდების შერევის საკითხი ერთი ზღაპრის ენობრივი ანალიზის მიხედვით	19–20. 062013, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თსუ
37	მაია ლომია	სამეცნიერო ექსპედიცია სამეგრელოში (ანგარიში)	26.02. 2013, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თსუ
38	მაია ლომია	მიმდებარე სემანტიკის შემცველი კონსტრუქცია მეგრულ ენაში	08. 01. 2013, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თსუ
39	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	ინფერენციისა და ეპისტემიკის ურთიერთმიმართე-ბისათვის სვანურ ზმნაში	2013, თბილისი
40	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	ზმნის კილოს საკითხისათვის სვანურ ენაში	2013, ქუთაისი
41	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	კვლავ ევიდენციალობისათვის სვანურში	2013, ქუთაისი

42	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	ჰიპოტაქსური კონსტრუქციის ერთი ტიპისათვის სვანურში	2013, თბილისი
43	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	რთული ქვეწყობილი წინადადების მოდელისათვის სვანურ ენაში	2013, თბილისი
44	ნინო შარაშენიძე	ეპისტემური მოდალობა ქართულ ენაში	თბილისი, თსუ
45	გიული შაბაშვილი	მადლობის სამეტყველო აქტის მახასიათებლები ქართული და ინგლისური ენების მონაცემების მიხედვით	16-17 მაისი, 2013, თსუ, საქართველო
46	გიული შაბაშვილი	კულტურული კომპეტენციის როლი მეორე ენის სწავლების პროცესში	19-20 ივნისი, 2013, თსუ, საქართველო
47	ვახტანგ იმნიაიშვილი	ა-ფუძიანი სახელების კვეცისათვის	26.02, 2013, თსუ
48	ვახტანგ იმნიაიშვილი	ა-ფუძიანი სახელების ერთი განსაკუთრებული ჯგუფის კვეცისათვის	13.06. 2013, ა.ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
49	ვახტანგ იმნიაიშვილი	ზოგიერთი ო-ფუძიანი გეოგრაფიული სახელის მართლწერისათვის	20.06.2013, თსუ
50	ვახტანგ იმნიაიშვილი	ო-ფუძიანი სახელების ტრანსფორმაციისათვის	16.12, 2013, თსუ

51	პატივო ცხადია	ალექსანდრე ლლონტი და ქართველური ონომასტკა	2013, 29, 01, თსუ
52	პატივო ცხადია	ტოპონიმური ინტერფერენციის საკითხისათვის აბაშის რ-ნ ნოღელა-ცხენისწყლის შუამდინარეთის სოფლებში	2013, 29-30, 11, თსუ
53	დამანა მელიქიშვილი	ძველი ქართული მწიგნობრული სკოლების გამოცდილების მნიშვნელობა თანამედროვე ქართული სპეციალური ტერმინოლოგიის განვითარებისათვის	2013
54	დამანა მელიქიშვილი	იოანე პეტრიწის, „პლატონური ფილოსოფოსის” მოღვაწეობ ის პერიოდისათვის	ქუთაისი, 21-23 სექტემბერი, 2013
55	დამანა მელიქიშვილი	იოანე პეტრიწისა და იოანე იტალოსისდამოკიდებულების შესახებ ქრისტიანული დოგმატებისადმი	12-13 დეკემბერი, 2013წ

მოხსენებათა ანოტაციები

1. რამაზ ქურდაძე – ქართული ენის კურსი ლეიდენის უნივერსიტეტში

მოხსენებაში განხილულია ქართული ენის კურსის სწავლება ლეიდენის უნივერსიტეტში, რომელიც 2012 წლის ნოემბერ-დეკემბერის თვეებში განხორციელდა. აღნიშნულ კურსს ლეიდენის უნივერსიტეტის საბაკალავრო და სამაგისტრო პროგრამების 34 სტუდენტი ესწრებოდა, მათგან 25-მა აიღო კრედიტი. კურსი ნაწილი იყო ლეიდენის უნივერსიტეტსა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტებს შორის არსებული ურთიერთობებისა, რის შედეგადაც ლეიდენის უნივერსიტეტში ამოქმედებულია ქართული ენის, კულტურისა და საზოგადოებათმცოდნეობის კათედრა.

2. რამაზ ქურდაძე – ალექსანდრე ლლონტის სამეცნიერო-პედაგოგიური მოღვაწეობა

მოხსენებაში განხილულია ცნობილი ქართველი ენათმეცნიერის პროფესორ ალექსანდრე ლლონტის სამეცნიერო და პედაგოგიური მოღვაწეობა. პროფ. ალექსანდრე ლლონტის მოღვაწეობა მრავალ სფეროს მოიცავდა, კერძოდ, ქართულ ენას, ქართულ დიალექტოლოგიას, ქართულ ლექსიკოლოგიას, ქართულ ფოლკლორს და ონომასტიკას. აღსანიშნავია პროფ. ალ ლლონტის პედაგოგიური მოღვაწეობა, კერძოდ, მას სხვადასხვა დროს უხეზოდა მოღვაწეობა ნ. ბარათაშვილის სახელობის ქ. გორის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში, ცხინვალის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში, თუმცა ყველაზე ხანგრძლივი და ნაყოფიერი აღმოჩნდა მისი მოღვაწეობა მაშინდელ პუშკინის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში.

3. რამაზ ქურდაძე – ტრანსპოზიციის მნიშვნელობისათვის ქართულის, როგორც მეორე ენის, სწავლების დროს

მეორე ენის სწავლების დროს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მეტყველების ერთი ნაწილიდან მეორეში გადასვლა ანუ ტრანსპოზიცია. კერძოდ, ქართულში ზოგჯერ ერთი და იგივე სიტყვა ტრანსპოზიციის შედეგად სხვადასხვა მნიშვნელობას იძენს, მაგალითად, ქართ. **კარგი** – ზედსართავი სახელი, და **კარგი** – *დიახ, ჰო!* დასასტურებითი ნაწილაკი; ასეთივე ვითარებაა ინგლისურშიც: **good** – ზედსართავი სახელი **კარგი** და **good**, რაც გამოყენებულია

როგორც მტკიცებითი ნაწილაკი *yes – დაახ!* (შდრ.: *well*).

ბუნებრივია, სხვადასხვა ენაში იდენტური ტიპის ტრანსპოზიციის მაგალითებთან ერთად განსხვავებული ტიპის ტრანსპოზიციის მაგალითებიც გვაქვს. ფაქტობრივად, ამ განსხვავებული ტიპის ტრანსპოზიციის მაგალითებს აქვთ განსაკუთრებული მნიშვნელობა მეორე ენის სწავლების დროს.

მოხსენებაში განხილულია ქართული ტრანსპოზიციის ზოგიერთი შემთხვევა ინგლისური და რუსული შესაბამისი მაგალითებით, რასაც, ჩვენი აზრით, არსებითი მნიშვნელობა აქვს ქართულის, როგორც მეორე (ან უცხო) ენის, სწავლების დროს ინგლისურენოვანი და რუსულენოვანი სტუდენტებისათვის.

4. დარეჯან თვალთვამე – მთარგმნელის კომენტარის დანიშნულება დინამიკური და ადეკვატური ტიპის ძველ ქართულ თარგმანებში

ძველი ქართველი მთარგმნელები, რომლებმაც კარგად იცოდნენ „*რაბამობაჲ ბერძნული და ქართული ენებისა*“ , რასაკვირველია, ამჩნევდნენ, რომ ერთი და იმავე აზრის გამოსახატავად ორი სხვადასხვა ენა ზოგჯერ სრულიად განსხვავებული საშუალებებით სარგებლობს. დედნის სიტყვის „*ხატისა და მოქცევის*“ ზუსტად გადმოსაცემად ხშირად საკმარისი არ არის მისი მხოლოდ სწორად თარგმნა, საჭიროა ზოგიერთი განმარტების ჩართვაც აზრის დასაზუსტებლად. მათი აზრით, „*ყოველსა თარგმანსა უჭმს შემატებაჲ სიტყვსა, რეცა განმაცხადებელად ძალისა*“ (ეფრემ მცირე). ამგვარი „*შემატებული სიტყვა*“, ანუ მთარგმნელის განმარტება, შენიშვნა-კომენტარი, იმის მიხედვით, თუ როგორია მისი მთარგმნელობითი პოზიცია და რა ტიპის თარგმანთან გვაქვს საქმე - დინამიკურთან (მოდალურ-ადაპტურთან) თუ ადეკვატურთან (სიტყვასიტყვითთან), თარგმანის ტექსტში სხვადასხვა ადგილას შეიძლება მოხდეს. დინამიკური ტიპის თარგმანებში მთარგმნელი შედარებით თავისუფლად ეკიდება დედანს და მისი ამგვარ შენიშვნები ტექსტშიცაა ჩართული. ისინი უმეტესად ამა თუ იმ სიტყვის მნიშვნელობის განმარტებას ისახავენ მიზნად, ადეკვატური ტიპის თარგმანში კი, როცა მთარგმნელი ცდილობს სიტყვასიტყვით გადმოსცეს დედანი როგორც შინაარსობრივი, ასევე ფორმოზობრივი (ენობრივ-სტილისტური და ტერმინოლოგიური) კუთხით, ტექსტში მთარგმნელისეული ჩანართები გაცილებით ნაკლებია, რადგან, მათი აზრით, აუცილებელია, რომ „*თარგმანი მასვე პირსა იტყოდეს*“, რასაც დედანი, ხოლო „*სიტყვის ძალის განმაცხადებელი*“ განმარტებები ძირითად ტექსტს მიღმა, აშეიბზე უნდა განთავდეს, რომ ადვილად მოხდეს ტექსტისა და მეტატექსტის(ტექსტის შესახებ ტექსტის) გამიჯვნა.

მოხსენებაში დინამიკური და ადეკვატური ტიპის ძველ ქართულ თარგმანებში მთარგმნელის კომენტარის განსახვევული დანიშნულების გამოსაკვეთად განხილულია ბიბლიურ წიგნთა უძველი ქართული თარგმანების ტექსტი, ექვთიმე და გიორგი

ათონელების, ეგრემ მცირისა და არსენ იყალთოელის მიერ შესრულებული თარგმანები, მათში დადასტურებული მთარგმნელისეული ჩანართები და აშიებზე მიწერილი მარგინალური შენიშვნები.

5. დარეჯან თვალთვაძე – ძველი ქართული ლექსიკიდან (თარგმნა/თარგმანება/თარგმანი/თარგმანებული/თარგმანიანი)

სემიტურის ძირისაგან თარგმან/თარგმნ (შდრ.:ებრაული תרגום - ლეთარგემ , არაბული ترجمة - თარჯამა (თ-უნ) - თარგმნა) ნაწარმოები ლექსიკური ერთეულები სხვადასხვა ფორმითა და მნიშვნელობით დასტურდება ძველ ქართულ წერილობით ძეგლებში: *თარგმნა, თარგმანება, თარგმანი, თარგმანებული, გამოთარგმანება, მთარგმნელი, თარგმანიანი* და ა.შ. განსხვავებული მნიშვნელობისაა მათი ბერძნული შესატყვისებიც (μετάφραζειν -თარგმნა; μετάφραση- თარგმანი; Μεταφραστής-მთარგმნელი, Μεταφράστηκε-თარგმნილი; ἑξήγησις - განმარტება, თარგმანება, Επεξηγήση, ἐρμυεία-გამოთარგმანება, ეგზეგეტოს -თარგმანი (=განმარტებელი, კომენტატორი). განსახვავება არის ფორამალური (მორფოლოგიური ფორმა) და შინაარსობრივი (სემანტიკური) მნიშვნელობის თვალსაზრისით. *თარგმან*, როგორც სახელური ფუძე, შეუკუმშავია. უძველეს ძეგლებში ზმნური ფორმები წარმოდგენილია *თარგმან* ფორმით: თარგმან-ა, გამო-თარგმან-ა, გამო-ი-თარგმან-ებ-ი-ს, თარგმან-ებ-ს. ამ ძირიდან ნაწარმოები მიმდებებში ძირითადად შეკუმშული ფუძე გვაქვს: მ-თარგმნ-ელი, გამო-თარგმნ-ილი, არ დასტურდება ასეთი ფორმა: მ-თარგმან-ელ-ი. თუმცა გვაქვს მ-თარგმან-ებ-ელ-ი, სა-თარგმან-ებ-ელ-ი, ნა-თარგმან-ებ-ი, ასევე საწყისის ფორმები თარგმანება , გამოთარგმანება და მისთ, სადაც ფუძე შეკუმშული არ არის. რაც შეეხება ამ სიტყვების ლექსიკური მნიშვნელობას, *თარგმნა* ნიშნავს ერთი ენიდან მეორე ენაზე გადატანას, გარდამოღებას (μετάφραση, перевод, translation); მაგრამ იგივე სიტყვა*თარგმნა* ამავე დროს გამოყენებულია განმარტების მნიშვნელობითაც : (ἑξήγησις, ἐρμυεία, толкование,разъяснение,Explanation). განმარტებას აღნიშნავს ძველი ქართული თარგმანება/გამოთარგმანებაც („*გამოგვითარგმანეჩუენიგავიიგილუარძლისადააგარაკისა*“). თუმცა იგივე გამოთარგმანება/თარგმანება ერთი ენიდან მეორე ენაზე თარგმნის მნიშვნელობითაც იხმარება არც თუ ისე იშვიათად. მაგალითად, „*გამოთარგმანესაღმრთოდნიწიგნიებრაელელებრითბერძენთაენად*“; [ლოცვა-ყავთ წმიდისა მამისა ეფთჳმესთჳს, რომელმან წმიდაჲ წიგნი თარგმანა, წმიდანო ღმრთისანო; ხოლო თევდოტიდა აკვლას შროშნად თარგმანეს](#)“.

სიტყვა *თარგმანი* ნიშნავს მთარგმელს, თარჯიმანს, მოენეს („*ხოლო მათ არა იცოდეს, ვითარმედ ესმის ყოველი იგი იოსებს. რამეთუ თარგმანი დგა მათ შოვრის; მოიყვანა თარგმანი, ბერძულ-მეტყუელი დედაკაცი*); მთარგმნელს (მწიგნობარს), „წიგნთა თარგმანს“ („*ექვთიმე*

თარგმანი“; „ეფრემ თარგმანი“, „კაცი კეთილადმეტყველი და წიგნთა თარგმანი“; „რომელი მოკლანია ეფთჳმე ყოველთა თარგმანთა მამამან“; შემდგომნი თარგმანნი პირველ დამაშურალთა თარგმანთა წიგნებისაგან განვისწავებით). რასაკვირველია, ძველ ქართულ ტექსტებში გვაქვს ისეთი მაგალითებიც, რომელიც გვიჩვენებს, რომ სიტყვა *თარგმანი* აღნიშნავს თარგმნილ ტექსტს, თარგმნის პროდუქტს, იმას, რაც ითარგმნა. მაგ. „*არა იცოდა ბერძული და თარგმანი არა გუაქუნდა*“; თუმცა ამ მნიშვნელობით უფრო ხშირად გამოიყენება სიტყვა *თარგმნილი* („*ესე მეცა მისსავე თარგმნილისაგან დამიწერიან; დიდითა მოლუაწებითა თარგმნილი წმიდისა მამისა ჩუენისაჲ*“). საინტერესოა ისეთი მაგალითები, როცა ერთი წინადადების ფარგლებში სიტყვა *თარგმანი* განსახვავებული მნიშვნელობითაა გამოყენებული. მაგ. ეფრემ მცირე სამოციქულოს განმარტების წინასიტყვაობაში წერს: „*ხოლო სადა თარგმანი სიტყვსაჲ მაძულუობდა იშუთ ცვალებასა სიტყვსასა, იგი თარგმანსა შინა იოტადთა დაუსაკუთრესითა აღმინიშნავს ყოველსა ადგილსა*“: პირველ შემთხვევაში სიტყვა *თარგმანი* ნიშნავს განმატრებას (=თარგმანებას), რომელიც დაწერილია სამოციქულოს ტექსტის შესახებ წმინდა მამათა მიერ, ხოლო მეორე შემთხვევაში ეს სიტყვა გამოყენებულია ნათარგმნი ტექსტის (თარგმნის პროდუქტის) მნიშვნელობით, რადგან ასეთი პირობითი აღნიშვნები, რომლებზეც საუბრობს ეფრემი, მან სწორედ თარგმანის ტექსტში გააკეთა. სიტყვა *თარგმანი* არნიშნავენ განმარტებელსაც, ეგზეგეტს („*იოვანე ოქროპირი არს თარგმანი ებისტოლეთა პავლე მოციქულისა*“), ნიშნავს თვითონ განმარტებასაც („*თარგმანი მათეს სახარებისაჲ*“). ადიშის ოთხთავში (მათ. 23, 13) დასტურდება ამ სიტყვის ფარისეველის მნიშვნელობით გამოყენების შემთხვევაც: „*ვად თქუნდა, მწიგნობართა და თარგმანთა ორგულთა* (ზღრ.: *ჯრუჭისა და პარხლის სახარების შესაბამის მუხლი*: „*ვაი თქუნდა მწიგნობარნო და ფარისევლნო, ორგულნო და ბერძნული: [γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ](#)*“).

6. ლელა ციხელაშვილი – ი- პრეფიქსიანი ვნებებითი გვარის ზმნათა ერთი თავისებურება ძველ ქართულში

(ოსუ ჰუმანიტარულ მეცნ. ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო-სამეცნიერო ინსტ. აკადემიკოს აკაკი შანიძის დაბადების 126-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საჯარო სხდომა, 2013 წლის 26 თებერვალი)

ხანმეტ წერილობით ძეგლებში ნორმას წარმოადგენს **ხ-** პრეფიქსის არსებობა **ი-** პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის სამივე პირის ფორმაში (შესაბამისად, ჰაემეტისთვის - **ჰ-**ს არსებობა): **ხყავ**, **ხიყავ**, **ხიყო**. ეს ნორმაა, თუმცა გვაქვს დარღვევებიც.

ი- პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ზმნებში **ხ-**ს ნულთან მონაცვლეობა უნდა დაწყებულ იყოს I-III პირის ფორმებში (**ხყავ** > **ვიყავ**, **ხიყო** > **იყო**). ეს პროცესი უფრო აქტიურად წარიმართა I სუბიექტურ პირში. ზოგიერთი ძეგლისთვის (ხანმეტი მრავალთავი, ჰაემეტი ლექციონარი) ოდენ **ვ-** პრეფიქსიანი ფორმები ერთადერთ ნორმას წარმოადგენს. I სუბი-ექტურ პირში ანალოგიურ **ხუ-**/**ჰუ-** > **ვ-** პროცესს გვიჩვენებენ რელატიური ზმნებიც (*განხუასხემდით* > *განვასხემდით*). ამ

ნორმით აღდგა ქართულისთვის ბუნებრივი „პრეფიქსული მონოპერსონალიზმის პრინციპი“, რომელიც შემდეგ დაირღვა *ვსთხოვე* ტიპის ფორმებში.

II სუბიექტური პირის ფორმებში **ხ-//ჰ-** პრეფიქსის დაკარგვისათვის ხელი უნდა შეეშალა მორფოლოგიურ ფაქტორს: როგორც ჩანს, იგი S₂-ის მორფემად იქნა გააზრებული. III პირის ფორმებში ეს პროცესი ბოლომდე არ არის გატარებული. ფორმათა გამარტივების პროცესი საბოლოოდ დასრულდა სანნარევ წერილობით ძეგლებში.

ჩვენი ზრით, I სუბიექტური პირის ვითარება ერთ-ერთ ძირითად ენობრივ კრიტერიუმად უნდა მივიჩნიოთ ხანმეტ-ჰაემეტი ტექსტების დათარიღებისათვის. ვ- პრეფიქსიანი ფორმების რაოდენობრივი სიჭარბე (**ხუ-//ჰუ** წარმოებასთან შედარებით) და, მით უმეტეს, ოდენ ამ ტიპის ფორმების არსებობა საკვლევი ძეგლის გვიანდელობაზე უნდა მეტყველებდეს.

ამ ხელნაწერთა დიდი ნაწილი იმ დროს უნდა იყოს გადაწერილი, როცა ხანმეტობა-ჰაემეტობა ადარ წარმოადგენდა ცოცხალ ენობრივ მოვლენას და ენობრივი გარემო უკვე სანნარევი უნდა ყოფილიყო (ჩანასახის სახით მაინც), რასაც ადასტურებს თუნდაც ხანმეტ ოთხთავში (VII ს.) არსებული **ხ-** პრეფიქსიანი ფორმა: *დასთვის* [მრკ. 4:260]. ხანმეტ ტექსტებში დადასტურებულ ამ ერთადერთ **ხ-** პრეფიქსიან ფორმას შესაძლოა გვერდში ამოვუყენოთ ჯ. ბერდუღლის მიერ ამოკითხულ ხანმეტი ოთხთავის ფრაგმენტებში დადას-ტურებული ე.წ. კონტამინაციური დაწერილობის *<ხს>ტიროდეთ* [ლ. 7:32] ფორმაც.

ხანმეტ ტექსტებში ჰაემეტი ფორმების არსებობა ცალსახად მათს გვიანდელობას არ უნდა ნიშნავდეს. შესაძლოა პირიქითაც იყოს. „გაპარული“ ჰაემეტი ფორმების არსებობა ამ შემთხვევაში შესაძლოა აიხსნას გადამწერის ენობრივი გარემოს გავლენით. ჩვენთვის უფრო მისაღები ჩანს ხანმეტობა-ჰაემეტობის მიმართების საკითხის ა. შანიძისეული დიალექტური ახსნა და არა ქრონოლოგიური, როგორც ამას გვთავაზობდა ი. ჯავახიშვილი. მცხეთის ჯვრის ადრნერსე ჯპატოსის წარწერა (VII ს. I მეოთხ.)ცხადყოფს, რომ *მეობ ეყავ* ფორმაში იკარგება სწორედ **ხ-** პრეფიქსი და არა **ჰ-**. დემეტრე და ადრნერსე ჯპატოსების წარწერებს შორის სხვაობა დაახლოებით მეოთხედი საუკუნეა და, ბუნებრივია, ამ მცირე დროში **/ხ-//ჰ-//>0** პროცესს ვერ ვივარაუდებთ.

ხ-//ჰ- სეგმენტის გამოვლენა **ი-** პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ფორმებში შესაძლოა აიხსნას ფონეტიკურ ნიადაგზე და ისტორიულად ასპირაციას დაუკავშირდეს.

7. **ლელა ციხელაშვილი – თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმირების ერთი საკითხი: *მივსწერ თუ მივწერ, ვჰკითხავ თუ ვკითხავ?* (დიაქრონიული ანალიზი)**

(ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ე. თაყაიშვილისადმი

მიმდევნილი მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, 2013 წ. 19-20 ივნისი)

თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების თანახმად, იმ შემთხვევაში, როცა ზმნის ფორმაში III ირიბობიექტურ პირთან ერთად I სუბიექტური პირია წარმოდგენილი, თანაბარუფლებიან პარალელურ ფორმებადაა მიჩნეული: *მივსწერ/მივწერ, შევსწივლებ/შევწივლებ, ვაკითხავ/გვითხავ, ვაკყავარ/ვყავარ, შევკვებებივარ/შევკვებებივარ* და სხვ.

ქართული ზმნის სტრუქტურაში ეს ერთადერთი შემთხვევაა, როდესაც ორი პირის პრეფიქსული მორფემა ერთდროულადაა წარმოდგენილი და ამით ირღვევა ქართულისთვის, ზოგადად, დამახასიათებელი „პრეფიქსული მონოპერსონალიზმის პრინციპი“ (თ. გამყრე-ლიძე). ამგვარი ფორმები სათავეს უძველეს ხანმეტ ტექსტებში იღებს, ოღონდ განსხვავებული რანგებით. *შეხუაბთ, ხუარწმუნოთ* ტიპის ფორმებში S₁/**ხუ-* პრეფიქსის რეინტერპრეტაცია O₃/*ხ-* და S₁/*უ-* პრეფიქსთა კომბინაციად მეორეულია. ენაში მოქმედი სისტემის უნიფორ-მაციისადმი მიდრეკილების კანონის თანახმად, ხანმეტ ტექსტებშივე შეინიშნება ამგვარი „პრეფიქსული ბიპერსონალიზმის“ დამღვევის ტენდენცია, რაც გამოიხატა */ხუ- > /ვ-* პროცეს-ში. რელატიური ზმნების I სუბიექტური პირის ფორმებში მიმდინარე ეს პროცესი იდენტუ-რია აბსულუტურ ზმნთაგან *ო-* პრეფიქსიანი ვნებითი გვარის ფორმებში მიმდინარე ცვლი-ლებებისა. თუ ხანმეტ ოთხთავში (VII ს.) ამ მხრივ პარალელური წარმოება გვაქვს (*განხუასხამ* (ლ. 11:20) // *განვასხემით* (მ. 7:22)), ხანმეტ მრავალთავსა (VIII საუკუნის I ნახ.) და ჰაემეტ ლექციონარში (VIII ს.) *ვ-* პრეფიქსიანი ფორმები უკვე ნორმის სახეს იღებს.

ენაში მოქმედი უნიფორმაციის პროცესი კვლავ შეფერხდა ჰაემეტ ლექციონარში გამო-ვლენილი *დავკითესი* (ჰაემ. 385:1) ფორმით, რომელიც პრეფიქსულ მორფემათაგან ორივეს გამოავლენს, თან ახლებური რანგებით. ამ ფორმამ სათავე დაუდო *ვაკითხე//გვითხე, ვსთხო-ვე//ვთხოვე* ტიპის პარალელურ წარმოებას.

საშუალო ქართულის წერილობითი ძეგლების I სუბიექტური პირის რელატიურ ფორმებში ამ მხრივ სიჭრელეა. *ჰ-//ს-* პრეფიქსი შედარებით იშვიათად დასტურდება იმ შემთხვევებშიც, რომლებშიც მის გაჩენას არავითარი მორფოლოგიური საფუძველი არ მოეპო-ვება. ამ შემთხვევაში მისი არსებობა უფრო ექსპრესიული ფუნქციით იხსნება და იხმარება კეთილხმოვანების პრინციპით (*გავკვეთო* (შაჰნამე, 624:1), *ვსტირი* (შაჰნამე, 3180:3) და სხვ.). მხოლოდ XIX საუკუნის 60-იან წლებში ილიას თაოსნობით დაიწყო ამ „რთული“ პრეფიქსის გამარტივება და უპირატესობა მიენიჭა ოდენ *ვ-* პრეფიქსიან ფორმებს.

დღეს თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში O₃^{ind} პირის ნიშნები S₁-ის პირის ნიშანთან, ფაქტობრივ, აღარ იხმარება. ეს საჭირობოროტო საკითხი არაერთხელ დასმულა საენათმეცნიერო ლიტერატურაში (ა. შანიძე, ვ. თოფურია, ი. იმნაიშვილი...). ვუერთდებით არსებულ მოსაზრებას და მიგვაჩნია, რომ დროა ენაში მიმდინარე ამ კანონზომიერ პროცესს **ნორმის სახე მიეცეს** (რასაც საკითხის დიაქრონიული ანალიზიც უჭერს მხარს) და *მივსწერ//მივწერ* ტიპის პარალელურ ფორმათაგან **ერთადერთ სწორ ფორმად მიჩნეულ იქნეს *ვ-***

პრეფიქსიანი ფორმა (მიწერ, ვთხოვ, შევწირავ...).

8. სალომე ოშიაძე – კონცეპტ „ქართული ენის“ ნომინაციური ველი

ქართული დისკურსის ერთ-ერთი ფუნდამენტური კონცეპტის ნომინაციური ველის სახელწოდებად და საკვანძო რეპრეზენტანტად „ქართული ენა“ ავირჩიეთ, როგორც ყველაზე ხშირი გამოყენების სტილისტიკურად ნეიტრალური მყარი შესიტყვება. მიუხედავად იმისა, რომ აღსაწერი კონცეპტის ზოგიერთი სისტემური სინონიმი (მაგალითად, „დედაენა) ემოციური შეფერილობით „ქართულ ენაზე“ მეტია, ხოლო ემოციური მიმართების ქონა კონცეპტის ერთ-ერთი დეფინიციური ნიშანია, სახელდების დროს ჩვენ უფრო მნიშვნელოვანად მაინც მოცულობა და კონკრეტულ ლინგვოკულტურაზე მითითება მივიჩნიეთ. შევისწავლეთ კონცეპტ „ქართული ენის“ ნომინაციურ ველში შემავალი საკვანძო რეპრეზენტანტი, მისი სისტემური სინონიმები, დერივაციული ველი, პარემიოლოგიური ფონდის ნაწილი და პერცეფციულ ხატში რეალიზებული ხატოვანი კომპონენტი.

9. სალომე ოშიაძე – დისკურსული კომპეტენციის დეფიციტი

პოლიტიკურ რიტორიკასა და მასმედიის ენაში

თანამედროვე პოლიტიკური რიტორიკისა და მასმედიის ენის კვლევამ გვიჩვენა, რომ თანამედროვე მასობრივი კულტურის გავლენით კომუნიკაციური კომპეტენციის საერთო დონემ დაიწია, შეინიშნება პერიფერიული კომუნიკაციის პრაქტიკის ცენტრალიზაციის ტენდენცია – ლექსიკური ფონდის გადარიბება, გრამატიკულ საშუალებათა გამარტივება, გამონათქვამის ემოციური შინაარსის წილის გაზრდა რაციონალური წილის ხარჯზე, მეტყველების ვულგარიზაცია, რაც დიდ საფრთხეს უქმნის ენის განვითარების პროცესს.

10. სალომე ოშიაძე – ლექსემა „ტერმინის“ ხმარებისათვის

კომუნიკაციური პრაქტიკისათვის მნიშვნელოვანია ორი ტიპის ცოდნის დაპირისპირება – სიღრმისეულისა და ზედაპირულის, რომელსაც სხვაგვარად მაორიენტირებელი ცოდნაც შეიძლება ეწოდოს.

ყოფითს დისკურსში მხოლოდ მაორიენტირებელი ცოდნით ოპერირება არანაირ პრობლემას არ ქმნის, რაც იმითაა განპირობებული, რომ ყოფითი მოთხოვნილებებისა და მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად სიტყვიერ ნიშანთა მინიმალური რაოდენობაც საკმარისია, უფრო მეტიც, ეს ნიშნები ხშირად დამატებითი, შემავსებელი ფუნქციისაა, ფატიკურ როლს ასრულებს და უმეტესად კომუნიკანტებს შორის კონტაქტის არსებობას მოწმობს მხოლოდ. იმავეს ვერ ვიტყვით სხვა ტიპის დისკურსებზე, განსაკუთრებით, სამეცნიეროსა და მასმედიურზე.

მოხსენებაში სიღრმისეული ცოდნის უქონლობისა და მაორიენტირებელი ცოდნის

უკმარობის საილუსტრაციოდ განვიხილეთ ლექსემა „ტერმინის“ უმართებულო ხმარების შემთხვევები. სახელდობრ, გავანალიზეთ კონტექსტები, რომლებშიც „ტერმინად“ სახელდებულია საერთო სალიტერატურო ენის ძირითადი სტრუქტურულ-სემანტიკური ერთეულები – ნებისმიერი სიტყვა თუ გამონათქვამი, იდიომები, რითაც უგულებელყოფილია ტერმინის, როგორც განსაკუთრებული ენობრივი ნიშნის, ძირითადი მახასიათებლები – დეფინიციურობა, კონვენციურობა და სისტემურობა.

11. სალომე ოშიაძე – პერიფერიული კომუნიკაციური პრაქტიკის ცენტრალიზაციის ტენდენცია

პერიფერიული კომუნიკაციური პრაქტიკის უმთავრესი მახასიათებელია ნებისმიერი ტიპის ცენზურის შესუსტება ან მისი საერთოდ არარსებობა. ყოფითი საკომუნიკაციო სიტუაციები მხოლოდ გაგებინებას ემყარება, რისთვისაც აცაუცილებელია რარისენისსხვადასხვადონისერთეულებითგააზრებული და მოწესრიგებულიობერება. ყოველდღიურიურთიერთობისდროსკომუნიკანტებიარეძებენ და არარჩვენსიტყვა-ფორმებსათუსათანადოსინტაქსურკონსტრუქციებს. ამგვარიკომუნიკაციისათვისსაკმარისიავერბალურიშანთა ის მინიმუმი, რომელსაცისინისპონტანურად და მომენტალურადიყენებენ.

კომუნიკაციურიპრაქტიკისათვისმნიშვნელოვანიაორი ტიპის ცოდნისდაპირისპირება – სიღრმისეულის და ზედაპირულისა. ამუკანასკნელსმორიენტირებელიც შეიძლებააუწოდოთ. ცოდნისამგვარიდიფერენციაციაცყველადარგ შიმოქმედებს. როგორცუკვეაღნიშნეთ, მორიენტირებელიენობრივიცოდნაურთიერთობისდაბალირეგისტრისათვისსავსებითდამაკმაყოფილებელია, მაგრამენისგანვითარებისათვისსაზიანოაოფიციალურიურთიერთობისასსიღრმისეულიენობრივიცოდნისხარჯზემორიენტირებელიცოდნისწილისგაზრდა.

საჯაროდისკურსიურთიერთობისმაღალრეგისტრსგანკუთვნება, რომლისმთავარმახასიათებლადვერბალურიზებულისაზრისრედაქტირებაუნდამივიჩნით, რაც, თავისმხრივ, ოფიციალურიკომუნიკაციისმონაწილეთაგანკულტურულიურთიერთობისათვისსაუცილებელია მეტყველორესურსებისქონასა და გამოყენებასგულისხმობს. თუმცათანამედროვევითარებაზედაკვირვებაგვიჩვენებს, რომ სტილურრეგისტრთამთელისისტემა, თითქმისყველასამეტყველოჯანრისაწყის, ყოფითსაკომუნიკაციოჯანრსუბრუნდება.მოსხენებაშისწორედ ამ ტენდენციისსაილუსტრაციოკონკრეტულშემთხვევათაანალიზიწარმოვადგინეთ.

12. სალომე ოშიაძე – პირადი სივრცის პროექცია ქართულ ლინგვოკულტურაში

პირადი სივრცე არა მხოლოდ ადამიანის შინაგან სამყაროსა და მის ახლოს არსებულ სივრცეთს მონაკვეთს გულისხმობს, არამედ იმ საგნებსა და პირებსაც, რომლებიც ამ სივრცის საზღვრებში მყოფობენ. ამდენად, პირადი სივრცის, როგორც ლინგვოკულტურული კონცეპტის, სრული აღწერა თითქმის თეზაურუსის შექმნას უტოლდება, რადგან ლინგვისტურთან ერთად ექსტრალინგვისტური სამყაროს სრულ დესკრიფციას გულისხმობს იმდენად, რამდენადაც ენობრივია და არაენობრივი სივრცეც პირად და მის გარეთა სივრცეებად იყოფა.

მიუხედავად ზემოაღნიშნული სირთულისა, შევეცადეთ აღვვწერა კონცეპტ „პირადი სივრცის“ ნომინაციური ველი, რომელიც სემიოტიკური სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხით გამოირჩევა; დაგვეხასიათებინა კონცეპტის განმახორციელებელი ენობრივი საშუალებები (არაპირდაპირი ნომინაციები, საერთო ფუძის მქონე სიტყვები, სინონიმები, კომტექსტური სინონიმები, სიმილარები, მორფოლოგიური საშუალებები). მიმოვიხილეთ პარემიული მასალა და მყარი შესიტყვებები, როგორც ის უბანი, რომელშიც ხალხის მსოფლხედვა, მისი სული ყველაზე ნათლად ჩანს.

ქართულ ლინგვოკულტურაში პირადი სივრცის პროექციაზე დაკვირვებამ ცხადყო, რომ „პირადი სივრცე“ მაკროკონცეპტია, რომლის სრულად აღწერა ისეთი კონცეპტების შესწავლის გარეშე, როგორცაა „თავისუფლება“, „საიდუმლოება“, „პირადულობა“, „მარტოობა“, „საკუთრება“ და სხვ., შეუძლებელია.

13. სალომე ოძიაძე – ადამიანის სახის აღმწერ მყარ შედარებათა

ფორმობრივ-სემანტიკური ანალიზი

მყარი შედარებების სემანტიკაში ეროვნული მსოფლხედვა ირეკლება. ადამიანი მეორე ადამიანის გარეგნობის დასახასიათებლად ნაცნობი რეალის დომინანტურ ნიშანს ირჩევს, რითაც გამოსახატავ მნიშვნელობას მეტ ექსპრესიულობას სძენს. თავის მხრივ, შესადარებლის დომინანტური ნიშნის წარმატებით შერჩევა კონკრეტულ ენობრივ ერთობაში მის საყოველთაოობას მიუთითებს. ჩვენ შევეცადეთ სწორედ მხოლოდ ის ერთეულები დაგვეფიქსირებინა, რომლებიც ქართულ ლინგვოკულტურაში სტერეოტიპულობით ხასიათდება. მჯერად განვიხილეთ ადამიანის სახის (პირისა ხის) დასახასიათებელი მყარი შედარებები.

მასალა სემანტიკურჯგუფებად შეიძლება დაიყოს იმის მიხედვით, თურაზოგადინიშანიაგამოსახატავადარჩეული (მაგ., მოყვანილობა; სიდიდე; ფერი; გამომეტყველება ...), ან იმის მიხედვით, თურასედრებადასახასიათებელი (მაგ., ბუნებისობიექტებს; ბუნებისმოვლენებს; ცოცხალორგანიზმებს; კულტურულმოვლენებსათუსხვ.), საკლასიფიკაციონიშნადასევე შეიძლება გამოიყოს სტილურიკუთვნილება ან დადებითი თუ უარყოფითი კონოტაციები.

განხილული მყარი შედარებების ფორმობრივი ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ ჩვენ მიერ შესასწავლ მასალაში - ვით-თანდებულებიანი კონსტრუქციები ჭარბობდა, მაგრამ სახის აღწერა-

დახასიათებისათვის თანამედროვე ქართულ შიმსგავსების გამომხატველი ყველა ენობრივი საშუალებები არეალიზებული, სახელდობრ: სხვადასხვა თანდებული და დერევაციული აფიქსი, მაგალითად, კაც-ური/ ანგელოზის-ებური / თამარ მეფის-თანა / ცხენის-ნაირი / ბავშვის-მსგავსი ... სახე; ელიფსური კონსტრუქციები, რომლებშიც მსგავსებითი ელემენტი გამოტოვებული: ეშმაკის (მსგავსი) სახე; რთული ქვეწყობილი წინადადებები: ქალი შვილს ისეთი სახე უკონდა, როგორც დამფრთხალ შველს და სხვ.

ძნელია იმის განსაზღვრა, რამდენად გამოხატავს თითოეული შედარება ეროვნულ-სპეციფიკურ ხედვას, თუმცა თუნდაც ის ფაქტი, რომ ყოველი მათგანი ენის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ცოცხლობს ამ ენის მატარებელთა ცნობიერებაში და კომუნიკაციური რელევანტურობით ხასიათდება, მათი შესწავლის საუციულებლობას მოწმობს.

14. სალომე ოშიაძე – სემიოტიკური სიმჭიდროვე და რეგიონული კონცეპტოსფერო

ეროვნულ კონცეპტოსფეროთა არსებობა გვაპარაუდებინებს რეგიონული კონცეპტოსფეროს არსებობასაც. ჩვენ საკითხის დასმის სახით წარმოვადგინეთ ჩვენი მოსაზრება არსებით კავკასიურ კონცეპტთა გამოვლენასთან დაკავშირებით. სახელდობრ, სემიოტიკური სიმჭიდროვე მივიჩნით იმ მახასიათებლად, რომელზე დაყრდნობითაც უნდა დაიწყოს კავკასიური კონცეპტოსფეროს შემადგენელთა გამოვლენა-შესწავლა.

კონცეპტის სემიოტიკური სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხი მოწმობს კონკრეტული ლინგვოკულტურის წარმომადგენელთათვის სინამდვილის ამა თუ იმ სფეროს გააზრების აქტუალურობას. თუ ენაში ერთ კონცეპტს მრავალი სახელდება აქვს, მაშინ სინამდვილის მოცემული სფერო მნიშვნელოვანია ხალხის პრაქტიკული საქმიანობისათვის და ამიტომაც გაიაზრება იგი ზედმიწევნით.

რაც უფრო მრავალგვარია კონცეპტის ნიშნური გამოხატვის პოტენციალი, მით უფრო ძველია იგი და მით უფრო მაღალია მისი ღირებულებითი მნიშვნელობა სახელმძღვანელო ხალხისათვის.

კონცეპტის მრავალი დასახელება, თავის მხრივ, მოწმობს მის კომუნიკაციურ რელევანტურობას, ანუ იმას, რომ მოცემულ სოციუმში ერთმანეთს უზიარებენ კონკრეტულ კონცეპტურ ინფორმაციას, დაწვრილებით განიხილავენ მას, მსჯელობენ მასზე,

ვფიქრობთ, აღნიშნული იძლევა იმის საფუძველს, რომ ადვილად მოიძებნოს ყველაზე არსებითი კონცეპტები, ის საერთო, რომლის ზედმიწევნით შემეცნებასაც საუკუნეების განმავლობაში ცდილან კავკასიელი ხალხები.

15. რუსუდან ზექალაშვილი – თავაზიანობის გამომხატველი ზოგიერთი ზმნის გამოყენების ისტორიისათვის ქართულში

II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“ (ემდგნება ქართული განძის სამშობლოში დაბრუნებიდან 75-ე წლისთავსა და ქართველი მეჭურჭლეთუხუცესის ექვთიმე თაყაიშვილის ნათელ ხსოვნას), აკაკი წერეთლის სახელობის ქუთაისის უნივერსიტეტი

მოხსენებაში განხილულია ქართული ენის თავაზიანობის სისტემის ლექსიკური საშუალებები, კერძოდ, პირში მონაცვლე ზმნები, მათი ისტორია, სემანტიკის ცვლა და ფუნქციები ძველი, საშუალო და ახალი ქართული სალიტერატურო ენის ტექსტების მიხედვით; განსაკუთრებით გამახვილებულია ყურადღება ადრესატისადმი თავაზიანობის გამოსახატავად გამოყენებულ *ბრძან* ძირისაგან ნაწარმოებ ფორმებსა (*ბრძანა, ბრძანდებით, მობრძანდით, დაბრძანდით*) დამიირთვით, *ინებთ, მიბოძეთ* ზმნებზე.

ქართული ტექსტების შესწავლის შედეგად გამოვლენილია, რომ ყველაზე ადრე დადასტურებულია *ბრძანებს/ბრძანა* ზმნა „თქმის“ სემანტიკით, რადგან *ბრძანება და თქმა* სემანტიკურად ერთმანეთთან ახლოს დგანან, ხშირად ჭირს კიდევ მათ შორის განსხვავების დადგენა.

X საუკუნეში *ბრძან* ფუძე უკვე გამოყენებულია *მოსვლის* სემანტიკითაც, ოღონდ ჯერ კიდევ არ გვხვდება დონიანი ვნებითის ფორმები, გამოიყენება, როგორც უბიექტოაქტიური ზმნა: *(3) ბრძანე, ბრძანოს*.

ხაზგასმულია მეტყველების აღმნიშვნელ ზმნათა სემანტიკაში სოციალური დიფერენციაცია („ვეფხისტყაოსანი“, „ამირანდარეჯანიანი“, „რუსუდანიანი“). *ბრძან* ძირისაგან *დონიანი ვნებითის* ფორმების წარმოება XVII-XVIII საუკუნეებიდან და ზმნებზე სხვა სემანტიკური ნიუანსების დამატებაც.

ტექსტები მოწმობს პირში მონაცვლე ზმნების ნარევი პარადიგმის საბოლოო ჩამოყალიბებას XIX საუკუნეში და თავაზიანობის სემანტიკის მეორეულობას მათთვის.

16. რუსუდან ზექალაშვილი – ფორმისა და ფუნქციის მიმართებისთვის ქართულ ზმნებში

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო კონფერენცია ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარულიაზროვნება“.

მოხსენება ეხება ფორმასა და ფუნქციას შორის მიმართებას ქართულ ზმნებში, როცა გრამატიკული კატეგორიის გამომხატველი აფიქსი ზმნაში შინაარსისგან დაცლილი ანუ უფუნქციოა. ეს შეიძლება შეეხოს ზმნის *პირის, ქცევის, კონტაქტის, გვარის* (ე. წ. დეპონენსებთან)

კატეგორიებს.

გამოყოფილია უფუნქციო პირის ნიშნები ანუ **იმპერსონალიზაციის** მოვლენა, რომელსაც უნივერსალური ხასიათი აქვს. ქართულში მისი სპეციფიკა დაკავშირებულია პოლიპერსონალიზმთან, ხოლო გარკვეული ჯგუფის ზმნებთან – ინვერსიულობასთანაც.

განხილულია იმპერსონალიზაციის ორი ჯგუფი: პირვანდელი და მეორეული. **პირვანდელი** იმპერსონალიზაცია გამოწვეულია სუბიექტის არარეალობის აღქმით. **მეორეული** იმპერსონალიზაცია მიჩნეულია გარკვეულ გრამატიკულ-სტილისტურ ხერხად, როცა ზმნათა ნაწილი გამოიყენება როგორც პერსონალურად, ისე იმპერსონალურად გაანალიზებულია ე. წ. პირში მონაცვლე რამდენიმე ზმნაც: **გახლავართ** (ფორმით ორპირიანი, ფუნქციით ერთპირიანი, **ვარ** ზმნის ეკვივალენტი), **გახლავთ** (= **არის**).

ბოლოს გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ფორმისა და ფუნქციის შეუსაბამობა ზმნებში ენის განვითარების შემდგომი საფეხურისთვის უნდა ყოფილიყო დამახასიათებელი.

17. რუსუდან ზექალაშვილი – ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციურ-პრაგმატულია ნალიზი პერსონაჟთა მეტყველებაში (დავით კლდიაშვილის პიესების მიხედვით)

კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“, ეძღვნება კავკასიურ ენათა კათედრის დაარსების 80 წლისთავს, თბილისი, თსუ და ენათნეცნიერების ინსტიტუტი

http://caucasiology.tsu.ge/congress/2013/docs/kongresis%20masalebi%20_all.pdf

მოხსენებაში განხილულია ფატიკური კომუნიკაციის ფუნქციურ-პრაგმატულია ნალიზი **დავით კლდიაშვილის** პიესებისა და მოთხრობების მიხედვით. დიალოგის მონაწილეთა მეტყველების თავისებური კოლორიტი იქმნება არა მარტო დიალექტური გრამატიკული ფორმებითა და ლექსიკით, არამედ ფატიკური ენობრივი კლიშეებითა და ფრაზებით. კლდიაშვილის პერსონაჟები ზოგჯერ მხოლოდ ერთმანეთს საუბრის გულისთვის ელაპარაკებიან. მათ დიალოგებში გამოყენებულია ფატიკური კომუნიკაციის ერთეულები: მიმართვა, საალერსო სიტყვები, ფიცილის ფორმულები; ასევე რიტუალური მისალმება, მოკითხვა, მობოდიშება, მადლობა, მიპატიჟება, დალოცვა, მილოცვა, ქათინაური და სამეტყველო ეტიკეტის გამომხატველი სხვა ფრაზები. კომუნიკაციურ სტრატეგიაში ხშირად გამოიყენება ხაზგასმული თვითდამცრობა ადრესატის განდიდების სურვილით. ენობრივი ფორმის თვალსაზრისით ჭარბობს განკერძოებული სიტყვები და გამოთქმები (მიმართვები, შორისდებულები), მყარი ფრაზეოლოგიური ერთეულები და მოდალური სიტყვები.

დ. კლდიაშვილს ბუნებრივად აქვს გადმოცემული იმერული სამეტყველო ეტიკეტის სპეციფიკა და ხაზს უსვამს პერსონაჟთა არტისტულობას, კუდაბზიკობას, გადამეტებულ თავაზიანობას, კეთილგანწყობისა და ემპათიის გამოხატვის სურვილს, თუნდაც ეს ბოლომდე

გულწრფელი არ იყოს.

18. რუსუდან ზექალაქშვილი – სახელისა ქტუალიზატორთა გრამატიკულ-სემანტიკური დახასიათება ქართულში

საერთაშორისო კონფერენცია, ქუთაისი, ილია ჭავჭავაძის სახელობის სამეცნიერო ბიბლიოთეკა: <http://kutaisilibrary.org/type/link/>

მოხსენებაში განხილულია უნივერსალური კატეგორია განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობა დამისიგამოხატვის საშუალებები ქართულში. ძველდასაშუალებქართულშიგამოიყენებოდაგანსაზღვრულიდაგანუსაზღვრელინაწევრები, ხოლოახალიქართულიუარტიკლოენაა (ზოგიერთი მეცნიერი უარყოფს ნაწევრისარსებობასძველქართულშიც).ძველ ქართული ენის განუსაზღვრელი ნაწევრები ერთი, ვიღაც, ვინმე ახლა განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელებია, ხოლო გასაზღვრული ნაწევრები – ესე, ეგე, ისი/იგი – ჩვენებითი ნაცვალსახელები: ეს, ეგ, ის/იგი. საკმაოდძნელიიყოზღვარისგავლებამათშორის. ერთადერთ მა დიფერენცირებელ ნიშნად შეიძლება ჩაითვალოს წყობა. გარკვეული როლი შეასრულა ამლექსიკური ერთეულებისფორმამაც (ესე, ეგე, ისინაწევრებშიბოლოხმოვნის დაკარგვა).

ახალ ქართულ ს ამ სემანტიკური კატეგორიის გამოსახატავად რამდენიმე საშუალებააქვს: სიტყვათაწყობა, ჩვენებითიდაგანუსაზღვრელობითინაცვალსახელები, რიცხვითისახელი, ნაწილაკები, კონტექსტი და სხვ. ამათგან უმნიშვნელოვანესი როლი ენიჭება კონტექსტს.

19. რუსუდან ზექალაშვილი – თანამედროვე ეპოქა და ქართული ენის პრობლემები

მოხსენებაში საუბარია თანამედროვე ქართული ენის წინაშე მდგარ პრობლემებზე ლექსიკაში, გრამატიკასა და სტილისტიკაში: ინგლისური სიტყვების მომრავლება, ბარბარიზმები, ანალიზურიფორმებისა და კალკების გაბატონება, უცხოური ენიდან ნასესხები ზმნური ფუძეების გამოყენება ახალ ზმნათა საწარმოებლად და სხვ.დასახელებულია მასმედიაში გავრცელებული ინგლისური ლექსიკურიერთეულები: ივენთი, კასტინგი, პარტი, ფეისი, იმიჯი, მესიჯი, ლაივი, ბეკები, ბეკგრაუნდი, ქული, ქართულყალიბშიჩასმულიზმნები (შოპინგობს, დაანონსებს, დააშეარებს, დაალაიკებს, დაარეფრემებს), ქართულაფიქსებიანი ზედსართავი სახელები; საგანგაშო სიტუაციას ქმნის ლექსიკის გაღარიბება და კალკირებული შესიტყვებების ხშირი გამოყენება მასმედიის ენაში. ყურადღებაა გამახვილებული ახალგაზრდების მეტყველების ხარვეზებზე.

დასმულია ენობრივი პოლიტიკის კორექტირების საკითხი ამ პრობლემების

აღმოსაფხვრელად და ეროვნული ენის დასაცავად.

20. რუსუდან ზექალაშვილი – ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგიის ზოგიერთი მოსაგვარებელი საკითხი

არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სანეცნიერო კონფერენცია „ტერმინოლოგია - ქართული ენის ხვალისდელი დღე“, მასალები, გვ. 38-39, <http://www.ice.ge/batumi/terminologia-2013.pdf>

მოხსენებაში გამოკვეთილია ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგიის განვითარების გზები, მეცნიერთა ღვაწლი მისი ჩამოყალიბების ისტორიაში (ივ. ჯავახიშვილი, ს. ყაუხჩიშვილი, ლ. კოტეტიშვილი, ალ. ნათიშვილი, ზ. მაისურაძე, ნ. ყიფშიძე, ი. ქუთათელაძე, ლ. და ს. აბაშიძეები და სხვ.), გამოყოფილია რამდენიმე მოსაგვარებელი საკითხი ამ სფეროში. ხაზგასმულია, რომ არსებული პრობლემების მოგვარებას სჭირდება სამედიცინო დარგის სპეციალისტის თანამშრომლობა ლინგვისტ-ტერმინოლოგთან.

სპეციალური ტექსტების, დარგობრივი და ელექტრონული ორთოგრაფიული ლექსიკონების ანალიზის საფუძველზე გამოყოფილია მოსაგვარებელი საკითხები:

უცხო სიტყვების ქართულად გადმოტანის წესების დაზუსტება; ინგლისური ტერმინების გადმოქართულების პრინციპების შემუშავება; აბრევიატურათა გადმოტანის წესების დადგენა; სიტყვაწარმოების ზოგიერთი საკითხის გადაჭრა (-ურსუფიქსიან ტერმინთა დასახელთა ფიქსური წარმოება; კომპოზიტებში მაკავშირებელ ხმოვანთა არსებობისა და სიტყვაწარმოების საკითხი; პრეფიქსოიდთა და სუფიქსოიდთა მართლწერა; ეპონიმებში გამოყენებულ გვარ-სახელთა ტრანსლიტერაციის წესების შემუშავება და სხვ.).

ბოლოს გამოყოფილია სამედიცინო ტერმინთა ძირითადი ტერმინოლოგიური ყალიბები და სპეციფიკური მატერმინირებელი აფიქსები.

21. რუსუდან ზექალაშვილი – ნაწევრის შესახებ საშუალო ქართულში

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, მიძღვნილი ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადებიდან 150 წლისთავისადმი

მოხსენებაში გაანალიზებულია ნაწევრის გამოყენების სპეციფიკა საშუალო ქართულში, კერძოდ კი, ვეფხისტყაოსნის“ ენაში. მასში გვხვდება როგორც განუსაზღვრელი (ერთი, ვინმე,

რამე), ისე განსაზღვრული ნაწევრები (**ესე, ეგე, იგი**).

განუსაზღვრელი ნაწევარი „ერთი“ უმეტესად დასტურდება პრეპოზიური წყობით **სახელობით, მიცემით, ნათესაობით ან მოქმედებით** ბრუნვებში, ნაწევარი „ვინმე“ კი ხშირად იკავებს **პოსტპოზიურ** პოზიციას (სახელობით, მოთხრობით, მიცემითსა და ნათესაობით ბრუნვებში). „ვინმე“-ს მნიშვნელობით არაადამიანის აღმნიშვნელ უსულო საგნებთან დგას „რამე“, რომელიც უმეტესად მოსდევს საზღვრულს.

თუკი განსაზღვრული ნაწევრები პოსტპოზიციური წყობითაა მოცემული, მათს ნაწევრობაში ეჭვი აღარ შეგვაქვს. პოემაში გვხვდება თითქმის ყველა ბრუნვაში ორივე რიცხვში. „იგი“ პრეპოზიციური წყობის დროსაც ინარჩუნებს ნაწევრის ფუნქციებს, ხოლო „ისი“ - მხოლოდ სახელობით ბრუნვაში.

განსაკუთრებით ძნელია ზღვარის გავლენა ნაწევარსა და ჩვენებით ნაცვალსახელს შორის „ესე“/„ეგე“ ფორმებში სახელობით ბრუნვაში პრეპოზიციური წყობის დროს, ხოლო სხვა ბრუნვებში უკვე ნაცვალსახელად გვევლინება, როგორც ეს ახალი ქართული ენაშია.

ნაწევრის გამოყენების თვალსაზრისითაც „ვეფხისტყაოსანი“, როგორც საშუალო ქართულის ძეგლი, ასახავს როგორც ძველი, ისე ახალი ქართულის ენობრივ ვითარებას. პოემის ენაში ნაწევრის ფუნქციები ჯერ კიდევ შენარჩუნებულია, მაგრამ ზოგჯერ ძნელია ზღვარის გავლენა ნაწევარსა და ნაცვალსახელს შორის.

22. რუსუდან ზექალაშვილი – ზოგიერთი ტოპონიმის შესახებ გ. დოჩანაშვილის ნაწარმოებებში

მოხსენებაში განხილულია გ. დოჩანაშვილის ენაში გამოყენებული სხვადასხვა ტოპონიმი, რომელთა მხატვრული დატვირთვა დიდია. მწერლის პერსონაჟთა სამოქმედო არეალი ზოგჯერ რეალურია (ქართულიანუცხოური), ზოგჯერკი – გამოგონილი (ჰიპოთეზურიანფანტასტიკური), მწერალიყენებსკვაზიტოპონიმებსაც. მაგალითად, **აქადაიქა**.

მწერლისეული ოკაზიონალური ტოპონიმია ჰარალეთი, რომელიც ნაწარმოებიახალხურისიმღერისმისამღერისაგან (**ჰარალ+ეთ**). ისიუმორითა და მსუბუქი ირონიით მიანიშნებს საქართველოსა დაქართველებზე.

განსაკუთრებით გამოყოფილია ტოპონიმთ ამხატვრული ფუნქცია გ. დოჩანაშვილის რომან „სამოსელპირველში“, რომელშიც გარკვევით არ ჩანს, სად ხდება მოქმედება – რეალურ თუ წარმოსახვით ადგილას. კამორა და კანუდოსი ჰიპოთეზური ტოპონიმები ეგონათ, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ორივე რეალურია და დაკავშირებულია ბრაზილიის ისტორიის ერთ ტრაგიკულ ეპიზოდთან (ინფორმაცია ამის შესახებ პირველად მოიძია დავით გულუამ). მწერალმა მოიშველია რეალური ამბავი და ონომასტიკა, მაგრამ მას მიანიჭა სიმბოლურობა: **კამორა** იქცა

ბოროტების, მტრობისა და ამორალურობის სიმბოლოდ, კანუდოსი კი – თავისუფლების, გამირობისა და სულიერი სიდიადისა.

რომანში ოკაზიონალური „ცრუტოპონიმებია“: ლამაზ-ქალაქი, მაღალსოფელი, ბაზრობათაქალაქი, მაგრამ მათაც სიმბოლურ-ალეგორიული დატვირთვა აქვს. არაკონკრეტული ტოპონიმის განზოგადება და ნებისმიერ ქვეყანაში მოიაზრება მკითხველისთვის უფრო ადვილია.

23. ინგა სანიკიძე – გალაკტიონის „მწუხარე სასაფლაო“

მხატვრულ სიტყვაში უმნიშვნელოვანესი როლი ენიჭება ლექსიკის განხილვას, მის სემანტიკურ ფორმაზე დაკვირვებას. ჩვენ მიერ საკვლევად აღებული იყო გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკული ნაწარმოები „მთაწმინდის მთვარე“, რომელშიც უაღრესად საინტერესო მხატვრულ სახეს „მწუხარე სასაფლაო“ ქმნის. კვლევამ აჩვენა, რომ ის ილია ჭავჭავაძის ალუზიაა, მისი მხატვრული სახე-სიმბოლო; „მწუხარე სასაფლაო“ პირდაპირ უნდა მიემართებოდეს იაკობ ნიკოლაძის მიერ როდენის სახელოსნოში ჩამოსხმულ და მალევე მთაწმინდის პანთეონში ილიას საფლავზე დავანებულ ქანდაკებას, რომელსაც ავტორმა „მწუხარე საქართველო“ უწოდა.

24. ინგა სანიკიძე – „უკ[უ]ან“ ზმნიზედის სემანტიკურ-ფორმოზრივი მიმართება მარადიულობის აღმნიშვნელ ლექსებთან („საუკუნე“ და „უკუნითი უკუნისამდე“)

ზმნიზედათა არქაული წარმომავლობა მნიშვნელოვნად შეაპირობებს მათდამი მეცნიერულ ინტერესს, რადგან სწორედ ისინი ინახავენ ენის უძველეს მორფოლოგიურ ფენებსა და შინაარსობრივ წარმოდგენებს. „უკ[უ]ან“ ზმნიზედური ფუძე ქართულ ენაში მთელი რიგი სახელური წარმოებების საფუძველია და გვაძლევს ლექსიუკურ ერთეულებს: „უკუნი“, „უნუნ-ეთ-ი“, „სა-უკუნ-ე“ და შესიტყვებას - „უკუნ-ით-ი უკუნ-ის-ა[დ]-მდე“. გაარსებითებული ფუძე „უკუ[ა]ნ-ეთ-ი“ სხვა არაფერია, თუ არა -- უკანა არისა და ამასთან ერთად სიბნელის ადგილი. ძვ. ქართული ენის პერიოდში „უკ[უ]ან“ ფუძე გამოიყენება ისეთ წარმოქმნილ ფუძეებში, როგორებიცაა „სა-უკუ[ა]ნ-ო“ და „სა-უკუ[ა]ნ-ე“ და მათ მარადიულობისა და მუდმივობის გაგება აქვს. ჩვენი თვალსაზრისით, ისინი თავიანთი წარმოშობით წარმართული ეპოქის წარმოდგენათა წიაღში დაბადებული ლექსიკური ოდენობებია, რომლებიც მემკვიდრეობით ერგო ქრისტიანობას (შდრ. ვაჟას „შავეთი“ - საიქიო), თუმცა უკვე ძირეულ სემანტიკას (//„ბნელს“) არსებითად არიან დაშორებულნი.

25. ინგა სანიკიძე – სიტყვა „ქართული“ „თიმსარიანის“ ტექსტის მიხედვით

მე-18 ს-ში თიმურაზ II-ის მიერ სპარსულიდან გადმოქართულებულ „თიმსარიანის ტექსტში“ ლექსემა „ქართული“ „სიტყვის“ სინონიმურ ცალად არის გამოყენებული. კვლევის მიზანს „ქართულის“ პოლისემიურობის საფუძვლის დადგენა წარმოადგენდა. ჩვენი თვალსაზრისით, ამგვარი გააზრება მხოლოდ რუსთველის ენის გავლენის შედეგი არ უნდა იყოს. როგორც ჩანს, ისტორიული მეხსიერება, მართლაც, „ქართ“//„ხალდ“-ების უძველეს კულტურას უკავშირებს ქართულ მწიგნობრობასა და სიტყვიერების მაღალ ხარისხს.

26. ინგა სანიკიძე – „უკუ[ა]ნ“ და „მუნ“ ზმნიზედათა აგებულების საკითხისათვის

ქართული ენის. „უკუ[ა]ნ“ და „მუნ“ ზმნიზედათა მორფოლოგიურ აგებულებაში ჭანური -უნ აფიქსის გამოყოფაა შესაძლებელი; -უნ კი ვარიანტია მეგრული -ონ-ისა. მ-უნ ზმნიზედაში -უნ აფიქსთან რომ გვაქვს საქმე, მასზე ერთი მნიშვნელოვანი არგუმენტიც მიგვანიშნებს, კერძოდ, ის, რომ ფუძის შემადგენლობაში (მთელი ძველი ქართ. ენის პერიოდის განმავლობაში) არ დასტურდება *მუნა ვარიანტი, როგორც ეს სხვა შემთხვევებში გვაქვს [შინა, განა...] და ნაწილაკთა დართვის დროსაც კი [-ნა --- -და] დეტერმინანტისეული -ა ხმოვნის გაჩენა არ ხდება.

27. მაია ლომია – „ხაზთაშორის მორფემული გლოსირება“-წიგნის პრეზენტაცია

მოხსენებაში საუბარი იყო სამეცნიერო გრანტის ფარგლებში გამოცემული წიგნის თეორიული საფუძვლების შესახებ, რომელიც შეეხება მეგრული ტექსტების სემანტიკურებასა და მორფემულ გლოსირებას საერთაშორისო სტანდარტის მიხედვით.

28. მაია ლომია – ოკო „უნდა“ ნაზმნარი მოდალური ელემენტის დახასიათებისათვის

მოხსენებაში დახასიათებული იყო ოკო(ნ) „უნდა“ მოდალური ზმნისაგან მომდინარე ოკო „უნდა“ მოდალური ნაწილაკი მეგრულში ფორმალური, სინტაქსური, სემანტიკური დონეების მიხედვით.

29. მაია ლომია – მონაცემთა ბაზის სტრუქტურირების საკითხი „მეგრული ტექსტების ელექტრონული კორპუსის მიხედვით“

მოხსენებაში საუბარი იყო ზემოხსენებული პროექტის მიხედვით რა ტიპის მონაცემთა ბაზა შეიქმნა მეგრული ტექსტების მიხედვით და როგორია მისი აგებულება. კონკრეტულად, იგი ორი ნაწილისაგან შედგება: ექსპედიციის მასალები და ბეჭდურად

გამოცემული ტექსტების სეგმენტირება მორფემებად და გლოსირება საერთაშორისო სტანდარტის მიხედვით.

30. მაია ლომია – ბატონებისადმი მიძღვნილი მეგრული პოეზიის ნიმუშების ენობრივი ანალიზი

მოხსენებაში საუბარი იყო სამეგრელოში ბატონების მიმართ განსაკუთრებულ დამოკიდებულებაზე, რის შედეგადაც მიმართვის ობიექტი გასულიერებულია. მოხსენებაში გაანალიზდა ბატონების სახელდების აღმნიშვნელი ტერმინები და შესაბამის რიტუალთან დაკავშირებული ლექსიკური ერთეულები.

31. მაია ლომია – სამეტყველო კოდების შერევის საკითხი ერთი ზღაპრის ენობრივი ანალიზის მიხედვით

მოხსენებაში გაანალიზებული იყო აღმოსავლურ არეალში მცხოვრები ინფორმატორისგან მოსმენილი ზღაპარი, რომელიც ენობრივად აღმოჩნდა საინტერესო სწორედ სამეტყველო კოდების შერევის თვალსაზრისით, რაც განპირობებულია იმით, რომ ინფორმატორის სოფელი (კურზუ, მარტვილის რ-ნი) ესაზღვრება ცენტრალური არეალის სოფლებს(კერძოდ, ნაფიჩხოვოს, ჩხოროწყუს რ-ნი).

32. მაია ლომია – სამეცნიერო ექსპედიცია სამეგრელოში

მოხსენებაში საუბარი იყო ლინგვისტურ ექსპედიციაზე სამეგრელოში, რომელშიც მიზანმიმართულად მონაწილეობდნენ მაგისტრანტები. ისინი იწერდნენ ყველა ტიპის ტექსტებს, მაგრამ განსაკუთრებით აქცევდნენ ყურადღებას მომავალი სადიპლომო ნაშრომისთვის საჭირო მასალას, რათა სადიპლომო შრომაში ასახულიყო თანამედროვე მეგრული მეტყველების მონაცემებიც.

33. მაია ლომია – მიმდებარე სემანტიკის შემცველი კონსტრუქცია მეგრულ ენაში

მოხსენებაში საუბარი იყო ერთი ტიპის ჰიპოტაქსურ კონსტრუქციაზე მეგრულში, რომელიც მიმდებარე სემანტიკისაა. მეგრულისთვის არ არის დამახასიათებელი გასაზღვრების შემცველი

მარტივი წინადადება; მისთვის ბუნებრივია განსაზღვრების გადმოცემა დამოკიდებული წინადადებით. თავისებურებას ავლენს ამგვარი კონსტრუქციის შემადგენელ კომპონენტთა განლაგებაც.

34. ქეთევან მარგიანი-სუბარი – ინფერენციისა და ეპისტემიკის ურთიერთმიმართებისათვის სვანურ ზმნაში

ეპისტემიკის პრობლემა, მისი მიმართების საკითხი ევიდენციალობასთან, დიდი ხანია, ლინგვისტთა ინტერესის საგანია. მას ჯერ კიდევ XX საუკუნის დასაწყისში მიაქციეს ყურადღება და აღწერეს ამერიკელი ინდიელების ენათა მკვლევრებმა ფ. ბოასომ (1911), ე. საპირმა (1912) და სხვებმა.

სვანურ ენაში ინფერენციული ინფორმაცია შეიძლება იყოს ეპისტემიკური ან არაეპისტემიკური, რაც დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ (რა საშუალებებით) წარმოგვიდგენს მას მთქმელი: როგორც საექვო-სავარაუდოს და გამოიყენებს ზმნის საკუთრივ ინფერენციულ მწკრივებს, თუ როგორც პერცეფციულთან გათანაბრებულს და გამოიყენებს „უნახაობის“ გამომხატველ ზმნებს.

სვანურში ეპისტემიკური მნიშვნელობის ზმნებისთვის წყარო ყოველთვის ინფერენციაა, მაგრამ ინფერენციული ყველა ზმნა ეპისტემიკური არ არის.

35. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - ზმნის კილო სვანურ ენაში

ნაშრომში დასმულია საკითხი სვანურ ენაში ტრადიციულად ცნობილი ორი კილოს (თხრობითი, კავშირებითი) გარდა, პირობითი კილოს გამოყოფის შესახებ; მტკიცებას საფუძვლად უდევს ენაში საკუთრივ ინფერენციული, საექვობა-სავარაუდოობის სემანტიკური ნიშნით მარკირებული მწკრივების არსებობა. მოსაზრების გაზიარების შემთხვევაში ერთ სიბრტყეზე განიხილება ოპოზიცია: თხრობითი კილო _ პირობითი კილო.

36. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - კვლავ ევიდენციალობისთვის სვანურ ზმნაში

სტატია შეეხება სვანური ენის იმ ზმნურ ფორმებს, რომელთა შესახებ ინფორმაცია და სემანტიკური დახასიათება სპეციალურ ლიტერატურაში ან არასრულია, ან საერთოდ არ არის. როგორც ცნობილია, სვანურის ე. წ. “მეტი” მწკრივები (ა. შანიძე), ტრადიციული შეხედულებით, მყოფადუსრული და I სერიის თურმეობითებია. სტატიაში კი დადასტურებულია, რომ ზოგი სხვა მწკრივის ორგვარი წარმოების შემთხვევაში მათ შორის სემანტიკური სხვაობა ლიტერატურაში გათავადისწინებული არ არის.

ნაშრომში ასევე განხილულია უცხოელ კოლეგათა მოსაზრებები ევიდენციალობის შესახებ ქართულურ ენებში: „ქართულ ენაში გვაქვს ევიდენციალური პერფექტი ევიდენცია-

ლობის ფართო გაგებით, შემდგომი ასპექტების გარეშე“ (Willet); „სვანურს, ისევე, როგორც ქართულს, ირიბი ევიდენციალური ფორმების შემდგომი, დეტალური დიფერენციაცია (ეპისტემიკა, ინფერენცია...) არ ახასიათებს, თუმცა თავად ევიდენციალურ ფორმათა მნიშვნელობა საკმაოდ ტევადია, ფართოა“ (Сымбатова) და გამოთქმულია საპირისპირო მოსაზრება სვანური მასალის ანალიზის საფუძველზე.

37. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - ჰიპოტაქსური კონსტრუქციის ერთი ტიპისათვის სვანურში

სტატიაში ნათქვამია, რომ სვანურ ენაში ქვეწყობის უკავშირო (ხშირად – უკორელატოც) ფორმაა უფრო მეტად გავრცელებული, ხოლო მის გვერდით დამკვიდრებული ქართულისებური კონსტრუქცია კავშირითა და მისათითებელი სიტყვით) უმეტესად ხელოვნურობის შთაბეჭდილებას ტოვებს და ქართულის კალკად ჩანს; ავტორს სვანური ენის მონაცემებს სწორედ იმ ძველი ვითარების გამოვლინებად თვლის, როცა მარტივი წინადადებები მხოლოდ ლოგიკური მიმართებით (და არა გრამატიკულად) უკავშირდებოდნენ ერთმანეთს. ზოგადად კი, უფრო დადასტურებული მოსაზრების გამოთქმა ქართველური კონსტრუქციის გენეზისის შესახებ ქართველურ ენებში დანარჩენ უმწერლობო ენათა და ძველი ქართული მონაცემების უფრო გამოწვლილვით შესწავლისა და შეპირისპირების შემდეგ მიაჩნია შესაძლებლად.

38. ქეთევან მარგიანი-სუბარი - რთული ქვეწყობილი წინადადების მოდელისათვის სვანურ ენაში

ნაშრომში გამოთქმული მოსაზრება, რომ სვანურ ენაში შენარჩუნებულია ჰიპოტაქსური კონსტრუქციის შედარებით არქაული ტიპი. შენარჩუნებას ხელი შეუწყო: ა) ინფერენციული (ეპისტემიკურობის, პირობითობის სემანტიკის შემცველი) ზმნების არსებობამ ენაში; ბ) ახალი რთული კონსტრუქციის შექმნისთვის მოტივაციის არარსებობამ: წიგნის ენამ სხვა მოთხოვნები წამოაყენა, სხვა სივრცე მოითხოვა (უმთავრესი მიზეზი!) და იგი საანალიზო მიმართულებითაც უფრო მეტად განვითარდა, უმწერლობო ენამ კი მხოლოდ ზმნის განსაკუთრებული მოქნილობითა და ინფორმაციული ტევადობით „ისარგებლა“ და ბევრი რამ ორგანულ ფორმებში ასახა; ამასთან, სვანური მასალის ანალიზის საფუძველზე ავტორი მიიჩნევს, რომ ჰიპოტაქსური კონსტრუქციის ბოლომდე ჩამოყალიბების პროცესი სვანურში ჯერაც არ დასრულებულა, ხოლო ეს პროცესი უძველეს საფეხურზე რომ არ გაყინულა, ამის დასტუ-

რია საანალიზო კონსტრუქციის ძველი და ახალი ტიპების თანაარსებობა ენაში.

39. ნინო შარაშენიძე – ეპისტემური მოდალობა ქართულ ენაში

ეპისტემური მოდალობაში გამოიყოფა ეპისტემური შესაძლებლობისა და ეპისტემური აუცილებლობის მოდალობა. ეპისტემური აუცილებლობის მოდალობის ძირითად მაწარმოებლად ქართულში გვევლინება უნდა ნაწილაკი. უნდა ფორმა დამოუკიდებელი ზმნიდან იქცა ნაწილაკად, თუმცა იგი თანამედროვე ქართულში აქამდე ასრულებს დამოუკიდებელი ზმნის ფუნქციასაც. უნდა არის ობიექტური უღლების მესამე პირის ფორმა. ამოსავალი მნიშვნელობა არის სურვილი, ნდობა. მაგრამ თანამედროვე ქართულში იგი პოლიფუნქციური ნაწილაკია. მისი ერთ–ერთი მნიშვნელობა არის სწორედ ეპისტემური აუცილებლობის გამოხატვა. უნდა მოდალური ფორმა დაკავშირებულია კავშირებითი კილოს ზმნასთან და გამოხატავს მთქმელის აზრს, დამოკიდებულებას სინამდვილისადმი, მთქმელის ვარაუდს, რეალობის შეფასებას, მთქმელის რწმენას ან რწმენის ნაკლებობას. ამ მოდალობით გამოხატულია მთქმელის ინტელექტუალური აღქმა.

წინადადებებში 1. ის ახლა სახლში უნდა იყოს; ჩანს, რომ მთქმელის პოზიცია განსაზღვრულია ობიექტური აუცილებლობით, რწმენით, მის მიერ რეალობის ობიექტური შეფასებით, რაც გამოწვეულია აუცილებლობის გააზრებით, საკითხის ობიექტური ანალიზით. წინადადებით მოიაზრება შემდეგი: ის ახლა აუცილებლად სახლში უნდა იყოს, რადგან ესაა, ჩემი აზრით, ყველაზე ლოგიკური შესაძლებლობა, რადგან მე მის სახლში სინათლეს ვხედავ. 2. მას კარგად უნდა გაეკეთებინა ეს საქმე – ნიშნავს: რამდენადაც მე მას ვიცნობ და ვიცი მისი შესაძლებლობების შესახებ, აგრეთვე ვიცი მისი პასუხისმგებლობითი დამოკიდებულება საკითხისადმი, ამდენად მიმაჩნია, რომ მას ეს საქმე კარგად აქვს გაკეთებული.

ამდენად, ეპისტემური აუცილებლობა გამოიხატება უნდა მოდალური ნაწილაკითა და ზმნის კავშირებითი კილოს ფორმით და გამოხატავს იმ ლოგიკურ აუცილებლობას, რაც მთქმელის რწმენით არის განპირობებული. ეპისტემური მოდალობის განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია არა მარტო მოდალური ფორმისა და ზმნის ანალიზი, არამედ კონსტრუქციაში მონაწილე ზმნათა სემანტიკური ჯგუფების განსაზღვრა. მოხსენებაში განხილული იქნება ეპისტემური აუცილებლობის გამოხატველი კონსტრუქციების ფუნქციურ–სემანტიკური ანალიზი.

40. ვახტანგ იმნაიშვილი – ა-ფუძიანი სახელების ერთი განსაკუთრებული ჯგუფის კვლევისთვის

ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში დამკვიდრებულია წესი, რომლის თანახმადაც ა-ფუძიანი საზოგადო სახელები, ჩვეულებრივ, იკვეცება. გამონაკლისს ქმნის ის შემთხვევები, რომლებშიც ბოლოკიდური ა მაწარმოებელი აფიქსია.

სტატიაში „ორთოგრაფიულ ლექსიკონზე“ დაყრდნობით განხილულია ფაუნის წარმომადგენელთა ა-ფუძიანი სახელწოდებები. მათი ერთი ნაწილი იკვეცება, მეორე – არა. ამ ორი ჯგუფის სახელთა ერთმანეთთან შედარებამ აჩვენა, რომ ბოლოკიდური ა ხმოვნის კვალიფიკაციის განსასაზღვრავად არ არსებობს მკვეთრი განმასხვავებელი საშუალება, რომელზე დაყრდნობითაც შევძლებდით სახელების განაწილებას კვეცადთა და უკვეცელთა ჯგუფებში. რადგან ბუნდოვანია, სად გადის ზღვარი ა დაბოლოების დერივაციულ ფუნქციასა და მის ფუძისეულ ხმოვნად ჩათვლას შორის. სწორედ ამიტომაც, რომ იდენტური აგებულების სიტყვებს თვით ისეთი კომპეტენტური სახელმძღვანელო, როგორცაა „ორთოგრაფიული ლექსიკონი“, ხან კვეცადებს მიაკუთვნებს, ხან უკვეცლების რიგში აყენებს. თავისუფლად შეიძლება ზოგიერთ შემთხვევაში ესა თუ ის სახელი კვეცადებიდან უკვეცლებში გადავიყვანოთ ან – პირიქით, რადგან საზღვარი ამ ჯგუფებს შორის ლაბილურია. უკვეცელთა ჯგუფში მოქცეული სიტყვების დიდ ნაწილში ბოლოკიდური ა ხმოვნის მოკვეცა არანაირ უხერხულობას არ ქმნის, რადგან ხმოვანს მოკვეცთ თუ არა, ეს შინაარსზე გავლენას არ ახდენს. მაგალითად, „ლოკოკინას ნიჟარას“ ვიტყვი თუ “ლოკოკინის ნიჟარას”, შინაარსობრივი სხვობა არ გვექნება. სწორედ ამიტომ ჩავთვალე შესაძლებლად, ა-ფუძიანი სახელების კვეცა-უკვეცლობის შესახებ დამკვიდრებული წესის ერთგვარად გამართლებული ვარიანტი შემომეთავაზებინა: **ყველა საზოგადო სახელი, რომელიც ა ხმოვნით მთავრდება, მხოლოდობითში უნდა შეიკვეცოს** (მრავლობითში ისედაც იკვეცება!).

ა-ფუძიანი სახელების მცირერიცხოვანი ჯგუფი მომდინარეობს მათს თანხმოდანფუძიან ფორმაზე ა ხმოვნის დამატებით (წვერი > წვერა). ეს ა სიტყვას შინაარსს უცვლის. მიუხედავად ამისა, ამგვარ შემთხვევაშიც შეიძლება წესის უმტკივნეულოდ გამართლება, რადგან კონტექსტი ადვილად გაგვარკვევს, სიტყვის რომელი მნიშვნელობაა ნაგულისხმევი საორტოგრაფიულ ფორმაში.

41. ვახტანგ იმნაიშვილი – ზობიერთი ო-ფუძიანი გეოგრაფიული სახელის მართლწერისათვის

უკანასკნელ ხანს მოხშირდა ბოლოკიდური ო-ს მოკვეცა ფუძეზე დერივაციული აფიქსების დართვის შედეგად, რასაც მალე მოჰყვა ო ხმოვნის მოკვეცის შემთხვევები კვეცის კლასიკურ ნიმუშში – ბრუნებისას და მრავლობითი რიცხვის ფორმებში. ამგვარი შემთხვევები იშვიათია, მაგრამ მაინც არსებობს.

ძალზე იშვიათად ო-ფუძიან სიტყვას ბოლოკიდური ო მოვარდნილი აქვს არა ირიბ ბრუნებში, არამედ სახელობითშიც და სიტყვა თანხმოდანფუძიან სახელად არის ტრანსფორმირებული. ეს პროცესი ხდება როგორც საზოგადო, ისე გეოგრაფიულ სახელებში.

„ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია“ ზოგიერთი ო-ფუძიანი გეოგრაფიული სახელის ძველებურ დაწერილობას უგულებელყოფს და კანონიკურ ფორმად მათს თანხმობანფუძიან ვარიანტს გვთავაზობს. ასეთი გეოგრაფიულ სახელებია **კორინთო, დამასკო, ჰელესპონტო**. „ენციკლოპედიაში“ ამ სახელებს ცვლის **კორინთი, დამასკი, ჰელესპონტი**. ზოგიერთი წყარო, რაკი პრეცედენტი გაჩნდა, ამ ო-ფუძიანი ფორმის გვერდით **გროზნსაც** ხმარობს.

კორინთო, დამასკო, ჰელესპონტო, გროზნო – ამ სახით შეისისხლხორცა ქართულმა ამ ტოპონიმთა (ჰელესპონტო ჰიდრონიმიცაა) დაწერილობები და დღეს ხელი არ უნდა შევეუწყოთ მათს გადასხვაფერებას. ოდითგან დამკვიდრებულ სახელწოდებებს ასე იოლად არ უნდა შეველიოთ, ტრადიციას ხელი არ უნდა ვკრათ.

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რამაზ ქურდაძე	ქართული დამწერლობა და სალიტერატურო ენა საუკუნეთა მანძილზე	15 აპრილი, 2013 წ. ჩიკაგოს უნივერსიტეტი, ილინოისის შტატი, აშშ.
2	დარეჯან თვალთვაძე	МАРГИНАЛЬНЫЕ ЗАМЕТКИ ПЕРЕВОДЧИКА КАК СРЕДСТВО ИНТЕРПРЕТАЦИИ ТЕКСТА(<i>на примере комментариев средневековых грузинских переводчиков</i>	ვილნიუსი-მინსკი, 2013
3	დარეჯან თვალთვაძე	ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის უძველესი თარიღიანი ნუსხა	თბილისი-ბათუმი-კაპადოკია, 24-30 სექტემბერი, 2013
4	ანა ხარანაული	"Lucianic Text" and the Philology	7/11/2013,

		of Late Antiquity	შოტლანდია
5	ანა ხარანაული	Die Textkritik der Altgeorgischen Übersetzung von kleinen Propheten – Kampf gegen Stereotypen(Methodologische Fragen zur Forschung des textkritischen Wertes der Tochterübersetzungen)	მიუნხენი, 2 აგვისტო, 2013
6	რუსუდან ზექალაშვილი	გლობალიზაცია და ქართული ენის განვითარების ზოგიერთი ტენდენცია http://vk.com/ event14891021	ჩელიაბინსკის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 წლის 4- 5 აპრილი
7	რუსუდან ზექალაშვილი	ნატვრის გამოხატვის ზოგიერთი ენობრივი თავისებურებები ქართულ ენაში http://www.mosinyaz.com/confe rences/mnk7/	2013 წლის 26-29 სექტემბერი, მოსკოვი, უცხოურ ენათა ინსტიტუტი, რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია
8	ინგა სანიკიძე	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე: „რუსული ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში“	11-13 ნოემბერი, 2013, ერზრუმში, თურქეთი (მოხსენება იბეჭდება).
9	ინგა სანიკიძე	ასპექტის მორფოლოგიურ	2013 წელი

		სისტემათა მსგავსება ქართული და სლავური ენების მაგალითზე	ერზრუმი, თურქეთი
10	მაია ლომია	Semantische Analyse der statischen Verben in der Kartwelsprachen	10.12.2013, J.W.Goete Universitat Frankfurt a/M Germany (მაინის ფრანკფურტი, გერმანია)
11	მაია ლომია	Customary Ritual of Prayer and Socrificein Samegrelo	12-13.11 2013, Lublin,Poland(ლუბლინი, პოლონეთი)
12	მაია ლომია	Convergence Phenomena in Megrelian Language	18-21.09 2013, Splyt, Croatia (სპლიტი, ხორვატია)
13	ნინო შარაშენიძე	ეპისტემური მოდალობა ქართულში	2013, 8-11 ივლისი, საბერძნეთი, ათენი
14	ნინო შარაშენიძე	მოდალობა ქართულში	2013, 3-6 ოქტომბერი, აშშ, მედისონის უნივერსიტეტი
15	მერი ნოკოლაშვილი	А.Н. Островский и Грузия	6-7 июня 2013. Ереван, 2013.
16	მერი ნოკოლაშვილი	Тургенев и музыка Бетховена	12-14 апреля 2013. Ереван, 2013

17	დამანა მელიქიშვილი	მთარგმნელთა იდენტიფიკაციის საკითხი გელათის სალიტერატურო სკოლაში	თბილისი-ბათუმი-კაპადოკია, 24-30 სექტემბერი,

მოხსენებათა ანოტაციები

1. რამაზ ქურდაძე – ქართული დამწერლობა და სალიტერატურო ენა საუკუნეთა მანძილზე

პრეზენტაცია გამიზნული იყო ჩიკაგოს უნივერსიტეტის (ჩიკაგო, ილინოისის შტატი, აშშ) აღმოსავლეთ ევროპის, რუსეთისა და ევრაზიისმცოდნეობის ცენტრსათვის. შესაბამისი ნიმუშების ჩვენებით წარმოდგენილი იყო ქართული დამწერლობისა და ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების ეტაპები. აღნიშნული პრეზენტაციის შესახებ ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ ინტერნეტში: <http://ceeres.uchicago.edu/content/ramaz-kurdadze-georgian-script-and-literary-language-through-centuries>

2. დარეჯან თვალთვაძე – МАРГИНАЛЬНЫЕ ЗАМЕТКИ ПЕРЕВОДЧИКА КАК СРЕДСТВО ИНТЕРПРЕТАЦИИ ТЕКСТА(на примере комментариев средневековых грузинских переводчиков)

IV международная научная конференция «ЯЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНЫЕ КОММУНИКАЦИИ, Литовский эдукологический университет, Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка, Вильнюс – Минск, 15 – 18 мая 2013 г.

მთარგმნელის მარგინალური შენიშვნები, როგორც ტექსტის ინტერპრეტაციის საშუალება (შუა საუკუნეების ქართველ მთარგმნელთა კომენტარების მაგალითზე)
ანოტაცია

მე-11 საუკუნის შუა წლებიდან, როცა ქართული ქრისტიანული მწერლობა მკვეთრად ორიენტირებულია ბიზანტიურ სტანდარტებზე და იქამდე შედარებით სუსტად გამოკვეთილი ელინოფილური ტენდენციები მყარად ჩამოყალიბებულ სისტემად – ელინოფილიზმად იქცევა, ქართველ მთარგმნელთა საქმიანობაშიც ახალი ტენდენციები და თარგმანისადმი ახალი დამოკიდებულება ჩნდება, რომელიც ამ ეპოქის ერთ-ერთი გამორჩეული მთარგმნელისა და მეცნიერის, ეფრემ მცირის, მიერ ახალი მთარგმნელობითი თეორიის ჩამოყალიბებითა და ამ თეორიის მთარგმნელობით პრაქტიკაში დამკვიდრებით დასრულდა, რაც სწორედ ბერძნულის ადეკვატური, ლიტერალური თარგმანების შესრულებას გულისხმობდა. იმის გამო რომ ასეთი თარგმანი სხვაზე მეტად მოითხოვს მთარგმნელისგან კომენტარს, საჭიროებს ერთგვარი

დამატებითი ინფორმაციის მიწოდებას, რომლის ჩართვა სათარგმნი თხზულების ტექსტში არ შეიძლება, მთარგმნელი მას ხელნაწერის აშეიბზე ათავსებს. უნდა აღინიშნოს, რომ ხელნაწერი წიგნის ამ თავისუფალი სივრცით აქტიურად სარგებლობდნენ ბიზანტიელი მწიგნობრებიც, რომლებიც ხელნაწერი წიგნების აშეიბს სხვადასხვა შინაარსის და დანიშნულების კომენტარის დასაწრად იყენებდნენ, რაც ტექსტის ინტერპრეტაციის ერთგვარი საშუალება იყო. ბერძენთა მიბაძვით ელინოფილი („ბერძენთა მოყვარული“) ქართველი მწიგნობრებიც ხშირად ურთავდნენ ხოლმე თავიანთ თარგმანებს განმარტებითი ხასიათის შენიშვნებს. მარგინალურ შენიშვნებს, როგორც ტექსტის ინტერპრეტაციის ჩამოყალიბებულ სისტემას, ქართველ მწიგნობართაგან პირველად ელინოფილი ეფრემ მცირე იყენებს. „მისწ მიერ ხელნაწერთა აშეიბზე მიწერილი განმარტებების დანიშნულებაა, ძირითადი ტექსტის გააზრებასა და გაგებაში დაეხმაროს მკითხველს, თუმცა მარგინალურ შენიშვნათა ანალიზი ხშირ შემთხვევაში მრავალმხრივი დასკვნებისა თუ მოსაზრებების გამოთქმის საშუალებასაც იძლევა. თარგმანის ტექსტზე დართული მთარგმნელის კომენტარების შესწავლა ცოცხლად წარმოგვიდგენს იმ გარემოს, რომელშიც მუშაობდნენ ქართველი მთარგმნელები, იმ გავლენებსა თუ ტენდენციებს, რომლებიც ზემოქმედებდნენ ქართველი მწიგნობრების მუშაობის სტილისა თუ აზროვნების ჩამოყალიბებაზე. ცხადია, თარგმანის ტესტზე დართულ მთარგმნელის ამგვარ მეტატექსტებში მოცემულია მნიშვნელოვანი და საინტერსო ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა მეთოდებით მუშაობდნენ შუასაკუნების მთარგმნელები, რა საშუალებებს იყენებდნენ სათარგმნი ტექსტის სწორად გასაგებად და როგორ ხდებოდა მისი ინტერპრეტაცია მთარგმნელის მიერ.

მოხსენებაში ამ კუთხით არის განხილული შუა საუკუნეების ქართულ თარგმანებს და მათზე დართულ მთარგმნელისეულ მეტატექსტები – ხელნაწერის აშეიბზე მოთავსებული კომენტარები, ექსპოზიციური ხასიათის მცირე ტექსტები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა წავიკითხოთ და გავიგოთ სხვა, უფრო მნიშვნელოვანი ტექსტები.

Средневековые тексты не обладали гомогенностью структуры и,помимо основного текста,сопровождались переводческими комментариями,содержащими дополнительную информацию.Поскольку их непосредственное включение в структуру переводимого текста не было возможным,переводчик помещал их на полях рукописи.В древнегрузинских рукописях маргинальные заметки (малые тексты экспозиционного характера, которые содержат информацию, как прочесть и понять другие, более важные тексты), как установленная система интерпретации текста впервые появились в XI в. на Черной Горе в работах грузинского переводчика и ученого Ефрема Мцире, заложившего в грузинской литературе основы нового литературного направления – эллинофильства. Эллинофильство, как культурная ориентация, обусловила особенности восприятия византийской литературы, как с содержательной точки зрения, так и с точки зрения формы (языковой, стилистической и терминологической), что повлекло за собой почти адекватное перенесение оригинала на грузинский язык, в отличие от прежних переводов динамического (модально-адаптированного) типа. В деятельности грузинских переводчиков появляются новые переводческие тенденции и подход к переводу, который завершился появлением новой транслатологической теории Ефрема Мцире. Ефрем Мцире успешно применял принципы этой теории в своей переводческой практике. Он выполнял адекватные переводы с греческого языка. Следует отметить ,что этим свободным пространством рукописной книги активно пользовались византийские книжники ,использующие поля рукописной книги для различного рода комментариев ,что представляло собой своеобразную интерпретацию текста.Подражая грекам, эллинофильски настроенные грузинские книжники зачастую снабжали свои переводы различными комментариями (замечаниями). Назначением,помещенных на полях замечаний , было оказание помощи читателю при осмыслении содержания основного текста. С другой стороны, их анализ

зачастую служит основанием для высказывания различных соображений и выводов . Исследование, сопутствующих тексту комментариев , дает возможность живо представить ту атмосферу, в которой приходилось работать грузинским переводчикам и проследить те тенденции и влияния ,которые определяли стиль работы и образ мышления грузинских книжников. Нет сомнения,что в подобных метатекстах содержится важнейшая и интереснейшая информация о том , каким методами пользовались средневековые переводчики,какими способами они пользовались для правильного осмысления текста и как происходилаего интерпретация переводчиком.

Несмотря на то,что в замечаниях грузинских переводчиков-комментаторов изначально преобладали толкования отдельных лексических единиц, встречаются и комментарии другого порядка.Преобладание лексических комментариев объясняется тем, что основной задачей переводчика является поиск равнозначного слова,что сопряжено с большими трудностями .Поэтому,недовольный результатами своего поиска переводчик на полях делает заметку – «да простится мне ,ибо не удалось найти более подходящее слово « (Ефрем). Вместе с тем он дает толкование подобных слов, необходимых для адекватного понимания текста. Для правильного осмысления греческого текста в его многочисленных комментарияхсопутствующих основному тексту, встречаются многочисленные комментарии различного содержания, используемые переводчиком для интерпретации текста.

3. დარეჯან თვალთვაბე – ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის უძველესი თარიღიანი ნუსხა; The Oldest Dated Manuscript of Giorgi Mtatsmindeli's Redaction of the Gospels.

საერთაშორისო კონფერენცია „ბიზანტინოლოგია საქართველოში - 4“; 2013 წლის 24-30 სექტემბერი, თბილისი-ბათუმი-კაპადოკია

საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ არსებულ ხელნაწერსაცავებში ოთხთავის გიორგი მთაწმიდლისეული რედაქციის ტექსტის შემცველი ასზე მეტი ნუსხაა დაცული, მაგრამ მათი უმეტესობა შედარებით გვიან, XII-XIII საუკუნეებში, ან შემდგომ არის გადაწერილი. XII-XIII საუკუნის ხელნაწერებს დაეყრდნო გიორგისეული რედაქციის კრიტიკული ტექსტის გამომცემელი ივ. იმნაიშვილიც, რომელმაც გამოცემისთვის თამარის ეპოქის სამი ხელნაწერი, კერძოდ, ვანის (H), ეჩმიაძინისა (I) და გელათის (K) ოთხთავები შეარჩია. თუმცა არსებობს გიორგისეული რედაქციის ტექსტის შემცველი მეთერთმეტე საუკუნის რამდენიმე ნუსხა, რომელთაგან ერთ-ერთია ამჟამად ქუთაისის სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთსაცავში 76-ე ნომრით დაცული მანუსკრიპტი, რომელიც, როგორც გადამწერის ანდერძიდან ირკვევა, გიორგის სიცოცხლეში, 1060 წელს, შავ მთაზე, კალიპოსის მონასტერში ბასილი თორელყოფილს „წმიდისა გიორგის თარგმნილისა სახარებისაგან“ გადაუნუსხავს. ეს ხელნაწერი, რომელსაც კალიპოსის ან ლეჩხუმური ოთხთავის სახელით მოიხსენიებენ, ოთხთავის გიორგი

მთაწმიდლისეული რედაქციის უძველეს თარიღიან ნუსხას წარმოადგენს და ამდენად მას ოთხთავის ქართული თარგმანის აკადემიური გამოცემის მოზადებისას კრიტიკული ტექსტის დასადგენად განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება.

კალიპოსის ოთხთავს, ისევე როგორც სახარების გიორგისეულ რედაქციის ბევრ ნუსხას, ახლავს გიორგი მთაწმიდლის ანდერძი, რომელიც მას სახარების თარგმანის ტექსტის რედაქტირების რთული და ხანგრძლივი პროცესის დასრულების შემდეგ დაუწერია. გიორგის თანამედროვე გადამწერს, ბასილი თორელყოფილს, სავარაუდოდ, ანდერძის ის ვარიანტი უნდა ჰქონოდა ხელთ, რომელიც გიორგის ხელიდან გამოსულ ტექსტს ერთვოდა და რომელშიც ანდერძის ცნობილი სადავო ადგილი, როგორც ჩანს, ასე იკითხებოდა: „*ესე საცნაურ იყავნ ყოველთა, რამეთუ ესე წმიდაჲ ოთხთავი არა ახლად გვთარგმნია...*“, მაგრამ მოგვიანებით სიტყვები „*არა ახლად*“ გადაუფხვკიათ და ზემოდან სხვა ფერის მეღნიით და სხვა ხელით დაუწერიათ სიტყვა „*ჩუენ*“, რის შედეგადაც მივიღეთ ამგვარი წაკითხვა: „*ესე საცნაურ იყავნ ყოველთა, რამეთუ ესე წმიდაჲ ოთხთავი ჩუენ ახლად გვთარგმნია*“, რაც აშკარაა, რომ მეორეულია და გაკეთდა ალბათ გიორგის ღვაწლის უკეთ დაფასების მიზნით. ანდერძის პირველადი (ჩასწორებამდელი) ტექსტი ცხადყოფს, რომ სახარების ახალ რედაქციას, რომელიც გიორგიმ ძველი ქართული თარგმანების ბერძნულ ხელნაწერებთან სკურპულოზური შედარების შედეგად შექმნა, თავად ის ახალ თარგმანს არ უწოდებდა.

ოთხთავის ამ ხელნაწერს შემოუნახავს კიდევ ერთი საინტერესო ტექსტი – მიმართვა ამ წმინდა წიგნის მომგებელთა, გადამწერთა და მკითხველთათვის, რომელშიც სახარების როგორც „ცათა და ქუყანისა უზეშთაესი წიგნის“ მნიშვნელობაზეა საუბარი. ჩვენი აზრით, ეს უსათაურო თხზულება, რომელსაც პირობითად შეიძლება ეწოდოს „შესხმად ოთხთავისაჲ“ შექმნილი უნდა იყოს შავი მთის მწიგნობრულ კერაში მას შემდეგ, რაც გიორგიმ დაასრულა სახარების თარგმანზე მუშაობა, საგანგებოდ მისი რედაქციის ხელნაწერებისთვის და მისი ავტორი, შესაძლოა, კალიპოსის ოთხთავის გადამწერი - ბასილი თორელყოფილი იყოს.

The manuscript depositories of Georgia and other countries present more than 100 manuscripts containing the text of Giorgi Mtatsmindeli's redaction of the Gospels/the Four Gospels. Most of them were rewritten during the 12th-13th centuries or after this period of time. Iv. Imnaishvili - a publisher of the critical text of Giorgi Mtatsmindeli's redaction - relied on the manuscripts of the 12th-13th centuries during the preparation for publication the following three manuscripts of Tamar's epoch: the Vani Gospels (H), the Echmiadzin Gospels (I), the Gelati Gospels (K).

However, the text of Giorgi's redaction can be met in several manuscripts of the 11th century. One of them (numbered 76) is kept in the manuscript depository of Kutaisi State Museum. According to the rewriter's testament, the given manuscript - the Kalipos/Lechkhumi Gospels - was rewritten from "St. Giorgi's translation of the Gospels" by Basili Torelkipili in Kalipos Monastery in 1060. It is the oldest dated manuscript of Giorgi Mtatsmindeli's redaction of the Gospels and acquires a special significance for the preparation of the academic

edition of the Georgian translation of the Gospels.

The major importance lies in the fact, that the Kalipos Gospels is followed by Giorgi Mtatsmindeli's testament, which was written by him after the completion of a long and difficult period of the edition of the text of the translation of the Gospels. Supposedly, Giorgi's contemporaneous rewriter - Basili Torelkipili - obtained that version of the testament, which was attached to Mtatsmindeli's handwritten text. The given text contained a well-known questionable passage, which obviously was read in the following way: „ესესაცნაურიყავნყოველთა,რამეთუესწმიდაჲ ოთხთავიარაახლადგვთარგმნია...“ (“You have to know that (we) have **not** made a new translation of these holy Gospels...”). However, afterwards, the word “არა“ (“**not**”) was scraped off and differently handwritten „ჩვენ“ (“**we**”) created via different ink appeared above the scraped word. Therefore, the given passage acquired a renewed form: „ესესაცნაურიყავნყოველთა, რამეთუესწმიდაჲ ოთხთავი**ჩვენ**ახლადგვთარგმნია“ (“You have to know that **we** have made a new translation of these holy Gospels just now...”). The given secondary passage was obviously created in honor of Giorgi's contributions. However, the initial text reveals, that Giorgi did not treat as a new translation that redaction of the Gospels, which had been created by him via a scrupulous comparison of the Greek manuscripts with the old Georgian translations.

The Gospels of Kalipos have preserved an interesting text – an address towards the rewriters and readers of this holy book, which reveals a significance of the Gospels (“the supreme book of the heavens and the world”). According to our point of view, this unnamed work can be called “The Eulogy of the Gospels”. It could be created on the Black Mountain by Basili Torelkipili, who was a rewriter of the Gospels of Kalipos. Obviously, “The Eulogy of the Gospels” was created for the manuscripts of Giorgi's redaction after the completion of his work on the translation of the Gospels.

4. რუსუდან ზექლაშვილი – გლობალიზაცია და ქართული ენის განვითარების ზოგიერთი ტენდენცია

II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ეროვნულ კულტურათა ბედი გლობალიზაციის პირობებში“, ჩელიაბინსკის სახელმწიფო უნივერსიტეტი(Материалы докладов II международной научной конференции «Судьбы национальных культур в условиях глобализации» факультета Евразии и Востока Челябинского государственного университета, 2013, Челябинск: изд-во «Энциклопедия»), გვ. 82-85, ინგლ. 330. [http://vk.com/ event14891021](http://vk.com/event14891021)

მოხსენებაშისაუბარიაგლობალიზაციისზეგავლენისშესახებქართულენაზე. ყურადღებააგამახვილებულიენისსხვადასხვაფეროშიგამოვლენილრამდენიმეტენდენციაზე: ლექსიკაში–ინგლისურისიტყვებისმომრავლებაზე, ბარბარიზმებზე, ცალკეულ ლექსიკურ ერთეულთა სემანტიკისგაღარიბებაზე; გრამატიკაში–ანალიზურფორმათაგაბატონებაზე (ფუნქციურზმნიანიკონსტრუქციების, აღწერილობითივნებითისა დაკალკებისა).

ხაზგასმულიაქართულიენისუნარი, სრულფასოვანზმნადაქციოსნასესხებისიტყვები; დასმულიასაკითხიგონივრულიენობრივიპოლიტიკისგატარებისაუცილებლობაზეგლობალიზაცი

ისგავლენის შესასუსტებლად და ეროვნული ენის პოზიციების განსამტკიცებლად.

5. რუსუდან ზექალაშვილი – ნატვრის გამოხატვის ზოგიერთი ენობრივი თავისებურება ქართულ ენაში

VII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა, კულტურა, საზოგადოება“, მოსკოვი, უცხოურ ენათა ინსტიტუტი, რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია
<http://www.mosinyaz.com/conferences/mnk7/>

მოხსენებაში განხილულია ნატვრის გამოხატვის ზოგიერთი თავისებურება ქართულ ენაში. გამოყოფილია ნატვრის ფუნქციურ-სემანტიკური ველი სხვადასხვა ენობრივ დონეზე: მორფოლოგიურზე, სინტაქსურსა და ლექსიკურზე. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა იმ სპეციფიკური ლექსიკურ-გრამატიკული საშუალებების გამოყოფას, როგორებიცაა: ზმნის კავშირებითი კილოს მწკრივები, სპეციალური მოდალური ნაწილაკები, კავშირები და სხვ.

მთავარი მიზანია, ნატვრისა და არარეალური სურვილის ენობრივი ფორმის პრაგმატიკულ-სემანტიკური ნიშნების განსაზღვრა, რომლის რეალიზაციისთვის ქართული ენა იყენებს იმპერსონალიზაციასა და ინვერსიას. სუბიექტის ელიმინირება გამონათქვამს ანიჭებს იმპერსონალურ ხასიათს, რაც მეტად მნიშვნელოვანია ირეალობის გამოსახატავად. ამას გარდა, რეალური და გრამატიკული სუბიექტები განსხვავებულია, რადგან ენობრივი მონაცემებით დასტურდება, რომ დიდი ხნის წინ მსგავს ფორმებში ადამიანი მოქმედ პირს აღიქვამდა რაღაც ზებუნებრივ ძალად, გამოხატავდა მას პირის ნიშნით, მაგრამ არ იყენებდა შესაბამის სახელს, რადგან ის რეალურად არ არსებობდა.

ამას გარდა, მოხსენებაში ყურადღება გამახვილებული ნაწილაკ *ნეტას* ეტიმოლოგიაზე და მის უნარზე, მოითხოვოს ინვერსიული ფორმები წყვეტილში, რომელიც აღიქმება მომავალი დროის ფორმად. დადასტურდა, რომ ქართული ენა ირეალური სურვილისა და ნატვრის შესაძლებელ ასრულებას მიაწერს ზემალას და მის გამოსახატავად მიმართავს რამდენიმე ენობრივ საშუალებას: აორისტის ტრანსსემანტიზაციას, ზმნის იმპერსონალიზაციასა და სუბიექტ-ობიექტის ინვერსიას.

6. ინგა სანიკიძე – ასპექტის მორფოლოგიური სისტემების მსგავსება ქართული და სლავური ენების მაგალითზე

მეცნიერული კვლევა მიმართული იყო ასპექტურ წარმოებათა თვალსაზრისით გამოვლენილიყო მსგავსება ტიპოლოგიურად არაერთგვაროვან ენებში - ქართულსა და სლავურში. მიუხედავად იმისა, რომ თითოეულმა მათგანმა განვითარების საკუთარი გზა განვლო, ცხადია, რომ სინქრონულ დონეზე მათი მსგავსება შეინიშნება (პრეფიქსი + ასპექტური ფუძე). როგორც ჩანს, სწორედ თავსართოვანი წარმოება წარმოადგენს იმ ძირითად მორფო-სემანტიკურ ფაქტორს,

რომელსაც მოქმედებათა მეტი კონკრეტულობისაკენ მიყვავართ და, გამომდინარე აქედან, მორფოლოგიურად სრული ასპექტის გამოხატვის ფუნქციაც ეკისრებათ.

7. მაია ლომია – Semantische Analyse der statischen Verben in der Kartwelsprachen (სტატიკური ზმნების სემანტიკური ანალიზი ქართველური ენების მიხედვით)

მოხსენებაში ოთხივე ქართველური ენის მიხედვით განხილული იყო სივრცეში ლოკალიზაციის აღმნიშვნელი ძირითადი სტატიკური ზმნები – *დგას, ზის, წევს, ძევს/დევს* – სემანტიკური თვალსაზრისით, რომელიც გულისხმობს აღნიშნული ზმნების დიფერენციაციას სამივე განზომილების გათვალისწინებით, როგორცაა: ჰორიზონტალური (წევს, ძევს/დევს,) ვერტიკალური (დგას) და შუალედური, ე. წ. „მოკეცილი“ (ზის). დასკვნების სახით ჩამოყალიბებული გახლდათ როგორც საერთოქართველური კანონზომიერებანი, ასევე ცალკეული ენობრივი ტენდენციები.

8. მაია ლომია – Customary Ritual of Prayer and Socrifice in Samegrelo (ლოცვისა და ძღვენის შეწირვის საწესჩვეულებო რიტუალი სამეგრელოში)

მოხსენებაში საუბარი იყო სამეგრელოში გავრცელებული ლოცვისა და ძღვენის შეწირვის ერთ–ერთ საწესჩვეულებო რიტუალზე და გაანალიზებული გახლდათ მასთან დაკავშირებული ტერმინოლოგიათუ ძირითადი ლექსიკა. ასეთ სალოცავს *ო–ხვამ–ერ–ი* ჰქვია და *ო–ერკონფიქსით* იწარმოება. იგი მოიცავს არა მარტო ლოცვა–ვედრებას რომელიმე წმინდანის ან ანგელოზის მიმართ, არამედ მის სახელზე ძღვენის შეწირვა–გაცემასაც. ამგვარი რიტუალი, როგორც ჩანს, წარმართობიდან იღებს სათავეს, თუმცა დღეს მასში ქრისტიანული ნაკადის უპირატესობა ამკარაა.

9. მაია ლომია – Convergence Phenomena in Megrelian language (კონვერგენციული მოვლენები მეგრულ ენაში)

მოხსენებაში განხილული იყო კონვერგენციული (იგივე ინტერფერენციული) მოვლენები მეგრულ ენაში სამი მიმართულებით: ქართულიდან მეგრულში, მეგრულიდან ქართულში და საკუთრივ მეგრულში არეალების მიხედვით.

10. ნინო შარაშენიძე – ეპისტემური მოდალობა ქართულ ენაში

ეპისტემური მოდალობაში გამოიყოფა ეპისტემური შესაძლებლობისა და ეპისტემური აუცილებლობის მოდალობა. ეპისტემური აუცილებლობის მოდალობის ძირითად მაწარმოებლად ქართულში გვევლინება უნდა ნაწილაკი. უნდა ფორმა დამოუკიდებელი ზმნიდან იქცა ნაწილაკად, თუმცა იგი თანამედროვე ქართულში აქამდე ასრულებს დამოუკიდებელი ზმნის ფუნქციასაც. უნდა არის ობიექტური უღლების მესამე პირის ფორმა. ამოსავალი მნიშვნელობა არის სურვილი, ნდომა. მაგრამ თანამედროვე ქართულში იგი პოლიფუნქციური ნაწილაკია. მისი

ერთ–ერთი მნიშვნელობა არის სწორედ ეპისტემური აუცილებლობის გამოხატვა. უნდა მოდალური ფორმა დაკავშირებულია კავშირებითი კილოს ზმნასთან და გამოხატავს მთქმელის აზრს, დამოკიდებულებას სინამდვილისადმი, მთქმელის ვარაუდს, რეალობის შეფასებას, მთქმელის რწმენას ან რწმენის ნაკლებობას. ამ მოდალობით გამოხატულია მთქმელის ინტელექტუალური აღქმა.

წინადადებებში 1. ის ახლა სახლში უნდა იყოს; ჩანს, რომ მთქმელის პოზიცია განსაზღვრულია ობიექტური აუცილებლობით, რწმენით, მის მიერ რეალობის ობიექტური შეფასებით, რაც გამოწვეულია აუცილებლობის გააზრებით, საკითხის ობიექტური ანალიზით. წინადადებით მოიაზრება შემდეგი: ის ახლა აუცილებლად სახლში უნდა იყოს, რადგან ესაა, ჩემი აზრით, ყველაზე ლოგიკური შესაძლებლობა, რადგან მე მის სახლში სინათლეს ვხედავ. 2. მას კარგად უნდა გაეკეთებინა ეს საქმე – ნიშნავს: რამდენადაც მე მას ვიცნობ და ვიცი მისი შესაძლებლობების შესახებ, აგრეთვე ვიცი მისი პასუხისმგებლობითი დამოკიდებულება საკითხისადმი, ამდენად მიმაჩნია, რომ მას ეს საქმე კარგად აქვს გაკეთებული.

ამდენად, ეპისტემური აუცილებლობა გამოიხატება უნდა მოდალური ნაწილაკითა და ზმნის კავშირებითი კილოს ფორმით და გამოხატავს იმ ლოგიკურ აუცილებლობას, რაც მთქმელის რწმენით არის განპირობებული. ეპისტემური მოდალობის განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია არა მარტო მოდალური ფორმისა და ზმნის ანალიზი, არამედ კონსტრუქციაში მონაწილე ზმნათა სემანტიკური ჯგუფების განსაზღვრა. მოხსენებაში განხილული იქნება ეპისტემური აუცილებლობის გამომხატველი კონსტრუქციების ფუნქციურ–სემანტიკური ანალიზი.

ინსტიტუტის ხელმძღვანელი:

პროფ. რამაზ ქურდაძე

I. 1. სამეცნიერო ერთეული: თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის ისრაელის ცენტრი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი თსუ ემერიტუს პროფესორი საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წ.კ გურამ ლორთქიფანიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა :
ხატია ცეცხლაძე
მავრა ლომთათიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ებრაელ თემთან დაკავშირებული საარქივო მასალების გამოვლენა 30 ერთეული	ბ. ლორთქიფანიძე	ხატია ცეცხლაძე მავრა ლომთათიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქართული ებრაელების ისტორიის საარქივო მასალები	ებრაული სააგენტოს „ჯონთის“ გრანტი	გ.ლორთქიფანიძე	ხატია ცეცხლაძე მავრა ლომთათიძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. ლორთქიფანიძე	დავითის გვირგვინი	თსუ	გვ .1-16
2	მ.ბუცხრიკიძე	ქართველ ებრაელთა ლეგენდა		
3				
ანოტაციები				

რექტორის : ა. კვიციანიძის შესავალი წრილი. ქვეყნდება ქართველ ებრაელთა ლეგენდა, ჩაწერილი აკაკი წერეთლის მიერ დავით წინასწარმეტყველის შესახებ. ქართულ-ებრაული ტექსტით, სასაჩუქრე გამოცემა.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ავტორი და მთავარი რედაქტორი	კულტურის და ისტორიის საკითხები ,ნაკვეთი XVIII	თსუ	გვ. 5-140
ანოტაციები				

კრებული მიეძღვნა გამოჩენილ მეცნიერისა და პოეტის, საზოგადო
მოდერნიზატორის ჯ.აჯიაშვილის ხსოვნას (1944-2013 წწ) გვ.5-142

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

„ჯონთის“ საზაფხულო საერთაშორისო სკოლა-სემინარი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გ.ლორქიფანიძე	მცხეთის ებარაული თემი	საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა 22 ივლისი
2		ძვ.წ VI ახ წ. IV სს.	
3			
მოსხენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოსხენებათა ანოტაციები			

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი სკანდინავისტიკის ცენტრი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: კახაბერ ლორია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

კახაბერ ლორია, თამარ კვიციანიძე, ლია ჩაფიძე, ქეთევან კორინთელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სკანდინავიისტიკის ცენტრის განვითარება და ნორვეგიულ/სკანდინავიურ სწავლებათა განხორციელება/განვითარება“	უმალლესი განათლების სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის ნორვეგიული ცენტრი (SIU)	კახაბერ ლორია	თამარ კვიციანიძე, ლია ჩაფიძე, ქეთევან კორინთელი

ზემოხსენებული მრავალმხრივი და მრავალწლიანი პროექტი ძირითადად საგანამანათლებლო ხასიათისაა, მაგრამ იგი ასევე ითვალისწინებს ნორვეგიულ-ქართულ ლექსიკონზე მუშაობას და ასევე სამეცნიერო თანამშრომლობის კომპონენტს (პროექტს) შემდეგი სახელწოდებით: „ლიტერატურული პროცესების განვითარება საქართველოსა და ნორვეგია/სკანდინავიაში და ლიტერატურული ურთიერთობები ორ რეგიონს შორის (1880-ანი წლებიდან დღემდე)“. 2013 წელს მიმდინარეობდა აღნიშნულ საკითხებზე მუშაობა. პროექტი 2014 წელსაც გრძელდება.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კახაბერ ლორია	<i>წერილები ქართულ და სკანდინავიურ ლიტერატურაზე.</i> (ლიტერატურათმცოდნეობით სტატიათა კრებული)	თბილისი: საგამომცემლო პროგრამა „ლოგოსი“, 2013წ.	218 გვ.
ანოტაციები				
<p>წარმოდგენილ წიგნში ავტორის მიერ ბოლო წლებში შექმნილი თექვსმეტი სტატიაა შესული. მათგან ორი ინგლისურ და ორიც ნორვეგიულ ენებზეა შესრულებული. თითქმის ყველა სტატია ადრე უკვე გამოქვეყნებულია, მათ შორის საქართველოს ფარგლებს გარეთაც. სტატიები (ქართულ ლიტერატურასთან ერთად) ეხება ჰ. იბსენის, კ. ჰამსუნის, თ. ვესოსის შემოქმედებას, აგრეთვე ამ მწერალთა მემკვიდრეობის აღქმასა და გააზრებას ქართულ სინამდვილეში და მათ ანალიზს</p>				

შედარებით პერსპექტივაში ქართულ მწერლობასთან მიმართებით...

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კახაბერ ლორია	"ხალხის მორევი" თუ "უფსკრული შენს სიღრმეში" (მ.ჯავახიშვილის "ეშმაკის ქვის" და თ. ვესოსის "Kimen"-ის გააზრებისათვის).	„ლიტერატურული ძიებანი“, N 34, 2013წ.	თბილისი	(იბეჭდება)
<p>სტატიაში გააზრებულია ბრბოს ფსიქოლოგიის პრობლემა ნორვეგიელი კლასიკოსის-თ.ვესოსის ცნობილი რომანის და მიხ.ჯავახიშვილის გახმაურებული მოთხრობის მაგალითზე. ქართველ მწერალთან გადამწყვეტი ფაქტორი ე.წ. ხალხის მორევი, მაშინ როდესაც სკანდინავიელი ავტორი მკითხველის მზერას ადამიანის სულიერი და ფსიქოლოგიური უფსკრულისაკენ უფრო მიმართავს.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კახაბერ ლორია	Individual responsibility in Tarjei Vesaas's <i>The Seed</i> and Mikheil Javakhishvili's <i>The Devil's Stone</i> .	Conference of the International Journal of Arts and Sciences (IJAS) . 2013წ. 5-8 ნოემბერი, ლონდონის უნივერსიტეტი

მოხსენებაში ყურადღება გამახვილდა პიროვნების ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის მომენტზე იმ შემთხვევაში, როდესაც იგი კოლექტიური ქმედებისა თუ კოლექტიური დანაშაულის თანამონაწილეა. დაისვა კითხვა, თუ რა შეიძლება ამ შემთხვევაში იყოს პიროვნების შინაგანი სამყაროს გადარჩენისა და გამთლიანების გზა. საკვლევ მასალად გამოყენებულია მიხ. ჯავახიშვილისა და თ. ვესოსის ცნობილი პროზაული ნაწარმოებები.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება

უკრაინისტიკის ს/კ ცენტრი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი **ოთარ ბაქანიძე**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. ცენტრის დირექტორი, პროფ. **ოთარ ბაქანიძე**

2. უფროსი სპეციალისტი, ფილოლოგიის დოქტორი **ნინო ნასყიდაშვილი**

3. უფროსი სპეციალისტი, დოქტორანტი **სოფიო ჩხატარაშვილი**

4. სპეციალისტი, უკრაინისმცოდნეობის მაგისტრი **ივანე მჭედელაძე**

I. 4. სამეცნიერო ერთეულის მიერ ორგანიზებული ღონისძიებები:

1. უკრაინული ენის შემსწავლელი კურსები თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისთვის;

ასევე: მომზადდა განაცხადი საგრანტო პროექტზე და წარდგენილია შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში, გადაწყვეტილება ჯერ არ არის ცნობილი.

უკრაინულ-ქართული ელექტრონული ლექსიკონი

№LE/49/2-120/13

ხელმძღვანელი: პროფესორი ოთარ ბაქანიძე, ძირითადი პერსონალი:

ნინო ნასყიდაშვილი, ივანე მჭედელაძე, სოფიო ჩხატარაშვილი

2. სამეცნიერო კონფერენციები:

ა) 2013 წლის 16 მარტი - უკრაინისტიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია, მიძღვნილი ტარას შევჩენკოს დაბადების დღისადმი

ბ) 2012 წლის 1-2 აგვისტო, თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტისა და ყირიმის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის ერთობლივი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ლესია უკრაინკას გარდაცვალებიდან 100 წლისთავისადმი

გ) 2013 წლის 15 ოქტომბერი მიხაილო კოციუბინსკის გარდაცვალებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია

დ) 2013 წლის 29 ოქტომბერი უკრაინისტიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	უკრაინულ-ქართული ლექსიკონი ექსიკონზე მუშაობა მიმდინარეობს უკვე რამდენიმე წელია, მოძიებულ	პროფ. ოთარ ბაქანიძე ლექსიკონის შემდგენელი და მტავარი რედაქტორი. უწევს რედაქტირებას მიმდინარე	ივანე მჭედელაძე ლექსიკონისთვის სიტყვა მოძიება, შევსება. ქართული ასევე

<p>სიტყვებს ჩაემატა ახალი სიტყვა სტატიები, თავდაპირველად არსებული ერთეულები კი შეივსო და განივრცო ქართული შესატყვისებით.</p> <p>უკრაინულ-ქართული ლექსიკონის შედგენაზე მუშაობა ცენტრის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებაა.</p>	<p>ნამუშევარს</p>	<p>მნიშვნელობებით გამრავალფეროვნება;</p> <p>ნინო ნასყიდაშვილი</p> <p>ლექსიკონის სიტყვანის გავრცობა, დამუშავება რედაქტირება, უკრაინული და ქართული მასალების მაგალითზე</p>
--	-------------------	--

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

აქტიურად მიმდინარეობს უკრაინულ-ქართულ ლექსიკონზე მუშაობა. ანბანის მიხედვით ხდება სიტყვების შერჩევა, მათი დალაგება, ლექსიკონში შედის სამედიცინო, სამხედრო, ტექნიკური, იურიდიული, ქიმიური, ბილოგიური, მათემატიკური და სხვა ტერმინოლოგია, ხდება მათი შესაბამისად მითითება. მუშაობის პრინციპი მდგომარეობს შემდეგში: სათითაოდ ხდება თითოეული ასოს დამუშავება, შესაძარებლად ვუწერთ ასევე რუსულ თარგმანს რამდენიმე ვარიანტად და შემდეგ ქართულს. ძირითადი, პირველადი სამუშაო, რაც ეხება სიტყვების შერჩევას, მათ დალაგებასა და აქტიური და პასიური ლექსიკის განსაზღვრას, დასარულისკენ მიდის. დამუშავდა უკრაინული ანბანის რამდენიმე ასო შესაბამისი გრამატიკული კატეგორიების აღნიშვნით, განივრცო ქართული შესატყვისები, განმარტებები და დაემატა სინონიმური მასალა. კორექტივები შეიდა ასევე უკრაინულ ვარიანტში, რომელსაც გარდა სქესისა და რიცხვისა, დაემატე ზმნების უდლება შესაბამისი პირების მითითებით, (ასო **З** – 34 გვერდი, **П** – 55 გვერდი, **С** – 46 გვერდი).

ასევე:

ა) დამუშავდა ასო **Р**, თავდაპირველ ვარიანტს ჩაემატა **157** ახლი სიტყვა-სტატია; (უკრაინული ერთეული)

ბ) დამუშავდა ასო **Т**, თავდაპირველ ვარიანტს ჩაემატა **188** ახლი სიტყვა-სტატია; (უკრაინული ერთეული)

გ) დამუშავდა ასო **У**, თავდაპირველ ვარიანტს ჩაემატა **83** ახლი სიტყვა-სტატია;

	<p>(უკრაინული ეროვნული)</p> <p>დ) დამუშავდა ასო Φ, თავდაპირველ ვარიანტს ჩაემატა 53 ახლი სიტყვა-სტატია; (უკრაინული ეროვნული)</p> <p>ე) ჩაემატა 34 ახალი უკრაინული სიტყვა-სტატია X ასო, რომელიც ჯერ არ არის დასრულებული.</p>		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დასა-დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დასა-დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ოთარ ბაქანიძე	„პრომეთეს მემკვიდრე“	თსუ გამომცემლობა	
2			(გამომცემლობაში	
3			გადის რედაქტირებას)	
<p>ანოტაციები: წიგნი ეძღვნება უკრაინელი ლიტერატურის კლასიკოსის, ლესია უკრაინკას ცხოვრებასა და შემოქმედებას. დეტალურ ინფორმაციას გვაწვდის ლარისა კოსაჩის (ლესია უკრაინკა) პიროვნებაზე და რაც მთავარია, მასში ვრცელდება განხილული უკრაინელი მწერალი ქალის საქართველოში ცხოვრების სხვადასხვა პერიოდები: ქუთაისში, თელავსა თუ თბილისში, ასევე მისი შემოქმედებითი კავშირები ქართული კულტურის წარმომადგენლებთან. აღნიშნული მონოგრაფიის დედააზრი ისაა, რომ მწერლის პარნასისაკენ მიმავალი გზა საქართველოზე გადიოდა და ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწარმოებები მან სწორედ საქართველოში შექმნა. ლესია უკრაინკა გარდაიცვალა საქართველოში და თემატურია და სიმბოლურიც, რომ მონოგრაფია მომზადდა და გამოიცა მწერლის გარდაცვალებიდან 100 წლისთავზე.</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ვ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1		თბილისის	გადაცემულია	
2		სახელმწიფო	სარედქაციო	
3		უნივერსიტეტისა და ყირიმის ჰუმანიტარულ უნივერსიტეტის ერთობლივი შრომების კრებული	საბჭოზე განსახილველად	

ანოტაციები: საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, რომელიც მოამზადა უკრაინისტიკის ცენტრის თანამშრომლებმა.

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1		ტარას შევჩენკოს	გადაცემულია	დაახლ. 400 გვერდი
2		ორენოვანი კრებული „წინასწარმეტყველი“	სარედქაციო	
3			საბჭოზე განსახილველად	

ანოტაციები: კრებული „წინასწარმეტყველი“ უკრაინული პოეზიისა თუ კერძოდ შევჩენკოს პოეზიის ქართულ ენაზე თარგმანების ბოლო პერიოდის ყველაზე მასშტაბური ორენოვანი კრებულია. კრებულში შედის მისი ვრცელი პოემების თარგმანები და რაც მთავარია შესრულებულია ორიგინალიდან შუამავალი ენის გარეშე, ეს ფაქტი თარგმანების ხარისხს მნიშვნელოვნად ზრდის. ახალი თარგმანები ორიგინალიდან არის თარგმნილი პროფესიონალი, გამოცდილი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობების კათედრაზე აღზრდილი ახალგაზრდა მთარგმნელების მიერ.

ცნობილია, რომ ტარას შევჩენკო ისეთივე დიდი მასშტაბის მხატვარი იყო, როგორც პოეტი. კრებულის სიახლეს წარმოადგენს ისაც, რომ მასში შედის შევჩენკოს ფერწერული ნამუშევრები.

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები:				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ოთარ ბაქანიძე	„ლესია უკრაინკას შემოქმედებითი მოღვაწეობა ქუთაისში“ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ყირიმის ჰუმანიტარულ უნივერსიტეტის ერთობლივი შრომების კრებული	ტომი XIV მზადდება გამოსაცემად	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	24 გვერდი

1	ნინო	ლესია უკრაინკას	ტომი XIV	თბილისის უნივერსიტეტის	6 გვერდი
---	------	-----------------	----------	------------------------	----------

	ნასყიდაშვილი	პეიზაჟური ლირიკა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ყირიმის ჰუმანიტარულ უნივერსიტეტის ერთობლივი შრომების კრებული	(მზადდება გამოსაცემად)	გამომცემლობა	

1	ივანე მჭედელაძე, ნინო ნასყიდაშვილი	„ბელადის კონცეპტები 20 საუკუნის 30-იანი წლების ქართულ საბჭოთა და ემიგრანტულ ლიტერატურაში“ [რუსულ ენაზე]	Homo Loquens volume V, 2013	გამომცემლობა უნივერსალი	7 გვერდი (გვ. 114-120)

1	ივანე მჭედელაძე	„ძველი აღთქმის ინტერპრეტაცია ლესია უკრაინკას პოეზიაში“ თბილისის	ტომი XIV (მზადდება გამოსაცემად)	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	8 გვერდი
---	--------------------	--	---------------------------------------	---	----------

		სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ყირიმის ჰუმანიტარულ უნივერსიტეტის ერთობლივი შრომების კრებული			
ანოტაცია:					

1	ივანე მჭედელაძე, ნინო ნასყიდაშვილი	„ბელადის კონცეპტები 20 საუკუნის 30-იანი წლების ქართულ საბჭოთა და ემიგრანტულ ლიტერატურაში“ [რუსულ ენაზე]	Homo Loquens volume V, 2013	გამომცემლობა უნივერსალი	7 გვერდი (გვ. 114-120)

1	სოფიო ჩხატარაშვილი	„უცხოეროვნული თემატიკა ლესია უკრაინკას დრამატურგიაში“	ტომი XIV (მზადდება გამოსაცემად)	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	5 გვერდი
ანოტაციები: ოთარ ბაქანიძე					

„ლესია უკრაინკას შემოქმედებითი მოღვაწეობა ქუთაისში“

სტატიაში განხილულია ლესია უკრაინკას ქუთაისში მოღვაწეობის პერიოდი და მისი გამორჩეული ნაწარმოების დრამა-ფერია „ტყის სიმღერის“ ანალიზი.

ნინო ნასყიდაშვილი

„ლესია უკრაინკას პეიზაჟური ლირიკა“

უკრაინელი პოეტი ქალის, ლესია უკრაინკას მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაზე დიდი გავლენა მოახდინა უდიდესი სულიერი კულტურის მქონე უკრაინელი ერის გმირულმა წარსულმა და ტრადიციებმა, რომელიც ჰარმონიულად შეერწყა მსოფლიო ლიტერატურული მემკვიდრეობის შედევრების საკუთარ შემოქმედებაში თავისებურად ასახვას.

ლესია უკრაინკას პოეტური ნაწარმოებების პირველი კრებული „სიმღერების ფრთებზე“ დაიბეჭდა ქ. ლვოვში 1893 წელს. აღნიშნული კრებულის გამოცემაში უშუალოდ მონაწილეობდა უკრაინული ლიტერატურის გამოჩენილი მოღვაწე – ივან ფრანკო. კრებულში შევიდა უმეტესად 1880–იან წლებში დაწერილი ნაწარმოებები და ადრეული პოემები: „სამსონი“ (1888), „მთვარის ლეგენდა“ (1891-92) და „ალი“ (1885).

ლესია უკრაინკამ საყოველთაო აღიარება მოიპოვა როგორც პოეტმა, რომელიც შევიდა თაობების ცნობიერებაში, როგორც მამაცობისა და ბრძოლის სიმბოლო.

ლესია უკრაინკას ლირიკულ პოეზიის მკვლევრები პირობითად ყოფენ პირად (ინტიმურ), პეიზაჟურ და სამოქალაქო ლირიკად. ამის საფუძველია ის ფაქტი, რომ მისი ადრეული ლირიკული ნაწარმოებების მთავარი თემებია ბუნების სიყვარული, სიყვარული მშობლიური ქვეყნის მიმართ, პირადი გრძნობები და განცდები, პოეტის დანიშნულება და პოეტური სიტყვის როლი, სოციალური და საზოგადოებრივი მოტივები.

პოეტს შესწევს უნარი პეიზაჟის დახმარებით გამოხატოს პიროვნების ჰარმონიულობა ბუნებასთან, ბუნების სურათები იღეურად და შინაარსიანად დაუკავშიროს ადამიანურ განცდებს. ლესია უკრაინკას შემოქმედებაში პეიზაჟს შესწევს უნარი შექმნას ემოციური ფონი, სადაც ბუნება და ადამიანი განუყოფელია. უკრაინელი პოეტის შემოქმედებისადმი დამოკიდებულება სწორედ ამ ფუნქციის მატარებელია.

სოფიო ჩხატარაშვილი

„უცხოეროვნული თემატიკა ლესია უკრაინკას დრამატურგიაში“

სტატიაში განხილულია ლესია უკრაინკას დრამატურგიის ეთნოიმაგოლოგიური ასპექტები. განსაკუთრებით მისი უკანასკნელი ნაწარმოების დრამა „ორგის“ უცხოეროვნული თემატიკის გამოყენების ქვეტექსტები.

ივანე მჭედელაძე

„ბევლი აღთქმის ინტერპრეტაცია ლესია უკრაინკას პოეზიაში“

სტატია წარმოადგენს ლესია უკრაინკას პოეზიის ანალიზს, შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის თეორიის კუთხით (ტრადიციული სიუჟეტებისა და სახეების რეცეფიცია). განხილულია მისი ლექსების „იერემის წინასწარმეტყველის გოდება“ „იეფთაის ქალიშვილი“, პოემები „სამსონი“ და „საული“. ასევე პოეტის ეპისტოლარული მეკვიდრეობა, რომლებიც შეიცავს ინფორმაციებს წმინდა წერილისადმი მის დამოკიდებულებას.

ივანე მჭედელაძე, ნინო ნასყიდაშვილი

„ბელადის კონცეპტები 20 საუკუნის 30-იანი წლების ქართულ საბჭოთა და ემიგრანტულ ლიტერატურაში“

სტატიაში განხილულია სოცრეალისტური ტექსტებისთვის დამახასიათებელი ერთი თვისება, რაც გულისხმობს ბელადის ხოტბას. ეს მახასიათებელი ერთგვარი ახალი, „კომუნისტური ჰაგიოგრაფის“ მსგავსი იყო, რომელიც ბიბლიურ ინტერტექსტებსაც შეიცავს, ამავე პერიოდში კი პარიზის ქართული ემიგრაცია სრულიად საპირისპირო შეფასებებს აქვეყნებს ბელადზე. სტატია დამუშავებულია საფრანგეთში, პარიზში დაბეჭდილი ქართველი ემიგრანტების პერიოდიკის წყაროებისა და 30-იან წლებში საქართველოში დაბეჭდილი მასალების გამოყენებით.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ნოტაციები				

დ) სტატიები

1	ოთარ ბაქანიძე	„საუკუნის საიდუმლო“ (უკრაინულ ენაზე) უკრაინისტთა მერვე საერთაშორისო კონგრესი „ტარას შევჩენკო და მსოფლიო უკრაინისტიკა“ უკრაინისტთა საერთაშორისო ასოციაცია, ქ. კიევი 21-24 ოქტომბერი	მზადდება გამოსაცემად ქალაქ კიევიში		13 გვერდი

სოფიო ჩხატარაშვილი	„ტარას შევჩენკოს ბიბლიურ თემატიკაზე შეკმნილი	მზადდება გამოსაცემად ქალაქ კიევიში		8 გვერდი
-----------------------	---	--	--	----------

	<p>ნაწარმოებები და მათი ქართული თარგმანები“</p> <p>[რუსულ ენაზე]</p> <p>უკრაინისტთა მერვე საერთაშორისო კონგრესი „ტარას შევჩენკო და მსოფლიო უკრაინისტიკა“</p> <p>უკრაინისტთა საერთაშორისო ასოციაცია, ქ. კიევი 21-24 ოქტომბერი“</p>			

1	ივანე მჭედელაძე,	<p>ტარას შევჩენკოს „კავკასიის“ რეცეფიცია ქართულ-უკრაინულ კულტურათშორის ურთიერთობებში</p> <p>[რუსულ ენაზე]</p> <p>უკრაინისტთა მერვე საერთაშორისო კონგრესი „ტარას შევჩენკო და მსოფლიო უკრაინისტიკა“</p> <p>უკრაინისტთა</p>	მზადდება გამოსაცემად ქალაქ კიევში		10 გვერდი
---	------------------	--	-----------------------------------	--	-----------

		საერთაშორისო ასოციაცია, ქ. კიევი 21-24 ოქტომბერი			
.					

1	ნინო ნასყიდაშვილი,	ტარას შევჩენკო ქართულენოვან სამყაროში [უკრაინულ ენაზე] უკრაინისტთა მერვე საერთაშორისო კონგრესი „ტარას შევჩენკო და მსოფლიო უკრაინისტიკა“ უკრაინისტთა საერთაშორისო ასოციაცია, ქ. კიევი 21-24 ოქტომბერი	მზადდება გამოსაცემად ქალაქ კიევიში		6 გვერდი
---	-----------------------	---	--	--	----------

ანოტაციები:

ოთარ ბაქანიძე
„საუკუნის საიდუმლო“

სტატიაში განხილულია ტარას შევჩენკოსა და აკაკი წერეთელის შეხვედრის ანალიზი, ცნობილი ისტორიკოსის მიხედვით კოსტომაროვის ორგანიზებით, დასმულია ახალი აქცენტები და შეფასებები.

ნინო ნასყიდაშვილი
ტარას შევჩენკო ქართულენოვან სამყაროში

ტარას შევჩენკოს შემოქმედების მნიშვნელობა და გავლენა შეინიშნება არამარტო უკრაინულ ლიტერატურაზე, არამედ რუსულ, ბელორუსულ, კოლონურ და სხვა ერების

მწერლების შემოქმედებაშიც. 1939 წელს საქართველოში გადაიბეჭდა ტარას შევჩენკოს ლექსების თარგმანები ქართულ ენაზე სადელწოდებით „კომზარი“. კრებული რესქტორები იყვნენ შ. დადიანი და ს. ჩიქოვანი. 1983 წელს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიამ მოამზადა ტარას შევჩენკოს ბიბლიოგრაფია, რომელშიც შევიდა მისი პოეზიის თარგმანების, საქართველოში დაბეჭდილი კრიტიკული წერილები და მონოგრაფიები. ქართულ-უკრაინული ლიტერატურული კონტაქტების მნიშვნელოვანი ნიმუშია აკაკი წერეთლის მოგონებები ტარას შევჩენკოზე, რომელიც დაიბეჭდა გაზეთში „Закавказье» (Тифлис), 1911 წლის 26 თებერვალს № 45.

ტარას შევჩენკოს შემოქმედებას ორი სტატია მიუძღვნა ცნობილმა ქართველმა პედაგოგმა და საზოგადო მოღვაწემ იაკობ გოგებაშვილმა, რომელაც საზი გაუსვა შევჩენკოს ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობას.

ივანე მჭედელაძე

ტარას შევჩენკოს „კავკასიის“ რეცეფცია ქართულ-უკრაინულ კულტურათშორის ურთიერთობებში

სტატიაში განხილულია ტარას შევჩენკოს ადრეული პერიოდის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პოემა „კავკასიის“ რეცეფცია ქართულ კულტურულ არეალში. გაანალიზებულია პოემის პრობლემატიკა, მისი ანტიკოლონისტური დისკურსი, როგორც ქართული და უკრაინული სამყაროსთვის საერთო „პრობლემური იდენტობა“ (ლიტველი ფილოსოფოსის, ლეონიდას დონსკინის ცნება, რომელიც პირდაპირ მიესადაგება ამ პოემის თემატიკასა და მის რეცეფციას ქართულ-უკრაინულ კულტურათშორის ურთიერთობებში). გაანალიზებულია პოემა „კავკასიის“ თარგმნის ისტორია და ლიტერატურული ურთიერთობების კულტუროლოგიური ასპექტები.

სოფიო ჩხატარაშვილი

„ტარას შევჩენკოს ბიბლიურ თემატიკაზე შექმნილი ნაწარმოებები და მათი ქართული თარგმანები“

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ოთარ ბაქანიძე	აკაკი წერეთელი ტარას შევჩენკოს შესახებ	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის კონფერენცია მიძღვნილი ტარას შევჩენკოსადმი 2013 წლის 16 მარტი
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ნასყიდაშვილი	„კავკასიის შემოქმედებითი ისტორიისათვის“	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის კონფერენცია მიძღვნილი ტარას შევჩენკოსადმი 2013 წლის 16 მარტი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ივანე მჭედელაძე	ტარას შევჩენკოს „სამი წელი“	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის კონფერენცია მიძღვნილი ტარას

			შეგზავნილია, 2013 წლის 16 მარტი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	სოფიო ჩხატარაშვილი	ბიბლიური პერსონაჟები ტარას შეგზავნილი პოეზიაში	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის კონფერენცია მიძღვნილი ტარას შეგზავნილია, 2013 წლის 16 მარტი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ოთარ ბაქანიძე	ლესია უკრაინკას შემოქმედებითი მოღვაწეობა ქუთაისში	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტისა და ყირიმის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის ერთობლივი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 1-2 აგვისტო

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ნასყიდაშვილი	ლესია უკრაინკას ნაწარმოებების ქართული	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტისა და ყირიმის

		თარგმანების ისტორიისათვის	ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის ერთობლივი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 1-2 აგვისტო
მოსხენებათა ანოტაციები:			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ივანე მჭედელაძე	ძველი ადრეული ინტერპრეტაცია ლესია უკრაინკას პოეზიაში	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტისა და ყირიმის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის ერთობლივი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 1-2 აგვისტო

მოსხენებათა ანოტაციები:

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	სოფიო ჩხატარაშვილი	„უცხოეროვნული თემატიკა ლესია უკრაინკას დრამატურგიაში“	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტისა და ყირიმის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის ერთობლივი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 1-2 აგვისტო

მოსხენებათა ანოტაციები:

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ოთარ ბაქანიძე	მისაილო კოციუბინსკი და ილია ჭავჭავაძე	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 15 ოქტომბერი

--	--	--	--

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ნასყიდაშვილი	ადამიანის შინაგანი სამყაროს ასახვა მისაილო კოციუბინსკის ფსიქოლოგიურ ნოველაში „ვაშლის ხის ყვავილობა“	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 15 ოქტომბერი

მოხსენებათა ანოტაციები: .			
---------------------------	--	--	--

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
1	სოფიო ჩხატარაშვილი	სიცილის სიმბოლიკა მიხაილო კოციუბინსკის „სიცილის“ მიხედვით	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 15 ოქტომბერი
1	ივანე მჭედელაძე	„ლიტერატურულ ურთიერთობათა ზოგიერთი ასპექტი სოცრეალისტურ დისკურსში“	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 15 ოქტომბერი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ოთარ ბაქანიძე	პავლო ტიჩინა და კონსტანტინე გამსახურდია	თსუ უკრაინისტიკის სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 29 ოქტომბერი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ივანე მჭედელაძე	მეოცე საუკუნის ოციანი წლების ლიტერატურული პროცესები უკრაინაში, „პრადის სკოლა“	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 29 ოქტომბერი

1	ნინო ნასყიდაშვილი	ივან კარპენკო-კარი და უკრაინული დარმატურგია	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 29 ოქტომბერი

1	სოფიო ჩხატარაშვილი	ივან დრაჩის ქართული მოგონებები	თსუ უკრაინისტიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია თსუ 29 ოქტომბერი
---	--------------------	--------------------------------	---

1	სოფიო ჩხატარაშვილი	ონომასტიკური ლექსიკის თარგმნის საკითხისათვის	სტუდენტთა I სამეცნიერო კონფერენცია „თარგმანისა და ლიტერატურულ ურთიერთობათა აქტუალური პრობლემები“ თსუ 27 მაისი
2.	ივანე მჭედელაძე	ამერიკის თემატიკა ქართულ მწერლობაში- იმაგლოლოგიური ასპექტები	

1	ოთარ ბაქანიძე	კონსტანტინე გამსახურდიას უკრაინის თემილი	საქართველოს ლიტერატურათმცოდნეობის აკადემიის კონფერენცია, მიძღვნილი კონსტანტინე გამსახურდიას დაბადებიდან 120 წლისთავისადმი თბილისი, 2014 წლის 4 დეკემბერი
---	---------------	--	---

ანოტაციები:

ოთარ ბაქანიძე

აკაკი წერეთელი ტარას შევჩენკოს შესახებ

ტარას შევჩენკო ახალი უკრაინული ლიტერატურისა და სალიტერატურო ენის ფუძემდებელია. იგი უკრაინის პირველი ჰემმარიტი სახალხო პოეტი იყო, რომელმაც ასე ნათლად და მაღალმხატვრულად გამოხატა ხალხთა სანუკვარი ოცნებანი და იდეები, დაამკვიდრა ლიტერატურაში რეალიზმი, უანრობრივად გაამდიდრა უკრაინული ლიტერატურა.

საყოველთაოდ გახშიანებულია ჭაბუკი აკაკი წერეთლის შეხვედრა ცხოვრებაგავლილ მგოსანთან ტარას შევჩენკოსთან. უაღსრესად საყურადღებო და მნიშვნელოვანია მათი

საუბარო პროფ. ნიკოლოზ კოსტომაროვის ბინაზე.

რუსი, უკრაინელი და ქართველი ინტელიგენტების ამ საუბრიდან მათ წინაშე წარმოსდგა ძველი სქართველოს ცხოვრება. ტარას შევჩენკო გაოცებული გასცქეროდა ჭადარა სქართველოს, რომელიც საუკუნეთა მიჯნაზე მედგრად იგერიებდა რიცხობრივად ჭარბი მტრების თავდასხმებს, მათ მოწოლას, მოძალეობას, უძველეს სახელმწიფოს, რომელმაც დღევანდელ დღემდე გამოატარა და წმიდად შეინარჩუნა თავისი კულტურა თუ ეროვნულობა, სარწმუნოება.

საუბრის თემა უკრაინელ და ქართველ მგოსნებს ხან შორეული ისტორიული წარსულისაკენ გააქანებდა, ხცან კი თანამედროვეობის პისრისპირ დაყენებდა, ცხოვრების ავბედობა თუ ნათელი დღეები ხალხის მრავალსაუკუნოვან ისტორიაში წამიერად ამოტივტივდებოდა მათ მესხიერებაში, ხან მწვავე ტკივილს აყენებდა, ხანაც სიამეს ჰგვრიდა მათ. ორი ერის, უკრაინელი და ქართველი ხალხების ცხოვრება ბევრ რამეში ერთიმეორეს მსგავსი იყო.

„რა ბევრი რამ აქვს საერთო ამ ხალხს ჩვენს ხალხთან! – შენიშნა მან“, იგონებს აკაკი წერეთელი.

ჩვენი საუბარი გაგრძელდა ღამის სამ საათამდე. ჩვენ გაეშორდით როგორც მეგობრები და პირობა დავდევით, რომ უფრო ხშირად შევხვდებოდით ერთმანეთს, მაგრამ ვაი, რომ ჩემს ბედნიერებას არარ ეღირსა განხორციელება: მე ტიფით გავხდი ავად დას ამ თვეს ვიწექი ლოგინში . . . მას შემდეგ მე აღარ მომცემია შემთხვევა მასთან შეხვედრისა“.

ასეთი უადრესად საინტერესო დოკუმენტი დაგვიტოვა აკაკი წერეთელმა უკრაინელ მგოსანთან შეხვედრის შესახებ. ეს მისთვის ახალგაზრდობის ყველაზე ნათელი და უძვირფასესი მოსაგონი იყო.

შეიძლება დავუშვათ, რომ კოსტომაროვის ბინაზე უკრაინელი და ქართველი მგოსნების შეხვედრის შესაძლო დრო უფრო 1859 წლის დასასრულიდან 1960 წლის გაზაფხულამდეა.

ფაქტია, რომ ქართველი ჭაბუკი მგოსანი შეხვდა პოეზიის მწვერვალზე მყოფ ტარას შევჩენკოს და ამ შეხვედრამ წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა ახალგაზრდა აკაკი წერეთელზე, მას შემდეგ ტარას შევჩენკო მისთვის გაცილებით უფრო ძვირფასი ადამიანი-მგოსანი გახდა.

ნინო ნასყიდაშვილი

„კავკასიის შემოქმედებითი ისტორიისათვის“

ტარას შევჩენკოს (1814-1861) ადგილი უკრაინულ საზოგადოებასა და უკრაინულ კულტურაში განსაკუთრებულია. ბოლშევიკებთან დროიდან ის იყო საბჭოთა უკრაინის ოფიციალური სიმბოლო, დღეს ის არის ახალი, დამოუკიდებელი უკრაინის ოფიციალური სახე. მაშინ ის იყო ჰაიდამაკების ბრაზიანი, მოღუშული მოხი მემკვიდრე, დღეს კი ჩამოყალიბებულია მისი ახალი კანონიკური სახე – როგორც წამებულის, ტანჯულისა და წმინდანის.

შევჩენკოს ჰქონდა საზოგადოებრივი-პოლიტიკური მოღვაწის ნიშნები, რასაც მოწმობს მისი გავლენა კირილე – მეთოდეს აკადემიის სტუდენტებზე. მან შეძლო მოეხდინა თავისი უდიდესი სულიერი პოტენციალის რეალიზება მისივე მხატვრული, უპირველესად კი პოეტური შემოქმედების საშუალებით. და სწორედ ამას მიიჩნევენ მეცნიერები მისი უდიდეს ფენომენის გამოვლინებად.

ეროვნულ - განმათავისუფლებელი ბრძოლის, სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის იდეა, ძალმომრეობის წინააღმდეგ მოწოდების შეძახილი წითელ ხაზად გასდევს შევჩენკოს ბევრ ნაწარმოებს. მან განავითარა იულუზია “კეთილი მეფის”, პეტრე პირველის, ეკატერინე მეორისა და მისი თანამედროვის, მიკოლა ი.-ს შესახებ. თვითმყოფადობისა და დამოუკიდებლობისაკენ მოწოდებაა მისი ნაწარმოებები “სიზმარი”, “კავკასი” და ყველასათვის კარგად ნაცნობი “ანდერძი”, სადაც პოეტი ყველს უხმობს:

მისი შემოქმედების ასეთმა სიღიადემ გაამდიდრა უკრაინული კულტურა წამყვანი იდეებით, რომლებიც სავსე იყო ახალგაზრდა უკრაინელი ინტელექტუალური გენერაციით. ეს იყო ცხოვრების საერთოსაკაცობრიო ნორმები, ეროვნული, სახელმწიფოებრივი იდეა, რითაც სავსეა ტ. შევჩენკოს მთელი შემოქმედება და სწორედ ამ უკრაინულ იდეას ტ. შევჩენკო ხედავდა, როგორც “ეროვნული თავისუფლების აქტიურ, მოქმედ ნებას, როგორც თვითგაცნობიერებისა და თვითდამკვიდრებისაკენ სწრაფვას”. რაც ზუტად ეხიანება გენიალურ ფორმულას: ტ. შევჩენკოს უდიდესი პოეტური ღვაწლი, როგორც შინაარსით, ასევე ფორმით, მოწმობს პოეტის გენიალურობაზე, ნიჭზე, რომელიც ფართო ასზარზზე გამოვიდა “კობზარის” დაბეჭდვიდან, შემდეგი ლირიკული შედევრების შემნითა და სხვა.

ამ ხერხით გამოხატა ტ. შევჩენკომ რუსი და უკრაინელი ხალხების თანაბარუფლებიანობა და თვითმყოფადობა ენისა და ლიტერატურის სფეროში.

ტარას შევჩენკოს უდიდესი დედაწლი მიუძღვის უკრაინული სახელმწიფოებრიობის, ეროვნული თვითშეგნების ჩამოყალიბებაში, უკრაინული და მსოფლიო კულტურის, იდეის, აზროვნების განვითარებაში.

ივანე მჭედელაძე

ტარას შევჩენკოს „სამი წელი“

მოსხენებათა ანოტაციები: ტარას შევჩენკოს ხელნაწერი კრებული „სამი წლის“ ანალიზი. ეს კრებული ტარას შევჩენკოს შემოქმედებაში ყველაზე მნიშვნელოვანია, რის გამოც მას რეპრესიების და გადასახლებების ხვედრი ხვდა წილად ხელისუფლებისგან.

სოფიო ჩხატარაშვილი

ბიბლიური პერსონაჟები ტარას შევჩენკოს პოეზიაში

ბიბლიური თემატიკის გაჩენა ტარას შევჩენკოს პოეზიაში, მიზეზები, მისი დაინტერესება ბიბლიით და მრავალრიცხოვანი პოეტური ქმნილებები რელიგიურ თემატიკაზე შექმნილი.

ოთარ ბაქანიძე

ლესია უკრაინკას შემოქმედებითი მოღვაწეობა ქუთაისში

ქუთაისის ზაფხულმა, საინტერესო ადამიანებთან შეხვედრებმა მგოსანში გააღვივეს შემოქმედებითი ნაღვერდალი. მგზნებარედ ამეტყველდა პოეზიის მუზა და მთელი ხმით იმღერა სიცოცხლისა და სიყვარულის დიდებულ კიმნი.

1914 წლის ივლისში, სულ რაღაც 10-12 დღეში, ლექსია უკრაინკამ შექმნა არაჩვეულებრივი მხატვრული ტილო, უკვდავი დრამა „ტყის სიმღერა“.

„ტყის სიმღერა“ პოეტის დრამატული შემოქმედების ზენიტია. იგი შთაგონებულია უკრაინული ხალხური შემოქმედებით, ლეგენდებით, მითოლოგიით.

დრამა ფერიაში ლესია უკრაინკამ ჩააქსოვა თავისი სანუკვარი ოცნება მგზნებარე სიყვარულზე, ადამიანების ნათელ მომავალზე.

ფილოსოფიურ – პოეტურ ქმნილებაში (თხზულებაში) მოქმედებენ კეთილი და ბოროტი ძალები, ფანტასტიკური სახეები, მითოლოგიური გმირები: ტყისა და ველის ფერიები, წყლისკაცი, „ის, ვინც ანგრევს ჯებირებს“, „ის, ვინც კლდეში ზის“ და სხვა, ადამიანთა სამყაროს წარმომადგენლები: ლუკაში, ლუკაშის დედა, ლევი, ქვრივი კილინა და სხვ.

ტყის სიმღერაში ორი საწყისის – კეთილი და ბოროტი საწყისის ურთუერთშებრძოლების, შერკინების სურათია დახატული.

ტყის ფერიას – მავკას ნაზი და მომხიბვლელი მხატვრული სახე თავისი სისპეტაკითა და კეთილშობილური სულისკვეთებით, ერთგვარად, ბედნიერებაზე ლესია უკრაინკას ოცნების პოეტიზაციას წარმოადგენს.

დრამა – ფერიის მოქმედ გმირთა უმრავლესობის ხვედრი ტრაგიკულია, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მთელ ნაწარმოებში და განსაკუთრებით მის ფინალში ჟღერს ოპტიმისტური ნოტა – მოტივი – ყოველივე მშვენიერის უძლეველობის შესახებ. „მე ცოცხალი ვარ! ვიქნები მარად! გულში მაქვს ის, რაც უკვდავი არის“ – აცხადებს მავკა.

ნინო ნასყიდაშვილი

ლესია უკრაინკას ნაწარმოებების ქართული თარგმანების ისტორიისათვის

უკრაინელი პოეტი ქალის, – ლესია უკრაინკას ცხოვრება და შემოქმედება მჭიდროდაა

დაკავშირებული საქართველოსთან. ავადმყოფობის გამო, ლესია უკრაინკამ სიცოცხლის ბოლო წლები სწორედ საქართველოში გაატარა და საქართველოშივეა შექმნილი მისი საუკეთესო ნაწარმოებები, დრამატული პოემები, ეპისტოლარული მემკვიდრეობა.

ლესია უკრაინკას პოეტური ნაწარმოებების პირველი კრებული „სიმღერების ფრთებზე“ დაიბეჭდა ქ. ლვოვში 1893 წელს. აღნიშნული კრებულის გამოცემაში უშუალოდ მონაწილეობდა უკრაინული ლიტერატურის გამოჩენილი მოღვაწე – ივან ფრანკო. კრებულში შევიდა უმეტესად 1880–იან წლებში დაწერილი დანაწმოებები და ადრეული პოემები: „სამსონი“ (1888), „მთვარის ლეგენდა“ (1891-92) და „ალი“ (1885).

ლესია უკრაინკას ნაწარმოებები პირველად ითარგმნა და ქართულ ენაზე გამოვიდა 1952 წელს, სათაურით: ლექსები. პოემები. პიესები. ხოლო მალევე, 1954 წელს ცალკე წიგნად გამოვიდა ლესია უკრაინკას დრამატული პოემა „უღრან ტყეში“ თარგმნილი ალიო მირცხულავას მიერ. 1963 წელს ჟურნალ ნაკადულში 21-ე გვერდზე დაიბეჭდა ლესია უკრაინკას შრომანი (ზღაპარი მთარგმ: გ. ნამორაძე; ლ. ივანოვა). აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ლესია უკრაინკას ნაწარმოებების პირველი ორენოვანი კრებული, სახელწოდებით „სინათლე! სინათლე!“ (ლექსები / რედ: ო. ბაქანიძე და რ. მიშველაძე) გამოსცა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა პარალ. უკრაინ. და ქართ. ენებზე 1971 წელს.

იმავე წელს გამოვიდა ლ. უკრაინკას ნაწარმოებების თარგმანების კიდევ ერთი კრებული – „რჩეული“ (შეადგინა ალ. შენგელიამ, თბ. მერანი, 1971), რომელშიც შევიდა ლესია ლირიკა, პოემები და ლეგენდები, დრამატული პოემები.

2007 წელს თსუ უკრაინისტიკის ინტიტუტმა გამოსცა ლესია უკრაინკას ნაწარმოებების ახალი თარგმანების ორენოვანი კრებული „იმედი“, რომელსაც თან დაერთო ლესია უკრაინკას ეპისტოლარული მემკვიდრეობის გარკვეული ნაწილი, კერძოდ ლესიას პირადი წერილების თარგმანი, რომლებსაც ის აგზავნიდა საქართველოდან (1903-1913) სხვადასხვა ადრესატებთან და რომელთა ნაწილიც პირველად ითარგმნა ქართულ ენაზე.

პარალელურად, უნდა ითქვას, რომ 2008 წელს ხელახლა, უფრო სრული რედაქციითა და დამატებებით გამოვიდა ო. დ. ოგნევას წიგნი – „ლესია უკრაინკას აღმოსავლური ბილიკები“, (სტატიები და მასალები), რომელშიც შესულია ლესია უკრაინკას ნაწარმოებები, შექმნილი აღმოსავლურ სიუჟეტებზე, ძველევგვიპტური ლირიკული სიმღერების გადამღერებები, პოეტი ქალის ლექსების თარგმანების ჩინურ, ტაჯიკურ, თათრულ, ქართულ ენებზე, ასევე ლესიასადმი მიძღვნილი სტატიები. აღნიშნული გამოცემა მეტან

მნიშვნელოვანია ლიტერატურათმცოდნეების, კულტუროლოგების, ისტორიკოსებისა და ფილოლოგებისათვის.

ივანე მჭედელაძე

ძველი აღთქმის ინტერპრეტაცია ღესია უკრაინკას პოეზიაში

ქრისტიანული კულტურის მატარებელი ქვეყნების ლიტერატურებისათვის ბიბლია აზროვნების, ესთეტიკური ღირებულებების უმაღლესი მწვერვალია. ბიბლიის ცალკეული წიგნები ყოველი ეროვნული ლიტერატურისათვის უშრეტი წყარო გახდა გავლენის, მიბაძვის და სხვა ლიტერატურული ხერხებისა.

სხვა ქრისტიანული ხალხების და ქვეყნების მსგავსად უკრაინული სამწერლობო კულტურისათვისაც, წმინდა წერილის კონცეპტები ნაწარმოების ღირებულების უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელია. ეს ეხება როგორც საერო, ისე სასულიერო მწერლობასაც. ამ უნივერსალური კულტურული ფენომენის კონცეპტები გვხვდება მთელი უკრაინული მწერლობის განვითარების ყოველ პერიოდში.

ღესია უკრაინკას პოეზია და მთელი მისი შემოქმედება ერთდროულად ახალი სიტყვაც იყო უკრაინულ პოეზიაში და ახალ ეპოქაში მთელი ტრადიციული უკრაინული მწერლობის ლოგოური გაგრძელებაც. მის პოეზიაში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი წმინდა წერილის ინტერპრეტაციას. სიტყვა ინტერპრეტაციას იმიტომ ვხმარობთ, რომ ბიბლიური მოტივები და პასაჟები ღესია უკრაინკას აბსოლუტურად ახალი ინტერპრეტაციით აქვს წარმოდგენილი თავის პოეტურ მემკვიდრეობაში.

ღესია უკრაინკას ორი პოემა „საული“ და „სამსონი“ ძველი აღთქმის „მეფეთა“ და „მსაჯულთა“ წიგნების ინტერპრეტაციას წარმოადგენს. პოემებში გარკვეული რაოდენობით დაცულია ბიბლიური ტრადიცია, ხოლო წინა პლანზე კი წამოწეულია ავტორის შეხედულებები.

1902 წელს ღესია უკრაინკა წერს პატარა ლექსს გოდება იერემიასი“, რომელსაც უძღვის წინ ბიბლიური ინტერტექსტი „ვითარ მრუმე იქმნას ოქროი, შეიცვალოს ვერცხლი კეთილი“. მცირე პოეტური ქმნილება მთლად ამ ინტერტექსტითაა გაწყობილი. „ითიქოს შეტოკდნენ

სულში გზები ოკრო-ბოკროი.../“ვითარ მრუმე იქმნას ოქროი...“/გულს რაღაც ზარავს და მე სასო მაქვს წარკვეთილი.../„შეიცვალოს ვერცხლი კეთილი...“ ლექსი შეგვიძლია მივაკუთვნოთ ლესია უკრაინკას საუკეთესო ლირიკის ნიმუშს, რადგან აქ ბიბლიური და ქრისტოლოგიური პრობლემები ნაკლებადაა წარმოდგენილი.

ქრისტოლოგიური პრინციპებიდან შორის დგას ლექსია უკრაინკას ლექსი „იფთაის ქალიშვილი“, რომელშიც ცნობილი ბიბლიური ამბავი განსხვავებული კუთხითაა წარმოდგენილი, რაც წინააღმდეგობაში მოდის ტრადიციულ ბიბლიურ გაგებასთან. იფთაეს ქალიშვილის სახეში მკითხველმა შეიძლება თავად ავტორის სახე დაინახოს.

ლესია უკრაინკას პოეზიაში ბიბლეიზმების კვლევისას, მკვლევარების უმრავლესობა ავითარებს აზრს, რომ მისი პოეზია არის ავტორისეული ინტერპრეტაცია და ხშირ შემთხვევაში ნაკლებ მსგავსებას ავლენს წმიდა წერილთან. ზოგადად აღიარებულია, რომ ბიბლიური მოტივების გამოყენებით ლესია უკრაინკა ცდილობდა უკრაინელი ხალხში უფრო გაედრმავებინა ქრისტიანული და ეროვნული ღირებულებები. თავის მხრივ, ლესია უკრაინკა უკრაინული მოდერნიზმის ავანგარდში გვევლინება, რომელმაც უკრაინული პოეზია მრავალფეროვანი მოტივებით სრულიად ახალ და საინტერესო ეტაპზე გადაიყვანა.

სოფიო ჩხატარაშვილი

უცხოეროვნული თემატიკა ლესია უკრაინკას პოეზიაში

ლესია უკრაინკა უკრაინელ კლასიკოსთაგან ერთ-ერთი გამორჩეული მწერალია ნაწარმოებთა მრავალფეროვანი თემატიკით.

მის შემოქმედებაში ჭარბობს ბიბლიური სიუჟეტები და უცხოეროვნული თემატიკა, იქნება ეს ეგვიპტური მოტივები თუ ანტიკური ეპიზოდები.

უცხოეროვნული პერსონაჟებისა თუ სიუჟეტების გამოყენების დროს ლესია უკრაინკა საზღვარგარეთული ლიტერატურის, კულტურისა და ისტორიის დრმა ცოდნას ამუშავებს და ყოველ მათგანს სხვადასხვა მიზნით, ქვეტექსტების სახით იყენებს.

1913 წელს ლესია უკრაინკამ საქართველოში, ხონში ყოფნის დროს დაწერა პოემა „ორგია“, უკანასკნელი ნაწარმოები, რომელიც მის სიცოცხლეში დაიბეჭდა. „ორგიის“ სიუჟეტი ანტიკურ საბერძნეთში ვითარდება. პოემას საფუძვლად უდევს სოციალურ-პოლიტიკური, ძალზე მწვავე მოტივი.

პოემის ქვეტექსტს ღ. უკრაინკას თანამედროვე ცარიზმის პოლიტიკის უარყოფა, ეროვნული ინტერესების დაცვა წარმოადგენს.

ღესია უკრაინკამ რომელი დიდებულების სახით მისი თანამედროვე მეფის ხელისუფლება, კორინთოს სახით კი, რომელიც რომაელთა კოლონიას წარმოადგენდა, მშობლიური უკრაინა დაგვიხატა. „ორგის“ დაწერის მიზეზი გახდა პოეტის წუხილი სამშობლოს ბედზე. ღესია უკრაინკა ოცნებობდა თავისუფლების მოპოვებაზე. მან ასევე მწვავედ დასვა პოემაში ადამიანის ღირსების საკითხი.

თუმცა უცხოეროვნული თემატიკა გამოიყენა უკრაინელმა პოეტმა, თუმცა ძალიან მიახლოებული ანტიკურ სამყაროსთან, მაინც ცხადზე ცხადია მკითხველისთვის, ვინ იგულისხმება ბერძენ თუ რომაელ პერსონაჟებში.

„ორგია“ არ ყოფილა ერთადერთი ნაწარმოები, რომელიც ღესია უკრაინკამ უცხოეროვნულ თემატიკაზე დაწერა. მისი შემოქმედების ვრცელი ნაწილი ეთმობა ლიტერატურის თეორიაში იმ საინტერესო ფენომენს, რასაც უცხოეროვნული თემატიკა ჰქვია და რამაც ასე გაამდიდრა უკრაინელი მგოსნის შემოქმედება.

ოთარ ბაქანიძე

მიხაილო კოციუბინსკი და ილია ჭავჭავაძე

1897 წელს ილია ჭავჭავაძის სამწერლო მოღვაწეობის ორმოცი და დაბადებიდან სამოცი წელი სრულდებოდა. საქართველოს საზოგადოებრიობამ ილიას საიუბილეო დღესასწაულის მოწეობა განიზრახა.

მაგრამ ხელისუფლებასა და რეაქციას არ ეძინა. იგი შეშფოთებული ადევნებდა თვალს საიუბილეო სამზადისს. ხელისუფლების მესვეურნი გრძნობდნენ, რომ ილია ჭავჭავაძის დღესასწაულთან დაკავშირებით მოსალოდნელი იყო საზოგადოებრივი აზრის გამოცოცხლება და იმ მიმართულებით ამოძრავება, რომელიც მთავრობისათვის არ იქნებოდა კარგის მომსაწავლებელი, სასურველი. უნდა ითქვას, რომ ამგვარი შიშის საფუძველი მათ ნამდვილად ჰქონდათ. წინა წლების გამოცდილება ამას უკარნახებდა მათ.

როგორც ცნობილია, 1898 წლის 24 მაისისათვის საზოგადოებას კვლავ განუზრახავს ილიას იუბილეს ჩატარება, მაგრამ მთავრობის აქტიური ჩარევის გამო იგი კვლავ არ შემდგარა. ილია ჭავჭავაძის იუბილე ჩაშალეს მეფის მოხელეებმა.

ამგვარი დევნის ვითარებაში ქართველ ხალხს გვერდში ედგნენ უკრაინელი

თანამომხმეები. მიხაილო კოციუბინსკი უკრაინელი ხალხის სახელით საგანგებო დელეგაციას გამოგზავნის საქართველოში, რომელმაც საპატივცემულო და საყვარელ მწერალს ილია ჭავჭავაძეს ადრესი მიართვა.

დიდი ილიასადმი გამოგზავნილ ადრესს უკრაინელები მათთვის ყველაზე მტკივნეული მომენტის გახაზვით იწყებენ. ისინი ესაღმებთან იმ ხალხს, რომელიც იბრძვის თავისუფლებისა და უკეთესი მერმისისათვის.

უკრაინელებმა კარგად იციან, რომ საქართველო იზიარებს უკრაინელების მძიმე ხვედრს, ცარისტული რეჟიმის სისასტიკით იტანჯება, ეწამება ისე, როგორც კავკასიის მთებზე მიჯაჭვული პრომეთე. მაგრამ შორეულ მომხმეებს ის ახარებს, რომ როგორც პრომეთე არ შეუშინდა ტანჯვას, ისე არ შედრკა ქართველი ხალხი, სულთამხუთავებმა ვერ შებორკეს მისი ცოცხალი სული, ცოცხალი სიტყვა.

უკრაინული ლიტერატურის გამოჩენილი წარმომადგენლები თუ საზოგადო მოღვაწენი – მიხაილო კოციუბინსკი და ბორის გრინჩენკო, ვლადიმირ სამიილენკო თუ მარია ზაგირნია, თ. რუსოვი თუ გრ. კოვალენკო ქართველ მეგობრებს, ილია ჭავჭავაძეს, ერის სახელოვან შვილად მიიჩნევენ. მათი აზრით, ილია ჭავჭავაძეს საპატიო ადგილი უკავია ქართველი ხალხის სულიერ კულტურაში და არამარტო მშობლიური ხალხისა. გამოჩენილმა უკრაინელმა მოღვაწეებმა თავის ადრესში გახაზეს ის გარემოება, რომ ილია ჭავჭავაძის შემოქმედებამ, მისმა დიდებამ, გადალახა კავკასიის მთაგორები და დაატყვევა უკრაინელი მკითხველი.

ქართველი და უკრაინელი ხალხების სოლიდარობისა და მეგობრობის ამ მნიშვნელოვანი დოკუმენტის ინიციატორი იყო მიხაილო კოციუბინსკი, უკრაინული ლიტერატურის კლასიკოსი.

კოციუბინსკი ლიტერატურულ ტრიბუნას, ლეგალურ, კულტურულ თუ საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს, პრესას თუ სხვა ყოველგვარ საშუალებას იყენებდა თვითმპყრობელური წყობილების ბოროტებათა სამხილებლად და რევოლუციური იდეების პროპაგანდისათვის, ბედნიერი ხვალინდელი დღის მიმზიდველი სურათების შესაქმნელად.

ამგვარი იდეური მრწამსისა თუ ლიტერატურული შეხედულებების მქონე შემოქმედი და საზოგადო მოღვაწე კოციუბინსკი დააინტერესა და მიიზიდა დიდი ქართველი პატრიოტის, გამოჩენილი პოეტისა და საზოგადო მოღვაწის ილია ჭავჭავაძის ცხოვრება-შემოქმედებამ. უკრაინელმა მოაზროვნემ ქართველი ხელოვანის შემოქმედებასა თუ საქმიანობაში მისთვის მახლობელი და სანუკვარი ოცნებები, იდეები თუ საქმე დაინახა. ამიტომაც იყო, რომ უკრაინიდან გამოგზავნილი ადრესის ინიციატორი და იდეის ავტორი იგი იყო.

ილია ჭავჭავაძის იუბილეზე მონაწილეობის მისაღებად მან უკრაინიდან საგანგებო დელეგაცია გამოგზავნა, მაგრამ იმის გამო, რომ ხელისუფლებამ იუბილე ჩაშალა, სტუმრებმა თავისი ხალხის სახელით ადრესი ილიას ბინაზე მიართვეს. ილია ჭავჭავაძეს სტუმრები მიუღია მისთვის ტრადიციულ დღეს-ხუთშაბათს. ამ დღეს მასთან ჩვეულებრივად მეგობრები და ახლობლები იკრიბებოდნენ. უკრაინელების მისვლის დროს ილიასთან

ყოფილან ვალერიან გუნია, მოსე ჯანაშვილი, არტემ შახნაზაროვი და სხვანი.

მათი გადმოცემით, უკრაინელებს პირადად გადაუციათ ილიასათვის ეს ადრესი. ადრესს ყველა დამსწრეზე ძლიერი შთაბეჭდილება მოუხდენია. რა თქმა უნდა, მან ილია ჭავჭავაძეც ააღელვა.

ქართველმა მგოსანმა მადლობა მოახსენა სტუმრებს ესოდენ გულთბილი მილოცვისთვის. თავის სიტყვაში, რომლის დასკვნითი ნაწილის ჩაწერა მაშინ არტემ ახნაზაროვს მოუსწრია, ილიას უთქვამს: „თქვენ მე მომართვით ჩემი თავმოყვარეობისათვის ფრიად სასიამოვნო ადრესი. ჩემი უბრალო როლი ვლინდება სწრაფვაში ჩემი შესაძლებლობის ფარგლებში ვიყო სასარგებლო არა მარტო ჩემი ხალხისთვის. მე გამსჭვალული ვარ აზრით, რომ ჩემს თანამემამულეებს უთუოდ განუშმარტო, რომ ხალხთა შორის კარგი ურთიერთდამოკიდებულების გარეშე საქართველოს შვება არ უწერია. მე თრთოლვით განვიცდი არამარტო ჩემი ხალხის მომავალს.

დიდი ილიას განცხადება „მე თრთოლვით განვიცდი არა მარტო ჩემი ხალხის მომავალს“-ეს გახლდათ ქართველი გენიოსის სიმართლით აღსავსე სიტყვები, რომელშიაც ჩაქსოვილი იყო მისი და ხალხის საუკეთესო შეილებების საუკუნეობრივი სატკივარი, გულის დარდი. ეს იყო ხალხთა მეგობარი ჭეშმარიტი შემოქმედის სამოღვაწეო დევიზი, პროგრამა, მისი ცხოვრება-მოღვაწეობისა და შემოქმედების დედაარსი.

ილია ჭავჭავაძემ იცოდა, რომ მხოლოდ მისი ცხოვრება და ბრძოლა არ განსაზღვრავდა მისი ოცნების შედეგს. იგი არ ემსგავსებოდა იმ ადამიანებს, რომელთაც არ შეეძლოთ შექმნილ გარემოში გარკვეულიყო და შეეფასებინა იგი, შეეფასებინა საკუთარი ძალებიც. ამიტომაც განაცხადა დიდმა მგოსანმა და მოღვაწემ - „მე არ მავიწყდება, რომ ჩემი როლი შემომოფარგლულია“.

მიუხედავად ამისა, ილია ჭავჭავაძეს არასოდეს დაუყრია ფარ-ხმალი ხალხთა უკეთესი მერმისისათვის ბრძოლაში და ყოველთვის იყო ხალხთა მეგობრობის დიდი მომღერალი და მოამაგე.

უკრაინელი ხალხისადმი, უკრაინული ლიტერატურისა და ხელოვნების მიმართ ქართველი მგოსანი და მოღვაწე ყოველთვის იჩენდა ყურადღებას.

უკრაინული საზოგადოებრიობა, უკრაინელი მწერლები დიდად აფასებდნენ ილია ჭავჭავაძის მოღვაწეობას. ამის დასტურია უკრაინელების სახელით გამოგზავნილი ადრესი ჩერნიგოვიდან, რომლის ინიციატორი და საქართველოში დელეგაციის გამომწვავნი იყო მიხაილო კოციუბინსკი.

სოფიო ჩხატარაშვილი

სიცილის სიმბოლიკა მიხაილო კოციუბინსკის „სიცილის“ მიხედვით.

უკრაინელ ნოველისტს მიხაილო კოციუბინსკის (1864-1913) 13 წლის ასაკში დაუწერია პირველი მოთხრობა, რომელსაც ჩვენამდე არ მოუღწევია. მისი პირველი ნაწარმოები „ანდრეი სოლოვეიკო, ანუ სწავლა სინათლეა, უსწავლელობა – სიბნელე“ თარიღდება 1884 წლით.

ნოველა „სიცილი“ მიხაილო კოციუბინსკიმ 1906 წლის თებერვლის დასაწყისში დაწერა ჩერნიგოვში (სადაც 1905 წელს გაემგზავრა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესების გამო). ნოველა გამოქვეყნდა 1906 წელს ჟურნალ „ნოვა გრომადას“ მეორე წიგნში. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს არის რევოლუციის საწყისი პერიოდი, რაც გახდა კოციუბინსკის სხვა რამდენიმე ნოველის დაწერის საფუძველიც („ატა მორგანა“, „უცნობი“, „ის მოდის“).

ნოველაში წარმოდგენილია ადამიანების სახელმწიფო პროცესების ზეგავლენით მიღებული ფსიქიკური მდგომარეობა.

ნოველაში ერთმანეთს კონტრასტულად ენაცვლება მთავარი გმირის, ტიპური ლიბერალი ინტელიგენტის, ადვოკატი ჩუბინსკის შიშით აღსავსე თვალეზი და რევოლუციის მოსალოდნელი შედეგის წარმოდგენით სიხარულისაგან აფექტში მყოფი მოსამსახურე ქალის, ვარვარას გამაყრუებელი სიცილი.

„სიცილი“ წარმოგვიდგება არა სატირულ, არამედ დრამატულ ნაწარმოებად, რამეთუ ჩუბინსკის სახეში არა მოძალადესა და ცინიკოსს, არამედ უბადრუკ , ძალაგამოღებულ ადამიანს ვხედავთ, ალეგორიულად მასში იგულისხმება რევოლუციის პერიოდში მიტინგებზე გამომსვლელ „ჩუბინსკები“ , რომლებიც ხალხში დესპოტიზმის წინააღმდეგ მიმართული სიტყვებით გამოდიოდნენ, სახლში კი, ოჯახის წევრებსა თუ მოსამსახურეებს საშინლად ექცეოდნენ, შესაბამისად ნოველაში დომინანტია არა მანკიერი მხარეების სიცილით კრიტიკა, არამედ რეაქცია, ადამიანის ფსიქიკისათვის ძნელად ასატან ქცევებზე.

კოციუბინსკიმ ამაზრზენი სურათი დაგვიხატა, „ვარვარამ სიცილი ვერ შეიკავა და ხა-ხა-ხა გამოსცემდა ამ ხმებს ... ისე ხარხარებდა გარშემო საშინელი ექო ისმოდა, ტკივილის მომგვრელი, მჭრელი, ცივი დანების ჩხვლეტას ჰგავდა“. კოციუბინსკი ჩვენს ყურადღებას მიმართავს ვალერიან ჩუბინსკის გამოცოცხლებულ თვალეზზე, რომლებიც აქამდე ბრმასავით უტყვი იყო, მათში რეაქცია გაჩნდა... ახლავა შენიშნა ადამიანი, რომელსაც ამდენი წელი ვერ ხედავდა.

სიცილის სიმბოლიკას მ. კოციუბინსკის შემოქმედებაში ხშირად ვხვდებით. უმეტესად სიცილი გამომხატველია არა დადებითი ემოციისა, არამედ – პირიქით – შიშის, სასოწარკვეთის, დაბნეულობის ნიშანია და მკითხველს აქვს ისეთივე განცდა ცივი დანების ჩხვლეტისა, როგორსაც აღწერს მ. კოციუბინსკი თავის ნოველაში.

ნინო ნასყიდაშვილი

ადამიანის შინაგანი სამყაროს ასახვა მიხაილო კოციუბინსკის ფსიქოლოგიურ ნოველაში „ვაშლის ხის ყვავილობა“

მიხაილო კოციუბინსკი ყველაზე ორიგინალური უკრაინელი პროზაიკოსია. უკრაინული ლიტერატურაში მან ერთ-ერთმა პირველმა გააცნობიერა მისი რეფორმატორობის აუცილებლობა თანამედროვე ევროპული პროზის მიმართულებით. მისი შემოქმედება ყოველთვის იყო ლიტერატურის კრიტიკოსების დავის საგანი. დღემდე მისი მოდერიზმის ზოგიერთი მკვლევარი უწოდებს მას იმპრესიონისტს ლიტერატურაში. მას ასევე უწოდებდნენ მზის თაყვანისმცემელს, რადგანაც ყველაზე მეტად უყვარდა მზე, ყვავილები და ბავშვები.

მ. კოციუბინსკის ნოველა «Цвіт яблуні» (ვაშლის ხის ყვავილობა) უკრაინულ ლიტერატურაში ნოვატორული იყო იმით, რომ გადამეტებული სიმძაფრით წარმოჩნდა ადამიანური გრძნობები, ემოციები, გმირის სულიერ მდგომარეობა. სწორედ იმპრესიონიზმის ნიშნებზე მიუთითებს ლიტერატურაში ადამიანის შინაგან სამყაროში ჩადმაგება, მკაფიო მხატვრული დეტალების გამოყენებით იმ ცვლილებების ასახვა, რომელიც შესამჩნევია ადამიანის ხასიათსა და ბუნებაში.

მ. კოციუბინსკი თავის ნოველას „ვაშლის ხის ყვავილობას“ (1902) უწოდებს ეტიუდს. ნაწარმოებში მიხაილო კოციუბინსკი მკითხველის წინაშე აყენებს ხელოვნების სინამდვილესთან ურთიერთობის პრობლემას, იცავს რა აზრს, რომ ხელოვნებამ სწორად უნდა ასახოს სინამდვილე, როგორი მწარეც არ უნდა იყოს. მწერალი იმდენად ნათლად ასახავს ნაწარმოებში გადმოცემულ ამბავს, რომ ნოველიდან ქრება მწერალი, ხოლო

ნოველა აღქმება, როგორც ნამდვილი ამბავი, როგორც ავტობიოგრაფიული ნაწარმოები. ამას უფრო ამზაფრებს მისი გადმოცემის ფორმაც (ავტორი წერს პირველ პირში), რაც ნოველას მეტ სიმზაფრესა და ლირიზმს მატებს. პირველისავე სტრიქონებიდან ვხედავთ გვიანი სადამოს, ბნელ ოთახს, რომლის მიღმაც სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებს ითვლის პატარა გოგონა. გარეთ კი სინათლეა და ყვავის ვაშლის ხე. ეს კონტრასტი ამზაფრებს შეგრძნებას, რომ სამყაროში ყველაფერი ერთმანეთს ეწინააღმდეგება, სიკეთე და ბოროტება, სიცოცხლე და სიკვდილი. ლირიკული გმირი სამი ღამის უძილოა, რადგან მეზობელ ოთახში კვდება მისი ერთადერთი გოგონა. მის სულში თითქოს ორი ადამიანი ცხოვრობს: მწუხარებისაგან გატანჯული მამა, რომელიც უკვე არაფერზე აღარ რეაგირებს და ხელოვანი, რომელიც სიცოცხლის უმზაფრეს წუთებშიც ცდილობს დაიმასხოვროს დეტალები, გრძნობები, რომ შემდეგ ისინი ნაწარმოებში ასახოს. მამას არ სურს ირწმუნოს, რომ სიკვდილს ვერ დაამარცხებს, რომ ყველაფერი მთავრდება, რომ ერთი ამოსუნთქვა და.. უნდა ირწმუნოს, რომ ეს ბუნების კანონია. ერთი ღამის, სიცოცხლისა და სიკვდილის შეჭიდება მკითხველში იწვევს უმზაფრეს ემოციას, განცდებს. და როდესაც ბავში გარდაიცვლება და ირგვლივ საშნელი სიჩუმე დაისადგურებს, ლირიკული გმირი გამოდის სახლიდან, გადის ბაღში, სადაც ყვავის ვაშლის ხე და დადუმებული უმზერს.

ოთარ ბაქანიძე

პავლო ტიჩინა და კონსტანტინე გამსახურდია

პავლო ტიჩინა კონსტანტინე გამსახურდიას შესახებ. კ. გამსახურდიას შემოქმედებითი კონტაქტები უკრაინასთან. პავლო ტიჩინას როლი კონსტანტინე გამსახურდიას უკრაინულ ენაზე თარგმნის საქმეში.

ივანე მჭედელაძე

მეოცე საუკუნის ოციანი წლების ლიტერატურული პროცესები უკრაინაში, „პრადის სკოლა“

მეოცე საუკუნის ოციანი წლების უადრესად რთული ლიტერატურული პროცესები უკრაინაში. მწერალთა დიდი ემიგრაცია ჩეხეთის ქალაქებში პრადასა და პოდებრადში. „პრადის სკოლის“ ფუძემდებლები ევგენი მაღანიუკი და ოლენა ტელიგა, მათი შემოქმედების

ანალიზი.

ნინო ნასყიდაშვილი

ივან კარპენკო-კარი და უკრაინული დრამატურგია

მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევრის უკრაინელი მწერალი, დრამატურგი და მსახიობი ივან კარპენკო-კარი ლიტერატურულ ასპარეზზე გამოჩნდა 1881 წელს ნაწარმოებით „ნოვობრანეც“, რომელიც დაიბეჭდა 1889 წელს. ნაწარმოები სოციალურ თემაზეა აგებული. მასში მოთხრობილია გლეხის ოჯახის მძიმე ყოფა. ავტორი სარგებლობდა ფსევდონიმით გნატ კარპი. მისი ნამდვილი სახელი იყო ივან კარპეს ძე ტობილევიჩი. ფსევდონიმი აერთიანებდა მწერლის მამის სახელსა და შევჩენკოს პიესის „ნაზარ სტოდოლიას“ ლიტერატურული პერსონაჟის სახელს გნატ კარპის.

ივან კარპენკო-კარის შემოქმედებითი მემკვიდრეობა მოიცავს 18 დრამატულ პიესასა და 3 ეტიუდს, კომედიებს „ჭკვიანი და სულელი“, „მარტინ ბორულია“, „სუეტა“, ასევე კრიტიკულ წერილებსა და თარგმანებს. ივან ფრანკო სამართლიანად აღნიშნავდა, რომ ივან კარპენკო-კარი იყო იმ პერიოდის უკრაინული თეატრის ერთ-ერთი მამა, გამოჩენილი მსახიობი და ამასთან დიდებული დრამატურგი.

სოფიო ჩხატარაშვილი

„სამოციანელების“ სახელით ცნობილი უკრაინული ლიტერატურული თაობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პოეტის ივან დრაჩის ქართული მოგონებები, კონტაქტოლოგიური ანალიზი.

ოთარ ბაქანიძე

კონსტანტინე გამსახურდიას სამოგზაურო ჟანრის ნარკვევი „უკრაინის თემიდი“. უკრაინის თემატიკა გამსახურდიას შემოქმედებაში

სოფიო ჩხატარაშვილი

ონომასტიკური ლექსიკის თარგმნის პრობლემები უკრაინული ენიდან თარგმნის მაგალითზე;
ივანე მჭედელაძე

ლიტერატურულ ურთიერთობათა ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტის – ეთნოლინგვისტიკის კვლევა ქართულ მხატვრულ ტექსტებში, ამერიკის ჰეტეროსახე ქართულ ლიტერატურაში.

ივანე მჭედელაძე

„ლიტერატურულ ურთიერთობათა ზოგიერთი ასპექტი სოცრეალისტურ დისკურსში“

მიხაილო კოციუბინსკის იუბილის შესახებ ქართულ უკრაინულ-ლიტერატურულ ურთიერთობებში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ოთარ ბაქანიძე, ნინო ნასყიდაშვილი	ტარას შევჩენკოს რეცეფცია საქართველოში: კონტაქტოლოგიასა და ტიპოლოგიას შორის	ტარას შევჩენკოს სახელობის კიევის ნაციონალური უნივერსიტეტი, საერთაშორისო სამეცნიერო

2.	ივანე მჭედელაძე	„შევჩენკო და წერეთელი: ერთი შეხვედრის სიუჟეტი“	კონფერენცია „კულტურის ეთნონიშური ფუნქციები: ენა, ლიტერატურა, ფოლკლორი“ 17 ოქტომბერი, კიევი, უკრაინა
<p>მოსხენებათა ანოტაციები:</p> <p>ტარას შევჩენკოს რეცეფცია საქართველოში და მისი კომპარატივისტული ასპექტები;</p> <p>შევჩენკოსა და წერეთლის კონტაქტი, როგორც საგარეო კავშირების, გენეტიკურ-კონტაქტური თეორიის ნიმუში; კონტაქტოლოგიის თეორია.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ოთარ ბაქანიძე,	„საუკუნის საიდუმლო“	უკრაინისტთა მერვე საერთაშორისო კონგრესი „ტარას შევჩენკო და მსოფლიო უკრაინისტიკა“
2.	ნინო ნასყიდაშვილი	ტარას შევჩენკო ქართულენოვან სამყაროში	უკრაინისტთა საერთაშორისო ასოციაცია, ქ. კიევი 21-24 ოქტომბერი“
3.	ივანე მჭედელაძე	ტარას შევჩენკოს „კავკასიის“ რეცეფცია ქართულ-უკრაინულ კულტურათშორის ურთიერთობებში“ „ტარას შევჩენკოს ბიბლიურ თემატიკაზე შექმნილი	

4.	სოფიო ჩხატარაშვილი	ნაწარმოებები და მათი ქართული თარგმანები“	
<p>მოსხენებათა ანოტაციები:</p> <p>ოთარ ბაქანიძე</p> <p>შეფენკოსა და წერეთლის კონტაქტი, მიზეზები და შედეგები მათი შეხვედრისა. ტარას შეფენკო ქართულ ენაზე,</p> <p>ივანე მჭედელაძე</p> <p>ტარას შეფენკოს „კაკასის“ რეცეფცია საქართველოში და მისი კომპარატივისტული ასპექტები;</p> <p>ნინო ნასყიდაშვილი</p> <p style="text-align: center;">ტარას შეფენკო ქართულენოვან სამყაროში</p> <p>ტარას შეფენკოს შემოქმედების მნიშვნელობა და გავლენა შეინიშნება არამარტო უკრაინულ ლიტერატურაზე, არამედ რუსულ, ბელორუსულ, კოლონურ და სხვა ერების მწერლების შემოქმედებაშიც. 1939 წელს საქართველოში გადაიბეჭდა ტარას შეფენკოს ლექსების თარგმანები ქართულ ენაზე სადელწოდებით „კომზარი“. კრებული რესქტორები იყვნენ შ. დადიანი და ს. ჩიქოვანი. 1983 წელს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიამ მოამზადა ტარას შეფენკოს ბიბლიოგრაფია, რომელშიც შევიდა მისი პოეზიის თარგმანების, საქართველოში დაბეჭდილი კრიტიკული წერილები და მონოგრაფიები. ქართულ-უკრაინული ლიტერატურული კონტაქტების მნიშვნელოვანი ნიმუშია აკაკი წერეთლის მოგონებები ტარას შეფენკოზე, რომელიც დაიბეჭდა გაზეთში „Закавказье» (Тифლ?ც), 1911 წლის 26 თებერვალს № 45.</p> <p>ტარას შეფენკოს შემოქმედებას ორი სტატია მიუძღვნა ცნობილმა ქართველმა პედაგოგმა და საზოგადო მოღვაწემ იაკობ გოგებაშვილმა, რომელაც ხაზი გაუსვა შეფენკოს ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობას.</p> <p>სოფიო ჩხატარაშვილი</p> <p>„ტარას შეფენკოს ბიბლიურ თემატიკაზე შექმნილი ნაწარმოებები და მათი ქართული თარგმანები“</p>			

სტატია მოიცავს ტარას შევჩენკოს იმ ლექსებს, რომლებიც შექმნილია ბიბლიურ თემატიკაზე და რომლებიც თარგმნილი და გამოქვეყნებულია ქართულ ენაზე. ბიბლიური თემატიკა ამ შემთხვევაში, ძირითადად, „ძველი აღთქმის“ და უფრო კონკრეტულად წინასწარმეტყველთა წიგნების შესახებ დაწერილი ლექსებით არის წარმოდგენილი. განხილულია მათი თარგმანები და ამ თარგმანების მნიშვნელობა ქართული ლიტერატურული მემკვიდრეობისათვის.

ოთარ ბაქანიძე, ნინო ნასყიდაშვილი

ტ. შევჩენკოს რეცეფცია საქართველოში: კონტაქტოლოგიასა და ტიპოლოგიას შორის

ტარას შევჩენკო იყო უაღრესად ჰუმანური ადამიანი. მისი შემოქმედება სავსეა სიკეთით, შეწყალებით, ფართო ადამიანური სოლიდარობით მაშინაც კი, როდესაც იხატება ტანჯვისა და დასჯის მძაფრი სურათები, კერძოდ ჰაიდამეკების შლიახტა.

უკრაინული აზროვნების ისტორიაში ტ. შევჩენკო შევიდა, როგორც მოაზროვნე, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა თავისი ხალხის ისტორიული წარსულის გააზრებას, მის დიდებული და სევდიანი ფურცლების აღქმას.

ივანე მჭედელაძე

ტარას შევჩენკოს რეცეფცია საქართველოში და მისი კომპარატივისტული ასპექტები; შევჩენკოსა და წერეთლის კონტაქტი, როგორც საგარეო კავშირების, გენეტიკურ-კონტაქტური თეორიის ნიმუში; კონტაქტოლოგიის თეორია.

**ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის
2013 წლის სამეცნიერო ანგარიში**

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტზე არის ორი მიმართულება: ეკონომიკისა და ბიზნესის ადმინისტრირება.

ეკონომიკის მიმართულება აერთიანებს ექვს კათედრას

1. ეკონომიკის პრინციპები
2. ეკონომიკური პოლიტიკა
3. მიკროეკონომიკა
4. მაკროეკონომიკა
5. ეკონომეტრიკა
6. ეკონომიკური და სოციალური სტატისტიკა

თითოეული ორიენტირებულია თანამედროვე სამეცნიერო კვლევითი პროექტების დამუშავებასა და სწავლების ინოვაციური მეთოდების დანერგვაზე.

ფაკულტეტთან არსებობს დამხმარე სამეცნიერო კვლევითი ერთეულები:

1. ეკონომიკური პოლიტიკისა და ეკონომიკური განათლების ქართულ-გერმანული ინსტიტუტი.
2. ეკონომიკის კვლევისა და სწავლების ქართულ-ბერძნული ცენტრი.
3. მიგრაციის კვლევის ცენტრი.
4. ბიზნეს-ეთიკის ცენტრი.
5. მარკეტინგული კვლევის ცენტრი.
6. მსოფლიო ეკონომიკის კვლევის ცენტრი.
7. ინოვაციური მენეჯმენტის ცენტრი.
8. სტუდენტური კვლევებისა და პროექტების ცენტრი „იდეა“.

ფაკულტეტის შემადგენლობაშია – ეკონომიკის საერთაშორისო სკოლის ინგლისურენოვანი სამაგისტრო პროგრამა Master's Program in Economics at International School of Economics at Tbilisi State University (ISET)

ეკონომიკის მიმართულებას პარტნიორობას უწევენ ბერლინის (გერმანია), პოტსდამის (გერმანია), ბრანდერბურგის (გერმანია), იენის (გერმანია), პირეუსის (საბერძნეთი), მიუნხენის (გერმანია) უნივერსიტეტები. მათთან დადებული ხელშეკრულებები ითვალისწინებს:

- ერთობლივი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტების დამუშავებას;
- გაცვლითი სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამების მომზადებას;
- სწავლების ინოვაციური მეთოდების დანერგვას.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: ეკონომიკის პრინციპების კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი ელგუჯა მექვაბიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

თეიმურაზ ბერიძე ასოცირებული პროფესორი
 მარინა ნაცვალაძე ასოცირებული პროფესორი
 ინგა ბალარჯიშვილი ასოცირებული პროფესორი
 თამარ ათანელიშვილი ასისტენტ-პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ელგუჯა მექვაბიშვილი	„ხანგრძლივმა დეფლაციამ შეიძლება საფრთხე შეუქმნას ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილს.“ ჟურ. „ბანკები და ფინანსები“	325		გვ.7
2.	ელგუჯა მექვაბიშვილი	„კაპიტალისტური საბაზრო ეკონომიკური სისტემის ისტორიული ხასიათის შესახებ. ჟურ. „ ეკონომიკა და ბიზნესი“	3	თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	14 გვ.
3.	ინგა	“რაციონალური	6	თბილისი, ივ.	13გვ.

	ბალარჯიშვილი	არჩევანის პრობლემა პოსტსაბჭოთა პოლიტიკურ ბაზრებზე“. უურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი		ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	
--	---------------------	---	--	---	--

ანოტაციები

1. „ხანგრძლივმა დეფლაციამ შეიძლება საფრთხე შეუქმნას ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილს.“

სტატიაში განხილულია საქართველოს ეკონომიკაში დეფლაციური პროცესების გამომწვევი მიზეზები და მისი სავარაუდო შედეგები. აღნიშნულია, რომ დეფლაცია არ წარმოადგენს საქართველოს ეკონომიკისათვის ბუნებრივ მოვლენას და მისი ხანგრძლივი არსებობა წარმოშობს ბევრ პრობლემას. მათ შორის ბიუჯეტის შევსების თვალსაზრისით. ჩამოყალიბებულია წინადადებები დეფლაციური პროცესების შეჩერებასთან დაკავშირებით.

2. „კაპიტალისტური საბაზრო ეკონომიკური სისტემის ისტორიული ხასიათის შესახებ.“

სტატიაში ჩამოყალიბებულია კაპიტალისტური ეკონომიკური სისტემის წარმოშობისა და გენეზისის ისტორიულდღოგიკური ასპექტები. ნაჩვენებია კაპიტალისტური საბაზრო სისტემის ისტორიული ხასიათი, რომელიც პერსპექტივაში გულისხმობს მისი ახალი უფრო ეფექტიანი და სოციალურად სამართლიანი საზოგადოებრივი ეკონომიკური სისტემით შეცვლას.

3. “რაციონალური არჩევანის პრობლემა პოსტსაბჭოთა პოლიტიკურ ბაზრებზე“

პოსტსაბჭოთა ეკონომიკების ტრანსფორმაციის პროცესი განუყოფლადაა დაკავშირებული პოლიტიკურ პროცესებთანაც. ეკონომიკის და პოლიტიკის მჭიდრო კავშირი ვლინდება პოლიტიკურ არჩევანზე ეკონომიკური ფაქტორების გავლენაში და ეკონომიკაზე პოლიტიკური ფაქტორის უკუგავლენაში.

სტატიაში გაანალიზებულია პოსტსაბჭოთა პოლიტიკური ბაზრების სპეციფიკა და პოლიტიკურ აქტორთა რაციონალური ქცევის თავისებურებანი: პოლიტიკური პრეფერენციების არარსებობა ან არასტაბილურობა; პერსპექტიული/რეტროსპექტიული არჩევანი; ინფორმაციის ასიმეტრია პოლიტიკურ ბაზარზე მიწოდების მხარის სასარგებლოდ; მოკლევადიანი ფაქტორების როლის ზრდა (საარჩევნო კამპანიის თავისებურება, კანდიდატის იმიჯი, პოლიტიკური კომუნიკაციის შინაარსი); ხელისუფლების პერსონიფიკაცია (ორიენტაცია ლიდერის და არა პარტიის ან იდეოლოგიის მხარდაჭერაზე); პოლიტიკური ფრუსტრაცია და აბსენტეიზმი; რაციონალური ქცევის პოლიტიკურ-ფსიქოლოგიური დეტერმინანტები; ელექტორალური კონფორმიზმი;

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ელგუჯა მექვაბიშვილი	ორგანული მიწათსარგებლობა და მისი პერსპექტივები საქართველოში - II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“	თბილისი 2013წ.
<p style="text-align: center;">მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>მოსხენებაში ჩამოყალიბებულია ორგანული მიწათსარგებლობის არსი და უპირატესობები. შესწავლილია ორგანული მიწათსარგებლობის მსოფლიო პრაქტიკა. აქცენტი გამახვილებულია საქართველოში ორგანული მიწათსარგებლობის გამოყენების შესაძლებლობებზე, პრობლემებზე და პერსპექტივებზე.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ელგუჯა მექვაბიშვილი	“Bio – Priority direction on the way of overcoming the food crisis in Georgia. (Second Conference of the Italian Association of Agricultural and Applied Economics. Between crisis and development: Which role for the Bio-Economy?”	6-7 ივნისი, 2013 , პარმა იტალია
2.	თეიმურაზ ბერიძე	„ეკონომიკური ზრდა და ეკონომიკური განვითარება: თვისებრივი და რაოდენობრივი დეტერმინანტები“ (ინგლისურ ენაზე)	ქ. კონია, თურქეთი, 2013 წ. 13-14 ივნისი

მოსხენებათა ანოტაციები

1. მოსხენებაში ნაჩვენებია ბიო წარმოების როლი და მნიშვნელობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარებაში. აღნიშნულია, რომ ბიო წარმოება არის ის დარგი, როლითაც საქართველოს შეუძლია თავისი ნიშის მოპოვება სასოფლო სამეურნეო წარმოების მსოფლიო ბაზარზე. დახასიათებულია ბიო წარმოების განვითარების პირობები და პერსპექტივები საქართველოში.
2. მოსხენებაში განხილულია ეკონომიკური ზრდისა და ეკონომიკური განვითარების კრიტერიუმები, მაჩვენებელთა სისტემა და ურთიერთმიმართება. აღნიშნულია, რომ საქართველოში, როგორც პოსტკომუნისტური გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყანაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ეკონომიკური განვითარების პრობლემებს. ეკონომიკური ზრდა კი წარმოადგენს ეკონომიკური განვითარების აუცილებელ შემადგენელ ნაწილს.

მარინა ნაცვალაძე ასოცირებული პროფესორი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინგლისურიდან ქართულ ენაზე სახელმძღვანელოს – Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions. Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages – თარგმნის სახელმწიფო გრანტი (ხელშეკრულება – 24 ოქტომბერი, 2013 წელი, №682/06)	პროფესორი ე. ხარაიშვილი (სამეცნიერო რედაქტორი)	ასოცირებული პროფესორები: ი. გაგნიძე ლ. ლაბაძე მ. ნაცვალაძე ი. ნაცვლიშვილი მ. ჩავლეიშვილი (სარედაქციო კოლეგია)
	ანოტაცია		
	სახელმძღვანელო „Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions“ (Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages) განკუთვნილია მაგისტრანტებისათვის. ცალკეული თემების გამოყენება მიზანშეწონილია დოქტორანტებისათვის. სახელმძღვანელო ასევე, გარკვეულ დახმარებას გაუწევს ბაკალავრიატის სტუდენტებს, რომელთაც სურთ სიღრმისეულად შეისწავლონ მიკროეკონომიკური თეორიები. წიგნი მნიშვნელოვანია მიკროეკონომიკური თეორიების სწავლებითა და კვლევით დაინტერესებული აკადემიური პერსონალისათვის.		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ნაცვალაძე, თ. ათანელიშვილი	მიკროეკონომიკის პრინციპები – აქტიური სწავლება	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	92
2	მ. ნაცვალაძე, თ. ათანელიშვილი	მიკროეკონომიკის პრინციპები – აქტიური სწავლება	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	65

ანოტაციები

თანამედროვე სწავლების პროცესი საშუალებას იძლევა სემინარულ მეცადინეობებზე შეტანილ იქნას ახალი აქტივობები და მიდგომები. წიგნები განკუთვნილია სტუდენტებისთვის, რომლებიც შეისწავლიან ეკონომიკის საწყისი კურსის, კერძოდ კი გრეგორი მენქიუს „ეკონომიკის პრინციპებს.“ სტუდენტებს საშუალება ეძლევათ სიტუაციების, ადაპტირებული ტესტების, სავარჯიშოების, ამოცანების, ბაზარზე მიმდინარე პროცესების ანალიზისა და ფაქტების საფუძველზე გაიდრმაონ თეორიული ცოდნა, იაზროვნონ რაციონალურად და გააკეთონ ეფექტიანი დასკვნები, რაც ინტრავერდ და ექსტრავერდ სტუდენტებს ბოლომდე თვითრეალიზაციის საშუალებას მისცემს.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ნაცვალაძე	სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების ინდიკატორები	ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება, II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია	თბილისი 2013 თსუ გამომცემლობა	4

ანოტაციები

ინდიკატორების მრავალრიცხოვანი ჯგუფების, როგორც ერთიანი სისტემის განხილვისას ამოსავალია ის, რომ მდგრადი განვითარებისათვის სავალ გზაზე დღევანდელი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად საზოგადოებამ ყველაფერი უნდა გააკეთოს, რაც ხელეწიფება და ამავე დროს იზრუნოს იმ რესურსების შენარჩუნებაზე, რომელიც მემკვიდრეობით ერგო.

მდგრადი განვითარების შეფასების ინსტრუმენტები შეიძლება სამ ძირითად

ჯგუფად დაიყოს. ესენია:

1. ეკონომიკური (დანახარჯები/მოგების ანალიზი, მოდელირება, რეგრესიები, სცენარები);
2. გარემო (სიცოცხლის ციკლის ანალიზი, რესურსების აღრიცხვა, ეკოლოგია);
3. სოციალური (მდგრადი საარსებო სახსრები, ადამიანური და სოციალური კაპიტალი, მონაწილეობის პროცესები).

მიუხედავად იმისა, რომ ეს ინდიკატორები ზომავს მდგრადობას, ნათელია რომ არსებობს მნიშვნელოვანი, ფუნდამენტური განსხვავებები მდგრადობის კომპონენტებს შორის. რეალურად მდგრადობის კრიტერიუმები აერთიანებს ისეთ ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემო ასპექტებს, რომელთა შედარება შეუძლებელია. ეკონომიკის მდგრადობა კი ფაქტიურად ყველა ასპექტს მოიცავს. უნდა აღინიშნოს, რომ მდგრადობის ერთიანი შეფასების ერთეული ჯერ-ჯერობით არ არსებობს. ბოლო დროინდელი კვლევების მიხედვით უფრო მეტად სოციალური უსაფრთხოების, გარემოს დაცვის, ინსტიტუციონალური პოტენციალისა და ეკონომიკური განვითარების ეკონომიკური ასპექტები განიხილება.

მდგრადი განვითარების შეფასება საკმაო სირთულეებთანაა დაკავშირებული და მოითხოვს ეკონომიკური, გარემო, სოციალური ცვლილებების ინდიკატორების ინტეგრირებას.

ინდიკატორები ორ ჯგუფად გაერთიანდა: რესურსების ინდიკატორები და შედეგის ინდიკატორები. პირველს მიეკუთვნება ინდიკატორები, რომელიც ზომავს ეკონომიკაში, გარემოსა და სოციალურ სფეროებში არსებულ დონეებს და მათ ცვლილებებს, ხოლო მეორე ჯგუფს - სხვადასხვა სფეროების განვითარების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლები, მათ შორის შემოსავლების გადანაწილება, ჯანმრთელობისა და გარემოს ხარისხი.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Prof. R. Gvelesiani, Prof. E. Kharaishvili, Prof. E. Mekvabishvili, Assoc. Prof. M. Natsvaladze	Bio Production - Priority Direction on the Way of Overcoming the Food Crisis in Georgia	2013 AIEAA CONFERENCE "Between Crisis and Development: which Role for the Bio-Economy"	Italy, Parma, 6-7 June 2013	სამეცნიერო-კვლევითი პოსტერი

ანოტაციები

Absrtact

The market of bio-products is unique due to the fact that in the whole world the demand on those products is still greater than the supply.

Introduction

The biodiversity of Georgia is important as for national, as for regional and global level. According to

international researches - Georgia, as a part of Caucasia, is known as one of the 25-ecosystems, biologically wealthy and now being under danger - so called hot spot of biodiversity.

Georgia is traditionally agricultural country. From the standpoint of natural-economic conditions it has a big potentiality of agricultural production. According to the experts' opinion, it's resources are enough to feed from 8 to 10 million people. But realization of this potentiality entirely depends on its relevant activation.

Georgia has the ability to produce bio-products; Georgian agricultural products have always been distinguished with its high quality and delightful taste. Georgia can take place in the world market only for its high quality bio-products.

The world food crisis will affect more painfully Georgian population than the western society and the reasons are the following:

1. Around 60-70% of consumer expenditures comes on food;
2. The share of the imported products makes up around 65% of the consumer's basket in Georgia and 80% in Tbilisi.

Methods

For economic analysis were used following methods: standard (structural) and nonstandard (open interview, narration) questioning. For the quantitative evaluation were used data of Department of Statistics and research publications data base. There were conducted comparative analysis between analytic and statistic data.

Results

Among those factors we would like to highlight the following:

1. Exogenous factors – such as the global warming, deserting, shrinking and degradation of the fertile land plots due to the water and wind erosion, and as a result - decreasing the productivity and the increasing the food prices (agflation);
2. Endogenous factors: The heritage of soviet administrative-command management system;
3. Losing the traditional export markets for local agricultural products;
4. Decreasing the fertile land areas and productivity;
5. Low production capacity compared with the raw materials;
6. Frequent changes in the structure of farms;
7. Lack of the entrepreneurial skills;
8. Malfunctioning land market;

The present paper examines the situation in agricultural sector of Georgia against the background of world food crisis, are discussed the factors affecting the agricultural sector and the reasons of the food crisis.

The reasons of the crisis in agriculture are the following:

1. Problems connected with the financing agricultural projects;
2. The scarcity of agricultural machinery & equipment and the fuel
3. High prices on fertilizers and chemicals
4. High risks of harvest and no insurance
5. High prices on high quality seedlings
6. Old drainage and irrigation systems
7. Unprotected local agricultural market
8. Low possibilities of reaching international markets
9. Almost no access to the modern technological and informational centers
9. No real local self-governing
10. High taxes on land

Conclusion

Our research showed that despite consumers' readiness to purchase bio-products, the segment of the Georgian market is developing more slowly than in other countries. Georgia is making a large investment in 2013 to increase agricultural output and the incomes of small farmers.

Due to the peculiarities of the natural resources of Georgia the main priority of the agriculture is the development of bio production.

The most important directions include:

- Promotion of Georgian bio-products;
- Supporting the bio sector of agriculture;
- Developing the local and export bio markets.

The systematic approach to the problems will help to develop the bio-farms:

Qualification: The farmers need to have enough knowledge about the biofarming, bioproducts and the perspectives of the bioproduction, also how to transfer from the traditional to the bio farming.

Support: The farmers could transfer from traditional to the bio farming easily with financial and informational support.

Certification: Bio producer should have the guarantees that after all required procedures they would not have any problems with certification.

Sales: The farmer needs a serious support in organizing the problems of export and entering the international markets, they could not do it alone.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება - ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი, ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – პროფესორი რევაზ გველესიანი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- ასოცირებული პროფესორი ირინა გოგორიშვილი
- ასოცირებული პროფესორი შალვა გოგიაშვილი
- ასოცირებული პროფესორი გულნაზ ერქომაიშვილი
- ასოცირებული პროფესორი ეკა ლეკაშვილი
- ასოცირებული პროფესორი ნინო პაპაჩაშვილი
- ასოცირებული პროფესორი ეკა სეფაშვილი
- ასისტენტ პროფესორი ლალი ხურცია
- ასისტენტ პროფესორი გიორგი გაფრინდაშვილი
- ასისტენტ პროფესორი ლელა ჯამაგიძე

პროფესორი რევაზ გველესიანი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა ევროინტეგრაციის	ვიშეგრადის საერთაშორისო ფონდი	პროფ. რევაზ გველესიანი	პროფ. რევაზ გველესიანი, ასოც. პროფ. ეკა ლეკაშვილი; დოქტორანტები

<p>გზაზე”, „საუნივერსიტეტო გრანტების პროგრამა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისათვის”; ხანგრძლივობა – 3 წელი.</p>			<p>გიორგი ყუფარაძე და ნანა მაისურაძე</p>
---	--	--	--

შემუშავდა და დამტკიცდა სამაგისტრო არჩევითი სასწავლო კურსის „ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა ევროინტეგრაციის გზაზე” სილაბუსი, ითარგმნა სალექციო მასალები; სასწავლო მასალების მიხედვით შეიქმნა სალექციო კურსი; მიმდინარე სემესტრში მაგისტრანტები გადაიან აღნიშნულ სასწავლო კურსს; განხორციელდა პროექტის კონსულტანტების პროფესორ დანიელ კუტორის და პროფესორ ჯაკკ კლიხის ვიზიტი პროექტის ფარგლებში და მათ მიერ ჩატარდა ინტენსიური ლექციები მაგისტრანტებისა და დოქტორანტებისთვის.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რევაზ გველესიანი ეკა ლეკაშვილი, გიორგი ყუფარაძე, ნანა მაისურაძე	ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა ევროინტეგრაციის გზაზე	თბილისი, 2013 ლექციების კურსი მომზადდა ვიშეგრადის საერთაშორისო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით „საუნივერსიტეტო გრანტების პროგრამა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისათვის” პროგრამის ფარგლებში	128

ანოტაციები

ლექციების კურსის მიზანია სტუდენტებს მისცეს ცოდნა ეკონომიკური პოლიტიკის იმ გამოცდილების შესახებ, რომელიც დაგროვილია ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ოთხეულის ე.წ. ვიშეგრადის ქვეყნების (ჩეხეთი, პოლონეთი, უნგრეთი, სლოვაკეთი) ჯგუფში. განსაკუთრებული ხაზგასმა კეთდება

ევროკავშირთან ინტეგრაციისა და რეგიონალური თანამშრომლობის საკითხებზე. კურსი გაკეთებულია ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის.

ლექციების კურსის მნიშვნელოვანი ნაწილი მოიცავს სემინარულ მუშაობასა და დამოუკიდებელ კვლევას. ამ მიზნით თითოეული თავის ბოლოს მოცემულია სემინარული მუშაობის თემები და დამოუკიდებელი კვლევისათვის საჭირო მონაცემთა წყაროებისა და პუბლიკაციების ჩამონათვალი.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, შურნალის/კრებულის დასახელება	შურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რევაზ გველესიანი	ეკონომიკური პოლიტიკის საშუალებათა რაციონალური გამოყენების	№1	თბილისი, „თსუ გამომცემლობა“, 2013	გვ. 17-30
2	რევაზ გველესიანი	ლოგიკა, შურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“ ეკონომიკური პოლიტიკის			
3	რევაზ გველესიანი	საშუალებათა შეფასებისა და დოზირების პრობლემები, შურნ. „ახალი ეკონომისტი“ ეკონომიკური თავისუფლების საზღვრების მნიშვნელობა ინტერესთა კონფლიქტების დაძლევაში, II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „ბიოეკონომიკა და სოფლის	№1	თბილისი, „ლოი“, 2013	გვ. 11-17
4	რევაზ გველესიანი	სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „ბიოეკონომიკა და სოფლის	№6	თბილისი, „უნივერსალი“, 2013	გვ.128-132

5	რევაზ გველესიანი	<p>მეურნეობის მდგრადი განვითარება”</p> <p>თანმიმდევრული და ეტაპობრივ ირეფორმების</p> <p>სოციალური ტექნიკა, ჟურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი”</p> <p>რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკა და მისი დაგეგმვის სტრუქტურა, ჟურნ. „ახალი ეკონომისტი”</p>	№4	<p>თბილისი, „თსუ გამომცემლობა”, 2013</p> <p>თბილისი, „ლოი”, 2013</p>	<p>გვ.11-22</p> <p>გვ.13-20</p>
---	------------------	---	----	--	---------------------------------

ანოტაციები

1. ეკონომიკური პოლიტიკის საშუალებათა რაციონალური გამოყენებისათვის საჭიროა დავიცვათ გარკვეული თანამიმდევრობის პრინციპი. პირველ რიგში უნდა განვიხილოთ მოცემული საშუალებები რამდენად უწყობს ხელს მიზნის განხორციელებისაკენ სწრაფვას. ასეთი საშუალებები შეიძლება შეფასდეს მიზნის მიმართ კონფორმულობის თვალსაზრისით, ხოლო შემდეგ ისინი უნდა შევაფასოთ კონცეფციისა და სისტემის მიმართ კონფორმულობის საფუძველზე. ამით დგინდება რამდენად კონფორმულია ღონისძიება კონცეფციასთან დამოკიდებულებით, რაც წინასწარი არჩევანის გაკეთების საშუალებას იძლევა. ეკონომიკური პოლიტიკის ღონისძიებათა საბოლოო შეფასება დანახარჯებისა და სარგებლის ანალიზს მოითხოვს. ამასთან, აუცილებელია საშუალებების გამოყენების როგორც ძირითადი და თანმხლები, ასევე გრძელვადიანი და მოკლევადიანი შედეგების გათვალისწინება და გაანალიზებული ღონისძიებების ურთიერთშედადება.

2. ეკონომიკური პოლიტიკის საშუალებათა გამოყენებისას, გარდა იმისა, რომ აუცილებელია გარკვეული შეფასებების გაკეთება, დოზირების საზღვრებიც უნდა გაითვალისწინოთ. ასეთი საზღვრები, უპირველეს ყოვლისა, ტექნიკურად არის განპირობებული. რა თქმა უნდა, შეუძლებელია ყველა საშუალების თანაბარი

სიზუსტით დოზირება. ამ კონტექსტში მხედველობაში უნდა გვქონდეს თვისობრივ და რაოდენობრივ საშუალებებს შორის განსხვავება. თვისობრივი საშუალებაა შრომის დაცვის კანონი, უკიდურესი ღონისძიების - კარტელის აკრძალვის, ანდა არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის წინააღმდეგ კანონი. რაოდენობრივი საშუალებაა საგადასახადო ტარიფი და საპროცენტო განაკვეთი, სახელმწიფო საინვესტიციო ხარჯები ან თამასუქის განადღებისას საპროცენტო გადასახდელი. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დოზირების ის საზღვრები, რომლებიც ნაციონალური კანონმდებლობით ანდა საერთაშორისო ხელშეკრულებებითაა დადგენილი. ისინი როგორც წესი, ზღუდავს ეკონომიკური პოლიტიკის გამტარებელთა მოქმედების არეალს.

ეკონომიკური პოლიტიკის საშუალებათა გამოყენების ასპექტით შეფასების პრობლემა დოზირების პრობლემას უკავშირდება. ამ პრობლემის გათვალისწინება მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როდესაც: 1) შესაფასებელი საშუალება მაქსიმალურად ზუსტად არის დოზირებული; 2) როგორც მიზანზე ზემოქმედება, ისე თანმხლები ზეგავლენა დოზირების ხარისხთან ერთად იცვლება და შეფასებულია, როგორც მოკლევადიანი, ისე გრძელვადიანი ზემოქმედება; 3) საშუალების გამოყენების ხარჯები ფიქსირებულ ხარჯებზე კი არ დაიყვანება, არამედ ისიც დოზირების ხარისხის მიხედვით იცვლილებას განიცდის და ცნობილია მისი საერთო რაოდენობა.

3. ეკონომიკური თავისუფლება განიხილება ინდივიდუალური და საზოგადოებრივი ასპექტით. ინდივიდუალური ასპექტის შემთხვევაში აუცილებელია ერთმანეთისაგან განვასხვაოთ ნების თავისუფლება და მოქმედების თავისუფლება. საზოგადოებრივი ასპექტი კი მოითხოვს კონფლიქტის, ძალაუფლებისა და სამართლის ფენომენტთა ნათელყოფას.

ნების თავისუფლების რეალიზების მცდელობას წინ ეღობება გარკვეული შეზღუდვები. მოქმედების თავისუფლებას კი თავისი საზღვრები გააჩნია:

შესაძლებლობა ყოველთვის მოქცეულია ბუნების მიერ დადგენილ ობიექტურ და გარე საზღვრებში, რომელთა დარღვევა შეუძლებელია;

სუბიექტური საზღვრები ბუნებრივ საზღვრებზე უფრო ვიწროა და მათ ბუნებრივი (ფიზიკური და ფსიქიკური) შესაძლებლობები და ინდივიდის მიერ თავისთვის დაწესებული ზნეობრივი ნორმები ადგენენ. მათი საფუძველი მხოლოდ ინდივიდშია;

საზოგადოებრივი საზღვრები ინდივიდებს შორის ურთიერთობას ეხება და მათ ძალაუფლება, ზნეობა და კონვენციები - უპირველეს ყოვლისა კი - სამართალი ადგენს. ისინი განსაზღვრავენ ადამიანებს შორის ურთიერთობის თავისუფლებას და საზოგადოებაში მათი მოქმედების შესაძლებლობებს.

სწორედ ამ საზღვრებში წარმოიშობა ინდივიდუალური მოქმედების თავისუფლება. მასთან მიმართებაში აუცილებელია საზოგადოების თითოეულმა წევრმა გააცნობიეროს და გაითვალისწინოს, რომ მათი ინტერესების განხორციელება ყოველთვის იწვევს სხვა ინდივიდების ინტერესთა შეზღუდვას. ეს მოთხოვნა უკავშირდება ინტერესთა კონფლიქტსა და მისი მართვის/მოგვარების პრობლემას.

შეიძლება გამოიყოს კონფლიქტის მართვის ორი ზოგადი შესაძლებლობა:

უნდა ვეცადოთ შეზღუდული პრევენციის გზით შევამციროთ კონფლიქტის საფრთხე; იგულისხმება ზეგავლენის სფეროების გამიჯვნა იმით, რომ უქმდება ექსკლუზიური უფლება;

წარმოშობილი კონფლიქტები ვმართოთ კომპრომისის, ზნეჩვეულებათა და კონვენციის თუ პოზიტიური სამართლის საშუალებით.

4. თანმიმდევრული რეფორმების სოციალური ტექნიკა რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკის მოდელიცაა. მართალია, ეს ტექნიკა პოპერმა უტოპიური პოზიციის

საწინააღმდეგოდ ჩამოაყალიბა, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ გლობალური და კომპლექსური ცვლილებები აბსოლუტურად არასასურველი იყოს. პირიქით, ცოდნასთან დაკავშირებულ შესაძლებლობათა გამოყენების თვალსაზრისით მათი დაპირისპირება ცხადყოფს, რომ ასეთი ცვლილებების მხოლოდ ფრაგმენტულად განჭვრეტა და მიზანდასახულობის მხოლოდ მიმართულების დადგენა შესაძლებელია. ამასთან, საზოგადოებისათვის სასურველ მდგომარეობაზე ორიენტირება ჩანაცვლებულია ძირითად ღირებულებებზე ორიენტაციით და გასაქანი თავისუფალ განვითარებას ეძლევა.

ეტაპობრივი რეფორმების შემთხვევაში არ ცდილობენ არსებული მდგომარეობისა და იმ შესაძლო ცვლილებების შეფასებას, რომლებმაც საზოგადოებრივი კეთილდღეობა უნდა შექმნას. პირიქით, მის ადგილს იკავებს „ანალიზისა და შეფასების სოციალური ფრაგმენტირება“. ეს ნიშნავს, რომ როგორც გადაწყვეტილების ველის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება და დამუშავება, ისე ეკონომიკურ-პოლიტიკური გადაწყვეტილების მომზადება დეცენტრალიზებულ პროცესს დურებს წარმოადგენს. ეს კი ეკონომიკურ პოლიტიკაში გადაწყვეტილების მიღების მთელი პროცესის გამოყენებას გულისხმობს.

თანმიმდევრული და ეტაპობრივი რეფორმების სოციალური ტექნიკა სწორედ იმის საწინდარია, რომ ეკონომიკური პოლიტიკა დილემანტებმა ბოროტად არ გამოიყენონ. ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებაში დილემანტების აქტივობა საზოგადოებრივი პროგრესის ბლოკირებას იწვევს და კონცეფციის გარეშე მოქმედების გამართლებას უწყობს ხელს. თუ ამგვარ სოციალურ ტექნიკას უარყოფთ, მაშინ საკითხი დაისმება მისი ალტერნატივის შესახებ. თუ პასუხის ძიებას უტოპიურ სოციალურ ტექნიკაში არ დავიწყებთ, მაშინ რუდუნებით და თანდათანობით უნდა შევეცადოთ თავიდან ავიცილოთ ეტაპობრივი რეფორმების სოციალური ტექნიკის ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობები.

5. იდეალურად რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკა ორიენტირებულია მიზანთა გლობალური, კარგად მოფიქრებული და შინაგანად გაწონასწორებული სისტემის განხორციელებაზე, რომელიც წარმატების იმ უმაღლეს დონეს გვიჩვენებს, რისი მიღწევაც შესაძლებელია არსებულ გარემოებებში.

რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკის განმსაზღვრელი ელემენტებია:

- მიზანზე ორიენტირებული სიტუაციის აღწერა და ანალიზი: დიაგნოზი;
- სამომავლო განვითარების წინასწარმეტყველება უცვლელი ეკონომიკური პოლიტიკის შემთხვევაში: სტატუს-კვო პროგნოზი;
- შესაძლო ღონისძიებებისა და მათი კომბინაციების შემოწმება იმ მიზნით, რომ დადგინდეს, როგორც ძირითადი და გვერდითი მოვლენები, ისე მოკლე და გრძელვადიანი ზემოქმედებები მიზანთა სისტემის გათვალისწინებით: ზემოქმედებათა პროგნოზირება;
- გეგმების შედგენა, რომლებშიც მიზნები და საშუალებანი ერთმანეთთან განსაზღვრული წინასწარმეტყველების საფუძველზე არის დაკავშირებული: პროგრამის მონახაზი;
- წინასწარ შედგენილი და უკვე განხორციელებული პროგრამების შედარებითი ანალიზი იმ მიზნით, რომ გადაწყვეტილების მიღების საფუძველი მომავალში გაუმჯობესდეს.

რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკის განმსაზღვრელი ელემენტების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მოქმედების მართვის ცოდნა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მთავარ როლს თამაშობს.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	რევაზ გველესიანი	ეკონომიკური თავისუფლების საზღვრების მნიშვნელობა ინტერესთა კონფლიქტების დაძლევაში	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 11-12 ოქტომბერი 2013
<p style="text-align: center;">მომხსენებათა ანოტაციები</p> <p>ეკონომიკური თავისუფლება განიხილება ინდივიდუალური და საზოგადოებრივი ასპექტით. ინდივიდუალური ასპექტის შემთხვევაში აუცილებელია ერთმანეთისაგან განვასხვაოთ ნების თავისუფლება და მოქმედების თავისუფლება. საზოგადოებრივი ასპექტი კი მოითხოვს კონფლიქტის, ძალაუფლებისა და სამართლის ფენომენტთა ნათელყოფას.</p> <p>ნების თავისუფლების რეალიზების მცდელობას წინ ეღობება გარკვეული შეზღუდვები. მოქმედების თავისუფლებას კი თავისი საზღვრები გააჩნია:</p> <p>შესაძლებლობა ყოველთვის მოქცეულია ბუნების მიერ დადგენილ ობიექტურ და გარე საზღვრებში, რომელთა დარღვევა შეუძლებელია;</p> <p>სუბიექტური საზღვრები ბუნებრივ საზღვრებზე უფრო ვიწროა და მათ ბუნებრივი (ფიზიკური და ფსიქიკური) შესაძლებლობები და ინდივიდის მიერ თავისთვის დაწესებული ზნეობრივი ნორმები ადგენენ. მათი საფუძველი მხოლოდ ინდივიდშია;</p> <p>საზოგადოებრივი საზღვრები ინდივიდებს შორის ურთიერთობას ეხება და მათ ძალაუფლება, ზნეობა და კონვენციები - უპირველეს ყოვლისა კი - სამართალი ადგენს. ისინი განსაზღვრავენ ადამიანებს შორის ურთიერთობის თავისუფლებას და საზოგადოებაში მათი მოქმედების შესაძლებლობებს.</p> <p>სწორედ ამ საზღვრებში წარმოიშობა ინდივიდუალური მოქმედების თავისუფლება. მასთან მიმართებაში აუცილებელია საზოგადოების თითოეულმა წევრმა გააცნობიეროს და გაითვალისწინოს, რომ მათი ინტერესების განხორციელება ყოველთვის იწვევს სხვა ინდივიდების ინტერესთა შეზღუდვას. ეს მოთხოვნა უკავშირდება ინტერესთა კონფლიქტსა და მისი მართვის/მოგვარების პრობლემას.</p> <p>შეიძლება გამოიყოს კონფლიქტის მართვის ორი ზოგადი შესაძლებლობა:</p> <p>უნდა ვეცადოთ შეზღუდული პრევენციის გზით შევამციროთ კონფლიქტის საფრთხე; იგულისხმება ზეგავლენის სფეროების გამიჯვნა იმით, რომ უქმდება ექსკლუზიური უფლება;</p> <p>წარმოშობილი კონფლიქტები ვმართოთ კომპრომისის, ზნე-ჩვეულებათა და კონვენციის თუ პოზიტიური სამართლის საშუალებით.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომსახურებელი/ მომსახურებლები	მომსახურების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Revaz Gvelesiani, Kharaisvili E., Mekvabishvili E., and Natsvladaze M.	Bio production – priority direction on the way of overcoming the food crisis in Georgia	„Between Crisis and Development: Which Role For the Bio-Economy?“ University of Parma (Italy), 6-7 June 2013
2	Revaz Gvelesiani, Nana Maisuradze	German Capital in Georgia at the End of the 19 th and at the Beginning of the 20 th Centuries and its importance, Abstracts Conference of Rome 2013, Empires and Nations	„Empires and Nations from the 18 th to the 20 th century“, Sapienza University (Italy), 20-22 June 2013

მომსახურებათა ანოტაციები

1. **Absrtact**

The market of bio-products is unique due to the fact that in the whole world the demand on those products is still greater than the supply.

Introduction

The biodiversity of Georgia is important as for national, as for regional and global level. According to international researches - Georgia, as a part of Caucasia, is known as one of the 25-ecosystems, biologically wealthy and now being under danger - so called hot spot of biodiversity.

Georgia is traditionally agricultural country. From the standpoint of natural-economic conditions it has a big potentiality of agricultural production. According to the experts' opinion, it's resources are enough to feed from 8 to 10 million people. But realization of this potentiality entirely depends on its relevant activation.

Georgia has the ability to produce bio-products; Georgian agricultural products have always been distinguished with its high quality and delightful taste. Georgia can take place in the world market only for its high quality bio-products.

The world food crisis will affect more painfully Georgian population than the western society and the reasons are the following:

1. Around 60-70% of consumer expenditures comes on food;
2. The share of the imported products makes up around 65% of the consumer's basket in Georgia and 80% in Tbilisi.

Methods

For economic analysis were used following methods: standard (structural) and nonstandard (open interview, narration) questioning. For the quantitative evaluation were used data of Department of Statistics and research publications data base. There were conducted comparative analysis between analytic and statistic data.

Results

Among those factors we would like to highlight the following:

1. Exogenous factors – such as the global warming, deserting, shrinking and degradation of the fertile land plots due to the water and wind erosion, and as a result - decreasing the productivity and the increasing the food prices (agflation);
2. Endogenous factors: The heritage of soviet administrative-command management system;
3. Losing the traditional export markets for local agricultural products;
4. Decreasing the fertile land areas and productivity;
5. Low production capacity compared with the raw materials;
6. Frequent changes in the structure of farms;
7. Lack of the entrepreneurial skills;
8. Malfunctioning land market;

The present paper examines the situation in agricultural sector of Georgia against the background of world food crisis, are discussed the factors affecting the agricultural sector and the reasons of the food crisis.

The reasons of the crisis in agriculture are the following:

1. Problems connected with the financing agricultural projects;
2. The scarcity of agricultural machinery& equipment and the fuel
3. High prices on fertilizers and chemicals
4. High risks of harvest and no insurance
5. High prices on high quality seedlings
6. Old drainage and irrigation systems
7. Unprotected local agricultural market
8. Low possibilities of reaching international markets
9. Almost no access to the modern technological and informational centers
9. No real local self-governing
10. High taxes on land

Conclusion

Our research showed that despite consumers' readiness to purchase bio-products, the segment of the Georgian market is developing more slowly than in other countries. Georgia is making a large investment in 2013 to increase agricultural output and the incomes of small farmers.

Due to the peculiarities of the natural resources of Georgia the main priority of the agriculture is the development of bio production.

The most important directions include:

- Promotion of Georgian bio-products;
- Supporting the bio sector of agriculture;
- Developing the local and export bio markets.

The systematic approach to the problems will help to develop the bio-farms:

Qualification: The farmers need to have enough knowledge about the biofarming, bioproducts and the perspectives of the bioproduction, also how to transfer from the traditional to the bio farming.

Support: The farmers could transfer from traditional to the bio farming easily with financial and informational support.

Certification: Bio producer should have the guarantees that after all required procedures they would not have any problems with certification.

Sales: The farmer needs a serious support in organizing the problems of export and entering the international markets, they could not do it alone.

2. In the second half of the 19th century German capital hold the leading position among the

companies willing to establish themselves in Transcaucasia. Germany was first represented in the region by Siemens & Halske which began constructing telegraph lines in Transcaucasia in the 1950s.

Activities of Siemens & Halske in Georgia were diversified. It succeeded not only in telegraph line construction but also in copper and oil production, cobalt mining, etc. The company contributed to the building of power station in Transcaucasia and imported German electrical goods.

German capital hold important positions in manganese industry of Georgia. In the second half of the 19th and at the beginning of the 20th centuries German companies entered in Chiatura (West Georgia) manganese production. German capital was represented by Gelsenkirchen Mining-Industrial Society and Caucasian Mining Union, the largest companies in Germany's mining industry. Stakeholders of Gelsenkirchen JSC were large banking and trade unions and famous entrepreneurs. According to historical sources one of the Gelsenkirchen stakeholder was Emperor Wilhelm.

Manganese was mainly imported in Germany from Caucasus by Gelsenkirchen Mining-Industrial Society, managed by Kirdhorf and German Kaiser, owned by Thyssen. After Soviet forces came into power Thyssen and his competitors' goals in Georgia remained unrealized.

Among other companies established in Transcaucasia with German capital Singer attracts special interest. The structure and trade activities of Singer JSC in Russian Empire were rather different from foreign companies, including the German ones. Singer's headquarters was located first in St. Petersburg and then in Moscow (1912). Forty nine central departments, including two in Tbilisi and Baku, were managed by the headquarters.

After the October Revolution Singer stopped operations in Russia in 1917 and in Transcaucasia in 1919.

ასოცირებული პროფესორის შალვა გოგიაშვილი

პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	წიგნის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ს.ფეტელავა, შ.გოგიაშვილი	ანტიმონოპოლიური რეგულირების პრაქტიკა	თბ., გამ-ბა „ახალი საქართველო“, 2013	480ვ.

ანოტაცია

ნაშრომი სასწავლო-პრაქტიკული ხასიათისაა და მასში შეტანილია როგორც სასწავლო დანიშნულების ჰიპოთეტური ხასიათის კეისები, ისე ის პრაქტიკული საქმეები, რომლებთანაც შეხება გარკვეული წლების წინ ჰქონდა როგორც საქართველოს ანტიმონოპოლიურ ორგანოებს, ისე საზღვარგარეთის ქვეყნების შესაბამის სამსახურებს. ამასთან, კეისებში, რომელიც საქართველოს რეალობას ეხება, კონკურენციის კანონმდებლობის დამრღვევ ეკონომიკურ აგენტთა საფირმო სახელწოდებები შეცვლილია (გამოგონილი სახელებით), თუმცა კრებულში მოტანილი ყველა ფაქტი და ბაზარი რეალური პრაქტიკიდანაა აღებული.

ნაშრომი წარმოადგენს სალექციო კურსის - “კონკურენცია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება” - დამხმარე, პრაქტიკულ სავარჯიშოთა კრებულს და განკუთვნილია უმაღლეს სასწავლებელთა სტუდენტებისათვის და საერთოდ ანტიმონოპოლიური რეგულირების პრობლემატიკით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის..

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ს.ფეტელავა, შ.გოგიაშვილი	საქართველოს კონკურენციის პოლიტიკის სრულყოფის მიმართულებები	ჟურნ. “ეკონომიკა და ბიზნესი”, №1,	თბ., 2013	11გვ.
2	შ.გოგიაშვილი	საქართველოს კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკის განვითარების ქრონოლოგია	ჟურნ.“ეკონომისტი”, №2	თბ., 2013	20გვ.
3.	შ.გოგიაშვილი	ცვლილებათა დინამიკა საქართველოს კონკურენციის პოლიტიკაში	სამეცნიერო შრომების კრებული	თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამ-ბა. თბ. 2013	10გვ.
4	შ.გოგიაშვილი, ს.ფეტელავა	ანტიმონოპოლიური კონტროლი და პასუხისმგებლობა კონკურენციული სამართლის დარღვევისათვის	ჟურნ.“ეკონომისტი”, №6	თბ., 2013	10გვ.

ანოტაციები

1. სტატიაში კრიტიკულადაა გაანალიზებული საქართველოში კონკურენციის პოლიტიკის სრულყოფის საკითხები. ხაზგასმულია, რომ ფასებით ქვეყნის სასაქონლო ბაზრების რეგულირება და კონტროლი არ წარმოადგენს ანტიმონოპოლიური სამსახურის კომპეტენციას. თუმცა სტატიაში კრიტიკულადაა გაანალიზებული საქართველოში კონკურენციის პოლიტიკის სრულყოფის საკითხები. ხაზგასმულია, რომ ფასებით ქვეყნის სასაქონლო ბაზრების რეგულირება და კონტროლი არ წარმოადგენს ანტიმონოპოლიური სამსახურის კომპეტენციას. თუმცა, მონოპოლიური საქმიანობის შეზღუდვა და არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის

აღკვეთა უეჭველად შეუწყობს ხელს მონოპოლიური ფასების მოწესრიგებას.

ავტორების აზრით, ქვეყნის კონკურენციის (ანტიმონოპოლიურ) ორგანოს უნდა მოეთხოვოს შესაბამისი სასაქონლო ბაზრების ანალიზი და მონიტორინგი. თუ მოკვლევულ ბაზრებზე აღილი ექნება დემპინგური ან მონოპოლიურად მაღალი ან დაბალი ფასების გამოყენებას, კონკურენციის შემზღუდავ შერწყმებს, შეთანხმებებს, დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენებას, და ა. შ., სწორედ ასეთი უკანონო ქმედებები ქმედებები უნდა აღკვეთოს კონკურენციის სამსახურმა. თუმცა, იმისათვის, რომ ქვეყნის კონკურენციის ორგანომ შესაბამისი სასაქონლო ბაზრებზე ანტიკონკურენციული ქმედებები გამოავლინოს და აღკვეთოს, ამას სჭირდება სრულყოფილი სამართლებრივი ბაზა. ამდენად, ამ ეტაპის უპირატესი ამოცანა სწორედ კონკურენციის ჩარჩო კანონის სრულყოფაა. შესაბამისად, წარმოჩენილია “თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ” საქართველოს 2012 წლის 8 მაისის კანონში არსებული ხარვეზები და მოცემულია კანონის სრულყოფის კონკრეტული წინადადებები.

2. ცენტრალიზებული ეკონომიკიდან საბაზროზე გარდამავალი პერიოდის თავისებურებებიდან გამომდინარე, საქართველოში კერძო საკუთრებითი ურთიერთობების ფორმირების პარალელურად დაიწყო კონკურენციის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება. უკვე 1992 წელს მიღებულ იქნა დეკრეტი, 1996 წელს კი – შესაბამისი კანონი. ეკონომიკის ლიბერალიზაციის კონტექსტში 2005 წელს განხორციელებულმა რეფორმამ ქვეყნის საკონკურენციო კანონმდებლობა მნიშვნელოვნად დააშორა ევროსტანდარტებს. ნორმატიული დოკუმენტების ანალიზი მიუთითებდა კონკურენციის ერთიანი და თანმიმდევრული სახელმწიფო პოლიტიკის არარსებობაზე; ნორმებისა და დებულებების დეკლარაციულ ხასიათსა და პრაქტიკულად, მათი რეალიზაციის შეუძლებლობაზე. კონკურენციის პოლიტიკის განვითარების რეტროსპექტივა აჩვენებს ამ მიმართულებით 2004-2012 წლებში სახელმწიფო ხელისუფლების ქმედებების აშკარა დეფიციტზე. 2012 წლის მაისში მიღებული “თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ” კანონის ახალი რედაქცია, თავისი შინაარსით უფრო ადეკვატურია, ვიდრე 2005 წლისა, რომელიც მთლიანად ამოვარდნილი იყო ევროკავშირის კონკურენციის მოდელური კანონის ჩარჩოდან, მაგრამ სამწუხაროდ ისიც არაა სათანადო შესაბამისობაში ევროკავშირის ნორმებთან.

დღეისათვის საქართველოს ხელისუფლება, რომელსაც ჯერ კიდევ წინასაარჩევნო პროგრამით ჰქონდა გათვალისწინებული კონკურენციის სფეროს მოწესრიგება და ევროსტანდარტებთან მისი დაახლოება, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და უცხოელ ექსპერტებთან ერთად ინტენსიურად მუშაობს საკონკურენციო კანონმდებლობის სრულყოფისა და შესაბამისი აღმასრულებელი ორგანოს ოპტიმალური სტრუქტურის ჩამოყალიბებისათვის.

3. 1992 წლიდან დეკრეტი, ხოლო 1996 წლიდან შესაბამისი კანონი ასრულებდნენ ქვეყანაში კონკურენციული ურთიერთობების განმსაზღვრელი და მარეგულირებელი დოკუმენტის როლს. საქართველოს საკონკურენციო კანონმდებლობა, რომელიც შემუშავებულ იყო ამ სფეროში არსებული მსოფლიო გამოცდილების გათვალისწინებით, ითვლებოდა პროგრესულად. სამწუხაროდ, 2005 წელს განხორციელებულმა საკანონმდებლო და ინსტიტუციურმა რეფორმამ “თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ” კანონი მნიშვნელოვნად დააშორა ევროკანონმდებლობას, რომელთან ჰარმონიზაციაც საქართველოს ოფიციალურად დეკლარირებულ პრიორიტეტად და მიზნობრივ კრიტერიუმად აქვს მიჩნეული. შესაბამისი პროგრამების ანალიზი მიუთითებს, რომ პრობლემას წარმოადგენდა არა კონკურენციის როლისა და მნიშვნელობის შეუფასებლობა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების საქმეში, არამედ ჯანსაღი საკონკურენციო

გარემოს ჩამოყალიბებისათვის სათანადო ხელშეწყობისა და კონკურენციის მუდმივი დაცვისათვის სათანადო ქმედითი მექანიზმის არარსებობა. პერმანენტული დაპირებების შემდეგ, 2012 წელს მიღებულ იქნა “თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ” საქართველოს კანონის ახალი რედაქცია, რომელიც თავისი შინაარსით უკეთესია 2005 წლის რედაქციაზე, მაგრამ მაინც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება საკონკურენციო ნორმებისა და დებულებების ევროპულ სტანდარტებს და სასწრაფოდ საჭიროებს კარდინალურ სრულყოფას.

4. როგორც წესი, ინდუსტრიულ ქვეყნებში საკონკურენციო კანონის იურიდიული აღსრულება ხორციელდება დამოუკიდებელი სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული სასამართლო სისტემის მიერ, ხოლო გარდამავალი, რეფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნებში უპირატესობას ანიჭებენ ადმინისტრაციულ სისტემას. სასაქონლო ბაზრებზე კონკურენციის დაცვის უზრუნველყოფა ხორციელდება ეკონომიკური აგენტებისა და სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების მიერ ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის მოთხოვნათა ნებაყოფლობითი შესრულების მეშვეობით, ხოლო დარღვევებისა და ნებაყოფლობითი შეუსრულებლობის შემთხვევაში კონკურენციული ურთიერთობის დაცვას როგორც ადმინისტრაციული ისე სისხლის სამართლებრივი კანონდარღვევის მიმართულებით უზრუნველყოფენ იძულებითი პროცესუალური ნორმები.

სამწუხაროდ, ჯერ-ჯერობით საქართველოში ანტიმონოპოლიური კონტროლი და პასუხისმგებლობა კონკურენციის სფეროში, ისევე როგორც საკონკურენციო კანონმდებლობა მთლიანად, არ შეესაბამება განვითარებულ ქვეყნებში და უპირველეს ყოვლისა ევროკავშირში დამკვიდრებულ პრაქტიკას. „თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონის ახალი რედაქციის მიღებასთან ერთად აუცილებელია სათანადო ცვლილებების შეტანა ქვეყნის ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და სისხლის სამართლის კოდექსებში.

2) უცხოეთში

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Sh.Gogiashvili	Highlights of Formation and Development of Economic Policy of Competition and Competition Laws in Georgia	Collection of Scientific works	Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine. 2013.	8p.

Annotation

Any country that substitutes the economy model of centralized administration with the free market economic relations shall, without fail, have in place the relevant economic policy, which major component shall constitute the competition policy. Therefore, at the very initial stage of attainment of the independence and transit to the market relations (in 1991-1992), Georgia has

faced the necessity of formation of the competition policy and adoption/implementation of the competition laws.

As a result of the reforms completed under the auspices of liberalization of the economy (in 2005), the competition policy and the laws of, as well as the competition body (its structure and authority) operated in Georgia substantially distanced the European standards through the Decree and the laws adopted in 1992 and 1996 respectively. Actually, the global norms acknowledged in the field of competition have been ignored.

Nowadays, the public authority of Georgia, along with the non-governmental organizations and the foreign experts, is in the process of development of the portfolio of activities focused on ordering the competition field and approximation thereof to the European standards. Along with elaboration and enactment of the relevant competition laws, there shall be implemented the serious institutional reform, which will broaden and strengthen the powers of agency, increase its efficiency and ensure for its transparency.

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	შ. გოგიაშვილი	ცვლილებათა დინამიკა საქართველოს კონკურენციის პოლიტიკაში	პროფ. გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“ (თბ., 28-29 ივნისი, 2013წ.)
2	შ. გოგიაშვილი	კონკურენციის პოლიტიკა და აგრარული სფერო	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ (თბ.,11-12ოქტომბერი 2013წ.)

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Sh.Gogiashvili	Highlights of Formation and Development of Economic Policy of Competition and Competition Laws in Georgia	June 7, 2013 in Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, st. Sadova, 2. Ukraine

ასოცირებული პროფესორის გულნაზ ერქომაიშვილი

პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	წიგნის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. ერქომაიშვილი	საქართველოს ეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტები	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2013	85 გვ.
ანოტაცია				
<p>წიგნში გადმოცემულია საქართველოს ეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტები. მასში განხილულია საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ისტორიული და თანამედროვე ფორმები, ეროვნული კონკურენტუნარიანობის განმსაზღვრელი ეკონომიკური პოლიტიკა, მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების ეკონომიკური პოლიტიკა, აგრარული პოლიტიკის პრიორიტეტები საქართველოში, ტურიზმის განვითარების პოლიტიკა, ველნეს ინდუსტრიის განვითარების სტრატეგია გლობალიზაციის პირობებში.</p>				

სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ.ერქომაიშვილი	ექსპორტი-იმპორტის ტენდენციები და პოლიტიკა საქართველოში	სამეცნიერო შრომების კრებული	თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა. თბილისი, 2013	7გვ.
2.	გ.ერქომაიშვილი	ველნეს(wellness) ინდუსტრიის განვითარების პირობები და სტრატეგია საქართველოში	ჟ. „ეკონომისტი“, №1	თბილისი, 2013	10გვ.
3.	გ.ერქომაიშვილი				9 გვ.

4.	გ.ერქომაიშვილი	ველნეს(wellness) ინდუსტრია და მისი განვითარების სტრატეგია საქართველოში	შ., „ეკონომიკა და ბიზნესი“, №1	თბილისი, 2013	
5.	გ.ერქომაიშვილი	ველნეს(wellness) ინდუსტრია – ახალი ბრენდი საქართველოს ბაზარზე აგრარული სექტორის განვითარების სტრატეგია საქართველოში	შ., „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №1 სამეცნიერო შრომების კრებული	თბილისი, 2013 თბილისი, 2013	11 გვ. 7 გვ.

2) უცხოეთში
სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	M.Chavleishvili, G.Erkomaishvili, R.Seturidze.	Strategic Tendencies of Food Safety in Georgia in Globalization Context.	World Academy of Science, Engineering and Technology.	Waset.org. Paris, 2013	10p.
2	G.Erkomaishvili	The economic policy, defining	Збірник наукових праць „Соціально-економічний	Мелітополь, 2013.	8p.

3.	G.Erkomaishvili, B. Gechbaia	national competitiveness in Georgia Foreign Trade Economic Policy of Georgia In Conditions of Globalization	розвиток України: Європейський вибір. Proceedings of Materials of International Scientific Conference "The innovative element of modern economic development".	Uman, 2013.	9p.
----	--	---	---	-------------	-----

სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გ.ერქომაიშვილი	ექსპორტ-იმპორტის ტენდენციები და პოლიტიკა საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“. თბილისი, 28-29 ივნისი
2	გ.ერქომაიშვილი	აგრარული სექტორის განვითარების სტრატეგია საქართველოში	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ - შრომების კრებული. თბილისი, 11-12 ოქტომბერი

2) უცხოეთში

№	მომსახურებელი/ მომსახურებლები	მომსახურების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	M.Chavleishvili, G.Erkomaishvili , R.Seturidze	Strategic Tendencies of Food Safety in Georgia in Globalization Context.	International Conference on Economics, Management of Business, Innovation and Technology. World Academy of Science, Engineering and Technology, 27-28 June 2013, Paris.
2	G.Erkomaishvili	The economic policy, defining national competitiveness in Georgia	XIII Міжнародної наукової конференції „Соціально-економічний розвиток України: Європейський вибір" Мелітополь, 26-27 mai, 2013
3	G.Erkomaishvili , B. Gechbaia	Foreign Trade Economic Policy of Georgia In Conditions of Globalization	International Scientific Conference "The innovative element of modern economic development". Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 7 June, 2013.

Annotations

1.The study discusses food safety problems which are faced by the population of Georgia in the context of globalization. The study also assesses the situation in the country with regard to provision of population with food and food safety indicators: food production; food export and import; food prices; and food balance.

Within the scope of the above-mentioned indicators the following issues were analyzed: the existing state of food production in Georgia; major economic indicators of producing agricultural commodities; export and import dynamics for foodstuffs, dynamics of food expenditures. The food balance is assessed as well as Georgia's self-sufficiency rates, per capita consumption of food.

The role of information and communication technologies in agrofood production and cooperation with EU with regard to regulating food safety of the country have also been assessed.

As a result of the research, food safety strategy of Georgia, appropriate conclusions and conclusion-based recommendations are also presented.

2. Upheaval of economics competitiveness is the most important task of any state. One of determinant role belongs to economic policy.

One of the main factors for competitiveness of the state is its export competitive ability. The strategy directed to become the most important factor of development of numerous states economy. The clear example are the successes achieved of South-Asia new industrial states which have chosen the strategy directed towards export and obtained upgrade quality in the international arena. Here may be mentioned Switzerland where the cheaper prices are fixed for export products than for inside the state. The differences will be compensated by the state.

Georgia must have priorities not only in traditional fields but also in high quality, high-tech and productive spheres as well. Only in this way is possible increase of competitive long-term, irreversible growth of revenues and salaries and improvement of population living conditions. We may name as an example, manufacturing of pharmaceutical products, telecommunication devices, gadgets and installments. The focus should be made towards high technological and valuable products. This will give the opportunity to the state in substitute of export production to receive import products in comparatively actual capacities.

3. A large role in the development of domestic production for export - import potential. Although there are local brands in Georgia, Georgian products on the world market is Uncompetitive.

In order to increase domestic manufacture in Georgia, it is significant to develop traditional fields, where country has got a competitive preference. development of qualitative, technological and productive manufacture is also inevitable.

The country's economic policy strategy to build export production. Raise of the level of integration of Georgia into the world economy seems to be possible through intensifying the foreign economic contacts, only, which have been developing dynamically during the last years, with both western countries and CIS.

ასოცირებული პროფესორი ეკა ლეკაშვილი

**საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტი
III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა ევროინტეგრაციის გზაზე“, „საუნივერსიტეტო გრანტების პროგრამა	ვიშეგრადის საერთაშორისო ფონდი	პროფ. რევაზ გველესიანი	ასოც. პროფ. ეკა ლეკაშვილი; დოქტორანტები გიორგი ყუფარაძე და ნანა მაისურაძე

	<p>აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისათვის”; ხანგრძლივობა – 3 წელი.</p>			
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>შემუშავდა და დამტკიცდა სამაგისტრო არჩევითი სასწავლო კურსის „ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა ევროინტეგრაციის გზაზე“სილაბუსი, ითარგმნა სალექციო მასალები; სასწავლო მასალების მიხედვით შეიქმნა სალექციო კურსი; მიმდინარე სემესტრში ხორციელდება სასწავლო კურსის მიწოდება; განხორციელდა პროექტის კონსულტანტების პროფესორ დანიელ კუტორის და პროფესორ ჯაკე კლიშის ვიზიტი პროექტის ფარგლებში და მათ მიერ ჩატარდა ინტენსიური ლექციები მაგისტრანტებისა და დოქტორანტებისთვის.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3 4	რევაზ გველესიანი ეკა ლეკაშვილი, გიორგი ყუფარაძე, ნანა მაისურაძე	ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკა ევროინტეგრაციის გზაზე	თბილისი, 2013 ლექციების კურსი მომზადდა ვიშეგრადის საერთაშორისო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით „საუნივერსიტეტო გრანტების პროგრამა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისათვის პროგრამის ფარგლებში”	128

ანოტაციები

ლექციების კურსის მიზანია სტუდენტებს მისცეს ცოდნა ეკონომიკური პოლიტიკის იმ გამოცდილებაზე, რაც დაგროვილია ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ოთხეულის ე.წ. ვიშეგრადის ქვეყნების(ჩეხეთი, პოლონეთი, უნგრეთი, სლოვაკეთი)

ჯგუფში. განსაკუთრებული საზგასმა კეთდება ევროკავშირთან ინტეგრაციისა და რეგიონალური თანამშრომლობის საკითხებზე. კურსი გაკუთვნილია ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის. ლექციების კურსის განმავლობაში მნიშვნელოვანი ნაწილი მოდის სემინარულ მუშაობასა და დამოუკიდებელ კვლევაზე. ამისათვის თითოეული თავის ბოლოს მოცემულია სემინარული მუშაობის თემები და დამოუკიდებელი კვლევისათვის საჭირო მონაცემთა წყაროებისა და პუბლიკაციების ჩამონათვალი.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ეკა ლეკაშვილი	სოციალისტური ინტეგრაცია რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციის კონტექსტით – საბაზრო ინტეგრაციის ანტიპოდი	ჟ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“ 2013 წლის მარტი -აპრილი	თბილისი	გვ.139-161

ანოტაციები

1.

სოციალისტური ინტეგრაცია რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციის კონტექსტით -საბაზრო ინტეგრაციის ანტიპოდი

პრობლემის აქტუალურობა: მსოფლიო ეკონომიკის ტენდენციების ცვლილების პირობებში მცირე ქვეყნები, რომელთა ეკონომიკა უფრო გახსნილი და ნაკლებად დივერსიფიცირებულია, ურთიერთდამოკიდებულებისა და ინტეგრაციული პროცესების დიდ ზეგავლენას განიცდიან. ამ თვალსაზრისით აქტუალურია მეზობელ ქვეყნებთან ობიექტურად განვითარებული კავშირები ეკონომიკური ინტეგრაციის კონტექსტით.

იყო თუ არა საბჭოთა კავშირი, როგორც სოციალისტური ინტეგრაციის მაგალითი თავისი მაჩვენებლებით კლასიკური ეკონომიკური ინტეგრაცია? შეუწყო თუ არა ხელი შვიდი ათწლეულის განმავლობაში სოციალისტურმა ინტეგრაციამ საბჭოთა კავშირის რღვევის შემდგომ საქართველოს, სომხეთს და აზერბაიჯანს შორის მარტივი სავაჭროდსაწარმოო კავშირების შენარჩუნებას და განვითარებას? წინამდებარე ნაშრომში წარმოდგენილია აღნიშნულ კითხვებზე პასუხის გაცემის მცდელობა სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მაგალითზე.

საკითხის შესწავლის მდგომარეობა და თეორიულ დ მეთოდოლოგიური საფუძვლები: ეკონომიკური ინტეგრაციის თეორიის ანალიზის საფუძველში დევს ქვეყნებს შორის ვაჭრობის მოცულობის შედარება ინტეგრაციაში გაწევრიანებამდე და გაწევრიანების შემდგომ სტატიკური და დინამიკური მოსალოდნელი ეფექტების მიხედვით, ვაჭრობის გაუმჯობესებისა და ვაჭრობის შეკვეცის მაჩვენებლებს შორის შესაბამისობით.

რეგიონული ეკონომიკური სისტემის განხილვისას შევეხეთ იმპერიალიზმის საკითხს, რადგან მას არამხოლოდ შემეცნებითი, არამედ იდეოლოგიური მნიშვნელობა აქვს.

კვლევის მიზანი: კვლევის მიზანია სოციალისტური ინტეგრაციის თავისებურებების კვლევა რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციის თეორიის კონტექსტით სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მაგალითზე.

შედეგები: საბჭოთა რუსეთის კომუნისტური ძალაუფლების განვრცობის პირობებში ინტეგრაციულმა პროცესებმა მიიღო ახალი შინაარსი. სამხრეთ კავკასიაში ინტეგრაციული პროცესების მოკლე ისტორიული მიმოხილვა გვიჩვენებს, რომ ინტეგრაციული პროცესები საბჭოთა პერიოდში სოციალისტური იდეოლოგიის გატარებას ემსახურებოდა და დღესაც დამოკიდებულია რუსეთში არსებულ მდგომარეობაზე.

საბჭოთა კავშირის რღვევის და ახალი დამოუკიდებელი სახელმწიფოების წარმოშობის შემდეგ გაწყდა სოციალისტური ინტეგრაციის საფუძველზე აგებული საწარმოო კავშირები. თითოეული სახელმწიფოს მცდელობა ინდივიდუალურად მოეხდინა საკუთარი თავის მსოფლიო ბაზართან ინტეგრაცია, არაეფექტიანი აღმოჩნდა.

კვლევაში განხორციელდა საქართველოდაზერბაიჯანისა და საქართველოდსომხეთის ძირითადი სავაჭრო პროდუქციის შედარება 1987 და 1997 წლების მიხედვით, საიდანაც დადასტურდა, რომ საქართველოს, სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის საქონელგაცვლის საფუძველს წარმოადგენდა მათ შორის საწარმოო კოოპერაცია. ვაჭრობის მართვაც გეგმაზომიერად ხორციელდებოდა. ნაკლებად იყო გათვალისწინებული ეროვნული მოთხოვნები, ქვეყნების შეფარდებითი უპირატესობები. ამასთან, განსახილველ წლებში შეიცვალა სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს შორის ძირითადი სასაქონლო პროდუქცია, რაც ადასტურებს ინტეგრაციის არაობიექტურ ხასიათს. ნაშრომში წარმოდგენილია სოციალისტური და რეგიონული ეკონომიკური ინტეგრაციის თეორიის თავისებურებების შედარებითი ანალიზის შედეგები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	E. Lekashvili, G. Gaprindashvili	Socialist Integration in the Context of Regional Economic Integration (On the Example of the South Caucasian States), International Conference	„Empires and Nations from the 18 th to the 20 th century" (Sapienza University), 20-22 June 2013,
2	M. Margvelashvili; E. Lekashvili;	Globalization Impact on Higher Education of Developing Countries (In case of Georgia)	SASE Annual meeting (Society for the Advancement of Socio-Economics) (University of Milan), 27-29 June 2013

ასოცირებული პროფესორი ირინა გოგორიშვილი

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირინა გოგორიშვილი	მართლმადიდებელი ეკლესია და საქართველოს სახელმწიფოს მშენებლობის იდეა. VII სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა. ამერიკის		ქ. გორი 2013	5
2	ირინა გოგორიშვილი	შეერთებული შტატების სამეცნიერო და საგანმანათლებლ ო სისტემის გამოცდილების გამოყენების შესაძლებლობები საქართველოში.	ჟურნ. ბიზნეს- ინჟინერინგ ი №2,2013წ.	სტუ გამომცემლობა	22

ანოტაციები

1. სამეცნიერო მოხსენებაში მოცემულია საქართველოში სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობის რთულ საქმეში მონაწილე საზოგადოებრივ ინსტიტუტთა როლი და მათ შორის განსაკუთრებული მნიშვნელობა საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას განეკუთვნება. ავტორის მიერ მოყვანილია მაგალითები იმ მრავალრიცხოვანი რისკებიდან რომელთა დაძლევა საქართველოს საზოგადოებას, ხელისუფლებასა და ინსტიტუტებს სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობის გზაზე მოუწევთ. დახასიათებულია საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის როლი საქართველოში მოქმედ სხვა კონფესიებთან კონსტრუქციული ურთიერთობის გზით კერძო ეკონომიკურ იტერესთა ჯგუფების მიერ პროვოცირებული კონფლიქტების ლიკვიდაციის საქმეში. აღნიშნულია, რომ განსაკუთრებული მნიშვნელობის საკითხს რელიგიის შესახებ კანონის მიღება წარმოადგენს.
2. მოცემულ სტატიაში დახასიათებულია აშშ-ს სამეცნიეროდსაგანმათლებლო კომპლექსი, რომელიც შედგება სამი სექტორისგან. მოცემულ სამსექტორიან მოდელში არც ერთ სექტორს არ გააჩნია უპირატესობა რა აშშ-ს სამეცნიეროდსაგანმათლებლო კომპლექსის მნიშვნელოვანი მახასიათებელია. ნაშრომში ხაზგასმულია აშშ-ს უნივერსიტეტების წამყვანი როლი ფუნდამენტურ, აპლიკაციურ, გამოყენებით სამეცნიერო კვლევებსა და დამუშავებებში. დანახარჯების თანაფარდობა სექტორებს შორის სამეცნიერო კვლევებსა და დამუშავებებზე იცვლება. ბოლო ათწლეულში შეიმჩნევა ფუნდამენტური კვლევების ხვედრითი წილის ზრდა საუნივერსიტეტო სექტორში, ხოლო გამოყენებითი სამეცნიერო კვლევებისა და დამუშავებების ზრდა კორპორაციულდინდუსტრიულ სექტორში. ნაშრომში აღნიშნულია, რომ ხარჯები შედარებით თანაბრად ნაწილდება ფუნდამენტურ და გამოყენებით კვლევებსა და დამუშავებებზე ნაციონალურ სლაბორატორიებს, რომელნიც ფედერალურ სექტორს ეკუთვნიან. მოცემულ სტატიაში ხაზგასმულია, რომ საქართველოს სამეცნიეროდსაგანმათლებლო კომპლექსის რეფორმირება საუნივერსიტეტო მოდელისა და მასში მოქმედ სამეცნიეროდკვლევითი ცენტრების უპირატესობათა საფუძველზე უნდა განხორციელდეს. ავტორის თვალსაზრისი საქართველოს სამეცნიეროდსაგანმათლებლო კომპლექსის გარდაქმნის შესახებ ერთსექტორიან სისტემად არგუმენტირებულია ქვეყანაში მოცემულ პერიოდში სუსტი კორპორაციული და სახელმწიფო სექტორების არსებობით. ნაშრომში განსაკუთრებით ხაზგასმულია ტენურედს სისტემის როლი პროფესორებისა და სამეცნიეროდკვლევითი პერსონალის ინტერესთა დაცვაში. საქართველოს სამეცნიეროდსაგანმათლებლო სისტემის წარმატებით განვითარების ხელის შემშლელ პრობლემას სხვა არანაკლებ მნიშვნელოვან ფაქტორებთან ერთად შემკვეთი სუბიექტის არარსებობა წარმოადგენს რაც ეკონომიკური პოლიტიკისთვის მიზანთა ეფექტიან კატალოგს არ გვაძლევს. მოცემულ სტატიაში გამოყენებულია მეცნიერული აბსტრაქციის, ლოგიკისა და ემპირიული კვლევის მეთოდები.

ასოცირებული პროფესორი ნინო პაპაჩაშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	პაპაჩაშვილი ნ.,	საერთაშორისო	თბილისი,	185
2	ჯამაგიძე ლ.,	ეკონომიკა,	გამომც.	
3		პრაქტიკუმი	„უნივერსალი“	
ანოტაციები				
<p>პრაქტიკუმში თავმოყრილი კითხვები, ტესტები, ამოცანები, დავალებები და სავარჯიშოები ეხება საერთაშორისო ეკონომიკის შესავალ ნაწილს, საერთაშორისო ვაჭრობის თეორიებს, საერთაშორისო სავაჭრო პოლიტიკას, საგადასახდელო ბალანსს, სავალუტო ბაზარსა და საერთაშორისო სავალუტო სისტემებს, ღია ეკონომიკის მაკროეკონომიკას და განკუთვნილია სასწავლო კურსისთვის „საერთაშორისო ეკონომიკა“.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	პაპაჩაშვილი ნ.,	თანამედროვე	-	თბილისი, თსუ	5 გვერდი
2	ბაქრაძე გ.	გამოწვევები		პ. გუგუშვილის	
3		ევროკავშირის ბაზარზე საქართველოს სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ექსპორტისთვის, კონფერენციის მასალების კრებული „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“		ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	

ანოტაციები

ნაშრომი ეძღვნება ქართული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ექსპორტის პერსპექტივებს ევროკავშირის ბაზარზე. საკითხი განხილულია ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ზონისა და არასატარიფო ბარიერების ტრილში. აღნიშნულია, რომ ახალი პერსპექტივები ისახება ევროკავშირის ბაზარზე ქართული პროდუქციის გასატანად, მაგრამ მთავარი დაბრკოლება საერთაშორისო და ევროსტანდარტების დაკმაყოფილებაშია. ვითარებას ართულებს გლობალური საფინანსო-ეკონომიკური კრიზისის შემდგომ პერიოდში გაზრდილი არასატარიფო ბარიერები, რომელთა რანგსაც განეკუთვნება სხვადასხვა სტანდარტები. საქართველოს საშინაო და საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანობის ასამაღლებლად განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს არასატარიფო ბარიერებზე. საქართველო-ევროკავშირის შორის მიღწეული შეთანხმებები ხელსაყრელ გარემოებას ქმნის ევროკავშირის ბაზრისთვის მისაღები სტანდარტებით პროდუქციის საწარმოებლად და პოზიტიურ გავლენას იქონიებს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სექტორზე.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	Nino Papachashvili	Trade Protectionism as the Reflection of the Crisis of World Economic System	წარდგენილია 2014 წლისთვის იტალია, რომი, მერკატორიუმის უნივერსიტეტი, 23-24 იანვარი

მომხსენებათა ანოტაციები

ნაშრომი ეხება გლობალური საფინანსო-ეკონომიკური კრიზისის შემდგომ პერიოდში (2008 წლიდან დღემდე) საერთაშორისო ვაჭრობაში მკვეთრად გაზრდილ სავაჭრო ბარიერებს. დნიშნულია საერთაშორისო ეკონომიკური ორგანიზაციების როლის დაკნინებისა და სავაჭრო პროტექციონიზმის ზრდის ტენდენციების შესახებ. გამოკვეთილია მსოფლიო ეკონომიკის სისტემური კრიზისის ზოგიერთი ასპექტი.

World economy as a new global economic system has emerged since 1990th after the collapse of socialist system. National economies have become integrated into a global network of trade, capital flows, interdependent division of labor and et. These networks causes that world economy is functioning as a system. It consists of many country-economies systems. The role of international organizations have been increased in the globalised world for supporting, harmonization and regulation of international flows. They are working as the supranational structures and define new economic order in the world. Modern peculiarity of the international trade is protectionism. Are the international organizations effective structures during the crisis era, are discussed in the work. Trade protectionism has deeper roots in the economic system and its increasing as the reflection of the crisis

of the world economic system is given in the work.

Free trade policy is widely declared in the regulations of international organizations (namely, WTO) and the concepts of the developed countries foreign trade policies. But reality of the world economy shows that free trade is an exception, rather than a rule today. Developing and transitional countries are faced great problems for entering foreign markets. Even among developed countries` trade are widely used „nondeclared” restrictions. Actually throughout the world there are lots facts referring protectionist foreign trade policy. Of the 3 784 state measures taken since November 2008 up to now (by the GTA database), 2 134 worsened the treatment of some foreign commercial interest. Modern protectionism is characterized by using in a variety of forms which have not been previously known. The traditional forms of protectionism – tariff increases and trade defence instruments – still account for approximately 37 per cent of the worldwide total of almost certainly discriminatory measures implemented since November 2008. Nontraditional forms of protection still constitute the majority of cases of crisis-era protectionism.

Although the trend is slower than it was in 2011 and 2012 and despite signs of a recovery in the global economy, there has been a worrying increase in the adoption of certain highly trade-disruptive measures.

Increasing of Trade protectionism is the reflection of systemic economic crisis. As higher level of integration of country into the world economy, as higher the level of damage. Every country, as an economic system, has self-save instinct, and according to the openness starts using of protectionist measures to shield some of their domestic industries from foreign competition.

Despite the global economic slow-down, trade remains a sector that offers numerous opportunities for growth, job creation and poverty reduction. Global efforts to battle trade protectionism need to be reinforced to help shield the fragile economic recovery across the world. International organizations, especially WTO, tried to avoid from the mentioned situation, but result is not satisfactory.

The prospects of international trade in the terms of increased NTMs are discussed in the work. There are proposed some research findings of the causes of trade protectionism and suggestions to avoid from the situation.

ასოცირებული პროფესორი ეკა სეფაშვილი

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკა სეფაშვილი	საქართველო და ევროკავშირი: პერსპექტივები და გამოწვევები	12-13 დეკემბერი, 2013წ. თსუ

მოსხენებათა ანოტაციები

სტატია განიხილავს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიმართულებას, კერძოდ, ევროპულ სტრუქტურებში ინტეგრაციასა და ევროპულ სივრცესთან თანდათანობით დაახლოებას. საკითხი განხილულია მიმდინარე გლობალიზაციის ფონზე, სადაც თითოეულ ქვეყანას უწევს განსაზღვროს თავისი ადგილი და როლი. ავტორი განიხილავს უსაფრთხოებისა და ეკონომიკური თანამშრომლობის კონცეფციებს, რომლებმაც ძირეულად შეიცვალეს თავიანთი მნიშვნელობა და რომლებიც წარმოადგენენ საქართველოს მომავალი განვითარებისა

და მისი საერთაშორისო ურთიერთობების საფუძველს. სტატიაში განხილულია საქართველოს ევროკავშირთან ურთიერთობების განმსაზღვრელი ისეთი დოკუმენტები, როგორცაა შეთანხმება ევროკავშირთან პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ, ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმა, აღმოსავლეთ პარტნიორობა. სტატიაში გაშუქებულია ამ დოკუმენტების მიერ შემოთავაზებული შესაძლებლობები, მიღწეული პროგრესი, არსებული გამოწვევები და მომავლის პერსპექტივები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკასევაშვილი	საგარეო ვაჭრობა საქართველოსა და ევროკავშირს შორის	ევროპული კოლეჯი, ვარშავა, პოლონეთი

მოსხენებათა ანოტაციები

სტატიში განხილულია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ვაჭრობის სამართლებრივი რეგულირების საკითხები, რღმა და ყოველისმომცველი თავსუფალი საეჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების ასპექტები, მის მოსალაპარაკებლად მომზადებისათვის საქართველოს მიერ გადადგმული ნაბიჯები კონკურენციის, საკვების უზენებლობის, სანიტარული და ფიტო-სანიტარული, აგრეთვე ტექნიკური რეგულაციებისა და ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის სფეროებში.

ახისტენ-პროფესორი ლელა ჯამაგიძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

IV პუბლიკაციები:

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ნინო პაპახაშვილი, ლელა ჯამაგიძე	საერთაშორისო ეკონომიკა (პრაქტიკუმი) II გადამუშავებული და შევსებული გამოცემა	თბილისი, “უნივერსალი”	165 გვ.

ანოტაცია

კრებულში თავმოყრილი კითხვები, ტესტები, ამოცანები, დავალებები, სავარჯიშოები განკუთვნილია სასწავლო დისციპლინის – „საერთაშორისო ეკონომიკის“ სასემინარო და პრაქტიკული მეცადინეობებისათვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ლელა ჯამაგიძე	Activities of Agricultural Transnationals: Implications for Agri- tourism Sustainability Proceedings of the 4th International Scientific- Practical Conference „Innovation in Tourism: Economics and Business“, June 8-9		ბათუმი, 2013 „უნივერსალი“	5 გვერდზე

ანოტაცია

აგროტურიზმის, როგორც სოფლის მეურნეობასა და ბუნებრივ გარემოსთან მჭიდრო კავშირის მქონე დარგის, მდგრად განვითარებაზე გავლენა აქვს მსხვილი სასოფლოსამეურნეო ტნკ-ების საქმიანობის სხვადასხვა მხარეს. წარმოდგენილ მოხსენებაში განხილულია ამ ზემოქმედების ასპექტები. საკითხის შესწავლის მიმართ გამოყენებულია გლობალური მიდგომა, რადგან ქვეყნების მიხედვით სასოფლოსამეურნეო დარგსა და მასთან დაკავშირებულ სექტორებში ტნკ-ების კონცენტრაციის დონე განსხვავებულია და, შესაბამისად, მდგრადობის თვალსაზრისით წამოჭრილი საკითხები აქტუალურობის სხვადასხვა ხარისხით ხასიათდება.

აგროტურიზმის ფუნქციებისა და თავისებურებების, მასზე ტნკ-ების ზემოქმედების მიმართულებებისა და ამ დარგის მდგრადი განვითარების ძირითადი პრინციპების კომპლექსურ ანალიზზე დაყრდნობით გამოკვეთილია აგროტურიზმის მდგრადი განვითარების შესაძლებლობები და პრობლემები. სასოფლოსამეურნეო ტნკ-ების ინვესტიციები არა მარტო ზრდის ფერმერების ხელმისაწვდომობას ფინანსურ რესურსებზე, არამედ აუმჯობესებს ინფრასტრუქტურას და ხელს უწყობს მათ ინტეგრაციას ღირებულების გლობალურ ჯაჭვში. მეორე მხრივ, ტნკ-ების საქმიანობა ხელს უშლის აგროტურიზმის მდგრად განვითარებას გარემოს დაბინძურების, ქვეყნების ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის უგულვებელყოფის, ორგანული წარმოშობისა და ტრადიციული პროდუქტების წარმოების შემცირების, გარემოს ბიომრავალფეროვნებაზე უარყოფითი ზემოქმედების და წვრილი სასოფლოსამეურნეო მწარმოებლების ბაზრიდან გამოდევნის გამო.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ლელა ჯამაგიძე	Georgia and Russia Trade Relations: Challenges and Opportunities	გამოქვეყნებულია ჰელსინკის უნივერსიტეტის ალექსანტერის ინსტიტუტის ვებ-გვერდზე http://www.helsinki.fi/aleksanteri/conference2013/papers/	ჰელსინკი, ფინეთი	8 გვერდზე

ანოტაცია

მოხსენება წარდგენილ იქნა ჰელსინკის უნივერსიტეტის ალექსანტერის ინსტიტუტის ყოველწლიურ მე-13 საერთაშორისო კონფერენციაზე „რუსეთი და მსოფლიო“. მასში განხილულია რუსეთსა და საქართველოს შორის ვაჭრობის დინამიკაში, სტრუქტურასა და ინსტიტუტებში ბოლო ათწლეულის განმავლობაში განხორციელებული ცვლილებები. ჩამოყალიბებულია ორმხრივი ვაჭრობის განვითარების ხელშემწყობი ფაქტორები და წამოჭრილი სიძნელებები.

ასისტენტ-პროფესორი ლალი ხურცია

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლალი ხურცია	ტემპუსის პროექტი	პროგრამაში მიგრაციის ეკონომიკის სილაბუსის შემუშავება. 2013

ასისტენტ-პროფესორი გიორგი გაფრინდაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნალის/ კრებულის	ჟურნალის/ კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	-----------------------	----------------------	------------------------

		ლის/კრებულის დასახელება	ნომერი	გამომცემლობა	
1	გიორგი გაფრინდაშვილი	არსებული პრობლემები და ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტები აგრარულ სექტორში	ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება, შრომების კრებული 2013	თბილისი	გვ.95-98

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია სოფლის მეურნეობაში არსებული პრობლემები, სამომავლო განვითარების სტრატეგიები. სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერის შედეგები. მოცემულია ქვეყანაში სურსათის ექსპორტისა და იმპორტის ანალიზი, ფერმერული მეურნეობის განვითარების მიმართულებები და სხვა.

მონაცემის ანალიზის საფუძველზე შეფასებულია აგრარული სფეროში არსებული მგდომარეობა და წარმოდგენილია ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება

ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი, მიკროეკონომიკის კათედრა

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი

პროფესორი ეთერ ხარაიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

ასოცირებული პროფესორი ინეზა გაგნიძე

ასოცირებული პროფესორი მარინა ჩავლეიშვილი

ასოცირებული პროფესორი ია ნაცვლიშვილი

ასისტენტ პროფესორი თამარ ლაზარიაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინგლისურიდან ქართულ ენაზე სახელმძღვანელოს – Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions. Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011	პროფესორი ე. ხარაიშვილი (სამეცნიერო რედაქტორი)	ასოცირებული პროფესორები: ი. გაგნიძე ლ. ლაბაძე მ. ნაცვალაძე ი. ნაცვლიშვილი მ. ჩავლეიშვილი

ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages – თარგმნის სახელმწიფო გრანტი (ხელშეკრულება – 24 ოქტომბერი, 2013 წელი, №682/06)		(სარედაქციო კოლეგია)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეცაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>სახელმძღვანელო „Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions” (Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages) განკუთვნილია მაგისტრანტებისათვის. ცალკეული თემების გამოყენება მიზანშეწონილია დოქტორანტებისათვის. სახელმძღვანელო ასევე, გარკვეულ დახმარებას გაუწევს ბაკალავრიატის სტუდენტებს, რომელთაც სურთ სიღრმისეულად შეისწავლონ მიკროეკონომიკური თეორიები. წიგნი მნიშვნელოვანია მიკროეკონომიკური თეორიების სწავლებითა და კვლევით დაინტერესებული აკადემიური პერსონალისათვის.</p>		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ხარაიშვილი ე.	ქართული აგროსასურსათო პროდუქტების კონკურენტუნარიან ობა და სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები	ჟურნალი „ქართული პოლიტიკა”, №1	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	8 გვ.
2	ხარაიშვილი ე. ჩავლეიშვილი მ.	აგრარული სექტორის განვითარების მდგომარეობისა და სურსათით უზრუნველყოფის დონის შეფასება საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები	2013	6 გვ.

			თანამედროვე ეტაპზე		
3	ხარაიშვილი ე.	აგრარული პოლიტიკის პრიორიტეტული მიმართულებები საქართველოში	სამეცნიერო პორტალი „ქართული პოლიტიკა“	www.some.geop.ge	5 გვ.

ანოტაციები

ანოტაცია: ქართული აგროსასურსათო პროდუქტების კონკურენტუნარიანობა და სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები

სტატიაში შეფასებულია ტრადიციული ქართული აგროსასურსათო პროდუქტების კონკურენტუნარიანობის დონე. პორტერის „აღმასის მოდელის“ საფუძველზე გამოვლენილია აგროსასურსათო პროდუქტების წარმოების პოტენციური უპირატესობები: წარმოების ხელსაყრელი ბუნებრივი პირობები, იაფი სამუშაო ძალა, ზრდადი შიდა და საერთაშორისო ბაზრები, ხარისხიან პროდუქტებზე მოთხოვნის ზრდის ტენდენცია, რუსული ბაზრის გახსნის შესაძლებლობა, დიფერენცირებული პროდუქტების მიწოდების ალტერნატივები, წარმოების ტრადიციული სტრუქტურები, გადამამუშავებელი დარგების განვითარების შესაძლებლობა, ბიოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოების პერსპექტივა, დაბალი გადასახადები, მაღალმთიანი რეგიონების მხარდამჭერი პოლიტიკა, გეოგრაფიული მდებარეობა, უძველესი ცივილიზაცია და მდიდარი ტრადიციები. პოტენციურ ნაკლოვანებებად მიჩნეულია: ინვესტირების დაბალი დონე, კომუნიკაციური სახის სირთულეები, მაღალკვალიფიციური კარდების დეფიციტი, განუვითარებელი ინფრასტრუქტურა, უსაფრთხოების პრობლემები, ფორმირების პროცესში მყოფი სასურსათო ბაზრის სტრუქტურები, შემოსავლების დაბალი დონე, სეზონურად არასაკმარისი საწარმოო სიმძლავრეები, ძირითადად მოკლევადიან მიზნებზე ორიენტაცია, სტრატეგიული მიზნების გაუთვითცნობიერება, წარმოების მცირე მასშტაბები, მცირე დანახარჯები სამეცნიერო კვლევებზე, წარმოებაში მაღალი დანახარჯები, სუბსიდიებისა და მიზნობრივი მხარდაჭერის დაბალი დონე და სხვ.

შიდა და საერთაშორისო ბაზარზე ქართული პროდუქტების შედწევის პირობები დადგენილია პორტერის კონკურენციის ხუთი ფაქტორით, კერძოდ, შეფასებულია მომწოდებლებისა და მომხმარებლების ძალაუფლება, ბაზარზე შესვლის ბარიერები, პროდუქტის შემცველეები, კონკურენციის დონე.

კონკურენტუნარიანობის მაჩვენებლებისა და კონკურენციის დონის შეფასების საფუძველზე განსაზღვრულია საქართველოსათვის სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები.

ანოტაცია

აგრარული სექტორის განვითარების მდგომარეობა და სასურსათო უზრუნველყოფის დონის შეფასება საქართველოში

სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების ტენდენციები. პირველადი აღრიცხვის მონაცემების ანალიზის საფუძველზე შეფასებულია მემცენარეობისა და მეცხოველეობის დარგების განვითარების დინამიკა. წარმოებაზე მოქმედი ფაქტორების შესწავლით გამოვლენილია სექტორში არსებული პრობლემები, განხილულია კულტურათა მოყვანის მიკროზონალური ტრადიციები და

დასახულია მათი შესაძლო ტრანსფორმაციის გზები. აგრარულ სექტორში არსებული მდგომარეობის ანალიზის საფუძველზე დასაბუთებულია სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები და შემოთავაზებულია სასურსათო ბაზარზე შესვლის სტრატეგიული მიმართულებები.

ანოტაცია: აგრარული პოლიტიკის პრიორიტეტული მიმართულებები საქართველოში სტატიაში დასაბუთებულია ქვეყნის ეკონომიკურ უსაფრთხოებასა და სასურსათო დამოუკიდებლობის მოპოვებაში ისეთი სახელმწიფო ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება, რომლის ძირითადი პრიორიტეტი ტრადიციული, შესაბამისი ბუნებრივ-რესურსული პოტენციალის მქონე დარგების განვითარება და იმპორტიდან ექსპორტზე რეორიენტაცია იქნება. ჩამოყალიბებულია მიმდინარე პერიოდში საქართველოს აგრარული პოლიტიკის პრიორიტეტები: მიწაზე კერძო საკუთრების განმტკიცებისა და გრძელვადიანი იჯარის დამკვიდრებისათვის ცვლილებების შეტანის აუცილებლობა საქართველოს კანონებში „სასოფლო-სამეურნეო მიწის საკუთრების შესახებ“ და „სასოფლო-სამეურნეო მიწის იჯარის შესახებ“; ფერმერების დახმარების ფორმების შერჩევა საერთაშორისო სასურსათო ბაზარზე ინოვაციური, მაღალხარისხიანი და სტანდარტული პროდუქტების მისაწოდებლად; სასურსათო პროდუქტების იმპორტიდან ექსპორტზე რეორიენტაციის პროგრამის შემუშავება და ასახვა სახელმწიფო ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტულ მიმართულებებში; მთავრობის მიერ ფერმერების დახმარების პროგრამების განსაზღვრა ამ პროგრამების დაფინანსების სტრუქტურული ფონდების და ფერმერთათვის გადახდის სქემების ფორმირება; ეკონომიკის სამინისტროს მიერ ყოველწლიური ანგარიშების მომზადება პროდუქტების კონკურენტუნარიანობის შესახებ; სამეცნიერო კონფერენციების, ფორუმების და სამუშაო შეხვედრების ორგანიზაცია აგრარული პოლიტიკის პრობლემებზე და სხვ.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Prof. R. Gvelesiani, Prof. E. Kharaisvili, Prof. E. Mekvabishvili, Assoc. Prof. M. Natsvaladze	Bio Production - Priority Direction on the Way of Overcoming the Food Crisis in Georgia	2013 AIEAA CONFERENCE "Between Crisis and Development: which Role for the Bio-Economy"	Italy, Parma, 6-7 June 2013	სამეცნიერო-კვლევითი პოსტერი
Absrtact					
The market of bio-products is unique due to the fact that in the whole world the demand on those products is still greater than the supply.					
Introduction					

The biodiversity of Georgia is important as for national, as for regional and global level. According to international researches - Georgia, as a part of Caucasia, is known as one of the 25-ecosystems, biologically wealthy and now being under danger - so called hot spot of biodiversity.

Georgia is traditionally agricultural country. From the standpoint of natural-economic conditions it has a big potentiality of agricultural production. According to the experts' opinion, its resources are enough to feed from 8 to 10 million people. But realization of this potentiality entirely depends on its relevant activation.

Georgia has the ability to produce bio-products; Georgian agricultural products have always been distinguished with its high quality and delightful taste. Georgia can take place in the world market only for its high quality bio-products.

The world food crisis will affect more painfully Georgian population than the western society and the reasons are the following:

1. Around 60-70% of consumer expenditures comes on food;
2. The share of the imported products makes up around 65% of the consumer's basket in Georgia and 80% in Tbilisi.

Methods

For economic analysis were used following methods: standard (structural) and nonstandard (open interview, narration) questioning. For the quantitative evaluation were used data of Department of Statistics and research publications data base. There were conducted comparative analysis between analytic and statistic data.

Results

Among those factors we would like to highlight the following:

1. Exogenous factors – such as the global warming, deserting, shrinking and degradation of the fertile land plots due to the water and wind erosion, and as a result - decreasing the productivity and the increasing the food prices (agflation);
2. Endogenous factors: The heritage of soviet administrative-command management system;
3. Losing the traditional export markets for local agricultural products;
4. Decreasing the fertile land areas and productivity;
5. Low production capacity compared with the raw materials;
6. Frequent changes in the structure of farms;
7. Lack of the entrepreneurial skills;
8. Malfunctioning land market;

The present paper examines the situation in agricultural sector of Georgia against the background of world food crisis, are discussed the factors affecting the agricultural sector and the reasons of the food crisis.

The reasons of the crisis in agriculture are the following:

1. Problems connected with the financing agricultural projects;
2. The scarcity of agricultural machinery & equipment and the fuel
3. High prices on fertilizers and chemicals
4. High risks of harvest and no insurance
5. High prices on high quality seedlings
6. Old drainage and irrigation systems
7. Unprotected local agricultural market
8. Low possibilities of reaching international markets
9. Almost no access to the modern technological and informational centers
9. No real local self-governing

10. High taxes on land

Conclusion

Our research showed that despite consumers' readiness to purchase bio-products, the segment of the Georgian market is developing more slowly than in other countries. Georgia is making a large investment in 2013 to increase agricultural output and the incomes of small farmers.

Due to the peculiarities of the natural resources of Georgia the main priority of the agriculture is the development of bio production.

The most important directions include:

- Promotion of Georgian bio-products;
- Supporting the bio sector of agriculture;
- Developing the local and export bio markets.

The systematic approach to the problems will help to develop the bio-farms:

Qualification: The farmers need to have enough knowledge about the biofarming, bioproducts and the perspectives of the bioproduction, also how to transfer from the traditional to the bio farming.

Support: The farmers could transfer from traditional to the bio farming easily with financial and informational support.

Certification: Bio producer should have the guarantees that after all required procedures they would not have any problems with certification.

Sales: The farmer needs a serious support in organizing the problems of export and entering the international markets, they could not do it alone.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ხარაიშვილი ე.	ქართული აგროსასურსათო პროდუქტების კონკურენტუნარიანობა და მდგრადი სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები	II საქართველოს სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ თბილისი, 11-12 ოქტომბერი, 2013
2	საერთაშორისო მრგვალი მაგიდა თემაზე „კონკურენციის პოლიტიკა და სამართალი საქართველოში, სამხრეთ კავკასიასა და ევროკავშირში“	მონაწილეობა დისკუსიაში	შერატონ მეტეხი პალასი, 30 აპრილი, 2013.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინგლისურიდან ქართულ ენაზე სახელმძღვანელოს – Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions. Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages – თარგმნის სახელმწიფო გრანტი (ხელშეკრულება – 24 ოქტომბერი, 2013 წელი, №682/06)	პროფესორი ე. ხარაიშვილი (სამეცნიერო რედაქტორი)	ასოცირებული პროფესორები: ი. გაგნიძე ლ. ლაბაძე მ. ნაცვალაძე ი. ნაცვლიშვილი მ. ჩაველიშვილი (სარედაქციო კოლეგია)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
ანოტაცია			
სახელმძღვანელო „Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions“ (Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages) განკუთვნილია მაგისტრანტებისათვის. ცალკეული თემების გამოყენება მიზანშეწონილია დოქტორანტებისათვის. სახელმძღვანელო ასევე, გარკვეულ დახმარებას გაუწევს ბაკალავრიატის სტუდენტებს, რომელთაც სურთ სიღრმისეულად შეისწავლონ მიკროეკონომიკური თეორიები. წიგნი მნიშვნელოვანია მიკროეკონომიკური თეორიების სწავლებითა და კვლევით დაინტერესებული აკადემიური პერსონალისათვის.			

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაგნიძე ინეზა	„მართლმადიდებლობა და ეკონომიკა“	თბილისი, გამომც. „უნივერსალი“	69

ანოტაცია

ნაშრომი ეხება რელიგიისა და მეცნიერების, ეკონომიკაში მოქმედი ძირითადი პრინციპების, შიდასაფირმო ურთიერთობების, ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის პრობლემების ხედვას მართლმადიდებლური მოძღვრების ასპექტით.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაგნიძე ინეზა	მიკროეკონომიკის კონკურენტუნარიანობა – თანამედროვე მიდგომა, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნი- ვერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულ- ტეტის საერ- თაშორისო რეფერირებადი და რეცენზირებადი სამეცნიერო- პრაქტიკული ჟურ- ნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“;	№5	თბილისი, თსუ	9 გვერდი (გვ. 79-88)
<p>ანოტაცია</p> <p>სტატიაში განხილულია მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2008-2014 წლების ანგარიშებში საქართველოს ეკონომიკის მაჩვენებლები. ცნობილი მკვლევარების ნაშრომებზე დაყრდნობით დასაბუთებულია კლასტერების ეფექტიანობა ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში.</p>					
2.	გაგნიძე ინეზა	განათლებისა და რწმენის ურთიერთკავშირის სინერგიული ეფექტის შესახებ	VII სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“ გორი, საქართველო (მოხსენებათა კრებული)	თბილისი, თსუ	4 გვერდი

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია განათლების სიტემაში სახელმწიფოს ჩარევის აუცილებლობის არგუმენტები და სახელმწიფოს საგანმანათლებლო ფუნქციები. განათლებისა და რწმენის ურთიერთობის შესახებ მოცემულია მსოფლიო მოაზროვნეების: გოეთეს, პლანკის, აინშტაინის და სხვათა გამონათქვამები. გამოყენებულია წმ. ილია მართლის (ილია ჭავჭავაძის), წმ. გაბრიელ ეპისკოპოსის (ქიქოძე) და საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქის ილია II მოსაზრებები.

3.	გაგნიძე ინეზა	ცოდნის სამკუთხედის მოდელის ფორმირების წინაპირობები მეღვინეობის განვითარებაში საქართველოში,	II საერთა-შორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“, შრომების კრებული	თბილისი, თსუ	4 გვერდი
----	---------------	--	--	--------------	----------

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია მეღვინეობის განვითარების ტენდენციები ბოლო წლების მანძილზე. გაანალიზებულია სტატისტიკური ინფორმაცია ყურძნის წარმოების მოცულობის, ყურძნის ღვინოების ექსპორტის, ლიდერი ექსპორტიორი ღვინის მწარმოებლების შესახებ. აღნიშნულია, რომ საქართველოში მეღვინეობის მსოფლიო სტანდარტებით განვითარების მიზნით განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს სამეწარმეო უნივერსიტეტების ფორმირებას, რომლებიც ჩვენს შემთხვევაში არის მეღვინეობაში ცოდნის სამკუთხედის ფორმირება-ეფექტიანი ფუნქციონირების წინაპირობა.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ინეზა გაგნიძე	Proceedings (Working paper) “Regarding Invisible Effect of Education and Science Cluster in Transitional Countries”	International Symposium THE ECONOMIC CRISIS: TIME FOR A PARADIGM SHIFT – TOWARDS A SYSTEMS APPROACH, January 24-25, Valencia, Spain, 2013	ესპანეთი, ISBN 9788890824210	8 გვერდი

ანოტაცია

ნაშრომში კლასტერის ადგილი მიკროეკონომიკის კონკურენტუნარიანობაში განხილულია განათლების კლასტერის მაგალითზე. ახსნილია განათლების კლასტერის ხილული და უხილავი ეფექტები. კლასტერების ეფექტიანობის ხელშემწყობი და ხელშემშლელი პროცესები კახეთის ღვინის კლასტერის მაგალითზეა მოცემული.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გაგნიძე ინეზა	განათლებისა და რწმენის ურთიერთკავშირის სინერგიული ეფექტის შესახებ	გორი, 30 ივლისი, 2013 წ.
2	გაგნიძე ინეზა	ცოდნის სამკუთხედის მოდელის ფორმირების წინაპირობები მეღვინეობის განვითარებაში საქართველოში	თბილისი, თსუ, 11-12 ოქტომბერი 2013 წ.

ანოტაციები, იხილეთ 1 (დ)

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გაგნიძე ინეზა	Regarding Invisible Effect of Education and Science Cluster in Transitional Countries (Proceedings)	2013 წლის 24-25 იანვარი, ესპანეთი, ვალენსია ვალენსიის უნივერსიტეტი, ეკონომიკის ფაკულტეტი
ანოტაციები, იხილეთ 2 (დ)			

ასოცირებული პროფესორი მარინა ჩავლეიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინგლისურიდან ქართულ ენაზე სახელმძღვანელოს – Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions. Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages – თარგმნის სახელმწიფო გრანტი (ხელშეკრულება – 24 ოქტომბერი, 2013 წელი, №682/06)	პროფესორი ე. ხარაიშვილი (სამეცნიერო რედაქტორი)	ასოცირებული პროფესორები: ი. გაგნიძე ლ. ლაბაძე მ. ნაცვალაძე ი. ნაცვლიშვილი მ. ჩავლეიშვილი (სარედაქციო კოლეგია)
ანოტაცია			
სახელმძღვანელო „Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions” (Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages) განკუთვნილია მაგისტრანტებისათვის. ცალკეული თემების გამოყენება მიზანშეწონილია დოქტორანტებისათვის. სახელმძღვანელო ასევე, გარკვეულ დახმარებას გაუწევს ბაკალავრიატის სტუდენტებს, რომელთაც სურთ სიღრმისეულად შეისწავლონ მიკროეკონომიკური თეორიები. წიგნი მნიშვნელოვანია მიკროეკონომიკური თეორიების სწავლებითა და კვლევით დაინტერესებული აკადემიური პერსონალისათვის.			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობ ა	გვერდების რაოდენობ ა
1	მ. ჩავლეი შვილი	საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების სა და სურსათით უზრუნველყო ფის ზოგიერთი საკითხი ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“	№3,	ივ. ჯავახიშვილი ს სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი თსუ გამომცემლობ ა	12
2.	ე. ხარაიშვილი, მ. ჩავლეი შვილი	აგრარული სექტორის განვითარების მდგომარეობა და სასურსათო უზრუნველყო ფის დონის შეფასება საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენცია დ „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“ კონფერენციის შრომათა კრებული	ივ. ჯავახიშვილი ს სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ს პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი, თბილისი, 2013 წელი, 28დ29 ივნისი	7
3.	მ. ჩავლეი შვილი, ს. ფეტელავა	საინვერტიციო პროექტები საქართველოს აგრარულ სექტორში	II საერთაშორისო სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენციად„ბიოეკონომი კა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“, კონფერენციის შრომათა კრებული	ივ. ჯავახიშვილი ს სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი თსუ, 2013, ოქტომბერი	8

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	M. Chavleishvili, G.Erqomaishvili, R. SeTuridze	Strategic Tendencies of Food Safety in Georgia in Globalization Context	World Academy of Science, Engineering and Technology.	Waset.org. Paris, 2013	10p.
2	M. Chavleishvili	Social programs for regional development	XIII Міжнародної наукової конференції Соціально- економічний розвиток України: європейський вибір (ახალგაზრდა მეცნიერთა და სტუდენტთა საერთაშორისო კონფერენცია, უკრაინის სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარება: ევროპული არჩევანი)	Мелітополь, 2013	7p.
3	N. Damenia, M. Chavleishvili	Economic Aspects of Reveal of Risks in The Tourism Business	Международная научно- практическая конференция «Инновационная составляющая современного экономического	Украина, г. Умань 2013	8 p.

ანოტაციები

Strategic Tendencies of Food Safety in Georgia in Globalization Context

The study discusses food safety problems which are faced by the population of Georgia in the context of globalization. The study also assesses the situation in the country with regard to provision of population with food and food safety indicators: food production; food export and import; food prices; and food balance.

Within the scope of the above-mentioned indicators the following issues were analyzed: the existing state of food production in Georgia; major economic indicators of producing agricultural commodities; export and import dynamics for foodstuffs, dynamics of food expenditures. The food balance is assessed as well as Georgia's self-sufficiency rates, per capita consumption of food.

The role of information and communication technologies in agrifood production and cooperation with EU with regard to regulating food safety of the country have also been assessed.

As a result of the research, food safety strategy of Georgia, appropriate conclusions and conclusion-based recommendations are also presented.

ანოტაცია

Social programs for regional development

ნაშრომში განხილულია რეგიონული ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელებაში რეგიონის სოციალდეკონომიკური განვითარების პროგრამების ადგილი და როლი. განხილულია რეგიონული განვითარების პროგრამების შემუშავების ძირითადი პრინციპები: პროგრამის მიზნების, ამოცანების კომპლექსურობა და სისტემურობა; ღონისძიებათა ვარიანტების შემუშავება და მისი რეალიზაციის ალტერნატიული პირობების გათვალისწინება; რესურსული უზრუნველყოფა; ვადების, შემსრულებლების, საკონტროლო მაჩვენებელთა განსაზღვრა და სხვა.

წარმოდგენილია სარეალიზაციო პროგრამული პროექტის შინაარსობრივი და ფუნქციონალური დახასიათება.

ანოტაცია

Economic Aspects of Reveal of Risks in The Tourism Business

ნაშრომში შეფასებულია ტურისტულ ბიზნესში არსებული მოსალოდნელი რისკები, კერძოდ, შიდა და გერე რისკები,მათგან თავის დაღწევის შესაძლებლობები; გაანალიზებულია საქართველოს ტურისტული ბაზარი. კონკრეტული სტატისტიკური და პირველადი ინფორმაციის საფუძველზე შესწავლილია ტურისტულ სფეროში არსებული დემომარეობა, პრობლემის რეგულირებისათვის წარმოდგენილია გარკვეული წინადადებები და რეკომენდაციები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	M.Chavleishvili, G.Erkomaishvili, R.Seturidze	Strategic Tendencies of Food Safety in Georgia in Globalization Context	Paris, 27-28 June

მოსხენებათა ანოტაციები

1. The study discusses food safety problems which are faced by the population of Georgia in the context of globalization. The study also assesses the situation in the country with regard to provision of population with food and food safety indicators: food production; food export and import; food prices; and food balance.

Within the scope of the above-mentioned indicators the following issues were analyzed: the existing state of food production in Georgia; major economic indicators of producing agricultural commodities; export and import dynamics for foodstuffs, dynamics of food expenditures. The food balance is assessed as well as Georgia's self-sufficiency rates, per capita consumption of food.

The role of information and communication technologies in agrofood production and cooperation with EU with regard to regulating food safety of the country have also been assessed.

As a result of the research, food safety strategy of Georgia, appropriate conclusions and conclusion-based recommendations are also presented.

ასოცირებული პროფესორი ია ნაცვლიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინგლისურიდან ქართულ ენაზე სახელმძღვანელოს – Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions. Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages – თარგმნის სახელმწიფო გრანტი (ხელშეკრულება – 24 ოქტომბერი, 2013 წელი, №682/06)	პროფესორი ე. ხარაიშვილი (სამეცნიერო რედაქტორი)	ასოცირებული პროფესორები: ი. გაგნიძე ლ. ლაბაძე მ. ნაცვალაძე ი. ნაცვლიშვილი მ. ჩავლეიშვილი (სარედაქციო კოლეგია)
	ანოტაცია სახელმძღვანელო „Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions” (Autors: Walter Nicholson, Christopher M.Snyder Publisher: Cengage Learning, II th Edition, 2011 ISBN-13: 978-1111525538. 784 pages) განკუთვნილია მაგისტრანტებისათვის. ცალკეული თემების გამოყენება მიზანშეწონილია დოქტორანტებისათვის. სახელმძღვანელო ასევე, გარკვეულ დახმარებას გაუწევს ბაკალავრიატის სტუდენტებს, რომელთაც სურთ სიღრმისეულად შეისწავლონ მიკროეკონომიკური თეორიები. წიგნი მნიშვნელოვანია მიკროეკონომიკური თეორიების სწავლებითა და კვლევით დაინტერესებული აკადემიური პერსონალისათვის.		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ია ნაცვლიშვილი	მდგრადი მწარმოებლურობის ზრდის გამოწვევები აგრარულ სექტორში (globaluri tendenciebis mimoxilva); II saerTaSoriso samecniero- praqtikuli konferenciის მასალათა კრებული „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ თბილისი, 11-12 ოქტომბერი, 2013	II საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მასალათა კრებული „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“; თბილისი 11-12 ოქტომბერი, 2013	თსუ, თბილისი	გვ. 360-367
2	ია ნაცვლიშვილი	Innovative Approaches in Global Trade – Factor of Promoting Wellbeing Worldwide (ინოვაციური მიდგომები გლობალურ ვაჭრობაში - მსოფლიო კეთილდღეობის გაუმჯობესების ფაქტორი) ჟურნალი „ბიზნესი და ეკონომიკა“	ბიზნესი და ეკონომიკა; №1; იანვარი- თებერვალი, 2013 ISBN 1987-5789	თსუ, თბილისი	გვ. 61-78

ასისტენტ პროფესორი თამარ ლაზარიაშვილი

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლაზარიაშვილი თ.	სასურსათო უსაფრთხოების როლი მდგრადი სოფლის მეურნეობის განვითარებაში	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ თბილისი, 11-12 ოქტომბერი, 2013

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება –

მაკროეკონომიკის კათედრა, ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი –

კათედრის ხელმძღვანელი - პროფესორი ნოდარ ხადური

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა –
პროფესორი ნოდარ ხადური

პროფესორი მირიან ტუხაშვილი

ასოცირებული პროფესორი ნაზირა კაკულია

ასოცირებული პროფესორი მალხაზ ჩიქობავა

ასოცირებული პროფესორი მურმან ცარციძე

ასისტენტ პროფესორი მანანა ლობჯანიძე

ასისტენტ პროფესორი მარინა ტაბატაძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		185 გვ.
2	ნ. ხადური,	ეკონომიკური		150 გვ.

	<i>ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა</i>	ზრდის თეორიები. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		
3	<i>ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა</i>	მაკროეკონომიკური პროგნოზირება. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		95 გვ.
4	<i>ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა</i>	მაკროეკონომიკა II. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		230 გვ.
5.	<i>ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა</i>	ღია ეკონომიკის მაკროეკონომიკა. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		210 გვ.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენო ბა
1	<i>ნ. ხადური</i>	<i>საქართველოს ეკონომიკა: მძიმე რეალობა და შემდგომი რეფორმირების ძირითადი მიმართულებები, პროფესორ გიორგი პაპავას 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებულში: პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე</i>		<i>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, კ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი, თბილისი 2013</i>	10

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ბ. ხადური	საქართველოს ეკონომიკა: მიძიმე რეალობა და შემდგომი რეფორმირების ძირითადი მიმართულებები, პროფესორ გიორგი პაპავას 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებულში: პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი, თბილისი 2013

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	ღონისძიების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ბ. ხადური	(OECD) გლობალური ფორუმი კონკურენციის საკითხებზე	ქ. პარიზი, საფრანგეთის რესპუბლიკა თებერვალი 28 – მარტი 01, 2013 წ.
2.	ბ. ხადური	(IMF) Rethinking Macro Policy II : first steps and early lessons [Olivier Blanchard]	აშშ, ქ. ვაშინგტონი 16-17 აპრილი, 2013 წ
3.	ბ. ხადური	ეკონომიკური ფორუმი "Innovating for Growth" – Istanbul, Turkey	Istanbul, Turkey 09-10 მაისი, 2013 წ.
4.	ბ. ხადური	On the occasion of the 20th anniversary of the introduction of national currencies in the Caucasus and Central Asia countries - conference "The Transition Journey and the Road Ahead" by the IMF, the EBRD, and the authorities of Switzerland and the Kyrgyz Republic, Bishkek	Kyrgyz Republic, Bishkek 19-20 მაისი, 2013წ.
5.	ბ. ხადური	კონფერენცია	ყაზახეთის რესპუბლიკა

		„Macroeconomic Policies for Sustainable and Resilient Growth in North and Central Asia“	(ქ. აღმატი) 27-28 აგვისტო, 2013წ
--	--	---	-------------------------------------

პროფესორი მირიან ტუხაშვილი

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Carim-East	ევროკავშირი	ფ. ფარგუსი	ევროპის უნივერსიტეტის ინსტიტუტი, მიგრაციის კვლევის ცენტრი, ფლორენცია, კონსორციუმი Carim-East , ექსპერტი საქართველოდან, მირიან ტუხაშვილი
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <ol style="list-style-type: none"> შეკრებილია და კრიტიკულადაა გაანალიზებული ოფიციალურ და კერძო გამოკვლევებში, სხვადასხვა სამეცნიერო ლიტერატურაში გაბნეული სტატისტიკური მასალა, კომპაქტური სახით შედგენილია მიგრაციის სტატისტიკური ბაზა; შესწავლილია მიგრანტთა დაბრუნებული კონტინგენტის საზღვარგარეთ მიგრაციის, მიგრირების ადგილზე შრომითი და სოციალური ადაპტაციის, სამშობლოში დაბრუნების კანონზომიერებანი, მათი ეკონომიკური და სოციალური ადაპტაციის მექანიზმი. გამოვლენილია დაბრუნების ინტენსივობის გაზრდის გზები; შესწავლილია საქართველოში იძულებითი მიგრაციის, ადამიანებით ვაჭრობის(ტრეფიკინგის), რეადმისიის და ცირკულარული მიგრაციის ძირითადი ტენდენციები და კანონზომიერებანი. პროექტის ყველა შემადგენელი ნაწილი დასრულებული სახით გამოქვეყნებულია Carim-East-ის ვებგვერდზე. 				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	შრომითი მობილობის ხარჯი და სარგებელი ევროკავშირისა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებს შორის	ევროკავშირი	ლუკა ბარბონე	მირიან ტუხაშვილი, ლაშა ლაბაძე

ანოტაცია

შესწავლილია საქართველოს შრომითი მიგრაციის ეფექტიანობის ძირითადი პარამეტრები, მისი სოციალურ-ეკონომიკური დანაკარგები და რემიტანსის მნიშვნელობა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის. მიღებული შედეგები და რეკომენდაციები განხილულია GASE-ს კონფერენციაზე ბრიუსელში და მოწონებულია ევროკავშირის შესაბამისი კომისიის მიერ. გამოქვეყნებულია ელექტრონული და ბეჭდვითი პუბლიკაციის ფორმით.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ავტორთა ჯგუფი, რედაქტორი: მირიან ტუხაშვილი	სამეცნიერო სერია მიგრაცია 6	თბილისი, „უნივერსალი“	168

ანოტაცია

წარმოდგენილ ნაშრომებში არის ცდა საერთაშორისო და ლოკალურ დონეებზე შრომის ბაზრის, დასაქმებისა და უმუშევრობის მიგრაციულ პროცესებთან ურთიერთკავშირის შესწავლისა.

განკუთვნილია მიგრაციის პრობლემებით დაინტერესებული მკითხველისათვის

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Lasha Labadze Mirian Tukhashvili	Costs and Benefits of Labour Mobility between the EU and the Eastern Partnership Partner Countries.	Warsaw, Poland, 2013	56

ანოტაცია

დაწერილია საგრანტო პროექტის საფუძველზე. საქართველოს შრომითი მიგრაციული კავშირების კანონზომიერებათა ფონზე დადგენილია რაოდენობრივი კავშირები რემიტანსსა და ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდას შორის. გამოვლენილია ის წინააღმდეგობანი, რაც აფერხებს რეალიზაციის ეფექტიანობას. დამუშავებულია რეკომენდაციები რემიტანსის სწორი განაწილებისა და ბიზნესის ხელშეწყობის მიმართულებით.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Mirian Tukhashvili	<i>Socio-economic problems of returning migrants' reintegration in Georgia</i>	<a href="http://www.c
arim-
east.eu/media
/CARIM-
East_RR-2013-
15.pdf">http://www.c arim- east.eu/media /CARIM- East_RR-2013- 15.pdf	European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Italy	21p. გამოსულია რუსულ ენაზეც

ანოტაცია

შესწავლილია მიგრანტთა დაბრუნების პროცესი საქართველოში. ავტორის მიერ განხორციელებული კვლევისა და სხვა ანალოგიური კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, აგრეთვე, ახლადმოძიებული სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე გამოკვეთილია დაბრუნების პროცესის კანონზომიერებანი და თავისებურებანი. საქართველოში სამუშაო ძალის სიჭარბის პირობებში შეფასებულია დაბრუნებულთა პოზიცია შრომის ბაზარზე და ის ეკონომიკური და სამართლებრივი სირთულეები, რაც თან ახლავს მათი ინტეგრაციის პროცესს. მოცემულია რეინტეგრაციის დახმარების გზები.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	Mirian Tukhashvili	<i>Refugees and displaced persons in Georgia</i>	<a href="http://www.c
arim-
east.eu/media
/exno/Explana
tory%20Notes
2013-105.pdf">http://www.c arim- east.eu/media /exno/Explana tory%20Notes 2013-105.pdf	European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Italy	6p. (გამოქვეყნებულია რუსულ ენაზეც)

ანოტაცია

განხილულია საქართველოში იძულებითი მიგრაციის ძირითადი ფორმები. ყურადღება გამახვილებულია იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლების, მათი შრომის ბაზარზე ქცევის, უმუშევრობის პრობლემებზე, თავიანთ საცხოვრისში დაბრუნების პერსპექტივაზე.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

3	Mirian Tukhashvili	<i>Human Trafficking in Georgia</i>	http://www.carim-east.eu/media/exno/Explanatory%20Notes 2013-2014.pdf	European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Italy	6 p. (გამოქვეყნებულია რუსულ ენაზეც)
---	--------------------	-------------------------------------	---	--	--

ანოტაცია

საქართველოში ადამიანთა ვაჭრობა, მიუხედავად მის წინააღმდეგ ბრძოლისა, ჯერ კიდევ მეტად მწვავე პრობლემად აღიქმება. ოფიციალური სტატისტიკური მასალისა და ტრეფიკინგის შესახებ სხვა ინფორმაციის განზოგადების საფუძველზე შეფასებულია შექმნილი ვითარება და მისი ეკონომიკური საფუძველები.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	Mirian Tukhashvili	<i>Readmission, Return and Reintegration in Georgia</i>	http://www.carim-east.eu/media/exno/Explanatory%20Notes 2013-2014.pdf	European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Italy	6 p. (გამოქვეყნებულია რუსულ ენაზეც)

ანოტაცია

ნაჩვენებია, როგორ იზრდება ევროკავშირის ძალისხმევა დაბრუნების პროცესის სტიმულირების ეფექტიანობის ასამაღლებლად. აქცენტირებულია პროცესის ხელშეწყობისათვის ევროკავშირის ქვეყნების მიერ გამოყოფილი თანხის გამოყენების გზები. შეფასებულია ეკონომიკურ რეინტეგრაციაში რეაღმისიის კონკრეტული როლი.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	Тухашвили Мириан	Основные тенденции развития эмиграционных процессов в постсоветской Грузии. В Сб: «ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»	Ч. 1	Гомель, Беларусь. Изд. БГЭУ	6 С.

	В ЭКОНОМИЧЕСКО М И БИЗНЕС- ОБРАЗОВАНИИ»			
ანოტაცია				
განზოგადებულია ბოლო ოცი წლის განმავლობაში საქართველოში მიმდინარე ინტენსიური მიგრაციული პროცესები. შეფასებულია შექმნილი ვითარება და დასაბუთებულია ტერიტორიული მობილობის ცვლილების მოსალოდნელი შედეგები. გავლენებულია ანალოგია პოსტსაბჭოთა ქვეყნებთან, მათ შორის ბელორუსთან.				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Тухашвили Мириан	Бывшие трудовые эмигранты на рынке труда Грузии	15-16 мая, 2013 года, Минск, Беларусь.

ანოტაცია

მოსხენებაში განხილულია ავტორის მიერ საქართველოში დაბრუნებულ მიგრანტთა პრობლემა ქვეყნის შრომის ბაზარზე. დადგენილია ის წინააღმდეგობანი, რაც ხელს უშლის ეფექტიანი ეკონომიკური რეინტეგრაციის პროცესს. დასაბუთებულია წინადადებანი დაბრუნებულთა მრავალმხრივი ადაპტაციის დაჩქარებისათვის.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Тухашвили Мириан	Основные тенденции развития эмиграционных процессов в постсоветской Грузии	21–24 мая, 2013 года, Гомель, Беларусь.

ანოტაცია:

განზოგადებულია ბოლო ოცი წლის განმავლობაში საქართველოში მიმდინარე ინტენსიური მიგრაციული პროცესები. შეფასებულია შექმნილი ვითარება და დასაბუთებულია ტერიტორიული მობილობის ცვლილების მოსალოდნელი შედეგები. გავლენებულია ანალოგია პოსტსაბჭოთა ქვეყნებთან, მათ შორის ბელორუსთან.

ასოცირებული პროფესორი ნაზირა კაკულია

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		185 გვ.
2	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	ეკონომიკური ზრდის თეორიები. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		150 გვ.
3	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	მაკროეკონომიკური პროგნოზირება. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		95 გვ.
4	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	მაკროეკონომიკა II. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		230 გვ.
	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	ღია ეკონომიკის მაკროეკონომიკა. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		210 გვ.
6.	ნ.კაკულია	ინსტიტუციური ეკონომიკა. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ.კაკულია	გადასახადებისადმი დამოკიდებულება ქრისტიანულ რელიგიაში.		გორი 2013, VII სამეცნიერო	10

		VII სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“დ გორი 2013. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, სექტემბერი		კონფერენცია	
2.	ნ.კაკულია	აგრარული სექტორის მაკროეკონომიკური რეგულირების ძირითადი ასპექტები. ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება, II საერთაშორისო სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენცია http://ispc.tsu.ge/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=76&lang=ka		ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 11დ12 ოქტომბერი	
3	ნ.კაკულია	Macroeconomic police of Georgia during Global Economic Crisis. VI International Scientific Conference “Social and Political Transformations in Today’s Crisis Society: Local, Regional and Global Dimensions”. Institute of Social Sciences of Odessa		Institute of Social Sciences of Odessa	
4	ნ.კაკულია	Macroeconomic results of Financial crisis in Georgia. The XIV International scientific conference on Financial Crisis-its course and socioeconomic consequences in Central and Eastern Europe. Naleczow, Poland, May 13-15. (KRYZYS FINANSOWY, przebieg i skutki społeczno-gospodarcze w europe srodkowej i wschodniej. Lublin)		Institute of Social Sciences of Odessa	
5	ნ.კაკულია	სახელმწიფოს როლი გლობალური ეკონომიკური კრიზისის პირობებში. პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამე-დროვე ეტაპზე, პროფ. გ. პაპავას დაბა-დებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი			

	საერთაშორისო სამეცნიეროპრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული, პ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა. http://www.pgie.tsu.ge/			
6.	პროფესორ გიორგი პაპავას გახსენება. გიორგი პაპავა, დაბადებიდან 90დე წლისთავი, თსუ, პ. გუგუშვილის ინსტიტუტის გამომცემლობა		თსუ, პ. გუგუშვილის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
7.	პროფესორი გიორგი პაპავა. ცხუმდაფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის შრომების კრებული, ტ. III. გამომცემლობა „მერიდიანი“		ცხუმდაფხაზე თის მეცნიერებათა აკადემიის შრომების კრებული, ტ. III. გამომცემლობა „მერიდიანი“	

ასოცირებული პროფესორი მალხაზ ჩიქობავა

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		185 გვ.
2	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	ეკონომიკური ზრდის თეორიები. რიდერი ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		150 გვ.
3	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	მაკროეკონომიკური პროგნოზირება. რიდერი		95 გვ.

		ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის		
4	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	მაკროეკონომიკა II. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		230 გვ.
	ნ. ხადური, ნ. კაკულია, მ. ჩიქობავა	დია ეკონომიკის მაკროეკონომიკა. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		210 გვ.
5	მ. ჩიქობავა	ეკონომიკური ზრდის თეორიები. რიდერი მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის		150 გვ.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენო ბა
1	მ.ჩიქობავა	კონვერგენციის შესაძლებლობები ნეოკლასიკური და ენდოგენური ზრდის მოდელების მიხედვით. ჟურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“ №4. თსუ გამომცემლობა, http://www.tsu.edu.ge/ge/faculties/economics/jurnal/	№4	ჟურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“ №4. თსუ გამომცემლობა	10

ანოტაცია

სტატიაში გაანალიზებულია კონვერგენციის შესაძლებლობები ეკონომიკური ზრდის ნეოკლასიკური და ენდოგენური მოდელების ბაზაზე. აღნიშნულია, რომ აბსოლუტური კონვერგენცია, რომლის მიღწევა შესაძლებელია ნეოკლასიკური მოდელით, ემპირიული ფაქტებით არ დასტურდება. ორივე მოდელი შესაძლებლად მიიჩნევა მხოლოდ შეფარდებით კონვერგენციას. ამასთან, ენდოგენური მოდელი ყურადღებას ამახვილებს ადამიან-კაპიტალში ინვესტიციების განსაკუთრებულ როლზე.

სტატიაში აღნიშნულია, რომ ე.წ. მესამე საყაროს ქვეყნების ფაქტობრივი მონაცემები მხოლოდ უმნიშვნელოდ ადასტურებს შეფარდებით კონვერგენციას. უფრო მეტიც, ხშირ შემთხვევაში დასტურდება დივერგენციის ფაქტები, რაც ამ ქვეყნებში ადამიან-კაპიტალში ინვესტიციების სიმცირითაა განპირობებული. აქედან გამომდინარე, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სამეცნიერო კვლევებისა და განათლების სახელმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერა, რაც ადამიან-კაპიტალის ზრდის უთავრესი ფაქტორია. სხვა შემთხვევაში, მდიდარ და ღარიბ ქვეყნებს შორის ცხოვრების დონეებში არსებული განსხვავება უფრო გაღრმავდება.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. ჩიქობავა	<p>გლობალური ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისის ფუნდამენტური მიზეზები და მისი დაძლევის ალტერნატიული გზები.</p> <p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“</p>	<p>გორი 2013, VII სამეცნიერო კონფერენცია</p>
<p>ანოტაცია</p> <p>მოცემულ ნაშრომში გაანალიზებულია თანამედროვე ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისის ძირითადი ფაქტორები. ყოველდღიურად ნებისმიერი ადამიანი სარგებლობს ფულით. მაგრამ ძალზე მცირე მათგანმა თუ იცის მონეტარული სისტემის ფუნქციონირებისა და ჩვენს ცხოვრებაზე ფულის პირდაპირი ან არაპირდაპირი გავლენის შესახებ. ფული ძალზე აიოლებს საზოგადოებაში საქონელგაცვლას, რომელიც ეფუძნება შრომის დანაწილებას და მას კაცობრიობის ყველაზე გენიალურ გამოგონებად აქცევს. ფული შესაძლებელს ხდის სპეციალიზაციას და ემსახურება ჩვენი ცივილიზაციის საფუძველს. მაგრამ პრობლემა ისაა, რომ ფული არა მარტო ემსახურება საქონელგაცვლას, არამედ მას ამუხრუჭებს, თუ ის უგროვდება მათ, რომელთაც საჭიროზე მეტი ფული აქვთ და მიმოქცევაში არ ხვდება. ამგვარად, იქმნება თავისებური კერძო „საბაჟო პუნქტი“, სადაც მათ, რომელთაც საჭიროზე ნაკლები ფული აქვთ, უწევთ გადაუხადონ ერთგვარი „ბაჟი“ იმათ, რომელთაც საჭიროზე მეტი ფული გააჩნიათ. ამიტომ, კრიზისის დაძლევისათვის აუცილებელია თანამედროვე მონეტარული სისტემის ფუნდამენტური ცვლილება.</p>			
2	მ. ჩიქობავა	<p>ინფლაციის პერმანენტულობის მიზეზები და მისი ნეგატიური შედეგები.</p> <p>პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე, პროფ. გ. პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული</p>	<p>თბილისი, პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი, 20.06.2013 წ.</p>

		<p>კონფერენციის მასალების კრებუ-ლი, პ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტი-ტუტის გამომცემლობა. http://www.pgie.tsu.ge/</p>	
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>In the article are considered impossibility of permanent achievement of zero inflation at existence modern monetary system. According to the author, the reason of such result consists that the certain quantity of money doesn't participate in transaction and serve for payments of loan percent, that is, the nominal interest rate.</p> <p>As a result, the need for permanent payments of interest determines the concentration of large amounts of money in the monetary circulation, which do not participate in economic transactions and, accordingly, to create added value. Based on the foregoing, the concentration in the economy unsecured merchandise extra money entails inflation.</p> <p>The author believes that this is the main reason that in reality it is impossible to achieve zero inflation, which in the long term causes economic crises.</p> <p>Besides, it is shown that need of permanent payments of the interests causes increasing concentration of money in circulation which don't participate in transactions and respectively, in creation of the added values. As a result, concentration in economy of not overstocked money causes inflation.</p> <p>According to the author, the inflation, which permanence is caused by need of payments of the interests, in spite of its size, represents the hidden mechanism of redistribution real wealth in favor of financial wealthy people.</p>			
3	მ. ჩიქობავა	<p>სასურსათო უსაფრთხოება, როგორც სახელმწიფოს მდგრადი ეკონომიკური განვითარების გარანტი. ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება, II საერთაშორისო სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენცია, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 11-12 ოქტომბერი</p>	<p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 11-12 ოქტომბერი</p>

ანოტაცია

მოცემულ სტატიაში გაანალიზებულია სახელმწიფოს სასურსათო უსაფრთხოების მნიშვნელობა და მისი უზრუნველყოფის ძირითადი მიმართულებები, საზღვასმულია მისი როლი ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების მიღწევაში.

სტატიაში ნაჩვენებია, რომ განვითარების თანამედროვე ეტაპზე საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა მოსახლეობის კვების პროდუქტებით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება, რომლის გადაჭრას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის ნამდვილი სუვერენიტეტის უზრუნველსაყოფად და მდგრადი ეკონომიკური განვითარების მისაღწევად. სასურსათო უსაფრთხოება სახელმწიფო პოლიტიკის პრიორიტეტულ მიმართულებად უნდა იქცეს, რადგანაც ის მოიცავს ეროვნული, ეკონომიკური, სოციალური, დემოგრაფიული და ეკოლოგიური ფაქტორების ფართო სპექტრს.

ასოცირებული პროფესორი მურმან ცარციძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ცარციძე ნ. ლაცაბიძე	უმუშევრობის გამომწვევი მიზეზები და უმუშევრობის სტატუსის განსაზღვრის მეთოდოლოგიური საფუძვლები საქართველოში, ჟურნალი „მიგრაცია“,	N6	„გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი 2013 წ.	გვ. 119-140.
ანოტაცია					
<p>სამეცნიერო სტატიაში განხილულია უმუშევრობის, როგორც საქართველოსათვის მწვავე სოციალურ-ეკონომიკური მოვლენის არსი და გამომწვევი მიზეზები, მოცემულია დასაბუთებული მსჯელობა იმის შესახებ, რომ მასობრივი უმუშევრობის დაძლევის გარეშე შეუძლებელია ეკონომიკის ეფექტიანი ფუნქციონირება. უმუშევრობის დაძლევა და შრომისუნარიანი მოსახლეობის ეფექტიანი დასაქმების უზრუნველყოფა კვლავ სახელმწიფოს მაკროეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრეს ამოცანად არის მიჩნეული, ვინაიდან სწორედ იგია სიღარიბისა და ცხოვრების დაბალი დონის გამომწვევი ძირითადი მიზეზი.</p>					
2	მ. ცარციძე	უმუშევრობის ბუნებრივი დონე, მასზე მოქმედი ფაქტორები და შეფასება, ჟურნალი “ეკონომიკა და ბიზნესი”	N3 მაისი- ივნისი	თსუ გამომცემლობა, თბილისი 2013წ.	გვ. 55-75.

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია უმუშევრობის ბუნებრივი დონის, როგორც მნიშვნელოვანი ეკონომიკური კატეგორიის ანალიზი. გამოკვლეულია და განზოგადებულია ის მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორები, რომლებიც ზემოქმედებენ უმუშევრობის ბუნებრივ და მის საერთო დონეზე. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა უმუშევრობის ბუნებრივი დონის მაჩვენებლის გაანგარიშებას. ამ კუთხით განხილულია განვითარებული ქვეყნების პრაქტიკაში აპრობირებული მოდელები. დასაბუთებულია, რომ საქართველოს ეკონომიკისა და შრომის ბაზარზე არსებული რეალური მდგომარეობიდან გამომდინარე, უმუშევრობის ბუნებრივი დონის გაანგარიშების მიზნებისათვის სხვა მეთოდებთან ერთად მიზანშეწონილი იქნებოდა დასაქმებული მოსახლეობის ოპტიმალური რიცხოვნობის მოდელის გამოყენება.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ცარციძე	Labour Market Regulation and Employment Policies in Georgia, European Applied Scinces	N2	stuttgart, Germany 2013	p.183-187

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია შრომის ბაზრის რეგულირებისა და დასაქმების სახელმწიფო პოლიტიკის აქტუალური პრობლემები საქართველოში. დასაბუთებულია, რომ სოციალურ-შრომითი ურთიერთობების სფეროს მოწესრიგება, უმუშევრობის შემცირება და შრომისუნარიანი მოსახლეობის ეფექტიანი დასაქმების უზრუნველყოფა შეუძლებელია შრომის ბაზრის სახელმწიფო რეგულირებისა და აქტიური პოლიტიკის გატარების გარეშე. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა შრომის ბაზრის ინსტიტუტებისა და მისი ადეკვატური ინფრასტრუქტურის, ეფექტიანად მომუშავე დასაქმების სამსახურის შექმნისა და განვითარების აუცილებლობას, როგორც ქვეყნის, ასევე რეგიონების დონეზე.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. ცარციძე ნ. ლაცაბიძე	საქართველოს სოფლის მოსახლეობის ეფექტიანი დასაქმების გზები	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია-

			„ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“, შრომების კრებული, თბილისი 2013წ. 11-12 ოქტომბერი
--	--	--	---

ანოტაცია

სამეცნიერო-კვლევით ნაშრომში დასაბუთებულია, რომ დადებითი ძვრების მიუხედავად, ეკონომიკურ და სოციალურ სფეროში უამრავი გადაუჭრელი პრობლემის გამო, სოფლის მოსახლეობის ცხოვრების დონის საგრძნობი გაუმჯობესება ვერ განხორციელდა, უმუშევრობა კვლავ ერთ-ერთი მთავარი სოციალური პრობლემაა. მისი დაძლევისა და ნეგატიური შედეგების თავიდან ასაცილებლად აუცილებელია დასაქმების ეფექტიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პრაქტიკული რეალიზაცია.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Murman Tsartsidze	The State and the Development Prospects of Labour Market in Georgia	2 nd international Scientific Conference "Applied Sciences in Europe: tendencies of contemporary development" 22 th iune 2013. p.147-152. stuttgart, Germany.

ანოტაცია

ნაშრომში დეტალურადაა გაანალიზებული საქართველოს შრომის ბაზარზე არსებული რეალური მდგომარეობა, გამოკვეთილია ძირითადი პრობლემები და ფუნქციონირების თავისებურებანი. დასაბუთებულია, რომ სოციალურ-შრომითი ურთიერთობების სფეროს მოწესრიგება, უმუშევრობის შემცირება, შრომისუნარიანი მოსახლეობის ეფექტიანი დასაქმების უზრუნველყოფა და საბოლოო ჯამში სიღარიბის დაძლევა და ცხოვრების დონის ამაღლება შეუძლებელი იქნება შრომის ბაზრის რეგულირების ეფექტიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებისა და მისი რეალიზაციის გარეშე.

ასისტენტ პროფესორი მანანა ლობჯანიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	--	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1.	ლობუანიძე მ.	<i>რელიგია და ახალგაზრდობა: კომუნიკაციის ახალი ფორმების ძიებაში</i>	VII სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“ გორი, საქართველო (მოხსენებათა კრებული)	თბილისი, თსუ	5 გვერდი
----	--------------	---	--	--------------	----------

ანოტაცია

რელიგია, როგორც სოციალური ფენომენი თავისთავად ობიექტურ ფაქტორს წარმოადგენს, რომელიც ისევე როგორც სხვა სოციალური ინსტიტუციები, საზოგადოების ერთ-ერთ სოციალურ ჯგუფზე-ახალგაზრდობაზე გარკვეულ ზემოქმედებას ახდენს. რელიგია საზოგადოებისათვის არა ცალკე მდგომი ინსტიტუციაა, არამედ რელიგია უნდა განვიხილოთ, როგორც საზოგადოებრივი ცხოვრების ნაწილია, რომლისგანაც იზოლირებული არავინაა და მათ შორის არც ახალგაზრდობა.

ეკლესია როგორც სოციალური ინსტიტუცია წარმოადგენს ისტორიულ ჩამოყალიბებულ სისტემას საზოგადოების და მათ შორის ახალგაზრდების სწორი ცხოვრების წესის დამკვიდრებისათვის, რაც მეტად მნიშვნელოვანია ჩვენი საზოგადოებისათვის, მყარი და ტრადიციული ოჯახისათვის, რაც ერის სიმყარის გარანტიაა. თანამედროვე ცივილიზებულ საზოგადოებაში ეკლესიას, არა მხოლოდ რელიგიური რიტუალების შენარჩუნებისა და გადაცემის ფუნქცია აქვს, არამედ სოციალური ინსტიტუტის სტატუსიც გააჩნია, რომელიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ახალგაზრდის ფორმირებაში, ხელს უწყობს ჭეშმარიტი ფასეულობების ფორმირებას.

სახელმწიფოს კეთილდღეობა არსებითად დამოკიდებულია მაღალი პასუხისმგებლობის მქონე განათლებულ ადამიანებზე, რომელთაც გაცნობიერებული აქვთ საკუთარი პროფესიული საქმიანობის მნიშვნელობა ქვეყნისათვის.

ნებისმიერი ერის წარმატებული მომავალი დამოკიდებულია განათლების სისტემის სწორ მოწყობასა და ფუნქციონირების მაღალ ხარისხზე. იმ ქვეყნებში, სადაც განათლების სისტემა ეფექტიანია, შესაბამისად ჯანსაღია სახელმწიფოს ყველა წამყვანი ინსტიტუტი.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლობუანიძე მ.	<i>„ეკალიფიციური მუშახელის პოზიტიური ეფექტის გაძლიერება მიგრაციის პროცესში“.</i>	<i>GIZ- საკარიერო ცენტრი „სამშობლოში დაბრუნებული კადრების დასაქმების ხელშეწყობის პროგრამა“ 2012 წლის 2 ნოემბერს,</i>

2.	ლობჯანიძე მ.	<p style="text-align: center;">ახალგაზრდების უმუშევრობისა და დასაქმების პრობლემები საქართველოში</p>	<p style="text-align: center;">გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს BMZ დაკვეთით, GIZ-ი გერმანულ სახელში მართავს დიალოგის ციკლს თემაზე: "პროფესიული კადრების მიგრაციის პოლიტიკურ- ეკონომიკური ეფექტურობის ზრდა". 2013 წლის იანვარი თბილისი</p> <p>II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ თბილისი, 11-12 ოქტომბერი, 2013</p>
----	--------------	--	---

მოსხენებათა ანოტაციები

ახალგაზრდების უმუშევრობა უმწვავესი პრობლემაა ნებისმიერი ქვეყნისათვის და მათ შორის გამონაკლისი არც საქართველოა. უკანასკნელი წლებში მოშლილია პროფესიული განათლების სისტემასა და ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობის მექანიზმი, ყოველგვარი მოთხოვნის გაუთვალისწინებლად ხდება სპეციალისტების მომზადება. მართალია, საბაზრო ეკონომიკის პირობებში შეუძლებელია უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტების პროფესიულ-კვალიფიციური შემადგენლობის სრული შესაბამისობის მიღწევა ეკონომიკის მუდმივად ცვალებად მოთხოვნებთან, მაგრამ მიღებული განათლება შრომითი მოწყობისა და სრულფასოვანი ცხოვრების გარანტიას უნდა იძლეოდეს.

გასათვალისწინებელია, რომ ახალგაზრდობა წარმოადგენს შრომითი რესურსების შევსების ძირითად წყაროს და აქედან გამომდინარე, შრომის ბაზარზე სამუშაო ძალის მთავარ მიმწოდებელს, ამიტომაც ქვეყანაში არსებული რთული სოციალურ-ეკონომიკური ვითარების მიუხედავად, ახალგაზრდების პროფესიულ მომზადებასა და მიზნობრივი დასაქმებისათვის, დღეს განხორციელებული ინვესტიციები სამომავლოდ გაცილებით დიდ დადებით ზემოქმედებას მოახდენს ქვეყნის მომავალ სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე. ახალგაზრდების დასაქმების ხელშეწყობა, მხოლოდ თანასწორობის პრინციპზე დამყარებული სოციალური პარტნიორობის ფარგლებში – დამჭირავებლის, ახალკურსდამთავრებულის და სახელმწიფოს ინტერესების გათვალისწინებით უნდა განხორციელდეს.

ასისტენტ პროფესორი მარინა ტაბატაძე

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვ. რაოდ.
1	ტაბატაძე მარინა	ფინანსური რეგულირების მექანიზმები მაკროეკონომიკურ თეორიაში	N 3	ბორდო, საფრანგეთი საფრანგეთის პოლიტიკური ეკონომიკის ასოციაცია	10

ანოტაცია

სამეცნიერო სტატიაში განხილულია ფინანსური უნსტრუმენტების გამოყენების ინსტიტუციური და სამართლებრივი ასპექტები საბაზრო ურთიერთობების სახელმწიფო რეგულირების პროცესში, რამდენადაც ეკონომიკურ სისტემებს ერთმანეთისაგან სწორედ სახელმწიფოს აქტიურობის ხარისხი განასხვავებს, რაც უპირველესად ფულის აგრეგატების ოპტიმიზაციასა და ინფლაციური პროცესების მართვაში უნდ გამოიხატებოდეს. ფინანსური სტაბილიზაციის მისაღწევად აუცილებელი სახელმწიფოს მიერ ანტიინფლაციური სტრატეგიის და ფინანსური კრიზისის მართვი მექანიზმების შემუშავება, რომლის ძირითადი ელემენტი ფულის მასის სწორ ლიმიტების განსაზღვრაა.

სტატიაში დიფერენცირებულია ანტიინფლაციური სახელისუფლებო ინსტრუმენტები, არაპირდაპირი მეთოდების (ფულის მასის და საპროცენტო განაკვეთი რეგულირება, სავალდებულო ფულადი რეზერვების მართვა, ოპერაციები ღია ბაზარზე და პირდაპირი მექანიზმების მიხედვით (კრედიტების, ფასებისა და ხელფასები ზღვრული სიდიდის დადგენა, გაცვლითი კურსის სახელმწიფო რეგულირება სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოში ინფლაციური თარგეტის ზედა ზღვარი დადგენის ეკონომიკური და მეთოდოლოგიური საკითხები, მისი როლი ფინანსურ სტაბილიზაციის ოპტიმალური მოდელის შემუშავებაში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ტაბატაძე მარინა	გადასახადები – ეკონომიკის რეგულირების მნიშვნელოვანი მექანიზმი	პარიზი, საფრანგეთი ეკ. სტატისტიკის კვლევის ცენტრი, საერთ. სემინარი “გადასახადების ეკონომიკა” 1–2 ივლისი, 2013

ანოტაცია

მოხსენებაში განხილულია საგადასახადო სისტემის თავისებურებები სახელმწიფო მოწყობის, ხელისუფლების ეკონომიკური აქტიურობის, განვითარების ფაზების და მაკროეკონომიკური პროპორციების მიხედვით. გაანალიზებულია ფისკალური პოლიტიკის დიფერენცირებული მექანიზმები და მონეტარულ პოლიტიკასთან მისი კომბინირების ფორმები. მოხსენებაში განხილულია საქართველოში საგადასახადო რეფორმის მიმართულებები და ძირითადი შედეგები, შესაბამისი ინსტიტუციური ცვლილებები და განვითარების ტენდენციები. აღნიშნულია საერთაშორისო თანამშრომლობის როლი და პერსპექტივები საგადასახადო კანონმდებლობის სრულყოფის პროცესში, გაანალიზებულია ის ნორმატიული აქტები, რომელსაც შეუერთდა საქართველო, განსაზღვრულია საერთაშორისო შეთანხმების პრიორიტეტები, რომელიც უნიფიცირებული განაკვეთების შემოღებას ემსახურება და ის პოზიტიური შედეგები, რომელსაც ევროსაბჭოს კონვენციის პრინციპებზე აგებული საგადასახადო სისტემის ფუნქციონირება ახდენს ეროვნულ ეკონომიკაზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სამართლიანობის და საჯაროობის პრინციპების დაცვა საგარეო ურთიერთობებში, რამდენადაც სამართლიანი ადმინისტრირება საგადასახადო სისტემის ქვაკუთხედი, სწორედ საჯაროობა, ტრანსპარენტულობა, საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება აუცილებელი წინაპირობაა ოპტიმალური საგადასახადო სისტემის შექმნისათვის.

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: *ეკონომეტრიკის კათედრა*
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: პროფესორი *იური ანანიაშვილი*
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი აკაკი არსენაშვილი;
ასოცირებული პროფესორი მერაბ ჯულაყიძე;
ასისტენტ-პროფესორი ეკა მეყანწიშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ჯულაყიძე	თამაშთა თეორია ეკონომისტებისთვის	ელექტრონული ვერსია (იხილეთ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ბიბლიოთეკაში)	130

ანოტაციები

თამაშთა თეორია ეკონომისტებისთვის

სახელმძღვანელოში, რომელიც ლექციების კურსის სახითაა წარმოდგენილი განხილულია 11 თემა, რომელიც ძირითადად მოიცავს შემდეგ საკითხებს: სრული

და არასრული ინფორმაციით სტატიკური თამაში, ნემის წონასწორობა წმინდა და შერეულ სტრატეგიებში, დინამიური თამაში სრულყოფილი და არასრულყოფილი ინფორმაციით, თამაში იდეალური და თითქმის სრულყოფილი ინფორმაციით, ბაიესის წონასწორობა და დინამიური ბაიესური თამაშები, თამაშები და პარეტო-ოპტიმალობა, კვაზიწრფივი ეკონომიკა და კერძო წონასწორობა, მონოპოლიური წონასწორობის თვისება, კეთილდღეობის ანალიზი მონოპოლიის პირობებში, პირველი, მეორე და მესამე ტიპის ფასისმიერი დისკრიმინაცია. კურნოს წონასწორობის მოდელი, შტაკელბერგის დუოპოლიის მოდელი, ბერტრანის მოდელი.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	I. AnaniaSvili, V. Papava	The Behavioral Model for Estimating the Laffer Fiscal Points. Buletten of the Georgian National Academy of Scieces.	vol. 7, no. 1, 2013	Tbilisi, Georgian National Academy of Scieces	142-150
2.	I. AnaniaSvili, V. Papava	Equilibrium and Optimal Tax Rates in the Models of Aggregate Demand and Aggregate Supply (Laffer-Keynesian Synthesis). Buletten of the Georgian National Academy of Scieces.	vol. 7, no. 2, 2013,	Tbilisi, Georgian National Academy of Scieces	166-178
3.	I. AnaniaSvili, V. Papava	On the Optimal Tax Burden (Denunciation of Plagiarism). <i>GFSIS Center for Applied Economic Studies</i>	<i>Research Paper 02.2013</i>	Tbilisi, Georgian Foundation for Strategic and International Studies (GFSIS)	1-16
4.	I. AnaniaSvili, V. Papava	On the Laffer-Keynesian Sinthesis. <i>GFSIS Center for Applied Economic Studies</i>	<i>Research Paper 04.2013</i>	Tbilisi, Georgian Foundation for Strategic and International Studies (GFSIS)	1-91

5.	ი. ანანიაშვილი, ვ. პაპავა	ქართველი ეკონომისტის ლიტვაში გამოქვეყნებული პლაგიატური სტატიის შესახებ. // <i>ეკონომიკა და ბიზნესი</i>	№1, 2013	თბილისი, თსუ	171-192
6.	მ. ჯულაყიძე	აქტივებზე ფასების ცვლილების მოდელი// ყოველკვი- რეული გაზეთი “ბანკები და ფინანსები”	№339, 17-23 ოქტომბერი, 2013 წელი	თბილისი	4
7.	ე. მეყანწიშვილი	ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების პარამეტრები// ჟ. ეკონომისტი	№4, 2013	თბილისი	48-53

ანოტაციები

I. AnaniaSvili, V. Papava

The Behavioral Model for Estimating the Laffer Fiscal Points

სტატიაში განხილულია ერთობლივი გამოშვების მოცულობასა და ბიუჯეტის შემოსავლებზე საგადასახადო ტვირთის გავლენის შეფასების მიდგომა. იგი ეფუძნება ქცევითი ტიპის მოდელს, რომელშიც გამოყენებულია ენტროპიული ფუნქციის სპეციფიკური ვარიანტი. შემოთავაზებული მოდელი მაქსიმალური წარმოებრივი ეფექტის და ბიუჯეტის მაქსიმალური საგადასახადო შემოსავლების შესაბამისი ფისკალური წერტილების განსაზღვრის საშუალებას იძლევა. გაკეთებულია დასკვნა, რომ აღნიშნული წერტილები თანხვედრაშია ლაფერის კონცეფციასთან, რადგანაც ქცევითი მოდელიდან მიღებული წერტილებისათვის ეკონომიკური რესურსების გამოყენების მოცულობის განსაზღვრა ენდოგენურად ხორციელდება. მიღებული დასკვნები ილუსტრირებულია აშშ-ის ეკონომიკის შესახებ არსებული მონაცემების გამოყენებით.

I. AnaniaSvili, V. Papava

**Equilibrium and Optimal Tax Rates in the Models of Aggregate Demand and Aggregate Supply
(Laffer-Keynesian Synthesis)**

სტატიაში შემოთავაზებულია მაკროეკონომიკური წონასწორობის მოდელი, რომელშიც ერთობლივი მოთხოვნა და ერთობლივი მიწოდება განხილულია არა ფასების დონეზე, როგორც ეს ტრადიციულად არის მიღებული, არამედ საშუალო საგადასახადო განაკვეთზე დამოკიდებული ფუნქციების სახით. შემოღებულია

ოპტიმალური და წონასწორული საგადასახადო განაკვეთის ცნებები. მოდელის ანალიზის საფუძველზე ნაჩვენებია, რომ როცა მთავრობა ცდილობს წონასწორული საშუალო საგადასახადო განაკვეთის ფიქსირებულ დონეზე შენარჩუნებას, მაშინ ოპტიმალური საგადასახადო განაკვეთის მნიშვნელობა ფასების დონეზე დამოკიდებული სიდიდე ხდება და ერთობლივი მოთხოვნის შესაბამისმა ცვლილებამ შეიძლება გამოიწვიოს ოპტიმალური განაკვეთის წონასწორულთან დაახლოება.

I. AnaniaSvili, V. Papava

On the Optimal Tax Burden (Denunciation of Plagiarism)

სტატია წარმოადგენს პასუხს ლიტვაში გამოშვებულ ჟურნალ “ინტელექტუალური ეკონომიკა”-ში (№4, 2012), გამოქვეყნებულ სტატიაზე, რომელის შინაარსიც, სამწუხაროდ, მთლიანად პლაგიატი აღმოჩნდა. სტატიის მნიშვნელოვანი ნაწილი მოიცავს ინფორმაციას ჩვენი ავტორობით გამოქვეყნებულ სხვადასხვა პუბლიკაციებიდან. აქვე მოცემულია მოკლე მიმოხილვა იმ ძირითადი სიახლეებისა, რომლებიც მიღებულ იქნა ლაფერ-კეინზიანური სინთეზის იდეის განვითარების პროცესში.

აღსანიშნავია, რომ ეს სტატია აშშ-ის ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში SSRN ერთ თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში დიდი ინტერესით სარგებლობდა და შედიოდა მოთხოვნად სტატიათა საუკეთესო ათეულში.

I. AnaniaSvili, V. Papava

On the Laffer-Keynesian Synthesis

თანამედროვე ეკონომიკურ თეორიებში გადასახადების როლი, როგორც წესი, ცალმხრივად შეისწავლება. კეინზიანური მოდელი აქცენტს, ძირითადად, იმ მექანიზმზე აკეთებს, რომლითაც გადასახადები ეკონომიკაზე ერთობლივი მოთხოვნის საშუალებით ზემოქმედებს და თითქმის არ ითვალისწინებს ერთობლივი მიწოდების მხრიდან ზემოქმედების მექანიზმს. გადასახადების პრობლემას ცალმხრივად განიხილავს, აგრეთვე, მიწოდების თეორია, რომელშიც წინა პლანზე საგადასახადო განაკვეთის ერთობლივ მიწოდებაზე ზემოქმედებაა წამოწეული. ბუნებრივია, გადასახადების როლის სრულფასოვანი ახსნა და აღნიშნული თეორიების ცალმხრივობის გადალახვა შესაძლებელია მათი სინთეზის გზით. წარმოდგენილ ნაშრომში შემოთავაზებულია ასეთი სინთეზის მოდელი და კომპლექსურად გაანალიზებულია მისგან გამომდინარე შედეგები.

ი. ანანიაშვილი, ვ. პაპავა

ქართული ეკონომისტის ლიტვაში გამოქვეყნებული პლაგიატური სტატიის შესახებ

ანოტაცია:

სტატია წარმოადგენს ჩვენი ინგლისურენოვანი სტატიის “On the Optimal Tax Burden (Denunciation of Plagiarism)” მნიშვნელოვნად გაფართოებულ ქართულ ვარიანტს, რომელიც დაიწერა ლიტვაში გამოშვებულ ჟურნალ “ინტელექტუალური ეკონომიკა”-ში (№4, 2012), გამოქვეყნებულ პლაგიატური სტატიის პასუხად. სტატიაში, გარდა იმისა, რომ ნაჩვენებია თუ რა შედეგები მიითვისა პლაგიატმა ავტორმა, ასევე მოცემულია მოკლე მიმოხილვა იმ ძირითადი სიახლეებისა, რომლებიც ჩვენს მიერ იქნა მიღებულ ლაფერ-კეინზიანური სინთეზის იდეის განვითარების პროცესში.

მ. ჯულაყიძე

ანოტაცია

აქტივებზე ფასების ცვლილების მოდელი

ნაშრომში განხილულია ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე ფასწარმოქმნის საკითხები ეკონომიკურ მათემატიკური მოდელების გამოყენებით. დასაბუთებულია, რომ ახალი ინფორმაცია ბაზრის მიერ სწრაფად გაითვალისწინება აქტივების ახალ ფასში. გამოკვლევამ აჩვენა, რომ აქციების ფასი ვოლატილურია, ვიდრე რყევებით გამოწვეული ფუნდამენტალური ფაქტორები, როგორცაა დივიდენდები. ინვესტორი ემოციისა და საკუთარი ირაციონალურობის ხაზით თუ არ წავა, ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე მოგებას აუცილებლად მიიღებს.

ე. მეყანწიშვილი

ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების პარამეტრები

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების აუცილებლობა და პარამეტრები. ნაჩვენებია სახელმწიფოებრივი რეგულირების ძირითადი მიმართულებები, ამასთან ისიც ფაქტია, რომ სახელმწიფომ უნდა დაიცვას განსაზღვრული მოთხოვნები ეკონომიკის რეგულირებისას, რაც აუცილებელია თავისუფალი კონკურენციის პირობებში, შექმნას ყველა საფუძველი მეწარმეობის განვითარებისათვის, რომლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირობაა საფინანსო პოლიტიკის ჩამოყალიბება, ანუ როგორი უნდა იყოს იგი ტრანზიტული ეკონომიკის ქვეყნებისათვის, გამოიკეთოს ძირითადი პრინციპები, კერძოდ კი ხელმისაწვდომო კრედიტები მეწარმეობის სტიმულირებისათვის, შეიმუშაოს სათანადო კანონმდებლობა, სადაც გამიჯნული იქნება სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის უფლება-მოვალეობები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ა. არსენაშვილი, მ. მწითური	სოფლის მეურნეობაში ინვესტიციების ეფექტიანობის განსაზღვრის ერთი მეთოდის შესახებ// II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი-2013წელი, 11-12 ოქტომბერი
2	ე. მეყანწიშვილი	გლობალიზაცია და პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკის	28-29 ივნისი, თბილისი, 2013

		განვითარების პრობლემები.// პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადების 90დე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენცია „პოსტკომუნისტური ქვეყნების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“	
3	ე. მეყანწიშვილი, თ. როსტიაშვილი, მ. სოსელია	ფუნქციონალური დონის კონკურენტული სტრატეგიები მცირე ბიზნესისათვის პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში.	28-29 ივნისი, თბილისი, 2013

მოსხენებათა ანოტაციები

ა. არსენაშვილი, მ. მწითური
სოფლის მეურნეობაში ინვესტიციების ეფექტიანობის განსაზღვრის ერთი მეთოდის შესახებ

ნაშრომში განხილულია სოფლის მეურნეობაში ინვესტირების შეფასების კომპლექსური მეთოდი. ამ მეთოდის მიხედვით ინვესტირების ეფექტიანობა უნდა შეფასდეს არა ერთი რომელიმე ინდიკატორით, არამედ რამოდენიმე მათგანით. ინვესტირების ეფექტიანობის ინდიკატორებად აღებულია: ა) ზოგადი ეკონომიკური ეფექტიანობა; ბ) მოსალოდნელი ზარალი; გ) შრომის ნაყოფიერების კოეფიციენტი; დ) ტექნიკური აღჭურვილობის კოეფიციენტი; ე) ინვესტირებიდან მიღებული დანაზოგები; ვ) ინვესტიციის ამოგების დრო; ზ) ინვესტიციის ამოგების სიჩქარე. ოპტიმალურად ვთვლით ისეთ ინვესტირებას, რომლისთვისაც ჯამური შეფასება, ჩამოთვლილი ინდიკატორების მიხედვით, არის მაქსიმალური.

ე. მეყანწიშვილი
გლობალიზაცია და პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკის განვითარების პრობლემები

მსოფლიოს ქვეყნები მუდმივად ურთიერთობენ საქონლის, მომსახურებისა და ინფორმაციის საერთაშორისო გაცვლის გზით. ბაზარი ქვეყნებს შორის შლის საზღვრებს. მსოფლიო გადაიქცევა ერთ „დიდ სოფლად“. წარმოებისა და ბაზრის გლობალიზაცია პროგრესირებს შეუმჩნეველად და შეუჩერებლად. რის შედეგებიც სულ უფრო და უფრო ხდება მნიშვნელოვანი და ყოველთვის არ იძლევიან ოპტიმიზმის საფუძველს.

მოცემულ სტატიაში განიხილება გლობალიზაციის პრობლემები და კეთდება დასკვნა, იმის შესახებ, რომ ნეოლიბერალურმა ექსპერიმენტმა მსოფლიო ეკონომიკაში განიცადა კრახი, რადგან ის ატარებს სისტემურ ნაკლს. საჭიროა მსოფლიო ფინანსურ პრაქტიკაში შეტანილ იქნეს სერიოზული ცვლილებები, რომლებიც მიმართული იქნება სტაბილურობის აღსადგენად და ეროვნული მთავრობის რეგულირებისა და დაგეგმვის ფუნქციის განსამტკიცებლად. მსოფლიო

ეკონომიკური პოლიტიკა უპირველეს ყოვლისა უნდა განვითარდეს ხალხის კეთილდღეობისა და მათი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების გზით.

ე. მეყანაშვილი, თ. როსტიაშვილი, მ. სოსელია

**ფუნქციონალური დონის კონკურენტული სტრატეგიები მცირე ბიზნესისათვის
პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში**

დღესდღეობით, მეწარმეები იძულებული არიან ეძებონ დაფარული რეზერვები კონკურენტული უპირატესობების მოსაპოვებლად. ეს რეზერვები უმეტესწილად კონცენტრირებულია მარკეტინგის კომპლექსის ძირითად ინსტრუმენტებში – საქონელში, ფასში და განაწილებაში.

სასაქონლო პოლიტიკა ერთიან კომპლექსში აერთიანებს საქონლის სასიცოცხლო ციკლის, სამომხმარებლო ფასეულობის, სამარკო სტრატეგიის, „სიახლის“ შემუშავების მარკეტინგულ მართვას.

სასაქონლო ასორტიმენტის რეგულარული განახლების პროცესი განუყოფლადაა დაკავშირებული კომპანიის ინოვაციურ პოლიტიკასთან.

სამამულო წარმოების სამარკო საქონელზე მოთხოვნილების ზრდა საჭიროებს სასაქონლო ნიშნების (სნ) გაფართოებულ გამოყენებას და ბრენდინგის სამუშაოების მნიშვნელოვან გააქტიურებას.

სტრატეგიულ გეგმაში საწარმოები უნდა ხელმძღვანელობდნენ სსც კონცეფციით. მცირე ორგანიზაციებისათვის ფუნქციონალური სტრატეგიების დედაარსი მდგომარეობს გეგმურ-მმართველობითი გადაწყვეტილებების შემუშავებაში ხელსაყრელი მიზნობრივი ბაზრის დასაბუთების, მყიდველების მაქსიმალური ოდენობის მოზიდვისა და სასურველი შემოსავლების მისაღებად წარმატებული პოზიციონირებისათვის.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ა. არსენაშვილი	ინვესტიციების ოპტიმალური განაწილების ცვლადსტრუქტურულიანი ეკონომიკურ- მათემატიკური ამოცანა// საერთაშორისო კონფერენცია “დინამიკური სისტემები: სტაბილურობა, მართვა,ოპტიმიზაცია”	ბელორუსეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მათემატიკის ინსტიტუტი, მინსკი–2013 წელი 14-15 ოქტომბერი
2	E. Меканцишвили	Механизм формирования электронного правительства, как новая	16-18 мая Польша г. Наленчов

		<p>форма государственного регулирования в условиях сетевой экономики.// XIV Международную научную конференцию <<Сетевое общество – Сетевая экономика в Центральной и Восточной Европе >> :Люблинский католический университет им. Иоанна Павла II</p>	
--	--	---	--

მოსხენებათა ანოტაციები

ა. არსენაშვილი

ინვესტიციების ოპტიმალური განაწილების ცვლადსტრუქტურული ეკონომიკურ-მათემატიკური ამოცანა

ნაშრომში ჩამოყალიბებულია ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორების ურთიერთდამოკიდებულების მათემატიკური მოდელი. გათვალისწინებულია ის გარემოება, რომ სხვადასხვა სექტორებს განვითარებისთვის ინვესტირების სხვადასხვა პერიოდები სჭირდებათ და ზემოქმედების შედეგად გარკვეული დროის (დაგვიანების) შემდეგ ხდება რეალურად შესამჩნევი. ეკონომიკური განვითარების ასეთი პროცესი აღწერილია, როგორც ოპტიმალური მართვის ეკონომიკურ-მათემატიკური ამოცანა, რომლის მიზანია ისე შეირჩეს სექტორებს შორის საერთო საინვესტიციო კაპიტალის წილობრივი განაწილების კოეფიციენტები და დროის ის მომენტი, როდესაც უნდა მოხდეს ინვესტირების სტრუქტურის შეცვლა, რომ ეკონომიკის განსახილველი სექტორებისთვის წინასწარ დასახულ მდგომარეობას მივაღწიოთ მაქსიმალური ეფექტიანობით. ჩამოყალიბებული ამოცანისთვის მიღებულია ოპტიმალობის აუცილებელი პირობები, როგორც ინვესტიციების განაწილების ფუნქციებისთვის, ასევე ინვესტირების სტრუქტურის ცვლილების მომენტისთვის. საილუსტრაციოდ მოყვანილია ერთი მაგალითი.

Е. Меканцишвили

Механизм формирования электронного правительства, как новая форма государственного регулирования в условиях сетевой экономики

ეკონომიკის მართვის ქსელური ფორმების განვითარებას მიყვავართ თანამედროვე ეკონომიკური სისტემის ევოლუციამდე, რომელიც საჭიროებს ადეკვატური მექანიზმის შემუშავებას სახელმწიფოს და საზოგადოების ინტერესების შესაბამისად. მოცემულ სტატიაში განხილულია ელექტრონული მთავრობის ფორმირების მექანიზმი, როგორც ქსელური ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების ახალი ფორმა. საუბარია იმ თავისებურებებზე, რომელიც დამახასიათებელია ელექტრონული მთავრობისათვის ქსელური ეკონომიკის პირობებში. ელექტრონული მთავრობის ჩამოყალიბების პროცესი განხილულია ოთხ ეტაბად. ელექტრონულ მთავრობაზე გადასვლა საკმაოდ რთული პროცესია, მისი შემეცნება მოითხოვს დიდ დროს და ძლიერ პოლიტიკურ ხელმძღვანელობას.

ელექტრონული მთავრობის შექმნასთან დაკავშირებული პრობლემები მოიცავს ფინანსურ ტექნიკური ხასიათის პრობლემებს, ასევე ჩინოვნიკებისა და მოქალაქეების მენტალიტეტის შეცვლის პრობლემებს. ამის გათვალისწინებით უმეტეს ქვეყნებში ელექტრონული მთავრობის ჩამოყალიბების პროცესი მიმდინარეობს საკმაოდ შენელებულად.

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: *ეკონომიკური და სოციალური სტატისტიკის კათედრა*
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: *პროფესორი სიმონ გელაშვილი*
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი ს. გელაშვილი
პროფესორი ქ. მარშავა
ასოც. პროფ. ნ. აბესაძე
ასოც. პროფ. მ. მინდორაშვილი
ასოც. პროფ. მ. მუჩიაშვილი
ასისტენტ-პროფ. ზ. შონია
ასისტენტ-პროფ. მ. გიორგობიანი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	დევიდ ერ ანდერსენი, დენის ჯეი სვინი, თომას ეი ვილიამსი. <i>სტატისტიკა ბიზნესისა და ეკონომიკისთვის</i> , 11-ე განახლებული გამოცემა. © 2012 South-Western, Cengage Learning.	პროფ. ქ. მარშავა	ქ. მარშავა ს. გელაშვილი მ. მინდორაშვილი (სარედაქციო კოლეგიის წევრი) ლ. ძევისაური
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შესრულდა სახელმძღვანელოს თარგმნა და რედაქტირება, რომლის მოცულობა თითქმის 1200 გვერდია. მასში განხილულია ეკონომიკისა და ბიზნესის სტატისტიკის თითქმის ყველა თემა. ყოველი თემა მდიდარია პრაქტიკული მაგალითებითა და ამოცანებით, რაც ადვილად გასაგებს ხდის მკითხველისათვის.		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Jinvalis hidroeleqtrosadguris energogeneraciis potencialis	კომპანია "ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი" (GWP)	ქ. მარშავა	ნ. დურგლიშვილი მ. მინდორაშვილი ი. კეჭაყმაძე

	prognozireba			
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>კვლევა ჩატარდა 2013 წლის ოქტომბერ-ნოემბერში. კვლევა განხორციელდა კომპანია "ჯორჯიან უოთერ ენდ ფაუერი"-სთვის (GWP) შპს „ჰიდროდიაგნოსტიკის მიერ“ და მოიცავდა შემდეგ კვლევით კომპონენტს:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. უინვალის ჰიდროელექტროსადგურში ყოველდღიური შემოდინების მონაცემთა ბაზის შექმნა; 2. მონაცემთა ბაზის რედაქტირება და სტატისტიკური ანალიზი; 3. შემოდინებათა პროგნოზირება; 4. შედეგების დაპროგრამება. <p>კვლევის შედეგები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • განხორციელდა 1968-2012 წლებში უინვალის ჰიდროელექტროსადგურში ყოველდღიური შემოდინების მონაცემთა ბაზის შექმნა, დამუშავება და ანალიზი სტატისტიკური პროგრამების SPSS-ისა და Excel-ის გამოყენებით; • ბაზა დაიყო კლასტერებად სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით; • კლასტერებისა და მონაცემთა მთლიანი ბაზისათვის აიგო ნორმალური განაწილების ფუნქციები; • შეფასდა კლასტერების მნიშვნელოვნება საშუალო წლიური შემოდინების ფორმირებაში; • შემუშავდა შემოდინების პროგნოზირების მოდელი; • განხორციელდა მიღებული შედეგების დაპროგრამება Microsoft Access-ს გამოყენებით. 				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	sigaretebis brendebis: „NUMBER ONE“ da „LUCKY STRIKE“ aRrevis SesaZleblobebi	„შპს ოჯო“-ი	ნ. ღურგლიშვილი	ქ. მარშავა, ი. კეჭაყმაზე, თ. მაჭარაშვილი, თ. წიწილაშვილი, ზ. შონია
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>სიგარეტების ბრენდების: „NUMBER ONE“ da „LUCKY STRIKE“ აღრევის შესაძლებლობების კვლევა ჩატარდა 2013 წლის აგვისტო-სექტემბერში. კვლევა განხორციელდა „შპს ოჯო“-სათვის, ა(ა)იპ „კვლევა, ექსპერტიზა, მარკეტინგის“ მიერ და მოიცავდა სამ კომპონენტს:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. დოკუმენტების ანალიზი; 2. რაოდენობრივი კვლევა; 3. საპილოტე კვლევა. <p>კვლევის შედეგად მოხდა:</p> <ul style="list-style-type: none"> • საკვლევი ბრენდების აღრევის შესაძლებლობების შეფასება; • საკვლევი ბრენდების შედარებითი აღქმის განმსაზღვრელი ფაქტორების იდენტიფიცირება; • საკვლევი ბრენდების შედარებითი აღქმის დახასიათება/ ზოგადი პარამეტრების არწერა. 				

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	სოციოლოგიური ფირმა BCG –ის მიერ ჩატარებული სამომხმარებლო ბაზრის კვლევის ექსპერტიზა	„შპს ოჯო“-ი	ნ. დურგლიშვილი	ქ. მარშაგა
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) 2013 წლის ივლისში სოციოლოგიური ფირმა ჩ –ის ჩატარებული კვლევის ექსპერტიზის შედეგად გამოვლინდა შემდეგი სახის დარღვევები: კითხვათა არათანმიმდევრულობა; კითხვებისა და პასუხთა ვარიანტების ბუნდოვანი ფორმულირებები; არასრული სტატისტიკური ანალიზი; შედეგების არაღვეანტური ინტერპრეტაცია. კვლევა შეფასდა არაავალიდურად.</p>				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	2013 წელი. „მოკლევადიანი ინდივიდუალური სამოგზაურო სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი-საერთშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ეკონომიკა და მენეჯმენტი (ICEM-2013)“.	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი.	ნ. აბესაძე	ნ. აბესაძე
<p>2013 წლის 24-16 აპრილი-კაუნასი (ლიტვა) საერთშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ეკონომიკა და მენეჯმენტი (ICEM-2013)“. კონფერენციაზე გაკეთდა მოხსენება დასაქმების გენდერული სტატისტიკის მეთოდოლოგიური სრულყოფის შესახებ, რომლის შედეგადაც მოხსენების მთლიანი ტექსტი გამოქვეყნდა კაუნასის ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის სამეცნიერო ჟურნალში „ეკონომიკა და მენეჯმენტი“ (№1)</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

1	ს. გელაშვილი, ქ. მარშავა, მ. მინდორაშვილი, ნ. აბესაძე, ზ. შონია (ავტორთა ჯგუფთან ერთად).	სტატისტიკა ეკონომიკასა და ბიზნესისათვის (ლექციების კურსი), მე-2 ნაწილი	ოსუ, (ელექტრონული ვერსია) http://tsu.edu.ge/data/file_db/economist_faculty/leqciastatistika2.pdf	246
---	--	--	---	-----

ანოტაციები

თანამედროვე მსოფლიოში სტატისტიკური მეცნიერების მეთოდები ფართოდ გამოიყენება საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში და განსაკუთრებით კი ეკონომიკასა და ბიზნესში. ამიტომ აუცილებელია, რომ სტუდენტებმა ფართოდ შეისწავლონ კონკრეტული სტატისტიკური მეთოდების გამოყენების თავისებურებები სხვადასხვა სფეროში, რაც გააფართოებს შემდგომში მათი დასაქმების შესაძლებლობას. სწორედ ამ მიზნის მიღწევას ემსახურება წინამდებარე ლექციების კურსი, რომელიც დიდ დახმარებას გაუწევს როგორც სტუდენტებს, ასევე პრაქტიკოს სპეციალისტებს. მისი სტრუქტურა სრულად შეესაბამება შესაბამისი სასწავლო დისციპლინის - „სტატისტიკა ეკონომიკისა და ბიზნესისათვის-2“ – დამტკიცებულ სილაბუსს. იგი განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლების ნებისმიერი ეკონომიკური, ბიზნესის, სოციალური და სხვა სპეციალობებისა და ფაკულტეტების სტუდენტებისათვის. იგი დიდ დახმარებას გაუწევს ასევე პრაქტიკოს სპეციალისტებს და ამ საკითხებით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრეს.

2	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ს. გელაშვილი, ქ. მარშავა, მ. მინდორაშვილი, ნ. აბესაძე, ზ. შონია (ავტორთა ჯგუფთან ერთად).	სტატისტიკა ეკონომიკისა და ბიზნესისათვის/დამხმარე სახელმძღვანელო/. ნაწ. 1.	თბილისი, “მერიდიანი	238

ანოტაცია

პრაქტიკული დამხმარე სახელმძღვანელო მოიცავს სილაბუსით გათვალისწინებული ყველა თემის მიხედვით ძირითადი დეფინიციების განმარტებას, საკითხების მოკლე თეორიულ ექსკურსს, მეთოდოლოგიურ მითითებებს ტიპური ამოცანების ამოხსნას, სამუშაო ტესტებსა და დამოუკიდებელი მუშაობისათვის განკუთვნილ ამოცანებს.

3	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ს. გელაშვილი, ქ. მარშავა, მ. მინდორაშვილი, ნ. აბესაძე, ზ. შონია (ავტორთა ჯგუფთან ერთად).	სტატისტიკა ეკონომიკისა და ბიზნესისათვის/დამხმარე სახელმძღვანელო/. ნაწ. 1.	თბილისი, “მერიდიანი“	246

	ჯგუფთან ერთად).	ნაწ. 2.		
ანოტაცია				
<p>პრაქტიკული დამხმარე სახელმძღვანელო მოიცავს სილაბუსით გათვალისწინებული ყველა თემის მიხედვით ძირითადი დეფინიციების განმარტებას, საკითხების მოკლე თეორიულ ექსკურსს, მეთოდოლოგიურ მითითებებს ტიპური ამოცანების ამოხსნას, სამუშაო ტესტებსა და დამოუკიდებელი მუშაობისათვის განკუთვნილ ამოცანებს.</p>				
№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	მ. გიორგობიანი ავტორთა კოლექტივთან ერთად	„გამოყენებითი ინფორმატიკა ეკონომიკაში, ბიზნესში, სამართალმცოდნეობაში და მედიცინაში“ (თეორია, მეთოდოლოგია, პრაქტიკა მე-2 გამოშვება)	თსუ, 2013 გამომცემლობა - „უნივერსალი“. თბილისი	
ანოტაცია				
<p>ნაშრომი წარმოდგენილია თეორიული და პრაქტიკული ნაწილით. თეორიულ ნაწილში მინიმუმამდეა შემცირებული საინფორმაციო პროცესების ზოგადთეორიული, საბაზისო, ფუნდამენტალური დებულებები, რომლის ცოდნის გარეშე შეუძლებელია კომპიუტერული ტექნოლოგიის აგებისა და პროფესიული გამოყენების სპეციფიკის გაგება.</p> <p>რაც შეეხება პრაქტიკული ნაწილის შინაარსს, იგი ატარებს გამოყენებით ხასიათს. მისი მიზანია შესაბამისი სპეციალობების ბაკალავრებს გამოყენებით ინფორმატიკაში პრაქტიკული სავარჯიშოების საშუალებით შეასწავლოს დღეისათვის მოქმედი ოპერაციული სისტემების შესაძლებლობები და ლაბორატორიული სამუშაოების ჩატარებით კი გამოუმუშაოს დამოუკიდებელი სამუშაოების შესრულების უნარ-ჩვევები. იგი დიდ დახმარებას გაეწევს აგრეთვე ეკონომიკასა და ბიზნესში, სამართალმცოდნეობაში და სამედიცინო საქმიანობის სფეროში დასაქმებულ სპეციალისტებს ეფექტურად გადაწყვიტონ მათ წინაშე მდგომი ამოცანები, აქტიურად გამოიყენონ თანამედროვე კომპიუტერული ტექნოლოგიების შესაძლებლობები.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Simon Gelaschwili,	Die globale Finanzkrise als Akzelerator der neuen	4	თბილისი, თსუ	20

	Andreas Nastansky	internationalen Finanzmarktordnung (ჟურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“)			
--	-------------------	--	--	--	--

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია თანამედროვე გლობალური კრიზისის პირობებში ფინანსური ბაზრებისა და საბანკო სისტემების მნიშვნელოვანი რეგულაციების აუცილებლობის მიმართულებები. ეს უნდა დაიწყოს მიკროეკონომიკური საფეხურიდან და, კერძოდ კი, საბანკო ინსტიტუტებიდან. მაკროეკონომიკურ მარეგულირებელ სისტემებს კი მთავარი როლი აკისრიათ სისტემური რისკების იდენტიფიკაციისა და შემცირების საქმეში. აქვე დასაბუთებულია, რომ ფინანსური სისტემის ოპტიმალური რეგულაციისათვის აუცილებელია საერთაშორისო და ეროვნული სათანადო ნორმატიული ბაზების ჰარმონიზება, რაც ხელს შეუწყობს საფინანსო ბაზრების რეგულაციაში ჯერ კიდევ არსებული სუსტი ადგილების მოწესრიგებას.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	ს. გელაშვილი	სოფლის მეურნეობაში განუსაზღვრელობისა და რისკების სტატისტიკური შეფასება	ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება. II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია (შრომების კრებული)	თბილისი, თსუ	6

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია რისკების სტატისტიკური ანალიზისა და პროგნოზირების ეტაპები და ნაჩვენებია, რომ ყველა ეს ეტაპი ერთმანეთთან ორგანულ კავშირშია და რომელიმე მათგანის არშესრულება გამოიწვევს მთლიანი „ჯაჭვის“ გაწყვეტას, რის გამოც, საბოლოო ანგარიშით, ვერ მოხდება დასაბუთებული და მენეჯმენტისთვის აუცილებელი შედეგების მიღება.

სოფლის მეურნეობაში რისკების კომპლექსური სტატისტიკური შეფასებისათვის აუცილებელია განისაზღვროს რისკის ძირითადი ფაქტორები და მოხდეს მათი კლასიფიკაცია რიგი კრიტერიუმის მიხედვით, კერძოდ: ეკონომიკური სისტემის განვითარების სტადიები, წარმოების გარემოსთან დამოკიდებულება, გამოვლენის სფერო, სამეურნეო საქმიანობის შედეგებზე მოქმედების ხასიათი და სხვ.

სოფლის მეურნეობაში რისკების კომპლექსური სტატისტიკური შეფასების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მომენტი ფაქტორთა გავლენის სიდიდის განსაზღვრა საშედეგო მანევენებლებზე. კვლევის ამ ეტაპზე უნდა გაირკვეს ის, თუ ყოველი ფაქტორული ნიშანი რა ზომით იწვევს საშედეგო ნიშნის სიდიდის ცვლილებას.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ქ. მარშავა ლ. ძევისაური	რუსეთის ბაზრის პერსპექტივა – რეალობა თუ ილუზია? ჟ. „ეკონომიკა“	11-12	თბილისი 2013	15

ანოტაცია

საქართველოს უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორებს ტრადიციულად უახლესი მეზობელი ქვეყნები წარმოადგენენ. საქსპორტო პოტენციალის რეალიზაციის შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამოყენებისათვის, ყველაზე მიმზიდველ ბაზარად რუსეთი მოიაზრებოდა. ასეც იყო ქართულ რეალობაში მანამდე სანამ ქართული პროდუქციის იმპორტზე ემბარგო გამოცხადდებოდა.

თანამედროვე პერიოდში საქართველოს მზერა კვლავ ჩრდილოეთით არის მიპყრობილი. ისტორია მეორდება და წლების მანძილზე გაწყვეტილი კავშირები და დანგრეული ურთიერთობები კვლავ აღდგენის პერსპექტივის წინაშე აღმოჩნდა. თუმცა რა იყო და რა რჩება ჩრდილოელი მეზობლის ინტერესის შესანარჩუნებლად საქართველოს ექსპორტის სტრუქტურაში? რამდენად შესწევს ძალა და ყოფნის რესურსები ჩვენს ქვეყანას იმ ფუფუნებით ისარგებლოს, რასაც რუსეთის ბაზარზე საკუთარი პროდუქციის ექსპორტი ჰქვია? ჭირდება კი ამხელა იმპერიას სწორედ ის პროდუქტი რისი წარმოებისა და სხვა ქვეყნების ბაზარზე გატანის შესაძლებლობაც საქართველოს გააჩნია? ემბარგოს გაუქმებაზე არანაკლებ მნიშვნელობისა.

სტატისტიკურ მონაცემთა ფართო სპექტრის ანალიზი ცხადყოფს რუსეთის ბაზრის უპირატესობასა და რეალურ პერსპექტივას.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. მინდორაშვილი	სტატისტიკური ინდიკატორების როლი სოფლის მეურნეობის განვითარების გლობალურ სტრატეგიაში	ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება. II საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია	თბილისი, თსუ	4

ანოტაცია

გონივრული და ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად სოფლის მეურნეობისა და ზოგადად სოფლის განვითარების სტატისტიკას ხშირად იყენებენ პოლიტიკის შემქმნელები, დონორები და კერძო სექტორის წარმომადგენლები. თავის

მხრივ, ასეთი სტატისტიკის წარმოებისა და რელევანტური ინდიკატორების შემუშავების წინაპირობები მომხმარებელთა მოთხოვნილებებიდან მომდინარეობს. ამასთან, უამრავი დისკუსიისა და შეფასების საფუძველზე ექსპერტებიც და საზოგადოებაც იმ დასკვნამდე მიდიან, რომ ინფორმაციის ფლობიდან მიღებული სარგებელი ბევრად აღემატება მასზე გაწეულ ხარჯებს.

სტატისტიკური ინდიკატორების თემა ახალი არ არის, თუმცა აღნიშნულთან დაკავშირებული კრიტიკული საკითხების სიმრავლე კიდევ უფრო ხაზს უსვამს შესასწავლი პრობლემის გაზრდილ მნიშვნელობას. ამასთან აღსანიშნავია, რომ მრავალი ინდიკატორი კვლავაც რელევანტურად რჩება, თუმცა მათი ნაწილი ახლებურად გააზრებას ან რეფოკუსირებას საჭიროებს.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. აბესაძე, რ. ქინქლაძე	მოსახლეობის ჯანდაცვის სტატისტიკის ზოგოვანი ასპექტები საქართველოში.	ჟ. „ეკონომიკა“, № 9-10	თბილისი	გვ. 52-69.

ანოტაცია

სტატიაში მოცემულია მოსახლეობის ჯანდაცვის სისტემაში არსებული მდგომარეობის სტატისტიკური სურათი, განსაკუთრებული აქცენტი გადატანილია დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის ტენდენციებზე და მათი სრულყოფის ღონისძიებებზე, გამოვლენილია ჯანდაცვის სფეროს კამონზომიერებანი ცალკეული სახის დაავადებების მიხედვით.

2	ნ. აბესაძე, რ. ქინქლაძე	რეგიონული სტატისტიკის ორგანიზაციის საერთაშორისო გამოცდილების საკითხისათვის.	ჟურნალი „ეკონომიკა“, №1-2	თბილისი	გვ. 81-87.
---	----------------------------	--	---------------------------------	---------	------------

ანოტაცია

ნაშრომში განხილილია რეგიონალური სტატისტიკის ორგანიზაციის სრულყოფის საკითხები საქართველოში, გამოვლენილია საქართველოს რეგიონალურ სტატისტიკაში არსებული ხარვეზები და განვითარებული რეგიონალური სტატისტიკის მქონე ქვეყნების მაგალითზე დასახულია სტატისტიკის სრულყოფის ღონისძიებანი.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა-	ჟურნალის/ კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	------------------------------	-----------------------	----------------------	------------------------

		ლის/კრებულის დასახელება	ნომერი	გამომცემლობა	
1	მ. გიორგობიანი	ტურიზმის სტატისტიკის საგანი, ამოცანები და მაჩვენებელთა სისტემის გაანგარიშება ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით	IV საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი	“ბათუმი-ტრაპიზონი, 8-9 ივნისი. 2013	4

ანოტაცია

ტურიზმის სექტორი არის ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფად მზარდი სექტორი საქართველოში. ამ პროცესმა განაპირობა სტატისტიკური მეცნიერების სრულიად ახალი დარგის - ტურიზმის სტატისტიკის წარმოშობა. ტურიზმის სტატისტიკის ამოცანებს მიეკუთვნება: ტურიზმის საქმიანობის მოცულობის, სტრუქტურის, დინამიკისა და სხვა მოვლენებთან ურთიერთკავშირის სტატისტიკური შესწავლა. ტურიზმის სტატისტიკის ძირითად ამოცანას კი წარმოადგენს მეცნიერულად დასაბუთებული, უტყუარი სტატისტიკური მონაცემების თავისდროული დამუშავება და ანალიზი.

სტატისტიკურად დამუშავებული სანდო მონაცემები ტურიზმის სწორი დაგმვის საფუძველს იძლევა. ამდენად, ტურიზმის განვითარების რეალური სურათის მისაღებად აუცილებელია სტატისტიკური ანალიზის თანამედროვე მეთოდების გამოყენება.

ინფორმაციული ტექნოლოგიები ტურიზმის დარგის სპეციალისტებს საშუალებას აძლევთ აწარმოონ მონაცემთა ანალიზი მაღალკვალიფიციურად.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	სიმონ გელაშვილი	სოფლის მეურნეობაში განუსაზღვრელობისა და რისკების სტატისტიკური შეფასება	11-12 ოქტომბერი, თსუ

ანოტაცია

წარმოდგენილია სოფლის მეურნეობაში რისკების სტატისტიკური ანალიზისა და პროგნოზირების ეტაპები და ნაჩვენებია, რომ ყველა ეს ეტაპი ერთმანეთთან ორგანულ კავშირშია და რომელიმე მათგანის არშესრულება გამოიწვევს მთლიანი „ჯაჭვის“ გაწყვეტას, რის გამოც, საბოლოო ანგარიშით, ვერ მოხდება დასაბუთებული და მენეჯმენტისთვის აუცილებელი შედეგების მიღება.

სოფლის მეურნეობაში რისკების კომპლექსური სტატისტიკური შეფასებისათვის აუცილებელია განისაზღვროს რისკის ძირითადი ფაქტორები და მოხდეს მათი კლასიფიკაცია რიგი კრიტერიუმის მიხედვით, კერძოდ: ეკონომიკური სისტემის განვითარების სტადიები, წარმოების გარემოსთან დამოკიდებულება, გამოვლენის სფერო, სამეურნეო საქმიანობის შედეგებზე მოქმედების ხასიათი და სხვ.

სოფლის მეურნეობაში რისკების კომპლექსური სტატისტიკური შეფასების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მომენტია ფაქტორთა გავლენის სიდიდის განსაზღვრა საშედეგო მაჩვენებლებზე. კვლევის ამ ეტაპზე უნდა გაირკვეს ის, თუ ყოველი ფაქტორული ნიშანი რა ზომით იწვევს საშედეგო ნიშნის სიდიდის ცვლილებას.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ქ. მარშავა	საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის სტატისტიკური ანალიზი	29.11.2013 საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემია, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ, კორპ. 10, აუდ. 206.

ანოტაცია

საქართველო, როგორც შავი ზღვის რეგიონისა და „აბრეშუმის გზის“ ერთ-ერთი ცენტრალური ქვეყანა, ცალკეულ ისტორიულ პერიოდებში, მისი სახელმწიფოებრივი დანაწილების მიუხედავად, აქტიურად იყო ჩართული სხვადასხვა ქვეყნებთან სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობებში და როგორც დამოუკიდებელ და ცივილიზებულ ქვეყანას, თავისი წვლილი შეჰქონდა ტერიტორიულად განცალკევებულ სახელმწიფოებს შორის სავაჭრო-ეკონომიკური კავშირების დამყარება-განვითარების საქმეში.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ საქართველო დიდი ეკონომიკური სიძნელეების წინაშე აღმოჩნდა. თუმცა, საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების დახმარებით ქვეყანამ შეძლო მოეხდინა საგარეო ვაჭრობის დრმა ლიბერალიზაცია: გაუქმდა ექსპორტ-იმპორტის ქვოტირება და საგარეო სავაჭრო კონტრაქტების რეგისტრაციის მოთხოვნა, შემცირდა აქციზური საქონლის ნუსხა და აქციზის გადასახადის განაკვეთები. ექსპორტის ხელშეწყობის მიზნით გაუქმდა საბაჟო გადასახადი ექსპორტზე.

დადებითი ძვრებია ინფრასტრუქტურის განვითარების მხრივ. მიმდინარე წლის სექტემბრის დასაწყისში საქართველო-რუსეთის საზღვარზე განახლებული საბაჟო-გამშვები პუნქტი “ყაზბეგი“ გაიხსნა, რომელიც აღჭურვილია თანამედროვე სისტემებით, სატვირთო მანქანების სკანირებისა და არასტანდარტული მანქანების გატარების სისტემით. განვითარებული და მოწესრიგებული ინფრასტრუქტურა და გამარტივებული საბაჟო პროცედურები დამატებით სტიმულს შექმნის საქონლის ექსპორტისათვის.

რეალური პერსპექტივის გამოსავლენად და პრაგმატული თეორიის ჩამოსაყალიბებლად სტატისტიკური აპარატის სრული არსენალის გამოყენებით განხორციელდა შორეულ და უახლოეს წარსულში საქართველოს საგარეო ვაჭრობაში ჩამოყალიბებული ტენდენციებისა და განვითარების პერსპექტიულობის ანალიზი.

ანალიზის შედეგად გაკეთებული დასკვნებისა და თანამედროვე მოთხოვნების გათვალისწინებით, მიმდინარე ეტაპზე ქვეყანამ უნდა აირჩიოს ექსპორტზე

ორიენტირებული სტრატეგიული სავაჭრო პოლიტიკა. საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის რეალიზაციისათვის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ასევე, ინვესტორების მოზიდვა და საიმედო კაპიტალდაბანდების განხორციელება, რომლებიც ხელს შეუწყობს ეროვნული წარმოების ამოქმედებას, ეროვნული პროდუქციის ხარისხისა და შესაბამისად, კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, რაც თავის მხრივ, ექსპორტის წახალისებისა და საექსპორტო პოტენციალის ეფექტურად გამოყენების მყარი გარანტი იქნება.

1	მარინე მინდორაშვილი	სტატისტიკური ინდიკატორების როლი სოფლის მეურნეობის განვითარების გლობალურ სტრატეგიაში	11-12 ოქტომბერი, თსუ, 2013
---	----------------------------	---	----------------------------

მოსხენების ანოტაცია

გონივრული და ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად სოფლის მეურნეობისა და ზოგადად სოფლის განვითარების სტატისტიკას ხშირად იყენებენ პოლიტიკის შემქმნელები, დონორები და კერძო სექტორის წარმომადგენლები. თავის მხრივ, ასეთი სტატისტიკის წარმოებისა და რელევანტური ინდიკატორების შემუშავების წინაპირობები მომხმარებელთა მოთხოვნილებებიდან მომდინარეობს. ამასთან, უამრავი დისკუსიისა და შეფასების საფუძველზე ექსპერტებიც და საზოგადოებაც იმ დასკვნამდე მიდიან, რომ ინფორმაციის ფლობიდან მიღებული სარგებელი ბევრად აღემატება მასზე გაწეულ ხარჯებს.

სტატისტიკური ინდიკატორების თემა ახალი არ არის, თუმცა აღნიშნულთან დაკავშირებული კრიტიკული საკითხების სიმრავლე კიდევ უფრო ხაზს უსვამს შესასწავლი პრობლემის გაზრდილ მნიშვნელობას. ამასთან აღსანიშნავია, რომ მრავალი ინდიკატორი კვლავაც რელევანტურად რჩება, თუმცა მათი ნაწილი ახლებურად გააზრებას ან რეფოკუსირებას საჭიროებს.

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. აბესაძე ო. აბესაძე	სოფლის მეურნეობის განვითარების ტენდენციები საქართველოში.	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო საერთშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“, შრომების კრებული. თბ., 2013. გვ.7-11.

ანოტაცია

მოსხენებაში დასაბუთდა სოფლის მეურნეობის განვითარების აუცილებლობა, დახასიათებული იყო სოფლის მეურნეობის განვითარებაში გამოვლენილი ტენდენციები, ძირითადი პრიორიტეტები, გადმოცემული იყო დარგის განვითარების ძირითადი პარამეტრების სტატისტიკური ანალიზი, გამოიკვეთა სოფლის მეურნეობის განვითარების წინაშე არსებული პრობლემები და გამოვლინდა მისი განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებები

№	მომსხენებელი/	მოსხენების	ფორუმის ჩატარების
---	---------------	------------	-------------------

	მომხსენებლები	სათაური	დრო და ადგილი
2	ნ. აბესაძე, რ. ქინქლაძე, ქ. ჩიტაღაძე	კიდევ ერთხელ ტურიზმის სტატისტიკის კვლევის ობიექტისა და ამოცანების შესახებ.	ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელწიფო უნივერსიტეტის IV საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის: „ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი“ შრომების კრებული. ბათუმი-ტრაპიზონი. გვ.268-272.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Simon Gelaschwili (Markus Porsche- Ludwig, Wolfgang Gieler, Jürgen Bellers)	Handbuch Sozialpolitiken der Welt	Münster, LIT verlag	712

ანოტაცია

კრებულში განხილულია მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში (მათ შორის საქართველოში) სოციალური პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები და აღნიშნულია მათი პოზიტიური და ნეგატიური ასპექტები. კრებულში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი სოციალური პროცესების ამსახველი სტატისტიკური ინფორმაციის ემპირიულ ანალიზს და ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე გაანგარიშებულია ადეკვატური სტატისტიკური მაჩვენებლები.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	N. Abesadze	The priority directions in the employment policy in Georgia	The Problems of systained social- ecomonic development of Republic of Summary scientific workc.	Armenia. Erevan.	p.175-179.

ანოტაციები

ნაშრომში განხილულია უმუშევრობის სტატისტიკური შეფასების საკითხები საქართველოში. გამოვლენილია უმუშევრობის გამომწვევი მიზეზები და მოცემულია დასაქმებისა და უმუშევრობის რეალური სტატისტიკური სურათი, არსებული სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე გაკეთებულია პროგნოზული გაანგარიშებები.

2.	N. Abesadze	The Methodological issues of the improvement of gender statistics of employment.	Journal: „Economics and management.“ №1	Kaunas, Lithuania	p.154-158
----	-------------	---	--	-------------------	-----------

	<p align="center">ანოტაცია</p> <p>სტატია ითვალისწინებს დასაქმების გენდერული სტატისტიკის მეთოდოლოგიური საკითხების სრულყოფის საკითხებს. ნაშრომში აგებული იქნა დასაქმების ცვალებადი, ფიქსირებული და სტრუქტურული ძვრების ინდექსები გენდერულ ჭრილში და არსებული ინფორმაციული უზრუნველყოფის პირობებში განხორციელდა ამ ინდექსების გაანგარიშება, შესაბამისად განხორციელდა ინდექსის ფაქტორული დაშლის შედეგად მიღებული შედეგების სტატისტიკური ანალიზი.</p>				
--	---	--	--	--	--

ბიზნესის ადმინისტრირების მიმართულება აერთიანებს შვიდ კათედრას:

1. ფინანსებისა და საბანკო საქმე;
2. ბუღალტრული აღრიცხვა და აუდიტი;
3. საერთაშორისო ბიზნესი;
4. მენეჯმენტი და ადმინისტრირება;
5. მარკეტინგი;
6. ტურიზმისა და მასპინძლობის მენეჯმენტი;
7. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ეკონომიკასა და ბიზნესში.

ფაკულტეტის შემადგენლობაშია – „**საერთაშორისო საწარმოთა მართვა**“ - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის და ფრიდრიჰ შილერის სახელობის იენის (გერმანია) უნივერსიტეტის **ერთობლივი სამაგისტრო პროგრამა ორმაგი ხარისხით.** (აკრედიტებული).

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **ფინანსები და საბანკო საქმის კათედრა**
2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **პროფესორი ირაკლი კოვზანაძე**
3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი აეთანდილ ჩუთლაშვილი
ასოცირებული პროფესორი მიხეილ ჩიკვილაძე
ასოცირებული პროფესორი ემზარ ჯგერენია
ასოცირებული პროფესორი ხათუნა ბარბაქაძე
ასოცირებული პროფესორი ლეილა ღუდუშაური
ასისტენტ პროფესორი ნატო კაკაშვილი

პროფესორი ირაკლი კოვზანაძე

IV პუბლიკაციები:

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	И. К. Ковзанадзе	„Посткризисное развитие мирового банковского сектора: тенденции и перспективы“	„Деньги и Кредит“, №3,	Москва, 2013,	стр.,60-63.

ანოტაციები

В статье рассматриваются текущие тенденции и перспективы развития мирового банковского сектора с учетом воздействия различных факторов. анализируются изменения в ключевых составляющих банковской деятельности: капитале, структуре и качестве активов, ликвидности, доходности, управлении, регулировании.

In article the current tendencies and prospects for development of the world banking sector taking into account influence of various Factors are considered. Changes in key components of bank activity are

analyzed: capital, structure and quality of assets, liquidity, profitability, management, regulation.

Ключевые слова: кризис; мировой банковский сектор; тенденции развития; капитал; ликвидность; качество активов; доходность; система управления; регулирование.

Key words: crisis; world banking sector; development tendencies; capital; liquidity; quality of assets; profitability; control system; regulation.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ირაკლი კოვზანაძე (მონაწილე)	Warsaw Stock Exchange: IPO Summit	2013 – პოლონეთი, ვარშავა
2	ირაკლი კოვზანაძე (მონაწილე)	Asian Development Bank Institute (ADBI): Regional Roundtable on Public Sector Management and Public- Private Partnerships for Development Results,	2013 – იაპონია, ტოკიო
მოსხენებათა ანოტაციები			

ასოცირებული პროფესორი ავთანდილ ჩუთლაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ავთანდილ ჩუთლაშვილი	ამერიკის შეერთებული შტატების სოციალურ- ეკონომიკური	“ეკონომიკა და ბიზნესი” 2013/6	თბილისი. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის	12

	განვითარების ძირითადი ტენდენციები		სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
<p>ნაშრომში შესწავლილია მსოფლიოს წამყვანი ეკონომიკის მნიშვნელოვანი ინდიკატორები, რათა დაგვედგინა მათ შორის მიზეზშედეგობრივი კავშირები და განგვესაზღვრა, რა შესაძლო შედეგებია მოსალოდნელი აშშ-ისა და მის პარტნიორებისათვის უახლოეს მომავალში.</p> <p>ბოლო 50 წლის ციფრობრივი მასალის საფუძველზე გაანალიზებულია აშშ-ის ფედერალური ვალი, მშპ-ის დინამიკა და თავისებურებანი, მათი თანაფარდობა მსოფლიო მშპ-ან. ასევე შესწავლილია ზოგიერთი სხვა ინდიკატორი, როგორცაა მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე, მთლიანი ეროვნული დანაზოვის დინამიკა, სამუშაოს ხანგრძლივობა და მუშაობის ინტენსიურობის მახასიათებლები, ცალკეული სოციალური ხასიათის პარამეტრები.</p> <p>განხილულია ზოგიერთი საკითხი, რომელიც მნიშვნელოვანია საქართველოს საფინანსო სისტემის მდგრადი განვითარებისათვის.</p>				

ასოცირებული პროფესორი ხათუნა ბარბაქაძე

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ხათუნა ბარბაქაძე	სადაზღვევო მომსახურების რეგიონალური მარკეტინგი	თბილისი
2	ხათუნა ბარბაქაძე	ტურისტული ორგანიზაციების მართვის ეფექტიანი პარამეტრების შესახებ	ბათუმი

მომხსენებათა ანოტაციები

სადაზღვევო მომსახურების რეგიონალური მარკეტინგი

საქართველოში სადაზღვევო მომსახურებების რეგიონალური ბაზარი მეტ-ნაკლებად წარმატებით არსებობს და ვითარდება. სადაზღვევო კომპანიების უმეტესობა განაგებულა თბილისში მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ დედაქალაქის კომპანიებს აქვთ ფილიალების დიდი და საკმარისად განვითარებული ქსელი, რაც მათ საშუალებას აძლევს მოიცვან რეგიონალური სადაზღვევო ბაზარი. სადაზღვევო მარკეტინგი წარმოადგენს სპეციფიკურ ეკონომიკურ მოვლენას, რომელიც არსებითად

განსხვავდება ეკონომიკური ცხოვრების სხვა სფეროების მარკეტინგისაგან, რაც გამოწვეულია დაზღვევის განსაკუთრებული სოციალურ-ეკონომიკური როლით და მისი განსაკუთრებული ადგილით ეკონომიკური ურთიერთობების სისტემაში და საზოგადოებრივი წარმოების პროცესში.

მარკეტინგის სტრატეგია და ტექტიკა მდგომარეობს არა მარტო სადაზღვევო ბაზრის მოპოვებაში, არამედ ჩამოყალიბებულ მოთხოვნაზე მუდმივი კონტროლის განხორციელებაში, რათა საჭიროებისამებრ გარდაქმნას კონკურენციული ბრძოლის სტრატეგიული პროგრამები და ტაქტიკა.

ტურისტული ორგანიზაციების მართვის ეფექტიანი პარამეტრების შესახებ

თანამედროვე ეკონომიკურ პირობებში ადგილი აქვს ტურიზმის უპრეცედენტო ზრდას, რომლის შედეგადაც მნიშვნელოვნად გაიზარდა მისი როლი ეკონომიკაში. ეკონომიკური გლობალიზაციის პირობებში – ხელმისაწვდომი ბაზრები, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარება, შიდა და საერთაშორისო კონკურენცია, ახალი ტურისტული პროდუქტისა და გასაღების ახალი ბაზრების გაჩენა – მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ტურიზმზე მოთხოვნის ზრდას და შეცვალა ტურისტული ორგანიზაციების სტრატეგიები და წარმოაჩინა ახალი მიდგომები მართვის თვალსაზრისით.

ტურისტულ ბაზარზე ცვლილებები თავისთავად ითხოვს ტურისტული ორგანიზაციების მხრიდან სათანადო რეაგირებას. ტურისტული ორგანიზაციების მართვის ეფექტიანი პარამეტრები განისაზღვრება მაჩვენებლების ერთობლიობით, რომლებიც ადასტურებენ ორგანიზაციის მიზნების მიღწევასა და კონკურენტუნარიანობის ზრდას. ამიტომ, შესაძლებელია გამოიყოს წარმატებული ტურისტული ორგანიზაციის მაჩვენებლების ძირითადი ჯგუფები: ტურისტული ორგანიზაციის კონკურენტუნარიანობის მაჩვენებლები; შრომის ხარისხისა და შედეგიანობის მაჩვენებლები; სოციალური ეფექტიანობის მაჩვენებლები.

ამრიგად, ტურისტული ორგანიზაციების მართვის ეფექტიანობის პარამეტრები – ეს არის მენეჯერების საქმიანობის ძირითადი შედეგი. მენეჯერები შეიმუშავენ თავისდროულ, მაღალეფექტურ გადაწყვეტილებებს და შეუძლიათ მომხმარებლებს შესთავაზონ მაღალი ხარისხის ტურისტული პროდუქტები. ხარისხიანი და უსაფრთხო ტურისტული პროდუქტი – არის ის, რისი მიღებაც სურს მომხმარებელს.

ტურისტული ორგანიზაციის ხარისხის მართვის სისტემა – ეს არის ურთიერთდაკავშირებული ელემენტების ერთობლიობა, რომლის ძირითად მიზანს წარმოადგენს მომხმარებელთა მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება, მათთვის მაღალი ხარისხის მომსახურებებისა და ტურისტული პროდუქტების შეთავაზება.

ტურისტული ორგანიზაცია ვალდებულია შეასრულოს ყველა თავისი ვალდებულება, გაითვალისწინოს ტურისტების სურვილები და იზრუნოს მათ მაღალხარისხიან მომსახურებაზე. ტურისტულ ორგანიზაციებში მართვის ეფექტიანობა, უპირველეს ყოვლისა, განისაზღვრება მომხმარებლების მოთხოვნების ყოველმხრივი დაკმაყოფილებით.

ასოცირებული პროფესორი მიხეილ ჩიკვილაძე

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მიხეილ ჩიკვილაძე	საბიუჯეტო შემოსავლების თანამედროვე ასპექტები საქართველოში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე (28-29 ივნისი, 2013) თბილისი 2013

ასოცირებული პროფესორი ლეილა ღუდუშაური

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლეილა ღუდუშაური	საბანკო და საკრედიტო	თბ., გამომცემლობა „ინტელექტი“, 2013.	152 გვ.

		<p>ორგანიზაციების რეინჟინერინგი: თეორია და პრაქტიკა. მე-2 გამოცემა, ცვლილებებითა და დამატებებით.</p>		
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>თანამედროვე ბანკს, მკაცრი ბანკთაშორისი კონკურენციისა და ფინანსური მომსახურების ბაზრის მუდმივი ცვალებადობის პირობებში, გადარჩენის აუცილებლობა აიძულებს სერიოზულად გადახედოს თავისი საქმიანობის თითოეულ ასპექტს. ახალი ფინანსური პროდუქტებისა და ტექნოლოგიური ინოვაციების მზარდი ნაკადი საჭიროებს განვითარების მიმართულების სწორ და, ამავე დროს, სწრაფ პროგნოზს. საბანკო მომსახურებაზე ფასების დადგენის პრიმიტიულმა, ე. წ. „პაკეტურმა“ პრაქტიკამ საბოლოოდ ამოწურა თავისი შესაძლებლობები, ვინაიდან თანამედროვე ეტაპზე უპირატესობა ფინანსური მომსახურების კონკრეტული სახეობის მოთხოვნას ენიჭება. აღნიშნული ფაქტორები, სხვა ფაქტორებთან ერთად, აყალიბებენ სფეროს, სადაც მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღების დროს დასაშვები შეცდომების არეალი მუდმივად მცირდება.</p> <p>საბანკო სისტემის მსოფლიო გამოცდილება ცხადყოფს, რომ ქვეყნის საკრედიტო სისტემის ბევრი რთული საკითხი შეიძლება დაძლეულ იქნეს, თუ გათვალისწინებული იქნება საბანკო სისტემის მართვის უახლესი თეორიები, მათ შორის, პირველ რიგში, საბანკო ბიზნეს-პროცესების რეინჟინერინგი.</p> <p>ნაშრომში განხილულია ბანკების რეინჟინერინგის, ანუ ბანკების ბიზნეს-პროცესების ფუნდამენტური რეორგანიზაციის თანამედროვე მექანიზმი, ბანკების საქმიანობის ოპტიმალური და მაქსიმალურად ეფექტური მოდელების აგებისა და ფუნქციონირების ახალი ფორმები და მეთოდები, ტექნიკა და ტექნოლოგიები.</p> <p>ნაშრომი გათვალისწინებულია ფინანსებისა და საბანკო საქმის სპეციალისტების მაგისტრანტების, დოქტორანტების, მეცნიერ-მუშაკების, ბანკირებისა და საბანკო საქმით დაინტერესებული მკითხველისათვის.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლეილა ღუდუშაური	ბიუჯეტური დაგეგმვის თანამედროვე სისტემა კომერციულ ბანკებში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი, პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლის-

			თავისაღმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე: „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“. თბ., 28-29 ივნისი, 2013.
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>ბიუჯეტური დაგეგმვის სისტემა თანამედროვე ბანკის მართვის უაღრესად წარმატებულ და ეფექტიან ინსტრუმენტს წარმოადგენს და, აქედან გამომდინარე, მისმა უგულვებელყოფამ შეიძლება სერიოზულად შეასუსტოს მენეჯმენტი და ბანკის ხელმძღვანელობა ფაქტობრივად არა მარტო საფინანსო ნაკადების რეგულირების ერთ-ერთი ყველაზე ოპტიმალური საშუალების, არამედ თვითრეგულირებისა და მოტივაციის ქმედითი მექანიზმის გარეშე აღმოჩნდეს.</p> <p>ნაშრომში განხილულია ბიუჯეტური დაგეგმვის თანამედროვე მოდელების არსი, თავისებურებანი და დანერგვის მექანიზმი საბანკო სფეროში.</p>			

ასისტენტ პროფესორი ნატო კაკაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნატო კაკაშვილი	როგორ გამოვიანგარიშოთ სადაზღვევო პრემია. ჟურნ. ბიზნესი და კანონმდებლობა; სამოგზაურო დაზღვევის ფინანსური მდგრადობის მაჩვენებლები ჟურნ. ბიზნესი და კანონმდებლობა	6 ოქტომბერი, 2013 წელი	თბ.,2013	
2	ნატო კაკაშვილი	როგორ გამოვიანგარიშოთ სადაზღვევო პრემია. ჟურნ. ბიზნესი და კანონმდებლობა; სამოგზაურო დაზღვევის ფინანსური მდგრადობის მაჩვენებლები ჟურნ. ბიზნესი და კანონმდებლობა	მაისი, 2013		

ანოტაციები

Travel insurance as financial stability indicators N..Kakashvili - Professor of Tbilisi State University

The insurance companies are offering such important insurance products such as travel insurance, the insurance market is becoming increasingly in demand. Travel Insurance actuality caused by the fact that the trip could cause a little trip to a nice change of plans. Travel insurance is an effective way to avoid a trip to unforeseen large expenses. Tourists are almost always occurs in extreme situations, so it is necessary for the safety of travel insurance. This product can be purchased at almost all insurance companies, but not so much of a traveler enjoys it. Tourist activity in the financial stability of insurance rates can be estimated to determine the cash flow deficit spending time with definitely and tariff revenue ratio. Estimated cash flow deficit significantly affecting the quality of the company's insurance portfolio value

Abstract

THE THEORETICAL BASIS FOR THE CALCULATION OF INSURANCE PREMIUMS

Insured deposits are insured by the insurer for the insurance premium is the amount that the insurer intended

by him for the costs of insurance and insurance services under the agreement for compensation for damage caused accidentally. The price of insurance services – setting insurance rates, the amount prescribed in insurance unit, specified period of time. Cost models include two groups of factors: a possible adaptation of the insurance risk (net -bet precautionary measures and exclusion) and a market area change (proceedings of the expense and profit) risk. Tariff for economic reasons is the cost of insurance services, the impact on the insurance fund and the means of production requirements. Insurance rates are determined by the content and structure of the essence of insurance.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნატო კაკაშვილი	საქართველოს აგროსექტორი და დაზღვევა	თსუ, II საერთაშორისო კონფერენცია ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება თბილისი, 2013

Abstract

Of the agro-sector and insurance system

Without the participation of the rural - agricultural production insurance and reinsurance system can't be created because of unstable conditions, crop insurance is associated with greater risks. In addition, the state's resources are limited.

Market economy conditions, objective and subjective factors, it is necessary to develop an effective model for the development of agriculture, however, we deem it advisable to forming a special agriculture credit and insurance systems, rural infrastructure, competitive products.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველოს საფონდო ბაზრის მიმოხილვა 2012 წლის აგვისტო - 2013 წლის სექტემბერი	საქართველოს საინვესტიციო ჯგუფი პლიუსი	დავით ასლანიშვილი, დიტრის მიულერი	დავით ასლანიშვილი
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>მომზადდა კვლევა საქართველოს საფონდო ინდუსტრიის საკითხებზე, აღნიშნული ინფორმაციის მიხედვით მიმდინარეობს რიგი საკანონმდებლო ცვლილების დამუშავება საფონდო ბაზარზე არსებული უმძიმესი მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით. კვლევა გამოქვეყნებულია შემდეგ ელექტრონულ მისამართზე: http://www.investgroup.ge/padmin/ge/research_main_page/files/GSE Market Review September 2012 - August 2013.pdf</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დავით ასლანიშვილი/ქრისტინე ომაძე	კავკასიის უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული	კავკასიის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, ქ.თბილისი	11 (თერთმეტი)
2	დავით ასლანიშვილი/ქრისტინე ომაძე	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის	თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	7(შვიდი)

3	დავით ასლანიშვილი	<p>ეკონომიკის ინსტიტუტის პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილ საერთაშორისო სამ ეცნიერო- პრაქტიკულ კონფერენციაზე: „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“</p> <p>ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო - ანალიტიკური ჟურნალი „ეკონომისტი“</p>	<p>თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა</p>	5 (ხუთი)
---	----------------------	--	--	----------

ანოტაციები

- ნაშრომი ასახავს 2007 წელს დაწეებული მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის მიზეზებს, მის გავლენას მსოფლიო ეკონომიკაზე და კრიზისთან ბრძოლის მეთოდებს. განხილულია აშშ მთავრობის ქმედებები და მათ მიერ ამოქმედებული TARP-ის პროგრამის შინაარსი და გამოყოფილი ფინანსებისა და პროგრამების შინაარსი. ამასთანავე მოცემულია თუ რა სხვაობაა არსებულ კრიზისსა და 1929 დ 1933 წწ „დიდი დეპრესიის“ კრიზისს შორის. დასკვნის სახით მიმოხილულია არსებული კრიზისი განვითარების სამი შესაძლო სცენარი
- ნაშრომი ასახავს საქართველოს სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის

მდგომარეობას და მოცემულია სიტუაციური ანალიზი და სამომავლო პერსპექტივა (2012 წლის 1 მაისი - 2013 წლის 22 ივლისის პერიოდში). მოცემულ ნაშრომში მიმოხილულია სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის, სახელდობრ სახაზინო ვალდებულებათა ბაზრის არსებული სიტუაცია და ტენდენციები, მოცულობა, ბრუნვა. ცალ ცალკეა განხილულია მოკლე და გრძელვადიანი დაფარვის მქონე ფასიანი ქაღალდები და მათი მახასიათებლები. აგრეთვე მიმოხილულია აღნიშნული ინსტრუმენტის პრობლემატიკა და დასახულია ამ პრობლემების გადაჭრის გზები;

გამოქვეყნებული ნაშრომის ნახვა შესაძლებელი შემდეგ ელექტრონულ მისამართზე:

1. http://pgie.tsu.ge/contentimage/sxvadasva/jurnali_ekonomisti/ekonomisti_4-2013.pdf;
2. http://pgie.tsu.ge/contentimage/sxvadasva/konferenciis_krebuli/Konf.2013_sul_bolo.pdf;

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დავით ასლანიშვილი	საქართველოს სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზარი: სიტუაციური ანალიზი და პერსპექტივა, ჟურნალი „ეკონომისტი“, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი	აგვისტო - სექტემბერი 4	ქ. თბილისი	5 (ხუთი) გვერდი

ანოტაციები

მოცემულ ნაშრომში მიმოხილულია სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის, სახელდობრ სახაზინო ვალდებულებათა ბაზრის არსებული სიტუაცია და ტენდენციები, მოცულობა, ბრუნვა. ცალ ცალკეა განხილულია მოკლე და გრძელვადიანი დაფარვის მქონე ფასიანი ქაღალდები და მათი მახასიათებლები. აგრეთვე მიმოხილულია აღნიშნული ინსტრუმენტის პრობლემატიკა და დასახულია ამ პრობლემების გადაჭრის გზები

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება **ბუღალტრული აღრიცხვის და აუდიტის კათედრა**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი **პროფესორი ელენე ხარაბაძე**.
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ნადეჟდა კვატაშიძე – ასოცირებული პროფესორი
ნანა სრესელი – ასოცირებული პროფესორი
იზოლდა ჭილაძე – ასოცირებული პროფესორი
თეა მუნჯიშვილი – ასოცირებული პროფესორი
მარინა მაისურაძე – ასოცირებული პროფესორი
ლევან საბაური – ასოცირებული პროფესორი
მერაბ ჯიქია – ასოცირებული პროფესორი
მარიამ ვარდიაშვილი ასისტენტ-პროფესორი
ნინო ლომიძე ასისტენტ-პროფესორი
ნიკოლოზ ქოიავა ასისტენტ-პროფესორი

პროფესორი ელენე ხარაბაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

ბ) სახელმძღვანელოები

სალექციო კურსები (გამოქვეყნებული/ ელექტრონული) (ელექტრონული კურსებისთვის - ელ.მისამართი)	
1	Excel 2010 ინტერაქტიული სავარჯიშოებითა და ამოცანებით , ნაწილი I http://press.tsu.ge//GEO/internet/internetgak/ELSAXELMZRVANELO/index.html
2	Excel 2010 ინტერაქტიული სავარჯიშოებითა და ამოცანებით , ნაწილი II http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/EXCELI_NAW2/index.html
3	Excel 2010 ინტერაქტიული სავარჯიშოებითა და ამოცანებით , ნაწილი III http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/EXCELI_NAW3/index.html
4	ვიდეო გაკვეთილები Camtasia Studio – ში http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/VideoGakvetilebi/index.html
5	Exact Globe 2003-მოკლე აღწერა http://www.tsu.edu.ge/data/file_db/economist_faculty/Exact%20Globe%202003.pdf

დ) სტატიები

№	ავტორი/	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	---------	------------------	-----------	-------------------	-----------

	ავტორები	ჟურნალის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	გამომცემლობა	რაოდენობა
1	ელენე ხარაბაძე	რეალური ღირებულებით შეფასების გამოყენება სოფლის მეურნეობაში ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება		თბილისი 2013 თსუ გამომცემლობა	565-568

The paper presents the preparation and submission of financial statements of enterprises in agriculturw specifics. The accounting policies related to agriculture, as well as growth, decline, kvlavsarmoebisa and propagation of the biological assets accounting method. The adoption of the fetus at the time of the original and the real value of agricultural products.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელენე ხარაბაძე	ბუღალტრული აღრიცხვის საფუძვლები	თბილისი 2013 გამომცემლობა „მერიდიანი“	309
2	ელენე ხარაბაძე	ფინანსური აღრიცხვა	თბილისი 2013 გამომცემლობა „მერიდიანი“	367

ანოტაციები

1. წიგნში განხილულია ბუღალტრული აღრიცხვის თეორიის საკითხები, ბუღალტრული აღრიცხვის მარტივი სისტემა, ბუღალტრული ციკლი, სამეურნეო ოპერაციების რეგისტრაციიდან – ფინანსური ანგარიშგების ძირითადი კომპონენტების მომზადების ჩათვლით.
2. წიგნში განხილულია ფინანსური აღრიცხვის თეორიისა და პრაქტიკის საკითხები ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების

მოთხოვნების შესაბამისად. განხილულია ფულადი საშუალებების, მოთხოვნებისა და ვალდებულებების, მატერიალური მარაგების, ძირითადი საშუალებებისა და არამატერიალური აქტივების, საკუთარი კაპიტალის, შემოსავლებისა და ხარჯების ბუღალტრული აღრიცხვის საკითხები, ფინანსური ანგარიშგება და მისი მომზადების ტექნიკა.

წიგნი მომზადებულია ფინანსური აღრიცხვის სილაბუსის შესაბამისად და განკუთვნილია ეკონომიკური პროფილის უმაღლესი სასწავლებლების აკადემიური პერსონალისა და სტუდენტებისათვის, პრაქტიკის მუშაკთათვის, ფინანსური აღრიცხვის საკითხებით დაინტერესებული პირებისათვის.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ავტორთა ჯგუფი	ბუღალტრული აღრიცხვის საფუძვლები (სავარჯიშოების კრებული)	თბილისი 2013 გამომცემლობა „მერიდიანი“	408

ანოტაცია

წიგნი გათვალისწინებულია ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ბაკალავრიატის პირველი და მეორე კურსის სტუდენტებისათვის. იგი სასარგებლო იქნება აგრეთვე, აღნიშნული საკითხებით დაინტერესებული მკითხველისათვის. წიგნი კარგ სამსახურს გაუწევს აღრიცხვის დარგის პრაქტიკოს მუშაკებს, რომელთაც სურვილი აქვთ გაეცნონ და ღრმად შეისწავლონ ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოების წესი საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ.მუნჯიშვილი ე.ხარაბაძე	Modeling of security and risk of bankruptcy of enterprise OBSŁUGIWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ.		Scientific Journals Maritime University of Szczecin	12

		ZINTEGROWANE SYSTEMY ZARZĄDZANIA: JAKOŚĆ-ŚRODOWISKO-BEZPIECZEŃSTWO-TECHNOLOGIA			
2	თ.მუნჯიშვილი ე.ხარაბაძე	Efficiency interactive forms of educating in the system of education www.wpf-unesco.org		www.wpf-unesco.org	10
ანოტაციები					
<p>1. სტატიაში განხილულია გადამზიდავი ფორმების გაკოტრების პროგნოზირებისა და შეფასების მათემატიკური მოდელები. გადამზიდავი ფორმების ფინანსური ანგარშიგების საფუძველზე გადახდიუნარიანობის დადგენა და შესაბამისი პროგნოზის გაკეთება.</p> <p>2. მოხსენებაში წარმოდგენილია ინტერაქტიური სწავლების მეთოდები კერძოდ სისტემა “კიბერ 1”, რომელიც შეიქმნა ბულალტრული აღრიცხვისა და აუდიტის კათედრაზე.</p>					

მარინა მაისურაძე – ასოცირებული პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.მაისურაძე	საწარმოთა გაერთიანების იდენტიფიცირება, აქტივების და ვალდებულებების აღიარება და შეფასება ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“	N 3 მაისი- ივნისი	დაიბეჭდა თსუ ბაზაზე	13

2	მ.მაისურაძე	საწარმოთა აქტივების გაუფასურების რეგულირება უურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“2013	N1 იანვარი თებერვალი	დაიბეჭდა თსუ ბაზაზე	9
3	მ.მაისურაძე	კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადების და წარდგენის საკითხები. პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე	28-29 ივნისი	თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	2
4	მ.მაისურაძე, ნ. ჩავლეიშვილი	წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული ბუღალტრული აღრიცხვის თავისებურებები სოფლის მეურნეობის საწარმოებში. ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება,მე-2 საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული	11-12 ოქტომბერი		5

ნადეჟდა კვატაშიძე – ასოცირებული პროფესორი

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ.კვატაშიძე	გადავადებული მოგების გადასახადი. ჟურნალი „ბუღალტრული აღრიცხვა“	2013წ. № 1	თბილისი, ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაცია.	9
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>სტატიაში განხილულია გადავადებული მოგების გადასახადების წარმოქმნის მიზეზები და კორპორაციებისათვის მათი აღიარების აუცილებლობა. კონკრეტულ პრაქტიკულ მაგალითზე ილუსტრირებულია წლების მიხედვით როგორც გადავადებული საგადასახადო აქტივის წარმოქმნა და მისი გამოყენება, ასევე გადავადებული საგადასახადო ვალდებულების წარმოქმნა და მისი დაფარვა. სტატიაში დასაბუთებულია გადავადებული გადასახადების აღიარების შესაბამისობა ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების პრინციპებთან, მათი გამოყენების მნიშვნელობა მენეჯმენტისათვის.</p>					
2	ნ.კვატაშიძე	ფინანსური აქტივების კლასიფიკაცია და შეფასება. ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“,	2013წ. № 2	თბილისი, თსუ	5
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>სტატიაში განხილულია ფინანსური აქტივების აღიარების შეფასების მეთოდები ახალი ფასს 9 „ფინანსური ინსტრუმენტების“ (2013წ.) შესაბამისად. ფასს-ის თანახმად შეფასებას საფუძვლად უნდა დაედოს კომპანიის ფინანსური აქტივების მართვის ბიზნეს-მოდელებით მათი ფლობის მიზანი: საკონტრაქტო ფულადი ნაკადების მიღება ან გაყიდვა. შესაბამისად შეფასება უნდა მოხდეს შემდეგი ორი მეთოდიდან ერთერთით: ამორტიზებული ღირებულებით ან რეალური ღირებულებით (მოგებისა და ზარალის ანგარიშგებაში ასახვით, ან სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში ასახვით). როდესაც ბიზნეს-მოდელის მიზანი არ არის ფულადი ნაკადების მიღება ძირითადი და საპროცენტო თანხის სახით, აქტივი ყოველთვის ფასდება რეალური ღირებულებით.</p>					
3	ნ.კვატაშიძე	იმპორტირებული საქონლის შეფასება. ჟურნალი „ბუღალტრული აღრიცხვა“.	2013წ. № 6	თბილისი, ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაცია.	5

მოსხენებათა ანოტაციები

სტატიაში განხილულია საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ დამტკიცებული საქონლის მიწოდების პირობების სახეობები, ასევე იმპორტირებული საქონლის თვითღირებულების განსაზღვრის საკითხები. იმპორტირებული საქონლის ღირებულების დადგენა ხდება მისი მყიდველის საკუთრებაში გადმოსვლის დღეს დაფიქსირებული უცხოური ვალუტის გასაცვლელი კურსით. როდესაც საქონლის შექმნა ხდება საავანსო გადახდ(ებ)ით, მაშინ ის ფასდება ავანს(ებ)ის გადახდის დღეს დაფიქსირებული კურსით. ავანს(ებ)ის გადაფასება ფასს-ით არ არის ნებადართული.

კონფერენციები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ.კვატაშიძე	ბიოლოგიური აქტივები და რეალური ღირებულების კონცეფცია	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის დგრადი განვითარება“-ს მასალები.	თბილისი, თსუ-ს გამომცემლობა	6

მოსხენებათა ანოტაციები

ბიოლოგიური აქტივები უნდა შეფასდეს გაყიდვისათვის საჭირო შეფასებული დანახარჯებით შემცირებული რეალური ღირებულებით, გარდა იმ შემთხვევებისა როდესაც შეუძლებელია რეალური ღირებულების საიმედოდ შეფასება. ფასს 13 „რეალური ღირებულება“-ს თანახმად, რეალური ღირებულება არის ფასი შეფასების თარიღისათვის, რომელიც იქნებოდა მიღებული აქტივის გაყიდვიდან ან გადახდილი ვალდებულების გადაცემისას ჩვეულებრივი ოპერაციის განხორციელების დროს ბაზრის მონაწილეთა შორის.

რეალური ღირებულების განმარტება ხაზს უსვამს, რომ რეალური ღირებულება არის შეფასება, რომელიც ეფუძნება ბაზარს და არა შეფასება, რომელიც ეფუძნება საწარმოს სპეციფიკას.

რეალური ღირებულება განისაზღვრება აქტიური ბაზრის მონაცემებით და ფასს-უწოდებს მას „გასვლის ფასს“. გასვლის ფასი არის აქტივების ფლობიდან „გამოსვლაში“ გადახდილი ფასი.

2	ნ.კვატაშიძე	ერთობლივი საქმიანობის აღრიცხვა.	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „პოსტკომუნისტური ქვეყნების	თბილისი, 2013. თსუ-ს პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	5
---	-------------	---------------------------------	--	---	---

			ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“ მასალები.		
--	--	--	---	--	--

მოსხენებათა ანოტაციები

ერთობლივი საქმიანობა არის შეთანხმება, რომელიც ორ ან მეტ მხარეს ანიჭებს ერთობლივი კონტროლის უფლებას. ერთობლივი კონტროლი არის მხარეებს შორის შეთანხმებით გამიჯნული კონტროლი. ერთობლივ კონტროლს მაშინ აქვს ადგილი, როდესაც არსებითი საქმიანობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება მოითხოვს ერთსულოვან თანხმობას მაკონტროლებელი მხარეების მიერ.

ერთობლივ საქმიანობას მიეკუთვნება ერთობლივი ოპერაციები და ერთობლივი საწარმოები. ერთობლივი ოპერაციები არის შეთანხმება, რომლის მიხედვითაც მხარეებს გააჩნიათ ერთობლივი კონტროლი და შეთანხმებასთან დაკავშირებული უფლებები აქტივებზე და პასუხისმგებლობა ვალდებულებებზე. ერთობლივი საწარმო არის შეთანხმება, რომლის მიხედვით მხარეებს გააჩნიათ ერთობლივი კონტროლი და შეთანხმებასთან დაკავშირებული უფლება წმინდა აქტივებზე.

ნანა სრესელი ასოცირებული პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნანა სრესელი	აუდიტი	tsu.edu.ge/data/file_d	137
2		თეორია	b/economist_faculty/a	
3			uditisteoria.pdf	

ანოტაციები

კურსის მიზანია სტუდენტებს გააცნოს აუდიტის არსი, მნიშვნელობა, სტანდარტიზაციის ამოცანები, შეასწავლოს ძირითადი ცნებები, პრინციპები და კონცეფციები, დააუფლოს ისინი აუდიტის ძირითად ტერმინოლოგიას, აუდიტორული კონტროლის მეთოდისა და მეთოდოლოგიის საბაზო საკითხებს; განუვითაროს სტუდენტებს გლობალური და სისტემური აზროვნება; გამოუმუშაოს მათ ის უნარჩვევები, რომელიც აუცილებელია პროფესიონალი აუდიტორისათვის; გააცნოს აუდიტის სტანდარტების შემუშავების ისტორიული წინაპირობები და ის ფაქტორები, რამაც განაპირობა მათი შემუშავების აუცილებლობა; შეასწავლოს სტუდენტებს სპეციალური წესები, ხერხები და ის მეთოდები, რომელიც გამოიყენება აუდიტორულ საქმიანობაში აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების (ასს) შესაბამისად; გააცნოს აუდიტის საკანონმდებლო ბაზა, ჩამოუყალიბოს აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტებში ორიენტაციის უნარი; ასს შინაარსი, შემადგენლობა და სტრუქტურა.

თეა მუნჯიშვილი ასოცირებული პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

სალექციო კურსები (გამოქვეყნებული/ ელექტრონული) (ელექტრონული კურსებისთვის - ელ.მისამართი)	
1	Excel 2010 ინტერაქტიული სავარჯიშოები თადაამოცანებით . ნაწილი http://press.tsu.ge//GEO/internet/internetgak/ELSAXELMZRVAELO/index.html
2	Excel 2010 ინტერაქტიული სავარჯიშოები თადაამოცანებით . ნაწილი http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/EXCELI_NAW2/index.html
3	Excel 2010 ინტერაქტიული სავარჯიშოები თა და ამოცანებით , ნაწილი III http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/EXCELI_NAW3/index.html
4	ვიდეო გაკვეთილები Camtasia Studio – ში http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/VideoGakvetilebi/index.html
5	Exact Globe 2003-მოკლე აღწერა http://www.tsu.edu.ge/data/file_db/economist_faculty/Exact%20Globe%202003.pdf

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. გამსახურდია, თ. მუნჯიშვილი	გლობალური კონკურენცია და საქართველო: რეალობა და პერსპექტივები. თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა.		Tsu paata guguSvilis ekonomikis institutis gamomcemloba.	gv.132-135
2	თ. მუნჯიშვილი	კომპიუტერული სისტემების		SoTa rusTavelis saxelmwifo	gv.143-147

		როლი ტურიზმის განვითარებაში შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; აჭარის არ ტურიზმის და კურორეტების დეპარტამენტი შავი ზღვის ტექნიკური უნივერსიტეტი.		universiteti; aWaris ar turizmis da kuroretebis departamenti Savi zRvis teqnikuri universiteti.	
3.	თ. მუნჯიშვილი	ცოდნისა და უნარ-ჩვევების გამოვლენის ელექტრონული სისტემა „კიბერ 1“ ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“	4	Tsu	gv.133-152
4.	თ. მუნჯიშვილი დ.სიხარულიძე	ტნკ-ების მონაწილეობა სოფლის მეურნეობის ფასეულობათა ჯაჭვის სხვადასხვა სტადიაზე და მათი გავლენა მიმღები ქვეყნის ეკონომიკაზე			

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	თ.მუნჯიშვილი ე.ხარაბაძე	Modeling of security and risk of bankruptcy of enterprise OBSŁUGIWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ. ZINTEGROWANE SYSTEMY ZARZĄDZANIA: JAKOŚĆ- ŚRODOWISKO- BEZPIECZEŃSTWO- TECHNOLOGIA		Scientific Journals Maritime University of Szczecin	12
	თ.მუნჯიშვილი ე.ხარაბაძე	Efficiency interactive forms of educating in the system of education www.wpf- unesco.org		www.wpf-unesco.org	10
	თ.მუნჯიშვილი თ.შუღლიაშვილი	Socio-Economic aspects of labor markets and regional unemployment in Georgia Scientific Journals		www.wngig.amu.edu.pl	11

		Universytet IM. ADAMA MICKIEWICA W POZNANIU			
	თ.მუნჯიშვილი თ.შულღიაშვილი	Socio-Economic aspects of labor markets.		Одеський національний економічний університет	7

ლევან საბაური ასოცირებული პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლევან საბაური	საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის რეგიონული მართვის საფუძვლები სოფლის მეურნეობაში. ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება,მე- 2 საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული	11-12 ოქტომბერი		8

ნინო ლომიძე ასისტენტ-პროფესორი

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nino Lomidze ნინო ლომიძე	Construction Business Development Tendency In Post-Crisis Georgia სამშენებლო ბიზნესის განვითარების ტენდენციები პოსტდკრიზისულ საქართველოში Journal: Economics And Managemet	Economics And Management: 2013. 18 (1) საერთაშორისოდ რეფერირებადი ჟურნალი ეკონომიკა და მენეჯმენტი	ISSN 2029-9338 (ONLINE)	6

ანოტაცია

2008 წლის აგვისტოს მოვლენების შემდეგ (რუსეთსაქართველოს ომი და მსოფლიო ფინანსური კრიზისი) სამშენებლო ბიზნესი ჩიხში მოექცა. რომ აღარაფერი ვთქვათ მცირე და საშუალო სიდიდის კომპანიებზე, გაკოტრების საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა ბაზრის მრავალი ლიდერი დეველოპერული კომპანია. მიმდინარე წლებში სტატისტიკური მაჩვენებლების გაუმჯობესების მიუხედავად, სამშენებლო ბიზნესი კვლავ კრიზისის აქტიურ ფაზაშია. მაქსიმალურად შეზღუდულია ბანკების მხრიდან სამშენებლო კომპანიებზე სესხების გაცემა, რასაც სამშენებლო სექტორის წარმომადგენლები ბანკების დეველოპერული ბიზნესით დაინტერესებით ხსნიან. სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი, რაც თავისთავად ხელს უშლის მშენებლობის ბიზნესის განვითარებას ქვეყანაში.

იზოლდა ჭილაძე ასოცირებული პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	იზოლდა ჭილაძე, ზეინაბ გოგორიჭიანი	სავარჯიშოების კრებული მმართველობით აღრიცხვაში	თბ., გამომც. „მერიდიანი“, 2013	178 გვ.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	იზოლდა ჭილაძე	ნორმატიული შრომითი დანახარჯების აღრიცხვის მეთოდика. ჟურნალი: ბუღალტრული აღრიცხვა www.bmc.ge	N 4 2013.	თბილისი, ბაფ	5 გვ.
2.	იზოლდა ჭილაძე	ბიზნესის ანალიზის არსი და საგანი. მოსხნება საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაზე „პოსტკომინისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური საკითხები თნამედროვე ეტაპზე“.	კონფერენციის შრომების კრებული, 2013	თბ., თსუ და პაატა გუგუშვიის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა. 2013	5 გვ.
3.	იზოლდა ჭილაძე	რწმენის გავლენა აღრიცხვის ობიექტურობაზე. მოსხნება სამეცნიერო კონფერენციაზე; ქრისტიანობა და ეკონომიკა	კონფერენციის შრომების კრებული, 2013	თსუ-ს გამომცემლობა	6 გვ.
4.	იზოლდა ჭილაძე	მესაქონლეობის პროდუქციის	კონფერენციის შრომების	თბილისი, თსუ-ს	6 გვ.

	თვითღირებულების კალკულაციის პრობლემური საკითხები. მოსხენება საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაზე: ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება	კრებული	გამომცემლობა. 2013	
--	--	---------	-----------------------	--

ასოცირებული პროფესორი მერაბ ჯიქია

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მერაბ ჯიქია	ბუღალტრული	თბილისი 2013	132
2	გიორგი სახოკია	გატარებები და	გამომცემლობა	
3	ჯემალ ანანიძე	ეკონომიკური ანალიზის ძირითად მაჩვენებელთა ნუსხა	„გეორგიკა“	

ანოტაციები

წინამდებარე წიგნი „ბუღალტრული გატარებები და ეკონომიკური ანალიზის ძირითად მაჩვენებელთა ნუსხა“, იმის მცდელობაა, რომ პრაქტიკული დახმარება გაუწიოს ბუღალტრებსა და აუდიტორებს, რამეთუ აუდიტის წინაშე დასახული მიზნებისა და ამოცანების შესრულება პირველ რიგში უნდა ეყრდნობოდეს სამეურნეო-საფინანსო საქმიანობის ამსახველი ინფორმაციის ეკონომიკური ანალიზის მეთოდებსა და ხერხებს, რაც, ჩვენი აზრით, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხელშემწყობი ფაქტორი უნდა გახდეს აუდიტის მაღალ დონეზე ჩატარებისთვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1	მერაბ ჯიქია	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული ეთერზეთების წარმოების ეფექტიანობის ამაღლების გზები საქართველოში	11-12 ოქტომბერი 2013	თბილისი 2013 თსუ	6
---	-------------	---	----------------------------	-------------------------	---

მარიამ ვარდიაშვილი ასისტენტ-პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ვარდიაშვილი	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული ბიოლოგიური აქტივების აღრიცხვის ორგანიზაციის აქტუალური საკითხები	11-12 ოქტომბერი 2013		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარიამ ვარდიაშვილი	ბიოლოგიური აქტივების აღრიცხვის ორგანიზაციის აქტუალური საკითხები	შრომების კრებული – ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება	თბილისი-2013	4 (176-179)
ანოტაცია					
სტატიაში განხილულია ბიოლოგიური აქტივების აღრიცხვის ორგანიზაციის აქტუალური საკითხები, სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებში, ბულალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებში ჩამოყალიბებული აღრიცხვის წესებისა და პრინციპების შესაბამისად .					

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება,

ლაბორატორია) დასახელება: *საერთაშორისო ბიზნესის კათედრა*

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: *პროფესორი იაშა მესხია*

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

პროფესორი თეიმურაზ შენგელია

ასოცირებული პროფესორი ლარისა ყორღანაშვილი

ასოცირებული პროფესორი უშანგი სამადაშვილი

ასოცირებული პროფესორი დავით სიხარულიძე

ასოცირებული პროფესორი შოთა შაბურიშვილი

ასისტენტ პროფესორი ლეილა ქადაგიშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მესხია იაშა	არშემდგარი პოლიტიკური	2013, №2	http://b-k.ge/argivi.html	14 გვერდი

		კოპაბიტაციის ეკონომიკური გამოწვევები, ელექტრონული ჟურნალი "ბიზნესი და კანონმდებლობა",			
2	მესხია იაშა	Political instability and economic turbulence in Georgia, "Economics and Business"	2013, №5	International refereed and reviewed scientific and practical journal of the Faculty of Economics and Business, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University	28 გვერდი
3	მესხია იაშა	სასურსათო კომპონენტი საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების სისტემაში, ელექტრონული ჟურნალი "ბიზნესი და კანონმდებლობა"	2013, №7	http://b-k.ge/arqivi.html	11 გვერდი

ანოტაცია

გამოკვლეულია საქართველოში ხელისუფლების ცვლილების შედეგად წარმოქმნილი პოლიტიკური დაპირისპირების გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე და ბიზნესის აქტიუობაზე. გაკეთებულია დასკვნა, რომ ორხელისუფლიანობის დამკვიდრებამ და უმცირესობის რევანშისტულმა პოლიტიკამ ნეგატიური გავლენა მოახდინა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე. გაანალიზებულია ახალი ხელისუფლების მიერ გატარებული ეკონომიკური პოლიტიკა და გამოვლენილია მისი ძლიერი და სუსტი მხარეები, გაკეთებულია დასკვნა, რომ აღებული კურსის შენარჩუნების შემთხვევაში სახელისუფლებო ეკონომიკური პროგრამები ვერ შესრულდება და ეკონომიკური წელი პესიმისტური პროგნოზით დასრულდება. შემოთავაზებულია წინადადებები და რეკომენდაციები ეკონომიკური ზრდის ტემპების დაჩქარების მიმართულებით.

შესწავლილია სასურსათო კომპონენტის ადგილი და როლი ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების სისტემაში. შემოთავაზებულია სასურსათო უსაფრთხოების კატეგორიის გაგების ახლებური, გაფართოებული მიდგომა. დასაბუთებულია, რომ

გარდამავალ ეტაპზე ქვეყნის აგროსასურსათო სექტორი ვერ უზრუნველყოფდა ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას და ამ კუთხით დღემდე გატარებული ღონისძიებები არასაკმარისია. შემოთავაზებულია კონკრეტული წინადადებები აგროსასურსათო სექტორის შემდგომი განვითარებისა და სტაბილურობის უზრუნველყოფის მიმართულებით.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	I. Meskhia, R. Seturidze	The European Union's Generalized System of Preferences (GSP) and the Prospect of a Unified Database ISSN 2010-376X	World Academy of Science, Engineering and Technology October	Barcelona 2013	P. 4

ანოტაცია

სტატიაში გაანალიზებულია ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემა და მასში მიმდინარე რეფორმების არსი. შეფასებულია ამ კუთხით ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ჩამოყალიბებული ურთიერთობების ძლიერი და სუსტი მხარეები, გამოკვლეულია საქართველოს ექსპორტ-იმპორტის თავისებურებები, მათზე მოქმედი ფაქტორები და პირობები, წარმოდგენილია საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის სრულყოფის წინადადებები.

პროფესორი თეიმურაზ შენგელია

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

1	<p>2013- 2014 წლებში International Business: Environments & operations. Fouteenth edition. Autors: John D. Daniels; Lii H.Radebaugh, Daniel P. Sullivan. (2013) . ISBN – 13;978-0-13-266866-8; ISBN – 10; 013-266866-1. 844 pages</p> <p>სახელმძღვანელოს თარგმნა და გამოცემა</p>	<p>ივ.ჯავაიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი</p>	<p>პროფ. თ. შენგელია</p>	<p>ი. ჯაყელი, კ. მაცაბიძე.</p>
---	---	---	--------------------------	--------------------------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	<p>International Collection of the Scintific Works</p> <p>Edited by : <i>Teimuraz Shengelia; Alexandre Gribincea ; Iuri Kozak , Marina Baranovskaia; , Marina Baranovskaia; Tatiana Borzdova; Marie Gerodes –</i></p>	<p>INTERNATIONAL BUSINESS IN THE WORLD ECONOMIC SYSTEM</p> <p>International Collection of the Scintific Works</p> <p>Edited by : <i>Teimuraz Shengelia; Alexandre Gribincea ; Iuri Kozak , Marina Baranovskaia; , Marina Baranovskaia; Tatiana Borzdova; Marie Gerodes –</i></p>	<p>Tbilisi: Universal – 2013. 166 c.</p>	<p>176</p>
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>წიგნში განხილულია საერთაშორისო ბიზნესის განვითარების გზები და ტენდენციები მსოფლიოში. ის შედგენილია ავტორთა კოლექტივის მიერ. საფლანგეთიდან, აშშ-იდან, ჩეხეთიდან, უკრაინიდან, მოლდოვიდან და სხვა მეცნიერების მონაწილეობით</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	Т.Шенгелия Ю. Козак	Международные экономические Отношения	Киев, 2013 <i>Гриф присвоен Министерством образования и науки, молодежи и спорта Украины</i> (<i>Письмо №1/11-5222 от 17.04.2012 г.)</i>	642

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	Significance and Tendencies of Small Business Development;pp. 143-147 (T. Shengelia)	Focus on Science and Technology from a Georgian Perspective	Nova Science Publishers © Copyright 2013 USA	441
	Investment Environment in Focus on Science and Technology from a Georgian Perspective Georgia and the Prospects of its Development;pp. 213-226 (T. Shengelia and R. Mindeli, Tbilisi State University, Georgia)	Focus on Science and Technology from a Georgian Perspective	Nova Science Publishers © Copyright 2013 USA	441

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T.Shengelia	Influence of Role of International Business on Formation of International Relations Policy	International Journal of Science... Volume 5, Number 3-4, pp.	© 2013 Nova Science Publishers, Inc. NY USA© 2013	127-136
	T.Shengelia	Globalization and Place of Georgia in International Business	International Journal of Science... Volume 6, September 3-4, pp.	© 2013 Nova Science Publishers, Inc. NY USA© 2013	140-149

ასოცირებული პროფესორი ღარისა ყორღანა შვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ღ. ყორღანა შვილი	<i>საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოების პრობლემა გლობალიზაციის პირობებში. კრებული «ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი».</i>		ბათუმი-ტრაპიზონი	5 (A4 ფორმატი)

**ანოტაციები
საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოების პრობლემა
გლობალიზაციის პირობებში**

საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოება არის უსაფრთხოების სპეციალური სფერო, რომელსაც გარკვეული თავისებურებები ახასიათებს. ერთი მხრივ, საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოებაზე უშუალოდ ზემოქმედებს გლობალურ გარემოში მიმდინარე ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური, ტექნოლოგიური, ბუნებრივი და სხვა პროცესები და მოვლენები, ხოლო, მეორე მხრივ, საერთაშორისო ტურიზმი ხელს უწყობს ახალი ტიპის გლობალური სივრცობრივი კავშირების დამყარებას, რომლებიც ქვეყნებისა და ხალხების დაახლოებას, ცივილიზაციების უსაზღვრებო და ურთიერთშეხამებულ განვითარებას, ომებისა და კონფლიქტების საშიშროებების შემცირებას განაპირობებენ. საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოება პირდაპირაა დაკავშირებული საერთაშორისო და სახელმწიფო პოლიტიკასთან, ტურისტული ფირმებისა და საწარმოების მიერ გამოყენებულ ზომებსა და თვით ტურისტთა ქცევასთან. ნაშრომში გაანალიზებულია საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოების პრობლემა მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმისა და ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემების გამოყენებით, ნაჩვენებია საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოებაზე სხვადასხვა გლობალური პრობლემების ზეგავლენა, მათ შორის განსაკუთრებული ყურადღებაა გამახვილებული ტერორიზმის საშიშროებებზე. აღნიშნულია, რომ საქართველოში საერთაშორისო ტურიზმის განვითარებასა და ტურისტთა უსაფრთხოების დაცვას ხელს უწყობს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია, რომელშიც განსაზღვრულია ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების ძირითადი მიმართულებები.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ. ყორღანაშვილი	საქართველოსა და რუსეთის ეკონომიკური თანამშრომლობის პრობლემები და პერსპექტივები გლობალიზაციის პირობებში. კრებული «რუსეთი გლობალიზაციის წინაშე»		სანქტ- პეტერბურგი (რუსეთი)	4 (A4 ფორმატი)
2	ლ. ყორღანაშვილი	საქართველოს საგარეო ვაჭრობა:	ტომი 2	მინსკი (ბელორუსი)	2 (A4 ფორმატი)

		პოლიტიკა და განვითარების ტენდენციები. კრებული «სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგნოზირებისა და სახელმწიფო რეგულირების პრობლემები»			
3	ლ. ყორღანაშვილი	პოსტსაბჭოთა საქართველოს ტრანსფორმაციის ზოგიერთი შედეგი. კრებული "ეკონომიკური განვითარების ეროვნული მოდელების ტრანსფორმაცია გლობალიზაციის პირობებში".		კიევი (უკრაინა)	2 (A4 ფორმატი)

ანოტაციები

საქართველოსა და რუსეთის ეკონომიკური თანამშრომლობის პრობლემები და პერსპექტივები გლობალიზაციის პირობებში

საქართველომ დიპლომატიური ურთიერთობები რუსეთთან დაამყარა 1992 წლის 1 ივლისს. ამ დროიდან ორი ქვეყანის ეკონომიკურ თანამშრომლობაში შეიძლება გამოვყოთ ორი პერიოდი: აქტიური თანამშრომლობისა (1992-2005 წწ.) და ურთიერთობათა დესტაბილიზაციის (2006 წლიდან დღემდე) პერიოდები. პირველ პერიოდში საქართველო-რუსეთის ეკონომიკური თანამშრომლობა აქტიურად ვითარდებოდა ყველა მიმართულებით, მუშაობდა ეკონომიკური თანამშრომლობის მთავრობათაშორისი კომისია, ხელმოწერილია 100-ზე მეტი სახელმწიფოთაშორისი და მთავრობათაშორისი შეთანხმება პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სამართლებრივ, ჰუმანიტარულ და სხვა სფეროებში. 2001-2005 წლებში განიხილებოდა სახელმწიფოთაშორისი ჩარჩო ხელშეკრულების პროექტი, მაგრამ 2006 წელს დაწყებული ურთიერთობათა დესტაბილიზაციის შედეგად ამ პროექტზე მუშაობა შეწყდა. 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ საქართველომ მიიღო გადაწყვეტილება რუსეთთან დიპლომატიური ურთიერთობების შეწყვეტის შესახებ. ამის მიუხედავად საქართველო-რუსეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები არ შეწყვეტილა და რუსეთი დესტაბილიზაციის პერიოდშიც კი საქართველოს სავაჭრო პარტნიორების პირველ ათეულში შედის. ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველო-რუსეთის სავაჭრო ურთიერთობებისა და ინვესტიციების დინამიკა და სტრუქტურა, ამ ორი ქვეყნის ეკონომიკური თანამშრომლობის შესაძლებლობები და პერსპექტივები გლობალიზაციის პირობებში.

საქართველოს საბარეო ვაჭრობა: პოლიტიკა და განვითარების ტენდენციები

ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოს საგარეო სავაჭრო პოლიტიკა და

საგარეო ვაჭრობის განვითარების ტენდენციები, ნაჩვენებია ლიბერალური საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის როლი ქვეყნის ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებასა და საგარეო ვაჭრობის განვითარებაში.

პოსტსაბჭოთა საქართველოს ტრანსფორმაციის ზოგიერთი შედეგი

ნაშრომში გაანალიზებულია პოსტსაბჭოთა საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები და შედეგები შესაბამისი სტატისტიკური მონაცემებისა და სხვადასხვა საერთაშორისო რეიტინგების გამოყენებით.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დ. ყორღანაშვილი	ეკონომიკური უსაფრთხოება: აშშ-ს გამოცდილება და საქართველოს რეალობა	პრეზიდენტ აბრამსამ ლინკოლნის გეტისბურგში სიტყვით გამოსვლის 150-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი ამერიკისმცოდნეობის მეთოთხმეტე ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია. 16-18 მაისი, 2013 წ. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ამერიკისმცოდნეობის ინსტიტუტი, თბილისი
2	დ. ყორღანაშვილი	საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოების პრობლემა გლობალიზაციის პირობებში	IV საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია «ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი». 8-9 ივნისი, 2013 წ. შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბათუმი-ტრაპიზონი

მოხსენებათა ანოტაციები

ეკონომიკური უსაფრთხოება: აშშ-ს გამომცდილება და საქართველოს რეალობა

აშშ-ში მნიშვნელოვანი გამოცდილებაა დაგროვილი ეროვნული ეკონომიკური უსაფრთხოების სფეროში. ეს გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ მდგრადი საბაზრო ეკონომიკის პირობებშიც კი ეკონომიკური უსაფრთხოების პრობლემა აქტუალურია და მისი უზრუნველყოფის მექანიზმები მუდმივ სრულყოფას საჭიროებენ. 2010 წელს აშშ-ს პრეზიდენტის ბარაკ ობამას მიერ გამოცხადებულია ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების ახალი სტრატეგია, რომელშიც მითითებულია, რომ აშშ-ს ეროვნული უსაფრთხოება ეკონომიკის აღორძინებაზეა დამოკიდებული. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ საქართველომ, როგორც სუვერენულმა სახელმწიფომ, შეიმუშავა ეროვნული უსაფრთხოების საკუთარი კონცეფცია. მასში განსაზღვრულია ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების ძირითადი მიმართულებები. მოხსენებაში გაანალიზებულია აშშ-სა და საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციები და გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.

საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოების პრობლემა გლობალიზაციის პირობებში

გაანალიზებულია საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოების პრობლემა მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმისა და ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემების გამოყენებით, ნაჩვენებია საერთაშორისო ტურიზმის უსაფრთხოებაზე სხვადასხვა გლობალური პრობლემების ზეგავლენა, მათ შორის განსაკუთრებული ყურადღებაა გამახვილებული ტერორიზმის საშიშროებებზე. აღნიშნულია, რომ საქართველოში საერთაშორისო ტურიზმის განვითარებასა და ტურისტთა უსაფრთხოების დაცვას ხელს უწყობს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია, რომელშიც განსაზღვრულია ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების ძირითადი მიმართულებები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. ყორღანაშვილი	საქართველოსა და რუსეთის ეკონომიკური თანამშრომლობის პრობლემები და პერსპექტივები გლობალიზაციის პირობებში.	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია «რუსეთი გლობალიზაციის წინაშე» 20-21 ივნისი, 2013 წ. სანქტ-პეტერბურგის სახელმწიფო აგრარული უნივერსიტეტი, ქ. სანქტ-პეტერბურგი, რუსეთი
2	ლ. ყორღანაშვილი	სოციალურ-ეკონომიკური	საერთაშორისო

		ტრანსფორმაცია სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში: რეალობა და პერსპექტივები	სამეცნიერო კონფერენცია «ქალაქებისა და რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური ტრანსფორმაცია პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში» 1-3 სექტემბერი, 2013 წ. ადამ მიცავეიჩის უნივერსიტეტი, ქ. პოზნანი, პოლონეთი
3	ლ. ყორღანაშვილი	სასოფლო ტურიზმის როლი საქართველოს პერიფერიული რეგიონების განვითარებაში	გლობალიზაცია-2013 – VI საერთაშორისო კონფერენცია «ეკონომიკური ზრდისა და რეგიონული განვითარების პოლიტიკური ფაქტორები ტრანზიტულ ეკონომიკებში» 10-12 სექტემბერი, 2013 წ. ოსტროვას უნივერსიტეტი, ქ. ოსტროვა, ჩეხეთი
4	ლ. ყორღანაშვილი	საქართველოს საგარეო ვაჭრობა: პოლიტიკა და განვითარების ტენდენციები.	XIV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია «სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგნოზირებისა და სახელმწიფო რეგულირების პრობლემები». 24-25 ოქტომბერი, 2013 წ. ბელორუსის რესპუბლიკის ეკონომიკის სამინისტროს ეკონომიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. ქ. მინსკი, ბელორუსი
5	ლ. ყორღანაშვილი	პოსტსაბჭოთა საქართველოს ტრანსფორმაციის ზოგიერთი შედეგი	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია ”ეკონომიკური განვითარების ეროვნული

			<p>მოდულების ტრანსფორმაცია გლობალიზაციის პირობებში".</p> <p>20-22 ნოემბერი, 2013 წ.</p> <p>კიევის ეროვნული სავაჭრო-ეკონომიკური უნივერსიტეტი, ქ. კიევი, უკრაინა</p>
--	--	--	--

მოსვენებათა ანოტაციები

საქართველოსა და რუსეთის ეკონომიკური თანამშრომლობის პრობლემები და პერსპექტივები გლობალიზაციის პირობებში

დახასიათებულია საქართველო-რუსეთის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორი პერიოდი: აქტიური თანამშრომლობისა (1992-2005 წწ.) და ურთიერთობათა დესტაბილიზაციის (2006 წლიდან დღემდე) პერიოდები, გაანალიზებულია ამ თანამშრომლობის პრობლემები, ნაჩვენებია მისი განვითარების შესაძლებლობები და პერსპექტივები გლობალიზაციის პირობებში.

სოციალურ-ეკონომიკური ტრანსფორმაცია სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში: რეალობა და პერსპექტივები

გაანალიზებულია სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების ტრანსფორმაციის ძირითადი ასპექტები, განხილულია მათი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ძირითადი ტენდენციები და პერსპექტივები.

სასოფლო ტურიზმის როლი საქართველოს პერიფერიული რეგიონების განვითარებაში

სასოფლო ტურიზმის განვითარებისათვის საქართველოს აქვს სათანადო რესურსები, ამიტომ მან შეიძლება დიდი როლი ითამაშოს საქართველოს პერიფერიული რეგიონების განვითარებაში. ნაშრომში წარმოდგენილია სასოფლო ტურიზმის შესაძლებლობები საქართველოს პერიფერიული რეგიონების ინფრასტრუქტურის განვითარებაში, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების გაფართოებაში, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნასა და სოფლის მოსახლეობის შემოსავლების ზრდაში, სოფლებიდან მოსახლეობის მიგრაციის პროცესების შემცირებაში, მიტოვებული სოფლებისა და ტერიტორიების აღორძინებაში, ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებაში და ა. შ.

საქართველოს საგარეო ვაჭრობა: პოლიტიკა და განვითარების ტენდენციები

გაანალიზებულია საქართველოს საგარეო სავაჭრო პოლიტიკა და საგარეო ვაჭრობის განვითარების ტენდენციები, ნაჩვენებია ლიბერალური საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის როლი ქვეყნის ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებასა და საგარეო ვაჭრობის განვითარებაში.

პოსტსაბჭოთა საქართველოს ტრანსფორმაციის ზოგიერთი შედეგი

გაანალიზებულია პოსტსაბჭოთა საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები და შედეგები შესაბამისი სტატისტიკური მონაცემებისა და სხვადასხვა საერთაშორისო რეიტინგების გამოყენებით.

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მცირე ბიზნესის მწარმოებელი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ნინო ელიზბარაშვილი	ნინო ელიზბარსვილი უშანგი სამადაშვილი
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>დასრულებული პროექტის შედეგად მსმენელებს გამოუმუშავდება ბიზნეს-იდეის ჩამოყალიბების, მისი სიცოცხლისუნარიანობის დამასაბუთებელი და რეალიზების ბიზნეს-გეგმის შედგენის, მის შესაბამისად საკუთარი ბიზნესის მომზადების, ჩამოყალიბების, წარმატებული ფუნქციონირება-განვითარებისათვის პრაქტიკული უნარ-ჩვევები</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	უშანგი	თანამედროვე	თბილისი,	-349გვ.
2	სამადაშვილი,	ეკონომიკა	“უნივერსალი”	
3	რევაზ შენგელია		2013	
<p>ანოტაცია</p> <p>ნაშრომი განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლების ეკონომიკური პროფილის ყველა დონის სტუდენტების, პროფესორ-მასწავლებლებისა და ეკონომიკის, მიკროეკონომიკის, მაკროეკონომიკის საკითხებით დაინტერესებული მკითხველთა ფართო წრისათვის.</p>				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	უშანგი	ბიზნესის	თბილისი	564გვ
2	სამადაშვილი	საფუძვლები	“უნივერსალი”	
3			2013	
<p>ანოტაცია</p>				

სახელმძღვანელო შესრულებულია დისციპლინის ჩარჩო-პროგრამის მიხედვით. იგი განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლების ეკონომიკური პროფილის სტუდენტების, პროფესორ-მასწავლებლების, დამწეები და მოქმედი მეწარმეებისა და მენეჯერებისათვის და ბიზნესით და ეკონომიკის საკითხებით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის. ნაშრომის ძირითადი ფასეულობა ახალი იდეები, მათი თეორიულ-პრაქტიკული ხასიათი და საქართველოს პირობებთან და თავისებურებებთან ადაპტირებაა. თუ გსურთ წარმატება ბიზნესში ყველაზე ეფექტიანი იდეებიდან, ნუ დააყოვნებთ, შეუდგით ამ წიგნის შემოქმედებით ათვისებას.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	უშანგი სამადაშვილი. კაცი-იდეების გენერატორი და აკადემიკოსის მშობელი.	ეკონომიკის ინსტიტუტი. გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავი	თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა. თბილისი 2013წ.	გვ. 72-78
ანოტაცია				
გადმოცემულია პროფესორ გიორგი პაპავასთან დაკავშირებით მოგონებები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	უშანგი სამადაშვილი Ushangi samadashvili	საქართველოს მსოფლიო ეკონომიკასთან ინტეგრაციის ძირითადი მიმართულებანი ჟურნალი-“ეკონომიკა და ბიზნესი” The main directi Georgia's integration into the world economy	2013წ. ივლისი-აგვისტო	დაიბეჭდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზაზე	14 გვერდი

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	უშანგი სამადაშვილი	ბიზნესი და ინოვაციური ეკონომიკა - საშუალო კლასის ფორმირების წყარო საქართველოში Business and innovative economy - the source of the formation of the middle class in Georgia	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 80 წლისა და ბიზნესის, სამართლისა და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის 20 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენცია 24-25 მაისი, 2013 ქუთაისი საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია
2	უშანგი სამადაშვილი	კორპორაციული კულტურა ქართულ ტურისტულ კომპანიებში Corporate culture in the Georgian tourist company	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია 24-25 მაისი, 2013 ქუთაისი საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია
3	უშანგი სამადაშვილი	მცირე ღია ეკონომიკა, როგორც საქართველოს საერთაშორისო ბიზნესში ჩართვის საშუალება Small open economy, as a means of inclusion of Georgia in international business	„ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი“ 8-9 ივნისი 2013 წელი ბათუმი პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული. პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე. 28- 29 ივნისი. თბილისი 2013 წელი თბილისი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	უმადლესი სასწავლებლების მხარდაჭერის საგრანტო პროგრამა (UAG), „მდგრადი ენერგეტიკის პოლიტიკური ეკონომიის“ ახალი სალექციო კურსის შექმნა	USAID, აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტი (EWMI), „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება (G-PAC)“, გრანტი # G 90113210301620	დავით სიხარულიძე მურთაზ კვიციანი ვასილ კიკუტაძე	ივანე პირველი ნიკოლოზ სუმბაძე ირაკლი გალდავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>პროექტი - „მდგრადი ენერგეტიკის პოლიტიკური ეკონომიის ახალი სალექციო კურსის შექმნა“ - ხორციელდება აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) პროგრამის „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების“ (G-PAC) ფარგლებში. სალექციო კურსი შეიქმნა გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ბიზნესის მართვის სკოლაში, ბიზნესის ადმინისტრირების სამაგისტრო პროგრამის ენერგეტიკის მენეჯმენტის მოდულის გასაუმჯობესებლად, USAID-ის უმაღლესი სასწავლებლების მხარდაჭერი გრანტის ფარგლებში.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დავით სიხარულიძე თეა მუნჯიშვილი	ბიოეკონომიკა და სოფლის	საქართველო, თბილისი	430-435

		მეურნეობის განვითარება (შრომების ეკონომიკა)		
--	--	--	--	--

ანოტაციები

**ტნკ-ების მონაწილეობა სოფლის მეურნეობის ფასეულობათ ჯაჭვის სხვასახვა
სტადიაზე და მათი გალენა მიმღები ქვეყნის ეკონომიკაზე**

სოფლის მეურნეობა წარმოადგენს ეკონომიკის წამყვან დარგს, რომელიც გლობალიზაციის პირობებში ახალი გამომწვევის წინაშე დგას. ტნკ-ების ჩართვა სოფლის მეურნეობაში ასევე ძალზედ მნიშვნელოვანია განსაკუთრებით განვითარებადი ქვეყნებისათვის. ტნკ-ები სოფლის მეურნეობაში მონაწილეობენ როგორც პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სახით ასევე ხელშეკრულებითი ფორმით, რომლებიც განსხვავებულ გავლენას ახდენენ მიმღები ქვეყნის აგრარული სექტორის განვითარებაზე. სოფლის მეურნეობაში ტნკ-ების ჩართვის დადებითი ეფექტი აიხსნება კაპიტალის ფორმირების შესაძლებლობებით, ახალი ტექნოლოგიების გადაცემით, დასაქმების ზრდით, ადგილობრივი სამამულო ფირმების სტიმულირების გზით და საგარეო ბაზრებზე წვდომით. ტნკ-ებს შესწევთ უნარი დარგის განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანონ. თუმცა ტნკ-ების საქმიანობა შესაძლოა ასევე უარყოფითი შედეგის მომტანი იყოს ადგილობრივი წვრილი ფერმერების განდევნით და მსხვილ ფირმებზე დამოკიდებულების ზრდით.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დავით	ევრაზიის	საქართველო,	
2	სიხარულიძე;	მულტიდისციპლინა	თბილისი	
3	ვასილ კიკუტაძე	რული ფორუმი, შრომების კრებული: „ადგილმდებარეობი ს უპირატესობა და საქართველოს პოტენციული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაში“		

ანოტაციები

Location Advantage and Georgia's Potential to Attract Foreign Direct Investment

This paper reviews the one of the element of dunning's eclectic paradigm to explain the role of location-specific (L) advantages as determinants of foreign direct investment location. OLI paradigm is a general framework, which explains that for foreign direct investment (FDI) to take place according to three factors: ownership advantage, location advantage and internalization advantage. Location advantages try to explain why firm should want to locate in a foreign country.

Multinational enterprise will typically engage it foreign production when they find it in their best interest to combine their ownership advantages and certain internalization gains with production in foreign country. This paper then analyzes the location advantages of Georgia to explain the inflow of FDI to Georgia's economy. It also analyzes the motive behind FDI in Georgia. These motivations serve to determine what policies the host country should pursue in order to facilitate the location of FDI in Georgia's economy.

ასოცირებული პროფესორი შოთა შაბურიშვილი
IV პუბლიკაციები:
1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შ. შაბურიშვილი	ოფშორის ფენომენი თანამედროვე ბიზნესში	ეკონომიკა და ბიზნესი N5	თბილისი 2013	89-101
2	ლ. ქადაგიშვილი შ. შაბურიშვილი,	სოფლის მეურნეობის თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი და განვითარების ორიენტირები საქართველოში	შრომების კრებული – ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება.	თბილისი 2013	475-480

ანოტაციები

1. ოფშორის ფენომენი თანამედროვე ბიზნესში

თანამედროვე პირობებში ტერმინი „ოფშორი“, ფართო გაგებით გამოიყენება და აღნიშნავს როგორც ფირმებს, რომლებიც იყენებენ სხვა ქვეყნებს თავისი საფინანსო საქმიანობის დაგეგმვის დროს, ასევე ზონებს (სახელმწიფო ან ტერიტორია), სადაც უცხოური საწარმოებისათვის მოქმედებს სპეციალური საგადასახადო, სავალუტო და ორგანიზაციული შეღავათები.

ოფშორული კომპანიები სხვადასხვა მიზნით იქმნება, რომელთაგან აღსანიშნავია: დაბეგვრის ოპტიმიზაცია; საერთაშორისო იმიჯის შექმნა; ბიზნესის რეალური მფლობელის შესახებ ინფორმაციის დაფარვა; კაპიტალის საზღვარგარეთ გატანა და მასზე საკუთრების უფლების დაცვა. ყველაზე ხშირად ოფშორული კომპანიები იქმნება რეზიდენტობის პრინციპით გადასახადების კანონიერი გზით მინიმიზაციისათვის. ოფშორული სქემების დაგეგმვის პროცესი, რიგ საფრთხეებთან ერთად, დაკავშირებულია ფირმის მომგებიანობის ზრდასთან. ოფშორულ ბიზნესში რეალური მუშაობა უკვე არსებული მექანიზმების მუდმივ აპრობაციასთან ერთად მოითხოვს ახალი გადაწყვეტილებების დაუღალავ ძიებას.

2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი და განვითარების ორიენტირები

2012 წლის 1 ოქტომბრის არჩევნების შედეგად საქართველოში ახალი მთავრობის მოსვლის შემდეგ, ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტი სოფლის მეურნეობის განვითარება გახდა. 2013 წლის ბიუჯეტიდან გამოყოფილმა 182.282 მლნ ლარმა და 1 მილიარდიანი სოფლის მეურნეობის განვითარების ფონდის შექმნამ სათანადო ეფექტი მოგვცა და პრაქტიკული ნაბიჯებიც გადაიდგა. საბაზრო მოტივაციების შესაბამისად განისაზღვრა სოფლის მეურნეობის ძირითადი პრიორიტეტები.

მართალია სოფლის მეურნეობის სფეროში გარკვეული პოზიტიური ძვრები შეინიშნება, მაგრამ ისინი ჯერჯერობით ეპიზოდურ ხასიათს ატარებენ. ჩვენი აზრით, უახლოეს მომავალში საჭიროა სოფლის მეურნეობის განვითარების ახალი სტრატეგიის შემუშავება. სტატიაში შემოთავაზებულია სოფლის მეურნეობის განვითარების ძირითადი ორიენტირები და გაკეთებულია დასკვნა, რომ სწორი და მეცნიერულად დასაბუთებული სტრატეგიის საფუძველზე შესაძლებელი ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის აღმავლობა, რაც გააძლიერებს სახელმწიფოს და ხელს შეუწყობს მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებას.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლო ბა	გვერდების რაოდენობ ა
1	შ. შაბურიშვილი, დ. სიხარულიძე	საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები გლობალიზაციის პირობებში	საგარეო ეკონომიკური კავშირების განვითარების და უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის პრობლემები: რეგიონული ასპექტი	დონეცი (უკრაინა) 2013	392-395
2	შ. შაბურიშვილი, თ. ხოშტარია	ადამიანისეული რესურსების პრობლემების კრიტიკული შეფასება ტურისტულ და მასპინძლობის სექტორში	ბიზნესის განვითარების შესაძლებლობები	შიდლეცი (პოლონეთი) 2013	132-141
3	შ. შაბურიშვილი	სტრატეგიის ფენომენი თანამედროვე ბიზნესში	ეკონომიკის განვითარების აქტუალური პრობლემები გლობალური გამოწვევების ფონზე	ოდესა (უკრაინა) 2013	209-212

4	შ. შაბურიშვილი	ინოვაციების კომერციალიზაც იის თავისებურებები	ეკონომიკის ინოვაციური განვითარება: მეწარმეობა, განათლება, მეცნიერება	მინსკი (ბელორუსი) 2013	173-176
5	ი. მესხია, შ. შაბურიშვილი	საქართველოს ეკონომიკური განვითარების თავისებურებები პოლიტიკური კოჰაბიტაციის პირობებში: შედგენები და პროგნოზები	ეკონომიკური განვითარების ეროვნული მოდელის ტრანსფორმაცია გლობალიზაციის პირობებში	კიევი (უკრაინა) 2013	95-97
6	შ. შაბურიშვილი	ეფექტიანი ბიზნეს- სტრატეგიის ფორმირების თავისებურებები	ქვეყნების ინტეგრაციის თავისებურებები მსოფლიო ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სამართლებრივ სივრცეში	მარიუპოლი (უკრაინა) 2013	259-261

ანოტაციები

1. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები გლობალიზაციის პირობებში

საქართველოში განხორციელებული ეკონომიკური რეფორმები ძირითადად ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციისა და ევროკავშირის მოთხოვნების საფუძველზე ამ ორგანიზაციების სტანდარტებთან დასაახლოებლად მიმდინარეობდა. რეფორმები ითვალისწინებდა ბიზნესის გარემოს გაუმჯობესებას, კორუფციის შემცირებას, საგადასახადო და საბაჟო პროცედურების გამარტივებას. არსებითი პროგრესი იყო მიღწეული საგარეო ვაჭრობის, საბანკო და სატელეკომუნიკაციო სექტორის განვითარებაში.

2. ადამიანისეული რესურსების პრობლემების კრიტიკული შეფასება ტურისტულ და მასპინძლობის სექტორში

ტურისტული სექტორი გადამწვევტ როლს თამაშობს მსოფლიო მასშტაბით ეკონომიკური სისტემის განვითარებაში. ეს სექტორი ბევრი განვითარებადი ქვეყნისათვის უცხოური შემოსავლის მიღების უმნიშვნელოვანესი წყაროა. ამ სფეროში მომუშავე ორგანიზაციები და მენეჯერები არსებით პრობლემებს აწყდებიან ისეთი პრობლემების გადაწყვეტაში რომელიც დაკავშირებულია სათანადო კადრების მოძიება, გადამზადებასა და მოტივირებასთან. სტატიაში კრიტიკულადაა გაანალიზებული ადამიანისეული რესურსების მარტვის პრობლემები ტურისტულ და მასპინძლობის სექტორში

3. სტრატეგიის ფენომენი თანამედროვე ბიზნესში

თანამედროვე ბიზნესში სტრატეგია – მართვის პროცესის ერთ-ერთი ძირითადი შემადგენელი ნაწილია, რომელიც გულისხმობს გრძელვადიანი მიზნების მიღწევის საშუალებების განსაზღვრას. ეს ხანგძლივი და გულმოდგინე აზროვნების ნაყოფია, როდესაც საწარმოს გარემოს, შიდა სტრუქტურის, რესურსების ძლიერი და სუსტი მხარეების ანალიზით, მოსალოდნელი შედეგების პროგნოზირებით, ხდება

არასასურველი სცენარების თავიდან აცილება.

4. ინოვაციების კომერციალიზაციის თავისებურებები

ინოვაციური იდეის დაბადება ჯერ-კიდევ არ ნიშნავს იმას, რომ მომავალში წარმატება იქნება მიღწეული. სიახლის შემცველი იდეის შემუშავება შეუძლია მოცემულ სფეროში კომპეტენტურ ადამიანს, თუმცა ჩანაფიქრიდან მის განხორციელებამდე გრძელი გზაა. პირველ რიგში იდეა აქტუალური უნდა იყოს, ანუ შეესაბამებოდეს ბაზრის და საზოგადოების მოთხოვნილებებს. ამის შემდეგ უნდა მოხდეს იდეის ოპტიმიზაცია, რათა ის იყოს რეალიზებადი და მომგებიანი. მნიშვნელოვანი საკითხებია: ინოვაციური საქონლის ან მომსახურების ერთგვარი უნიკალურობა და კონკურენტუნარიანობა, უსწრებს თუ არა ის ბაზარზე არსებულ საქონელს, რამდენად მიმზიდველი იქნება იდეა ლობისტებისა და სპონსორებისათვის, რა სახსრები აქვს გამომგონებელს, რა ნაწილი უნდა მოიზიდოს მან სხვა წყაროებიდან, კონკრეტულად სად შეიძლება ეძიოს ეს წყაროები, ასევე ის ვადები, რომელშიც გაწეული დანახარჯები ანაზღაურდება და შესაძლებელი გახდება მოგებაზე გასვლა. წინასწარ უნდა შეფასდეს პოტენციური პარტნიორობის შესაძლებლობები, რესურსების ხელმისაწვდომობა, ბაზარზე დაწინაურების გზები და ამ მდგომარეობის შენარჩუნების საშუალებები. გონივრული ნაბიჯია იმ შესაძლებლობების განსაზღვრა, რომლებმაც დიდი ძალისხმევით და ინვესტიციების გარეშე შეიძლება წარმატება განაპირობოს. ცხადია, იდეის მომავლისათვის აუცილებელია მან მოიპოვოს გუდვილი და კარგი რეპუტაცია საზოგადოების თვალში.

5. საქართველოს ეკონომიკური გავითარების თავისებურებები პოლიტიკური კოჰაბიტაციის პირობებში: შედეგები და პროგნოზები

საპარლამენტო არჩევნებამდე რამდენიმე თვით ადრე და არჩევნების შემდგომ პერიოდში საქართველოში დაიწყო ეკონომიკური ზრდის ტემპების შემცირება. ეკონომიკურ ზრდაზე განსაკუთრებით ნეგატიური გავლენა მოახდინა ოპოზიციაში მყოფი წინა ხელისუფლების მიერ სახელმწიფო ინტერესების საზიანოდ პარტიული ინტერესების წინა პლანზე დაყენებამ და ახალი ხელისუფლების მეტისმეტად ფრთხილმა და გაუბედავმა მოქმედებამ.

6. ეფექტიანი ბიზნეს-სტრატეგიის ფორმირების თავისებურებები

სტრატეგია გულისხმობს კონკურენტებისაგან განსხვავებულ ქმედებებს ან მსგავს საქმიანობას, მაგრამ სხვა გზებით. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ეფექტიანი სტრატეგიის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელი შეიძლება გადმოვცეთ ორი სიტყვით – „იყავი განსხვავებული“. სტრატეგიის წარმატება დამოკიდებულია მრავალ ფუნქციაზე და მათ ოპტიმალურ შეხამებაზე. საქმიანობის ფორმათა ეფექტიანი შეხამება სტრატეგიის ერთ-ერთი უძველესი და უმნიშვნელოვანესი იდეაა, რადგან საქმიანობის ცალკეული მიმართულებები დიდ გავლენას ახდენენ ერთმანეთზე. ამასთან ეფექტიანი სტრატეგია გულისხმობს არჩევანის გაკეთებას მრავალ ალტერნატივას შორის.

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება - *მენეჯმენტისა და ადმინისტრირების კათედრა*
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი *პროფესორი დავით ნარმანია*
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა –
პროფესორი გიორგი ლაღანიძე
ასოცირებული პროფესორი ბადრი რამიშვილი
ასოცირებული პროფესორი ვასილ კიკუტაძე
ასოცირებული პროფესორი გიორგი შიხაშვილი
ასოცირებული პროფესორი ეკა ჩოხელი
ასოცირებული პროფესორი გიული ქეშელაშვილი
ასოცირებული პროფესორი ნუგ ზარ პაიჭაძე
ასოცირებული პროფესორი ნატალია ხარაძე
ასისტენტ პროფესორი ეკა გულუა

პროფესორი გიორგი ლაღანიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი ლაღანიძე	1. საქართველოში წარმოებული ელექტროენერჯის საექსპორტო პოტენციალი, სამეცნიერო პრაქტიკული ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“	N2 მარტი-აპრილი, 2013	თბილისი	5
2.	გიორგი ლაღანიძე	2. კონკურენტუნარიანობისა და სტრატეგიის ურთიერთკავშირის საკითხები, სამეცნიერო პრაქტიკული ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“	N4 ივლისი-აგვისტო, 2013	თბილისი	4
3.	გიორგი ლაღანიძე	3. ქართული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა და საექსპორტო სტრატეგიების ფორმირების საკითხები	N 6 ნოემბერი-დეკემბერი, 2013	თბილისი	6

	ევროკავშირის ბაზარზე, სამეცნიერო პრაქტიკული ურუნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“			
ანოტაციები				
<p>1. სტატიაში განხილულია ელექტროენერჯის როგორც საექსპორტო პროდუქტის, წარმოებისა და რეალიზაციის შესაძლებლობები. გაანალიზებულია საქართველოს სახმელეთო მეზობლების მოთხოვნა ამ პროდუქციაზე, შეფასებულია ელექტროენერჯის, როგორც სხვა საექსპორტო პროდუქციის წარმოებისათვის იაფი რესურსის მნიშვნელობა, გაანალიზებულია ასევე სტრატეგიული გადაწყვეტილებების მნიშვნელობა დარგის კონკურენტუნარიანობის შემდგომი ზრდისათვის.</p> <p>2. წინამდებარე პუბლიკაციაში განხილულია საქართველოს კონკურენტუნარიანობისა და სხვადასხვა სტრატეგიების ურთიერთკავშირის საკითხები. გაანალიზებულია კონკურენტუნარიანობის სხვადასხვა მაჩვენებლები და მისი გაზომვის მეთოდები. ასევე გაანალიზებულია ცალკეული კლასტერების ფორმირება, მათი კონკურენტუნარიანობის ზრდა და მათი კავშირი სტრატეგიებთან.</p> <p>3. წინამდებარე პუბლიკაციაში განხილულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის საკითხები ევროკავშირის ბაზარზე, განხილულია კონკურენტუნარიანობის შეფასების ინდექსი. ასევე განხილულია ევროკავშირის ბაზარზე შესვლის საექსპორტო სტრატეგიების შერჩევის საკითხები.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	გიორგი ლაღანიძე	ქართული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა და შესაძლო საექსპორტო სტრატეგიების ფორმირების საკითხები	თბილისი, 11-12 ოქტომბერი, 2013
მოსხენებათა ანოტაციები			
განხილულია ქართული აგრარული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის შეფასებისა და საექსპორტო სტრატეგიების ფორმირების ზოგადი საკითხები.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	გიორგი ღაღანიძე	ახალი გამოწვევები საერთაშორისო კომპანიების მართვაში	1. გლობალური ბიზნესის კონფერენცია, ოპატიუა, ხორვატია, 2013, მასალები, ISSN 1848- 2252; გვ.73.ინგლისურ ენაზე

მომხსენებათა ანოტაციები

განხილულია საერთაშორისო კომპანიების მართვის პრობლემები, გაანალიზებული კონფლიქტები, რომლებიც შესაძლებელია წარმოიშვას ამ პროცესში. წარმოდგენილია ამ პრობლემების გადაწყვეტის გარკვეული გზები.

ასოცირებული პროფესორი ეკა ჩოხელი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ეკა ჩოხელი	სტრატეგიული მენეჯმენტი	თბილისი, გამომცემლობა “უნივერსალი”	390

ანოტაცია

სახელმძღვანელო წარმოადგენს მე-2 გამოცემას, განკუთვნილია თსუ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის და ასევე სტრატეგიებით დაინტერესებული პირებისათვის. წიგნში განხილულია სტრატეგიული მენეჯმენტის თეორიული საკითხები, პრაქტიკული პრობლემები, კომპანიების სტრატეგიების შემუშავებისა და რეალიზაციის თანამედროვე მიდგომები, იდეები და პრინციპები, რომლითაც კომპანიებს შეუძლიათ მიაღწიონ წარმატებას გრძელვადიან პერიოდში, მთავარი ფასეულობების, კონკურენტული უპირატესობის შექმნის საფუძველზე.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	--	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1	ეკა ჩოხელი	მენეჯმენტის მნიშვნელოვანი ასპექტები და და მათი მნიშვნელობა ქართულ ბიზნეს-კომპანიებში, შ. ეკონომიკა	№3; 2013 წელი	თბილისი	6
2	ეკა ჩოხელი	ბიზნეს-კომპანიების მდგრადი განვითარების ორიენტირები, შ. ეკონომიკა	№3; 2013 წელი	თბილისი	5

ანოტაციები

სტატიაში “მენეჯმენტის მნიშვნელოვანი ასპექტები და და მათი მნიშვნელობა ქართულ ბიზნეს-კომპანიებში” განხილულია კომპანიების მენეჯმენტისთვის აუცილებელი მნიშვნელოვანი ასპექტები, მიდგომები, მიმართულებები. ასევე ქართული კომპანიებისთვის დამახასიათებელი თავისებურებები, მენეჯმენტის დადებითი მხარეები და ნაკლოვანებები, დასახულია გზების მათი სრულყოფისათვის

სტატიაში “ბიზნეს-კომპანიების მდგრადი განვითარების ორიენტირები” განხილულია კომპანიებისთვის მდგრადი განვითარების მნიშვნელობა, ის ძირითადი მახასიათებლები, რომლებმაც უნდა უზრუნველყოს კომპანიების მდგრად განვითარება და დასახულია კონკრეტული გზები მისი ეფექტიანი განხორციელებისთვის.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Eka Chokheli, Nino Mikiashvili	The Ways for the Improvement of Competitive Environment and some Directions of Antimonopoly Regulation (Example of	№11	Kaunas	5

		Georgia); M.,Economics and Management”			
ანოტაცია					
<p>სტატიაში “კონკურენტული გარემოს სრულყოფის გზები და ანტიმონოპოლიური რეგულირების ზოგიერთი მიმართულებები” განხილულია კონკურენტული გარემოს მნიშვნელობა და მისი შექმნისათვის აუცილებელი მომენტები. შეფასებულია საქართველოში არსებული კონკურენტული გარემო და რეგულირების მეთოდები ვარდების რევოლუციამდე, მის შემდგომ, უახლოეს პერიოდში და გაკეთებულია დასკვნები ბიზნეს-კომპანიებისთვის ეფექტიანი გარემოს შესაქმნელად.</p>					

ასოცირებული პროფესორი ბადრი რამიშვილი

პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბადრი რამიშვილი	ოპერაციული მენეჯმენტი (სალექციო კურსი ელექტრონული ვერსია)	თსუ-ს გამომცემლობის ვებ-გვერდი http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/MENEJMENTI/index.html	160 გვერდი (A4)
2	ბადრი რამიშვილი	სტრატეგიული მენეჯმენტი (სალექციო კურსი ელექტრონული ვერსია, განახლებული)	თსუ-ს გამომცემლობის ვებ-გვერდი http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/internetgak/STRATEGIULI/index.html	128 გვერდი (A4)

ანოტაციები

ოპერაციული მენეჯმენტი

ლექციების კურსი განკუთვნილია ბიზნესის ადმინისტრირების საბაკალავრო პროგრამის სტუდენტებისთვის. მასში წარმოდგენილია შემდეგი თემები: ოპერაციული მენეჯმენტის არსი; ოპერაციული სტრატეგია; პროექტების მართვა; პროგნოზირება; მატერიალური პროდუქტის პროექტირება; მომსახურების პროექტირება; ხარისხის მართვა; პროცესებისა და საწარმოო სიმძლავრეების დაგეგმვა; საწარმოო ობიექტების განლაგება და ფართის დაგეგმვა; ადამიანური რესურსების და შრომითი პროცესის დაგეგმვა; მიწოდების ჯაჭვის მართვა; მარაგების და დასაწყობების მართვა. ყოველ სალექციო თემას დართული აქვს საკონტროლო კითხვები. სალექციო კურსს თან ახლავს ტიპური ამოცანების და

ტესტების პროგრამა, რომლის მეშვეობით სტუდენტს შეუძლია მოემზადოს გამოცდისთვის.

სტრატეგიული მენეჯმენტი

ლექციების კურსი განკუთვნილია ბიზნესის ადმინისტრირების საბაკალავრო პროგრამის მენეჯმენტის მოდულის სტუდენტებისთვის. მასში წარმოდგენილია შემდეგი თემები: სტრატეგიული მენეჯმენტის არსი და მნიშვნელობა; სტრატეგიული მენეჯმენტის ამოცანები და ორგანიზაციული ცვლილებების მიმართულებები; სტრატეგიის ფორმები და ტიპები; კომპანიის მაკროგარემოს ანალიზი; ბიზნეს-ლანდშაფტის ანალიზი; კომპანიის შიდა გარემოს სტრატეგიული ანალიზი; ორგანიზაციული კულტურის არსი და სტრატეგიული მნიშვნელობა; ბიზნეს-ერთეულის სტრატეგია; კონგლომერატული სტრატეგია; მცირე ბიზნესის სტრატეგია; სტრატეგიული ალტერნატივები: იდენტიფიცირება და შემუშავება; სტრატეგიული ალტერნატივების შეფასება; სტრატეგიის რეალიზება. ყოველ სალექციო თემას დართული აქვს საკონტროლო კითხვები.

დ) სტატიები

№	ავტორი	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბადრი რამიშვილი	თანამედროვე ორგანიზაციული სტრუქტურები ჟურნალი „ეკონომიკა“	№1-2	თბილისი შპს “ეკონომიკა”	61-68 გვ. (7,5 გვ.)
2	ბადრი რამიშვილი	ვირტუალური ორგანიზაციები - გლობალურ ეკონომიკაში საქართველოს ბიზნესის სწრაფი ინტეგრირების შესაძლებლობა ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“	№4	თბილისი თსუ	101-118 გვ. (17 გვ.)

ანოტაციები

თანამედროვე ორგანიზაციული სტრუქტურები

naSromi eZRvneba organizaciuli struqturis evoluciis process da am mxriv sadReisod Seqmnil viTarebas. mokled aris aRwerili organizaciuli struqturis ganviTarebis istoria. gansakuTrebuli yuradReba eTmoba iseTi Tanamedrove struqturul warmonaqmnebs, rogoric aris: partisipatiuri, edhokratiuli, qseluri da virtualuri struqturebi. masSi, aseve ganxilulia zefunqciuri samuSao jgufis formirebis ganmapirobeli faqtorebi da misi mniSvneloba. motanilia qseluri organizaciis avtoriseuli definicia. samecniero naSromSi gaanalizebulia is faqtorebi, ramac ganapiroba menejenti aRniSnuli mimarTulebiT arsebuli tendenciebi. avtori agreTve exeba am axali struqturuli formebis qarTuli biznesis mier gamoyenebis perspeqtivebs da gakeTebulia daskvna, rom am mxriv gansakuTrebiT aqtualuria virtualuri organizaciebis formirebis sakiTxi.

ვირტუალური ორგანიზაციები - გლობალურ ეკონომიკაში საქართველოს ბიზნესის სწრაფი ინტეგრირების შესაძლებლობა

კომერციული ორგანიზაციის ფორმირებისა და მართვის მხრივ უმთავრესი მოვლენაა ვირტუალური ორგანიზაციების ფორმირების საკითხი, რაც მენეჯმენტის პასუხია ბიზნეს-გარემოში მიმდინარე ცვლილებების მიმართ. სტატიაში გაანალიზებულია ის ფაქტორები, რომლებიც ზემოქმედებს კომერციულ ორგანიზაციებზე. მოტანილი და გაანალიზებულია ვირტუალური ორგანიზაციების დეფინიციები, მათი წარმოშობის განმაპირობებელი ფაქტორები და ის პერსპექტივები და პრობლემები, რომლებიც მათ ფუნქციონირებასთან არის დაკავშირებული. სტატიის დასკვნით ნაწილში განხილულია ის უპირატესობები რაც

ვირტუალური ორგანიზაციების ფორმირებამ შეიძლება მოუტანოს ქართულ ბიზნესს და გაკეთებულია დასკვნა, რომ ვირტუალური ორგანიზაციები საქართველოს ბიზნესის გლობალურ ეკონომიკაში სწრაფი ინტეგრირების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტია.

ასოცირებული პროფესორი ვასილ კიკუტაძე

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p>უმაღლესი სასწავლებლების მხარდაჭერის საგრანტო პროგრამა (UAG), „მდგრადი ენერჯეტიკის პოლიტიკური ეკონომიის“ ახალი სალექციო კურსის შექმნა</p>	<p>USAID, აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტი (EWMI), „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება (G-PAC)“, გრანტი # G 90113210301620</p>	<p>მურთაზ კვიციანი ვასილ კიკუტაძე დავით სიხარულიძე</p>	<p>ივანე პირველი ნიკოლოზ სუმბაძე ირაკლი გალდავა</p>
<p>პროექტის ანოტაცია</p> <p>პროექტი: „ელექტროენერჯეტიკული პოლიტიკის მოდელირებისა და ანალიზის ახალი სალექციო კურსის შექმნა“ - ხორციელდება აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) პროგრამის „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების“ (G-PAC) ფარგლებში. სალექციო კურსი შეიქმნა გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ბიზნესის მართვის სკოლაში, ბიზნესის ადმინისტრირების სამაგისტრო პროგრამის ენერჯეტიკის მენეჯმენტის მოდულის გასაუმჯობესებლად, USAID-ის უმაღლესი სასწავლებლების მხარდაჭერი გრანტის ფარგლებში.</p>				
2	<p>პროექტის დასახელება</p>	<p>დამფინანსებელი ორგანიზაცია</p>	<p>პროექტის ხელმძღვანელი</p>	<p>პროექტის შემსრულებლები</p>
	<p>უმაღლესი სასწავლებლების მხარდაჭერის საგრანტო</p>	<p>USAID, აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის</p>	<p>მურთაზ კვიციანი ვასილ კიკუტაძე</p>	<p>ივანე პირველი ნიკოლოზ სუმბაძე ირაკლი გალდავა გიორგი მუხიგულაშვილი</p>

	<p>პროგრამა (UAG), „ელექტროენერჯეტიკული პოლიტიკის მოდელირებისა და ანალიზის“ ახალი სალექციო კურსის შექმნა</p>	<p>ინსტიტუტი (EWMI), „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება (G-PAC)“, გრანტი # 78512210301620</p>		<p>გიორგი ქელბაქიანი</p>
--	--	--	--	--------------------------

პროექტის ანოტაცია

პროექტი - „მდგრადი ენერჯეტიკის პოლიტიკური ეკონომიკის ახალი სალექციო კურსის შექმნა“ - ხორციელდება აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) პროგრამის „საქართველოში საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების“ (G-PAC) ფარგლებში. სალექციო კურსი შეიქმნა გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ბიზნესის მართვის სკოლაში, ბიზნესის ადმინისტრირების სამაგისტრო პროგრამის ენერჯეტიკის მენეჯმენტის მოდულის გასაუმჯობესებლად, USAID-ის უმაღლესი სასწავლებლების მხარდამჭერი გრანტის ფარგლებში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვასილ კიკუტაძე	<p>„ენერჯეტიკა: რეგიონალური პრობლემები და განვითარების პერსპექტივები“ მე-2 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომების კრებული: „მწვანე შენობების შეფასების სისტემების (LEED) ორგანიზაცია და მართვა“</p>	<p>საქართველო, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, USAID, WINROCK</p>	

ანოტაციები
მწვანე შენობების შეფასების სისტემების (LEED) ორგანიზაცია და მართვა

მწვანე შენობების „სიმწვანის ხარისხის“ შეფასება ძირითადად დაფუძნებულია დაინტერესებული მხარეების კონსენსუსზე მწვანე შენობების შესახებ, შესაბამისად მწვანე შენობების შეფასების მკაცრი რეიტინგული სისტემის არსებობა აქტუალური პრობლემაა. LEED-ის მწვანე შენობის რეიტინგული შეფასების სისტემა წარმოადგენს კონსენსუსის შედეგად შემუშავებულ და აღიარებულ სტანდარტს, რომელშიც გათვალისწინებულია სხვადასხვა მხარეების ინტერესები. LEED-ს შეფასების სისტემა დამყარებულია საწარმოო პროცესების პარამეტრების შეფასებაზე კრედიტების მეშვეობით, რომელიც ფართოდ გამოიყენება განვითარებულ ქვეყნებში.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვასილ კიკუტაძე	არამატერიალური აქტივების ცნება საშემფასებლო საქმიანობაში	აკადემიური მაცნე	საქართველო, თბილისი გრ. რობაქიძის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 47-50;

ანოტაციები

ტერმინს „არამატერიალური აქტივი“ ბევრი განსაზღვრება გააჩნია, რაც დაკავშირებულია იურიდიულ, საბუღალტრო და საგადასახადო მოდერნიზაციის სფეროებთან. თუმცა, როგორც წესი, ეს განსაზღვრებები სპეციფიურია მათი დანიშნულებიდან გამომდინარე. არამატერიალური აქტივი შეფასების მიზნებიდან გამომდინარე უპირველეს ყოვლისა განხილული უნდა იყოს, როგორც ქონება. იმისგან დამოუკიდებლად, არის თუ არა აქტივი მატერიალური ან არამატერიალური, ის უნდა იყოს საკუთრების უფლებების ობიექტი. იმისათვის, რომ აქტივი იყოს საკუთრების უფლების ობიექტი, ის უნდა იყოს იდენტიფიცირებადი. რაც შეეხება არამატერიალურ აქტივს, მას უნდა ქონდეს ზუსტი და ვიწრო განსაზღვრება, რომელიც ახდენს მის, როგორც უნიკალური საკუთრებითი ობიექტის, იდენტიფიცირებას. ეკონომიკური ანალიზისა და შეფასების მიზნებიდან გამომდინარე არამატერიალური აქტივები შესაძლებელია დაიყოს: არამატერიალურ უძრავ ქონებად და არამატერიალურ მოძრავ ქონებად. არამატერიალური უძრავი ქონება შედგება ყველა იმ ინდივიდუალური ნივთიერი უფლებებისგან, მოგებისგან და სხვა უფლებებისგან, რომლებიც დამახასიათებელია ფიზიკური უძრავი ქონების საკუთრებისათვის.

2) უცხოეთში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დავით	ევრაზიის	საქართველო,	

სისარულიძე; ვასილ კიკუტაძე	მულტიდისციპლინარული ფორუმი, შრომების კრებული: „ადგილმდებარეობის უპირატესობა და საქართველოს პოტენციური პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაში“	თბილისი	
-------------------------------	---	---------	--

ანოტაციები

Location Advantage and Georgia's Potential to Attract Foreign Direct Investment

This paper reviews the one of the element of dunning's eclectic paradigm to explain the role of location-specific (L) advantages as determinants of foreign direct investment location. OLI paradigm is a general framework, which explains that for foreign direct investment (FDI) to take place according to three factors: ownership advantage, location advantage and internalization advantage. Location advantages try to explain why firm should want to locate in a foreign country. Multinational enterprise will typically engage it foreign production when they find it in their best interest to combine their ownership advantages and certain internalization gains with production in foreign country. This paper then analyzes the location advantages of Georgia to explain the inflow of FDI to Georgia's economy. It also analyzes the motive behind FDI in Georgia. These motivations serve to determine what policies the host country should pursue in order to facilitate the location of FDI in Georgia's economy.

ასოცირებული პროფესორი გიორგი შიხაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	საერთაშორისო ტურიზმის მნიშვნელობა საქართველოს რეგიონების განვითარების საქმეში (სვანეთის მაგალითზე)	შრომების კრებული საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციისა - „ინოვაციები ტურიზმში“		ბათუმი-ტრაბზონი, 2013.	5 გვ.

		ეკონომიკა და ბიზნესი“. 8-9 ივნისი, ბათუმი-ტრაბზონი, 2013.			
2.	სატრენინგო პროექტი: „პროფესიული ორიენტაცია, საკუთარი ბიზნესის დაწყება და მართვა“	ჟურნ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“	2013, №4	თბილისი, თსუ	14 გვ.
3.	საქართველოში აგროეკოლოგიური ტურიზმის განვითარების მმართველობითი საორგანიზაციო-საპროექტო ასპექტები	შრომების კრებული II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციისა - „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“. თბილისი, 2013.		თბილისი, თსუ	6 გვ.

ანოტაციები

1.	საერთაშორისო ტურიზმის მნიშვნელობა საქართველოს რეგიონების განვითარების საქმეში	ტურიზმი თავისი რეალობიდან გამომდინარე, მსოფლიოში აღიარებულია, როგორც შემოსავლების მიღების უდიდესი წყარო და ერთ-ერთი ყველაზე რენტაბელური სფერო. მისი მნიშვნელობა განსაკუთრებით დიდია მთელი რიგი ქვეყნების ეკონომიკის განვითარებაში, ამ მხრივ გამონაკლისი არც საქართველოა. ნაშრომის ბოლოს შემოთავაზებულია პროექტი საქართველოს ულამაზესი კუთხის სვანეთის გამორჩეულ ტურზე. ეს პროექტი ემსახურება, იმას, რომ უცხოელმა ტურისტებმა და არა მარტო მათ, შეძლონ უკეთ გაეცნონ ამ კუთხის ულამაზეს ადგილებს, საფეხმავლო ბილიკებით დალაშქრონ მათა ულამაზესი მასივები, ხეობები, გაიმდიდრონ ფოტოალბომები და მიიღონ წარუშლელი შთაბეჭდილებები, ხოლო სვანეთი დატოვონ ხელმეორედ ნახვის დაუოკებელი სურვილით.
2.	სატრენინგო პროექტი: „პროფესიული ორიენტაცია,	საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მიმდინარე რთული და მრავალფეროვანი პროცესები ცალკეული ადამიანებისა და ორგანიზაციებისაგან მოითხოვს ტრენინგების გავლას, რომლის მიზანია მიღწეულ იქნეს ცოდნისა და

	<p>საკუთარი ბიზნესის დაწყება და მართვა“</p>	<p>კვალიფიკაციის მუდმივი ზრდა და გარემო ცვლილებებთან სათანადო ადაპტაცია.</p> <p>სტატიის ავტორის მიერ შემუშავებული და რეალურ სატრენინგო პრაქტიკაში ქვეყნის მასშტაბით უკვე განხორციელებულია და სამომავლოდაც არის დაგეგმილი პროექტი – „პროფესიული ორიენტაცია, საკუთარი ბიზნესის დაწყება და მართვა“.</p> <p>პროექტის მიზანია საქართველოს რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის სამუშაო ბაზრისთვის საჭირო უნარ-ჩვევებით აღჭურვა, მათ მოთხოვნილებებზე მორგებული პროფესიული ორიენტაციის, საკუთარი ბიზნესის დაწყებისა და მართვის ადაპტირებული კურსის შემუშავება და სწავლება.</p> <p>profesiuli orientaciis da biznes-treningebi qveynis saganmanaTleblo strategiis umniSvnelovanesi rgolia, ris gamoc aucilebelia maTi praqtikuli ganxorcieleba socialur-ekonomikuri ganviTarebis yvela doneze, maT Soris, iv. javaxiSvilis saxelobis Tbilis saxelmwifo universitetis ekonomikisa da biznesis fakultetze.</p>
<p>3.</p>	<p>საქართველოში აგროეკოლოგიური ტურიზმის განვითარების მმართველობითი საორგანიზაციო-საპროექტო ასპექტები</p>	<p>საქართველოში აგროეკოლოგიური ტურიზმის პროგრესული განვითარებისათვის აუცილებელია ერთობლივი მმართველობითი და საორგანიზაციო-საპროექტო ღონისძიებების განხორციელება სახელმწიფოს, ეკლესიისა და ბიზნეს-სექტორის მონაწილეობით.</p> <p>სახელმწიფოს მხრიდან საჭიროა ისეთი პოლიტიკის შემუშავება-გატარება, რომელიც მოსახლეობას სოფელში დაამაგრებს.</p> <p>ჩვენ მიერ შემოთავაზებული საპროექტო წინადადების - ტურისტული კომპანიის შექმნა-ფუნქციონირების უმთავრესი მიზანია, ხელი შეუწყოს საქართველოში აგროეკოლოგიური ტურიზმის განვითარებას, დაასაქმოს მოსახლება და მიიღოს სტაბილური შემოსავლები.</p> <p>საჭიროა ერთობლივად შემუშავდეს და განხორციელდეს ქართული ქრისტიანული თემის (სოფლის) აღორძინების პროექტი. თემები უნდა განლაგდეს სათანადო რეგიონებში არსებული ეკლესია-მონასტრების ირგვლივ. ასეთ თემებში სინერგიულად განვითარდება აგროეკოლოგიური და სამომლოცველო ტურიზმი, რითაც საფუძველი ჩაეყრება ქვეყნის ეკონომიკურ და სულიერ წინსვლას.</p>

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის / კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. პაიჭაძე	ხელმძღვანელთა კვალიფიკაციის მწყობრი და გამართული სისტემა: ორგანიზაციათა წარმატებული საქმიანობის საწინდარი, ჟ. "ეკონომიკა და ბიზნესი." შრომის ეფექტიანობის მართვის სრულყოფის საკითხები, ჟ. "ეკონომიკა და ბიზნესი."	2 5	თსუ თბილისი თსუ თბილისი	17 18
2	ნ. პაიჭაძე	ორგანიზაციაში ცოდნის მართვა და მისი სრულყოფის ზოგიერთი საკითხი, შრომების კრებულში "პოსტკომუნისტური ქვეყნების აქტუალური პრობლემები		თსუ, პ.	
3	ნ. პაიჭაძე	თანამედროვე ეტაპზე "ადამიანური რესურსების მართვის თანამედროვე პოლიტიკა, შრომების კრებულში:		გუგუშვილის ეკონომიკის	
4	ნ. პაიჭაძე	"გლობალიზაცია და მეცნიერების აქტუალური პრობლემები 21-ე საუკუნეში".		ინსტიტუტი	4
5	ნ. პაიჭაძე	ეკონომიკის აგრარულ სექტორში ადამიანური კაპიტალის მართვის მექანიზმის ფორმირების ზოგიერთი საკითხი, შრომების კრებულში "ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება".		თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტი	5 5
				თსუ	

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. პაიჭაძე	ორგანიზაციაში ცოდნის მართვა და მისი სრულყოფის ზოგიერთი საკითხი	2013 წლის ივნისი, თსუ- ის პ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტში
2	ნ. პაიჭაძე	ადამიანური რესურსების თანამედროვე პოლიტიკა	2013 წლის მაისი, თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტში
3	ნ. პაიჭაძე	ეკონომიკის აგრარულ სექტორში დამიანური კაპიტალის მართვის მექანიზმის ზოგიერთი საკითხი	2013 წლის ოქტომბერი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში

ნინო ფარესაშვილი ასისტენტ-პროფესორი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	გიული ქეშელაშვილი, ნინო ფარესაშვილი	„პროექტების მენეჯმენტი“	გამომცემლობა „მერიდიანი“	404 გვ.
2.	ნინო ფარესაშვილი	„ორგანიზაციული ქცევის საფუძვლები“, I ნაწილი	გამომცემლობა „მერიდიანი“	231 გვ.

ანოტაციები

სახელმძღვანელო „პროექტების მენეჯმენტი“ წარმოადგენს სასწავლო კურსს. იგი სტუდენტებს ჩამოუყალიბებს პროექტების მენეჯმენტის მიზნობრივ ინტეგრირებულ

ხედვას, რომელიც დაკავშირებული იქნება პროექტის შესაბამისობაზე ორგანიზაციის სტრატეგიასთან. ინტეგრაციის პროცესში პროექტის შერჩევის საკითხის განხილვა ორგანიზაციის სტრატეგიისა და პროექტის წარმატებით განხორციელების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პირობაა.

პროექტების როლისადმი დიდი ყურადღება განპირობებულია იმით, რომ თანამედროვე მკაცრი გლობალური კონკურენციის პირობებში მათი საშუალებით შესაძლებელი ხდება ორგანიზაციათა სტრატეგიული მიზნის მიღწევა. „ცვლილებათა ეპოქაში გადარჩენისათვის“ ბრძოლამ მრავალი კომპანია აიძულა გამოეყენებინა პროგრესული ტექნოლოგიები, რომლებიც ბიზნესის წარმართვის განუყოფელ ნაწილად იქცა. აღსანიშნავია, რომ კომპანიის მომავალ წარმატებას ყველა პროექტის ერთ სტრატეგიულ მიმართულებად გაერთიანება განსაზღვრავს.

ნაშრომი მიზნად ისახავს პროექტის შემუშავების, შერჩევის, კონტროლისა და მართვის, ორგანიზაციული კულტურისა და გუნდის მართვის, სამუშაოთა ორგანიზაციის საპროექტო სისტემის საკითხების თეორიულ და პრაქტიკულ დაუფლებას. ყოველივე ამის ცოდნა მოეთხოვება ნებისმიერი დონის მენეჯერს. სახელმძღვანელოში განხილული საკითხების დაუფლება მათ საშუალებას მისცემს გაიზიარონ პროექტების შემუშავებასა და მართვაში არსებული მსოფლიო გამოცდილება და გამოიმუშაონ თანამედროვე მენეჯერისათვის აუცილებელი უნარ-ჩვევები.

სახელმძღვანელო „ორგანიზაციული ქცევის საფუძვლები“- წარმოადგენს ორგანიზაციებში ჯგუფებისა და ინდივიდების კვლევას. მისი შესწავლა დაგვეხმარება უკეთ შევიცნოთ როგორც საკუთარი თავი, ასევე გარშემომყოფები სამუშაოსთან დაკავშირებულ სიტუაციებში. ის ხელს შეუწყობს ჩვენს პოტენციურ კარიერულ წარმატებას ახალ დინამიურ, ცვლად, რთულ და პერსპექტიულ სამუშაო ადგილებზე.

გლობალიზაციამ, ინფორმაციულმა ტექნოლოგიებმა, კორპორატიულმა რესტრუქტურისაციამ და სხვა ცვლილებებმა პოტენციურად შეარყია ნდობისა და ვალდებულების მაჩვენებლები, რაც აუცილებელია თანამშრომელთა მოტივაციისათვის. იმისათვის, რომ შევქმნათ მეტად მოტივირებული სამუშაო ძალა, პირველ რიგში აუცილებელია მათი მოთხოვნილებებისა და სტიმულების გაგება და იმის გარკვევა, თუ როგორ უკავშირდება ეს ცნებები ინდივიდუალურ მიზნებსა და ქცევას.

სახელმძღვანელოში – „ორგანიზაციული ქცევა“ განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ორგანიზაციაში მაღალი ეფექტიანობის მიღწევას გლობალიზაციის პირობებში, ყურადღება გამახვილებულია ორგანიზაციებში ინდივიდუალური და ჯგუფური ქცევის პარამეტრებზე, თვით ორგანიზაციების ბუნებაზე, ხოლო შემდეგ ორგანიზაციული ქცევის ძირითად პროცესებზე: მართვაზე, ძალაუფლებასა და პოლიტიკაზე, ინფორმაციასა და კომუნიკაციებზე, გადაწყვეტილებათა მიღებაზე, კონფლიქტებსა და მოლაპარაკებებზე და ბოლოს, ცვლილებებზე, ინოვაციებსა და სტრესზე.

XXI საუკუნეში მნიშვნელოვან დევიზად იქცა სამუშაო ძალის მრავალფეროვნება. მაშინ, როდესაც ჩვენ ვაკვირდებით სქესთან, რასობრივ და ეთნიკურ კუთვნილებასთან, ასაკთან, ფიზიკურ შესაძლებლობებთან და სექსუალურ ორიენტაციასთან დაკავშირებით მრავალ განსხვავებას წარმატება ახალ სამუშაო ადგილზე დამოკიდებულია სხვადასხვა კულტურაში აღზრდილ, სხვადასხვა ასაკისა და სქესის, განსხვავებული რასობრივი და ეთნიკური კუთვნილების მქონე ადამიანებთან მუშაობის უნარზე. იმისათვის, რომ ვმართოთ სხვა ადამიანები და ვიმუშაოთ მათთან, პატივი ვცეთ მათ ინდივიდუალურ თავისებურებებს და შევაფასოთ მრავალფეროვნება, საჭიროა ვფლობდეთ პიროვნებათაშორისი და კულტურული ურთიერთობების თავისებურებებს.

აღნიშნული დისციპლინა დიდ დახმარებას გაგვიწევს ინფორმაციის გამოყენების და ცოდნის შეძენის პროცესში, რომელიც თავისმხრივ საშუალებას გვაძლევს წარმატებით შევევუოთ ცვლად გარემოს. სახელმძღვანელოში თანაბარზომიერად არის ყურადღება გამახვილებული ორგანიზაციული ქცევის სამ დონეზე; ინდივიდუალურზე, გუნდურზე და ორგანიზაციულზე. მასში ჰარმონიულად არის შერწყმული თეორია, კვლევა და მართვლობითი პრაქტიკა. დაცულია ბალანსი ყველასათვის კარგად ცნობილ თეორიებს, მიდგომებსა და უკანასკნელი წლების სამეცნიერო მიღწევებს შორის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობა
1	ნინო ფარესაშვილი, რუსუდან მაისურაძე	„რისკების მართვა და გადაწყვეტილების ძიების ანალიზი მენეჯმენტსა და სტატისტიკაში“	ჟურნალი „ახალი ეკონომისტი“, №1	თბილისი	
2.	ნინო ფარესაშვილი	„ორგანიზაციული ქცევის რეგულირების მეთოდები“	ჟურნალი „ბიზნესი და ეკონომიკა“, №4	თბილისი ebf.journal@tsu.ge , www.press.tsu.ge	გვ.119–132
3.	ნინო ფარესაშვილი	„ეთიკურად ჯანსაღი ორგანიზაციული გარემო პირობების უზრუნველყოფა“	სამეცნიეროკონფერენცი ა: „ქრისტიალობა და ეკონომიკა“, თსუ	თბილისი, გორი	10 გვ.
4.	ნინო ფარესაშვილი	„ეკოტურიზმის მენეჯმენტის მარეგულირებელი მექანიზმები“	IV საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ტურიზმი: ეკონომიკა და ბიზნესი“, შ. რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბიზნესის სკოლა, აჭარის არ ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტი, შავი ზღვის ტექნიკური უნივერსიტეტი	ბათუმი-ტრაპიზონი, 8-9 ივნისი	გვ. 316-320
5.	ნინო	„პროექტებისა და	ივანე ჯავახიშვილის	თბილისი,	გვ.

	ფარესაშვილი	ინვესტიციების ურთიერთკავშირის მართვის რიგი ასპექტები”	სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენცია: პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე	28-29 ივნისი	
6.	ნინო ფარესაშვილი	„შრომის ბაზარი - მარეგულირებელი მექანიზმები” ,	ა. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული	ქუთაისი, ნაწ. 2	ნაწ. 2, გვ. 249-254

ანოტაციები

1. „რისკების მართვა და გადაწყვეტილების ძიების ანალიზი მენეჯმენტსა და სტატისტიკაში“-ის ანოტაცია: რისკების მართვა და გადაწყვეტილების ძიების ანალიზი თანამედროვე საქმიანი ურთიერთობების უმნიშვნელოვანესი საკითხია. ნებისმიერ პროცესსა და ორგანიზაციულ სტრუქტურაში საჭიროა რისკი განხილულ იქნას როგორც მოვლენა და გატარდეს შესაბამისი ღონისძიებები მისი პრევენციის მიზნით. ამავდროულად უნდა ვაღიაროთ, რომ რისკი რთული სტრუქტურული მოვლენაა და მრავალ ფაქტორს ეფუძნება. ნებისმიერი პროცესის განხორციელებისას რისკმენეჯმენტის პროცესის აუცილებლობის გაცნობიერება მნიშვნელოვანი ფაქტორია. მისი კარგად განხორციელების და შესაბამისად თანმიმდევრულად მართვის პირობებში, რისკის მართვის მართებული პოლიტიკა გამოავლენს არა მარტო არასასურველ მოვლენებს, არამედ ამავდროულად შესაძლოა გამოიკვეთოს მომგებიანი და წარმატებული განვითარების პერსპექტივები.

სამეურნეო და საინვესტიციო საქმიანობის მართვა განუსაზღვრელობის პირობებში – ეს არის პროგნოზირებად შედეგში გადახრების დონის გამოვლენის, მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღებისა და რეალიზაციის პროცესი, რომლებიც საშუალებას იძლევიან თავიდან ავიცილოთ ან შევამციროთ უარყოფითი ზემოქმედება შემთხვევითი ფაქტორების აღდგენის პროცესსა და შედეგებზე, იმავედროულად შემოსავლის მაღალი დონის უზრუნველყოფით;

სამეურნეო და საინვესტიციო საქმიანობის რისკების მართვის სისტემა აგებული უნდა იყოს რეკრუტენტული მიდგომის საფუძველზე, ე.ი. ჰქონდეს მუდმივი მოდიფიცირების უნარი მართვის მეთოდების კომპლექსის გამოყენებით, აღექვატურად შემოსული საინფორმაციო ნაკადების ყველა ეტაპზე;

2. სტატიაში „ორგანიზაციული ქცევის რეგულირების მეთოდები“ სტატიაში

„ორგანიზაციული ქცევის რეგულირების მეთოდები“ ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ მაღალი მორალური პრინციპების მიმღევი ინდივიდები ასრულებენ სამსახურეობრივ დავალბებს უფრო უკეთესად და აღწევენ უფრო მაღალ შედეგებს. მიდგომა, რომელიც ორიენტირებულია ადამიანურ რესურსებზე ითვალისწინებს მენეჯერის ძირითადი ყურადღების გადართვას თანამშრომლების კონტროლიდან მუშათა შრომითი მაჩვენებლების ზრდის მხარდაჭერისკენ. ორგანიზაციული ქცევის სიტუაციური მიდგომის თანახმად ეფექტიანობის მიღწევა სხვადასხვა სიტუაციაში ითვალისწინებს სპეციფიკურ ქცევებს. მრავალფეროვნების აქტიური მართვა კი ხელს უწყობს ორგანიზაციის კონკურენტულ უპირატესობას – მაღლდება სამუშაო ძალის პასუხისმგებლობის ხარისხი, უმჯობესდება როგორც ინდივიდუალური, ისე ჯგუფური შრომის მწარმოებლურობა.

3. სტატიაში „ეთიკურად ჯანსაღი ორგანიზაციული გარემო პირობების უზრუნველყოფა“ ძირითადი აქცენტი გადატანილია პირობების ინდივიდუალურ თვისებებზე. ადამიანებს აქვთ უნიკალური პიროვნული მახასიათებლები, მოთხოვნილება, განვლილი წლებით მიღებული გამოცდილება ან ისინი იმყოფებიან განსხვავებულ ფიზიკურ მდგომარეობაში დროის კონკრეტულ პერიოდებში და ამავდროულად შესაძლებელია წარმოადგენდნენ სხვადასხვა სოციალური წრის წევრებს. კონკრეტული მიზეზების დამოუკიდებლად ინდივიდების ქმედება განპირობებულია რეალობის აღქმით. სელექციური აღქმა არცთუ იშვიათად ხდება შრომის პროცესის ცალკეული ელემენტის არასწორი განსჯის საგანი, მაგრამ მომავალში მან შეიძლება უზრუნველყოს ახალი შთაბეჭდილებების ჩამოყალიბება. ხელმძღვანელებმა უნდა გაითავისონ თანამშრომლების განსაკუთრებულობა და ჩაატარონ აღქმის ანალიზი. ასევე ყურადსაღებია პერსონალის ემოციონალურობა. ყოველივე ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით უნდა მოიძებნოს ინდივიდუალური მიდგომა თითოეული მუშაკისათვის.

თუ განვიხილავთ მენეჯმენტის მეცნიერულ ინსტრუმენტებს, სოციალურ ფსიქოლოგიას და სხვა დისციპლინებს, ჩვენ გვაქვს შესაძლებლობა, გამოვიკვლიოთ ადამიანის ქცევა ორგანიზაციებში, მისი განსხვავებული საზღვრების გათვალისწინებით. ორგანიზაციული პრობლემების იდეალური გადაწყვეტა არ არსებობს, მაგრამ ნებისმიერი კომპანიის მუშაკებს აქვთ შესაძლებლობა, გააუმჯობესონ შრომითი ურთიერთობა. ეს პროცესი საკმაოდ რთულია, მაგრამ მიღებული შედეგი ამართლებს მათ მიერ გაწეულ ძალისხმევას.

4. სტატია „ეკოტურიზმის მენეჯმენტის მარეგულირებელი მექანიზმები“ ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ეკოტურიზმის კუთხით, საქართველოს დიდი პოტენციალი გააჩნია. მისი განვითარება განსაკუთრებით შესაძლებელია დაცულ ტერიტორიებსა და ნაკრძალებზე. რა უპირატესობა და შესაძლებლობები გააჩნია საქართველოს ამ კუთხით? უნიკალური და იშვიათი ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების არსებობა, ენდემიზმის მაღალი დონე, ხელუხლებელი ბუნება, ისტორიულ-კულტურულ ძეგლთა სიმრავლე

ეკოტურისტებს უკვე მოვლილი აქვთ წამყვანი ტურისტული ქვეყნები, საქართველო კი არის ახალი და განსხვავებული პროდუქტი მათთვის. შესაბამისად, სწორი პოლიტიკის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელია ეკოტურიზმის მდგრადი განვითარება. შესაძლებლობების გამოყენებისათვის საჭიროა მთელი რიგის ღონისძიებების სრულყოფა, რათა ტურისტული პროდუქტების პაკეტი იყოს მსოფლიო სტანდარტების შესაბამისი და კონკურენტუნარიანი. აქვე განხილულია მთელი რიგი ეკოტურიზმის მენეჯმენტის მარეგულირებელი მექანიზმები.

5. სტატიაში „პროექტებისა და ინვესტიციების ურთიერთკავშირის მართვის რიგი ასპექტები“ განხილულია საინვესტიციო პროექტების რისკების ანალიზი, რომლებიც

გულისხმობს რისკისადმი მიდგომას არა როგორც სტატისტიკური, არამედ როგორც მართვადი მონაცემებისადმი, რომლის დონეზეც საჭიროა და შეგვიძლია ზემოქმედება მოვახდინოთ. აქვე უნდა ავლნიშნოთ, „მისაღები რისკის“ ცნება. ამ კონცეფციის ქვეშ იგულისხმება ის, რომ შეუძლებელია სრულიად აღმოიფხვრას არასასურველი მოვლენები, რომელთა მოხდენა მოსალოდნელია ამა თუ იმ პროექტის განხორციელებისას, ამიტომ დასახული მიზნის განხორციელებას უნდა ვეცადოთ გარკვეულწილად კომპრომისული რისკის დონის პირობებში. სწორედ ამას უწოდებენ „მისაღები რისკის“ დონეს და ის შეესაბამება რაღაც შუალედს მოსალოდნელ მოგებასა და შესაძლო დანაკარგებს შორის.

6. სტატიაში „შრომის ბაზარი – მარეგულირებელი მექანიზმები“ განხილულია ჯანსაღი შრომის ბაზრის ფორმირების საკითხები, რომლებიც მოითხოვს სპეციფიკური ინსტიტუტების შექმნას და ურთიერთობების დამყარებას – მაკროეკონომიკურ რეგულირებას; საწარმოს ქვედა სტრუქტურების კომპლექსურ საქმიანობას; შრომის ბაზრის კონტრაგენტების ინტერესების შეთანხმებათა უზრუნველყოფის ხელშემწობი ორგანოებისა და სამსახურების სისტემას.

მოცემულია პრობლემის გადაწყვეტის უმნიშვნელოვანესი გზები, კერძოდ: ჯანსაღი რეგიონალური განვითარებისთვის ეფექტიანი მმართველობითი სისტემის ჩამოყალიბება. იგი გულისხმობს საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით საქართველოზე მორგებული სისტემის შექმნას, რომელშიც გაერთიანებულ იქნება სხვადასხვა მიდგომებიდან ჩვენთვის დადებითი ასპექტები მენტალური, სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული ფაქტორების გათვალისწინებით. რეგიონული განვითარების ჭრილში პრიორიტეტული სეგმენტების გამოყოფა, რომელიც, უპირველეს ყოვლისა, მოახდენს ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების სტიმულირებას.

2) უცხოეთში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	„Пути Усовершенствования Эффективности Управления Социальных Предприятий“	Инновационная составляющая современного экономического развития»	Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины(Украина, Польша, Российская Федерация) E-mail: Kaf-econom-pidpr@ya.ru	
2.	Strategic Settlement Mechanisms of Trade Relationships Between EU and	Материалы XII Международной научно-методически конференции	ukraina, 26-27, 03., 2013.	6 გვ.

Georgia			
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>„Пути Усовершенствования Эффективности Управления Социальных Предприятий”-ის სოციალური მეწარმეებს აგრეთვე აქვთ საშუალება დააფუძნონ საწარმო სამეწარმეო იურიდიული პირის ფორმით, და წესდებით განსაზღვრონ სოციალურ მიზნებთან დაკავშირებული საკითხები. არასამეწარმეო იურიდიული პირების ბაზაზე ეკონომიკური საქმიანობის წარმოება უნდა ატარებდეს დამხმარე ხასიათს და იგი არ უნდა გადავიდეს არსებითად სამეწარმეო საქმიანობაზე. თუმცა კანონმდებლობა არ განმარტავს, თუ რას ნიშნავს ”არსებითად სამეწარმეო საქმიანობაზე გადასვლა” და შესაძლოა ეკონომიკური საქმიანობის მასშტაბის ზრდისას ორგანიზაციები აღმოჩნდნენ რისკის ქვეშ. არასამეწარმეო იურიდიული პირის მიერ საწარმოდან მიღებული დივიდენდი ექცევა დისკრიმინაციულ დაბეგვრის რეჟიმში. კერძოდ, მის მიერ მიღებული დივიდენდი იბეგრება 15% მოგების გადასახადით, მაშინ, როცა საქართველოს ერთი საწარმოს მიერ მეორე საწარმოდან მიღებული დივიდენდი საერთოდ არ იბეგრება. გარდა ამისა, ფიზიკური პირებისა და უცხოური საწარმოების მიერ საქართველოს საწარმოდან მიღებული დივიდენდი იბეგრება დაბალი საგადასახადო განაკვეთით.</p>			
<p>მსოფლიო ბანკის ჯგუფის მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგად, მატერიალური წარმოების სფეროში საქართველოს ექვს დარგში აქვს ფარდობითი უპირატესობა. ესენია: ხილის, ბოსტნეულის, ღვინის, საშენი მასალების, ტანსაცმელის, მედიკამენტებისა და სამედიცინო მოწყობილობის წარმოება. როგორც CASE/Global Insight-ის კვლევებმა აჩვენა, დასახელებული დარგებიდან ყველაზე შესამჩნევი გავლენის მოხდენა DCFTA-ს საფეიქრო პროდუქციის გამოშვებაზე შეუძლია: ხელშეკრულების დადების შემდეგ 5 წლის განმავლობაში იგი დამატებით 55%-ით შეიძლება გაიზარდოს. აღსანიშნავია, რომ ამ სასაქონლო ჯგუფზე უკვე ვრცელდება რეჟიმი.</p> <p>შეჯამების სახით შეიძლება ითქვას, რომ 6 შეფარდებითი უპირატესი მქონე დარგიდან DCFTA-ი აშკარად პოზიტიურ გავლენას მხოლოდ ერთის წარმოებაზე მოახდენს, სამში ეს გავლენა მნიშვნელოვანი არ იქნება, დანარჩენ ორში კი მხოლოდ ნაწილობრივი შეინიშნება.</p> <p>მოდელის საშუალებით სიმულაციის შედეგებით თუ ვიმსჯელებთ, ევროკავშირთან DCFTA-ის განხორციელების შემთხვევაში მთლიანი ქართული ექსპორტმა მომდევნო ხუთი წლის განმავლობაში 13.3%-ით შეიძლება მოიმატოს, ხოლო იმპორტი კი დამატებით 7.4% გაიზარდება, თუმცა აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტი, რომ 2006 წელს განხორციელებული ტარიფების ლიბერალიზაციის შედეგად, იმპორტმა დამატებით 5.6% მოიმატა. კვლევის მიხედვით, ასევე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მომდევნო 5 წლის განმავლობაში განხორციელდება პირდაპირ უცხოური ინვესტიციებზე, ფასების დინამიკაზე, ხელფასებზე და მომსახურების ბალანსზე.</p>			

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება - **მარკეტინგის კათედრა**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **პროფესორი ნ. თოდუა**
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი ბაბულია მღებრიშვილი
ასოცირებული პროფესორი ჩარიტა ჯაში
ასოცირებული პროფესორი ნანა ოქრუაშვილი
ასოცირებული პროფესორი მაკა კობალავა
ასისტენტ პროფესორი ეკატერინე უროტაძე
ასისტენტ პროფესორი დავით ნერგაძე

IV პუბლიკაციები:

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ.თოდუა, ე.უროტაძე	საერთაშორისო მარკეტინგი	თბილისი http://www.tsu.edu.ge/data/file_db/economist_faculty/marketingi%20todua.pdf	276
<p>ანოტაცია</p> <p>სახელმძღვანელოში განხილულია მარკეტინგული კვლევის უმნიშვნელოვანესი საკითხები: მარკეტინგის ინფორმაციული უზრუნველყოფა, მარკეტინგული კვლევების როლი ბიზნესში, მარკეტინგული კვლევის პროცესი, მარკეტინგული კვლევის პრობლემის განსაზღვრა, მარკეტინგული კვლევის პროექტი, მარკეტინგული კვლევის ძირითადი მეთოდების დახასიათება, მნაცემების შეგროვების ფორმები, მარკეტინგული ინფორმაციის შეკრების ორგანიზაცია, დამუშავება და წარდგენა.</p> <p>სახელმძღვანელო განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლების ბიზნესის ადმინისტრირების სპეციალობის ბაკალავრებისათვის. იგი გამოადგება ასევე პრაქტიკოს მარკეტოლოგებს და მარკეტინგის საკითხებით დაინტერესებულ პირებს.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ.თოდუა, ე.უროტაძე	საქართველოს ტურისტულ ბაზარზე მომხმარებელთა მოტივაციის ცვლილების	IV საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციები

		<p>მარკეტინგული კვლევა.</p> <p>საქართველოს სასურსათო ბაზარზე მომხმარებელთა მოტივაციის ცვლილება პოსტკრიზისულ პერიოდში.</p> <p>მომხმარებელთა ლოიალურობის მარკეტინგული კვლევა</p> <p>სოციალური მედია მარკეტინგის მნიშვნელობა ტურიზმში ადგილის მარკეტინგი და ტურისტული რეგიონის იმიჯის ფორმირება</p> <p>კრებული - ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი</p> <p>ეკოლოგიური მარკეტინგის განვითარების შესაძლებლობები საქართველოში</p> <p>კრებული - ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება</p>	<p>ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი“ 2013 წლის 4-5 ივნისი, (ბათუმი, ტრაპიზონი)</p> <p>II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ (თსუ) თბილისი, 2013 წლის 14 ოქტომბერი</p> <p>VI საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია გორის სასწავლო უნივერსიტეტში, 2013 წლის 11 ნოემბერი</p> <p>8th Silk Road International Conference "Development of Tourism in Black and Caspian Seas Regions" 2013 May . შავი ზღვის უნივერსიტეტი თბილისი, გვ. :137-240 http://silkroad.ibsu.edu.ge/index.php/silkroad/silkroad8th/paper/view/231 თბილისი 2013, გამომცემლობა უნივერსალი</p> <p>თბილისი 2013</p>
2.	ნ.თოდუა		
3.	ნ.თოდუა		
4.	ჩარიტა ჯაში		
5.	ბ. მღებრიშვილი		
6.	ბ. მღებრიშვილი		

მოსხენებათა ანოტაციები

1. ნაშრომში გაანალიზებულია ტურისტულ ინდუსტრიასთან დაკავშირებული სფეროების ცვლილებათა სტრუქტურა და მათი გავლენა საქართველოს ტურისტულ გარემოზე. ქართველი მომხმარებლების აზრით, ტურიზმის ისეთი სფერო, როგორცაა განთავსების ადგილები, ძალიან მნიშვნელოვანია ქართული ტურიზმის განვითარებისთვის და მათი სტრუქტურის ცვლილება უახლოეს მომავალში მოსალოდნელია. ქართველი მომხმარებელი მიიჩნევს, რომ ტრანსპორტი უმნიშვნელოვანეს გავლენას ახდენს ჩვენი ქვეყნის ტურიზმის განვითარებაზე. რესპონდენტებმა განსაკუთრებით გამოყვეს საჰაერო და საგზაო ტრანსპორტის მნიშვნელობა. ისინი ვარაუდობენ, რომ საქართველოში უახლოეს აწლელში მოსალოდნელია ყველა სახეობის ტრანსპორტის სტრუქტურის ცვლილება.

ქართველი მომხმარებლების აზრით, ტურისტული გარემოს ფორმირებაში უმნიშვნელოვანესია სახელმწიფოს როლი. ისინი თვლიან, რომ სწორედ სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ის ძირითადი ინფრასტრუქტურა, რომელიც ადგილობრივი ტურიზმის განვითარებისთვისაა საჭირო. ქართველი მომხმარებლები თვლიან, რომ უახლოეს აწლელში ტურიზმის განვითარებაში ასევე მნიშვნელოვნად გაიზრდება საზოგადოებრივი ასოციაციების როლი.

ინფრასტრუქტურას ტურისტული გარემოს განვითარებაში კრიტიკული მნიშვნელობა გააჩნია. ქართველი მომხმარებლების აზრით, მარტო ჩადწევა არ არის საკმარისი, ისინი ტრანსპორტირებასთან ერთად, კომფორტს და სხვა დამატებით მომსახურებასაც ითხოვენ. ქართველი მომხმარებლები თვლიან, რომ წარმოებისა და მშენებლობის ინდუსტრიის განვითარება ასევე აუცილებელია, რათა ტურისტების მოთხოვნები მაქსიმალურად დაკმაყოფილდეს. ქართველი მომხმარებლები თვლიან, რომ წარმოებისა და მშენებლობის ინდუსტრიის განვითარება ასევე აუცილებელია, რათა ტურისტების მოთხოვნები მაქსიმალურად დაკმაყოფილდეს. ქართველი მომხმარებლების უმეტესობა დადებითად აღიქვამს დღევანდელ ტურისტულ გარემოს და ქვეყნის ინფრასტრუქტურას, ასევე მის უსაფრთხოებასა და პრესტიჟს საერთაშორისო ასპარეზზე. ისინი ასევე მიიჩნევენ, რომ გასაუმჯობესებელია სამართლებრივი ბაზა, პერსონალის კვალიფიკაცია და მაღალმთიანი რეგიონების ინფრასტრუქტურა. ტურიზმის განვითარების ხელშემშლელი ფაქტორების გამოსასწორებლად კი, ქართველი მომხმარებლების აზრით, აუცილებელია სახელმწიფოს გააქტიურება.

2. სტატიაში ნაჩვენებია, რომ პოსტკრიზისულ პერიოდში საქართველოს სამომხმარებლო ბაზარზე სხვადასხვა ტიპის სასურსათო პროდუქტებზე ეკონომიის გავრცელებულ მეთოდია ისეთი მაღაზიების ძიება, სადაც ჩვეული ბრენდები შედარებით იაფია. ამიტომ ფინანსური პირობების გაუარესების მიუხედავად, ქართველი მომხმარებელი ბრენდზე და ჩვეულ მარკაზე საკმაოდ მიჯაჭვულია. ამასთან, იგი სხვადასხვა სასურსათო პროდუქტზე ეკონომიისთვის მრავალგვარ ხერხს მიმართავს. მიუხედავად ყველაფრისა, რიგ პროდუქტებზე (მაგალითად, ყველი, რძის სხვა ნაწარმი და სხვა) მოსახლეობა უარს ვერ ამბობს, სამაგიეროდ, მათზე ეკონომიისთვის მიმართავს იაფფასიან მაღაზიებს ან უფრო იშვიათად

ეკებს იაფ მარკებს და ერთდროულად დიდი რაოდენობით ყიდულობს. კვლევა ადსტურებს, რომ ყველაზე ნაკლებ ეკონომიას ქართველი მომხმარებელი გასწევს პურზე, ბავშვთა კვებაზე, კვერცხსა და ყველზე. პურსა და ბავშვთა კვებასთან მიმართებაში მომხმარებლები ყველაზე ნაკლებად იყენებენ ეკონომიის სხვადასხვა მეთოდს. ხოლო ისეთი პროდუქტები, როგორცაა ხიზილალა და კონსერვები, ეკონომიის გაწევის მიზნით, კვების რაციონიდან შეიძლება სრულიად იქნეს ამოღებული. ასევე, ეკონომიის გაწევის დიდი მაჩვენებლით ხასიათდება თამბაქო, ალკოჰოლური სასმელები და სანელებლები. მიიმე ფინანსური მდგომარეობის მიუხედავად, მოსახლეობის დიდი ნაწილი მზად არის დაივიწყოს სასურსათო პროდუქტებზე ეკონომია, როდესაც საქმე დღესასწაულებს ეხება. ეს მიანიშნებს იმაზე, ქართველი მომხმარებლისთვის სხვადასხვა სახის დღესასწაულებს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს და ისინი მნიშვნელოვნად განაპირობებენ მათ სამომხმარებლო ქცევას კვების პროდუქტებთან მიმართებაში. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ქართველი მომხმარებლების თითქმის მესამედი მზად არის ძვირი გადაიხადოს ბავშვთა კვებაში, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს, თუ რამდენად დიდია ბავშვის როლი და მათზე ზრუნვის მოტივი სასურსათო პროდუქტების ყიდვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას.

3. თანამედროვე ბიზნესში უმნიშვნელოვანესი როლი ენიჭება მომხმარებლებთან ხანგრძლივადიანი ურთიერთობების დამყარებას. ლოიალურობის პროგრამების შემუშავება და პრაქტიკული ათვისება კომპანიების წარმატებას განაპირობებს. ამიტომ მარკეტინგის მეცნიერებაში ლოიალურობის შესწავლას დიდი ყურადღება ექცევა. უცხოელი მკვლევარები ლოიალურობას მრავალგანზომილებიან ცნებად მოიაზრებენ, რომელიც უამრავ სტადიასა და ინტერპრეტაციას მოიცავს. მომხმარებელთან ურთიერთობის ხანგრძლივობა დადებით გავლენას ახდენს კომპანიის შემოსავლიანობაზე. აქედან გამომდინარე, კომპანიამ თავისი საბაზრო ძალისხმევის გარკვეული ნაწილი უნდა მიმართოს მომხმარებლის ლოიალურობის განვითარებაზე, შენარჩუნებასა და გაზრდაზე. სამწუხაროდ, მომხმარებელთა ლოიალურობის კვლევა საქართველოში ნაკლებად ტარდება, რაც, სხვა ფაქტორებთან ერთად, ბიზნესის განვითარებას აფერხებს. ქართულ კომპანიებს არასაკმარისი ინფორმაცია გააჩნიათ მათ მიერ წარმოებული პროდუქტისადმი მომხმარებელთა დამოკიდებულების შესახებ, რაც ხელს უშლის ლოიალურობის მოპოვებას და მის შენარჩუნებას. არსებული ხარვეზის დაძლევისათვის საჭიროა მარკეტინგული კვლევების ჩატარება. აღნიშნულის გათვალისწინებით, ნაშრომში ჩატარებულია მარკეტინგული კვლევა, რომელშიც გამოყენებულია გამოკითხვის მეთოდი. მიღებული მონაცემების დამუშავების შედეგად გამოვლენილია ქართველი მომხმარებლების ლოიალურობის თავისებურებები, კერძოდ, დადგენილია, რომ ქართველ მომხმარებლებს ახასიათებს საშუალოზე ოდნავ მაღალი დონის ლოიალური ქცევა, მათ შეიძლება ჰყავდეთ ფავორიტი ბრენდი, თუმცა ახალ გამოჩენილზეც არ ამბობენ უარს. კვლევის საშუალებით დადგინდა, თუ პროდუქტისა და მომსახურების რომელ ატრიბუტს აქცევს მომხმარებელი ყურადღებას ყველაზე მეტად, რამდენად არიან ისინი აქტიურები კომპანიების მიერ გამოცხადებულ ლოიალურობის აქციებში, ვის აზრს ითვალისწინებენ ყიდვის დროს, რაში გამოიხატება მათი

ლოიალურობა, რა დონის ჩართულობასთან გვაქვს ზოგადად საქმე, რა სახით ხდება ინფორმაციის მოძიება და ყიდვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება ქართული მომხმარებლების მიერ. კვლევის შედეგები სასარგებლოა როგორც ქართული, ისე უცხოური კომპანიებისათვის, რომლების საქართველოს ბაზარზე საქმიანობას გეგმავენ.

4. სტატიაში მოცემულია ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების როლი ტურიზმის მარკეტინგში. საერთაშორისო ტურიზმის კვლევის ცენტრის მონაცემებით ტურისტული ბიზნესის 88 % იყენებს სოციალურ მედიას მომხმარებლებთან კომუნიკაციისათვის, ხოლო ტურისტთა 77% ენდობა იმ რეკომენდაციებსა და რჩევებს, რომლებსაც იღებენ სხვადასხვა სოციალური ქსელებიდან. საქართველოში აკადემიური გამოკვლევები სოციალური მედია მარკეტინგის მნიშვნელობაზე ტურიზმში ნაკლებად არის წარმოდგენილი.
5. სტატიაში დახასიათებულია ადგილის მარკეტინგის როლი რეგიონის ტურისტული იმიჯის ჩამოყალიბებაში აჭარის მაგალითზე. ავტორი აყალიბებს აჭარის, როგორც ტურისტული რეგიონის, იმიჯის შექმნისთვის საჭირო კომპონენტებს: ტურისტული პროდუქტის იმიჯი, რეგიონის ვიზუალური მახასიათებლების იმიჯი, ტურისტული ბიზნეს საქმიანობის იმიჯი, ინფრასტრუქტურის პირველადი და მეორადი ფაქტორების იმიჯი.
6. სტატიაში ავტორი ეკოლოგიურ მარკეტინგს განიხილავს თანამედროვე ეკოლოგიური პრობლემების გადაჭრის საშუალებად. მას საქართველოში ეკოლოგიური მარკეტინგის გამოყენების სფეროდ, პირველ რიგში, სოფლის მეურნეობა და სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გადამამუშავებელი მრეწველობა მიაჩნია. სტატიაში ჩამოყალიბებულია ის ძირითადი ფაქტორები, რომლებიც ქვეყანაში ეკოლოგიური მარკეტინგის განვითარების წინააღმდეგ მოქმედებს.

2) უცხოეთში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ.თოდუა, ჩ.ჯაში	Behavior Changing through of Social marketing (Georgian Case).	სოციალური მარკეტინგის მსოფლიო კონფერენცია. ტორონტო (კანადა), 2013 წლის 21-24 აპრილი. http://wsmconference.com/
2.	ჩ.ჯაში	მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ახალი ასპექტები (გენდერული მიმოხილვა)	2013 წლის ზაფხულის სკოლა, კრაკოვი, პოლონეთი http://www.pl.boell.org/web/ 96-1187.html

3.	ჩ.ჯაში	გენდერული თანასწორობის როლი ინსტიტუციური მექანიზმების ეფექტიანობისათვის -წინ ევროპის 2020 წლის ამოცანების განსახორციელებლად	ვილნიუსი, ლიტვა
----	--------	---	-----------------

მოსხენებათა ანოტაციები

- ჩატარებული კვლევის მიზანს წარმოადგენდა სოციალური მარკეტინგის როლის წარმოჩენა ქართულ საზოგადოებაში, კონკრეტულად, საგზაო უსაფრთხოების კამპანიაში. მოსხენება ეხებოდა ქართული გამოცდილების, უსაფრთხოების ღვედებისადმი მომხმარებელთა დამოკიდებულების, მომხმარებელთა ქცევის ტრანსფორმირების პროცესისა და ახალი ქცევის მხარდაჭერის ფორმების განხილვასა და ანალიზს. კვლევამ ცხადყო, რომ ქართველი მომხმარებლების უმეტესობა პოზიტიურად აფასებს ღვედების შემოღებას, ნაწილი კი მიიჩნევს, რომ დაბალ სიჩქარეზე ღვედის გამოყენება აუცილებელი არაა. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ პოზიტიურად შეფასდა სამოქალაქო საზოგადოების მიერ მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების მიზნით ჩატარებული საინფორმაციო სამუშაოები, აგრეთვე კერძო ბიზნესის მიერ მხარდაჭერილი საგანმანათლებლო და კულტურული ღონისძიებები.
- მოსხენებაში წარმოჩენილია მაკრო-ეკონომიკური პოლიტიკის ტენდენციები საქართველოში. დიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგები. ახალი რეალობიდან გამომდინარე სოციალურად ორიენტირებული პოლიტიკა, რომელიც გენდერული თანასწორობის მიღწევის ერთერთი მნიშვნელოვანი ინდიკატორს წარმოადგენს.
- მოსხენებაში გაანალიზდა გენდერული ინსტიტუციური მექანიზმების როლი პოლიტიკურ და ეკონომიკური განვითარების პროცესებში, დემოკრატიული პრინციპების განსახორციელებლად საქართველოში.

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. *თსუ, ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ტურიზმისა და მასპინძლობის მენეჯმენტის კათედრა*
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. *პროფესორი მაია მარგველაშვილი.*
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. *ასოცირებული პროფესორი ნანა კაციტაძე
ასისტენტ პროფესორი მერაბ ხოხობაია
ასისტენტ პროფესორი ვალერი არღუთაშვილი*

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მარგველაშვილი	„Globalization Impact on Higher Education of Developing Countries - Case of Georgia“.	მილანის უნივერსიტეტი (მილანი, იტალია) 2013 წლის 27-29 ივნისი.
2	მ. მარგველაშვილი	“Modern Tourism Demand Influence on Destinations”.	მეხიკოს ავტონომიური უნივერსიტეტი (მეხიკო, მექსიკა) 2013 წლის 4-6 დეკემბერი.
ანოტაციები			
<p>1. კვლევის მიზანი იყო საქართველოს მაგალითზე დაყრდნობით გლობალიზაციის ზეგავლენის შესწავლა განვითარებადი ქვეყნების უმაღლეს საგანმანათლებლო პოლიტიკაზე. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად კრიტიკულად გავანალიზეთ საქართველოში უმაღლეს საგანმანათლებლო სისტემაში მიმდინარე რეფორმები, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებული სამართლებრივი, ანალიტიკური დოკუმენტები, კვლევითი ნაშრომები, საერთაშორისო და ეროვნული არასამთავრობო და სამთავრობო ორგანიზაციების ანგარიშები, სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენციების მასალები, საგრანტო პროექტების ფარგლებში გამოცემული შრომები. უმაღლეს საგანმანათლებლო სფეროში მიმდინარე რეფორმების პრობლემების იდენტიფიცირებაში დაგვეხმარა ჩვენი პრაქტიკული ჩართულობა და მონაწილეობა, ამიტომ წარმოდგენილი შეფასებები ემყარება პროფესორების, პროგრამის ხელმძღვანელების და ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის წევრთა თვალით დანახულ პოზიციებს. თსუდში გატარებული საგანმანათლებლო რეფორმების და ხარისხის უზრუნველყოფის შიდა და გარე მექანიზმების მოქმედების შეფასების შედეგები გაანალიზებულია შტუთ ანალიზის მიხედვით.</p> <p>2. ტურისტული მოგზაურობების მკვეთრი ზრდისა და ტურისტული დანიშნულების ადგილების ფართო არჩევანის მიუხედავად, მთელმა ამ ზრდამ, როგორც</p>			

შენიღბა ის ფაქტი, რომ ტურიზმი თავისთავად, ბევრი კუთხით, მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა. უფრო ბევრმა მოსახლეს უღებელმა ადგილმა, ნაკლებმა ფასებმა და გადაადგილებისათვის საჭირო ნაკლებმა დრომ მნიშვნელოვნად გაზარდა პოტენციური მომხმარებლის არჩევანის არეალი. შესაბამისად, გაჩნდა ფართო ასპარეზი ტურიზმის სპეციფიკური, ხშირად უფრო ინდივიდუალური ხასიათის მქონე, ფორმებისათვის. ასე, ტურიზმის ისეთ ფორმებს, როგორებიცაა: ეკოტურიზმი, კულტურული ტურიზმი, მემკვიდრეობის ტურიზმი, დაერქვა ე.წ. “ახალი ტურიზმი”, მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ ტურიზმის ეს ფორმები არსებობდნენ ჯერ კიდევ ტურიზმის სათავეებში. სიახლე კი მდგომარეობს იმაში, რომ ტურიზმის საერთო ზრდას თავისთავად მოჰყვა ამ სპეციფიკურ ფორმებში მონაწილეთა რაოდენობის ზრდაც, რამაც უფრო გამოაჩინა ისინი. რასაკვირველია ტურიზმის ელემენტები გახდა “პოსტ-მოდერნისტული” ცხოვრების ნაწილი, მაგრამ მიუხედავად გარკვეული ცვლილებებისა გლობალურ და ადგილობრივ დონეებზე - ტურიზმის ბევრი ელემენტი უცვლელი რჩება. როგორც ტურიზმის ისტორია და სამეცნიერო კვლევები გვიჩვენებენ - წარმატებას აღწევენ ის ტურისტული დანიშნულების ადგილები, რომლებიც გამოირჩევიან უნიკალურობით და ხანგრძლივი დროის განმავლობაში რჩებიან საინტერესო და მიმზიდველი ვიზიტორებისათვის. ამ საკითხებს უნდა მიექცეს სერიოზული მნიშვნელობა საქართველოს ეროვნული ტურიზმის განვითარებისას.

- I 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: *ეკონომიკასა და ბიზნესში ინფორმაციული ტექნოლოგიების კათედრა*
- I 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: *პროფესორი დემურ სიჭინავა*
- I 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: *ასისტენტ-პროფესორი რუსუდან სეთურიძე; ასისტენტ-პროფესორი თინა მეღქოშვილი.*

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

1	დ. სიჭინავა	მოკარნახე ინფორმატიკაში, Ms Windows 7, Ms Word 2010 დამხმარე სახელმძღვანელო	თბილისი გამომცემლობა "ივერიონი", 2013	160 გვ.
2	დ. სიჭინავა	მოკარნახე ინფორმატიკაში, Ms Excel 2010, დამხმარე სახელმძღვანელო	თბილისი გამომცემლობა "ივერიონი", 2013	200 გვ.

ანოტაციები

მოკარნახე ინფორმატიკაში, Ms Windows 7, Ms Word 2010, დამხმარე სახელმძღვანელო

ნაშრომი წარმოადგენს ინფორმატიკის პრაქტიკულ სახელმძღვანელოს. მასში სრულყოფილადაა განხილული: ოპერაციული სისტემა Windows 7-ი, ტექსტური პროცესორი Word 2010-ი, გამოთვლითი ტექნიკის განვითარების ქრონოლოგია, ზოგიერთი კომპიუტერული ფორმების მოკლე ისტორია და კომპიუტერის მავნებლობა და მისგან თავის დაზღვევის შესაძლებლობები.

წინამდებარე ნაშრომი, ძირითადად, განკუთვნილია ოპერაციული სისტემა Windows 7-ისა და ტექსტური პროცესორის Word 2010-ის როგორც ინგლისური, ისე რუსული ვერსიების შემსწავლელთათვის. ამიტომ სახელმძღვანელოში ყველა ინგლისურ ტერმინს გვერდით ფრჩხილებში უწერია მისი შესატყვისი რუსული ვერსიის მიხედვით.

სახელმძღვანელოში, ყველა ოპერაციის შესრულება აღწერილია პროცედურების სახით, რომლებიც მოიცავენ ქვემოქმედებებს. ცალკეული მოქმედებები ერთმანეთისაგან გამოყოფილია ისრებით. ისრებს შორის მოთავსებულია ერთი მოქმედება და ზოგჯერ მოქმედების შედეგიც.

სახელმძღვანელოს შექმნისას ავტორის მიზანი სქელტანიანი წიგნის გამოცემა კი არა, არამედ წიგნის მინიმალურ ფიზიკურ მოცულობაში, მასალის მაქსიმუმის განთავსება იყო. ამ მიზნით, სახელმძღვანელოში ტრადიციული ეკრანული სურათების წარმოდგენა მინიმუმამდეა დაიყვანილი, რამდენადაც ეს სურათები პროცედურების გარჩევის დროს გამოდის მონიტორის ეკრანზე. ამან განაპირობა ის, რომ წარმოდგენილ წიგნში, თავის მოცულობასთან შედარებით, ორჯერ მეტი მასალაა განთავსებული.

სახელმძღვანელოში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს პროცედურების აღწერის სტილი, რომელსაც ინფორმატიკის სახელმძღვანელობის ბაზარზე პირდაპირი ანალოგი არ გააჩნია.

მოკარნახე ინფორმატიკაში, Ms Excel 2010, დამხმარე სახელმძღვანელო

ნაშრომი წარმოადგენს ინფორმატიკის პრაქტიკულ სახელმძღვანელოს. მასში სრულყოფილადაა განხილული: ცხრილური პროცესორი Excel 2010-ი და კომპიუტერის მავნებლობა და მისგან თავის დაზღვევის შესაძლებლობები.

წინამდებარე ნაშრომი განკუთვნილია ცხრილური პროცესორი Excel 2010-ის,

როგორც ინგლისური, ისე რუსული ვერსიების შემსწავლელთათვის. ამიტომ სახელმძღვანელოში ყველა ინგლისურ ტერმინს გვერდით, ფრჩხილებში უწერია მისი შესატყვისი, რუსული ვერსიის მიხედვით.

სახელმძღვანელოში, ყველა ოპერაციის შესრულება აღწერილია პროცედურების სახით, რომლებიც მოიცავენ ქვემოქმედებებს. ცალკეული მოქმედებები ერთმანეთისაგან გამოყოფილია ისრებით. ისრებს შორის მოთავსებულია ერთი მოქმედება და ზოგჯერ მოქმედების შედეგიც.

ავტორის მიზანი სქელტანიანი წიგნის გამოცემა კი არა, არამედ წიგნის მინიმალურ ფიზიკურ მოცულობაში, მასალის მაქსიმუმის განთავსება იყო. ამ მიზნით, სახელმძღვანელოში ტრადიციული ეკრანული სურათების წარმოდგენა მინიმუმამდე დაიყვანა, რამდენადაც ეს სურათები პროცედურების გარჩევის დროს გამოდის მონიტორის ეკრანზე. ამან განაპირობა ის, რომ წარმოდგენილ წიგნში, თავის მოცულობასთან შედარებით, ორჯერ მეტი მასალაა განთავსებული.

სახელმძღვანელოში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს პროცედურების აღწერის სტილი, რომელსაც ინფორმატიკის სახელმძღვანელოების ბაზარზე პირდაპირი ანალოგი არ გააჩნია.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დ. სიჭინავა	ინფორმაციის სივრცითი მოდელირების საკითხისათვის	ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“ №3 გვ. 113–124 http://www.tsu.edu.ge/	თბილისი გამომცემლობა თსუ	12 გვ
2	დ. სიჭინავა გ. ნაკაშიძე		სოფლის მეურნეობის საწარმოთა ფუნქციონირების სრულყოფა კომპიუტერული იმიტაციური მოდელირების გამოყენებით მედ2 საერთაშორისო სამეცნიეროდპრაქტიკული კონფერენცია „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის	თბილისი გამომცემლობა თსუ	6 გვ.

		მდგრადი განვითარება“	
ანოტაციები			
<p>ინფორმაციის სივრცითი მოდელირების საკითხისათვის სტატია ეძღვნება ვირტუალური რეალობის პრობლემებს, სადაც მთავარი ადგილი უჭირავს ინფორმაციის სივრცითი მოდელირების საკითხის კომპლექსურ კვლევას.</p> <p>ნაშრომში ერთმანეთისგან გამიჯნულია თანამედროვე კომპიუტერულ ვირტუალურ რეალობაში არსებული ინფორმაციის სივრცითი (3) მოდელები ზოგიერთი მკვლევარის მიერ სივრცით (3) მოდელებად წოდებული 2 მოდელებისგან.</p> <p>სტატიაში ინფორმაციის ნამდვილ სივრცითი მოდელად წოდებულია პოლოგრამა. ვირტუალური რეალობის ყველა დანარჩენი მოდელი, ავტორის აზრით, ფაქტობრივად არის ინფორმაციის ორგანზომილებიანი (2) და არა სამგანზომილებიანი (3) მოდელი. ვინაიდან ინფორმაციის ამ ორგანზომილებიანი (2) მოდელების წარმოსახვა სამგანზომილებიანი (3) მოდელის სახით ხორციელდება სპეციალური ხელსაწყოების (სათვალეების, ჩაფხუტების და ა. შ.) საშუალებით.</p> <p>სტატიაში ასევე მოცემულია ინფორმაციის სივრცითი მოდელირების ფანტასტიური შესაძლებლობები და გამოყენების უდიდესი პერსპექტივები.</p> <p style="text-align: center;">სოფლის მეურნეობის საწარმოთა ფუნქციონირების სრულყოფა კომპიუტერული იმიტაციური მოდელირების გამოყენებით</p> <p style="text-align: right;">დემურ სიჭინავა, გულად ნაკაშიძე</p> <p>სტატია ეძღვნება სოფლის მეურნეობის საწარმოთა ფუნქციონირების სრულყოფის პრობლემებს და მათი გადაწყვეტის გზებს, როგორცაა: რესპუბლიკის მასშტაბით ავტომატიზებული საინფორმაციო-საცნობარო სისტემის შექმნა, ინფორმაციის დამუშავების უქალაქო ტექნოლოგიის შემუშავება და პროგნოზირებისათვის საჭირო გამოყენებითი პროგრამული პაკეტების შექმნა და დანერგვა, რომელიც მანქანური იმიტაციის საფუძველზე უზრუნველყოფს ამ საწარმოებში ტექნოლოგიური პროცესების მართვის ორგანიზაციული ფორმის ოპტიმალური ვარიანტების შერჩევის შესაძლებლობას.</p>			

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1		სოფლის მეურნეობის საწარმოთა ფუნქციონირების სრულყოფა კომპიუტერული იმიტაციური მოდელირების	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
2	დ. სიჭინავა,		საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული
3	გ. ნაკაშიძე		

		გამოყენებით	კონფერენცია
			11-12 ოქტომბერი 2013 თბილისი

მოსხენებათა ანოტაციები
სოფლის მეურნეობის საწარმოთა ფუნქციონირების სრულყოფა
კომპიუტერული იმიტაციური მოდელირების გამოყენებით

დემურ სიჭინავა,
გულად ნაკაშიძე

სტატია ეძღვნება სოფლის მეურნეობის საწარმოთა ფუნქციონირების სრულყოფის პრობლემებს და მათი გადაწყვეტის გზებს, როგორცაა: რესპუბლიკის მასშტაბით ავტომატიზებული საინფორმაციო-საცნობარო სისტემის შექმნა, ინფორმაციის დამუშავების უქალაქო ტექნოლოგიის შემუშავება და პროგნოზირებისათვის საჭირო გამოყენებითი პროგრამული პაკეტების შექმნა და დანერგვა, რომელიც მანქანური იმიტაციის საფუძველზე უზრუნველყოფს ამ საწარმოებში ტექნოლოგიური პროცესების მართვის ორგანიზაციული ფორმის ოპტიმალური ვარიანტების შერჩევის შესაძლებლობას.

ასისტენტ-პროფესორი რუსუდან სეთურიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ.სეთურიძე	ქართველი მეცნიერის თვალთ დანახული ქართული საბაჟოს რეფორმები/თსუ მეცნიერება	N4	თბილისი, თსუ მეცნიერება	4გვ./112გვ.

ანოტაციები

სტატია ეხება საქართველოს სახელმწიფოს ერთ-ერთ სტრატეგიულ სფეროში, საბაჟო სისტემაში 2004-2012 წლებში განხორციელებულ ეფექტურ რეფორმებს, ისეთი მოვლენების მიმართ, როგორცაა კორუფცია და დანაშაულებრივი ქმედება, არაადეკვატური ადმინისტრირების ინსტრუმენტები, ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა. მიმოვიხილათ ამ მოვლენების დროს წარმოქმნილ წინააღმდეგობებს. ჩამოვყალიბებთ საბაჟო სისტემაში განხორციელებულ ნაბიჯებს, საბაჟო სამსახურის რეფორმის შედეგად მიღწეულ წარმატებებს, რომელიც გამოიხატება საბაჟო მომსახურების სამართლიან, მარტივ და სანდო საგადასახადო სისტემის შექმნაში, კორუფციის

წინააღმდეგ ბრძოლაში მიღწეულ წარმატებებში, გამჭვირვალე, სწრაფ, ელექტრონული სახის მომსახურებაში, ადამიანური რესურსების მართვის გამართული სისტემის ჩამოყალიბებაში, ერთიანი ავტომატიზებული სისტემების (Asycuda World, PIRS, Government Finance Management Information System და ა.შ.) გამართულ მუშაობაში. გავაანალიზებთ რეფორმის დადებით და უარყოფით მხარეებს და დავსახავთ რეფორმის მომავალ სტრატეგიას.

სტატიაში გაკეთებულია დასკვნა, რომ რეფორმის სწორი წარმართვა საკმაოდ რთული პროცესია, რაც ბევრ ფაქტორზეა დამოკიდებული, რასაც ვფიქრობთ დღეისთვის საქართველოს სახელმწიფომ წარმატებით გაართვა თავი და ვიმედოვნებთ მომავალშიც შეძლებს წინააღმდეგობების გადალახვას.

სტატია შესაძლებელია სასარგებლო იყოს იმ განვითარებადი ქვეყნების სპეციალისტებისათვის, სადაც აქტუალურია რეფორმის ჩატარება სახელმწიფო სექტორში, კერძოდ კი საბაჟო სისტემაში.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის / კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.ჩავლეიშვილი, გ.ერქომაიშვილი, რ.სეთურიძე	სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგიული მიმართულებები საქართველოში გლობალიზაციის პირობებში/ World Academy of Science, Engineering AND Technology	Issue 78 pISSN 2010-376X eISSN 2010-3778	საფრანგეთი, პარიზი	5გვ./293 4გვ.
2	ი.მესხია, რ.სეთურიძე	ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემის რეფორმა და საქართველოსთან ერთობლივი საინფორმაციო სისტემის პერსპექტივა/ World Academy of Science, Engineering AND Technology	Issue 82 pISSN 2010-376X eISSN 2010-3778	ესპანეთი, ბარსელონა	5გვ./460 გვ.

ანოტაციები:

1. ნაშრომში განხილულია გლობალიზაციის პირობებში საქართველოში მოსახლეობის სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემები, შეფასებულია ქვეყანაში მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფის არსებული მდგომარეობა, სასურსათო უსაფრთხოების ინდიკატორები: სურსათის წარმოება; სურსათის ექსპორტი და იმპორტი; სურსათის ფასები; სასურსათო ბალანსი.

ზემოაღნიშნული ინდიკატორების ჩარჩოში გაანალიზებულია: საქართველოში სასურსათო წარმოების არსებული მდგომარეობა; აგრარული პროდუქციის წარმოების ძირითადი ეკონომიკური მაჩვენებლები; შეფასებულია სურსათის ექსპორტ-იმპორტის დინამიკა, სურსათით უზრუნველყოფის დონის მაჩვენებლები, სურსათზე გაწეული დანახარჯების დინამიკა, ადგილობრივი სასურსათო ბაზრის უზრუნველყოფის დონე;

წარმოდგენილია აგროსასურსათო პროდუქტებზე ფასების ანალიზი; შეფასებულია სასურსათო ბალანსი; სასურსათო პროდუქტებით საქართველოს თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტები; ერთ სულ მოსახლეზე სურსათის მოხმარება და არსებული სურსათის ენერგეტიკული ღირებულების ანალიზი.

სასურსათო უსაფრთხოების სრულყოფილი შეფასების და სურსათის ხელმისაწვდომობის შესწავლის მიზნით გაანალიზებულია შინამეურნეობების საშუალო თვიური შემოსავალი, სიღარიბის დონე, სურსათზე გაწეული დანახარჯები. შეფასებულია აგროსასურსათო წარმოებაში საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების როლი და ევროკავშირთან თანამშრომლობა ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების რეგულირებაში.

კვლევის შედეგად წარმოდგენილია საქართველოში სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგია, შესაბამისი დასკვნები, რომელთა საფუძველზე მოცემულია რეკომენდაციები.

2. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების, ინვესტიციების მოზიდვის, ცხოვრების დონის ამაღლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ევროკავშირის ბაზარზე საქართველოში წარმოებული პროდუქციის თავისუფალი შეღწევადობა. საქართველოსათვის ევროკავშირი უმნიშვნელოვანესი სავაჭრო პარტნიორია, საქართველოსა და ევროკავშირს სავაჭრო ბარიერების მოხსნის მიმართულებით მუშაობის უკვე საკმაოდ დიდი გამოცდილება დაუგროვდა. მიუხედავად ამისა, არსებობს პრობლემები.

სტატიაში მიმოვიხილეთ ევროკავშირთან პრეფერენციული სისტემები, ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემა (GSP) და მასში მიმდინარე რეფორმის არსი, შევაფასეთ ამ კუთხით ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ჩამოყალიბებული ურთიერთობის ძლიერი და სუსტი მხარეები, გავაანალიზეთ უკანასკნელ წლებში საქართველოს ექსპორტი და იმპორტი, აგრეთვე გავაანალიზეთ საქართველოსა და ევროკავშირის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის პერსპექტივა, ჩამოვაყალიბეთ არსებული და მოსალოდნელი პოზიტიური, ნეგატიური ფაქტორები, ანალიზიდან გამომდინარე წარმოვადგინეთ შესაბამისი რეკომენდაციები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ.სეთურიძე (მ.ჩაველიშვილი, გ.ერქომაიშვილი)	სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგიული მიმართულებები საქართველოში გლობალიზაციის პირობებში	2013 წლის 27-28 ივნისი, საფრანგეთი, პარიზი
2	რ.სეთურიძე (სექციის ხელმძღვანელი)	ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემის რეფორმა და საქართველოსთან ერთობლივი საინფორმაციო სისტემის პერსპექტივა	2013 წლის 14-15 ოქტომბერი, ესპანეთი, ბარსელონა
მოსხენებათა ანოტაციები:			

ნაშრომში განხილულია გლობალიზაციის პირობებში საქართველოში მოსახლეობის სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემები, შეფასებულია ქვეყანაში მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფის არსებული მდგომარეობა, სასურსათო უსაფრთხოების ინდიკატორები: სურსათის წარმოება; სურსათის ექსპორტი და იმპორტი; სურსათის ფასები; სასურსათო ბალანსი.

ზემოაღნიშნული ინდიკატორების ჩარჩოში გაანალიზებულია: საქართველოში სასურსათო წარმოების არსებული მდგომარეობა; აგრარული პროდუქციის წარმოების ძირითადი ეკონომიკური მაჩვენებლები; შეფასებულია სურსათის ექსპორტ-იმპორტის დინამიკა, სურსათით უზრუნველყოფის დონის მაჩვენებლები, სურსათზე გაწეული დანახარჯების დინამიკა, ადგილობრივი სასურსათო ბაზრის უზრუნველყოფის დონე; წარმოდგენილია აგროსასურსათო პროდუქტებზე ფასების ანალიზი; შეფასებულია სასურსათო ბალანსი; სასურსათო პროდუქტებით საქართველოს თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტები; ერთ სულ მოსახლეზე სურსათის მოხმარება და არსებული სურსათის ენერგეტიკული ღირებულების ანალიზი.

სასურსათო უსაფრთხოების სრულყოფილი შეფასების და სურსათის ხელმისაწვდომობის შესწავლის მიზნით გაანალიზებულია შინამეურნეობების საშუალო თვიური შემოსავალი, სიღარიბის დონე, სურსათზე გაწეული დანახარჯები. შეფასებულია აგროსასურსათო წარმოებაში საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების როლი და ევროკავშირთან თანამშრომლობა ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების რეგულირებაში.

კვლევის შედეგად წარმოდგენილია საქართველოში სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგია, შესაბამისი დასკვნები, რომელთა საფუძველზე მოცემულია რეკომენდაციები.

2. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების, ინვესტიციების მოზიდვის, ცხოვრების დონის ამაღლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ევროკავშირის ბაზარზე საქართველოში წარმოებული პროდუქციის თავისუფალი შეღწევადობა. საქართველოსათვის ევროკავშირი უმნიშვნელოვანესი სავაჭრო პარტნიორია, საქართველოსა და ევროკავშირს სავაჭრო ბარიერების მოხსნის მიმართულებით მუშაობის უკვე საკმაოდ დიდი გამოცდილება დაუგროვდა. მიუხედავად ამისა, არსებობს პრობლემები.

სტატიაში მიმოვიხილეთ ევროკავშირთან პრეფერენციული სისტემები, ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემა (GSP) და მასში მიმდინარე რეფორმის არსი, შევაფასეთ ამ კუთხით ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ჩამოყალიბებული ურთიერთობის ძლიერი და სუსტი მხარეები, გავანალიზეთ უკანასკნელ წლებში საქართველოს ექსპორტი და იმპორტი, აგრეთვე გავანალიზეთ საქართველოსა და ევროკავშირის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის პერსპექტივა, ჩამოვყალიბეთ არსებული და მოსალოდნელი პოზიტიური, ნეგატიური ფაქტორები, ანალიზიდან გამომდინარე წარმოვადგინეთ შესაბამისი რეკომენდაციები.

ასისტენტ-პროფესორი თინა მელქოშვილი

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	---------------------	------------------------------------

1	თინა მეღვინე (მონაწილე) რ.სეთურიძე (მომხსენებელი)	ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემის რეფორმა და საქართველოსთან ერთობლივი საინფორმაციო სისტემის პერსპექტივა	2013 წლის 14-15 ოქტომბერი, ესპანეთი, ბარსელონა
---	---	--	--

მომხსენებთა ანოტაციები

1. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების, ინვესტიციების მოზიდვის, ცხოვრების დონის ამაღლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ევროკავშირის ბაზარზე საქართველოში წარმოებული პროდუქციის თავისუფალი შეღწევა. საქართველოსათვის ევროკავშირი უმნიშვნელოვანესი სავაჭრო პარტნიორია, საქართველოსა და ევროკავშირს სავაჭრო ბარიერების მოხსნის მიმართულებით მუშაობის უკვე საკმაოდ დიდი გამოცდილება დაუგროვდა. მიუხედავად ამისა, არსებობს პრობლემები.

სტატიაში მიმოვიხილეთ ევროკავშირთან პრეფერენციული სისტემები, ევროკავშირის პრეფერენციული გენერალიზებული სისტემა (GSP) და მასში მიმდინარე რეფორმის არსი, შევაფასეთ ამ კუთხით ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ჩამოყალიბებული ურთიერთობის ძლიერი და სუსტი მხარეები, გავანალიზეთ უკანასკნელ წლებში საქართველოს ექსპორტი და იმპორტი, აგრეთვე გავანალიზეთ საქართველოსა და ევროკავშირის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის პერსპექტივა, ჩამოვაყალიბეთ არსებული და მოსალოდნელი პოზიტიური, ნეგატიური ფაქტორები, ანალიზიდან გამომდინარე წარმოვადგინეთ შესაბამისი რეკომენდაციები.

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის
მედიცინის ფაკულტეტის
სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის 2013 წლის ანგარიში

დეპარტამენტი	გვ.
ნევროლოგიისა და ნეიროქირურგიის დეპარტამენტი	2
მეანობა-გინეკოლოგია-რეპროდუქტოლოგიის დეპარტამენტი	11
ინფექციურ დაავადებათა და კლინიკური იმუნოლოგიის დეპარტამენტი	15
საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტი	38
უროლოგიის დეპარტამენტი	47
პათოლოგიის დეპარტამენტი	50
სტომატოლოგიისა და ყბა-სახის ქირურგიის დეპარტამენტი	53
ფარმაცოლოგიის დეპარტამენტი	56
ონკოლოგიის დეპარტამენტი	60
სამედიცინო რადიოლოგიისა და ენდოსკოპიის დეპარტამენტი	63
ადამიანის ნორმალური ანატომიის, ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის დეპარტამენტი	65
ქირურგიის დეპარტამენტი	72
დერმატო-ვენეროლოგიის დეპარტამენტი	79
თერაპიის დეპარტამენტი	88
თერაპიის დეპარტამენტი	92
ოფთალმოლოგიის დეპარტამენტი	104

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ნევროლოგიისა და ნეიროქირურგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. **ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის ნევროლოგიისა და ნეიროქირურგიის დეპარტამენტი; პ.სარაჯიშვილის სახელობის ნევროლოგიის ინსტიტუტი.**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. **აკად. რ. შაქარიშვილი**
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
 პროფ. აკად. რ. შაქარიშვილი;
 ასოცირებული პროფესორი ალექსანდრე ცისკარიძე
 ასოცირებული პროფესორი დარეჯან გუგუციძე
 ასოცირებული პროფესორი თამარ ვაშაძე
 ასოცირებული პროფესორი ნანა კვიციანი
 ასოცირებული პროფესორი დავით გიგინეიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	დიპლომისშემდგომი განათლების/სარეზიდენტო პროგრამებისპროექტი ნევროლოგიის სპეციალობით.	რ.შაქარიშვილი	დ.გუგუციძე მ.კიზირია ა.ცისკარიძე მ.ჯანელიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სარეზიდენტო განათლება წარმოადგენს სამედიცინო განათლების კონტინუუმის ნაწილს, რომელსაც წინ უსწრებს პრედიპლომური სამედიცინო განათლებადიპლომირებული მედიკოსის კვალიფიკაციის მინიჭებით (Medical Doctor) და მანდატორულად მოსდევს უწყვეტი პროფესიული განვითარება. სარეზიდენტო განათლება ექვემდებარება სპეციფიკურ რეგულაციებს და წესებს. თრეინინგი მიმდინარეობს კლინიკურ გარემოში, სადაც ახალგაზრდა ექიმი წრთობას გადის უფრო გამოცდილი კოლეგის მეთვალყურებით. უკანასკნელი კი პასუხისმგებელია რეზიდენტის კლინიკური და აკადემიური მუშაობის მთელ პროცესზე.

სარეზიდენტო განათლების პროცესი მოიცავს თეორიული თრეინინგის ფაზას, ძირითად ყველაზე ექსტენსიურ – პროფესიული თრეინინგის ფაზას (vocational), სპეციალისტის და სუბსპეციალისტის თრეინინგის ფაზას და სხვა ფორმალიზებულ თრეინინგ პროგრამებს წინასწარ განსაზღვრული საექსპერტო ფუნქციების/კომპეტენციების მისაღწევად.

სარეზიდენტო პროგრამის ქვაკუთხედს ნევროლოგიურ პაციენტებზე ორგანიზებული , პროგრესული, პასუხისმგებლიანი ზრუნვა წარმოადგენს. აღნიშნული მიიღწევა კლინიკის/უნივერსიტეტის შესაბამისი გამოცდილების მქონე აკადემიური სამედიცინო პერსონალის (faculty) ზედამხედველობისა და ხელმძღვანელობის პირობებში. სარეზიდენტო პროგრამის დასრულებისათვის რეზიდენტს უკვე ჩამოყალიბებული აქვს ზრდასრული სპეციალისტის კლინიკური აზროვნება, უნარ-ჩვევები, გააჩნია ინტერესი სამეცნიერო საქმიანობის მიმართ. რეზიდენტურის კურსდამთავრებულს უკვე კარგად აქვს განვითარებული აკადემიური, ანუ საგანმანათლებლო უნარ-ჩვევები. საწავლების პროცესი ემსახურება არა მხოლოდ სწავლების ობიექტისათვის (სტუდენტი, დამწყები რეზიდენტი)

ცოდნის გადაცემას, არამედ აუმჯობესებს რეზიდენტის დიდაქტიკურ უნარებს და განამტკიცებს დარგობრივ ცოდნას, ეხმარება მას კლინიკურ საქმიანობაში. სარეზიდენტო განათლების უწყვეტობა სარეზიდენტო პროგრამის მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია. იგი ამზადებს რეზიდენტს სამედიცინო პროფესიული სწავლების უწყვეტობის კონცეფციისათვის და საფუძველს უყრის “მთელი ცხოვრების განმავლობაში სწავლის” (life-long learning) პრინციპებს. ამგვარი ტიპის რეზიდენტურა უზრუნველყოფს სრულყოფილი საგანმანათლებლო (დიდაქტიკური და კლინიკური) გამოცდილების მქონე კურსდამთავრებულის მზადებას დამოუკიდებელი სამედიცინო ნევროლოგიური პრაქტიკისათვის.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	RPC01201 მე-2 ფაზის მრავალცენტრული, რანდომიზირებული, ორმხრივად ბრმა, პლაცებოთი კონტროლირებადი, პარალელურ ჯგუფებში მიმდინარე კვლევა გაფანტული სკლეროზის რეციდივული ფორმით დაავადებული პაციენტების პერორალური პრეპარატით RPC1063 მკურნალობის ეფექტიანობისა და უსაფრთხოების დასადგენად	ოქმის ნომერი RPC01201 PPD Development. Receptos.Inc10835 Road to the Cure, Suite 205 San Diego, CA92121 USA (აშშ)	სპონსორი: Sheila Gujrathi, MD PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე, ნ.შენგელია ნ. კვიციანი
2	NU-100 მე-3 ფაზის, მულტიცენტრული, ორმაგი ბრმა, რანდომიზირებული, პლაცებოთი კონტროლირებადი, პარალელური ჯგუფის კვლევა, რომელიც ტარდება გაფანტული სკლეროზის გამწვავებითი ფორმების მქონე პაციენტებში NU 100 უსაფრთხოებისა და ეფექტურობის შესაფასებლად.	Nuron Biotech, Inc.1 East Uwchian Avenue, #302, Exton, PA 19341 USA. Phone:+16109686700	Shankar Musunuri, PhD, MBA PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე,
3	LAQ-MS-305 (CONCERTO) მე-3 ფაზის მრავალცენტრული, რანდომიზირებული, ორმაგი ბრმა, პარალელურ ჯგუფებში ჩატარებული, პლაცებოთი კონტროლირებადი კვლევა, რომელსაც მოჰყვება აქტიური მკურნალობის პერიოდი, რათა მოხდეს ეფექტურობის, უსაფრთხოებისა და	შპს ტევა ფარმაცეუტიკალ ინდასტრიზ, ისრაელი, პეტაჰ ტიკვა	პროფ. ჯანკარლო კომი ნევროლოგიის დეპარტამენტი, წმ. რაფაელის საავადმყოფო, ოლგეტინას ქ.48, 20132 მილანი, იტალია PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე, ლ.ნამაზოვა ნ. კვიციანი

	ამტანიანობის შეფასება პერორალურად მიღებული ლაქვინიმოდის ორი დოზის (0,6 მგ/დღე ან 1,2 მგ/დღე) შემთხვევაში, გაფანტული სკლეროზის რეციდივულ-რემისიული ფორმით (RRMS) დაავადებულ სუბიექტებში			
4	105 MS 301 ADVANCE მე-3 მრავალნაციონალური, მრავალცენტრული, რანდომიზირებული, ორმაგად ბრმა, პარალელურ ჯგუფებში ჩატარებული, პლაცებოთი კონტროლირებადი კვლევა, რომელიც შეისწავლის რეციდივულ-რემისიული გაფანტული სკლეროზის მქონე პაციენტებში პრეპარატ ბეტა1 ალფა (BIIB017) ეფექტურობას.	BIOGEN Idec Inc. 14 Cambridge Center 02142, USA	Janet M.Price MD PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე ნ. კვიციანი
5	105 MS 302 ATTAIN დოზის სიხშირით ბრმა, მრავალცენტრული, განვრცობითი კვლევა შორეული უსაფრთხოების და ეფექტურობის შესაფასებლად პეგილირებული ინტერფერონ ბეტა 1 ალფა (BIIB017) -ის რეციდივული გაფანტული სკლეროზის მქონე პაციენტებში.	BIOGEN Idec Inc. 14 Cambridge Center 02142, USA	Janet M.Price MD PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე ნ. კვიციანი
6	GATE პროტოკოლი GTR001 მრავალნაციონალური, მრავალცენტრული, რანდომიზირებული, ორმაგად ბრმა, პარალელურ ჯგუფების 9 თვიანი, ექვივალენტური კვლევა, რომლითაც ადარებენ GTR (Synthon) -ს და Copaxone(Teva) ეფექტურობას, უსაფრთხოებასა და ამტანობას მორეციდივე გაფანტული სკლეროზით დაავადებულ პაციენტებში, რასაც მოყვება 15 თვიანი მკურნალობა GTR -ის	Pharmaceutical Company Synthon BV (Nedeland)	Jenine Oberye Clinical Project Leader PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე ნ. კვიციანი

	გრძელვადიანი სამკურნალო ეფექტის შეფასებით დაავადებულ პაციენტებში.			
7	MS-LAQ-301E საერთაშორისო მულტიცენტრული, ღია ტიპის, ცალმხრივი დანიშნულების MS-LAQ-301-ის (ALLEGRO) კვლევის გაგრძელება გამწვავებით მიმდინარე გაფანტული სკლეროზის მქონე პაციენტებში ყოველდღიურად 0.6მგ-იანი დაქვინიმოდის პერორალური მიღებისას დაავადების მიმდინარეობაზე მისი ხანგრძლივი უსაფრთხოების, ამტანობისა და ეფექტის შეფასებისათვის.	შპს ტევა ფარმაცეუტიკალ ინდასტრიზ, ნეტანია ისრაელი,	გლობალური კლინიკური ხელმძღვანელი დან ბარ-ზოპარი PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე.
8	MS-LAQ-302E საერთაშორისო მულტიცენტრული, ღია ტიპის, ცალმხრივი დანიშნულების MS-LAQ-302-ის (BRAVO) კვლევის გაგრძელება გამწვავებით მიმდინარე გაფანტული სკლეროზის მქონე პაციენტებში ყოველდღიურად 0.6მგ-იანი დაქვინიმოდის პერორალური მიღებისას დაავადების მიმდინარეობაზე მისი ხანგრძლივი უსაფრთხოების, ამტანობისა და ეფექტის შეფასებისათვის.	შპს ტევა ფარმაცეუტიკალ ინდასტრიზ, ნეტანია ისრაელი,	გლობალური კლინიკური ხელმძღვანელი დან ბარ-ზოპარი PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე.
9	MS-GA-301 (GALA) საერთაშორისო მულტიცენტრული, რანდომიზებული, პარალელური ჯგუფის, ორმაგი ბრმა დიზაინის კვლევა, რომლის მიზანია შეაფასოს პლაცებოსთან შედარებით გლატირამერ აცეტატის (GA) 40 მგ-ის კვირაში სამჯერ ინექციის ეფექტურობა, უსაფრთხოება და ამტანობა პაციენტებში, რომელთაც აღენიშნებათ რემისიით მიმდინარე	შპს ტევა ფარმაცეუტიკალ ინდასტრიზ, ნეტანია ისრაელი,	ომარ-ხანი გაფანტული სკლეროზის ცენტრის ანალიზის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი, ვეინ-სტეტი უნივერსიტეტის მედიცინის სკოლა, დეტროიტი, აშშ. PI: რომან შაქარიშვილი	მ.კიზირია, თ.ცინცაძე.

	გაფანტული სკლეროზი			
10	რანდომიზებული, ორმაგად ბრმა ჯვარედინი კვლევა, რათა აშეფასდეს დღში სამჯერადად მიღებული 75მგ CVN2197944-ის ეფექტურობა და უსაფრთხოება პლაცებოსთან შედარებით პოსტჰერპესული ნევრალგიის მქონე პაციენტებში, კვლევის ნომერი 2197944/201,.	სპონსორი : Convergence Pharmaceuticals Ltd	PI: რომან შაქარიშვილი	ნ.კვიციანი, ნ. შენგელია.
11	ორმაგი ბრმა პლაცებო-კონტროლირებადი, რანდომიზებული კვლევა, რომელიც ტარდება პერორალურად მიღებული EMA401-ის (ანგიოტენზინ II ტიპის რეცეპტორების ანტაგონისტი) სამკურნალო კონცეფციის დამტკიცების, უსაფრთხოების, ამტანობისა და ფარმაკოკინეტიკური პროფილის განსაზღვრისათვის პაციენტებში პოსტჰერპესული ნევრალგიით ეტაპი II ა).	სპონსორი-Spinfex Pharmaceuticals Pty Limited).	PI: რომან შაქარიშვილი	ნ.კვიციანი, ნ. შენგელია.
12	თავის ტვინის პირველადი სიმსივნეების ეპიდემიოლოგია საქართველოში: პროსპექტული პოპულაციური კვლევა	რუსთაველის სახ. ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (08_207_6-329_GP)	კვლევის სამ.დირექტორი: რ.შაქარიშვილი. PI: დ.გიგინეიშვილი, ა.ცისკარიძე	ნ.შენგელია, ს.ქარცივაძე, გ.შალაშვილი თ. გიგინეიშვილი
13	Allegro – Assesment of oral laquinimod in preventing progression of Multiple Sclerosis	TEVA Pharmaceutical ind.	ა.ცისკარიძე	დ.გუგუციძე თ.ვაშაძე
14	Bravo – Benefit-Risk assesment of avonex and laquinimod	TEVA Pharmaceutical ind.	ა.ცისკარიძე	დ.გუგუციძე თ.ვაშაძე
15	Gala – A multinational, multicenter, randomized, parallel-group study performed in subjects with RR MS to assess the efficacy, safety and tolerability of Glatiramer Acetate injection 40mg administered three	TEVA Pharmaceutical ind.	ა.ცისკარიძე	დ.გუგუციძე თ.ვაშაძე

	times a week compared to placebo in double-blind design			
16	Concerto - A multinational, multicenter, randomized, double-blind parallel-group placebo-controlled study followed by an active treatment period to evaluate efficacy, safety and tolerability of two doses of oral administration of laquinimod in subjects with relapsing RRMS.	TEVA Pharmaceutical ind	ს.ცისკარიძე	დ.გუგუცოძე თ.ვაშაძე
17	ADVANCE – A phase III Clinical Trial of Pegylated Interferon beta-1a in RMS		ს.ცისკარიძე	დ.გუგუცოძე
18	CP-NU100-01.00 – A phase 3 multicenter double-blind randomized placebo-controlled parallel-group study to evaluate the safety and efficacy of Nu100 in patients with relapsing forms of MS	Biogen idec	ს.ცისკარიძე	დ.გუგუცოძე თ.ვაშაძე
19	GATE (Multicenter randomized double-blind, placebo-controlled parallel-group, 9 month, equivalence trial comparing the efficacy and tolerability of GTR (Synthon BV) to Copaxone (Teva) in subjects with RR MS followed by an open-label 15 month GTR treatment part evaluating the long-term GTR treatment effects.	Synthon BV		დ.გუგუცოძე თ.ვაშაძე
20	A randomized double blind crossover study to compare the efficacy and safety of CNV2197944 75mg tid versus placebo in patients with post-herpetic neuralgia	Convergence Pharmaceutical		დ.გუგუცოძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დ.გიგინეშვილი, ნ.შენგელია, გ.შალაშვილი, ს.ქარცივაძე, ს.რორმანი, ს.ცისკარიძე, რ.შაქარიშვილი.	თავის ტვინის პირველადი სიმსივნეების ეპიდემიოლოგია – პოპულაციური კვლევის პირველი წელის მონაცემები. <i>რენტგენოლოგიისა და რადიოლოგიის მაცნე/Georgian Journal of radiology</i>	2012; 1-2(38-39): 23-31.	თბილისი	9
2	Gigineishvili D, Tsiskaridze A, Shakarishvili R	Incidence rates of the primary brain tumours in Georgia – a prospective population-based study. Bull Georg Nat Acad Sci	2013, 7(2):149-157.	Tbilisi	8
3	Kvirkvelia N. B; Shakarishvili R.R	ნერვკუნთოვანი გადაცემის დაზიანების ელექტროფიზიოლოგიური თავისებურებები მთავარ მთავარ და ლამბერტ-იტონის მთავარი სინდრომით დაავადებულ პაციენტებში	September 26-28, 2013, Tbilisi	Georgia I. Beritashvili Society of Physiologists third National Congress,	2
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gigineishvili Shengelia D, N, G, S, A, Rohrmann Tsiskaridze Shakarishvili R	Primary brain tumour epidemiology in Georgia: first-year results of a population-based study. <i>Journal of Neuro-Oncology</i>	2013, 112(2):241-246	Springer, New York, USA	6
2	Gigineishvili D,	Primary brain	2013, 112(2):241-246	Springer, New	6

	Shengelia N, Shalashvili G, Rohrmann S, Tsiskaridze A, Shakarishvili R	tumour epidemiology in Georgia: first-year results of a population-based study. Journal of Neuro-Oncology		York, USA	
3	M. Kapanidze, M. Janelidze, N. Mikava, N. Kvirkvelia, N. Lobjanidze, S. Kapanidze, N. Akiashvili, T. Maisuradze.	Prevalence and radiological peculiarities of metabolic syndrome and hypertension in stroke patients	Journal of the Neurological Sciences 333 (2013) e1–e64, journal homepage: www.elsevier.com/locate/jns No: 605 Topic: 3 — Stroke	Vienna	4
4	T. Akhvlediani, E. Rowlinsonb, R. Shakarishvilia, T. Tsertsvadzec,d, N. Tatishvilie, N. Kvirkveliaa, D. Chkhartishvilif, M. Kapanidzeg, N. Akiashvilig, N. Beradzeh, L. Dziguad, L. Malaniah, M. Farrellb, E. Duegerb, J. Sejvari	Epidemiology and etiology of acute flaccid paralysis of infectious origin in Georgia	Journal of the Neurological Sciences 333 (2013) e1–e64, journal homepage: www.elsevier.com/locate/jns No: 2235 Topic: 36 — Other Topic	Vienna	2
5	T. Akhvlediania,b, E. Rowlinsonc, C. Bautistad, M. Farrellc, T. Kuchuloriaa,b, T. Tsertsvadzeb,e, R. Shakarishvilib,f, N. Tatishvilig, N. Kvirkveliab, N. Dvalie, M. Karchavae, T. Tsintsadze, L. Kandashvilif, R. Chlikadzeh, P. Imnadzeh, M. Hepburni, G. Pimentelj, B. Housej, E. Duegerc, R. Rivardi.	Etiologic agents of central nervous system infections in Georgia	Journal of the Neurological Sciences 333 (2013) e1–e64, journal homepage: www.elsevier.com/locate/jns No: 2280 Topic: 36 — Other Topic	Vienna	2
6	M. Kapanidze, N. Akiashvili, M.	Resistant hypertension de	Journal of the Neurological Sciences 333 (2013) e1–e64,	Vienna	3

	Janelidze, N. Kvirkvelia, N. Lobjanidze, T. Maisuradze, N. Mikava, L. Chinchaladze.	novo after aneurismal subarachnoid haemorrhage	journal homepage: www.elsevier.com/locate/jns No: 260 Topic: 36 - Other Topic		
7	N. Kvirkveliaa,b, N. Mikavac, R. Nikolaishvilia, M. Jibladzeb, T. Akhvledianid, R. Shakarishvilia. Maisuradze. Neurology,	Low and high frequency repetitive nerve stimulation in the diagnosis of myasthenia gravis	Journal of the Neurological Sciences 333 (2013) e1–e64, journal homepage: www.elsevier.com/locate/jns No: 2405 Topic: 7 - Neuromuscular disorders	Vienna	

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დ.გიგინეიშვილი, რ.შაქარიშვილი	ზეპირი ლექცია პლენარულ სხდომაზე: 'ანთება და შფოთვა: არსებული მონაცემების განხილვა'	პირველი საერთაშორისო კონფერენცია 'ტვინის დაავადებები: ნეირომეცნიერებისა და მედიცინის გზაშესაყარზე' თბილისი, 30სექ.-03ოქტ. 2013

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დ.გიგინეიშვილი	'პაროქსიზმული მოვლენების მქონე პაციენტთა სასწრაფო ჩვენებებით საავადმყოფოში მიმართვიანობის პატერნი'	მე-30 მსოფლიო ეპილეფსიის კონგრესი, მონრეალი, კანადა, 23-27 ივნისი, 2013.

მოხსენებათა ანოტაციები

Emergency admission patterns of patients presenting with paroxysmal events. *Epilepsia* (Wiley)2013; 54 (sup.3):38

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
მეანობა-გინეკოლოგია-რეპროდუქტოლოგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება - **თსუ, მედიცინის ფაკულტეტი მეანობა-გინეკოლოგია-რეპროდუქტოლოგიის დეპარტამენტი.**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი-**პროფ. არჩილ ხომასურიძე**
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
არჩილ ხომასურიძე,
ჯენარა ქრისტესაშვილი
არსენ გვენეტაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოში ქალთა რეპროდუქციული ქცევა და მასთან დაკავშირებული რისკ ფაქტორები	ასოც.პროფ.ჯენარა ქრისტესაშვილი	დოქტორანტი თამუნა ჯაფარიძე
	დოქტორანტურის მე-2 წელი - გაანალიზებულია ლიტერატურა, მიმდინარეობს კვლევის მასალის ანალიზი და სტატისტიკური დამუშავება, მომზადებულია გამოსაქვეყნებლად ერთი საჟურნალო სტატია.		
2	ანტიმიულერული მნიშვნელობა მონიშნულია ოვარიული რეზერვის შეფასებაში და "ინ ვიტრო" განაყოფიერების ეფექტურობაში	ასოც.პროფ.ჯენარა ქრისტესაშვილი (თანახელმძღვანელი)	დოქტორანტი ლიუდმილა ბარბაქაძე
	დოქტორანტურის მე-3 წელი - მომზადებულია ლიტერატურის მიმოხილვა, მიმდინარეობს კვლევის მასალის საბოლოო ანალიზი და სტატისტიკური დამუშავება, მიღებულია გამოსაქვეყნებლად ერთი საჟურნალო სტატია უცხოურ იმპაქტ-ფაქტორის მქონე ჟურნალში, გაგზავნილია 1 სტატია ასევე უცხოურ იმპაქტ-ფაქტორის მქონე ჟურნალში. მომზადებულია გამოსაქვეყნებლად 2 საჟურნალო სტატია. ნაშრომის შედეგები მოხსენებულია ევროპის გინეკოლოგთა ასოციაციის X კონგრესზე ქ.ბრიუსელში და საერთაშორისო კონფერენციაზე "რეპროდუქციული დარღვევების დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის თანამედროვე მიდგომები" თბილისი		
3	ოვარიული რეზერვის პარამეტრების კორელაცია სხეულის მასის მაჩვენებლებთან რეპროდუქციული ასაკის ქალებში.	ასოც.პროფ.ჯენარა ქრისტესაშვილი	დოქტორანტი ნუცა ალადაშვილი
	დოქტორანტურის მე-2 წელი - გაანალიზებულია ლიტერატურა, მიმდინარეობს კვლევის მასალის შეგროვება, მზადდება გამოსაქვეყნებლად ერთი საჟურნალო სტატია.		

**IV პუბლიკაციები:
1) საქართველოში**

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა. გვენეტაძე, ზ. საბახტარაშვილი, თ. ცაავა	მენსტრუაციისწინა სინდრომი (პრაქტიკული სახელმძღვანელო)	გამომცემლობა "ფოუნტაინ ჯორჯია"	20
2	ა. გვენეტაძე, ზ. საბახტარაშვილი, ქ. კაკაშვილი ქ. ქანთარია ლ. ძოწენიძე	ესთეტიური ენდოკრინოლოგია (პრაქტიკული სახელმძღვანელო)	გამომცემლობა "ფოუნტაინ ჯორჯია"	90
ანოტაციები				

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	J. Kristesashvili, M. Chipashvili, M. Jorbenadze,	Sexual Development Anomalies (SDA) as a Cause of Primary Amenorrhea. GIORNALE ITALIANO DI OSTETRICIA E GINECOLOGIA	Vol XXXV- N.4, 2013	Italia, CIC Edizioni Internazionali	594-595
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ჯ. ქრისტესაშვილი	ინ ვიტრო განაყოფიერება და სქესობრივი განვითარების ანომალიები	საქართველოს რეპროდუქციული მედიცინისა და ბიოლოგიის ასოციაციის კონფერენცია "თანამედროვე მიღწევები ინ ვიტრო განაყოფიერებაში". თბილისი, 04.02.2013.
2	ჯ. ქრისტესაშვილი	მენისტრილის გამოყენება კლიმაქტერული დარღვევების მკურნალობაში	სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია "თანამედროვე მიდგომები რეპროდუქციული დარღვევების მკურნალობაში"

			ქუთაისი, 28.06.2013
3	ჯ. ქრისტესაშვილი	ქლამიკანტრის გამოყენება უროგენიტალური ინფექციების მკურნალობაში	სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია "თანამედროვე მიდგომები რეპროდუქციული დარღვევების მკურნალობაში". ბათუმი, 18.07.2013
4	ჯ. ქრისტესაშვილი	ესტროგენული დეფიციტით განპირობებული უროგენიტალური დარღვევების მკურნალობის თანამედროვე მიდგომები	საქართველოს ექიმთა პოსტდიპლომური განათლების ასოციაციის ორგანიზებით გამართული II პოლიპროფილური სამედიცინო კონფერენცია „კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები“. ჩაქვი, 19.07.2013
5	ჯ. ქრისტესაშვილი	ანტიმიულერული ჰორმონის მაჩვენებლები ნორმასა და სხვადასხვა რეპროდუქციული პათოლოგიების შემთხვევაში	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია "რეპროდუქციული დარღვევების დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის თანამედროვე მიდგომები" თბილისი, 22.11.2013
6	არსენ გვენეტაძე მ.მ.დ.; თსუ-ს ასოც. პროფესორი;	გენიტალური ენდომეტრიოზი და რეპროდუქციული ფუნქცია	I პოლიპროფილური სამეცნიერო კონფერენცია „ კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები „ 08-18.02. 2013წ. ბაკურიანი
7	არსენ გვენეტაძე მ.მ.დ.; თსუს ასოც. პროფესორი; ლელა ირემიძე;	გაცხიმოვნება და რეპროდუქციული ფუნქცია	I პოლიპროფილური სამეცნიერო კონფერენცია „ კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები „ 08-18.02. 2013წ. ბაკურიანი
8	არსენ გვენეტაძე მ.მ.დ.; თსუს ასოც. პროფესორი; თამარ ძოწენიძე;	საშვილოსნოს ღრუს პათოლოგიები და რეპროდუქციული ფუნქცია	I პოლიპროფილური სამეცნიერო კონფერენცია „ კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები „ 08-18.02. 2013წ. ბაკურიანი
9	არსენ გვენეტაძე მ.მ.დ. ; ასოც. პროფესორი; ზ. საბახტარაშვილი მ.მ.დ. თამთა ცაავა ;	ART - დამხმარე რეპროდუქციული ტექნოლოგიები უნაყოფობის სამკურნალოდ	I პოლიპროფილური სამეცნიერო კონფერენცია „ კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები „ 08-18.02. 2013წ. ბაკურიანი

არსენ გვენეტაძე მ.მ.დ. ;თსუ-სს ასოც. პროფესორი; ზურაბ საბახტარაშვილი მ.მ.დ.	გენიტალური ინფექციები, თანამედროვე ხედვა	IIპოლიპროფილური სამეცნიერო კონფერენცია „ კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები „ 13 – 21. 07.2013წ. ჩაქვი
მოხსენებათა ანოტაციები		

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	J. Kristesashvili	Assessment of ovarian reserve tests in different age groups of infertile women in Georgia.	Congress of the European Society of Gynecology. 2013 18/21 Sept. Brussels,Belgium
2	J. Kristesashvili	Sexual Development Anomalies (SDA) as a Cause of Primary Amenorrhea.	Congress of the European Society of Gynecology. 2013 18/21 Sept. Brussels,Belgium.
3	J. Kristesashvili	Rational management of the sexual development anomalies.	XI ISRAELI-GEORGIAN SCIENTIFIC CONFERENCE: "Scientific-Practitions in Medicine- Reality and Prospects". Tel-Aviv, october 10-17, 2013.
	ა. გვენეტაძე; კამპუსის მონაწილე	Scarring in the female reproductive tract- mechanism and menegment	ESHRE Campis 2013; Edinburg, United Kingdom , 5-6 February
	ა. გვენეტაძე ; მონაწილე	Ultrasound in perproductive medicine	Malibor, Slovenia 7-8March
	ა. გვენეტაძე ; მონაწილე	Efficent Management of Reproduction Clinic The USA Experience	Boston, USA; 17-18. 10. 2013
	ა. გვენეტაძე ; მონაწილე	Endoscopy in reproductive medicin	Leuven – Belgium; 20-22. 11. 2013
მოხსენებათა ანოტაციები			

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ინფექციურ დაავადებათა და კლინიკური იმუნოლოგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება **ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის ს-პ ცენტრი. თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის ინფექციურ დაავადებათა და კლინიკური იმუნოლოგიის დეპარტამენტი.**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი **თენგიზ ცერცვაძე. თსუ ინფექციურ დაავადებათა და კლინიკური იმუნოლოგიის დეპარტამენტის სრული პროფესორი. ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის ს-პ ცენტრის გენერალური დირექტორი.**
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
*სრული პროფესორი: თენგიზ ცერცვაძე,
 ასოცირებული პროფესორი: ლალი შარვაძე,
 ასისტენტ პროფესორი: მანანა თოდუა
 მოწვეული პედაგოგები: ნატალია ბოლოკაძე, მარინა ენდელაძე.
 დოქტორანტები: ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი, მარინე ქარჩავა, ნათია დვალი, ლანა გაწერელია, მარიამ სვანიძე, აკაკი აბუთიძე, ნინო რუხაძე.*

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	“აივ ინფექციის ინდიკატორული დაავადებების კვლევა ევროპის რეგიონში (HIDES)”	კოპენჰაგენის აივ ინფექცია/შიდსის პროგრამა, კოპენჰაგენის უნივერსიტეტი. დანია.	ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი	ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი, ნინო რუხაძე, აკაკი აბუთიძე, მაია ცინცაძე, გიორგი ხეჩიაშვილი.

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
 ევროპის რეგიონში აივ ინფიცირებული პაციენტების უმრავლესობა არ არის დიაგნოსტირებული. არადიაგნოსტირებული აივ ინფექცია საფრთხეს უქმნის ინფიცირებულ ადამიანს, ვინაიდან ამ დროს აივ ინფექციის სპეციფიური მკურნალობა გვიანდება. ამასთანავე, აივ ინფიცირებული ადამიანი, რომელმაც არ იცის საკუთარი აივ სტატუსი, საშიშროებას წარმოადგენს საზოგადოებისათვის, ვინაიდან ცნობილია, რომ ის პირები, რომლებმაც არ იციან, რომ ისინი აივ ინფიცირებულები არიან, უფრო დიდი რისკს წარმოადგენენ აივ ინფექციის გადაცემის თვალსაზრისით, ვიდრე ის პაციენტები, რომელთაც იციან საკუთარი სტატუსის შესახებ.

ზემოთაღნიშნული კვლევის ამოცანაა შესწავლილ იქნას აივ ინფექციის პრევალენტობა (გავრცელება) სპეციფიური დაავადებების ან პათოლოგიური მდგომარეობების მქონე იმ პაციენტებში, რომელთაც ჯერ არ ჩატარებიათ გამოკვლევა აივ ინფექციაზე და საჭიროებენ მკურნალობას თავისი დაავადების გამო.

ამ კვლევაში ევროპის მასშტაბით ჩართული იქნებიან ის პაციენტები, რომელთაც აღენიშნებათ აივ ინფექციის 11 სხვადასხვა ინდიკატორული დაავადებიდან 1 დაავადება მაინც.

კვლევა ექიმებს და ჯანდაცვის მუშაკებს დაეხმარება იმის უკეთ გარკვევაში, თუ სად გადიან მკურნალობას არადიაგნოსტირებული აივ ინფიცირებული პაციენტები. მრავალი აივ ინფიცირებული ავადმყოფი ხვდება სამედიცინო დაწესებულებებში, მაგრამ მათი აივ ინფიცირების სტატუსი რჩება გაურკვეველი. ამ კვლევაში თქვენი მონაწილეობა ევროპის რეგიონში ექიმებს და ჯანდაცვის ექსპერტებს დაეხმარება იმის განსაზღვრაში, თუ ჯანდაცვის სისტემის რომელ რგოლში უნდა დაინერგოს აივ ინფექციაზე ტესტირება, როგორც ავადმყოფების რუტინული „მოვლის“ (მეთვალყურეობა/მკურნალობა) პროცესის ერთ-ერთი ნაწილი.

2	„აივ/შიდსის და ტუბერკულოზის კონფექციის კვლევა ევროპის რეგიონში. პრესპექტული მულტიკოჰორტუ-ლი კვლევა“.	კოპენჰაგენის აივ ინფექცია/შიდსის პროგრამა. კოპენჰაგენის უნივერსიტეტი. დანია.	ნატალია ბოლოკაძე	ნატალია ბოლოკაძე, ნინო ლანჩავა, ქეთევან მშვიდლობაძე.
---	--	--	------------------	--

აივ/შიდსის და ტუბერკულოზის კონფექციის შესწავლა ევროპის რეგიონში. პრესპექტული მულტიკოჰორტული კვლევა.

აივ/შიდსით ავადმყოფებში ტუბერკულოზი ყველაზე გავრცელებულ კონფექციას წარმოადგენს. მაღალაქტიური ანტირეტროვირუსული მკურნალობა გავლენას ახდენს აივ/შიდსის და ტუბერკულოზის კონფექციის კლინიკურ მიმდინარეობაზე, დაავადების მენეჯმენტზე და პროგნოზზე, ასევე კონფექციის ინციდენტობაზე. ევროპის რეგიონის ქვეყნები ტუბერკულოზის გავრცელების მხრივ განსხვავდებიან.

აივ/შიდსის და ტუბერკულოზის კონფექციის მკურნალობა სერიოზულ სიძნელეებთან არის დაკავშირებული. კერძოდ, შიდსით ავადმყოფებში ანტირეტროვირუსული მკურნალობის და ტუბერკულოზის მკურნალობის დაწყების დროის საკითხი კვლავ დიდიხარის რჩება, იმუნორეკონსტიტუციის სინდრომის განვითარების მაღალი რისკის გამო.

კვლევის ძირითად მიზანს წარმოადგენს ზემოთაღნიშნული საკითხების შესწავლა და ანალიზი ევროპის რეგიონის სხვადასხვა ქვეყანაში. კვლევის შედეგები ექსპერტებს დაეხმარება აივ/შიდსის და ტუბერკულოზის კონფექციის უკეთესი მენეჯმენტის გაუმჯობესებაში.

3	„აივ/შიდსით ავადმყოფთა მკურნალობა და მოვლა“.	შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	თ. ცერცვაძე	ლ. შარვაძე, ფ. გაბუნია, ნ. ბოლოკაძე, მ. მაჭარაშვილი, ლ. ქარჩავა, მ. გაწერელია, ლ. ძიგუა, მ. მირზიაშვილი და სხვ.
---	--	---	-------------	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

აღნიშნული პროექტის გრძელვადიანი მიზანია აივ ინფიცირებულ პაციენტებში გადარჩენის მაჩვენებლების გაუმჯობესება. პროექტის სპეციფიური მიზნებია:

- საქართველოს ტერიტორიაზე შიდსის სამკურნალო ცენტრების ფუნქციონირების

უზრუნველყოფა

- კლინიკურ და ლაბორატორიულ მონაცემებზე დაყრდნობით აივ/შიდსით ინფიცირებულთა უზრუნველყოფა ანტირეტროვირუსული მკურნალობით
- აივ/შიდსით ინფიცირებულთა ანტირეტროვირუსული მკურნალობის მონიტორინგი თანამედროვე, მაღალტექნოლოგიური ლაბორატორიული მეთოდების მეშვეობით;
- აივ ინფიცირებული ყველა ორსულის და მათი ახალშობილის პროფილაქტიკური ანტირეტროვირუსული მკურნალობით უზრუნველყოფა;

აღნიშნული პროექტი ხორციელდება ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის ს/პ ცენტრის კოორდინაციით, რომელშიც აგრეთვე ჩართულია შიდსის სამკურნალო სამი რეგიონული ცენტრი ქუთაისში, ბათუმსა და ზუგდიდში. პროექტი წარმოადგენს გლობალური ფონდის მე-2 რაუნდის პროექტის ღონისძიებების გაგრძელებას, რომლის ფარგლებშიც საქართველომ უზრუნველყო არც მკურნალობის უნივერსალური (100%) ხელმისაწვდომობა.

პარალელურად ხორციელდება მკურნალობაზე მყოფი ავადმყოფების ლაბორატორიული მონიტორინგი (ვირუსული დატვირთვისა და CD4 ლიმფოციტების რაოდენობის განსაზღვრა, რეზისტენტობის განსაზღვრა არც მედიკამენტების მიმართ).

პროექტის ფარგლებში ხორციელდება ასევე აივ ინფიცირებული ორსულების პროფილაქტიკური არც მკურნალობა ვირუსის დედიდან ბავშვზე გადაცემის პროფილაქტიკის მიზნით.

4	„აივ ინფექცია/შიდსის ოპორტუნისტული ინფექციების და კოინფექციების მართვის გაუმჯობესება საქართველოში 2011-2015 წლებში“.	შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	თ. ცერცვაძე	ლ. შარვაძე, თ. კაკაბაძე, ფ. გაბუნია, ნ. ბოლოკაძე, ნ. მაჭარაშვილი, მ. ენდელაძე, ლ. ძიგუა, მ. მირზიაშვილი. ა. აბუთიძე.
---	--	---	-------------	--

პროექტის მიზნები

ღონისძიება I. მიკობაქტერიული ინფექციების დიაგნოსტიკის გაუმჯობესება და ატიპიური მიკობაქტერიული დაავადებების მკურნალობა

აივ/შიდსით ავადმყოფებში აქტიური ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკა გართულებულია. პროექტი ითვალისწინებს ტუბერკულოზის მიკობაქტერიის დიაგნოსტიკის (მგბ-დიაგნოსტიკა, ნახველში ტუბერკულოზის მიკობაქტერიების დნმ დიაგნოსტიკა) მიღებული და თანამედროვე მეთოდების დანერგვას ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის ცენტრში.

ღონისძიება II. საშვილოსნოს ყელის კიბოს პრევენცია სკრინინგის უზრუნველყოფის გზით

საშვილოსნოს ყელის კიბო შიდს-ინდიკატორული სიმსივნეა. აივ ინფიცირებულ ქალებში ცერვიკალური ინტრაეპითელური ნეოპლაზიის რისკი 5-10-ჯერ მაღალია, მათი Pაპ ნაცხი პათოლოგიურია შემთხვევათა 20- 40%-ში.

პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგის რუტინულად

დანერგვა, რაც მოიცავს: საშვილოსნოს ყელის ნაცხის ციტოლოგიური გამოკვლევას პაპანიკოლაუს შეღებვის მეთოდით და პათოლოგიური ნაცხის შემთხვევებში პაპილომავირუსის მაღალი ონკოგენობის მქონე ვირუსის იდენტიფიკაციისთვის PHV DNA კვლევა პოლიმერიზაციის ჯაჭვური რეაქციის მეთოდით.

ღონისძიება 3. სოკოვანი ინფექციების მართვის გაუმჯობესება

სოკოვანი ინფექციები აივ/შიდსთან ასოცირებული ხშირი ოპორტუნისტული ინფექციებია. სოკოვანი ოპორტუნისტული ინფექციების უმრავლესობა კარგად ექვემდებარება ანტიმიკოზურ თერაპიას, მაშინ როდესაც დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის გარეშე მთავრდება ლეტალური გამოსავალით.

პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია ზემოთ აღწერილი ოპორტუნისტული სოკოვანი პათოგენების იდენტიფიცირებისთვის შესაბამისი მორფოლოგიურ-კულტუროლოგიურ-მოლეკულური ლაბორატორიული მეთოდების დანერგვა.

ღონისძიება 4. აივ ინფექციის და C ჰეპატიტის კო-ინფექციის მართვა და მკურნალობა

HIV/HCV კოინფექცია დიდ პრობლემას წარმოადგენს საქართველოში აივ ინფიცირებულ პირთა ავადობისა და სიკვდილობის თვალსაზრისით. ყოველი მეორე აივ ინფიცირებული პირი კოინფიცირებულია C ჰეპატიტის ვირუსით. ზემოთ აღნიშნული მიზეზების გამო საქართველოში აივ ინფიცირებულ პირთა კლინიკური მართვის თვალსაზრისით დიდ მნიშვნელობა აქვს C ჰეპატიტის მკურნალობას.

პროექტის მიზანია აივ ინფექცია/შიდსით ავადმყოფებში C ჰეპატიტის ანტივირუსული მკურნალობა.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თენგიზ ცერცვაძე, ნინო გოჩიტაშვილი, მაია ლომთაძე, მაკა სვანიძე, ლალი შარვაძე, ლანა გაწერელია, ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი, ცისანა შარტავა	„აივ ინფექცია/შიდსით ავადმყოფთა მკურნალობა და მოვლა“. (კლინიკური სახელმძღვანელო რეკომენდაცია გაიდლაინი)	ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი – შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	111

აივ ინფექციის ანტივირუსული თერაპია 1996 წელს მისი პირველად შემოსვლის შემდეგ მყარად

უმჯობესდება. ეს დაკავშირებულია ახალი მოქმედების მექანიზმის მქონე მედიკამენტების შემუშავებებთან, ეფექტურობის და წამლის მიმართ რეზისტენტული ვირუსის მიმართ აქტიურობის გაუმჯობესებასთან, დოზირების მოხერხებულობასა და უკეთეს ამტანობის პროფილთან. მოცემული კლინიკური რეკომენდაციის მიზანს წარმოადგენს არსებულ უახლეს სამეცნიერო მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ინფორმაციის და შესაბამისი რეკომენდაციების მიწოდება აივ ინფიცირებულ/შიდსით დაავადებულ პაციენტთა ანტირეტროვირუსული მკურნალობის და მეთვალყურეობის შესახებ ექიმი სპეციალისტებისთვის და ყველა დაინტერესებული პირისათვის. გაიდლაინის დანერგვა საქართველოში ხელს შეუწყობს აივ ინფექცია/შიდსის სწორ მართვას, პაციენტთა სიცოცხლის გახანგრძლივებას და სიცოცხლის ხარისხის გაუმჯობესებას, საზოგადოებაში დაავადების გავრცელების შემცირებას.

მოცემული კლინიკური რეკომენდაცია განიხილავს აივ ინფიცირებულ/შიდსით დაავადებულ პაციენტთა კლინიკურ მართვას, კერძოდ, მოზარდ და ზრდასრულ (15 წელზე) აივ ინფიცირებულთა პირველად შეფასებას, არვ თერაპიის დაწყებას, არვ მკურნალობის პირველ, მეორე რიგს და გადარჩენის რეჟიმს, არვ წარმატების და არაეფექტურობის კრიტერიუმებს, არაეფექტურობის მიზეზებს და მათ მართვას, თერაპიაზე დამყოლობის მნიშვნელობას და მისი მიღწევის გზებს, არვ თერაპიაზე მყოფ პაციენტთა კლინიკურ და ლაბორატორიულ მეთვალყურეობას. გაიდლაინი არ მოიცავს რეკომენდაციებს ბავშვთა ასაკის (< 15 წელზე) აივ ინფიცირებულთათვის.

წარმოდგენილი კლინიკური რეკომენდაცია განკუთვნილია საქართველოში აივ ინფექცია/შიდ-სით დაავადებულთა მართვაში ჩართული ექიმებისთვის და სხვა დაინტერესებული პირებისთვის.

2	თენგიზ ცერცვაძე, ლალი შარვაძე, მაია ლომთაძე, მაკა სვანიძე, ეკატერინე ქარქაშაძე, აკაკი აბუთიძე, ირმა შველიძე, ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი, ცისანა შარტავა.	„აივ ინფექცია/შიდსის დედიდან ბავშვზე გადაცემის პროფილაქტიკა“. (კლინიკური სახელმძღვანელო რეკომენდაცია გაიდლაინი)	ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი – შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	83
---	---	---	--	----

აივ ინფექცია/შიდსის დედიდან შვილზე გადაცემის პროფილაქტიკას მნიშვნელოვანი ყურადღება ენიჭება გლობალური მასშტაბით, განსაკუთრებით მაღალი რისკისა და რესურს შეზღუდულ ქვეყნებში. ამ კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაცია ეფუძნება ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის ახალ (WHO) 2012 წლის პროტოკოლს.

წინა ვერსიის (2007წ), გამოცემიდან მნიშვნელოვანი პროგრესი მოხდა დედიდან შვილზე აივ/შიდსის პროფილაქტიკის სფეროში.

ახალ ვერსიაში კლინიკური სცენარების უფრო ფართო სპექტრია წარმოდგენილი. კლინიკური სცენარები ეხება, როგორც გართულებულ ასევე გაურთულებელ ორსულობას, კონინფექციით (HCV, HBV, TB) ორსულთა მართვას, წამალდამოკიდებულ ორსულთა მენეჯმენტს, დღენაკლ ახალშობილთა მართვას, ახალშობილთა კვების საკითხებს და სხვ.

ახალი ვერსიის რეკომენდაციები ეფუძნება რანდომიზებული კონტროლირებადი კვლევების შედეგებს და შესაბამისად მტკიცებულების მაღალი ხარისხის შემცველია.

გაიდლაინის ზოგადი მიზანი

მოცემული კლინიკური რეკომენდაციის მიზანს წარმოადგენს არსებულ უახლეს სამეცნიერო მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ინფორმაციის და შესაბამისი რეკომენდაციების მიწოდება აივ ინფექცია/შიდსის დედიდან შვილზე გადაცემის პროფილაქტიკის შესახებ ექიმი სპეციალისტებისთვის და ყველა დაინტერესებული პირისათვის. გაიდლაინის დანერგვა საქართველოში ხელს შეუწყობს აივ ინფექციის დედიდან შვილზე გადაცემის რისკის მინიმუმამდე დაყვანას.

3	თენგიზ ცერცვაძე, ნინო ბადრიძე, ფატი გაბუნია.	„აივ ინფექციაზე გამოკვლევის ჩვენებები“.	ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი	98
		კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაცია-გაიდლაინი აივ ანტისხეულებზე რუტინული ტესტირების დანერგვისთვის ჯანდაცვის დაწესებულებებში და აივ ინფექცია/შიდსის გამოვლენის და დიაგნოსტიკის გაუმჯობესებისთვის საქართველოში	შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	

საქართველოში პაციენტთა უმრავლესობა, რომელთაც აივ ინფექციის დიაგნოზი დაესვათ გვიან სტადიაზე როგორც წესი, ნამყოფები იყვნენ კონსულტაციაზე ჯანდაცვის პროფესიონალებთან აივ ინფექციეზე მიმანიშნებელი საწყისი სიმპტომების გამოვლენის გამო. კერძოდ, როგორც ჩატარებულმა გამოკვლევამ გვიჩვენა აივ ინფექცია/შიდსთან ასოცირებული საწყისი სიმპტომების გამოვლენიდან და მათ გამო ექიმთან პირველი ვიზიტიდან აივ ინფექციის დიაგნოზის დასამდე საშუალოდ გასული იყო 26 თვე. შესაბამისად ადრეული დიაგნოზის შესაძლებლობა ხელიდან იყო გაშვებული.

სიმართლეა, რომ აივ ინფექციაზე ეჭვის მიტანა არ არის ადვილი – სიმპტომების უმრავლესობა ბუნდოვანია და არასპეციფიკური. პაციენტები, აივ ინფექციასთან ასოცირებული ნიშნებითა და სიმპტომებით, შესაძლოა მოხვდნენ ჯანდაცვის იმ პროფესიონალებთან რომელთაც არ აქვთ ნანახი აივ ინფექცია/შიდსის ბევრი შემთხვევა და შესაბამისად, მასზე მიიტანენ ეჭვს დაბალი ალბათობით. ეს სირთულეები დამატებით დატვირთულია ისტორიული აქტით, რომ აივ ინფექციაზე ტესტირება განსხვავებულია, რთულია და არ წარმოადგენს იმ რუტინული გამოკვლევების ნაწილს, რომელსაც მოიცავს დიფერენციული დიაგნოსტიკის გამოკვლევათა პანელი. კლინიცისტები ითვალისწინებენ ჯერ კიდევ ასეთი სტიგმატიზირებული დაავადების დიაგნოსტიკის დრამატულ, ზოგჯერ აგრესიულ რეაქციას პაციენტის მხრიდან და დიაგნოზის საიდუმ-

ლოების აუცილებლობას. კლინიკისტები შესაძლოა შეხვდნენ წინააღმდეგობას პაციენტისგან გამოკვლევის შეთავაზების დროს და თავის მხრივ, აივ-ზე კონსულტაციის ჩატარებისას აუცილებელია კონსულტირების სპეციალური ჩვევებიც.

აივ ინფიცირებულების გვიან გამოვლენასა და აივ ტესტირებასთან დაკავშირებული ზემოთ აღნიშნული პრობლემები არ არის ახალი ჩვენი ქვეყნისთვის. სწორედ მათ გასაუმჯობესებლად 2007 წელს საქართველოს შიდა სამსახურმა ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის ევროპის რეგიონულ ოფისთან ერთად შექმნა მეთოდური რეკომენდაცია „აივ ინფექცია/ შიდაზე გამოკვლევის ჩვენებები“ (ავტორთა ჯგუფი: ფ. გაბუნია, თ. ცერცვაძე, ნ. ბადრიძე), ასევე, ჯანმოს რეგიონული ოფისის ფინანსური ხელშეწყობით განახორციელა ამ საკითხისადმი მიძღვნილი რამოდენიმე ათეული სამუშაო შეხვედრა ჯანდაცვის პროფესიონალებთან 2007–2011 წწ. ზემოთ აღნიშნული ღონისძიებები მიზნად ისახავდა ახალი შემთხვევების ადრეულ სტადიაზე გამოვლენის გაზრდას, სტიგმისა და დისკრიმინაციის შემცირებას.

ამ კლინიკური სახელმძღვანელო-რეკომენდაციის გამოცემა ერთის მხრივ განპირობებულია წინა გაიდლაინის განახლებით და ჯანდაცვის პროფესიონალებისათვის უფრო დაწვრილებითი ინფორმაციის მიწოდებით, ექიმების ცოდნის დონის ამაღლებით, მათ შორის დაავადების კლინიკურ ნიშნებსა და სიმპტომებზე, მეორეს მხრივ მოწოდებული ინფორმაცია დაეხმარება ექიმს, თუ როგორ შემცირდეს აივ-ზე გამოკვლევის ბარიერები და რა შემთხვევაში მიიღოს აივ ინფექციაზე ტესტირებამ რუტინული ხასიათი.

წინამდებარე სახელმძღვანელო მოიცავს იმ აივ ასოცირებული კლინიკური ნიშნების, სიმპტომების და სინდრომების მიმოხილვას, რომელთა დროს ჯანდაცვის სპეციალისტმა ექვი უნდა მიიტანოს აივ ინფექციაზე და ჩაატაროს ნებაყოფლობითი, ინფორმირებული ტესტირება. პრაქტიკული რეკომენდაცია მორგებულია ჯანდაცვის სხვადასხვა პროფილურ დაწესებულებებში მომუშავე სპეციალისტებზე და აივ ასოცირებული გამოვლინებები დალაგებულია დარგების მიხედვით (მაგ: გადაუდებელი დახმარების დეპარტამენტი, პედიატრია, ოფთალმოლოგია და ა.შ.). წინამდებარე გაიდლაინი ამავე დროს თვალსაჩინოდ განმარტავს აივ ინფიცირებულების გამოვლენის გაზრდის აუცილებლობას, რაც შეამცირებს არადიაგნოზირებული, გამოუვლენელი აივ ინფიცირებული პაციენტების რაოდენობას საქართველოში.

4	თენგიზ ცერცვაძე ნატალია ბოლოკაძე ფატი გაბუნია, ქეთევან მშვიდლობაძე, მაია ლომთაძე, ნინო გოჩიტაშვილი, ლალი შარვაძე, აკაკი აბუთიძე, ნიკოლოზ ჩხარტიშვილი.	ოპორტუნისტული ინფექციების მკურნალობა კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაცია- გაიდლაინი აივ ანტისხეულებზე რუტინული ტესტირების დანერგვისთვის ჯანდაცვის დაწესებულებებში და აივ ინფექცია/შიდასის გამოვლენის	ინფექციური პათოლოგიის, შიდასისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო- პრაქტიკული ცენტრი შიდასთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	98
---	--	--	--	----

		და დიაგნოსტიკის გაუმჯობესებისთვის საქართველოში		
<p>ანტირეტროვირუსული თერაპიის ერაში მნიშვნელოვნად შემცირდა ოპორტუნისტული ინფექციები და მათთან ასოცირებული სიკვდილობა აივ ინფექციის დროს. მიუხედავად ამისა, უკანასკნელმა კვლევებმა აჩვენა, რომ ოპორტუნისტული ინფექციები კვლავ რჩება აივ ინფიცირებულ პაციენტებში სიკვდილობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვან მიზეზად. დიდი ბრიტანეთის ჯანმრთელობის დაცვის სააგენტოს მიერ ჩატარებული ანალიზით აივ ინფიცირებული პაციენტების 19%-ში CD4 უჯრედების აბსოლუტური რიცხვი იყო ნაკლები 200/მმ³-ზე, რაც წარმოადგენს მნიშვნელოვან რისკს ოპორტუნისტული ინფექციების განვითარებისათვის.</p> <p>აღნიშნული გაიდლაინი შექმნილია ექიმებისთვის და ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის მუშაკებისათვის, რათა დაეხმაროს მათ აივ ინფიცირებულ პაციენტებში მოსალოდნელი ან დადგენილი ოპორტუნისტული ინფექციების შესწავლასა და მართვაში. გაიდლაინის პირველ ნაწილში მოცემულია თავები, სადაც ყველაზე ტიპური შიდს-ინდიკატორული ოპორტუნისტული ინფექციები განხილულია ორგანოთა სისტემების მიხედვით, მაგ., ნერვული სისტემის, სასუნთქი სისტემის და საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებები. მეორე ნაწილში განხილულია ოპორტუნისტული ინფექციები მათი გამომწვევის მიხედვით, მაგ., ჰერპესვირუსები, კანდიდები, ატიპური მიკობაქტერია და სხვა. მესამე ნაწილში კი საუბარი იქნება სპეციფიურ მდგომარეობებზე, მაგ. უცნობი ეტიოლოგიის ცხელება, ლეიშმანიოზი, სიფილისი და სხვა.</p>				

5	თენგიზ ცერცვაძე ლალი შარვაძე	HCV ინფექციის მართვა აივ ინფექცია/შიდსით ავადმყოფებში კლინიკური პრაქტიკის ეროვნული რეკომენდაცია (გაიდლაინი)	ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო- პრაქტიკული ცენტრი შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი	112
<p>ე.წ. “პრე-HAART ერაში” ჩატარებული კვლევების მიხედვით HCV ინფექციასთან დაკავშირებულ გართულებებს ჭარბობდა სიკვდილის ისეთი ექსტრაჰეპატური მიზეზები, როგორცაა ოპორტუნისტული ინფექციები, ლიმფომა, განლევის სინდრომი და ა.შ. ამდენად, HCV ინფექციის გავლენა აივ ინფიცირებულთა სიკვდილობაზე იყო უმნიშვნელო.</p> <p>მაღალაქტიური ანტირეტროვირუსული თერაპიის დამკვიდრების შემდეგ ვირუსული ჰეპატიტებით განპირობებული ღვიძლის დაზიანება გახდა აივ ინფიცირებულთა სიკვდილობის ერთ-ერთი წამყვანი მიზეზი. კოინფექციის მქონე ავადმყოფთა სიკვდილობის დაახლოებით 10-15% განპირობებულია ღვიძლის დაავადების შორსწასული შემთხვევებით.</p> <p>ზემოთაღნიშნული ხაზს უსვამს HIV კო-ინფიცირებულ ავადმყოფებში HCV ინფექციის მართვის გაიდლაინის მნიშვნელობას.</p>				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gatserelia L., Sharvadze L., Karchava M., Dolmazashvili E., Tsertsvadze T.	OCCURRENCE OF OCCULT HCV INFECTION AMONG HIV INFECTED PATIENTS IN GEORGIA	Georgian Medical News. December 2013 In press	თბილისი Georgian Medical News.	

ოკულტური B ჰეპატიტის (OHBV) დროს, HHBV რნმი განსაზღვრადია ღვიძლში ან პერიფერიული სისხლის მონონუკლეარებში (HHBV), იმ დროს როდესაც ის არაგანსაზღვრადია სისხლის შრატში ან პლაზმაში. HBV გამოვლენილია მსოფლიოში, პაციენტების სხვადასხვა ჯგუფებში. ის ნაპოვნია არა მარტო უცნობი ეტიოლოგიის ქრონიკული ჰეპატიტის მქონე პაციენტებში, ასევე ის გამოვლენილია B ჰეპატიტის მიმართ მაღალი რისკის მქონე ჯგუფებში, როგორებიცაა მაგალითად: ჰემოდიალიზზე მყოფი პაციენტები და B ჰეპატიტით ინფიცირებული პირების ოჯახის წევრები. ოკულტური B ჰეპატიტი ასევე იქნა ნაჩივნი ჯამრთელ პოპულაციაში, პირებში რომელთაც არ აღენიშნებათ ღვიძლის დაავადების რაიმე ნიშანი. საქართველოში, სადაც B ჰეპატიტის გავრცელება ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია (6,7%) აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს შორის, არ არის შესწავლილი ოკულტური B ჰეპატიტის პრევალენტობა. ჩვენი კვლევის მიზანს წარმოადგენს საქართველოში, აივ-ით ინფიცირებულ პირებში ოკულტური B ჰეპატიტის შემთხვევების გამოვლენა.

ჩვენს პილოტურ კვლევაში ანალიზისათვის შევარჩიეთ აივ-ით ინფიცირებული პაციენტების სამი ჯგუფი: ჯგუფი 1 – აივ-ით ინფიცირებული პაციენტები ღვიძლის დაავადებების გარეშე (N = 98), ჯგუფი 2 – უცნობი ეტიოლოგიის ღვიძლის დაავადებების მქონე აივ ინფიცირებული პირები (N = 34) და ჯგუფი 3 – HIV/HBV კო-ინფიცირებული პაციენტები (N = 29). HBV რნმი გამოკვლეული იქნა HBV ნიმუშებში რეალური დროის პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქციის მეთოდით. HBV გენოტიპები განისაზღვრა შებრუნებითი ჰიბრიდიზაციის მეთოდით. ღვიძლის ფიბროზის ხარისხი შეფასდა ელასტოგრაფიის საშუალებით (Fibroscan).

HBV ნიმუშებში HBV რნმი გამოვლენილი იქნა ჯგუფ 1-ში 2 შემთხვევაში (2%), ჯგუფ 2-ში 4 შემთხვევაში (12%) და ჯგუფ 3-ში 9 შემთხვევაში (31%). გამოვლენილი 15 HBV -დან HBV გენოტიპი განისაზღვრა 13 პაციენტში, B ჰეპატიტის გენოტიპების შემდეგი განაწილებით: 6 (46%) – 1b. 3 (23%) – 2a/2c და 5 (38%) – 3a. ორ ნიმუშში გენოტიპი ვერ განისაზღვრა, B ჰეპატიტის ვირუსის უკიდურესად დაბალი ვირუსული დატვირთვის გამო.

ჩვენი კვლევის მონაცემებმა აჩვენა აივ-ით ინფიცირებულ პაციენტებში ოკულტური HBV ინფექციის არსებობა. წინამდებარე კვლევაში არცერთი HBHBV გენოტიპი არ იყო უპირატესი. ღვიძლის ფიბროზი ნაჩივნი იქნა უფრო ხშირად და ფიბროზის ხარისხი იყო უფრო მაღალი HHBV პაციენტებში. რაც მიუთითებს იმაზე, რომ გამოუვლენელმა ოკულტურმა B ჰეპატიტმა შეიძლება გარკვეული გავლენა იქონიოს ღვიძლის დაზიანებაზე. წინამდებარე კვლევამ აჩვენა, რომ აივ ინფიცირებულების მხოლოდ HHBV ანტისხეულებზე კვლევა არ ასახავს ოკულტური HBHBV კო-ინფექციის ჭეშმარიტ პრევალენტობას. ჩვენ ვთავაზობთ, რომ HBHBV -ის გამოსავლენად, ღვიძლის

ბიოფსიის ხელმიუწვდომლობის შემთხვევაში HBV ნიმუშების HBsAg -რმზე კვლევა იქნება ინფორმატიული.

2) უცხოეთში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თენგიზ ცერცვაძე გაიდლაინის სამუშაო ჯგუფის წევრი/ექსპერტი.	„Consolidated guidelines on the use of antiretroviral drugs for treating and preventing HIV infection“. Recommendations for a public health approach. June 2013.	World Health Organization Geneva, Switzerland	267
<p>Executive Summary</p> <p><i>Consolidated ARV guidelines 2013, June 2013</i></p> <p>These consolidated guidelines provide guidance on the diagnosis of human immunodeficiency virus (HIV) infection, the care of people living with HIV and the use of antiretroviral (ARV) drugs for treating and preventing HIV infection. They are structured along the continuum of HIV testing, care and treatment. Behavioural, structural and biomedical interventions that do not involve the use of ARV drugs are not covered in these guidelines.</p> <p>The 2013 consolidation process combines and harmonizes recommendations from a range of WHO guidelines and other documents, including the following 2010 guidelines on using antiretroviral therapy (ART) for HIV infection in adults and adolescents, in infants and children and for treating pregnant women living with HIV and preventing HIV infection in infants. Comprehensive guidance is now provided on using ARV drugs across age groups and populations of adults, pregnant and breastfeeding women, adolescents, children and key populations. The guidelines also aim to consolidate and update clinical, service delivery and programmatic guidance.</p> <p>The 2013 guidelines reflect important advances in HIV responses during the past three years. Since 2010, new technologies, including CD4 point-of-care testing, and new service delivery approaches allow HIV testing and treatment monitoring to be diversified and decentralized. Simple, safer, once-daily, single-pill ARV regimens that are suitable for use in most populations and age groups have become more affordable and more widely available in low- and middle-income countries. Countries are moving towards earlier initiation of triple-drug regimens and simplified programming for the prevention of mother-to-child transmission of HIV (PMTCT) that emphasizes the long-term health of pregnant women and mothers living with HIV and preventing HIV infection among their children.</p>				

The broader HIV prevention benefits of ARV drugs are being recognized: in addition to improving health and prolonging lives, ART prevents the sexual transmission of HIV, while pre-exposure prophylaxis of HIV with ARV drugs expands HIV prevention options and post-exposure prophylaxis of HIV continues to play an important role in managing HIV exposure in certain populations and settings, including for those who have been sexually assaulted. Although countries are at different stages of ART coverage and implementing the 2010 WHO guidelines, there is a consistent global trend towards initiating HIV treatment earlier.

Consistent with previous WHO guidelines, the 2013 guidelines are based on a public health approach to the further scaling up of ARV drugs for treatment and prevention that considers feasibility and effectiveness across a variety of resource-limited settings. The new clinical recommendations in these guidelines promote expanded eligibility for ART with a CD4 threshold for treatment initiation of 500 cells/mm³ or less for adults, adolescents and older children. Priority should be given to individuals with severe or advanced HIV disease and those with CD4 count of 350 cells/mm³ or less. ART is recommended to be initiated regardless of CD4 count for certain populations, including people with active tuberculosis (TB) disease who are living with HIV, people with both HIV and hepatitis B virus (HBV) infection with severe chronic liver disease, HIV-positive partners in serodiscordant couples, pregnant and breastfeeding women and children younger than five years of age. Harmonization of ART regimens for adults and children is recommended whenever possible, with a new, preferred first-line ART regimen. The need to phase out d4T in first-line ART regimens for adults and adolescents is being reinforced.

Viral load testing is now recommended as the preferred approach to monitoring ART success and diagnosing treatment failure, complementing clinical and immunological monitoring of people receiving ART.

The guidelines emphasize that ARV drugs should be used within a broad continuum of HIV care. Additional new recommendations provide guidance on community-based HIV testing and counselling and HIV testing of adolescents. Apart from new recommendations, summaries of and links to existing WHO guidance are provided for HIV testing and counselling, HIV prevention, general care for people living with HIV, the management of common coinfections and other comorbidities and monitoring and managing drug toxicities. Some existing recommendations need to be updated, and new recommendations will need to be reviewed in the next few years, as new evidence emerges.

Expanded eligibility for ART and a wider range of options for using ARV drugs provide new opportunities to save lives, improve clinical outcomes and reduce HIV incidence but also pose challenges to policy-makers and implementers in many countries. New operational guidance in 2013 provides recommendations for strengthening key aspects of the continuum of HIV care and improving linkages across the health system. This guidance focuses on strategies to improve retention in care and adherence to ART and on decentralizing the provision of ART to primary care, maternal and child health clinics, TB clinics and services to treat drug dependence. The operational guidance also addresses the implications of new clinical recommendations for laboratory services and supply systems for ARV drugs and other commodities.

Guidance specifically developed for HIV programme managers addresses decision-making and planning for the strategic use of ARV drugs in the context of national governance processes, HIV epidemiology, health systems capacity, available financial resources and ethical and human rights considerations. Implementation considerations especially relevant to programme managers are provided for major new recommendations. A concluding chapter on monitoring and evaluation provides preliminary guidance on monitoring the implementation of new recommendations.

The revision process for the 2013 guidelines was conducted in accordance with procedures established by the WHO Guidelines Review Committee. New clinical and operational recommendations in the

guidelines are based on the GRADE (Grading of Recommendations, Assessment, Development and Evaluation) approach to reviewing evidence and decision-making. Modelling, expert consultations and country case studies have informed clinical, operational and programmatic guidance. The process has identified key gaps in knowledge that will guide the future research agenda. In addition to new recommendations based on the GRADE system, the guidelines summarize existing recommendations from other WHO guidelines. Most of these recommendations were developed using the GRADE system or a modification of the GRADE rating of the strength and quality of the evidence.

The primary audience for these guidelines is national HIV programme managers, especially in low- and middle-income countries. The guidelines are anticipated to guide country policy decisions and planning the scaling up of ART. They will also be a valuable resource for clinicians and informing the priorities of development agencies, international organizations, nongovernmental organizations and other implementing partners during the next few years.

The 2013 guidelines represent an important step towards achieving universal access to ARV drugs for treating and preventing HIV, increasing the efficiency, impact and long-term sustainability of ARV programmes and realizing the ultimate goal of ending the HIV epidemic.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nikoloz Chkhartishvili, Russell Kempker, Natia Dvali, Lela Abashidze, Lali Sharvadze, Pati Gabunia, Henry M Blumberg, Carlos del Rio, Tengiz Tsertsvadze	Poor agreement between interferon-gamma release assays and the tuberculin skin test among HIV-infected individuals in the country of Georgia http://www.biomedcentral.com/1471-2334/13/513	BMC Infectious Diseases 2013, 13:513	BMC Infectious Diseases, USA	7

Abstract

Background

Improved tests to diagnose latent TB infection (LTBI) are needed. We sought to evaluate the performance of two commercially available interferon-gamma release assays (IGRAs) compared to the tuberculin skin test (TST) for the diagnosis of LTBI and to identify risk factors for LTBI among HIV-infected individuals in Georgia, a country with high rates of TB.

Methods

HIV-patients were enrolled from the National AIDS Center in Tbilisi, Georgia. After providing informed consent, each participant completed a questionnaire, had blood drawn for QuantiFERON-TB Gold in-Tube (QFT-GIT) and T-SPOT.TB testing and had a TST placed. The TST was read at 48–72 hrs with ≥ 5 mm

induration considered positive.

Results

Between 2009–2011, 240 HIV-infected persons (66% male) with a median age of 38 years and a median CD4 count of 255 cells/ μ l (IQR: 124–412) had diagnostic testing for LTBI performed. 94% had visible evidence of a BCG scar. The TST was positive in 41 (17%) patients; QFT-GIT in 70 (29%); and T-SPOT.TB in 56 (24%). At least one diagnostic test was positive in 109 (45%) patients and only among 13 (5%) patients were all three tests positive. Three (1%) QFT-GIT and 19 (8%) T-SPOT.TB test results were indeterminate. The agreement among all pairs of tests was poor: QFT-GIT vs. T-SPOT.TB (κ = 0.18, 95% CI .07-.30), QFT-GIT vs. TST (κ = 0.29, 95% CI .16-.42), and TST vs. T-SPOT.TB (κ = 0.22, 95% CI .07-.29). Risk factors for LTBI varied by diagnostic test and none showed associations between positive test results and well-known risk factors for TB, such as imprisonment, drug abuse and immunological status.

Conclusions

A high proportion of HIV patients had at least one positive diagnostic test for LTBI; however, there was very poor agreement among all tests. This lack of agreement makes it difficult to know which test is superior and most appropriate for LTBI testing among HIV-infected patients. While further follow-up studies will help determine the predictive ability of different LTBI tests, improved modalities are needed for accurate detection of LTBI and assessment of risk of developing active TB among HIV-infected patients.

2	Otar Chokoshvili, Khatuna Lomashvili, Naile Malakmadze, Marika Geleishvili, Jonas Brant, Nazibrola Chitadze, Lia Tevzadze, Gvantsa Chanturia, Tea Tevdoradze, Tengiz Tsertsvadze, Deborah Talkington, Rajal K Mody, Nancy Strockbine, Russell A Gerber, Edmond Maes, Thomas Rush.	Investigation of an outbreak of bloody diarrhea complicated with Hemolytic Uremic Syndrome, Georgia, 2009 Journal of Epidemiology and Global Health	Elsevier Editorial System(tm) for Journal of Epidemiology and Global Health Manuscript Number: JEGH-D-13-00118	Elsevier Editorial System, USA.	5
---	---	--	---	---------------------------------	---

Abstract:

In July-August 2009, eight patients with bloody diarrhea complicated by hemolytic uremic syndrome (HUS) were admitted to hospitals in Tbilisi, Georgia.

We started active surveillance in two regions for bloody diarrhea and post-diarrheal HUS. Of 25 cases-patients who developed HUS, half were ≥ 15 years old, 67% were female, seven (28%) died. No common exposures were identified. Among 20 HUS case-patients tested, Shiga toxin was detected in the stool of 2 patients (one with elevated serum IgG titers to several E. coli serogroups, including O111 and O104). Among 56 persons with only bloody diarrhea, we isolated Shiga toxin-producing E. coli (STEC) O104:H4 from 2 and Shigella from 10; 2 had serologic evidence of E. coli O26 infection. These cases may indicate a previously unrecognized burden of HUS in Georgia. We recommend national reporting of HUS and improving STEC detection capacity.

3	Archil Chkhotua, Pati Gabunia, Avtandil Tataradze, Naira Nibladze, Tengiz Tsertsvadze, Laurent Managadze.	„The first kidney transplant in HIV infected patient in Georgia: case report and review of the literature“.	International Journal of STD and AIDS.	October, 2013.	3
---	---	---	--	----------------	---

Abstract:

Kidney transplantation was considered as contraindication for HIV infected patients. With the advent of highly active antiretroviral therapy (HAART) the life expectancy of patients with HIV has improved significantly. Therefore, kidney transplantation once absolutely contraindicated, is now considered a treatment alternative in these patients. We report the first successful living-related kidney transplant in HIV infected patient performed in Georgia. The case report is followed-up by the review of literature. To our best knowledge, this is the first report of the successful kidney transplant in HIV-infected patient in East Europe and former Soviet Union Countries including the Central Asia.

4	Tsertsvadze T., Sharvadze L., Karchava M. et al.	„HCV2k/1b recombinant strain among hepatitis C infected genotype 2 patients in Georgia.	To be submitted to the European Journal of Gastroenterology and Hepatology.		
---	--	---	---	--	--

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თენგიზ ცერცვაძე სამუშაო შეხვედრა "აივ/შიდსის და ვირუსული ჰეპატიტების კო-ინფექციების	სამუშაო შეხვედრაზე მოწვეული იყო ე. ბონის (გერმანია) საუნივერსიტეტო კლინიკის აივ ინფექცია/შიდსის	31 ივლისი - 2 აგვისტო. 2013 წ. ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი.

	<p>მკურნალობის მართვა"</p>	<p>დეპარტმენტის ხელმძღვანელი, მსოფლიოში აღიარებული ექსპერტი და წამყვანი სპეციალისტი აივ ინფექციის და ვირუსული ჰეპატიტების დარგში პროფესორი იურგენ როქსტრო. პროფესორი როქსტრო არის გერმანიის შიდსის საზოგადოების თავჯდომარე და ევროპის შიდსის კლინიკური საზოგადოების წევრი.</p>	
2	<p>ლალი შარვაძე</p> <p>სამუშაო შეხვედრა "აივ/შიდსის და ვირუსული ჰეპატიტების კო-ინფექციების მკურნალობის მართვა"</p>	<p>სამუშაო შეხვედრაზე მოწვეული იყო ე. ბონის (გერმანია) საუნივერსიტეტო კლინიკის აივ ინფექცია/შიდსის დეპარტმენტის ხელმძღვანელი, მსოფლიოში აღიარებული ექსპერტი და წამყვანი სპეციალისტი აივ ინფექციის და ვირუსული ჰეპატიტების დარგში პროფესორი იურგენ როქსტრო. პროფესორი როქსტრო არის გერმანიის შიდსის საზოგადოების თავჯდომარე და ევროპის შიდსის კლინიკური საზოგადოების წევრი.</p>	<p>31 ივლისი - 2 აგვისტო. 2013 წ. ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი.</p>
3	<p>თენგიზ ცერცვაძე</p> <p>სიმპოზიუმი "აივ/შიდსის, აივ/ვირუსული ჰეპატიტებისა და აივ/ტუბერკულოზის მკურნალობის ახალი სტრატეგიები და მენეჯმენტი".</p>	<p>სიმპოზიუმზე მომხსენებლები იყვნენ: ბ-ნი Roy Gulick (New York Weill Cornell Medical College-ის ინფექციურ დაავადებათა დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, მედიცინის პროფესორი) და ბ-ნი Matthias Handorfer (ე. ვენის სამედიცინო უნივერსიტეტის შინაგანი მედიცინის დეპარტამენტი, გასტროენტეროლოგიისა და ჰეპატოლოგიის განყოფილება).</p>	<p>3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი. ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი.</p>

4	<p>ლალი შარვაძე</p> <p>სიმპოზიუმი "აივ/შიდსის, აივ/ვირუსული ჰეპატიტებისა და აივ/ტუბერკულოზის მკურნალობის სტრატეგიები მენეჯმენტი".</p>	<p>სიმპოზიუმზე მომხსენებლები იყვნენ: ბ-ნი Roy Gulick (New York Weill Cornell Medical College-ის ინფექციურ დაავადებათა დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, მედიცინის პროფესორი) და ბ-ნი Matthias Handorfer (ქ. ვენის სამედიცინო უნივერსიტეტის შინაგანი მედიცინის დეპარტამენტი, გასტროენტეროლოგიისა და ჰეპატოლოგიის განყოფილება).</p>	<p>3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი. ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი.</p>
---	---	---	--

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Natalia Bolokadze, Pati Gabunia, Ketevan Mshvidobadze, Nino Lanchava, Tengiz Tsertsvadze	TB/HIV co-infection in Georgia სასტენდო მოხსენება	EACS 2013 AIDS conference, 16-19 October, 2013, Brussels, Belgium.
<p>Abstract</p> <p>The aim of the study was to describe the clinical and epidemiological features of HIV patients with Tuberculosis. We performed a retrospective analysis of demographic, clinical and laboratory data from HIV patients admitted to the in-patient Department of Infectious Diseases, AIDS and Clinical Immunology Research Center of Georgia (IDACIRC) since 2011. Therefore, 544 patients were included in the study. Among 544 HIV infected patients 89 (16%) were co-infected with TB. The median age of the patients was 42 years (range 25-63 years). The average value of CD4 cell count was 99cells/mm³. Among HIV/TB co-infected patients 64 were pulmonary TB patients (18 sputum smear positive and 46 sputum smear negative), 16 extrapulmonary TB patients (8 - meningeal TB, 4 - lymph node TB, 2 - miliary TB, 1- pleural TB and 1 - osteoarticular TB) and 9 pulmonary+extrapulmonary TB patients (5 - pulmonary + meningeal TB, 3 - pulmonary + pleural TB, 1 - pulmonary +lymph node TB and 1 - pulmonary + osteoarticular TB). 76 (85%) patients received TB treatment according to DOTS strategy, 12 (14%)– MDR-TB treatment and 1 (1%) XDR-TB treatment. TB was diagnosed in 16 HIV patients after initiation of ART, in 10 of them TB was evaluated like IRIS.</p> <p>Among 89 HIV/TB patients 16 deaths have been registered, 11 were due to TB and 5 -due to end-stage liver disease. The median time to death was 3 months; 31% of patients died within one month, 44% within 3 months and 25% within 6 months after TB diagnosis. TB was the leading cause of death among HIV patients admitted to the in-patient Department of IDACIRC.</p> <p>Our study provides further evidence of dramatic effect of TB on HIV disease outcomes in Georgia. Our analysis emphasizes that the poor HIV/TB outcomes in Georgia require urgent health system-wide response.</p>			

2	Lali Sharvadze, Marine Karchava, Chkhartishvili, Lana Gatsferelia, Natia Dvali, Ekaterine Dolmazashvili, Lela Dzigua, Maia Zhamutashvili, Tengiz Tsertsvadze	IL28B C/C and URVR as Earliest Treatment Predictors of SVR among Georgian Cohort Infected with Difficult to Treat Genotype 1 სასტენდო მოხსენება	APASL Liver week, 6-10 June, 2013. Singapore.
---	--	--	---

Objectives: Early identification of factors contributing to successful treatment of hepatitis C infection is important for researchers and clinicians. Studies conducted on the role of ultra rapid viral response (URVR) for prediction of sustained viral response (SVR) have shown its high positive predictive value (PPV). However, data on the combined effect of URVR with IL28B genotypes for prediction of SVR are lacking. Our aim was to study the role of URVR and IL28B genotypes for prediction of SVR among patients in Georgia infected with genotype

1.Methods: Of a total of 156 patients enrolled in the study, 143 were included in the final analyses. Viral load testing for monitoring viral response was done at 3, 24, and 48, 72 hours and at 1, 2, and 4 weeks after treatment initiation. IL28B single nucleotide polymorphisms in rs12979860 were genotyped by real time PCR methods.

Results: Our study revealed URVR as the earliest treatment predictor among genotype 1 patients harboring IL28B C/C genotype (PPV-100%). Moreover, C/C genotype was found have a high PPV among genotype 1 patients without URVR or RVR unlike patients infected with genotype 2 or 3. URVR and IL28B C/C genotype were not as predictive of an SVR among genotype 2 and 3 patients; however RVR were highly predictive of an SVR in these patients.

Conclusions: Our results suggest that testing for IL28B genotypes and viral load at week one and two may improve the ability to predict an SVR among HCV genotype 1 patients; this information can be useful to encourage patients to remain on treatment.

3	N. Chkhartishvili, L. Sharvadze, O. Chokoshvili, N. Bolokadze, N. Rukhadze, R.R. Kempker, A. Gamkrelidze, J.A. DeHovitz, C. del Rio, T. Tsertsvadze	Mortality and Causes of Death among HIV Infected Individuals in the Country of Georgia: 1989-2012 სასტენდო მოხსენება Abstract: A-589-0012-00177	EACS 2013 AIDS conference, 16-19 October, 2013, Brussels, Belgium.
---	---	---	--

Objectives: Early identification of factors contributing to successful treatment of hepatitis C infection is important for researchers and clinicians. Studies conducted on the role of ultra rapid viral response (URVR) for prediction of sustained viral response (SVR) have shown its high positive predictive value (PPV). However, data on the combined effect of URVR with IL28B genotypes for prediction of SVR are lacking. Our aim was to study the role of URVR and IL28B genotypes for prediction of SVR among patients in Georgia infected with genotype 1.Methods: Of a total of 156 patients enrolled in the study, 143 were included in the final analyses. Viral load testing for monitoring viral response was done at 3, 24, and 48, 72 hours and at 1, 2, and 4 weeks after treatment initiation. IL28B single nucleotide polymorphisms in rs12979860 were genotyped by real time PCR methods.

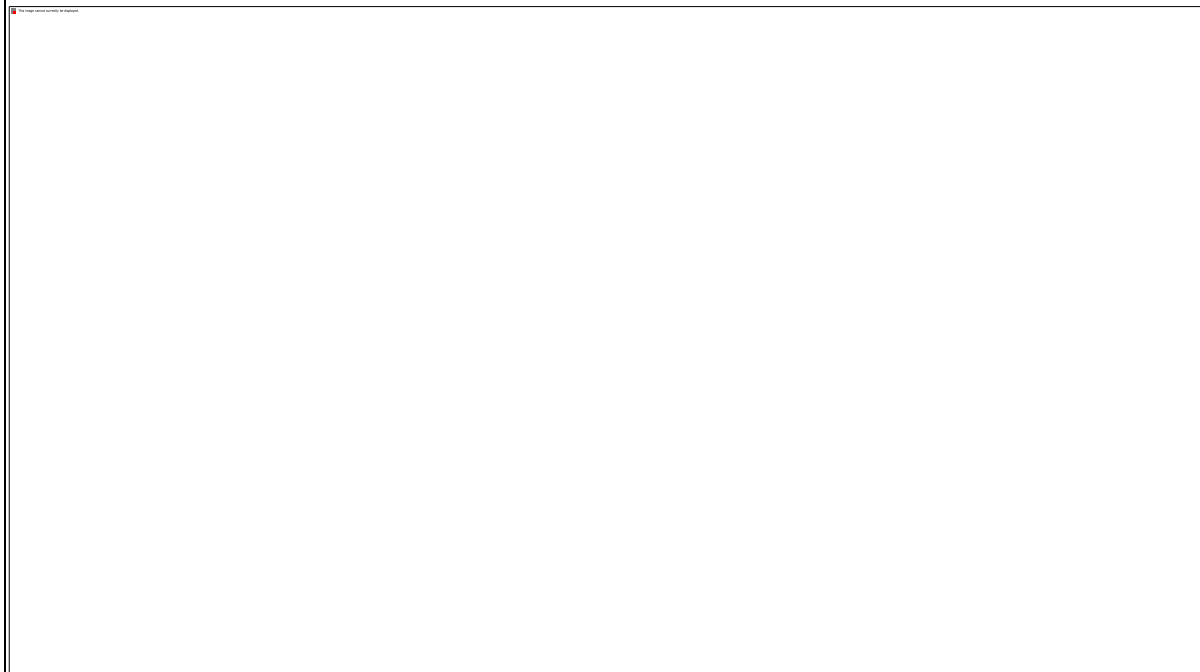
Results: Our study revealed URVR as the earliest treatment predictor among genotype 1 patients harboring IL28B C/C genotype (PPV-100%). Moreover, C/C genotype was found have a high PPV among genotype 1 patients without URVR or RVR unlike patients infected with genotype 2 or 3. URVR and IL28B C/C genotype were not as predictive of an SVR among genotype 2 and 3 patients; however RVR were highly

predictive of an SVR in these patients.

Conclusions: Our results suggest that testing for IL28B genotypes and viral load at week one and two may improve the ability to predict an SVR among HCV genotype 1 patients; this information can be useful to encourage patients to remain on treatment.

4	N. Chkhartishvili, O. Chokoshvili, L. Sharvadze, J. Dehovitz, C. del Rio, T. Tsertsvadze	The cascade of care in the eastern European country of Georgia სასტენდო მოხსენება Abstract: MOPE143	7th IAS Conference on HIV Pathogenesis, Treatment and Prevention (IAS 2013), June 30 – July 3, 2013, Kuala Lumpur Malaysia
---	---	---	--

Background: ART improves survival and prevents new infections. Success of ART depends on effective engagement of HIV-positive persons in care. The objective was to identify gaps in the continuum of HIV care that impede realization of treatment as prevention concept in Georgia. Methods: The analysis included adult HIV patients reported January 1989 - June 2012. Data was extracted from the national HIV/AIDS database as of October 1, 2012. Patient was defined as linked to care if he/she had at least one CD4 cell count measurement after HIV diagnosis. Retention was defined as at least one CD4 cell count measurement within 12 months prior to database closure. Results: Of cumulative 3,295 HIV infections reported in Georgia, 2,545 were known to be alive by October 1, 2012, which is 52% of estimated 4,900 persons living with HIV. Of 2,545 HIV diagnosed patients, 51% had history of IDU and 44% were infected via heterosexual contact. Among those diagnosed, 2,135 (84%) were linked to care and 1,847 (73%) were retained in care. Of 1,446 patients eligible for ART, 1,273 (88%) were on treatment and 985 (77%) of them had viral load < 400 copies/ml. Compared to heterosexually infected persons, IDUs were less likely to initiate care (89% vs. 80%, $p < 0.0001$), to remain in care (79% vs. 67%, $p < 0.0001$) and to achieve viral suppression (83% vs. 72%, $p < 0.0001$). In multivariate analysis factors associated with the attrition from care were: history of IDU, HIV diagnosis before 2005 and baseline CD4 count >350 cells/mm³.

[Engagement in HIV care in Georgia]

Conclusion: Findings demonstrate that majority of patients are retained in care. Loss of patients occurs at each step of the continuum of care, but the major gap is at the stage of HIV diagnosis. Additional efforts are needed to reduce the number of HIV infected persons unaware of their status.

5	Nikoloz Chkhartishvili, Otar Chokoshvili, Lali Sharvadze, Jack A. DeHovitz, Carlos del Rio, Tengiz Tsertsvadze	The Cascade of Care in the Eastern European Country of Georgia ფეჰიონი მონხეწეზა	3 rd International HIV Treatment as Prevention (TasP) Workshop, April 22-25, 2013, Vancouver, BC, Canada
---	--	---	---

Background

The injection drug use (IDU) driven HIV epidemic is rapidly expanding in Eastern European region. The growth of the epidemic in Georgia is slower compared to entire region. Since 2004 Georgia ensured universal access to free antiretroviral therapy (ART) and in 2012 begin to implement ART initiation criteria of CD4 count <350 cells/mm³. The aim of this analysis was to identify gaps in the continuum of HIV care that impede realization of treatment as prevention concept.

Methods

The analysis included all adult (age ≥18 years) HIV patients diagnosed in Georgia from 1989 through June 2012. Data was extracted from the national HIV/AIDS database as of October 1, 2012. Patient was defined as linked to care if he/she had at least one CD4 cell count measurement after HIV diagnosis. Retention was defined as at least one CD4 cell count measurement within 12 months prior to database closure date. For quantifying proportion of patients who were eligible for ART or had viral suppression, CD4 cell count and viral load measurements closest to the October 1, 2012 were selected. Estimated number of people living with HIV was derived from Spectrum projection software.

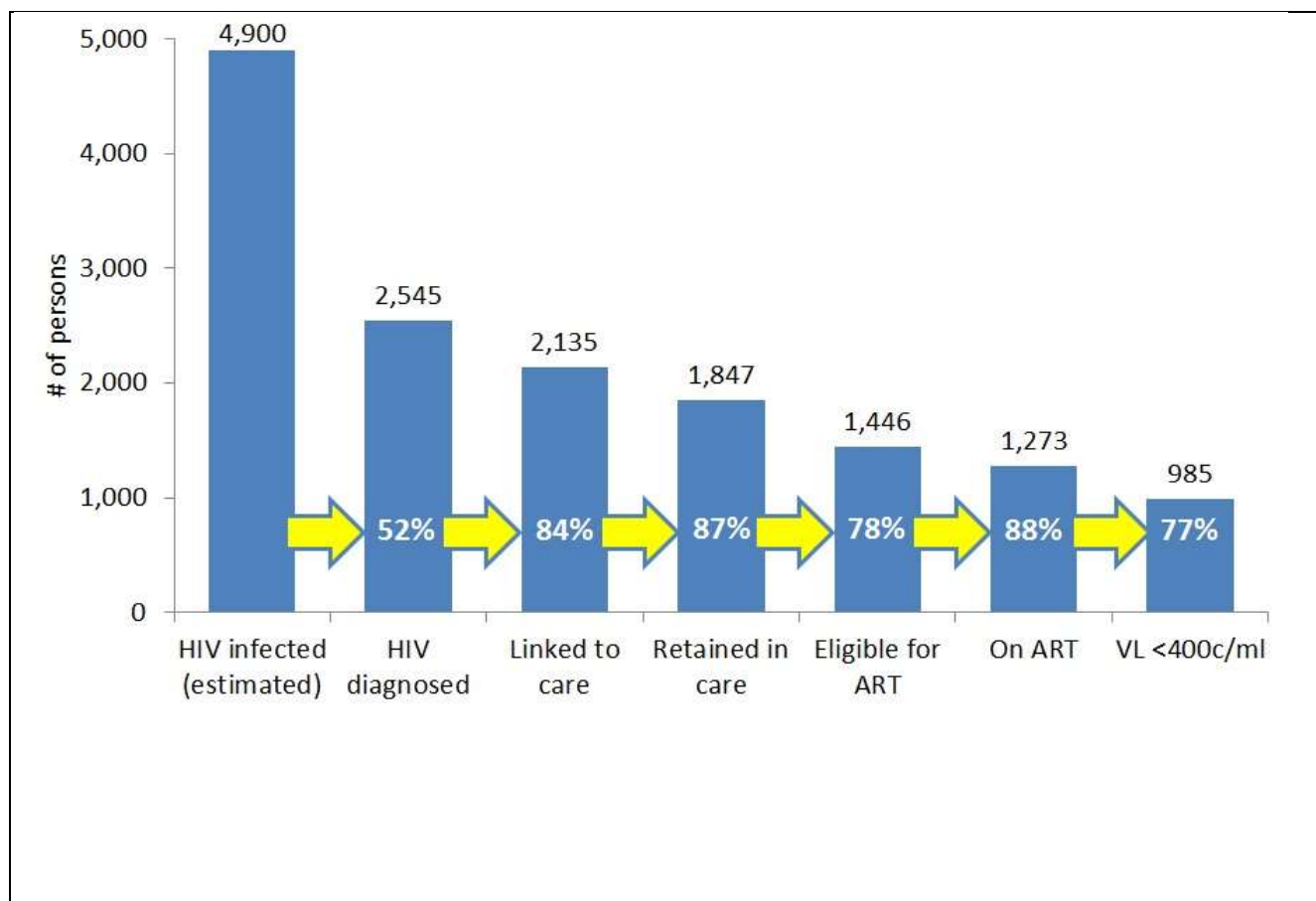
Results

Of cumulative 3,295 cases of adult HIV infection reported in Georgia, 2,545 HIV patients were known to be alive as of October 1, 2012, which is 52% of estimated 4,900 persons living with HIV in the country. Of 2,545 diagnosed HIV patients, 51% had history of IDU, 44% were infected via heterosexual contact and 4% - via male-to-male sex, 1% of patients acquired HIV through either blood transfusion or mode remained unknown. The median age at the time of diagnosis was 35 years and the median CD4 count was 223 cells/mm³. Among the 2,545 HIV diagnosed persons 2,135 (84%) were linked to care and 1,847 (73%) were retained in care. Of 1,446 patients eligible for ART, 1273 (88%) were on treatment and 985 (77%) of them had viral load <400 copies/ml at the last assessment. Compared to heterosexually infected persons, IDUs were less likely to initiate care (89% vs. 80%, p<0.0001), to remain in care (79% vs. 67%, p<0.0001) and to achieve viral suppression (83% vs. 72%, p<0.0001). In multivariate analysis factors associated with the attrition from care were: history of IDU (PR 1.44, 95% CI: 1.03-2.01), HIV diagnosis before the universal availability of ART (PR 2.09, 95% CI: 1.63-2.67) and baseline CD4 count >350 cells/mm³ (PR 2.16, 95% CI: 1.71-2.72).

Conclusion

Findings of our analysis demonstrate that majority of patients are retained in care. Loss of patients occurs at each step of the continuum of HIV care, but the major gap is at the stage of HIV diagnosis. Additional efforts are needed to reduce the number of HIV infected persons unaware of their status and to increase linkage and retention of IDUs. Earlier initiation of ART may improve retention in care.

Figure. Engagement in HIV care in Georgia

6	Chkhartishvili N, Sharvadze L, Chokoshvili O, Gabunia P, Tsertsvadze T.	Long-term Adherence to Antiretroviral Therapy (ART) in the Republic of Georgia სასტუენდო მოხსენება Paper #582.	20th Conference on Retroviruses and Opportunistic Infections (CROI 2013), March 3-6, 2013, Atlanta, GA, USA
---	---	--	---

Background: There is little information on adherence to antiretroviral therapy (ART) in Eastern European region, where the HIV epidemic is largely driven by injection drug use (IDU). We sought to evaluate antiretroviral adherence in the Eastern European country with universal access to ART.

Methods: Retrospective cohort included 569 adult patients first initiating ART at four clinics countrywide from January 2009 through June 2011. Adherence was measured by 6-month intervals based on medication refill compliance, defined as number of days supply of medication dispensed divided by days between prescription fills. Patients with >90% medication coverage were considered as adherent. Predictors of suboptimal adherence were assessed in modified Poisson regression.

Results: Of 569 patients included 72% were males and 55% had history of IDU. The median age at ART initiation was 38 years. The majority of patients (77%) were started on efavirenz (EFV) based regimen, 10% and 13 % received nevirapine (NVP) and boosted protease inhibitor (PI) containing regimens respectively. The median follow-up was 12 months (range: 6-30 months). Proportion of adherent patients did not vary significantly over time, with more than 75% of patients demonstrating good adherence in each 6-month period. Although majority of persons with a history of IDU achieved high levels of adherence, proportion of adherent IDUs were lower than non-IDUs (Table). Overall, 182 (32%) patients had at least one episode

of suboptimal adherence (<90%). In multivariate analysis history of IDU was associated with an episode of suboptimal adherence (RR 1.48, 95% CI: 1.03-2.14, p=0.03). Patients started on NVP-based ART were almost twice as likely to experience episode of suboptimal adherence compared to those receiving boosted PI (RR 1.97, 95% CI: 1.16-3.36, p=0.01). No differences were seen between EFV/NVP and EFV/PI containing regimens.

Conclusion: Findings indicate that the majority of patients maintain high levels of adherence over time. Despite the increased risk of suboptimal adherence among persons with history of IDUs, study demonstrated that high levels of adherence can be achieved in this population as well. The study suggests that boosted PI is better alternative to NVP in cases when EFV cannot be prescribed.

7	O. Chokoshvili, N. Chkhartishvili, N. Chokoshvili, M. Tsinstadze, T. Tsertsvadze	Female partners of IDU are under high-risk of HIV infection as HIV transmission shift from injection drug users to heterosexual contact: Republic of Georgia, 2002-2011 სასტენდო მოხსენება Abstract: A-581-0199-01072	7th IAS Conference on HIV Pathogenesis, Treatment and Prevention (IAS 2013). Kuala Lumpur, Malasia. 30 June – 3 July, 2013.
---	--	---	---

Background: HIV epidemic in Eastern European region is mainly driven by injection drug use (IDU) however increasing HIV heterosexual transmission have been reported. We conducted study to identify HIV transmission shift from IDU to heterosexual contact and reveal main risk factors of heterosexual HIV transmission in Eastern European country, republic of Georgia.

Methods: We analyzed national HIV/AIDS surveillance data of Georgia for 2002-2011. We used logistic regression analysis to analyze HIV transmission shift from IDU to heterosexual transmission over time. Furthermore, data of HIV heterosexual transmission sub category was used to assess HIV heterosexual transmission risk factors. Data was analyzed in Stata-v12.

Results: Of 1830 HIV cases analyzed, 1271 (69%) were male and median age was 37 year. 979 (53%) were infected through IDU, among them 6 (1%) females. 851 (46%) were infected with heterosexual contact. 75 homosexual HIV positive men were registered, but they won't included in analysis. Logistic regression revealed significant association of increasing odds of infection HIV through heterosexual intercourse over time (OR 1.10, 95% CI: 1.06-1.15, p< 0.0001). Females constituted 553 (65%) from 851 individuals infected through heterosexual contact. 445 (52%) reported unprotected sex with IDU. 89 (11%) had sex with partners from high HIV prevalence countries. Partners risk behavior was unknown for 317 (37%) individual, they were excluded from analysis. Multivariate analysis revealed that females are 36 times more likely to acquire HIV through heterosexual contact from IDU partner than males (OR 36.1, 95% CI: 18.31-71.27, p< 0.0001).

Conclusion: Study revealed that HIV heterosexual transmission increases over time and is strongly associated with sexual contact with IDU. Country should boost HIV prevention activities among IDU-s and their female partners to reduce HIV epidemic.

8	Lana Gatserelia, Marine Karchava, Lali Sharvadze	Occurrence of occult HCV among HIV infected patients in Georgia	The FIS (Federation of Infection Societies) Annual Conference 11-13 November 2013
---	--	---	---

		სასტენდო მოხსენება Poster: 291	International Convention Centre Birmingham, UK.
Abstract			
<p><u>BACKGROUND/AIM.</u> Occult hepatitis C (OCI) infection has been known as detectable HCV-RNA in the liver or peripheral blood mononuclear cells (PBMCs) in the absence of detectable serum or plasma HCV-RNA. OCI has been detected among different patients groups worldwide, it has been found not only in chronic hepatitis patients of unknown origin, but also among several groups at risk for HCV infection (hemodialysis patients or family members of patients with occult HCV). This occult infection has been reported also in healthy populations without evidence of liver disease. Prevalence of occult Hepatitis C virus has not been investigated in Georgian population, where a rate of HCV infection is highest (6.7%) among Eastern European Countries. The aim of this study was to investigate the occurrence of occult HCV infection among HIV infected individuals in Georgia. <u>METHODS.</u> As a pilot study, we have selected three groups of HIV infected patients for analyses: Group 1- HIV infected patients without evidence of liver disease (n = 98), group 2- HIV infected patients with cryptogenic liver disease (n = 34) and group 3- HIV /HBV co infected patients (n = 29). HCV RNA was tested in PBMCs samples by real-time polymerase chain reaction. HCV genotyping was performed by Line-probe assay based on reverse-hybridization technology. Liver fibrosis was evaluated by transient elastography (FibroScan®). <u>RESULTS.</u> HCV-RNA was detected in PBMCs specimens among 2 (2%) subjects from group 1, 4 (12%) subjects from group 2, and 9 (31%) subjects from group 3. HCV genotypes were determined for 13 of 15 OCI subjects resulting following genotype distribution: 6 (46%) - 1b, 3 (23%) - 2a/2c and 5 (38%) - 3a. Two samples failed to be genotyped due to extremely low HCV viral load. <u>CONCLUSIONS.</u> Our data revealed the occurrence of occult HCV infection in HIV infected patients. No single HCV genotype was predominant in the present study. Liver fibrosis was found more frequently and the fibrosis score was significantly higher in OCI patients versus negative ones, suggesting that undiagnosed OCI might impact on the clinical course of HIV infection. The study demonstrated that testing only for HCV antibody fails to identify the true prevalence of HCV co-infection among HIV infected patients. We propose that in the absence of liver biopsy specimens, analysis of PBMC sample for HCV-RNA would be informative for detection of occult HCV.</p>			
9	NIKOLOZ CHKHARTISHVILI, OTAR CHOKOSHVILI, LALI SHARVADZE, JACK A.. DEHOVITZ, CARLOS DEL RIO, TENGI Z TSEKTSVADZE	Trends in Cascade of Care in the Eastern European Country of Georgia: 2008-2012 სასტენდო მოხსენება Poster: 764	Conference of Retroviruses and Opportunistic Infections (CROI) 2014, Boston, Massachusetts, USA, March 3 to March 6, 2014
10	თენგიზ ცერცვაძე		The 10th Barcelona Liver Meeting. 17-20 September, 2013. Barcelona, Spain
11	თენგიზ ცერცვაძე		The liver meeting 2013. AASLD. 1-5 November, 2013. Washington, DC, USA.
12	ლალი შარვაძე		6 th Paris Hepatitis Conference, 14-15 January, 2013. Paris, France
13	ლალი შარვაძე		EASL 2013 International Liver Congress. 24-27 April, 2013.

			Amsterdam, Nltherlands.
14	ლალი შარვაძე		The liver meeting 2013. AASLD. 1-5 November, 2013. Washington, DC, USA.
15	ლალი შარვაძე		“Liver transplantation course” Kent Hospital, Izmir, Turkey. 10-18 March, 2013.
16	ლალი შარვაძე		“Clinical Observational Program”. Hepatitis C workshop. 15-16 May, Hanover, Germany.
17	ლალი შარვაძე		The 10th Barcelona Liver Meeting. 17-20 September, 2013. Barcelona, Spain
18	ლალი შარვაძე		APASL Liver Week Singapore, 6-10 June, 2013.

**ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტი**

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მედიცინის ფაკულტეტი, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **პაატა იმნაძე, თსუ სრული პროფესორი**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

პაატა იმნაძე, სრული პროფესორი

შოთა ცანავა, ასოცირებული პროფესორი

ნატა ყაზახაშვილი, ასოცირებული პროფესორი

ნინო ჩიხლაძე, ასოცირებული პროფესორი

ლაშა ლორია, ასოცირებული პროფესორი

ქეთევან დადიანი, ასოცირებული პროფესორი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	TEMPUS Project: "Masters Programs in Public Health and Social Services" Project ID - 511340-TEMPUS-1-2010-1-NL-TEMPUS-JPGR	Funded by the Tempus (The Trans-European mobility scheme for university studies) project duration: 2010.X - 2013.X	Project coordinator - University of Cumbria, UK leading University from Georgia - University of Georgia	თსუ-ს მხრიდან: ნინო ჩიხლაძე; ნატა ყაზახაშვილი ლაშა ლორია ნატო ფიცხელაური

პროექტის მოკლე ანოტაცია: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტი 2010 წლის ოქტომბრიდან მონაწილეობდა ევროგაერთიანების TEMPUS-ის საგრანტო პროექტში 511303-TEMPUS-1-2010-1-UK-TEMPUS-JPCR „სამაგისტრო პროგრამები: საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და სოციალურ სერვისებში“. პროექტში მონაწილეობდა ევროპისა და პოსტსაბჭოთა ქვეყნების 9 უნივერსიტეტი, კერძოდ: კუმბრიის უნივერსიტეტი (დიდი ბრიტანეთი), ტექნოლოგიების სამეფო ინსტიტუტი KTH (სტოკჰოლმი, შვედეთი); ბაბემ-ბოიას სოციალური კვლევის უნივერსიტეტი (კლუჯ-ნაპოკა, რუმინეთი); ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და ერევნის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი (სომხეთი), კიშინოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და სახელმწიფო სამედიცინო და ფარმაცევტული უნივერსიტეტი (მოლდავეთი), ხოლო საქართველოს მხრიდან თსუ და საქართველოს უნივერსიტეტი. პროექტის განხორციელებაში წამყვანი უნივერსიტეტი იყო კუმბრიის უნივერსიტეტი (დიდი ბრიტანეთი), რომელიც ამავე დროს პროექტის კოორდინატორის ფუნქციასაც ასრულებდა. პროექტი მიზნად ისახავდა ევროპის რეგიონში მიმდინარე ცვლილებებისა და თანამედროვე გამოწვევების შესაბამისად აზრთა გაზიარებას საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სფეროში, ასევე თანამშრომლობას სტუდენტთა სწავლებისა საქმეში საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და სოციალური სერვისების მიმართულებით. პროექტის ძირითადი მიზანი იყო მონაწილე უმაღლეს სასწავლებლებთან მჭიდრო თანამშრომლობა საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სფეროში, მოსახლეობის ასაკობრივ-სქესობრივი შემადგენლობისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის ამსახველი მაჩვენებლების მიხედვით პრობლემების წარმოჩენა და მომავალ სპეციალისტთა დიპლომის შემდგომ ეტაოზე სწავლება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამებით; თანამედროვე გამოწვევების

შესაბამისას ახალი სამაგისტრო პროგრამის მომზადება, პროექტში ჩართული პარტნიორი უნივერსიტეტის აკადემიური პერსონალის გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება, სტუდენტთა სწავლებისთვის ახალი სასწავლო-საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენება და სტუდენტთა უზრუნველყოფა უახლესი სასწავლო ლიტერატურით.

პროექტი დაიწყო 2010 წლის 15 ოქტომბერს და სამი წლის მანძილზე გაგრძელდა. პროექტის შედეგები: ტემპუსის პროექტის დაწყების შემდეგ თსუ მედიცინის ფაკულტეტის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტის აკადემიური პერსონალი გაეცნო პროექტში მონაწილე უნივერსიტეტების გამოცდილებას. ახალი ინფორმაციის საფუძველზე პროექტის მსვლელობაშივე განხორციელდა ცვლილებები სამაგისტრო პროგრამაში „საზოგადოებრივი ჯანდაცვა“, კერძოდ:

1. სამაგისტრო პროგრამის ფარგლებში სწავლებისთვის დაწესდა მისაღები კონტინგენტის ლიმიტი - არაუმეტეს 10 სტუდენტისა. (დასტურდება სამაგისტრო პროგრამის თაობაზე გაკეთებული განაცხადით)
2. გაიზარდა საათების რაოდენობა სტუდენტის დამოუკიდებლად მუშაობისთვის (დასტურდება სტუდენტების მიერ შესრულებული საშინაო დავალებებით)
3. სტუდენტებმა დავალებების შესრულება დაიწყეს არამხოლოდ ტრადიციული ვერბალური გადმოცემის ან წერითი ფორმით, არამედ ვიზუალური მასალის აქტიური გამოყენებით, რითიც სასწავლო პროცესი უფრო საინტერესო და ეფექტური გახდა.
4. პედაგოგებმა აუხსნეს და სტუდენტებისთვის უფრო გასაგები გახდა სოციალურ ქსელების სასწავლო პროცესში გამოყენება, რაც რეალობაშიც აისახა: სტუდენტებმა შექმნეს საკუთარი ჯგუფი სოციალურ ქსელში, სადაც აქტიურად ცვლიან ინფორმაციებს და უზიარებენ ერთმანეთს საკუთარ შეხედულებებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის განმსაზღვრელი ფაქტორების, ჯანდაცვის სფეროში მიმდინარე მოვლენების თაობაზე, სასწავლო მასალების თაობაზე და სხვ...
5. შეიცვალა სწავლების გრაფიკი და სტუდენტებს სწავლისთვის დროის ასარჩევად მეტი თავისუფლება მიეცათ. სასწავლო გრაფიკი გახდა უფრო მოქნილი და ელასტიური, ამდენად, მაგისტრანტს შეუძლია ლექტორთან შეთანხმებით აუდიტორული მეცადინეობისთვის მისთვის მოსახერხებელი და სასურველი დრო განსაზღვროს.
6. შეიცვალა სწავლების ფორმატი ნაცვლად ხანგძლივი აუდიტორული მეცადინეობებისა სტუდენტი მეტ დროს ანდომებს დამოუკიდებლად მუშაობას და მოსახლეობის საზოგადოების ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში არსებული პრობლემების აღმოჩენას დამოუკიდებლად ახდენს (დასტურდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე მოქმედი ფაქტორების თაობაზე სტუდენტების მიერ შექმნილი ფოტოარქივით)
7. შეიცვალა სამაგისტრო პროგრამის „საზოგადოებრივი ჯანდაცვა“ სტრუქტურა, დაემატა ორი ახალი არჩევითი საგანი: „სოციალური ფსიქოლოგია“ და „ჯანმრთელობის ხელშეწყობა და დაავადებათა პრევენცია“ (დასტურდება სილაბუსებით).
8. შეიცვალა და გამარტივდა სამაგისტრო პროგრამის ტექსტური ნაწილი და სასწავლო საკითხები, რის საფუძველზეც მოიხსნა სამაგისტრო პროგრამის ფარგლებში სწავლის გასაგრძელებლად დაწესებული წინაპირობები.
9. 2013 წლის შემოდგომის სემესტრიდან, მაგისტრანტებს მიეცათ შესაძლებლობა გააკეთონ არჩევანი თავისი სურვილის და ინტერესისფეროს მიხედვით, კერძოდ, გაიარონ სწავლება არჩევითი საგანის მიხედვით (5 კრედიტი), ან მოამზადონ საკურსო ნაშრომი (5 კრედიტი) და ამ გზით შეასრულონ სემესტრის განმავლობაში შესასრულებელი 30 კრედიტი.
10. სამაგისტრო პროგრამაში „საზოგადოებრივი ჯანდაცვა“ განხორციელებული ცვლილებების თაობაზე გავრცელდა ინფორმაცია სტუდენტებში იმ გამოცდილების გათვალისწინებით, რომელიც აკადემიურმა პერსონალმა მიიღო პროექტის ფარგლებში. შედეგად მოიმატა სამაგისტრო პროგრამის ფარგლებში სწავლის მსურველთა რაოდენობამ (დასტურდება შემოსული განაცხადების რაოდენობით).

11. შექმნილ იქნა ახალი ლიტერატურა
12. მომზადდა სტუდენტებისთვის დამატებითი წასაკითხი ლიტერატურა ე.წ. „რიდინგები“.
13. პროექტის ფარგლებში ჩატარდა რამდენიმე კვლევა, რომელიც მოხსენდა პარტნიორი უნივერსიტეტების მიერ ორგანიზებულ საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებზე.
14. პროექტის ფარგლებში ჩატარებული კვლევების საფუძველზე მომზადებული სამეცნიერო სტატიები მოხსენებულ იქნა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებზე და გამოქვეყნდა კონფერენციების შრომათა კრებულებში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელმწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნატო ფიცხელაური, ნატა ყაზახაშვილი	სამედიცინო მომსახურების ხარისხის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	143 გვ

წიგნში განხილულია სამედიცინო მომსახურების ხარისხის უზრუნველყოფის, მართვის და გაუმჯობესების საკითხები, ხარისხის კონცეფციის ევოლუციის კომპლექსური ანალიზი, როგორც საერთაშორისო, ასევე ეროვნული გამოცდილების ჭრილში. ნაშრომში სხვა ფუნდამენტურ საკითხებთან ერთად განხილულია ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობაზე პაციენტის უფლების და სამედიცინო მომსახურების ხარისხის უზრუნველყოფის სტრატეგიების განვითარების საკითხები. ასევე პაციენტის სამედიცინო და არასამედიცინო მოლოდინების დაკმაყოფილების მნიშვნელობა სამედიცინო მომსახურების პროცესში. ნაშრომში წარმოდგენილია სამედიცინო მომსახურების ხარისხის თემატიკის აქტუალობა და მნიშვნელობა საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის რეფორმის მიმდინარეობის პროცესში. აღსანიშნავია, რომ ნაშრომი სამედიცინო მომსახურების ხარისხის უზრუნველყოფის თაობაზე არსებული უახლესი მასალების სისტემაზაციის და ანალიზის პირველ მცდელობაა საქართველოში. ნაშრომი განკუთვნილია სამედიცინო მომსახურების ხარისხის საკითხებით დაინტერესებული პროფესიული საზოგადოებისთვის, ჯანდაცვის დარგის სტუდენტებისთვის.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნატა ყაზახაშვილი	„სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები და ქალთა	კონფერენციის შრომათა კრებული გვერდი 51.	თბილისი, საქართველო	290

		ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობა, საქართველო, 2000-2012.“ საქართველოს მეან- გინეკოლოგთა და პერინატოლოგთა მე-5 ყრილობა. „პრაქტიკული მეანობა- გინეკოლოგიისა აქტუალური საკითხები“	4 2013 ოქტომბერი,		
--	--	--	-------------------------	--	--

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სპეციალისტებისთვის, როგორც განვითარებულ, ისე განვითარებად ქვეყნებში, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები (სგგი) აქტუალურ პრობლემად რჩება. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის უკანასკნელი მონაცემების მიხედვით, მსოფლიოში ყოველწლიურად ადგილი აქვს სქესობრივი გზით გადამდები განკურნებადი ინფექციების 448 მილიონ ახალ შემთხვევას 15-49 წლის ასაკის მოზარდებსა და მოზრდილებში. სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები ქალებში უფრო მეტად იწვევს მძიმე გართულებებს, ვიდრე მამაკაცებში. მაგალითად, ქლამიდიოზი და გონორეა მენჯის ღრუს ანთებითი დაავადებების, ექტოპიური ორსულობის და უნაყოფობის ყველაზე ხშირი გამომწვევია, ხოლო ადამიანის პაპილომა ვირუსი (HPV) ასოცირდება საშვილოსნოს ყელის კიბოსთან. სქესობრივი გზით გადამდებ ინფექციებს ორსულობისას შეუძლია გამოიწვიოს სანაყოფე წყლების ნაადრევი დაღვრა, ნაადრევი მშობიარობა და მშობიარობის შემდგომი ენდომეტრიტი. დადგენილია, რომ ორსულ ქალებში არანამკურნალები ადრეული სიფილისის მკვდრადშობადობის ყოველი მეოთხე შემთხვევის (25%) და ნეონატალური სიკვდილიანობის 14%-ის მიზეზია, რაც მთლიანობაში, პერინატალური სიკვდილიანობის დაახლოებით 40%-ია (WHO, 2010). ქალებში არანამკურნალები გონოკოკური და ქლამიდიური ინფექციები იწვევს მენჯის ღრუს ანთებითი დაავადებების დაახლოებით 40%-ს. მათგან დაახლოებით 25% უნაყოფობით სრულდება (WHO, 2006). გარდა ამისა, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები ზრდის აივ ინფექციის მიმდებლობას და ხელს უწყობს მის გავრცელებას. სგგი ძალზე სწრაფად და განსაკუთრებით საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ უმეტეს შემთხვევაში ინფიცირებულთა ასაკი 30 წელს არ აღემატება. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ სგგი-ით ყველაზე მეტად ავადდება მოსახლეობის სოციალურად და რეპროდუქციულად აქტიური ნაწილი.

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტში წინამდებარე სამეცნიერო კვლევის დაგეგმვის ძირითადი მიზანი იყო დასაბუთებული პასუხი გაგვეცა კითხვებზე: როგორ შეიცვალა უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობა საქართველოში. წარმოადგენს თუ არა სგგი მზარდ პრობლემას დედათა და ბავშვთა ჯანდაცვის სისტემისთვის. არსებობს თუ არა სგგი გავრცელების ხელშემწყობი გარემოებები საქართველოში. დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის ამსახველი მასალები და არსებული სტატისტიკური მონაცემები რამდენად ხელმისაწვდომია და რამდენად სარწმუნოა. რა გამოუყენებელი რესურსები არსებობს დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის და სხვ.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის /კრებულის დასახელება	ჟურნალის კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Kalandia L, Kazakhstanvili N., Chikhladze N. Loria L. Pitskhelauri N.	“Review of the health insurance market of Georgia: Public Health Perspective”	Conference book, Page 109. The Project Tempus-511303-2010-1-UK-TEMPUS-JPCR “Masters Programmes in Public Health and Social Services”. Materials of the Final Conference, 23-27 September, 2013	International Conference Organised by The State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemitanu” and Moldova State University. Chisinau, Moldova.	221 pages
2.	Bubashvili I, Chikhladze N., Kazakhstanvili N., Pitskhelauri N., Loria L	“Reproductive Health and Rights in Georgia - a Public Health Concern”.	Conference book, Page 20. The Project Tempus-511303-2010-1-UK-TEMPUS-JPCR “Masters Programmes in Public Health and Social Services”. Materials of the Final Conference, 23-27 September, 2013	International Conference Organised by The State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemitanu” and Moldova State University. Chisinau, Moldova	221 pages

ანოტაციები

1. “საქართველოს სადაზღვევო ბაზრის მიმოხილვა საზოგადოებრივი ჯანდაცვის თვალსაზრისით” - ნაშრომში აღნიშნულია, რომ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია გაიზარდოს მოსახლეობის ხელმისაწვდომობა სამედიცინო სერვისებზე. ჯანდაცვის სისტემის განვითარებისთვის სამედიცინო დაზღვევა ერთ-ერთ ეფექტურ ფინანსურ ინსტრუმენტად ითვლება. სადაზღვევო სისტემის სწორი მენეჯმენტის პირობებში მნიშვნელოვნად უმჯობესდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობა. სადაზღვევო ბაზრის ფორმირება და სამედიცინო დაზღვევის სისტემის ჩამოყალიბება საქართველოში გასული საუკუნის 90-იანი წლებში დაიწყო. ცნობილია, რომ სამედიცინო დაზღვევა მხოლოდ მოსახლეობის ჯანმრთელობის

დაცვას არ უწყობს ხელს, არამედ ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებას, მოსახლეობის სოციალურ კეთილდღეობას და უსაფრთხოებას. დაზღვევით სარგებლობის შემთხვევაში ადამიანი მოსალოდნელი რისკებისაგან თავს დაცულად გრძნობს. ჯანმრთელობის განმარტებით „ჯანმრთელობა არის კარგი ფიზიკური და სულიერი მდგომარეობა, ასევე სოციალური კეთილდღეობა.“ ამიტომ, სამედიცინო დაზღვევას ერთ-ერთი წამყვანი როლი ენიჭება მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის საქმეში. ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ადმინისტრაციამ აკადემიური პერსონალის ჯანმრთელობის დაცვის გასაუმჯობესებლად მიიღო გადაწყვეტილება თანამშრომელთა ჯანმრთელობის დაზღვევის თაობაზე. წინამდებარე ნაშრომის მიზანი იყო უნივერსიტეტის აკადემიური პერსონალის ინფორმირებულობის დონის შესწავლა სამედიცინო დაზღვევის თაობაზე. დაზღვევის სისტემაში არსებული ნაკლოვანებების იდენტიფიცირება და მათი დაძლევის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო თსუ აკადემიურმა პერსონალმა - 500-მდე რესპონდენტი. გამოვლინდა, რომ ჯანდაცვის სერვისებზე დაზღვეულთა ხელმისაწვდომობა გაიზარდა, ოჯახის ექიმთან მიმართვიანობამ იმატა, თუმცა თავად სადაზღვევო შემთხვევების მენეჯმენტი სრულყოფას საჭიროებს. დაზღვეულთა განწყობა სამედიცინო დაზღვევით სარგებლობის მიმართ მაღალია, რაც სადაზღვევო ბაზრის განვითარების პერსპექტივებზე მიუთითებს.

2. „ქალთა რეპროდუქციული ჯანმრთელობა და რეპროდუქციული უფლებები - საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პრობლემა“ - სამეცნიერო ნაშრომი ეხება ქალთა რეპროდუქციული ჯანმრთელობისა და რეპროდუქციულ უფლებებს საქართველოში. ნაშრომის თემის აქტუალობა ეჭვს არ იწვევს, ვინაიდან

საქართველოში მოსახლეობის აღწარმოების საქმეში მეტად რთული ვითარებაა შექმნილი. შობადობის შემცირება და ზოგადად კრიზისული დემოგრაფიული ვითარება მეცნიერ-მკვლევართა ყურადღებას დიდხანია იპყრობს.

მოსახლეობის რიცხოვნობის შემცირება განსაკუთრებით თვალშისაცემი გახდა გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისიდან. რთულ სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მდგომარეობას მოსახლეობამ შეცვლილი რეპროდუქციული ქცევით უპასუხა. ფერტილობის კოეფიციენტი სერიოზულად დაეცა და 1,4 (2008 წ) გაუტოლდა. მიუხედავად იმისა, რომ დამოუკიდებლობის მოპოვებისთანავე ქვეყნის მთავრობამ ყურადღება გაამახვილა ქვეყანაში შექმნილ რთულ დემოგრაფიულ ვითარებაზე და როგორც დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვა, ასევე რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვა საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის ეროვნული პოლიტიკის და ჯანდაცვის განვითარების სტრატეგიული გეგმის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტად განსაზღვრა, მდგომარეობა მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა. ამდენად, საქართველოში ქალთა რეპროდუქციული ჯანმრთელობის საკითხები მეტად საინტერესო და მნიშვნელოვანია. რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში სწორი სახელმწიფოებრივი მიდგომისა და პოლიტიკის ფორმირება მოითხოვს მრავალმხრივი ინფორმაციის გაანალიზებას, სხვა ქვეყნების გამოცდილების გაზიარებას, რათა მისი შემდგომი განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებების შერჩევა მეცნიერულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით მოხდეს. რეპროდუქციული ჯანმრთელობის პოლიტიკის განსაზღვრა დიდ სირთულეებთან არის დაკავშირებული, ვინაიდან ის, თავის მხრივ, კონკრეტული ქვეყნის მოსახლეობის რეპროდუქციული ქცევის კანონებს უნდა შეესაბამებოდეს. სხვადასხვა სოციალურ და ბუნებრივ პირობებში, განსხვავებული კულტურისა და ტრადიციების მქონე ქვეყნებში განსხვავდება მოსახლეობის რეპროდუქციული ქცევა. ნაშრომში განხილულია რეპროდუქციულ ჯანმრთელობის პოლიტიკა საქართველოში. ასევე განხილულია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის რეპროდუქციული ჯანდაცვის სტრატეგია, 1994 წ კაიროში მიღებული რეპროდუქციული ჯანმრთელობის პროგრამა და სხვა მნიშვნელოვანი დოკუმენტები. კვლევის შედეგად გამოიკვეთა საქართველოს რეპროდუქციული ჯანმრთელობის სისტემის სუსტი მხარეები და ის ნაკლოვანებები, რომელთა აღმოფხვრის მაგალითებსაც იძლევა ევროპის რეგიონების სხვა

ქვეყნების გამოცდილება. რეპროდუქციული ჯანმრთელობის სფეროში მოსახლეობის ინფორმირებულობის დონის დადგენის მიზნით სამეცნიერო ნაშრომის ფარგლებში ჩატარებულია კვლევა: გამოკითხულია 200 რესპონდენტი, საგულისხმოა, რომ გამოკითხულთა თითქმის ნახევარი - 43% თვლის, რომ არავითარი ინფორმაცია არ აქვს რეპროდუქციული ჯანმრთელობის შესახებ.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

მონაწილეობა საერთაშორისო ფორუმებში:

2013 (26 იანვარი) მსოფლიო ბანკის “ახალგაზრდული ხმების” რეპროდუქციულ ჯანმრთელობის პროექტი. პროექტის პირველი ეტაპი – "ფორუმი: მრგვალი მაგიდა სფეროში ჩართული ორგანიზაციების და ექსპერტების მონაწილეობით. მსოფლიო ბანკის თბილისის ოფისი, ნ.რამიშვილის ქ.5, თბილისი.

2013 (16 აპრილი) – American Pharmacy International (აშშ)/IDA Foundation (ნიდერლანდები)/ GPC საქართველო. კონფერენცია თემაზე: „ჯენერიკ-მედიკამენტები ეკონომიური შეფუთვით“. სასტუმრო „თბილისი-მარიოტი“, თბილისი, საქართველო.

2013 (24-25 ივნისი) - საქართველოს შრომის ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტრო/ GIMPHA (Georgian International Medical and Public Health Association) ერთობლივი საერთაშორისო კონფერენცია „მედეა 2013“. სასტუმრო მარიოტ-ქორთიარდი. თბილისი, საქართველო.

2013 (8 ივლისი) ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ევროკავშირის TEMPUS — ის პროექტი სასწავლო პროგრამა გამოყენებით ბიომეცნიერებებში“ დასკვნითი კონფერენცია. თსუ, ივ. ჯავახიშვილის სახ. დარბაზი. თბილისი.

2013 (4 ოქტომბერი) საქართველოს მეან-გინეკოლოგთა და პერინატოლოგთა ასოციაცია. საქართველოს მეან-გინეკოლოგთა და პერინატოლოგთა მე-5 ყრილობა „პრაქტიკული მეანობა-გინეკოლოგიის აქტუალური საკითხები“. (ორალური მოხსენება). სასტუმრო „შერატონ-მეტეხი პალასი“. თბილისი, საქართველო

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. ყაზახაშვილი	სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები და დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა. საქართველო, 2000-2012	2013 წლის 4 ოქტომბერი საქართველოს მეან-გინეკოლოგთა და პერინატოლოგთა ასოციაცია. საქართველოს მეან-გინეკოლოგთა და პერინატოლოგთა მე-5 ყრილობა „პრაქტიკული მეანობა-გინეკოლოგიის აქტუალური საკითხები“. სასტუმრო „შერატონ-მეტეხი

			პალასი“. თბილისი. საქართველო
<p>საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სპეციალისტებისთვის, როგორც განვითარებულ, ისე განვითარებად ქვეყნებში, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები (სგგი) აქტუალურ პრობლემად რჩება. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის უკანასკნელი მონაცემების მიხედვით, მსოფლიოში ყოველწლიურად ადგილი აქვს სქესობრივი გზით გადამდები განკურნებადი ინფექციების 448 მილიონ ახალ შემთხვევას 15-49 წლის ასაკის მოზარდებსა და მოზარდილებში. სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები ქალებში უფრო მეტად იწვევს მძიმე გართულებებს, ვიდრე მამაკაცებში. მაგალითად, ქლამიდიოზი და გონორეა მენჯის ღრუს ანთებითი დაავადებების, ექტოპიური ორსულობის და უნაყოფობის ყველაზე ხშირი გამომწვევია, ხოლო ადამიანის პაპილომა ვირუსი (HPV) ასოცირდება საშვილოსნოს ყელის კიბოსთან. სქესობრივი გზით გადამდებ ინფექციებს ორსულობისას შეუძლია გამოიწვიოს სანაყოფე წყლების ნაადრევი დაღვრა, ნაადრევი მშობიარობა და მშობიარობისშემდგომი ენდომეტრიტი. დადგენილია, რომ ორსულ ქალებში არანამკურნალები ადრეული სიფილისი მკვდრადშობადობის ყოველი მეოთხე შემთხვევის (25%) და ნეონატალური სიკვდილიანობის 14%-ის მიზეზია, რაც მთლიანობაში, პერინატალური სიკვდილიანობის დაახლოებით 40%-ია (WHO, 2010). ქალებში არანამკურნალები გონოკოკური და ქლამიდიური ინფექციები იწვევს მენჯის ღრუს ანთებითი დაავადებების დაახლოებით 40%-ს. მათგან დაახლოებით 25% უნაყოფობით სრულდება (WHO, 2006). გარდა ამისა, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები ზრდის აივ ინფექციის მიმდებლობას და ხელს უწყობს მის გავრცელებას. სგგი ძალზე სწრაფად და განსაკუთრებით საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ უმეტეს შემთხვევაში ინფიცირებულთა ასაკი 30 წელს არ აღემატება. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ სგგი-ით ყველაზე მეტად ავადდება მოსახლეობის სოციალურად და რეპროდუქციულად აქტიური ნაწილი.</p> <p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დეპარტამენტში წინამდებარე სამეცნიერო კვლევის დაგეგმვის ძირითადი მიზანი იყო დასაბუთებული პასუხი გაგვეცა კითხვებზე: როგორ შეიცვალა უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობა საქართველოში. წარმოადგენს თუ არა სგგი მზარდ პრობლემას დედათა და ბავშვთა ჯანდაცვის სისტემისთვის. არსებობს თუ არა სგგი გავრცელების ხელშემწყობი გარემოებები საქართველოში. დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის ამსახველი მასალები და არსებული სტატისტიკური მონაცემები რამდენად ხელმისაწვდომია და რამდენად სარწმუნოა. რა გამოუყენებელი რესურსები არსებობს დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის და სხვ.</p>			

2) უცხოეთში

მონაწილეობა საერთაშორისო ფორუმებში:

2013 (3-8 ივნისი) - TEMPUS - ის პროექტის 516664-TEMPUS-1-2011-1-UK-TEMPUS-JPC “დიპლომამდელი უმაღლესი სამედიცინო განათლების მოდერნიზება აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში და მეზობელ აერეალში (Modernizing Undergraduate Medical Education in EU Eastern Neighboring Area)” ფარგლებში საერთაშორისო კონფერენცია და სემინარების სერია UCSC - Università Cattolica del Sacro Cuore. რომი, იტალია

2013 (23-27 სექტემბერი) TEMPUS — ის პროექტის “სამაგისტრო პროგრამები საზოგადოებრივ ჯანდაცვასა სოციალურ მომსახურებაში” 511303-TEMPUS-1-2010-1-UK-TEMPUS-JPCR ფარგლებში მასწავლებელთა მომზადების სემინარები “TEMPUS Week in Moldova”. ფინალური კონფერენცია.

ნიკოლაე ტესტემიტანუს სახელობის მედიცინისა და ფარმაციის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
მოლდავეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. პროექტის დახურვა.
კომინოვი, მოლდავეთი.

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
უროლოგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **თსუ მედიცინის ფაკულტეტის უროლოგიის დეპარტამენტი.**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **პროფესორი თეიმურაზ ჩიგოგიძე.**
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი გოგი ჟვანია;
ასისტენტ პროფესორი თეიმურაზ დოჭვირი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	პროსტატის სიმსივნური ტრანსფორმაციის კვლევა.	მედიცინის დოქტორი, თეიმურაზ ბიოლოგიის დოქტორი, კოტრიკაძე და მედიცინის პროფესორი მანაგაძე.	მეცნიერებათა პროფესორი ჩიგოგიძე, მეცნიერებათა პროფესორი ნანა მოლუკულები და მედიცინის დოქტორი, პერსონალის წარმომადგენელი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. ჩიგოგიძე	სახელმძღვანელო	თბილისი-2013.	1-19
2	თ. დოჭვირი	რეკომენდაციები	გამომცემლობა	
3	ნ. გაბუნია ლ. მანაგაძე	შარდსასქესო სისტემის ტუბერკულოზზე.	"მერიდიანი".	

ანოტაციები

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

1	გ. ჟვანია	RESULTS OF RADICAL CYSTECTOMY WITH MAINZ POUCH II DIVERSION (SINGLE INSTITUTION EXPERIENCE). GEORGIAN MEDICAL NEWS.	ISSN 1512-0112 No 10(211) ოქტომბერი 2012	საქართველოს სამედიცინო სიახლენი TBILISI-NEWYORK	7-13
2	თ. ჩიგოგიძე ლ. მანაგაძე	პროსტატის სიმსივნეების თერაპიული მკურნალობის შესაძლო პერსპექტივები. მეორე სამეცნიერო კონფერენცია. ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები.	25-26 ნოემბერი 2013 წელი.	თბილისი. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია.	42-44
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Kotrikadze N. Alibegashvili M. Ramishvili L, Gordeziani M, Veshapidze N, Chigogidze T, Managadze L	Mitochondrial Defects and their Role in Development of Prostate Cancer. European Medical, Health and Pharmaceutical	Journal v.3. 2012.		pp.17-20.
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	----------------------------	---------------------	---------------------------------

1	თ. ჩიგოგიძე	პროსტატის სიმსივნეების თერაპიული მკურნალობის შესაძლო პერსპექტივები	25-26 ნოემბერი 2013 წელი. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია. მეორე სამეცნიერო კონფერენცია - "ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები". საქართველოს უროლოგთა კონგრესი. 26-27.01.2013 წელი. თბილისი.
2	თ. ჩიგოგიძე თ. დოჭვირი	შარდის ბუშტის აუგმენტაცია წვრილი ნაწლავის გამოყენებით ტუბერკულოზური მიკროცისტის დროს.	
3	თ. ჩიგოგიძე თ. დოჭვირი	შარდის ბუშტის აუგმენტაცია წვრილი ნაწლავის გამოყენებით ტუბერკულოზური მიკროცისტის დროს.	13-21 ივლისი 2013 წელი საქართველო, ჩაქვი. II პოლიპროფილური სამედიცინო კონფერენცია – კლინიკური პრაქტიკის საერთაშორისო სტანდარტები.
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თ. ჩიგოგიძე	Criteria for the estimation of endogenous intoxication in the erythrocytes of men with prostate tumors	19th Meeting of the European Red Cell Society (ERCS). 10-13 october, 2013 Forteiland, The Netherlands.
მომხსენებათა ანოტაციები			

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
პათოლოგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **თსუ მედიცინის ფაკულტეტის პათოლოგიის დეპარტამენტი**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **პროფესორი თემურ ჯორბენაძე**
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი კონსტანტინე ჭიჭინაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	იმპლიციტური და ექსპლიციტური დასწავლისა და მეხსიერების როლი დასწავლის, მეხსიერებისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში	კონსტანტინე ჭიჭინაძე	მარინა ნიკოლაიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	თავის ტვინის ნეიროქიმიური მაჩვენებლები, როგორც ცხოველთა სოციალური იერარქიული რანგის პრედიქტორები (FR/479/7-270/12). 2013-2015 წლები;	შოთა რუსთაველის ეროვნული სახელმწიფო ფონდი	კონსტანტინე ჭიჭინაძე	მარინა ნიკოლაიშვილი, ანნა ლაზარაშვილი, ჯიქია გოგი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

**IV პუბლიკაციები:
2) უცხოეთში**

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	----------	-------------------	-----------

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1	Chichinadze K., Chichinadze N., Gachechiladze L., Lazarashvili A.	New Method for Predicting Dominant Individuals in Mammalian Social Structure (Sazepuri Method). In: <i>Aggressive Behavior: New Research</i> . Edited by Renaud Bodine and Danielle R. Bucher.	Nova Publishers. New York. 2013. https://www.novapublishers.com/catalog/product_info.php?products_id=38032	pp. 93-118.

Formation of social hierarchy is characteristic for all of the species with established model of social organization and social behavior. This is a highly relevant issue, as formation of social hierarchies is often accompanied by violence, and violence and aggression are among the most serious problems facing humanity.

In the process of investigation of predictors of dominance majority of the researchers focus on characteristics like animals age, body mass, “weapon” size. Indeed, all of these parameters contribute to the determination of the hierarchic status of an individual. However, in the framework of the project we are interested not in physical parameters but in individual’s emotional/cognitive features. The goal of the present study is to define the traits of an organism which determine its certain position in social hierarchy. For the accomplishment of the goal of the present study, we set the following objectives:

Definition of the “basic” parameters (preexisting before establishment of hierarchic relationship) of aggression, anxiety, physical working capacity, explorative activity, learning ability and etc.

Determination of hierarchic rank of each of the rats after establishment of hierarchy.

Statistical analysis of the relation of “basic” properties of the animal to its hierarchic rank and their relative contribution for establishment of dominance pattern.

Considering necessity of investigation of above-mentioned parameters, we designed the following structure of an experiment.

Series 1

The following parameters will be studied in the rats prior to establishment of hierarchic relations: Offensive and defensive aggression levels; Anxiety level; Learning ability; Exploration of novel objects; Exercise performance and endurance.

After above-mentioned testing, the rats will be placed in enriched environment and formation of hierarchic relations will be observed. A micropopulation will include the rats of the same body mass and age. Hierarchic rank of each rat will be determined. Results of distribution of ranks will be compared with the ranking of animals observed during tests, using statistical methods. We hope that this comparison will help us to define the tests which are the best predictors of the future hierarchic position of the rat. After formation of steady hierarchy, the rats will be decapitated. Neurochemical profile (norepinephric, serotonin, dopamin) of hypothalamus, striatum and amygdala will be studied.

Series 2

Selection of the rats and investigation of above-mentioned parameters will be performed by the same principle.

As after statistical analysis of series 1 we will know, animals of which behavioural profile have the highest chance of becoming the dominants, then in the series 2, testing will enable us to select the animals with above-mentioned profile and subject them to the immediate decapitation for determination of neurochemical profile. The purpose of this approach is to determine, if given neurochemical profile is a

result of dominance or vice versa – its prerequisite. If neurochemical profiles of the dominants from series 1 and of the hypothetical “might-have-been” dominants from series 2 are more or less similar, we will have sufficient ground to talk about the predetermination of the dominance by neurochemical profile of the brain.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Chichinadze K., Lazarashvili A., Tkemaladze J.	RNA in centrosomes: structure and possible functions. <i>Protoplasma</i> . (2012 წლის ანუ ბოლო ცნობილი Impact Factor = 2.855)	2013, Vol. 250, №1	Springer. Germany	pp. 397-405.

A novel RNA was detected in the centrosomes of *Spisula solidissima* mollusk oocytes in 2006. This RNA was named centrosomal RNA (cnRNA); five different cnRNAs were described. During the sequencing of the first transcript, cnRNA 11, it was discovered that the transcript contained a conserved structure—a reverse transcriptase domain. In a 2005 study, we speculated about several possible mechanisms for determining the most important functions of centrosomal structures and referred to one of them as an “RNAdependent mechanism”. The discovery of RNA specific to the centrosome is indirect evidence of the centrosomal hypothesis of cellular aging and differentiation. The presence of a reverse transcriptase domain in this type of RNA, together with its uniqueness and specificity, makes the centrosome a place of information storage and reproduction.

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის სტომატოლოგიისა და ყბა-სახის ქირურგიის დეპარტამენტი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: *სტომატოლოგიისა და ყბა-სახის ქირურგიის დეპარტამენტი, მედიცინის ფაკულტეტი.*

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: *პროფესორი ვლადიმერ მარგველაშვილი*

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

*პროფესორი ვლადიმერ მარგველაშვილი
ასოცირებული პროფესორი მანანა კალანდაძე
მოწვეული პედაგოგი მარიამ მარგველაშვილი
მოწვეული პედაგოგი რუსუდან ივანიშვილი
სტუდენტი ნინო ცინცაძე*

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Suladze N, Shishniashvili T, Margvelashvili V, Kharischarishvili I.	The influence of the element status on mineralization of dental hard tissues in young children	Georgian Med News. 2013 Oct;(223):21-5. Russian		
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Sgan-Cohen HD, Margvelashvili V, Bilder L, Kalandadze M, Gordon M, Margvelashvili M,	<u>Dental caries among children in Georgia, by age, gender, place of residence and ethnic group: A</u>	(Manuscript submitted to IDJ		

	Zini A.	pathfinder survey.			
2	Levin L, Margvelashvili V, Bilder L, Kalandadze M, Tsintsadze N, Machtei EE	Periodontal status among adolescents in Georgia. A pathfinder study.	PeerJ. 2013 Sep 17;1:e137. doi: 10.7717/peerj.137		
3	Margvelashvili M, Mikadze T, Margvelashvili V.	Oral Health Care Provision Systems in the Black Sea Countries: Part 15 Georgia.	Oral Health Dent Manag 12: 507. doi: 10.4172/2247-2452.1000507		
4	Mersel A, Margvelashvili V, Margvelashvili M.	Evaluation in Continuing Education: A Georgian Experience.	Dental Tribune Asia. 2013 July-August.		
5	Yamalik N, Mersel A, Margvelashvili V, Melo P, Jerolimov V.	Analysis of the extent and efficiency of the partnership and collaboration between the dental faculties and National Dental Associations within the FDI-ERO zone: a dental faculties' perspective.	Int Dent J. 2013 Oct;63(5):266-72. doi: 10.1111/idj.12045. Epub 2013 Jun 14		
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	პროფესორი ვლადიმერ მარგველაშვილი	უწყვეტი სტომატოლოგიური განათლება ევროპაში და მასში საქართველოს ინტეგრაცია	12 ოქტომბერი, 2013. თბილისი
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების
---	---------------	--------------------	-------------------

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
1	პროფესორი ვლადიმერ მარგველაშვილი	Implant-Supported Prosthetic Rehabilitation of Patients: Consideration of Occlusal Risk-Factors	22 თებერვალი, 2013, ინსბრუკი, ავსტრია
2	პროფესორი ვლადიმერ მარგველაშვილი	Implant-Supported Prosthetic Rehabilitation of Patients: Consideration of Occlusal Risk-Factors	25 მაისი, 2013, ერევანი, სომხეთი
3	პროფესორი ვლადიმერ მარგველაშვილი	Implant-Supported Prosthetic Rehabilitation of Patients: Consideration of Occlusal Risk-Factors	დეკემბერი, 2013, ალმა-ატა, ყაზახეთი
მომხსენებთა ანოტაციები			

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ფარმაცოლოგიის დეპარტამენტი**

1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **ფარმაცოლოგიის დეპარტამენტი**
2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, **პროფესორი თამარ კეზელი**
3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი - გულნარა ტაბიძე,
ასოცირებული პროფესორი - მედეა კოპალიანი,
ასისტენტ-პროფესორი - მარიამ ჭიპაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

**IV პუბლიკაციები:
1) საქართველოში**

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ კეზელი	ლეიკოტრიენების	თბილისი,	130 გვ
2	ნიკოლოზ გონგაძე	გულსისხლძარღვთა	მიკრობიზნესი	
3	გალინა სუკოიანი	ეფექტების	“ალექსი”	
4	ნინო დოლიძე	ფარმაცოლოგიური მოდულაციის მექანიზმები	რეგისტრაციის ნომერი 1300 1005 2111	

ანოტაციები

მონოგრაფიაში განხილულია გულის სტრეს-ინდუცირებული ცვლილებები და ცისტინური ლეიკოტრიენების C₄-ის, D₄-ისა და E₄-ის მამოდულირებელი როლი გულსისხლძარღვთა ფუნქციისა და ჰომეოსტატური მექანიზმების დისრეგულაციაში. დემონსტრირებულია ლეიკოტრიენების რეცეპტორების ანტაგონისტის, ზაფირლუკასტის, დადებითი ზეგავლენა გულსისხლძარღვთა ფუნქციისა და სისხლის ბიოქიმიურ მაჩვენებლებზე. გაანალიზებულია ლეიკოტრიენების რეცეპტორების ანტაგონისტების პერსპექტიული გამოყენების შესაძლებლობა გულის კუნთის ანთებით-ნეკროზული და იშემიური დაზიანების დროს.

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თარგმანი თ.კეზელი	“ლიპინკოტის ილუსტრირებული რევიუები”	მზად არის გამოსაცემად	433 გვ
2	მ. ჭიპაშვილი	–		
3	მ. კოპალიანი	ფარმაცოლოგია, მე-5		

	გამოცემა		
<p>ანოტაციები</p> <p>თარგმანი მოიცავს ზოგადი და კერძო ფარმაკოლოგიის ილუსტრირებულ საფუძვლებს საერთაშორისოდ აღიარებული სტუდენტური სახელმძღვანელოს სახით. მასში მოცემულია სხვადასხვა ფარმაკოლოგიური ჯგუფების პრეპარატების ფარმაკოდინამიკა და ფარმაკოკინეტიკა.</p>			

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T.Kezeli N.Gongadze M. Mirziashvili M. Makharadze	Therapeutic targets for prevention and treatment the progression of dilated cardiomiopathy. Experipental and Clinical Medicine	2013, N4, p. 31-34	თბილისი	4
<p>სტატიაში განხილულია დილატაციური კარდიომიოპათიის განვითარების ხელშეწყობი ეტიოპათოგენური ფაქტორები და გულის კუნთის რემოდელირებისას მიმდინარე პროცესები მოლეკულურ დონეზე. გაანალიზებულია სხვადასხვა გამომწვევი მიზეზით ფორმირებული დილატაციური კარდიომიოპათიის მკურნალობის საფუძვლები და მათი შედარებითი დახასიათება. მოცემულია პერსპექტიული ახალი მიმართულებები ამ პათოლოგიის მკურნალობის ოპტიმიზაციისათვის.</p>					
2	თ. კეზელი გ. ტაბიძე თ.ციხაძე ნ. დოლიძე	ბეტა ადრენობლოკატორების გამოყენება ორსულთა არტერიული ჰიპერტენზიის მკურნალობაში, ქალთა ჯანმრთელობის აქტუალური საკითხები	2012, გვ. 22-23	თბილისი	2
<p>სტატიაში განხილულია ბეტა ადრენობლოკატორების გამოყენების მნიშვნელობა ორსულთა არტერიული ჰიპერტენზიისას.</p>					

უცხოეთში

გ) კრებულები

#	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T.Kezeli	Abstracts of Scientific	Moscow, 2013	152

	G.Sukoyan N.Gongadze	research institute of General Pathology and Pathophysiology, Russian Academy of medical science		
<p>New directions in the pharmacological prevention of systemic inflammation progression in the chronic cerebral ischemia.</p> <p>თეზისში გაანალიზებულია თავის ტვინის იშემიის პირობებში ანთებითი ციტოკინების, ინტერლეიკინ I-სა და VI-ის როლი დაავადების მიმდინარეობასა და პროგრესირებაში, აგრეთვე ოქსიდაციური სტრესით ინიცირებული ცვლილებები და მათი კორექციის შესაძლო გზები ნიკოტინამიდ-ადენინ-ნუკლეოტიდის შემცველი პრეპარატებით.</p>				
2	T.Kezeli G.Sukoyan N.Gongadze M. Chipashvili N. Dolidze	Abstracts of 11 th European congress in Clinical Pharmacology and Therapeutics	Geneva, Switherland, 2013, vol 35 N85, p.105- 106	380
<p>Cardio-hepatic syndrome and therapeutic efficacy of NAD-containing drug.</p> <p>ნაშრომში განხილულია ღვიძლის ფუნქციისა და ფერმენტების ALT, AST და GT აქტივობის ცვლილებები NYHA-ს მიხედვით მე-2 და მე-3 ფუნქციური კლასის გულის შეგუბებითი უკმარისობის მქონე 58 პაციენტში. წარმოდგენილია ანთებითი ციტოკინების (ინტერლეიკინ I-სა და VI-ის) სისხლში კონცენტრაციისა და ოქსიდაციური სტრესისათვის დამახასიათებელი სუპეროქსიდური სასიგნალო მოლეკულის ცვლილებები (EPR-ით) გულის შეგუბებითი უკმარისობის დროს. მოცემულია ნიკოტინამიდ-ადენინ-დინუკლეოტიდის დადებითი ზეგავლენასთან დარტულ მკურნალობასთან შედარებით, რაც გამოიხატება დაავადებისათვის დამახასიათებელი სიმპტომატიკის გაუმჯობესებაში.</p>				
3	T.Kezeli G.Sukoyan N.Gongadze I. Megreladze M. Mirziashvili	Abstracts of 11 th European congress in Clinical Pharmacology and Therapeutics	Geneva, Switherland, 2013, vol 35 N85, p.46- 47	380
<p>Targets of therapy of patients with congestive heart failure caused by ischemic heart disease and diabetes.</p> <p>ნაშრომში განხილულია გულის შეგუბებითი უკმარისობისა (NYHA-ს მიხედვით მე-2 და მე-3 ფუნქციური კლასი) და ტიპი II შაქრიანი დიაბეტის მქონე პაციენტებში პროანთებითი ციტოკინების ინტერლეიკინ Iβ-სა და TNFα-ს ფლუქტუაცია დაავადების მიმდინარეობის პროცესში. გაანალიზებულია (EPR-ით) სუპეროქსიდ-დისმუტაზას და პეროქსინიტრიტის ცვლილებები გულის შეგუბებითი უკმარისობის პირობებში და NAD-ის შემცველი პრეპარატი მათი კორექციის შესაძლებლობა.</p>				
4	L. Kilasonia N. Kirvalidze M. Kopaliani N. Tsintsadze L. Lagvilava	Heavy weight, as a risk factor of osteoporosis, European Congress on Osteoporosis and Osteoarthritis (ESCEO13-IOF)	Rome, Italy, 17-20 April, 2013, P256, S156	1
<p>სტატიაში განხილულია ჭარბ წონასთან დაკავშირებული ცვლილებები ძვლის მინერალურ სიმკვრივეში და რომ ჭარბი წონა და ოსტეოპოროზი არ წარმოადგენს ურთიერთგამომრიცხავ მდგომარეობებს.</p>				

5	L. Kilasonia N. Kirvalidze M. Kopaliani N. Tsintsadze L. Lagvilava	Prognostic value of X-Ray densitometry in osteoporosis, European Congress on Osteoporosis and Osteoarthritis (ESCEO13-IOF)	Rome, Italy, 17-20 April, 2013, P144, S105	1
---	--	--	--	---

სტატიაში განხილულია ყველა ის პრობლემა, რომელიც იძლევა ძვლის მინერალური სიმკვირის მცდარ მონაცემებს, მათ შორის ხერხემლის დეფორმაციები, ოსტეოქონდროზული ცვლილებები, რომლებიც ნიღბავენ საკუთრივ ძვალში მიმდინარე რეალურ პროცესებს.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T.Kezeli G.Sukoyan N.Gongadze N. Dolidze M. Chipashvili T. Rukhadze M. Mirziashvili	Effect of CGRP antagonist on the mortality by nitrate induced tolerance rats with acute myocardial infarction	Journal of EPMA (European personalized medicine association)	In print	9

სტატიაში წარმოადგენილია მიოკარდიუმის ინფარქტის მქონე ექსპერიმენტულ ცხოველებში განვითარებული ტოლერანტობა ნიტრატების მიმართ. შესწავლილია ლეტალობის სიხშირე და გულსისხლძარღვთა მაჩვენებლების ცვლილებები გულის იშემიური დაზიანების დროს ნიტრატების ტოლერანტობის შემთხვევაში და CGRP ანტაგონისტის როლი ნიტრატების მიმართ ტოლერანტობის განვითარების მექანიზმებში. პოსტულირებულია, რომ ნიტრატების მიმართ მგრძობილობის დაქვეითება შესაძლებელია განპირობებული იყოს CGRP-ის გამოყოფის შემცირებით, რაც მოითხოვს შესაბამის კორექციას.

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ონკოლოგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **თსუ ონკოლოგიის დეპარტამენტი (2013 წლის 24 სექტემბრამდე შპს ონკოლოგიის ნაციონალური ცენტრი; 2013 წლის 24 სექტემბრიდან სს უნივერსალური სამედიცინო ცენტრი)**
2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, რეზო გაგუა
3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი, რეზო გაგუა
მედიცინის დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი, თამარ რუხაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	კლინიკური პრაქტიკის გაიდლინების შემუშავება და ადაპტირება ონკოლოგიურ პრაქტიკაში	რ. გაგუა	საქართველოს ონკოლოგთა ასოციაცია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	33 კლინიკური პრაქტიკის პროტოკოლის შემუშავება ონკოლოგიაში, რომელთაგანაც 20 განხილვის ეტაპზეა (მიმდინარეობს განხილვა და დამტკიცებისათვის მზადების ეტაპი შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროში)		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ფ. მოწენიძე	კლინიკური პრაქტიკის	თბილისი, საქართველო	73 გვ
2	ი. აბესაძე	ეროვნული		
3	თ. რუხაძე	სახელმძღვანელო ქრონიკული ტკივილის მართვა: სახელმძღვანელო პირველადი ჯანდაცვის ექიმებისთვის		
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ი. აბესაძე; რ. ღვამიჩავა; ფ. ძოწენიძე; თ. რუხაძე; მეტივიშვილი	ქრონიკული ტკივილის მართვის ხარისხის შეფასება საქართველოში Evaluation of quality of chronic pain management in Georgia – კლინიკური ონკოლოგია	ISSN 2346-7592 #1/2013	თბილისი, საქართველო	გვ 13-18
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nathan Cherny (Chair and Editorial Director), Raphael Catane, Martin Chasen, Alexandru-Calin Grigorescu, Azza Adel Hassan, Marianne Kloke, Gudrun Kreye, Ian Olver, Özgür Özyilkan, Carla Ripamonti, Maryna Rubach, Tamari Rukhadze, Dirk Schrijvers, Anna-Marie Stevens, Florian Strasser, Maria Wagnerova, Vittorina Zagonel	A USER'S MANUAL FOR ONCOLOGY CLINICIANS to accompany THE GUIDE FOR PATIENTS WITH ADVANCED CANCER	ESMO – European Society for Medical Oncologists www.esmo.org Switzerland	53p
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	T. Rukhadze	An overview of the health care system in Georgia: expert recommendations in the context of predictive,	The EPMA Journal 2013,4:8 http://www.epmajou	Brussels, BE	13

		preventive and personalized medicine	and rinal.com /content/4/1/8		
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Rukhadze T., Tsirekidze T., Aladashvili T., Shanshiashvili I., Lomidze T., Menteshashvili N., Lekashvili T. ² , Kordzaia S.	Evaluation of spiritual assessment and its challenges in Georgia Abstract-No: A-518-0021-01261 (Poster presentation)	13th World Congress of European Asociacion Palliative Care (EAPC) Prague, Czech Republic
მომხსენებთა ანოტაციები			
2	Rukhadze T., Aladashvili T., Lekashvili T., Kezeli T., Gogvadze I., Pipia N., Berishvili E., Imedadze T., Surmava-Mizilini T., Rukhadze M.	Challenges in Implementation of Palliative Care Educational Programs in Former Soviet Countries - Georgian Experience Abstract-No: A-518-0007-01211 (Poster presentation)	13th World Congress of European Asociacion Palliative Care (EAPC) Prague, Czech Republic
მომხსენებთა ანოტაციები			
3	T.Rukhadze, T. Kezeli, T. Iekashvili, D. Kordzaia	Georgian National Palliative Care Strategic Plan-Achievements, Challenges and Perspectives in Implementation Palliative care in Georgia (Oral Presentation)	World-Congress on Predictive, Preventive & Personalised Medicine (PPPM) Representation of the State NRW to the European Union, Brussels, Belgium
მომხსენებთა ანოტაციები			
4	T. Kezeli, T. Rukhadze, N. Gongadze, G. Sukoyan, N. Dolidze, M. Chipashvili, M. Mirsiashvili	Effect of calcitonin gene-related peptide antagonist on the mortality by nitrate induced tolerance rats with acute myocardial infarction	World-Congress on Predictive, Preventive & Personalised Medicine (PPPM) Representation of the State NRW to the European Union, Brussels, Belgium
მომხსენებთა ანოტაციები			

სამედიცინო რადიოლოგისა და ენდოსკოპიის დეპარტამენტი

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება: **სამედიცინო რადიოლოგია და ენდოსკოპია**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **აკადემიკოსი ფ.თოდუა**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. . .

აკადემიკოსი ფ.თოდუა

ასოც.პროფ ს.კახაძე

ასისტ პროფ ვ.აბულაძე

ასისტ პროფ მ.გურგენიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ფრიდონ თოდუა, დავით მიმინოშვილი	კლინიკური ნეირორადიოლოგია	თბილისი 2013	182

მონოგრაფია წარმოადგენს სამამულო სამეცნიერო ნაშრომს, რომელშიც ასახულია გამოსახვითი საშუალებების – კომპიუტერული და მაგნიტურ–რეზონანსული ტომოგრაფიული კვლევის უახლესი მიღწევები. წიგნი ეხება თავის ტვინისა და მისი მკვებავი სისხლძარღვების ნეიროვიზუალურ კვლევას. ნაშრომის შესავალში მოცემულია კომპიუტერული ტომოგრაფიის შექმნის ისტორია და მისი ტექნიკური ასპექტები, წარმოდგენილია ასევე, კომპიუტერულ–ტომოგრაფიული ანგიოგრაფიული და თავის ტვინის პერფუზიული კვლევის პროტოკოლი და მიღებული შედეგების შეფასების კრიტერიუმები. ცალკეულ თავებში განხილულია თავის ტვინის ნორმალური კტ ანატომია, თავის ტვინის განვითარების ანომალიების, ცერებრო–ვასკულური, ინფექციური და სიმსივნური დაავადებების, ქალა–ტვინის ტრავმული დაზიანებების და ქალას ძვლების პათოლოგიათა ნეიროვიზუალური სემიოტიკა.

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	---	--------------------------	--------------------------------	---------------------

1	ფ.თოდუა, გ.ორმოცაძე, დ.ნადარეიშვილი, ლ.ჭელიძე	სიცოცხლის განმავლობაში კანცერის განვითარების ალბათობა და მისი ასაკობრივი სტრუქტურა ქ.თბილისის პოპულაციაში	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა N 4,2013		2
2	ფ.თოდუა, მ.გურგენიძე	ენდოსკოპიური ულტრაბგერა ფატერის დვრილის სიმსივნეების დიაგნოსტიკაში	რენტგენოლოგია და რადიოლოგიის მაცნე 1-2, 2013		2
3	მ.გურგენიძე და თანაავტ.	სედაციის და ანესთეზიის წარმოება გასტროენტერალურ ენდოსკოპიაში	რენტგენოლოგია და რადიოლოგიის მაცნე 1-2, 2013		4
4	ფ.თოდუა, ს.კახაძე	რბილი ქსოვილების ავთვისებიანი სიმსივნეების კომპლექსური დიაგნოსტიკა	რენტგენოლოგია და რადიოლოგიის მაცნე 1-2, 2013		2
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	F. Todua, D. Miminoshvili, K. Lomidze	Multyslice CT angiography and Brain Perfussein Patterns of Brain arteriovenous Malformation	8 th Black Sea Neurosurgical Congress. Program and Abstract Book November 8-10, 2013. Tbilisi
მომხსენებთა ანოტაციები			

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ადამიანის ნორმალური ანატომიის, ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის
დეპარტამენტი**

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება - ადამიანის ნორმალური ანატომიის, ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის დეპარტამენტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - პროფესორი დიმიტრი კორძაია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა -
პროფესორი დიმიტრი კორძაია,
ასოცირებული პროფესორი - ნოდარ ხოდელი,
ასისტენტ პროფესორი: ზურაბ ჩხაიძე,
ასისტენტ პროფესორი: მიხეილ ჯანგავაძე,
ასისტენტ პროფესორი: მანანა კაკაბაძე,
ასისტენტ პროფესორი: ია კირვალიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ღვიძლის ადრეული დუქტულური რეაქცია ნაღვლის საერთო სადინარის ოკლუზიის პირობებში	დიმიტრი კორძაია	მიხეილ ჯანგავაძე, მანანა კაკაბაძე, ია კირვალიძე, მანანა დგებუაძე, მათა მუმლაძე
2	მოხუცთა დამოკიდებულებებისა და მოთხოვნილებათა ასახვა სიცოცხლის მიწურულს	დიმიტრი კორძაია	მარიკა ველიჯანაშვილი, ნანა ჩიხლაძე

1. კვლევა ჩატარებულია თეთრ ვირთავებზე. ნაღვლის საერთო სადინარის ოპერაციული გადაკვანძვის შედეგად ნაღვლის შეგუბების ადრეულ ვადებზე (6, 12, 24, 36 საათი) არმოჩენილი წილაკშიდა დუქტულური რეაქცია (დუქტულური კვეთების [პროფილების] მატება წარმოადგენს არსებული (მაგრამ უჩინარი) დუქტულების ნაღვლის გაზრდილი წნევის გამო გაგანიერებისა და გამოვლენის შედეგს.

2. კვლევა განხორციელებულია იმ მულტიფოკუსური პროგრამის ფარგლებში, რომელიც ეძღვნება მოხუცთა პალიატიური მზრუნველობის ოპტიმალური მოდელის შემუშავებას საქართველოში. ხანდაზმულთა პალიატიური მზრუნველობის მოდელის შემუშავებისას გასათვალისწინებელი უნდა იყოს თავად ხანდაზმულთა მიერ საკუთარ მოთხოვნილებათა და საჭიროებათა აღქმა და მათდამი დამოკიდებულება სიცოცხლის ბოლო ეტაპზე. სავარაუდოდ, ეს აღქმები და დამოკიდებულებები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია დარჩენილი სიცოცხლის შეზღუდული ხანგრძლივობის გაცნობიერებით.

კვლევის მიზანს წარმოადგენს სიცოცხლის ლიმიტირებული ხანგრძლივობის გამაცნობიერებელ პირთა საჭიროებათა და მოთხოვნათა აღქმისა და მათ მიმართ დამოკიდებულების ასახვა და ანალიზი.

მეთოდოკა. ჩვენს მიერ შესწავლილ იქნა 80 წელს გადაცილებული 10 მოხუცი, რომლებიც ინარჩუნებენ სოციალურ აქტივობას, მაგრამ აცნობიერებენ დარჩენილი სიცოცხლის

ხანგრძლივობის ლიმიტურობას. კვლევა ეფუძნებოდა ნახევრად სტრუქტურირებული ფორმატის ინტერვიუებს. დასმული იქნა ორი კითხვა: “რას გვეტყვი თქვენს ცხოვრებაზე?” და “რას გეგმავთ სამომავლოდ?”. განხორციელდა ინტერვიუების აუდიოკასეტებიდან ტრანსკრიპტი და კოდირება. თითოეული ინტერვიუს მეტ-ნაკლებად დამოუკიდებელი ფრაგმენტი ფასდებოდა აბრაამ მასლოუს “ადამიანის მოთხოვნილებათა ერარქიასთან” შესაბამისობაში და თავსდებოდა მასლოუს ხუთსაფეხურიანი პირამიდის შესაბამის დონეზე. მიღებული მონაცემები დაექვემდებარა სტატისტიკურ ანალიზს

კვლევის შედეგები და ინტერპრეტაცია. არსებული 10 ინტერვიუს ანალიზისას მკვლევარების მიერ გამოყოფილ იქნა სულ 89 ფრაგმენტი. ცალკეულ ინტერვიუებში შეფასებულ ფრაგმენტთა რაოდენობა ვარირებდა 2-დან 13-მდე. მასლოუს პირამიდის პირველ საფეხურზე (ფიზიკური გადარჩენა) განთავსდა 3 ფრაგმენტი (3. 37 %), მეორეზე (უსაფრთხოება და დაცულობა) - 15 (16.8 %), მესამეზე (სოციალური მოთხოვნილებები) - 36 (40.4 %), მეოთხეზე (აღიარება, პატივისცემა) - 30 (33.7 %), ხოლო მეხუთე საფეხურზე (თვითრეალიზაცია) - 5 (5.6 %). წარმოდგენილი გასაშუალოებული მონაცემების განაწილების შედარება თითოეული პაციენტის შესაბამისი მონაცემების განაწილებასთან არ ცდება დევიაციის დასაშვებ ზღვარს და ადასტურებს გასაშუალოებული მონაცემების ვალიდურობას. ამდენად, 80 წელს გადაცილებული მოხუცებში, რომლებიც აცნობიერებენ დარჩენილი სიცოცხლის ხანგრძლივობის ლიმიტურობას, მაგრამ ინარჩუნებენ სოციალურ აქტივობას, ცალსახად ჭარბობს სოციალური ურთიერთობისა და პატივისცემის მოთხოვნილება. ამასთანავე, ამ მოთხოვნილებათა სპექტრი ფართოა, მესამე საფეხურზე წარმოდგენილია 1-5, ხოლო მეოთხე საფეხურზე 1-4 ნომინაციით.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ლოკალური მართული ჰიპერტენზიის მეთოდის შემუშავება ექსპერიმენტში მაგნიტური ნაწილაკების მდგრადი სუსპენზიის გამოყენებით და შესაბამისი აპარატის შექმნა (უცხოეთში მოღვაწე თანა-მემამულეთა მონაწილეობით მიმდინარე პროექტი)	საქართველოს შ. რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი და თსუ	შ. ბესიკ სურგულაძე	გიორგი ფიჩხაია ზურაბ ჩხაიძე ნოდარ ხოდელი მიხეილ ჯანგაგაძე ბიჭიკო მაზანიშვილი ოთარ ფილიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
შექმნილია პროექტის პირველი პერიოდისათვის აუცილებელი რადიოტექნიკური მასალა, შეწავლილია უახლესი სამეცნიერო ლიტერატურა, გაწყობილია არსებული ლაბორატორიული და საოპერაციო აღჭურვილობა. შექმნილია დაბალი სიხშირის რხევების გენერატორი ცოცხალი ობიექტის და ექსპერიმენტული მოდელის შესაბამისად, ჩატარებულია მისი პირველადი გაზომვითი და დაკალიბრების სამუშაოები. შექმნილია დაბალი სიხშირის მაგნიტური რხევების გამამლიერებელი ცოცხალი ობიექტის და ექსპერიმენტული მოდელის შესაბამისად, ჩატარებულია მისი პირველადი გაზომვითი და დაკალიბრების სამუშაოები. შექმნილია რეზონანსული რს კონტური ელექტრომაგნიტის რს კოჭათი ცოცხალი ობიექტის და ექსპერიმენტული მოდელის შესაბამისად, ჩატარებულია მისი პირველადი გაზომვითი და დაკალიბრების სამუშაოები. დაწერილია და გაგზავნილია დასაბეჭდათ სტატია, მომზადებულია

თეზისები მე-5 საერთაშორისო კონგრესზე ნანონაწილაკები ბიოლოგიასა და მედიცინაში მონაწილეობის მისაღებად.

2	ხელოვნური სისხლ-მიმოქცევის პორტატული აპარატის ექსპერიმენტული შემუშავება საველე პირობებში გამოყენებისთვის	საქართველოს რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	შ. ზურაბ ჩხაიძე	ნოდარ ხოდელი მაია მუმლაძე ჯუმბერ ფარცხაშვილი ოთარ ფილიშვილი ოთარ შენგელია რამაზ მაჭავარიანი
---	--	---	-----------------	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
 პროექტის ტექნიკური უზრუნველყოფის მიზნით, პირველი ტრანშის "ძირითადი აქტივების" ხარჯვით კატეგორიაში გათვალისწინებული თანხით შეძენილ იქნა: ორი ნოუთბუკი, პლანშეტური კომპიუტერი (შესამუშავებელი აპარატის დეტალების ესკიზების შესაქმნელად), მრავალფუნქციური საბეჭდი მოწყობილობა, ფოტოკამერა (აპარატის შექმნილი დეტალების ფოტოდოკუმენტირებისათვის), სისხლის პორტატული ექსპრეს ანალიზატორი და პაციენტის მრავალპარამეტრიანი მონიტორი ჰემოდინამიკის პარამეტრების რეგისტრაციისათვის.
 ფიზიოლოგიური მახასიათებლების მქონე სისხლის უნივერსალური ტუმბოსა და მართვის სისტემის საცდელი ნიმუშის შექმნა, მათი სტენდური გამოცდის დასრულება დაგეგმილია პროექტის IX თვეს (მეორე ტრანში). შესაბამისად, მოცემულ საანგარიშო პერიოდში ამოცანა შესრულდა ნაწილობრივ. კერძოდ, შეიქმნა უნივერსალური ტუმბოს დამწნეხი კამერა და პულსატორი.

**IV პუბლიკაციები:
1) საქართველოში**

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Machavariani PT, Dzhabaladze XA, Areshidze TX, Kirvalidze IG.	Prospects of stem cells application in patients with ischemic heart disease (review)].	Georgian Med News. 2013, Apr; (217):44-9.		5

Coronary heart disease (CHD) is the most common cause of human mortality. Despite of recent advances in the management of CHD (drug treatment, coronary angioplasty and stenting, coronary artery bypass surgery) prognostic estimation of this kind of mortality threatens to increase to the year 2030. Major cause of adversity of CHD is decrease in myocardial contractility which leads to heart failure (HF). HF occurs as a result of myocardial cell ischemic injury or infarction. There is general assumption that recovery of myocardial contractility after tissue injury is not available. This dogma has been changed for the last decade with the introduction of stem cell (SC) therapy in cardiology. Research in this detection (nowadays the phase I-II of research is going on) proved SC therapy safety for human body (no risk of oncogenesis, heart attack or ventricular tachycardia, there is no heart remodeling and no need of coronary revascularization) and efficacy in myocardial contractility improvement (increase of left ventricular ejection fraction). Such positive results were obtained with the use of high dose SC therapy (10⁸ cell) and its application the first week of acute myocardial infarction.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	ბამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Chkhaidze Z, Khodeli N, Pilishvili O, Partsakhashvili D, Jangavadze M, Kordzaia D.	New Model of Venovenous Bypass for Management of Anhepatic Phase in Experimental Study on Dogs.	Transplantation Proceedings. 2013, 45, 1734-1738.		4
2	პარტსაკვაძე ლი D, ჩუკვაძე მ, ჩხვიდელი N, პილიშვილი O, ჟანგავაძე M, კორძაია D.	ეხპერიმენტალ ლივერ ტრანსპლანტაციონ ჭიტკ ნოველ შცკემე ატიონ ჲენო-ვენოუს ბეპასს ას ა მოდელ ჲე ჲივერ დენერვატიონ ანდ დელემპკვატიონ.	ტრანსპლანტაციონ პროცედინგ ს. 2013, 45, 1739-1742.		4
3	Surguladze B., Phichkhaia G., Jangavadze M., Chxaidze Z., Xodeli N., Kordzaia D.	Local Hyperthermia with stable Magnetic suspension "UNIMAG"	In press		
4	Onyeka TC, Velijanashvili M, Abdissa SG, Manase FA, Kordzaia D	თწენტე-ფირსტ ცენტურე პალლიატივე ცარე: ა ტალე of ფოურ ნატიონს	Eur J Cancer Care (Engl). 2013 Sep;22(5):597-604.		7

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	D. Kordzaia, G. Lobzhanidze, M. Velijanashvili	Palliative Care: the Challenge to Make Oncology Comprehensive	Fourth International Medical Congress, Southeast European Medical Forum; September 11 – 15, 2013 - Portorose, Slovenia.
2	I. Mjavanadze, N. Mirzikashvili, S. Lebanidze, G. Lobzhanidze, D. Kordzaia	Evidence Based Costing of Palliative Care – the Principles of Calculation	Fourth International Medical Congress, Southeast European Medical Forum; September 11 – 15, 2013 - Portorose, Slovenia.
3	Velijanashvili M., Dalakishvili S., Chikhladze N., Kordzaia D.	Analysis Of Morbidity Proves The Necessity Of Palliative Care In Elders	13 th World Congress of European Association for Palliative care, Prague, May30-June2, 2013
<p>1. The term “Palliative” derived from the Latin word “Pallium”, which means the “mask” or “mantle”. This explanation fits exactly the essence of palliative care – to mantle, mask or alleviate incurable conditions.</p> <p>Palliative care is an approach that improves the quality of life of patients and their families facing the problems associated with life-threatening illness, through the prevention and relief of suffering by means of early identification and impeccable assessment and treatment of pain and different symptoms as well as other problems - physical, psychosocial and spiritual.</p> <p>Palliative Care focuses on two main tasks: relieving patient’s condition throughout the course of the disease (together with the radical treatment means) and providing multi-approach support in the last months, days and hours of life.</p> <p>Correspondingly, Palliative care is particularly important for patients with cancer, as the burden of issues that cause suffering is particularly high in these patients. According the WHO data, two-thirds (seven million) of 10 million new patients with cancer each year are not cured and die within a year of their diagnosis; of those living with cancer, 60% will experience significant pain.</p> <p>With the rapidly aging world population and the associated increase of multiple “non-communicable” diseases, the need for palliative care will increase dramatically over the next 50 years: The incidence of cancer will more than double to an estimated rate of 24 million new cases per year by 2050.</p> <p>In 1990, the WHO pioneered a Public Health Strategies (PHS) to integrate palliative care into existing health care systems. This included advice and guidelines to governments on priorities and how to implement national cancer control programs where palliative care would be one of the key components (pillars) of comprehensive cancer care.</p> <p>The aim of the 1st branch is to avoid disease – make the society free from Cancer.</p> <p>The aim(s) of three consequence steps of the 2nd branch is (are): a) to treat radically the cancer on the early stage of its development and successfully return the patient into active society, or b) to provide “Life-prolonging” treatment and maintain the patient socially active as long as possible. Thus, the objective of this branch may be nominated as “Treatment and reintegration” or “Maintenance”.</p> <p>The aim of the 3rd branch is to prevent and relief suffering by the control of pain and other problem-bearing symptoms, not only physical, but spiritual and psychological as well.</p> <p>It is evident, that the cancer patient can be covered by Palliative care quite a long period of time, which, sometime can be a longer than the whole periods of Diagnostics-Treatment-Rehabilitation – together.</p> <p>Incorporation of Palliative Care in National Health Care System implicates to make specialized oncological support comprehensive, covering all stages of cancer – throughout the “Curative” or “Life-prolonging” Treatment to advanced and end-of-life care.</p>			

2. The population of every Country hypothetically can be divided into three main groups: “Healthy People”, “Potentially Curable Patients” and “Advanced Chronic Patients”. Taking into account the above-mentioned groups, obviously, the health care system must also have three principal directions: Preventive (directed at healthy people), intending to maintain the health status and decrease morbidity; Curative (for potentially curable patients), directed at the patient convalescence and rehabilitation and Palliative (for Advanced Chronic Patients), intending to maintain the maximally available quality of life.

If any of the listed directions is omitted, the health care system can not be considered as perfect, for in this case, the corresponding part of the society turns out to be deprived of health care service. Therefore, Palliative Care is gradually becoming the integrated part of National Health Care System in many Countries.

Comprehensive Palliative Care represents the very tool to relieve pain and different distressing symptoms (nausea, vomiting, cachexia, bedsores and pressure ulcers, constipation or diarrhea, etc) and achieve maximal comfort. It enables the advanced patient to make the rest of his life biologically and socially active, encompassing him by the atmosphere of not only medical but also the social and spiritual support.

In 1996, the World Health Organization introduced several measures required as the foundation for developing palliative care through public health approach. Development of the services and financing were among the key issues.

According to the conventionally accepted idea, the palliative care in the end-of-life costs significantly less than the active “treatment” of these patients. Herewith, the costing of palliative care is not as standardized as e.g. surgical procedures or interventional therapy. The costing of palliative care is now being done in many countries of Europe.

The costing of palliative care in Georgia was performed by the initiative group. The project was funded by “Open Society Georgia Foundation”.

The following were determined:

1. The required capacity for implementing palliative care (number of beneficiaries; human resources; number of beds; number of mobile teams providing home care)
2. The types and the volume of services of palliative care;
3. Costing of the services;

The measurement methods by Higginson, McNamara, Van der Velde, Lynch, Gomez, Stjernsward, Higginson and others, also the recommendations developed by WHO, IAHPC for implementing such measurements were applied.

It was established, that Georgia has:

- Up to 30 000 patients needing palliative care annually;
- Up to 500 cancer patients requiring everyday palliative care;
- The need of around 240 beds to provide inpatient palliative care
- The need of up to 100 multidisciplinary mobile team to implement home-based palliative care, each team consisting of 1 physician, 3 nurses, 0.5 social worker and 0.5 psychologist (considering that traditionally, the role of caregivers is taken by family members and relatives in Georgia);
- The number of home visits of mobile team members counts up to 18;
- The expenditure per patient per month counts up to around 310 GEL (~ 140 EUR);
- The average cost of one visit counts up to 17 GEL (~ 8 EUR) - including the staff salary, medications, medical items, transportation, electrocommunication, administrative and other unintended expenses, etc;
- The cost of one hospital bed day in inpatient palliative care setting counts up to 87 GEL (~ 40 EUR) – including the staff salary, medications, medical items, diagnostics, electrocommunication,

communal, meal, administrative, amortization and reinvestment expenses, etc.

3. From 2012 Palliative Care services are implemented in 6 from 13 regions of Georgia and capital, Tbilisi. But there are still no special palliative care services available for elders and children. The model of Palliative Care for Elders (PCE), which will be maximally acceptable financially and organizationally for the healthcare system of Georgia and ethnic habits and psychology of the Country population - currently is under development. To prove the necessity of PCE, the admission of elders (≥ 60 years) and mean age adults with different disorders to several large hospitals and primary care settings in Tbilisi in 1998 - 2009 was evaluated retrospectively. The effectiveness of drugs administered to these cohorts was also studied. Comparison was done by ANOVA method. 1708 cases (medical records) were studied overall (mean age adults - 18.2%, elders - 81.8%; males - 52%, females = 48%). The admission and morbidity of elders compared to mean age adults with diseases and disorders, advanced stages of which, by international standards require palliative care (cardiovascular diseases, neurological, bone muscle-connective tissue system disorders and cancer) was significantly higher ($P < 0.05$). It was also revealed that in these 4 groups of disorders ineffectiveness/less effectiveness of the treatment with standard medications was 7 times higher in elders compared with the same indicator in mean age adults. The results of survey serve as an additional evidence that: 1) Treatment of chronic conditions in elders is still not standardized and often result in ineffective outcome; 2) High percent of ineffective treatment in elder patients proves that palliative care, providing symptom management and improving quality of life can be considered as better approach rather than conventional cure. The acquired result provides additional arguments for implementation of palliative care for elders as specific direction in National healthcare system.

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ქირურგიის დეპარტამენტი**

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. თსუ ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის ქირურგიის დეპარტამენტი
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. მერაბ კილაძე
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
 პროფ. მერაბ კილაძე
 პროფ. გია ლობჯანიძე;
 ასოცირებული პროფ. ამირან ანთაძე
 ასოცირებული პროფ. ზურაბ ბერიაშვილი
 ასოცირებული პროფ. ვლადიმერ გონჯილაშვილი
 ასოცირებული პროფ. ლევან თავბერიძე
 ასოცირებული პროფ. ავთანდილ ღირდალაძე
 ასისტენტ პროფ. გიორგი ელისაბედაშვილი
 ასისტენტ პროფ. გია ლურსმანაშვილი
 ასისტენტ პროფ. გრიგოლ მამამთავრიშვილი
 ასისტენტ პროფ. თეიმურაზ მგელიაშვილი
 ასისტენტ პროფ. გიორგი ხეროდინაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ.გონჯილაშვილი და თანაავტ.	„ნაოპერაციევი მუცლის გადაუდებელი ლაპაროსკოპიული ქირურგია“.კვრიტიკულ მდგომარეობათა და კატასტროფათა მედიცინა	#11- 12თბილისი,28- 29 ნოემბერი 2013, 68-70		
ანოტაციები					
2	ა.ანთაძე –,	„გართულებული	N12, 2013, in		

		კოლორექტული სიმსივნეების ქირურგიული მკურნალობა“, Georgian Medical News	press		
ანოტაციები					
3	ა.ანთაძე –,	„გართულებული კოლორექტული სიმსივნეების ქირურგიული მკურნალობა“, Georgian Medical News	N12, 2013, in press		
ანოტაციები					
4	А.Гирдаладзе соавт.	и «Сравнительная диагностическая ценность методов тестирования инфекции Helicobacter pylori», Georgian Medical News	N12, 2013, in press		
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	M.Kiladze et al., -,	“Perspectives of using of “aseptic”drains for abdominal drainage”, Ann.Ital.Chir,2013,in press			

ანოტაციები					
2	M.Kiladze et al.,	- “A comparative study of laparoscopic and open Nissen fundoplication for GERD in Georgia”, Ann.Ital.Chir,2013,in press			
ანოტაციები					
3	M.Kiladze et al.,	-“Miniinvasive Surgical Interventions in Management of Cholelithiasis:A Retrospective Study”, Ann.Ital.Chir,2013,in press			
ანოტაციები					
4	Gia Lobzhanidze, Gia Datuashvili, Besarion Iremashvili, Zaza Khachiperadze	About the diagnostic and treatment of malignant gastric ulcers	Southeast European Medical Forum Fourth International Medical Congress Materials, p. 46-47	Portoroz, Slovenia 11-15 September 2013	2

The work analyses the research of 548 patients who are suffering from gastric ulcers. The majority of studied patients were men 443 (80.8%). The age of the patients varied from 19 to 78. The ulcers appeared on the side of curvatura ventriculi minor with 472 patients (86,1%), as for the rest, it was placed on the paries posterior. These were 76 patients (13,9%). The first type of ulcers caused suffer of 278 patients, (50,8%), the second type - 227 patients (41,4%), and the III - 43 (7,8%).

427 patients (77, 9%) underwent the X-ray examination. From the given patients, the right diagnostics were provided to 392 people (91, 3%). Only endoscopy research was held with 121 patients (22, 1%), and together with the X-ray research, it counted 337 (61, 5%) people. Consequently, the endoscopy study was delivered to 458 (83,6%) patients. The gastric ulcers were diagnosed to 434 cases (94, 7%).

According to our data malignization diagnosis was made with 29 patients (5.3%), 21 (72.4%) were the men and 8 (27.6%) women. Their age fluctuated from 38 to 77. Ulcer anamnesis duration was from 2-31 years. Among the examined ones 19 people appeared to be diseased by the first type ulcers (by H.D. Johnson classification), as for 10 patients, they had the II type ulcers. In 21 cases disease was localized on the curvatura ventriculi major (72,4%).

According to the shape, there are malignized ulcers of 1 cm in diameter – 2 patients (6,9%), from 1 to 2 cm -5 patients (17,2%), from 2 cm to 3 cm - 8 patients (27,6%), and above 3 cm -14 (48,3%) patient.

X-ray examination was performed on all 29 patients, and 17 of them (58,6% - a) were diagnosed by malignized gastric ulcer or gastric ulcer diagnosed with cancer. 27 patients underwent gastroscopy with biopsy (two refused to research), from them 21 was diagnosed malignization - (77.8%).- 3 of those patients (11.1%) malignization were diagnosed morphologically only after second time gastroscopy and biopsy. In 6 cases (20.7%) the malignization signs could not be revealed by biopsy and gastroscopy.

Comprehensive research showed that the gastric ulcer malignization diagnosis were given to 23 (79,3%) before operation, and intra operation counted 4 (13.8%) patients. In 3 cases ulcer excision express technique was used, and in 1 case - macroscopically. 2 patients (6.9%) has not been determined the character of malignant gastric ulcer and after the operation, the morphological study of the material revealed the right diagnosis.

25 patients (86,2%) underwent gastric subtotal resection (17 – Bilroth I method, 8 –Bilroth II method), 2 - gastrectomy, 1 - the economic gastric resection with vagotomy , 1 - truncal vagotomy, ulcer excision and pyloroplasty.

In 2 cases (when the diagnosis cannot be raised), 1 – economic resection, and after verification of diagnosis was made repeated operation – subtotal resection, as for the second case, was done a truncal vagotomy, ulcer resection and piloroplasty. Patients and his family members refused to repeat the operation.

Most often histological form of cancer was adenocarcinoma - 21 cases, *scirrhus* carcinoma - 6, low differentiate cancer - 2. 1 patient died after surgery (cardiovascular system failure).

Distant results of the study was able to deliver in 24 patients. Among them 19 are stationary investigated, 5 – data based on the clinical cards..

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ.კილაძე და თანაავტ., –	„პანკრეატოდუდენალური რეზექცია და მისი ვარიანტების ჩვენი გამოცდილება“.	I პოლიპროფილური სამედიცინო კონფერენცია, თებერვალი, 2013, ბაკურიანი
3	მ.კილაძე, გ. ჩიქოზავა	„ქირურგიული მკურნალობის ასპექტები სხვადასხვა ტიპის ტრავმების და ჭრილობების დროს“.	II პოლიპროფილური სამედიცინო კონფერენცია, ივლისი, 2013, ჩაქვი
4	ვ. გონჯილაშვილი	„ლაპაროსკოპია კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის ქირურგიაში“.	I პოლიპროფილური სამედიცინო კონფერენცია, თებერვალი, 2013, ბაკურიანი

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	--------------------	------------------------------------

1	M.Kiladze.	“Surgical Management and Transformation of Civil Hospital During Local Military Conflict “August War 2008”	130 Congress of German Surgical Society, 30April-3May,2013.Munchen,Germany
მოსხენების ანოტაცია			
2	Gia Lobzhanidze	Georgian Helthcare System Reforms in 2012-2013	WHO/EFMA Forum anual meeting, Riga, Latvia 24-26 April; 2013
<p>საქართველოში ჯანდაცვის სისტემის რეფორმა მიმდინარეობს 1996 წლიდან. იყო მცდელობა სხვადასხვა ევროპული მოდელის დანერგვისა, თუმცა, საბოლოო ჯამში მიზნის მისაღწევად არცერთი ვარიანტი არ იქნა შეფასებული დადებითად. თანდათანობით გაძლიერდა პროფესიული ასოციაციების როლი, თუმცა დღესდღეობით როგორც საქართველოს ექიმთა ასოციაციის, ისე დარგობრივი ასოციაციების უფლებამოსილების გამტკიცებისთვის სავალდებულო საკანონმდებლო ცვლილებები. 2013 წლის თებერვლიდან არჩევნების შემდგომ მოსულმა ახალმა მთავრობამ დაიწყო საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის პირველი ეტაპი, ხოლო ივლისიდან მეორე ეტაპი, რის შედეგადაც სამედიცინო მომსახურების მიღება შეუძლია საქართველოში მაცხოვრებელ ყველა იმ პიროვნებას, რომელიც არ იყო არც კერძო სადაზღვევო სისტემის და არც ფედერალური ან მუნიციპალური პროგრამების მიერ მოცული. ერთი წლის მუშაობის შემდგომ შევისწავლით მიმდინარე პროგრამის შედეგებს და შევეცდებით მთავრობას და პარლამენტს წარვუდგინოთ საქმიანი წინადადებები და სურვილები პროგრამის შემდგომი განვითარების მიზნით.</p>			
3	Gia Lobzhanidze	Prediploma Medical Education in Georgia	SEEMF Scientific Conference Kos island, Greece 9-11 May, 2013
<p>საქართველოს განათლების სისტემაში 2004-2005 წლებში დაწყებულმა რეფორმამ მოგვცა შესაძლებლობა 80-მდე სამედიცინო ინსტიტუტი და ფაკულტეტი აკრედიტაციის შედეგად შემცირებულიყო 14-მდე (2007-2008წწ). ამჟამად ფუნქციობს 22 უმაღლესი სამედიცინო დაწესებულება ან ფაკულტეტი, სადაც 1800-ზე მეტი ადგილია გამოყოფილი ქვოტების მიხედვით სამედიცინო პროფილის სხვადასხვა ფაკულტეტზე. 4 მილიონიანი ქვეყნისთვის ასეთი რაოდენობა ფაკულტეტსა და დიპლომამდელი განათლების სტუდენტებისა ვფიქრობთ საკმაოდ ბევრია და სახელმწიფოს მხრიდან მოითხოვს გადაუდებელ რეგულაციას. ასევე რეგულაციის სფეროა დიპლომისშემდგომი განათლებაც, ვინაიდან მედიცინის და სტომატოლოგიური ფაკულტეტის კურსდამთავრებულებისათვის არაადეკვატური რაოდენობის ადგილების რეზიდენტურის დიპლომისშემდგომ ალტერნატიულ განათლებაში. სახელმწიფოს მიერ ასევე დასარეგულირებელია რეზიდენტურის დაფინანსების საკითხი.</p>			
4	Gia Lobzhanidze	About the diagnostic and treatment of malignant gastric ulcers	SEEMF Fourth International Medical Congress Portoroz, Slovenia 11-15 September 2013

The work analyses the research of 548 patients who are suffering from gastric ulcers. The majority of studied patients were men 443 (80.8%). The age of the patients varied from 19 to 78. The ulcers appeared on the side of *curvatura ventriculi minor* with 472 patients (86,1%), as for the rest, it was placed on the *paries posterior*. These were 76 patients (13,9%). The first type of ulcers caused suffer of 278 patients, (50,8%), the second type - 227 patients (41,4%), and the III - 43 (7,8%).

427 patients (77, 9%) underwent the X-ray examination. From the given patients, the right diagnostics were provided to 392 people (91, 3%). Only endoscopy research was held with 121 patients (22, 1%), and together with the X-ray research, it counted 337 (61, 5%) people. Consequently, the endoscopy study was delivered to 458 (83,6%) patients. The gastric ulcers were diagnosed to 434 cases (94, 7%).

According to our data malignization diagnosis was made with 29 patients (5.3%), 21 (72.4%) were the men and 8 (27.6%) women. Their age fluctuated from 38 to 77. Ulcer anamnesis duration was from 2-31 years. Among the examined ones 19 people appeared to be diseased by the first type ulcers (by H.D. Johnson classification), as for 10 patients, they had the II type ulcers. In 21 cases disease was localized on the *curvatura ventriculi major* (72,4%).

According to the shape, there are malignized ulcers of 1 cm in diameter – 2 patients (6,9%), from 1 to 2 cm -5 patients (17,2%), from 2 cm to 3 cm - 8 patients (27,6%), and above 3 cm -14 (48,3%) patient.

X-ray examination was performed on all 29 patients, and 17 of them (58,6% - a) were diagnosed by malignized gastric ulcer or gastric ulcer diagnosed with cancer. 27 patients underwent gastroscopy with biopsy (two refused to research), from them 21 was diagnosed malignization - (77.8%).- 3 of those patients (11.1%) malignization were diagnosed morphologically only after second time gastroscopy and biopsy. In 6 cases (20.7%) the malignization signs could not be revealed by biopsy and gastroscopy.

Comprehensive research showed that the gastric ulcer malignization diagnosis were given to 23 (79,3%) before operation, and intra operation counted 4 (13.8%) patients. In 3 cases ulcer excision express technique was used, and in 1 case - macroscopically. 2 patients (6.9%) has not been determined the character of malignant gastric ulcer and after the operation, the morphological study of the material revealed the right diagnosis.

25 patients (86,2%) underwent gastric subtotal resection (17 – Bilioth I method, 8 –Bilioth II method), 2 - gastrectomy, 1 - the economic gastric resection with vagotomy , 1 - truncal vagotomy, ulcer excision and pyloroplasty.

In 2 cases (when the diagnosis cannot be raised), 1 – economic resection, and after verification of diagnosis was made repeated operation – subtotal resection, as for the second case, was done a truncal vagotomy, ulcer resection and piloroplasty. Patients and his family members refused to repeat the operation.

Most often histological form of cancer was adenocarcinoma - 21 cases, *scirrhus* carcinoma - 6, low differentiate cancer - 2. 1 patient died after surgery (cardiovascular system failure).

Distant results of the study was able to deliver in 24 patients. Among them 19 are stationary investigated, 5 – data based on the clinical cards..

5	D. Kordzaia, G. Lobzhanidze, M. Velijanashvili	Palliative Care: the Challenge to Make Oncology Comprehensive	Fourth International Medical Congress, Southeast European Medical Forum; September 11 – 15, 2013 - Portorose, Slovenia.
---	---	---	---

The term “Palliative” derived from the Latin word “Pallium”, which means the “mask” or “mantle”. This explanation fits exactly the essence of palliative care – to mantle, mask or alleviate incurable conditions.

Palliative care is an approach that improves the quality of life of patients and their families facing the problems associated with life-threatening illness, through the prevention and relief of suffering by means of early identification and impeccable assessment and treatment of pain and different symptoms as well as

other problems - physical, psychosocial and spiritual.

Palliative Care focuses on two main tasks: relieving patient's condition throughout the course of the disease (together with the radical treatment means) and providing multi-approach support in the last months, days and hours of life.

Correspondingly, Palliative care is particularly important for patients with cancer, as the burden of issues that cause suffering is particularly high in these patients. According the WHO data, two-thirds (seven million) of 10 million new patients with cancer each year are not cured and die within a year of their diagnosis; of those living with cancer, 60% will experience significant pain.

With the rapidly aging world population and the associated increase of multiple "non-communicable" diseases, the need for palliative care will increase dramatically over the next 50 years: The incidence of cancer will more than double to an estimated rate of 24 million new cases per year by 2050.

In 1990, the WHO pioneered a Public Health Strategies (PHS) to integrate palliative care into existing health care systems. This included advice and guidelines to governments on priorities and how to implement national cancer control programs where palliative care would be one of the key components (pillars) of comprehensive cancer care.

The aim of the 1st branch is to avoid disease – make the society free from Cancer.

The aim(s) of three consequence steps of the 2nd branch is (are): a) to treat radically the cancer on the early stage of its development and successfully return the patient into active society, or b) to provide "Life-prolonging" treatment and maintain the patient socially active as long as possible. Thus, the objective of this branch may be nominated as "Treatment and reintegration" or "Maintenance".

The aim of the 3rd branch is to prevent and relief suffering by the control of pain and other problem-bearing symptoms, not only physical, but spiritual and psychological as well.

It is evident, that the cancer patient can be covered by Palliative care quite a long period of time, which, sometime can be a longer than the whole periods of Diagnostics-Treatment-Rehabilitation – together.

Incorporation of Palliative Care in National Health Care System implicates to make specialized oncological support comprehensive, covering all stages of cancer – throughout the "Curative" or "Life-prolonging" Treatment to advanced and end-of-life care.

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
დერმატო-ვენეროლოგიის დეპარტამენტი**

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: **დერმატო-ვენეროლოგიის დეპარტამენტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **სრული პროფესორი გიორგი გალდავა**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

სრული პროფესორი გიორგი გალდავა
ასოცირებული პროფესორი თინა ქიტუაშვილი
ლაბორანტი ელზა გადელია

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1.	“სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმების პროგრამის ფარგლებში სამხედრო ძალებში გასაწვევ პირთა დამატებითი სტაციონარული გამოკვლევების კომპონენტით გათვალისწინებული მომსახურების განხორციელება.” (06.02.2013-დან 30.06.2013-მდე).	გიორგი გალდავა	დაწესებულების დერმატო-ვენეროლოგები
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
1.	გამოკვლეულია 74 მოქალაქე.		
2.	“სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმების პროგრამის ფარგლებში სამხედრო ძალებში გასაწვევ პირთა დამატებითი სტაციონარული გამოკვლევების კომპონენტით გათვალისწინებული მომსახურების განხორციელება.” (25.07.2013-დან 31.12.2013-მდე).	გიორგი გალდავა	დაწესებულების დერმატო-ვენეროლოგები
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2.	გამოკვლეულია 27 მოქალაქე.		
3.	<p>“სამხედრო ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება” (დანართი @20) სახელმწიფო პროგრამის მე-3 მუხლის “ზ” ქვეპუნქტით გათვალისწინებული პროგრამის ფარგლებში სამხედრო ძალებში გასაწვევ პირთა დამატებითი სტაციონარული გამოკვლევების კომპონენტით გათვალისწინებული მომსახურების განხორციელება. (18.11.2013-დან 31.12.2013-მდე).</p>	გიორგი გალდავა	დაწესებულების დერმატო-ვენეროლოგები
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
3.	გამოკვლეულია 1 მოქალაქე.		

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
I.	<p>“რანდომიზებული, ერთ-ცენტრიანი, ორმაგად-ბრმა, პლაცებოთი-კონტროლირებული, I/IIა ფაზის კვლევა, ადამიანის თმის ფოლიკულის დერმული გარსის ფიალისებური უჯრედების (“DSCC”) აუტოტრანსპლანტატი ს უსაფრთხოების და ეფექტურობის შეფასებისათვის, ქალებსა და მამაკაცებში, ანდროგენული ალოპეციით.</p>	<p>“TrichoScience Innovations, Inc”, mdebare: 200-455 granvilles quCa, vankuveri, britanuli kolumbia, V6C 1T1, kanada</p>	<p>გიორგი გალდავა მთავარი მკვლევარი - ნინო ლორთქიფანიძე</p>	<p>დაწესებულების დერმატო-ვენეროლოგები</p>

	(03.12.2010 წ.-დან 31.01.2014 წ.-მდე)			
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
	გამოკვლეულია 19 პაციენტი			
2	<p>“რანდომიზირებული, ორმაგად ბრმა, დამამშვიდებელი საშუალების მაკონტროლირებელი კვლევა, რომელიც მოიცავს RV1593J LR0525 დამამშვიდებელი კრემის ზემოქმედებას ტოპიკური კორტიკოსტეროიდების მონმარებაზე ატოპიური დერმატიტით (ად) დაავადებულ ბავშვებში, შენარჩუნების ფაზის პერიოდში”. (23.02.1012 წ.-დან 23.02.2013 წ.-მდე)</p>	კომპანია PIERRE FABRE DERMOCOSMETIQUE	გიორგი გალდავა	თინა ქიტუაშვილი, ვიქტორია სულავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	გამოკვლეულია 20 პაციენტი			
III.	<p>”აივ/შიდსისა და სექსობრივი გზით გადამდები ინფექციების პრევენციული ღონისძიებების გაძლიერება მაღალი რისკის ქცევის მქონე ჯგუფებში (კომერციული სექს-მუშაკი ქალები, ჰომოსექსუალური ურთიერთობების მქონე მამაკაცები და პატიმრები)” (03.01.13</p>	ს(ა)იპ საინფორმაციო სამედიცინო-ფსიქოლოგიური ცენტრი ”თანადგომა”	ვახტანგ გოგობია	დაწესებულების დერმატო-ვენეროლოგები

	წ.დან 30.06.13 წ.- ჩათვლით) ხელშეკრულება გაგრძელებულია 13.12.2013 წ.-მდე.			
--	---	--	--	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წლის 11 თვეში გამოკვლეულ პაციენტთა რაოდენობაა 565, მათ შორის კომერციული სექს-მუშაკი-203, ხოლო მსმ-362. გავლენილია სგგ შემდეგი დაავადებები: სიფილისი კომერციულ სექს-მუშაკებში-41, ხოლო მსმ-ში-71; აივ-ზე საეჭვო კომერციულ სექს-მუშაკებში-1, ხოლო მსმ-ში-19. გონორეა კომერციულ სექს-მუშაკებში-4, ხოლო მსმ-ში-67; ტრიქომონიაზი- კომერციულ სექს-მუშაკებში-46, ხოლო მსმ-ში-67: ქლამიდიოზი კომერციულ სექს-მუშაკებში -38, ხოლო მსმ-ში - 93 და სხვ. ჯანმრთელი აღმოჩნდა: კომერციული სექს-მუშაკი-22, ხოლო მსმ - 33.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	George Galdava , George Durglishvili	INFLUENCE OF EPIDIDYMITIS ON REPRODUCTIVE FUNCTION	GEORGIAN MEDICAL NEWS No 2 (215) Февраль 2013	თბილისი	32-35
2.	ხათუნა კუდავა, თინა ქიტუაშვილი	ტერბინაფინის ეფექტურობა თავის თმიანი არის მიკოზების მკურნალობაში. სამეცნიერო- პრაქტიკული ჟურნალი „ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა“	GEORGIAN MEDICAL NEWS No 2 (215) DEsember, 2013.	თბილისი	3 გვ.

ანოტაციები

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Кудава Х.Т., Твалишвили Г.М., Китуашвили Т.А.	Керион Цельса в Грузии		Москва	
2	Kituashvili T,	Situation Leprosy in Georgia	Abstracts of Leprosy world congress	Brussels	1 p.
3	Tina Kituashvili, Khatuna Kudava	Clinical Manifestations of Tinea Capitis	Abstracts of the 22 th Congress of the European Academy of Dermatology and Venereology,	Istambul, 02-06 October, 2013	1 p.
4	Tina Kituashvili, Tinatin Tsartsidze, Khathuna Ghurchumalidze, Nana Chkhikvishvili, Tamari Darjania, Tamta Bakuradze, Rusudan Latsabidze	Antibiotic- sensitivity of bacterial flora in inflammatory acne vulgaris			
5	George Galdava	Comparison of the prevalence of Chlamydia trachomatis infection in pregnant women and other population groups in Georgia, 2011	European Scientific Conference on applied Infectious Disease Epidemiology Stockholm Waterfront Congress Centre 5- 7 November 2013 Stockholm, ABSTRACT BOOK	Sweden	141-143

--	--	--	--	--	--

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი გალდავა	სპეციალობათა კომპეტენციები მნიშვნელოვანი სახელმძღვანელო ექიმთა პრაქტიკული საქმიანობისათვის	შპს “კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“, საქართველოს დერმატო- ვენეროლოგთა ასოციაციისა და ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის XXXV konferencia « დერმატო-ვენეროლოგიის კომპეტენციის ზოგიერთი საკითხი », 09. 02. 2013, ბაკურიანი
2.	თინა ქიტუაშვილი, სოფო აზრუმელაშვილი	ჰერპეტიფორმული დერმატიტი – პრაქტიკული რეკომენდაციები	შპს “კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“, საქართველოს დერმატო- ვენეროლოგთა ასოციაციისა და ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის XXXV konferencia « დერმატო-ვენეროლოგიის კომპეტენციის ზოგიერთი საკითხი », 09. 02. 2013, ბაკურიანი

3	გიორგი გალდავა	დერმატო-ვენეროლოგიის კომპეტენციები – მნიშვნელოვანი სახელმძღვანელო დერმატო-ვენეროლოგთა პრაქტიკული საქმიანობისათვის	შპს“კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“, საქართველოს დერმატო-ვენეროლოგთა ასოციაციისა და ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის XXXVI konferencia "დერმატო-ვენეროლოგია დღეს - თეორია და პრაქტიკა" 24. 02. 2013, ბაკურიანი
4	თინა ქიტუაშვილი	ლუპრის დიაგნოსტიკა – პრაქტიკული რჩევები ექიმებისათვის	შპს“კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“, საქართველოს დერმატო-ვენეროლოგთა ასოციაციისა და ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის XXXVI konferencia "დერმატო-ვენეროლოგია დღეს - თეორია და პრაქტიკა" 24. 02. 2013, ბაკურიანი
5.	გიორგი გალდავა	პროფესიული ასოციაციების როლი დარგის განვითარებასა და წინსვლაში	საქართველოს დერმატო-ვენეროლოგთა ასოციაციის, ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტისა და შპს “კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“ XXXVII konferencia, საქართველოს ფსიქოდერმატოლოგიის ასოციაციის I konferencia, საქართველოს მიკოლოგთა ასოციაციის

			I konferencia “mikologiis aqtualuri sakiTxebi” 18.06.2013, თბილისი
6.	თინა ქიტუაშვილი	საქართველოს მიკოლოგთა ასოციაციის მიზნები და ამოცანები	საქართველოს დერმატო-ვენეროლოგთა ასოციაციის, ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტისა და შპს “კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“ XXXVII konferencia, საქართველოს ფსიქოდერმატოლოგიის ასოციაციის I konferencia, საქართველოს მიკოლოგთა ასოციაციის I konferencia “mikologiis aqtualuri sakiTxebi” 18.06.2013, თბილისი
7.	თინა ქიტუაშვილი	დიპლომის შემდგომი განათლება დერმატო-ვენეროლოგიაში – მიღწევები, პრობლემები	შპს “კანისა და ვენსნეულებათა ს/კ ეროვნული ცენტრის“, საქართველოს დერმატო-ვენეროლოგთა ასოციაციისა და ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის XXXVIII konferencia “დიპლომის შემდგომი განათლება – გზა მაღალი პროფესიონალიზმისაკენ. 20.07.2013, ჩაქვი

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	---------------------	------------------------------------

1	George Galdava	Comparison of the prevalence of Chlamydia trachomatis infection in pregnant women and other population groups in Georgia, 2011	European Scientific Conference on applied Infectious Disease Epidemiology Stockholm Waterfront Congress Centre 5-7 November 2013 Stockholm
2	Kituashvili Tina	Situation Leprosy in Georgia	Leprosy world congress, 15-20 September, 2013 Brussels
3	Kituashvili Tina	Antibiotic-sensitivity of bacterial flora in inflammatory acne vulgaris	World congress of Cosmetology, Athens, 2013
4	Tina Kituashvili	Clinical Manifestations of Tinea Capitis	22 th Congress of the European Academy of Dermatology and Venereology, October, 2013. Istanbul

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
თერაპიის დეპარტამენტი**

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია)
დასახელება **თერაპიის დეპარტამენტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი **პროფ. ალექსანდრე ალადაშვილი**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. სრული პროფ. ალექსანდრე ალადაშვილი
2. ასოც. პროფესორი ვახტანგ ჭუმბურიძე
3. ასოც. პროფესორი პავლე მაჭავარიანი
4. ასისტენტ პროფესორი მაკა გეგენავა
5. ასისტენტ პროფესორი არჩილ ჩუხრიკიძე
6. ასისტენტ პროფესორი თამარ კიკალიშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	MMK 3102-018-05	Merck, Sharp and Dohme Corp	პროფ. ვ. ჭუმბურიძე	თ. კიკალიშვილი მ.აგლაძე ნ.ხარჩილავა ქ. ლევიშვილი
2	Summit	Glaxo Smith Kline UK	პროფ. ვ. ჭუმბურიძე	თ. კიკალიშვილი მ.აგლაძე ნ.ხარჩილავა ქ. ლევიშვილი
3	Cardiovascular disease risk-factors in patients with schizophrenia	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მაკა გეგენავა	მაკა გეგენავა
4	Serum lipid level in patients with schizophrenia	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მაკა გეგენავა	მაკა გეგენავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

--	--	--	--	--

პირველი და მეორე პროექტები კვლევის ფაზაშია და საბოლოო შედეგები ჯერ არ გაგვაჩინია
 Mმე-3 პროექტის შედეგები გამოქვეყნებულია EEuropean Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation (EJCPR), Volume 18, Supplement 1-ajcp.sagepub.com p422, 2011 Gegenava Maka, Gegenava Tea, Kavtaradze George

Mმე-4 პროექტის შედეგების მოხსენება მოხდა ლიპიდოლოგიის მსოფლიო კონგრესზე-2012 6-8 დეკემბერი- World Congress of Clinical Lipidology 2012 Budapest, Hungary-Abstract Book

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	1. გ.კავთარაძე, თანაავტორი: მ.გეგეგენავა	დიაგნოსტიკური მიება შინაგან სწეულებათა კლინიკაში	სახელმძღვანელო შინაგანი მედიცინის მე-6 კურსის სტუდენტებისთვის შ.პ.ს. ირგა	818
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, სათა-ურის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	1. Gegenava Tea, Gegenava Maka.Kavtar adze G 2. Gegenava M., Gegenava T., kavtaradze G	1.“The Influence of Depression And Anxiety In The development Of Heart Failure After Coronary Angioplasty”- Georgian Medical News 2.“ Pulmonary Hypertension in Female Patients With cardiovascular and respiratory Tract Disease-Georgian Medical News	1. 2009, #3 (168) March. pp 54-56 2.No 9 (186) 2010, pp34-38	1.Georgian Medical News Georgian Medical News	1.3 2.5

ანოტაციები

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გვერდების რაოდენობა
1	Gegenava Maka, Gegenava Tea, Kavtaradze George	Cardiovascular disease risk-factors in patients with schizophrenia” The European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation	(EJCPR), Volume 18, Supplement 1- ejcpr.sagepub.com p422, 2011	1
2	Maka Gegenava, Tea Gegenava	Electrocardiographic changes in patients with schizophrenia. Journal of Electrocardiology	Vol 46, p5.	1
3	T. Gegenava, M. Gegenava, Z. Kirtava	Role of telemedicine for assessing recurrent and asymptomatic episodes of arrhythmia - European Heart Journal - Acute Cardiovascular Care.	12/2012; 1(S1)(7):186-187.	2
4	T. Gegenava, M.Gegenava, Z.Kirtava	Role of Mobile Telemedicine In Patients With Different Types of Arrhythmia and Syncope- Journal of Atrial Fibrillation	October, Special issue, p-169 www.jafib.com	2
ანოტაციები				

V სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატრების დრო და ადგილი
1	ალექსანდრე ალადაშვილი, არჩილ ჩუხრუკიძე	მწვავე კორონარული სინდრომი ST სეგმენტის ელევაციის	17-18 მაისი 2013, თბილისი მერიოტი

		გარეშე: ინვაზიური თუ კონსერვატიული სტრატეგია	
	არჩილ ჩუხრუკიძე, ალექსანდრე ალადაშვილი, ივანე ხოჭოლავა	წამლით დაფარული სტენტი BIOMATRIX- ის გამოყენების კლინიკური გამოცდილება	17-18 მაისი 2013, თბილისი მერიოტი

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატრების დრო და ადგილი
1	Maka Gegenava, Tea Gegenava	Lipid Level Abnormalities in Patients with Shcizophrenia	Budapest, Hungary 5-7 December 2012
2	Maka Gegenava, Tea Gegenava	Arrhythmia Telemonitoring in Asymptomatic Patients	Glasgow, UK 7-10 August, 2013

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
თერაპიის დეპარტამენტი**

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. **ივ.ჯავახიშვილის თბილისის სახ.უნივერსიტეტი, მედიცინის ფაკულტეტი, თერაპიის დეპარტამენტი**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. ბეჟან წინამძღვრიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
ნინო შარაშიძე,
ნინო მამათავრიშვილი,
ალინა პეტრიაშვილი,
დალი ტრაპაიძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

#	პროექტის დასახელება	დასა-დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	არტერიული ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი შემთხვევების მართვის კვლევა	შპს „ბარდი“	ბეჟან წინამძღვრიშვილი	დალი ტრაპაიძე ნინო შარაშიძე თამარ აბესაძე ნინო მამათავრიშვილი რუსუდან აბაშიძე
<p>ჰიპერტენზიის მართვის პროცესი არადაამაკმაყოფილებლად არის შეფასებული ჯანდაცვის სერვისების მიწოდების ყველა დონეზე როგორც ზოგად პოპულაციაში, ასევე განსაკუთრებული რისკის მქონე სუბპოპულაციებში(ქალები, ორსულები, მოზარდები ,იძულებით გადაადგილებული პირები და სხვა). პირველადი ჯანდაცვის რგოლში აღნიშნული პროცესის ძირითადი ხარვეზი არის არაადექვატური ანტიჰიპერტენზიული პრეპარატების არაეფექტური დოზითა და კომბინაციით გამოყენება, პაციენტთა თვითნებური ქმედებები პრეპარატის ხშირი ცვლისა და მკურნალობაში წყვეტილობის სახით.ასეთი ტიპის დარღვევები ჰიპერტენზიის მკურნალობისას, არის საფუძველი დაავადების მიმდინარეობის გამწვავებისა, ხშირი ჰოსპიტალიზაციის ეპიზოდებისა და აქედან გამომდინარე დაავადების პროგნოზის დამძიმებისა.ერთ–ერთი მძიმე ეპიზოდი,ასოცირებული ჰიპერტენზიის არასწორი მართვასა და ზოგადად დაავადების მიმდინარეობის სიმძიმესთან არის არტერიული წნევის მწვავე კრიტიკული მატება –გამოვლენილი, არტერიული ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი შემთხვევების სახით.</p> <p>კვლევის მიზანი:არტერიული ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი შემთხვევების პრეჰოსპიტალური და ჰოსპიტალური მართვის შეფასება და ადეკვატური რეკომენდაციების</p>				

შემუშავება

კვლევის დიზაინი: თვისობრივი კვლევა

კვლევის ინსტრუმენტები:

- სამედიცინო დოკუმენტაციის აუდიტის კითხვარი
- სამედიცინო პერსონალთან ჩაღრმავებული ინტერვიუს გზამკვლევი

შერჩევის მეთოდი: მარტივი შემთხვევითი შერჩევა

კვლევის დასაწყისში ე.წ. სამაგიდო კვლევის (desk reaserch) საფუძველზე , განხილულ იქნა ამ ტიპის შეფასებითი კვლევების ინსტრუმენტთა მოდელები და შეიქმნა ქართულ საჭიროებებზე ორიენტირებული ადაპტირებული ინსტრუმენტები(იხ.დანართი).

მიუხედავად იმისა ,რომ თვისობრივი კვლევის ფორმატში არ არის გათვალისწინებული ნიმუშის შერჩევის მკაცრი კრიტერიუმები, კვლევაში რაოდენობრივი ეპიზოდების არსებობის გამო , კვლევის ნიმუში შეირჩა შერჩევის ჩარჩოსა და რანდომულობის პრინციპის გათვალისწინებით.

შერჩევის ნიმუში :

- ❖ შპს „წმინდა მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის პოლიპროფილური საავადმყოფო“, მის.ლიუბლანას 21
- ❖ შპს „აკად.ნ.ყიფშიძის სახელობის ცენტრალური საუნივერსიტეტო კლინიკა“, მის.ვაჟა-ფშაველას გამზ.27
- ❖ შპს „საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა იოაკიმ და ანას სახელობის სამედიცინო ცენტრი“, გორგასლის 95
- ❖ სს „აკად.ო. ლუდუშაურის სახელობის მრავალპროფილური სამედიცინო ცენტრი“, მის.ლიუბლანას 18/20
- ❖ შპს „სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ცენტრი“, ქერჩის 8

კლინიკების სამედიცინო დოკუმენტაცია შერჩეულ იქნა სტაციონარული ისტორიების 2012–13წწ საარქივო ბაზიდან, შემთხვევითი რიცხვების გამოყენებით, დაავადებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის ჰიპერტენზიული ავადმყოფობების I10-I15 კოდებს შორის(ვინაიდან კონკრეტულად, ჰიპერტონული კრიზის სიმპტომოკომპლექსის შესაბამისი კოდი ამ კლასიფიკატორის მოქმედი, მეათე გადახედვით გათვალისწინებული არ არის).

სამედიცინო პერსონალი ჩაღრმავებული ინტერვიუსათვის ასევე შეირჩეოდა შემთხვევითი შერჩევით.

რესპონსი კვლევაზე: კვლევის დაწყებამდე, საზოგადოების წარმომადგენლის მიერ კლინიკების ადმინისტრაციასთან ჩატარდა საინფორმაციო ხასიათის შეხვედრები და ასევე მათ მიემართა წერილობითი სახით. გამოხმაურება კვლევაზე–100%.

კვლევის ნიმუშის ზომა:

- 188 სტაციონარული ისტორია
- 15 სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ბართი
- 18 ექიმი

კვლევის შედეგები:

- სამედიცინო დაწესებულებებში განხილული იყო 188 სტაციონარული ისტორია, მ.შ. 50.2% ქალი; 49,8% მამაკაცი;
- საშუალო ასაკი 63,0 წელი(ქალების–63,7, მამაკაცების 62,3);
- 47,0% შემოვიდა თ/დ, 48,2% სასწრაფო დახმარების მანქანით;4,8%–ში ინფორმაცია არ არის
- გარკვეულ შემთხვევებში,სასწრაფო დახმარების მიერ მოყვანილ პაციენტებში, მიუხედავად ბარათში არსებული წნევის მაღალი ციფრებისა, ფიქსირებულია დიაგნოზი– მარცხენა პარკუჭის მწვავე უკმარისობა–I 50 კოდით.
- სასწრაფო დახმარების ექიმის მიერ გარკვეულ შემთხვევებში იწერება დიაგნოზი არტერიული ჰიპერტენზია,მიუხედავად ჰიპერტონული კრიზის მკაფიო სიმპტომატიკისა და ენიჭება კოდიI10;
- 3,3% შემთხვევაში სასწრაფო დახმარების ექიმის მიერ დაფიქსირდა დიაგნოზი ჰიპერტონული კრიზი და მიენიჭა კოდიI10;
- სტაციონარის კლინიკურ დიაგნოზში, ზემოთაღნიშნულ შემთხვევებში (მარცხენა პარკუჭის მწვავე უკმარისობის დიაგნოზისას) ჩნდება არტერიული ჰიპერტენზია(ა3);
- რაც შეეხება კლინიკურ დიაგნოზში არტერიული ჰიპერტენზიას, უხშირესად ფორმდება ა3 II (JNC 7) და საბოლოო დიაგნოზში კი გულის ჰიპერტენზიული ავადმყოფობა და ენიჭება კოდიI11.9 ან I11.0 (გულის შეგუბებითი უკმარისობით ან მის გარეშე);
- შემთხვევათა 40 %–ში, სიმპტომოკომპლექსი,ძლიერი თავბრუსხვევა,ცეფალგია,გულისრევა ,ღებინება და შესაბამისად წნევის კრიტიკული ციფრები–საუბარია ძირითადად ცერებრული ხასიათის ჩივილებზე, გვაფიქრებინებს წნევის კრიზული მატების არსებობაზე;
- შემოსვლის დიაგნოზში,38,4% დაფიქსირებულია არასტაბილური სტენოკარდია და კლინიკურ დიაგნოზში ჩნდება ა3;
- 11,7% –ში წინაგულების თრთოლვა და ციმციმი და 50%–ში მარცხენა პარკუჭის მწვავე უკმარისობა–შემოსვლისას და კლინიკურ დიაგნოზში ა3;
- შემთხვევა:გადაუდებელი დახმარების განყოფილებაში დაფიქსირებულ იქნა დიაგნოზი ჰიპერტონული კრიზი, ენცეფალოპათია(TA 224/128 მმ ვერცხ.სვ. ,ცერებრული ჩივილებით).
გაწერისას , დიაგნოზის სტრუქტურაში, ძირითად დაავადებად – არის თავის ტვინში სისხლის მიმოქცევის გარდამავალი მოშლა, ხოლო თანმხლებ დაავადებებში–ა3;
- შემთხვევა: კლინიკურ დიაგნოზში დაფიქსირდა ჰიპერტონული კრიზი და მიენიჭა კოდი I11(TA 256/158 მმ ვერცხ.სვ.,კრეატინინი 206,8მმოლ/ლ,შარდოვანა 12,8მმოლ/ლ. გაწერისას დიაგნოზი ა3 III (NYHA????) , თირკმლის ქრონიკული დაავადება III-??? კოდი I10.მიუხედავად მართებული სადიაგნოსტიკო რეკომენდაციისა, აორტისა და თირკმლის სისხლძარღვების დოპლეროგრაფიის შესახებ ანუ ეჭვის გაჩენისა მეორად ჰიპერტენზიაზე(ასეთი დასკვნა გამოაქვს მკვლევარს),სრულიად გაუგებარია აბსოლუტურად არარელევანტური დიაგნოზის სტრუქტურა;

- სასწრაფო დახმარების ექიმის მიერ ძირითადად ჰიპოტენზიური მკურნალობის მიზნით გამოყენებულია კაპტოპრილი და ნიფედიპინი(ეს უკანასკნელი ხშირად გამოყენებულია თავის ტვინში სისხლის მიმოქცევის მოშლის დიაგნოზით(I64 კოდით–დაუზუსტებელი ინსულტი) პაციენტებში);
- სტაციონარში მკურნალობა ხორციელდება ძირითადად–ნიტრომინტით,ნიტროგლიცერინის ი/ვ გადასხმით,კაპტოპრილით, ნიფედიპინით(ხშირად ნიფედიპინი გეგმიურად ინიშნება, მაგალიათდ, 1აბი 2–ჯერ) და კლოფელინი – საჭიროების დროს(ნევროლოგიურ პაციენტებში);
- უხშირესად პაციენტი ეწერება 2–3 საწოლ–დღის შემდეგ და აქვს ძირითადად ნორმოტონია, მიუხედავად არტერიული წნევის ინიციალური მაღალი ციფრებისა, მაგალითად ბერლიპრილით მკურნალობის ფონზე;
- გაწერის რეკომენდაციებშიც ფიგურირებს ბერლიპრილი, ამლოდიპინი;
- ანამნეზში ჰიპერტენზიის მართვის შესახებ ინფორმაცია 80%-ში არ არსებობს, გამონაკლისების გარდა მაგ.“ მკურნალობდა ენაპ–H-ით სიმპტომატურად“ ან „კლოფელინით– საჭიროებისას“

ჩაღრმავებული ინტერვიუს საშუალებით გამოიკითხა 18 ექიმი:

- ❖ ექიმების საშუალო ასაკი 40,6 წელი;
- ❖ გამოკითხულთა აბსოლუტური უმრავლესობა აღნიშნავს, რომ ხშირად ხვდებით კრიზის სიმპტომოკომპლექსი, მაგრამ დამოუკიდებელი კოდი ვერ ენიჭება და „ვამღევთ კოდს I10-ს,ალბათ ეს მთლად სწორი არ არის“;
- ❖ ზოგიერთი აღნიშნავს,რომ ენიჭება –თუ ჰიპერტენზიის ხანმოკლე ანამნეზია,I10-ესენციური ჰიპერტენზია,ხოლო თუ ხანგრძლივი ანამნეზი–I11,გულის ჰიპერტენზიული ავადმყოფობაI11.0-გულის უკმარისობით(შეგუბებითი) ან I 11.9 გულის უკმარისობის გარეშე(შეგუბებითი);
- ❖ უმრავლესობის აზრით,აღნიშნული დიაგნოზი ხშირად არ არის რელევანტური;
- ❖ შემთხვევა:ძალიან საინტერესო მიდგომა გამოიხატა ერთ–ერთი სასწრაფო დახმარების ექიმის მიერ, რომელმაც აღნიშნა–„იმისათვის რომ განვასხვავო კრიზის სიმპტომოკომპლექსის დიაგნოზი,I10 კოდთან ერთად ვანიჭებ ისეთი სიმპტომების კოდებს ICPC2 კლასიფიკატორის მიხედვით, როგორცაა თავბრუსხვევა, წონასწორობის დარღვევა და ა.შ. N კლასით(ნერვული სისტემა);
- ❖ კითხვაზე რა სახის მეთოდური რეკომენდაციებით ხელმძღვანელობთ აწ კრიტიკული მატების კლინიკური შემთხვევების მართვისას და რა უნდა იყოს ძირითადი პრინციპი, სტაციონარის ექიმების ძირითადი ნაწილის პასუხი ასეთია– „საკუთარი გამოცდილებით“;
- ❖ სასწრაფო დახმარების ექიმების უმრავლესობა აღნიშნავს,რომ ალგორითმი არსებობს,მაგრამ ვერ აზუსტებს მოქმედი ,2007 წლის ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი შემთხვევების მართვის სახელმწიფო სტანდარტის(პროტოკოლის) – სასწრაფო დახმარების ბრიგადებისათვის დეტალებს;

- ❖ 2013 წლის 28 თებერვლიდან ამოქმედებული უნივერსალური დაზღვევის საბაზისო პაკეტში, დანართი 1. გადაუდებელი ამბულატორიული მომსახურების პირობები, გადაუდებელ ამბულატორიულ სრვისებში ფიგურირებს–ჰიპერტონული კრიზი, ჩარევის დასახელება–ეკგ გამოკვლევა, არტერიული წნევის სტაბილიზაცია. აღნიშნულ კლინიკურ მდგომარეობას აქვს ე.წ. ხელოვნური კოდი, რომლის საფუძველზეც ხდება ანაზღაურება. რაც შეეხება სტატისტიკურ ანგარიშგებას, არ არის დაზუსტებული როგორ აისახება ეს დიაგნოზი ICD 10-ში. კიდევ ერთი საინტერესო დეტალი, აღწერილია შემთხვევა, ჰიპერტონული კრიზის მოთავსებისა თერაპიულ განყოფილებაში, უკვე უნივერსალური დაზღვევის პირობებში, რომელიც არ ანაზღაურდა გადაუდებელი მომსახურების დეპარტამენტში არ მოთავსების გამო;
- ❖ უხშირესად გამოყენებულ მედიკამენტებში კლინიკებში დასახელდა ნიფედიპინი და კაპტოპრილი, რითმის დარღვევის თანაარსებობისას–ბეტალოკი ი/ვ ან ანაპრილინი სუბლინგვალურად, ასევე ნიტრომინტი;
- ❖ სასწრაფო დახმარების ექიმების მიერ დასახელდა კაპტოპრილი და ნიფედიპინი, მაგნეზია;
- ❖ არჩევის პრეპარატად ერთ შემთხვევაში კლინიკის ექიმის მიერ დასახელდა–ურაპიდილი;

✚ მკვლევარებმა მიმართეს კონსულტაციის მიზნით, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის სტატისტიკის სამმართველოს წარმომადგენელს, რომლის მიერ წყაროდ მოყვანილ იქნა 2009 წლის მეთოდური წერილი “კოდების ჩამონათვალი დიაგნოსტიკური ტერმინების მიმართ, რომლებიც გამოიყენება პრაქტიკაში და არ არის ასახული ICD10 მეათე გადახედვაში”, რომელშიც ნათქვამია, რომ ჰიპერტონული კრიზის სიმპტომოკომპლექსი კოდირდება I10 კოდით, თუ მოცემული ფორმულირება არ მოიცავს პაციენტის მდგომარეობას, რომელიც შეესაბამება კოდებს I11-I13 (გულის ჰიპერტენზიული ავადმყოფობა და თირკმლის ჰიპერტენზიული ავადმყოფობა);

✚ მკვლევარებმა მიმართეს ასევე სამედიცინო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების სააგენტოს ფარმაცევტული საქმიანობის დეპარტამენტს, სადაც მიღებულ იქნა ოფიციალური ინფორმაცია, რომ ჰიპერტენზიის მართვის პროტოკოლში –სასწრაფო დახმარების ბრიგადებისათვის, ასევე ეკლამფსია–პრეეკლამპსიის მართვის პროტოკოლში დასახელებული ანტიჰიპერტენზიული პრეპარატების უმრავლესობა–ლაბეტალოლი, ენალაპრილატი, ნიკარდიპინი, გლიცერილ–ტრინიტრატი, ქვეყანაში რეგისტრირებული არ არის; რეგისტრირებულია მხოლოდ ებრანტილი–ურაპიდილი სამი ფორმით (რეგისტრაციის #r004075, #r004335, #r009342);

✚ მკვლევარებმა მიმართეს კონსულტაციისათვის შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს ჯანდაცვის დეპარტამენტს, რომლის წარმომადგენლის განმარტებით, ჩვენს მიერ ინიცირებული საკითხი გადაუდებელ ამბულატორულ მომსახურებაში არსებული ჰიპერტონული კრიზის ICD 10 დაკოდირების შეუძლებლობის გამო, მრთებულია და მისი რეკომენდაციით უნდა მივმართოთ დაავადებათა

კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის სტატისტიკის სამსახურს, ამ პრობლემის გადაწყვეტის თაობაზე;

დასკვნები:

1. ჰიპერტენზიის მართვის პრეკოსპიტალურ და ჰოსპიტალურ ეტაპზე, დიაგნოზის სტრუქტურის აგების ხარვეზები, ხდება საფუძველი ამ ნოზოლოგიის სტატისტიკური მონაცემების უზუსტობისა
2. კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული სამედიცინო დოკუმენტაციის საფუძველზე, რჩება შთაბეჭდილება ე.წ. ნოზოლოგიური დაფინანსების გამო, დიაგნოზის სტრუქტურის ხელოვნურად ფორმირებისა
3. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ არტერიული ჰიპერტენზია ხშირად არ ხვდება ძირითადი დიაგნოზის ფორმატში და ამით არაჯეროვნად არის წარმოდგენილი სტატისტიკურ მონაცემთა ბაზაში
4. ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი შემთხვევების მართვის ალგორითმით გათვალისწინებული წნევის ოპტიმიზაციის ფენომენი ფაქტიურად იგნორირებულია ყველა ეტაპზე
5. სამედიცინო დოკუმენტაციაში როგორც წესი არ არის ჰიპერტენზიის მართვის ანამნეზური მონაცემები და თუ არის, ის არასრულყოფილია და ზოგჯერ კუროზულიც კი
6. ჰიპერტონული დაავადების კრიზული მიმდინარეობის გამოვლენა და შეფასება არსებულ პირობებში ფაქტიურად შეუძლებელია
7. სახეზეა ყველა დაწესებულებისათვის დამახასიათებელი ინდივიდუალური მოდელი, დიაგნოზის სტრუქტურის აგებისა
8. მედიკამენტური მართვა ხშირად არ შეესაბამება თანამედროვე ალგორითმს და როგორც წესი მოიცავს მხოლოდ პერორალურ და სუბლინგვალურ მედიკამენტებს
9. აღმოჩნდა, რომ პარენტერალური პრეპარატების უმრავლესობა, ქვეყანაში დარეგისტრირებული არ არის და ამის შესახებ არაფერია აღნიშნული დაავადების სხვადასხვა ფორმების მართვის პროტოკოლებში
10. საერთოდ არ არის გათვალისწინებული არტერიული წნევის ოპტიმიზაცია, თავის ტვინში სისხლის მიმოქცევის მწვავე მოშლის შემთხვევებში
11. უნივერსალური დაზღვევის საბაზისო პაკეტის გადაუდებელ ამბულატორულ სერვისებში, ჩვენი აზრით მართებულად არის ჰიპერტონული კრიზი, რომლის მოხვედრაც სტატისტიკური ინფორმაციის ბაზაში და მაჩვენებლების გამოთვლა, არსებული კოდირების სისტემის პირობებში, შეუძლებელია
12. ჰიპერტონული კრიზის წილი არტერიული ჰიპერტენზიის ზოგად სტრუქტურაში, საშუალებას იძლევა მისი ასოცირებისა ამ ნოზოლოგიის მართვის გარკვეულ ფაქტორებთან, სამედიცინო დოკუმენტაციის აკურატული და რაც მთავარია კეთილსინდისიერად წარმოებისას

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

#	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბეჟან წინამძღვრიშვილი ნინო შარაშიძე დალი ტრაპაიძე და თანაავტორები	ST-სეგმენტის ელევაციით მიმდინარე მიოკარდიუმის ინფარქტის (STEMI) ჰოსპიტალური მართვის პროტოკოლი		ბეჭდვაში
2	ბეჟან წინამძღვრიშვილი ნინო შარაშიძე დალი ტრაპაიძე და თანაავტორები	ST-სეგმენტის ელევაციის გარეშე მიმდინარე მიოკარდიუმის ინფარქტის (STEMI) ჰოსპიტალური მართვის პროტოკოლი		ბეჭდვაში
3	ბეჟან წინამძღვრიშვილი დალი ტრაპაიძე ნინო შარაშიძე და თანაავტორები	მოზრდილებში პირველადი ჰიპერტენზიის მართვის გაიდლაინი 2013 წელი		ბეჭდვაში
ანოტაციები				

დ) სტატიები

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

1	Lali Gujejiani Nino Sharashidze et all	Gender Differences of prognostic Value of Co-morbidities in Patients with Acute Coronary Syndromes. <i>Actual Topics on Women's Health</i>	N3	თბილისი	5
---	--	--	----	---------	---

Gender Differences of Prognostic Value of Co – morbidities in Patients with Acute Coronary Syndromes

Objective of the study was evaluation and comparison of composition, as well as prognostic value of co-morbidities in male and female patients with acute coronary syndromes. Patients (311 males, 292 Females) with Acute Coronary Syndromes (ACS) retrospectively were studied. Study subjects were divided into groups by gender, age and outcome. Rate of mortality risk factors were evaluated and compared between groups. Statistical analysis by SPSS 17.0 was performed. In age group <65 prevailed mails and age group >75 females. Comparison of co-morbidity rate showed higher prevalence of COPD in male patients with ACS and slightly higher rate of diabetes and CKD in females. Rate of arterial hypertension was significantly higher in female individuals (p<0.001). In hospital mortality rate did not differ between genders. By study results Diabetes, arterial hypertension and CKD were found to be factors of increased mortality risk in subjects of both genders. In females predictor of mortality risk age >75 was revealed, and additional mortality risk factor in males COPD was found.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Б.Цинамдзгвришвили Д.Трапаидзе Т.Абесадзе Н.Шарашидзе Н.Маматавришвили Р.Абашидзе	Ведение неотложных и экстремальных гипертонических кризов в Грузии: состояние проблемы		Eurasian Journal of Cardiology	в печати

2	B. Tsinamdzgvrishvili , D. Trapaidze , T. Abesadze , N. Sharashidze Et all 1	PREVALENCE OF ARTERIAL HYPERTENSION AND CARDIO METABOLIC RISK FACTORS IN SUBTROPICAL REGION OF GEORGIA, ADJARIA		Volume 31, e- Supplement A, 1 June 2013	
3	N. Sharashidze et all	LV MASS, DIASTOLIC FILLING AND DYNAMICS OF BLOOD PRESSURE DURING EXERCISE IN MIDDLE- AGED VETERAN ELITE ATHLETES. <i>Journal of Hypertension</i>		Volume 31, e-1 Supplement A, June 2013	

1.Objective: Evaluation of pre-hospital and hospital management of urgency and emergency forms of arterial hypertension, development of adequate recommendations for the purpose of improving these processes. Materials and methods: Qualitative study using a survey of medical documents and in-depth interviews of the medical personnel engaged in the management of arterial hypertension in hospitals and ambulances. Results: 188 inpatient medical histories and 15 emergency cards have been analyzed, 18 doctors have been interviewed. The major conclusions are directed at the detected shortcomings in the management of emergency and urgency forms of arterial hypertension, in making a diagnosis, assessing the risk of these diseases, their treatment at the pre-hospital and hospital levels, and the prevention of further complications.

2. Objective: To study prevalence of arterial hypertension (AH), dyslipidemia, elevated level of fasting glucose and overweight in adult population of Adjara - subtropical region of Georgia, as well as dynamics of these parameters. Design and methods: Cross-sectional survey in Adjarian adult population (5 years follow -up). Sample size – 1380 individuals selected by cluster method. Response rate – 78%. Results: Prevalence of arterial hypertension was 56.6 %. During period of observation prevalence of AH raised by 10.7% . Prevalence of overweight raised from 48,1%- to 55.8%. Dyslipidemia was detected in 78% of study population. Elevated level of fasting glucose was observed in 66% of selected individuals. Conclusions: High prevalence of Arterial hypertension and cardio metabolic risk-factors as well as tendency of increment of these parameters in adult population of Adjara was observed.

3. Objective: To evaluate LV mass, dimensions, diastolic function and exercise induced BP changes in elite athletes after active sports cessation. Methods: Thirty one veteran athletes (17 soccer players and 14 water – polo players) at age 30-50 were studied. Inclusion criteria: at least 10 years of competitive sports activity and 5 years after sports cessation. All of them were asymptomatic. Control group consists of 30 age matched healthy subjects. To evaluate study parameters echocardiography-Doppler method and exercise treadmill test were used. Results: In both groups interventricular septal (IVS) and posterior wall thicknesses, end diastolic diameter (EDD), early peak velocity (VE), atrial flow velocity (VA) measured. LV mass index, VE / VA were calculated. Systolic and diastolic blood pressures (SBP and DBP) at rest, exercise peak and at every minute during 10 min of recovery period were registered. LV mass index was $137 \pm 3, 2 \text{ g/m}^2$ (95% CI 124 - 146) in athlete's group and $106 \pm 5, 3 \text{ g/m}^2$ (95%CI 96, 4-115, 6) in control group ($p < 0,05$). EDD was $52 \pm 3, 1 \text{ mm}$ (95% CI 46, 6-57, 4) in athletes and $44 \pm 2, 3 \text{ mm}$ (95% CI 41-50) in controls. VE / VA was $1, 0 \pm 0, 25$ (95% CI 0,56-1,44) in athletes and $1, 12 \pm 0, 33$ (95% CI 0,43- 1,16) in controls. SB) at exercise peak was $210 \pm 12, 6 \text{ mm.hg}$ in athletes and $200 \pm 14, 18 \text{ mm.hg}$ in controls. DBP at exercise peak was $90 \pm 10, 5 \text{ mm.hg}$ in athletes and $90 \pm 14, 9 \text{ mm.hg}$ in controls. Increment of SBP was $40 \pm 10, 5 \text{ mm.hg}$ in athletes and $65 \pm 12, 5 \text{ mm.hg}$ in controls. BP recovery period was $7, 3 \pm 1, 46 \text{ min.}$ in athletes and $5, 33 \pm 0, 67 \text{ min}$ in controls. In five ex-athletes (16, 2 %) VE / VA < 1 was found. Conclusions: Exceeded LV mass and dimensions, as well as hypertensive response to exercise and signs of diastolic dysfunction in veteran athletes group may be explained by incomplete regression of athletic heart hypertrophy after active sports cessation.

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ბეჟან წინამძღვრიშვილი	გადაუდებელი და ექსტრემული ჰიპერტენზიული კრიზების მართვა - პრობლემის მდგომარეობა საქართველოში	თბილისი, მაისი, 2013
2	ნინო შარაშიძე	მწვავე კორონარული სინდრომი ქალებში	ქუთაისი, ივნისი, 2013

1

ქვეყანაში განხორციელებული რაოდენობრივი და თვისობრივი კვლევებით, ჰიპერტენზიის მართვის პროცესი არადაამკმაყოფილებლად არის შეფასებული ჯანდაცვის სერვისების მიწოდების ყველა დონეზე: როგორც ზოგად პოპულაციაში ასევე განსაკუთრებული რისკის მქონე სუბპოპულაციებში (ქალები, ორსულები, მოზარდები, იძულებით გადაადგილებული პირები და სხვა). რეკომენდაციები: არტერიული ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი შემთხვევების მართვის სახელმწიფო სტანდარტის (პროტოკოლი) დამტკიცება და იმპლემენტაციის პროცესის ოპერატიული დაწყება შესაბამისი სამედიცინო სერვისების განმახორციელებელ ყველა რეგონში. არტერიული ჰიპერტენზიის მიმდინარეობაში ჰიპერტონული კრიზის შესაბამისი დიაგნოზის ფორმულირების უზრუნველყოფის რეკომენდაციის ჩართვა აღნიშნულ პროტოკოლში სტატისტიკური ინფორმაციის სრულყოფის მიზნით. არტერიული ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი კლინიკური შემთხვევების მართვის თანამედროვე ალგორითმის გამოყენების უზრუნველყოფის მიზნით, შესაბამისი სამკურნალწამლო საშუალებების დარეგისტრირების საკითხის დაყენება დღის წესრიგში. არტერიული ჰიპერტენზიის სასწრაფო და გადაუდებელი კლინიკური შემთხვევების მართვის თანამედროვე ალგორითმის გამოყენების უზრუნველყოფის მიზნით, შესაბამისი სამკურნალწამლო საშუალებების დარეგისტრირების საკითხის დაყენება დღის წესრიგში. საგანმანათლებლო ინტერვენციის დაგეგმვა, კრიზის შეფასებითი კვლევის შედეგების გაცნობითა და არტერიული ჰიპერტენზიის მართვის რეკომენდაციათა სწავლებით, სასწავლო პროგრამაში ამ კონკრეტული კლინიკური სიმპტომოკომპლექსის აქცენტირების გზით

2. კორონარული დაავადების დადასტურებული გენდერული განსხვავება გახლავთ დაავადების გამოვლენის ასაკობრივი დინამიკა. და შესაბამისად დაავადებით გამოწვეული სიკვდილობის ასაკობრივი განსხვავებები. მდგრად განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სხვა ასპექტები., როგორცაა სიმპტომთა მანიფესტაციის, სადიაგნოსტიკო ტესტების ინფორმატიულობისა და თერაპიული ჩარევების ეფექტურობისა და რაც მთავარია პროგნოზის განსხვავებები. ეს გახლავთ ზედმიწევნით კონტროლერსული თემები. შეხედულებები იმდენად პოლარიზებულია, რომ

სადღეისოდ პრობლემა შესაძლებელია ფორმულირებული იყოს შემდეგი სახით:: წარმოადგენს თუ არა მდედრობითი სქესი ლეტალობის (მძიმე კარდიული ინციდენტების) დამოუკიდებელ რის-ფაქტორს მკს-ის დროს ?

- აადრეული ლეტალობა და რევასკულარიზაციის შემდგომი გართულებები ქალებში მაღალია, მამაკაცებთან შედარებით, განსაკუთრებით ახალგაზრდა ასაკის ინდივიდებში
- Mმკს-ით ქალებს აღენიშნებათ მეტი რისკ-ფაქტორები და კომორბიდები მამაკაცებთან შედარებით
- CAG და PCI ქალებს უტარდებათ ნაკლები სიხშირით მამაკაცებთან შედარებით
- მოგვიანებითი ლეტალობა არ განსხვავდება/ნაკლებია ქალებში მამაკაცებთან შედარებით

მოხსენებათა ანოტაციები

**ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის
ოფთალმოლოგიის დეპარტამენტი**

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. ივ.ჯავახიშვილის თბილისის სახ.უნივერსიტეტი, მედიცინის ფაკულტეტი, ოფთალმოლოგიის დეპარტამენტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. პროფ. მიხეილ ომიამე

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
ასოცირებული პროფ. ნიკოლოზ ანთელავა,

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ომიამე.მ; გოლოვაჩოვა.მ; ცირეკიძე.თ;	ფემტოსეკონდ- ლაზერული ქირურგიის შედეგები საქართველოში	თბილისი, საქართველო	1
ანოტაციები				
2.	ომიამე.მ; გოლოვაჩოვა.მ; ცირეკიძე.თ;	ბოსტონის კერატოპროტეზის გადანერგვის 5 კლინიკური შემთხვევა საქართველოში	თბილისი, საქართველო	1
ანოტაციები				

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფია

#	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ომიაძე.მ; გოლოვაჩოვა.მ; ცირევიძე.თ; ბერაძე ირ.; ომიაძე რ;	კერატოკონუსიან პაციენტებში კერარინგის იმპლანტაცია ვიზუალურ ფემტოსეკონდ ლაზერის საშუალებით	დანია,კოპენჰაგენი	1
ანოტაციები				

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
 სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის
 მიმართულების 2013 წლის სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის მოკლე ანგარიში

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
 პროფესორი მალხაზ მაცაბერიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
 მაცაბერიძე მალხაზ - პროფესორი
 კუხიანიძე ალექსანდრე - პროფესორი
 დუნდუა სალომე - ასოცირებული პროფესორი
 კაკაჩია კორნელი - ასოცირებული პროფესორი
 მაჭარაშვილი ნანა - ასოცირებული პროფესორი
 ჟორჟოლიანი გია - ასოცირებული პროფესორი
 აბაშიძე ზვიადი - ასისტენტ პროფესორი
 დოლიძე ვალერიანი - ასისტენტ პროფესორი
 ტუკვაძე ავთანდილი - ასისტენტ პროფესორი
 ქარაია თამარი - ასისტენტ პროფესორი
 წურწუშია ალექსანდრე - ასისტენტ პროფესორი

2013 წელს პოლიტიკის მიმართულების პროფესორებმა გამოაქვეყნეს 2 მონოგრაფია, 3 სახელმძღვანელო, 3 ადგილობრივი კრებული და 4 კრებული უცხოეთში, ადგილობრივ ჟურნალებსა და კრებულებში გამოაქვეყნეს 19 სტატია, უცხოეთში კი გამოაქვეყნებულია 7 სტატია.

პოლიტიკის მიმართულების პროფესორები აქტიურ მონაწილეობას ღებულობდნენ კონფერენციებშიც. ადგილობრივ ჩატარებულ საერთაშორისო კონფერენციებზე მათ წაიკითხეს 10 მოხსენება, უცხოეთში ჩატარებულ კონფერენციებში კი 16 მოხსენება.

პოლიტიკის მიმართულების პროფესორების საქმიანობის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა უცხოური სახელმძღვანელოების თარგმნა. საანგარიშო პერიოდში ითარგმნა 3 სახელმძღვანელო.

ქვემოთ წარმოდგენილია პოლიტიკის მიმართულების პროფესორების სამეცნიერო ანგარიშები ანოტაციებთან ერთად.

პროფესორი ალექსანდრე კუხიანიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ალექსანდრე კუხიანიძე	ლექციათა კურსი: პოლიტიკური კორუფცია და ორგანიზებული	თბილისი: გამომცემლობა „უნივერსალი“	169 გვ.

		დამნაშავეობა. წიგნი პირველი: თეორია, მეთოდოლოგია, პოლიტიკური ორგანიზებული დამნაშავეობა		
--	--	--	--	--

ნოტაციები

მოცემული წიგნი არის პირველი, ტრილოგიიდან „პოლიტიკური კორუფცია და ორგანიზებული დამნაშავეობა“, მასში განხილულია პოლიტიკურ სფეროში კორუფციისა და დამნაშავეობის თეორიისა და მეთოდოლოგიის საკითხები, ასევე პოლიტიკური ორგანიზებული დამნაშავეობის პრობლემები.

წიგნის ავტორი პოლიტიკური ორგანიზებული დამნაშავეობის ოდესმე არსებული ფორმებიდან ორი ყველაზე დაუნდობელი და საშიში კლასიკური ფორმით, მილიონობით ადამიანის ტანჯვამდე და ტრაგედიამდე მიმყვანი - ნაციზმით და ბოლშევიზმით შემოიფარგლა. ისინი თავიანთი მენტალური ტყვეობიდან ბევრ პოლიტიკოსსა და რიგით მოქალაქეს დღესაც კი არ ათავისუფლებენ. სწორედ ამიტომაც რომ, თანამედროვე საქართველოშიც ვაწყდებით ბოლშევიზმისა და სტალინიზმის რეციდივებს, ხოლო აშშ-ში, ევროკავშირში და პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში არსებული ნეონაციისტური ორგანიზაციები და სკინჰედები დანაშაულს ჩადიან. პოლიტიკური ორგანიზებული დამნაშავეობის პროფესიონალური ცოდნა მომავალ პოლიტოლოგებს ჩვენს ქვეყანაში და საზღვარგარეთ, განსაკუთრებით მეზობელ ქვეყნებში, მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების ღრმად გააზრებაში დაეხმარება.

ეს წიგნი არის საქართველოში და სხვა ქვეყნებში არსებული ორგანიზებული დამნაშავეობის, კონტრაბანდის, უსაფრთხოებისა და კორუფციის პრობლემის მრავალწლიანი სამეცნიერო კვლევების შედეგი, რომელსაც ავტორი ახორციელებდა აშშ-ს ჯორჯ მეისონის უნივერსიტეტთან არსებული ტრანსნაციონალური დანაშაულისა და კორუფციის კვლევის ცენტრის ხელშეწყობით. კვლევებისას ავტორს მნიშვნელოვანი დახმარება გაუწიეს: მონტერეის საერთაშორისო კვლევების ინსტიტუტმა, ევრაზიისა და აღმოსავლეთ-ევროპული კვლევების ეროვნულმა საბჭომ შეერთებულ შტატებში; შვედეთის ინსტიტუტის მხარდაჭერით მალმეს უნივერსიტეტმა; ასევე ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ალექსანდრე კუხიანიძე	Part IV: Caucasian Knots. Chapter 10. Security of the Winter Olympics in Sochi from a		Cambridge Scholars Publishing	pp. 198-217

		Georgian Perspective. <i>The Sochi Predicament: Contexts, Characteristics and Challenges of the Olympic Winter Games in 2014</i>			
--	--	--	--	--	--

ანოტაცია

2007 წელს საქართველომ მხარი დაუჭირა რუსეთში სოჭის ოლიმპიური თანაშემების ჩატარებას – იმ იმედით, რომ ამით ხელს შეუწყობდა პოლიტიკური ურთიერთობების გაუმჯობესებას. 2008 წლის ივლისში საქართველომ შესთავაზა რუსეთს სოჭის ოლიმპიური თანაშემების უსაფრთხოების ერთობლივი კომისიის შექმნა, მაგრამ რუსეთმა ეს წინადადება უარყო. რუსეთის ხელისუფლება არაერთხელ აცხადებდა, რომ საქართველო ჩრდილო კავკასიაში მხარს უჭერს ტერორიზმს, თუმცა, არცერთ ბრალდებას არ ადასტურებდა ფაქტებით. ტერორიზმის ნამდვილი მიზეზი ვლადიმერ პუტინის მიერ შექმნილ მკაცრად ცენტრალიზებულ პოლიტიკურ სისტემაში, ადგილობრივი ხელმძღვანელების დანიშვნასა და დაფინანსებაში არის. ამის შედეგად, ადგილობრივი ხელისუფლებისა და ფედერალური ძალოვნების მიერ მოქალაქეების უფლებების უხეში დარღვევები, მოტაცებები და მკვლელობები ჩვეულებრივ საქმედ იქცა. საპასუხოდ, მოხდა ჩრდილოკავკასიის სეპარატისტული მოძრაობების ტრანსფორმაცია ისლამურ ტერორისტულ მოძრაობებში. საქართველო–რუსეთის კონფლიქტის საფუძვლად უდევს ფასეულობათა კონფლიქტი, ორი ქვეყნის მოწყობის დემოკრატიულ ან იმპერიულ მოდელს შორის. სწორედ ეს წარმოადგენს სოჭის ირგვლივ დებატების ნამდვილ წყაროს.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ა.კუხიანიძე	Security of the Winter Olympics in Sochi from a Georgian Perspective	ჰელსინკის უნივერსიტეტი, ფინეთი 2013 წლის 24-25 მაისი http://www.helsinki.fi/alexanteri/ceres/final_conference_programme.html
2.	ა.კუხიანიძე	"ქართული ოცნება: წარსულთან განშორება?"	მალმეს უნივერსიტეტი, შვედეთი 2013 წლის 29 მაისი

3.	აკუხიანიძე	სამოქალაქო უსაფრთხოება შვედეთში: საქართველოსთვის მაგალითია?	http://www.mah.se/Nyheter/Kalender/Georgian-Dream-A-Break-with-the-Past/ მალმეს უნივერსიტეტი, შვედეთი 2013 წლის 16 იანვარი
----	------------	--	--

1) ანოტაცია

ანოტაცია: In 2007 Georgia supported Russia in its bid to host the Olympics in Sochi in 2014 but tensions between them deepened because of intentions of Russian authorities to use natural resources, labor force and hotels in Abkhazia for the Games, without any agreements with Georgian authorities. In July 2008 Georgia proposed to create a joint Georgian-Russian commission on the security of Sochi Olympics, though Russia and the Abkhaz separatist authorities dismissed the proposal. After the armed clash in August 2008, Russia and Georgia are deeply involved in a political, diplomatic and informational war, and the problem of security of the 2014 Winter Olympics in Sochi is an integral part of this. The Georgian National Olympic Committee (GNOC) has requested the International Olympic Committee (IOC) to change the plans of holding the Winter Olympic Games in Sochi in 2014 but the IOC rejected the request, and Russian authorities stressed that mixing sports with politics is unacceptable. According to Georgia, the participation of Abkhazia as one of Georgian provinces in the Russian Olympic project through the using of its infrastructure, and natural and labor resources, is itself part of a political plan for annexation of this part of the Georgian territory and Abkhaz authorities will have no more incentives to search relations with Georgia. On 20 May 2011 the parliament of Georgia adopted the 'Resolution on the Recognition of Genocide of Circassians by the Russian Empire'. Before and especially after the war of 2008, Russia used all opportunities to repeatedly accuse Georgia of supporting terrorism in the republics of the North Caucasus and even insisted that Michael Saakashvili, the president of Georgia, hopes to turn the Olympics into a public relations disaster for Russia. In response, the Georgian Foreign Ministry, declared that this is a policy of false allegations and purposeful provocations. Sochi is located in proximity to the zone of military confrontation between the two countries. One of goals of the Russian military invasion in 2008 was stronger security for the Sochi Olympics. Russia recognized the independence of Abkhazia and located its military bases there. After the war, Russian political and military officials have repeatedly been sending messages to Georgia, threatening to carry out another military attack. Georgia does not represent a security threat for Russia, due to its weakness and the bitter experience which it got during the Russian military invasion. After the parliamentary election on October 1, 2013, Bidzina Ivanishvili, Prime Minister of the new government of Georgia, attempted to improve relations with Russia. He changed decision of the previous government by declaring that Georgia will participate in Sochi Olympics. But despite a slight decline in tensions between Georgia and Russia, security situation in the North Caucasus of Russia remains alarming. Local rulers help Kremlin to keep stability in the region, in response to financial support from Moscow, even if this stability is based on serious violations of human rights, intimidation of citizens, kidnappings, and assassinations of people whose political views contradict the interests of the ruling clans. As a result, anti-Russian separatist movements in the North Caucasus have

transformed into religious resistance movements, frequently professing radical Islam and using terrorism as methods of response to misdeeds of both federal and local power structures. Terrorist acts which have been committed in 2010-2013, show that Russian authorities are not prepared for their prevention and such acts may derail the Sochi Olympics. Therefore, the main threat to the security of Sochi Olympics comes from terrorists in the North Caucasus and not from the government of Georgia.

2) ანოტაცია

გაანალიზებულია საქართველოში 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებამდე არსებული პოლიტიკური სიტუაცია, ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის პოლიტიკის შედეგები და სტრატეგიული შეცდომები. აგრეთვე, პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნების“ ჩამოყალიბების პროცესი, მისი წინასაარჩევნო დაპირებები, ნაციონალურ მოძრაობასთან დაპირისპირების მიზეზები და ქვეყნის განვითარების პერსპექტივები არსებული ორხელისუფლიანობის დროს.

3) ანოტაცია

ცივი ომის დასრულების შემდეგ შეიცვალა უსაფრთხოების კონცეფციაც. ტრადიციულ სამხედრო კონცეფციას – არატრადიციული სამოქალაქო უსაფრთხოების კონცეფცია დაემატა. წარმოდგენილი მოხსენება ეხება უსაფრთხოებისადმი ახალ, არატრადიციულ მიდგომებს, „რბილი პოლიტიკის“ კონცეფციას, და იმას, თუ როგორ იცვლება ამის შედეგად ნაციონალური უსაფრთხოების გააზრება დემოკრატიულ ქვეყნებში. შვედეთის მაგალითზე გაანალიზებულია სამოქალაქო უსაფრთხოების ისეთი ასპექტები, როგორცაა ბრძოლა კორუფციისა და ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ, საქართველოში გატარებული ანტი-კორუფციული და ანტი-კრიმინალური რეფორმების გათვალისწინებით, აგრეთვე, რა ასპექტებშია შესაძლებელი შვედეთის სამოქალაქო უსაფრთხოების გამოცდილების გამოყენება საქართველოში.

პროფესორი მალხაზ მაცაბერიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მალხაზ მაცაბერიძე	რობერტ მიხელსის „ოლიგარქიის რკინის კანონი“	თბილისი, პოლიტიკის კვლევის ინსტიტუტი	52გვ
ანოტაცია				

ნაშრომში წარმოდგენილია რობერტ მიხელსის (1876-1936) სამეცნიერო საქმიანობის და იდეური ევოლუციის ძირითადი ეტაპები, განხილულია ოლიგარქიზაციის თეორიის უმთავრესი საკითხები. ნაშრომს თან ერთვის რამდენიმე ფრაგმენტი მიხელსის ნაშრომიდან „პოლიტიკური პარტიები. თანამედროვე დემოკრატიის ოლიგარქიული ტენდენციების სოციოლოგიური კვლევა“

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მალხაზ მაცაბერიძე	უნივერსიტეტი 1921 წლის თებერვალში	თბილისი, „ახალი აზრი“	64 გვ.
ანოტაცია				
<p>ნაშრომში წარმოდგენილია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ცხოვრება მისთვის ერთ-ერთ გარდამტეხ ეტაპზე - 1921 წლის პირველი სამი თვის განმავლობაში, ნაჩვენებია უნივერსიტეტის სტუდენტების ბრძოლა სამშობლოს დასაცავად, დაღუპული სტუდენტების ბიოგრაფიები, ასევე უნივერსიტეტის ცხოვრება გასაბჭოების პირველ დღეებში</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მალხაზ მაცაბერიძე	1921 წლის თებერვალ-მარტის ომი და საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია	გორის უნივერსიტეტის შრომათა კრებული # 5	გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	228-241
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში განხილულია საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის პოზიცია 1921 წლის თებერვალ-მარტის ომის დროს. ქართულმა ეკლესიამ პატრიოტული პოზიცია დაიკავა ომის დროს და პოლიტიკურ ძალებს სამშობლოს დასაცავად პარტიული ინტერესების დავიწყებისკენ მოუწოდებდა.</p>					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	------------------------------------	--------------------------	--------------------------------	---------------------

		დასახელება			
1 2 3	Malxaz Matsaberidze	Transformation of the Collective memory before the restoration of Independence of Georgia	Identity and Collective Memory	Oslo, Norway Humanist association, 2013	pp.162-172
ანოტაციები					
სტატიაში განხილულია ისტორიის ხელახლა გააზრების პროცესი საქართველოში დამოუკიდებლობის აღდგენის წინა პერიოდში, 1980-იანი წლების ბოლოს და 1990-იანი წლების დასაწყისში					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მალხაზ მაცაბერიძე	პოსტსაბჭოთა საქართველოს განვითარება ვანჰანენის დემოკრატიზაციის ინდექსის მიხედვით	რევაზ გაჩეჩილაძის 70 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 3-5 ივნისი 2013
მომხსენებაში ვანჰანენის ინდექსი გამოყენებულია საქართველოში ჩატარებული საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნების დემოკრატიზაციის ხარისხის საჩვენებლად.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Малхаз Мацаберидзе	Трансформация исторической памяти и ее роль в перед восстановлением независимости Грузии	«Этричностъ и властъ» XIII Междун конф. Ялта, 19-25.V.2013
2.	Malkhaz Matsaberidze	Between Empires: The problems of State-Bulding in	The 4 th Turkish Studies Project of the University of Utah

		the Countries of the South Caucasus (1918-1921)	Conference “THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s), June 5-9, 2013, Republic of Georgia, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University,
3.	Малхаз Мацаберидзе	Историческая аргументация в период восстановления независимости стран Южного Кавказа (1990-1991)	კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისო კონგრესი, თბილისი, 23-26, ოქტომბერი, 2013
4.	Малхаз Мацаберидзе	Грузинская православная церковь и политический спектр Грузии на современном этапе	Религия и гражданское общество: между фундаментализмом и секуляризацией, Междун конф. Ялта, 19-24.XI.2013
5.	Малхаз Мацаберидзе	Проблемы и перспективы формирования культуры устойчивого развития в Грузии на современном этапе	III междунар. Конф. «Культура устойчивого развития», Баку, 28-29.XI.2013
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. მოხსენებაში ნაჩვენებია საქართველოში ისტორიული მეხსიერების ტრანსფორმაციის პროცესი 1980-იანი წლების ბოლოს და 1990-იანი წლების დასაწყისში. განხილულია თუ როგორ დაიმსხვა საქართველოს ისტორიის საბჭოური ვერსია ისტორიის „თეთრი ლაქების“ შევსებასთან ერთად.</p> <p>2. მოხსენებაში ნაჩვენებია სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების „ეროვნული პროექტები“ 1918-1921 წლებში. ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მშენებლობის მარცხი განაპირობებს რუსეთისა და თურქეთის იმპერიულმა მისწრაფებებმა, რაც მათი მხრიდან სამხრეთ კავკასიის ხელახალ გაყოფაში გამოიხატა.</p> <p>3. მოხსენებაში ნაჩვენებია, რომ დამოუკიდებლობის აღდგენის პერიოდში ისტორიული ხასიათის არგუმენტაციას სამხრეთ კავკასიის სამივე ქვეყანა იყენებდა, მაგრამ საბოლოოდ სომხეთმა, განსხვავებით საქართველოსა და აზერბაიჯანისგან უარი თქვა თავი 1918-1920 წლების რესპუბლიკის სამართალმემკვიდრედ გამოეცხადებინა.</p>			

ასოცირებული პროფესორი კორნელი კაკაჩია

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სოციალური ქსელების როლი ქართულ პარტიულ პოლიტიკაში	The ACADEMIC SWISS CAUCASUS NET (ASCN) program Research Grant in Social Sciences	კორნელი კაკაჩია	
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>კვლევის მიზანია გამოიკვლიოს ტექნოლოგიებსა და პოლიტიკას შორის ურთიერთდამოკიდებულება თანამედროვე ქართულ სახელმწიფოში, პოლიტიკური პარტიების მიერ სოციალური ქსელების გამოყენების მიმდინარე პრაქტიკა და მისი გავლენა საარჩევნო კამპანიაზე. კვლევის ფარგლებში ასევე მოცემულია და შეფასდა ტექნოლოგიური საშუალებების გავლენა პოლიტიკურ სისტემაზე. კვლევის დროს შესწავლილი იყო საქართველოში მოქმედი ძირითადი პოლიტიკური პარტიების საქმიანობა და მათი პოლიტიკა 2012 წ. საპარალამენტო არჩევნებამდე და საარჩევნო კამპანიის დროს.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	კორნელი კაკაჩია, თამარ პატარაია	სოციალური ქსელების როლი ქართულ პარტიულ პოლიტიკაში	მერიდიანი, თბილისი	151
<p>პუბლიკაციის მიზანია გამოიკვლიოს ტექნოლოგიებსა და პოლიტიკას შორის ურთიერთდამოკიდებულება თანამედროვე ქართულ სახელმწიფოში, პოლიტიკური პარტიების მიერ სოციალური ქსელების გამოყენების მიმდინარე პრაქტიკა და მისი გავლენა საარჩევნო კამპანიაზე. კვლევის ფარგლებში ასევე მოცემულია და შეფასდა ტექნოლოგიური საშუალებების გავლენა პოლიტიკურ სისტემაზე. კვლევის დროს შესწავლილი იყო საქართველოში მოქმედი ძირითადი პოლიტიკური პარტიების საქმიანობა და მათი პოლიტიკა 2012 წ. საპარალამენტო არჩევნებამდე და საარჩევნო კამპანიის დროს.</p>				

ბ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კაკაჩია, ჩეჩირე	Georgian Foreign	თბილისი Konrad-	220

2 3	Korneli kakachia	Policy: Search for sustainable Security Georgian Politics in transition: Trends and Obstacles for potential Transformation. In: The South Caucasus 2018: Facts, Trends, Future Scenarios.;	Adenauer-Stiftung e.V KAS Publication p. 43-592013	120 გვ
--------	------------------	---	---	--------

This book examines some of Georgia's most important foreign policy issues and partnerships. It contains various articles elaborating the directions, dilemmas, and opportunities of Georgia's foreign relations. This publication offers chronological accounts of Georgian foreign policy along with explorations of identity and ethnicity's roles in framing foreign relations. This volume also considers Georgia's integration processes into the Euro-Atlantic space as well as relations with its neighbors and partners: the U.S., Russia, Ukraine, Turkey, Armenia, Azerbaijan, Iran, and the Baltic States.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	კორნელი კაკაჩია კორნელი კაკაჩია, ზაურ შირიევ კორნელი კაკაჩია	Politics of insecurity: Cross border conflict dynamics and security challenges in Georgia” In: Security and Cross-Border Cooperation in the EU, the Black Sea Region and Southern Caucasus Azerbaijan-Georgian relations: The Foundations and Challenges of the Strategic Alliance. Report . SAM Review. Special Double Issue Volume 7-8, Shifting Gears: Georgia's Persian	(Nato Science for Peace and Security) IOS Press editors: A. Ergun, H. Isaxanli p.152-167 Baku Istanbul	300 გვ 120 გვ 200გვ

		<p>Gambit and the Logic of Regional Geopolitics- In: The Geopolitical Scene of the Caucasus: A Decade of Perspectives. Diba Nigâr Göksel & Zaur Shiriyev, (Eds.)</p> <p>Georgia's Bumpy Road to Democracy: A Dialogue of Opposites. In:GOVERNANCE AND DIALOGUE: the Black Sea Editor Professor Dr Melanie Sully. Vienna. P.151-165</p>	Viena	14 გვ
--	--	--	-------	-------

- 1) National borders exemplify a number of paradoxes: The boundary both separates and unites neighboring states. The border delimits and defines the state and its territory and disputes in borderlands can eventually affect international relations and regional stability. In regions like South Caucasus where states are weak, there is a possibility for conflicts of one country to flow over into neighboring countries and become entangled with conflicts there. This paper explores how the form of such cross-border conflict dynamics relates to the character of the two states in question. This is done through the comparative analysis of Georgia's cross border contacts with Russia, including present situation in separatist entities of Abkhazia and South Ossetia respectively. The case of Russia-Georgia divide is important for challenging traditional explanations of foreign policy and for learning possible ways to de-escalate dangerous cross border conflicts.
- 2) This report seeks to identify the level of cooperation across various pillars, including politics, economy, energy, tourism, business, education, media, cultural, military and defense. It also discusses Georgia's Azerbaijani community and Azerbaijan's Georgian community, and how they affect political cooperation. Finally, the report provides recommendations for both governments, as well as suggestions for action at the regional and international levels.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	კორნელი კაკაჩია ორნელი კაკაჩია კორნელი	Georgia and Russia: From Uneasy Rapprochement to Divorce?	Ponars Eurasia Memo #264	ვაშინგტონის უნივერსიტეტი	4 გვ

	კაკაჩია	NATO-Georgia Relations: Will 2014 Bring Anything New?	Ponars Eurasia Memo #291	ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტი	4 გვ
		Georgia: Identity, Foreign Policy and the Politics of a "Euro-Atlantic Orientation".	Norwegian Peacebuilding Resource Centre (NOREF)	Norwegian Peacebuilding Resource Centre (NOREF)	3 გვ

Often considered to be a "beacon of democracy" in the post-Soviet space, Georgia has publicly committed itself to establishing the rule of law and building Western-style democratic institutions. As Georgia's ambitions to draw closer to Europe and the transatlantic community have grown and the country has assertively reclaimed its European identity, its relations with neighbouring Russia have deteriorated. Simultaneously, as the government has increasingly turned to the West as the guarantor of the country's security and counted on eventual inclusion in Western economic, political and security structures, Georgia has tried to reject its post-Soviet identity and achieve full membership of European and Euro-Atlantic structures. No longer willing to be labelled merely as a post-Soviet state, nor wishing to be identified with the volatile and fragmented Caucasus region, the Georgian polity sees its ties with the Black Sea community as a way to become affiliated with the rest of Europe. This policy brief examines Georgia's foreign policy orientation and the role of identity politics, and attempts to identify the key causes and motivations pushing Tbilisi towards European integration.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	კორნელი კაკაჩია	ქართული პოლიტიკური პარტიები სოციალურ სივრცეში	კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის პროგრამის 3 ყოველწლიური კონფერენცია: თბილისი 21-21 ივნისი 2013
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კორნელი კაკაჩია	Role of Beliefs, Ideas and Identity in Georgian Foreign Policy Discourse	სან ფრანცისკო, აშშ 3-6 აპრილი, 2013
2	კორნელი კაკაჩია	დემოკრატიზაციის	პრადის საერთაშორისო

3	კორნელი კაკაჩია	<p>მხარდაჭერა: საგარეო პერსპექტივები</p> <p>ნატო-საქართველოს ურთიერთობები: მოიტანს თუ არა 2014 წელი სიახლეს?</p> <p>რუსეთ-საქართველო: გაურკვეველი დაახლოებიდან საბოლოოდ გაყრამდე</p>	<p>ურთიერთობების ინსტიტუტის საერთაშორისო სიმპოზიუმი 12-13 ნოემბერი 2013</p> <p>პონარს ევრაზიის ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია ვაშინგტონი, აშშ 22-25 სექტემბერი 2013</p> <p>პონარს ევრაზიის რეგიონალური კონფერენცია „რუსეთის გლობალური როლი“ სანკტ-პეტერბურგის ევროპული უნივერსიტეტი 23-25 მაისი</p>
მოსხენებათა ანოტაციები			

ასოცირებული პროფესორი სალომე დუნდუა

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	სალომე დუნდუა, ზვიად	Ethnic Identities and Politics of Civic Integration in	Vol.1, N0.2,	თბილისი	12

	საზმიდე	Georgia /EUROPEAN JOURNAL OF TRANSFORMATION STUDIES			
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>Georgia traditionally used to be and remains a poly-confessional and multi-ethnic state. Accordingly, there has always been and it is actual also today the problem of the peaceful coexistence of the different segments of the society within one political space.</p> <p>After dismantling of the communist system the external facade side of the order that was entirely based on fear and terror, was destroyed. Accordingly, along with the economic and social problems, also arose the problems of ethno-religious character. Typically, in most cases, this kind of tension has its roots not actually in the confessional differences, but is caused of entirely different factors. Often confessional sight is only its outer side, and, at best, has one-sided character. In Georgia, which is characterized by its ethnic and religious diversity is clearly a risk of group mutual incompatibility of different ethnic and religious groups. Still weak democratic institutions cannot ensure the transformation of society as one whole civil society.</p> <p>The formation of ‘nation’ as a community of common solidarity grounded on civic affiliations is a one of the primary task of post – soviet Georgia, where the ‘national’ loyalty and ‘state loyalty’ are contradictory phenomena, because of strong ethnic categories presence in politics and public discourse.</p> <p>But the problem is that, what kind of strategy has to adopt state officially for successful nation-building: ‘Assimilation’, ‘Differentiation’ or ‘Integration’? What kind of strategy would work better in order to construct strong ‘national’ boundaries? Therefore, from our point of view firstly, Georgia has to formulate the new governmental strategies to provide the unity of the country under the civility and civil categories. Without it it’s really hard to imagine how Georgia will manage to become a consolidated democracy. Such unity surely must be completed with new institutional arrangements, which would be providers of free political participation. Without free participation, strong democratic institutional arrangements and network free market economy, which provide the intensive inter-communication among the different groups, it seems unrealistic to make from Georgia strong, modern nation-state.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	სალომე დუნდუა	ეროვნული უმცირესობები და საგანმანათლებლო პოლიტიკის ზოგიერთი ასპექტი	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი, 3-5 ივნისი
2	სალომე დუნდუა	Religious Minorities and Nation Building in Georgia (1877-1921)	The 4 th Turkish Studies, Project of the University of Utah Conference “THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-

			1920s), June 5-9, 2013, Republic of Georgia, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
--	--	--	--

მოსხენებათა ანოტაციები

ა) ანოტაცია

2003 წლიდან მოყოლებული საქართველოს ხელისუფლების მიერ ეთნიკურ უმცირესობებთან მიმართებით არაერთი ნაბიჯი გადაიდგა, რაც ძირითადად ორ მიმართულებას მოიცავდა. ერთი მხრივ არაქართველი მოსახლეობისთვის ქართული ენის სავალდებულო სწავლება; და მეორე მხრივ, ეთნიკური უმცირესობებისთვის საკუთარი ენისა და კულტურული ღირებულებების შენარჩუნებაზე ზრუნვა;

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ხელისუფლების საგანმანათლებლო კუთხით უკანასკნელ პერიოდში გატარებული პოლიტიკა ეთნიკური უმცირესობების მიერ ცალსახად დადებითად ფასდება, მაინც არსებობს გარკვეული ნაკლოვანებები. ჩვენ შევეცდებით გამოვყოთ ზოგიერთი მათგანი.

1. არასაკმარისია საათების ის რაოდენობა, რაც სკოლებში ქართული ენის შესწავლას ეთმობა.

2. არასაკმარისია არასასკოლო სივრცეში, ყოველდღიურ ურთიერთობების დონეზე ქართველებთან შეხების ინტენსივობა.

3 გარკვეული საფრთხეები შეიძლება გამოვკვეთოთ კვლევების სისტემასთან მიმართებით, რომელიც ჩვენი მოსაზრებით, დროის მხოლოდ გარკვეულ მონაკვეთზეა მისაღები.

4 ქართულ ენაზე ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე უნარების ტესტების ჩაბარების ვალდებულების მოხსნის პირობებში, არსებობს ალბათობა იმისა, რომ ეთნიკურ არაქართველებს, რომლებსაც სახელმწიფო აძლევს საშუალებას საკუთარ ენაზე ჩააბარონ ერთიანი ეროვნული გამოცდები, შეუმცირდეთ ქართული ენის შესწავლის მოტივაცია. თუმცა, იქიდან გამომდინარე, რომ საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში ჩარიცხვის შემთხვევაში სწავლის გაგრძელება სახელმწიფო ქართულ ენაზე უწევთ, მიგვაჩნია, რომ გრძელვადიანი ინტერესების მართებული გააზრების პირობებში ეთნიკური უმცირესობები მშვენივრად გააცნობიერებენ, რომ სასკოლო დონეზე სახელმწიფოს მიერ საგანმანათლებლო პოლიტიკის განხორციელება და მათი ამ პროგრამებში აქტიური ჩართულობა ისევე და ისევე მათ ინტერესებს ემსახურება, როგორც ყოველდღიური ურთიერთობების გაუმჯობესების კუთხით, ასევე უმაღლეს სასწავლებლებში სწავლის გაგრძელების, განათლების მიღების და, შესაბამისად, საჯარო - პოლიტიკურ სივრცეში უკეთ ჩართულობის კუთხითაც.

ასოცირებული პროფესორი ნანი მაჭარაშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასა-	დამფინანსებელი	პროექტის	პროექტის
---	----------------	----------------	----------	----------

	ხელედა	ორგანიზაცია	ხელმძღვანელი	შემსრულებლები
1	ამერიკელი ავტორების წიგნის თარგმნის პროექტი, იულიამ დანი, საჯარო პოლიტიკის ანალიზი	აშშ-ს საელჩო საქართველოში	ნანა მაჭარაშვილი	2013-2014

მიმდინარე პროექტის ანოტაცია:

მიმდინარე პროექტი ხორციელდება საქართველოში აშშ-ის საელჩოს „ამერიკელი ავტორების წიგნის თარგმნის პროექტი“-ს ფარგლებში. პროექტი, რომელიც ხორციელდება 50 პროცენტის თანადაფინანსების საფუძველზე, გულისხმობს საჯარო პოლიტიკის სფეროში ყველაზე მეტად ავტორიტეტული ავტორის - პიტერსონის უნივერსიტეტის პროფესორის, უილიამ დანის წიგნის „საჯარო პოლიტიკის ანალიზი“- თარგმანსა და გამოცემას. მთარგმნლობითი ხარჯები იფარება საქართველოში აშშ-ს საელჩოს მიერ, ხოლო გამოცემის ხარჯებს ფარავს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. პროექტის ფარგლებში გამოცემული წიგნის ტირაჟია 1000 ეგზემპლარი. მასში მოცემულია საჯარო პოლიტიკის პრობლემების გადაწყვეტის მეთოდოლოგია და კონკრეტული ტექნიკები, რაც სასარგებლო იქნება როგორც საზოგადოებრივი პრობლემების გადაწყვეტით დაინტერესებული მკითხველისთვის, ისე საჯარო სექტორისა და ადმინისტრირების სფეროთი დაინტერესებული პრაქტიკოსებისთვის. ის წარმოადგენს ყველაზე მეტად ტირაჟირებულ გამოცემას საჯარო პოლიტიკის ანალიზის წარმოებისათვის დასავლეთის საუნივერსიტეტო საგანმანათლებლო სივრცეშიც, რაც საუკეთესო შეთავაზება აღმოჩნდება უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისთვის.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	გარე აქტორების მონაწილეობა საჯარო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა ფორმირებაში	კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის (ASCN)	ნანა მაჭარაშვილი	2012-2014

მიმდინარე პროექტის ანოტაცია:

აღნიშნული კვლევითი პროექტი დაფინანსებულია კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის ფარგლებში ფრაიბურგის უნივერსიტეტის მხარდაჭერით და მიმდინარე 2 წლის განმავლობაში გულისხმობს საჯარო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა პროცესში გარე აქტორების მონაწილეობის შესაძლებლობებისა და პოლიტიკის წარმატებული ადვოკატირების განმაპირობებელი ფაქტორების განსაზღვრავს. კვლევითი პროექტი ეყრდნობა თვისებრივი კვლევის მეთოდებს (კონტენტ-ანალიზი, ფოკუს-ჯგუფები, ჩადმავებული ინტერვიუება და ა.შ.) და 8 პრობლემური შემთხვევის დეტალური გაანალიზების საფუძველზე ადგენს, თუ რამდენად განსაზღვრელი მნიშვნელობა აქვს ერთი მხრივ, საკითხის მედიაში გაშუქების ხარისხს, მეორე მხრივ კი, საჯარო პოლიტიკის შეცვლაზე ორიენტირებულ კოალიციაში საერთაშორისო აქტორების თანამონაწილეობის ხარისხს პოლიტიკის ადვოკატირების შესაძლებლობებზე. პროექტი საჯარო პოლიტიკის 4 სფეროზეა ორიენტირებული და ეხება 2003-2012 წლებში გარე აქტორების მხრიდან საქართველოს კანონმდებლობაში ცვლილებების განხორციელების შესაძლებლობაზე.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა მაჭარაშვილი	პოლიტიკის	კავკასიის შვეიცარიული
2		ადვოკატირების წარმატება	აკადემიური ქსელის მესამე ყოველწლიური

3		და მარცხი: ორი შემთხვევის შედარებითი ანალიზი.	კონფერენცია “პოლიტიკური ტრანსფორმაცია და სოციალური ცვლილება სამხრეთ კავკასიაში: საქართველო, სომხეთი და აზერბაიჯანი პერსპექტივაში” 2013 წ.
---	--	---	---

მოხსენებათა ანოტაციები

აღნიშნული მოხსენება ეღვნებოდა საქართველოში პოლიტიკის ადვოკატირების წარმატებების შესაძლებლობების გაზომვას კონკრეტული ორი შემთხვევის შესწავლის საფუძველზე. შერჩეულ იქნა ორი ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებული შემთხვევა – მცირეწლოვანთა სისხლის სამართლებრივი დევნის ასაკობრივი ზღვარის განსაზღვრის საკითხი, რომელიც 2007–2010 წლებში რამდენიმეჯერ შეიცვალა და ასევე რელიგიური უმცირესობებისთვის საჯარო სამართლის იურიული სტატუსის მინიჭების საკითხი, რომელიც ასევე, 2002–2011 წლების განმავლობაში წარმოადგენდა სადაო და პრობლემატურ საკითხს. თითოეულ შემთხვევაში ერთი მხრივ, გაიზომა საკითხის ქართულ ბეჭდვით გამოცემებში გაშუქების ხარისხი – მედიოზაციის მაჩვენებლები წინასწარ მოცემული კოდირების სისტემის მიხედვით, რომელიც ეფუძნება აშშ–ს ჩრიდოლოეთ კაროლიის უნივერსიტეტის (ჩაპელ ჰილი) პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორის ფრანკ ბაუმგარტნერის საჯარო პოლიტიკის ადვოკატირების პროექტის ფარგლებში გამოყენებულ კოდირების სისტემას, მეორე მხრივ კი მოხდა საკითხის ინტერნაციონალიზაციის შესწავლა, რომელის პირობებშიც იზომებოდა პოლიტიკის ფორმულირების პროცესში მონაწილე საერთაშორისო აქტორთა ჩართულობის ხარისხი და ზეგავლენა. კვლევის შედეგები ემსახურებოდა ორი ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებული ამხსნელი თეორიული ჩარჩოს ქართულ რეალობაში ტესტირებას. კვლევამ დაადასტურა, რომ პოლიტიკის ცვლილების ახსნის მეტი შესაძლებლობები პუნქტუაციური ეკვილიბრიუმის მოდელის ნაცვლად ინკრიმენტალური ცვლილებების მოდელის საწინააღმდეგოდ. კვლევის შედეგებმა დაადასტურა ამ უკანასკნელის მნიშვნელობა.

ასისტენტ–პროფესორი ავთანდილ ტუკვაძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ავთანდილ ტუკვაძე	შესავალი	თბილისი	3-270.

2	გივი ლობჯანიძე	სამართლის	
3	გიორგი ჯაოშვილი	ფილოსოფიაში	

ანოტაციები

შესავალი სამართლის ფილოსოფიაში

ნაშრომში განხილულია სამართლის ფილოსოფიის ძირითადი კონცეფციები, მისი ადგილი და როლი ფილოსოფიურ და იურიდიულ მეცნიერებათა სისტემაში, სატანადო ყურადღება მიექცა ფილოსოფიის სქემატუს სურათს, სამართლის ფილოსოფიური და კულტურული მემკვიდრეობის წინამძღვრებს, სამართლის ფილოსოფიისა და სახელმწიფოს თანაფარდობის პრობლემებს. მასში სამართლის ფილოსოფიის საკითხებთან ერთად განხილულია პოლიტიკური მოძღვრების პრობლემები, რომლებიც მჭიდრო კავშირშია ფილოსოფიურ და იურიდიულ მოძღვრებებთან; სახელმძღვანელო განკუთვნილია იურიდიულ, ფილოსოფიის და სოციალურ-პოლიტიკური მეცნიერებების ფაკულტეტების სტუდენტებისთვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ავთანდილ ტუკვაძე	პარტიული დემოკრატიის პრობლემები საქართველოში. იხ: საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული ჟურნალი „ცხოვრება და კანონი“	2013 №1	თბილისი	გვ 40-48
2	ავთანდილ ტუკვაძე	პოლიტიკური სუბკულტურების ტიპები. იხ: საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი სამეცნიერო ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“	2013 №2(8)	თბილისი	გვ 45-57.
3	ავთანდილ ტუკვაძე	პოლიტიკური კულტურის ტიპები. გლობალიზაცია და მეცნიერების პრობლემები 21-ე საუკუნეში იხ: სპეციალური გამოშვება საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი სამეცნიერო ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“	2013 №2(8)	თბილისი	გვ 428-435
4.	ავთანდილ ტუკვაძე	სპეციალური გამოშვება საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი სამეცნიერო ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“	2013 №3	თბილისი	გვ 50-61. გვ 373-380

5	გურამ აბესაძე	ცხოვრება“ პოლიტიკური კულტურის ეროვნული თავისებურებები. იხ: საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული ჟურნალი „ცხოვრება და კანონი“		თბილისი	გვ 396-406
6	ავთანდილ ტუკვაძე ეტო ჰანძან			თბილისი	
7	ავთანდილ ტუკვაძე	პოლიტიკური სივრცის რაციონალური პარადიგმები საქართველოში. იხ: კრებული „თანამედროვეობის მეცნიერული საკითხები“ Email:universal@internet.ge		თბილისი	გვ 270-279
8	ავთანდილ ტუკვაძე	WTO- Schattenseiten des Freihandels იხ: კრებული „თანამედროვეობის მეცნიერული საკითხები“ Email:universal@internet.ge		თბილისი	
9	ავთანდილ ტუკვაძე ლევან ლორთქიფანიძე	სტუდენტი ახალგაზრდობის პოლიტიკური კულტურა. იხ: საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა“ თსუ.		თბილისი	გვ 140-144.
		პოლიტიკური ელიტის ტიპები და შერჩევის კრიტერიუმები ტრანზიტულ პოლიტიკურ სისტემაში იხ:კრ პიროვნება, კულტურა, საზოგადოება			
		პოლიტიკური ელიტისა და იდეოლოგიის საკითხები ილია ჭავჭავაძის ნააზრევში. იხ:საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი			

		სამეცნიერო ჟურნალი "მეცნიერება და ცხოვრება" გვ 140-144.			
--	--	---	--	--	--

ანოტაციები

პარტიული დემოკრატიის პრობლემები საქართველოში

ნაშრომში განხილულია პოლიტიკური პარტიების იდეოლოგიური ორიენტაციები, პოლიტიკურ ჯგუფთა ქარიზმულ ლიდერებზე ორიენტაცია, პოლიტიკური ლადშაფტის უკიდურესი დანაწევრებულობა, გაერთიანებათა იდეოლოგიური საფუძვლების და მუდმივი ელექტორატის არარსებობა, ორგანიზაციათა სტრუქტურის განუვითარებლობა; მოცემულია რეკომენდაციები პარტიული დემოკრატიის განვითარების მიმართულებით, რომელიც პირველ რიგში მათ ინსტიტუციონალიზაციას ისახავს მიზნად.

პოლიტიკური სუბკულტურების ტიპები

ნაშრომში განხილულია პოლიტიკური სუბკულტურების სხვადასხვა ტიპები, დამახასიათებელი ნიშნები; ხაზი ესმება სუბკულტურების განვითარების კანონზომიერებებს გარდამავალ პოლიტიკურ სისტემებში, სადაც ცენტრალურ ხელისუფლებასთან არაიდენტიფიცირებულ სუბკულტურას შეიძლება შედეგად მოყვეს ქვეყნის დაქუცმაცება და რადიკალური დაპირისპირება, ხოლო რაც შეეხება განვითარებულ დემოკრატიებს, სადაც საყოველთაო თანხმობაა დემოკრატიის ძირითადი ღირებულებების ირგვლივ, სუბკულტურებია რადიკალურ დაპირისპირებას ადგილი არ აქვს.

პოლიტიკური კულტურის ტიპები

ნაშრომში განხილულია ალმონდისა და ვერბას კონცეფციაზე და დაყრდნობით პოლიტიკური კულტურის ქვეშევრდომი, პატრიარქალური, მონაწილეობითი ტიპები; ასევე დაწვრილებითაა შესწავლილი პოლიტიკური კულტურის ტიპების თავისებურებები გარდამავალი პერიოდის საქართველოში.

პოლიტიკური კულტურის ეროვნული თავისებურებები

ნაშრომში აშშ-ის, ბრიტანეთის, გერმანიის, საფრანგეთის და საქართველოს პოლიტიკური კულტურების შედარებითი ანალიზის საფუძველზე და განხილულია კონკრეტული ქვეყნის კულტურის განვითარების ეროვნული თავისებურებები.

პოლიტიკური სივრცის რაციონალური პარადიგმები საქართველოში

ნაშრომში შესწავლილია რაციონალურისა და ირაციონალურის თანაფარდობა საქართველოს პოლიტიკურ კულტურაში; განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა ქართული პოლიტიკურ-კულტურული სივრცის რაციონალიზაციის პრობლემას.

WTO- Schattenseiten des Freihandels

ნაშრომში ხაზი ესმება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის როლს საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში; განსაკუთრებული ადგილი აქვს დათმობილი განვითარებად ქვეყნებში მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის პოლიტიკის უარყოფით შედეგებზე მსჯელობას.

სტუდენტი ახალგაზრდობის პოლიტიკური კულტურა

ნაშრომში სოციოლოგიური კვლევების საფუძველზე შესწავლილია თსუ, სოხუმის უნივერსიტეტის, ილიას უნივერსიტეტის, პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის, ალასანიას უნივერსიტეტის, თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის სტუდენტების

პოლიტიკური კულტურის განვითარების დინამიკა სამი წლის განმავლობაში.

პოლიტიკური ელიტის ტიპები და შერჩევის კრიტერიუმები ტრანზიტულ პოლიტიკურ სისტემაში

ნაშრომში განხილულია პოლიტიკური ელიტების ტიპები გარდამავალ პოლიტიკურ სისტემებში: ნენომენკლატურა ეთნოკრატია, “პროდასავლური” ავტორიტარული ელიტების; ასევე შესწავლილია გილდიური და ანტრეპრერენული რეკრუტირების სისტემები.

პოლიტიკური ელიტისა და იდეოლოგიის საკითხები ილია ჭავჭავაძის ნაზრევში.

ილია ჭავჭავაძემ მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს არგუმენტირებული მსჯელობის საფუძველზე დაასაბუთა, რომ თანამედროვე დემოკრატიები უნდა ეფუძნებოდნენ, როგორც ლიბერალურ ისე კონსერვატორულ იდეოლოგიებსა და ღირებულებებს; ფაქტობრივად ილიამ განჭვრიტა ამ ორი იდეოლოგიის დაახლოების აუცილებლობა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ავთანდილ ტუკვაძე ეტო ჰახმან	WTO- Schattenseiten des Freihandels . მეხუთე სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია „თანამედროვეობის მეცნიერული საკითხები“	2013 წლის 35-26 ნოემბერი გორი
2	ავთანდილ ტუკვაძე გურამ აბესაძე	პოლიტიკური სივრცის რაციონალური პარადიგმები საქართველოში იხ: მეხუთე სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია „თანამედროვეობის მეცნიერული საკითხები“	2013 წლის 35-26 ნოემბერი გორი
3	ავთანდილ ტუკვაძე	პოლიტიკური კულტურის ტიპები. იხ: გლობალიზაცია და მეცნიერების პრობლემები 21-ე საუკუნეში	2013 წლის მაისი თბილისი
4	ავთანდილ ტუკვაძე	სტუდენტი ახალგაზრდობის პოლიტიკური კულტურა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა“ თსუ.	2013 წლის 3-5 ივნისი
მოხსენებათა ანოტაციები			

ასისტენტ-პროფესორი ზვიად აბაშიძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	იდენტობის საკითხები საზღვარგარეთის ქართულ ლიტერატურაში. კვლევითი პროექტი, რომელიც მიერ ფინანსდება.	რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი		მკვლევარი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ზვიად აბაშიძე	რეზო გაჩეჩილაძისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენციის მასალების კრებული	იბეჭდება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობის მიერ		12
1. მულტიკულტურალიზმი და საქართველო					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Zviad Abashidze Zviad Abashidze, Salome Dundua	Nation-building in Georgia through the perspectives of Republic 1918-1921		1.Upcoming publication by Utah University, USA	1.15 2. 15
2		Ethnic Identities and Civic Integration issues in Georgia		2. European Journal of Transformation Studies. 2013.Vol. 1, # 2 http://europeourhouse.weebly.com/2013-volume-1-n-2.html	
3.		მულტიკულტურალიზმი და საქართველო		თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. იბეჭდება	

1). ანოტაცია

სტატია ეხება ერაღემნადობის პროცესის თანამედროვე ვითარების შესწავლას საქართველოში 1918-1921 წლების პირველი რესპუბლიკის გამოცდილების მაგალითზე. მასში განხილულია პირველის რესპუბლიკის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები და რეგულაციები, რომელიც ეთნიკური უმცირესობების და სახელმწიფოს ურთიერთმიმართებას ეხება. ავტორის აზრით, შესაძლებელია პირველი რესპუბლიკის დროინდელი პოლიტიკური გამოცდილების თანამედროვე ეტაპზე გარკვეული გამოყენება სამოქალაქო ინტეგრაციის თვალსაზრისით

2) ანოტაცია

სტატიაში განხილულია ეთნიკური იდენტობის და სამოქალაქო ინტეგრაციის თანამედროვე პრობლემები საქართველოში. მოცემული პროცესი განხილულია ემპირიული კვლევების საფუძველზე და წარმოაჩენს ეთნიკურ უმცირესობათა საკითხის პრობლემატურობას. ავტორის აზრით, ეთნიკური დაახლოების „ინტეგრაციის“ მოდელი ყველაზე მეტად მისაღებია თანამედროვე საქართველოსთვის, სხვა მოდელებთან დაკავშირებით.

3) ანოტაცია

სტატიაში განხილულია „მულტიკულტურალისტური“ დისკურსი, რომელიც ევროპის და ამერიკის ქვეყნებში აქტუალური გასული საუკუნის 70 წლებიდან გახდა და რომელმაც მეტ-ნაკლებად ახლა შემოაღწია ქართულ რეალობაში. ავტორის აზრით, „მულტიკულტურალისტურმა“ დისკურსმა, მისი გარკვეული დადებითი

მხარეებისა, რეალური პრაქტიკაში, შესაძლოა სამოქალაქო ინტეგრაციის თვალსაზრისით უფრო უარყოფითი როლი ითამაშოს და ინტეგრაციის ნაცვლად, საზოგადოები უფრო მეტი დაქსაქსულობა გამოიწვიოს ეთნიკური მრავალფეროვნების თვალსაზრისით.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Zviad Abashidze ზვიად აბაშიძე	”Nation-building in Georgia through the perspectives of Republic 1918-1921 The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s),	1.Tbilisi, Tbilisi State University; 2013, June
2.		2. მულტიკულტურალიზმი და საქართველო. რეზო გაჩეჩილაძის 70-ე წლისთავს მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია	2. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 ივნისი

მოხსენებათა ანოტაციები

1) ანოტაცია

მოხსენება ეხება ერადქმნადობის პროცესის თანამედროვე ვითარების შესწავლას საქართველოში 1918-1921 წლების პირველი რესპუბლიკის გამოცდილების მაგალითზე. მასში განხილულია პირველის რესპუბლიკის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები და რეგულაციები, რომელიც ეთნიკური უმცირესობების და სახელმწიფოს ურთიერთმიმართებას ეხება. ავტორის აზრით, შესაძლებელია პირველი რესპუბლიკის დროინდელი პოლიტიკური გამოცდილების თანამედროვე ეტაპზე გარკვეული გამოყენება სამოქალაქო ინტეგრაციის თვალსაზრისით

2) ანოტაცია

მოხსენებაში განხილულია „მულტიკულტურალისტური“ დისკურსი, რომელიც ევროპის და ამერიკის ქვეყნებში აქტუალური გასული საუკუნის 70 წლებიდან გახდა და რომელმაც მეტ-ნაკლებად ახლა შემოადგინა ქართულ რეალობაში. ავტორის აზრით, „მულტიკულტურალისტურმა“ დისკურსმა, მისი გარკვეული დადებითი მხარეებისა, რეალური პრაქტიკაში, შესაძლოა სამოქალაქო ინტეგრაციის თვალსაზრისით უფრო უარყოფითი როლი ითამაშოს და ინტეგრაციის ნაცვლად, საზოგადოები უფრო მეტი დაქსაქსულობა გამოიწვიოს ეთნიკური მრავალფეროვნების თვალსაზრისით.

ასისტენტ-პროფესორი ვალერიან დოლიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვალერიან დოლიძე	ისტორია და თანემედროვეობა: ჩერქეზების საკითხი რუსეთის საქართველოს ურთიერთობათა სპექტრში/ჩერქეზთა გენოციდის აღიარების მიზანი და შედეგები		თბილისი “ისტორიული მემკვიდრეობა”	59 გვერდი (17- 74)
<p>ნოტაციები</p> <p>რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობების ნორმალიზების მთავარი ხელისშემშლელი ფაქტორია ურთიერთუნდობლობა.</p> <p>რუსეთ –საქართველოს ომში საქართველომ განიცადა სამხედრო – პოლიტიკური კატასტროფა, რომელმაც მისი დაშლის პროცესი კიდევ უფრო გააღრმავა და თითქმის შეუქცევად სტადიაში გადაიყვანა. ამ პროცესის შეჩერება და უკანშემობრუნება საჭიროებს რუსეთისა და საქართველოს სასიცოცხლო ინტერესების დამთხვევის ღრმად გააზრებასა და მის შესაბამისად მოქმედებას.</p> <p>საქართველოს ხელისუფლების მიერ ჩერქეზების გენოციდის აღიარება – ეს არის რუსეთის წინააღმდეგ ომის გაგრძელების მცდელობა მშვიდობიანი საშუალებებით, რომელიც მიმართულია რუსეთის დაშლაზე. ჩერქეზმა ხალხმა უდიდესი ტრაგედია განიცადა, მაგრამ ისტორიულ დოკუმენტებზე დაყრდნობით მისი გენოციდად კვალიფიცირება შეუძლებელია.</p> <p>ისტორიული მოვლენების ჩაყენება დღევანდელი პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრის სამსახურში იწვევს ისტორიის გათანამედროვეობას ისტორიის დეისტორიზაციის საფუძველზე</p>					

ასისტენტ-პროფესორი ალექსანდრე წურწუშია

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ვ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ალექსანდრე წურწუშია	საქართველო და XXI საუკუნის გლობალური გამოწვევები	თბილისი უნივერსალი	151 გვ.
<p>კრებულში თავმოყრილია ავტორის მიერ 2002 წლიდან 2013 წლამდე გამოქვეყნებული სტატიები. შერჩეულია სტატიები, რომლებიც ეხება საქართველოსა და კავკასიას, მის გეოპოლიტიკურ მნიშვნელობას და საგარეო პოლიტიკურ პროცესებს ან გარკვეულწილად მისთვის მნიშვნელოვან საკითხებს.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ალექსანდრე წურწუშია	გლობალური ცვლილებები და აშშ-ს სტრატეგიული ინტერესები	ჟურ. „ამერიკის შესწავლის საკითხები“ VI	თბილისი	გადაცემულია გამოსაქვეყნებლად, მზადდება გამოსაცემად
<p>სტატიაში განხილულია ის ცვლილებები, რომელსაც ადგილი აქვს მსოფლიო პოლიტიკაში „ცივი ომი“-ს შემდგომ, განსაკუთრებით მას შემდგომ რაც აშშ-ს პრეზიდენტი გახდა ბარაკ ობამა. განხილულია აშშ-ს ინტერესები და მათი განხორციელების მექანიზმი.</p>					

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ალექსანდრე წურწუშია	გეოპოლიტიკური სივრცის ცენტრალურობის დადებითი	„სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა“	თბილისი, თსუ	გადაცემულია გამოსაქვეყნებლად, მზადდება გამოსაქვეყნებლად

	და უარყოფითი მხარეები.			
--	------------------------	--	--	--

სტატიაში განხილულია ცნობილი ბრიტანელი გეოპოლიტიკოსის თეზა – ცენტრალური ადგილმდებარეობის მომგებიანობის შესახებ. კონკრეტული მაგალითებზე დაყრდნობით ნაჩვენებია, რომ ყველა შემთხვევაში როდია მომგებიანი ცენტრალური მდებარეობა.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ალექსანდრე წურწუშია	მასმედიის და კომუნიკაციის საშუალებათა როლი კულტურის გლობალიზაციის პროცესში	საქართველოს განვითარების კომპლექსური პრობლემების კვლევის ცენტრის კრებული	თბილისი, თსუ	გადაცემულია გამოსაქვეყნებლად, მზადდება გამოსაქვეყნებლად

სტატიაში განხილულია მასმედიისა და კომუნიკაციის საშუალებათა როლი და გავლენა გლობალიზაციის პროცესზე. მოყვანილია მაგალითი თუ რამდენად უწობს მასმედია და კომუნიკაციის საშუალებები სხვადასხვა კულტურათა ურთიერთობას და მათ ჰარმონიულ განვითარებას. ნაჩვენებია მედიის როლი და გავლენა გლობალურ პოლიტიკურ პროცესებზე.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ალექსანდრე წურწუშია	ევროინტეგრაციის გეოპოლიტიკური ასპექტები	„ვილნიუსის სამიტი – შედეგები და პერსპექტივები“	თბილისი, თსუ	გადაცემულია გამოსაქვეყნებლად, მზადდება გამოსაქვეყნებლად

სტატიაში განხილულია ევროკავშირის ინტერესები პოსტსაბჭოთა სივრცის მიმართ და მისი გაფართოების პერსპექტივები გეოპოლიტიკურ ჭრილში. რუსეთის ინტერესები ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების მიმართ. საქართველოს პერსპექტივები ევროკავშირში გაწევრიანების მხრივ და განსახორციელებელი ნაბიჯები, რომელიც შეუწყობს ამ მიზნის განხორციელებას.

ასისტენტ-პროფესორი თამარ ქარაია

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	თამარ ქარაია	განათლება დემოკრატიისათვის: უნივერსიტეტი, როგორც სამოქალაქო იდენტობის ჩამოყალიბების ადგილი	IFES		
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თამარ ქარაია	სამოქალაქო განათლება და მისი სწავლება: ევროპის გამოცდილება და საქართველო	სამოქალაქო განათლების კურსის მემორანდუმის ხელმოწერისადმი მიძღვნილი კონფერენცია. IFES
2	თამარ ქარაია	საბჭოთა წარსულის გააზრება და მეხსიერების პოლიტიკის ტენდენციები საქართველოში ვარდების რევოლუციის შემდეგ	17 დეკემბერი 2013, თსუ
მომხსენებათა ანოტაციები			
<p>მეხსიერების კვლევისადმი ინტერესის ზრდა მეორე მსოფლიო ომის დასრულებას და ჰოლოკოსტის მეცნიერულ შესწავლას უკავშირდება. მოგვიანებით ინტერესი ამ სფეროს შესწავლისადმი კიდევ უფრო გაიზარდა და საბჭოთა კავშირის დაშლა და ასევე ცივი ომის დასასრული საფუძვლად დაედო მოვლენას, რომელიც სამეცნიერო ლიტერატურაში „მეხსიერების ბუმის“ სახელწოდებით არის ცნობილი.</p> <p>მიზეზი მარტივია: საბჭოთა იმპერიის დაშლის შემდეგ ყოფილი მოკავშირე ქვეყნები სახელმწიფოებრიობის მშენებლობას თავიდან იწყებდნენ, რისთვისაც საჭირო იყო ერის კონსოლიდაცია ახალი იდეალების გარშემო და ნაციონალური იდენტობის ჩამოყალიბება, რომელიც დაუპირისპირდებოდა ძველ „საბჭოთა მოქალაქეს“, რომელსაც საბჭოთა მესვეურები ქმნიდნენ. იდენტობის ჩამოყალიბების პროცესს</p>			

თანახლდა ახალი კოლექტიური მეხსიერების შექმნა, რომელიც მიზნად კოლონიური მეხსიერებისაგან განთავისუფლებას და ისტორიული ფაქტების არსებული ინტერპრეტაციის გადაფასებას ისახავდა. შედეგად დაიწყო იმ მიჩქმალური ფაქტების გამომზეურება, რომელიც საბჭოთა ხელისუფლებას არ აწყობდა და ასევე ხდებოდა საბჭოთა გმირების, დღესასწაულების და ახალი სახელმწიფოსათვის გამოუდგარი ფაქტების დავიწყება. შესაბამისად, დავიწყება და გახსენება გახდა მეხსიერების პოლიტიკის უმთავრესი სტრატეგია, რომლის საბოლოო დანიშნულება დამოუკიდებელი სახელმწიფოს ეროვნული იდენტობის ჩამოყალიბება იყო.

იდენტობა და მეხსიერება, ორივე უნდა განვიხილოთ, როგორც დინამიური პროცესი, რომელიც კონსტრუქციონისტური ხედვის თანახმად მუდმივად იცვლება, და ამ ცვლილების შესაბამისად ფორმირდება საზოგადოების ფუნდამენტური ღირებულებები, მიზნები და ინტერესები. კოლექტიური მეხსიერება წარმოადგენს საუკეთესო ინდიკატორს, თუ როგორ იაზრებს საზოგადოება საკუთარ თავს და „სხვებს“, რაც, თავისთავად, ასახვას პოვებს მის პრიორიტეტებში და შესაბამისად, მიღებულ გადაწყვეტილებებში.

საქართველო, მსგავსად სხვა პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებისა, ჩაერთო წარსულის გადაფასების პროცესში, თუმცა აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებისაგან მას პრიორიტეტები და ამ პოლიტიკის განხორციელების ტემპი განასხვავებს. თუკი ბალტიისპირეთის სახელმწიფოებმა ეს პროცესი საბჭოთა კავშირის დაშლის პირველივე დღეებიდანვე დაიწყეს, და მოხდა როგორც წარსულის შეფასება, ასევე ლუსტრაცია ამ პროცესში ჩართული პირებისა, საქართველოში საბჭოთა პერიოდის სრულფასოვანი შეფასება არ მომხდარა. ეს პროცესი შემოიფარგლა გასაბჭოების პროცესის ოკუპაციად გამოცხადებით (როგორც საკანონმდებლო ასევე სამეცნიერო დონეზე), ძეგლების ჩამოგდებით, ისტორიის სახელმძღვანელოების შეცვლით და ა.შ. ასევე ვერ ვისაუბრებთ 90-იან წლებში მეხსიერების თანმიმდევრული პოლიტიკის არსებობაზე, რაც დიდწილად პრიორიტეტების ცვლილებით იყო გამოწვეული.

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

ასისტენტ-პროფესორი გიორგი კვინიკაძე

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საზოგადოებრივი გეოგრაფიის მიმართულება

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
სრული პროფესორი გიორგი გოგსაძე

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
გაჩეჩილაძე რევაზ
გოგსაძე გიორგი
სალუქვაძე იოსებ
ბოკერია მარინე
დოღბაია თამარი
იაშვილი ია
მელიქიძე ვალერიან
პავლიაშვილი ნინო
კვინიკაძე გიორგი
ჩხაიძე ვლადიმერ
წერეთელი ბაადურ

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3			
ანოტაციები			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი კვინიკაძე	„მსოფლიოს გეოეკონომიკური ტრანსფორმაცია & ეკონომიკური გეოგრაფია“ პროფ. რევაზ გაჩეჩილაძის დაბადებიდან მე- 70 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია	საზოგადოებრივი გეოგრაფიის აქტუალური საკითხები	კრებული დამზადებულია შპს „ზევს-გრუპში. თბ.2013 გვ.87-97	4
2	გიორგი კვინიკაძე ქეთევან ფხაკაძე	„ერი-სახელმწიფო- მსოფლიოს გეოეკონომიკური არქიტექტურის ძირითადი გამოწვევა“ პროფ. გიორგი პაპავას დაბადებიდან მე- 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია	კონფერენციის მასალების კრებული. ტომი1. პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი	თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა თბ.2013 გვ.295-298 UDK(უაკ) 338(47+57)33(479.22)(063) კ-645	3
	გიორგი				

3	კვინიკაძე ნათია ღვინჯილია	„გლობალური გეოეკონომიკური სივრცის ასიმეტრიულობის გეოეკონომიკური მოდელები“. პროფ. გიორგი წერეთლის დაბადებიდან მე-60 წლისთავისადმი მიძღვნილ საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია	ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული. ტომი1.	ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა. თბ.2013გვ.162-167. UDS 061.62:33(479.22)(063)პ-323	5
---	---------------------------	--	---	---	---

ანოტაციები

1. იმის მიუხედავად, რომ ყველა საკვანძო გადაწყვეტილებას პოლიტიკოსები დებულობენ, რეალურ ეკონომიკურ ურთიერთობებზე მათი ზემოქმედების მარგი ქმედების კოეფიციენტი ძალზე დაბალია. ასეთ მოცემულობაში ჩამოყალიბდა *გეოეკონომიკა, რომელმაც ორიენტაცია აიღო მსოფლიოში მიმდინარე გეოპოლიტიკის ეკონომიზაციის პროცესის შესწავლაზე (მათ შორის სივრცობრივი ასპექტების), სადაც მსოფლიო ეკონომიკის მძლავრი სუბიექტები გეოეკონომიკური (ნაკლებად გეოპოლიტიკური) ბერკეტების გამოყენებით, ცდილობენ მათთვის საინტერესო ტერიტორიების საკუთარი კონტროლის ქვეშ მოქცევას.*

ამ პროცესში აქტიურდებიან დეტერიტორიალიზაციის ეფექტის მატარებელი მძლავრი ტრანსნაციონალური ძალები, რომლებიც მეტნაკლებად უნიფიცირებულ გლობალურ ეკონომიკურ სივრცეს ქმნიან. ამ სივრცის ძველ სივრცესთან კავშირების შესწავლაზე უნდა აიღოს მომავალში ორიენტაცია სივრცის შემსწავლელმა საზოგადოებრივმა მეცნიერებებმა. პირველეს ყოვლისა, ეკონომიკურმა გეოგრაფიამ. ვინაიდან, ახალი სივრცე კავშირშია ძველ სივრცესთან.

ეკონომიკური გეოგრაფია საკმაოდ ფართო დისციპლინაა და მისი შესწავლისას ეკონომ-გეოგრაფები განსხვავებულ მეთოდოლოგიას იყენებენ. სწორდ გასხვავებული მეთოდოლოგიის ერთ-ერთ თანამედროვე ვარიანტად შეიძლება განვიხილოთ მისი „გეოეკონომიკური“ ვერსია.

მსოფლიოს გეოეკონომიკური რეალობა ცვლის ეკონომიკური გეოგრაფიის

ძირითადი ცნებების („ეროვნული ეკონომიკა“, „სახელმწიფო საზღვარი“, „გეოგრაფიული მდებარეობა“ და ა.შ) არსს ან/და ახდენს მათ დევალვაციას. ვინაიდან, სახელმწიფოთა პოლიტიკური საზღვრები უკვე აღარ ემთხვევა მათ ეკონომიკურ საზღვრებს. ყალიბდება ისეთი ეკონომიკური საზღვრები, სადაც რთულია დაადგინო ქვეყნის საზღვრის სივრცით-დროითი პარამეტრები. ამავდროულად, მოხდა სივრცის თვისობრივი ცვლილებაც, რაც იმაში გამოიხატა, რომ ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარებამ უმნიშვნელოვანეს რესურსად აქცია ეკონომიკა, ფინანსები და ინტელექტი, ვიდრე გეოგრაფიული სივრცე ფიქსირებული წარმოებით.

ახალი მოცემულობიდან გამომდინარე ეკონომიკური გეოგრაფია შეიძლება განვსაზღვროთ როგორც: *„გეოგრაფიული მეცნიერების მიმართულება, რომელიც საზოგადოებისა და გეოგრაფიული გარემოს ურთიერთქმედების კონტექსტში შეისწავლის მსოფლიოს გეოეკონომიკური სისტემის სუბიექტების ქცევის სივრცით-დროით ასპექტებს გეოგრაფიული სივრცის იმ ნაწილში (ეკოსფერო), სადაც მოქმედებენ აღნიშნული სუბიექტები.“*

2. სტატიაში განხილულია პოსტბიპოლარული მსოფლიოში მიმდინარე ახალი გეოეკონომიკური წესრიგის ფორმირების საკითხი, რომელიც აკადემიურ წრეებში ყველაზე აქტუალურ საკითხად იქცა და სადაც ცენტრალურ ადგილს იკავებს ერი-სახელმწიფოს მომავალი, სწრაფად მზარდი ეკონომიკური გლობალიზაციის ფონზე.

ავტორთა აზრით, ეს პროცესი არ შეიძლება ერთმნიშვნელოვნად შეფასდეს, ვინაიდან სახელმწიფოთა გარკვეული ნაწილი იმავე გლობალიზაციის გავლენით რენაციონალიზაციას განიცდის, ანუ, სახელმწიფო ინსტიტუტი თავისი ტრადიციული ძალითა და გავლენით კვლავ აქტუალური ფენომენია. ამ ტიპის სახელმწიფოებში კი მოიაზრება არა მხოლოდ დემოკრატიული ან ავტორიტარული, არამედ ის სახელმწიფოებიც რომლებიც დომინანტურნი არიან გლობალურ გეოეკონომიკურ სივრცეში.

აღნიშნული მოცემულობის კონტექსტში განხილულია სახელმწიფოს იდეისა და სუვერენიტეტის ცნების ევოლუცია და გამოვლენილია გეოეკონომიკური არქიტექტურის ძირითადი დეტერმინანტები. ნაშრომის ბოლოს მოცემულია დასკვნები, სადაც გატარებულია აზრი იმის შესახებ, რომ მზარდი ეკონომიკური კონკურენციის და კრიზისების პირობებში მნიშვნელოვანია დაცული იქნეს

ტრანსნაციონალური სუბიექტების ინტერესები. მეორეს მხრივ იმის გამო, რომ მძლავრი ეკონომიკური პოტენციალის მქონე ქვეყნებისათვის კონკურენციის გაწევა რთულია, რიგით სახელმწიფოებს ერთადერთი არჩევანი რჩებათ ეკონომიკური რეგიონალიზაციის სახით.

3. თანამედროვე პოლიტეკონომიკურ, საზოგადოებრივ-გეოგრაფიულ და გეოეკონომიკურ კვლევებში აქცენტი კეთდება სივრცისა და ეკონომიკის ურთიერთკავშირზე. თანამედროვე გეოეკონომიკისათვის მნიშვნელოვანია სივრცის პოლიტეკონომიკური ასპექტების ურთიერთკავშირის შესწავლა. ამ მხრივ თანამედროვე გეოეკონომიკურ კვლევებში აშკარად შეიმჩნევა ოთხ ძირითად გეოეკონომიკურ მოდელზე ფოკუსირება. ეს მოდელებია:

- ლიბერალურ-გეოეკონომიკური მოდელი;
- კონსერვატულ-რადიკალური მოდელი;
- „შერეულ“-ემპირიული მოდელი;
- „გლობალური კარების“ მოდელი.

სტატიაში შეფასებულია აღნიშნული მოდელები რის საფუძველზეც დასახულია მომავალი გეოეკონომიკური კვლევების მიმართულებები ხსენებული მოდელების ჩარჩოებში

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

ასისტენტ-პროფესორი დავით მაცაბერიძე

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საერთაშორისო ურთიერთობების მიმართულება
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
სრული პროფესორი ზურაბ დავითაშვილი
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

დავითაშვილი ზურაბ
რონდელი ალექსანდრე
ასანიშვილი ფიქრია
კაპანაძე სერგი
თურმანიძე თორნიკე
აკობია ეკა
მაცაბერიძე დავით
პეტრიაშვილი სოფო
ხელაშვილი გიორგი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	---------------------------

1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p><i>იდენტობის ნარატივები მე-20 საუკუნის დასაწყისის საქართველოში: "მრავალეთნიკური ქართველი ერის სათავეებთან."</i></p> <p>[კვლევითი ჯგუფის წევრი];</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (პროექტის ნომერი FR/336/2-151/12)</p>	<p>პროფ. ნინო ჩიქოვანი</p>	<p>პროფ. ნინო ჩიქოვანი (პროექტის დირექტორი), ასოცირებული პროფესორი ივანე წერეთელი (ჯგუფის წევრი), ასოცირებული პროფესორი ქეთევან კაკიტელაშვილი (ჯგუფის წევრი), ასოცირებული პროფესორი მაია ქერივიშვილი (ჯგუფის წევრი), ასისტენტ პროფესორი ირაკლი ჩხაიძე (ჯგუფის წევრი) ასისტენტ პროფესორი დავით მაცაბერიძე (ჯგუფის წევრი)</p>
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დავით მაცაბერიძე	პოსტ-საბჭოთა კონფლიქტების აღმოცენება საქართველოში: კონფლიქტის გამომწვევი მიზეზები და ეტაპები და მისი აქტიური ფაზა – სამოქალაქო ომი და მისი შედეგები; სტატიების	- - -	სტრატეგიის და უსაფრთხიების კვლევის ჯგუფი, კიევი, 2013	გვ. 7-20 (ინგლისურ ენაზე)

		<p>კრებულში: <i>კონფლიქტების შედგების დაძლევა</i> <i>პოსტკომუნისტურ სამყაროში: გაკვეთილები უკრაინისთვის</i></p>			
2	დავით მაცაბერიძე	<p>კონფლიქტი აფხაზეთის გამო – გაგრძელება იქნება? <i>Journal of Regional Security</i></p>	კრებული 8, №3	<p>უსაფრთხოების კვლევების ბელგრადის ცენტრი, ბელგრადი, 2013</p>	გვ. 63-76 (ინგლისურ ენაზე)
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით მაცაბერიძე	კონფლიქტის მოგვარების ქართული და აფხაზური პროექტები აფხაზეთის საკითხის პოლიტიკური დარეგულირებისათვის – ინსტიტუციური ჩიხი? (1990-იანი დასაწყისი და 2000-იანი წლების დასაწყისი)	2013, 3-5 ივნისი <i>სივრცე, საზოგადოება და პოლიტიკა</i> ; ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი საქართველოს გეოგრაფიული საზოგადოების პრეზიდენტის, პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის, 70 წლის იუბილისადმი, თბილისი, საქართველო
2	დავით მაცაბერიძე	ქართული ნაციის ფორმირება და კონსოლიდაცია: ნაციის მშენებლობის ევროპული გზა?	2013, 6-8 ივნისი <i>კავკასია იმპერიულ შექმნილებში: ნაციონალიზმი, ეთნიკურობა და ნაციის მშენებლობა 1870-იანი წლებიდან 1920-იან წლებამდე</i> , თურქეთის შემსწავლელი პროექტის მე-4 კონფერენცია, ორგანიზებული ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის (საქართველო), უტას უნივერსიტეტის (აშშ), სტამბულის ტექნიკური უნივერსიტეტის (თურქეთი), ჰასან კალიონჯუს უნივერსიტეტის (თურქეთი), ბენტლის უნივერსიტეტის (აშშ) მიერ, თბილისი, საქართველო
3	დავით მაცაბერიძე	პოსტ-საბჭოთა პროცესების ანალიზის დისკურსები: გაუმჯობესებული	2013, 21-22 ივნისი <i>“პოლიტიკური ტრანსფორმაცია და</i>

		მეთოდოლოგიური და თეორიული მიდგომა?	<i>სოციალური ცვლილება სამხრეთ კავკასიაში: საქართველოს, სომხეთის და აზერბაიჯანის პერსპექტივა,</i> კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის (ASCN) მე-3 ყოველწლიური კონფერენცია, თბილისი, საქართველო
მოსხენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დავით მაცაბერიძე	კონფლიქტური ქართული და აფხაზური იდენტობების ჩამოყალიბების და შენარჩუნების ინსტიტუციური ბუნება	2013, 15-16 მარტი <i>კომუნიზმი და პოსტ-კომუნიზმი: ტრანზიცია, ტრანსფორმაცია, სტაგნაცია, რეგრესია;</i> რუსეთის, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის კვლევების ირლანდიური ასოციაციის (IARCEES) 37-ე კონფერენცია დუბლინ სიტი უნივერსიტეტი, დუბლინი, ირლანდია
2	დავით მაცაბერიძე	<i>სუვერენიტეტის საკითხი და აფხაზეთის კონფლიქტი: ცენტრალური ხელისუფლების სამშვიდობო გეგმა და აფხაზების რეაქციები</i>	2013, 07-09 ნოემბერი <i>“რა ტიპის სუვერენიტეტი? მმართველობის ალტერნატიული მოდელების ძიება სამხრეთ კავკასიაში;”</i> პარტნიორობა მშვიდობისათვის კონსორციუმის (PiP Consortium) მკვლევართა ჯგუფის მე-8 ვორკშოპი, სახელწოდებით – <i>“რეგიონული სტაბილურობა სამხრეთ კავკასიაში,”</i> თავდაცვის აკადემიების და

			უსაფრთხოების კვლევის ინსტიტუტების კონსორციული, რეინენაუ/რაქს, ავსტრია
3	დავით მაცაბერიძე	- - -	2013, 19-29 აგვისტო “სასაზღვრო რეგიონების კონფლიქტების დინამიკის გათვითცნობიერების ამადლება;” საზაფხულო სკოლა – ნაციონალური უმცირესობები და სასაზღვრო რეგიონები, ორგანიზებული უმცირესობების საკითხების ევროპული ცენტრის (ECMI) მიერ, ფლენსბურგი, გერმანია; (სერთიფიკატი).
მოსხენებათა ანოტაციები			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება
თსუ, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ჟურნალისტიკისა და მასობრივიკომუნიკაციის მიმართულება სრული პროფესორი დალი ოსეფაშვილი
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - *პროფესორი მარიამ გერსამია*
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
გერსამია მარიამი
ოსეფაშვილი დალი
ბიჭიკაშვილი ირა
ვაშაკიძე რუსუდანი
კუპრაშვილი ნათია
ტალახაძე ნანული
ტორაძე მაია
შამილიშვილი მანანა

წერეთელი მარი
 ჯოლოგუა თამაზი
 ბელქანია თამარი
 კაჭარავა ხათუნა
 ლომიძე ელზა
 ლომიძე მარინე
 მემანიშვილი მაგდა
 მუავანაძე თეა
 ჭალაგანიძე ნინო

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "ადამიანის უფლებები, ლიტერატურა და სოციალური მეცნიერებები"	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, ინდივიდუალური სამეცნიერო სამოგზაურო გრანტი (მიჩიგანი, აშშ)	დალი ოსეფაშვილი	დალი ოსეფაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	"მეცნიერებისა და ხელოვნების საერთაშორისო ჟურნალის კონფერენცია"/ოჯახური	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, ინდივიდუალური	დალი ოსეფაშვილი	დალი ოსეფაშვილი

	ძალადობის გაშუქება თანამედროვე ქართულ მედიაში	სამეცნიერო სამოგზაურო გრანტი (მიუნხენი, გერმანია)		
--	---	--	--	--

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					

ანოტაციები

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	დალი ოსეფაშვილი, ოჯახური კონფლიქტების გაშუქება თანამედროვე ქართულ მედიაში	ინტერდისციპლინური საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომების ელექტრონული კრებული	ოქსფორდი, 2014	12

ანოტაციები

მოსხენების მიზანი იყო წარგვედგინა კვლევის შედეგები თუ როგორ შუქდება თანამედროვე ქართულ მედიაში ოჯახური კონფლიქტების თემა. ამ მიზნით შვეიცარულეთ 2011-12 წლების ქართული მედია. კვლევის მეთოდად გამოყენებულია კონტენტანალიზი როგორც კვლევის შედეგები მოწმობს, ოჯახური ძალადობის მსხვერპლნი ძირითადად არიან ქალები, რომლებიც ფიზიკურ ძალადობას განიცდიან მეუღლეების მხრიდან, თუმცა მიუხედავად ამისა, მაინც არ ტოვებენ ოჯახებს და გაურბიან ამ თემაზე საუბარს. ძირითადად, ვხვდებით სენსაციური გაშუქების ფაქტებს.

კვლევის დასასრულს, წარმოვადგინეთ რეკომენდაციები ჟურნალისტებისთვის, როგორ გააშუქონ ეს სენსიტიური და ფაქიზი თემა ეთიკურად და კორექტულად ისე, რომ კიდევ უფრო მეტი ზიანი არ მიაყენონ თვით ოჯახური კონფლიქტების მსხვერპლ ქალებს და არ შელახონ მათი უფლებები.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	დალი ოსეფაშვილი	ბავშვთა უფლებები და ჟურნალისტური ეთიკის პრობლემები	Peer-Reviewed Journal of International Scientific Publications: "Media and Mass Communication". Vol. 2. p. 69-75. http://www.scientific-publications.net/open-access-journals/media-and-mass-communication/	ბულგარეთი, 2013	69-75
ანოტაციები					
<p>სტატიის მიზანია წარმოვადგინოთ კვლევის შედეგები თუ როგორ აშუქებს ქართული მედია კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვანების თემას და რა ეთიკურ დარღვევებს ვხვდებით ამ თვალსაზრისით. კვლევის ძირითად მეთოდადა გამოყენებულია კონტენტანალიზი. როგორც კვლევამ გვიჩვენა, ბავშვებისა და ძალადობის თემა ერთ-ერთი სენსაციური თემაა ქართულ მედიაში. ძირითადი შეცდომა, რომელსაც ქართველი ჟურნალისტები უშვებენ არის მსხვერპლი ბავშვების იდენტიფიკაცია – მათი გვარ-სახელების ან საცხოვრებელი ადგილის დასახელება, რითიც უხეშად არღვევენ ერთის მხრივ, ბავშვთა უფლებებს და მეორეს მხრივ, ჟურნალისტური ეთიკის ნორმებს. არასრულწლოვანებთან დაკავშირებული შემთხვევების გაშუქებისას კონფიდენციალურობის დაცვა საერთაშორისო მოთხოვნაა, რომელიც უზრუნველყოფს სტიგმის თავიდან აცილებას თვით დანაშაულში ეჭვმიტანილი ბავშვებისთვისაც, მაგრამ ქართული მედია ამ თვალსაზრისით, ხშირად არღვევს უდანაშაულობის პრეზუმფციასაც.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	დალი ოსეფაშვილი	საზოგადოების ნდობა და ონლაინ ახალი ამბები	თსუ, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, 2013 წლის ივნისი
მომხსენებათა ანოტაციები			
<p>მომხსენების მიზანია, წარმოვადგინოთ კვლევის შედეგები, თუ რამდენად ენდობა ქართული საზოგადოება ონლაინ ახალ ამბებს და ანიჭებს თუ არა მას უპირატესობას ტრადიციულ ანუ ვერტიკალურ მედიასთან შედარებით; ასევე დადგენა იმისი თუ რა ძირითადი ფაქტორები განაპირობებენ ონლაინ ახალი ამბებისადმი ნდობას. ამ მიზნით ჩავატარეთ აუდიტორიის კვლევა და შევისწავლეთ 500 ინტერნეტმომხმარებელი. როგორც კვლევამ გვიჩვენა, გამოკითხულთა უმრავლესობა ძირითადად, უპირატესობას საინფორმაციო სააგენტოების მიერ გავრცელებულ ონლაინ ახალ ამბებს ანიჭებს ინფორმაციათა ამორჩევითობისა და ოპერატიულობის გამო. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ ქართველი ინტერნეტ მომხმარებლები ძირითადად, უპირატესობას ონლაინ ახალ ამბებს ანიჭებენ და სწორედ აქედან იღებენ ინფორმაციას, მათი აზრით, ტრადიციული მედიის მიერ მოწოდებული ახალი ამბები გაცილებით უფრო სანდოა, რადგან ისინი უმეტესწილად მრავალწყაროზე დაყრდნობით არის მომზადებული, დაბალანსებულია და ინფორმაციაც უფრო სიღრმისეულად არის მოწოდებული. რაც შეეხება სამოქალაქო ჟურნალისტიკა, რომელიც მოქალაქეთა მიერ ახალი ამბების მომზადებასა და გადაცემას გულისხმობს, საქართველოში ეს ესაა იკიდებს ფეხს, თუმცა, ნდობა ამ ტიპის ახალი ამბებისადმი ნაკლებია რადგან ინფორმაცია გადაუმოწმებელი და ნაკლებად სარწმუნოა. უფრო მეტად პოპულარულია პროფესიონალთა მიერ მომზადებული ონლაინ ახალი ამბები, რომლებიც ინტერნეტგამოცემებისა და ახალი ამბების სააგენტოების ვებგვერდების მეშვეობით ვრცელდება.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დალი ოსეფაშვილი	ბავშვთა უფლებები და ჟურნალისტური ეთიკის პრობლემები საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "ადამიანის უფლებები, ლიტერატურა და სოციალური მეცნიერებები", ცენტრალური მიჩიგანის უნივერსიტეტი, 21-23 ნოემბერი 2013, აშშ
მომხსენებათა ანოტაციები			
<p>მომხსენების მიზანი იყო წარგვადგინა კვლევის შედეგები თუ როგორ აშუქებს ქართული მედია კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვანების თემას და რა ეთიკურ დარღვევებს</p>			

ვხვდებით ამ თვალსაზრისით. კვლევის ძირითად მეთოდად გამოყენებული იყო კონტენტანალიზი. როგორც კვლევამ გვიჩვენა, ბავშვებისა და ძალადობის თემა ერთ-ერთი სენსაციური თემაა ქართულ მედიაში. ძირითადი შეცდომა, რომელსაც ქართველი ჟურნალისტები უშვებენ არის მსხვერპლი ბავშვების იდენტიფიკაცია – მათი გვარ-სახელების ან საცხოვრებელი ადგილის დასახელება, რითიც უხეშად არღვევენ ერთის მხრივ, ბავშვთა უფლებებს და მეორეს მხრივ, ჟურნალისტური ეთიკის ნორმებს. არასწრულწლოვანებთან დაკავშირებული შემთხვევების გაშუქებისას კონფიდენციალურობის დაცვა საერთაშორისო მოთხოვნაა, რომელიც უზრუნველყოფს სტიგმის თავიდან აცილებას თვით დანაშაულში ეჭვმიტანილი ბავშვებისთვისაც, მაგრამ ქართული მედია ამ თვალსაზრისით, ხშირად არღვევს უდანაშაულობის პრეზუმფციასაც.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დალი ოსეფაშვილი,	ოჯახური კონფლიქტების გაშუქება თანამედროვე ქართულ მედიაში	ინტერდისციპლინური საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „კომუნიკაცია და კონფლიქტი“, 5-7- სექტემბერი, 2013, ოქსფორდი, დიდი ბრიტანეთი

მოხსენებათა ანოტაციები

მოხსენების მიზანი იყო წარგვედგინა კვლევის შედეგები თუ როგორ შუქდება თანამედროვე ქართულ მედიაში ოჯახური კონფლიქტების თემა. ამ მიზნით შვეიცარულეთ 2011-12 წლების ქართული მედია. კვლევის მეთოდად გამოყენებულია კონტენტანალიზი როგორც კვლევის შედეგები მოწმობს, ოჯახური ძალადობის მსხვერპლნი ძირითადად არიან ქალები, რომლებიც ფიზიკურ ძალადობას განიცდიან მეუღლეების მხრიდან, თუმცა მიუხედავად ამისა, მაინც არ ტოვებენ ოჯახებს და გაურბიან ამ თემაზე საუბარს. ძირითადად, ვხვდებით სენსაციური გაშუქების ფაქტებს.

კვლევის დასასრულს, წარმოვადგინეთ რეკომენდაციები ჟურნალისტებისთვის, როგორ გააშუქონ ეს სენსიტიური და ფაქიზი თემა ეთიკურად და კორექტულად ისე, რომ კიდევ უფრო მეტი ზიანი არ მიაყენონ თვით ოჯახური კონფლიქტების მსხვერპლ ქალებს და არ შელახონ მათი უფლებები.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დალი ოსეფაშვილი	სოციალური მედია ჟურნალისტურ განათლებაში (საქართველოს მაგალითზე)	სოციალური მედიის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, 2-3 სექტემბერი, 2013, უესტმინსტერის უნივერსიტეტი, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი.

მოხსენებათა ანოტაციები

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დალი ოსეფაშვილი	ოჯახური ძალადობის გაშუქება თანამედროვე ქართულ მედიაში	„მეცნიერებისა და ხელოვნების საერთაშორისო ჟურნალის“ სამეცნიერო კონფერენცია, 2013 წლის 23-26 ივნისი, მიუნხენი, გერმანია

მოხსენებათა ანოტაციები

მოხსენების მიზანია კვლევის შედეგების წარმოდგენა თუ როგორ შუქდება თანამედროვე ქართულ მედიაში ოჯახური ძალადობის თემა. კვლევის შედეგების მიხედვით, ოჯახური ძალადობა გამოწვეულია ოჯახური კონფლიქტებით. როგორც კვლევის შედეგები მოწმობს, ოჯახური ძალადობის მსხვერპლნი ძირითადად არიან ქალები, რომლებიც ფიზიკურ ძალადობას განიცდიან მეუღლეების მხრიდან, თუმცა მიუხედავად ამისა, მაინც არ სტოვებენ ოჯახებს და გაურბიან ამ თემაზე საუბარს. კვლევის შედეგების მიხედვით, ამ თემის გაშუქების სიხშირე ძალიან დაბალია. ქართულ მედიაში ამ თემის გაშუქებისას ძირითადად გვხვდება ძალადობასთან ბრძოლის წინააღმდეგ მიმართული ინფორმაციული ხასიათის მასალები; ვხვდებით ასევე სენსაციური გაშუქების ფაქტებსაც, როდესაც ოჯახური ძალადობის კონკრეტული ფაქტებია წარმოდგენილი და ამგვარი ფაქტების გაშუქებისას არცთუ იშვიათად ირღვევა ჟურნალისტური ეთიკის ნორმები.

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

ასისტენტ-პროფესორი ეკატერინე ფირცხალავა

- II. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფსიქოლოგიის მიმართულება
- II. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
სრული პროფესორი თამარ გაგოშიძე
- II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ბელქანია ნოდარი
გაგოშიძე თამარი
მადრაძე გუგული
სუმბაძე ნანა
ჩიტაშვილი მარინე
წერეთელი მზია
ჯორბენაძე რევაზი
აბაშიძე თამარი
აბზიანიძე შალვა
არუთინოვი ლუიზა
კუტალაძე იამზე
მელიქიშვილი მანანა

მესტვირიშვილი მათა
 ქიტიაშვილი ანასტასია
 აფთარაშვილი ია
 გედევანიშვილი ირინე
 გოროშიძე გიორგი
 დესპოტაშვილი მედეა
 თევდორაძე სოფიო
 კვანჭილაშვილი ელენე
 ლაბარტყავა ნინო
 ლოდია თეონა
 მარწყვიშვილი ხათუნა
 ნადარეიშვილი ვახტანგი
 ჟვანია ირინე
 რობაქიძე მათა
 ტულუში ლაშა
 ფირცხალავა ეკატერინე
 ჩხიკვიშვილი ლია
 ხეჩუაშვილი ლილი
 ჯალიაშვილი მარინე
 დოლიძე სოფიო
 მამუკაძე შორენა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი 2013-2014 „ოკუპირებული ახალგორის რაიონი და ქართულ-ოსური ურთიერთობის დინამიკა“ კვლევა	ნათია ჯალაბაძე	ნათია ჯალაბაძე ლავერენტი ჯანიაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გამქრალი გოგონები სამხრეთ კავკასიაში - საქართველოს ნაწილი	World Bank & CRRC- Armenia -	ეკატერინე ფირცხალავა	
	ქართული საზოგადოების დამოკიდებულება ქართულაფხაზური კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პერსპექტივებისადმი	Conciliatory Resources in the Framework of a Peace Program. UK	მარინა ელბაქიძე	ეკატერინე ფირცხალავა
	ხელფასი და სამუშაო გარემო სამკერვალო ინდუსტრიაში - გლობალური აღმოსავლეთი საქართველოს ნაწილი	Clean Closing Comparing	ეკატერინე ფირცხალავა	
	„ჩემი სამყარო“- გაეროს გლობალური კვლევა მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად მსოფლიოში		ნანა სუმბაძე	
	საზოგადოებრივი ცნებებების და აღქმების შესწავლა გოგონათა და ქალთა და ოჯახური ძალადობის მიმართ	UN Women	ნანა სუმბაძე	
	ერების მეხსიერება	Post Bellum Czech Republic	ნანა სუმბაძე	
	დევნილ და ზღვისპირას მცხოვრებ გოგონათა და ქალთა მდგომარეობა, საჭიროებები და პრიორიტეტები	ასოციაცია „დეა“ UN Women- ის მხარდაჭერით	ნანა სუმბაძე	

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					

ანოტაციები

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ეკატერინე ფირცხალავა	მუსლიმი მესხები ინტეგრაცია თუ სეპარაცია	17-18 მაისი 2013 თბილისი. საქართველო
მოხსენებათა ანოტაციები http://asociacia-toleranti.blogspot.com/			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ეკატერინე ფირცხალავა	მუსლიმი მესხების ინტეგრაცია საქართველოსა და ამერიკაში	3-5 ივნისი. 1013. თბილისი. საქართველო
მოხსენებათა ანოტაციები http://v3.tsu.edu.ge/ge/faculties/social/news/21058/?p=1			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკატერინე ფირცხალავა	Different life of Muslim Meskhetians (Meskhetian Turks) in Georgia and in USA	26-28 April .2013 Madrid. Spain
მოხსენებათა ანოტაციები http://www.inpact-psychologyconference.org/			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2	ეკატერინე ფირცხალავა მედეა ბადაშვილი	The Changing Gender Stereotypes of Muslim Meskhetians in Georgia and USA	30 July-1 August 2013 Charles University. Prague. Czech Republic.
მოხსენებათა ანოტაციები http://thesocialsciences.com/the-conference			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკატერინე ფირცხალავა	Identities, Happy and Trust of Muslim Meskhetians (Meskhetian Turks). (After Process Deportation and Repatriation	28-31 August. 2013 Turin . Italy
მოხსენებათა ანოტაციები http://www.esa11thconference.eu/the-conference			

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჟურნალისტიკის და მასკომუნიკაციის დეპარტამენტი ასოც. პროფესორი თამაზ ჯოლოგუა
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. მარიამ გერსამია
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

გერსამია მარიამი
ოსეფაშვილი დალი
ბიჭიკაშვილი ირა
ვაშაკიძე რუსუდანი
კუპრაშვილი ნათია
ტალახაძე ნანული
ტორაძე მარია
შამილიშვილი მანანა
წერეთელი მარი
ჯოლოგუა თამაზი
ბელქანია თამარი
კაჭარავა ხათუნა
ლომიძე ელზა
ლომიძე მარინე
მემანიშვილი მაგდა
მუავანაძე თეა
ჭალაგანიძე ნინო

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1.	აკაკი წერეთლის თხზულებათა სრული კრებულის აკადემიური ოცტომეული	რუსთაველის ფონდი	როსტომ ჩხეიძე ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი	ჩემი პოზიცია: რედაქტორი

ანოტაცია				
<p>მიმდინარე წელს მომზადდა და გამოსაცემად გადაეცა აკაკი წერეთლის თხზულებათა IV ტომი (პოემები). შემდგენელი ჯულიეტა გაბოძე, რედაქტორი თამაზ ჯოლოგუა. ტომში შესულია 1859-1914 წლებში დაწერილი ოცდაორი ორიგინალური და ერთი გადმოკეთებული პოემა; ერთვის „რედაქციები და ნაწყვეტები“, ვარიანტები, შენიშვნები, ტექსტოლოგიური და ისტორიულ-ლიტერატურული კომენტარები, პირთა და გეოგრაფიულ სახელთა საძიებლები.</p>				
2.	<p>პროექტის დასახელება</p> <p>სასკოლო განათლება – არსებული ვითარების აღწერა და ანალიზი</p>	<p>დამფინანსებელი ორგანიზაცია</p> <p>„ღია საზოგადოება-საქართველო“</p>	<p>პროექტის ხელმძღვანელი</p> <p>ია კუტალაძე გამოცდების ეროვნული ცენტრის კვლევის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. თსუ ასოცირებული პროფესორი</p>	<p>პროექტის შემსრულებლები</p> <p>ჩემი პოზიცია: პროექტის კონსულტანტი.</p>

ანოტაცია

პროექტის ფარგლებში საერთაშორისო საგანმანათლებლო კვლევების შედეგების საფუძველზე მომზადდა ანალიტიკური დოკუმენტი – „სასკოლო განათლება – არსებული ვითარების აღწერა და ანალიზი“. გამოიცა ფონდის მხარდაჭერით.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3.	სასკოლო განათლების	ადმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის	ია კუტალაძე გამოცდების ეროვნული	ჩემი პოზიცია: პროექტის

	კონცეფცია	ინსტიტუტის(EWMI) პროგრამა – „საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში“ (G-PAC)	ცენტრის კვლევის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. თსუ ასოცირებული პროფესორი	კონსულტანტი.
--	-----------	--	---	--------------

ანოტაცია

პროექტის ფარგლებში საერთაშორისო საგანმანათლებლო კვლევების შედეგებისა და ექსპერტული შეფასებების საფუძველზე მომზადდა და გამოიცა „სასკოლო განათლების სისტემის კონცეფცია“. დოკუმენტში მოსწავლეთა მიღწევების ანალიზსა და სამეცნიერო თუ საგანმანათლებლო პოლიტიკის კვლევებზე დაყრდნობით განხილულია საქართველოში სასკოლო განათლების წინაშე არსებული ძირითადი გამოწვევები, გაანალიზებულია სისტემური პრობლემები და წარმოდგენილია სასკოლო განათლების სისტემის გაუმჯობესების გზები.

IV. პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამაზ ჯოლოგუა	„პეჩორის თავადი“ – მოგონება იასე ფალავანდიშვილზე	თბილისი: „არტანუჯი“	264 გვ.

ანოტაცია

მონოგრაფიაში შესწავლილია 1832 წლის შეთქმულებაში იასე ფალავანდიშვილის ადგილისა და როლის საკითხი. სათანადო წყაროებზე დაყრდნობით დასაბუთებულია, რომ შეთქმულების გამცემი ი. ფალავანდიშვილი იყო არა რიგითი წევრი „ფარული საზოგადოებისა“, არამედ მისი ერთ-ერთი მეთაური (ე. ერისთავთან, ალ. ორბელიანთან, ს. დოდაშვილთან ერთად). წიგნში შესულია ქართული თარგმანი რუსი ეთნოგრაფისა და მწერლის, ს. მაქსიმოვის, მოგონებისა ი. ფალავანდიშვილზე. წიგნს ახლავს დანართი (ი. ფალავანდიშვილის დასმენის ტექსტი – გვ. 221-232) და სამეცნიერო აპარატი: კომენტარები (გვ. 104-208) და საძიებლები (გვ. 233-262).

ბ) სახელმძღვანელო

№	ავტორი	სახელმძღვანელო ოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამაზ ჯოლოგუა	ქართული ჟურნალისტიკის ისტორია (XIX საუკუნე)	თბილისი: „არტანუჯი“	556 გვ.

ანოტაცია

სახელმძღვანელოში, რომელიც უნივერსიტეტების სტუდენტებისთვისაა განკუთვნილი, მოცემულია ქართული ჟურნალისტიკის ჩასახვისა და განვითარების გზა პირველი ქართული პერიოდული გამოცემიდან („საქართველოს გაზეთი“ – 1819 წ.) 1900-იან წლებამდე (გაზეთი „კვალი“ – 1893-1904 წწ.). წიგნში ქართული ჟურნალისტიკის ისტორია განხილულია XIX ს. საქართველოში საზოგადოებრივი აზრის განვითარებისა და პოლიტიკურ, სოციალურ, კულტურულ-სალიტერატურო და საგანმანათლებლო პროცესებთან ორგანულ კავშირში. თითოეულ თავს დართული აქვს მოცემული პერიოდული გამოცემის გარშემო არსებული ძირითადი წყაროები და ლიტერატურა. წიგნს ახლავს ტექსტში დასახელებულ პირთა და პერიოდულ გამოცემათა ანოტირებული საძიებლები (გვ. 410-531). აგრეთვე, თხზულებათა და გეოგრაფიულ სახელთა საძიებლები (გვ. 532-555).

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

ასოცირებული პროფესორი თამარ მახარაძე

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სოციალური მუშაობის მიმართულება
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
სრული პროფესორი იაგო კაჭკაჭიშვილი
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
კაჭკაჭიშვილი იაგო
მახარაძე თამარ

ნამიჭეიშვილი სალომე
მატარაძე თეონა
შატბერაშვილი ნინო
ტატანაშვილი ზურაბ
რუსაძე ნანა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Research Project studying problems of the care givers of adolescents with developmental disabilities in Georgia	Open Society Institute Alumni Grant Program	თამარ მახარაძე	თამარ მახარაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის	გამოცემის ადგილი,	გვერდები
---	-----------------	-------------	-------------------	----------

		სათაური	გამომცემლობა	რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				

2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	თამარ მახარაძე	Main Problem and Challenges of Caregivers of Adolescents with Developmental Disabilities in Georgia	The Disability Studies International Conference, 31 October – 02 November, 2013 Amsterdam, Netherlands

მოსხენებათა ანოტაციები

Abstract body:

Purpose

There are no social services supporting care-givers of persons with developmental disabilities (DD) in Georgia. The study explored the most urgent and unmet needs of families and care-givers of adolescents with DD in Georgia.

Methods

The research data were collected via qualitative and quantitative research methods: Seven focus group sessions were carried out with the main care-givers of adolescents with developmental disabilities in the capital city and east & west regions of the country. 28 in-depth interviews were conducted with the key informants (field experts, representatives of International organizations, state agencies and local NGOs) throughout the country. 100 main care-givers of adolescents with disabilities were surveyed on different topics related to their everyday problems and challenges.

Results

The research results showed that economic and emotional burden of families with children and adolescents with DD is high. The main care-givers (mostly mothers) have no possibility to be employed as they have to take care over their children with disabilities during the whole day. This situation causes strong emotional burnout of care-givers; their emotional distress is aggravated with social isolation – families with a member with DD experience stigma from society. Family members and close relatives are the main social network of care givers of adolescents with DD. The situation is more severe for single parents of children with DD.

Conclusion

There is an urgent need of development social services supporting the main care givers of adolescents with DD in Georgia. Among the most required services are psychological consultations, respite care and parents' clubs.

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სოციოლოგიის მიმართულების ასოცირებული პროფესორი კახა ქეცბაია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
სრული პროფესორი იაგო კაჭკაჭიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

კაჭკაჭიშვილი იაგო
ბერძენიშვილი ამირანი
დურგლიშვილი ნინო
სურმანიძე ლალი
ქეცბაია კახა
წულაძე ლია
გაფრინდაშვილი ლელა
ბურძენიძე მარინა
დონაძე ნათელა
თურქიაშვილი შორენა

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები თარგმანი

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კახა ქეცბაია	აღ. მენი, სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლო	თბილისი, გამ. „მერიდიანი“	210

ანოტაციები

წიგნში საუბარია ისეთ საკითხებზე როგორებიცაა: უკვდავება, გარდასახვა და ოკულტიზმი, პარაფსიქოლოგია და სულის უკვდავება, მკვდრეთით აღდგომა, მარადიულისა და წარამავალის შესახებ, მარადიული ცხოვრების შესახებ და მრავალი სხვა. თარგმანს თან ერთვის, კომენტარები, ბიბლიოგრაფია და შენიშვნები და პირთა საძიებელი.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

1	კახა ქეცბაია	რელიგიის სოციოლოგია	თბილისი, გამ. „უნივერსალი“	388
ანოტაციები				
<p>წიგნში ავტორის მიერ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე, სოციოლოგიის მიმართულებაზე „რელიგიის სოციოლოგიაში“ წაკითხული ლექციებია თავმოყრილი. სალექციო თემატიკას თან ერთვის სახვადასხვა სახის საკითხავი მასალები, თეორიული და პრაქტიკული ხასიათის კითხვები და დავალებები, მასალები განსჯისათვის, რელიგიის სოციოლოგიის აქტუალური თემები პრეზენტაციებისა და ესსეებისათვის, აგრეთვე რელიგიის სოციოლოგიის კლასიკური და თანამედროვე ცალკეულ ტერმინთა განმარტებანი და ა. შ.</p> <p>წიგნი სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ბაკალავრიატის პროგრამის სტუდენტებისა და, საერთოდ, რელიგიის სოციოლოგიის შესწავლის დამწყებთათვისაა განკუთვნილი. წიგნის საშუალებით დაინტერესებული მკითხველი გაეცნობა რელიგიის სოციოლოგიის კლასიკურ და თანამედროვე თეორიებს; რელიგიის სოციოლოგიის ძირითად ცნებებსა და პრობლემებს; რელიგიისადმი სოციოლოგიური მიდგომის თავისებურებას, რელიგიისა და თანამედროვე საზოგადოების ურთიერთმიმართების არსს და სხვა.</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კახა ქეცბაია	გლობალიზაცია და ისლამი	კრ. „ფილოსოფიური ძიებანი“, ტ. XVII, 2013.	თბილისი, გამ. „უნივერსალი“	11
2	კახა ქეცბაია	იოახიმ ვახი, რელიგიის სოციოლოგია (ფრაგმენტი)	ჟურნალი რელიგია, №3, 2013.	თბილისი	10
3		აღ. მენი,	ჟურნალი	თბილისი	10

4	კახა ქეცბაია	ქადაგებანი	რელიგია, №2, 2013.		
		აღ. მენი, საიქიოს შესახებ	ჟურნალი რელიგია, №1, 2013.	თბილისი	13
5	კახა ქეცბაია	რელიგიური ტოლერანტობის შესახებ	მეთხე საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები, 2013წ.	ორი	8
6	კახა ქეცბაია	ჟან ბოდრიარის ტრანსსოციოლოგიის იდეა	თბილისის ღია უნივერსიტეტის შრომები, 2013წ.	თბილისი	10

ანოტაციები

1. სტატიაში გლობალიზაციის პროცესისადმი ისლამის დამოკიდებულება განხილულია. ნაჩვენებია ისლამის ანტიგლობალისტური ტენდენციების არსი და მისი ავტორისეული პოზიტიური ინტერპრეტაციაა მოცემული. საკითხი თანამედროვე უახლესი მეცნიერული ლიტერატურის საფუძველზეა გაანალიზებულია (ბოდრიარი, ბერგერი, ლუკმანი, ფუკუიამა და სხვ.).
2. სტატია არის ვახის წიგნის – „რელიგიის სოციოლოგია“ I თავის თარგმანი, რომელსაც თან ერთვის მთარგმნელის მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფია და ცალკეული შენიშვნები. სტატიაში რელიგიის სოციოლოგიის მეთოდოლოგიური პრობლემებია განხილული. ნაჩვენებია რელიგიის სოციოლოგიის ადგილი რელიგიის შემსწავლელ მეცნიერებათა სისტემაში. ლაკონურადაა გადმოცემული რელიგიის სოციოლოგიის კლასიკოსთა (დიურკემი, ვებერი და სხვ.) კონცეფციების ძირითადი ამოსავალი დებულებები და ა. შ.
3. სტატია აღ. მენის ცნობილ ქადაგებათა თრგმანს წარმოადგენს, რომელსაც თან ერთვის მთარგმნელის შენიშვნები და კომენტარები. ეს ქადაგებანი საინტერესოა არა მხოლოდ წმინდა ქრისტიანული ცხოვრების თვალსაზრისით, არამედ მასში ბევრი საყურადღებო თემაა, რომელიც სოციალური მეცნიერების თვალსაზრისითაცაა საინტერესო და ანაგარიშგასაწევეია.
4. სტატია აღ. მენის საიქიო ცხოვრების შესახებ საშინაო საუბრის თარგმანს წარმოადგენს, რომელსაც თან ერთვის მთარგმნელის შენიშვნები და კომენტარები.
5. სტატიაში რელიგიური ტოლერანტობის არსზეა საუბარი. მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა ფსევდოტოლერანტობისაგან ნამდვილი რელიგიური

ტოლერანტობის განსხვავებას. საკითხი რელიგიური ტოლერანტობის თვალსაზრისით საქართველოში არსებულ მდგომარეობასაც შეეხება.

6. სტატიაში ჟან ბოდრიარის ტრანსსოციოლოგიის იდეის კრიტიკული ანალიზია მოცემული.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კახა ქეცბაია	სერგი დანელია ევროპული (ბერძნული) ფილოსოფიის გენეზისის შესახებ	9-10 ნოემბერი, 2013 წ. მარტვილი-ბანძა
2	კახა ქეცბაია	რელიგიური ტოლერანტობის შესახებ	29 ნოემბერი, გორი
<p>მომხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. მოხსენება ბერძნული ფილოსოფიის წარმომავლობის შესახებ სერგი დანელიას მოსაზრებებს შეეხება, რომელიც ფილოსოფიის ისტორიის სხვა მკვლევარების მოსაზრებებისაგან განსხვავებულია იმით, რომ ბერძნული ფილოსოფიის გენეზისის სერგი დანელია პროტოქართულ სამყაროს უკავშირებს.</p> <p>2. მოხსენებაში რელიგიური ტოლერანტობის არსზეა საუბარი. მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა ფსევდოტოლერანტობისაგან ნამდვილი რელიგიური ტოლერანტობის განსხვავებას. საკითხი რელიგიური ტოლერანტობის თვალსაზრისით საქართველოში არსებულ მდგომარეობასაც შეეხება.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კახა ქეცბაია	„философия,, армянской национальной идеи	2013 წ. 29 მარტი, ბაქო.
<p>მომხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. მოხსენებაში სომხური ნაციონალური იდეის ცალკეულ თავისებურებათა შესახებაა საუბარი.</p>			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. თსუ, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფალულტეტი, ფსიქოლოგიის მიმართულება.
ასოცირებული პროფესორი ლუიზა არუთინოვი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
სრული პროფესორი თამარ გაგოშიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ბელქანია ნოდარი
გაგოშიძე თამარი
მალრაძე გუგული
სუმბაძე ნანა
ჩიტაშვილი მარინე
წერეთელი მზია
ჯორბენაძე რევაზი
აბაშიძე თამარი
აბზიანიძე შალვა
არუთინოვი ლუიზა
კუტალაძე იამზე
მელიქიშვილი მანანა
მესტვირიშვილი მაია
ქიტიაშვილი ანასტასია
აფთარაშვილი ია
გედევანიშვილი ირინე
გოროშიძე გიორგი
დესპოტაშვილი მედეა
თევდორაძე სოფიო
კვანჭილაშვილი ელენე
ლაბარტყავა ნინო
ლოდია თეონა
მარწყვიშვილი ხათუნა
მამუკაძე შორენა
ჟვანია ირინე
რობაქიძე მაია
ტულუში ლაშა
ფირცხალავა ეკატერინე
ჩხიკვიშვილი ლია
ხეჩუაშვილი ლილი
ჯალიაშვილი მარინე
დოლიძე სოფიო
ნადარეიშვილი ვახტანგი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p>აუტიზმის საკვლევ ინსტრუმენტის PEP-3 (ფსიქოსაგანმანათლებლო პროფილი, ავტორები: Schopler, Lansing, Reichler and Marcus) ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე რესტანდარტიზაცია-ნორმირება.</p> <p>2012-2013 წლები</p>	<p>ქართული ორგანიზაცია „პირველი ნაბიჯი“ და UNICEF -ის მხარდაჭერით</p>	<p>ლუიზა არუთინოვი</p>	<p>მკვლევრები: მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი; ინტერვიუერები: სამაგისტრო პროგრამის “ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასება და კონსულტირება” სტუდენტები.</p>

ანოტაცია

პროექტი მიზნად ისახავდა აუტიზმის შესაფასებელი ინსტრუმენტის PEP-3-ის (Eric Schopler, Margaret D. Lansing, Robert J. Reichler, Lee M. Marcus; 2004) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტაციასა და ნორმირებას. PEP-3-ის საშუალებით შესაძლებელია ბავშვის განვითარების შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის მიღება. ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება და აქტუალურობა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ აუტისტური სპექტრის დარღვევათა მქონე ბავშვების უნარების შეფასება სპეციალისტებისთვის დღემდე სირთულეს წარმოადგენს. შედეგად, მიღებულ იქნა ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე მორგებული ინსტრუმენტი, რომლის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ეფექტიანი ინტერვენციის დაგეგმვის შესაძლებლობას აძლევს სპეციალისტებს. ტესტის ფსიქომეტრულმა ანალიზმა დაადასტურა მისი სანდოობა და ვალიდობა.

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 2,5 – 7,5 წლამდე ასაკის ნორმალური განვითარების მქონე 613 (n ბიჭი=326; n გოგონა=287) და 49 (n ბიჭი=43; n გოგონა =6) აუტისტური სპექტრის დიაგნოზის მქონე 3-დან - 9,1 წლამდე ასაკის ბავშვმა და მათმა მშობლებმა. მშობლები გამოიკითხა მშობლების/ მომვლელთათვის განკუთვნილი კითხვარებით.

კვლევამ მოიცვა თბილისის 21 სკოლა და 35 ბაგა-ბაღი, რომლებიც ქალაქის სხვადასხვა რაიონებიდან პროპორციულად იქნა შერჩეული (რაიონში არსებული შესაბამისი დაწესებულებების რაოდენობის მიხედვით). ამრიგად, კვლევის შედეგები რეპრეზენტატიულია თბილისის მასშტაბით.

მიღებულ მონაცემთა საფუძველზე 10 ასაკობრივი ჯგუფის ბავშვებისთვის (ნორმალური განვითარების მქონეთათვის) დადგინდა შესაბამისი ნორმები, რომლებიც წარმოდგენილია ნედლი ქულებისა და პროცენტების ცხრილების სახით. მათ საფუძველზე შესაძლებელია აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების შეფასება და ინდივიდუალური სასწავლო პროგრამის შედგენა.

მიღებული შედეგები და, რაც მთავარია, შესაბამისი ასაკობრივი ნორმების ცხრილები მიეწოდა შემკვეთ ორგანიზაციას – ქართულ ორგანიზაციას «პირველი ნაბიჯი».

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	<p>კვლევითი გრანტი (2011-2013)</p>	<p>(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო</p>	<p>მაია მესტვირიშვილი</p>	<p>ლუიზა არუთინოვა ხათუნა</p>

	“Dispositional and Attitudinal predictors of National Identity”.	აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.		მარწყვიშვილი ნათია მესტვირიშვილი
<p style="text-align: center;">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p style="text-align: center;">პროექტი დასრულდა 2013 წლის ოქტომბერს. სრული ანგარიში შეგიძლიათ იხილოთ ბმულზე:</p> <p style="text-align: center;">http://www.ascn.ch/en/research/Completed-Projects/Completed-Projects-Georgia.html</p> <p style="text-align: center;">მოკლე ანოტაცია</p> <p>Studying the forms and constructs of Social Identities remains very crucial on the way of understanding people’s behavioral and cognitive responses on different social stimulus. Since the collapse of the Soviet Union people has faced social, political and economic challenges affecting tremendously their perception and attitudes. Collective identity has been redefined, raising the need for the understanding of people’s self-perception in new reality - created after 1991.</p> <p>The present research explores dispositional and situational factors that contribute to the construction of National Identity, which represents one of the forms of collective identity. On the one hand, national identification is influenced by public discourse and political debate and on the other hand - by personal attitudes and traits.</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotic/ nationalistic attitudes and (3) dimensions of religious belief system on National Identity representation in individuals. The study aims to address the following research questions:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Do cultural orientation and personal attitudes predict representation style of National Identity? And if so, which one of these two is the more robust predictor? ▪ Whether and/or how the personal dispositions such as religious and patriotism/nationalistic attitudes contribute to the National Identity representation? ▪ How are individualism and collectivism related to the representation style of National Identity? <p>The study will enable us to draw empirical picture of cultural and citizenship representation in Georgia, and to understand roots of citizenship representation by linking this to the cultural dimensions.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია მესტერიშვილი, ხათუნა მარწყვიშვილი, ლუიზა არუთინოვი, ნათია მესტერიშვილი	მოქალაქეობის ტიპი როგორც სოციო- კულტურული იდენტობა საკონფერენციო მასალების კრებული “სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა”.	მიღებულია დასაბეჭდად	თბილისის სხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10

მოკლე ანოტაცია

ბოლო წლებში სოციალური და პიროვნული იდენტობები სოციალურ მეცნიერებების ფართო განხილვის საგანია, მათ შორის ეროვნული იდენტობების კონსტრუირება და რეპრეზენტაცია განსაკუთრებით პოპულარულ თემატიკად გვევლინება. მოქალაქის იდენტობა ეროვნული იდენტობის ნაწილია და წარმოდგენს ეროვნული უმრავლესობის მიერ ჯგუფის შიდა პროტოტიპის ნიმუშს. მკვლევრები მოქალაქის იდენტობის სამი განსხვავებული ნიმუშის არსებობაზე მიუთითებენ. მათგან ეთნიკური და სახელმწიფო მოქალაქის ტიპის არსებობა ცნობილი და ემპირიულად დადასტურებული ფაქტია. ბოლო წლებში ჩატარებულმა კვლევებმა ცხადყო, რომ არსებობს მესამე – კულტურაზე ორიენტირებული მოქალაქის იდენტობა. ჩვენი პროექტის მიზანი იყო ემპირიულად შეგვესწავლა მოქალაქის სამივე ტიპი და მათი კორელატები ქართველი ახალგაზრდების მაგალითზე.

კვლევაში მონაწილეობდა 18-14 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის 415 გოგო და 270 ბიჭი სტუდენტი საქართველოს 7 უნივერსიტეტიდან. კვლევის მონაწილეებმა შეაფასეს კითხვარი, რომელიც 4 ნაწილისგან შედგებოდა და იკვლევდა ეროვნული იდენტობის, ნაციონალიზმის და პატრიოტიზმის, რელიგიური შეხედულებების და ინდივიდუალიზმის/კოლექტივიზმის როგორც კულტურული კონტრუქტის სიძლიერეს. მონაცემების ანალიზმა შემდეგი სურათი გამოავლინა: რესპონდენტების 56% ირჩევს კულტურაზე ორიენტირებულ მოქალაქის იდენტობას, 25% სახელმწიფო, ხოლო 19% ეთნიკურს. კულტურაზე ორიენტირებული და ეთნიკური მოქალაქის ტიპები დადებით კორელაციაში არიან პატრიოტიზმთან, ნაციონალიზმთან და რელიგიის ორთოდოქსულ განზომილებასთან, მაშინ როდესაც სახელმწიფოებრივი მოქალაქის ტიპის მაჩვენებელი მხოლოდ სუსტად კორელირებს რელიგიურობასთან და არ კორელირებს ნაციონალიზმთან. რეგრესიულმა ანალიზმა უჩვენა, რომ მოქალაქის იდენტობის ტიპებისათვის სანდო პრედიქტორული ღირებულება გააჩნია ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, ეროვნული იდენტობის სიძლიერის და ორთოდოქსულობის მაჩვენებლებს.

კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანად აფართოვებს ქართველი ახალგაზრდების სამოქალაქო იდენტობის შესახებ ცოდნას და სამომავლო კვლევითი პროექტების

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მომხსენება	<i>Then & Now: Historical Trends & Current Tendencies of Citizenship Representation in Georgia</i>	The 4 th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s) June 5-9, 2013 Tbilisi, Republic of Georgia.
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>Researchers agree that national identity is a multidimensional concept, which is altered by different social and historical changes and is represented in three: civic, ethnic and cultural ways.</p> <p>This research aims at 1. Examining historical and conceptual background of national identity representation in Georgia. 2. Empirically validating existence of ethnic, civic and cultural citizenship representation styles 3. Defining predictive value of attitudinal and cultural constructs for different citizenship styles.</p> <p>The research explores two related evidence: historical data and empirical findings.</p> <p>After reviewing the writings of 19th-20th century public figures it became obvious that national identity was understood as a unity of elements, which includes attributes of civic, ethnic and cultural citizenship representations. Simple and elegant formula of Georgian nationality “Fatherland, Language and Faith” created by Iliia Chavchavdze became the mainstream idea of the epoch. National feelings were defined as “...something that is inherent and entails the elements such as language, historical past, prominent public figures, territory, Georgian literature, etc.”(Vaja-Pshavela, 1905). Later, the concept of national identity has been expanded by adding several features such as: “culture, art, faith, mythology, traditions and worldview”(Qiqodze,G., 1908). Taking into account historical data we find that by the end of nineteenth century national identity was defined as a constellation of historical, cultural and social elements where religion, language, common culture and history prevailed.</p> <p>Searching for those elements in modern reality we conducted a survey on 600 BA and MA students at different Universities in Georgia. Our data confirm presence of three citizenship styles in Georgian youth: 56% of respondents represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Further analysis shows interesting correlational patterns between the different constructs of national identification: cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358, p<.01$) but has only very weak association with patriotism ($r<.2$).</p> <p>Present research on Georgian adult sample empirically proves co-existence of three citizenship representation styles. Generally we found that modern national identity is strongly associated with culture rather than with civic rights or ethnic origins. We also defined predictors for each representation type of national identity. Besides it became clear that the elements of national identity – religion, language culture, etc., which were defined a century ago, are still embodied in people’s cognition and have high predictive value for different aspects of identity representations.</p>			
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი	“Discovering Citizenship representation styles in Georgia: Religion, Culture and Attitudes”.	3rd ASCN Annual Conference “Political Transformation And Social Change In The South Caucasus: Georgia, Armenia

	მოხსენება		And Azerbaijan In Perspective”, 2013, Tbilisi
<p style="text-align: center;">მოკლე ანოტაცია</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism, and (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals. 415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed a questionnaire measuring patriotism and nationalism, citizenship representation style, national identification, individualism /collectivism and religious orientation. The research results reveal that: (1) The degree of national identification is the strongest predictor for any type of citizenship style, (2) Cultural and civic citizenship styles are positively associated with patriotism, nationalism and Orthodoxy, whereas, civic citizenship has no association with nationalism and is only weakly associated with Orthodoxy and patriotism, and (3) Orthodoxy partially mediates the relationship between a patriotic and ethnic citizenship style. These findings highlight the importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and point out that religious attitudes determine the relationship between attitudes and citizenship styles</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. სასტენდო	“რას ნიშნავს იყო ქართველი-რელიგია, მოქალაქეობა და პატრიოტიზმი”.	მოხსენება ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული (APA) აღმოსავლეთ ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის კონფერენცია. ნიუ-იორკი, ამერიკის შეერთებული შტატები. 1-4 მარტი, 2013
<p style="text-align: center;">მოკლე ანოტაცია</p> <p>This study aims to explore the behavioral and emotional dimensions of Georgian national identity and to determine a pattern of their interrelation. An additional goal is to find out weather cultural constructs, religious and nationalistic attitudes are significant predictors of citizenship style. We hypothesized that: (1) Civic and cultural citizenship types would be positively correlated with patriotism and positively with each other (2) Ethnic citizenship type would have positive association with nationalism and orthodoxy (3) Collectivism would positively associated with nationalistic attitudes and with orthodoxy.</p>			
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“მოქალაქეობის სტილის კომპლექსურობა: რელიგია, კულტურა და შეხედულებები”.	განათლების და კვლევის ინტერდისციპლინარული გლობალური ქსელი, მე-8 საერთაშორისო კონფერენცია

			“მოქალაქეობა, ჩართულობა და პლურალიზმი”, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-24 მარტი, 2013
--	--	--	---

მოკლე ანოტაცია

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals.

415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed the set of questionnaire measuring patriotism and nationalism (Kosterman & Feshbach, 1989), citizenship representation style (Vanbeselaere, 2007), Individualism /collectivism (IC) (Fisher, 2009) and religious orientation (Duriez et al., 2005).

The data show that 56% of respondent represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Analysis shows interesting correlational patterns between the constructs of national identification: Cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p,<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358, p<.01$) but shows very weak association with patriotism ($r<.2$).

Regression analysis revealed that cultural citizenship style is significantly predicted by degree of national identification ($\beta =.26$), nationalism ($\beta =.21$), patriotism ($\beta =.18$), ingroup attitude ($\beta =.13$) and second naviette ($\beta =.16$), $F(7,416)=60.22$ (adjusted $R^2 =.495$, all $ps<.00$.) When civic citizenship style was regressed on the same set of predictors, patriotism showed no significant predictive value, nationalism became significant negative predictor ($\beta =-.19$) but national identification ($\beta =.24$), ingroup attitude ($\beta =.17$) and second naviette ($\beta =.21$) still positively contributed to prediction of civic citizenship style ($F(9.373)=10.416$, adjusted $R^2=18.2$, all $ps<.00$). When predicting ethnic citizenship representation patriotism ($\beta =-.15$) and second naviette ($\beta =-.21$) became significant negative predictors, national identification ($\beta =.20$) and nationalism ($\beta =.43$) remained as positive ones and orthodoxy ($\beta =.22$) and collectivism ($\beta =.10$) has been emerged as new positive significant predictors ($F(9.379)=26.99$, adjusted $R^2=.376$, all $ps<.00$).

These findings highlight importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and pointing out that degree of identification, nationalism and religious attitudes are the key predictors of citizenship style.

3	ბ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტერიშვილი, ქ. ლორთქიფანიძე. ზეპირი მოხსენება	ემოციური ინტელექტისა და გუნება-განწყობილების აშლილობების ურთიერთმიმართება	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.
---	---	---	---

ანოტაცია

An inability to deal with negative emotions is considered a risk factor for affective disorders. There is a distinct lack of empirical research investigating the relationship between emotional intelligence and depression, particularly in clinical samples. The present study was designed to investigate whether emotional self-perceptions of individuals with affective disorders differ from those of without mental illnesses; we also examined whether emotional

intelligence predicts mood disorders and other primary psychiatric symptom dimensions. Twenty-seven psychiatric inpatients (48.1 % male and 51.9 % female; M of age = 35.89, SD=11.17) with mixed diagnosis of affective disorders and sixty group-matched controls completed (1) The Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009); (2) The Hopkins Symptom Check-list (HSCL) and (3) short demographic disease-specific questionnaire. A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with patients with affective disorders scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different psychiatric primary symptom dimensions. The results suggest that low emotional intelligence represents a risk factor for affective disorders; more research is required to be done with clinical population to clarify exactly which components of emotional intelligence contribute to the development of which specific mental disorders.

4	ბ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი ლ. არუთინოვი (ზეპირი მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი - პიროვნული აშლილობების პრედიქტორი?	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.
---	---	--	---

ანოტაცია

Disturbances in emotion are associated with most of the diagnostic criteria of the personality disorders, though the role of emotional intelligence in the diagnosis of personality disorders has been the subject of limited research. The present study was designed to investigate the relationships between trait emotional intelligence (trait EI), personality disorder symptomatology and aggression in an undergraduate student sample. One hundred and twenty university students (27.1 % male and 71.7 % female; M of age = 19.23, SD=2.45) were administered with (1) Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009), along with (2) Personality Disorder Questionnaire-4 (PDQ-4) (Hyler E. Steven, 1994), and (3) Buss-Durkee Hostility Inventory (BDHI) (Buss & Durkee, 1957). Results of multivariate regression analysis indicated that trait EI predicts most personality disorder symptomatology (Wilks' $\lambda = .63$, $F(10,110) = 5.97$, $p = .000$) ($\beta = -.265$ to $\beta = -.424$); different trait EI variables contribute to development of different personality disorders; hostile affectivity was positively related with almost all personality disorder symptoms; multivariate regression showed trait EI variables predict anger and hostility dimensions. The results suggest that different components of emotional intelligence contribute to the development of different personality disorder symptomatology. More research is required to replicate the results with clinical population.

5	ბ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი, ლ. არუთინოვი, ქ. ლორთქიფანიძე (ზეპირი მოხსენება)	სხვა სამყაროში ცხოვრება: ემოციებთან დაკავშირებული თვით-პერცეფციების კავშირი ფსიქიკურ აშლილობებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების კვლევის საერთაშორისო საზოგადოების კონფერენცია, ივლისი, 2013, ბარსელონა, ესპანეთი
---	---	---	---

მოკლე ანოტაცია

The study investigated whether emotion-related self-perceptions of individuals with mental disorders are affected by those disorders. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence profiles of 28 inpatients with schizophrenia spectrum disorders against the profiles of 48 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). In Study 2, we examined if trait EI predicts mental health (168 non-clinical participants) using Hopkins Symptom Checklist. In study 3, we investigated whether specific trait EI variables contribute to

development of specific primary symptom dimensions (60 psychiatric inpatients). A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with schizophrenia spectrum patients scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different symptom dimensions; trait EI predicts all primary symptom dimensions and is a unique contributor to overall state of mental health.

6	ბ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტვირიშვილი, ვ. პეტრიდესი (სასტენდო მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი ბრმა და შეზღუდული მხედველობის მქონე პირებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების ფსიქოლოგიის ბრიტანული ასოციაცია, 2013, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი
---	--	---	---

მოკლე ანოტაცია

The potential effect of vision loss on personality has been the subject of limited research. The present study was designed to determine whether emotion-related self-perceptions of individuals with visual impairments are affected by those impairment. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence (trait EI) profiles of 24 adolescents from boarding school for blind and visually impaired children against the profiles of 24 case-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire - Adolescent Full Form (TEIQue-AFF). In Study 2, we compared the trait EI profiles of 68 adults with visual impairments against the profiles of 77 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). A multivariate analysis of variance revealed a significant multivariate main effect for group with visually impaired participants scoring significantly lower than controls on most of TEIQue facets in both groups - in adolescents (Wilks' $\lambda = .36$, $F(15,30) = 2.07$, $p = .002$, $\eta^2 = .637$) as well as in adults (Wilks' $\lambda = .68$, $F(15,127) = 4.02$, $p = .000$, $\eta^2 = .322$). There were also some significant main effects of gender on some TEIQue facets and factors.

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- II. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ასოცირებული პროფესორი, მაია მესტვირიშვილი
- II. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
სრული პროფესორი თამარ გაგოშიძე
- II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ბელქანია ნოდარი
გაგოშიძე თამარი
მალრაძე გუგული
სუმბაძე ნანა
ჩიტაშვილი მარინე
წერეთელი მზია

ჯორბენაძე რევაზი
 აბაშიძე თამარი
 აბზიანიძე შალვა
 არუთინოვი ლუიზა
 კუტალაძე იამზე
 მელიქიშვილი მანანა
 მესტვირიშვილი მაია
 ქიტიაშვილი ანასტასია
 აფთარაშვილი ია
 გედევანიშვილი ირინე
 გოროშიძე გიორგი
 დესპოტაშვილი მედეა
 თევდორაძე სოფიო
 კვანჭილაშვილი ელენე
 ლაბარტყავა ნინო
 ლოღია თეონა
 მარწყვიშვილი ხათუნა
 მამუკაძე შორენა
 ჟვანია ირინე
 რობაქიძე მაია
 ტულუში ლაშა
 ფირცხალავა ეკატერინე
 ჩხიკვიშვილი ლია
 ხეჩუაშვილი ლილი
 ჯაღიაშვილი მარინე
 დოლიძე სოფიო
 ნადარეიშვილი ვახტანგი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	აუტიზმის საკვლევო ინსტრუმენტის PEP-3 (ფსიქოსოციალური მანათლებლო პროფილი, ავტორები: Schopler, Lansing, Reichler and Marcus) ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე რესტანდარტიზაცია-ნორმირება.	ქართული ორგანიზაცია „პირველი ნაბიჯი“ და UNICEF -ის მხარდაჭერით	ლუიზა არუთინოვი	მკვლევრები: ლუიზა არუთინოვი მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი; ინტერვიუერები: სამაგისტრო პროგრამის “ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასება და კონსულტირება”

	2012-2013 წლები			სტუდენტები.
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>პროექტი მიზნად ისახავდა აუტიზმის შესაფასებელი ინსტრუმენტის PEP-3-ის (Eric Schopler, Margaret D. Lansing, Robert J. Reichler, Lee M. Marcus; 2004) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტაციასა და ნორმირებას. PEP-3-ის საშუალებით შესაძლებელია ბავშვის განვითარების შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის მიღება. ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება და აქტუალობა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ აუტისტური სპექტრის დარღვევათა მქონე ბავშვების უნარების შეფასება სპეციალისტებისთვის დღემდე სირთულეს წარმოადგენს. შედეგად, მიღებულ იქნა ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე მორგებული ინსტრუმენტი, რომლის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ეფექტიანი ინტერვენციის დაგეგმვის შესაძლებლობას აძლევს სპეციალისტებს. ტესტის ფსიქომეტრულმა ანალიზმა დაადასტურა მისი სანდოობა და ვალიდობა.</p> <p>კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 2,5 – 7,5 წლამდე ასაკის ნორმალური განვითარების მქონე 613 (n ბიჭი=326; n გოგო=287) და 49 (n ბიჭი=43; n გოგონა =6) აუტისტური სპექტრის დიაგნოზის მქონე 3-დან - 9,1 წლამდე ასაკის ბავშვმა და მათმა მშობლებმა. მშობლები გამოიკითხა მშობლების/ მომვლელთათვის განკუთვნილი კითხვარებით.</p> <p>კვლევამ მოიცვა თბილისის 21 სკოლა და 35 ბაგა-ბაღი, რომლებიც ქალაქის სხვადასხვა რაიონებიდან პროპორციულად იქნა შერჩეული (რაიონში არსებული შესაბამისი დაწესებულებების რაოდენობის მიხედვით). ამრიგად, კვლევის შედეგები რეპრეზენტატულია თბილისის მასშტაბით.</p> <p>მიღებულ მონაცემთა საფუძველზე 10 ასაკობრივი ჯგუფის ბავშვებისთვის (ნორმალური განვითარების მქონეთათვის) დადგინდა შესაბამისი ნორმები, რომლებიც წარმოდგენილია ნედლი ქულებისა და პროცენტების ცხრილების სახით. მათ საფუძველზე შესაძლებელია აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების შეფასება და ინდივიდუალური სასწავლო პროგრამის შედგენა.</p> <p>მიღებული შედეგები და, რაც მთავარია, შესაბამისი ასაკობრივი ნორმების ცხრილები მიეწოდა შემკვეთ ორგანიზაციას – ქართულ ორგანიზაციას «პირველი ნაბიჯი».</p>				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კვლევითი გრანტი (2011-2013) “Dispositional and Attitudinal predictors of National Identity”.	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	მაია მესტვირიშვილი	ლუიზა არუთინოვა ხათუნა მარწყვიშვილი ნათია მესტვირიშვილი
<p style="text-align: center;">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პროექტო დასრულდა 2013 წლის ოქტომბერს. სრული ანგარიში შეგიძლიათ იხილოთ ბმულზე:</p> <p style="text-align: center;">http://www.ascn.ch/en/research/Completed-Projects/Completed-Projects-Georgia.html</p>				

მოკლე ანოტაცია

Studying the forms and constructs of Social Identities remains very crucial on the way of understanding people’s behavioral and cognitive responses on different social stimulus. Since the collapse of the Soviet Union people has faced social, political and economic challenges affecting tremendously their perception and attitudes. Collective identity has been redefined, raising the need for the understanding of people’s self-perception in new reality - created after 1991.

The present research explores dispositional and situational factors that contribute to the construction of National Identity, which represents one of the forms of collective identity. On the one hand, national identification is influenced by public discourse and political debate and on the other hand - by personal attitudes and traits.

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotic/ nationalistic attitudes and (3) dimensions of religious belief system on National Identity representation in individuals. The study aims to address the following research questions:

- Do cultural orientation and personal attitudes predict representation style of National Identity? And if so, which one of these two is the more robust predictor?
- Whether and/or how the personal dispositions such as religious and patriotism/nationalistic attitudes contribute to the National Identity representation?
- How are individualism and collectivism related to the representation style of National Identity?

The study will enable us to draw empirical picture of cultural and citizenship representation in Georgia, and to understand roots of citizenship representation by linking this to the cultural dimensions.

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	კვლევითი გრანტი (2011-2013): Adolescent Identity Formation: Globalization versus Localization	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	ნინო ჯავახიშვილი	ნინო ჯავახიშვილი მაია მესტვირიშვილი ნინო სხირტლაძე

პროექტი დასრულდება 2014 წლის მაისში
მოკლე აღწერილობა

The project proposes to study the impact of international educational exchange programs on identity formation in adolescence. Identity formation is a primary psychosocial task of adolescence, which, along with intra-personal factors, is highly dependent on environment—the concrete space and time in which this process takes place. The diversity of modern contexts, associated with increased frequency of contact among different nations, should be reflected in how identities are formed. The novelty of these environmental conditions influences patterns of psychosocial development, identity structure and content—all of which need more in-depth investigation.

Adolescents participating in educational exchange programs face the task of identity formation within the context of two nations. This situation is a manifestation of modern times with its increased interconnectedness among cultures and the compression of space and time resulting from developed technologies. The challenges of the globalization era put extra pressure on the aspects of identity associated with one's nation. Some scholars suggest that to counteract tendencies towards homogeneity, one of the main features of globalization, a tendency toward localization has emerged. This translates into an intensification of some nationally unique characteristics in identity structure. One purpose of this research is to identify these characteristics and capture their meaning in a life story.

The study will investigate the development of identity in individuals aged 18-22 years old as empirically expressed in their life stories. The research focuses on comparing identity structure and life stories' thematic content in individuals having international education experience with individuals who do not have such experience. We will look at how the identities of those having studying abroad experience differ from those who do not have such experience, especially in terms of how they understand and shape particular aspects of their identities, such as those pertaining to nation and religion. We propose that some important elements of Georgian national identity (religion, for example) will become more salient in the identity of adolescents faced with mixed contexts than in those who develop only in their home country. The research methodology will combine qualitative and quantitative components.

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
4	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	კვლევითი პროექტი: 2013-2014 Exploring Homophobia In Georgia: Can It Be Predicted	Norwegian Institute of International Affairs	მაია მესტვირიშვილი	მაია მესტვირიშვილი ნათია მესტვირიშვილი თინა ზურაბიშვილი თამარ იაკობიძე

პროექტი დაფინანსდა 2013 წელს, მისი გახორციელების ვადებია 2014-2015 წელი მოკლე აღწერილობა

The proposed study enables us to identify those factors that foster negative attitudes towards sexual minorities. More broadly, the proposed study will contribute to the field of homophobia research both theoretically and empirically. On the theoretical level, it will determine important ideological and/or cultural variables that predispose people towards homophobic attitudes; it will help us understand negative attitudes towards sexual minorities in relation with religious, liberal vs. conservative values. On the practical level, it will help to use the findings to intervene and help prevent discrimination, physical assault, victimization caused by homophobic attitudes and behavior. This study also enables us to raise issues of social minority rights and protection, to assess the risk of physical violence and discriminative behaviour toward vulnerable groups in our society and to suggest the ways of preventing homophobia in our country

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია მესტვირიშვილი, ხათუნა მარწყვიშვილი, ლუიზა არუთინოვი, ნათია მესტვირიშვილი	მოქალაქეობის ტიპი როგორც სოციო- კულტურული იდენტობა საკონფერენციო მასალების კრებული ”სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა”	მიღებულია დასაბეჭდად	თბილისის სხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10

მოკლე ანოტაცია

ბოლო წლებში სოციალური და პიროვნული იდენტობები სოციალურ მეცნიერებების ფართო განხილვის საგანია, მათ შორის ეროვნული იდენტობების კონსტრუირება და რეპრეზენტაცია განსაკუთრებით პოპულარულ თემატიკად გვევლინება. მოქალაქის იდენტობა ეროვნული იდენტობის ნაწილია და წარმოდგენს ეროვნული უმრავლესობის მიერ ჯგუფისშიდა პროტოტიპის ნიმუშს. მკვლევრები მოქალაქის იდენტობის სამი განსხვავებული ნიმუშის არსებობაზე მიუთითებენ. მათგან ეთნიკური და სახელმწიფო მოქალაქის ტიპის არსებობა ცნობილი და ემპირიულად დადასტურებული ფაქტია. ბოლო წლებში ჩატარებულა კვლევებმა ცხადჰყო, რომ არსებობს მესამე, კულტურაზე ორიენტირებული მოქალაქის იდენტობა. ჩვენი პროექტის მიზანი იყო ემპირიულად შეგვესწავლა მოქალაქის სამივე ტიპი და მათი კორელატები ქართველი ახალგაზრდების მაგალითზე.

კვლევაში მონაწილეობდა 18-14 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის 415 გოგო და

270 ბიჭი სტუდენტი საქართველოს 7 უნივერსიტეტიდან. კვლევის მონაწილეებმა შეაფასეს კითხარი რომელიც 4 პუნქტისგან შედგებოდა და იკვლევდა ეროვნული იდენტობის, ნაციონალიზმის და პატრიოტიზმის, რელიგიური შეხედულებების და ინდივიდუალიზმის/კოლექტივიზმის როგორც კულტურული კონტრუქტუს სიძლიერეს. მონაცემების ანალიზმა შემდეგი სურათი გამოავლინა: რესპონდენტების 56% ირჩევს კულტურაზე ორიენტირებულ მოქალაქის იდენტობას, 25% სახელმწიფო, ხოლო 19% ეთნიკურს. კულტურაზე ორიენტირებული და ეთნიკური მოქალაქის ტიპები დადებით კორელაციაში არიან პატრიოტიზმთან, ნაციონალიზმთან და რელიგიის ორთოდოქსულ განზომილებასთან, მაშინ როდესაც სახელმწიფოებრივი მოქალაქის ტიპის მაჩვენებელი მხოლოდ სუსტად კორელირებს რელიგიურობასთან და არ კორელირებს ნაციონალიზმთან. რეგრესიულმა ანალიზმა უჩვენა, რომ მოქალაქის იდენტობის ტიპებისათვის სანდო პრედიქტორული ღირებულება გააჩნია ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, ეროვნული იდენტობის სიძლიერის და ორთოდოქსულობის მაჩვენებლებს.

კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანად აფართოვებს ქართველი ახალგაზრდების სამოქალაქო იდენტობის შესახებ ცოდნას და სამომავლო კვლევითი პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო და მნიშვნელოვან საწყისს ქმნის.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	Mestvirishvili Maia, Mestvirishvili Natia	“Antecedents and Consequences of Citizenship Identity: A Psychosocial Perspective "Inclusive societies: Pipe Dream Or Reality?"	eBook chapter: Inter- Disciplinary Press (Submitted for Publication in 2013, March)	Interdisciplinary Press,	32
<p>In this paper we try to present a unified logical framework for exploring concepts of nation, national identity and citizenship. National identity is examined in two ways. First, it is a construct that is composed of different elements, and second it is an agent that creates different social realities. We argue that citizenship styles are national identities that are practiced in everyday life. Two relevant empirical studies on citizenship representation styles and interrelated factors are presented and discussed.</p>					
2.	Mestvirishvili Natia Mestvirishvili Maia	I am Georgian, and therefore I am European’– Re- searching the Europeanness of Georgia, Central European Jurnal of International and Security Studies (CEJISS)	Central European Jurnal of International and Security Studies (will published in 2014) http://www.cejiss.org/issue	Czech Republic	22
<p style="text-align: center;">მოკლე ანოტაცია</p> <p>‘I’m Georgian, and therefore I am European.’ These are the words of late Georgian Prime Minister Zurab Zhvania while speaking in front of the Council of Europe in 1999. During the speech, he expressed Georgia’s EU aspirations and outlined the country’s foreign policy agenda for the next decade. Since the Rose revolution in 2003, Georgia has significantly deepened its ties with the EU. A number of foreign policy achievements such as the European Neighbourhood Policy, the Eastern Partnership and the Black</p>					

Sea Synergy have demonstrated Georgia’s considerable progress towards the potentiality of future EU membership. However, little is known about the societal changes that have occurred against the background of such formal, inter-elite cooperation. Nationwide public opinion surveys conducted by the Caucasus Research Resource Centers (CRRC) in Georgia in 2009 and 2011 identified the following trends: 1. Public attitudes towards the EU are overwhelmingly positive and most Georgians strongly support EU membership, 2. There is a slight shift from survival values to self-expression values with regard to the relationship between society and state. Compared to 2009, the 2011 survey data shows that Georgians have taken a more active view of citizens’ responsibilities, and 3. Despite their remarkable enthusiasm for the EU, national identity remains more profound for Georgians than a European identity.

2.	Mestvirishvili Natia Mestvirishvili Maia	Emancipative Values in Georgia: An Individual Level Analysis,” <i>Communist and Post-Communist Studies</i>	Will published in 2014 year	Publisher: ELSEVIER, UK Impact Factor (0.54)	24
----	---	--	-----------------------------	---	----

მოკლე ანოტაცია

The main interest of the study is to determine whether and how an individual’s perceived economic situation is related to emancipative values in Georgia. The analysis employs individual-level survey data from nationwide public opinion surveys conducted by the Caucasus Research Resource Centers (CRRC) in 2010 and 2011 in Georgia. Several dimensions of emancipative values are examined: gender equality, tolerance, participation, autonomy, interpersonal trust, satisfaction with life and religion. Level of education and age are brought in as alternative factors accounting for value change. The results are ambiguous and only partially confirm validity of the emancipative theory of democracy on an individual level in Georgia.

3.	Mestvirishvili Natia Mestvirishvili Maia	How culture shapes attitudes towards death: Narrative analysis of a Georgian folktale	eBook chapter: Inter-Disciplinary Press (Submitted for Publication in 2013, March)	Interdisciplinary Press,	25
----	---	--	--	--------------------------	----

ანოტაცია

Folktales represent rich material for research. They convey important ideas related to identity, culture and belonging and offer a perspective on the world, which has been developed throughout centuries and has been satisfying and beneficial for every generation, who read or heard and reproduced them.

This paper employs narrative analysis to show the meaning of one old Georgian folktale – “the earth will take its own”. Using a simple and understandable language this story demonstrates a complex issue of death. Collective knowledge about life and death, accumulated during several centuries is transmitted to the reader in a symbolic form. Such form enables the reader to grasp the main idea of the story without getting stressed from details.

The narrative is analyzed from three different perspectives: production (how and by whom it was

produced), function (how it functions in a situated context) and self and identity formation (how it guides its readers to perform in a specific way) with a special emphasis on the latter.

The authors argue that the process of identity construction or reconstruction and formation of specific behavioural scripts starts with the identification with the hero, who discourages fear for death and provides the reader with the specific scripts for performance. This narrative fosters the identity of mortal man. It represents death as a natural end for every human being. The important thing is that such identity is not presented as something negative. The story encourages a very realistic attitude towards death in a manner, which is neither threatening nor demanding or frightening for reader. The paper concludes with underlining the potential of art and namely folktales to influence our identities and culture.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიძე; ბ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიძე. ზეპირი მოხსენება	<i>Then & Now: Historical Trends & Current Tendencies of Citizenship Representation in Georgia</i>	The 4 th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s) June 5-9, 2013 Tbilisi, Republic of Georgia.
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>Researchers agree that national identity is a multidimensional concept, which is altered by different social and historical changes and is represented in three: civic, ethnic and cultural ways. This research aims at 1. Examining historical and conceptual background of national identity representation in Georgia. 2. Empirically validating existence of ethnic, civic and cultural citizenship representation styles 3. Defining predictive value of attitudinal and cultural constructs for different citizenship styles. The research explores two related evidence: historical data and empirical findings. After reviewing the writings of 19th-20th century public figures it became obvious that national identity was understood as a unity of elements, which includes attributes of civic, ethnic and cultural citizenship representations. Simple and elegant formula of Georgian nationality “Fatherland, Language and Faith” created by Ilia Chavchavdze became the mainstream idea of the epoch. National feelings were defined as “...something that is inherent and entails the elements such as language, historical past, prominent public figures, territory, Georgian literature, etc.”(Vaja-Pshavela, 1905). Later, the concept of national identity has been expanded by adding several features such as: “culture, art, faith, mythology, traditions and worldview”(Qiqodze,G., 1908). Taking into account historical data we find that by the end of nineteenth century national identity was defined as a constellation of historical, cultural and social elements where religion, language, common culture and history prevailed. Searching for those elements in modern reality we conducted a survey on 600 BA and MA students at different Universities in Georgia. Our data confirm presence of three citizenship styles in Georgian youth: 56% of respondents represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Further analysis shows interesting correlational patterns between the different constructs of national identification: cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358, p<.01$) but has only very weak association with patriotism ($r<.2$). Present research on Georgian adult sample empirically proves co-existence of three citizenship representation styles. Generally we found that modern national identity is strongly associated with culture rather than with civic rights or ethnic origins. We also defined predictors for each representation type of national identity. Besides it became clear that the elements of national identity – religion, language culture, etc., which were defined a century ago, are still embodied in people’s cognition and have high predictive value for different aspects of identity representations.</p>			
2	მ. მესტვირიძე; ბ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიძე. ზეპირი მოხსენება	“Discovering Citizenship representation styles in Georgia: Religion, Culture and Attitudes”.	3rd ASCN Annual Conference “Political Transformation And Social Change In The South Caucasus: Georgia, Armenia And Azerbaijan In

			Perspective”, 2013, Tbilisi
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism, and (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals. 415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed a questionnaire measuring patriotism and nationalism, citizenship representation style, national identification, individualism /collectivism and religious orientation. The research results reveal that: (1) The degree of national identification is the strongest predictor for any type of citizenship style, (2) Cultural and civic citizenship styles are positively associated with patriotism, nationalism and Orthodoxy, whereas, civic citizenship has no association with nationalism and is only weakly associated with Orthodoxy and patriotism, and (3) Orthodoxy partially mediates the relationship between a patriotic and ethnic citizenship style. These findings highlight the importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and point out that religious attitudes determine the relationship between attitudes and citizenship styles</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. სასტენდო	“რას ნიშნავს იყო ქართველი- რელიგია, მოქალაქეობა და პატრიოტიზმი”.	მომხსენება ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული (APA) აღმოსავლეთ ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის კონფერენცია. ნიუ-იორკი, ამერიკის შეერთებული შტატები. 1-4 მარტი, 2013
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>This study aims to explore the behavioural and emotional dimensions of Georgian national identity and to determine a pattern of their interrelation. An additional goal is to find out weather cultural constructs, religious and nationalistic attitudes are significant predictors of citizenship style. We hypothesized that: (1) Civic and cultural citizenship types would be positively correlated with patriotism and positively with each other (2) Ethnic citizenship type would have positive association with nationalism and orthodoxy (3) Collectivism would positively associated with nationalistic attitudes and with orthodoxy.</p>			
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ.	“მოქალაქეობის სტილის კომპლექსურობა: რელიგია, კულტურა და	განათლების და კვლევის ინტერდისციპლინარული გლობალური ქსელი, მე-8

	მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	შეხვედულებები”.	საერთაშორისო კონფერენცია “მოქალაქეობა, ჩართულობა და პლურალიზმი”, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-24 მარტი, 2013
--	---------------------------------	-----------------	--

მოკლე ანოტაცია

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals.

415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed the set of questionnaire measuring patriotism and nationalism (Kosterman & Feshbach, 1989), citizenship representation style (Vanbeselaere, 2007), Individualism /collectivism (IC) (Fisher, 2009) and religious orientation (Duriez et al., 2005).

The data show that 56% of respondent represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Analysis shows interesting correlational patterns between the constructs of national identification: Cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544$, $p<.01$), nationalism ($r=.489$, $p<.01$) and orthodoxy ($r=.422$, $p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3$; $p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518$; $r=.358$, $p<.01$) but shows very weak association with patriotism ($r<.2$).

Regression analysis revealed that cultural citizenship style is significantly predicted by degree of national identification ($\beta =.26$), nationalism ($\beta =.21$), patriotism ($\beta =.18$), ingroup attitude ($\beta =.13$) and second nationality ($\beta =.16$), $F(7,416)=60.22$ (adjusted $R^2 =.495$, all $ps<.00$.) When civic citizenship style was regressed on the same set of predictors, patriotism showed no significant predictive value, nationalism became significant negative predictor ($\beta =-.19$) but national identification ($\beta =.24$), ingroup attitude ($\beta =.17$) and second nationality ($\beta =.21$) still positively contributed to prediction of civic citizenship style ($F(9,373)=10.416$, adjusted $R^2=18.2$, all $ps<.00$). When predicting ethnic citizenship representation patriotism ($\beta =-.15$) and second nationality ($\beta =-.21$) became significant negative predictors, national identification ($\beta =.20$) and nationalism ($\beta =.43$) remained as positive ones and orthodoxy ($\beta =.22$) and collectivism ($\beta =.10$) has been emerged as new positive significant predictors ($F(9,379)=26.99$, adjusted $R^2=.376$, all $ps<.00$).

These findings highlight importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and pointing out that degree of identification, nationalism and religious attitudes are the key predictors of citizenship style.

3	ნ. მესტვირიშვილი, მ.მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“კულტურის გავლენა სიკვდილის მითზე: ქართული ხალხური ზღაპრების ნარატიული ანალიზი”,	ინტერკულტურალიზმი და იდენტობა, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-14 მარტი, 2013
---	---	--	--

მოკლე ანოტაცია

Folktales represent rich material for research. They convey important ideas related to identity, culture and belonging and offer a perspective on the world, which has been developed throughout centuries and has been satisfying and beneficial for every generation, who read or heard and reproduced them.

This paper employs narrative analysis to show the meaning of one old Georgian folktale – “the earth will take its own”. Using a simple and understandable language this story demonstrates a complex issue of death. Collective knowledge about life and death, accumulated during several centuries is transmitted to the reader in a symbolic form. Such form enables the reader to grasp the main idea of the story without getting stressed from details.

The narrative is analyzed from three different perspectives: production (how and by whom it was produced), function (how it functions in a situated context) and self and identity formation (how it guides its readers to perform in a specific way) with a special emphasis on the latter.

The authors argue that the process of identity construction or reconstruction and formation of specific behavioural scripts starts with the identification with the hero, who discourages fear for death and provides the reader with the specific scripts for performance. This narrative fosters the identity of mortal man. It represents death as a natural end for every human being. The important thing is that such identity is not presented as something negative. The story encourages a very realistic attitude towards death in a manner, which is neither threatening nor demanding or frightening for reader. The paper concludes with underlining the potential of art and namely folktales to influence our identities and culture.

კვლევითი სტიპენდიები

კვლევითი სტიპენდია, ფრიბურგის უნივერსიტეტი, შვეიცარია. 13 აგვისტო-30 სექტემბერი, 2013

კვლევითი სტიპენდია, მიჩიგანის უნივერსიტეტი, ა.შ.შ 2-30 სექტემბერი, 2014 წელი

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფსიქოლოგიის მიმართულება.

ასოც. პროფესორი მანანა მელიქიშვილი

- II. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
თამარ გაგოშიძე

- II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ბელქანია ნოდარი
გაგოშიძე თამარი

მადრაძე გუგული
 სუმბაძე ნანა
 ჩიტაშვილი მარინე
 წერეთელი მზია
 ჯორბენაძე რევაზი
 აბაშიძე თამარი
 აბზიანიძე შალვა
 არუთინოვი ლუიზა
 კუტალაძე იამზე
 მელიქიშვილი მანანა
 მესტვირიშვილი მაია
 ქიტიაშვილი ანასტასია
 აფთარაშვილი ია
 გედევანიშვილი ირინე
 გოროშიძე გიორგი
 დესპოტაშვილი მედეა
 თევდორაძე სოფიო
 კვანჭილაშვილი ელენე
 ლაბარტყავა ნინო
 ლოღია თეონა
 მარწყვიშვილი ხათუნა
 მამუკაძე შორენა
 შვანია ირინე
 რობაქიძე მაია
 ტულუში ლაშა
 ფირცხალავა ეკატერინე
 ჩხიკვიშვილი ლია
 ხეჩუაშვილი ლილი
 ჯაღიაშვილი მარინე
 დოლიძე სოფიო
 ნადარეიშვილი ვახტანგი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. მელიქიშვილი	მოტივაცია	თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ.	48 გვ.
2	მ. მელიქიშვილი	ჯონ დიუის და მარია მონტესორის პედაგოგიური კონცეფცია	თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ.	29 გვ.
3	მ. მელიქიშვილი	დ. უზნაძის	თბილისი,	23 გვ.

4	მ. მელიქიშვილი	პედაგოგიური კონცეფცია უმცროსი სასკოლო ასაკის და მოზარდობის ხანის განვითარების თავისებურებები	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ. თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ.	60 გვ.
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	მ. მელიქიშვილი	თერაპიული ინტერვენციები ძალადობის მსხვერპლ ბავშვებთან	თბილისი, სამხრეთ კავკასიის რეგიონალური კონფერენცია, 2013 წელი, 29-30 აპრილი
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი, ჟურნალისტიკის და მასკომუნიკაციის დეპარტამენტი
ასოც. პროფესორი მანანა შამილიშვილი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - პროფ. მარიამ გერსამია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

გერსამია მარიამი
ოსეფაშვილი დალი
ბიჭიკაშვილი ირა
ვაშაკიძე რუსუდანი
კუპრაშვილი ნათია
ტალახაძე ნანული
ტორაძე მათა

შამილიშვილი მანანა
 წერეთელი მარი
 ჯოლოგუა თამაზი
 ბელქანია თამარი
 კაჭარავა ხათუნა
 ლომიძე ელზა
 ლომიძე მარინე
 მემანიშვილი მაგდა
 მუავანაძე თეა
 ჭალაგანიძე ნინო

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	<p>“1900-1910–იანი წლების ქართული ჟურნალისტიკის ძირითადი ტენდენციები”. კვლევა განხორციელდა შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის წლიური პროექტის - „მეოცე საუკუნის ქართული მწერლობა“ (პირველი ნაწილი) - ფარგლებში. ამ ეტაპზე კვლევა დასრულებულია და გადაცემულია დასაბეჭდად.</p>	<p>თსუ შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ქართული ლიტერატურის განყოფილების გამგე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი მანანა კვაჭანტირაძე</p>	<p>მანანა შამილიშვილი</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>ჩვენ მიერ შესრულებული კვლევა ითვალისწინებს 1900 - 1910 – იანი წლების ლიტერატურულ პროცესებთან თანხვედრაში ქართული პრესის ძირითადი ტენდენციების წარმოჩენას. აღნიშნული პერიოდის მედიაკლიმატზე დაკვირვებამ შესაძლებლობა მოგვცა, წარმოგვეჩინა წამყვან პოლიტიკურ ძალათა შორის მწვავე იდეოლოგიური დაპირისპირების თავისებურებანი. ამ მხრივ ნათლად გამოიკეთა პარტიული პრესის დომინანტური როლი. ცალკეული მედიატექსტების შესწავლამ საფუძველი შექმნა, რათა გვემსჯელა მნიშვნელოვან გამოცემათა მიზანდასახულობასა და შემოქმედებით სტრატეგიებზე. საბოლოო ჯამში, ჩვენი ძალისხმევა გასული საუკუნის პირველი ორი ათწლეულის ქვეყნის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მიმდინარე უაღრესად საინტერესო და წინააღმდეგობრივი პროცესების ასახვას, ეპოქის ლიტერატურულ-პუბლიცისტური ინტერესების ჩვენებას ემსახურება.</p>			

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ბოლშევიზმი და ქართული ლიტერატურა გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე (1921 -1941)	რუსთაველის ფონდი	ფილოლოგიის აკად. დოქტორი, პროფ. მაკა ელბაქიძე	მანანა შამილიშვილი
<p align="center">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>წარმოდგენილი პროექტი მიზნად ისახავს ახალი და უფრო სრულყოფილი ცოდნის შექმნას ქართული ლიტერატურის ისტორიის ერთი კონკრეტული პერიოდის (1921 - 41 წწ) ფუნდამენტურ ასპექტებსა და რეალურ ფაქტებზე. იგი უნიკალურია იმდენად, რამდენადაც პირველად ხორციელდება ქართული ლიტერატურის ისტორიის ყველაზე წინააღმდეგობრივი პერიოდის კვლევა საარქივო მასალაზე დაყრდნობით. პროექტი სამწლიანია (2013 - 2016წ.წ.). ამ ეტაპზე დასრულებულია პირველი ექვსი თვის სამუშაო. ჩვენ მიერ მოძიებულია საკვლევი თემატიკისთვის საჭირო 1921 - 1923 წლების საარქივო მასალა, შექმნილია ელექტრონული ბლოგი (მის.: bolshevizmi.blogspot.com). ამჟამად მიმდინარეობს მოპოვებული მასალის კლასიფიკაცია და ბლოგზე განთავსება. პროექტი ხორციელდება საქართველოს შსს-ს მხარდაჭერით.</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქართული ლიტერატურული კანონი და ხალხური სიტყვიერება სამოქალაქო ღირებულებათა ფორმირების პროცესში. სამართლიანობა, თანასწორობა, შემწყნარებლობა.	რუსთაველის ფონდი	ფილოლოგიის დოქტორი, პროფ. თამარ ლომიძე	მანანა შამილიშვილი
<p align="center">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>დასახელებული პროექტის მიზანია ქართული ლიტერატურული კანონისა და ხალხური სიტყვიერების ანალიზი სამოქალაქო ღირებულებათა განვითარების კონტექსტში. პროექტი წარდგენილია რუსთაველის ფონდში, 2013 წლის სექტემბერში. დაფინანსების შესახებ გადაწყვეტილება ჯერ არ არის ცნობილი.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა შამილიშვილი – ავტორთა ჯგუფთან ერთად	ენციკლოპედია “საქართველო”, ტ. II	თბილისი, ქართული ენციკლოპედიის ირაკლი აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია	გვ.: 297 – 298; 634 – 635.
ანოტაცია				
<p>ენციკლოპედიის აღნიშნული ტომის (“გიმნაზია – ენდრო”) მომზადებაში ჟურნალისტიკის განხრით შექმნილი სამეცნიერო სექციის წევრის სტატუსით ვიღებდით მონაწილეობას. ჩვენ მიერ მომზადდა სამი სტატია - “დაიჯესტი,” “ელექტრონული გამოცემა,” “ელექტრონული მედია.”</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა შამილიშვილი	“იუმორისტული ტელეტექსტი, როგორც იდეოლოგიური კონცეპტი”- ჟურნალი “კრიტიკა.”	№ 8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ.: 116 - 130
2.	მანანა შამილიშვილი	“პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: “ქართული გაზეთის (ბერლინი, 1916 - 1918)” მასალათა მიხედვით” – VII საერთაშორისო	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ.: 222-232

3.	მანანა შამილიშვილი	<p>სიმპოზიუმის – “ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტული მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)” – მასალები</p> <p>“პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში”- პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის 70 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის – “სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა” – მასალები</p>	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ.: 68 - 79
----	--------------------	---	---	---------------------------	--------------

ანოტაციები

- ჩვენ მიერ შესრულებული ნაშრომი - **“იუმორისტული ტელეტექსტი, როგორც იდეოლოგიური კონცეპტი”** - იუმორისტული ტელეგადაცემების იდეოლოგიური მიზანდასახულობის ჩვენებას ემსახურება. სადღეისოდ თემის აქტუალობას ხელს უწყობს მდარე და პოლიტიკურად ანგაჟირებული კინური ტელეპროდუქციის განსაკუთრებული მოძალეა. კონკრეტული შემთხვევების ანალიზის საფუძველზე შევეცადეთ გამოგვეკვეთა ამ ტიპის მედიატექსტის ძირითადი მახასიათებლები; ავტორიტეტული სპეციალისტების თვალსაზრისთა გათვალისწინებით, განგვესაზღვრა ამგვარი გზავნილების მედიაუდიტორიაზე გავლენის ხარისხი და უკუკავშირის სპეციფიკა.
- ნაშრომში - **“პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: “ქართული გაზეთის (ბერლინი, 1916 -1918)” მასალათა მიხედვით”**- ვეცადეთ ქართული ემიგრაციის წარმომადგენელთა მრავალმხრივი მოღვაწეობა ერთი კონკრეტული მედიასაშუალების, 1916 – 1918 წ.წ. ბერლინიში გამომავალი „ქართული გაზეთის“ მაგალითზე გვეჩვენებინა. ამ საინტერესო პერიოდული გამოცემის შესწავლამ საშუალებას მოგვცა, გამოგვეკვეთა ემიგრანტთა საზოგადოებრივი ცხოვრების განმსაზღვრელი ძირითადი ტენდენციები, ხოლო ცალკეული პუბლიკაციის ანალიზით, ნათლად წარმოგვეჩინა საგაზეთო პოლიტიკა და მისი მესვეურების პოზიცია რუსეთის ხელისუფლებასთან დამოკიდებულების, საქართველოს სახელმწიფო მოწყობის შესახებ.

3. ნაშრომში - “პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში” - თანამედროვე ქართველი მწერლების ახალ მედიაში თვითპრეზენტაციის თავისებურებებზე ვამახვილებთ ყურადღებას. საზოგადოებისათვის საჭირობოროტო თემები მათ სულ უფრო ხშირად გამოაქვთ ინტერეტმომხმარებლის სამსჯავროზე. ე. წ. კიბერმწერლების მიერ გამოყენებული მრავალგვარი სტილისტური ხერხიდან ნაშრომში პოლიტიკური სატირის მნიშვნელობაზე ვაკეთებთ აქცენტს. ეს ტროპული სახე განსაკუთრებით აქტუალურია ქართულ ბლოგოსფეროში, რადგან მისი მეშვეობით მწერალი დაუნდობლად ააშკარავებს საზოგადოებაში გამეფებულ მანკიერებებს. იგი მეტადრე პოლიტიკური ელიტის “გასამათრახებლად” გამოიყენება. საკითხს განვიხილავთ ზურაბ ქარუმიძისა და ლაშა ბუღაძის ბოლოდროინდელი ბლოგური ჩანაწერების ანალიზის საფუძველზე.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მანანა შამილიშვილი	“პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: “ქართული გაზეთის (ბერლინი, 1916 -1918)” მასალათა მიხედვით”	თსუ შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი – “ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტული მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)”. 25, 26, 27 სექტემბერი, თბილისი.
2	მანანა შამილიშვილი	“პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში”	ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ ჩატარებული პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის 70 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია – “სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა,” 3 -5 ივნისი, თბილისი.

მოსხენებათა ანოტაციები

1. მოსხენებაში - “პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: “ქართული გაზეთის (ბერლინი, 1916 -1918)” მასალათა მიხედვით”- ბერლინში გამომავალი, „ქართული ეროვნული პარტიის ევროპის კომიტეტის“ ბეჭდური ორგანოს, „ქართული გაზეთის“ შესახებ ვისაუბრეთ. ეს საინტერესო გამოცემა ნათელ სურათს გვიხატავს პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ არსებული რთული პოლიტიკური ვითარებისა, როგორც საერთაშორისო, ასევე ქართული რეალობის გათვალისწინებით. მისი მიზანდასახულობა ქართველ ტყვეთა შორის პატრიოტული სულისკვეთების ამადლებასა და სამშობლოში არსებული ვითარების შესახებ მათ ინფორმირებაში ვლინდება, რაც ნათლად წარმოჩნდება პატრიოტული, აშკარად ანტირუსული, კონტრპროპაგანდისტული ხასიათის პუბლიკაციათა ანალიზის საფუძველზე.
2. მოსხენებაში - “პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში”- ყურადღებას გამახვილებთ ონლაინსივრცეში მოღვაწე ქართველი მწერლების შემოქმედებით სტრატეგიაზე. კერძოდ, განვიხილავთ ზურაბ ქარუმიძისა და ლაშა ბუღაძის ბლოგურ ჩანაწერებს, რაც საშუალებას გვაძლევს, ვიმსჯელოთ როგორც ამ კონკრეტულ ავტორთა ხელწერის თავისებურებებზე, ასევე, პოლიტიკური სატირის მნიშვნელობაზე მათ შემოქმედებასა და ზოგადად, კიბერმწერლობაში.

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება –
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჟურნალისტიკის და მასკომუნიკაციის დეპარტამენტი
ასოც. პროფესორი მარი წერეთელი
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი მარიამ გერსამია
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

გერსამია მარიამი
ოსეფაშვილი დალი
ბიჭიკაშვილი ირა
ვაშაკიძე რუსუდანი
კუპრაშვილი ნათია
ტალახაძე ნანული
ტორაძე მაია
შამილიშვილი მანანა
წერეთელი მარი
ჯოლოგუა თამაზი

ბელქანია თამარი
 კაჭარავა ხათუნა
 ლომიძე ელზა
 ლომიძე მარინე
 მემანიშვილი მაგდა
 მჭავანაძე თეა
 ჭალაგანიძე ნინო

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ილია ჭავჭავაძის პერსონალური ენციკლოპედია	ექვთიმე თაყაიშვილის საქველმოქმედო საზოგადოება	გიორგი აბაშიძე	მარი წერეთელი ლეილა სულხანიშვილი მანანა ბარათაშვილი თამარ მიქაძე გურამ ჭოხონელიძე ნინო მამარდაშვილი მანანა ყიფიანი ნანა ზღულაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ილია ჭავჭავაძის პერსონალურ ენციკლოპედია ამ სახის პირველი გამოცემაა ქართულ ენაზე. 2010 წელს დაიბეჭდა პროექტის პირველი წიგნი - „სიტყვანი“ ამჟამად მიმდინარეობს გაფართოებული და რედაქტირებული „ილიას პერსონალური ენციკლოპედიის“ ცნობარის მომზადება. აღსანიშნავია, რომ ეს არ არის მხოლოდ ერთი პიროვნების-ილია ჭავჭავაძის შემოქმედების, დეაწლის ამსახველი ნაშრომი, არამედ იგი მოიცავს მრავალმხრივ მნიშვნელოვან ეპოქას-პერიოდს 1837-დან 1907 წლამდე, მიუხედავად არსებული საცნობარო და ბიბლიოგრაფიული სამეცნიერო ლიტერატურისა, მოძიებული, დადგენილი და შესწავლილი იქნა მე-19, მე-20 საუკუნის პერსონალიები, რომლებიც ილიას ცხოვრებასა და მოღვაწეობას უკავშირდებიან. მონაცემები: პერსონა, პერიოდული გამოცემა, ტექსტი და ა.შ. უშუალოდ პირველწყაროებიდან დგინდება. ამჟამად დასასრულს უახლოვდება პერსონალიებზე მუშაობის პროცესი, რედაქტირების შემდეგ პროექტის გამოცემა 2014 წელს არის გათვალისწინებული.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარი წერეთელი	კონცეპტუალური პარალელები ომის ფილოსოფიის გაგებისათვის გერონტი ქიქოძისა და დიმიტრი უზნაძის ნააზრევში . საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „ინტელექტუალი“	№22	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის გამომცემლობა	8 გვერდი
2	მარი წერეთელი	მე-19 საუკუნის ევროპულ მოგზაურ-ავტორთა პუბლიცისტურ-დოკუმენტური ნარატივი საქართველოს შესახებ და მისი თანამედროვე ინტერპრეტაცია. კრებული „სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა.“		თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	13 გვერდი
3.	მარი წერეთელი	საბჭოეთი ჟურნალ „სახალხო საქმის“ პოლიტიკური პუბლიცისტიკის ფოკუსში. კრებული „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“		შოთა რუსთაველის ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	8 გვერდი

ანოტაციები

1. ნაშრომში „კონცეპტუალური პარალელები ომის ფილოსოფიის გაგებისათვის გერონტი ქიქოძისა და დიმიტრი უზნაძის ნააზრევში“ შესწავლილია გ. ქიქოძისა და დ.უზნაძის ნაშრომები ომის თემაზე, რაც მოტივირებულია მე-20 საუკუნის გლობალური მოვლენებით და დროის მუხტის მატარებელია. ავტორთა ომის ფილოსოფიის კონცეპტუალური ანალოგია წარმოიჩენილია გერონტი ქიქოძის მიერ 1914 წელს გაზეთ „სახალხო ფურცელში“ გამოქვეყნებულ ცალკეულ პუბლიკაციებისა და იმავე წელს, იმავე გაზეთში გამოქვეყნებულ დიმიტრი უზნაძის ნაშრომის „ომის ფილოსოფიის“ შედარებითი ანალიზით. კონცეპტუალური თანხვედრა ახსნილია მათი მსოფლადქმით და საერთო ევროპული ღირებულებებით, რასაც ადასტურებს ტექსტების პუბლიცისტური მიზანდასახულობა და განპირობებულია რუსეთის იმპერიის ტყვეობაში მოქცეული საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური რეალობით, იგი დღემდე არ კარგავს აქტუალობას და მკაფიოდ გვიჩვენებს თვალსაჩინო ქართველ მოაზროვნეთა პოლიტიკურ-კულტურულ ინტერესებს, რაც მნიშვნელოვანია, ზოგადად, ქართული კულტურის ევროპული ორიენტაციის კვლევის, ასევე, მე-20 საუკუნის ქართული ჟურნალისტიკისა და საზოგადოებრივი აზრის შესწავლისათვის.

2. ნაშრომში „მე-19 საუკუნის ევროპელ მოგზაურ-ავტორთა პუბლიცისტურ-დოკუმენტური ნარატივი საქართველოს შესახებ და მისი თანამედროვე ინტერპრეტაცია“ შესწავლილია გამოჩენილ ავტორთა: ალექსანდრე დიუმას, ოლივერ და მარჯორი უორდროპების, არტურ ლაისტის, ბარონი დე ბაის, კნუტ ჰამსუნის მოგზაურობის ამსახველი ტექსტების შეუსწავლელი პუბლიცისტური კონტექსტი. ცალკეული ტექსტების შედარებითი ანალიზით დგინდება, რომ ავტორებს სამოგზაურო ინტერესებისა და მოტივების გარდა, გეოგრაფიული გარემოსადმი პერსონალური დამოკიდებულებაც განასხვავებთ. ნაშრომის ინტერპრეტირებული წაკითხვით დაძვინდობილია კავშირი ევროპელ ავტორთა თვალთ დანახულ და თანამედროვე საქართველოს ეპოქალურ პრობლემებს შორის, შესწავლილია ქართულ-ევროპული სივრცითი პარალელები, ევროპულ-აზიური ორიენტაციები. ნაშრომის მიზანია ევროპელთა თვალთ დანახულ საქართველოს სოციოკულტურულ გარემოს კრიტიკული შემეცნება. დადასტურებულია, რომ მე-19 საუკუნის კოლონიური სტატუსის მიუხედავად, საქართველო ევროპელთა სამოგზაურო ნარატივში სამყაროს სრულყოფილებიან ნაწილად არის წარმოდგენილი. ნაშრომში შეფასებულია „მოგზაურობათა“ სადღეისო მნიშვნელობა, როგორც ტექსტების ინტერპრეტაციის თვალსაზრისით, ასევე ქართველოლოგიისა და ევროპის ქვეყნებთან კულტურული კომუნიკაციის განვითარების მხრივ.

3. ნაშრომში „საბჭოეთი ჟურნალ „სახალხო საქმის“ პოლიტიკური პუბლიცისტიკის ფოკუსში“ უშუალოდ წყაროზე დაყრდნობით არის შესწავლილი, თვალსაჩინო პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწის, საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტური პარტიის ერთ-ერთი ლიდერის, მწერლისა და პუბლიცისტის სამსონ ფირცხალავას რედაქტორობით 1926-1935 წლებში პარიზში გამომავალი ემიგრანტული გამოცემა, ჟურნალი „სახალხო საქმე“. პოლიტიკური პუბლიცისტიკის კონტენტანალიზით დადგენილია ჟურნალის პოლიტიკური დისკურსის მთავარი მახასიათებლები. ნაშრომში წარმოდგენილია პოლიტიკური პუბლიცისტიკის მთავარი მიმართულებები: მსოფლმხედველობრივი ანალოგიებით წარმოდგენილია რეალური სახესხვაობა ევროპულ სოციალიზმს, ლიბერალიზმსა და საბჭოთა ბოლშევიზმს შორის. პარალელური სივრცეების შედარებითი ანალიზით გაცხადებულია თვისებრივი განსხვავება დასავლურ და საბჭოურ ღირებულებებს შორის. შეფასებულია ჟურნალ „სახალხო საქმის“ მნიშვნელობა.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	-----------------	-------------------	-----------

	სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1			
2			
3			
ნოტაციები			

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ნოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ნოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარი წერეთელი	ამერიკის შეერთებული შტატები და საქართველო „რკინის ფარდის“ მიღმა (ჯონ სტეინბეკისა და ნოდარ დუმბაძის „მოგზაურობათა“ მიხედვით)	ამერიკისმცოდნეობის მე-XIV საერთაშორისო კონფერენციის მიძღვნილი პრეზიდენტ აბრაჰამ ლინკოლნის გეტისბურგში სიტყვით გამოსვლის 150-ე წლისთავისადმი (16-18 მაისი) თბილისი
2	მარი წერეთელი	მე-19 საუკუნის ევროპელ მოგზაურ-ავტორთა პუბლიცისტურ-დოკუმენტური ნარატივი საქართველოს შესახებ და მისი თანამედროვე ინტერპრეტაცია.	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა

3	მარი წერეთელი	საბჭოეთი ჟურნალ „სახალხო საქმის“ პოლიტიკური პუბლიცისტიკის ფოკუსში.	<p>ფაკულტეტის, პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის 70 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სივრცე საზოგადოება, პოლიტიკა“ (რუსთაველის ფონდის გრანტით დაფინანსებული) (3-5 ივნისი) თბილისი</p> <p>მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი (რუსთაველის ფონდის გრანტით დაფინანსებული)- ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები ლიტერატურა დევნილობაში ემიგრანტების მწერლობა (მე- 20 საუკუნის გამოცდილება) (25-27 სექტემბერი) თბილისი</p>
---	------------------	--	---

მოხსენებათა ანოტაციები

**ამერიკის შეერთებული შტატები და საქართველო „რკინის ფარდის“ მიღმა
(ჯონ სტეინბეკისა და ნოდარ დუმბაძის „მოგზაურობათა“ მიხედვით)**

მოხსენებაში შესწავლილია XX საუკუნის უპრეცედენტო საბჭოთა რეჟიმის პირობებში ცივი ომის დროს შექმნილი ორი თვალსაჩინო ავტორის ჯონ სტეინბეკის წიგნი „რუსული დღიური“ (1947წ.) და ნოდარ დუმბაძის სამოგზაურო ნარკვევი „ოდისევსის დაბრუნება“, (1978წ.) საქართველოსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში მოგზაურობის ამსახველი ნაწარმოების მიხედვით ქვეყნების პოლიტიკური რეალობა გაანალიზებულია კომპარატივისტული მეთოდის მოშველიებით და პოლიტიკურ კონტექსტშია გააზრებული. დაკვირვება მოწმობს, რომ ეპოქა და იდეოლოგიური წნეხი გარკვეულ გავლენას ახდენს ტექსტებზე, თუმცა, ავტორები, არსებითად, არ უგულებელყოფენ შთაბეჭდილებების გადმოცემის სიზუსტის, კეთილსინდისიერების პრინციპს და თანამედროვე ჟურნალისტიკისათვის დამახასიათებელი გამოხატვის ხერხებით ქმნიან კულტურული ღირებულების მქონე პარალელური სივრცეების დოკუმენტურ სურათს. ნაშრომში შესწავლილია ტექსტების კონტენტის თვისობრივი მახასიათებლები, პოლიტიკური კონტექსტი და ტექსტების საინფორმაციო ღირებულება.

2. მე-19 საუკუნის ევროპელ მოგზაურ-ავტორთა პუბლიცისტურ-დოკუმენტური ნარატივი საქართველოს შესახებ და მისი თანამედროვე ინტერპრეტაცია.

მოხსენებაში შესწავლილია გამოჩენილ ავტორთა: ალექსანდრე დიუმას, ოლივერ და მარჯორი უორდროპების, არტურ ლაისტის, ბარონი დე ბაის, კნუტ ჰამსუნის მოგზაურობის ამსახველი ტექსტების სრულიად შეუსწავლელი პუბლიცისტური კონტექსტი. ცალკეული ტექსტების შედარებითი ანალიზით დგინდება, რომ ავტორებს სამოგზაურო ინტერესებისა და მოტივების გარდა, გეოგრაფიული გარემოსადმი

პერსონალური დამოკიდებულება ც განასხვავებთ. ნაშრომის ინტერპრეტირებული წაკითხვით დაძებნილია კავშირი ევროპულ ავტორთა თვალთ დანახულ და თანამედროვე საქართველოს ეპოქურ პრობლემებს შორის, შესწავლილია ქართულ-ევროპული სივრცითი პარალელები, ევროპულ-აზიური ორიენტაციები. ნაშრომის მიზანია ევროპელთა თვალთ დანახულ საქართველოს სოციოკულტურულ გარემოს კრიტიკული შემეცნება. დადასტურებულია, რომ მე-19 საუკუნის კოლონიური სტატუსის მიუხედავად საქართველო ევროპელთა სამოგზაურო ნარატივში სამყაროს სრულუფლებიან ნაწილად არის წარმოჩენილი. ნაშრომში შეფასებულია „მოგზაურობათა“ სადღეისო მნიშვნელობა, როგორც ტექსტების ინტერპრეტაციის თვალსაზრისით, ასევე ქართველოლოგიისა და ევროპის ქვეყნებთან კულტურული კომუნიკაციის განვითარების მხრივ

3. საბჭოეთი ჟურნალ „სახალხო საქმის“ პოლიტიკური პუბლიცისტიკის ფოკუსში.

მოსხენებაში უშუალოდ წყაროზე დაყრდნობით არის შესწავლილი თვალსაჩინო პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწის, საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტური პარტიის ერთ-ერთი ლიდერის, მწერლისა და პუბლიცისტის სამსონ ფირცხალავას რედაქტორობით პარიზში 1926-1935 წლებში გამოქვეყნებული ემიგრანტული გამოცემა, ჟურნალი „სახალხო საქმე“. პოლიტიკური პუბლიცისტიკის კონტენტანალიზით დადგენილია ჟურნალის პოლიტიკური დისკურსის მთავარი მახასიათებლები. კვლევით დადგენილია, რომ მე-20 საუკუნის 20-30-იან წლებში ქართული კლასიკური ჟურნალისტიკის საუკეთესო ტრადიციებზე დაფუძნებული ემიგრანტი სოციალისტ-ფედერალისტების გამოცემა, ჟურნალი „სახალხო საქმე“, ახალი პოლიტიკური რეალობის შესატყვისად, დაიტვირთა შეურიგებელი, მწვავე ანტისაბჭოთა კრიტიკული დისკურსით, რომლის უმთავრესი მიზანიც იყო საქართველოს განთავისუფლება ბოლშევიზმის უღლისგან. ნაშრომში წარმოჩენილია პოლიტიკური პუბლიცისტიკის მთავარი მიმართულებები: მსოფლმხედველობრივი ანალოგიებით წარმოჩენილია რეალური სახესხვაობა ევროპულ სოციალიზმს, ლიბერალიზმსა და საბჭოთა ბოლშევიზმს შორის, ბოლშევიზმი და ფაშიზმი განხილულია იდენტურ, ანტიადამიანურ იდეოლოგიებად. პარალელური სივრცეების შედარებითი ანალიზით გაცხადებულია თვისებრივი განსხვავება დასავლურ და საბჭოურ ღირებულებებს შორის. შეფასებულია ჟურნალ „სახალხო საქმის“ მნიშვნელობა.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოსხენებათა ანოტაციები			

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჟურნალისტიკის და მასკომუნიკაციის დეპარტამენტი სრული პროფესორი მარიამ გერსამია

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. მარიამ გერსამია

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

გერსამია მარიამი
 ოსეფაშვილი დალი
 ბიჭიკაშვილი ირა
 ვაშაკიძე რუსუდანი
 კუპრაშვილი ნათია
 ტალახაძე ნანული
 ტორაძე მაია
 შამილიშვილი მანანა
 წერეთელი მარი
 ჯოლოგუა თამაზი
 ბელქანია თამარი
 კაჭარავა ხათუნა
 ლომიძე ელზა
 ლომიძე მარინე
 მემანიშვილი მაგდა
 მუავანაძე თეა
 ჭალაგანიძე ნინო

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	არიამ გერსამია	ზეპირი მოხსენება: “Agenda Setting in the pattern of analysis”	საერთაშორისო კონფერენცია: Space, Society, Politics”, თბილისი, “ ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Mariam Gersamia The chair of the educational Panel.	“Challenges for Vibrant Media-education in Georgia”.	საერთაშორისო კონფერენცია: Conference of International Journal for Arts and Sciences, პარიზი. აპრილი
2	Mariam Gersamia	PR Education: Challenges for Vibrant Democracy;	International PR 2013 Conference, ბარსელონა, ესპანეთი,
მომხსენებათა ანოტაციები			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება –
თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ჟურნალისტიკისა და მასკომუნიკაციის მიმართულება
ასისტენტ- პროფესორი მარინე ლომიძე
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
სრული პროფესორი მარიამ გერსამია
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა–

გერსამია მარიაში
 ოსეფაშვილი დალი
 ბიჭიკაშვილი ირა
 ვაშაკიძე რუსუდანი
 კუპრაშვილი ნათია
 ტალახაძე ნანული
 ტორაძე მანია
 შამილიშვილი მანანა
 წერეთელი მარი
 ჯოლოგუა თამაზი
 ბელქანია თამარი
 კაჭარავა ხათუნა
 ლომიძე ელზა
 ლომიძე მარინე
 მემანიშვილი მაგდა
 მჟავანაძე თეა
 ჭალაგანიძე ნინო

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	იდუის ავტორები: მარინე ვეკუა, შილ რუე. ავტორთა ჯგუფი-9 უნივერსიტეტის 13 პროფესორი(საქართველო/საფრანგეთი): მარინე დარსაველიძე, მარინე ვეკუა, ხათუნა კაჭარავა, ლაურა კუტუბიძე-ზუბაშვილი, ელზა ლომიძე, მარინე ლომიძე, მაგდა მემანიშვილი, თეა მჟავანაძე, ნატო ონიანი, შილ რუე, დალი ჩიკვილაძე, ნინო ჭალაგანიძე, ლალი ძამუკაშვილი.	ჟურნალისტიკა	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	332 გვერდი
ანოტაცია				
სახელმძღვანელო შედგება 11 თავისაგან და მოიცავს ჟურნალისტიკის არსებით ასპექტებს: ჟურნალისტიკის განვითარების ეტაპები; ჟურნალისტიკის განვითარების ეტაპები საქართველოში; მედია და ჟურნალისტიკა, მედია და საზოგადოება; სიტყვის თავისუფლების ასპექტები; მედიის რეგულირება და თვითრეგულირება; ჟურნალისტიკა, როგორც სისტემა – ვიზუალური ჟურნალისტიკა (ფოტოჟურნალისტიკა, კინემატოგრაფია, ტელევიზია), რადიოჟურნალისტიკა, ბეჭდური ჟურნალისტიკა, ახალი მედია; ასახვის ფორმები ჟურნალისტიკაში(ჟურნალისტური ფორმის ცნება,				

ინფორმაციული ჟურნალისტიკა, ანალიტიკური ჟურნალისტიკა, საგამომცემო ჟურნალისტიკა); საზოგადოებასთან ურთიერთობა – საზოგადოებასთან ურთიერთიერთობის განსაზღვრა, საზოგადოებასთან ურთიერთიერთობის პროფესიული ეთიკა; საზოგადოებასთან ურთიერთობა და მედია; იმიჯი; კრიზისის მართვა; მედიასაშუალებები და გლობალიზაცია; მედიასაშუალებების ეკონომიკური მოდელები; ჟურნალისტიკა, როგორც პროფესია.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.ლომიძე	მხატვრული აზროვნების ფორმები აბრიელ გარსია მარკესის პუბლიცისტიკაში. საერთაშორისო რეცენზირებადი მულტილინგვური ჟურნალი „Scripta manent“.	#3(19)2013 წ	საქართველო www.odageorgia.ge	7 გვერდი
2	მ.ლომიძე	პოლემიკური ოსტატობა ნიკო ნიკოლაძის ზოგიერთ პუბლიცისტურ წერილში. გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომათა კრებული.	გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტი. ნიკო ნიკოლაძე 170. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომათა კრებული თბილისი 2013.	საქართველო თბილისი	14 გვერდი
3	მ.ლომიძე (თანაავტორი ხათუნა კაჭარავა).	ამერიკული ტოქსოუ და ქართული ანალოგები	გადაცემულია დასაბეჭდად ამერიკის შესწავლის ცენტრის სამეცნიერო ნაშრომათა კრებულში.		9 გვერდი
4	მ.ლომიძე	პოლემიკური ოსტატობის სწავლების საკითხისათვის	გადაცემულია დასაბეჭდად მეექვსე		9 გვერდი

		საერთაშორისო კონფერენციის „განათლების თანამედროვე გამოწვევები“ მასალებში – გორი, 2013, 15-16 ნოემბერი.		
--	--	--	--	--

ანოტაციები

1. მხატვრული აზროვნების ფორმები აბრიელ გარსია მარკესის პუბლიცისტიკაში.

გაბრიელ გარსია მარკესი ბელეტრისტი და გაბრიელ გარსია მარკესი პუბლიცისტი ურთიერთგადაჯაჭვული და განუყოფელი ერთარსებია. მარკესი წერით ჟურნალისტიკას ლიტერატურულ უანრად განიხილავს. მისი აზრით, პრესის გაკეთილშობილება დასაშვებია „პოეზიის გამჭირვალე ჩანასახებით.“ მარკესი საკუთარ თავს უპირატესად რეპორტიორად მიიჩნევს, მაგრამ იგი პორტრეტების ძერწვის ასევე უბადლო ოსტატია, სადაც განსაკუთრებულად მუდავნდება მწერლის საოცარი უნარი მხატვრული ხერხებით შეაფასოს და განაზოგადოს. დროის კვალობაზე სხვადასხვა ნიშნით აქტუალურად წარმოჩენილი პიროვნებები მარკესის პუბლიცისტიკას თანადროულობის, არსებული პრობლემების წვდომის ხარისხითაც გამოარჩევს. სტატიაში ყურადღებაა გამახვილებული ცნობილ ადამიანთა პორტრეტების ახლებურად წარმოჩენის ასპექტებზე: ეპითეტი, ასოციაციური პარალელი, ლაკონიურად გადმოცემა. ოსტატობის სწორედ ამ და სხვა საშუალებებმა გახადა გაბრიელ მარკესი გამორჩეულ პუბლიცისტად და გასული საუკუნის მხატვრული აზროვნების სიმბოლოდ.

საგანგებოდ უნდა გამოიყოს მარკესის პუბლიცისტური პორტრეტების სათაურები. ინფორმაციულობისა და ტენდენციის წარმოჩენის თანხვედრა ერთდროულად პუბლიკაციებისადმი ინტერესის აღმძვრელიცაა და განსახილველი საკითხის გააზრების საფუძველიც: „შეუმდგარი საყვარელი“, „ორი ჩავესის გამოცანა“, „ორი გადაჯაჭვული ბედი“, „პოტენციური პაპი“ და სხვა. საკითხი შესწავლილია ელენორა კუჭავას მიერ ესპანურიდან ნათარგმნი გაბრიელ გარსია მარკესის პუბლიკაციების მიხედვით, რომლებიც სხვადასხვა დროს გამოქვეყნდა ქართულ პერიოდიკაში.

2. პოლემიკური ოსტატობა ნიკო ნიკოლაძის ზოგიერთ პუბლიცისტურ წერილში.

ნიკო ნიკოლაძის პუბლიცისტურ წერილებში იკვეთება ეთიკური მწყობრი სისტემა, როგორც ტექსტის არსებითი ელემენტი. ეს პიროვნული ავტორისეული ელფერი წერილებს პოზიტიურ შინაარსს სძენს და რაც ასე იშვიათია, მიუკერძოებელია. თუმცა, პოზიციის დაფიქსირების დროს ნიკოლაძე ყველგან თანმიმდევრულად მტკიცება. პუბლიცისტური ტექსტის პოზიტიურობას ასევე განსაზღვრავს პოლემიკური ოსტატობის ხერხები: ავტორისათვის ძალიან მნიშვნელოვანი მწვავე საკითხებისადმი მიდგომის არჩევანი, ზნეობრივ-ღირებულებითი პრინციპების დაცვა და მხატვრული აზროვნების სათანადო ფორმების მოშველიება. ნ. ნიკოლაძის პოლემიკა აღზრდის გარკვეული მეთოდია, ნაყოფიერი ურთიერთობის ერთგვარი ინსტრუმენტი, რომლითაც პუბლიცისტი

ღირებულებებითი ურთიერთობის ჰარმონიზაციის მზრუნველად ჩანს.

3. ამერიკული ტოქშოუ და ქართული ანალოგები.

ტოქშოუ ჭეშმარიტად ამერიკული ჟანრია. მისი, როგორც სატელევიზიო ფორმის, ჩამოყალიბება შემდეგ უკვე ცნობილი ტოქშოუს წამყვანის ფილ დონაპიუს სახელთანაა დაკავშირებული. ამერიკაში რამდენიმე ათეული წლის მანძილზე არაერთი ტოქშოუ შეიქმნა. მათი დიდი ნაწილი, უფრო მეტად, შემეცნებით-გასართობ ხასიათს ატარებს.

უცხოური ტოქშოუს 50-წლიანი ისტორიის მანძილზე უცვლელი დარჩა ფორმატი (წამყვანი, სტუმარი და დარბაზი), მაგრამ შეიცვალა ხარისხი და ტოქშოუმ საკაბელო არხებიდან ცენტრალურზე გადაინაცვლა. იგი სადღეისოდ ელექტრონულ მედიაში ერთ-ერთი პირველია. ტოქშოუები ამერიკაში ყოველდღიურად გადაიცემა მთელი დღის მანძილზე. ყველა არხი, სადაც ტოქშოუ გადის, ცდილობს თავისი აუდიტორიის მიზიდვას და ძირითადად შოუმენს წარმოაჩენს. მნიშვნელობა არა აქვს, მათი იმიჯი ნამდვილია თუ შექმნილი. წამყვანის როლი დიდია, გადაცემები – პერსონიფიცირებული. მათი სახელები ხშირად გადაცემების სახელწოდებებშია გამოტანილი.

ტოქშოუ ეფექტური სატელევიზიო ჟანრია, რომელიც საშუალებას აძლევს სამაუწყებლო კომპანიას კონკრეტული საკითხების განხილვით ხელი შეუწყოს პრობლემის წვდომას, მის კომპეტენტურად განხილვას საზოგადოების ფართო წარმომადგენლობით. საბჭოთა კავშირის დაშლამ ახლებურ აზროვნებას დაუდო სათავე. საფუძველი ეყრებოდა ახალ ურთიერთობებს, იწყებოდა პროცესები, რომელთა შესახებ ქვეყანამ თითქმის არაფერი იცოდა. საინფორმაციო საშუალებათა წინაშე ახალი ამოცანა გაჩნდა – შინაარსობრივმა რეფორმებმა სატელევიზიო ფორმის ტრანსფორმაცია მოითხოვა. სწორედ ამ პირობებში გახდა ტოქშოუ აქტუალური და გარკვეულწილად შეუცვლელიც, რადგან იგი ერთდროულად ინფორმაციასაც აწვდიდა მოსახლეობას არსებული პრობლემების, წამოჭრილი საკითხების შესახებ, პლურალისტურ ხედვასაც აზიარებდა და საკუთარი შეხედულების ჩამოყალიბებასაც უადვილებდა. ასე გაჩნდა ქართულ მედიასივრცეში ამერიკული ტოქშოუს ანალოგები. ქართული სატელევიზიო სივრცეში ეს ჟანრი თითქმის ორ ათეულ წელს ითვლის. ამ ჟურნალისტურმა ფორმამ სხვადასხვა ეტაპზე სასარგებლო შედეგები მოიტანა, თუმცა ცალკეულ შემთხვევაში სამართლიან კრიტიკულ დამოკიდებულებას იმსახურებს. საქართველოში ტოქშოუ განსაკუთრებულად აქტუალური წინასაარჩევნო პერიოდში ხდება. დღევანდელ ქართულ საზოგადოებას, რომელიც მრავალი გამოწვევის წინაშე დგას, ნამდვილად ესაჭიროება საზოგადოებრივი ინტერესის ამსახველი პროფესიული სტანდარტით შექმნილი ტოქშოუ. ისეთი „სალაპარაკო გადაცემა“, რომელიც სრულად გამოხატავს საზოგადოების ფართო წარმომადგენლობის თვალსაზრისს, მაყურებელს მიაწვდის სრულყოფილ ინფორმაციას, გაარკვევს პრობლემის არსში და დაეხმარება გონივრული გადაწყვეტილება მიიღოს.

4. პოლემიკური ოსტატობის სწავლების საკითხისათვის.

პოლემიკური ოსტატობის დისციპლინის სწავლების მრავალწლიანი გამოცდილება მაქვს. 1998 წლიდან ამ საგანს ვასწავლიდი როგორც ჟურნალისტებს, ასევე სახელმწიფო

მართვის, საერთაშორისო ურთიერთობების და პიარის სპეციალობის სტუდენტებს. ნიკო ნიკოლაძის პუბლიცისტურ წერილებში იკვეთება ეთიკური მწეობრი სისტემა, როგორც ტექსტის არსებითი ელემენტი. ეს პიროვნული ავტორისეული ელფერი წერილებს პოზიტიურ შინაარსს სძენს, და რაც ასე იშვიათია, მიუკერძოებელია. თუმცა, პოზიციის დაფიქსირების დროს ნიკოლაძე ყველგან თანმიმდევრულად მტკიცეა. პუბლიცისტური ტექსტის პოზიტიურობას ასევე განსაზღვრავს პოლემიკური ოსტატობის ხერხები: ავტორისათვის ძალიან მნიშვნელოვანი მწეავე საკითხებისადმი მიდგომის არჩევანი, ზნეობრივ-ღირებულებითი პრინციპების დაცვა და მხატვრული აზროვნების სათანადო ფორმების მოშველიება. ნ. ნიკოლაძის პოლემიკა აღზრდის გარკვეული მეთოდია, ნაყოფიერი ურთიერთობის ერთგვარი ინსტრუმენტი, რომლითაც პუბლიცისტი ღირებულებითი ურთიერთობის პარმონიზაციის მზრუნველად ჩანს. სწორედ ეს გარემოებები განაპირობებს ჩვენს გადაწყვეტილებას პოლემიკური ოსტატობის დისციპლინის სწავლებისას სტუდენტებს შევთავაზოთ პუბლიცისტის ორი ცნობილი პოლემიკური წერილი სათანადო ანალიზით.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.ლომიძე	Формы коммуникации в предвыборной кампании. Московский Государственный Университет имени М. В. Ломоносова, факультет Журналистики. Материалы Международной научно-практической конференции.	Московский Государственный Университет имени М. В. Ломоносова, факультет Журналистики. Журналистика в 2012 году: Социальная миссия и профессия. Материалы Международной научно-практической конференции. 9-11 февраля. 2013.	Москва, Московский Государственный Университет имени М. В. Ломоносова, факультет Журналистики.	2 Стр.

2	მ.გომიძე, მ.ხარატიშვილი	Некоторые особенности PR-деятельности регионального театра	გადაცემულია დასაბეჭდად მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო კონფერენციის მასალათა კრებულში დასაბეჭდად		
---	----------------------------	---	---	--	--

აბრეცეობა 1. Формы коммуникации предвыборной кампании

В статье представлены некоторые формы связей с общественностью предвыборной кампании в Грузии за последние 10 лет, а также вопросы по использованию коммуникативных технологий. Анализ предвыборных кампаний в Грузии показал, что в течение этого периода ареал распространения и качество полученной информации (полноценность, предвзятость, достоверность) остаются все еще проблемой.

Во время президентских выборов (2008 г.) рекламные ролики имели определенную эффективность, т. к. использованная в них соответствующая музыка и текст убеждали электорат, что кандидат в президенты обеспечит благосостояние народа. В текущем (2012) году встречи с избирателями отражались в красочных телематериалах, при помощи которых политики передавали избирателям главные мессиджи, где обязывались изменить социальные условия жизни народа, системы страхования здоровья и условия образования и т. д. Политики часто ставили риторические вопросы.

Использование в медиі видеоклипов является эффективной формой связи с общественностью. Они имеют различное предназначение во время предвыборных кампаний. Создается такая политическая продукция, где показан спрос в указанный момент и в указанной ситуации. Грузинский электорат оказался особенно чувствительным к музыкальным клипам.

Во время выборной кампании местные законодательные и государственные органы широко использовали рекламы различных форм (агитация почтой, радиореклама, огромные плакаты, флайеры, почтовая реклама и т. д.). Во время выборов 2010 года особенно выделялся мэр города. Его окружение эффективно использовало административные ресурсы и он стал главным „персонажем“ новостей почти всех информационных средств.

За прошедший период вещательные компании в ночных передачах представляли политиков. Попытки журналистов организовать телевизионные встречи политиков с соответствующими аргументациями для дебатов, этикой, этикетом в какой-то мере были реализованы. Избирателям была дана конкретная возможность увидеть реальное лицо кандидатов и принять определенные решения. Особой популярностью пользовались „Ночной взгляд“ („Гамис мзера“) -телекомпания „Мзе“, 2003 г., „Праймтайм“ (телекомпания „Руставი“, 2008 г.), „Аргументы“ и „Политметр“ (телекомпания „Маэстро“, 2012 г.). С помощью эффективного телевизионного жанра токшоу, где всем субъектам на президентских выборах (в основном, с собственной командой) была дана возможность предстать перед обществом.

В предвыборных кампаниях использовались разные формы пиара, а также старые и новые мультимедийные достижения, что политикам дало возможность получить соответствующий результат.

2. Некоторые особенности PR-деятельности регионального театра

Модель регионального театра представляется показательным для осмысления фактора

თეატრალური ხელოვნების, როგორც ეფექტური ინსტრუმენტი PR-სისტემის. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია.

თეატრალური ხელოვნების, როგორც ეფექტური ინსტრუმენტი PR-სისტემის. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია.

თეატრალური ხელოვნების, როგორც ეფექტური ინსტრუმენტი PR-სისტემის. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია. ვადასახეობს, რომ ეს უკვე დასტურებულია.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. ლომიძე, ნ. პარინოსი	ჰილარი როდემ კლინტონი და ამერიკული პრესა	ამერიკის შესწავლის ცენტრის XIV ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია. რეზიდენტ აბრაჰამ ლინკოლნის გეტისბურგში სიტყვით გამოსვლის 150-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი. 16-18 მაისი, 2013 წელი.

2	მ. ლომიძე	პოლემიკური ოსტატობა ნიკო ნიკოლაძის ზოგიერთ პუბლიცისტურ წერილში	გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. ნიკო ნიკოლაძე 170. თბილისი, 24-25 სექტემბერი, 2013.
3	მ. ლომიძე	პოლემიკური ოსტატობის სწავლების საკითხისათვის	მეექვსე საერთაშორისო კონფერენციის „განათლების თანამედროვე გამოწვევები“ – გორი, 2013, 15-16 ნოემბერი.
მოსხენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. ლომიძე	Формы коммуникации в предвыборной кампании.	Московский Государственный Университет имени М. В .Ломоносова, факультет Журналистики. Москва, 9-11 февраля 2013.
მოსხენებათა ანოტაციები(იხ. სტატიათა ანოტაციები).			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- II. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჟურნალისტიკის და მასკომუნიკაციის დეპარტამენტი
ასოც. პროფესორი ნათია კუპრაშვილი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. მარიამ გერსამია

II. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

გერსამია მარიამი
ოსეფაშვილი დალი
ბიჭიკაშვილი ირა
ვაშაკიძე რუსუდანი
კუპრაშვილი ნათია
ტალახაძე ნანული
ტორაძე მათია
შამილიშვილი მანანა
წერეთელი მარი
ჯოლოგუა თამაზი
ბელქანია თამარი
კაჭარავა ხათუნა
ლომიძე ელზა
ლომიძე მარინე
მემანიშვილი მაგდა
მუჟაანაძე თეა
ჭალაგანიძე ნინო

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	პოლიტიკური რეკლამა და მისი გავლენა არჩევნებსა და მედიაზე	გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) და ევროკავშირი	ელენე ალადაშვილი	ზვიად ქორიძე, ნათია კუპრაშვილი, ლაშა ტულუში
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>კვლევა ეფუძნება 2013 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების, როგორც რაოდენობრივ, ისე თვისობრივ ანალიზს, პოლიტიკური სუბიექტების საზოგადოებასთან ურთიერთობის სპეციალისტთა და მაუწყებლების მენეჯერთა გამოკითხვებს, სამართლებრივი დოკუმენტების ანალიზს.</p> <p>კვლევის მიზანია აჩვენოს პოლიტიკური რეკლამის გავრცელების პრაქტიკა და შეიმუშაოს რეკომენდაციები ამ მიმართულებით მედიაგარემოს გასაუმჯობესებლად.</p>				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ანალოგურიდან ციფრულ მაუწყებლობაზე გადასვლის სტრატეგია	ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“	გიორგი კლდიაშვილი	ნათია კუპრაშვილი უჩა სეთური

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	1. ნათია კუპრაშვილი 2. უჩა სეთური, ნათია კუპრაშვილი 3. დიანა ჩაჩუა, ნათია კუპრაშვილი, გიორგი ჯოლოგუა, ზვიად ქორიძე	1. კანონით გათვალისწინებული ცვლილებები მაუწყებლობის ფინანსური გამჭვირვალობის კუთხით და მარეგულირებლის როლი 2. „ადგილობრივი მაუწყებლების ციფრულ მაუწყებლობაზე გადასვლის სტრატეგია“ 3. პოლიტიკის დოკუმენტი მედიაგარემოს გაუმჯობესებისთვის	1. http://mediaconference.ge/index.php?action_skin_change=yes&skin_name=geo2013 2. http://www.idfi.ge/?category=researches&topic=118&lang=ka 3. http://eapnationalplatform.ge/index.php?a=main&pid=283&lang=geo	1. 4 2. 23 3. 24
ანოტაციები				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	1. ნათია კუპრაშვილი 2. ნათია კუპრაშვილი	1. მედიის მდგრადობის ინდექსის კვლევა 2. ახალი ამბები რეგიონებიდან	1. IREX საქართველოს ოფისი - 2013 წლის დეკემბერი 2. საერთაშორისო ფორუმი - ჟურნალიზმი და

			სოციალური მედია14 – 15 ნომბერი 2013 წ. http://www.4m.cfi.fr/index.php/fr/
მოსხენებათა ანოტაციები			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების მიმართულება
ასოც. პროფესორი ნანა მაჭარაშვილი
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
სრული პროფესორი მალხაზ მაცაბერიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
მალხაზ მაცაბერიძე
კუხიანიძე ალექსანდრე
დუნდუა სალომე
კაკაჩია კორნელი
მაჭარაშვილი ნანა
ჟორჟოლიანი გია
აბაშიძე ზვიადი
დოლიძე ვალერიანი
ტუკვაძე ავთანდილი
ქარაია თამარი
წურწუშია ალექსანდრე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ამერიკელი ავტორების წიგნის თარგმნის პროექტი, იულიამ დანი, საჯარო პოლიტიკის ანალიზი	აშშ-ს საელჩო საქართველოში	ნანა მაჭარაშვილი	2013-2014
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	გარე აქტორების მონაწილეობა საჯარო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა ფორმირებაში	კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის (ASCN)	ნანა მაჭარაშვილი	2012-2014

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ნანა მაჭარაშვილი	პოლიტიკის ადვოკატირების წარმატება და მარცხი: ორი შემთხვევის შედარებითი ანალიზი.	კავკასიის შვეიცარიული აკადემიური ქსელის მესამე ყოველწლიური კონფერენცია “პოლიტიკური ტრანსფორმაცია და სოციალური ცვლილება სამხრეთ კავკასიაში: საქართველო, სომხეთი და აზერბაიჯანი პერსპექტივაში” 2013 წ.
მოხსენებათა ანოტაციები			
<p>აღნიშნული მოხსენება ელვებოდა საქართველოში პოლიტიკის ადვოკატირების წარმატებების შესაძლებლობების გაზომვას კონკრეტული ორი შემთხვევის შესწავლის საფუძველზე. შერჩეულ იქნა ორი ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებული შემთხვევა – მცირეწლოვანთა სისხლის სამართლებრივი დევნის ასაკობრივი ზღვარის განსაზღვრის საკითხი, რომელიც 2007–2010 წლებში რამდენიმეჯერ შეიცვალა და ასევე რელიგიური უმცირესობებისთვის საჯარო სამართლის იურიული სტატუსის მინიჭების საკითხი,</p>			

რომელიც ასევე, 2002–2011 წლების განმავლობაში წარმოადგენდა სადაო და პრობლემატურ საკითხს. თითოეულ შემთხვევაში ერთი მხრივ, გაიზომა საკითხის ქართულ ბეჭდვით გამოცემებში გაშუქების ხარისხი – მედიოზაციის მაჩვენებლები წინასწარ მოცემული კოდირების სისტემის მიხედვით, რომელიც ეფუძნება აშშ–ს ჩრიდოლოეთ კაროლიის უნივერსიტეტის (ჩაპელ ჰილი) პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორის ფრანკ ბაუმგარტნერის საჯარო პოლიტიკის ადვოკატირების პროექტის ფარგლებში გამოყენებულ კოდირების სისტემას, მეორე მხრივ კი მოხდა საკითხის ინტერნაციონალიზაციის შესწავლა, რომელის პირობებშიც იზომებოდა პოლიტიკის ფორმულირების პროცესში მონაწილე საერთაშორისო აქტორთა ჩართულობის ხარისხი და ზეგავლენა. კვლევის შედეგები ემსახურებოდა ორი ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებული ამხსნელი თეორიული ჩარჩოს ქართულ რეალობაში ტესტირებას. კვლევამ დაადასტურა, რომ პოლიტიკის ცვლილების ახსნის მეტი შესაძლებლობები პუნქტუაციური ეკვილიბრიუმის მოდელის ნაცვლად ინკრიმენტალური ცვლილებების მოდელის საწინააღმდეგოდ. კვლევის შედეგებმა დაადასტურა ამ უკანასკნელის მნიშვნელობა.

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

სრული პროფესორი ნანა სუმბაძე

- III. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფსიქოლოგიის მიმართულება
- III. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
სრული პროფესორი თამარ გაგოშიძე
- III. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ბელქანია ნოდარი
 გაგოშიძე თამარი
 მალრაძე გუგული
 სუმბაძე ნანა
 ჩიტაშვილი მარინე
 წერეთელი მზია
 ჯორბენაძე რევაზი
 აბაშიძე თამარი
 აბზიანიძე შალვა
 არუთინოვი ლუიზა
 კუტალაძე იამზე
 მელიქიშვილი მანანა
 მესტვირიშვილი მათა
 ქიტიაშვილი ანასტასია

აფთარაშვილი ია
 გედევანიშვილი ირინე
 გოროშიძე გიორგი
 დესპოტაშვილი მედეა
 თევდორაძე სოფიო
 კვანჭილაშვილი ელენე
 ლაზარტყავა ნინო
 ლოღია თეონა
 მარწყვიშვილი ხათუნა
 ნადარეიშვილი ვახტანგი
 ჟვანია ირინე
 რობაქიძე მაია
 ტულუში ლაშა
 ფირცხალავა ეკატერინე
 ჩხიკვიშვილი ლია
 ხეჩუაშვილი ლილი
 ჯაღიაშვილი მარინე
 დოლიძე სოფიო
 მამუკაძე შორენა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საზოგადოების	გაეროს ქალთა	ნანა სუმბაძე	ნანა სუმბაძე

	დამოკიდებულება ოჯახური ძალადობის მიმართ	ორგანიზაცია		
2	საზღვრისპირა მცხოვრებ დევნილ ქალთა საჭიროებების კვლევა	გაეროს ქალთა ორგანიზაცია	მადონა ხარებავა	ნანა სუმბაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ნანა სუმბაძე	სამოქალაქო ჩართულობის დეტერმინანტები და შედეგები	თბილისი	365 ქართულ და ინგლისურ ენებზე
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- III. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჟურნალისტიკის და მასკომუნიკაციის დეპარტამენტი
ასოც. პროფესორი ნანული ტალახაძე
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. მარიამ გერსამია
- III. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

გერსამია მარიამი
ოსეფაშვილი დალი
ბიჭიკაშვილი ირა
ვაშაკიძე რუსუდანი
კუპრაშვილი ნათია

ტალახაძე ნანული
 ტორაძე მარია
 შამილიშვილი მანანა
 წერეთელი მარი
 ჯოლოგუა თამაზი
 ბელქანია თამარი
 კაჭარავა ხათუნა
 ლომიძე ელზა
 ლომიძე მარინე
 მემანიშვილი მაგდა
 მუავანაძე თეა
 ჭალაგანიძე ნინო

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნანული ტალახაძე	ტექნიციზმის კულტი ქართულ ფუტურისტულ პრესაში (ჟურნალი H2 S04) „ გუღანი”	№ 13	„ახალციხის უნივერსიტეტი” ახალციხე-2013	10 გვერდი

2	ნანული ტალახაძე	<p>იდეოლოგიური დისკურსი ქართულ ფუტურისტულ პრესაში</p> <p>“სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა”</p>		თსუ თბილისი-2013	12 გვერდი
---	-----------------	--	--	------------------	-----------

ანოტაციები

ტექნიციზმის კულტი ქართულ ფუტურისტულ პრესაში
(ჟურნალი H2 SO4)

ნაშრომში განხილულია მეოცე საუკუნის ოციანი წლების საქართველოში ავანგარდისტული ლიტერატურული მიმდინარეობის – ფუტურიზმის დამოკიდებულება სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესისა და ტექნიციზმის ფენომენისადმი, რომელიც აისახა ფუტურისტულ პრესაში. მათ შორის, ჟურნალი „H2 SO4“ ყველაზე გამორჩეული იყო ტექნიციზმის კულტის პროპაგანდით. იგი ყურადღებას ამახვილებდა ტექნიკის ინტერნაციონალურ ხასიათზე, მის უტილიტარულ დანიშნულებაზე და დიდ პოპულარიზაციას უწევდა ახლადფეხადგმულ მასკომუნიკაციის არხებს, განსაკუთრებით-კინოხელოვნებას. ნაშრომში, ასევე გამოკვლეულია ტექნოგენური დარგებისა და კულტურულ-კომუნიკაციური პროცესების გავლენა ავანგარდისტულ ხელოვნებაზე, რომელმაც განსაზღვრა ქართველი ფუტურისტების პოლიტიკურ-იდეოლოგიური პოზიციები და საბჭოთა აღმშენებლობისადმი პოზიტიური დამოკიდებულება.

I

იდეოლოგიური დისკურსი ქართულ ფუტურისტულ პრესაში

ნაშრომში გაანალიზებულია ქართულ ავანგარდისტულ პერიოდულ პრესაში („H2 SO4“, „ლიტერატურა და სხვა“, „დროული“ და “მემარცხენეობა”) გამოქვეყნებული პუბლიკაციების ის პოლიტიკური კონტექსტი, რომლითაც განიხილავდნენ ქართველი ფუტურისტები ლიტერატურულ პროცესებს და პოპულარიზაციას უწევდნენ მემარცხენე იდეოლოგიასა და საბჭოთა აღმშენებლობას. შესწავლილია მათი იდეოლოგიური დისკურსი, რომელიც გაჯერებულია სოციალისტური რევოლუციის აპოლოგიით და ემყარება ფორმულას „უნდა დაინგრეს, რათა აშენდეს“. აქედან გამომდინარე, ქართველი ავანგარდისტები უარყოფდნენ ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობას და ახალი, ანტიხელოვნების შექმნის იდეით გამოდიოდნენ. მათი მრწამსით, ქართული კულტურის განახლება შესაძლებელი იყო ნოვატორული, ე.წ. ზაუმური (დეფორმირებული) ენით, რომლითაც პროპაგანდას უწევდნენ საბჭოთა იდეოლოგიას და ფუტურიზმი მიაჩნდათ სოციალისტური რევოლუციის შესაფერის ხელოვნებად.

--

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					

3				
ანოტაციები				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანული ტალახაძე	„იდეოლოგიური დისკურსი ქართულ ფუტურისტულ პრესაში“ პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის დაბადების 70 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა“	თბილისი, თსუ 2013 3-5 ივნისი
2	ნანული ტალახაძე	უდიტორიის აქტივიზაციის ფორმები სამაუწყებლო მედიაში	ახალციხე სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი 2013 წლის 3 აპრილი
3	ნანული ტალახაძე	ახალი ამბების გაშუქების ეთიკური და პროფესიული სტანდარტები	ახალციხე სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი 2013 წლის 3 აპრილი
4	ნანული ტალახაძე	ქართული დისიდენტური პრესის სათავეებთან	ახალციხე სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი 2013 წლის 25 დეკემბერი

მომხსენებათა ანოტაციები

იდეოლოგიური დისკურსი ქართულ ფუტურისტულ პრესაში

ნაშრომში გაანალიზებულია ქართულ ავანგარდისტულ პერიოდულ პრესაში („H2 SO4“, „ლიტერატურა და სხვა“, „დროული“ და “მემარცხენეობა”) გამოქვეყნებული პუბლიკაციების ის პოლიტიკური კონტექსტი, რომლითაც განიხილავდნენ

ქართველი ფუტურისტები ლიტერატურულ პროცესებს და პოპულარიზაციას უწევდნენ მემარცხენე იდეოლოგიასა და საბჭოთა აღმშენებლობას. შესწავლილია მათი იდეოლოგიური დისკურსი, რომელიც გაჯერებულია სოციალისტური რევოლუციის აპოლოგიით და ემყარება ფორმულას „უნდა დაინგრეს, რათა აშენდეს“. აქედან გამომდინარე, ქართველი ავანგარდისტები უარყოფდნენ ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობას და ახალი, ანტიხელოვნების შექმნის იდეით გამოდიოდნენ. მათი მრწამსით, ქართული კულტურის განახლება შესაძლებელი იყო ე.წ. ზაუმური (დეფორმირებული) ენით, რომლითაც პროპაგანდას უწევდნენ საბჭოთა იდეოლოგიას და ფუტურიზმი მიაჩნდათ სოციალისტური რევოლუციის შესაფერის ხელოვნებად.

ახალი ამბების გაშუქების ეთიკური და პროფესიული სტანდარტები

მოსხენებაში განხილულია მსოფლიო მედიასივრცეში არსებული ახალი ამბების გაშუქების პრაქტიკა, კერძოდ, რადიო-თავისუფლების, ბი-ბი-სის, სი-ბი-ეს-ის სარედაქციო პოლიტიკა, ე.წ. შიდაგანაწესები, რომლებიც განსაზღვრავენ პროფესიული სტანდარტებისა და ეთიკური პრინციპებისადმი ჟურნალისტების დამოკიდებულებას დაუზრუნველყოფენ საზოგადოების სრულფასოვან ინფორმირებას. ასევე, გაანალიზებულია საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებლის საინფორმაციო სამსახურის ფუნქციონირების პარამეტრები, რომელიც განისაზღვრება “მედიაეთიკის კოდექსით“ და, ამ მხრივ, საზოგადოებრივი მაუწყებელი ქართულ მედიასივრცეში ერთადერთი არხია, რომელსაც შემუშავებული აქვს საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით ახალი ამბების გაშუქების ეთიკური და პროფესიული კრიტერიუმები.

უდიტორიის აქტივიზაციის ფორმები სამაუწყებლო მედიაში

მოსხენებაში განხილულია საქართველოში რეციპიენტთან ურთიერთობის ახალი ფორმების ჩამოყალიბების პროცესი, რომელიც განაპირობებს მასობრივი აუდიტორიის თვითაქტუალიზაციის მოთხოვნილებას და ტელე-რადიოგადაცემებში ადამიანების უშუალო ჩართულობას – საჯაროდ გამოთქვან საკუთარი აზრი, შეაფასონ და იმსჯელონ მიმდინარე მოვლენებზე და გადაცემების აქტიურ მონაწილეებად იქცნენ. ინტერაქტიური მაუწყებლობა კარგად ეთვისება სატელევიზიო ბუნებას და საქართველოს ყველა სერიოზული ტელეკომპანია მას აქტიურად იყენებს. ასევე, მოსხენებაში ისტორიულ კონტექსტშია განხილული ტოტალიტარულ ქვეყნებში ინტერაქტიური გადაცემების სპეციფიკა, კერძოდ, საბჭოთა სამაუწყებლო სივრცეში ხელისუფლებისგან კონტროლირებადი მედიის მიერ “ზემოდან” წინასწარ დაგეგმილი ინტერაქტიური გადაცემების ორგანიზების პრაქტიკა. დემოკრატიულ ქვეყნებში კი, სადაც საზოგადოება პლურალისტურია, აუდიტორიის აქტივიზაციის გამოხატვის ყველაზე ქმედითი და ეფექტური საშუალება სამაუწყებლო მედიაა.

ქართული დისიდენტური პრესის სათავეებთან

მოსხენებაში განხილულია საქართველოში არაოფიციალური ჟურნალისტიკის, ე.წ. „სამიზდატების“-თვითგამოცემათა ისტორია. კომუნისტური რეჟიმის პირობებში ცნობილი დისიდენტების მიერ დაარსებული პერიოდული ორგანოების („საქართველოს მოამბე“, „ოქროს საწმისი“, „მატიანე“, „ვესტნიკ გრუზი“, „ჯვარი ვაზისა“ და სხვ.) პრობლემატიკა, ავტორები და ანტისაბჭოთა პროპაგანდის მახასიათებლები. საუბარია გასული საუკუნის 70-იან წლებში საბჭოთა კავშირში

თვითგამოცემების მასობრივ გავრცელებაზე. რუსეთის, ბალტიისპირეთისა და საქართველოს დისიდენტური მოძრაობის ურთიერთკავშირსა და ურთიერთგავლენაზე. მათ წვლილზე საბჭოთა კავშირის დაშლასა და ტოტალიტარული რეჟიმის დამარცხებაში.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოხსენებათა ანოტაციები			

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის
რევაზ გაჩეჩილაძის
2013 წლის მუშაობის ანგარიში

1. **წიგნები/მონოგრაფიები** (სათაური, მოცულობა, გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა, ანოტაცია)

მონოგრაფია: საქართველო მსოფლიო კონტექსტში: მე-20 და 21-ე საუკუნეების პოლიტიკური ცხოვრების ძირითადი მომენტები. 816 გვ. თბილისი: „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“, 2013.

ანოტაცია: წიგნში წარმოდგენილია საქართველოს გეოპოლიტიკისა და ისტორიის მიმოხილვა მსოფლიოში მიმდინარე პროცესების ფონზე. ავტორის მიერ წინა წლებში გამოცემულ მონოგრაფიებთან შედარებით, რომლებიც მხოლოდ მე-20 საუკუნეს ეხებოდა, ამ მონოგრაფიაში ქრონოლოგიური ჩარჩო გაფართოებულია და მოიცავს 21-ე საუკუნის დამდეგის მოვლენებსაც. გარდა ისტორიულ-გეოგრაფიული მიდგომისა, ავტორი განიხილავს პროცესებს პოლიტოლოგიური პოზიციიდანაც.

2. **სტატიები** (სათაური, ჟურნალის დასახელება, ნომერი, ანოტაციები)

2.1. სოციალური ცხოვრება ევროპაში პირველი და მეორე ათასწლეულების მიჯნაზე. *საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალი „მეცნიერება და კულტურა“* ტ. 1, 2013, გვ. 58-67

2.2. „გეოგრაფიული შეცდომები“ დიპლომატიურ პრაქტიკაში (პირველი მსოფლიო ომისდროინდელი ახლო აღმოსავლეთის მაგალითზე). *საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე: ისტორიის, არქეოლოგიისა, ეთნოლოგიის და ხელოვნების ისტორიის სერია*, N 2, 2013

4. სამეცნიერო ფორუმები (კონფერენცია, სესია, სიმპოზიუმი და ა.შ.)

საქართველოში:

4.1. მოხსენება: Стереотипы в грузино-армянских отношениях.
Семинар "Грузинско-Армянские отношения", 1 июня, 2013, Тбилиси

4.2. მოხსენება: The effects of the wars of the 19th and 20th centuries on the emergence of modern nations in the South Caucasus. In: The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah, Conference "The Caucasus at Imperial Twilight: Nationalism, Ethnicity & Nation-Building (1870s-1920s). June 5-8, 2013 Tbilisi, Georgia

4.3. მოხსენება: The conflict-prone potential of the disintegration of empires: political and geographic approach (a case-study of the Russian Transcaucasia, 1917 - 1923)
International Conference "Conflicts in the Causasus: History, Present and Prospects for Resolution". Baku – Tbilisi, July 8 – 11, 2013

4.4. ძირითადი მოხსენება: A Century of Changes: South Caucasian Capitals in Constant Transition (Keynote Lecture). 5th International Urban Geographers of Post-Communist States Conference. September 11, 2013, Tbilisi

4.5. მონაწილე: სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრის ზაფხულის სემინარი: კვლევის განვითარების ხელშეწყობა თსუ-ს სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე, 19- 23 ივლისი, 2013 წ. კვარიათი

უცხოეთში:

4.6. „მრგვალი მაგიდის“ მონაწილე: GLOBSEC Annual Conference – 2013.
Roundtable: Georgia Reality Check. April 20, 2013, Bratislava, Slovakia.

4.7. „უორკშოპის“ მონაწილე: The World Economic Forum and the Atlantic Council Conference. Workshop "The South Caucasus and Central Asia: Scenarios for a Changing Regional Environment." November 23, 2013, Istanbul, Turkey

8. მოპოვებული გრანტები:

ა) შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი:

8.1. „საქართველოს ფარგლებს გარეთ მდებარე ხუროთმოძღვრული ძეგლების ინტერაქტიური ისტორიულ-გეოგრაფიული რუკისა და საცნობარო-საილუსტრაციო

მონაცემთა ბანკის შექმნა“ (პროექტის ხელმძღვანელი). (საგრანტო ხელშეკრულება # 17/05, 2011 წლის 1 დეკემბერი, მოქმედების ვადა 01/12/14)

ბ) საზღვარგარეთული გრანტი:

8.2. "Coping with marginality and exclusion: can refugees communities successfully integrate into mainstream urban societies in Georgia", უფროსი მკვლევარი.

დამფინანსებელი: ASCN. მოქმედების ვადა: IX.2011 – IX.2013.

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

III. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფსიქოლოგიის მიმართულება

ასისტენტ-პროფესორი ხათუნა მარწყვიშვილი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
სრული პროფესორი თამარ გაგოშიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

ბელქანია ნოდარი
გაგოშიძე თამარი
მალრაძე გუგული
სუმბაძე ნანა
ჩიტაშვილი მარინე
წერეთელი მზია
ჯორბენაძე რევაზი
აბაშიძე თამარი
აბზიანიძე შალვა
არუთინოვი ლუიზა
კუტალაძე იამზე
მელიქიშვილი მანანა
მესტვირიშვილი მაია
ქიტაშვილი ანასტასია
აფთარაშვილი ია
გედევანიშვილი ირინე
გოროშიძე გიორგი
დესპოტაშვილი მედეა
თევდორაძე სოფიო
კვანჭილაშვილი ელენე

ლაბარტყავა ნინო
 ლოდია თეონა
 მარწყვიშვილი ხათუნა
 ნადარეიშვილი ვახტანგი
 ჟვანია ირინე
 რობაქიძე მაია
 ტულუში ლაშა
 ფირცხალავა ეკატერინე
 ჩხიკვიშვილი ლია
 ხეჩუაშვილი ლილი
 ჯალიაშვილი მარინე
 დოლიძე სოფიო
 მამუკაძე შორენა

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ემოციური ინტელექტისა და ფსიქიკური აშლილობების ურთიერთმიმართება	ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო, ლექტორთა გლობალური საგრანტო პროექტი	ხათუნა მარწყვიშვილი	ხათუნა მარწყვიშვილი
მოკლე ანოტაცია				
<p>Emotion related personality constructs are essential to deal with clinical disorders while individuals with different personality characteristics imply different coping strategies to deal with disorder. The regulation, expression, perception of emotions is important predictor of health outcomes because emotions provide the fundamental basis for most mental disorders. One of the theoretical models of EI - trait Emotional intelligence model (Petrides, & Furnham, 2000, 2001, 2003). - argues that EI is a personality trait and it is a “constellation of emotion-related self-perceptions located at the lower levels of personality” (Petrides, Pita, Kokkinaki, 2007). Consequently, there should be individual differences in EI for different clinical disorders. The rationale behind this idea is grounded on research that shows that personality is the strongest and most dependable factor underlying differences in clinical disorders.</p> <p>In spite of obvious link of emotional intelligence with clinical disorders there is still lack of research literature about this issue. it’s still not clear which component of EI contributes to the development of different clinical disorders as different components of emotional intelligence may be involved in different mental health problems. Accordingly, the goal of the study is to investigate whether persons who are high</p>				

on emotional intelligence have different coping strategies and fewer clinical disorder symptoms than those low on EI.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კვლევითი გრანტი (2011-2013) “Dispositional and Attitudinal predictors of National Identity”.	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	მაია მესტვირიშვილი	ლუიზა არუთინოვა ხათუნა მარწყვიშვილი ნათია მესტვირიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტო დასრულდა 2013 წლის ოქტომბერს. სრული ანგარიში შეგიძლიათ იხილოთ ბმულზე:

<http://www.ascn.ch/en/research/Completed-Projects/Completed-Projects-Georgia.html>

მოკლე ანოტაცია

Studying the forms and constructs of Social Identities remains very crucial on the way of understanding people’s behavioral and cognitive responses on different social stimulus. Since the collapse of the Soviet Union people has faced social, political and economic challenges affecting tremendously their perception and attitudes. Collective identity has been redefined, raising the need for the understanding of people’s self-perception in new reality - created after 1991.

The present research explores dispositional and situational factors that contribute to the construction of National Identity, which represents one of the forms of collective identity. On the one hand, national identification is influenced by public discourse and political debate and on the other hand - by personal attitudes and traits.

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotic/ nationalistic attitudes and (3) dimensions of religious belief system on National Identity representation in individuals. The study aims to address the following research questions:

- Do cultural orientation and personal attitudes predict representation style of National Identity? And if so, which one of these two is the more robust predictor?
- Whether and/or how the personal dispositions such as religious and patriotism/nationalistic attitudes contribute to the National Identity representation?
- How are individualism and collectivism related to the representation style of National Identity?

The study will enable us to draw empirical picture of cultural and citizenship representation in Georgia, and to understand roots of citizenship representation by linking this to the cultural dimensions.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	აუტიზმის საკვლევო ინსტრუმენტის PEP-3 (ფსიქოსაგანმანათლებლო პროფილი, ავტორები: Schopler, Lansing, Reichler and Marcus) ბავშვების ქართულ	ქართული ორგანიზაცია „პირველი ნაბიჯი“ და UNICEF -ის მხარდაჭერით	ლუიზა არუთინოვი	მკვლევრები: ლუიზა არუთინოვი მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი; ინტერვიუერები: სამაგისტრო

	<p>პოპულაციაზე რესტანდარტიზაცია-ნორმირება.</p> <p>2012-2013 წლები</p>		<p>პროგრამის “ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასება და კონსულტირება” სტუდენტები.</p>
--	---	--	--

ანოტაცია

პროექტი მიზნად ისახავდა აუტიზმის შესაფასებელი ინსტრუმენტის PEP-3-ის (*Eric Schopler, Margaret D. Lansing, Robert J. Reichler, Lee M. Marcus; 2004*) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტაციასა და ნორმირებას. PEP-3-ის საშუალებით შესაძლებელია ბავშვის განვითარების შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის მიღება. ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება და აქტუალურობა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ აუტისტური სპექტრის დარღვევათა მქონე ბავშვების უნარების შეფასება სპეციალისტებისთვის დღემდე სირთულეს წარმოადგენს. შედეგად, მიღებულ იქნა ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე მორგებული ინსტრუმენტი, რომლის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ეფექტიანი ინტერვენციის დაგეგმვის შესაძლებლობას აძლევს სპეციალისტებს. ტესტის ფსიქომეტრულმა ანალიზმა დაადასტურა მისი სანდოობა და ვალიდობა.

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 2,5 – 7,5 წლამდე ასაკის ნორმალური განვითარების მქონე 613 (n ბიჭი=326; n გოგონა=287) და 49 (n ბიჭი=43; n გოგონა =6) აუტისტური სპექტრის დიაგნოზის მქონე 3-დან - 9,1 წლამდე ასაკის ბავშვმა და მათმა მშობლებმა. მშობლები გამოიკითხა მშობლების/ მომვლელთათვის განკუთვნილი კითხვარებით.

კვლევამ მოიცვა თბილისის 21 სკოლა და 35 ბაგა-ბაღი, რომლებიც ქალაქის სხვადასხვა რაიონებიდან პროპორციულად იქნა შერჩეული (რაიონში არსებული შესაბამისი დაწესებულებების რაოდენობის მიხედვით). ამრიგად, კვლევის შედეგები რეპრეზენტატიულია თბილისის მასშტაბით.

მიღებულ მონაცემთა საფუძველზე 10 ასაკობრივი ჯგუფის ბავშვებისთვის (ნორმალური განვითარების მქონეთათვის) დადგინდა შესაბამისი ნორმები, რომლებიც წარმოდგენილია ნედლი ქულებისა და პროცენტების ცხრილების სახით. მათ საფუძველზე შესაძლებელია აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების შეფასება და ინდივიდუალური სასწავლო პროგრამის შედგენა.

მიღებული შედეგები და, რაც მთავარია, შესაბამისი ასაკობრივი ნორმების ცხრილები მიეწოდა შემკვეთ ორგანიზაციას – ქართულ ორგანიზაციას «პირველი ნაბიჯი».

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია მესტვირიშვილი, ხათუნა მარწყვიშვილი, ლუიზა არუთინოვი, ნათია მესტვირიშვილი	მოქალაქეობის ტიპი როგორც სოციო- კულტურული იდენტობა საკონფერენციო მასალების კრებული ”სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა”	მიღებულია დასაბეჭდად	თბილისის სხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10

მოკლე ანოტაცია

ბოლო წლებში სოციალური და პიროვნული იდენტობები სოციალურ მეცნიერებების ფართო განხილვის საგანია, მათ შორის ეროვნული იდენტობების კონსტრუირება და რეპრეზენტაცია განსაკუთრებით პოპულარულ თემატიკად გვევლინება. მოქალაქის იდენტობა ეროვნული იდენტობის ნაწილია და წარმოდგენს ეროვნული უმრავლესობის მიერ ჯგუფისშიდა პროტოტიპის ნიმუშს. მკვლევრები მოქალაქის იდენტობის სამი განსხვავებული ნიმუშის არსებობაზე მიუთითებენ. მათგან ეთნიკური და სახელმწიფო მოქალაქის ტიპის არსებობა ცნობილი და ემპირიულად დადასტურებული ფაქტია. ბოლო წლებში ჩატარებულა კვლევებმა ცხადჰყო, რომ არსებობს მესამე, კულტურაზე ორიენტირებული მოქალაქის იდენტობა. ჩვენი პროექტის მიზანი იყო ემპირიულად შეგვესწავლა მოქალაქის სამივე ტიპი და მათი კორელატები ქართველი ახალგაზრდების მაგალითზე.

კვლევაში მონაწილეობდა 18-14 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის 415 გოგო და 270 ბიჭი სტუდენტი საქართველოს 7 უნივერსიტეტიდან. კვლევის მონაწილეებმა შეავსეს კითხარი რომელიც 4 პუნქტისგან შედგებოდა და იკვლევდა ეროვნული იდენტობის, ნაციონალიზმის და პატრიოტიზმის, რელიგიური შეხედულებების და

ინდივიდუალიზმის/კოლექტივიზმის როგორც კულტურული კონტრუქტის სიძლიერეს. მონაცემების ანალიზმა შემდეგი სურათი გამოავლინა: რესპონდენტების 56% ირჩევს კულტურაზე ორიენტირებულ მოქალაქის იდენტობას, 25% სახელმწიფო, ხოლო 19% ეთნიკურს. კულტურაზე ორიენტირებული და ეთნიკური მოქალაქის ტიპები დადებით კორელაციაში არიან პატრიოტიზმთან, ნაციონალიზმთან და რელიგიის ორთოდოქსულ განზომილებასთან, მაშინ როდესაც სახელმწიფოებრივი მოქალაქის ტიპის მაჩვენებელი მხოლოდ სუსტად კორელირებს რელიგიურობასთან და არ კორელირებს ნაციონალიზმთან. რეგრესიულმა ანალიზმა უჩვენა, რომ მოქალაქის იდენტობის ტიპებისათვის სანდო პრედიქტორული ღირებულება გააჩნია ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, ეროვნული იდენტობის სიძლიერის და ორთოდოქსულობის მაჩვენებლებს.

კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანად აფართოვებს ქართველი ახალგაზრდების სამოქალაქო იდენტობის შესახებ ცოდნას და სამომავლო კვლევითი პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო და მნიშვნელოვან საწყისს ქმნის.

2) უცხოეთში

დასაბუქლად წარდგენილი სტატიები:

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ა. სივლინგი, ვ. პეტრიდესი, ხ. მარწყვიშვილი	A criterion- referenced approach to refining the measurement domains of psychological constructs	European Journal of Personality		

მოკლე ანოტაცია

Driven by the challenge of delineating individual-difference constructs, this article outlines and tests the theoretical framework of a new empirical approach to refining content domains. The approach is an adaptation of criterion-keying to the level of a construct's facets and intends to help researchers evaluate both the predictive utility and conceptual adequacy of individual facets within theoretically derived content domains. It is illustrated and tested in the context of trait EI, using data from five different samples collected across Europe. Latent composites of the criteria derived from previous validation studies of the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (Petrides, 2009) were regressed on the 15 trait EI facets using backward elimination. The analyses led to a subset of nine facets, which had predictive effects in at least one of the five samples. A composite

of these nine facets consistently showed greater predictive utility and incremental validity, relative to personality, than the original 15-facet composite. Implications for construct development, trait EI theory, and future research directions concerning related constructs are discussed.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მომხსენება	<i>Then & Now: Historical Trends & Current Tendencies of Citizenship Representation in Georgia</i>	The 4 th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s) June 5-9, 2013 Tbilisi, Republic of Georgia.
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>Researchers agree that national identity is a multidimensional concept, which is altered by different social and historical changes and is represented in three: civic, ethnic and cultural ways.</p> <p>This research aims at 1. Examining historical and conceptual background of national identity representation in Georgia. 2. Empirically validating existence of ethnic, civic and cultural citizenship representation styles 3. Defining predictive value of attitudinal and cultural constructs for different citizenship styles.</p> <p>The research explores two related evidence: historical data and empirical findings.</p> <p>After reviewing the writings of 19th-20th century public figures it became obvious that national identity was understood as a unity of elements, which includes attributes of civic, ethnic and cultural citizenship representations. Simple and elegant formula of Georgian nationality “Fatherland, Language and Faith” created by Ilia Chavchavdze became the mainstream idea of the epoch. National feelings were defined as “...something that is inherent and entails the elements such as language, historical past, prominent public figures, territory, Georgian literature, etc.”(Vaja-Pshavela, 1905). Later, the concept of national identity has been expanded by adding several features such as: “culture, art, faith, mythology, traditions and worldview”(Qiqodze,G., 1908). Taking into account historical data we find that by the end of nineteenth century national identity was defined as a constellation of historical, cultural and social elements where religion, language, common culture and history prevailed.</p> <p>Searching for those elements in modern reality we conducted a survey on 600 BA and MA students at different Universities in Georgia. Our data confirm presence of three citizenship styles in Georgian youth: 56% of respondents represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Further analysis shows interesting correlational patterns between the different constructs of national identification: cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358. p<.01$) but has only very weak association with patriotism ($r<.2$).</p> <p>Present research on Georgian adult sample empirically proves co-existence of three citizenship representation styles. Generally we found that modern national identity is strongly associated with culture rather than with civic rights or ethnic origins. We also defined predictors for each representation type of national identity. Besides it became clear that the elements of national identity – religion, language culture, etc., which were defined a century ago, are still embodied in people’s cognition and have high predictive value for different aspects of identity representations.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მომხსენება	“Discovering Citizneship representation styles in Georgia: Religion, Culture and Attitudes”.	3rd ASCN Annual Conference “Political Transformation And Social Change In The South Caucasus: Georgia, Armenia And Azerbaijan In Perspective”, 2013, Tbilisi

მოკლე ანოტაცია

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism, and (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals. 415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed a questionnaire measuring patriotism and nationalism, citizenship representation style, national identification, individualism /collectivism and religious orientation. The research results reveal that: (1) The degree of national identification is the strongest predictor for any type of citizenship style, (2) Cultural and civic citizenship styles are positively associated with patriotism, nationalism and Orthodoxy, whereas, civic citizenship has no association with nationalism and is only weakly associated with Orthodoxy and patriotism, and (3) Orthodoxy partially mediates the relationship between a patriotic and ethnic citizenship style.

These findings highlight the importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and point out that religious attitudes determine the relationship between attitudes and citizenship styles

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტერიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტერიშვილი. სასტენდო	“რას ნიშნავს იყო ქართველი- რელიგია, მოქალაქეობა და პატრიოტიზმი”.	მოხსენება ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული (APA) აღმოსავლეთ ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის კონფერენცია. ნიუ-იორკი, ამერიკის შეერთებული შტატები. 1-4 მარტი, 2013
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>This study aims to explore the behavioural and emotional dimensions of Georgian national identity and to determine a pattern of their interrelation. An additional goal is to find out whether cultural constructs, religious and nationalistic attitudes are significant predictors of citizenship style. We hypothesized that: (1) Civic and cultural citizenship types would be positively correlated with patriotism and positively with each other (2) Ethnic citizenship type would have positive association with nationalism and orthodoxy (3) Collectivism would positively associated with nationalistic attitudes and with orthodoxy.</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	მ. მესტერიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტერიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“მოქალაქეობის სტილის კომპლექსურობა: რელიგია, კულტურა და შეხედულებები”.	განათლების და კვლევის ინტერდისციპლინარული გლობალური ქსელი, მე-8 საერთაშორისო კონფერენცია “მოქალაქეობა, ჩართულობა და პლურალიზმი”, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-24 მარტი, 2013
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals.</p> <p>415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed the set of questionnaire measuring patriotism and nationalism (Kosterman & Feshbach, 1989), citizenship</p>			

representation style (Vanbeselaere, 2007), Individualism /collectivism (IC) (Fisher, 2009) and religious orientation (Duriez et al., 2005).

The data show that 56% of respondent represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Analysis shows interesting correlational patterns between the constructs of national identification: Cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p,<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358. p<.01$) but shows very weak association with patriotism ($r<.2$).

Regression analysis revealed that cultural citizenship style is significantly predicted by degree of national identification ($\beta =.26$), nationalism ($\beta =.21$), patriotism ($\beta =.18$), ingroup attitude ($\beta =.13$) and second navette ($\beta =.16$), $F(7,416)=60.22$ (adjustedR2 =.495, all $ps<.00$.) When civic citizenship style was regressed on the same set of predictors, patriotism showed no significant predictive value, nationalism became significant negatively predictor ($\beta =-.19$) but national identification ($\beta =.24$), ingroup attitude ($\beta =.17$) and second navette ($\beta =.21$) still positively contributed to prediction of civic citizenship style ($F(9.373)=10.416$, adjustedR2=18.2, all $ps<.00$). When predicting ethnic citizenship representation patriotism ($\beta =-.15$) and second navette ($\beta =-.21$) became significant negative predictors, national identification ($\beta =.20$) and nationalism ($\beta =.43$) remained as positive ones and orthodoxy ($\beta =.22$) and collectivism ($\beta =.10$) has been emerged as new positive significant predictors ($F(9.379)=26.99$, adjustedR2=.376, all $ps<.00$).

These findings highlight importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and pointing out that degree of identification, nationalism and religious attitudes are the key predictors of citizenship style.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	ბ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტვირიშვილი, ქ. ლორთქიფანიძე. ზეპირი მომხსენება	ემოციური ინტელექტისა და გუნება-განწყობილების აშლილობების ურთიერთმიმართება	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.

ანოტაცია

An inability to deal with negative emotions is considered a risk factor for affective disorders. There is a distinct lack of empirical research investigating the relationship between emotional intelligence and depression, particularly in clinical samples. The present study was designed to investigate whether emotional self-perceptions of individuals with affective disorders differ from those of without mental illnesses; we also examined whether emotional intelligence predicts mood disorders and other primary psychiatric symptom dimensions. Twenty-seven psychiatric inpatients (48.1 % male and 51.9 % female; M of age = 35.89, SD=11.17) with mixed diagnosis of affective disorders and sixty group-matched controls completed (1) The Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009); (2) The Hopkins Symptom Check-list (HSCL) and (3) short demographic disease-specific questionnaire. A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with patients with affective disorders scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different psychiatric primary symptom dimensions. The results suggest that low emotional intelligence represents a risk factor for affective disorders; more research is required to be done with clinical population to clarify exactly which

components of emotional intelligence contribute to the development of which specific mental disorders.			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	ბ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი ლ. არუთინოვი (ზეპირი მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი -პიროვნული აშლილობების პრედიქტორი?	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.
ანოტაცია			
<p>Disturbances in emotion are associated with most of the diagnostic criteria of the personality disorders, though the role of emotional intelligence in the diagnosis of personality disorders has been the subject of limited research. The present study was designed to investigate the relationships between trait emotional intelligence (trait EI), personality disorder symptomatology and aggression in an undergraduate student sample. One hundred and twenty university students (27.1 % male and 71.7 % female; M of age = 19.23, SD=2.45) were administered with (1) Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009), along with (2) Personality Disorder Questionnaire-4 (PDQ-4) (Hyler E. Steven, 1994), and (3) Buss-Durkee Hostility Inventory (BDHI) (Buss & Durkee, 1957). Results of multivariate regression analysis indicated that trait EI predicts most personality disorder symptomatology (Wilks' $\lambda = .63$, $F(10,110) = 5.97$, $p = .000$) ($\beta = -.265$ to $\beta = -.424$); different trait EI variables contribute to development of different personality disorders; hostile affectivity was positively related with almost all personality disorder symptoms; multivariate regression showed trait EI variables predict anger and hostility dimensions. The results suggest that different components of emotional intelligence contribute to the development of different personality disorder symptomatology. More research is required to replicate the results with clinical population.</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5	ბ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი, ლ. არუთინოვი, ქ. ლორთქიფანიძე (ზეპირი მოხსენება)	სხვა სამყაროში ცხოვრება: ემოციებთან დაკავშირებული თვით- პერცეფციების კავშირი ფსიქიკურ აშლილობებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების კვლევის საერთაშორისო საზოგადოების კონფერენცია, ივლისი, 2013, ბარსელონა, ესპანეთი
მოკლე ანოტაცია			
<p>The study investigated whether emotion-related self-perceptions of individuals with mental disorders are affected by those disorders. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence profiles of 28 inpatients with schizophrenia spectrum disorders against the profiles of 48 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). In Study 2, we examined if trait EI predicts mental health (168 non-clinical participants) using Hopkins Symptom Checklist. In study 3, we investigated whether specific trait EI variables contribute to development of specific primary symptom dimensions (60 psychiatric inpatients). A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with schizophrenia spectrum patients scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different symptom dimensions; trait EI predicts all primary symptom dimensions and is a unique contributor to overall state of mental health.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	ხ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტირიშვილი, კ. პეტრიდესი (სასტენდო მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი ბრმა და შეზღუდული მხედველობის მქონე პირებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების ფსიქოლოგიის ბრიტანული ასოციაცია, 2013, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The potential effect of vision loss on personality has been the subject of limited research. The present study was designed to determine whether emotion-related self-perceptions of individuals with visual impairments are affected by those impairment. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence (trait EI) profiles of 24 adolescents from boarding school for blind and visually impaired children against the profiles of 24 case-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire - Adolescent Full Form (TEIQue-AFF). In Study 2, we compared the trait EI profiles of 68 adults with visual impairments against the profiles of 77 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). A multivariate analysis of variance revealed a significant multivariate main effect for group with visually impaired participants scoring significantly lower than controls on most of TEIQue facets in both groups - in adolescents (Wilks' $\lambda = .36$, $F(15,30) = 2.07$, $p = .002$, $\eta^2 = .637$) as well as in adults (Wilks' $\lambda = .68$, $F(15,127) = 4.02$, $p = .000$, $\eta^2 = .322$). There were also some significant main effects of gender on some TEIQue facets and factors.</p>			

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ფსიქოლოგიის
მიმართულების 2013 წლის სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის მოკლე ანგარიში

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
პროფესორი თამარ გაგოშიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

გაგოშიძე თამარი, პროფესორი
ბელქანია ნოდარი, პროფესორი
მალრაძე გუგული, პროფესორი
სუმბაძე ნანა, პროფესორი
ჩიტაშვილი მარინე, პროფესორი
წერეთელი მზია, პროფესორი
ჯორბენაძე რევაზი, პროფესორი
აბაშიძე თამარი, ასოცირებული პროფესორი
აბზიანიძე შალვა, ასოცირებული პროფესორი
არუთინოვი ლუიზა, ასოცირებული პროფესორი
კუტალაძე იამზე, ასოცირებული პროფესორი
მელიქიშვილი მანანა, ასოცირებული პროფესორი
მესტერიშვილი მაია, ასოცირებული პროფესორი
ქიტიაშვილი ანასტასია, ასოცირებული პროფესორი
გოროშიძე გიორგი, ასოცირებული პროფესორი
ნადარეიშვილი ვახტანგი, ასოცირებული პროფესორი
აფთარაშვილი ია, ასისტენტ-პროფესორი
გედევანიშვილი ირინე, ასისტენტ-პროფესორი
დესპოტაშვილი მედეა, ასისტენტ-პროფესორი
თევდორაძე სოფიო, ასისტენტ-პროფესორი
კვანჭილაშვილი ელენე, ასისტენტ-პროფესორი
ლაზარტყავა ნინო, ასისტენტ-პროფესორი
ლოდია თეონა, ასისტენტ-პროფესორი
მარწყვიშვილი ხათუნა, ასისტენტ-პროფესორი
მამუკაძე შორენა, ასისტენტ-პროფესორი
ჟვანია ირინე, ასისტენტ-პროფესორი
რობაქიძე მაია, ასისტენტ-პროფესორი
ტულუში ლაშა, ასისტენტ-პროფესორი
ფირცხალავა ეკატერინე, ასისტენტ-პროფესორი
ჩხიკვიშვილი ლია, ასისტენტ-პროფესორი
ხეჩუაშვილი ლილი, ასისტენტ-პროფესორი
ჯალღიაშვილი მარინე, ასისტენტ-პროფესორი
დოლიძე სოფიო, ასისტენტ-პროფესორი

2013 წელს ფსიქოლოგიის მიმართულების პროფესორების სამეცნიერო აქტივობა შეადგენს შემდეგს:

- სახელმწიფო დაფინანსებით განხორციელებული პროექტები: 2
- საგრანტო დაფინანსებით განხორციელებული პროექტები: 29
- მონოგრაფია საქართველოში: 1
- სახელმძღვანელო საქართველოში: 11
- კრებული საქართველოში: 2
- სტატია საქართველოში: 18
- სტატია უცხოეთში: 7
- სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა საქართველოში: 14
- სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა უცხოეთში: 22

შენიშვნა: რამდენიმე შემთხვევაში აქტივობას არ აქვს დართული ანოტაცია/შედეგები.

პროფესორი თამარ გაგომიძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მუშა მეხსიერების ნეიროფსიქოლოგიური ანალიზი და შუბლისა და საფეთქლის ფოკალური ეპილეფსიების დროს.	ნევროლოგიისა და ნეიროფსიქოლოგიის ინსტიტუტი	თ. გაგომიძე	ჟ. მოსიაშვილი თ. გაგომიძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>კლასიკური შეხედულება იმის შესახებ, რომ მუშა მეხსიერება შუბლის წილების ფუნქციაა, ხოლო ხანგრძლივ მეხსიერებას კი საფეთქლის წილები უზრუნველყოფენ, კითხვის ნიშნის ქვეშ დადგა, რადგან არსებობს კვლევები, რომლებიც მუშა მეხსიერების ანატომიურ საფუძვლად არა მხოლოდ შუბლის, არამედ საფეთქლის წილსაც განიხილავენ.</p> <p>შეხედულებების გამო, ამ მიმართულებით კვლევა კვლავაც ღირებულია.</p> <p>მოცემული კვლევის მიზანია საფეთქლისა და შუბლის წილის ეპილეფსიის მქონე 18-40 წლის პირებში მუშა მეხსიერების შესწავლა და ამ ორ სინდრომთან დაკავშირებული მუშა მეხსიერების დეფიციტის ერთმანეთთან შედარება. კვლევის ამოცანებია იმის გარკვევა, შეინიშნება თუ არა მუშა მეხსიერების დეფიციტი საფეთქლის წილის ეპილეფსიის დროს და უპირატესად მუშა მეხსიერების რომელი კომპონენტის დაქვეითებას მოიცავს აღნიშნული</p>				

დეფიციტი. ასავე მნიშვნელოვანია იმის ჩვენება, განსხვავდება თუ არა მუშა მესსიერების შესრულების დონე ამ ორ ეპილეფსიურ სინდრომს შორის.

კვლევა ჩატარდა ორ ექსპერიმენტულ ჯგუფსა და ერთ საკონტროლო ჯგუფზე. საკონტროლო ჯგუფებს წარმოადგენდნენ საფეთქლისა და შუბლის წილის ეპილეფსიის მქონე 33 პაციენტი, საკონტროლო ჯგუფისთვის კი შეირჩა 33 ჯანმრთელი ცდის პირი. საკონტროლო და ექსპერიმენტული ჯგუფები დაბალანსდა სქესის, ასაკისა და განთლების მიხედვით.

კვლევის შედეგების მიხედვით საფეთქლის და შუბლის წილის ეპილეფსიის მქონე პირების მუშა მესსიერების სხვადასხვა კომპონენტია დეფიციტური და ორივე ჯგუფი სანდოდ განსხვავდება ჯანმრთელი პირებისგან. შუბლის წილის დაზიანება იწვევს ცენტრალური აღმასრულებელი კომპონენტის დეფიციტს, მაშინ, როცა საფეთქლის წილის დაზიანება მუშა მესსიერების ფონოლოგიური მარყუჟის და ვიზუალური მატრიცის დაზიანებას იწვევს.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	კავშირი თავის ტვინის პრეფრონტალური ქერქის ფუნქციონირებასა და	ნევროლოგიისა და ნეიროფსიქოლოგიის ინსტიტუტი	თ. გაგომიძე	მ. მეტრეველი თ. გაგომიძე

ანოტაცია

არცთუ დიდი ხანია, რაც განვითარების ფსიქოლოგია მზრუნველისადმი ბავშვის ადრეული მიჯაჭვეულობით დაინტერესდა; ნეიროფსიქოლოგების მიერ ერთ დროს უფუნქციოდ მიჩნეული პრეფრონტალური ქერქი თავის ტვინის "მმართველ პუნქტად" აღიარეს და "გონების თეორია", როგორც ადამიანური კოგნიციის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი, ფსიქოლოგიური კვლევების ფოკუსში მოექცა. მიუხედავად იმისა, რომ მათ შორის კავშირი ნეიროფსიქოლოგიურ "აღქმიად" არის მიჩნეული, უკვე 20 წელია ნეირომეცნიერების, განვითარებისა და კლინიკური ფსიქოლოგების ინტერესი მეცნიერული და გამოყენებითი ღირებულების გამო ამ საკითხის მიმართ არ იკლებს. მოცემული ნაშრომის ამოცანებია: 1) მზრუნველისადმი ბავშვის მიჯაჭვეულობასა და "გონების თეორიის" გამოყენებას, 2) მზრუნველისადმი ბავშვის მიჯაჭვეულობასა და პრეფრონტალური ქერქის ფუნქციონირებას, 3) "გონების თეორიის" გამოყენებასა და პრეფრონტალური ქერქის ფუნქციონირებას შორის კავშირის კვლევა. კვლევის შედეგად სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი კორელაციური კავშირი გამოვლინდა მიჯაჭვეულობასა და "გონების თეორიას", ასევე "გონების თეორიასა" და პრეფრონტალური ქერქის ფუნქციონირებას შორის, მაგრამ კავშირი მიჯაჭვეულობასა და პრეფრონტალური ქერქის ფუნქციონირებას შორის არ დადასტურდა. ნაშრომში წარმოდგენილია ბავშვების, რომლებიც დედებთან იზრდებიან, აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვებისა და ჩვილ ბავშვთა სახლის აღსაზრდელების მონაცემებს შორის განსხვავებების ჯგუფთაშორისი ანალიზი. გარდა ამისა, განხილულია მიჯაჭვეულობის კითხვარში, პრეფრონტალური ქერქის ფუნქციონირებისა და "გონების თეორიის" შესაფასებელ დავალებებში გამოვლენილი ასაკთაშორისი და სქესთაშორისი

განსხვავებები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თამარ გაგოშიძე	ხარისხიანი სკოლამდელი განათლება და მისი როლი საზოგადოების ეკონომიკურ კეთილდღეობაში	სკოლამდელი განათლების 1 საერთაშორისო კონფე- რენცია, თბილისი, 27.09. 2013
2	თამარ გაგოშიძე	Neuropsychological Assessment of Patients with Epilepsy. The Case of Georgian Epilepsy Registry.	International Conference Devoted to 65th Anniversary of Clinical Neurophysiology in Georgia Institute of Neurology and Neuropsychology. 9-10.10, 2013
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

პროფესორი ნანა სუმბაძე

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასა-	დამფინანსებელი	პროექტის	პროექტის
---	----------------	----------------	----------	----------

	ხელეба	ორგანიზაცია	ხელმძღვანელი	შემსრულებლები
1	საზოგადოების დამოკიდებულება ოჯახური ძალადობის მიმართ	გაეროს ქალთა ორგანიზაცია	ნანა სუმბაძე	ნანა სუმბაძე
2	საზღვრისპირა მცხოვრებ დევნილ ქალთა საჭიროებების კვლევა	გაეროს ქალთა ორგანიზაცია	მადონა ხარებავა	ნანა სუმბაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ნანა სუმბაძე	სამოქალაქო ჩართულობის დეტერმინანტები და შედეგები	თბილისი	365 ქართულ და ინგლისურ ენებზე
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3				
ანოტაციები				

პროფესორი მზია წერეთელი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
---	---------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

1	საქართველოს სტუდენტების ინტერკულტურული სენსიტიურობა	კვლევითი პროექტი ASCN	მზია წერეთელი	მზია წერეთელი ნინო შარაშენიძე ირინე გედევანიშვილი ლაშა ხოჯანაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

ასოცირებული პროფესორი თამარ აბაშიძე

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„ეთნიკური უმცირესობების ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა“	ესტონეთი (იანა ტონესონის ინსტიტუტი)/ საქართველო (სტრატეგიისა და საერთაშორისო კვლევის ფონდი)	ქეთევან ემხვარი - საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო კვლევის ფონდი	ირინა ჟვანია, თამარ აბაშიძე, ანასტასია ქიტიაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
პროექტის მიზანია ეთნიკური სომხების ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციის საკითხის შესწავლა; კვლევის მიზანი, იყო ჯავახეთში არსებული ვითარების შესწავლა, მოსახლეობის გამოკითხვა ისეთ საკითხებთან დაკავშირებით, როგორცაა: ცხოვრებით კმაყოფილება, განათლებისა და დასაქმებისადმი ხელმისაწვდომობა, თვითიდენტიფიკაცია, დამოკიდებულება სხვადასხვა ჯგუფების მიმართ და ა.შ.				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	სახელმძღვანელოს თარგმნა “Social Psychology” Shelley E. Taylor, Letitia Anne Peplau , David O. Sears , 2006	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფონდი ღია საზოგადოება	ნანა სუმბაძე	ნანა სუმბაძე, თამარ აბაშიძე, თამარ მახარაძე, ანასტასია ქიტიაშვილი, ირინა ჟვანია
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
სახელმძღვანელოს თარგმნის დასრულების შემდეგ, ფსიქოლოგიისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის ხელმისაწვდომი გახდება ქართულენოვანი რიდერი სოციალურ ფსიქოლოგიაში. ამ ეტაპზე ნათარგმნია სახელმძღვანელოს მხოლოდ ნაწილი.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მთარგმნელობითი	“Social Psychology”	თბილისის	
2	ჯგუფი: ნ. სუმბაძე,	Shelley E. Taylor,	სახელმწიფო	
3	თ. აბაშიძე, თ. მახარაძე, ა. ქიტიაშვილი, ი. ჟვანია	Letitia Anne Peplau , David O. Sears , 2006	უნივერსიტეტი	
ანოტაციები				
სახელმძღვანელოს თარგმნის დასრულების შემდეგ, სტუდენტებისათვის ხელმისაწვდომი გახდება სრულყოფილი ქართულენოვანი რიდერი სოციალურ ფსიქოლოგიაში.				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. აბაშიძე,	“Опрос населения Джавахети Барометр 2013” В сборнике «Джавахети: вызовы и перспективы»	XXX	GFSIS, თბილისი - 2013	15 გვერდი
2	ი. ჟვანია,				
3	ა. ქიტიაშვილი				
ანოტაცია					

სტატია ეხება ეთნიკური სომხების ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციის საკითხს და ეყრდნობა ჯავახეთის მოსახლეობის გამოკითხვას ისეთ თემებთან დაკავშირებით როგორცაა: ცხოვრებით კმაყოფილება, განათლებისა და დასაქამებისადმი ხელმისაწვდომობა, თვითიდენტიფიკაცია, დამოკიდებულება სხვადასხვა ჯგუფებს შორის და ა.შ. კვლევის შედეგები საფუძვლად დაედო გარკვეული რეკომენდაციების შემუშავებას.

ასოცირებული პროფესორი შალვა აბზიანიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	თავები მონოგრაფიისა „პოლიტიკა და ფსიქოლოგია“	შალვა აბზიანიძე	შალვა აბზიანიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დაწერილია მონოგრაფიის 4 თავი			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სტუდენტური დებატები და პოლიტიკური რეფორმები	USAID	თინათინ ცერცვაძე	შალვა აბზიანიძე სოფიო ვეფხვაძე
დამუშავებულია დებატების თეორიის ძირითადი პრინციპები და სტუდენტური დებატების ეფექტურობა და როლი პოლიტიკური რეფორმების პროცესში.				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	დებატები ცვლილებებისათვის	კავკასიის დემოკრატიისა და განვითარების ინსტიტუტი	თინათინ ცერცვაძე	შალვა აბზიანიძე სოფიო ვეფხვაძე
3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	უსინათლოებისთვის	სპორტის და	თინათინ ცერცვაძე	შალვა აბზიანიძე

	ს დებეტების სწავლება	ახალგაზრდობის სამინისტრო		სოფიო ვეფხვაძე
--	-------------------------	-----------------------------	--	----------------

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შალვა აბზიანიძე	რიდერი პოლიტიკური ფსიქოლოგია	ოფიციალურად არ გამოცემულა	220
2	შალვა აბზიანიძე	რიდერი კულტურული ფსიქოლოგია	“	215
3	შალვა აბზიანიძე	ვიდეო პრეზენტაცია- სოციალური ფსიქოლოგია		
4	შალვა აბზიანიძე	ვიდეო პრეზენტაცია – პოლიტიკური ფსიქოლოგია		
<p>ლიდერები ეძრვნება პოლიტიკური ფსიქოლოგიისა და კულტურული ფსიქოლოგიის რჩეულ თავებს.</p> <p>ვიდეოპრეზენტაციები (განსხვავებით ჩვეულებრივი პრეზენტაციებისაგა) შეიცავენ განსახელვევ საკითხებთან დაკავშირებული კვლევების ორიგინალ ვიდეო ჩანაწერებს და სხვა საჭირო ვიდეო მასალას.</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				

ასოცირებული პროფესორი ლუიზა არუთინოვი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	აუტიზმის საკვლევო ინსტრუმენტის PEP-3 (ფსიქოსაგანმანათლებლო პროფილი, ავტორები: Schopler, Lansing, Reichler and Marcus) ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე რესტანდარტიზაცია-ნორმირება. 2012-2013 წლები	ქართული ორგანიზაცია „პირველი ნაბიჯი“ და UNICEF -ის მხარდაჭერით	ლუიზა არუთინოვი	მკვლევრები: მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი; ინტერვიუერები: სამაგისტრო პროგრამის “ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასება და კონსულტირება” სტუდენტები.

ანოტაცია

პროექტი მიზნად ისახავდა აუტიზმის შესაფასებელი ინსტრუმენტის PEP-3-ის (Eric Schopler, Margaret D. Lansing, Robert J. Reichler, Lee M. Marcus; 2004) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტაციასა და ნორმირებას. PEP-3-ის საშუალებით შესაძლებელია ბავშვის განვითარების შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის მიღება. ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება და აქტუალურობა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ აუტისტური სპექტრის დარღვევათა მქონე ბავშვების უნარების შეფასება სპეციალისტებისთვის დღემდე სირთულეს წარმოადგენს. შედეგად, მიღებულ იქნა ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე მორგებული ინსტრუმენტი, რომლის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ეფექტიანი ინტერვენციის დაგეგმვის შესაძლებლობას აძლევს სპეციალისტებს. ტესტის ფსიქომეტრულმა ანალიზმა დაადასტურა მისი სანდოობა და ვალიდობა.

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 2,5 – 7,5 წლამდე ასაკის ნორმალური განვითარების მქონე 613 (n ბიჭი=326; n გოგო=287) და 49 (n ბიჭი=43; n გოგონა =6) აუტისტური სპექტრის დიაგნოზის მქონე 3-დან - 9,1 წლამდე ასაკის ბავშვმა და მათმა მშობლებმა. მშობლები გამოიკითხა მშობლების/ მომვლელთათვის განკუთვნილი კითხვარებით.

კვლევამ მოიცვა თბილისის 21 სკოლა და 35 ბაგა-ბაღი, რომლებიც ქალაქის სხვადასხვა რაიონებიდან პროპორციულად იქნა შერჩეული (რაიონში არსებული შესაბამისი დაწესებულებების რაოდენობის მიხედვით). ამრიგად, კვლევის შედეგები რეპრეზენტატულია თბილისის მასშტაბით.

მიღებულ მონაცემთა საფუძველზე 10 ასაკობრივი ჯგუფის ბავშვებისთვის (ნორმალური განვითარების მქონეთათვის) დადგინდა შესაბამისი ნორმები, რომლებიც წარმოდგენილია ნედლი ქულებისა და პროცენტების ცხრილების სახით. მათ საფუძველზე შესაძლებელია აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების შეფასება და ინდივიდუალური სასწავლო

პროგრამის შედეგა.
მიღებული შედეგები და, რაც მთავარია, შესაბამისი ასაკობრივი ნორმების ცხრილები მიეწოდა შემკვეთ ორგანიზაციას – ქართულ ორგანიზაციას «პირველი ნაბიჯი».

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კვლევითი გრანტი (2011-2013) “Dispositional and Attitudinal predictors of National Identity”.	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	მაია მესტვირიშვილი	ლუიზა არუთინოვა ხათუნა მარწყვიშვილი ნათია მესტვირიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტი დასრულდა 2013 წლის ოქტომბერს. სრული ანგარიში შეგიძლიათ იხილოთ ბმულზე:

<http://www.ascn.ch/en/research/Completed-Projects/Completed-Projects-Georgia.html>

მოკლე ანოტაცია

Studying the forms and constructs of Social Identities remains very crucial on the way of understanding people’s behavioral and cognitive responses on different social stimulus. Since the collapse of the Soviet Union people has faced social, political and economic challenges affecting tremendously their perception and attitudes. Collective identity has been redefined, raising the need for the understanding of people’s self-perception in new reality - created after 1991. The present research explores dispositional and situational factors that contribute to the construction of National Identity, which represents one of the forms of collective identity. On the one hand, national identification is influenced by public discourse and political debate and on the other hand - by personal attitudes and traits. The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotic/ nationalistic attitudes and (3) dimensions of religious belief system on National Identity representation in individuals. The study aims to address the following research questions:

- Do cultural orientation and personal attitudes predict representation style of National Identity? And if so, which one of these two is the more robust predictor?
- Whether and/or how the personal dispositions such as religious and patriotism/nationalistic attitudes contribute to the National Identity representation?
- How are individualism and collectivism related to the representation style of National Identity?

The study will enable us to draw empirical picture of cultural and citizenship representation in Georgia, and to understand roots of citizenship representation by linking this to the cultural dimensions.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია მესტერიშვილი, ხათუნა მარწყვიშვილი, ლუიზა არუთინოვი, ნათია მესტერიშვილი	მოქალაქეობის ტიპი როგორც სოციო- კულტურული იდენტობა საკონფერენციო მასალების კრებული “სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა”.	მიღებულია დასაბუჯდად	თბილისის სხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10

მოკლე ანოტაცია

ბოლო წლებში სოციალური და პიროვნული იდენტობები სოციალურ მეცნიერებების ფართო განხილვის საგანია, მათ შორის ეროვნული იდენტობების კონსტრუირება და რეპრეზენტაცია განსაკუთრებით პოპულარულ თემატიკად გვევლინება. მოქალაქის იდენტობა ეროვნული იდენტობის ნაწილია და წარმოდგენს ეროვნული უმრავლესობის მიერ ჯგუფის შიდა პროტოტიპის ნიმუშს. მკვლევრები მოქალაქის იდენტობის სამი განსხვავებული ნიმუშის არსებობაზე მიუთითებენ. მათგან ეთნიკური და სახელმწიფო მოქალაქის ტიპის არსებობა ცნობილი და ემპირიულად დადასტურებული ფაქტია. ბოლო წლებში ჩატარებულმა კვლევებმა ცხადყო, რომ არსებობს მესამე – კულტურაზე ორიენტირებული მოქალაქის იდენტობა. ჩვენი პროექტის მიზანი იყო ემპირიულად შეგვესწავლა მოქალაქის სამივე ტიპი და მათი კორელატები ქართველი ახალგაზრდების მაგალითზე.

კვლევაში მონაწილეობდა 18-14 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის 415 გოგო და 270 ბიჭი სტუდენტი საქართველოს 7 უნივერსიტეტიდან. კვლევის მონაწილეებმა შეავსეს კითხარი, რომელიც 4 ნაწილისგან შედგებოდა და იკვლევდა ეროვნული იდენტობის, ნაციონალიზმის და პატრიოტიზმის, რელიგიური შეხედულებების და ინდივიდუალიზმის/კოლექტივიზმის როგორც კულტურული კონტრუქტის სიძლიერეს. მონაცემების ანალიზმა შემდეგი სურათი გამოავლინა: რესპონდენტების 56% ირჩევს კულტურაზე ორიენტირებულ მოქალაქის იდენტობას, 25% სახელმწიფო, ხოლო 19% ეთნიკურს. კულტურაზე ორიენტირებული და ეთნიკური მოქალაქის ტიპები დადებით კორელაციაში არიან პატრიოტიზმთან, ნაციონალიზმთან და რელიგიის ორთოდოქსულ განზომილებასთან, მაშინ როდესაც სახელმწიფოებრივი მოქალაქის ტიპის მაჩვენებელი

მხოლოდ სუსტად კორელირებს რელიგიურობასთან და არ კორელირებს ნაციონალიზმთან. რეგრესიულმა ანალიზმა უჩვენა, რომ მოქალაქის იდენტობის ტიპებისათვის სანდო პრედიქტორული ღირებულება გააჩნია ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, ეროვნული იდენტობის სიძლიერის და ორთოდოქსულობის მაჩვენებლებს. კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანად აფართოვებს ქართველი ახალგაზრდების სამოქალაქო იდენტობის შესახებ ცოდნას და სამომავლო კვლევითი პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო და მნიშვნელოვან საწყისს ქმნის.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	<i>Then & Now: Historical Trends & Current Tendencies of Citizenship Representation in Georgia</i>	The 4 th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s) June 5-9, 2013 Tbilisi, Republic of Georgia.

მოკლე ანოტაცია

Researchers agree that national identity is a multidimensional concept, which is altered by different social and historical changes and is represented in three: civic, ethnic and cultural ways.

This research aims at 1. Examining historical and conceptual background of national identity representation in Georgia. 2. Empirically validating existence of ethnic, civic and cultural citizenship representation styles 3. Defining predictive value of attitudinal and cultural constructs for different citizenship styles.

The research explores two related evidence: historical data and empirical findings.

After reviewing the writings of 19th-20th century public figures it became obvious that national identity was understood as a unity of elements, which includes attributes of civic, ethnic and cultural citizenship representations. Simple and elegant formula of Georgian nationality “Fatherland, Language and Faith” created by Ilia Chavchavdze became the mainstream idea of the epoch. National feelings were defined as “...something that is inherent and entails the elements such as language, historical past, prominent public figures, territory, Georgian literature, etc.”(Vaja-Pshavela, 1905). Later, the concept of national identity has been expanded by adding several features such as: “culture, art, faith, mythology, traditions and worldview”(Qiqodze,G., 1908). Taking into account historical data we find that by the end of nineteenth century national identity was defined as a constellation of historical, cultural and social elements where religion, language, common culture and history prevailed.

Searching for those elements in modern reality we conducted a survey on 600 BA and MA students at different Universities in Georgia. Our data confirm presence of three citizenship styles in Georgian youth: 56% of respondents represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Further analysis shows interesting correlational patterns between the different constructs of national identification: cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358, p<.01$) but has only very weak association with patriotism ($r<.2$).

Present research on Georgian adult sample empirically proves co-existence of three citizenship representation styles. Generally we found that modern national identity is strongly associated with culture rather than with civic rights or ethnic origins. We also defined predictors for each representation type of national identity. Besides it became clear that the elements of national identity – religion, language culture, etc., which were defined a century ago, are still embodied in people’s cognition and have high predictive value for different aspects of identity representations.

2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“Discovering Citizneship representation styles in Georgia: Religion, Culture and Attitudes”.	3rd ASCN Annual Conference “Political Transformation And Social Change In The South Caucasus: Georgia, Armenia And Azerbaijan In Perspective”, 2013, Tbilisi
<p style="text-align: center;">მოკლე ანოტაცია</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism, and (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals. 415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed a questionnaire measuring patriotism and nationalism, citizenship representation style, national identification, individualism /collectivism and religious orientation. The research results reveal that: (1) The degree of national identification is the strongest predictor for any type of citizenship style, (2) Cultural and civic citizenship styles are positively associated with patriotism, nationalism and Orthodoxy, whereas, civic citizenship has no association with nationalism and is only weakly associated with Orthodoxy and patriotism, and (3) Orthodoxy partially mediates the relationship between a patriotic and ethnic citizenship style. These findings highlight the importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and point out that religious attitudes determine the relationship between attitudes and citizenship styles</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. სასტენდო	“რას ნიშნავს იყო ქართველი-რელიგია, მოქალაქეობა და პატრიოტიზმი”.	მოხსენება ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული (APA) აღმოსავლეთ ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის კონფერენცია. ნიუ-იორკი, ამერიკის შეერთებული შტატები. 1-4 მარტი, 2013
<p style="text-align: center;">მოკლე ანოტაცია</p> <p>This study aims to explore the behavioral and emotional dimensions of Georgian national identity and to determine a pattern of their interrelation. An additional goal is to find out weather cultural constructs, religious and nationalistic attitudes are significant predictors of citizenship style. We hypnotized that: (1) Civic and cultural citizenship types would be positively correlated with patriotism and positively with each other (2) Ethnic citizenship type would have positive association with nationalism and orthodoxy (3) Collectivism would positively associated with nationalistic attitudes and</p>			

with orthodoxy.			
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“მოქალაქეობის სტილის კომპლექსურობა: რელიგია, კულტურა და შეხედულებები”.	განათლების და კვლევის ინტერდისციპლინარული გლობალური ქსელი, მე-8 საერთაშორისო კონფერენცია “მოქალაქეობა, ჩართულობა და პლურალიზმი”, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-24 მარტი, 2013
მოკლე ანოტაცია			
<p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals.</p> <p>415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed the set of questionnaire measuring patriotism and nationalism (Kosterman & Feshbach, 1989), citizenship representation style (Vanbeselaere, 2007), Individualism /collectivism (IC) (Fisher, 2009) and religious orientation (Duriez et al., 2005).</p> <p>The data show that 56% of respondent represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Analysis shows interesting correlational patterns between the constructs of national identification: Cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=. 544$, $p< .01$), nationalism ($r=. 489$, $p<.01$) and orthodoxy ($r=. 422$, $p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3$; $p,<01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518$; $r=.358$. $p<.01$) but shows very weak association with patriotism ($r<.2$).</p> <p>Regression analysis revealed that cultural citizenship style is significantly predicted by degree of national identification ($\beta =.26$), nationalism ($\beta =.21$), patriotism ($\beta =.18$), ingroup attitude ($\beta =.13$) and second nationality ($\beta =.16$), $F(7,416)=60.22$ (adjusted$R^2 =.495$, all $ps<.00$.) When civic citizenship style was regressed on the same set of predictors, patriotism showed no significant predictive value, nationalism became significant negative predictor ($\beta =-.19$) but national identification ($\beta =.24$), ingroup attitude ($\beta =.17$) and second nationality ($\beta =.21$) still positively contributed to prediction of civic citizenship style ($F(9.373)=10.416$, adjusted$R^2=18.2$, all $ps<.00$). When predicting ethnic citizenship representation patriotism ($\beta =-.15$) and second nationality ($\beta =-.21$) became significant negative predictors, national identification ($\beta =.20$) and nationalism ($\beta =.43$) remained as positive ones and orthodoxy ($\beta =.22$) and collectivism ($\beta =.10$) has been emerged as new positive significant predictors ($F(9.379)=26.99$, adjusted$R^2=.376$, all $ps<.00$).</p> <p>These findings highlight importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and pointing out that degree of identification, nationalism and religious attitudes are the key predictors of citizenship style.</p>			
3	ხ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტვირიშვილი, ქ. ლორთქიფანიძე. ზეპირი მოხსენება	ემოციური ინტელექტისა და გუნება-განწყობილების აშლილობების ურთიერთმიმართება	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.

ანოტაცია

An inability to deal with negative emotions is considered a risk factor for affective disorders. There is a distinct lack of empirical research investigating the relationship between emotional intelligence and depression, particularly in clinical samples. The present study was designed to investigate whether emotional self-perceptions of individuals with affective disorders differ from those of without mental illnesses; we also examined whether emotional intelligence predicts mood disorders and other primary psychiatric symptom dimensions. Twenty-seven psychiatric inpatients (48.1 % male and 51.9 % female; M of age = 35.89, SD=11.17) with mixed diagnosis of affective disorders and sixty group-matched controls completed (1) The Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009); (2) The Hopkins Symptom Check-list (HSCL) and (3) short demographic disease-specific questionnaire. **A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with patients with affective disorders scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different psychiatric primary symptom dimensions.** The results suggest that low emotional intelligence represents a risk factor for affective disorders; more research is required to be done with clinical population to clarify exactly which components of emotional intelligence contribute to the development of which specific mental disorders.

4	ბ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი ლ. არუთინოვი (ზეპირი მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი - პიროვნული აშლილობების პრედიქტორი?	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.
---	---	--	---

ანოტაცია

Disturbances in emotion are associated with most of the diagnostic criteria of the personality disorders, though the role of emotional intelligence in the diagnosis of personality disorders has been the subject of limited research. The present study was designed to investigate the relationships between trait emotional intelligence (trait EI), personality disorder symptomatology and aggression in an undergraduate student sample. One hundred and twenty university students (27.1 % male and 71.7 % female; M of age = 19.23, SD=2.45) were administered with (1) Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009), along with (2) Personality Disorder Questionnaire-4 (PDQ-4) (Hyler E. Steven, 1994), and (3) Buss-Durkee Hostility Inventory (BDHI) (Buss & Durkee., 1957). Results of multivariate regression analysis indicated that trait EI predicts most personality disorder symptomatology (Wilks' $\lambda = .63$, $F(10,110) = 5.97$, $p = .000$) ($\beta = -.265$ to $\beta = -.424$); different trait EI variables contribute to development of different personality disorders; hostile affectivity was positively related with almost all personality disorder symptoms; multivariate regression showed trait EI variables predict anger and hostility dimensions. **The results suggest that different components of emotional intelligence contribute to the development of different personality disorder symptomatology. More research is required to replicate the results with clinical population.**

5	ბ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი, ლ. არუთინოვი, ე. ლორთქიფანიძე (ზეპირი მოხსენება)	სხვა სამყაროში ცხოვრება: ემოციებთან დაკავშირებული თვით-პერცეფციების კავშირი ფსიქიკურ აშლილობებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების კვლევის საერთაშორისო საზოგადოების კონფერენცია, ივლისი, 2013, ბარსელონა, ესპანეთი
---	---	---	---

მოკლე ანოტაცია

The study investigated whether emotion-related self-perceptions of individuals with mental disorders are affected by those disorders. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence profiles of 28 inpatients with schizophrenia spectrum disorders against the profiles of 48 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). In Study 2, we examined if trait EI predicts mental health (168 non-clinical participants) using Hopkins Symptom Checklist. In study 3, we investigated whether specific trait EI variables contribute to development of specific primary symptom dimensions (60 psychiatric inpatients). A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with schizophrenia spectrum patients scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different symptom dimensions; trait EI predicts all primary symptom dimensions and is a unique contributor to overall state of mental health.

6	ბ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტერიშვილი, კ. პეტრიდესი (სასტენდო მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი ბრმა და შეზღუდული მხედველობის მქონე პირებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების ფსიქოლოგიის ბრიტანული ასოციაცია, 2013, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი
---	---	---	---

მოკლე ანოტაცია

The potential effect of vision loss on personality has been the subject of limited research. The present study was designed to determine whether emotion-related self-perceptions of individuals with visual impairments are affected by those impairment. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence (trait EI) profiles of 24 adolescents from boarding school for blind and visually impaired children against the profiles of 24 case-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire - Adolescent Full Form (TEIQue-AFF). In Study 2, we compared the trait EI profiles of 68 adults with visual impairments against the profiles of 77 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). A multivariate analysis of variance revealed a significant multivariate main effect for group with visually impaired participants scoring significantly lower than controls on most of TEIQue facets in both groups - in adolescents (Wilks' $\lambda = .36$, $F(15,30) = 2.07$, $p = .002$, $\eta^2 = .637$) as well as in adults (Wilks' $\lambda = .68$, $F(15,127) = 4.02$, $p = .000$, $\eta^2 = .322$). There were also some significant main effects of gender on some TEIQue facets and factors.

ასოცირებული პროფესორი იამზე კუტალაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	წიგნიერების საერთაშორისო კვლევა	ია კუტალაძე საქართველოში კვლევის საერთო ხელმძღვანელობა და ანგარიშის მომზადება კვლევის კოორდინატორი	საგანმანათლებლო მიღწევების შეფასების საერთაშორისო ასოციაცია (IEA) შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრი

საქართველოში: ნუცა კობახიძე			
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>წიგნიერების საერთაშორისო კვლევა (PIRLS). საქართველო მონაწილეობდა 2006 და 2011 წლის კვლევებში. კვლევა მიზნად ისახავს 9-10 წლის მოსწავლეთა კითხვის უნარის შეფასებას და იმ ფაქტორების კვლევას, რომლებიც გავლენას ახდენს მოსწავლეთა წიგნიერებაზე. 2013 წელს გამოიცა კვლევის ანგარიში: ია კუტალაძე „წიგნიერება და მასზე მემოქმედი ფაქტორები“</p>			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	მათემატიკისა და საბუნებისმეტყველო საგნების სწავლისა და სწავლების საერთაშორისო კვლევა (TIMSS).	<p>ია კუტალაძე - საქართველოში კვლევის საერთო ხელმძღვანელობა და ანგარიშის მომზადება</p> <p>კვლევის კოორდინატორები – მამუკა ჯიბლაძე, დავით გაბელაია</p>	საგანმანათლებლო მიღწევების შეფასების საერთაშორისო ასოციაცია (IEA) შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრი
<p>საქართველო მონაწილეობდა TIMSS 2007 და 2011 წლის კვლევებში. ამ კვლევის ფარგლებში ხდება 9-10 და 13-14 წლის მოზარდების ცოდნის შეფასება მათემატიკისა და საბუნებისმეტყველო საგნებში და იმ ფაქტორების კვლევა, რომლებიც გავლენას ახდენს მათემატიკისა და საბუნებისმეტყველო საგნების სწავლისა და სწავლების პროცესზე.</p> <p>2013 წელს მომზადდა კვლევის ანგარიში: ია კუტალაძე „მათემატიკისა და საბუნებისმეტყველო საგნების სწავლისა და სწავლების საერთაშორისო კვლევა - მათემატიკა“ www.naec.ge</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სასკოლო განათლების სისტემაში რსებული ვითარების აღწერა ანალიზი	ფონდი დია სამოგალოება – საქართველო (OSGF)	ია კუტალაძე	განათლების პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია
გამოიცა ანალიტიკური ხასიატის ნაშრომი „სასკოლო განათლება - არსებული ვითარების აღწერა ანალიზი“				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	საქართველოს განათლების სისტემის განვითარების კონცეფცია	EWMI (East West Management Institute).	ია კუტალაძე	განათლების პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია
გამოიცა „სასკოლო განათლების კონცეფცია“				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„აირჩიე პროფესია“ –	World Vision-ის ფინანსუ	ია კუტალაძე	ადამიანური რესურსის

სახელმძღვანელო, გზამკვლევი მოსწავლეებისათვის	მხარდაჭერით.		მენეჯმენტის ცენტრის (PMC)
გამოცემა სახელმძღვანელო „აირჩიე პროფესია“			

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ჰოლანდიის ტესტის ადაპტაცია და ვებ-გვერდის მომზადება „აირჩიე პროფესია“	საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით	ია კუტალაძე	აღამიანური რესურსის მენეჯმენტის ცენტრის (PMC)
შეიქმნა ვებ-გვერდი www.myprofession.ge , რომელზეც საკითხავ მასალასთან ერთად განთავსებულია ჰოლანდიის თვითსაკვლევის პროგრამული ვარიანტი.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ია კუტალაძე, სამეცნიერო რედაქცია	„აირჩიე პროფესია“	თბილისი, 2013	220
<p>„აირჩიე პროფესია“ პროფესიული ორიენტაციის სფეროში ქართულ ენაზე გამოცემული პირველი სახელმძღვანელოა. ის განკუთვნილია დამამთავრებელი კლასების მოსწავლეთათვის, ასევე მათთვის, ვისაც ჯერ არ აურჩევია პროფესია ან მისი შეცვლა სურს. წიგნში თავმოყრილია სასარგებლო ინფორმაცია პროფესიული ორიენტაციის სფეროში უკანასკნელ წლებში გამოცემული ინგლისურენოვანი სამეცნიერო ლიტერატურიდან და, ასევე, პროფესიის არჩევის მსურველთათვის მომზადებული გზამკვლევიდან.</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	----------	-------------------	-----------

	სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1			
2			
3			
ანოტაციები			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ია კუტალაძე	„საქართველოს სასკოლო განათლება რთული გამოწვევების წინაშე“ თსუ მეცნიერება	N5	თბილისი	5

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ია კუტალაძე	The Role of International Surveys in the Reform of Education System 3) CAUCASUS SOCIAL SCIENCE REVIEW (CSSR)	Vol 1, No 1 (2013)	თბილისი	30

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ია კუტალაძე	„წიგნიერები საერთაშორისო კვლევა. 2006-2011 წლების შედეგებით ანალიზი“	შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის მიერ ორგანიზებული კონფერენცია თემაზე:

2 3	ია კუტალაძე	„მომავალი მასწავლებლების განათლების საერთაშორისო კვლევის შედეგები - TEDS-M“	„საერთაშორისო კვლევები და საქართველო“ 2013 წელი
--------	-------------	---	--

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	-	-	1. IEA 51 th General Assembly; ლისაბონი, პორტუგალია <i>ორგანიზატორი: IEA- International Association For the Evaluation of Educational Achievement. 2013</i> 2 Annual Conference of the Association for Educational Assessment – Europe პარიზი, საფრანგეთი; 2013
მომხსენებათა ანოტაციები			

ასოცირებული პროფესორი მანანა მელიქიშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. მელიქიშვილი	მოტივაცია	თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი,	48 გვ.

2	მ. მელიქიშვილი	ჯონ დიუის და მარია მონტესორის პედაგოგიური კონცეფცია	2013წ. თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ.	29 გვ.
3	მ. მელიქიშვილი	დ. უზნაძის პედაგოგიური კონცეფცია	თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ.	23 გვ.
4	მ. მელიქიშვილი	უმცროსი სასკოლო ასაკის და მოზარდობის ხანის განვითარების თავისებურებები	თბილისი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2013წ.	60 გვ.
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	მ. მელიქიშვილი	თერაპიული ინტერვენციები ძალადობის მსხვერპლ ბავშვებთან	თბილისი, სამხრეთ კავკასიის რეგიონალური კონფერენცია, 2013 წელი, 29-30 აპრილი
მომხსენებათა ანოტაციები			

ასოცირებული პროფესორი მაია მესტვირიშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	აუტიზმის საკვლევი ინსტრუმენტის PEP-3 (ფსიქოსაგანმანათ ლებლო პროფილი, ავტორები: Schopler, Lansing, Reichler and Marcus) ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე რესტანდარტიზაცია -ნორმირება. 2012-2013 წლები	ქართული ორგანიზაცია „პირველი ნაბიჯი“ და UNICEF -ის მხარდაჭერით	ლუიზა არუთინოვი	მკვლევრები: ლუიზა არუთინოვი მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი; ინტერვიუერები: სამაგისტრო პროგრამის “ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასება და კონსულტირება” სტუდენტები.
ანოტაცია				
<p>პროექტი მიზნად ისახავდა აუტიზმის შესაფასებელი ინსტრუმენტის PEP-3-ის (Eric Schopler, Margaret D. Lansing, Robert J. Reichler, Lee M. Marcus; 2004) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტაციასა და ნორმირებას. PEP-3-ის საშუალებით შესაძლებელია ბავშვის განვითარების შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის მიღება. ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება და აქტუალობა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ აუტისტური სპექტრის დარღვევათა მქონე ბავშვების უნარების შეფასება სპეციალისტებისთვის დღემდე სირთულეს წარმოადგენს. შედეგად, მიღებულ იქნა ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე მორგებული ინსტრუმენტი, რომლის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ეფექტიანი ინტერვენციის დაგეგმვის შესაძლებლობას აძლევს სპეციალისტებს. ტესტის ფსიქომეტრულმა ანალიზმა დაადასტურა მისი სანდოობა და ვალიდობა.</p> <p>კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 2,5 – 7,5 წლამდე ასაკის ნორმალური</p>				

განვითარების მქონე 613 (n ბიჭი=326; n გოგო=287) და 49 (n ბიჭი=43; n გოგონა =6) აუტისტური სპექტრის დიაგნოზის მქონე 3-დან - 9,1 წლამდე ასაკის ბავშვმა და მათმა მშობლებმა. მშობლები გამოიკითხა მშობლების/ მომვლელთათვის განკუთვნილი კითხვარებით.

კვლევამ მოიცვა თბილისის 21 სკოლა და 35 ბაგა-ბაღი, რომლებიც ქალაქის სხვადასხვა რაიონებიდან პროპორციულად იქნა შერჩეული (რაიონში არსებული შესაბამისი დაწესებულებების რაოდენობის მიხედვით). ამრიგად, კვლევის შედეგები რეპრეზენტატულია თბილისის მასშტაბით.

მიღებულ მონაცემთა საფუძველზე 10 ასაკობრივი ჯგუფის ბავშვებისთვის (ნორმალური განვითარების მქონეთათვის) დადგინდა შესაბამისი ნორმები, რომლებიც წარმოდგენილია ნედლი ქულებისა და პროცენტების ცხრილების სახით. მათ საფუძველზე შესაძლებელია აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების შეფასება და ინდივიდუალური სასწავლო პროგრამის შედგენა.

მიღებული შედეგები და, რაც მთავარია, შესაბამისი ასაკობრივი ნორმების ცხრილები მიეწოდა შემკვეთ ორგანიზაციას – ქართულ ორგანიზაციას «პირველი ნაბიჯი».

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კვლევითი გრანტი (2011-2013) “Dispositional and Attitudinal predictors of National Identity”.	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	მაია მესტვირიშვილი	ლუიზა არუთინოვა ხათუნა მარწყვიშვილი ნათია მესტვირიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტო დასრულდა 2013 წლის ოქტომბერს. სრული ანგარიში შეგიძლიათ იხილოთ ბმულზე:

<http://www.ascn.ch/en/research/Completed-Projects/Completed-Projects-Georgia.html>

მოკლე ანოტაცია

Studying the forms and constructs of Social Identities remains very crucial on the way of understanding people’s behavioral and cognitive responses on different social stimulus. Since the collapse of the Soviet Union people has faced social, political and economic challenges affecting tremendously their perception and attitudes. Collective identity has been redefined, raising the need for the understanding of people’s self-perception in new reality - created after 1991.

The present research explores dispositional and situational factors that contribute to the construction of National Identity, which represents one of the forms of collective identity. On the one hand, national identification is influenced by public discourse and political debate and on the other hand - by personal attitudes and traits.

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotic/ nationalistic attitudes and (3) dimensions of religious belief system on National Identity representation in individuals. The study aims to address the following research questions:

- Do cultural orientation and personal attitudes predict representation style of National Identity? And if so, which one of these two is the more robust predictor?
- Whether and/or how the personal dispositions such as religious and patriotism/nationalistic attitudes contribute to the National Identity representation?
- How are individualism and collectivism related to the representation style of National Identity?

The study will enable us to draw empirical picture of cultural and citizenship representation in Georgia, and to understand roots of citizenship representation by linking this to the cultural dimensions.

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	კვლევითი გრანტი (2011-2013): Adolescent Identity Formation: Globalization versus Localization	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	ნინო ჯავახიშვილი	ნინო ჯავახიშვილი მაია მესტვირიშვილი ნინო სხირტლაძე

პროექტი დასრულდება 2014 წლის მაისში
მოკლე აღწერილობა

The project proposes to study the impact of international educational exchange programs on identity formation in adolescence. Identity formation is a primary psychosocial task of adolescence, which, along with intra-personal factors, is highly dependent on environment—the concrete space and time in which this process takes place. The diversity of modern contexts, associated with increased frequency of contact among different nations, should be reflected in how identities are formed. The novelty of these environmental conditions influences patterns of psychosocial development, identity structure and content—all of which need more in-depth investigation.

Adolescents participating in educational exchange programs face the task of identity formation within the context of two nations. This situation is a manifestation of modern times with its increased interconnectedness among cultures and the compression of space and time resulting from developed technologies. The challenges of the globalization era put extra pressure on the aspects of identity associated with one's nation. Some scholars suggest that to counteract tendencies towards homogeneity, one of the main features of globalization, a tendency toward localization has emerged. This translates into an intensification of some nationally unique characteristics in identity structure. One purpose of this research is to identify these characteristics and capture their meaning in a life story.

The study will investigate the development of identity in individuals aged 18-22 years old as empirically expressed in their life stories. The research focuses on comparing identity structure and life stories' thematic content in individuals having international education experience with individuals who do not have such experience. We will look at how the identities of those having studying abroad experience differ from those who do not have such experience, especially in terms of how they understand and shape particular aspects of their identities, such as those pertaining to nation and religion. We propose that some important elements of Georgian national identity (religion, for example) will become more salient in the identity of adolescents faced with mixed contexts than in those who develop only in their home country. The research methodology will combine qualitative and quantitative components.

--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
4	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ჟ) კვლევითი პროექტი: 5) 2013-2014) Exploring Homophobia In Georgia: Can It Be Predicted	Norwegian Institute of International Affairs	მაია მესტვირიშვილი	მაია მესტვირიშვილი ნათია მესტვირიშვილი თინა ზურაბიშვილი თამარ იაკობიძე
<p>პროექტი დაფინანსდა 2013 წელს, მისი გახორციელების ვადებია 2014-2015 წელი მოკლე აღწერილობა</p> <p>The proposed study enables us to identify those factors that foster negative attitudes towards sexual minorities. More broadly, the proposed study will contribute to the field of homophobia research both theoretically and empirically. On the theoretical level, it will determine important ideological and/or cultural variables that predispose people towards homophobic attitudes; it will help us understanding negative attitudes towards sexual minorities in relation with religious, liberal vs. conservative values. On the practical level, it will help to use the finding to intervene and help prevent discrimination, physical assault, victimization caused by homophobic attitudes and behavior. This study also enables us to raise issues of social minority rights and protection, to assess the risk of physical violence and discriminative behaviour toward vulnerable groups in our society and to suggest the ways of preventing homophobia in our country</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია მესტვირიშვილი, ხათუნა მარწყვიშვილი, ლეიზა არუთინოვი, ნათია მესტვირიშვილი	მოქალაქეობის ტიპი როგორც სოციო-კულტურული იდენტობა საკონფერენციო მასალების	მიღებულია დასაბეჭდად	თბილისის სხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10

		კრებული "სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა"			
--	--	--	--	--	--

მოკლე ანოტაცია

ბოლო წლებში სოციალური და პიროვნული იდენტობები სოციალურ მეცნიერებების ფართო განხილვის საგანია, მათ შორის ეროვნული იდენტობების კონსტრუირება და რეპრეზენტაცია განსაკუთრებით პოპულარულ თემატიკად გვევლინება. მოქალაქის იდენტობა ეროვნული იდენტობის ნაწილია და წარმოდგენს ეროვნული უმრავლესობის მიერ ჯგუფისშიდა პროტოტიპის ნიმუშს. მკვლევრები მოქალაქის იდენტობის სამი განსხვავებული ნიმუშის არსებობაზე მიუთითებენ. მათგან ეთნიკური და სახელმწიფო მოქალაქის ტიპის არსებობა ცნობილი და ემპირიულად დადასტურებული ფაქტია. ბოლო წლებში ჩატარებულა კვლევებმა ცხადჰყო, რომ არსებობს მესამე, კულტურაზე ორიენტირებული მოქალაქის იდენტობა. ჩვენი პროექტის მიზანი იყო ემპირიულად შეგვესწავლა მოქალაქის სამივე ტიპი და მათი კორელატები ქართველი ახალგაზრდების მაგალითზე.

კვლევაში მონაწილეობდა 18-14 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის 415 გოგო და 270 ბიჭი სტუდენტი საქართველოს 7 უნივერსიტეტიდან. კვლევის მონაწილეებმა შეაფასეს კითხარი რომელიც 4 პუნქტისგან შედგებოდა და იკვლევდა ეროვნული იდენტობის, ნაციონალიზმის და პატრიოტიზმის, რელიგიური შეხედულებების და ინდივიდუალიზმის/კოლექტივიზმის როგორც კულტურული კონტრუქტუს სიძლიერეს. მონაცემების ანალიზმა შემდეგი სურათი გამოავლინა: რესპონდენტების 56% ირჩევს კულტურაზე ორიენტირებულ მოქალაქის იდენტობას, 25% სახელმწიფო, ხოლო 19% ეთნიკურს. კულტურაზე ორიენტირებული და ეთნიკური მოქალაქის ტიპები დადებით კორელაციაში არიან პატრიოტიზმთან, ნაციონალიზმთან და რელიგიის ორთოდოქსულ განზომილებასთან, მაშინ როდესაც სახელმწიფოებრივი მოქალაქის ტიპის მაჩვენებელი მხოლოდ სუსტად კორელირებს რელიგიურობასთან და არ კორელირებს ნაციონალიზმთან. რეგრესიულმა ანალიზმა უჩვენა, რომ მოქალაქის იდენტობის ტიპებისათვის სანდო პრედიქტორული ღირებულება

გააჩნია ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, ეროვნული იდენტობის სიძლიერის და ორთოდოქსულობის მაჩვენებლებს.

კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანად აფართოვებს ქართველი ახალგაზრდების სამოქალაქო იდენტობის შესახებ ცოდნას და სამომავლო კვლევითი პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო და მნიშვნელოვან საწყისს ქმნის.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	Mestvirishvili Maia, Mestvirishvili Natia	“Antecedents and Consequences of Citizenship Identity: A Psychosocial Perspective "Inclusive societies: Pipe Dream Or Reality?"	eBook chapter: Inter- Disciplinary Press (Submitted for Publication in 2013, March)	Interdisciplinary Press,	32
<p>In this paper we try to present a unified logical framework for exploring concepts of nation, national identity and citizenship. National identity is examined in two ways. First, it is a construct that is composed of different elements, and second it is an agent that creates different social realities. We argue that citizenship styles are national identities that are practiced in everyday life. Two relevant empirical studies on citizenship representation styles and interrelated factors are presented and discussed.</p>					
2.	Mestvirishvili Natia Mestvirishvili Maia	I am Georgian, and therefore I am European’ – Re- searching the Europeanness of Georgia, Central European Jurnal of International and Security Studies (CEJISS)	Central European Jurnal of International and Security Studies (will published in 2014) http://www.cejiss.org/issue	Czech Republic	22

მოკლე ანოტაცია

‘I’m Georgian, and therefore I am European.’ These are the words of late Georgian Prime Minister Zurab Zhvania while speaking in front of the Council of Europe in 1999. During the speech, he expressed Georgia’s EU aspirations and outlined the country’s foreign policy agenda for the next decade. Since the Rose revolution in 2003, Georgia has significantly deepened its ties with the EU. A number of foreign policy achievements such as the European Neighbourhood Policy, the Eastern Partnership and the Black Sea Synergy have demonstrated Georgia’s considerable progress towards the potentiality of future EU membership. However, little is known about the societal changes that have occurred against the background of such formal, inter-elite cooperation. Nationwide public opinion surveys conducted by the Caucasus Research Resource Centers (CRRC) in Georgia in 2009 and 2011 identified the following trends: 1. Public attitudes towards the EU are overwhelmingly positive and most Georgians strongly support EU membership, 2. There is a slight shift from survival values to self-expression values with regard to the relationship between society and state. Compared to 2009, the 2011 survey data shows that Georgians have taken a more active view of citizens’ responsibilities, and 3. Despite their remarkable enthusiasm for the EU, national identity remains more profound for Georgians than a European identity.

2.	Mestvirishvili Natia Mestvirishvili Maia	Emancipative Values in Georgia: An Individual Level Analysis,” <i>Communist and Post-Communist Studies</i>	Will published in 2014 year	Publisher: ELSEVIER, UK Impact Factor (0.54)	24
----	---	--	-----------------------------	---	----

მოკლე ანოტაცია

The main interest of the study is to determine whether and how an individual’s perceived economic situation is related to emancipative values in Georgia. The analysis employs individual-level survey data from nationwide public opinion surveys conducted by the Caucasus Research Resource Centers (CRRC) in 2010 and 2011 in Georgia. Several dimensions of emancipative values are examined: gender equality, tolerance, participation, autonomy, interpersonal trust, satisfaction with life and religion. Level of education and age are brought in as alternative factors accounting for value change. The results are ambiguous and only partially confirm validity of the emancipative theory of democracy on an individual level in Georgia.

3.	Mestvirishvili Natia Mestvirishvili Maia	How culture shapes attitudes towards death: Narrative analysis of a Georgian folktale	eBook chapter: Inter-Disciplinary Press (Submitted for Publication in 2013, March)	Interdisciplinary Press,	25
----	---	--	--	--------------------------	----

ანოტაცია

Folktales represent rich material for research. They convey important ideas related to identity, culture and belonging and offer a perspective on the world, which has been developed throughout centuries and has been satisfying and beneficial for every generation, who read or heard and reproduced them.

This paper employs narrative analysis to show the meaning of one old Georgian folktale – “the earth will take its own”. Using a simple and understandable language this story demonstrates a complex issue of death. Collective knowledge about life and death, accumulated during several centuries is transmitted to the reader in a symbolic form. Such form enables the reader to grasp the main idea of the story without getting stressed from details.

The narrative is analyzed from three different perspectives: production (how and by whom it was produced), function (how it functions in a situated context) and self and identity formation (how it guides its readers to perform in a specific way) with a special emphasis on the latter.

The authors argue that the process of identity construction or reconstruction and formation of specific behavioural scripts starts with the identification with the hero, who discourages fear for death and provides the reader with the specific scripts for performance. This narrative fosters the identity of mortal man. It represents death as a natural end for every human being. The important thing is that such identity is not presented as something negative. The story encourages a very realistic attitude towards death in a manner, which is neither threatening nor demanding or frightening for reader. The paper concludes with underlining the potential of art and namely folktales to influence our identities and culture.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	<i>Then & Now: Historical Trends & Current Tendencies of Citizenship Representation in Georgia</i>	The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s) June 5-9, 2013 Tbilisi, Republic of Georgia.

მოკლე ანოტაცია

Researchers agree that national identity is a multidimensional concept, which is altered by different social and historical changes and is represented in three: civic, ethnic and cultural ways.

This research aims at 1. Examining historical and conceptual background of national identity representation in Georgia. 2. Empirically validating existence of ethnic, civic and cultural citizenship representation styles 3. Defining predictive value of attitudinal and cultural constructs for different citizenship styles.

The research explores two related evidence: historical data and empirical findings.

After reviewing the writings of 19th-20th century public figures it became obvious that national identity was understood as a unity of elements, which includes attributes of civic, ethnic and cultural citizenship representations. Simple and elegant formula of Georgian nationality “Fatherland, Language and Faith” created by Ilia Chavchavdze became the mainstream idea of the epoch. National feelings were defined as “...something that is inherent and entails the elements such as language, historical past, prominent public figures, territory, Georgian literature, etc.”(Vaja-

Pshavela, 1905). Later, the concept of national identity has been expanded by adding several features such as: “culture, art, faith, mythology, traditions and worldview”(Qiqodze,G., 1908). Taking into account historical data we find that by the end of nineteenth century national identity was defined as a constellation of historical, cultural and social elements where religion, language, common culture and history prevailed. Searching for those elements in modern reality we conducted a survey on 600 BA and MA students at different Universities in Georgia. Our data confirm presence of three citizenship styles in Georgian youth: 56% of respondents represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Further analysis shows interesting correlational patterns between the different constructs of national identification: cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358. p<.01$) but has only very weak association with patriotism ($r<.2$). Present research on Georgian adult sample empirically proves co-existence of three citizenship representation styles. Generally we found that modern national identity is strongly associated with culture rather than with civic rights or ethnic origins. We also defined predictors for each representation type of national identity. Besides it became clear that the elements of national identity – religion, language culture, etc., which were defined a century ago, are still embodied in people’s cognition and have high predictive value for different aspects of identity representations.

2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“Discovering Citizenship representation styles in Georgia: Religion, Culture and Attitudes”.	3rd ASCN Annual Conference “Political Transformation And Social Change In The South Caucasus: Georgia, Armenia And Azerbaijan In Perspective”, 2013, Tbilisi
---	---	--	--

მოკლე ანოტაცია

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism, and (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals. 415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed a questionnaire measuring patriotism and nationalism, citizenship representation style, national identification, individualism /collectivism and religious orientation. The research results reveal that: (1) The degree of national identification is the strongest predictor for any type of citizenship style, (2) Cultural and civic citizenship styles are positively associated with patriotism, nationalism and Orthodoxy, whereas, civic citizenship has no association with nationalism and is only weakly associated with Orthodoxy and patriotism, and (3) Orthodoxy partially mediates the relationship between a patriotic and ethnic citizenship style. These findings highlight the importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and point out that religious attitudes determine the relationship between attitudes and citizenship styles

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ.	“რას ნიშნავს იყო ქართველი-	მოხსენება ამერიკის

	მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. სასტენდო	რელიგია, მოქალაქეობა და პატრიოტიზმი”.	ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული (APA) აღმოსავლეთ ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის კონფერენცია. ნიუ-იორკი, ამერიკის შეერთებული შტატები. 1-4 მარტი, 2013
მოკლე ანოტაცია			
<p>This study aims to explore the behavioural and emotional dimensions of Georgian national identity and to determine a pattern of their interrelation. An additional goal is to find out whether cultural constructs, religious and nationalistic attitudes are significant predictors of citizenship style. We hypothesized that: (1) Civic and cultural citizenship types would be positively correlated with patriotism and positively with each other (2) Ethnic citizenship type would have positive association with nationalism and orthodoxy (3) Collectivism would positively associated with nationalistic attitudes and with orthodoxy.</p>			
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“მოქალაქეობის სტილის კომპლექსურობა: რელიგია, კულტურა და შეხედულებები”.	განათლების და კვლევის ინტერდისციპლინარული გლობალური ქსელი, მე-8 საერთაშორისო კონფერენცია “მოქალაქეობა, ჩართულობა და პლურალიზმი”, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-24 მარტი, 2013
მოკლე ანოტაცია			
<p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals.</p> <p>415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed the set of questionnaire measuring patriotism and nationalism (Kosterman & Feshbach, 1989), citizenship representation style (Vanbeselaere, 2007), Individualism /collectivism (IC) (Fisher, 2009) and religious orientation (Duriez et al., 2005).</p> <p>The data show that 56% of respondent represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Analysis shows interesting correlational patterns between the constructs of national identification: Cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=. 544, p< .01$), nationalism ($r=. 489, p<.01$) and orthodoxy ($r=. 422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p,<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358. p<.01$) but shows very weak association with patriotism ($r<.2$).</p> <p>Regression analysis revealed that cultural citizenship style is significantly predicted by degree of national identification ($\beta =.26$), nationalism ($\beta =.21$), patriotism ($\beta =.18$), ingroup attitude ($\beta =.13$) and second nationality ($\beta =.16$), $F(7,416)=60.22$ (adjusted $R^2 =.495$, all $ps<.00$.) When civic citizenship style</p>			

was regressed on the same set of predictors, patriotism showed no significant predictive value, nationalism became significant negatively predictor ($\beta = -.19$) but national identification ($\beta = .24$), ingroup attitude ($\beta = .17$) and second naviette ($\beta = .21$) still positively contributed to prediction of civic citizenship style ($F(9.373)=10.416$, adjustedR2=18.2, all $ps<.00$). When predicting ethnic citizenship representation patriotism ($\beta = -.15$) and second naviette ($\beta = -.21$) became significant negative predictors, national identification ($\beta = .20$) and nationalism ($\beta = .43$) remained as positive ones and orthodoxy ($\beta = .22$) and collectivism ($\beta = .10$) has been emerged as new positive significant predictors ($F(9.379)=26.99$, adjustedR2=.376, all $ps<.00$).

These findings highlight importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and pointing out that degree of identification, nationalism and religious attitudes are the key predictors of citizenship style.

3	ნ. მესტვირიშვილი, მ.მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“კულტურის გავლენა სიკვდილის მიზეზზე: ქართული ხალხური ზღაპრების ნარატიული ანალიზი”,	ინტერკულტურალიზმი და იდენტობა, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-14 მარტი, 2013
---	---	--	--

მოკლე ანოტაცია

Folktales represent rich material for research. They convey important ideas related to identity, culture and belonging and offer a perspective on the world, which has been developed throughout centuries and has been satisfying and beneficial for every generation, who read or heard and reproduced them.

This paper employs narrative analysis to show the meaning of one old Georgian folktale – “the earth will take its own”. Using a simple and understandable language this story demonstrates a complex issue of death. Collective knowledge about life and death, accumulated during several centuries is transmitted to the reader in a symbolic form. Such form enables the reader to grasp the main idea of the story without getting stressed from details.

The narrative is analyzed from three different perspectives: production (how and by whom it was produced), function (how it functions in a situated context) and self and identity formation (how it guides its readers to perform in a specific way) with a special emphasis on the latter.

The authors argue that the process of identity construction or reconstruction and formation of specific behavioural scripts starts with the identification with the hero, who discourages fear for death and provides the reader with the specific scripts for performance. This narrative fosters the identity of mortal man. It represents death as a natural end for every human being. The important thing is that such identity is not presented as something negative. The story encourages a very realistic attitude towards death in a manner, which is neither threatening nor demanding or frightening for reader. The paper concludes with underlining the potential of art and namely folktales to influence our identities and culture.

კვლევითი სტიპენდიები

კვლევითი სტიპენდია, ფრიბურგის უნივერსიტეტი, შვეიცარია. 13 აგვისტო-30 სექტემბერი, 2013

კვლევითი სტიპენდია, მიჩიგანის უნივერსიტეტი, ა.შ.შ 2-30 სექტემბერი, 2014 წელი

ასოცირებული პროფესორი ვახტანგ ნადარეიშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ.ნადარეიშვილი	განწყობა და ნებელობა პიროვნების აქტივობაში.	საქართველოს ფსიქოლოგიის მაცნე. საერთაშორისო გამოცემა.	თბილისი «მწიგნობარი»	გვ. 66-86
2	ვ.ნადარეიშვილი	განწყობის ფუნქცია ნებელობითი აქტივობის რეგულაციაში	„სივრცე,საზოგად ოება, პოლიტიკა“.	თბილისი თსუ	გვ. 56-58
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ.ნადარეიშვილი თ.ჩხეიძე	ნორმატიული და დევიაციური აქტივობა დ.უზნაძის განწყობის თეორიაზე დაფუძნებული დაძაბულობის მოდელის პოზიციიდან Normative and Deviant Behavior in Terms of D. Uznadze Set Theory Based Strain Model. European Scientific Journal	2013 Vol.2.	University of the Azores, Portugal	542-547
2	ვ.ნადარეიშვილი	ნორმატიული და დევიაციური ქცევის საკითხები განწყობისა და მოლოდინის ტერმინებში THE CURRENT ISSUES IN THEORETICAL AND APPLIED PSYCHOLOGY	2013	Yerevan State University,	534-539
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ვ.ნადარეიშვილი	ნორმატიული და დევიაციური აქტივობა დ.უზნაძის თეორიაზე დაფუძნებული დაძაბულობის მოდელის პოზიციიდან	თბილისი 2013 წლის 24-26 ოქტომბერი ევრო-აზიის მულტიდისციპლინარული ფორუმი
2	ვ.ნადარეიშვილი	განწყობა და ნებელობა პიროვნების აქტივობაში.	თბილისი 14 ივნისი 2013 განწყობის თეორია – იმპლემენტაცია და განვითარების პერსპექტივა
3	ვ.ნადარეიშვილი	განწყობის ფუნქცია ნებელობითი აქტივობის რეგულაციაში	თბილისი 2013
მომხსენებათა ანოტაციები			

ასისტენტ-პროფესორი ია აფთარაშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	პროფესიის არჩევა მოზარდობის პერიოდში	ევროკომისიის პროგრამა ERASMUS MUNDUS, პროექტი ALRAKIS	ია აფთარაშვილი	ია აფთარაშვილი

მოკლე ანოტაცია

The goal of the research project was to investigate the career choices of young adults, mainly of pupils in lower secondary education at an age range from 14 to 15 years. In this life stage, career choice can be regarded as a task that is central for a young adult's development. The research project focuses on the process of how young adults form a career choice, which types of information they gather in that process, how contextual factors such as the family, friends, or the school surrounding

influence these young adults in their information search and their career decisions. In the project, a special focus will be placed on the following questions: Which obstacles do young adults encounter in that process and how do they overcome these obstacles? How are untypical career choices formed, e.g., when girls choose a typically male-dominated profession or boys a typically female-dominated profession?

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	აფთარაშვილი, ი. წერეთელი, მ.	PSYCHOLOGICAL FACTORS OF SECOND LANGUAGE ACQUISITION ON CASE OF ETHNIC MINORITIES OF GEORGIA	Problems of Psychology in the 21st Century, volume 5, April/2013	The Scientia Socialis, in Cooperation with SMC "Scientia Educologica", Lithuania	pg.6-11
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The purpose of the presented research is to determine the relations between success or failure in second language acquisition on one hand and personal - social factors and attitudes of an individual on the other. Besides, to define what is the predictive value of personal or social features and the attitudes of the given individual for reaching high competency in the second language. 374 schoolchildren (165 boys and 202 girls) from three regional non-Georgian schools were administered with the questionnaire consisted of several blocks: Parents' attitude to second language acquisition; Motivation; Anxiety related to the second language usage; Anxiety in class; Sense of self-confidence in the process of the Second language acquisition. The best predictors for success in SLA are: General interest in the foreign languages, parents' involvement in learning process, instrumental motivation and self-confidence in the process of language acquisition. The study has implication for foreign language teachers and experts of bilingual educations.</p>					
2	ი. აფთარაშვილი	Das georgische Bildungssystem unter besonderer Berücksichtigung der beruflichen Bildung	"berufsbildung , Zeitschrift für Praxis und Theorie in Betrieb und Schule"	Eusl-Verlag , Germany.	

მოკლე ანოტაცია

<http://eusl.de/berufsbildung/?start>

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	აფთარაშვილი, ი.; აღელიშვილი, ნ; დარსაველიძე, თ. ზეპირი მოხსენება.	სკოლამდელი განათლების როლი ბავშვის განვითარების პროცესში.	ტექნოლოგიის, განათლებისა და განვითარების მე-7 საერთაშორისო კონფერენცია (INTED2013) (4-5 მარტი, ვალენსია, ესპანეთი)

მოკლე ანოტაცია

In modern educational environment great attention is paid to the influence of the preschool and early education on a child's academic achievement and a personal development. Accordingly, the goal of our study is to determine the importance of preschool education in a child's development. In particular, in this study was represented the following main issues:

- What is the predictive value of early education for a child's development?
- What is the importance of the preschool institutions' physical environment for a child's development?
- What is an impact of preschool institution's educational program on different areas (physical, cognitive, social-emotional) of a child's development (represented in comparative analysis of the traditional child gardens and alternative preschool institutions);

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	აფთარაშვილი, ი.; სირბილაძე, ა. ზეპირი მოხსენება	გავიღოთ დღეს, რათა მივიღოთ ხვალ: ოჯახის როლი და ჩართულობა მომავალი თაობის განათლებაში".	მულტიდისციპლინური საერთაშორისო კონფერენცია (IJAS). (14-18 აპრილი, ვენა, ავსტრია).

მოკლე ანოტაცია

The goal of the presented study was to investigate the following issues:

- Basically what kind of investments are accomplished for the future planning and education of

children by parents?

- Which age category is more invested mainly from family?
- What is the share of family investment in pre-school, general, and higher education?
- what are the types and shares of family investment according to the different levels of basic education?
- What is the load of predictive role of family investment in career success of individual?

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	აფთარაშვილი, ა. ნემსაძე, ა. ზეპირი მოხსენება	“პიროვნულ-სოციალური ფაქტორების როლი შფოთვით აშლილობებში”,	ევრო-ამერიკული საერთაშორისო მულტიდისციპლინარული კონფერენცია. (23-26 ივნისი, მიუნხენი, გერმანია).

ანოტაცია

Despite the development of technologies and materials, which minimized unpleasant feelings and discomfort during the oral treatment, there are people, who are still suffering by the dental environment and treatment. The Researches show that this kind of phobia – dental phobia – is multidimensional complex phenomenon and the answers on the question which factors are associated with this phobia are different and sometimes even opposite. The aim of our research is to discover the personal, situational and contextual factors, which cause dental anxiety. So we'll try to answer the following question: Do the following factors have any influence on the dental anxiety?(1) Personal characteristics, (2) scale of anxiety, (3) Patients social and economic condition and education, (4) Age of patient, (5) Gender of patient, (6) Past experience or trauma, (7) Interior of the dentist's office and (8) Dentist's characteristics.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	8) Luttenberger, S. 9) Aptarashvili, I. 10) Paechter, M.	დაბალი კონგრუენტულობა მოზარდების პროფესიულ მისწრაფებას, ინტერესებსა და პროფესიულ თვითფექტურობას შორის.	განათლების სფეროში კვლევებისა და განვითარების ავსტრიული საზოგადოება (ÖFEB) ოქტომბერი, ინსბრუკი, ავსტრია

ანოტაცია

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
---	--------------------------------	---------------------	------------------------------------

5	11) Luttenberger, S. 12) Aptarashvili, I. Paechter, M.	Welche Rolle spielt die Übereinstimmung zu Interesse und Selbstwirksamkeit sowie die Orientierung an Eltern und Peers für Mädchen mit geschlechtsuntypischen Berufswünschen? Erste Erklärungen durch Latente Klassenanalysen.	ემპირიული სოციალური კვლევების აქტუალური თემები და მეთოდები. (ნოემბერი, გრაცი, ავსტრია)
---	--	---	--

მოკლე ანოტაცია

№	მომსახურებელი/ მომსახურებლები	მომსახურების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	აფთარაშვილი, ი.; მამულაშვილი თ; ბურსულაია, თ. ზეპირი მოხსენება	„ოჯახი, როგორც მოზარდობის პერიოდში მოსწავლეთა აკადემიურ მოსწრებაზე მოქმედი მნიშვნელოვანი ფაქტორი“	განათლების კვლევებისა და ინოვაციების მე-6 საერთაშორისო კონფერენცია (ICERI2013). 18-20 ნოემბერი, სევილია, ესპანეთი.

ანოტაცია

The period of adolescence is a very difficult period, at this time the essential physical and psychological transformations impact significantly on adolescent behavior, interests and bids. So far, if the leading activity for a child was to learn, now it is changing and personal – emotional interaction ties become leading line (Vygotsky, 1967). Because of this greatly suffers learning process and academic achievement. Consequently, in this period is very important to support from family and school. The goal of our research was to examine what are the influence of the types of parental involvement in child's life, Family support strategies and rearing style on adolescent academic achievement. 500 secondary pupils (age 16-18) and 500 parents participated in the study. The research method was structured interview. The interview matrix has been developed by experts and it has consisted statements that allow us to divide the parental child rearing patterns and the types of involvement. Assessment of student academic achievement was made through the annual academic marks and the final marks of the previous stages. Through these marks was made the Volatility index of the academic achievement. In our presentation, we will try to answer the following questions on example of the Georgian population:

- Does parental involvement have predictive value for children's academic achievement? In particular, how true is the hypothesis: the higher is the parental involvement in the child's learning process, the less is the Volatility index of student's academic achievement (decrease).
- Is there any relationship between the student's academic achievement and family-rearing style?
- What strategies of parental involvement are successful for a child to maintain academic achievement?

The findings revealed that

- There is significant influence of parental Child rearing patterns on adolescents' achievement.
- Parental involvement types and strategies have a significant relationship with adolescents academic success.

ასისტენტ-პროფესორი მედეა დესპოტაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Maria Kapanadze, Medea Despotashvili, Nino Skhirtladze	“Political practice in Occupational Therapy in Georgia”	in Nick Pollard, Dikaios Sakellariou, Frank Kronenberg, (2009) “A Political Practice of Occupational Therapy”, Churchill Livingstone.	
2	გუგული მადრაძე, მედეა დესპოტაშვილი,	„ფსიქოსოციალური დახმარება კრიზისულ სიტუაციებში“,	გამომცემლობა “უნივერსალი”.	
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მედეა დესპოტაშვილი	ქართველი ახალგაზრდების ეთნიკური სტერეოტიპების კვლევა	№2 (22)	პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი "ინტელექტი"	
2	მედეა დესპოტაშვილი	ეთნიკური სტერეოტიპების ანალიზი	№3 (23)	პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი "ინტელექტი"	
3	მედეა დესპოტაშვილი	ქართველი ახალგაზრდების ეთნიკური სტერეოტიპები	№1	პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი "მაცნე"	
4	მედეა დესპოტაშვილი	ოჯახური და სამეზობლო კონფლიქტების ძირითადი ხასიათი და მედიაციის გამოყენების შესაძლებლობები	№1 (39)	პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი "ინტელექტი"	
5	მედეა დესპოტაშვილი	მასმედიის გავლენა მოზარდთა აგრესიულ ქცევაზე	№2 (40)	პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი "ინტელექტი"	

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მედეა დესპოტაშვილი	ფსიქოლოგიური პუბლიკაციების ღია ხელმისაწვდომობა	<u>ფსიქოლოგიის საერთაშორისო კონგრესი, სტამბული, 2011.</u>
2	გუგული მალრაძე, მედეა დესპოტაშვილი	მედიაციის საუნივერსიტეტო კლინიკის დაარსება საქართველოში	<u>კონფლიქტების მართვის საერთაშორისო ასოციაცია (ICAM), 24-ე ყოველწლიური კონფერენცია, სტამბული, თურქეთი, 2011</u>
3	მედეა დესპოტაშვილი, ლეილა კარიმი	ორგანიზაციის შეფასების (WOAQ) კითხვარის ვალიდაცია ავსტრალიელ თანამშრომლებში”	ორგანიზაციული პერსპექტივის შეფასების სიმპოზიუმი. ფსიქოლოგიური შეფასების XII ევროპული კონფერენცია. <u>სან სებასტიანი, ესპანეთის სამეფო, ივლისი 2013</u>
მომხსენებათა ანოტაციები			

ასისტენტ-პროფესორი ნინო ლაბარტყავა

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				

ანოტაციები

ბ) სახელმძღვანელოები (2011 -2012 წწ)

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლაბარტყავა ნინო	ჟურნალი მასწავლებელი - როგორ შევადგინო პედაგოგიური ტესტები	2012 #1	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი	56
ანოტაცია					
სტატია მოიცავს პედაგოგიური ტესტების შედგენის სპეციფიკას ბლუმის კოგნიტური მიზნების ტაქსონომიაზე დაყრდნობით, რეკომენდაციებს ტესტური დავალებების შესადგენად.					
2	ლაბარტყავა ნინო	ჟურნალი მასწავლებელი - სწავლა-სწავლების თავისებურება კლას-კომპლექტებში განათლების	2013 # 1	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი	56

		დაწვევით საფეხურზე			
სტატია მოიცავს კლას-კომპლექტების პედაგოგიური არსის აღწერას, კვლევებით გამოვლენილ მის დადებით და უარყოფით მხარეებს, სწავლებისას კლასის ორგანიზების ფორმების აღწერასა და რეკომენდაციებს გაკვეთილების დაგეგმვისათვის.					
3	ლაბარტყავა ნინო	ჟურნალი მასწავლებელი - საკლასო ოთახის ფიზიკური გარემოს გეოგრაფია	2013 # 2	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი	56
სტატია მოიცავს კლასის ორგანიზების სხვადასხვა ფორმების გაცნობას სწავლისა და მოტივაციის ხელსესაწყობად.					
3	ლაბარტყავა ნინო	ჟურნალი მასწავლებელი - მოსწავლეთა ლიტერატურული ინტერესების განვითარება	2013 # 4	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი	56
	ლაბარტყავა ნინო	ჟურნალი მასწავლებელი - ამბის მიტანა - პასუხისმგებლიანი ქცევა თუ ირიბი აგრესიის გამოხატულება	2013 # 6	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი	56
ანოტაციები					
სტატია მოიცავს დაწვევითი კლასების მოსწავლეთათვის დამახასიათებელი პრობლემური ქცევის მიზეზების ანალიზსა და მათზე დაყრდნობით მასწავლებლის სტატეგიების გაცნობას.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ლაბარტყავა ნინო	5 წლის ასაკის ბავშვის სასკოლო სწავლების პრობლემისათვის	სკოლამდელი განათლება საქართველოში - რეალობა და პერსპექტივები 2013 წლის 27 სექტემბერი თბილისი
მომხსენებთა ანოტაციები			
თემის მიზანს წარმოადგენს ქვეყანაში არსებული კვლევის შედეგების გაანალიზება			

არსებული პრობლემის გამოკვეთისა და რეკომენდაციების შემუშავების მიზნით. მსოფლიოს უმრავლეს ქვეყანაში მინიმალურ სასკოლო ასაკად 5 -7 წელი მოაზრება. საქართველოში 2010 წლამდე მინიმალური ასაკად მიხნეული იყო 5 წ და 8 თვე. 2010 წლის შემდეგ მშობლებს საკუთარი ნებასურვილისამებრ შეეძლოთ იმ ხუთწლიანთა შეყვანა სკოლაში, რომელთაც 6 წელი მიმდინარე სასწავლო წლის დასასრულამდე შეუსრულდებოდათ.

მაგრამ სწირ შემთხვევაში ბავშვის მეტრიკული ასაკი არ არის ბავშვის სასკოლო მზაობის განმაპირობებელი. ის დამოკიდებულია ბავშვის ფიზიკურ ჯანმრთელობაზე, ოჯახურ გარემოზე და ა.შ.

იმისათვის, რომ ბავშვი მზად იყოს სკოლაში აკადემიური საქმიანობისთვის (წერა-კითხვისა და მათემატიკის წარმატებით ასათვისებლად, სასკოლო თუ საკლასო მოთხოვნების შესასრულებლად), აუცილებელია, რომ იგი იყოს მომწიფებული: ფიზიკური, კოგნიტური, სოციალურ-პიროვნული თვალსაზრისით.

თემაში წარმოდგენილია 2008 წელს-(სასკოლო მზაობის) კვლევა და 2012 წელს (5 წლის ასაკის მოსწავლეების სწავლების პრობლემების კვლევა) ანგარიშების ანალიზი და რეკომენდაციები.

ორივე კვლევის გათვალისწინებით შემუშავდა შემდეგი რეკომენდაციები: მნიშვნელოვანია მინიმალური სასკოლო ასაკის გადახედვა ან სასკოლო მზაობის შემოწმების სისტემის გამართვა; თუ ხუთწლიანების სწავლება მოხდება სკოლამდელ დაწესებულებაში, საჭიროა სკოლამდელი დაწესებულების კადრების მომზადება, რომლებიც არსებულ მეთოდოლოგიურ რესურსებზე დაყრდნობით უზრუნველყოფენ ბავშვების სკოლისათვის მომწიფებას (სამივე სფეროს განვითარებაზე ზრუნვით); იმ შემთხვევაში, თუ 5 წლიანთა სწავლება გაგრძელდება სკოლაში, აუცილებელი იქნება სასკოლო ოთახების ინფრასტრუქტურის ადაპტირება მათ თავისებურებებზე, 5 და 6 წლიანი მოსწავლეების განცალკევება სწავლებისას, სკოლაში მოსამზადებელი კლასების ფორმირება, მშობელთა ინფორმირება 5 წლიანი ბავშვების თავისებურებებისა და სკოლისთვის მზაობის შესახებ.

ასისტენტ-პროფესორი თეონა ლოდია

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გზა ინკლუზიისაკენ	ევროკავშირის წარმომადგენლობა საქართველოში. თანადაფინანსება – გაეროს ბავშვთა ფონდი	მადონა ხარებავა	ასოციაცია „დეა“; „GNNT“ ჯგუფი;

პროექტის მიზანია საქართველოში მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა, წვლილის შეტანა შშმ პირთა ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაში ინკლუზიური განათლების სფეროში მეტი თანამონაწილეების ჩართვის გზით. პროექტის ფარგლებში ქ. თბილისისა და

რეგიონების სკოლებში ჩატარდა კვლევა, რომელიც მიზნად ისახავდა სკოლასა და მშობლებს შორის (მათ შორის სპეციალური საჭიროებების მქონე მოსწავლეების მშობლების) თანამშრომლობის პრობლემების, არსებული ფორმების შესწავლას. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავდა სკოლასა და მშობლებს შორის თანამშრომლობის მოდელი. კვლევითი ნაშრომის შესახებ მასალა მზადდება საპუბლიკაციოდ.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	სასკოლო განათლება, არსებული ვითარების აღწერა და ანალიზი; სასკოლო განათლების კონცეფცია	ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო; საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში G-PAC	ია კუტალაძე	განათლების პოლიტიკისა და კვლევების ასოციაცია

პროექტის ფარგლებში ჩატარებული კვლევის საფუძველზე გამოიცა შემდეგი პუბლიკაციები: 1. სასკოლო განათლება, არსებული ვითარების აღწერა და ანალიზი; 2. სასკოლო განათლების კონცეფცია.

ასისტენტ-პროფესორი ხათუნა მარწყვიშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ემოციური ინტელექტისა და ფსიქიკური აშლილობების ურთიერთმიმართება	ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო, ლექტორთა გლობალური საგრანტო პროექტი	ხათუნა მარწყვიშვილი	ხათუნა მარწყვიშვილი

მოკლე ანოტაცია

Emotion related personality constructs are essential to deal with clinical disorders while individuals with different personality characteristics imply different coping strategies to deal with disorder. The regulation, expression, perception of emotions is important predictor of health outcomes because emotions provide the fundamental basis for most mental disorders. One of the theoretical models of EI - trait Emotional intelligence model (Petrides, & Furnham, 2000, 2001, 2003). - argues that EI is a personality trait and it is a “constellation of emotion-related self-perceptions located at the lower levels of personality” (Petrides, Pita, Kokkinaki, 2007). Consequently, there should be individual differences in EI for different

clinical disorders. The rationale behind this idea is grounded on research that shows that personality is the strongest and most dependable factor underlying differences in clinical disorders.

In spite of obvious link of emotional intelligence with **clinical disorders there is still lack of research literature about this issue.** it's still not clear which component of EI contributes to the development of different clinical disorders as different components of emotional intelligence may be involved in different mental health problems. **Accordingly, the goal** of the study is to investigate whether persons who are high on emotional intelligence have different coping strategies and fewer clinical disorder symptoms than those low on EI.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კვლევითი გრანტი (2011-2013) “Dispositional and Attitudinal predictors of National Identity”.	(ASCN) შვედეთის სამეცნიერო აკადემიური ქსელი კავკასიაში - სოციალურ მეცნიერებათა განვითარებისათვის.	მაია მესტვირიშვილი	ლუიზა არუთინოვა ხათუნა მარწყვიშვილი ნათია მესტვირიშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტო დასრულდა 2013 წლის ოქტომბერს. სრული ანგარიში შეგიძლიათ იხილოთ ბმულზე:

<http://www.ascn.ch/en/research/Completed-Projects/Completed-Projects-Georgia.html>

მოკლე ანოტაცია

Studying the forms and constructs of Social Identities remains very crucial on the way of understanding people's behavioral and cognitive responses on different social stimulus. Since the collapse of the Soviet Union people has faced social, political and economic challenges affecting tremendously their perception and attitudes. Collective identity has been redefined, raising the need for the understanding of people's self-perception in new reality - created after 1991.

The present research explores dispositional and situational factors that contribute to the construction of National Identity, which represents one of the forms of collective identity. On the one hand, national identification is influenced by public discourse and political debate and on the other hand - by personal attitudes and traits.

The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotic/ nationalistic attitudes and (3) dimensions of religious belief system on National Identity representation in individuals. The study aims to address the following research questions:

- Do cultural orientation and personal attitudes predict representation style of National Identity? And if so, which one of these two is the more robust predictor?
- Whether and/or how the personal dispositions such as religious and patriotism/nationalistic attitudes contribute to the National Identity representation?
- How are individualism and collectivism related to the representation style of National Identity?

The study will enable us to draw empirical picture of cultural and citizenship representation in Georgia, and to understand roots of citizenship representation by linking this to the cultural dimensions.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	პროექტის	პროექტის
---	---------------------	----------------	----------	----------

		ორგანიზაცია	ხელმძღვანელი	შემსრულებლები
3	<p>აუტიზმის საკვლევო ინსტრუმენტის PEP-3 (ფსიქოსოციალური უნარების პროფილი, ავტორები: Schopler, Lansing, Reichler and Marcus) ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე რესტანდარტიზაცია-ნორმირება.</p> <p>2012-2013 წლები</p>	<p>ქართული ორგანიზაცია „პირველი ნაბიჯი“ და UNICEF -ის მხარდაჭერით</p>	<p>ლუიზა არუთინოვი</p>	<p>მკვლევარები: ლუიზა არუთინოვი მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი; ინტერვიუერები: სამაგისტრო პროგრამის “ბავშვთა და მოზარდთა ფსიქოლოგიური შეფასება და კონსულტირება” სტუდენტები.</p>

ანოტაცია

პროექტი მიზნად ისახავდა აუტიზმის შესაფასებელი ინსტრუმენტის PEP-3-ის (Eric Schopler, Margaret D. Lansing, Robert J. Reichler, Lee M. Marcus; 2004) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტაციასა და ნორმირებას. PEP-3-ის საშუალებით შესაძლებელია ბავშვის განვითარების შესახებ მრავალმხრივი ინფორმაციის მიღება. ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება და აქტუალურობა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ აუტისტური სპექტრის დარღვევით მქონე ბავშვების უნარების შეფასება სპეციალისტებისთვის დღემდე სირთულეს წარმოადგენს. შედეგად, მიღებულ იქნა ბავშვების ქართულ პოპულაციაზე მორგებული ინსტრუმენტი, რომლის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ეფექტიანი ინტერვენციის დაგეგმვის შესაძლებლობას აძლევს სპეციალისტებს. ტესტის ფსიქომეტრულმა ანალიზმა დაადასტურა მისი სანდოობა და ვალიდობა.

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 2,5 – 7,5 წლამდე ასაკის ნორმალური განვითარების მქონე 613 (n ბიჭი=326; n გოგონა=287) და 49 (n ბიჭი=43; n გოგონა =6) აუტისტური სპექტრის დიაგნოზის მქონე 3-დან - 9,1 წლამდე ასაკის ბავშვმა და მათმა მშობლებმა. მშობლები გამოიკითხა მშობლების/ მომვლელთათვის განკუთვნილი კითხვარებით.

კვლევამ მოიცვა თბილისის 21 სკოლა და 35 ბავა-ბაღი, რომლებიც ქალაქის სხვადასხვა რაიონებიდან პროპორციულად იქნა შერჩეული (რაიონში არსებული შესაბამისი დაწესებულებების რაოდენობის მიხედვით). ამრიგად, კვლევის შედეგები რეპრეზენტატულია თბილისის მასშტაბით.

მიღებულ მონაცემთა საფუძველზე 10 ასაკობრივი ჯგუფის ბავშვებისთვის (ნორმალური განვითარების მქონეთათვის) დადგინდა შესაბამისი ნორმები, რომლებიც წარმოდგენილია ნედლი ქულებისა და პროცენტების ცხრილების სახით. მათ საფუძველზე შესაძლებელია აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების შეფასება და ინდივიდუალური სასწავლო პროგრამის შედგენა.

მიღებული შედეგები და, რაც მთავარია, შესაბამისი ასაკობრივი ნორმების ცხრილები მიეწოდა შემკვეთ ორგანიზაციას – ქართულ ორგანიზაციას «პირველი ნაბიჯი».

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია მესტვირიშვილი, ხათუნა მარწყვიშვილი, ლუიზა არუთინოვი, ნათია მესტვირიშვილი	მოქალაქეობის ტიპი როგორც სოციო- კულტურული იდენტობა საკონფერენციო მასალების კრებული ”სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა”	მიღებულია დასაბეჭდად	თბილისის სხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10

მოკლე ანოტაცია

ბოლო წლებში სოციალური და პიროვნული იდენტობები სოციალურ მეცნიერებების ფართო განხილვის საგანია, მათ შორის ეროვნული იდენტობების კონსტრუირება და რეპრეზენტაცია განსაკუთრებით პოპულარულ თემატიკად გვევლინება. მოქალაქის იდენტობა ეროვნული იდენტობის ნაწილია და წარმოდგენს ეროვნული უმრავლესობის მიერ ჯგუფის შიდა პროტოტიპის ნიმუშს. მკვლევრები მოქალაქის იდენტობის სამი განსხვავებული ნიმუშის არსებობაზე მიუთითებენ. მათგან ეთნიკური და სახელმწიფო მოქალაქის ტიპის არსებობა ცნობილი და ემპირიულად დადასტურებული ფაქტია. ბოლო წლებში ჩატარებულ კვლევებმა ცხადჰყო, რომ არსებობს მესამე, კულტურაზე ორიენტირებული მოქალაქის იდენტობა. ჩვენი პროექტის მიზანი იყო ემპირიულად შეგვესწავლა მოქალაქის სამივე ტიპი და მათი კორელატები ქართველი ახალგაზრდების მაგალითზე.

კვლევაში მონაწილეობდა 18-14 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის 415 გოგო და 270 ბიჭი სტუდენტი საქართველოს 7 უნივერსიტეტიდან. კვლევის მონაწილეებმა შეაფასეს კითხარი რომელიც 4 პუნქტისგან შედგებოდა და იკვლევდა ეროვნული იდენტობის, ნაციონალიზმის და პატრიოტიზმის, რელიგიური შეხედულებების და ინდივიდუალიზმის/კოლექტივიზმის როგორც კულტურული კონტრუქტუს სიძლიერეს. მონაცემების ანალიზმა შემდეგი სურათი გამოავლინა: რესპონდენტების 56% ირჩევს კულტურაზე ორიენტირებულ მოქალაქის იდენტობას, 25% სახელმწიფო, ხოლო 19% ეთნიკურს. კულტურაზე ორიენტირებული და ეთნიკური მოქალაქის ტიპები დადებით კორელაციაში არიან

პატრიოტიზმთან, ნაციონალიზმთან და რელიგიის ორთოდოქსულ განზომილებასთან, მაშინ როდესაც სახელმწიფოებრივი მოქალაქის ტიპის მაჩვენებელი მხოლოდ სუსტად კორელირებს რელიგიურობასთან და არ კორელირებს ნაციონალიზმთან. რეგრესიულმა ანალიზმა უჩვენა, რომ მოქალაქის იდენტობის ტიპებისათვის სანდო პრედიქტორული ღირებულება გააჩნია ნაციონალიზმის, პატრიოტიზმის, ეროვნული იდენტობის სიძლიერის და ორთოდოქსულობის მაჩვენებლებს.

კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანად აფართოვებს ქართველი ახალგაზრდების სამოქალაქო იდენტობის შესახებ ცოდნას და სამომავლო კვლევითი პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო და მნიშვნელოვან საწყისს ქმნის.

2) უცხოეთში

დასაბუქდად წარდგენილი სტატიები:

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ა. სიგლინგი, კ. პეტრიდესი, ხ. მარწყვიშვილი	A criterion-referenced approach to refining the measurement domains of psychological constructs	European Journal of Personality		

მოკლე ანოტაცია

Driven by the challenge of delineating individual-difference constructs, this article outlines and tests the theoretical framework of a new empirical approach to refining content domains. The approach is an adaptation of criterion-keying to the level of a construct's facets and intends to help researchers evaluate both the predictive utility and conceptual adequacy of individual facets within theoretically derived content domains. It is illustrated and tested in the context of trait EI, using data from five different samples collected across Europe. Latent composites of the criteria derived from previous validation studies of the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (Petrides, 2009) were regressed on the 15 trait EI facets using backward elimination. The analyses led to a subset of nine facets, which had predictive effects in at least one of the five samples. A composite of these nine facets consistently showed greater predictive utility and incremental validity, relative to personality, than the original 15-facet composite. Implications for construct development, trait EI theory, and future research directions concerning related constructs are discussed.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	<i>Then & Now: Historical Trends & Current Tendencies of Citizenship Representation in Georgia</i>	The 4th Turkish Studies Project of the University of Utah Conference THE CAUCASUS AT IMPERIAL TWILIGHT: NATIONALISM, ETHNICITY & NATION-BUILDING (1870s-1920s) June 5-9, 2013 Tbilisi, Republic of Georgia.
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>Researchers agree that national identity is a multidimensional concept, which is altered by different social and historical changes and is represented in three: civic, ethnic and cultural ways.</p> <p>This research aims at 1. Examining historical and conceptual background of national identity representation in Georgia. 2. Empirically validating existence of ethnic, civic and cultural citizenship representation styles 3. Defining predictive value of attitudinal and cultural constructs for different citizenship styles.</p> <p>The research explores two related evidence: historical data and empirical findings.</p> <p>After reviewing the writings of 19th-20th century public figures it became obvious that national identity was understood as a unity of elements, which includes attributes of civic, ethnic and cultural citizenship representations. Simple and elegant formula of Georgian nationality “Fatherland, Language and Faith” created by Ilia Chavchavdze became the mainstream idea of the epoch. National feelings were defined as “...something that is inherent and entails the elements such as language, historical past, prominent public figures, territory, Georgian literature, etc.”(Vaja-Pshavela, 1905). Later, the concept of national identity has been expanded by adding several features such as: “culture, art, faith, mythology, traditions and worldview”(Qiqodze,G., 1908). Taking into account historical data we find that by the end of nineteenth century national identity was defined as a constellation of historical, cultural and social elements where religion, language, common culture and history prevailed.</p> <p>Searching for those elements in modern reality we conducted a survey on 600 BA and MA students at different Universities in Georgia. Our data confirm presence of three citizenship styles in Georgian youth: 56% of respondents represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Further analysis shows interesting correlational patterns between the different constructs of national identification: cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358, p<.01$) but has only very weak association with patriotism ($r<.2$).</p> <p>Present research on Georgian adult sample empirically proves co-existence of three citizenship representation styles. Generally we found that modern national identity is strongly associated with culture rather than with civic rights or ethnic origins. We also defined predictors for each representation type of national identity. Besides it became clear that the elements of national identity – religion, language culture, etc., which were defined a century ago, are still embodied in people’s cognition and have high predictive value for different aspects of identity representations.</p>			
№	მომხსენებელი/	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“Discovering Citizneship representation styles in Georgia: Religion, Culture and Attitudes”.	3rd ASCN Annual Conference “Political Transformation And Social Change In The South Caucasus: Georgia, Armenia And Azerbaijan In Perspective”, 2013, Tbilisi
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism, and (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals. 415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed a questionnaire measuring patriotism and nationalism, citizenship representation style, national identification, individualism /collectivism and religious orientation. The research results reveal that: (1) The degree of national identification is the strongest predictor for any type of citizenship style, (2) Cultural and civic citizenship styles are positively associated with patriotism, nationalism and Orthodoxy, whereas, civic citizenship has no association with nationalism and is only weakly associated with Orthodoxy and patriotism, and (3) Orthodoxy partially mediates the relationship between a patriotic and ethnic citizenship style.</p> <p>These findings highlight the importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and point out that religious attitudes determine the relationship between attitudes and citizenship styles</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. სასტენდო	“რას ნიშნავს იყო ქართველი- რელიგია, მოქალაქეობა და პატრიოტიზმი”.	მოხსენება ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული (APA) აღმოსავლეთ ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის კონფერენცია. ნიუ-იორკი, ამერიკის შეერთებული შტატები. 1-4 მარტი, 2013
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>This study aims to explore the behavioural and emotional dimensions of Georgian national identity and to determine a pattern of their interrelation. An additional goal is to find out whether cultural constructs, religious and nationalistic attitudes are significant predictors of citizenship style. We hypothesized that: (1) Civic and cultural citizenship types would be positively correlated with patriotism and positively with each other (2) Ethnic citizenship type would have positive association with nationalism and orthodoxy (3) Collectivism would positively associated with nationalistic attitudes and with orthodoxy.</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	მ. მესტვირიშვილი; ხ. მარწყვიშვილი; ლ. არუთინოვა; ნ. მესტვირიშვილი. ზეპირი მოხსენება	“მოქალაქეობის სტილის კომპლექსურობა: რელიგია, კულტურა და შეხედულებები”.	განათლების და კვლევის ინტერდისციპლინარული გლობალური ქსელი, მე-8 საერთაშორისო კონფერენცია “მოქალაქეობა, ჩართულობა და პლურალიზმი”, ლისაბონი, პორტუგალია. 16-24 მარტი, 2013
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The goal of the proposed research is to determine the effects of (1) cultural constructs of self-identification, (2) patriotism and nationalism (3) attitudes toward religion on citizenship representation in individuals.</p> <p>415 female and 270 male students between ages of 18—24 (Mean=1.66; SD= 21,04) completed the set of questionnaire measuring patriotism and nationalism (Kosterman & Feshbach, 1989), citizenship</p>			

representation style (Vanbeselaere, 2007), Individualism /collectivism (IC) (Fisher, 2009) and religious orientation (Duriez et al., 2005).

The data show that 56% of respondent represent cultural style of citizenship, 25% civic and 19% ethnic citizenship. Analysis shows interesting correlational patterns between the constructs of national identification: Cultural citizenship style is positively associated with patriotism ($r=.544, p<.01$), nationalism ($r=.489, p<.01$) and orthodoxy ($r=.422, p<.01$), whereas, civic citizenship style has no association with nationalism and is only weakly associated with orthodoxy and patriotism ($r<.3; p,<.01$). Ethnic citizenship style is also positively associated with nationalism and orthodoxy ($r=.518; r=.358. p<.01$) but shows very weak association with patriotism ($r<.2$).

Regression analysis revealed that cultural citizenship style is significantly predicted by degree of national identification ($\beta =.26$), nationalism ($\beta =.21$), patriotism ($\beta =.18$), ingroup attitude ($\beta =.13$) and second navette ($\beta =.16$), $F(7,416)=60.22$ (adjusted $R^2 =.495$, all $ps<.00$.) When civic citizenship style was regressed on the same set of predictors, patriotism showed no significant predictive value, nationalism became significant negatively predictor ($\beta =-.19$) but national identification ($\beta =.24$), ingroup attitude ($\beta =.17$) and second navette ($\beta =.21$) still positively contributed to prediction of civic citizenship style ($F(9.373)=10.416$, adjusted $R^2=18.2$, all $ps<.00$). When predicting ethnic citizenship representation patriotism ($\beta =-.15$) and second navette ($\beta =-.21$) became significant negative predictors, national identification ($\beta =.20$) and nationalism ($\beta =.43$) remained as positive ones and orthodoxy ($\beta =.22$) and collectivism ($\beta =.10$) has been emerged as new positive significant predictors ($F(9.379)=26.99$, adjusted $R^2=.376$, all $ps<.00$).

These findings highlight importance of attitudinal and cultural factors in understanding citizenship representation styles and pointing out that degree of identification, nationalism and religious attitudes are the key predictors of citizenship style.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	ბ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტირიშვილი, ქ. ლორთქიფანიძე. ზეპირი მომხსენება	ემოციური ინტელექტისა და გუნება-განწყობილების აშლილობების ურთიერთმიმართება	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.

ანოტაცია

An inability to deal with negative emotions is considered a risk factor for affective disorders. There is a distinct lack of empirical research investigating the relationship between emotional intelligence and depression, particularly in clinical samples. The present study was designed to investigate whether emotional self-perceptions of individuals with affective disorders differ from those of without mental illnesses; we also examined whether emotional intelligence predicts mood disorders and other primary psychiatric symptom dimensions. Twenty-seven psychiatric inpatients (48.1 % male and 51.9 % female; M of age = 35.89, SD=11.17) with mixed diagnosis of affective disorders and sixty group-matched controls completed (1) The Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009); (2) The Hopkins Symptom Check-list (HSCL) and (3) short demographic disease-specific questionnaire. **A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with patients with affective disorders scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different psychiatric primary symptom dimensions.** The results suggest that low emotional intelligence represents a risk factor for affective disorders; more research is required to be done with clinical population to clarify exactly which components of

emotional intelligence contribute to the development of which specific mental disorders.			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	ხ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი ლ. არუთინოვი (ზეპირი მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი -პიროვნული აშლილობების პრედიქტორი?	ემოციური ინტელექტის საერთაშორისო ასოციაციის მე-4 კონგრესი, სექტემბერი 2013, ნიუ იორკი, აშშ.
ანოტაცია			
<p>Disturbances in emotion are associated with most of the diagnostic criteria of the personality disorders, though the role of emotional intelligence in the diagnosis of personality disorders has been the subject of limited research. The present study was designed to investigate the relationships between trait emotional intelligence (trait EI), personality disorder symptomatology and aggression in an undergraduate student sample. One hundred and twenty university students (27.1 % male and 71.7 % female; M of age = 19.23, SD=2.45) were administered with (1) Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides, 2009), along with (2) Personality Disorder Questionnaire-4 (PDQ-4) (Hyler E. Steven, 1994), and (3) Buss-Durkee Hostility Inventory (BDHI) (Buss & Durkee, 1957). Results of multivariate regression analysis indicated that trait EI predicts most personality disorder symptomatology (Wilks' $\lambda = .63$, $F(10,110) = 5.97$, $p = .000$) ($\beta = -.265$ to $\beta = -.424$); different trait EI variables contribute to development of different personality disorders; hostile affectivity was positively related with almost all personality disorder symptoms; multivariate regression showed trait EI variables predict anger and hostility dimensions. The results suggest that different components of emotional intelligence contribute to the development of different personality disorder symptomatology. More research is required to replicate the results with clinical population.</p>			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5	ხ. მარწყვიშვილი, მ. მესტვირიშვილი, ლ. არუთინოვი, ქ. ლორთქიფანიძე (ზეპირი მოხსენება)	სხვა სამყაროში ცხოვრება: ემოციებთან დაკავშირებული თვით-პერცეფციების კავშირი ფსიქიკურ აშლილობებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების კვლევის საერთაშორისო საზოგადოების კონფერენცია, ივლისი, 2013, ბარსელონა, ესპანეთი
მოკლე ანოტაცია			
<p>The study investigated whether emotion-related self-perceptions of individuals with mental disorders are affected by those disorders. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence profiles of 28 inpatients with schizophrenia spectrum disorders against the profiles of 48 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). In Study 2, we examined if trait EI predicts mental health (168 non-clinical participants) using Hopkins Symptom Checklist. In study 3, we investigated whether specific trait EI variables contribute to development of specific primary symptom dimensions (60 psychiatric inpatients). A multivariate analysis of variance revealed a significant main effect for group with schizophrenia spectrum patients scoring lower than controls on most TEIQue facets; there were also some significant main effects of gender. Multivariate regression indicated that different trait EI variables contribute to development of different symptom dimensions; trait EI predicts all primary symptom dimensions and is a unique contributor to overall state of mental health.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	ბ. მარწყვიშვილი, ლ. არუთინოვი, მ. მესტირიშვილი, კ. პეტრიდესი (სასტენდო მოხსენება)	ემოციური ინტელექტი ბრმა და შეზღუდული მხედველობის მქონე პირებთან	ინდივიდუალური განსხვავებების ფსიქოლოგიის ბრიტანული ასოციაცია, 2013, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი
<p>მოკლე ანოტაცია</p> <p>The potential effect of vision loss on personality has been the subject of limited research. The present study was designed to determine whether emotion-related self-perceptions of individuals with visual impairments are affected by those impairment. In Study 1, we compared the trait emotional intelligence (trait EI) profiles of 24 adolescents from boarding school for blind and visually impaired children against the profiles of 24 case-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire - Adolescent Full Form (TEIQue-AFF). In Study 2, we compared the trait EI profiles of 68 adults with visual impairments against the profiles of 77 group-matched controls using the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue). A multivariate analysis of variance revealed a significant multivariate main effect for group with visually impaired participants scoring significantly lower than controls on most of TEIQue facets in both groups - in adolescents (Wilks' $\lambda = .36$, $F(15,30) = 2.07$, $p = .002$, $\eta^2 = .637$) as well as in adults (Wilks' $\lambda = .68$, $F(15,127) = 4.02$, $p = .000$, $\eta^2 = .322$). There were also some significant main effects of gender on some TEIQue facets and factors.</p>			

ასისტენტ-პროფესორი ირინე ჟვანია

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„ეთნიკურად სომხებისა და აზრბაიჯანელების ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა“	ესტონეთის განვითარების სააგენტო/ საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო კვლევის ფონდი (GFSIS)	ქეთევან ემხვარი - საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო კვლევის ფონდი	ირინა ჟვანია, თამარ აბაშიძე, ანასტასია ქიტიაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	“Innovative Action for Gender Equality”	UN Women, Georgia	ხათუნა კუნჭულია	ვერენა ლაპაუსენი, ირინა ჟვანია
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

	სახელმძღვანელოს თარგმნა “Social Psychology” Shelley E. Taylor, Letitia Anne Peplau , David O. Sears , 2006	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ნანა სუმბაძე	ნანა სუმბაძე, თამარ აბაშიძე, თამარ მახარაძე, ანასტასია ქიტიაშვილი, ირინა უვანია
--	--	----------------------------------	--------------	---

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Verena Lahousen,	Gender Mainstreaming: A Practical Guide for Public Policy Making in Georgia	იბეჭდება	48 გვერდი
2	Irina Zhvania			
3				
ანოტაციები				
სახელმძღვანელო ეხება გენდერული თანასწორობის საკითხების ინტეგრაციას სხვადასხვა სფეროში, მის მნიშვნელობასა და განხორციელების საშუალებებს. მასში მოცემულია გენდერული საკითხების ინტეგრაციის კონკრეტული ინსტრუმენტები, ასახულია კონკრეტული მაგალითები და შემთხვევები.				
№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				
სახელმძღვანელოს თარგმნის დასრულების შემდეგ, ფსიქოლოგიის მიმართულების სტუდენტებისათვის ხელმისაწვდომი გახდება ქართულენოვანი რიდერი.				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	----------	-------------------	-----------

	სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1			
2			
3			
ანოტაციები			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	თამარ აბაშიძე ირინა ჟვანია ანასტასია ქიტიაშვილი	Опрос Населения Джавахети - « Барометр 2013», «Джавахети: вызовы и перспективы»		თბილისი, 2013	15 გვერდი
ანოტაციები					
<p>კვლევის მიზანი, რომელიც ეთნიკური სომხების ქართულ საზოგადოებაში ინტეგრაციას ეხებოდა, იყო ჯავახეთში არსებული ვითარების დადგენა; ისეთი საკითხების კვლევა, როგორც არის: ცხოვრების დონით კმაყოფილება, განათლებისა და დასაქამებისადმი ხელმისაწვდომობა, თვითიდენტიფიკაცია და სხვადასხვა ჯგუფებს შორის არსებული სოციალური დისტანცია. კვლევის შედეგად გამოვლინდა არსებული პრობლემები, რაც საფუძვლად დაედო გარკვეული რეკომენდაციების შემუშავებას.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ირინა ჟვანია	“Promoting the implementation of UNSCR 1325 at national level through CEDAW: the experience of Georgia”	14-15 მარტი, 2013, თბილისი
მომხსენებთა ანოტაციები			
<p>მომხსენება ეხებოდა საბაზისო კვლევის შედეგებს, რომელიც ჩატარდა 2012 წელს, გაეროს ქალთა ფონდის (UN Women) მხარადაჭერით. კვლევა მიზნად ისახავდა გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციის 1325-ის განხორციელებას, მასთან დაკავშირებული პრობლემების იდენტიფიცირებას. კვლევის შედეგების საფუძველზე შესაბამისი უწყებებისა და ინსტიტუციებისათვის შემუშავდა რეკომენდაციები.</p>			

ასისტენტ-პროფესორი ეკატერინე ფირცხალავა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	შოთა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი 2013-2014 „ოკუპირებული ახალგორის რაიონი და ქართულ-ოსური ურთიერთობის დინამიკა“ კვლევა	ნათია ჯალაბაძე	ნათია ჯალაბაძე ლავრენტი ჯანიაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გამქრალი გოგონები სამხრეთ კავკასიაში - საქართველოს ნაწილი	World Bank & CRRC- Armenia -	ეკატერინე ფირცხალავა	
	ქართული საზოგადოების დამოკიდებულება ქართულაფხაზური კონფლიქტის ტრანსფორმაციის	Conciliatory Resources in the Framework of a Peace Program. UK	მარინა ელბაქიძე	ეკატერინე ფირცხალავა

	პერსპექტივებისადმი			
	ხელფასი და სამუშაო გარემო სამკერვალო ინდუსტრიაში - გლობალური აღმოსავლეთი საქართველოს ნაწილი	Clean Closing Comparing	ეკატერინე ფირცხალავა	
	„ჩემი სამყარო“- გაეროს გლობალური კვლევა მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად მსოფლიოში		ნანა სუმბაძე	
	საზოგადოებრივი ცნებების და აღქმების შესწავლა გოგონათა და ქალთა და ოჯახური ძალადობის მიმართ	UN Women	ნანა სუმბაძე	
	ერების მეხსიერება	Post Bellum Czech Republic	ნანა სუმბაძე	
	დევნილ და ზღვისპირას მცხოვრებ გოგონათა და ქალთა მდგომარეობა , საჭიროებები და პრიორიტეტები	ასოციაცია „დეა“ UN Women- ის მხარდაჭერით	ნანა სუმბაძე	
დასრულებული პროექტის (ეცაპის) შედეგები (ანოტაცია)				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ეკატერინე ფირცხალავა	მუსლიმი მესხები ინტეგრაცია თუ სეპარაცია	17-18 მაისი 2013 თბილისი. საქართველო
მომხსენებთა ანოტაციები http://asociacia-toleranti.blogspot.com/			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ეკატერინე ფირცხალავა	მუსლიმი მესხების ინტეგრაცია საქართველოსა და ამერიკაში	3-5 ივნისი. 1013. თბილისი. საქართველო

მოსხენებათა ანოტაციები <http://v3.tsu.edu.ge/ge/faculties/social/news/21058/?p=1>

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკატერინე ფირცხალავა	Different life of Muslim Meskhetians (Meskhetian Turks) in Georgia and in USA	26-28 April .2013 Madrid. Spain

მოსხენებათა ანოტაციები <http://www.inpact-psychologyconference.org/>

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2	ეკატერინე ფირცხალავა მედეა ზადაშვილი	The Changing Gender Stereotypes of Muslim Meskhetians in Georgia and USA	30 July-1 August 2013 Charles University. Prague. Czech Republic.

მოსხენებათა ანოტაციები <http://thesocialsciences.com/the-conference>

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეკატერინე ფირცხალავა	Identities, Happy and Trust of Muslim Meskhetians (Meskhetian Turks). (After Process Deportation and Repatriation	28-31 August. 2013 Turin . Italy

მოსხენებათა ანოტაციები <http://www.esa11thconference.eu/the-conference>

ასისტენტ-პროფესორი ლილი ხეჩუაშვილი

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კვლევითი პროექტი: „პოსტტრავმული ზრდისა და ფსიქოლოგიური კარგად ყოფნის ინდიკატორები ცხოვრებისეულ ისტორიებში“ მიმდინარე	ღია საზოგადოება „საქართველო“	ლილი ხეჩუაშვილი	ლილი ხეჩუაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის / კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობ ა
1 2 3	ლილი ხეჩუაშვილ ი	“ნარატიული მიდგომა პიროვნებისადმი : ფროიდიდან დღემდე”. ქართული ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალი: განათლების მეცნიერებები და ფსიქოლოგია	2013 No.2(24) [2013.06.30]	http://gesj.internet- academy.org.ge/ge/ v_abstr_ge.php?b_sec=edu&arti c _num=2158&issue=2013-06	19

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:
იურიდიული ფაკულტეტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
პროფ. ირაკლი ბურდული (დეკანი)

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

სრული პროფესორები:

- ალექსიძე ლევანი
- ბურდული ირაკლი
- დავითაშვილი გიორგი
- ზოიძე ბესარიონი
- კერესელიძე დავითი
- კვერენხილაძე გიორგი
- კოპალეიშვილი მაია
- კორკელია კონსტანტინე
- ნინიძე თევდორე
- სურგულაძე ნუგზარი
- ტურავა მერაბი
- ფაფიაშვილი ლალი
- ქურდაძე ირინე
- ჭანტურია ლადო
- ჭიღლაძე ნანა
- ხუბუა გიორგი
- ხუციშვილი ქეთევანი

ასოცირებული პროფესორები:

- ბითაძე მაია
- ბოსტოლანაშვილი დავითი
- დვალაძე ირაკლი
- გარიშვილი მარინა
- გონაშვილი ვასილი
- ზამბახიძე თამარი
- ზარანდია თამარი
- თევდორაშვილი გიორგი
- თოდუა ნონა
- თუმანიშვილი გიორგი
- კახიანი გიორგი

- პატარაია დავითი
- სირაძე ეკატერინე
- ტურავა პაატა
- ფერაძე გონა
- შალიკაშვილი მორისი
- შენგელია ეკატერინე
- ჩაჩავა სოფიო
- ცერცვაძე გიორგი
- ცისკაძე მარია
- ხარშილაძე ირმა

ასისტენტ-პროფესორები

- ბერეკაშვილი დიანა
- ბრეგვაძე ლაშა
- გაწერელია აკაკი
- გვარამაძე თამარი
- გოგიბერიძე გია
- გოგნიაშვილი ნინო
- გორაშვილი გიორგი
- გუგეშაშვილი გვანცა
- დარბაიძე ლევანი
- ზოიძე თამარი
- კახიძე ირაკლი
- კველიშვილი მარიამი
- ლაფაჩი ეკატერინე
- ლორია ხათუნა
- მალლაკელიძე ლავრენტი
- მაჭარაძე ზურაბი
- მახარობლიშვილი გიორგი
- მეურმიშვილი ბესო
- მჭედლიშვილი ვახტანგი
- ონიანი სულხანი
- ოხანაშვილი ანრი
- რუხაძე ნინო
- საძაგლიშვილი დიმიტრი
- სვანაძე გიორგი
- სურმავა ლიტა
- ქოჩიაშვილი ქეთევანი
- ღვამიჩავა თამარი
- შოთაძე თამარი
- ჩაჩანიძე ელზა
- ჩიტაშვილი ნათია
- ცქიტიშვილი თემური
- ძამუკაშვილი მაკა

- წიგნაძე ანა
- ხარანაული ლევანი
- ხერხეულიძე ირინე
- ხოდელი მაკა
- ხოფერია მარიამი
- ჯანაშვილი ლელა
- ჯანაშია ლევანი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია (შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი)	პროფ. ლევან ალექსიძე	<p>ა) პროფ. ლევან ალექსიძე;</p> <p>ბ) ასისტენტ-პროფ. ნინო რუხაძე;</p> <p>გ) ასოც. პროფ. ეკატერინე კობახიძე (თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი);</p> <p>დ) ასოც. პროფესორი იამზე გაგუა (თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი);</p> <p>ე) მეცნიერ-მკვლევარი მაია დანელია (თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი).</p>
	კანონპროექტის შემუშავება შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ	კონსტანტინე კორკელია - უწყებათაშორისი ჯგუფის ხელმძღვანელი	პროფ. კონსტანტინე კორკელია
	ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი	UND, საქართველოს რეგიონალური განვითარებისა და	ასოც. პროფ. პაატა ტურაგა

		ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	System des georgischen Gesellschaftsrechts: typologische Natur der Gewerbesubjekte und gesetzgeberische Abgrenzungsbedürfnisse (bzw. regulatorische Defizite) – insbesondere am Beispiel des Kapitalgesellschaftsrechts	DAAD (კვლევის განხორციელებ ის ადგილი - LMU)	პროფ. ირაკლი ბურდული	პროფ. ირაკლი ბურდული
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>სტატიის სახით გამოქვეყნებულია: Institut für Osteuropäisches Recht der Universität Kiel. Zeitschrift: Kieler Ostrechts-Notizen, 1/2013, 16 Jahrgang, S. 28-35.</p>				
	საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი'	გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლო ბის საზოგადოება	ავთანდილ დემეტრაშვილი	<p>ა) პროფ. ირაკლი ბურდული;</p> <p>ბ) ბესარიონ ზოიძე;</p> <p>გ) მერაბ ტურავა;</p> <p>დ) მოწვეული ლექტორი იაკობ ფუტყარაძე;</p> <p>ე) მოწვეული ლექტორი სანდრო ჯორბენაძე;</p> <p>ვ) ევა გოცირიძე;</p>

				<p>ზ) თინათინ ერქვანია;</p> <p>თ) ლევან იზორია;</p> <p>ი) ირაკლი კობახიძე;</p> <p>კ) არჩილ ლორია;</p> <p>ლ) ზურაბ მაჭარაძე;</p> <p>მ) ანა ფირცხალაშვილი;</p> <p>ნ) ბექა ქანთარია;</p> <p>ო) დავით წერეთელი.</p>
--	--	--	--	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის ფარგლებში გამოიცა საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავის კომენტარები, რომელიც ეხება საქართველოს მოქალაქეობას და ადამიანის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს. იგი წარმოადგენს თეორიული და პრაქტიკული საკითხების საფუძვლიან ანალიზს. მისი გამოყენება შეიძლება საუნივერსიტეტო სასწავლო პროცესში.

<p>სამეცნიერო კრებულის გამოცემა: „სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში“</p>	<p>ფოლკსგაგენის ფონდი</p>	<p>პროფესორი – მერაბ ტურავა</p>	<p>ა) პროფ. მერაბ ტურავა;</p> <p>ბ) პროფესორ-ემერიტუს გურამ ნაჭყებია;</p> <p>გ) ასოც. პროფ. ნონა თოდუა;</p> <p>დ) ასოც. პროფ. ირაკლი დვალაძე;</p> <p>ე) ასოც. პროფ. გიორგი თუმანიშვილი;</p> <p>ვ) ასისტენტ-პროფ. ლავრენტი</p>
--	---------------------------	---------------------------------	---

			<p><u>მაღლაკელიძე:</u></p> <p>გ) ასისტენტ-პროფ. ლევან ხარანაული;</p> <p>ზ) მოწვეული ლექტორი ოთარ გამყრელიძე;</p> <p>თ) მოწვეული ლექტორი ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხი;</p> <p>ი) გოჩა მამულაშვილი;</p> <p>კ) დავით სულაქველიძე;</p> <p>ლ) ნინო გვენეტაძე;</p> <p>მ) თამარ ლალიაშვილი;</p> <p>ნ) გიორგი დგებუაძე;</p> <p>ო) ბაჩანა ჯიშკარიანი;</p> <p>პ) ჰაინერ ალვარტი;</p> <p>ჟ) ბერნდ შუნემანი;</p> <p>რ) ბერნდ ჰაინრიხი;</p> <p>ს) იორგ აიზელე;</p> <p>ტ) ბურჰჰარდ იენეკე;</p> <p>უ) ერიქ ჰილგენდორფი.</p>
--	--	--	---

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის ფარგლებში გამოიცა ქართული და გერმანული სისხლის სამართლის პროფესორების სამეცნიერო სტატიების კრებული სისხლის სამართლის

<p>აქტუალურ საკითხებზე. იგი ხელს შეუწყობს თანამედროვე სისხლის სამართლის პრობლემების გაცნობას და საფუძვლიან შესწავლას ქართველი მკითხველის მიერ.</p>				
	<p>სამეცნიერო კვლევა საერთაშორისო და ევროპულ სისხლის სამართალში</p>	<p>ალექსანდრე ჰუმბოლდტის სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>პროფ. მერაბ ტურავა</p>	<p>პროფ. მერაბ ტურავა</p>
<p>ფარგლებში, პროფესორ მერაბ ტურავას მიერ, 2013 წლის ივლისიდან 2014 წლის თებერვლამდე, ტარდება სამეცნიერო კვლევა საერთაშორისო და ევროპულ სისხლის სამართალში. იგი მიმდინარეობს ალექსანდრე ჰუმბოლდტის სამეცნიერო სტიპენდიით, ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტსა და კიოლნის უნივერსიტეტში. კვლევის შედეგი იქნება სახელმძღვანელო სათაურით: „საერთაშორისო და ევროპული სისხლის სამართალი“, რომელიც გამოქვეყნდება ქართულ ენაზე. იგი ხელს შეუწყობს ამ საგნის საფუძვლიანი შესწავლის გაღრმავებას საქართველოში.</p>				
	<p>საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი</p>	<p>GIZ Jilep</p>	<p>პროფ. ლადო ჭანტურია</p>	<p>ა) პროფ. ლადო ჭანტურია;</p> <p>ბ) პროფ. ბესარიონ ზოიძე;</p> <p>გ) პროფ. ირაკლი ბურდული;</p> <p>დ) პროფ. თამარ ზარანდია,</p> <p>ე) ასოც. პროფ. თამარ ზამბახიძე;</p> <p>ვ) ასოც. პროფ. სოფიო ჩაჩავა;</p> <p>ზ) ასოც. პროფ. ცერცვაძე გიორგი;</p> <p>თ) ასოც. პროფ. ცისკაძე მარია;</p> <p>ი) ასისტენტ-პროფ. გიორგი სვანაძე;</p> <p>კ) ასისტენტ-პროფ. თამარ შოთაძე;</p> <p>ლ) მოწვეული</p>

				<p><u>ლექტორი ნუნუ კვანტალიანი;</u></p> <p>მ) <u>მოწვეული ლექტორი ზარნაძე ეკა;</u></p> <p>ნ) <u>მოწვეული ლექტორი ძლიერი შვილი ზურაბი;</u></p> <p>თ) <u>მოწვეული ლექტორი სერგი ჯორბენაძე.</u></p> <p>პ) <u>ჰაინრიხ შნიტგერი;</u></p>
<p>ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის დანერგვის, შეწავლის და ანალიზისათვის</p>	<p>ა(ა)იპ ფონდი „ღია საზოგადოება-საქართველო“</p>	<p>პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია</p>	<p>ა) პროფესორ ემერიტუს გურამ ნაჭყებია;</p> <p>ბ) პროფესორ ემერიტუს მზია ლეკვეიშვილი;</p> <p>გ) პროფ. მაია ივანიძე;</p> <p>დ) ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი;</p> <p>ე) ასოც. პროფ. გიორგი თუმანიშვილი;</p> <p>ვ) ასისტენტ-პროფ. ნინო გოგნიაშვილი,</p> <p>ზ) მოწვეული ლექტორი ირინე ბონაშვილი.</p>	
<p>გარემოს დაცვის კანონმდებლობის ანალიზი</p>	<p>გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება</p>	<p>ასოც. პროფ. პაატა ტურავა</p>	<p>ა) ასოც. პროფ. პაატა ტურავა;</p> <p>ბ) მოწ. ლექტორი კობა ყალიჩავა</p>	

სამშენებლო კოდექსის შექმნა	გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება	ასოც. პროფ. პაატა ტურავა	ა) ასოც. პროფ. პაატა ტურავა; ბ) მოწვეული ლექტორი კობა ყალიჩავა; გ) გერდ ვინტერი	
ინფორმაციის თავისუფლების განვითარება	ინფორმაციის განვითარების ინსტიტუტი	გიორგი კლდიაშვილი	ასოც. პროფ. პაატა ტურავა	
სამართალდარღვევათა სამართლის რეფორმა საქართველოში	ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველო“	ასოც. პროფ. პაატა ტურავა	ა) ასოც. პროფ. პაატა ტურავა, ბ) ასოც. პროფ. ირმა ხარშილაძე; გ) ნათია წიკვლაძე; დ) მოწვეული ლექტორი კობა ყალიჩავა.	
საჯარო სამსახურის რეფორმა საქართველოში	USAID	ასოც. პროფ. პაატა ტურავა	ა) ასოც. პროფ. ირმა ხარშილაძე; ბ) ნათია წიკვლაძე; გ) მოწ. ლექტორი მათა ზაგრაშვილი	
სასჯელის აღსრულების კვლევა საქართველოში	ღია საზოგადოება - საქართველო	ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი	ა) ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი; ბ) მოწ. ლექტორი გივი მიქანაძე; გ) მათა ხასია	
არასრულწლოვანთა განრიდების და მედიაციის	PH International - საქართველო	ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი	ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი	

	სისხლისსამართლებრივი, ფსიქოლოგიური და კრიმინოლოგიური ასპექტები			
	პირობით ვადამდე გასათავისუფლებელი მსჯავრდებულებისთვის რისკ-ფაქტორების შეფასების კრიმინოლოგიური ანალიზი	ციხის საერთაშორისო რეფორმა (PRI)	ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი	ა) ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი; ბ) დავით ჩიხლაძე
	დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პერსპექტივები საქართველოში	USAID/EWMI/JILEP	ასოც. პროფ. გიორგი ცერცვაძე	ასოც. პროფ. გიორგი ცერცვაძე და თსუ იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტები
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრის ვებ გვერდზე (ncadr.tsu.edu.ge) გამოქვეყნდა დაახლოებით 180 გვერდიანი კვლევა, რომელიც ეხება დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის (განსაკუთრებით მედიაციის) მდგომარეობას და მისი განვითარების პერსპექტივებს საქართველოში.</p>				
	დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრის ეურნალი	TSU/USAID/EWMI-JILEP	ასოც. პროფ. გიორგი ცერცვაძე	ა) პროფ. ირაკლი ბურდული; ბ) ასოც. პროფ. გიორგი ცერცვაძე; გ) ასისტენტ-პროფ. ნათია ჩიტაშვილი
	ძლიერი პარლამენტი კონსოლიდირებულ დემოკრატიაში	გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)	სოფო გურული	ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე
	პირადი ცხოვრების საიდუმლოების დაცვა	გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)	ლაშა ტულუში	ა) ლაშა ტულუში; ბ) ასისტენტ-პროფ. ნინო რუხაძე; გ) ეკატერინე ხუციშვილი;

				დ) გიორგი გოცირიძე
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პროექტის ფარგლებში დაიწერა ანგარიში, რომელიც აანალიზებს პირადი ცხოვრების საიდუმლოების სფეროში საქართველოში მოქმედ კანონმდებლობას, მათ შორის მის შესაბამისობას საერთაშორისო სტანდარტებთან და პრაქტიკასთან, და შემუშავებულ იქნა რეკომენდაციები საკანონმდებლო ცვილებებისა და დამატებებისთვის.</p>				
	პროფესიონალური მედია არჩევნებში	გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)	ლაშა ტულუში	ა) ლაშა ტულუში, ბ) ასისტენტ-პროფ. <u>ნინო რუსხაძე</u> ;
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პროექტის ფარგლებში მომზადდა ანგარიში პროფესიონალური მედიის როლის შესახებ საარჩევნო პროცესში, მათ შორის, შესწავლილ იქნა პოლიტიკური რეკლამის განთავსების სამართლებრივი რეგულირების თავისებურებები საერთაშორისო სტანდარტებისა და უცხო სახელმწიფოთა ეროვნული კანონმდებლობების მიხედვით.</p>				
	Making the new Europe, the Georgian case: the Europization Model of Security of Georgia	ღია საზოგადოება - საქართველო	ასისტენტ-პროფ. ლელა ჯანაშვილი	ასისტენტ-პროფ. ლელა ჯანაშვილი
	BESTT დაძმობილების პროექტი სააღსრულებო სისტემის გაუმჯობესებისთვის	ევროკავშირი	Jos Witdehaag	ა) მოწ. <u>ლექტორი ეკატერინე ახალკაცი</u> ; ბ) სოფიო ქურთაული; გ) მაგდა ყვირალაშვილი; დ) თეონა მგელაძე; ე) დიმიტრი გუგუნავა.
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>მოცემული პროექტის ფარგლებში შეიქმნა ორი საერთაშორისო ექსპერტით დაკომპლექტებული ჯგუფი. ექსპერტთა ჯგუფმა, საქართველოში განხორციელებული ორი ვიზიტის ფარგლებში მოამზადა საპროექტო</p>				

წინადადება, რომელსაც 2010 წლის სექტემბრის თვიდან გაეცნობიან ევროკავშირის წევრი ქვეყნები. შედეგად, აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ მოხდება პარტნიორი ქვეყნის(-ების) შერჩევა და საპროექტო წინადადებით გათვალისწინებული ღონისძიებების ერთობლივი განხორციელება.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	პროფ. ირაკლი ბურდული	სააქციო სამართლის საფუძვლები (გერმანული და ქართული სამართლის მაგალითზე)	თბილისი, გამომც. „მერიდიანი“	540
ანოტაცია				
<p>ნაშრომში სააქციო საზოგადოების სამართალზეა საუბარი. როგორც საკორპორაციო სამართლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი განშტოება სააქციო სამართალი (მისი ვიწრო გაგებით) თავის თავში ძალზე ბევრ ინსტიტუტს მოიცავს. აღნიშნულ ნაშრომში ამ ინსტიტუტთა ძირითად სტრუქტურულ-ორგანიზაციულ მოცემულობებზეა გამახვილებული ყურადღება. გამოკვლეულია აქციონერთა უფლება-მოვალეობის თავისებურებანი; დახასიათებულია სააქციო საზოგადოების სტრუქტურული ორგანოების - აქციონერთა საერთო კრება, გამგეობა (დირექტორატი), სამეთვალყურეო საბჭო (საწარმოს მუშა-მოსამსახურეთა თანამონაწილეობის ინსტიტუტის ჩათვლით) - შექმნისა და ფუნქციონირების, მათი ამოცანების, დავალებებისა და უფლებამოსილების დოგმატურ-სამართლებრივი საკითხები და ისინი შედარებით-სამართლებრივ კონტექსტშია გადმოცემული.</p>				
	პროფ. ირაკლი ბურდული (თანაავტორი)	საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი. თავი II. საქართველოს მოქალაქეობა. ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი	თბილისი, გამომც. „კონსტიტუციონალიზმის ცენტრი“, “GIZ”	598-610
	პროფ. ბესარიონ ზოიძე	სამართლის პრაქტიკული ყოფიერების შემეცნების ცდა	თსუ	249
	ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი	არასრულწლოვანთა განრიდების და მედიაციის სისხლისსამართლებრივი, ფსიქოლოგიური და კრიმინოლოგიური ასპექტები	თბილისი	180

ასოც. პროფ. გიორგი ცერცვაძე	შესავალი საერთაშორისო საინვესტიციო სამართალში	თბილისი, „მერიდიანი“	280
ასისტენტ-პროფ. გვანცა გუგუშაშვილი	გუდვილი, როგორც ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტი და მისი ადგილი კონკურენტულ ურთიერთობაში	თბილისი, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტი	250
ასისტენტ-პროფ. ქეთევან ქოჩაშვილი	მფლობელობა და საკუთრება, ფაქტი და უფლება სამოქალაქო სამართალში	თბილისი, გამომც. „ბონა-კაუზა“	289
ასისტენტ-პროფ. ლავრენტი მაღლაკელიძე	განზრახვა და მართლწინააღმდეგობის შეგნება ქართული და გერმანული სისხლის სამართლის მიხედვით (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი)	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	252

ანოტაცია

განზრახვისა და მართლწინააღმდეგობის შეგნების ურთიერთმიმართების საკითხი სისხლის სამართლის მეცნიერების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრობლემაა, რომელსაც, თეორიულთან ერთად, დიდი პრაქტიკული დანიშნულება გააჩნია სამართალშემოქმედებითი და სამართალგამოყენებითი საქმიანობისთვის.

საქართველოს მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის ზოგადი ნაწილი, გარკვეულწილად, განიცდის გერმანული სისხლისსამართლებრივი აზროვნების ზეგავლენას. ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ საქართველოს მოქმედ სისხლის სამართლის კოდექსში მოცემულია დანაშაულის სამსაფეხურიანი სისტემა, სადაც ერთ-ერთი გადამწყვეტი ადგილი განზრახვის ცნებას უკავია. სწორედ განზრახვის ცნების დეფინიციამ გამოიწვია დიდი დისკუსია არა მარტო ქართულ, არამედ ასევე ევროპის ქვეყნების სისხლის სამართლის სამეცნიერო წრეებში. დღემდე არ არსებობს ამ პრობლემასთან დაკავშირებით ერთიანი პოზიცია. აზრთა სხვადასხვაობა გამოწვეულია დანაშაულის სამსაფეხურიან სისტემაში განზრახვისა და მართლწინააღმდეგობის შეგნების ადგილისა და ბუნების, ბრალის არსისა და დანიშნულების შესახებ რადიკალურად განსხვავებული ინტერპრეტაციის შესაძლებლობის არსებობით.

ნაშრომში მოცემულია განზრახვის შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი

ქართული და გერმანული სისხლის სამართლის მიხედვით.			
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნი	თბილისი, გამომც. „იურისტების სამყარო“	360 გვ.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელო ოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	<u>ა) პროფ. ბესარიონ ზოიძე;</u> <u>ბ) პროფ. ლადო ჭანტურია;</u> <u>გ) ასოც. პროფ. თამარ ზარანდია;</u> <u>დ) ასისტენტ-პროფ. ქეთევან ქიჩაშვილი;</u> <u>ე) ასისტენტ-პროფ. თამარ ზოიძე;</u> <u>ვ) მოწ. ლექტორი ეკა ზარნაძე;</u> <u>ზ) მოწ. ლექტორი თამარ ლაკერბაია;</u> <u>თ) მოწ. ლექტორი სერგი ჯორბენაძე</u> <u>ე) ლალი ლაზარაშვილი;</u>	სავარჯიშოები სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილსა და სანიეთო სამართალში	თბილისი, „სამართალი“	240
	<u>ა) პროფესორ- ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი;</u> <u>ბ) ასოც. პროფ.</u>	სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I	თბილისი, გამომცემლობა "მერიდიანი"	გვ. 3-68; გვ. 290-336; გვ. 351-411

<p>ნონა თოდუა;</p> <p>გ) გონა მამულაშვილი;</p> <p>დ) ნინო გვენეტაძე.</p>			
<p>პროფ. მერაბ ტურავა</p>	<p>სისხლის სამართლი. ზოგადი ნაწილის მიმოხლივა, მე-9 გამოცემა</p>	<p>თბილისი, „მერიდიანი“</p>	<p>545</p>

ანოტაცია

ნაშრომში დეტალურადა განხილული სისხლის სამართლის გამოყენების პრინციპები, დანაშაულის სამსაფეხურიანი სისტემის, მოქმედების სოციალური ცნების, შედეგის ობიექტური შერაცხვის მოძღვრების, ბრალის ნორმატიული თეორიის განვითარება ქართულ სისხლის სამართალში. მისთვის დამახასიათებელია ქმედების შემაღვენლობის ობიექტური და სუბიექტური ელემენტების აღიარება, განზრახვისა და გაუფრთხილებლობისათვის ორმაგი ფუნქციის მინიჭება ქმედების შემაღვენლობისა და ბრალის ეტაპზე: განზრახვა განიხილება არაბოროტი და ბოროტი განზრახვის, ხოლო გაუფრთხილებლობა - ობიექტური და ინდივიდუალური გაუფრთხილებლობის სახით. იგი ბრალის ცნებას წარმოადგენს, როგორც შეფასებით (ნორმატიულ) კატეგორიას, შეცდომას მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი ფაქტობრივი გარემოებების შესახებ განიხილავს ბრალის ეტაპზე ე.წ. შეზღუდული ბრალის თეორიის მიხედვით.

ნაშრომის ორიგინალურობა მდგომარეობს იმაში, რომ იგი საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის ზოგადი ნაწილის დანაშაულის სისტემას წარმოგვიდგენს, მართალია, სამსაფეხურიან სისტემად, მაგრამ განზრახვის ერთიან, სამკომპონენტიან ცნებას, რომელიც მოცემულია სისხლის სამართლის კოდექსის მე-9 მუხლში, დოგმატიკურად ყოფს ორ ნაწილად. მის ორ კომპონენტს (ცოდნა და ნებელობა) ადგენს ქმედების შემაღვენლობის, ხოლო მართლწინააღმდეგობის შეგნებას – ბრალის ეტაპზე. ამასთან, განზრახვის ამ მესამე კომპონენტში გულისხმობს მართლწინააღმდეგობის შეგნებას ფართო გაგებით (მაგალითად, მოჩვენებითი მოგერიების დროს), ხოლო მართლწინააღმდეგობის შეგნების სამართლებრივი მხარე (შეცდომა აკრძალვაში), რომელიც მოცემულია ქართული სისხლის სამართლის კოდექსის 36-ე მუხლში, რჩება ბრალის ცალკე დამოუკიდებელ კომპონენტად.

ნაშრომი აღიარებს არა მხოლოდ განზრახვი დანაშაულის სუბიექტურ შემაღვენლობას, როგორც ეს მოცემულია არაერთი ავტორის ნაშრომში, არამედ ემხრობა უმცირესობის იმ პოზიციას, რომელიც ქართულ სისხლის სამართალს მიესადაგება: ქმედების სუბიექტური შემაღვენლობა არსებობს თვითიმედოვნების დროსაც, ხოლო დაუდევრობის შემთხვევაში უნდა ვაღიაროთ მხოლოდ ქმედების ობიექტური შემაღვენლობის არსებობა. ამით, არ არის გაზიარებული ფინალისტების პოზიცია გაუფრთხილებლობის ყველა შემთხვევაში ქმედების სუბიექტური შემაღვენლობის არსებობის შესახებ.

მიმოხილვაში, პირველად ქართულ სისხლის სამართლის დოგმატიკაში, მოხდა

„მიზეზობრიობი კავშირის“ განვრცობა „ობიექტური შერაცხვის“ დამოუკიდებელი კატეგორიით. წიგნის ეს გამოცემაც ორივე ამ კატეგორიას განიხილავს, როგორც ქმედების ობიექტური შემადგენლობის ორ დამოუკიდებელ ინსტანციას. შესაბამისად, ქართულ სისხლის სამართალში გადაიდგა კიდევ ერთი ნაბიჯი დანაშაულის ობიექტური შემადგენლობის ნატურალისტური მოძღვრებიდან შეფასებით სისტემაზე გადასასვლელად. ეს არის მცდელობა, კაუზალობის თეორია თანამედროვე სისხლის სამართლის დოგმატიკის მიღწევებთან შესაბამისობაში იქნეს მოყვანილი.

წიგნში პირველად იქნა განხილული ე.წ. რისკის ამაღლების თეორია, ასევე მოძღვრება გენერალური მიზეზობრიობის შესახებ. ორივე ეს საკითხი მეტად საკამათოა, რის გამოც დისკუსიას იწვევს ქართულ სისხლის სამართალში. თანდართული ტესტების ნიმუშები, ასევე კაზუსის ამოხსნის მეთოდიკა ხელს უწყობს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის სწორად გაგებას, მის ერთგვაროვან სწავლებასა და გამოყენებას, რაც, უპირველეს ყოვლისა, სტუდენტებს დაეხმარება სისხლის სამართლის საგნის უკეთ დაუფლებაში.

წიგნში ასევე მოცემულია საერთაშორისო მატერიალური სისხლის სამართლის ზოგად პრინციპებთან საქართველოს მატერიალური სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის ცალკეული ინსტიტუტების შესაბამისობის მიმოხილვა.

<p>პროფ. ნუგზარ სურგულაძე</p>	<p>ისლამური სამართლის საკითხები, ლექციების კურსი</p>	<p>თბილისი, „მერიდიანი“</p>	<p>50</p>
<p>ანოტაცია</p> <p>ნაშრომი წარმოადგენს ლექციების კურსის მეოთხე ნაწილს ისლამურ სამართალში. მასში განხილულია თსუ იურიდიული ფაკულტეტის კურსის პროგრამით გათვალისწინებული ისლამური სამართლის შემდეგი საკითხები: კანონით მემკვიდრეობა, ანდერძით მემკვიდრეობა.</p> <p>წიგნი განკუთვნილია იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტებისა და ისლამური სამართლით დაინტერესებული მკითხველისათვის.</p>			
<p>ა) პროფ. ნუგზარ სურგულაძე; ბ) ასისტენტ-პროფ. ხოფერია მარიამ (სარედაქციო ჯგუფის წევრები)</p>	<p>რომის სამართლის წყაროები, იუსტინიანეს დიგესტები, წიგნი III და IV</p>	<p>თბილისი, გადაცემულია დასაბუქდად</p>	<p>500</p>
<p>ა) ასოც. პროფ. მარინა გარიშვილი; ბ) ასისტენტ-</p>	<p>რომის სამართალი</p>	<p>თბილისი, „მერიდიანი“</p>	<p>511</p>

<p>პროფ. მარიამ ხოფერიას</p>			
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>რომის სამართლის საფუძვლების ახალი სახელმძღვანელო შექმნილია, თსუ იურიდიული ფაკულტეტის საბაკალავრო პროგრამის ფარგლებში, ასოცირებული პროფესორის მარინა გარიშვილის მიერ რომის სამართლის საფუძვლებში წაკითხული სალექციო კურსის და ასისტენტ-პროფესორის მარიამ ხოფერიას მიერ წაყვანილი სასემინარო მეცადინეობის მრავალწლიანი გამოცდილების შედეგად. ავტორებმა გაითვალისწინეს როგორც ქართველ ავტორთა სახელმძღვანელოების, ისე ევროპული რომანისტიკის მიღწევანი და მკითხველს მრავალი სიახლე შესთავაზეს, როგორც ნაშრომის სტრუქტურული აგებულებისა და მასში სასწავლო მასალის განთავსების, ასევე გამოყენებული მეთოდოლოგიის სახით. თვით სახელმძღვანელოს სახელწოდებაც იმაზე მიუთითებს, რომ მისი მიზანია არამხოლოდ რომის კერძო სამართლის ინსტიტუტების, არამედ, ზოგადად, ძველრომაული სამართალგანვითარების შესწავლა-გააზრება. დასახული მიზნის მიღწევას ხელს შეუწყობს, პროფესორ ნუგზარ სურგულაძის მიერ ქართულ ენაზე თარგმნილი ძველრომაული სამართლის წყაროები: კერძოდ, გაიუსის ინსტიტუციები, იუსტინიანეს ინსტიტუციები და იუსტინიანეს დიგესტები, რომლებსაც სტუდენტები სალექციო კურსის მოსმენისა და დამოუკიდებელი მუშაობის პროცესში გამოიყენებენ, სახელმძღვანელოში განხილული მასალის შეგავსებად და დამხმარე ლიტერატურის სახით.</p> <p>აღნიშნული სახელმძღვანელო ქართულ ენაზე შექმნილი ყველაზე სრულყოფილი ნაშრომი გახლავთ, რომელშიც, ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგიის და ძველ რომაელ იურისტთა მიერ საკუთარ თხზულებებში ჩამოყალიბებული იურიდიული სენტენციების გამოყენებით, არქაული, წინაკლასიკური, კლასიკური, პოსტკლასიკური და იუსტინიანეს სამართალშემოქმედების ეპოქების გათვალისწინებით, განხილულია, სამართლის წყაროთა, საჯარო და კერძო სამართლის მრავალი ინსტიტუტის თანმიმდევრული ევოლუცია. ნაშრომის სიახლეს წარმოადგენს სამართლის სპეციალობის სტუდენტებისათვის სავალდებულო იურიდიული ტერმინების, სასწავლო მასალის თითოეული თავის შესავალ ნაწილში განთავსება, რაც ხელს შეუწყობს აღნიშნული ტერმინოლოგიის სრულყოფილ შესწავლას.</p> <p>რომის სამართლის საფუძვლების აღნიშნული სახელმძღვანელო განკუთვნილია სამართლის საბაკალავრო პროგრამის სტუდენტებისათვის, აგრეთვე ძველი რომის სამართლის ჩამოყალიბებისა და განვითარების პროცესის შესწავლით დაინტერესებული ფართო წრისათვის.</p>			
<p>ასოც. პროფ. ირაკლი დვალიძე</p>	<p>სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი, სასჯელი და დანაშაულის სხვა სისხლისსამართლ</p>	<p>თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“</p>	<p>266</p>

	ბრივი შედეგები		
ანოტაცია			
<p>სახელმძღვანელო შესაბამის წარმოდგენას მისცემს მკითხველს სასჯელისა და სხვა სისხლისსამართლებრივი შედეგების არსზე, მიზნებსა და დანიშნაზე. იგი, უპირველეს ყოვლისა, გათვლილია იურიდიული ფაკულტეტის ბაკალავრიატის სტუდენტებისთვის. სახელმძღვანელო დახმარებას გაუწევს იურიდიული ფაკულტეტის მაგისტრანტებს, დოქტორანტებს, პრაქტიკოს იურისტებსა და იურიდიული ფაკულტეტის პროფესორ-მასწავლებლებს. ვინაიდან წინამდებარე სახელმძღვანელოს ძირითადი დანიშნულებაა მკითხველს მისცეს პირველადი წარმოდგენა სასჯელსა და სხვა სისხლისსამართლებრივი შედეგებზე, ამიტომ იგი დაწერილია, შექმნილია დაგვარად, მოკლედ და მკაფიოდ. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, სახელმძღვანელო საინტერესო იქნება არაიურისტი მკითხველისთვისაც.</p>			
<p>ა) <u>ასოც. პროფ. პაატა ტურავა</u></p> <p>ბ) ნათია წკეპლაძე</p>	<p>ზოგადი ადმინისტრაციული სამართლის სახელმძღვანელო, მეორე გადამუშავებული გამოცემა</p>	თბილისი	470
<p>ა) <u>ასოც. პროფ. ეკატერინე შენგელია;</u></p> <p>ბ) რომან შენგელია.</p>	საოჯახო სამართალი	თბილისი, „მერიდიანი“	483
<p>ა) <u>ასოც. პროფ. ირმა ხარშილაძე;</u></p> <p>ბ) ნუნუ ოვსიანიკოვა (მთარგმნელები).</p>	საზღვარგარეთის ქვეყნების ადმინისტრაციული სამართალი	ჩაშვებულია დასაბეჭდად თსუ-ის გამომცემლობაში	500
ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე (თანაავტორობით)	საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალი	თბილისი	191-238
ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე (თანაავტორობით)	კაზუსები საკონსტიტუციო სამართალში	თბილისი, დავით ბატონიშვილის სამართლის	67

			ინსტიტუტის გამომცემლობა	
	ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე (თანაავტორობით)	საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი თავი II საქართველოს მოქალაქეობა ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი	თბილისი, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ) კონსტიტუციონალიზ- მის კვლევისა და ხელშეწყობის რეგიონალური ცენტრი	611-620
	ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე (თანაავტორობით)	საქართველოს საკონსტიტუციო სამართალი	თბილისი	191-238
	Jos Witdehaag, Thomas Schmid, <u>მოწვეული ლექტორი</u> <u>ეკატერინე ახალკაცი</u> , სოფიო ქურთაული, მაგდა ყვირალაშვილი, თეონა მგელაძე, დიმიტრი გუგუნავა	საქართველოს სააღსრულებო სისტემის მიმოხილვა ქართული სააღსრულებო სისტემა ეროვნულ და საერთაშორისო კონტექსტში	თბილისი	639

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	პროფ. გიორგი კვერენჩილაძე და სხვა (სამეცნიერო რედაქტორი)	„თანამედროვე საკონსტიტუციო სამართალი“, წიგნი I, სტატიათა კრებული.	თბილისი, საქართველოს ახალგაზრდა მეცნიერთა საზოგადოება.	220
	პროფ. კონსტანტინე	ადამიანის უფლებათა დაცვა:	თბილისი	310

	კორკელია (სამეცნიერო რედაქტორი)	მიღწევები და გამოწვევები (სტატიათა კრებული)		
	პროფ. კონსტანტინე კორკელია (სამეცნიერო რედაქტორი)	ადამიანის უფლებები და სამართლის უზენაესობა (სტატიათა კრებული)	თბილისი, გადაცემულია დასაბუჯდად	350
	პროფესორ- ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია (სამეცნიერო რედაქტორი)	ნაფიცმსაჯულთა ინსტიტუტი საქართველოში	თბილისი, გამომცემლობა „ივერიონი“	500
	პროფ. მერაბ ტურავა (სამეცნიერო რედაქტორი)	სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში, სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებული	გამომცემლობა „მერიდიანი“	510
	პროფ. ლადო ჭანტურია (სამეცნიერო რედაქტორი)	აკაკი ლაბარტყავა. 80 წელი. მამულიშვილი, პედაგოგი, მეცნიერი	თბილისი, გამომცემლობა „სამართალი“ 2013	262
	ა) პროფ. გიორგი ხუბუა; ბ) ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძე; გ) ასისტენტ-პროფ. თემურ ცქიტიშვილი;	თინათინ წერეთელი, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტომი V	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	გადაცემულია დასაბუჯდად

<p><u>დ) მოწვეული ლექტორი ოთარ გამყრელიძე;</u></p> <p><u>ე) მოწვეული ლექტორი ედიშერ ფუტყარაძე;</u></p> <p>ვ) გიორგი ლლონტი;</p> <p>ზ) გიორგი თოდრია;</p> <p>თ) თამარ ებრაელიძე (სარედაქციო კოლეგიის წევრები).</p>			
<p>ასოც. პროფ. გოჩა ფერაძე (სამეცნიერო რედაქტორი)</p>	<p>სამართლისა და პოლიტიკური აზროვნების ისტორიის ნარკვევები, წიგნი III</p>	<p>თბილისი, გამომც. „მერიდიანი“, (კრებული მზადაა გამოსაცემად და ეძღვნება პროფესორ ივანე სურგულაძის ხსოვნას)</p>	<p>570</p>
<p>ასისტენტ-პროფ. გიორგი მახარობლიშვილი</p>	<p>საკორპორაციო სამართლის კრებული, II.</p>	<p>თბილისი, გამომც. „მერიდიანი“.</p>	<p>75</p>
<p>მოწვეული ლექტორი გიორგი ამირანაშვილი (სარედაქციო კოლეგიის წევრი)</p>	<p>შრომის სამართალი (სტატიათა კრებული) II</p>	<p>გამომც. „მერიდიანი“, გადაცემულია დასაბუჯლად</p>	
<p>ანოტაცია</p>			

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბმურ დების რაოდ ენობა
	პროფ. ირაკლი ბურდული	Protecting Intellectual Property Equals Democracy; „Journal Copyright“	№2/2013	თბილისი, გამომც. საქართველოს საავტორო უფლებათა ასოციაცია	p. 62- 69
	პროფ. გიორგი დავითაშვილი	დანაშაულის განუცხადებლობის-თვის პასუხისმგებლობის ზოგიერთი ასპექტი ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნის მიხედვით/კრებული: სამართლისა და პოლიტიკური აზროვნების ისტორიის	№3	თბილისი, „მერიდიანი“	6
<p>ანოტაცია</p> <p>სტატიაში განხილულია ვახტანგის სამართლის წიგნის 236-ე მუხლის ის ნაწილი, რომელიც ეხება დანაშაულის განუცხადებლობისათვის პასუხისმგებლობის საკითხს. დანაშაულის განუცხადებლობას ვახტანგის სამართლის წიგნი სჯის მხოლოდ ორი კონკრეტული დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში: 1. საღ'თოს წანაჭედისა (რჯულის დალატის) და 2. მეფის ორგულობისათვის. საინტერესოა რომ, ამ ორი დანაშაულისათვის პასუხისმგებლობას ვახტანგის სამართლის წიგნი ერთი მუხლის ფარგლებში განიხილავს და აქედან გამომდინარე თანაბარზომიერ დანაშაულებად აღიქვამს. სტატიაში გამოთქმულია მოსაზრება თუ რატომაა კრიმინალიზებული ვახტანგის სამართლის წიგნით მხოლოდ ამ დანაშაულების განუცხადებლობა და არა სხვა დანაშაულებისა. სტატიაში ნაჩვენებია, რომ ეს უპირველეს ყოვლისა განპირობებული იყო ამ დანაშაულთა საჯარო-სამართლებრივი ხასიათით. სახელმწიფო მათ აღიქვამდა სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებად, რომლებიც არყვეს სახელმწიფოებრივ საწყისებს და ამიტომაც ვახტანგის სამართლის წიგნი ამ დანაშაულთა არ განმცხადებელს დამნაშავედ აღიარებს და მას ისევე სჯის, როგორც მეფისა და რჯულის დალატის უშუალო ჩამდენს. კერძო ხასიათის დანაშაულთა განუცხადებლობა კი კრიმინალიზებული არაა. სტატიაში ასევე გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ქვეყნის უმაღლესი სასულიერო და საერო პირთა (მეფე, კათალიკოსი, უფლისწული) წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა განუცხადებლობაც ასევე დასჯადად უნდა ჩათვლილიყო. მხედველობაშია, მაგალითად, მათი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების განუცხადებლობა.</p>					
	პროფ. ბესარიონ ზოიძე	პროფესორ ლადო ჭანტურიას დგაწლი	№2-2012	სამართლის ჟურნალი, თსუ	343- 350

	ცივილისტური აზრის განვითარებაში		გამომცემლობა, თბილისი, 2013	
პროფ. მაია ივანიძე	ნაფიც მსაჯულთა დანერგვის, შესწავლისა და ანალიზისთვის	ნაფიცმსაჯულთა ინსტიტუტი საქართველოში	თბილისი, გამომცემლობა „ივერიონი“	ბგ-161-173
პროფ. გიორგი კვერენჩილაძე	საქართველოს მთავრობის კონსტიტუციური სტატუსი (კონსტიტუციის 78-ე მუხლის კომენტარი)	კრებული „თანამედროვე საკონსტიტუციო სამართალი“, წიგნი I.	თბილისი, საქართველოს ახალგაზრდა მეცნიერთა საზოგადოება.	ბგ. 7-55
პროფ. გიორგი კვერენჩილაძე	კონტრასიგნაციის ინსტიტუტი: ევროპული გამოცდილება და ქართული პერსპექტივები.	სამართლის ჟურნალი „სარჩევი“, N1-2(3-4)	თბილისი, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტი	ბგ-206-211.
პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	კორუფციის კვალიფიკაციის ზოგიერთი საკითხი/ თ. წერეთლის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის მაცნე	ჩაშვებულია დასაბუჯდად		
პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	სამართლებრივი ურთიერთობა, როგორც სამართლის ფილოსოფიის კატეგორია/ „ფილოსოფიური ძიებანი“	ტ. XVII	თბილისი	ბგ-38-52
პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	სისხლისსამართლებრივი ურთიერთობა და ქმედების მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი გარამოებანი/ „სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების			ბგ-117-124

		პროცესში”			
პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	სასჯელის მიზნების საკანონმდებლო განსაზღვრებისა და თავისუფლების უვადო აღკვეთის მიმართების პრობლემა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით/ ჟ. „მართლმსაჯულება და კანონი”	№2/2013			ბმ-106-114
პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	დანაშაულში თანამონაწილეთა თანაბრალეულობის დასაბუთების მეთოდოლოგიური პრობლემა	2/2013			
პროფ. თევდორე ნინიძე	სამოქალაქო კოდექსის პირველი მუხლის სტრუქტურა	აკაკი ლაბარტყავას საიუბილეო კრებული	თბილისი, სამართალი		32
პროფ. მერაბ ტურავა	„სამართლებრივად დასაძრახი საფრთხის მდგომარეობის „რისკის ამაღლებაში” რეალიზაცია მოქმედებით და უმოქმედობით ჩადენილ დელიქტებში”, სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებულში: „სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში”	I	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“		82
პროფ. მერაბ ტურავა	მუხლი 18 – თავისუფლების ხელშეუვალობა, პირის დაკავება – წიგნში: „საქართველოს კონსტიტუციის	თავი მეორე	თბილისი, გამომცემლობა შპს „პეტიტი”		25

		კომენტარი”			
პროფ. მერაბ ტურავა	მუხლი 40 – უდანაშაულობის პრეზუმფცია – წიგნში: „საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი”	თავი მეორე	თბილისი, გამომცემლობა შპს „პეტიტი”	11	
პროფ. მერაბ ტურავა	მუხლი 42 – სამართლიანი სასამართლოს უფლება – წიგნში: „საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი”	თავი მეორე	თბილისი, გამომცემლობა შპს „პეტიტი”	55	
პროფ. ლადო ჭანტურია	უნივერსიტეტში გატარებული ნახევარი საუკუნე	აკაკი ლაბარტყავა. 80 წელი. მამულიშვილი, პედაგოგი, მეცნიერი	თბილისი, გამომცემლობა „სამართალი“	გვ. 11-15	
პროფ. ლადო ჭანტურია	საკორპორაციო სამართლის ცნება და ადგილი სამართლის სისტემაში	ბესარიონ ზოიძე. 60. საიუბილეო კრებული	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	16	
პროფ. ლადო ჭანტურია	გამოჩენილი მეცნიერი და თვალსაჩინო მოქალაქე ბესარიონ ზოიძე 60 წლისაა	ბესარიონ ზოიძე. 60. საიუბილეო კრებული	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	7	
ასოც. პროფ. ვასილ გონაშვილი	ჩანასახის სიცოცხლის უფლება (შედარებითი ანალიზი)	ა. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 80 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი კრებული, №1	ქუთაისი	გვ. 52-58	
ასოც. პროფ. ვასილ	ჩანასახის სიცოცხლის უფლება მსოფლიო	ჟურნ. „თსუ მეცნიერება“, №4,	თბილისი	გვ. 50-54	

გონაშვილი	ქვეყნებსა და საქართველოში			
ასოც. პროფ. ვასილ გონაშვილი	მოსაზრებები საქართველოს კონსტიტუციაში ცვლილების შეტანის თაობაზე (2012 წლის 28 დეკემბრის 200-რს დადგენილება) კონსტიტუციური კანონის პროექტთან დაკავშირებით	http://constitution.ge/	თბილისი	
ასოც. პროფ. თამარ ზარანდია	ნივთის მფლობელი ივარაუდება მის მესაკუთრედ – პრეზუმფციის გამოყენების წინაპირობები და გამონაკლისები	აკაკი ლაბარტყავა 80 წელი მამულიშვილი, პედაგოგი, მეცნიერი	თბილისი, „სამართალი“	
ასოც. პროფ. თამარ ზარანდია	ფაქტი vs უფლება: მფლობელობა და საკუთრების უფლება – ურთიერთმიმართება ქართული და ფრანგული სამართლის მიხედვით	ბესარიონ ზოიძე. 60, საიუბილეო კრებული	გადაცემულია დასაბუქდად	
ასოც. პროფ. თამარ ზარანდია	დასკვნა ქეთევან ქოჩაშვილის სადისერტაციო ნაშრომზე “მფლობელობა, როგორც საკუთრების პრეზუმფციის არსებობის საფუძველი”	მფლობელობა და საკუთრება – ფაქტი და უფლება სამოქალაქო სამართალში	თბილისი	
ასოც. პროფ. დავით პატარაია	თომას ჰობსი. ლეგიათანი/ელ.ჟურნალი ბურუსი		http://burusi.wordpress.com/2013/10/28/leviathan/	34
ასოც. პროფ. დავით პატარაია	ჯონ ლოკი ორი ტრაქტატი მმართველობაზე		http://www.kjlaw.ge/	27

ასოც. პროფ. პაატა ტურავა	ადმინისტრაციული განსჯადობა/ჟურნალი „ადვოკატი“	№1/2013	თბილისი		
ა) ასოც. პროფ. მორის შალიკაშვილი; ბ) მოწვეული ლექტორი ირინე ბოსაშვილი	ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტისადმი საზოგადოების დამოკიდებულება და ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის საზოგადოებრივი მნიშვნელობა	ნაფიცმსაჯულთა ინსტიტუტი საქართველოში	თბილისი, გამომცემლობა „ივერიონი“	ბგ-350-363	
ასოც. პროფ. ეკატერინე შენგელია	საოჯახო სამართლებრივ ურთიერთობათა ხასიათი და იურიდიული ფაქტების მნიშვნელობა მის განსაზღვრაში	ბესარიონ ზოიძე. 60, იუბილისადმი მიძღვნილი კრებული	გადაცემულია დასაბუქდად		
ასოც. პროფ. ირაკლი დვალიძე	აუცილებელი მოგერიება და „უვარგისი მცდელობა“	სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში, სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებული	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	10	

ანოტაცია

ნაშრომში გამოკვლეულია ობიექტურად არსებული, მაგრამ სუბიექტურად შეუცნობელი აუცილებელი მოგერიების ვითარების მართებული სამართლებრივი კვალიფიკაციის საკითხი. იმის მიუხედავად, რომ ასეთ ვითარებაში სამართლებრივი სიკეთი რეალურად დაზიანებულია, **ნორმატიული თვალსაზრისით**, საკმარისი არ არის განხორციელებული ქმედება დამთავრებულ დანაშაულად შეფასდეს. აქ გადამწყვეტია თვით დაზიანებული, მაგრამ საფრთხის შემქმნელი სამართლებრივი სიკეთის „სტატუსი.“ სამართალი მხოლოდ ისეთ სამართლებრივ სიკეთეს იცავს, რომელიც მართლზომიერ სამართლებრივ ურთიერთობაში იმყოფება, ხოლო როგორც კი ეს სამართლებრივი სიკეთე ისეთ საფრთხეს უქმნის სხვა სამართლით დაცულ სიკეთეს, რომ აუცილებელი მოგერიების ვითარება

<p>წარმოიშობა, მაშინ საფრთხის შემქმნელი სამართლებრივი სიკეთე დაცვის ღირსი აღარ არის მატერიალური მართლწინააღმდეგობის გადმოსახედიდან, რადგან „იკარგება“ შედეგის უღირსობა, იმის მიუხედავად, რომ შედეგის ობიექტური შერაცხვა განხორციელებულია. თუ ასეთ სიტუაციაში ეს სამართლებრივი სიკეთე დაზიანდება, იმ პირის მიერ, ვისაც გაცნობიერებული არა აქვს აუცილებელი მოგერიების ვითარება, მაშინ მისი მოქმედება მცდელობად უნდა შეფასდეს, რადგან მისი ბოროტი ნება მიმართული იყო „უვარგის ობიექტზე.“ შედეგის უღირსობისა და მომგერიებლის მხრიდან განხორციელებული ქმედების სუბიექტური ფაქტორების გათვალისწინებით, ნაშრომში სხვა მნიშვნელოვანი დასკვნებიც არის გაკეთებული შერეულ უმოქმედობასა და თანამონაწილეობასთან დაკავშირებით.</p>				
ასოც. პროფ. ნონა თოდუა	მისატევებელი უკიდურესი აუცილებლობა ქართულ სისხლის სამართალში	სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში, სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებული	თბილისი	გვ. 127-165
ასოც. პროფ. გიორგი თუმანიშვილი	აღდგენითი (რესტორაციული) მართლმსაჯულება და მისი განვითარების პერსპექტივა საქართველოში	სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში, სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებული	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	18
9 ასოც. პროფ. გონა ფერაძე	გამოხმაურება პროფესორ აკაკი ლაბარტყავას ნაშრომზე „ოციანი წლების შეხედულებები სოფლის მეურნეობის გარდაქმნის შესახებ“	კრებული: „აკაკი ლაბარტყავა 80 წელი“	თბილისი, გამომც. „სამართალი“	გვ. 143-151
ასოც. პროფ. მორის	ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტისადმი	ნაფიცმსაჯულთა ინსტიტუტი	თბილისი, გამომცემლობა	გვ. 350-

შალიკაშვილი, ირინე ბონაშვილი	საზოგადოების დამოკიდებულება და ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის საზოგადოებრივი მნიშვნელობა	საქართველოში	„ივერიონი“	363
ასოც. პროფ. სოფიო ჩაჩავა	უკიდურესი აუცილებლობა- პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი გარემოება თუ მოთხოვნის დამფუძნებელი სპეციალური შემადგენლობა?	ბესარიონ ზოიძე. 60, საიუბილეო კრებული	გადაცემულია დასაბუჯდად	
ჰანს კელზენი, (<u>ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძის</u> თარგმანი ინგლისურიდან)	ძირითადი ნორმის შესახებ/სამართლის ჟურნალი	№1	თბილისი	
ნიკლას ლუმანი, (<u>ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძის</u> თარგმანი ინგლისურიდან)	ოპერაციული დახურულობა და სტრუქტურული კავშირი: სამართლის სისტემის დიფერენცირება/სამართ- ლის ჟურნალი	№2		
ნიკლას ლუმანი, (<u>ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძის</u> თარგმანი გერმანულიდან)	საზოგადოებისა და სახელმწიფოს განსხვავება/მაცნე	№1		
ნიკლას ლუმანი, (<u>ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძის</u> თარგმანი გერმანულიდან)	ძალაუფლების ციკლური ცვლა და სამართალი დემოკრატიებში/მაცნე	№2		
ასისტენტ-პროფ. თამარ გვარამაძე	საგადასახადო ვალდებულებების	№1	თბილისი, გამომც.	6

		შესრულება და შეუსრულებლობა/ ადმინისტრაციული სამართალი სამეცნიერო-პოპულარული ჟურნალი		„სიესტა“	
ასისტენტ-პროფ. გვანცა გუგუშაშვილი	ფრენშიაზინგის ხელშეკრულებისა და გუდვილის ურთიერთკავშირი	ბესარიონ ზოიძე. 60, საიუბილეო კრებული	გადაცემულია დასაბუჯდად		
ასისტენტ-პროფ. ეკატერინე ლაფაჩი	უძრავ ნივთებზე ქონებრივი უფლებების რეგისტრაციის პრინციპები, სამართლის ჟურნალი	№1/2013	თსუ		
ასისტენტ-პროფ. ლავრენტი მაღლაკელიძე	განზრახვის ცნების ზოგიერთი პრობლემისათვის თანამედროვე გერმანული სისხლის სამართლის დოგმატიკაში	სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში, სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებული	თბილისი, გამომც. „მერიდიანი“	34	
ასისტენტ-პროფ. გიორგი მახარობლიშვილი	სამიზნე საზოგადოების შექმნა კაპიტალის ორგანიზებულ ბაზარზე – დაუფლება სატენდერო შეთავაზებით და მისი სახეები, სამართლის ჟურნალი.	1/2013.	თბილისი, თსუ	41	
ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე (თანაავტორობით)	საქართველოს პრეზიდენტის უფლებამოსილებათა განხორციელების ფორმები	სამართლის ჟურნალი „მართლმსაჯულე ბა და კანონი“, ივნ /2013	თბილისი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის იურიდიული	გვ. 70-82	

			ჟურნალი	
ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე	პარლამენტი საქართველოს პირველი რესპუბლიკის კონსტიტუციაში	კრებული „საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა და 1921 წლის კონსტიტუცია“, აპრ/2013	თბილისი	გვ. 79-94
ასისტენტ-პროფ. ზურაბ მაჭარაძე	საკანონმდებლო პროცესი საზღვარგარეთის ქვეყნების ბიკამერალურ პარლამენტებში	სამართლის ჟურნალი „სარჩევი“, მარ/2013	თბილისი	გვ. 154-173
ასისტენტ-პროფ. ბესიკ მეურმიშვილი	ოფიციალური დევნის პრინციპი ძველ ქართულ სამართალში, სამართლის ჟურნალი	2/2013	თბილისი, თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტი	10
ასისტენტ-პროფ. სულხან ონიანი	ტერმინ „ბჭის“ მნიშვნელობისათვის ძველ ქართულ სამართალში, სამართლის ჟურნალი	2/2013	თბილისი, თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტი	12
ა) ასისტენტ-პროფ. ნინო რუხაძე. ბ) ასოც. პროფ. ეკატერინე კობახიძე (თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი); გ) ასოც. პროფესორი იამზე გაგუა (თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი); დ) მეცნიერ-მკვლევარი მაია	ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია/საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ენა და კულტურა		ქუთაისი, „მერიდიანი“	73-81

დანელია (თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი).				
ასისტენტ.-პროფ. ლიტა სურმავა	კონკურენციი პოლიტიკის რეფორმა: სახელმწიფო დახმარება - ერთი ნაბიჯით უკან/ახალი ეკონომისტი, საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი	3/2013	თბილისი, გამომც. „ლოი“	8
ასისტენტ.-პროფ. ქეთევან ქონაშვილი	ხელშეკრულების თავისუფლება და მისი შეზღუდვა ცივილისტურ და ბუნებითსამართლებრივ ჭრილში	გადაცემულია ბესარიონ ზოიძის 60 წლის იუბილისადმი მიძღვნილ კრებულში დასაბუჯდად		
ასისტენტ.-პროფ. ნათია ჩიტაშვილი	Alternative Dispute Resolution System and Perspectives of its Development in Georgia, Kiler Ostrechts – Notizen, 16. Jahrgang, Schwerpunkt, Rechtsbeziehungen EU Kaukasus	1/2013	კილი (გერმანია)	
ანოტაცია				
<p>სტატია შეეხება საქართველოს სამართლებრივ სივრცეში მოქმედი დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალებების ანალიზს და დავის ალტერნატიული მოგვარების ეროვნული ცენტრის საქმიანობის ძირითად მიმართულებებს აღნიშნულ სფეროში. კერძოდ, წარმოჩენილია ეროვნული ცენტრის მიერ განხორციელებული სამეცნიერო ღონისძიებების მნიშვნელობა როგორც სწავლების ხარისხის ამაღლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების სრულყოფის, ასევე განგრძობადი იურიდილი განათლებით იურიდიული საზოგადოების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.</p>				
ასისტენტ.-პროფ. ნათია ჩიტაშვილი	შესრულების გართულებისა და	ბესარიონ ზოიძე, 60, საიუბილეო		20

	ფორსმაჟორის სამართლებრივი წინაპირობები (უნიფიცირებული კერძო სამართლისა და ქართული სამართლის შედარებითსამართლებრ ივი ანალიზი)	კრებული		
--	---	---------	--	--

ანოტაცია

იურიდიულ მეცნიერებაში აღიარებულია, რომ შეცვლილი გარემოებები ფორსმაჟორისა (რომანულ სამართალში – *ვის მაჯორ*) და შესრულების გართულების (*პარდსჰიპ*) ორ ფუნდამენტურ, საბაზისო კონცეფციას აფუძნებს თანამდევნი სამართლებრივი შედეგებით. კერძოდ, შესრულების გართულება გულისხმობს ობიექტურად განხორციელებადი ვალდებულების შესრულების უკიდურეს დამძიმებას, რომელიც ობიექტურად არ გამოირიცხავს შესრულების შესაძლებლობას და რომლის პირობებშიც უპირველესი სამართლებრივი დაცვის საშუალება შეცვლილი გარემოებებისადმი ხელშეკრულების მისადაგებაა. ფორსმაჟორი (შესრულების შეუძლებლობა) კი განსხვავებული სამართლებრივი წინაპირობებით ფუნქციონირებს, რომელიც თანამდევ შედეგად შესრულების ვალდებულებისაგან განთავისუფლებას მოიაზრებს.

სტატიაში განხილულია ვენის კონვენციის, უნიდრუას ხელშეკრულებათა პრინციპების, ევროპული პრინციპებისა და ჩ დ-ით გათვალისწინებული ფორსმაჟორისა და შესრულების გართულების მომწესრიგებელი ნორმები, მათი გამოყენების წინაპირობები და ურთიერთკავშირი და წარმოდგენილია ქართული კანონმდებლობის სრულყოფის წინადადებები.

ასისტენტ.-პროფ. თემურ ცქიტიშვილი	დანაშაულის მცდელობის და საფრთხის შემქმნელი დელიქტების ურთიერთმიმართება	გადაცემულია ოთარ გამყრელიძის საიუბილეო კრებულში დასაბეჭდად	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“.	
ასისტენტ.-პროფ. თემურ ცქიტიშვილი	სიმთვრალეში განხორციელებული მართლსაწინააღმდეგო ქმედების კვალიფიკაციისათვის,	გადაცემულია ივანე სურგულაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილ კრებულში დასაბეჭდად	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“.	
ასისტენტ.-პროფ. თემურ	ქმედების მართლწინააღმდეგობის	გადაცემულია ბესარიონ	თბილისი, გამომცემლობა	

ცქიტიშვილი	საკითხისათვის	ზოიძის 60 წლის იუბილისადმი მიძღვნილ კრებულში დასაბუჯდად	„სამართალი“.	
ასისტენტ-პროფესორი ლელა ჯანაშვილი	construyendo una nueva Europa - la europeización del modelo de la seguridad de georgia.	Working Papers, Instituto de Ciencias Politiques i Socials, adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona		
მოწვეული ლექტორი გიორგი ამირანაშვილი	უფლებამოსილი პირის სასამართლოსადმი მიმართვის გავლენა სასარჩელო ხანდაზმულობაზე /სტუდენტური სამართლებრივი ჟურნალი		საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ)	გვ. 64-71
მოწვეული ლექტორი გიორგი ამირანაშვილი	საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 316-ე მუხლის I ნაწილი – კანონისმიერი განმარტება თუ მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი? /ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“	#1(36)	საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაცია	გვ. 115-120
მოწვეული ლექტორი გიორგი ამირანაშვილი	კონტრაქტის პიროვნებაში შეცდომის მომწესრიგებელი ნორმის თავისებურება ქართულ კანონმდებლობაში /სამართლის ჟურნალი	#2	თსუ გადაცემულია დასაბუჯდად	
მოწვეული	აზრის გამოსატვის	№3	თბილისი,	20

ლექტორი მიხეილ ბიჭია	თავისუფლებასა და კერძო ცხოვრების დაცვის უფლებას შორის ღირებულებითი კონფლიქტი/ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“.		საქართველოს უზენაესი სასამართლო	
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	კერძო ცხოვრება ღირებულებით კონფლიქტი/ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“.	№1 (7)	თბილისი, თბილისის სასწ. უნივერსიტეტი	5
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	კერძო ცხოვრებისა და საადვოკატო საიდუმლოების სამოქალაქოსამართლებ- რივი დაცვა/ჟურნალი „თანამედროვე სამართლის მიმოხილვა“	№1	თბილისი, ადმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტისა და დავიტ ბატონი შვილის სამართლის ინსტიტუტი	19
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	საადვოკატო საიდუმლოების დაცვის მატერიალური და საპროცესოსამართლებ- რივი ასპექტები/ ბესარიონ ზოიძე. 60, საიუბილეო კრებული		გადაცემულია დასაბეჭდად	20
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	სამოქალაქოსამართლებ- რივი პასუხისმგებლობა საადვოკატო საიდუმლოების ხელყოფისთვის/თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტის „სამართლის ჟურნალი“.	№1	თსუ	24
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნის საჯარო და კერძო საწყისების შესახებ/ ზუგდიდის დამოუკიდებელი უნივერსიტეტის	№1	ზუგდიდი, ზღუ-ს გამომც.	12

		შრომათა კრებული			
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	პორსტ ეპრმანის „ზოგადი პიროვნული უფლების, როგორც ძირითადი უფლებისა და აბსოლუტური უფლების, ცნება“, აპოსტოლოს გეორგიადეს კრებულში, 2005 (თარგმანი, წინათქმა და მეცნიერული რედაქცია)/ თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტის „სამართლის ჟურნალი“.	№2	თსუ	38	
მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	ჰანს-ულრიხ გალვასი, ინფორმაციული თვითგამორკვევისა და ინფორმაციის თავისუფლების უფლებათა შორის ზოგადი კონფლიქტი (თარგმნა და წინასიტყვაობა)/ სამართლის ჟურნ. „სარჩევი“	№2	თბილისი, თსუ-ს	17	
მოწვეული ლექტორი ირინე ბონაშვილი	გამოძიებისას დაკითხვის დროებითი წესის საკითხისათვის”/ ჟურნალი ადვოკატი	2013, №3	თბილისი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია	გვ. 37- 45	
ანოტაცია					
<p>2010 წლის 01 ოქტომბრიდან საქართველოში მოქმედებს ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი (შემდგომში – სსსკ). სტატიაში ყურადღება ეთმობა დღეს მოქმედ დაკითხვის დროებით წესს, რომელიც, ავტორის აზრით, არსებითი ხასიათის უთანხმოებებს იწვევს პრაქტიკაში:</p> <p>1. <i>მოწმის სტატუსი.</i> სტატიაში საუბარია მოწმის სტატუსსთან დაკავშირებით წარმოშობილი „ორმაგი სტანდარტის“ პრობლემაზე. 1998 წლის 20 თებერვლის კოდექსი პირს მოწმის სტატუსს ანიჭებდა უკვე გამოძიების სტადიიდან, ხოლო, მოქმედი სსსკ-სი პირს მოწმედ მხოლოდ სასამართლოში აღიარებს მას შემდეგ, რაც პირი დადებს ფიცს და მას გააფრთხილებენ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ ცრუ ჩვენების ან არსებითად ურთიერთსაწინააღმდეგო ჩვენების გამო;</p> <p>2. <i>მოწმის გამოცხადების ვალდებულება.</i> აქ ავტორი განიხილავს გამოძიებაში პირის დროებითი წესით დაკითხვისას პირის გამოძიების ორგანოებში გამოცხადების ვალდებულებას. საუბარია, რომ ამ საკითხისადმი</p>					

არაერთგვაროვანი დამოკიდებულების გამო ხშირად გაუგებრობა წარმოიშობა პრაქტიკაში. მაგალითისათვის, ავტორი მოიყვანს ქალაქის მერის, გ.უგულავას მხრიდან მოწმის სახით ჩვენების მისაცემად გამოძიების ორგანოებში გამოცხადებაზე უარის თქმის შემთხვევას. ნორმათა ანალიზის საფუძველზე ავტორი აკეთებს დასკვნას, რომ დაკითხვის დროებითი წესის გამოყენებისას პირზე ვრცელდება 1998 წლის 20 თებერვლის სსსკ-ით გათვალისწინებული, გამოძიების ორგანოებში გამოცხადების ვალდებულება, წინააღმდეგ შემთხვევაში პირი შესაძლოა იძულებით მოიყვანოს;

3. მოწმის იმუნიტეტი. სტატიის ამ ნაწილში განხილულია ის სხვაობები, რაც არსებობს 1998 წლის 20 თებერვლის და მოქმედი სსსკ-ებით მოწმის იმუნიტეტის რეგულირებისას. კერძოდ, ავტორი მიუთითებს, რომ „ძველი“ სსსკ-სი პირდაპირ აკრძალვას აწესებდა ზოგიერთ შემთხვევებში პირის მოწმის სახით დაკითხვაზე, ხოლო, მოქმედი სსსკ-სი იგივე პირებს უბრალოდ აღარ ავალდებულებს მისცენ ჩვენება. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში ეს წესი შესაძლოა ბრალდებულისათვის საზიანო იყოს, მიზანშეწონილია მოწმის იმუნიტეტის საკითხისას მაინც მოქმედი კანონმდებლობით ვიხელმძღვანელოთ;

4. დაზარალებულის მოწმის სახით დაკითხვა. ავტორი განიხილავს პრაქტიკაში დამკვიდრებულ არასწორ მიდგომას დაზარალებულის გამოძიებისას დაკითხვის დროს. საუბარია, რომ დღეს პრაქტიკაში ვხვდებით შემთხვევებს, სადაც გამოძიებისას დაზარალებულის დაკითხვისას იყენებენ „ძველი“ კოდექსით გათვალისწინებულ წესს ადვოკატის სავალდებულო მონაწილეობის შესახებ (მაგალითად, თუ დაზარალებული არასრულწლოვანია და სხვა). ავტორი მოიყვანს პრაქტიკულ მაგალითს და აღნიშნავს, რომ ადვოკატის სავალდებულო წესით მოწვევა დაზარალებულის დაკითხვისას „პრინციპულ“ უთანხმოებას იწვევს სისხლის სამართლის პროცესში, ვინაიდან დრეს დაზარალებული მხარედ აღარ განიხილება და, შესაბამისად, დაზარალებულის დაკითხვისას ადვოკატის მონაწილეობის შემთხვევებს მოქმედი სსსკ-სი აღარ იცნობს;

5. დაკითხვისას მიღებული ჩვენება და მისი მტკიცებულებითი მნიშვნელობა. სტატიის ამ ნაწილში მოყვანილია „ძველი“ და მოქმედი სსსკ-ებით გათვალისწინებული გამოძიებისას დაკითხვის შედეგად მიღებული ჩვენებების საპროცესო ხასიათი და მათი მტკიცებულებითი მნიშვნელობა. ავტორი კვლავ არასწორ პრაქტიკაზე საუბრობს, მოჰყავს მაგალითი და აკეთებს დასკვნას, რომ დღეს გაუმართლებლად ენიჭება გამოძიებისას დაკითხვის დროებითი წესის თანახმად მიღებულ ჩვენებას მტკიცებულების მნიშვნელობა. დაუშვებლად მიიჩნევს, რომ განსახილველი ჩვენება სასამართლოში გამოკვლეული იყოს მოწმის შუამდგომლობის საფუძველზე;

6. დაკითხვის დროებითი წესი და მხარეთა თანასწორობის და შეჯიბრებითობის პრინციპი. ავტორი საუბრობს, რომ გამოძიებისას დაკითხვის დროებითი წესი არათანაბარ პირობებში აყენებს ბრალდების და დაცვის მხარეებს მტკიცებულებათა მოპოვება, გამოკვლევის შესაძლებლობებთან მიმართებაში. აღნიშნავს, რომ გამოკითხვა ან/და გამოძიებისას დაკითხვის საგამონაკლისო წესი, რომლებიც გათვალისწინებულია სსსკ-ის 113-ე, 114-ე მუხლებით და რომელთა ჩატარების უფლება დღეს დაცვის მხარეს გააჩნია ვერ გაუთანაბრდება ბრალდების მხარის მოწმის დროებითი წესით დაკითხვის უფლებას. ასევე, ავტორის აზრით, დაკითხვის დროებითი წესის არსებობა უხეშად არღვევს საერთაშორისო სამართლებრივ ნორმებს და მაგალითისათვის მოიყვანს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის, მე-6 მუხლის, მე-3 ნაწილის, „დ“ ქპუნქტს, რომლის თანახმად, მხარეებს უფლება უნდა ჰქონდეთ მოწმეების თანაბარ პირობებში დაკითხვისა.

დასკვნის სახით ავტორი აღნიშნავს, რომ გამოძიებისას დაკითხვის დროებითი წესი პრაქტიკაში არასწორედ გამოიყენება და უნდა გაუქმდეს.				
მოწვეული ლექტორი დავით გეფერიძე	საერთაშორისო სამართალი სახელმწიფოს ტერიტორიის შესახებ/ ჟურნალი „მართლმსაჯულება“	№2, 2013	თბილისი	82-94
მოწვეული ლექტორი დავით გეფერიძე ი. ხარაზი	საქონლით საერთაშორისო ვაჭრობის სამართლებრივი რეგულირების შესახებ/ ჟურნალი „მართლმსაჯულება“	№4, 2013, გადაცემულია დასაბეჭდად	თბილისი	
მოწვეული ლექტორი თათია კერესელიძე	შრომის ხელშეკრულებაში სტანდარტული პირობების შინაარსის კონტროლი/ შრომის სამართლის სტატიათა კრებული, მეორე ტომი		„მერიდიანი“, თბილისი	29
ანოტაცია				
<p>სტატიაში განხილულია სტანდარტული პირობების სამართლებრივი ბუნება, მათ შორის წარმოშობის მიზეზები, ცნება, ძირითადი ფუნქციები, შინაარსის კონტროლის მიზნები, ასევე შრომის ხელშეკრულებაში სტანდარტული პირობების დასაშვებობის საკითხი, ხელშეკრულების შინაარსის კონტროლი შრომის სამართლისა და მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სამართლის ურთერთმიმართების ჭრილში. სტატია ეფუძნება გერმანულ კანონმდებლობასა და პრაქტიკასთან ქართული ნორმატიული აქტების შედარებით ანალიზს, გამოკვეთილია დეფინიციათა სისტემატიზაციის პრობლემები, შრომის ხელშეკრულებაში სტანდარტული პირობების გამოყენების ფორმები, შინაარსის კონტროლის საფუძვლები: კეთილსინდისიერების პრინციპი, როგორც ხელშეკრულების შინაარსის კონტროლის ზოგადი საფუძველი, ასევე სამოქალაქო კოდექსის 347-ე და 348-ე მუხლში კოდიფიცირებული კონკრეტული საფუძვლები. ნაშრომში ასახულია საქართველოს შრომის კოდექსში 2013 წლის 12 ივნისის საქართველოს №729 ორგანული კანონით შეტანილი ნოვაციები შრომის ხელშეკრულების შინაარსის კონტროლთან მიმართებაში.</p>				
მოწვეული ლექტორი	ერთმანეთან დაახლოება: საქართველოს	2013 წლის ივნისის	ლონდონი, გამომცემლობა	

სოლომონ მენაბდიშვილი	კონკურენციის სამართალი შესაბამისობაშია მოყვანილი ევროკავშირის სამართალთან (Getting closer together: Georgian competition laws are being brought into line with EU rules)/კრებული: კონკურენციის სამართლის ალღო (Competition Law Insights)	გამოცემა	„მაქს“	
მოწვეული ლექტორი ნატალია მოწონელიძე	ვალდებულების შეუსრულებლობა ფორსმაჟორის დროს დამისი სამართლებრივი შედეგები, კერძო სამართლის მიმოხილვა	წიგნი 1, №1	თბილისი, საქართველოს ახალგაზრდა მეცნიერთა საზოგადოება	24
მოწვეული ლექტორი ნატალია მოწონელიძე	თანამედროვე ბიომედიცინის როლი სადაზღვევო სამართალში, სამართლის ჟურნალი	2/2013	თსუ	20

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებული სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	Ладó Чантурия и др. (коллектив авторов)	Научно- практические комментарий к Гражданскому кодексу Туркменистана, Том первый и второй.	Ашхабад, Туркменская государственная издательская служба	Предисловие С. 9-12 (на русском и туркменском языках)
	Mark Boguslavskij, Lado Chanturia, Alexander Trunk	M. Rechtsbeziehungen EU-Kaukasus. Kieler Ostrechts- Notizen	Institut für Osteuropäisches Recht der Universität Kiel	80

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ირაკლი ბურღული	Gesellschaftsrecht in Georgien und seine Entwicklungstendenzen	1/2013, 16 Jahrgang	Zeitschrift: Kieler Ostrechts-Notizen (Alb. Magnus Universität zu Kiel)	S. 28-35.
	Lado Chanturia, George Jugeli	Georgia: Corporate governance of business corporations	Fleckner/Hopt (ed.), Comparative Corporate Governance. A Functional and International Analysis	Cambridge University Press	504-520
	Lado Chanturia	Das Zivilrecht der Länder des Kaukasus und Zentralasiens	WiRO – Wirtschaft und Recht in Osteuropa, 3/2013	München, Beck Verlag	74-77
	Lado Chanturia	Zu Ursprüngen der Rechtsreformen im postsowjetischen Georgien	Michael Düring (Hrsg.), Das Jahr 1991. Umbrüche im östlichen Europa	EulVerlag, Köln	125-141
	Ладó		Журнал Зангер, №	Казахстан	22-26

	Чантурия	Корпоративное право и корпоративные отношения (понятия для теории и практики)	6,2013		
	Ладо Чантурия	Система и компетенция административных судов в Грузии	Административное судопроизводство в Российской Федерации: развитие теории и формирование административно-процессуального законодательства	Вып. 7, Воронеж: Издательство Воронежского государственного университета	стр. 958-965
	Ладо Чантурия	Предисловие	Научно-практические комментарий к Гражданскому кодексу Туркменистана, Том первый и второй	Ашхабад, Туркменская государственная издательская служба	9-12 (на русском и туркменском языках)
	Lasha Bregvadze	Constituting Constitutions beyond the State: Polycontextural Constitutionalism of the World Society		Farnham, "Ashgate Publishing"	15
	ასისტენტ-პროფ. ირინე ხერხეულიძე	დისკრიმინაცია და ოჯახური ძალადობა თანამედროვე საზოგადოებაში, შედარებითი ანალიზი (ინგლისურ ენაზე, Discrimination and Domestic Violence in Contemporary Society, Comparative Analysis); აშშ-ის ნევადას შტატის ლას ვეგასის უნივერსიტეტის	Fall, 2013	აშშ-ის ნევადას შტატი, ლას ვეგასის უნივერსიტეტი	17

		(UNLV) ჟურნალი <i>International Journal of Arts and Science.</i>			
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>სტატია ეხება ქალთა დისკრიმინაციის საკითხს. მასში განსაკუთრებული ფოკუსი კეთდება გენდერულ ძალადობაზე. სტატიაში მოცემული კვლევა მოიცავს გენდერის და სამართლის ურთიერთქმედების საკითხს, საერთაშორისოდ აღრებული ქალთა უფლებების დაცვის თვალსაზრისით. ოჯახური ძალადობის ფართოდ გავრცელებულობა მწვავე პრობლემად ისახება კვლევაში, როგორც დისკრიმინაციის ერთ-ერთი ფორმა, გამოვლენილი მდედრობითი სქესის მიმართ ძალადობის სახით. სტატია მეტწილად მოიცავს ამ პრობლემის გავრცელებულობის საკითხს საქართველოს სოციალურ და სამართლებრივ კონტექსტში, თუმცა ასევე განხილულია პრობლემის მიმართ საერთაშორისოდ აღიარებული მიდგომა, ისევე როგორც გაანალიზებულია აღნიშნული პრობლემის მიმართ აშშ-ის სამართლებრივი დამოკიდებულება.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	პროფ. ბურდული ირაკლი	Mediation and Arbitration – Global Developments (საერთაშორისო კონფერენცია). ორგანიზატორი: NCADR, შესავალი სიტყვა	28–29 ოქტომბერი, თბილისი
	პროფ. მაია ივანიძე	მრგვალი მაგიდა „ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის დანერგვის, შესწავლის და ანალიზისათვის“, სიტყვით გამოსვლა	30 იანვარი, თსუ
	პროფ. მაია ივანიძე	სიტყვით გამოსვლა სასჯელდღესასწაულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს წარმომადგენლებთან გამართულ შეხვედრაზე	11 თებერვალი, თსუ
	პროფ. მაია ივანიძე	ქართულ-გერმანული საერთაშორისო კონფერენცია - ლიბერალიზაციის ტენდენციები ქართული სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში. მომხსენებელი თემაზე „ალტერნატიული სასჯელები-შედეგებითი სამართლებრივი ანალიზი.“	16-17 მაისი, თსუ
	პროფ. მაია ივანიძე	მოდერატორი ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული სისხლის სამართლის კანონმდებლობის სრულყოფისათვის	17 ივნისი, თსუ

	პროფ. მაია ივანიძე	მრგვალი მაგიდა „ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის დანერგვის, შესწავლის და ანალიზისათვის“, სიტყვით გამოსვლა	13 დეკემბერი, თსუ
	პროფ. კონსტანტინე კორკელია	წლის განმავლობაში მოხსენებები გაკეთდა 8 სემინარზე, რომელიც მიმართული იყო ცნობიერების ამაღლებისაკენ ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაზე ადვოკატებს შორის თემებზე: ევროპული სასამართლის ფუნქციონირება; გამოხატვის თავისუფლება; პირადი და ოჯახური ცხოვრება; სამართლიანი სასამართლოს უფლება; რელიგიის თავისუფლება; გაერთიანების თავისუფლება	სხვადასხვა დროს
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის საქმიანობა თბილისის საქალაქო სასამართლოში	31 იანვარი, თსუ
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	სიტყვით გამოსვლა ამნისტიის პროექტის განხილვასთან დაკავშირებით	13 თებერვალი, თბილისი
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	სასჯელთა ლიბერალიზაციის საკითხისათვის ქართულ სისხლის სამართლის კოდექსში	16-17 მაისი, თსუ
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	სიტყვით გამოსვლა ოჯახური დანაშაულის პასუხისმგებლობის საკითხისათვის	13 ივნისი, თბილისი
	პროფესორ-ემერიტუსი	ოჯახში ძალადობასთან	17 ივნისი, თბილისი

	მზია ლეკვეიშვილი	დაკავშირებული სისხლის სამართლის კანონმდებლობის სრულყოფისათვის	
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	ჯარიმა, როგორც სასჯელის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სახე	15 ივლისი, თბილისი
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	სასჯელის ლიბერალიზაციის მნიშვნელოვანი ასპექტები	7–8 სექტემბერი, ყვარელი
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	დაზარალებულის უფლებების დაცვა	19 ნოემბერი, თბილისი
	პროფესორ-ემერიტუსი მზია ლეკვეიშვილი	ნაფიც მსაჯულთა საქმიანობა საქართველოში (შემაჯამებელი მოხსენება)	13 დეკემბერი, თსუ
	პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს ვერდიქტი	31 იანვარი, თსუ
	პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	ორგანიზებული დანაშაული და მისი ნიშნები თანამედროვე ქართულ სისხლის სამართალში	24 ოქტომბერი, თსუ
	პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	მტკიცების საგნის მატრიალურ-სისხლისსამართლებრივი საფუძვლები	15–16 ნოემბერი, თსუ
	პროფესორ-ემერიტუსი გურამ ნაჭყებია	ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს ვერდიქტი (შემაჯამებელი მოხსენება)	13 დეკემბერი, თსუ
	პროფ. მერაბ ტურავა, თსუ-ს სრული პროფესორი	„დანაშაულის სუბიექტური მხარის ფორმები და მათი ურთიერთგამიჯვნა“	ქართველ და უცხოელ სისხლის სამართლის ექსპერტთა კონფერენცია (ევროპის კავშირის პროექტი „სისხლის სამართლის რეფორმის

		<p>მხარდაჭერა საქართველოში)</p> <p>15-17 მარტი, 2013 კაჭრეთი, საქართველო</p>
--	--	---

მოხსენების ანოტაცია

კონფერენციის მიზანი იყო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის ზოგადი ნაწილის ინსტიტუტებზე სამეცნიერო დისკუსიის გამართვა, პრობლემების იდენტიფიკაცია და იდეების გენერირება შემდგომი საკანონმდებლო ცვლილებებისათვის. მასში მონაწილეობდნენ ქართველი და უცხოელი ექსპერტები.

მოხსენება ეხებოდა სისხლის სამართალში დანაშაულის სუბიექტური მხარის ფორმებს. ანგლო-ამერიკული და კონტინენტალ-ევროპული სისხლის სამართალი ამ მხრივ განსხვავდება ერთმანეთისაგან. პროფესორმა რიჩარდ ვოგლერმა (სასექსის უნივერსიტეტი, გაერთიანებული სამეფო) გააკეთა კვლევა დანაშაულის სუბიექტური მხარის ფორმებთან დაკავშირებით საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსისა და საერთო სამართლის ქვეყნებში არსებული მოდელების საფუძველზე. მან ეს კვლევა წარმოადგინა კონფერენციაზე.

პროფესორ მერაბ ტურავას მოხსენება შეეხო საქართველოს სისხლის სამართალში არსებული მოდელის ანალიზს. სუბიექტური მხარის ფორმებს შორის არსებული განსხვავების და პრობლემების ანალიზი ხელს შეუწყობს ამ საკითხზე სამეცნიერო და პრაქტიკული დისკუსიების წარმართვას საქართველოში.

<p>პროფ. მერაბ ტურავა</p>	<p>სისხლის სამართლის პოლიტიკის განვითარების პერსპექტივები და ძირითადი ტენდენციები</p>	<p>ქართულ-გერმანული საერთაშორისო კონფერენცია „ლიბერალიზაციის ტენდენციები ქართულ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში“ (გერმანიის სამართლებრივი თანამშრომლობის საზოგადოების მხარდაჭერით) 16-17 მაისი, 2013 თბილისი, საქართველო</p>
----------------------------------	--	---

მოხსენების ანოტაცია

კონფერენციაში მონაწილეობდნენ გერმანელი და ქართველი პროფესორები. მოხსენება შეეხო სისხლის სამართლის პოლიტიკის განვითარების პერსპექტივებსა და ძირითად ტენდენციებს. საქართველოში 2006 წლიდან სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში შეტანილ იქნა არაერთი

<p>ცვლილება, რომელიც წარმოადგენდა ნულოვანი ტოლერანტობის პრინციპის გამოხატულებას.</p> <p>დღის წესრიგში დადგა სისხლის სამართლის პოლიტიკის ლიბერალიზაციის აუცილებლობა. მოხსენება მიეძღვნა ამ ცვლილებების აუცილებლობის სამეცნიერო დასაბუთებას და პრაქტიკულ მნიშვნელობას.</p>		
პროფ. ლადო ჭანტურია	მეწარმეთა შესახებ კანონის რეფორმის ძირითადი მიმართულებები	2013 წლის 19 ივლისი, თბილისი, კონფერენცია თემაზე „სამეწარმეო და გადახდისუუნარობის სამართლის აქტუალური საკითხები
პროფ. ლადო ჭანტურია სემინარის ხელმძღვანელი პროფესორ ალექსანდრე ტრუნკოვან ერთად.	ევროპის კავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და საქართველო	2013 წლის 24-25 იანვარი, თბილისი, კილის ქრისტიან-ალბრეხტის-უნივერსიტეტისა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთობლივი სემინარი თემაზე „ევროპის კავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და საქართველო“
ასოც. პროფ. სოფიო ჩაჩავა/მოწვეული ლექტორი თათია კერესელიძე	ვადიანი შრომითი ხელშეკრულების დადებისა და მოშლის თავისებურებები საქართველოს შრომის კოდექსში განხორციელებული ცვლილებების მიხედვით	24 ოქტომბერი, თბილისი
<p>ანოტაცია</p> <p>კონფერენცია სახელწოდებით „შრომის სამართლის უახლესი ცვლილებების სამართლებრივი ანალიზი“ გაიმართა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) ინიციატივით და დაეთმო 2013 წელს შრომის კოდექსში განხორციელებული ცვლილებების დადებითი თუ უარყოფითი მხარეების სამართლებრივ შეფასებას, იმპლემენტაციის სირთულესთან დაკავშირებულ რისკების და სისტემური ხარვეზების ანალიზს. შრომითი ხელშეკრულების შეწყვეტასთან მიმართებაში განხილულ იქნა ვადიანი და უვადო ხელშეკრულებების შეწყვეტის, თანმიმდევრულად დადებული ხელშეკრულებების თავისებურებები, შრომითი ურთერთობის შეწყვეტის საფუძვლები, ხელშეკრულების შეწყვეტის გასაჩივრების ვადები.</p>		

ასოც. პროფ. სოფიო ჩაჩავა	კაზუსის განხილვის მეთოდის თავისებურება კერძო სამართალში	ივლისი, თბილისი	
ასოც. პროფ. გიორგი ცერცვაძე	არბიტრაჟის შესახებ საქართველოს კანონი და სასამართლო პრაქტიკა (ინგლისურ ენაზე)	28-29 ოქტომბერი. თსუ	
ასოც. პროფ. ირმა ხარშილაძე	საჯარო სამსახურის რეფორმის პროექტის პრეზენტაცია	8 აგვისტო, თბილისი	
ასოც. პროფ. ირმა ხარშილაძე	საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებთან მიმართებით	8 ნოემბერი, თბილისი	
ასოც. პროფ. ირმა ხარშილაძე	„საჯარო სამსახურის კონცეფციის შექმნა“ - არსებული პრობლემების ანალიზი	30 ივლისი, ბათუმი	
ასისტენტ-პროფესორი ნინო რუხაძე /ასოცირებული პროფესორი ეკატერინე კობახიძე (ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი)	ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია	მაისი, ქუთაისი	
ანოტაცია			
<p>მოხსენების ფარგლებში გაკეთდა პროექტის შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის - „ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია“ ფარგლებში განხორციელებული სამუშაოს მიმოხილვა.</p>			
ასისტენტ-პროფესორი ლიტა სურმავა	კონკურენციის სფეროში სახელმწიფო დახმარების კუთხით აღსრულების პრობლემატიკა	27 ნოემბერი, გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტის ორგანიზებით	

	ასისტენტ-პროფესორი ნათია ჩიტაშვილი	კაზუსის განხილვის მეთოდი და მის მიერ განვითარებული უნარები	9-10 მაისი, თბილისი
<p>ანოტაცია</p> <p>მოხსენება დაეთმო კაზუსის განხილვის მეთოდის როლსა და მნიშვნელობას იურიდიულ საგანმანათლებლო პროგრამაში. კაზუსის განხილვის მეთოდის გამოკვლევა განხორციელდა ამერიკული და გერმანული სისტემის შედარებითსამართლებრივი ანალიზის საფუძველზე, რომლის საფუძველზეც განისაზღვრა აღნიშნული მეთოდის მეშვეობით განვითარებული პროფესიული უნარების ჩამონათვალი.</p>			
	მოწვეული ლექტორი გიორგი ამირანაშვილი	The Commission Guidelines as a Secondary Source of EU law and their Potential Importance for the Development of Competition Law and Practice in Georgia	სემინარი – ევროპის ნასყიდობის ხელშეკრულება შედარებითსამართლებრივ ტრილში და აღმოსავლეთ ევროპის საკორპორაციო სამართალი/24-25 იანვარი, თსუ
	მოწვეული ლექტორი მიხეილ ბიჭია	კერძო ცხოვრება ღირებულებით კონფლიქტში	2013 წლის ივნისი, თბილისი საერთაშ. სამეცნ. კონფერენცია – გლობალიზაცია და თანამედროვე მეცნიერების აქტუალური პრობლემები 21-ე საუკუნეში

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	პროფ. ირაკლი ბურდული	ქართული საკორპორაციო სამართალი, როგორც სამართლის დარგი (რუსულ ენაზე).	13-14 მაისი 2013 წ., ალმატი, ყაზახეთი საერთაშორისო კონფერენცია: „კერძო სამართალი და კორპორაციული ურთიერთობები“.

	პროფ. ირაკლი ბურღული	<p>Entwicklung des Wirtschaftsrechts in Georgien nach dem Zusammenbruch der Sowjetunion (ეკონომიკური სამართლის განვითარება საქართველოში საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ)</p>	<p>თებერვალი 2013 წ. ზაარლანდი, გერმანია, საერთაშორისო კოლოქვიუმი: „Rechtsentwicklung im post-sowjetischen Raum“ (სამართალგანვითარება პოსტ-სოციალისტურ სივრცეში) (ზაარბრიუკენი, გერმანია).</p>
	პროფ. ბესარიონ ზოიძე	<p>სამოქალაქო კოდექსის ისტორიული საფუძვლები, სისტემა და ძირითადი პრინციპები</p>	<p>თებერვალი 2013 წ. ზაარლანდი, გერმანია, საერთაშორისო კოლოქვიუმი: „Rechtsentwicklung im post-sowjetischen Raum“ (სამართალგანვითარება პოსტ-სოციალისტურ სივრცეში) (ზაარბრიუკენი, გერმანია).</p>
	პროფ. მაია ივანიძე	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე „ადმინისტრაციული იუსტიცია. სპეციალიზაცია და სამართალწარმოების გამარტივება, სამართლებრივი დაცვის ეფექტურობის ზრდა.“ მისასალმებელი სიტყვა.</p>	<p>20-21 ივნისი, ასტანა (ყაზახეთი)</p>
	პროფ. ტურავა მერაბი	<p>კონფერენცია თემაზე: სისხლის სამართლის რეფორმის სფეროში პოლონურ გამოცდილება და საქართველოს სისხლის სამართლის რეფორმირების საკითხები, სიტყვით გამოსვლა</p>	<p>სამეცნიერო კონფერენცია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სასწავლო ვიზიტის ფარგლებში (ევროპის კავშირის პროექტი „სისხლის სამართლის რეფორმის მხარდაჭერა საქართველოში“) 16-20 სექტემბერი, 2013 კრაკოვის უნივერსიტეტი, პოლონეთი</p>
	პროფ. ტურავა მერაბი		სისხლის სამართლის

		სამეცნიერო დისკუსია თემაზე: „Strafrechtliche Probleme des Finanzplatzes“	პროფესორთა 35-ე საერთაშორისო სიმპოზიუმი (Strafrechtslehrtagung) 9-13 მაისი, 2013 ციურიხის უნივერსიტეტი, შვეიცარია
	პროფ. ლადო ჭანტურია	საავტორო სამართალი თეორიისა და პრაქტიკაში: საავტორო სამართლის კოდიფიკაციისა და გამოყენების აქტუალური პრობლემები	2013 წლის 15 თებერვალი, აშხაბადი, საერთაშორისო კონფერენცია „საავტორო სამართალი“
	პროფ. ლადო ჭანტურია	„ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილის კომენტარის მეთოდოლოგია“	2013 წლის 14 თებერვალი, აშხაბადი, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარის შემმუშავებელი სამუშაო ჯგუფის სხდომა
	პროფ. ლადო ჭანტურია	საკორპორაციო სამართალი და კორპორაციული ურთიერთობები – ცნებები თეორიისა და პრაქტიკისათვის	2013 წლის 13-14 მაისი, ალმატი, საერთაშორისო კონფერენცია „სამოქალაქო სამართალი და კორპორაციული ურთიერთობები“
	პროფ. ლადო ჭანტურია	სომხეთის სამოქალაქო კოდექსის შედარებით- სამართლებრივი ექსპერტიზა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსთან მიმართებით	2013 წლის 7-8 მაისი, ერევანი, სომხეთის რესპუბლიკის სამოქალაქო კოდექსის რეფორმისადმი მიძღვნილი მრგვალი მაგიდა
	პროფ. ლადო ჭანტურია	მომსახურების ვაჭრობა ტრანსპორტის კონტექსტში	2013 წლის 30-31 მაისი, ბაქო, საერთაშორისო კონფერენცია „საერთაშორისო სავაჭრო სამართალი კავკასიისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში: გლობალიზაციისა და რეგიონულ ინტეგრაციას შორის“

	პროფ. ლადო ჭანტურია	საჯარო სამართლის იურიდიული პირები სამოქალაქო სამართლის პოსტსაბჭოთა კოდიფიკაციებში: თავისებურებები და რეფორმის აუცილებლობა	2013 წლის 19-20 სექტემბერი, კიშინიოვი, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „მოლდავეთის რესპუბლიკის სამოქალაქო კოდექსი: 10 წელი – მიღწევები, რეზერვები და პერსპექტივები“
	პროფ. ლადო ჭანტურია	კავკასიაში სამართლებრივი განვითარების გამოწვევები და შესაძლებლობები	2013 წლის 17-20 ოქტომბერი, ბიშკეკი, კონფერენცია „ეკონომიკის, სახელმწიფოსა და სამართლის ტრანსფორმაცია ცენტრალურ აზიასა და კავკასიაში“
	პროფ. ლადო ჭანტურია სემინარის ხელმძღვანელობა პროფესორ ალექსანდრე ტრუნკთან ერთად	ევროპის კავშირსა და პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებს შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებები და მათი განახლება	2013 წლის 13-14 ივნისი, ბრიუსელი, სემინარი თემაზე „ევროპის კავშირსა და პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებს შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებები და მათი განახლება“
	პროფ. ლადო ჭანტურია	ქართული სამართლის ინტერნაციონალიზაცია და ევროპეიზაცია: სამართლებრივი განვითარების მოდელები	2013 წლის 22 ნოემბერი, კილი, ქრისტიან-ალბრეხტის სახელობის უნივერსიტეტი, პროფესორ ლადო ჭანტურია-სათვის საპატიო დოქტორის წოდების მინიჭებისადმი მიძღვნილი საზეიმო სხდომა

	ასოც. პროფ. მარინა გარიშვილი	Судебник Бека и Агбуга – памятник средневекового права Грузии	2013 წლის 20-22 მაისი, პოლონეთი, ქ. გდანსკის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი
<p style="text-align: center;">მოხსენების ანოტაცია</p> <p>საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაზე გაკეთებული მოხსენება ეხება XIII-XIV საუკუნეებში შექმნილ, ძველი ქართული სამართლის ისტორიის ძეგლს – ბექა-აღბუღას სამართლის წიგნს. მომხსენებელმა განიხილა XIII-XIV საუკუნეების სამცხე-საათაბაგოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური წყობა, კერძოდ - სამცხე-საათაბაგოს მოსახლეობის ცალკეული კატეგორიები და მათი სამართლებრივი სტატუსი; სამცხის სამთავროს პოლიტიკურ წყობა და საჯარო ხელისუფლების ცალკეულ ინსტიტუტები; ბექა-აღბუღას სამართლის წიგნის წყაროები და სტრუქტურა; ბექა-აღბუღას სამართლის წიგნის სისტემა.</p>			
	ასოც. პროფ. გოჩა ფერაძე	ვარლამ ჩერქეზიშვილის პიროვნებისა და ერის წინაშე მისი დამსახურებების შესახებ	2013 წლის 29 სექტემბერი, ლონდონი
	ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძე	სამართლის ევოლუცია ასიმეტრიულ მსოფლიო საზოგადოებაში: სისტემათა კრიტიკული თეორიის ელემენტები	30 მაისი – 2 ივნისი ბოსტონი, აშშ
	ასისტენტ-პროფ. ლაშა ბრეგვაძე	დაკვირვება სამართალზე ცვალებად საზოგადოებაში: სამართლის კრიტიკული სოციოლოგიის საჭიროება	3-6 სექტემბერი ტულუზი, საფრანგეთი
	ასისტენტ-პროფ. ანრი ოხანაშვილი	შუალობითი ამსრულებლობა ორგანიზაციული ბატონობის მეშვეობით კორპორაციებში – განხილვა და კრიტიკა	24-25 მაისი, 2013 წელი, ქ. მაგდებურგი, გერმანია
<p style="text-align: center;">მოხსენების ანოტაცია</p> <p>მოხსენების „შუალობითი ამსრულებლობა ორგანიზაციული ბატონობის</p>			

მეშვეობით კორპორაციებში – განხილვა და კრიტიკა“ ფარგლებში განხილულ იქნა საკითხი იმის შესახებ, თუ რამდენად არის შესაძლებელი შუალობითი ამსრულებლობის დასაბუთება. კერძოდ, შესაძლებელია თუ არა კორპორაციებში შუალობითი ამსრულებლობის ისეთი სახის დასაბუთება, როგორც არის „ამსრულებლის უკან მდგომი ამსრულებელი“. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით წარმოჩენილ იქნა სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებული შეხედულებები. ამასთანავე, განხილულ იქნა შესაბამისი სასამართლო პრაქტიკა და კრიტიკულად შეფასდა სასამართლო პრაქტიკის მიდგომა კორპორაციებში „ამსრულებლის უკან მდგომი ამსრულების“ აღიარებასთან დაკავშირებით. მოხსენებაში ყურადღება დაეთმო გერმანული და ქართული სისხლის სამართლის შედარებით ანალიზს შუალობით ამსრულებლობასთან დაკავშირებით, ასევე ორგანიზატორის სამართლებრივ ფიგურას.

<p>ასისტენტ-პროფ. ანრი ოხანაშვილი</p>	<p>ქმედებაზე ორგანიზაციული ბატონობის საკითხისათვის გერმანულ და ქართულ სისხლის სამართალში</p>	<p>15-16 თებერვალი, 2013 წელი, ქ. ჰალე, გერმანია</p>
---------------------------------------	--	--

მოხსენების ანოტაცია

მოხსენების „ქმედებაზე ორგანიზაციული ბატონობის საკითხისათვის გერმანულ და ქართულ სისხლის სამართალში“ ფარგლებში წარმოჩენილ იქნა ცნობილი გერმანელი პროფესორის *კლაუს როქსინი* მოძღვრება „ქმედებაზე ბატონობა ორგანიზატორული ძალაუფლების გამოყენებით“. მოხსენებაში გაანალიზებულ იქნა სამეცნიერო ლიტერატურასა და სასამართლო პრაქტიკაში არსებული შეხედულებები აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით. წარმოჩენილ იქნა შუალობითი ამსრულებლობის შესახებ *როქსინის* დასაბუთების უპირატესობა სხვა მოძღვრებებთან მიმართებაში, რომლებსაც საკითხის დასაბუთება ამსრულებლობიდან გადააქვთ თანამონაწილეობის სფეროში. მოხსენების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენდა გერმანული და ქართული სისხლის სამართლის შედარებითი ანალიზი ამსრულებლობისა და თანამონაწილეობის სფეროში; ყურადღება დაეთმო შუალობითი ამსრულებლობისა და ორგანიზატორის ინსტიტუტს. მოხსენების ფარგლებში განხილულ იქნა ორგანიზატორის წარმოშობის ისტორია და მისი საჭიროება ქართულ სისხლის სამართალში. ორგანიზატორის სამართლებრივი ფიგურა შედარებულ იქნა გერმანულ სისხლის სამართალში არსებული შუალობითი ამსრულებლის ერთ-ერთ სახესთან „ამსრულებლის უკან მდგომი ამსრულებელი“.

<p>ასისტენტ-პროფ. ირინე ხერხეულიძე</p>	<p>„ღია საზოგადოების ფონდების“ მიერ ორგანიზებული პროფესორ-მასწავლებელთა საგაზაფხულო კონფერენცია ნიუ იორკში (OSF Spring Conference at the city of New York); კონფერენციის მონაწილე</p>	<p>2013 წლის 22-24 აპრილი, ნიუ იორკი</p>
--	---	--

		<p>და მომხსენებელი თემაზე: „გენდერული ძალადობის საკითხი სოციალური, ფსიქოლოგიური და სამართლებრივი პერსპექტივებიდან“ (ინგლისურ ენაზე).</p>	
<p style="text-align: center;">მოხსენების ანოტაცია</p> <p>პრეზენტაცია ეხება გენდერული ძალადობის საკითხს, განსაკუთრებით კი ოჯახში ქალის წინააღმდეგ მიმართული ძალადობის საკითხს, რომელიც საზოგადოებრივი პათოლოგიაა და ადამიანის უფლებათა დარღვევად უნდა იქნეს მიჩნეული. ქალის წინააღმდეგ მიმართული ძალადობა კვლავ მწვავე პრობლემად რჩება დემოკრატიული საზოგადოებისათვის და ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციებისათვის.</p> <p>აღნიშნული პრობლემის სასტიკი, რთული და საერთაშორისო ხასიათი მის ფართოდ და სიღრმისეულად შეფასებას მოითხოვს როგორც ეროვნულ, ისე საერთაშორისო დონეზე. პრეზენტაცია ეხება გენდერულ ძალადობას საქართველოში და ამავდროულად მის ზოგიერთ ასპექტს აშშ-ში. იგი პრობლემას განიხილავს სოციალური, სამართლებრივი და ფსიქოლოგიური პერსპექტივებიდან.</p> <p>პრეზენტაციაში გამოთქმულია მტკიცება, რომ ოჯახური ძალადობა დაიდგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მას საზოგადოება საკუთარ პრობლემად აღიარებს.</p> <p>ამ მხრივ, ყველაზე ქმედითი გადაწყვეტილება იქნება სოციალური ნორმების შეცვლა. პრეზენტაციის მიხედვით ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია ოჯახური ძალადობის საკითხის ფსიქოლოგიური შედეგები - როგორც პრობლემის ფსიქოლოგიური ბუნების შესწავლის კუთხით, ასევე იმ უმკაცრესი შედეგების შეფასების კუთხით, რომელიც ყოველთვის მოახდენს გავლენას ძალადობის მსხვერპლი ქალების ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე მომავალში და იმ ბავშვებზე, რომლებიც ოჯახური ძალადობის თვითმხილველები გახდნენ.</p> <p>რეზენტაციის სამართლებრივი ასპექტი შეიძლება ჩაითვალოს საკითხის შემაჯამებელ მხარედ, რადგან ის ქვეყნების უპირველეს მოვალეობად აღიარებს პატრიარქატის დასასრულებლად - სოციალური, კულტურული და სამართლებრივი ნორმების შეცვლას.</p>			
<p>ასისტენტ-პროფ. მარიამ ხოფერია</p>	<p>მიწა როგორც ოჯახის გაყოფის ობიექტი ძველ ქართულ სამართალში</p>		<p>2013 წლის 22-24 მაისი, პოლონეთი, ქ. გდანსკის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი</p>
<p>ასისტენტ-პროფ.</p>	<p>სამუშაო ჯგუფი:</p>		<p>14-19 აპრილი,</p>

	ლელა ჯანაშვილი	თავისუფლება, დემოკრატია და სახელმწიფოთა ტრანსფორმაცია,	ბარსელონის ავტონომიური უნივერსიტეტი და სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ინსტიტუტი
	ასისტენტ-პროფ. ლელა ჯანაშვილი	ადმოსაველეთ ევროპა, ორგანიზებული დანაშაული და მისი პროექცია	11 ივლისი, ბარსელონის ავტონომიური უნივერსიტეტის, კატალონიის საჯარო ადმინისტრაციის ინსტიტუტის, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ინსტიტუტისა და თსუ იურიდიული ფაკულტეტის მიერ ორგანიზებული საერთაშორისო კონფერენცია
	მოწვეული ლექტორი თათია კერესელიძე	საქართველოს ევროინტეგრაცია	20 სექტემბერი, ერლინი
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>კონფერენცია „კარგი მმართველობა ევროკავშირში“ (Good Governance in EU) გაიმართა რობერტ ბოშის ფონდის დაფინანსებით და გერმანიის საგარეო პოლიტიკის საზოგადოების (DGAP) ორგანიზებით. კონფერენციას მენტორი იყო ევროკომისიის ყოფილი ვიცე-პრეზიდენტი პროფესორი გიუნტერ ფერჰოიგენი. მოხსენებაში განხილულ იქნა საქართველოს ევროინტეგრაციის საკითხები, მათ შორის სამართლებრივი სივრცის ჰარმონიზაციის პროცესების უახლესი ტენდენციები.</p>			
	მოწვეული ლექტორი ნათია ლაპიაშვილი	ახალი ენერჯის ქარტია-არის თუ არა საჭირო ახალი ხელშეკრულების შემუშავება?	ყირგიზეთი, 2013

ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნაბეჭდი (2 ეგზემპლარად) და ელექტრონული ვერსიის (CD-დისკი) სახით.

ანგარიში, სადაც არ იქნება დაცული წინამდებარე მოთხოვნები, არ შეფასდება.

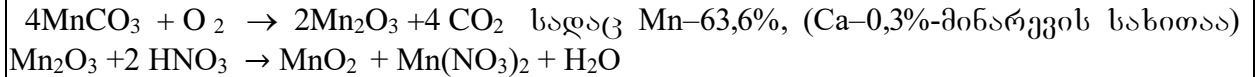
სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში

- I. 1. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რ.აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
- I. 2. ინსტიტუტის დირექტორი – ტატიშვილი გრიგორ
- I. 3. ინსტიტუტის ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა (იხ დანართი 1)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ჭიათურის მადნებიდან ნატრიუმის პერმანგანატის მიღება (2013-2015წ.წ.) (გარდამავალი)	ტექნ. მეცნ.კანდ. ბორის ფურცელაძე, ადგილობრივი წიაღისეულისა და მინერალური ნედლეულის ქიმიური გადამუშავების ლაბორატორია	ე.შოშიაშვილი, ი.ჩხაიძე, ლ.სვანიძე, თ.ღეუავა, ნ.ბარნოვი, ლ.ბადათურია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პირველი ეტაპი (2013 წელი) ითვალისწინებდა ლაბორატორიული დანადგარის მონტაჟს, სადაც მიიღება ნატრიუმის მანგანატი. ჩატარდა სათანადო სამუშაოები: ავტოკლავი იტვირთებოდა პეროქსიდული მადნით, ან მანგანატის კონცენტრატით და ნატრიუმის ტუტით. ერთდროულად ხდებოდა: ტუტის ღებობა ~ 300⁰ C –ზე, დაფქვა და მიღებული მასის დაჟანგვა ჟანგბადის არეში ~ 1,5 ატმ წნევაზე.</p> <p>გარდა აღნიშნულისა პირველ ეტაპზე ავაწყვეთ რეაქტორი ნატრიუმის პერმანგანატის მისაღებად, რომლის კონსტრუქცია აღჭურვილია გათბობით და სარეველათი, ოზონატორზე შეიცვალა სამი ელექტროდი. აშშ-ს ერთ-ერთმა უმსხვილესმა კომპანიამ “Carysus and Chemical company” შემოგვთავაზა ნატრიუმის მანგანატის მისაღებად დიფენბახის მეთოდი. ცნობილია, რომ მანგანატის მიღება პერმანგანატის წარმოებაში მძიმე პროცესია და დიფენბახის მეთოდის გამოყენების საშუალებით ხდება მისი ამოღება ციკლიდან.</p> <p>ნატრიუმის პერმანგანატის დაჟანგვისას მანგანუმის დიოქსიდის საშუალებით წარმოიქმნება მანგანატი, რომელიც შემდგომში გარდაიქმნება პერმანგანატად, ოზონის გამოყენებით.</p> <p style="text-align: center;">Type equation here.</p> $2\text{NaMnO}_4 + \text{MnO}_2 + 4\text{NaOH} \rightarrow 3\text{Na}_2\text{MnO}_4 + 2\text{H}_2\text{O}$ $2\text{Na}_2\text{MnO}_4 + \text{O}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2\text{NaMnO}_4 + 2\text{NaOH} + \text{O}_2$			

გარდა ზემოაღნიშნულისა, ლაბორატორიაში მიღებულია მანგანუმის დიოქსიდი, ჭიათურის კარბონატული მადნების აზოტმჟავური გადაამუშავებით: ამიაკის გასუფთავების შემდეგ, pH- 4 ÷ 5 - ის პირობებში, ნალექის გახურებით ~ 800⁰ C –ზე გადამუშავდება Mn₂O₃, საიდანაც აზოტმჟავის დამატებით მიიღება MnO₂:

ამ მეთოდით ლაბორატორიაში მიღებულია ერთ კილოგრამამდე მანგანუმის დიოქსიდი.

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შექმნულ ეტაპები
	ელექტროლიზური მანგანუმის მისაღები კონსტრუქციის ელექტროლიზერის დაშენება და გამსხვილებულ მასშტაბში გამოცდა (2013-2014წ.წ.) (გარდამავალი)	მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ტექნ. მეცნ. კანდიდატი თემურ ჩახუნაშვილი ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდებ მასალების ლაბორატორიის ხელმძღვანელი	1. მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი თემურ ჩახუნაშვილი 2. უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი თემურაზ როყვა 3. ინჟინერი მერაბ დადუნაშვილი 4. მეცნიერი თანამშრომელი ნანული ბუთ-ლიაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წლის ეტაპის: “ემდ-ის მისაღები მსხვილლაბორატორიული მასშტაბის ახალი კონსტრუქციის დახურული ელექტროლიზერის გამოცდა სხვადასხვა რეჟიმში ტექნოლოგიური პარამეტრების მოხსნით და აბაზანის კვანძების კოროზიული და მექანიკური მდგრადობის დადგენით”

ანოტაცია

დამუშავდა და აიწყო ახალი კონსტრუქციის გამსხვილებული მასშტაბის დახურული ელექტროლიზერი, რომლის გამოყენება ღია აბაზანების ნაცვლად საშუალებას იძლევა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდეს ელექტროლიზური მანგანუმის დიოქსიდის წარმოების ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლები.

დახურული კონსტრუქციის აბაზანა გამოიცადა როგორც ფუჭი სველის რეჟიმში, ისე ელექტროლიზის სხვადასხვა რეჟიმში ძირითადი ტექნოლოგიური პარამეტრების დაზუსტებით. ცდებით დადასტურდა ელექტროლიზისა და მთლიანად პროცესის მთელი რიგი მაჩვენებლების გაუმჯობესება, კერძოდ, თბური და მატერიალური დანაკარგების შემცირება, სამუშაო პირობების და ეკოლოგიური სიტუაციის გაუმჯობესება, ძირითადი მიზნობრივი პროდუქტის – ემდ-ის პარალელურად თანაური პროდუქტის – ელექტროლიზური წყალბადის მიღების შესაძლებლობა გამსხვილებულ

<p>მასშტაბში.</p> <p>შესწავლილია კონსტრუქციული ცვლილებებისა და ელექტროლიზის რეჟიმის კორექტირებით გამოწვეული ახალი ფაქტორების გავლენა აბაზანის ძირითადი კვანძების (ანოდები, კათოდები, დენმიმყვანები, კორპუსი, სახურავი) კოროზიულ მდგრადობაზე და მექანიკურ სიმტკიცეზე. შემუშავებულია შესაბამისი ხერხები და ღონისძიებები, რომლებიც საშუალებას იძლევა თავიდან იქნას აცილებული უარყოფითი ფაქტორების ზემოქმედება, რაც ექსპერიმენტულად არის შემოწმებული.</p> <p>დამუშავებულია დენმიმყვანების ახალი კონსტრუქციები და აბაზანის ჰერმეტიზაციის ახალი ხერხები.</p>
--

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3.	<p>თიოშარდოვანას ოქროშემცველი ხსნარებიდან ოქროს გამოყოფის პროცესის შესწავლა ზოფხითოს ანთიმონის ოქროშემცველი მადნის მაგალითზე (2013 წ.) (დასრულებული)</p>	<p>რუსუდან ჩაგელიშვილი-ტექნ.მეცნ.კანდ. ადგილობრივი წიაღისეულისა და მინერალური ნედლეულის ქიმიური გადამუშავების ლაბორატორია</p>	<p>მთ. ეცნ. თანამშრომელი ვ.გაფრინდაშვილი, უფ.მეცნ.თან.მ.აგალიანი, უფ.მეცნ.თან.ლ.წყალობაძე, მეცნ.თან.მ.გველეხიანი</p>

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები

<p>V</p> <ol style="list-style-type: none"> შემუშავებულია თიოშარდოვანას ხსნარებიდან ოქროს აღსორბციისა და დესორბციის ექსპერიმენტული კვლევის მეთოდოლოგია. დადგენილია, რომ პულპის (ხსნარისა და ნახშირის ნარევი) მექანიკური სარეველათი და ჰაერის ჭავლით მორევის პირობებში დასახელებული პროცესების მაჩვენებლები იდენტურია. ექსპერიმენტულად გამოცდილი რიგი მარკის (CKT, GRC, KAD, AGC, AP-3) ხსნარებიდან ოქროს აღსორბციის მაღალი მაჩვენებლებით ხასიათდება KAD-ის მარკის ნახშირები. შესწავლილია ნახშირის წინასწარ გააქტიურების (400⁰C, 5 სთ) გავლენა აღსორბციის პროცესზე. ნაჩვენებია წინასწარ გააქტიურებული ნახშირების გამოყენების უპირატესობა. დადგენილია ხსნარიდან ოქროს აღსორბციის ხარისხზე ნახშირის (KAD) რაოდენობის გავლენა. მაღალი ამოღების მაჩვენებლები (90%) რეალიზდება, როცა 100 მლ ოქროშემცველ ხსნარში შეტანილია 100 მგ აღსორბენტი. ოქროს მიმართ შერჩეული ნახშირების ხვედრითი ტევადობა შეადგენს 5-10 გ/კგ, რაც შეესაბამება ტექნიკური ლიტერატურის მონაცემებს. შესწავლილია ოქროს აღსორბციის ხარისხზე (ნახშირი KAD) პულპის არევის ინტენსივობისა და პროცესის ხანგრძლივობის გავლენა. დადგენილია იონიტ KJ-2-ის და KAD-ის მარკის ნახშირების მსგავსი აღსორბციისუნარიანობა. ეკონომიური თვალსაზრისით უპირატესობა მიენიჭა ნახშირების გამოყენებას.

	<p>7. აღმოჩენილია დიმეთილსულფოქსიდის მნიშვნელოვანი დესორბციის უნარი, რაც განპირობებულია მისი მოლეკულის ადნაგობით. მისი დესორბციის ხარისხი არ ჩამოუვარდება თიოშარდოვანას ხსნარით დესორბციის ხარისხს (90%) , რომელიც სტანდარტულ მადესორბირებელ აგენტად ითვლება ოქროს ჰიდრომეტალურგიაში.</p> <p>8. დადგენილია თიოშარდოვანას მოდელური ხსნარიდან ოქროს ადსორბციის და დესორბციის ოპტიმალური პირობები: ადსორბცია- KAD ტიპის ნახშირი, რაოდენობა 1,0-2,0 გ/ლ, დრო 4 სთ, ტემპერატურა ოთახის, სარეველას მორევის სიჩქარე 350-400 ბრ/წთ. დესორბენტი – თიოშარდოვანას მუაგა ხსნარი , დრო 2-4 სთ, ტემპერატურა-50 °C . აღნიშნული პირობების დაცვით თიოშარდოვანას ოქროშემცველი ხსნარიდან ოქროს ადსორბციის ხარისხი შეადგენს 98%-ს, ხოლო დესორბციის- 90%-ს.</p>
--	--

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	MnO₂-Zn სისტემის დენის ქიმიური წყაროს ელექტროტექნიკური მახასიათებლების გამოკვლევა ელექტროლიტად ZnSO ₄ -ბის გამოყენების შემთხვევაში (2011-2013 წ.წ.) (დასრულებული)	ტექნ.მეცნ.კანდ. ჟ. ქებაძე ლ. ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდე მასალების ლაბორატორია	ც.გაგნიძე, კ.კაკურია, ქ.უგრელიძე

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)
შესწავლილია MnO₂/ZnSO₄/Zn ელექტროქიმიური სისტემის, როგორც პირველადი (ერთჯერადი გამოყენების), ისე მეორადი (ციკლირებადი) დენის წყაროს, ძირითადი ელექტროტექნიკური მაჩვენებლები. განსაზღვრულია ელექტროლიტის ხსნარისა და აქტიური საკათოდე ნივთიერების ზოგიერთი ოპტიმალური მახასიათებელი. დადგენილია, რომ შესწავლილი სისტემის დენის პირველადი წყარო ელექტროტევადობით ჩამორჩება ტრადიციულ მარილხსნარიან (NH₄Cl, ZnCl₂) გალვანურ ელემენტს, მაგრამ ციკლირების მაჩვენებლით აღემატება მას.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5.	მანგანუმშემცველი კოროზიამდევი დანაფარების ელექტროქიმიური სინთეზი. (2013-2015წწ.) (გარდამავალი)	ქ.მ.კ., მთ. მეც. თან. გ.წურწუშია, გ.აგლაძის სახ. ელექტროქიმიისა და ელექტრომეტალურგიის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი	ნ. გოგიშვილი, ნ. ქოიავა, თ. ლეჟავა, ი. კახნიაშვილი, ი. ზარიძე, ა. ბენაშვილი.

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)

1. ეტაპი 2013წ. “თუთია-მანგანუმის შენადნობის ელექტროგამოლექვის კანონზომიერების შესწავლა”

შემუშავებულია მანგანუმ-თუთიის შენადნობის (20-50%Mn) ბრჭყვიალა გალვანური დანაფარების მიღებისათვის საჭირო ელექტროლიტის შედგენილობა, რომლის ძირითად საფუძველს შეადგენს მანგანუმ-თუთიის სულფატები, ამონიუმის სულფატი და ლიმონმჟავა როგორც ეფექტური ლიგანდი. დადგენილია ელექტროლიტების კონცენტრაციის, pH-ისა და კათოდური დენის სიმკვრივის ზღვრები დანაფარის მაქსიმალური დენითი გამოსავლის მისაღებად.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	სპილენძ-კოლჩედანური საბადოების კარიერული წყლების გაწმენდა-გადამუშავება (2012-14 წ.წ.) (გარდამავალი)	ტ.მ.კ., უფროსი მეცნ.თან რუსუდან დუნდუა ლ. ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდე მასალების ლაბორატორია	1. რუსუდან დუნდუა- ტ.მ.კ., უფროსი მეცნ.თან 2. ნანა ბუთლიაშვილი - მეცნიერ - თანამშრომელი 3. ირინა ქვრივიშვილი - ლაბორანტი

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)

2013 წელს შესრულებული ეტაპის შედეგები მოკლედ:

შესწავლილ იქნა კარიერული წყლებიდან BaS-ის გამოყენებით ლითონთა [Cu(II), Fe(II), Fe(III), Zn (II) და Cd(II)] სულფიდების გამოლექვის კინეტიკა. ჩატარდა მიღებული თხევადი და მყარი პროდუქტების ქიმიური ანალიზი. განისაზღვრა BaS-ის მიახლოებითი ხარჯვითი კოეფიციენტი კარიერული წყლის გაწმენდაზე [0.1 კგ BaS/1 მ³]. გაწმენდის შედეგად მიღებულ ხსნარებში ლითონთა სულფატების შემცველობები ახლოსაა ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციებთან წყალსაცავებისათვის.

მომავალ წელს გაგრძელდება მიღებული მონაცემების დაზუსტება ოპტიმალური მნიშვნელობების დადგენის მიზნით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

7.	გამღვალი მარილებიდან ლითონების(ფოლადის, სპილენძის და ალუმინის) გაღვანური დაფარვა ტანტალით და ნიობიუმით (2012 – 2013 წ.წ.) (დასრულებული)	ნოდარ გასვიანი ქიმ.მეც. დოქტორი ღღობილთა ელექტროლიზის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი	ნოდარ გასვიანი გულნარა ყიფიანი სერგო გასვიანი ლია აბაზაძე ცისანა გაბისონია მარინე ხუციშვილი
<p>კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>ლითონთა კოროზიის შედეგად მიყენებული ზარალი კოლოსალურია. ინდუსტრიულად განვითარებული ქვეყნების ეროვნული შემოსავლის 2,5 – 4% შეადგენს. მაგ. 2011 წლის მონაცემებით ის აშშ-სთვის შედგენდა 276 მილიარდ დოლარს წელიწადში. აქედან ნათელია, რომ ტექნიკის ინტენსიური განვითარება განაპირობებს კოროზიამდელი ახალი დანაფარების და კომპოზიციური ნაერთების მიღების აუცილებლობას.</p> <p>ლითონური მოლიბდენი, ტანტალი და ნიობიუმი ხასიათდებიან მრავალი უნიკალური თვისებით, იგივე ითქმის ამ ლითონების შემცველ $M_x M_y$ ტიპის ინტერმეტალიდებზე და კომპოზიციური $M_x(B)Si$, $M_x M_y(B)Si$ ტიპის ნაერთებზე. მათი გამოყენება ძალიან პერსპექტიულია კოროზიამდელი დანაფარების მისაღებად, ან ლითონთა ზედაპირულ ელექტროქიმიური ლეგირებისათვის. დაბალხარისხიანი ფოლადების ზედაპირული ლეგირება ასეთი მასალებით სასიკეთოდ ცვლის ფოლადების ტრიფოფიზიკურ თვისებებს (სისაღეს, კოროზია და ცვეთამდელიობას). ეს თვისებები ძირითადად განპირობებულია ლითონთა ზედაპირული ფენების შემადგენლობით.</p> <p>აღნიშნული ნივთიერებების მიღებას და ამ ნივთიერებებით სპილენძის და ალუმინის დაფარვის კვლევითი მონაცემებია მოტანილი ანგარიშში.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
8.	<p>მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესის ეფექტური $Co:Mn$ კატალიზატორების დამუშავება ერმომედელი სარჩულების საფუძველზე</p> <p>2010-2013 წ.წ. (დასრულებული)</p>	<p>ტ.მ.კ., მთ. მეცნ. თან. ვ.ბახტაძე კატალიზის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი</p>	<p>ვ. მოსიძე, ტ. მ. კ. , უფრ. მეცნ. თანამშრომელი ნ. ხარაბაძე , ტ. მ. კ. მეცნ. თანამშრომელი ნ. ჩოჩიშვილი, ტ. მ. კ. , მეცნ. თანამშრომელი რ. ჯანჯღავა, ინჟინერი მ. ფაჯიშვილი, მეცნ. თანამშრომელი</p>
<p>კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>სინთეზ-აირად მეთანის კონვერსიის სამი ძირითადი მეთოდიდან (წყლის ორთქლით კონვერსია, მეთანის პარციალური დაჟანგვა ჟანგბადით, მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსია), განსაკუთრებით საინტერესოა მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის რეაქცია. ამ შემთხვევაში ხდება CO_2 -ის უტილიზაცია და H_2-CO აირნარევის მიღება თხილადი სათბობისა და სხვა საჭირო პროდუქციის საწარმოებლად. მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის სამრეწველო გამოყენებას</p>			

ხელს უშლის მაღალი ენდოთერმულობა და Ni -შემცველი კატალიზატორების დაბალი სტაბილურობა დაკოქსვის მიმართ. ამიტომ, პრობლემის გადასაწყვეტად მიმდინარეობს ახალი კატალიზატორების ძიება. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა ეფექტური კატალიზატორების მოსამზადებლად ალუმინის ოქსიდის კალციუმისა და მაგნიუმის ოქსიდებით მოდიფიცირების გზით თერმოდეგო სარჩულების მიღება.

წარმოდგენილ დასკვნით ანგარიშში რენტგენოფაზური და თერმული ანალიზის მეთოდების გამოყენებით შესწავლილია მანგანუმის ოქსიდების გავლენა მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში 4 Co: Mn კატალიზატორის ფაზურ შედგენილობასა და აქტივობაზე. ალუმინის ოქსიდის კალციუმის და მაგნიუმის ოქსიდებთან მყარფაზური ურთიერთქმედების ძირითად კანონზომიერებათა დასადგენად ჩატარებულია შესაბამისი რეაქციების თერმოდინამიკური ანალიზი.

ნაჩვენებია, რომ ალუმინის ჰიდროქსიდსა და მაგნიუმის ნიტრატის დაშლის შედეგად მიღებულ მაგნიუმის ოქსიდს შორის 900-1000 °C ტემპერატურულ ინტერვალში ინტენსიურად მიმდინარეობს ალუმინატის წარმოქმნა. ეს პროცესი გაცილებით შენელებულია იგივე კომპონენტების მყარი ფხვნილოვანი მასების ურთიერთქმედებისას, რაც ეთანადება თერმოდინამიკური ანალიზების შედეგებს.

ჩატარდა ცდები 4 Co: Mn კატალიზატორების ნიმუშების მეთანის CO₂ -ით კონვერსიის პროცესში დანახშირების მიმართ აქტივობისა და სტაბილურობის დასადგენად. ნაჩვენებია, რომ მეთანის CO₂-ით კონვერსიის პროცესში ფორმირდება აქტიური ფაზა მეტალური კობალტის სახით. დადგენილია, რომ მეთანის 1000-7000 სთ⁻¹ მოცულობით სიჩქარეებზე, CH₄ : CO₂ = 1,0-1,3 თანაფარდობისას და 800-850 °C ტემპერატურებზე მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის დროს 4 Co- Mn კატალიზატორზე სელექტიურობა მეთანის წყალბადად და CO -დ გარდაქმნის მიმართ შეადგენს 95-98 %-ს. ამასთანავე 50 საათის განმავლობაში მუშაობისას არ შეინიშნება კატალიზატორის ზედაპირზე ნახშირბადის წარმოქმნის კვალი. გამოკვლეულია სხვადასხვა სარეაქციო არეში (H₂, CO₂, CH₄, O₂, N₂) მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის 4 Co: Mn კატალიზატორების ფორმირების ზოგიერთი საკითხი. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ კარბონატული ნაერთების ინტენსიური წარმოქმნა ამცირებს ნახშირბადოვანი დანაფარების წარმოქმნას.

შეირჩა მანგანუმ-კობალტის კატალიზატორის ნიმუშები, რომლებზედაც ჩატარდა გახანგრძლივებული (50-60 საათი) ცდები მეთანის ნახშირმჟაური რეაქციის პროცესის ტექნოლოგიური პარამეტრების დასაზუსტებლად. შესწავლილი იქნა კატალიზატორების აქტივობაზე ტემპერატურის (750-900 °C ფარგლებში), მეთან - CO₂- ის თანაფარდობის (1,1-1,5) და მეთანის მიმართ მოცულობითი სიჩქარეების ცვლილების (2000, 4000 სთ⁻¹) გავლენა.

ჩატარებული ლაბორატორიული ცდებისა და კატალიზატორების ძირითადი ფიზიკო-ქიმიური მახასიათებლების შესწავლის საფუძველზე შერჩეულია კალციუმისა და მაგნიუმის ოქსიდების შემცველი 4 Co-Mn კომპოზიციები დაფენილი A-1+CaO და A-1+MgO სარჩულებზე. დამუშავდა იგივე კომპოზიციური შედგენილობის ნიმუშები ტაბლეტების სახით. წინასწარი მოლაპარაკების საფუძველზე შესაძლებელია კატალიზატორების ოპტიმალური ნიმუშების გამოცდა მემბრანულ რეაქტორებში მეთანის წყლის ორთქლით და ნახშირორქანით კონვერსიის პროცესებში. სავარაუდოდ კვლევები ჩატარდება 2014-2015წ.წ იტალიის ეროვნული კვლევითი საბჭოს მემბრანული ტექნოლოგიის ინსტიტუტში (კალაბრიის უნივერსიტეტი).

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
9.	<p>რთული ოქსიდური ნაერთებისა და კომპოზიციური მასალების მიღების მექანიზმის და თერმოდინამიკური პარამეტრების ექსპერიმენტული დადგენა. სტანდარტული თბოტევადობის გამოთვლის მეთოდის შემუშავება</p> <p>(2010-2014 წ.წ.) (გარდამავალი)</p>	<p>ქიმ.მეცნ.დოქტორი თ.მაჩალაძე, ნ.ლანდიას სახ. თერმოდინამიკის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ვ.ვარაზაშვილი – მთ.მეცნ.თან., ქ. მ.დ. 2. ნ.ლეჟავა – მთ.მეცნ.თან., ქ. მ.დ. 3. მ.ცარახოვი – უფ. მეცნ. თან., ქიმ. მეცნ.კანდ. 4. მ.ხუნდაძე - უფ. მეცნ. თან., ქიმ. მეცნ.კანდ. 5. რ.ჯორბენაძე - მეცნ.თან., ქიმ. მეცნ.კანდ. 6. თ.ფავლენიშვილი – მეცნიერი მუშაკი 7. გ.ჯაფარიძე – მეცნიერი მუშაკი 8. ლ.როყვა -- ინჟინერი
<p>კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>2013 წლის ეტაპი: სტანდარტული თბოტევადობის გამოთვლის მეთოდის შემუშავება</p> <p>ქიმიურ-ტექნოლოგიური და მეტალურგიული წარმოების პროცესების ოპტიმალური ენერგეტიკული პირობების შერჩევის დროს ხშირად საჭირო ხდება დიდი რაოდენობის წინასწარი თერმოდინამიკური გათვლების ჩატარება. ამ გათვლებისათვის აუცილებელია ძირითადი თერმოდინამიკური პარამეტრების საბაზისო მონაცემები. ნაერთების თბოტევადობის აუცილებელი პარამეტრია, რომელიც საფუძვლად უდევს თერმოდინამიკულ გათვლებს სტანდარტულ ტემპერატურაზე. ლაბორატორიაში შემუშავებულია ახალი ემპირიული გათვლითი მეთოდი სტანდარტულ ტემპერატურაზე თბოტევადობის სიდიდის დასადგენად და რეკომენდირებულია არაორგანული ოქსიდების ფართო სპექტრისათვის.</p> <p>ძირითადი თერმოდინამიკური მაჩვენებლები თბოტევადობა, ენტროპია, დეზის და აინშტაინის მახასიათებლები და ტემპერატურები ამჟღავნებენ პერიოდულ დამოკიდებულებას ატომურ ან მოლურ მასებთან. ამიტომ თერმოდინამიკური მახასიათებლების გაანგარიშებისათვის გამოსავალ სიდიდედ იყენებენ ატომურ მასას. ქიმიური ელემენტების ატომური თბოტევადობა დამოკიდებულია საშუალო ატომურ მასაზე და ელემენტის მდებარეობაზე პერიოდულ სისტემაში. ყოველივე ამის გათვალისწინებით ყოველი</p>			

პერიოდისათვის $C_p - n$ ფუნქციას შეიძლება მივანიჭოთ შემდეგი საერთო გამოსახულება

$$C_p = A - B/(n - a)$$

სადაც მუდმივების მნიშვნელობები იცვლება ელემენტების ჯგუფების მიხედვით.

მონაცემების ერთობლივი ანალიზის საფუძველზე შეიძლება, რომ გამოსახულება

$$C_p = 7 - 3,0(n - 1,25) \text{ cal/K}\cdot\text{mol}$$

შეიძლება გამოვიყენოთ დასაშვები საზუსტით ყველა ჯგუფისათვის.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
10.	<p>აღსორბირებული ორგანული შემზეთის გავლენის დადგენა ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის ადგეზიაზე</p> <p>(2010-2013) (დასრულებული)</p>	<p>ფიზ.მათ.მეცნ.დოქტ. თამაზ მარსაგიშვილი</p> <p>რ. დოღონაძის სახ. თეორიულ კვლევათა ლაბ.</p>	<p>1. ნ. ანანიაშვილი 2. ჯ. მეტრეველი 3. მ. გაჩეჩილაძე 4. ე. ცხაკაია 5. რ. ხოსიტაშვილი 6. ნ. დვალი</p>

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)

შემუშავებულ იქნა ადგეზიის გაზომვის მეთოდის გაზომვის მეთოდის ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის, რომლის მიხედვით ჩატარებულმა ექსპერიმენტმა გვიჩვენა, რომ ადგეზიის განსაზღვრისას დიდი მნიშვნელობა აქვს პოლიმერული მატრიცის დამზადების პირობებს, გამყარების რეჟიმს (ტემპერატურა, პოლიმერიზაციის დრო, ღიად შრობა), ცენტრირებას ნიმუშსა და გამჭიმავ ძალას შორის, შესაწებებელი ფართობის ფარდობას.

დადგენილ იქნა, რომ წებოს (პოლიმერულ მატრიცას) პოლიმერიზაცია უნდა მოხდეს ოთახის ტემპერატურაზე. ტემპერატურის ზრდა $36^{\circ} - 38^{\circ} \text{ C}$ -მდე აუმჯობესებს ადგეზიას. წებოს გამყარების სიღრმე, მისი კომპოზიციური თვისებების გაუმჯობესება, ხვედრითი შეწებების სიდიდის მატება მიიღწევა არა ნაკლებ 48 საათისა და იზრდება წებოს გამყარების დროის ზრდასთან ერთად.

შერჩეულ იქნა საუკეთესო ადგეზიის მქონე უნივერსალური ეპოქსიდური წებო («Класс»), რომლის ხვედრითი შეწებება ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირთან აღწევს 275 კგ/სმ^2 (168 საათიანი გამყარებისას ოთახის ტემპერატურაზე).

შესწავლილ იქნა აღსორბირებული ორგანული შემზეთის (A-76) გავლენა ადგეზიაზე ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის. ბაზალტის ბოჭკოს წარმოების პროცესი მოითხოვს სხვადასხვა ორგანულ შემზეთს, მისთვის ელასტიურობის მისანიჭებლად, თუმცა შემზეთის გარეშე ბოჭკოსთან ფისების ადგეზია გაცილებით უკეთესია. წარმოებაში მინერალურ ბოჭკოზე შემზეთის შეცვლა (დაფენა) ხდება ბოჭკოს ფორმირებიდან რამოდენიმე მეასედ წამში, ანუ მაშინ, როდესაც ზედაპირი ჯერ კიდევ ცხელი და ახალია. ამიტომ ჩვენი კვლევა შემზეთის გამოყენების დროს ზუსტი დასკვნის საშუალებას არ იძლევა, ის მხოლოდ შემზეთის ფუნქციის ტენდენციას ასახავს. ტექსტილური წარმოებისათვის გამოყენებული ბაზალტის ბოჭკოს დიამეტრი 9-15 მკრ ტოლია. 1 მკრ-ს ზემოთ ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირს უკვე ჩამოყალიბებული აქვს ამ ნივთიერების მახასიათებლები და იგივე

თვისებები გააჩნია, რაც 2 სმ² ფართის მქონე მინის სარკისებურ ზედაპირს, ან ბაზალტის სიბრტყეს. კვლევებში ვიყენებდით ბაზალტის ბოჭკოს ნაცვლად მინის სარკისებურ ზედაპირს, ექსპერიმენტმა აჩვენა, რომ შემზეთის გამოყენება დასაწყისში, წებოს გამყარების გარკვეულ დრომდე უმნიშვნელოდ აუმჯობესებს ადგეზიას, დროის შემდგომი ზრდით კი ადგეზია თითქმის უცვლელი რჩება. მაშინ, როცა უშემზეთოდ ჩატარებული ექსპერიმენტის დროს, გამყარების დროს გაზრდა იწვევს ადგეზიის (ხვედრითი შეწებების) გაზრდას.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
11.	მეზოსკოპურ სისტემებში მუხტის გადატანისა და ფოტოგადანის პროცესების შესწავლა (2010-2014) (გარდამავალი)	ფიზ.მათ.მეცნ.დოქტ. თ.მარსაგიშვილი რ .დოღონაძის სახ. თეორიულ კვლევათა ლაბ.	1.მ . მაჭავარიანი, 2. გრ. ტატიშვილი, 3. ნანანიაშვილი 4. მ.გაჩეჩილაძე 5. ჯ.მეტრეველი 6. ი.ბერეკიანი

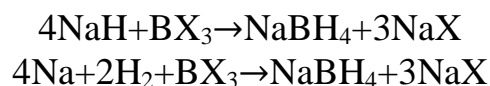
კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)

2013 წლის ეტაპი:

მზის ენერგიით წყალბადის მიღების თერმოქიმიური ტექნოლოგიის საფუძვლების შემუშავება - ქიმიურად ბმულ მდგომარეობაში წყალბადის შენახვის სისტემები

წყალბადის ენერგეტიკის განვითარების ერთ-ერთ მთავარ პრობლემას წარმოადგენს წყალბადის შენახვა გამოსაყენებლად ხელსაყრელი სახით. კერძოდ, საავტომობილო ტრანსპორტისათვის წყალბადის შენახვა შეიძლება მოსახერხებელი იყოს ქიმიურად ბმული ფორმით. მაგალითად, ნატრიუმის ბორჰიდრიდი ჰიდროლიზის დროს წყალბადის მიღების და მისი, როგორც საწვავის, გამოყენების საშუალებას იძლევა ელექტრომობილის საწვავი ელემენტებისათვის. წყალბადის შენახვის ასეთი ფორმა არ მოითხოვს მაღალი წნევის ძვირად ღირებულ ბალონებს(აირადი წყალბადის შესანახად) და კრიოსტატებს (თხევადი წყალბადის შესანახად).

ნატრიუმის ბორჰიდრიდის მიღების პროცესი შეიძლება განხორციელდეს ერთ-ერთი სქემის მიხედვით:

სადაც X-ის სახით შეიძლება იყოს 0,5 უანგბადი.

ასეთი რეაქციები ენდოთერმულია და ითხოვენ რეაგენტების გაცხელებას 270-350°C-მდე.

ბორის ოქსიდის B₂O₃ მიღება ბორიდან ასევე მოითხოვს გაცხელებას 700°C.-მდე.

მზის ენერგიის გამოყენებით წყალბადის ენერგეტიკის განვითარების ზოგადი კონცეფციის შესაბამისად, ბორის ოქსიდისა და ნატრიუმის ბორჰიდრიდის

სინთეზისათვის შეთავაზებულია ასევე მზის ენერჯის გამოყენება სითბოს სახით. გარდა ამისა ბორჰიდრიდებს დიდი პრაქტიკული გამოყენება აქვთ მრეწველობაში:

1. მსხვილმონტაჟიანი ქიმიური პროდუქტების გაწმენდა, რომლებიც შეიცავენ ალმდგენად მინარევებს: ამინებს, ამიდებს, სპირტებს, პეროქსიდებს, მეტალის იონებს.
2. სხვადასხვა ქარხნების ჩამდინარე წყლების დამუშავება, უმნიშვნელო რაოდენობის შემცველი მძიმე მეტალების მოშორებითაც კი.
3. კეთილშობილი ლითონების აღდგენა, ნამუშევარი კატალიზატორებიდან ამოღებულის ჩათვლით.
4. გარდამავალი და ძვირფასი ლითონების არაელექტროლიტური დალექვა სხვადასხვა სარჩულზე.
5. ნატრიუმის ბორჰიდრიდების შემცველი წყალ/ტუტიანი ხსნარები გამოიყენება ცელულოზის, თიხების გამოტუტვისა და ქსოვილების გაუფერულებისათვის.
6. ნატრიუმის ბორჰიდრიდი ძალზედ ჰიგროსკოპულია და ჰაერზე ადვილად შთანთქავს ტენს. გარდაიქმნება ბორჰიდრატად, რომელიც ოთახის ტემპერატურაზე მდგრადია. მაღალ ტემპერატურაზე (500°C და ზემოთ) წყლის ორთქლთან ურთიერთქმედებისას ნატრიუმის ბორჰიდრიდი იწყებს დაშლას წყალბადისა და დიბორანის (კვალის სახით) გამოყოფით. ნატრიუმის ბორჰიდრიდის დაშლა ჰაერზე, ტენის არსებობისას, ჩქარდება ნახშირმჟავას ზემოქმედებისას.

ნატრიუმის ბორჰიდრიდი კარგად იხსნება: წყალში, თხევად ამიაკში, ჰიდრაზინში, ამინებში, სპირტებში, ეთილენგლიკოლისა და პოლიეთილენგლიკოლის მეტალ-ეთერებში და სხვა. არ იხსნება: ეთილეთერში, დიოქსანში, ტეტრაჰიდროფურანში, ეთილაცეტატში, მეთილბორატში, ასევე ნახშირწყალბადებში.

მართალია, ნატრიუმის ბორჰიდრიდი ძლიერ ჰიგროსკოპულია, მაგრამ ტენის შთანთქმით იგი გარდაიქმნება მხოლოდ ჰიდრატად და არ ხდება მისი აალება. ამიტომ სამუშაოები ბორჰიდრატთან რეკომენდებულია მიმდინარეობდეს მშრალ კამერებში, მაგრამ არა უსაფრთხოებისათვის, არამედ იმიტომ, რომ დაიცვან გაფუჭებისაგან.

ნატრიუმის ბორჰიდრიდი მიეწოდება ავტომატურად სარეაქციო არეში, წყალბადის ხარჯვის მიხედვით. რეაქციის ხანგრძლივობა არ აღემატება 2 წუთს. მშრალ ჰაერზე ნატრიუმის ბორჰიდრიდი მდგრადია 300°C -ზე, მაგრამ ნელა იშლება 400°C -ზე ვაკუუმში. ცეცხლის მოკიდებისას იგი ნელ-ნელა იწვის.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
12.	ახალი თაობის ლითიუმ-იონური აკუმულატორებისათვის LiMnPO_4 -ფოსფატის საფუძველზე პერსპექტიული საკათოდე მასალის მიღების მეთოდის შემუშავება	ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი ეთერ ქაჩიბაია ლ. ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდე მასალების	<u>სამუშაოს შემსრულებლები:</u> ე.ქაჩიბაია, რ.იმნაძე, თ.პაიკიძე

	<p style="text-align: center;">2013 წ. (დასრულებული)</p>	<p style="text-align: center;">ლაბორატორია</p>	
<p style="text-align: center;">კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>2013 წელს პროექტის ფარგლებში შერჩეული იყო საწყისი რეაგენტები და LiMnPO_4-ის საფუძველზე შემუშავდა ფაზურად-სუფთა, ნანოზომის, ჰომოგენური საკათოდე მასალების ნიმუშების მიღების მეთოდი. მიღებული ნაერთები ხასიათდებიან ორთორომბული სტრუქტურითა და გაზრდილი ელექტროქიმიური მახასიათებლებით. მეთოდი დაფუძნებული იყო ორსტადიან, შედარებით დაბალტემპერატურულ მყარფაზურ პროცესზე. საკათოდე მასალები, მიღებული შემუშავებული მეთოდით, საინტერესოს წარმოადგენს მსხვილმასშტაბიანი ხელსაწყობისათვის (ელექტროტრანსპორტი, სარეზერვო სისტემები და ა.შ.) ლითიუმ-იონური აკუმულატორების წარმოებაში.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
13.	<p>რკინისა და ნიკელის ნანოფხვნილების და აგრეთვე მანგანუმის დიოქსიდის ელექტროქიმიურად აქტიური ფხვნილებისა და ფირების მიღება და მათი თვისებების შესწავლა. (2013-2015 წ.წ.) (გარდამავალი)</p>	<p>ქიმ.მეცნ.კანდ. უფ.მეცნ.თან.გ.ცაგარელი ლ. ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდე მასალების ლაბორატორია</p>	<p>გ. ცაგარელი შ. მახათაძე ლ. ბაცანაძე ნ. მაისურაძე ა. შაქარიშვილი</p>

<p style="text-align: center;">კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>2013 წ. ეტაპი: მეტალის ორგანული ზოლის მისაღები ელექტროლიზერის დამზადება. ნიკელისა და რკინის წვრილდისპერსული ფხვნილების მიღება და მათი თვისებების შესწავლა.</p> <p>ნიკელისა და რკინის ფხვნილები ფართოდ გამოიყენება ფხვნილოვან მეტალურგიაში ახალი, სპეციფიური თვისებების მქონე მასალების მისაღებად. გარდა ამისა, მაღალი დისპერსულობის მქონე მათი ფხვნილები გამოიყენება კატალიზატორად ქიმიურ მრეწველობაში, მეტალების შედუღებისათვის, პოლიმერებისა და ლაქსაღებავების წარმოებაში, პიროფორების დასამზადებლად და ა.შ. ელექტროლიტური რკინის ფხვნილს აქვს კარგი ბიოშეთვისების უნარი და მას იყენებენ პრემიქსების შედგენილობაში საკვების დანამატების სახით რკინადეფიციტური ანემიის პროფილაქტიკის მიზნით.</p> <p>მეტალური ფხვნილების მიღების მრავალი მეთოდი არსებობს: მექანიკური დაფქვა, თხევადი მეტალების გაფრქვევა აირით ან წყლით, ზოგიერთი ნაერთის თერმული დისოციაცია,</p>			
--	--	--	--

ოქსიდების აღდგენა მაღალ ტემპერატურაზე, ელექტროლიზი და ა.შ.

ნიკელისა და რკინის ფხვნილების მიღებისათვის ჩვენ სამუშაოში ვიყენებდით ელექტროლიზის მეთოდს. ნიკელის ფხვნილი იყო მიღებული ორშრიან სისტემაში. ერთ შრეს წარმოადგენდა ელექტროლიტის წყალხსნარი, ხოლო მეორეს – ორგანული თხევადი ნივთიერება, რომელიც არ ერევა წყალხსნარს და მის ზემოთ თავსდება. ელექტროლიტის წყალხსნარში კათოდზე წარმოიქმნება მეტალის წვრილი კრისალების ჩანასახები, შემდეგ ელექტროდი გადაინაცვლებს ზედა ნაწილში, სადაც ხდება მათი დისპერგირება ორგანულ შრეში მეტალის ზოლის წარმოქმნით. ელექტროლიზერის კორპუსი დავმზადეთ ქიმიურად მდგრადი პოლიმერული მასალისაგან. ტორსის კედლის ნახვრეტიდან აბაზანაში შევიყვანეთ ლილვი, რომელიც მყარად იყო დამაგრებული ქუროს მეშვეობით. ლილვზე ჩამოვაცვით უჟანგავი ფოლადის დისკოს მბრუნავი კათოდი. ლილვი თავსდებოდა ზუსტად ორშრიანი სისტემისგამყოფი საზღვრის გასწვრივ, ასე რომ კათოდათ “მუშაობდა” დისკოს ფართობის მხოლოდ ნახევარი. ანოდად ვიყენებდით ნიკელის ფირფიტას, რომელიც მთლიანად იყო მოთავსებული მხოლოდ ელექტროლიტის ხსნარში. კათოდის ბრუნვას უზრუნველყოფდა ელექტროძრავა, ბრუნვის სიჩქარე უდრიდა 90 ბრ./წთ. მიღებულ ნიკელის ფხვნილს ფილტრზევრცხავდით და შემდეგ ვაშრობდით. მიკროსკოპულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ფხვნილს აქვს ნანოსტრუქტურა, ხოლო რენტგენოსტრუქტურული ანალიზით დადგინდა, რომ ფხვნილი წარმოადგენს სუფთა ნიკელს მისი ოქსიდის კვალით.

რკინის ფხვნილი იყო მიღებული ჩვეულებრივ მიკროელექტროლიზერში. კათოდად ვიყენებდით ტიტანის მავთულს, ხოლო ანოდად - რკინის ფირფიტას. ელექტროლიზი ტარდებოდა შემდეგი რეჟიმის პირობებში: 75 გ/ლ FeSO₄·7H₂O

2 გ/ლ K₂SO₄; t=18-22 °C ; ik=15-35ა/მ²; pH=3-3,5. მოცემულ პირობებში მიიღება შავი წვრილდისპერსული რკინის ფხვნილი, რომელიც შეიცავს 97% Fe და მისი ნაყარი სიმკვრივე შეადგენს 0,2-0,3 გ/სმ³.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
14.	კაზრეთის კარიერული წყლების ელექტროქიმიური გაწმენდის ტექნოლოგიის შემუშავება (2013-2014 წ.წ.) (გარდამავალი)	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>ტექნ.მეცნ.კან. ჯ.გველესიანი</p> </div> <p>ტექნმეცნ. კანდ. ც.გაგნიძე ლ. ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდე მასალების ლაბორატორია</p>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>ტექნ.მეცნ. კანდ. მ.მამფორია</p> </div> <p>ლაბორანტი ლ.როყვა</p>

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)\

2013 წლის ეტაპი: ელექტროქიმიური რეაქტორის კონსტრუქციის შემუშავება განვითარებული რეაქციული ზედაპირის მქონე კათოდის გამოყენებით

ელექტროქიმიური მეთოდით კარიერული წყლის მძიმე ლითონებისგან გასაწმენდად შეირჩა გამოსაცდელად ორი სახის განვითარებული რეაქციული ზედაპირის მქონე ნახშირბადოვანი საელექტროდე მასალა: პიროლიზური პოლიმერული(PIIK) და ნახშირბადობოტკოვანი მასალები (YBM). შესწავლილია აღნიშნული მასალების ფიზიკო-მექანიკური, თერმული, ელექტროფიზიკური თვისებები. გამოკვლეულია აღნიშნული მასალების კოროზიული მედეგობა მჟავა არეში და განისაზღვრა

აგრესიული არის მოქმედება მასალის თვისებებზე: სტაციონარულ პოტენციალზე, ელგამტარობაზე. დადგენილია გამოკვლეული მასალების გამოყენების შესაძლებლობა ელექტროდებად ჩამდინარე კარიერული წყლის გასაწმენდად ელექტროლიზური მეთოდით. შემუშავებულია განვითარებული ზედაპირის მქონე ნახშირბადოვანი ელექტროდის-კათოდის კონსტრუქცია. შემუშავებულია კარიერული წყლის გასაწმენდი ელექტროლიზური განვითარებული ზედაპირის მქონე ნახშირბადოვანი კათოდის გამოყენებით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
15.	ჩამდინარე წყლების გაწმენდა ორგანული მინარევებისაგან სათბობის ტიპის ელემენტებში გენერირებული წყალ-ბადის პეროქსიდის გამოყენებით. (2013-2014წწ.) (გარდამავალი)	ქ.მ.კ., მთ. მეც. თან. გ.წურწუშია გ.აგლაძის სახელობის ელექტროქიმიისა და ელექტრომეტალურგიის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი	პ. ნიკოლეიშვილი, გ. გორელიშვილი, ვ. კვესელავა რ. კურტანიძე, ლ. გელაშვილი, დ. შარაბიძე, მ. ზაქარაია.

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)
 ეტაპი 2013წ. “ჰაერ(O₂)-Al სათბობის ტიპის ელემენტის კონსტრუქცია მასში ერთდროულად ელექტრონერგიისა და “მწვანე რეაგენტის” - წყალბადის პეროქსიდის გენერაციით”.
 კონსტრუქციურებულია ორიგინალური ჰაერ(O₂)-Al სათბობის ტიპის ელემენტი, რომელშიც კათოდად გამოყენებულია ნახშირბადოვანი გაზ-დიფუზიური ელექტროდი, ხოლო ანოდად ალუმინის ფირფიტა; ელექტროდების არეები განცალკევებულია ბიპოლარული მემბრანით. კათოდზე ადგილი აქვს ნატრიუმის სულფატის შემცველი კათოლიტიდან (pH 2.8-3.0) ჟანგბადის ორელექტრონიან აღდგენას წყალბადის პეროქსიდის გენერაციით: $O_2 + 2H^+ + 2e^- \rightarrow H_2O_2$; ანოდზე-ტუტის შემცველ ხსნარში ალუმინის ანოდურ დაჟანგვას: $Al + 4OH^- \rightarrow Al(OH)_4^- + 3e^-$; ბიპოლარული მემბრანის გამოყენება უზრუნველყოფს კათოლიტში და ანოლიტში pH-ის მუდმივობის შენარჩუნებას წყლის იონიზაციის ხარჯზე. ამ ელემენტის გამოცდამ გვიჩვენა, რომ შესაძლებელია კათოლიტში წყალბადის პეროქსიდის გენერაცია 100-დან 80%-მდე დენითი გამოსავლით 1სთ-ის განმავლობაში, როდესაც კათოდური დენის სიმკვრივემ შეადგინა 12.3 მა/სმ². შესწავლილია კათოლიტში ელექტროლიტის ბუნებისა და კონცენტრაციის გავლენა გენერირებულ დენის სიდიდეზე და წყალბადის პეროქსიდის დენით გამოსავალზე.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
16.	მძიმე მეტალებით (დარიშხანი, ანთიმონი, ტყვია, კადმიუმი, სპილენძი) დაბინძურებული ნიადაგების ტოქსიკურობის ხარისხის შესწავლა საქართველოს რეგიონებში(რაჭა, სვანეთი). (2013 წ.) (დასრულებული)	ქიმ.მეცნ.დოქტ., მთავარი მეცნ.თან. შუქრი ჯაფარიძე ანალიზური ქიმიის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი	1.რუსუდან გიგაური-პასუხ.შემსრ. 2. თეა გოგიბერიძე 3. ნანული ხავთასი 4. ლამარა დოლიძე 5. დალი ძანაშვილი 6. დალი ექვთიმიშვილი

კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია ყოფილი დარიშხანის მადნების გადამამუშავებელი საწარმოების რაიონებში (რაჭა-ურავი და სვანეთი-ცანა) დარიშხანშემცველი ნარჩენებით დაბინძურებული გარემოს (ნიადაგები) ტოქსიკურობის ხარისხი. ნიადაგების სინჯები აღებულია ურავის ქარხნის მიმდებარე ტერიტორიაზე მდებარე ამორტიზირებული სამარხიდან 10, 200, 500, 1000 მეტრის მოშორებით, აგრეთვე პრეპარატების საწარმოო უბნიდან 10 მეტრის მოშორებით, მეტალური დარიშხანისა და ქლორიდის საამქროდან 10 მეტრის მოშორებით და ცანას სამარხიდან 30 მეტრის მოშორებით. განსაზღვრულია დარიშხანის საერთო რაოდენობა, ასევე As^{3+} და As^{5+} რაოდენობები. დადგენილია დარიშხანის საერთო რაოდენობაში As^{3+} და As^{5+} წილი, რაც მნიშვნელოვანია, რადგანაც As^{3+} შემცველი ნაერთები ბევრად უფრო ტოქსიკურია As^{5+} -ის შემცველ ნაერთებზე. დადგენილია, რომ დამბინძურებელ წყაროდან მანძილის 10, 200, 500, 1000 მეტრით ზრდით დარიშხანის რაოდენობა ზღვრულ დასაშვებ კონცენტრაციას შესაბამისად 12,5; 7; 4 და 1,5-ჯერ აღემატება. სამუშაოში მოყვანილია ნიადაგის ნიმუშის რაოდენობითი-სპექტრალური ანალიზის შედეგები, რომლებიც ცხადყოფენ ნიადაგში გარდა დარიშხანისა მძიმე მეტალების ყოფნის შესახებ.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
17.	მყარი საყოფაცხოვრებო და საწარმოო ნარჩენების კომპლექსური უტილიზაცია (დასრულებული)	ქიმ.მეცნ.დოქტორი ომარ წიკლაური, ლდობილთა ელექტროქიმიის ლაბორატორია	თინათინ ლეჟავა- (გ.აგლაძის ელექტრო-ქიმიისა და ელექტრო-მეტალურგიის ლაბორატორია), მერაბ დადუნაშვილი, (ლ. ჯაფარიძის სახელობის დენის წყაროებისა და საელექტროდუ მასალების ლაბორატორია)

ნაჩვენებია განვითარებადი და მცირერიცხოვანი ქვეყნებისთვის ნარჩენების მართვის სფეროში ინოვაციური პოლიტიკის შემუშავების აუცილებლობა, - კერძოდ, მეორადი ნედლეულის გადამამუშავების სფეროში წარმოება ორიენტირებული უნდა იყოს პირველ რიგში, მაქსიმალურ ეკოლოგიურ ეფექტზე, რაც შედარებით იოლად მიღწევადია მცირეტონაჟიან საწარმოთა მასშტაბში, როდესაც შენარჩუნებულია გარკვეული ეკონომიური მომგებიანობაც. საქართველოს მაგალითზე ნაჩვენებია ანთროპოგენური და

ტექნოგენური ნარჩენების კომპლექსური, უნარჩენო და ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადამუშავების შესაძლებლობა ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი და კონკურენტუნარიანი მიზნობრივი პროდუქტის მიღებით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
18.	<p>მძიმე ლითონების განსაზღვრა ზოგიერთ სამკურნალო მცენარეში ფენოლოგიური სტადიების გათვალისწინებით და გამხსნელის ბუნების გავლენა ბენზოკარბონ-მჟავების ელექტროქიმიურ ქცევაზე (2012-2013 წ.წ.) (დასრულებული)</p>	<p>ქიმ.მეცნ.დოქტ. ჭელიძე თამარი ჯ. ჯაფარიძის სახ. რაწვალ-სსნართა ელექტროქიმიის ლაბ. ხელმძღვანელი</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ჭელიძე თამარი 2. ჯაფარაძე შუქრი 3. ენუქიძე ლიანა 4. ჩაგელიშვილი ვაჟა 5. ჩანკაშვილი მანანა 6. გურგენიძე ირინე 7. ხუციშვილი ზოია 8. ლოლაძე თეონა

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

დიფერენციალურ-იმპულსური პოლაროგრაფიული მეთოდით განისაზღვრა მძიმე ლითონების - სპილენძის, ტყვიის, კადმიუმისა და თუთიის შემცველობა სამკურნალო ნედლეულში – სალბი სამკურნალოსა და მელისა სამკურნალოს ფოთლებში მათი ფენოლოგიური განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე. ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა, რომ აღნიშნული მცენარეების ფოთლებში განსაზღვრავი მიკროელემენტები ხასიათდებიან კონცენტრაციის კანონზომიერი შემცირებით გაზაფხულიდან შემოდგომამდე. კონცენტრაციის მინიმალური შემცირება ემთხვევა ვეგეტაციის ორ ბოლო ეტაპს და შეესაბამება განვითარების ფენოლოგიურ ეტაპებს – „ზრდასრული ფოთლები“ და „ძველი ფოთლები“, ანუ როცა ხდება სამკურნალო მცენარის შეგროვება.

საანგარიშო პერიოდში შესწავლილია ბენზოკარბონ-მჟავების, კერძოდ ტრიმეზინისა და ტრიმელიტის მჟავების ადსორბცია ვერცხლისწყალზე 0.5M NaClO₄-ის სპირტსხნარებიდან ცვლადი დენის ბოგირის გამოყენებით დიფერენციალური ტევადობის (C) ელექტროდის პოტენციალზე (E) დამოკიდებულების (C,E–მრუდების) გაზომვის მეშვეობით.

კვლევებმა აჩვენა, რომ ტრიმეზინის მჟავას შემთხვევაში ტევადობის მაქსიმალური შემცირება ($C^1=20.8$ მკფ/სმ²) ხდება $c=3,55 \cdot 10^{-4}$ M ხსნარში ელექტროდის ნულოვანი პოტენციალის უბანში, ხოლო ტრიმელიტის მჟავას ადსორბცია ხორციელდება ძირითადად პოტენციალთა ანოდურ უბანში, რაც ამ უკანასკნელის შემთხვევაში მიუთითებს არსებული არომატული ბირთვების

<p>π-ელექტრონულ ურთიერთქმედებას ელექტროდის ზედაპირთან. ორივე ნაერთისათვის ადსორბციული პარამეტრების გამოსათვლელად გამოყენებულია ელექტროდებზე ორგანულ ნივთიერებათა ადსორბციის ფრუმკინ-დამასკინის თეორიიდან გამომდინარე განტოლებები. გამოთვლილი იქნა შემდეგი ადსორბციული პარამეტრები: ატრაქციული მუდმივა – a; ადსორბციული წონასწორობის მუდმივა – B, ლ/მოლი; ადსორბციის სტანდარტული ენერგია – $-\Delta G_A$, კჯ/მოლი, დაფარვის ხარისხი θ.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
19	<p>ულტრაიისფერი სხივების,გამა-გამოსხივების და ოზონის ზეგავლენის შესწავლა ხელოვნების ნიმუშების (ფრესკები,ნახატები და სხვ.) სტაბილიზაციის მიზნით (გარდამავალი)</p>	<p>ქიმ.მეცნ.დოქტ რ.თუშურაშვილი</p> <p>ე. ნანობაშვილის სახ. რადიაციული ქიმიის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი</p>	<p>მ.ფანჩვიძე, ც.ბასილაძე, გ.შანიძე, მ.მამარდაშვილი, ნ.კვიციანი, გ.ხიდეშელი, ა.დავითური, ე.თუშურაშვილი, ნ.ბასილაძე.</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>2013 წლის ეტაპი:“გამა-გამოსხივების ზემოქმედების შესწავლა ზოგიერთი საღებავის მოდელურ წყალხსნარებზე სხვადასხვა ინჰიბიტორის თანაობისას“</p> <p>შესწავლილია ზოგიერთი ორგანული საღებრის - მეთილნარინჯის, ბრომპიროგალოლ წითელის, პირდაპირი წითელი -2C-ს, რეზორცინის და პირდაპირი შავის წყალხსნარების რადიაციულ - ქიმიური გარდაქმნა როგორც ინდივიდუალურ მდგომარეობაში, ასევე სხვადასხვა რადიოპროტექტორის თანაობისას. დადგენილია, რომ პროტექტორის გარეშე ადგილი აქვს აღნიშნული საღებრების ინტენსიურ გაუფერულებას დოზათა ფართო ინტერვალში.შერჩეულია საუკეთესო რადიოპროტექტორი - თიოშარდოვანა, რომელიც რეკომენდებულია დასახული ამოცანის გადასაჭრელად.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
20.	<p>ეროვნული კულტურული მემკვიდრეობის ნიმუშების ფერთა გამების შექმნისთვის გამოყენებული ზოგიერთი ბუნებრივი მინერალის და მათ საფუძველზე დამზადებული პიგმენტური საღებრების ლაზერული რამანსპექტროსკოპია და ფოტოლუმინესცენცია (2012-2013 წ.წ.)ს (დასრულებული)</p>	<p>ფიზ.მეცნ. აკად.დოქტ. ს.გოთოშია</p> <p>ე. ნანობაშვილის სახ. რადიაციული ქიმიის ლაბ.</p>	<p>ს. გ. გოთოშია ლ. ვ. გოთოშია</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>მინერალების ოპტიკური თვისებების შესწავლის მიზნით კონსტრუირებულია</p>			

	<p>ლაზერული რამან-სისტემა. რამან-სისტემა აგებულია სწრაფი ერთმაგი მონოქრომატორის ბაზაზე. ამგზნებ წყაროდ გამოყენებულია წითელი ფერის ლაზერი ლგ-222, ხაზოვანი პოლარიზაციის გამოსხივებით 632.8 ნმ, სიმძლავრე 65 მილივატი. სიგნალის მიმდებად გამოყენებულია მაღალმგრძობიარე ფოტოგამამრავლებელი ფეუ-79. რამან-სპექტრების რეგისტრაციას ვაწარმოებთ ერთეული ფოტონების დათვლის სისტემითა და თვითჩამწერით.</p> <p>კონსტრუირებულ ლაზერულ სისტემაზე ჩავწერეთ ბუნებრივი მინერალების კინოვარის, რეალგარისა და აურიპიგმენტის რამან-სპექტრები. თეორიულ-ჯგუფური მეთოდით მოვახდინეთ ამ მინერალების ფონონების იდენტიფიკაცია-კლასიფიკაცია.</p> <p>ერთმანეთს შევადარეთ სხვადასხვა გეოლოგიური საბადოებიდან მოპოვებული კინოვარის რამან-სპექტრები. აღმოჩნდა რომ, სხვადასხვა საბადოდან მიღებული მინერალების რამან-სპექტრები ერთმანეთისაგან განსხვავდება რამან-პიკების რაოდენობით. რამან-სპექტრების აზოტის ტემპერატურაზე გამოკვლევისა და თეორიული გამოთვლების საფუძველზე დავადგინეთ, რომ ზედმეტი პიკები მიეკუთვნება იზომორფული მინარევის სელენის ლოკალურ რხევებს. დავადგინეთ ამ რხევების ზუსტი სიხშირეები; შევისწავლეთ ლოკალური რხევების ინტენსიობათა დამოკიდებულება სხვადასხვა ლაზერის ამგზნებ ტალღის სიგრძეებთან. შედეგად დავადგინეთ იმ ლაზერის ოპტიმალური ტალღის სიგრძე, რომელიც უფრო მომგებიანია კინოვარში მინიმალური რაოდენობის მინარევი სელენის აღმოსაჩენად.</p> <p>ამ კვლევების საფუძველზე ჩვენს მიერ პირველად დაამუშავებული და შემოთავაზებული ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიის უკონტაქტო, დისტანციური ოპტიკური მეთოდი კინოვარის გეოლოგიური საბადოების იდენტიფიკაციის მიზნით.</p> <p>როგორც ცნობილია, კინოვარისა და რეალგარის ბაზაზე დამზადებული ბუნებრივი პიგმენტური საღებავები გამოიყენება ხელოვნების ნიმუშების წითელი ფერების მისაღებად, აურიპიგმენტის ბაზაზე კი მზადდება ოქროსფერი ფერების მისაღები პიგმენტური საღებავები. ფერთა ეს გამები სხვადასხვა ქვეყნის ხელოვნების ნიმუშებში ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით შესწავლილია მსოფლიოს მრავალი მეცნიერის მიერ. მათ შორის არც ერთს აქამდე ყურადღება არ მიუქცევია ამ ფერებზე მინარევების გავლენაზე. ჩვენ პირველებმა მივუთითეთ ამ ეფექტზე და წარმოდგენილი თემის შინაარსიც ამას ემსახურება. ამ თემის შედეგები შესაძლოა გამოყენებული იქნას უპირფასესი ხელოვნების ნიმუშების ფერთა გამების საიდუმლოებათა აღმოსაჩენად. უკვე რამოდენიმე საერთაშორისო ჟურნალში ციტირებულია ჩვენი ეს შრომები.</p>		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
21.	თიოდიკარბონმჟავების ელექტროლიტური დისოციაციის პროცესების თეორიული ანალიზი და მათი პარამეტრების განსაზღვრა ახალი ორიგინალური განტოლებების გამოყენებით (2013 წ.) (დასრულებული)	ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი ელენე კვარაცხელია გ. აგლაძის სახ. ელექტროქიმიისა და ელექტრომეტალურგიის ლაბ.	ელენე კვარაცხელია რამაზ კვარაცხელია რუსუდან კურტანიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დაგეგმილ სამუშაოში ავტორების მიერ შემუშავებული სუსტი მრავალფუძიანი ორგანული მჟავების დისოციაციის პროცესების ანალიზის			

<p>ორიგინალური მეთოდის გამოყენებით შესწავლილია ორფუძიანი თიოდიმარმჟავას, თიოდიპროპიონის მჟავას და თიოდიზეთის მჟავას დისოციაციის პროცესების კანონზომიერებები. განსაზღვრულია აღნიშნული პროცესების ძირითადი პარამეტრები: დისოციაციის ჩვეულებრივი და “პარციალური” ხარისხები, დამუხტული და დაუმუხტავი ნაწილაკების კონცენტრაცია, pH-ის სიდიდეები მჟავების განზავებული ხსნარების კონცენტრაციის ფართო ინტერვალში (0.0001 - 0.01M თიოდიმარმჟავასა და თიოდიპროპიონის მჟავას შემთხვევაში და 0.0001 - 0.006M თიოდიზეთის მჟავას შემთხვევაში). მიღებულია აგრეთვე მარტივი ემპირიული განტოლებები დისოციაციის ხარისხებისა და pH-ის სიდიდეების სწრაფი მიახლოებითი გათვლისათვის. დებაი-ჰიუკელის თეორიის მეორე მიახლოების განტოლების დახმარებით განსაზღვრულია შესწავლილი მჟავების მონო- და დიანიონებისა და წყალბადის იონების აქტიურობის კოეფიციენტების მნიშვნელობები კონცენტრაციის ზემოთ აღნიშნულ ინტერვალში. კვლევების შედეგები შეიძლება იყოს გამოყენებული საცნობარო და სასწავლო ლიტერატურაში, ორგანულ ქიმიაში, მედიცინაში, ხსნართა თეორიაში და საწარმოო პრაქტიკაში.</p>

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
22.	კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II) შერეულიგანდიანი კოორდინაციული ნაერთების სინთეზი და კვლევა. (2013 წ.) (დასრულებული)	მაია ცინცაძე-ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, რუსეთის საბუნებისმეტყველო აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი. არაორგანული ნაერთების ფიზიკა-ქიმიის ლაბორატორია	მ. კერესელიძე-ქ.მ.კ., უფრ. მეცნ. თანამშრ.; ლ.სხირტლაძე-ქ.მ.კ., უფრ. მეცნ. თანამშრ.; დ.ლოჩოშვილი-ქ.მ.კ., უფრ. მეცნ. თანამშრ.; მ.აბაშიძე-ინჟინერი; ს.ჭიჭინაძე-ინჟინერი.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
<p>სინთეზირებულია პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონთან, ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინთან და ორთო-ამინო-5-მეთილპირიდინთან კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II) ქლორიდების კოორდინაციული ნაერთები. ელემენტური ანალიზით დადგენილია მათი შედგენილობა, რენტგენოგრაფული მეთოდით დადგენილია მათი ინდივიდუალურობა, ხოლო შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების საფუძველზე მოწოდებულია მათი აღნაგობა.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახ-	დამფინანსებელი	პროექტის	პროექტის
---	-----------------	----------------	----------	----------

	ხელეба	ორგანიზაცია	ხელმძღვანელი	შემსრულებლები
1.	BS-ERA.NET-ის ფარგლებში ევროკავშირის გრანტი: შავი ზღვისწყელიდან წყალბადის მიღება სულფიდური საწვავი ელემენტის გამოყენებით. 2011-2014 წ.წ.	INTAS შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ფიზ. მათ. მეცნ. დოქტორი თამაზ მარსაგიშვილი	გ. ტატიშვილი ნ. ანანიაშვილი მ. მაჭავარიანი მ. გაჩეჩილაძე ჯ. მეტრეველი ე. ცხაკაია რ. ხოსიტაშვილი

დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

დამზადებულია გოგირდწყალბადზე მომუშავე საწვავი ელემენტის აგრეგატი; შერჩეულია ელექტროდები და მემბრანები; დადგენილია პროცესის ოპტიმალური პირობები და რეჟიმები.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2.	ახალი თერმოდგრადი ინდუსტრიული დანაფარები (P-538) 2012-2014 წ.წ.	STCU	ქიმ.მეცნ.კანდ., უფროსი მეცნ.თან. გ.ყიფიანი	თ.მარსაგიშვილი ნ.ანანიაშვილი ლ. აბაზაძე ო. თვარაძე ს. გასვიანი ც. გაბისონია

მიღებულია სპილენძის და ალუმინის სარჩულებზე ნიკელის, ნიკელ-მოლიბდენის, ნიკელ-ვოლფრამის გაღვანური დანაფარები სულფატური და პიროფოსფატური ელექტროლიტებიდან, ხოლო ტანტალისა და ნიობიუმის დანაფარები KCl-KF-K₂TaF₇ (K₂NbF₇) ნალღობებიდან.

შერჩეულია სხვადასხვა შემადგენლობის ელექტროლიტი კალიუმისა და სპილენძის მონიკელებისათვის და შესწავლილია ნიკელის გამოლექვის ელექტროქიმია. დადგენილია დანაფარების მიღების ოპტიმალური რეჟიმები, ამ ხსნარებიდან მიღებულია, ალუმინის და სპილენძის ზედაპირზე, ნიკელის დანაფარები.

შესწავლილია მიღებული დანაფარების მექანიკური და ელექტრული მახასიათებლები მაღალ ტემპერატურებზე ექსპლუატაციის პირობებში. მიღებულია დადებითი შედეგები.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3.	ახალი ტიპის სათბობი ელემენტების დამუშავება (2012-2014წწ.)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	პაატა ნიკოილეიშვილი	გ.გორელიშვილი, გ.წურწუშია, გ.კვესელავა, ი.კახნიაშვილი, მ.ავალიანი, ნ.ნადარაია

ეტაპის შედეგების ანოტაცია

ეტაპი 2013წ. წყალბადის პეროქსიდის თანაგენერაციით მომუშავე ნატრიუმის ბორჰიდრიდის სათბობის ელემენტის შექმნისათვის შემუშავებულია უჯრედის კონსტრუქციის, საელექტროდე და მემბრანული მასალების, საწვავის კონცენტრაციის, ტემპერატურის და ელექტროლიტების ცირკულაციის სიჩქარეების გავლენა ელემენტის ვოლტ-ამპერულ მახასიათებლებზე.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4.	“ზოფხიტოს ოქრო შემცველი ანთიმონის მადნის კომპლექსური გადამუშავების ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიის შემუშავება”.	რუსთაველის ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტი № FR/296/3-192/11 2012 - .2014	ალექსანდრე კანდელაკი	ინსტიტუტის მხრიდან: რ.ჩაგელიშვილი, ც.გაგნიძე,

2013 წლის ეტაპი: ზოფხითოს ოქროშემცველი ანთიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან ოქროს ამოღება თიოკარბამიდული მეთოდით.

- დადგენილია ზოფხითოს ოქროს შემცველი ანთიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან ოქროს ამოსაღებად თიოკარბამიდული მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობა. ექსპერიმენტულად შესწავლილია თიოკარბამიდული გამოტუტვის პროცესზე ძირითადი ტექნოლოგიური ფაქტორების გავლენა და დადგენილია გამოტუტვის ოპტიმალური პირობები: ხსნარის შემადგენლობა– $\text{ThiO}-0,5\%$; $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3 -0,8\%$; $\text{H}_2\text{SO}_4-0,8\%$. ამოტუტვის რეჟიმი : ხანგრძლივობა-4სთ;

მც:თხ=1:3; სარეველასბრუნვის სიჩქარე-200 ბრ/წთ; ტ -18-25⁰ჩ. ამ პირობებში ოქროს ამოღების ხარისხი შეადგენს 82-87%-ს.შემოთავაზებულია ზოფხითოს ოქროშემცველი ანტიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან თიოკარბამიდული მეთოდით ოქროს ამოღების უწყვეტი ტექნოლოგიური სქემა.

- შესწავლილია ქლორიდულ სისტემაში სელექტიური კომპლექსწარმოქმნელის-თიოშარდოვანას თანაობისას ნარჩენების ელექტროქიმიური გამოტუტვის პროცესზე ძირითადი ტექნოლოგიური ფაქტორების გავლენა და დადგენილია გამოტუტვის ოპტიმალური პირობები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ოქროშემცველი ნარჩენიდან ოქროს ამოღებას 82-90%-ით ე.წ. “რბილი” დაჟანგვის რეჟიმის პირობებში ანოდზე მოლეკულური ქლორის გამოყოფის და გარემოს დაბინძურების გარეშე. შემოთავაზებულია ოქროშემცველი ანტიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული დამუშავების ნარჩენის ელექტროქიმიური გამოტუტვის ეწყვეტი ტექნოლოგიური პროცესი და ამ პროცესის რეალიზაციისათვის–ელექტროქიმიური რეაქტორი.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
5.	2012-2013 წლების ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტი №12/06 “შავი ზღვის წყლიდან მეთანისა და გოგირდწყალბადის ამოღება სორბციული და მემბრანული მეთოდით”	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დოქტორანტი, მეცნიერ თანამშრომელი ელიზავეტა ცხაკაია	ელიზავეტა ცხაკაია რუსუდან ხოსიტაშვილი

დასრულებული პროექტის შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილი იქნა გოგირდწყალბადის და მეთანის ადსორბცია-დესორბცია ბუნებრივ და სინთეზურ ცეოლითებზე.

დადგინდა, რომ გამოცდილი ცეოლითები ხასიათდებიან სელექტიურობით გოგირდწყალბადისა და მეთანის მიმართ, რაც შეიძლება გამოყენებული იქნას ამ გაზების დასაცილებლად.

შესწავლილი იქნა გოგირდწყალბადისა და მეთანის შეღწევადობა Du Pont-

ის წარმოების სხვადასხვა ტიპის მემბრანაზე, სპეციალურად დამზადებული უჯრედის გამოყენებით. კვლევამ აჩვენა, რომ ნაფიონის მემბრანაში გადის მხოლოდ H⁺ იონები. პოლიეთილენის მემბრანა 1520B ატარებს H₂S და არ ატარებს წყალს. პოლიოლეფინის მემბრანა 8327 AD VCL უფრო ნაკლებად ატარებს გოგირდწყალბას, ვიდრე პოლიეთილენის მემბრანა 1520B

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
6.	2012-2013 წლების ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტი დარიშხანშემცველი ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების ტოქსიკურობის ხარისხის შესწავლა თანამედროვე ტესტ-მეთოდების გამოყენებით.”	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დოქტორანტი, მეცნიერ თანამშრომელი თეა გოგიბერიძე	თეა გოგიბერიძე

შესწავლილია დარიშხანშემცველი ნარჩენების ამორტიზირებული სამარხები საქართველოს ორ რეგიონში (რაჭა, სვანეთი). დადგენილია დარიშხანის საწყისი პროცენტული შემცველობები იოდომეტრიული (ევენსის მეთოდი), თიოსულფატური და ატომურ-აბსორბციული მეთოდებით. TCLP და WET სტანდარტების მეთოდების გამოყენებით გამოკვლეულია დარიშხანის ფორმები, ვალენტობა, ხსნადობა, pH და ტოქსიკურობის ხარისხი. სამარხებში დარიშხანი იმყოფება ოქსიდების (III), არსენიტების (III) და არსენატების (V) სახით. ოქსიდური ფორმის დარიშხანი (III) გამოირჩევა მაღალი ტოქსიკურობის ხარისხით და აკუმულირდება ნიადაგებში. არსენიტები (III) გამოირჩევიან კარგი ხსნადობით, მათი გაფრცელების არეალი დიდია, ტოქსიკურობის ხარისხი – მაღალი. იგი საფრთხეს უქმნის როგორც ნიადაგებს ასევე მწვანე საფარს. არსენატები (V) ნაკლებად ხსნადია და ნაკლებად ტოქსიკური.

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
7.	სორბციული დამემბრანული მეთოდებისა და ტექნოლოგიების გამოყენებით ხსნარებში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დოქტორანტი, მეცნიერი თანამშრომელი	რუსუდან ხოსიტაშვილი

გოგირდწყალბადის კონცენტრაციების გაზრდა		რუსუდან ხოსიტაშვილი	
2013-2014 წლების დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამის გრანტი №40/42			

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
8.	გოგირდწყალბადზე მომუშავე საწვავი ელემენტი	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დოქტორანტი, მეცნიერი თანამშრომელი ელიზავეტა ცხაკაია	ელიზავეტა ცხაკაია
2013-2014 წლების დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამის გრანტი №40/43				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	М.Цинцадзе, А.Нариманидзе, Н.Гегешидзе, Л.Схиртладзе, И.Гвелесиანი	Координационные соединения металлов с орто- аминопиридином и его метилпроизводными	Тбилиси, Грузинский Технический Университет	77
2	М.Цинцадзе, Г.Цинцадзе, Т.Гиоргадзе	Исследование цианатных, тиоцианатных и селеноцианатных соединений металлов.	Тбилиси, Грузинский Технический Университет (в печати)	(в печати)
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	–	–	–	–

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	–	–	–	–

დ) სტატიები ადგილობრივ ჟურნალებში

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	1.ე.ცხაკაია, 2.მარსაგიშვილი 3.ნანანიაშვილი 4.მ. გაჩეჩილაძე 5.ჟ. მეტრეველი 6.რ.ხოსიტაშვილი	“H ₂ S-ის ადსორბციის შესწავლა ბუნებრივი გოგირდშემცველი წყლებიდან” საქართველოს მეცნი-ერებათა ეროვნული აკადემიის “ მაცნე” ქიმიის სერია	ტ.38-39 №1-2, №4 2012-2013 წ. წ.	თბილისი	გვ. 291-293 (3 გვერდი)

ანოტაცია

შესწავლილია გოგირდწყალბადის ადსორბცია ბუნებრივ ცეოლითებზე და კათიონიტზე KY 2-8. გამოთვლილი იქნა თითოეული ცეოლითისათვის მოცულობითი ტევადობა გოგირდწყალბადის მიმართ. დადგენილია, რომ ადგილობრივი წარმოშობის ცეოლითები და კათიონიტი KY 2-8 შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც გოგირდწყალბადის ადსორბენტი ბუნებრივი გოგირდშემცველი წყლებიდან.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2.	1. ე. ცხაკაია, 2..რ.ხოსიტაშვილი	“მეთანის ადსორბციის შესწავლა ბუნებრივ მოდიფიცირებულ ცეოლითებზე” საქართველოს მეცნი-ერებათა ეროვნული აკადემიის “ მაცნე”	ტ. 39 №3-4 2013 წ.	თბილისი	(2 გვერდი)

		ქიმიის სერია			
ანოტაცია					
შესწავლილია მეთანის ადსორბცია ბუნებრივ მოდიფიცირებულ ცეოლითებზე. გამოთვლილი იქნა თითოეული ცეოლითისათვის მოცულობითი ტევადობა მეთანის მიმართ. დადგენილია, რომ მოცემული ცეოლითებიდან მეთანი ყველაზე კარგად ადსორბირებს ხეკორძულას HNaX-ით, ხოლო შედარებით ნაკლებად ხეკორძულას Ni-ით მოდიფიცირებულ კლინოპტილოლითზე.					

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3.	ბ.ფურცელაძე, თ.ჭყონია, ე. შოშიაშვილი, მ.ავალიანი, ი.ჩხაიძე, მ.სავანიძე, ლ.სვანიძე, თ.ლეჟავა.	სტატია: “მანგანუმის დიოქსიდის მიღება მანგანუმის კარბონატიდან”	გამოქვეყნდება 2013 წლის მე-4 კვარტალში	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის “მაცნე”	

ანოტაცია					
შემოთავაზებულია მანგანუმის დიოქსიდის მიღების ხერხი ჭიათურის მანგანუმის კარბონატული მადნიდან. მადნის გამოტუტვის პროცესი ხორციელდება აზოტმჟავის მეშვეობით, ამიაკით გასუფთავების შემდეგ, რომელიც წარმოებს pH- 4 ÷ 5 - ის პირობებში. თექნოლოგიური სქემა მანგანუმის კონცენტრატების მიღების საშუალებას იძლევა, რომლის გადამუშავებით შესაძლებელია მანგანუმის დიოქსიდის მიღება.					

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი ს/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4.	რ.ჩაგელიშვილი, ვ.გაფრინდაშვილი, ც.გაგნიძე, ჯ.ბაღდავაძე, ა.კანდელაკი, მ.ავალიანი, ლ.წყალობაძე	ზოფხითოს ოქრო შემცველი ანტიმონიეს მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან ოქროსამოღება თიოკარბამიდულიმეთოდით	№1-2, ტ.39, 2013 გვ.112-117	აკადემიის “მაცნე” თბილისი	5 გვერდი

<p>ანოტაცია</p> <p>დადგენილია ზოფხითოს ოქროშემცველი ანთიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან ოქროს ამოსადგებად თიოკარბამიდული მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობა.</p> <p>ექსპერიმენტულად შესწავლილია თიოკარბამიდული გამოტუტვის პროცესზე ძირითადი ტექნოლოგიური ფაქტორების გავლენა და დადგენილია გამოტუტვის ოპტიმალური პირობები: ხსნარის შემადგენლობა – Thi -0,5%; ე(შ04)კ -0,8%; 2შ 4-0,8%. გამოტუტვის რეჟიმი : ხანგრძლივობა-4სთ; მყ:თხ=1:3; სარეველასბრუნვის სიჩქარე-200 ბრ/წთ; ტ -18-25⁰ჩ. ამპირობებში ოქროს ამოღების ხარისხი შეადგენს 82-87%-ს.</p> <p>შემოთავაზებულია ზოფხითოს ოქროშემცველი ანთიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან თიოკარბამიდული მეთოდით ოქროს ამოღების უწყვეტი ტექნოლოგიური სქემა.</p>							

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5.	Jondo Bagdavadze, Rusudan chagelishvili, Tsisana Gagnidze, Aleksandre Kandelaki, Roland Razmadze, Zurab Tsikaridze	The Study of High-Temperature Processes for Obtaining Antimony Sulfide (Sb ₂ S ₃) and Metallic Antimony (Sb) Bulletin of the Georgian national academy of sciences. Physical Chemistry	vol.7, no.2, 2013	Georgian academy press Tbilisi	6 page

<p>ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განხილულია მადნიდან ანთიმონის სულფიდისა და ლითონური ანთიმონის მიღების პროცესების როგორც თეორიული, ისე გამოყენებითი ხასიათის აქტუალური საკითხები. შესრულებულია Sb და Sb₂S₃ გახსურების პროცესების სრული თერმოდინამიკური ანალიზი ვაკუუმში (P=0,0001 ატმ) და Sb-S, Sb-S-Fe, Sb-S-Al სისტემების ატმოსფერულ წნევაზე. ყველა ანგარიში შესრულებულია ფართო ტემპერატურულ ინტერვალში (400-1500 K). შესწავლილია Sb₂S₃ აორთქლების კინეტიკა სხვადასხვა ფრაქციის მადნებისათვის ვაკუუმში 500-700⁰C და დადგენილია მისი მიღების ოპტიმალური პირობები. კვლევების შედეგად</p>							
--	--	--	--	--	--	--	--

მიღებულია ტექნიკური სისუფთავის (95 მას.%) და მაღალი სისუფთავის ლითონური ანთიმონი (99,2 მას%).

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6.	Ц.М.Гагნიдзе Ж.М.Кебадзе Дж.М.Анели Л.Ш.Какурия К.Т.Угрелидзе	Коррозионные испытания углеграфитовых материалов в агрессивных средах. “მაცნე”, ქიმიის სერია	გადაცემულია	საქართველო, თბილისი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია	5 გვ.

ანოტაცია

Исследовано влияние времени и температуры на скорость химической коррозии углеграфитовых материалов (ППК и УВМ) в агрессивных средах. Определено влияние коррозионной среды на свойства этих материалов и характер контроля на скорость коррозионного процесса. Установлена возможность использования этих материалов в качестве электродов для интенсификации электрохимических процессов.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
7	Jondo Bagdavadze, Rusudan Chagelishvili, Tsisana Gagnidze, Aleksandre Kandelaki, Roland Razmadze, Zurab Tsikaridze	The Study of High-Temperature Processes for Obtaining Antimony Sulfide (Sb ₂ S ₃) and Metallic Antimony (Sb) Bulletin of the Georgian national academy of sciences. Physical Chemistry	vol.7, no.2, 2013	Georgian academy press Tbilisi	6 page

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია მადნიდან ანთიმონის სულფიდისა და ლითონური ანთიმონის მიღების პროცესების როგორც თეორიული, ისე გამოყენებითი ხასიათის აქტუალური საკითხები. შესრულებულია Sb და Sb₂S₃ გახურების პროცესების სრული თერმოდინამიკური ანალიზი ვაკუუმში (P=0,0001 ატმ) და Sb-

S, Sb-S-Fe, Sb-S-Al სისტემების ატმოსფერულ წნევაზე. ყველა ანგარიში შესრულებულია ფართო ტემპერატურულ ინტერვალში (400-1500 K). შესწავლილია Sb_2S_3 აორთქლებების

კინეტიკა სხვადასხვა ფრაქციის მადნებისათვის ვაკუუმში 500-700°C და დადგენილია მისი მიღების ოპტიმალური პირობები. კვლევების შედეგად მიღებულია ტექნიკური სისუფთავის (95 მას.%) და მაღალი სისუფთავის ლითონური ანთიმონი (99,2 მას%).

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
8.	ე.ქაჩიბაია, რ.იმნაძე, თ.პაიკიძე, დ.ძანაშვილი, თ.მაჩაღაძე	Synthesis of $LiCr_xMn_{1-x}PO_4$ -phosphate as promising cathode material for Lithium-ion accumulators. საქართველის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის „მაცნე“ (ქიმიის სერია)	№ 3-4, 2013 წ.	საქართველის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, თბილისი	გვ. 6

ანოტაცია

შემუშავებულია ლითიუმ-მანგანუმიანი ფოსფატების - $LiCr_xMn_{1-x}PO_4$ ($0 \leq x \leq 1$), როგორც Li-იონური აკუმულატორების საკათოდე მასალების, მიღების მარტივი და შედარებით დაბალტემპერატურული, ეფექტური მყარფაზური მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა მიღებული იქნას გაუმჯობესებული მახასიათებლების მქონე ნანოსტრუქტურული, ჰომოგენური ნიმუშები. რენტგენოფაზური, რენტგენოსტრუქტურული და ანალიზის სხვა მეთოდების შედეგები ამტკიცებს, რომ ფაზურად-სუფთა, ნანოზომის ნიმუშებს, რომლებიც მიღებული იყო ოპტიმალურ პირობებში $T \approx 400-500^\circ C$ -ზე, შეესაბამება $Pnmb$ -ორთორომბული ჯგუფის მქონე ოლივინის მოწესრიგებული სტრუქტურა. შემუშავებული ნაერთები საინტერესოს წარმოადგენს როგორც დიდი სიმძლავრის ლითიუმ-იონური ბატარეებისათვის საკათოდე მასალა.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
9.	თ.გოგიბერიძე, რ.გიგაური, შ.ჯაფარიძე, ლ. დოლიძე	დარიშხანშემცველი ნარჩენების ტოქსიკურობის ხარისხის შესწავლა თანამედროვე ტესტ მეთოდების გამოყენებით. საქ. მეცნ. ეროვნული	ტ.39, № 1-2	საქართველის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, თბილისი	გვ.4

	აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია			
ანოტაცია				
<p>შესწავლილია დარიშხანშემცველი ნარჩენების ამორტიზირებული სამარხები საქართველოს ორ რეგიონში (რაჭა, სვანეთი). დადგენილია დარიშხანის საწყისი პროცენტული შემცველობები იოდომეტრიული (ევენსის მეთოდი), თიოსულფატური და ატომურ-აბსორბციული მეთოდებით. TCLP და WET სტანდარტების მეთოდების გამოყენებით გამოკვლეულია დარიშხანის ფორმები, ვალენტობა, ხსნადობა, pH და ტოქსიკურობის ხარისხი. სამარხებში დარიშხანი იმყოფება ოქსიდების (III), არსენიტების (III) და არსენატების (V) სახით. ოქსიდური ფორმის დარიშხანი (III) გამოირჩევა მაღალი ტოქსიკურობის ხარისხით და აკუმულირდება ნიადაგებში. არსენიტები (III) გამოირჩევიან კარგი ხსნადობით, მათი გავრცელების არეალი დიდია, ტოქსიკურობის ხარისხი – მაღალი. იგი საფრთხეს უქმნის როგორც ნიადაგებს ასევე მწვანე საფარს. არსენატები (V) ნაკლებად ხსნადია და ნაკლებად ტოქსიკური.</p>				

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
10	ლიანა ენუქიძე, თამარ ჭელიძე, მანანა ჩანკა- შვილი, თეონა ლოლაძე, მანანა ჭურაძე	ზოგიერთი მძიმე ლითონების შემცველობა სამკურნალო მცენარეულ ნედლეულში – მელისა სამკურნალოს ფოთლებში (<i>Melissa officinalis</i>) მისი ფენოლოგიური განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე. საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემია, მოამბე	გადაცემულია დასაბეჭდად	თბილისი, საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემია	3

ანოტაცია					
<p>დიფერენციალურ-იმპულსური პოლაროგრაფიული მეთოდით განისაზღვრა მძიმე ლითონების - სპილენძის, ტყვიის, კადმიუმისა და თუთიის შემცველობა სამკურნალო ნედლეულში – მელისა სამკურნალოს ფოთლებში. ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა, რომ მელისა სამკურნალოს ფოთლებში განსასაზღვრავი მიკროელემენტები ხასიათდებიან კონცენტრაციის კანონზომიერი შემცირებით გაზაფხულიდან შემოდგომამდე. კონცენტრაციის მინიმალური შემცირება ემთხვევა ვეგეტაციის ორ ბოლო ეტაპს და შეესაბამება განვითარების ფენოლოგიურ ეტაპებს – „ზრდასრული ფოთლები“ და „ძველი ფოთლები“, ანუ როცა ხდება სამკურნალო მცენარის შეგროვება.</p>					

--

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
11	ი.გურგენიძე შ.ჯაფარიძე თ.ჭელიძე	ტრიმეზინის მჟავას ადსორბცია ვერცხლის-წყალზე წყალ-ხსნარებიდან. საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია	გადაცემულია დასაბეჭდად	თბილისი, საქ.მეცნ. ეროვნ. აკადემია	4

ანოტაცია

ტრიმეზინის (ბენზოლ 1,3,5-კარბონ) მჟავას ადსორბცია შესწავლილია წყალხსნარებიდან სტაციონარული ვერცხლისწყლის ელექტროდის დიფერენციალური ტევადობის გაზომვით. ექსპერიმენტული მონაცემების მეშვეობით აგებული საბაზისო C,E-მრუდების (ელექტროდის პოტენციალისგან დიფერენციალური ტევადობის დამოკიდებულება) და ფრუმკინ-დამასკინის თეორიის გამოყენებით გათვლილი ადსორბციული პარამეტრების საშუალებით დადგინდა, რომ ეს ნივთიერება ადსორბირდება ვერცხლისწყალზე ელექტროდის პოტენციალთა ფართო ზღვრებში. ტრიმეზინის მჟავას ადსორბცია აღიწერება ფრუმკინის იზოთერმით, რომელიც ადსორბირებული ნაწილაკების მიზიდულობის ურთიერთქმედებას შეესაბამება. ნაჩვენებია, რომ ელექტროდის ანოდური პოტენციალების დროს ადსორბცია გაპირობებულია ადსორბატის მოლეკულების არომატული ბირთვის π-ელექტრონული ურთიერთქმედებით ელექტროდის ზედაპირთან

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
12	V. Mosidze, V. Bakhtadze, D. Dzanashvili, R. Janjgava, N.Kharabadze, N. Chochishvili.	Activity of 4Co-Mn/CaO and 4Co-Mn/MgO Catalysts in the Reaction of Methane Carbon Acid Conversion. Georgian Chemical Journal.	v.13, №1 2013	თბილისი, საქ.მეცნ. ეროვნ. აკადემია	3

ანოტაცია

Показана перспективность применения таблетированных 4Co-Mn /CaO и 4Co-Mn / MgO образцов катализаторов в процессе углекислотной конверсии метана.

	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის აღგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
13.	ბ.ფურცელაძე, თ.ჭყონია, ე. შოშიაშვილი, მ.ავალიანი, ი.ჩხაიძე, მ.სავანიძე, ლ.სვანიძე, თ.ღუგუაძე.	სტატია: “მანგანუმის დიოქსიდის მიღება მანგანუმის კარბონატიდან”	გამოქვეყნდება 2013 წლის მე-4 კვარტალში	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის “მაცნე”	
ანოტაცია					
<p>შემოთავაზებულია მანგანუმის დიოქსიდის მიღების ხერხი ჭიათურის მანგანუმის კარბონატული მადნიდან. მადნის გამოტუტვის პროცესი ხორციელდება აზოტმჟავის მეშვეობით, ამიაკით გასუფთავების შემდეგ, რომელიც წარმოებს pH- 4 ÷ 5 - ის პირობებში. ტექნოლოგიური სქემა მანგანუმის კონცენტრატების მიღების საშუალებას იძლევა, რომლის გადამუშავებით შესაძლებელია მანგანუმის დიოქსიდის მიღება.</p>					

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის აღგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
14.	რ.ჩაგელიშვილი, ვ.გაფრინდაშვილი, ც.გაბნიძე, ჯ.ბაღდავაძე, ა.კანდელაკი, მ.ავალიანი, ლ.წყალობაძე	ზოფხითოს ოქრო შემცველი ანტიმონიეს მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან ოქროსამოღება თიოკარბამიდულიმეთოდით	№1-2, ტ.39, 2013 გვ.112-117	აკადემიის “მაცნე” თბილისი	5 გვერდი
<p>ანოტაცია: დადგენილია ზოფხითოს ოქროშემცველი ანტიმონიეს მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან ოქროს ამოსადებად თიოკარბამიდული მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობა.</p> <p>ექსპერიმენტულად შესწავლილია თიოკარბამიდული გამოტუტვის პროცესზე ძირითადი ტექნოლოგიური ფაქტორების გავლენა და დადგენილია გამოტუტვის ოპტიმალური პირობები: ხსნარის შემადგენლობა– Thi -0,5%; ე2(შ04)3 -0,8%; 2შ 4-0,8%. გამოტუტვის რეჟიმი : ხანგრძლივობა-4სთ; მყ:თხ=1:3; სარეველას ბრუნვის სიჩქარე-200 ბრ/წთ; ტ -18-25⁰ჩ. ამპირობებში ოქროს ამოღების ხარისხი შეადგენს 82-87%-ს.</p> <p>შემოთავაზებულია ზოფხითოს ოქროშემცველი ანტიმონიეს მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან თიოკარბამიდული მეთოდით ოქროს ამოღების უწყვეტი ტექნოლოგიური სქემა.</p>					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
15.	<p>М.Г.Цинцадзе^{*,**}, Д.М.Лочошвили[*], М.М.Мамисейшвили^{**}, Г.В.Цинцадзе^{**}, И.О.Гвелесиани^{**}, Л.И.Схиртладзе[*], М.М.Абашидзе[*].</p> <p><i>Институт не-органической химии и электрохимии ТГУ им. И.Джавахишвили им.Р.И.Агладзе, ГТУ</i></p>	<p>Влияние растворителя на комплексообразующую способность фармацевтических препаратов с металлами. II. 2,6-диэтил-2,4,6,8-тетраазабицикло[3,3,0] октандион-3,7 – 2,6-дэтабод – L</p> <p>Грузинский химический журнал,</p>	№1	<p>Тбилиси, Тбилисский государственный университет им. И.Джавахишвили.</p>	7
<p>ანოტაცია</p> <p><i>Полуэмпирическим квантово-химическим методом AM1 вычислены энергетические, геометрические и структурные характеристики 2,6-диэтил-2,4,6,8-тетраазабицикло[3,3,0]-октандиона-3,7 – 2,6-ДЭТАБОД – L. Согласно электронной структуры установлено влияние растворителя на его комплексообразующую способность с металлами.</i></p>					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
16.	<p>М.Г.Цинцадзе^{*,**}, Д.М.Лочошвили[*], М.К.Кереселидзе[*], Г.В.Цинцадзе^{**}</p> <p><i>Институт не-органической химии и электрохимии ТГУ им. И.Джавахишвили им.Р.И.Агладзе, ГТУ</i></p>	<p>О способах координирования амидов с металлами комплексообразователями</p>	1	<p>Тбилиси, Тбилисский государственный университет им. И.Джавахишвили</p>	3
<p>ანოტაცია</p> <p><i>В статье результаты квантово-химических расчетов амидов методом AM1, которые применяются для решения вопроса координирования амидов с металлами-комплексообразователями.</i></p>					
№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
17	<p>რ.თუშურაშვილი, მ.ფანჩვიძე, ც.ბასილაძე, გ.შანიძე,</p>	<p>ზოგიერთი ორგანული საღებრის შემცველი ჩამდინარე წყლების გაწმენდის რეაგენტული,</p>	<p>ტ.38, №4 გვ.328 - 332 2013</p>	თბილისი	5

	მ.მამარდაშვილი, ნ.კვიციანი, გ.ხიდეშელი.	რადიაციული და ოზონური მეთოდების ეფექტურობის შეფასება. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია			
--	---	---	--	--	--

ანოტაცია

ჩატარებულია საღებრების შემცველი ჩამდინარე წყლების გაწმენდის რეაგენტული, რადიაციული და ოზონური მეთოდების ეფექტურობის შეფასება. მიღებული შედეგების საფუძველზე დადგენილია ოზონური მეთოდის უპირატესობა დანარჩენ მეთოდებთან შედარებით.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
18	.რ.თუშურაშვილი, მ.ფანჩვიძე, გ.შანიძე, მ.მამარდაშვილი, ნ.კვიციანი.	ზოგიერთი რადიოპრო- ტექტორის გავლენის შეს- წავლა სხვადასხვა ორგა- ნული საღებრის მედეგო- ბის გაზრდის მიზნით. საქართველოს მეცნიერე- ბათა ეროვნული აკადე- მიის მაცნე, ქიმიის სერია	გადაცემულია დასაბეჭდად		

ანოტაცია

შესწავლილია ზოგიერთი ორგანული საღებრის - მეთილნარინჯის, ბრომპიროგალოლ წითელის და პირდაპირი წითელი - 2C-ს რადიაციულ-ქიმიური გარდაქმნა ინდივიდუალურ მდგომარეობაში და სხვადასხვა დანამატის (მეთიონინი, თიოშარდოვანა, გლუტათიონი) თანაობისას. დადგენილია თიოშარდოვანას უპირატესობა დანარჩენ პროტექტორებთან შედარებით.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
19	გ.აგლაძე, გ.გორელიშვილი, გ.წურწუშია, პ.ნიკოლეიშვილი, გ.კვესელავა, რ.კურტანიძე, ლ.გელაშვილი	წყალბადის პეროქსიდის ელექტროგენერაცია ფილტრ-პრესული ტიპის ელექტროქიმიურ რეაქტორში. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია.	2013 წ., ტ. 39 №1-2.	თბილისი, საქართველო ს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია.	8

ანოტაცია

შესწავლილია წყალბადის პეროქსიდის კათოდური გენერაცია ჟანგბადის ადგენით გაზ-დიფუზიურ ელექტროდზე მცირე და მსხვილ ლაბორატორიული ზომის ფილტრ-პრესული ტიპის კათიონიტიური მემბრანით (Nafion 117) გაყოფილ ელექტროქიმიურ რეაქტორებში ელექტროლიტების ტუმბოთი ცირკულაციისა და ერლიფტის პირობებში. დადგენილია, რომ ელექტროლიტის ტუმბოთი ცირკულაციის პირობებში მცირე ზომის რეაქტორში (გაზ-დიფუზიური კათოდის ფართი 4 სმ²) და მსხვილ ლაბორატორიულ რეაქტორში 9გაზ-დიფუზიური კათოდის ფართი 100 სმ²) პროცესი მიმდინარეობს სტაბილურად და წყალბადის პეროქსიდის დენითი გამოსავალი შეადგენს შესაბამისად 95% და, 90% 2 სთ განმავლობაში. ერლიფტით ცირკულაციის პირობებში ელექტროგენერაციის პროცესი მიმდინარეობს შედარებით დაბალი დენითი გამოსავლით (<85%). მსხვილ ლაბორატორიულ რეაქტორში ხვ. ნერგიის ხარჯი შეადგენს 6.6 ვტს/გ, ხოლო მოცულობითი დროითი გამოსავალი 0.6 გ/სმ³სთ.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის / კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
20	გ. აგლაძე, გ. წურწუშია, ნ. ქოიავა, ნ. გოგიშვილი, ლ.ბერიაშვილი, ი. ზარიძე, ი. კახნიაშვილი.	ელექტროლიტური ლითონური მანგანუმისა და ელექტროლიზური მანგანუმის დიოქსიდის ერთდრო-ული მიღება ანიონსელექტიურ AMI7001S მემბრანიან ელექტროქიმიურ რეაქტორში; საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია.	2013 წ., ტ. 39 №1-2.	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია.	12

ანოტაცია

ანიონსელექტიური AMI 7001S (Membranes International Inc., USA) მემბრანით აღჭურვილ ლაბორატორიულ ელექტროქიმიურ რეაქტორში შესწავლილია მანგანუმისა და ამონიუმის სულფატების კონცენტრაციების, ტემპერატურის, სელენის ნაერთების დანამატების, კათოდური დენის სიმკვრივის ცვლილებების გავლენა ლითონური მანგანუმის დენით გამოსავალზე ერთდროულად ანოდზე კომპაქტური ელექტროლიზური მანგანუმის დიოქსიდის მიღების პირობებში.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი ს/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
21	E. Kvaratskhelia, R.Kvaratskhelia, R. Kurtanidze	The Electrolytic Dissociation of Isomeric 4-Cyclohexene-1,2-dicarboxylic Acids. Bull. Georg. Nat. Acad. Sci.	2013, v.7, № 1, pp. 59-63	Tbilisi, Georgian National Academy Press	5

ანოტაცია

The parameters of electrolytic dissociation of the cis and trans isomers of 4-cyclohexene-1,2-dicarboxylic acid in their dilute (0.0001-0.01M) solutions were determined with the aid of original accurate and empirical equations suggested by authors.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
22	გ. ცაგარელი, შ. მახათაძე, ნ. მაისურაძე, ლ. ბაცანაძე, ა. შაქარიშვილი	რკინით მოდიფიცირებული მანგანუმის დიოქსიდის ანოდური ფირები სუპერკონდენსატორებისათვის, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია,	2013, ტ.39, #3,4	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	(3 გვერდი)

ანოტაცია

რკინის შემცველი ელექტროლიტის ხსნარებიდან ანოდურად მიღებული მანგანუმის დიოქსიდის თხელი ფირები შევისწავლეთ ციკლური ვოლტამპერომეტრიის მეთოდით. რკინის იონების ჩანერგვა მანგანუმის დიოქსიდის სტრუქტურაში აუმჯობესებს ციკლური ვოლტამპეროგრამების ფორმას, ზრდის ფირის ტევადობას და ციკლირების უნარს. ნაჩვენებია რომ ელექტროქიმიური რეაქცია მიმდინარეობს არა ზედაპირზე, არამედ ფირის მოცულობაში. ამ მეთოდით მიღებული მანგანუმის დიოქსიდის ფირები შეიძლება ჩაითვალოს პერსპექტიულ მასალად სუპერკონდენსატორებისათვის.

	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
23.	გ. ცაგარელი, ნ. მაისურაძე, ლ. ბაცანაძე, ა. შაქარიშვილი, შ. მახათაძე	საქაროზის თანაობისას მანგანუმის დიოქსიდის ფხვნილის მიღების ელექტროქიმიური მეთოდი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია,	2013, ტ.39, #3,4	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	(2 გვერდი)

ანოტაცია

ელექტროლიტის ხსნარში საქაროზის თანაობისას, მანგანუმის სულფატისა და გოგირდმჟავის მაღალი კონცენტრაციის პირობებში, დაბალ ტემპერატურაზე და დენის მაღალ სიმკვრივეზე ელექტროქიმიური მეთოდით იყო მიღებული მანგანუმის დიოქსიდის ფხვნილი. ტუტე ელემენტებში მიღებული ფხვნილის ტევადობა 20%-ით

აღმატებოდა მანგანუმის დიოქსიდის სამრეწველო ნიმუშის ტევადობას.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
24.	ნ. გასვიანი გ.ყიფიანი ლ. აბაზაძე ტ. მელაშვილი რ.კოკილაშვილი ლ. გელაშვილი	დაბალტემპერატურული ჰალოგენიდური ნალღობიდან ალუმინის ელექტროქიმიური დანაფარების მიღების პროცესზე არაორგანული დანამატების გავლენა. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი	2013წ. ტ. 13 №1	თბილისი	გვ. 80-83 4 გვერდი

ანოტაცია

ჰალოგენიდების ნარევთა ბაზაზე მიღებულია დაბალტემპერატურული (~100°C) ნალღობი მარილებიდან ალუმინის კოროზია და მხურვალმედვეი ელექტროქიმიური დანაფარები (რკინა-მასალებზე, ფოლადებზე CT-3, X-18, CT-40; 25XMF; 35MF). შესწავლილია არაორგანული დანამატების, ლითონი – მოდიფიკატორის (Pb, Sn, Bi, Mn, Zr, Cr) გავლენა ალუმინის გალვანური დანაფარების მიღების პროცესებზე და დანაფარების ხარისხზე.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
25.	ნ. გასვიანი გ.ყიფიანი ლ. აბაზაძე ს. გასვიანი ლ. გელაშვილი	დაბალტემპერატურული ელექტროქიმიური ალუმინირება გამლ- ღვალ ჰალოგენიდებში. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი	2012წ. ტ.12 №2	თბილისი	გვ 230-233 4 გვერდი

ანოტაცია

შემოთავაზებულია ნალღობი ელექტროლიტი, რომელშიც პირველად პრაქტიკაში დაბალ ტემპერატურაზე ~100°C შესაძლებელია კოროზიამედვეი და მხურვალმედვეი ალუმინის გალვანური დანაფარების მიღება რკინა მასალებზე, ფოლადებზე, ძნელადღობად და იშვიათ ლითონებზე, სხვადასხვა პლასმასებზე. დადგენილია დანაფარების მიღების პროცესის ოპტიმალური პირობები და ელექტროქიმიური პარამეტრები.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

26.	მ. ხუციშვილი ს. გასვიანი ლ. აბაზაძე ნ. მაისურაძე ც. გაბისონია	ქრომის, მოლიბდენის და სილიციუმის ერთდროული ელექტროქიმიური აღდგენის შესაძლებლობის დადგენა იონური ნაღლობიდან. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე-ქიმიის სერია	2013წ. ტ.39 №3-4	თბილისი	3
-----	---	---	---------------------	---------	---

ანოტაცია

NaCl-Na₃AlF₆- ის ფონური ნაღლობიდან შესწავლილი იქნა ქრომის, მოლიბდენისა და სილიციუმის ელექტროქიმიური აღდგენის პირობები, როგორც ცალ-ცალკე, ასევე მათი ერთობლივი თანაობისას ნაღლობში, Na₂MoO₄, Na₂CrO₄ და K₂SiF₆ დეპოლარიზატორების დამატებისას. დადგენილია ქრომის, მოლიბდენის და სილიციუმის ერთდროული აღდგენის შესაძლებლობა.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერ. რაოდ.
27.	ო.წიკლაური ა. ჭირაქაძე შ.სიღამონიძე ნ. დვალი ი.სულაძე	საქართველოს მეორადი ნედლეულის ეკოლოგიურად უსაფრთხო უტილიზაციის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები/ საქართველოს ქიმიური ჟურნალი	№6 ტ.12	თბილისი	6

განხილულია განვითარებადი და მცირერიცხოვანი ქვეყნებისთვის დამახასიათებელი ანთროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული წინააღმდეგობები. დასაბუთებულია განვითარებულ ქვეყნებში არსებული უტილიზაციის ტექნოლოგიების შემოტანის მიზანშეუწონლობა და არაპერსპექტიულობა. ნაჩვენებია განვითარებადი ქვეყნებისათვის მეცნიერულად დასაბუთებული და გააზრებული პოლიტიკის შემუშავების აუცილებლობა, - კერძოდ, მეორადი ნედლეულის გადამუშავების სფეროში წარმოება ორიენტირებული უნდა იყოს პირველ რიგში, მაქსიმალურ ეკოლოგიურ ეფექტზე, რაც შედარებით იოლად მიღწევადია მცირეტონაჟიან საწარმოთა მასშტაბში, როდესაც შენარჩუნებულია გარკვეული ეკონომიური მომგებიანობაც. საწარმოო პოლიტიკა შეძლებისდაგვარად ორიენტირებული უნდა იყოს ნარჩენების კომპლექსური უტილიზაციისა და ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი, კონკურენტუნარიანი მიზნობრივი პროდუქციის წარმოებაზე. ასეთი მიდგომის პერსპექტიულობა ნაჩვენებია საქართველოს მეორადი ნედლეულის გადამუშავების კერძო მაგალითზე

დ) სტატიები უცხოურ ჟურნალებში

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	1.T. Marsagishvili, 2. M. Machavariani, 3.G. Tatishvili, 4.R. Khositashvili 5.N. Lekishvili	“Ion-Exchange processes in the Channels of zeolites.” Asian Journal of Chemistry; OH-33	vol.25, №10 (2013)	China	1-2 (2 გვერდი)

ანოტაცია

Processes of non-adiabatic ion-exchange in the channels of zeolites have been considered. Calculations of rate constant of ion-exchange process in in the channels of zeolites, where one adsorbed particle is substituted for another, have been carried out. Analytical expressions for characteristic parameters of the process have been obtained.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2.	Marsagishvili T., Ananiashvili N., Metreveli J., Kikabidze- Gachechiladze M., Machavariani M., Tatishvili G., Tskhakaia E., Khositashvili R.	Application of Georgian zeolites for the extraction of useful components from natural and waste waters. Eur. Chem. Bull.	2014, 3(1), 102-103.	ევროპის ქიმიური ბიულეტენი	2 გვ.

ანოტაცია

Present investigation reveals that Ni-modified Khekordzula clinoptilolyte is characterized by high adsorption capacity against hydrogen sulfide, and HNaX- modified Khekordzula clinoptilolyte has high adsorption capacity against potassium and ammonium ions. Therefore, present zeolites may be used for selective adsorption of hydrogen sulfide, potassium and ammonium ions

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3..	T.A.Marsagishvili M. N.M achavariani G.D.Tatishvili	CONVERSION OF SUBSTANCES BY THE APPLICATION OF LASER RADIATION	2013, 3(2), 127-132	ევროპის ქიმიური ბიულეტენი	6 გვ.

		Eur. Chem. Bull.			
ანოტაცია					
<p>Theoretical model of laser destruction process of chemical compounds by laser radiation is proposed in the work. Models for calculation of vibration spectrum of molecule in nonregular condensed medium and for kinetic parameters of electron transfer and photo-transfer process between the particles are presented within the framework of quantum-mechanical approach. In terms of obtained analytic results it is proposed to calculate frequency spectrum for valence vibrations of atoms in molecule and to split corresponding chemical bonds by the help of laser emission. Obtained radicals may be used for formation of other chemical compounds, particularly, with application of laser emission also.</p>					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4..	1.T. Marsagishvili, 2. M. Machavariani, 3.G. Tatishvili, 4.E. Tskhakaia	ცეოლიტების მონაწილეობით მიმდინარე პროცესების თერმოდინამიკური ანალიზი. Bulgarian Chemical Communications	(In press)		3
ანოტაცია					
ჩატარებულია ადგილობრივ ცეოლიტებზე გოგირდწყალბადის შთანთქმის პროცესების თერმოდინამიკური ანალიზი					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5..	T. Marsagishvili, J. Aneli and G.Zaikov.	On the processes of the charge transfer in the electrical conducting polymer materials Chemistry and Chemical Technology	2013, v.7, N.2.		6 გვერდი
ანოტაცია					
სამუშაო ეხება ელექტროგამტარ პოლიმერულ მასალებში მუხტის გადატანის პროცესების შესახებ.					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6.	Tsisana Gagnidze Jondo Bagdavadze Rusudan Chagelishvili Manana Mamporia Zurab Tsiskaridze Aleks Kandelaki	ELECTROCHEMICAL METHOD OF GOLD EXTRACTION FROM THE RESIDUES OF VACUUM-THERMAL TREATMENT OF GOLD-CONTAINING ANTIMONY ORES OF ZOPKHITO(DEPOSIT)	მიღებულია გამოსაქვეყნებლად	European Chemical Bulletin	7 page

ანოტაცია

The possibility of gold extraction from the residues of vacuum-thermal treatment of the concentrate of gold-containing antimony ore of Zopkhito (deposit) has been established by eco-safe electrochemical method.

The effect of main technological parameters on the process of electrochemical leaching of the residues has been studied in the presence of selective complex-former- thiourea in chloride system and optimal conditions of leaching were established providing the gold extraction from gold-containing residues by 82-90% in the conditions of so-called “soft” oxidation without release of molecular chlorine at the anode and eco-contamination.

Continuous technological process of electrochemical leaching of the residues of gold-containing antimony ore and electrochemical reactor for realization of this process are proposed.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
7	N.G. Margiani, I.R. Metskhvarishvili,Z.A. Adamia, T.D. Medoi- dze , N.A. Papuna- shvili, D.I. Dzanash- vili, M.I. Chubabria.	Effect of--BN- added precursors on phase formation and transport properties of (Bi,Pb)-2223 HTS .	J.Supercond. Nov. Magn. 26		4

ანოტაცია

The influence of addition of lead borate $Pb(BO_2)_2$ and boron oxide B_2O_3 on the phase evolution and superconducting properties of (Bi, Pb)-2223 HTSs synthesized by the solid-state reaction

method in alumina crucibles has been studied.

№	ავტორი/	სტატიის სათა-	ჟურნალის/	გამოცემის	გვერდების
---	---------	---------------	-----------	-----------	-----------

	ავტორები	ური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	ადგილი, გამომცემლობა	რაოდენობა
8.	N.G. Margiani, I.R. etskhvarishvili, T.D. Medoidze, N.A. Papunashvili, D.I. Dzanashvili, G.A. Shurgaia.	Phase evolution and superconducting properties of boron-doped (Bi,Pb)-2223 HTSs. J. Phys.: Conf. Ser	J. Phys.: Conf. Ser v.400, part 2		3

ანოტაცია

Two series of the nominally pure (control) and boron-doped (Bi,Pb)-2223 HTSs with composition $Bi_{1.7}Pb_{0.3}Ca_2Sr_2Cu_3B_xO_y$ ($x=0, 0.05, 0.5, 1.5$) were prepared under the different conditions: in an alumina crucibles and on an alumina plates.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
9.	N.G.Margiani, G.A. Mumladze, N.A. Papunashvili, Z.A. Adamia, D.I. Dzanashvili.	Effect of BN- added precursors on phase formation and transport properties of (Bi,Pb)-2223 HTS J. Supercond. Nov. Magn.	J. Supercond. Nov. Magn. 10		3

ანოტაცია

(Bi,Pb)-2223 HTSs (high temperature superconductors) were synthesized from nominally pure (reference) and BN-added $Bi_{1.7}Pb_{0.3}Ca_2Sr_2Cu_3O_y(BN)_x$ precursors ($x = 0, 0.10, 0.15, \text{ and } 0.20$) by the solid state reaction method using alumina crucible.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
10.	V. Bakhtadze, V. Mosidze, R. Janjgava, N. Chochishvili,	. Preparation of Efficient Catalysts-Adsorbents for	Eur. hem.Bull., 3 (1)	(გადაცემულია დასაბეჭდად)	4

	D. Dzanashvili, N. Kharabadze, M. Pajishvili.	Cleaning of Gases from Sulfur Compounds.			
ანოტაცია					
1. <i>The process of cleaning of hydrocarbon gases by the concentrates of manganese natural ores (Chiatura deposit, Georgia) from sulfur compounds has been investigated.</i>					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემ ლობა	გვერდები ს რაოდენო ბა
11.	Sergo V. Gotoshia and Lamara V. Gotoshia	Laser Raman-Spectro- scopy of Phase Transforma-tion in the Near Surface of GaP, Proceedings of The International Con- ference Nanomaterials: Applications and Properties	Proceedings of The International Conference Nanomaterials: Applications and Properties Vol.1 No 3, 03PCSI10(3pp) (2012)	alushta, Krimia	3.
ანოტაცია					
გამოვლენულია სხვადასხვა იონების იმპლანტაციის შედეგად წარმოქმნილი ნანოკრისტალური, ამორფული და მოუწესრიგებელი ფაზები ნახევარგამტარ GaP-ში. ამ მიზნით გამოვიყენეთ ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიის მეთოდი.					

)

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
12	Sergo V. Gotoshia, Lamara V. Gotoshia	Laser Raman spectroscopy of phase transformation in GaAs induced by radiation	Physica Status Solidi C, Volume 10, Issue 4, pages 646–649, April 2013 doi: 10.1002/pssc.201200847	Germany	4

		defects			
<p>ანოტაცია</p> <p>ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით ნახევარგამტარ GaAs-ში შევისწავლეთ ბორისა და არგონის იონებით იმპლანტირებული მოდიფიცირებული ზედაპირები. აღმოჩნდა რომ, იმპლანტაციის დროს შესაბამისად ნახევარგამტარის ზედაპირზე წარმოიქმნება ნაწილი და ამორფული ფაზები</p>					

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
13.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Electrolytic Dissociation of 1,3-Cyclobutanedicarboxylic Acids. ECS Transactions	2013, v. 50, № 54, pp. 1-5	USA, Electrochemical Society	5

<p>ანოტაცია</p> <p>The dissociation parameters for the dilute (0.0001-0.01M) solutions of cis and trans-1,3-cyclobutanedicarboxylic acids were determined with the aid of the original method for analysis the regularities of electrolytic dissociation of weak multibasic organic acids with the close values of the dissociation constants of separate steps (the effect of “overlapping” equilibria). The equations for determination the regions of predominance of various charged and uncharged forms of these acids were also described.</p>					
--	--	--	--	--	--

14.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Regularities of Electrolytic Dissociation of Weak Dibasic and Tribasic Organic Wine Acids. Journal of Applied Solution Chemistry and Modeling	2013, v. 2, № 3, pp. 158-164	Canada, Lifescience Global	7
-----	--	--	------------------------------	----------------------------------	---

<p>ანოტაცია</p> <p>The weak dibasic and tribasic organic acids in wine: tartaric, malic, citric and succinic acids are the important components having direct influence on various properties of wine. The regularities of electrolytic dissociation of these acids determine all their useful properties. With the aid of suggested by authors original method for analysis the complex equilibria of the processes of dissociation of weak</p>					
--	--	--	--	--	--

<p>multibasic organic acids the main dissociation parameters of tartaric, malic, citric and succinic acids in their dilute solutions: the values of usual and “partial” degrees of dissociation of all steps, the concentrations of all anions, hydrogen ions and undissociated acid molecules are determined. The concentration intervals of predominance of various charged and uncharged substances in dilute solutions of all above mentioned acids are also determined. The simple empirical equations for fast approximate calculation of the dissociation degrees and pH values are also suggested.</p>					
15.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Electrolytic Dissociation of 1,2-Cyclopentanedicarboxylic Acids. ECS Transactions	2013, v. 54, № 25, pp. 11-15	USA, Electrochemical Society	5

ანოტაცია

The dissociation parameters for the dilute (0.0001-0.01M) solutions of cis and trans-1,2-cyclopentanedicarboxylic acids were calculated with the aid of the original accurate and empirical equations suggested by authors for cases of electrolytic dissociation of weak multibasic organic acids with the effect of “overlapping” equilibria. The equations for determination the regions of predominance of various charged and uncharged forms of these acids were also suggested.

16.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Electrolytic Dissociation of Thio Derivatives of Dicarboxylic Acids. In: “Advances in Chemistry Research. Volume 17”	2013, chapter 5, pp. 111-124	USA, Nova Science Publishers	14
-----	-------------------------------------	--	------------------------------	------------------------------	----

ანოტაცია

An analysis of the regularities of electrolytic dissociation of thiodiacetic, thiodipropionic and thiodibutyric acids, dithiodiacetic acid and its methylene derivatives was carried out with the aid of a method previously described by the authors. The values of the degrees of dissociation (usual and “partial”) for the both steps and the concentration of various ionized and non-ionized forms of these acids were determined. The simple empirical equations for the fast approximate calculation of the degrees of dissociation and pH values of the dilute solutions of these acids are also suggested.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
17.	S.Tanasescu, Zhen Yang, J.Martynczuk, V.Varazashvili,	Effects of A-site composition and oxygen nonstoichiometry on the thermodynamic stability of compounds in the	2013, April, Volume 200, 354-362		8

F.Maxim, F.Teodorescu, A.Botea N.Totir, L.J.Gauckler	Ba-Sr-Co-Fe-O system			
--	----------------------	--	--	--

შესწავლილია $Ba_xSr_{1-x}Co_{0,08}Fe_{0,2}O_{3-\delta}$ სისტემის თერმული სტაბილურობა Ba:Sr კათიონური ფარდობისა და ჟანგბადის სტექიომეტრიის ცვლილების მიხედვით. თერმოდინამიკური თვისებები წარმოდგენილია პეროვსკიტულ ფაზაში ჟანგბადის კარგვის თავისუფალი ენერჯიის, ენტროპიის და ენთალპიის საშუალებით, აგრეთვე ჟანგბადის პარციალური წნევის მიხედვით 823-1273 K-ს ფარგლებში. ჟანგბადის სტექიომეტრიის ცვლილება შესწავლილია ელექტროქიმიური მეთოდით და კალორიმეტრული ტიტრირებით. ენთალპიის ტემპერატურული ფუნქცია დადგენილია შერევის კოლორიმეტრიის გამოყენებით.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თ.ცინცაძე მ.ცინცაძე დ.ლოხოშვილი, ი.გველეხიანი <i>საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი ხივჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რაგლადის სახელობის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი.</i>	Изучение влияния растворителей на комплексообразующую способность лекарственного препарата альбикара квантово-химическим методом	მეორე სამეცნიერო კონფერენცია “ბუნებრივი და სინთეზური ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებები”. თბილისი, 25-26 ნოემბერი, 2013წ..
მომხსენებათა ანოტაციები			
Изучено влияния растворителей (вода, диметилформамид, диметилсульфоксид, метанол, этанол, ацетон, хлороформ, гексан) на комплексообразующую способность альбикара -2,6-диэтил-4,8-диметил-2,4,6,8-тетраазабицикло[3.3.0] октандион-3,7 полуэмпирическим квантово-химическим методом AM1[1]. Вычислены энергетические, электронные и структурные характе-			

ристики этой молекулы в разных растворителях а также в газовом состоянии. На основе квантово-химических исследований сделан вывод, что в разных растворителях молекула альбикара более устойчива, чем в газовой фазе. Установлен способ координации альбикара с металлами при комплексообразовании.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	Aleksandre Kandelaki Jondo Bagdavadze, Tsisana Gagnidze Rusudan Chagelishvili,	The development of a new environmentally-friendly technology for integrated processing of gold-bearing antimony ores	მომხსენება საერთაშორისო სიმპოზიუმზე ქ.კანკუენში, მექსიკა 28.06 – 02.07. 2014
<p>მომხსენების ანოტაცია</p> <p>In order to solve certain problems in the gold-mining industry the authors have proposed new technology for integrated processing of gold-bearing antimony ores which apart from recovery of gold, allows obtaining associated products – antimony sulfide (Sb_2S_3) and metallic antimony (Sb) and is based on the use of vacuum thermal processes.</p> <p>In this connection the authors have solved several theoretical and application-oriented problems. Namely, computational methods have been developed for determining values of thermodynamic functions. Unknown values of thermodynamic functions of some compounds (FeSb, FeSb₂, AlSb, etc.) have been obtained by calculation. Full thermodynamic analysis of the Sb – S; Sb – S – Fe; Sb – S – Al systems has been conducted.</p> <p>The results of calculations are presented diagrammatically (the temperature dependence of components' composition).</p> <p>The kinetics of the extraction process of antimony sulfide from the Zopkhito ore deposit (Georgia) was studied for various fraction ores. Optimal conditions for obtaining Sb_2S_3 have been determined.</p> <p>Commercial-purity (92%) antimony was obtained through the reduction of Sb with iron under vacuum followed by sublimation and condensation.</p> <p>As is known from international best practice the main method of recovery of gold from ores and concentrates is the cyanide method, which is characterized by high toxicity and furthermore does not produce economically acceptable results in the case of gold-bearing antimony ores.</p> <p>An alternative path to solve this problem is proposed by the authors: the process of gold recovery was carried out using chemical (thiourea leaching) and electrochemical (electrochlorination) methods. An installation has been constructed and technical recommendations have been issued.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	Tamara Chelidze, Liana Enukidze, <u>Alexandre Didebulidze</u> , Manana Chankashvili	Effects of Food Quality on Heavy Metals Content in Hair of Residents of Cities in Georgia. Book of Abstracts 6 th International Symposium on Recent Advances in Food Analysis	November 5-8, 2013, p.257 Prague, Czech Republic

მოსხენებათა ანოტაციები

განსაზღვრული იქნა საქართველოს ძირითადი ქალაქების (თბილისი, მცხეთა, რუსთავი, ბათუმი, ქუთაისი, ზესტაფონი) მოსახლეობის თმაში ზოგიერთი მძიმე ლითონის შემცველობა დიფერენციალურ-იმპულსური პოლაროგრაფიის მეთოდით. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ამა თუ იმ მიკროელემენტის გადახრა ნორმიდან აღნიშნული ქალაქების მოსახლეობის თმაში, როგორც ჩანს, არ არის დამოკიდებული იმდენად გარემოს დაბინძურების დონეზე, რამდენადაც დამოკიდებულია ადამიანის რაციონსა და კვებაზე.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	Sergo V. Gotoshia, Lamara V.Gotoshia	Laser Raman-Spectroscopy of Phase Transformation in GaAs induced by Radiation Defects	2012 E-MRS Fall Meeting, Warsaw, September 17 – 21

ანოტაცია

ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით გამოკვლეულია იონური იმპლანტაციით სინთეზირებული ნანო და ამორფული ფაზები ნახევარგამტარ GaAs-ში.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4.	Sergo V. Gotoshia, Lamara V.Gotoshia	Laser Raman Spectroscopy of Ga _{1-x} Al _x P Films Grown by Liquid-Phase Epitaxy and synthesized by ion-implantation	ICANM 2013: International Conference & Exhibition on Advanced & Nano Materials Quebec City, Canada 12/08/2013 - 14/08/2013

ანოტაცია

ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით შევისწავლეთ Ga_{1-x}Al_xP ეპიტაქსიალური ფირები. ეს ფირები სინთეზირებული იყო თხევადფაზური ეპიტაქსიითა და იონური იმპლანტაციით. კალიბრაციული მრუდების დახმარებით შევაფასეთ იონური იმპლანტაციით სინთეზირებული ფირების კონცენტრაციები.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Regularities of Electrolytic Dissociation of Squaric Acid.	25-27.03.2013. 18 th Meeting of the Portuguese Electrochemical Society. Porto, Portugal.
<p>ანოტაცია</p> <p>The parameters of electrolytic dissociation of the squaric acid in their dilute (0.0001-0.01M) solutions were determined with the aid of original accurate and empirical equations suggested by authors.</p>			
6.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Regularities of Electrolytic Dissociation of Croconic Acid.	26-30.05.2013. Fourth Regional Symposium on Electrochemistry – South East Europe. Ljubljana, Slovenia.
<p>ანოტაცია</p> <p>The parameters of electrolytic dissociation of the Croconic acid in their dilute (0.0001-0.01M) solutions were determined with the aid of original accurate and empirical equations suggested by authors.</p>			
7.	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Electrolytic Dissociation of 1,3- Cyclopentanedicarboxylic Acids.	27.10-01.11.2013. 224 th Meeting of the Electrochemical Society. San-Francisco, USA.
<p>ანოტაცია</p> <p>The dissociation parameters for the dilute (0.0001-0.01M) solutions of cis and trans-1,3-cyclopentanedicarboxylic acids were determined with the aid of the original method for analysis the regularities of electrolytic dissociation of weak multibasic organic acids with the close values of the dissociation constants of separate steps (the effect of “overlapping” equilibria). The equations for determination the regions of predominance of various charged and uncharged forms of these acids were also described.</p>			

ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რ. აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი

ლ.ჯაფარიძის სახ. დენის ქიმიური წყაროებისა და საელექტროდე მასალების
ლაბორატორია

“ვამტკიცებ”

ინსტიტუტის დირექტორი

გ. ტატიშვილი

“_____”_____ 2013 წ.

ანგარიში თემაზე:

MnO₂-Zn სისტემის დენის ქიმიური წყაროს ელექტროტექნიკური
მასხასიათებლების გამოკვლევა ელექტროლიტად ZnSO₄-ბის გამოყენების
შემთხვევაში

(2011-2013 წ.წ.)

თემის ხელმძღვანელი

შ.ქებაძე

ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი

თბილისი

2013

შემსრულებლები:

ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი - **ც.გაგნიძე,**

ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი - **ლ.კაკურიძე**

მეცნიერ თანამშრომელი - **ქ.უგრელიძე**

ჩვენი საუკუნის დასაწყისში MnO_2 - Zn სისტემის გაღვანური ელემენტების მსოფლიო წარმოება წელიწადში 50 მილიარდს გაუტოლდა. ეს დენის ქიმიური წყაროების (აქვ) ცალკორივი გამოშვების დაახლოებით 90%-ია. ამასთან, საყოფაცხოვრებო, საწარმოო, საკომუნიკაციო, სატრანსპორტო, სამხედრო და სხვა დარგების მოთხოვნილება მათზე განუწყვეტლივ იზრდება. ეს განპირობებულია დენის წყაროების შემდეგი თვისებებით: ელექტროტევადობისა და სიმძლავრის ფართო დიაპაზონი, ზომისა და ფორმის დიდი არჩევანი, მოქმედებისთვის მუდმივი მზადყოფნა, ვიბრაციისა და ხმაურის არქონა, მომსახურების სიადვილე. იმის გამო, რომ გამოყენებული აქვ-ების შეგროვება-უტილიზაცია მსოფლიოს უმრავლეს ქვეყნებში, მათ შორის საქართველოში, ჯერჯერობით არაა ორგანიზებული, ბუნებაში ხვდება მათში გამოყენებული ბევრი მავნე ნივთიერება. ამიტომაც, აქვ-ების მახასიათებლების გაუმჯობესება (მაგალითად, ელექტროტევადობისა და ნივთიერებათა გამოყენების ხარისხის გაზრდა) არის როგორც ტექნიკური და ეკონომიკური, ასევე გარემოს დაცვის ღონისძიება. MnO_2 - Zn სისტემის მარილხსნარიანი გაღვანური ელემენტები, რომლებიც გასულ საუკუნეში პირველობდნენ მსოფლიო ბაზარზე, დღეს ადვილს უთმობს უფრო მაღალი ელექტროტექნიკური მახასიათებლების მქონე ტუტესნარიანი ელემენტებს. ამ უკანასკნელებს, პირველისგან განსხვავებით, აქვთ მრავალჯერადი გამოყენების (კვლავდამუხტვის) თვისება. ამ ელემენტების სხვა ღირსებებია: დაბალი ფასი, დიდი მუშაუნარიანობა მაღალ ტემპერატურასა და დიდ დენებზე, კარგი შენახვადობა და საკმაოდ მაღალი ხვედრითი ენერჯია. MnO_2 - Zn სისტემის ტუტე აქვ-ების ძირითადი ნაკლია მცირე რესურსი (დამუხტვა-განმუხტვის გარანტირებული რაოდენობა) და ტევადობის სწრაფი შემცირება ციკლირებისას, როცა განმუხტვის სიღრმე დიდია და ტემპერატურა დაბალია. მათი ფართო გამოყენება წარმოშობს აგრეთვე ეკოლოგიურ პრობლემებს, რადგან მავნე ნივთიერებების რეალიზაცია მათში სრულად არ ხდება. MnO_2 - Zn სისტემის დენის წყაროების კვლევისას უკანასკნელი ათეული წლების განმავლობაში ძირითადი ყურადღება ექცეოდა აქტიური ნივთიერებების (განსაკუთრებით, კათოდური მასალების) ხარისხობრივ მაჩვენებლებსა და კონსტრუქციულ სიახლეებს. ამის გამო ჩრდილში აღმოჩნდა ელექტროლიტის საკითხი-მიჩნეულია, რომ ტუტე ელემენტებისთვის გამოიყენება KOH , ხოლომარილიანიელემენტებისათვის საუკეთესოა ხსნარი: $NH_4Cl+ZnCl_2$ (სხვადასხვა თანაფარდობით, ელემენტის დანიშნულების შესაბამისად). ამჟამად ჩნდება სამუშაოები MnO_2 - Zn ელექტროქიმიური სისტემის მუშაოების შესახებ სხვა ელექტროლიტებშიც, კერძოდ, სულფატ-იონების თანაობისას. იმის გამო, რომ ელექტროლიზური მანგანუმის დიოქსიდი (მმდ) მიიღება $MnSO_4$ -ის გოგირდმჟავა ხსნარის ელექტროლიზისას, სავარაუდოა, რომ სულფატური გარემო მომგებიანია ამ სისტემის მარილხსნარიანი გაღვანური ელემენტების მუშაობისათვის. ეს განსაკუთრებით ეხება მისი ციკლირების (კვლავდამუხტვის) მახასიათებლებს. როგორც უკვე ითქვა, $MnO_2 / KOH / Zn$ სისტემისციკლირების მახასიათებლების ძირითადი ნაკლია განმუხტვის სიღრმის შეზღუდულობა(25%)-მდე. $MnO_2 / ZnCl_2 / Zn$ /სისტემის ელემენტების განმუხტვა პრაქტიკულად ნულ ვოლტამდე შეიძლება, რაც დიდი ღირსებაა, მაგრამ რესურსი ძალიან მცირეა. წარმოდგენილი სამუშაოს მიზანია MnO_2 - Zn სისტემისაქვ-ების ელექტროტექნიკური მახასიათებლების შესწავლა ელექტროლიტად $ZnSO_4$ -ისგამოყენების შემთხვევაში. ექსპერიმენტებისათვის გამოვიყენეთ ელექტროგამტარი მასალისაგან სპეციალურად მარილხსნარიანი ელემენტებისათვის დამზადებული მოდელური ელექტროქიმიური უჯრედი. მასში თავსდება 5g აქტიური ნივთიერება (მმდ) ელექტროგამტარ დანამატთან

(აცეტილენის მური) ერთად და განმუხტვა ტარდება 10ომ წინააღმდეგობაზე, ოთახის ტემპერატურაზე, უწყვეტ რეჟიმში, 0.9ვ საბოლოო დაბვამდე. გაღვანური ელემენტის განმუხტვისას აღირიცხება და იანგარიშება შემდეგი ელექტროტექნიკური მახასიათებლები: ღია წრედის დაბვა (ღწძ), საწყისი დაბვა, საბოლოო დაბვა, საშუალო დაბვა, ხვედრითი ელექტროტევადობა და აქტიური ნივთიერების გამოყენების კოეფიციენტი. დენის წყაროს ძირითადი (კრებითი) მახასიათებელია მისი ელექტროტევადობა.

სამუშაოს პირველი ნაწილი დაეთმო $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის პირველადი დენის წყაროს ზოგიერთი ტექნიკური მახასიათებლის დადგენას. კერძოდ შევისწავლეთ ელექტროლიტის ($ZnSO_4$) კონცენტრაციისა და საკათოდე ნივთიერების (მმლ) ფხვნილის დისპერსობის გავლენა მოდელური ელექტროქიმიური უჯრედის ელექტროტევადობაზე.

ცხრილი 1
ღწძ ხსნარის ($ZnSO_4$) კონცენტრაციის გავლენა მის ელექტროტექნიკურ მახასიათებლებზე

ხსნარის კონცენტრაცია, მოლ/ლ	0.25	0.5	1.0	1.5	2.0
ღწძ,ვ	1.70	1.71	1.71	1.72	1.72
$V_{0,ვ}$	1.38	1.38	1.40	1.41	1.41
$V_{ა,ვ}$	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
ტევადობა, მა.სთ	282	296	315	326	340

ცხრილში 1 მოტანილი სიდიდეები განეკუთვნება ელექტროქიმიურ უჯრედს, რომელშიც კათოდურ მასალად გამოყენებულია მმლ დისპერსობით 016(ფხვნილის 100%-იანი გასვლა შესაბამისი ზომის საცერში). როგორც ცხრილიდან ჩანს, უჯრედის ელექტროტევადობა პერმანენტულად იზრდება ხსნარის კონცენტრაციის ზრდასთან ერთად და მაქსიმუმს აღწევს ორმოლური ხსნარისათვის, რაც პრაქტიკულად $ZnSO_4$ -ის ხსნარის ნაჯერობის შესაბამისია.

ცხრილი 2
საკათოდე მასალის (მმლ) დისპერსობის გავლენა დენის წყაროს ელექტროტექნიკურ მახასიათებლებზე

დისპერსობა	020	016	010	0063	0050
ღწძ,ვ	1.72	1.72	1.72	1.72	1.72
$V_{0,ვ}$	1.39	1.38	1.40	1.39	1.40
$V_{ა,ვ}$	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
ტევადობა, მა.სთ	293	320	351	325	306

ცხრილში 2 მოტანილი სიდიდეები ეკუთვნის ელექტროქიმიურ უჯრედს, რომელშიც ელექტროლიტად გამოყენებულია $ZnSO_4$ -ის ორმოლური ხსნარი. ექსპერიმენტში გამოვიყენეთ აქტიური საკათოდე ნივთიერების (მმლ) 5 სხვადასხვა დისპერსობის ფხვნილი, რომლებიც 100%-ითაა გასული საცრებში ნომრებით: 020, 016, 010, 0063 და 0050. როგორც ცხრილიდან ჩანს, ემდ-ს ფხვნილის დისპერსობის ზრდასთან ერთად მოდელური უჯრედის

ელექტროტევალობა იზრდება, აღწევს მაქსიმუმს და შემდეგ ისევ მცირდება. მაქსიმალური ტევალობა მიღებულია იმ შემთხვევაში, როცა ფხვნილი მთლიანადაა გასული 010 ნომრიან საცერში. შესრულებული ექსპერიმენტებიდან გამომდინარე, სამუშაოს შემდეგ ნაწილში, რომელშიც შესწავლილია $MnO_2/ZnCl_2/Zn$ ელექტროქიმიური უჯრედის ციკლირების მახასიათებლები, საკათოდე მასალად გამოვიყენეთ $ZnSO_4$ -ის 2M ხსნარი და 010 ნომერ საცერში გაცრილიმდ-ის ფხვნილი.

როგორც ითქვა, MnO_2-Zn სისტემის გაღვანური ელემენტები შეიძლება დაიმუხტონ განმეორებით, მაგრამ ისინი არ წარმოადგენენ აკუმულატორებს ჩვეულებრივი გაგებით, რადგან განმუხტვის ელექტროტევალობა შეზღუდულია, ხოლო ციკლირების რაოდენობა-მცირე. დადებითი ელექტროდის ციკლირებისას მიმდინარეობს მისი დესტრუქცია და ნაწილაკებს შორის ელექტროკონტაქტი მცირდება. ამის ძირითადი მიზეზი დაუანგული და აღდგენილი პროდუქტების სიმკვრივეთა სხვაობაა. ყოველივე ეს იწვევს დენის წყაროს შიგა წინააღობის ზრდას და შესაბამისად, ელექტროტექნიკური მახასიათებლების გაუარესებას. შექცევადობის თვალსაზრისით უკეთესი მაჩვენებლები აქვს უარყოფით ელექტროდს-თუთიას. თავისი ელექტროქიმიური მახასიათებლებითიგი აღემატება აკუმულატორებში ფართოდ გამოყენებულ ისეთ მასალებს, როგორც რკინა და კადმიუმი. აქვე საჭიროა აღინიშნოს MnO_2-Zn სისტემის “აკუმულატორების” ზოგიერთი ღირსება: ჰერმეტიულობა, მცირე თვითგანმუხტვა და ნაღლეულის ხელმისაწვდომობა და სიააფე. ციკლირების ჩატარებამდე ვახდენდით დქწ-ების პირველად განმუხტვას სტანდარტულ პირობებში. ელექტროქიმიური უჯრედის დამუხტვა ხდებოდა, როგორც ეს მიღებულია, მუდმივი ძაბვის (1.7ვ) პირობებში, უწყვეტ რეჟიმში, ნსთ-ის განმავლობაში. პარალელურად, შედარების მიზნით, იგივე ექსპერიმენტი ჩატარდა $MnO_2/NH_4Cl, ZnCl_2/Zn$ ელექტროქიმიურ უჯრედზე.

ცხრილი 3

$MnO_2/ZnSO_4/Zn$ დენის წყაროს ციკლირების მახასიათებლები

ციკლი	ტევალობა, მ.ასთ			დენის გამოყენების კოეფიციენტი, %	ტევალობის შემცირება, %
	პირველადი	დამუხტვა	განმუხტვა		
	415				
I		501	265	52.9	36.1
II		482	249	51.6	40.0
III		459	243	52.9	41.4
IV		420	213	50.7	48.7
V		393	195	49.6	53.0
საშუალო		451	233	51.7	43.8

ცხრილი 4

$MnO_2/NH_4Cl, ZnCl_2/Zn$ დენის წყაროს ციკლირების მახასიათებლები

ციკლი	ტევალობა, მ.ასთ			დენის გამოყენების კოეფიციენტი, %	ტევალობის შემცირება, %
	პირველადი	დამუხტვა	განმუხტვა		
	351				
I		493	311	63.1	11.4
II		477	298	62.4	15.1
III		461	282	61.2	19.6

IV		402	265	66.0	24.5
V		389	256	65.9	27.1
საშუალო		444	282	63.5	19.5

ცხრილებში 3 და 4 მოტანილი რიცხობრივი მონაცემებიდან ჩანს, რომ

$MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის მოდელური დენის წყაროს პირველადი ელექტროტევადობა (351 მა.სთ) 15-16%-ით ნაკლებია $MnO_2/NH_4Cl, ZnCl_2/Zn$ სისტემის უჯრედის იგივე მაჩვენებელზე (415 მა.სთ). მაგრამ, შესრულებული სამუშაოს მიზნიდან გამომდინარე, ამჯერად უფრო მნიშვნელოვანია ელექტროტევადობის შემცირების დინამიკა ციკლირებისას. ამ შემთხვევაში აშკარაა $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის დენის წყაროს უპირატესობა. მისი ტევადობის შემცირების საშუალო მაჩვენებელი დამუხტვა-განმუხტვის პროცესში (19.5%) 2.25-ჯერ მცირეა $MnO_2/NH_4Cl, ZnCl_2/Zn$ სისტემის უჯრედის იგივე მახასიათებელზე (48.8%). ეს ნიშნავს, რომ $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის ციკლირების რესურსი (დამუხტვა-განმუხტვის რაოდენობა) საკმაოდ მაღალია.

დასკვნები

1. $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის დენის წყაროს ელექტროლიტის ხსნარის ოპტიმალური კონცენტრაცია შეესაბამება მის ნაჯერობას (დაახლოებით 2M);
2. აქტიური საკათოდე მასალის (ქმ) ფხვნილის ოპტიმალური დისპერსობა მიიღება მისი გაცრით 010 ნომერ საცერში;
3. $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის, როგორც პირველადი დენის წყაროს ელექტროტევადობა 15-16%-ით ნაკლებია $MnO_2/NH_4Cl, ZnCl_2/Zn$ სისტემის დენის წყაროს იგივე მაჩვენებელზე;
4. $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის, როგორც მეორადი დენის წყაროს რესურსი, მნიშვნელოვნად აღემატება $MnO_2/NH_4Cl, ZnCl_2/Zn$ სისტემის იგივე მაჩვენებელს;
5. ქმ-ისწარმოების ტექნოლოგიით გათვალისწინებული ანოდური პროდუქტის დამუშავება სულფატ-იონების მოცილების მიზნით, $MnO_2/ZnSO_4/Zn$ სისტემის დენის წყაროებში გამოყენებულ პროდუქტს არ ესაჭიროება.

ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რ. აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და
ელექტროქიმიის ინსტიტუტი

ელექტროქიმიისა და ელექტრომეტალურგიის ლაბორატორია

“ვამტკიცებ”

ინსტიტუტის დირექტორი
გ. ტატიშვილი

“_____” 2013 წ.

ანგარიში

თემაზე:

თიოდიკარბონმაჟაგების ელექტროლიტური დისოციაციის პროცესების თეორიული
ანალიზი და მათი პარამეტრების განსაზღვრა ახალი ორიგინალური
განტოლებების გამოყენებით (2013 წ.) - თემის ხელმძღვანელი ე. კვარაცხელია

(მეცნიერების დარგი: ქიმია

მიმართულება: ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და სამედიცინო
კვლევებისათვის ახალი მეთოდების შემუშავება)

თემის ხელმძღვანელი

ე. კვარაცხელია

ქიმ. მეცნ. დოქტორი

ლაბორატორიის ხელმძღვანელი

გ. წურწუშია

ტექნ. მეცნ. კანდიდატი

თბილისი

2013

შემსრულებლები:

ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი,
მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი
(ხელმძღვანელი; e-mail: elicko@mail.ru)

ე. კვარაცხელია

ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი,
მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი

რ. კვარაცხელია

მეცნიერი თანამშრომელი

რ. კურტანიძე

**თიოდიკარბონმჟავების ელექტროლიტური დისოციაციის პროცესების
თეორიული ანალიზი და მათი პარამეტრების განსაზღვრა ახალი ორიგინალური
განტოლებების გამოყენებით**

შესავალი

თიოდიკარბონმჟავები – თიოდიმარმჟავა, თიოდიპროპიონის მჟავა და თიოდიზეთის მჟავა ფართოდ გამოიყენება როგორც სხვადასხვა ფარმაცევტული პრეპარატების სინთეზის შუალედური პროდუქტები. მათი წარმოებულები წარმოადგენენ საწყის მასალებს ჰიპოტენზიური აგენტების, ანტიოქსიდანტებისა და მაღალეფექტური კორონალური დილატორების წარმოებაში. ამ მჟავების ხსნარების თავისებურება, უპირველეს ყოვლისა, მათი მჟავიანობა, დიდ გავლენას ახდენს აღნიშნულ დარგებში მათი გამოყენების ეფექტურობაზე. ამიტომ ამ მჟავების ელექტროლიტური დისოციაციის პროცესების კანონზომიერებათა ანალიზი დიდ ინტერესს წარმოადგენს.

აგტორების მიერ ადრე შემოთავაზებული იყო სხვადასხვა საფეხურების დისოციაციის კონსტანტების ახლო სიდიდეთა მქონე სუსტი მრავალფუძიანი ორგანული მჟავების დისოციაციის სხვადასხვა პარამეტრების განსაზღვრის ორიგინალური მეთოდი. შემოთავაზებული იყო აგრეთვე “პარციალური” დისოციაციის ხარისხების ცნება, რომელიც ასეთი მჟავების დისოციაციის პროცესებში არსებული რთული წონასწორობების უფრო დეტალური ანალიზის საშუალებას იძლევა. ამ წლის კვლევებში ეს მეთოდი გამოყენებულია თიოდიკარბონმჟავების ელექტროლიტური დისოციაციის თავისებურებათა ანალიზისათვის.

სამუშაოში გამოყენებული მეთოდი

სუსტი ორფუძიანი ორგანული მჟავას დისოციაციის ორივე საფეხურისათვის მასათა მოქმედების კანონის განტოლებები შეიძლება იყოს წარმოდგენილი შემდეგნაირად (იმ შემთხვევაში, თუ მოცემული მჟავას დისოციაციის პროცესები ხასიათდება “გადაფარულ წონასწორობათა” ეფექტით):

$$K_1 = \frac{c(\alpha_1^2 - \alpha_2^2)}{1 - \alpha_1} F_1 = \frac{\alpha_1^2 [1 - (\alpha_2')^2] c}{1 - \alpha_1} F_1 \quad (1)$$

$$K_2 = \frac{c\alpha_2(\alpha_1 + \alpha_2)}{\alpha_1 - \alpha_2} F_2 = \frac{\alpha_1 \alpha_2' (1 + \alpha_2') c}{1 - \alpha_2'} F_2 \quad (2)$$

სადაც K_1 და K_2 წარმოადგენენ ორივე საფეხურის თერმოდინამიური დისოციაციის კონსტანტებს, c – მუავას საერთო (ანალიზური) კონცენტრაცია, α_1 და α_2 წარმოადგენენ ამ საფეხურების დისოციაციის ჩვეულებრივ ხარისხებს, α_2' არის მეორე საფეხურების დისოციაციის “პარციალურ” ხარისხი, F_1 და F_2 წარმოადგენენ აქტიურობის კოეფიციენტების შემცველ წევრებს:

$$F_1 = \frac{f_{H^+} f_{HA^-}}{f_{H_2A}} \quad (3)$$

$$F_2 = \frac{f_{H^+} f_{A^{2-}}}{f_{HA^-}} \quad (4)$$

იმის გათვალისწინებით, რომ დისოციაციის “პარციალური” ხარისხი უფრო ზუსტად ასახავს შესწავლილი მუავების დისოციაციის თავისებურებებს, მიზანშეწონილი იქნებოდა შემდეგნაირად წარმოგვედგინა განტოლებები α_1 და α_2' -ის პირდაპირი განსაზღვრისათვის:

$$\alpha_1 = \frac{1}{2} \left\{ -\frac{K_1}{cF_1[1 - (\alpha_2')^2]} + \sqrt{\left\{ \frac{K_1}{cF_1[1 - (\alpha_2')^2]} \right\}^2 + \frac{4K_1}{cF_1[1 - (\alpha_2')^2]}} \right\} \quad (5)$$

$$\alpha_2' = \frac{1}{2} \left[-\left(1 + \frac{K_2}{\alpha_1 c F_2}\right) + \sqrt{\left(1 + \frac{K_2}{\alpha_1 c F_2}\right)^2 + \frac{4K_2}{\alpha_1 c F_2}} \right] \quad (6)$$

α_1 და α_2' -ის მნიშვნელობები შეიძლება იყოს განსაზღვრული ამ ორი კვადრატული განტოლების თანმიმდევრობითი ამოხსნით. α_1 , α_2 და α_2' -ის მნიშვნელობები დაკავშირებულია ერთმანეთთან შემდეგი განტოლებით:

$$\alpha_2' = \frac{\alpha_2}{\alpha_1} \quad (7)$$

α_2 -ის სიდიდე შეიძლება ასევე განსაზღვრული იყოს განტოლების (5) და შემდეგი განტოლების:

$$\alpha_2 = \frac{1}{2} \left[- \left(\frac{K_2}{cF_2} + \alpha_1 \right) + \sqrt{\left(\frac{K_2}{cF_2} + \alpha_1 \right)^2 + \frac{4K_2\alpha_1}{cF_2}} \right] \quad (8)$$

თანმიმდევრობითი ამოხსნით.

აქტიურობის კოეფიციენტების სიდიდეები გათვლილი იყო დებაი-ჰიუკელის კანონის მეორე მიახლოების განტოლების დახმარებით:

$$\lg f_i = - \frac{z_i^2 A \sqrt{I}}{1 + a_i B \sqrt{I}} \quad (9)$$

სადაც a_i წარმოადგენს კათიონისა და ანიონის მაქსიმალური მიახლოების მანძილს, A და B წარმოადგენენ წყლის თვისებებზე დამოკიდებულ კონსტანტებს მოცემულ ტემპერატურაზე, z_i არის იონის მუხტი. იონური ძალა $I = c(\alpha_1 + 2\alpha_2) = c\alpha_1(1 + 2\alpha_2')$. არადისოცირებული მუავას აქტიურობის კოეფიციენტი ერთის ტოლად არის მიჩნეული.

სხვადასხვა იონიზირებული და არაიონიზირებული ფორმების კონცენტრაციები განისაზღვრება შემდეგი განტოლებებით:

$$[H^+] = c(\alpha_1 + \alpha_2) = c\alpha_1(1 + \alpha_2') \quad (10)$$

$$[HA^-] = c(\alpha_1 - \alpha_2) = c\alpha_1(1 - \alpha_2') \quad (11)$$

$$[A^{2-}] = c\alpha_2 = c\alpha_1\alpha_2' \quad (12)$$

$$[H_2A] = c(1 - \alpha_1) = c\left(1 - \frac{\alpha_2}{\alpha_1}\right) \quad (13)$$

ზემოთ მოყვანილი განტოლებების დახმარებით შესწავლილი მუავების დისოციაციის პარამეტრების განსაზღვრისათვის საჭირო დისოციაციის კონსტანტების სიდიდეები აღებულია შემდეგი ფუნდამენტური ცნობარიდან:

1. Langes's Handbook of Chemistry. John. A. Deen (Editor), 15th Edition, McGraw-Hill, Inc, New York, St. Louis, San Francisco etc., 1999.
2. D. Dobos, Electrochemical data. Mir Publishers, Moscow, 1980.

უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე ცნობარში მოყვანილი დისოციაციის კონსტანტების სიდიდეები ემთხვევა ერთმანეთს.

თიოდიმარმჟავა (25°C)

$pK_1=3.300$; $pK_2=4.500$

თიოდიპროპიონის მჟავა (18°C)

$pK_1=4.085$; $pK_2=5.075$

თიოდიზეთის მჟავა (18°C)

$pK_1=4.351$; $pK_2=5.275$

მიღებული შედეგები

1. ავტორების მიერ შემუშავებული სუსტი მრავალფუძიანი ორგანული მჟავების დისოციაციის პროცესების ანალიზის ორიგინალური მეთოდის გამოყენებით შესწავლილია თიოდიმარმჟავას, თიოდიპროპიონის მჟავასა და თიოდიზეთის მჟავას დისოციაციის რთული პროცესების კანონზომიერებები.
2. განსაზღვრულია ისეთი მნიშვნელოვანი დისოციაციის პარამეტრები, როგორცაა ყველა საფეხურის ჩვეულებრივი და “პარციალური” ხარისხები (ეს უკანასკნელი სიდიდე ავტორების მიერ არის შემოთავაზებული), ყველა ანიონისა და არადისოცირებული მჟავას მოლეკულების კონცენტრაცია, pH-ის სიდიდეები აღნიშნული მჟავების განზავებული ხსნარების კონცენტრაციის ფართო ინტერვალში (0.0001 - 0.01M).
3. დებაი-ჰიუკელის თეორიის მეორე მიახლოების განტოლების დახმარებით გათვლილია ორივე მჟავას სხვადასხვა ანიონებისა და წყალბადის იონების აქტიურობის კოეფიციენტები მჟავების კონცენტრაციის ზემოთ აღნიშნულ ინტერვალში.
4. შემოთავაზებულია შედარებით მარტივი სახის ემპირიული განტოლებები, რომელთა დახმარებით შესაძლებელია სხვადასხვა

დისოციაციის პარამეტრების სიდიდეების სწრაფი მიახლოებითი განსაზღვრა.

ცხრილებში 1-3 მოყვანილია შესწავლილი მუკების დისოციაციის პარამეტრების სიდიდეები მათ განზავებულ (0.0001 - 0.01M) ხსნარებში.

ცხრილი 1. თიოდიმარმუკავს დისოციაციის პარამეტრები 25°C-ზე

$c \times 10^3, M$	α_1	α'_2	α_2	pH
0.1	0.8628	0.2376	0.2050	3.977
0.2	0.7738	0.1583	0.1225	3.753
0.4	0.6646	0.1044	0.0694	3.541
0.6	0.5959	0.0821	0.0489	3.422
0.8	0.5470	0.0694	0.0379	3.340
1.0	0.5097	0.0610	0.0311	3.278
2.0	0.4004	0.0413	0.0165	3.093
4.0	0.3064	0.0284	0.0087	2.916
6.0	0.2596	0.0230	0.0060	2.816
8.0	0.2300	0.0198	0.0046	2.746
10.0	0.2090	0.0177	0.0037	2.693

ცხრილი 2. თიოდიპროპიონის მუკავს დისოციაციის პარამეტრები 18°C-ზე

$c \times 10^3, M$	α_1	α'_2	α_2	pH
0.1	0.5900	0.1172	0.0691	4.185
0.2	0.4726	0.0796	0.0376	3.996
0.4	0.3665	0.0545	0.0200	3.817
0.6	0.3122	0.0438	0.0137	3.716
0.8	0.2774	0.0377	0.0104	3.645
1.0	0.2526	0.0335	0.0085	3.591
2.0	0.1869	0.0234	0.0044	3.427
4.0	0.1367	0.0165	0.0023	3.266
6.0	0.1134	0.0135	0.0015	3.174
8.0	0.0992	0.0117	0.0012	3.108
10.0	0.0894	0.0105	0.0009	3.058

ცხრილი 3. თიოდიზეთის მუავას დისოციაციის პარამეტრები 18°C-ზე

$c \times 10^3, M$	α_1	α'_2	α_2	pH
0.1	0.4854	0.0971	0.0471	4.277
0.2	0.3774	0.0668	0.0252	4.099
0.4	0.2860	0.0464	0.0133	3.927
0.6	0.2411	0.0375	0.0090	3.830
0.8	0.2128	0.0323	0.0069	3.762
1.0	0.1929	0.0289	0.0056	3.709
2.0	0.1411	0.0203	0.0029	3.549
4.0	0.1024	0.0144	0.0015	3.391
6.0	0.0846	0.0118	0.0010	3.300
8.0	0.0738	0.0102	0.0008	3.236
10.0	0.0664	0.0092	0.0006	3.186

ჩვენ მივიღეთ აგრეთვე შედარებით მარტივი სახის ემპირიული განტოლებები, რომელთა დახმარებით შესაძლებელია სხვადასხვა დისოციაციის პარამეტრების მნიშვნელობების სწრაფი მიახლოებითი განსაზღვრა.

თიოდიმარმუავა

$$\alpha_1 = 0.10665c^{-0.228} \quad (14)$$

($c = 0.0001-0.001 M$)

$$\alpha_2 = 1.122 \times 10^{-4} c^{-0.817} \quad (15)$$

($c = 0.0001-0.001 M$)

$$\alpha'_2 = 1.052 \times 10^{-3} c^{-0.589} \quad (16)$$

($c = 0.0001-0.006 M$)

$$pH = 1.171 - 0.699 \lg c \quad (17)$$

($c = 0.0001-0.01 M$)

თიოდიპროპიონის მუავა

$$\alpha_1 = 0.02060c^{-0.366} \quad (18)$$

($c = 0.0001-0.001 M$)

$$\alpha_2 = 1.5776 \times 10^{-5} c^{-0.912} \quad (19)$$

($c = 0.0001-0.002 M$)

$$\alpha'_2 = 7.656 \times 10^{-4} c^{-0.546} \quad (20)$$

($c = 0.0001-0.004 \text{ M}$)

$$pH = 1.823 - 0.588 \lg c \quad (21)$$

($c = 0.0001-0.01 \text{ M}$)

თიოჯიზეთის მჟავა

$$\alpha_1 = 0.012589c^{-0.397} \quad (22)$$

($c = 0.0001-0.002 \text{ M}$)

$$\alpha_2 = 9.528 \times 10^{-6} c^{-0.924} \quad (23)$$

($c = 0.0001-0.004 \text{ M}$)

$$\alpha_2' = 7.5683 \times 10^{-4} c^{-0.527} \quad (24)$$

($c = 0.0001-0.01 \text{ M}$)

$$pH = 2.009 - 0.565 \lg c \quad (25)$$

($c = 0.0001-0.01 \text{ M}$)

გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომები:

საქართველოში

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Electrolytic Dissociation of Isomeric 4- Cyclohexene-1,2- dicarboxylic Acids. Bull. Georg. Nat. Acad. Sci.	2013, v.7, № 1, pp. 59-63	Tbilisi, Georgian National Academy Press	5
ანოტაცია					
The parameters of electrolytic dissociation of the cis and trans isomers of 4-cyclohexene-1,2-dicarboxylic acid in their dilute (0.0001-0.01M) solutions were determined with the aid of original accurate and empirical equations suggested by authors					

უცხოეთში

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Electrolytic Dissociation of 1,3- Cyclobutanedicarboxylic Acids. ECS Transactions	2013, v. 50, № 54, pp. 1-5	USA, Electrochemical Society	5
ანოტაცია					
The dissociation parameters for the dilute (0.0001-0.01M) solutions of cis and trans-1,3-cyclobutanedicarboxylic acids were determined with the aid of the original method for analysis the regularities of electrolytic dissociation of weak multibasic organic acids with the close values of the dissociation constants of separate steps (the effect of “overlapping” equilibria). The equations for determination the regions of predominance of various charged and uncharged forms of these acids were also described.					

2	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Regularities of Electrolytic Dissociation of Weak Dibasic and Tribasic Organic Wine Acids. Journal of Applied Solution Chemistry and Modeling	2013, v. 2, № 3, pp. 158-164	Canada, Lifescience Global	7
---	--	--	------------------------------	----------------------------------	---

სნოგდაცვის

The weak dibasic and tribasic organic acids in wine: tartaric, malic, citric and succinic acids are the important components having direct influence on various properties of wine. The regularities of electrolytic dissociation of these acids determine all their useful properties. With the aid of suggested by authors original method for analysis the complex equilibria of the processes of dissociation of weak multibasic organic acids the main dissociation parameters of tartaric, malic, citric and succinic acids in their dilute solutions: the values of usual and “partial” degrees of dissociation of all steps, the concentrations of all anions, hydrogen ions and undissociated acid molecules are determined. The concentration intervals of predominance of various charged and uncharged substances in dilute solutions of all above mentioned acids are also determined. The simple empirical equations for fast approximate calculation of the dissociation degrees and pH values are also suggested.

3	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Electrolytic Dissociation of 1,2-Cyclopentanedicarboxylic Acids. ECS Transactions	2013, v. 54, № 25, pp. 11-15	USA, Electrochemical Society	5
---	--	--	------------------------------	------------------------------------	---

სნოგდაცვის

The dissociation parameters for the dilute (0.0001-0.01M) solutions of cis and trans-1,2-cyclopentanedicarboxylic acids were calculated with the aid of the original accurate and empirical equations suggested by authors for cases of electrolytic dissociation of weak multibasic organic acids with the effect of “overlapping” equilibria. The equations for determination the regions of predominance of various charged and uncharged forms of these acids were also suggested.

4	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Electrolytic Dissociation of Thio Derivatives of Dicarboxylic Acids. In: “Advances in Chemistry Research. Volume 17”	2013, chapter 5, pp. 111-124	USA, Nova Science Publishers	14
---	-------------------------------------	---	------------------------------	------------------------------------	----

სნოგდაცვის

An analysis of the regularities of electrolytic dissociation of thiodiacetic, thiodipropionic and thiodibutyric acids, dithiodiacetic acid and its methylene derivatives was carried out with the aid of a method previously described by the authors. The values of the degrees of dissociation (usual and “partial”) for the both steps and the concentration of various ionized and non-ionized forms of these acids were determined. The simple empirical equations for the fast approximate calculation of the degrees of dissociation and pH values of the dilute solutions of these acids are also suggested.

სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Regularities of Electrolytic Dissociation of Squaric Acid.	25-27.03.2013. 18 th Meeting of the Portuguese Electrochemical Society. Porto, Portugal.
ანოტაცია			
The parameters of electrolytic dissociation of the squaric acid in their dilute (0.0001-0.01M) solutions were determined with the aid of original accurate and empirical equations suggested by authors.			
2	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia	The Regularities of Electrolytic Dissociation of Croconic Acid.	26-30.05.2013. Fourth Regional Symposium on Electrochemistry – South East Europe. Ljubljana, Slovenia.
ანოტაცია			
The parameters of electrolytic dissociation of the Croconic acid in their dilute (0.0001-0.01M) solutions were determined with the aid of original accurate and empirical equations suggested by authors.			
3	E. Kvaratskhelia R.Kvaratskhelia R. Kurtanidze	The Electrolytic Dissociation of 1,3- Cyclopentanedicarboxylic Acids.	27.10-01.11.2013. 224 th Meeting of the Electrochemical Society. San-Francisco, USA.
ანოტაცია			
The dissociation parameters for the dilute (0.0001-0.01M) solutions of cis and trans-1,3-cyclopentanedicarboxylic acids were determined with the aid of the original method for analysis the regularities of electrolytic dissociation of weak multibasic organic acids with the close values of the dissociation constants of separate steps (the effect of “overlapping” equilibria). The equations for determination the regions of predominance of various charged and uncharged forms of these acids were also described.			

ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
რ.აგლაძის არაორგანული ქიმიისა
და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი

არაორგანული ნაერთების ფიზიკა-ქიმიის
ლაბორატორია

მინდელის ქ. №11, 0186, თბილისი, საქართველო
ელ. ფოსტა: m.tsintsadze@gtu.ge

“გამტკიცებ”

ინსტიტუტის დირექტორი

_____ გ. ტატიშვილი

“ _____ “ _____ “ 2013წ.

ა ნ გ ა რ ი შ ი

**თემაზე: კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II)
შერეულიბანდიანი კოორდინაციული ნაერთების
სინთეზი და კვლევა.**

**თემის ხელმძღვანელი: პროფ. მაია ცინცაძე
კვლევაში ჩართული პერსონალი: მაზურა კერესელიძე,
ლალი სხირტლაძე, დიმიტრი ლოჩოშვილი, მანანა
აბაშიძე, სოფიო ჭიჭინაძე**

მეცნიერების დარგი: ქიმია და ქიმიური ტექნოლოგია

**სამეცნიერო მიმართულება: ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და
სამედიცინო კვლევებისათვის ახალი მეთოდების შემუშავება.**

თემის ხელმძღვანელი,
ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, რუსეთის საბუნებისმეტ-
ყველო აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი

მ.ცინცაძე

თბილისი
2013

რეფერატი

გვერდი 55, ცხრილი 13, ნახაზი 14

კოორდინაციული ნაერთები, ლიგანდები, ამინოპირიდინები, რენტგენოგრაფია, სპექტროსკოპია

სინტეზირებულია პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონთან, ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინთან და ორთო-ამინო-5-მეთილპირიდინთან კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II) ქლორიდების კოორდინაციული ნაერთები. ელემენტური ანალიზით დადგენილია მათი შედგენილობა, რენტგენოგრაფული მეთოდით დადგენილია მათი ინდივიდუალურობა, ხოლო შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების საფუძველზე მოწოდებულია მათი აღნაგობა.

შემსრულებლები

1. მაზურა კერესელიძე – ქ.მ.კ., უფრ. მეცნ თანამშრომელი.....თავი 3
2. ლალი სხირტლაძე – ქ.მ.კ., უფრ. მეცნ თანამშრომელი.....თავი 3
3. დიმიტრი ლოხოშვილი – ქ.მ.კ., უფრ. მეცნ თანამშრომელი.....თავი 1
4. მანანა აბაშიძე – ინჟინერითავი 3
5. სოფიო ჭიჭინაძე – ინჟინერითავი 3

შინაარსი

შესავალი 73

თავი 1. ორთო-ამინოპირიდინის მეთილწარმოებულების ლითონებთან კომპლექს-
წარმოქმნის უნარზე გამსხნელის გავლენის და პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის
იზონიკოტინოილჰიდრაზონის ელექტრონული სტრუქტურისა და კომპლექს-
წარმოქმნის უნარის შესწავლა ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური AM1 მე-
თოდით 74

1.1. ორთო-ამინოპირიდინის მეთილწარმოებულების ლითონებთან კომპლექს-
წარმოქმნის უნარზე გამსხნელის გავლენის კვანტურ-ქიმიური გამოკვლევა..... 74

1.2. პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის ელექ-
ტრონული სტრუქტურისა და კომპლექსწარმოქმნის უნარის კვანტურ-ქიმიური
კვლევა AM1 მეთოდით 75

თავი 2. გამოსავალი (საწყისი) ნივთიერებები და კვლევის მეთოდები..... 77

2.1. გამოსავალი (საწყისი) ნივთიერებების გასუფთავება, მომზადება სინთეზის-
თვის და ლიგანდების მიღება 77

2.2. ქიმიური (ელემენტური) ანალიზი..... 77

2.3. შთანთქმის იწ სპექტრები..... 77

2.4. რენტგენოგრაფიული კვლევა..... 77

2.5. კვანტურ-ქიმიური გამოთვლები..... 77

თავი 3. ექსპერიმენტული ნაწილი..... 78

3.1. კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II) შერეულილიგანდიანი კოორდი-
ნაციული ნაერთების მიღების საერთო მეთოდიკა..... 78

3.2. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკო-
ტინოილჰიდრაზონთან(L) და ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინთან(oAm4mpy)..... 78

3.3. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკო-
ტინოილჰიდრაზონთან(L) და ორთო-5-მეთილპირიდინთან(oAm-5mpy)..... 82

3.4. კობალტის(II), ნიკელის(II), მანგანუმის(II) შერეულილიგანდიანი კოორდინა-
ციული ნაერთების შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრები და აღნაგობა 85

3.4.1. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკო-
ტინოილჰიდრაზონთან(L) და ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინთან(oAm4mpy)..... 86

3.4.2. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკო-
ტინოილჰიდრაზონთან(L) და ორთო-ამინო-5-მეთილპირიდინთან(oAm-5Mpy)..... 91

დასკვნა..... 95

გამოყენებული ლიტერატურა..... 96

დანართი 99

შესავალი

წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს ი.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რაგლადის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტის არაორგანული ნაერთების ფიზიკა-ქიმიის ლაბორატორიის თანამშრომლების მიერ სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს ანგარიშს.

შრომაში მოცემულია კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II) შერეულ-ლიგანდებიანი კოორდინაციული ნაერთების სინთეზისა და მათი ფიზიკურქიმიური თვისებების კვლევის შედეგებს.

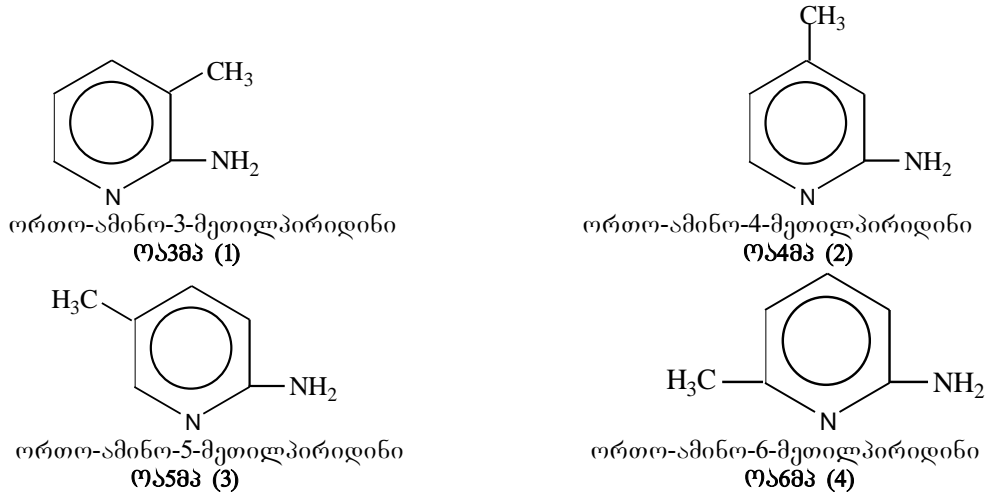
თაზი 1

ორთო-ამინოპირიდინის მეთილწარმოებულების ლითონებთან კომპლექსწარმოების უნარზე გამხსნელის გავლენის და პარაფორმითილამინო-პენსალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის ელექტრონული სტრუქტურისა და კომპლექსწარმოების უნარის შესწავლა ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური AM1 მეთოდით

გამოთვლები მიზნად ისახავდა მოლეკულების ელექტრონული შესაძლებლობების გამოვლენას, ლიგანდების გეომეტრიული და ელექტრონული აღნაგობისა და კომპლექსწარმოების უნარის დადგენას [1-21]

1.1. ორთო-ამინოპირიდინის მეთილწარმოებულების ლითონებთან კომპლექსწარმოების უნარზე გამხსნელის გავლენის კვანტურ-ქიმიური გამოკვლევა.

კვანტურ-ქიმიური ნახევრადემპირიული AM1 მეთოდით გამოთვლილია ორთო-ამინოპირიდინის 3-, 4-, 5-, 6 – მეთილწარმოებულების ენერგეტიკული, გეომეტრიული და სტრუქტურული მახასიათებლები. დადგენილია მათი ელექტრონული სტრუქტურა და ლიგანდთან კოორდინირების წესი.

ნახ.1. ორთო-ამინოპირიდინის მეთილწარმოებულების მოლეკულების სტრუქტურები

ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური მეთოდით (AM1) გამოთვლილია წარმოქმნის სითბო, დიპოლური მომენტი და ელექტრონების განაწილება ატომურ ორბიტალებზე [2]. გამოთვლის შედეგები მოცემულია ცხრილში A (იხ.დანართი) როგორც ამ ცხრილიდან ჩანს წარმოქმნის სითბოს სიდიდეები (ΔH) უფრო ნაკლებია გამხსნელებში, ვიდრე გაზურ მდგომარეობაში.

ყველაზე მდგრადი ნებისმიერ გამხსნელში არის ოა4მპ, რადგან მას მცირე წარმოქმნის სითბოს მნიშვნელობა აქვს. იგივე პირობებში დიპოლური მომენტის სიდიდეებისთვის გვაქვს შებრუნებული რიგი $4 > 3 > 5 > 6$ ე.ი. რაც უფრო მდგრადია ნაერთი, მით უფრო მეტია მისი დიპოლური მომენტი ნებისმიერ გამხსნელში. აქედან შეიძლება დასკვნის გაკეთება: მდგრადი მოლეკულების ინდუქციურული დიპოლის მნიშვნელობა უფრო დიდია. მაშასადამე, კოორდინაციული ნაერთის სინთეზისათვის მიზანშეწონილია გამოვიყენოთ ჰექსანი ან ქლოროფორმი.

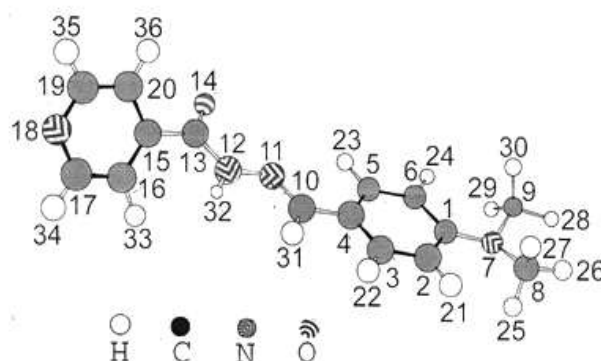
ოამპ-ების მოლეკულებში C – C და C – N ბმების სიგრძეები და ბმის რიგები, აგრეთვე სავალენტო კუთხეები ექვსწევრიან ჰეტეროციკლებში შესაბამისობაშია ლიტერატურულ მონაცემებთან (იხ. დანართი, ცხრ. B, C, D) [3].

ელექტრონების სიმკვრივის (ფორმალური დასახლების) და ეფექტური მუხტების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ელექტრონული სიმკვრივის მაღალი მნიშვნელობებით ხასიათდებიან N(1) და N(7) აზოტის ატომები. ეს სურათი ერთნაირია ნებისმიერ გამხსნელში ამა თუ იმ მოლეკულისათვის (ცხრ. A). N(1) აზოტის ატომებისთვის ელექტრონული სიმკვრივე არის 5,35-დან 5,39-ის ჩათვლით ფარგლებში, ეფექტური მუხტი წყალში – 0,351- -0,390-ის ფარგლებში. დიმეთილსულფოქსიდი – 0,347 - -0,389, მეთანოლი -0,347- -0,389, ეთანოლი -0,346- -0,390, აცეტონი -0,345 - -390, ქლოროფორმი -0,338 - -0,394, ჰექსანი – 0,327 - -0,395 – ის ჩათვლით ფარგლებში. ამ ატომებს უნდა გამოემყლავნებინა მკვეთრად გამოხატული ელექტროდონორული თვისებები. როგორც ცხრ. A-დან ჩანს, ელექტრონული წყვილი მოთავსებულია $2p_z$ ორბიტალზე, რომელსაც შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს π -ბმის, და არა σ - ბმის წარმოქმნაში მეტალთან – კომპლექსწარმოქმნელებთან. მაშასადამე აზოტის N(7) ატომისთვის π ტიპის გაუყოფელი ელექტრონული წყვილის არსებობა გამორიცხავს მეტალ - აზოტის N(7) σ - ბმის წარმოქმნას.

ჰეტეროციკლის აზოტის N(1) ატომს აქვს σ - ტიპის გაუყოფელი ელექტრონები. უფრო სწორად მას აქვს sp^2 ტიპის ჰიბრიდული ატომური ორბიტალის s – შემადგენლით, 1,713-1,715 (ქლოროფორმი), 1,714-1,716 (ჰექსანი), 1,710–1,713 (დანარჩენი გამხსნელები) დასახლებით (ცხრ. A) ეს გარემოება განაპირობებს ჰეტეროციკლის აზოტის N(1) ფუძურ თვისებას, ე.ი. მის თვისებას წარმოქმნას მეტალთან დონორულ-აქცეპტორული ბმა.

1.2. პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის ელექტრონული სტრუქტურისა და კომპლექსწარმოქმნის უნარის კვანტურ-ქიმიური კვლევა AM1 მეთოდით

გამოთვლები შესრულებულია ნახევრადემპირიული კვანტურ-ქიმიური AM1 მეთოდით [22]. გამოთვლილია ბმის სიგრძე, ვალენტური კუთხეები, ეფექტური მუხტები ატომებზე და ელექტრონების დასახლება ატომურ ორბიტალებზე, ელექტრონული სიმკვრივეები (იხ. დანართი, ცხრ. E).

ნახ.2. პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონი (L)

ბმის სიგრძეების გამოთვლილი მონაცემების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ატომთშორის მანძილთა მნიშვნელობები C - C და C - N 1,394-1,462 და 1,304-1,411 – ის ფარგლებშია, რაც თანხვედრაშია ამ ბმების სიგრძეების სტანდარტულ მნიშვნელობებთან (იხ. დანართი, ცხრ. F). ვალენტური კუთხეები (იხ. დანართი,

ცხრ.G) C – C – C ბენზოლის ბირთვში დაახლოებით 118 -122° ფარგლებშია, რაც ნახშირბადის ატომების sp^2 -ჰიბრიდულ მდგომარეობაზე მიუთითებს.

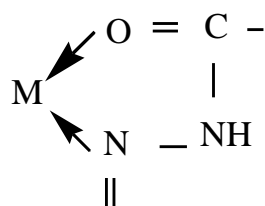
კუთხეების C1—C2—N7, C1—N7—C8, C1—N7—C9, C4—C10—N11 და C10—N11—N12, N11—N12—C13, N12—C13—O14, C16—C17—C18, C17—N18—C19 მნიშვნელობები კი 118 -124°-ის ფარგლებშია და ასევე ნახშირბადის C(10), C(13) ატომები, აზოტის N(11), N(12) ატომები იმავე ჰიბრიდულ მდგომარეობას შეესაბამება [23, 24].

L-ის წარმოქმნის სითბო გამოთვლების მიხედვით გაზში შეადგენს 333,7 კჯ-ს. გაზთან შედარებით თანდათან მცირდება წარმოქმნის სითბო სხვადასხვა გამხსნელებში და მერყეობს 224,0-დან 299,0-მდე. შესაბამისად დიპოლური მომენტი იცვლება – გაზში შეადგენს 4,26, წყალში 8,10-ს, შემდეგ მცირდება და ჰექსანში შეადგენს 5,16-ს. წარმოქმნის სითბოს ყველაზე მცირე მნიშვნელობა წყალშია, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ ეს მოლეკულა ყველაზე მდგრადია ამ გამხსნელში. ელექტრონული სიმკვრივე მერყეობს 5,113-დან 6,492-ის ჩათვლით ფარგლებში.

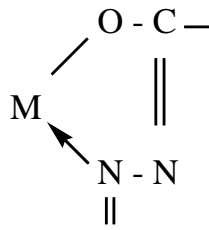
ელექტრონული სიმკვრივისა და ეფექტური მუხტების სიდიდეთა ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ელექტრონული სიმკვრივის დიდი მნიშვნელობა ახასიათებს O(14) ატომს – 6,492, ე.წ. n-ელექტრონები ჟანგბადის არაჰიბრიდულ sp -ორბიტალზეა, ხოლო ელექტრონთა თავისუფალი წყვილი sp -ჰიბრიდულ ორბიტალზეა და მკვეთრად გამოხატული s- ბუნების გამო ძლიერ არის შეკავებული ამ ორბიტალით (დასახლება 1,914), ვიდრე თავისუფალი წყვილი ელექტრონებისა, რომლებიც მოთავსებულია ჰიბრიდულ p-ორბიტალზე (დასახლება 1,234). ამრიგად, O(14) მონაწილეობს მეტალებთან კოორდინაციული ბმის წარმოქმნაში. N(12) აზოტის ატომზე უარყოფითი ეფექტური მუხტია $q=-0.289$, ხოლო ელექტრონული სიმკვრივე 5,289-ის ტოლია. ამ მონაცემების მიხედვით N(12)-ს თითქოს უნდა ჰქონდეს მკვეთრად გამოხატული დონორული თვისებები, მაგრამ როგორც ცხრილის მონაცემები გვიჩვენებს, ელექტრონული წყვილი განლაგებულია $2p_z$ -ორბიტალზე, რომელსაც შეუძლია მონაწილეობის მიღება π -ბმების და არა σ -ბმების წარმოქმნაში მეტალების კომპლექსწარმოქმნელობით.

N(11) აზოტის ატომის ჰიბრიდიზაციის ტიპია sp^2 ხოლო გაუზიარებელი ელექტრონული წყვილი σ - ტიპისაა, დასახლება σ -მდგენელით, 1,727 (იხ. დანართი, ცხრ.E). აღნიშნული განაპირობებს M—N(11) კოორდინაციული σ -ბმის წარმოქმნას.

ამრიგად, მეტალებთან კოორდინაციული ბმის წარმოქმნაში მონაწილეობას იღებს კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადის O(14) ატომი და ჰიდრაზიდის ჯგუფის აზოტის N(11) ატომი, რის შედეგადაც წარმოიქმნება ხუთწევრიანი ლითონოციკლი:

წყალბადის H(32) ატომი მაღალი ელექტრონული დეფიციტით ხასიათდება ($q=+0,211$), ეს კი მიუთითებს N(12) — H(32) ბმის იონურობაზე და H(32) წყალბადის ატომის მჟავიანობის გაზრდაზე. აღნიშნული განაპირობებს H(32) ატომის ჩანაცვლებას მეტალის ატომით და ხუთწევრიანი ლითონოციკლის წარმოქმნას:

თაზო 2
ბაგოსავალი (საწყისი) ნივთიერებები და კვლევის მეთოდები

2.1. გამოსავალი (საწყისი) ნივთიერებების გასუფთავება, მომზადება სინთეზისთვის და ლიგანდების მიღება

გამოსავალ ნივთიერებებად გამოყენებულ იქნა კობალტ(II) -ის, ნიკელ(II)-ის, მანგანუმის(II) ქლორიდები, რომლებიც შეესაბამებოდა მარკას “ყ.ა.ა” აგრეთვე პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონი, პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდი და ორთო-ამინო-4 მეთილპირიდინი. ნივთიერებებს გასუფთავებით გადაკრისტალებით. გამხსნელებად გამოყენებული გვქონდა ეთანოლი, მეთანოლი, დიმეთილფორამიდი, დიმეთილსულფოქსიდი, აცეტონი, ბენზოლი, რომლებსაც წინასწარ გასუფთავებით მეთოდით, რომელიც აღწერილია [27, 28].

2.2. ქიმიური (ელემენტური) ანალიზი

მიღებული ნაერთების ელემენტური შედგენილობის დასადგენად ლითონების შემცველობის განსაზღვრა ხდებოდა ტრილონომეტრული მეთოდით [29-30].

აზოტის, ნახშირბადის და წყალბადის შემცველობას ვსაზღვრავდით “C ,H, N” ანალიზატორით (ჩეხური წარმოების) [31]. ლობის ტემპერატურა ისაზღვრებოდა დახურულ კაპილარებში.

2.3. შთანთქმის იწ სპექტრები

სინთეზირებული ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრები ჩაწერილია FTIR ფურიე გარდაქმნის იწ სპექტრომეტრით „THERMO NICOLET”, AVATAR 370 (დიაპაზონი 400 – 4000 სმ⁻¹, გაზომვის სიზუსტე 0,5 სმ⁻¹). ჩვეულებრივ გამოიყენებოდა ნიმუშის ვაზელინის ზეთში გასრესვის მეთოდიკა. ვაზელინის ზეთის შთანთქმა შეძლებისდაგვარად კომპენსირდებოდა. სპექტრების ჩაწერა ხდებოდა 400 – 4000 სმ⁻¹ უბანში.

2.4. რენტგენოგრაფიული კვლევა

რენტგენოგრამები მიღებულია დიფრაქტომეტრზე DPOH-3. დამუშავებულია [32] მიხედვით.

2.5. კვანტურ-ქიმიური გამოთვლები

კვანტურ-ქიმიური გამოთვლები L და ამინოპირიდინის მეთილნაწარმების მოლეკულებისთვის მოლეკულებისათვის ჩატარებულია ნახევრადემპირიული AM1 მეთოდით, რომელიც დაფუძნებულია ორატომიანი დიფერენციალური გადაფარვის უარყოფაზე და მოლეკულის გეომეტრიის ოპტიმიზაციის გამოთვლის საშუალებას იძლევა.

თაზი 3 ექსპერიმენტული ნაწილი

3.1. კობალტის(II), ნიკელის(II) და მანგანუმის(II) შერეულიგანდიანი კოორდინაციული ნაერთების მიღების საერთო მეთოდობა

კობალტ(II)-ის, ნიკელ(II)-ის, და მანგანუმის(II) კოორდინაციული ნაერთები სინთეზირებული იქნა ორი მეთოდით. პირველი მეთოდით კომპლექსნაერთების სინთეზისას ვიღებდით მარილს, ჰიდრაზონს და ამინოპირიდინს თანაფარდობით M:L :oAm4mpy=1:1:2. მარილის ცხელ ეთანოლხსნარს ვამატებდით ლიგანდების ეთანოლხსნარებს მორევით. ნალექის წარმოქმნა შეიმჩნეოდა შერევისთანავე. მიღებულ ნალექს ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ჯერ ექსიკატორში, შემდეგ კი თერმოსტატში 70–80° ტემპრატურაზე. გამოსავალ ნივთიერებებს, ამინოპირიდინებს, ჰიდრაზონებს და მარილებს ვასუფთავებდით წინასწარ გადაკრისტალებით ეთანოლიდან.

მეორე მეთოდით ვიღებდით მარილს, პირიდინკარბონმჟავას ჰიდრაზიდს, პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდს და ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინს თანაფარდობებით 1:1:1:2. ამ ნაერთების ცხელი ეთანოლხსნარების შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. მიღებულ ნალექს ვფილტრავდით და ვაშრობდით ვაკუუმ – ექსიკატორში [33].

3.2. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტი-ნოილჰიდრაზონთან(L) და ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინთან(oAm4mpy)

CoCl₂(oAm4mpy)₂L(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მუდმივი მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს (კომპონენტთა თანაფარდობაა 1:1:2). შემდგომ ამინოპირიდინის და ჰიდრაზონის ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა მიღებულ ნარევს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70–80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია მოწითალო –ყავისფერი შეფერილობის ფხვნილი, რომელიც კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; გაცხელებით – წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

NiCl₂(oAm4mpy)₂ L(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მუდმივი მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს (კომპონენტთა თანაფარდობაა 1:1:2). ამინოპირიდინს და ჰიდრაზონს ვხსნიდით ეთანოლში (10 მლ) და მიღებულ ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს. ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა ნარევეს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). ხსნარების შერევისთანავე გამოიყოფოდა ნალექი. სარეაქციო ნარევეს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია ყვითელი ფერის ფხვნილი, რომელიც კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; გაცხელებით – წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

MnCl₂(oAm4mpy)₂ L(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მუდმივი მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს (კომპონენტთა თანაფარდობაა 1:1:2). ამინოპირიდინის და ჰიდრაზონის ცხელ ეთანოლხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს. ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა ნარევეს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). ხსნარების შერევისთანავე გამოიყოფოდა ნალექი. სარეაქციო ნარევეს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია ყვითელი ფერის ფხვნილი, რომელიც კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; გაცხელებით – წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

Co(NO₃)₂L(oAm4mpy)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის 0,001 მოლს გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 15 მლ ეთანოლში. პარალელურად ~5 მლ ეთანოლში ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 0,002 მოლ ამინოპირიდინს. მიღებულ ხსნარებს ვურევდით და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. მარილის 0,001 მოლს ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში გაცხელებით და ხსნარს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით ლიგანდთა ხსნარების ნარევეს. შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე და თან გამუდმებით ვურევდით. სარეაქციო ნარევეს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით, ვფილტრავდით, ვრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ჯერ ვაკუუმ-ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია მომწვანო-მოყვითალო ფერის წვრილკრისტალური ფხვნილი. გაცხელებით იხსნება წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში და დიმეთილსულფოქსიდში.

Ni(NO₃)₂L(oAm4mpy)₂(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის 0,001 მოლს გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 15 მლ ეთანოლში. პარალელურად ~5 მლ ეთანოლში ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 0,002 მოლ ამინოპირიდინს. მიღებულ ხსნარებს ვურევდით და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. მარილის 0,001 მოლს ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში გაცხელებით და ხსნარს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით ლიგანდთა ხსნარების ნარევს. შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე და თან გამუდმებით ვურევდით. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით, ვფილტრავდით, ვრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ჯერ ვაკუუმ-ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია მუქი ყვითელი ფერის წვრილკრისტალური ფხვნილი. გაცხელებით იხსნება წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში და დიმეთილსულფოქსიდში.

NiSO₄L(oAm4mpy)₂(H₂O)

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მუდმივი მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს (კომპონენტთა თანაფარდობაა 1:1:2). შემდგომ ამინოპირიდინის და ჰიდრაზონის ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა მიღებულ ნარევს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია მომწვანო-ყვითელი შეფერილობის ფხვნილი, რომელიც კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

MnSO₄L(oAm4mpy)₂(H₂O)

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის 0,001 მოლს გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 15 მლ ეთანოლში. პარალელურად ~5 მლ ეთანოლში ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 0,002 მოლ ამინოპირიდინს. მიღებულ ხსნარებს ვურევდით და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. მარილის 0,001 მოლს ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში გაცხელებით და მიღებულ ხსნარს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით ლიგანდთა ხსნარების ნარევს. შერევისთანავე შეიმჩნეოდა მუქი ფერის ნალექის გამოყოფა. სარეაქციო ნარევს კვლავ ვაცხელებდით წყლის აბაზანაზე, თან გამუდმებით ვურევდით. შემდეგ ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით, ვფილტრავდით, ვრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ჯერ ვაკუუმ-ექსიკატორში, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80°C ტემპერატურაზე. მიღებულია ღია ჩალისფერი წვრილკრისტალური ფხვნილი. გაცხელებით იხსნება წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში, ბენზოლში.

ელემენტური ანალიზის შედეგები მოცემულია ცხრილში 1.

ცხრილი 1. L-თან და oAm4mpy-თან სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების ელემენტური ანალიზის შედეგები

#	ნაერთი	ნაპოვნია, %					გამოთვლილი, %					ფერი	ტლ. °C
		M	C	N	H	Cl	M	C	N	H	Cl		
1	CoCl ₂ L(oAm4mpy) ₂ (H ₂ O) ₂	9,06	49,83	17,22	4,98	10,90	9,01	49,75	17,18	5,01	10,86	მოწით. ყავისფერი	199
2	NiCl ₂ L(oAm4mpy) ₂ (H ₂ O) ₂	9,02	49,85	17,23	4,97	10,90	8,99	49,79	17,19	4,95	10,85	ყვითელი	195
3	MnCl ₂ L(oAm4mpy) ₂ (H ₂ O) ₂	8,50	50,14	17,33	5,00	10,96	8,46	50,11	17,28	4,98	10,97	ყვითელი	188
4	Co(NO ₃) ₂ L(oAm4mpy) ₂	8,90	50,00	18,81	5,00	-	8,74	49,85	18,69	4,94	-	მომწვანო- მოყვითალო	201
5	Ni(NO ₃) ₂ L(oAm4mpy) ₂ (H ₂ O) ₂	8,57	47,61	17,86	6,48	-	8,26	47,34	17,75	6,40	-	მუქი ყვითელი	195
6	NiSO ₄ L(oAm4mpy) ₂ (H ₂ O)	8,91	50,78	14,82	6,61	-	8,83	50,61	14,76	6,54	-	მომწვანო- ყვითელი	198
7	MnSO ₄ L(oAm-4mpy) ₂ (H ₂ O)	8,51	50,98	14,91	5,16	-	8,32	50,89	14,84	5,05	-	ღია ჩალისფერი	192

3.3. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონთან(L) და ორთო-5-მეთილპირიდინთან(oAm-5mpy)

CoCl₂(oAm5mpy)₂L(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს შემდგომ ამინოპირიდინის და ჰიდრაზონის ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა მიღებულ ნარევს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80° ტემპერატურაზე. მიღებულია მოწითალო შეფერილობის ფხვნილი, რომელიც გაცხელებით იხსნება წყალში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

NiCl₂(oAm5mpy)₂L(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მუდმივი მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს (კომპონენტთა თანაფარდობაა 1:1:2). ამინოპირიდინს და ჰიდრაზონს ვხსნიდით ეთანოლში (10 მლ) და მიღებულ ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს. ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა ნარევს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს. ხსნარების შერევისთანავე გამოიყოფოდა ნალექი. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80° ტემპერატურაზე. მიღებულია მოყვითალო-მომწვანო ფერის ფხვნილი, რომელიც გაცხელებით იხსნება წყალში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

Co(NO₃)₂L(oAm5mpy)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის 0,001 მოლს გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 15 მლ ეთანოლში. პარალელურად ~5 მლ ეთანოლში ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით 0,002 მოლ ამინოპირიდინს. მიღებულ ხსნარებს ვურევდით და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. მარილის 0,001 მოლს ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში გაცხელებით და ხსნარს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით ლიგანდთა ხსნარების ნარევს. შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე და თან გამუდმებით ვურევდით. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით, ვფილტრავდით, ვრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ჯერ ვაკუუმ-ექსიკატორში CaCl₂-ზე,

შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80° ტემპერატურაზე. მიღებულია მოყვითალო მწვანე ფერის წვრილკრისტალური ფხვნილი. გაცხელებით იხსნება წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში და დიმეთილსულფოქსიდში.

Ni(NO₃)₂L(oAm5mpy)₂(H₂O)₂

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს შემდგომ ამინოპირიდინის და ჰიდრაზონის ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა მიღებულ ნარევს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80° ტემპერატურაზე. მიღებულია მომწვანო-ყვითელი შეფერილობის ფხვნილი, რომელიც გაცხელებით იხსნება წყალში; კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში.

CoSO₄L(oAm5mpy)₂(H₂O)

პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის (L) 0,001 მოლს გაცხელებით და მუდმივი მორევით ვხსნიდით ~10 მლ ეთანოლში. ასევე გაცხელებით და მორევით ვხსნიდით ~5-5 მლ ეთანოლში მარილის 0,001 მოლს და ამინოპირიდინის 0,002 მოლს (კომპონენტთა თანაფარდობაა 1:1:2). შემდგომ ამინოპირიდინის და ჰიდრაზონის ცხელ ხსნარებს ვურევდით ერთმანეთს და ვაგრძელებდით გაცხელებას წყლის აბაზანაზე. ლიგანდთა მიღებულ ნარევს წვეთ-წვეთობით ვამატებდით მარილის ცხელ ხსნარს (ხსნარები ერთნაირი ტემპერატურის იყო). შერევისთანავე შეიმჩნეოდა ნალექის გამოყოფა. სარეაქციო ნარევს ვაყოვნებდით რამოდენიმე დღით. შემდეგ ვფილტრავდით, ჩავრეცხდით ცივი ეთანოლით და ვაშრობდით ექსიკატორში CaCl₂-ზე, შემდეგ კი თერმოსტატში 70-80° ტემპერატურაზე. მიღებულია ყავისფერი შეფერილობის ფხვნილი, რომელიც კარგად იხსნება დიმეთილფორმამიდში, დიმეთილსულფოქსიდში; გაცხელებით – წყალში; არ იხსნება ეთანოლში, მეთანოლში, ბენზოლში. ელემენტური ანალიზის შედეგები მოცემულია ცხრილში 2.

ცხრილი 2. L-თან და oAm5mpy-თან სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების ელემენტური ანალიზის შედეგები

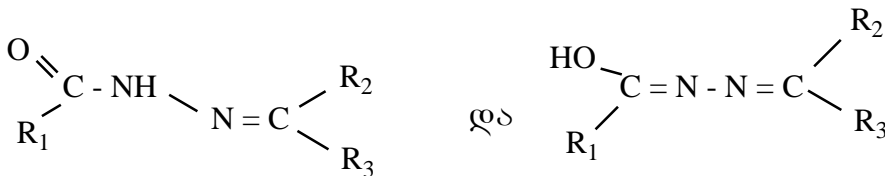
#	ნაერთი	ნაპოვნია, %					გამოთვლილი, %					ფერი	ტლ.
		M	C	N	H	Cl	M	C	N	H	Cl		
1	$\text{CoCl}_2\text{L}(\text{oAm5mpy})_2(\text{H}_2\text{O})_2$	9,08	49,81	17,22	5,06	10,91	9,01	49,75	17,18	5,01	10,86	მოწითალო	201
2	$\text{NiCl}_2\text{L}(\text{oAm5mpy})_2(\text{H}_2\text{O})_2$	9,01	49,83	17,24	5,00	10,91	8,99	49,79	17,19	4,95	10,85	მომწვანო-ყვითელი	198
3	$\text{Co}(\text{NO}_3)_2\text{L}(\text{oAm5mpy})_2$	8,80	49,91	18,75	5,00	-	8,74	49,85	18,69	4,94	-	მოყვითალო-მწვანე	189
4	$\text{Ni}(\text{NO}_3)_2\text{L}(\text{oAm5mpy})_2(\text{H}_2\text{O})_2$	8,31	47,38	17,80	6,65	-	8,26	47,34	17,75	6,40	-	მუქი ყვითელი	204
5	$\text{CoSO}_4\text{L}(\text{oAm5mpy})_2(\text{H}_2\text{O})$	8,80	51,10	14,85	6,45	-	8,86	51,05	14,75	6,23	-	ყავისფერი	203

3.4. კობალტის(II), ნიკელის(II), მანგანუმის(II) შერეულიგანდიანი კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრები და აღნაგობა

ჰიდრაზონების, მეთილპირიდინების, აციდოლიგანდების და წყლის მოლეკულების ლითონთან კოორდინირების წესის დადგენის მიზნით შევისწავლეთ სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრები. სპექტრების ჩაწერა ხდებოდა 400-4000 სმ⁻¹ უბანში. ჩვეულებრივ გამოიყენებოდა ნიმუშის ვაზელინის ზეთში მოსრესვის მეთოდიკა. ვაზელინის ზეთის შთანთქმა შეძლებისდაგვარად კომპენსირდებოდა.

შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების გაშიფრვისას ნაპოვნი ძირითადი რხევის სიხშირეების მიკუთვნება კოორდინირებული ჰიდრაზონების შემთხვევაში შეიძლებოდა გაგვეკეთებინა ნორმალური რხევის სიხშირეების იმ თეორიული მონაცემების ანალიზის მიხედვით, რომლებიც მიღებულია კოორდინირებული აცეტილჰიდრაზიდის და ზოგიერთი სხვა ჰიდრაზიდისთვის. თუმცა, ჰიდრაზონების მოლეკულაში პირიდინის ბირთვის და -CO, -NH=N=CH-, -N(CH₃)₂ ჯგუფების არსებობა, რომლებიც ზოლებით მდიდარ სპექტრს იძლევიან, ასეთი მიკუთვნების განხორციელებას აძნელებს. თუ გავითვალისწინებთ იმ მონაცემებს, რომლებიც მიღებულია პირიდინისთვის, მონაცემებს კოორდინირებული და არაკოორდინირებული ჰიდრაზონებისთვის, ასევე სპექტრული მონაცემების შედარების შედეგებს (კოორდინირებული და არაკოორდინირებული ჰიდრაზონებისთვის), შესაძლებელია ვიმსჯელოთ რხევითი სიხშირეების მიახლოებითი, სავარაუდო მიკუთვნების შესახებ [34].

როგორც ცნობილია, ჰიდრაზონები, კოორდინაციული ქიმიის თვალსაზრისით საინტერესოა, როგორც ამბიდენტური ლიგანდური სისტემები, რომლებიც შეიძლება იყოს პროტოტროპული ტაუტომერების სახით

ეს განაპირობებს კომპლექსებში მათ კოორდინირებას ან ნეიტრალური კეტოფორმით (I), ან დეპროტონირებული ენოლური ფორმით (II). კეტოჰიდრაზონული ფორმა რეალიზდება, როგორც წესი, მოლეკულური ტიპის კომპლექსებში, რომლებშიც ლიგანდები, შთანთქმის იწ სპექტრების მონაცემების მიხედვით, კოორდინირებული არიან ცენტრალურ ატომთან აზომეთინური ჯგუფის აზოტით და კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადით [35-36].

ლიტერატურაში მოლეკულური ტიპის კომპლექსები ნაკლებადაა განხილული. ეს, როგორც ჩანს, დაკავშირებულია მთელ რიგ ექსპერიმენტალურ სიძნელებთან. კერძოდ კი, ჰიდრაზონები, როგორც წესი, ცუდად იხსნებიან ინერტულ და მცირედპოლარულ გამხსნელებში, რომელთა გარემოშიც ჩვეულებრივ ხდება მოლეკულური კომპლექსნაერთების სინთეზი.

როგორც ინფრაწითელი სპექტრების ზოგადი ანალიზი გვიჩვენებს, არაკოორდინირებული ჰიდრაზონებისთვის და კოორდინაციული ნაერთებისთვის

ძირითადი ცვლილებები კომპლექსწარმოქმნისას ხდება 1500-1700 cm^{-1} უბანში, სადაც მონახულია „ამიდ-I“ შესაბამისი რხევის სიხშირეები (უპირატესად $\nu(\text{CO})$ C-N ბმის შთანთქმის მცირე მონაწილეობით) და “ ამიდ-II“, რომელიც წარმოადგენს OCN ფრაგმენტის სავალენტო რხევის სიხშირეების და NH-ჯგუფების დეფორმაციული რხევების კომბინაციას. დაახლოებით 1290 cm^{-1} თავს იჩენს “ ამიდ-III“, რომელიც განპირობებულია OCN და NH სინფაზური რხევებით. 1620-1640 cm^{-1} -ს ფარგლებში არაკოორდინირებული, თავისუფალი ლიგანდებისთვის მონახულია ინტენსიური შთანთქმის უბანი, რომელიც შეიძლება მივაკუთვნოთ აზომეთინის ჯგუფის სავალენტო რხევის სიხშირეებს $\text{C}=\text{N}$., ხოლო 1600 cm^{-1} -ის ფარგლებში შთანთქმის ზოლები, რომლებიც განპირობებულია არომატული ბირთვის რხევებით. პირიდინკარბონმჟავათა ჰიდრაზიდების ჰიდრაზონებში გარდა ამისა, გვხვდება კიდევ უბანი, რომელიც შეესაბამება პირდინის ციკლის რხევას.

როგორც ორთო-ამინოპირიდინის და მისი მეთილნაწარმების შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების კვლევა გვიჩვენებს, კერძოდ, $\nu(\text{NH}_2)$ რხევის სიხშირეების ანალიზი, არაკოორდინირებული (თავისუფალი) მოლეკულებისთვის დაახლოებით 3030-3490 cm^{-1} უბანში მდებარეობს. რაც შეეხება ჰეტეროციკლისთვის დამახასიათებელ რხევით სიხშირეებს, ისინი მდებარეობენ 800-865, 1000-1080, 1180-1240 cm^{-1} უბნებში. ორთოამინოპირიდინს და მის მეთილწარმოებულებს სამი ტიპის კოორდინაციული ბმის წარმოქმნის უნარი აქვთ. კერძოდ, ლითონთან კოორდინაციული ბმის წარმოქმნა ამ მოლეკულების მიერ შესაძლებელია ჰეტეროციკლის აზოტის ატომის საშუალებით, ან ამინოჯგუფის აზოტის ატომით. რაც შეეხება მესამე ტიპის კოორდინაციას, ამ შემთხვევაში შესაძლებელია ხიდების წარმოქმნა აზოტის ზემოთაღნიშნული ატომებით [37].

ასე, რომ ჰიდრაზონებთან და ამინოპირიდინის მეთილნაწარმებთან ლითონების კოორდინაციული ნაერთებისთვის შეიძლება ვივარაუდოთ სხვადასხვა სტრუქტურა.

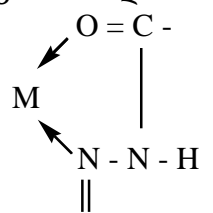
3.4.1. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეტილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინო-ილპიდრაზონთან(L) და ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინთან(oAm4mpy)

თავისუფალი ლიგანდების და კოორდინაციული ნაერთების ინფრაწითელი სპექტრების გაშიფრვის შედეგები მოცემულია ცხრილებში 3 და 4. ხოლო სპექტრები მოცემულია დანართზე, ნახ. 1-9.

კოორდინაციული ნაერთების იწ სპექტრებში შეინიშნება ჰიდრაზონების, მეთილპირიდინის და წყლის მოლეკულებისთვის დამახასიათებელი ყველა რხევითი სიხშირე. როგორც ლიტერატურიდანაა ცნობილი, $\nu(\text{CO})$ არაკოორდინირებული ჰიდრაზონის სპექტრში 1687 cm^{-1} ფარგლებშია (იხ. დანართი, ნახ. A). თუ განვიხილავთ კომპლექსური ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებს, აღნიშნული რხევის სიხშირეები მდებარეობს “ 1650-1666 cm^{-1} ფარგლებში, ე.ი. გადანაცვლებულია 20-40 cm^{-1} -ით მაღალსიხშირულ უბანში. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ კოორდინაციული ნაერთების იწ სპექტრებში „ამიდ – I“ რხევის სიხშირე შემცირებულია. ამ მონაცემების საფუძველზე შეიძლება გავაკეთოთ ორი დასკვნა: 1) ჰიდრაზონის მოლეკულები კომპლექსურ ნაერთებში

კეტონური ფორმითაა წარმოდგენილი; 2) ჰიდრაზონის მოლეკულები ლითონებთან კოორდინაციულ ბმას წარმოქმნიან კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადის ატომით.

კოორდინაციული ნაერთების სპექტრებში „ამიდ – II“-ის შესაბამისი რხევის სიხშირე მდებარეობს 1520 და 1530 სმ^{-1} ფარგლებში, ხოლო „ამიდ – III“-ის 1268 – 1270 სმ^{-1} -ის ფარგლებში. აზომეთინის $\nu(\text{CN})$ რხევის სიხშირეები კოორდინაციული ნაერთების სპექტრებში არაკოორდინირებულ ლიგანდთან შედარებით ($\nu(\text{CN})$ 1604 სმ^{-1}) გადანაცვლებულია მაღალსიხშირულ უბანში, რაც მიუთითებს, რომ აღნიშნული ლიგანდი ლითონთან აზომეთინური ჯგუფის აზოტის ატომით კოორდინირებს და რეალიზდება $\text{M} \leftarrow \text{N} = \text{C}$ ბმა. ზემოთთქმულიდან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ სინთეზირებულ ნაერთებში ჰიდრაზონის მოლეკულები კოორდინირებული არიან ცენტრალურ ატომებთან კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადის და აზომეთინური ჯგუფის აზოტის ატომებით. შესაბამისად, წარმოიქმნება ხუთწევრიანი ლითონოციკლები:

სადაც ჰიდრაზონი კეტონური ფორმითაა წარმოდგენილი.

რაც შეეხება ჰეტეროციკლის აზოტის ატომს, იწ სპექტრების მონაცემების მიხედვით ჰიდრაზონების მოლეკულების აღნიშნული ატომები ლითონ-კომპლექსწამომქმნელთან კოორდინაციულ ბმას არ წარმოქმნიან.

ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინის, როგორც ორგანული ლიგანდის პოტენციური შესაძლებლობები რეალიზდება კოორდინაციის სამი ტიპით: ჰეტეროციკლის აზოტის ატომით, ამინოჯგუფის აზოტის ატომით და ხიდის წარმოქმნით ამ ორი ატომის საშუალებით. ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინის თავისუფალი მოლეკულისთვის ჰეტეროციკლის რხევის სიხშირეები მონახულია 800-865, 1000-1080, 1180-11240, 1560-1600 სმ^{-1} ფარგლებში [37]. ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინის კოორდინირების წესის დადგენის მიზნით თუ განვიხილავთ კომპლექსნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებს, ნაერთში $\text{MnCl}_2 \cdot (\text{oAm}_4\text{mpy})_2$ ვკეტ. რხევის სიხშირეები გამოვლენილია 1619 და 1604 სმ^{-1} ფარგლებში. ეს, ცხადია, მიუთითებს ლითონთან ამინოპირიდინის მოლეკულების ჰეტეროციკლის აზოტის ატომით კოორდინირებაზე.

რაც შეეხება დანარჩენ ნაერთებს (იხ. ცხრ.6), შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების მონაცემების მიხედვით ვკეტ. რხევის სიხშირეები გამოვლენილია 1589,14 სმ^{-1} ახლოს. აღნიშნული სიხშირეები არაკოორდინირებულ ამინოპირიდინის მოლეკულის რხევის სიხშირეებთან შედარებით დიდ ცვლილებას არ განიცდიან, მაგრამ განსხვავება მათ შორის არის შთანთქმის ზოლის ინტენსივობაში.

$\nu(\text{NH}_2)$ თავისუფალი ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინის მოლეკულებისთვის 3030-3470 სმ^{-1} ფარგლებშია [37], ხოლო კოორდინაციული ნაერთების იწ სპექტრებში მონახულია ~3025-3490 სმ^{-1} ფარგლებში. ეს ცვლილება გვიჩვენებს, რომ აღნიშნული რხევის სიხშირეები მცირდება, რაც იმ გარემოებაზე მიუთითებს, რომ ლიგანდის

მოლეკულების კოორდინაცია მეტალის ატომებთან ამინოჯგუფის აზოტის ატომით გამორიცხულია.

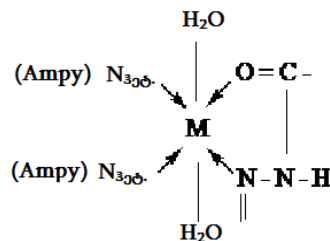
გარდა ამისა, როგორც კვანტურ-ქიმიური გათვლების შედეგები გვიჩვენებს, ორთომინოპირიდინის მოლეკულაში ჰეტეროციკლის აზოტის ატომის 2s ორბიტალების ელექტრონებით დასახლება ამინოჯგუფის აზოტის ატომის 2s ორბიტალების ელექტრონებით დასახლებასთან შედარებით გაცილებით მაღალია, რაც ჰეტეროციკლის მაღალ დონორულ თვისებებზე მიუთითებს. ამას ემატება აგრეთვე ის მდგომარეობა, რომ NH₂ ჯგუფის აზოტის ატომის ელექტრონები ლოკალიზებულია 2pz ორბიტალებზე, რაც გამორიცხავს σ-ბმის წარმოქმნას ლითონებთან.

სინთეზირებულ კომპლექსებში 3310-3500 სმ⁻¹ უბანში არის ზოლები, რომელიც მიეკუთვნება კოორდინირებულ წყლის მოლეკულებს. გამონაკლისს წარმოადგენს კომპლექსნაერთი Co(NO₃)₂(oAm4mpy)₂L, სადაც აღნიშნული რხევის სიხშირეები მონახული არ არის, რაც მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ ამ ნაერთებში წყლის მოლეკულები კომპლექსნაერთის შიდა სფეროში არ იმყოფებიან [38].

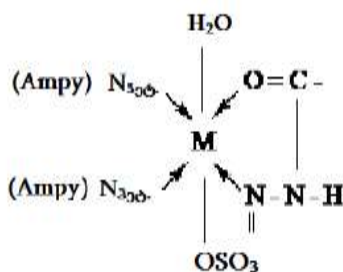
ნიტრატული კომპლექსებისთვის იწ სპექტრებში ნიტრატ-იონების გარე სფეროში არსებობაზე მიუთითებს რხევის სიხშირეები 1370-1390 სმ⁻¹ უბანში.

სულფატ-იონების კოორდინაციის შესახებ მსჯელობა შესაძლებელია ლიტერატურული მონაცემების მიხედვით. ჩვენს მიერ სინთეზირებულ კომპლექსებში სულფატ-იონებისთვის მონახულია სუსტად გამოხატული ν₁ და ν₂ ~925-990 და 460 სმ⁻¹ ფარგლებში. ν₃ და ν₄ გადაფარულია რხევის სხვა სიხშირეებით, რაც საშუალებას გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ სინთეზირებულ კომპლექსნაერთებში სულფატ-იონები შიდასფერულია, მონოდენტატურია და ლითონთან წარმოქმნიან კოორდინაციულ ბმას.

რაც შეეხება ქლორიდ-იონებს, მათი ფუნქციის გარკვევა სპექტრების მიხედვით გაგვიძნელდა. ამიტომ მათ თვისებებზე მსჯელობა შეიძლება სხვა ფიზიკურ-ქიმიური თვისებებიდან გამომდინარე. თუ შევაჯამებთ ინფრაწითელი სპექტრების მიმოხილვის შედეგებს, სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების აღნაგობა შეიძლება წარმოვიდგინოთ ასე:

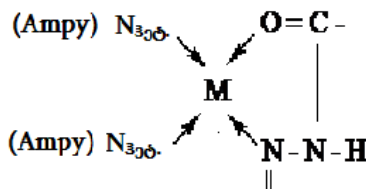

ნაერთებისთვის MX₂(oAm-4mpy)₂L(H₂O)₂, სადაც M = Co, Ni; X = Cl⁻, NO₃⁻ ხოლო სულფატური კომპლექსებისთვის

სადაც M = Ni, Mn;

ხოლო ნაერთებისთვის $\text{Co}(\text{NO}_3)_2(\text{oAm4mpy})_2\text{L}$ და $\text{CuCl}_2(\text{oAm-4mpy})_2\text{L}$

ცხრილი 3. L-ის, ორთო-ამინო-4-მეთილპირიდინის და კობალტის(II), ნიკელის(II), მანგანუმის(II) და სპილენძის(II) კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებში მონახული ტალღური რიცხვების მაქსიმუმები (სმ⁻¹)

L [39]	416,57; 470,57; 493,71; 524,57; 575,31; 640,28; 702, 740,57; 810, 948,85; 964,28; 1002,85; 1064,57; 1126,28; 1180,28; 1234,28; 1303,71; 1365,42; 1411,71; 1457,99; 1527,42; 1604,56; 1658,56; 1951,70; 2730,84; 2854,27; 2923,70; 3031,70; 3239,98; 3471,41.
oAm-4mpy [37]	452; 470; 525; 580; 600; 715; 750; 760; 772; 795; 865; 940; 970; 990; 1015; 1045; 1080; 1130; 1185; 1240; 1275; 1310; 1340; 1350; 1380; 1415; 1450; 1470; 1495; 1545; 1560; 1620; 1650; 2850; 2850; 2870; 2940; 3030; 3055; 3140; 3250; 3305; 3430
$\text{CoCl}_2(\text{oAm4mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$	524,57; 594,00; 725,14; 817,71; 848,57; 941,14; 972,00; 1056,85; 1180,28; 1234,28; 1311,42; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1589,14; 1666,28; 2723,13; 2854,27; 2923,70; 3185,98; 3386,55
$\text{NiCl}_2(\text{oAm4mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$	455,14; 524,57; 594,00; 709,71; 756,00; 817,71; 856,28; 948,85; 979,71; 1018,28; 1056,85; 1180,28; 1234,28; 1311,42; 1365,42; 1457,99; 1527,42; 1589,14; 1666,28; 2730,84; 2854,27; 2923,70; 3185,98; 3324,84
$\text{MnCl}_2(\text{oAm4mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$	447,43; 524,57; 686,57; 709,71; 756,00; 794,57; 864,00; 941,14; 987,42; 1056,85; 1180,28; 1234,28; 1268,40; 1311,42; 1365,42; 1457,99; 1527,42; 1550,56; 1619,99; 1666,28; 2854,27; 2923,70; 3170,56; 3332,55; 3425,13

Co(NO₃)₂(oAm4mpy)₂L 493,71; 524,57; 702,00; 717,43; 810,00; 848,57; 948,85; 995,14; 1025,99; 1064,57; 1187,99; 1234,28; 1342,28; 1373,14; 1457,99; 1519,71; 1581,42; 2854,27; 2923,70

Ni(NO₃)₂(oAm4mpy)₂L(H₂O)₂ 532,28; 717,43; 817,71; 856,28; 948,85; 1018,28; 1064,57; 1187,99; 1234,28; 1319,14; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1589,14; 1666,28; 2723,13; 2854,27; 2923,70; 3185,98; 3340,27

NiSO₄(oAm4mpy)₂L(H₂O) 524,57; 594,00; 686,57; 717,43; 817,71; 848,57; 941,14; 972,00; 1056,85; 1180,28; 1234,28; 1311,42; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1589,14; 1666,28; 2730,87; 2854,27; 2923,70; 3185,98; 3386,55

MnSO₄(oAm4mpy)₂L(H₂O) 524,57; 609,43; 678,85; 725,14; 817,71; 848,57; 941,14; 972,00; 1118,57; 1166,48; 1226,57; 1311,42; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1596,85; 1666,28; 2723,13; 2854,27; 2923,70; 3185,98;

ცხრილი 4. კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებში მონახული ზოგიერთი სიხშირეები (სმ-1)

#	ნაერთი	ν(NH) ν(H ₂ O) ν(NH ₂)	„ამიდი“			V _{ვებ.} ν(C = N)
			I	II	III	
1	L	3031,70 3239,98 3471,41	1658,56 1687 (სპირტბს ნარში)	1527,42	1303,71 1365,42	1604,56
2	oAm-4mpy	3055 3140 3250 3370 3470				865, 1010, 1050, 1170, 1252, 1260, 1390, 1560, 1600, 1620 1650
3	CoCl ₂ (oAm4mpy) ₂ L	3185 3386	1666	1545 1560	1311 1373	1666
4	NiCl ₂ (oAm-4mpy) ₂ L	3185 3324	1666	1527	1311 1365	1666
5	MnCl ₂ (oAm4mpy) ₂ L	3170,56; 3332,55; 3425,13	1619,99; 1666,28;	1527,4; 1550,56;	1311,42; 1365,42;	1666,28;

ცხრილი 4 (გაგრძელება).

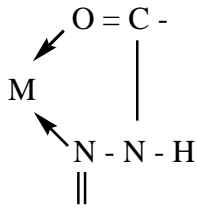
#	ნაერთი	ν(NH) ν(H ₂ O) ν(NH ₂)	„ამიდი“			V _{ვებ.} ν(C = N)
			I	II	III	
6	Co(NO ₃) ₂ (oAm4mpy) ₂ L	2923,70 2854,27 3425,13	1581,42 1670	1519,71 1527,4; 1575	1373,14	1581,14 1187,99 1519,71
7	Ni(NO ₃) ₂ (oAm4mpy) ₂ L	2923,70 3185,98 3340,27	1666,28	1527,42	1319,14 1373,14	1187,99 1589,14 1527,42
8	NiSO ₄ (oAm4mpy) ₂ L	3185,98 3386,55 2923,70	1666,28	1527,42;	1311,421 1373,14	1589,14 1180,99 1527,42
9	MnSO ₄ (oAm4mpy) ₂ L	2923,70 3185,98 3278,11	1666,28	1527,42;	1311,421 1373,14	1596,85 1118,57 1527,42

3.4.2. კოორდინაციული ნაერთები პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინო-ილპიდრაზონთან(L) და ორთო-ამინო-5-მეთილპირიდინთან(oAm-5Mpy)

თავისუფალი ლიგანდების და კოორდინაციული ნაერთების ინფრაწითელი სპექტრები მოცემულია დანართში, ნახ. 10-14, ხოლო მათი გამიფრვის შედეგები მოცემულია ცხრილებში 5 და 6.

კოორდინაციული ნაერთების იწ სპექტრებში მონახულია ჰიდრაზონის, მეთილპირიდინის და წყლის მოლეკულებისთვის დამახასიათებელი რხევის სიხშირეები. როგორც ზემოთ განვიხილეთ, ν(CO) არაკოორდინირებული (თავისუფალი) ლიგანდისთვის მდებარეობს 1687 სმ⁻¹-ის ფარგლებში, ხოლო კოორდინაციული ნაერთების სპექტრებში მონახულია უბანი 1650-1666 სმ⁻¹ ფარგლებში, რაც იმ გარემოებაზე მიგვანიშნებს, რომ ჰიდრაზონი ლითონ-კომპლექსწარმოქმნელთან კოორდინაციულ ბმას კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადის ატომით წარმოქმნის. აზომეთინის ν(CN) რხევის სიხშირეები კოორდინაციული ნაერთების სპექტრებში არაკოორდინირებულ ლიგანდთან შედარებით (ν(CN)≈1604 სმ⁻¹) გადანაცვლებულია მაღალსიხშირულ უბანში, რაც მიუთითებს, რომ აღნიშნული ლიგანდი ლითონთან აზომეთინური ჯგუფის აზოტის ატომით კოორდინირებს და რეალიზდება M ← N = C ბმა. ამ მონაცემების საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ამ შემთხვევაშიც, ისევე როგორც ზემოთგანხილულ ნაერთებში

წარმოიქმნება ხუთწევრიანი ლითონოციკლები:

სადაც ჰიდრაზონი კეტონური ფორმითაა წარმოდგენილი.

თავისუფალი ორთო-ამინო-5-მეთილპირიდინისთვის ჰეტეროციკლისთვის დამახასიათებელი რხევის სიხშირეები მდებარეობს 800-850; 1005-1060; 1180, 1395, 1400, 1580-1620 cm^{-1} უბნებში. თუ განვიხილავთ კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებს, $\nu_{\text{ჰეტ.}}$ რხევის სიხშირეები გამოვლენილია 1527-1589,14 cm^{-1} ახლოს. აღნიშნული სიხშირეები არაკოორდინირებულ ამინოპირიდინის მოლეკულის რხევის სიხშირეებთან შედარებით დიდ ცვლილებას არ განიცდიან, მაგრამ განსხვავება მათ შორის არის შთანთქმის ზოლის ინტენსივობაში. $\nu(\text{NH}_2)$ თავისუფალი ორთო-ამინო-4მეთილპირიდინის მოლეკულებისთვის 3030-3470 cm^{-1} ფარგლებშია, ხოლო კოორდინაციული ნაერთების იწ სპექტრებში მონახულია ~3025-3490 cm^{-1} ფარგლებში. ეს ცვლილება გვიჩვენებს, რომ აღნიშნული რხევის სიხშირეები მცირდება, რაც იმ გარემოებაზე მიუთითებს, რომ ლიგანდის მოლეკულების კოორდინაცია მეტალის ატომებთან ამინოჯგუფის აზოტის ატომით გამორიცხულია. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ვარაუდი დასტურდება კვანტურ-ქიმიური გათვლებით მიღებული შედეგებით, რომელთა მიხედვითაც მეთილპირიდინის მოლეკულაში ამინოჯგუფის აზოტის ატომის ორბიტალების ელექტრონებით დასახლების მიხედვით აღნიშნული ატომით ლითონთან კოორდინაციული ბმის წარმოქმნა არაა შესაძლებელი.

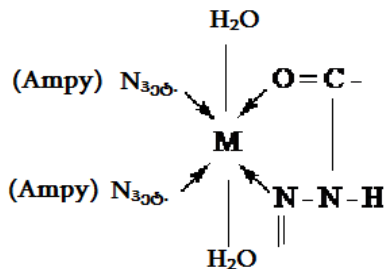
სინთეზირებულ კომპლექსებში 3310-3500 cm^{-1} უბანში არის ზოლები, რომლებიც მიეკუთვნება კოორდინირებულ წყლის მოლეკულებს. გამონაკლისს წარმოადგენს ნაერთი $\text{Co}(\text{NO}_3)_2(\text{oAm5mpy})_2\text{L}$, სადაც წყლის მოლეკულები შიდასფერულები არ არიან.

ნიტრატული კომპლექსებისთვის იწ სპექტრებში ნიტრატ-იონების გარე სფეროში არსებობაზე მიუთითებს რხევის სიხშირეები 1370-1390 cm^{-1} უბანში [37].

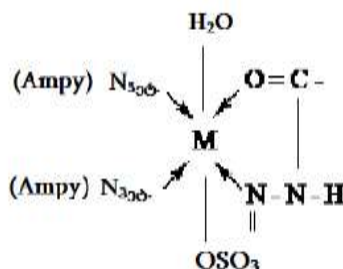
სინთეზირებულ კომპლექსებში სულფატ-იონებისთვის მონახულია სუსტად გამოხატული ν_1 და ν_2 ~925-990 და 460 cm^{-1} ფარგლებში. ν_3 და ν_4 გადაფარულია რხევის სხვა სიხშირეებით, რაც საშუალებას გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ სინთეზირებულ კომპლექსნაერთებში სულფატ-იონები შიდასფერულია, მონოდენტატურია და ლითონთან წარმოქმნიან კოორდინაციულ ბმას [38].

რაც შეეხება ქლორიდ-იონებს, მათი ფუნქციის გარკვევა სპექტრების მიხედვით გაგვიძნელდა. ამიტომ მათ თვისებებზე მსჯელობა შეიძლება სხვა ფიზიკურ-ქიმიური თვისებებიდან გამომდინარე.

თუ შევაჯამებთ ინფრაწითელი სპექტრების მიმოხილვის შედეგებს, სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების აღნაგობა შეიძლება წარმოვიდგინოთ ასე:

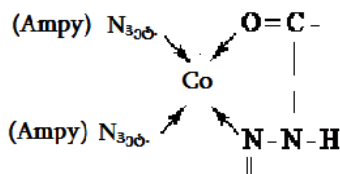

ნაერთებისთვის $MX_2(oAm-5mpy)_2L$, სადაც $M = Co, Ni$, $X = Cl, NO_3^-$
 ხოლო სულფატური კომპლექსისთვის:

სადაც $M = Ni$

ხოლო ნაერთისთვის $Co(NO_3)_2(oAm5mpy)_2L$

ცხრილი 5. L-ის, ორთო-ამინო-5-მეთილპირიდინის და კობალტის(II) და ნიკელის(II) კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებში მონახული ტალღური რიცხვების მაქსიმუმები (სმ⁻¹)

L [39]	416,57; 470,57; 493,71; 524,57; 575,31; 640,28; 702, 740,57; 810, 948,85; 964,28; 1002,85; 1064,57; 1126,28; 1180,28; 1234,28; 1303,71; 1365,42; 1411,71; 1457,99; 1527,42; 1604,56; 1658,56; 1951,70; 2730,84; 2854,27; 2923,70; 3031,70; 3239,98; 3471,41.
oAm-5mpy [37]	800; 835; 850; 1005; 1060; 1180; 1200; 1218; 1238; 1395; 1410; 1580; 1630; 1655; 3030; 3190; 3280; 3320; 3480
CoCl ₂ (oAm5mpy) ₂ L(H ₂ O) ₂	524,27; 717,43; 771,42; 817,71; 948,85; 1018,28; 1056,85; 1180,28; 1234,28; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1581,42; 1667,95; 2723,13; 2854,27; 2931,41; 3193,70; 3322,55; 3548,55
NiCl ₂ (oAm-5mpy) ₂ L(H ₂ O) ₂	532,28; 594,00; 717,43; 817,71; 856,28; 948,85; 1018,25; 1064,57; 1187,99; 1234,28; 1373,14; 1457,99; 1519,71; 1589,14; 1658,56; 2676,84; 2723,13; 2854,27; 2923,70; 3178,27; 3324,84
Co(NO ₃) ₂ (oAm5mpy) ₂ L	493,71; 524,57; 717,43; 810,00; 848,57; 948,85; 995,14; 1025,99; 1064,57; 1187,99; 1234,28; 1342,28; 1373,14; 1457,99; 1519,71;

1581,42; 1666,28; 2723,13; 2854,27; 2923,70

$\text{Ni}(\text{NO}_3)_2(\text{oAm5mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$ 532,28; 717,43; 817,71; 856,28; 948,85; 1018,28; 1064,57; 1187,99; 1234,28; 1313,25; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1589,14; 2676,84; 2723,13; 2854,27; 2931,41; 3185,98; 3340,27

$\text{CoSO}_4(\text{oAm5mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})$ 524,27; 617,14; 686,57; 717,43; 817,71; 848,57; 941,14; 972,00; 1064,57; 1118,57; 1180,28; 1234,28; 1311,42; 1373,14; 1457,99; 1527,42; 1589,14; 1666,28; 2730,84; 2854,27; 2923,70; 3185,98; 3386,55

ცხრილი 6. კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის იწ სპექტრებში მონახული ზოგიერთი სიხშირეები (სმ^{-1})

N	ნაერთი	v(NH) v(H ₂ O) v(NH ₂)	„ამიდი“			V _{კეტ} v(C = N)
			I	II	III	
1	L	3031,70 3239,98 3471,41	1658,56 1687 (სპირტბ სნარში)	1527,42	1303,71 1365,42	1604,56
2	oAm-5mpy	3030 3190 3280 3320				800; 835; 850; 1005; 1035; 1060; 1180; 1395; 1400; 1580- 1630
3	$\text{CoCl}_2(\text{oAm5mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$	2931,41 3193,70 3332,55; 3548,55	1667,95	1527,42	1373,14	1180 1581,42 1527,42
4	$\text{NiCl}_2(\text{oAm-5mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$	2923,70 3178,27 3324,84	1658,56	1519,71	1373,14	1187 1589,14 1519,71

ცხრილი 6 (გაგრძელება).

5	Co(NO ₃) ₂ (oAm5mpy) ₂ L	2854,27 2923,70 2723,13	1666,28;	1519,71	1373,14	1581,42 1519,71 1187,99
6	Ni(NO ₃) ₂ (oAm5mpy) ₂ L(H ₂ O) ₂	2931,41 3185,98 3340,27	1589,14	1527,42	1313,25 1373,14	1187,99 1589,14 1527,42
7	CoSO ₄ (oAm5mpy) ₂ L(H ₂ O)	3185,98 3386,55 1923,70	1666,28	1527,42;	1311,42 1373,14	1589,14 1527,42 1180,28

დასკვნა

- ლიტერატურაში არაა ცნობები ისეთი შერეულიგანდიანი კომპლექსნაერთების სინთეზის შესახებ, სადაც ლიგანდებად შერჩეულია ერთის მხრივ პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონები, ხოლო მეორეს მხრივ - პირიდინის მეთილნაწარმები, კერძოდ, ორთო-ამინო-4 და 5-მეთილპირიდინები. ამიტომ მიზნად დავისახეთ ამ ლიგანდების გამოყენებით ზოგიერთ 3d-ლითონთან (კობალტი, ნიკელი, მანგანუმი) შერეულიგანდიანი კოორდინაციული ნაერთების სინთეზი.
- კვანტურ-ქიმიური ნახევრადემპირიული AM1 მეთოდით გავითვალეთ ორთო-ამინო-3,4,5,6-მეთილპირიდინების მოლეკულები, აგრეთვე პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის მოლეკულა. გათვლილია აღნიშნულ მოლეკულათა ძირითადი ენერგეტიკული, გეომეტრიული და სტრუქტურული მახასიათებლები, აგრეთვე წარმოქმნის სითბო და დიპოლური მომენტი. გამოთვლები ჩატარდა სხვადასხვა გამხსნელისთვის. ლიგანდთა მოლეკულების ასეთი შესწავლა მიზნად ისახავდა დონორული ატომების გამოვლენას, გამხსნელის შერჩევას და ამ მონაცემების გათვალისწინებით მიზანმიმართული სინთეზის ჩატარებას. გათვლებმა გვიჩვენა, რომ ყველა შემთხვევაში დონორულ ატომებად გვევლინება ჰეტეროციკლის აზოტის ატომი ამინოპირიდინების მოლეკულებში და კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადის და აზომეთინის ჯგუფის აზოტის ატომები ჰიდრაზონის მოლეკულებში.
- სინთეზირებულია კობალტის(II), ნიკელის(II), მანგანუმის(II) სხვადასხვალიგანდიანი კოორდინაციული ნაერთები. ყველა ნაერთი გამოყოფილია მყარ მდგომარეობაში. დადგენილია მათი ინდივიდუალურობა და შესწავლილია ზოგიერთი ფიზიკურ-ქიმიური თვისება: ხსნადობა სხვადასხვა გამხსნელებში და შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრები.
- შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტროსკოპიის მეთოდით დადგენილია ორგანული ლიგანდების, წყლის მოლეკულების და აციდოლიგანდების კოორდინირების წესი სინთეზირებულ ნაერთებში და კომპლექსის შიდა სფეროში ლიგანდის შესვლის

ფორმა. როგორც სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების შესწავლამ გვიჩვენა, ორთო-ამინო-4 და 5-მეთილპირიდინები ლითონთან კოორდინაციულ ბმებს წარმოქმნიან ჰეტეროციკლის აზოტის ატომის საშუალებით, ხოლო ჰიდრაზონები ლითონებთან კოორდინირებენ კარბონილის ჯგუფის ჟანგბადისა და აზომეთინის ჯგუფის აზოტის ატომებით, შედეგად წარმოიქმნება ხუთწევრიანი ლითონოციკლები. რაც შეეხება წყლის მოლეკულებსა და აციდოლიგანდებს, კერძოდ, NO_3^- , Cl^- , SO_4^{2-} , მათი ადგილი შიდა თუ გარე საკოორდინაციო სფეროში განხილულია იწ სპექტრების მონაცემების მიხედვით. მიღებული მონაცემების შეჯამების და გაანალიზების საფუძველზე მოწოდებულია სინთეზირებული კოორდინაციული ნაერთების სტურქტურები. შთანთქმის ინფრაწითელი სპექტრების შესწავლით მიღებული შედეგები ადასტურებს კვანტურ-ქიმიური გათვლებით მიღებულ შედეგებს.

ბამოყენებული ლიტერატურა

1. ცინცაძე თ., ტუსიაშვილი თ. პირიდინის ზოგიერთი წარმოებულის კვანტურ-ქიმიური შესწავლა, სტუ-ის შრომები. თბილისი. 2005, №1(455), გვ. 37-42.
2. Dewar M.I.S., Zoebish E.G., Rcoly E.F., Stewart I. AM1: Anew purpose quantum mechanical molecular model. A. Amer chem. soc. p.3902-3909
3. А.И. Китойгородский. Органическая кристаллохимия. Изд-во АН СССР. М. 1962.
4. Цинцадзе Г.А., Джашиашვილი Т.К., Мамулашვილი А.М., Схиртладзе Л.И. //Труды Грузинского политехнического института им. В.И. Ленина. Тбилиси, 1979. №2(212). С. 28-33.
5. Цинцадзе Г.В., Джашиашვილი Т.К., Схиртладзе Л.И., Иашვილი Э.А.IV Всесоюзн. конф. «Синтез и исследование неорганических соединений в неводных средах». Иваново. 1980, С.133.
6. Цинцадзе Г.В., Джашиашვილი Т.К., Схиртладзе Л.И., Джапаридзе А.В.//Тез. докл. XIV Всесоюзн. Чугаевского совещ. по химии комплексных соед. Иваново. 1981-. С.55.
7. Цинцадзе Г.В., Харитонов Ю.Я., Джашиашვილი Т.К., Схиртладзе Л.И. //Координационная химия. 1982., т.8., вып. II. С.1493-1496.
8. Цинцадзе Г.В., Джашиашვილი Т.К., Схиртладзе Л.И., Мгалоблишვილი Ц.П., Николаишვილი И.Ш., Челидзе Т.П.//Сообщения АН ГССР. 1982. т.108.№3, С.549-551.
9. Джашиашვილი Т.К., Мачаладзе Т.Е., Схиртладзе Л.И.// Труды Грузинского политехнического института им. В.И. Ленина. Тбилиси, 1982.. №12(257).С. 18-22.

10. Цинцадзе Г.В., Схиртладзе Л.И., Шавтваладзе М.В., Джорбенадзе Р.П., Мгалоблишвили Ц.П., Николаишвили И.Ш., Иашვილი Э.А. Исследование состава, строения и свойств комплексов. Весоюзн. совещ. по химии неводных растворов неорганических и комплексных соединений. Ростов-на-Дону. 1985. С.68.
11. Цинцадзе Г.В., Цивадзе А.Ю., Харитонов Ю.Я., Шавтваладзе М.В., Мамулашвили А.М., Схиртладзе Л.И. Синтез и ИК спектры поглощения координационных соединений 3d-металлов с 2-б 3-б и 4- аминопиридинами и метилпроизводными 2-аминопиридина//Тез. докл. X Всесоюзного совещания по применению колебательных спектров к исследованию неорганических и координационных соединений. Москва. 1985., С.98.
12. Цинцадзе Г.В., Харитонов Ю.Я., Марченкова Т.Г., Джорбенадзе Р.П., Схиртладзе Л.И. Комплексы кобальта (II) с аминопиридином в водном и водно-этанольном растворах.//Координационная химия. 1987. т.13. вып.2. С.215-216.
13. Цинцадзе Г.В., Джорбенадзе Р.П., Схиртладзе Л.И. Комплексы кобальта с 2-аминопиридином и некоторыми его производными в водно-этанольных растворителях.//Тез. докл. VI Всесоюзн. совещ. по химии неводных растворов неорганических и комплексных соединений. Ростов-на-Дону. 1987. С. 96.
14. Oliveizn Cabualloan de/ I/ and Proc. Inst. Chem (India) 1962.V.34, N1.,p. 17-21.
15. Кипиани Т.И., Гулбани Д.В., Цинцадзе М.Г., Гонгадзе Н.П., Чантурия М.М., Гвердцители Л.В. Georgian Engineering News. 1999, №3, С.72-73.
16. Кипиани Т.И., Гулбани Д.В., Куртанидзе Р.Ш., Цинцадзе Г.В., Цинцадзе М.Г. Georgian Engineering News. 1999, №2, С.74-77.
17. Кипиани Т.И., Гулбани Д.В., Цинцадзе М.Г., Гонгадзе Н.П., Чантурия М.М., Гвердцители Л.В. Georgian Engineering News. 1999, №3, С.75-77.
18. Цинцадзе М.Г., Чантурия М.М., Гулбани Д.В., Кипиани Т.И., Цинцадзе Г.В., Тактакишвили Т.Т. Georgian Engineering News. 2003, №2, С.122-125.
19. ნ.თაბუაშვილი, თ.ცინცაძე, მ.ცინცაძე, დ.ლოხოშვილი, ნ.კილასონია, ნ.გეგეშიძე. ორთო-ამინოპირიდინის მეთილწარმოებულების ლითონებთან კომპლექსწარმოქმნის უნარზე გამხსნელის გავლენის კვანტურ-ქიმიური გამოკვლევა. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი, 2011. ტ.11, №2. გვ. 261-269.
20. თ.ცინცაძე, ნ.თაბუაშვილი, მ.ცინცაძე, დ.ლოხოშვილი, ნ.კილასონია, ნ.გეგეშიძე. პარადიმეთილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის ელექტრონული სტრუქტურის და კომპლექსწარმოქმნის უნარის კვანტურ-ქიმიური კვლევა. საქართველოს მეცნ. აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია. 2011. ტ.37, №1-2. გვ.104-110.
21. ნ.თაბუაშვილი, მ.ცინცაძე, ნ.გეგეშიძე, ნ.კილასონია, თ.გიორგაძე. მანგანუმის(II), კობალტის(II) და ნიკელის(II) სხვადასხვალიგანდიანი (ორთო-ამინომეთილპირიდინი, ჰიდრაზონი, ქლორიდი) კოორდინაციული

- ნაერთების სინთეზი და შთანთქმის იწ სპექტრები. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი, 2012. ტ.12, №1. გვ. 24-27.
22. Р.Н.Мачхошвили, Ю.Я.Харитонов. Гидразин. Гидразиды (Получение, строение, свойства). М. Наука, 1988, 145с.
 23. А.Н.Китайгородский. Органическая кристаллохимия.М.,Изд.АН СССР, 1965, 558 с.
 24. Маррел Дж., Кент С., Тедер Дж. Химическая связь. Мир. 1980. 383 с.
 25. Pople I. A., Santry D. P., Segal G. A. //Approximate self-consistent molekular orbital teory. I. Chem. phys. 1965. V. 43. №10. P. 129.
 26. Fletcher R. // Н. К. Atom. Energy Anth Res. Group. NAERE R 7125. 1972. P.
 27. Юрьев Ю.К. Практические работы по органической химии. М.: Госхимиздат. 1961. 705 с.
 28. Ванберг А., Пронсуер Э., Риддик Дж, Тупе Э. Органические растворители. М.: 1958. 516 с.
 29. Пршибил Р. Комплексоны в химическом анализе. М.: Химия. 1965. 975 с.
 30. Шарло Г. Методы аналитической химии. М.: Химия. 1967.
 31. Климова В.А. Основные микрометоды органических соединений. М.: Химия. 1967.
 32. Миркин Л.Н. Справочник по рентгеноструктурному анализу поликристаллов. М.: Госхимиздат. 1961. 863 с.
 33. Инфракрасные спектры сложных молекул. Беллами Л. М.: 1963, 590 с.
 34. Китаев Ю.П., Бузыкин Б.И. Гидразоны.. Москва „ Наука“. 1974. 383 с.
 35. Мачхошвили Р.И. Координационные соединения металлов с гидразидами (синтез, строение, свойства). Автореф. дисс. на соиск... доктора хим. наук. Институт общей и неорганической химии им. Н.С.Курнакова АН СССР. М. 1983. 57 с.
 36. Париев Н.А., Юсупов В.Г., Якимович С.И., Шарипов Х.Т.Ацетилгидразоны и их комплексы с переходными металлами. Ташкент. ФАН. 1988. 164 с.
 37. Цинцадзе М.Г. Координационные соединения металлов с азот- и кислородсодержащими лигандами, производными алифатического, ароматического и гетероциклического ряда. НАН Грузии, Тбилиси, 2008. 247 с.
 38. Инфракрасные спектры неорганических и органических соединений. К.Накамото. М.: Мир. 1985. 411 с.
 39. ნ.კელასონია ლითონების კოორდინაციული ნაერთები პარადიგმატიკური ბენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილ, ნიკოტინოილ და პიკოლინოილჰიდრაზონებთან (სინთეზი, აღნაგობა, თვისებები). ავტორეფ. ქიმიის მეცნ. კანდ. სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად. თბილისი, 2006. 32 გვ.

დასასმითი

ცხრილი A. წარმოქმნის სითბო (ΔH), ეფექტური მუხტი (q) და ელექტრონების განაწილება ატომურ ორბიტალებზე ორთო-ამინოპირიდინების მოლეკულებში

გამხსნელი ε დ.შ.	მოლეკულა	ΔH კჯ/მოლი	დიპ.მ. μ, D	ატომი	ეფ.მ.	ელექტ. სიმკვრივე	ელექტრონების განაწილება ატომურ ორბიტალებზე			
							2s	2p _x	2p _y	2p _z
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
გაზი	1	105,7	2,00	N(1)	-0,197	5,19	1,717	1,039	1,253	1,189
	2	105,2	2,11	N(1)	-0,201	5,20	1,719	1,039	1,247	1,196
	3	104,8	1,90	N(1)	-0,195	5,19	1,717	1,041	1,248	1,188
	4	112,7	1,62	N(1)	-0,203	5,20	1,715	1,040	1,246	1,201
	1	105,7	2,00	N(7)	-0,320	5,32	1,515	1,109	1,041	1,656
	2	102,2	2,11	N(7)	-0,323	5,32	1,513	1,102	1,042	1,665
	3	104,8	1,90	N(7)	-0,321	5,32	1,513	1,103	1,042	1,663
	4	112,7	1,62	N(7)	-0,322	5,32	1,515	1,104	1,042	1,662
	1	105,7	2,00	C(2)	0,103	3,90	1,222	0,894	0,874	0,907
	2	105,2	2,11	C(2)	0,107	3,89	1,221	0,897	0,876	0,898
	3	104,8	1,90	C(2)	0,099	3,90	1,221	0,897	0,877	0,905
	4	112,7	1,62	C(2)	0,110	3,89	1,219	0,893	0,877	0,899
წყალი H ₂ O 78,5	1	55,7	3,01	N(1)	-0,308	5,31	1,710	1,062	1,281	1,125
	2	52,4	3,20	N(1)	-0,316	5,32	1,713	1,064	1,276	1,264
	3	60,9	2,76	N(1)	-0,345	5,35	1,714	1,058	1,271	1,303
	4	69,4	2,29	N(1)	-0,346	5,35	1,713	1,054	1,269	1,311
	1	55,7	3,01	N(7)	-0,351	5,35	0,534	1,120	1,049	1,647
	2	52,4	3,20	N(7)	-0,354	5,35	1,541	1,120	1,051	1,642
	3	60,9	2,76	N(7)	-0,388	5,39	1,437	1,121	1,060	1,770
	4	69,4	2,29	N(7)	-0,390	5,39	1,438	1,121	1,059	1,772
	1	55,7	3,01	C(2)	0,111	3,89	1,223	0,886	0,887	0,892
	2	52,4	3,20	C(2)	0,114	3,89	1,224	0,889	0,892	0,880
	3	60,9	2,76	C(2)	0,169	3,83	1,212	0,887	0,869	0,863
	4	69,4	2,29	C(2)	0,178	3,82	1,211	0,885	0,867	0,858

ცხრილი A (გაგრძელება).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
დიმეთილ- სულფოქ- სიდი C ₂ H ₆ SO ₉ 49	1	56,1	3,01	N(1)	-0,304	5,30	1,711	1,062	1,281	1,251
	2	54,1	3,17	N(1)	-0,315	5,31	1,713	1,063	1,275	1,263
	3	61,6	2,73	N(1)	-0,343	5,34	1,714	1,058	1,271	1,301
	4	62,2	2,55	N(1)	-0,306	5,31	1,710	1,061	1,273	1,262
	1	56,1	3,01	N(7)	-0,347	5,35	1,541	1,119	1,049	1,637
	2	54,1	3,17	N(7)	-0,354	5,35	1,539	1,120	1,051	1,630
	3	61,6	2,73	N(7)	-0,389	5,39	1,437	1,120	1,060	1,771
	4	62,2	2,55	N(7)	-0,354	5,35	1,540	1,118	1,051	1,644
	1	56,1	3,01	C(2)	0,105	3,89	1,224	0,889	0,889	0,894
	2	54,1	3,17	C(2)	0,115	3,88	1,224	0,889	0,892	0,879
	3	61,6	2,73	C(2)	0,168	3,83	1,212	0,887	0,869	0,864
	4	62,2	2,55	C(2)	0,115	3,89	1,222	0,886	0,893	0,882
მეთანოლი CH ₃ OH 32,6	1	57,1	3,00	N(1)	-0,302	5,30	1,711	1,062	1,280	1,249
	2	54,2	3,15	N(1)	-0,312	5,31	1,713	1,063	1,275	1,262
	3	62,5	2,70	N(1)	-0,341	5,34	1,714	1,057	1,270	1,299
	4	63,3	2,54	N(1)	-0,303	5,30	1,710	1,061	1,273	1,259
	1	57,1	3,00	N(7)	-0,347	5,35	1,540	1,119	1,049	1,639
	2	54,2	3,15	N(7)	-0,352	5,35	1,539	1,119	1,051	1,643
	3	62,5	2,70	N(7)	-0,389	5,39	1,437	1,119	1,060	1,773
	4	63,3	2,54	N(7)	-0,353	5,35	1,542	1,117	1,051	1,643
	1	57,1	3,00	C(2)	0,106	3,89	1,224	0,887	0,888	0,894
	2	54,2	3,15	C(2)	0,115	3,88	1,224	0,889	0,892	0,880
	3	62,5	2,70	C(2)	0,168	3,83	1,212	0,887	0,868	0,864
	4	63,3	2,54	C(2)	0,114	3,89	1,223	0,887	0,893	0,883

ცხრილი A (გაგრძელება).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ეთანოლი C ₂ H ₅ OH 24,3	1	57,9	3,00	N(1)	-0,300	5,30	1,711	1,061	1,279	1,249
	2	55,2	3,14	N(1)	-0,310	5,31	1,714	0,062	1,272	1,262
	3	63,4	2,78	N(1)	0,338	5,34	1,714	1,057	1,270	1,297
	4	64,2	3,01	N(1)	-0,302	5,30	1,710	1,060	1,273	1,259
	1	57,9	3,00	N(7)	-0,346	5,35	1,540	1,118	1,049	1,639
	2	55,2	3,14	N(7)	-0,353	5,35	1,536	1,116	1,053	1,648
	3	63,4	2,78	N(7)	-0,390	5,39	1,437	1,119	1,060	1,774
	4	64,2	3,01	N(7)	-0,352	5,35	1,541	1,117	1,051	1,643
	1	57,9	3,00	C(2)	0,106	3,89	1,224	0,887	0,888	0,894
	2	55,2	3,14	C(2)	0,117	3,88	1,224	0,889	0,890	0,879
	3	63,4	2,78	C(2)	0,168	3,83	1,212	0,887	0,868	0,865
	4	64,2	3,01	C(2)	0,114	3,89	1,223	0,887	0,893	0,883
აცეტონი (CH ₃) ₂ CO 20,7	1	58,6	3,01	N(1)	-0,298	5,30	1,711	1,061	1,279	1,248
	2	55,7	3,12	N(1)	-0,308	5,31	1,713	1,062	1,273	1,261
	3	64,0	2,65	N(1)	-0,336	5,34	1,714	1,057	1,270	1,296
	4	64,8	2,59	N(1)	0,300	5,30	1,710	1,059	1,272	1,258
	1	58,6	3,01	N(7)	-0,345	5,35	1,541	1,119	1,048	1,637
	2	55,7	3,12	N(7)	-0,353	5,35	1,536	1,116	1,052	1,648
	3	64,0	2,65	N(7)	-0,390	5,39	1,437	1,118	1,060	1,775
	4	64,8	2,59	N(7)	-0,352	5,35	1,539	1,116	1,051	1,645
	1	58,6	3,01	C(2)	0,106	3,89	1,224	0,887	0,888	0,894
	2	55,7	3,12	C(2)	0,117	3,88	1,223	0,889	0,890	0,879
	3	64,0	2,65	C(2)	0,168	3,83	1,212	0,887	0,868	0,905
	4	64,8	2,59	C(2)	0,115	3,89	1,223	0,887	0,893	0,883

ცხრილი B. ზმის სიგრძის (R_{ij}, Å), ზმის რიგის (P_{ij}) მნიშვნელობები ორთო-ამინო4მეთილპირიდინის მოლეკულაში

	გაზი		წყალი		დიმეთილ-სულფოქსიდი		მეთანოლი		ეთანოლი		აცეტონი		ქლოროფორმი		ჰექსანი
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
1-C2	1,374	1,338	1,373	1,336	1,373	1,336	1,373	1,336	1,373	1,335	1,373	1,335	1,373	1,338	1,373
2-C3	1,429	1,302	1,429	1,298	1,429	1,298	1,429	1,298	1,430	1,926	1,430	1,296	1,429	1,300	1,429
3-C4	1,394	1,428	1,393	1,437	1,393	1,437	1,393	1,437	1,394	1,437	1,393	1,437	1,394	1,434	1,394
4-C5	1,401	1,378	1,404	1,356	1,404	1,357	1,404	1,357	1,404	1,357	1,404	1,357	1,403	1,365	1,402
5-C6	1,402	1,386	1,399	1,416	1,400	1,416	1,400	1,415	1,400	1,415	1,400	1,414	1,401	1,405	1,402
5-N1	1,341	1,442	1,345	1,405	1,345	1,406	1,345	1,407	1,345	1,407	1,345	1,408	1,344	1,419	1,342
4-C8	1,480	0,999	1,480	1,0003	1,480	1,0003	1,480	1,000	1,480	1,000	1,480	1,000	1,480	1,000	1,481
2-N7	1,403	1,101	1,406	1,108	1,406	1,109	1,406	1,109	1,405	1,111	1,405	1,111	1,406	1,105	1,405
3-H9	1,098	0,946	1,101	0,938	1,101	0,938	1,101	0,938	1,101	0,939	1,101	0,939	1,100	0,941	1,098
1-H10	1,096	0,948	1,099	0,939	0,099	0,940	1,099	0,940	1,099	0,940	1,099	0,940	0,098	0,943	0,097
1-H11	1,106	0,932	1,109	0,922	1,109	0,922	1,109	0,923	1,109	0,923	1,109	0,923	1,109	0,925	1,107
1-H14	1,117	0,975	1,118	0,972	1,118	0,972	1,118	0,972	1,118	0,973	1,118	0,973	1,118	0,973	1,118
1-H15	1,119	0,965	1,120	0,961	1,120	0,961	1,119	0,961	1,119	0,961	1,119	0,961	1,119	0,963	1,119
1-H16	1,119	0,965	1,119	0,961	1,119	0,961	1,119	0,961	1,119	0,961	1,119	0,961	1,119	0,963	1,119
1-H12	0,995	0,928	1,002	0,917	1,002	0,917	1,002	0,918	1,001	0,918	1,001	0,918	1,000	0,922	0,997
1-H13	0,996	0,926	1,002	0,919	1,002	0,919	1,002	0,919	1,001	0,918	0,001	0,919	1,000	0,923	0,998

ცხრილი C. სავალენტო კუთხეები ორთომინო 4 – მეთილპირიდინში

	გაზი	წყალი	დიმეთილსულფოქსიდი	მეთანოლი	ეთანოლი	აცეტონი	ქლოროფორმი
E3	121,632	121,273	121,273	121,278	121,470	121,425	121,406
E4	119,281	119,447	119,453	119,447	119,357	119,418	119,380
E5	118,882	118,839	118,829	118,839	118,778	118,786	118,836
E6	117,282	117,739	117,733	117,724	117,562	117,604	117,606
E7	119,150	119,432	119,421	119,426	119,220	119,258	119,385
E8	120,906	120,977	120,967	120,973	121,103	121,067	120,974
E9	120,366	120,151	120,184	120,170	120,195	120,193	120,236
E10	121,024	120,925	120,922	120,923	120,774	120,809	120,924
E11	114,770	115,111	115,048	115,071	115,511	115,394	115,057
E12	113,702	112,245	112,408	112,373	112,878	112,829	112,537
E13	115,909	114,930	115,017	115,460	115,019	115,090	115,018
E14	111,482	111,478	111,451	111,460	111,319	111,359	111,463
E15	110,072	110,049	110,085	110,070	110,210	110,172	110,077
E16	110,108	110,052	110,089	110,078	110,266	110,220	110,116

ცხრილი D. ვალენტური კუთხეები ორთო-ამინომეთილპირიდინის წარმოებულეში

		გაზი	წყალი	დიმეთილსულფოქსიდი	მეთანოლი	ეთანოლი	აცეტონი	ქლოროფორმი
ო-3-მეთილ- დინი	N1-C2-C3	121,662	121,405	121,262	121,330	121,373	121,385	121,429
	C2-N1-C6	117,819	118,336	118,316	118,266	118,276	118,278	118,115
	N1-C2-N7	118,618	118,779	118,748	118,667	118,701	118,755	118,705
	N1-C6-H11	114,936	115,920	115,318	115,344	115,443	115,558	115,085
	C2-N7-H12	113,659	112,564	112,353	112,402	112,241	112,193	112,915
	C2-N7-H13	115,739	115,878	114,649	114,776	114,860	114,860	115,035
ო-4-მეთილ- დინი	N1-C2-C3	121,632	121,273	121,273	121,278	121,470	121,425	121,400
	C2-N1-C6	117,282	117,739	117,733	117,724	117,562	117,604	117,600
	N1-C2-N7	119,150	119,432	119,421	119,426	119,220	119,258	119,385
	N1-C6-H11	114,770	115,111	115,048	115,071	115,511	115,394	115,055
	C2-N7-H12	113,702	112,245	112,408	112,373	112,878	112,829	112,535
	C2-N7-H13	115,909	114,930	115,017	115,460	115,019	115,090	115,015
ო-5-მეთილ- დინი	N1-C2-C3	121,338	120,818	120,827	120,839	120,851	120,856	121,005
	C2-N1-C6	119,932	120,049	120,049	120,049	120,049	120,051	120,045
	N1-C2-N7	117,625	117,883	117,878	117,872	117,865	117,867	117,745
	N1-C6-H11	120,082	120,303	120,299	120,295	120,289	120,291	120,205
	C2-N7-H12	114,814	114,992	114,989	114,987	114,984	115,029	114,865
	C2-N7-H13	115,864	121,570	121,556	121,536	121,517	121,472	121,325
ო-6-მეთილ- დინი	N1-C2-C3	121,917	121,310	121,495	121,455	121,473	121,494	121,545
	C2-N1-C6	117,961	118,223	118,386	118,390	118,409	118,346	118,135
	N1-C2-N7	118,914	119,095	119,136	119,182	119,191	119,126	118,915
	N1-C6-H11	118,175	118,123	118,275	118,226	118,269	118,231	118,135
	C2-N7-H12	115,870	121,766	115,090	114,927	114,948	114,921	120,475
	C2-N7-H13	113,521	118,932	112,260	112,135	112,238	112,290	117,715

ცხრილი E. პარადიმეტილამინობენზალდეჰიდის იზონიკოტინოილჰიდრაზონის მოლეკულაში წარმოქმნის სითბო (ΔH), ეფექტური მუხტი (q) და ელექტრონების განაწილება ატომურ ორბიტალებზე

სახელი	წარმოქმნის სითბო ΔH	დიპ.მ. η, D	ატომი	ეფექტ. მუხტი q	ელექტ.სიმკვ.	ელექტრონებით დას.		
						2S	2P _x	2P _y
1	2	3	4	5	6	7	8	9
თილსულ- ჰქსიდი 49	225.9	8.01	N 7	-0.271	5.271	1.522	1.054	1.030
			N 11	-0.113	5.113	1.727	1.247	0.943
			N 12	-0.290	5.290	1.473	1.191	1.058
			N 18	-0.232	5.232	1.709	1.145	1.234
			O14	-0,487	6.487	1.914	1.237	1.852
			H32	0,272	0,728	0,728		
ბანოლი 32.6	228.1	7.91	N 7	-0.271	5.271	1.522	1.054	1.030
			N 11	-0.113	5.113	1.727	1.247	0.943
			N 12	-0.290	5.290	1.473	1.191	1.058
			N 18	-0.232	5.232	1.709	1.145	1.234
			O14	-0,487	6.487	1.914	1.237	1.852
			H32	0,271	0,729	0,729		
ეტონი 20.7	231.8	7.75	N 7	-0.271	5.271	1.520	1.054	1.030
			N 11	-0.106	5.106	1.727	1.247	0.942
			N 12	-0.293	5.293	1.473	1.175	1.051
			N 18	-0.226	5.226	1.709	1.149	1.233
			O14	-0,476	6.476	1.914	1.221	1.851
			H32	0,269	0,731	0,731		
როფორმი 4.7	261.4	6.52	N 7	-0.267	5.267	1.516	1.050	1.029
			N 11	-0.075	5.075	1.727	1.251	0.939
			N 12	-0.304	5.304	1.474	1.119	1.036
			N 18	-0.198	5.198	1.711	1.165	1.227
			O14	-0,416	6.416	1.914	1.169	1.843
			H32	0,252	0,748			

ცხრილი E (გაგრძელება).

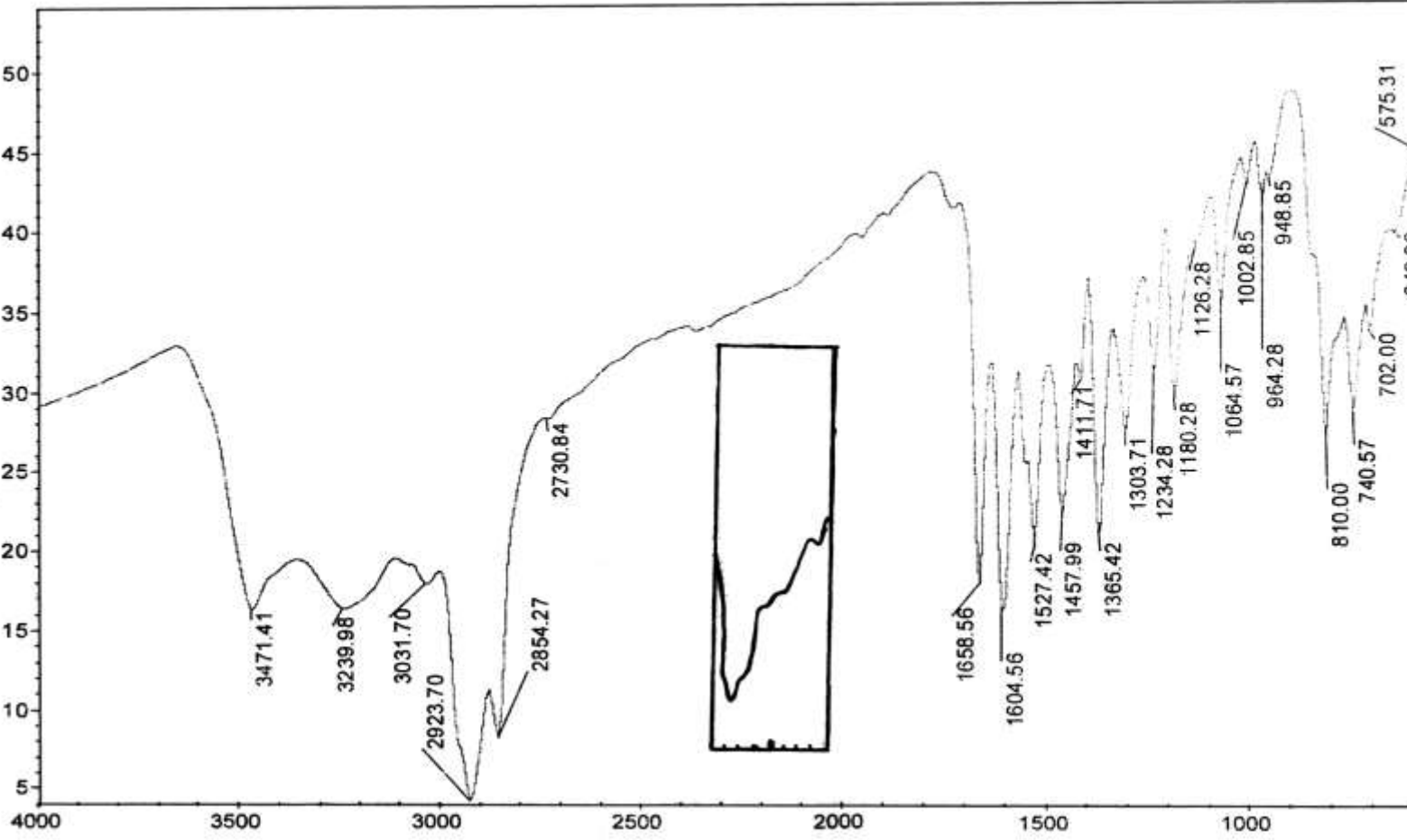
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ქსანი 1.9	299.0	5.16	N 7	-0.262	5.262	1.502	1.045	1.028
			N 11	-0.041	5.041	1.727	1.249	0.934
			N 12	-0.314	5.314	1.475	1.081	1.032
			N 18	-0.159	5.159	1.714	1.186	1.223
			O14	-0,347	6.347	1.914	1.142	1.830
			H32	0,230	0,770	0,770		
ბანოლი 24.3	230,5	7,80	N 7	-0,271	5,271	1,521	1,054	1,031
			N 11	-0,107	5,107	1,727	1,249	0,942
			N 12	-0,292	5,292	1,473	1,179	1,051
			N 18	-0,228	5,228	1,709	1,146	1,236
			O14	-0,477	6,477	1,914	1,224	1,853
			H32	0,270	0,731	0,730		

ცხრილი F. ვალენტური კუთხეები პარა-დიმეთილამინობენზალდეჰიდის
იზონიკოტინოილჰიდრაზონის მოლეკულაში

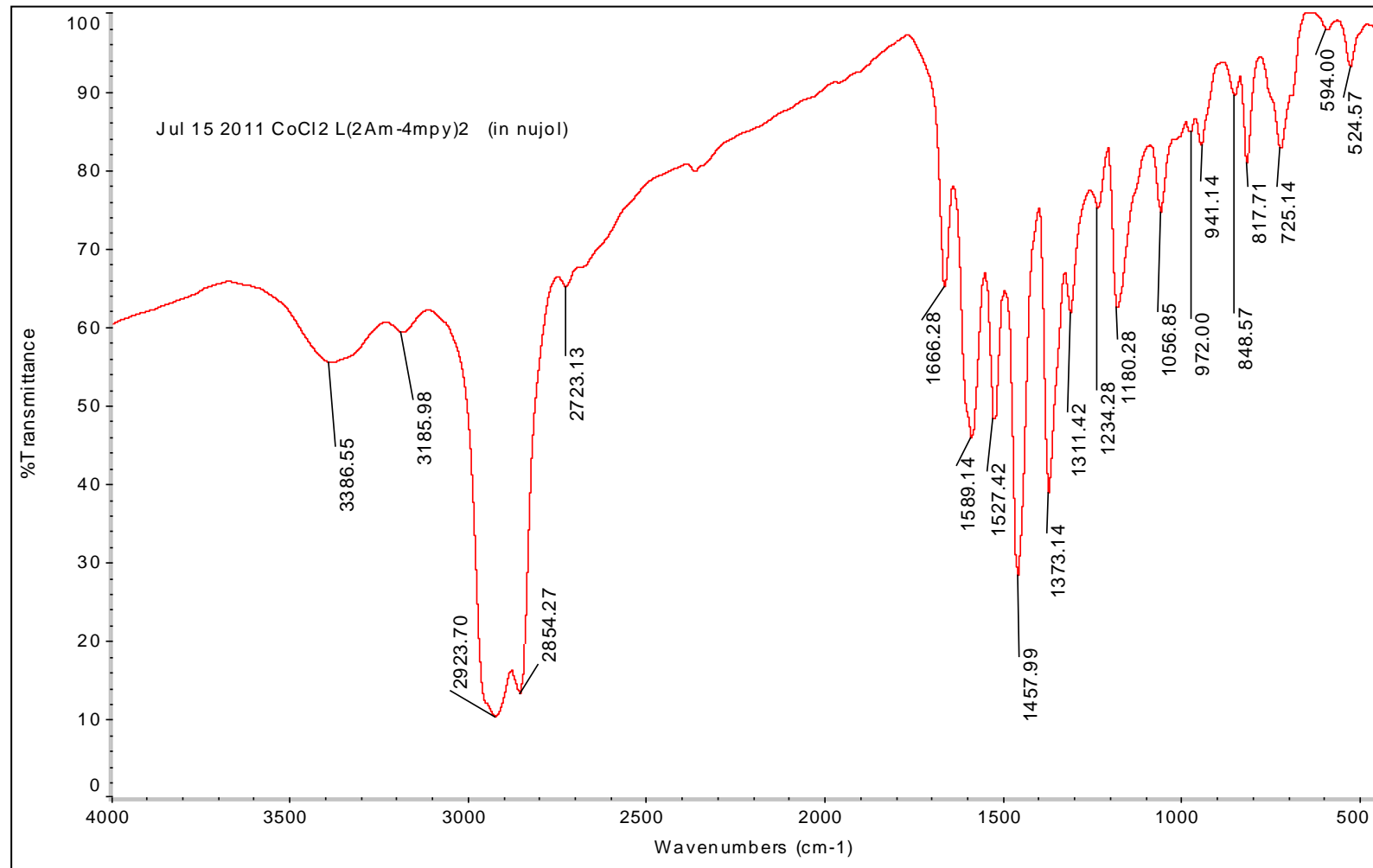
	გაზი	წყალი	დმსო	მეთანოლი	ეთანოლი	აცეტონი	ქლოროფორმი	
2—C3	120.804	120.894	120.906	120.900	120.887	120.896	120.872	
3—C4	121.157	120.922	120.911	120.925	120.938	120.937	120.032	
4—C5	118.546	118.793	118.795	118.782	118.779	118.750	118.657	
2—C6	117.527	117.553	117.539	117.544	117.559	117.542	117.512	
2—N7	121.117	121.132	121.143	121.137	121.135	121.165	121.140	
7—C8	117.579	116.843	116.869	116.844	116.894	116.926	117.041	
7—C9	117.563	116.805	116.850	116.842	116.846	116.887	117.007	
10—N11	122.031	121.520	121.488	121.503	121.541	121.635	121.812	
N11—N12	120.570	120.223	120.195	120.254	120.276	120.203	120.348	
N12—C13	122.460	122.281	122.240	122.299	122.317	122.312	122.387	
C13—O14	123.962	123.070	123.036	123.080	123.137	123.176	123.398	
C13—C15	114.171	116.017	116.073	115.981	115.846	115.910	115.305	
C15—C16	122.024	121.874	121.924	121.912	121.890	121.902	121.924	
C17—N18	123.611	123.249	123.271	123.279	123.286	123.275	123.367	
C18—C19	117.353	118.001	117.965	117.962	117.959	117.947	117.797	
C15—C20	118.805	118.662	118.671	118.659	118.687	118.717	118.709	

ცხრილი G. ზმის სიგრძე და ზმის რიგი პარადიმეტილამინობენზალდეჰიდის
იზონიკოტინოილჰიდრაზონის მოლეკულაში

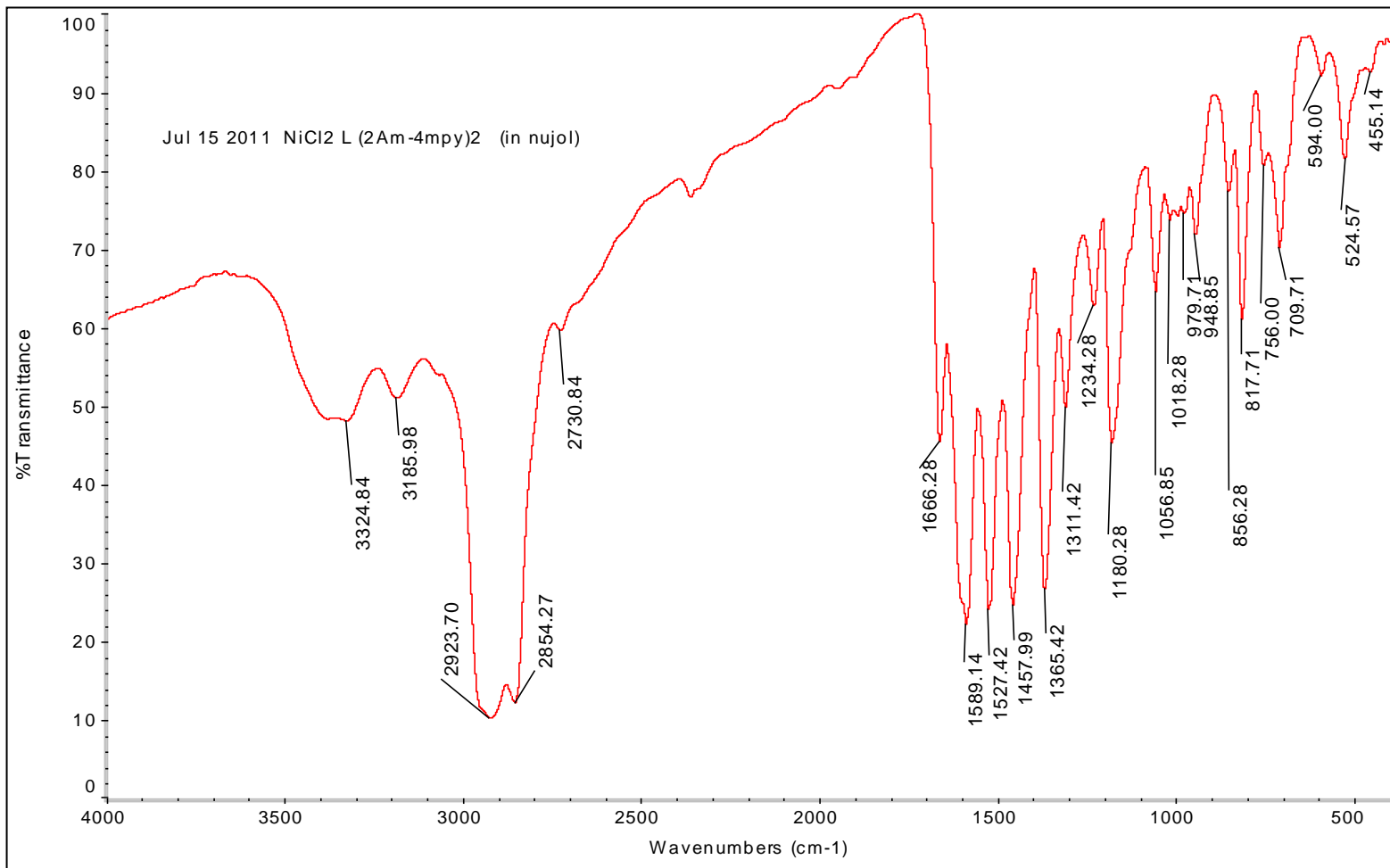
გაზი		წყალი		დმსო		მეთანოლი		ეთანოლი		აცეტონი		ქლოროფორმი		ჰ
ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე	ზმის რიგი	ზმის სიგრძე
1.418	1.321	1.419	1.317	1.419	1.317	1.419	1.317	1.419	1.317	1.419	1.317	1.419	1.318	1.41
1.387	1.454	1.387	1.461	1.387	1.461	1.387	1.461	1.387	1.461	1.387	1.461	1.387	1.459	1.38
1.402	1.357	1.403	1.351	1.403	1.352	1.403	1.352	1.403	1.352	1.403	1.352	1.403	1.353	1.40
1.400	1.365	1.400	1.365	1.400	1.365	1.400	1.365	1.400	1.365	1.400	1.365	1.400	1.364	1.40
1.389	1.445	1.389	1.447	1.389	1.447	1.389	1.447	1.389	1.447	1.389	1.447	1.389	1.446	1.38
1.417	1.330	1.418	1.328	1.418	1.328	1.418	1.328	1.418	1.328	1.418	1.328	1.417	1.329	1.41
1.405	1.064	1.406	1.075	1.406	1.075	1.406	1.075	1.406	1.075	1.406	1.075	1.406	1.072	1.40
1.440	0.958	1.446	0.949	1.446	0.949	1.446	0.949	1.446	0.949	1.446	0.950	1.445	0.950	1.44
1.440	0.957	1.446	0.949	1.446	0.949	1.446	0.949	1.446	0.949	1.446	0.950	1.445	0.950	1.44
1.462	1.014	1.463	1.012	1.463	1.012	1.464	1.012	1.464	1.012	1.463	1.012	1.463	1.012	1.46
1.309	1.821	1.308	1.822	1.308	1.822	1.308	1.822	1.308	1.822	1.308	1.822	1.309	1.822	1.30

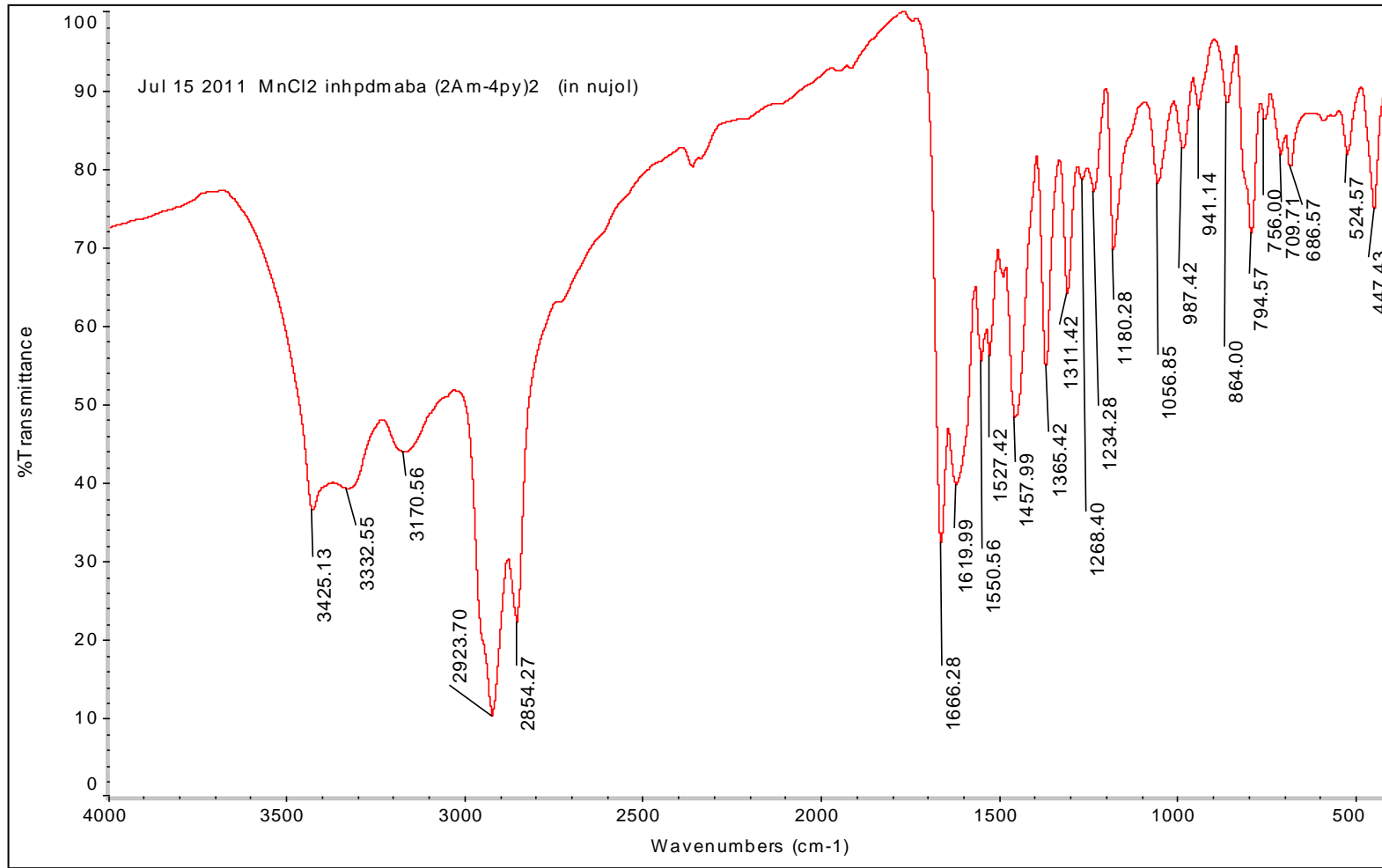
ნახ. 1. პდმაზინჰ-ს (L) შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში და სპირტსნარში (400-4000 სმ⁻¹)

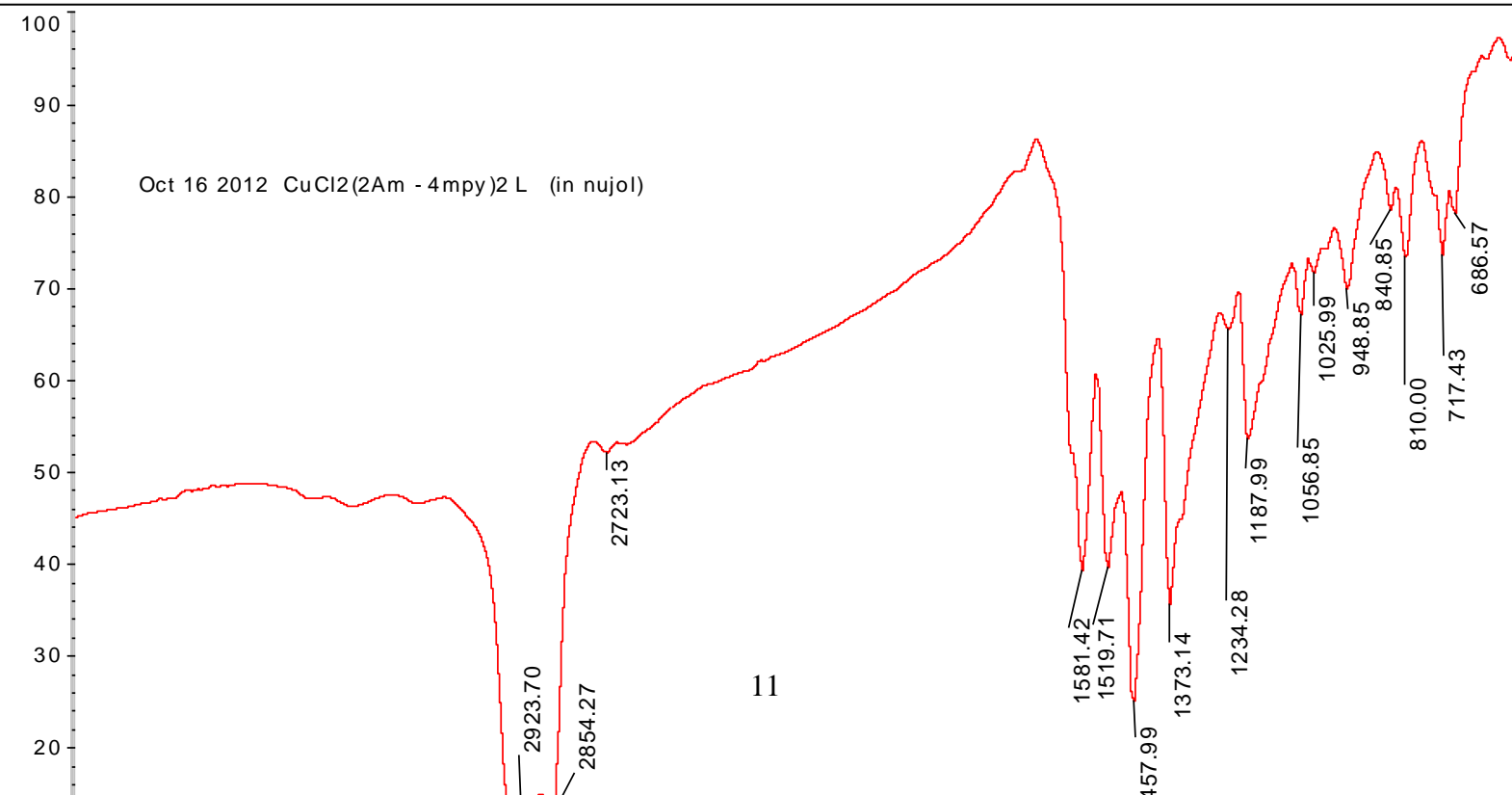
ნახ. 2. CoCl₂(oAm4mpy)₂L(H₂O)₂ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

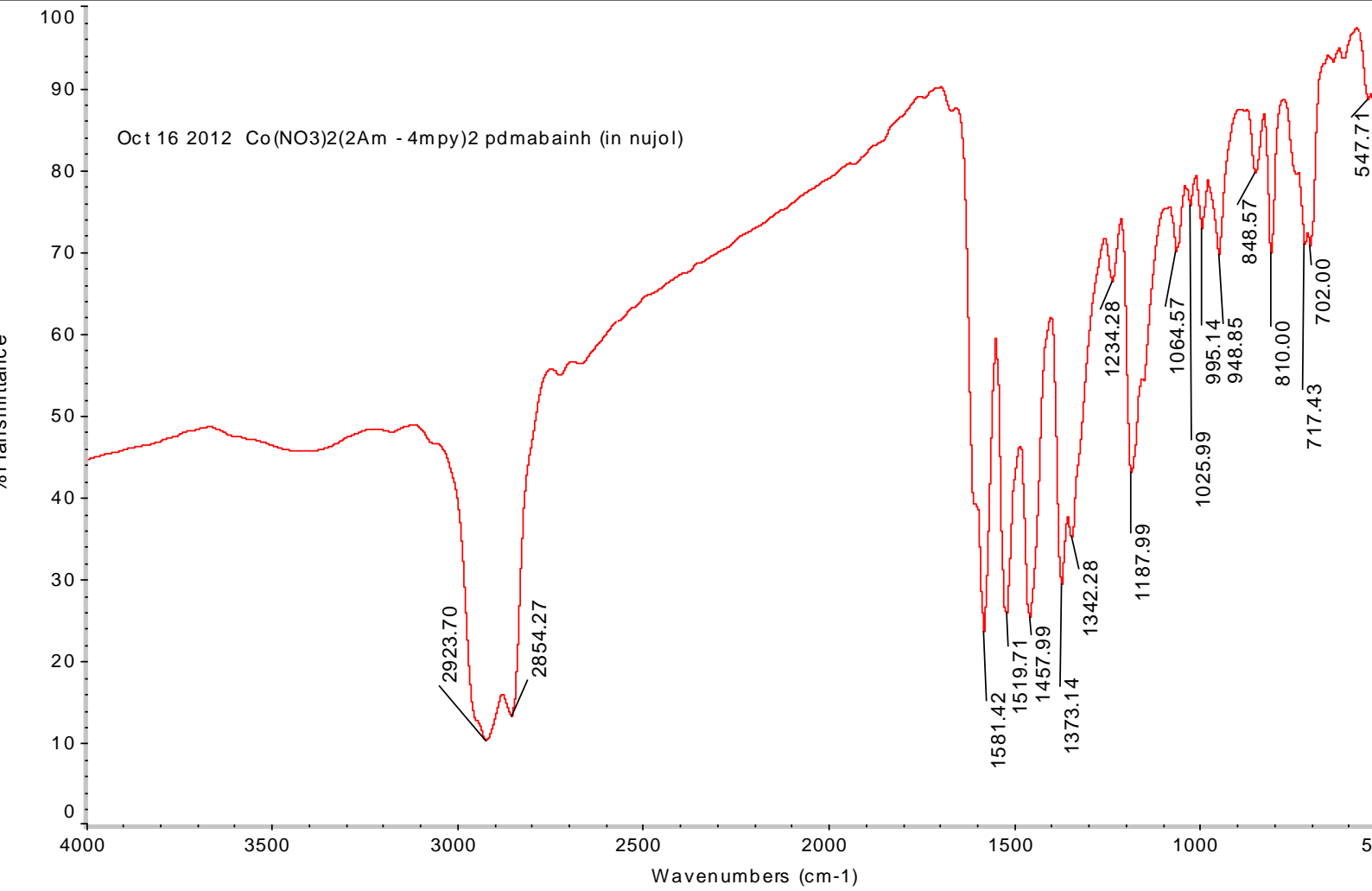
ნახ. 3. NiCl₂(oAm4mpy)₂L(H₂O)₂ მთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

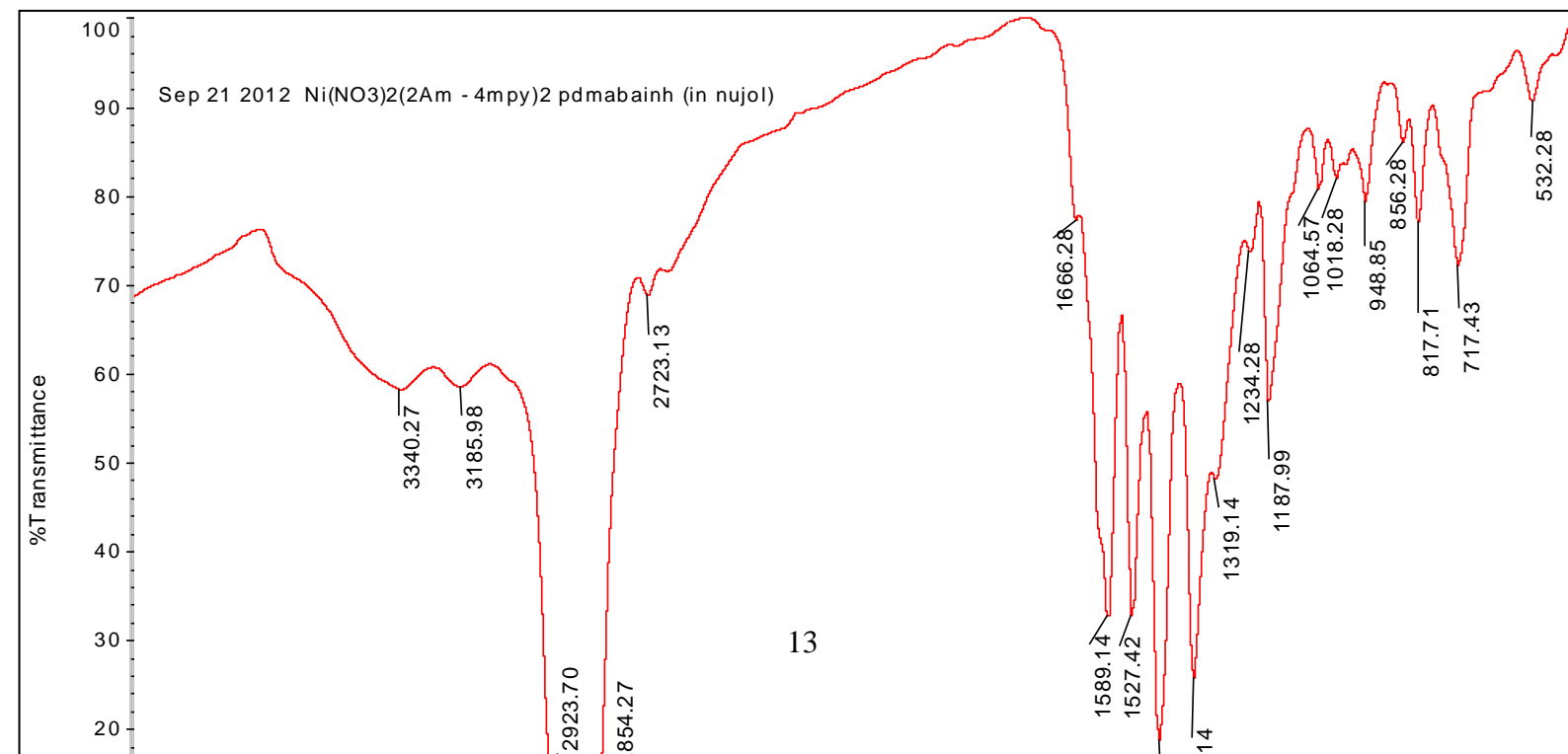
ნახ.4. MnCl₂(oAm4mpy)₂L(H₂O)₂ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

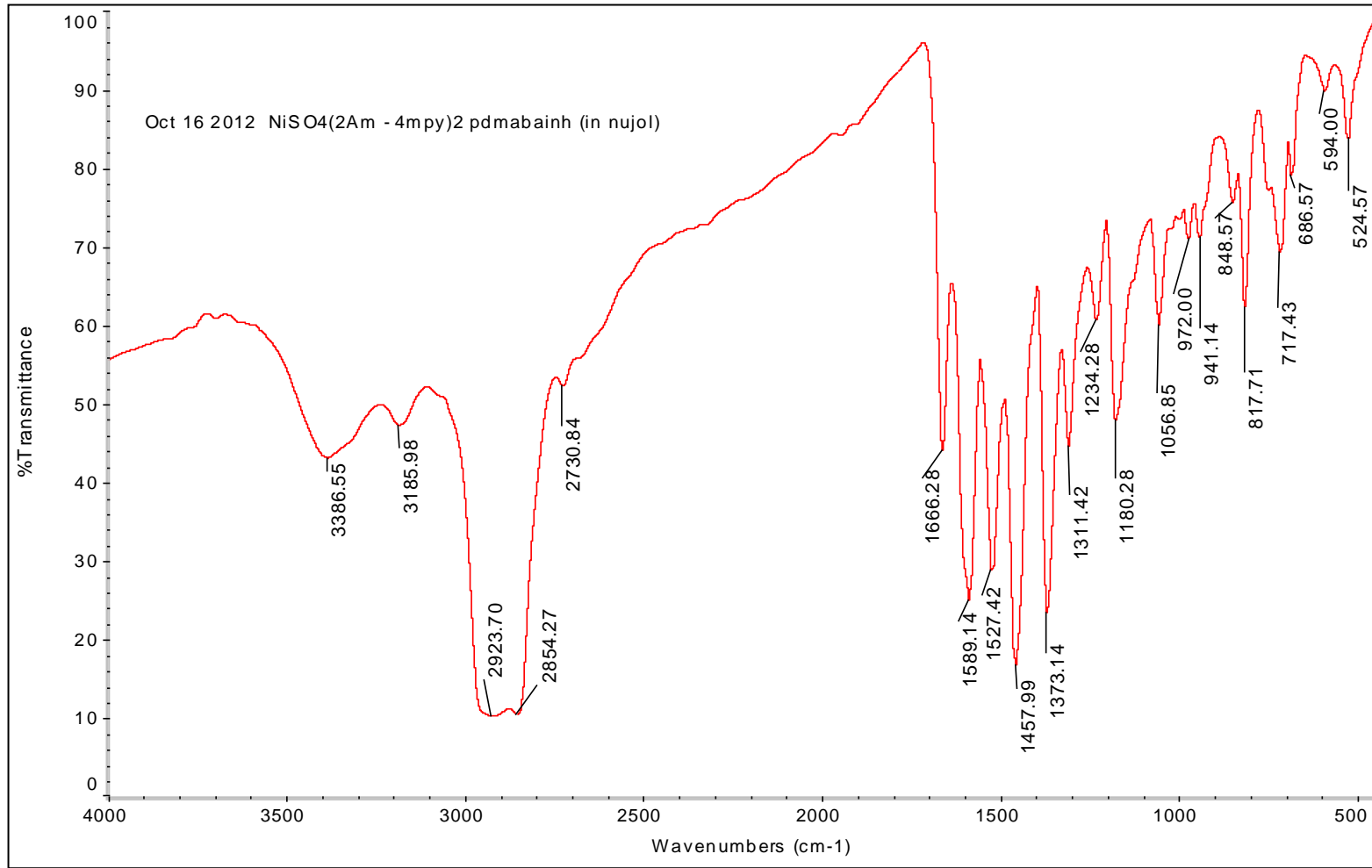
ნახ.5. $\text{CuCl}_2(\text{oAm}_4\text{mpy})_2\text{L}$ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში ($400\text{-}4000\text{ სმ}^{-1}$)

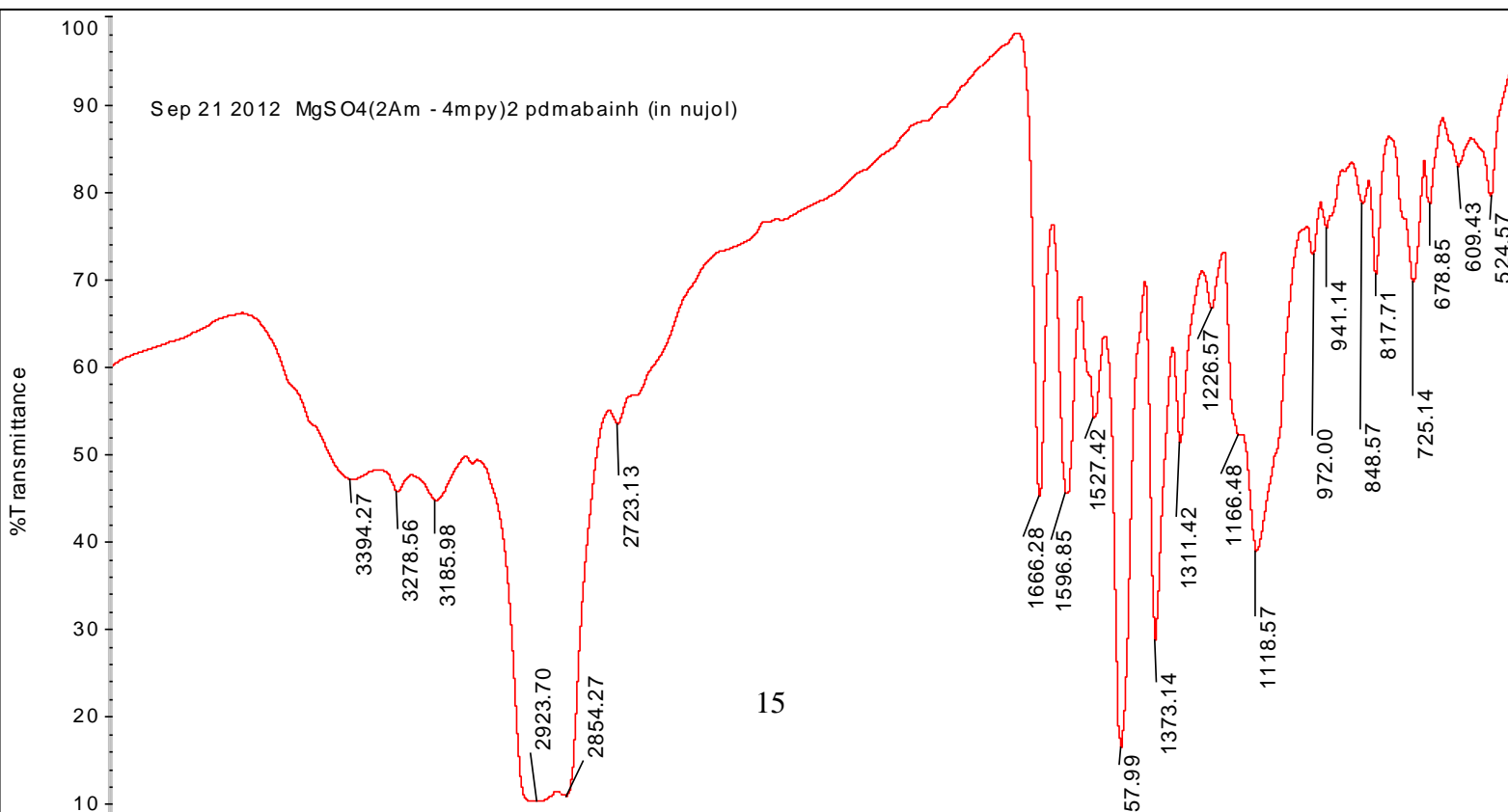
ნახ. 6. Co(NO₃)₂(2Am-4mpy)₂ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

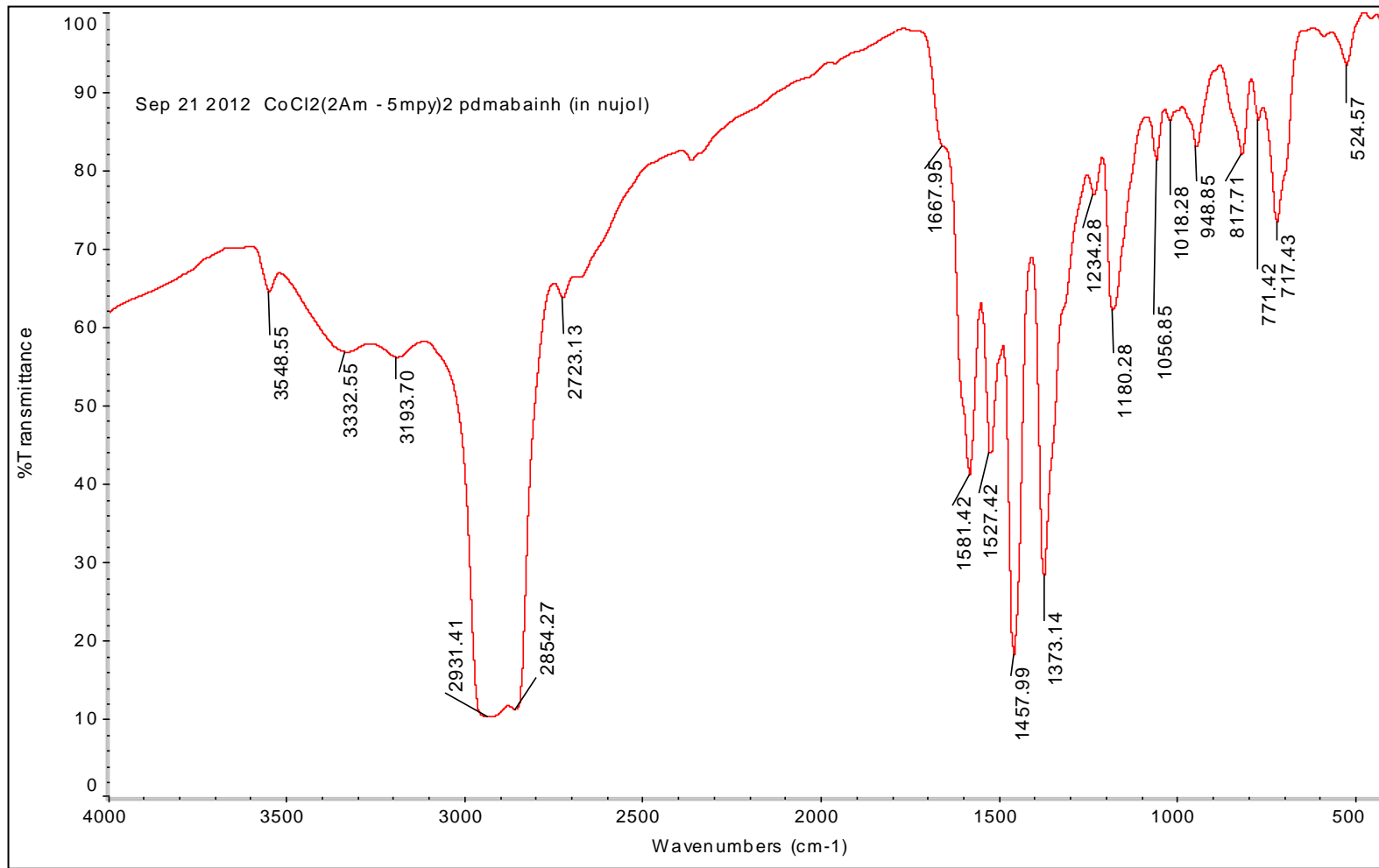
ნახ. 7. $\text{Ni}(\text{NO}_3)_2(\text{oAm4mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})_2$ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში ($400\text{-}4000\text{ სმ}^{-1}$)

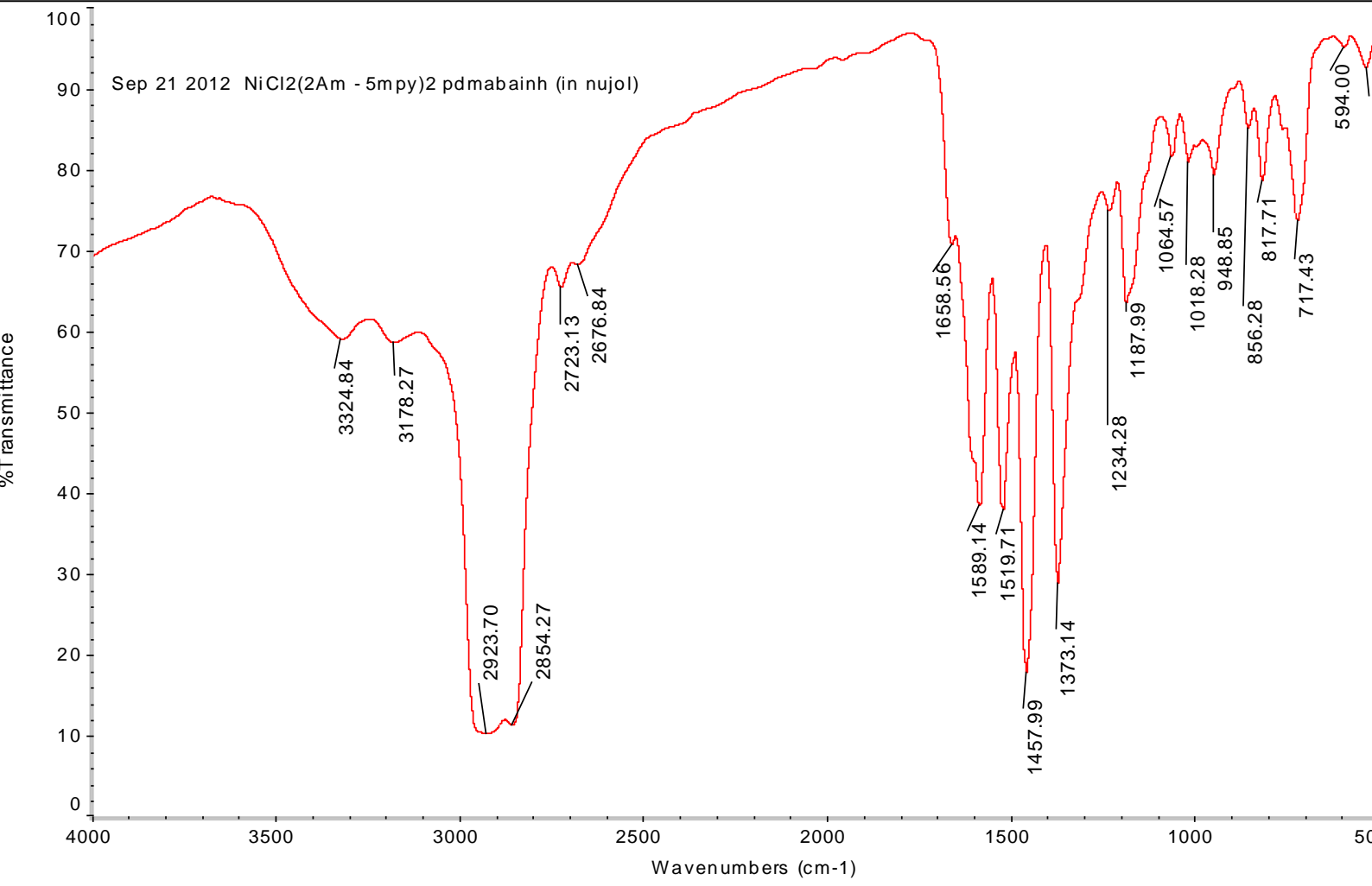
ნახ.8. NiSO₄(oAm4mpy)₂L(H₂O) შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზულის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

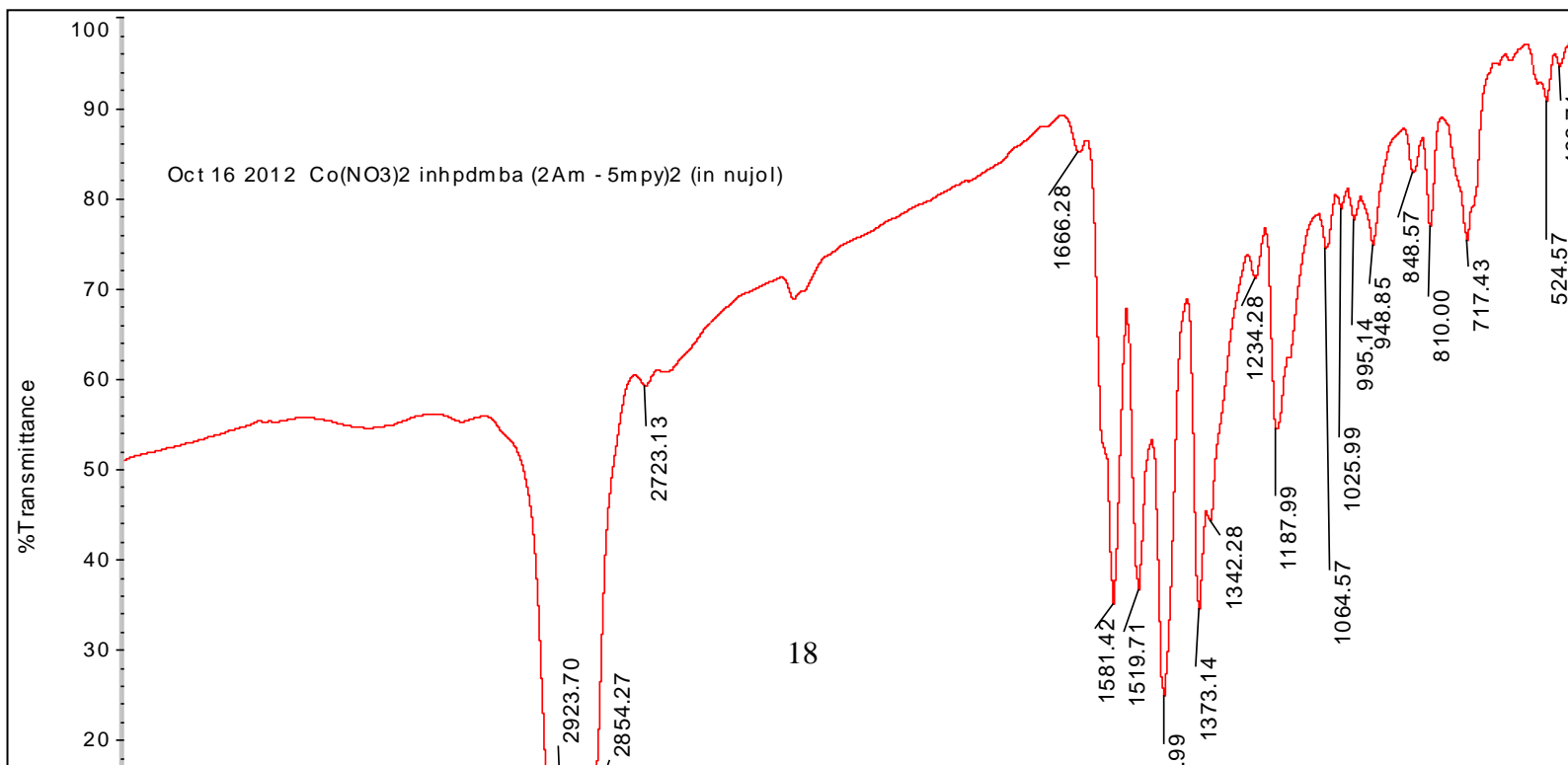
ნახ. 9. $\text{MnSO}_4(\text{oAm4mpy})_2\text{L}(\text{H}_2\text{O})$ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში ($400\text{-}4000\text{ სმ}^{-1}$)

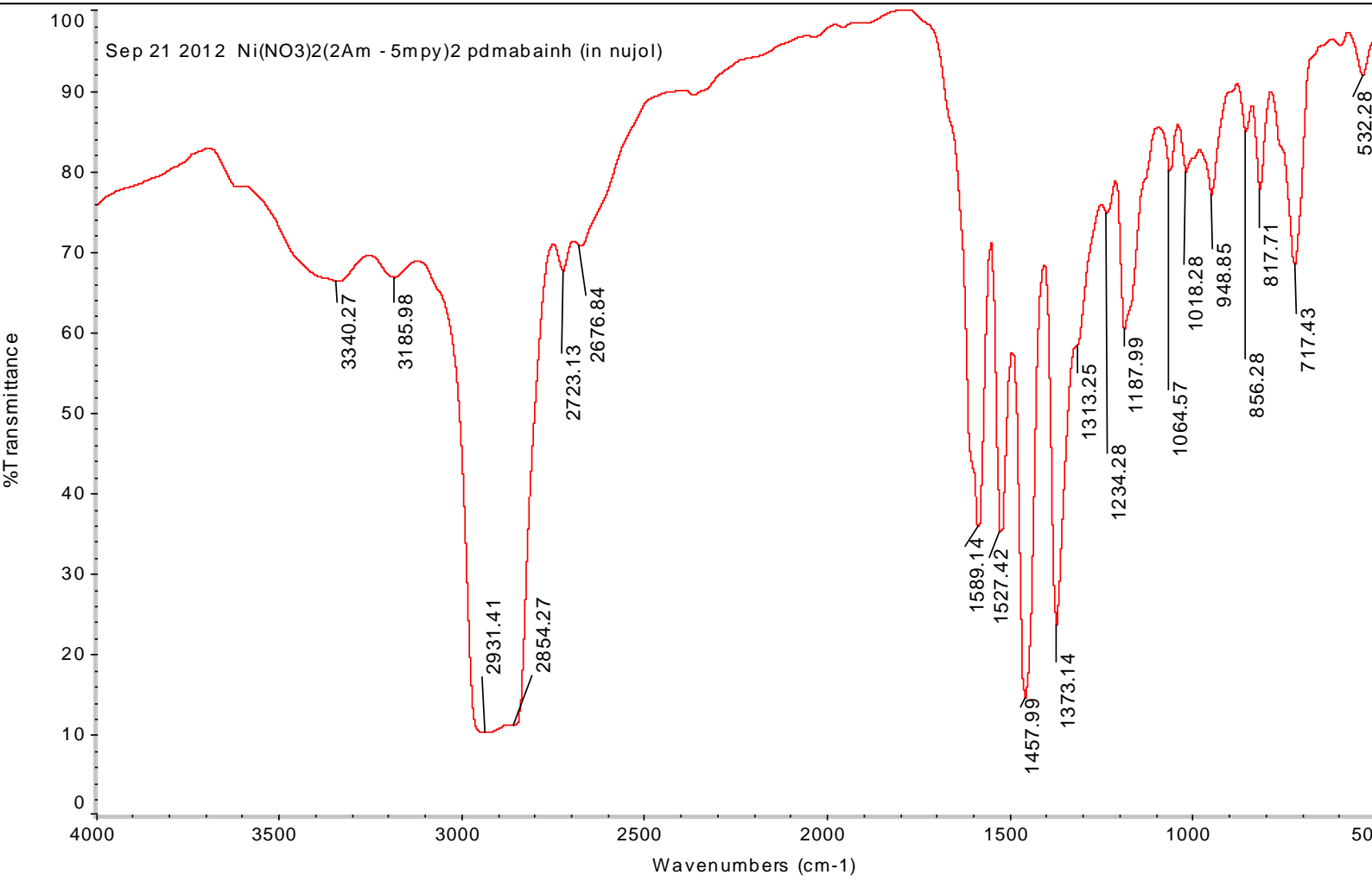
ნახ. 10. CoCl₂(oAm5mpy)₂L(H₂O)₂ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

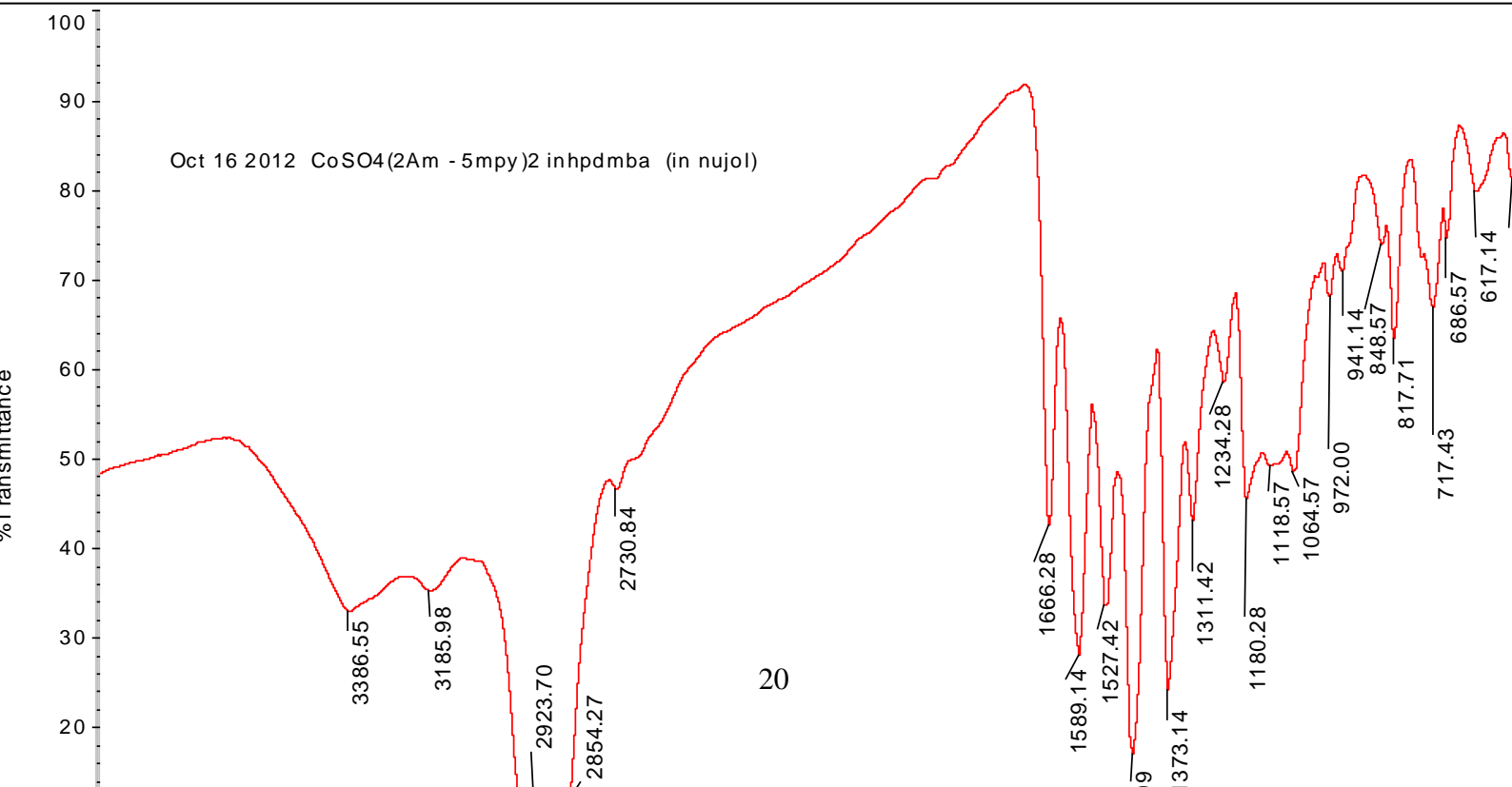
ნახ.11. NiCl₂(oAm5mpy)₂L(H₂O)₂ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

ნახ. 12. $\text{Co}(\text{NO}_3)_2(\text{oAm5mpy})_2\text{L}$ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში ($400\text{-}4000\text{ სმ}^{-1}$)

ნახ. 13. Ni(NO₃)₂(oAm5mpy)₂L(H₂O)₂ შთანთქმის იწ სპექტრი ვაზელინის ზეთში (400-4000 სმ⁻¹)

бсб. 14. $\text{CoSO}_4(\text{oAm5mpy})_2$

თსუ რაფიელ აგლაძის არაორგანული ქიმიის და
ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
ღღობილთა ელექტროლიზის ლაბორატორია

“ვამტკიცებ”
ინსტიტუტის დირექტორი
გ. ტატიშვილი

“— _____” 2013წ.

მეცნიერების დარგი - ქიმია და ქიმიური ტექნოლოგიები

სამეცნიერო მიმართულება - ელექტროქიმია

პრიორიტეტი - კოროზიამდელი დანაფარები

ანგარიშის თემა:

გამლდვადი მარილებიდან ლითონების (ფოლადის, სპილენძის და ალუმინის) გალვანური დაფარვა ტანტალით და ნიობიუმით (2012-2013წ.წ.)

ეტაპი:

2012წ. - გამლდვადი მარილებიდან ლითონების (ფოლადის, სპილენძის და ალუმინის) გალვანური დაფარვა ტანტალით.

2013წ. - გამლდვადი მარილებიდან ლითონების (ფოლადის, სპილენძის და ალუმინის) გალვანური დაფარვა ნიობიუმით.

მაღალტემპერატურული ელექტროქიმია

ლითონების მათი დანაფარების და ნაერთების ელექტროქიმიური მიღება ღღობილი მარილებიდან

თემის ხელმძღვანელი:

ნოდარ გასვიანი

ქიმ. მეც. დოქტორი

თბილისი 2013

შემსრულებლები:

უფროსი მეც. თანამშრომელი გულნარა ყიფიანი
ქიმ. მეც. აკად. დოქტორი

მეცნიერ თანამშრომელი ღია აბაზაძე

მეცნიერ თანამშრომელი სერგო გასვიანი

უფროსი მეც. თანამშრომელი ცისანა გაბისონია
ქიმ. მეც. აკად. დოქტორი

უფროსი მეც. თანამშრომელი მარინე ხუციშვილი
ქიმ. მეც. აკად. დოქტორი

კომპიუტერული ინჟინერი ნინო სხილაძე

აქტუალობა

ტექნიკის სწრაფი განვითარება და უახლესი ტექნოლოგიების შექმნა მზარდ მოთხოვნას უყენებს მასალებს. აუცილებელი ხდება სხვადასხვა აგრესიულ გარემოში მდგრადი კოროზია, ცვეთა, თერმო და მხურვალმედვე კომპოზიციური მასალების შექმნა და დანაფარების მიღება ძნელადღებობადი და იშვიათი ლითონების (Mo, W, V, Ti, Nb, Mn და სხვა) ბაზაზე. დანაფარების გამოყენების სფერო მოიცავს ყველა დარგს დაწეებული სოფლის მეურნეობიდან, ატომური და კოსმოსური მრეწველობის ჩათვლით. ყოველივე ეს განაპირობებს ლითონთა დანაფარების მიღების პროცესების შესწავლის აქტუალობას.

ლითონთა კოროზიისაგან დაცვა მნიშვნელოვანი მსოფლიო პრობლემაა. კოროზიის შედეგად მიყენებული ზარალი კოლოსალურია, ზარალი ინდუსტრიულად განვითარებული ქვეყნების წლიური ეროვნული შემოსავლის 2,5-4%-ს შეადგენს. მაგალითად აშშ (2011წ) მონაცემებით კოროზიისაგან მიყენებული ზარალი წლიური ეროვნული შემოსავლის 3,1%(276 მილიარდი დოლარი იყო). მსგავსი ან უარესი მდგომარეობაა სხვა ქვეყნებშიც. ამიტომ ლითონთა კოროზიასთან “ბრძოლას” უდიდესი ყურადღება ექცევა დღევანდელ მსოფლიოში. ამ მიმართულებით კვლევითი სამუშაოების წარმართვა გვესახება ორი გზით:

1. აქამდე კოროზიის წინააღმდეგ გამოყენებული იყო ლითონთა Ni, Cr, Zn, Sn დანაფარები, მაგრამ ამ ლითონთა მარაგი უკვე არც თუ დიდია. კოროზიასთან ბრძოლისთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია ალუმინის დანაფარები. ალუმინის მსოფლიო მარაგი გამოუღეველია, ალუმინის დანაფარები ბევრ შემთხვევაში უფრო საიმედოდ იცავენ ლითონებს ზემოთ აღნიშნული დეფიციტური ლითონთა დანაფარებთან შედარებით. ალუმინის დანაფარების მიღება ხდება მაღალ 700-1100°C ტემპერატურებზე ნაღვლებიდან, რაც ძნელი განსახორციელებელია ტექნიკურად და არარენტაბელურია. ალუმინის გაღვანური დანაფარების მიღება წყალხსნარებიდან შეუძლებელია.

ჩვენმა ლაბორატორიამ შეიმუშავა ნაღვლი ელექტროლიტი, სადაც ალუმინის დანაფარების მიღება შესაძლებელია ~100°C ტემპერატურაზე. ამ მეთოდს მსოფლიო პრაქტიკაში ანალოგი არ მოეპოვება. ამან დიდი დაინტერესება გამოიწვია მაგ. აშშ ენერჯეტიკის სამინისტრომ საწყისი კვლევები დაგეგმიანსა 100 000 დოლარით. ბუნებრივია ამ მიმართულებით ბევრი სამუშაოა ჩასატარებელი, კვლევები გაგრძელდება. საინტერესო წინადადება გვაქვს საქართველოს ენერჯეტიკის სამინისტროსადმი. დიდი და საინტერესო სამუშაოებია ჩასატარებელი მაღალი ძაბვის გადამცემი ანძების კოროზიისაგან დაცვის მიმართულებით, რაც განხორციელებადია.

2. კოროზიისთან ბრძოლის მეორე მნიშვნელოვან გზად გვესახება “კომბინირებული” დანაფარებით ლითონთა დაცვა, როგორცაა ინტერმეტალიდები ლითონი-ლითონი ტიპის, ნაერთები ლითონი-არალითონის, ლითონი-ლითონ-არალითონის ტიპის. იმ შემთხვევაში თუ ამ ტიპის ნაერთებით ვერ ხერხდება დანაფარების მიღება, მაშინ შესაძლებელია ამ ნაერთებით მოვახდინოთ სარჩული ლითონის ზედაპირული ლეგირება. ჩვენი მიზანია ასეთი კომპოზიციების მიღება და ამ მეთოდით ლითონთა დაცვა კოროზიისაგან.

აღნიშნული საკითხის გადაჭრასთან დაკავშირებული კვლევების შედეგები არის წარმოდგენილი ანგარიშში. აქვე ავღნიშნავთ რომ, მსგავსი კვლევები ლაბორატორიაში აუცილებლად გაგრძელდება. რადგანაც თანამედროვე მრეწველობის ერთ-ერთი წამყვანი დარგის მეტალურგიის განვითარების სფეროში – სხვადასხვა მარკის ფოლადების ლეგირებისათვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ლითონთა კომპოზიციური ფხვნლების და დანაფარების მიღებას.

იონური ღვლილთა ელექტროლიზი საშუალებას იძლევა დავადგინოთ სხვადასხვა შედგენილობის კომპოზიციური ფხვნლების მიღების კანონზომიერებანი და მივიღოთ სასურველი პროდუქტი, რომელიც გამოირჩევა ტექნიკურად მაღალი სისუფთავით, ხოლო მისი დანაფარები კი კოროზია, მხურვალ და ცვეთამდეგობით. გამღვალ მარილთა ელექტროლიზით შესაძლებელია მივიღოთ მთელი რიგი ლითონთა დანაფარები, ლითონთა ინდივიდუალურ – ფხვნისები, ფხვნისლთა ნარევი და ა.შ. რომელთა მიღება წყალხსნარებიდან შეუძლებელია. მაგალითად ლითონების Ti, Zr, Mo, W, Be, Ta, Nb და სხვ.

იშვიათი და ძნელად ღვლილადი ლითონები მათ შორის ნიობიუმი და ტანტალი გამოირჩევიან უნიკალური თვისებებით, ისინი მედვენი არიან სხვადასხვა აგრესიულ პირობებში. მათზე არ მოქმედებს არც ერთი მჟავა, გარდა ფტორწყალბადისა და მღვლი მჟავებისა [1,2,3]. გააჩნიათ ღვლილის მაღალი ტემპერატურები (Nb-2468 °C, Ta-3000 °C) განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ ლითონებით, მათი ბორიდებით და

სილიციდებით მასალა ნაკეთობების დაფარვას და ზედაპირულ ელექტროქიმიურ ლეგირებას, რომელიც მოცულობით ლეგირებასთან შედარებით იძლევა დეფიციტური და ძვირადღირებული ტანტალის და ნიობიუმის მნიშვნელოვან ეკონომიას. ამ დროს სარჩული ლითონები იძენენ ძვირფას ტრიფოფიზიკურ (სისალე, ცვეთა და კოროზიამდეგობა) თვისებებს, ეს თვისებები ძირითადად განპირობებულია მასალა ნაკეთობების ზედაპირული შედგენილობით[4].

ტანტალის და ნიობიუმის (დანაფარების და მათ ფუძეზე კომპოზიციური მასალების) მიღებაზე ინტენსიური კვლევებია გაშლილი მსოფლიოში. მიუხედავად მკვლევართა გაერთიანებული ძალისხმევისა, მრავალი ურთიერთ საწინააღმდეგო მოსაზრებაა აღნიშნული პროცესების კინეტიკის და მექანიზმის გაგების საკითხებში. ხშირად გამოყენებული ელექტროლიტები ვერ უზრუნველყოფენ აღნიშნული ნაერთების და დანაფარების მიღების ტექნოლოგიურ ეფექტიანობას.

აღნიშნული ლითონების, დანაფარების და კომპოზიციური ნაერთების მნიშვნელობებიდან გამომდინარე [2-6], საჭიროა ყოველმხრივი სისტემატური კვლევა ამ პროცესების მექანიზმის და კინეტიკის შესწავლის, ტექნოლოგიების შექმნის და დახვეწის მიზნით. ლითონთა კოროზიისაგან დაცვის საქმეში ამა თუ იმ სუფთა ლითონით მიღებული დანაფარების გარდა დიდი პერსპექტივა აქვს ამ საკითხის გადასაჭრელად ინტერმეტალიდების, ლითონთა ბორიდების, სილიციდები და სხვა გამოყენების. ზოგიერთ შემთხვევაში მიზანშეწონილია დასცავი სარჩული ლითონის ზედაპირული ლეგირება აღნიშნული ნაერთებით. ინდივიდუალური ლითონის დანაფართან შედარებით, ხშირ შემთხვევაში კომბინირებული დანაფარები ბორიდების, სილიციდების, ინტერმეტალიდების სახით, უკეთესად იცავენ სარჩულ ლითონს ანიჭებენ მას კოროზია, ცვეთა და თერმომდეგობას. ყოველივე ამის გათვალისწინებით ანგარიშში ეს საკითხი გათვალისწინებულია. შესწავლილი გვაქვს ლითონების ტანტალის და ნიობიუმის ელექტროქიმიური მიღების საკითხები. აგრეთვე ანგარიშში წარმოდგენილია ამ ლითონთა ბორიდების და სილიციდების მიღება რთული ნაერთებიდან. მათი გამოყენება შესაძლებელია ლითონთა ზედაპირულ ლეგირების საქმეში.

ლაბორატორიაში დამუშავებულია ღღობილი მარილებიდან ელექტროქიმიურად ლითონთა ბორიდების და სილიციდების მიღების ყველაზე მარტივი და რაციონალური მეთოდი. ღღობილთა ფუძე-მჟაური თვისებების ხელოვნური ცვლილებით (დონორ-აქცეპტორული დანამატების საშუალებების) შესაძლებელია ღღობილებში ლითონის (ერთი ან მეტი სახის) და არალითონის (ბორი, სილიციუმი) ერთად არსებობის პირობებში მათი ელექტროდგენის პოტენციალების სიდიდეების ერთმანეთთან მიახლოება 0,2 ვოლტის ზღვრებში. ამ დროს წონასწორულ (კვაზიწონასწორულ) რეჟიმში ხდება მათი ერთდროული თანაგამოლექვა კათოდზე. გამოყოფის მომენტში კათოდზე “ატომურ” დონეზე ადგილი აქვს შესაბამისი ბორიდების, სილიციდების ელექტროქიმიური სინთეზს[7]. პროდუქტი მიიღება ფხვნილის სახით. ელექტროლიზის სათანადო პირობების შერჩევით ფხვნილები შეიძლება იყოს სხვადასხვა დისპერსულობის (მიკრო, ულტრა ან ნანო). შესაძლებელია (რაც მომავალ კვლევათა ობიექტი იქნება) კათოდად გამოყენებული იყოს დასაფარი (შედარებით მცირე ზომის) ობიექტი და ამ გზით მოხდეს მისი ზედაპირული ელექტროქიმიური ლეგირება.

ძნელადღღობადი და იშვიათი ლითონები Mo, W, V, Nb, Ta და სხვ. და არალითონები (B, Si) იონურ ღღობილებში არსებობენ რთული კოორდინაციული ნაერთების სახით, უმაღლესი დაჟანგულობის ხარისხით. მათ მისაღებად საჭიროა საკმაოდ რთული პროცესების წარმართვა ელექტრონთა მრავალი რიცხვის გადასატანად. გარდა ამისა ძნელადღღობადი ლითონთა ნაერთების, ინტერმეტალიდების ან კომბინირებული ერთგვაროვანი დანაფარების მისაღებად საჭიროა ელექტროქიმიური პროცესების წარმართვა პოტენციალთა სიდიდეების ვიწრო ფარგლებში, პრაქტიკულად ერთ საფეხურად.

იონურ ღღობილებში რთული ანიონების ან ჟანგბადნაერთების დამახასიათებელი წონასწორული პოტენციალის არ არსებობა, ელექტროქიმიური სტადიის დაბრკოლებით

მიმდინარეობა, ნაღობის ფუძე-მჟაური თვისებების გავლენა ელექტროდული პროცესების კინეტიკაზე, განაპირობებს იმას, რომ მათი ელექტროქიმიური ქცევა არ შეიძლება აიხსნას მხოლოდ წონასწორულ თერმოდინამიკაზე ტრადიციული წარმოდგენებით. ამ რთულ პროცესთან ხშირად საჭიროა ძირითადად ფუძე-მჟაური წონასწორობის კონცეფციით მიდგომა, რასაც საფუძველი ჩაუყარა ცნობილმა უკრაინელმა მეცნიერმა ვ. შაპოვალმა. მასთან მჭიდრო თანამშრომლობას დიდი სიამოვნებით და სიამაყით ვიხსენებთ.

ლითონების ტანტალის და ნიობიუმის ბორიდების და სილიციდების მიღების მიზნით საინტერესო და აუცილებელი იყო ერთის მხრივ ამ ლითონთა ტანტალისა და ნიობიუმის ნაერთების და მეორე მხრივ ბორის და სილიციუმის ნაერთების ელექტროქიმიური ქცევის დადგენა ღღობილებში მათი ერთად ყოფნის პირობებში.

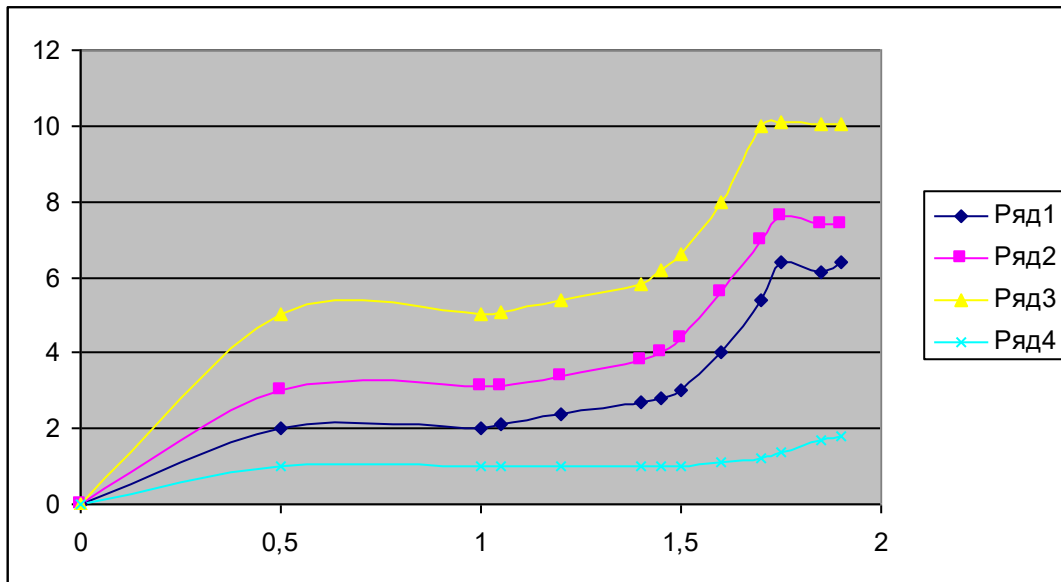
ჩვენი მიზანი იყო ლითონური ნიობიუმის და ტანტალის, მათი დანაფარების, კომპოზიციური ფხვნილების მიღების გაუმჯობესების შესაძლებლობის დადგენა. ამ ამოცანის გადასაჭრელად აუცილებლობას წარმოადგენდა შეგვესწავლა და საბოლოოდ დაგვედგინა ნაერთებიდან K_2NbF_7 , K_2TaF_7 , Nb_2O_5 , Ta_2O_5 ლითონების ნიობიუმის და ტანტალის ელექტროქიმიური აღდგენის კინეტიკა $KCl-KF$, $NaCl-Na_3AlF_6$, ფონურ ნაღობებში.

ნაერთების K_2NbF_7 და K_2TaF_7 , - ის სინთეზს ვაწარმოებდით ლაბორატორიულ პირობებში.

კვლევის მეთოდები იყო ვოლტამპერომეტრია, პოტენციოსტატიკური და გალვანოსტატიკური ელექტროლზი. რენტგენოფაზური, მეტალოგრაფიული, მიკროსკოპული ანალიზები.

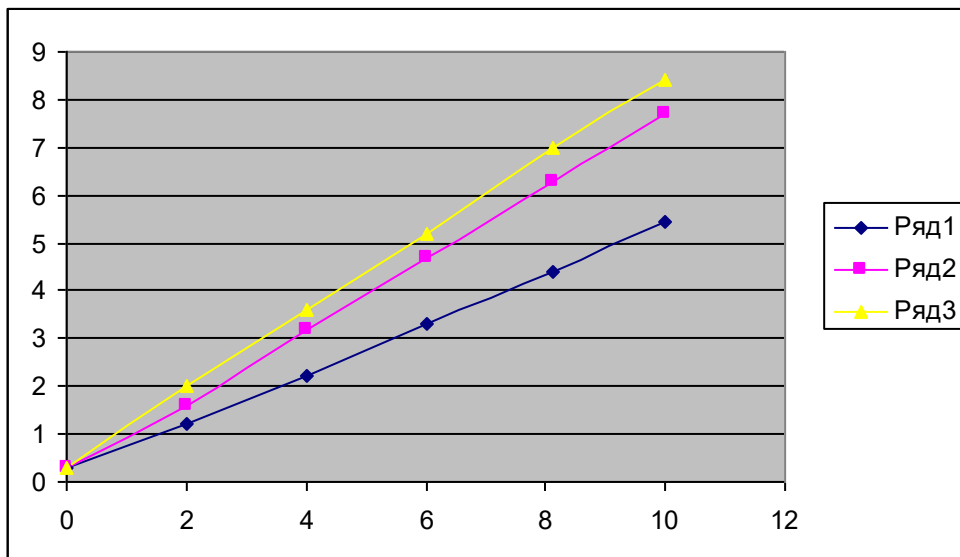
ექსპერიმენტი ტარდებოდა ზემოთ აღნიშნულ ნაღობთა ფონზე 1073K ტემპერატურაზე. ვოლტამპერული მახასიათებლების გადაღება ხდებოდა პოტენციოსტატ - ПИ-50-1 საშუალებით. გამოყენებული იყო სამელექტროდიანი უჯრედი. კათოდი წარმოადგენდა პლატინის მავთულს. ანოდად და ნაღობის კონტეინერად გამოყენებული იყო მინა-გრაფიტის ტიგელი, შედარების ელექტროდად პლატინის ფირფიტა, რომელიც ფართოდ გამოიყენება მაღალტემპერატურული ელექტროქიმიური კვლევების დროს. (ვინაიდან ქლორის შედარების ელექტროდის გამოყენებას ახლავს გარკვეული სიძნელები. ტყვიის შედარების ელექტროდის გამოყენება ყოველთვის მიზანშეწონილი არ არის). ექსპერიმენტისათვის გამოყენებული მასალები იყვნენ მაღალი სისუფთავის და სათანადოდ გაუწყლოებულები, წინააღმდეგ შემთხვევაში ლითონების ტანტალისა და ნიობიუმის მიღება წყალშემცველი ნაერთიდან შეუძლებელია.

$KCl-KF-NbF_7^{2-}(K_2NbF_7)$ ნაღობიდან ნიობიუმის ელექტროქიმიური აღდგენის ვოლტამპერული მახასიათებლები მოცემულია ნახ.1 როგორც ნახაზიდან ჩანს, მიღებულ (1,2,3,4) ვოლტამპერულ მახასიათებლებზე აღინიშნება ორ-ორი ტალღის არსებობა. პირველი ტალღა ყალიბდება $-(1,2 \div 1,3)$ ვოლტის, მეორე კი $-(1,5 \div 1,8)$ ვოლტის ზღვრებში.

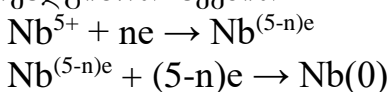
ნახ.1. 1. KCl-KF ფონური ნაღლობი.
 2. (1) + $4 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ K₂NbF₇
 3. (1) + $6 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ K₂NbF₇
 4. (1) + $1 \cdot 10^{-4}$ მოლ/სმ³ K₂NbF₇

ნაღლობში K₂NbF₇ კონცენტრაციის ზრდით პირველი ტაღლის სიმაღლე თითქმის უცვლელია, ხოლო მეორე ტაღლა იზრდება K₂NbF₇ -ის კონცენტრაციის ზრდის შესაბამისად. მისი ნახევარტაღლის პოტენციალი შეადგენს E_{1/2}= -1,6ვოლტს (პლატინის შედარებითს ელექტროდის მიმართ)ნახ.2

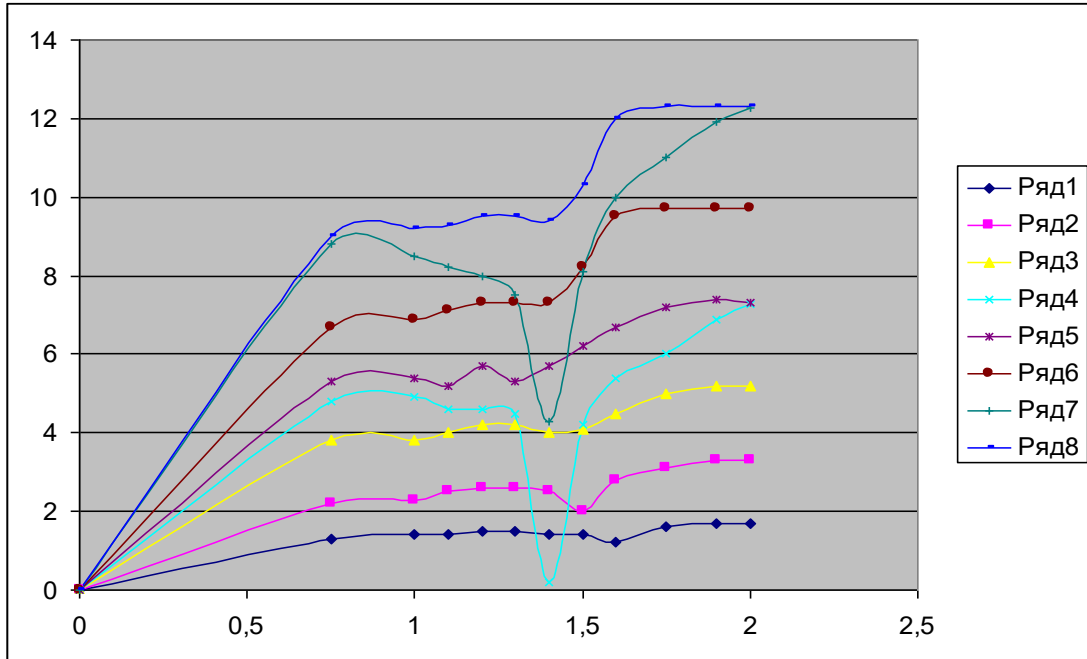

ნახ. 2. K₂NbF₇ კონცენტრაციასა და ზღვრულ დენს შორის დამოკიდებულება KCl-KF – ნაღლობში T - 1173⁰

პოტენციოსტატიკურ რეჟიმში ჩატარებულმა ელექტროლიზმა აჩვენა, რომ -1,7 ვოლტზე აღნიშნული ნაღლობიდან მიიღება ლითონური ნიობიუმი. აღებული ნაღლობიდან Nb(V) ლითონურ ნიობიუმამდე აღდგენის პროცესი შეიძლება წარმოვადგინოთ სქემით:

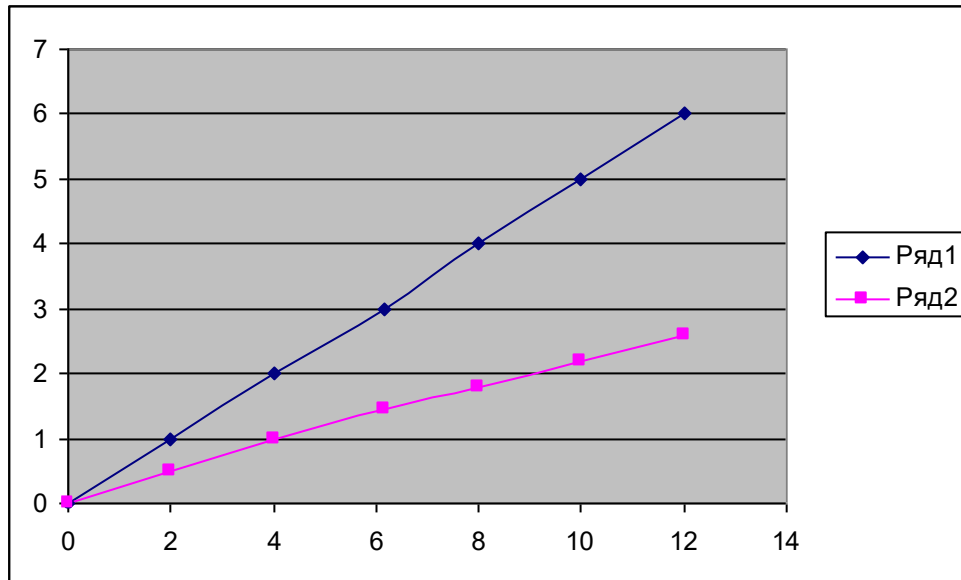

$K_2TaF_7(Ta_2O_5)$ ელექტროქიმიური ქცევა ფონურ ნაღობში $KCl-KF$ და Na_3AlF_6 (ნახ.3) წარმოდგენილია K_2TaF_7 ელექტროაღდგენის ვოლტამპეროგრამები KCl და KF ექვიმლარულ ნაღობში. პლატინის ელექტროდზე, 1023K ტემპერატურაზე. TaF_7^{2-} ელექტროაღდგენის ვოლტამპეროგრამაზე ორი ტალღა შეინიშნება $-(1,0 \pm 1,07)ვ$ და $-(1,5 \pm 1,8)ვ$ პოტენციალზე, ნახევარტალღის პოტენციალები $-1,17ვ$ და $-1,66ვ$ პლატინის შედარების ელექტროდის მიმართ.

ნახ.3. ღლობილის $KCl-KF(1)$ ვოლტამპეროგრამები K_2TaF_7 -ის სხვადასხვა კონცენტრაციების დროს. $K_2TaF_7 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ : 2-(2); 3-(4); 4-(6); 5-(8);6-(10). კათოდი პლატინა, შედარების ელექტროდი პლატინა. პოლარიზაციის სიჩქარე $V=0,1$ ვ/წმ, $T=1023K$.

მეორე ტალღის ნახ.4(2) ზღვრული დენის სიდიდე TaF_7^{2-} კონცენტრაციის პროპორციულია, რაც პროცესის დიფუზურ ხასიათზე მიუთითებს.

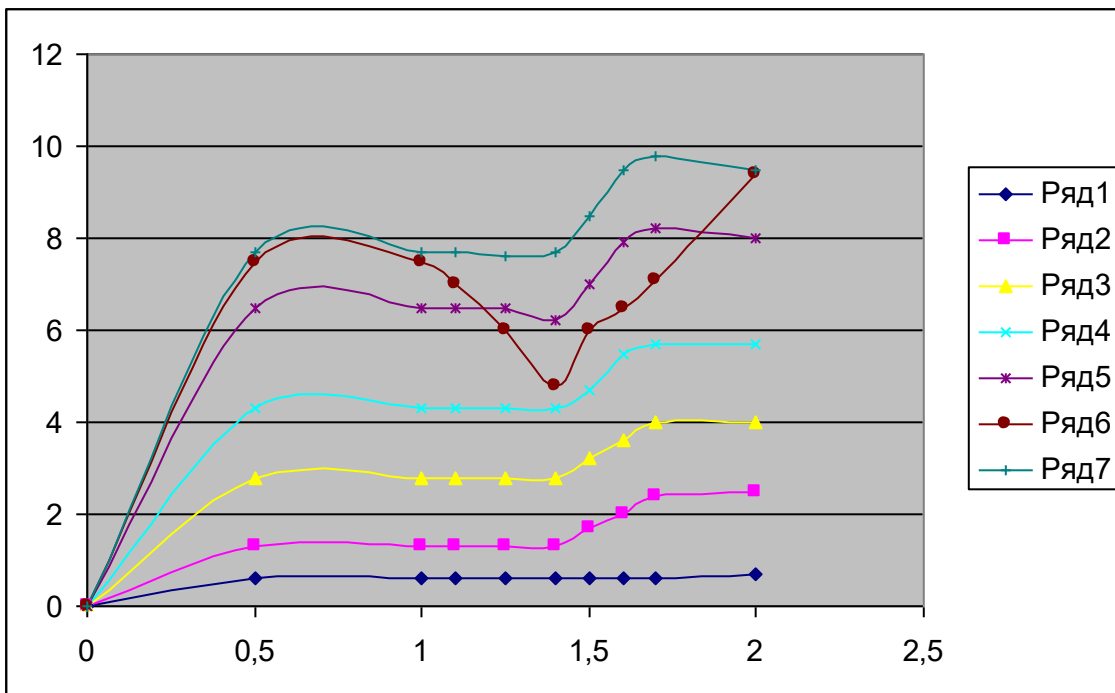

ნახ.4. K_2TaF_7 ელექტროაღდგენის ზღვრული დენის დამოკიდებულება K_2TaF_7 -ის კონცენტრაციისაგან. 1- $NaCl-Na_3AlF_6$ ღლობილში 1173K ტემპერატურაზე. 2- $KCl-KF$ ღლობილში 1023K ტემპერატურაზე, $V=0,1$ ვ/წმ. კათოდი პლატინა

ციკლური ვოლტამპეროგრაფიაზე ანოდური დაჟანგვის მრუდი პროცესის ორ სტადიად მიმდინარეობას ამტკიცებს (ნახ. 3 მრუდი 6). მეორე სტადიის კათოდური და ანოდური პიკების სხვაობა 0,26 შეადგენს, რაც პოლაროგრაფიაში აღიარებული დიაგნოსტიკური კრიტერიუმებით, პროცესის შეუქცევადობაზე მიუთითებს. მეორე ტალღის ზღვრული დენის შესაბამის პოტენციალზე ჩატარებული პოტენციოსტატიკური ელექტროლიზის პროდუქტი, რენტგენოფაზური ანალიზის თანახმად, ლითონური ტანტალია. K/Cl,F ფონზე Ta(V) ელექტროაღდგენა ლითონურ ტანტალმდე შეიძლება წარმოვიდგინოთ სქემით:

დადგინდა, რომ ნაღვლობში NaCl-Na₃AlF₆ პლატინის ელექტროდი ინდიფერენტულია. ამ ნაღვლობში Pt ელექტროდზე გადაღებული ვოლტამპეროგრაფიაზე შეინიშნება (ნახ.5) 4 ტალღა: -(1,2±1,43)ვ -(1,5±1,6)ვ -(1,7±1,86)ვ, -(2,0±2,17) პოტენციალზე პლატინის შედარების ელექტროდის მიმართ.

ნახ.5. ღვობილის NaCl-Na₃AlF₆ ვოლტამპეროგრაფიები K₂TaF₇-ის სხვადასხვა კონცენტრაციების დროს. K₂TaF₇ · 10⁻⁵ მოლ/სმ³ : 2-(2); 3-(4); 4-(6); 5-(8); 6-(10). კათოდი მინაგრავიტი, შედარების ელექტროდი პლატინა უანგბადის, V=0,1 ვ/წმ, T=1173K.

ამ ტალღების არსებობა გამოწვეულია შენადნობების წარმოქმნით და უშუალოდ ალუმინის ადგენით AlF₆³⁻-დან. ამ ნაღვლობში Pt-ის კათოდის გამოყენება არ შეიძლება. ნაღვლობში NaCl-Na₃AlF₆ დეპოლარიზატორის K₂TaF₇-ის დამატება ინდიფერენტულ მინაგრავიტის კათოდზე, 1123K ტემპერატურაზე, აღინიშნება ერთი ტალღით -(1,5±1,8)ვ პოტენციალების ფარგლებში. ნახევარტალღის პოტენციალი E_{1/2}=-1,62ვ, პლატინის შედარების ელექტროდის მიმართ. (ნახ.4(1)). ჩანს, რომ ტალღის ზღვრული დენის სიდიდე დეპოლარიზატორის TaF₇²⁻ კონცენტრაციის პოპორციულად იზრდება. ეს ფაქტი პროცესის დიფუზიურ ბუნებაზე მიანიშნებს. ციკლური ვოლტამპეროგრაფიდან ჩანს, რომ ანოდურ და კათოდურ პიკებს შორის სხვაობა 0,26ვ-ია, რაც პროცესის შეუქცევადობის მანიშნებელია. პოტენციოსტატიკური ელექტროლიზით -1,8ვ პოტენციალზე, რედგენოფაზური ანალიზის თანახმად ლითონური ტანტალი მიიღება.

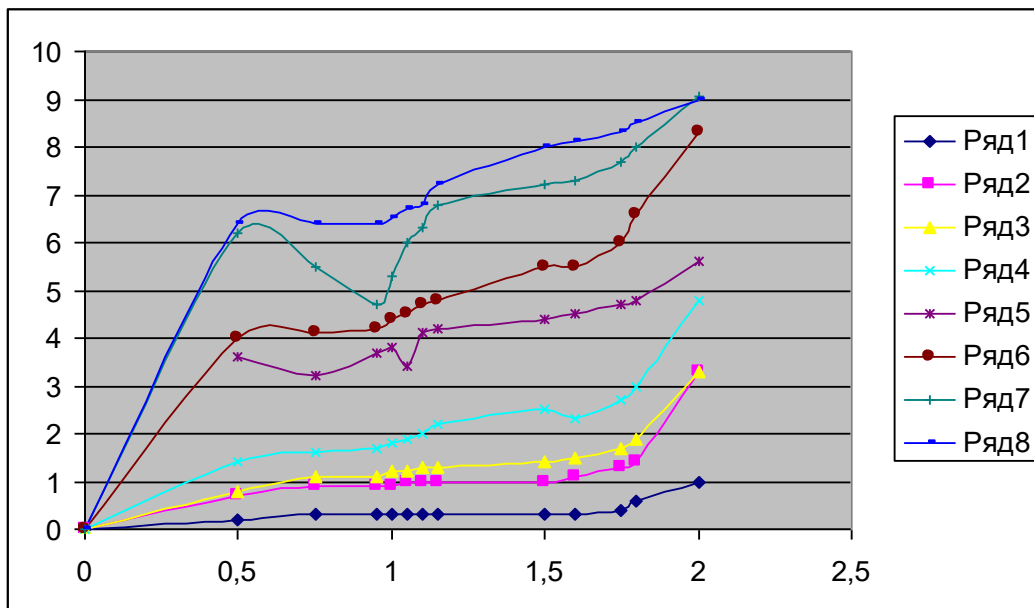
ამრიგად, ფონურ ნაღვლებში $\text{NaCl-Na}_3\text{AlF}_6, 1123\text{K}$ ტემპერატურაზე, Ta(V) ლითონურ ტანტალამდე აღდგენა, ხუთივე ელექტრონის მიერთებით, ვოლტამპეროგრამაზე ერთი ტალღით გადმოიცემა.

ლითონური ტანტალის საწარმოო მისაღებად გამოიყენება ნაღვლები $\text{K/Cl, F-K}_2\text{TaF}_7\text{-Ta}_2\text{O}_5$. ძვირადღირებული K_2TaF_7 შეცვლა იაფი Ta_2O_5 -ით მნიშვნელოვანია, ამიტომ საინტერესო იყო Ta_2O_5 -ის ელექტროაღდგენის მექანიზმის შესწავლა.

Ta_2O_5 ელექტროქიმიური ქცევა შევისწავლეთ ნაღვლებში $(\text{K, Na/Cl, K/Cl, F})$. ავტორების [8] მიერ აღნიშნულია, რომ კალიუმის ფტორიდში Ta_2O_5 იხსნება უმნიშვნელოდ და ისიც მხოლოდ 1123K ტემპერატურაზე მაღლა, რაც მნიშვნელოვნად აღემატება ელექტროლიზის ტემპერატურას. (ნახ. 6)-დან ჩანს, რომ ნაღვლებში K, Na/Cl ტანტალის ოქსიდი არ იხსნება, შესაბამისად ვოლტამპეროგრამაზე ტალღა არ ფიქსირდება (ნახ.4, მრუდი 2) საკმარისია ფონს K, Na/Cl დაემატოთ მცირე რაოდენობა (2-6% მას KF), რომ მასში Ta_2O_5 გაიხსნას 973K ტემპერატურაზე. ნახ.6 მრუდი 3 ამის დადასტურებაა.

Ta_2O_5 ელექტროაღდგენის ვოლტამპეროგრამა ქლორიდულ-ფტორიდულ ლღობილში წარმოდგენილია (ნახ.6 მრუდი 5). სამუშაოს [8] მიხედვით, ნაღვლებში KF და Ta_2O_5 ურთიერთქმედებენ და წარმოქმნიან ფტოროქსიდულ ნაერთებს KTaO_2F_2 , $\text{K}_3\text{TaO}_2\text{F}_4$ და K_3TaOF_6 . ამიტომ მოსალოდნელია, რომ ელექტროქიმიურ პროცესში უშუალოდ Ta_2O_5 არ უნდა მონაწილეობდეს. სავარაუდოა, რომ ელექტროქიმიურ პროცესში მონაწილეობს Ta(V) რომელიმე ფტოროქსიდი, წარმოქმნილი Ta_2O_5 -ის ურთიერთქმედებით ფონთან.

ავტორთა [8,9] მიხედვით Ta_2O_5 და KF ლღობილ სისტემაში ურთიერთქმედებენ მხოლოდ 1123K ტემპერატურაზე. მაგრამ ნახ.4 მრუდი 3-დან ჩანს, რომ ისინი ლღობილში ურთიერთქმედებენ 973K ტემპერატურაზეც. Ta_2O_5 ხსნადობას ფონში K/Cl, F ვაკონტროლებდით ვიზუალურადაც. ფონს ვამატებდით განსაზღვრულ რაოდენობა Ta_2O_5 , რამდენიმე ხანში ნალექის გაქრობა, Ta_2O_5 აღებული წონაკის ხსნადობის (ან რეაქციაში შესვლის) მაჩვენებელი არის.

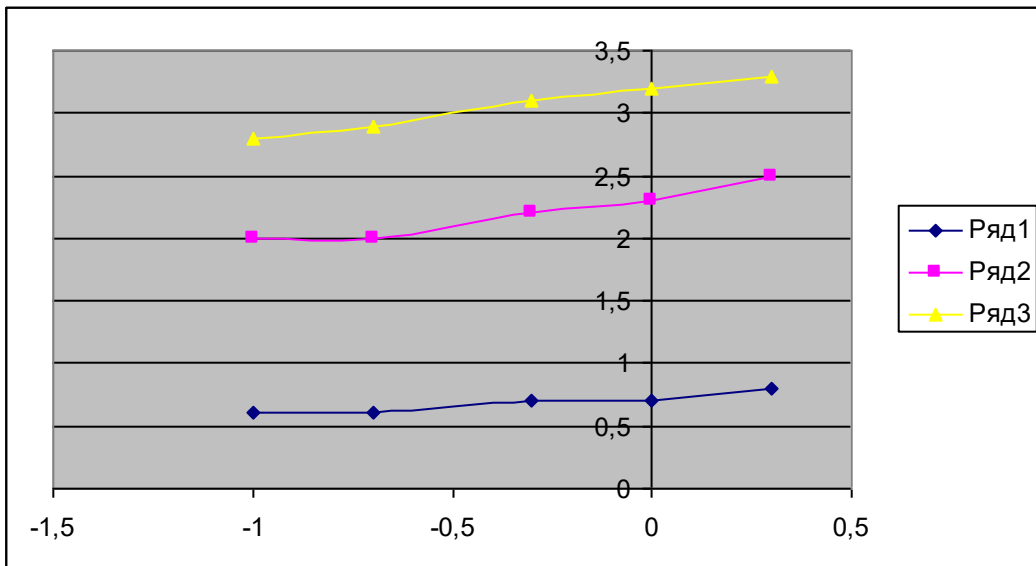

ნახ. 6. ქლორიდული, ქლორიდულ-ფტორიდული ლღობილის (რომელიც შეიცავს Ta_2O_5), ვოლტამპეროგრამები.

1. ფონი KCl-NaCl ; (1)
2. $\text{KCl-NaCl} + 1,2$ მას% Ta_2O_5 ; (2-3)
3. $\text{KCl-NaCl} + 1,2$ მას% $\text{Ta}_2\text{O}_5 + 5$ მას% KF , $T=923\text{K}$; (4)
4. ფონი $\text{KCl-KF} + 0,2$ მას% Ta_2O_5 $T=1073\text{K}$; (5)
5. ფონი $\text{KCl-KF} + 1,2$ მას% Ta_2O_5 $T=973\text{K}$; (6)

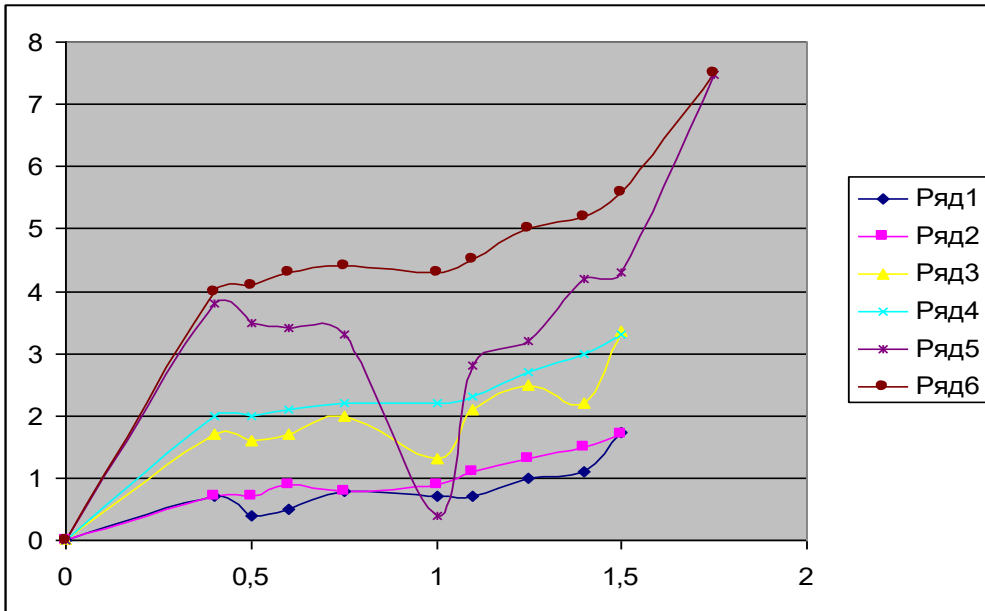
6. ფონი KCl-KF +0,4 მას% Ta₂O₅ T=1073K; (7-8)

ვოლტამპერული კვლევა წარმოებდა Ta₂O₅ კონცენტრაციის 0,1-1,2 მას%-ის ფარგლებში. ლლობილის K/Cl,F- Ta₂O₅ ვოლტამპეროგრაფები ხასიათდებიან შემდეგი თავისებურებით: ყველა ტემპერატურაზე, როცა Ta₂O₅-ის კონცენტრაცია არ აღემატება 0,2მას.%-ს, ვოლტამპეროგრაფაზე ფიქსირდება ერთი ტალღა,დახრილი პოტენციალის ღერძის გასწვრივ $-(1\pm 1,7)ე$ ზღვრებში, (ნახ.4. მრუდი4); ამ დროს, ციკლურ ვოლტამპეროგრაფზე არ შეინიშნება ანოდური დაჟანგვის ერთი პიკი; Ta₂O₅ კონცენტრაციის გაზრდისას, როცა C_{Ta2O5} >0.2 მას.% და 973K ტემპერატურაზე სტაციონალურ ვოლტამპეროგრაფაზე ფიქსირდება სამი კათოდური პიკი E_{პ^I}=-1,25ე; E_{პ^{II}}=-1,50ე; E_{პ^{III}}=-1,74ე, პოტენციალებზე (ნახ.6. მრუდი5) ამ პიკების სიმაღლეების ფარდობაა 1 : 1 : 3 ტემპერატურის გაზრდისას, როცა T≥1073K ვოლტამპეროგრაფაზე ერთი კათოდური პიკი ფიქსირდება, მას ციკლურ ვოლტამპეროგრაფაზე ანოდური დაჟანგვის ერთი პიკი შეესაბამება. (ნახ.6, მრუდინ) პოტენციოსტატიკური ელექტროლიზით, კათოდური პიკის შესაბამის პოტენციალზე (-1,6ე), მიღებული პროდუქტი, რედგენოფაზური ანალიზის თანახმად, ლითონური ტანტალია. მაშასადამე უნდა ვიფიქტოთ, რომ პროცესი მაღალ ტემპერატურაზე ერთ საფეხურიანი ხდება.

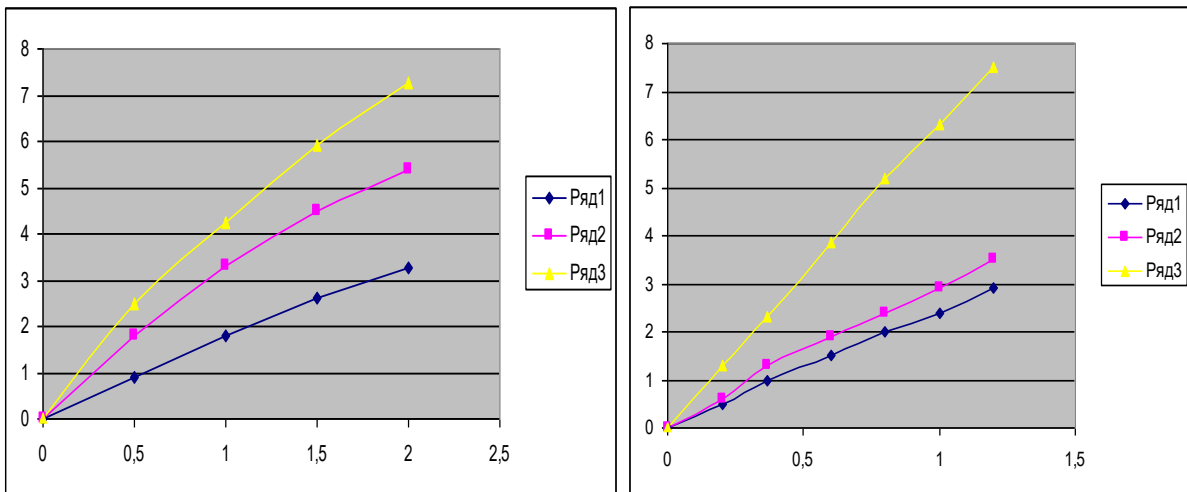
ნახ. 7. ლლობილის KCl-KF+0,8მას% T₂O₅ ელექტროაღდგენის პიკის პოტენციალის დამოკიდებულება პოლარიზაციის სიჩქარეზე.

1. პირველი ტალღისთვის;
2. მეორე ტალღისთვის;
3. მესამე ტალღისთვის T=973.

ნახ. 8. ღლობილის KCl-KF+0,8მას% T₂O₅ ციკლური ვოლტამპეროგრაფები. T=973K.

1. პირველი ტალღის;(1-2)
2. მეორე ტალღის;(3-4)
3. მესამე ტალღის;(5-6)

ნახ.9. პიკის დენის დამოკიდებულება პოლარიზაციის სიჩქარეზე (ა) და T₂O₅-ის კონცენტრაციაზე (ბ) ღლობილში KCl-KF

1. პირველი ტალღის;
2. მეორე ტალღის;
3. მესამე ტალღის.

პოლარიზაციის სიჩქარე შეადგენს 0,2ვ/წმ, T=973K

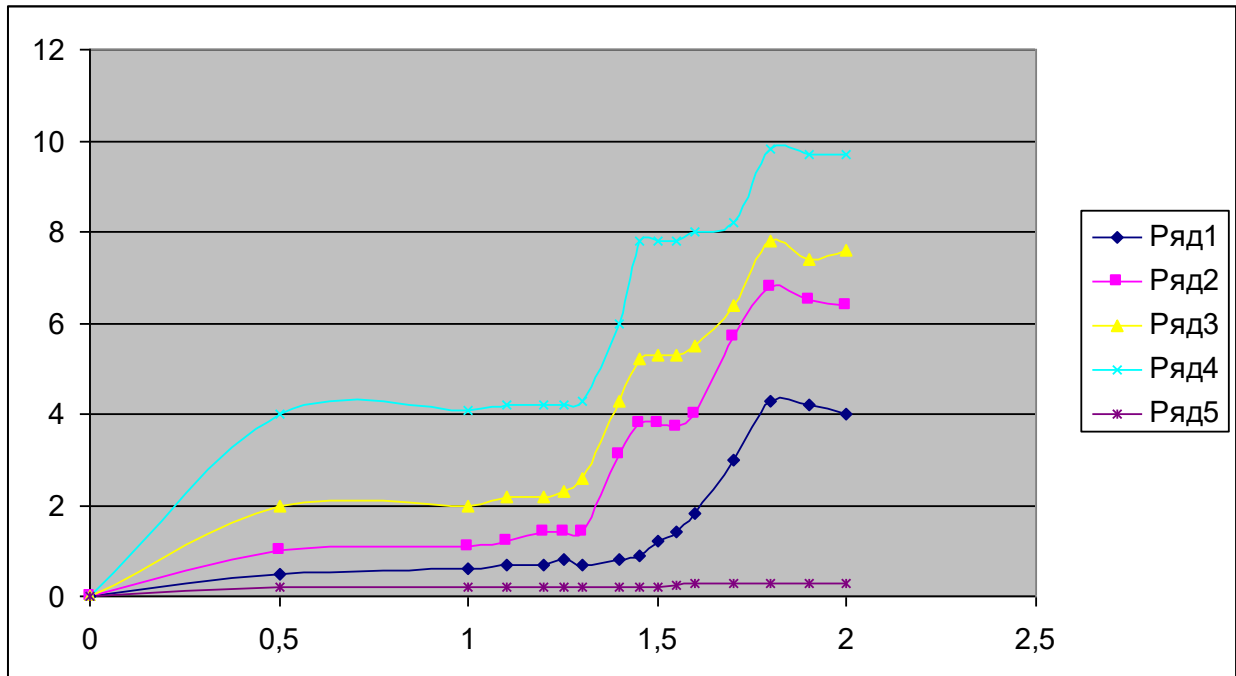
ღლობილის K/Cl,F- Ta₂O₅ ელექტროაღდგენის ციკლურ ვოლტამპეროგრაფაზე (ნახ.8) კათოდური პროცესის სამ პიკს $E_{პI}=-1,15ვ$; $E_{პII}=-1,5ვ$; $E_{პIII}=-1,75ვ$; ანოდური დაჟანგვის ორი პიკი $E_{აI}=-0,55ვ$; $E_{აII}=-1,05ვ$ შეესაბამება. ანოდური დაჟანგვის პირველი პიკი $E_{აI}=-0,55ვ$ შეესაბამება კათოდური აღდგენის პირველი პიკს $E_{პI}=-1,15ვ$. (ნახ.8 მრუდი 1) კათოდურ II და III პიკებს($E_{პII}=-1,55ვ$ და $E_{პIII}=-1,75ვ$) შეესაბამება ერთი ანოდური პიკი $E_{აII}=-1,05ვ$ (ნახ.8 მრუდი 2,3). ანოდური და კათოდური პიკების დიდი სხვაობა პროცესის შეუქცევადობაზე მეტყველებს.

ელექტროდული პროცესის შეუქცევადობა შეეხივის [9] და რენდელსის [10] თეორიების თანახმად განისაზღვრება კათოდური და ანოდური პიკების სხვაობით ΔE .

შექცევადი ელექტროდული პროცესის დროს $\Delta E=3,2RT/nF$ შევჩიკის [9] და კიდევ ნაკლებია $\Delta E=2,2RT/nF$ რენდელსის მიხედვით [17]. Ta(V) შექცევადი განმუხტვის შემთხვევაში ანოდური და კათოდური პიკების პოტენციალთა სხვაობა შევჩიკის და რენდელსის მიხედვით 973K ტემპერატურზე უნდა იყოს $\Delta E=0,18/n\pm 0,268/n$; 1073K ტემპერატურაზე, $\Delta E=0,203/n\pm 0,296/n$. როგორც ციკლური ვოლტამპეროგრაშიდან (ნახ.8) ჩანს, K/Cl,F ნალღობში ტანტალის იონების Ta(V) მონაწილწეობით მიმდინარე ელექტროქიმიური პროცესის ნებისმიერი საფეხურისათვის ΔE ექსპერიმენტული მნიშვნელობები 5-6-ჯერ აღემატება თეორიულ მნიშვნელობებს. მიღებული მონაცემები იმაზე მიუთითებენ, რომ K/Cl,F- Ta₂O₅ ღღობილში მიმდინარე ელექტროქიმიური პროცესები შეუქცევადი არიან.

Ta(V) ელექტროაღდგენის პიკის დენების სიდიდის დამოკიდებულება პოლარიზაციის სიჩქარის ლოგარითმისაგან და Ta₂O₅ კონცენტრაციისაგან 0,1-1,2 მას.%-ის დიაპაზონში, მოცემულია (ნახ.7). როგორც ნახაზიდან ჩანს, დამოკიდებულებები $i_a-V^{1/2}$ და $i_a-C_{Ta_2O_5}$ სწორხაზოვანია, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ K/Cl,F- Ta₂O₅ ღღობილში 973K ტემპერატურაზე მიმდინარე ელექტროქიმიური პროცესის დიფუზიური ბუნებისაა.

პროცესის დიფუზიური ბუნების მაჩვენებელია აგრეთვე $I_n/V - V^{1/2}$ დამოკიდებულების მუდმივობაც. Ta₂O₅ ელექტროაღდგენის ექსპერიმენტალური მონაცემების ანალიზით ჩანს, რომ ნალღობში K/Cl,F- Ta₂O₅ წარმოქმნილი Ta(V) ფტოროქსიდური კომპლექსის განმუხტვა 973K ტემპერატურზე სამ საფეხურია. I საფეხურზე ფტოროქსიდული კომპლექსის შემადგენლობაში შემავალი Ta(V) განიმუხტება Ta(IV)-მდე. მეორე საფეხურზე წარმოიქმნება ელექტროლიტში უხსნადი არალითონური ნივთიერება, რომლის იდენტიფიცირება ვერ მოხერხდა. ის წარმოიქმნება ან უშუალოდ ელექტროქიმიური აღდგენით ან წარმოადგენს Ta(III)-ის და ელექტროდის მიმდინარე შრის ელექტროლიტთან ურთიერთქმედების პროდუქტს. მესამე საფეხურზე ხდება ან თავისუფალი Ta(III) აღდგენა ლითონურ ტანტალამდე ან მყარი ნალექის აღდგენა ტანტალამდე. სქემა შეიძლება ასე წარმოვიდგინოთ: პოტენციალ-ტატიკური კვლევებით დადგინდა: ფონურ ნალღობში KCl-KF ნაერთებიდან K₂NbF₇ და K₂SiF₆ ერთდროულად არსებობის პირობებში 1023K ტემპერატურაზე ბორის და ნიობიუმის მიღება. როგორც i-v მახასიათებლებიდან ჩანს $-(1,5\pm 1,85)$ ვოლტის ფარგლებში განიმუხტებიან NbF₄²⁻ და SiF₆²⁻ იონები Nb და Si გამოყოფით (ნახ. 10). შემდეგ აღნიშნულ ნალღობში Na₂MoO₄ დამატებისას ვოლტამპეროგრაფაზე ფიქსირდება ახალი ტალღა $-(1,3\pm 1,5)$ ვოლტის ზღვრებში, რაც მიუთითებს ამ პოტენციალზე მოლიბდატ-იონის MoO₄²⁻-ის აღდგენაზე აღნიშნული ტალღის სიმაღლე თანდათან იზრდება ნალღობში Na₂MoO₄ კონცენტრაციის შემდგომი გაზრდით (ვოლტამპეროგრაფები 3 და 4).

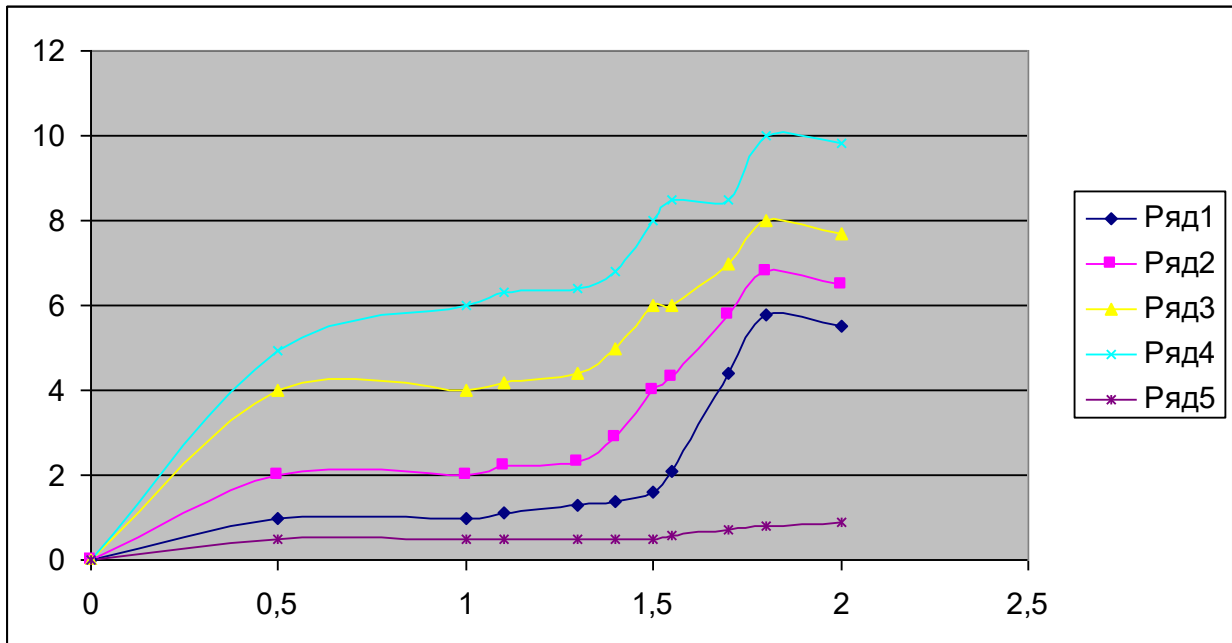
ნახ. 10.

1. KCl-KF ფონური ნაღლობი + $6 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ K_2NbF_7 + $5 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ K_2SiF_6
2. (1) + $1,0 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ Na_2MoO_4
3. (1) + $2 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ Na_2MoO_4
4. (1) + $3 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ Na_2MoO_4
5. KCl-KF ფონური ნაღლობი

პოტენციოსტატიკურ რეჟიმში ჩატარებული ელექტროლიზით $-1,75$ ვოლტზე მივიღეთ ფხვნილი, რომლის შემადგენლობა არის (Nb-Mo-Si).

ჩვენი კვლევის მიზანი იყო (Nb-Mo-B)-ის კომპოზიციური ფხვნილის მიღების შესაძლებლობის დადგენა KCl-KF ნაღლობის ფონზე.

ნახ. 10-ზე მიღებული მრუდები (1,2,3,4)-დან ჩანს, რომ ნაღობში, სადაც არსებობდა K_2NbF_7 -ის გარკვეული კონცენტრაცია NbF_7^{2-} -ის აღდგენა ხდება $-(1,3 \div 1,5)$ ვოლტზე. შემდეგ მასზე B_2O_3 -ის დამატებით, აღნიშნული ტალღა იზრდება, რაც მიუთითებს ნიობიუმისა და ბორის ერთდროულ აღდგენას.

ნახ. 11.

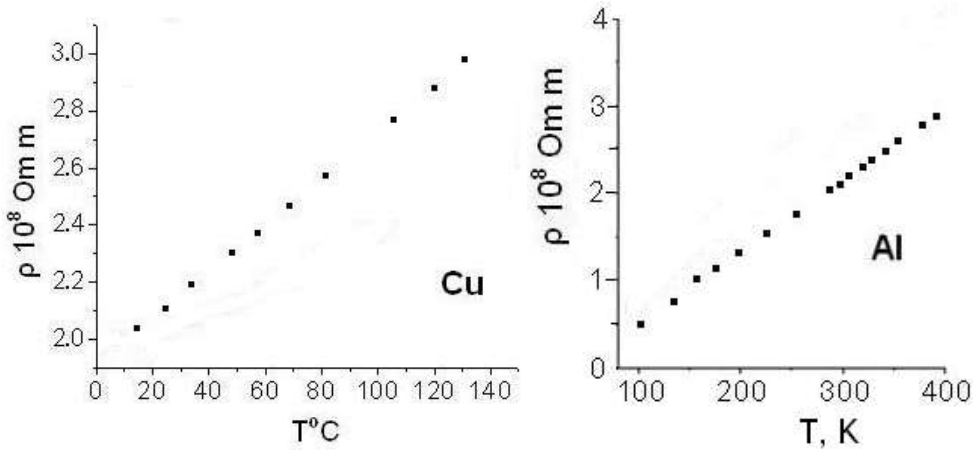
1. KCl-KF ფონური ნაღლობი + $1,0 \cdot 10^{-4}$ მოლ/სმ³ K_2NbF_7 + $5 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ B_2O_3
2. (1) + $1,0 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ Na_2MoO_4
3. (1) + $2,0 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ Na_2MoO_4
4. (1) + $3,0 \cdot 10^{-5}$ მოლ/სმ³ Na_2MoO_4
5. KCl-KF ფონური ნაღლობი

შემდეგ ნაღლობში შევიყვანეთ Na_2MoO_4 , MoO_4^{2-} -ის იონების აღდგენის მიზნით. ნახ 11-ზე არსებული(1) მრუდი გვიჩვენებს თავდაპირველ სურათს, ვიდრე ნაღლობში იყო მხოლოდ K_2NbF_7 და B_2O_3 -ის დანამატები, (2,3,4) მრუდებზე – ფიქსირდება დამატებითი ტალღა $-(1,3 \div 1,55)$ ვოლტზე, რაც გამოწვეულია MoO_4^{2-} -ის იონების აღდგენით. Na_2MoO_4 -ის კონცენტრაციის შემდგომი გაზრდით ტალღის სიმაღლე $-(1,3 \div 1,55)$ ვოლტზე, ხოლო პოტენციოსტატიკურ რეჟიმში ჩატარებული ელექტროლიზი, შესაბამისად $-1,85$ ვოლტზე ვღებულობთ ფხვნილს, რომლის შემადგენლობაში ნიობიუმთან და ბორთან ერთად არის მოლიბდენი (Nb-Mo-B).

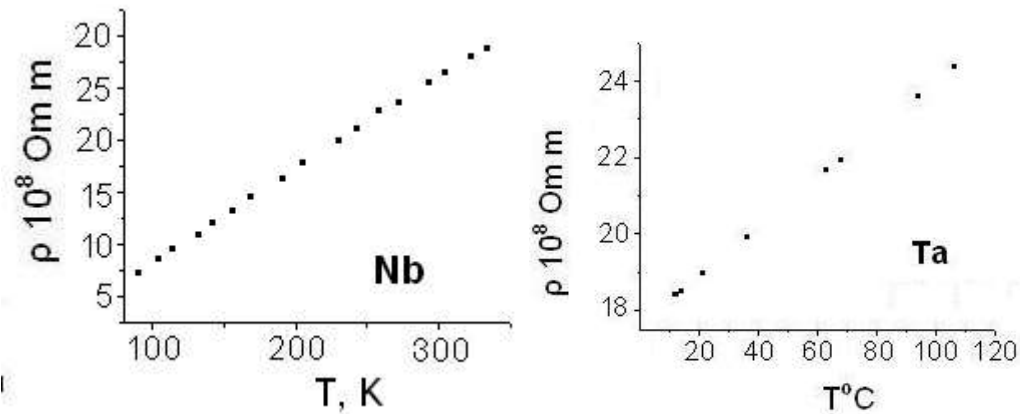
გალვანოსტატიკური ელექტროლიზი ტარდებოდა არგონის ატმოსფეროში 973-1023K ტემპერატურის ინტერვალში. ფონურ ნაღლობად გამოყენებული იყო ქლორიდულ-ფტორიდული და ქლორიდული ნაღლობები (KCl-KF, KCl-NaCl-CsCl) ხოლო დეპოლარიზატორად K_2TaF_7 , K_2NbF_7 , კათოდად ვიყენებდით სპილენძის, ალუმინის და ფოლადის ელექტროდებს, ანოდად კი ნიობიუმის და ტანტალის ფირფიტებს. ელექტროლიზი ტარდებოდა დენის სიმკვრივის (0,01–0,025) ა/სმ² და ხანგრძლივობის (30-90) წთ ინტერვალში. რევერსიული დენის სიმკვრივე შეადგენდა $i_k/i_a=1/2$, ხოლო ელექტროლიზის ანოდური და კათოდური პერიოდების თანაფარდობა $\tau_a/\tau_k=1/20$. დადგენილია პროცესის ოპტიმალური პარამეტრები:

1. ელექტროლიტი - KCl-KF + K_2TaF_7 (K_2NbF_7) T=993K.
კათოდი - Cu, ანოდი - Ta (Nb).
 $i=0,015$ ა/სმ², $h=55-65$ მკმ, $\eta=57\%$.
2. ელექტროლიტი - KCl-KF + K_2TaF_7 (K_2NbF_7) T=1023K.
კათოდი - ფოლადი, ანოდი - Ta (Nb).
 $i=0,015$ ა/სმ², $h=45-52$ მკმ, $\eta=52\%$.
3. KCl-NaCl-CsCl + K_2TaF_7 (K_2NbF_7) T=873K.
კათოდი - Al, ანოდი - Ta (Nb).
 $i=0,01$ ა/სმ², $h=15-20$ მკმ, $\eta=47\%$.

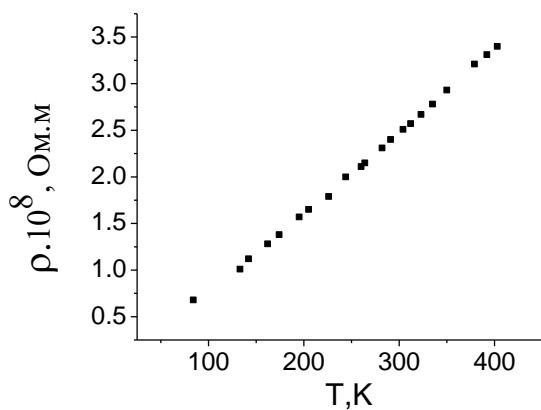
შესწავლილია მიღებული ნიმუშების ელექტრული მახასიათებლები მაღალ ტემპერატურებზე ექსპლუატაციის პირობებში. დადგენილია რომ ალუმინის და სპილენძის ზედაპირის დაფარვა ტანტალით და ნიობიუმით ზრდის მის კოროზია და თერმომედეგობას. მაღალ ტემპერატურაზე ექსპლუატაციის პირობებში არ ცვლის მათ ხვედრით ელექტროგამტარებლობას.(ნახ. 12-15)

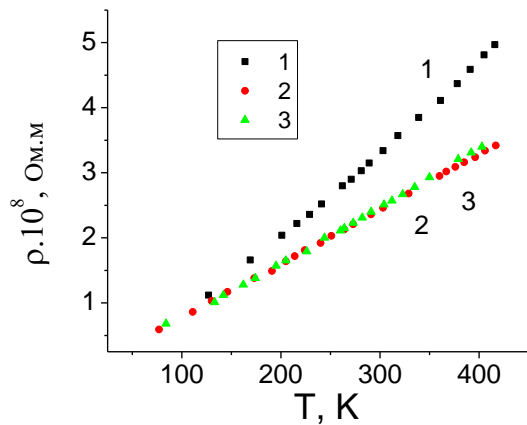
ნახ.12. ტემპერატურის ცვლილების გავლენა სარჩული მასალის (Cu, Al) ხვედრით ელექტროწინააღობაზე

ნახ.13. ტემპერატურის ცვლილების გავლენა დასაფარი ლითონების (Ta, Nb) ხვედრით ელექტროწინააღობაზე

ნახ.14. ტემპერატურის ცვლილების გავლენა ტანტალით დაფარული სპილენძის ხვედრით ელექტროწინააღობაზე. h=20მკმ

ნახ.15. ტემპერატურის ცვლილების გავლენა სარჩული მასალის ხვედრით ელექტროწინაღობაზე: 1. Al-Ni, 2. Cu-Ni, 3. Cu-Ta.

დასკვნები:

1. KCl-KF, NaCl-Na₃AlF₆, KCl-NaCl-CsCl, ნალღობთა ფონზე დადგენილია ტანტალისა და ნიობიუმის ნაერთების K₂TaF₇(Ta₂O₅), K₂NbF₇(Nb₂O₅) ელექტროქიმიური აღდგენის პროცესების კანონზომიერებები.

2. შესწავლილია აღნიშნულ ნალღობებში Nb, Mo და B, Si თანაგამოლექვის შესაძლებლობები. დადგენილია Nb-B-Mo, Nb-Si-Mo დანაფარების და ფხვნილების მიღების პროცესების ოპტიმალური პარამეტრები.

3. შესწავლილია სპილენძის, ალუმინის და ფოლადის ზედაპირების ტანტალით და ნიობიუმით გაღვანური დაფარვის პროცესები, დადგენილია ამ პროცესების ოპტიმალური პარამეტრები (დენის სიმკვრივე, ტემპერატურა და ხანგრძლივობა).

4. მიღებულია ტანტალისა და ნიობიუმის გაღვანური დანაფარები: 20-65მკმ (ტანტალის) და 15-55მკმ (ნიობიუმის) სისქის დანაფარები, დენით გამოსავალი შეადგენს შესაბამისად η=57% და η=45%.

5. დადგენილია, რომ ალუმინის და სპილენძის ზედაპირის დაფარვა ტანტალით და ნიობიუმით ზრდის მის კოროზია და თერმომედეგობას და მაღალტემპერატურაზე ექსპლუატაციის პირობებში არ ცვლის მათ ხვედრით ელექტროგამტარებლობას.

ლიტერატურა

1. Глинка Н.А. «Общая химия». Ленинград, 1987.
2. Глазунов С.Г. Моисеев Е.Б. «Конструкционные титановые сплавы» М. Металлургия 1974 с.3-15
3. Лайнер Д.И. Петрусевиц Р. Л. Соллертинская Е. Сю ФМИ в 4 1960.
4. Волоков С.В. Козин Л.Ф. Омельчук А.А. «Некоторые проблемы современной электрохимии» Укр. Хим. Журн. 2005, Т. 71, №7ю
5. Васько А.Т. Ковач С.К. «Электрохимия тугоплавких металлов» - Киев: Техника, 1983-160с.
6. Берх О.А.Казначей Б.Я. Полукаров Ю.М. «Гальванические высококоэрцитивные покрытия для магнитных носителей// Интоги и техники. Электрохимия. Т. 23.-М. ВИНТИ, 1986.-с.
7. ბ. გასვიანი. სადოქტორო დისერტაციის ავტორეფერატი 2006წ.
8. Константинов В.И. «Электролитическое получение тантала, ниобия и их сплавов» М. Металлургия 1977.
9. Sevcik A.// Coll. Czech. Chem. Commun. 1948. V. 13. P.249.
10. Randles I.B.// Trans. Faraday Soc. 1952, 48, 828.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

რაფიელ აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი

“ვამტკიცებ”
ინსტიტუტის დირექტორი

გ. ტატიშვილი

“ “ 2013 წ

ა ნ ბ ა რ ი უ ბ

სამეცნიერო – კვლევითი სამუშაოსი

მყარი საყოფცხოვრებო და საწარმოო ნარჩენების კომპლექსური
უტილიზაცია

2011-2013 წწ

თემის ხელმძღვანელი
ლღობიღთა ელექტროლიზის ლაბორატორიის
მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი,
ქიმიის მეცნ. დოქტორი
ო. წიკლაური

შემსრულებლები:
ტექნ. მეცნ. კანდიდატი თ. ლეჟავა
ინჟინერი მ. დადუნაშვილი

თ ბ ი ლ ი ს ი
2013

შემაჯამებელი ანგარიში

უტილიზაციის განვითარების კვალდაკვალ საქართველოშიც თავს იჩენს მისი თანამდევი ნეგატიური ეკოლოგიური პრობლემები. ტექნიკური პროგრესი საშუალებას იძლევა ბუნებრივი რესურსები ჩაყენებული იქნეს კაცობრიობის კეთილდღეობის ამადლების საქმეში, რისთვისაც აუცილებელია მათი ექსპლოატაცია. ამას თან ახლავს გარემოში ლოკალური ეკოლოგიური პრობლემის წარმოშობა, რაც აუცილებლად აისახება მთელი რეგიონის ეკოსისტემის წონასწორობაზე, -ეს კი თხოულობს რეგიონის ფარგლებში ერთიანი ეკოლოგიური პოლიტიკის გატარებას ანთროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების მონიტორინგის, პრევენციისა და უტილიზაციის კუთხით.

ანთროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების გადამუშავების მიზანშეწონილობა და აუცილებლობა განპირობებულია:

- ეკონომიკური მოსახრებით— ზოგიერთი ბუნებრივი ნედლეულის მარაგის ამოწურვის გამო ბაზარზე შესაბამისი პროდუქტის დეფიციტის შევსება შესაძლებელია მეორადი ნედლეულის გადამუშავების გზით;
- ეკოლოგიური გარემოებით— ნარჩენები გარემოში ქმნიან ნეგატიურ, ხშირ შემთხვევაში უაღრესად საშის ეკოლოგიურ სიტუაციას, ამიტომ მისი მონიტორინგი და უტილიზაცია წარმოადგენს უაღრესად მნიშვნელოვან პრობლემას.

უტილიზაციის სფეროში წარმოება უნდა ეყრდნობოდეს სამ ძირითად პრინციპს:

- იყოს უნარჩენო;
- ეკოლოგიურად უსაფრთხო;
- ეკონომიურად მომგებიანი.

ქართველ მეცნიერთა მიერ აზერბაიჯანელ და სომეხ კოლეგებთან ერთად დამუშავებულია სამხრეთ კავკასიის რეგიონის ერთიანი ეკოსისტემის კონცეფცია [1], სადაც ნაჩვენებია, რომ ნარჩენების გადამუშავების მაღალი ეფექტურობა და ეკოლოგიური უსაფრთხოება უზრუნველყოფილი შეიძლება იყოს მხოლოდ უტილიზაციის მცირეტონაჟიან მასშტაბში. არსებული ტექნოლოგიების შემოტანა ხშირ შემთხვევაში არ არის მიზანშეწონილი და პერსპექტიული შემდეგი გარემოებების გამო:

- დღემდის ცნობილი მეორადი ნედლეულის გადამუშავების ტექნოლოგიების უმეტესობა გათვლილია მსხვილტონაჟიან წარმოებებზე, რომლის შესაბამისი ნედლეულიც საქართველოში არ არის.

- ძვირადღირებულია;
- მათი უმეტესობა ვერ უზრუნველყოფს წარმოების სათანადო ეკოლოგიურ უსაფრთხოებას, ზოგიერთ შემთხვევაში წარმოიქმნება ტოქსიკური ინგრენდიენტების დიდი რაოდენობით შემცველი ახალი ნარჩენი.

მცირეტონაჟიანი წარმოებების ეკონომიური ეფექტურობა შედარებით მსხვილტონაჟიანთან მართალია დაბალია, სამაგიეროდ მაღალია ეკოლოგიური ეფექტურობა. მეორადი ნედლეულის გადამუშავების დროს საწარმოო პოლიტიკა უპირატესად ორიენტირებული უნდა იყოს პირველ რიგში დიდ ეკოლოგიურ ეფექტზე, როცა შეძლებისდაგვარად შენარჩუნებული იქნება საწარმოს მომგებიანი ფუნქციონირებაც მცირეტონაჟიანი წარმადობის რეჟიმში.

გეოპოლიტიკური ცვლილებების შემდეგ, როდესაც პოსტსაბჭოთა სივრცეში მოიშალა მყარი საწარმოო და საყოფაცხოვრებო მყარი ნარჩენების მართვის ცენტრალიზებული სისტემა, ცალკეული რესპუბლიკები აღმოჩნდნენ ახალი ეკოლოგიური გამოწვევის წინაშე- საჭირო შეიქმნა ცალკეული რესპუბლიკებისათვის შემუშავებულიყო მეცნიერულად დასაბუთებული და გააზრებული ნაციონალური პროგრამები. გადასამუშავებლად ვარგისი მყარი ნარჩენები განეკუთვნებიან ნედლეულის უადრესად ღებულ, სპეციფიკურ სახეობას, რომლის გადამუშავების ტექნოლოგიური ასპექტები ძირეულად განსხვავდება ბუნებრივი წიაღისეულის საბადოთა ექსპლოატაციის ტექნოლოგიური ოპერაციებისაგან. ამავე დროს არ არსებობს ამა თუ იმ სახეობის მყარი მეორადი ნედლეულის გადამუშავების ერთი, რომელიმე უნივერსალური მეთოდი, რომელიც მისაღები იქნება ყველა ქვეყნისთვის, რაც განპირობებულია:

1. გამოყენებული ენერგომატარებლების სახეობითა და ხელმისაწვდომობით;
2. მოცემულ რეგიონში სხვა ისეთი სახეობის ნარჩენების არსებობით, რომელთანაც შესაძლებელია განხორციელდეს ერთობლივი უტილიზაცია, როცა შედარებით მაღალია წარმოების ეკოლოგიური ეფექტურობა და ეკონომიური მომგებიანობა;
3. ნედლეულის დაგროვებისა და განაწილების ტერიტორიული ფაქტორით;
4. მეორადი ნედლეულის გადამამუშავებელ საწარმოთა მიზნობრივი პროდუქციის ბაზრის არსებობით. ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი და კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოების შემთხვევაში შედარებით დაბალია სადისტრიბუციო ხარჯები და შესაბამისად, სარეალიზაციო ფასი.

პოსტსაბჭოთა სივრცის ქვეყნებისათვის სახელმწიფო პოლიტიკა ნარჩენების მართვის სფეროში არ შეიძლება ერთნაირი იყოს. ამ მხრივ განსაკუთრებით სპეციფიურია საქართველო, როგორც რეგიონი ნარჩენებით დაბინძურებისა და მათი ინგრენდიენტების გარემოში გავრცელების შესაძლებლობის თვალსაზრისით. ეს სპეციფიურობა განპირობებულია რელიეფის მკვეთრად გამოხატული არაერთგვაროვნებით – მთაგორიანი და მდინარეებით დაქსელილი ზედაპირით: კლიმატური ზონების სიმჭიდროვით და აქედან გამომდინარე, ატმოსფერული ფაქტორების (წვიმა, ქარი, თოვლი) აქტიური ზემოქმედებით. ეს კი თხოვლობს მეცნიერულად დასაბუთებული და გააზრებული ეროვნული სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებას, როგორც მათი დაგროვების პრევენციისა და პროფილაქტიკური ღონისძიებების განხორციელების შესაძლებლობას; ასევე მათი უტილიზაციის ტექნოლოგიების სფეროშიც, ადგილობრივ პირობებთან მისადაგებით.

საბოლოოდ შეიძლება დავასკვნათ, რომ განვითარებადი და მოსახლეობის დაბალი სიმჭიდროვის საქართველოსათვის მიზანშეწონილი და პერსპექტიულია მეორადი ნედლეულის უტილიზაციის ისეთი ტექნოლოგიების დანერგვა, რომელიც დააკმაყოფილებს შემდეგ პირობებს:

1. ტექნოლოგიურობის ძირითადი კრიტერიუმი უნდა იყოს მაღალი ეკოლოგიური ეფექტურობა, ხოლო ეკონომიკური მომგებიანობა იმ დონის, რის საშუალებასაც მოგვცემს მაღალი ეკოლოგიური ეფექტურობის რეჟიმში ფუნქციონირებადი წარმოება. ეს პირველ რიგში ეხება ტოქსიკური ინგრენდიენტების შემცველ ნარჩენებს.
2. საწარმოო პოლიტიკა ორიენტირებული უნდა იყოს მცირეტონაჟიან წარმოებაზე, რაც პირველ რიგში ნაკარნახევია ნედლეულად ვარგისი ნარჩენების რაოდენობის სიმცირით. ამავე დროს, მცირეტონაჟიანი წარმოების შემთხვევაში იოლია ტექნოლოგიური ოპერაციების მართვა, პრევენციული ღონისძიებების გატარება. ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმების დაცვა. მცირეტონაჟიან საწარმოთა მასშტაბში ნარჩენების გადამუშავების დროს, როცა მიიღება ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი პროდუქტი, იოლია წარმოების ნედლეულით მომარაგება, მცირე სატრანსპორტო და სადისტრიბუციო ხარჯები, რაც უზრუნველყოფს წარმოების ეკონომიკურ ეფექტურობას. დიდტონაჟიან წარმოებებზე გათვლილი ტექნოლოგიები მოითხოვენ მეორადი ნედლეულის იმპორტირებას, რაც განსაკუთრებით

მიუღებელია ტოქსიკური ინგრედიენტების შემცველი მყარი ნარჩენების შემთხვევაში.

3. ტექნოლოგიები შეძლებისდაგვარად გათვლილი უნდა იყოს ნარჩენების კომპლექსურ გადამუშავებაზე, თუ ამის საშუალებას იძლევა ნარჩენების ნაირგვარობა მოცემულ რეგიონში და მიზნობრივი პროდუქტის ბაზრის კონიუნქტურა.
4. წარმოება უნდა იყოს უნარჩენო და მაქსიმალურად ეკოლოგიურად უსაფრთხო, ამავე დროს სეგრეცია უნდა განხორციელდეს ნარჩენების შეგროვების დროს.
5. აუცილებლად მიგვაჩნია სახელმწიფო პროგრამაში პრიორიტეტულად იქნას დაფიქსირებული ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.

ქართველი მეცნიერების მიერ ლაბორატორიულ დონეზე დამუშავებულია [2-4] და ტესტირებულია ამორტიზირებული ტყვიის სასტარტერო აკუმულატორების გადამუშავების ტექნოლოგიური სქემა მცირეტონაჟიან საწარმოთათვის, რომელიც ითვალისწინებს არსებული შესაბამისი ტექნოლოგიების [5,6] ღირსებებსა და უპირატესობებს, წინასწარი დესულფურიზაციის ოპერაციის ჩათვლით, გარდა ერთისა – საფინიშო სტადიაზე ტყვიის აღსადგენად გამოყენებულია საყოფაცხოვრებო პოლიმერული ნარჩენები. ეს ტექნოლოგია თითქმის მთლიანად გამორიცხავს ეკოლოგიური პრობლემების წარმოშობას, როგორც საწარმოს, ასევე მის მიმდებარე ტერიტორიაზე. ეს განპირობებულია ჩამდინარე საწარმოო წყლების 70-80%-ის რეციკულაციითა და საფინიშო ოპერაციაში ძვირადღირებული აღმდგენელების (კოქსი, ბუნებრივი აირი, მუდმივი დენი) ნაცვლად საყოფაცხოვრებო პოლიმერული ნარჩენების გამოყენებით. აღდგენა მიმდინარეობს იონური ღღობილების გარემოში, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს მეორადი ტყვიის თვითღირებულებას, წარმოება უნარჩენოა და ეკოლოგიურად უსაფრთხო. მომავალში გათვალისწინებულია შესაბამისი ტექნოლოგიური სქემების ცალკეული ოპერაციების ფიზიკურ-ქიმიური საფუძვლების დამუშავება, სრულყოფა. ოპტიმიზირება, საცდელ-საპროექტო და საკონსტრუქტორო სამუშაოების ჩატარება, ტექნოლოგიური ხაზების დამზადება, დამონტაჟება, გამოცდა, კომერციალიზაციისთვის საჭირო დოკუმენტაციის მომზადება. იხ. სქემა.

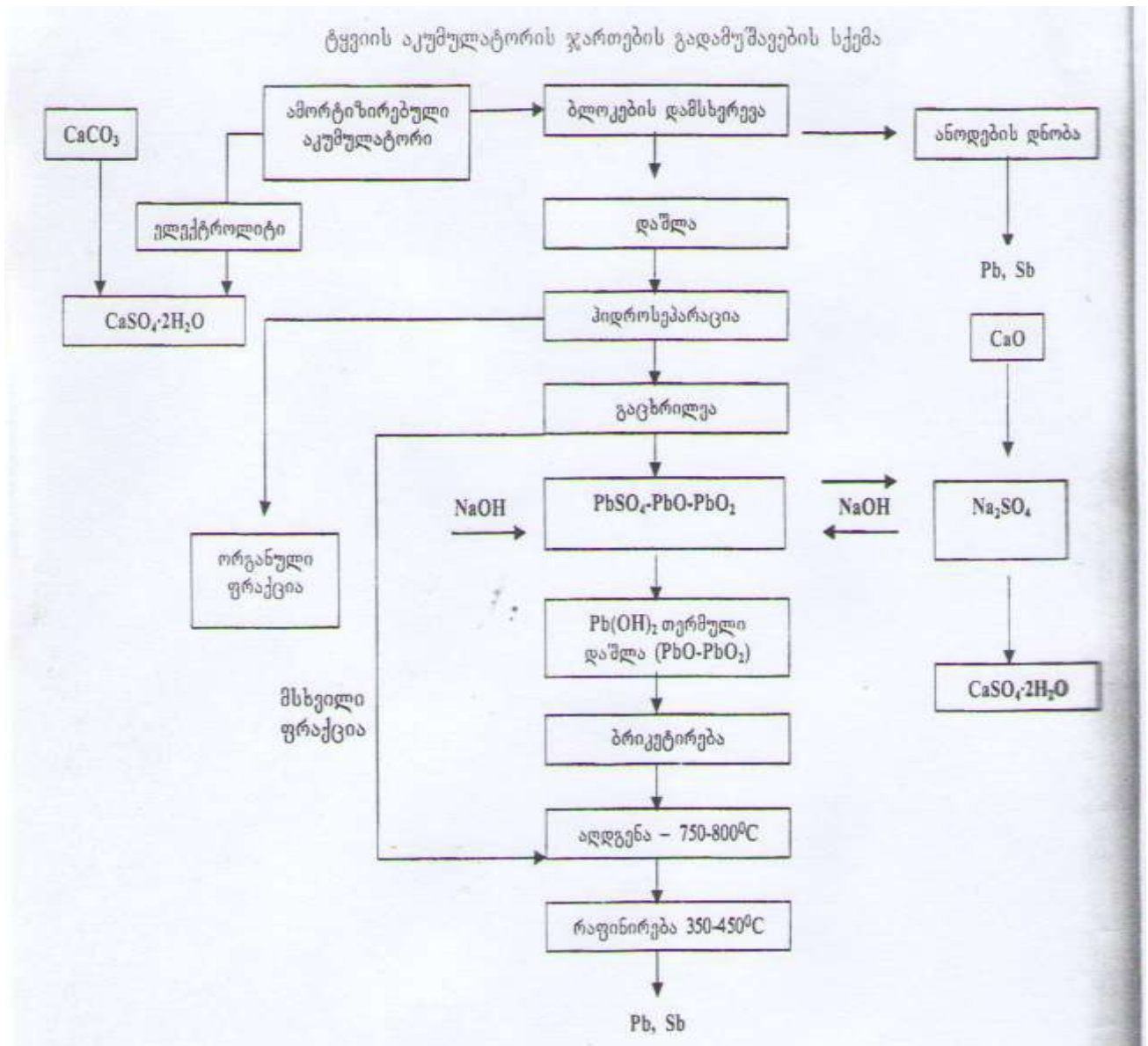
საფინიშო ოპერაციაში იონური ღღობილების გამოყენების მიზანშეწონილობა განპირობებულია იმით, რომ ღღობილის ფენა იცავს ლითონს დაჟანგვისაგან, გამორიცხავს ტყვიისა და მისი ნაერთების გარემოში მოხვედრის ალბათობას, ხელს უწყობს ტყვიის ოპრთქლის წვეთებად შერწყმას და დალექვას. მთლიანი პროცესი

შეიძლება განხორციელდეს ჩაკეტილი ტექნოლოგიური ციკლით და, აქედან გამომდინარე, საწარმოო ჩამდინარე წყლების არარსებობა განაპირობებს მაქსიმალურ ეკოლოგიურ უსაფრთხოებას და, შესაბამისად, საჭიროებს მინიმალურ საწარმოო კაპიტალდაბანდებას.

ამრიგად, აღდგენის პროცესში ძვირადღირებული აღმდგენელების (C, CH₄) ნაცვლად ჩვენს მიერ აღმდგენელად შემოთავაზებულია საყოფაცხოვრებო პოლიმერული ნარჩენები, რომელთა უტილიზაციის საკითხი, თავის მხრივ, მწვავედ დგას დღის წესრიგში.

აკუმულატორების ჯართის გადამუშავების ჩვენს მიერ შემუშავებული ტექნოლოგიური სქემა არა მხოლოდ ხსნის გარემოს ტყვიით დაბინძურების პრობლემას, არამედ ასევე ხელს უწყობს ზემოთხსენებული ნარჩენებისაგან გარემოს გაწმენდას და, შესაბამისად, ეკოლოგიურად უსაფრთხოა, ხოლო ეკონომიკურად მომგებიანი. აღნიშნული ტექნოლოგია მისაღებად უნდა ჩაითვალოს მცირეტონაჟიანსაწარმოთათვის (500-1500ტ ტყვია/წ.), იგი შეიძლება შეთავაზებული იქნას პოსტსაბჭოთა სივრცის მცირერიცხოვანი რესპუბლიკებისათვის.

საყოფაცხოვრებო ნარჩენებიდან საქართველოში ძირითადად გავრცელებულია სამეურნეო და კვების პროდუქტების ამორტიზირებული ტარა, ამორტიზირებული ტყვიის აკუმულატორები, ელემენტები და სხვა. აგრეთვე მინერალური ნედლეულის მომპოვებელ საწარმოთა ნარჩენები – კვარციტი, კალციტი, პერლიტი, ტუფი, ბაზალტი და სხვა.

ჩვენი კვლევების საფუძველზე დადგენილი იქნა, რომ საყოფაცხოვრებო პოლიმერული ნარჩენები წარმატებით შეიძლება გამოყენებული იქნას სხვა საწარმოო ნარჩენებთან ერთად მიზნობრივი პროდუქტის მისაღებად უნარჩენო და ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადამუშავების გზით. პოლიმერულ ტარასთან ერთად ერთობლივ გადამუშავების მიზნით აღებული იყო საქართველოში არსებული საწარმოთა ნარჩენები: კვარცის ქვიშა, კირქვა, ტუფი, ქვანახშირი, ბაზალტი და პერლიტი. ამ კომპოზიციების ერთობლივი დამუშავებით მიღებულია მასალები, რომელთა ფიზიკო-მექანიკური მაჩვენებლები მოყვანილია ცხრილში.

პოლიმერული ტარის და სხვადასხვა ტიპის შემავსებლის ბაზაზე დამზადებული კომპოზიციური ნაკეთობების ფიზიკო-მექანიკური მაჩვენებლები

შემავსებლის დასახელება	წყლის შთანთქმა, %	სიტკიცე კუმშვაზე, მპა		მდგრადობა ცვეთის (ხახუნის) მიმართ, გ. სმ ²
		ჰერზე	წყალში	
კირქვა	1,2	28	26	0,165
ტუფი	2.4	16	14	0,180
ქვიშა	1,3	34	35	0,145
ბაზალტი	1,0	38	40	0,148
პერლიტი	1.6	28	30	0,175

მიღებული მონაცემების (წყალშთანთქმა, სიმტკიცე, მდგრადობა ცვეთისადმი) საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ აღნიშნული კომპოზიციების საფუძველზე (რომელთა რიცხვი შესაძლოა გაფართოვდეს) შესაძლებელია დამზადდეს ადგილობრივ (და არამარტო) ბაზარზე მოთხოვნადი, იაფი და კონკურენტუნარიანი მოსაპირკეთებელი და დეკორაციული საკედლე და სახურავის ფილები და სხვა ნაკეთობები.

ტექნოლოგიის უნიკალურობა იმაში მდგომარეობს, რომ ის საშუალებას გვაძლევს გადავჭრათ შემდეგი პრობლემები:

- ეკოლოგიური, როდესაც ხდება საყოფაცხოვრებო და საწარმოო ნარჩენების ეკოლოგიურად უსაფრთხო და უნარჩენო კომპლექსური უტილიზაცია ისეთი სასაქონლო პროდუქტის მიღებით, რომელზედაც ბაზრის მოთხოვნილება საკმაოდ მაღალია.
- ეკონომიური - შესაძლებელია ადგილობრივი, იაფი და ხელმისაწვდომი მეორადი ნედლეულის ბაზაზე ვაწარმოოთ საამშენებლო ინდუსტრიისთვის საჭირო ისეთი სასაქონლო პროდუქტი, რომლის თვითღირებულებაც დაბალია და აქედან გამომდინარე, მისი კონკურენტუნარიანობაც ბაზარზე გარანტირებულია. მოსახლეობის დღევანდელი მძიმე სოციალური პირობების

გათვალისწინებით, სასურველია იაფი ხელმისაწვდომი პროდუქტი დროულად მიეწოდოს სამომხმარებლო ბაზარს. აქვე უნდა ავლნიშნოთ, რომ საწარმოო პროდუქტი მისი ინგრედიენტების თვისებებიდან გამომდინარე, გამოირჩევა მაღალი ინერტულობით გარემოსთან მიმართებაში და ეკოლოგიურად უსაფრთხოა. ეს მაშინ. როდესაც საქართველოს სამომხმარებლო ბაზარი გაჯერებულია იაფი და ეკოლოგიური საფრთხის შემცველი ჩინური და თურქული პროდუქციით.

საქართველოს ტერიტორიაზე მცირე საწარმოთა ორგანიზება შეიძლება ნებისმიერ საშუალო და დიდ ქალაქში, სადაც არის შემავსებლის საბადოები (კვარციტი, კალციტი, ტუფი, პერლიტი და სხვა), რაც შეეხება საყოფაცხოვრებო პოლიმერულ ნარჩენებს. მათი შეგროვება ნებისმიერ დასახელებულ პუნქტში არ წარმოადგენს პრობლემას. საქართველოს რეგიონში მცირე საწარმოთა ორგანიზება საშუალებას მოგვცემს დასაქმდეს ადგილობრივი მოსახლეობა.

ტექნოლოგიური ხაზის ნახევრად საწარმოო-სადემონსტრაციო გამოცდის შემდეგ უკვე იოლი იქნება სათანადო ინვესტიციის მოძიება, რადგანაც საწარმოო ტექნოლოგიური ხაზი და მისი ტექნიკური აღჭურვილობის სიმარტივე არ მოითხოვს დიდ კაპიტალდაბანდებებს.

ტექნოლოგიური ხაზი მოიცავს:

- ნედლეულის თერმომექანიკური დამუშავება-დისპერგირებას;
- კაზმის მომზადებას და ბრიკეტირებას სასაქონლო პროდუქტის ფორმით.

მინიმალურია ენერგოდანახარჯები – თერმოქიმიური ოპერაციების ტემპერატურა არ აღემატება 200-250 °C. პერსპექტივაში შესაძლებელია დამუშავებული ტექნოლოგიის შეთავაზება პოსტსაბჭოთა სივრცის მცირერიცხოვანი და განვითარებადი ქვეყნებისათვის.

შემუშავებული ტექნოლოგიით წარმოებული პროდუქტის კონკურენტუნარიანობა და წარმოების უწყვეტი ფუნქციონირება გარანტირებულია ნედლეულის სიიაფით და ხელმისაწვდომობით. ერთი ტონა შემავსებლის ფასი მერყეობს 20-30 ლარის ფარგლებში, შემკვრელის ამორტიზირებული ტარის 1კგ ფასი ~1,5 ლარია. წინასწარი გაანგარიშებით 1. მ² ფილის ღირებულება, რომლის წონაც 8-10 კგ. დაახლოებით 3-4 ლარს შეადგენს.

ამ მიმართულებით კვლევების გაგრძელების მიზანშეწონილობა და პერსპექტიულობა განპირობებულია როგორც ეკოლოგიური, ისე ეკონომიური და სოციალური თვალსაზრისით. პროექტით დამუშავებული ტექნოლოგიის შესაბამისი წარმოების ფუნქციონირების ხანგრძლიობა (მდგრადობა) გარანტირებულია ორი მომენტით:

- საამშენებლო ინდუსტრიის მზარდი მოთხოვნებით ეკოლოგიურად უსაფრთხო მოსაპირკეთებელი და დეკორატიული ფილებისადმი;
- პოლიმერული მასალისაგან დამზადებული ამორტიზირებული ნაკეთობათა გარემოში მზარდი დაგროვებით და ეკოლოგიური პრობლემის პრევენციის აუცილებლობით.

დასკვნები:

1. განვითარებადი და მცირერიცხოვანი ქვეყნებისთვის ნაჩვენებია ნარჩენების მართვის სფეროში ინოვაციური პოლიტიკის შემუშავების აუცილებლობა;
2. დასაბუთებულია მეორადი ნედლეულის გადამამუშავების სფეროში საწარმოო პოლიტიკის ორიენტირება მცირე ტონაჟიან წარმოებაზე;
3. აღნიშნულია, რომ მეორადი ნედლეულის გადამამუშავების საწარმოთა ძირითადი ორიენტირი უნდა იყოს ეკოლოგიური ეფექტურობა, როცა გარანტირებული იქნება გარკვეული ეკონომიური მომგებიანობაც;
4. საქართველოს მაგალითზე ნაჩვენებია ანთროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების კომპლექსური, უნარჩენო და ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადამამუშავების შესაძლებლობა ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი და კონკურენტუნარიანი მიზნობრივი პროდუქტის მიღებით.

ლიტერატურა:

1. წიკლაური თ., სარუხანიშვილი ა., კვესელავა ვ., მანაფოვი მ., სადიხოვი ფ., ალოსმანოვი მ., კნიაზიანი ნ., არუტინიანი ნ., პირუმიანი გ. – სამხრეთ

- კავკასიის რეგიონი-ერთიანი მეტასტაბილური ეკოსისტემის კონცეპცია. ატროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების მონიტორინგი, პრევენცია, პროფილაქტიკა და უტილიზაცია. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი, თბილისი, 2012., ტ. 12, №1, გვ. 67-70.
2. წიკლაური ო., მარსაგიშვილი თ., ჩახუნაშვილი თ. – ამორტიზირებული ტყვის აკუმულატორების გადამუშავების ოპტიმალური სქემა მცირეტონაჟიან საწარმოთათვის. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი, თბილისი, 2003., ტ. 2, №3, გვ. 249-252.
 3. კოკილაშვილი რ., წიკლაური ო., ჩახუნაშვილი თ. ამორტიზირებული ტყვის აკუმულატორების ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადამუშავების ტექნოლოგია – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, გარემოს დაცვა და მდგრადი განვითარება. თბილისი, 2010წ., შრომები, გვ. 77-79.
 4. წიკლაური ო., კოკილაშვილი რ., ჩახუნაშვილი თ., დვალი ნ., ბაღათურია ლ., ჩახანიძე ჯ. – ამორტიზირებული ტყვის აკუმულატორების ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადამუშავების ტექნოლოგია. საქართველოს ქიმიური ჟურნალი, თბილისი, 2011., ტ. 11, №4, გვ. 450-455.
 5. А.Г. Морочевский, Новые направление в технологии переработки лома свинцовых аккумуляторов (обзор). Журнал прикладной химии, т.70, вып. 1-12, 1997, с.3-15.
 6. А.Д. Бессер, В.С. Сорокин, А.А. Погосян, Анализ современного состояния переработки использованных свинцово-кислотных батареях, Ж. Цветные металлы, 2006, №2, с. 23-29.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1	მყარი საყოფაცხოვრებო და საწარმოო ნარჩენების კომპლექსური უტილიზაცია	ქიმ.მეცნ.დოქტორი ომარ წიკლაური	თინათინ ლეჟავა მერაბ დადუნაშვილი
---	--	--------------------------------	-------------------------------------

ნაჩვენებია განვითარებადი და მცირერიცხოვანი ქვეყნებისთვის ნარჩენების მართვის სფეროში ინოვაციური პოლიტიკის შემუშავების აუცილებლობა, - კერძოდ, მეორადი ნედლეულის გადამუშავების სფეროში წარმოება ორიენტირებული უნდა იყოს პირველ რიგში, მაქსიმალურ ეკოლოგიურ ეფექტზე, რაც შედარებით იოლად მიღწევადია მცირეტონაჟიან საწარმოთა მასშტაბში, როდესაც შენარჩუნებულია გარკვეული ეკონომიური მომგებიანობაც. საქართველოს მაგალითზე ნაჩვენებია ანთროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების კომპლექსური, უნარჩენო და ეკოლოგიურად უსაფრთხო გადამუშავების შესაძლებლობა ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი და კონკურენტუნარიანი მიზნობრივი პროდუქტის მიღებით.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვ.წ. რაოდ.
1 2 3 4 5	ო.წიკლაური ა. ჭირაქაძე შ.სიღამონიძე ნ. დვალი ი.სულაძე	საქართველოს მეორა- დი ნედლეულის ეკო- ლოგიურად უსაფრ- თხო უტილიზაციის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები/ საქართველოს ქიმიური ჟურნალი	№6 ტ.12	თბილისი	6

განხილულია განვითარებადი და მცირერიცხოვანი ქვეყნებისთვის დამახასიათებელი ანთროპოგენური და ტექნოგენური ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული წინააღმდეგობები. დასაბუთებულია განვითარებულ ქვეყნებში არსებული უტილიზაციის ტექნოლოგიების შემოტანის მიზანშეუწონლობა და არაპერსპექტიულობა. ნაჩვენებია განვითარებადი ქვეყნებისათვის მეცნიერულად დასაბუთებული და გააზრებული პოლიტიკის შემუშავების აუცილებლობა, - კერძოდ, მეორადი ნედლეულის გადამუშავების სფეროში წარმოება ორიენტირებული უნდა იყოს პირველ რიგში, მაქსიმალურ ეკოლოგიურ ეფექტზე, რაც შედარებით იოლად მიღწევადია მცირეტონაჟიან საწარმოთა მასშტაბში, როდესაც შენარჩუნებულია გარკვეული ეკონომიური მომგებიანობაც. საწარმოო პოლიტიკა შექმნის დაგეგმვად ორიენტირებული უნდა იყოს ნარჩენების კომპლექსური უტილიზაციისა და ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნადი, კონკურენტუნარიანი მიზნობრივი პროდუქტის წარმოებაზე. ასეთი მიდგომის პერსპექტიულობა ნაჩვენებია საქართველოს მეორადი ნედლეულის გადამუშავების კერძო მაგალითზე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რაფიელ აგლაძის არაორგანული ქიმიისა
და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
დენის წყაროებისა და საელექტროდე
მასალების ლაბორატორია
საკონტაქტო ინფორმაცია:
e-mail: kachibaia@hotmail.com
“ვამტკიცებ”
ინსტიტუტის დირექტორი გ.ტატიშვილი
“_____” _____ 2013 წ.

მეცნიერების დარგი: ქიმია და ქიმიური ტექნოლოგია.

სამეცნიერო მიმართულება: პრიორიტეტი – ახალი მემბრანული და ნანო-
ტექნოლოგიების მეცნიერული საფუძვლების შემუშავება.

ანგარიში თემაზე

ახალი თაობის ლითიუმ-იონური აკუმულატორებისათვის LiMnPO_4 -ფოსფატის
საფუძველზე პერსპექტიული საკათოდე მასალის მიღების მეთოდის შემუშავება

კვლევის ხელმძღვანელი:

მონაწილეები:

ე.ქაჩიბაია
ქიმ.მეც.დოქტორი
რ.იმნაძე
აკადემიური დოქტორი
თ.პაიკიძე
აკადემიური დოქტორი

თბილისი
2013 წ.

ახალი თაობის ლითიუმ-იონური აკუმულატორებისათვის LiMnPO_4 -ფოსფატის საფუძველზე პერსპექტიული საკათოდე მასალის მიღების მეთოდის შემუშავება ანგარიში

უკანასკნელ წლებში ლითიუმ-იონური ბატარეები ახალი ენერგეტიკული სისტემების
განვითარებაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს. პორტატულ ელექტრონულ
მოწყობილობებში, ელექტრო ხელსაწყოებსა და სხვადასხვა ელექტროძრავებში
აუცილებელია დიდი ტევადობის მქონე მაღალი ძაბვის საკათოდე მასალები. დღეისათვის
წარმოებაში გამოყენებად საელექტროდე მასალებს გააჩნია მთელი რიგი ნაკლოვანება.
ამასთან დაკავშირებით აქტუალურია ახალი პერსპექტიული მასალების მოძიება. კერძოდ,
ლითიუმ-იონური აკუმულატორის დადებითი ელექტროდისათვის აუცილებელია ისეთი
ნაერთები, რომელთაც შეეძლება ლითიუმის ჩანერგვა-ექსტრაქცია საკმარისად მაღალ
პოტენციალზე ლითიუმთან შედარებით. უკანასკნელ დროს, მკვლევარების ყურადღებას
იპყრობს ოლივინის- LiMePO_4 სტრუქტურის მქონე ლითიუმ-გამტარი ფოსფატები - Li-
იონური ბატარეებისათვის საკათოდე მასალების ახალი კლასი. ოლივინი- LiMePO_4
(Me=Fe, Ni, Mn და სხვა) წარმოადგენს ერთ-ერთ პერსპექტიულ მასალას Li-იონური

ბატარებისათვის, განსაკუთრებით ელექტროძრავებში, ჰიბრიდულ ელექტროძრავებსა და ა.შ. ოლივინები ხასიათდება მთელი რიგი უპირატესობით. ეს არის დაბალი ფასი, გარემოს მიმართ უსაფრთხოება, კარგი სტაბილურობა და სხვა. ოლივინებს შორის განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა LiFePO_4 . რაც აიხსნება მისი უსაფრთხოებით, თერმული მდგრადობითა და მაღალი ელექტროქიმიური მახასიათებლებით. $(\text{PO}_4)^{3-}$ -ის წარმოქმნისას ჟანგბადსა და P^{5+} შორის ძლიერი კოვალენტური ბმა ხელს უწყობს სტრუქტურის ძლიერ სტაბილურობას წარმოებაში გამოყენებად ფენოვან ოქსიდებთან შედარებით (მაგალითად LiCoO_2). ოლივინის- LiMePO_4 ($\text{Me}=\text{Fe, Ni, Co, Mn}$ და სხვა) სტრუქტურის ლითიუმგამტარი ფოსფატები ხასიათდება 170 მა·სთ/გ თეორიული ტევადობით, რაც აღემატება LiCoO_2 -ოქსიდის ტევადობას (პრაქტიკული კუთრი ტევადობა). ენერჯის მეტად დიდი სიმკვრივით ხასიათდება LiCoPO_4 (4V Li^+/Li). ოღონდ, LiCoPO_4 -ის კუთრი ტევადობა <100 მა·სთ/გ. ამ ნაერთის ნაკლს წარმოადგენს ციკლირების პროცესში ტევადობის საგრძნობი მილევა. LiFePO_4 -ის შემთხვევაში ნაკლად ითვლება მისთვის დამახასიათებელი დაბალი ელექტრონული გამტარობა და დიფუზიის უნარი, რაც ხელს უშლის მაღალვოლტიან ბატარებში მის გამოყენებას. ბევრი მეცნიერი ცდილობს ისეთი მეთოდების შემუშავებას, რომელთა გამოყენებითაც შესაძლებელი იქნება LiFePO_4 -ის მთავარი ნაკლის გადალახვა.

დღეისათვის LiFePO_4 ლითიუმის ბატარებისათვის ერთ-ერთ მთავარ კომერციულ საკათოდე მასალას წარმოადგენს. მაღალი მახასიათებლების მქონე უსაფრთხო LiFePO_4 -ის წარმატებულმა შემუშავებამ ბიძგი მისცა მეცნიერებს დაკავებულებს ოლივინის სტრუქტურის მქონე სხვა საკათოდე მასალით - LiMnPO_4 , რომელიც ენერჯის მეტად მაღალი თეორიული სიმკვრივის გამო უფრო მიმზიდველია, რაც დიდი სამუშაო ძაბვით არის განპირობებული - 4,1V (შედარებით LiCoO_2 -ის სამუშაო ძაბვასთან), და იმყოფება გამოყენებად უწყლო ელექტროლიტების სტაბილურობის ინტერვალში. მსხვილმასშტაბიან ხელსაწყოებში, მაგალითად, ელექტროტრანსპორტში და სიმძლავრის რეზერვულ სისტემებში გამოყენებისას ამ უპირატესობებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნიათ. ოღონდ, მაღალი იონური და ელექტრონული წინაღობა ზღუდავს ზემოთმოყვანილი უპირატესობების გამოყენების შესაძლებლობას. ზოგიერთი ავტორი თვლის, რომ ნანოზომის LiMnPO_4 -ის შექმნამ შეიძლება მიგვიყვანოს დიფუზიური გზის სიგრძის შემცირებასთან და გააუმჯობესოს მისი მახასიათებლები. მცირე ნაწილაკების გამო ლითიუმის იონებს შეუძლიათ დიფუნდირდეს მესრის გავლით ნაწილაკის ცენტრიდან ზედაპირისაკენ მოკლე გზით, რასაც შეუძლია უზრუნველყოს მაღალი ელექტროქიმიური მახასიათებლები და ტევადობის კარგი შენახულობა. კარგად კრისტალიზირებულ ნანონაწილაკებს შეუძლია ხელი შეუწყოს ლითიუმის შედარებით სწრაფ დიფუზიას, და, შესაბამისად, უზრუნველყოს მაღალი სამუშაო მახასიათებლები. საკათოდე მასალების თვისებების გაუმჯობესების ერთ-ერთ მეთოდად შეიძლება გამოყენებული იყოს LiMnPO_4 -ის ჰეტეროვალენტური ან იზოვალენტური კათიონებით დოპირება მანგანუმის კვანძებში.

საკათოდე მასალების ფიზიკურ-ქიმიური თვისებები და ელექტროქიმიური მახასიათებლები განპირობებულია მათი მიღების მეთოდებით. ჩვეულებრივ, მყარფაზურ რეაქციას მთელი რიგი ნაკლოვანება გააჩნია. ეს არის ხანგრძლივი მრავალსაფეხურიანი მაღალტემპერატურული პროცესის მოხმარების დიდი ენერჯია, ჰეტეროგენური შედგენილობა და ნაწილაკების აგლომერირება. LiMnPO_4 -ის, როგორც საკათოდე მასალის, რბილი ქიმიის მეთოდებით მიღების დროს (ჰიდროთერმული მეთოდი, თანაგამოლექვა და ა.შ.) საწყისი მასალების დაბალი კონცენტრაციები გამოიყენება და, შესაბამისად, მიზნობრივი პროდუქტი მცირე რაოდენობით მიიღება. ამიტომ მითითებული პროცესების

სამრეწველო წარმოებაში გამოყენება არ არის მიზანშეწონილი. LiMnPO_4 -ის საფუძველზე ნანოზომის საკათოდე მასალების შესაქმნელად ვარგისი სინთეზის სპეციალური მეთოდების შემუშავებამ მისი კინეტიკური მახასიათებლები შეიძლება გააუმჯობესოს.

ნიმუში №1 $T_1=350^\circ\text{C}$		ნიმუში №2 $T_2=500^\circ\text{C}$		ნიმუში №3 $T_2=500^\circ\text{C}$		ნიმუში №4 $T_2 = 600^\circ\text{C}$		ASTM 13-336, $\text{Li}(\text{Mn,Fe})\text{PO}_4$	
$d_{a/n}$	I/I_0	$d_{a/n}$	I/I_0	$d_{a/n}$	I/I_0	$d_{a/n}$	I/I_0	$d_{a/n}$	I/I_0

ნაწილაკის ზომების ნანომასშტაბამდე შემცირებამ შეიძლება მიგვიყვანოს ელექტროდ/ელექტროლიტის კონტაქტის ფართობის გაზრდამდე, მესრის დელითირების დროს მექანიკური დაზვის შემცირებამდე და საკათოდე მასალაში ლითიუმ/ელექტრონის გადატანის სიგრძის შემცირებამდე.

მოცემულ სამუშაოში, ლითიუმ-იონური აკუმულატორებისათვის LiMnPO_4 -ფოსფატების საფუძველზე საკათოდე მასალების თვისებების გაუმჯობესების მიზნით, წარმოდგენილია $\text{LiMe}_x\text{Mn}_{1-x}\text{PO}_4$ (Me მადოპირებელი მეტალია, მოცემულ შემთხვევაში Cr, $0 \leq x \leq 1$)-ტიპის ნანოზომის ნიმუშების მარტივი, შედარებით დაბალტემპერატურული, მყარფაზური მეთოდი. სინთეზის პირველ სტადიაზე (მექანო-ქიმიური აქტივაცია) საწყისი რეაგენტების (Li_2CO_3 , $\text{MnCO}_3/\text{Cr}_2\text{O}_3$ და $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$) სტექიომეტრულ რაოდენობას ვუმატებდით სპირტს, როგორც ნარევის დისპერგანტს. სპირტის ამოსაშრობად 60°C -მდე გახურების შემდეგ საქაროზის დამატებითა და შემდგომი მექანო-ქიმიური დამუშავებით, სინთეზის მეორე სტადიაზე (შუალედური პროდუქტის მიღება) ნარევი გამოიწვებოდა 350°C -ზე (T_1). მიზნობრივი ნაერთის მისაღებად შუალედური პროდუქტი თერმულად მუშავდებოდა $400-700^\circ\text{C}$ (T_2) ინტერვალში. სინთეზის პროცესში გარკვეული რაოდენობის საქაროზა ემატებოდა ნაწილაკის ზედაპირზე ნახშირბადის დაფენის ხარჯზე საკათოდე მასალის ელექტრული გამტარებლობის მიზნით.

ცხრილი 1

LiMnPO_4 ნიმუშების დიფრაქციული დახასიათება

-	-	-	-	-	-	-	-	5.12	10
4.32	18	4.35	24	4.32	26	4.28	43	4.26	70
4.15	8	3.99	18	3.98	17	3.62	11	3.92	40
-	-	-	-	-	-	-	-	3.69	10
3.52	52	3.53	55	3.53	67	3.50	100	3.47	80
3.06	88	3.06	83	3.06	91	3.03	89	3.01	90
2.94	29	2.95	14	2.93	5	-	-	-	-
2.78	25	2.80	23	2.80	23	2.80	33	2.78	50
2.71	14	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2.58	38	-	-
2.54	100	2.55	100	2.55	100	2.54	100	2.53	100
2.49	29	2.49	37	2.49	30	2.48	37	2.47	50
2.40	16	2.40	14	2.40	15	2.38	11	2.38	40
2.30	26	2.29	28	2.29	26	2.29	30	2.29	50
-	-	-	-	-	-	-	-	2.27	50
2.15	18	2.14	14	2.14	9	2.14	11	2.15	40
2.06	12	2.06	14	2.06	9	2.06	10	2.05	10
-	-	-	-	-	-	-	-	2.02	10
1.86	12	1.86	14	1.86	11	1.86	10	1.86	30
-	-	1.83	14	1.83	9	1.83	10	1.83	30
-	-	-	-	-	-	-	-	1.81	10
1.76	24	1.76	28	1.75	20	1.75	26	1.75	60
1.67	21	1.67	17	1.67	18	1.67	33	1.68	50
-	23	-	-	-	-	-	-	1.67	50
-	-	-	-	-	-	-	-	1.64	60
-	-	-	-	-	-	1.62	10	1.60	30
-	-	-	-	-	-	-	-	1.52	50
1.50	-	-	-	-	-	-	-	1.51	70

ცხრილი 2

LiMnPO₄ ნიმუშების კრისტალური მესრის პარამეტრები

ნიმუშების მიღების პირობები (T, τ)	a, Å	b, Å	c, Å	ნაწილაკების ზომა d, nm
1. T ₁ = 350° C , τ ₁ = 5ჟ	6.12	10.23	4.80	20.8
T ₁ = 350° C , τ ₁ = 5ჟ 2. T ₂ = 500° C , τ ₂ = 5ჟ	6.12	10.34	4.80	16.7
T ₁ = 350° C , τ ₁ = 5ჟ 3. T ₂ = 500° C , τ ₂ = 5ჟ	6.12	10.34	4.80	16.7
T ₁ = 350° C , τ ₁ = 5ჟ 4. T ₂ = 600° C , τ ₂ = 5ჟ	6.06	10.39	4.76	-
ASTM,13-336 Li(Mn,	6.05	10.32	4.71	-

Fe)PO ₄				
--------------------	--	--	--	--

ცხრილებში 1 და 2 წარმოდგენილია LiMnPO₄-ის ნიმუშების დიფრაქციული დახასიათება, კრისტალური მესრის პარამეტრები და ნაწილაკების ზომები.

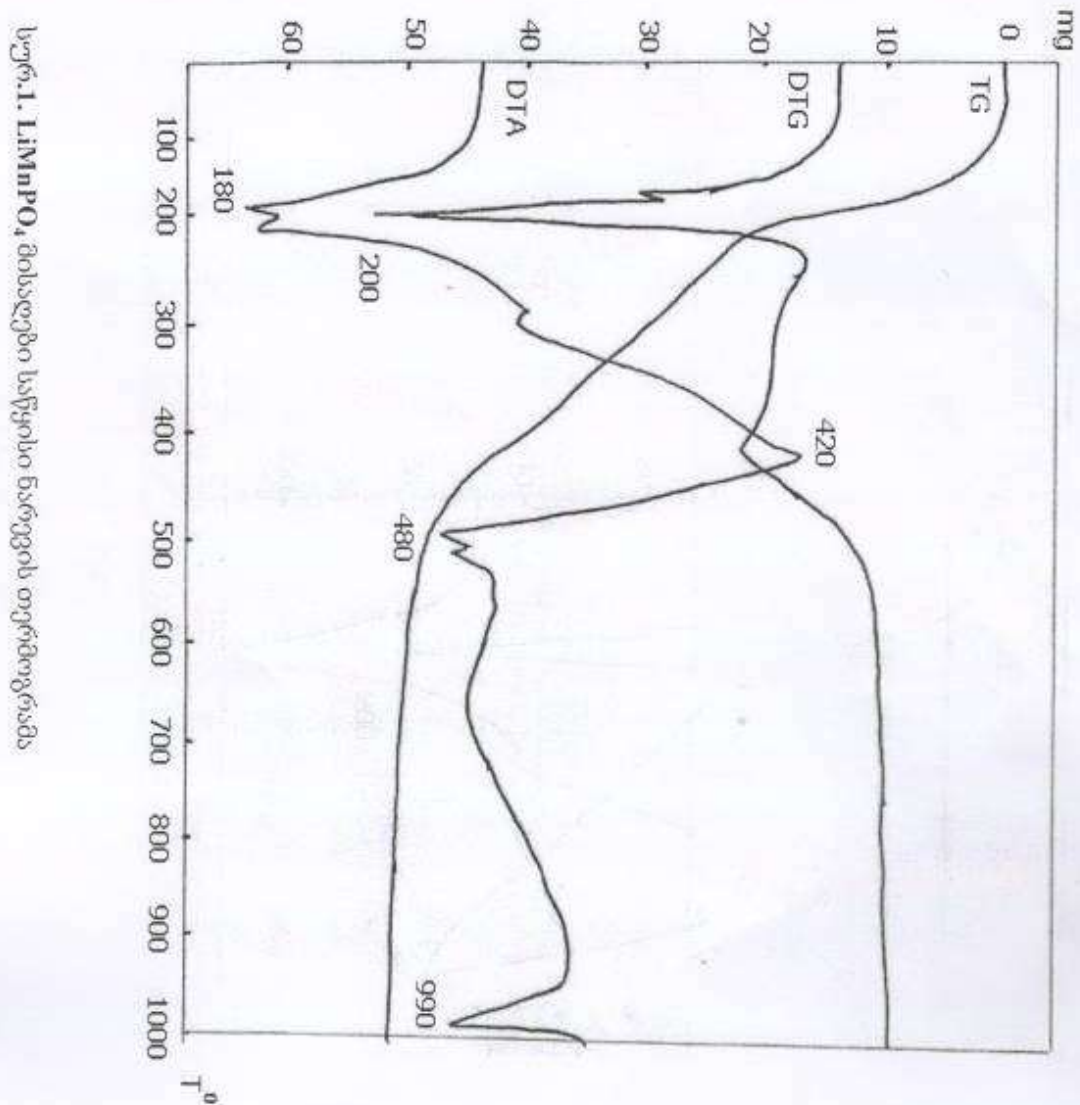
რენტგენოგრაფიული კვლევები ჩატარდა დრიფრაქტომეტრზე - DPH-3M ფოკუსირებულ CuK α -გამოსხივებაზე. ფაზების იდენტიფიკაცია ტარდებოდა არაორგანული ნაერთების დიფრაქტომეტრული მონაცემების ბაზის დახმარებით, აგრეთვე, უახლესი ლიტერატურული მონაცემების საშუალებით, რომლებიც ლითიუმ-მანგანუმიან ფოსფატებს ეხება. განზნევის კოგერანტობის უბნების (d,nm) შეფასება ტარდებოდა დებაი-შერერის ფორმულის მიხედვით: $d=0,9 \lambda/\beta \cdot \cos\theta$, სადაც λ -ტალლის სიგრძეა, β -ძირითადი ნახევარტალლის დიფრაქციული პიკის სიგანე, θ -დიფრაქციის კუთხე.

თერმოგრაფიკული კვლევები ჩატარდა Q-1500°C დერივატოგრაფზე მრუდების ერთდროული ჩაწერით: ტემპერატურის ცვლილების მრუდი (T), მასის ცვლილების მრუდი (TG), აგრეთვე, შესაბამისი დიფერენციალური მრუდები (DTA) და (DTG).

გახურების სიჩქარე 10°/წთ, მასის მგრძნობელობა-100 მგ. სურ.1 წარმოდგენილია LiMnPO₄ მისაღები Li₂CO₃, MnCO₃, (NH₄)₂HPO₄-საწყისი ნარევის თერმოგრამა.

დაბალტემპერატურულ უბანში ენდოფექტები შეიძლება შეესაბამებოდეს ~70°C-ზე (NH₄)₂HPO₄-ის NH₄H₂PO₄-ში გადასვლას; 150-190-250°C ინტერვალში მასის დანაკარგის გარეშე დნობასა და NH₄H₂PO₄-ის P₂O₅-მდე დაშლას; საქაროზის ლღობასა (190°C) და დაშლას (>200°C). ენდოფექტები, რომლებიც ფიქსირდება შედარებით

მაღალტემპერატურულ უბანში (>550°C) შეიძლება განპირობებული იყოს საქაროზის დაშლის პროდუქტების წვის პროცესით. მასის დანაკარგის გარეშე ენდოთერმული ეფექტი მაქსიმუმით 990°C-ზე შეესაბამება მანგანუმის ფოსფატის დნობას. რენტგენოგრაფიული, რენტგენოსტრუქტურული და ანალიზის თერმული მეთოდები ამტკიცებს, რომ შემუშავებული მეთოდით 400-500°C ინტერვალში მიღებული ფაზურად-სუფთა, ნანოზომის (d=16,7-20,8 ნმ) LiMnPO₄-ის ნიმუშებს შეესაბამება Pnmb-ჯგუფის ორთორომბული ოლივინის სტრუქტურა. ტემპერატურის აწევით 600°C-მდე ფიქსირდება ძირითადი ფაზა, ოღონდ შეინიშნება სტრუქტურის რღვევა. თერმოდამუშავებას 500°C-ზე მაღალ ტემპერატურაზე მიყვავართ სტრუქტურის გახლეჩვამდე ახალი პიკების გამოვლენით. Li-იონური აკუმულატორებისათვის ლითიუმ-მანგანუმიანი შპინელების საფუძველზე საკათოდე მასალების შემუშავების კვლევები გაგრძელდება მათი მიღების მეთოდების სრულყოფისა და მაღალი სამუშაო დახასიათებლების უზრუნველყოფის მიმართულებით.

სურ.1. LiMnPO_4 მასალები საწყისი ნაერვის თერმოგრამა

შედეგები:

2013 წელს პროექტის ფარგლებში შერჩეული იყო საწყისი რეაგენტები და LiMnPO_4 -ის საფუძველზე შემუშავდა ფაზურად-სუფთა, ნანოზომის, ჰომოგენური საკათოდე მასალების ნიმუშების მიღების მეთოდი. მიღებული ნაერთები ხასიათდებიან ორთორომბული სტრუქტურითა და გაზრდილი ელექტროქიმიური მახასიათებლებით. მეთოდი დაფუძნებული იყო ორსტადიან, შედარებით დაბალტემპერატურულ მყარფაზურ პროცესზე. საკათოდე მასალები, მიღებული შემუშავებული მეთოდით, საინტერესოს

წარმოადგენს მსხვილმასშტაბიანი ხელსაწყოებისათვის (ელექტროტრანსპორტი, სარეზერვო სისტემები და ა.შ.) ლითიუმ-იონური აკუმულატორების წარმოებაში.

III. დ) სტატიები (საქართველოში)

ავტორები: ე.ქაჩიბაია, ი.იმნაძე, თ.პაიკიძე, დ.ძანაშვილი, თ.მაჩაიძე

სტატიის სათაური: Synthesis of $\text{LiCr}_x\text{Mn}_{1-x}\text{PO}_4$ -phosphate as promising cathode material for Lithium-ion accumulators.

ჟურნალის დასახელება: საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის „მაცნე“ (ქიმიის სერია)

ჟურნალის ნომერი : № 3-4, 2013 წ.

გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა: საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, თბილისი, რუსთაველის გამზირი, № 52.

გვერდების რაოდენობა - 6

ანოტაცია:

შემუშავებულია ლითიუმ-მანგანუმიანი ფოსფატების - $\text{LiCr}_x\text{Mn}_{1-x}\text{PO}_4$ ($0 \leq x \leq 1$), როგორც Li-იონური აკუმულატორების საკათოდე მასალების, მიღების მარტივი და შედარებით დაბალტემპერატურული, ეფექტური მყარფაზური მეთოდი, რომელიც საშუალებას იძლევა მიღებული იქნას გაუმჯობესებული მახასიათებლების მქონე ნანოსტრუქტურული, ჰომოგენური ნიმუშები. რენტგენოფაზური, რენტგენოსტრუქტურული და ანალიზის სხვა მეთოდების შედეგები ამტკიცებს, რომ ფაზურად-სუფთა, ნანოზომის ნიმუშებს, რომლებიც მიღებული იყო ოპტიმალურ პირობებში $T \approx 400-500^\circ\text{C}$ -ზე, შეესაბამება Pnmb-ორთორომბული ჯგუფის მქონე ოლივინის მოწესრიგებული სტრუქტურა. შემუშავებული ნაერთები საინტერესოს წარმოადგენს როგორც დიდი სიმძლავრის ლითიუმ-იონური ბატარეებისათვის საკათოდე მასალა.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
 რ.აგლაძის არაორგანული ქიმიის და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
 ადგილობრივი წიაღისეული ნედლეულის ქიმიური გადამუშავების ლაბორატორია
 “ვამტკიცებ”
 ინსტიტუტის დირექტორი

გ.ტატიშვილი

2013წ.

მეცნიერების დარგი - ქიმია და ქიმიური ტექნოლოგია
სამეცნიერო მიმართულება - საქართველოს მინერალური ნედლეულის
 გადამუშავების რაციონალური ტექნოლოგიების მეცნიერული საფუძვლების
 შემუშავება და ახალი მასალების მიღება.

საკვლევი თემის დასახელება - თიოშარდოვანას ოქროშემცველი ხსნარებიდან
 ოქროს გამოყოფის პროცესის შესწავლა ზოფხითოს ანთიმონის მადნის მაგალითზე
კვლევის ხელმძღვანელი – რუსუდან ჩაგელიშვილი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი,
 ტექნ. მეცნ. კანდიდატი

კვლევაში ჩართული პერსონალი:

- რუსუდან ჩაგელიშვილი, უფროსი მეცნ.თანამშრ., ტექნ.მეცნ. კანდიდატი –
- ვახტანგ გაფრინდაშვილი, მთავარი მეცნიერი, ტექნ. მეცნ.დოქტ., პროფ. –
- მარინე ავალიანი, უფროსი მეცნ.თანამშრ., ქიმ. მეცნ. კანდიდატი –
- ლიანა წყალობაძე, მეცნ. თანამშრ., ქიმ. მეცნ. კანდიდატი –
- მარინა გველესიანი, მეცნ.თანამშრ. –

ლაბორატორიის გამგე– ბორის ფურცელაძე, ტექნ. მეცნ. კანდიდატი –

თბილისი

2013 წ

**თიოშარდოვანას ოქროშემცველი ხსნარებიდან ოქროს გამოყოფის პროცესის
 შესწავლა ზოფხითოს ანთიმონის მადნის მაგალითზე**

კვლევის მიზანი და აქტუალობა. მთიანი რაჭის ზოფხითოს საბადოს ოქროშემცველი
 ანთიმონის მადნების და მათი კონცენტრატების კომპლექსური გადამუშავებისთვის
 ყველაზე ეფექტურ და ეკოლოგიურად უსაფრთხო მეთოდს წარმოადგენს მათი
 ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების მეთოდი კონდენსატში სტიბიუმის და დარიშხანის
 გადაღებით და დარჩენილი ოქროშემცველი ნამწვიდან კეთილშობილი მეტალების
 ამოღება თიოშარდოვანას მჟავა ხსნარებით. ამ მადნებიდან სტიბიუმისა და
 დარიშხანის ამოღებაზე მუშაობს ფ. თავაძის მეტალურგიისა და
 მასალათმცოდნეობის ინსტიტუტის თანამშრომელთა ჯგუფი. ისინი ვაკუუმ-თერმული
 მეთოდის გამოყენებით ახდენენ სტიბიუმის მიღებას სტიბიუმის სულფიდის და
 მეტალური სტიბიუმის სახით[1,2]. გარდა ამისა, მიიღება არატოქსიკური ფორმის
 დარიშხანი. ნამწვი, რომელიც მიიღება 800^oC ტემპერატურაზე ვაკუუმით დამუშავების
 შემდეგ და შეიცავს 5,5 გ/ტ ოქროს და 12 გ/ტ ვერცხლს, მიემართება ჰიდრომეტალურგიულ
 გადამუშავებაზე ძვირფასი ლითონების ამოსაღებად. სამუშაოს ამ ნაწილის შესრულებაზე
 კი მუშაობს რ.აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტის
 თანამშრომელთა ჯგუფი [3].

მიუხედავად იმისა, რომ მადნებიდან, კონცენტრატებიდან და აგრეთვე ნამწვებიდან
 ოქროს ამოღების ძირითად ჰიდრომეტალურგიულ პროცესს წარმოადგენს ციანიდური
 მეთოდი, მის ღირსებასთან ერთად არ შეიძლება არ აღინიშნოს ამ მეთოდის
 მნიშვნელოვანი უარყოფითი მხარეები: ნატრიუმის ციანიდის განსაკუთრებით მაღალი

ტოქსიკურობა, ჩამდინარე წყლების გაუნებელყოფის პრობლემის გადაუჭრელობა და სხვა[4].

ხანგრძლივი კვლევა-ძიების შედეგად შესწავლილი საკმაოდ დიდი რაოდენობის ოქროს გამხსნელებიდან ტექნოლოგიური თვალსაზრისით ყველაზე მეტ ყურადღებას იპყრობს თიოკარბამიდი (თიოშარდოვანა), რადგანაც იგი სხვა ოქროს გამხსნელებზე მეტად პასუხობს წაყენებულ მოთხოვნებს: შედარებით ნაკლები ტოქსიკურობა, კინეტიკური აქტიურობა, კეთილშობილი ლითონებისადმი გამორჩეული სწრაფვა, სათანადო ფასი და საწარმო მასშტაბით მისი მიღების შესაძლებლობა[5]. თიოკარბამიდული გამოტუტვის საფუძველზე შესაძლებელია შეიქმნას ჰიდრომეტალურგიული ტექნოლოგია შეკრული ციკლით.

ზოფხითოს ანტიმონის ოქროშემცველი მადნებიდან და ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან თიოკარბამიდული მეთოდით ოქროს ამოღების შესაძლებლობის დასადგენად ჩატარდა ექსპერიმენტები. შესწავლილია პროცესის ძირითადი ფაქტორების გავლენა მადნის კონცენტრანტის თიოშარდოვანას ხსნარებით გამოტუტვის ხარისხზე.

ექსპერიმენტების შედეგად დადგინდა ზოფხითოს ოქროშემცველი ანტიმონის მადნის კონცენტრანტის ვაკუუმთერმული დამუშავების ნარჩენებიდან თიოკარბამიდული მეთოდით ოქროს ამოღების ოპტიმალური პირობები: გამოსატუტი ხსნარის შემადგენლობა Thio- 0,5 %, $Fe_2(SO_4)_3$ - 0,8 %; H_2SO_4 - 0,8 %. გამოტუტვის რეჟიმი: ხანგრძლიობა- 4 საათი; მყ: თხ= 1:3; სარეველას ბრუნვის სიჩქარე 200ბრ/წთ; T-18-25⁰ C. ამ პირობებში ნარჩენებიდან ოქროს ამოღების ხარისხი შეადგენს დაახლოებით 87 -90%.

ამოტუტვის შედეგად მიღებული თიოშარდოვანას ოქროშემცველი ხსნარებიდან ოქროს ამოსაღებად სორბენტად ძირითადად იყენებენ გააქტიურებულ ნახშირებს [6], რითაც მიიღწევა მნიშვნელოვანი ეკონომიური ეფექტი. ეს აიხსნება იმით, რომ ნახშირები 5 -10 ჯერ იაფია იონიტებზე და მათ მისაღებად გამოყენებულია ხელმისაწვდომი ნედლეული. ოქროსა და ვერცხლის დესორბცია ნახშიროვანი სორბენტიდან მარტივია და არ მოითხოვს ძვირადღირებულ მასალებს და რეაგენტებს. გამოთვლები ადასტურებენ, რომ თვით ერთჯერადი გამოყენებაც კი გააქტიურებული ნახშირებისა ადსორბცია-დესორბციის პროცესებში უფრო ხელსაყრელია, ვიდრე იონიტების გამოყენებაზე დამყარებული პროცესები.

უცხოელების კვლევა ნაშრომში [7] ეხება ოქროს ადსორბციას თიოშარდოვანას მჟავა ხსნარებიდან გააქტიურებული ნახშირებით. 35⁰ C მაღალი ტემპის დროს იწვება კომპლექსის დაშლა. სპექტროფოტომეტრული და მიკროსკოპული კვლევების საფუძველზე დადგენილია, რომ გააქტიურებული ნახშირით შთაინთქმება კათიონი $[Au(CS(NH_2)_2)]^{+2}$, თანაც ოქროს აღდგენა მეტალურ მდგომარეობამდე სორბციის პროცესში პრაქტიკულად არ შეიძლება.

მასალებში [8] შესწავლილია გააქტიურებული ნახშირის სორბციული თვისებები მოდელურ ხსნარებზე. გამოკვლევებით დადგენილია, რომ გააქტიურებული ნახშირით სორბციის პროცესზე გავლენას ახდენს შემდეგი ფაქტორები : ფორების გაჭედვის ფიზიკური პროცესები, ზედაპირის ჰიდროფობულობის ზრდა, რაც ზღუდავს ჰიდრატირებული ნაწილაკების მისვლას ზედაპირთან, გააქტიურებული ნახშირის ნაწილაკების მუხტის შეცვლა, კონკურენცია აქტიური სორბციის ადგილებისთვის, ოქროს კომპლექსწარმოქმნის უნარი, რომელიც იწვევს წონასწორობის გადანაცვლებას.

ადსორბენტები

გააქტიურებული ნახშირები – ფოროვანი სამრეწველო ადსორბენტებია, რომლებიც ძირითადად ნახშირბადისაგან შედგებიან. მათ იღებენ სხვადასხვა ორგანული

ნედლეულიდან, მურა და ქვის ნახშირისაგან, ტორფისაგან, ანთრაციდისაგან. მაღალი მექანიკური სიმტკიცით გამოირჩევიან ნახშირები, რომლებიც მიიღებიან ქოქოსის, ასევე ნაყოფის კურკებისაგან [9,10].

გააქტიურებული ნახშირი ერთადერთი ჰიდროფობური სამრეწველო ადსორბენტია. ეს ფაქტორი განაპირობებს წარმოებაში (ტენიან და თხევად სისტემაში) მის ფართო გამოყენებას. ნახშირბადის კრისტალების ზედაპირი ელექტრო ნეტრალურია და ადსორბცია ნახშირებზე ძირითადად განპირობებულია დისპერსიული ურთიერთქმედების ძალებით [11]. ნაწილაკების ფორმისა და სიდიდის მიხედვით გააქტიურებული ნახშირები იყოფიან ორ ჯგუფად: გრანულირებული (2-5 მმ ზომის) და ფხვნილის მაგვარი (<0.95მმ). დანიშნულების მიხედვით – შემდეგ ტიპებად: გაზური, რეკუპერაციული და გამაუფერულებელი.

გაზური ნახშირები, რომლებიც ხასიათდებიან მიკროფორების დიდი მოცულობით და ზომიერად განვითარებული მეზოფორიანობით, მაგალითად CKT, მიიღება გოგირდოვან – კალციუმიანი აქტივაციით. მათ აქვთ შემდეგი მახასიათებლები: სიმკვრივე – 0.38 – 0.50 გ/სმ³, ფორების ჯამური მოცულობა $V_{\text{ჯამური}}=0.75 - 1.10$ სმ³/გრ, მიკროფორებს მოცულობა $V_{\text{მკ}}=0.45-0.60$ სმ³/გრ, მეზოფორების მოცულობა $V_{\text{მე}}=0.1-0.28$ სმ³/გრ, მაკროფორების მოცულობა $V_{\text{მა}}=0.16-0.25$ სმ³/გრ, მეზოფორების ხვედრითი ზედაპირი $S_{\text{მე}}= 60-180$ მ²/გრ.

AG-2 გაზურ ნახშირ CKT-საგან განსხვავებით აქვს ორი მიკროფორებიანი სტრუქტურა. მიკროფორების ჯამური მოცულობა და ყველა ფორის ჯამური მოცულობა ამ ნახშირს გაცილებით ნაკლები აქვს, მეზოფორიანობა სუსტად აქვს განვითარებული. მაკროფორების მოცულობა ისეთივე აქვს, როგორც CKT-ს. AG-2 ნახშირს ამზადებენ ქვანახშირის მტვრისაგან. იგი გამოიყენება კატალიზატორების და მშთანთქმელებისათვის, იყენებენ დაცვის ინდივიდუალურ საშუალებებში სუნთქვის ორგანოების დასაცავად.

ნახშირი AG-3 ანალოგიურია AG-2 - ისა თავისი თვისებებით და დამზადების ტექნოლოგიით. AG-3 ფართოდ გამოიყენება თხევადი და აირადი სისტემებიდან კომპონენტების ამოსაღებად.

ნახშირი KAD- იოდისანი გამოიყენება მინერალური წყლებიდან იოდის შთანთქმისათვის, აგრეთვე ხსნარებიდან სხვადასხვა ნივთიერებების ამოსაღებად. ეს ნახშირი მიიღება ქვანახშირის ნახევარკოქსიდან. იგი მიკროსტრუქტურით ახლოს დგას AG-ს ტიპის ნახშირებთან ($V_{\text{მკ}}=0.30$ სმ³/გ), მაგრამ აქვს მნიშვნელოვნად განვითარებული მეზო ($V_{\text{მე}}=0.15$ სმ³/გ, $S_{\text{მე}}=110$ მ²/გ) და მაკროფორიანობა ($V_{\text{მა}}=0.51$ სმ³/გ), ფორების ჯამური მოცულობა $V_{\text{ჯამური}}= 1.0$ სმ³/გ. რეკუპერაციულ ნახშირებს მიეკუთვნება ნახშირები AP და APT. ნახშირ AP - ს აქვს ორი მაკროფორიანი სტრუქტურა და შემდეგი მახასიათებლები : $V_{\text{ჯამური}}= 0.70$, $V_{\text{მკ}}=0.33$, $V_{\text{მე}}=0.07$, $V_{\text{მა}}=0.30$ სმ³/გ, $S_{\text{მე}}=50$ მ²/გ.

ქოქოსის ნაჭუჭებიდან მიღებული აქტიური ნახშირი (GRC) ნაწილაკების სიმტკიცის გამო ფართოდ გამოიყენება ოქროსმომპოვებელ მრეწველობაში.

ექსპერიმენტული ნაწილი

თიოშარდოვანას ოქროსმომპოვებელი ხსნარებიდან ნახშირებზე ოქროს ადსორბციის პროცესის შესასწავლად, ხანგრძლივი ქსპერიმენტებისა და მრავალრიცხოვანი ოქროს ძვირადღირებული ანალიზების შემცირების მიზნით, ექსპერიმენტულ გამოკვლევებში გამოყენებული იყო მოდელური ხსნარები, რომლებიც შეიცავდნენ: 2%Thio-ს, 1%Fe₂(SO₄)₃, 1% H₂SO₄ და 1 მგ/ლ ოქროს, რაც ოქროს შემცველობით შეესაბამება იმ ხსნარების შედგენილობას, რომლებიც მიიღებოდა ანთიმონის მადნის კონცენტრანტის ვაკუუმ-თერმული გადამუშავების ნარჩენებიდან თიოშარდოვანას ხსნარებში ამოღებულ ოქროს რაოდენობას. ყველა ექსპერიმენტში გამოცდილია 100 მლ.

საკვლევი ხსნარი. პროცესი ტარდებოდა ოთახის ტემპერატურაზე პულპის მექანიკური მორევიტ და ჰაერის შებერვით. ხსნარებიდან ოქროს აღსორბციისათვის გამოყენებულია სხვადასხვა მარკის ნახშირები (KAD, GRC, CKT, AP-4, AGC-4). ნახშირები ირეცხებოდა სუფთა ჩანარეცხი წყლის მიღებამდე და გაშრობის შემდეგ გამოიყენებოდა ექსპერიმენტებში. გამოიყენებულია აგრეთვე გააქტიურებული ნახშირი (გამოწვა ინერტულ გარემოში 400⁰C- ზე). ნახშირები რომლებზედაც ხდებოდა ოქროს აღსორბირება, გამოიყენებოდა შემდგომში ოქროს დესორბციის პროცესის შესასწავლად.

ძირითადი ფაქტორების გავლენა ოქროს აღსორბციის ხარისხზე

შესწავლილია სხვადასხვა ფაქტორების გავლენა ოქროს აღსორბციის ხარისხზე: ნახშირის მარკა, ნახშირის რაოდენობა, ნახშირის წინასწარ გააქტიურება, აღსორბციის ხანგრძლივობა, არევის სიჩქარე, ოქროს კონცენტრაციის გავლენა და სხვა.

ვინაიდან ლიტერატურაში [12] ძირითადი სამუშაოები, როგორც თეორიული, ასევე სამრეწველო, ჩატარებულია CKT – ს მარკის ნახშირებზე, ამიტომ ჩვენც ექსპერიმენტები დავიწყეთ აღნიშნული ნახშირის გამოყენებით.

აღსორბციისათვის აღებული იყო სამუშაო ხსნარი ოქროს შემცველობით 1 მგ/ლ, ხოლო აღსორბენტის რაოდენობა 20-60მგ. მიუხედავად იმის არამ აღსორბციის პროცესი მიმდინარეობდა 5 სთ-ს განმავლობაში, ოქროს ამოღების ხარისხი დაბალი იყო და 60 მგ. ნახშირის გამოყენების დროს მიაღწია დაახლოებით 31 %-ს. ექსპერიმენტების შემდეგ სერიაში ნახშირის რაოდენობას ვცვლიდით 200- დან 600 მგ-მდე. ამ შემთხვევაშიც ნახშირის რაოდენობის გაზრდამ გამოიწვია ოქროს აღსორბციის ხარისხის გაზრდა. 600მგ. ნახშირის აღების შემთხვევაში აღსორბციის ხარისხმა 3 საათიან ცდებში მიაღწია 71 %-ს. აღნიშნული შედეგები მოტანილია ცხრ.1-ში.

ცხრ.1

ნახშირის რაოდენობის გავლენა ოქროსშემცველი ხსნარებიდან ოქროს აღსორბციის ხარისხზე

ნახშირის მარკა – CKT, ხსნარის რაოდენობა 100 მლ, საწყის ხსნარში ოქროს შემცველობა 0.94 მგ/ლ, ხსნარის არევა ჰაერის შებერვით, ცდის ხანგრძობა 3

სთ.

ცდის №	ნახშირის რაოდ- ბა, მგ.	ნახშირში Au-ის შემც-ბა, მგ/ლ	აღსორბციის ხარისხი, %
1	200	0.56	40.5
2	300	0.40	57.5
3	400	0.36	61.7
4	500	0.36	61.7
5	600	0.26	72.4

შესწავლილია დროის ფაქტორის გავლენა აღსორბციის ხარისხზე CKTმარკის ნახშირის გამოყენებით. მიღებული შედეგები წარმოდგენილია ცხრ. 2-ში. 5სთ-იანი აღსორბციის შედეგად მიღწეულია 81% ოქროს ამოღების ხარისხი, რაც დამაკმაყოფილებლად შეიძლება ჩაითვალოს.

ცხრ.2

დროის გავლენა ოქროს ადსორბციის ხარისხზე
ნახშირის რაოდენობა 400მგ; ხსნარის რაოდენობა 100მლ; Au-0.95მგ/ლ

ცდის №	ადსორბციის ხანგრძობა, სთ	ხსნარში Au –ის შემცვეობა, მგ/ლ	ადსორბციის ხარისხი, %
1	1	0.60	37.9
2	2	0.40	57.9
3	3	0.38	60.0
4	4	0.38	60.0
5	5	0.18	81.0

ცდები ტარდებოდა ერთნაირ პირობებში ჰაერის შებერვით. შედეგებმა გვიჩვენეს, რომ CKT-ს მარკის ნახშირები აქ მოტანილ ნახშირებიდან ყველაზე დაბალ ადსორბციის უნარს ამჟღავნებს, ხოლო ყველაზე მაღალი ადსორბციის უნარი აქვს KAD – ის მარკის ნახშირებს. ანსხვავება საკმაოდ მნიშვნელოვანია. ერთნაირ პირობებში KAD – ის ადსორბციის ხარისხი დაახლოებით 80%-ია, შემდეგ მოდიან AP-3, AGC-4, GRC და CKT-56%-ით.

ცხრ.3

სხვადასხვა მარკის ნახშირის გავლენა ოქროს ადსორბციის ხარისხზე
ნახშირის რაოდენობა 200მგ, ხსნარის რაოდენობა 100მლ, Au-0.95 მგ/ლ, ხანგრძობა 3 სთ.

ცდის №	ნახშირის მარკა	ხსნარში ოქროს შემცვეობა, მგ/ლ	ადსორბციის ხარისხი %
1	AGC-4	0.35	63.2
2	AP-3	0.25	73.7
3	KAD	0.20	79.0
4	GRC	0.38	60.0
5	CKT	0.42	55.8

სამრეწველო რეკომენდაცია შეიძლება მიეცეს KAD-ს და აგრეთვე GRC. იუხედავად იმისა, რომ GRC-ის ადსორბციის უნარიანობა ნაკლებია AGC-4 და AP-3- ზე, სხვა ფაქტორების გათვალისწინებით (სიმტკიცე, რეგენერაციის უკეთესი უნარი და ნაკლები დანაკარგები რეგენერაციის დროს, მთლიანობაში უფრო ეკონომიური) მას შეიძლება უპირატესობა მივანიჭოთ, ვინაიდან აქტიური ნახშირების სერიოზულ უარყოფით მხარეს წარმოადგენს მათი დაბალი მექანიკური სიმტკიცე და ამით განპირობებული სორბენტის გაზრდილი დანაკარგები [10].

ცხრ.3-ში მოტანილი მონაცემების მიხედვით KAD-ის მარკის ნახშირის 300მგ. რაოდენობის დროს მიიღწევა 90%- მდე ოქროს ადსორბციის ხარისხი.

ცხრ.4

ნახშირის (მარკა KAD) რაოდენობის გავლენა ოქროს შემცველი ხსნარებიდან ოქროს ადსორბციის ხარისხზე
ხსნარის რაოდენობა 100მლ, Au-0.95 მგ/ლ,

ცდის ხანგრძობა 3 სთ.

ცდის №	ნახშირის რაოდენობა, მგ.	ხსნარში Au-ის შემცობა, მგ/ლ	დესორბციის ხარისხი, %
1	50	0.75	21
2	100	0.45	53.2
3	200	0.20	79.0
4	300	0.10	89.5

შესწავლილია რკინის იონების გავლენა ნახშირით ოქროს ადსორბციის ხარისხზე. როგორც ვიცით, სამრეწველო ხსნარებში თიოშარდოვანასთან ერთად შეყავთ რკინის (111) სულფატის მარილი, რომელიც დამუხანგავის როლს ასრულებს. სათანადო ექსპერიმენტების ჩატარების შედეგად დადგინდა, რომ რკინის კონცენტრაცია 0.01 -1% Fe (111) ფარგლებში პრაქტიკულად გავლენას არ ახდენს ადსორბციის ხარისხზე. KAD-ის მარკის ნახშირის გამოყენებისას რკინის არშემცველი და შემცველი ხსნარებიდან ოქროს ადსორბციის ხარისხი არის შესაბამისად 48% და 45%, ხოლო GRC-ის მარკის ნახშირის გამოყენებისას კი - შესაბამისად 40 და 38 %. განსხვავება ანალიზის ცდომილების ფარგლებშია. ამ მონაცემებიდან ჩანს, რომ KAD-ის მარკის ნახშირის გამოყენების დროს შედეგები უკეთესია, ვიდრე GRC-ის მარკის ნახშირის გამოყენებისას.

ლიტერატურის მონაცემების მიხედვით [13] ნახშირის აქტიურობა მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს ადსორბციის უნარიანობას. ვინაიდან ჩვენ შევჩერდით ორი მარკის ნახშირებზე - KAD და GRC, ამიტომ მოვახდინეთ ამ ნახშირების გააქტიურება 400⁰ C ტემპერატურაზე 2სთ და 5სთ-ის ხანგრძლივობით. ექსპერიმენტების შედეგებმა გვიჩვენეს, რომ ოპტიმალურია 5 სთ.-იანი გააქტიურება. 2 საათის გააქტიურების შემდეგ აღნიშნულ პირობებში 50 მგ. ნახშირის გამოყენების დროს ადსორბციის ხარისხი შეადგენს 55 %-ს KAD-ის შემთხვევაში, ხოლო 40%-ს GRC-ის გამოყენებისას. ხოლო 5 საათიანი გააქტიურების შემდეგ იგივე პირობებში ადსორბციის ხარისხი მატულობს და შეადგენს 68 და 50 %-ს შესაბამისად. ამ შედეგებზე დაყრდნობით ექსპერიმენტების შემდეგი სერია ტარდებოდა გააქტიურებულ ნახშირებზე.

კინეტიკური მახასიათებლების მოხსნის მიზნით შემდგომ ექსპერიმენტებში ძირითადად პულპის მორევა ხდებოდა მექანიკური სარეველას მეშვეობით. შევისწავლეთ სარეველას ბრუნვის სიჩქარის გავლენა ოქროს ადსორბციის ხარისხზე. სარეველას ბრუნვის სიჩქარის ცვლილება ინტერვალში 200 ბრ/წთ-1100ბრ/წთ. პრაქტიკულად გავლენას ვერ ახდენს ოქროს ადსორბციის ხარისხზე. ეს ერთმნიშვნელოვნად მეტყველებს იმაზე, რომ პროცესი არ ემორჩილება დიფუზურ კინეტიკას. მაშასადამე, პროცესი ჩვენი აზრით, ლიმიტირებულია ნაწილაკების შეღწევით ნახშირის ფორებში. ე.ი. პროცესი მიდის კინეტიკურ უბანში. ამაკმაყოფილებელი შედეგი მიღებულია, როცა სარეველას ბრუნვის სიჩქარე არის 350ბრ/წთ.

შესწავლილია დროის ფაქტორის გავლენა ნახშირით ოქროს ადსორბციის ხარისხზე. მონაცემები წარმოდგენილია ცხრ.5-ში.

ცხრ.5

დროის გავლენა ოქროს ადსორბციის ხარისხზე მექანიკური სარეველას გამოყენების შემთხვევაში

ნახშირი (მარკა KAD, გააქტ. 400⁰C 5სთ-ის განმ-ში) -100მგ, ოქროს ხსნარი 100მლ, Au-1მგ/ლ, სარეველას ბრუნვის სიჩქარე 350 ბრ/წთ-ში.

ცდის №	ცდის ხანგრძობა, სთ	ხსნარში Au-ის შემცობა, მგ/ლ	დსორბციის ხარისხი, %
--------	--------------------	-----------------------------	----------------------

1	0.5	0.70	30
2	1	0.55	45
3	2	0.50	50
4	3	0.25	75
5	4	0.02	98
6	5	0.03	97
7	6	0.20	80

ცხრ. 5-დან ჩანს, რომ მაქსიმალური აღსორბციის ხარისხი მიიღწევა 4 სთ-ში (98%), 5 სთ-ის განმავლობაში აღსორბციის ხარისხი თითქმის იგივე რჩება, ხოლო 5 სთ-ის შემდეგ იგი მცირდება. ეს მიუთითებს იმაზე, რომ 5 სთ-ის შემდეგ მყარდება აღსორბციული წონასწორობა, რაც ეთანადება ლიტერატურულ მონაცემებს [4]. როგორც ჩანს, იწყება დესორბციის პროცესი.

ოქროს ჰიდრომეტალურგიაში აღსორბენტად ნახშირების გარდა იყენებენ იონიტებს. ვინაიდან თიოშარდოვანას ხსნარებში გვაქვს ოქროს კათიონური კომპლექსები, ამიტომ აღსორბენტად გამოვიყენეთ კათიონიტი KI-2, რომელიც რეკომენდირებულია ლიტერატურიდან [11], რაც ჩვენი წინასწარი ექსპერიმენტებითაც დადასტურდა.

ცხრ.6

ოქროს აღსორბციის შედეგები იონიტი KI-2-ის გამოყენებით იონიტისა და ნახშირის (მარკა KAD-გააქტ) რაოდენობა 100მგ, ოქროს ხსნარი 100მლ. Au-1მგ/ლ, სარეველას ბრუნვის სიჩქარე 350 ბრ/წთ.

ცდის №	აღსორბენტი	ცდის ხანგრძლივობა, სთ	ხსნარში Au-ის შემც-ბა, მგ/ლ	აღსორბციის ხარისხი, %
1	KI-2	2	0.56	44
2	KAD	2	0.50	50
3	KI-2	3	0.25	75
4	KAD	3	0.25	75

როგორც ექსპერიმენტებმა გვიჩვენეს (ცხრ.6) KI-2 აღსორბციის უნარიანობით არ ჩამოუვარდება ნახშირს - KAD. მისი გამოყენება შესაძლებელია ოქროს აღსორბციის პროცესისათვის, მაგრამ ეკონომიური თვალსაზრისით უფრო მიზანშეწონილია აქტიური ნახშირების გამოყენება, რადგანაც ისინი უფრო იაფია და რეგენერაციას უკეთესად ექვემდებარებიან.

ელუატების გავლენა ოქროს დესორბციის მაჩვენებლებზე

ნახშირებიდან ოქროს ამოღების ორი გზა არსებობს: ნახშირის დაწვა და ნახშირიდან ოქროს დესორბცია. ბუნებრივია, უფრო ეკონომიური იქნება დესორბციის პროცესი. შევისწავლეთ ოქროს დესორბცია წყალხსნარებით და წყალხსნარ-ორგანული გამხსნელების ნარევებით.

თიოშარდოვანას ხსნარებიდან ვახდენდით ნახშირზე ოქროს აღსორბციას, ვატარებდით ანალიზს ოქროზე და ამ ნიმუშებს ვიყენებდით დესორბციის პროცესების შესასწავლად.

ექსპერიმენტებში გამოყენებული იყო KAD-ის მარკის გააქტიურებული ნახსირი, რომლის ნაწილაკების ზომა 1-5 მმ სიდიდისაა. ორგანული გამხსნელების როლში გამოყენებულია იზოამილის სპირტი, ეთილენგლიკოლი, დიეთილენგლიკოლი და დიმეთილსულფოქსიდი.

შედარებისთვის ვიყენებდით აგრეთვე სტანდარტულ გამხსნელს – თიოშარდოვანას ტუტე ხსნარს (10გ/ლ KOH -ის), დესორბციის ტემპერატურა 50°C, ხანგრძლივობა 2 სთ.

ლიტერატურულ მონაცემებზე დაყრდნობით [14] შევჩერდით წყალი:ორგანიკა ფარდობაზე 1:1. მიღებული შედეგები მოცემულია ცხრ. 6-ში.

ცხრ.6

ნახშირიდან ოქროს დესორბცია წყალ-ორგანული გამხსნელებით და თიოშარდოვანას ხსნარით

დესორბციის ტემპ.-რა 50°C, ხსნარის რაოდ.-ბა 100მლ,

წყალი:ორგ.გამხსნ.=1:1,

კონც-10გ/ლ, ცდის ხანგრძ.-ბა 2 სთ.

ცდის №	ნახშირში Au-ის შემც.-ბა, მგ	ორგანული გამხსნელი	მიღებულ ხსნარში Au-ის შემც.-ბა, მგ/ლ	დესორბციის ხარისხი, %
1	0.9	იზოამილის სპირტი	0	0
2	0.75	ეთილენგლიკოლი	0	0
3	0.8	დიმეთილსულფოქსიდი	0.7	87.5
4	0.8	დიეთილენგლიკოლი	0.2	25.0
5	0.9	თიოშარდოვანა 4%, KOH-10გ/ლ	0.8	89.0

მიღებული შედეგებიდან ჩანს რომ მაქსიმალური დესორბციის ხარისხი მიიღწევა თიოშარდოვანასა და დიმეთილსულფოქსიდის გამოყენების დროს (89%), ხოლო იზოამილის სპირტის და ეთილენგლიკოლის გამოყენებით დესორბცია არ მიმდინარეობს. დიეთილენგლიკოლის გამოყენებით მიიღწევა 25 % დესორბციის ხარისხი.

დესორბციის შემდეგ მიღებული ოქროს კონცენტრირებული ხსნარებიდან ოქროს ამოღება შემდგომში შესაძლებელია მოხდეს ელექტროლიზით.

დასკვნები

9. შემუშავებულია თიოშარდოვანას ხსნარებიდან ოქროს ადსორბციისა და დესორბციის ექსპერიმენტული კვლევის მეთოდიკა. დადგენილია, რომ პულპის (ხსნარისა და ნახშირის ნარევი) მექანიკური სარეველათი და ჰაერის ჭავლით მორევის პირობებში დასახელებული პროცესების მაჩვენებლები იდენტურია.
10. ექსპერიმენტულად გამოცდილი რიგი მარკის (CKT, GRC, KAD, AGC, AP-3) ნახშირებიდან ოქროს ადსორბციის მაღალი მაჩვენებლებით ხასიათდება KAD-ის მარკის ნახშირები.
11. შესწავლილია ნახშირის წინასწარ გააქტიურების (400°C, 5 სთ) გავლენა ადსორბციის პროცესზე. ნაჩვენებია წინასწარ გააქტიურებული ნახშირების გამოყენების უპირატესობა.

12. დადგენილია ხსნარიდან ოქროს აღსორბციის ხარისხზე ნახშირის (KAD) რაოდენობის გავლენა. მაღალი ამოღების მაჩვენებლები (90%) რეალიზდება, როცა 100 მლ ოქროშემცველ ხსნარში შეტანილია 100 მგ აღსორბენტი. ოქროს მიმართ შერჩეული ნახშირების ხვედრითი ტევადობა შეადგენს 5-10 გ/კგ, რაც შეესაბამება ტექნიკური ლიტერატურის მონაცემებს.
13. შესწავლილია ოქროს აღსორბციის ხარისხზე (ნახშირი KAD) პულპის არევის ინტენსივობისა და პროცესის ხანგრძლივობის გავლენა.
14. დადგენილია იონიტ KJ-2-ის და KAD-ის მარკის ნახშირების მსგავსი აღსორბციისუნარიანობა. ეკონომიური თვალსაზრისით უპირატესობა მიენიჭა ნახშირების გამოყენებას.
15. აღმოჩენილია დიმეტილსულფოქსიდის მნიშვნელოვანი დესორბციის უნარი, რაც განპირობებულია მისი მოლეკულის აღნაგობით. მისი დესორბციის ხარისხი არ ჩამოუვარდება თიოშარდოვანას ხსნარით დესორბციის ხარისხს (90%) , რომელიც სტანდარტულ მადესორბირებელ აგენტად ითვლება ოქროს ჰიდრომეტალურგიაში.
16. დადგენილია თიოშარდოვანას მოდელოური ხსნარიდან ოქროს აღსორბციის და დესორბციის ოპტიმალური პირობები: აღსორბცია- KAD ტიპის ნახშირი, რაოდენობა 1,0-2,0 გ/ლ, დრო 4 სთ, ტემპერატურა ოთახის, სარეველას მორევის სიჩქარე 350-400 ბრ/წთ. დესორბენტი – თიოშარდოვანას მჟავა ხსნარი , დრო 2-4 სთ, ტემპერატურა-50⁰ c . აღნიშნული პირობების დაცვით თიოშარდოვანას ოქროშემცველი ხსნარიდან ოქროს აღსორბციის ხარისხი შეადგენს 98%-ს, ხოლო დესორბციის- 90%-ს.

ლიტერატურა

1. გ. გველესიანი, ჯ. ბაღდავაძე და სხვა. “რაჭის (ზოფხიტო) მადნებიდან ანთიმონის სულფიდის მიღება.” საქ. მეცნ. აკად. “მაცნე”, ქიმიის სერია, 1999წ., ტ. 25, №3-4, გვ. 329-334.
2. J. Bagdavadze, R. Chagelishvili, Ts. Gagnidze, A. Kandelaki, R. Razmadze, Z. Tsikaridze. Study of High-Temperature Processes for Obtaining Antimony Sulfide and Metallic Sb. Bulletin of Georgian National Academy of Sciences. Physical chemistry. 2013, v.7, no 2, p. 75-80.
3. რ. ჩაგელიშვილი, ვ. გაფრინდაშვილი, ც. გაგნიძე, ჯ.ბაღდავაძე, ა. კანდელაკი, მ. ავალიანი და ლ. წყალობაძე. „ზოფხიტოს ოქროშემცველი ანთიმონის მადნის ვაკუუმ-თერმული გადამშავების ნარჩენებიდან ოქროს ამოღება თიოკარბამიდული მეთოდით.” . მეცნ. აკად. “მაცნე”, ქიმიის სერია, 2013, №1-2, ტ. 39, გვ.112-117.
4. В.В. Лодейщиков, А.Ф. Панченко, О. Д. Хмельницкая. «Тиокарбамидное выщелачивание золотых и серебрянных руд». Сборник Акад. наук СССР «Гидрометаллургия золота», изд. «Наука», Москва 1980г, стр. 26-35.
5. В.Е. Дементьев. «Развитие идей И. Н. Рлаксына в научных разработках Иргиредмета». Материалы международного совещания «Плаксинские чтения 2004», г. Иркутск. стр. 3-8.
6. В.К.Чернов, В.В. Елшин, С.И. Сурикова и др. «Сорбционное извлечение благородных металлов из цианистых пульп активированными углями. Сборник Акад. наук СССР «Гидрометаллургия золота», изд. «Наука», Москва 1980г. стр. 88-92.

7. Schmidt Ricardo. «Сорбция золота активированным углем из кислых растворов, содержащих тиомочевиту». *Int. J. Miner Process*, 1988, 23, №3-4, p.253-264 (Англ.).
8. La Brooy S.R. “Свойства активированного угля для извлечения золота». 1 st Int. Conf. Hydromet. Being 1988, ICNM, 88. Being Oxford, 1989, p. 466-470.
9. Х. Кинле, Э. Багер. «Активные угли и их промышленное применение». Ленинград, «Химия», 1984, с. 88.
10. И.Н. Масленицкий, Л.В. Чугаев, В.Ф. Борбат, М.В. Никитин, Л.С. Стрижко. «Металлургия благородных металлов». Москва, «Металлургия», 1987г., стр.226-242.
11. Н.В. Кельцев. «Основы адсорбционной техники». Москва, «Химия», 1984г., стр. 77-115
12. В.В. Лодейщиков, А.Ф. Панченко. «Сорбция золота из кислых растворов тиомочевиты активированными углями». Ж. «Цветные металлы». 1968, №4, стр.25-27.
13. Л.С. Иванова, А.Н. Грабовский и др. «Сорбционное извлечение золота и серебра високотемпературными активированными углями из цианистых растворов. Сборник Акад. наук СССР «Гидрометаллургия золота», изд. «Наука», Москва 1980г, стр. 93-97.
14. Десорбция золота из активированного угля смесями разбавленных растворов NaOH с органическими растворителями». *Hydrometallurgy*, 1988, v.19, №3, p.321-333.

ი.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
 უნივერსიტეტი
 რ.აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
 რადიაციული ქიმიის ლაბორატორია
 (ლაზერული ჯგუფი)

"გამტკიცებ"
 ინსტიტუტის დირექტორი
 ბ.ტატიშვილი

მეცნიერების დარგი – ქიმიური ტექნოლოგია
 სამეცნიერო მიმართულება – ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და სამედიცინო
 კვლევებისათვის ახალი მეთოდების შემუშავება

ანგარიში თემაზე

ეროვნული კულტურული მემკვიდრეობის ნიმუშების ფერთა გამების შექმნისთვის
 გამოყენებული ზოგიერთი ბუნებრივი მინერალის და მათ საფუძველზე
 დამზადებული პიგმენტური საღებრების ლაზერული რამან-სპექტროსკოპია და
 ფოტოლუმინესცენცია

შემსრულებლები:

1. ს. ვ. გოთოშია
2. ლ. ვ. გოთოშია

თემის ხელმძღვანელი
 ფიზ. მეცნ. დოქტორი

ს. ვ. გოთოშია

თბილისი 2013

როგორც ცნობილია, ბუნებრივი მინერალური პიგმენტების საფუძველზე დამზადებული საღებავებია გამოყენებული უძველესი და შუასაუკუნოვანი ხელოვნების ნიმუშების მოსახატად. ამ უძველესი კულტურის ნიმუშების ფერთა საიდუმლოების, გამოყენებული მინერალების იდენტიფიკაციის, მათი ალბათური წარმომავლობისა და მოხატვის პერიოდის დასადგენად ამჟამად დიდი წარმატებით ფართოდ გამოიყენება ლაზერული რამან-სპექტროსკოპია. იგივე ითქმის ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიის როლზე ამ კულტურული მემკვიდრეობის დეგრადაცია-კონსერვაცია-აღდგენის თვალსაზრისით გამოყენებაზეც.

ამ საკითხის აქტუალობაზე მეტყველებს ის უამრავი პუბლიკაციები, რომლებითაც სავსეა ითქმის ყველა მაღალი რეიტინგის მქონე სამეცნიერო ჟურნალი. ზოგიერთ მდიდარ, მოწინავე ქვეყანაში სახელმწიფო მუზეუმებთან დაარსებულია სპეციალური კვლევითი ლაბორატორიები, რომლებიც ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით იკვლევენ მსოფლიო ხელოვნების ნიმუშების უძვირფასეს ფონდებს. ამ კვლევათა საფუძველზე უკვე ბევრ საიდუმლოებას აეხადა ფარდა და ალბათ, მრავალი კიდევ წინ არის.

მაგალითად. სამუშაოებში [4-6] რგ-ით შესწავლილ იქნა ეგვიპტური, იტალიური, ესპანური, ჩინური ფაიფურის, ფერწერული და სასულიერო ხელოვნების ნიმუშები. ამ შრომებში რამან-ტექნიკით იდენტიფიცირებულ იქნა იმდროინდელი საღებავების პიგმენტები. გაშიფრულ იქნა ფერთა გამების შექმნის ტექნიკის ზოგიერთი საიდუმლოება. აღმოჩნდა, რომ ამ ფერების უმეტესი ნაწილი მიღებულია ბუნებრივი მინერალების საფუძველზე წარმოებული პიგმენტების საშუალებით. ამ პიგმენტებიდან კინოვარი α -HgS გამოყენებულია, როგორც ერთერთი მთავარი საშუალება წითელი ფერების მისაღებად.

საქართველო უძველესი კულტურის ქვეყანაა, ქრისტიანობის ფორპოსტი ახლო აღმოსავლეთში, საკუთარი ანბანით, უძველესი ხელნაწერებით, ტაძრების უნიკალური ფრესკული მოხატულობებით, უძველესი სასულიერო ლიტურატურის მოხატულობით, კერამიკით და ხელოვნების სხვა ნიმუშებით. ძველი ქართული ტაძრების საკმაოდ დიდი ნაწილი თავისი უნიკალური ფრესკული ნიმუშებით ბედის უკუღმართობით ამჟამად სხვა სახელმწიფოების ხელშია. ხელოვნების ის ნიმუშები, რომლებიც ამ ტაძრებშია, ტაძრებთან ერთად ნადგურდება.

აქამდე არავის არ შეუსწავლია ჩვენი კულტურის ეს და სხვა უამრავი საგანძური ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიის გამოყენებით. ჩვენთვის ამჟამად განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პორტატული ლაზერული რამან-სპექტროსკოპით სხვა სახელმწიფოების ტერიტორიაზე არსებული ქართული ქრისტიანული ძეგლების შესწავლა ადგილზე, სანამ მთლიანად განადგურდება.

ამ მიზნით აუცილებელია შესაბამისი ლაზერული რამან-სისტემების შექმნა, ან საკუთარი კონსტრუქციების შექმნა. გარდა ამისა, აუცილებელია მოსამზადებელი სამუშაოების წინასწარ ჩატარება. ამაში იგულისხმება იმ ბუნებრივი მინერალების ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით შესწავლა, რომელთა საფუძველზედაც მზადდებოდა ის პიგმენტური საღებრები, რომლებიც იყო გამოყენებული უძველესი ხელოვნების ნიმუშების მოსახატად. ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით ამ მინერალების იდენტიფიკაციის შემთხვევაში შესაძლებელია, დავადგინოთ ძეგლის ორიგინალობა, აღმოვაჩინოთ მისი ფალსიფიცირების შემთხვევები. იგივე ითქმის ხელნაწერებზე, ძვირფას ქვებზე, კერამიკაზე და ა.შ. შესაძლოა, დავადგინოთ დეგრადაციის ხარისხი და ვიზრუნოთ რესტავრაციაზე. მინერალების იდენტიფიკაცია საშუალებას იძლევა ვიმსჯელოთ ხელოვნების ნიმუშების შესრულების თარიღზე და ა. შ.

კინოვარი რამან-სპექტროსკოპიით ბევრ სამუშაოშია შესწავლილი; იდენტიფიცირებულია მის საფუძველზე დამზადებული პიგმენტური საღებრების წითელი ფერის გამების შესაბამისი რამან-სპექტრებიც. მაგრამ არც ერთ სამუშაოში არაა გათვალისწინებული ამ მინერალის თავისებურებანი, რომლებიც მას ახასიათებს მინარეგებისა და ფაზური გარდაქმნების საფუძველზე. ეს თავისებურებანი კი მკაფიოდ აისახება ამ მინერალის შეფერილობაზე; შეფერილობის დროზე დამოკიდებულებაზე. სავარაუდოა, რომ ამ მინერალის ეს შეუსწავლელი თავისებურებანი გარკვეულ გავლენას მოახდენს მის საფუძველზე დამზადებული პიგმენტური საღებრების თვისებებზეც. მაგალითად ზოგიერთი საბადოდან მოპოვებული კინოვარი შეიცავს იზომორფულ მინარეგს, სელენს. სელენის კონცენტრაცია შეიძლება იცვლებოდეს უმნიშვნელო რაოდენობიდან 10 პროცენტამდე. სელენის კონცენტრაციის პროპორციულად წითელი ფერის კინოვარი თანდათანობით მუქდება. ამის ორი მიზეზი შეიძლება არსებობდეს: მცირდება კინოვარის მახასიათებელი ოპტიკური ზონა

ან კინოვარი განიცდის ფაზურ გარდაქმნას და გადადის კუბურ სინგონიაში, მეტაცინაბარიტში.

არავის არ მიუქცევია ამ მოვლენებისთვის ჯერჯერობით ყურადღება. მხოლოდ ჩვენს რამდენიმე შრომაშია ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით ნაწილობრივ შესწავლილი მინარევების გავლენა მინერალ კინოვარის რამან-სპექტრებზე [14,15].

დროთა განმავლობაში წითელი კინოვარის პიგმენტმა შეიძლება განიცადოს დეგრადაცია, გადავიდეს მეტაცინაბარიტის ფაზურ მდგომარეობაში და ადრე არსებული ნათელი წითელი ფერები გამუქდეს, გადავიდეს შავ ფერებში. ჩვენ აქ წინასწარ დავედით, რომ წითელი კინოვარის ფერი მკვეთრად იცვლება სელენის მინარევის დამატებითაც და მისი კონცენტრაციის გაზრდით სულ უფრო და უფრო მუქდება. როდესაც კონცენტრაცია 1% და მეტია, კინოვარი ხდება გაუმჭვირვალე. 0.36%-მდე სელენის მინარევის შემცველობა არ იწვევს კინოვარის წითელი ფერის დაკარგვას; შეფერილობით იგი დიდად არ განსხვავდება სუფთა კინოვარისაგან. ამ თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია HgS-ის ყველა ალოტროპული მდგომარეობისა და დაბინძურების რამან-სპექტრებით იდენტიფიკაცია. ეს მნიშვნელოვანია ხელოვნების ნიმუშების რამან-სპექტრებით ანალიზის დროსაც პიგმენტების ზუსტი კლასიფიკაციის მიზნით.

აქამდე, მსოფლიო ხელოვნების ნიმუშებში კინოვარის პიგმენტის იდენტიფიკაციას ყველა მკვლევარი ძირითადად აწარმოებდა მხოლოდ სუფთა კინოვარის მახასიათებელი რამან-სისწირების, 368, 456 and 500 cm^{-1} გამოყენებით. მაგრამ, ხელოვნების საგანძურებიდან რომელიმეში მხატვარს ხომ შეეძლო წითელი ფერების მისაღებად გამოყენებინა ისეთი საბადოდან მოპოვებული კინოვარი, რომელიც შეიცავდა 0.35%-მდე სელენის იზომორფულ მინარევს? როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ ასეთი კინოვარის წითელი ფერი არაფრით არ განსხვავდება სუფთა კინოვარის წითელი ფერისაგან. ასეთი სადებავით მოხატული ხელოვნების ნიმუშის რამან-სპექტროსკოპიით ყურადღებით შესწავლისას შესაძლოა დავაფიქსიროთ ზედმეტი რამან-პიკები. ეს კი გვაძლევს დამატებით ინფორმაციას ხელოვნების ნიმუშის, მხატვრის, ეპოქისა და მინერალის მოპოვების სავარაუდო საბადოს შესახებ. შესაძლოა ამ ზედმეტი პიკების აღმოჩენა ნიშანი იყოს საგანძურის დეგრადაციისა (ეს ჩვენი თეორიული მოსაზრებაა, რომელსაც სერიოზული კვლევა ჭირდება). არავის არ მიუქცევია აქამდე ამისათვის ყურადღება.

გარდა ამისა, საინტერესო და მნიშვნელოვანია დავადგინოთ, შესაძლებელია თუ არა ბუნებრივი მინერალის კინოვარის რამან-სპექტრები გამოყენებულ იქნას საბადოების ალბათური იდენტიფიკაციის ერთერთ საშუალებად. მაგალითად, შრომაში [5] შესწავლილი იყო ხელოვნების ნიმუშის, მეფე ჰეროდეს სასახლის კედლების მოხატულობათა ფერები. ანალიზი შესრულდა SEM მიკროსკოპისა და რამან-სპექტროსკოპის საშუალებებით და იდენტიფიცირებულ იქნა კინოვარის პიგმენტი. სპექტრების ინფორმაციაზე დაყრდნობით გაირკვა, რომ პიგმენტი არ იყო დამზადებული ესპანეთის ანტიკური ხანის ალმადინის კინოვარის საბადოდან მოპოვებული მინერალის ბაზაზე. ალბათურ წყაროდან განისაზღვრა ესპანეთის საბადო ტარნა, ჩინეთის ჰუნანის პროვინცია და იტალიის, ტოსკანის მონტე ამიატას კინოვარის საბადოები. სწორედ ამ საბადოებიდან მოპოვებული კინოვარის მინერალების რამან-სპექტრები შეადარეს მეფე ჰეროდეს სასახლის კედლების მოხატულობათა სინჯებიდან მიღებულ რამან-სპექტრებს.

ჩვენ გამოვიკვლიეთ სხვადასხვა ქვეყნების სხვადასხვა გეოლოგიური საბადოდან მოპოვებული მინერალი კინოვარი (უკრაინის ნიკიტოვკა; ყირგიზეთის ხაიდარკანი, საქართველოს აფხაზეთისა და რაჭის საბადოები).

ეს საბადოები და ქვეყნები ერთმანეთისაგან დიდი მანძილითაა დაშორებული. იმყოფებიან სხვადასხვა დროის სარტყელსა და გეოლოგიურ პირობებში. ბუნებრივია, რომ ამ საბადოებიდან მოპოვებულ კინოვარებს ექნებათ რაღაც განსხვავებული თვისება. ამ განსხვავებული თვისების რამან-სპექტროსკოპიით დაფიქსირებით შეგვიძლია ვიმსჯელოთ კინოვარის ალბათური წარმომავლობის შესახებ. ჩვენი წინასწარი მონაცემებით ეს განმასხვავებელი თვისებაა სელენის მინარევის არსებობა ან არარსებობა. ეს ფაქტი დადასტურდება რამანის სპექტრში სელენით ინდუცირებული ხვრელისმიერი ლოკალური რხევის დაფიქსირებით.

ტრიგონალური ვერცხლისწყლის სულფიდის კრისტალური მესერის რხევითი სპექტრი შესწავლილი იყო სხვადასხვა ავტორთა მიერ [1-3], როგორც იწ-სპექტროსკოპიით, ასევე ლაზერული რამან-სპექტროსკოპიით. აღნიშნულ სამუშაოებში არსებობს შეუსაბამობა ფონონების იდენტიფიკაციის საკითხში. მაგალითად, [3]-ში ფონონის პიკი, რომელიც

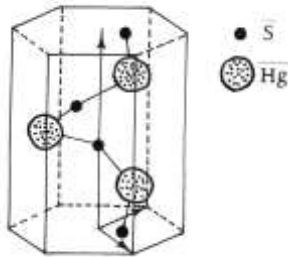
მდებარეობს 202 სმ^{-1} სიხშირეზე, მიაკუთვნეს E ტიპის რხევას, ხოლო [2]-ში ამ სიხშირეზე ფონონური პიკი საერთოდ ვერ აღმოაჩინეს.

საერთაშორისო ლიტერატურის მონაცემების შედარებამ გვაჩვენა, რომ კინოვარის რამან-სპექტრების იდენტიფიკაციისას არსებობდა ფონონების მიკუთვნების განსხვავებული ვერსიები. ყველა ეს მონაცემი ეყრდნობოდა ბუნებრივი მინერალების გამოკვლევას და არცერთ მათგანში არ იყო აღნიშნული მათი სისუფთავის ხარისხი. სწორედ ამ მიზნით, ჩვენ შევისწავლით სხვადასხვა საბადოდან მოპოვებულ კინოვარებს და მათი სისუფთავე წინასწარ შემოწმებული იქნება. ამავე დროს გამოვიკვლევთ ლაბორატორიული წესით მიღებულ კინოვარსაც, რომელიც სპეციალურად არ იქნება ლეგირებული რაიმე მინარევით. მის რამან-სპექტრებს შევადარებთ ბუნებრივ სუფთა მინერალების რამან-სპექტრებს.

სხვა სამუშაოებისაგან განსხვავებით, ჩვენი გამოკვლევის თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ შევისწავლეთ დიდი რაოდენობის ბუნებრივი მინერალები ტერიტორიულად დიდი მანძილით დაშორებული და სხვადასხვა ბუნებრივი კლიმატური პირობების მქონე სხვადასხვა გეოლოგიური საბადოდან. ასეთი მიდგომის მიზანია დავადგინოთ სუფთა კინოვარის ზუსტი მახასიათებელი რამან-სპექტრი და ავხსნათ ზედმეტი პიკების წარმოქმნის მიზეზები; დავადგინოთ კავშირი მინერალის წითელი ფერის მუქში გადასვლასა და რამან-სპექტრის შესაბამის სახეცვლილებას შორის. ეს კავშირი და სპექტრების ზუსტი ინტერპრეტაცია სასარგებლო იქნება ხელოვნების ნიმუშებში გამოყენებული პიგმენტური საღებავების ფერთა გამათა გაშიფრისათვის.

ვერცხლისწყლის სულფიდი ბუნებაში გვხვდება ორი მოდიფიკაციით: მაღალტემპერატურული β -ფაზა-მეტაცინაბარიტი თუთიის კრიალას სტრუქტურით და დაბალტემპერატურული α -ფაზა-წითელი სინგური ტრიგონალური ელემენტარული უჯრედით. $280\text{-}340^{\circ}\text{C}$ ინტერვალში მდებარეობს ფაზური გადასვლის წერტილი [7], ამიტომ ერთობ ძნელია ლაბორატორიულ პირობებში ამ კრისტალების გაზრდა და იძულებული ვიყავით ძირითადად გვემუშავა ბუნებრივ მინერალებზე.

α -HgS სტრუქტურა შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ როგორც NaCl-ის დეფორმირებული სტრუქტურა. წითელი სინგურის ჰექსაგონალური ელემენტარული უჯრედი, რომელიც შეიცავს HgS-ის სამ მოლეკულას, ნაჩვენებია ნახ. 1-ზე.

ნახ. 1 წითელი სინგურის ჰექსაგონალური ელემენტარული უჯრედი

წითელი სინგური მიეკუთვნება $P3_121(D_3^4)$ სივრცით ჯგუფს და შედგება ჰელიკონური Hg-S-Hg-S სპირალებისაგან, რომლებიც პარალელურადაა განთავსებული მესამე რიგის c-ღერძის მიმართ. ატომებს შორის მანძილი სპირალში $\text{Hg-S}=2,36 \text{ \AA}$, ხოლო სპირალებს შორის უმოკლესი მანძილია $3,2 \text{ \AA}$ [8].

ფაქტორ-ჯგუფური ანალიზი α -HgS ფონონებისათვის ბრილიუენის ზონის ცენტრში $K=0$, გვაძლევს ფონონების შემდეგ კლასიფიკაციას რხევის ტიპების მიხედვით:

$$U=2A+3A_1+5E \quad (5.7)$$

ამ ფორმულაში ორი A ტიპის სრულიად სიმეტრიული რხევა აქტიურია მხოლოდ რგ-სპექტრებში, სამი ტიპის A_1 ანტისიმეტრიული რხევა არააქტიურია რგ, მაგრამ აქტიურია იწ-

სპექტრებში, ხოლო ორჯერადად გადაგვარებული ხუთი ტიპის E რხევა ერთდროულად აქტიურია როგორც რგ, ასევე იწ-სპექტრებში.

უმინარეო α -HgS-ის აკრძალული ზონის სიგანე 298⁰K-ზე 2.1 ევ-ია [9]. ამიტომ ამ კრისტალში რგ-ის ასაგზნებად $\lambda=632.8$ ნმ (კვანტის ენერგია 1.96 ევ) გამოყენება მეტად მომგებიანია სიგნალის გაძლიერების მიზნით - ადგილი აქვს წინარეზონანსულ გაძლიერებას. ასეთივე, უფრო კარგი სიტუაციაა, როდესაც α -HgS რგ სპექტრს ვწერთ $\lambda_L=568.2$ ნმ (კვანტის ენერგია 2.18 ევ) აგზნებით 80⁰K-ზე. აზოტის ტემპერატურაზე α -HgS აკრძალული ზონის სიგანე ტოლია 2.23 ევ. რეზონანსული და წინა-რეზონანსული ეფექტებისაგან თავის დაღწევის მიზნით (თუ რამანის სპექტრების ჩაწერისას არსებობდა მათი ზეგავლენა) კი კინოვარის რამან-სპექტრებს ჩაწერთ ინფრაწითელი ლაზერის აგზნებით, 1.06 მკმ. ამ შემთხვევაში იკვეთება კიდევ ერთი დამოუკიდებელი ფუნდამენტური კვლევის მიმართულება: ადგილი აქვს თუ არა ტრიგონალურ კინოვარში ზოგიერთი ფონონური რხევის ანტირეზონანსულ ჩაქრობას. მსგავსი ეფექტები ადრე დაფიქსირებული იყო ჰეგსაგონალურ CdS-ში და იგი იყო დიდი მსჯელობის საგანი.

როდესაც სელენის კონცენტრაცია 1%-ია, α -HgS თითქმის გაუმჭვირვალე ხდება $\lambda_L=632.8$ ნმ-ის მიმართ, რაც იმაზე მიანიშნებს, რომ სელენის დიდი კონცენტრაცია იწვევს α -HgS-ის აკრძალული ზონის წანაცვლებას გრძელი ტალღებისაკენ. სელენის შემცველობის გაზრდით α -HgS გადადის შერეულ სამმაგ კრისტალში $HgS_{1-x}Se_x$. შერეული კრისტალის წარმოქმნისას კი კინოვარის ტრიგონალური ფაზა გარკვეული შემადგენლობის შემდეგ გადადის მეტაცინაბარიტის, β -HgS ფაზაში, რომლის აკრძალული ზონის სიგანე 1.4 eV ტოლია. ასეთი შერეული კრისტალის აკრძალული ზონის სიგანე კი მცირდება სელენის კონცენტრაციის გაზრდით. ჩვენ აქ არ ვამტკიცებთ, რომ 1% სელენის დამატებით უკვე ადგილი აქვს ფაზურ გარდაქმნას, მაგრამ ცხადია წითელი მოდიფიკაციის კინოვარის აკრძალული ზონის სიგანის შემცირება. ყოველ შემთხვევაში, კინოვარის ნათელი წითელი ფერი გადადის თითქმის შავ ფერში.

შრომაში [10] გამოთვლილი იყო ლოკალური და ხვრელისმიერი რხევები, როდესაც ორატომიან წრფივ ჯაჭვში ერთერთი ატომი ჩანაცვლდება მისი იზოტოპური ატომით. ასეთ შემთხვევაში ითვლება, რომ ატომებს შორის მოქმედი ძალები ნაკლებად იცვლება და სპექტრების ცვლილების მთავარი ფაქტორია ძირითადი მესერის ატომისა და მისი იზოტოპის მასებს შორის სხვაობა. მასის გავლენა გათვალისწინებულია პარამეტრით "მასის დეფექტი" $e=1-M'/M$, სადაც M არის ძირითადი მესერის ატომის მასა, ხოლო M'-ჩანაცვლებული იზოტოპისა. თანახმად [10]-ისა, როდესაც მესერის მსუბუქი ატომი ჩანაცვლდება უფრო მძიმე იზოტოპით და e უარყოფითი რიცხვია, მაშინ აკუსტიკურ და ოპტიკურ შტოებს შორის წარმოიქმნება ხვრელისმიერი რხევა. α -HgS-ში (M=32) (M=79), $e=-1.47$; ამის გამო შეიძლება დავასკვნათ, რომ რამან-სპექტრებში დამზერილი ზედმეტი პიკები 203 და 226 სმ⁻¹ მიეკუთვნება α -HgS-ში სელენის ხვრელისმიერ რხევებს და არა E ტიპის ორჯერადად გადაგვარებულ რხევებს.

საჭიროა აღვნიშნოთ, რომ უძველესი ხელოვნების ნიმუშების შესწავლისას ლიტერატურაში დაფიქსირებულ რამან-სპექტრებში, რომლებიც ახასიათებენ წითელ ფერს, კინოვარის პიგმენტს, სტანდარტულად დაიშორება მხოლოდ სუფთა კინოვარის რამან-სპექტრი: ფონონურ პიკები 368, 456 და 500 სმ⁻¹ სიხშირეებზე. ეს ბუნებრივია, რადგანაც ამ ექსპერიმენტებისას რამან-სპექტრების ამგზნები ლაზერის სხივი მიმართული იყო გამოსაკვლევი ხელოვნების ნიმუშის წითელ ფერებში. მაგრამ არავის არ მიუქცევია ყურადღება იმისათვის, რომ ხელოვნების ნიმუშის სხვა ადგილიდან, განსაკუთრებით შედარებით მუქ ფერთა გამებიდან აგზნებისას ხომ არ ფიქსირდება სუსტი ინტენსიობის პიკები 203 და 226 სმ⁻¹ სიხშირეებზე. ამ პიკების დაფიქსირება ნიშანი იქნებოდა ხელოვნების ნიმუშის წითელი ფერის დეგრადაციისა და რესტავრაციის აუცილებლობისა; შესაძლოა ამ შემთხვევაში ანტიკურმა მხატვარმა გამოიყენა კინოვარის ის მინერალური პიგმენტი, რომელიც შეიცავდა მცირე რაოდენობის მინარევე სელენს. ამ შემთხვევაში შესაძლოა დადგინდეს მინერალის მოპოვების გეოლოგიური საბადოს წარმომავლობაც.

ცნობილია, რომ რეზონანსული რამან-სპექტროსკოპიის გამოყენებით მეთოდის აღმოჩენისუნარიანობა რამდენიმე რიგით შეიძლება გავზარდოთ. ხელოვნების ნიმუშების ანალიზისას რეზონანსული რამან-სპექტროსკოპიის პირობებში სპექტრების ჩაწერას ამიტომ დიდი მნიშვნელობა გააჩნია. მითუმეტეს მნიშვნელოვანია რეზონანსული რამან-სპექტროსკოპიით მინარევეების ანალიზი: მინარევეების, ლოკალური რხევების მახასიათებელი

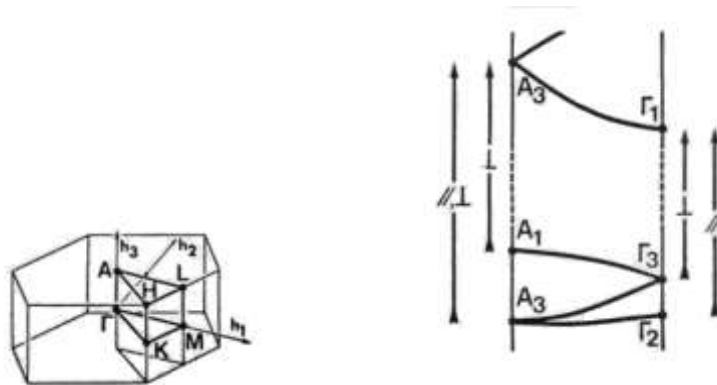
რამან-პიკების ინტენსიობები არარეზონანსული რამანის გაბნევისას ზოგჯერ რამდენიმე რიგით ნაკლებია პირველი რიგის ფონონების მახასიათებელ რამან-პიკებზე. რეზონანსული აგზნებით კი შესაძლებელი ხდება მინარევის მახასიათებელი სპექტრალური პიკის ინტენსიობის მნიშვნელოვნად გაზრდა. ე.ი. რეზონანსული მოვლენების შესწავლით ჩვენ დავადგენთ, თუ რომელი ლაზერის ტალღის სიგრძეა უფრო ეფექტური კინოვარის პიგმენტური საღებავის ფერთა გამათა კონტრასტის გასარჩევად.

სუფთა კინოვარსა და სელენით გამდიდრებულ კინოვარში რეზონანსულ რამანის გაბნევა შევისწავლეთ ჰელიუმ-ნეონის, კრიპტონისა და საღებავის ლაზერების გამოყენებით. შესწავლა და ანალიზი შესრულდა ოთახისა და აზოტის ტემპერატურებზე პოლარიზაციული გაზომვების ჩატარებით.

α -HgS აკრძალული ზონის სიგანე ოთახის ტემპერატურაზე 2.1 ევ ტოლია და იგი მიეკუთვნება არაპირდაპირზონიან ნახევარგამტარებს [9]. შთანთქმის კოეფიციენტი იმ ენერგეტიკულ ინტერვალში, რომელშიც რეზონანსული რამანის გაბნევა შევისწავლეთ საღებავის ლაზერის გამოყენებით (2.0 – 2.142 ევ), იცვლება $\alpha=3 - 500 \text{ სმ}^{-1}$ დიაპაზონში. ამრიგად, რეზონანსული გამოკვლევა ჩატარდა α -HgS-ის აკრძალული ზონიდან ქვევით 0.1 და ზევით 0.042 ევ-ის დაშორებით.

რეზონანსული რამანის გაბნევის ექსპერიმენტული ფაქტების ინტერპრეტაციისათვის საჭიროა კინოვარის ზონური სტრუქტურის თავისებურებების გათვალისწინება. იმ მცირე რაოდენობის შრომებში, სადაც ექსპერიმენტულად და თეორიულად შესწავლილია კინოვარის აკრძალული ზონის სიდიდე და ფორმა, გამოთქმულია მოსაზრება, რომ α -HgS-ს ოთახის ტემპერატურაზე გააჩნია არაპირდაპირი დიქროიდული აკრძალული ზონა; მაგრამ ერთ შრომაში, სადაც აკრძალული ზონის სტრუქტურა შეისწავლეს ჰელიუმის ტემპერატურაზე, აღმოაჩინეს მცირე ინტენსიობის პირდაპირი გადასვლა [9].

ნახ 2-ზე წარმოდგენილია კინოვარის ბრილიუენის ზონისა (ბზ) და ენერგეტიკული ზონური სტრუქტურის სქემატური სახე A და Γ წერტილების შემაერთებელი ხაზის გასწვრივ. აქვეა ნაჩვენები თუ რომელი გადასვლებია დაშვებული, როდესაც დაცემული სხივის ელექტრული ველის ვექტორი კრისტალის c ღერძის პერპენდიკულარული ან პარალელურია [9,13].

ნახ. 2 კინოვარის ბრილიუენის ზონისა (ბზ) და ენერგეტიკული ზონური სტრუქტურის სქემატური სახე A და Γ წერტილების შემაერთებელი ხაზის გასწვრივ

ნახ. 2-იდან ნათლად ჩანს, რომ კინოვარის სავალენტო ზონის მაქსიმუმი მდებარეობს (ბზ)-ის A წერტილში და იგი A_1 სიმეტრიისაა. გამტარებლობის ზონის მინიმუმი კი მოთავსებულია Γ წერტილში Γ_1 სიმეტრიით. ამრიგად, კინოვარს გააჩნია არაპირდაპირი ზონა $A_1 - \Gamma_1$ გადასვლით [9,13].

კინოვარში პირდაპირი გადასვლა მიმდინარეობს სავალენტო ზონის Γ_3 მდგომარეობიდან გამტარებლობის ზონის Γ_1 მდგომარეობაში. გადასვლა $\Gamma_3 - \Gamma_1$ დაშვებულია მხოლოდ მაშინ, როდესაც სინათლის ელექტრული ვექტორი კრისტალის c ღერძის პერპენდიკულარულია.

თეორიულ გამოთვლებზე დაყრდნობით [13] სავალენტო ზონის მაქსიმუმი ძალიან მდორედ ეცემა $A - \Gamma$ ხაზის გასწვრივ. გამოთვლილი სხვაობის სიდიდე A_1 და Γ_3 დონეებს შორის ტოლია 0.05 eV . ეს გამოთვლილი სიდიდე თანხვედება ზალენის [9] ექსპერიმენტულ მონაცემებს, კერძოდ, მის მიერ კინოვარისთვის გაზომილ არაპირდაპირი და პირდაპირი ზონის სიდიდეებს შორის სხვაობას.

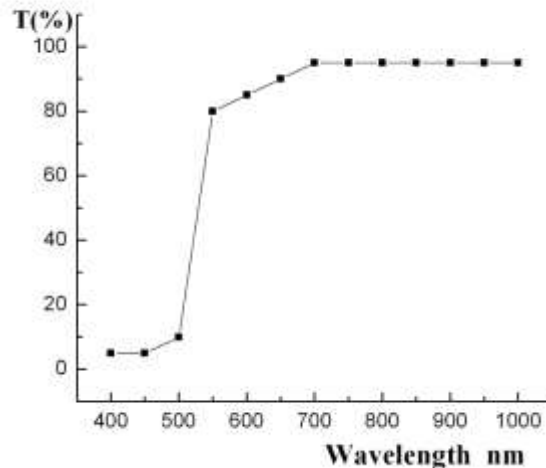
ამრიგად, ზემოთმოყვანილი თეორიული განხილვის საფუძველზე და კინოვარის სტრუქტურის თავისებურებიდან გამომდინარე (იგი ძალიან წაგრძელებულია c ღერძის გასწვრივ), შეიძლება დავასკვნათ: კინოვარის არაპირდაპირი და პირდაპირი ზონები ძალიან მცირედ განსხვავდება ერთმანეთისაგან; სავალენტო ზონის მაქსიმუმი ძალიან მდორედ ეცემა.

ჩვენს მიერ დაგეგმილი $\alpha\text{-HgS}$ -ის რეზონანსული კვლევა საინტერესოა როგორც პრაქტიკული გამოყენების, კერძოდ ხელოვნების უძველესი ნიმუშების შესასწავლად, ასევე ფუნდამენტური მეცნიერებისათვისაც. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რეზონანსის შესწავლა სუფთა და მინარევთან კინოვარში ცალცალკე ზონური სტრუქტურის თავისებურებათა გათვალისწინებით. ჩვენ მივიღებთ ინფორმაციას კინოვარში რეზონანსის მექანიზმის შესახებ; დავადგენთ ადგილი აქვს, თუ არა ზოგიერთი რხევების ჩაქრობას ანტირეზონანსის გამო; დავადგენთ რამან-სპექტრების ამგზნების ოპტიმალურ სიხშირეს, რომლის გამოყენებითაც მახსიმალურად იზრდება აღმოჩენისუნარიანობა. გავარკვევთ ძლიერდება თუ არა მინარევებით ინდუცირებული რამანის გაბნევა კინოვარში რეზონანსული გაბნევისას. ეს შედეგები უსათუოდ იქნება გამოყენებული ხელოვნების ნიმუშების ანალიზისას. აღსანიშნავია, რომ ამ ნახევარგამტარში რეზონანსული მოვლენა შესწავლილი იყო შრომაში, მაგრამ არა იმ კუთხით, რომელსაც ჩვენ გთავაზობთ.

ერთმაგი მონოქრომატორის ბაზაზე შექმნილ რამან-სისტემაში მეორე მონოქრომატორის როლს (პარაზიტული სინათლის ფონისაგან გასაწმენდად) ასრულებენ ნოტჩ- და კიდის ჩამომჭრელი ფილტრები. ჩვენი მიზანია ამ ბლოკის კიდევ უფრო გასაიაფებლად შემოვიტანოთ ტექნოლოგიური სიახლე: უფრო ძვირი ნოტჩ- და კიდის ჩამომჭრელი ფილტრების ნაცვლად ოპტიკურ ფილტრებად გამოვიყენოთ მაღალომიანი ნახევარგამტარების ZnS , CdS , ZnCdS და CdSSe ფირფიტები. ამ შემთხვევაში ნახევარგამტარების ოპტიკური აკრძალული პირველი ზონის ენერგიებს ეფექტურად შევუსაბამებთ ამგზნების ლაზერების კვანტების ენერგიებს; ფილტრებად შევარჩევთ ისეთ ნახევარგამტარულ ფირფიტებს, რომლებიც მაქსიმალურად შეამცირებენ ამგზნების ლაზერების რელეის გაბნევის ინტენსიობას; ამავე დროს ვეცდებით, რაც შეიძლება ახლოს მივიდეთ ამგზნებ ტალღის სიგრძესთან (დავაფიქსიროთ რამანის გაბნევის რაც შეიძლება მცირე წანაცვლება). ამ მიზნით (რათა უფრო ციცაბო გავხადოთ აკრძალული ზონის კიდე) ნახევარგამტარულ ფირფიტებს მოვათავსებთ სპეციალური კონსტრუქციის აზოტის კრიოსტატში ტემპერატურის რეგულირებით. ტემპერატურისა და შერეული კრისტალების საშუალებით მივალწევთ ფილტრაციის ოპტიმალურ ვარიანტს.

როგორც ცნობილია, ნოტჩ და კიდის ჩამომჭრელი ფილტრები ძალიან ძვირია. ნახევარგამტარული ფირფიტებით მათი შეცვლა ძალიან მომგებიანი იქნება. ჩვენ გვაქვს ორმხრივ ოპტიკურად პოლირებული სხვადასხვა სისქისა და ნახევარგამტარების ფირფიტები. ეს ნახევარგამტარები ყველანი A^2B^6 ტიპისაა, მაღალომიანი. მათი პირდაპირი აკრძალული ზონის კიდეები საკმაოდ მკვეთრია. ამიტომ შესაძლებელია ამგზნების ლაზერის სიხშირესთან ახლოს მისვლა. თუ ამ ფილტრებს აზოტის კრიოსტატში მოვათავსებთ, აკრძალული ზონა კიდევ უფრო ციცაბო ხდება - ე.ი. ლაზერის სიხშირეს კიდევ უფრო მიუახლოვდებით. ლიტერატურიდან და საკუთარი სპექტროსკოპიული პრაქტიკიდან ცნობილია, რომ მაგალითად CdS -ის რამან-სპექტრების ოთახის ტემპერატურაზე ჩაწერისას იგი თითქმის გაუმჭვირვალეა არგონის ლაზერის მწვანე ხაზის (514.5 ნმ , 2.41 ევ) მიმართ. მაგრამ თუ მის შემადგენლობაში შევიყვანთ დაახლოებით $4\% \text{ Zn}$ -ს, ან აზოტის კრიოსტატში ოდნავ გავაცივებთ, სხვადასხვა ფონონებზე რამანის პიკების ინტენსიობები რამოდენიმე რიგით იზრდება. ეს ცნობილი რეზონანსული რამანის გაბნევაა, რომლის დროსაც ამგზნების ტალღის სიგრძე, 514.5 ნმ უახლოვდება, ან ემთხვევა პირველი პირდაპირი აკრძალული ზონის სიდიდეს. ამ დროს იცვლება CdS -ის შთანთქმის კოეფიციენტიც. აი, სწორედ ამ ფიზიკურ ეფექტებზე დაყრდნობით ვგეგმავთ A^2B^6 ტიპის მაღალომიანი ნახევარგამტარებისა და მათ ბაზაზე

სინთეზირებული შერეული ნახევარგამტარების გამოყენებას ძვირადღირებული ნოტჩ და კიდის ჩამომჭრელი ფილტრების სანაცვლოდ. ტემპერატურისა და შემადგენლობის ცვლილებით CdS, ZnCdS შეგვიძლია გამოვიყენოთ რამან-ფილტრებად არგონის ლაზერის თითქმის ყველა ამგზნები ტალღის სიგრძეებისთვის. CdSe and CdSSe გამოდგება კრიპტონისა და ჰელიუმ-ნეონის ლაზერის წითელი ტალღის სიგრძეებისთვის, ხოლო ZnS ჰელიუმ-კადმიუმისა და აზოტის ლაზერის ულტრაიისფერი ტალღის სიგრძეებისათვის.

ნახ. 3 2 მმ სისქის მონოკრისტალური CdS-ის გამჭვირვალობის სპექტრი

ნახ. 3-ზე მოყვანილია 2 მმ სისქის მონოკრისტალური CdS-ის გამჭვირვალობის სპექტრი ოთახის ტემპერატურაზე, პირდაპირი აკრძალული ზოლის მახლობლად. ნათლად ჩანს, რომ ეს ფირფიტა ეფექტურად ახშობს რელეის გაბნევას 514.5 ნმ-ით რამანის სპექტრის აგზნებისას. გრძელი ტალღებისაკენ გამჭვირვალობის კოეფიციენტი კი 70-80-90%-ის ფარგლებში მერყეობს.

არგონის 514.5 ნმ ტალღისათვის ეს საკმაოდ კარგი რამან-ფილტრია. ამგზნებ ტალღის სიგრძეს დაახლოებით 300 სმ⁻¹-ით ვუახლოვდებით. შედეგები კიდევ უფრო დაიხვეწება დაზუსტდება და გაუმჯობესდება.

განსაკუთრებით მინდა ხაზი გავუსვა ინფრაწითელი ლაზერებით, ნახევარგამტარული დიოდური და YAG:Nd ლაზერებით აღჭურვილი რამან-სისტემის განსაკუთრებულობას (ინფრაწითელი ლაზერული რამან-სპექტრომეტრი). ამ ინფრაწითელი სისტემის კონსტრუირების მიზანია იმ მასალების კარგი ხარისხის რამან-სპექტრების მიღება, რომლებიც ხილული სპექტრის ლაზერებით აგზნებისას ლუმინესცირებს. ასეთი მასალებია საღებავები, ბევრი ორგანული ქიმიური ნაერთი, ნავთობი, სამედიცინო და ფარმაცევტული ობიექტები, მინარევიანი ნახევარგამტარები, ბუნებრივი მინერალები, ხელოვნების ნიმუშები და ა.შ. ლაზერების ხილული გამოსხივებით აგზნებისას ამ ნაერთების რამან-სპექტრები შეიძლება არც დაფიქსირდეს: სუსტი რამან-სპექტრი ჩანთქმული იქნება ძლიერი ლუმინესცენციით. ამ მიზნით მსოფლიოში ცნობილი ფირმები აწარმოებენ ფურეე გარდაქმნით ინფრაწითელ რამან-სპექტრომეტრებს, FT-RS. ამ სპექტრომეტრებში რამან-სპექტრების აგზნება წარმოებს ლაზერის ინფრაწითელი გამოსხივებით. ისინი ძალიან ძვირი ღირს, რამდენიმე ასეული ათასი დოლარი. ჩვენს მიერ კონსტრუირებული ინფრაწითელი რამან-სპექტრომეტრი იქნება დისპერსიული და გაცილებით იაფი. მისთვის ოპტიმალურად შევარჩევთ დიფრაქციულ მესრებს და სიგნალის მიმღებებს. სიგნალის მიმღებების აღმოჩენისუნარიანობის რამდენიმე რიგით გასაზრდელად მათ მოვათავსებთ სპეციალური კონსტრუქციის აზოტის კრიოსტატებში. ამგზნებ წყაროდ გამოვიყენებთ ლაბორატორიული ტიპის, ჩვენს მიერ კონსტრუირებულ იაფ ძოწის ინფრაწითელ ლაზერს, YAG:Nd, გამოსხივებით 1.06 მმკ და სიმძლავრით 10-12 ვატი. გარდა ამ ლაზერისა ინფრაწითელ რამან-სპექტრომეტრში ამგზნებ წყაროდ გამოვიყენებთ ფირმიდან შეძენილ დიოდურ ლაზერს, გამოსხივებით 785 ნმ. მიზანია რამან-სიგნალთან ხმაურის შეფარდების გაზრდა (ამ უბანში ფეეგების მგრძობიარობა და ეფექტურობა გაცილებით მაღალია, ვიდრე 1.06 ლაზერით აგზნებისას).

ერთმაგი მონოქრომატორის ბაზაზე კონსტრუირებულ სისტემას აქვს შემდეგი პარამეტრები:

ოპტიმალური სპექტრალური დიაპაზონი სხვადასხვა ლაზერის გამოყენების შესაძლებლობით – 250 ნმ – 4 მკმ;

სპექტრომეტრის ფოკუსური მანძილი – 0.5 მეტრი;

სპექტრომეტრის დისპერსია – 2.5 ნმ/მმ;

ფარდობითი აპერტურა – 1:4

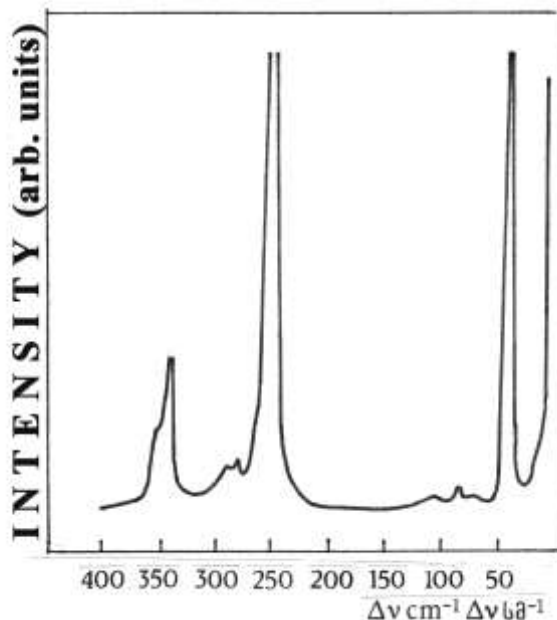
ამგზნებ ლაზერთან მიახლოების მინიმალური სიხშირე – 150 სმ⁻¹

გამოკვლევის მიზნით მოვაგროვეთ სამი კატეგორიის ბუნებრივი კრისტალები α -HgS: პირველი კატეგორია კრისტალებისა ნიკიტოვკის საბადოდან წარმოადგენდნენ ორეულებს, რომლებიც არ შეიცავდნენ სელენის მინარევებს და ამიტომ ისინი მივაკუთვნეთ სუფთა, უმინარეგო კრისტალებს. კრისტალების მეორე კატეგორია, მიღებული ხაიდარკანის საბადოდან, შეიცავდნენ სელენის მინარევს სხვადასხვა კონცენტრაციით - 0.1%, 0.26%, 0.56% და 1%. ამ კრისტალებში სელენის კონცენტრაციები განსაზღვრული იყო ელექტრონული პარამაგნიტური რეზონანსით (ეპრ) და რენტგენოფაზური ანალიზით. ეს კრისტალები პოლიკრისტალური იყო. მესამე კატეგორია α -HgS კრისტალებისა საქართველოს აფხაზეთისა და რაჭის საბადოებიდან იყო.

რე სპექტრებს ვწერდით ორმაგი მონოქრომატორის DFS-24 ბაზაზე აგებული ლაბორატორიული ტიპის რამან-სპექტრომეტრზე. ინფრაწითელი ლაზერის აგზნებით რამან-სპექტრების ჩაწერას კი ვაწარმოებდით როგორც ჩვენი კონსტრუქციის ინფრაწითელ ლაზერულ რამან-სპექტრომეტრზე, ასევე “ბრუკერის” ფირმის სტანდარტულ, ფურეი გარდაქმნით რამან-სპექტრომეტრზე FRA106. აგზნების წყაროებად გამოიყენებოდა ჰელიუმ-ნეონის ლაზერის გამოსხივება $\lambda_L=632.8$ ნმ, კრიპტონის ლაზერის გამოსხივება $\lambda_L=568.2$ ნმ და ინფრაწითელი ლაზერის YAG:Nd³⁺ გამოსხივება 1.06 მკმ. სიგნალის მიმღებად ვიყენებდით FEU-79, აზოტის ტემპერატურაზე გაციებულ FEU-83 და GaInAs ნახევარგამტარულ დეტექტორს, რომელიც ცივდებოდა აზოტის ტემპერატურაზე. რეგისტრაციას ვაწარმოებდით ფოტონების დათვლის სისტემით. რე სპექტრების ჩაწერა ხდებოდა 298⁰ და 80⁰K ტემპერატურებზე.

უმინარეგო α -HgS-ის აკრძალული ზონის სიგანე 298⁰K-ზე 2.1 ევ-ია [166]. ამიტომ ამ კრისტალში რე-ის ასაგზნებად $\lambda=632.8$ ნმ (კვანტის ენერგია 1.96 ევ) გამოყენება მეტად მომგებიანია სიგნალის გაძლიერების მიზნით - ადგილი აქვს წინარეზონანსულ გაძლიერებას. ასეთივე, უფრო კარგი სიტუაციაა, როდესაც α -HgS რე სპექტრს ვწერთ $\lambda_L=568.2$ ნმ (კვანტის ენერგია 2.18 ევ) აგზნებით 80⁰K-ზე. აზოტის ტემპერატურაზე α -HgS აკრძალული ზონის სიგანე ტოლია 2.23 ევ. რეზონანსული და წინა-რეზონანსული ეფექტებისაგან თავის დაღწევის მიზნით (თუ რამანის სპექტრების ჩაწერისას არსებობდა მათი ზეგავლენა) კი კინოვარის რამან-სპექტრებს ვწერდით ინფრაწითელი ლაზერის აგზნებით, 1.06 მკმ.

ნახ. 4 α -HgS რე სპექტრი. აგზნება $\lambda_L=632.8$ ნმ

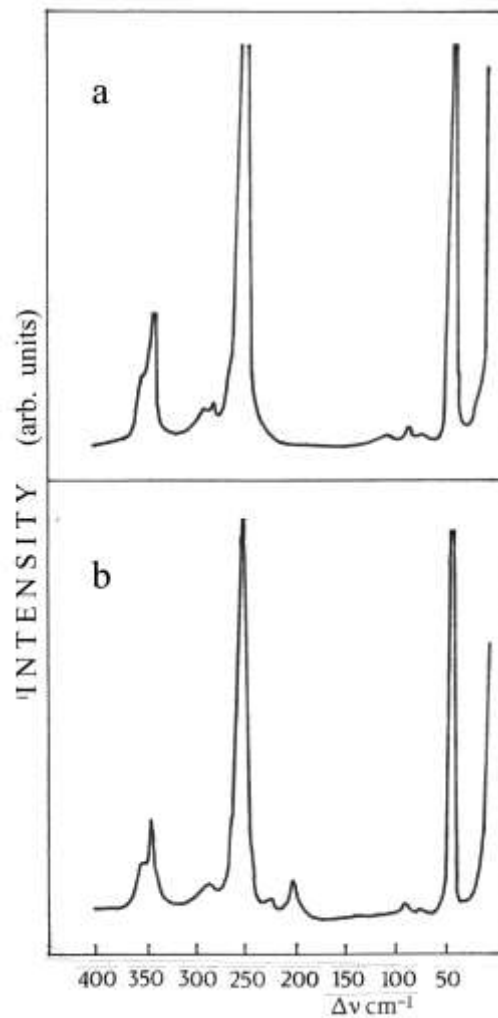
ნახ. 4-ზე მოყვანილია რგ სპექტრი სუფთა α -HgS-სთვის, ჩაწერილი $\lambda_L=632.8$ ნმ აგზნებით ოთახის ტემპერატურაზე. აზოტის ტემპერატურაზე ჩაწერილმა რამან-სპექტრებმა გვიჩვენა, რომ სპექტრალურ უბანში $50-200$ სმ^{-1} არსებული სუსტი ინტენსიობის სპექტრალური ზოლები მეორე რიგის ფონონებს მიეკუთვნება. გარდა ამისა, აზოტის ტემპერატურაზე ჩაწერილი რამან-სპექტრების სპექტრალური ხაზები წანაცვლებულია მაღალი სიხშირეებისაკენ ოთახის ტემპერატურაზე ჩაწერილი სპექტრებისაგან განსხვავებით და ამ ზოლების ნახევარსიგანეები მკვეთრად დავიწროებულია.

ცხრილში 1 მოვანილია კინოვარის ფონონების სიხშირეები, რომლებიც განვსაზღვრეთ ექსპერიმენტულად ოთახისა და აზოტის ტემპერატურებზე.

ცხრილი 1 კინოვარის ფონონების სიხშირეები ოთახისა და აზოტის ტემპერატურებზე

Symmetry of phonons	Phonon frequency according RS (cm^{-1}) T=298 ⁰ K	Phonon frequency according RS (cm^{-1}) T=80 ⁰ K
A ₁	44	49
A ₁	256	262
TO E LO	88	92
TO E LO	105 147	112 150
TO E LO	284 292	291 301
TO E LO	346 353	351 361

ნახ. 5-ზე წარმოდგენილია ოთახის ტემპერატურაზე ჩაწერილი α -HgS-ის რგ სპექტრი, რომელიც ლეგირებულია 0.56% სელენით. ეს სპექტრი იმით განსხვავდება 5.4a-ზე მოყვანილი სუფთა კრისტალის რგ სპექტრისაგან, რომ ნახ. 5-ზე მკაფიოდ ჩანს საშუალო ინტენსიობის პიკი

ნახ. 5 სუფთა (a) და სელენის მინარევიანი α -HgS (b) რგ სპექტრი. აგზნება $\lambda_L=632.8$ ნმ

203 სმ^{-1} და მცირე ინტენსიობის სუსტად გამოკვეთილი საფეხური 226 სმ^{-1} , რომელიც არ დაიმზირება სუფთა მინერალში.

აზოტის ტემპერატურაზე ჩაწერილ რგ სპექტრში ეს ორი ზოლი განირჩევა უფრო მკვეთრად, მათი ინტენსიობა არ მცირდება, არამედ იზრდება და ოთახის ტემპერატურაზე მცირე, თითქმის შეუმჩნეველი სტრუქტურა 226 სმ^{-1} აზოტის ტემპერატურაზე იღებს მცირე ინტენსიობის, მაგრამ გამოკვეთილი სპექტრალური ზოლის სახეს. მისი სისშირე წანაცვლებულია მაღალი სისშირეებისაკენ და ტოლია 232 სმ^{-1} . სელენის მინარევის მახასიათებელი მეორე უფრო ინტენსიური პიკი 203 სმ^{-1} აზოტის ტემპერატურაზე წანაცვლდება მაღალი სისშირეებისაკენ და მისი სისშირე ხდება 209 სმ^{-1} . ამ პიკის ინტენსიობაც იზრდება. ორივე პიკის ინტენსიობები, რომლებიც ახასიათებს სელენის იზომორფული მინარევის ხერელისმიერ რხევას, იზრდება სელენის კონცენტრაციის ზრდით.

როდესაც სელენის კონცენტრაცია 1%-ია, α -HgS თითქმის გაუმჭვირვალე ხდება $\lambda_L=632.8$ ნმ-ის მიმართ, რაც იმაზე მიანიშნებს, რომ სელენის დიდი კონცენტრაციები იწვევს α -HgS-ის აკრძალული ზონის წანაცვლებას გრძელი ტალღებისაკენ. სელენის შემცველობის გაზრდით α -HgS გადადის შერეულ სამმაგ კრისტალში $\text{HgS}_{1-x}\text{Se}_x$. შერეული კრისტალის წარმოქმნისას კი კინოვარის ფაზა გადადის მეტაცინაბარიტის, β -HgS ფაზაში, რომლის აკრძალული ზონის სიგანე 1.4 eV ტოლია. ასეთი შერეული კრისტალის აკრძალული ზონის სიგანე კი მცირდება სელენის კონცენტრაციის გაზრდით. ჩვენ აქ არ ვამტკიცებთ, რომ 1%

სელენის დამატებით უკვე ადგილი აქვს ფაზურ გარდაქმნას, მაგრამ ცხადია წითელი მოდიფიკაციის კინოვარის აკრძალული ზონის სიგანის შემცირება. ყოველ შემთხვევაში კინოვარის ნათელი წითელი ფერი გადადის თითქმის შავ ფერში.

შრომაში [10] გამოთვლილი იყო ლოკალური და ხვრელური რხევები, როდესაც ორატომიან წრფივ ჯაჭვში ერთერთი ატომი ჩანაცვლდება მისი იზოტოპური ატომით. ასეთ შემთხვევაში ითვლება, რომ ატომებს შორის მოქმედი ძალები ნაკლებად იცვლება და სპექტრების ცვლილების მთავარი ფაქტორია ძირითადი მესერის ატომისა და მისი იზოტოპის მასებს შორის სხვაობა. მასის გავლენა გათვალისწინებულია პარამეტრით "მასის დეფექტი" $e=1-M'/M$, სადაც M არის ძირითადი მესერის ატომის მასა, ხოლო M' -ჩანაცვლებული იზოტოპისა. თანახმად [32]-ისა, როდესაც მესერის მსუბუქი ატომი ჩანაცვლდება უფრო მძიმე იზოტოპით და e უარყოფითი რიცხვია, მაშინ აკუსტიკურ და ოპტიკურ შტოებს შორის წარმოიქმნება ხვრელისმიერი რხევა. α -HgS-ში ($M=32$) ($M=79$), $e=-1.47$; ამის გამო შეიძლება დავასკვნათ, რომ ჩვენს მიერ რამან-სპექტრებში დამზერილი ორი პიკი 203 და 226 სმ^{-1} სიხშირეებზე მიოეკუთვნება α -HgS-ში სელენის ხვრელისმიერ რხევებს და არა E ტიპის ორჯერადად გადაგვარებულ რხევებს.

საინტერესოა აღვნიშნოთ, რომ შევისწავლეთ დიდი რაოდენობის α -HgS მინერალების რამან-სპექტრები საქართველოს აბხაზეთისა და რაჭის რეგიონებიდან, რუსეთის ნიკიტოვკის რეგიონიდან. ეს მინერალები სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა პირების მიერ იყო მოპოვებული. ამ რეგიონების ვერც ერთი მინერალის რამან-სპექტრში ვერ აღმოვაჩინეთ სელენის მინარევის ხვრელისმიერი რხევა. ეს რხევები ვერ დავაფიქსირეთ ვერც ინფრაწითელი, 1.06 მკმ და ვერც ხილული, 632.8 ნმ აგზნებებით; ე.ი. სელენის ხვრელისმიერი რხევები არ დაფიქსირდა არც რეზონანსული აგზნებიდან ძალიან შორს მყოფი ტალღის სიგრძისათვის და არც რეზონანსთან ახლოს მყოფი ტალღის სიგრძისათვის შესაბამისად. ამ რეგიონებიდან მოპოვებული ყველა მინერალის რამან-სპექტრებით განსაზღვრული ოპტიკური ფონონების კლასიფიკაცია შეესაბამება ცხრილში 1 წარმოდგენილ სუფთა კინოვარის ჩვენებულ კლასიფიკაციას. რაც შეეხება შუა აზიის რესპუბლიკის ყირგიზეთის ხაიდარკანის საბადოდან მიღებულ მინერალს, მცირე რაოდენობით გვქონდა, მაგრამ უკლებლივ ყველა α -HgS რამან-სპექტრებმა დააფიქსირეს სელენის ხვრელისმიერი რხევის მახასიათებელი ორი სპექტრალური ზოლი. ასეთი სტატისტიკის გამო გვინდა შემოვთავაზოთ კინოვარის მინერალების საბადოების ძალიან ზოგადი ალბათური იდენტიფიკაციის მეთოდი რამან-სპექტროსკოპიის გამოყენებით. იგი მდგომარეობს რამან-სპექტრებით სელენის მინარევის ხვრელისმიერი რხევის დაფიქსირებასა ან მისი არარსებობის დადასტურებაში. ამის შედეგ შეგვიძლია ვიმსჯელოთ რომელი ალბათური საბადოდან არის ეს კინოვარი, რადგანაც ჩვენი გაზომვების სტატისტიკის თანახმად α -HgS-ში მინარევი სელენის არსებობა ან არარსებობა საბადოს მახასიათებელი თვისებაა.

ამგვარად, საქართველოს აბხაზეთისა და რაჭის რეგიონები, რუსეთის ნიკიტოვკის საბადო, საიდანაც მოპოვებულ კინოვარის მინერალებში რამან-სპექტრებმა ვერ აღმოაჩინეს სელენის იზომორფული მინარევის ხვრელისმიერი რხევა, მივაკუთვნეთ საბადოებს, საიდანაც მოპოვებული წითელი სინგურის მინერალები არ შეიცავენ სელენის მინარევის ყირგიზეთის ხაიდარკანიდან მიღებული α -HgS მინერალები კი, რომლებშიც ჩვენ აღმოვაჩინეთ სელენის მინარევის ხვრელისმიერი რხევა, მივაკუთვნეთ საბადოს, სადაც ბუნებრივი გეოლოგიური პირობები ალბათ ისეთია, რომ ამ ნატურალურ ლაბორატორიაში სინთეზირებული კინოვარი შეიცავს სელენის მინარევის.

ნახ. 4-ზე წარმოდგენილია კინოვარის რამანის სპექტრი ჰელიუმ-ნეონის ლაზერის ტალღის სიგრძის 632.8 ნმ (1.96 ევ) აგზნებით. ფონონების კლასიფიკაცია მოცემულია ცხრილში 1 ექსპერიმენტის იმ პირობებში, როდესაც ამგზნები კვანტის ენერჯია კინოვარის აკრძალული ზონის სიდიდეზე ნაკლებია 0.14 ევ-ით. ამ შემთხვევაში ადგილი აქვს ე.წ. წინარეზონანსულ პროცესს და ამიტომ მახასიათებელი ფონონების ინტენსიობები მაინც გაზრდილია ისეთი ტალღის სიგრძის აგზნებით მიღებული ფონონების ინტენსიობებთან შედარებით, როდესაც არავითარ რეზონანს არა აქვს ადგილი. ასეთი სიტუაცია იქმნება მაშინ, როდესაც კინოვარის რამანის სპექტრი ჩაწერეთ YAG:Nd^+ ლაზერის ტალღის სიგრძის 1.06 მკმ აგზნებით. 1.06 მკმ (1.17 eV) აგზნებით ჩაწერილი რამან-სპექტრები თავისუფალია რეზონანსული ეფექტებისაგან, რადგანაც YAG:Nd^+ ლაზერის ამგზნები კვანტის ენერჯია ოთახის ტემპერატურაზე თითქმის ორჯერ ნაკლებია α -HgS აკრძალული ზონის სიგანეზე. რამან-სპექტრი პრინციპულად განსხვავებას არ გვიჩვენებს.

ორი სხვადასხვა ტალღის სიგრძეების (632.8 ნმ და 1.06 მკმ) აგზნებით სელენით ლეგირებული კინოვარის რამან-სპექტრების ოთახის ტემპერატურაზე ჩაწერისას დავაფიქსირეთ სერელისმიერი რხევების ინტენსიობათა მცირე გაძლიერება 632.8 ნმ აგზნებისას. რადგანაც სერელისმიერი რხევის ზოლი 226 სმ^{-1} მცირე ინტენსიობისაა, ამიტომ დიდი ცდომილების გამო მისთვის მიახლოებით რაოდენობრივ ანალიზს არ მოვიყვანთ. ამ პროცედურას ჩავატარებთ მხოლოდ უფრო ინტენსიური 203 სმ^{-1} სპექტრალური ზოლისათვის. სელენით ლეგირებული კინოვარის მინერალები ყველა ან ფხვნილები ან პოლიკრისტალები იყო. ამიტომ პოლარიზაციული და სხვა სპექტრალური ცდომილებების გამორიცხვის მიზნით, სელენის სერელისმიერი რხევის ზოლის ინტენსიობა 203 სმ^{-1} განვსაზღვრეთ კინოვარის ძირითადი ფონონების 256 სმ^{-1} , 290 სმ^{-1} და 346 სმ^{-1} ფარდობებთან. შედეგი წარმოდგენილია ცხრილში 2. შედეგების თანახმად, როდესაც

ცხრილი 2 კინოვარში სელენის სერელისმიერი რხევის ინტენსიობათა ფარდობა აგზნები ტალღის სიგრძის ორი სხვადასხვა მნიშვნელობისათვის

Wavelengths of exciting laser λ_L (nm)	Ratio of intensities I_{203}/I_{256} (a.u.)	Ratio of intensities I_{203}/I_{290} (a.u.)	Ratio of intensities I_{203}/I_{346} (a.u.)
632.8	0.067	1.17	0.32
1064	0.038	0.5	0.16

რამან-სპექტრების აგზნებას ვაწარმოებთ 632.8 ნმ-ით, რომლის ფოტონის კვანტის ენერჯია ახლოსაა კინოვარის არაპირდაპირი ზონის ენერჯიასთან და შექმნილია წინარეზონანსული პირობა, ადგილი აქვს სერელისმიერი რხევის თითქმის ორჯერ გაძლიერებას 203 სმ^{-1} სიხშირეზე.

References

- [1]. W.Scheuermann and G.J.Ritter, (1969) *Z.Naturforsch* **24a**, 408,
- [2]. R.Zallen, G.Lucovsky, W.Taylor, A.Pinczuk, and E.Burstein, (1970) *Phys.Rev.* **113**, 4058,
- [3]. Peter Dawson, (1972) *Spectrochimica Acta*, **28A**, 22305,
- [4]. Jian Zuo, Xichen Zhao, Ruo Wu, Guangfen Du at all, (2003) *Journal of Raman Spectroscopy*, **34**, 121-125,
- [5]. Ray L.Frost, Howell G.M.Edwards, Lee Duong, J. Theo Kloprogge at all, (2002) *Analyst (Cambridge, United Kingdom)*, **127**, (2), 293-296,
- [6]. Danilo Bersani, Gianni Antonioli, Pier Paolo Lottici, Antonella Casoli, (2003) *Spectrochimica Acta, part A*, **59**, 2409-2417,
- [7]. E.H.Carlson, (1967) *J.Crystal Growth*, **1**, 271,
- [8]. K.L.Aurivillius, (1969) *Acta Chem.Scand.* **4**, 1413,
- [9]. R.Zallen, International Conference on II-VI Semiconducting Compounds, (New York, Benjamin), p.877, (1967)
- [10]. D.G.Dawber and R.G.Elliot, (1963) *Proc.Roy Soc.(London)* **A273**, 222,
- [11]. G.Lucovsky, M.H.Brodsky and E.Burstein, (1970) *Phys.Rev.* **2B**, 3295,
- [12]. J.M.Ralston, R.L.Wadsack, and R.K. Chang, (1970) *Physical Review Letters*, Vol.25, No12, 814-818
- [13]. E.Doni, L.Resca, S.Rodriguez and W.M.Becker, (1979) *Physical Review*,

B20, 4, 1663-1668,

- [14]. S. V. Gotoshia and L. V. Gotoshia Laser Raman and resonance Raman spectroscopies of natural semiconductor mineral cinnabar, α -HgS, from various mines J. Phys. D: Appl. Phys. **41** (2008) 115406 Doi: 10.1088/0022-3727/41/11/115406
- [15]. Sergo Gotoshia and Lamara Gotoshia. Laser Raman-spectroscopy investigation of the natural minerals on basis of which red and goldish dyes were prepared for painting of ancient and medieval art pieces JESJ Physics 2010, No 3[1]
- [16] Sergo V. Gotoshia and Lamara V. Gotoshia, Laser Raman Spectroscopy of Gap Vibration of Se Impurity in Natural Mineral Cinnabar from Various Mines **AIP Conf. Proc.1380, 60-64, (2011); doi: 10.1063/1.3631811**
2011 American Institute of Physics 978-0-7354-0940-8/\$30.00

ო. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
რ. აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და
ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
ფიზიკურ-ქიმიური ანალიზის ლაბორატორია

“ვამტკიცებ”
ინსტიტუტის დირექტორი
გ. ტატიშვილი

“_____” _____ 2013 წ.

ანგარიში

თემაზე: “მძიმე მეტალებით (დარიშხანი, ანთიმონი, ტყვია, კადმიუმი, სპილენძი) დაბინძურებული ნიადაგების ტოქსიკურობის ხარისხის შესწავლა საქართველოს რაიონებში (რაჭა–სვანეთი)”.

(მიმართულება: აგრო-ეკოტოქსიკოლოგია, ეკოლოგია)

თემის ხელმძღვანელი,
ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი,
სრ. პროფესორი
ჯაფარიძე

შუქრი

თბილისი 2013

ფიზიკურ-ქიმიური ანალიზის ლაბორატორია – japaridzeshukri@yahoo.com; მეცნიერების
დარგი – საბუნებისმეტყველო
სამეცნიერო მიმართულება – აგროეკოტოქსიკოლოგია, ეკოლოგია

შემსრულებლები:

1. რ. გიგაური, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი , ქიმ.მეცნ.კანდიდატი -
პასუხისმგებელი შემსრულებელი
2. თ. გოგიბერიძე, მეცნიერ თანამშრომელი
3. ლ. დოლიძე, მეცნიერ თანამშრომელი
4. ნ. ხავთასი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი

მძიმე მეტალებით (დარიშხანი, ანტიმონყ, ტყვია, კადმიუმი, აპილენბი) დაბინძურებული ნიადაგების ტოქსიკურობის ხარისხის შესწავლა საქართველოს რეგიონებში (რაჭა, სვანეთი).

ეკონომიკურად განვითარებული ქვეყნები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ ეკოტოქსიკოლოგიას, რომელშიც აერთიანებენ სამუშაოებს ბიოინდიკაციისა და გარემოს დაცვის ბიოლოგიური მონიტორინგის შესახებ. ეკოტოქსიკოლოგიას აქვს თავისი ზუსტად განსაზღვრული ამოცანა – გამოავლინოს გარემოზე და ცოცხალ ორგანიზმებზე ანტროპოგენური ფაქტორების ტოქსიკური ზემოქმედების მექანიზმები [1].

დღეისათვის საქართველოს ტერიტორიაზე, კერძოდ, რაჭასა და სვანეთში, სადაც წარსულში ფუნქციონირებდა დარიშხანის ქარხნები, დაგროვილია ათი ათასობით ტონა დარიშხანშემცველი ნარჩენები.

ნიადაგი რთული და მრავალფაქტორიანი სისტემაა, რომელიც იცვლება კლიმატურ–ლანდშაფტური ტერიტორიების მიხედვით. მცენარეებს შეუძლიათ ნიადაგიდან მაქსიმალურად დააგროვონ ტოქსიკური ნივთიერებები მათი შემდგომი მიგრაციით ადამიანის ორგანიზმში. ამისათვის გამოიყენება ბუნებრივი მიგრაციული რგოლი: ნიადაგი – მცენარე – ადამიანი; ნიადაგი – წყალი – ადამიანი. ამასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია შესწავლილი იქნას გარემოს ძირითადი დამბინძურებლები რეგიონში (ნიადაგი, წყალი და სხვა).

აღსანიშნავია, რომ დარიშხანი და მისი ნაერთები ძლიერ ტოქსიკურ ნივთიერებებს მიეკუთვნება. დადასტურებულია მათი კანცეროგენული ბუნებაც. განსაკუთრებით მწვავეა დარიშხანით გარემოს დაბინძურების პრობლემა საქართველოსათვის, რადგანაც რაჭაში (სოფ.ურავი) და ქვემო სვანეთში (სოფ.ცანა) 60 წელზე მეტი დროის განმავლობაში ხდებოდა ადგილობრივი დარიშხანშემცველი მადნების გადამუშავება. ამჟამად, ზემომოყვანილი ყოფილი ქარხნების მიმდებარე ტერიტორია გამოირჩევა დარიშხანშემცველი ნარჩენების დიდი რაოდენობით. ვინაიდან არასტანდარტული სამარხები ამორტიზირებულია წარმოების ნარჩენები, ე.წ. “კუდები”, ხდება ანტროპოგენური დაბინძურების საფუძველი. ნიადაგებში და გრუნტის წყლებში დარიშხანშემცველი ნაერთების გავრცელება დიდად არის დამოკიდებული აღნიშნული ნაერთების ხსნადობაზე. მიუხედავად იმისა, რომ ურავის სამთო–ქიმიური ქარხანა უზრუნველყოფილი იყო წარმოების მოთხოვნილებათა საშუალებებით, ტექნოლოგიური პროცესების შედეგად გამოყოფილი ძალიან ძლიერი საწამლავის – თეთრი დარიშხანის (As_2O_3) – 3% მაინც იკარგებოდა და აეროზოლში მოხვედრილი დარიშხანის (III) ოქსიდი საწარმოდან საკმაოდ დიდ მანძილზე, ხეობის თითქმის 20 კმ მონაკვეთზე იწვევდა ეკოლოგიური სიტუაციის მკვეთრ გაუარესებას [2].

წინამდებარე სამუშაოს მიზანს შეადგენს ამორტიზირებული სამარხების მიმდებარე ტერიტორიების მძიმე მეტალებით და დარიშხანით დაბინძურების ხარისხის შესწავლა.

მძიმე მეტალებით დაბინძურებული ნიადაგების შესწავლა საქართველოს რეგიონებში (რაჭა, სვანეთი) უკვე ათ წელზე მეტია რაც მიმდინარეობს. ჩვენს მიერ ინსტიტუტის წლიურ ანგარიშებში მოცემულია შედეგები 17-მდე დარიშხანშემცველი ნარჩენების სამარხის კვლევების შესახებ. დადგენილია მათი პროცენტული შემცველობა. შესწავლილია გადამუშავების ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიები, რაც ზესუფთა დარიშხანშემცველი ნაერთების (As_2O_3 , As_2S_3 , As_2S_5 , Na_3AsO_4 , $SnHAsO_4$, სხვადასხვა დარიშხანშემცველი კომპლექსნაერთები და სხვა) მიღების საშუალებას იძლევა. სხვებთან ერთად ჩვენი მრავალწლიანი ძალისხმევის შედეგია სათანადო ორგანოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილება თანამედროვე საინჟინერო მასალების გამოყენებით დარიშხანშემცველი ნარჩენების თანამედროვე ტიპის საცავების მშენებლობის დაწყება, რაც თავიდან აგვაცილებს ნარჩენების გაღინებას გარემოში და მის დაბინძურებას.

ეკოტოქსიკოლოგიის გამოყენებით შესაძლებელია ახსნას, თუ რატომ ხდებიან გარემოს კონკრეტული დაბინძურების და დარღვევის ინდიკატორებად ესა თუ ის ცხოველები და მცენარეები. ეკოტოქსიკოლოგია შეიძლება განვიხილოდ როგორც დისციპლინად შორის მიმართულება, რომელიც ვითარდება ტოქსიკოლოგიის, ეკოლოგიის, გეოქიმიის და სხვა მეცნიერებათა მიმართულ- ბით. ეკოლოგიური პათოლოგია აერთიანებს : 1 – ქიმიურ პათოლოგიას – ეკოტოქსიკოლოგია, 2 – ბიოლოგიურ პათოლოგიას – ინფექციები, ინვაზიები, 3 – ფიზიკურ პათოლოგიას – სითბური, ხმაურის და რადიაციული დაბინძურება.

წინამდებარე ანგარიში მოიცავს ამ ორი რეგიონის როგორც სახნავ-სათესად გამოყენებული ნიადაგების, ასევე საცავების მიმდებარე ტერიტორიების მძიმე მეტალებით დაბინძურებული ნიადაგების ტოქსიკურობის ხარისხის შესწავლას.

პირველყოფლისა ჩვენს მიერ შესწავლილი იქნა ნიადაგების ოთხი ნიმუში, რომლებიც აღებულ იქნა 20 სმ სიღრმეზე. შერჩეული იქნა სხვადასხვა ობიექტი :

1. პრეპარატების სალექარის მიმდებარე ტერიტორია (რაჭა, სოფ. ურაგი).
2. მუკვე წყლის სალექარის მიმდებარე ტერიტორია (რაჭა, სოფ. ურაგი).
3. მეფიჭალის სალექარის მიმდებარე ტერიტორია (რაჭა, სოფ. ურაგი).
4. ნამწვი არსენოპირიტის მიმდებარე ტერიტორია (სვანეთი, სოფ. ცანა).

ზემოსხენებული რეგიონებიდან ჩამოტანილ (წესისამებრ აღებულ გასაშუალებულ) ნიმუშებს ჩატარდათ კვლევა – ქიმიური და ფიზიკური მეთოდების საშუალებით მათში მძიმე მეტალების (As, Sb, Pb, Cd, Cu და სხვა) რაოდენობრივი განსაზღვრა.

დარიშხანის პროცენტული შემცველობა აღმოჩნდა $As \leq 1\%$ (შესაბამისად 0,93; 0,77; 0,55; 0,35). შემდგომ ეტაპზე და სტანდარტების მიხედვით შესწავლილი და დადგენილი იქნა მეტალების ფორმა, ხსნადობა, ტოქსიკურობის ხარისხი და მათი გავრცელების არეალი ნიადაგებში. ვინაიდან ნიადაგებში დარიშხანი 1%-მდე აღმოჩნდა საჭიროდ ჩავთვალეთ ყურადღება პირველ რიგში დარიშხანზე გაგვემახვილებინა.

კვლევებმა გვიჩვენა, რომ ოთხივე ნიმუშში დარიშხანი აღმოჩნდა ნატრიუმის არსენიტისა და არსენატის სახით. ნატრიუმის არსენიტი ხასიათდება კარგი ხსნადობით. ის მეტად ტოქსიკური პესტიციდის დასამზადებლად გამოიყენება.

ნატრიუმის არსენატი კი ნაკლებად ხსნადია და ნაკლებად ტოქსიკური [2]. მაგრამ მათი აკუმულირება ხდება ნიადაგებში და არანაკლებ საფრთხეს უქმნის მწვანე საფარს.

TCLP (ტოქსიკურობის მახასიათებელი გამოტუტვის პროცედურის დროს) ტესტ მეთოდის [3] მიხედვით: ვიღებდით გასაშუალოებულ ჰაერმშრალ ნიადაგის ნიმუშს 25გ. ვუმატებდით 500 მლ ბუფერულ სტანდარტს (1 : 20); pH =5; T=30⁰C. პროცესი მიმდინარეობდა მუდმივი მორევის პირობებში მაგნიტურ სარეველაზე 24 საათის განმავლობაში. ხსნარში გამოტუტულმა დარიშხანმა შეადგინა 50%, ანუ საწყის ნიმუშში მყოფი 0,93% დარიშხანიდან ხსნარში გადმოვიდა 0,45%.

ხსნარის მშრალ ნაშთს ჩაუტარდა ინფრაწითელი სპექტროსკოპიული ანალიზი. სპექტროგრამაზე ნათლად ჩანს სხვა მძიმე მეტალების არსებობაც (Pb, Cd, Ni, Co, Sb, Cu და სხვა), რომელთა რაოდენობა აღემატება ზღვრულ დასაშვებ ნორმებს.

WET (ექსტრაქციისას დანაკარგის განსაზღვრა) [4] სტანდარტის მიხედვით : ვიღებდით 25გ ჰაერმშრალ გასაშუალოებულ ნიადაგის ნიმუშს. ვუმატებდით 250 მლ ბუფერულ სტანდარტს (1 : 10); pH =5; T=30⁰C. პროცესი მიმდინარეობდა მუდმივი მორევის პირობებში მაგნიტურ სარეველაზე 48 საათის განმავლობაში. ხსნარში გამოტუტულმა დარიშხანის პროცენტულმა შემცველობამ შეადგინა თითქმის 25%, ანუ საწყის ნიმუშში მყოფი 0,93% დარიშხანიდან ხსნარში გადმოვიდა 0,22%. ცხრილში მოტანილია დაბინძურებული ნიადაგიდან დარიშხანის ამოღების ხარისხი.

№	საწყ. ნიადაგების ადგილმდებარეობის დასახელება	ნიმუშ. ადების სიღრმე	საწყის ნიად. As %	ადებ. ნიად. ნიმ.,გ	TCLPსტ., მლ	მიდ. As %	WETსტ. მლ	მიდ. As %
1	პრეპარატების სალექარის მიმდებარე ტერიტ. (ურავი)	20	0,93	25	500	0,45	250	0,22
2	მუავე წყლის მიმდებარე ტერიტორ. (ურავი)	20	0,77	25	500	0,41	250	0,19
3	მეფიჭალის სამარხის მიმდებარე ტერიტ – ურავი	20	0,55	25	500	0,26	250	0,12
4	ნამწვი არსენოპირიტის მიმდებარე ტერიტორია– ცანა	20	0,35	25	500	0,17	250	0,08

ცხრილიდან ჩანს, რომ დაბინძურებული ნიადაგებიდან დარიშხანის ამოღების ხარისხი 76 –78%.

თემის აქტუალურობა სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ დასახული ამოცანის განსახორციელებლად გამოიყენება თანამედროვე მეთოდები. ჩვენს შემთხვევაში ორივე ტესტ მეთოდი საშუალებას იძლევა განვიხილოთ ბუნებრივ პირობებთან მიახლოებული მდგომარეობა, როდესაც წარმოების ნარჩენების სამარხები მოუწესრიგებელია და თითქმის ღია გრუნტზეა განლაგებული, აწვიმს და ათოვს. 24 და 48 საათის განმავლობაში შეიძლება დაითვალოს და შეისწავლოს მძიმე მეტალების და, მათ შორის, დარიშხანის გავრცელების არეალი.

გარდაქმნის პროდუქტების წარმოქმნა თავის მხრივ დამოკიდებულია pH-ზე. თუ pH>7-ზე და ტუტე გარემო ტუტე მეტალთა კარბონატულ ფორმებს ქმნის, მაშინ ამავე მეტალის ხსნადი არსენატის წარმოქმნის ალბათობა დიდია. ხოლო მუავე გარემოში, ანუ როცა pH<7-ზე უმეტესწილად გარდამავალ მეტალთა არსენატების წარმოქმნასთან გვაქვს საქმე, რაც იწვევს დარიშხანის თანდათანობით აკუმულაციას.

დედამიწის ყოველი მონაკვეთი საზოგადოდ და მით უმეტეს მცირე მიწიან საქართველოში დიდი ღირებულების მქონე სიმდიდრედ გვევლინება მოსახლეობის ზრდისა და მასთან ერთად სამრეწველო წარმოებათა მასშტაბების განუწყვეტელი ზრდის გამო. ცხადია, რომ ბუნების დაცვა ცხოვრების ხარისხის ერთ-ერთი ძირითადი მაჩვენებელია. ადამიანის სიცოცხლისათვის საჭირო გარემოს შენარჩუნებისა და დაცვისათვის აუცილებელია გარემოს მდგომარეობის სისტემატური კონტროლი. ევროკავშირის ქვეყნები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ ეკოტოქსიკოლოგიას, რომელშიც აერთიანებენ ბიოინდიკაციასა და გარემოს დაცვის ქიმიური და ბიოლოგიური მონიტორინგის შესახებ სამუშაოებს [5].

როგორც ზემოთ აღინიშნა პირველ ეტაპზე შესწავლილი იქნა უშუალოდ ქარხნების ტერიტორიების (სალექარების მიმდებარე ტერიტორიები) დაბინძურებული ნიადაგები. სამუშაოს მეორე ეტაპზე კი შესწავლილი იქნა დარიშხანის დაბინძურების წყაროსაგან სხვადასხვა მანძილით დაშორებული ადგილებიდან აღებული ნიმუშები.

უნდა აღინიშნოს, რომ დღემდე საქართველოს ამ ორ რეგიონში შესწავლილი არ იყო ნიადაგების მდგომარეობა მძიმე მეტალების და მათ შორის დარიშხანით დაბინძურების ხარისხი.

შესწავლილი იქნა 7 ნიადაგის ნიმუში სხვადასხვა ადგილებზე:

1. ნიადაგის ნიმუში ყოფ. ქარხნის მიმდებარე ტერიტორია, სამარხიდან 10 მეტრის დაშორებით. (ურავი);
2. იგივე სამარხიდან 200 მეტრის დაშორებით. (ურავი);
3. პრეპარატების საწარმოო უბნის ტერიტორიიდან 10 მეტრის დაშორებით. (ურავი);
4. მეტალურისა და ქლორიდის საამქროს უბნის მიმდებარე ტერიტორიიდან 10 მეტრის დაშორებით. (ურავი);
5. სახნავ-სათესი ტერიტორია 0,5 კმ მოშორებით ქარხნის ტერიტორიიდან. (ურავი);
6. სახნავ-სათესი ტერიტორია 1 კმ დაშორებით (ურავი).
7. სამარხიდან 30 მეტრში ჩრდილოეთ ფერდობზე (ლენტეხის რ-ნი სოფ. მელეში).

კვლევებში ნიადაგის ნიმუშების შესასწავლად გამოვიყენეთ თანამედროვე ტესტმეთოდები TCLP (ტოქსიკურობის მახასიათებელი გამოტუტვის პროცედურის დროს) და WET (სველი ექსტრაქციის ტესტი). [2]

ყველა ნიმუშისათვის შერჩეულ იქნა ოპტიმალური პირობები. ბუფერული სისტემებიდან შერჩეული იქნა ფუძე-მჟავური წონასწორობა, სადაც pH -ის მოქმედების არეალი 4-6. 100გ წყლით გამონაწვლილში ყველა ნიმუშისათვის განვსაზღვრეთ მუავიანობა.

TCLP და WET სტანდარტების მიხედვით 100გ გასაშუალოებლ ჰაერმშრალ ნიადაგის ნიმუშს ვუმატებდით 200 მლ ბუფერულ სტანდარტს (1:5); pH=5; $T = 30^{\circ}C$. პროცესი მიმდინარეობდა მუდმივი მორევის პრიბოებში მაგნიტური სარეველას მეშვეობით 24 – 48 სთ.

გამოტუტულ საკვლევ სხნარებში დადგენილ იქნა დარიშხანის პროცენტული შემცველობები, ფორმები, ვალენტობა, სხნადობა და აქედან გამომდინარე

ტოქსიკურობის ხარისხი.[3] ნიადაგებში დარიშხანი აღმოჩნდა როგორც As^{3+} ასევე As^{5+} ფორმით. ლიტერატურულ მონაცემებზე დაყრდნობით ნიადაგში დარიშხანის ზღვრული დასაშვები ნომრია: $As = 1,7 \cdot 10^{-4}\%$.

ნიადაგების კვლევის შედეგები.

№1. ნიადაგის ნიმუში (ურავი) სამარხიდან 10 მ. დაშორებით (ქარხ. ტერ). 100 გ

წყლით გამონაწვლილში $pH = 5,5$; $As^{3+} - 0,015$ გ/კგ.

$As^{5+} - 0,0097$ გ/კგ.; $As_{საერთო} - 0,025$ გ/კგ.

ფორმა – ხსნადი, არსენიტი-არსენატის შესაბამისი მარილების სახით, ტოქსიკურობის ხარისხი – საშუალო.

№2. ნიადაგის ნიმუში (ურავი) იგივე სამარხიდან 200 მ დაშორებით:

100გ. წყლით გამონაწვლილში $pH = 6$ $As^{3+} - 0,0068$ გ/კგ.; $As^{5+} - 0,007$ გ/კგ.; $As_{საერთო} - 0,014$ გ/კგ. ფორმა ხსნადი, არსენიტი-არსენატის შესაბამისი მარილების სახით. ტოქსიკურობის ხარისხი – საშუალო.

№3. ნიადაგის ნიმუში (ურავი) პრეპარატების საწარმოო უბნებიდან 10მ. დაშორებით.

100გ წყლით გამონაწვლილში $pH = 5$; $As^{3+} - 0,01$ გ/კგ.

$As^{5+} - 0,019$ გ/კგ.; $As_{საერთო} - 0,029$ გ/კგ. ფორმა – ხსნადი. არსენიტი-არსენატის შესაბამისი მარილების სახით. ტოქსიკურობის ხარისხი საშუალო.

№4. ნიადაგის ნიმუში (ურავი) მეტალური დარიშხანის და მისი ქლორიდის

საამქროდან 10 მ. დაშორებით. 100გ წყლით გამონაწვლილში $pH = 6$; $As^{3+} - 0,0025$ გ/კგ. $As^{5+} - 0,044$ გ/კგ.; $As_{საერთო} - 0,046$ გ/კგ. ფორმა – ხსნადი. არსენიტი-არსენატის შესაბამისი მარილების სახით. ტოქსიკურობის ხარისხი საშუალო.

№5. ნიადაგის ნიმუში (ურავი) ყოფ. ქარხნის ტერიტორიიდან 500 მ. დაშორებით.

სახნავ-სათესი ტერიტ. 100გ წყლით გამონაწვლილში $pH = 6$; $As^{3+} - 0,006$ გ/კგ. $As^{5+} - 0,002$ გ/კგ.; $As_{საერთო} - 0,008$ გ/კგ. ფორმა – ხსნადი. არსენიტი-არსენატის შესაბამისი მარილების სახით. ტოქსიკურობის ხარისხი საშუალო.

№6. ნიადაგის ნიმუში (ურავი) ყოფ. ქარხნის ტერიტორიიდან 1000 მ. დაშორებით.

100გ წყლით გამონაწვლილში $pH = 6$; $As^{3+} - 0,001$ გ/კგ. $As^{5+} - 0,002$ გ/კგ.; $As_{საერთო} - 0,003$ გ/კგ. ფორმა – ხსნადი. არსენიტი-არსენატის შესაბამისი მარილების სახით. ტოქსიკურობის ხარისხი საშუალო.

№7. ნიადაგის ნიმუში (ცანა) ლენტეხი. სოფ. მეღეში. სამარხიდან 30 მ. დაშორებით, ჩრდილოეთ ფერდობზე. 100გ წყლით გამონაწვლილში $pH = 4,5$; $As_{საერთო} - 0,006$ გ/კგ. ფორმა – მც.ხსნადი, ოქსიდური. ტოქსიკურობის ხარისხი მაღალი.

ნიადაგების დაბინძურების ხარისრი გათვლილი იქნა თანაფარდობის

$$K_c = K_{გან} / K_{ზ.დ.კ.}$$

გამოყენებით, სადაც $K_{გან}$ – ნიადაგში განსაზღვრული დარიშხანის რაოდენობაა (მგ/კგ), ხოლო $K_{ზ.დ.კ.}$ – ამ ელემენტის ზღვრული დასაშვები კონცენტრაციაა, რომელიც დაახლოებით 2 მგ/კგ–ის ტოლია. დარიშხანის საერთო რაოდენობა,

დარიშხანის იონების რაოდენობა, შესწავლილი შვიდივე ნიმუშის დაბინძურების ხარისხი მოცემულია ცხრილ №1.

ცხრილი №1

№1-7 ნიმუშებში საერთო დარიშხანის, დარიშხანის იონების რაოდენობა და ნიადაგების დარიშხანით დაბინძურების ხარისხი.

№	As საერთო, გ/კგ	As3+ გ/კგ	As3+ %	As5+ გ/კგ	As5+ %	ნიად. დაბინძურ. ხარისხი
1	0,025	0,015	56	0,0097	44	12,5
2	0,014	0,0068	50	0,007	50	7,0
3	0,029	0,01	35	0,019	65	14,5
4	0,046	0,0025	5	0,044	95	23
5	0,008	0,006	75	0,002	25	4,0
6	0,003	0,001	33	0,002	67	1,5
7	0,006	–	–	–	–	3,0

როგორც ცხრილიდან ჩანს ნიმ. 1,2,5,6, რომლებიც აღენული იყო სამარხიდან 10, 200, 500 და 1000 მ დაშორებით დაბინძურების ხარისხი, ანუ დარიშხანის რაოდენობა ნიადაგებში ზღვრულ დასაშვებ კონცენტრაციაზე 12,5; 7; 4 და 1,5-ჯერ არის მომატებული.

№1 ნიადაგის დამუშავებულ ნიმუშს ჩაუტარდა რაოდენობითი-სპექტრალური ანალიზი. მონაცემები მოცემულია ცხრილ №2.

რაოდენობითი სპექტრალური ანალიზის შედეგები. ცხრილი 2.

№	ნიადაგის ადგილმდებარეობა	დამუშავებული TCLP სტ. ნიადაგის სპექტრალური ანალიზის შედეგები %.											
		Si	Al	Mg	Ca	Fe	Mn	Ti	Cu	Pb	As	Na	C
1	ყოფ. ქარხნის ტერიტორია სამარხიდან 10მ. დაშორებით	10÷15	~1,5	0,1	15÷20	3÷5	0,003	0,7	0,002	0,001	0,0021	ბევრი	ბევრი

ცხრილში მოყვანილი შედეგები ცხადყოფს, რომ გარდა დარიშხანისა ნიადაგში სხვა მძიმე მეტალების სიჭარბეც გამოიკვეთა.

კვლევების შედეგად შეიძლება დავასკვნად, რომ ურავის და ცანას ყოფილი სამთო-ქიმიური ქარხნების მიმდებარე ტერიტორია 2 –3 კმ ფარგლებში უვარგისია სახნავ-სათესად და საძოვრებად გამოყენების მიზნით. ეს ტერიტორიები ვარგისიანი გახდება იმ შემთხვევაში თუ მოხდება ნიადაგში დიდი რაოდენობით მყოფი დარიშხანის გაუვნებელყოფა არსებული მეთოდების საშუალებით.

წარმოდგენილი დარიშხანის საერთო შემცველობები წარმოადგენს მასტიმულირებელ საშუალებას, როგორც ნიადაგების ასევე მწვანე საფარისათვის. მცენარეულ უჯრედში მათი ჟანგვითი დეგრადაციის შუალედურ პრდუქტს შეუძლია საფრთხე შეუქმნას, როგორც ცხოველის ასევე ადამიანის ჯანმრთელობას. დარიშხანშემცველი ნაერთების კანცეროგენული თვისებებით არის გამოწვეული ამ რეგიონებში კუჭნაწლავის ტრაქტის სიმსივნური დაავადებების მაღალი მაჩვენებელი.

მიკრობიოლოგიური ტექნოლოგიების გამოყენებით შესაძლებელია ტოქსიკურობის სახით მთლიანად მოვსპოთ, რაც გულისხმობს მძიმე მეტალების ჟანგვით დეგრადაციას, სტანდარტულ უჯრედულ მეტაბოლიტებად და დაჟანგვის საბოლოო პროდუქტად გარდაქმნას.

კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე თავისუფლად შესაძლებელია ნიადაგებისათვის ფიტორემედიაციის გამოყენებაც. გარკვეული ტიპის მცენარეებს მაგალითად, ამერიკული გვიმრის სახეობას შესწევს უნარი სხვა საკვებ

პროდუქტებთან ერთად შეითვისოს მძიმე მეტალებიც 1%-მდე. ახდენს რა მათ ტრანსპორტირებას მიწისზედა ფენაში, ამ გზით იწმინდება ნიადაგი. ხოლო გვიმრა იწვება. ნამწვი იმარხება ან ხდება დომინანტი ელემენტის გამოტანა საჭიროებისამებრ (მაგ. As).

თანამედროვე მსოფლიო ნორმალური ეკოლოგიის აღდგენას და მისი ხანგრძლივი შენარჩუნების პერსპექტივას მიკროორგანიზმების და მცენარეების დეტოქსიკური პოტენციალის გამოყენებაში ხედავს [4].

დასკვნები:

1. შესწავლილია საქართველოს ორ რეგიონში (რაჭა-სვანეთი) დარიშხანშემცველი ნარჩენების სამარხების მიმდებარე ტერიტორიებზე ნიადაგებში დარიშხანისა და მძიმე მეტალების პროცენტული შემცველობა. შესწავლილია აგრეთვე ამ სამარხებიდან 10, 30, 200, 500 და 1000 მ დაშორებით ნიადაგების მძიმე მეტალებით და დარიშხანით დაბინძურების ხარისხი.
2. TCLP (ტოქსიკურობის მახასიათებელი გამოტუტვის პროცედურა) და WET (ექსტრაქციისას დანაკარგის განსაზღვრა) სტანდარტების მიხედვით დადგენილია დარიშხანის ფორმები (არსენიტები-არსენატების შესაბამისი მარილების სახით, რომლებიც მაღალი და საშუალოდ მაღალი ტოქსიკურობის ხარისხით გამოირჩევიან და გააჩნიათ გავრცელების ფართო არეალი), ვალენტობა (As^{3+} და As^{5+}) და ხსნადობა.
3. მძიმე მეტალების განსაზღვრა განხორციელდა რაოდენობითი-სპექტრალური ანალიზის მეთოდით. დარიშხანის (As^{3+}) – ატომურ-აბსორბციული და იოდომეტრული მეთოდებით, ხოლო (As^{5+}) – თიოსულფატური მეთოდით.
4. სამარხებიდან 10, 200, 500 და 1000 მ დაშორებით მდებარე ნიადაგები- სათვის გამოთვლილია საერთო დარიშხანის და მასში (As^{3+} და As^{5+}) წილიბრივი რაოდენობა. ნაჩვენებია, რომ დაბინძურების წყაროდან მანძილის გაზრდით ტოქსიკურობის ხარისხი მცირდება და შესაბამისად ტოლოა 12,5; 7,0; 4,0 და 1,5.
5. პრევენცია – ნიადაგების გაწმენდა ტოქსიკური მძიმე მეტალებისაგან შესაძლებელია როგორც მიკრობიოლოგიური მეთოდით ასევე ფიტორემედიაციით. ამ მეთოდების გამოყენების თვითღირებულება დაბალია და ეკოლოგურად უსაფრთხო.

ლიტერატურა:

1. Мышьяк и окружающая среда. Экспресс Информация. ВИНТИ. Цветная металлургия Москва, 1994, №45. С. 29-40.
2. რ. გიგაური, გ.ჩაჩავა. დარიშხანი და გარემომცველი ბუნება. თბილისი, 2004, გვ. 33–34.

3. EPA Test Method 1311 – TCLP. Toxicity Characteristic Leaching Procedure. 1992, P. 6.
4. Angela M. WET waste extraction test Anal. Bioanal. Chem., 2002, V.37, P. 255-261.
5. Gvakharia V., Chirakadze A., Sarhvadze L., Gigauri R. Development and Bench Scale Testing of Soft Decontamination /Remediation Methods to be Used in Highlands of Georgia. 14th Symposium on Remediation in Jena “Microbiological impact on element mobility”, Jena, Germany, 2010, P. 42

ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
რ.აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
თეორიულ კვლევათა ლაბორატორია

“ვამტკიცებ”
ინსტიტუტის დირექტორი
გ.ტატიშვილი
----- 2013

მეცნიერების დარგი – ქიმია და ქიმიური ტექნოლოგია
სამეცნიერო მიმართულება – საქართველოს მინერალური ნედლეულის გადამუშავების
რაციონალური ტექნოლოგიების მეცნიერული საფუძვლების შემუშავება და ახალი
მასალების მიღება

ანგარიში
(დასრულებული)

თემაზე: ადსორბირებული ორგანული შემზეთის გაგვინის დადგენა

ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის

ადგეზიაზე

თემის ხელმძღვანელი
ფიზ.მათ.მეცნ.დოქტორი

თ. მარსაგიშვილი

თბილისი
2013

შემსრულებლები

უფრ.მეცნ.თანამშრომელი
ქიმ.მქცნ.კანდიდატი

ნ.ანანიაშვილი

უფრ.მეცნ.თანამშრომელი
ქიმ.მქცნ.კანდიდატი

მ.გაჩეჩილაძე

მეცნ.თანამშრომელი

ჯ.მეტრეველი

მეცნ.თანამშრომელი

ე.ცხაკაია

მეცნ.თანამშრომელი

რ.ხოსიტაშვილი

**ადსორბირებული ორგანული შემზეთის გავლენის დადგენა ბაზალტის ბოჭკოს
ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის ადგეზიაზე
(შემაჯამებელი ანგარიში)**

საქართველოს გააჩნია ბაზალტის ნედლეულის დიდი მარაგი (რამოდენიმე ასეული მილიონი ტონა), რაც იმედს იძლევა, რომ საქართველოში განვითარდება ბაზალტისაგან მრავალფეროვანი ნაკეთობების წარმოება. ქართული ბაზალტების მაღალი ხარისხი ძალზე მნიშვნელოვანია ბაზალტის ბოჭკოს წარმოებისათვის, რადგან ნედლეული არ საჭიროებს არანაირ ქიმიურ დანამატს. ეს კი, ერთის მხრივ, საგრძნობლად აიაფებს ბაზალტის ბოჭკოს ღირებულებას და მეორეს მხრივ, უზრუნველყოფს პროდუქციის ეკოლოგიურ სისუფთავეს. მაგალითისათვის ქვემოთ მოყვანილია მარნეულის ბაზალტის ქიმიური შემადგენლობა %-ში:

SiO ₂	TiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃ +FeO	CaO	MgO	MnO	Na ₂ O	K ₂ O	P ₂ O ₅
50,81	0,92	15,39	10,43	10,12	6,21	0,2	3,34	1,00	0,5

ბაზალტის ბოჭკოს ბაზაზე დამზადებული კომპოზიციური მასალების ნაკეთობანი, თავისი ფიზიკურ-ქიმიური თვისებებით, ეკოლოგიური სისუფთავით და მთელი რიგი პარამეტრებით აღემატებიან ფართოდ გავრცელებულ ტრადიციულ მასალებს. კომპოზიციის შემადგენლობის ვარირებით მათ შეუძლიათ ფოლადის, აზბესტის, რკინა-ბეტონის ჩანაცვლება. ამიტომ ბაზალტის ბოჭკოვანი მასალები წარმატებით გამოიყენება მშენებლობაში, რაც ხელს უწყობს ნაგებობის წონის, თბური დანაკარგების შემცირებას, ხმაურის დონის კლებას. ბაზალტის უწყვეტი ბოჭკო გამოიყენება სხვადასხვა დანიშნულების ქსოვილების და უქსოვადი მასალების მისაღებად, თბოსაიზოლაციო ზონრების საწნავად, აზბესტის შემცველად, ავტომობილის სამუხრუჭე დეტალებში, ცემენტ-ბოჭკოვანი ფილების, თაბაშირ-ბოჭკოვანი კომპოზიციების, მინა-პლასტების, მილების, არმატურის მისაღებად და ა.შ. ბაზალტის ბოჭკო უწვადი და უღებობადი მასალაა, არ განიცდის კოროზიას ატმოსფეროს ზემოქმედების შედეგად.

ბაზალტის ბოჭკოს გამოყენებით ნაკეთობების წარმოებისათვის ყველაზე მთავარ ეტაპს თვით ბოჭკოს წარმოება წარმოადგენს. საქართველოში არსებობს წარმოება (Bazalt-Paibers), სადაც ღებულობენ ბაზალტის ბოჭკოს.

ბაზალტის ბოჭკოს წარმოების პროცესი მოითხოვს სხვადასხვა ორგანულ შემზეთს მისთვის ელასტიურობის მისანიჭებლად. ასეთი მასალები ცნობილია და გამოიყენება წარმოებაში. ბაზალტის ბოჭკოს ფართო დიაპაზონში გამოყენების მიზნით, სასურველია შესწავლილი იქნას მასზე ორგანული შემზეთების გავლენა. თუმცა შემზეთების გარეშე ფისების ადგეზია ბოჭკოსთან გაცილებით უკეთესია. ამისათვის ცდილობენ შეარჩიონ ისეთი შემზეთი, რომელიც ნაკლებად შეამცირებს ადგეზიას. წარმოებაში გამოიყენება შემზეთი

(A-76), რომლით შეზეთილი მინა-ბოჭკო იხმარება ეპოქსიდის ან პოლიეთერის კომპოზიტებისათვის. ეს არის კლასიკური სილანური გამსხნელი, რომელიც წარმოადგენს ერთობლიობას ემულგატორის, პლასტიფიკატორის და ფიქსატორის. სილანის შემაერთებელი აგენტის ზოგადი ფორმულაა $X-Si(OR)_3$, სადაც R არის მეთილის ან ეთილის ჯგუფი.

ჩვენს მიერ ჩატარებული სამუშაოს მიზანი იყო აღსორბირებული ორგანული შემზეთის გავლენის დადგენა ადგეზიაზე ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის. საწყის ეტაპზე ჩვენს მიერ შემუშავებულ იქნა ადგეზიის გაზომვის მეთოდიკა ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის. შემდგომში ამ მეთოდიკის გამოყენებით შესწავლილ იქნა ეპოქსიდური წებოს 3 მარკის ადგეზია მინასთან, რომელსაც იგივე თვისებები გააჩნია, რაც 9-15 მკ დიამეტრის მქონე ბაზალტის ბოჭკოს, ან ბაზალტის სარკისებურ ზედაპირს. ადგეზიის სიდიდე განისაზღვრება ძალით, რომელიც საჭიროა 2 შეწებებული ფართის დასაშორებლად სპეციალურ დანადგარზე გაჭიმვით. ამ ძალას ერთეულ ფართზე ხვედრითი შეწებება ეწოდება. ხვედრითი შეწებების სიდიდის განსაზღვრის შემდეგ შევირჩიეთ მინასთან მაღალი ადგეზიის მქონე წებო, შემდგომში კი ჩავატარეთ კვლევები აღსორბირებული ორგანული შემზეთის (A-76) გავლენის დასადგენად ადგეზიაზე შერჩეულ წებოსა და მინის ზედაპირს შორის.

ადგეზიის გაზომვის მეთოდიკის შემუშავება ბაზალტის ბოჭკოს

ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის

ტექსტილური წარმოებისათვის გამოყენებული ბაზალტის ბოჭკოს დიამეტრი 9-15 მკრ ტოლია. $100A^{\circ}$ (1 მკრ) ზემოთ ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირს უკვე ჩამოყალიბებული აქვს ამ ნივთიერების მახასიათებლები და იგივე თვისებები გააჩნია, რაც 2 კვ.სმ-ის ფართის მქონე მინის სარკისებურ ზედაპირს, ან ბაზალტის ასეთივე სიბრტყეს. ამიტომ კვლევისათვის ბაზალტის ბოჭკოს ნაცვლად ვიყენებთ მინის სარკისებურ ზედაპირს, ხოლო პოლიმერულ მატრიცას ვამზადებთ ეპოქსიდური წებოსაგან, რომელსაც გაჩნია ძლიერი ადგეზიის უნარი.

ეპოქსიდური წებო დამზადებულია ეპოქსიდური ფისის ბაზაზე. ისინი ყოფი-
ცხოვრებასა და ტექნიკაში თითქმის შეუცვლელად ითვლებიან გამოყენების
ტექნოლოგიურობისა და თვისებათა იმ საინტერესო კომპლექსის გამო, როგორცაა
ადვილად გამყარების უნარი, მაღალი სიმტკიცე და ქიმიური მდგრადობა. მათი
დახმარებით შესაძლებელია ისეთი მრავალფეროვანი მასალების შეწებება როგორცაა
მეტალები, კერამიკული ნაკეთობები, მინა, პლასტმასები, და ა.შ. მათ აგრეთვე
იყენებენ ცემენტების, ჰერმეტიკების, საგოზავის და სხვა კომპოზიციების
დასამზადებლად. ეპოქსიდური წებოების გამხსნელებისა და ტენის მიმართ
მდგრადობა – მათგან კარგი დიელექტრიკული თვისებების მქონე სითბომდგრადი
მასალების დამზადების საშუალებას იძლევა.

წებოს ადგეზიური თვისებების გამოსაცდელად უნდა განისაზღვროს ძალა,
რომელიც საჭიროა ორი შეწებებული ფართის დასაშორებლად. შეწებებული
ფართების დაშორების ხასიათის მიხედვით წყვეტა შეიძლება იყოს ადგეზიური
(მთლიანი აძრობა დაწებებული ფართიდან), კოგეზიური (წებოს, ან დაწებებული
მასალის წყვეტა), ან შერეული. ძალას, რომელიც საჭიროა თანაბარი აძრობისათვის
ერთეულ ფართზე ეწოდება ადგეზიური ან შეწებების წნევა, აგრეთვე ხვედრითი
შეწებება; იგი იზომება კგძ/კვ.სმ-ით და გამოითვლება ფორმულით $\tau = P/F$ (სადაც P-
გაწვევების ძალაა კგძ; F-შეწებების ფართი კვ.სმ) [1-3].

ექსპერიმენტის ჩასატარებლად უნდა დამზადდეს ორი დეტალი: პირველი –
მეტალის ჯამი, სადაც უნდა ჩაესხას ეპოქსიდური წებო და რომლის ფართი არ უნდა
აღემატებოდეს 1 სმ². მას უნდა ჰქონდეს გაჭიმვისთვის საჭირო ნახვრეტისანი ბოლო,
რომელშიც შემდგომში ტროსი გაეყრება; მეორე დეტალია – მეტალის სიბრტყე,
რომელზეც მინა უნდა დაეწებოს. მეტალის სიბრტყის ბოლოშიც გასაჭიმად უნდა
გაეყაროს ტროსი. მინა მეტალს ეწებება ეპოქსიდური წებოთი “AB”. მინის ფართი 20-
25-ჯერ უნდა აღემატებოდეს ეპოქსიდისანი ჯამის ზედაპირის ფართს.

მზადდება ეპოქსიდური წებო ინსტრუქციის მიხედვით; აცეტონით ხდება მინის
ზედაპირისა და წებოს ჩასასხმელი ჯამის გაუცხიმოვნება; ჯამში ესხმება
ეპოქსიდური წებო და ეწებება მინის ზედაპირზე; ზემოდან ედება სიმძიმე და რჩება
გასამყარებლად; შესაწებებელი ფართის გარშემო გადმოსული წებო უნდა
მოეცალოს; გამყარების შემდეგ კონსტრუქციის ორივე მხარე მაგრდება ტროსებით და
ჩამკეტებით; ხდება გაჭიმვა დანადგარზე; ამ ხელსაწყოს მეშვეობით ფიქსირდება
გაწვევების ძალა; გაჭიმვა ხდება მუდმივი სიჩქარით 92 მმ/წთ; ხვედრითი შეწებება
გამოითვლება ზემოთ აღნიშნული ფორმულით.

ექსპერიმენტმა გვანახა, რომ დიდი მნიშვნელობა აქვს გაჭიმვის ძალის მიმართულებას. უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ცენტრირება ნიმუშსა და გამჭიმავ ძალას შორის. ამისათვის დამზადებული იქნა სპეციალური კონსტრუქცია, რომელიც სამი ნაწილისაგან შედგება: ა) მიმმართველი, რომელიც ერთ სიმეტრიის დერძში მოაქცევს ქვედა და ზედა დეტალს, ანუ მინას და ეპოქსიდური წებოს ჩასასხმელ ჯამს; ბ) დეტალი, რომელზეც დაეწებება მინა; გ) ჯამი ეპოქსიდური წებოს ჩასასხმელად. დამზადებული კონსტრუქციის გამოცდამ გვიჩვენა, რომ ამ დახურულ სივრცეში შეწებება არ ხდება. დეტალები შორდებიან ერთმანეთს გაჭიმვის დაწვებისთანავე. დახურული შრობისას ეპოქსიდური წებოს პოლიმერიზაცია არ მიმდინარეობს. შემდგომში ნიმუშების გამყარებას ვახდენთ ღიად შრობის პირობებში, სხვადასხვა ტემპერატურაზე დროის სხვადასხვა ხანგრძლივობით, იცვლება მინის ფართიც. ექსპერიმენტის შედეგები მოცემულია ცხრილებში 1, 2 და 3

ცხრილი 1

გამყარების (პოლიმერიზაციის) დროის გავლენა მინის ზედაპირსა და ეპოქსიდურ წებოს შორის ხვედრით შეწებებაზე

№	ეპოქსიდური წებოს მარკა	გამყარების დრო, სთ	გამყარების ტემ-რა, t°C	გაწვევების ძალა, კგ.ძ	ხვედრითი შეწებება, კგძ/ სმ ²	შენიშვნა
1	უნივერსალური "класс"	24	14-16	10 ადგეზიური	12.50	გაჭიმვის სინქარე 92მმ/წთ
2	"....."	48	14-16	78 ადგეზიუ-კოგეზიური	97.50	შესაწებებელი ფართობის ფარდობა S/s=9/1; S=7სმ ² s=0.8სმ ² ღიად შრობა
3	"....."	48	14-16	73 ადგეზიური	91.25	
4	"....."	72	14-16	95 ადგეზიური	118.75	

როგორც ცხრილიდან ჩანს, მუდმივი ტემპერატურის პირობებში (14-16°C), პოლიმერიზაციის დროის გაზრდით მინის ზედაპირსა და ეპოქსიდურ წებოს შორის ხვედრითი შეწებების სიდიდე იზრდება, რაც იმით აიხსნება, რომ ოთახის ტემპერატურაზე წებოს გამყარების სიღრმე 65-70%-ს შეადგენს, შემდგომი დაყოვნება კი აუმიჯობესებს მის კომპოზიციურ თვისებებს. როგორც ჩანს, მაქსიმალური სიმტკიცე მიიღწევა რამოდენიმე დღის შემდეგ [4-5].

ცხრილი 2

პოლიმერიზაციის ტემპერატურის გავლენა მინის ზედაპირსა და ეპოქსიდურ წებოს შორის ხვედრით შეწებებაზე

№	ეპოქსიდური წებოს მარკა	გამყარების ტემპ-რა, t°C	გაწყვეტის ძალა, კგ.ძ	ხვედრითი შეწებება, კგძ/ სმ ²	გამყარების დრო, სთ	შენიშვნა
1	უნივერსალური "Класс"	9-13	–	–	92	გაწყდა გაჭიმვის დაწვებისთანავე
2	"-----"	14-16	ადგეზიური 95	118,75	72	შესაწებებელი ფართობის ფარდობა S ₁ / S ₂ =9/1;
3	"-----"	14-16 90	ადგეზიური 10	12,50	22 0.5	
4	"-----"	32-34 60	ადგეზიური 60	75	24 2	

როგორც ცხრილი 2-დან ჩანს, დაბალ ტემპერატურულ (9-13°C) რეჟიმში შრობისას, არ მიმდინარეობს ეპოქსიდური წებოს პოლიმერიზაცია, ამიტომ შეჭიდულობაც არ მოხდა. სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმში შრობაც (14-16°C) 22 სთ და 90°C 0.5 სთ განმავლობაში; 32-34°C 24 სთ და 60°C 2 სთ განმავლობაში) არ გვაძლევს დადებით შედეგს. შრობა უნდა ხდებოდეს პოლიმერიზაციისათვის საჭირო ერთიდაიმავე ტემპერატურაზე, რამოდენიმე დღის განმავლობაში.

ცხრილი 3

დასაწებებელი ფართობის ფარდობის გავლენა მინის ზედაპირსა და ეპოქსიდურ წებოს შორის ხვედრით შეწებებაზე

№	ეპოქსიდური წებოს	დასაწებელი	გაწყვეტი	ხვედრითი	გამყარების	შენიშვნა
		ობი	ს ძალა,	ობი	ს დრო,	

	მარკა	ფართობის ფარდობა.ს მ ²	კვ.ძ	შეწებება , კვძ/სმ ²	სთ	
1	უნივერსალ უ-რი “Класс”	9 : 1	95	118,75	72	14-16°C 36-38°C
2	“-----”	25 : 1	121	151	68	ეპოქსიდური ჯამი მიწებებული დარჩა მინის ზედაპირზე
3	“-----”	25 : 1	120	150	120	
4	“-----”	25 : 1	ამოტყდა მინა 202	—	48	

როგორც ცხრ.3-დან ჩანს, პირველ შემთხვევაში ფართობის ფარდობა არის $S_1:S_2=9:1$ სადაც, $S_1=7$ კვ.სმ და არის მინის ფართი. $S_2=0,8$ სმ² და არის ეპოქსიდური წებოს ჩასასხმელი ჯამის ფართი. დანარჩენ სამ შემთხვევაში $S_1=20$ სმ² და $S_2=0,8$ კვ.სმ, მათი ფარდობა $S_1:S_2=25:1$. მინის ფართის გაზრდით იზრდება ხვედრითი შეწებების სიდიდე, როდესაც პოლიმერიზაცია 14-16°C-ზე მიმდინარეობს. თუ პოლიმერიზაციას 36-38°C-ზე ჩავატარებთ, მაშინ შეჭიდულობა იმდენად იზრდება, რომ ჯამი ეპოქსიდური წებოთი მინასთან ერთად ძვრება ფუძეს 202კვ.ძ-ზე.

კვლევარმოებისათვის ჯამიდან და მინიდან ეპოქსიდური წებოს მოშორება ხდება მექანიკურად, საშრობ კარადაში 180°C-ზე გამყარების შემდეგ.

უნივერსალური ეპოქსიდური წებოს “Класс” გარდა გამოცდადეთ ეპოქსიდური წებოს კიდევ 2 მარკა “ЭДП” და “АВ”. ექსპერიმენტის შედეგებმა (ცხ. 4, 5) აჩვენა, რომ ხვედრითი შეწებება მინის ზედაპირსა და აღნიშნულ წებოებს შორის არის ძალიან დაბალი, წყვეტის ფორმა ხშირად არის ადგეზიურ-კოგეზიური, ან მხოლოდ კოგეზიური. ამიტომ, შემდგომი კვლევებისათვის ვიყენებთ მხოლოდ უნივერსალურ ეპოქსიდურ წებოს “Класс”, რომელსაც აქვს კარგი ადგეზია მინასთან, ხოლო წყვეტა ყველგან ადგეზიურია. ადგეზიის პარამეტრების ცოდნით შეიძლება ჩამოყალიბდეს უფრო სრულყოფილი მეთოდი კომპოზიტების (მინერალური ბოჭკო-ფისი) ფიზიკო-მექანიკური გათვლებისათვის.

ცხრილი №4

უნივერსალური ეპოქსიდური წებოს («ЭДП») ადგეზიის შესწავლა მინის ზედაპირთან

$N_{\text{მ}}$	P_1 , კგძ (ვოლადის ჰქის წებოთი)	f , კგძ/სმ ² (ხვედრ შეწებებ.)	P_2 , კგძ (თითბერის ჰქის წებოთი)	F_2 , კგძ/სმ ² (ხვედრითი შეწებება)	τ სთ, (შრობ. დრო)	t, C^0 (შრობ. ტემპერატურა)	წვემტის ფორმა	წებოს მომზადების რეცეპტურა	მინის ზედაპირი	შენიშვნა	
1	20.0	25.0	10.0	12,5	48	23	აღგეზიურ-კოგეზიური	1 მლ ფისი + 0,1 მლ გამამყარებელი	გახეხილი მინა	გაჭიმვის სიჩქარე 92 მმ/წთ, $S_1/S_2 = 25/1$ (S_1 – მინის ფართი, S_2 – წებოს ფართი)	
2	20.0	25.	12.	15.0	92	24	აღგეზიური		გახეხილი მინა		
3	10.0	12,5	-	-	48	25	აღგეზიური		პოლირე-ბული		
4	15.0	18,8	-	-	48	25	აღგეზიური		პოლირე-ბული		გამყარების დრო ინსტრუქციით
5	25.0	31,3	14,5	18.0	68	25	აღგეზიური		პოლირე-ბული		– 24 სთ, წებოს კარგი აღგეზია აქვს თითბერთანა ც

ცხრილი №5
 უნივერსალური ეპოქსიდური წებოს («AB») აღგეზიის შესწავლა მინის ზედაპირთან

№	P ₁ , კგძ (ფოლადის ჭიქა წებოთი)	F ₁ , კგძ/სმ ² (ხვედრითი შეწებება)	τ, სთ (შრობის დრო)	t, C ⁰ (შრობის ტემპერატურა)	ჭყვეტის ფორმა	წებოს მომზადების რეცეპტურა	მინის ზედაპირი	შენიშვნა
1	35.0	44.0	1	22	კოგე-ზიური	1:1	გახეხილი მინა	გაჭიმვის სიჩქარე 92 მმ/წთ,
2	33,5	42.0	1	23	კოგე-ზიური		პოლირებული	S ₁ / S ₂ =25/1 (S ₁ –მინის ფართი, S ₂ –წებო ჭიქაში)
3	35.0	44.0	1	23	კოგე-ზიური		პოლირებული	
4	36.0	45.0	1	24	კოგე-ზიური		პოლირებული	ინსტრუქციით გამყარების დრო – 5 წთ.

აღსორბირებული ორგანული შემზეთის გავლენის დადგენა ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის ადგეზიაზე

წარმოებაში გამოიყენება შემზეთები, ბოჭკოს ელასტიურობის გაზრდის, აგრეთვე, შინაგანი დაჭიმულობის შემცირების მიზნით და ზოგჯერ ფიზიკურ-მექანიკური თვისებების შესაცვლელად. ჩატარებულ კვლევებში გამოვიყენეთ ორგანული შემზეთი A-76 . ჩვენს მიერ შემუშავებული ადგეზიის გაზომვის მეთოდის გამოყენებით შევისწავლეთ შემზეთის გავლენა ხვედრითი შეწებების სიდიდეზე ბაზალტის ბოჭკოსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის. ქვემოთ მოყვანილი გვაქვს (ცხ.6 და ცხ.7) გამყარების დროის გავლენა ხვედრით შეწებებაზე მინის ზედაპირსა და უნივერსალურ ეპოქსიდურ წებოს «KLAC» შორის შემზეთის გარეშე და შემზეთით.

ექსპერიმენტს ვატარებდით შემდეგნაირად: მინას ვათავსებდით შემზეთში (A-76) 5 წუთის განმავლობაში, შემდეგ ვაშრობდით, ზედ ვადებდით წებოიან მეტალის ჭიქას და ვტოვებდით სიმძიმის ქვეშ, სხვადასხვა დროით, ოთახის ტემპერატურაზე. ადგეზიის სიდიდე განისაზღვრებოდა ძალით, რომელიც იზომებოდა სპეციალურ დანადგარზე ნიმუშის გაჭიმვისას. ექსპერიმენტი ტარდებოდა პოლირებული და არაპოლირებული მინის და ეპოქსიდური წებო «KLAC»-ის გამოყენებით.

წარმოებაში მინერალურ ბოჭკოზე შემზეთის შეცხება (დაფენა) ხდება ბოჭკოს ფორმირებიდან რამოდენიმე მეასედ წამში, ანუ მაშინ, როდესაც ზედაპირი ჯერ კიდევ ცხელი და ახალია. მინის გამოყენების დროს კი ეს არ ხდება. ამიტომ ჩვენი კვლევა შემზეთის გამოყენების დროს ზუსტი დასკვნის საშუალებას არ იძლევა, ის მხოლოდ შემზეთის ფუნქციის ტენდენციას ასახავს.

ცხრილი №6

გამყარების დროის გავლენა ხვედრით შეწებებაზე მინის ზედაპირსა და უნივერსალურ ეპოქსიდურ წებოს «K1AC» შორის (შემზეთის გარეშე)

№	გამყარების დრო, სთ	გამყარების ტემპ., C ⁰	გაწვევების ძალა, კგძ	ხვედრითი შეწებება, კგძ/სმ ²	შ ე ნ ი შ ვ ნ ა
1	48	25-26	100	125	<p>S_{მინის} = 20 სმ²; S_{წებოსი} = 0,8სმ²</p> <p>გაჭიმვის სიჩქარე = 92 მმ/წთ;</p> <p>წვეკა ადგეზიური</p> <p>წებო ჩასხმულია ფოლადის ჭიქაში, ნიმუში შრება სიმძიმის ქვეშ 900 გრ/სმ²</p> <p>S_{მინის} : S_{წებოსი} = 25:1</p> <p>წებოს მომზადების რეცეპტურა: 2 მლ ფისი + 0,2 მლ გამამყარებელი</p>
2	48	25-26	100	125	
3	48	27-28	110	138	
4	68	24-25	121	151	
5	68	20-16	128	160	
6	92	21-14	150	188	
7	92	19-18	123	153	
8	168	18-12	180	225	
9	168	19-18	220	275	

ცხრილი

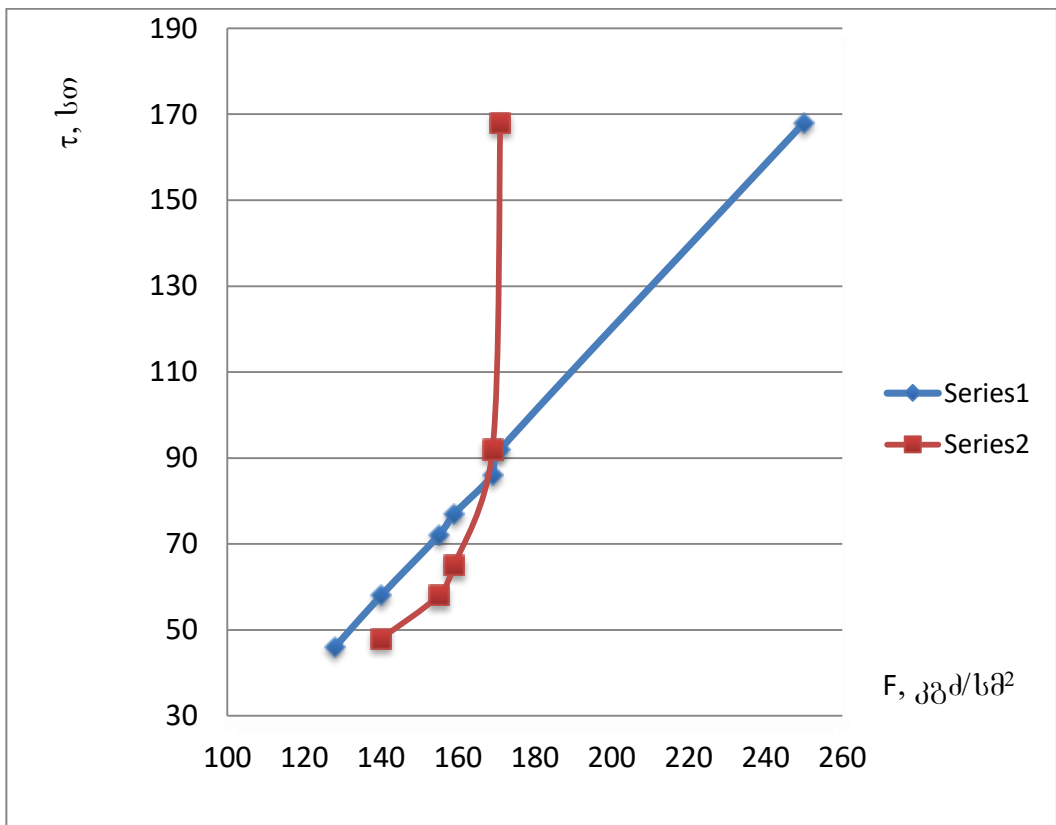
№7

გამყარების დროის გავლენა ხვედრით შეწებებაზე მინის ზედაპირსა და უნივერსალურ ეპოქსიდურ წებოს «K1AC» შორის (შემზეთით)

№	გამყარების დრო, სთ	გამყარების ტემპ., C ⁰	გაწვევების ძალა, კგძ	ხვედრითი შეწებება, კგძ/სმ ²	შ ე ნ ი შ ვ ნ ა
1	48	25-26	110	138	შემზეთი (A-76)
2	48	28-29	110	138	
3	48	28-29	115	143	

4	68	28-29	125	156	ვასველებთ მინის ზედაპირს, გაშრობთ და შემდეგ ვაწებებთ ფოლადის ჭიქაში ჩასხმულ წებოს.
5	68	28-29	129	161	
6	92	27-28	130	163	
7	92	21-15	140	175	
8	168	21-10	120	150	დანარჩენი პირობები იგივეა, რაც შემზეთის გარეშე ექსპერიმენტის დროს.
9	168	25-12	110	137	
10	168	25-27	185	231	

როგორც №7 ცხრილიდან და ნახ. 1-დან ჩანს, 48 საათიდან 68 საათამდე წებოს გამყარების დროს ხვედრითი შეწებება პოლიმერულ მატრიცასა და მინის ზედაპირს შორის იზრდება და ოდნავ მეტია, ვიდრე ცდებში შემზეთის გარეშე, იგივე დროში. 92 საათიდან 168 საათამდე გამყარებისას ხვედრითი შეწებების სიდიდე მცირე დიაპაზონში მერყეობს, თითქმის უცვლელია. მხოლოდ ერთეულ შემთხვევებში აღწევს მაქსიმუმს და უახლოვდება უშემზეთო ცდის მაქსიმუმს (ცხრილი 8, №10). ზოგადად, კვლავწარმოება აღსორბირებულ შემზეთიან ცდებში რთული მისაღწევია.

ნახ.1 აღსორბირებული ორგანული შემზეთის (A-76) და პოლიმერიზაციის დროის გავლენა ბაზალტის ბოჭკოს ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის ადგეზიაზე
 1- უშემზეთო 2 - შემზეთით

როგორც აღვნიშნეთ, შემზეთი (A-76) რთული შემადგენლობის სუსპენზიაა, მინაზე მისი გაშრობის შემდეგ რჩება მყარი წვრილდისპერსული ნაწილაკები. შემზეთიანი ცდების კვლავწარმოების პრობლემა და ერთეულ შემთხვევებში მაღალი ხვედრითი შეწებების სიდიდის მიღწევა ალბათ შეიძლება აიხსნას კომპოზიციური მასალების პოლისტრუქტურული თეორიის მიხედვით. ერთეული წვრილდისპერსული ნაწილაკები შემზეთში შეიძლება მოქმედებდნენ, როგორც შემავსებლები. დისპერსულ-შემავსებლიანი პოლიმერული კომპოზიტების სტრუქტურა კი მიდრეკილია თვითორგანიზაციისაკენ კლასტერების წარმოქმნით. კლასტერების ქვეშ იგულისხმება შემავსებლის (ჩვენს შემთხვევაში შემზეთის) წვრილდისპერსული ნაწილაკების ჯგუფი, რომელიც გაყოფილია მთლიანად აპკურ ფაზაში მყოფი პოლიმერის თხელი ფენით. დისპერსული ნაწილაკების კლასტერული სტრუქტურები წარმოიქმნებიან იმ პროცესების (დიფუზიური და სედიმენტაციური) შედეგად, რომლებიც დაკავშირებულია ნაწილაკების თვითნებურ ფარდობით გადაადგილებასთან და აგრეთვე, მორევის დროს მათ იძულებით მოძრაობასთან. საგარაუდოდ, შემზეთში არსებული წვრილდისპერსული ნაწილაკები ქმნიან კლასტერების სხვადასხვა რაოდენობას შესაწებებელ ფართზე და ამის გამო, გამყარების ცენტრების სხვადასხვა რაოდენობასაც [6-8].

ცხრილი №8

ადსორბირებული ორგანული შემზეთის (A – 76) და გამყარების დროის გავლენა ბაზალტის ბოჭკოს (მინის) ზედაპირსა და პოლიმერულ მატრიცას (უნივერსალური ეპოქსიდური წებო “კლასი”) შორის ადგეზიაზე (შემაჯამებელი)

შემზეთის გარეშე						შემზეთი (A – 76)					
№	გამყარების დრო, სთ	გაწვემბის ძალა, კგძ	ხვედრითი შეწებება, კგძ/სმ ²	საშუალო ხვედრ. შეწებება, კგძ/სმ ²	გამყარების საშ. ტემპ., C ⁰	გამყარების დრო, სთ	გაწვემბის ძალა, კგძ	ხვედრითი შეწებება, კგძ/სმ ²	საშუალო ხვედრ. შეწებება, კგძ/სმ ²	გამყარების საშ. ტემპ., C ⁰	შენიშვნა
1	48	100	125	128	18-25	48	110	138	140	18-25	გაჭიმვის სიჩქარე 92 მმ/წთ; ადგეზიური წყვეტა
2	48	100	125			48	110	138			
3	48	110	138	48		115	143				
4	68	121	151	155		68	125	156	159		

5	68	128	160			68	129	161		ნიმუში შრება სიმძიმის ქვეშ 900 გრ/სმ ² S _{მინა} : S _{წებო} = 25:1 შრობის ფორმა ღია
6	92	150	188	171		92	130	163	169	
7	92	123	153			92	140	175		
8	168	180	225	250		168	120	150	172	
9	168	220	275			168	110	137		
10	168	220	275			168	185	231		

ამდენად, შემზეთის გამოყენება ერთის მხრივ, ხელს უწყობს გამყარების ცენტრების წარმოქმნას და ხვედრითი შეწებების გაზრდას რაღაც ზღვრამდე (92 საათიანი გამყარება), მეორეს მხრივ კი (168 საათიანი გამყარება), ხელს უშლის ამ პროცესს, როდესაც ჩვენი ვარაუდით იწყება მეორეული გამყარება. ლიტერატურიდან ცნობილია, რომ ეპოქსიდური ფისები წარმოადგენენ ოლიგომერებს ან მონომერებს. მათი მოლეკულები შეიცავენ 2 ეპოქსიდურ, ან გლიციდურ ჯგუფს, რომლებიც განლაგებულია მოლეკულის ძირითადი ჯაჭვის ბოლოებზე, ან გასწვრივ. მაღალი რეაქციული უნარის გამო, ეპოქსიდური ჯგუფები ურთიერთქმედებენ მრავალ პოლიფუნქციურ ნაერთთან და წარმოქმნიან სივრცული (ბადური) აგებულების პოლიმერებს. ეპოქსიდური ფისები ბადურ პოლიმერად (გამყარების რეაქცია) გადაქცევის შემდეგ ტექნიკურად მნიშვნელოვან თვისებებს იძენენ. სივრცითი ბადის სიხშირისა და მაკრომოლეკულების წყობის სიმჭიდროვის მატებასთან ერთად იზრდება პოლიმერის მედეგობაც. გამყარება მიმდინარეობს როგორც კიდურა, პირველადი, ისე მეორეული ამინოჯგუფების მონაწილეობით შემზეთის გამოყენება კი, სავარაუდოდ, იწვევს მეორეული ამინოჯგუფის ბლოკირებას.

დ ა ს კ ვ ნ ა

ჩატარებულმა ექსპერიმენტმა გვიჩვენა, რომ ბაზალტის ბოჭკოსთან (მინის ზედაპირი) პოლიმერული მატრიცის (ეპოქსიდური წებო) ადგეზიის შესასწავლად დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს ორ ძირითად ფაქტორს: ტექნოლოგიურსა და მექანიკურს. ტექნოლოგიურში იგულისხმება ეპოქსიდური წებოს დამზადების პირობებისა და გამყარების რეჟიმის (ტემპერატურა, პოლიმერიზაციის დრო, ღიად შრობა) დაცვა; ზედაპირის ხარისხიანი გაუცხიმოვნება, წებოს ფენის სისქის უზრუნველყოფა.

მექანიკურ ფაქტორს კი უნდა მივაკუთვნოთ: ზედაპირის მექანიკური მდგომარეობა, გაჭიმვის სიჩქარე, ცენტრირება ნიმუშსა და გამჭიმავ ძალას შორის, დაწნევის როლი შესაწებებელ ნიმუშზე, ტროსების გავლენა გაჭიმვის პროცესზე, შესაწებებელი ფართების ფარდობა.

- წებოს პოლიმერიზაცია უნდა მოხდეს ოთახის ტემპერატურაზე და არანაკლებ 14-16°C-ისა. ტემპერატურის აწევა 36-38°C-მდე აუმჯობესებს ადგეზიას.
- წებოს გამყარების სიღრმე, მისი კომპოზიციური თვისებების გაუმჯობესება, ხვედრითი შეწებების სიდიდის ზრდა მიიღწევა არანაკლებ 48 საათის შემდეგ.
- ეპოქსიდური წებოს ჩასასხმელი დეტალის ფართი არ უნდა აღემატებოდეს 1კვ.სმ და უნდა იყოს 20-25-ჯერ ნაკლები დასაწებებელი მინის ფართზე.
- წებოს ფენის სისქე არ უნდა აღემატებოდეს 1 მმ-ს.
- ნიმუშის გაჭიმვისას გამოყენებულ უნდა იქნას ტროსები და სპეციალური ჩამკეტები მათ დასამაგრებლად.
- შრობა და წებოს პოლიმერიზაცია უნდა მიმდინარეობდეს მხოლოდ ღია პირობებში.
- ზემოთ ჩამოთვლილი პირობების დაცვით შერჩეულია კარგი ადგეზიის მქონე უნივერსალური ეპოქსიდური წებო “ КИАСС “ (პოლიმერული მატრიცა),

რომლის ხვედრითი შეწებება მინის ზედაპირთან (ბაზალტის ბოჭკო) აღწევს 275 კგ/სმ² (168 საათიანი გამყარებისას, ოთახის ტემპერატურაზე)

- დადგენილია, რომ პოლიმერულ მატრიცასა და ბაზალტის ბოჭკოს შორის ხვედრითი შეწებების სიდიდე პროპორციულად იზრდება წებოს გამყარების დროის გაზრდით
- შესწავლილია ადსორბირებული ორგანული შემზეთის (A-76) გავლენა ადგეზიაზე ბაზალტის ბოჭკოსა და პოლიმერულ მატრიცას შორის. დადგენილია, რომ შემზეთის გამოყენება ეპოქსიდური წებოს გამყარების გარკვეულ დრომდე (68 საათი) უმნიშვნელოდ აუმჯობესებს ადგეზიას. გამყარების დროის შემდგომი ზრდით კი ხვედრითი შეწებება თითქმის უცვლელი რჩება.

ლიტერატურა

1. А. Поциус. Клей. Адгезия. Технология склеивания
2. Д. Кардашов. Клей. Технология склеивания. Москва. Изд. «Химия».1978г
3. Адгезионные свойства клеев. [http:// www. alremo. ru/articles/stroimaterial/adgezionnye_svoistva_kleev/](http://www.alremo.ru/articles/stroimaterial/adgezionnye_svoistva_kleev/).

4. ლ. ასათიანი, ნ. ლეკიშვილი, მ.ჯელია. საყოფაცხოვრებო პროდუქტების ქიმია და წარმოების ძირითადი პრინციპები. თბილისი. 2001წ.
5. Барштейн Р.С., Кирилович В.И., Носовский Ю.Е. Пластификаторы для полимеров. М.6 Химия 1982
6. ლ. შამანაური. მინერალურ შემავსებლიანი პოლიმერული კომპოზიტები ეპოქსიდური და პოლიეთერული ფისების საფუძველზე. საავტორო უფლება. სტუ. 2008 წ.
7. Эпоксидные смолы и полимерные материалы на их основе. Каталог. Под редакции Шологина. Черкасы, 1989 год.
8. Мошинский Л.Я., Белая Э.С. Отвердители для эпоксидных смол. Обзорная информация. Москва, НИИТЭХИМ, 1983

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
 რ. აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტი
 “ვამტკიცებ”
 ინსტიტუტის დირექტორი
 გრ.ტატიშვილი

კატალიზის ლაბორატორიის 2010 -2013 წლის საბიუჯეტო თემის
 ანგარიში (დასკვნითი)

მეცნიერების დარგი — ქიმია და ქიმიური ტექნოლოგია
 სამეცნიერო მიმართულება — მინერალური ნედლეულის
 გადამუშავების რაციონალური ტექნოლოგიების მეცნიერული
 საფუძვლების შემუშავება და ახალი მასალების მიღება

პროექტი: მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესის
 ეფექტური Co:Mn კატალიზატორების დამუშავება
 თერმომედეგი სარჩულების საფუძველზე – 2010-2013 წ.წ.

ეტაპი -- 2010 წ. – ალუმინის ოქსიდის კალციუმის და მაგნიუმის
 ოქსიდებთან მყარფაზური ურთიერთქმედების ძირითად
 კანონზომიერებათა დადგენა

ეტაპი -- 2011წ. – მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში
 მანგანუმის ოქსიდების შემცველი კატალიზატორების გამოცდა
 დანახშირებაზე

ეტაპი – 2012 წელი – სხვადასხვა სარეაქციო არეში
 (H₂, CO₂, CH₄, O₂, N₂) მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის
 4 Co-Mn კატალიზატორის ფორმირების შესწავლა

ეტაპი -- 2013 წ. -- ოპტიმალურ Co-Mn კატალიზატორზე
 მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესის ტექნოლოგიური
 პარამეტრების დაზუსტება

თემის ხელმძღვანელი,
 ტ. მ. კ., მთ. მეცნ. თან.
 vbakhtkat@yahoo.com
 ტელ. 2 54 15 56

გ. ბახტაძე

შემსრულებლები:

1. გ. მოსიძე, ტ. მ. კ. , უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
2. ნ. ხარაბაძე , ტ. მ. კ. მეცნ. თანამშრომელი
3. ნ. ჩოჩიშვილი, ტ. მ. კ. , მეცნ. თანამშრომელი

4. რ. ჯანჯღავა, ინჟინერი
5. მ. ფაჯიშვილი, მეცნ .თანამშრომელი
- 6.

შესავალი

ნახშირწყალბადოვანი სათბობის სელექტიური კატალიზური დაჟანგვით ან ავტოთერმული რიფორმინგით სინთეზ-აირად გარდაქმნის მიზნით ახალი მაღალეფექტური პროცესებისა და კატალიზატორების დამუშავება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა როგორც ძირითადი ქიმიური მრეწველობის, წყალბადის ენერგეტიკის, ასევე ავტოტრანსპორტისათვის.

ბუნებრივი აირის გადამუშავების შესახებ მე-4 საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალების მიხედვით (იტალია, 20-25 სექტემბერი, 1998 წელი) მსოფლიოში მოძიებული ბუნებრივი აირის მარაგი საკმარისია მომდევნო 60-65 წლის პერიოდისათვის. ქიმიური მიზნებისათვის ამჟამად გამოიყენება წელიწადში ამოღებული აირის 2,0-2,5% [1].

ბუნებრივი და ნავთობაირის გადამუშავების პირველი სტადიაა ნახშირწყალბადოვანი აირების გარდაქმნა სინთეზ-აირად (ნახშირბადის ოქსიდებისა და წყალბადის აირნარევი). შემდგომში სინთეზ-აირის გარდაქმნის გზით მიიღება მეთანოლი და დიმეთილ-ეთერი. ფიშერ-ტროპშის სინთეზი წარმოადგენს ალტერნატიულ პროცესს, რომლის მიმართაც ბოლო წლებში გაიზარდა ინტერესი ეკოლოგიურად სუფთა სათბობის სინთეზის პროცესების დამუშავებასთან დაკავშირებით.

სამუშაოთა დიდი ნაწილი ეძღვნება მეთანის ჟანგვითი აქტივაციით სინთეზ-აირის მიღებას. ეს გამოწვეულია იმით, რომ სინთეზ-აირის წარმოების ღირებულება შეადგენს მეთანოლისა და სხვა პროდუქციის საერთო ღირებულების 60-80%-ს. იმისათვის, რომ შემცირდეს სინთეზ-აირის ღირებულება სამრეწველო კომპანიების მიერ შემოთავაზებულია ახალი ტექნოლოგიები: უშუალოდ აპარატში ჰაერიდან ჟანგბადის გამოყოფა მემბრანის გამოყენებით; მეთანის კონვერსიის რამდენიმე რეაქციის ერთობლივი განხორციელება ერთ რეაქტორში (ავტოთერმული კონვერსია) და სხვა.

სინთეზ-აირად მეთანის კონვერსიის სამი ძირითადი მეთოდიდან (წყლის ორთქლით კონვერსია, მეთანის პარციალური დაჟანგვა ჟანგბადით, მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსია) პრაქტიკულად მრეწველობაში გამოიყენება მხოლოდ წყლის ორთქლით კონვერსიის მეთოდი. ამ პროცესში გამოიყენება სარჩულზე დაფენილი Ni - კატალიზატორი 700-800 °C ტემპერატურაზე.

ჟანგბადით მეთანის პარციალური დაჟანგვით მიღებულ სინთეზ-აირში H_2 : CO ფარდობა 2-ის ტოლია, რაც მიესადაგება მეთანოლისა და ნახშირწყალბადების სინთეზს ფიშერ-ტროპშის მიხედვით. ბუნებრივი აირის დაჟანგვა ჰაერით ან ჟანგბადით შესაძლებელია ჩატარდეს რაკეტული ტექნოლოგიის ბაზაზე დამუშავებულ მაღალტემპერატურულ ქიმიურ რეაქტორებში. ამ გზით შესაძლებელია მნიშვნელოვნად შემცირდეს ბუნებრივი აირის გადამუშავების ხარჯები [2].

განსაკუთრებით საინტერესოა მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის რეაქცია. ამ შემთხვევაში ხდება CO_2 -ის უტილიზაცია და H_2 -CO₂ აირნარევის მიღება თხიადი სათბობისა და სხვა საჭირო პროდუქციის საწარმოებლად. ამ პროცესის კატალიზატორებია პლატინის ჯგუფის მეტალები ან ნიკელ/კობალტი. სამუშაოებში [3-7] ნახვენებია, რომ ნახშირმჟაური კონვერსიის კატალიზატორი შეიძლება იყოს მეტალის ოქსიდები. დადგენილია მანგანუმის შემცველი სისტემების (Ni-Mn, Cr-Mn) ეფექტურობა C₁-C₃ ალკანების სინთეზ-აირად კონვერსიის პროცესში. ავტორთა აზრით [7], ეს აისხნება CO₂-ის აქტივაციით MnO -ს ზედაპირზე. ამასთანავე მეტალური კატალიზატორებისაგან განსხვავებით არ ხდება Mn -შემცველი ნიმუშების ზედაპირზე კოქსის დაგროვება.

მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის სამრეწველო გამოყენებას ხელს უშლის მაღალი ენდოთერმულობა და Ni -შემცველი კატალიზატორების დაბალი სტაბილურობა დაკოქსვის მიმართ. ამიტომ, პრობლემის გადასაწყვეტად მიმდინარეობს ახალი კატალიზატორების ძიება.

რ. აგლაძის არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტში მეთანის წყლის ორთქლით, ჟანგბადით და ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესებისათვის დამუშავდა 4 Co-Mn კატალიზატორი დაფენილი ალუმინატურ სარჩულზე [8-9]. სამრეწველო სარჩული A-1 შეიცავს γ -Al₂O₃ ფაზას ალუმინის ჰიდროქსიდის Al(OH)₃ მინარევებით. A-1 სარჩულის გაჯირჯვით კალციუმის ნიტრატის ხსნარით, შემდგომი შრობით (100 °C, 2სთ.) და 1200-1300 °C ტემპერატურაზე გამოწვით (2სთ) წარმოიქმნება ალუმინის ოქსიდის α -მოდუფიკაცია და კალციუმის ალუმინატები: CaO . 2Al₂O₃ და 3CaO . 5Al₂O₃. მომზადების პროცესში კატალიზატორში ფორმირდება Mn₂O₃ და Co₃O₄ ფაზები (ცხრილი). აღდგენის შემდეგ კატალიზატორის ძირითადი ფაზაა მეტალური Co, Mn₃O₄ და CoO ფაზების მინარევებით.

ცხრილი 1

A-1 M სარჩულისა და 4 Co-Mn კატალიზატორის ზოგიერთი ფიზიკო-ქიმიური მახასიათებლები

	დასახელება	გამოწვის ტემპერატურა, °C	ფაზური შემადგენლობა	ხვედრითი ზედაპირი, მ ² /გ	ფორების საერთო მოცულობა, სმ ³ /გ	ნაყარი წონა, გ/სმ ³
I	12-15 მას.% Ca + γ-Al ₂ O ₃ (A-1M)	1200-1300	α -Al ₂ O ₃ CaO- 2Al ₂ O ₃ 3CaO 5Al ₂ O ₃	20,0-30,0	0,20-0,30	0,85-0,90
II	9,0-10,0 მას.% Co + 2,25-2,5 მას.% Mn/A-1M	400-500	α -Al ₂ O ₃ CaO- 2Al ₂ O ₃ 3CaO 5Al ₂ O ₃ Co ₃ O ₄ β- Mn ₂ O ₃	25,0	0,26	0,90

ლიტერატურული მონაცემების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის რეაქციაში მაქსიმალური აქტივობის მქონე კატალიზატორების შესარჩევად მიმდინარეობს სხვადასხვა შედგენილობის მქონე კომპოზიციების გამოკვლევა. ნაჩვენებია [10], რომ ნიკელის კატალიზატორების აქტივობა დიდადაა დამოკიდებული მეტალური ნიკელის შემცველობაზე. 3,0 % NiO + MgO მექანიკური ნარევის ტემპერატურულ - პროგრამირებული აღდგენის სპექტრში გამოვლენილია ერთი პიკი 400 °C ტემპერატურაზე, რომელიც ეთანადება NiO -ს მაქსიმალური ხარისხით 90 %-იან აღდგენას. ასეთი შედეგი არ შეინიშნება სარჩულზე დაფენილ 3,0 % NiO / MgO კატალიზატორზე. რენტგენოფაზური ანალიზების მიხედვით, საწყის NiO / MgO სისტემაში ნიკელის ძირითადი მასა წარმოდგენილია დაუანგული სახით, რომლის აღდგენა გაძნელებულია. სინთეზირებული და გამოკვლეულია მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში Co - და Fe - შემცველი კატალიზატორები დაფენილი MgO, ZrO და γ-, θ - და α - Al₂O₃ სარჩულზე [11]. ნაჩვენებია, რომ ყველაზე აქტიური და სტაბილურია სარჩულზე დაფენილი CoO / α - Al₂O₃ სისტემები. დადგენილია, რომ აქტიურ კატალიზატორში CoO სუსტადაა დაკავშირებული სარჩულთან და ადვილად აღდგება მეტალურ მდგომარეობამდე. კატალიზატორის ზედაპირზე დაფენილი ნახშირბადი არ ამცირებს CoO / α - Al₂O₃ - კატალიზატორის აქტივობას. CoO / MgO კატალიზატორზე მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის მიმდინარეობისას ხდება კარბონატების ინტენსიური წარმოქმნა, რომლებიც ამცირებენ ნახშირბადოვანი დანაფარების წარმოქმნას. სამუშაოში [12] ნაჩვენებია, რომ Mn - Al - O კატალიზატორები მომზადებულია γ - Al₂O₃ სარჩულზე, რომლებიც შეიცავენ χ - Al₂O₃ და მოდიფიცირებულია Mg, La ან Ce ოქსიდებით, აქტიურები და თერმოსტაბილურებია 1300 °C -ტემპერატურამდე. განსხვავებით იმ ნიმუშებისაგან, რომლებიც დამზადებულია სუფთა γ - Al₂O₃ - ის სარჩულზე. გაკეთებულია დასკვნა, რომ χ - Al₂O₃ სარჩულის უფრო მაღალი ხარისხით სტრუქტურული მოუწესრიგებლობა γ - Al₂O₃ -თან შედარებით, ხელს უწყობს მანგანუმისა და მამოდიფიცირებელი დანამატების უფრო ღრმა ურთიერთქმედებას სარჩულთან სინთეზის ადრეულ სტადიებზე. 1300 °C ტემპერატურაზე წარმოიქმნება Mn - Al - რთული შედგენილობის ნაერთები - მყარი ხსნარები ან ჰექსაალუმინატები. ეს ნაერთები უზრუნველყოფენ კატალიზატორების მაღალ აქტივობასა და სტაბილურობას.

მოდულიკატორის შერჩევისას მნიშვნელობა აქვს დანამატის კათიონისა და ალუმინის ოქსიდის კათიონის იონურ რადიუსებს შორის სხვაობას. იონური რადიუსები (r) – Ca^{2+} , Mg^{2+} და Ba^{2+} ტოლია: 1,06 Å, 0,78 Å და 0,34 Å. ამასთანავე $r\text{-Al}^{3+}$ ტოლია 0,51 Å. როგორც ვხედავთ, თითოეული მათგანი (Ca, Mg, Ba) შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს დანამატად. მით უმეტეს რომ ისინი წარმოქმნიან ალუმინის ოქსიდთან ქიმიურ ნაერთს CaAl_2O_4 , MgAl_2O_4 , BaAl_2O_4 .

შესაძლო მოდიფიკატორებიდან (Mg, Ba, Be, Sr, Ca - ოქსიდები), რომლებიც აუმჯობესებენ ალუმინის ოქსიდური სარჩულების ქიმიურ მახასიათებლებს, ყველაზე მეტ ინტერესს იწვევს კალციუმის ოქსიდი. კალციუმისა და ალუმინის კათიონები განსხვავდებიან იონური რადიუსებით და წარმოქმნიან ქიმიურ ნაერთს – $x\text{CaO} \cdot y\text{Al}_2\text{O}_3$ შედარებით დაბალ ტემპერატურაზე. ყველაზე სტაბილური კალციუმის ალუმინატების ღღობის ტემპერატურები - T ღღ. 1500-1600 °C-ის ფარგლებშია.

მაგნიუმისა და ბარიუმის ალუმინატების ღღობის ტემპერატურებია შესაბამისად 2135 და 1830 °C. აღნიშნულიდან გამომდინარე ამ ელემენტების ალუმინატების ფორმირება ოქსიდებიდან პირდაპირი სინთეზით მოითხოვს მაღალ ტემპერატურებს, რაც იწვევს საბოლოო პროდუქტის ფიზიკო-ქიმიური მახასიათებლების გაუარესებას.

პრაქტიკულად მოდიფიკატორები შესაძლოა შევიტანოთ სარჩულის შემადგენლობაში ოქსიდის, კარბონატის ან მათი ხსნადი მარილების სახით მოდიფიცირებული სარჩულის მომზადების სხვადასხვა ტექნოლოგიურ სტადიებზე. წინა წლებში ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა, რომ აღნიშნული მეთოდებიდან ყველაზე ეფექტურია წინასწარ ფორმირებული ალუმინის ოქსიდის სარჩულის გაჯერება კალციუმის ნიტრატის ხსნარით [13,14]. თერმულ მყარფაზურ პროცესებში ისეთი რეაგენტების გამოყენება, რომლებიც იშლებიან წვრილდისპერსულ ამორფულ ოქსიდებად, იწვევს მყარფაზური რეაქციის აქტივაციას. ამ გზით, შედარებით დაბალ ტემპერატურულ ზღვრებში შესაძლებელია ალუმინატების მიღება. ამ მეთოდით მიღებულ ალუმოკალციუმიან სარჩულზე დაფენილი 4 Co: Mn - კატალიზატორი გამოკვლეულია მეთანის სხვადასხვა დამუხანგველებით (წყლის ორთქლი, ჟანგბადი) კონვერსიის პროცესებში. მიღებული შედეგები სრულად პასუხობს ლიტერატურაში დღეისათვის არსებულ მონაცემებს. რაც შეეხება მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესის კატალიზატორის ოპტიმიზაციას, იგი დაკავშირებულია რიგი საკითხების გადაწყვეტასთან:

- კატალიზატორის ცვეთადობა უნდა იყოს 1%-ზე ნაკლები;
- კატალიზატორმა უნდა გაუძლოს ტემპერატურის ცვლილებას დიდ

დიაპაზონში;

- საჭიროა შეირჩეს სარჩულისა და კატალიზატორის მოსამზადებლად ისეთი რეცეპტურა, რომელიც უზრუნველყოფს მის სტაბილურობას და დაკოქსვის მიმართ მედეგობას.

აღნიშნული საკითხების გადაწყვეტის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა ალუმინის ოქსიდის კალციუმისა და მაგნიუმის ოქსიდებით მოდიფიცირების გზით თერმომედეგი სარჩულების მიღება.

წარმოდგენილ დასკვნით ანგარიშში რენტგენოფაზური და თერმული ანალიზის მეთოდების გამოყენებით შესწავლილია მანგანუმის ოქსიდების გავლენა მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში 4 Co: Mn კატალიზატორის ფაზურ შედგენილობასა და აქტივობაზე. ალუმინის ოქსიდის კალციუმის და მაგნიუმის ოქსიდებთან მყარფაზური ურთიერთქმედების ძირითად კანონზომიერებათა დასადგენად ჩატარებულია შესაბამისი რეაქციების თერმოდინამიკური ანალიზი. ჩატარდა ცდები 4 Co: Mn კატალიზატორების ნიმუშების მეთანის CO_2 -ით კონვერსიის პროცესში დანახშირების მიმართ აქტივობისა და სტაბილურობის დასადგენად.

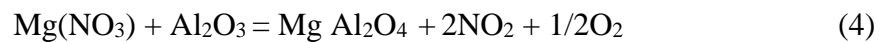
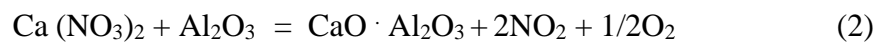
გამოკვლეულია სხვადასხვა სარეაქციო არეში (H_2 , CO_2 , CH_4 , O_2 , N_2) მეთანის

ნახშირმუაური კონვერსიის 4 Co: Mn კატალიზატორების ფორმირების ზოგიერთი საკითხი. დაზუსტდა ოპტიმალური 4 Co: Mn კატალიზატორის მუშაობის ტექნოლოგიური პარამეტრები მეთანის ნახშირმუაური კონვერსიის კონვერსიის პროცესში.

2. ალუმინის ოქსიდის კალციუმის და მაგნიუმის ოქსიდებთან მყარფაზური ურთიერთქმედების ძირითად კანონზომიერებათა დადგენა

2.1. კალციუმისა და მაგნიუმის ოქსიდებიდან ალუმინატების წარმოქმნის მყარფაზური რეაქციების თერმოდინამიკური ანალიზი

ჩატარდა შემდეგი რეაქციების თერმოდინამიკური ანალიზი:

იზობარული პოტენციალის ცვლილება გამოითვლებოდა ჯიბს-ჰელმჰოლცის განტოლებით:

$$G = H_p + T \left(\frac{dG}{dT} \right)_p$$

ანგარიშისათვის საჭირო თერმოდინამიკური მონაცემები აღებულია [15,16] და წარმოდგენილია ცხრილი 2-ის სახით. მათ საფუძველზე შედგა შემდეგი სახის ტოლობები (1-4).

$$G^\circ_T = -15935 - 7,97 T \ln T + 3,35 \cdot 10^{-3} \cdot T^2 - 6,4 \cdot 10^5 \cdot T^{-1} - 53,73 T \quad (1)$$

$$G^\circ_T = 70738 - 14,89 \cdot T \ln T + 16,855 \cdot 10^{-3} T^2 - 7,99 \cdot 10^5 T^{-1} - 178,5 \cdot T \quad (2)$$

$$G^\circ_T = -191734 - 10,25 \cdot T \ln T + 3,22 \cdot 10^{-3} T^2 - 8,3 \cdot 10^5 T^{-1} - 50,73 \cdot T$$

$$G^\circ_T = 465239 - 45,05 \cdot T \ln T + 0,245 \cdot 10^{-3} T^2 - 13,94 \cdot 10^5 T^{-1} - 759,6 \cdot T$$

რეაქციებში (1-4) მონაწილე კომპონენტების საწყისი

თერმოქიმიური მონაცემები [15, 16]

№	ნივთიერება	H^0_{298} კკალ /მოლი	G^0_{298} კკალ /მოლი	$C_p=f(T)$ კკალ. გრად. მოლი		
				a	b 10^3	c 10^5
1	Ca (NO ₃) ₂	-224,0	-177,34	29,37	36,8	-4,13
2	CaO	-151,79	-141,3	11,67	1,08	-1,56
3	Al ₂ O ₃	-391,3	-368,4	16,37	11,1	--
4	CaO · Al ₂ O ₃	-554,8	-526,3	36,01	9,98	-7,96
5	CaO · 2Al ₂ O ₃	-954,3	-904,3	66,09	5,48	-17,8
6	NO ₂	7,93	12,26	10,26	2,04	-1,61
7	O ₂	--	--	8,2	0,26	-1,88
8	Mg(NO ₃) ₂	-624,92	-495,31 (-490,3)	--	--	--
9	MgO	-143,84	-136,13	10,18	1,74	-1,48
10	Mg Al ₂ O ₄	-548,76	-518,94	36,8	6,4	-9,78

აღნიშნული ტოლობებით გამოთვლილია G^0 იზობარული პოტენციალის ცვლილება 900-1400 K ტემპერატურულ ინტერვალში. მიღებული მონაცემები წარმოდგენილია ცხრილი 3-ში.

რეაქციების (1-4) G^0 ცვლილების დამოკიდებულება
ტემპერატურისაგან

	$G^0 T$, კკალ. მოლი T, K დროს				
	298	900	1000	1200	1400
I	-47,3	-111,0	-125,0	143,8	-241,0
II	-8,9	-90,8	-194,5	-264,4	-297,5
III	-54,0	-125,8	-138,2	-163,5	-188,6
IV	-157,8	-495,0	-606,6	-830,0	-1055,0

თერმოდინამიკულმა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ალუმინატების მიღება პირდაპირი მყარფაზურ ურთიერთქმედებასთან შედარებით (რეაქციები 1,3) გაცილებით მეტი ალბათობით შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ ერთ-ერთ კომპონენტად გამოყენებულია კალციუმის ან მაგნიუმის ნიტრატები (რეაქციები 2,4). ამათგან უპირატესობა უნდა მიეცეს მაგნიუმის ალუმინატის წარმოქმნის შესაძლებლობას 900-1400 K ტემპერატურებზე.

2.2. ალუმინის ჰიდროქსიდთან კალციუმის და მაგნიუმის ოქსიდებისა და ნიტრატების მყარფაზური ურთიერთქმედების გამოკვლევა თერმოგრავიმეტრული და რენტგენოფაზური ანალიზებით

ნიმუშების თერმული ანალიზები ჩატარდა Q -1000 მარკის დერივატოგრაფზე. იმ ნიმუშებისათვის, რომლებიც მომზადდა ალუმინის ჰიდროქსიდის და მაგნიუმის ხსნართან შერევით DTA მრუდზე აღინიშნა მაგნიუმის ალუმინატის წარმოქმნის

ეგზოფექტები – მაქსიმუმებით 900 - 910 °C ტემპერატურებზე. მყარი ფხვნილოვანი მასების შერევის შემთხვევაში (Al(OH)₃ + MgO; Al(OH)₃ + CaO), ასეთი მკვეთრად გამოხატული ეფექტები არ აღინიშნება. რაც სრულად ესადაგება რენტგენოფაზური ანალიზების შედეგებს (ცხრილი 3,4). თერმული ანალიზების შედეგად მიღებული ფხვნილოვანი მასის რენტგენოფაზური ანალიზები ჩატარდა “დრონ-1” ტიპის აპარატზე მონოხრომატიზირებული სპილენძის გამოსხივებით. მიღებული შედეგები წარმოდგენილია ცხრილი 4 და 5-ში. წარმოდგენილი მონაცემების მიხედვით 1000 °C -მდე გახურებულ ნიმუშებში ალუმინის ჰიდროქსიდისა და მაგნიუმის

ცხრილი 4
თერმული ანალიზის დროს Al(OH)₃ +Mg(NO₃)₂ მყარფაზური ურთიერთქმედების რენტგენოფაზური ანალიზის შედეგები

ცდის მონაცემები		Al(OH) ₃ +25 მას. % Mg(NO ₃) ₂				Al(OH) ₃ +15მას. % Mg(NO ₃) ₂		Al(OH) ₃ +10 მას. % Mg(NO ₃) ₂	
		MgAl ₂ O ₄ ASTM 21-1152		MgO ASTM 4-829		MgAl ₂ O ₄ ASTM 21-1152		MgAl ₂ O ₄ ASTM 21-1152	
d α/n	J/Jo	d α/n	J/Jo	d α/n	J/Jo	d α/n	J/Jo	d α/n	J/Jo
4,66	60	4,66	35	--	-	4,67	42	4,67	58
2,85	40	2,85	40		--	2,85	24	2,85	
2,47	56	--	--	2,47	10	--	--	--	--
2,44	100	2,44	100	--	--	2,44	100	2,44	100
2,10	87	--	--	2,10	100				--
2,02	86	2,02	65	--	--	--	--	--	--
1,48	67	--	--	1,49	52	--	-	--	--
1,42	100	1,43	55	--	--	1,42	100	1,42	100

ცხრილი 5
თერმული ანალიზის დროს ალუმინის ჰიდროქსიდთან Ca,Mg-ის ოქსიდების და ნიტრატების მყარფაზური ურთიერთქმედების რენტგენოფაზური ანალიზის შედეგები

ნიმუშების დასახელება	ფაზური შედეგნილობა						შენიშვნა
	γ - Al ₂ O ₃	θ- Al ₂ O ₃	K-Al ₂ O ₃	MgO	MgAl ₂ O ₄	CaO.Al ₂ O ₃	
I Al(OH) ₃	γ - Al ₂ O ₃	θ- Al ₂ O ₃	--			--	გახურებული 1000 °C-მდე თერმული ანალიზის პირობებში
II Al(OH) ₃ +Mg(NO ₃) ₂ (25%MgO)	--	θ- Al ₂ O ₃	--	MgO	MgAl ₂ O ₄	--	გახურებული 1000 °C -მდე თერმული ანალიზის პირობებში

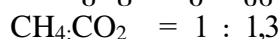
III Al(OH) ₃ +Mg(NO ₃) ₂ (15%MgO)	--	θ- Al ₂ O ₃	--	MgO	MgAl ₂ O ₄	--	გახურებული 1000 °C -მდე ანალიზის პირობებში MgO- ფაზა შემცირებულია II-ნიმუშთან შედარებით
IV Al(OH) ₃ +Mg(NO ₃) ₂ (10%MgO)	--	--	--	კვალი	MgAl ₂ O ₄	--	გახურებული 1000 °C -მდე თერმული ანალიზის პირობებში
V Al(OH) ₃ +MgO		--		MgO	MgAl ₂ O ₄	--	ჩამოყალიბებული ფაზა არ აღინიშნება. MgAl ₂ O ₄ არის კვალის სახით. არის MgO -ს ფაზა
VI Al(OH) ₃ +Ca(NO ₃) ₂	γ - Al ₂ O ₃ χ - Al ₂ O ₃	--	K-Al ₂ O ₃	--	--	CaO Al ₂ O ₄	თერმული ანალიზის შემდეგ მიღებული ფხვნილოვანი მასა
VII Al(OH) ₃ +CaO	χ- Al ₂ O ₃ CaO	--	--	--	--	Ca Al ₂ O ₄ ფაზა არ არის ჩამოყალიბებ ული	თერმული ანალიზის შემდეგ მიღებული ფხვნილოვანი მასა

ნიტრატის დაშლის შედეგად მიღებულ მაგნიუმის ოქსიდს შორის მიმდინარეობს მაგნიუმის ალუმინატის წარმოქმნის პროცესი. ალუმინის ჰიდროქსიდისა და მაგნიუმის ოქსიდის შემთხვევაში მყარი ფხვნილოვანი მასების უეთიერთქმედებისას არ აღინიშნება მაგნიუმის ალუმინატის ჩამოყალიბებული ფაზა. იგი არის კვალის სახით. ანალოგიური სურათი შეინიშნება 1, 2 რეაქციების დროს.

ცხრილი 6-ში წარმოდგენილია მანგანუმისა და კობალტის ოქსიდების შემცველი რამდენიმე ნიმუშის აქტივობის შემოწმების შედეგები მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში. მოტანილი მონაცემებიდან ჩანს, რომ უკეთესი შედეგებია მიღებული მაგნიუმის ოქსიდით მოდიფიცირებულ ა-1 მ სარჩულზე დაფენილ 4 Co-Mn კატალიზატორზე (ნიმუში 4, ცხრ. 6). ამ მიმართულებით კვლევების გაგრძელება გათვალისწინებულია თემის მომდევნო ეტაპის შესრულებისას.

ცხრილი 6

Mn -შემცველი კატალიზატორის ნიმუშების აქტივობა
მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში

	ნიმუშის დასახელება	ტემპერა ტურა, °C	მოცულო ბითი სიჩქარე, W _{CH₄} სთ ⁻¹	კონვერტირებული აირის შემადგენლობა, მოც. %-ში			
				H ₂	CO	CH ₄	CO ₂
1	4Co:Mn/A-1M	810	2000	46,9	46,5	0,5	7,1
		820		46,0	46,7	0,3	7,0
		850		46,0	46,6	0,2	7,0
		860		46,3	46,55	0,15	7,0
2	Co ₃ O ₄ :MnO _x =1 :1 დატაბლეტებული	900	2000	42,4	45,1	2,5	10,0
		900		42,0	44,0	2,8	11,2
		950		44,2	46,0	1,2	8,6
		960		45,0	46,2	0,8	8,0
3	4Co:Mn/A-1M +MgO	750	2000	43,3	45,2	2,1	9,4
		800		45,5	45,9	0,6	8,0
		800		45,4	45,9	0,7	8,0
		840		45,6	46,5	0,4	7,5
		850		45,6	46,7	0,3	7,4
		850		46,15	46,9	0,05	7,0
4	4Co:Mn/ Al(OH) ₃ + 10%MgO+10%H ₂ O დატაბლეტებული და გამომწვარი 1300 °C	850	2000	46,05	46,9	0,05	7,0
		850		46,0	47,0	0,0	7,0
5	4Co:Mn/ Al(OH) ₃ + 10%ცემენტი+10% H ₂ O, დატაბლეტებული და გამომწვარი 1300 °C	700	2000	43,7	45,0	2,0	9,3
		740		44,6	45,5	1,0	8,9
		750		44,1	46,7	0,7	8,5
		800		46,0	46,3	0,3	7,4
		850		45,8	47,0	0,1	7,1
		850		45,6	47,2	0,1	7,1

დასკვნის სახით ავლნიშნავთ, რომ თერმომედეგი სარჩულებების მიღება შესაძლებელია ალუმინის ოქსიდის კალციუმისა და მაგნიუმის ოქსიდებით მოდიფიცირების გზით. ნაჩვენებია, რომ ალუმინის ჰიდროქსიდსა და მაგნიუმის ნიტრატის დაშლის შედეგად მიღებულ მაგნიუმის ოქსიდს შორის 900-1000 °C ტემპერატურულ ინტერვალში ინტენსიურად მიმდინარეობს ალუმინატის წარმოქმნა. ეს პროცესი გაცილებით შენელებულია იგივე კომპონენტების მყარი ფხვნილოვანი მასების ურთიერთქმედებისას, რაც ეთანადება თერმოდინამიკური ანალიზების შედეგებს.

3. მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში მანგანუმის ოქსიდების შემცველი კატალიზატორების გამოცდა დანახშირებაზე

4 Co : Mn თანაფარდობის მქონე ნიმუშების დასამზადებლად სინთეზირებულია სარჩულების ოთხი ნიმუში: ა-1 მარკის ალუმინის ოქსიდი 8-10 მას. % კალციუმის და მაგნიუმის ოქსიდების შემცველობით:

I - ა-1 + 8,0 – 10,0 მას.% CaO; II - ა-1 + 8,0 – 10,0 მას.% MgO

ტაბლეტირებისათვის დამზადდა შემდეგი შედგენილობის კაზმები:

III - Al(OH)₃ + 10 მას.% MgO +10 მას.%H₂O

IV - Al(OH)₃ + 10 მას.% CaO +10 მას.%H₂O

დატაბლეტების შემდეგ ნიმუშები III - IV და ნიმუშები I - II

თერმულად დამუშავდა 1250-1300 °C ტემპერატურაზე 3 საათის განმავლობაში.

ამგვარად მომზადებულ სარჩულებზე დამზადდა 4 Co : Mn თანაფარდობის კატალიზატორების ნიმუშები და შემოწმდა მათი აქტივობა 830-850 °C

ტემპერატურულ ინტერვალში მეთანის CO₂- ით კონვერსიის პროცესში: ცდები ტარდებოდა მეთანის მიმართ 2000 სთ⁻¹ მოცულობით სიჩქარესა და CH₄ : CO₂ 1:1,3 თანაფარდობის პირობებში. მიღებული შედეგების მიხედვით მეთანის შემცველობა კონვერტირებულ აირში არის 0,1-0,3 მოც.%-ის ფარგლებში. ამასთანავე 50სთ-ის ხანგრძლივობით გამოცდის შემდეგ არ შეინიშნება კატალიზატორის ნიმუშების დანახშირება. იგივე ნიმუშების აქტივობა შემოწმდა CH₄: CO₂ -ის 1,0-1,1 თანაფარდობის პირობებში. ნამუშევარი ნიმუშების თერმული ანალიზების შედეგად იდენტიფიცირებულია ეგზოპიკების ტემპერატურული მაქსიმუმები (ცხრილი 7).

ცხრილი 7. წყალბადის არეში აღდგენილი და მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის რეაქციაში ნამუშევარი 4 Co-Mn / A-1 M კატალიზატორის ნიმუშების დიფერენციალური თერმული მრუდების ეგზოპიკების მაქსიმუმები

სარეაქციო არე		ეგზოპიკების	მაქსიმუმები	

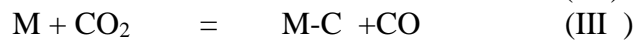
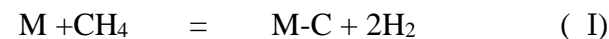
H ₂ ,	CH ₄ : CO ₂ ,	I-ეტაპი	II - ეტაპი	III - ეტაპი
800 °C , 2 სთ		330 °C Co + 1/ 2 O ₂ = CoO		--
--	1:1,5	370 °C Co + 1/ 2 O ₂ = CoO		--
--	1:1,3	330 °C Co + 1/ 2 O ₂ = CoO	480 °C C + O ₂ = CO ₂ ,	--
--	1:1,2	370 °C Co + 1/ 2 O ₂ = CoO	460 °C C + O ₂ = CO ₂ ,	--
--	1:1,2	420 °C Co + 1/ 2 O ₂ = CoO	570 °C C + O ₂ = CO ₂ , 2CoO + C = 2Co+ CO ₂	835 °C Co + 1/ 2 O ₂ = CoO

მეთანისა და CO₂ -ის 1,0-1,1 თანაფარდობისას, ყველა ნიმუშის დიფერენციალურ თერმულ მრუდზე შეინიშნება მკაფიოდ გამოსახული ეგზოპიკები 450-460 °C ტემპერატურაზე, რაც განპირობებულია ნამუშევარ ნიმუშებში ნახშირბადის მცირე კონცენტრაციების არსებობით. ამასთანავე წარმოქმნილი ნახშირბადის რაოდენობა არ ახდენს გავლენას კატალიზატორის აქტივობაზე. რენტგენოფაზური და თერმული ანალიზებით დადგენილია, რომ მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსის მიმდინარეობისას კობალტის ძირითადი მასა წარმოდგენილია მეტალური ფორმით, რაც აპირობებს კატალიზატორების მაღალ აქტივობას.

4. სხვადასხვა სარეაქციო არეში (H_2 , CO_2 , CH_4 , O_2 , N_2) მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის 4 Co-Mn კატალიზატორის ფორმირების შესწავლა

წინა წლებში შესწავლილია ალუმოკალციუმიან სარჩულზე დაფენილი 4 Co-Mn კატალიზატორების აქტივობა მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის რეაქციაში. ნაჩვენებია [17, 18], რომ რეაქციის ზონაში ფორმირდება კატალიზურად აქტიური მეტალური კობალტის ფაზა. ნახშირბადის კვალის წარმოქმნა $CH_4: CO_2$ თანაფარდობის ცვლილებისას 1,0 : 1,3 – დან 1,0 – 1,1- მდე არ ახდენს გავლენას 4 Co-Mn კატალიზატორის აქტივობაზე მეთანის მიმართ 4000 სთ^{-1} მოცულობით სიჩქარესა და სარეაქციო ზონაში $800 \text{ }^\circ\text{C}$ ტემპერატურის პირობებში. თანახმად [11], ფუძე ოქსიდები (CaO , MgO , MnO) ძლიერ დადებით გავლენას ახდენენ მეთანის ნახშირმჟაური რეაქციის სიჩქარეზე. გამოთქმული იქნა მოსაზრება აღნიშნული რეაქციის შუალედურ სტადიებში კარბონატების მონაწილეობაზე. კატალიზატორის ზედაპირზე ნახშირბადის წარმოქმნა და აქტივობაზე მისი გავლენის თაობაზე არსებობს საპირისპირო მოსაზრებები. ზოგიერთი ავტორის აზრით, ნახშირბადის ფენა მკვეთრად ამცირებს კატალიზურ აქტივობას. სხვა ავტორების აზრით, აქტივობა არ არის დამოკიდებული ზედაპირზე ნახშირბადის არსებობაზე. ფამასთანავე Ni - შემცველი კატალიზატორების აქტიური და სტაბილური ნიმუშები თავის შემადგენლობაში უნდა შეიცავდნენ როგორც მეტალურ ნაწილაკებს, ასევე ოქსიდებს, რათა მათ ზედაპირზე მიმდინარეობდეს ჟანგვა-აღდგენითი რეაქციები [10].

ძირითადი პროცესები, რომლებიც მიმდინარეობენ კატალიზატორებზე მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის დროს, შესაძლებელია აღიწეროს შემდეგი ტოლობებით:

დადგენილია [19], რომ Ni/ Al_2O_3 ნიმუშებზე I და II რეაქციები მიმდინარეობენ მნიშვნელოვნად სწრაფად, ვიდრე რეაქციები III, IV. ამდენად ისინი განსაზღვრავენ მეთანის ნახშირმჟაური რეაქციის ძირითად მარშრუტს. მეთანის დისოციატიური ადსორბციის შედეგად მეტალურ კობალტზე წარმოქმნილი მეტასტაბილური ნახშირბადი (I), ინტენსიურად დიფუნდირებს Co -ის ატომებიდან ზედაპირზე. ამ დროს ხდება კატალიზატორის აქტიური ცენტრების გამოთავისუფლება. როგორც ჩანს ამას ხელს უწყობს α - Al_2O_3 უფრო მაღალი მჟავიანობა, მაგალითად MgO -სთან შედარებით. MgO –ს სარჩულზე დაფენილ კატალიზატორებზე მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის მიმდინარეობისას ხდება კარბონატების ინტენსიური წარმოქმნა, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ნახშირბადოვანი დანაფარების წარმოქმნას.

ქვემოთ შესწავლილია სხვადასხვა სარეაქციო არეში (H_2 , CO_2 , CH_4 , O_2 , N_2) მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის 4 Co-Mn კატალიზატორების ფორმირების ზოგიერთი საკითხი.

4 Co-Mn თანაფარდობის მქონე ნიმუშების დასამზადებლად სინთეზირებულია ორი შედგენილობის სარჩული: ა - 1 მარკის ალუმინის ოქსიდის გრანულები 8,0-10,0 მას.% CaO და MgO - შემცველობით. აღნიშნულ ნიმუშებზე

1250-1300 °C -ზე 3 საათის განმავლობაში თერმულად დამუშავების შემდეგ დამზადდა 4 Co-Mn თანაფარდობის კატალიზატორების ნიმუშები. წინასწარ მათი აქტივობა შემოწმდა 830-850 °C ტემპერატურულ ინტერვალში მეთანის CO₂ -ით კონვერსიის პროცესში. მეთანის მიმართ 2000 სთ⁻¹ მოცულობით სიჩქარესა და CH₄ : CO₂ -ის 1,0-1,3 თანაფარდობის პირობებში.

ნიმუშების თერმული ანალიზები ჩატარდა Q-1000 მარკის დერივატოგრაფზე. დერივატოგრაფის საანალიზო ბლოკში ექსპოზიციის მთელი დროის -100წუთის განმავლობაში მიეწოდებოდა შესაბამისი აირები სარეაქციო არის შესაქმნელად - H₂, CH₄, CO₂. წინასწარ კატალიზატორების თერმული ანალიზები ჩატარდა ჰაერის არეში. თერმული ანალიზების შემდეგ ჩატარდა ნიმუშების რენტგენოფაზური ანალიზები.

ჩატარებული კვლევების საფუძველზე შესაძლებელია შემდეგი ძირითადი დასკვნების გაკეთება:

I - წყალბადის არეში კატალიზატორების ფორმირებისას კობალტისა და მანგანუმის ოქსიდები აღდგება მეტალურ კობალტამდე და მანგანუმის ქვეჟანგამდე - MnO - Mn₃O₄.

II - მეთანის არეში კატალიზატორის ზედაპირზე წარმოიქმნება ნახშირბადის ფენა 450-460 °C ტემპერატურაზე. კატალიზატორების ფაზური შედგენილობა ისეთივეა, როგორც წყალბადით აღდგენის შემთხვევაში.

III - ნახშირორჟანგის არეში სავარაუდოა კარბონატული ნაერთების წარმოქმნა და დისოციაცია. ნიმუშების ფაზური შედგენილობა ანალოგიურია ჰაერის არეში მათი ფორმირების შემთხვევაში.

IV - მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში CH₄ CO₂ -ის 1,0 : 1,3 თანაფარდობისას არ შეინიშნება კატალიზატორების აქტივობის შემცირება, ნახშირბადის მცირე რაოდენობით წარმოქმნის შემთხვევაშიც კი. სავარაუდოა, რომ კარბონატული ნაერთების ინტენსიური წარმოქმნა ამცირებენ ნახშირბადოვანი დანაფარების წარმოქმნას.

5. ოპტიმალურ Co-Mn კატალიზატორზე მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესის ტექნოლოგიური პარამეტრების დაზუსტება

ჩატარებული კვლევების საფუძველზე შეირჩა მანგანუმ-კობალტის კატალიზატორის ოთხი ნიმუში:

I Co Mn/A-1M + CaO

II Co-4Mn/A-1M + MgO

III 4 Co:Mn/ Al(OH)₃ + 10% MgO+10% H₂O დატაბლეტებული, სარჩული გამომწვარია 1300 °C ტემპერატურაზე.

IV 4 Co:Mn/ Al(OH)₃+ 10%ცემენტი + 10% H₂O, დატაბლეტებული, სარჩული გამომწვარია 1300 °C ტემპერატურაზე.

შერჩეულ ნიმუშებზე ჩატარდა გახანგრძლივებული (50-60საათი) ცდები მეთანის ნახშირმჟაური რეაქციის პროცესის ტექნოლოგიური პარამეტრების დასახუსტებლად. შესწავლილი იქნა კატალიზატორების აქტივობაზე ტემპერატურის (750–900 °C ფარგლებში), მეთან- CO₂- ის თანაფარდობის (1,1-1,5) და მეთანის მიმართ მოცულობითი სიჩქარეების ცვლილების (2000, 4000 სთ⁻¹) გავლენა. მიღებული მონაცემები წარმოდგენილია ცხრილების სახით (ცხრილი 8, 9)

ცხრილი 8

Mn- შემცველი კატალიზატორების ნიმუშების აქტივობა მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში

ნიმუშის დასახელება	ტემპერატურა, °C	მოცულობითი სიჩქარე CH ₄ -ის მიხედვით სთ ⁻¹	თანაფარდობა CH ₄ :CO ₂	კონვერტირებული აირის შემადგენლობა, მოც. %				მუშაობის ხანგრძლივობა, სთ				
				H ₂	CO	CH ₄	CO ₂					
Co Mn/A-1M+CaO	750	2000	1:1,3	46,2	46,8	0,0	7,0	50-60				
	800			46,3	46,8	0,0	6,9					
	850			46,0	46,9	0,0	7,1					
	900			46,2	46,8	0,0	7,0					
	750	4000	1:1,3	44,0	45,3	1,7	9,0	50-60				
	800			45,5	45,8	0,7	8,0					
	850			45,6	46,3	0,5	7,6					
	900			46,0	47,0	0,0	7,0					
Co-4Mn/A-1M +MgO	850	2000	1:1,3	44,1	45,3	1,7	8,9	50-60				
	900			44,9	46,0	0,9	8,2					
	850	4000	1:1,3	42,5	42,9	3,5	11,1					
	900			43,5	44,6	2,1	9,8					
	4Co:Mn/ Al(OH) ₃ + 10%MgO+10%H ₂ O დატაბლეტებული, სარჩული გამომწვარი 1300 °C ტემპერატურაზე			800	2000	1:1,3	45,6		45,5	0,2	8,7	50-60
				850			46,0		46,7	0,1	7,0	
4Co:Mn/ Al(OH) ₃ + 10%ცემენტი+10% H ₂ O, დატაბლეტებული, სარჩული გამომწვარი 1300 °C ტემპერატურაზე	800	2000	1:1,3	46,1	46,5	0,1	7,3	50-60				
	850			46,2	46,8	0,05	6,95					

ცხრილი 9

Mn -შემცველი კატალიზატორის ნიმუშების აქტივობა
მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის პროცესში
 $\text{CH}_4:\text{CO}_2 = 1 : 1,3$

	ნიმუშის დასახელება	ტემპერატურა, °C	მოცულობითი სიჩქარე, W_{CH_4} სთ ⁻¹	კონვერტირებული აირის შემადგენლობა, მოც. %-ში			
				H ₂	CO	CH ₄	CO ₂
1	4Co:Mn/A-1M	810	2000	46,9	46,5	0,5	7,1
		820		46,0	46,7	0,3	7,0
		850		46,0	46,6	0,2	7,0
		860		46,3	46,55	0,15	7,0
2	4Co:Mn/A-1M +MgO	750	2000	43,3	45,2	2,1	9,4
		800		45,5	45,9	0,6	8,0
		800		45,4	45,9	0,7	8,0
		840		45,6	46,5	0,4	7,5
		850		45,6	46,7	0,3	7,4
		850		46,15	46,9	0,05	7,0
3	4Co:Mn/ Al(OH) ₃ + 10%MgO+10%H ₂ O დატაბლეტებული, სარჩული გამომწვარი 1300 °C ტემპერატურაზე	850	2000	46,05	46,9	0,05	7,0
		850		46,0	47,0	0,0	7,0
4	4Co:Mn/ Al(OH) ₃ + 10%ცემენტი+10% H ₂ O, დატაბლეტებული და გამომწვარი 1300 °C ტემპერატურაზე	700	2000	43,7	45,0	2,0	9,3
		740		44,6	45,5	1,0	8,9
		750		44,1	46,7	0,7	8,5
		800		46,0	46,3	0,3	7,4
		850		45,8	47,0	0,1	7,1
		850		45,6	47,2	0,1	7,1

მიღებული მონაცემების მიხედვით, მეთანის ნახშირმჟაური კონვერსიის რეაქციაში 30-60 საათის განმავლობაში გამოცდისას სარეაქციო არეში კატალიზატორების ფორმირება მიმდინარეობს მანგანუმის ქვეჟანგის Mn (II) და მეტალური კობალტის წარმოქმნამდე

საერთო დასკვნა

ჩატარებული ლაბორატორიული ცდებისა და კატალიზატორების ძირითადი ფიზიკო-ქიმიური მახასიათებლების შესწავლის საფუძველზე შერჩეულია კალციუმისა და მაგნიუმის ოქსიდების შემცველი 4 Co-Mn კომპოზიციები

დაფენილი $A-1+CaO$ და $A-1 + MgO$ სარჩულებზე. დამუშავდა იგივე კომპოზიციური შედგენილობის ნიმუშები ტაბლეტების სახით. წინასწარი მოლაპარაკების საფუძველზე შესაძლებელია კატალიზატორების ოპტიმალური ნიმუშების გამოცდა მემბრანულ რეაქტორებში მეთანის წყლის ორთქლით და ნახშირორჟანგით კონვერსიის პროცესებში. სავარაუდოდ კვლევები ჩატარდება 2014-2015წ.წ იტალიის ეროვნული კვლევითი საბჭოს მემბრანული ტექნოლოგიის ინსტიტუტში (კალაბრიის უნივერსიტეტი).

ლიტერატურა

1. О.В.Крылов. Кинетика и катализ. 40(1) 151-157, (1999)
2. А.Я.Розовский, Е.В. Сливанский, Г.И.Лин, В.А.Махлин, Ю.А. Колбановский, Н.А.Плате. I Всероссийская конференция. Химия для автомобильного транспорта. Тезисы докладов. Новосибирск, 2004, с. 7-8.
3. В.А. Садыков и др. Кинетика и катализ. 46 (2) 243-268 (2005)
4. Г. К. Мирзоев, А.И. Сорокин. Всероссийская конференция. Химия для автомобильного транспорта. Тезисы докладов. Новосибирск, 2004. с. 18-22.
5. О.В. Крылов. Российский Химический Журнал. том. XLIV, №1,19-33.(2000)
6. О.В.Крылов, А.Х. Мамедов, Успехи химии 64 (9) 935-959 (1995)
7. С. В. Мирзабекова, А.Х. Мамедов, О.В.Крылов. Кинетика и катализ. 38, (5) 713-719 (1997)
8. А.с. СССР. №671835, 1976
9. В. Ш. Бахтадзе, В.П. Мосидзе, Р. В. Джанджгава, Д.Г. Картвелишвили, Ш. Н. Андгуладзе, Н.Д. Харабадзе, М.В. Паджишвили, Н.М.Чочишвили Химический журнал Грузии, т.9, №6, 2009, с. 529-533.
10. А.А. Фирсова, Ю.П. Тюленин, Т.И. Хоменко, В.Н. Корчак, О.В.Крылов. Кинетика и катализ, 2003, т.44, №6,с.893-901.
11. В.Ю. Бычков, В.Н.Корчак, О.В.Крылов, О.С.Морозова,Т.И. Хоменко.Кинетика и катализ, 2001,т.42, №4,с.618-631.
- 12.Л.Т.Цикоца, З.Л.Исмагилов, В.А.Ушаков, В.В.Кузнецов, И.А.Овсянникова.Кинетика икатализ, 2003, т.44,№6,с.879-885.
13. Janjgava R., Bakhtadze V., Mosidze V . Porous structure and phase Composition of Alumocalcium Carriers of Co. Mn Catalyst of Methane conversion Bulletin of the Georgian academj of sciences . 1999, 159, №1, 93-95.
14. Иоселиани Д., Бахтадзе В. Исследование в области гетерогенного катализа. А. Н. Грузии. Сб. трудов. “Мецниереба”, Тбилиси, 2001. с. 120-133.
15. В.И.Бабушкин, Г. М. Матвеев, О.П.Мчедлов-Петросян. Термодинамика силикатов. Москва. Стройиздат, 1986, с. 406
16. М.Х. Карапетьянц, М.Л. Карапетьянц. Основные термодинамические константы неорганических и органических веществ. Изд-во Химия, М. 1968, с. 15
17. В.П. Мосидзе, В.Ш. Бахтадзе, Р.В. Джанджгава, Д. Г. Картвелишвили, М.В. Паджишвили, Н.Д. Харабадзе Известия национальной академии наук Грузии, Серия химическая, 2008, Т.34, №2, с. 210-213.
18. В. П. Мосидзе, В.Ш. Бахтадзе. Ш. Н. Андгуладзе,* Р.В. Джанджгава, Д.Г.Картвелишвили, Н.Д.Харабадзе, М.В.Паджишвили, Н.Чочишвили Химический журнал Грузии, 2011, т11, №4, с. 363-365.
19. 2. В. Ю. Бычков , Ю.П. Крылов, В.Н. Корчак. Кинетика и катализ, 2002, т. 43, № 1, с. 94.

თსუ

არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის

2013 წლის სამეცნიერო საქმიანობის ამსახველი

წლიური ანგარიში

ენათმეცნიერების ინსტიტუტში არის: 7 სამეცნიერო განყოფილება, 76 სამეცნიერო სამტატო ერთეული, 84 მეცნიერი თანამშრომელი.

2013 წლის ცალკე გამოცემები:

1. ავთანდილ არაბული, ენა ჩვენი არსობისა;
2. მანანა ბუკია, ნარკვევები ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან;
3. გურამ ბედოშვილი, ქართულ ტოპონიმთა განმარტებით-ეტიმოლოგიური ლექსიკონი II;
4. ციალა ბენდელიანი, მოზაიკური სამეტყველო არეალი. ფონეტიკა/ფონოლოგია;
5. გიორგი გოგოლაშვილი, ქართული სალიტერატურო ენა (ნარკვევები);
6. გიორგი გოგოლაშვილი, ქართული – ხმათა ხავერდების და ღმერთების ენა;
7. ნინო დათეშიძე, საენათმეცნიერო ტერმინთა ლექსიკონისათვის, ვარლამ თოფურია, IV;
8. ალი თანდილავა, ლაზური ლექსიკონი;
9. გურამ თოფურია, ბიბლიოგრაფია;
10. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. XLI;
11. ისტორიულ-ეტიმოლოგიური ძიებანი, X ტომი;
12. კლასიკოსთა გაკვეთილები, მიეძღვნა ნიკო ლორთქიფანიძეს;
13. თამარ მახარობლიძე, ქართული ენის საფუძვლები (BASIC GEORGIAN, 2nd edition, ISBN 9783862884674, LINCOM);
14. ნათელა მუზაშვილი, მასალები საენათმეცნიერო ტერმინთა ლექსიკონისათვის, აკაკი შანიძე, II;
15. ტერმინოლოგია– ქართული ენის ხვალისდელი დღე, კონფერენციის მასალები;
16. ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, ტ. XII;

17. ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები, საერთაშორისო კონფერენციის მასალები;
18. ქართულ-რუსული ლექსიკონი;
19. ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები, მე -13 წიგნი;
20. თედო უთურგაიძე, ქართული ენის ისტორიული გრამატიკის მორფონოლოგიური და მორფოსინტაქსური ასპექტები;
21. იზა ჩანტლაძე, ქართველური ლექსიკის ისტორიიდან, I;
22. არნოლდ ჩიქობავა, შრომები, VII ტომი;
23. არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV, მასალები;
24. XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები;
25. 72-ე საინსტიტუტო სესია, მასალები;
26. მარინა ჯღარკავა, ქ. მარგიანი, მ.კაკაჩია, ქართველურ ენათა მორფოსინტაქსის საკითხები.

ინსტიტუტის ორგანიზებით ჩატარებული სამეცნიერო სესიები:

1. საერთაშორისო კონფერენცია ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები -2013, ორგანიზატორი არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი;
2. კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი, თანაორგანიზატორი არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი;
3. XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია;
4. არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV;

5. 72-ე საინსტიტუტო სესია, მასალები;
6. ვარლამ თოფურიას დაბადების 113 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, თანაორგანიზატორი არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი;
7. ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე;
8. ნიკო ლორთქიფანიძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თანაორგანიზატორი არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი.

ანგარიშები განყოფილებების მიხედვით

ქართველურ ენათა განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: გ. გოგოლაშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ს. ბერულავა, მ. ბუკია, ე. გაზდელიანი, ლ. გიგლემიანი, გ. გოგოლაშვილი, ნ. ლოლაძე, მ. მანჯგალაძე, თ. მახარობლიძე, მ. რობაქიძე, მ. საღლიანი, მ. სუხიშვილი, თ. უთურგაიძე, ჭ. ქირია, ხ. ყანდაშვილი, ნ. შავრეშიანი, ი. ჩანტლაძე, მ. ჩუხუა, რ. ჭკადუა, ნ. ჭუმბურიძე, ც. ჯანჯღავა, მ. ჯღარკავა

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

1	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ქართული ენის ისტორიისა და სტრუქტურის საკითხები	გ. გოგოლაშვილი	გ. გოგოლაშვილი, ნ. ლოლაძე, მ. მანჯგალაძე, თ. მახარობლიძე, მ. რობაქიძე, მ. სუხიშვილი, თ. უთურგაიძე, ხ. ყანდაშვილი, ი. ჩანტლაძე, ნ. ჭუმბურიძე,

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეცაპის) შედეგები (ანოტაცია)

დამუშავდა ქართული სალიტერატურო ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები; ქართული სამეცნიერო ტერმინოლოგიისა და ნორმირების ისტორიის აქტუალური პრობლემები. განხილულია მწერლის ენის ზოგადი პრობლემები ქართველ მწერალთა ენისა და სტილის საკითხები;

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	სვანური ენის გრამატიკა	გ. გოგოლაშვილი	ე. გაზდელიანი, ლ. გიგლემიანი, მ. საღლიანი, ნ. შავრეშიანი, რ. ჭკადუა,

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეცაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ნაშრომში „სვანური ენის გრამატიკა“ გაანალიზებულია სვანური გრამატიკის ძირითადი საკვანძო საკითხები დიალექტ-კილოკავთა მონაცემების საფუძველზე. ივარაუდება ორტომეულის გამოცემა, პირველ ტომში შევა ფონეტიკა-ფონოლოგიისა და მორფოლოგიის (სახელისა და ზმნის) საკითხები, მეორე ტომში კი

სინტაქსისა და ლექსიკოლოგიის საკითხები.			
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	მეგრული ენის გრამატიკა გრამატიკა	ბ. გოგოლაშვილი	ს. ბერულავა, მ. ბუკია, ჭ. ქირია, მ. ჩუხუა, ც. ჯანჯღავა, მ. ჯღარკავა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) ნაშრომში „მეგრული ენის გრამატიკა“ გაანალიზებულია მეგრული გრამატიკის ძირითადი საკვანძო საკითხები.			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქართული ენის დიალექტები და ლაზური საზღვარგარეთ	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლ. ეზუგბაია	ს. ბერულავა მ. ბუკია მ. ჯღარკავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ზომა-წონის აღმნიშვნელ ლექსიკურ ერთეულთა სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი სვანურში (სხვა ქართველურ ენებთან შეპირისპირებით)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლ. გიგლემიანი	ლ. გიგლემიანი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) პროექტის მიზანი იყო ზომა-წონის აღმნიშვნელი ლექსიკური ერთეულების სრულად აღნუსხვა და სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი სვანურში. გეგმით დასახული ყველა ამოცანა შესრულდა და მომზადდა ერთტომეული – „ზომა-წონის აღმნიშვნელ ლექსიკურ ერთეულთა სტრუქტურულ სემანტიკური ანალიზი სვანურში“, რომელსაც დართული აქვს ლექსიკონი სამივე ქართველური ენის მონაცემთა გათვალისწინებით.				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია) დამუშავებულია პროექტით გათვალისწინებული საკითხები: ქართული დიალექტების შესწავლის დღევანდელი მდგომარეობა; ისტორიული დიალექტოლოგია.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4	„ქართული ენის ელექტრონული სწავლების კურსი“ (GS\32\11-17759)	ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“	მ. მანჯგალაძე	მ. მანჯგალაძე ლია ბაკურაძე ჭაბუკი ქირია კახა გაბუნია გიზხანუმ ახმედოვა ზოია მხითარაიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტი დასრულებულია და განთავსებულია ინსტიტუტის ვებგვერდზე. პრეზენტაცია გაიმართა 2013 წლის 6 მარტს. ქართული ენის შესწავლით დაინტერესებულ ნებისმიერ მსურველს შეუძლია უფასოდ ინსარგებლოს ენის ფლობის ევროპული სტანდარტის მიხედვით შექმნილი პროგრამით

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
5	ქართული ენის ელექტრონული სწავლების კურსის დანერგვა და განვითარება საგანმანათლებლო სივრცეში (A1-B2 დონეები)	ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“	მ. მანჯგალაძე	მ. მანჯგალაძე ლია ბაკურაძე ჭაბუკი ქირია კახა გაბუნია (სულ 11 მონაწილე)

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტი დაფინანსდა 2013 წლის ოქტომბერში. ხანგრძლიობა 7 თვე

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
6	ორგანიზაციული სტრუქტურის შექმნა და ადამიანური რესურსების განვითარება ელექტრონული სწავლებისათვის კავკასიაში (InstitutionBuildingandHumanResourceDevelopmentfore-LearningintheCaucasus2008-2014 # 9803300500)	GIZ (გერმანია)		მარიამ მანჯგალაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

მაქვს საერთაშორისო სერტიფიკატი და ვარ ელ. სწავლების ექსპერტი, ტრენერი. 2013 წელს ტრენინგებში მონაწილეობა მიიღო 5 უმაღლესი სასწავლებლისა და 8 პროფ. სასწავლებლის ლექტორმა/პედაგოგმა.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
7	დაწყებითი განათლების პროგრამა: წიგნიერება (ImprovingChildren'sReading/MathOutcomesandTeacherEffectiveness)	USAID G-PriEd		მარიამ მანჯგალაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ქართული ენისა და ლიტერატურის პედაგოგებს ვუტარებ ტრენინგს, თუ როგორ უნდა გააუმჯობესონ წიგნიერების დონე სკოლებში.				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
8	ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები- III	შოთა რუსთაველის ეროვნული ფონდი CF/69/1-31/13	მარიამ მანჯგალაძე	მარიამ მანჯგალაძე, მარინე ბერიძე, ზაალ კიკვიძე...
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
საერთაშორისო კონფერენცია ჩატარდა 2013 წლის 4-5 სექტემბერს				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
9	ქართული ჟესტური ენის ლექსიკონი	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თამარ მახარობლიძე	თამარ მახარობლიძე დამხმარე პერსონალი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
კონკრეტული ლექსიკური ერთეულების გამოსავლენად საქართველოს ყრუთა კავშირის ბაზაზე ჩატარდა შესაბამისი სამუშაოები ენის წყაროებთან; ყრუ წყაროების მონაწილეობით გადაღებული იქნა სიტყვა-ჟესტის ფოტოები; გადაღებული ფოტოების ბაზაზე მომზადდა გრაფიკული ნამუშევრები მხატვრების მიერ; ჩატარდა დამუშავებული ლექსიკური ერთეულების დესკრიფციული და ტიპოლოგიური ანალიზი, მომზადდა საბოლოო განმარტებითი ფორმები; დამუშავდა ათასი ერთეული. შეიქმნა ქართული ჟესტური ენის ლექსიკონის ელექტრონული პროტალი.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
10	სივრცედადროქართ-ველურენებში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	იზაბელა ქობალავა მანანა თანდაშვილი	მედეა საღლიანი რუსუდან გერსამია ნანა ლოლაძე მაია ლომია

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
11	„ზემოსვანური (ენგურისა და კოდორის ხეობათა) ტექსტების მორფონოლოგიური სეგმენტაცია (გამოკვლევა და სიმფონია-ლექსიკონი ქართულ-ინგლისური ვერსიითურთ)“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ქეთევან მარგიანი-სუბარი	იზოლდა ჩანტლაძე რუსუდან იოსელიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

აღნიშნული საგრანტო პროექტის პირველი ტრანშის ფარგლებში წინასწარ შედგენილი პროსპექტის მოთხოვნათა საფუძველზე შეირჩა ინდექსი სვანური პუბლიკაციებიდან.

გაკეთდა 1-ლი ტრანშით გათვალისწინებული (ა _ ე გრაფემებზე დაწყებულ ლექსემათა) ინდექსი, ითარგმნა ქართულად და ინგლისურად, თითოეულ სალექსიკონო ერთეულს მიეწერა სახელობითი ბრუნვის (სახელებს) და მასდარის (ზმნებს) ფორმები; სულ 8215 სალექსიკონო სტატია (259 კომპიუტერული გვერდი). დამუშავდა ა-ე გრაფემებზე დაწყებული ელიზიური ზმნური ფუძეები ამოსავალ ფორმათა ჩვენებით;

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
12	მეგრულ-ლაზური ფრაზეოლოგია	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ვ. შენგელია	ვ. შენგელია, ე. შენგელია, ც. ჯანჯღავა, ნ. ფონიავა, კ. მითაგვარია.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბუკია მანანა	ნარკვევები ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან	თბილისი „მერიდიანი“	305 გვ.

ანოტაციები

ნაშრომში გაანალიზებულია დარგობრივი ლექსიკის ის ნაწილი, რომელიც პოზიციურია ქართველურსა და აფხაზურ ენებში. დადგენილია საერთოკავკასიური, ქართველურ-აფხაზური ლექსიკური ერთეულები, სესხების მიმართულებები და ქრონოლოგია, ის ლინგვოკულტურული გარემო, რაშიც უხდებოდათ თანაცხოვრება ქართველებსა და აფხაზებს.

წიგნი განკუთვნილია ქართველურ და კავკასიურ ენათა მკვლევართათვის, ასევე საკითხით დაინტერესებული მკითხველისთვის.

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	გ. გოგოლაშვილი	ქართული სალიტერატურო ენა (ნარკვევები)	თსუ გამომცემლობა	336 გვ.

ანოტაციები

წიგნში „ქართული სალიტერატურო ენა (ნარკვევები)“ შესული გამოკვლევები ეხება ქართული ენის სტრუქტურისა და ისტორიის მნიშვნელოვან საკითხებს. სალიტერატურო ენის ნორმირების მდგომარეობასა და პერსპექტივას. წიგნში შესულია აგრეთვე გამოკვლევები მწერლის ენის აქტუალურ საკითხებთან დაკავშირებით.

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	გ. გოგოლაშვილი	ქართული – ხმათა ხავერდების და ღმერთების ენა	თბილისი, „მერიდიანი“	108 გვ.

ანოტაციები

„ქართული – ხმათა ხავერდების და ღმერთების ენა“ არის სამეცნიერო-პოპულარული ხასიათის ნაშრომი ქართული ენის შესახებ. მასში მეცნიერების თანამედროვე მიღწევათა დონეზე არის მიმოხილული ქართული ენის წარმოშობის, მისი მონათესავე ენების, მისი დიალექტური დაყოფის შესახებ; აღწერილია ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების გზა; ქართული ენის როლი და მნიშვნელობა ქართველი ერის ჩამოყალიბების საქმეში...

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	თ. უთურგაიძე	ქართული ენის ისტორიული გრამატიკის მორფონოლოგიური ასპექტები	თბილისი,	206 გვ.

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	იზა ჩანტლაძე	“ქართველური ლექსიკის ისტორიიდან”, ტ. 1	თბილისი, “გლობალ პრინტი”	გვ. 1-327

ანოტაციები

1. მონოგრაფია “ქართველური ლექსიკის ისტორიიდან”, ტ. 1 ემყარება კომპარატივისტიკულ მეთოდს და განზრახულია სამტომეულის სახით. პირველ ტომში შევიდა საკამათო ან სრულიად ახალი ეტიმოლოგიები.

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6		ალი თანდილაფას ლაზური ლექსიკონი	თბილისი, გამომცემლობა “საარი“	გვ. 3-922
7	მ. ჯღარკავა, ქ. მარგიანი, მ.კაკაჩია	ქართველურ ენათა მორფოსინტაქსის საკითხები	თბილისი „მერიდიანი“	328გვ.

ანოტაციები

წიგნში აისახა კვლევის შედეგები მეგრულში, ლაზურსა და სვანურში მორფოსინტაქსის სისტემატიკური საკითხებზე, როგორც აქართველური პოლიპერსონალური ზმნა-შემასმენლით განპირობებული შეთანხმება, მართვა... ბივერბალური, ფრაზეოლოგიური შემასმენელი, პარონომაზია, ქართველურთუარაქართველურენათა ინტერფერენციები... ასიწლის წინფიქსირებული ტექსტების მონაცემები მორფოსინტაქსის, კოორდინაციის, წინადადების სტრუქტურის თვალსაზრისით, ამენათასპეციფიკის გათვალისწინებით, საკმაოდ განსხვავებული აღმოჩნდა თანამედროვე ენათმეცნიერებისგან.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნათია გორგაძე, შალვა ტაბატაძე, ლია ბაკურაძე, ქეთევან გოჩიტაშვილი, მარიამ მანჯგალაძე, ჭაბუკი ქირია.	ქართული ენის სამეცნიერო ფუნქციები ლაპარაკი; მოსმენა	თბილისი, გამომცემლობა „საიმედო“	91 გვ.
წიგნი განკუთვნილია არაქართულენოვანი სტუდენტებისათვის.				

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	ჭაბუკი ქირია, ნანა ქირია	ტექსტის რედაქტირება (აბიტურიენტებისთვის), თბ., 2013	თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“	179
№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	ჭაბუკი ქირია	ქართულ-აზერბაიჯანული და აზერბაიჯანულ-ქართული ლექსიკონი	გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2013	490

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ავტორთა კოლექტივი	ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, ტ. XII	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 306

ანოტაციები

„ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხების“ მორიგი ტომი ეძღვნება ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ ბესარიონ ჯორბენაძის დაბადებიდან 70 წლისთავს. მასში იბეჭდება წერილი ბ. ჯორბენაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ, მისი შრომების ბიბლიოგრაფია და ერთ-ერთი გამოუქვეყნებული ნაშრომი. კრებულში აგრეთვე იბეჭდება გამოკვლევები ქართველური ენების (ქართულის, სვანურისა და ზანურის) სტრუქტურისა და ისტორიის მნიშვნელოვან საკითხებზე; წერილების ერთი ნაწილი შეეხება ქართველური ლექსიკის აქტუალურ პრობლემებს.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ბუკია	ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან – VIII ზღვასთან დაკავშირებული ლექსიკა	იკვ. ტ. 41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 30-41
2	მ. ბუკია	ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან – IX სოციალურ ურთიერთობათა აღმნიშვნელი ლექსიკა. ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	t. 12	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 77-89
5	მ. ბუკია	მეგრული პირსახელების წარმოების თავისებურებანი. ქართველური ონომასტიკა	ტ. VI	თბილისი	გვ. 15-20
6	მ. ბუკია	ლაზური ლექსიკის ადგილისათვის ა. ქობაღიას „მეგრულ ლექსიკონში“. ფილოლოგიური პარალელები	ტ. VI	თბილისი	გვ. 25-32
7	ე. გაზდელიანი	ზედსართავი სახელის ჯგუფები და ხარისხები სვანურში. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	48-65
8	ე. გაზდელიანი	მოქმედებითი ბრუნვის ალომორფები სვანურში ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	100-112
9	ლ. გიგლემიანი	კითხვითი და მიმართები ზმნისართები სვანურ დილაექტებში. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, 2013	41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	66-72
10	ლ. გიგლემიანი	მიზეზისა და მიზნის ზმნისართთა შესახებ სვანურში. ქართველურ	XII	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	126-129

		ენათა სტრუქტურის საკითხები, 2013			
12	ბ. გოგოლაშვილი	ანა კალანდაძე და ქართული ენა იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება,	თ. XLI	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 71-79
13	ბ. გოგოლაშვილი	ბესარიონ ჯორბენაძე ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	ტ. XII	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 3-16
15	მ. მანჯგალაძე, ლალი ეზუგბაია, თედო უთურგაძე, რატი სხირტლაძე	ზმნის სემანტიკური მოდელირება: პრობლემები და გადაწყვეტის გზები; საერთაშორისო კონფერენცია "ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები - 2013"	3	თბილისი	
16	მარიამ მანჯგალაძე, ქეთევან გოჩიტაშვილი	ქართული ენის ელექტრონული სწავლების კურსი არაქართველთათვის; საერთაშორისო კონფერენცია "ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები - 2013"	3	თბილისი	
17	თ. მახარობლიძე	on the Category of Version ვერსიის კატეგორიის შესახებ ქართულში. კადმოსი. ჰუმანიტარულ კვლევათა ჟურნალი. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.		თბილისი	59
19	თ. მახარობლიძე	გარდამავალი ზმნის მესამე სერიის ფორმათა შესახებ. თსუ ჰუმანიტარულმეცნიერებათა ფაკულტეტის ყოველწლიურისამეცნიერო ჟურნალისათვის, „ჰუმანიტარული კვლევების წელიწადული“		თბილისი	12
20	თ. მახარობლიძე	ვერსიის კატეგორიის თავისებურებანი. იკეა. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი.	XLI	თბილისი	12
23	თ. მახარობლიძე	ზმნათა უღვლილება ქართულ ქესტურ ენაში. კავკასიოლოგთა III		თბილისი	4/24

		საერთაშორისო კონგრესი „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“.			
24	თ. მასარობლიძე	The Category of Version in Georgian Sign Language. ვერსიის კატეგორია ქართულ ჟესტურ ენაში. კადმოსი. ჰუმანიტარულ კვლევათა ჟურნალი. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი (განხილვის პროცესში)		თბილისი	64
25	მ. რობაქიძე	რას ნიშნავს „სჯობს საყვარელსა მოყვარე რაზომცა დაუძაბუნდეს“ ვეფხისტყაოსანში (ივ. ჯავახიშვილის სახ-ის თსუ ჰუმანიტარული ფაკ-ის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტ-ის სამეცნ. ჟურნ. „აღმოსავლეთმცოდნეობა“		თბილისი	10
27	მ. საღლიანი	მასალები სვანური ტოპონიმიკური ლექსიკონისათვის. I. სოფელ ცხუმარის ტოპონიმია საენათმეცნიერო ძიებანი	XXXV	თბილისი, ბ. ჯორბენაძის საზოგადოება	174-180
28	მ. საღლიანი	174-180 კონფერენცია თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება	I	ქუთაისი, ა. წერეთლის სახ. უნივერსიტეტის გამომცემლობა	51-54
29	მ. საღლიანი	ანდაზათა სტრუქტურული აგებულებისათვის სვანურში (თანაავტორი ნ. შავრეშიანი), საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“	II	ქუთაისი, მერიდიანი	382-389
30	მ. საღლიანი	კვლავ ერთი ტიპის დრონაკლი (დეფექტური) ზმნებისათვის სვანურში, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	162-190
35	მ. საღლიანი	სვანური ფრაზეოლოგიური გამონათქვამების შესწავლის თანამედროვე მდგომარეობა, იკე	41	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	150-171
36	მ. საღლიანი ნ. შავრეშიანი	განსაზღვრებით დამოკიდებულნი წინადადებისათვის სვანურში, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	233-263
39	მ. სუხიშვილი	ერთი საერთო საფეიქრო ტერმინი ქართულსა და სვანურში. ეტიმოლოგიური ძიებანი	X	თბილისი	44-51
40	მ. სუხიშვილი	აქვს, ჰყავს ზმნათა პრევერბიანი ფორმების გრამატიკული კვალიფიკაცია ახალ	XII	თბილისი	191-212

		ქართულში. ქესს			
41	თ. უთურგაიძე	ენობრივი ცვლილებები ქართულში. ჟურნ. „ქართველოლოგი“	1		63-73
43	თ. უთურგაიძე	ზმნურ ფორმათა თხზული ფორმების მართლწერისათვის. ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები			39-43
44	ჭ. ქირია	ფუძის საკითხი და სახელობითი. ლაზურისა და მეგრულის გრამატიკის საკითხები.	I	გამომცემლობა მერიდიანი, თბილისი, 2013.	
45	ჭ. ქირია	მყოფადის წარმოება ზანურში. ლაზურისა და მეგრულის გრამატიკის საკითხები.	I	გამომცემლობა მერიდიანი, თბილისი, 2013.	
47	ნ. შავრეშიანი, შ. შავრეშიანი	პირმიუმაართავი დამატებისათვის სვანურში, საენათმეცნიერო ძიებანი	XXXV	თბილისი, ბ. ჯორბენაძის საზოგადოება	227-231
49	ნ. შავრეშიანი, მ. საღლიანი	ანდაზათა სტრუქტურული აგებულებისათვის სვანურში (თანაავტორი ნ. შავრეშიანი), საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “ენა და კულტურა”	II	ქუთაისი, მერიდიანი	382-389
50	ნ. შავრეშიანი, მ. საღლიანი	ასილენტური ქვეწყობილი წინადადებისათვის სვანურში, იკე	41	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	209-221
51	ი. ჩანტლაძე	„ნატურმედიცინის ტერმინოლოგიურ კვლევასთან დაკავშირებული პრობლემები თანამედროვე და ისტორიულ დასავლეთსაქართველოში“ საქართველოს კათალიკოს - პატრიარქის ილია II - სადმიმდღენილის სამეცნიერო კრებული "გამონათლვეი"		ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 242-251
52	ი. ჩანტლაძე	„ემპირიულ მონაცემთა და არქივორომათა ურთიერთმართე ბისათვის კომპარატივის ტულოქართველოლოგიაში“, კრებული "ქართველური იმეკვიდრეობა"	ტ. 17	ქუთაისი აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 359-370
53	ი. ჩანტლაძე	„პროფესორი ვინფრიდ ბოედერი 75 წლისაა“, საერთაშორისო რეფერირებადი კრებული "კადმოსი"	ტ. 4	თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 249-255
54	ი. ჩანტლაძე	„ტაო-კლარჯეთის მეტყველების მკვლევარი“, კრებული "კადმოსი"	ტ. 5	თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 213-224
55	მ. ჩუხუა	„რ- სუფიქსიან ნამყოდროის მიმდებარებათა საკითხისათვის ლაზურ-	XII	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	274-282

		მეგრულში” ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები”			
56	მ. ჩუხუა	ეტიმოლოგიური შენიშვნები ქართველთა წარმართულ პანთეონზე. ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები”	XII	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	283-289
57	მ. ჩუხუა	საერთოკავკასიური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით, კავკასიოლოგიური ძიებანი		თსუ გამომცემლობა	გვ. 40-67
58	მ. ჩუხუა	-ვა დაბოლოებინ კოლხურ გვარ-სახელთა წარმომავლობისათვის, ბ. ჯორბენაძისადმი მიძღვნილი კრებული		ენათმეცნიერების ინსტიტუტი	გვ. 12-14
59	მ. ჩუხუა	სახელური სიტყვათწარმოების ზოგი საკითხისათვის ზანურში, კრ. “ლაზურისა და მეგრულის გრამატიკის საკითხები“, 1		თბილისი	გვ. 83-93
60	რ. ჭკადუა	ზმნურ ფუძეთა წარმოების პრინციპთა ურთიერთმიმართებისათვის სვანურში, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10
61	რ. ჭკადუა	მრავალგზისობის ფორმობრივი გამოხატვა და ძირითადი ფუნქციები სვანურში, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	41	თბილისი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა	229-235
64	ც. ჯანჯღავა	ცხოველთა სახელები ქართულ ბოტანიკურ ტერმინოლოგიაში. ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	ტ. 12	თბილისი. თსუ გამომცემლობა	გვ. 299-303
65	ც. ჯანჯღავა	ფლორასთან დაკავშირებული ლექსიკა მეგრულში. ი.გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთ. სამეცნ. კონფერენციის მასალები		გორი	გვ. 57-63
66	მ. ჯღარკავა	ლაპარაკის აღმნიშვნელი ზმნები (დეპონენსები) მეგრულსა და ლაზურში/ „ფილოლოგიური პარალელები“	6	თბილისი, „მერიდიანი“	10

2) უცხოეთში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ მახარობლიძე	ქართული ენის საფუძვლები. მეორე რედაქცია BASIC GEORGIAN, 2 nd edition.	LINCOM. DE; Germany. ISBN 9783862884674 LINCOM Practical Language Courses 01	364
<p>ანოტაციები</p> <p>ეს წიგნი არის ქართული ენის სახელმძღვანელო უცხოელთათვის. 28 გაკვეთილი იძლევა სრულ წარმოდგენას ამ ენის შესახებ.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარიამ მანჯგალაძე	ქართული ენის ელექტრონული სწავლება არა-ქართველთათვის	აზერბაიჯანული კვლევების აქტუალური პრობლემები	ბაქო, აზერბაიჯანი	351-354 გვ.
2	მარიამ მანჯგალაძე, ქეთევან გოჩიტაშვილი	კულტურული კონოტაციების მიზნელობა ენის სწავლებისას	"ადამიანი და სიტყვა-დიდაქტიკური ლინგვისტიკა" ISSN1392-8600	ვილნიუსი, ლიტვა,	გვ. 55-57
3	მარიამ მანჯგალაძე	სახელმწიფო ენის ელექტრონული სწავლების კურსი - თანამედროვე სწავლების რესურსი	ინტელიგენტური ტექნოლოგიები ელექტრონული სწავლებისათვის; IntelligentTechnologiesfore-Learning „iTel’13“; http://net2.shams.edu.eg/icicis/2013/	ეგვიპტე, კაირო	გვ. 28-32
4	მარიამ მანჯგალაძე, ქეთევან გოჩიტაშვილი, მალხაზ შურდულაია	ინტერენიკური ურთიერთობა და კონფლიქტის მოგვარების საკითხები ქსელური თანამშრომლობით (ნეთვორკით)	ინფორმაციული ტექნოლოგიები ისმე-6 საერთაშორისო კონფერენციის მასალები	იორდანია, ამანი	გვ. 42

5	თამარ მახარობლიძე	ვერსიის კატეგორიის შესახებ	In XXI Century Linguistics: new research and prospects	Ukraine. Kiev 2013/2014	5
6	თამარ მახარობლიძე	ქართული დაქტილური ანბანი	Disability studies Quarterly DSQ, Vol. 33, No.3 2013 http://dsq-sds.org/article/view/3318	USA	21
9	მერაბ ჩუხუა	დასახლება-მშენებლობათან დაკავშირებული ტერმინოლოგია საერთოკავკასიურ ში (რუსულ ენაზე), ზ. კერაშევასადმი მიძღვნილი კრებული		მაიკოპი	გვ. 89-94

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ს. ბერულავა, მ. ჯღარკავა	თანამედროვე ლექსიკა პროექტ „ლაზური ტექსტების ელექტრონული არქივის“ ფარგლებში მოპოვებული მასალის მიხედვით	1 ნოემბერი 2013 წ. XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, გორი
2	მ. ბუკია	ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან – VII. ლანდშაფტთან დაკავშირებული ლექსიკა	ჩიქობავას საკითხავები XXIV თბილისი, 2013 წლის 23-26 აპრილი
3	მ. ბუკია	ენათა შერევის ტენდენცია ზანურ დარგობრივ ლექსიკაში	სამეცნიერო კონფერენცია „ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე“ თბილისი, 2013 წლის 11-13 ივნისი
4	მ. ბუკია, ი. ღარიბაშვილი, ნ. ფანცხავა	ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკის ხელნაწერთა ციფრული არქივი	საერთაშორისო კონფერენცია „ქართული ენა და საერთაშორისო ტექნოლოგიები-2013“ თბილისი, 2013 წლის 4-5 სექტემბერი
5	მ. ბუკია	დადიანების სასახლეთა ისტორიულ-არქიტექტურულ მუზეუმში დაცული ღირსი	სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის

		ანტონ ჭყონდიდელის უცნობი ქადაგებები	წმიდა მღვდელმოწამე კირიონ II-ის გორის V სამეცნიერო კონფერენცია თბილისი-გორი, 2013 წლის 4-6 სექტემბერი
6	მ. ბუკია	ლაზური ლექსიკის ადგილისათვის ა. ქობაღიას „მეგრულ ლექსიკონში“	XXXI რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სესია გორი, 2013 წლის 1 ნოემბერი
7	მ. ბუკია	მეგრულ ანთროპონიმთა წარმოების თავისებურებებისათვის	VI რესპუბლიკური ონომასტიკური სესია თბილისი, 2013 წლის 29- 30 ნოემბერი
8	ე. გაზდელიანი	მოქმედებითი ბრუნვის ალმორფები სვანურში. არნ. ჩიქობავას საკითხავები	თბილისი, 2013
9	ე. გაზდელიანი	მოქმედებითი ბრუნვის მორფემის ამოსავალი ფორმისათვის. არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	თბილისი, 2013
10	ლ. გიგლეშიანი	მიზეზისა და მიზნის ზმნისართები სვანურში	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV. თბილისი, 2013 წ. 23-26 აპრილი
11	ლ. გიგლეშიანი	სვანური ტოპონიმები ბალყარულ ტოპონიმიკურ ლექსიკონში	რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია ონომასტიკაში, ახალციხე. 2013 წ.
12	ლ. გიგლეშიანი	ზონიზმების შემცველი ფრაზეოლოგიური ერთეულების შესახებ მეგრულში	რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები XXXIII, გორი, 2013 წ. 1 ნოემბერი
13	ლელა გიგლეშიანი, მედია სადლიანი, ნატო შავრეშიანი	მიმართებითი ნაცვალსახელების და მიმართებითი ზმნიხედების სტრუქტურული მოდელები სვანურში	რესპუბლიკური დიალექტო ლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები XXXIII, გორი, 2013 წ. 1 ნოემბერი

14	ლ. გიგლემიანი	განუსაზღვრელობითი ზმნისართი სვანურში	არნოლდ ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები. თბილისი, 2013 წ. 25-26-27 დეკემბერი
15	გ. გოგოლაშვილი	ზმნურ სისტემაში მომხდარი ფორმობრივი ცვლილებანი და გვარის კატეგორია	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, II ქუთაისი, 10 11 მაისი, 2013
16	გ. გოგოლაშვილი	მწერლის ენობრივი თავისუფლება და სკაბ- რეზულ გამოთქმათა გამოყენების საკითხი	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „კულტუ- რათშორისი დიალოგე- ბი“, II თელავი, 24-25 ოქტომბერი, 2013
17	გ. გოგოლაშვილი	პირის ნიშანთა სისტემის ზოგადი საკითხები	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV თბილისი, 23-26 აპრილი
18	გ. გოგოლაშვილი	ი.გოგებაშვილის „დედაენა“ – არამა- ტერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი	იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, გორი, 14 ივნისი, 2013 წ.
19	გ. გოგოლაშვილი	ნიკო ლორთქიფანიძის „თავსაფრიანი დედაკაცის“ ეპიგრაფი	ნიკო ლორთქიფანიძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია თელავი, 7-8 ივნისი, 2013 წ.
20	გ. გოგოლაშვილი	დიალექტთა ფხოური ჯგუფის ხელმეობითების თაობაზე	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო კონფერენცია, გორი, 1 ნოემბერი, 2013 წ
21	ნ. ლოლაძე	მდებარეობის აღმნიშვნელ ზმნათა სემანტიკური განაწილებისათვის ქართულში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ჰუმან- იტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი მეშვიდე საფაკულტეტო სამეცნიერო კონ- ფერენცია, 19-20 ივლისი
22	ნ. ლოლაძე	ქართული ენის სწავლებასთან	საქართველოს საპატრიარქოსთან

		დაკავშირებული პრობლემები	არსებული ახალ-გაზრდობის სულიერი და ინტელექტუალური განვითარების ცენტრი. სამეცნიერო კონფერენცია: 14 აპრილი – საქართველოს სახელმწიფო ენის დღე
23	ნ. ლოლაძე, ქ. დათუკიშვილი	ლექსიკონების შედგენის პროგრამული ინსტრუმენტი	საერთაშორისო კონფერენცია – ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები. თბ., 4-5 სექტემბერი
24	ნ. ლოლაძე	„პოზიციური“ პრედიკატები დგას, დევს/წევს, ზის (სემანტიკური ანალიზი)	არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო სესია, დეკემბერი
25	თ. მახარობლიძე	ქართული ჟესტური ენის ელექტრონული ლექსიკონი	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები III“. ა. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი. თბილისი. 4-5 სექტემბერი, 2013
26	თ. მახარობლიძე	დროის კატეგორია ქართულ ჟესტურ ენაში	ქუთაისის II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“ 10-12 მაისი, 2013 წელი. ქუთაისი,
27	თ. მახარობლიძე	ქართული ჟესტური ენის მეცნიერული კვლევა	საერთაშორისო კონფერენცია „ ჟესტური ენის როლი ყრუთა განათლებასა და ინტეგრაციაში“. საქართველოს ყრუთა კავშირი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი. 12-14 ნოემბერი, 2013
28	თ. მახარობლიძე	ტერმინთა პრობლემა ქართულ ჟესტურ ენაში	კონფერენცია თემაზე ”ტერმინოლოგია - ქართული ენის ხვალის დღე” . ა. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი. თსუ,

			თბილისი 2013. 11-12 VI.
29	თ. მახარობლიძე	ზმნათა უღვლილებაქართულ ჟესტურ ენაში	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“. თსუ. თბილისი. 2013; 23-26 X
30	თ. მახარობლიძე	ზმნათა უღლების კატეგორიები ქართულ	ა. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი.
31	თ. მახარობლიძე	დაქტილური სისტემები	ა. ჩიქობავას საკითხავები. ა. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი. თბილისი. აპრილი, 2013
32	მ. რობაქიძე	„ვეფხისტყაოსნის“ ერთი ტაეპის მნიშვნელობის დადგენისათვის	თბილისი, 2013 (მოხსენების თეზისები, არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXV
33	მ. რობაქიძე	საერთაშორისო ტერმინოლოგიის სომხური ეკვივალენტები	თბილისი, 2013 ივ. ჯავახიშვილის სახ-ის თბილისის სახელმწ. უნივერსიტეტი, არნ. ჩიქობავას სახ-ის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, კონფერენცია, ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდედი დღე
34	მ. რობაქიძე	„კარგი“ სომხურ და ქართულ ენებში	თბილისი, 2013 არნ. ჩიქობავას სახ-ის ინსტიტუტის სამეცნ. სესია,
35	მ. საღლიანი	ფრაზეოლოგიურ შესიტყვებაში შემავალ ძირითად ზმნათა სემანტიკური შესაძლებლობანი სვანური ენის დიალექტების მიხედვით	არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV თბილისი, 2013 წ.
36	მ. საღლიანი	ნეგაციისათვის სვანურ ენაში	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, თბილისი, 2013
37	მ. საღლიანი	მდებარეობის აღმნიშვნელ ზმნათა სემანტიკური შესაძლებლობანი სვანურში	არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, თბილისი, 2013
38	მედეა საღლიანი ნატო შავრეშიანი	განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადებისათვის სვანურში	არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, თბ., 2013
39	მედეა საღლიანი	ფონოსემანტიკური ლექსიკის გენდერლინგვისტური ასპექტები ქართველურ ენებში	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის

	რუსუდან გერსამია ნონა მამისეიშვილი		მასალები, თბილისი, 2013
40	მედეა საღლიანი ნატო შავრეშიანი ლელა გიგლეშიანი	მიმართებითი ნაცვალსახელებისა და მიმართებითი ზმნიზედების სტრუქტურული მოდელები სვანურში	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, თბილისი, 2013
41	მედეა საღლიანი	მასალები სვანური ტოპონიმიკური ლექსიკონისათვის. II. სოფელ ფარის ტოპონიმია	რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია ონომასტიკაში, ახალციხე, 2013
42	მედეა საღლიანი	სვანურისათვის დამახასიათებელი სპეციფიკური იდიომები (resp. იდიომური ლაკუნები)	საერთაშორისო კონფერენცია თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტრული აზროვნება, ქუთაისი, 2013
43	მ. სუხიშვილი	პრევერბიან გარადუგვალ ზმნათა კომბინირებული მნიშვნელობა და ზმნის გრამატიკული სტატუსი.	თბილისი, 2013 არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია
44	მ. სუხიშვილი	აუსლაუტის –უ დაბოლოების შესახებ ძველ ქართულში.	თბილისი, 2013 არნ. ჩიქობავას საკითხავები XXIV
45	თ. უთურგაიძე	პირთა კომბინაციების შესახებ.	თბილისი, 2013ა. შანიძისადმი მიძღვნილი კონფერენცია
46	ჭ. ქირია	მყოფადის წრე ლაზურში	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, თბ., 2013
47	ხ. ყანდაშვილი	მრავალგზისობის გამოხატვა თანამედროვე ქართულში (კ.გამსახურდიასა და მ. ჯავახიშვილის პროზის მიხედვით)	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV. თბილისი, 2013 წ.
48	ხ. ყანდაშვილი	მრავალგზისობის გამოხატვა ნიკო ლორთქიფანიძის შემოქმედებაში	თელავის სამეცნიერო კონფერენცია–კლასიკოს თა გაკვეთილები (თელავი) 2013 წ.
49	ხ. ყანდაშვილი	მეორე სუბიექტური და მესამე ობიექტური პირის გამოხატვა კახურში	რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები XXXIII, გორი, 2013 წ.
50	ნ. შავრეშიანი	სვანური ტოპონიმები ქვემო ქართლში	რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია ონომასტიკაში,

			ხალციხე, 2013
51	ნ. შავრეშიანი	ქვემდებარული დამოკიდებული წინადადებისათვის სვანურში	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, გორი, 2013
52	ნ. შავრეშიანი, მ. საღლიანი	განსაზღვრებითი დამოკიდებული წინადადებისათვის სვანურში	არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, თბ., 2013
53	ნ. შავრეშიანი	მიმართვისათვის სვანურში	არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, თბილისი, 2013
54	ი.ჩანტლაძე	მასალები: აქართული ხალხურისამედიცინოტერ მინოლოგია ინტერდისციპლინარული თვალსაზრისით	თბილისი, 2013 არნოლდ ჩიქობავას სახ. ელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ესამეცნიერო სესია
55	ი.ჩანტლაძე	სამედიცინოლექსიკაქართველურანთროპოლოგიაში,"	თბილისი, 2013 არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები-XXIV'
56	ი.ჩანტლაძე	„ქართული გვარ - სახელების მორფმათაპარალელიზმის ისტორიული დოკუმენტებში“,	ახალციხე, 2013 რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია "სამცხე - ჯავახეთის ონომასტიკა"
57	მ. ჩუხუა	ზედსართავი სახელის ქართველური სისტემა და აღმატებითი ხარისხის ერთი ფორმისათვის მეგრულ-ლაზურში.	თბილისი, 2013. 24-26 დეკემბერი არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია
58	მ. ჩუხუა	ლაზური ზოდა „ზღვა“ ფუძის მეგრული ეკვივალენტისათვის	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV, 2013წ. 23-26 აპრილი
59	რ. ჭკადუა	მოქმედების მრავალგზისობის ორგანული გამოხატვის ანალიზისათვის სვანურში.	თბილისი, 2013 წ. არნ. ჩიქობავას საკითხავები XXIV
60	ნ. ჭუმბურიძე	ზმნისწინი, როგორც ზმნის სემანტიკური მნიშვნელობის მატარებელი	გადაცემულია დასაბეჭდად კრებულში: იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენციის მასალები ქ. გორი
61	ც. ჯანჯღავა	მეგრული ბუა „რძე“ ნაწარმოებ სიტყვებსა და იდიომატურ გამოთქმებში	23-26. 04. 2013 თბილისი
62	ც. ჯანჯღავა	დო „და“ მეგრულ იდიომებში	01. 11. 2013 გორი
63	ც. ჯანჯღავა	რიცხვითი სახელის შემცველი ფრაზეოლოგიზმებისათვის მეგრულში	24-26. 12. 2013 თბილისი

64	ც. ჯანჯღავა	ფლორის აღმნიშვნელი ლექსიკის შესახებ მეგრულში	14. 06. 2013 გორი
65	მ. ჯღარკავა	ისქენდერ წითაშის „ჩქუნი ჭარა“	1 ნოემბერი 2013 წ. XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, გორი
66	მ. ჯღარკავა	ქართველურ ენათა მორფოსინტაქსის საკითხები	15-16 ნოემბერი 2013 წ. გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის VI საერთაშორისო კონფერენცია
67	მ. ჯღარკავა, ს. ბერულავა	თანამედროვე ლექსიკა პროექტ „ლაზური ტექსტების ელექტრონული არქივის“ ფარგლებში მოპოვებული მასალის მიხედვით	1 ნოემბერი 2013 წ. XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, გორი

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. გიგლემიანი, ვ. შენგელია	Типологический анализ некоторых групп наречий в картвельских и абхазско-черкесских языках // Актуальные проблемы общей и адыгской филологии	Майкоп, Адыгейский государственный университет გვ. 225-226
2	მარიამ მანჯგალაძე	მიწვეული ვიყავი ევროკომისიის განათლებისა და კულტურის გენერალური დირექტორატის მიერ; მონაწილეობას ვიღებდი სამუშაო შეხვედრებში როგორც საქართველოს წარმომადგენელი.	ევროკომისიის განათლებისა და კულტურის გენერალური დირექტორატი, ვილნიუსის პარლამენტი, ერთიანობა მრავალფეროვნებაში: ენები მობილობისათვის, სამსახურები და აქტიური მოქალაქეობა“ (Unity in Diversity: languages for mobility, jobs and active citizenship). ლიტვა, ვილნიუსი; 25-2

			7სექტემბერი, 2013
3	თამარ მახარობლიძე	ქართული დაქტილური ანბანის შესახებ	entralEurasianStudiesSociety. The 2013 CESSConference. University of Wisconsin – Madison. 20013 Oct.3-6
4	თამარ მახარობლიძე	ქართული დაქტილური ანბანი	Athens Institute for education and Research – ATHENER. The 6 th Annual International Conference on Languages & Linguistics, 8-11 July 2013, Athens, Greece http://www.atiner.gr/papers.htm
5	თამარ მახარობლიძე	ქართულის სირთულებები	Centre for Promotion of Knowledge and Language Learning. International Conference on Languages, Linguistics and Society 2013 (ICLALIS 2013 23-24 Oct.) Malaysia, Kota Kinabalu. Sabah.
6	ც. ჯანჯღავა, ვ. შენგელია,	Генетические и типологические встречи в местоимениях картвельских и абхазско-черкесских языков // Актуальные проблемы общей и адыгской филологии	2013. 16-17. 05. მაიკოპი, ადიღეს რესპუბლიკა
7	მ. ჯღარკავა, ქ.მარგიანი, მ.კაკაჩია	Займствованная лексика в картвельских языках	29-31 ოქტომბერი 2013 წ. პოლონეთი, ქ. კატოვიცე

ქართული მეტყველების კულტურის განყოფილება

I.2. **თამარ ვაშაკიძე** – განყოფილების ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

I.3. **თეა ბურჭულაძე** – მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის მეცნ. აკადემიური დოქტორი;

ვასტანგ მაღრაძე – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის მეცნ. დოქტორი;

თინათინ ღვინაძე – მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის მეცნ. აკადემიური დოქტორი;

ნინო ჯორბენაძე – მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის მეცნ. აკადემიური დოქტორი;

თეა ტეტელაშვილი – მეცნიერი თანამშრომელი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	თანამედროვე ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონისათვის ორთოგრაფიების მომზადება	თამარ ვაშაკიძე	თეა ბურჭულაძე, ვახტანგ მადრაძე, თინათინ ღვინაძე, ნინო ჯორბენაძე, თეა ტეტელოშვილი
<p>გადაისინჯა 2009-2012 წლებში განყოფილების მიერ გამოცემულ ლექსიკონთა (ჟურნალისტის ორთოგრაფიულ-სტილისტიკური ლექსიკონი I-II, ქართული ენის პარონიმთა ლექსიკონი, სასკოლო ორთოგრაფიული ლექსიკონი, მოსწავლის ორთოგრაფიულ-სტილისტიკური ლექსიკონი) ორთოგრაფიები, შეივსო ახალი მასალით (ელექტრონულ ჩანაწერში) და გამზადდა „თანამედროვე ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონისათვის“.</p>			
2	ქართული სიტყვის კულტურის საკითხების XIII წიგნისათვის წერილების მომზადება და რედაქტირება	თამარ ვაშაკიძე	თეა ბურჭულაძე, ვახტანგ მადრაძე, თინათინ ღვინაძე, ნინო ჯორბენაძე, თეა ტეტელოშვილი
<p>მეცამეტე წიგნი (ისევე როგორც წინა წიგნები) მოიცავს წერილებს ქართული სალიტერატურო ენის მართლწერის, მორფოლოგია-სინტაქსის, ლექსიკა-სტილისტიკისა და ტერმინოლოგიის სხვადასხვა საკითხის შესახებ. ყურადღება გამახვილებულია აგრეთვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა სწავლებისა და პარონიმის პრობლემებზე. მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა სტატიებს მწერლის ენისა და სტილის შესახებ.</p>			
3	განყოფილება რეგულარულად ამზადებს რეკომენდაციებს სხვადასხვა ორგანიზაციისა თუ საჯარო მოხელეების მიერ წარმოდგენილ შეკითხვა-წერილებზე (ქართული ენის მართლწერისა და სტილისტიკის საკითხებთან დაკავშირებით).	თამარ ვაშაკიძე	თეა ბურჭულაძე, ვახტანგ მადრაძე, თინათინ ღვინაძე, ნინო ჯორბენაძე, თეა ტეტელოშვილი
<p>წერილები მომზადდა საკუთარ სახელთა მართლწერისა და უცხოური სახელების ქართულად გადმოტანის წესების, აგრეთვე იურიდიულ დოკუმენტაციასა თუ სხვა ოფიციალურ-</p>			

	საქმიან ქაღალდებში არსებული აზრობრივ-სტილისტიკური ბუნდოვანებისა და უზუსტობათა შესახებ.		
4	განყოფილება ინტენსიურად მუშაობს სახელმწიფო ენის ოფიციალურ-საქმიანი სფეროს ენისა და სტილის საკითხებზე. ამავდროულად მზადდება მასალები ქართული ენის სიტყვათშემოკლებათა ლექსიკონისათვის.	თამარ ვაშაკიძე	თეა ბურჭულაძე, ვახტანგ მაღრაძე, თინათინ ღვინაძე, ნინო ჯორბენაძე, თეა ტეტელოშვილი
	გაანალიზებულია გარკვეული რაოდენობის ოფიციალურ-საქმიანი დოკუმენტების ენა და შემუშავებულია სიტყვათშემოკლებათა ლექსიკონის აგების პრინციპები.		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რედაქტორები:	ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები, XIII წიგნი	თბილისი, „მერიდიანი“, 2013	220
2	შ. აფრიდონიძე			
3	თ. ვაშაკიძე			
ანოტაციები				
მეცამეტე წიგნი (ისევე როგორც წინა წიგნები) მოიცავს წერილებს ქართული სალიტერატურო ენის მართლწერის, მორფოლოგია-სინტაქსის, ლექსიკა-სტილისტიკისა და ტერმინოლოგიის სხვადასხვა საკითხის შესახებ. ყურადღება გამახვილებულია აგრეთვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა სწავლებისა და პარონიმის პრობლემებზე. მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა სტატიებს მწერლის ენისა და სტილის შესახებ.				

დ) სტატიები

№	ავტორი/	სტატიის სათაური, ჟურნალი	ჟურნალის/	გამოცემის	გვერდების
1	თ. ვაშაკიძე	აღწერითი კაუზატივისათვის, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	XLI	თბილისი	7

2	თ. ვაშაკიძე	პარონიმებისათვის თანამედროვე ქართულში, ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები	XIII	თბილისი	10
3	თეა ბურჭულაძე	-ვით თანდებუდიანი უბრალო დამატებისა და ვითარების გარემოების გამიჯვნისათვის, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	XLI	თბილისი, „მერიდიანი“	8
4	თეა ბურჭულაძე	ზოგი კალკირებული ზმნური შესიტყვების თაობაზე, ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	7
5	თეა ბურჭულაძე	უკავშირო რთული ქვეწყობილი წინადადება, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, „მერიდიანი“	10
6	თეა ბურჭულაძე	წევრ-კავშირის რიცხვში შეთანხმებლობის შემთხვევებისათვის მედიაში, იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის კრებული	XXXV	გორი	5
7	ვახტანგ მაღრაძე	ტავტოლოგიური დარღვევები II, საენათმეცნიერო ძიებანი	III	თბილისი, „მერიდიანი“	118-227

8	ვახტანგ მაღრაძე	არ//არა და ვერ ნაწილა- კებით უმართებულოდ ნა- წარმოები ახალი სიტყვები, ქართველოლოგია	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	56-65
9	ვახტანგ მაღრაძე	რამდენიმე სტილისტიკური დარღვევის შესახებ, ქართუ- ლი სიტყვის კულტურის სა- კითხები	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	10
10	თინათინ ღვინაძე	ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა სწავლე- ბისათვის, ქართული სიტყ- ვის კულტურის საკითხები	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	5
11	თინათინ ღვინაძე	მოწამე-მოწმე პარონიმთა შესახებ, ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	4
12	ნინო ჯორბენაძე	-ავ თემისნიშნის საშუალო გვარის ზმნათა სემანტიკისა და ნორმატიულობის საკით- ხისათვის, იბერიულ-კავკა- სიური ენათმეცნიერება	XLI	თბილისი, „მერიდიანი“	7
13	ნინო ჯორბენაძე	ენობრივი ეკონომია და მისი სახეები (ქართული ენის სამხრულ-დასავლური დიალექტების მაგალითზე), ქართული ენის სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, „მერიდიანი“	8
14	ნინო ჯორბენაძე	ქართული ენის ორთოგრა- ფიული ლექსიკონები (ისტო- რია და თანამედროვე მდგო- მარეობა), ქართულის სიტყ- ვის კულტურის საკითხები	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	7

15	თეა ტეტელოშვილი	ტრანსლაციასთან (სუბს-ტანტივაცია-ადიექტივაციასთან) დაკავშირებული რამდენიმე საკითხისათვის, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	XLI	თბილისი, „მერიდიანი“	12
16	თეა ტეტელოშვილი	ზოგ თანდებულთა კვალიფიკაციისათვის ტრანსლაციასთან მიმართებით, ქართული ენის სტრუქტურის საკითხები	XII	თბილისი, „მერიდიანი“	9
17	თეა ტეტელოშვილი	რთული შედგენილობის ზოგი ბოტანიკური ტერმინის მართლწერისათვის, ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები	XIII	თბილისი, „მერიდიანი“	10

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
	თამარ ვაშაკიძე (თანამომხსენებელი ავთანდილ არაბულთან ერთად)	ქართული ენის სახელმწიფო პროგრამა, ლექსიკოგრაფიული ამოცანები; ქართული ენა – XXI საუკუნის გამოწვევები	საქართველოს პარლამენტი, ქუთაისი, 2013
	თამარ ვაშაკიძე	„სცემს“ მეშველი ზმნა ძველ ქართულში, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	თბილისი, 2013
	თამარ ვაშაკიძე (ავთანდილ არაბული, თეა ბურჭულაძე)	ქართული ენის სიტყვათშემოკლებათა ლექსიკონი – აგების პრინციპებისათვის; კონფერენცია: ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე	თბილისი, 2013

	თამარ ვაშაკიძე	ორკომპონენტური ფრაზეოლოგიურ გამოთქმათა სინტაქსური სტატუსისათვის ქართულში, კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესის მასალები	თბილისი, 2013
	თამარ ვაშაკიძე	კითხვითი წინადადება – პოეტურ-სტილისტიკური მახასიათებელი ანა კლანდაძის შემოქმედებაში, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	თბილისი, 2013
	თეა ბურჭულაძე (ავთანდილ არაბული, თამარ ვაშაკიძე)	ლექსიკონი – ავების პრინციპებისათვის; კონფერენცია: ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე	თბილისი, 2013
	თეა ბურჭულაძე	ერთი ტიპის მყარი სინტაქსური მოდელის აღრევისათვის ბეჭდურ მედიაში, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	თბილისი, 2013
	თეა ბურჭულაძე	წევრ-კავშირის რიცხვში შეუთანხმებლობის შემთხვევებისათვის მედიაში, იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია	გორი, 2013
	თეა ბურჭულაძე	უკავშირო რთული ქვეწყობილი წინადადების ერთი ტიპის თაობაზე ქართულში, კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი, „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“	თბილისი, 2013
	ნინო ჯორბენაძე	„ზ“ და „ქ“ ძირებისათვის ქართულში, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	თბილისი, 2013
	ნინო ჯორბენაძე	ერთგვაროვანი ფონეტიკური მოვლენებისათვის საშუალო (ბიზანტიური ხანის) ბერძნულსა და ქართულში, ბიზანტიოლოგთა IV საერთაშორისო კონფერენციის მასალები	ბათუმი, 2013
	ნინო ჯორბენაძე	ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა დადგენისა და მასთან დაკავშირებული პრობლემების ანალიზი, სახელმწიფო ენის ფუნქციონირების საკითხები (ისტორია და თანამედროვე მდგომარეობა)	თბილისი, 2013
	ნინო ჯორბენაძე	ნორმათა დადგენის ცალკეული შემთხვევებისათვის ქართულში – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტა-	თბილისი, 2013

		რულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, VII საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია „ექვთიმე თაყაიშვილი – 150“	
	ნინო ჯორბენაძე	მართლწერის შემოღებული პროგრამა (ე. წ. „სპელჩეკერი“) და იბერიულ-კავკასიური ენები (ქართული ენის მაგალითზე), კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი	თბილისი, 2013
	ნინო ჯორბენაძე	დიალექტების სიცოცხლისუნარიანობისა და შემდგომი განვითარების ენობრივი ინდიკატორების შესახებ (ქართული ენის სამხრული დიალექტების მასალაზე დაყრდნობით)	თბილისი, 2013
	თეა ტეტელაშვილი	ტრანსლაციასთან (სუბსტანტივაცია-ადიექტივაციასთან) დაკავშირებული რამდენიმე საკითხისათვის, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	თბილისი, 2013
	თეა ტეტელაშვილი	სახელური ტრანსლაციის (ადიექტივაცია-სუბსტანტივაციის) მარკერები, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	თბილისი, 2013

სამეცნიერო ტერმინოლოგიისა და თარგმნითი ლექსიკონების განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი ღია ქაროსანიძე

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
1. ნათელა მუზაშვილი – მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი
 2. მარინე ოსაძე – უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
 3. მაია აბალაძე - უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი
 4. ინგა ჯიბუტი - მეცნიერ-თანამშრომელი
 5. ნინო დათეშიძე - მეცნიერ-თანამშრომელი
 6. ლალი ხუჭუა - მეცნიერ-თანამშრომელი
 7. მზია მრეველიშვილი – მეცნიერ-თანამშრომელი
 8. ნათელა მირიანაშვილი – მეცნიერ-თანამშრომელი
 9. ეთერ საბანაძე - მეცნიერ-თანამშრომელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება		სამუშაოს შემსრულებლები
1	ტექნიკური ტერმინოლოგიის რედაქცია	ლია ქაროსანიძე	ნათელა მუზაშვილი, მარინე ოსაძე, ინგა ჯიბუტი, ნინო დათეშიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
მზადდება 1977 წლის ტექნიკური ტერმინოლოგიის სარედაქციო სამუშაოები: დასრულდა მისი შეტანა კომპიუტერში, დაწეულია თეორიული საკითხების დამუშავება, მზადდება ამ ეტიპის შესახებ მოხსენება საბჭოზე წარსადგენად.			
№	სამუშაოს შესრულება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3.	მასალები ენათმეცნიერების ტერმინოლოგიის ისტორიისათვის	ლია ქაროსანიძე	ნათელა მუზაშვილი, მარინე ოსაძე, ინგა ჯიბუტი, ნინო დათეშიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2013 წელს გამოიცა აკაკი შანიძისა და ვარლამ თოფურიას ნაშრომებში დადასტურებული ტერმინოლოგია. აკაკი შანიძის ტერმინოლოგიის შემდგენელია ნათელა მუზაშვილი, ვარლამ თოფურიასი – ნინო დათეშიძე			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4.	ქართულ-რუსული ფრაზეოლოგიური ლექსიკონი	მაია აბალაკი	მაია აბალაკი, ეთერ საბანაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შეკრებილია მასალა, მიმდინარეობს მისი შედარება სხვა ლექსიკონებთან.			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5.	საეკლესიო ტერმინთა რუსულ-ქართული ლექსიკონი	ლია ქაროსანიძე	ლალი ხუჭუა, ნათელა მირიანაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)			

შედგენილია სიტყვანი, მიმდინარეობს სიტყვა-სტატიებზე მუშაობა.			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6.	რუსულ-ქართული ლექსიკონის რედაქცია	მზია მრეველიშვილი	მზია მრეველიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დასრულდა რუსულ-ქართული ლექსიკონის ერთტომეულის რედაქცია, მომზადებულია დასაბუქდად და გამოსაცემად.			

პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1		ქართულ-რუსული ლექსიკონი	თსუ გამომცემლობა	772
ანოტაციები				
დღესდღეობით სიტყვათა შემადგენლობით ყველაზე ვრცელი (58 500- სიტყვიანი), ნორმირებული ქართულ-რუსული ლექსიკონი, რომელიც მოიცავს არა მარტო სალიტერატურო ენის ლექსიკას, არამედ დარგობრივ ტერმინოლოგიურ მასალას.				

ბ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1		ტერმინოლოგია– ქართული ენის ხვალინდელი დღე (კონფერენციის მასალები)	თსუ გამომცემლობა	75

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნათელა მუზაშვილი	მასალები საენათმეცნიერო ტერმინთა ლექსიკონისათვის II, აკაკი შანიძე	თსუ გამომცემლობა	215
კრებულში თავმოყრილია აკაკი შანიძის ნაშრომებში დადასტურებული საენათმეცნიერო ტერმინოლოგია.				

2)

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო დათეშიძე	მასალები საენათმეცნიერო ტერმინთა ლექსიკონისათვის, IV, ვარლამ თოფურია	თსუ გამომცემლობა	206
კრებულში თავმოყრილია ვარლამ თოფურიას ნაშრომებში დადასტურებული საენათმეცნიერო ტერმინოლოგია.				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ლია ქაროსანიძე	ქართული ტერმინოლოგიის საკითხები	ქართული მეტყველების კულტურის საკითხები	თსუ გამომცემლობა	5
ანოტაცია: სტატიაში განხილულია ე. წ. პურიზმი ქართულ ტერმინოლოგიაში და მისი შედეგები.					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ლია ქაროსანიძე	ქართული ტერმინოლოგიის სირთულენი (ისტორია და	ქართველოლოგია	თბილისი,	8

		თანამედროვეობა)			
ანოტაცია: სტატიაში განხილულია ქართული ტერმინოლოგიის ისტორია, განსხვავებული მიმდინარეობები და მათი შედეგები.					

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	მიტროპოლიტი ანდრია გვაზავა, ლია ქაროსანიძე	წმინდა შესამოსლის აღმნიშვნელი ტერმინების ისტორიიდან	მასალები ქართულ საეკლესიო ტერმინთა ისტორიისათვის	თბილისი, ლოგოსი	30

ანოტაცია: სტატიაში განხილულია შემდეგი ტერმინების ისტორია: ანაფორა, კუნკული, ბარტყულა//ბარტყული, საბუხარი//საფუხარი, ბედენიკი, ენქერი.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	მიტროპოლიტი ანდრია გვაზავა, ლია ქაროსანიძე	ზოგი საეკლესიო ტერმინის ისტორიისათვის	მასალები ქართულ საეკლესიო ტერმინთა ისტორიისათვის	თბილისი, ლოგოსი	6

ანოტაცია: სტატიაში განხილულია შემდეგი ტერმინების ისტორია: აღსავლის კარი, კათაკმეველი//კატეხუმელი.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	ნინო დათეშიძე	აფიქსიდიტა სიტყვათწარმოებითი ფუნქციები ტერმინოლოგიაში	ქართული მეტყველების კულტურის საკითხები	თსუ გამომცემლობა	5

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნათელა მუზაშვილი	ტერმინოლოგია და ტერმინოლოგიური სამუშაო საქართველოში	ქართული მეტყველების კულტურის საკითხები	თსუ გამომცემლობა	8

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ინგა ჯიბუტი	ინეზ-/ინეც- რუსული წინსართებით ნაწარმოებ ტერმინთა ქართულად გადმოცემის საშუალებანი	ქართული მეტყველების კულტურის საკითხები	თსუ გამომცემლობა	5

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	მარინე ოსაძე	პარონიმის ერთი შემთხვევა	ქართული მეტყველების კულტურის საკითხები	თსუ გამომცემლობა	7

სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლია ქაროსანიძე	ტერმინოლოგია - ქართული ენის ხვალისდელი დღე	თბილისი, 2013
ანოტაცია: მოხსენებაში განხილულია ტერმინოლოგიის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ქართული ენის განვითარებისათვის.			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლია ქაროსანიძე	„ადამიანის ხმა“ და მისი კლასიფიკაცია ბერძნულ გრამატიკულ წყაროებში	თბილისი-ბათუმი-კაბადოკია 2013

ანოტაცია: მოხსენებაში განხილულია ასონიმებისა და ასოფონემების შესახებ არსებული თეორიები, თანხმოვანთა და ხმოვანთა კლასიფიკაცია.			
№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო დათეშიძე	შიგა და შიდა მსაზღვრელიან ტერმინთა დაზუსტებისათვის	თბილისი, 2013, ივნისი
2	მარინე ოსაძე		

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მაია აბალაკი, ნანა ლოლაძე	გულისა და სულის	Москва, 1913
2		მნიშვნელობის შემცველი	
3		ფრაზეოლოგიზმები ქართულსა და რუსულ ენებშიФразеологизмы, содержащие лексемы со значениями «сердце», «душа» в грузинском и русском языках	
მომხსენებთა ანოტაციები			

ლექსიკოლოგიის განყოფილება

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი **მედეა ღლონტი**.

2. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ავანდილ არაბული, მაია არეშიძე, მაია აშაძე, ლალი ბინიაშვილი, მანანა კელენჯერიძე, მაია კობიაშვილი, ასმათ პაპიძე, ქეთევან პეტრიაშვილი, ნატალია რაზმაძე, რუსუდან რამიშვილი, მირანდა რობაქიძე, ლიდა სოხაძე, ზეზუა ქავთარაძე, ეთერ შენგელია ნათია ჭინჭარაული, ნინელი ჭოხონელიძე, მანანა ჩაჩანიძე, ნინო ხახიაშვილი, მარიზა ხომასურიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები:

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	„ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ (რვატომეულის)	საქართველოს მეცნიერებათა	მაია აშაძე, ლალი ბინიაშვილი,

<p>ახალი რედაქციის მომზადება და გამოცემა</p>	<p>აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი</p> <p>ავთანდილ არაბული</p>	<p>მანანა კელენჯერიძე, ასმათ პაპიძე, ნატალია რაზმაძე, მირანდა რობაქიძე, ლიდა სოსხაძე, ნათია ფონიავა, ზეზვა ქავთარაძე, მანანა ჩაჩანიძე, ნათია ჭინჭარაული, ნინელი ჭოხონელიძე, ნინო ხახიაშვილი, მარიზა ხომასურიძე.</p>
---	--	---

<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)</p>	
	<p>ლექსიკოლოგია-ლექსიკოგრაფიის სფეროს სათანადო განვითარების კერა და გარანტი საქართველოში, თითქმის საუკუნეა, არნ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტი გახლავთ, რის დამაჯერებელი დასტურია გასული საუკუნის (1950-1964 წწ.) უდიდესი ქართული ლექსიკოგრაფიული მონაპოვარი – აკად. არნ. ჩიქობავას ხელმძღვანელობით შედგენილი და გამოცემული 8-ტომეული „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონისა“ (ქეგლ-ი), რომლის ახალი რედაქციის მომზადება ამავე ინსტიტუტის ლექსიკოლოგიის განყოფილებას დაეკისრა.</p> <p>ლექსიკოლოგიის განყოფილებაში კვლევას აწარმოებენ ათეული წლების გამოცდილების მქონე ლექსიკოგრაფები და მეცნიერი თანამშრომლები, ქართველური, კავკასიური და სხვა ენობრივი ჯგუფების სპეციალისტები, რომელთა აქტიური ძალისხმევით:</p> <p>*გამოცემულია: „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ ახალი რედაქციის I და II ტომები;</p> <p>*მზადაა: „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ ახალი რედაქციის III ტომის ელგერსია და მისი პოლიგრაფიული ვარიანტი.</p> <p>*მზადდება: 1) „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ ახალი რედაქციის IV ტომის ელგერსია და მისი პოლიგრაფიული ვარიანტი;</p> <p>წარმოდგენილი სამუშაოები და კვლევა აისახება ლექსიკოლოგიის განყოფილების ტრადიციულ თემატურ სემინარებზე – „ლექსიკოლოგიური ძიებანი“.</p>

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	<p>„ქართული სიტყვის საუფლო“ – მონოგრაფია (სამ ნაწილად)</p> <p>[„ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონისა“ და</p> <p>ქართული ენის ისტორიულ-ეტიმოლოგიური მემკვიდრეობის საფუძველზე]</p>	<p>ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფ. მედეა დღონტი</p>	<p>მაია არეშიძე, მაია კობიაშვილი, ქეთევან პეტრიაშვილი, რუსუდან რამიშვილი, მირანდა რობაქიძე, ზეზვა ქავთარაძე, ეთერ შენგელია, ნინო ხახიაშვილი.</p>

<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)</p>	
	<p>*მზადაა: „ქართული სიტყვის საუფლო“ I ნაწილის ელექტრონული ვერსია (3 ლექსიკურ-სემანტიკური ბუდით, ლექსიკონით, საძიებლებითა და ბიბლიოგრაფიით);</p>

<p>*მზადდება: „ქართული სიტყვის საუფლო“ I წიგნის პოლიგრაფიული ვერსია და II წიგნის ელვერსია;</p> <p>*აქტიურად მიმდინარეობს: მონოგრაფიის (სამწიგნულის) „ქართული სიტყვის საუფლო“ – II წიგნის პოლიგრაფიული ვერსია.</p> <p>წარმოდგენილი სამუშაოები და კვლევა აისახება ლექსიკოლოგიის განყოფილების ტრადიციულ თემატურ სემინარებზე – „ლექსიკოლოგიური ძიებანი“ და ყოველწლიურ კრებულში – „ეტიმოლოგიური ძიებანი“.</p>
--

<p>აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ლექსიკოლოგიის განყოფილება განაგრძობს:</p> <p>1) „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ და ქართული ენის ისტორიულ-ეტიმოლოგიური მემკვიდრეობის (კორპუსის) აღნუსხვას, შესწავლას და გააქტიურებას;</p> <p>2) ახალი მეთოდოლოგიისა და ახალი ტექნოლოგიების მოზიდვასა და დანერგვას ელექტრონული ლექსიკოგრაფიის გასაავითარებლად;</p> <p>3) ამავე მემკვიდრეობის საფუძველზე სპეციალური ლექსიკონების შემუშავებას (სინონიმთა, ომონიმთა, ქართული ენის კრებისითი დიალექტური ლექსიკონებისა).</p>
--

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები:

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მეგრულ-ლაზური ფრაზეოლოგია (20113-2014წწ.)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ვაჟა შენგელია	ნათია ფონიავა ასისტენტ-ლინგვისტი
2	მეგრულ-ლაზური ფრაზეოლოგია (20113-2014წწ.)	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ვაჟა შენგელია	ეთერ შენგელია ლინგვისტ-ექსპერტი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია):				
დასრულებულია 1 ტრანში				

IV პუბლიკაციები

1) საქართველოში:

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ავთანდილ არაბული	ენა ჩვენი არსობისა	თბილისი, "უნივერსალი"	398 გვ.

IV პუბლიკაციები

1) საქართველოში:

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ავთანდილ არაბული (თანაავტორი)	ერთი ტიპის ქცევის ფორმათა გრამატიკული ომონიმიის ასახვისათვის ქველში	იკვ. XLI	თბილისი	გვ.9-24
2	ავთანდილ არაბული	როგორ „კეთდება“ ლექსიკონი	მეცნიერება და კულტურა, ტ. I	თბილისი	8 გვ.
3	ავთანდილ არაბული	ვინფრიდ ბოედერის ღვაწლისათვის ქართველთა ენობრივი სამყაროს კვლევაში	ჟ. „კადმოსი“	თბილისი	9 გვ.
4	ავთანდილ არაბული (თანაავტორი)	ქართული ენის სახელმწიფო პროგრამა (ლექსიკოგრაფიული ამოცანები)	ქუთაისი, ქართული ენა – 21-ე საუკუნის გამოწვევები. კონფერენციის მასალები, 8 ივლისი	თბილისი	გვ. 7-13
5	მაია აშაძე (თანაავტორი)	ფრაზეოლოგიზმებთან დაკავშირებული ზოგი საკითხი “ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში“	საენათმეცნიერო ძიებანი, XXXIV	თბილისი	გვ.172-188 16გვ.
6	ლალი ბინიაშვილი (თანაავტორი)	ერთი ტიპის ქცევის ფორმათა გრამატიკული ომონიმიის ასახვისათვის ქველში	იკვ. XLI	თბილისი	გვ.9-23 16გვ.

7	ღალი ბინიაშვილი (თანაავტორი)	მო- და წა- ზმნისწინიანი ნასახელარი ზმნების ერთი თავისებურებისათვის „ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში“	არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი	თბილისი	გვ.8-9 2გვ.
8	ასმათ პაპიძე (თანაავტორი)	ფრაზეოლოგიზმებთან დაკავშირებული ზოგი საკითხი „ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში“	საენათმეცნიერო ძიებანი, XXXIV	თბილისი	გვ.172-188 16გვ.
9	რუსუდან რამიშვილი	ენობრივი პოლიტიკა ირანში	თბილისი, თსუ არნ.ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის კონფერენცია: „ტერმინოლოგია – ქართული ენის სვალინდელი დღე“	თბილისი	გვ.57-58 2გვ.
10	რუსუდან რამიშვილი	ტერმინოლოგიის საკითხები ირანში	ქართული ტერმინოლოგიის საკითხები (იბეჭდება)	თბილისი	4გვ.
11	ლიდა სოსაძე (თანაავტორი)	მო- და წა- ზმნისწინიანი ნასახელარი ზმნების ერთი თავისებურებისათვის „ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში“	არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი	თბილისი	გვ.8-9 2გვ.
12	ლიდა სოსაძე თანაავტორი)	ერთი ტიპის ქცევის ფორმათა გრამატიკული ომონიმის ასახვისათვის ქეგლში	იკე, XLI	თბილისი	გვ.9-23 16გვ.
13	ნათია ფონიავა	აფხაზური აფსთ-ზაარა „სიცოცხლე“ სიტყვის ეტიმოლოგიისათვის	ეტიმოლოგიური ძიებანი, X	თბილისი	გვ.52-56 5გვ.
14	ნათია ფონიავა	აბაზურ ზმნურ ძირთა თანხმოვანკომპლექსები	იკე, XLI	თბილისი	გვ.197-207 16გვ.

15	ნათია ფონიავა	თანხმოვანკომპლექსები აბაზურ ზმნურ ძირებში	არნ. ჩიქობავას საკითხავეები, XXIV	თბილისი	გვ.56-57 2გვ.
16	ნათია ფონიავა	რელიგიური ლექსიკისათვის მეგრულ იდიომებში	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია	გორი	გვ.57-59 3გვ.
17	ნათია ფონიავა	ზოგიერთი ქართველური ტოპონიმის ეტიმოლოგიური ანალიზისათვის	ონომასტიკური კრებული	ახალციხე	გვ.203-208 5გვ.
18	ნათია ფონიავა	აფხაზური აფსთაზარა „სიცოცხლე“ სიტყვის ეტიმოლოგიისათვის	ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია,	თბილისი	გვ.43-44 2გვ.
19	მედეა ღლონტი	„და უწოდა ადამ სახელი“ (ბიბლიური პირველსახელდებისათვის)	ჟურნალი „რწმენა და ცოდნა“ (იბეჭდება)	თბილისი	5გვ.
20	მედეა ღლონტი	ბუნებითი და გრამატიკული დროის ქრონომეტრული ურთიერთმიმართებისათვის ქართულში (ქართ. მომავალ-ის საღვთისმეტყველო ასპექტები)	„ეტიმოლოგიური ძიებაბი“, X	თბილისი, თსუ გამ-ბა	გვ.57-68 12გვ.
21	მედეა ღლონტი	ბედნიერების ქრისტიანული საზომი (იგავი „მდიდარსა და გლახაკ ღაზარაზე“)	„რელიგია“, №1, 2013	თბილისი	გვ.28-37 10გვ.
22	მედეა ღლონტი	ქართული სიტყვის ქდაგება (წერილი პირველი)	„რელიგია“, №2, 2013	თბილისი	გვ.15-22 8გვ.
23	მედეა ღლონტი	ქართული სიტყვის ქდაგება (წერილი მეორე)	„რელიგია“, №3, 2013	თბილისი	გვ.5-11 7გვ.
24	მედეა ღლონტი	წინათქმა	როზა დევედარიანის ლიტერატურული ზღაპარი „უფლისა“	ქუთაისი	გვ.3-4 2გვ.
25	მედეა ღლონტი	ბუნებითი და გრამატიკული დროის ქრონომეტრული ურთიერთმიმართებისათვის ქართულში (ქართ. მომავალ-ის	არნოდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე	თბილისი	გვ.44-46 2გვ.

		საღვთისმეტყველო ასპექტები	სამეცნიერო სესია		
26	ეთერ შენგელია	საყვირის შესატყვისისათვის მეგრულში	„ეტიმოლოგიური ძიებაბი“, X	თბილისი, თსუ გამ-ბა	გვ.69-74 6გვ.
27	ეთერ შენგელია	ოლარა-მ სიტყვის წარმომავლობისათვის მეგრულში	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	თბილისი	გვ.63 2გვ.
28	ეთერ შენგელია	სამოსლის აღმნიშვნელი ლექსიკის ერთი ჯგუფი მეგრულ იდიომატურ გამოთქმებში	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური კონფერენცია	თბილისი	გვ.64-66 3გვ.
29	ეთერ შენგელია	საყვირის შესატყვისისათვის მეგრულში	არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	თბილისი	48-49 2გვ.
30	მანანა ჩაჩანიძე	იდიომურ ერთეულთა ლინგვისტურ-ლექსიკოგრაფიული კონსტრუირებისათვის ქართულში	არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	თბილისი	გვ.60 1გვ.
31	ნინელი ჭოსონელიძე	როჭიკისა და როქის ომონიმური ცალების ისტორიისათვის	საენათმეცნიერო ძიებანი, XXXIV	თბილისი	გვ.198-202 5გვ.
32	ნინელი ჭოსონელიძე	ზოგი ზარ-ფუძიანი ომონიმური ცალების წარმომავლობისათვის	თბილისი, XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები	თბილისი	გვ.80-83 4გვ.
33	ნინელი ჭოსონელიძე	ზოგი ძველი ნასესხები სამედიცინო ტერმინის ისტორიისათვის	თსუ არნ.ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის კონფერენცია: ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე	თბილისი	გვ.70-73 3გვ.
34	ნინელი ჭოსონელიძე	თორნ-თორ-ფუძიანი ომონიმური ცალების წარმომავლობისათვის ქართულში	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV	თბილისი	გვ.81-83 3გვ.
35	ნინელი	ავან-, ავანგ- ფუძითა ომონიმური ცალების	არნოლდ ჩიქობავას სახელობის	თბილისი	გვ.63-65

	ჭონელიძე	ისტორიისათვის	ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია		3გვ.
36	ნინო ხახიაშვილი	ციქუ- სიტყვის სემანტიკისათვის	არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, მასალები	თბილისი, თსუ გამ-ბა	გვ.83-86 3გვ.
37	ნინო ხახიაშვილი	სიტყვა მსხემ-ის ისტორიისათვის	ეტიმოლოგიური ძიებანი X,	თბილისი, თსუ გამ-ბა	გვ.75-90 17გვ.
38	ნინო ხახიაშვილი	ნუსხვა სიტყვის ისტორიისათვის	ჟურნალი იკე XLI, (იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება)	თბილისი, თსუ გამ-ბა.	გვ.236-240 9გვ.
39	ნინო ხახიაშვილი	სიტყვა მსხემი და მისი რელაქციული ვარიანტები ძველ ქართულ ტექსტებში	არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, მასალები	თბილისი, თსუ გამ-ბა	გვ.65-67 3გვ.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში:

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ავთანდილ არაბული	ქართული სალიტერატურო ენის პრობლემები იაკობ გოგებაშვილის მემკვიდრეობაში	იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, გორი, 14 ივნისი
2	ავთანდილ არაბული	შე- ზმნისწინის ფუნქციური გააქტიურებისა და ბრალ-ფუძის ახალი სემანტიკისათვის „ვეფხისტყაოსანში“	თბილისი, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, 23-26 აპრილი
3	ავთანდილ არაბული	სოფელ ჯუთის ტოპონიმია	რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია ონომასტიკაში, ახალციხე, 21 ივნისი
4	ავთანდილ არაბული	ადრეული ქრისტიანობის ზოგი ენობრივი გამოვლენისათვის ხევისურულში	XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, გორი, 1 ნოემბერი
5	ავთანდილ არაბული	დაღესტნური წარმომავლობის	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი,

	(თანაავტორი)	ერთი გვარის შესახებ	თბილისი, 23-26 ოქტომბერი
6	ავთანდილ არაბული (თანაავტორი)	ქართული ენის სიტყვათშემოკლებათა ლექსიკონი (აგების პრინციპებისათვის)	კონფერენცია “ტერმინოლოგია – ქართული ენის სვალინდელი დღე”, თბილისი, 11-12 ივნისი
8	ავთანდილ არაბული	სპეციალური ტერმინოლოგიის ადგილისათვის განმარტებით ლექსიკონში	კონფერენცია “ტერმინოლოგია – ქართული ენის სვალინდელი დღე”, თბილისი, 11-12 ივნისი
9	ლალი ბინიაშვილი (თანაავტორი)	მთ- და წა- ზმნისწინიანი ნასახელარი ზმნების ერთი თავისებურებისათვის „ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში“	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი
10	რუსუდან რამიშვილი	ენობრივი პოლიტიკა ირანში	თბილისი, თსუ არნ.ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის კონფერენცია: ტერმინოლოგია – ქართული ენის სვალინდელი დღე, 11-13 ივნისი
11	ლიდა სოსხაძე (თანაავტორი)	მთ- და წა- ზმნისწინიანი ნასახელარი ამნების ერთი თავისებურებისათვის „ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში“	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი
12	ნათია ფონიავა	თანხმოვანკომპლექსები აბაზურ ზმნურ ძირებში	თბილისი, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, 23-26 აპრილი
13	ნათია ფონიავა	რელიგიური ლექსიკისათვის მეგრულ იდიომებში	გორი, XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, 1 ნოემბერი
14	ნათია ფონიავა	აფსაზური აფსთაზარა „სიცოცხლე“ სიტყვის ეტიმოლოგიისათვის	თბილისი, ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი
15	ნათია ფონიავა	ზოგიერთი ქართველური ტოპონიმის ეტიმოლოგიური ანალიზისათვის	ახალციხე, რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია ონომასტიკაში, 21-22 ივნისი
16	მედეა ღლონტი	ბუნებითი და გრამატიკული დროის ქრონომეტრული ურთიერთმიმართებისათვის ქართულში (ქართ. მთმაგალ-ის საღვთისმეტყველო ასპექტები)	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი

17	ეთერ შენგელია	ოლარა-დ სიტყვის წარმომავლობისათვის მეგრულში	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, 23-26 აპრილი
18	ეთერ შენგელია	სამოსლის აღმნიშვნელი ლექსიკის ერთი ჯგუფი მეგრულ იდიომატურ გამოთქმებში	თბილისი, XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური კონფერენცია, 1 ნოემბერი
19	ეთერ შენგელია	საყვირის შესატყვისისათვის მეგრულში	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი
20	მანან ჩაჩანიძე	ილიომურ ერთეულთა ლინგვისტურ- ლექსიკოგრაფიული კონსტრუირებისათვის ქართულში	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი
21	ნინელი ჭოსონელიძე	ზოგი ზარ-ფუძიანი ომონიმური ცალების წარმომავლობისათვის	თბილისი, XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, 1 ნოემბერი
22	ნინელი ჭოსონელიძე	ზოგი ძველი ნასესხები სამედიცინო ტერმინის ისტორიისათვის	თსუ არნ.ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის კონფერენცია: ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე, 11-13 ივნისი
23	ნინელი ჭოსონელიძე	თორნ-თორ-ფუძიანი ომონიმური ცალების წარმომავლობისათვის ქართულში	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV, 23-26 აპრილი
24	ნინელი ჭოსონელიძე	აგან-, აგანგ- ფუძეთა ომონიმური ცალების ისტორიისათვის	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი
25	ნინო ხახიაშვილი	ციქუ- სიტყვის სემანტიკისათვის	თბილისი, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, 23-26 აპრილი
26	ნინო ხახიაშვილი	სიტყვა <i>მსხემი</i> და მისი რედაქციული ვარიანტები ძველ ქართულ ტექსტებში	თბილისი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 24-26 დეკემბერი

2) საზღვარგარეთ:

1	ავთანდილ არაბული	ქველ-ის ახალი რედაქციის პრინციპებისათვის О принципах новой редакции восьмитомного Толкового словаря грузинского языка	Международная конференция “Актуальные проблемы общей и адыгской филологии“, материалы, Майкоп, с. 86-87
---	------------------	--	---

მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **გ. შენგელია**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ლ. აზმაიფარაშვილი, ნ. არდოტელი, მ. თეთრაძე, ლ. კელაურაძე, რ. ლოლუა, ნ. მაჭავარიანი, კ. მითაგვარია, ლ. სანიკიძე, რ. ფარეულიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

1	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ხუნძური ენის ფრაზეოლოგიზმების სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი	გ. შენგელია	ლ. აზმაიფარაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	დამუშავდა ხუნძური ენის ფრაზეოლოგიზმების ლინგვოკულტუროლოგიური საკითხები ქართული ენის მონაცემებთან შედარება-შეპირისპირებით. გაანალიზდა, კერძოდ, ეთნოგრაფიული ყოფის ამსახველი ფრაზეოლოგიური მასალა, სომატიზმების შემცველი ფრაზეოლოგიური ერთეულები, გენდერულად მარკირებული ლექსიკა და მყარი შესიტყვებები.		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	თემა: ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ ენათა ზმნის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი	ვაჟა შენგელია	ნოდარ არდოტელი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

	<p>დამუშავებულია: საკითხის შესწავლის მოკლე ისტორია, ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ ენათა ზმნის საუღვლებელი ფუძის სტრუქტურა, უღვლილების ტიპები და ა. შ. რეკონსტრუირებულია დროისა და კილოს ისტორიულად არსებული საერთო სავარაუდო ფორმები. გარდა ამისა, გაანალიზებულია მორფემული შედგენილობა და ფონემატური სტრუქტურის საკვანძო საკითხები.</p>		
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	<p>თემა: იბერიულ-კავკასიურ ენათა ურთიერთობისათვის წინა აზიის ძველ და ხმელთაშუაზღვეთის ენებთან. I. ლექსიკური შეხვედრები; ბგერათშესატყვისობანი</p>	<p>ვ. შენგელია</p>	<p>ლ. კელაურაძე</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>გაანალიზდა ქართველურ და შუმერულ ენებს შორის აქამდე გამოვლენილი ლექსიკური და გრამატიკული შეხვედრები; გამოითქვა ვარაუდები: ა) საერთო-ქართველურ-მედიტერანულში აქტიურ(ერგატიულ) და ინაქტიურ (აბსოლუტურ) ბრუნვათა და მათი ნიშნების რეკონსტრუქციის, ბ) კოლხური ენის ლაზურ დიალექტსა და ქართული ენის აჭარულ, გურულ და იმერულ დიალექტებში სვანიზმების პოენიერების, გ) ქართულში -ავ თემისნიშნის სტატიკურ ზმნათა აწმყოსა და გარდამავალ ზმნათა პირველი შედეგობითის ფორმათა სამგალენტიანი მოქმედებითი გვარის ზმნათა აწმყოს მწკრივის მხოლოდობითი რიცხვის ფორმათაგან ვალენტობის მკლები აქტანტური დერივაციის გზით მიღების შესახებ; გამოვლინდა შესაძლო ახალი კოგნატები ქართველურ ენებს შორის, ასევე დამატებითი მასალა ეტიმოლოგიური ლექსიკონებიდან უკვე ცნობილ შეპირისპირებათათვის.</p>		
4	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	<p>ლეზგიური ენის ფუძეთა ფონემური შედგენილობა</p>	<p>ვ. შენგელია</p>	<p>მ. თეთრაძე</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>ნაშრომში განხილულია ლეზგიური ენის სხვადასხვა ტიპის ფუძეთა სტრუქტურა, კერძოდ, გამოყოფილია სხვადასხვა აგებულების ფუძეები და შემოთავაზებულია მათში წარმოდგენილი თანხმონებისა და ხმონების დისტრიბუციული ანალიზი. კვლევისას გამოთქმულია როგორც აღწერითი, ისე ისტორიულ-შედარებითი თვალსაზრისი.</p>		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	<p>ლეზგიურ ენის სახელურ და ზმნურ ფუძეთა სტრუქტურა (სადოქტორო დისერტაცია)</p>	<p>ვ. შენგელია, ც. ბარამიძე</p>	<p>მ. თეთრაძე</p>
5	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	<p>უდიური ენის მორფო-სინტაქსი</p>	<p>ვ. შენგელია</p>	<p>რ. ლოლუა</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>2013 წელს დასრულდა 2010-2013 წწ. გეგმიური თემა “უდიური ენის მორფოსინტაქსი”. ბოლო ეტაპზე დამუშავდა ფუძის სტრუქტურაში მომხდარ ცვლილებათა საკითხი. განსაკუთრებული</p>		

ყურადღება მიექცა ცვლილებებს მრავლობითი რიცხვის წარმოებისას, სახელობითისა და II მიცემითი ბრუნვების ცვლას პირდაპირი ობიექტის აღსანიშნავად და პირის ნიშანთა გამოყენებისას. მიმოხილულია სხვა ცვლილებებიც, რომლებიც ბრუნებისა და უღვლილების პროცესებს თან ახლავს.

6	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	აფხაზური ზმნა	ვ. შენგელია	ნ. მაჭავარიანი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ნაშრომში წარმოდგენილია აფხაზური ზმნის გამოწვლილვითი ანალიზი როგორც აღწერითი, ისე ისტორიულ-შედარებითი თვალსაზრისით. განხილულია ყველა ძირითადი კატეგორია – პირი და რიცხვი, დრო-კილოები, კაუზატივი, ქცევა, პოტენციალისი, უნებურობა, თანაობა, საურთიერთო და საზიარო კატეგორიები, აგრეთვე უარყოფითი და კითხვითი ფორმების წარმოება. საკითხების განხილვისას სათანადოდ არის გათვალისწინებული სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებული თვალსაზრისები და ვრცელი ენობრივი მასალის საფუძველზე წარმოდგენილია ორიგინალური დასკვნები.

7	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ადიდური ენის ფრაზეოლოგიზმების სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი	ვ. შენგელია	კ. მითაგვარია

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

გაანალიზებულია ადიდური ენის ფრაზეოლოგიური ერთეულები სტრუქტურისა და სემანტიკის თვალსაზრისით, წარმოდგენილია სათანადო კლასიფიკაცია. გარკვეულია ის თავისებურებანი, რომლებიც ფრაზეოლოგიზმებში წამყვანი სიტყვის გამოყოფის თვალსაზრისით ადიდურში შეინიშნება. ყურადღება ექცევა ადიდურისათვის დამახასიათებელ სტრუქტურულ-ტიპოლოგიურ თავისებურებებს. გამოყენებულია ლექსიკონებში და გამოკვლევებში წარმოდგენილი მასალა.

8	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	წოვათუშური ენის ფრაზეოლოგიზმების სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი	ვ. შენგელია	ლ. სანიკიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წელს დასრულდა 2010-2013 წწ. გეგმიური თემა “წოვათუშური ენის ფრაზეოლოგიზმების სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი”. გაანალიზებულ იქნა წინა წლებში (2010-2011) მოპოვებული მასალა როგორც საენათმეცნიერო, ისე ეთნოგრაფიული და საისტორიო თვალსაზრისით.

გამოყოფილია ფრაზეოლოგიზმების სხვადასხვა სახეები: მარტივი წინადადება, შესატყვევის სხვადასხვა ტიპი – სახელური, ზმნური, ზმნიზეღური... შესწავლილია ფრაზეოლოგიზმების გავრცელების არე (წყველის, დალოცვის ... ფორმულები). მოცემულია ფრაზეოლოგიზმების ლექსიკური ანალიზი: არქაიზმების გამოყოფა – სიტყვის მნიშვნელობისა და ფონეტიკური ცვლილებების დინამიკა. სინტაქსის თვალსაზრისით ხასგასმულია სიტყვათა შეკავშირების, აგრეთვე მსახდრეელ-საზღვრულში სიტყვათა რიგის ზოგი თავისებურება. განხილულია საერთო და განსხვავებული, ერთი მხრივ, წოვათუშურისა და ჩეჩნურ-ინგუშურის ფრაზეოლო-გიზმებსა და, მეორე მხრივ, წოვათუშურისა და ქართველური ენების ფრაზეოლოგიზმებში (წოვათუშურ-ქართული ორენოვნების პირობებში).

9	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	სახელის მორფოლოგიური ანალიზი ჩენურ ენაში. ნაცვალსახელი. ნაცვალსახელთა ჯგუფები. ნაცვალსახელთა ბრუნება	ვ. შენგელია	რ. ფარეულიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დამუშავებულია: საკითხის შესწავლის მოკლე ისტორია. ნაცვალსახელთა კლასიფიკაცია (სემანტიკური ჯგუფები). ნაცვალსახელთა ბრუნება განხილულია ჯგუფების მიხედვით, მოცემულია მორფოლოგიური დახასიათება, ბრუნების პროცესი, ყურადღება გამახვილებულია ნაცვალსახელთა თავისებურებებზე ბრუნების პროცესში. დახასიათებულია ფუძეთა სტრუქტურა.			
10	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ყაბარდოული ენის ფრაზეოლოგიზმების სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი	ვ. შენგელია	ვ. შენგელია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
გამოყოფილია და გაანალიზებულია ყაბარდოული ენის ფრაზეოლოგიური ერთეულები როგორც სტრუქტურის, ისე სემანტიკის თვალსაზრისით, წარმოდგენილია სათანადო კლასიფიკაცია. გარკვეულია ის თავისებურებანი, რომლებიც ფრაზეოლოგიზმებში წამყვანი სიტყვის გამოყოფის თვალსაზრისით ყაბარდოულში შეინიშნება. ყურადღება გამახვილებულია სინონიმისა და პოლისემიის მოვლენებზე, აგრეთვე, იმ სტრუქტურულ-ტიპოლოგიურ თავისებურებებზე, რაც ყაბარდოულს მონათესავე ენებთან აახლოებს.			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ნახურ და დაღესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნ. არდოტელი	ლ. აზმაიფარაშვილი ნ. არდოტელი რ. ლოლუა ლ. სანიკიძე რ. ფარეულიძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2013 წელს პროექტის I საანგარიშო პერიოდში (15.05.2013-15.10.2013) შედგენილი ქნანახურ და დაღესტნურ ენათა შესახებ არსებული სპეციალური ილიტერატურის ბიბლიოგრაფია, დამუშავდა საკითხის შესწავლის ისტორია; მოხდა ისტორიულ-შედარებითი კვლევის მეთოდოლოგიის დაზუსტება-დახვეწა; გაანალიზდა ნახურ და დაღესტნურ ენათა ვოკალური სისტემა და ფონეტიკური პროცესების საკითხები ამ ენათა ხმოვანთა სისტემაში. ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა ხმოვანთა ბგერათშესატყვისობებზე და მახვილზე.				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კავკასიურ ენათა	შოთა რუსთაველის	ვ. ბარამიძე	რ. აბაშია

(აფხაზური, ჩეჩნური, ხუნძური, ოსური, უდიური) პრაქტიკული სახელმძღვანელოები უმაღლესი სასწავლებლებისათვის	ეროვნული სამეცნიერო ფონდი		დ.აზმაიფარაშვილი ნ. არდოტელი ც. ბარამიძე რ. ლოლუა რ. მარღანია ნ. მაჭავარიანი ნ. რუხაძე ი. ტივიევა რ. ფარეულიძე
---	---------------------------	--	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წელს პროექტის I საანგარიშო პერიოდში (15.05.2013-15.10.2013) თითოეული პრაქტიკული სახელმძღვანელო სათვის (აფხაზური, ჩეჩნური, ხუნძური, ოსური, უდიური) შედგენილი ქნა ქრესტომათია, ორენოვანი ლექსიკონები (აფხაზურ-ქართული, ჩეჩნურ-ქართული, ხუნძურ-ქართული, ოსურ-ქართული, უდიურ-ქართული) და მათის აძიებლები (ინდექსი).

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	კავკასიის ალბანური ენა და მისი ადგილი იბერიულ-კავკასიურ ენათა შორის	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	რ. ლოლუა	რ. ლოლუა

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წელს პროექტის განხორციელების პერიოდში (12.11.2012-11.11.2013) დასრულდა მონოგრაფია, რომელშიც უპირველეს ყოვლისა, ისტორიულ-შედარებითი მეთოდის გამოყენებით, ანუსტრუქტურულ თავისებურებათა სისტემური შედარებით და, რაც მთავარია, რეკულარულ და კონონზომიერებებთან შესატყვისობათა გამოვლენის გზით დადგინდა კავკასიის ალბანურის ენის ნათესაობა უდიურსა და სხვა ლეზგიურ და დაღესტურ ენებთან, და, შესაბამისად, აფხაზურ-ადიღურ და ქართველურ ენებთან.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მეგრულ-ლაზური ფრაზეოლოგია	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ვ. შენგელია	ლ. ვაშაკიძე კ. მითავარიანი ნ. ფონიავა ე. შენგელია ვ. შენგელია ც. ჯანჯღავა

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის დამუშავების დაწყებიდან გავიდა რვა თვე ნახევარი. ამ ხნის განმავლობაში შედგენილ

იქნა ბიბლიოგრაფია, ჩატარდა სამეცნიერო ლიტერატურის კრიტიკული ანალიზი, არსებული მეგრული ლექსიკონებიდან ამოწერილ იქნა ფრაზეოლოგიზმები (სულ შვიდი ათასამდე ფრაზეოლოგიური ერთეული). შესრულებული სამუშაო მთლიანად განთავსდა კომპიუტერში. საგრანტო თემატიკაზე მომზადდა ხუთი მოხსენების თეზისი.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	არნ. ჩიქობავა	შრომები, ტ. VII	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	468 გვ.

ანოტაციები

ამ ტომში (რედაქტორი – პროფ. მ. ჩუხუა) შევიდა არნ. ჩიქობავას კლასიკური ნაშრომი “სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში”, რომელიც პირველად 1942 წელს დაიბეჭდა და ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად იქცა. მონოგრაფიაში გაანალიზებულია ქართველური სახელები ისტორიულ-შედარებითი თვალსაზრისით, კერძოდ, წარმოდგენილია ძირებისა და აფიქსების ამოსავალი სტრუქტურა, გამოყოფილია გრამატიკული კლასის ნიშნები და დეტერმინანტ-სუფიქსები.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ავტორთა კოლექტივი	იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. XLI	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	250 გვ.

ანოტაციები

არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ძირითადი სამეცნიერო ორგანოს ამ ტომში (მთავარი რედაქტორი – პროფ. ვ. შენგელია) გამოქვეყნებულია 24 წერილი ქართული ენის, სხვა ქართველური ენებისა და მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის, ლექსიკისა და ფრაზეოლოგიის საკითხებზე.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ.აზმაიფარაშვილი	მახვილთან დაკავშირებული ერთი მოვლენის შესახებ ხუნძურ და ლაკურ ენებში // არნოდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 77-81
2	ნ. არდოტელი	ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ საკუთარ სახელთა ქართულად გადმოცემისა და მართლწერისათვის. - იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	ტ. 41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 25-29

3	ნ. არდოტელი	ალბანურ ლექციონარში დადასტურებული ლექსიკის გენეზისისათვის. – კავკასიოლოგიური ძიებანი	ტ. 4	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 15-30
3	ნ. არდოტელი	მრავლობითისა და კრებითი რიცხვის ურთიერთმიმართებისათვის ხევესურულში. – ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები	ტ. 12	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 66-76
4	მ. თეთრაძე	ს. პატარძელის გვარსახელები // “ონომასტიკური კრებული”		ახალციხე	
5	ლ. კელაურაძე	აქტიურ და ინაქტიურ ბრუნვათა ნიშნების რეკონსტრუქციისათვის საერთო-ქართველურ-მედიტერანულში // არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 40-44
6	ლ. კელაურაძე	სვანიზმები მეგრულ-ლაზური ენის ლაზურ დიალექტსა და ქართული ენის აჭარულ, გურულ და იმერულ დიალექტებში // რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური XXXIII სამეცნიერო სესიის მასალები		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 26-28
7	ლ. კელაურაძე	-ავ თემისნიშნიან სტატიკურ ზმნათა აწმოსა და -ავ და -ამ თემისნიშნიან გარდამავალ ზმნათა I შედეგობითის ფორმათა გენეზისისათვის ქართულში // არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 18-19
8	ლ. კელაურაძე	დამატებანი ქართველურენა თაეტიმოლოგიური ლექსიკონისათვის // ეტიმოლოგიური ძიებანი	ტ. 10	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	
9	რ. ლოლუა	ლატერალური თანხმოვნები საერთოლექსიკურში და მათი კავკასიის ალბანური		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 29-32

		შესატყვისები // „არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV“			
10	რ. ლოლუა	ბრუნვის კატეგორია კავკასიის ალბანურში (ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი) // იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	ტ. 41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 99-118
11	რ. ლოლუა	ხინალღურთის ენის ადგილის განსაზღვრისათვის მონათესავე ენათა შორის // კავკასიოლოგიური ძიებანი	ტ. 4	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 55-73
12	რ. ლოლუა	ლეზგიურ ენათა ვოკალური სისტემები // არნოდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 81-84
13	რ. ლოლუა ი. მესხი	სშუღ-მსკდომი თანხმონები კავკასიის ალბანურში და მათი შესატყვისობანი სხვა ლეზგიურ ენებში // არნოდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესიის მასალები		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 21-25
14	ნ. მაჭავარიანი	მორფოლოგიური იზოგლოსები ქართული და აფხაზური ენების ზმნურ კონსტრუქციებს შორის. – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	ტ. 41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 119-130
15	ნ. მაჭავარიანი	ლექსემა „დაიაზება“ ზემოიმერულში. ეტიმოლოგიური ძიებანი	ტ. 10	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	
16	კ. მითავარია	ხმაბაძვითი სიტყვების საკითხისათვის ზოგ იბერიულ-კავკასიურ ენაში. – „ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები“	ტ. 12	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	
17	რ. ფარეულიძე	ბრუნვათა სისტემა და ე.წ. “შედარებითი ბრუნვა” ჩეჩნურში // იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება	ტ. 41	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 193-196
18	ვ. შენგელია	ოდენობის გამოხატვისათვის	ტ. 12	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	

		მეგრულში. – “ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები”			
19	ვ. შენგელია	ფლორასთან დაკავშირებული ლექსიკა მეგრულში. – იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები		გორი	გვ. 57-63
20	ვ. შენგელია	რამდენიმე მეგრული ტოპონიმის შესახებ. – “ონომასტიკური კრებული”		ახალციხე	გვ. 278-283

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლ. აზმაიფარაშვილი	Фразеологизмы и этнографические реалии (на материале грузинского языка)	Актуальные проблемы общей и адыгской филологии	Майкоп, Адыгейский государственный университет	გვ. 78-81
2	რ. ლოლუა	К вопросу исторического развития системы личного согласования в удийском языке // «Вопросы кавказского языкознания», вып. 7 (материалы международной конференции «Вопросы кавказского языкознания», проведенной под эгидой Евразийской ассоциации университетов).	ტ. 7	Махачкала	გვ. 105-113
3	რ. ლოლუა	К вопросу о этническом составе населения Кавказской Албании // «Вопросы кавказского языкознания», вып. 7 (материалы международной конференции «Вопросы кавказского языкознания», проведенной под эгидой Евразийской ассоциации университетов).	ტ. 7	Махачкала	გვ. 114-117
4	რ. ლოლუა	Кавказско-албанская эпиграфика // Восточные общества: традиции и современность, тезисы докладов II Съезда молодых востоковедов стран СНГ, Баку, 11-14 ноября 2013 года		Баку	გვ. 39
5	ვ. შენგელია, ლ. გიგლემიანი	Типологический анализ некоторых групп наречий в картвельских и абхазско-черкесских языках //		Майкоп, Адыгейский государственный университет	გვ. 225-226

		Актуальные проблемы общей и адыгской филологии			
6	ვ. შენგელია, ც. ჯანჯღავა	Генетические и типологические встречи в местоимениях картвельских и абхазско-черкесских языков // Актуальные проблемы общей и адыгской филологии		Майкоп, Адыгейский государственный университет	ბგ. 239-240

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. აზმაიფარაშვილი	მასვილთან დაკავშირებული ერთი მოვლენის შესახებ ხუნძურ და ლაკურ ენებში // არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	2013. 24-26. 12. თბილისი
2	ნ. არღოტელი	ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ საკუთარ სახელთა ქართულად გადმოცემისა და მართლწერისათვის. – არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები. XIV	2013. 24-27. 04 თბილისი
3	ნ. არღოტელი	*ა ხმონისრეკონსტრუქციისათვის ნახურ-დაღესტურ ენებში. – არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	2013. 24-26. 12. თბილისი
4	ლ. კელაურაძე	აქტიურ და ინაქტიურ ბრუნვათა ნიშნების რეკონსტრუქციისათვის საერთო-ქართველურ-მედიტერანულში, არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	2013. 23-26. 04. თბილისი
5	ლ. კელაურაძე	სვანიზმები მეგრულ-ლაზური ენის ლაზურ დიალექტსა და ქართული ენის აჭარულ, გურულ და იმერულ დიალექტებში, რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია	2013.01. 11. გორი
6	ლ. კელაურაძე	-ავ თემისნიშნის სტატიკურ ზმნათა აწმოსა და -ავ და -ამ თემისნიშნის გარდამავალ ზმნათა I შედგობითის ფორმათა გენეზისისათვის ქართულში, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	2013. 24-26. 12. თბილისი
7	რ. ლოლუა	ლატერალური თანხმონებისაერთოლექსიურში და მათიკავასისალბანურიშესატყვისები // „არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXIV“	2013. 24-27. 04 თბილისი
8	რ. ლოლუა	ლექსიურ ენათა ვოკალური სისტემები // არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	2013. 24-26. 12. თბილისი
9	რ. ლოლუა,	ხშულ-მსკლმი თანხმონები კავასის	2013. 24-26. 12. თბილისი

	ი. მესხი	ალბანურში და მათი შესატყვისობანი სხვა ლეზგიურ ენებში // არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	
10	ბ. მაჭავარიანი	მეცხენეობისლექსიკაფხაზურში (სემანტიკურ-სტრუქტურულიანალიზი), კავკასიოლოგთა მე-3 საერთაშორისოკონგრესი	2013. 23-26. 10. თბილისი
11	კ. მითავარია	ზონიუმების შემცველი გვარები სხვადასხვასისტემის ენებში, არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	2013, 24-27. 04. თბილისი
12	კ. მითავარია	ზონიუმების შემცველი ფრაზეოლოგიური ერთეულების შესახებ მეგრულში, რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია, XXXIII	2013. 14. 06. გორი
13	ვ. შენგელია	ფრაგმენტები მოგონებებიდან აკადემიკოს არნოლდ ჩიქობავაზე. LI-LVII. – არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV	2013. 24-27. 04. თბილისი
14	ვ. შენგელია	არნოლდ ჩიქობავა ნიკო მარის საენათმეცნიერო მემკვიდრეობის შესახებ. – საერთაშორისო კონფერენცია “ენა და კულტურა”	2013, 10-11. 05. ქუთაისი
15	ვ. შენგელია	ფლორის აღმნიშვნელი ლექსიკის შესახებ მეგრულში. – იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია	2013. 14. 06. გორი
16	ვ. შენგელია	გერიშ გემახვენჯი (მიძღვობა-იდიომის ერთ-ერთი კომპონენტი მეგრულში). – XXXIII რესპ. დიალ. სამეცნ. კონფერენცია	2013. 01. 11. თბილისი
17	ვ. შენგელია	ოდნობითი ხარისხის გამოხატვისათვის სხვადასხვა სისტემის ენებში. – არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია	2013. 24-26. 12. თბილისი

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. აზმაიფარაშვილი	Фразеологизмы и этнографические реалии (на материале грузинского языка) // Актуальные проблемы общей и адыгской филологии	2013. 16-17. 05. მაიკოპი, ადიღესრესპუბლიკა
2	რ. ლოლუა	К вопросу исторического развития системы личного согласования в удийском языке // Международная конференция «Вопросы кавказского языкознания», проведенная под эгидой Евразийской ассоциации университетов).	2013. 17. 04. მაჰაჩყალა, დაღესტანი
3	რ. ლოლუა	К вопросу о этническом составе населения Кавказской Албании // Международная конференция «Вопросы кавказского языкознания», проведенная под эгидой Евразийской ассоциации университетов).	2013. 17. 04. მაჰაჩყალა, დაღესტანი
4	რ. ლოლუა	Кавказско-албанская эпиграфика // II Съезд молодых востоковедов стран СНГ «Восточные общества: традиции и современность»	2013. 11-14. 11. ბაქო, აზერბაიჯანი

5	ვ. შენგელია, ლ. გიგლემიანი	Типологический анализ некоторых групп наречий в картвельских и абхазско-черкесских языках // Актуальные проблемы общей и адыгской филологии	2013. 16-17. 05. მაიკოპი, ადიღესრესპუბლიკა
6	ვ. შენგელია, ც. ჯანჯღავა	Генетические и типологические встречи в местоимениях картвельских и абхазско-черкесских языков // Актуальные проблемы общей и адыгской филологии	2013. 16-17. 05. მაიკოპი, ადიღესრესპუბლიკა

ზოგადი ენათმეცნიერების განყოფილება

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
გუჩა კვარაცხელია

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

1. გუჩა კვარაცხელია
2. სალომე ოშიაძე
3. ტარიელ გურგენიძე
4. კახა გაბუნია
5. ქეთევან მარგიანი
6. გვანცა გვანცელაძე
7. ფიქრია აფხაიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ადამიანის იდეოგრაფიული დახასიათება ქართული ლექსიკური სისტემის საფუძველზე	გუჩა კვარაცხელია	გუჩა კვარაცხელია სალომე ოშიაძე კახა გაბუნია ქეთევან მარგიანი ტარიელ გურგენიძე გვანცა გვანცელაძე ფიქრია აფხაიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p>პროგრამა - ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვა და მონიტორინგი (დამტკიცებული განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2013 წლის 2 მაისის №180 ბრძანებით)</p> <p>ქვეპროგრამა - ბილინგვური სწავლების დანერგვის ხელშეწყობა არაქართულენოვან სკოლებში</p>	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო		სალომე ომიამე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	„ზემოსვანური (ენგურისა და კოდორის ხეობათა) ტექსტების მორფოლოგიური სეგმენტაცია (გამოკვლევა და სიმფონია-ლექსიკონი ქართულ-ინგლისური ვერსიითურთ)“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ქეთევან მარგიანი	ქეთევან მარგიანი
	"უმჯული, ხალდე, კალა, ჰადიში" (ინტერდისციპლინარუ ლი გამოკვლევა ინდექსებითა და ინგლისური რეზიუმეებით)“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	იზოლდა ჩანტლაძე	ქეთევან მარგიანი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	სალომე ომიაძე	კონცეპტი „საქართველოს მეჭურჭლეთუხუცესი“	II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის – „ენა და კულტურა“ - შრომები	ქუთაისი	
2	სალომე ომიაძე	დისკურსული კომპეტენციის დეფიციტი პოლიტიკურ რიტორიკასა და მასმედიის ენაში	იკე, ტ. XI,	თბილისი, თსუ გამომცემლობის სტამბა,	გვ. 138- 143.
3	სალომე ომიაძე	პირადი სივრცის პროექცია ქართულ ლინგვოკულტურაში	ლინგვოკულტურაში, სამეცნიერო ჟურნალი „სემიოტიკა“, XIII	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	გვ. 81-86.
7	ქეთევან მარგიანი	ზმნის კილოს საკითხისათვის სვანურ ენაში	„ენა და კულტურა“	ქუთაისი	
8	ქეთევან მარგიანი	კვლავ ევიდენციალობისათვის სვანურში	„ქუთაისური საუბრები“ XIII	ქუთაისი	
9	ქეთევან მარგიანი	ჰიპოტაქსის განვითარების საფეხურებისათვის სვანურ ენაში	ქართული ენის სასწავლო- სამეცნიერო ინსტიტუტის შრომები	თბილისი	
12	გვანცა გვანცელაძე	სიტყვა-სიმბოლო გული „ვეფხისტყაოსანში“	ინტერდისციპლინარული რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენციის „დიმიტრი უზნაძე - 125“ შრომები	თბილისი	
14	გუჩა კვარაცხელია	ქვეყნისა და მეცნიერების სამსახურში	საქართველოს რესპუბლიკა # 85, 9 მაისი, 2013 წელი	თბილისი	
15	გუჩა კვარაცხელია	ირინე მელიქიშვილი (ცხოვრება და მოღვაწეობა)	საქართველოს რესპუბლიკა # 234, 5 დეკემბერი, 2013 წელი	თბილისი	

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	სალომე ოშიაძე	კონცეპტ „ქართული ენის“ ნომინაციური ველი;	თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ენის სასწავლო- სამეცნიერო ინსტიტუტის საჯარო სხდომა (მიმდინილი ქართული ენის დღისადმი), თბილისი, 2013.
2	სალომე ოშიაძე	დისკურსული კომპეტენციის დეფიციტი პოლიტიკურ რიტორიკასა და მასმედიის ენაში	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები XXIV, თბილისი, 2013.
3	სალომე ოშიაძე	ლექსემა „ტერმინის“ ხმარებისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, კონფერენცია „ტერმინოლოგია - ქართული ენის ხვალისდელი დღე“, თბილისი, 2013.
4	სალომე ოშიაძე	პერიფერიული კომუნიკაციური პრაქტიკის ცენტრალიზაციის ტენდენცია	თსუ-ის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის VII სამეცნიერო საფაკულტეტო კონფერენცია (მიმდინილი ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადების 150-ე წლისთავისადმი), თბილისი, 2013.
5	სალომე ოშიაძე	პირადი სივრცის პროექცია ქართულ ლინგვოკულტურაში,	სემიოტიკის მეოთხე სამეცნიერო კონფერენცია (მიმდინილი ზურაბ კვიციანიის 80 წლის იუბილესადმი), თბილისი, 2013.
6	სალომე ოშიაძე	ადამიანის სახის აღმწერ მყარ	არნ. ჩიქობავას სახ.

		შედარებათა ფორმოზრეგ- სემანტიკური ანალიზი	ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, თბილისი, 2013.
7	სალომე ოშიაძე	კონცეპტი „საქართველოს მეჭურჭლეთუხუცესი“	მეჭურჭლეთუხუცესი“, II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, ქუთაისი, 2013
8	სალომე ოშიაძე	სემიოტიკური სიმჭიდროვე და რეგიონული კონცეპტოსფერო,	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი (მიძღვნილი კავკასიურ ენათა კათედრის დაარსების 80 წლისთავისადმი), თბილისი, 2013
9	ქეთევან მარგიანი	ექსპერიენტივი სვანურ ენაში	არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, თბილისი, 2013
10	ქეთევან მარგიანი	ჰიპოტაქსური კონსტრუქციის ერთი ტიპისათვის სვანურში	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, გვ. 47-48, თბილისი, 2013
11	ქეთევან მარგიანი	რთული ქვეწყობილი წინადადების მოდელისათვის სვანურ ენაში	ენაში, ვარლამ თოფურისას საიუბილეო სანეცნიერო სხდომა, თბილისი, 2013
12	ქეთევან მარგიანი	კვლავ ევიდენციალობისათვის სვანურში	დიალექტოლოგიის კონფერენცია „ქუთაისური საუბრები“ XIII, ქუთაისი, 2013
13	ქეთევან მარგიანი	ინფერენციისა და ეპისტემიკის ურთიერთმიმართებისათვის სვანურ ზმნაში	კავკასიოლოგიის II საერთაშორისო კონგრესი , თბილისი, 2013
14	ქეთევან მარგიანი	ზმნის კილოს საკითხისათვის სვანურ ენაში	II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, ქუთაისი, 2013
15	გვანცა გვანცელაძე	სიტყვა-სიმბოლო გული „ვეფხისტყაოსანში“	სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების ფაკულტეტი, ინტერდისციპლინარული რეგიონალური სამეცნიერო კონფერენცია „დამიტრი უზნაძე - 125“. 2013 წლის 14 ივნისი, თბილისი

16	გვანცა გვანცელაძე/თეიმურაზ გვანცელაძე	ონომასტიკური სიტუაცია ამჟამინდელ აფხაზეთში	სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, რესპუბლიკური კონფერენცია ონომასტიკაში, ახალციხე, 2013 წლის 21 ივნისი.
17		ანთროპონიმები და გვარსახელები აფხაზეთის ეპიგრაფიკულ ძეგლებში	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა კავკასიაში“, ეძღვნება კავკასიურ ენათა კათედრის დაარსების 80 წლისთავს, თბილისი, 2013 წლის 23-26 ოქტომბერი
18	გვანცა გვანცელაძე/თეიმურაზ გვანცელაძე	ნარკვევები აფხაზურ-ქართული შედარებითი მორფოლოგიიდან. 1. ფრინველთა სახელები	ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის სამეცნიერო ბიბლიოთეკა. მე-5 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია , ეძღვნება ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახელობის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის დაარსების 140 წლისთავს. ქუთაისი, 2013 წლის 16-17 ნოემბერი
19	გუჩა კვარაცხელია	ლექსიკური სემანტიკა და თანამედროვე პარადიგმები	არნოლდ ჩიქობავას საკითხავები, XXIV, თბილისი, 2013
20	გუჩა კვარაცხელია	О понятий "Розита"	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "ზოგადი და ადიდური ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები, მაიკოპი, 17-18 მაისი, 2013 წელი

ენობრივი მონაცემების კომპიუტერული დამუშავების განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი _ მარინა ბერიძე

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა _
მარინა ბერიძე _ განყოფილების ხელმძღვანელი, მთავარი მეცნიერი
თანამშრომელი

ზაალ კიკვიძე _ მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი (0,5 სამტატო ერთეული)

ლიანა ლორთქიფანიძე _ მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი (0,5 სამტატო
ერთეული)

ლია ბაკურაძე _ უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი

ნარგიზა სურმავა _ უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი

ციცინო კვანტალიანი _ უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი

რუსუდან ლანდია _ მეცნიერი თანამშრომელი

მაია ბარიხაშვილი _ მეცნიერი თანამშრომელი (0,5 სამტატო ერთეული)

დიანა ანფიმიადი _ მეცნიერი თანამშრომელი (0,5 სამტატო ერთეული)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	სალექციო კურსის მომზადება (კორპუსის ლინგვისტიკის შესავალი) დოქტორანტებისთვის	მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე ლიანა ლორთქიფანიძე ზაალ კიკვიძე (ქრესტომათია)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	სახელმძღვანელოს მომზადება (კორპუსის ლინგვისტიკის შესავალი)	მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე ლიანა ლორთქიფანიძე ზაალ კიკვიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
მომზადებულია სახელმძღვანელოს ცალკეული თავები, მთლიანად თავმოყრილია მასალა, ითარგმნა ლიტერატურა ქრესტომათიული დანართისთვის. სახელმძღვანელოს გასრულება იგეგმება მომავალი წლის პირველ ნახევარში.			
3.	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	საერთაშორისო კონფერენციის – GLMT -2013 _ მომზადება	მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე ზაალ კიკვიძე ლია ბაკურაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>მომზადდა და ჩატარდა საერთაშორისო კონფერენცია _ ქართული ენა და კომპიუტერული ტექნოლოგიები _ _ GLMT -2013 . განყოფილებამ უზრუნველყო:</p> <ul style="list-style-type: none"> • კონფერენციაში საერთაშორისო სამეცნიერო ჩართულობა (9 ქვეყნის) • კონფერენციის მასალების თარგმნა და რედაქტირება • კონფერენციის იდეოლოგიური პლატფორმის შექმნა და წარმოდგენილი მოხსენებების საერთაშორისო კონფიდენციალური რეცენზირება • კონფერენციის მასალების კრებულის გამოსაცემად მომზადება 		
4	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ქართული დიალექტების ტექსტური ბაზის შევსება	ლია ბაკურაძე (აღმოსავლური დიალექტები) ნარგიზა სურმავა (დასავლურ-სამხრული დიალექტები)	ლია ბაკურაძე ნარგიზა სურმავა მაია ბარიხაშვილი ციცინო კვანტალიანი რუსუდან ლანდია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>დამუშავდა ინსტიტუტში დაცული საარქივო მასალა, აგრეთვე ჩვენ მიერ წინა წლების საგრანტო მივლინებებისას მოპოვებული ახალი მასალები. ამჟამად გამოქვეყნებისთვის (დიალექტურ კორპუსში და ტიპოგრაფიული სახით) მზადაა 300 გვერდის მოცულობის ახალი მასალა.</p>		
5	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	კორპუსის ლინგვისტიკისა და კორპუსის (ქდკ)	დიანა ანფიმიადი	დიანა ანფიმიადი

	პოპულარიზაცია, ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შეიქმნა ფბ-გვერდი _ "ქართული დიალექტური კორპუსი", სადაც სისტემატურად ქვეყნდება დიალექტური კორპუსის გამორჩეული მასალები; მომზადებულია პრეზენტაციების სერია "კორპუსის სადამოები", რომელიც ითვალისწინებს სხვადასხვა სფეროს წარმომადგენელი ცნობილი ადამიანების მონაწილეობით სხვადასხვა აუდიტორიისთვის მოწყობილ ღონისძიებებს.		
6.	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	თეორიული სამუშაო, ახალი პროექტების მომზადება	მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე ზაალ კიკვიძე დიანა ანფიმიადი ლია ბაკურაძე ნარგიზა სურმავა ლიანა ლორთქიფანიძე ციცინო კვანტალიანი რუსუდან ლანდია მაია ბარიხაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<ol style="list-style-type: none"> მომზადდა ორი ახალი პროექტი: <ul style="list-style-type: none"> ქართული სამეცნიერო ჰიპერტექსტი _ ხელმძღვანელი ზაალ კიკვიძე, წარდგენილია შოთა რუსთაველის სახელობის სამეცნიერო ფონდში 2013 წლის ფუნდამენტური კვლევების კონკურსზე; კულტურულ წიაღში დაბრუნება _ დიალექტური დიასპორების ტექსტური მასალის ლიტერატურულ-ლინგვისტური ნარკვევი (მომზადდა კულტურის სამინისტროში წარსადგენად) დამუშავდა კორპუსის ლინგვისტიკის, დიალექტოლოგიის, სოციოლინგვისტიკის სხვადასხვა პრობლემური საკითხი, რომლებიც მოხსენებებისა და პუბლიკაციების სახით იყო წარმოდგენილი. 		
7.	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	კორპუსის ლინგვისტიკის საერთაშორისო სტანდარტების დამუშავება	მარინა ბერიძე	ლიანა ლორთქიფანიძე მარინა ბერიძე

			ზაალ კიკვიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეცაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შესწავლილ იქნა ყველაზე პოპულარული საერთაშორისო სტანდარტები (TEI, EAGLES, ISO...), შესაბამისად მომზადდა რეკომენდაციები ქდკ-ს მეტატექსტური და მორფოლოგიური მარკირებისათვის.		

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველოს ლინგვისტური პორტრეტი III _ ქართული დიალექტური კორპუსის მორფოლოგიური ანოტირება და დიდი დიალექტური ლექსიკოგარფიული ბაზის შექმნა	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მარინა ბერიძე	მარინა ბერიძე ლიანა ლორთქიფანიძე ლია ბაკურაძე ნარგიზა სურმავა მაია ბარიხაშვილი (არამირათი პესრონალი: ზაალ კიკვიძე, ციცილო კვანტალიანი, რუსუდან ლანდია)
პროექტი დაიწყო 2013 წლის 15 აპრილს. პირველი ტრანშის (15.04. 2013 _ 15.10. 2013) შედეგებით პროექტით გათვალისწინებული ყველა ამოცანა შესრულებულია სრულყოფილად. პროგრამული ანგარიში წარდგენილია რუსთაველის ფონდში და დადებითად არის შეფასებული). მიმდინარეობს პროექტის კალენდარული გეგმით გათვალისწინებული ამოცანების გადაწყვეტა.				

IV პუბლიკაციები:

გ) კრებულები (საერთაშორისო)

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	მ. ბერიძე ლ. ბაკურაძე ზ. კიკვიძე ც. კვანტალიანი ნ. სურმავა დ. ანფიმიადი მ. ბარიხაშვილი ე. ნაპირელი	საერთაშორისო კონფერენცია ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები –2013	თბილისი თსუ გამომცემლობა	124
ნოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნარგიზა სურმავა	ნიგალი _ 2012-2013 მივლინების ანგარიში)	არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 2013.		
2	ციცინო კვანტალიანი, რუსუდან ლანდია	ზმნური ფუძეებისა და თემის ნიშანთა კვლევისათვის დიალექტებში დიალექტური კორპუსის მიხედვით	XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია გორში, 2013	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	28-30
3	მაია ბარიხაშვილი	ტექსტის დამუშავების პრინციპები მულტიმედიური კორპუსისთვის	XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია გორში, 2013	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	11-12

16	დიანა ანფიმიადი	”ზარზარეს ზარზარიზმები” (ზარზარე ჯორჯაძის სოციოლექტი ”სრული სამზარეულოს” ენობრივი მასალის მიხედვით)	XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია გორში, 2013	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	10-11
17	დიანა ანფიმიადი	ყოფითი გრამატიკა, პარაგრაფი N1-გული	ჟურნალი „ცხელი შოკოლადი“		
18	დიანა ანფიმიადი	საყვარელი ავტორები, ახლობელი ადამიანები (ცნობილი მწერლების ბიოგრაფიები კორპუსში) ინტერნეტგაზეთი „მასწავლებელი“.	http://www.mastsavlebeli.ge/		
19	დიანა ანფიმიადი	ჩემი რუსთაველი (რუსთაველი დიალექტურ კორპუსში)- ინტერნეტგაზეთი „მასწავლებელი“	http://www.mastsavlebeli.ge/		
20	დიანა ანფიმიადი	მიგრაციების დედამიწა (მიგრაციები დიალექტურ კორპუსში)- ინტერნეტგაზეთი „მასწავლებელი“	http://www.mastsavlebeli.ge/		
21	დიანა ანფიმიადი	ყველაზე საფრთხილო (რელიგიური საკითხები დიალექტურ კორპუსში)- ინტერნეტგაზეთი „მასწავლებელი“	http://www.mastsavlebeli.ge/		
ანოტაციები					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/ კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბმერდების რაოდენობა
---	---------------------	---	------------------------------	--------------------------------------	------------------------

1	მარინა ბერიძე	ლექსიკოგრაფიული და ენციკლოპედიური ცოდნა კორპუსში (ქართული დიალექტური კორპუსი)	სამეცნიერო შრომების კრებული Vocabulum et Vocabularium (სიტყვა და ლექსიკონი)	ГрГу 2013, ბელორუსია, გროდნო.	გვ.3-5
2	ნარგიზა სურმავა	დიალექტური ფრაზეოლოგიური ლექსიკონის შედგენის პრობლემისათვის (ქართული ენის აჭარული დიალექტის იდიომატიკის მიხედვით)	სამეცნიერო შრომების კრებული Vocabulum et Vocabularium (სიტყვა და ლექსიკონი)	ГрГу 2013, ბელორუსია, გროდნო.	გვ.104-106
3	ლია ბაკურაძე	იტალიელი მისიონერების ქართული ლექსიკონები – საერთაშორისო კონფერენცია „ლექსიკოგრაფია 2013	სამეცნიერო შრომების კრებული Vocabulum et Vocabularium (სიტყვა და ლექსიკონი)	ГрГу 2013, ბელორუსია, გროდნო.	გვ.41-45
4	ლიანა ლორთქიფანიძე, მარინა ბერიძე და დავით ნადარაია	<i>Dialect dictionaries and morphological annotation in the Georgian Dialect Corpus</i>	TBILLC 2013	გუდაური, 23-27 სექტემბერი	65-69
5	ზაალ კიკვიძე	Коды для обозначения иберийско-кавказских языков в ISO 639	Материалы VIII международной научной конференций «Актуальные проблемы общей и адыгской филологии».	Майкоп: АГУ, 2013.	332-335
6	ზაალ კიკვიძე	თარგმანში დაკარგული და შეთვისებული: მნიშვნელობის ნიუანსები ენათა სახელწოდებებში / Lost and Acquired in Translation: Shades of Meaning in Language Names // General and Specialist Translation/Interpretation	Theory, Methods, Practice.	Kyiv: AgrarMedia Group, 2013.	194-198
9	მარინა ბერიძე, ლიანა ლორთქიფანიძე, დავით ნადარაია	ქართული დიალექტური კორპუსის ახალი ლექსიკოგრაფიული რედაქტორი	„ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები– 2013	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, მასალები	21-23

7	ზაალ კიკვიძე	კორპუსული მონაცემების წვლილი და მნიშვნელობა ენისა და გენდერის კვლევაში, საერთაშორისო კონფერენცია	„ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“.	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, მასალები	71-73
8	ნარგიზა სურმავა, ლია ბაკურაძე, მარინა ბერიძე	ქართული დიალექტური კორპუსი – შედგენილობა და ტექსტების უნიფიცირების პრობლემები	„ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, მასალები	გვ. 109-112
9	მარინა ბერიძე, ლია ბაკურაძე, ნარგიზა სურმავა, დავით ნადარაია	ქართული დიალექტური კორპუსი _ ფრაზეოლოგიის შესწავლის წყარო	„მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა, 2013“	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, მასალები	
10	მაია ბარიბაშვილი	ინგილოური ტექსტების კოლექცია მულტიმედიაური კორპუსისათვის	„ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, მასალები	16-17
11	ციცინო კვანტალიანი, რუსუდან ლანდია	ზმნური ფუძეების კვლევისათვის დიალექტებში დიალექტური კორპუსის მიხედვით	„ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“	თბილისი, თსუ გამომცემლობა, მასალები	67-69
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში (ადგილობრივი)

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნარგიზა სურმავა	ნიგალი _ 2012-2013 მივლინების ანგარიში)	არნ. ჩიქოზავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 72-ე სამეცნიერო სესია, 2013.

2	ციცინო კვანტალიანი, რუსუდან ლანდია	ზმნური ფუძეებისა და თემის ნიშანთა კვლევისათვის დიალექტებში დიალექტური კორპუსის მიხედვით	XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია გორში, 2013
3	მაია ბარიხაშვილი	ტექსტის დამუშავების პრინციპები მულტიმედიაური კორპუსისთვის	XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია გორში, 2013
4	დიანა ანფიმიადი	”ზარზარეს ზარზარიზმები” (ზარზარე ჯორჯაძის სოციოლექტი ”სრული სამზარეულოს” ენობრივი მასალის მიხედვით)	XXXIII დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესია გორში, 2013
მოსხენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში (საერთაშორისო)

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარინა ბერიძე	ლექსიკოგრაფიული და ენციკლოპედიური ცოდნა კორპუსში (ქართული დიალექტური კორპუსი)	საერთაშორისო კონფერენცია „ლექსიკოგრაფია 2013“, ბელორუსია, გროდნო.
2	მარინა ბერიძე, ლიანა ლორთქიფანიძე, დავით ნადარაია	ქართული დიალექტური კორპუსის ახალი ლექსიკოგრაფიული რედაქტორი	საერთაშორისო კონფერენცია „ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013, თბილისი
3	ლიანა ლორთქიფანიძე, მარინა ბერიძე და დავით ნადარაია	<i>Dialect dictionaries and morphological annotation in the Georgian Dialect Corpus</i>	TBILLC 2013 _ გუდაური, 23-27 სექტემბერი
4	ზაალ კიკვიძე	კორპუსული მონაცემების წვლილი და მნიშვნელობა ენისა და გენდერის კვლევაში, საერთაშორისო კონფერენცია	„ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“.
5	ზაალ კიკვიძე	Коды для обозначения иберийско-кавказских	Материалы VIII международной научной конференций

		языков в ISO 639	«Актуальные проблемы общей и адыгской филологии». Майкоп: АГУ, 2013.
6	ზაალ კიკვიძე	Lost and Acquired in Translation: Shades of Meaning in Language Names // General and Specialist Translation/Interpretation	Theory, Methods, Practice. Kyiv: AgrarMediaGroup, 2013.
7	ლია ბაკურაძე	იტალიელი მისიონერების ქართული ლექსიკონები	საერთაშორისო კონფერენცია „ლექსიკოგრაფია 2013“, ბელორუსია, გროდნო.
8	ნარგიზა სურმავა	დიალექტური ფრაზეოლოგიური ლექსიკონის შედგენის პრობლემისათვის (ქართული ენის აჭარული დიალექტის იდიომატიკის მიხედვით)	საერთაშორისო კონფერენცია „ლექსიკოგრაფია 2013“, ბელორუსია, გროდნო.
9	ნარგიზა სურმავა, ლია ბაკურაძე, მარინა ბერიძე	ქართული დიალექტური კორპუსი _ შედგენილობა და უნიფიცირების პრობლემები	საერთაშორისო კონფერენცია „ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“
10	მარინა ბერიძე, ლია ბაკურაძე, ნარგიზა სურმავა, დავით ნადარაია	ქართული დიალექტური კორპუსი _ ფრაზეოლოგიის შესწავლის წყარო	კავკასიოლოგთა III საერთაშორისო კონგრესი „მულტიკულტურალიზმი და ტოლერანტობა, 2013“
11	მაია ბარიხაშვილი	ინგილოური ტექსტების კოლექცია მულტიმედიური კორპუსისათვის	საერთაშორისო კონფერენცია „ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“
12	ციცინო კვანტალიანი, რუსუდან ლანდია	ზმნური ფუძეების კვლევისათვის დიალექტებში დიალექტური კორპუსის მიხედვით	საერთაშორისო კონფერენცია „ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013“
მოსხენებათა ანოტაციები			

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

I.1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
 ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მალალი ენერჯიების ფიზიკის ინსტიტუტი

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
 ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი, პროფ. მიხეილ ნიორაძე

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
 მიხეილ ნიორაძე, ზადრი ჭილაძე, ზარა ბაღდასარიანი, ნოდარ ლომიძე, დავით მჭედლიშვილი, მირიან ტაბიძე, ჯემალ ხუბუა, არჩილ დურგლიშვილი, ლიანა აბესალაშვილი, ლალი ახოვაძე, ლიდა ჩხაიძე, ლალი ხარხელაური, თამარ ჯობავა, აკაკი ლიპარტელიანი, გელა დევიძე, იგორ ტრეკოვი, თეიმურაზ კოპალეიშვილი, თამარ ბაბუციძე, ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ალექსანდრე სიდელნიკოვი, ციალა იოსელიანი, ჯენი გეგია.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	Δ(1232) იზობარას ადგზნებით მიმდინერე დეიტრონის პროტონზე გადამუსტვის რეაქცია 1.6, 1.8 და 2.3 გევ ენერჯიებზე	მიხეილ ნიორაძე	ზარა ბაღდასარიანი, ნოდარ ლომიძე, დავით მჭედლიშვილი, მიხეილ ნიორაძე, მირიან ტაბიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით ჩატარებულმა ექსპერიმენტებმა $dp \rightarrow (pp)n$ რეაქციის პარალელურად საშუალება მოგვცა კვლევა გაგრძელებულიყო პიონების დაბადებით მიმდინარე პროცესებში და შესწავლილიყო დეიტრონის გადამუხტვა-გახლეჩის რეაქციის არხი დელტა $\Delta^0(1232)$ იზობარას დაბადებით $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$. ამ არხის გამოკვლევით შესაძლებელია $np \rightarrow p\Delta^0$ ამპლიტუდის შესწავლა, რაც დიდ როლს ითამაშებს ამ პროცესის აღმწერი სრულყოფილი მოდელის შექმნაში. $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციისათვის გაზომილ იქნა დიფერენციალური კვეთა და ტენზორული ანალიზირების უნარები. დიფერენციალური კვეთის ყოფაქცევა მიუთითებს, რომ უმარტივესი ერთპიონიანი გაცვლის მექანიზმი, რომელიც გამოიყენებოდა $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციის აღსაწერად</p>			

ადრეულ შრომებში, დომინირებს იზობარას დიდი მასების არეში, ხოლო ჰიონ-ნუკლონის ზღურბლთან ახლოს საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ დამატებითი მექანიზმები. რაც შეეხება ანალიზირების უნარებს, ერთპიონიანი გაცვლით საერთოდ ვერ მოხერხდა ექსპერიმენტული შედეგების აღწერა, თუნდაც დიდი მასების არეში. ეს ყველაფერი მიუთითებს იმაზე, რომ დამატებითი შესაძლო მექანიზმების გათვალისწინება და ღრმა თეორიული ანალიზია საჭირო რეაქციის ამ არხის აღსაწერად.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	პროტონ-პროტონული ურთიერთქმედებების შესწავლა 7 ტეე და 8 ტეე ენერგიებზე ATLAS ექსპერიმენტში	თ. ჯობავა	ჯ.ხუბუა მ.მოსიძე ა.ღურგლიშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:

2.1. არმატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლა $t \rightarrow qZ$ შევისწავლეთ გენერაცია-სიმულაციის შედეგად მიღებული მონაცემების გამოყენებით ჩამოჭრის კინემატიკური კრიტერიუმების თანდათანობით დადების მეთოდის შემუშავების და განვითარების მიზნით.

ჩვენ განვიხილეთ ტოპ-ანტიტოპ კვარკების ($t\bar{t}$) წყვილური დაბადების ტოპოლოგია, როდესაც ყალიბრული Z ბოზონები იშლებიან ლეპტონებად, ხოლო W ბოზონები იშლება კვარკებად (u,d,s,b კვარკების ადრონიზაციის შედეგად ვიღებთ ადრონულ ჭავლებს ("jets") ანუ განვიხილეთ $t \rightarrow qZ$ დაშლის ადრონული მოდა:

$$t\bar{t} \rightarrow ZqWb \rightarrow l^+l^- j, jjj_b \quad (l=e, \mu; q=c,u)$$

ამრიგად პროცესის სიგნატურაა: ორი იზოლირებული ლეპტონი (ელექტრონები, ან მიონები), რომლებიც გამოყოფილი (განცალკავებული) არიან სხვა ობიექტებიდან $R>0.4$ –ით, და არანაკლებ 4 ჭავლისა: ერთი b - ჭავლი და სამი მსუბუქი ჭავლი (მსუბუქი კვარკებიდან შექმნილი).

$t \rightarrow Zq$ სიგნალისათვის მოსალოდნელია შემდეგი დომინანტური ფონური პროცესები: $t\bar{t} \rightarrow WbWb$, ტოპ კვარკის ცალკეული (ეული) დაბადება, $W+jets$, $Z+jets$, $W+c+jets$, $W+cc^+ +jets$, $W+bb^- +jets$, $Z+cc^+ +jets$, $Z+bb^- +jets$, დი-ბოზონების დაბადება (WW, WZ, ZZ), აგრეთვე რე $t\bar{t}W$ და $t\bar{t}Z$ პროცესები. ფონური პროცესების გენერაციისათვის სხვადასხვა პროგრამა-გენერატორები იქნა გამოყენებული.

ტოპ-კვარკის FCNC დაშლის სიგნალის და ფონების ანალიზისათვის გამოყენებულ იქნა ტოპ-ანტიტოპ კვარკების ($t\bar{t}$) წყვილური დაბადების მონტე-კარლო დაგენერირებული შემთხვევები $\sqrt{s}=7$ ტეევი ენერგიისათვის (ე.ი როცა პროტონების დამჯახებელი თითოეული ნაკადების ენერგია არის 3.5 ტეევი). სიგნალის გენერაციისათვის გამოყენებულ იქნა პროგრამა –გენერატორი TopReX.

ATLAS ექსპერიმენტის პროგრამული უზრუნველყოფის სისტემის ATHENA-ს და პროგრამული პაკეტის TopRootCore Release-11-00-00-07 - ის ფარგლებში შეიქმნა C++ ენაზე პროგრამული კოდი სიგნალის და ფონური პროცესების ანალიზისათვის (იხილეთ დანართი 1). ამ პროგრამის საშუალებით შესაძლებელია შემთხვევების კინემატიკური მახასიათებლების განაწილებების მიღება, შემთხვევების სრული აღდგენა (რეკონსტრუქცია) და კინემატიკური კრიტერიუმების გამოყენება ფონური პროცესების ეფექტური ჩამოჭრისათვის.

ჩვენი ანალიზისათვის აუცილებელი ძირითადი ობიექტების: ლეპტონების – ელექტრონების და მიონების და ჭავლების შერჩევის კრიტერიუმების დადგენის შემდეგ შევიქმნა ჩამოჭრის კინემატიკური კრიტერიუმების თანდათანობით დადების მეთოდი (წინასწარი და საბოლოო შერჩევის კრიტერიუმები) სიგნალის შემთხვევების ეფექტურობის დადგენისა და ფონური პროცესების შემცირების (შესუსტების) მიზნით. ამ შერჩევის კრიტერიუმების თანმიმდევრული დადების შედეგად მიღებული იქნა ფონური პროცესების შემთხვევების რიცხვები და სიგნალის ეფექტურობა.

2.2. არმატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლა $t \rightarrow$

qZ შევისწავლეთ ექსპერიმენტული მონაცემების ანალიზის შედეგად, რომელიც მიღებული (დაგროვილი) იყო ATLAS ექსპერიმენტში მასათა ცენტრის სისტემაში $\sqrt{s} = 7$ ტეე ენერჯისათვის და შეესაბამება 2.8 ფბ^{-1} ინტეგრალურ ნათებას.

ჩვენ განვიხილეთ ტოპ-ანტიტოპ კვარკების ($t\bar{t}$) წყვილური დაბადების ტოპოლოგია, როდესაც ყალიბრული Z ბოზონები იშლებიან ლეპტონებად, ხოლო W ბოზონები იშლება კვარკებად (u, d, s, b კვარკების ადრონიზაციის შედეგად ვიღებთ ადრონულ ჭავლებს ("jets") ანუ განვიხილეთ $t \rightarrow qZ$ დაშლის ადრონული მოდა:

$$t\bar{t} \rightarrow ZqWb \rightarrow l^+l^- j, jjj_b \quad (l=e, \mu; q=c, u)$$

მიღებული შედეგების ანალიზისათვის გამოყენებულ იქნა 5σ სიზუსტით აღმოჩენის (დაკვირვების) კრიტერიუმები. $t \rightarrow qZ$ დაშლის ადრონული მოდა დამხვერილი არ იქნა. მიღებულ იქნა $t \rightarrow qZ$ პროცესის დაშლის ფარდობითი ალბათობისათვის (5σ სიზუსტით) ზღვრული მნიშვნელობა $BR < 0.68\%$, რომელიც რამდენიმე რიგით უკეთესი შედეგია თანამედროვე სხვადასხვა ექსპერიმენტებში (სხვადასხვა ენერჯიებზე) მიღებულ შედეგებთან შედარებით.

2.3. ჩატარებულ იქნა ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის მონაცემთა ხარისხის (ვარგისიანობის) შესწავლა-ანალიზი ცერნში ხარისხის მონიტორინგის სეანსების $5.09.13 \div 3.10.13$ განმავლობაში. გაანალიზებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის ლაზერით, ფიქსირებული მუხტით დასხივების შედეგად მიღებული შედეგები და აგრეთვე ე.წ. "პედესტალის" ყალიბრული შემოწმება რომლის მიზანია ტაილ კალორიმეტრის ელექტრონიკის ხმაურის შესწავლა. დასხივების სეანსების მიზანია შემოწმდეს ტაილ კალორიმეტრის მოდულების შეცვლილი ელექტრონიკის მუშაობა და მისი ვარგისიანობა კოლაიდერის და ATLAS დანადგარის გაშვების შემდეგ მაღალ ენერჯიაზე – მასათა ცენტრის სისტემაში $\sqrt{s}=14$ ტეეზე.

2.4. ტაილ კალორიმეტრის ყოველი ფილა-სცინცილატორიდან (ტაილიდან) სიგნალის წაკითხვა ხორციელდება ორი სხვადასხვა ფოტოგამამრავლებლის მიერ ტალღური წანაცვლების მქონე ოპტიკურ-ბოჭკოვანი კაბელების საშუალებით. სიგნალი ტაილის ცენტრში განსხვავდება მისი კიდებიდან მოხსნილი სიგნალისაგან, საბოლოოდ მიიღება ე.წ. "U" ფორმის განაწილება. ტაილ კალორიმეტრის გარჩევისუნარიანობის მონტე-კარლო სიმულაციის პაკეტში ეს "U" ფორმის განაწილება არ იყო განხორციელებული (ჩანერგილი). სიმულაციის ოპტიმაზიის მიზნით საჭირო იყო ამ განაწილების გათვალისწინება. ამისათვის ექსპერიმენტული მონაცემებიდან მიღებულ იქნა თითოეული ფოტოგამამრავლებლის სიგნალის ამპლიტუდის დამოკიდებულება აზიმუტალურ კუთხეზე და ეს დამოკიდებულება იქნა ჩანერგილი GEANT4 სიმულაციის პაკეტში. ამის შემდგომ შესწავლილ იქნა $W \rightarrow \mu\nu$ პროცესში დაბადებულ მიონების გავლის შედეგად ტაილ კალორიმეტრის გარჩევისუნარიანობის დამოკიდებულება $\Delta\phi$ -ზე ($\Delta\phi$ არის სხვაობა ნაწილაკის კვალის აზიმუტალურ კუთხეს და ტაილის ცენტრის აზიმუტალურ მდებარეობას შორის) სიმულაციის პაკეტ GEANT4-ის გამოყენებით. დაგენერირებულ იქნა 2 მილიონი მონტე-კარლო ცალკეული მიონების შემთხვევა და ჩატარებულ იქნა მიღებული მონაცემების ანალიზი. ანალიზის შედეგად მიღებულ იქნა, რომ ექსპერიმენტულ და მონტე-კარლო სიმულაციის შედეგად მიღებულ მონაცემებს შორის დამთხვევა გაუმჯობესდა ე.წ. "U" ფორმის განაწილების გათვალისწინებით, თუმცა ტაილის კიდებისათვის ($|\Delta\phi|$ - ის დიდი მნიშვნელობებისათვის) დამთხვევა არ არის დამაკმაყოფილებელი. კიდებზე დამთხვევის გაუმჯობესების მიზნით გრძელდება მუშაობა.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	მრავალნაწილაკოვანი კორელაციების შესწავლა ბირთვ-ბირთვულ დაჯახებებში	ფიზ. მათ. მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი იური თევზაძე	ლ. აბესალაშვილი, ლ. ახობაძე, ლ. ჩხაიძე, ლ. ხარხელაური, თ. ჯობავა, გ. გარსევანიშვილი, თ. ჯალაღანია, გ. ჩლაჩიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
3a) Investigation of azimuthal correlation between groups of protons or pions in (d, He)C, CC, (d,He)Ta and CTa collisions at momentum of 4.2GeV/cN (L.Chkhaidze G. Chlachidze (FNAL,			

Batavia, USA), T. Djobava, L. kharkhelauri. გაგზავნილია ჟურნალში “Physics of Atomic Nuclei” (www.maik.rssi.ru)

გამოკვლევულ იქნა აზიმუტალური კორელაციები ნაწილაკების ჯგუფებს (პროტონები, პიონები) შორის (d, He)C, CC, (d, He)Ta და CTa დაჯახებებში 4.2 GeV/c/N იმპულსის დროს. პროტონებისათვის დამზერილ იქნა „back-to-back“ აზიმუტალური კორელაციები აღნიშნულ დაჯახებებში. პიონებისათვის კი, პროტონების მსგავსად „back-to-back“ აზიმუტალური კორელაციები იქნა დამზერილი (d, He)C და CC დაჯახებებში, ხოლო side-by-side აზიმუტალური კორელაციები -- (d, He)Ta და CTa დაჯახებებში. კორელაციის მახასიათებელი სიდიდე – $|\xi|$ ასიმეტრიის კოეფიციენტი მცირდება პროტონებისათვის და იზრდება პიონებისათვის დამცემი და სამიზნე ბირთვული წყვილების მასური რიცხვის ზრდასთან ერთად. ასევე შესწავლილ იქნა აზიმუტალური კორელაციის სხვა პარამეტრის W დამოკიდებულება $\Delta\Phi$ კუთხისაგან, სადაც $\Delta\Phi$ არის კუთხე წინ და უკან წასული ნაწილაკების განივი იმპულსების შესაბამის ჯამურ ვექტორებს შორის. მიღებული განაწილებები მსგავსია პროტონებისა და პიონებისათვის ყველა განხილულ ურთიერთქმედებაში.

მიღებული ექსპერიმენტული შედეგები კარგად აღიწერა ულტრა-რელატივისტური კვანტურ მოლეკულურ-დინამიკური (Ultra-relativistic Quantum Molecular Dynamics Model -- UrQMDM) მოდელით.

3ბ) Mechanism of Cumulative Proton Production in Nucleus-Nucleus Collisions (L.N.

Abesalashvili, L. T. Akhobadze, V. R. Garsevanishvili, Yu. Tevzadze

გაგზავნილია ჟურნალში GESJ – Georgian Electronic Scientific Journal.

შეისწავლება pTa-პროტონ-ტანტალის (10GeV/C), CC-ნახშირბად-ნახშირბადის და CTa-ნახშირბად-ტანტალის (4.2 GeV/C) რელატიური-ბირთვების დაჯახებებში დაბადებული P^{cum} -კუმულატიური პროტონების საშუალო კინემატიკური მახასიათებლები. ანალიზი ტარდება ე.წ. “ცხელი” და “ცივი” მოდელების საფუძველზე, რომლებიც დაკავშირებული არიან სამიზნე ბირთვში ფლუქტონების (მკვრივი კვარკული გაერთიანება) წარმოქმნასთან.

ექსპერიმენტული მონაცემები შედარებულია QGSM-კვარკ-გლუონური სიმური მოდელების შედეგებთან. აღმოჩნდა, რომ ფლუქტონების (P^{cum} -კუმულატიური პროტონების) წარმოქმნაში მთავარ როლს თამაშობს მძიმე სამიზნე ბირთვი (“ცივი” მოდელი), თუმცა გარკვეული როლი გააჩნია დამცემ ბირთვს და მის ენერჯიას (“ცხელი” მოდელი). დამცემი ბირთვის ნუკლონები ურთიერთქმედებენ არა მარტო სამიზნე ბირთვის თავისუფალ ნუკლონებთან, არამედ ფლუქტონებთან და ასევე თავისუფალ ნუკლონების ნაწილებთან (კვარკებთან).

მძიმე სამიზნე ბირთვში ფლუქტონი შეიძლება განვიხილოთ, როგორც წერტილოვანი კვარკ-გლუონური პლაზმა.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	დეპტონური არომატის შენახვის კანონის დარღვევის ექსპერიმენტული დაკვირვება $\mu \rightarrow e$ კონვერსიაში. საერთაშორისო თანამშრომლობა COMET-Coheren Muon to Electron Transition. ექსპერიმენტები	ფიზ. მათ. მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი იური თევზაძე	ნ. მოსულიშვილი, მ. ნიორაძე, გ. დევიძე, ა. ლიპარტელიანი, ბ. ჭილაძე, ი. ტრეკოვი, ნ. წვერავა

ჩატარდება იაპონიაში პროტონულ ამახჩარებელზე J-PARC-ში.		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>ლეპტონური არომატის შენახვის კანონის დარღვევის ექსპერიმენტული დაკვირვება $\mu \rightarrow e$ კონვერსიაში.</p> <p>საერთაშორისო თანამშრომლობა COMET- Coheren Muon to Electron Transition.</p> <p>ექსპერიმენტები ჩატარდება იაპონიაში პროტონულ ამახჩარებელზე J-PARC-ში. ვემზადებით ექსპერიმენტ COMET-თან თანამშრომლობისათვის. საერთაშორისო თანამშრომლობა, რომელშიც გაერთიანებულია 12 ქვეყნის 27 სამეცნიერო ლაბორატორია.</p> <p>COMET-ის მიზანია ლეპტონური არომატის შენახვის დაკვირვება $\mu \rightarrow e$ კონვერსიაში.</p> <p>CM-სტანდარტული მოდელის თანახმად ლეპტონური არომატის შენახვის კანონი უნივერსალურია. მაგრამ CM-ის ნებისმიერ გაფართოებაში (CM-ს მიღმა) გარკვეული ალბათობით შეიძლება ადგილი ქონდეს რეაქციაში არომატის შენახვის კანონის დარღვევას – CLFV-Charged Lepton Flavor Violation.</p> <p>ეს ძალიან იშვიათი პროცესია, რომლის დასაკვირვებლად საჭიროა დიდი ინტენსიობის მქონე პროტონების მონოენერგეტიკული ნაკადები, საიდანაც მიიღებიან μ-მიუონები.</p> <p>2013 წელს შევისწავლით COMET-ის დანადგარის ერთ-ერთი აუცილებელი ნაწილის – კალორიმეტრისათვის საჭირო სცინტილიატორების (კრისტალების) თვისებებს. ეს კრისტალებია: BGO, CSI(Tl), NaI(Tl) და სტილბენი, როცა კრისტალებს ეცემოდნენ კოსმოსური μ-მიუონები. ყველაზე კარგი სინათლის გამოსავალი და დროითი მახასიათებლები აქვს NaI(Tl), მაგრამ ის ჰიგროსკოპულია. მომავალში წელს შევისწავლით ასევე სხვა კრისტალების თვისებებს, როცა კრისტალს ეცემა ფიქსირებული ენერგიის მქონე ნაწილაკები რადიოაქტიური წყაროდან.</p> <p>ჯგუფის ყველაზე ახალგაზრდა წევრი ნ. წვერავა 2013 წლის პირველ ნახევარში COMET-ის სამუშაოებთან დაკავშირებით იმყოფებოდა იაპონიაში (ამჟამად იმყოფება ქ.დუბნაში). ნ.წვერავას მონაწილეობით ქ.დუბნის ბირთვული კვლევების გაერთიანებულ ინსტიტუტში (JINR, Dubna) შესრულებული იქნა მნიშვნელოვანი სამუშაო - COMET ექსპერიმენტის გაზური ტრეკული დეტექტორისათვის შერჩეული იქნა 165 სტროუ მილი-Straw Tracker Tubes - COMET-სათვის. ამ ტიპის მილები გამოიყენება სხვადასხვა ტრეკულ დეტექტორებში (მაგ. საერთაშორისო ექსპერიმენტი NA62). აუცილებელია თითოეული Straw მილის ყოველმხრივი შემოწმება, რადგან მათ მოუწევთ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მაღალი ვაკუუმის და დიდი ინტენსიობის ნაკადებში მუშაობა.</p> <p>COMET ექსპერიმენტის ტრეკული დეტექტორის პროტოტიპისათვის შერჩეული იქნა 100 ცალი მილი (130სმ-ის სიგრძის) დაფენილი ოქროთი, 50 ცალი მილი (80-სმ-ის სიგრძის) რომლებიც დაფენილია სპილენძის ფენით.</p> <p>ფენების სისქე დაახლოებით (25-36)მიკრონის ტოლია. ამ მილების შემოწმება ხდება სხვადასხვა ფიზიკურ, ელექტრონულ და მექანიკურ მახასიათებლებზე. მათი გაზომვის მეთოდები შემუშავებულია CERN-ში, გადმოტანილია და დანერგილია JINR-ში. ამ მილების ხარისხზე დიდად არის დამოკიდებული ექსპერიმენტის წარმატება.</p>		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5	სამი კვარკის ბმული მდგომარეობების მასების დათვლა.	თ.კოპალეიშვილი	თ.კოპალეიშვილი, თ.ბაბუციძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ვიზილავთ (u, d, s) მსუბუქი კვარკებისაგან შედგენილ ადრონებს ($N, \Sigma, \Lambda, \Xi, \Delta, \Omega$) სოლპიტერის განტოლების ფარგლებში. განტოლების საძიებელი ამპლიტუდა არის სვეტი მატრიცა 8-კომპონენტით, რომელთაგან თითოეული 8-კომპონენტიანი სპინორია. განტოლებისა და პოტენციალის სპინური სტრუქტურებიდან გამომდინარე, ნაცვლად რვა განტოლებისა რვა კომპონენტისათვის, ვიღებთ ორ განტოლებას ორი „დამოუკიდებელი“ კომპონენტისათვის. ცნობილია დარჩენილი 6-კომპონენტის კავშირი მათთან. საძიებელი კომპონენტები წარმოვადგინეთ ცნობილი სრული, ორთოგონალური ფუნქციების მწკრივის სახით საჭირო კვანტური რიცხვებით და სიმეტრიით. განტოლებების ამოხსნის სტანდარტული წესის მიხედვით მივიღეთ წრფივ გადაბმულ ალგებრულ განტოლებათა სისტემა საძიებელი კომპონენტების გაშლის კოეფიციენტებისათვის. მისი ამოხსნა იძლევა ბმული სისტემის მასის მნიშვნელობას და გაშლის კოეფიციენტებს, ე.ი. კომპონენტებს. გამართული სათვლელი პროგრამის გაუმჯობესების მიუხედავად არ მოხერხდა მასების და შესაბამისად საძიებელი კომპონენტების დათვლა. სირთულე დაკავშირებულია კრებადობის მისაღწევად საჭირო ჰიპერფერული ჰარმონიკების K კვანტური რიცხვის მაქსიმალურ მნიშვნელობასთან. სივრცული ფუნქციები საჭირო სიმეტრიებით ჩვენ დავითვალეთ $K=0,1,\dots,6$ მნიშვნელობებისათვის. კრებადობის მიღწევა ვერ მოხდა. ამასთან, K-ს ზრდასთან ერთად რთულდება გარკვეული სიმეტრიების მქონე სივრცული ფუნქციების აგება. გარდა ამისა, კრებადობის მისაღწევად შესაძლოა საჭირო გახდეს პარამეტრების და ჯერადი ინტეგრების პროგრამის უკეთ შერჩევა.</p> <p>სამკვარკიანი ბმული სისტემების შესწავლისას მიღებული თეორიული შედეგების მიხედვით მომზადდა და გაიგზავნა სტატია “A Simple Approach to the Description of Baryons on the Basis of Salpeter Equation” რეფერირებად ელექტრონულ ჟურნალში GESJ.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	სპინის ფიზიკა(თეორია). თვითშეუღლების გაფართოების პროცედურის კვლევა არარელატივისტურ და რელატივისტურ განტოლებებში	ანზორ ხელაშვილი	1) ანზორ ხელაშვილი 2) თეიმურაზ ნადარეიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:</p> <p>6.1. ნაჩვენებია, რომ დირაკის ჰამილტონიანის ინვარიანტულობა გარკვეული სახის ვიტენის სუპერალგებრის მიმართ გამოკვეთს მხოლოდ კულონურ პოტენციალს. აქედან გამომდინარეობს, რომ კულონის პოტენციალზე არსებული</p>			

	<p>ტრადიციული შეხედულება უნდა შეიცვალოს N=2 სუპერსიმეტრიის კონტექსტში.</p> <p>6.2. ალტ-გრასბერგერის-სანდჰას-ხელაშვილის განტოლებებში ჩატარებულია კუთხური ანალიზი იაკობისა და ვიკის სპირალურობის ფორმალიზმის გამოყენებით. მიღებულ განტოლებებში ორნაწილაკოვანუ გაფანტვის ამპლიტუდებზე ჩასმულია დირაკის დელტა-ფუნქციის სახის წყვილური პოტენციალების ამოხსნები, რომლებიც განცალგებადია საწყისი და საბოლოო იმპულსებით. ნაჩვენებია, თუ როგორ დაიყვანება ამოცანა ერთგანზომილებიან განტოლებათა სისტემაზე.</p> <p>6.3. ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ “დაცემის” არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულ ინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განივკვეთი დამოკიდებულია თვითშეუღლებების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა</p> <p>6.4. შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნაჩვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.</p> <p>6.5. ალტ-გრასბერგერის-სანდჰას-ხელაშვილის განტოლებები 2-ნაწილაკოვანი გრინის ფუნქციებისთვის სპექტრალური წარმოდგენის გამოყენებით დაყვანილია მაქსიმალურად გამარტივებულ ფორმაზე, რომელშიც განტოლებების ეფექტური პოტენციალების გულები გამოხატულია ნახევრად-ენერგეტიკული ზედაპირის T-მატრიცებით</p> <p>6.6. სინგულარული პოტენციალებისათვის განზოგადებულია ჰიპერვირიალური და ფეინმან-ჰელმანის თეორემები. განხილულია უზოგადესი სახის მეორე რიგის დიფერენციალური განტოლება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურად საინტერესო ყველა შემთხვევას და როგორც მაგლითი სინგულარული პოტენციალებისათვის შრედინგერის და ორნაწილაკოვანი კლეინ-გორდონის განტოლებისათვის მიღებულია ახალი თანაფარდობანი. გაანალიზებულია მათი განსხვავებები რეგულარული პოტენციალების შემთხვევისაგან.</p>
--	---

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
7	იშვიათი პროცესების კვლევა სტანდარტული მოდელის მიღმა	გ.დვეიძე	გ.დვეიძე, ა.ლიპარტელიანი, ი.ლომიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
 თეორიულად გამოვიკვლიეთ ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლები დამატებით განზომილებიან მოდელებში. როგორც გვიჩვენებს შესრულებული ანალიზი, მინი შავი ხვრელების გათვალისწინება არ ზრდის ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლების ფარდობით ალბათობებს.
 თეორიულად გამოვიკვლიეთ ლეპტონების იშვიათი დაშლები დამატებით განზომილებიან მოდელებში. როგორც გვიჩვენებს შესრულებული ანალიზი, მინი შავი ხვრელების გათვალისწინება მნიშვნელოვნად ზრდის იშვიათი დაშლების ფარდობით ალბათობებს.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
8	GRID ინფრასტრუქტურის შექმნა და მისი გამოყენება მაღალი ენერჯიების ფიზიკაში	ხელმძღვანელი ფიზ.-მათ.მეც.კანდიდატი ბადრი ჭილაძე	ა.სიდელნიკოვი ც.ოსელიანი ჯ.გეგია

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამეცნიერო-საგანმანათლებლო კომპიუტერული ქსელების ასოციაცია “გრენა”-სთან ერთად აეწყო და მოქმედებს GRID კლასტერი, რომელშიც გრენას აპარატურასთან ერთად გამოყენებულია მაღალი ენერჯიების ფიზიკის ინსტიტუტის 7 გამოთვლითი კვანძი (6 HP ProLiant DL160 G6 CPU: 2x Intel Xeon 4 Core, 2.27 GHz, RAM: 4 GB DDR3 HDD: 250 GB) და შემნახველი ელემენტი 3 TB მეხსიერებით.
 GRID-ის პოტენციური მომხმარებელების დახმარებისა და ტრენინგისათვის მომზადდა ლიტერატურა, რომელშიც დაწვრილებითაა აღწერილი თუ რა ნაბიჯები უნდა გადადგას დამწყებმა მომხმარებელმა GRID სისტემაში ჩასართავად. ესაა სერტიფიკატის აღება, ვირტუალურ ორგანიზაციაში გაწევრიანება, GRID-ში ამოცანების გაშვებისათვის საჭირო ენის JDL (Job Description Language) აუცილებელი ბრძანებები და მათი აღწერა. ასევე მოყვანილია GRID-ში დავალებების გაგზავნის და შედეგების მიღების მაგალითები.
 mail და dns სერვერის მწყობრიდან გამოსვლის გამო საჭირო გახდა ახალ კომპიუტერზე მისი გამართვა გაშვება. დაყენებული იქნა ოპერაციული სისტემის CENTOS-ის განახლებული ვარიანტი 6.3, ასევე დაყენებული იქნა განახლებული Apache web_სერვერი და BIND DNS_სერვერი. თავიდან გაიმართა mail სერვერი და დაყენდა Spamassassin, Amavis და ClamAv ანტივირუსი სპამებისა და ვირუსებისაგან დასაცავად.
 პერიოდულად მიმდინარეობდა ინსტიტუტის WEB-გვერდის განახლება.
 წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა ინტერნეტით უზრუნველყოფის მომსახურება, საჭიროების შემთხვევაში ოპერაციული სისტემების და ანტივირუსული პროგრამების განახლება.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1.	ნუკლონ-ნუკლონური დრეკადი გაბნევის შესწავლა პოლარიზაციულ ექსპერიმენტებში იულიხის COSY ამაჩქარებელზე (№31/91)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მირიან ტაბიძე	ზარა ბაღდასარიანი, ანდრო კაჭარავა, ნოდარ ლომიძე, გიორგი მაჭარაშვილი, დავით მჭედლიშვილი, მიხეილ ნიორაძე, მირიან ტაბიძე, დავით ჭილაძე

დასრულებული პროექტის (ეცაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ნუკლონ-ნუკლონური (NN) ურთიერთქმედების შესწავლას დიდი მნიშვნელობა აქვს ბირთვული ძალების ბუნების დაგდენისა და საერთოდ ძლიერი ურთიერთქმედების შესწავლისათვის. დღეისათვის განსაკუთრებით აქტუალურია NN ურთიერთქმედების სპინური სტრუქტურის შესწავლა, რამდენადაც სპინი წარმადგენს ურთიერთქმედების დინამიკის ძირითად მახასიეთებელს. ასეთი ტიპის კვლევები უამრავ სირთულესთანაა დაკავშირებული, რადგან მოითხოვს სპეციფიკური ექსპერიმენტების ჩატარებას პოლარიზებული ნაკადებისა და სამიზნეების გამოყენებით. სწორედ ასეთი “ორმაგი” პოლარიზებული ექსპერიმენტები იძლევა ნუკლონ-ნუკლონური ურთიერთქმედების სპინზე, როგორც ურთიერთქმედების სიმძლავრის მახასიათებელ დინამიკურ სიდიდეზე, დამოკიდებულების სრულყოფილად შესწავლის საშუალებას. NN გაბნევის ამპლიტუდის აღდგენა ხდება ფაზური ანალიზის მეთოდით, რომლის საბოლოო მიზანია ურთიერთქმედების პოტენციალის განსაზღვრა. სრულყოფილი ფაზური ანალიზისათვის კი საჭიროა ნაკადის/სამიზნის პოლარიზაციისა და რეაქციის პოლარიზაციული მახასიათებლების ცოდნა. სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი მიზანი იყო np-გაბნევის ამპლიტუდის სპინური სტრუქტურის შესწავლა დღემდე გამოუკვლევ ენერგეტიკულ ინტერვალში (0.8-3.0 გევ).

სპინზე დამოკიდებული np უკან გაბნევის (გადამუხტვის რეგიონი) ამპლიტუდების შესწავლა შესაძლებელია დეიტრონის პროტონზე გადამუხტვა-გახლეჩის რეაქციის $dp \rightarrow (pp)n$ საშუალებით. იმპულსურ მიახლოებაში, და ასევე მცირე კუთხეებზე გაბნევის შემთხვევაში, აღნიშნული რეაქციის კვეთა ცალსახადაა დამოკიდებული $np \rightarrow pn$ ელემენტარული პროცესის ამპლიტუდაზე. აღნიშნული რეაქციის დიფერენციალური კვეთის, ტენზორული ანალიზირების უნარებისა და სპინური კორელაციის კოეფიციენტების გაზომვა საშუალებას გვამძლევს აღვადგინოთ np გაბნევის ამპლიტუდის სპინზე დამოკიდებული ნაწილები.

ექსპერიმენტები ჩატარდა COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით. ექსპერიმენტებში გამოყენებული იყო ვექტორულად და ტენზორულად პოლარიზებული დეიტრონების ნაკადი 1.2, 1.6, 1.8 და 2.27 გევ ენერგეტიკაზე და პოლარიზებული/არაპოლარიზებული წყალბადის სამიზნე. ერთმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტებში თითოეულ ენერგიაზე გაიზომა დეიტრონის წყალბადზე გადამუხტვის რეაქციის დიფერენციალური კვეთა და ტენზორული ანალიზირების უნარები, ხოლო

ორმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტში – სპინური კორელაციის კოეფიციენტები და დამატებით, პროტონის ვექტორული ანალიზირების უნარი (მხოლოდ 1.2 და 2.27 გეე ენერგიებზე). მიღებული შედეგები პირველ სამ ენერგიაზე კარგ თანხვედრაშია იმპულსური მიახლოების წინასწარმეტყველებებთან, ხოლო უმაღლეს ენერგიაზე (2.27 გეე), სადაც იმპულსური მიახლოება კიდევ უფრო უკეთესად უნდა მუშაობდეს, მიღებული შედეგები მკვეთრად განსხვავდება შესაბამისი თეორიული წინასწარმეტყველებებისაგან, როგორც დიფერენციალური კვეთისათვის, ასევე ტენზორული ანალიზირების უნარებისათვის. ანალოგიურად, მსგავსი გადახრები (თვისობრივად და რაოდენობრივად) დაფიქსირდა ორმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტში სპინური კორელაციის პარამეტრებისათვის. ამრიგად, არსებული ექსპერიმენტული შედეგები ცხადყოფს, რომ მაღალ ენერგიაზე (2.27 გეე) დღეისათვის არსებული წინასწარმეტყველება np გაზნევის ამპლიტუდისათვის არაზუსტია და საჭიროებს მნიშვნელოვან მოდიფიცირებას, რათა აღწერილ იქნას მიღებული ექსპერიმენტული შედეგები.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ელექტრული დიპოლური მომენტის (ედმ) კვლევები იულიხში (#13/05)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ანდრო კაჭარავა, ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი, COSY/ANKE ექსპერიმენტის სპიკერი. თანახელმძღვანელი: ნოდარ ლომიძე, ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი	მ.ნიორაძე გ.მაჭარაშვილი მ.ტაბიძე დ.ჭილაძე დ.მჭედლიშვილი ზ.ბაღდასარიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ინტერესი ფუნდამენტური ნაწილაკების ედმ-ის ექსპერიმენტული კვლევისადმი გამოწვეულია იმით, რომ მისი არანულოვანი მნიშვნელობა პირდაპირი დადასტურებაა ე.წ. CP-ინვარიანტობის დარღვევისა, რაც თავის მხრივ, ერთერთი აუცილებელი პირობაა დაკვირვებად სამყაროში არსებული ბარიონ-ანტიბარიონული ასიმეტრიის ასახსნელად. მართალია, სტანდარტული მოდელი უშვებს ასეთ დარღვევას, მაგრამ იგი იმდენად სუსტია, რომ საჭიროა დარღვევის ახალი, შედარებით ძლიერი წყაროს ძიება. ასეთ მინიშნებად შეიძლება გამოდგეს სწორედ ფუნდ. ნაწ.-ების პერმანენტული არანულოვანი ედმ-ის არსებობა. პროექტის მიხედვით დაგეგმილია ედმ-ის მიმართ ექსპერიმენტის მგრძნობიარობის 10^{-29} e.cm დონის მიღწევა. ძირითად ექსპერიმენტულ გამოწვევად მიიჩნევა მაღალი დამაბულობის (17MV/m) მქონე ერთგვაროვანი რადიალური ელექტრული ველის გამოყენება ნაწილაკების (პროტონი, დეიტრონი) მოძრაობისათვის დამაგროვებელ რგოლში. გარდა ამისა, დაგეგმილი მეთოდის მიხედვით უმჯობესია გამოყენებული იქნას რგოლის სიბრტყეში პოლარიზებული ნაკადი და ამ შემთხვევაში ძალზედ მნიშვნელოვანია სპინური კოპერენტულობის დრო (სკდ) იყოს არანაკლებ 1000 წამისა. 2013 წლის განმავლობაში ხდებოდა უკვე არსებული და მოქმედ მდგომარეობაში მყოფი COSY ამჩქარებლის იმ პარამეტრების შესწავლა, რომლებიც გავლენას ახდენენ სკდ-ის ფორმირებაზე. დადგინდა, რომ ამჩქარებლის არაწრფივ უბნებში (ასეთი ოთხია) უმჯობესია გამოყენებული იქნას სექსტუპოლური მაგნიტები, ხოლო თვით დეიტრონების ნაკადი იყოს ბანჩირებული. კვლევები წარმოებდა რადიოსიხშირული RF-

სოლენოიდის გამოყენებით, რომელიც მუშაობდა ერთერთ რეზონანსულ სიხშირეზე. კვლევების შედეგად სკდ-თვის ჯერჯერობით მიღწეულია მხოლოდ 200წმ, რაც მნიშვნელოვან პროგრესად შეიძლება ჩაითვალოს. თუმცა კვლევები ამ მიმართულებით გაგრძელდება მომავალ წელსაც. გარდა ამისა, დაუშავდა ე.წ. სპინტრეკინგისათვის აუცილებელი პროგრამული უზრუნველყოფა. ჯგუფის წევრებმა მონაწილეობა მიიღეს ამაჩქარებელზე მიმდინარე ექსპერიმენტების მომზადებასა და ჩატარებაშიც. მომზადებულია სატატიის პროექტი, რომლის სავარაუდოდ გამოქვეყნდება 2014 წლის პირველ კვარტალში. პროექტის მიხედვით დაგეგმილი ამოცანები ჯერჯერობით სრულდება გეგმის მიხედვით.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	ახალი ფიზიკის სიგნალის ძიება ATLAS ექსპერიმენტში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (გრანტი № 13/03)	ი. მინაშვილი გ. დევიძე	ჯ.ხუბუა თ.ჯობავა მ.მოსიძე, ა.ლიპარტელიანი ი.დურგლიშვილი ი.ხუციშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:

3.1 არმატის შემცვლელი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლა $t \rightarrow qZ$ შევისწავლეთ ექსპერიმენტული მონაცემების ანალიზის შედეგად, რომელიც მიღებული (დაგროვილი) იყო ATLAS ექსპერიმენტში მასათა ცენტრის სისტემაში $\sqrt{s} = 7$ ტეე ენერჯისათვის და შეესაბამება 2.8 ფბ^{-1} ინტეგრალურ ნათებას. ჩვენ განვიხილეთ ტოპ-ანტიტოპ კვარკების ($t\bar{t}$) წყვილური დაბადების ტოპოლოგია, როდესაც ყალიბრული Z ბოზონები იშლებიან ლეპტონებად, ხოლო W ბოზონები იშლება კვარკებად (u,d,s,b კვარკების ადრონიზაციის შედეგად ვიღებთ ადრონულ ჭავლებს ("jets")) ანუ განვიხილეთ $t \rightarrow qZ$ დაშლის ადრონული მოდა:

$$t\bar{t} \rightarrow ZqWb \rightarrow l^+l^-j, jjj_b \quad (l=e, \mu; q=c,u)$$

მიღებული შედეგების ანალიზისათვის გამოყენებულ იქნა 5σ სიზუსტით აღმოჩენის (დაკვირვების) პიპოთეზა. $t \rightarrow qZ$ დაშლის ადრონული მოდა დამზერილი არ იქნა. მიღებულ იქნა $t \rightarrow qZ$ პროცესის დაშლის ფარდობითი ალბათობისათვის (5σ სიზუსტით) ზღვრული მნიშვნელობა $BR < 0.68\%$, რომელიც რამდენიმე რიგით უკეთესი შედეგია თანამედროვე სხვადასხვა ექსპერიმენტებში (სხვადასხვა ენერჯიებზე) მიღებულ შედეგებთან შედარებით.

3.2 ჩატარებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის, როგორც ATLAS დანადგარის ერთი-ერთი ქვე-დეტექტორის, ყოფაქცევისა და სტაბილურობის ანალიზი დეტექტორის კონტროლის სისტემის მონაცემების გამოყენებით. შემოწმებულ იქნა კალორიმეტრის ყველა 9856 ფოტოდეტექტორული გამამრავლებლის მაღალი ძაბვის ყოფაქცევა. აღმოჩნდა, რომ მათ ჭორის 93 ფეგ-ის ძაბვები არ შეესაბამება მოთხოვნილ მნიშვნელობებს. ჯერ-ჯერობით კალორიმეტრის არცერთი უჯრა 4928-დან არ არის ჩათვლილი როგორც "ცუდი" მაღალი ძაბვის უვარგისობის გამო და ყველა მათგანი მონაწილეობას იღებს ფიზიკური მონაცემების ანალიზში.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4	ახალი ფიზიკის ეფექტების შესწავლა აშნდ-თი ინსპირირებულ პროცესებში LHC ATLAS ექსპერიმენტში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (გრანტი 13/44)	აკაკი ლიპარტელიანი	ჯემალ ხუბუა გელა დევიძე თამარ ჯობავა მაია მოსიძე ირინა ხუციშვილი არჩილ დურგლიშვილი
<p>სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები: არმატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლა $t \rightarrow qZ$ შევისწავლეთ გენერაცია-სიმულაციის შედეგად მიღებული მონაცემების გამოყენებით ჩამოჭრის კინემატიკური კრიტერიუმების თანდათანობით დადების მეთოდის შემუშავების და განვითარების მიზნით. ჩვენ განვიხილეთ ტოპ-ანტიტოპ კვარკების ($t\bar{t}$) წყვილური დაბადების ტოპოლოგია, როდესაც ყალიბებული Z და W ბოზონები იშლებიან ლეპტონებად -ე.წ ლეპტონური მოდა :</p> $t\bar{t} \rightarrow ZqWb \rightarrow l^+l^- j, l^\pm vb, (l=e, \mu; q=c,u)$ <p>ამრიგად პროცესის სიგნატურაა: სამი იზოლირებული ლეპტონი (ელექტრონები, ან მიონები), რომლებიც გამოყოფილი (განცალკავებული) არიან სხვა ობიექტებიდან $\Delta R = \sqrt{(\Delta\eta)^2 + (\Delta\phi)^2} > 0.4$ -ით, ნაკლები განივი ენერგია E_{T}^{Miss} (ნეიტრინოს არსებობით განპირობებული), ერთი b- ჭავლი და ერთი მსუბუქი ჭავლი.</p> <p>ტოპ-კვარკის FCNC დაშლის სიგნალის და ფონების ანალიზისათვის გამოყენებულ იქნა ტოპ-ანტიტოპ კვარკების ($t\bar{t}$) წყვილური დაბადების ტოპოლოგიაში მონტე-კარლოს მეთოდით დაგენერირებული შემთხვევები $\sqrt{s}=7$ ტევი ენერჯისათვის (ე.ი როცა დამჯახებელი პროტონების თითოეული ნაკადების ენერგია არის 3.5 ტევი). სიგნალის გენერაციისათვის გამოყენებულ იქნა პროგრამა -გენერატორი TopReX.</p> <p>ATLAS ექსპერიმენტის პროგრამული უზრუნველყოფის სისტემის ATHENA-ს და პროგრამული პაკეტის TopRootCore- 14-00-14 -ის ფარგლებში შეიქმნა C++ ენაზე პროგრამა სიგნალის და ფონური პროცესების ანალიზისათვის. ამ პროგრამის საშუალებით შესაძლებელია შემთხვევების კინემატიკური მახასიათებლების განაწილებების მიღება, შემთხვევების სრული აღდგენა (რეკონსტრუქცია) და კინემატიკური კრიტერიუმების გამოყენება ფონური პროცესების ეფექტური ჩამოჭრისათვის.</p> <p>ჩვენი ანალიზისათვის აუცილებელი ძირითადი ობიექტების: ლეპტონების - ელექტრონების და მიონების, ჭავლების და ნაკლები განივი ენერჯის E_{T}^{Miss} შერჩევის კრიტერიუმების დადგენის შემდეგ შევიმუშავეთ ჩამოჭრის კინემატიკური კრიტერიუმების თანდათანობით დადების მეთოდი სიგნალის შემთხვევების ეფექტურობის დადგენისა და ფონური პროცესების შემცირების (შესუსტების) მიზნით. ამ შერჩევის კრიტერიუმების თანმიმდევრული დადების შედეგად მიღებულ იქნა ფონური პროცესების მოსალოდნელი შემთხვევების რიცხვები და სიგნალის ეფექტურობა და აგრეთვე განაწილებები განივი იმპულსით წამყვანი ლეპტონისა და ჭავლისათვის, აგრეთვე ნაკლები განივი ენერჯით E_{T}^{Miss} განწილება ელექტრონული და მიონური არსებისათვის.</p>				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
5	”კვანტური ქრომოდინამიკა მაღალ და დაბალ ენერჯიებზე”. ფუნდამენტალური	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ანზორ ხელაშვილი	1) ანზორ ხელაშვილი 2) თეიმურაზ ნადარეიშვილი

კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი № 11/24			3) ზაქარია მერებაშვილი
<p style="text-align: center;">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>სამუშაო ჯერ არ არის დასრულებული. ამ ეტაპზე კი მიღებულია შემდეგი შედეგები:</p> <p>5.1 ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ “დაცემის” არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულ ინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განიკვეთი დამოკიდებულია თვითშეუღლების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა</p> <p>5.2. შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნაჩვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.</p> <p>5.3. სინგულარული პოტენციალებისათვის განზოგადებულია ჰიპერვირიალური და ფეინმან –ჰელმანის თეორემები. განხილულია უზოგადესი სახის მეორე რიგის დიფერენციალური განტოლება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურად საინტერესო ყველა შემთხვევას და როგორც მაგლითი სინგულარული პოტენციალებისათვის შრედინგერის და ორნაწილაკოვანი კლეინ-გორდონის განტოლებისათვის მიღებულია ახალი თანაფარდობანი. გაანალიზებულია მათი განსხვავებები რეგულარული პოტენციალების შემთხვევისაგან.</p> <p>5.4. დავითვლილია დიფერენციალური კვანძები მძიმე კვარკების წყვილების და ასოცირებული მსუბუქი ნაკადის ფოტოდაბადებისათვის პოლარიზებულ და არაპოლარიზებულ შემთხვევაში. ჩვენი დათვლის მეთოდი წარმოადგენს ისეთი ანალიტიკური და რიცხობრივი ალგორითმების ერთობლიობას, რომელიც საშუალებას იძლევა სხვადასხვა ზღვრული ყოფაქცევის გათვალისწინებისა სრული და დიფერენციალური კვანძებისათვის, შესაბამისი კინემატიკური შეზღუდვების მოდებისა და ექსპერიმენტებზე დაკვირვებადი სხვადასხვა სიდიდეების რიცხობრივი მნიშვნელობების მიღებისა. ამ შრომის შედეგები მნიშვნელოვანია ე.წ. “კომპასის” კოლაბორაციის მუშაობისათვის და შესაძლოა ასევე ახლო მომავალში დიდი ჰადრონულ-ელექტრონული კოლაიდერის ექსპერიმენტისათვის ცერნში.</p> <p>5.5. ნუკლონების სკირმულ მოდელში განხილულია კვარკული თავისუფლების ხარისხები და ჩატარებულია ინკლუზიური პროცესების მიხედვით ნუკლონის სპინისთვის ექსპერიმენტულად მიღებული ჯამთა წესის ანალიზი სკირმის წარმოდგენებით. მიღებულია, რომ კირალურად სიმეტრიულ სკირმის მოდელში</p>			

გვაქვს თანხმობა ჯამთა წესთან.

5.6. ჩატარდა ერთ-მარყუქიანი ამპლიტუდებისგამოთვლები, რომლებიც შეესაბამებიან მომდევნოს-მომდევნო რიგის კვარკ-პარტონული მოდელს ჰადრონულ დაჯახებებში მძიმე კვარკების დაბადებისას. ეს ამოცანა ხორციელდება ზემოთ აღნიშნული ამპლიტუდების გადამრავლებით შესაბამის ბორნის ამპლიტუდებზე მსუბუქი პარტონის გამოსხივებით. ჩვენ ჩავწერეთ ოთხწერტილოვანი off-shell ფეინმანის დიაგრამებისათვის სკალარული ინტეგრალები და ანალიზურად ამოვხსენით ისინი $d=4-2\epsilon$ განზომილებაში, რასაც შემდგომში მოჰყვება შესაბამისი მატრიცული ელემენტების დადგენა.

შეიქმნა შესაბამისი კომპიუტერული პროგრამული პაკეტი. ზემოდ აღნიშნული ამპლიტუდების მეშვეობით შესაძლებელია ასევე აღიწეროს შესაბამისი მომდევნოს-მომდევნო რიგის კვითები მძიმე კვარკების ფოტოდაბადებისათვის და ფოტონ-ფოტონურ რეაქციებში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. დევიძე	Proceedings of the Seventh International Conference "Physics in the LHC era	თბილისი	5
2	Teimuraz Nadareishvili and Anzor Khelashvili	Proceedings of the Seventh International Conference "Physics in the LHC era	თბილისი	14
3	ჯემალ ხუბუა	Proceedings of the Seventh International Conference "Physics in the LHC era	თბილისი	11
4.	დ. მჭედლიძე მ. ტაბიძე	Proceedings of the Seventh International Conference "Physics in the LHC era	თბილისი	14

5.	ფ.ბაღდასარიანი, ნ.ლომიძე	era Proceedings of the Seventh International Conference “Physics in the LHC era	თბილისი	16
6.	ლ.ჩხაიძე, თ.ჯობავა, ლ.ხარხელაური	Proceedings of the Seventh International Conference “Physics in the LHC era	თბილისი	11

ანოტაციები

1. We have studied manifestation of NP in rare processes. Our attention was devoted to lepton flavour violation processes and top quark rare decays. We have estimated lepton flavour violation processes rates and concluded that three body decays and $\mu-e$ conversion seem more favourable than radiative decays.

2. It is shown, that for attractive inverse square potentials at the origin in the Schrodnger equation it is necessary to keep so called additional solutions and to perform Sel-adjoint extension (SAE) procedure for scattering problems. It is also shown, that physical quantities as are energy, scattering length and scattering cross section are depending on the SAE parameter and the physical picture is different, then in usual quantum mechanics. Also is modified Rutherford Formula.

4. A good understanding of the Nucleon Nucleon-interaction (NN) remains one of the most important goals of nuclear and hadronic physics. Experiments at COSY, using a polarised deuteron beam and/or target, can lead to significant improvements in the np database by studying the quasi{free reaction on the neutron in the deuteron - $dp \rightarrow \{pp\}_s n$. The impulse approx-imation links the observables of this reaction with those for the $np \rightarrow pn$ process.

The unpolarised differential cross section and the two deuteron tensor analysing powers A_{xx} and A_{yy} of the $\vec{d}p \rightarrow \{pp\}_s n$ charge-exchange reaction have been measured with the ANKE spectrometer at the COSY storage ring. Using deuteron beams with energies 1.2, 1.6, 1.8, and 2.27 GeV, data were obtained for small momentum transfers to a $\{pp\}$ system with low excitation energy, so that the final diproton is mainly in 1S_0 state. The results at the three lower energies are consistent with impulse approximation predictions based upon the current knowledge of the neutron-proton amplitudes. However, at 2.27 GeV, where these amplitudes are far more uncertain, agreement requires a reduction in the overall spin-ip contribution, with an especially significant effect in the longitudinal direction. These conclusions are supported by measurements of the deuteron-proton spin-correlation parameters $C_{x;x}$ and $C_{y;y}$ that were carried out at 1.2 and 2.27 GeV. The values obtained for the proton analysing power A_{py} also suggest the need for a radical reevaluation of the neutron-proton elastic scattering amplitudes at the higher energy. It is therefore clear that such measurements can provide a valuable addition to the neutron-proton database in the charge-exchange region.

Experiments have extended these studies into the pion-production regime in order to investigate the excitation of the $\Delta(1232)$ isobar in the $dp \rightarrow \{pp\}_s \Delta^0$ reaction. Values of the differential cross section and two deuteron tensor analysing powers, A_{xx} and A_{yy} , have been extracted in terms of the diproton production angle or Δ^0 invariant mass. These data can be interpreted in terms

of the spin-longitudinal or spin-transverse contributions to the elementary $\bar{n}p \rightarrow \bar{p}\Delta^0$ process.

5. One of the major research topics of nuclear physics is the study of nucleon-nucleon (NN) interaction. It provides the insight into the nuclear forces, which is fundamental to the whole of physics and to our understanding of the matter and whole universe. In addition, it is also a necessary ingredient for the description of meson production and other intermediate energy processes. To construct the reliable phase shift analysis (PSA) that can successfully describe the NN interaction it is necessary to measure variety of the experimental observables for both proton-proton (pp) and neutron-proton (np) scattering.

Even though series of successful experiments have measured differential cross sections and various spin observables for pp system, unfortunately there is still a systematic discrepancy between theory and experimental results at the small scattering angles ($\theta_{cm} < 30^\circ$) above 1 GeV energy. This is a region where very few measurements have been carried out and which requires further investigation.

Goal of the current scientific study is the continuation of the nucleon-nucleon investigations at ANKE. First of all we aim to measure the analyzing power (A_y) for the pp elastic scattering in the same energy and angular range as the differential crosssection ($T_p = 1.6 - 2.4$ GeV, $\theta_{cm} < 30^\circ$).

Experiments have been carried out at the magnetic spectrometer ANKE installed at the internal beam of COSY (Cooler Synchrotron) accelerator at Forschungszentrum Jülich. In parallel with the asymmetry measurement at ANKE, the information about the absolute polarization of the beam has been extracted from the EDDA detector.

We will discuss our analysis of the data and present preliminary results for the analyzing power of proton-proton elastic scattering at small scattering angles. Our measurements will be also compared to the world data and the current partial wave solutions.

6. Collective flow of protons and pions has been studied in p(C, Ta) and HeLi (4.2 GeV/c/N) collisions has been studied of the most lights presented pC and HeLi systems for the first time. The data has been obtained by streamer (SKM-GIBS) and Propane Bubble (PBC-500) chamber Collaborations of JINR. The directed (in-plane) flow of protons have been observed in the above mentioned interactions, the elliptic (out-of-plane) flow of pions – in p(C, Ta) collisions. In pC interactions the directed flow of pions is in the same directions as for protons, while in pTa collisions pions show antflow behaviour.

The dependence of the flow F on the projectile (A_p) and target (A_T) mass numbers have been studied. The magnitude of flow is increasing with the mass numbers. These results, as well as our old experimental F-data, complements the general regularities. From the azimuthal distributions of protons with respect to the reaction plane the anisotropy parameter a_2 have been extracted.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Л. Н. Абесалашвили, Л. Т. Ахобадзе, Т. Р. Джалагания, Ю. В. Тевзадзе	Кластерно-Каскадная Модель для Обобщенного Модифицированного Отрицательного Биномиального Распределения	2013, N1(9)	GESJ-Georgian- Electronic Scientific Journal. თბილისი	7
2	ანზორ ხელაშვილი, თამარ ხაჩიძე	”მკაცრი თეორიული არგუმენტები ლემბის წანაცვლების დასათრგუნავად” საქართველოს	ტ7, № 2 (2013)	ტ7, № 2 (2013)	5

<p>3</p>	<p>ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი</p>	<p>მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალი "მოამბე" "გაფანტვა დირაკის დელტა პოტენციალზე და 3-ნაწილაკოვანი ამოცანის რედუქციის შესწავლა" იბეჭდება საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალ "მოამბეში"</p>	<p>ტ7, № 3 (2013)</p>	<p>თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა</p>	<p>6</p>
<p>4</p>	<p>თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი</p>	<p>"თვითშეუღლების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში" მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის "ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში" შრომათა კრებული</p>	<p>გვ. 31-44(2013)</p>	<p>თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, დუბნის გაერთიანებული ბირთვულ კვლევათა ინსტიტუტის და ბირთვულ კვლევთა ევროპული ორგანიზაციის (ცერნი,ჟენევა) ერთობლივი გამოცემა</p>	<p>14</p>
<p>5</p>	<p>ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი</p>	<p>"ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში"</p>	<p>გვ. 50-58(2013)</p>	<p>თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, დუბნის გაერთიანებული ბირთვულ კვლევათა ინსტიტუტის და ბირთვულ კვლევთა ევროპული ორგანიზაციის (ცერნი,ჟენევა) ერთობლივი გამოცემა</p>	<p>9</p>

<p>6</p>	<p>ანზორ ხელაშვილი</p>	<p>მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის "ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში" შრომათა კრებული</p> <p>"კვანტურ-მექანიკური სამი ნაწილაკის განტოლების მაქსიმალური რედუქცია"</p> <p>Georgian Scientific Electronic Journal:Physics .</p> <p>იხ. http://gesj.internet-academy.org.ge/en/list_artic_en.php?b_sec=phys</p>	<p>No. 1(9) (2013) გვ.25-30</p>	<p>საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის და საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის ქართული უნივერსიტეტის ერთობლივი გამოცემა</p>	<p>6</p>
<p>7</p>	<p>თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი</p>	<p>"ჰიპერვირიალური და ფეინმან-ჰელმანის თეორემების განზოგადება"</p> <p>იბეჭდება Georgian Scientific Electronic Journal:Physics .</p> <p>იხ. http://gesj.internet-academy.org.ge/en/news_en.php?b_sec=phys</p>		<p>საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის და საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის ქართული უნივერსიტეტის ერთობლივი გამოცემა</p>	<p>11</p>

ანოტაციები

1. ნაშრომის მიზანი იყო კკმ(CCM) კასკადურ-კლასტერული მოდელის სრულყოფა ე.წ. უარყოფითი ბინომიალური განაწილების (NBD) საფუძველზე. მივიღეთ GMNBD –განზოგადოებული მოდიფიცირებული უარყოფითი ბინომიალური განაწილება, რომელიც გამოვიყენეთ ელექტრონ-პოზიტრონის დაჯახებებში დაბადებული უარყოფითი ადრონების მახასიათებლების ანალიზისათვის

(ენერგიების ინტერვალი $14 \leq \sqrt{s} \leq 206 \text{ GeV}$), რადგანაც სხვა მიდგომებით მოდელის და ექსპერიმენტის შედეგები არსებითად განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან.

ჩვენი მიდგომით (GMNBD) ექსპერიმენტული მონაცემების აღწერა შედარებით დაბალ ენერგიებზე ($\sqrt{s} \leq 91.2 \text{ GeV}$) გაუმჯობესდა. ჩვენი მიდგომის ფარგლებში გამოვთვალეთ რეაქციაში დაბადებული კლასტერების საშუალო რაოდენობა ნაწილაკების ბოზონურ ($\langle n_c(B) \rangle$) და ფერმიონულ ($\langle n_c(F) \rangle$) სექტორში. აღმოჩნდა, რომ $\langle n_c(B) \rangle$ - კლასტერების რაოდენობა იცვლება დაახლოებით $1.5(\sqrt{s} = 14 \text{ GeV})$ -დან $5.6(\sqrt{s} = 130 \text{ GeV})$ -მდე. რაც შეეხება $\langle n_c(F) \rangle$ -ს ენერგიების იგივე ინტერვალში რჩება 1-ის დონეზე. ეს იმას მიუთითებს რომ ფერმიონების და ბოზონების დაბადების მექანიზმები სხვადასხვაა.

2. ანოტაცია სტატიის: ანზორ ხელაშვილი, თამარ ხაჩიძე. ”მკაცრი თეორიული არგუმენტები ლემბის წანაცვლების დასათრგუნავად”

ნაჩვენებია, რომ ღირაკის ჰამილტონიანის ინვარიანტულობა გარკვეული სახის ვიტენის სუპერალგებრის მიმართ გამოკვეთს მხოლოდ კულონურ პოტენციალს. აქედან გამომდინარეობს, რომ კულონის პოტენციალზე არსებული ტრადიციული შეხედულება უნდა შეიცვალოს $N=2$ სუპერსიმეტრიის კონტექსტში.

3. ანოტაცია სტატიის: ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი ”გაფანტვა ღირაკის დელტა პოტენციალზე და 3-ნაწილაკოვანი ამოცანის რეგულაციის შესწავლა”

ალტ-გრასბერგერის-სანდჰას-ხელაშვილის განტოლებებში ჩატარებულია კუთხური ანალიზი იაკობისა და ვიკის სპირალურობის ფორმალიზმის გამოყენებით. მიღებულ განტოლებებში ორნაწილაკოვანუ გაფანტვის ამპლიტუდებად ჩასმულია ღირაკის დელტა-ფუნქციის სახის წყვილური პოტენციალების ამოხსნები, რომლებიც განცალკევებულია საწყისი და საბოლოო იმპულსებით. ნაჩვენებია, თუ როგორ დაიყვანება ამოცანა ერთგანზომილებიან განტოლებათა სისტემაზე.

4. ანოტაცია სტატიის: თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი ”თვითშეუღლებების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში”

ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ “დაცემის” არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულ ინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერგია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განივკვეთი დამოკიდებულია

თვითშეუღლებების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა

5. ანოტაცია სტატიის: ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი”. ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში”

შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნახვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.

6. ანოტაცია სტატიის: ანზორ ხელაშვილი "კვანტურ-მექანიკური სამი ნაწილაკის განტოლების მაქსიმალური რედუქცია"

ალტ-გრასბერგერის-სანდჰას-ხელაშვილის განტოლებები 2-ნაწილაკოვანი გრინის ფუნქციებისთვის სპექტრალური წარმოდგენის გამოყენებით დაყვანილია მაქსიმალურად გამარტივებულ ფორმაზე, რომელშიც განტოლებების ეფექტური პოტენციალების გულები გამოსატულია ნახევრად-ენერგეტიკული ზედაპირის T-მატრიცებით

7. ანოტაცია სტატიის: თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი "ჰიპერვირიალური და ფეინმან-ჰელმანის თეორემების განზოგადება"

სინგულარული პოტენციალებისათვის განზოგადებულია ჰიპერვირიალური და ფეინმან-ჰელმანის თეორემები. განხილულია უზოგადესი სახის მეორე რიგის დიფერენციალური განტოლება, რომელიც მოიცავს ფიზიკურად საინტერესო ყველა შემთხვევას და როგორც მაგლითი სინგულარული პოტენციალებისათვის შრედინგერის და ორნაწილაკოვანი კლეინ-გორდონის განტოლებისათვის მიღებულია ახალი თანაფარდობანი. გაანალიზებულია მათი განსხვავებები რეგულარული პოტენციალების შემთხვევისაგან.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	D. Mchedlishvili et al.	Excitation of the $\Delta(1232)$ isobar in deuteron charge exchange on hydrogen at 1.6, 1.8, and 2.3 GeV	Phys.Lett. B726 (2013), 145-150	აშშ	6
2.	D. Mchedlishvili et al.	First measurements of spin correlations in the $\uparrow n \uparrow p \rightarrow d \pi^0$ reaction	Phys. Lett. B726 (2013), 634-637	აშშ	4
3.	D. Mchedlishvili et al.		Eur.Phys.J. A49		

4	G. Aad et al; ATLAS Collaboration	The neutron-proton charge-exchange amplitudes measured in the $dp \rightarrow ppn$ reaction	(2013), 49 <u>Journal of High Energy Physics</u> 1311 (2013) 031	გერმანია	13
5	G. Aad et al; ATLAS Collaboration	Measurement of the top quark charge in pp collisions at $s\sqrt{= 7}$ TeV with the ATLAS detector.	Physics Letter B726 (2013) 120-144		42
6	G. Aad et al; ATLAS Collaboration	Evidence for the spin-0 nature of the Higgs boson using ATLAS data	Physics Review D D88 (2013) 012004		25
7	G. Aad et al; ATLAS Collaboration	A search for tt^- resonances in the lepton plus jets final state with ATLAS using 4.7 fb^{-1} of pp collisions at $s\sqrt{=7}$ TeV	Physics Review D D88 (2013) 012004		16
8	G. Aad et al; ATLAS Collaboration	Search for a light charged Higgs boson in the decay channel $H^+ \rightarrow cS^-$ in tt^- events using pp collisions at $s\sqrt{= 7}$ TeV with the ATLAS detector	Eur.Phys. Journal C C73 (2013) 2465		9
9.	COMET თანამშრომლობის წევრები Yoshitaka Kuno-on behalf of the COMET Colaboration	A search for muon-to-electron conversion at J-PARC: the COMET experiment	2013, 022 C01	ოქსფორდის უნივერსიტეტი, ინგლისი	7
10.	ანდრია	Progress of Theoretical and Experimental Physics "Generating functional for		გერმანია,	43
					7

<p>აგაჯანოვი, დიმიტრი აგაჯანოვი ანზორ ხელაშვილი, ალექსანდრე რუსეცკი.</p>	<p>mesonic ChPT with virtual photons in a general covariant gauge".</p> <p>The European Physical Journal A (2013) 49: 120</p>	<p>Volume 49, Issue 9, September 2013</p>	<p>Springer-ის გამომცემლობა</p>	
<p>ანოტაციები</p>				
<p>1. COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით ჩატარებული ექსპერიმენტები საშუალებას იძლევა გამოვიკვლიოთ პიონების დაბადებით მიმდინარე პროცესები და შევისწავლოთ დეიტრონის გადამუხტვა-გახლეჩის რეაქციის არხი დელტა $\Delta^0(1232)$ იზობარას დაბადებით $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$. ამ არხის გამოკვლევით შესაძლებელია $np \rightarrow p\Delta^0$ ამპლიტუდის შესწავლა, რაც დიდ როლს ითამაშებს ამ პროცესის აღმწერი სრულყოფილი მოდელის შექმნაში. $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციისათვის გაზომილ იქნა დიფერენციალური კვეთა და ტენზორული ანალიზირების უნარები. დიფერენციალური კვეთის ყოფაქცევა მიუთითებს, რომ უმარტივესი ერთპიონიანი გაცვლის მექანიზმი, რომელიც გამოიყენებოდა $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციის აღსაწერად ადრეულ შრომებში, დომინირებს იზობარას დიდი მასების არეში, ხოლო პიონ-ნუკლონის ზღურბლთან ახლოს საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ დამატებითი მექანიზმები. რაც შეეხება ანალიზირების უნარებს, ერთპიონიანი გაცვლით საერთოდ ვერ მოხერხდა ექსპერიმენტული შედეგების აღწერა, თუნდაც დიდი მასების არეში. ეს ყველაფერი მიუთითებს იმაზე, რომ დამატებითი შესაძლო მექანიზმების გათვალისწინება და ღრმა თეორიული ანალიზია საჭირო რეაქციის ამ არხის აღსაწერად.</p> <p>2. პირველად იყო შესწავლილი განივი სპინური კორელაციები $A_{x,x}$ და $A_{y,y}$ კვაზიავისუფალ $\vec{n} \vec{p} \rightarrow d\pi^0$ რეაქციაში COSY-ANKE დანადრავზე. ექსპერიმენტების დროს გამოყენებული იყო პოლარიზებული დეიტრონის ნაკადი და პოლარიზებული წყალბადის უჯრედოვანი სამიზნე. შედეგები, რომლებიც მიღებულ იქნა ნეიტრონის 353 მევ და 600 მევ ენერგიებზე ერთის მხრივ კარგ თანხვედრაშია იზოსპინ-ინვარიანტობაზე დაფუძნებული $pp \rightarrow d\pi^+$ რეაქციის პარციალურ ტალღური ანალიზის მონაცემებთან, ხოლო მეორეს მხრივ ფარავს კინამატიკურ არეებს, რომლებშიაც მონაცემები ძალზედ მწირია.</p> <p>3. სპინზე დამოკიდებული np უკან გაბნევის (გადამუხტვის რეგიონი) ამპლიტუდების შესწავლა შესაძლებელია დეიტრონის პროტონზე გადამუხტვა-გახლეჩის რეაქციის $dp \rightarrow (pp)n$ საშუალებით. იმპულსურ მიახლოებაში, და ასევე მცირე კუთხეებზე გაბნევის შემთხვევაში, აღნიშნული რეაქციის კვეთა ცალსახადაა დამოკიდებული $np \rightarrow pn$ ელემენტარული პროცესის ამპლიტუდაზე. აღნიშნული რეაქციის დიფერენციალური კვეთის, ტენზორული ანალიზირების უნარებისა და სპინური კორელაციის კოეფიციენტების გაზომვა საშუალებას გვაძლევს აღვადგინოთ np გაბნევის ამპლიტუდის სპინზე დამოკიდებული ნაწილები. ექსპერიმენტები ჩატარდა COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით.</p>				

ექსპერიმენტებში გამოყენებული იყო ვექტორულად და ტენზორულად პოლარიზებული დეიტრონების ნაკადი 1.2, 1.6, 1.8 და 2.27 გეე ენერგიაზე და პოლარიზებული/არაპოლარიზებული წყალბადის სამიზნე. ერთმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტებში თითოეულ ენერგიაზე გაიზომა დეიტრონის წყალბადზე გადამუხტვის რეაქციის დიფერენციალური კვეთა და ტენზორული ანალიზირების უნარები, ხოლო ორმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტში – სპინური კორელაციის კოეფიციენტები და დამატებით, პროტონის ვექტორული ანალიზირების უნარი (მხოლოდ 1.2 და 2.27 გეე ენერგიაზე). მიღებული შედეგები პირველ სამ ენერგიაზე კარგ თანხვედრაშია იმპულსური მიახლოების წინასწარმეტყველებებთან, ხოლო უმაღლეს ენერგიაზე (2.27 გეე), სადაც იმპულსური მიახლოება კიდევ უფრო უკეთესად უნდა მუშაობდეს, მიღებული შედეგები მკვეთრად განსხვავდება შესაბამისი თეორიული წინასწარმეტყველებებისაგან, როგორც დიფერენციალური კვეთისათვის, ასევე ტენზორული ანალიზირების უნარებისათვის. ანალოგიურად, მსგავსი გადახრები (თვისობრივად და რაოდენობრივად) დაფიქსირდა ორმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტში სპინური კორელაციის პარამეტრებისათვის. ამრიგად, არსებული ექსპერიმენტული შედეგები ცხადყოფს, რომ მაღალ ენერგიაზე (2.27 გეე) დღეისათვის არსებული წინასწარმეტყველება np გაზნევის ამპლიტუდისათვის არაზუსტია და საჭიროებს მნიშვნელოვან მოდიფიცირებას, რათა აღწერილ იქნას მიღებული ექსპერიმენტული შედეგები.

4. დიდი ადრონული ამაჩქარებლის ATLAS ექსპერიმენტზე ექსპერიმენტული მონაცემებისგამოყენებით გაზომილ იქნა ტოპ კვარის ელექტრული მუხტი მასათა ცენტრის სისტემაში 7 ტეე ენერგიაზე 2.05 ფბ^{-1} ინტეგრალური ნათების დროს. ტოპ კვარის მუხტი განისაზღვრა ტოპ ანტიტოპ კვარკების წყვილური დაბადების შემთხვევებში ტოპ კვარკის ცალკეულ ლეპტონად დაშლის პროდუქტების მუხტების საშუალებით და ელემენტარული ელექტრული მუხტის ცვლადებში შეადგენს $0.64 \pm 0.02 \text{ (stat.)} \pm 0.08 \text{ (syst.)}$. 8σ დამაჯერებლობით გამორიცხულია ის მოდელები, რომლებიც სტანდარტული მოდელისაგან განსხვავებით წინასწარმეტყველებდნენ მძიმე კვარკებს მუხტით -4/3.
5. წარმოდგენილია ჰიგსის ბოზონის სპინის და ლუწობის კვანტური რიცხვების შესწავლის შედეგები, რომლებიც მიღებულია დიდი ადრონული ამაჩქარებლის ATLAS ექსპერიმენტში დაგროვილი პროტონ-პროტონული ურთიერთქმედებების ექსპერიმენტული მონაცემების საშუალებით. სტანდარტული მოდელის სპინ-ლუწობის $J^P = 0^+$ ჰიპოტეზა შედარებულია ალტერნატიულ ჰიპოტეზებთან რისთვისაც გამოყენებულ იქნა როგორც ჰიგსის ბოზონის დაშლების არხები $H \rightarrow \gamma \gamma$, $H \rightarrow ZZ \rightarrow 4 \text{ leptons}$ და $H \rightarrow WW \rightarrow 1 \nu 1 \nu$, ასევე ამ დაშლების კომბინაცია. გამოყენებული ექსპერიმენტული მონაცემები შეესაბამება 20.7 ფბ^{-1} ინტეგრალურ ნათებას რომელი დაგროვილი იყო $\sqrt{s} = 8$ ტეე ენერგიაზე. $H \rightarrow ZZ \rightarrow 4 \text{ leptons}$ დაშლის არხისათვის დამატებულ იქნა 4.6 ფბ^{-1} ინტეგრალური

ნათების შესაბამისი ექსპერიმენტული მონაცემები $\sqrt{s}=7$ ტევი ენერჯისათვის. ექსპერიმენტული მონაცემები თანხვდება სტანდარტული მოდელის $JP = 0+$ ქვანტურ რისკვებს ჰიგსის ბოზონისათვის, მაშინ როცა ყველა შესწავლილი ალტერნატიული ჰიპოთეზები, კერძოდ ზოგიერი სპეციფიური $JP = 0-; 1+; 1-$; მოდელები გამორიცხულია 97.8%-ით მეტი დამაჯერებლობით. ამრიგად მონაცემები უზრუნველყოფენ მტკიცებულებას ჰიგსის ბოზონის დადებითი ლუწობის მქონე 0 სპინიან ბუნებაზე.

6. დიდი ადრონული ამჩქარებლის ATLAS ექსპერიმენტზე მასათა ცენტრის სისტემაში 7 ტევი ენერჯიაზე 4.7 ფბ^{-1} ინტეგრალური ნათების დროს დაგროვილი პროტონ-პროტონული ურთიერთქმედებების გამოყენებით ჩატარებულია ახალი ნაწილაკების ძიება, რომლებიც იშლებიან ტოპ ანტიტოპ კვარკულ წყვილებად. $t\bar{t} \rightarrow WbWb$ დაშლაში შესწავლილ იქნა ლეპტონ + ჭავლების საბოლოო მდგომარეობა, როცა ერთი W ბოზონი იშლება ლეპტონურად და მეორე კი ადრონულად. ტოპ-ანტიტოპ სისტემა აღდგენილ იქნა მცირე და დიდი რადიუსის მქონე ჭავლების (ჯეტების) გამოყენებით. გამოკვლეულ იქნა იყო თუ არა ლოკალურად ექსპერიმენტულ მონაცემებში შემთხვევათა ჭარბი რაოდენობა ტოპ ანტიტოპ კვარკების ინვარიანტული მასის სპექტრში (განაწილებაში) სტანდარტული მოდელის წინასწარმეტყველებასთან შედარებით. არავითარი მტკიცებულება ტოპ-ანტიტოპ რეზონანსის არსებობისა არ იქნა ნაპოვნი და ორ სხვადასხვა მოდელის მიერ ნაწინასწარმეტყველები მასიური მდგომარეობისათვის განსაზღვრულ (დადებულ) იქნა 95% დამაჯერებლობის საზღვრები. ვიწრო Z' რეზონანსის დაბადების კვეთა x დაშლის ფარდობით ალბათობისათვის ზედა საზღვრების დიაპაზონია 5.1 pb – დან 0.5 ტევი მასის მქონე ბოზონისათვის 0.03 –მდე 3 ტევი მასის მქონე ბოზონისათვის.
7. წარმოდგენილია $t\bar{t}$ დაშლებში დამუხტული ჰიგსის ნაწილაკის H^+ ძიება, როცა ერთ-ერთი ტოპ კვარკი იშლება $t \rightarrow H^+ b$, H^+ -ს შემდგომი დაშლით $H^+ \rightarrow \text{two jets } (c\bar{s})$. მეორე ტოპ კვარკი იშლება Wb –დ, სადაც W ბოზონი შემდგომ იშლება ლეპტონად და ნეიტრინოდ (e/μ). მონაცემები დაგროვილი იყო დიდი ადრონული ამჩქარებლის ATLAS ექსპერიმენტზე 2011 წელს $\sqrt{s}=7$ ტევი ენერჯიაზე და შეესაბამება 4.7 ფბ^{-1} ინტეგრალურ ნათებას. სიგნალი დაკვირვებული არ იქნა, დადებულია 95% დამაჯერებლობით ტოპ კვარკების დამუხტულ ჰიგსის ნაწილაკებად დაშლის ფარდობით ალბათობაზე ზედა საზღვრები, რომელიც მერყეობს 5%-დან 1 %-მდე H^+ მასებისათვის 90 გევიდან 150 გევამდე $B(H^+ \rightarrow c\bar{s})=100\%$ დაშვებით.
8. წარმოდგენილია ტოპ კვარკის წყვილური დაბადების კვეთის გაზომვის შედეგები, როდესაც საბოლოო მდგომარეობაში გვაქვს ტაუ ლეპტონი და ჭავლები. ანალიზი დაფუძნებულია ATLAS ექსპერიმენტზე მასათა ცენტრის

სისტემაში 7 ტევ ენერგიაზე მიღებული პროტონ-პროტონული ურთიერთქმედებების მონაცემებზე. ექსპერიმენტული მონაცემები შეეესაბამება 1.67 ფბ^{-1} ინტეგრალურ ნათებას. ტოპ კვარკის წყვილური დაბადების კვეთა ტოლია $\sigma_{\pi} = 194 \pm 18 \text{ (stat.)} \pm 46 \text{ (syst.) pb}$ და თანხვედრაშია როგორც სხვა გაზომვებთან, ისე სტანდარტული მოდელი წინასწარმეტყველებასთან.

9. ნაშრომში განიხილება $\mu^- \rightarrow e^-$ მიუონის ელექტრონში გადასვლის შესაძლებლობა ნეიტრინოების დაბადების გარეშე (ეს არის სუსტი ურთიერთქმედების თეორიის ერთ-ერთი საინტერესო საკითხი). ცნობილია, რომ CM-სტანდარტული მოდელის თანახმად ლეპტონური არომატის შენახვის კანონი უნივერსალურია, მაგრამ CM-ის ნებისმიერ გაფართოებაში (CM-ის მიღმა) გარკვეული, მართალია მცირე ალბათობით, შეიძლება ადგილი ჰქონდეს არომატის შენახვის კანონის დარღვევას. ეს არის ე.წ. CLFV-Charged-lepton-flavor violation პროცესი. $\mu^- \rightarrow e^-$ გადასვლა ძალიან იშვიათი პროცესია და მის დასაკვირვებლად საჭიროა დიდი ინტენსიობის პროტონების მონოენერგეტიკული ნაკადები μ^- -ების მისაღებად. ამ პროცესის შესასწავლად არის შექმნილი COMET კოლაბორაცია. სტატიაში განხილულია CLFV-ის თეორიული და ექსპერიმენტული პრობლემები (ცხადია იგულისხმება COMET ექსპერიმენტის ფარგლებში).

10. ანოტაცია სტატიის: **A. Agadjanov, D. Agadjanov, A. Khelashvili, A. Rusetsky**

”Generating functional for mesonic ChPT with virtual photons in a general covariant gauge”. გამოვითვალა კირალური შეშფოთების თეორიის მაწარმოებელი ფუნქციონალის განშლადი ნაწილი ერთმარყუიან მიახლოებაში ზოგად კოვარიანტულ ყალიბრებაში

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	დ. მჭედლიშვილი	Polarised neutron-proton scattering at ANKE/COSY	Physics in the LHC era, 2013, 13-19 ოქტომბერი, თბილისი
2.	ზ. ბაღდასარიანი	Proton Proton Elastic Scattering Measurement at COSY"	Physics in the LHC era, 2013, 13-19 ოქტომბერი, თბილისი
3	არჩილ ღურგლიშვილი	A study to optimize the simulation of the Tile Cal response using collision muons	Physics in the LHC era, 2013, 13-19 ოქტომბერი, თბილისი
4.	თამარ ჯობავა	Study of Top quark rare decays at ATLAS experiment	Physics in the LHC era, 2013, 13-19 ოქტომბერი, თბილისი
5.	თამარ ჯობავა	ATLAS Tile Calorimeter Data Quality Assessment During LHC LS1	Physics in the LHC era, 2013, 13-19 ოქტომბერი, თბილისი
6.	დ. ჩხაიძე, თ.ჯობავა, ლ. ხარხელაური	Study of Collective Flow in p(C, Ta) and HeLi Collisions at Momentum of 4.2GeV/c/N	Physics in the LHC era, 2013, 13-19 ოქტომბერი, თბილისი
7.	თეიმურაზ ნადარეიშვილი	"შრედინგერის განტოლების სტატუსი"	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველ საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენციაზე ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში 22-26 იანვარი 2013 წელი. იხილეთ: http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/18
8.	ანზორ ხელაშვილი	ლაპლასის ოპერატორის სინგულარობა სფერულ კოორდინატებში.	The First Autumn School and Workshop of the Regional Training Network in Theoretical Physics, 23-28

9.	თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი	”თვითშეუღლების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში”	September, Tbilisi 2013. იხილეთ: http://conferences.hepi.edu.ge/ VW_ASW-2013/talks.shtml მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის ”ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში”. 14-18 ოქტომბერი, თბილისი
10.	ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი	”ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში”	მეშვიდე საერთაშორისო კონფერენციის ”ფიზიკა დიდი ადრონული კოლაიდერის ერაში”. 14-18 ოქტომბერი, თბილისი
11.	გ.ღვებიძე	Flavor beyond the standard model	14-15 March, 2013, Tbilisi, TSU Inaugural Workshop of the Regional Training Network in Theoretical Physics http://conferences.hepi.edu.ge/ VW_Inaugural- 2013/talks.shtml
12.	გ. ღვებიძე	FCNC processes - a window to new physics	23-28 September, 2013, Tbilisi, TSU The First Autumn School and Workshop of the Regional Training Network in Theoretical Physics http://conferences.hepi.edu.ge/ VW_ASW-2013/talks.shtml
13.	გ.ღვებიძე	FCNC processes into extra dimensional models	14-18 October, 2013, Tbilisi, TSU Seventh International Conference “Physics in the LHC era”

მოსხენებათა ანოტაციები

1. ნუკლონ-ნუკლონური (NN) ურთიერთქმედების შესწავლას დიდი მნიშვნელობა აქვს ბირთვული ძალების ბუნების დაგდენისა და საერთოდ ძლიერი ურთიერთქმედების შესწავლისათვის. ექსპერიმენტებმა, რომლებიც მიმდინებობს

პოლარიზებული დეიტრონების გამოყენებით იულიხის COSY ამაჩქარებელზე შეიძლება მნიშვნელოვნად გაამდიდროს np გაბნევის მონაცემთა ბაზა, რადგან $dp \rightarrow (pp)n$ რეაქციის კვეთა იმპულსურ მიახლოებაში მცირე კუთხეებზე გაბნევის შემთხვევაში ცალსახადაა დამოკიდებული $np \rightarrow pn$ ელემენტარული პროცესის ამპლიტუდაზე. ექსპერიმენტები ჩატარებული იყო პოლარიზებული დეიტრონების ნაკადით 1.2, 1.6, 1.8 და 2.27 გევ ენერგიებზე წყალბადის სამიზნეზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით; ექსპერიმენტების დროს გაზომილ იქნა არაპოლარიზებული დიფერენციალური კვეთა, ასვე დეიტრონის ტენზორული ანალიზირების უნარები A_{xx} და A_{yy} . შედარებით დაბალ 3 ენერგიებზე შედეგები კარგ თანხვედრაშია იმპულსურ მიახლოებასთან, ხოლო 2.27 გევ ენერგიაზე დაიმზირება ~25%-ანი გადახრა, რაც მიაწინებს სპინ-სპინური ურთირთქმედების შედარებით დიდ წვლილზე, ვიდრე ამას წინასწარმეტყველებს SAID მონაცემთა ბაზა. COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით ჩატარებულმა ექსპერიმენტებმა საშუალება მოგვცა კვლევა გაგრძელებულიყო პიონების დაბადებით მიმდინარე პროცესებში და შესწავლილიყო დეიტრონის გადამუხტვა-გახლეჩის რეაქციის არხი დელტა $\Delta^0(1232)$ იზობარას დაბადებით $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$. ამ არხის გამოკვლევით შესაძლებელია $np \rightarrow p\Delta^0$ ამპლიტუდის შესწავლა, რაც დიდ როლს ითამაშებს ამ პროცესის აღმწერი სრულყოფილი მოდელის შექმნაში. $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციისათვის გაზომილ იქნა დიფერენციალური კვეთა და ტენზორული ანალიზირების უნარები. დიფერენციალური კვეთის ყოფაქცევა მიუთითებს, რომ უმარტივესი ერთპიონიანი გაცვლის მექანიზმი, რომელიც გამოიყენებოდა $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციის აღსაწერად ადრეულ შრომებში, დომინირებს იზობარას დიდი მასების არეში, ხოლო პიონ-ნუკლონის ზღურბლთან ახლოს საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ დამატებითი მექანიზმები. რაც შეეხება ანალიზირების უნარებს, ერთპიონიანი გაცვლით საერთოდ ვერ მოხერხდა ექსპერიმენტული შედეგების აღწერა, თუნდაც დიდი მასების არეში. მსგავსი გადახრები დაფიქსირდა ორმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტში სპინური კორელაციის პარამეტრებისათვის. ეს ყველაფერი მიუთითებს იმაზე, რომ დამატებითი შესაძლო მექანიზმების გათვალისწინება და ღრმა თეორიული ანალიზია საჭირო რეაქციის ამ არხის აღსაწერად.

2. პროტონ-პროტონული დრეკადი გაბნევის შესწავლა გაბნევის მცირე კუთხეებზე და 1 გევ-ზე მაღალ ენერგიებზე მოტივირებული იყო იმ ფაქტით, რომ SAID მონაცემთა ბაზაში მონაცემები ამ არეში მწირია, რაც არ იძლევა სრულყოფილი ფაზური ანალიზის ჩატარების საშუალებას. ექსპერიმენტები ჩატარდა COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით, წინ გაბნეული პროტონების დეტექტირება ხდებოდა წინა დეტექტორის საშუალებით, ხოლო დიდი კუთხეებზე გაბნეული პროტონისა კი - სილიკონური კვალური დეტექტორების საშუალებით. ექსპერიმენტები ჩატარდა დამცემი პროტონის 6 ენერგიისათვის (0.796, 1.6, 1.8, 1.965, 2.157 და 2.368 გევ). პირველ ენერგიაზე ანალიზირების უნარი კარგადაა გაზომილი სხვა ექსპერიმენტებშიაც, ამიტომ ამ გაზომვის შედეგები აღებული იყო როგორც საყრდენი (reference). წინასწარმა შედეგებმა აჩვენა, რომ ANKE შედეგები კარგ თანხვედრაშია სხვა ექსპერიმენტულ მონაცემებთან, თუმცა განსხვავდება SAID მონაცემთა ბაზის წინასწარმეტყველებებისაგან. რაც შეეხება მონაცემებს 1.6-2.4 გევ ინტერვალში, ისინი არის ერთადერთი გაზომვები და ამდენად კომპილაციაში მათი ჩართვა მნიშვნელოვნად შეცვლის თეორიულ მრუდებს.

3. შესწავლილ იქნა ტაილ კალორიმეტრის გარჩევისუნარიანობა (გამოძახილი) $W \rightarrow \mu\pi$ პროცესში დაბადებული მიონების საშუალებით. ანალიზისათვის გამოყენებულ იქნა ATLAS ექსპერიმენტის მიერ 2012 წელს დაგროვილი პროტონ-პროტონული ურთიერთქმედებები მასათა ცენტრის სისტემაში 8 ტევი ენერჯისათვის. სიმულაციის ოპტიმაზიის მიზნით საჭირო იყო ე.წ. “U” ფორმის განაწილების გათვალისწინება მონტე-კარლო სიმულაციის პაკეტში. ამისათვის ექსპერიმენტული მონაცემებიდან მიღებულ იქნა მეორე (PMT2) ფოტოგამამრავლებლის სიგნალის ამპლიტუდის დამოკიდებულება $\Delta\phi$ –ზე ($\Delta\phi$ არის სხვაობა ნაწილაკის კვალის აზიმუტალურ კუთხეს და ტაილის ცენტრის აზიმუტალურ მდებარეობას შორის) მიღებული ტაილ კალორიმეტრის ცენტრალური კასრის A ფენის (შრის) მე-4 აზიმუტალური სექტორიდან და ეს დამოკიდებულება იქნა ჩანერგილი GEANT4 სიმულაციის პაკეტში. სიმულაციის პაკეტ GEANT4 –ის გამოყენებით დაგენერირებულ იქნა 2 მილიონი მონტე-კარლო ცალკეული მიონების შემთხვევა და ჩატარებულ იქნა მიღებული მონაცემების ანალიზი. ანალიზის შედეგად მიღებულ იქნა, რომ ექსპერიმენტულ და მონტე-კარლო სიმულაციის შედეგად მიღებულ მონაცემებს შორის დამთხვევა გაუმჯობესდა ე.წ. “U” ფორმის განაწილების გათვალისწინებით, თუმცა ფილასცინცილატორის (ტაილის) კიდებებისათვის ($|\Delta\phi|$ - ის დიდი მნიშვნელობებისათვის) დამთხვევა არ არის დამაკმაყოფილებელი. დამთხვევის გაუმჯობესების მიზნით გრძელდება მუშაობა.
4. არომატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლების ძიება განხორციელებულ იქნა მასათა ცენტრის სისტემაში 7 ტევი ენერჯიაზე 2.1 ფბ^{-1} ინტეგრალური ნათების დროს ATLAS ექსპერიმენტში დაგროვილი ექსპერიმენტული მონაცემების გამოყენებით. $t \rightarrow qZ$ დაშლის ძიება ჩატარებულ იქნა ტოპ კვარკების წყვილური დაბადების პროცესში როც ერთი ტოპ კვარკი იშლება სტანდარტული მოდელის მოდით და მეორე კი არომატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე დაშლით, ე.წ. ლეპტონური მოდა: $tt \rightarrow bWqZ \rightarrow \ell\ell j, \ell\nu b$). სიგნალი დამზერილი არ იქნა. $BR(t \rightarrow bW) + BR(t \rightarrow qZ) = 1$ პირობის შემთხვევაში დადებულ იქნა $t \rightarrow qZ$ დაშლის ფარდობითი ალბათობისათვის ზედა საზღვარი 95% -ის დამაჯერებლობით $BR(t \rightarrow qZ) < 0.73\%$, დამზერილი საზღვარი თავსებადია მოსალოდნელ მგრძობიარობასთან თუ დავუშვებთ რომ სტანდარტული მოდელი სწორად აღწერს მონაცემებს დაშლის ფარდობითი ალბატობით $BR(t \rightarrow qZ) < 0.94\%$. მიმდინარეობს $t \rightarrow qZ$ დაშლის ლეპტონური მოდის შესწავლა მასათა ცენტრის სისტემაში 8 ტევი ენერჯიაზე 20.1 ფბ^{-1} ინტეგრალური ნათების დროს ATLAS ექსპერიმენტში დაგროვილი ექსპერიმენტული მონაცემების გამოყენებით. შემოწმებულ იქნა $t \rightarrow qZ$ დაშლის ადრონული მოდისათვის $tt \rightarrow bWqZ \rightarrow \ell\ell j, j\bar{j}b$ სიგნალის მონტე-კარლოს მეთოდით გენერირებული შემთხვევების პარტონულ დონეზე დაშლის კინემატიკური ცვლადებით განაწილებები. არომატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლებისათვის ATLAS ექსპერიმენტში მიღებული ექსპერიმენტული საზღვრები რამოდენიმე რიგით უკეთესია ვიდრე ექსპერიმენტული საზღვრები მიღებული ფერმის ნაციონალურ ლაბორატორიაში CDF ექსპერიმენტში მასათა ცენტრის სისტემაში 1.96 ტევი ენერჯისათვის 1.12 ფბ^{-1} ინტეგრალური ნათების დროს. 100 ფბ^{-1} ინტეგრალური ნათების შემთხვევაში, რომელი იქნება მიღწეული დიდ ადრონული კოლაიდერსი მიდერნიზაციის შედეგად გაშვების შემდეგ, შესაძლებელია დაკვირვებულ იქნას იშვიათი პროცესები ანუ ფიზიკა სტანდარტული მოდელის მიღმა.
5. ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის მონაცემთა ხარისხის (ვარჯისიანობის) შემოწმების მიზნით გაანალიზებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის ყალიბრებისათვის დასხივების (ლაზერით, ფიქსირებული მუხტით) შედეგად მიღებული შედეგები. შემოწმებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის ცენტრალური და დამატებითი კასრების ყველა მოდიფიცირებული (შეცვლილი) მოდული. ზიგიერთი მოდულის მონაცემთა ხარისხის (ვარჯისიანობის) სტატუსი იქნა შეცვლილი.
6. კოლექტიური გამოდინების ეფექტები პროტონებისა და პიონებისათვის პირველად იქნა შესწავლილი ისეთ მსუბუქ ბირთვულ წყვილებში როგორცაა pC და HeLi. პროტონებისათვის მიღებულ იქნა მიმართული გამოდინება რეაქციის

სიბრტყეში (directed) და ელიფსური გამოდინება (out-off-plane) რეაქციის სიბრტყის პერპენდიკულარულ სიბრტყეში აღნიშნულ დაჯახებებში. პიონებისატივის კი მიმართულ გამოდინებას რეაქციის სიბრტყეში აქვს პროტონების მსგავსი მიმართულება pC დაჯახებებში, ხოლო საწინააღმდეგო (antiflow) – pTa დაჯახებებში. მიმართული გამოდინების სიდიდე (F) იზრდება დამცემი (Ap) და სამიზნე (AT) ბირთვების მასური რიცხვის ზრდასთან ერთად. რეაქციის სიბრტყის მიმართ პროტონების აზიმუტალური განაწილებებიდან დადგენილ იქნა ელიფსური გამოდინების პარამეტრის (a_2) მნიშვნელობები.

7. ანოტაცია მოხსენების: თეიმურაზ ნადარეიშვილი. "შრედინგერის განტოლების სტატუსი"

დადგენილ იქნა, რომ კვანტური მექანიკის მთელი ისტორიის მანძილზე შეუმჩნეველი დარჩათ ზედმეტი დელტა-ფუნქციის სახის წევრი შრედინგერის რადიალურ განტოლებაში. ჩვენ შევისწავლეთ ეს პრობლემა დეტალურად და ვაჩვენებთ, რომ ტრადიციული რადიალური შრედინგერის განტოლება გვაქვს მაშინ და მხოლოდ მაშინ, თუ განტოლება თავსებადია შრედინგერის სრულ განტოლებასთან. ეს კი ხდება მაშინ თუ გარკვეული სასაზღვრო პირობა დაედება რადიალურ ტალღურ ფუნქციას სათავეში.

8. ანოტაცია მოხსენების: ანზორ ხელაშვილი. "ლაპლასის ოპერატორის სინგულარობა სფერულ კოორდინატებში".

სფერულ კოორდინატებში შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა. ნაჩვენებია, რომ სრული შრედინგერის განტოლებიდან დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი, რომელიც აქამდე არ იყო შემჩნეული კვანტური მექანიკის განვითარების მთელი ისტორიის მანძილზე. დადგენილ იქნა, რომ ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. ამასთანავე ეს შედეგი არ არის დამოკიდებული პოტენციალი რეგულარულია თუ სინგულარული. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.

9. ანოტაცია მოხსენების: თეიმურაზ ნადარეიშვილი, ანზორ ხელაშვილი "თვითშეუღლებების გაფართოების პროცედურა გაფანტვის ამოცანებში"

ნაჩვენებია, რომ სათავეში მანძილის კვადრატის უკუპროპორციული მიზიდვის ტიპის პოტენციალებისათვის შრედინგერის განტოლებაში ცენტრზე არ "დაცემის" არეში აუცილებელია ე.წ. დამატებითი ამონახსნების შენარჩუნება პარამეტრების გარკვეულ ინტერვალში და ამიტომ საჭიროა თვითშეუღლებული გაფართოების ოპერაციის ჩატარება გაფანტვის ამოცანებში. ასევე ნაჩვენებია, რომ ფიზიკური სიდიდეები ენერჯია, გაფანტვის სიგრძე, ეფექტური გაფანტვის რადიუსი, გაფანტვის განივკვეთი დამოკიდებულია

თვითშეუღლებების პარამეტრზე და ამიტომ ფიზიკური სურათი განსხვავებულია ჩვეულებრივი კვანტური მექანიკისაგან. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ τ პარამეტრის შემოტანას შეუძლია პოტენციალის ბუნების შეცვლა. ასევე სავალენტო ელექტრონის მოდელში გაფანტვის ამოცანაში მოდიფიცირებულია რეზერფორდის ფორმულა

10. ანოტაცია მოხსენების: ანზორ ხელაშვილი, თეიმურაზ ნადარეიშვილი "ლაპლასის ოპერატორის სინგულარული ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში და აქედან გამომდინარე ზოგიერთი შედეგი დაყვანილი რადიალური ფუნქციისათვის კოორდინატთა სათავეში"

შესწავლილია ლაპლასის ოპერატორის ყოფაქცევა სფერულ კოორდინატებში. ნაჩვენებია, რომ შრედინგერის დაყვანილ რადიალურ განტოლებაზე გადასვლის წარმოიქმნება დელტა ფუნქციის მაგვარი დამატებითი წევრი. დადგენილ იქნა, რომ

ამ წევრის მოსაშორებლად აუცილებელი და საკმარისია, რომ რადიალური ტალღური ფუნქცია საკმარისად სწრაფად ეცემოდეს სათავეში. კონკრეტულ მაგალითებზე განხილულია ამ დაკვირვებიდან გამომდინარე ფიზიკური შედეგები.

11. We have studied manifestation of NP in rare processes. Numerical estimates show that in case of B-meson double radiative decays we can get a difference from SM-result as much as $\sim O(10\%)$. We have estimated lepton flavour violation processes rates and concluded that three body decays seem more favourable than radiative decays.

12. We have studied manifestation of NP in rare processes. Our attention was devoted to lepton flavour violation processes, top quark and neutral B-meson rare decays. The calculation presented here revealed a moderate to small difference for the branching ratios. Maybe the more relevant statement is that the simplest realization of an extra dimension model cannot affect in a numerically large way. If a large deviation from the SM prediction were observed, it must have a completely different origin and one had to look elsewhere .

13. We have studied manifestation of NP in rare processes. Our attention was devoted to lepton flavour violation processes and top quark rare decays. We have estimated lepton flavour violation processes rates and concluded that three body decays and $m \rightarrow e$ conversion seem more favourable than radiative decays.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	D. Mchedlishvili	“Polarised nucleon-nucleon scattering experiments at ANKE-COSY”	Symmetries and Spin (SPIN-Praha-2013), Prague, Czech Republic
2.	არჩილ დურგლიშვილი	Status of the collision muons analyses	ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის კვირეული, ცერნი, ჟენევა, შვეიცარია, 2 ოქტომბერი, 2013 წ.
3.	თამარ ჯობავა	DQ Leader Report	ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის კვირეული, ცერნი, ჟენევა, შვეიცარია, 2 ოქტომბერი, 2013 წ.
4.	თამარ ჯობავა	DQ Leader Report	ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის სამუშაო თათბირი, ცერნი, ჟენევა, შვეიცარია: 12. 10. 2013 19. 10. 2013 26. 10. 2013
5.	არჩილ დურგლიშვილი მაია მოსიძე თამარ ჯობავა	Validation of FCNC $t \rightarrow qZ$ dilepton samples	ATLAS ექსპერიმენტის ტოპ კვარკის თვისებების შემსწავლელი ჯგუფის

6.	არჩილ დურგლიშვილი	U- shape analysis status	<p>სამუშაო თათბირი; ცერნი, უენევა, შვეიცარია, 26 სექტემბერი, 2013 წ</p> <p>ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის უალიბრების, მონაცემთა ხარისხის (ვარგისიანობის) და მონაცემთა დამუშავების სამუშაო თათბირები, ცერნი, უენევა, შვეიცარია:</p> <p>15.07.2013 29.07.2013 05.08.2013 12.08.2013 19.08.2013 26.08.2013 28.10.2013 04.11.2013 18.11.2013 25.11.2013 02.12.2013 09.12.2013 16.12.2013</p> <p>2013 (30/09-4/10) Dubna , JINR,Russia</p>
7.	ი.თევზაძე მ. ნიორაძე, გ.დევოძე, ი. ტრეკოვი, ი.ბაღათური	Time and amplitude Characteristics of scintillation crystals	
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. ნუკლონ-ნუკლონური (NN) ურთიერთქმედების შესწავლას დიდი მნიშვნელობა აქვს ბირთვული ძალების ბუნების დაგდენისა და საერთოდ ძლიერი ურთიერთქმედების შესწავლისათვის. ექსპერიმენტებმა, რომლებიც მიმდინეობს პოლარიზებული დეიტრონების გამოყენებით იულიხის COSY ამაჩქარებელზე შეიძლება მნიშვნელოვნად გაამდიდროს np გაბნევის მონაცემთა ბაზა, რადგან $dp \rightarrow (pp)n$ რეაქციის კვეთა იმპულსურ მიახლოებაში მცირე კუთხეებზე გაბნევის შემთხვევაში ცალსახადაა დამოკიდებული $np \rightarrow pn$ ელემენტარული პროცესის ამპლიტუდაზე. ექსპერიმენტები ჩატარებული იყო პოლარიზებული დეიტრონების ნაკადით 1.2, 1.6, 1.8 და 2.27 გევ ენერგიებზე წყალბადის სამიზნეზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით; ექსპერიმენტების დროს გაზომილ იქნა არაპოლარიზებული დიფერენციალური კვეთა, ასვე დეიტრონის ტენზორული ანალიზირების უნარები A_{xx} და A_{yy}. შედარებით დაბალ 3 ენერგიებზე შედეგები კარგ თანხვედრაშია იმპულსურ მიახლოებასთან, ხოლო 2.27 გევ ენერგიაზე</p>			

დაიშინება ~25%-ანი გადახრა, რაც მიანიშნებს სპინ-სპინური ურთირთქმედების შედარებით დიდ წვლილზე, ვიდრე ამას წინასწარმეტყველებს SAID მონაცემთა ბაზა. COSY ამაჩქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით ჩატარებულმა ექსპერიმენტებმა საშუალება მოგვცა კვლევა გაგრძელებულიყო პიონების დაბადებით მიმდინარე პროცესებში და შესწავლილიყო დეიტრონის გადამუხტვა-გახლეჩის რეაქციის არხი დელტა $\Delta^0(1232)$ იზობარას დაბადებით $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$. ამ არხის გამოკვლევით შესაძლებელია $np \rightarrow p\Delta^0$ ამპლიტუდის შესწავლა, რაც დიდ როლს ითამაშებს ამ პროცესის აღმწერი სრულყოფილი მოდელის შექმნაში. $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციისათვის გაზომილ იქნა დიფერენციალური კვეთა და ტენზორული ანალიზირების უნარები. დიფერენციალური კვეთის ყოფაქცევა მიუთითებს, რომ უმარტივესი ერთპიონიანი გაცვლის მექანიზმი, რომელიც გამოიყენებოდა $dp \rightarrow (pp)\Delta^0$ რეაქციის აღსაწერად ადრეულ შრომებში, დომინირებს იზობარას დიდი მასების არეში, ხოლო პიონ-ნუკლონის ზღურბლთან ახლოს საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ დამატებითი მექანიზმები. რაც შეეხება ანალიზირების უნარებს, ერთპიონიანი გაცვლით საერთოდ ვერ მოხერხდა ექსპერიმენტული შედეგების აღწერა, თუნდაც დიდი მასების არეში. მსგავსი გადახრები დაფიქსირდა ორმაგ პოლარიზებულ ექსპერიმენტში სპინური კორელაციის პარამეტრებისათვის. ეს ყველაფერი მიუთითებს იმაზე, რომ დამატებითი შესაძლო მექანიზმების გათვალისწინება და ღრმა თეორიული ანალიზია საჭირო რეაქციის ამ არხის აღსაწერად.

2. მოხსენებაში წარმოდგენილი იყო შემდეგი შედეგები:

- სიმულაციის პაკეტი GEANT4 –ის გამოყენებით დაგენერირებულ იქნა 2 მილიონი მონტე-კარლო ცალკეული მონების შემთხვევა და ჩატარებულ იქნა მიღებული მონაცემების ანალიზი. ექსპერიმენტულ და მონტე-კარლო სიმულაციის შედეგად მიღებულ მონაცემებს შორის დამთხვევა დიდი Δ^0 –სათვის (Δ^0 არის სხვაობა ნაწილაკის კვალის აზიმუტალურ კუთხეს და ტაილის ცენტრის აზიმუტალურ მდებარეობას შორის) არ გაუმჯობესდა.

- მეორე (PMT2) ფოტოგამამრავლებლის სიგნალის ამპლიტუდის დამოკიდებულება Δ^0 –ზე, ე.წ. “U” ფორმა მიღებული ტაილ კალორიმეტრის ცენტრალური კასრის A ფენის (შრის) მე-4 აზიმუტალური სექტორიდან არის უპრო სიმეტრიული ვიდრე სხვა დანარცენ აზიმუტალურ სექტორებში.

- შესაძლოა “U” ფორმის ასიმეტრია დიდი Δ^0 –სათვის განპირობებულია დეტექტორის გეომეტრიით.

- ტაილ კალორიმეტრის გარჩევისუნარიანობა მიღებული წვეროს დეტექტორიდან აღდგენილი (ექსტრაპოლირებული) ტრეკების საშუალებით უკეთესია კომბინირებული ტრეკებით მიღებულ გარჩევისუნარიანობასთან შედარებით.

3. ჩატარებულ იქნა ATLAS ექსპერიმენტის ტაილ კალორიმეტრის მონაცემთა ხარისხის (ვარგისიანობის) შესწავლა-ანალიზი ცერნში ხარისხის მონიტორინგის სეანსების 5.09.13 ÷ 3.10.13 განმავლობაში. გაანალიზებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის ლაზერით, ფიქსირებული მუხტით დასხივების შედეგად მიღებული შედეგები და აგრეთვე ე.წ. “პედესტალის” ყალიბრული შემოწმება. შემოწმებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის ცენტრალური და დამატებითი კასრების ყველა მოდიფიცირებული (შეცვლილი) მოდული. ზიგიერთი მოდულის მონაცემთა ხარისხის (ვარგისიანობის) სტატუსი იქნა შეცვლილი

4. მოხსენებებში წარმოდგენილი იყო ტაილ კალორიმეტრის ყალიბრების დასხივებების შედეგად მიღებული მონაცემების ანალიზის შედეგები:

- გაანალიზებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის ცენტრალური კასრის ყველა მოდული- LBA და LBC მოდულები. LBA48, LBA59 და LBC34 მოდულებისათვის შეცვლილი იყო მონაცემთა ხარისხის (ვარგისიანობის) სტატუსი.

- შემოწმებულ იქნა LBA49 მოდული.

- ერთ-ერთი დასხივების შედეგები გაანალიზებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრში მოსული სიგნალის დროითი წანაცვლების შესწავლის მიზნით.

- გაანალიზებულ იქნა ტაილ კალორიმეტრის დამატებითი კასრების ყველა შეცვლილი (მოდულიზირებული) EBA მოდულები და EB41-45,52-56 მოდულები. მთელ რიგ მოდულებში დაფიქსირებულ იქნა პრობლემები.
 - შემოწმებულ იქნა № 13 და № 14 ფოტოგამარავლებლების გაჯერების ზედა ზღვარი, რომლებიც სიგნალს ხსნიან დამატებითი კასრის E1 და E2 უჯრებიდან.
5. არმატის შემცველი ნეიტრალური დენებით მიმდინარე ტოპ კვარკის იშვიათი დაშლის ადრონული მოდის $tt \rightarrow bWqZ \rightarrow tH j, j\bar{b}$ შესწავლის მიზნით მონტე კარლო პროგრამა-გენერატორის Protos -ის საშუალებით დაგენერირებულ იქნა სიგნალის შემთხვევები მასათა ცენტრის სიტემაში $\sqrt{s} = 8$ ტეე ენერჯისათვის. შესწავლილ იქნა შემთხვევების პარტონულ დონეზე დაშლის კინემატიკური ცვლადებით განაწილებები, კერძოდ Z ბოზონების დაშლის შედეგად დაბადებული ლეპტონების, W ბოზონების დაშლის შედეგად დაბადებული კვარკების განაწილებები ენერჯის, განივი იმპულსის, ფსევდოსისწრაფის, აზიმუტალური კუთხის მიხედვით, აღდგენილი Z, W ბოზონების და ტოპ კვარკების განაწილებები ინვარიანტული მასის მიხედვით.
 6. მოხსენებებში წარმოდგენილი იყო ტაილ კალორიმეტრის სიმულაციის პროგრამა GEANT4- ში ე.წ. “U” ფორმის ჩართვის (გათვალისწინების) მიზნით ჩატარებული გამოკვლევების შუალედური (ეტაპობრივი) შედეგები. ე.წ. “U” ფორმა გამოსახავს სცინცილატორ-ფილიდან მოხსნილი სიგნალის დამოკიდებულებას აზიმუტალურ კუთხეზე.
 7. შესწავლილია არაორგანული (NaI(Tl)-ნატრიუმის იოდდი, CsI(Tl)-ცეზიუმის იოდდი, BGO-ბისმუტის გერმანატი) და ორგანული (სტილბენი) კრისტალების დროითი და ამპლიტუდური მახასიათებლები. სცინტილაციური კრისტალების (COMET ექსპერიმენტის ECAL - ელექტრომანიტური კალორიმეტრის ძირითადი ნაწილების) თვისებები შეისწავლება კოსმიური მიონების საშუალებით. ECAL-ის დანიშნულებაა $\mu \rightarrow e$ კონვერსიაში დაბადებული ელექტრონების ენერჯის ზუსტი გაზომვა. ამის გამო ECAL-ი უნდა აიწყოს კრისტალებით, რომლებსაც გააჩნიათ მაღალი დროითი და ამპლიტუდური მახასიათებლები. კრისტალების შესწავლა გრძელდება.

ინსტიტუტის დირექტორი
პროფ. მიხეილ ნიორაძე

ინსტიტუტის სამეცნიერო
საბჭოს თავმჯდომარე
ნოდარ ლომიძე

ინსტიტუტის სწავლული
მდივანი გელა დევიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი

2013 წლის სამეცნიერო საქმიანობის
ამსახველი წლიური ანგარიში
(1.01.2013-31.12.2013)

სარჩევი

სამეცნიერო საქმიანობის ამსახველი წლიური ანგარიში

❖ გეომორფოლოგია-გეოეკოლოგიის განყოფილება	-----	3
❖ ჰიდროლოგია-კლიმატოლოგიის განყოფილება	-----	30
❖ ფიზიკური გეოგრაფიის განყოფილება	-----	42
❖ საზოგადოებრივი გეოგრაფიის განყოფილება	-----	50
❖ კარტოგრაფია-გეოინფორმატიკის ლაბორატორია	-----	60

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: გეომორფოლოგია-გეოეკოლოგიის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი გეოგრაფიკ. დოქტორი გიორგი ლომინაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა - 15

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მიგარიას და წყალტუბოს კირქვული მასივების კარსტის და უნიკალური მღვიმური სისტემების გამოყენების პერსპექტივები	კ. წიქარიშვილი	კ. წიქარიშვილი ნ. ბოლაშვილი ლ. ასანიძე გ. გელაძე

ანოტაცია

ინსტიტუტის სპელეოლოგიურ ჯგუფს მჭიდრო სამეცნიერო კონტაქტები გააჩნია ევროპის რიგი ქვეყნების (იტალია, ლიტვა, საფრანგეთი, ბულგარეთი და სხვ.) მონათესავე ორგანიზაციებთან და დაწესებულებებთან. კერძოდ, მიმდინარე წლის საქსპედიციო სეზონში ლიტველ სპელეოლოგებთან ერთად ჩატარდა საერთაშორისო სპელეოლოგიური ექსპედიცია დასავლეთ საქართველოს კირქვულ ზოლში, კერძოდ, მიგარიას, წყალტუბო-სათაფლიასა და რაჭის კირქვულ მასივებზე. პარალელურად საგამოკვლევო სამუშაოები წარმოებდა ინსტიტუტის წლიური თემატური გეგმით გათვალისწინებული საკითხების დაზუსტებასა და შევსებაზე, კერძოდ, მიგარიას, სათაფლია-წყალტუბოსა და რაჭის კირქვულ მასივებზე არსებულ უნიკალური მღვიმური სისტემების გამოყენების პერსპექტივებზე.

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის სოფ. ნიკორწმინდის მიდამოებში, კერძოდ რაჭის ქედის ჩრდილოური მთაგორიანი კალთის მდ. შარეულას დრმა ხეობის მარცხენა კლდოვანი ფერდობის ძირში განვითარებულ ცივწყალასა და შარეულას მღვიმეებში მოხერხდა წყლიანი სიფონური მონაკვეთების დაზვერვა.

მსგავსი დაზვერვითი სამუშაოები ჩატარდა საწალიკის მთის ჩრდილო ფერდობზე, ადგილ ჩოლოგას ტერიტორიაზე მდებარე დოლაბისთავის, საკიშორესა და კიდობანას წყლიანი მღვიმეებშიც.

მნიშვნელოვანი სპელეოლოგიური სამუშაოები განხორციელდა მიგარიას კირქვული მასივის ფარგლებში მდებარე ქოს (მუხურის), შურუბუმუს და კარიერის მღვიმეების (ჩხოროწყუს რ-ნი), აგრეთვე ყვირას კირქვული მასივის (წალენჯიხის რ-ნი) სამხრეთ პერიფერიაზე ინწრას ხეობაში (მდ. მოროჟას აუზი), ასხის მასივზე, წეკელდის ქედის სამხრეთ-დასავლეთ ფერდობზე მდ. წახურის აუზის (მარტვილის რ-ნი) და სენაკის მუნიციპალიტეტის სოფ. სახარბედიოს მიდამოებში მდებარე მეტად საინტერესო სპელეოლოგიურობიექტებში.

ამ უკანასკნელში მოხერხდა 100 მ სიგრძის და 32 მ სიღრმის დახრილი წყლიანი დერეფნის აკვალანგებით გაცურვა. მღვიმის ბოლოში ნახვავე ლოდნარის გაწმენდის შემდეგ მოსალოდნელია მღვიმის შემდგომი გაგრძელება. წყალტუბოს (ყუმისთავის) მღვიმის სიფონურ ნაწილში, კერძოდ „სანაოსნო მონაკვეთის“ მე-200 მეტრზე, დასავლეთის მიმართულებით მიკვლეულ და გავლილ იქნა

მანამდე უცნობი 70 მ სიგრძის ნახევრად დატბორილი წყლიანი გალერეა. აღნიშნული მონაკვეთი გრძელდება იმავე მიმართულებით, რომელიც შესაძლებელია მღვიმის მთავარ დერეფანს შეუერთდეს. ქართველი და ლიტველი მეკლვერების მიერ მონიშნულ მღვიმეებში წყალქვეშა სამუშაოების გაგრძელებამომავალი წლისათვის არის დაგეგმილი.

2	კახეთის მხარეში მიმდინარე ეგზოდინამიკური პროცესები და რელიეფის ანთროპოგენური ტრანსფორმაცია	მ.გონგაძე	მ.გონგაძე გ.ლომინაძე
---	--	-----------	-------------------------

ანოტაცია

მიმდინარე სამუშაოების ფარგლებში დამუშავდა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდის საგრანტო კონკურსში წარსადგენი პროექტი: „ღვარცოფულ მდინარეთა ჭარბი ნატანის გამოყენების პერსპექტივა (მდ.იორის მარცხენა შენაკადების მაგალითზე)“, სადაც ინსტიტუტის გეომორფოლოგიის განყოფილების თანამშრომლებთან ერთად მონაწილეობენ გარემოს ეროვნული სააგენტოს გეოლოგიური დეპარტამენტის მუშაკებიც.

3	სამხრეთ საქართველოს მთიანეთის გეომორფოლოგიური დახასიათება და გეოდინამიკური პროცესების რისკი და შეფასება	ე.წერეთელი	ე.წერეთელი გ.გაფრინდაშვილი
---	---	------------	-------------------------------

ანოტაცია

საქართველოს სამხრეთ მთიანეთში ფართო გავრცელებით სარგებლობენ ისეთი ეგზოგენურ პროცესები როგორებიცაა მეწყრები, ღვარცოფები, ეროზია, კლდეზვავები, ქვათაცვენები და ტობორვები, თოვლის ზვავები, გამოფიტვა, დაჭაობება. მათი სახეები, ინტენსივობა და ჩასახვე გააქტიურება განპირობებულია სეისმოტექტონიკური, გეოლოგიურ-გეომორფოლოგიური მეტეოროლოგიური, ჰიდროგეოლოგიური და ანთროპოგენური ფაქტორებით. საკვლევი ტერიტორიის გეოდინამიკურ დაძაბულობას მნიშვნელოვნად ზრდის, ის რომ, საქართველოს მთიანეთი მთლიანად მოქცეულია 8-9 ბალიანი სეისმური რისკის ზონაში, რაც უმეტეს შემთხვევაში სხვა ფაქტორებთან ერთად ეგზოგენური პროცესების ჩასახვე-გააქტიურებას მნიშვნელოვნად ზრდის. ანთროპოგენურ ფაქტორებიდან გეოლოგიური სიტუაციის გართულებაზე განსაკუთრებით უარყოფითად მოქმედებენ ტყეების უსისტემო და ინტენსიური გაჩეხვა, ფერდობების გადატვირთვა მძიმე ტიპის შენობ-ნაგებობებით, დასახლებული პუნქტების წყალმომარაგების სისტემების გაუმართაობა, უსისტემო და გადაჭარბებული მორწყვები, სიანჟინრო ობიექტების მშენებლობისას ელემენტარული სიანჟინრო გეოლოგიური მოთხოვნების უგულვებელყოფა და მოსახლეობის დაბალი ცნობიერება საშიშროების ეგზოგენური პროცესებთან მიმართებაში. საკვლევი ტერიტორიაზე დღეისათვის 200მ-მდე მეწყრულ უბანია დაფიქსირებული. ცნობილია სხვადასხვა მასშტაბის 50-მდე მდინარეთა ნაპირების გარეცხვითი უბანი, დატბორვები და შეტბორვები ძირითადად მიმდინარეობს მდ. მტკვრის ხეობაში. დაჭაობება ადგილი აქვს ჯავახეთის მთიანეთის ტბების მიმდებარე უბნებზე. ჯავახეთშივეა გავრცელებული გამოფიტვები, სოლიფლუქციური პროცესები (“კრიოგენული მეწყრები”), დატბორვები და შეტბორვები, ფართობითი ეროზია, კლდეზვავები, ქვათაცვენები და თოვლის ზვავები. საკვლევი ტერიტორიის 100-ზე მეტი დასახლებული პუნქტი იმყოფება სხვადასხვა მასშტაბით ეგზოგენურ პროცესების რისკის ქვეშ. საველე კვლევების შედეგად შეფასდა საკვლევი ტერიტორიის ფარგლებში მოქცეული ძირითადი დასახლებულ პუნქტებში არსებული ყველა სახის ეგზოდინამიკური პროცესის არსებული მდგომარეობა.

4	ენგურის აუზის მყინვარების დინამიკის კვლევა და ენგურის აუზში მიმდინარე ეგზოგენური პროცესების დაფიქსირება და გეოეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასება	ლ. ტიელიძე	ლ. ტიელიძე გ. ლომინაძე მ. გონგაძე ლ. გადრანი ე. ავალიანი	
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ექსპედიციის განმავლობაში ენგურის აუზის მყინვარების დინამიკის გამოსაკვლევად ენის წინ გაკეთდა სპეციალური ნიშნები (მარკები). რომლის საშუალებით გამოვთვალეთ მყინვარების უკან დახევა სხვადასხვა წლებში.</p> <p>აგრეთვე მოხდა ენგურის აუზში არსებული ყველა მნიშვნელოვანი ეგზოგენური პროცესის GPS-ით დაფიქსირება და მათი გეოეკოლოგიური შეფასება.</p>				

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	შაორის ქვაბულის კარსტის სპელეოლოგიური გამოკვლევები	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლ. ასანიძე	ლ. ასანიძე
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>გრანტის ფარგლებში, 2013 წლის ზაფხულზე, ჩატარდა ექსპედიცია ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში, რომელიც ითვალისწინებდა შაორის ქვაბულში განვითარებული კარსტული პროცესების კვლევას. (ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტი -12/51, ხელმძღვანელი ლაშა ასანიძე, შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი).</p> <p>პროექტის ფარგლებში მოხდა შაორის ქვაბულში კარსტული პროცესებისა და მოვლენების კომპლექსური შესწავლა. საკვლევ ტერიტორიაზე განხორციელდა ნაკლებად შესწავლილი კარსტული პროცესების შესწავლა, მოხდა მღვიმეების მორფოლოგიურ-მორფომეტრიული პარამეტრების დადგენა, განხორციელდა მღვიმეთა შესასვლელების, კარსტული „ძაბრების“, და სხვ. გეოგრაფიული კოორდინატების განსაზღვრა. მღვიმეებში (როგორც შიგნით ასევე შესასვლელებთან) განხორციელდა ეპიზოდური სპელეოკლიმატური დაკვირვებები მიწისქვეშა ჰაერის ელემენტებზე (ჰაერისა და წყლის ტემპერატურა, სინოტივე, ატმოსფერული წნევა), განხორციელდა მღვიმეების შიდა სივრცეების გაზომვა-გამოთვლა (სიგრძე-სიგანე-სიმაღლე).</p> <p>პროექტის ფარგლებში შეიქმნა შაორის ქვაბულის კარსტული რელიეფის ციფრული მოდელი. მასში გამოყენებული მიდგომები და კარტოგრაფიული ხერხები გამოყენებულ იქნება საქართველოს სხვა კირქვული მასივების მოდელის შესაქმნელად, ასევე მომზადდა ერთი სამეცნიერო სტატია.</p> <p>მეორე საანგარიშო პერიოდში, გრანტის ფარგლებში ვიზუალური იტალიაში, ქალაქ ბარში, სადაც შევხვდი უცხოელ კოლეგებს და მოხდა პრეზენტაციის მოწეობა და ინფორმაციის გაცვლა. მივიღე მათგან პრაქტიკული რეკომენდაციები, რასაც აუცილებლად გამოვიყენებ შემდგომში საქართველოში კარსტული პროცესების გამოკვლევისათვის.</p>				

მივლინების დროს, უცხოელი კოლეგების ინიციატივით მოეწყო 3 დღიანი ექსპედიცია „აპულიას“ რეგიონში და დაგათვალიერეთ რეგიონში არსებული ყველა მნიშვნელოვანი კარსტული ობიექტი. ასევე ვიმყოფებოდი ცნობილ კასტელანას მღვიმეში, რომელიც უდიდესია აღნიშნულ რეგიონში. მღვიმის ჯამური სიგრძე 3 კილომეტრზე მეტია და ყოველდღიურად უამრავ დამთვალიერებელს იზიდავს.

უცხოელი კოლეგების მხრიდან გამოითქვა სურვილი სამომავლოდ საქართველოში ვიზიტისა და ერთობლივი კვლევების ჩატარების შესახებ.

2	მდინარე თერგის აუზის მყინვარების კვლევა თანამედროვე კლიმატის ცვლილების ფონზე, პალეოგლაციოლოგიური და პალეოგეომორფოლოგიური რეკონსტრუქციები გვიან პლეისტოცენსა და პოლოცენში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლ. ტიელიძე	ლ.ტიელიძე გ. ლაცაბიძე
---	--	---	------------	--------------------------

ანოტაცია

კვლევის შედეგად აღვადგინეთ პალეოგლაციოლოგიური და პალეოგეომორფოლოგიური სიტუაციები მდ. თერგის აუზში. შევქმენით აღნიშნული რელიეფის ციფრული სამ განზომილებიანი მოდელები, როდითა საშუალებით მოხდება ძველი მყინვარების გავრცელების არელების დაზუსტება. პროექტის განხორციელების შედეგად ჩატარდა მდ. თერგის აუზის მყინვარების თანამედროვე მდგომარეობის შესწავლა და ზუსტი რაოდენობის და ფართობის განსაზღვრა. მოხდა მყინვარების ენების ზუსტი სიმაღლეების დადგენა, მორფოლოგიური ტიპების, გლაციოლოგიური პარამეტრების და ექსპოზიციის განსაზღვრა.

პროექტის შედეგად აგრეთვე მოხდა აეროფოტომასალების და ტოპოგრაფიული რუკების ციფრულ ფორმატში გადაყვანა და მათი შედარება თანამედროვე სიტუაციასთან. ასევე პროექტის მუშაობის პერიოდში გაკეთდა მდინარის აუზში არსებული მნიშვნელოვანი ობიექტების და მოვლენების მონაცემთა ბაზა და დატანილ იქნა რელიეფის ციფრულ მოდელებზე.

3	საქართველოს მესამე ეროვნული შეტყობინება კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციისათვის	გაეროს განვითარების ორგანიზაცია საქართველოში	მ.შვანგირაძე	ვ. გელაძე ლ. ტიელიძე ნ. ლომიძე
---	--	--	--------------	--------------------------------------

ანოტაცია

პროექტის ფარგლებში მიმდინარეობს მდ. ენგურის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური შესწავლა, მყინვარ ჭალაათის მასის ბალანსის დამუშავება, მდ.ენგურის აუზის მყინვარებისა და ჩამონადენის რეჟიმის შეფასება კლიმატის მომავლი ცვლილების მიმართ.

4	მდინარეების ძამა, ტანა, თეძამის აუზების გეოინფორმაციული	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მ. ციცავი	მ. ციცავი
---	---	---	-----------	-----------

	<p>სისტემების შექმნა გარემოსა და სოციალურ პროცესებს შორის ურთიერთკავშირის ანალიზისთვის</p>			
--	--	--	--	--

ანოტაცია

პროექტის ფრაგლებში შეიქმნა მდინარეების ძამა, ტანა, თეძამის აუზების ციფრული მოდელი, სადაც განთავსდა მრავალმხრივი ინფორმაცია საკვლევ რეგიონში მიმდინარე პროცესებზე. პირველ პერიოდში მოხდა არსებული მასალების კამერალური დამუშავება, რისთვისაც გამოვიყენეთ მსხვილმასშტაბიანი ტოპოგრაფიული რუკები (1:25 000 და 1: 50 000), პროგრამა რც აპ -ში შეიქმნა თემატური ფენები, სადაც განთავსდა ინფორმაცია გეოგრაფიული ობიექტების შესახებ. მეორე ეტაპს წარმოადგენდა სავსე სამუშაოები. მოეწყო ექსპედიციები სამივე მდინარის აუზში. ველზე GPS-ით მოხდა გეოგრაფიული და ტურისტული ობიექტების კოორდინატების აღება, მათ შორის იმ ძეგლებისა, რომლებიც მშენებლობის პროცესშია. დავაზუსტეთ დასახლებული პუნქტების სახელწოდებები.

სავსე სამუშაოების დასრულების შემდეგ დაიწყო არსებული ციფრული მოდელის შევსება ველზე მიღებული ინფორმაციით. გეოგრაფიული ობიექტების მონაცემთა ბაზაში შევიყვანეთ ინფორმაცია: გეოგრაფიული სახელწოდება, მდებარეობა ინდექსთა და საკოორდინატო ბადეზე (გრძედი და განედი), პარამეტრები (სიმაღლე ზღვის დონიდან, სიგრძე, ფართობი.) ციფრულ მოდელზე განთავსდა ყველა არქიტექტურული ძეგლი, რომელთათვისაც შეიქმნა მონაცემთა ელექტრონული ბაზა (სახელწოდება, სტატუსი, გეოგრაფიული მდებარეობა ინდექსთა და საკოორდინატო ბადეზე (გრძედი, განედი) ზღ. დ. სიმაღლე. გარდა ამისა დაუშვათ ლიტერატურულ წყაროებში არსებული საინტერესო ფაქტები და შესაბამისი ფოტოები. დასახლებული პუნქტების შემთხვევაში მონაცემთა ელექტრონულ ბაზაში შევიტანეთ დაზუსტებული სახელწოდება, სტატუსი (საბჭოთა ტოპოგრაფიულ რუკებზე აღნიშნული ბევრი სოფელი ახლა უკვე ნასოფლარია), მოსახლეობის რაოდენობა (2002 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემები) აღნიშნული მოდელის საფუძველზე შესაძლებელია შესაბამისი თემატური რუკების მომზადება საჭიროებისამებრ და ასევე გამოყენებული იქნება შიდა ქართლის ზოგადგეოგრაფიული რუკის მომზადებისას.

5	<p>კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>დ. კერესელიძე</p>	<p>გ. დვალაშვილი</p>
---	---	--	----------------------	----------------------

ანოტაცია

ჭარბტენიანი ტერიტორიების შესწავლა და დაცვა არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მსოფლიო მასშტაბითაც პრობლემატურ საკითხთა რიგშია შეტანილი. სწორედ ამ პრობლემის გარშემო გაერთიანდა 1971 წელს საერთაშორისო საზოგადოება ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვის შესახებ მიღებული რამსარის კონვენციით. 1997 წლიდან კონვენციას კოლხეთის დაბლობზე არსებული ჭარბტენიანი ტერიტორიებიც მიუერთდა და მათ მსოფლიო მნიშვნელობის ჭაობების სტატუსი მიენიჭა. ამ ფაქტით ხაზი გაესვა კოლხეთის ტერიტორიაზე არსებული ჭარბტენიანი ლანდშაფტების ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების მნიშვნელობას.

კოლხეთის ტერიტორიაზე კომპლექსური კვლევების წარმოება ამ ტერიტორიის საკმაოდ დიდი ფართობის გამო ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს. მაშინდელი მელიორაციული ღონისძიებები შეიცავდა არასწორი მენეჯმენტის ელემენტებს სამუშაოთა დაპროექტების მხრივ, ბუნებრივ პირობებზე დაკვირვებების სტატისტიკური მონაცემები გროვდებოდა დასახლებულ

პუნქტებში მოწყობილი სადგურების მეშვეობით, მათგან მოშორებით კი არა. ამიტომ ეს პარამეტრები სრულად მაინც ვერ ასახავდა ამ ტერიტორიაზე დაჭაობების გამომწვევი ფაქტორების წარმოქმნის ზუსტ მიზეზებს. შესაბამისად, 1990 წლამდე მიღებულ დაკვირვების მონაცემებზე დაყრდნობით რთულია მეცნიერულად დადასტურებული დასკვნების გამოტანა. იმავდროულად ტარდებოდა მხოლოდ ეკონომიკური ეფექტის გაზრდისკენ მიმართული სამუშაოები ჭაობების დაშრობის გზით. ამ მეთოდით მიდგომამ კი რიგ შემთხვევებში აუნაზღაურებელი სტიქიური მოვლენები გამოიწვია.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კ. წიქარიშვილი ნ. ბოლაშვილი	საქართველოს კარსტული მღვიმეები (მოკლე ცნობარი)	თსუ-ს გამომცემლობა	158 გვ.
ანოტაცია				
<p>საქართველოს კარსტული მღვიმეების მოკლე ცნობარში შესულია დასავლეთ საქართველოს თითქმის ყველა დიდი თუ პატარა კარსტული ობიექტის (მღვიმე, უფსკრული, შახტი, ჭა და სხვ.) სახელწოდებანი მოკლე მონაცემებით, სულ 1355 ერთეული. ერთი და იგივე სახელწოდება ხშირად რამდენიმე სპელეობიექტს აქვს მიკუთვნებული. ასეთ შემთხვევაში სახელწოდებას მითითებული აქვს სათანადო დასახლებული პუნქტი. როდესაც მღვიმე რამდენიმე სახელით არის ცნობილი, ცნობარში ნაჩვენებია ყველა სახელი ერთად. მაგ., აღმაგალი (ახალი ათონის „ძველი“, სტალაქტიტური, ფსირცხის) მღვიმე და ა.შ. წიგნში შესულია აგრეთვე მღვიმეთა ქართული კუთხური (მეგრული, აფხაზური) სახელწოდებებიც.</p>				
2	ლევან ტიელიძე	თბილისის ატლასი-ცნობარი	თბილისი, ს.ს. „კარტოგრაფია“	105 გვ.
ანოტაცია				
<p>გამოცემაში ასახულია თბილისის ქუჩების ადგილმდებარეობა, ისტორია, არქიტექტურული სახე და ღირსშესანიშნაობანი. წიგნს თან ახლავს სახელმძღვანელო ობიექტების სია, 31 სქემატური რუკა თავის საძიებლით.</p>				
3	გ. დვალაშვილი	სახხერე და ჭიათურა	გამომცემლობა „თბილისი“	368 გვ.
ანოტაცია				
<p>წიგნში განხილულია სახხერის და ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასახლებული პუნქტები: ქალაქები სახხერე და ჭიათურა, აგრეთვე სახხერის და ჭიათურის მუნიციპალიტეტებში 27 ტერიტორიულ მართვის ორგანოში გაერთიანებული 115 სოფელი. რეგიონში მრავლადაა ტურისტებისათვის საინტერესო ობიექტი, აქ უამრავი მღვიმე-გამოქვაბულია. თავისი ბუნებრივი ეგზოტიკით გამოირჩევიან: მდ. მდ. ყვირილას, ჯრუჭულას, კაცხურას, ბუჯისა და საძალიხევის აუზში არსებული მღვიმეები. ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლები: სვერის, კაცხის, ითხვისის, მოღინახეს, თოდაძის, ნავარძეთის ციხე-სიმაგრეები, სავანის, ქორეთის, ეხვევის, სარეკის, გორისას, კორბოულის, კაცხის, პერევისის, ითხვისის, მღვიმევის, დარკვეთის ეკლესია-მონასტრები, კაცხის ბუნებრივ-კირქეული სვეტი. მრავლად არის მდინარეები: საძალიხევი, ჯრუჭულა, ჩიხურა, შუშა, დებურა, ძირულა, ბუჯა, ყვირილა, დუმალა, ციხისწყალი, კაცხურა, წილთოსწყალი, ჭერულა, თაბაგრებისწყალი. ეგზოტიკური ტბები: სოფელ ხრეთში არსებული ტბა – შემორევა, სოფელ რგანში ნაბარდების ტბა, ვულკანური წარმოშობის ტბა სოფ. პერევისაში, აგრეთვე დევის</p>				

ტბა. მუნიციპალიტეტები აგრეთვე მდიდარია ფლორითა და ფაუნით.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ.გობეჯიშვილი ე.წერეთელი, გ. დვალაშვილი და სხვ.	დედამიწისმცოდნეობა (სალექციო კურსი)	თსუ-ს გამომცემლობა	250გვ.
ანოტაცია				
სახელმძღვანელო განკუთვნილია ბაკალავრიატის გეოგრაფიისა და ეკოლოგიის მიმართულების სტუდენტებისათვის და მასში განხილულია დედამიწისმცოდნეობის როგორც მეცნიერული დარგის საგანი, კვლევის ობიექტი და ამოცანები, გეოგრაფიული გარსის ფორმირების პირობები, გეოგრაფიული გარსის სტრუქტურა და მისი შემადგენელი სფეროები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ.დვალაშვილი გ.მელაძე და სხვ.	საქართველო – ჩვენი ფასეულობები, I ტომი. ბუნება.	გამომც.“პალიტრა”	296 გვ.
ანოტაცია				
<p>ნ. ელიზბარაშვილი, ლ. მაჭავარიანი, დ. ნიკოლაიშვილი, გ. მელაძე, გ. დვალაშვილი. საქართველო – ჩვენი ფასეულობები, I ტომი. ბუნება. გამომც.“პალიტრა “, თბილისი, 2013, 296 გვ.</p> <p>სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორეს ნებითა და ლოცვა-კურთხევით მომზადდა წიგნები განსაკუთრებული სერია – „ჩვენი ფასეულობები“, რომლის თითოეული ტომი ქართული საუნჯის თავმოყრასა და წარმოჩენას ისახავს მიზნად.</p> <p>ქვეყნის ბუნება ერის თვითმყოფადობას, ეროვნული ხასიათს აყალიბებს და განსაზღვრავს, ამავე დროს ის ღვთისგან ბოძებული საგანძურია, თითოეულ ჩვენგანის კუთვნილებაა. წიგნი – საქართველოს ბუნება – ქართველი მეცნიერების მრავალწლიანი შრომის შედეგია. გამოცემაში აღწერილი მრავალი გეოგრაფიული ობიექტი, საქართველოს ბუნებრივი პირობები და ღირსშესანიშნაობები, დაცული ტერიტორიები და მაღალმთიანი სოფლები. წიგნის უნიკალური ფოტომასალა ჩვენი სამშობლოს მრავალფეროვან ბუნებას, მის ლანდშაფტებსა და თვალწარმტაც ხედებს აცოცხლებს.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. ლომინაძე, ი. გელოვანი	შავი ზღვა “საქართველოს გეოგრაფია”	კოლექტიური მონოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი 2013,	გვ 98-109
<p>ანოტაცია</p> <p>შავი ზღვა, როგორც ხმელთაშუაზღვის ნაწილი, გეოგრაფიული კვლევის თვალსაზრისით მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა ჯერ კიდევ ანტიკური ხანიდან. მისი სისტემურ -მეთოდური კვლევა მე-19 საუკუნიდან დაიწყო. შავი ზღვა ტიპური შიდა ზღვაა, მის მოხაზულობას ქმნის: დასავლეთით – ბალკანეთის ნახევარ კუნძულის აღმოსავლეთი კიდე, აღმოსავლეთით – კავკასიის მთები და კოლხეთის დაბლობი, ჩრდილო –აღმოსავლეთით აღმოსავლეთ ევროპის ვაკე და სამხრეთით – მცირე აზიის მთები. ზღვის სანაპირო ხაზის სიგრძე სხვა და სხვა ავტორის მიხედვით შეადგენს 4020-4100 კმ-ს.</p>					
2	რ.გობეჯიშვილი, ე.წერეთელი	რელიეფი “საქართველოს გეოგრაფია”	კოლექტიური მონოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი 2013	გვ.70-80
<p>ანოტაცია</p> <p>საქართველოს რელიეფი ხასიათდება მრავალფეროვანი და რთული მორფოლოგიით, მორფომეტრიით და მორფოგრაფიით. რელიეფის სირთულე მისი გეოტექტონიკური ბუნებიდან გამომდინარეობს, ხოლო მრავალფეროვან ნე ბა – რელიეფის სიმაღლითი ზონალობიდან და ეგ ზოდინამიკური პროცესების თავისებურებებიდან ენდოგენური და ეგ ზოგენური პროცესების ურთიერთმოქმედებამ განაპირობა ძირითადი მორფოსტრუქტურული ზონების (ერთეულების) გამოყოფა: I. კავკასიონის ქედის საშუალო და მაღალმთიანი რელიეფის ზონა; II. მთათაშორისი ბარის ზონა; III. სამხრეთ საქართველოს მთიანეთის ზონა.</p>					

3	გ. ლომინაძე, ე. წერეთელი, მ. გაფრინდაშვილი, მ. გონგაძე, ბ. გაფრინდაშვილი	ღვარცოფული მოვლენების რეგულირებისა და მათი წარმონაქმნების მრავალმხრივი გამოყენების საკითხი ცივ-გომბორის მოლასური ნალექების მაგალითზე (აღმოსავლეთ საქართველო).	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის გეოგრაფიის ინსტიტუტი. – შრომების კრებული, ახალი სერია №5 [84],	თბილისი	გვ. 34-38
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ღვარცოფგამტარი ეროზიული ხეობების რაოდენობით, ღვარცოფების ჩამოყალიბების პეტროგენულობით, მოვლენების სიხშირით, მოსახლეობისა და მეურნეობისათვის მიყენებული მატერიალური ზარალით, საქართველო მიეკუთვნება მთიანი მხარეების ერთ-ერთ ურთულეს რეგიონს.</p> <p>განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს ცივ-გომბორის მოლასურ ნალექებში ფორმირებული ღვარცოფები, რომელთაც ტერიტორიის დაზიანებადობის ხარისხის, განმეორებადობის, მოსახლეობასა და მეურნეობაზე უარყოფითი ზემოქმედების მიხედვით ანალოგი არ მოეპოვება სამხრეთ კავკასიაში. იორ-ალაზნის მთავარი წყალგამყოფი ქედის კალთების ყველა მდინარე და ხევი ღვარცოფგამტარია, ხოლო ქედის ძირში ღვარცოფების ძველ გამოზიდვის კონუსებზე განაშენიანებული სოფლების 70%-მდე იმყოფებიან მაღალი საშიშროების რისკის ქვეშ.</p> <p>ბოლო პერიოდში ღვარცოფულმა მოვლენებმა ისეთი მასშტაბები მიიღო და მათი განმეორებადობა იმდენად გაიზარდა და არაპროგნოზირებადი გახდა, რომ საქართველოს ეს მხარე მოექცა ღვარცოფების წარმოქმნის უმაღლესი რისკის კატეგორიაში (Ks-0.8-1.0).</p> <p>ამ მხრივ, განსაკუთრებით საყურადღებოა ცივ-გომბორის ქედის სამხრული კალთა, რომლის დიდი დახრილობის (45-60⁰-დან 80-90⁰-მდე ფლატეებით) რელიეფი ინტენსიურად არის დანაწევრებული მდ. იორის მარჯვენა შენაკადებით, რომელთა მაროსებურად გაშლილი სათავეები ტიპური ბედლენდური დანაწევრების ეროზიულ-გრავიტაციული მორფოლოგიით ხასიათდება (იხ. ფოტო 1). განსაკუთრებით საყურადღებოა ის გარემოება, რომ ინტენსიურად მიმდინარეობს ქედის თხემისპირა ზონის ეროზიულ-გრავიტაციული და რეგრესული დენუდაციური პროცესები, რაც ღვარცოფულ კერებში ნაშალი მინერალური მასის ოპტიმალური ფორმირების გარემოს ქმნის. თუ ღვარცოფულ კერებში მოდის თავსხმა წვიმები დღე-ღამეში 30-50 მმ-ის დიაპაზონში, წარმოიქმნება ღვარცოფული ნაკადების ფორმირების პირობები, ხოლო 50-80 მმ ნალექების მოსვლის შემთხვევაში ყველა მდინარეში ადგილი აქვს ღვარცოფების ექსტრემალურ ტრანსფორმაციას.</p>					

4	გ. ლომინაძე, ი. პაპაშვილი, ს. ხორავა	კახაბერის ვაკის ზღვის სანაპირო ზონის თანამედროვე განვითარება	ახალი სერია №5 (84),	თბილისი	გვ 39-43
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ქ. ბათუმის მიმდებარე შავი ზღვის სანაპირო ზონა ამჟამად მნიშვნელოვან უარყოფით ცვლილებებს განიცდის. მაგ.: ჭოროხი-ბათუმის კონცხის 8 კმ სანაპირო ზოლის 5,6 კმ ანუ 70 % ირეცხება და შესაბამისად, უკან იხევს ხმელეთის მიმართულებით. ეს მოვლენები სისტემაში – მდ. ჭოროხი-კახაბერის ვაკე – განპირობებულია მთელი რიგი ფაქტორების ცვლილებების გამო კახაბერის აკუმულაციური ვაკის მეოთხეული ნალექების დასტა თითქმის მთლიანად მდ. ჭოროხის ალუვიონით და ლაგუნური გენეზისის ჭაობური დანალექი შრეებითაა წარმოდგენილი.</p> <p>შავი ზღვის სანაპირო ზოლი თავის მოხაზულობას მდ. ჭოროხის ნატანის განაწილების მიხედვით იცვლიდა, მაგრამ ამ ნატანის მნიშვნელოვანი ნაწილი ყოველთვის არ მონაწილეობდა სანაპირო ზონის აკუმულაციურ პროცესებში. მდინარეული ნატანის ძირითადი ნაწილი გრავიტაციული პროცესების შედეგად წყალქვეშა კანიონების დიდ სიღრმეებზე ინაცვლებდა. კახაბერის ვაკის წყალქვეშა ფერდის ძირითადი დახრილობა არც თუ ისე დიდია და 0.006 შეადგენს. წყალქვეშა ფერდის რელიეფი რთულდება მდ. ჭოროხის დღევანდელ შესართავთან და ბათუმის კონცხთან. იქ ნაპირის ხაზთან ახლოსაა განლაგებული ჭოროხისა და ბათუმის წყალქვეშა კანიონების სათავეები, სადაც ფსკერის დახრილობა 15°-30° აღწევს. ამ ადგილებში მდ. ჭოროხის ნატანის უდიდესი ნაწილი დიდ სიღრმეებზე გადაინაცვლებს.</p> <p>შედარებით ნელი პროცესია ზღვის დონის საუკუნოვანი მერყეობა და მისი სიჩქარე 3-10 მმ/წლ დიაპაზონის ფარგლებში იცვლებოდა. კახაბერის ვაკის ზედაპირის, წყალქვეშა ფერდისა და პლაჟური ზოლის კომპენსაციური აკუმულაციისათვის ზღვის დონის სწრაფი აწევის პირობებში წელიწადში მაქსიმუმ 0.5 მლნ. მ³-ია საჭირო.</p>					
5	ე. წერეთელი, ნ.ბოლაშვილი, მ. რ.გობეჯიშვილი, მ. გაფრინდაშვილი, გ. ლომინაძე, გაფრინდაშვილი	საქართველოს შავი ზღვის მდინარეთა აუზების ჰიდროლოგიურ-გეოლოგიური კატასტროფების არსებული მდგომარეობა და საშიშროების რეალობა კლიმატის გლობალური ცვლილებების საერთო ფონზე	ახალი სერია №5 (84),	თბილისი	გვ. 28-33
ანოტაცია					

წყალდიდობებით და განსაკუთრებით გეოლოგიური სტიქიით მიყენებული ნეგატიური შედეგები დასავლეთ საქართველოს მდინარეთა აუზებში მცხოვრები მოსახლეობისათვის და მათი ინფრასტრუქტურისადმი განუსაზღვრელად დიდია. მათი საშიშროების რისკის არეალში მოქცეულია საერთო ფართობის 43%-მდე, 2000-მდე დასახლებული პუნქტით. სტატიაში შეფასებულია წყალდიდობებისა და გეოლოგიური სტიქიის მაფორმირებელი მთავარი ფაქტორები ფაქტორები. მათგან თუ კოლხეთის ბარის ზონაში განსაკუთრებულ საშიშროებას იძენს დატბორვები, მდინარეთა ნაპირების ეროზიული გარეცხვა და სანაპირო მეწყრები, მთიანეთში დომინირებს ღვარცოფები და წყალმოვარდნები, მეწყრულ-გრავიტაციული მოვლენები და თოვლ-მყინვარების ჩამოქცევა. გეოლოგიური და ჰიდრომეტეოროლოგიური კატასტროფებისაგან დაცვის მნიშვნელოვანი შემაფერხებელი ფაქტორია ამ სტიქიური მოვლენების წარმოქმნის შემცირების დაბალი დონე, მათი სივრცესა და დროში გააქტიურების ისტორიული ინფორმაციის არასრული ანალიზი და აქედან გამომდინარე ადრეული შეტყობინების საიმედო სისტემის არარსებობა.

6	<p>ო. ლანჩავა კ. წიქარიშვილი</p>	<p>წყალტუბოს (ყუმისთავის) მღვიმის ბუნებრივი კლიმატის შენარჩუნების აუცილებლობა მისი ექსპლუატაციის პირობებში. „გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები“. საერთაშორისო კონფერენციის მასალები</p>	<p>ახალი სერია №5 (84),</p>	<p>თბილისი</p>	<p>გვ 170-173</p>
---	--------------------------------------	--	-----------------------------	----------------	-------------------

ანოტაცია

ნაშრომში გაანალიზებულია წყალტუბოს მღვიმეში ექსპერიმენტული დაკვირვებების შედეგები სპელეოკლიმატური პარამეტრების ცვალებადობაზე, რომლებიც შესრულებულია როგორც მღვიმის კეთილმოწყობამდე, ისე კეთილმოწყობის სამუშაოების დათავრების შემდეგ. დადგენილია, რომ წყალტუბოს მღვიმე მიეკუთვნება ხანდაზმულ მღვიმეთა რიცხვს, ბუნებრივი ჰაერცვლის პირობებიდან გამომდინარე კი – ელიტურ, ანუ ისეთ მღვიმეთა რიცხვს, რომელშიც ერთდროულად ექსკურსანტთა შეზღუდული რაოდენობის დაშვებაა შესაძლებელი. გაანგარიშების შედეგად დადგენილია, რომ ადამიანებისათვის კომფორტული სუნთქვის უზრუნველსაყოფად წელიწადში ექსკურსანტთა რიცხვი არ უნდა აღემატებოდეს 65 ათასს, მაქსიმუმი მოდის იანვარზე – 7000, ხოლო მინიმუმი აპრილზე – 2700. ექსკურსანტთა აღნიშნული რაოდენობაც არსებითად შეცვლის სპელეოკლიმატურ პარამეტრებს ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში, რაც არასასურველი მოვლენაა.

7	გ.დვალაშვილი ს.ყვავაძე	ანთროპოგენური ფაქტორის გავლენა კოლხეთის დაბლობის სანაპირო ზოლზე, კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება	ახალი სერია №5 (84),	თბილისი 2013,	გვ 98-109
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ზღვის ნაპირის განვითარების პროცესებზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მისი დახრილობა და ზღვის სიღრმე, ქანების შემადგენლობა და სიმტკიცე, ტექტონიკური მოძრაობების ხასიათი, სანაპირო ხაზის კონტურის კონფიგურაცია და ა.შ. ატმოსფერული ზემოქმედება ქარისმიერი ტალღების წარმოქმნით გამოიხატება, თუმცა ქვიშიან სანაპიროებზე ისინი თვითონ ქმნიან სანაპირო ფორმებს ზვინულებისა და დიუნების სახით. სხვა გარე ფაქტორებს (ეგზოგენური) ატმოსფერული ნალექები, მოქცევების, ყინულის, მდინარის მყარი ნატანის მოქმედება და სხვადასხვა ბიოგენური ფაქტორები წარმოადგენენ. ნაპირების ხანგრძლივი განვითარების პროცესში (ეგოლუცია), ასევე მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ შიდა (ენდოგენურ) ფაქტორებს, ძირითადად დედამიწის ქერქის შედარებით ნელ, ვერტიკალურ მოძრაობას და მსოფლიო ოკეანის წყლის მოცულობის ცვლილებას (დონის ევსტატური რყევა).</p>					
8	მ. ტატიშვილი, ნ. ბოლაშვილი, ი. მკურნალიძე	კლიმატი და მისი ცვალებადობის გამომწვევი მიზეზები/სქართველო ს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომები	ტ.№19	თბილისი	გვ. 38-43
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>კლიმატის ცვალებადობის მიზეზებს იკვლევენ ორი მიმართულებით: ბუნებრივი და ანთროპოგენური. ბევრი კლიმატოლოგი დარწმუნებულია, რომ კლიმატის ამჟამინდელი ცვლილება პირდაპირაა დაკავშირებული მზის აქტივობასთან, რომელიც განსაზღვრავს დედამიწაზე ღრუბლიანობასა და ტემპერატურას. მზის აქტივობის ცვლილების დროითი მასშტაბი მოიცავს 27 დღიდან 11, 22, 80, 180 და მეტ წლებს. მას შემდეგ, რაც თანამგზავრული დაკვირვებებიტ დადგინდა, რომ მზის მუდმივა ცვალებადია, შწიქმნა ფენომენოლოგიური რეგრესიული მოდელები მზის რადიაციის ცვლილების შეფასებისათვის გასული ათწლეულებისა და საუკუნეებისათვის. შედეგებიდან ცხადი გახდა, რომ კლიმატის ცვლილებაში, მზის წვლილთან შედარებით სათბური აირების როლი გადაფასებულია. მეცნიერთა ნაწილის აზრით, მზე შედის აქტივობის შემცირების ფაზაში, რაც მომავალი 30 წლის განმავლობაში აცივებას გამოიწვევს.</p>					
9	ბოლაშვილი ნ. წერეთელი ე.	შავი ზღვის აუზის მდინარეების	ახალი სერია	თბილისი	გვ. 28-33

	გობეჯიშვილი რ. გაფრინდაშვილი ი. გ. და სხვ.	ჰიდროლოგიურ-გეოლოგიური კატასტროფების არსებული მდგომარეობა კლიმატის ცვლილების ფონზე/ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული	№5(84)		
--	--	--	--------	--	--

ანოტაცია

წყალდიდობებით და განსაკუთრებით გეოლოგიური სტიქიით მიყენებული უარყოფითი შედეგები დასავლეთ საქართველოს მდინარეთა აუზებში მცხოვრები მოსახლეობისათვის და მათი ინფრასტრუქტურისათვის განუსაზღვრელად დიდია. მათი საშიშროების რისკის არეალში მოქცეულია საერთო ფართობის 43% 2000-მდე დასახლებული პუნქტით. სტატიაში შეფასებულია წყალდიდობებისა და გეოლოგიური სტიქიის მაფორმირებელი მთავარი ფაქტორები. მათგან, თუ კოლხეთის დაბლობის ზონაში განსაკუთრებულ საშიშროებას იძენს დატბორვები, მდინარეთა ნაპირების ეროზიული გარეცხვა და სანაპირო მეწყრები, მთიანეთში დომინირებს ღვარცოფები და წყალმოვარდნები, მეწყრულ-გრავიტაციული მოვლენები და თოვლ-მყინვარების ჩამოქცევა. გეოლოგიური და ჰიდრომეტეოროლოგიური კატასტროფებისაგან დაცვის მნიშვნელოვანი შემაფერხებელი ფაქტორია ამ სტიქიური მოვლენების წარმოქმნის შემეცნების დაბალი დონე, მათი სივრცესა და დროში გააქტიურების ისტორიული ინფორმაციის არასრული ანალიზი და აქედან გამომდინარე, ადრეული შეტყობინების საიმედო სისტემის არარსებობა.

10	ბოლაშვილი ნ., ღლონტი ნ.	საქართველოში კლიმატის ცვლილების გამოკვლევები გეოგრაფიის და გეოფიზიკის ინსტიტუტების საერთო ნაშრომებში/ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული	ახალი სერია №5(84)	თბილისი	გვ. 145-151
----	-------------------------	--	--------------------	---------	-------------

ანოტაცია

გამოკვლევულია ატმოსფეროში აეროზოლური დაბინძურების, ღრუბლიანობის, ნისლების, ოზონის საერთო რაოდენობის და სხვ. მრავალწლიანი დინამიკა; შესწავლილია ატმოსფეროს აეროზოლური დაბინძურების ზეგავლენა მზის რადიაციის, ღრუბლიანობის, ნისლების და სხვ. ცვალებადობაზე. შეფასებულია კლიმატის ზოგიერთი ელემენტების მოსალოდნელი ცვლილება. გათვალისწინებულია აღნიშნული ერთობლივი გამოკვლევების გაგრძელება და აგრეთვე ძაღების გაერთიანება ახალი სამეცნიერო და გამოყენებითი მნიშვნელობის ამოცანების გადასაწყვეტად.

11	წერეთელი ემ. ქუცნაშვილი ო. გაფრინდაშვილი მ. გაფრინდაშვილი მ. გ. დონაძე ც.	საქართველოში მეწერულ-გრაფიტაციული მოვლენების საერთო მდგომარეობა და მათი განვითარების მასშტაბების რისკი კლიმატის ცვლილებისა და მიწისძვრების გააქტიურების საერთო ფონზე	I საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია კავკასიის აქტიური ტექტონიკა, მაგმატიზმი-ბუნებრივი საფრთხეები და რესურსების შრომათა კრებული,	თბილისი, 2013	გვ. 45-55
----	---	--	--	---------------	-----------

ანოტაცია

საქართველო მრავალკრიტერიუმისანი გეოლოგიური კატასტროფების (მეწერები, ღვარცოფები, წყალდიდობები და ეროზიული პროცესები, თოვლის ზვაგები, მიწისძვრები და სხვა) განვითარების მასშტაბებით, მოწვევადობით, განმეორებადობის სიხშირით და ქვეყნის მოსახლეობისა და ეკონომიკისადმი მათგან მიყენებული ნეგატიური შედეგებით მსოფლიოს მთიან ქვეყნებს შორის ერთ-ერთი გამორჩეული რეგიონია. ევზოგენური გეოლოგიური სტიქიის საშიშროების არეალში მოქცეულია ქვეყნის ტერიტორიის 70%-მდე, 3000-მდე დასახლებული პუნქტით, ხოლო 7-9 ბალიანი ინტენსივობის მიწისძვრების საშიშროების რისკის ქვეშ იმყოფება თითქმის მთლიანად საქართველო, რომელთა ზემოქმედება პირდაპირ ირეკლება მეწერულ-გრაფიტაციული და ღვარცოფული მოვლენების სტიმულირება-პროვოცირებაზე.

დღეისათვის საქართველოს ტერიტორიაზე დაფიქსირებულია 53 ათასამდე მეწერულ-გრაფიტაციული სხეული და მათი წარმოქმნის სარისკო უბანი, 3000-მდე ღვარცოფტრანსფორმირებადი წყალსადინარი, 5000-მდე თოვლის ზვავის პერიოდულად ჩამოსვლის ადგილი და ზღვისა და მდინარეთა ნაპირების გარეცხვის 1000-ზე მეტი უბანი 1500კმ საერთო სიგრძით.

არასრული მონაცემებით ბოლო 45 წლის მანძილზე ეკომიგრანტების სახით გაყვანილი იქნა 60 000-მდე ოჯახი, დაიღუპა 1000-ზე მეტი ადამიანი, საბრუნავი ფონდიდან ამოვარდა 1,5მლნ ჰა მიწის ფართობი და საერთო ზარალმა 12,5მლრდ დოლარს გადააჭარბა. სტიქიური პროცესებით განპირობებული გეოეკოლოგიური კატაკლიზმების და ეკონომიკური ზარალის, ადამიანთა მსხვერპლის და ეკომიგრანტების 80%-ზე მეტი მთაზე მოდის.

საქართველოში XX საუკუნის ბოლო ათწლეულებიდან აღინიშნება გეოლოგიური სტიქიის მნიშვნელოვანი გააქტიურება და მათი ექსტრემალური რეაქტივაციის ინტერვალების მნიშვნელოვანი შემოკლება. ამის მთავარი მიზეზი პირველ ყოვლისა, უკიდურესად სენსიტიური გეოლოგიური გარემოს საერთო ფონზე, არის: 1. კლიმატის გლობალური ცვლილებებით გამოწვეული გეოლოგიური პროცესების მაპროვოცირებელი უარყოფითი მეტეოროლოგიური ელემენტების გაზრდა-გახშირება; 2. მაღალი ინტენსივობის მიწისძვრების გახშირება კავკასია-პონტიდების რეგიონში; 3. ადამიანის საქმიანობის მაღალი პრესინგი გეოგრაფიულ გარემოში და მისი ბალანსური წონასწორობის მკვეთრი დარღვევა; 4. სტიქიის საშიშროების შეცნობისადმი საზოგადოების მზადყოფნის დაბალი დონე და პასუხისმგებელი პირების არასაკმარისი ინფორმირება მოსალოდნელი კატასტროფების შესახებ. რაც გამოიხატება წინასწარი გაფრთხილების სისტემის

<p>არასრულყოფილებაში. გეოლოგიური სტიქიისგან მოსახლეობის დაცვისა და საინჟინრო-სამეურნეო ობიექტების უსაფრთხო ფუნქციონირების საიმედო გარანტს წარმოადგენს კარგად ორგანიზებული მონიტორინგული კვლევები კონტროლითა და შეფასებით დაწესებული, პროგნოზით და მართვის სისტემით დამთავრებული.</p>					
12	რ.გობეჯიშვილი, ლ. ტიელიძე, ლ. გადრანი, გ. ლაცაბიძე, რ. კუმლაძე	მდ. თერგის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევა და გამყინვარების ევოლუცია პლეისტოცენში თსუ-ის ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული	ახალი სერია №5(84)	თბილისი, თსუ	გვ. 44-47
<p>ანოტაცია სტატიაში მოცემულია მდ. თერგის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევის შედეგები. თერგის მყინვარებზე უწყვეტი კვლევები მიმდინარეობდა 2005 წლიდან. განხილულია მყინვარების, განსაკუთრებით გერგეთის დინამიკა ბოლო ათწლეულებში. აგრეთვე მოცემულია მდ. თერგის აუზის ზედა პლეისტოცენური გამყინვარების ძირითადი კერები. ასევე განხილულია თანამედროვე და ვიურმული პერიოდის ფირნის და თოვლის სახეების მდებარეობა.</p>					
13	ე.წერეთელი გ.გაფრინდაშვილი	ქ.თბილისის ტერიტორიის საინჟინრო-გეოლოგიური და გეოდინამიკური პირობების რუკა			კედლის რუკა
<p>ანოტაცია რუკის შესადგენად გამოყენებული იქნა: დ. პაპავას გეოლოგიური რუკა (მ. 1:25000), გ. ჯაფარიძის და თ. ბიჭაშვილის თბილისის საინჟინრო-გეოლოგიური რუკები (მ. 1:10000 და 1:25000), ასევე “საქგეოლოგიისა” და გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ სხვადასხვა წლებში ჩატარებული სპეციალური საინჟინრო-გეოლოგიური და გეოდინამიკური კვლევების მასალები.</p>					
14	ლევან ტიელიძე, რამინ გობეჯიშვილი, აღექსანდრე ჯავახიშვილი	საქართველოს პოლიტიკურ ადმინისტრაციული რუკა მასშტაბი 1 : 600 000, 1 : 500 000		თბილისი, ს.ს. „კარტოგრაფია“	კედლის რუკა
15	რამინ გობეჯიშვილი, ლევან ტიელიძე,	საქართველოს ფიზიკური რუკა მასშტაბი 1 : 500 000		თბილისი, ს.ს. „კარტოგრაფია“	კედლის რუკა

<p>ალექსანდრე ჯავახიშვილი</p>					
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>საქართველოს ახალი ფიზიკური და პოლიტიკურ ადმინისტრაციული რუკები, თსუ გეოგრაფიის ინსტიტუტში უახლეს კომპიუტერულ პროგრამებში თანამედროვე მონაცემების დამუშავების საფუძველზე შეიქმნა, რაც მათ მეცნიერულ ღირებულებას მნიშვნელოვნად ზრდის. ახალი რუკები შინაარსით, ინფორმაციის მიწოდების სტილით და დიზაინით განსხვავდება წინა გამოცემის რუკებისაგან.</p>					
<p>16</p>	<p>გ. დვალაშვილი, ზ. გულაშვილი, ე. ალექსანდრია, ს. ყვავაძე</p>	<p>კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების ფოთი-ქობულეთის მიკროუბნის ბუნებრივი ფაქტორების შეფასება</p>	<p>ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, ახალი სერია № 5 (84)</p>	<p>თბილისი თსუ-ს გამომცემლობა</p>	<p>გვ. 100-107</p>
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ჭარბტენიანი ტერიტორიების შესწავლა და დაცვა არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მსოფლიო მასშტაბითაც პრობლემატურ საკითხთა რიგშია შეტანილი. სწორედ ამ პრობლემის გარშემო გაერთიანდა 1971 წელს საერთაშორისო საზოგადოება ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვის შესახებ მიღებული რამსარის კონვენციით. 1997 წლიდან კონვენციას კოლხეთის დაბლობზე არსებული ჭარბტენიანი ტერიტორიებიც მიუერთდა და მათ მსოფლიო მნიშვნელობის ჭაობების სტატუსი მიენიჭა. ამ ფაქტით ხაზი გაესვა კოლხეთის ტერიტორიაზე არსებული ჭარბტენიანი ლანდშაფტების ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და შენარჩუნების მნიშვნელობას. კოლხეთის ტერიტორიაზე კომპლექსური კვლევების წარმოება ამ ტერიტორიის საკმაოდ დიდი ფართობის გამო ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს. მაშინდელი მელიორაციული ღონისძიებები შეიცავდა არასწორი მენეჯმენტის ელემენტებს სამუშაოთა დაპროექტების მხრივ, ბუნებრივ პირობებზე დაკვირვებების სტატისტიკური მონაცემები გროვდებოდა დასახლებულ პუნქტებში მოწყობილი სადგურების მეშვეობით, მათგან მოშორებით კი არა. ამიტომ ეს პარამეტრები სრულად მაინც ვერ ასახავდა ამ ტერიტორიაზე დაჭაობების გამომწვევი ფაქტორების წარმოქმნის ზუსტ მიზეზებს. შესაბამისად, 1990 წლამდე მიღებულ დაკვირვების მონაცემებზე დაყრდნობით რთულია მეცნიერულად დადასტურებული დასკვნების გამოტანა. იმავედროულად ტარდებოდა მხოლოდ ეკონომიკური ეფექტის გაზრდისკენ მიმართული სამუშაოები ჭაობების დაშრობის გზით. ამ მეთოდით მიდგომამ კი რიგ შემთხვევებში აუნაზღაურებელი სტიქიური მოვლენები გამოიწვია.</p>					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Lasha Asanidze, Kukuri Tsikarishvili, Nana Bolashvili	Cave Tourizm Potential in Georgia. Human – Environment Interactions and Ecology of Mountain Ecosystems. Proceedings & Abstracts,	ISBN:978-605- 62253-6-9	Printed at: Meta Basim, Izmir. Turkey.	p. 243-246.
<p>Annotation</p> <p>Georgia is rich with beautiful and unique karst forms, where the distribution line of karsted rocks (limestone) stretches at a 325 km distance along the southern slope of the Caucasus, from the river Psou to the south - east of the Lake Ertso vicinities. Total area of the karsted territories makes 4475 sq.km or 6, 4% of Georgia's entire territory. Georgia is one of the unique regions of the Earth according to the distribution of the karsting rocks the analogue of which can be hardly found in the any part of the planet. Here all stages and sub-stages of the Upper Jurassic, as well as the Cretaceous system and the Lower Paleogene are being karsted.</p> <p>Due to the standard conditions of karstogenesis the karsting maximum depth exceeds 2000 m. Number of single massifs in the karsted belt spread in Georgia is about hundred, though there are only about 30 of them of important extent.</p> <p>Western Georgia's natural - landscape features and wide area of distribution of the limestone rocks presented here, as well as an abundance of recreational resources create all the necessary conditions for the development of Cave tourism.</p> <p>Among our country's karst phenomena no analogue can be found to Akhali (New) Athos Cave, which was discovered in 60s of the 20th century by the speleo-group of the Vakhushti Bagrationi Institute of Geography. It is the first cave in Georgia, which was equipped according to the international standards.</p> <p>In 80s of 20th century a speleo-group of the Institute of Geography found previously unknown for scientists Tskaltubo (Kumistavi) cave, decorated with a variety of melted forms, which is undoubtedly grandiose in its scale and is in the focus of overall attention. The research of the cave and its surroundings was conducted by geophysical (electrometric) methods, which resulted in a specification of its distribution areal and spatial connection with the adjacent karst cavities.</p> <p>There are all prerequisites for development of cave tourism in Georgia. Abundance of karst caves and variety of underground halls are stipulated by a geological and geotectonical structure of the territory, namely, by quite wide distribution of Cretaceous limestone in the karst regions of western Georgia (Abkhazia, Samegrelo, Imereti and Racha).</p> <p>In the future, our goal is to assess the exploration of unique cave systems and prospects their utilization for tourist purposes by means of traditional and modern geophysical methods.</p>					
2	Lominadze George, Papashvili Irakli	2 nd International Symposium on Kazdaglar (mount Ida) and Edremit, Human- Environment Interactions and	Turkey 2013	Printed at: Meta Basim, Izmir. Turkey.	p.497-504

		Ecology of Mountain Ecosystem, Proceedings and Abstracts			
3	N. Lomidze - D. Mumladze - L. Tielidze - K. Tavartkiladze - G. Gagua - N. Suknidze - I. Zarnadze	Climate Change of Coastal Zone of the Black Sea on the Background of Global Warming (within the territory of Georgia) The 2nd International Symposium on Kaz Mountains (Mount Ida) and Edremit		Turkey, İzmir, Meta Basim	p. 124-131
ანოტაცია					
<p>კლიმატის თანამედროვე ცვლილება ანუ როგორც მას უწოდებენ გლობალური დათბობა „დამოკლეს მახვილივით“ ემუქრება განსაკუთრებით ზღვის სანაპიროს. რადგან მოსალოდნელია მათი დატბორვა საკმაოდ დიდ ფართობზე, რასაც ბუნებრივია მოყვება ეკოლოგიური კატასტროფა. ცხადია ამას ვერც საქართველოს შავიზღვისპირეთი (მთელი კოლხეთს დაბლობი – დასავლეთ საქართველო) გადაურჩება, რაგინდ „მინელეზული“ (შესუსტებული) არ იყოს ეს პროცესი (ცხადია გეოგრაფიული აპექტით) შავი ზღვის მნიშვნელოვანი ავტონომიურობის გამო. როგორც ცნობილია შავი ზღვა მსოფლიო ოკეანისაგან ძალზედ დიდ მანძილზეა დაშორებული.</p> <p>საკვლევი ტერიტორია წარმოადგენს საქართველოს ერთერთ მნიშვნელოვან გეოგრაფიულ რეგიონს (აქ თავმოყრილია მნიშვნელოვანი რაიონები – თავიანთი საპორტო ქალაქებითა და კურორტებით აჭარა, გურია, სამეგრელო და აფხაზეთი), რომლის ბუნების მდგრადი განვითარებისა და მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის აუცილებელია გლობალური დათბობის ეფექტის როგორც თვისობრივი, ასევე რაოდენობრივი კრიტერიუმებით შეფასება. ეს კი შესაძლებლობას მოგვცემს უკეთ დაიგვემოს რეგიონის ბუნებრივი რესურსების გამოყენება მოსახლეობისათვის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით.</p> <p>ქართველ კლიმატოლოგთა მიერ მიღებული დასკვნები ცხადყოფენ, რომ საკვლევი რეგიონის თანამედროვე კლიმატის (ტემპერატურული ველის) რეზისტენცია გლობალური დათბობის მიმართ საკმაოდ დიდია. შეიძლება ითქვას კლიმატის გლობალური ცვლილება მასზე თითქმის არ ახდენს გავლენას, რაც განპირობებულია ჭარბი ატმოსფერული ნალექებით და სეზონების მიხედვით თანაბარი დანესტიანებით. ტერიტორიისათვის დამახასიათებელ სითბურ ბალანსში შემავალი კომპონენტები ინდივიდუალურად რეაგირებენ კლიმატის ცვლილებაზე. კერძოდ, აორთქლებაზე უფრო მეტი ენერგია იხარჯება, ვიდრე ტურბულენტობაზე (ჰაერის გათბობაზე).</p>					
6	Двалашвили Г. В., Каландадзе Б.Б., Трапаидзе В.З.,	Проблемы и перспективы об изучения и освоения карстовых рельефов на примере пещер “ТГУ 95” (Грузия). Непрерывное географическое	Материалы конференции	ГОМЕЛЬ,	ст 210-212.

		образование: новые технологии в системе высшей и средней школы. 2013		
ანოტაცია				
<p>Обнаружение и изучение пещеры «ТГУ-95» Департаментом географии факультета точных и естественных наук ТГУ и Институтом географии имени Вахушти Багратиони при ТГУ было приурочено к празднованию 95-летнего юбилея ТГУ. Пещера находится в Западной Грузии, на территории села Интхвиси Чиатурского Муниципалитета (42°18'26.64" . 43°19'51.58"), на левом склоне р. Квирила, выработана в верхнемеловом известняке. Добраться до пещеры со стороны ущелья реки Квирила можно как по тропинке, так и по воздушно-канатной дороге, по маршруту «Ущелье реки Квирила – село Итхвиси-32». Протяженность воздушной дороги составляет 310 метров. В этом смысле пещера «ТГУ-95» выделяется особо. Попасть туда можно с помощью экзотического транспорта – по воздушно-канатной дороге. Расстояние от верхней станции канатной дороги по тропинке, ведущей к пещере, составляет приблизительно 350 метров. Туристическую тропу можно будет устроить прямо вдоль скалы, ее протяженность составит приблизительно 60 метров.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ე. წერეთელი	საქართველოში მეწყერულ-გრავეიტაციული მოვლენების საერთო მდგომარეობა და მათი განვითარების მასშტაბების რისკი კლიმატის ცვლილებებისა და მიწისძვრების გააქტიურების საერთო ფონზე	თბილისი-სტეფანწმინდა <i>29.08-03.09.2013</i>

Annotation

Georgia, with its scales of origination of Geological Disasters (Landslides, Mudflow, Erosion, Snow Avalanches, Earthquakes and etc), their reoccurrence, vulnerability and with the negative results inflicted by these processes to the population and Economics is a most complex mountainous region of the world. A strong influence of egzo-geological natural processes experienced 70% of country teritory, 3000 settlement, and intensity of the 7-9 magnitude earthquake hazard risk is almost entirely Georgia, which directly reflects the impact of stimulation of landslide - gravity and mudflow events.

At present, In Georgia there are fixed 53 thousand landslide - gravitational body, and they produce a risky District, 3000 mudflow gorges, 5000 snow avalanches, more than 1000 sea and riverbed erosion of 1500 km in length. Incomplete data for the last 45 years as an Eco-migrant status more than 60000 families was resettled.

almost 1000 people was died, 1.5 million ha of agricultural lands were damaged and/or destroyed, and the total damage exceeded \$ 12.5 billion.

In the last decades of the 20th century in Georgia is marked shortening of the intervals of extreme reactivation of Geological disasters. Catastrophic events may be triggered by (1) extreme hydro-meteorological events, probably on the background of global climatic changes, (2) intense earthquakes in Caucasus-Pontides region, (3) large-scale human impacts on the environment, (4) Societies with a low level of preparedness for concerning these hazards are especially hit hard.

To prevent hard consequences of natural disasters it is important to determine where and what kind of scale of geological disaster's occurrence is expected and what danger threatens the population or engineering - industry facilities. Then it will possible to eliminate the risk of population or strategic facilities got in emergency situations efficiently and effectively.

For protection of population and Engineering-Agricultural object from Geological disaster is well-organized monitoring research from control and assessment to prognosis and management system.

2	გ. გაფრინდაშვილი	საქართველოს სამხრეთ მთიანეთის გეოდინამიკური პროცესები და მოსალოდნელი გეოეკოლოგიური გართულებები	თბილისი, თსუ 22-26.02.2013
---	------------------	--	-------------------------------

ანოტაცია

ბუნებაში მიმდინარე სტიქიური პროცესების მართვა და პროგნოზირება თანამედროვე ცივილიზაციის უმთავრეს ამოცანას წარმოადგენს. მეწყერების, თოვლის ზვავების, ღვარცოფების, კლდეზვავების, მდინარეთა ნაპირების გარეცხვის, წყალმოვარდნების წყალდიდობების და სხვა ეგზოდინამიკური პროცესების კვლევამ განსაკუთრებული აქტუალური შეიძინა მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრიდან, როდესაც აშკარა გახდა, რომ ბუნებრივი კატასტროფებისაგან მოსახლეობის და საინჟინრო-სამეურნეო ობიექტების დაცვისათვის დაგეგმილი ღონისძიებები არასაკმარისი აღმოჩნდა უმნიშვნელოვანესი სოციალურ-ეკონომიკური, დემოგრაფიული, ეკოლოგიური და პოლიტიკური პრობლემების გადასაჭრელად. სამხრეთ საქართველოს მთიანეთი თავისი გეოგრაფიული მდებარეობით, გეომორფოლოგიური გეოლოგიური სირთულით და ლანდშაფტურ-კლიმატური მრავალფეროვანი სპექტრით ქვეყნის მდგრადი განვითარების პოტენციალის გაზრდით, უნიკალურ რეგიონს წარმოადგენს აქვე გადის საერთაშორისო მნიშვნელობის ისეთი სატრანზიტო ობიექტები, როგორც არაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი და სამხრეთ-კავკასიის გაზსადენი, ასევე საქართველო-თურქეთისა და საქართველო-სომხეთის ურთიერთდამაკავშირებელი საავტომობილო მაგისტრალები, ხოლო მშენებლობის პროცესშია ბაქო-თბილისი-ყარსის რკინიგზა. კვლევის მიზანს წარმოადგენს სამხრეთ საქართველოს მთიანეთში სტიქიური კატასტროფული მოვლენებით დაზიანებული ტერიტორიების მდგომარეობის გამოკვლევა და შეფასება თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით, მათი წარმოშობა-განვითარების ძირითადი კანონზომიერებების დადგენა, გამომწვევი ბუნებრივი და ანთროპოგენური ფაქტორების გამოვლენა, სტიქიური მოვლენების განვითარების პროგნოზირება და მათი შერბილებისა და გაუვნებლყოფის ეფექტური ღონისძიებების შემუშავება.

3	გ. გაფრინდაშვილი	გეოლოგიური კატასტროფები საქართველოში	თბილისი, 09-11.09.2013
---	------------------	--------------------------------------	------------------------

ანოტაცია

საქართველო მრავალკრიტერიუმისანი გეოლოგიური კატასტროფების (მეწყერები, ღვარცოფები, წყალდიდობები და ეროზიული პროცესები, თოვლის ზვავები, მიწისძვრები და სხვა) განვითარების მასშტაბებით, მოწვევადობით, განმეორებადობის სიხშირით და ქვეყნის

მოსახლეობისა და ეკონომიკისადმი მათგან მიყენებული ნეგატიური შედეგებით მსოფლიოს მთიან ქვეყნებს შორის ერთ-ერთი გამორჩეული რეგიონია. ეგზოგენური გეოლოგიური სტიქიის საშიშროების არეალში მოქცეულია ქვეყნის ტერიტორიის 70%-მდე, 3000-მდე დასახლებული პუნქტით, ხოლო 7-9 ბაღიანი ინტენსივობის მიწისძვრების საშიშროების რისკის ქვეშ იმყოფება თითქმის მთლიანად საქართველო, რომელთა შემოქმედება პირდაპირ ირეკლება მეწერულ-გრაფიტაციული და ღვარცოფული მოვლენების სტიმულირება-პროვოცირებაზე.

4	ლაშა ასანიძე	საქართველოს კარსტული მღვიმეები და მათი პერსპექტივები	თბილისი, თსუ. 4-11. 07. 2013
---	--------------	--	---------------------------------

ანოტაცია

საქართველო მდიდარია ულამაზესი და უნიკალური კარსტული ფორმებით, სადაც კარსტვადი ქანების (კირქვების) გავრცელების ზოლი კავკასიონის სამხრეთ ფერდობის გასწვრივ, მდ. ფსოუდან სამხრეთ-აღმოსავლეთით ერწოს ტბის მიდამოებამდე 325 კმ მანძილზე ვრცელდება. დაკარსტული ტერიტორიის საერთო ფართობი 4475 კმ²-ს ანუ საქართველოს მთელი ტერიტორიის 6,4%-ს შეადგენს. კარსტვადი ქანების გავრცელების მიხედვით საქართველო დედამიწის ერთ-ერთი უნიკალური რეგიონია, რომელსაც პლანეტის ნებისმიერ ნაწილში ანალოგი ძნელად თუ მოეპოვება.

სრული საფუძველი გვაქვს რომ, სპელეოგამოკვლევების მომავალს ფრიად ოპტიმისტურად და რეალურად ვუყურებდეთ, მით უმეტეს რომ მსოფლიოს ზედრმა კარსტული უფსკრულების პირველი ათეულიდან ოთხი საქართველოშია – №1, №2 და №3 ადგილებს სწორედ საქართველოს მაღალმთიან კირქველ მასივებზე მიკვლეული – “კრუბერის სახელობის” (2197 მ), სარმას (1830 მ) და “ილუზია-თოვლიან-მეყენის” უფსკრულები (1753 მ) ინაწილებენ.

საყურადღებოა, რომ მსოფლიოს 1000 მ-ზე ღრმა 89 კარსტული მღვიმიდან 17 ესპანეთშია, 15 – ავსტრიაში, 11 – იტალიაში, 9 – მექსიკაში, 7 – საქართველოში, 6 – საფრანგეთში, 5 – სლოვენიაში და ა. შ. კარსტგანჩენის უნიკალური პირობების გამო, აქ დაკარსტვის მაქსიმალური სიღრმე 2000-ს მეტრს აღემატება. კარსტულ მღვიმეთა სიუხვე და მიწისქვეშა დარბაზების მრავალფეროვნება განპირობებულია ტერიტორიის გეოლოგიური და გეოტექტონიკური აგებულებით, კერძოდ ცარცული კირქვების საკმაოდ ფართო გავრცელებით დასავლეთ საქართველოს (ავხაზეთის, სამეგრელოს, იმერეთის, რაჭის) კარსტულ რეგიონებში.

5	ლევან ტიელიძე	„მდინარე თერგის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევა თანამედროვე კლიმატის ცვლილების ფონზე და გამყინვარების ეკოლუცია გვიან პლეისტოცენსა და ჰოლოცენში”	7-9. 11. 2013. - ”გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები”, თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია
---	---------------	---	---

ანოტაცია

მოსხენებული იქნა მდ. თერგის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევის შედეგები. თერგის მყინვარებზე უწყვეტი კვლევები მიმდინარეობდა 2005 წლიდან. განხილულია მყინვარების, განსაკუთრებით გერგეთის დინამიკა ბოლო ათწლეულებში. აგრეთვე მოცემულია მდ. თერგის აუზის ზედა პლეისტოცენური გამყინვარების ძირითადი კერები. ასევე განხილულია თანამედროვე და ვიურმული პერიოდის ფირნის და თოვლის

სახეების მდებარეობა.			
6	ლევან ტიელიძე	„თერგის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევა და გამყინვარების ევოლუცია პლეისტოცენში“	7-9. 11. 2013. - ”გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები”, თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია
ანოტაცია			
<p>დეტალურად იქნა განხილული მდ. თერგის აუზის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევის შედეგები. თერგის მყინვარებზე უწყვეტი კვლევები მიმდინარეობდა 2005 წლიდან. განხილულია მყინვარების, განსაკუთრებით გერგეთის დინამიკა ბოლო ათწლეულებში. აგრეთვე მოცემულია მდ. თერგის აუზის ზედა პლეისტოცენური გამყინვარების ძირითადი კერები. ასევე განხილულია თანამედროვე და ვიურმული პერიოდის ფირნის და თოვლის სახეების მდებარეობა.</p>			
7	ლევან ტიელიძე	ცენტრალური კავკასიონის მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევა თანამედროვე კლიმატის ცვლილების ფონზე და გამყინვარების ევოლუცია გვიან პლეისტოცენსა და ჰოლოცენში (მდ. ზოფხიტურას და მდ. მულხურას აუზების მაგალითზე)	22-26. 02. 2013. - პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში.თბილისი, თსუ.
ანოტაცია			
<p>მოსხენებულ იქნა მდ. მდ. ზოფხიტურას და მულხურას აუზების მყინვარების გლაციო-გეომორფოლოგიური კვლევის შედეგები. ამ მყინვარებზე უწყვეტი კვლევები მიმდინარეობდა 2007 წლიდან. განხილულია მყინვარების, დინამიკა ბოლო ათწლეულებში. აგრეთვე მოცემულია ზედა პლეისტოცენური გამყინვარების ძირითადი კერები. ასევე განხილულია თანამედროვე და ვიურმული პერიოდის ფირნის და თოვლის სახეების მდებარეობა.</p>			
8	გ. გაფრინდაშვილი	საქართველოს შავი ზღვის მდინარეთა აუზების ჰიდროლოგიურ-	07-09,11,2013,

		<p>გეოლოგიური კატასტროფების არსებული მდგომარეობა და საშიშროების რეალობა კლიმატის გლობალური ცვლილებების საერთო ფონზე</p>	<p>თბილისი</p>
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>წყალდიდობებით და განსაკუთრებით გეოლოგიური სტიქიით მიყენებული ნეგატიური შედეგები დასავლეთ საქართველოს მდინარეთა აუზებში მცხოვრები მოსახლეობისათვის და მათი ინფრასტრუქტურისადმი განუსაზღვრელად დიდია. მათი საშიშროების რისკის არეალში მოქცეულია საერთო ფართობის 43%-მდე, 2000-მდე დასახლებული პუნქტით. სტატიაში შეფასებულია წყალდიდობებისა და გეოლოგიური სტიქიის მაფორმირებელი მთავარი ფაქტორები ფაქტორები. მათგან თუ კოლხეთის ბარის ზონაში განსაკუთრებულ საშიშროებას იქნის დატბორვები, მდინარეთა ნაპირების ეროზიული გარეცხვა და სანაპირო მეწყრები, მთიანეთში დომინირებს ღვარცოფები და წყალმოვარდნები, მეწყრულ-გრავიტაციული მოვლენები და თოვლ-მიწვარების ჩამოქცევა. გეოლოგიური და ჰიდრომეტეოროლოგიური კატასტროფებისაგან დაცვის მნიშვნელოვანი შემაფერხებელი ფაქტორია ამ სტიქიური მოვლენების წარმოქმნის შემეცნების დაბალი დონე, მათი სივრცესა და დროში გააქტიურების ისტორიული ინფორმაციის არასრული ანალიზი და აქედან გამომდინარე ადრეული შეტყობინების საიმედო სისტემის არარსებობა.</p>			
<p>9</p>	<p>მ. ციცაგი</p>	<p>მდინარეების ძამა, ტანა, თეძამის აუზების ტურისტულ-რეკრეაციული ობიექტების გეოსაინფორმაციო სისტემა</p>	<p>საქართველოს ალექსანდრე ჯავახიშვილის სახელობის გეოგრაფიული საზოგადოება 19.12.2013</p>
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>უკანასკნელ წლებში აქტიურად მიმდინარეობს ჩვენი ქვეყნის ტურისტულ-რეკრეაციული პოტენციალის შეფასებისა და ათვისების პროცესი და შესაბამისად ასეთი ობიექტების მიმართ ყურადღება დღითიდღე იზრდება. აღნიშნული მდინარეთა აუზები ასეთი ობიექტებით საკმაოდ მდიდარია და სწორი მენეჯმენტის შემთხვევაში დიდი პერსპექტივებიც გააჩნია. ამისათვის კი აუცილებელია არსებობდეს მონაცემთა ბაზები, რომლებსაც კვლევის სპეციფიკის გათვალისწინებით გამოვიყენებთ, მონაცემთა ბაზები მუდმივად განახლებადია, რაც კვლევის პროცესს უფრო მოქნილს ხდის. სწორედ ამიტომ ჩვენს მიზანს წარმოადგენდა მდინარეების ძამას, ტანას და თეძამის აუზების გეოსაინფორმაციო სისტემის შექმნა, სადაც ციფრულ ფორმატში განთავსდებოდა ინფორმაცია მდინარეთა აუზებში არსებული გეოგრაფიული და ტურისტულ-რეკრეაციული ობიექტების შესახებ, რაც შემდგომში დაინტერესებულ პირებს საშუალებას მისცემს ოპერატიულად მიიღონ ამომწურავი ინფორმაცია და მოახდინონ მისი ანალიზი.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გ.დვალაშვილი დ.ნიკოლაიშვილი	International caucasian frestry simposium. Evalution of ecological potential of Caucasus forest Landscapes.	Artvin, Turkey 24-26 october
<p>ანოტაცია</p> <p>The main purpose of this work is to determine ecological potential of forest landscapes of Caucasus Eco-region. This eco-region, which encompasses more than 583 thousand sq km, contains the territories of six countries: whole area of Georgia, Azerbaijan, Armenia, and part of territories of Russia, Turkey and Iran. Here are represented 25 types, 62 sub-types and 205 genera of landscapes. Caucasus eco-region is divided into several climatically contrasting regions. Sub-tropical humid conditions dominate in the lowland and foothills of West Georgia, and much of the eastern part of lowlands and foothills of Caucasus experiencing mostly hot, dry weather year-round. The most area of forests is concentrated in middle-mountain landscapes, which occupies roughly 20 % of total area of eco-region. Comparatively little trace remains of the forest in the lowlands and plains. High volcanic plateaus of South Caucasus also are without forest areas. The research is based on the Conception of Spatial-temporal Analyze and Syntheses of Landscapes, statistical and cartographical material was used too. All these data were processed by means of GIS-technologies.</p>			
2	გ.დვალაშვილი	Непрерывное географическое образование: новые технологии в системе высшей и средней школы. Проблемы и перспективы об изучения и освоения карстовых рельефов на примере пещер “ТГУ 95” (Грузия).	Гомель, Беларусь 2013.
<p>ანოტაცია</p> <p>Обнаружение и изучение пещеры «ТГУ-95» Департаментом географии факультета точных и естественных наук ТГУ и Институтом географии имени Вахушти Багратиони при ТГУ было приурочено к празднованию 95-летнего юбилея ТГУ. Пещера находится в Западной Грузии, на территории села Интхвиси Чиатурского Муниципалитета (42⁰18'26.64" . 43⁰198'51.58" .), на левом склоне р. Квирила, выработана в верхнемеловом известняке. Добраться до пещеры со стороны ущелья реки Квирила можно как по тропинке, так и по воздушно-канатной дороге, по маршруту «Ущелье реки Квирила – село Итхвиси-32». Протяженность воздушной дороги составляет 310 метров. В этом смысле пещера «ТГУ-95» выделяется особо. Попастъ туда можно с помощью экзотического транспорта – по воздушно-канатной дороге. Расстояние от верхней станции канатной дороги по тропинке, ведущей к пещере, составляет приблизительно 350 метров. Туристическую тропу можно будет устроить прямо вдоль скалы, ее протяженность составит приблизительно 60 метров.</p>			
3	G. Dvalashvili, N. Meparishvili	„TSU-ECO Debat Club (Georgia)“ science education and guidance in schools: the way forward“.	Florence (Italy), October 21-22, 2013.

Annotation			
<p>Tbilisi State University, Faculty of Exact and Natural Sciences, Faculty of geography and environmental studies student and an assistant - Professor of George Dvalashvili initiative in 2013 created the TSU-ECO Debat Club-i, which TSU - Children's University under the auspices of work, coordinator of the university - Children at the University of the State University - Dr. Rector's adviser Marina Lomouri.</p> <p>State University - Department of Geography, students and the local public school students and teachers on the basis of the materials becomes active measures in order to organize a public environmental monitoring. In terms of ecological monitoring of environmental control and the latter is closely related to public information provision.</p> <p>Environmental protection and sustainable utilization of the natural processes of socio - economic and environmental policy scenario is based on a different level - a well-organized geomonitoring surveys research.</p>			
4	ბ.გაფრინდაშვილი	ბუნებრივი კატასტროფები საქართველოში და მათი მართვის პოლიტიკა	ვენა ავსტრია 07-12.04.2013
Annotation			
<p>In the last decades of the 20th century, the protection of the population from natural disasters, the preservation of land resources and the safe operation of a complex infrastructure and costly engineering facilities have become the primary socio-economic, demographic, political and environmental problems worldwide. This problem has become more acute in recent years when the natural cataclysms in terms of a population increase, progressive urbanization and use of vulnerable technologies have acquired even larger scales.</p> <p>This holds true especially for mountainous countries as Georgia, too. Natural-catastrophic processes as landslides, mudflows, rockfalls and erosion, and their frequent reoccurrence with harmful impacts to population, agricultural lands and engineering objects form a demanding challenge for the responsible authorities. Thousands of settlements, roads, oil and gas pipelines, high-voltage power transmission lines and other infrastructure may be severely damaged. Respective studies prove that the origin and activation of landslide-gravitational and mudflow processes increase year by year, and this holds true for almost all landscapes and geomorphological zones of Georgia.</p>			
5	ბ. გაფრინდაშვილი	ბუნებრივი კატასტროფები მთავარ წყალგამყოფ ქედზე კლიმატის ცვლილების საერთო ფონზე - საშიშროების რისკის რუკები ყაზბეგსა და მლეთაში (საქართველო)	ვენა, ავსტრია 07-12.04.2013
Annotation			
<p>The frequency of mass wasting processes in the investigated area seems to be closely connected with climate change and land use change. In the past decades, especially mudflows occurred more often in the Kazbegi/Mleta region. They may create serious hazards for the population and infrastructure. Our project investigates mass movement events, especially debris flows as depending on topographical, geological, geomorphological, soil and land use conditions.</p> <p>Selective geomorphological and soil mapping was carried out, and soil samples taken for analysis. The soil map was elaborated in a Geographical Information System (GIS), based on a Digital Elevation Model (DEM), land use data and on a geological map. The land use data were interpreted from satellite information. For the compilation of the risk map, a GIS based simulation of debris flows was used, together with topographical, pedological, hydrological and climatological data (catchment area, elevation, soil depth, soil and land cover</p>			

classes, precipitation and temperature). The mudflow model used considered the objects of risk (settlements, roads). The risk map may be used for hazard management in the investigated region. Calculated climate trends show, that recent mean annual air temperature and annual precipitation sums are rising. At the same time, frequency, duration and intensity of extreme precipitation events increase. The relationship between climate elements (temperature and precipitation) and debris flows is shown. Thus, a future increase in hydro-meteorological hazards may be expected.

In Georgia some landslides are triggered by earthquakes, however more than 70% of observed landslide/mudflow phenomena are triggered by the effects of increasing atmospheric precipitation. This index is in direct integral relation with the rate of reactivation of landslide processes. The mechanism of landslides dynamics is defined by the rate of changes in soil water content, which results in variation of consistence features of the subsurface materials, and possibly by lowering the movement persistence up to a critical level in the aeration zone.

Kazbegi and Mleta belong to an extremely complex mountainous area of Georgia according to its geology and the scale and frequency of natural disaster processes. Since the year 2000, the activation of these processes results in increased damage for population, farm lands and engineering facilities that can be observed almost every year. The occurrence intervals are becoming significantly shorter. As a result, more populated areas, engineering facilities and industrial objects have to be included in the risk zones.

6	ბ. გაფრინდაშვილი	რისკის და შესაძლო დანაკარგების შეფასება ქ. თბილისში	ვენა ავსტრია 07-12.04.2013
---	------------------	---	-------------------------------

Annotation

The proper assessment of seismic risk is of crucial importance for society protection and city sustainable economic development, as it is the essential part to seismic hazard reduction. Estimation of seismic risk and losses is complicated tasks. There is always knowledge deficiency on real seismic hazard, local site effects, inventory on elements at risk, infrastructure vulnerability, especially for developing countries. Lately great efforts was done in the frame of EMME (earthquake Model for Middl East Region) project, where in the work packages WP1, WP2 , WP3 and WP4 was improved gaps related to seismic hazard assessment and vulnerability analysis. Finally in the frame of work package wp5 “City Scenario” additional work to this direction and detail investigation of local site conditions, active fault (3D) beneath Tbilisi were done. For estimation economic losses the algorithm was prepared taking into account obtained inventory. The long term usage of building is very complex. It relates to the reliability and durability of buildings. The long term usage and durability of a building is determined by the concept of depreciation. Depreciation of an entire building is calculated by summing the products of individual construction unit’ depreciation rates and the corresponding value of these units within the building. This method of calculation is based on an assumption that depreciation is proportional to the building’s (constructions) useful life. We used this methodology to create a matrix, which provides a way to evaluate the depreciation rates of buildings with different type and construction period and to determine their corresponding value. Finally loss was estimated resulting from shaking 10%, 5% and 2% exceedance probability in 50 years. Loss resulting from scenario earthquake (earthquake with possible maximum magnitude) also where estimated.

7	ბ.გაფრინდაშვილი	ქ. თბილისის რუკა სეისმური დაზვერვის მეთოდების გამოყენებით	ვენა ავსტრია 07-12.04.2013
---	-----------------	---	-------------------------------

Annotation

This aspect deserves major attention since it plays considerable role in the definition of the seismic impact to be considered in the design and retrofiting of structures. The most important parameter of soil maps of seismic site conditions, the shear wave velocity in the upper 30 m section of the ground (VS30) on regional scales are relatively rare since they require substantial investment in geological and geotechnical data

acquisition and interpretation. Work presented here was initiated by working package wp5 of regional projects EMME (Earthquake Model for Middle East Region). In the frame of the project geophysical field work were done in some parts of Tbilisi. Seismic prospecting measurements were done along some profiles. In seismic= prospecting RAS-24 was used and obtained data is processed by Winsism V.12 (refraction analysis). Second version of soil classification for Tbilisi city was done on the basis of new geo-engineering map of 1: 25 000 scales. For this the number of engineering-geological researches and generalization on the territory of Tbilisi were processed, All the Geological and Engineer-geological reports, that were collected and processed. Since in the geological reports less attention is paid to the genesis of the quaternary sediments and their lithological description, and in this regard the territory of Tbilisi is very difficult and multi-spectrum, it was necessary to conduct additional field surveys in 10 districts to specify information. Finely combining information that comes from seismoprospecting measurements and geo-engineering map the new site classification map expressed in Vs30 were derived for Tbilisi city.

8	Lasha Asanidze	Karst and Caves of Racha Limestone Massif	Italy, Bari. 3-9. 11. 2013
---	----------------	---	----------------------------

Annotation

Racha Limestone massive occupies a significant area in Georgia’s karst line; it is distinguished with intensive development of karst processes and is relatively young. Limestone massive is mainly located between the regions of Oni and Ambrolauri. Massive area exceeds 590 km² and has been build with cretaceous limestone. There are many karst caves, karst wells, mines, funnels, valleys, fields and etc.

Racha limestone massive belongs to Georgia’s middle and high mountainous (up to 1000 meter) limestone massive. Total quantity of Karst objects discovered on the Massive area exceeds 50 units, but in my opinion the quantity is much more. There are represented beautiful canyons, karst caves, waterfalls and vaucuse springs created by the nature. Watery caves of Civckala and Shareula in the head of river Shareula, which aren’t studied completely, attract attention with their beauty. Freezers of Nikortsminda and Skhvava are also interesting, in which ice is formed.

Kidobana, Dolabistavi and Sakishore caves are attractive with the point of view speleology, which are submerged with siphon lakes in several meters from the entrance.

There are many surface forms with the form of “Karst funnels” in the massive area.

Geologic and geomorphologic surface studies aren’t conducted completely to discover karst caves in Racha limestone area. Hence, I consider it’s very important to conduct such studies, which will give us a clear picture of karst processes extension on limestone area. Research of Racha limestone area has great importance in terms of further development of tourism.

9	Lasha Asanidze	Cave Tourism Potential in Georgia	Edremit, Balikesir- Turkey 2-4. 05. 2013
---	----------------	-----------------------------------	---

Annotation

Georgia is rich with beautiful and unique karst forms, where the distribution line of karsted rocks (limestone) stretches at a 325 km distance along the southern slope of the Caucasus, from the river Psou to the south - east of the Lake Ertso vicinities. Total area of the karsted territories makes 4475 sq.km or 6, 4% of Georgia's entire territory. Georgia is one of the unique regions of the Earth according to the distribution of the karsting rocks the analogue of which can be hardly found in the any part of the planet. Here all stages and sub-stages of the Upper Jurassic, as well as the Cretaceous system and the Lower Paleogene are being karsted.

Due to the standard conditions of karstogenesis the karsting maximum depth exceeds 2000 m. Number of single massifs in the karsted belt spread in Georgia is about hundred, though there are only about 30 of them of important extent.

Western Georgia’s natural - landscape features and wide area of distribution of the limestone rocks presented here, as well as an abundance of recreational resources create all the necessary conditions for the development of Cave tourism.

Among our country’s karst phenomena no analogue can be found to Akhali (New) Athos Cave, which was discovered in 60s of the 20th century by the speleo-group of the Vakhushti Bagrationi Institute of Geography. It is the first cave in Georgia, which was equipped according to the international standards.

In 80s of 20th century a speleo-group of the Institute of Geography found previously unknown for scientists

<p>Tskaltubo (Kumistavi) cave, decorated with a variety of melted forms, which is undoubtedly grandiose in its scale and is in the focus of overall attention. The research of the cave and its surroundings was conducted by geophysical (electrometric) methods, which resulted in a specification of its distribution areal and spatial connection with the adjacent karst cavities.</p> <p>There are all prerequisites for development of cave tourism in Georgia. Abundance of karst caves and variety of underground halls are stipulated by a geological and geotectonical structure of the territory, namely, by quite wide distribution of Cretaceous limestone in the karst regions of western Georgia (Abkhazia, Samegrelo, Imereti and Racha).</p> <p>In the future, our goal is to assess the exploration of unique cave systems and prospects their utilization for tourist purposes by means of traditional and modern geophysical methods.</p>			
10	<p>ნ. ბოლაშვილი, ვ. გელაძე, ნ. მაჭავარიანი, თ. ყარაღაშვილი</p>	<p>წყლის რესურსების მდგრადი მართვის აუცილებლობა კლიმატის ცვლილების არსებულ ფონზე</p>	<p>21-24 მაისი, 2013 წ., ლანდაუ, გერმანია</p>
<p>ანოტაცია</p>			
<p>დედამიწის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი განიცდის მტკნარი წყლის რესურსების დიდ დეფიციტს. კლიმატის გლობალური დათბობისა და გაუდაბნოების პროგრესირებადი პროცესის პირობებში მოსალოდნელია პრობლემის კიდევ უფრო გამწვავება. საქართველო მდიდარია წყლის რესურსებით, მაგრამ მათი არათანაბარი ტერიტორიული განაწილების გამო რიგ რაიონებში, წყლის რესურსების რაოდენობასა და წყალმომარებას შორის მნიშვნელოვანი დისბალანსია. აღმოსავლეთ საქართველოში, რომელიც ძირითადი წყალმომარებელია, ტერიტორიისა და მოსახლეობის წყალუზრუნველყოფა ოთხჯერ ნაკლებია, ვიდრე დასავლეთში. გარდა ამისა, აქ ჩამონადენის შიგაწლიური განაწილება ირიგაციული წყალმომარების ასინქრონულია.</p> <p>კლიმატის თანამედროვე ცვლილება, რომელიც გლობალურ დათბობაში გამოიხატა, უკანასკნელი 4-5 ათეული წლის მანძილზე აღმოსავლეთ საქართველოში ჰაერის ტემპერატურის მატებით და ატმოსფერული ნალექების კლებით აღინიშნა. მდ. მტკვრის ჩამონადენი, 1940 წელთან შედარებით 25-30%-ით შემცირდა. წყალმცირე პერიოდებში, ზოგიერთ აუზებში (მდ.მდ. ალაზანი, იორი, ხრამი და სხვ.) ხშირად მდინარეთა ჩამონადენი ეკოლოგიურ ნორმაზე დაბალია.</p> <p>პილოტ პროექტად აღებულია ტრანსსახელმწიფო მდინარე ალაზნის აუზი, რომელიც ტრანსსახელმწიფო და ამავედროულად კახეთის რეგიონის მთავარი მდინარეს წარმოადგენს.</p>			

ჰიდროლოგია-კლიმატოლოგიის განყოფილება

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: ჰიდროლოგია-კლიმატოლოგიის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი გეოგრ. აკად.დოქტორი დალი მუმლაძე

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა - 10

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	კორელაციური კავშირების დადგენა კლიმატის ძირითადი ელემენტის – ჰაერის ტემპერატურასა და ვოლფის რიცხვებით გამოხატულ მზის აქტივობას შორის, უკანასკნელი საუკუნენახევრის მანძილზე	დ. მუმლაძე	დ. მუმლაძე ნ. ლომიძე
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>კლიმატის ცვლილებისა და მზის ლაქებს შორის კავშირის შესწავლა თანამედროვე კლიმატოლოგიის ერთერთი კარდინალური საკითხია. არსებობს პირდაპირი ფუნქციონალური კავშირი მზის აქტივობასა და მასზე გაჩენილ ლაქებს შორის, რაც მეტია მზის აქტივობა, მით მეტია ლაქების რიცხვი, რომელთაც ვოლფის რიცხვებსაც უწოდებენ. მზის ლაქები, რომლებიც ძლიერი მაგნიტური აქტივობის უბნებს წარმოადგენენ, ყოველ წელს იცვლება თუმცა (შეიძლება ითქვას) ციკლურობისაკენ მიდრეკილებაც გააჩნიათ. კლიმატის ცვლილებასა და მზის ლაქებს შორის კავშირის დადგენა, მათ შორის არსებული მექანიზმის უკიდურესი სირთულის გამო, ძალზედ გაძნელებულია. ეს კავშირი იცვლება გეოგრაფიული განედის, წლის სეზონების, ქვეყნული ზედაპირის ფიზიკური თვისებების და დაკვირვების რიგის ხანგრძლივობის მიხედვით. მზის ლაქების ციკლურობისაკენ მიდრეკილება გრძელვადიანი კლიმატური პროგნოზების შედგენის შესაძლებლობას იძლევა, რაც ასე მნიშვნელოვანია ამჟამად, როდესაც კლიმატის თანამედროვე ცვლილება კაცობრიობის წინაშე მდგომ პრობლემას შორის ერთ-ერთი ძალზედ მნიშვნელოვანი პრობლემაა.</p> <p>გამოკვლევების თანახმად, 1700 წლიდან დღემდე პერიოდისათვის, გამოვლენილია ვოლფის რიცხვების 11 წლიანი ციკლები და მათი კავშირი ჰაერის ტემპერატურასთან. თუმცა ამ კავშირის შესახებ სამი განსხვავებული აზრი არსებობს:</p> <p>პირველი – კორელაციური კავშირი პირდაპირია, ე.ი. ლაქების მაქსიმუმს ჰაერის ტემპერატურის მატება ან ლაქების მინიმუმს ტემპერატურის კლება შეესაბამება;</p> <p>მეორე – უკუკავშირია, ე.ი. ლაქების მაქსიმუმს ტემპერატურის კლება შეესაბამება;</p> <p>მესამე – მათ შორის კორელაციური კავშირი არ არსებობს.</p> <p>მეორე და მესამე თვალსაზრისით მიღებული იმ შემთხვევაში, თუ დაკვირვების მოკლე რიგთან გვაქვს საქმე, ხოლო პირველი თვალსაზრისი – გრძელ პერიოდთან.</p> <p>როგორც გამოთვლებმა გვიჩვენა თბილისის დადებით ტემპერატურათა ჯამების ($\sum_{p>0^{\circ}}$) და</p>			

ვოლფის რიცხვების სხვაობების ინტეგრირული მრუდები მე-19 საუკუნის ბოლო ათწლიურიდან დღემდე სინქრონულ ხასიათს ატარებს. კორელაციის კოეფიციენტი $r=0.70$ ვოლფის რიცხვების მსგავსად, დადებით ტემპერატურათა ჯამების მრავალწლიურ მსვლელობაში 11 წლიანი ციკლურობის დასადგენად გამოვლენილ იქნა ამ მაჩვენებლის ($\Sigma \Delta 0^\circ$) ავტოკორელაციური ფუნქციები. მიუხედავად მათი ძალიან დაბალი მნიშვნელობებისა, რაც სუსტ პერიოდულობაზეც მიგვანიშნებს, კორელაციის კოეფიციენტი მაქსიმუმს აღწევს, დროში რიგის 11 წლის გადაწვევის დროს. ეს კი იმაზე მიუთითებს, რომ ვოლფის რიცხვებსა და თბილისის ტემპერატურებს შორის კავშირი არა სტატისტიკური შემთხვევითობა, არამედ ფიზიკური კანონზომიერებაა.

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	საქართველოს თერმული ექსტრემუმების სიხშირისა და ინტენსივობის დადგენა და მათი გავლენის შეფასება სასოფლო – სამეურნეო კულტურებზე	დ.მუმლაძე	დ.მუმლაძე ნ.ლომიძე ნ.სუქნიძე

ანოტაცია

ნაშრომის ძირითადი მიზანი კლიმატის თანამედროვე ცვლილების, კერძოდ დათბობის საერთო ფონზე ეგზოგენური პროცესების (წყალდიდობების, ღვარცოფების და სხვ) მაპროგნოზირებელი კლიმატური ელემენტების - ჰაერის ტემპერატურისა და ატმოსფერული ნალექების ექსტრემუმების შესწავლაა.

ამასთან დაკავშირებით განხილულ იქნა მხოლოდ რამოდენიმე თვის ჰაერის ტემპერატურისა (მაისი-ივნისი) და ატმოსფერული ნალექის როგორც ყოველწლიური, ასევე ყოველდღიური მონაცემები. აღსანიშნავია, რომ სწორედ ამ თვეებში ატმოსფერული ნალექების მაქსიმუმი დაიკვირვება აღმოსავლეთ საქართველოს როგორც ბარში, ისე მთაში.

განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს კახეთის კავკასიონის ძირში მცხოვრები მოსახლეობის ბედი, ბოლო პერიოდში ჰიდრომეტეოროლოგიური სახის სტიქიური პროცესების აქტივიზაციასთან დაკავშირებით. ძირითადად იგულისხმება ყვარლის ეკოლოგიური წონასწორობის დარღვევა მდ.დურუჯის აღიდებასთან დაკავშირებით, რაც პროგნოზირებულია იმ ექსტრემალური ნალექებით, რომლის სტატისტიკური სტრუქტურის გამოკვლევა ჩვენი მიზანია.

გასული საუკუნის ოთხმოციანი წლების ცნობილი მოვლენების გამო საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული მოქმედი საიმედო მეტეოსადგურების რიცხვი სამწუხაროდ მნიშვნელოვნად შემცირდა. ამის გამო ცხადია ძირითადად ვეყრდნობით თბილისის ობსერვატორიის ატმოსფერული ნალექების მონაცემებს. აღსანიშნავია, რომ თბილისი ერთდადერთია, რომელსაც კლიმატური დაკვირვების გრძელი რიგი გააჩნია და რეპერულ მეტსადგურად შეიძლება ჩაითვალოს არა მარტო აღმოსავლეთ საქართველოსათვის, არამედ აღმოსავლეთ კავკასიის სამხრეთ სექტორშიც.

ბუნებაში წყალდიდობებისა და ღვარცოფების წარმოქმნელი ფაქტორები (როგორც ბუნებრივი, ასევე ანთროპოგენური) მრავალია. აქედან გამომდინარე საკვლევი თემაც პრობლემატურია, და ამდენად მისი შესწავლა არ არის ადვილი, თუმცა შეძლებისდაგვარად ამ ეტაპზეც შესაძლებელია აღმოსავლეთ საქართველოს მთების და კატასტროფული მოვლენების შესაბამისად შესწავლა. ცხადია, მსგავს კატასტროფებს უწინაც ჰქონდათ ადგილი, თუმცა იშვიათად და საშუალო სიძლიერის. ბოლო ხანს კი მათი მოქმედება გახშირებული და ინტენსიურია ახლა უკვე მჭიდროდ დასახლებულ არეალებში, როგორც ამას ჩვენი ქვეყნის, ასევე მსოფლიო სტატისტიკა ადასტურებს.

3	საქართველოს მთიანი რეგიონებისათვის თოვლის საფარის, როგორც კლიმატური რესურსის შეფასება სამთო ტურიზმის პერსპექტიულ განვითარებაში	ნ.ლომიძე	ნ.ლომიძე ი.ზარნაძე
ანოტაცია			
<p>თოვლის საფარი ერთერთი მნიშვნელოვანი კლიმატური რესურსია. იგი განსაკუთრებულ დატვირთვას მთიანი რეგიონებისათვის იძენს, რამეთუ ზამთრის ტურიზმის განვითარების წყაროს წარმოადგენს. საქართველოში პოლიკლიმატურობისა და რელიეფის მრავალფეროვანი ფორმების გამო თოვლის საფარი მეტად არათანაბრადაა გადანაწილებული, შესაბამისად თოვლის საფარის სიმაღლე, მდგარდი თოვლის საფარის ხანგრძლივობა და მისი დადგომის და გაქრობის თარიღებიც განსხვავებულია. თანამედროვე პირობებში, როდესაც ქვეყნის ფარგლებში მხოლოდ თოთხმეტიოდ მეტეოროლოგიური სადგური მუშაობს თოვლის საფარის ამ პარამეტრების დინამიკის დადგენა ძალიან რთულია, თუმცა მეტად აუცილებელია კლიმატის გლობალური ცვლილების ფონზე და სამთო-სათხილამურო სპორტის სახეობების მიმართ მოსახლეობის მხრიდან სულ უფროდაუფრო მზარდი ინტერესისა და ეკონომიკური ეფექტურობის გამო. კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულ იქნა სამთო-სათხილამურო ზონებში მოქმედი მეტეოსადგურების მონაცემები თოვლის საფარის სიმაღლის, თოვლის საფარისა და მდგრადი თოვლის საფარის გაჩენისა და აღების თარიღების შესახებ.</p> <p>მსოფლიოში საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ თოვლი თეთრი ოქროა, რადგანაც ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში უდიდეს როლს ასრულებს. საქართველოში ზამთრის პერიოდში საკურორტო ზონებიდან შემოსული თანხა სოლიდურია. ამაზე კარგად მეტყველებს ზამთრის საკურორტო ცენტრები გუდაური და ბაკურიანი, რომელთა განვითარებისათვის ჩაიდო, როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო ინვესტიციები. სახელმწიფომ ბოლო რამოდენიმე წელიწადში ორივე საკურორტო ზონაში განაახლდა ინფრასტრუქტურა. გუდაურის ტურისტული მნიშვნელობის გაფართოების მიზნით შექმნა „გუდაურის განვითარების ცენტრი“ და მის ფარგლებში დამონტაჟდა კავკასიის მასშტაბით ყველაზე გრძელი გონდოლა, რომლის სიგრძე 2450 მეტრია. სათხილამურო გზა 21 კმ-დან 57 კმ-მდე გაიზარდა. მიმდებარე ინფრასტრუქტურა გაფართოვდა, შეიქმნა დამატებითი სამუშაო ადგილები და დასაქმდა როგორც ადგილობრივი, ისე თბილისიდან ჩასული ადამიანები. გუდაური ძალიან მიმზიდველი გახდა ექსტრემალი ტურისტებისთვისაც.</p> <p>ახალი ტურისტული ცენტრები შეიქმნა ასევე სვანეთსა და ზემო აჭარაშიც. სვანეთში ჰაწვალზე გაიხსნა ახალი სათხილამურო ტრასა. მისი სიგრძე 1462 მეტრია და საბაგირო გზა 1865 მეტრიდან 2347 მეტრ სიმაღლემდე ადის. ამ რეგიონში შეიქმნა მეორე სათხილამურო ტრასა მთეთნულდის ძირში. აქ ჯერ სამშენებლო სამუშაოები მიმდინარებს.</p> <p>მთიანი აჭარის 2 მუნიციპალიტეტში ხულოსა და შუახევში შეიქმნა სამთო სათხილამურო კურორტი დანისპარაული და გომარდული. დანისპარაულში მართალია ჯერ ინფრასტრუქტურის მშენებლობა არ არის დასრულებული, მაგრამ ტურისტები სეზონზე უხვადაა. აქ 2 კმ სიგრძის სათხილამურო გონდოლებიანი გზაა. აღნიშნული ინფრასტრუქტურა მდებარეობს სოფელ დანისპარაულიდან 3 კმ-ში ზანკების უბანში. ამ კურორტზე მისვლა შესაზღვრებულია როგორც ბათუმის, ისე ახალციხის მხრიდან.</p> <p>შუახევის მუნიციპალიტეტში ზღვის დონიდან 1250 მეტრზე მდ.ჭვანას ხეობაში ნაძვნარში ჩაფლული ულამაზესი სოფელი გომარდული მდებარეობს, რომელიც ამჟამად სამთო კურორტადაა გამოცხადებული. ეს ტერიტორია ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობით</p>			

გამოირჩევა. იგი დაცულია ძლიერი ქარებისაგან და საშიში ბუნებრივი მოვლენებისაგან. ეს ადგილი უკვე 2 წელიწადია რაც სამთო-სათხილამური კურორტად გამოცხადდა. ამჟამად საკურორტო ზონაში 5 კეთილმოწყობილი კოტეჯი, რესტორანი, 300 მეტრიანი სათხილამური ტრასა წარმოდგენილი. კურორტმა სტუმართა პირველ ნაკადს 2011-2012 წლის ზამთრის სეზონში უმასპინძლა რომლის რიცხვმა სოფელში მყოფ დამსვენებლებთან ერთად 600 სტუმარი და 2000-მდე ვიზიტორი შეადგინა. ამ ტერიტორიაზე თოვლის საფარის სიმაღლე 2 მეტრს შეადგენს და აპრილის შუა რიცხვებამდე დევს.

4	საქართველოს წყლის რესურსების საინფორმაციო სისტემის შექმნა.	ვ. გელაძე	ნ. ბოლაშვილი, ნ. მაჭავარიანი, თ. ყარალაშვილი, ნ. გეთიაშვილი
---	--	-----------	--

ანოტაცია

შექმნა წყლის რესურსების გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემის მონაცემთა ბაზები; გამოიყო წყლის რესურსების უზრუნველყოფის მიხედვით სხვადასხვა კატეგორიის ტერიტორიები.

5	მყარი ნატანი	ნ. მაჭავარიანი	თ. ყარალაშვილი
---	--------------	----------------	----------------

ანოტაცია

შეგროვდა და დამუშავდა უკანასკნელი 20 წლის (1990-2010 წ.წ.) დაკვირვების მონაცემები. დადგინდა მყარი ნატანის მახასიათებლები. დაზუსტდა ნატანის ფორმირების გენეზისი და რეჟიმი. ახალი მონაცემების საფუძველზე დაზუსტდა ნატანის ტერიტორიული განაწილების რუკა და შესაბამისი რეკომენდაციები.

6	წყალმოვარდნების პროგნოზირება	თამაზ ყარალაშვილი	ნ. ბოლაშვილი ვ. გელაძე
---	------------------------------	-------------------	---------------------------

ანოტაცია

მაქსიმალური ჩამონადენის პროგნოზირების მეთოდი გამოყენებული იქნა სოფ. ხერთვისის შეტბორვის რისკების შესაფასებლად ფარავანჭვის ფუნქციონირების პირობებში. კვლევის მიზანი იყო ფარავანის ჰეს-ის ექსპლუატაციის პირობებში სოფ. ხერთვისთან ტერიტორიის დატბორვის რისკების შეფასება მაქსიმალური ჩამონადენის პროგნოზირების მეთოდით. მდ. ფარავანის აუზში 2012 წელს ჰიდროლოგიური მონიტორინგის ჩატარების მიზანშეწონილება გამოწვეულია იმ ფაქტით, რომ საპროექტო, ანუ სადერივაციო გვირაბის სათავე ნაგებობის კვეთში ფაქტიური სეზონური დაკვირვებები აქამდე არ ჩატარებულა. სეზონური საველე დაკვირვებები ჩატარდა მდინარის ჩამონადენის რეჟიმის გათვალისწინებით: 2 თებერვლიდან 3 მარტის ჩათვლით, 19 მაისიდან 30 მაისის ჩათვლით, 12 სექტემბრიდან 19 სექტემბრის ჩათვლით და 1 ოქტომბრიდან 7 ოქტომბრის ჩათვლით პერიოდებში. ჰიდროლოგიური დაკვირვებები ტარდებოდა ოთხ ძირითად კვეთში. მდ. მტკვარი ს. ხერთვისთან და მდ. ფარავანი ს. ხერთვისთან კვეთებში სხვადასხვა უზრუნველყოფის მაქსიმალური ხარჯების შესაბამისი ცოცხალი კვეთის ფართობების საანგარიშოდ დამყარდა კორელაციური კავშირები გაზომილ ხარჯებსა და შესაბამის ცოცხალი კვეთის ფართობებს შორის, გამოთვლილი იქნა სხვადასხვა უზრუნველყოფის ხარჯების შესაბამისი ცოცხალი კვეთის ფართობები. მდ. მტკვრის კალაპოტის პროფილებში, №1 კვეთის პარალელურად,

იზომებოდა ნაკადის საშუალო სიჩქარეები. აღნიშნული მონაცემები ტერიტორიის დატბორვის მოდელში გამოყენებული იქნა სხვადასხვა უზრუნველყოფის ხარჯების შესაბამისი ცოცხალი კვეთის (წყლით დაფარული) ფართობების განაწილების კორექტირებისათვის. შედგენილ მოდელში (გსს ტექნოლოგიით) გათვალისწინებულია, რომ ფარავნის ჰესის ფუნქციონირების პროექტით, მაქსიმალური დატვირთვის თვეებში, მდ. ფარავნიდან მდ. მტკვრის კალაპოტში დაემატება 25 მ³/წმ წყლის ხარჯი. შესაბამისად, იგივე წყლის რაოდენობა დააკლდება მდ. ფარავანს მდ. მტკვართან შეერთებამდე. მოდელი შეიძლება გამოყენებული იქნეს მდ. მტკვრის ისტორიული მაქსიმალური ჩამონადენის დროს ტერიტორიის დატბორვის რისკების შესაფასებლად კალაპოტის კონრეტული მონაკვეთებისთვის.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	დ.მუმლაძე, გ.გაგუა, ნ.ლომიძე	საქართველოს გეოგრაფია – კლიმატი	თბილისი, თსუ-ს გამომცემლობა	20 გვ.
ანოტაცია				
<p>მონოგრაფიაში განხილულია საქართველოს კლიმატი ისტორიულ ჭრილში, გაანალიზებულია საქართველოს ტერიტორიაზე მეტეოროლოგიური ელემენტების მრავალწლიური მსვლელობა (ინსტრუმენტული დაკვირვების პერიოდიდან 2010 წლამდე). განხილულია კლიმატის თანამედროვე ცვლილების გამომწვევი მიზეზები.</p>				
2.	ვ.გელაძე, ნ.ბოლაშვილი, ა.ჯავახიშვილი, ნ.მაჭავარიანი	საქართველოს გეოგრაფია - შიგა წყლები	თბილისი, თსუ-ს გამომცემლობა	14 გვ.
ანოტაცია				
<p>მტკნარი წყლის დეფიციტი მსოფლიოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემაა. თანამედროვე დაძაბული ეკოლოგიური მდგომარეობის ფონზე, კლიმატის გლობალური დათბობისა და გაუდაბნოების პროგრესირებადი პროცესის პირობებში მოსალოდნელია პრობლემის კიდევ უფრო გამწვავება. მსოფლიო მოსახლეობის მესამედი უკვე განიცდის სასმელი წყლის ნაკლებობას ან სარგებლობს არასაკმარისად სუფთა წყლით.</p> <p>საქართველო მტკნარი წყლის რესურსების სიმდიდრით გამოირჩევა. აქ 26000-ზე მეტი მდინარე, 800-ზე მეტი ტბა, 40 წყალსაცავი, 700-მდე მყინვარი, უამრავი სხვადასხვა ტიპის წყარო და ჭაობია. ქვეყანაში აღრიცხული წყლის რესურსის საერთო მოცულობა 100 კმ³-მდეა.</p> <p>საქართველო მდიდარია მტკნარი მიწისქვეშა წყლების რესურსებითაც. გამოყენების თვალსაზრისით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ალაზნის, იორ-შირაქის, მარნეულ-გარდაბნის, კოლხეთისა და სხვა მტკნარი მიწისქვეშა წყლების აუზები. ამ ფორმაციის</p>				

წლები გამოიყენება როგორც სასმელი წყალმომარაგებისათვის, ისე მოსარწყავადაც. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ქ. თბილისის სასმელი წყლით უზრუნველყოფის მნიშვნელოვანი ნაწილი მიწისქვეშა წყლების ხარჯზე ხდება. საზრდოობის წყაროა მდ. არაგვის აუზის ქვემო წელში მდებარე ფილტრატები.

3.	ბ. ბაბუა	საქართველოს აგროკლიმატური რესურსები	თბილისი	255გვ.
----	----------	-------------------------------------	---------	--------

ანოტაცია
მონოგრაფიაში მოცემულია საქართველოს კლიმატის დახასიათება. იგი 2012 წელს გამოცემული საქართველოს ატლასის კლიმატური რუკების ტექსტობრივი ნაწილია. მასში გაანალიზებულია საქართველოს კლიმატ-შემქმნელი ფაქტორები და კლიმატური ელემენტები, ჰაერის ტემპერატურა, ატმოსფეროს ცირკულაცია, ჰაერის სინოტივე, ატმოსფერული ნალექები, თოვლის საბურველი, საშიში მეტეოროლოგიური მოვლენები, კლიმატის ტიპები, კლიმატის თანამედროვე ცვლილება. აღნიშნული თემატიკის შესაქმნელად გაანალიზებულია ბოლო 60 წლის (1950-2010 წწ.) მონაცემები.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კ.თავართქილაძე, დ.მუშლაძე, ნ.ლომიძე	ტემპერატურული რეჟიმის სეზონური წანაცვლება	ჰიდრომეტ. ინტის შრომები. №119	თბილისი	68 -74 გვ.

ანოტაცია
ტემპერატურული რეჟიმის დროში წანაცვლება როგორც მეტეოროლოგიურმა, ასევე ასტრონომიულმა ფაქტორებმა შეიძლება გამოიწვიოს. მეტეოროლოგიურ ფაქტორში ძირითადად იგულისხმება ჰაერის გლობალური, ხანგრძლივი ცვლილება. რაც შეეხება ასტრონომიულ ფაქტორს, იგი ცალსახად გამომდინარეობს იმ ფაქტიდან, რომ დღევამის ხანგრძლიობა 24 საათიდან განსხვავებულია. ამ განსხვავებამ გამოიწვია, ის რომ ჩვენი წელთაღრიცხვით 46 წელს შემოღებული კალენდრის აღრიცხვიანობამ 1582 წელს 11 დღით წინ გადმოინაცვლა, ხოლო შემდგომში შესწორება დაზუსტდა და მას კიდევ 3 დღე დაემატა.
კვლევის მიზანს წარმოადგენს ტემპერატურული ველის სეზონურობის დროში წანაცვლების განსაზღვრის შესაძლებლობა საქართველოს ტემპერატურულ ველზე 100 წლიანი დაკვირვების მასალით.
თანამედროვე მეთოდებით შესრულებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ტემპერატურული რეჟიმის სეზონურმა წანაცვლებამ შეადგინა დაახლოებით 8-10 დღე.

2.	ნ.ლომიძე, ლ.ტიელიძე	მყინვარი – მნიშვნელოვანი ბუნებრივი	№4; ივლისი, 2013	თსუ - თბილისი	42-46 გვ.
----	---------------------	------------------------------------	------------------	---------------	-----------

		რესურსი;			
ანოტაცია					
სტატიაში განხილულია საქართველოს მყინვარების თანამედროვე მდგომარეობა, მათი გეომორფოლოგიური და გლაციოლოგიური დახასიათება. დაწერილებითაა მოცემული მყინვარებზე - ჭალაათი და ზოფხიტო კომპლექსური გლაციო-ჰიდრო-მექტეოროლოგიური კვლევის შედეგები.					
3.	ბ. გაბუა, ვ. გოგიტიძე, თ. ცხაკაია.	ზეთისხილი	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე. ტ. 32.	თბილისი	გვ. 81-84.
ანოტაცია					
საქართველოს ბარის ზონაში ზეთისხილის გასაშენებლად უნდა შეირჩეს: დასავლეთში – ფერდობები, ხოლო აღმოსავლეთში – ნაკლებყინვასაშიში მიკროზონები. შრომაში დასახელებულია რეკომენდებული ჯიშები.					
4.	ვ. გოგიტიძე, ბ. გაბუა, თ. ცხაკაია	საფერავის ჯიშისაგან წარმოებული სამარკო ღვინოები შიგნიტკახეთში	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე. ტ. 32.	თბილისი	გვ. 63-66
ანოტაცია					
შიგნიტკახეთში საფერავის ჯიშში მაქსიმალურად ამუღანებს თავის პოტენციურ შესაძლებლობებს. მდ. ალაზნის ხეობაში, წნორიდან ნაფარეულამდე, დაახლოებით 60 კმ. მანძილზე, ზღვის დონიდან 300–600 მ სიმაღლის ზონაში გამოიყოფა განსხვავებული რელიეფური, კლიმატური და ნიადაგური პირობების მქონე მიკროზონები, სადაც საფერავისგან ბუნებრივად იწარმოება საყოველთაოდ აღიარებული: სუფრის მშრალი, ნახევრადმშრალი, ნახევრადტკბილი და ტკბილი-შემეაგრებული (პორტვეინის და კაგორის ტიპის), მაღალხარისხოვანი წითელი ღვინოები.					

5.	კ. გოგიტიძე, ბ. ბაგუა, ხ. წიკლაური	ადმოსავლეთ საქართველოში ბროწეულის სამეურნეო დანიშნულებით გავრცელების საკითხისათვის	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე. ტ. 32	თბილისი	გვ. 77-84
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>განხილულია ადმოსავლეთ საქართველოში ბროწეულის სამეურნეო დანიშნულებით გავრცელების სიმაღლითი საზღვრები (200–600 მ-ის ფარგლებში). მოცემულია აგროკლიმატური მაჩვენებლები, რომლებიც ზემოქმედებენ აღნიშნულ კულტურაზე.</p>					
6.	ბ. ბაგუა, ვ. გოგიტიძე	ქიშიში	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე. ტ. 32	თბილისი	გვ. 67-70
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ადმოსავლეთ საქართველოს ბარის ზონაში ვახის საადრეო და საშუალო მომწიფების პერიოდის საქიშიში ჯიშების გავრცელება და მიღებული მოსავლის ხელოვნური წესით – ჰელიოსაკენებში ან სათბურებში გამომშრობა, მოგვცემს იმის შესაძლებლობას, რომ ვაწარმოთ სასუფრე ყურძნის პროდუქტი – ქიშიში.</p>					
7.	ვ.გელაძე, თ.ყარალაშვილი, ნ.მაჭავარიანი	კახეთის წყლის რესურსების მართვის პრობლემები გაუდაბნოების პროცესის ფონზე/ ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული	ახალი სერია № 5(84)	თბილისი, თსუ	გვ.209-2011
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>წყლის რესურსების დეფიციტით გამორჩეული კახეთის რეგიონი განსაზღვრულია როგორც გაუდაბნოებისადმი მოწყვლადი ტერიტორია (გაუდაბნობასთან, 2003 წ.). იგი მდიდარია ნაყოფიერი მიწებით და საძოვრებით. არის ქვეყნის მევენახეობისა და მემარცვლეობის წამყვანი რეგიონი. პროგნოზის თანახმად (საქართველოს მე-2, 2009) 21-ე საუკუნის დასასრულისათვის</p>					

კახეთის სამხრეთ ნაწილში მოსალოდნელია ჰიდროთერმული კოეფიციენტის მნიშვნელობის 1,1-დან 0,7-მდე შემცირება. რაც რეგიონის კლიმატს მშრალი სუბტროპიკებიდან ძლიერ არიდულ კატეგორიაში გადაიყვანს. გავლენა მეტნაკლებად გავრცელდება კახეთის მთელ ტერიტორიაზე, რაც კიდევ უფრო გააძაბავს მტკნარი წყლის პრობლემას, და სავარაუდოდ, გამოიწვევს ამ რაიონებიდან მოსახლეობის მიგრაციას.

კლიმატის მიმდინარე ცვლილებების ფონზე აღნიშნული პროცესის შეჩერებისა და კლიმატის ცვლილებასთან შეგუების ერთ-ერთი ყველაზე რეალური ქმედითი ღონისძიება და პრიორიტეტი სარწყავი სისტემების რეაბილიტაციაა. არსებული საირიგაციო სისტემების მდგომარეობა თანამედროვე ტექნიკურ მოთხოვნებს არ შეესაბამება. მათი უმრავლესობის მარგი ქმედების კოეფიციენტები 0.4-0.6 არ აღემატება. სარწყავი სისტემების დღევანდელი მდგომარეობა და მორწყვაზე წყალმოთხოვნილების გაზრდა სამელიორაციო სისტემების რეკონსტრუქციის აუცილებლობას განაპირობებს.

გაუდაბნობის პროცესის გადაუდებელ შემარბილებელ ღონისძიებებზე მოგვახსნიან: ტერიტორიის დარაიონება გაუდაბნობისადმი მოწყვლადობის ხარისხის მიხედვით; სარწყავი მიწების დარაიონება მორწყვის ტექნოლოგიებისა და ტექნიკის მიხედვით; წყალსამეურნეო მართვის ავტომატიზირებული სისტემების დანერგვა წყალმოხმარების კონტროლის უზრუნველყოფის გათვალისწინებით; ქარსაფარი ზოლების გაშენება, დაწვივებით მორწყვის გამოყენების არეალებში, ძლიერი ქარების შემცირების მიზნით; საირიგაციო სისტემების საკოლექტორო-სადრენაჟო ქსელით უზრუნველყოფა; საირიგაციო სისტემების გაწმენდა და სხვ.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველოს კანონმდებლობაში წყალდიდობების რისკების შეფასებაში ევროკავშირის ღირექტივების დანერგვა	სლოვაკეთი	პ. რონაკი	ვ. გელაძე, ჯ. დოლიძე, რ. ჭითანავა, ბ. კორძახია, ო. ვეკუა.
ანოტაცია				
საქართველოს კანონმდებლობაში წყალდიდობების რისკების შეფასებაში ევროკავშირის ღირექტივების ასახვა.				
2	თეთნულდის სათხილამურო ტრასებისა და მთის ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტი	"გეოგრაფიკი". ქ. თბილისი.	გ. გოცირიძე	ვ. გელაძე და სხვ.
ანოტაცია				

თეთნულდის სათხილამურო ტრასებისა მიმდებარე ტერიტორიის ჰიდროკლიმატური დახასიათება				
3	ტრანსასახლდრო დეგრადაციის შემცირება მტკვარ-არაქსის მდინარეების აუზში		M. Matthews	H.Leummens, v. gelaZeda sxv.
ანოტაცია				
ტრანსასახლდრო დეგრადაციის შემცირების საკითხი მტკვარ-არაქსის მდინარეების აუზში და სენსიტიური ზონების გამოყოფა				
4	წყალდიდობებისა და წყალმოვარდნების მართვის მედეგი პრაქტიკის შემუშავება საქართველოში მოწყვლადი მოსახლეობის დასაცავად"(მდ. რიონი)	ნორვეგიის მთავრობა	შ. ჯავახაძე	რ. ჭითანავა, გ. კორძახია, ვ. გელაძე და სხვ.
ანოტაცია				
მდ. რიონის მიმდებარე ტერიტორიის ზონირება წყალდიდობებისა და წყალმოვარდნების რისკების მიხედვით				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ვ.ბეგლაძე	კახეთის წყლის რესურსების მართვის პრობლემები გაუდაბნოების პროცესის ფონზე	თბილისი, 7-9 ნოემბერი
ანოტაცია			
კლიმატის ცვლილებასთან შეგუების ერთ-ერთი ყველაზე რეალური ქმედითი ღონისძიება და პრიორიტეტი სარწყავი სისტემების რეაბილიტაციაა. არსებული საირიგაციო სისტემების მდგომარეობა თანამედროვე ტექნიკურ მოთხოვნებს არ შეესაბამება. მათი უმრავლესობის მარგი ქმედების კოეფიციენტები 0.4-0.6 არ აღემატება. სარწყავი სისტემების დღევანდელი მდგომარეობა და მორწყვაზე წყალმოთხოვნილების გაზრდა სამედიკალინაციო სისტემების რეკონსტრუქციის აუცილებლობას განაპირობებს.			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ.ლომიძე, დ.მუმლაძე, ლ.ტიელიძე, კ.თავართქილაძე, გ.გაბუა, ნ.სუქნიძე, ი.ზარნაძე	შავი ზღვის სანაპირო ზოლის თერმული რეჟიმის ცვლილება გლობალური დათბობის ფონზე (საქართველოს ფარგლებში),		თურქეთი, მეტა ბაზიმ, იზმირი	8 გვ.
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>კლიმატის თანამედროვე ცვლილება ანუ როგორც მას უწოდებენ გლობალური დათბობა „დამოკლეს მახვილივით“ ემუქრება განსაკუთრებით ზღვის სანაპიროს. რადგან მოსალოდნელია მათი დატბორვა საკმაოდ დიდ ფართობზე, რასაც ბუნებრივია მოყვება ეკოლოგიური კატასტროფა. ცხადია ამას ვერც საქართველოს შავიზღვისპირეთი (მთელი კოლხეთს დაბლობი – დასავლეთ საქართველო) გადაურჩება, რაგინდ „მინელელები“ (შესუსტებული) არ იყოს ეს პროცესი (ცხადია გეოგრაფიული აპექტით) შავი ზღვის მნიშვნელოვანი ავტონომიურობის გამო. როგორც ცნობილია შავი ზღვა მსოფლიო ოკეანისაგან ძალზედ დიდ მანძილზეა დაშორებული.</p> <p>საკვლევი ტერიტორია წარმოადგენს საქართველოს ერთერთ მნიშვნელოვან გეოგრაფიულ რეგიონს (აქ თავმოყრილია მნიშვნელოვანი რაიონები – თავიანთი საპორტო ქალაქებითა და კურორტებით აჭარა, გურია, სამეგრელო და აფხაზეთი), რომლის ბუნების მდგრადი განვითარებისა და მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის აუცილებელია გლობალური დათბობის ეფექტის როგორც თვისობრივი, ასევე რაოდენობრივი კრიტერიუმებით შეფასება. ეს კი შესაძლებლობას მოგვცემს უკეთ დაიგეგმოს რეგიონის ბუნებრივი რესურსების გამოყენება მოსახლეობისათვის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით.</p> <p>ქართველ კლიმატოლოგთა მიერ მიღებული დასკვნები ცხადყოფენ, რომ საკვლევი რეგიონის თანამედროვე კლიმატის (ტემპერატურული ველის) რეზისტენტია გლობალური დათბობის მიმართ საკმაოდ დიდი. შეიძლება ითქვას კლიმატის გლობალური ცვლილება მასზე თითქმის არ ახდენს გავლენას, რაც განპირობებულია ჭარბი ატმოსფერული ნალექებით და სეზონების მიხედვით თანაბარი დანესტიანებით. ტერიტორიისათვის დამახასიათებელ სითბურ ბალანსში შემავალი კომპონენტები ინდივიდუალურად რეაგირებენ კლიმატის ცვლილებაზე. კერძოდ, აორთქლებაზე უფრო მეტი ენერჯია იხარჯება, ვიდრე ტურბულენტობაზე (ჰაერის გათბობაზე).</p>					

❖ ფიზიკური გეოგრაფიის განყოფილება

- I.1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: ფიზიკური გეოგრაფიის განყოფილება
- I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
გეოგრ. მეცნ. დოქტორი კობა ხარაძე
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: 6

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1.	„იმერეთის რეგიონის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური ანალიზი“ (წყალტუბოს და ხონის მუნიციპალიტეტების მაგალითზე).	ე. სალუქვაძე	ე. სალუქვაძე თ. ჩალაძე მ.ხეჩიკაშვილი
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>მიმდინარე ეტაპზე ჩატარდა სამეცნიერო საველე ექსპედიცია ხონის მუნიციპალიტეტში. კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ზემოთ აღნიშნული მუნიციპალიტეტის კომპლექსური ფიზიკურ-გეოგრაფიული (ლანდშაფტური) კვლევა, ლანდშაფტებზე ეგზოტაქსონომიური პროცესების (მეწვერების, ღვარცოფების) ზემოქმედების გამოვლენა, გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის და ბუნების ძეგლების გაცნობა, რისთვისაც დაკვირვება ვაწარმოეთ წინასწარ შერჩეულ მარშრუტებზე: ხონი-მათხოჯი-სუხჩა; ძეძილეთი – ქვედა გორდი – ზედა გორდი; ქვედა გორდი- ბანგეთი – საწისქვილო რონდიში – ქვედა კინჩხა; ქვედა გორდი – მდ. ოკაცეს ხეობა – ოკაცეს კანიონი; ზედა გორდი – თურჩუს ქვაბული – თურჩუს მღვიმე. შესწავლილ იქნა კირქვიანი დელუვიონი, რომლის საფუძველზე წარმოქმნილია ძველი და ახალი გამოზიდვის კონუსები და მეწვერული საფეხურები. ნიადაგური საფარის ინტენსიური დამეწვერის გამო წარმოქმნილია მძლავრი მეწვერული სხეულები, რომლებიც ზოგან დადარულია ეროზიული ხევ-ხრამებით. შესწავლილ იქნა კინჩხის ქვაბული, ოკაცეს ხეობა, ცხენისწყალ- საწისქვილე-სუხჩას წყალშუეთი, გორდის მოსწორებული ზედაპირი, კინჩხის ქვაბული. შესრულდა მიკროლანდშაფტების აგეგმვა, დადგინდა ბუნებრივ-ტერიტორიული კომპლექსების საზღვრები, ცალკეულ ეტალონურ უბნებში სპეციალური ხელსაწყოთი აღებულ იქნა შემდეგი მონაცემები: სიმაღლე ზღვის დონიდან, ატმოსფერული ჰაერის და წყლის ტემპერატურები. შეგროვდა სათანადო მასალა, რაც აისახება ხონის მუნიციპალიტეტის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური ანალიზისა და მსხვილმასშტაბიანი ლანდშაფტური რუკის შედგენისას.</p>			

2.	„კახეთის ლანდშაფტების ტრანსფორმაცია, თანამედროვე მდგომარეობა და განვითარების თავისებურებანი“	თ. ჩალაძე	ე. სალუქვაძე თ. ჩალაძე მ. ხეჩიკაშვილი
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>მიმდინარე ეტაპზე არსებული ფაქტიური მასალის გამოყენებით და გსს ტექნოლოგიის მეშვეობით შედგენილ იქნა შიდა კახეთის მსხვილმასშტაბიანი ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური რუკა, რომელზეც ასახულია ეგზოდინამიკური პროცესების განვითარების მხრივ, რეგიონში არსებული მდგომარეობა. შედგენილ იქნა ლაგოდების მუნიციპალიტეტის ლანდშაფტური რუკა (სხვადასხვა პერიოდების – 1966 წლის მონაცემების მიხედვით და თანამედროვე მდგომარეობის ამსახველი). მომზადდება საფუძველი ყვარლის მუნიციპალიტეტის ლანდშაფტური რუკისთვის.</p>			

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ე. სალუქვაძე	„საქართველოს გეოგრაფია“ სასარგებლო წიაღისეული	თბილისი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	213-219
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>საქართველოს სასარგებლო წიაღისეული მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. მდიდარია როგორც მადნეული (ლითონური), ისე არამადნეული (არალითონური), სათბობი (საწვავი) რესურსებით, სამშენებლო მასალებით და მოსაპირკეთებელი ქვებით, აგრეთვე მინერალური და თერმული წყლებით.</p> <p>ქვეყნის მინერალური რესურსული ფონდი მოიცავს 950 საბადოსა და ნახევრად ძვირფასი და სანაკეთო ქვების გამოვლინებას. საბადოები საქართველოს რეგიონების მიხედვით შემდეგნაირად არის განაწილებული: იმერეთი -20%, ქვემო ქართლი – 12, 5%, აფხაზეთი - 11,6%, შიდა ქართლი -9,3%, სამეგრელო და ზემო სვანეთი -8,7%, რაჭა-ლეჩხუმი – და ქვემო სვანეთი -8,3%, კახეთი-8,1%, მცხეთა-მთიანეთი -6,0%, გურია -3,4%, აჭარა -2,3%, თბილისი - 0,6%.</p>				
2.	ე. სალუქვაძე	„საქართველოს გეოგრაფია“ გარემოს დაცვა	თბილისი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	74-78

საქართველოს ბუნებრივი გარემო ამჟამად მნიშვნელოვნად არის შეცვლილი, რაც დროთა განმავლობაში წარმოების განვითარებამ, ქალაქების, სამრეწველო ცენტრების, სატრანსპორტო საშუალებების და მოსახლეობის ზრდამ განაპირობა. გარემოს დაცვის საქმეში მეტად მნიშვნელოვანია ურბანიზაციის ფაქტორის გათვალისწინება. ურბანიზაცია და მასთან დაკავშირებული პროცესები (მოსახლეობისა და მრეწველობის კონცენტრაცია დიდ ქალაქებში, ავტოპარკის ზრდა და სხვ.) გარკვეულ უარყოფით გავლენას ახდენს გარემოს მდგომარეობაზე. გარემოს ცალკეული კომპონენტები (ჰავა, წყალი, ნიადაგი და სხვ.) ნივთიერებისა და ენერჯის ურთიერთგაცვლით მჭიდრო კავშირში არიან ერთმანეთთან, ამიტომ არის, რომ ერთი რომელიმე წონასწორობის დარღვევა, გაჭუჭყიანება, ერთ – ერთ მთელში იწვევს მეორეს დეგრადაციას. საქართველო აქტიურად არის ჩაბმული გარემოს დაცვის გლობალური ეკოლოგიური უსაფრთხოების, ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნების, ეკოსისტემების დაცვის, მდგრადი განვითარების პრინციპების უზრუნველყოფის საერთაშორისო პროექტებში. ჩვენი ქვეყანა მიერთებულია მსოფლიოს მნიშვნელოვან საერთაშორისო გარემოსდაცვით კონვენციაზე (გაეროს, რამსარის, კიოტოს, ბაზელის, სტოკჰოლმის და სხვ.).

3.	კ. ხარაძე	უებრო ბუმბერაზი ვახუშტი ბაგრატიონი	თბილისი	344 გვ.
----	-----------	---------------------------------------	---------	---------

ანოტაცია
ვახუშტი ბაგრატიონი უნიკალური მოვლენაა ქართულ მეცნიერებაში; XVIII საუკუნის პირველ ნახევარში – ისტორიოგრაფიაში, გეოგრაფიაში, ეთნოგრაფიაში, კარტოგრაფიასა და სხვ., შექმნა ისეთი მეცნიერული ნაშრომები, რომლებიც არათუ ჩამოუვარდებოდა ცივილიზებულ სამყაროს მოწინავე ქვეყნების იდეებს, არამედ რიგი დებულებებით წლობით და საუკუნითაც კი გაუსწრო აღიარებულ მეცნიერებს. ამასთან, მთელ რიგ მეცნიერულ დარგებში – გეოგრაფია, ეთნოგრაფია, ტოპონიმიკა, კარტოგრაფია და სხვ. – იგი საქართველოში ითვლება როგორც ფუძემდებლად; შექმნა საქართველოს ისტორია და გეოგრაფია, საქართველოს სამი ატლასი, მსოფლიო პოლიტიკური გეოგრაფიის შევსებული თარგმანი 27 რუკით, შეასრულა მეწინავე სადროშოს (ქვემო ქართლის) მოსახლეობის აღწერა და სხვ. ვახუშტი ბაგრატიონის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე მრავალი სტატია და მონოგრაფიაა დაბეჭდილი, მაგრამ ჯერ კიდევ საკვლევი და შესაჯერებელი ბევრია. წინამდებარე ნაშრომიც ერთი მათგანია, რაც რამდენადმე წვლილს შეიტანს ამ ბუმბერაზი მეცნიერის შემოქმედების შესწავლის საქმეში.

4.	კ. ხარაძე	ათი წელი მოგზაურობაში იონა გედევანიშვილი	თბილისი	216 გვ.
----	-----------	---	---------	---------

ანოტაცია
იონა გედევანიშვილი XVIII საუკუნის თვალსაჩინო საეკლესიო მოღვაწე, მწერალი, მოგზაური იყო. მას საზოგადოებრივი აზროვნების, მეცნიერებისა და ლიტერატურის განვითარებაში საპატიო ადგილი უკავია. 1782-1792 წლებში იონა გედევანიშვილმა იმოგზაურა ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში, ეგვიპტესა და ევროპის რიგ ქვეყნებში. გაიარა 6 სახმელეთო და 7 საზღვაო მონაკვეთი, რომელთა საერთო სიგრძე 30 ათასი კილომეტრს აღემატება. წინამდებარე წიგნში განხილულია იონა გედევანიშვილის სამოგზაურო ჟანრის ნაწარმოები – „იმოსვლა ანუ მგზავრობა, ქმნილი გედეონოვ სარდალ გაბრიელის ძის იონა მიტროპოლისიგან“, მისი გეოგრაფიული მნიშვნელობა; იონა გედევანიშვილს თვალსაჩინო ადგილი უკავია სამოგზაურო ისტორიაში.

5.	კ. ხარაძე	საქართველოს	თბილისი	გვ.202-212
----	-----------	-------------	---------	------------

	და სხვ.	გეოგრაფია. არაორგანული ბუნების ღირსშესანიშნაობები		
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>მონოგრაფიის ეს ნაწილი მიძღვნილია საქართველოს უნიკალური ბუნების ძეგლებისადმი. ბუნების ძეგლები – ეროვნული საგანძურის ტოლფასი ფენომენებია, ხოლო მათი როგორც კულტურულ ფასეულობათა შემადგენელი ნაწილის დაცვა და შენარჩუნება – საერთო-ეროვნული უმაღლესი კატეგორიის უნივერსალობის აღიარებაა. ბუნების საოცრებებით კი საქართველოს ყველა რეგიონი ძალზე მდიდარია. ბევრი მათგანი თავისი გრანდიოზულობით და სილამაზით დიდ ყურადღებას იმსახურებს.</p> <p>საქართველოს ბუნების ძეგლების მთლიანი აღრიცხვა და პასპორტიზაცია არ მომხდარა, მაგრამ მათი რაოდენობა ასეულობით განისაზღვრება. ისინი ათასეული წლების განმავლობაში იქმნება და განუმეორებელია, ხოლო ზოგიერთი მათგანი ერთეული ეგზემპლარებია. ამიტომ, მათი დაზიანებით ან განადგურებით, იკარგება ბუნების იშვიათი და უნიკალური ქმნილება, რის აღდგენაც შეუძლებელია. საჭირო და აუცილებელია შეიქმნას კომპლექსური პროგრამა მათი შენარჩუნების, დაცვისა და გამოყენების შესახებ.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დ. ნიკოლაიშვილი, ე.სალუქვაძე, ც. დონაძე	კოლხეთის ბარის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის დინამიკა/ „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემების – დაცვა“	I საერთ.კონფ. 22-24 ივლისი. თბილისი ფოთი.	თბილისი ოსუს- გამომცემლობა	112-117
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>სტატისტიკური, კარტოგრაფიული და საექსპედიციო მონაცემების საფუძველზე გამოვლენილია კოლხეთის დაბლობის და მიმდებარე მთისწინეთის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაცია. მცენარეულობის, ლანდშაფტური და აგრეთვე ტოპოგრაფიული რუკების საფუძველზე, რომელიც ასახავს სხვადასხვა ისტორიულ პერიოდებს, შემუშავებულია ლანდშაფტის ცვლილების განსაზღვრის მეთოდიკა. მონაცემების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ განსახილველი რეგიონის ტრანსფორმაციას აქვს მრავალფეროვანი ხასიათი და ეს დაკავშირებულია მრავალ ფაქტორზე, გაანალიზდა განსხვავებული პარამეტრები, როგორც ტყეთა ფართობი, ფიტომასის მარაგი, მოსახლეობის რიცხოვნობა და სიმჭიდროვე და ა.შ. ყველა მონაცემები დამუშავებულია</p>					

GIS ტექნოლოგიებით.					
2	მ. გოგებაშვილი, ე. სალუქვაძე ნ. ივანიშვილი	ფიტოცენოზების მდგრადობის პარამეტრები რადიაციისა და ტემპერატურული ზემოქმედების ექსტრემალური რეჟიმის პირობებში/ საერთაშორისო სამეცნ.-ტექნიკ. კონფ. მასალები. „ჰიდრომეტეოროლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუალური პრობლემები“.	ჰიდრომეტ. ინსტიტუტის შრომები. 119	თბილისი	183-187
ანოტაცია					
<p>ჩერნობილისა და ფუკუსიმას ატომურ სადგურებზე განვითარებულმა მოვლენებმა გამოავლინეს ტექნოგენური ავარიების შედეგების პროგნოზირების სერიოზული პრობლემები სხვადასხვა ბიოგეოცენოზებთან მიმართებაში. ამასთანავე, რადიაციული ეფექტების რეალიზაციის პირობების ცვლილებებთან დაკავშირებით, დღეს არსებული პროგნოზირების მოდელი საჭიროებს მუდმივ მოდიფიკაციას. უკანასკნელ წლებში ასეთ მამოდიფიცირებელ ფაქტორად უფრო ხშირად მოიაზრება ექსტრემალური ტემპერატურული რეჟიმი. ეს განპირობებულია გლობალური კლიმატური ცვლილებებით და აქედან გამომდინარე, გარემო პირობების ტემპერატურულ ცვლილებებზე ფიტოცენოზების საპასუხო რეაქციების თავისებურებების დეტალური კვლევის აუცილებლობით. ამ მიზნით წინამდებარე ნაშრომში გამოკვლეული იქნა მაღალი ტემპერატურის პირობებში მზარდი დასხივებული მცენარეების დაცვითი მექანიზმების ეფექტები. ნაჩვენებია, რომ დასხივებული მცენარეები ხასიათდებიან ნიადაგის წყლის რესურსების ეკონომიური მოხმარებით; თუმცა ექსტრემალური ტემპერატურული ზემოქმედებისას ტრანსპირაციის დონის შემცირება მცენარეული ორგანიზმის ზედაპირის ეფექტური დაცვის საშუალებას არ იძლევა და ფიტოცენოზების ცალკეული კომპონენტების დეგრადაციას იწვევს. ნაშრომში აგრეთვე განხილულია სხვადასხვა ტიპის ფიტოცენოზების მდგრადობის პარამეტრების ცვლილებების საკითხი და ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში სუბცესიური პროცესების პროგნოზირების შესაძლებლობები.</p>					
3	ე.სალუქვაძე თ. ჩალაძე მ. ხეჩიკაშვილი	ქვემო იმერეთის ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაცია და ეკოლოგიური მდგომარეობა (წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მაგალითზე); რუსულ ენაზე	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრ. ინსტ. შრომათა კრებული №5 (84)	თსუ-ს გამომცემლობა	119-125
ანოტაცია					
<p>ანთროპოგენური ფაქტორების ზემოქმედებით ქვემო იმერეთის ცალკეული რეგიონების ბუნებრივი გარემო მნიშვნელოვან ცვლილებას განიცდის. მათ შორის არის წყალტუბოს მუნიციპალიტეტიც, რომლის ლანდშაფტთა თანამედროვე მდგომარეობა და განვითარების ტენდენციები უშუალოდ არის განპირობებული ანთროპოგენური</p>					

ფაქტორებით: ჰიდროტექნიკური ნაგებობების და გზების მშენებლობით, სასრგებლო წიაღისეულის მოპოვებით, ტყეების უსისტემო (უკონტროლო) გაჩეხვით, არასწორი ძოვებით (საძოვრების გათქერილობით) და სხვ. გაძლიერებულმა ანთროპოგენურმა ზემოქმედებამ განაპირობა სხვადასხვა გეოდინამიკური პროცესების: ეროზიის, მეწყერების, ღვარცოფების და სხვ. გააქტიურება.

ლანდშაფტთა ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის დადგენისათვის გამოკვლეულ იქნა, როგორც ცალკეული ფიზიკურ-გეოგრაფიული ერთეულები (წყალტუბოს ვაკე, სამგურალის ქედი, წყალტუბოს ქვაბული), ასევე მდინარეების რიონის, წყალტუბოსწყლის, სემის აუზების და ა.შ. უფრო მცირე უბნები. მოყვანილია ყველა ამ უბნის (ლანდშაფტის) კონკრეტული მონაცემები, მათი ფართობები.

წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის ცალკეული ლანდშაფტების ანალიზისა და ფართობების დადგენისათვის გამოყენებულ იქნა შემდეგი მასალები: 1953-1984 წლების ტოპოგრაფიული რუკები, 2012 წლის აეროკოსმოსური სურათი, 2010-2011 წლის საველე ექსპედიციების დროს მოპოვებული მასალები, რომელთა საფუძველზეც Iშ-ით შედგენილ იქნა წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის ლანდშაფტური რუკა (1 : 100 000).

პრაქტიკულად ყველა შესწავლილმა უბანმა განიცადა ანთროპოგენური ტრანსფორმაცია, რომელიც ლანდშაფტების 60-დან 80% შეეხო. მეტად ინტენსიურად მიმდინარეობს ლანდშაფტების ტრანსფორმაცია ბრტყელ და სუსტად დახრილ რელიეფზე. ამ ზონაში ტრანსფორმირებულია ლანდშაფტთა 80 %.

4	ე. სალუქვაძე ნ. ივანიშვილი მ. გოგებაშვილი	ანთროპოგენური დატვირთვის გავლენა ფიტოცენოზებზე გლობალური დათბობის პირობებში. რუსულ ენაზე	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრ. ინსტ. შრომათა კრებული №5 (84)	თსუ-ს გამომცემლობა	140-143
---	---	--	--	--------------------	---------

ანოტაცია

ნაშრომში ნაჩვენებია ფიტოცენოზებზე ანთროპოგენური დატვირთვის გავლენის კანონზომიერებანი. ეკოლოგიური მოდელის სახით შერჩეულია ლანდშაფტები, რომლებიც ხასიათდებიან ანთროპოგენური დატვირთვისა და ნიადაგობრივ-კლიმატური პირობების მხრივ განსხვავებული ზონებით. ეკოლოგიური მონიტორინგის შედეგად დაფიქსირებულია ტექნოგენური ლანდშაფტების მიმდებარე ეკოსისტემების ინტენსიური არიდინაციის პროცესები; კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ მაღალი ანთროპოგენური დატვირთვის ზონებში მიმდინარეობს ფიტოცენოზების სუკცესიური ცვლილებები, რასაც თან სდევს ლანდშაფტების ტრანსფორმაცია. საქართველოს ტერიტორიის სხვადასხვა ზონებში აღნიშნული ფენომენის გამოვლენის საფუძველს ქმნიან რეკორდულად მაღალი ტემპერატურული მახვენებლები, რომლებიც იწვევენ ფიტოცენოზების ტემპერატურული და ჰიდროლოგიური რეჟიმების ცვლილებებს. ასეთი ზონების ეკოლოგიურ მონიტორინგთან ერთად კვლევა განხორციელდა აგრეთვე სხვადასხვა დამაზიანებელი ფაქტორის ზემოქმედებით როგორც ცალკეულ მცენარეთა, ისე მთლიანი ფიტოცენოზების მდგრადობის თვალსაზრისით.

დადგენილ იქნა, რომ ისეთი ძლიერი დამაზიანებელი ფაქტორების ზემოქმედება, როგორიცაა: მძიმე ლითონები, მტვერი, მაიონიზირებელი რადიაცია და სხვა, ცვლის არა მარტო ტენის მოთხოვნილების ნორმალურ რეჟიმს, არამედ ექსტრემალური ტემპერატურების მიმართ ფიტოცენოზების მდგრადობასაც.

5	მ. გოგებაშვილი ნ. ივანიშვილი ე. სალუქვაძე	ტყის ფიტოცენოზების მდგრადობის პროგნოზირება რადიაციისა და	ტყეების მდგრადი მართვის თანამედროვე გამოწვევები	საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის გამომც.	70
---	---	--	---	--	----

		მაღალი ტემპერატურის პირობებში	კავკასიაში (თეზისების კრებული), 7-8 ოქტომბერი,		
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში წარმოდგენილია ტყის ფიტოცენოზებზე ანთროპოგენური დატვირთვის გავლენის კანონზომიერებანი. ეკოლოგიური მოდელის სახით შერჩეულია ლანდშაფტები, რომლებიც ხასიათდებიან ანთროპოგენური დატვირთვისა და ნიადაგურ-კლიმატური პირობების მხრივ განსხვავებული ზონებით. ეკოლოგიური მონიტორინგის შედეგად დაფიქსირებულია ტექნოგენური ლანდშაფტების მიმდებარე ეკოსისტემების ინტენსიური არიდოზაციის პროცესები; კერძოდ ნაჩვენებია, რომ მაღალი ანთროპოგენური დატვირთვის ზონებში მიმდინარეობს ფიტოცენოზების სუქცესიური ცვლილებები, რასაც თან სდევს ლანდშაფტების ტრანსფორმაცია. საქართველოს ტერიტორიის სხვადასხვა ზონებში აღნიშნული ფენომენის გამოვლენის საფუძველს ქმნიან რეკორდულად მაღალი ტემპერატურული მაჩვენებლები, რომლებიც იწვევენ ფიტოცენოზების ტემპერატურულ-ჰიდროლოგიური რეჟიმების ცვლილებებს. ჩატარებული კვლევის საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნა, რომ ნორმალურ ეკოლოგიურ პირობებში ფიტოცენოზებს უნარი შესწევთ გაუძლონ მნიშვნელოვან ექსტრემალურ ტემპერატურულ დატვირთვას. რადიაციული ზემოქმედებით გამოწვეული ცვლილებები საგრძნობლად აქვეითებენ ფიტოცენოზების მდგრადობას და შედარებით ნაკლები ტემპერატურული ცვლილებების პირობებში ეს პროცესები ნიველირდება ფიტოცენოზების ბუნებრივი მდგრადობის ხარჯზე, ექსტრემალური ტემპერატურების დროს მიმდინარეობს შეუქცევადი სუქცესიური პროცესები, რომლებიც არა მარტო ფიტოცენოზების სახეობრივ შემადგენლობას, არამედ მთლიანად ლანდშაფტებს.</p>					
6	კ. ხარაძე რ. ხაზარაძე	თუშეთის ისტორიულ-გეოგრაფიული წანამძღვრები და ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები	კრებული – თუშეთი	თბილისი	გვ.10 5-120
ანოტაცია					
<p>თუშეთის ბუნებრივი გარემო, მისი გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნების შესანიშნავი ძეგლები და ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლები ხელსაყრელ პირობებს ქმნიან ტურიზმის განვითარებისათვის. ეს რეგიონი თავისი ბუნებრივი ღირსეშანიშნაობებით, მდიდარი ისტორიული წარსულით, იშვიათი მნიშვნელობის არქეოლოგიური და არქიტექტურული ძეგლებით უამრავ მნახველს იზიდავდა ჯერ კიდევ საბჭოთა წლებში. აქ გადიოდა მრავალი საინტერესო ტურისტული მარშრუტი, რომელთა ქსელში ჩართული იყო ბუნებისა და მატერიალური კულტურის ბევრი უნიკალური ძეგლი. მისი მწვერვალები კი ალპინიზმის პოპულარული ადგილები იყო.</p> <p>ბუნებრივი რესურსების სიუხვე, წარმოადგენს ტურიზმის მრავალი სახის წარმატებით განვითარების საფუძველს, რითაც რეგიონს შეუძლია იმ რეგიონების რიცხვში ჩადგეს, სადაც სავალუტო შემოსავლის მნიშვნელოვანი ნაწილი ტურიზმს ეკუთვნის.</p>					
5	რ. ხაზარაძე კ. ხარაძე	თუშეთის თანამედროვე და ძველი გამყინვარება	კრებული – თუშეთი.	თბილისი	137- 145გვ

ანოტაცია					
<p>გამყინვარების თვალსაზრისით, კავკასიონის მთავარი ქედის აღმოსავლეთი ნაწილი მკვეთრად განსხვავდება მისი ცენტრალური და დასავლეთი ნაწილებისაგან. აქ გაბატონებულ ადგილს იჭერს კონტინენტური მშრალი კლიმატი (ატმოსფერული ნალექების სიმცირე, განსაკუთრებით ზამთარში, მზის მაღალი რადიაცია და სხვა). გეოლოგიური პირობების თავისებურება ხელს უწყობს რელიეფის ინტენსიურ დანაწევრებას, რაც, თავის მხრივ, უარყოფითად მოქმედებს მოსული მყარი ნალექების დაგროვებაზე. აღმოსავლეთ კავკასიონის გამყინვარების შესწავლის დროს არ შეიძლება ყურადღება არ მიექცეს ერთ გარემოებას, რომ მიუხედავად კავკასიონის თხემური ნაწილის არც ისე დიდი სიმაღლისა (3000-4500 მ ზღვის დონიდან), თანამედროვე მყინვარები საკმაოდ უმნიშვნელო მასშტაბითაა წარმოდგენილი. დღეისათვის აღმოსავლეთ კავკასიონის ჩრდილო ფერდობის მდინარეთა აუზებში (ასა, არღუნი, სულაკი) არსებული თანამედროვე მყინვარების საერთო ფართობი 50 კმ²-მდე ვერ აღწევს. გამყინვარების მცირე მასშტაბებზე მიუთითებს თუნდაც ის, რომ ზემოაღნიშნულ მყინვართა საერთო ფართობი ვერ უტოლდება ცენტრალური კავკასიონის, მდ. ენგურის ერთ-ერთი შენაკადის მდ. მულხურის აუზის მყინვართა საერთო ფართობს (80 კმ²). გამომდინარე აქედან, შეგვიძლია სრული წარმოდგენა ვიქონიოთ თუშეთის გამყინვარების მასშტაბებზე. პირიქითის ალაზნისა და სულაკის აუზებში, კომპლექსური კვლევის შედეგად მოპოვებული მასალების საფუძველზე, გარკვეული მოსაზრება შეგვექმნა, რომელიც რადიკალურად განსხვავებულია წინამორბედ მკვლევართა მოსაზრებებისაგან და ახლებურად არის გადაწყვეტილი აღმოსავლეთ კავკასიონის გამყინვარების საკითხები.</p>					
6	კ. ხარაძე	აჭარის ბუნების ფენომენები და მათი დაცვა	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული. ახალი სერია №5(84)	თბილისი	ბვ.202 -212
ანოტაცია					
<p>ლიტერატურული წყაროებისა და სხვადასხვა საფუძველზე აჭარაში აღვრიცხეთ ბუნების 120-მდე ძეგლი. ისინი სხვადასხვა ხასიათისაა, რომლის მიხედვით მოვახდინეთ ფორმათა კლასიფიკაცია და შევიმუშავეთ სათანადო პირობითი აღნიშვნები. „საქართველოს წითელი წიგნისაგან“ განსხვავებით, აჭარის არაორგანული ბუნების ძეგლების სიაში მოხვდა რელიეფისა და ბუნებრივი პირობების სხვა კომპონენტების ისეთი საინტერესო ფორმები, როგორცაა – მთებისპირა კიბეები, პირამიდული კლდოვანი რელიეფი, ეროზიული საფეხურები, კლდეკარი, ჭორომები, დელტა, ზღვის სანაპირო გასწვრივი დიუნები, აბრაზიული ტერასები, ლატერიტული თიხები, ტორფნარი, მეწყერი და სხვა. პიდროგრაფიული ძეგლების ჯგუფს დაემატა ჭაობები, ჭაობური მდინარეები, წყლისა და ჭაობის მცენარეულობის კუნძულები, მინერალური წყლები. ამ ტიპების პირობითი აღნიშვნების მიხედვით შევადგინეთ აჭარის არაორგანული ბუნების ძეგლების რუკა 1:200000 მასშტაბში.</p>					

2) უცხოეთში
დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.გოგებაშვილი ნ. ივანიშვილი ე. სალუქვაძე	რადიაციული ზემოქმედების რეალიზაცია მთიანი რეგი- ონების ექტრემ- ალური ლანდშა- ფტების ფიტოცე- ნოზებში. ინგლისურ ენაზე	ადამიანის და გარემოს ურთიერთზემოქმედება დამთის ეკოსისტემების ეკოლოგია” II საერთაშ. სიმპოზიუმი	თურქეთი, ედრემიტი	182-185.
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>საქართველოს მთიანი რეგიონების როლი განსაკუთრებით დიდია ბიოსფეროს ეკოლოგიური წონასწორობის რეგულირებასა და უნიკალური ლანდშაფტების მრავალფეროვნების შენარჩუნებაში. ანთროპოგენური ზემოქმედების მრავალრიცხოვანი ფორმები სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენენ ბუნებრივი ბალანსისა და ფაქტორული წონასწორობისთვის. ამასთან დაკავშირებით ძალიან მნიშვნელოვანია ექსტრემალური ლანდშაფტების ფიტოცენოზების სტაბილურობაზე გამაჭუჭყიანებელი ანთროპოგენური ფაქტორების მოქმედების შესაძლო შედეგების საკითხი, განსაკუთრებით, თუ ის ეხება ისეთ ძლიერ ფაქტორს, როგორცაა მაიონიზებული რადიაცია. იტოცენოზებზე რადიაციული ზემოქმედების რეალიზაციის გზების კვლევისთვის ნაშრომში გამოყენებულია მოდელური მცენარეები.</p>					
2	ე. სალუქვაძე თ. ჩალაძე	აღმოსავლეთ საქართველოს ლანდშაფტების ანთროპოგენური ტრანსფორმაცია და თანამედროვე ეკოლოგიური მდგომარეობა/მეცნიერული წიადსვლები, ქ.იასას „აღექსანდრე იოანე კუზა“-ს უნივერსიტეტი, რუმინეთი. ინგლისურ ენაზე	№ IX, ნაწ. I-ს, გეოგრაფიის სერია რუმინეთი.	ქ.იასა, რუმინეთი	79-94

ანოტაცია

აღმოსავლეთ საქართველოს ლანდშაფტები სულ უფრო მზარდ ანთროპოგენურ ცვლილებას განიცდიან და გარდაიქმნიებიან ბუნებრივ-ანთროპოგენურ, ტექნოგენურ ან მთლიანად შეცვლილ ლანდშაფტებად. ეს პროცესი ყველგან შეინიშნება თუმცა სხვადასხვა ინტენსივობით. ძირითად მიზეზს წარმოადგენს ჰიდროენერგეტიკული ნაგებობების მშენებლობა, ტყეების უკანონო გაჩეხვა, საძოვრების გადატვირთვა და ა.შ., რომლებიც სერიოზულ ზიანს აყენებენ გარემოს და ხშირად იწვევენ გეოდინამიკური პროცესების: მეწვერების, ღვარცოფების და ეროზიის გააქტიურებას.

ეს პროცესები განსაკუთრებული ინტენსივობით გამოვლინდება იურული თიხა-ფიქლებით, ქვიშაქვებით და ნაწილობრივ ცარცული ნალექებით აგებულ ციცაბო ფერდობებზე, რომლებიც უხვი ატმოსფერული ნალექებით (1600 -1800 მმ/წელიწადში, ლაგოდეხი) გამოირჩევიან. ანთროპოგენური ფაქტორების ზემოქმედების გათვალისწინებით შესაძლო გახდა რეგიონის მოდელის – ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური რუკის შედგენა, რომელზეც ნაჩვენებია კონკრეტული ლანდშაფტისთვის დამახასიათებელი ეკოლოგიური ფაქტორები და ეკოლოგიურად დაძაბული ზონები.

❖ საზოგადოებრივი გეოგრაფიის განყოფილება

1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: საზოგადოებრივი გეოგრაფიის განყოფილება
2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: გეოგრ.აკად.დოქტორი ვაჟა ნეიძე
3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა - 11

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოს ეკონომიკისა და მოსახლეობის თანამედროვე ტერიტორიული ორგანიზაციის საზოგადოებრივ-გეოგრაფიული ანალიზი	განყოფილების გამგე, წამყვანი მეცნიერი ვ. ნეიძე	გ. ხომერიკი, ნ. ნადარეიშვილი, მ. თუთბერიძე, ნ. კვიციანი, დ. ბეროშვილი, ნ. მარჯანიძე, გ. თავაძე
ანოტაცია			
საქართველოს რეკრეაციული დარგების (საკურორტო მეურნეობის) მდგომარეობის ანალიზი და განვითარების პერსპექტივები. საქართველოს ტურიზმის გეოგრაფიის პრობლემები (ეტაპი). თემასთან დაკავშირებით შედგა საველე ექსპედიცია სამცხე-ჯავახეთში. რომლის დროსაც ჩატარდა მნიშვნელოვანი კვლევითი სამუშაოები: ობიექტების დათვალიერება და მათ ხელმძღვანელებთან გასაუბრება, ფოტოსურათების გადაღება, ობიექტების და			

სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება და დამუშავება.			
2	საქართველოს მოსახლეობის ბუნებრივი და მექანიკური მოძრაობის ტენდენციები და რეგიონული სხვაობები XX და XXI სს მიჯნაზე	გ. მელაძე	გ. მელაძე, ნ. ნადარეიშვილი, მ. თუთბერიძე ნ.ჩხინაძე მ.გუგუშაშვილი
ანოტაცია			
ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე გაანგარიშებული და გაანალიზებულია საქართველოს მოსახლეობის მოსახლეობის ბუნებრივი და მექანიკური მოძრაობის ტენდენციები და რეგიონული თავისებურებები 2011-2012 წწ.			

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ვ. ნეიძე, თავი: “პოლიტიკურ-გეოგრაფიული დახასიათება”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	324 გვ.
ანოტაცია				
განხილულია: საქართველოს ტერიტორია, საზღვრები, გეოგრაფიული მდებარეობის სახეები, წეს-წყობილება და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა, ეროვნული უსაფრთხოება და სახეები.				
2	ვ. ნეიძე, თავი: “განსახლება”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
განხილულია მოსახლეობის ტერიტორიული განლაგების და სიმჭიდროვის, ჰიფსომეტრიული განაწილების რეგიონული თავისებურებები, სასოფლო და საქალაქო განსახლების და ურბანიზაციის თანამედროვე ფორმები				
3	ვ. ნეიძე, თავი: “სოფლის მეურნეობა”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
მოცემულია ქვეყნის აგროწარმოების გეოგრაფიული ანალიზი: სოფლის მეურნეობის დარგობრივი და ტერიტორიული სტრუქტურა, მისი დარგების მომავალი განვითარების				

საკითხები.				
4	გ. მელაძე, ნ. ნადარეიშვილი, მ. თუთბერიძე თავი: “მოსახლეობა”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
განხილულია მოსახლეობის რიცხოვნობა და დინამიკა, ეროვნულ და რეგიონულ ჭრილში, ბუნებრივი და მექანიკური მოძრაობის ტენდენციები, სქესობრივ-ასაკობრივი, და ეროვნული სტრუქტურები, რელიგიური შემადგენლობა. მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და მისი რეგიონული პრობლემები				
5	ნ. ნადარეიშვილი თავი: “ტრანსპორტი”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
განხილულია ქვეყნის სატრანსპორტო ქსელის ფორმირების გეორგაფიული თავისებურებები, ტრანსპორტის ცალკეული სახეების (საავტომობილოს, რკინიგზის, საზღვაოს, საჰაეროს, მილსადენის) გეოგრაფიული თავისებურებები, განვითარების ტენდენციები და პერსპექტივები				
6	ნ. ნადარეიშვილი თავი: “კავშირგაბმულობა”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
განხილულია საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და შემოსავლიანი სფეროს ცალკეული ქვედარგების (ფოსტა, ტელეგრაფი, ფაქსი, ტელეფონი, ინტერნეტი, რადიო, ტელევიზია, ფიჭური კავშირგაბმულობა) მდგომარეობა და განვითარების რეგიონული პერსპექტივები.				
7	მ. თუთბერიძე ნ. ნადარეიშვილი, რ. თევზაძე. თავი: “მომსახურების სფერო”	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
ანოტაცია				
განხილულია მომსახურე სფეროს, ანუ სოციალური ინფრასტრუქტურის დარგები (შიგა ვაჭრობა, კომუნალური მეურნეობა, კრედიტები და დაზღვევა, საყოფაცხოვრებო მომსახურება, განათლება, ჯანმრთელობის დაცვა და სხვ.), რომლებმაც დიდი ცვლილებები განიცადეს საბაზრო ეკონომიკის პირობებში.				
8.	გ. მელაძე	საქართველო და გლობალური დემოგრაფიული პროცესები	თბილისი, “უნივერსალი”	გვ. 232

ანოტაცია

განხილულია საქართველოში მიმდინარე დემოგრაფიული პროცესები გლობალურ დემოგრაფიულ პროცესებთან კავშირში. ოფიციალურ სტატისტიკურ ინფორმაციასთან ერთად გამოყენებულია სპეციალისტთა და ავტორისეული გაანგარიშებები, რომელთა საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნები და მოცემულია პრაქტიკული რეკომენდაციები.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	ნეიძე ვ., თუთბერიძე მ., ხომერიკი გ.	ტურიზმი ჯავახეთში: განვითარების ფაქტორები	გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომები, 5 (84). 2013.	თბილისი უნივერსიტეტის გამომცემლობა	240-245
ანოტაცია					
ჯავახეთი ნაკლებად შესწავლილია როგორც ტურიზმის მხარე, ამდენად, აქტუალურია მისი პოტენციალის და ფაქტორების დადგენა რაც გარკვეულწილად რეალიზებულია სტატიაში.					
2.	გ. ხომერიკი	უსაფრთხოების პრობლემა და ქართული გეოგრაფიის ამოცანები	გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომები, 5 (84). 2013.	თბილისი უნივერსიტეტის გამომცემლობა	246-254.
ანოტაცია					
სტატია ეხება უსაფრთხოების მეცნიერულ კვლევაში გეოგრაფიის მონაწილეობის პრობლემას. დასმულია საქართველოს უსაფრთხოების გეოგრაფიის აქტუალური ამოცანები.					
3.	ვ. ნეიძე, ნ. პავლიაშვილი მ. თუთბერიძე	სამკურნალო- გამაჯანსაღებელი ტურიზმი საქართველოში	კრებული: საზოგადოებრივი გეოგრაფიის აქტუალური საკითხები	თბილისი, “ზეეს-გრუპი” 2013.	68-75გვ.
ანოტაცია					
საკურორტო მეურნეობის დეპრესიული მდგომარეობა საქართველოში განაპირობებს დარგის არსებული თანამედროვე ვითარების და განვითარების ფაქტორების ძიების აუცილებლობას, რაც გამოსავალს პოულობს სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმის გეოგრაფიული საკითხების კვლევაში.					

4.	გ. მელაძე	Problems of Population Caused by an Ecological Condition of Industrial Zones (cause of Kaspi)	„Pressing Problems in Hydrometeorology and Ecology”. Vol. 119	თბილისი	4 გვ.
ანოტაცია					
კონკრეტული სოციოლოგიური გამოკვლევის საფუძველზე განხილულია ქ. კასპის მოსახლეობის ეკოლოგიური პრობლემები.					
5.	გ. მელაძე	მოსახლეობის დაბერების გლობალური ტენდენციები.	კრებული: საზოგადოებრივი გეოგრაფიის აქტუალური საკითხები	“თბილისი ზეეს-გრუპი” 2013.	10 გვ.
ანოტაცია					
შესაბამისი სტატისტიკურ მასალებზე დაყრდნობით გაანალიზებულია თანამედროვეობის ერთ-ერთი მწვავე – მოსახლეობის დაბერების პრობლემა. მსოფლიოს რეგიონების მიხედვით.					
6.	გ. მელაძე	კოლხეთის დაბლობის მოსახლეობის დინამიკა და ბუნებრივი მოძრაობა	„კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები”.	თბილისი	4 გვ.
ანოტაცია					
ლოჯიკალური სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე შესწავლილი და გაანალიზებულია კოლხეთის დაბლობზე განსახლებული მოსახლეობის რაოდენობის დინამიკა 1926-2012 წწ. და ბუნებრივი მოძრაობა 1959-2011 წწ. გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.					
7.	გ. მელაძე	სოფლის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები საქართველოს რეგიონებში	ბიეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება	თბილისი უნივერსიტეტის გამომცემლობა	5გვ.
ანოტაცია					
სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, შესწავლილი და გაანალიზებულია საქართველოს სოფლის მოსახლეობის დემოგრაფიული მაჩვენებლები და ტენდენციები					

მხარეების მიხედვით 2000-2012 წწ.					
8.	გ. მელაძე	მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის ტენდენციები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში	გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომები, 5 (84).	თბილისი უნივერსიტეტის გამომცემლობა	4 გვ.
ანოტაცია					
შესწავლილია დემოგრაფიული პროცესები სამხრეთ კავკასიის (საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი) ქვეყნებში. განხილულია მოსახლეობის დინამიკის, ბუნებრივი მოძრაობის, მიგრაციის ტენდენციები და სხვა.					
9.	ნ.ნადარეიშვილი და სხვ.	XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები ზოგიერთი მოსაზრება საქართველოს სტრატეგიულ განვითარებაზე	სოციალური ეკონომიკა. № 3. - მაისი-ივნისი.		გვ. 105-110
ანოტაცია					
<p>მოსაზრებები საქართველოს სამომავლო განვითარებაზე.ნაშრომი ეძღვნება საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გრძელვადიანი დაგეგმვის საკითხებს. ხაზგასმულია, რომ ამჟამად, ქვეყნის განვითარების მეცნიერულად არგუმენტირებული ერთიანი კომპლექსური სტრატეგიისა და შესაბამისი სამოქმედო პროგრამების შემუშავება ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი და პირველი რიგის ამოცანაა. ავტორთა აზრით, გრძელვადიანი მომავლის, მიზნებისა და მათი მიღწევის სტრატეგიის განჭვრეტის უქონლობა იწვევს კონკურენტუნარიანობის და ფოკუსირების დაკარგვას, ასევე შეზღუდული რესურსების არარაციონალურ ხარჯვას. ნაშრომში აღნიშნულია, რომ საქართველოე რთ-ერთი ის ქვეყანაა, რომელსაც არ გააჩნია ნათელი, პრაგმატული, კარგად მოფიქრებული გრძელვადიანი სტრატეგია, რომელიც დაფუძნებული იქნებოდა საზოგადოებრივი, ინოვაციური და ტექნოლოგიური განვითარების პროგნოზებზე და სამომავლო ხედვაზე. ყველაფერს რომ თავი დაუანებოთ, განსაზღვრული გრძელვადიანი პოლიტიკა მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი იქნებოდა, იმიტომაც, რომ, პოლიტიკური ელიტის შეცვლისას, მოსახლეობას გარანტირებული ექნებოდა მემკვიდრეობითი და სახელმწიფო პოლიტიკის წინასწარ განჭვრეტილი, სტაბილური სცენარი.</p> <p>საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებას ავტორები 2 შესაძლო სცენარით პროგნოზირებენ: ინერციულ-რესურსული და ინოვაციურ-გარღვევის სტრატეგიით. ინერციულ-რესურსული სტრატეგიის გარდაუვალი შედეგი არის ეკონომიკური ზრდის დაბალი ტემპები და ეკონომიკის სტრუქტურის დეგრადაცია, სამეცნიერო-ტექნიკური და ინოვაციური პოტენციალის შემცირება-დაკნინება. რაც შეეხება ინოვაციური გარღვევის სტრატეგიას, ის ალბათ უფრო მისაღებია მწირი ბუნებრივი რესურსებისა და ტერიტორიის გამო. ამისათვის საჭირო იქნება ინერციულ-რესურსულ-საბაზროსტრატეგიაზე უარის თქმა და ინოვაციური გარღვევის სტრატეგიის განხორციელება, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება ჩვენი</p>					

ქვეყნის ამჟამინდელი მდგომარეობა, სპეციფიკა, რესურსული შესაძლებლობები, გლობალური პროცესები, ტექნოლოგიების განვითარების ტენდენციები და მომავლის ხედვა. იმის გამო, რომ ჩვენს ქვეყანაში მიმდინარე ნეოლიბერალური რეფორმებით სახელმწიფოს სტრატეგიულ-ინოვაციური ფუნქცია შესუსტდა (თუ სრულიადაც არ დაიკარგა), რამაც თავის მხრივ გამოიწვია ქალტურობა გარდაქმნებში და კრიზისის შემდგომი გარდმავება, საჭიროა ამ ინოვაციური ფუნქციის გააქტიურება და ქვეყნის ინოვაციურ რელსებზე დაყენება.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	მ. თუთბერიძე, ვ. ნეიძე, გ. ხომერიკი	ტურიზმი ჯავახეთში: განვითარების ფაქტორები	გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი, 2013 წ. ნოემბერი
ანოტაცია			
ჯავახეთში ტურიზმი, ცნობილი მიზეზების გამო, ნაკლებადაა განვითარებული. ამასთან, ეს რეგიონი, ამ მხრივ მნიშვნელოვან პოტენციალს ფლობს, რასაც მოწმობს ამ მხარეში ქარველი გეოგრაფების მიერ ჩატარებული ტურისტულ-გეოგრაფიული კვლევის შედეგები.			
2.	გ. ხომერიკი	უსაფრთხოების პრობლემა და ქართული გეოგრაფიის ამოცანები	გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი, 2013 წ. ნოემბერი
ანოტაცია			
XXI საუკუნის დასაწყისის საზოგადოებათა წინაშე დგას ახალი, თვისობრივად განსხვავებული გამოწვევები. რომელთა საპასუხოდ ვითარდება უსაფრთხოების საკითხების მეცნიერული კვლევის ახალი პარადიგმა. თანამედროვე მიდგომები გეოგრაფიის როლის ზრდასაც გულისხმობს. საქართველოს გამოწვევების და უსაფრთხოების პრობლემატიკის კვლევაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა გეოგრაფიას ენიჭება.			
3.	ნ.ნადარეიშვილი	ინოვაციური მენეჯმენტის მნიშვნელობა საქართველოს ტურიზმისათვის	IV საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია. 8-9 ივნისი, ბათუმი-ტრაპიზონი.
ანოტაცია			
საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ტურისტული ორგანიზაციები სულ უფრო ათვითცნობიერებენ ახალი ტურპროდუქტებისა თუ მომსახურების შეთავაზებას და მასთან დაკავშირებული მოგების მიღებას. სავარაუდო მოგების განსაზღვრა ახალი			

ტურპროდუქტებიდან სწორედ ინოვაციური მენეჯმენტის ამოცანაა. ინოვაციური მენეჯმენტი გულისხმობს ყველა არსებული რესურსების ოპტიმალურ გამოყენებას და მუშაობის ახალი ფორმების აუცილებელ დანერგვას. ინოვაციების მართვა უფრო ხელსაყრელ ვადაა, ვიდრე მეცნიერებას და მასში ყოველთვის მენეჯერის ინდივიდუალური ხელწერა აისახება.

სიახლეების დანერგვის ფორმები შეიძლება იყოს განსხვავებული. ამიტომ საქართველოს სპეციფიკისათვის ისინი შეიძლება დაიყოს ევოლუციურ და რადიკალურ ფორმებად. აღნიშნული ფორმები მოიცავენ არსებული ფუნქციების შენახვასა და განახლებას, სისტემის შემადგენელი ნაწილების გადაჯგუფებას, არსებული სისტემის ელემენტთა ცვლილებებს, სისტემის კონცეფციისა და შედეგების ცვლილებებს.

ინოვაციური ცვლილებები ტურიზმში წარმოშობს ეფექტიანი ზრდის შიდა ენერჯიას. ეს ცვლილებები არღვევენ ბალანსს, მაგრამ ქმნიან საფუძველს შემდგომი სწრაფი განვითარებისათვის და ახალ ხარისხში სისტემის გადასვლისათვის. ამიტომ, სწორედ ინოვაციების პროფესიულად დანერგვა წარმოადგენს სტიმულს ამა თუ იმ დარგის განვითარებისათვის. საზოგადოების თანამედროვე განვითარების საკითხებზე მომუშავე სპეციალისტები ამტკიცებენ, რომ არც ერთი პრობლემა, რომელთანაც ბიზნესს აქვს შეხება არ წარმოადგენს უფრო მნიშვნელოვანს და რთულს, ვიდრე სიახლეთა დანერგვის პრობლემა. ინოვაციები ტურისტულ კომპანიებში თავისთავად გავლენას ახდენენ მთლიანად ტურიზმის ინდუსტრიაზე.

ინოვაცია წარმოადგენს ტურიზმის სექტორის ღირებულების ზრდის ძირითად საშუალებას. რაც უფრო მაღალია ახალშემოდებულის პოტენციალი, მით მეტია მოსალოდნელი რეალური მოგება. ამიტომ, ლიდერი კომპანიები ინოვაციების დანერგვით ტურისტულ ბაზარზე ხდიან “ნაღებს”.

ქართული ტურისტული ფირმები, ითვალისწინებენ რა ინოვაციების ეკონომიკურ დასაბუთებას, იღებენ მათი განხორციელების მიზანშეწონილობის გადაწყვეტილებას. მაგრამ, სტრატეგიულ დაგეგმვას ძალიან ცოტა ქართული ფირმა თუ ატარებს. ამიტომ შედეგიც სახეზეა. ისინი სხვისგანელიან ინოვაციების გავრცელებას.

საქართველოს ტურიზმი ხასიათდება სპეციალური ინოვაციური ინფრასტრუქტურით (ეროვნული პარკები, კულტურულ-გასართობი და დასასვენებელი ცენტრები, თანამედროვე სასტუმროები, კლუბები ქალაქგარეთ, გზები, სატრანსპორტო საშუალებები და ა.შ.).

უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს ტურისტულ ბაზარზე არსებობენ ლიდერი კომპანიები, რომლებიც ინოვაციების დანერგვაში პიონერებია, დანარჩენები კი უბრალოდ ამ ინოვაციების გადამღებ ფირმებად მოიაზრებიან.

ჩვენი ქვეყნის თანამედროვე ტურისტული პროდუქტის ეფექტიანობა და მისი განვითარების ტემპი განისაზღვრება ინოვაციური აქტიურობითა და “საბაზრო სიახლით” გამორჩეული პროდუქტის წარმოებით, რომლებიც, ან აკმაყოფილებენ სრულიად ახალ მოთხოვნებს, ან მნიშვნელოვნად აფართოებენ მომხმარებელთა წრეს.

ქართული ტურისტული კომპანიების ინოვაციათა ეკონომიკური ეფექტიანობა განისაზღვრება ეკონომიკური მოგების შედარებით იმ დანახარჯებთან, რომლებიც მათ გასწიეს ინოვაციაზე. აქედან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ ინოვაციები ქართულ ტურიზმში წარმოუდგენელია მკაფიო სტრატეგიული დაგეგმვის გარეშე, რასაც ყველა კომპანია სამწუხაროდ ვერ ახერხებს.

4	ნ. კვიციანი	ხევის ეკონომიკურ-გეოგრაფიული პრობლემები	17.12. 2013 თბილისი, თსუ
---	-------------	---	--------------------------

მოსხენებათა ანოტაციები

მოსხენება ეხებოდა საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული მხარის – ხევის თანამედროვე სოციალურ და ეკონომიკურ საკითხებს. განხილული იყო მხარის ეკონომიკური და ტურისტული მნიშვნელობა.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. ნადარეიშვილი	ინოვაციური მენეჯმენტის მნიშვნელობა საქართველოს ტურიზმისათვის	ბათუმი-ტრაპიზონი, 2013 წ. 8-9 ივნისი.
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>საქართველოს ტურიზმი ხასიათდება სპეციალური ინოვაციური ინფრასტრუქტურით (ეროვნული პარკები, კულტურულ-გასართობი და დასასვენებელი ცენტრები, თანამედროვე სასტუმროები, კლუბები ქალაქგარეთ, ვიზები, სატრანსპორტო საშუალებები და სხვ). ინოვაციები ქართულ ტურიზმში წარმოუდგენელია მკაფიო სტრატეგიული დაგეგმვის გარეშე, რასაც ყველა კომპანია ყველას ვერ ახერხებს.</p>			
2.	გ. მელაძე	Forest Landscapes of Georgia – Distribution of Population and Dynamics	5-6 September, 2013. Skinsskatteberg (Sweden).
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>გაანალიზებულია საქართველოს მოსახლეობის სიმჭიდროვე, მისი დინამიკა 1989-2002 წწ. და განაწილება ქვეყნის ცალკეული რეგიონების ტყიან ლანდშაფტებში.</p>			
3.	გ. მელაძე	Sustainable Tourism Development in Georgia	8-9 November, 2013. Varna (Bulgaria)
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>განხილულია საქართველოს შავიზღვისპირეთში ტურიზმის მდგრადი განვითარებისა და ტურიზმის სხვადასხვა სახეობების პერსპექტივები.</p>			
4.	გ. მელაძე	Migration Processes in Post Soviet Georgia	12-13 December, 2013. Budapest (Hungary)
<p style="text-align: center;">ანოტაცია</p> <p>ოფიციალური სტატისტიკური და სოციოლოგიური გამოკვლევის საფუძველზე, გაანალიზებულია საქართველოში მიმდინარე მიგრაციული პროცესები 1990-2012 წწ.</p>			

❖ კარტოგრაფია გეოინფორმატიკის ლაბორატორია

1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: კარტოგრაფია-გეოინფორმატიკის ლაბორატორია
2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: გეოგრაფიკული დოქტორი გულიზა ლიპარტელიანი
3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა - 8

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოს სასწავლო-გეოგრაფიული ატლასი	გ. ლიპარტელიანი	დ.ქართველიშვილი, თ.ჭიჭინაძე, თ.ცხაკაია, ნ.სოლოღაშვილი, რ.კუმლაძე, გ.ღაცაბიძე, მ.ხაბაზიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>2013 წლისთვის დაგეგმილი იყო და შესრულდა:</p> <ul style="list-style-type: none"> - დამუშავდა სასწავლო ატლასის პროგრამა, რომელიც განხილულ იქნა ინსტიტუტის სამეცნიერო სემინარზე; - მომზადდა ბუნების რუკების ზოგადგეოგრაფიული საფუძვლები მასშტაბთა მწკრივის მიხედვით; - შედგენილ იქნა ატლასის რუკების მაკეტი ბუნების რუკებისთვის; - მოძიებული და დამუშავებულია ლიტერატურული და კარტოგრაფიული მასალა ბუნების რუკების შესადგენად; - შედგენილია ბუნების რუკები პროგრამა ArcGIS – ში; - შედგენილი რუკები რედაქტირებულია. 		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ.ლიპარტელიანი დ.ლიპარტელიანი	გეოგრაფიული კარტოგრაფიის ტერმინოლოგიური ცნობარი	თბილისი, „უნივერსალი“	249
ანოტაციები				
საქართველოში პირველად იქნა შედგენილი გეოგრაფიული კარტოგრაფიის ტერმინოლოგიური ცნობარი. მასში შევიდა ყველაზე ხშირად გამოყენებული ტრადიციული და თანამედროვე ტერმინები, რომელთა ნაწილი სათანადოდ ან სრულიად არ იყო განმარტებული ქართულ ენაზე.				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა.ჯავახიშვილი გ.ლიპარტელიანი თ.ცხაკაია, ხ.წიკლაური, თ.ჭიჭინაძე	კახეთის რეგიონის ახალი ზოგადგეოგრაფიული რუკა	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი შრომათა კრებული, 5(84)	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	3
ანოტაცია					
ტოპოგრაფიული რუკებისა და კარტოგრაფიული და ლიტერატურული მასალების საფუძველზე შედგენილია კახეთის რეგიონის გეოგრაფიული ობიექტების მონაცემთა ბაზა და ახალი ზოგადგეოგრაფიული რუკა 1:200 000 მასშტაბში. კარტოგრაფიული კვლევით					

<p>კარტოგრაფიული და ლიტერატურული მონაცემების ზოგიერთი შეუსაბამობა, რაც შესწორებული სახით შევიდა მონაცემთა ბაზაში და აისახა რუკაზე. კვლევის შედეგები შეიძლება იქნას გამოყენებული საქართველოს გეოგრაფიული სახელწოდებების ორთოგრაფიული ლექსიკონის ახალი გამოცემისა და საქართველოს გეოგრაფიული ობიექტების სახელმწიფო კატალოგის შედგენის დროს.</p>					
2	თ.ჭიჭინაძე	რაჭის საკულტო და ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლების ტოპონიმების გეოსაინფორმაციო სისტემის შექმნა	ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი შრომათა კრებული, 5(84)	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	4
ანოტაცია					
<p>რაჭის საკულტო და ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლების რუკა შედგენილია 1:100 000 მასშტაბის ტოპოგრაფიული რუკების საფუძველზე პროგრამა ArcGIS - ში. გამოყენებულია აგრეთვე ლიტერატურული და კარტოგრაფიული წყაროები. ყოველი პუნქტი დახასიათებულია შემდეგი მახვენებლებით: სახელწოდება, გეოგრაფიული კოორდინატები, ეპოქა, არქიტექტურული სტილი, თანამედროვე მდგომარეობა. ნაშრომს ახლავს რუკა.</p>					

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის
ინსტიტუტის დირექტორი,
გეოგრაფიის აკად. დოქტორი

ნანა ბოლაშვილი

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება – ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – ვაჟა კიკნაძე
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ძველი ქვეყნების ისტორიის განყოფილება:

განყოფილების გამგე, მთავარი მ/თ – ირინე ტატიშვილი
მთავარი მ/თ – მანანა ხიდაშელი
უფროსი მ/თ – მანანა ხვედელიძე
მ/თ – ნანა ბახსოლიანი

შუა საუკუნეების საქართველოს ისტორიისა და წყაროთმცოდნეობის განყოფილება:

განყოფილების გამგე, მთავარი მ/თ – მარიამ ჩხარტიშვილი
მთავარი მ/თ – ვახტანგ გოილაძე
მთავარი მ/თ – გონელი არახამია
მთავარი მ/თ – გიორგი ქავთარაძე
მთავარი მ/თ – ვაჟა კიკნაძე
მთავარი მ/თ – ეკა კვაჭანტირაძე
უფროსი მ/თ – ალექსანდრე თვარაძე
უფროსი მ/თ – დავით მერკვილაძე
უფროსი მ/თ – გიორგი ჭეიშვილი
უფროსი მ/თ – მარინე ქადაგიძე
მ/თ – რუსუდან ლაბაძე
მ/თ – მედეა გოგოლაძე
მ/თ – პაპუნა გაბისონია

ახალი და უახლესი ისტორიის განყოფილება:

განყოფილების გამგე, მთავარი მ/თ – ავთანდილ სონღულაშვილი
მთავარი მ/თ – გიორგი საითიძე
მთავარი მ/თ – დოდო ჭუმბურიძე
მთავარი მ/თ – შოთა ვადაჭკორია
მთავარი მ/თ – ნიკოლოზ ჯავახიშვილი
მთავარი მ/თ – ელდარ ბუბულაშვილი
უფროსი მ/თ – გია გელაშვილი
უფროსი მ/თ – ლოლა სარალიძე
უფროსი მ/თ – ხათუნა ქოქრაშვილი
უფროსი მ/თ – ლელა მიქიაშვილი
მ/თ – ირინა არაბიძე
მ/თ – მზია ტყავაშვილი
მ/თ – ნატო სონღულაშვილი
მ/თ – შორენა მურუსიძე

საქართველოს ეთნოლოგიის განყოფილება:

განყოფილების გამგე, მთავარი მ/თ – ქეთევან ხუციშვილი
 მთავარი მ/თ – გიორგი გოცირიძე
 მთავარი მ/თ – ნინო მინდაძე
 უფროსი მ/თ – ხათუნა იოსელიანი
 უფროსი მ/თ – ნინო ღამბაშიძე
 უფროსი მ/თ – ნინო ჩირგაძე
 უფროსი მ/თ – როზეტა გუჯეჯიანი
 მ/თ – ქეთევან ალავერდაშვილი
 მ/თ – ლელა ნებიერიძე
 მ/თ – გიორგი მამარდაშვილი

კაკეასიის ეთნოლოგიის განყოფილება:

განყოფილების გამგე, მთავარი მ/თ – როლანდ თოფჩიშვილი
 მთავარი მ/თ – სალომე ოქრუაშვილი
 მთავარი მ/თ – ლავრენტი ჯანიაშვილი
 უფროსი მ/თ – ნათია ჯალაბაძე
 უფროსი მ/თ – ირმა კვაშილავა
 მ/თ – ჯონი კვიციანი

ანთროპოლოგიური კვლევის ლაბორატორია:

ლაბორატორიის გამგე, მთავარი მ/თ – ლიანა ბითაძე
 უფროსი მ/თ – ვლადიმერ ასლანიშვილი
 მ/თ – დავით ჭითანავა
 მ/თ – შორენა ლალიაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ძველი მსოფლიოსა და საქართველოს უძველესი და შუა საუკუნეების ისტორიის მნიშვნელოვანი პრობლემები	ირინე ტატიშვილი	მანანა ხიდაშელი მანანა ხვედელიძე ნანა ბახსოლიანი
		მარიამ ჩხარტიშვილი	ვახტანგ გოილაძე გონელი არახამია გიორგი ქავთარაძე ვაჟა კიკნაძე ეკა კვაჭანტირაძე ალექსანდრე თვარაძე დავით მერკვილაძე მარინე ქადაგიძე გიორგი ჭეიშვილი რუსუდან ლაბაძე მედეა გოგოლაძე პაპუნა გაბისონია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
პროექტის განხორციელებაში მონაწილეობდა ძველი ქვეყნების ისტორიისა და შუა საუკუნეების საქართველოს ისტორიისა და წყაროთმცოდნეობის			

განყოფილებები. შესრულდა გეგმით გათვალისწინებული წლიური სამეცნიერო ნაშრომები, რის შედეგადაც შესწავლილი იქნა ძველი მსოფლიოსა და საქართველოს უძველესი პერიოდის ისტორიის მნიშვნელოვანი პრობლემები: ძვ. წ. I ათასწლეულის პირველი ნახევრის კილიკიის მოსახლეობის ეთნიკური ვინაობის საკითხი (ნაშრომში განხილულია ეთნოგენეზი, ეთნოსის ფორმირების ძირითადი ეტაპები, ენობრივი ერთობა, საზღვრების გავრცელების არეალი, კულტურული ურთიერთქმედება, მიგრაცია, ეთნიკური საზღვარი. შესწავლილი არქეოლოგიური მასალის, ლინგვისტური მონაცემების და ისტორიულ-გეოგრაფიული სურათის საფუძველზე ავტორი დღევანდელი თურქეთის ტერიტორიაზე მდებარე კილიკიის ძირითად მოსახლეობად ძვ. წ. I ათასწლეულის პირველ ნახევარშიც ლუვიელებს მიიჩნევს, რომლებთან ერთადაც სხვა ეთნოსების თანაცხოვრებასაც შესაძლებლად მიიჩნევს); ძველი ეგვიპტის „ახალი სამეფოს“ ისტორია; შიდა ქართლის ისტორიიდან ერთი ნაკვეთი – „ელინისტური სამყარო და იბერიის სამეფო“ (ნაშრომში ელინიზმის ეპოქა განხილულია, როგორც კლტურის განვითარების ისეთი საფეხური, როდესაც ადგილი ჰქონდა ძველი ღირებულებების გადაფასებას და ახალი ფასეულობების დაფუძნებას. ნაჩვენებია, რა სახითა და დოზით აისახა იბერიაში, ფარნავაზის მეფობის ხანაში, ელინიზმისათვის დამახასიათებელი სიახლეები); ხეთურ-ქართული ლექსიკონი: 9-10 ნაკვეთები: შუმეროგრამები; აქადური სიტყვები და ფორმები (მე-9 და მე-10 ნაკვეთებში შესულია შუმეროგრამები (ღურსმული გრაფემებით გადმოცემული შუმერული სიტყვები, ცნებები) და აქადური სიტყვები და ფორმები, რომლებიც ხეთურ ტექსტებში არის დადასტურებული. მიმდინარე წელს მე-9 ნაკვეთი წელს გამოქვეყნდა, ხოლო მე-10 ნაკვეთი მზადდება გამოსაქვეყნებლად. ნაშრომს დართული აქვს ღურსმული ნიშნების ცხრილი, სადაც ასახულია ნიშნების ფონეტიკური და იდეოგრაფიული მნიშვნელობები).

შესწავლილი და ახლებურად გაანალიზებული იქნა საქართველოს საეკლესიო ისტორიის სხვადასხვა საკითხები I-XVII სს-ში; საქართველოსა და მისი ცალკეული რეგიონების: ქართლის სამეფოს (თემაში – „საზღვრები კონცეფციასა და რეალობაში ქართლის სამეფოს მაგალითზე“, გვიანი შუა საუკუნეების ქართლის სამეფოს მაგალითზე ნაჩვენებია, თუ რამდენად განსხვავდება (ემთხვევა) ოფიციალური შეხედულება (რაც, ძირითადად, ბერი ეგნატაშვილთან და ვახუშტი ბატონიშვილთანაა გადმოცემული) სახელმწიფოს საზღვრებზე რეალობისგან. საკონტროლო მასალად მოხმობილია დოკუმენტური წყაროები და უცხოელ მოგზაურ-რეზიდენტთა ჩანაწერები. ნაჩვენებია, თუ საზღვრების რომელ უბნებზეა დადასტურებული ეს განსხვავებები; ახსნილია ამის შესაძლებელი მიზეზებიც), კუხეთის (კუხეთი საქართველოს ერთ-ერთ უძველეს ისტორიულ ქვეყანათაგანია, რომელიც დიდი ხანია გაქრა საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული რუკიდან და მისი არსებობა მხოლოდ ისტორიის ადრეულ ეტაპზე ფიქსირდება. „კუხეთი“ კუხეთის ქვეყანას აღნიშნავს. ლეონტი მროველი კუხეთის მამამთავრად ასახელებს კუხოსს, რომელიც ქართლოსის ერთ-ერთი ძეა. კუხეთისა და მათ მოსაზღვრედ განსახლებული კახეთის სახელთა განსაკუთრებული მსგავსებასთან ერთად უეჭველია, ამ ტომთა ახლო ეთნიკური ნათესაობაც. ნაშრომში განხილულია კუხეთის საზღვრების დადგენის სხვადასხვა ვერსიები), სამეგრელოს (ნაშრომში განხილულია ზუგდიდის და წალენჯიხის რაიონების რიგი სოფლების ისტორიული გეოგრაფიისა და ისტორიის რამდენიმე საკითხი) პოლიტიკურ-გეოგრაფიული პრობლემები; „არიან-ქართლი“ (ნაშრომში ახლებურად არის გადაწყვეტილი ე. წ. ძველი მცხეთის ლოკალიზაციის საკითხი, ტოპონიმების ”მცხეთა” და ”ქართლი” თავდაპირველი მნიშვნელობა, იბერიის სამეფო პანთეონის ხასიათი და წარმომავლობა, ე. წ. არიან-ქართლის პრობლემასთან დაკავშირებული საკითხები); ქართული ისტორიული საბუთები (სასისხლო სიგელები)

შესწავლილი იქნა, როგორც საისტორიო წყარო; შუა საუკუნეების კვლევის ევროპული მიდგომები, კერძოდ: „მედიევალური ქართული და დასავლური ისტორიოგრაფიული ფენომენი“ (ისტორიოგრაფიული კვლევები თანამედროვე ევროპულ საისტორიო მეცნიერებაში კულტუროლოგიური ნიშნით მიმდინარეობს. ამან განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა შეიძინა ჩვენს ეპოქაში ფრაგმენტაციის, სპეციალიზაციისა და რელატივიზმის გარემოში. ნაშრომში განხილულია ამ მიმართულების მკვლევართა ნაშრომები: მეთიუ არნოლდის., იაკობ ბურჰარდის, იოჰან ჰუიზინგის, ლევი ბრიულის, პიერ ნორას, პიტერ ბერკის, უმბერტო ეკოს, ლუი ალთუსერის, პიერ ბურდიეს, რობერტ დარტონის შრომები); ქართლისა და საქართველოს ისტორიულ-პოლიტიკური როლი კავკასიურ სივრცეში; რელიგიური შეუწყნარებლობა და ტოლერანტობა შუა საუკუნეების საქართველოში (თემაში დამუშავებულია რელიგიური შეუწყნარებლობის და ტოლერანტობის ნიმუშები შუა საუკუნეების ქართულ ისტორიაში, ისტორიოგრაფიაში, ლიტერატურაში, ნათარგმნ თეოლოგიურ ტექსტებში. მასალა განიხილება ერთგვარ ზოგად კონტექსტში. მიმდინარე წელს დამუშავდა ევროპული ორიგინალური ლიტერატურა და სამეცნიერო ტექსტები შუა საუკუნეების ტოლერანტობის საკითხებთან დაკავშირებით, აგრეთვე ქართული ისტორიოგრაფიული და მხატვრული ტექსტები რელიგიური შეუწყნარებლობის და ტოლერანტობის კონტექსტში); ქალები შუა საუკუნეების ქართულ ისტორიოგრაფიულ და ჰაგიოგრაფიულ ლიტერატურაში (ნაშრომში განხილულია ქალის სოციალური სტატუსი და უფლებები შუა საუკუნეებში ქართულ ისტორიოგრაფიულ და ჰაგიოგრაფიულ ლიტერატურაში. განხილულია ქალები – დიპლომატები, პოლიტიკური მოღვაწეები, შემოქმედები, ტაძრის მშენებელნი, ასევე, განხილულია ჰაგიოგრაფიული ნაწარმოებები, რომლებიც ქალი წმინდანების ცხოვრებას აგვიწერს).

კვლევის შედეგები გამოტანილი იქნა კონფერენციებსა და სიმპოზიუმებზე, სტატიები დაიბეჭდა სხვადასხვა სამეცნიერო გამოცემებში.

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	საქართველოში მცხოვრები სხვა ეთნიკური ერთობების ისტორია, ეთნოლოგია და ანთროპოლოგია; ეთნიკურჯგუფთაშორისი ურთიერთობებისა და რელიგიის საკითხები	ავთანდილ სონღულაშვილი	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი დოდო ჭუმბურიძე გიორგი საითიძე გია გელაშვილი ხათუნა ქოქრაშვილი მზია ტყავაშვილი ელდარ ბუბულაშვილი შოთა ვადაჭკორია
ქეთევან ხუციშვილი		გიორგი გოცირიძე	
როლანდ თოფჩიშვილი		სალომე ოქრუაშვილი ლავრენტი ჯანიაშვილი ნათია ჯალაბაძე ირმა კვაშილავა ჯონი კვიციანი	
ლიანა ბითაძე		ვლადიმერ ასლანიშვილი შორენა ლალიაშვილი	

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის, რომლის მიზანია ქართული სახელმწიფოსათვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხის საფუძვლიანი და კომპლექსური კვლევა, განხორციელებაში მონაწილეობდა ახალი და უახლესი ისტორიის, საქართველოსა და კავკასიის ეთნოლოგიის განყოფილებები, ასევე,

ანთროპოლოგიური კვლევის ლაბორატორია. შესწავლილი იქნა საქართველოში მცხოვრები რელიგიური და ეთნიკური ერთობების (სომხები, აზერბაიჯანელები, ბერძნები, ესტონელები, ლიტველები, ლატვიელები, ებრაელები, გერმანელები, რუსები, ადიგელები) ისტორია, ეთნოლოგია და ანთროპოლოგია. მათი საქართველოში ჩამოსახლების ვითარება, განსახლება, რელიგიური და დემოგრაფიული მდგომარეობა, წეს-ჩვეულებები, ეთნიკურჯგუფთაშორისი ურთიერთობები, სამეურნეო ყოფა და ტრადიციები, განთლებისა და კულტურის საკითხები ქართული და არაქართული წერილობითი წყაროების მიხედვით; საქართველოში მცხოვრები ებრაელების, სომხების, ბერძნების საკითხი XIX-XX სს-ის ქართული პრესის მიხედვით; საქართველოში განსახლებული სომხების, რუსების და ესტონელების ანთროპოლოგიური დახასიათება და დერმატოგლიფიკური ნიშნების შესწავლა შედარებითი ასპექტში (ნაშრომში განხილულია საქართველოში მცხოვრები სომხების 5 ჯგუფის მორფოლოგიური თავისებურება, შედარებულია სომხეთში მცხოვრები რამდენიმე ტერიტორიული ჯგუფის მასალები. განხორციელებულია სომხების ტერიტორიული ჯგუფების შიდაპოპულაციური და პოპულაციებს შორის ანალიზი, დადგენილია შიდაპოპულაციური პოლიმორფიზმი და ცალკეულ პოპულაციებს შორის მსგავების მაღალი დონე. ნიშანთა კომპლექსით, გაირკვა მათი ქართველებთან, სხვა კავკასიურ ჯგუფებთან მორფოლოგიური მსგავსების მიმართულება და ხასიათი. ასევე განისაზღვრა წინააზიური რასის შიგნით არსებული პოლიმორფიზმი და ჰეტეროგენურობა. ასევე ნაშრომში განისაზღვრა კვლევაში ჩართული ყველა ძირითადი ჯგუფის შიდაპოპულაციური მრავალფეროვნება სომატოლოგიური და დერმატოგლიფიკური ხარისხობრივი ნიშნების მიხედვით თანამედროვე მრავალგანზომიანი სტატისტიკური მეთოდების გამოყენებით. ნაშრომის ყველაზე მნიშვნელოვანი შედეგია წინააზიური რასის ჩამოყალიბების არეალის გაფართოება და ქართველების ზოგიერთი ჯგუფის (მესხები, ჯავახები, წალკის, ბოლნისის, თეთრიწყაროსა და გორის ქართლებების) წინააზიური რასის შემადგენლობაში განხილვა); დამუშავდა თემები: სარწმუნოებრივი ვითარება აფხაზეთში XX ს-ის უკანასკნელ ათწლეულში და მისი პოლიტიკური ასპექტები (ნაშრომში შესწავლილია XX საუკუნის ბოლო ათწლეულში თუ როგორი სარწმუნოებრივი ვითარება იყო საქართველოს ძირძველ კუთხეში აფხაზეთში. ნაჩვენებია, რომ რელიგიური სხვადასხვაობა აფხაზეთში განსაკუთრებით მას შემდეგ გაიზარდა, როდესაც რუსეთის აგრესიის შედეგად აფხაზეთი მოწყდა საქართველოს. ნაშრომში ნაჩვენებია, რომ დასახელებულ პერიოდში აფხაზეთში გაიზარდა ისლამის მიმდევრების აქტიურობა. თუმცა, ისლამისტები იმართებოდნენ და ამჟამადაც იმართებიან რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ. ნაშრომში აგრეთვე სათანადო ყურადღება ეთმობა სომხურ გრიგორიანულ ეკლესიას და მის მრევლს; რომაულ-კათოლიკურ ეკლესიას, სხვა პროტესტანტულ ეკლესიებს და სხვ. ნაშრომის ძირითადი ნაწილი დათმობილი აქვს მართმადიდებელი ეკლესიისა და მისი მრევლის როლს აფხაზეთის კონფლიქტის მოგვარებაში. თუმცა აქვე ხაზგასმითაა ნაჩვენები, რომ რუსეთის საერო და სასულიერო ხელისუფლება კარგად იყენებს აფხაზეთში შექმნილ რელიგიურ სიტუაციას თავისი პოლიტიკური მიზნების გასატარებლად); კოდორის ხეობის საკითხი და ქართული პოლიტიკური აზრი 2006-2007 წწ-ში; ისტორიული მახსოვრობის მნიშვნელობა ეთნოსთაშორის ურთიერთობებში (ნაშრომში განხილულია სამეცნიერო ლიტერატურა და რამდენიმე გამორჩეული თეორიული მიდგომა ისტორიული მახსოვრობის შესახებ (ჰალბვაქსის, ასმანის, და სხვ.). თეორიათა კრიტიკული განხილვის საფუძველზე გამოტანილია დასკვნა, რომ ისტორიული მახსოვრობა უმნიშვნელოვანესი მარკერია ეთნიკური

<p>იდენტობის ფორმირებაში და შესაბამისად, რიგ შემთხვევებში შესაძლებელია გადამწყვეტი აღმოჩნდეს ეთნოსთაშორისი ურთიერთობების განვითარებაში); ქართულ-აფხაზურ-ადიღეური ეტიკეტი (ნაშრომი წარმოადგენს ქართულ-აფხაზური ეტიკეტის შედარებითი კვლევის შედეგს, მის შედარებას ადიღეურ ეტიკეტთან. გამოთქმულია მოსახრება, რომ ის ემყარება და ნათლად ასახავს ამ ორი ხალხის ხანგრძლივი კულტურული ურთიერთობების ეთნიკურ სიახლოვეს და მენტალურ მახასიათებლებს); შესწავლილი იქნა აფხაზების, ისტორიული პერეთის (საინგილოს) ქართული მოსახლეობის ისტორია და ეთნოლოგია; ასევე, სამეცნიერო ლიტერატურის, საარქივო მასალის და საველე ეთნოგრაფიული მონაცემების საფუძველზე, შესწავლილია აჭარაში ისლამის გავრცელების ისტორია, რელიგიური სიტუაცია საბჭოთა პერიოდში და უკანასკნელი 20 წლის განმავლობაში განვითარებული მოვლენები. გაანალიზებულია ისლამური წეს-ჩვეულებები ყოველდღიურ ყოფაში, სალაფიტური მიმდინარეობის ინფილტრაციის პერსპექტივა და კონფესიათშორის ურთიერთობის თავისებურებები.</p> <p>პროექტის ფარგლებში დამუშავდა ანთროპოლოგიური, არქეოლოგიური და საველე-ეთნოგრაფიული მასალები, ასევე სპეციალური სამეცნიერო ლიტერატურა, მოხდა მონაცემთა განხილვა, ანალიზი და ურთიერთშეჯერება. ჩატარებული სამეცნიერო კვლევების შედეგად, საბოლოოდ შეიქმნება ფუნდამენტური სამეცნიერო გამოკვლევა საქართველოში მცხოვრები სხვა ეთნიკური ერთობების ისტორიის ყოფის, კულტურის, ანთროპოლოგიის შესახებ; რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მათი როლის შესახებ ქართული სახელმწიფოებრიობის განვითარებაში. მიმდინარე წელს გამოიცა სამეცნიერო სტატიები, კვლევების შედეგები წარდგენილი იყო სამეცნიერო კონფერენციებზე და სიმპოზიუმებზე.</p> <p>აღნიშნული კვლევები ხელს შეუწყობს საქართველოში მცხოვრები სხვა ეთნიკური ერთობების ინტეგრაციის პროცესს და თავიდან აგვარიდებს კონფლიქტების გაღვივებას.</p>			
3	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	საქართველოს, ევროპისა და დსთ-ს ქვეყნებში არსებული ეთნოკონფლიქტების შესწავლა და შედარებითი ანალიზი (ფუნდამენტური სამეცნიერო კვლევა და ნაშრომის მომზადება)	ავთანდილ სონღულაშვილი	ლელა მიქიაშვილი ლოლა სარალიძე ირინა არაბიძე შორენა მურუსიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პროექტის განხორციელებაში მონაწილეობდა ახალი და უახლესი ისტორიის განყოფილება. მისი მიზანია შედარებითი შესწავლა და ანალიზი იმ უმთავრესი პრობლემისა, რაც ქართული სახელმწიფოსათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. ეთნოკონფლიქტების პრობლემა მარტო საქართველოში არ არის აქტუალური, ანალოგიურ კონფლიქტებს ადგილი აქვს ევროპასა და დსთ-ს ქვეყნებში. მეტად მნიშვნელოვანია მათი წარმოშობის მიზეზების, განვითარებისა და შედეგების შესწავლა, ასევე, მოგვარების სავარაუდო გზების მოძებნა.</p> <p>პროექტის განხორციელების მიზნით, მოხდა საქართველოში და სხვა ქვეყნებში გამოცემული ლიტერატურის, ინტერნეტინფორმაციის მოპოვება და დამუშავება. პროექტის ფარგლებში მიმდინარე წელს დამუშავდა რამოდენიმე თემა: საფრანგეთში არსებული პოლიტიკური კონფლიქტები და მათი</p>			

შედარებითი ანალიზი საქართველოში არსებულ ეთნოკონფლიქტებთან (ნაშრომში განხილულია საფრანგეთის როლი მსოფლიოში მიმდინარე თანამედროვე პროცესების ჭრილში. მსოფლიო პროცესებში ჩართული, პოლიეთნიკური და პოლიკონფესიური ქვეყნები იმ გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდნენ, რომლებიც მიგრაციულ ნაკადებთან, ტერორიზმის გლობალიზაციასთან და ახალ იდენტურობებთანაა დაკავშირებული. კულტურული მრავალსახეობის რეგულირების დროის მოთხოვნების შესაბამისი, გათვლილი და დასაბუთებული პოლიტიკის შემუშავება ამ ქვეყნებისთვის ერთ-ერთ აქტუალურ ამოცანად იქცა. ამ თვალსაზრისით, დასავლეთის ქვეყნების გამოცდილებათა შესწავლა, საფრანგეთის ჩათვლით, საქართველოსთვის მეტად საინტერესოა. ევროპის ქვეყნებს შორის საფრანგეთს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს როგორც ქვეყანას უკიდურესად ჭრელი „ძირძველი“ მოსახლეობით, რომელსაც უკანასკნელი ნახევარი საუკუნის მანძილზე დაემატა არაევროპული წარმომავლობის იმიგრანტების მნიშვნელოვანი ნაწილი. ეს ქვეყანა, რომელიც თავიდანვე ახორციელებდა სამოქალაქო საზოგადოების მოდელის, ეროვნული საზოგადოების მშენებლობის პოლიტიკას (პოლიტიკური ანუ სამოქალაქო ნაციონალიზმი), საზოგადოებრივ ცოდნეების გაძლიერებული ყურადღების ობიექტი, გახდა. ნაშრომში განხილულია ფრანგულ საზოგადოებაში იმიგრანტების ინტეგრაციის ძირითადი მიმართულებები. ნაშრომში საუბარია, ასევე, საფრანგეთის როლზე საქართველოში არსებული კონფლიქტების მოგვარების საქმეში); ეთნოკონფლიქტები იუგოსლავიაში და მათი შედარებითი ანალიზი საქართველოში არსებულ ეთნოკონფლიქტებთან (ნაშრომში განხილულია ნაციონალიზმისა და სეპარატიზმის გამომწვევი მიზეზები, მათი განვითარების ეტაპები. კონკრეტულად არის შესწავლილი იუგოსლავიაში შემავალი სხვადასხვა ხალხების წარმომავლობის საკითხი და ისტორიული წარსული, იუგოსლავიის სახელმწიფოს შექმნა, XIX ს-ში ევროპაში არსებული პოლიტიკური რეალობა და სხვადასხვა სახელმწიფოთა დამოკიდებულება სამხრეთი (ანუ ბალკანელი) სლავების პოლიტიკური გაერთიანებებისადმი; საგანგებო ყურადღება გამახვილებულია რუსეთის ფაქტორზე); ესპანეთის ეროვნული კონფლიქტი ქართული წყაროების მიხედვით (XX საუკუნეში საქართველოში გამომავალ ქართულ პრესაში ესპანეთის ეროვნულ კონფლიქტთან დაკავშირებით ინფორმაცია ძალიან მწირია. საზღვარგარეთ გამოცემულ ქართულ ჟურნალებში საკითხს უფრო ინტენსიურად ეხმიანებიან. ამ ეტაპზე აღვნიშნავთ, რომ ეროვნულ რეგიონებს ერთიანი ესპანური სახელმწიფოს არსებობის პირობებშიც დამოუკიდებლობის საკმაოდ მრავალი ნიშანი ჰქონდათ შენარჩუნებული. ქვეყნის ფედერალური მოწყობა XIX საუკუნის 70-იანი წლებიდან ეროვნული საკითხის გადაწყვეტის პოპულარულ გზად იყო მიჩნეული. ეროვნული ერთობის ფრანკოსეული კონცეფცია ესპანელი ხალხების კულტურულ და ეთნიკურ მრავალფეროვნებას უპირისპირდებოდა, ამიტომ ესპანეთის მცხოვრებთა უმრავლესობის მხარდაჭერით არ სარგებლობდა. პირიქით, ფრანკოს მმართველობის ხანამ (1939-1975 წლები) ეთნიკური ნაციონალიზმის გააქტიურება და საკითხის გამწვავება გამოიწვია. ესპანეთში ეროვნული კონფლიქტის გადაჭრისათვის 1978 წლის კონსტიტუციამ რეგიონებს ავტონომიური სტატუსი მიანიჭა. ქვეყნის რეგიონული მოწყობის ესპანური მოდელი უნიტარული და ფედერალისტური სახელმწიფო მოდელების შერწყმის შედეგად მიღებული ახალი ჰიბრიდია. საქართველოში აღნიშნულთან მიახლოებული მოდელის გამოყენებას ძალიან ბევრი მოწინააღმდეგე ჰყავს); დნესტრისპირეთის ტერიტორიული კონფლიქტი (თემა ეხება დნესტრისპირეთის კონფლიქტის ისტორიულ მიმოხილვას, კონფლიქტის გამომწვევ მიზეზებს,

	<p>დაპირისპირებას მოლდოვასა და დნესტრისპირეთს შორის, დნესტრისპირეთის თანამედროვე მდგომარეობას, მოლაპარაკების პროცესს და შეუთანხმებელ საკითხებს. კონფლიქტი დნესტრისპირეთის რეგიონში წარმოადგენს „გაყინულ“ კონფლიქტს, რომელმაც ძალადობრივი ხასიათი მიიღო 1992 წელს, როდესაც ეთნიკურ და ენობრივ ნიადაგზე ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ მოლდოვური და დნესტრისპირეთის შეიარაღებული ძალები. 1993 წელს იწყება მედიაციის პროცესი ეუთოს, რუსეთისა და უკრაინის დახმარებით).</p> <p>პროექტი ორწლიანია, მომავალ წელს, მისი დასრულების შემდეგ, მომზადდება ფუნდამენტური სამეცნიერო ნაშრომი, სადაც ეთნოკონფლიქტების ყველა ასპექტისა და შედარებითი ანალიზის შედეგად, მოცემული იქნება მნიშვნელოვანი დასკვნები და რეკომენდაციები, რაც უდავოდ დიდ სამსახურს გაუწევს ქართულ სხელმწიფოს. მიმდინარე წელს კი, გამოიცა სამეცნიერო სტატიები, კვლევების შედეგები წარდგენილი იყო სამეცნიერო კონფერენციებზე და სიმპოზიუმებზე.</p>		
4	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	<p>ტრადიციული ეთნოლოგიური და სოციოლოგიურ-ანთროპოლოგიური საკითხების კვლევა – ქართველების სულიერი და მატერიალური კულტურის საკითხები.</p>	ქეთევან ხუციშვილი	<p>ნინო მინდაძე ნინო ღამბაშიძე როზეტა გუჯაჯიანი ნინო ჩირგაძე ხათუნა იოსელიანი ლელა ნებიერიძე ქეთევან ალავერდაშვილი გიორგი მამარდაშვილი</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
	<p>პროექტის განხორციელებაში მონაწილეობდა საქართველოს ეთნოლოგიის განყოფილება. მის ფარგლებში შესწავლილი იქნა ქართველების ტრადიციული წეს-ჩვეულებები, სოციალური პროცესები და კომუნიკაციები, მითოლოგიური აზროვნება და მსგავსი საკითხები. კვლევის მიზანი იყო ტრადიციული კვლევითი მეთოდების, მიმართულებებისა და იმ სამეცნიერო მემკვიდრეობის შენარჩუნება-განვითარება, რომლითაც ასე მდიდარია ქართული ეთნოლოგიური მიმართულება. პროექტის ფარგლებში განხორციელდა თანამედროვე ეთნოგრაფიული მასალის მოძიება-ფიქსაცია, შედარებითი კვლევა-ძიება, ანალიზი და სათანადო დასკვნების გამოტანა. ჩატარებული სამეცნიერო სამუშაოს შედეგად შესწავლილი იქნა ტრადიციული ქართული ყოფისა და კულტურის ის საკითხები, რომლების ჯერ არ არის სათანადოდ შესწავლილი, გამოიცა სამეცნიერო სტატიები და შედეგები წარდგენილი იქნა სამეცნიერო ფორუმებზე.</p> <p>პროექტის ფარგლებში დამუშავდა თემები: ხალხური რელიგიური სისტემა და ადამიანი (ქართლის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით) (ნაშრომში ქვემო ქართლისა და შიდა ქართლის სხვადასხვა რეგიონის მოსახლეობასთან, ცხინვალის რეგიონიდან იძულებით გადაადგილებული პირებთან მუშაობის შედეგად მოპოვებული ეთნოგრაფიული მასალის საფუძველზე განხილულია ხალხური რელიგიური სისტემისა და ადამიანის ურთიერთობის საკითხი. კვლევის შედეგად გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ხალხური რელიგიური სისტემა ერთი მხრივ ახორციელებდა ადამიანის სოციალური დაცვის ფუნქციას, ხელს უწყობდა ავადმყოფზე ეფექტურ ფსიქოთერაპიულ ზემოქმედებას, ზოგჯერ კი ხდებოდა მიზეზი ადამიანის დაავადებისა, ცოდვის ჩადენის გაცნობიერების თუ სხვა ნიადაგზე); სოციალური გარემო და ადამიანი</p>		

(ქართლის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით) (ნაშრომში წარმოდგენილია ქვემო ქართლის, შიდა ქართლისა და ცხინვალის რეგიონიდან იძულებით გადაადგილებულ მოსახლეობასთან მოპოვებული მასალის ანალიზის შედეგები. ადამიანისა და სოციალური გარემოს ურთიერთდამოკიდებულება განხილულია ადგილობრივი, ზნეობრივი ნორმებისა და ადამიანის სოციალური დაცვის ხალხური ტრადიციების მიხედვით. ქვემო ქართლის, შიდა ქართლისა და ცხინვალის რეგიონიდან იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის ეთნოგრაფიული მონაცემების საფუძველზე ჩატარებულია შედარებითი ანალიზი. კვლევის შედეგად, დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ადგილობრივი ტრადიციული ზნეობრივი ნორმები ხშირ შემთხვევაში სახეცვლილია, ზნეობრივი ნორმების დარღვევისათვის ტრადიციული სასჯელი ხშირად იცვლება მოსახლეობის უარყოფითი დამოკიდებულებით, სასჯელის სახეები ხშირად ქრება. შედარებით კონსერვატულია სოციალური დაცვის ხალხური ტრადიციები, რაც განსაკუთრებით აქტიურად მოქმედებს იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის თანამედროვე ყოფაში); ბუნებრივი გარემო და ადამიანი (ქართლის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით) (ნაშრომში განხილულია ადამიანისა და ბუნებრივი გარემოს ურთიერთმიმართების საკითხი ქართლის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით. საკვლევად აღებულია შიდა ქართლი, ქვემო ქართლი და შიდა ქართლიდან იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობა. კვლევის მიზანი იყო მოსახლეობისაგან მოწოდებული მასალის შედარებითი ანალიზი. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ადამიანის ბუნებასთან ადაპტაციის პროცესში საუკუნეების მანძილზე ხალხმა გამოიმუშავა მრავალი რაციონალური ტრადიცია, სადაც გათვალისწინებული იყო მიკრორეგიონალური გეოკლიმატური თავისებურებანი. ბუნებასთან ადაპტაციის ტრადიციული წესების ნაწილს ახლაც ითვალისწინებს იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობა ახალ გეოკლიმატურ გარემოსთან ადაპტაციის პროცესში); ქართულ ხალხურ დღეობათა კატალოგი (დასავლეთ საქართველო) (თემაში წარმოდგენილია სვანეთის, რაჭისა და ლეჩხუმის ქართულ ხალხურ დღეობათა კალენდრის კატალოგი. ნაშრომს ახლავს ვრცელი შესავალი ნაწილი, რომელშიც ასახულია დღეობათა კლასიფიკაცია, ტიპოლოგია, მართვა, მენეჯმენტი; განხილულია შესაბამისის სამეცნიერო ლიტერატურა. კალენდარი დალაგებულია საეკლესიო კალენდრის მიხედვით. აღწერილია დღესასწაული, გამოვლენილია მისი თარიღი, მიმდინარეობის დრო, ვარიაციები სამივე მხარეში (არსებობის შემთხვევაში), შესაწირვი ატრიბუტიკა, ქცევის წესები, ეთნომუსიკალური ფონი, ლოცვის ტექსტები. განმარტებულია დრეობის არსი და გამოთქმულია ავტორისეული შეხედულებები. ყოველი დღეობის აღწერისა და ანალიზის შემდეგ, მას ერთვის სამეცნიერო ბიბლიოგრაფია); ანდრია მოციქულის ქადაგება ხალხური ტრადიციის მიხედვით სამცხეში (2010 და 2013 წლებში ახალციხისა და ადიგენის რაიონებში მოპოვებულ ეთნოგრაფიულ მასალებზე დაყრდნობით, მათი ქართულ საისტორიო წყაროებთან, არქეოლოგიურ მასალასთან და ისტორიული გეოგრაფიის მონაცემებთან შეჯერებით, ეთნოლოგიური კუთხით განხილულია წმ. ანდრია პირველწოდებულის მოღვაწეობა სამცხეში. გამოვლენილია დღემდე უცნობი ეთნოგრაფიული მასალა, დადგენილია წმ. ანდრიას მიმოსვლის ხალხში დაცული მარშრუტი, რომელიც გარკვეულ შემთხვევებში არ მიზღვეს წყაროსეულ მარშრუტს, საზგასმულია რიგ შემთხვევებში, წყაროს, ისტორიულ-გეოგრაფიული, არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული მასალის თანხვედრა); სვანეთის საისტორიო წყაროები ეთნოგრაფიული და ისტორიულ-გეოგრაფიული მონაცემები (ნაშრომში წერილობითი ძეგლების, ფოლკლორისა და ეთნოგრაფიული მასალის, რომელშიც იგულისხმება აგრეთვე სვანური ტექსტების 5 ტომეული, მონაცემების საფუძველზე შესწავლილია “ერთობილი სვანეთის” ზოგადი და ბალსზემო სვანეთის კონკრეტული ისტორიული-

გეოგრაფიის საკითხები); სადღესასწაულო სივრცის ორგანიზების ასპექტები; შიდა და გარე სივრცის მითოსურ-მატერიალური ასპექტები აფხაზურ ყოფაში (აფხაზური ტრადიციული კარ-მიდამო და დასახლების ტიპი კარგად ასახავს აფხაზეთის ტერიტორიის მოსახლეობის სამეურნეო კულტურისა და რწმენა-წარმოდგენების თავისებურებებს. ამასთან აფხაზური დასახლებისა და კარ-მიდამოსა თუ ტრადიციული არქიტექტურის ჩამოყალიბება დიდწილად განპირობებულია კლიმატურ-გეოგრაფიული პირობებით. საშენ მასალად ქვის გამოყენება აქ არატრადიციულია, თუმცა აფხაზური თქმულებების მიხედვით აქ, აფხაზეთამდე მცხოვრებ მითიურ ქონდრისკაცებს ქვის გალავნებში და სახლებში უცხოვრიათ. აფხაზური დასახლებისა და კარ-მიდამოს ტიპის აღწერილობა მეტნაკლები სისრულით თითქმის ყველა იმ ავტორის ნაშრომშია მიმოხილული, რომლებიც მეჩვიდმეტე საუკუნიდან მოყოლებული მოგზაურობდნენ აფხაზეთში, ანდაც აფხაზეთის ეთნოლოგიის საკითხებს უძღვნიდნენ კვლევებს (ლამბერტი, ტორნაუ, ზვამბა, ჯანაშია, სახოკია, ბასარია, ინალ-იფა, აჯინჯალი და სხვა). მათი აღწერილობა-კვლევებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას რომ აფხაზური ტრადიციული დასახლებებისა და კარ-მიდამოს ტიპებს, მის სივრცული დაყოფის (საკრალური და სამეურნეო თვალსაზრისით) პრინციპს, ხალხური ხუროთმოძღვრების განვითარების ეტაპებს ფართო კავშირი აქვთ დასავლეთ საქართველოს კუთხეთა (განსაკუთრებით ბარის და მეზობელ სამურზაყანოსა და სამეგრელოს) მოსახლეობის ყოფის ანალოგიურ მხარეებთან).

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველო-რუსეთის ურთიერთობა XVIII-XXI საუკუნეებში (სამეცნიერო ლიტერატურისა და დოკუმენტების მიხედვით)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დოდო ჭუმბურიძე	ვაჟა კიკნაძე ლოლა სარალიძე ხათუნა ქოქრაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>მეცნიერ-შემსრულებელთა ჯგუფმა შეასრულა I პერიოდის გეგმით გათვალისწინებული სამუშაოები:</p> <p>დოდო ჭუმბურიძე – წარმოადგინა ნაშრომი XVIII საუკუნეში საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის შესახებ. ნაშრომში დაწვრილებითაა განხილული პეტრე I-ისა და ვახტანგ VI-ის სამხედრო კავშირი, მათი პოლიტიკური მიზნები, პეტრე I-ის ანდერძის მიმართება ქართული სახელმწიფო ინტერესებისადმი; ნაშრომში განხილულია ასევე თეიმურაზ II-ისა და ერეკლე II-ის პერიოდის რუსეთთან საქართველოს ურთიერთობის ისტორია, შეტანილია ამ ურთიერთობის ამსახველი წყაროები. შესრულდა დოკუმენტების თარგმანები კრებულიდან: Грамоты и другие исторические документы относящиеся до Грузии, т.2, выпуск 1, С. П. 1898, под ред. А.А. Цагарели.</p> <p>ვაჟა კიკნაძე – წარმოადგინა ნაშრომი და დოკუმენტების ქართული თარგმანები XV–XVII საუკუნეების საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის ისტორიიდან.</p>				

<p>ნაშრომი აანალიზებს რუსი ისტორიკოსების: ნ. კარამზინის, ვ. კლიუჩევსკის, ვ. სოლოვიოვის, მ. სელეზნიოვის, მ. დიაკონოვის, მ. ბროსეს, მ. პოლიევქტოვის, ს. ბელოკუროვის, შ. ნოგმოვის, ასევე, ქართველი მეცნიერების: ივ. ჯავახიშვილის, ნ. ბერძენიშვილის, ს. ჯანაშიას სამეცნიერო შრომებში დაცულ ცნობებს საქართველო-რუსეთის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ურთიერთობებზე XV-XVII საუკუნეებში. სტატიაში გამოყენებულია აღნიშნული პერიოდის დოკუმენტები, რომელთა ნაწილი ქართულად პირველად ითარგმნა.</p> <p>ხათუნა ქოქრაშვილი – დაამუშავა საკითხი „რუსული მმართველობა საქართველოში XIX საუკუნის პირველ ნახევარში“, რომელშიც შესწავლილია XIX ს-ის I ნახევარში საქართველოში რუსული მმართველობის დამყარების ამსახველი სამეცნიერო ლიტერატურა და დოკუმენტები.</p> <p>ლოლა სარალიძე – წარმოადგინა ნაშრომი საქართველოს ოკუპაცია საბჭოთა რუსეთის მიერ. 1921-1924 წლების ანტისაბჭოთა აჯანყებები. საბჭოთა ავტონომიების შექმნა.</p> <p>ნაშრომში გაანალიზებულია XX საუკუნის დასაწყისში, საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის ამსახველი სამეცნიერო ლიტერატურა და საარქივო დოკუმენტები. მოვიპოვეთ საქართველოს ცენტრალურ საისტორიო და უახლესი ისტორიის, ასევე, შინაგან საქმეთა სამინისტროს (ყოფილი პარტიული არქივი) არქივში დაცული, XX საუკუნის დასაწყისში საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის ამსახველი მასალები, ასევე, პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის არქივში დაცული აკაკი რამიშვილის არქივის რუსული, ფრანგული და ინგლისურენოვანი დოკუმენტები, რომელთა ნაწილი პირველად შემოდის სამეცნიერო ბრუნვაში, გამოყენებული იქნა ასევე, ემიგრაციული სამეცნიერო ლიტერატურა.</p>				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ოკუპირებული ახალგორის რაიონი და ქართულ-ოსური ურთიერთობების დინამიკა	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნათია ჯალაბაძე	ლავრენტი ჯანიაშვილი მედეა ბურდული
დასრულებული პროექტის (ეგაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>2013 წლის 17 ივნისიდან 8 ივლისის ჩათვლით საველე მუშაობა ჩატარდა კასპში და მცხეთის რაიონის დევნილთა დასახლებებში – წეროვანში, ფრეხეთსა და წილკანში. ასევე, 2013 წლის ივლის-აგვისტოში საველე მუშაო ჩატარდა ახალგორის რაიონში მცხოვრებ მოსახლეობაში – თავად ახალგორში, ბოლში, ერედაში და ახმაჯში.</p> <p>სამუშაოს დაზვერვითი, ე.წ. პილოტური ხასიათი ჰქონდა, რომლის მიზანსაც ვითარების გაცნობა და მომავალი საველე სამუშაოების ხასიათის განსაზღვრა წარმოადგენდა. გამოკითხვა წარიმართა ქართველი და ოსი ხალხის ტრადიციული ურთიერთობების და იმ ცვლილებების გამოსავლენად, რაც მან განიცადა 2008 წლის კონფლიქტის შემდეგ; ყურადღება გამახვილდა ინტერეთნიკური სტაბილური და დაბალანსებული ურთიერთობების მარეგულირებელ ასპექტებზე; ქართველთა და ოსთა ურთიერთდამოკიდებულების სპეციფიკაზე, მათი ურთიერთობის ტრადიციული ფორმებზე, ყოფისა და კულტურის როლზე ამ ჯგუფებს შორის მშვიდობიანი ურთიერთობის შენარჩუნების საქმეში.</p> <p>ფიქსირებული ინფორმაცია (აუდიო ჩანაწერები) ინახება საკუთრივ თითოეულ მკვლევართან.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირინე ტატიშვილი	ხეთურ-ქართული ლექსიკონი. ნაკვეთი 9: შუმეროგრაფიები	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“	155
2	მანანა ხვედელიძე	ძველი ეგვიპტის ენციკლოპედია	თბილისი, ქარჩხაძის გამ.	597
3	მარიამ ჩხარტიშვილი	“მოქცევაი ქართლისაი“ პეტრე იბერის შესახებ	თბილისი, „ნეკერი“	27
4	გონელი არახამია, მანანა სანაძე	VI საუკუნის ქრონიკა «დავით და კოსტანტინეს წამებაში»	თბილისი, საქართველოს უნივერსიტეტის გამომც.	205
5	ავთანდილ სონღულაშვილი	ქართული ენა და ეროვნული უმცირესობა	თბილისი, „უნივერსალი“	248
6	გიორგი საითიძე	ისტორიულ-პუბლიცისტური ნარკვევები	თბილისი, „უნივერსალი“	465
7	ნინო მინდაძე	ქართველი ხალხის ტრადიციული სამედიცინო კულტურა	თბილისი, „უნივერსალი“	334
8	როლანდ თოფჩიშვილი	სამცხე-ჯავახეთის ეთნიკური ისტორიიდან	თბილისი, „უნივერსალი“	152
9	ჯონი კვიციანი	„აფხაზურ-ქართული ინტეგრაციის პრობლემები XX-XXI სს. სოციალურ-კულტურული ასპექტები	თბილისი, „უნივერსალი“	88
10	დავით ჭითანავა, ვ. ფიფია	ყულის ეკლესია და თამარი	თბილისი, „მწიგნობარი“	94
ანოტაციები				
1	მე-9 ნაკვეთში შესულია შუმეროგრაფიები (ღურსმული გრაფემებით გადმოცემული შუმერული სიტყვები, ცნებები), რომლებიც ხეთურ ტექსტებში არის დადასტურებული. ნაშრომი განკუთვნილია, პირველ რიგში, ხეთური ენით დაინტერესებულ პირთათვის, რომლებსაც ხეთური ენის დაუფლებისას, ხეთების			

	მრავალენოვნებიდან გამომდინარე, უწევთ შუმერულ სიტყვებში გარკვევაც. ლექსიკონის აღნიშნული ნაკვეთი დახმარებას გაუწევს შუმერული ენის შემსწავლელ სტუდენტებსაც. ნაშრომს დართული აქვს ლურსმული ნიშნების ცხრილი, სადაც ნიშნების იდეოგრაფიული მნიშვნელობების გარდა ფონეტიკური მნიშვნელობებიც არის ასახული.
2	ენციკლოპედიის 693 სტატია მოიცავს ძველი ეგვიპტის ფარაონებს, ქალაქებს, ტოპონიმებს, ღმერთებს და მნიშვნელოვან ისტორიულ პერიოდებს.
3	ცნობილი ქართველი ასკეტი პეტრე იბერი (წმ. პეტრე ქართველი, ცხოვრობდა დაახლ. V საუკუნის 10-იან - 80-იან წლებში) მოღვაწეობდა პალესტინაში. იგი განეკუთვნებოდა ქართულ სამეფო ოჯახს (ხოსროიანთა / ხოსროვანთა დინასტიას) და იყო ტახტის მემკვიდრე. მაგრამ მან უარი თქვა, ემეფა. ამის გამო, ბუნებრივია, პეტრე არ მოიხსენიება შუა საუკუნეების ქართულ ისტორიოგრაფიულ თხზულებებში "მოქცევაი ქართლისაი", რომელიც გვაწვდის ქართლის უზენაეს იერარქთა სიას ანტიკურობისა და შუა საუკუნეების ეპოქებისათვის. ამიტომაც, რომ პეტრეს ცხოვრების გზის რეპრეზენტაციისათვის მკვლევრები აღნიშნულ თხზულებას არ მოიხმობენ, როგორც წყაროს. ნაშრომი საპირისპიროდ ამ პრაქტიკისა, აჩვენებს, რომ ამ შემთხვევაში "მოქცევაი ქართლისაი" არის გასაღები წყარო. იგი შეიცავს მნიშვნელოვან ირიბ ინფორმაციას პეტრეზე. სწორედ ამ ცნობების მეშვეობით ხდება შესაძლებელი როგორც პეტრეს ბიოგრაფიის დეტალების, ასევე ხოსროვანების ოჯახის ისტორიის ახალი კუთხით გააზრება.
4	წიგნი ეძღვნება მეთერთმეტე საუკუნის ქართული აგიოგრაფიული თხზულების, «დავით და კოსტანტინეს წამების» ტექსტში ძველი ქართული ისტორიული ქრონიკის ნაკვალევის გამოვლენას. «წამებაში» დაცული ქრონოლოგიური ცნობების კრიტიკული ანალიზისა და ისტორიული რეალიების განხილვის საფუძველზე გამოთქმულია მოსაზრება, რომლის თანახმად «წამების» ავტორი სარგებლობდა მეექვსე საუკუნეში შედგენილი ისტორიული ქრონიკით, სადაც აღწერილი იყო ირანის ერთ - ერთი ლაშქრობა ეგრისში აქ მიმდინარე ბიზანტია - ირანის ხანგრძლივი ომის პერიოდში. «წამების» ავტორმა ქრონიკაში მოთხრობილი ამბები არაბთა ლაშქრობად მიიჩნია და მისი ცნობები არაბთა სარდლის მურვან - ყრუს შემოსევების (მერვე საუკუნე) შესახებ თხრობაში ჩართო, თუმცა წყაროს ნაკვალევი მის ტექსტში მაინც დარჩა. წიგნში მოცემულია მეექვსე საუკუნის ისტორიული ქრონიკის ტექსტის რეკონსტრუქციის ცდა.
5	ნაშრომში ახალი საარქივო დოკუმენტური წყაროებისა და ლიტერატურის გათვალისწინებით შესწავლილია ქართული ენის როლი და ადგილი საზოგადოების განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე. ცალკე ადგილი ეთმობა საქართველოში მცხოვრები ეროვნული უმცირესობის დამოკიდებულებას ქართული ენისადმი.
6	წიგნში შეტანილი მასალების დიდი უმრავლესობა ეძღვნება საქართველოში ბოლო ოცი ცლის მანძილზე განცითარებულ პროცესებს. თითოეულ ნარკვევში გაცხადებულია ავტორის, როგორც მეცნიერისა და მოქალაქის პოზიცია.
7	ნაშრომში განხილულია ხალხური სამედიცინო თეორიისა და სამკურნალო პრაქტიკის საკითხები საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში მოძიებული ეთნოგრაფიული მონაცემების საფუძველზე. კვლევის შედეგად მიღებულია დასკვნა, რომ ტრადიციული როგორც ნატუროპათიური, ისე მაგიურ-რელიგიური სამკურნალო პრაქტიკა უმეტესწილად ეფექტური იყო. ნაშრომში მოცემულია ცდა ტრადიციული სამკურნალო საშუალებების ეფექტურობის დასაბუთებისა და ახსნისა.
8	მონოგრაფია ორი მონაკვეთისაგან შედგება: ა)ეთნიკური და რელიგიური ვითარება

	<p>გვიანი შუა საუკუნეებისა და მე-19 საუკუნის სამცხეში; 2)სად წავიდა ჯავახეთის ქართული მოსახლეობა (ჯავახეთის მოსახლეობის მიგრაცია მე-17-მე-19 საუკუნეებში). პირველ ნაწილში საარქივო და ეთნოგრაფიულ მასალებზე დაყრდნობით საუბარია სამცხის ქართული მოსახლეობის გამაჰმადიანებისა და გათურქების პრობლემებზე. ქართველთა დეეთნოზაცია სამცხე-ჯავახეთში ხანგრძლივი პროცესი იყო, რომელიც აქ ოსმალეთის იმპერიის მიზანმიმართული პოლიტიკის შედეგი იყო და რომელიც დასრულდა მხარის რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შესვლის შემდეგ. ქართველთა გამაჰმადიანებისა და გათურქების პროცესი მონოგრაფიაში შესწავლილია მე-19 საუკუნეში ცარიზმის ხელისუფალთა მიერ ჩატარებული მოსახლეობის კამერალური აღწერებისა და საოჯახო სიების საფუძველზე. ეს მასალა პირველადაა შემოტანილი სამეცნიერო მიმოქცევაში. მონოგრაფიის მეორე ნაწილში დადგენილია, რომ ჯავახეთის ქართული მოსახლეობა მე-17-მე-19 საუკუნეებში აღმოსავლეთ საქართველოში, ძირითადად ქართლში გადმოსახლდა, ხოლო მაჰმადიანები კი რუსეთის შემოსვლისთანავე ოსმალეთის იმპერიის შიდა ვილაეთებში გადასახლდნენ.</p>
9	<p>ნაშრომში ცივილიზაციური მეთოდოლოგიის საფუძველზე გაანალიზებულია აფხაზურ– ქართული ინტეგრაციის პრობლემები და კონფლიქტის გამომწვევი მიზეზები XX-XXI სს.</p> <p>ნაჩვენებია, რომ საბჭოთა მოდერნიზაციულმა და, ამ მიმართულებით პოსტსაბჭოური პოლიტიკის ინერციამ საქართველოში და მის მეზობლებში (ჩრდილო კავკასია) ჩიხში მოქცია საბჭოთა კავშირში ხელისუფლების მიერ გატარებული ეროვნული პოლიტიკა. ავტორის აზრით საჭიროა ამ უკანასკნელის ეროვნულ–კულტურული პრობლემატიკის სიბრტყეში გადაყვანა. ამასთან დაკავშირებით ნაშრომში წარმოდგენილი აზრი ითხოვს, საქართველოში სოციალური ინტეგრაცია მშვიდობიანად ეგუებოდეს კულტურულ მრავალფეროვნებას და ამის საფუძველზე ახდენდეს ახალი სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებას.</p>
10	<p>ყულის ეკლესია და თამარი“ შედგება ორი ნაწილისაგან. პირველ ნაწილში წარმოდგენილია დავით ჭითანავას ისტორიოგრაფიული კვლევა ყულიშკარის წმინდა გიორგის ეკლესიაზე და ხატზე. ნაშრომში შესწავლილია სამეგრელოს მასშტაბით თავისი სიძლიერით განთქმული სალოცავის–ყულიშ–კარის წმინდა გიორგის ეკლესიის ისტორია საარქივო მასალების, საისტორიო წერილობით წყაროებში არსებული ცნობებისა და ავტორის მიერ ადგილზე მოპოვებული ეთნოგრაფიული მასალის მიხედვით. აღდგენილია ყულიშ-კარის წმინდა გიორგის ეკლესიის მღვდელთმსახურთა ოჯახების სრული გენეალოგია XVIII საუკუნის ბოლოდან XX საუკუნის ოციან წლებამდე. წარმოდგენილია სახელწოდებების „ყულის“ და „ალერტის“ თავდაპირველი მნიშვნელობის ახსნა. ნაშრომი განკუთვნილია, როგორც სამეგრელოს ეკლესიის ისტორიითა და ეთნოგრაფიით დაინტერესებულ პირთათვის, ისე მკითხველთა ფართო საზოგადოებისათვის.</p>

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირინე ტატიშვილი	ასირიოლოგიის შესავალი	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“	55
2	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნოლოგიური მეცნიერების	თბილისი, „უნივერსალი“	392

შესავალი	
ანოტაციები	
1	ნაშრომი წარმოადგენს თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის ასირიოლოგიის საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული ასირიოლოგიის შესავლის მოკლე კურსს. მასში განხილულია შემდეგი საკითხები: 1. ასირიოლოგია როგორც მეცნიერება; 2. ლურსმული დამწერლობის სისტემა; 3. ძველი ახლო აღმოსავლეთის ხალხები და ენები; 4. ასირიოლოგიური კვლევა-ძიებების მნიშვნელობა საქართველოს უძველესი ისტორიის შესასწავლად. საქართველოში ძველი ახლო აღმოსავლეთის კვლევის ისტორია (ძირითადი ეტაპები და მიმართულებები).
2	„ეთნოლოგიური მეცნიერების შესავალი“ ქართულ ენაზე სახელმძღვანელოს შექმნის პირველი ცდაა. სახელმძღვანელოს სტრუქტურა ორიგინალურია, ანალოგიური სახელმძღვანელო დღემდე არ არსებობდა. თანამედროვე ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა დიდი ნაწილი მჭიდროდაა დაკავშირებული ეთნოლოგიასთან. სახელმძღვანელოში საუბარია ამ კავშირების შესახებ. ამავე დროს ის სტუდენტებს გზას გაუკვალავს ეთნოლოგიის სამყაროში; მისცემს ცოდნას ეთნოლოგიის საგნის, ფუნქციების, მეთოდების და თანამედროვე საზოგადოებაში მისი მნიშვნელობის შესახებ. სახელმძღვანელო შედგება შესავლის, სამი ნაწილისა და ბოლოთქმისაგან. პირველი ნაწილი „ეთნოლოგიის ზოგადი პრობლემები“ შეიცავს 15 თავს, მეორე ნაწილი „ეთნოლოგია და სხვა მეცნიერებები“ – 12 თავს, მესამე ნაწილი „მსოფლიოს ხალხები“ 15 თავს.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირინე ტატიშვილი	იშთარის საგალობელი, თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის კრებული: აღმოსავლეთმცოდნეობა/ <i>Oriental Studies</i>	2	თბილისი, „უნივერსალი“	6
2	მანანა ხიდაშელი	კულტურის განვითარების ძირითადი ციკლები აღმოსავლეთ საქართველოს ძველ კულტურაში, კავკასიურ ახლოაღმოსავლური კრებული	XV	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“	4
3	მანანა ხიდაშელი	ქალი და ქალღვთაება ძველ შუმერში, მსოფლიო და გენდერი	2	თბილისი, სტუ-ს გამომ.	4
4	მანანა ხვედელიძე	ჰიმნები ამონისადმი, კავკასიურ ახლოაღმოსავლური კრებული	XV	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“	7
5	ნანა	ძვ. წ. I ათასწლეულის	1	თბილისი, სტუ-	4

	ბახსოლიანი, ნანა ხაზარაძე	პირველი ნახევრის სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიის ზოგიერთი ასპექტისათვის, ბიზნეს-ინჟინერინგი		ს გამომ.	
6	ნანა ბახსოლიანი	დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანისა“ და ანდრია კრეტელის „დიდი კანონის“ რამდენიმე ადგილის ინტერპრეტაციისათვის, საისტორიო ვერტიკალები	27	თბილისი, სტუ-ს გამომ.	5
7	ნანა ბახსოლიანი	კილიკია (Κιλικία) ასურული ლურსმული წარწერების მონაცემთა კონტექსტში, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	4
8	ნანა ბახსოლიანი	რამდენიმე შტრიხი გიორგი II-ის პორტრეტისათვის, მსოფლიო და გენდერი	2	თბილისი, სტუ-ს გამომ.	5
9	ნანა ბახსოლიანი	„საყვარელი მზის“ - მეფე აზათივათი, კავკასიურ ახლოაღმოსავლური კრებული	XV	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“	5
10	ნანა ბახსოლიანი, ნანა ხაზარაძე	ქართველების აღმნიშვნელი ძველი ბერძნული ტერმინები, „ეგროპული კვლევები“	სიმპოზიუმის შრომები	თბილისი, სტუ-ს გამომ.	14
11	ნანა ბახსოლიანი, ნანა ხაზარაძე	ექვთიმე თაყაიშვილის ერთი პუბლიკაციის შესახებ, „სვეტიცხოველი“	1	თბილისი, სტუ-ს გამომ.	5
12	ვახტანგ გოილაძე	ოსი ლტოლვილები XIII ს-ის საქართველოში, „ქართველოლოგია“	5	თბილისი, ილიას სახ. უნივერს. გამ.	12
13	ვახტანგ გოილაძე	ანტონ ქართველი და სვიმეონ მესვეტე, „ქართველოლოგია“	2	თბილისი, ილიას სახ. უნივერს. გამ.	26
14	ვახტანგ გოილაძე	სად მდებარეობდა ანდრია პირველწოდებულის მიერ დამოძღვრილი „ქუეყანა სვილდიაი“, ვინ იყვნენ სოგდიანები და გორსინები?, „მაცნე“ ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	2	თბილისი, მეცნ. ეროვნ. აკადემიის გამ.	23
15	ვახტანგ გოილაძე	გრიგოლ ბაკურიანის ძის წარმომავლობისათვის, „ქართველოლოგია“	4	თბილისი, ილიას სახ. უნივერს. გამ.	20
16	გიორგი ქავთარაძე	საქართველო, კავკასიონი და გეოპოლიტიკა – წარსული და თანამედროვეობა, მარი ბროსე 210	კონფ. მას.	თბილისი, „მერდიანი“	19

17	გიორგი ქავთარაძე	The Relationship between the Caucasus and the Middle East during the “Pre-Kura-Araxes” Period, Proceedings of the International Archeological Symposium: Problems of Maykop Culture in the Context of Caucasian-Anatolian Relations.	სიმპოზიუმის შრომები	თბილისი, „მერდიანი“	14
18	გიორგი ქავთარაძე	ტერმინ „ქართლის“ არსისა და წარმომავლობის საკითხისათვის, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	13
19	გიორგი ქავთარაძე	On the Importance of the Caucasian Chronology for the Foundation of the Common Near Eastern – Eastern European Chronological System, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	20
20	ვაჟა კიკნაძე	The Saga of Yngvar the Traveler and Georgian Chronicle, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	7
21	ეკა კვაჭანტირაძე	ქართული თვითცნობიერება ისტორიულ რეტროსპექტივაში, რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი „ბული გონიერი“	5	თბილისი	24
22	ეკა კვაჭანტირაძე	საქართველო-სომხეთის ურთიერთობის ისტორიიდან, კავკასიის უნივერსიტეტის შრომები	7	თბილისი, კავკასიის უნივ. გამომც.	10
23	ალექსანდრე თვარაძე	ბიბლიის ისტორიული ატლასი და მისი კარტოგრაფიული მასალა, „მაცნე“ ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	2	თბილისი, მეცნ. ეროვნ. აკადემიის გამ.	2
24	ალექსანდრე თვარაძე, სოფიო ვაშალომიძე	ახალი კრებული: „კავკასია მონღოლთა პერიოდში (XIII-XIV სს.)“, „ქართველოლოგია“	4	თბილისი, ილიას სახ. უნივერს. გამ.	10
25	ალექსანდრე თვარაძე	ვენდ გრაფ ფონ კალნაინის „ქართული დღიური“ – გვიანი სტალინიზმის ეპოქის საქართველოს ისტორიის მნიშვნელოვანი წყარო, ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი	15	თბილისი, „მწიგნობარი“	20

26	დავით მერკვილაძე	თეატინელი მისიონერები საქართველოში და პროზელიტიზმის ერთი გახმაურებული ამბავი, ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	1	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	11
27	დავით მერკვილაძე	ტერმინ „ზენა სოფლის“ წარმოშობისა და მისი „შიდა ქართლად“ გარდაქმნის გარემოებანი, თანამედროვეობის მეცნიერული საკითხები	კონფ. მას	გორი	10
28	დავით მერკვილაძე	დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის ეთნოკულტურული და ისტორიულ-გეოგრაფიული კუთვნილებისათვის, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	11
29	დავით მერკვილაძე, პაპუნა გაბისონია	არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდა“, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	12
30	გიორგი ჭეიშვილი	საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ეპარქიები სომხეთში, „ლოგოსი“	7	თბილისი	9
31	პაპუნა გაბისონია	ზუგდიდის რაიონის ისტორიული გეოგრაფიიდან, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	11
32	ავთანდილ სონღულაშვილი	ირან-ოსმალეთის აგრესია და ქართველთა გამაჰმადიანების მცდელობანი გვიანი შუა საუკუნეების პერიოდში, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	11
33	ავთანდილ სონღულაშვილი	ექვთიმე თაყაიშვილისა და იროდიონ სონღულაშვილის ეპისტოლარული მემკვიდრეობა, ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი	15	თბილისი, „მწიგნობარი“	8
34	შოთა ვადაჭკორია	ქართული პოლიტიკური აზრი ოსური საბჭოური ავტონომიის შექმნისა და მისი სამართლებრივი შეფასების შესახებ, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	4
35	შოთა	ისტორიული ნარკვევი ასე არ	7, 8	თბილისი	10

	ვადაჭკორია	უნდა იწერებოდეს, „ქართული ელიტა“			
36	შოთა ვადაჭკორია	ოსმალეთი და „სამხრეთ კავკასიის მუსლიმანური სახელმწიფოს“ შექმნის საკითხი (1918-1919 წწ.), ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	35
37	დოდო ჭუმბურიძე	შიდა ქართლის სოციალურ- ეკონომიკური ვითარება XIX საუკუნის I ნახევარში, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	18
38	დოდო ჭუმბურიძე	თურქიზმი და საქართველო XX საუკუნის 10-იან წლებში, გორის უნივერსიტეტის შრომები	კონფ. მას.	გორი	9
39	ელდარ ბუბულაშვილი	საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ღვაწლი უცხოეთის ქართული ქრისტიანული მემკვიდრეობის დაცვა-შენარჩუნებაში (XIX საუკუნის 70-იანი წლები - XXI საუკუნის პირველი ათეული), „ლოგოსი“	7	თბილისი	11
40	ელდარ ბუბულაშვილი	მაქსიმე აბაშიძე (1725-1795) - „კათალიკოსი ყოვლისა საიმერეთოსა და აფხაზეთისა,“ “მაცნე” ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	1	თბილისი, მეცნ. ეროვნ. აკადემიის გამ.	7
41	ელდარ ბუბულაშვილი	საქართველოს კათოლიკოს- პატრიარქის ლეონიდე ოქროპირიძის ეპისტოლარული მემკვიდრეობის, “ანალები”	9	თბილისი, „მემატიანე“	6
42	ელდარ ბუბულაშვილი	გიორგი მაჩაბლის მიმართვა საქართველოს კათოლიკოს- პატრიარქს ლეონიდე ოქროპირიძეს, „ქართული ემიგრაცია“	2	თბილისი	17
43	გიორგი საითიძე	ეპისკოპოს გაბრიელისა (ქიქოძე) და სენატორ გიორგი მუხრანსკის წერილობითი გასაუბრება მცირე ერებისა და მათი ენების არსებობსთან დაკავშირებით, ახალი და უახლესი	1	თბილისი, „უნივერსალი“	23

		ისტორიის საკითხები			
44	გიორგი საითიძე	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ვითარება ბათუმში XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე (ისიღორე რამიშვილის „მოგონებების“ მიხედვით), ბათუმის უნივერსიტეტის შრომები	IV	ბათუმი, ბათუმის უნივერს. გამომც.	8
45	გიორგი საითიძე	ქართულ-ებრაული ურთიერთობის საკითხები ნიკო ნიკოლაძის პუბლიცისტიკაში, გ. თავართქილაძის სასწ. უნივერსიტეტის შრომები	–	თბილისი	10
46	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	1765 წლის შეთქმულების მონაწილეთა იდენტიფიკაციისათვის, საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები	VII	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	
47	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	ზურაბ ავალიშვილის ბიოგრაფიის ცნობილი და უცნობი ფურცლები, წელიწდეული „ქართული დიპლომატია“	XVI	თბილისი, „არტანუჯი“	19
48	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	ლავრენტი ბერია რამდენიმე თანამედროვის თვალთ, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	23
49	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	საქართველოს და ბალტიის ქვეყნების ერთა ლიგაში მიღების საკითხი (1920 წ.), ზურაბ პაპასქირი – 60	–	თბილისი	6
50	გია გელაშვილი	მიხაკო წერეთლის რამდენიმე წერილი უორდროპთა კოლექციიდან, კავკასიურ-აღმოსავლური კრებულები	XV	თბილისი, პროგრამა „ლოგოსი“	64
51	გია გელაშვილი	ინგლისელი მოგზაური ლოურენს ოლივანტი აფხაზეთის შესახებ, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	18
52	გია გელაშვილი	ბათუმი ბრიტანეთის საკონსულოს მოხსენებაში (XIX ს-ის 60-70-იანი წლები), ბათუმის უნივერსიტეტის შრომები	IV	ბათუმი, ბათუმის უნივერს. გამომც.	7
53	ლოლა სარალიძე	სსრკ-ის დაშლისა და ცხინვალის რეგიონის კონფლიქტის ისტორიიდან (XX საუკუნის 90-იანი წლები), ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	28

54	ლოლა სარალიძე	ამიერკავკასიაში ამერიკის პოლიტიკური ბრძოლის ისტორიიდან (1919-1920 წწ.), ამერიკის შესწავლის საკითხები	VII	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	9
55	ლოლა სარალიძე	საქართველო-ინგლისის ურთიერთობის ისტორიიდან (1920-1921 წწ.) (უცნობი საარქივო დოკუმენტების მიხედვით), გორის უნივერსიტეტის შრომები	კონფ. მას.	გორი	10
56	ლოლა სარალიძე	ქართული სამხედრო სკოლა და ბრძოლა ბათუმისათვის (1921 წლის მარტი), ბათუმის უნივერსიტეტის შრომები	IV	ბათუმი, ბათუმის უნივერს. გამომც.	7
57	ლოლა სარალიძე	რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაცია (1921წ) და ევროპის სახელმწიფოების დამოკიდებულება, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	11
58	ხათუნა ქოქრაშვილი	ნატო და საქართველოს კონფლიქტური რეგიონები, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	25
59	ლელა მიქიაშვილი	ფრედერიკ დიუბუა დე მონპერეს მასალები იმერეთის შესახებ, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	30
60	მზია ტყავაშვილი	დარუბანდის გასასვლელი რუსეთის პოლიტიკური ინტერესების სფეროში (XVI საუკუნიდან XVIII საუკუნის დასაწყისამდე), ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	9
61	შორენა მურუსიძე	კონსტანტინე კანდელაკის მიმოწერა - მასალები ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ისტორიის კვლევსთვის, ქართული ემიგრაცია	2	თბილისი	20
62	შორენა მურუსიძე	მსოფლიოს ბიპოლარიზაცია და ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	11
63	ირინა არაბიძე	სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ის მოღვაწეობა საქართველოს ეკლესიის	1	თბილისი, „უნივერსალი“	20

		ავტოკეფალიის ადიარებისათვის, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები			
64	ნატო სონდულაშვილი	ბურჟუაზია 1900-1910 წლების საქართველოში, „ინტელექტუალი“	23	თბილისი	7
65	ნატო სონდულაშვილი	ქართველი ინტელიგენცია 1900-1910 წლებში, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები	1	თბილისი, „უნივერსალი“	14
66	ქეთევან ხუციშვილი	სივრცისა და მატერიალური ობიექტების საკრალურობის კონსტრუქცია (შიხ ისა- ეფენდის საფლავის მაგალითზე), ვერა ბარდაველიძე 110	კონფ. მასალ.	თბილისი, უნივერსალი	13
67	ქეთევან ხუციშვილი	რელიგიისა და პოლიტიკის მიმართება (თანამედროვე საქართველოში მიმდინარე პროცესების მაგალითზე), ეთნიკური და რელიგიურ- კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	კონფ. მასალ.	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	7
68	ნინო მინდაძე	პიროვნების შინაგანი კონფლიქტი და რჩეულობის ტრადიციული ინსტიტუტი აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთში, ვერა ბარდაველიძე – 110	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	9
69	გიორგი გოცირიძე	რელიგიური პრუდარიზმი და კულტურული ინტეგრაციის პრობლემები ქვემო ქართლის მოსახლეობაში (ქართულ აზერბაიჯანული ურთიერთობების მაგალითზე), ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	1	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	6
70	გიორგი გოცირიძე	ქართული საწესო სუფრის გენეზისის საკითხი ვ. ბარდაველიძის ნაშრომების მიხედვით, ვერა ბარდაველიძე – 110	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	10
71	ნინო ჩირგაძე	ჯანმრთელობის დაცვის ხალხური ტრადიციები	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	7

		კახეთში, ვერა ბარდაველიძე – 110			
72	როზეტა გუჯეჯიანი	ქართველთა ეთნიკური იდენტობისა და რელიგიის ურთიერთმიმართების საკითხები (წარსული და თანამედროვეობა), ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	კონფ. მასალ.	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	9
73	როზეტა გუჯეჯიანი	„კვირია“ ტრადიციულ ქართულ კულტურაში, ვერა ბარდაველიძე 110	კონფ. მასალ.	თბილისი, უნივერსალი	20
74	ხათუნა იოსელიანი	დემეტრე I-ის მეფედ კურთხევის შესახებ, ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	10
75	ხათუნა იოსელიანი	XIII-XV ს-ის სვანეთის ისტორიული გეოგრაფიის საკითხებ, ისტორიულ- ეთნოლოგიური ძიებანი	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	15
76	ხათუნა იოსელიანი	დაკრძალვასთან დაკავშირებული ერთი რიტუალის შესახებ სვანეთში, ვერა ბარდაველიძე – 110	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	8
77	ნინო ღამბაშიძე	ქართული ხალხური კალენდრის ზოგადმსოფლმხედველობრივი მხარეები და ზოგიერთი მასხასიათებელი ნიშნები, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	16
78	ნინო ღამბაშიძე	ხალხური სარწმუნოების კვლევის ზოგიერთი პრობლემა და მეთოდოლოგია, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	9
79	ლელა ნებიერიძე	“შეშინებულის“ მკურნალობასთან დაკავშირებული წეს- ჩვეულებები იმერეთში, ვერა ბარდაველიძე – 110	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	8
80	გიორგი მამარდაშვილი	აფხაზური ლეგენდების, მითების და თქმულება- გადმოცემების გეოგრაფია, ისტორიულ-ეთნოლოგიური	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	18

		ძიებანი			
81	ქეთევან ალავედაშვილი	შაწესო ფერხულების შესწავლისათვის, ვერა ბარდაველიძე – 110	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	11
82	როლანდ თოფჩიშვილი	საქართველოს „უცნობი“ მეზობლები: ხინალულები, კრიწები და ბუდუხები, „ისტორიანი“	3	თბილისი	7
83	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნიკური და რელიგიურ- კონფესიური ურთიერთობები და ეთნოლოგიური მეცნიერება, ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	1	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	8
84	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში (ზოგადი ასპექტი), ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	1	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	13
85	როლანდ თოფჩიშვილი	ხანძთის მონასტრის ლოკალიზაციისა და შავშეთ- კლარჯეთის საეკლესიო ისტორიული გეოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი, საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები	VII	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	17
86	როლანდ თოფჩიშვილი	რელიგიური და ეთნიკური ფაქტორების ურთიერთმიმართების პრობლემა ისტორიული სამცხის მოსახლეობაში – „დეპორტირებული მესხები – წარსული და დღევანდელი“	კონფ. მას.	თბილისი	35
87	როლანდ თოფჩიშვილი	სად მოხდა ალან-ოსთა ეთნოგენეზი: კავკასიასა თუ შუა აზიაში?, ზურაბ პაპასქირი-60	–	თბილისი, სოხუმის სახ. უნივერსიტეტის გამომც.	23
88	სალომე ოქრუაშვილი	Политеистические верования и представления абхазов в кон- тексте этнической истории, ზურაბ პაპასქირი-60	–	თბილისი, სოხუმის სახ. უნივერსიტეტის გამომც.	27
89	სალომე ოქრუაშვილი	ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის პრობლემა ნიკო ჯანაშიას შემოქმე- დებაში, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის	IV	თბილისი	10

		შრომები			
90	სალომე ოქრუაშვილი	სტუმარმასპინძლობის ტრადიციები აფხაზ და ჩერქეზ ხალხებში, ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	15
91	ლავრენტი ჯანიაშვილი	პლურალისტური სამართლის უნიფიკაციის საკითხისათვის (სვანური ჩვეულებითი სამართალი), „მაცნე“ ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	1	თბილისი, მეცნ. ეროვნ. აკადემიის გამ.	12
92	ლავრენტი ჯანიაშვილი	საქართველოში თურქთა ინფილტრაციის ისტორია და მესხეთიდან დეპორტირებულთა იდენტობის საკითხი სამეცნიერო ლიტერატურაში, დეპორტირებული მესხები-წარსული და დღევანდლობა	კონფ. მას.	თბილისი	22
93	ლავრენტი ჯანიაშვილი	ტარდიციული კულტურა და უნიფიკაციის გლობალური პროცესი (ქვემო ქართლის აზერბაიჯანული მოსახლეობის მაგალითზე), ეთნიკური და რელიგიურ- კონფესიური ურთიერთობები საქართველოში: ისტორია და თანამედროვეობა	1	თბილისი, თსუ-ს გამომც.	9
94	ლავრენტი ჯანიაშვილი, ნათია ჯალაბაძე	ეთნიკურ უმცირესობათა ინტეგრაციის ზოგიერთი ასპექტი ქვემო ქართლში, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	13
95	ნათია ჯალაბაძე	ტრადიციული სამართლის შემონახულობის საკითხისათვის ქვემო ქართლში (სისხლის ადების ჩვეულება), „მაცნე“ ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	1	თბილისი, მეცნ. ეროვნ. აკადემიის გამ.	11
96	ირმა კვაშილავა	საქართველოში მცხოვრები ბერძნები პოსტსაბჭოთა პერიოდში, ისტორიულ- ეთნოლოგიური ძიებანი	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	35
97	ირმა კვაშილავა	წმინდა გიორგი ილორისაო, გერისაო, ქურმუხისაო,	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	20

		თავზარდამცემო მტრისაო, ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი			
98	ირმა კვაშილავა	ვასტირჯი (წმინდა გიორგი) ოსურ ხალხურ ზეპირსიტყვიერებაში, ვერა ბარდაველიძე – 110	კონფ. მას.	თბილისი, „უნივერსალი“	15
99	დავით ჭითანავა	წამხარის ღვთისმშობლის ხატი	XV	თბილისი, „მწიგნობარი“	8
100	დავით ჭითანავა	მეგრული „ხვამა-ოხვამე-ოხვამერი“-ს მნიშვნელობისათვის, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები	XII-XIII	თბილისი, „უნივერსალი“	11
ანოტაციები					
1	<p>ძვ. წ. XVII საუკუნის ბაბილონში შექმნილი “იშთარის საგალობელი” ძველი შუამდინარული ლიტერატურის ერთ-ერთ საყურადღებო ნიმუშს წარმოადგენს. ნაშრომში მოცემულია აქადური ტექსტის ტრანსკრიპცია და ქართული თარგმანი კომენტარებითურთ.</p>				
2	<p>ნაშრომში ისტორიის კვლევის ციკლური განვითარების თეორიაზე დაყრდნობით, შესწავლილია კულტურის განვითარების ძირითადი ციკლები აღმოსავლეთ საქართველოს ძველ კულტურაში. უძველესი ციკლი მოიცავს ე. წ. შულავერ-შომუთეფეს კულტურას. ამ ციკლის დამამთავრებელ ეტაპს მტკვარ-არაქსის კულტურა წარმოადგენს. ამ დროს ვითარდება გუთნური მიწათმოქმედება, სეზონური მესაქონლეობა, საფუძველი ეყრება მეტალურგიულ წარმოებას.</p> <p>კულტურის განვითარების შემდეგი ციკლი ძვ. წ. III ათასწლეულის ბოლოს იწყება და ადრეული ყორღანების კულტურის სახელით არის ცნობილი. ამ ციკლს ამთავრებს ე. წ. თრიალეთის „დიდი ყორღანების ბრწყინვალე კულტურა“.</p> <p>კულტურის ახალი ციკლი შიდა ქართლში ძვ. წ. XV ს. იწყებს არსებობას და ძვ. წ. VII-VI ს. გრძელდება. ხალხი გორებზე სახლობდა. ამ პერიოდის შიდა ქართლის მატერიალური, სულიერი და ყოფითი კულტურა გასაოცარი ერთიანობით გამოირჩევა და შეიძლება ერთი ხალხის, ქართველების კუთვნილებად ჩაითვალოს.</p> <p>კულტურის განვითარების ახალი, უმნიშვნელოვანესი ციკლი შიდა ქართლში ძვ. წ. IV-III ყალიბდება. იბერია საერთაშორისო არენაზე მოიპოვებს მის კუთვნილ ადგილს. იბერიაში ადგილი აქვს „ურბანისტურ აფეთქებას“, წარმოიშვებიან დიდი ქალაქები - ხელოსნობისა და ვაჭრობის უმნიშვნელოვანესი ცენტრები. დაწინაურებას განიცდის მცხეთა, რომელიც უკვე „სამეფუფო ქალაქად“ არის წოდებული. აღმოჩენილია დიდი სატაძრო კომპლექსები. კულტურის ამ ციკლის დასასრულს წარმოიშვება იბერიის სამეფო. ტახტზე ადის ფარნავაზი, ფარნავაზიანთა დინასტიის ფუძემდებელი. ფარნავაზი მნიშვნელოვან რეფორმებს ატარებს, რომლებიც ქვეყნის გაძლიერებისაკენ არის მიმართული.</p> <p>კულტურის ეს უმნიშვნელოვანესი ციკლი წარმოადგენს კულტურის ახალს სახეს, იგი განხილული უნდა იყოს როგორც კულტურის ახალი მთლიანობა, რომელსაც აქვს განვითარების ძლიერი შესაძლებლობები და წინსვლის ძლიერი პერსპექტივები.</p>				
3	<p>ნაშრომში საგანგებოდ არის შესწავლილი შუმერული კულტურა. რომელშიც სრულად იყო ასახული მათი დიდი მიღწევები, როგორც მატერიალურ, ისე სულიერ სფეროში. მიუხედავად ამ დიდი მიღწევებისა სამყაროს არქაული განცდა არ იყო დაკარგული და ძლიერად იყო გამოვლენილი უძველეს და მყარად მოქმედ ტრადიციებში. ამ მხრივ, ყურადღებას იმსახურებს შუმერში გავრცელებული პოლიანდრია, ანუ მრავალქმრიანობა, რაც მიუთითებს ქალის განსაკუთრებულ მდგომარეობაზე, როგორც ოჯახში, ასევე საზოგადოებაში. პოლიანდრია სპეციალური</p>				

	<p>აქტებით გააუქმა ლაგაშის მეფე ურუინგიმ (ძვ. წ. 2318-2313 წწ.), ქალთა უფლებები საგანგებოდ იყო დაცული შუმერულ სამართალშიც.</p> <p>შუმერში არსებული მრავალქმრიანობის ტრადიცია სრულად იყო ასახული შუმერული მითოლოგიის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ღვთაების ინანა-იშტანის თავგადასავალში. იგი ნაყოფიერების, ნადირობის, შუღლის ღვთაება იყო. მის ხასიათში განსაკუთრებულად იყო ხაზგასმული ინანას მიწიერი სიყვარულის ძალა. ამიტომ მას არაერთი მეწყვილე ჰყავდა. რომელსაც ღვთაება სასტიკად სჯიდა.</p>
4	<p>ნაშრომი წარმოადგენს ამონისადმი მიძღვნილი ჰიმნის (ჩვ. წ.-მდე XIII ს.) თარგმანს ძველქვეყნობრიდან, შესავლით და კომენტარებით.</p>
5	<p>სტატიაში ძველადმოსავლური და ანტიკური ხანის წერილობითი წყაროების მონაცემთა კონტექსტში შესწავლილია ისტორიული სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ეკონომიკის ძირითადი მახასიათებლები. წყაროებში არსებული სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე დადგენილია, რომ ისტორიული სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ამ რეგიონის მოსახლეობა, ძირითადად, მეტალურგიას (ოქრო, ვერცხლი, ბრინჯაო, სპილენძი), მეცხენეობას, მსხვილ და წვრილ მესაქონლეობას მისდევდა.</p>
6	<p>ზემომოყვანილ ნაწარმოებებში ხაზგასმული „სინანულის“ მაგალითების თანხვედრა, სემანტიკური კოდის მატარებელია. ყურადღება ექცევა ერთსა და იმავე დროს დავითის როგორც სახელმწიფო მოღვაწის და წუთისოფლის ამაოებისგან განდგომილი სასულიერო პირის განცდების სინთეზი, მისი როგორც ზეადამიანური სიმაღლის მაჩვენებელი უნდა იყოს.</p>
7	<p>ნაშრომში დღევანდელი თურქეთის ტერიტორიაზე მდებარე სტრატეგიული მნიშვნელობის რეგიონის – კილიკიის ისტორიის რეკონსტრუქციისათვის ლურსმული დამწერლობით შესრულებულ ასურულ წერილობით წყაროებს პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა ენიჭება. ასურულ მონარქებს ხანგრძლივი და ინტენსიური ბრძოლების წარმოება საუკუნეების მანძილზე უხდებოდათ. ასურული წყაროების შესწავლამ საშუალება მოგვცა საკმაოდ ზუსტად წარმოვიდგინოთ მცირე აზიის ამ რეგიონში პოლიტიკურ ძალთა განლაგება და სხვადასხვა გაერთიანებებს შორის არსებული ურთიერთობები.</p>
8	<p>ნაშრომში წერილობითი წყაროების შესწავლისა და ისტორიოგრაფიული მასალის გათვალისწინების საფუძველზე გიორგი II-ის როგორც შვილისა და მამის პიროვნების ფსიქოლოგიური პორტრეტია წარმოჩენილი. გიორგი II-ის ფსიქოლოგიურ პორტრეტში პიროვნების ავტონომია იკითხება. საკუთარი ავტონომიურობის გაცნობიერება ინდივიდს ეხმარება იყოს თავისუფალი თვითნებური სოციალურ-პოლიტიკური შეხედულებისაგან, ხელისფლების დიქტატისაგან, არ დაკარგოს საკუთარი თავის ფლობა დესტაბილიზაციისა და ტოტალიტარული რეპრესიების პირობებში. პიროვნების ავტონომია უკავშირდება მის უმაღლეს ფსიქიკურ თვისებას – სულიერებას. პიროვნების ავტონომია ესაა მისი თავისუფლება ამორალური სურვილებისაგან, წუთიერი პრესტიჟულობისაგან, პოლიტიკური ქაოსისაგან. პიროვნების ავტონომია ადამიანს საშუალებას აძლევს შეინარჩუნოს ღირსება, პიროვნული პოზიციები, გამოავლინოს ნონკომფორტულობა</p>
9	<p>სტატიაში ძველადმოსავლური წერილობითი წყაროების საფუძველზე შესწავლილია მეფისა და უზენაესი ღვთაების – მზის ურთიერთმიმართების საკითხი, რომელიც ტიპოლოგიურად არა მარტო შუა საუკუნეების ევროპულ არამედ, ქართულ კულტურულ ტრადიციაშიც მოწმდება.</p>
10	<p>ნაშრომში შემთხვევითი შერჩევის მეთოდით შესწავლილია ქართველების აღმნიშვნელი ძველი ბერძნული ტერმინები, რაც, არა მხოლოდ აღნიშნული რეგიონის ისტორიის რეკონსტრუქციისათვისაა საყურადღებო, არამედ აქ განსახლებული ქართული მოსახლეობის ანთროპოლოგიური, ეოფითი კულტურის, ფსიქოლოგიის, დასახლების ტიპების და სხვა ნიშან-თვისებების ფართო ისტორიულ ჭრილში წარმოსახენადაც.</p>

11	<p>ნაშრომში შესწავლილია ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ მოძიებული და 1920 წელს გამოქვეყნებული ეპისტოლე. იგი მრავალმხრივი ინფორმაციის შემცველია და რამდენიმე ასპექტითაა საყურადღებო – რელიგიური, პოლიტიკური და ეკონომიკური. მასში ნათლად იკვეთება საქართველოს ეკლესიის მწირი საკუთრება წმინდა მიწაზე, მცირე პილიგრიმოზა, ქართველთა ავტორიტეტი, საეკლესიო კრების მოწვევის მცდელობა და ჩაშლა პოლიტიკური უთანხმოების საფუძველზე, შეგროვებული და გაღებული შემოწირულობები იერუსალიმის ტაძრების შესანარჩუნებლად.</p>
12	<p>გამოკვლევაში გაანალიზებულია ჟამთააღმწერლის ცნობა დავით VII ულუს მეფობაში (1247-1270) ჩრდილო კავკასიიდან საქართველოში მონღოლების მიერ დევნილი ოსი ლტოლვილების შემოსვლის შესახებ. ოსები ჯერ დავით მეფის სამსახურში იყვნენ, შემდეგ მონღოლთა წაქეზებით ქართლში არაერთი ციხე დაიკავეს. დაიწყეს მამაპაეული სამფლობელოებიდან ადგილობრივ ფეოდალთა განდევნა. ოსთა მძლავრობისაგან საქართველო გიორგი ბრწყინვალეს ძალისხმევით გათავისუფლდა.</p>
13	<p>გამოკვლევაში პირველადაა გაანალიზებული ისერუსალიმის ქართველთა მონასტერში მოღვაწე-ანტონ ქართველისა და დიდი წმინდანის სვიმეონ მესვეტის ურთიერთობა VI ს-ის სირიასა და ჩრდილო შუამდინარეთში მიმდინარე რელიგიურ დაპირისპირებათა ფონზე. როგორც გაირკვა, ანტონ ქართველმა სელეგკიის საეპისკოპოსო კათედრა სწორედ სვიმეონ მესვეტის შუამდგომლობით დაიკავა.</p>
14	<p>ქართულ მეცნიერებაში პირველად მოხერხდა ნიკიტა-დავით პაფლაგონიელის ანდრია პირველწოდებულის „მიმოსვლაში“ დასახელებული „ქუეყანა სვილდიასი“ (ეპიფანე კონსტანტინოპოლელთანაა „ზემო სუგდების“ ქვეყანა) ლოკალიზაცია. როგორც გაირკვა, დასახელებული ავტორები ანდრია პირველწოდებულის მიერ ტამანის ნ-კუნძულზე და მდ. ყუბანის შესართავში „ქუეყანა სვილდიასი“ მცხოვრებლებს-სოგდიანებს (იგივე ზემო სუგდები), და ქ. გორგიპიიდან გამოულ ვაჭრებსა და გემთმფლობელებს იხსენებს ნიკიტა-დავით პაფლაგონიელი სოგდიანებად და გორსინებად. ისინი ანდრიამ „დიდს სებასტოპოლისში“ (ახლანდ. ქ. სოხუმი) დამოძღვრა.</p>
15	<p>გამოკვლევაში ძველი ქართული წყაროების მონაცემებზე დაყრდნობით ნაჩვენებია, რომ არ ცდებოდა აკად. ა. შანიძე როცა გრიგოლ ბაკურიანის ძეს ბაგრატიონთა შთამომავლად მიიჩნევდა. შესაბამისად უარყოფილია ქართულ ისტორიოგრაფიაში გამოთქმული თვალსაზრისი გრიგოლ ბაკურიანის ძის ფარნავაზიანთა კახური შტოსადმი მიკუთვნების შესახებ (მ. სანაძე).</p>
16	<p>ნაშრომი ეძღვნება საქართველოს ისტორიულ განვითარებაზე კავკასიის გეოპოლიტიკური მდებარეობისა და, კერძოდ, კავკასიონის მთავარი მთავრეხილის ერთ-ერთი უმთავრესი უღელტეხილის - დარიალის კარიბჭის ზემოქმედების მნიშვნელობის განსაზღვრას დიაქრონიულ ჭრილში.</p>
17	<p>სტატიაში ნაჩვენებია, რომ გვიანი ურუკის ხანა თანადროულია მტკვარ-არაქსის კულტურის განვითარებული ეტაპისა და, შესაბამისად, შეუძლებელია გვიან ურუკის ხანით დათარიღდეს ურუკულ კულტურასთან მიახლოებული ის არქეოლოგიური მასალა, რომელიც მტკვარ-არაქსის კულტურის წინარე ხანის ამიერკავკასიაში იჩენს თავს და რომელიც რატომღაც გვიანურუკული ხანის შუამდინარეთელ „კოლონისტებს“ მიეწერება ხოლმე.</p>
18	<p>ტერმინ „ქართლ/ქართთან“ მიმართებაში, საკმაოდ მკაფიოდ გამოკვეთილი სივრცობრივი და ქრონოლოგიური კონტექსტი იჩენს თავს, რომელსაც მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს ტერმინის არსისა და წარმომავლობის საკითხის გარკვევისას. სავარაუდო ენობრივი გარემო ჩრდილოსემიტური, განსაკუთრებით არამეული, უნდა ყოფილიყო. შეინიშნება, რომ ასეთი სახელწოდებები თავს იჩენს იმ მხარეებში და ეპოქებში, სადაც არამეული ენის ზეგავლენა ძლიერი იყო, კერძოდ, აქემენიანთა, არშაკიდებისა და სასანიანთა ხანაში და მათ ხელქვეით მოქცეულ მიწა-წყალზე.</p>
19	<p>ნაშრომი კავკასიურ (არქეოლოგიურ) ქრონოლოგიას და მის მნიშვნელობას შეეხება, მახლობელი აღმოსავლეთისა და აღმოსავლეთ ევროპის ქრონოლოგიურ სისტემასთან კავშირში.</p>

<p>20</p>	<p>ბოლო დროს, როგორც საქართველოში, ისე შვედეთში გაძლიერდა ინტერესი ქართულ-სკანდინავიური ურთიერთობების შესახებ, რომელსაც, სავარაუდოდ, ადგილი ჰქონდა XI ს-ის 40-იან წლებში.</p> <p>განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს ქართული წყაროს „მატიანე ქართლისაი“-ს ცნობა 3000 ვარანგის საქართველოში მოსვლის შესახებ.</p> <p>ვინ მოიწვია ვარანგები, ვის ეხმარებოდნენ ისინი, საქართველოს მეფეს, თუ მის მოქიშპე ფეოდალს, ლიპარიტ ბაღვაშს, ამ საკითხს ჩვენ ცალკე გამოკვლევა მიუძღვნით; ამჟამად კი განვიხილავთ ისლანდიურ-შვედურ საგას „ინგვარ შორსმოგზაური“-ს შესახებ და კრიტიკულად ვაანალიზებთ მის შინაარსს.</p> <p>აღნიშნული სკანდინავიური საგას ღრმა ანალიზი საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ მასში ლეგენდარულთან ერთად, ზოგიერთი დეტალი სინამდვილესთან ახლოსაა და ანგარიშგასაწვეია.</p> <p>მაგალითად, საგაში ნახსენები გველეშაპი (დრაკონი) და ოქროს რგოლები, რომელსაც ის იცავს, ჩვენი აზრით, აშკარად არგონავტების შესახებ მითის რემინისცენციაა. ასევე, ძალზე რეალური ჩანს ინგვარის საგაში ხსენებული „Citopolis“-ის ქუთაისთან იდენტიფიცირება. ამ აზრს იზიარებენ შვედი მკვლევარები მატს გ. ლარსონი და გუნილა ლარსონი (Mats G. Larsson და Gunilla Larsson).</p> <p>ჩვენი აზრით, საგაში ხსენებული „ჰელიოპოლისი,“ თბილისის შესატყვისი უნდა იყოს. საგას ავტორებმა ქალაქის ფუძე „თბილი“ გააიგივეს „მზესთან“ და მივიღეთ „მზის ქალაქი“ – ჰელიოპოლისი და ა. შ.</p> <p>შეჯამებული სახით შემდეგ დასკვნებს წარმოვადგენთ: დაბეჯითებით ვვარაუდობთ, რომ XI ს-ის 40-იან წლებში კავკასიას და კერძოდ, საქართველოს ვარანგების საკმაოდ მრავალრიცხოვანი სამხედრო რაზმი სწევია.</p> <p>მათი მოგზაურობის საწყისი წერტილი იაროსლავ ბრძენის სამთავრო იყო. მდ. დნეპრის, შავი ზღვისა და მდინარეების: რიონისა და მტკვრის გავლით, ვარანგებმა, სავარაუდოდ, კასპიის ზღვას მიაღწიეს.</p> <p>„მატიანე ქართლისაი“-სა და ინგვარის შესახებ საგას შორის განსხვავებების მიუხედავად, მსგავსებისა და თანხვედრების აღმოჩენაც შესაძლებელია.</p>
<p>21</p>	<p>სტატიაში განსაზღვრულია ქართული ეთნოსის ადგილი ნაციის მსოფლიო ტიპოლოგიაში. ანხილულია: ქართველთა ნაციად ფორმირების პროცესი სხვა ეთნოსებთან (ებრაელები, სომხები) მიმართებაში; ქართული ნაციონალური ცნობიერება ისტორიულ კონტექსტში „ქართლის ცხოვრების“ კვალდაკვალ; დახასიათებულია ქართული თვითცნობიერების გამზიარებელი საზოგადოება; დახასიათებულია ქართული თვითცნობიერების ეტაპები: წინარექრისტიანული პერიოდი, ქრისტიანიზაცია, ეკლესიის ავტოკეფალია, ერისმთავრობის ინსტიტუტი, არაბთა ბატონობის ხანა, საქართველოს გაერთიანება, ოქროს ხანის პერიოდი, XV–XVII სს. (ქვეყნის გამოფიტვის პერიოდი), XVIII ს. (ორჭოფობის საუკუნე), სახელმწიფოებრიობის გაუქმება, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პერიოდი</p>
<p>22</p>	<p>სტატიაში განხილულია 1918 წელს სომეხთა ეროვნული საბჭოს ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით საქართველოში ორგანიზებული ინციდენტები, რომლებზეც საქართველოს მთავრობას შესაბამისი რეაგირება არ მოუხდენია. გაანალიზებულია ამ მიმართულებით სომხური მხარის ინიციატივები და ქართული მხარის პოზიციები საარქივო დოკუმენტების, ქართული და სომხურენოვანი პერიოდული პრესის მასალების კრიტიკის ფონზე, გამოთქმულია ავტორის მოსაზრებები ამ საკითხების შესახებ.</p>
<p>23</p>	<p>სტატიაში განხილულია ოქსფორდში გამოცემული ბიბლიის ატლასი, მასში მოტანილი კარტოგრაფიული მასალა. მითითებული მაქვს რამდენიმე შენიშვნა რომის იმპერიის ეპოქის რუკებთან დაკავშირებით</p>
<p>24</p>	<p>სტატიაში განხილულია 2012 წელს ვისბადენში გამოცემული ახალი კრებული „კავკასია მონღოლთა პერიოდში (XIII-XIV სს.)“. კრებულში მოთავსებულია სხვადასხვა ქვეყნების მეცნიერთა სტატიები, რომლებიც ეხება ძირითადად</p>

	საქართველოს და სომხეთის ისტორიას, ლიტერატურას, ხელოვნებას მონღოლთა მმართველობის პერიოდში.
25	ვენდ გრაფ ფონ კალნაინი სამხედრო ტყვედ იყო საქართველოში 1945-1950 წლებში. თავისი მოგონებები დაწერა მალევე გერმანიაში დაბრუნების შემდეგ. მისი ჩანაწერები გამოქვეყნდა 2003 წელს. დღიურში ფონ კალნაინი გვთავაზობს უხვ მასალას კავკასიის სამხედრო ტყვეთა ბანაკების, საბჭოთა საქართველოს ისტორიის, ყოველდღიური ცხოვრების, ეკონომიკის, სოციალური სტრუქტურის, რელიგიის, მეცნიერების თუ მთელი რიგი სხვა საკითხების შესახებ.
26	<p>საქართველოში თავიანთი მოღვაწეობის შესახებ საინტერესო ცნობები დაგვიტოვა რამდენიმე თეატინელმა მისიონერმა. მათ წერილებსა და ნაშრომებში პროზელიტიზმის არაერთი შემთხვევა არის ნახსენები.</p> <p>ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ერთ-ერთმა მათგანმა, რომელიც აღწერილია არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდაში“ და პიეტრო ავიტაბილეს „რელაციონში“. გორში მოღვაწე მისიონერის, ჯუსტო პრატოსთან მომსახურე ადგილობრივი ახალგაზრდას, სახელად ნასყიდას კათოლიკობაზე მოქცევას სხვათაგან განსხვავებით, უზომოდ დიდი სკანდალი მოჰყოლია. ამას აღუშფოთებია გორის ყველა ეთნიკურ-კონფესიური თემი. აღსანიშნავია ადგილობრივი სომხური თემის განსაკუთრებული აქტიურობა. საფრთხე შექმნია თვით მისიონერების სიცოცხლესაც.</p> <p>საკითხი თბილისშიც კი გარჩეულა მეფისა და პატრიარქის დონეზე. ნიკიფორე ჩოლოყაშვილის ჩარევით, ნასყიდა აღარ დაუსჯიათ. დრამატიზმით გამორჩეულმა პროზელიტიზმის ამ შემთხვევამ ღრმა შთაბეჭდილება მოახდინა მისიონერებზე. გორელი პროზელიტი ნასყიდა სამეგრელოს მისიონში, წიფურიაში აღკვეცეს ბერად კათოლიკური წესით და ანდრია უწოდეს.</p> <p>წყაროთა მონაცემების მიხედვით შეიძლება დავადგინოთ, რომ ეს ამბავი 1635-1637 წლებში უნდა მომხდარიყო.</p> <p>თვითმხილველთა და თანამონაწილეთა მიერ მისი შედარებით დეტალური აღწერის წყალობით, პროზელიტიზმის აღნიშნული ფაქტი XVII საუკუნის 30-იანი წლების ქართლში ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობების საგულისხმო სურათს გვიხატავს.</p>
27	<p>„ზენა სოფელი“ აღმოსავლეთ საქართველოს ისტორიული და ერთ-ერთი ცენტრალური პროვინციის, შიდა ქართლის უძველესი სახელწოდებაა. სახელწოდება „ზენა სოფელი“ უნდა წარმოქმნილიყო ქვეყნის მთავარი მდინარის, მტკვრის დინების შესაბამისად. ქვეყნის იმდროინდელ ფარგლებში მტკვრის აუზის ზემო წელს შეერქვა ზენა სოფელი, ანუ ზემო ქვეყანა. ისტორიულ წყაროების საფუძველზე ზენა სოფლის აღმოსავლეთ საზღვრად მდ. არაგვისა და არმაზის დასახვა იძლევა საფუძველს, რომ აღნიშნული მხარისათვის სახელისმიმცემ საორიენტაციო პუნქტად წარმოვიდგინოთ მცხეთა-არმაზი. უფრო ზუსტად, გამყოფი პუნქტი უნდა ყოფილიყო არმაზის მთა, რომლის თავდაპირველი სახელწოდება იყო მთა ქართლი. აქ უნდა ყოფილიყო ქართლის უძველესი პოლიტიკური და კულტურული ცენტრი, რომელიც შედარებით მოგვიანებით და საბოლოოდ ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების შემდეგ ჩაანაცვლა მცხეთამ.</p> <p>კიდევ უფრო გვიან, როდესაც ახლადწარმოქმნილ ქართლის სამეფოში (ფარნავაზის ხანა) შევიდა მტკვრის აუზის მთელი ზემო წელი მის სათავეებითურთ, სახელწოდება ზენა სოფელი შეუფერებელი აღმოჩნდა ამ მხარისათვის. ამიტომ სახელწოდება ზემო ქუეყანა, ანუ ზემო ქართლი გადავიდა მტკვრის დინების კიდევ უფრო ზემო წელზე მდებარე სამცხე-ჯავახეთსა და კოლა-არტაანზე. თავად ზენა სოფელს კი ახალი ისტორიულ-გეოგრაფიული და ენობრივი ვითარების შესაბამისად ეწოდა შიდა ქართლი.</p>

<p>28</p>	<p>საბჭოთა რუსეთის მიერ ამიერკავკასიის ოკუპაციის შემდეგ საქართველოს სსრ-სა და აზერბაიჯანის სსრ-ს შორის ახალი საზღვრების გაკლების შედეგად დავით-გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის ერთი ნაწილი (მონასტრები: ბერთუბანი, უდაბნო და ნაწილობრივ ჩინხიტური) აზერბაიჯანის მხარეს მოექცა. დღეს საზღვრის ეს მონაკვეთი არ არის დელიმიტიზირებული და ტერიტორია ამ სახელმწიფოებს შორის სადავოდ განიხილება.</p> <p>აზერბაიჯანის წარმომადგენლები აღნიშნულ მონასტრებს ალბანური კულტურის ძეგლებად აცხადებენ, რომელიც ქართველებს თითქოს მოგვიანებით (ერთი ვერსიით XII ს-ში, მეორეთი კი – XIX ს-ში) მიუთვისებიათ. თუმცა ამის დამადასტურებელი არც ერთი ისტორიული წყარო დასახელებული არ არის.</p> <p>წინამდებარე სტატიაში დეტალურად არის გაანალიზებული აღნიშნული შეხედულებების მეცნიერულად უსაფუძვლობა. მეორე მხრივ მოცემულია ამ მხარის (რომლის ტერიტორიაზეც მდებარეობს გარეჯის მონასტრები) ისტორიულ-გეოგრაფიული მიმოხილვა უძველესი დროიდან დღემდე და ნახვენებია, რომ იგი მუდმივად შედიოდა ქართული სახელმწიფოს შემადგენლობაში და არასოდეს მის გარეთ არ მოიაზრებოდა.</p> <p>ასევე მოყვანილია სხვადასხვა წყაროთა მონაცემები (აგიოგრაფიული ძეგლები, ადგილობრივი ეპიგრაფიკა, ისტორიული დოკუმენტები), რომლითაც ცხადად დასტურდება დავით-გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის სუფთა ქართული წარმომავლობა და მისი საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიისადმი კუთვნილება პირველი მონასტრის აღმოცენების დღიდან (VI ს-ის შუახანები) დღემდე.</p>
<p>29</p>	<p>არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხეთის“ არასრული ქართული თარგმანი აღმოჩნდა აწ განსვენებულ თამაზ ბერაძის პირად არქივში. ვის ეკუთვნის ტექსტის თარგმანი, აქ აღნიშნული არ არის.</p> <p>არქანჯელო ლამბერტი, თეატინელი ბერი რომის პაპის კურიის დავალებით ჯუზეპე ჯუდიჩე მილანელთან ერთად ჯერ ჩამოვიდა ქართლში და შეუერთდა გორში მყოფ მისიონერებს. 1633 წლის 23 ოქტომბერს ლამბერტი და ჯუდიჩე გაემგზავრნენ სამეგრელოში, სადაც ლევან II დადიანის მფარველობით გააგრძელეს საქმიანობა.</p> <p>„წმინდა კოლხეთი“ საქართველოს შესახებ ლამბერტის მეორე ნაშრომია. იგი გამოიცა ნეაპოლში 1657 წელს და მოგვიტხრობს საქართველოში გამოგზავნილი მისიონის 1631-1649 წლების მთელ ისტორიას.</p> <p>ლამბერტი ამ პერიოდში მომხდარი მრავალი მნიშვნელოვანი ამბის მომსწრე და თვითმხილველია, ურთიერთობა ჰქონდა ბევრ ისტორიულად ცნობილ პოლიტიკურ ფიგურასთან. ნაშრომში უამრავი ძვირფასი ცნობები მოეპოვება ქართული სამეფო-სამთავროების, ოსმალეთის, ირანის, ჩრდილო-დასავლეთ კავკასიის შესახებ. ამდენად ქართველი მკითხველისათვის ლამბერტის აქამდე ხელმიუწვდომელი ეს ნაშრომი საგულისხმო საისტორიო წყაროს წარმოადგენს XVII საუკუნის პირველი ნახევრის საქართველოსა და ახლო აღმოსავლეთის სოციალური, პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ კულტურული ისტორიისათვის.</p> <p>ქართული თარგმანის ტექსტი სტილისტური გავმართეთ, შევასწორეთ ორთოგრაფიულად. ასევე დავურთეთ შენიშვნები და განმარტებები.</p> <p>ეს არის „წმინდა კოლხეთის“ ქართული თარგმანის პირველი პუბლიკაცია, კერძოდ, ნაშრომის მეორე ნაწილისა, რომელშიც ლამბერტი აღწერს თავის სამეგრელოში მოღვაწეობის ხანას იტალიაში გაბრუნების ჩათვლით.</p>
<p>30</p>	<p>წერილში საუბარია ქართული ეკლესიის წარმოქმნასა და მისი იურისდიქციის გავრცელებლაზე ჩრდილოეთ სომხეთში, საეპისკოპოსო და საკათალიკოსო მფლობელობაზე, მონასტრებზე, ქართული და ქართულენოვანი თემების (მრევლის) მომძღვარება-გავრცელებაზე XI–XVII სს.</p>
<p>31</p>	<p>ზუგდიდის რ-ნის რამდენიმე სოფელი, რომელიც ზუგდიდის დასავლეთით და სამხრეთ-დასავლეთით მდებარეობს ისტორიულ-გეოგრაფიული თვალსაზრისით საინტერესო კვლევის ობიექტია. სტატიაში შევეხეთ პირველ რიგში ენგურისპირა</p>

	სოფელ კოკს, რომელიც შუა საუკუნეებში კადარად სახელწოდებულ არეალში იყო მოქცეული. ამავე ტერიტორიაზე იყო კათოლიკე მისიონერთა რეზიდენცია XVII წიფურია და ის დღევანდელ სოფელ შამგონის ტერიტორიაზე ლოკალიზდება. სოფელ კახათის ტერიტორიაზე მოვიაზრებთ XVII ს-ში თავად საბახთარ ავალიშვილის სათაგადოს და „საბახთარის ციხეს“. წერილში ვეხებით სოფელ დარჩელის, ახალკახათის, ორსანტიის, ინგირის ისტორიული გეოგრაფიის და ეტიმოლოგიის საკითხებს. ასევე, გავაშუქეთ მდინარე ენგურის კალაპოტის ცვალებადობით გამოწვეული ტერიტორიული კუთვნილების საკითხი.
32	ნაშრომში შესწავლილია XVI-XIX საუკუნეებში ირან-ოსმალეთის სტრატეგია და ტაქტიკა ქართველთა მაჰმადიანურ რჯულზე მოსაქცევად.
33	სტატიაში განხილულია ე. თაყაიშვილისა და იროდიონ სონღულაშვილის მოღვაწეობა და ურთიერთობები ეპისტოლარული მონაცემების მიხედვით.
34	დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით ნაშრომში დასასბუთებელია: 1) საქართველოს ცენტრალური კომიტეტისა და სახალხო კომისართა საბჭოს 1922 წლის 20 აპრილის დეკრეტი №2 „სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიური ოლქის შექმნის შესახებ, საზღვრების საკითხში– ა) „სამხრეთ ოსეთის“ რეგომის, პარტკომისა და პასუხისმგებელი პარტიული მუშაკების გაერთიანებულ სხდომაზე (1921 წლის 6–8 სექტემბერი) მიღებული პროექტის და ბ) კ.კაკაბაძის კომისიის 1921 წლის 8 დეკემბრის დადგენილების (ოქმი № 4) დუბლიკატს წარმოადგენდა. ამ დოკუმენტით, საქართველოს ხელისუფლებამ ოსი სეპარატისტების პრეტენზიების დაკმაყოფილება მოახდინა. შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატთან არსებული კომისიის (გ.გველესიანი, დ.კარიჭაშვილი, ს.გორგაძე) მიერ დეკრეტი № 2-ის გადასინჯვის დასაბუთებული ფორმით მოთხოვნა, საზღვრების საკითხში სამართლიანობის აღდგენას ითვალისწინებდა და ქართული მოსახლეობის ინტერესების დაცვას ისახავდა მიზნად.
35	ნაშრომი ეხება 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიის უმნიშვნელოვანეს მონაკვეთს. მასში პასუხია გაცემული იმ უმნიშვნელოვანესი მოვლენების დამახინჯებელთა მიმართ, რომლებიც აღნიშნული პერიოდის საქართველოს პირველი რესპუბლიკის ისტორიის მიზანმიმართულ ფალსიფიკაციას ეწევიან.
36	საარქივო მასალებში დაცულ და პრესის ფურცლებზე გამოქვეყნებულ პუბლიკაციებში მოტანილი ფაქტების ურთიერთშეპირისპირებიდან გამომდინარე ნაშრომში დასაბუთებულია: 1) სერვერ-ბეგის აჯანყების ძირითად გამომწვევ მიზეზად ქართულ ისტორიოგრაფიაში დღემდე გაბატონებული თვალსაზრისი (აგრარული რეფორმის დასახელება), სინამდვილეს არ შეესაბამება. მითუმეტეს: ა) საარქივო მასალებით დასტურდება, რომ ამიერკავკასიის კომისარიატის 1917 წლის 16 დეკემბრის და ამიერკავკასიის სეიმის 1918 წლის 17 მარტის მიწის კანონებით გათვალისწინებული აგრარული რეფორმა პრაქტიკულად არ გატარებულა. რაც შეეხება საქართველოს პარლამენტის მიერ 1919 წლის 28 იანვარს მიღებულ მიწის კანონს, მისი განხორციელება სერვერ- ბეგის „აჯანყებიდან“ ოთხი თვის შემდეგ – იმავე წლის ზაფხულიდან დაიწყო; ბ) დოკუმენტური მასალით დადასტურებულია, რომ საქართველოს პარლამენტის აღნიშნული მიწის კანონის მიღებიდან 10 დღით ადრე „სამხრეთ –კავკასიის დროებითი მთავრობა“ შეიქმნა, ხოლო 19 დღით ადრე, ადგილობრივი მოსახლეობის სამოქალაქო ტანსაცმელში გადაცმული თურქი ასკერების შეიარაღებული რაზმით, სერვერ- ბეგი ფოცხოვიდან ახალციხეში შემოიჭრა და ქალაქი აიღო. 2) ახალციხის მოვლენებთან დაკავშირებით შექმნილი კომისიის მიერ შეკრებილი მასალებიდან ირკვევა, რომ ახალციხის მაზრის საზოგადოებათა კომისრების დანიშვნა, პარიტეტის დაცვით (ერთი მუსლიმანი და ერთი ქრისტიანი ქართველი) ხდებოდა. რაც შეეხება მაზრის შიდა პრობლემებთან დაკავშირებულ საკითხებს, კომისრები მას მხოლოდ გლეხთა საბჭოსთან შეთანხმებით წყვეტდნენ. აღნიშნულის გათვალისწინებიდან გამომდინარე, დაშვებული შეცდომების აღმოჩენის შემთხვევაში, მთელი პასუხისმგებლობა ახალციხის მაზრის გლეხთა საბჭოს ყველა წევრზე და კომისრებზე თანაბრად უნდა გადანაწილდეს. 3) სამხრეთ-დასავლეთ

	<p>საქართველოში ოსმალეთისა და აზერბაიჯანის აგენტების (ომარ-ფაიკი, პეპინოვი, მუსაკიევი, ახმედოვი, ექიმი სულთანოვის „საქველმოქმედო საზოგადოების“ წევრები და სხვები) პროოსმალურმა სააგიტაციო-პროპაგანდისტულმა საქმიანობამ, რეგიონის მუსლიმან ქართველთა ერთ ნაწილში ანტიქართული ცნობიერების ჩამოყალიბებას შეუწყო ხელი. ამ ფონზე, ბათუმ-ყარსის ოლქებისა და მესხეთ-ჯავახეთის ბაზაზე ახალი მუსლიმანური სახელმწიფო წარმონაქმნის შექმნის „სამართლებრივად გამართლების“ მცდელობა, ოსმალეთის ხელისუფლების მხრიდან საბჭოთა „რუსეთის ხალხთა უფლებათა დეკლარაციას“ და მუსლიმანურ სარწმუნოებას ემყარებოდა. აღნიშნული იდეოლოგიური პროპაგანდით მოსახლეობაზე ზემოქმედების მიუხედავად, სამხრეთ-დასავლეთი საქართველოს, საქართველოდან ტერიტორიულად ჩამოსაცილების პრაქტიკულად განხორციელების შესაძლებლობას, ოსმალეთის ხელისუფლება მხოლოდ სერვერ-ბეგის მსგავსი რენეგატი ქართველების მხრიდან ხელშეწყობაში და ერთგულებაში ხედავდა; 4) ნაშრომში მოტანილი დოკუმენტური მასალის ანალიზიდან გამომდინარე ირკვევა, რომ „ყარსის მთავრობისადმი“ ინგლისის გენერლების მხარდაჭერა და დახმარება, წინასწარგამიზნულ პოლიტიკურ კურსს წარმოადგენდა და პირველ რიგში საქართველოს დასუსტებას, ლახისტანთან ერთად სამხრეთ-დასავლეთი საქართველოს სომხეთის შემადგენლობაში შეყვანას და სომხეთისათვის შავ ზღვაზე გასასვლელის დასაკუთრებისათვის დახმარებას ითვალისწინებდა. საარქივო დოკუმენტებიდან და მემუარული ლიტერატურიდან ამოღებული ფაქტების ურთიერთშეჯერების საფუძველზე ირკვევა, რომ სერვერ-ბეგის „აჯანყებაში“ სომხურ-ინგლისური ინტერესები იყო ჩადებული. არსებული სინამდვილის არგამქდავების მიზნით, მომხდარი ფაქტი შეგნებულად მუსლიმანური სარწმუნოების წამოსასხამით იქნა შეფუთული.</p>
<p>37</p>	<p>სტატიაში ნაჩვენებია, რომ საქართველოს ამ რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური ვითარება მთლიანად გადაჯაჭვულია როგორც აქ მიმდინარე პოლიტიკურ მოვლენებთან, ასევე მთელ საქართველოში არსებულ სოციალურ-ეკონომიკურ ვითარებასთან.</p> <p>როგორც ცნობილია, ერეკლე მეორემ ქსნის ერისთავებს მამულები ჩამოართვა და საუფლისწულო მამულებად აქცია. რუსულმა მმართველობამ ერისთავებს ეს მამულები დაუბრუნა და ოსები მათ ყმებად გამოაცხადა. ოსურ მოსახლეობას ბატონიშვილებთან უფრო კარგი დამოკიდებულება ჰქონდა, ვიდრე ქსნის ერისთავებთან. ამიტომ მათ გააძლიერეს ბრძოლა ახალი მებატონეების წინააღმდეგ, ამასთანავე, რუსული ხელისუფლების წინააღმდეგ მებრძოლ ქართველ ბატონიშვილებსაც მხარი აუბეს. ამის გამო, 1802 წლის თებერვალში, დიდი და პატარა ლიახვისა და ფცას ხეობაში შევიდა პოდპოლკოვნიკ სიმონოვიჩის ექსპედიცია, რომელმაც ოსები დაიმორჩილა.</p> <p>1802 წლის ზაფხულში იულონმა და ფარნაოზმა იმერეთის ჯარისა და ლეკების დახმარებით სცადეს ოსურ სოფლებში შესვლა, მაგრამ რუსული არმიის სარდლობამ მათ ეს გეგმა ჩაუშალა. რაც შეეხება ბატონიშვილ ლევანს, ის დიდხანს აფარებდა თავს ამ რეგიონს, ოსებით დასახლებულ ქართლის სოფლებს, კერძოდ, სოფელ ნარს, და იქიდან ცდილობდა რუსების წინააღმდეგ აჯანყების გაჩაღებას.</p> <p>ოსებმა მონაწილეობა მიიღეს 1804 წლის მთიულეთის აჯანყებაში. ეს საკითხი საბჭოთა პერიოდის ქართულ ისტორიოგრაფიაში კარგადაა შესწავლილი (თუმცა არასწორი აქცენტებით).სანამ მთიულეები დაიწყებდნენ აჯანყებას, მანამ თავაშურელი ოსები გამოვიდნენ რუსული ხელისუფლების წინააღმდეგ. რუსებმა მათ საქართველოს სამხედრო გზასა და კავკასიის ხაზზე სიარული აუკრძალეს. აგრეთვე დუშელ და მუხრანელ ოსებს აეკრძალათ თავაშურელებისათვის საჭირო სურსათისა და საქონლის მიწოდება. სტატიაში ვრცლად არის აღწერილი ოსების ანტირუსული გამოსვლები და მათი კავშირი ქართველი ხალხის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობასთან, სამეცნიერო ბრუნვაში პირველად არის შემოტანილი ახალი საარქივო მასალები.</p>
<p>38</p>	<p>წერილში საუბარია XIX საუკუნის ოსმალეთის იმპერიაში წარმოქმნილ იდეოლოგიაზე – თურქიზმზე და მისი პრაქტიკული განხორციელების ცდაზე XX საუკუნეში.</p>

	<p>ოსმალეთი ცდილობდა კავკასიის დაპყრობას, განსაკუთრებით საქართველოს იმ ტერიტორიებისას, რომელიც წინა საუკუნეში დაუბრუნდა კანონიერ მფლობელს. ოსმალეთის ამდროინდელი პოლიტიკოსებიდან ყველაზე აგრესიული საქართველოსთან მიმართებაში იყო ენვერ-ფაშა. მისი ხელმძღვანელობით ოსმალები ცდილობდნენ ბრესტის ზავის განხორციელებას და უფრო მეტსაც: მას შემდეგ, რაც 1918 წლის მარტ-აპრილში საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაცია მოახდინეს, ოსმალებმა იმაზე მეტი წაიდეს, რასაც ბრესტ-ლიტოვსკის ზავი ითვალისწინებდა და ამჯერად ამ, ფაქტობრივად დაკავებული ტერიტორიების დაკანონებას ცდილობდნენ. ნარკვევში ბევრი წყაროა გამოყენებული, მათ შორის საარქივო და იმდროინდელი პერიოდული პრესის მასალები. აღწერილია ოსმალეთიდან ბათუმის კონფერენციაზე მომავალი გემის ეკიპაჟის შემადგენლობა და ეკიპაჟის წევრთა დამოკიდებულება კავკასიის პოლიტიკურ მოწყობაზე, ქართველ პოლიტიკოსთა დამოკიდებულება და პრაქტიკული ნაბიჯები ოსმალი პოლიტიკოსების, დიპლომატებისა და სამხედროების ქმედებაზე.</p>
39	<p>ნაშრომში ახლადგამოვნილ წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორის ღვაწლი ათონის წნიდა მთაზე არსებული ივირონის მონასტრის ისტორიის შესწავლაში.</p>
40	<p>ნაშრომში ახლადგამოვლენილ წერილობით წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია აფხაზთა უკანასკნელი კათოლიკოსის მაქსიმე აბაშიძის ცხოვრება და მოღვაწეობა. დიდი ყურადღება ეთმობა მის დიპლომატიურ საქმიანობას.</p>
41	<p>სტატიაში საისტორიო ცენტრალურ არქივში ჩვენს მიერ მოძიებული უცნობი მასალის საფუძველზე საინტერესო ცნობებია ლეონიდე ოქროპირიძის მოღვაწეობის შესახებ.</p>
42	<p>ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული მასალის საფუძველზე ჩვენს მიერ გამოვლენილი იქნა ცნობილი საზოგადო მოღვაწის გიორგი მაჩაბლის მიმართვა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს ლეონიდე ოქროპირიძის მიმართ.</p>
43	<p>სტატიაში საუბარია ერთ-ერთ საჭირობოროტო პრობლემაზე, რომელიც XIX ს-ის 70-იან წლებში წამოიჭრა ქართულ მოაზროვნე საზოგადოების წარმომადგენლებს შორის – მცირე ერების ენების, მათ შორის, ქართული ენის გაქრობისა და მისი შერწყმისა დიდი ერების ენებთან. ამ მოსაზრებას სათავე დაუდო ქართველი დიდგვაროვანის, რუსეთის მოხელის გიორგი მუხრანსკის ბროშურამ, რომელიც იმავე ხანებში გამოქვეყნდა. ის წინააღმდეგ ხმა ამოიღეს ქართველმა 60-იანელებმა (ილია, აკაკი, იაკობ გოგებაშვილი და სხვა).</p>
44	<p>სტატიაში ყურადღებაა გამახვილებული იმ სიახლეებზე, რომლებიც დაფიქსირებულია „მესამე დასის“ ერთ-ერთი დამფუძნებლის, ისიდორე რამიშვილის „მოგონებებში“, რომელიც 2012 წლის ბოლოს მიიღო ქართველმა მკითხველმა.</p>
45	<p>სტატიაში პირველადაა გამოკვლეული ის მნიშვნელოვანი დვაწლი, რომელიც ნიკო ნიკოლაძეს მიუძღვის ქართველებისა და ებრაელების (კერძოდ, ქართველი ებრაელების) 26 საუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე, დამოკიდებულების წარმოჩენაში.</p>
46	<p>1765 წელს გამჟღავნებული შეთქმულება, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ქართლის მეფის ვახტანგ VI-ის ვაჟი, უფლისწული პაატა (1720-1765), განეკუთვნება XVIII საუკუნის მეორე ნახევრის საქართველოს ისტორიის ნაკლებად შესწავლილ მოვლენათა რიცხვს. ამ შეთქმულებისა და პაატა ბაგრატიონის შესახებ ცნობები დაცულია რამდენიმე საისტორიო წყაროში. მიუხედავად ამისა, ხსენებული საკითხი ამომწურავად მაინც არ არის შესწავლილი.</p> <p>ამ გამოკვლევაში შესწავლილია ამ შეთქმულების ისტორიის აქამდე უცნობი ზოგიერთი დეტალი, კერძოდ, დადგენილია მის მონაწილეთა გარკვეული ნაწილი. აქვე მოკლედ არის მიმოხილული ქართლის სამეფო ტახტისათვის გაჩაღებული ნახევარსაუკუნოვანი ბრძოლის ძირითადი ეტაპები, რომელიც XVIII საუკუნის 30-80-იანი წლების საქართველოს ისტორიის შედარებით ნაკლებად გამოკვლეულ მოვლენას წარმოადგენს.</p>
47	<p>გამოჩენილი მეცნიერი, იურისტი, ისტორიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე და დიპლო-</p>

	<p>მატი ზურაბ დავითის ძე ავალიშვილი (1875-1944) მიეკუთვნება XX საუკუნის პირველი ნახევრის დიდ ქართველ მამულიშვილთა რიცხვს. მიუხედავად ამისა, მისი ცხოვრება და მოღვაწეობა დღემდე არ არის მონოგრაფიულად შესწავლილი.</p> <p>ამ სტატიაში, ზ. ავალიშვილის ბიოგრაფიის ძირითადი ფაქტების მოკლედ მიმოხილვისას, სანკტ-პეტერბურგის ცენტრალურ სახელმწიფო საისტორიო არქივში მოძიებული დოკუმენტებისა და სხვა სახის საისტორიო წყაროების ანალიზის საფუძველზე, დადგენილია მისი ცხოვრება-მოღვაწეობის ზოგიერთი მნიშვნელოვანი დეტალი, რომლებიც დღემდე ან ნაკლებად იყო ცნობილი, ანდა დაუდგენელი და შეუსწავლელი რჩებოდა. აქვე ყურადღება არის გამახვილებული ავალიშვილთა საგვარეულოს წარმომავლობისა და მისი გამოჩენილი წარმომადგენლების შესახებაც.</p>
48	<p>XX საუკუნის ოცდაათიან წლებში (1931-1938 წწ.) საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კომპარტიას ხელმძღვანელობდა ლავრენტი ბერია (1899-1953), რომელიც 1938 წლიდან 1953 წლის შუა ხანებამდე – სსრ კავშირის ხელისუფლების ერთ-ერთ წამყვან ფიგურას წარმოადგენდა. ამის გამო, მის მიმართ ინტერესი ძალზე დიდია როგორც საქართველოში, ასევე მსოფლიოშიც. ამაზე მიუთითებს მასზე დაწერილი მრავალი ნაშრომი, რომელთა უმეტესობაც რუსულ ენაზეა. მიუხედავად ამისა, ჩვენს ისტორიოგრაფიაში ჯერაც არ შექმნილა ნაშრომები, რომელშიც ამომწურავად და ობიექტურად იქნებოდა შეფასებული ხსენებული პიროვნების მოღვაწეობა, მისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ეს მომავალში მაინც მოხდება.</p> <p>ამ სტატიაში მიმოხილულია, თუ როგორ აისახა ლ. ბერია თავისი ექვსი თანამედროვის (ეროვნებით ქართველთა) მოგონებაში. ამ მოგონებათა ავტორები არიან: შალვა მაღლაკელიძე (1894-1976), გრიგოლ რობაქიძე (1880-1962), სიმონ ყაუხჩიშვილი (1895-1981), ბარბარე (ბაბო) დადიანი (1903-1999), გერონტი ქიქოძე (1885-1960) და კანდიდ ჩარკვიანი (1904-1994).</p>
49	<p>სტატიაში შესწავლილია, თუ როგორ ცდილობდნენ საქართველოს და ბალტიის რესპუბლიკების მთავრობები, რომ მათი ქვეყნები ერთა ლიგაში გაწევრიანებულიყვნენ და სუბიექტურმა და ობიექტურმა მიზეზებმა შეუშალა ამ პროცესებს ხელი 1920 წელს.</p>
50	<p>2009-10 წლებში ინგლისში სამეცნიერო მივლინებისას, ქ. ოქსფორდში, ბოდლის ბიბლიოთეკის უორდროპთა კოლექციის ფონდში ვნახეთ და გადმოვიღეთ 32 წერილის ასლი, შწსრულელებული ინგლისურ ენაზე. ეს გახლავთ ცნობილი ქართველი საზოგადო მოღვაწისა და მეცნიერის იხაკო წერეთლის პირადი წერილები ოლივერ უორდროპისადმი ჯერ ინგლისში, შემდეგ გერმანიაში ყოფნისას 1911-12 წლებში.</p> <p>ეს წერილები შეიცავენ უამრავ საყურადღებო ცნობას მიხაკო წერეთლის აღნიშნული პერიოდის ცხოვრებიდან; ვეცნობით მრავალ პიროვნებასა და მათ მოღვაწეობას.</p>
51	<p>წარმოდგენილი ცნობები მოთავსებულია ლოურენს ოლიფანტის წიგნში – „ღურქული არმიეს ამიერკავკასიური კამპანია ომერ ფაშას სარდლობით“ (ლონდონი, 1856). ოლიფანტი 1855 წელს, დაწყებული სუხუმიდან, ახლდა თურქ სარდალ ომერ ფაშას ინგურის ბრძოლისას, სამეგრელოში შესვლისას. ამდენად მისი ცნობები, როგორც თვითმხილველისა, წარმოადგენენ მნიშვნელოვან პირველწყაროს. ოლიფანტი გვიხატავს და ახასიათებს მიხეილ შარვაშიძის პიროვნებას და შენიშნავს, რომ „ის ხომ ორ მხეცს შორის მოექცა – რუსეთსა და თურქ ომერ ფაშას შორის“, რის გამოც ძნელი იყო მისი არჩევანი.</p>
52	<p>მოხსენება შედგენილია და გაგზავნილი 1872 წელს ბრიტანეთის კონსულის მიერ თავისი მთავრობისთვის. ის ეხება 1864-72 წლების პერიოდს და დაცულია ქ. ოქსფორდში, ბოდლის ბიბლიოთეკის უორდროპთა კოლექციის ფონდში. ჩვენ წარმოვადგინეთ კონსულ ჯიფფორდ პალგრევის მოხსენებიდან ლაზისტანის სანჯაყისა და ბათუმის შესახებ ორი ერთმანეთის შემაჯავებელი ცნობა. მათში ძალზე სრულყოფილადაა წარმოდგენილი ბათუმი, მისი ნავსადგური, მოსახლეობა თუ შემოგარენი.</p>
53	<p>სტატიაში საუბარია, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, XX</p>

	<p>საუკუნის 90-იან წლებში ცხინვალის რეგიონის კონფლიქტზე, რომელიც რუსული მხარის მიერ იყო ინსპირირებული და ქართული სახელმწიფოსთვის მეტად მძიმე შედეგებით დასრულდა. ნაშრომში ხაზგასმულია, რომ რუსეთმა ხანგრძლივი დროით შეანელა საქართველოს ბუნებრივი სწრაფვა დასავლური და ევროპული სივრცისკენ. რუსეთი პრაქტიკულად აკონტროლებდა ქვეყნის პოლიტიკურ ნებას, ქვეყანა ეკონომიკურად რუსეთზე იყო მიბმული, საზოგადოება გახლენილი და ურთიერთდაპირისპირებული. ამას ემატებოდა რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან საზოგადოებაში არსებული განხეთქილებით მანიპულირება და მცდელობა შეემუშავებინა კონფლიქტის მოგვარების მისთვის მისაღები მექანიზმები.</p>
54	<p>სტატიაში აღნიშნულია, რომ პირველი მსოფლიო ომის შემდგომ მსოფლიოში თავისი ერთპიროვნული ბატონობის დამყარების საკუთარი გეგმით გამოვიდა ამერიკის შეერთებული შტატების ხელისუფლება. მაშინ როდესაც, 1917 წლის 23 დეკემბერს, ინგლისმა და საფრანგეთმა ხელი მოაწერეს საიდუმლო კონვენციას ამიერკავკასიის განაწილების შესახებ, ამერიკის ხელისუფლებამ, საკუთარი მისიონერების ანგარიშებზე დაყრდნობით, მსოფლიოს ყველა მნიშვნელოვანი რაიონისადმი საკუთარი პოლიტიკური გეგმა შეიმუშავა. აღნიშნული გეგმის მიხედვით, ამერიკის მთავრობა ვარაუდობდა ყოფილი ოსმალეთის და ამიერკავკასიის მთელ ტერიტორიაზე ოთხი სახელმწიფოს შექმნას. ეს იყო „წინადადებების პროექტი, მომზადებული საინფორმაციო განყოფილების მიერ ინსტრუქციათაშესაბამისად, პრეზიდენტისა და სრულუფლებიანი წარმომადგენლებისთვის“. „წინადადებების პროექტს“, მოკლედ მიღერის საბუთს უწოდებენ, რადგან იგი ამერიკის ხელისუფლების მრჩეველის დ. მიღერის ოცდაერთტომიან კრებულში შევიდა.</p>
55	<p>სტატიაში საუბარია ინგლის-რუსეთის გარიგებაზე. აღნიშნულია, რომ დიდი ბრიტანეთის პრემიერმა ლოიდ ჯორჯმა, ჯერ კიდევ 1920 წლის ბოლოს განუცხადა საბჭოთა ელჩს, რომ ბრიტანეთი კავკასიას რუსეთის გავლენის სფეროდ მიიჩნევდა. ინგლისის ხელისუფლებამ, ჯერ კიდევ 1920 წლის მეორე ნახევარში დაიწყო რუსეთთან მოლაპარაკება სავაჭრო ხელშეკრულების დასადებად. მართალია, ხელშეკრულებას ხელი 1921 წლის 16 მარტს მოაწერეს, მაგრამ პროექტი ორი თვით ადრე მზად იყო. როდესაც, 1921 წლის თებერვალში რუსეთის წითელი არმია თავს დაესხა საქართველოს, რუსეთის ხელისუფლება დარწმუნებული იყო, რომ ინგლისი ამაში ხელს არ შეუშლიდა.</p>
56	<p>სტატიაში საუბარია რუსეთ-ოსმალეთის შეთანხმებული პოლიტიკის შესახებ. მათი გარიგების შედეგად, 1921 წლის 16 მარტს, მოსკოვში საბჭოთა რუსეთსა და ოსმალეთს შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით, ბათუმი და ბათუმის ოლქი საბჭოთა საქართველოს მიეკუთვნა, ართვინი და არტაანი ყარსის ოლქთან ერთად კი ოსმალეთის მფლობელობაში გადავიდა, რითაც ფაქტიურად სათავე დაედო საქართველოს ისტორიული საზღვრების დაშლა-დანაწილებას.</p>
57	<p>ნაშრომში აღნიშნულია, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხს ევროპის სახელმწიფოები საკუთარი ინტერესების ჭრილში განიხილავდნენ. 1921 წლის 6 იანვარს, როდესაც პარიზში, ანტანტის უმაღლესი საბჭოს სხდომაზე, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის იურიდიული აღიარების საკითხი დაისვა, დიდი ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ლორდ კერზონი ამ ფაქტის წინააღმდეგ გამოვიდა და თავის მოკავშირეებს არწმუნებდა, რომ ევროპის ქვეყნების მხრიდან იურიდიული ცნობის შემთხვევაში, რუსეთი საქართველოს არ დაინდობდა. მიუხედავად ამისა, 1921 წლის 27 იანვარს, მოკავშირე სახელმწიფოებთან ერთად, ინგლისმა საქართველოს „დე იურე“ დამოუკიდებლობა აღიარა. ამ ფაქტს საქართველოსთვის პრაქტიკულად დიდი მნიშვნელობა აღარ ჰქონდა, რადგან 1920 წლის დეკემბერში, ინგლისმა და საფრანგეთმა, სხვებთან ერთად, უარი განაცხადეს საქართველოს ერთა ლიგაში მიღებაზე, რითაც საქართველო ფაქტიურად გაწირეს.</p>
58	<p>საქართველოს ევრო-ატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაცია ქვეყნის საგარეო პოლიტიკის და უსაფრთხოების ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ნატო მხარს უჭერს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობასა და სუვერენიტეტს. რუსეთის მიერ 2008</p>

	<p>წლის ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ ხელშეკრულების შესრულების აუცილებლობის საკითხი მუდმივად დგას ნატო-რუსეთის დიალოგის დღის წესრიგში, ნატოსთან ყოველწლიური ეროვნული პროგრამების საფუძველზე მიმდინარეობს საქართველოს დემოკრატიული და სამხედრო ინსტიტუტების განვითარება, რაც კიდევ უფრო აღრმავებს ალიანსთან საქართველოს თავსებადობას.</p> <p>საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დაცვის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია, 2010 წლის ნოემბერში, ბუქარესტისა და ლისაბონის სამიტებზე ნატო-ს მიერ მიღებული რეზოლუციები და ორგანიზაციის სტრატეგიული ხედვა. რუსეთის ჯარების ყოფნა საქართველოს ტერიტორიაზე შეფასდა, როგორც 2008 წლის აგვისტოს ევროკავშირის ცეცხლის შეწყვეტის ხელშეკრულების დარღვევა და დამოუკიდებელი ქვეყნის ტერიტორიის ოკუპაცია. ნატო საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის პირველი იყო, რომელმაც ოფიციალურად ცნო რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაცია და ოკუპირებული რეგიონების მოსახლეობის განდევნა ეთნოწმენდის გზით. რუსეთს მტკიცედ მოეთხოვა ცეცხლის შეწყვეტის ხელშეკრულებით აღებული ვალდებულებების შესრულება და საქართველოს რეგიონების – სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის დამოუკიდებლობის აღიარების შეცვლა.</p>
59	<p>ნაშრომი წარმოადგენილია ფრანგი მეცნიერისა და მოგზაურის, ფრედერიკ დიუბუა დე მონპერეს მასალები იმერეთის შესახებ.</p>
60	<p>დერბენტის კარი XVI საუკუნის მეორე ნახევრიდან რუსეთის სახელმწიფოს ლიტეკური ინტერესების სფეროში მოექცა.</p> <p>1578-1590 წლებში მიმდინარე თურქეთ-ირანის ომის დროს უპირატერსობას თურქეთი წევს და ირანის გავლენის სფეროში მოქცეულ აღმოსავლეთ კავკასიას იპყრობს. ანის შაჰი ხუდაბენდუ დახმარებისთვის რუსეთს მიმართავს და წარმატების მოხვევაში დერბენტისა და ბაქოს გადაცემას კპირდება. ამ ვითარებით სარგებლობს სეთის სახელმწიფო და კასპიის ზღვასთან მდინარე თერგის შესართავის ადგილზე რკის ციხე-სიმაგრეს აგებს, რომელმაც 1588-1589 წლებში შეძლო ირანის წინააღმდეგ რქეთ-ყირიმხანისა და საშამხლოს სამხედრო აგრესიის შეჩერება. 1597 წელს ირანის ხტზე ახალი შაჰი აბას I ჯდება. რუსეთის სამეფო კარი ცდილობს გაწეული ხმარების სანაცვლოდ დერბენტისა და ბაქოს გადმოცემაზე წერილობითი დასტური დოს მისგან, თუმცა ახალი შაჰი მათ მოთხოვნას არ ასრულებს.</p> <p>XVI საუკუნის ბოლოდან ირანი გაძლიერებას იწყებს. დერბენტის გასასვლელთან პირველ ლაშქრობას რუსეთის სახელმწიფო პეტრე I-ის ხელმძღვანელობით XVIII საუკუნის 20-იან წლებში აწყობს</p>
61	<p>ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცულია საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ფინანსთა მინისტრის კონსტანტინე კანდელაკის მიმოწერა რაჟდენ არსენიძესთან, ალექსანრე (სანდრო) კორძიასთან, აკაკი პაპავასთან და პავლე [სარჯველაძესთან]. წერილების შინაარსი ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის საქმიანობის 1956-1958 წლებს შორის პერიოდს შეეხება.</p> <p>პირად მიმოწერაში საუბარია სხვადასხვა საკითხებზე, მათ შორის საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ეროვნული მთავრობის შესახებ. ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების შემდეგ ქართველი ემიგრანტები (მთავრობის, სოციალ-დემოკრატიული პარტიისა და „ეროვნული საბჭოს“ წევრები) განიხილავდნენ საკითხს - თუ როგორ და რა ფორმით უნდა ეარსება მთავრობას ემიგრაციაში შექმნილი ახალი რეალობის გათვალისწინებით. წერილები შეეხება, ასევე, სოციალ-დემოკრატიულ პარტიში არსებულ განხეთქილებას, პარტიის ორ ფრაქციად დაშლის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი რუსულ ემიგრაციასთან ურთიერთობის საკითხში შეუთანხმებლობა იყო. კონსტანტინე კანდელაკის მიმოწერა საყურადღებოა ქართული ემიგრაციის „ამერიკულ კომიტეტთან“ ურთიერთობის, „პარიზის ბლოკში“ ქართველების მონაწილეობის და „ქართული</p>

	ეროვნული საბჭოს“ ისტორიის შესწავლის თვალსაზრისითაც.
62	<p>ნაშრომში განხილულია ქართული ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ახალ ეტაპი, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ შექმნილმა საერთაშორისო მდგომარეობამ განპირობა. მისთვის დამახასიათებელია: 1. აშშ-ს დაინტერესება საბჭოთა კავშირის ხალხთა ემიგრაციით; 2. ქართული ემიგრაციის გაერთიანების ტენდენციის ზრდა და 3. რუსულ ემიგრაციასთან ურთიერთობის საკითხის აქტუალობა.</p> <p>ცივი ომის დროს აშშ-ში იქმნებოდა საზოგადოებრივი გაერთიანებები, რომლებიც ეხმარებოდნენ ბოლშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ მებრძოლ ემიგრანტულ ორგანიზაციებს. აშშ-ს მთავრობის წევრები საბჭოთა კავშირის ერთა პოლიტიკურ ემიგრაციას მხარდაჭერას ჰპირდებოდნენ.</p> <p>ახალმა რეალობამ საბჭოთა კავშირში შემავალი ქვეყნების პოლიტიკური ემიგრაციის საქმიანობის გააქტიურება განაპირობა. მეორე მსოფლიო ომის დროს შეწყვეტილი ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი საქმიანობა 1949 წლიდან კვლავ აქტიურდება. ამ ახალი ეტაპისთვის, დამახასიათებელია ემიგრანტული ძალების გაერთიანების გზით, საერთო ქართული მოძრაობის დაფუძნების მცდელობა. ამ მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯები საპირისპირო შედეგებს იძლეოდა. ჩნდებოდა ახალი ტალღა ემიგრაციის დაქსაქსულობისა. ცივი ომის დროს ქართული ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ, ევროპის შემდეგ, ამერიკის შეერთებული შტატებიც მოიცვა.</p> <p>ქართული ემიგრაციის შეუთანხმებლობის მიზეზი ამ პერიოდიდან რუსულ ემიგრაციასთან ურთიერთობის საკითხი ხდება. რუსული პოლიტიკური ემიგრანტული გაერთიანებები არა თუ არ სცნობდნენ რუსეთის იმპერიის საზღვრების შეცვლას და საქართველოს დამოუკიდებლობას, არამედ იბრძოდნენ ამ უფლების წინააღმდეგ.</p>
63	<p>საქართველოს ეკლესია, ქართული წყაროებისა და გადმოცემების თანახმად, ავტოკეფალურია V საუკუნიდან, მისი საჭეთმპყრობელი პატრიარქის ტიტულს XI საუკუნის დასაწყისიდან ატარებს.</p> <p>რუსეთის თვითმპყრობელობამ 1811 წელს საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალია ძალმომრეობით, საეკლესიო კანონების დარღვევით გააუქმა. მისი აღდგენა მხოლოდ 1917 წელს, იმპერიის დაცემის შედეგად გახდა შესაძლებელი. თუმცა მსოფლიო ანუ კონსტანტინოპოლის საპატრიარქო საქართველოს ეკლესიის დამოუკიდებლობას არ აღიარებდა და მას ავტონომიურ ეკლესიათა შორის მოიხსენიებდა.</p> <p>ეკლესიის უფლებათა აღდგენისათვის დავა ახლადნაკურთხმა ეპისკოპოსმა ილია შემოქმედელმა (შიოლაშვილი) 1964 წელს დაიწყო. ეს პროცესი უფრო ინტენსიური გახდა მისი კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევის (1977 წელი) შემდეგ. მრავალი შეხვედრისა და მოლაპარაკების შემდეგ სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, პრინციპული პოზიციის წყალობით, სასურველ შედეგს – მსოფლიო საპატრიარქოს მხრიდან საქართველოს ეკლესიის უძველესი ავტოკეფალიის აღიარებას, 1990 წელს მიაღწია. გადასაწყვეტი დარჩა მხოლოდ დიპტიქში საქართველოს ეკლესიის ადგილი.</p>
64	სტატიაში შესწავლილია ბურჟუაზიის როლი და მნიშვნელობა 1900-1910 წლების საქართველოში.
65	სტატიაში განხილულია ქართველი ინტელიგენციის მნიშვნელობა ქართველი ერის ეროვნული ცნობიერების განვითარებაში.
66	სიმბოლური საფლავების არსებობა სხვადასხვა ხალხის კულტურაში უძველესი დროიდან დასტურდება. მათი გამართვის ტრადიციას სხვადასხვა ეპოქაში სხვადასხვა იდეოლოგიური საფუძველი ჰქონდა. განსხვავებულია მათი გამართვის ინსტრუმენტალური მხარეც და ფუნქციონალური დატვირთვაც. სუფიურ ისლამში

	<p>განსაკუთრებული მნიშვნელობა მასწავლებლისა და მოსწავფის სულიერ კავშირს აქვს. ტარიკატები სწორედ სულიერი კავშირების ჯაჭვზეა (სილსილაზეა) ორიენტირებული. ამიტომ მასწავლებლის, უსტაზის ფიგურა გადამწყვეტია და ცოცხალი უსტაზის არ ყოლის შემთხვევაში, ჩნდება მოთხოვნილება მატერიალური რეალიებით, ფიზიკურად იქნას დადასტურებული სულიერი კავშირები. სტატიაში განხილულია პანკისის ხეობაში მოქმედი სუფიური რელიგიური ჯგუფის – შეიხ-ვირდის (ნაყმბანდიის ტარიკატი) დამაარსებლის შეიხ ისა-ეფენდის სიმბოლური და რეალური საფლავების ფუნქციონალურ-ემოციური დატვირთვა ჯგუფის წევრებისათვის. გაანალიზებულია ის მიზეზები, რამაც ჯგუფის გეოგრაფიული და კულტურული არედან, ესე იგი მნიშვნელობათა კონტექსტიდან ამოვარდინილი შეიხ ისა-ეფენდის რეალური განსასვენებელი არაარსებითი გახდა სიმბოლურ საფლავთან შედარებით.</p>
67	<p>თანამედროვე სამყაროში უმნიშვნელოვანესი საკითხია რელიგიისა სახელმწიფოს ურთიერთმიმართების საკითხი. რაც განსაკუთრებით პრობლემატური შეიძლება სეკულარული სახელმწიფოებისათვის იყოს. თანამედროვე, სეკულარული სახელმწიფო, რომელმაც თავის მოქალაქეთა თავისუფლება უნდა უზრუნველყოს რელიგიური პლურალიზმის საკითხის წინაშე დგას. ჩნდება კითხვები - უნდა შეუწყოს ხელი და დაიცვას სახელმწიფომ რელიგიურობის ყველა სუბიექტური პრეტენზია თუ არსებობს ობიექტური კრიტერიუმები რელიგიის ლეგიტიმურობის გასარკვევად; არსებობს თუ არა რელიგიის თავისუფლების საზღვრები და სად გადის ისინი. ამასთან, სახელმწიფოს არარელიგიურობის თავისუფლების დაცვის ვალდებულებაც ეკისრება. თანამედროვე მსოფლიოში მიმდინარე პროცესები დღის წერტილში აყენებს ასევე რელიგიის გლობალურ პოლიტიკაში ჩართვა-გამოყენების პრობლემას. ეს საკითხები სტატიაში განხილულია ბოლო ათწლეულების საქართველოს მაგალითზე. გაანალიზებულია ის მიზეზები რამაც რელიგიური ფაქტორი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორად აქცია ბოლო წლებში მიდინარე შიდა პროცესებზე.</p>
68	<p>ნაშრომში განხილულია აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთში დადასტურებული რჩეულობის ინტიტუტის საკითხი, კერძოდ ადგილობრივი სალოცავის, ხატის რჩეულთან – ქადაგთან დაკავშირებული ფსიქიკური დაავადების, რომელიც დროებით ხასიათს ატარებდა, ეტიოლოგია. დაავადებას, როგორც ჩანს, იწვევდა პიროვნების შინაგანი კონფლიქტი, რომელიც ყალიბდებოდა ხატის რჩეულის სურვილისა და მოვალეობის გრძნობის დაპირისპირების საფუძველზე.</p>
69	<p>სტატია ეძღვნება ქვემო ქართლის მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობის კულტურულ-ისტორიულ პრობლემათა კვლევას, რელიგიური კონფესიური და კულტურული ინტეგრაციის კუთხით.</p>
70	<p>სტატიაში კრიტიკულადაა განხილული ქართულ სუფრასთან დაკავშირებით გამოთქმული მოსაზრებები, როგორც ქართველი, ისე უცხოელი მეცნიერებისა, რომელთა მოსაზრებითაც, სუფრის ინსტიტუტი საქართველოში XIX ს-ში წარმოიშვა. მაგალითისთვის განხილულია საწესო სუფრა-თემის პურობა ერთ-ერთ დღესასწაულზე. ამ რიტუალით კარგად ჩანს, რომ ქართული სუფრა სინკრეტული ხასიათისაა და უძველეს წარსულში იღებს სათავეს.</p>
71	<p>ნაშრომში ნათქვამია, რომ კახეთში ტრადიციული ცხოვრების წესი ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის, მისი ფიზიკური და სულიერი ცხოვრების სიჯანსაღისკენ იყო მიმართული. ტრადიციული წესები ზოგჯერ საკრალური ფორმით იყო წარმოდგენილი და ასევე ჯანმრთელობის დაცვას ემსახურებოდა, რაც განაპირობებდა ადამიანის სულიერ და ფიზიკურ სიჯანსაღეს და ჰარმონიას.</p>
72	<p>ნაშრომში წარმოდგენილია ქართველთა ეთნიკურ ერთობად ფორმირების ეტაპები და ეთნიკური იდენტობის ურთიერთმიმართება რელიგიურ სისტემებთან. გამოკვეთილია ქრისტიანობის, როგორც ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ცნობიერების განმაპირობებელი</p>

	ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მარკერის, როლი და ფუნქცია. ხაზგასმულია მოქალაქეობრივი იდენტობის არსებობის ფაქტები ქართველთა ეთნიკური ისტორიის სხვადასხვა ეტაპიდან. საუბარია თანამედროვე პრობლემატიკაზეც.
73	ნაშრომში გამოთქმულია კრიტიკული დამოკიდებულება ქართულ ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ ლიტერატურაში დამკვიდრებული აზრის - „კვირიას“ როგორც ღვთაების - არსებობის მიმართ. არ არის გაზიარებული „კვირიას“ მიჩნევა გადმონაშთად. გაზიარებულია ა. ლეკიაშვილის მოსაზრებები. აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის ტრადიციულ ყოფაში არსებულ რწმენა-წარმოდგენათა „კვირასთან“ დაკავშირებული პლასტები მიჩნეულია ქრისტიანული რწმენის გახალხურების, ანუ პაგანიზაციის შედეგად, რის ნათელ მაგალითადაც გამოკვეთილია „კვირიას“, როგორც მაცხოვრის სიმბოლური ხატების არსებობა მთიელთა ყოფაში. გამოკვეთილია სავნეთის ტრადიციულ ყოფაში არსებული საგალობელი „კვირია“-ს სულიერი და სოციალური ბუნება და როლი. წარმოდგენილია საგალობელ „კვირიას“ პარალელური მასალა საქართველოს სხვა ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მხარეებიდანაც.
74	სტატიაში წარმოდგენილია სიახლე დემეტრეს მეფედ კურთხევის შესახებ, აქამდე მიჩნეული იყო, რომ დემეტრე დავით აღმაშენებელმა თანამოსაყდრედ აკურთხა და მას შემდეგ მისი ხელმეორედ კურთხევა არ მომხდარა. სვანეთში, მაცხვარიშის ეკლესიაში დაცული ცნობილი ფრესკის ახლებური ინტერპრეტაციით დგინდება, რომ დემეტრეს მეფედ კურთხევა ხელახლა მოხდა დავითის გარდაცვალების შემდეგ.
75	სტატიაში სვანეთის წერილობითი ძეგლების მონაცემების მიხედვით, რაც შედარებულია ეთნოგრაფიულ მასალასთან, განხილულია ბალსხემო სვანეთის რიგი ისტორიული გეოგრაფიის საკითხები.
76	სტატიაში განხილულია ძველი სვანური რიტუალი „ლეიდუნი“, რომელიც დაკრძალვისას სრულდებოდა. ამ დროს პროცესს წინ უძღვოდა წითელყაბალახმოხვეული მამაკაცი, რომელსაც კალათაში ელაგა იმ დღისთვის სპეციალურად გამომცხვარი პურები. მას უკან მიყვებოდნენ ძაღლები, რომელთაც ამ პურებს უყრიდა. ამ რიტუალით ხდებოდა სვანური წინარე ქრისტიანული მთავარი ღვთაების „ჯგრაგის“ მომადლიერება, რომლის წმ. ნადირსაც ძაღლი/მგელი წარმოადგენდა. წითელი ფერის ყაბალახი კვდომა-აღდგომის სიმბოლოა. წითელი ფერი ადრე სვანეთში, ისევე როგორც მრავალ სხვა ხალხში, გლოვის ფერიც იყო.
77	ნაშრომში ქართულ ხალხურ კალენდარში გამოყოფილია ზოგადმსოფლმხედველობრივი მხარეები და ის, რაც თავად ქართული ხალხური კალენდრის მახასიათებელი ნიშნებია.
78	ნაშრომში განხილულია ხალხური სარწმუნოების კვლევის მოკლე ისტორია ჩვენში და უცხოეთში; განხილულია, თუ რა სირთულეები ახლდა და ახლავს ამ სფეროში წარმართულ საქმიანობას და როგორ, რა მეთოდოლოგიით შეიძლება გაგრძელდეს ხსენებული კვლევები მომავალში.
79	ნაშრომში განხილულია “შეშინებულის” მკურნალობასთან დაკავშირებული წეს-ჩვეულებები. იმერეთში აღწერილი რიტუალების არსებობას, უპირველეს ყოვლისა, მათი დადებითი ფსიქოთერაპიული ეფექტი განაპირობებს. შელოცვების დადებით ზემოქმედებას აძლიერებდა აგრეთვე თვით შემლოცველის პიროვნული თვისებებიც.
80	როგორც ყველა სხვა ხალხის გადმოცემებსა თუ ლეგენდებს, აფხაზურსაც გააჩნია საკუთარი გეოგრაფია. უფრო მეტიც, შეიძლება ითქვას, რომ ამ მხრივ აფხაზური მასალა საკმაოდ მდიდარია. გადმოცემების მიხედვით აფხაზები სამხრეთიდან (არაბეთიდან, მისრეთ/ეგვიპტიდან) მოსულად თვლიან თავს. ამ გადმოცემებში აფხაზთა წინაპრისა და სამეცნიერო თვალსაზრისით მათგან საკმაოდ შორს მდომი ხალხების (არაბების, ეგვიპტელების, არნაუტ/ალბანელების და კავკასიაში მონათესავე ლეზგების) წინაპრების „მშობაც“ ფიქსირდება. ამგვარი გადმოცემების ავთენტურობა დიდად საეჭვოა და გვაფიქრებინებს, რომ ოსლამეთის აგრესიული იმპერიის მუსულმანური იდეოლოგიის

	შედეგი უნდა იყოს. უფრო ორგინალური და ბუნებრივი ელფერი დაკრავს ლეგენდების და თქმულება-გადმოცემების იმ ნაწილს რომლის სამოქმედო არეალი აფხაზეთთან ახლოა და თითქმის უმრავლეს შემთხვევაში ყუბანისპირეთი და ქედსიქითა კავკასიაა. სწორედ ამგვარი ეთნოგენეტიური და გვართა გენიოლოგიური გადმოცემების გაანალიზებით შეიძლება თვალი გავადევნოთ ჩრდილოკავკასიური მოსახლეობის მოძრაობას ჩრდილოეთიდან სამხრეთისკენ (დღევანდელი ჩერქეზეთ-ყაზარდოდან დღევანდელი აფხაზეთის ტერიტორიაზე).
81	სტატია შეეხება რიტუალურ ფერხულებს, განხილულს წრისა და ცენტრის სიმბოლოებთან კავშირში. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ვერა ბარდაველიძის შეხედულებებს წრიული რიტუალური ქმედებებისა და საწესო ფერხულების შესახებ, რომლებსაც იგი ერთგვარ გასაღებად თვლიდა ქართველთა უძველესი რელიგიის შესასწავლად.
82	ნაშრომი ეხება აზერბაიჯანში მცხოვრებ ეთნიკურ უმცირესობებს, მათ ეთნიკურ ისტორიასა და ეთნიკურ კულტურას.
83	ნაშრომი ეხება ეთნოლოგიური მეცნიერების დამოკიდებულებას ეთნიკური ურთიერთობებისა და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობების შესახებ. ხაზი აქვს გასმული, რომ ეს ასპექტები ეთნოლოგიური მეცნიერების ერთ-ერთი კარდინალური საკითხია.
84	ნაშრომში საისტორიო წყაროების, ეთნოგრაფიული და ფოლკლორული მასალების საფუძველზე შესწავლილია ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში. ხაზი აქვს გასმული იმ გარემოებას, რომ საქართველოში სხვა ეთნიკური ერთობებისა და რელიგიური ერთობების მიმართ დამოკიდებულება ტოლერანტული იყო.
85	ნაშრომში საისტორიო წყაროებისა და ეთნოგრაფიული მონაცემებით დადგენილია, რომ ხანძთის მონასტერი იყო სრულიად სხვა ადგილას, კერძოდ იმერხევის სოფელ უბეს სიახლოვეს, სადაც დღესაცაა შემორჩენილი ტოპონიმი „ხანძთა“ და სადაც დღესაცაა შემორჩენილი ტაძრის კედლის ქვა, რომელზედაც ხელია გამოკვეთილი. დღეს ხანძთის მონასტრად წოდებული სინამდვილეში არაა ფორთის მონასტერი. ასევე გარკვეულია შავშეთისა და კლარჯეთის საეკლესიო ისტორიული გეოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი, კერძოდ, სად გადიოდა საზღვარი ტბეთისა და ანჩის ეპარქიებს შორის.
86	ნაშრომში მე-19 საუკუნის საარქივო მასალებზე დაყრდნობით თვალი აქვს გადავინებული სამცხეში ქართველთა გამაჰმადიანება-გათურქების პროცესს.
87	ნაშრომში გაანალიზებულია ოსთა ეთნოგენეზის შესახებ არსებული ყველა ლიტერატურა. დღემდე ყველა მეცნიერი მიიჩნევდა, რომ ოსთა ეთნოგენეზი მოხდა კავკასიაში ადგილობრივ ეთნიკურ ერთეულებთან შერევის შედეგად. ალან-ოსების ეთნოგენეზის ტერიტორიად ავტორი მიიჩნევს არა კავკასიას, არამედ შუა აზიას. ალანების კავკასიაში მოსვლის შემდეგ ადგილობრივ ეთნიკურ ერთეულებთან შერევა მხოლოდ ეთნიკური ისტორიის მოვლენადაა მიჩნეული.
88	ნაშრომში საუბარია, აფხაზთა პოლითეისტურ რწმენა-წარმოდგენებზე, რომლისთვისაც დამახასიათებელი იყო რელიგიური წეს-ჩვეულებების ის ფორმა, რომლის საფუძველი სამეურნეო, სამონადირეო საქმიანობა და წინაპართა კულტი იყო. აფხაზთა რელიგიურ პანთეონში მრავალფეროვანმა ღვთაებებმა მოიყარა თავი. მოსახლეობა მოსავლის, საქონლის გამრავლებაზე, ადამიანთა ჯანმრთელობასა და წინაპრების კეთილგანწყობის მოპოვებაზე ზრუნავდა. თავისი რიტუალურ-მაგიური ქმედებებით და ლოცვით ღვთაებათა მფარველობის მოპოვებას, საკუთარი ყოფა-ცხოვრების დარეგულირებას და თვითმყოფადი სახის შენარჩუნებას ცდილობდნენ.
89	ნაშრომი გამოჩენილი სახალხო განმანათლებლის, მხარეთმცოდნის, ეთნოლოგისა და საზოგადო მოღვაწის ნიკო ჯანაშიას დაბადებიდან 140 წლისთავისადმია მიძღვნილი. თავის სტატიებში უამრავი ძვირფასი ეთნოგრაფიული მასალაა თავმოყრილი. მას

	<p>აფხაზთა ეთნოლოგიის მრავალი პრობლემა აქვს განხილული, რომელთაც ყველას ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის ჭრილში განიხილავს.</p>
<p>90</p>	<p>საუკუნეთა წიაღში ჩამოყალიბებული სტუმარმასპინძლობის ინსტიტუტი, მთელი კავკასიის მოსახლეობისათვის უნივერსალური მოვლენა იყო. მან საერთო საკაცობრიო კულტურაში მნიშვნელოვანი და დადებითი როლი შეასრულა. სტატიაში განხილულია აფხაზებისა და ჩერქეზების სტუმარმასპინძლობის წესები. ხაზგასმულია აფხაზთა ჩვეულებებში მომხდარი ცვლილებები მას შემდეგ, რაც ისინი საქართველოში გადმოსახლდნენ.</p>
<p>91</p>	<p>გლობალიზაციის გაცხოველებული პროცესი, ინფორმაციული საზოგადოების ფორმირების მზარდ ტემპები და პოსტკოლონიალური მოდერნიზებული პოლიტიკის გლობალური უნიფიკაციის ზემოქმედება თავისებურად აისახება ლოკალურ მრავალფეროვნებასა და ტრადიციებზე. იგი გავლენას ახდენს ყოველდღიური ყოფის ყველა სფეროზე და მათ შორის, ტრადიციულ სოციონორმატიული სისტემაზეც. პლურალისტული სამართლებრივი გარემოს უნიფიკაციის პრეცედენტი ახალი მოვლენა არაა. საქართველოს ისტორიაში ხშირად იყო ჩვეულებითი სამართლის ნორმების შეზღუდვის ხარჯზე ოფიციალური სამართლებრივი ველის გაფართოების მცდელობა. სტატიაში სვანეთის მაგალითზე გაანალიზებულია სვანური ჩვეულებითი სამართლის ფუნქციონირების თავისებურებები ქართული ფეოდალური სახელმწიფოს, რუსეთის იმპერიის ბატონობისა და საბჭოთა პერიოდში. ხელისუფლებათა მცდელობას შეექმნათ სამართლის ერთიანი სისტემა, მოეხდინათ უნიფიკაცია, მხოლოდ ნაწილობრივი წარმატება ხვდა წილად და სოციონორმატიული კულტურის მრავალმა ტრადიციულმა ნორმამ თავი ბოლო ხანებამდე შემოინახა. კვლევამ გვიჩვენა, რომ ჩვეულებითი სამართლის ინსტიტუტმა გაუძლო როგორც ფეოდალური ქართული სახელმწიფოს, ისე რუსეთის იმპერიისა და საბჭოთა პერიოდში მიმდინარე პლურალისტული სამართლებრივი გარემოს უნიფიკაციის პროცესებს. სვანურ ეთნოგრაფიულ ყოფაში ბოლო ხანებამდე შემოინახა ჩვეულებითი სამართლის, როგორც ფუნქციონალურ-ინსტიტუციური, ისე ტერმინოლოგიური სისტემა.</p>
<p>92</p>	<p>საბჭოთა ხელისუფლების მიერ სამხრეთ საქართველოდან (მესხეთიდან) იძულებით გადასახლებული მოსახლეობის ეთნიკური ისტორიის შესახებ ორი ერთმანეთისაგან პოლარულად განსხვავებული თეორია ჩამოყალიბდა. ორივე თეორია ამ კონტინგენტს ავტოქთონად აღიარებს, თუმცა განსხვავებული დამოკიდებულებაა მათი ეთნიკური წარმომავლობის შესახებ. ერთის მიხედვით, გადასახლებულთა უმრავლესობა წარმომავლობით ქართველი იყო (თუმცა ეჭვგარეშეაა მიჩნეული, რომ გასახლებულთა შორის არიან თურქული, ქურთული და სომხურ//ჰემშინური ჯგუფებიც), რომელთა წინაპრებმაც ისტორიული ავბედობის პირობებში ისლამი მიიღეს. ხოლო მეორე თეორიის მიმდევრები კი ამტკიცებენ, რომ დეპორტირებულთა ეთნიკურობა ძირითად განისაზღვრა მესხეთის ტერიტორიაზე თურქული სუბსტრატის, გაბმული და ბუნებრივი კონცენტრაციით.</p> <p>ქართული საისტორიო მწერლობა, რომელსაც ხსენებული მიმართულებით კვლევა-საზოგადოებრივი ტრადიცია და შესაბამისი საფუძველი გააჩნია, მიიჩნევს რომ დეპორტირებულთა უმეტესობა მესხეთის ეთნიკურად ქართული მოსახლეობის შთამომავალია. თუმცა ზოგჯერ წარმომავლობას ამჟამად არსებულ სიტუაციასთან აიგივებდნენ და დეპორტირებულთა დიდ ნაწილს უმართებლად აკუთვნებდნენ ე.წ. “ქართული ორიენტაციის” ჯგუფს. შედარებით ახალია მეორე მიმართულება. XX საუკუნის ბოლოს განვითარებულმა გლობალურმა ტენდენციებმა დღის წესრიგში დააყენა ახალი კონცეპტუალური პარადიგმების გამოძებნის აუცილებლობა, რაც ერთის მხრივ, დიდი სახელმწიფოების ეთნიკური პოლიტიკით, მეორე მხრივ კი, „მცირე ხალხების ეროვნული მობილიზაციისა და კონცენტრაციის აუცილებლობით იყო ნაკარნახევი. ამგვარი სამეცნიერო ინტერესის სფეროში მოექცა 1944 წ. სამხრეთ საქართველოდან დეპორტირებული კონტინგენტიც. მკვლევართა ნაწილმა საჭიროდ მიიჩნია მათი თურქული წარმომავლობას მტკიცება. ამ დებულების დამტკიცებ. მოითხოვდა საქართველოში თურქთა შემოსვლის ისტორიის დაძველებას. ეს საკმაოდ</p>

	<p>რთული ამოცანაა. აუცილებელი გახდა არსებული არგუმენტების გაბათილება ისტორიული წყაროების ახლებური და ზოგჯერ სრულიად არაადეკვატური ინტერპრეტაცია, ქართული ტოპონიმებისათვის “თურქული” ეტიმოლოგიის მოძებნა თავად დეპორტირებულთა მიერ შექმნილი ნაშრომების უგულვებელყოფა და იეთნოკულტურული ელემენტების იგნორირება, რომელებიც დეპორტირებულთა მნიშვნელოვანი ნაწილის ქართულ წარმომავლობაზე მეტყველებენ. ამგვარი მიდგომა ხშირად ყოველგვარ მეცნიერულ ობიექტურობასაა მოკლებული და კრიტიკას ვერ უძლებს.</p>
<p>93</p>	<p>უკანასკნელ ხანებში გაცხოველებული გლობალიზაცია ეთნოკულტურული პროცესების არსებითი ტრანსფორმაციის და გლობალური უნიფიკაციის განმაპირობებელ ფაქტორად იქცა. გლობალური უნიფიკაციის ზემოქმედება ლოკალურ მრავალფეროვნებასა და ტრადიციებზე თავისებურად აისახება ყოველდღიური ყოფის ყველა სფეროზე და მათ შორის, ტრადიციულ კულტურაზე.</p> <p>ყოფილი სსრკ-ს და ე.წ. მესამე მსოფლიოს ქვეყნებმა ეკონომიკური და სოციალ-პოლიტიკური განვითარების მოდელები, როგორცაა სახელმწიფოს მოწყობა, ეკონომიკა თუ სოციალური ურთიერთობები, ძირითადად დასავლური (ევროპული ან აშშ-ს) სისტემებიდან გადმოიღეს. ამას ემატება. ტრანსნაციონალურ თუ ადგილობრივ კულტურულ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ინსტიტუტების გააქტიურება. მიმდინარეობს ინტერნაციონალური და ტრანსნაციონალური ნორმების ინფილტრაცია. ამ პროცესს ხელს უწყობს ინფორმაციული საზოგადოების ფორმირებაც. გლობალიზაციის პროცესს მივყავართ სინქრონული ინფორმაციის წილის ზრდისა და დიაქრონული ინფორმაციის წილის შემცირებისაკენ, რაც ტრადიციის (როგორც ქცევისა და აზროვნების წესის) გაუფასურებას იწვევს. პარალელურად მიმდინარეობს შიდა სინქრონული ინფორმაციული ნაკადის პროცენტული წილის შემცირება გარე სინქრონული ინფორმაციულ ნაკადთან შედარებით. ეს კი საკუთარი კულტურული მემკვიდრეობითობის სხვათა კულტურით თანდათანობით ჩანაცვლებას ნიშნავს. /ჭიჭინაძე, 2004/. თუმცა, შეიმჩნევა საპირისპირო ტენდენციაც, ტრადიციული (ჩვეულებითი) ფორმების ე.წ. „რევიტალიზაცია“, ტრადიციული ნორმები და წეს-ჩვეულებები მზარდ როლს თამაშობენ ცალკეული ჯგუფის ცხოვრებაში.</p> <p>უფრო რთული ვითარებაა ე.წ. ეროვნულ უმცირესობებში. მაგ. ქვემო ქართლის ახერბაიჯანელ მოსახლეობაში. საველე ეთნოგრაფიული კვლევის შედეგად დადგინდა რომ, ამ კონტიგენტის ცხოვრებაში შედარებით მნიშვნელოვან როლს თამაშობს 1. ახერბაიჯანული სახელმწიფოსთან ურთიერთობა (ეკონომიკური, საგანმანათლებლო, პოლიტიკური, იდეოლოგიური); 2. რელიგიური (ისლამის ტრადიციული და მოდერნისტული მიმდინარეობების არსობრივი წინააღმდეგობებისა და ურთიერთდამოკიდებულების გავლენა, ცხოვრების ტრადიციულ ფორმებზე, ყოფასა და კულტურაზე). 3. ურთიერთობა ტიტულარული ეთნოსის წარმომადგენლებთან (ეკონომიკა, ინტეგრაციული პოლიტიკა, ნათესაური ურთიერთობა და ა.შ.); 4. გლობალიზაციის პროცესი (საერთაშორისო და ადგილობრივი არასამთავრობო თუ სამთავრობო ორგანიზაციები, შრომითი და საწავლო მიგრაცია დასავლეთის ქვეყნებში და ა.შ.).</p>
<p>94</p>	<p>სტატიაში საუბარია ქვემო ქართლის რეგიონში მცხოვრები ეთნიკურად და კულტურული თვალსაზრისით განსხვავებული ჯგუფების ურთიერთობის თავისებურაზე, აკულტურაციის სპეციფიკაზე და იტერკულტურული კომუნიკაციის შედეგებზე.</p>
<p>95</p>	<p>ნაშრომი ეხება ქვემო ქართლში ჩამოსახლებული სვანი მიგრანტების ყოფაში ტრადიციული სამართლის შემონახულობის პრობლემას, კონკრეტულად, სისხლის აღების ჩვეულებას. შესწავლილია ამ ჩვეულების დინამიკა საკვლევ რეგიონში და წარმოდგენილია მისი სიცოცხლისუნარიანობის, თუ გაქრობის მიზეზთა ძიების მცდელობა.</p>
<p>96</p>	<p>ნაშრომში გადამომოცემულია აჭარაში, აფხაზეთში, წალკაში მცხოვრები ე.წ. პონტოელი ბერძნების და ურუმების სოციალურ-კულტურული პრობლემები. მათი ურთიერთობა ადგილობრივ მოსახლეობასთან, საველე ეთნოგრაფიული მასალის</p>

	მიხედვით არის შესწავლილი.
97	ნაშრომში შესწავლილია მთავარმოწამე წმინდა გიორგის უპირატესობა და პირველადობა არა მხოლოდ ქართველთათვის, არამედ საქართველოში მცხოვრებ სხვა ეთნოსებთან. ამაზე მეტყველებენ მთავარი და მსწრაფლშემწე საერთო სალოცავების არსებობა და თაყვანისცემის მასშტაბები.
98	სტატიაში „ნართების“ ეპოსის მიხედვით და მასთან შედარებით განხილულია დვთაება ვასთირჯი, რაც ჩვენი აზრით, წმ. იორგის იდენტურია. დამოწმებულია ოსური სახოტბო სავედრებელი სიმღერები, ზღაპრები, ანდაზები. აღნიშნული მონაცემების მიხედვით დგინდება, რომ ვასთირჯი იგივე წმინდა გიორგია. ის ოსთა ზეპირსიტყვიერების მთავარი პერსონაჟი და სინკრეტული სახეა.
99	სტატიაში საუბარია აფხაზეთში მდებარე ეკლესიის–„წამხარის“ ღვთისმშობლის ხატის წარწერაზე, რომელიც გამოქვეყნდა 1893 წლის გაზეთ „კვალში“. დღესდღეობით ეს ხატი დაკარგულად ითვლება. ხატის წარწერა დათარიღებულია 1812 წლით. ის გვამცნობს, რომ ხატის მამკობი ყოფილა პეპუ მეუნარგია. ხატის წარწერა გვამცნობს, რომ წამხარის ეკლესია 1812 წელს აღუდგენია მანუჩარ შერვაშიძეს, რომელიც სამურზაყანოს უკანასკნელი მფლობელი იყო. წარწერაში მოხსენიებული მისი მეუღლე ქეთევანი კი არის ლევან V დადიანის (1804-1840) და ასევე აქ მოხსენიებულია ცაიშელი ეპისკოპოსი გრიგოლი, რომელიც არის გრიგოლ ჩიქოვანი (1777-1823). წამხარი იხსენიება 1525-1550 წლებით დათარიღებულ ბიჭვინთის იადგარში, საიდანაც ნათელია, რომ XVI საუკუნის პირველ ნახევარში წამხარში ეკლესია უკვე იდგა. თუმცა დანამდვილებით ვიცით, რომ მომდევნო საუკუნის პირველ ნახევარში, ლევან II დადიანის დროს (1611-1657) ლამბერტის რუკაზე მოხსენიებულ წამხარში ეკლესიაა აღნიშნული და ის მითითებულია წიფურას დასავლეთით, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეს, რომელ უკანასკნელშიც ამ პერიოდში მისიონერთა საცხოვრისი და ორი ეკლესია იდგა. ზემოთ წარმოდგენილი ხატის წარწერის საფუძველზე, წამხარის ეკლესია ღვთისმშობლის სახელობის უნდა ყოფილიყო. დღესდღეობით ჩვენთვის უცნობია ამ ეკლესიის თუნდაც შემორჩენილი ნანგრევების მდგომარეობა. როგორც წარწერიდან გამოჩნდა წამხარის ეკლესია დანგრეული ყოფილა XVIII საუკუნის ბოლოს, რომელიც მანუჩარ შერვაშიძეს აღუდგენია. თუმცა, როგორც ჩანს ეს ეკლესია აღდგენის შემდგომაც, ანუ 1812 წლის შემდგომ, კიდევ ერთხელ ჩანს დანგრეული, თუმცა უცნობია მანუჩარ შერვაშიძის მიერ აღდგენილი ამ ეკლესიის მეორედ დანგრევის მიზეზიც. სავარაუდოდ ეს უნდა მომხდარიყო გასაბჭოებამდე დიდი ხნით ადრე, რამდენადაც 1893 წელს ეს ხატი უკვე ინახება სოფელ კოკის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში. ხოლო კოკის წმ. გიორგის ქვის ეკლესია უნდა დაენგრიათ გასაბჭოების დროს და წამხარის ღვთისმშობლის ხატიც სწორედ ამ პერიოდში ჩანს დაკარგული, ან განადგურებული. შესაძლოა მისი ადგილსამოფელი შემდგომმა კვლევა-ძიებამ გამოავლინოს კიდევ.
100	ნაშრომში აღნიშნულია, რომ თავდაპირველად სიტყვა ხვამა, რომელიც დღეს სამეგრელოში სალოცავის სახელწოდებაა, მიცვალებულის სხეულისგან განცალკევების მანიშნებელი ქმედება უნდა ყოფილიყო და კრემაციის წესთან არის კავშირში. ხვამა–ობხამერი–ობხამურის (სალოცავი) მეორე კომპონენტი მა–მარ სიტყვის იდენტურია, რაც მიცვალებულის დასაკრძალავ ჭურჭელს ნიშნავს და ქვევრსამარხებთან პოულობს კავშირს. მარი ასევე იძენს კვირის მნიშვნელობას, რაც მეგრულს მარა–ს სახით შემორჩა.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვაჟა კიკნაძე	The Eurasian State of	ნიუ-იორკი, აშშ,	215

		Georgia in the Fourteenth Century	Edwin Mellen Press	
ანოტაციები				
1	<p>მონოგრაფიაში განხილულია საქართველოს ისტორიის მნიშვნელოვანი მონაკვეთი XIII-XIV სს-ში. პოლიტიკურ ისტორიასთან ერთად, ცალკეა განხილული საქართველოს კულტურა XIII-XIX სს-ში, ანონიმი ავტორის ე.წ. უამთააღმწერლის ვინაობა. მონოგრაფიის ქართული ვარიანტისგან განსხვავებით (1989 წ.) მასში გაანალიზებულია ახალი გამოკვლევები აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით. წიგნი დაყოფილია მცირე ქვეთავებად და ერთვის გეოგრაფიულ, საკუთარ და ეთნიკურ სახელთა საძიებლები. აღსანიშნავია, რომ წიგნმა მეცნიერებაში შეტანილი წვლილისათვის დაიმსახურა გამომცემლობის პრიზი, რაც აღნიშნული პირველ, სატიტულო გვერდზე.</p>			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ალექსანდრე თვარაძე	Berichte aus dem Osten und überliefertes Wissensgut – zum geographischen Orientbild in Wolframs von Eschenbach „Parzival“, Oriens Christianus	–	გერმანია, Harrassowitz Verlag	80
2	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	Coverage of The tragedy of the Circassian People in Contemporary Georgian Public Thought (later half of the 19 th century, „Pro Georgia”	23	ვარშავა, ვარშავის უნივერსიტეტი	10
3	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	Образ черкеса в грузинской худо- жественной литературе, Материалы VIII международной научной конференции	კონფ. მას.	Майкоп, Адыгейский го- сударственный униве- рситет	4
4	როლანდ თოფჩიშვილი	Какую территорию охватывает Кавказ?, Этнографическое	5	რუსეთი	6

		Обозрение			
5	ღაგრენტი ჯანიაშვილი, ნათია ჯალაბაძე	Perspectives for the Integration of Ethnic Minorities in a Multicultural Region (on the example of Kvemo Kartli), “Caucasus, Conflict, Culture”	კონფ. მას.	მარბურგი:კურუპირა (Marburg:Curupira), გერმანია	9
6	ნათია ჯალაბაძე	Особенности интеграции в полиэтническом обществе Квемо Картли, Лавровский сборник Материалы XXXVI И XXXVII Среднеазиатско- Кавказских Чтений	კონფ. მას.	სანქტ-პეტერბურგი, რუსეთი	4
7	ჯონი კვიციანი	აფხაზეთის საბჭოთა საქართველოში ინტეგრაციის პრობლემა 1921– 1991 წწ., „კლიო“	7	სანქტ-პეტერბურგი, რუსეთი	8
ანოტაციები					
1	სტატია ეთმობა ვოლფრამ ფონ ეშენბახის „პარციფალის“ (XIII ს.) გეოგრაფიულ ველტილდს, სახელდობრ იმ საკითხის ანალიზს, როგორ არის ნაწარმოებში ერთმანეთთან შერწყმული აქტუალური ცნობები აღმოსავლეთიდან და აღმოსავლეთის ტრადიციული გეოგრაფიული სურათი, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში უცვლელი იყო დასავლეთ ევროპაში. გერმანელი ავტორი გეთავაზობს ცალკეულ ცნობებს საქართველოს კავკასიური სამეფოს შესახებ.				
2	ნარკვევში შესწავლილია, თუ როგორ აისახა ჩერქეზთა მუჰაჯირობა და მისი ტრაგიკული შედეგები XIX საუკუნის მეორე ნახევრის ქართულ საზოგადოებრივ აზროვნებაში. კერძოდ, გაანალიზებულია, თუ როგორი ასახვა ჰპოვა ზემოხსენებულმა მოვლენამ აღნიშნული პერიოდის ქართულ პრესაში, ძირითადად, თბილისში გამომავალ გაზეთებში – „ივერიასა“ და „დროებაში.“ ირკვევა, რომ ქართველი ხალხი თანაუგრძნობდა გაჭირვებაში მყოფ ჩერქეზ ხალხს.				
3	ნარკვევში შესწავლილია, თუ როგორ აისახა ჩერქეზი ხალხის ისტორია, მათი ტრაგიკული ბედი და მათთვის დამახასიათებელი რაინდული თვისებები ქართულ ლიტერატურაში, კერძოდ, გრიგოლ ორბელიანის, ვაჟა-ფშაველას და ალექსანდრე ყაზბეგის ნაწარმოებებში, ასევე ალექსანდრე ყიფშიძის (ფსევდონიმი – ფრონელი) ნარკვევში და გიორგი ლასხიშივილის მემუარებში.				

4	<p>ნაშრომი დაიბეჭდა რუსეთის ეთნოგრაფიულ ჟურნალში. განხილულია კავკასიის სამხრეთი საზღვარი. მკვლევარების უმეტესობა კავკასიის სამხრეთ საზღვრად მიიჩნევდა და მიიჩნევს რუსეთის იმპერიის, საბჭოთა კავშირის, ახლა საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის საზღვარს თურქეთთან და ირანთან. რუსულ მეცნიერებაში პოლიტიკური საზღვრის ცვლილება კავკასიის ბუნებრივ-გეოგრაფიული საზღვრის შეცვლასაც იწვევდა. ნაშრომში ავტორი აღნიშნავს, რომ არ შეიძლება პოლიტიკური საზღვრისა და ბუნებრივ-გეოგრაფიული საზღვრის გაიგივება, რომ კავკასიის საზღვარი უფრო ჩრდილოეთით გადის და ის მთლიანად მოიცავს მთლიანად ჭოროხისა და არაქსის ხეობებს. ამდენად, სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიული პროვინციები, რომლებიც ახლა თურქეთის შემადგენლობაშია, კავკასიის განუყოფელი ნაწილია. ნაშრომმა ცხოველი დისკუსია გამოიწვია და დისკურსანტებმა (სოკოლოვსკი, იამსკოვი, არუთინოვი) უარყვეს ავტორის არგუმენტები, იმ მოტივით, რომ რუსეთს გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით არ აწყობს სინამდვილეში კავკასიის განუყოფელი რეგიონების კავკასიად აღიარება.</p>
5	<p>სტატიაში განხილულია ქვემო ქართლის მულტიკულტურულ საზოგადოებაში არსებული კონფლიქტების მიმართება ინტეგრაციის პროცესთან.</p>
6	<p>სტატიაში საუბარია ქვემო ქართლის მულტიკულტურულ საზოგადოებაში ინტეგრაციის პროცესის სპაციფიკაზე; მის ხელისშემწყობ და ხელისშემშლელ ასპექტებზე და სამომავლო პერსპექტივაზე.</p>
7	<p>ნაშრომში ავტორი აანალიზებს აფხაზურ პრობლემატიკასთან დაკავშირებულ ქართულ, აფხაზურ და რუსულ პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში არსებულ სახმეცნიერო კვლევებს. აქვე ნაჩვენებია საბჭოური სოციალურ-კულტურული მოდერნიზაციული პროცესი საქართველოში, კერძოდ აფხაზეთში, რომლის მსვლელობისას, ავტორის აზრით, გამოიკვეთა აფხაზეთში კონფლიქტის წარმოშობის ძირითადი მიზეზები 1990–იანი წლების დასაწყისში.</p>

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მანანა ხიდაშელი	ირმის ხატი ნ. ფიროსმანიშვილის შემოქმედებაში	6-8 ნოემბერი, გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების, ძეგლთა დაცვისა და კვლევის ცენტრი
2	მანანა ხიდაშელი	ქალი და ქაღვთაება ძველ შუმერში	7 ივნისი, სტუ ბიზნესინჟინერინგის ფაკულტეტი, გენდერული თანასწორობის კვლევითი ცენტრი
3	მანანა ხიდაშელი	კულტურის განვითარების ციკლური თეორია	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
4	მანანა ხიდაშელი	მეფე და სიზმარი ძველ სამყაროში	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა

			და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
5	ნანა ბახსოლიანი	დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანისა“ და ანდრია კრეტელის „დიდი კანონის“ რამდენიმე ადგილის ინტერპრეტაციისათვის	17-19 მაისი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
6	ნანა ბახსოლიანი	ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ მოძიებული ერთი განჩინების შესახებ	24 მაისი, სტუ ბიზნესინჟინრის ფაკულტეტი
7	ნანა ბახსოლიანი	რამდენიმე შტრიხი გიორგი II-ის პორტრეტისათვის	7 ივნისი, სტუ ბიზნესინჟინრის ფაკულტეტი, გენდერული თანასწორობის კვლევითი ცენტრი
8	ნანა ბახსოლიანი	კილიკიის ქვეყნის ლოკალიზაციისათვის (ძველადმოსავლური და ანტიკური ხანის წერილობითი წყაროების მონაცემთა შუქზე)	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
9	ნანა ბახსოლიანი	ტერმინ „კაპადოკიის“ სემანტიკისათვის	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
10	მარიამ ჩხარტიშვილი	ენობრივი წყაროები და საქართველოს ისტორიის რეპრეზენტაცია (მრავლობის მაწარმოებელი სუფიქსი „ლ“-ასი)	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
11	მარიამ ჩხარტიშვილი	„ივერია“ როგორც წყარო „ოსმალის საქართველოს“ ისტორიისათვის.	3-4 ივნისი, საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა თამარ მეფის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტი
12	მარიამ ჩხარტიშვილი	ნაციის კონცეპტუალიზაციის ორი მოდელი: სომხური „აზგი“ და ქართული „ერი“	14-15 ნოემბერი, თსუ აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტი
13	მარიამ ჩხარტიშვილი	ეთნიკური რჩეულობის მითების სოციალური ფუნქცია და ტიპოლოგია	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
14	მარიამ ჩხარტიშვილი	„მოქცევაი ქართლისაი“ როგორც წყარო პეტრე იბერის ბიოგრაფიისათვის	26-30 ივნისი, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
15	მარიამ ჩხარტიშვილი	Conceptualizing the Georgian Nation	5-8 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ

16	ვახტანგ გოილაძე	„ქუეყანა ოვსეთისა“ (აღანია) და ქალაქი ფუსტა ანდრია პირველწოდებულის „ცხოვრებასა“ და „მიმოსვლაში“	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
17	გონელი არახამია	ეგრისი და სვანეთი „ქართლის ცხოვრებაში“	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
18	გიორგი ქავთარაძე	ტერმინ „ქართლის“ არსისა და წარმომავლობის საკითხისათვის	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
19	გიორგი ქავთარაძე	The Relationship between the Caucasus and the Middle East during the “Pre-Kura-Araxes” Period	29-30 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ
20	ეკა კვაჭანტირაძე	მედიევალური ისტორიოგრაფიის მსოფლმედველობრივი და იდეოლოგიური ასპექტები	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
21	ეკა კვაჭანტირაძე	სომხური ტერორიზმი და XX საუკუნის დასაწყისის საქართველო	25 აპრილი, კავკასიის უნივერსიტეტი
22	ვაჟა კიკნაძე	პირველი ქართული დიპლომატიური მისია მოსკოვში (XV ს.)	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
23	დავით მერკვილაძე	ცნობები თეიმურაზ I-ის შესახებ არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდა“-ში	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
24	დავით მერკვილაძე	თეატინელი მისიონერები საქართველოში და პროზელიტიზმის ერთი გახმაურებული ამბავი	1 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ
25	დავით მერკვილაძე	სომხები არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდა“-ში	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
26	დავით მერკვილაძე	კათოლიკე მისიონერები კონსტანტინეპოლსა და თეოდოსიაში არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდას“ მიხედვით	24-30 სექტემბერი, ბიზანტინოლოგია საქართველოში – 4
27	დავით მერკვილაძე	ტერმინ „ზენა სოფლის“ წარმოშობისა და მისი „შიდა ქართლად“ გარდაქმნის გარემოებანი	29-30 ნოემბერი, სუხიშვილის სასწავლო უნივერსიტეტი
28	რუსუდან ლაბაძე	XIII საუკუნის ევროპული წყარო სასახლის	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა

		ეტიკეტის შესახებ: მათე პარიზელის “Chronica majora”	და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
29	რუსუდან ლაბაძე	ექვთიმე თაყაიშვილის პუბლიკაციები უცხოურ სამეცნიერო გამოცემებში (1927-1938 წწ.) (საარქივო მასალების მიხედვით)	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
30	რუსუდან ლაბაძე	ერთი ბიზანტიური აპოკრიფის ვარიაციები ხალხურ და ოფიციალურ ქრისტიანობაში	24-30 სექტემბერი, ბიზანტინოლოგია საქართველოში – 4
31	პაპუნა გაბისონია	არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდა“, როგორც საისტორიო წყარო სამეგრელოს ისტორიული გეოგრაფიის შესწავლისათვის	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
32	პაპუნა გაბისონია	ზემო სამეგრელოს ისტორიულ-გეოგრაფიული ვითარება შუა საუკუნეებში	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
33	პაპუნა გაბისონია	ერთი ეპიზოდი XV ს-ის სავაჭრო ურთიერთობიდან გენუა- საქართველოს შორის	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
34	ავთანდილ სონღულაშვილი	ექვთიმე თაყაიშვილისა და იროდიონ სონღულაშვილის ეპისტოლარული მემკვიდრეობა	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
35	შოთა ვადაჭკორია	კოდორის საკითხი და ქართული პოლიტიკური აზრი 2006- 2007 წწ.	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
36	შოთა ვადაჭკორია	2008 წლის აგვისტოს მოვლენების მიზანმიმართული მომზადება და მისი შედეგები	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
37	დოდო ჭუმბურიძე	თურქიზმი და საქართველო XX საუკუნის 10-იან წლებში	15-16 ნოემბერი, გორის სასწავლო უნივერსიტეტი
38	დოდო ჭუმბურიძე	ალექსანდრე ზაქარიადის ნაშრომი – „საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა“ – და მისი სამეცნიერო ღირებულება	25-27 სექტემბერი, თსუ შ. რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
39	დოდო ჭუმბურიძე	ქართველი ხალხის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა XX საუკუნის	24 იანვარი, თელავის იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

		დასაწისში და ეროვნულ-დემოკრატი მოღვაწის – ვასილ წერეთლის ნააზრევი	
40	დოდო ჭუმბურიძე	სტატსკი სოვეტნიკის – პეტრე კოვალენსკის ჩანაწერები საქართველოზე“ (Записка статскаго советника Петра Каваленскаго о Грузии)	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
41	დოდო ჭუმბურიძე	გენერალ ტოტლებენისა და რუსული არმიის სხვა ქართველი ოფიცრების ერეკლე II-სთან დაპირისპირების დეტალები (XIX საუკუნის პრესისა და წყაროების მიხედვით)	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
42	ელდარ ბუბულაშვილი	საქართველოს ეკლესია 1918-1921 წლებში	27 მაისი, წმ. ანდრია პირველწოდებულის უნივერსიტეტი
43	ელდარ ბუბულაშვილი	ეროვნული იდენტობის საკითხისათვის	22 ივნისი, ქრისტიანული კვლევის ცენტრი
44	ელდარ ბუბულაშვილი	ახალი ცნობები წმ. ილარიონ (ყანჩაველი) ქართველი ახლის შესახებ	21 – 23 სექტემბერი, გელათის მეცნიერებათა აკადემია
45	ელდარ ბუბულაშვილი	ექვთიმე ღვთისკაცის დამსახურება ქართული სამოციქულო ეკლესიის წინაშე	6 დეკემბერი, ქრისტიანული კვლევის ცენტრი
46	გიორგი საითიძე	ეპისკოპოს გაბრიელისა (ქიქოძე) და სენატორ გიორგი მუხრანსკის წერილობითი გასაუბრება მცირე ერებისა და მათი ენების არსებობსთან დაკავშირებით	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
47	გიორგი საითიძე	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ვითარება ბათუმში XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე (ისიდორე რამიშვილის „მოგონებების“ მიხედვით)	1-2 სექტემბერი, ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი
48	გიორგი საითიძე	ქართულ-ებრაული ურთიერთობის საკითხები ნიკო ნიკოლაძის პუბლიცისტიკაში	სექტემბერი, გ. თავართქილაძის სასწ. უნივერსიტეტი
49	გიორგი საითიძე	ექვთიმე თაყაიშვილის მოღვაწეობა საქართველოს	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის

		დამფუძნებელ კრებაში	ინსტიტუტი
50	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი, ავთანდილ არაბული	დაღესტნური წარმომავლობის ერთი ქართული გვარის შესახებ	23-26 ოქტომბერი, თსუ არ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
51	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	ქართულ-დაღესტნური საბრძოლო თანამეგობრობის ისტორიიდან (XVIII-XIX სს-ის მიჯნა)	23-26 ოქტომბერი, თსუ არ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
52	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	ავალიშვილთა საგვარეულო და მისი გამოჩენილი წარმომადგენლები	30-31 მაისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
53	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	მასალა კახეთის მეფეების ალექსანდრე II-ისა და დავით I-ის სვანეთთან კავშირის ისტორიისათვის	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
54	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	ლატვიელები საქართველოში (ვოლდეიტები)	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
55	გია გელაშვილი	ზოგი უცხოური ცნობა ბათუმის შესახებ (XIX ს-ის მეორე ნახევარი)	1-2 სექტემბერი, ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი
56	გია გელაშვილი	ინგლისელი მოგზაური დმუნდ სპენსერი აფხაზეთის შესახებ	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
57	ლოლა სარალიძე	ამიერკავკასიაში ამერიკის პოლიტიკური ბრძოლის ისტორიიდან (1919-1920 წწ.)	17-19 მაისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
58	ლოლა სარალიძე	საქართველო-ინგლისის ურთიერთობის ისტორიიდან (1920-1921 წწ.) (უცნობი საარქივო დოკუმენტების მიხედვით)	20-21 ივნისი, გორის სასწავლო უნივერსიტეტი
59	ლოლა სარალიძე	ქართული სამხედრო სკოლა და ბრძოლა ბათუმისათვის (1921 წლის მარტი)	1-2 სექტემბერი, ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი
60	ლოლა სარალიძე	ქართველი ემიგრანტი პროექტი პროკოფი აბულაძე	25-27 სექტემბერი, თსუ შ. რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
61	ლოლა სარალიძე	ქართული ემიგრაცია და კავკასიის კონფედერაციის პაქტი (1932 წ.)	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
62	ლოლა სარალიძე	საქართველოს საკითხი ლოკარნოს (შვეიცარია) მსოფლიო კონგრესზე და	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის

		ქართული ემიგრაცია (1934 წ.)	ინსტიტუტი
63	ლოლა სარალიძე	ნიკო ნიკოლაძე საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დიპლომატიურ სამსახურში	7 დეკემბერი, მარტვილის მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლი
64	ლოლა სარალიძე	ცხინვალის რეგიონის კონფლიქტი და ისტორიული სამართლიანობა	15-16 ნოემბერი, გორის სასწავლო უნივერსიტეტი
65	ხათუნა ქოქრაშვილი	რუსეთის საეკლესიო პოლიტიკის ისტორიიდან ბათუმსა და ბათუმის ოლქში	1-2 სექტემბერი, ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი
66	ლელა მიქიაშვილი	რუსეთის მიერ კავკასიის მთიელთა დამორჩილების მიზნით შემუშავებული ეკონომიკური პროექტი (რაფაელ სკასისა და პლატონ ზუბოვის მასალების მიხედვით)	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
67	ლელა მიქიაშვილი	მასალები აფხაზეთის უკანასკნელი მთავრის – მიხეილ შერვაშიძის პიროვნული და ხოგადობრივ-პოლიტიკური პორტრეტისათვის	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
68	მზია ტყავაშვილი	ნოღაელთა მუჰაჯრობა (1858-1864 წლები)	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
69	შორენა მურუსიძე	ივანე (ვანო) ნანუაშვილის საარქივო მემკვიდრეობა ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ისტორიის კვლევისათვის	25-30 ივნისი, საქართველოს ეროვნული მუზეუმი
70	ირინა არაბიძე	სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ის მოღვაწეობა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღიარებისათვის	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
71	ირინა არაბიძე	ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს სტრუქტურა და ეკლესიოლოგიური საფუძველი	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
72	ნატო სონდულაშვილი	ქართული გამოწვევა და ეროვნული იდენტობა (XX საუკუნის დასაწყისი)	17-19 მაისი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

73	ნატო სონდულაშვილი	ქართული გამოწვევა და სოციალური გარემო	1-2 სექტემბერი, ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი
74	ქეთევან ხუციშვილი	რელიგიისა და პოლიტიკის მიმართება (თანამედროვე საქართველოში მიმდინარე პროცესების მაგალითზე)	1 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ
75	ქეთევან ხუციშვილი	მცირე ეთნიკური ჯგუფების სამოქალაქო ინტეგრაციის პრობლემები თანამედროვე საქართველოში (ასირიელების მაგალითზე)	19-20 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
76	ქეთევან ხუციშვილი	რელიგიის კვლევის და სწავლების პრობლემები	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
77	ნინო მინდაძე	ხალხური ზნეობრივი ნორმების გენდერული ასპექტები დმანისის რეგიონის მოსახლეობის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით	7 ივნისი, სტუ ბიზნესინჟინერინგის ფაკულტეტი, გენდერული თანასწორობის კვლევითი ცენტრი
78	ნინო მინდაძე	ექვთიმე თაყაიშვილი და საქართველოს ეთნოგრაფია	24 მაისი, სტუ ბიზნესინჟინრის ფაკულტეტი
79	ნინო მინდაძე	ექვთიმე თაყაიშვილის ეთნოგრაფიული ნარკვევი	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
80	ნინო მინდაძე	ექვთიმე თაყაიშვილის ერთი ცნობის შესახებ	19-20 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
81	გიორგი გოცირიძე	კავკასიის ხალხთა ეთნოკულტურული ურთიერთობების არეალური ასპექტები (კვების სისტემის მაგალითზე)	23-26 ოქტომბერი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
82	გიორგი გოცირიძე	ექვთიმე თაყაიშვილის ეთნოგრაფიული მემკვიდრეობა დროსა და სივრცეში	20-21 ივნისი, გორის სასწავლო უნივერსიტეტი
83	გიორგი გოცირიძე	რელიგიური პრულარიზმი და კულტურული ინტეგრაციის პრობლემები ქვემო ქართლის მოსახლეობაში. (ქართულ-	17-18 მაისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ

		აზერბაიჯანული ურთიერთობის მაგალითზე)	
84	გიორგი გოცირიძე	ერთი კონკრეტული რიტუალის შესახებ დაბათიანეთის რაჭულ მოსახლეობაში (მარიამობის დღესასწაული)	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
85	ნინო ჩირგაძე, ლელა ნებიერიძე	გენდერული ურთიერთობები საზოგადოებრივ ინსტიტუტებში (აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით)	19-20 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
86	ნინო ჩირგაძე, ლელა ნებიერიძე	მაგიურ-რელიგიური მკურნალობის ტრადიციები და მათი მოდიფიცირებული ფორმები იძულებით გადაადგილებულ მოსახლეობაში	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
87	როზეტა გუჯეჯიანი	ქართველთა ეთნიკური იდენტობისა და რელიგიის ურთიერთმიმართების საკითხები (წარსული და თანამედროვეობა)	1 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
88	როზეტა გუჯეჯიანი	იმერხევის ტრადიციული სულიერი კულტურის ისტორიიდან (დღესასწაულები, ზიარეთობის ტრადიცია)	3 – 4 ივნისი, საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა თამარ მეფის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტი
89	როზეტა გუჯეჯიანი	ტრადიციული ქართული აღზრდის სისტემის ისტორიიდან	14 ივნისი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
90	როზეტა გუჯეჯიანი	ეთნიკურ ქართველთა ყოფა და კულტურა ისტორიულ ნიგალში	19-20 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
91	როზეტა გუჯეჯიანი	ქალაქ ართვინისა და ჭოროხის მარჯვენა და მარცხენა სანაპიროებზე არსებული ქართული დასახლებების ტრადიციული ყოფა და კულტურა	15-16 აგვისტო, აჭარის არსაარქივო სამმართველო
92	როზეტა გუჯეჯიანი	ბათუმთან დაკავშირებული	1-2 სექტემბერი, ბათუმის შ.

		სოციალურ-კულტურული ასპექტები თურქეთელ ქართველთა ტრადიციულ ყოფაში	რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი
93	როზეტა გუჯეჯიანი	საქარაიას რეგიონის (თურქეთის რესპუბლიკა) ეთნიკურ ქართველთა ტრადიციული ყოფისა და კულტურის საკითხები	16-17 ნოემბერი, ქუთაისის ილია ჭავჭავაძის სახ. სამეცნიერო ბიბლიოთეკა
94	როზეტა გუჯეჯიანი	გარეგნობის/გარგნობის დღეობა ზემო მაჭახელში (თურქეთის რესპუბლიკა)	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
95	ხათუნა იოსელიანი	მითოსური და რელიგიური სახე “ჯგრაგი”	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
96	გიორგი მამარდაშვილი	საოჯახო რიტუალური პრაქტიკა ლეჩხუმის მოსახლეობაში	5-6 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
97	როლანდ თოფჩიშვილი	რელიგიური და ეთნიკური ფაქტორების ურთიერთმიმართების პრობლემა ისტორიული სამცხის მოსახლეობაში	17-18 მაისი, ასოციაცია „ტოლერანტი“, სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
98	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობები და ეთნოლოგიური მეცნიერება	1 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
99	როლანდ თოფჩიშვილი	ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში (ზოგადი ასპექტი)	1 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
100	როლანდ თოფჩიშვილი	კავკასიის ხალხების ეთნიკური კულტურა და გეოგრაფიული გარემო – ურთიერთმიმართების საკითხი	19-20 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
101	როლანდ თოფჩიშვილი	ხანძთის მონასტრის ლოკალიზაციისათვის	3-4 ივნისი, საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა თამარ მეფის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტი
102	სალომე ოქრუაშვილი, ნ. მგელაძე	ქართველი და აფხაზი ხალხის კულტურულ-ისტორიული ურთიერთობების ისტორიიდან (მამამშუქეობა –	19 მაისი, ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი

		დანათესავება ტრადიციების საფუძველზე)	
103	სალომე ოქრუაშვილი	თანამედროვე ინგილოთა ეთნოსოციალური პრობლემები	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
104	ლავრენტი ჯანიაშვილი	საქართველოში თურქთა ინფილტრაციის ისტორია და მესხეთიდან დეპორტირებულთა იდენტობის საკითხი სამეცნიერო ლიტერატურაში	17-18 მაისი, ასოციაცია „ტოლერანტი,“ სამცხე- ჯავახეთის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
105	ლავრენტი ჯანიაშვილი	ტრადიციული კულტურა და უნიფიკაციის გლობალური პროცესი (ქვემო ქართლის აზერბაიჯანული მოსახლეობის მაგალითზე)	1 ივნისი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
106	ირმა კვაშილავა	„წმინდაო გიორგი ილორისაო, გერისაო, ქურმუხისაო... თავზარდამცემო მტრისაო“	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
107	ირმა კვაშილავა	სასჯელის ცალკეული სახეები საინგილოს ჩვეუ- ლებით სამართალში (ფიცი და წყევლა)	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
108	ჯონი კვიციანი	ჩვეულებითი სამართალი კავკასიაში და მულტიკულტურალიზმის პრაქტიკა (ისტორია და თანამედროვეობა)	23-26 ოქტომბერი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
109	ლიანა ბითაძე, შორენა ლაღიაშვილი	ოსები კავკასიის ანთროპოლოგიურ რუკაზე	23-26 ოქტომბერი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
110	ლიანა ბითაძე, ე. ყვავაძე, ი. მარტყოფლიშვილი, მ. ჭიჭინაძე, ვ. კახიანი, ი. ლამბაშიძე, გ. მინდიაშვილი, გ. გოგოჭური	არქეოლოგიური ჭურჭლის შიგთავსის პალინო- ლოგიური კვლევის ახალი მეთოდები და მათი მნიშვნელობა პალეოდიეტის აღდგენისათვის	23-26 ოქტომბერი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ
111	დავით ჭითანავა	ქონაქიძეთა სათავადო	24-26 ივნისი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
112	დავით ჭითანავა	ქონაქიძეთა სათავადოს თავდაპირველი განსახლების არეალი	29-30 ნოემბერი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ

		ონომასტიკური და წერილობითი წყაროების მიხედვით	
113	დავით ჭითანავა	სამეგრელოს მხეიძეთა სათავადო	12-13 დეკემბერი, თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
მოსხენებათა ანოტაციები			
1	შევეცადე მეჩვენებინა, რომ ამ გენიალური მხატვრის შემოქმედებაში ირმის სახეში გაცოცხლებული იყო არქაული ცნობიერებიდან მომდინარე უძველესი არქეტიპი. მიტომაც, ფიროსმანის ირემი ყოველთვის ინარჩუნებდა არქაული სიმბოლოსათვის დამახასიათებელ პირველქმნილ მთლიანობას, გასაოცარ მომხიბვლელობასა და უშუალობას.		
2	<p>ნაშრომში საგანგებოდ არის შესწავლილი შუმერული კულტურა. რომელშიც სრულად იყო ასახული მათი დიდი მიღწევები, როგორც მატერიალურ, ისე სულიერ სფეროში. იუხედავად ამ დიდი მიღწევებისა სამყაროს არქაული განცდა არ იყო დაკარგული და ძლიერად იყო გამოვლენილი უძველეს და მყარად მოქმედ ტრადიციებში. მ მხრივ, ყურადღებას იმსახურებს შუმერში გავრცელებული პოლიანდრია, ანუ მრავალქმრიანობა, რაც მიუთითებს ქალის განსაკუთრებულ მდგომარეობაზე, როგორც ოჯახში, ასევე საზოგადოებაში. ოლიანდრია სპეციალური აქტებით გააუქმა ლაგაშის მეფე ურუინგიმიმ (ძვ. ჭ. 2318-2313 წწ.), ქალთა უფლებები საგანგებოდ იყო დაცული შუმერულ სამართალშიც.</p> <p>შუმერში არსებული მრავალქმრიანობის ტრადიცია სრულად იყო ასახული შუმერული მითოლოგიის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ღვთაების ინანა-იშტანის თავგადასავალში. იგი ნაყოფიერების, ნადირობის, შუღლის ღვთაება იყო. ის ხასიათში განსაკუთრებულად იყო ხაზგასმული ინანას მიწიერი სიყვარულის ძალა. მიტომ მას არაერთი მეწყვილე ჰყავდა. ღომელსაც ღვთაება სასტიკად სჯიდა.</p>		
3	<p>ნაშრომში ისტორიისა და კულტურის განვითარების ციკლური თეორია მჭიდროდ არის დაკავშირებული გერმანელი ფილოსოფოსის ო. შპენგლერის სახელთან. ისი აზრით, საზოგადოების ისტორიული განვითარება უნდა შეიცვალოს უფრო ყოვლისმომცველი იდეით – ისტორიისა და კულტურის ციკლური განვითარებით, რომელიც გულისხმობს თითოეული თვითმყოფადი კულტურის განვითარებას – აღმოცენებას, აყვავებას და დაღუპვას.</p> <p>ღღეს კულტურის განვითარების ციკლური თეორია განიხილება როგორც მეთოდი ისტორიისა და კულტურის შესწავლისა. თავად ციკლის ცნება გულისხმობს არა მხოლოდ განმეორებას, არამედ მის საწყისს, აღმავლობას, დაცემას და არ გამორიცხავს ახალ ციკლში ძველის შემდგომ არსებობას.</p>		
4	<p>ნაშრომში სიზმარი განხილულია, როგორც უმნიშვნელოვანესი კულტურული უნივერსალია, რეალობის ალტერნატიული მითოლოგემა. შიზმარი აქტიურად იყო ჩართული მითოლოგიურ ურთიერთობათა მრავალფეროვან სპექტრში. ამოხატავდა ოპოზიციას, „ხილული – უხილავი“ და დასტური იყო ადამიანის ცნობიერებაში საკრალური და პროფანული სამყაროების პარალელურ სივრცეში არსებობისა. ნაშრომში განხილულია ლაგაშის მეფე გუდეას აქემენიანთა ირანის მეფის კიროსის სახელთან დაკავშირებული ორი სიზმარი, ალექსანდრე მაკედონელის, პტოლემეაიოსის და ფარნავაზის სიზმრები. შიზმარი განხილულია, როგორც ერთგვარი მინიშნება ღვთაების წინასწარმეტყველური გზავნილი, მეფისმიერი შესრულებული დიდი საქმეების კურთხევა და მეფის მოღვაწეობის ლეგიტიმაცია.</p>		

5	<p>მოხსენებაში ხაზგასმული „სინანულის“ მაგალითების თანხვედრა, სემანტიკური კოდის მატარებელია. ყურადღება ექცევა ერთსა და იმავე დროს დავითის როგორც სახელმწიფო მოღვაწის და წუთისოფლის ამაოებისგან განდგომილი სასულიერო პირის განცდების სინთეზი, მისი როგორც ზეადამიანური სიმაღლის მაჩვენებელი უნდა იყოს</p>
6	<p>მოხსენება სისხლისა და საოჯახო სამართალს შეეხება. ოგმატური საკითხების გასაშუქებლად ავტორს შესწავლილი აქვს მსოფლიო საეკლესიო კრების დადგენილებები. ყურადღება ეთმობა განჩინების დასაწყისში დასმულ ასო ქანის, რომელსაც სემანტიკური კოდი გააჩნია და ავტორს იგი ძველადმოსავლური და შუასაუკუნეების ქრისტიანული წერილობითი წყაროების საფუძველზე აქვს ახსნილი – გველზე ფრინველის მიერ ნატყორცნი ისარი სამართლის ანარქიაზე გამარჯვებაა.</p>
7	<p>გიორგი II-ის ფსიქოლოგიურ პორტრეტში პიროვნების ავტონომია იკითხება. საკუთარი ავტონომიურობის გაცნობიერება ინდივიდს ეხმარება იყოს თავისუფალი თვითნებური სოციალურ-პოლიტიკური შეხედულებისაგან, ხელისფლების დიქტატისაგან, არ დაკარგოს საკუთარი თავის ფლობა დესტაბილიზაციისა და ტოტალიტარული რეპრესიების პირობებში. იროვნების ავტონომია უკავშირდება მის უმაღლეს ფსიქიკურ თვისებას – სულიერებას. იროვნების ავტონომია ესაა მისი თავისუფლება ამორალური სურვილებისაგან, წუთიერი პრესტიჟულობისაგან, პოლიტიკური ქაოსისაგან. იროვნების ავტონომია ადამიანს საშუალებას აძლევს შეინარჩუნოს ღირსება, პიროვნული პოზიციები, გამოავლინოს ნონკომფორტულობა</p>
8	<p>პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა ენიჭება ასურულ ლურსმულ წარწერებში დაცულ ცნობებს, რომელიც ძვ. წ. I ათასწლეულის პირველი ნახევრის კილიკიას შეეხება, რადგან იგი საშუალებას გვაძლევს უფრო ზუსტად წარმოვიდგინოთ მცირე აზიის ამ რეგიონში პოლიტიკურ ძალთა განლაგება და სხვადასხვა გაერთიანებებს შორის არსებული ურთიერთობები.</p>
9	<p>საკონფერენციო თემა ტერმინის სემანტიკის გარკვევის კიდევ ერთი ცდაა. ექსიკოლოგიური, ძველადმოსავლური, ანტიკური ხანის წერილობითი წყაროებისა და ისტორიულ-გეოგრაფიული მონაცემების გათვალისწინებით ავტორი გამოთქვავს ვარაუდს ტერმინის სემანტიკასთან დაკავშირებით.</p>
10	<p>მოხსენებაში ნაჩვენებია ლინგვოკულტუროლოგიური მიდგომის მნიშვნელობა კონკრეტული ფაქტობრივი მასალის საფუძველზე.</p>
11	<p>მოხსენებაში გაანალიზებული იყო ის მრავალრიცხოვანი მასალა, რომელიც „ივერიაში“ იბეჭდებოდა „ოსმალოს“ საქართველოს შესახებ და მითითებული იყო ამ პუბლიკაციების მნიშვნელობა ქართული ეროვნული იდეის ჩამოყალიბებისა და ეროვნული კონსოლიდაციისათვის.</p>
12	<p>მოხსენებაში ნაჩვენები იყო ის ფუნდამენტური განსხვავება, რომელიც არსებობს ორი მეზობელი ხალხის მიერ ნაციის კონცეპტის გააზრებაში.</p>
13	<p>მოხსენებაში ნაჩვენები იყო რჩეულობის მითის კონცეპტის არსი და ამ ფენომენის, როგორც ეთნიკური ერთობების წრთობის პროცესის კატალიზატორის მნიშვნელობა</p>
14	<p>ცნობილი ქართველი ასკეტი პეტრე იბერი (წმ. პეტრე ქართველი, ცხოვრობდა დაახლ. V საუკუნის 10-იან - 80-იან წლებში) მოღვაწეობდა პალესტინაში. იგი განეკუთვნებოდა ქართულ სამეფო ოჯახს (ხოსროიანთა / ხოსროვანთა დინასტიას) და იყო ტახტის მემკვიდრე. მაგრამ მან უარი თქვა, ემეფა.ამის გამო, ბუნებრივია, პეტრე არ მოიხსენიება შუა საუკუნეების ქართულ ისტორიოგრაფიულ თხზულებაში „მოქცევაი ქართლისაი“, რომელიც გვაწვდის ქართლის უზენაეს იერარქთა სიას ანტიკურობისა და შუა საუკუნეების ეპოქებისათვის. ამიტომაც, რომ პეტრეს</p>

	<p>ცხოვრების გზის რეპრეზენტაციისათვის მკვლევრები აღნიშნულ თხზულებას არ მოიხმობენ, როგორც წყაროს. მოხსენება საპირისპიროდ ამ პრაქტიკისა, აჩვენებდა, რომ ამ შემთხვევაში “მოქცევაი ქართლისაი” არის გასაღები წყარო. იგი შეიცავს მნიშვნელოვან ირიბ ინფორმაციას პეტრეზე. სწორედ ამ ცნობების მეშვეობით ხდება შესაძლებელი როგორც პეტრეს ბიოგრაფიის დეტალების, ასევე ხოსროვანების ოჯახის ისტორიის ახალი კუთხით გააზრება.</p>
15	<p>მოხსენებაში ნაჩვენებია იყო ქართველი ერის იდეის ფორმირების პროცესი, ილია ჭავჭავაძის შემოქმედების ანალიზის საფუძველზე.</p>
16	<p>ანდრია პირველწოდებულის „ცხოვრებასა“ და „მიმოსვლაში“ არსებული ცნობებიდან გამომდინარე, „ქყეყანა ოვსეთისა“ და ქ. უსტა აფხაზეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მდ. ოდორის ხეობაში – მისიმიანთა ტერიტორიაზე მდებარეობდა. სგავსი ცნობაა „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანის“ ავტორთან და ვახუშტი ბატონიშვილთან.</p> <p>დოგორც გაირკვა, „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანის“ ავტორთან ეს ცნობა ლიტერატურული გზით შევიდა, საიდანაც აისახა ვახუშტი ბატონიშვილთანაც. ნდრია პირველწოდებულის „ცხოვრებასა“ და „მიმოსვლაში“ არსებულ ცნობას კი საფუძველად უდევს ისტორიული ფაქტი – იმპერატორ დიოკლეტიანეს (284-305) თანადროულად. დასავლეთ საქართველოს მთიანეთში ქ. ოსფორიდან (იგივე ფუსტა-ფოსტაფორი) გამოსული ალან-სარმატთა ლაშქრის ყოფნის შესახებ.</p>
17	<p>„ქართლის ცხოვრების“ მემატიაზე ქართლის მეორე მეფის, საურმაგის მოღვაწეობის შესახებ თხრობაში გვაუწყებს, რომ აღნიშნულმა მეფემ თავისი მოკავშირე ჩრდილოკავკასიელები კავკასიის სამხრეთ ნაწილში გადმოასახლა: „წარმოიყვანნა (მეფე საურმაგმა გ.ა.) იგინი – ყოველთა კავკასის ნათესავთა ნახევარნი, და რომელნიმე მათგანნი წარჩინებულ ყვნა, და სხუანი დასსხნა მთიულეთს, დიდოეთითგან ვიდრე ეგრისამდე, რომელ არს სუანეთი“. მ ცნობის ინტერპრეტაცია სამეცნიერო ლიტერატურაში ერთგვაროვანი არ არის. მკვლევართა ერთ ნაწილს მოტანილი სიტყვების შინაარსი ესმით ისე, თითქოს აქ ეგრისი იგივე სვანეთია ანუ ეგრისი და სვანეთი სინონიმური ცნებებია. თექსტის ასეთი გაგება, თავის მხრივ, საფუძველად ედება დასავლეთ საქართველოს ძველი და ადრეული შუა საუკუნეების ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ შორს მიმავალ დასკვნებს. ვფიქრობთ, „ქართლის ცხოვრების“ ზემოთმოტანილი სიტყვებიდან ეგრისისა და სვანეთის სინონიმურობა სრულებით არ ჩანს. ემატიანე ნათლად და გარკვევით გვეუბნება, რომ მეფე საურმაგმა კავკასიანთა ერთი ნაწილი დაასახლა მთიანეთში („მთიულეთს“) დიდოეთიდან ეგრისამდე და ამ მთიანეთს ჰქვია სვანეთი. ემატიანის სიტყვები „რომელ არს სუანეთი“ მიემართება არა ეგრისს, არამედ იმ მთიან მხარეს, რომელიც მოქცეულია დიდოეთსა და ეგრისს შორის. მ სიტყვებში ეგრისისა და სვანეთის იგივეობის დანახვა შეუძლებელია. მას მოწმობს ეგრისისა და მისი შემადგენელი მხარეების შესახებ „ქართლის ცხოვრების“ მემატიაანის მკაფიოდ გამოკვეთილი კონცეფცია, რომელშიც ორგანულად ექცევა განსახილველი ცნობაც.</p>
18	<p>ტერმინ „ქართლ/ქართთან“ მიმართებაში, საკმაოდ მკაფიოდ გამოკვეთილი სივრცობრივი და ქრონოლოგიური კონტექსტი იჩენს თავს, რომელსაც მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს ტერმინის არსისა და წარმომავლობის საკითხის გარკვევისას. შავარაუდო ენობრივი გარემო ჩრდილოსემიტური, განსაკუთრებით არამეული, უნდა ყოფილიყო. შეინიშნება, რომ ასეთი სახელწოდებები თავს იჩენს იმ მხარეებში და ეპოქებში, სადაც არამეული ენის ზეგავლენა ძლიერი იყო, კერძოდ, აქემენიანთა, არშაკიდებისა და სასანიანთა ხანაში და მათ ხელქვეით მოქცეულ მიწა-წყალზე.</p>

19	<p>მოხსენებაში ნაჩვენებია, რომ მტკვარ-არაქსის კულტურის განვითარებული ეტაპის თანადროულია გვიანი ურუკის ხანა და შუა ურუკის ხანის გვიანი ეტაპი, შესაბამისად, შეუძლებელია გვიანი (ან თუნდაც შუა) ურუკის ხანით დათარიღდეს ურუკულ კულტურასთან მიახლოებული ის არქეოლოგიური მასალა, რომელიც მტკვარ-არაქსის კულტურის წინარე ხანის ამიერკავკასიაში იჩენს თავს და რომელიც რატომღაც გვიანურუკული ხანის შუამდინარეთულ "კოლონისტებს" მიეწერება ხოლმე.</p>
20	<p>სტატია იკვლევს ქართულ, ბიზანტიურ და სომხურ მედიევალურ ისტორიოგრაფიას ისტორიული მეხსიერების კუთხით. ანხილულია შემდეგი საკითხები: ისტორიული და სოციალური მეხსიერების რაობა; კოლექტიური და ისტორიული მეხსიერება; ისტორიული მეხსიერების მდგრადობა დროში; ქართული, ბიზანტიური და სომხური თხზულებების დასაწყისი ნაწილების კვლევა ანუ რით იწყებენ თხრობას შუა საუკუნეების ავტორები, რა მიაჩნიათ ღირებულად საზოგადოების ისტორიულ მეხსიერებაში კონსერვაციისათვის; ისტორიული ჟანრების განსხვავებულობა მეხსიერების კუთხით; ისტორიული მეხსიერების გააქტიურების ეტაპები და მიზეზები; ისტორიული მეხსიერების შერჩევითობა; მასალის შერჩევის 2 მეთოდი (მოვლენის შინაგანი ღირებულება, მიწოდებული ინფორმაციის მისაწვდომობა).</p>
21	<p>სტატიაში განხილულია 1918 წელს სომეხთა ეროვნული საბჭოს ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით საქართველოში ორგანიზებული ინციდენტები, რომლებზეც საქართველოს მთავრობას შესაბამისი რეაგირება არ მოუხდენია. აანალიზებულია ამ მიმართულებით სომხური მხარის ინიციატივები და ქართული მხარის პოზიციები საარქივო დოკუმენტების, ქართული და სომხურენოვანი პერიოდული პრესის მასალების კრიტიკის ფონზე, გამოთქმულია ავტორის მოსაზრებები ამ საკითხების შესახებ.</p>
22	<p>მოხსენებაში განხილულია იყო პირველი ქართული ელჩობის აღმწერელი დოკუმენტის ავთენტურობა. გამოთქევი მოსაზრება, რომ რუსულ არქივებში შემონახული დიპლომატიური მისიის ამსახველი დოკუმენტი თარგმნის დროს რუსული მხარის მიერ, მნიშვნელოვანწილად შეიცვალა და გადაკეთდა.</p>
23	<p>ლამბერტი XVII ს-ის 30-40-იანი წლებში საქართველოში მომხდარი ბევრი მნიშვნელოვანი ამბის მომსწრე და თვითმხილველია. იგი საკუთარი თვალთ ნანახისა და განცდილის გარდა, მოგვითხრობს თანამისიონერთა თავს გადამხდარი ამბების შესახებაც და გადმოგვცემს სხვათაგან მოსმენილ საინტერესო ისტორიებსაც. ას პირადად ჰქონდა ასევე ურთიერთობა არაერთ გამორჩენილ ისტორიულ პიროვნებასთან. მჯერად მკითხველის ყურადღებას მივაპყრობთ არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდაში“ მეფე თეიმურაზ I-ის შესახებ შემონახულ ცნობებზე.</p> <p>იტალიელი მისიონერი რამდენჯერმე შეხვედრია თეიმურაზს. ირველად მეფემ იგი მიიღო გორში ჩამოსვლიდან ორიოდე დღეში სოფელ საფურცლემში, სადაც მას იტალიიდან ჩამოტანილი საჩუქრები მიართვეს, სანაცვლოდ კი მოღვაწეობისათვის ხელშეწყობის პირობა და გორში ეკლესიის ნახევრად დანგრეული შენობა მიიღეს. ეორე შეხვედრა შემდგარა გრემში, სადაც თეიმურაზს მისიონერები მიუწვევია შაჰ აბასის მიერ დანგრეული სასახლის აღსადგენად. შაგულისხმოა ასევე ლამბერტისთან დაცული ცნობა თეიმურაზ I-ის მიერ იტალიიდან დაბრუნებული თეატინელთა მისიონის ხელმძღვანელის, პიეტრო ავიტაბილეს მიღების შესახებ. ქვე ვხვდებით საინტერესო მონაცემებს თეიმურაზ I-ისა და დაუდ ხან უნდილაძის ურთიერთობის შესახებაც.</p> <p>ჩნობების ნაწილი, მართალია, ასახავს ისტორიაში კარგად ნაცნობ ფაქტებსა და მოვლენებს, თუმცა შესაძლებელია, რომ ისინი მათი წყალობით ახალი მონაცემებით იქნას შევსებული. ისიონერის თხზულებაში არის ასევე ისეთი უცნობი დეტალები, რომელთაც სხვა ყველაფერთან ერთად შეუძლია დამატებითი შტრიხებით გაამდიდროს ქართველი მეფის ფსიქოლოგიური</p>

	<p>პორტრეტიც.</p>
24	<p>საქართველოში თავიანთი მოღვაწეობის შესახებ საინტერესო ცნობები დაგვიტოვა რამდენიმე თეატინელმა მისიონერმა. მათ წერილებსა და ნაშრომებში პროზელიტიზმის არაერთი შემთხვევა არის ნახსენები.</p> <p>ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ერთ-ერთმა ასეთმა შემთხვევამ, რომელიც აღწერილია არქანჯელო ლამბერტის „წმინდა კოლხიდაში“ და პიეტრო ავიტაბილეს „რელაციონში“: გორში მოღვაწე მისიონერის, ჯუსტო პრატოსთან მომსახურე ადგილობრივი ახალგაზრდას, სახელად ნასყიდას კათოლიკობაზე მოქცევას სხვათაგან განსხვავებით, უზომოდ დიდი სკანდალი მოჰყოლია. ას აღუშფოთებია გორის ყველა ეთნიკურ-კონფესიური თემი. აღსანიშნავია ადგილობრივი სომხური თემის განსაკუთრებული აქტიურობა. ისე რომ, საფრთხე შექმნია თვით მისიონერების სიცოცხლესაც.</p> <p>საკითხი თბილისშიც კი გარჩეულა მეფისა და პატრიარქის დონეზე. შაბოლოოდ ნიკიფორე ჩოლოყაშვილის ჩარევით, ნასყიდა აღარ დაუსჯიათ. დრამატიზმით გამორჩეულმა პროზელიტიზმის ამ შემთხვევამ ღრმა შტაბეჭდილება მოახდინა მისიონერებზე. ქ რელიგიურ-კონფესიურ ურთიერთობათა შესწავლის თვალსაზრისით ერთობ საინტერესოდ გამოიყურება დავა-კამათისას მხარეთა მიერ გამოყენებული არგუმენტები.</p> <p>ორელი პროზელიტი ნასყიდა სამეგრელოს მისიონში, წიფურიაში აღკვეცეს ბერად კათოლიკური წესით და ანდრია უწოდეს.</p> <p>წყაროთა მონაცემების მიხედვით შეიძლება დავადგინოთ, რომ ეს ამბავი 1635-1637 წლებში უნდა მომხდარიყო.</p> <p>თვითმხილველთა და თანამონაწილეთა მიერ მისი შედარებით დეტალური აღწერის წყალობით, პროზელიტიზმის აღნიშნული ფაქტი XVII საუკუნის 30-იანი წლების ქართლში ეთნიკური და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობების საგულისხმო სურათს გვიხატავს.</p>
25	<p>არქანჯელო ლამბერტი თავის „წმინდა კოლხიდაში“ არაერთ საინტერესო ცნობას იძლევა სომხების შესახებ. აღნიშნული ცნობები პირობითად შეიძლება ორ ნაწილად დავაჯგუფოთ: 1. სომხები ოსმალეთის იმპერიაში (საქმიანობა, სახასიათო ეთნიკური თავისებურებანი); 2. სომხები საქართველოში (სომხების ქართლში და სომხები სამეგრელო-გურიაში, მათი მდგომარეობა, საზოგადოებრივ საქმიანობაში მონაწილეობა, ეთნიკურ-რელიგიური თავისებურებანი, დამოკიდებულება განსხვავებულ კონფესიებთან).</p> <p>აღნიშნული ცნობები მთლიანობაში საინტერესო სურათს ხატავს სომხების ეთნიკურ-კონფესიური ჯგუფის როლის, ადგილის და უფლებრივი მდგომარეობის შესახებ ოსმალეთის იმპერიასა და საქართველოში.</p>
26	<p>არქანჯელო ლამბერტი თავის ნაშრომში – „წმინდა კოლხიდა“ მოგვითხრობს კათოლიკე მისიონერების მოღვაწეობისა და თავგადასავლის შესახებ კონსტანტინეპოლსა და თეოდოსიაში. კერძოდ, სამეგრელოს მთავრის, ლევან II დადიანის მიერ რომის პაპთან დესპანად გაგზავნილი სამეგრელოში მოღვაწე თეატინელი მისიონერის, ჯუზეპე ჯუდიჩეს (იგი იყო ლამბერტის თანამგზავრი და თანამოღვაწე წლების განმავლობაში) სამისიონერო საქმიანობის შესახებ კონსტანტინეპოლში. სევე მოგვიანებით რომიდან ოდიშისაკენ მომავალი თეატინელი მისიონერებისა და მათ დამგზავრებულ დომინიკანელთა ერთობ მძიმე მგზავრობა, რასაც თან ახლდა ტყვეობა, დამცირება და უმძიმეს პირობებში ცხოვრება, რასაც ვერ გაუძლო და შეეწირა მათ შორის ყველაზე მცხოვანი მისიონერი ჯუდიჩე.</p> <p>ს ცნობები ლამბერტის უნდა მოეპოვებინა უშუალოდ ამ ამბების</p>

	<p>თვითმხილველ თეატინელ მისიონერთაგან მას შემდეგ, რაც ისინი სახიფათო მოგზაურობის შემდეგ ჩამოაღწიეს სამეგრელოს კათოლიკურ მისიონში, სადაც იმყოფებოდა თავად ლამბერტი.</p> <p>აღნიშნული წყარო საინტერესო ცნობებს იძლევა XVII ს-ის პირველი ნახევრის ოსმალეთის და დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოებთან მისი ურთიერთობის შესახებ.</p>
27	<p>„ზენა სოფელი“ აღმოსავლეთ საქართველოს ისტორიული და ერთ-ერთი ცენტრალური პროვინციის, შიდა ქართლის უძველესი სახელწოდებაა. შახელწოდება „ზენა სოფელი“ უნდა წარმოქმნილიყო ქვეყნის მთავარი მდინარის, მტკვრის დინების შესაბამისად. ვეყნის იმდროინდელ ფარგლებში მტკვრის აუზის ზემო წელს შეერქვა ზენა სოფელი, ანუ ზემო ქვეყანა. ისტორიულ წყაროების საფუძველზე ზენა სოფლის აღმოსავლეთ საზღვრად მდ. რაგვისა და არმაზის დასახვა იძლევა საფუძველს, რომ აღნიშნული მხარისათვის სახელისმიმცემ საორიენტაციო პუნქტად წარმოვიდგინოთ მცხეთა-არმაზი. ფრო ზუსტად, გამყოფი პუნქტი უნდა ყოფილიყო არმაზის მთა, რომლის თავდაპირველი სახელწოდება იყო მთა ქართლი. ქ უნდა ყოფილიყო ქართლის უძველესი პოლიტიკური და კულტურული ცენტრი, რომელიც შედარებით მოგვიანებით და საბოლოოდ ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების შემდეგ ჩაანაცვლა მცხეთამ.</p> <p>იდეგ უფრო გვიან, როდესაც ახლადწარმოქმნილ ქართლის სამეფოში (ფარნავაზის ხანა) შევიდა მტკვრის აუზის მთელი ზემო წელი მის სათავეებითურთ, სახელწოდება ზენა სოფელი შეუფერებელი აღმოჩნდა ამ მხარისათვის. მიტომ სახელწოდება ზემო ქვეყანა, ანუ ზემო ქართლი გადავიდა მტკვრის დინების კიდევ უფრო ზემო წელზე მდებარე სამცხე-ჯავახეთსა და კოლა-არტაანზე. თავად ზენა სოფელს კი ახალი ისტორიულ-გეოგრაფიული და ენობრივი ვითარების შესაბამისად ეწოდა შიდა ქართლი.</p>
28	<p>ნაშრომში შესწავლილია სასახლის ეტიკეტის ფენომენის ისტორია დასავლეთში. ადგენილია, რომ ევროპული ცივილიზაციის გენეზისში სასახლე არსებით ელემენტად განიხილება და იგი (ევროპული ცივილიზაცია, რ. .) ფეოდალური საზოგადოების მონარქიულ საზოგადოებად გარდაქმნიდან და სახელმწიფოს ცენტრალიზაციიდან მომდინარეობს.</p> <p>ილუსტრაციისათვის ნაშრომში განხილულია XIII ს-ის ინგლისელი მემატიანის მათე პარიზელის “დიდი ქრონიკა” (ჩჰრონიკა მაჯორა), სადაც შემონახულია საფრანგეთის მეფის ლუი IX-ისა და ინგლისის მეფის ჰენრი III-ის ოფიციალური სადილის აღწერა, რომელიც 1254 წელს პარიზში გააიმართა. მ ქრონიკის მიხედვით დგინდება სასახლის ეტიკეტის არაერთი დეტალი: მოწვეულთა დისპოზიცია სამეფო ბანკეტზე, ქალთა ადგილი კარის იერარქიაში, საზეიმო სუფრის კულინარული მრავალფეროვნება და სხვ.</p>
29	<p>სტატიაში შესწავლილი და განხილულია ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ ფრანგული ემიგრაციის პერიოდში უცხოურ გამოცემებში გამოქვეყნებული ნაშრომები.</p> <p>არიზის, ბრიუსელისა და ლონდონის სამეცნიერო გამოცემებში ექვთიმე თაყაიშვილმა 1927-1938 წლებში 11 სტატია დაბეჭდა. სტატიები შესრულებულია ფრანგულ და ინგლისურ ენებზე. ს გამოცემები: <i>Journal Asiatique</i>, <i>Byzantion</i>, <i>Georgica</i>, <i>Revue de l'Orient Chrétien</i> და <i>Prométhée</i>.</p> <p>სტატიას თან ერთვის ე. თაყაიშვილის უცხოური პუბლიკაციების სია არა ქრონოლოგიურად, არამედ გამოცემათა მიხედვით ორიგინალის და ქართულ ენებზე, აგრეთვე ჟურნალ <i>rométhée</i> – ში დაბეჭდილი მოხსენების ჩვენეული</p>

	თარგმანი ფრანგულიდან.
30	<p>ნაშრომში შესწავლილია ძველი აღთქმის ერთ-ერთი აპოკრიფი “ცათა მოხილვა წმიდისა ღმრთისმშობლისა გამოცხადებასა სატანჯველთაგან”, იგივე “ღვთისმშობლის მიმოსვლა”, რომელიც არაერთ ქართულ ხელნაწერშია წარმოდგენილი.</p> <p>ს აპოკრიფულ-ესქატოლოგიური თხზულება კარგად არის ცნობილი აღმოსავლურ-ქრისტიანულ მწერლობაში. თექსტის სხვადასხვაენოვანი ვარიაციები განსხვავებული ისტორიული, სარწმუნოებრივი და მენტალური განწყობილებებით არის განპირობებული. ძველისადმი განსაკუთრებული ინტერესი ხალხურ წარმოდგენებშიც აისახა.</p>
31	<p>„წმინდა კოლხიდაში“ საინტერესო ცნობებია დაცული XVII ს-ის სამეგრელოს ისტორიის შესახებ. მ შემთხვევაში დაინტერესება გამოიწვია ამ კუთხის ისტორიული გეოგრაფიის ერთმა საკითხმა, რომელიც ადგილ კადარს და მასთან მიმართებაში მისიონერთა ცნობილ რეზიდენციის– კადარის ურთიერთმიმართებას ეხება. ადარი, რომელსაც თავის ამ ნაშრომში ახსენებს არქანჯელო ლამბერტი დღევანდელი სოფელ კოკის (ზუგდიდის რ-ნი) უბანია. მასთან ახლოს წიფურიაში (სოფ. შამგონა, ზუგდიდის რ-ნი) მიახერხეს თავიანთი რეზიდენციის მოწყობა კათოლიკე მისიონერებმა. მ თხზულების მიხედვით ცნობილი ხდება, რომ XVII საუკუნის 30–იან წლებში არსებობდა წალენჯიხის საეპისკოპოსო. ვეხებით ასევე სამეგრელოს მთავარ ლევან II დადიანის იმერეთში ლაშქრობის დეტალებს, უცხოელების საქმიანობას სამეგრელოში და ლამბერტის იტალიაში გამგზავრების თარიღს.</p>
32	<p>სტატიაში შევეხეთ ზემო (ჩრდილოეთ) სამეგრელოს სოფლების ისტორიულ-მატერიალური კულტურის ძეგლების და აქ გამავალი გზების მნიშვნელობას: სოფელ ღიას ადრე შუა საუკუნეების საფორთიფიკაციო ნაგებობას., დაბა ჯვარის ეკლესიებს და თავდაცვით ნაგებობებს, სოფლების ნაგურუს, საჩინოს ისტორიულ-მატერიალური კულტურის ძეგლებს. შოფელ ჯგალის ციხე-სიმაგრეს, სოფელ თაიას წმ. იორგის ეკლესიას. შოფელ კურზუს სიძველეებს. სევე შევეცადეთ გვეჩვენებინა ამ ტერიტორიაზე გამავალი ზემო სამეგრელოს გზის და სვანეთისაკენ მიმავალი გზის მნიშვნელობა.</p>
33	<p>შავიზღვისპირეთში სავაჭრო ურთიერთობებს ეხება XV ს-ის იტალიური დოკუმენტი, რომელიც ქ. გენუაში ინახება და გამოაქვეყნა ს. არპოვმა რუსულ ენაზე. მ დოკუმენტში მოცემულია ცნობა, რომლის თანახმად გენუელ ვაჭარ მელქიონ დონატოსა და საქართველოს მეფის ალექსანდრე I (1412-1442) ქვეშევრდომებს შორის სავაჭრო დავას ჰქონია ადგილი და ერთერთ მხარეს თვით საქართველოს მეფე ალექსანდრე I წარმოადგენდა. მოხსენებაში შევეცადეთ ხაზი გაგვესვა საქართველოს სამეფო კარის მიერ სავრთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობებში ნაკისრი ვალდებულებების შერულებების თაობაზე.</p>
34	<p>მოხსენებაში მიმოხილულია ექვთიმე თაყაიშვილისა და იროდიონ სონღულაშვილის ეპისტოლარული მემკვიდრეობა.</p>
35	<p>მოხსენებაში გადმოცემულია ბატალიონ „მონადირის“ მიერ 1992 წლიდან 2006 წლის ივლისამდე კოდორის ხეობის დაცვის მიზნით განხორციელებული ღონისძიებები და მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების მიმართ ქართული საზოგადოების პოლიტიკური აზრის დამოკიდებულება.</p>
36	<p>მოხსენებაში, დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით, წარმოდგენილია რუსეთის აგრესიული პოლიტიკური კურსი საქართველოსთან მიმართებაში 2008 წლის აგვისტოში.</p>
37	<p>მოხსენებაში საუბარია XIX საუკუნის ოსმალეთის იმპერიაში წარმოქმნილ იდეოლოგიაზე – თურქიზმზე და მისი პრაქტიკული განხორციელების ცდაზე XX საუკუნეში. ოსმალეთი ცდილობდა კავკასიის დაპყრობას, განსაკუთრებით საქართველოს იმ ტერიტორიებისას, რომელიც წინა საუკუნეში დაუბრუნდა კანონიერ მფლობელს. ოსმალეთის ამდროინდელი პოლიტიკოსებიდან ყველაზე</p>

	<p>აგრესიული საქართველოსთან მიმართებაში იყო ენვერ-ფაშა. ისი ხელმძღვანელობით ოსმალები ცდილობდნენ ბრესტის ზავის განხორციელებას და უფრო მეტსაც: მას შემდეგ, რაც 1918 წლის მარტ-აპრილში საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაცია მოახდინეს, ოსმალებმა იმაზე მეტი წაიღეს, რასაც ბრესტ-ლიტოვსკის ზავი ითვალისწინებდა და ამჯერად ამ, ფაქტობრივად დაკავებული ტერიტორიების დაკანონებას ცდილობდნენ. ნარკვევში ბევრი წყაროა გამოყენებული, მათ შორის საარქივო და იმდროინდელი პერიოდული პრესის მასალები. აღწერილია ოსმალეთიდან ბათუმის კონფერენციაზე მომავალი გემის ეკიპაჟის შემადგენლობა და ეკიპაჟის წევრთა დამოკიდებულება კავკასიის პოლიტიკურ მოწყობაზე, ქართველ პოლიტიკოსთა დამოკიდებულება და პრაქტიკული ნაბიჯები ოსმალი პოლიტიკოსების, დიპლომატებისა და სამხედროების ქმედებაზე.</p>
38	<p>მოსხენებაში აღვნიშნე, რომ დამოუკიდებელი საქართველოს სამხედრო შტაბის უფროსმა გენერალმა ალექსანდრე ზაქარიაძემ (1884-1957) თავისი ცხოვრების დიდი ნაწილი ემიგრაციაში გაატარა. შაინტერესოა მისი მოგონებები „საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა“, რომელიც მიუნხენში მცხოვრებმა კარლო ინასარიძემ 1990 წელს გურამ შარაძეს გადასცა. ან ეს ნაშრომი ჯერ 1992 წელს ჟურნალ „მხედარის“ პუბლიკაციას დაურთო შემდეგ კი – 2003 წელს თავისი ემიგრანტული ჟურნალისტიკის ისტორიის IV ტომში სრულად გამოაქვეყნა.</p> <p>აღინიშნა, რომ ნაშრომი ძალზე საინტერესოა და გააჩნია მნიშვნელოვანი სამეცნიერო ღირებულება, რადგან მემუარისტი აღწერილი მოვლენების მონაწილე და თვითმხილველი იყო. ვტორი ლიბერალურად მოაზროვნე, ეროვნული იდეალებისა და დემოკრატიული პრინციპების ერთგული ადამიანია. ონფერენციაზე წარგდგენილ მოხსენებაში ხაზი გაესვა იმას, რომ მემუარებში განხილულია საქართველო-რუსეთის, საქართველოსა და ევროპული სამყაროს ურთიერთობის ასპექტები. რავალი პოლიტიკური და საზოგადოებრივ-კულტურული პრობლემა, რაც დღესაც აქტუალურად დგას ჩვენი საზოგადოების წინაშე, მას ობიექტურად, სწორი კონცეპტებით აქვს შეფასებული.</p>
39	<p>მოსხენებაში გამოვიყენე ქართული პრესის მასალები, საარქივო დოკუმენტები, ისტორიოგრაფიული ნარკვევები, ემიგრანტული ლიტერატურა. Vასილ წერეთლის მდიდარ ბიოგრაფიულ მონაცემებთან ერთად, ვისაუბრე სახელმწიფო მოწყობის წერეთლისეულ თვალსაზრისზე, მის დამოკიდებულებაზე საქართველოს კონსტიტუციით განსაზღვრულ სხვადასხვა კანონთან, ქართველი ერის კულტურულ-საგანმანათლებლო პრობლემებთან.</p>
40	<p>თუ რა მასშტაბის შანტაჟზე მიდიოდა იმპერია, კარგად იკითხება კოვალენსკის „ჩანაწერებში“. ოვალენსკი ახასიათებს საქართველოს მეზობელ სახანოებს და უარყოფით ან დადებით კონტექსტში იმის მიხედვით მოიხსენიებს, თუ როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ რუსეთთან. რეგნისა და ხოის სახანოების რუსეთის გავლენაში მოქცევას ის უმაღლის სომეხთა პატრიარქს იოსებს. Iვანე ჯავახიშვილი სწორედ ამ პატრიარქს მიაწერდა ერკლე მეფისა და სპარსეთის ურთიერთობის გაუარესებასა და სომეხების დასახლებას საქართველოში.</p> <p>ოვალენსკი ართულებდა მეფე გიორგი XII–სთვის მიცემული რჩევებით მის ურთიერთობას სპარსეთთან. სპარსეთი ცდილობდა ქართლ-კახეთის სამეფოს მობრუნებას რუსული ორიენტაციისგან, მაგრამ ამაოდ. ჩანაწერებიდან იკითხება, თუ რა უმძიმესი იყო 1799 წელი საქართველოს სამეფოსთვის, როგორ ძაბავდა ვითარებას რუსეთის მიერ სპეციალურად მოვლენილი ე. ჭ. „საქართველოს მინისტრი“, როგორ ართულებდა საშინაო ვითარებასაც: ერთმანეთს ამტკრებდა და კიდებდა ქართულ სამეფო-სამთავროებს. რუსეთისა და მისი აგენტის – პეტრე კოვალენსკის მიზანი კავკასიაში ყველაზე ძლიერი და მოწინავე სახელმწიფოს – ქართლ-კახეთის სამეფოს დასუსტება და შემდგომში მისი მიტაცების გაადვილება იყო.</p>

41	<p>მოხსენებაში წარმოჩნდა, რომ დოკუმენტები, რომლებიც ერეკლესა და რუსეთის საიმპერატორო კარის, ასევე რუსი სამხედროების მიწერ-მოწერას ასახავს, დეტალებში განიხილავს გრაფი ტოტლებენის მიერ საქართველოში განხორციელებულ ქმედებებს, მის მცდელობას, – ქართველი მეფის დისკრედიტაცია მოეხდინა და, თუ საშუალება მიეცემოდა, მისი სამეფო იმპერიისთვის შეერთებინა. თოტლებენის ლაშქარში იყვნენ რუსეთში მცხოვრები ქართველებიც, რომელთა შორის გამორჩეული როლი ითამაშეს პოლკოვნიკებმა რატიევმა, (რატიშვილმა) და ჩოლლოყოვმა, იგივე გარუსებულმა ჩოლოყაშვილმა. მ მასალების განხილვა პირველად მოხდა კომპლექსური შეპირისპირებით, შედარებითი ანალიზის შედეგად მიღებული იქნა ახალი დასკვნები.</p> <p>დოგორც ამ პერიოდის წყაროებიდან ირკვევა, რუსულ ჯარს მოყოლილ ქართველ ოფიცრებსაც ჰქონდათ ერეკლე მეფის საწინააღმდეგო გეგმა, რაც, უპირველესად, ქართლ-კახეთის მეფისთვის ქართლის სამეფოს წართმევას თუ მთლიანად მეფობიდან მის გადაყენებას გულისხმობდა. ტოტლებენთან დაპირისპირების გამო, ისინი იძულებულნი გახდნენ ამ გეგმაზე უარი ეთქვათ და, პირიქით, მეფე ერეკლესთან მისულიყვნენ, თავი მის კეთილმოსურნედ გამოეცხადებინათ და ტოტლებენის მზაკვრული მოქმედება დაეგმოთ. თავად ერეკლე იმდენად შეძრა რუსი გენერლის ქცევებმა, იმდენად დამამცირებელი იყო მისთვის ვითომ დასახმარებლად მოსული რუსული ჯარის მხედართმთავრის ინტრიგები, დეტალურად წერდა ამის შესახებ რუსეთის იმპერატორიდან დაწყებული, ყველა დიდ მოხელეს. მ წერილებში ჩანს ქართველი მეფის გულისწყრომა, გულგატეხილობა, დაბნეულობა, რუსეთთან შემდგომი ურთიერთობის გაურკვევლობაც და იმავდროულად დიდი სურვილიც, რომ როგორმე ერთი კაცის (ამ შემთხვევაში გენერალ-მაიორ ტოტლებენის) ბრალი ყოფილიყო ყველაფერი და არა რუსული საიმპერიო პოლიტიკის.</p>
42	<p>მოხსენებაში განხილულია თუ რა მდგომარეობაში იმყოფებოდა საქართველოს ეკლესია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის პერიოდში და როგორ სარწმუნოებრივ პოლიტიკას ეწეოდა ხელისუფლების სათავეში მოსული ათეისტური სოციალ-დემოკრატიული ხელისუფლება.</p>
43	<p>მოხსენება ეძღვნება მეცხრამეტე საუკუნეში თუ რა როლს ასრულებდა ქართველი სასულიერო პირები ეროვნული იდენტობის შენარჩუნებაში.</p>
44	<p>მოხსენებაში ახლადგამოვლენილ წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია წმ. ილარიონ ქართველი ახლის როლი უძველესი ქართული ხელნაწერების გადაწერაში. მისი მოვაწეობა ათონის მთაზე.</p>
45	<p>მოხსენებაში წარმოდგენილია ექვთიმე თაყაიშვილის დვაწლი საქართველოს ეკლესიის წინაშე.</p>
46	<p>მოხსენებაში საუბარია ერთ-ერთ საჭირბოროტო პრობლემაზე, რომელიც XIX ს-ის 70-იან წლებში წამოიჭრა ქართულ მოაზროვნე საზოგადოების წარმომადგენლებს შორის – მცირე ერების ენების, მათ შორის, ქართული ენის გაქრობისა და მისი შერწყმისა დიდი ერების ენებთან. მ მოსაზრებას სათავე დაუდო ქართველი დიდგვაროვანის, რუსეთის მოხელის გიორგი მუხრანსკის ბროშურამ, რომელიც იმავე ხანებში გამოქვეყნდა. ის წინააღმდეგ ხმა ამოიღეს ქართველმა 60-იანელებმა (ილია, აკაკი, იაკობ გოგებაშვილი და სხვა).</p>
47	<p>მოხსენებაში ყურადღებაა გამახვილებული იმ სიახლეებზე, რომლებიც დაფიქსირებულია „მესამე დასის“ ერთ-ერთი დამფუძნებლის, ისიდორე რამიშვილის „მოგონებებში“, რომელიც 2012 წლის ბოლოს მიიღო ქართველმა მკითხველმა.</p>
48	<p>მოხსენებაში ყურადღება გამახვილებულია იმ მნიშვნელოვან დვაწლზე, რომელიც ნიკო ნიკოლაძეს მიუძღვის ქართველებისა და ებრაელების (კერძოდ, ქართველი ებრაელების) 26 საუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე,</p>

	დამოკიდებულების წარმოჩენაში.
49	მოხსენება ეხება ექვთიმე თაყაიშვილის მოღვაწეობას საქართველოს დამფუძნებელ კრებაში.
50	მოხსენებაში შესწავლილია კახეთის სოფელ წინანდალში მცხოვრები ჩოთალიშვილთა მცირერიცხოვანი გვარის წარმომავლობა. ს გვარი სათავეს იღებს ჩოთანელთა საგვარეულოდან, რომლის ყველაზე ძველი წარმომადგენელიც ქართულ საისტორიო წყაროებში მოიხსენიება სამი საუკუნის წინათ, კერძოდ, XVIII საუკუნის პირველ მეოთხედში, როგორც აღნიშნულ სოფელში მცხოვრები ერთ-ერთი ოჯახის უფროსი. თვით გვარში შემონახული გადმოცემის თანახმად, ჩოთანელთა გვარს საფუძველი ჩაეყარა დაღესტნელი ფეოდალის – ალი-ბეგ ჩოფანის ძის უმცროსი ვაჟიდან, რომელიც გაქრისტიანდა და სოფელ წინანდალში დამკვიდრდა. ისმა შტამომავლებმა, თავიანთი წინაპრების – ჩოფანისა და ალი-ბეგის პატივსაცემად, გვარად აიღეს მათი სახელების გაერთიანებული ფორმა – ჩოფან-ალი, რომელიც საბოლოოდ ჩამოყალიბდა, როგორც ჩოთან-ელი.
51	მოხსენებაში აღნიშნულია, რომ ჩრდილოკავკასიელი მეომრები ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მსახურობდნენ ქართველ მეფეთა ჯარში. ქართულ-ჩრდილოკავკასიური სამხედრო თანამშრომლობა წარმატებით გრძელდებოდა და ვითარდებოდა ქართული მონარქიული სახელმწიფოებრიობის არსებობის შეწყვეტამდე. მართალია, თანაარსებობის ხანგრძლივი დროის განმავლობაში, ქართველებს და დაღესტნელებს შორის მტრობაც ხშირი იყო, მაგრამ ამ ხალხებს შორის იყო თანამშრომლობაც. ის ერთ-ერთ გამორჩეულ პერიოდს წარმოადგენს XVIII საუკუნის მიწურული და XIX საუკუნის დასაწყისი.
52	მოხსენებაში შესწავლილია ერთ-ერთი ქართული ისტორიული საგვარეულოს – ავალიშვილთა გვარის წარმომავლობა და განშტოებათა ისტორია. ადგენილია, რომ აღნიშნული გვარიდან არაერთი გამოჩენილი მოღვაწე გამოვიდა. ზოგიერთი მათგანის ბიოგრაფიიდან, საარქივო ცნობებზე დაყრდნობით, დადგენილია დღემდე უცნობი ფაქტები.
53	მოხსენებაში, გენეალოგიურ მასალაზე გაყრდნობით, დადგენილია თუ რა კავშირი ჰქონდათ კახეთის მეფეებს ალექსანდრე II-ს და დავით I-ს სვანეთთან, რომლის ეკლესიებსაც ისინი სწირავდნენ ზარებს სათანადო წარწერებით.
54	მოხსენებაში დადგენილია, რომ XIX საუკუნის 70-იანი წლების მიწურულს საქართველოში დამკვიდრდა რიგული ფარმაცევტი ედუარდ კარლის ძე ვოლდეიტი და შესწავლილია მისი მრავალრიცხოვანი შტამომავლობის მოღვაწეობის ისტორია.
55	ცნობები ბათუმის შესახებ მოთავსებულია ცნობილი გერმანელი მეცნიერ-მოგზაურის გოტფრიდ მერცბახერის ნაშრომში – „კავკასიის მაღალმთიანეთში“ (ლაიფციგი, 1901). 1891 წელს მან მოიარა და დაწვრილებით აღწერა მთელი საქართველოს მთიანი მხარეები; ასევე ის პუნქტები, ქალაქები თუ სხვა, რაც მან ბათუმიდან თბილისის ჩათვლით მოინახულა.
56	მასალა ამოღებულია ინგლისელი კაპიტნის ორი წიგნიდან: „მოგზაურობა ჩერქეზეთში, ყირიმის თათრეთში და ა.შ.“ (ლონდონი, 1839) და „თურქეთი, რუსეთი, შავი ზღვა და ჩერქეზეთი“ (ლონდ. 1854), რაც შედგება მისი ორგზისი მოგზაურობის. დოგორც თვითმხილველი, ზუსტად ხატავს აფხაზეთის მაშინდელ ვითარებას; ეხება მიხეილ შარვაშიძეს. აფხაზეთი მიაჩნია ჩერქეზულ მხარედ.
57	მოხსენებაში გამოიკვეთა, რომ თვით ანტანტის წევრ სახელმწიფოებს შორის დაპირისპირებამ და კავკასიის საკითხებში შეუთანხმებლობამ, რუსეთს ხელფეხი გაუსხნა საქართველოს დასაპყრობად.
58	მოხსენებაში საუბარია ინგლის-რუსეთის გარიგებაზე. აღნიშნულია, რომ დიდი ბრიტანეთის პრემიერმა ლოიდ ჯორჯმა, ჯერ კიდევ 1920 წლის ბოლოს განუცხადა საბჭოთა ელჩს, რომ ბრიტანეთი კავკასიას რუსეთის გავლენის სფეროდ მიიჩნევდა. ინგლისის ხელისუფლებამ, ჯერ კიდევ 1920 წლის მეორე

	<p>ნახევარში დაიწყო რუსეთთან მოლაპარაკება სავაჭრო ხელშეკრულების დასადგობად. მართალია, ხელშეკრულებას ხელი 1921 წლის 16 მარტს მოაწერეს, მაგრამ პროექტი ორი თვით ადრე მზად იყო. ღოდესაც, 1921 წლის თებერვალში რუსეთის წითელი არმია თავს დაესხა საქართველოს, რუსეთის ხელისუფლება დარწმუნებული იყო, რომ ინგლისი ამაში ხელს არ შეუშლიდა.</p>
59	<p>მოსხენებაში აღნიშნულია რუსეთ-ოსმალეთის შეთანხმებული პოლიტიკის შესახებ. მათი გარიგების შედეგად, 1921 წლის 16 მარტს, მოსკოვში საბჭოთა რუსეთსა და ოსმალეთს შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით, ბათუმი და ბათუმის ოლქი საბჭოთა საქართველოს მიეკუთვნა, ართვინი და არტაანი ყარსის ოლქთან ერთად კი ოსმალეთის მფლობელობაში გადავიდა, რითაც ფაქტიურად სათავე დაედო საქართველოს ისტორიული საზღვრების დაშლა-დანაწილებას.</p>
60	<p>მოსხენებაში საუბარია ქართული სამხედრო სკოლის იუნკერზე პროკოფი აბულაძეზე, რომელიც რუსეთის საოკუპაციო რეჟიმის გამო, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის წევრებთან და სამხედრო პირებთან ერთად იძულებული გახდა ემიგრაციაში, საზღვარგარეთ წასულიყო. Xაზგასმულია, სამშობლოს მონატრებით გამოწვეული სევდა, რაც პროკოფი აბულაძის პოეზიაში აისახა.</p>
61	<p>მოსხენებაში საუბარია ემიგრაციაში მყოფი კავკასიელი პოლიტიკოსების გაერთიანებაზე. აღნიშნულია, რომ 1924 წლის ოქტომბერ-ნოემბერში, პარიზში, აზერბაიჯანის, საქართველოს და ჩრდილოეთ კავკასიის წარმომადგენლები შეიკრიბნენ და შექმნეს კავკასიური კომიტეტი, რომელსაც უნდა მოეხდინა საბჭოთა საოკუპაციო ჯარებისაგან განთავისუფლებისთვის ბრძოლის ორგანიზება. 1932 წელს საქართველოს ეროვნულმა ცენტრმა, პარიზში შეიმუშავა კავკასიის კონფედერაციის პაქტის პროექტი, რომელიც წარმოადგენდა კავკასიის ოთხივე რესპუბლიკის – საქართველოს, სომხეთის, აზერბაიჯანის და ჩრდილო კავკასიის ერთი მთლიანი სახელმწიფოებრივი კავშირის იურიდიულ ფორმებში გაერთიანების პირველ ცდას. ქართველი ემიგრანტები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ამგვარ გაერთიანებას. ჩნობილი ემიგრანტი, იურისტი მიხეილ მუსხელიშვილი, კავკასიელ ემიგრანტთა გადაწყვეტილებას, ასე აფასებდა: „კავკასიის კონფედერაციის პაქტის პროექტის შემუშავება დიდი მოვლენაა კავკასიელ ერთა ცხოვრებაში. ს ამტკიცებს, რომ ისტორიის გაკვეთილებს ტყუილად არ ჩაუვლია და ამ ერთა ხელმძღვანელებმა შეიგნეს პირდაპირი კავშირის საჭიროება. ურავინ იფიქრებს, რომ პროექტის მიზანი მიუღწეველია პრაქტიკულად, რადგან კავკასია დღეს საბჭოთა ბატონობის ქვეშ იმყოფება. მართალია, პროექტი ახლავე ძალაში ვერ შევა, ხოლო ჩვენს წინაშე საზოგადოებრივი აზრის ფრიად მნიშვნელოვანი დემონსტრაციაა; კიდევ მეტი, პაქტის პროექტის შედგენა თავიდან აგვაცდენს ბევრ დავას, რომელიც შესაძლებელია ჩამოვარდეს კავკასიის ერთა თავისუფლების აღდგენის დროს”.</p>
62	<p>მოსხენებაში საუბარია, რომ ემიგრაციაში მყოფი ქართველი პოლიტიკოსების აქტიური ბრძოლა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღსადგენად, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის შემადგენელი ნაწილია, რაც გამოიხატებოდა უცხოეთში ქართული პოლიტიკოსების აქტიურ მონაწილეობაში მსოფლიოს სხვადასხვა კონფერენციებსა და საერთაშორისო ფორუმებზე. მათი ძალისხმევით, 1922 და 1924 წლებში ერთა ლიგის III და IV საერთო კრებებმა გამოიტანეს დადგენილება, რომელშიც აღნიშნულია: „კრება მოუწოდებს საბჭოს, ყურადღებით ადევნოს თვალი ქვეყნიერების ამ კუთხის (საქართველოს) ამბებს, რათა ისარგებლოს ყოველივე შემთხვევით, რომელიც კი მიეცემა და დაეხმაროს მშვიდობიანი ზომებით და საერთაშორისო უფლების წესების თანახმად, ამ ქვეყანას ნორმალური მდგომარეობის დასაბრუნებლად”. საქართველოს საკითხი აქტიურად განიხილებოდა ერთა ლიგის დამხმარე საზოგადოების</p>

	საერთაშორისო კონგრესებზე. 1934 წლის 1-6 სექტემბერს შვეიცარიის ქალაქ ლოკარნოში მშვიდობის 30-ე საერთაშორისო მსოფლიო კონგრესი ჩატარდა, რომლის ორგანიზატორი მშვიდობის საერთაშორისო ბიურო იყო, რომელმაც თავისი მუდმივი ბინა, ერთა ლიგის დაარსების შემდეგ, ბერნიდან ვენევაში გადმოიტანა. ონგრესის მუშაობაში აქტიურად მონაწილეობდნენ და საქართველოს ინტერესებს იცავდნენ ქართველი ემიგრანტები ხარიტონ შავიშვილის ხელმძღვანელობით.
63	მოსხენებაში საუბარია ცნობილი ქართველი პუბლიცისტის, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწის ნიკო ნიკოლაძის მოღვაწეობაზე საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში. ნახვენებია მისი როლი საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების წინ, გერმანიასთან და ოსმალეთთან მოლაპარაკების პროცესში. იგი, როგორც გამოცდილი პოლიტიკური მოღვაწე, აკაკი ჩხენკელთან ერთად, ოსმალებთან მოლაპარაკების პროცესში ამიერკავკასიის დელეგაციის სრულუფლებიანი წევრი იყო და დიდი როლი შეასრულა, ოსმალების მოკავშირე გერმანიის ხელისუფლების მხრიდან, საქართველოს დამოუკიდებლობის მიმართ კეთილგანწყობის მოპოვების საქმეში. მიერკავკასიის ქვეყნების დელეგატებთან ერთად, იგი ოსმალების მიერ ოკუპირებულ ბათუმში ჩავიდა, რათა მონაწილეობა მიეღო ბათუმის საზავო კონფერენციაში. იყო ნიკოლაძემ ბათუმშივე მხარი დაუჭირა საქართველოს დამოუკიდებლობის პროექტს, რომელზეც აქტიურად მუშაობდა ზურაბ ავალიშვილი. იგი, ასევე, აქტიურად იყო ჩართული, ფოთში, გერმანიის დელეგაციასთან მოლაპარაკებებში, რასაც, 1918 წლის 28 მაისს, გერმანიასა და საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას შორის ხელშეკრულების გაფორმება მოჰყვა, რომლის ძალით, გერმანიის ხელისუფლებამ საქართველოს „დე ფაქტო“ დამოუკიდებლობა აღიარა.
64	მოსხენებაში აღნიშნულია, რომ კონფლიქტი წარმოადგენს ქვეყნის შიგნით ან სახელმწიფოებს შორის შეიარაღებული წინააღმდეგობის ფორმას. ისი საფუძვლები შეიძლება იყოს პოლიტიკური, ეკონომიკური, ნაციონალური, ეთნიკური, რელიგიური თუ სხვა სახის დაპირისპირება. ებისმიერ კონფლიქტში მთავარი პოლიტიკური ინტერესებია, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს ისტორიული სამართლიანობა. ისტორიული სიმართლის ობიექტური განსაზღვრისთვის საჭიროა გარკვეული კრიტერიუმების შემუშავება, რაც დღეს არ არსებობს და კონფლიქტის გადაჭრა საერთაშორისო სამართლის პრინციპებზე დაყრდნობით ხორციელდება. საჭიროა კონფლიქტის საფუძვლებში გარკვევა, პრობლემის სიღრმეებში ჩაწვდომა, მხოლოდ ამის შემდეგ შეიძლება ვეძებოთ კონფლიქტის მშვიდობიანი გადაწყვეტის გზები. საქართველოში არსებული კონფლიქტების შესწავლისას არ უნდა დაგვავიწყდეს ისტორიული ფაქტების ხაზგასმა. დგილი აქვს ისტორიული ფაქტების მიზანმიმართულ დამახინჯებას, რასაც სეპარატისტთა ზურგს უკან მდგომი ძალები ახორციელებენ.
65	მოსხენებაში განვიხილეთ რუსეთის საეკლესიო პოლიტიკა ბათუმის ოლქში და ქ. ბათუმში რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში ამ რეგიონის შემოერთების შემდეგ. შამეცნიერო ლიტერატურასა და დოკუმენტებზე დაყრდნობით ვუჩვენეთ ის ღონისძიებები, რომელიც აქ გაატარა „კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ“, გავაანალიზეთ და შევაფასეთ აღნიშნული ორგანიზაციის მოღვაწეობის ხასიათი და შედეგები.
66	რუსულ იმპერიულ დიპლომატიას უდავოდ ახასიათებდა მაღალი პროფესიონალიზმი; კერძოდ, მათ მიერ ჩატარებული წინასწარი სამუშაოები ადგილობრივი მმართველობის ხასიათის, მოსახლეობის სოციალური და ფსიქოლოგიური პორტრეტის, ეკონომიკისა და კულტურის და ა. შ. შესწავლის მიზნით ოპტიმალურად გამოიყენებოდა იმპერიის დაპყრობითი პოლიტიკის გასამართლებლად და შესაბამისად – დაპყრობილი ხალხების მხრიდან

	<p>ნებისმიერი სახის პრეტენზიის უარსაყოფად. მგვარი პოლიტიკის წარმოებისათვის უადრესად მყარ საფუძველს წარმოადგენდა მთელ რიგ რუს თუ უცხოელ ავტორთა (ან მოგზაურთა) ნაშრომები: მათში დაცული ნებისმიერი ხასიათის ინფორმაცია წარმატებით გამოიყენებოდა დაპყრობილი ხალხების ე.წ. ნებაყოფლობითი დამორჩილების მიზნით. მ კატეგორიას განეკუთვნებიან სტატიაში განხილული რაფაელ დე სკასისა და პლატონ ზუბოვის ნაშრომები; მათში ღიად და დაუფარავად არის ჩამოყალიბებული კავკასიის ხალხთა დასამორჩილებელი გეგმა, რომელიც ზოგ შემთხვევაში ითვალისწინებს რელიგიური გრძნობებით თამაშს, ხოლო ძირითადად კი ემყარება ეკონომიკური ბერკეტების გამოყენებას იქ, სადაც სამხედრო ჩარევა ღიდ, და ხშირად – უშედეგო მსხვერპლს მოითხოვს.</p>
67	<p>მიხეილ შერვაშიძემ (1823-1864), აფხაზეთის უკანასკნელმა მთავარმა, მნიშვნელოვანი კვალი დატოვა ამ კუთხის ისტორიაში; ეს იყო მეტად გამჭრიახი გონების, საჭიროების შემთხვევაში – ხელქვეითების მიმართ მკაცრი, მოწინააღმდეგესთან – სასტიკი და დაუნდობელი, ამავე დროს გონიერი მმართველი და ცბიერი პოლიტიკოსი.</p> <p>იხეილ შერვაშიძის ხანგრძლივი მმართველობის პერიოდში აფხაზეთში განვითარებული პოლიტიკური მოვლენები სათანადო სისრულით არის განხილული სამეცნიერო ლიტერატურაში, თუმცა თანამედროვეთა მიერ მიხეილ შერვაშიძის პიროვნული დახასიათებისას ურთიერთსაწინააღმდეგო მოსაზრებებს ვხვდებით. ნაშრომში განხილულია ახალი საარქივო დოკუმენტები, ეპოქის თანამედროვე ავტორთა მასალები, რაც საშუალებას იძლევა, სრულად წარმოვადგინოთ მიხეილ შერვაშიძის, როგორც რუსეთის ხელისუფლების სერიოზული მოწინააღმდეგის სახე.</p>
68	<p>1858 წელს დაიწყო ნოღაელთა ოსმალებში გადასახლება, რომელიც პროვოცირებული იყო რუსეთის ხელისუფლების მიერ. მუჰაჯირობაში 1858-1869 წლებში 70 000-მდე ნოღაეკუ წავიდა. მათი წასვლის შემდეგ, ბეშთის მთასთან 500 ათასი დესეტინა მიწა გამოთავისუფლდა, რომელზეც რუსი მოსახლეობა დაასახლეს. ოსმალებიდან უკან 1000 ნოღაელი დაბრუნდა, ისინიც გადავიდნენ სახელმწიფო გლეხთა კატეგორიაში და აღარ წარმოადგენდნენ საშიშროებას იმპერიისათვის.</p>
69	<p>მოხსენებაში საუბარი იყო ივანე (ვანო) ნანუაშვილის საარქივო მასალების შესახებ, სადაც დაცულია: მიმოწერა ქართველ ემიგრანტებთან; აშშ-ის სახელმწიფო სტრუქტურებთან და ოფიციალურ პირებთან; აშშ-სა და ევროპის ცნობილ უნივერსიტეტებთან; აშშ-ს ქართული ორგანიზაციების, კავკასიის ემიგრაციის, სსრკ-ს ემიგრანტთა გაერთიანების დოკუმენტები; ივანე (ვანო) ნანუაშვილისა და სხვა ქართველი ემიგრანტების ბიოგრაფიისა და მოღვაწეობის ამსახველი მასალები.</p> <p>ივანე ნანუაშვილის საარქივო მემკვიდრეობის შესწავლის საფუძველზე დგინდება, რომ ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია აქტიურ საქმიანობას ეწევა ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცივი ომის დროს, XX საუკუნის 50-70-იან წლებში. ისინი ქმნიდნენ ახალ პოლიტიკურ ორგანიზაციებს, ქართულ საკითხს აცნობდნენ აშშ-ს საზოგადოებასა და მთავრობას, თანამშრომლობდნენ საბჭოთა კავშირის ემიგრანტულ გაერთიანებებთან, აშშ-ის სახელმწიფო სტრუქტურებთან და ამერიკულ ორგანიზაციებთან.</p>
70	<p>საქართველოს ეკლესია, ქართული წყაროებისა და გადმოცემების თანახმად, ავტოკეფალურია V საუკუნიდან, მისი საჭეთმპყრობელი პატრიარქის ტიტულს XI საუკუნის დასაწყისიდან ატარებს.</p> <p>რუსეთის თვითმპყრობელობამ 1811 წელს საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალია ძალმომრეობით, საეკლესიო კანონების დარღვევით გააუქმა. ისი</p>

	<p>აღდგენა მხოლოდ 1917 წელს, იმპერიის დაცემის შედეგად გახდა შესაძლებელი. თუმცა მსოფლიო ანუ კონსტანტინოპოლის საპატრიარქო საქართველოს ეკლესიის დამოუკიდებლობას არ აღიარებდა და მას ავტონომიურ ეკლესიათა შორის მოიხსენიებდა.</p> <p>ეკლესიის უფლებათა აღდგენისათვის დავა ახლადნაკურთხმა ეპისკოპოსმა ილია შემოქმედელმა (შიოლაშვილი) 1964 წელს დაიწყო. ს პროცესი უფრო ინტენსიური გახდა მისი კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევის (1977 წელი) შემდეგ. რავალი შეხვედრისა და მოლაპარაკების შემდეგ სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, პრინციპული პოზიციის წყალობით, სასურველ შედეგს – მსოფლიო საპატრიარქოს მხრიდან საქართველოს ეკლესიის უძველესი ავტოკეფალიის აღიარებას, 1990 წელს მიაღწია. ადასაწყვეტი დარჩა მხოლოდ დიპტიქში საქართველოს ეკლესიის ადგილი.</p>
71	<p>ეკლესიათა მსოფლიო საბჭო არის საერთაშორისო ქრისტიანული ორგანიზაცია, რომელიც დაარსდა ამსტერდამში 1948 წელს.</p> <p>ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს ძირითადი უფლებამოსილი ორგანოა ასამბლეა. სამბლეა ირჩევს 8 პრეზიდენტს და ცენტრალურ კომიტეტს. ს უკანასკნელი კი ირჩევს გენერალურ მდივანს.</p> <p>1961 წელს ნიუ-დელის ასამბლეაზე საბოლოოდ ჩამოყალიბებული ბაზისის მიხედვით ეკლესიათა მსოფლიო საბჭო წარმოადგენს იმ ეკლესიათა თანამეგობრობას, რომლებიც წმ. ჭერილის საფუძველზე აღიარებენ, რომ უფალი ჩვენი იესო ქრისტე არის ღმერთი და მაცხოვარი და ერთად იღვწიან ერთარსი ღმერთის – მამის, ძისა და წმიდა სულის განსაზღვრულად.</p> <p>მართლმადიდებელი ეკლესიების მონაწილეობა ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოში აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს. ის მოწინააღმდეგეებს სხვა აღმსარებლობებთან საბჭოს წესდების საფუძველზე ურთიერთობა მართლმადიდებელი ეკლესიის ეკლესიოლოგიის უარყოფად მიჩნიათ. ერეტიკოსებთან ერთობის აღდგენის ერთადერთ გზად მათგან მწვალებლობაზე უარის თქმა და შეცოდების მონანიება ესახებათ.</p>
72	<p>ნაშრომში განხილულია XX საუკუნის დასაწყისში ქართული, ეროვნული იდენტობის საკითხი. გაანალიზებულია როგორი იყო სხვადასხვა სოციალური ფენების გამოწვევა ეპოქის პირისპირ.</p>
73	<p>მოხსენებაში გაშუქებულია სხვადასხვა სოციალური ფენების თუ ჯგუფების დამოკიდებულება ეპოქასთან მიმართებაში.</p>
74	<p>მოხსენებაში განხილულია ბოლო წლების საქართველოში მიმდინარე პროცესების მაგალითზე რელიგიის პოლიტიკური დატვირთვის გაძლიერება. ერთი მხრივ რელიგიური ორგანიზაციების მცდელობა პოლიტიკური აქტორები გახდნენ და მეორე მხრივ პოლიტიკური სპექტრის წამომადგენელთა აქტიურობა რელიგიის დამატებით არგუმენტად გამოყენების მიმართულებით.</p>
75	<p>მოხსენებაში უახლესი ეთნოგრაფიული მასალის საფუძველზე გაანალიზებულია სამოქალაქო ინტეგრაციის პრობლემები (ადგილობრივ თვითმმართველობაში ჩართულობის ხარისხი, ენობრივი ვითარება, სოციალური მობილობა, რელიგიური გარემო, ყოფითი მახასიათებლები და სხვ.) სოფ. ქანდაში მცხოვრები ასირიელების ყოველდღიურობის კრილში.</p>
76	<p>მოხსენებაში განხილულ იქნა თანამედროვე მსოფლიოში რელიგიის მრავლობითობის პრობლემა კვლევის თვალსაზრისით, ასევე საზღვრების მოქნილობის პირობებში ურთიერთგავლენების არსებობა და რელიგიურობის გამოვლინების ახალი საშუალებების გაჩენა. მეთოდოლოგიურ საკითხებთან ერთად დაისვა სწავლებისას პოზიტივისტური მიდგომების მართებულობისა და კონტექსტურობის მზარდი როლის პრობლემა.</p>

77	<p>მოსხენებაში განხილული იყო ცოლქმრული დალატის საკითხი დმანისის რეგიონის მოსახლეობის (მკვიდრი ქართველების, ჩამოსახლებული სვანების და აზერბაიჯანელების) ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით. აღნიშნული იყო, რომ ტრადიციულად ცოლქმრული დალატი განხილვებოდა, როგორც დანაშაული და სხვადასხვანაირად ისჯებოდა ქრისტიანული, მუსულმანური და ჩვეულებით სამართლებრივი ნორმების მიხედვით. დღეს ასეთი სასჯელები აქტიურად აღარ მოქმედებს, მაგრამ აშკარაა, რომ მოსახლეობის დამოკიდებულება მკვეთრად უარყოფითია ქალის დალატის და ნეიტრალურია მამაკაცის დალატის მიმართ.</p>
78	<p>მოსხენებაში განხილული იყო ექვთიმე თაყაიშვილის მოღვაწეობის საკითხი საქართველოს ეთნოგრაფიაში, რაც გამოიხატება საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ჩამოყალიბებაში, მისი ცნობილი “არქეოლოგიური მოგზაურობების” დროს ეთნოგრაფიული მასალისა და რეალიების მოძიებაში. ეთნოგრაფიული მასალის გამოქვეყნებასა და პოპულარიზაციაში, ეთნოგრაფიული ძეგლების ფოტოფიქსაციასა და სხვ. აღნიშნული იყო ექვთიმე თაყაიშვილი დამსახურების შესახებ საქართველოში ეთნოგრაფიის დამოუკიდებელ სამეცნიერო დისციპლინად ჩამოყალიბების საქმეში.</p>
79	<p>მოსხენებაში განხილული იყო ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ აღწერილი გურიაში დადასტურებული ნადირობის ხალხური წესები, რომელიც მის მოგონებებში “ნადირობის ამბების” სახელით არის შესული. მაღალ მხატვრულ დონეზე დაწერილი ეს ეთნოგრაფიული ნარკვევი ნათლად აჩვენებს ექვთიმე თაყაიშვილის დამსახურებას ქართული ეთნოგრაფიული პროზის განვითარების საქმეში.</p>
80	<p>მოსხენება მიეძღვნა ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ “სამუსლიმანო საქართველოში” აღწერილ ხახულის მონასტრის კარიბჭის კედელში ღვთისმშობლის “გამოქანდაკებულ სურათთან” ჩატარებულ რიტუალსა და ე.წ. ზიარეთის წესს. მოსხენებაში განხილული მათი სამედიცინო ასპექტები.</p>
81	<p>მოსხენებაში ყურადღება გამახვილებულია კავკასიის ხალხთა ტრადიციულ ყოფაში შემორჩენილი სოციალური ურთიერთობებისა და კვების კულტურის არეალურ, გენეტიკურ თავისებურებებზე.</p>
82	<p>მოსხენება ეძღვნება ექვთიმე თაყაიშვილის ეთნოგრაფიული მემკვიდრეობის კულტუროლოგიურ ანალიზს დროსა და სივრცეში მომხდარი ცვლილებების გათვალისწინებით.</p>
83	<p>მოსხენებაში განხილულია ქართულ-აზერბაიჯანული კულტურული ურთიერთობები რელიგიური რწმენა-წარმოდგენებისა და სოციალური ინტეგრაციის მაგალითზე.</p>
84	<p>მოსხენებაში განხილულია დაბა თიანეთის რაჭულ მოსახლეობაში ჩატარებული მარიამობის დღესასწაული, მისი ტრადიციული და ინოვაციური მხარეები.</p>
85	<p>შესწავლილი იქნა გენდერული ურთიერთობები აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ მოსახლეობაში. ვინდა წარმოჩნდეს საზოგადოებრივ ინსტიტუტებში ქალისა და მამაკაცის სოციალური როლი და სტატუსი, უფლება-მოვალეობები და ა.შ. აგრეთვე ისეთი ტრადიციული საზოგადოებრივი ინსტიტუტები, როგორცაა – ურთიერთდახმარება, ქველმოქმედება, ასაკობრივი პატივისცემა თუ სხვა, სადაც მამაკაცი და ქალი აქტიურად იყო ჩართული, რაც ვფიქრობთ, გარკვეულწილად ხელს უწყობს აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის ადაპტაციის პროცესსაც.</p>
86	<p>იძულებით გადაადგილებულ მოსახლეობასთან (ცხინვალის რეგიონი, აფხაზეთი) ჩატარებული გამოკითხვის შედეგად დგინდება, რომ ახლაც დევნილობის პერიოდში რიგი დაავადებების (ავი თვალი, შეშინებული, ბატონები) შემთხვევაში მიმართავენ მაგიურ-რელიგიური მკურნალობის მეთოდებს – ავი თვალის, შეშინებულის დროს შელოცვით მკურნალობა ისევე ფუნქციონალურია,</p>

	შემორჩა კოლექტიურ მეხსიერებას. ატონების დროს არსებულ გარკვეულ ძველ წესებსაც ისევ იცავენ. შეიმჩნევა ძველი ელემენტების დაძლევის ტენდენცია, რჩება ის რასაც გააჩნია ეფექტურობა.
87	მოხსენებაში წარმოდგენილია ქართველთა ეთნიკურ ერთობად ფორმირების ეტაპები და ეთნიკური იდენტობის ურთიერთმიმართება რელიგიურ სისტემებთან. გამოკვეთილია ქრისტიანობის, როგორც ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ცნობიერების განმაპირობებელი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მარკერის, როლი და ფუნქცია. ხაზგასმულია მოქალაქეობრივი იდენტობის არსებობის ფაქტები ქართველთა ეთნიკური ისტორიის სხვადასხვა ეტაპიდან. საუბარია თანამედროვე პრობლემატიკაზეც.
88	მოხსენებაში საუბარია ისტორიულ შავშეთში, იმერხევისწყლის ხეობაში (ართვინის რეგიონი, თურქეთის რესპუბლიკა) არსებული ტრადიციული ქართული სულიერი კულტურის ელემენტებზე. გაანალიზებულია იმერხევის მოსახლეობაში ჯერ კიდევ მოქმედი ორი ქართული ხალხური დღეობა - „შუამთობა“ და „მარიობა“. წარმოდგენილია ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მასალა „ზიარეთობის“ ტრადიციის შესახებაც. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ეს ტრადიცია ქრისტიანული „ზიარებისა“ და დღესაწაულების პაგანიზებული ფორმაა, გარკვეული სინკრეტიზმის ნიშნებით.
89	მოხსენება ეხება ქართული ტრადიციული აღზრდის სისტემას, რომელშიც გადამწყვეტი როლი ენიჭებოდა რელიგიის ფაქტორს. გამოკვეთილია მოზარდის სოციალიზაციის ეტაპები საქართველოს მთიანეთში და თანამედროვე თურქეთის ტერიტორიაზე მოქცეულ ქართულ ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ მხარეებში. გამოკვეთილია ტრადიციული ზნეობრივი, სამართლებრივი და ეთიკური ნორმების, ქცევის წესებისა და კულტურულ-სამეურნო ცოდნის თაობიდან თაობაზე გადაცემის ბუნებრივი გზები და მექანიზმები.
90	მოხსენებაში წარმოდგენილია 2007-20012 წლების განმავლობაში ართვინის რეგიონში მოძიებული ეთნოგრაფიული მასალის ანალიზი, დაკონკრეტებულია გეოგრაფიული კონტექსტი: საუბარია ისტორიული ნიგალის (ლიგანის, ლივანის) შესახებ, რომელიც მოიცავს ვრცელ ტერიტორიას მდინარე ჭოროხის მარჯვენა და მარცხენა სანაპირობეზე, დაწყებული ქალაქ ართვინიდან ვიდრე ზემო მარადიდამდე. გამოვლენილია ამ რეგიონში ქართველთა განსახლების არეალი, თემთა და სოფელთა ქართული სახელწოდებანი, დემოგრაფიული სურათი, კულტურულ-სამეურნო ტიპი, სულიერი და სოციალური ყოფის მთავარი მახასიათებლები, თანამედროვე პრობლემატიკა (მწვავე მიგრაციული პროცესები, დედაენის დაკარგვის მკვეთრი საფრთხე).
91	მოხსენებაში საუბარია ქალაქ ართვინისა (ისტორიული ნიგალის (ლიგანის, ლივანის) მთვარი მის გარშემო ვრცელ ტერიტორიაზე (მდინარე ჭოროხის მარჯვენა და მარცხენა სანაპირობეზე) არსებულ ქართულ ხეობებში მცხოვრებ ქართველთა ტრადიციულ ყოფაზე: დასახლების ტიპი, სამეურნეო ყოფა, საოჯახო ყოფა, ქორწინებისა და დაკრზალვის წესები, ხალხურ დღესასწაულთა კალენდარი. გამოვლენილია ამ რეგიონში ქართველთა განსახლების არეალი, თემთა და სოფელთა ქართული სახელწოდებანი, დემოგრაფიული სურათი, კულტურულ-სამეურნო ტიპი, სულიერი და სოციალური ყოფის მთავარი მახასიათებლები, თანამედროვე პრობლემატიკა.
92	მოხსენებაში წარმოდგენილია თურქეთელ ქართველთა ისტორიული მახსოვრობის ბათუმთან დაკავშირებული სეგმენტები. გამოვლენილია „ბათუმის“ როგორც ზოგადად სამშობლოს კრებით სახედ, ერთგავრ სიმბოლოდ არსებობა. წარმოჩენილია „ბათუმთან“ // სამსობლოსთან დაკავსირებული სოცლიაური

	მახსოვრობის სხვადასხვა ასპექტები: წინაპართა მოგონებებში დაღეილი და თაობებში შემონახული ისტორიული მიწა-წყლის ტოპონიმიკის, საგვარეულოს ხსოვნა, „მუჰაჯირობის“ ისტორიები. ხაზგასმულია თურქეთელ ქართველთა სწრაფვა თანამედროვე ქართულ კულტურასთან ინტეგრაციისაკენ.
93	მოხსენებაში წარმოდგენილია 2010-2013 წლებში თურქეთის რესპუბლიკის ცენტრალურ რეგიონებში ჩატარებული ექსპედიციების დროს მოპოვებული მასალის ანალიზი. მარმარილოს ზღვის რეგიონებიდან ერთ-ერთის - საქარიას რეგიონის მოსახლეობის დიდ ნაწილს ეთნიკური ქართველები შედგენენ. განხილულია მუჰაჯირთა შთამომავლების განსახლების არეალი რაიონებისა და სოფლების მიხედვით. ქართველთა სოფლებში არსებული კულტურულ-სამეურნო ტიპი, მუჰაჯირობისა და საგვარეულო ისტორიები, საოჯახო ყოფის ტავისებურებები, თანამედროვე ეთნოკულტურული პროცესები.
94	მოხსენებაში საუბარია ზემო მაჭახელში (თურქეთის რესპუბლიკა) დადასტურებულ ქართულ ხალხურ დღეობაზე, რომლის სახელია გარეგნობა//გარგნობა. გამოვლენილია ამ დღეობის ვარიაციები ქვემო მაჭახელში, გურიასა და იმერეთში (საქართველო). განხილულია დღეობის გამოანგარიშების მეთოდი და რიტუალი. გამოთქმულია მოსაზრება, რომგარეგნობის დღეობა ადრექრისტიანული სარიტუალო პრაქტიკიდან, კერძოდ, იერუსალიმური კანონარიდან მომდინარე ტრადიციას. გაზიარებულია მკვლევარ ე. კოჭლამაზაშვილის მოსაზრება.
95	მოხსენებაში სვანური ეთნოგრაფიული და ფოლკლორული მონაცემების საფუძველზე განხილულია “ჯგრაგის”, როგორც სვანეთის უმთავრესი სალოცავის სახე, პერიპეტეები და მისი ქრისტიანობასთან შერწყმის საკითხები.
96	მოხსენებაში იქნა მიმოხილული ლეჩხუმის სამეურნეო ტრადიციებისა და რწმენა-წარმოდგენებისგან განპირობებული ლეჩხუმური ოჯახების სარიტუალო ცეცვის თავისებურებანი. ძირითადი აქცენტი გაკეთდა საოჯახო დღესასწაულებზე ოჯახის წევრთა შორის ფუნქციების გადანაწილებზე (ოჯახის უფროსი მამაკაცი, უფროსი დიასახლისი, მოზარდები). დაფიქსირებულ იქნა ლეჩხუმელთა სამეურნეო ყოფისა და რწმენა წარმოდგენების ურთიერთმიმართება, კაცებისა და ქალების მკვეთრად გამიჯნული როლები რიტუალის დროს.
97	მოხსენება მე-19 საუკუნის საარქივო მასალებზე დაყრდნობით თვალი აქვს გადავნიებული სამცხეში ქართველთა გამაჰმადიანება-გათურქების პროცესს.
98	მოხსენება ეხება ეთნოლოგიური მეცნიერების დამოკიდებულებას ეთნიკური ურთიერთობებისა და რელიგიურ-კონფესიური ურთიერთობების შესახებ. ხაზი აქვს გასმული, რომ ეს ასპექტები ეთნოლოგიური მეცნიერების ერთ-ერთი კარდინალური საკითხია.
99	მოხსენება საისტორიო წყაროების, ეთნოგრაფიული და ფოლკლორული მასალების საფუძველზე შესწავლილია ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობები საქართველოში. ხაზი აქვს გასმული იმ გარემოებას, რომ საქართველოში სხვა ეთნიკური ერთობებისა და რელიგიური ერთობების მიმართ დამოკიდებულება ტოლერანტული იყო.
100	მოხსენებაში ხაზი ესმის იმ გარემოებას, რომ კავკასიის ხალხების მრავალფეროვანი ეთნიკური კულტურა განპირობებულია კავკასიის მრავალფეროვანი ბუნებრივ-გეოგრაფიული გარემოთი, ლანდშაფტითა და კლიმატური სხვადასხვაობით.
101	მოხსენებაში საისტორიო წყაროებისა და ეთნოგრაფიული მონაცემებით დადგენილია, რომ ხანძთის მონასტერი იყო სრულიად სხვა ადგილას, კერძოდ იმერხევის სოფელ უბეს სიახლოვეს, სადაც დღესაცაა შემორჩენილი ტოპონიმი

	<p>„ხანძთა“ და სადაც დღესაცაა შემორჩენილი ტაძრის კედლის ქვა, რომელზედაც ხელია გამოკვეთილი. დღეს ხანძთის მონასტრად წოდებული სინამდვილეში არის ფორთის მონასტერი. ასევე გარკვეულია შავშეთისა და კლარჯეთის საეკლესიო ისტორიული გეოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი, კერძოდ, სად გადიოდა საზღვარი ტბეთისა და ანჩის ეპარქიებს შორის.</p>
102	<p>XIX საუკუნეში აფხაზეთში ფეოდალური წყობა, დასავლეთ საქართველოს სხვა კუთხეებისაგან განსხვავებით, შედარებით სუსტი იყო, მაგრამ აქ ქართველი მთავრისა და ქართველი ფეოდალების არსებობის გათვალისწინებით, აფხაზების ააძარას (მამამძუძეობა) ინსტიტუტი ქართული მამამძუძეობის ინსტიტუტის ანალოგიური იყო.</p>
103	<p>ნაშრომი ეძღვნება აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში (ქართველების) ინგილოების მიმდინარე ეთნოსოციალურ პროცესებს. ნაშრომის მიზანი იყო თანამედროვე ეთნოსოციალური პროცესები ისტორიულ დინამიკაში, პოლიტიკური მოვლენების ფონზე განხილულიყო.</p>
104	<p>საბჭოთა ხელისუფლების მიერ სამხრეთ საქართველოდან (მესხეთიდან) იძულებით გადასახლებული მოსახლეობის ეთნიკური ისტორიის შესახებ ორი ერთმანეთისაგან პოლარულად განსხვავებული თეორია ჩამოყალიბდა. რივე თეორია ამ კონტინგენტს ავტოქთონად აღიარებს, თუმცა განსხვავებული დამოკიდებულებაა მათი ეთნიკური წარმომავლობის შესახებ. ერთის მიხედვით, გადასახლებულთა უმრავლესობა წარმომავლობით ქართველი იყო (თუმცა ეჭვგარეშეაა მიჩნეული, რომ გასახლებულთა შორის არიან თურქული, ქურთული და სომხურ//კემშინური ჯგუფებიც), რომელთა წინაპრებმაც ისტორიული ავბედობის პირობებში ისლამი მიიღეს. Xოლო მეორე თეორიის მიმდევრები კი ამტკიცებენ, რომ დეპორტირებულთა ეთნიკურობა ძირითად განისაზღვრა მესხეთის ტერიტორიაზე თურქული სუბსტრატის, გაბმული და ბუნებრივი კონცენტრაციით.</p> <p>ქართული საისტორიო მწერლობა, რომელსაც სხენებული მიმართულებით კვლევას ხანგრძლივი ტრადიცია და შესაბამისი საფუძველი გააჩნია, მიიჩნევს რომ დეპორტირებულთა უმეტესობა მესხეთის ეთნიკურად ქართულ მოსახლეობის შტამომავალია. თუმცა ზოგჯერ წარმომავლობას ამჟამად არსებულ სიტუაციასთან აიგივებდნენ და დეპორტირებულთა დიდ ნაწილს უმართებლად აკუთვნებდნენ ე.წ. “ქართული ორიენტაციის” ჯგუფს. შედარებით ახალია მეორე მიმართულება. XX საუკუნის ბოლოს განვითარებულმა გლობალურმა ტენდენციებმა დღის წესრიგში დააყენა ახალი კონცეპტუალური პარადიგმების გამოძებნის აუცილებლობა, რაც ერთის მხრივ, დიდ სახელმწიფოების ეთნიკური პოლიტიკით, მეორე მხრივ კი, „მცირე“ ხალხების ეროვნული მობილიზაციისა და კონცენტრაციის აუცილებლობით იყო ნაკარნახევი. მგვარი სამეცნიერო ინტერესის სფეროში მოექცა 1944 წ. სამხრეთ საქართველოდან დეპორტირებული კონტინგენტიც. მკვლევართა ნაწილმა საჭიროდ მიიჩნია მათი თურქული წარმომავლობის მტკიცება. მ დებულების დამტკიცება მოითხოვდა საქართველოში თურქთა შემოსვლის ისტორიის დაძველებას. ს საკმაოდ რთული ამოცანაა. უცილებელი გახდა არსებული არგუმენტების გაბათილება, ისტორიული წყაროების ახლებური და ზოგჯერ სრულიად არაადეკვატური ინტერპრეტაცია, ქართული ტოპონიმებისათვის “თურქული” ეტიმოლოგიის მოძებნა, თავად დეპორტირებულთა მიერ შექმნილ ნაშრომების უგულვებელყოფა და იმ ეთნოკულტურული ელემენტების იგნორირება, რომელებიც დეპორტირებულთა მნიშვნელოვანი ნაწილის ქართულ წარმომავლობაზე მეტყველებენ. მგვარი მიდგომა ხშირად ყოველგვარ მეცნიერულ ობიექტურობასაა მოკლებული და კრიტიკას ვერ უძლებს.</p>
105	<p>უკანასკნელ ხანებში გაცხოველებული გლობალიზაცია ეთნოკულტურული პროცესების არსებითი ტრანსფორმაციის და გლობალური უნიფიკაციის</p>

	<p>განმაპირობებელ ფაქტორად იქცა. ლობალური უნიფიკაციის ზემოქმედება ლოკალურ მრავალფეროვნებასა და ტრადიციებზე თავისებურად აისახება ყოველდღიური ყოფის ყველა სფეროზე და მათ შორის, ტრადიციულ კულტურაზეც.</p> <p>ყოფილი სსრკ-ს და ე.წ. მესამე მსოფლიოს ქვეყნებმა ეკონომიკური და სოციალ-პოლიტიკური განვითარების მოდელები, როგორცაა სახელმწიფოს მოწყობა, ეკონომიკა თუ სოციალური ურთიერთობები, ძირითადად დასავლური (ევროპული ან აშშ-ს) სისტემებიდან გადმოიღეს. ამას ემატება. თრანსნაციონალურ თუ ადგილობრივ კულტურულ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ინსტიტუტების გააქტიურება. იმდინარეობს ინტერნაციონალური და ტრანსნაციონალური ნორმების ინფილტრაცია. მ პროცესს ხელს უწყობს ინფორმაციული საზოგადოების ფორმირებაც. ლობალიზაციის პროცესს მიყვავართ სინქრონული ინფორმაციის წილის ზრდისა და დიაქრონული ინფორმაციის წილის შემცირებისაკენ, რაც ტრადიციის (როგორც ქცევისა და აზროვნების წესის) გაუფასურებას იწვევს. არაღელურად მიმდინარეობს შიდა სინქრონული ინფორმაციული ნაკადის პროცენტული წილის შემცირება გარე სინქრონული ინფორმაციულ ნაკადთან შედარებით. ს კი საკუთარი კულტურული მემკვიდრეობითობის სხვათა კულტურით თანდათანობით ჩანაცვლებას ნიშნავს. /ჭიჭინაძე, 2004/. თუმცა, შეიმჩნევა საპირისპირო ტენდენციაც, ტრადიციული (ჩვეულებითი) ფორმების ე.წ. „რევიტალიზაცია“, ტრადიციული ნორმები და წეს-ჩვეულებები მზარდ როლს თამაშობენ ცალკეული ჯგუფის ცხოვრებაში.</p> <p>უფრო რთული ვითარებაა ე.წ. ეროვნულ უმცირესობებში. აგ. ვემო ქართლის აზერბაიჯანელ მოსახლეობაში. შაველე ეთნოგრაფიული კვლევის შედეგად დადგინდა რომ, ამ კონტიგენტის ცხოვრებაში შედარებით მნიშვნელოვან როლს თამაშობს 1. აზერბაიჯანული სახელმწიფოსთან ურთიერთობა (ეკონომიკური, საგანმანათლებლო, პოლიტიკური, იდეოლოგიური); 2. რელიგიური (ისლამის ტრადიციული და მოდერნისტული მიმდინარეობების არსობრივი წინააღმდეგობებისა და ურთიერთდამოკიდებულების გავლენა, ცხოვრების ტრადიციულ ფორმებზე, ყოფასა და კულტურაზე). 3. ურთიერთობა ტიტულარული ეთნოსის წარმომადგენლებთან (ეკონომიკა, ინტეგრაციული პოლიტიკა, ნათესაური ურთიერთობა და ა.შ.); 4. გლობალიზაციის პროცესი (საერთაშორისო და ადგილობრივი არასამთავრობო თუ სამთავრობო ორგანიზაციები, შრომითი და საწავლო მიგრაცია დასავლეთის ქვეყნებში და ა.შ.).</p>
106	<p>სტატიაში შესწავლილია მთავარმოწამე წმინდა გიორგის უპირატესობა და პირველადობა არა მხოლოდ ქართველთათვის, არამედ საქართველოში მცხოვრებ სხვა ეთნოსებთან. ამაზე მეტყველებენ მთავარი და მსწრაფლ შემწე საერთო სალოცავების არსებობა და თაყვანისცემის მასშტაბები.</p>
107	<p>სტატია ასახავს ფიცის დანიშნულებას, მის თავისებურებებს, როგორც სასჯელის ერთ-ერთი უძველესი და უმტკიცესი სახეობისა. წყველა-კრულვა ყველა ხალხის ყოფაში გვხვდება. საინგილოს მიმე წარსულმა, ინგილოების ფიზიკური და ეროვნული გადაგვარების მცდელობამ წყველის მრავალგვარი ფორმები შემოგვინახა, რაც სათანადოდ არის განხილული.</p>
108	<p>მოხსენებაში ნაჩვენებია კავკასიაში ჩვეულებითი სამართლის სამოქალაქო მართლწესრიგში შესაძლო ტრანსფორმაციის გზა.</p>
109	<p>მოხსენებაში განხილულია ოსების მორფოლოგიური იერი ანთროპოლოგიური რამდენიმე სისტემის მიხედვით, განსაზღვრულია მათი ადგილი კავკასიონის ანთროპოლოგიური ტიპის მატარებელ ჯგუფებს შორის და ხშირად ვლინდება ახლო მსგავსება ქართველების სხვადასხვა ტერიტორიულ ჯგუფების მიმართ. ოსების ეთნოგენეზი განხილულია, როგორც ჩრდილო კავკასიის მკვიდრი მოსახლეობის, შემდგომ ქართველების და პირველ რიგში დვალეების ასიმილაციის</p>

	<p>შედეგი. სხვა შემთხვევაში ძნელად წარმოსადგენია მათი თანამედროვე ანთროპოლოგიური ტიპი. ირანული ენის შენარჩუნება კი შესაძლებელი გახდა, რადგან ასიმილაციას თანდათანობით ხასიათი ჰქონდა. ყოველივე ზემოთ თქმული გვაძლევს საშუალებას, განვიხილოთ ოსები მორფოლოგიურად და გენეტიკურად კავკასიის ანთროპოლოგიურ რუკაზე კავკასიონის ტიპის მატარებელ ჯგუფთა შორის.</p>
110	<p>მოხსენებაში განხილულია პალინოლოგიური მონაცემების მნიშვნელობა ბიოარქე-ოლოგიურ კვლევებში, დარგის განვითარების მოკლე ისტორია და შესაძლებლობები. კერძოდ, მსოფლიოში ჭურჭლის შიგთავსის ორგანული ნაშთების პალინოლოგიურ კვლევას არც თუ ისე დიდი ისტორია აქვს. დღემდე შეუძლებელი იყო იმის დადგენა თუ რა იყო მოთავსებული ჭურჭელში იმ შემთხვევაში, როდესაც პალინოლოგიურ სპექტრში ხორბლის მტვრის დიდი რაოდენობა აღინიშნებოდა. მეცნიერებს უჭირ-დათ იმის თქმა, ჭურჭელში მშრალი ხორბალი იყო, თუ ხორბლის ფაფა ან რაიმე სხვა მოხარშული კერძი (Lageras 2000). პალინოლოგიაში ახალი დარგების დანერგვამ, ანუ არაპალინოლოგიური ხასიათის ნამარხების კვლევამ, შესაძლო გახადა მრავალი საკითხის გადაწყვეტა, ცხოვრების წესისა და სამკურნალო ტრადიციების, გარდაცვა-ლების მიზეზისა და დაკრძალვის სეზონის დადგენა, პალეოდიეტის და სხვა.</p>
111	<p>საარქივო მასალებზე დაყრდნობით, ჩვენს მიერ აღდგენილია ქონაქიძეთა საგვარეულოს წარმომადგენელთა დაახლოებით სამასი წლის გენეალოგია 1920 წლამდე.</p> <p>მოხსენებაში საუბარი იყო ქონაქიძეთა სათავადოს შესახებ, რომელზეც ქართულ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოკვლევა არ არსებობდა. მომხსენებლის მიერ წარმოდგენილ იქნა იმფორმაცია ამ სათავადოს შესახებ არსებული საარქივო ხელნაწერი დოკუმენტები, საისტორიო წერილობით წყაროებში არსებული მონაცემები და ამის საფუძველზე გამოიკვეთა ამ სათავადოს ისტორიის ძირითადი საკითხები, XVI საუკუნიდან XX საუკუნის 20-იან წლებამდე.</p>
112	<p>მოხსენებაში საუბარი იყო სამეგრელოს ერთ-ერთი ძირძველი სათავადო სახლის-ქონაქიძეების განსახლების და მფლობელობის თავდაპირველ არეალზე. ხაზგასმული იყო ის გარემოება რომ ქონაქიძეთა სათავადო XV-XVI საუკუნეებში მდებარეობდა და ფლობდა ციხე სიმაგრეებს და ყმა-გლეხებ არა ჭალადიდის მუხურში და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე, სადაც ისინი XIX საუკუნესი იყვნენ განსახლებულნი, არამედ ჯგალის თემში, იქ მდებარე იმავე სახელწოდების ციხითურთ. ასევე გამოიკვეთა მათი სათავადოს დამცრობის დრო და მიზეზები, რომელიც XVII საუკუნის ბოლოს მოხდა.</p>
113	<p>მოხსენებაში წარმოდგენილი იყო სამეგრელოს მხეიძეთა სათავადოს შესახებ ავტორის მიერ წარმოებული კვლევის შედეგები. სამეგრელოს მხეიძეთა სათავადოს ისტორია, ისევე, როგორც ქონაქიძეების, აქამდე სათანადო კვლევის საგანი არ ყოფილა. მომხსენებლის მიერ წარმოდგენილი იყო საქართველოს სახვადასხვა არქივებსა და მუზეუმებში არსებული ახალი ხელნაწერი დოკუმენტები, რომელიც სრულ წარმოდგენას გვიქმნის სამეგრელოს მხეიძეების განსახლების არეალზე, მათი ოჯახების შემადგენლობაზე, ყმა-მამულების მფლობელობაზე, ციხე-სიმაგრის მდებარეობაზე, მათ მიერ კუთვნილი აზნაურების და სამღვდლო გვარებზე. ძირითადი ყურადღება იყო გამახვილებული მხეიძეთა სათავადო გვარის სამეგრელოში დამკვიდრების დროზე და ისტორიულ წანამძღვრებზე. ასევე წარმოდგენილი იყო XIX საუკუნის საარქივო მასალები რუსეთის იმპერიის მიერ მათი თავადთა რიგებში აღიარების შესახებ, ასევე მათი გვარის წევრების სხვადასხვა ჯილდოების და დამსახურების ამსახველი დოკუმენტები.</p>

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ირინე ტატიშვილი	Hethitische Religion. Ursprung, Ausgestaltung und Struktur des Pantheons	27 ნოემბერი, ბრემენის უნივერსიტეტი, გერმანია
2	მარიამ ჩხარტიშვილი	Conceptualizing Georgian Nation within Romanov Empire. In Search of Matrix	20-22 ივნისი, ლა საპენზას უნივერსიტეტი, რომი, იტალია
3	გიორგი ქავთარაძე	An Attempt at Dating the Starting Point of the Kura- Araxes Culture	9-11 იანვარი, ვენეციის კა' ფოსკარის უნივერსიტეტი, იტალია
4	ვაჟა კიკნაძე	1. საქართველო და პოსტსაბჭოთა ქვეყნები ცივი ომის შემდეგ; 2. ტოტალიტარიზმი საქართველოში 1921-1989 წწ.	22-27 აპრილი, შიდა ალასკის ფერნბექსის უნივერსიტეტი, აშშ
5	ვაჟა კიკნაძე	ქართველ ქალთა როლი პოლიტიკურ ცხოვრებაში V-XI სს-ში	7-8 ოქტომბერი, ოპოლეს უნივერსიტეტი, პოლონეთი
6	ალექსანდრე თვარაძე	Eroberung von Konstantinopel im 1204 und Gründungsnachricht des Kaiserreichs von Trapezunt	23-27 სექტემბერი, მიუნსტერის ვესტფალიის უნივერსიტეტი, გერმანია
7	ელდარ ბუბულაშვილი	რელიგიური კონფლიქტები სამხრეთ კავკასიაში	3-7 დეკემბერი, მსოფლიო საეკლესიო საბჭო, მეტცი, საფრანგეთი
8	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	Образ черкеса в грузинской художественной литературе	16-17 მაისი, ადიღეს უნივერსიტეტი, ქ. მაიკოპი, რუსეთი
9	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი	Некоторые аспекты проекта модернизации государственного строя Восточногрузинского царства созданного накануне формирования местной администрации Российской империи	20-22 მაისი, გდანსკის უნივერსიტეტი, პოლონეთი
10	ქეთევან ხუციშვილი	ფარული და ტრანსპარენტული რელიგიურობა: თანამედროვე საქართველოს მაგალითი	7-9 აგვისტო, ნაზარბაევის უნივერსიტეტი, ასტანა ყაზახეთი

11	როზეტა გუჯეჯიანი	ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირების ისტორია და თამამედროვე პრობლემატიკა	დეკემბერი, სტამბულის ქართული კულტურის ცენტრი
12	როლანდ თოფჩიშვილი, ლ. სოლოვიოვა	Онекоторых причинах сохранения грузинского этноса	2-5 ივლისი, მოსკოვი (რუსეთის ეთნოგრაფთა და ეთნოლოგთა X კონგრესი)
13	ნათია ჯალაბაძე	The specificities of intercultural communication in the multiethnic region of South Georgia	28 აგვისტო-2 სექტემბერი, ფრანკფურტი, გერმანია
14	ჯონი კვიციანი	ჩრდილო-დასავლეთი კავკასია: კონფრონტაციიდან მშვიდობისაკენ	6 დეკემბერი, როსტოვის უნივერსიტეტი რუსეთი
მოხსენებათა ანოტაციები			
1	მოხსენებაში განვიხილეთ ხეთური რელიგიის ისეთი საკვანძო პრობლემები, როგორცაა: ხეთური რელიგიის წარმოშობა (“ანითას ტექსტი” როგორც წყარო ხეთური რელიგიის გენეზისის შესასწავლად), ხათური ღვთაებები და ხათური ლოკალური პანთეონების სტრუქტურა (ორი ძირითადი სქემა და მათზე დაფუძნებული ხეთური სახელმწიფო პანთეონი), მზის და ამინდის ღვთაებათა არსი და მათთან დაკავშირებული პრობლემატიკა, იმპერიის ხანის პანთეონის ჩამოყალიბება და სტრუქტურა, სინკრეტიზმის საკითხი ხეთურ რელიგიაში და რელიგიური აზროვნების განვითარება ხეთებთან.		
2	მოხსენებაში ნაჩვენებია იყო იმპერიის იმპულსის გავლენა ქართველი ერის იდეის ჩამოყალიბებაზე და იდენტიფიცირებული იყო ქართულ სინამდვილეში ერის კონპეპტის ევროპული მატრიცა.		
3	ახლოდმოსავლური არქეოლოგიური მასალისა და რელატიური ქრონოლოგიის მონაცემების გათვალისწინების შედეგად, მტკვარ-არაქსის კულტურის ქვედა თარიღი შუა ურუკის ხანის თანადროულად არის განსაზღვრული, ანუ მოქცეულია IV ათასწლეულის პირველი ნახევარში.		
4	1. მოხსენება შეეხებოდა იმ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ მოვლენებს, რასაც ადგილი ჰქონდა საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა სივრცეში, კერძოდ, საქართველოში 1980 წლიდან დღემდე. ყურადღება იყო გამახვილებული დამოუკიდებელი საქართველოს ჩამოყალიბების სირთულეებზე და რუსეთის ფედერაციის ნეგატიურ როლზე ამ პროცესებთან დაკავშირებით. 2. მოხსენება შეეხებოდა საბჭოთა ინტერვენციას 1921 წლის დამოუკიდებელი საქართველოს წინააღმდეგ, 1924 წლის ანტისაბჭოთა აჯანყებას, მის შეფასებებს და მარცხის მიზეზებს, ასევე იმ რეპრესიულ აპარატს, რომელიც ჩამოყალიბდა საქართველოში XX ს-ის 20-30-იან წლებში. ყურადღება გამახვილდა XX ს-ის 50-იან წლებში ნ. ხრუშჩოვის მიერ „პიროვნების კულტის“ დაგმობას და მის მოულოდნელ შედეგებს საქართველოსათვის, 80-იანი წლების უძრაობის პერიოდსა და ეკონომიკურ კრიზისზე, 1989 წლის 9 აპრილსა და 2003 წლის „ვარდების რევოლუციას“, რუსულ აგრესიას საქართველოს წინააღმდეგ 2008 წლის აგვისტოში.		
5	მოხსენება შეეხებოდა ქართველ ქალთა როლს საქართველოს ისტორიაში შუშანიკ დედოფლის დროიდან – XI ს-ში ბაგრატ IV-ის ქალიშვილის, მართა-მარიამის მოღვაწეობამდე.		

6	ტრაპიზონის იმპერიის დაარსება უკავშირდება IV ჯვაროსნულ ლაშქრობას. სტატიაში განხილულია საკითხები: როდის დაიწყო ქართველებმა ლაშქრობა ბიზანტიის იმპერიის მიმართულებით, ჰქონდათ თუ არა კავშირი ჯვაროსნებთან. აგრეთვე თამარის მეორე ისტორიკოსის ცნობა ბიზანტიის იმპერატორის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით. აღნიშნულ ცნობაში გაერთიანებულია სხვადასხვა ისტორიული მოვლენები.
7	მოხსენებაში წარმოდგენილია თუ რა როლს ასრულებს სამხრეთ კავკასიის პოლიტიკურ ცხოვრებაში რელიგები. აღნიშნული საკითხი განხილულია აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მაგალითზე.
8	მოხსენებაში გაანალიზებულია, თუ როგორ აისახა ჩერქეზის სახე ჩერქეზი ხალხის ისტორია, მათი ტრაგიკული ბედი და მათთვის დამახასიათებელი რაინდული თვისებები ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში, კერძოდ, გრიგოლ ორბელიანის, ვაჟა-ფშაველას და ალექსანდრე ყაზბეგის ნაწარმოებებში, ასევე ალექსანდრე ყიფშიძის (ფსევდონიმი – ფრონელი) ნარკვევებში და გიორგი ლასხიშვილის მემუარებში. ჩანს, რომ ქართველი საზოგადოებრიობის მოწინავე ნაწილი კეთილგანწყობილი იყო მეზობელ ჩერქეზ ხალხისადმი, რომელიც იმ პერიოდში დამპყრობლების წინააღმდეგ იბრძოდა.
9	მოხსენებაში გაანალიზებულია უფლისწულ იოანე გიორგის ძე ბაგრატიონის (1768-1830) მიერ XVIII საუკუნის მიწურულს შექმნილი ქართლ-კახეთის სამეფოს მოდერნიზაციის პროექტის ორი მნიშვნელოვანი ასპექტი, კერძოდ, ქვეყნის სამოხელეო წყობა და სახელმწიფო ჯილდოთა სისტემა.
10	მოხსენებაში განხილულ იქნა რელიგიურობის ფორმების ტრანსფორმაცია საზოგადოების სხვადასხვა ფენებში პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ფაქტორების გავლენის შედეგად.
11	მოხსენებაში საუბარია ქართველი ერის ჩამოყალიბებისა და ეთნიკური ისტორიის მთავარი მახასიათებლების შესახებ. გაანალიზებულია თურქეთელ ქართველთა საქართველოსთან კულტურული ინტეგრირების აუცილებლობა. გამოვლენილია თანამედროვე პრობლემატიკა: ხელოვნურად ინსპირირებული პრობლემური კერების შექმნის მცდელობა რელიგიურ საფუძველზე. გამოთქმულია მოსაზრებები, რომელთა განხორციელება შეამცირებს ხელოვნური კონფლიქტის დაგეგმვისა და განხორციელების შესაძლებლობებს.
12	მოხსენებაში საუბარია ქართველი ხალხის გადარჩენის მიზეზებზე. ხაზი აქვს გასმული, რომ ქართველი ხალხის გადარჩენის ძირითადი მიზეზია გეოგრაფიული გარემო და შიდა მიგრაციული პროცესები.
13	მოხსენება ეხება ინტერკულტურული კომუნიკაციის ხასიათს მულტიეთნიკურ რეგიონში, კერძოდ ქვემო ქართლში. ყურადღება გამახვილებულია კულტურულ კოდთა გადართვაზე, რაც ინტეგრაციის პროცესის თანმხლები მოვლენაა და ამავდროულად მისი ხელის შემწყობი ფაქტორიც.
14	მოხსენებაში გაანალიზებულია კავკასიის ომი მე-19 საუკუნეში და მისი შედეგები. რუსეთის თანამედროვე პოლიტიკა ჩრდილო-დასავლეთ კავკასიაში.

თსუ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის თანამშრომელთა 2013 წლის სამეცნიერო და სხვა სამუშაოების ანგარიში

2013 წელს ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს 11 ეროვნულ და საერთაშორისო პროექტში, რომლებიც ფინანსდებოდა სხვადასხვა ფონდის მიერ სხვა ორგანიზაციების ბაზაზე.

აღსანიშნავია, რომ ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში, სამეცნიერო საქმიანობის დონის ასამაღლებლად, 2013 წელს ჩატარდა სამეცნიერო კონფერენციები: 1. 24-26 ივნისს – სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი აკადემიკოს ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადებიდან 150 წლისთავისადმი; 2. 30-31 მაისს – სამეცნიერო კონფერენცია „წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები“ მიძღვნილი რევაზ კიკნაძის ხსოვნისადმი; 3. 5-6 დეკემბერს – სამეცნიერო კონფერენცია „მითი, კულტი, რიტუალი“ მიძღვნილი ირაკლი სურგულაძისადმი; 4. 12-13 დეკემბერს – სამეცნიერო კონფერენცია.

თსუი ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის
თანამშრომელთა 2013 წლის სამეცნიერო და სხვა სამუშაოების ანგარიში

ექვთიმე თაყაიშვილი - 150

თსუი ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი 90

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი
ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტი

წყაროთმცოდნეობითი და ისტორიოგრაფიული კვლევები

აკად. კიკნაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია
2013 წლის 30-31 მაისს
თბილისის საქართველო

პროგრამა:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ეთნოლოგიის სახელმწიფო-სამეცნიერო ინსტიტუტი
და ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის
საერთაშორისო ეთნოლოგიის განყოფილება

თბილისი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი
თბილისის ისტორიისა და
ეთნოლოგიის ინსტიტუტი

ს ა მ ე ც ნ ი ე რ ო
კ ო ნ ფ ე რ ე ნ ც ი ა

ორაკლი სურგულაძისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო
კონფერენცია:

„მითი, კულტი, რიტუალი“

პროგრამა

თბილისი
2013

5-6 დეკემბერი 2013
თბილისი

2013 წელს ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტმა გამოსცა პერიოდული გამოცემები: „ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები“ XII-XIII, „ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები“ №1 (12), „კავკასიურ-ახლოაღმოსავლური კრებული“ XV, „ისტორიულ-ეთნოლოგიური ძიებანი“ XV.

გარდა სამეცნიერო გეგმით გათვალისწინებული სამუშაოებისა, ინსტიტუტმა 2013 წელს განახორციელა სხვა საქმიანობებიც, რისი აღნიშვნაც მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია:

ინსტიტუტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში სამუშაოები მიმდინარეობდა რამდენიმე მიმართულებით:

- 1. მომსახურების სფერო:** გარდა საფონდო საქმისა, ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკა 2013 წელსაც აქტიურად ემსახურებოდა მკითხველებს ყოველდღიურ რეჟიმში. სამეცნიერო ბიბლიოთეკის ფონდებით ისარგებლეს ინსტიტუტის როგორც **მეცნიერ-თანამშრომლებმა**, ასევე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის **სტუდენტებმა** და **დოქტორანტებმა**.
- 2. წიგნადი ფონდების სისტემატიზაცია-კატალოგიზაცია:** 2013 წლისთვის ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში დასრულებულია წიგნების ფონდებზე დანაწილების პროცესი. ამ დროისთვის შექმნილია შემდეგი ფონდები: **ძირითადი ფონდი**, ქართულენოვანი წიგნები - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 7188 ერთეული (მიმდინარეობს დამუშავება); **რუსულენოვანი წიგნების ფონდი** - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 12196 ერთეული (მიმდინარეობს დამუშავება); **ევროპულ ენებზე** გამოცემული წიგნების ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 2682 ერთეული (მიმდინარეობს დამუშავება); **სომხურენოვანი წიგნების ფონდი** - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 822 ერთეული; **რარიტეტულ წიგნთა ფონდი** - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 4065 ერთეული; **ენციკლოპედიების და ლექსიკონების ფონდი** - 2013

წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 2108 ერთეული; **ატლასების და რუკების** ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 30 ერთეული; **ვარლამ დონდუას** წიგნების ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 6279 ერთეული; **გიორგი წერეთლის** წიგნების ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 1679 ერთეული; **თამარ ტივაძიას** წიგნების ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 368 ერთეული; **ნათელა ნაცვლიშვილის** წიგნადი ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 112 ერთეული. 2013 წელს კომპიუტერულად მთლიანად კატალოგიზირდა ფონდი; **ვიქტორ გუზუას** წიგნადი ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 941 ერთეული; **მცირეფორმატიან** წიგნთა ფონდი - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 652 ერთეული.

აღმოსავლური ფონდის შესაქმნელად მუშავდება აღმოსავლური ლიტერატურა.

2013 წელს დაიწყო **ვარლამ დონდუას** წიგნადი ფონდის გადამუშავება, რომლის დროსაც ფორმატულად მცირე ფორმატის წიგნები გამოიხშირა და გადალაგდა ფონდის ბოლოს, ერთეულების დაცვის მიზნით, ასევე, ცალკე ამონაბეჭდები გამოიყო წიგნადი ფონდიდან, შეიქმნა **ვარლამ დონდუას ამონაბეჭდების ფონდი** და ამ ფონდში მოხდა მათი გაერთიანება - 2013 წლისთვის ამ ფონდში გაერთიანებულია 453 ერთეული (მიმდინარეობს დამუშავება).

მიმდინარეობს ფონდებად დანაწილებული ერთეულების მონაცემების კომპიუტერულ კატალოგში და საინვენტარო ნუსხებში შეტანა. აღნიშნული სამუშაოები სრულად დასრულდება 2014 წელს. 2013 წლის მანძილზე საინვენტარო ნუსხაში შევიდა ენციკოპედიების და ლექსიკონების ფონდის 248 ერთეული, ევროპულ ენებზე გამოცემული წიგნების 271 ერთეული.

3. 2013 წელს სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში შემოსული ერთეულები:

- **ძირითად, ქართულენოვან** წიგნად ფონდში - 48 ახალი ერთეული შემოვიდა
- **რუსულენოვან** წიგნად ფონდში - 2 ახალი ერთეული შემოვიდა
- **ევროპულ ენებზე** გამოცემულ წიგნთა ფონდში - 6 ახალი ერთეული შემოვიდა
- **ენციკოპედიების და ლექსიკონების** ფონდში - 1 ახალი ერთეული შემოვიდა
- **ქართული პერიოდული გამოცემების** ფონდში - 22 ახალი ერთეული შემოვიდა

სულ 2013 წელს სამეცნიერო ბიბლიოთეკას შეემატა 79 ახალი ერთეული.

4. სტაჟირების პროგრამა: 2013 წელს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და სამეცნიერო ორგანიზაციების პროფესიული კავშირის სამეცნიერო ორგანიზაციების საქმიანობის ხელშეწყობისა და დახმარების, ასევე, სტუდენტთა დახელოვნების, დასაქმების, პროფესიული განვითარებისა და კვალიფიცირების პროგრამების ფარგლებში, ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში და არქივში ამოქმედდა **სტაჟირების პროგრამა** და 2013 წლის მანძილზე სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში მუშაობდა 7 სტაჟიორი. პროგრამა გრძელდება.

ინსტიტუტის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ერთეულია ისტორიული და ეთნოლოგიური საარქივო ფონდი, რომელიც უნიკალურია თავისი მასალით. 2013 წელს ინსტიტუტის საარქივო ფონდში სამუშაოები მიმდინარეობდა სხვადასხვა მიმართულებით:

- ფონდებისა და კოლექციების კლასიფიკაცია, კლასიფიცირებული მასალის დალაგება საფონდო საქმისწარმოების პრინციპით: ჩამოყალიბდა ექსპედიციების საარქივო ფონდი (სულ 28 ფონდი–160 ერთეული).

- მასალის აღწერა (რაობის - ძირითადი შინაარსის, რაოდენობის და სხვა პარამეტრების მიხედვით) – აღწერა არქივში არსებული აღურიცხავი მასალები (160 საქმე).
- საფონდო ერთეულების ტექნიკური დამუშავება: მიმდინარეობს ნაწილი აბესადის პირადი საარქივო ფონდის დამუშავება.
- ფონდების ელექტრონული ბაზის შექმნა–დასრულდა ვერა ბარდაველიძის პირადი საარქივო ფონდის ელექტრონული კატალოგის შექმნა.
- სტაჟიორთა მიღება საარქივო განყოფილებაში. პროექტის ფარგლებში საარქივო განყოფილების თანამშრომლების დახმარებით სტაჟიორებმა: დაიწყეს: მუსიკალური ფონდის ხელნაწერი შრომების გადამუშავება (გადამუშავებულია 3 პირადი საარქივო ფონდი); დასრულდა: გრაფიკული და ანაზომების ფონდების მასალების კლასიფიცირება, აგრეთვე არქეოლოგიური მასალის საარქივო ფონდად კლასიფიცირება და აღწერა; მიმდინარეობს: საინსტიტუტო მასალების კლასიფიცირება და სისიტემატიზაცია.

ჩატარებული სამუშაოს პარალელურად მიმდინარეობს აღწერილი მასალების კომპიუტერიზაცია და ელექტრონული კატალოგების შექმნა

ფუნქციონირებს ინსტიტუტის ვებ-გვერდი: www.institutehist.ucoz.net, რომელიც მუდმივად ახლდება ინფორმაციით.

**ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პეტრე მელიქიშვილის ფიზიკური და ორბანული ქიმიის ინსტიტუტის
სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების 2013 წლის**

ანბარიში

ინსტიტუტში არის 6 სამეცნიერო კვლევითი ლაბორატორია და ერთი სამეცნიერო-საორგანიზაციო და პრაქტიკული ქიმიის განყოფილება

- I 1. სამეცნიერო ერთეულის (ლაბორატორია) დასახელება – ფიზიკურ-ქიმიური პროცესების კვლევის ლაბორატორია
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – ლაბ. გამგე, მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. დოქტორი თეიმურაზ კორძახია
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
მთავარი მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.დოქ.: ნაწული დოლაბერიძე, ლუბა ეპრიკაშვილი, კობა ამირხანაშვილი, გიორგი წინწკალაძე
ქიმ.მეცნ.დოქ., აკად.წევრ-კორ. ვლადიმერ ციციშვილი
უფრ. მეცნ. თან., ქიმ.მეცნ.დოქ. ციური რამიშვილი
უფრ. მეცნ. თან., ქიმ.მეცნ.კანდ.: ნატო მირძველი, მარინე ზაუტაშვილი, მანანა ნიჟარაძე, ნინო ფირცხალავა, მაია ძაგანია.
მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.კანდ.: მარინე სულაძე, ნინო ბურკიაშვილი, ნანა ნადირაძე
მეცნ. თანამშ., აკად. დოქტორი იმედა რუბაშვილი
მეცნ. თანამშ.: თინათინ შარაშენიძე, ვახტანგ გაბუნია
ინჟინერი: ლიანა ბურდილაძე, გონა მღებრიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	2	3	4
1	ბენზინში ნახშირწყალბადების კომპონენტური შემადგენლობისა და ტყვიისა და სხვა მძიმე ელემენტების შემცველობის განსაზღვრა ქრომატოგრაფიული და რენტგენოსპექტრალური ფლუორესცენციური ანალიზის მეთოდებით.	მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.დ. თეიმურაზ კორძახია	<i>მთ. მეცნ. თანამშ.</i> თ.კორძახია; <i>უფრ. მეცნ. თანამშ-ები:</i> ნ.ფირცხალავა, მ.ზაუტაშვილი, მ.ძაგანია; <i>მეც. თანამშრომელი:</i> გ.გაბუნია. <i>ინჟინერი</i> ლ.ბურდილაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შემუშავებულია საწვავში შემავალი ნახშირწყალბადების იდენტიფიკაციის გამარტივებული აირ-ქრომატოგრაფიული მეთოდი. სამუშაოში პრობლემური და ძვირადღირებული კაპილარული სვეტების ნაცვლად რუტინული ანალიზისათვის შემოთავაზებულია ჩანაწერობიანი ქრომატოგრაფიული სვეტები. რენტგენო-დიფრაქტომეტრ ДрИИ-2-ის ბაზაზე განხორციელდა ფლუორესცენტული სპექტომეტრის მონტაჟი. ცალკეული ელემენტის აღმოჩენის ზღვრის მნიშვნელობების შეფასების მიზნით ჩატარდა ქრომის, რკინის, ბრომის, ბარიუმის, ვერცხლისა და ტყვიის სხვადასხვა მასური კონცენტრაციის წყალ-სსნარების ფლუორესცენტული ანალიზი. დადასტურებულია ასეთი სპექტრომეტრის ვარგისიანობა მყარ და თხევად ნიმუშებში $Z > 20$ ატომური მასის მქონე ელემენტების აღმოსაჩენად.			
2	სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ბიოპროდუქტიულობაზე ახალი ეკოლოგიურად უსაფრთხო პროდონგირებული მოქმედების სუბსტრატების ზეგავლენის შესწავლა.	მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.დ. ლუბა ეპრიკაშვილი	<i>მთ. მეცნ. თანამშ.</i> თ.კორძახია; <i>უფრ. მეცნ. თანამშ-ები:</i> ნ.ფირცხალავა, მ.ზაუტაშვილი, მ.ძაგანია; <i>მეცნ. თანამშ.</i> ი.რუბაშვილი. <i>ინჟინერი</i> გ.მღებრიშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>მურა ნახშირისა და საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითების (კლინოპტილოლიტი, ფილიპსიტი) საფუძველზე მომზადებულმა ორგანო-ცეოლითური სასუქების (სუბსტრატების) გამოყენებამ აჩვენა, რომ ცეოლითის დამატება ნიადაგში დადებით გავლენას ახდენს მცენარის აღმოცენებასა და მწვანე მასის ზრდაზე; აუმჯობესებს ნიადაგის აირაციას, ხელს უწყობს ფესვთა სისტემის განვითარებას. იგი ფესვის ზონაში შეაკავებს თავისი მასის 40-70% რაოდენობის წყალს; მუშაობს როგორც მცენარის სიცოცხლისა და ზრდისათვის საჭირო სასუქების (ნიტრატები, ფოსფატები, კალიუმი, მკვებავი ნივთიერებები) შესანახი რეზერვუარი და ხელს უწყობს ნიადაგის ტენიანობის შენარჩუნებას.</p>		
3	<p>საქართველოს ზოგიერთი წარმოების ნარჩენების (წილის) გამოყენება საშენ მასალათა დანამატებად</p>	<p>მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.დ. გიორგი წინწკალაძე</p> <p>მთ. მეცნ. თანამშ-ები: მ.ბურჯანაძე, კ.ამირხანაშვილი მეცნ. თანამშ-ები: ნ.ბურკიაშვილი, ნ.ნადირაძე, მ.სულაძე, თ.შარაშენიძე</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>სპეციფიკური თვისებების ცემენტებისა და ბეტონების შექმნის მიზნით შესწავლილია ადგილობრივი წარმოების ნარჩენების, კერძოდ წილის გამოყენება დანამატად. ნაჩვენებია, რომ სპეციფიკური დამუშავების შედეგად მიღებული ცემენტის წიღოვანი დანამატი აუმჯობესებს ბეტონების ხარისხს, კერძოდ იზრდება ბეტონების სიმტკიცე როგორც ღუნვაზე, ასევე კუმშვაზე.</p>		
4	<p>ნანოგანზომილებიანი ცეოლითური მასალების მიღება</p>	<p>მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.დ. ნ. დოლაბერიძე</p> <p>უფრ. მეც. თანამშ-ები: მ.ნიჟარაძე, ნ. მირძველი</p>
კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)		
<p>მედიცინაში ანტიმიკრობული თვისებების მატარებელი ნანოგანზომილებიანი ცეოლითების გამოყენების მიზნით, შემუშავებულია ამ მასალების მიღების მეთოდიკა. საქართველოს ბუნებრივი ნედლეულის-კლინოპტილოლიტის და ფილიპსიტის საფუძველზე მიღებულია ვერცხლის, სპილენძის და თუთიის ფორმები; შესწავლილია მათი ქიმიური შედგენილობა და ადსორბციული თვისებები.</p>		
5	<p>მწვანე ქიმიის ჰეტეროგენულ-კატალიზური ტექნოლოგია ასპირინის მისაღებად</p>	<p>უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.დ. ც.რამიშვილი</p> <p>ქ.მ.დ. ვ.ციციშვილი, უფრ. მეცნ. თანამშ-ები: დ.იოსელიანი, გ.ბალარჯიშვილი, მეცნ. თანამშ-ები: ნ.ყალაბეგაშვილი, ლ.სამხარაძე, ვ.ვაბუნია</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
<p>სალიცილის მუავას ესთერიფიკაციის რეაქცია ძმარმუავას ანჰიდრიდით შესწავლილია თხევად ფაზაში კატალიზატორზე, რომელიც მიღებულია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითის-კლინოპტილოლითური ტუფის (მეგვის საბადო, ფაზური შედგენილობა-95%, SiO2/Al2O3=8.03) მოდიფიცირებით (SiO2/Al2O3=18.9). გრავიმეტრული და სპექტრული ანალიზის მეთოდებით ნაჩვენებია, რომ ასპირინის მაქსიმალური გამოსავლიანობა (80%) და სელექტურობა (100%) მიიღება წვრილ- და კოლოიდური დისპერსულობის კლინოპტილოლითის მოდიფიცირებულ ფორმაზე 306-353 K -ზე. მიღებული აცეტილსალიცილის მუავას დნობის ტემპერატურა და UV და FTIR-სპექტრები სრულ შესაბამისობაშია ლიტერატურულ მონაცემებთან. ამგვარად, ჰეტეროგენულ, ეკოლოგიურად სუფთა კატალიზატორზე (მოდიფიცირებული კლინოპტილოლითი) დაბალ ტემპერატურაზე და მაღალი სელექციურობით გოგირდმუავას და გამხსნელების გამოყენების გარეშე მიღებულია მნიშვნელოვანი პრეპარატი ასპირინი.</p>		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/კრებული ს დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	მ.ზაუტაშვილი, ლ.ეპრიკაშვილი, თ.კორძახია, ნ.ფირცხალავა, მ.ძაგანია, ი.რუბაშვილი.	ბუნებრივი კომპოზი- ტების საფუძველზე მომზადებული ახალი არატრადიციული სასუქის გამოყენების შესაძლებლობა	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია, 2013, ტ. 39, №1-2	თბილისი	გვ. 104-106
ანოტაცია					
ლაბორატორიულ პირობებში ამონიუმისა და კალიუმის კათიონებით მოდიფიცირებული ბუნებრივი ცეოლითებისა (ჰეილანდიტ-კლინოპტილოლიტის ტუფი) და მურა ნახშირის საფუძველზე მომზადებულ სუბსტრატზე, გამოკვლეული იყო ლობოს აღმოცენების ბიომეტრული მაჩვენებლები					
2	თ.კორძახია, ლ.ეპრიკაშვილი, მ.ზაუტაშვილი, ნ.ფირცხალავა, მ.ძაგანია	ბენზინში არომატული ნახშირწყალბადების განსაზღვრა ჩანაწყო- ბიანი ქრომატოგრაფი- ული სვეტების გამო- ყენებით	საქართველოს მეცნ. ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია 2013, ტ.	თბილისი	გადაცემული დასაბუჯდად
ანოტაცია					
შემუშავებულია საწვავში შემავალი ნახშირწყალბადების იდენტიფიკაციის გამარტივებუ- ლი აირ-ქრომატოგრაფიული მეთოდი. აპარატურულ გაფორმებაში კაპილარული სვეტები პრობლემური და ძვირადღირებულია, ხოლო რუტინული ანალიზისათვის ჩანაწყობიანი სვეტების გამოყენება უფრო ხელმისაწვდომი და მიზანშეწონილია.					
3	გ.გაბუნია, თ.კორძახია, ლ.ეპრიკაშვილი, მ.ზაუტაშვილი, ნ.ფირცხალავა, მ.ძაგანია	რენტგენო- დიფრაქ- ტომეტრის გამოყენე- ბის შესაძლებლობა ფლუორესცენტრული სპექტრომეტრის სახით	პ. მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	გვ 47-56
ანოტაცია					
რენტგენო-დიფრაქტომეტრ ДРОИ-2-ის ბაზაზე განხორციელდა ფლუორესცენტრული სპექტრომეტრის მონტაჟი. მისი გამოყენებით ცალკეული ელემენტის აღმოჩენის ზღვრის მნიშვნელობების შეფასების მიზნით ჩატარდა ქრომის, რკინის, ბრომის, ბარიუმის, ვერცხლისა და ტყვიის სხვადასხვა მასური კონცენტრაციის წყალხსნარების ფლუორესცენტრული ანალიზი. დადასტურებულია ასეთი სპექტრომეტრის ვარგისიანობა მყარ და თხევად ნიმუშებში $Z > 20$ ატომური მასის მქონე ელემენტების აღმოსაჩენად.					
4	გ.წინწკალაძე, მ.ზაუტაშვილი, ლ.ეპრიკაშვილი, თ.შარაშენიძე, ნ.ბურკიაშვილი, მ.ბურჯანაძე	ახალი ცეოლითური მასალის გამოყენების შესაძლებლობა ყბა- სახის ქირურგია-ში	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა 2013, №2	თბილისი, შპს “ინტერფარმი”	გვ.78-81
ანოტაცია					
შესწავლილია საქართველოს ადგილმდებარეობის ბუნებრივი კლინოპტილოლიტის კალციუმისა და ფოსფორის ფორმები. ბოცვერებზე ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა ამ მასალების გამოყენების შესაძლებლობა სამედიცინო პრაქტიკაში ოსტეომილიტის, ოდონტოგენური ძვლის და ყბის ძვლის დეფექტის გამოსასწორებლად.					

5	გ.წინწკალაძე, ნ.ოსიპოვა, თ.კვერნაძე, მ.ბურჯანაძე, თ.შარაშენიძე, ნ.ბურკიაშვილი,	სკოლეციტის სტრუქტურული ცვლილებები ქიმიური და თერმული დამუშავების შემდეგ და მისი გამოყენების პერსპექტივა	პ. მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	გვ. 22-27
ანოტაცია					
შესწავლილია საქართველოს ადგილმდებარეობის (კურსები) ბუნებრივი ბოტკოვანი ცეოლითის – სკოლეციტის სტრუქტურული ცვლილებები, მუავით მოდიფიცირების შედეგად. ამ ცვლილებების საფუძველზე ნაჩვენებია მისი გამოყენების შესაძლებლობა საამშენებლო მასალებში მარმირებელ მიკროდანამატად.					
6	დოლაბერიძე ნ., ციციშვილი ვ., ნიუარაძე მ., მირძველი ნ.	ცეოლითური სამედიცინო პრეპარატის შესაძლებლობა	საერთაშორისო სამეც.-პრაქტიკული კონფ.შრომები “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”	ქუთაისი, 2013წ	გვ. 313-315
ანოტაცია					
განხილულია საქართველოს ანალციმშემცველი ქანის გადაკრისტალებით მიღებული წვრილდისპერსული მონოკატიონიანი ცეოლითის ქიმიური შედგენილობა. გამოვლენილია კრისტალიზაციის პროცესში ნატრიუმის კატიონების მაქსიმალური ჩართულობა და შიგაკრისტალურ პოზიციებზე განლაგება. მიღებულია სინთეზური ნიმუშისათვის საკმაოდ მაღალი იონმიმოცვლისა (4,85მმმ/გ) და სორბციული (12,0 მმოლ/გ) ტევადობები, რაც სამედიცინო თვალსაზრისით სორბენტისა და იონმიმოცვლელის სახის ცეოლითური სამედიცინო პრეპარატის გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა.					
7	დოლაბერიძე ნ., საზარაძე ნ.	ბიკატიონური წყალხსნარებიდან NH ₄ -კატიონების გამოყოფა Na -ფილიპსიტით.	საერთაშორისო სამეც.-პრაქტიკული კონფ.შრომები “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”	ქუთაისი, 2013წ	გვ. 140-142
ანოტაცია					
შესწავლილია, საქართველოს ბუნებრივი ფილიპსიტის მონოკატიონური, ნატრიუმის ფორმის ცეოლითური იონმიმოცვლელით, სამრეწველო ჩამდინარე წყლების მოდელური ბიკატიონური (NH ₄ , Ca ²⁺) წყალხსნარებიდან ამონიუმის კატიონების გამოყოფის პროცესი; ნაჩვენებია, რომ სორბენტი მაღალი კატიონური ძალის წყალხსნარებიდანაც სელექტიურად გამოყოფს ამონიუმის კატიონებს და უზრუნველყოფს წყლის გაწმენდას 89%-მდე.					
8	ვ. ციციშვილი, ნ. დოლაბერიძე, ნ. მირძველი, მ. ნიუარაძე	თეთრი ფერის ცეოლითური შემავსებლის მიღება შემფუთავი ქაღალდის წარმოებისთვის	საქართველოს მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე, ქიმ. სერია, 2013, ტ. 39, N.3-4,	თბილისი	გვ. 248-251
ანოტაცია					
თეთრი ფერის კლინოპტილოლიტის, ქაღალდის წარმოებაში გამოყენების მიზნით, შესწავლილია საქართველოს ადგილმდებარეობის რკონის უბნის კლინოპტილოლიტ შემცველი ქანის ქიმიური შედგენილობის ცვლილება სხვადასხვა კონცენტრაციის მუავებისა და ტუტის ურთიერთქმედებისას. გამოვლენილია გათეთრების ხარისხის დამოკიდებულება ქიმიური შედგენილობის ცვლილებაზე. დადგენილია გათეთრების პროცესის ოპტიმალური პირობები.					
9	ვ. ციციშვილი, ნ. დოლაბერიძე, მ. ნიუარაძე, ნ. მირძველი,	ნანოცეოლითური მასალების გამოყენების შესაძლებლობა მედიცინასა და ფარმაციაში	პ. მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	გვ. 7-10

ანოტაცია					
განხილულია ცეოლითური ნანოსტრუქტურული მასალების მცირე დოზებით და მაღალი ეფექტურობით სამკურნალ-წამლო პრეპარატების სახით, გამოყენების შესაძლებლობა თერაპიასა და ქირურგიაში, სტომატოლოგიურ პრაქტიკაში, ონკოლოგიური წარმონაქმნების აღმოსაჩენად, სამკურნალოდ და სხვა.					
10	ვ. ციციშვილი, ნ. დოლაბერიძე, ნ. მირძველი, მ. ნიჟარაძე	წელის ორთქლის შთანთქმისუნარიანობის კვლევა საქართველოს ზოგიერთ ბუნებრივ ცეოლითზე	პ. მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	გვ. 11-13
ანოტაცია					
განხილულია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითების-კლინოპტილოლიტის, ფილიპსიტისა და ანალციმის დეჰიდრატაცია-ადსორბციის საკითხები, მათი შემდგომში პრაქტიკული გამოყენების თვალსაზრისით.					
11	ვ. ციციშვილი, ნ. დოლაბერიძე, მ. ნიჟარაძე, ნ. მირძველი, ხ. ხაზარაძე	ბუნებრივი ანალციმისა და ფილიპსიტის ბიოლოგიური აქტივობის იონმიმოცვლითი ბუნება	პ. მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	გვ. 14-16
ანოტაცია					
შესწავლილია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითების-ფილიპსიტისა და ანალციმის, იონმიმოცვლის მექანიზმით განპირობებული, აქტივობა რიგ ბიოლოგიურ პროცესებში; რაც ამ ცეოლითების და მათი მოდიფიკაციების სოფლის მეურნეობაში, მედიცინასა და სხვა დარგებში გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა.					
12	ვ. რამიშვილი, ვ. ციციშვილი	სინთეზურ მიკროფოროვან მასალებში იმობილიზებული მოლიბდენის კარბიდის კატალიზური თვისებები ტოლუოლის ბენზალდეჰიდში ჟანგვის რეაქციაში	საქართველოს ქიმიური ჟურნალი 2013. #2	თბილისი	5
ანოტაცია					
მიღებულია in-situ მეთოდით საშუალო- და ფართოფოროვან ცეოლითებში (HMFI(ZSM-5), Si/Al=52 и HBEA, Si/Al=19) მატრიცული იზოლაციით იმობილიზებული მოლიბდენის კარბიდის ნანოკატალიზატორები. შესწავლილია მათი კატალიზური თვისებები ტოლუოლის ბენზალდეჰიდში ჟანგვის რეაქციაში გამხსნელის გარეშე, მოლური თანაფარდობა ტოლუოლი/ჰაერი=1/4. ნაჩვენებია, რომ აღნიშნულ რეაქციაში α -MoC/HMFI(ZSM-5) არის ეფექტური კატალიზატორი, რომლის თანაობისას 15,8% ტოლუოლის გარდაქმნისას 473 K-ზე სელექციურობა ბენზალდეჰიდის მიმართ არის 62%.					
13	ვ. რამიშვილი, ვ. ციციშვილი	მოკლე ლექსიკონი (გლოსარი) ნანოქიმიასა და ნანოტექნოლოგიაში	Nano Studies. http://www.nanoarchiv.e.org 2013. #8.	თბილისი	25
ანოტაცია					
მოყვანილია ნანოქიმიასა და ნანოტექნოლოგიაში გამოყენებული ტერმინები ინგლისურ, გერმანულ და რუსულ ენებზე ლექსიკონებიდან და სამეცნიერო-პერიოდული ლიტერატურიდან და მათი შესაბამისი ქართული ტერმინები. წინა მონაკვეთებთან შედარებით ამ ნაწილში უფრო ფართო ფორმითაა წარმოდგენილი ტერმინების განმარტებები					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	ლ.ებრიკაშვილი, ქ.კორძახია, თ.კორძახია, მ.ზაჟტაშვილი, ნ.ფირცხალავა, მ.ძაგანია	საქართველოს ატმოს- ფერული ჰაერის მდგომარეობა და ნიტ- როზული ოქსიდების- აგან მისი დაცვის მეთოდები	APARATURA BADAWCZA I DYDAKTYCZNA 2013, ტ. XVIII, №3	ვარშავა (პოლონეთი)	10 (გვ.195-204)
ანოტაციები					
დასახული მიზნის მისაღწევად სამუშაოში განიხილება შემდეგი ასპექტები: საქართველოში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ძირითადი წყაროები; ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორებიდან ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გამონაბოლქვის დინამიკა; საქართველოს ჰაერის ხარისხობრივი მდგომარეობა; საქართველოს სედიმენტაციური წარმოშობის ზოგიერთი ბუნებრივი ცეოლითის დახასიათება და მათი სავარაუდო გამოყენება სამრეწველო გამონაბოლქვების გასაწმენდად.					
2	ც.რამიშვილი, ნ.ყაღაბეგაშვილი, ვ.ციციშვილი, ვ.გაბუნია, ლ.სამხარაძე, დ.იოსელიანი, გ.ბალარჯიშვილი	აცეტილსალიცილის მჟავის სინთეზი უგამ- სხნელოდ ბუნებრივი ცეოლით- კლინოპტილოლიტის მოდულიზირებულ ფორმებზე	17 th International Zeolite Conference. “Zeolites and porous materials: bridging the gap between nanosci-ence and technology”. Conference Program- me and Extended Abstracts. Recent Research Report. 7- 12 July, 2013,	Moscow, Russian Federation http://izc17.com/ wp- content/uploads/2 013/05/Final prog ramme.pdf	2
ანოტაცია					
სალიცილის მჟავას ეთერიფიკაციის რეაქცია ძმარმჟავას ანჰიდრიდით შესწავლილია თხევად ფაზაში კატალიზატორზე, რომელიც მიღებულია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითის-კლინოპტილოლიტური ტუფის (ძეგვის საბადო, ფაზური შედგენილობა-95%, SiO ₂ /Al ₂ O ₃ =8.03) მოდიფიცირებით (SiO ₂ /Al ₂ O ₃ =18.9). გრავიმეტრული და სპექტრული ანალიზის მეთოდებით ნაჩვენებია, რომ ასპირინის მაქსიმალური გამოსავლიანობა (80%) და სელექტურობა (100%) მიიღება წვრილ- და კოლოიდური დისპერსულობის კლინო-პტილოლიტის მოდიფიცირებულ ფორმაზე 306-353 K -ზე. მიღებული აცეტილსალიცილის მჟავას დნობის ტემპერატურა და UV და FTIR-სპექტრები სრულ შესაბამისობაშია ლიტერატურულ მონაცემებთან. ამგვარად, ჰეტეროგენულ, ეკოლოგიურად სუფთა კატალიზატორზე (მოდულიზირებული კლინოპტილოლიტით) დაბალ ტემპერატურაზე და მაღალი სელექციურობით გოგირდმჟავას და გამსხნელების გამოყენების გარეშე მიღებულია მნიშვნელოვანი პრეპარატი ასპირინი.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	მ.ზაუტაშვილი, ლ.ეპრიკაშვილი, თ.კორძახია, ნ.ფირცხალავა, მ.ძაგანია, ი.რუბაშვილი, ნ.კახიძე	ბუნებრივი კომპოზიტების საფუძველზე მომზადებული ახალი სასუქის გამოყენება ლობოს აღმოცენებისათვის	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”, თბილისი, თსუ, 2013, 11-12 სექტემბერი, გვ. 179-183.
მომხსენებთა ანოტაციები			
ლაბორატორიულ პირობებში ამონიუმისა და კალიუმის კათიონებით მოდიფიცირებული ბუნებრივი ცეოლითებისა (ჰეილანდიტ-კლინოპტილოლიტის ტუფი) და მურა ნახშირის საფუძველზე მომზადებული სუბსტრატი ხასიათდება აღმოცენებული მცენარის მაღალი ბიოპროდუქტიულობითა და მემცენარეობაში მათი გამოყენების ხანგრძლივობით			
2	გ.წინწკალაძე, ლ.ეპრიკაშვილი, მ.ზაუტაშვილი, თ.შარაშენიძე, მ.ბურჯანაძე, ნ.ბურკიაშვილი, ვ.გაბუნია	ბუნებრივი ცეოლითის ბაზაზე შექმნილი ახალი ბიოტექნოლოგიური მასალა, როგორც ხანგრძლივი მოქმედების სასუქი და მისი გამოყენების პერსპექტივები	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”, თბილისი, თსუ 2013, 11- 12სექტემბერი, გვ. 559-562.
მომხსენებთა ანოტაციები			
შემუშავებულია ახალი მასალა, შედგობის გზით მიღებული ფოსფორით, აზოტითა და კალიუმით გამდიდრებული კლინოპტილოლიტი, როგორც პროლონგირებული მოქმედების სასუქი. კვლევის მიზანია, სასუქის მოქმედების გავლენის შესწავლა ოთახის დეკორატიული მცენარეების ზრდა-განვითარებაზე და ნიადაგზე მისი შემდგომი ზემოქმედების უნარის დადგენა.			
3	გ. წინწკალაძე, ბ. კეშელავა, რ.სხვიტარიძე, მ.აბაზაძე, ლ.ოკუჯავა, ლ.ლოლაძე.	საშენ მასალათა წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიებ- ში გამოყენებისათვის საქარ- თველოს ზოგიერთი ბუნებ- რივი მინერალის თვისებების კვლევა.	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია “ინოვაციური ტექნოლოგი- ები და თანამედროვე მასა- ლები”, ქუთაისი, 2-7 ივნისი, 2013, გვ.361-363.
მომხსენებთა ანოტაციები			
საქართველოს მინერალური ნედლეულის ბაზაზე შესწავლილი და შემოთავაზებულია ოთხი, ერთმანეთისგან განსხვავებული სტრუქტურის, შემადგენლობის და თვისებების მქონე მინერალი, რომლებიც საშენი მასალების წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიებში საჭიროებისამებრ შეიძლება გამოვიყენოთ მაღალეფექტურ მინერალურ-მიკრო და ნანო დანამატად.			
4	დოლაბერიძე ნ., ციციშვილი ვ., ნიჟარაძე მ., მირძველი ნ.	ცეოლითური სამედიცინო პრეპარატის შექმნის შესაძლებლობა	6-7 ივნისი 2013, ქუთაისი
მომხსენებთა ანოტაციები			
განხილულია საქართველოს ანალიტიკური ქანის გადაკრისტალებით მიღებული წვრილდისპერსული მონოკატიონიანი ცეოლითის ქიმიური შედგენილობა. გამოვლენილია კრისტალიზაციის პროცესში ნატრიუმის კატიონების მაქსიმალური ჩართულობა და შიგაკრისტალურ პოზიციებზე განლაგება. მიღებულია სინთეზური ნიმუშისათვის საკმარისი მაღალი იონმიმოცვლისა (4,85მმ ³ /გ) და სორბციული (12,0 მმ ³ /გ) ტევადობები, რაც სამედიცინო თვალსაზრისით სორბენტისა და იონმიმოცვლელის სახის ცეოლითური სამედიცინო პრეპარატის გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა.			

5	დოლაბერიძე ნ., ხაზარაძე ნ.	ბიკატიონური წყალხსნარე- ბიდან NH_4 კატიონების გამოყოფა Na ფილიპსიტით.	6-7 ივნისი 2013, ქუთაისი
მოსხენებათა ანოტაციები			
შესწავლილია, საქართველოს ბუნებრივი ფილიპსიტის მონოკატიონური, ნატრიუმისანი ფორმის ცეოლითური იონმიომცვლელით, სამრეწველო ჩამდინარე წყლების მოდელური ბიკატიონური ($\text{NH}_4, \text{Ca}^{2+}$) წყალხსნარებიდან ამონიუმის კატიონების გამოყოფის პროცესი; ნაჩვენებია, რომ სორბენტი მაღალი კატიონური ძალის წყალხსნარებიდანაც სელექტიურად გამოყოფს ამონიუმის კატიონებს და უზრუნველყოფს წყლის გაწმენდას 89%-მდე.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	მ.ძაგანია, ლ.ეპრიკაშვილი, თ.კორძახია, მ.ხაუტაშვილი, ნ.ფირცხალავა	თხევად-კრისტალური უძრავი ფაზის სელექტურობის ცვლილება კადმიუმისა და ვერცხლის კატიონებით მოდულირებისას	სრულიად რუსეთის სამეცნიერო კონფერენცია ადსორბციის ფუნდამენტურ საკითხებში, ქტვერი (რუსეთი), 2013, 9-13 სექტემბერი, გვ. 267-270
მოსხენებათა ანოტაციები			
შესწავლილი და შედარებულია თხევადი კრისტალის ჰიდროქინონ-ბის-ჰეპტილოქსი-ბენზოატისა და მისი მოდიფიცირებული ფორმების თერმოდინამიკური მაჩვენებლები. ნაჩვენებია, რომ Cd^{2+} და Ag^+ კატიონებით მოდიფიცირება ზრდის თხევადი კრისტალის (Tk) სელექტურობას თანმიმდევრობით: $\text{Tk} < \text{Tk} + \text{Cd}^{2+} < \text{Tk} + \text{Ag}^+$. შესაბამისად იცვლება მოდელური სისტემის სორბატების თერმოდინამიკური მაჩვენებლებიც.			
2	ც.რამიშვილი, ნ.ყალაბეგაშვილი, ვ.ციციშვილი, ვ.გაბუნია, ლ.სამხარაძე, დ.იოსელიანი, გ.ბალარჯიშვილი	აცეტილსალიცილის მჟავის სინთეზი უგამსხნელოდ ბუნებრივი ცეოლით- კლინოპტილოლიტის მოდულირებულ ფორმებზე	17 th International Zeolite Conference. "Zeolites and porous materials: bridging the gap between nanosci-ence and technology". Moscow, Russian Federation, 7-12 July, 2013,
მოსხენებათა ანოტაციები			
სალიცილის მჟავას ეთერიფიკაციის რეაქცია ძმარმჟავას ანჰიდრიდით შესწავლილია თხევად ფაზაში კატალიზატორზე, რომელიც მიღებულია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითის-კლინოპტილოლითური ტუფის (ძეგვის საბადო, ფაზური შედგენილობა-95%, $\text{SiO}_2/\text{Al}_2\text{O}_3=8.03$) მოდიფიცირებით ($\text{SiO}_2/\text{Al}_2\text{O}_3=18.9$). გრავიმეტრული და სპექტრული ანალიზის მეთოდებით ნაჩვენებია, რომ ასპირინის მაქსიმალური გამოსავლიანობა (80%) და სელექტურობა (100%) მიიღება წვრილ- და კოლოიდური დისპერსულობის კლინოპტილოლითის მოდიფიცირებულ ფორმაზე 306-353 K -ზე. მიღებული აცეტილსალიცილის მჟავას დნობის ტემპერატურა და UV და FTIR-სპექტრები სრულ შესაბამისობაშია ლიტერატურულ მონაცემებთან. ამგვარად, ჰეტეროგენულ, ეკოლოგიურად სუფთა კატალიზატორზე (მოდულირებული კლინოპტილოლითი) დაბალ ტემპერატურაზე და მაღალი სელექციურობით გოგირდმჟავას და გამსხნელების გამოყენების გარეშე მიღებულია მნიშვნელოვანი პრეპარატი ასპირინი.			
3	გ.წინწკალაძე, თ.კორძახია, ვ.ციციშვილი, თ.შარაშენიძე, მ.ბურჯანაძე, ნ.ბურკიაშვილი	კლინოპტილოლიტის ქიმიური მოდიფიცირება, როგორც მეთოდი ახალი ცეოლითური მასალის მისაღებად	შრომების კრებული, სრულიად რუსეთის სამეცნიერო კონფერენცია ადსორბციის ფუნდამენტურ საკითხებში, ქტვერი (რუსეთი), 2013, 9-13 სექტემბერი, გვ. 264-266.
მოსხენებათა ანოტაციები			

<p>ქიმიური დამუშავების სხვადასხვა მეთოდით მიღებულია კლინოპტილოლიტის წყალბადური ფორმები. ი.წ.-სპექტროსკოპიის მეთოდით დადგენილია, რომ ამონიუმის ფორმიდან მიღებული წყალბადური ფორმისათვის დამახასიათებელია მაღალი ინტენსივობის, თერმოსტაბილური შთანთქმის ზოლი 3615სმ^{-1}-ზე. 3615სმ^{-1}-ი ზოლის ინტენსივობით შეიძლება დავადგინოთ ცეოლიტის მიკროფორული სტრუქტურის ცვლილება. მჟავით დამუშავების შედეგად მიღებული წყალბადური ფორმისათვის დამახასიათებელია 3740სმ^{-1}-ზე შთანთქმის ზოლი, რომელიც აჩვენებს ცეოლიტური მიკროფორის სტრუქტურის რღვევას და მისი ზედაპირის ზრდას</p>

I.1. სამეცნიერო ერთეულის (ლაბორატორია) დასახელება: ქიმიური ეკოლოგიის პრობლემათა ლაბორატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: *ლ.აბ. გამგე, მთავარი მეცნ. თანამშ., ქიმ. მეცნ. კანდიდატი* ირმა მიქაძე,

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

მთავარი მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.დოქ.: ავთანდილ დოლიძე

უფრ. მეცნ. თან., ტექ.მეცნ.კანდ.: თეიმურაზ უჩანეიშვილი

უფრ.მეცნ.თან., ქიმ.მეცნ.კანდ.: ლეილა ტატიაშვილი, გულნარა ბალარჯიშვილი, ლიპარიტ დოლიძე, ნინო ქავთარაძე, დალი იოსელიანი, როინ ჭეღია, ნათია ბარბაქაძე

მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.კანდ.: ნელი ყალაბეგაშვილი, ლიანა სამხარაძე, ნინო ნონიკაშვილი, ნინო ზარქუა, მაია სტეფანიშვილი, ნინო ქარქაშაძე, ქეთევან ქოჩიაშვილი, ნანა წეროძე, ქეთევან სარაჯიშვილი

მეცნ. თანამშ., აკად. დოქტორი რუსუდან ურიდია

მეცნ. თანამშ.: თამარ ქორქია, თამარ დგებუაძე, მაია ჯაფარიძე, ვასილ ბარბაქაძე, *ლაბორანტი*: ნინო ლომთაძე, დავით მუმლაძე, ნინო სულხანიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	2	3	4
1	ვადაგასული და გაუვარგისებული პესტიციდების გაუვნებელყოფის ალტერნატივების შემუშავება	მთ. მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.კ. მიქაძე	<i>უფრ. მეცნ. თანამშრომლები:</i> ლ.დოლიძე, ნ.ბარბაქაძე; <i>მეცნ. თანამშრომელი:</i> ქ. ქოჩიაშვილი, რ. ურიდია, თ.დგებუაძე, მ. ჯაფარიძე, ვ.ბარბაქაძე <i>ლაბორანტები:</i> დ.მუმლაძე, ნ.სულხანიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შემუშავდა იაღლუჯის სამარხში განლაგებული პესტიციდების გაუვნებელყოფის ბიო-და ფიტორემედიაციული მეთოდები ადგილობრივი ბიოლოგიური აგენტების გააქტიურების ოპტიმალური პირობების შექმნის ხარჯზე, რაც გულისხმობს მჟავიანობის კორექციას, მკვებავი სუბსტრატების შეტანას და სხვა.			

2	ბუნებრივი ნედლეულისა და ანარჩენების მეორადი გამოყენების შესაძლებლობების კვლევა	მთ. მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.დ. ა. დოლიძე	<p>უფრ. მეცნ. თანამშ-ები: თ.უჩანეიშვილი, ლ.ტატიანიშვილი, ნ.ქავთარაძე, მეცნ.თანამშრომლები: ნ.წეროძე; მ.სტეფანიანიშვილი, ნ.ნონიკაშვილი, ნ.ქარქაშაძე, ნ.ზარქუა; ლაბორანტი ნ. ლომთაძე</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შემუშავდა ენდემური მცენარეული ნედლეულის და ანარჩენების გადამუშავების შედეგად სასოფლო-სამეურნეო მკვებავი პრეპარატები, აგრეთვე ენდოფიტური სოკოების გამოყოფით სხვადასხვა მკვებავი კომპოზიციების დანამატების მიღება.			
3	საქართველოს ბუნებრივი ცვლილებების საფუძველზე მომზადებული მუავეური კატალიზატორების გამოყენება აცილირების და დეჰიდრატაციის რეაქციებში.	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. დალი იოსელიანი	<p>უფრ. მეცნ. თანამშრომელი, გ.ბალარჯიშვილი; მეცნ.თანამშრომლები: ნ.ყალაბეგაშვილი, ლ.სამხარაძე.</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
საქართველოში არსებული ბუნებრივი ცვლილებების ბაზაზე მომზადდა იაფი, აქტიური, რეგენირებადი არატოქსიკური კატალიზატორები, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელი გახდა ტოქსიკური მინერალური მუავეების (H ₂ SO ₄ , H ₃ PO ₄ და სხვა) გამოყენების გარეშე, ისეთი მნიშვნელოვანი და მრავალტონაჟიანი ნაერთების მიღება, როგორცაა: პარამეტოქსიაცეტოფენონი, ასპირინი, ფურფუროლი. პარამეტოქსიაცეტოფენონის მისაღებად ტარდებოდა ანიზოლის აცილირება ძმარმუაგას ანიზიდრიდით 70°C-ზე, 0,5 სთ-ის განმავლობაში, გამოსავალი შეადგენდა 55%-ს. სალიცილის მუავისა და ძმარმუაგას ანიზიდრიდის ეთერიფიკაციის რეაქცია, ასპირინის მისაღებად, ტარდებოდა სტატიკურ დანადგარში ოთახის ტემპერატურიდან - 100°C-მდე. პროცესის 100%-იანი სელექტიურობისას მიღებულ იქნა ასპირინი მაღალი გამოსავლით. ფურფუროლის მისაღებად ზ/ა კატალიზატორების თანაობისას ტარდებოდა ზოგიერთი შაქრების დეჰიდრატაციის რეაქცია. ცდები ჩატარებულ იქნა როგორც სტატიკურ რეაქტორში, ასევე ავტოკლავში წნევის ქვეშ, როგორც გამსხნელებით, ასევე მათ გარეშე. მიმდინარეობს შედეგების დამუშავება.			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	ორგანული პრეკურსორების გამოყენებით ულტრადისპერსული არაორგანულ ნაერთების სინთეზი და მათი გამოყენება სპეციალური დანიშნულების მასალების (ნაკეთობების) მისაღებად	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. რ. ჭკელია	<p>მეცნ. თანამშრომლები: ქ.სარაჯიშვილი, თ. ქორქია</p>
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების კერამიკული მასალების ულტრადისპერსიული ფხვნილების მიღება განხორციელდა ზოლ-გელ, თანდალექვის და თვითგაგრძელებადი რეაქციის მეთოდებით. სინთეზირებულია ორთორომბული ლუტეციუმისა და იტრიუმის ალუმინატების (LuAlO ₃ , YAlO ₃) და კუბური სტრუქტურის ნაერთები Lu ₃ Al ₅ O ₁₂ და Y ₃ Al ₅ O ₁₂ . ამავე მეთოდით მიღებულია მონოკლინური სტრუქტურის Lu ₄ Al ₂ O ₄ და Lu ₄ Al ₁₂ O ₉ . ფხვნილების შეცხოება და კონსოლიდაცია განხორციელდა ნაპერწკლოვან-პლაზმური სინთეზის მეთოდით. მიღებულია კერამიკული სინტილატორების მასიური ნიმუშები. მეტალთა ნიტრატებისა და ორგანული აღმდგენელების გამოყენებით (თვითგაგრძელებადი რეაქცია) სინთეზირებულია სინტილატორები-ტყვიის ვოლფრამატი და იტრიუმის ოქსიორთოსილიკატი. ამ ნაერთების ფხვნილის ნაწილაკები წარმოადგენენ ფირფიტებს, რომელთა სისქე 25-70 ნმ-ია, ხოლო სიგრძე რამოდენიმე მიკრომეტრს აღწევს. ისინი სითხეში ადვილად ქუცმაცდებიან ნანოზომის ნაწილაკებად. ბორის ნიტრიდისა და ბორის კარბიდის ნანოფხვნილები (60-75 ნმ) მიღებულია პოლიმერულ-			

პრეკურსორული მეთოდით პოლივინილის სპირტის, ამორფული ბორისა და მისი ნაერთებისაგან 900-1200°C-ზე შესაბამისი გელების წყალბადის არეში პიროლიზით. ზოლ-გელ მეთოდი გამოყენებულ იქნა წყალში ხსნადი პოლიმერების ჰიდროგელებში აღუმინისა და ცინკის ჰიდროქსიდების მისაღებად. ორგანულ მატრიცაში ასევე იმობილიზებულ იქნა ფეროციანიდები, რომლებსაც გააჩნიათ რადიონუკლიდების იონების (ცეზიუმი, სტრონციუმი) სელექტიურად შთანთქმის უნარი. ამ მიმართულებით სამუშაოები გაგრძელდება 2014 წელს

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	2	3	4	5
1	ატმის მანებელ-დაავადებებისგან დაცვის ეკოლოგიურად უსაფრთხო სისტემის შემუშავება და კვლევა. საგრანტო პროექტი № 31/75	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლუდმილა ცხვედაძე	ავთანდილ დოლიძე (ნინო ლომთაძე)
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ამ ეტაპზე შესწავლილია ეკოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ახალი ინსექტო-აკარიციდული და ფუნგიციდური პრეპარატების ეფექტურობა ატმის მანებელ-დაავადებებთან საბრძოლველად. ლაბორატორიულ პირობებში დადგენილია მანებლების და სოკოვანი დაავადებების საწინააღმდეგოდ გამოსაყენებელი ოპტიმალური კონცენტრაციები. საველე გამოცდებმა აჩვენა, რომ შემუშავებული პრეპარატები ეფექტურობით აღემატება ტრადიციულად გამოყენებულ პესტიციდებს (აქტარა, კონფიდორი, შაბიამანი). შემუშავებული პრეპარატებით დამუშავებული ატმის ნაყოფის ქიმიურმა ანალიზმა აჩვენა მათი გამიყენების უსაფრთხოება ადამიანისა და გარემოსათვის.				
2	პროექტი P560-(2012-2013) სამიზნეები მაღალტემპერატურული ზეგამტარი ფირებისათვის	STCU (უსტც)	ე.სანაია	რ. ჭედია, თ. კუჭუხიძე თ. არჩვაძე, ფ. ბასარია, ნ.კირცხია, გ.დარსაველიძე, ი. ყურაშვილი, ვ. გაბუნია
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ამ ეტაპზე ძირითადად შესრულებულია გრანტის ფარგლებში დაგეგმილი ამოცანები. დამუშავებულია მაგნიუმის ბორიდის მასიური ნიმუშების მიღების ტექნოლოგია, რომლებიც განკუთვნილია ლაზერული დასხივებისათვის და თხელი ფირების დასაფენად სხვადასხვა ფუძე-შრებზე. ასევე დამუშავებულია ზეგამტარი კერამიკის მეტალური პრეკურსორის - სამმაგი შენადნობის (YCu ₂ Ba ₃) მიღების მეთოდები და მისგან დამზადებულია მასიური სამიზნეები ზომით 27-55 მმ. მიღებული შედეგები მოხსენებულ იქნა ქ. იზმირში გამართულ კონგრესზე (Advanced Materials World Congress. 16-19 September, 2013, Cesme, Izmir, Turkey). ასევე პროექტის ზოგიერთი შედეგი განხილულ იქნება აშშ –ში 2014 წელს (E.Sanaia, G.Bokuchava, I.Kurashvili, T.Kuchukhidze, A.Mikeladze, R.Chedia. Obatinig of Bulk MgB ₂ Using Hot Pressing Method. 2014 MRS Spring Meeting & Exhibit. April 21-25, 2014, San Francisco, California).				
3	ადგილობრივი ნედლეულის ბაზაზე ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღება და კორუნდის კერამიკული ნაკეთობების დამზადების ტექნოლოგიის დამუშავება. AR/325/6-480/12; 2013-2015წწ.	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	რ. ჭედია	ი.ყურაშვილი, ო.ლეკაშვილი, ი.ჯინიყაშვილი, თ.კუჭუხიძე, ე.სანაია, თ.არჩვაძე, ფ.ბასარია, ვ.გაბუნია

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
I ეტაპზე დამუშავებულია საქართველოს ბუნებრივი ნედლეულიდან (თიხისაგან, მეორადი ალუმინისა და მისი გადამუშავების ნარჩენებისაგან) ალუმინის ჰიდროქსიდის, ნიტრატის და იზოპროპილატის მიღების მეთოდები. ულტრა-დისპერსული Al ₂ O ₃ ფხვნილი მიღებულია ზოლ-გელ მეთოდით, ჟანგვა-აღდგენითი რეაქციითა და პოლიმერ პრეკურსორული მეთოდებით.	

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური	ჟურნალის/ კრებული დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	ა.დოლიძე, ი.მიქაძე, ნ.ქავთარაძე, ლ.დოლიძე, ნ.ბარბაქაძე, რ.ურიდია.	გარემოში დიოქსიდების მიგრაციისა და დაბინძურების დეტოქსიკაციის შესახებ.	საქართველოს მეცნ. ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია, 2013, ტ. 39, №1-2,	საქართველო, თბილისი	4
ანოტაცია					
ლიტერატურული და ექსპერიმენტალური მონაცემების განხილვის საფუძველზე შემუშავებულია კომპლექსური მეთოდი პესტიციდებით დაბინძურებული ნიადაგების დექლორირების მეთოდი ჩამქრალი კირის გამოყენებით წინასწარი გაცხელების გარეშე, ასევე შემუშავებულია ნიადაგის ბიოლოგიური აგენტების გააქტიურების ოპტიმალური პერობების შემუშავება ნიადაგის ბიოდეგრადაციისთვის.					
2	ნ. ნონიკაშვილი, ნ.ქავთარაძე, ი.მიქაძე, თ.ჩანგიშვილი, ა.დოლიძე	α-პინენისა და მისი ნაწარმების სინთეზის შესახებ	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია, 2013, ტ. 39, №3-4,	საქართველო, თბილისი	3
ანოტაცია					
სხვადასხვა დანიშნულების ბიოლოგიურად აქტიური საშუალებების ნომენკლატურაში ბუნებრივი ნედლეულის საფუძველზე მიღებული აქტიური საწყისების მზარდი გამოყენების უზრუნველსაყოფად დაგეგმილია არსებული მცენარეული ნედლეულიდან მარტივი გადამუშავებით სხვადასხვა ბიოლოგიურად აქტიური ნაერთების გამოყოფა და მათი გამოყენება ეფექტური ნივთიერებების მისაღებად.					
3	ქ.ქონიაშვილი, ნ. ბარბაქაძე, რ.ციცკარიშვილი, თ.დგებუაძე, მ.ჯაფარიძე, ი.მიქაძე	მე-4 თაობის ინსექტიციდების გამოყენების შესაძლო გზები მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლაში	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია, 2013, ტ. 39, №1-2,	საქართველო, თბილისი	5
ანოტაცია					
ბუნებაში სხვადასხვა ორგანიზმებს შორის ურთიერთქმედება მიმდინარეობს კომუნიკაციური ნივთიერებების ხარჯზე, რომლებიც წარმოშობის მიხედვით განსხვავდებიან. თანამედროვე მსოფლიო პრაქტიკაში დიდი ყურადღება ეთმობა ეკოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო პრეპარატებს: ფერომონებს, იუვენოიდებს, რეპელენტებს და სხვ., რომელთა სინთეზირებაც შესაძლებელია ბუნებრივი ნედლეულიდან გამოყოფილი ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების საფუძველზე.					
4	ავთანდილ დოლიძე, ირმა მიქაძე, ლიპარიტ დოლიძე,	ადამიანის ჯანმრთელობის უზრუნველყოფის	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის	თბილისი	4 გვ. 57-59

<p>ნინო ქავთარაძე, მაია სტეფანიშვილი, ნანა წეროძე</p>	<p>შესაძლებლობების შესახებ</p>	<p>ინსტიტუტის შრომები</p>		
<p>ანოტაცია</p>				
<p>წიწმატა სელი (ჩამელინა შატვია) ზეთოვანი კულტურების მსოფლიო წარმოებაში ერთერთ წამყვან ადგილზეა. მისი ზეთი გამოიყენება კვებაში, მედიცინასა და პარფიუმერიაში, რადგან იგი მდიდარია E, A, D, K ვიტამინებით, ბ-კაროტინით, წარმოადგენს მაგნიუმის წყაროს და შეიცავს მძლავრ ანტიოქსიდანტურ კომპლექსს. წიწმატა სელის ზეთი ასევე პერსპექტიულია ბიოსაწვავად გადასამუშავებლად, ვინაიდან იგი შეიცავს გრძელფაჭვიანი ცხიმის მჟავებს. სამუშაო ჯგუფი მუშაობს რამოდენიმე მიმართულებით, რათა შესაძლებელი გახდეს წიწმატა სელის მდგრადი მოსავლის მიღება, მისგან ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების გამოყოფა, რომელთა ფრაქციური ფიზიკურ-ქიმიური ანალიზის შედეგად გამოიყოს პერსპექტიული სტრუქტურები.</p>				
<p>5 ლომთაძე ო., ცხვედაძე ლ., ებრაღიძე ქ., ლომთაძე ნ.</p>	<p>კოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ინსექტო- აკარიციდული პრეპარატი</p>	<p>საერთაშორისო სამეც.-პრაქტიკ- ული კონფ. შრო- მები "ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები".</p>	<p>ქ. ქუთაისი</p>	<p>გვ. 239-240</p>
<p>ანოტაცია</p>				
<p>შემუშავებულია მცირე ეკოლოგიური დატვირთვის, კომპოზიციური პრეპარატი "ანტიპესტი", რომელიც გამოიცადა მევენახეობის, მეღვინეობის და მებალეობის ინსტიტუტის ექსპერიმენტალური ბაზის ვენახებში (ზესტაფონის რაიონის სოფ. ვაჭკვი) ფქვილისებრი და იმერული ბალიშა ცრუფარიანების წინააღმდეგ. პრეპარატი მაღალეფექტურია ვაზის მავნებლებთან საბრძოლველად. "ანტიპესტი" დამუშავებული ყურძნიდან მომზადებული წვენი და ღვინო არ შეიცავს პრეპარატის ნარჩენი რაოდენობას.</p>				
<p>6 გ.ბალარჯიშვილი, ლ.სამხარაძე, ნ.ყალბეგაშვილი, დ.იოსელიანი</p>	<p>ანიზოლის აცილირება ძმარმჟავას ანჰიდრიდით მოდიფიცირებულ კლინოპტილოლიტზე.</p>	<p>საქ. მეც. ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია. ტ.38, N2-3</p>	<p>თბილისი</p>	<p>160-161</p>
<p>ანოტაციები</p>				
<p>პარამეტოქსიაცეტოფენონის მისაღებად ტარდებოდა ანიზოლის აცილირება ძმარმჟავას ანჰიდრიდით 70°C-ზე, 0,5 სთ-ის განმავლობაში, ანიზოლის ფარდობა ძმარმჟავას ანჰიდრიდთან შეადგენდა 5:1-ს, გამოსავალი კი - 55%-ს.</p>				
<p>7 ნ. ყალბეგაშვილი ლ. სამხარაძე, გ. ბალარჯიშვილი, დ. იოსელიანი</p>	<p>ზოგიერთი ხილისა და ბოსტნეულის შენახვის შესახებ.</p>	<p>საქართველოს ქიმიური ჟურნალი ტ.13, N1</p>	<p>თბილისი</p>	<p>100-103</p>
<p>ანოტაციები</p>				
<p>ჩატარდა ექსპერიმენტი ბროწეულისა და კიტრის შენახვის ვადების გახანგრძლივების მიზნით. დადგინდა, რომ ბროწეულის შენახვის გახანგრძლივება შესაძლებელია მისი ბუტკოს პარაფინით დაფარვით, ხოლო კიტრის - 10%-იან ძმარმჟავით გაჟღენთილი კლინოფტილოლიტის თანაობისას.</p>				
<p>8 კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.გ., ქადარია მ.ა., ლეკაშვილი ო.ი., ტედია რ.ვ.</p>	<p>α-ალუმინის ოქსიდის ფხვნილების დაბალტემპერატურული სინთეზის ზოგიერთი საკითხი</p>	<p>(<i>Nano Studies</i>) 8</p>	<p>ქ. თბილისი</p>	<p>7</p>
<p>ანოტაცია</p>				

<p>ალუმინის ჰიდროქსიდების ან ალუმინის ოქსიდის არამდგრადი შუალედური ფაზების თანდათანობითი გახურებით 1200°C ზევით მიიღება თერმოდინამიკურად სტაბილური α-Al_2O_3, რომელიც ფართოდ გამოიყენება სხვადასხვა ფუნქციური დანიშნულების კერამიკების მისაღებად. დაბალ ტემპერატურაზე ტრანსფორმირება განხორციელდა α-Al_2O_3-ის კრისტალების წინასწარი შეტანით სინთეზის პროცესში (პრეკურსორების დაშლის, ჰიდროლიზის, გაშრობა-გახურებისა და გამოწვისას) საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმომქნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები. დადგენილია, რომ ალუმინის ნიტრატისა და შარდოვანას ურთიერთქმედებისას მეტალური ალუმინის ფხვნილის დამატებისას აღვილი აქვს ამორფული ალუმინის ოქსიდის წარმოქმნას, რომლის გამოწვით ჰაერზე 800°C-ზე (2 სთ) წარმოიქმნება α-Al_2O_3 ფხვნილებისა და მისგან მიღებული კორუნდის ნაკეთობების მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). მიკროსისალე განსაზღვრულია (DUH – 211S) ხელსაწყოზე. სინთეზირებული ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე DPOH-3M. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24)</p>					
9	გ.ქვარცხავა, ა.გოლეთიანი, ქ.სარაჯიშვილი, თ.ქორქია, რ.ჭელია	ბიოსორბენტები: ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების მოცილება “მწვანე მეთოდით”.	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომები “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”.	ქ. ქუთაისი	გვ.239-240
ანოტაცია					
<p>ნარჩენი ბიომასალების გამოყენება მძიმე მეტალების იონებით დაბინძურებული წყლების გასასუფთავებლად საკმაოდ პერსპექტიულია, რადგან ბიოსორბენტების ფასი სინთეზურ სორბენტებთან შედარებით მნიშვნელოვნად დაბალია. საქართველოში არსებული ტყავის წარმოების ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების $Cr(VI,III)$ მოცილება წარმოადგენს უაღრესად აქტუალურ პრობლემას. ნაშრომში წარმოდგენილია მერქნის გადამუშავების ნარჩენების ბიოსორბენტებად გამოყენების შესაძლებლობა. შესწავლილია ადსორბენტის კონცენტრაციის, კონტაქტის დროისა და pH-ის გავლენა ქრომის იონების მოცილების ეფექტურობაზე.</p>					
10	კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.გ., ლეკაშვილი ო.ი., ჭელია რ.ვ	ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღების პერსპექტივები საქართველოში	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომები. “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”.	ქ.ქუთაისი	გვ. 328-329
ანოტაცია					
<p>ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღება შესაძლებელია საქართველოს ადგილობრივი რესურსებიდან (ალუმინის ჯართი, ალუმოსილიკატები, ტყიბულის ქვანახშირის ნაცარი). მათი გადამუშავებით მიღებულია სამი ძირითადი პრეკურსორი ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის იზოპროპილატი და სხვადასხვა მოდიფიკაციის ალუმინის ჰიდროქსიდები $Al_2O_3 \cdot nH_2O$. მოდიფიცირებული ზოლ-გელ მეთოდისა და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქციით მიღებულია სხვადასხვა დისპერსულობის Al_2O_3 ფხვნილი. მათი მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპით Nanolab-7. ფხვნილების ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე DPOH-3. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).</p>					

11	გ.ქვარცხავა, ა.გოლეითიანი, ქ.სარაჯიშვილი, თ.ქორქია, ი. ჯანიკაშვილი რ.ჭყელია	ჩამდინარე წყლებიდან მძიმე ლითონების იონების მოცილება საქართველოს განახლებადი ბიორესურსებით	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials.	Tbilisi	1 (p.95)
ანოტაცია					
საქართველოს გააჩნია მრავალი სახეობის განახლებადი ბიორესურსი, რომლებსგან შესაძლებელია ბიოსორბენტების მიღება. შესწავლილია ფოთლოვანი მცენარეების მერქნის გადამუშავების ნარჩენების გამოყენების შესაძლებლობა წყლიდან Cr(III) იონების მოსაცილებლად. ბიოსორბენტად გამოყენებულ იქნა მცენარის ვარჯის სხვადასხვა ნაწილები, ასევე ნაფოტები, ნახერხი, ბურბუშელა. მიღებულ ფხვნილის მოდიფიცირება (ჰიდროქსიდის ჯგუფის აცილირება, კარბოქსიდის ჯგუფის ეთერიფიკაცია, ბიომასალის ნაწილობრივი დაჟანგვა, ამინირება) განხორციელდა ცნობილი მეთოდებით. არამოდიფიცირებული ბიოსორბენტების გამოყენება უფრო ხელსაყრელია და მათი მიღება საკმაოდ ადვილია.					
12	თ.კუჭუხიძე, თ.არჩუაძე, ვ.გაბუნია, ო.ლეკაშვილი მ.ქაღარია, რ.ჭყელია	ულტრადისპერსული α -ალუმინის ოქსიდი კორუნდის კერამიკისათვის	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials.	Tbilisi	1 (p.49)
ანოტაცია					
<p>α-Al_2O_3 მისაღებად გამოყენებულ იქნა მოდიფიცირებული პოლიმერ-პრეკურსორული და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქცია. ორგანულ-არაორგანული გელები მიღებულია ალუმინისა და ორგანული ნაერთების ჰომოგენიზაციით 80-200°C და მიღებული მასის კარბონიზაციით სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმით 300-800°C -ზე. კარბონიზაციის შედეგად მიიღება შავი ფხვნილი, რომელიც ძირითადად γ-Al_2O_3-გან შედგება. მისი გადაყვანა α-Al_2O_3-ში განხორციელდა ჰაერზე 1180-1200°C-ზე 2 საათის განმავლობაში. საწყის სარეაქციო ნარევი 3-5% (მას) ალფა-მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდის დამატებით ფაზაში გადასვლის ტემპერატურა მცირდება 120-150°C-ით. ზოლგელ მეთოდით ამონიუმის ნიტრატისაგან α-Al_2O_3 მიიღება 800-1100°C. ნაწილობრივად ჰიდროლიზირებული ალუმინის იზოპროპოქსიდის გელისა და ალუმინის ნიტრატის ურთიერთქმედებით 400-500°C-ზე მიღებულია γ- და α-Al_2O_3 მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდები, რომლებიც ხასიათდებიან ფირფიტოვანი აღნაგობით.</p>					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	ც. რამიშვილი, ნ.ყალბაგაშვილი, ვ. ციციშვილი, ვ. გაბუნია, ლ. სამხარაძე, დ. იოსელიანი, გ.ბაღარაჯიშვილი	აცეტილსალიცილის მჟავის სინთეზი უგამსხნელოდ ბუნებრივი ცეოლით-კლინოპტილოლიტის მოდიფიცირებულ ფორმებზე	17 th International Zeolite Conference. "Zeolites and porous materials: bridging the gap between nanosci-ence and technology". Conference Programme and Extended Abstracts. Recent Research Report. 7-12 July, 2013,	Moscow, Russian Federation http://izc17.com/wp-content/uploads/2013/05/Final_programme.pdf	2
ანოტაცია					

<p>სალიცილის მუავას ეთერიფიკაციის რეაქცია ძმარმუავას ანჰიდრიდით შესწავლილია თხევად ფაზაში კატალიზატორზე, რომელიც მიღებულია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითის-კლინოპტილოლითური ტუფის (ძეგვის საბადო, ფაზური შედგენილობა-95%, SiO₂/Al₂O₃=8.03) მოდიფიცირებით (SiO₂/Al₂O₃=18.9). გრავიმეტრული და სპექტრული ანალიზის მეთოდებით ნაჩვენებია, რომ ასპირინის მაქსიმალური გამოსავლიანობა (80%) და სელექტურობა (100%) მიიღება წვრილ- და კოლოიდური დისპერსულობის კლინოპტილოლითის მოდიფიცირებულ ფორმაზე 306-353 K -ზე. მიღებული აცეტილსალიცილის მუავას დნობის ტემპერატურა და UV და FTIR-სპექტრები სრულ შესაბამისობაშია ლიტერატურულ მონაცემებთან. ამგვარად, ჰეტეროგენულ, ეკოლოგიურად სუფთა კატალიზატორზე (მოდიფიცირებული კლინოპტილოლითი) დაბალ ტემპერატურაზე და მაღალი სელექციურობით გოგირდმუავას და გამხსნელების გამოყენების გარეშე მიღებულია მნიშვნელოვანი პრეპარატი ასპირინი.</p>					
2	<p>ლ.ნადარაია, ნ. ჯალაბაძე, რ. ჭელია, ლ. ხუნდაძე.</p>	<p>ალუმინატების ნანოფხვნილისა და მასიური კერამიკუ- ლი სინტილატორე- ბის მიღება.</p>	<p>Ceramics International, 2013 #39</p>	<p>ELSEVIER</p>	<p>8 (p.2207- 2214)</p>
<p>ანოტაცია</p>					
<p>ზოლ-გელ, თანდალექვის და თვითგავრცელებადი რეაქციის მეთოდებით სინთეზირებულია ორთორომბული ლუტეციუმისა და იტრიუმის ალუმინატების (LuAlO₃, YAlO₃) და კუბური სტრუქტურის ნაერთები Lu₃Al₅O₁₂ და Y₃Al₅O₁₂ ნანოფხვნილები. ამავე მეთოდით მიღებულია მონოკლინური სტრუქტურის Lu₄Al₂O₉ და Lu₄Al₂O₉, ფხვნილების შეცხოება და კონსოლიდაცია განხორციელდა ნაპერწკლოვან-პლაზმური სინთეზის მეთოდით. მიღებულია კერამიკული სინტილატორების მასიური ნიმუშები. დადგენილია, რომ Y₃Al₅O₁₂-ის შეცხოების ოპტიმალური პირობებია 1650°C/3 წთ/40 მპა.</p>					
3	<p>თ. კუჭუხიძე, ა. მიქელაძე, ე. სანაია, ბ. ბოკუჩავა, გ. დარსაველიძე რ. ჭელია</p>	<p>სტექიომეტრული და არასტექიომეტრული შედგენილობის MgB₂ სამიზნეების მიღება</p>	<p>Journal of Materials Science and Engineering, B, 2014, (In press).</p>	<p>USA, David Publishing Company</p>	<p>4</p>
	<p>ანოტაცია</p>				
<p>მაგნიუმის ბორიდის მასიური ნიმუშები მიღებულია მაგნიუმის, მაგნიუმის ჰიდრიდისა და ბორის ფხვნილების სხვადასხვა სტექიომეტრული ნარეგებისაგან ვაკუუმში ცხელი დაწნევის მეთოდით. სინთეზი განხორციელდა ტემპერატურის თანდათან მომატებით 20°C-დან 900°C-მდე 10-15 წუთის განმავლობაში წნევის გაზრდით 50-60 მპა-მდე. წინასწარ სინთეზირებული მაგნიუმის ბორიდის ფხვნილისაგან “ნედლი” ნაკეთობის მიღებითა და შემდგომ მისი შეცხოება-დაწნევით 700-900°C-ზე მიღებულია ნიმუშები, რომელთა ზეგამტარული გადასვლის ტემპერატურა 38,5K-ია.</p>					
4	<p>თ. კუჭუხიძე, ა. მიქელაძე, ე. სანაია, ბ. ბოკუჩავა, გ. დარსაველიძე რ. ჭელია</p>	<p>სტექიომეტრული და არასტექიომეტრული შედგენილობის MgB₂ მასიურსამიზნეების მიღება.</p>	<p>PEER REVIEWED BOOK. Advanced Materials World Congress. 16-19 September, Izmir, Turkey ,2013</p>	<p>Cesme Altin Yunus -Izmir, Turkey</p>	<p>2 (p.176-177)</p>
	<p>ანოტაცია</p>				
<p>მაგნიუმის ბორიდის მასიური ნიმუშები მიღებულია მაგნიუმის, მაგნიუმის ჰიდრიდისა და ბორის ფხვნილების სხვადასხვა სტექიომეტრული ნარეგებისაგან ვაკუუმში ცხელი დაწნევის მეთოდით. სინთეზი განხორციელდა ტემპერატურის თანდათან მომატებით 20°C-დან 900°C-მდე 10-15 წუთის განმავლობაში წნევის გაზრდით 50-60 მპა-მდე. წინასწარ სინთეზირებული მაგნიუმის ბორიდის ფხვნილისაგან “ნედლი” ნაკეთობის მიღებითა და შემდგომ მისი შეცხოება-დაწნევით 700-900°C-ზე მიღებულია ნიმუშები, რომელთა ზეგამტარული გადასვლის ტემპერატურა 38,5K-ია.</p>					

5	თ. კუჭუხიძე, თ. არჩუაძე, ვ. გაბუნია, მ. ქაღარია, ო. ლეკაშვილი, რ. ჭყელია	ულტრადისპერსული α-ალუმინის ოქსი- დის დაბალტემპერა- ტურული სინთეზის ზოგიერთი საკითხი	(In Book: Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. In press).	USA, NOVA SCIENCE	13 (ხელნაწერი)
ანოტაცია					
<p>α-Al₂O₃ მისაღებად გამოყენებულ იქნა მოდიფიცირებული პოლიმერ-პრეკურსორული და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქცია. საწყის პრეკურსორებად გამოყენებულ იქნა ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის ალკოქსიდები, დამჟანგველები და ორგანულ-არაორგანული გელების წარმოქმნელი ბიფუნქციონალური ნაერთები (გლიკოლები, ამინოსპირტები, კარბოქსიმჟავეები და სხვ). ორგანულ-არაორგანული გელები მიღებულია ალუმინისა და ორგანული ნაერთების ჰომოგენიზაციით 80-200°C და მიღებული მასის კარბონიზაციით სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმით 300-800°C-ზე. კარბონიზაციის შედეგად მიიღება შავი ფხვნილი, რომელიც ძირითადად γ-Al₂O₃-გან შედგება. მისი გადაყვანა α-Al₂O₃ განხორციელდა ჰაერზე 1180-1200°C-ზე 2 საათის განმავლობაში. საწყის სარეაქციო ნარევეში 3-5% (მას) ალფა-მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდის დამატებით γ→α ფაზაში გადასვლის ტემპერატურა მცირდება 120-150°C-ით. ზოლ-გელ მეთოდით ამონიუმის ნიტრატისაგან α-Al₂O₃ მიიღება 800-1100°C. ნაწილობრივად ჰიდროლიზირებული ალუმინის იზოპროპოქსიდის გელისა და ალუმინის ნიტრატის ურთიერთქმედებით 400-500°C-ზე მიღებულია γ- და α-Al₂O₃ მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდები, რომლებიც ხასიათდებიან ფირფიტოვანი აღნაგობით. ფხვნილები მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ოპტიკური და ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპებით (Nikon ECLIPSE LV 150, NMM-800TRF, Nanolab-7). ფხვნილის მარცვლის ზომა დადგენილ იქნა (Analysette 12 Dyna sizer) მეშვეობით. ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე DPOH-3M. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	ლომთაძე ო., ცხვედაძე ლ., ებრაღიძე ქ., ლომთაძე ნ.	ეკოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ინსექტოკარიცი- დული პრეპარატი	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის ”შრომები ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამე- დროვე მასალები”. ქ.ქუთაისი, 6-7 ივნისი, 2013წ.
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>შემუშავებულია მცირე ეკოლოგიური დატვირთვის, კომპოზიციური პრეპარატი “ანტიპესტი”, რომელიც გამოიცადა მევენახეობის, მეღვინეობის და მეზღვეობის ინსტიტუტის ექსპერიმენტალური ბაზის ვენახებში (ზესტაფონის რაიონის სოფ. ვაჭკვი) ფჭვილისებრი და იმერული ბალიშა ცრუფარიანების წინააღმდეგ. პრეპარატი მაღალეფექტურია ვაზის მავნებლებთან საბრძოლველად. “ანტიპესტი” დამუშავებული ყურძნიდან მომზადებული წვენი და ღვინო არ შეიცავს პრეპარატის ნარჩენ რაოდენობას.</p>			

2	<p>გ. ქვარცხავა, ა. გოლეთიანი, ქ. სარაჯიშვილი, თ. ქორქია, რ. ჭელია</p>	<p>ბიოსორბენტები: ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების მოცილება “მწვანე მეთოდით”.</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის “შრომები” ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. ქ. ქუთაისი, 6-7 ივნისი, 2013წ</p>
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p>			
<p>ნარჩენი ბიომასალების გამოყენება მძიმე მეტალების იონებით დაბინძურებული წყლების გასასუფთავებლად საკმაოდ პერსპექტიულია, რადგან ბიოსორბენტების ფასი სინთეზურ სორბენტებთან შედარებით მნიშვნელოვნად დაბალია. საქართველოში არსებული ტყავის წარმოების ჩამდინარე წყლებიდან ქრომის იონების Cr(VI,III) მოცილება წარმოადგენს უაღრესად აქტუალურ პრობლემას. ნაშრომში წარმოდგენილია მერქნის გადამუშავების ნარჩენების ბიოსორბენტებად გამოყენების შესაძლებლობა. შესწავლილია აღსორბენტის კონცენტრაციის, კონტაქტის დროისა და pH-ის გავლენა ქრომის იონების მოცილების ეფექტურობაზე.</p>			
3	<p>კუჭუხიძე თ.ვ., არჩუაძე თ.ნ., გაბუნია ვ.გ., ლეკაშვილი ო.ი., ჭელია რ.ვ</p>	<p>ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღების პერსპექტივები საქართველოში</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის “შრომები. ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. ქ. ქუთაისი, 6-7 ივნისი, 2013წ</p>
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p>			
<p>ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღება შესაძლებელია საქართველოს ადგილობრივი რესურსებიდან (ალუმინის ჯართი, ალუმოსილიკატები, ტყიბულის ქვანახშირის ნაცარი). მათი გადამუშავებით მიღებულია სამი ძირითადი პრეკურსორი ალუმინის ნიტრატი, ალუმინის იზოპროპილატი და სხვადასხვა მოდიფიკაციის ალუმინის ჰიდროქსიდები $Al_2O_3 \cdot nH_2O$. მოდიფიცირებული ზოლ-გელ მეთოდისა და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქციით მიღებულია სხვადასხვა დისპერსულობის Al_2O_3 ფხვნილი. მათი მიკროსტრუქტურა შესწავლილია ელექტრონული მასკანირებელი მიკროსკოპით Nanolab-7. ფხვნილების ნიმუშების ფაზური ანალიზი ჩატარდა რენტგენულ დიფრაქტომეტრზე ДРОН-3. თერმული ანალიზი (TG-DTG-DSC) ჩატარებულია ხელსაწყოზე – Setsys Evolution (Setaram Tag 24).</p>			
4	<p>გ.ქვარცხავა, ა.გოლეთიანი, ქ.სარაჯიშვილი, თ.ქორქია, ი. ჯანიკაშვილი, რ.ჭელია</p>	<p>ჩამდინარე წყლებიდან მძიმე ლითონების იონების მოცილება საქართველოს განახლებადი ბიორესურსებით</p>	<p>Third International Caucasian Sympo-sium on Polymers & Advanced Materials. Tbilisi</p>
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p>			
<p>განხილულია საქართველოს ანალციმემცველი ქანის გადაკრისტალებით მიღებული წვრილდისპერსული მონოკატიონიანი ცეოლითის ქიმიური შედგენილობა. გამოვლენილია კრისტალიზაციის პროცესში ნატრიუმის კატიონების მაქსიმალური ჩართულობა და შიგაკრისტალურ პოზიციებზე განლაგება. მიღებულია სინთეზური ნიმუშისათვის საკმაოდ მაღალი იონმიმცველისა ($4,85 \text{ მმ}^3/\text{გ}$) და სორბციული ($12,0 \text{ მმ}^3/\text{გ}$) ტევადობები, რაც სამედიცინო თვალსაზრისით სორბენტისა და იონმიმცველის სახის ცეოლითური სამედიცინო პრეპარატის გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა.</p>			
5	<p>თ. კუჭუხიძე, თ. არჩუაძე, ვ. გაბუნია, ო. ლეკაშვილი მ. ქადარია, რ. ჭელია</p>	<p>ულტრადისპერსული α-ალუმინის ოქსიდი კორუნდის კერამიკისათვის</p>	<p>Third International Caucasian Sympo-sium on Polymers & Advanced Materials. Tbilisi</p>
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p>			
<p>α-Al_2O_3 მისაღებად გამოყენებულ იქნა მოდიფიცირებული პოლიმერ-პრეკურსორული და თვითგანვითარებადი ჟანგვა-აღდგენითი რეაქცია. ორგანულ-არაორგანული გელები მიღებულია ალუმინისა და ორგანული ნაერთების ჰომოგენიზაციით $80-200^\circ\text{C}$ და მიღებული მასის კარბონიზაციით სხვადასხვა ტემპერატურულ რეჟიმით $300-800^\circ\text{C}$-ზე.</p>			

	<p>კარბონიზაციის შედეგად მიიღება შავი ფხვნილი, რომელიც ძირითადად $\gamma\text{-Al}_2\text{O}_3$-გან შედგება. მისი გადამამუშავება $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$-ში განხორციელდა ჰაერზე 1180-1200°C -ზე 2 საათის განმავლობაში. საწყის სარეაქციო ნარევი 3-5% (მას) ალფა-მოდულირების ალუმინის ოქსიდის დამატებით ფაზაში გადასვლის ტემპერატურა მცირდება 120-150°C-ით. ზოლგელ მეთოდით ამონიუმის ნიტრატისაგან $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ მიიღება 800-1100°C. ნაწილობრივად ჰიდროლიზირებული ალუმინის იზოპროპოქსიდის გელისა და ალუმინის ნიტრატის ურთიერთქმედებით 400-500°C-ზე მიღებულია γ- და $\alpha\text{-Al}_2\text{O}_3$ მოდიფიკაციის ალუმინის ოქსიდები, რომლებიც ხასიათდებიან ფირფიტოვანი აღნაგობით.</p>		
6	<p>გ.ქვარცხავა, ა.გოლეტიანი, ქ.სარაჯიშვილი, თ.ქორქია, ი. ჯანიკაშვილი, რ.ჭკელია</p>	<p>ჩამდინარე წყლები-დან მიმე ლითონების იონების მოცი- ლება საქართველოს განახლებადი ბიორესურსებით</p>	<p>Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials.</p>
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p>			
	<p>საქართველოს გააჩნია მრავალი სახეობის განახლებადი ბიორესურსი, რომლებსგან შესაძლებელია ბიოსორბენტების მიღება. შესწავლილია ფოთლოვანი მცენარეების მერქნის გადამამუშავების ნარჩენების გამოყენების შესაძლებლობა წყლიდან Cr(III) იონების მოსაცილებლად. ბიოსორბენტად გამოყენებულ იქნა მცენარის ვარჯის სხვადასხვა ნაწილები, ასევე ნაფოტები, ნახერხი, ბურბუშეა. მიღებულ ფხვნილის მოდიფიცირება (ჰიდროქსიდის ჯგუფის აცილირება, კარბოქსიდის ჯგუფის ეთერიფიკაცია, ბიომასალის ნაწილობრივი დაჟანგვა, ამინირება) განხორციელდა ცნობილი მეთოდებით. არამოდიფიცირებული ბიოსორბენტების გამოყენება უფრო ხელსაყრელია და მათი მიღება საკმაოდ ადვილია.</p>		

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	<p>ც. რამიშვილი, ნ.ყალბაგაშვილი, გ. ციციშვილი, გ. გაბუნია, ლ. სამხარაძე, დ. იოსელიანი, გ.ბალარჯიშვილი</p>	<p>აცეტილსალიცილის მუავის სინთეზი უგამსხნელოდ ბუნებრივი ცეოლით-კლინო- პტილოლიტის მოდიფიცირე- ბულ ფორმებზე</p>	<p>17th International Zeolite Conference. “Zeolites and porous materials: bridging the gap between nanosci-ence and technology”. Moscow, Russian Federation, 7-12 July, 2013,</p>
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p>			
	<p>სალიცილის მუავას ეთერიფიკაციის რეაქცია ძმარმუავას ანჰიდრიდით შესწავლილია თხევად ფაზაში კატალიზატორზე, რომელიც მიღებულია საქართველოს ბუნებრივი ცეოლითის-კლინოპტილოლითური ტუფის (ძეგვის საბადო, ფაზური შედგენილობა-95%, $\text{SiO}_2/\text{Al}_2\text{O}_3=8.03$) მოდიფიცირებით ($\text{SiO}_2/\text{Al}_2\text{O}_3=18.9$). გრავიმეტრული და სპექტრული ანალიზის მეთოდებით ნაჩვენებია, რომ ასპირინის მაქსიმალური გამოსავლიანობა (80%) და სელექტურობა (100%) მიიღება წვრილ- და კოლოიდური დისპერსულობის კლინოპტილოლითის მოდიფიცირებულ ფორმაზე 306-353 K -ზე. მიღებული აცეტილსალიცილის მუავას დნობის ტემპერატურა და UV და FTIR-სპექტრები სრულ შესაბამისობაშია ლიტერატურულ მონაცემებთან. ამგვარად, ჰეტეროგენულ, ეკოლოგიურად სუფთა კატალიზატორზე (მოდიფიცირებული კლინოპტილოლითი) დაბალ ტემპერატურაზე და მაღალი სელექციურობით გოგირდმუავას და გამსხნელების გამოყენების გარეშე მიღებულია მნიშვნელოვანი პრეპარატი ასპირინი.</p>		

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (ლაბორატორია) დასახელება. აგრარული ქიმიის პრობლემათა ლაბორატორია
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ლაბ. გამგე, მთავარი მეცნ. თანამშ., ქიმ. მეცნ. დოქტ. სპარტაკ უროტაძე
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
 მთავარი მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.კანდ.: იამზე ბეშქენაძე
 უფრ.მეცნ.თან., ქიმ.მეცნ.კანდ.: ნანა ოსიპოვა, თამარ კვერნაძე
 მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.კანდ.: ნანი ჟორჯოლიანი, ციალა გაბელია, ლეილა ჯაფარიძე, ეთერ სალუქვაძე, ირმა ყარალაშვილი
 მეცნ. თანამშ., აკად. დოქტორი მათა გოგალაძე
 მეცნ. თანამშ.: ნახიბროლა კლარჯეიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	2	3	4
1	ორგანო-მინერალური დანამატები სოფლის მეურნეობაში	მთ. მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.კ. იამზე ბეშქენაძე	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი ნ.ოსიპოვა; მეცნ. თანამშრომლები: ნ.ჟორჯოლიანი, ი.ყარალაშვილი, მ.გოგალაძე, ნ.კლარჯეიშვილი,
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ლაბორატორიის წლიური გეგმის შესაბამისად სინთეზირებულია ხელატური ნაერთები ზოგადი ფორმულით: $ML_1L_2 \cdot nH_2O$, სადაც $M=Mn, Zn, Fe, Co, Cu$, L_1-ამინომჟავა (გლუტამინის მჟავა, მეთიონინი), L_2-ლიმონის მჟავა, $n=0 \div 6$. სინთეზირებული ნაერთების ინდივიდუალობა და ფიზიკურ-ქიმიური თვისებები შესწავლილია მიკროელემენტური ანალიზის, ლღობის ტემპერატურის გაზომვით, თერმოგრაფიული და სპექტროფოტომეტრული მეთოდებით. სინთეზირებული ნაერთების ბიოლოგიური აქტივობის შესწავლის მიზნით, მათ საფუძველზე შეიქმნა ფიტორეგულატორი, რომლის 5%-იანი მუშა სხნარი გამოიცადა საველე პირობებში კარტოფილის კულტურაზე. მთელი ვეგეტაციის პერიოდში მიმდინარეობდა ფენოლოგიური დაკვირვებები, ასევე მოხდა მავნებელ-დაავადებათა აღრიცხვა, ჩატარდა ბიომეტრული გამოკვლევები. ჩატარებული მინდვრული ექსპერიმენტის ანალიზის საფუძველზე, შეიძლება ითქვას, რომ ფიტორეგულატორის გამოყენება კარტოფილის კულტურაზე იწვევს მავნებელ-დაავადებათა გავრცელება-განვითარების მნიშვნელოვან შემცირებას, მოსავლიანობის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლის მატებას (10-15%-ით).</p>			
2.	ბუნებრივი მინერალები, მათი მოდიფიკაციები და გამოყენების შესაძლებლობები	მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. ციალა გაბელია	უფრ. მეცნ. თანამშრომლები: თ.კვერნაძე, ნ.ოსიპოვა; მეცნ. თანამშრომლები: ლ.ჯაფარიძე, ე.სალუქვაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
1.	<p>ამ ამოცანის გადაჭრაში თავისი წვლილი შეუძლიათ შეიტანონ იაფი ნედლეულის - ტორფის და სოფლის მეურნეობის ნარჩენების (მელასა, სიმინდის ნაჭუჩი) საფუძველზე სინთეზირებულმა, ბიოლოგიურად აქტიური ლიგანდებისა სასიცოცხლოდ აუცილებელი მიკროელემენტების (Fe, Co, Cu და ა.შ.) შემცველმა ხელატურმა ნაერთებმა (ბიოსტიმულატორებმა). დადგენილია აღნიშნული ბიოსტიმულატორების მიღების ტექნოლოგიური რეგლამენტი. შესწავლილია მათი ფიზიკურ-ქიმიური თვისებები. ისინი გამოირჩევიან წყალში კარგი ხსნადობით, არატოქსიკურობით, pH-ის ფართო ინტერვალში ხასიათდებიან მდგრადობით, მიღებული შედეგების მიხედვით შედგენილი რეცეპტის საფუძველზე დამზადებული ბიოსტიმულატორები გამოცდილია მცენარეულ კულტურებზე როგორც ცალკე, ასევე ბუნებრივ ცეოლითებთან ერთად. მიღებულია დამაკმაყოფილებელი შედეგები.</p>		

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ბიოლითონებისა და ბუნებრივი ცეოლიტების შემცველი ახალი თაობის პრემიქსები.	უკრაინის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების ცენტრი (უმბც)	ქიმიის მეცნ. დოქტორი სპარტაკ უროტაძე	ი.ბეშქენაძე ნ.ჟორჟოლიანი ნ.ოსიპოვა თ.კვერნაძე მ.გოგალაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
პროექტი 3 წლიანია - 2011 – 2014 წწ; 2 წლის გავით გათვალისწინებული სამუშაოები შესრულებულია. ჩატარებულია საწარმოო გამოცდები კვერცხმდებელ და ბროილერის ჯიშის ქათმებზე; მიმდინარეობს გამოცდები ბოცვერებზე.				
2	ხელატები სოფლის მეურნეობაში	რუსთაველის ეროვნული ფონდი	მთ. მეცნ. თანამშრომელი, იამზე ბეშქენაძე	ნ.ჟორჟოლიანი მ.გოგალაძე ა.ჩაგელიშვილი გ.ბეღელური
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
პროექტი 2 წლიანია 2013-2015წწ. შესრულებულია სამუშაოს გარკვეული ეტაპი. სინთეზირებულია ხელატები, რომელთა საფუძველზე დამზადდა სასუქი, რომელიც გამოიცადა სიმინდის კულტურაზე. მიღებულია დამამკვებელი შედეგები. სამუშაო გრძელდება.				

**V პუბლიკაციები:
1) საქართველოში**

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/ კრებული დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
	ი. ბეშქენაძე, მ. გოგალაძე, ს. უროტაძე, ნ. ჟორჟოლიანი, ნ. ბურკიაშვილი, ლ. გოგუა	ამინომუჟავების და ლიმონის მჟავის შემცველი ხელატების სინთეზი ახალი თაობის პრემიქსების შესაქმნელად	J. Annals of Agrarian Science vol.11, #2,	Georgia, Tbilisi	3
ანოტაცია					
1	ნაჩვენებია ბიოლითონების როლი და მნიშვნელობა სასიცოცხლო პროცესებში. აღნიშნულია ფრინველთა და ცხოველთა კვებაში დანამატის სახით გამოყენებისას ბიოლითონების ხელატური ფორმის უპირატესობა მარტივ-არაორგანულ ფორმასთან შედარებით. მოცემულია სინთეზის პირობები და მიღებულია ამინომუჟავების მეთიონინის (Mt), გლუტამინის მჟავის (Gl), და ლიმონისმჟავას (H4L) შემცველი ხელატური ნაერთები ზოგადი ფორმულით: $M_2 \cdot Mt_2 \cdot L \cdot nH_2O$, სადაც $M = Mn, Zn, Fe, Co$; $n = 2-6$. $M \cdot (Mt)_2 \cdot nH_2O$, სადაც $M = Ca, Mg, Cu$; $n=2-4$, და $Ca \cdot Gl \cdot 4H_2O$, $Mg \cdot Gl \cdot 4H_2O$. სინთეზირებული ნაერთების შემადგენლობა და ინდივიდუალობა დადგენილია მიკროელემენტური ანალიზის მეთოდით და ლღობის ტემპერატურის გაზომვით. ჩატარებული ექსპერიმენტის საფუძველზე ნაჩვენებია სინთეზის პირობების გავლენა ხელატური ნაერთების შემადგენლობაზე და თვისებებზე.				

2	ი. ბეშქენაძე, მ. გოგალაძე, ს. უროტაძე, ნ. ჟორჟოლიანი, ლ. გოგუა	ამინომჟავების შემცველი ციტრატების კვლევა,	საქართველოს ქიმიური ჟურნალი ტ.13, №1	საქართველო, თბილისი	4
ანოტაცია					
სინთეზირებული ნაერთების ინდივიდუალობის დაზუსტების და იზოსტრუქტურულობის დადგენის მიზნით ჩატარდა ხელატური ნაერთების: $Ca \cdot Gl \cdot 4H_2O$, $Mg \cdot Gl \cdot 4H_2O$, $Mn_2 \cdot (Mt)_2 \cdot L \cdot 4H_2O$, $Zn_2 \cdot (Mt)_2 \cdot L \cdot 2H_2O$, $Fe_2 \cdot (Mt)_2 \cdot L \cdot 6H_2O$, $Co_2 \cdot (Mt)_2 \cdot L \cdot 4H_2O$, $Cu \cdot (Mt)_2 \cdot 2H_2O$, $Mg \cdot (Mt)_2 \cdot L \cdot 4H_2O$ და მათ შემადგენლობაში შემავალი ბიოორგანული ლიგანდების მეთიონინის (Mt), გლუტამინის მჟავის (Gl) და ლიმონის მჟავას (H ₄ L) რენტგენოგრაფიული გამოკვლევა. დადგინდა, რომ ნაერთების ნაწილი რენტგენომორფულია, ხოლო ნაწილი კრისტალურ ნივთიერებებს წარმოადგენს. გამოვლინდა აგრეთვე იზოსტრუქტურული რიგები. ხელატური ნაერთების თერმული მდგრადობის და თერმოლიზის პროცესის თანმიმდევრობის შესწავლის მიზნით ჩატარდა თერმოგრაფიული გამოკვლევა, რის შედეგადაც დადგინდა, რომ ნაერთების თერმული დაშლა მიმდინარეობს საფეხურებად და ყველა შემთხვევაში თერმოლიზის საბოლოო პროდუქტს წარმოადგენს ლითონის ოქსიდი.					
3	ც. გაბელია, ე. სალუქვაძე, ლ. ჯაფარიძე, ო. ლომთაძე, გ. ჩიმაკაძე, ს. უროტაძე	რკინა-კობალტის შემცველი კომპლექსის ანტიანემიური აქტივობის კვლევა	Из. Национальной АН Грузии, сер. химическая, #1-2, т.39	Грузия, Тбилиси	3
ანოტაცია					
რკინადეფიციტური ანემიის პროფილაქტიკისა და მკურნალობისათვის სინთეზირებულია Fe,Co - ფრუქტოზის კომპლექსი, რომელიც გამოიცადა ახალშობილ გოჭებზე; პრეპარატის გამოყენების შემდეგ საცდელ გოჭებში ანემიის განვითარება არ დაფიქსირდა.					
4	ც. გაბელია, ლ. ჯაფარიძე, ე. სალუქვაძე, ნ. ოსიპოვა, თ. კვერნაძე	ასკან-თიხის ჰიდროფილურ-ჰიდროფობური მოდიფიკაციების მიღება და კვლევა	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	7 გვ. 28-34
ანოტაცია					
ცოცხალ ორგანიზმში რკინის დეფიციტის შევსების მიზნით მოდიფიცირებულია ასკანგელის ზედაპირი Fe-ფრუქტოზა-ასკანგელის კომპლექსით. სტრუქტურულ-მექანიკური თვისებების შესწავლის შედეგად ნაჩვენებია, რომ სუსპენზია Fe-ფრუქტოზა-ასკანგელი აკმაყოფილებს მოთხოვნებს, რომელიც წაყენება სამედიცინო პრეპარატებს					
5	ი.ბეშქენაძე, ნ. ჟორჟოლიანი, მ.გოგალაძე, ს.უროტაძე, გ.ბედელური	მიკროელემენტების შემცველი ფიტორეგულატორის კვლევა	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013წ	თბილისი	5 გვ. 35-39
ანოტაცია					
სინთეზირებული ნაერთების საფუძველზე შედგენილი იქნა ფიტორეგულატორი, რომლის 5%-იანი ხსნარი გამოცდილი იქნა ხორბალზე (“ბეზოსტაია-1” და “კოპერი”) საველე პირობებში. მიღებულია დამაკმაყოფილებელი შედეგები. მინდვრული ექსპერიმენტის შედეგების საფუძველზე გამოთქმულია მოსაზრება, რათა გამოიცადოს ფიტორეგულატორი სხვა ს/ს კულტურებზე					
	ი. ბეშქენაძე, ს. უროტაძე, ნ. ჟორჟოლიანი,	ხელატების შემცველი ქიმიური დანამატი	№ 12778/02	პატენტი	

6	მ. გოგალაძე, გ. ბელელური, ნ. ოსიპოვა, თ. კვერნაძე.	ფრინველთა საკვებში			
7	ი. ბეშქენაძე, ს. უროტაძე, ნ. ჟორჟოლიანი, მ. გოგალაძე, გ. ბელელური, ნ. ოსიპოვა, თ. კვერნაძე.	ქიმიური დანამატი ფრინველთა კებაში	№ 12778/02	პატენტი	
8	ც. გაბელია, ს. უროტაძე, ლ. ჯაფარიძე, ე. სალუქვაძე	ასკან-თიხის საფუძველზე სამკურნალო საშუალების მიღების ხერხი	№ 12340/01	პატენტი	

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	ი.ბეშქენაძე, მ.გოგალაძე, ნ.ჟორჟოლიანი, ს.უროტაძე, ი.ლომთაძე	მიკროელემენტების შემც- ველი ფიტორეგულატორის კვლევა	II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქ- ტიკული კონფერენცია "ეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება" საქართველო, თბილისი თსუ, 11 - 12 ოქტომბერი
მომხსენების ანოტაცია			
შესწავლილია ნიტრილოტრიმარმუავას და მიკროელემენტების შემცველი ნაერთების საფუძველზე მომზადებული ფიტორეგულატორის გავლენა სოიას კულტურაზე. კერძოდ, დადგენილია, რომ მან მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია სოიას მარცვლის ქიმიურ შედგენილობაზე და მის პროდუქტიულობაზე. ფიტორეგულატორის გამოყენებით 5%-ზე მეტად იზრდება მარცვალში ნედლი პროტეინის შემცველობა და მაქსიმუმს (38,16%-ს) აღწევს თესლის დამუშავების დროს.			
2	ნ.ჟორჟოლიანი, ს.უროტაძე, ნ.ოსიპოვა, .კვერნაძე, გ.ბელელური	მეთიონინშემცველი ბიომეტალების ციტრატების კვლევა წყალხსნარებში	Труды Международной Научно-прак- тической конференции «Иновационные технологии и современные материалы» Грузия, Кутаиси, 07 -08 Июня
მომხსენების ანოტაცია			
პოტენციომეტრული ტიტრაციის მეთოდით შესწავლილია მეთიონინის და ლიმონის მჟავას შემცველი ბიოლითონთა ნაერთების კომპლექსწარმოქმნა წყალხსნარებში. დადგენილია ბიოლითონთა Cu, Co, Zn, Fe, Mn, Mg-ის კომპლექსწარმოქმნის უნარი აღნიშნულ ლიგანდებთან. დადგენილია კომპლექსების მდგრადობის კონსტანტები, რომელთა სიდიდეები 5.27-6.23 ზღვრებშია. წყალხსნარების ფიზიკურ-ქიმიური ანალიზის საფუძველზე გამოთქმულია მოსაზრება ნაერთების შედგენილობის შესახებ.			
3	ა. ჩაგელიშვილი, გ. ბელელური, ი. ბეშქენაძე	ხელატების გამოყენება ბროილერის კვებაში.	საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტი- კული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“ საქართველო, თბილისი, აგრარული უნივერსიტეტი, 3-4 ოქტომბერი
მომხსენების ანოტაცია			

<p>შესწავლილია ხელატების გავლენა ბროილერის კვებაში. დაგენილია, რომ ხელატები ზრდიან ბროილერის ცოცხალ მასას 5–8%–ით. ბროილერის შენარჩუნება შეადგენს 96.6%–ს, I კატეგორიის ტანხორცის გამოსავალი იზრდება 5–9%–ით, ხოლო III კატეგორიის ტანხორცის გამოსავალი ყველა ჯგუფში 4.0–4.2%–ს. ადგილი აქვს დაცემის და საკვების დანახარჯის შემცირებას</p>			
4	<p>ა. ჩაგელიშვილი, გ. ბელელური, მ. გოგალაძე</p>	<p>ხელატების გამოყენება ბროილერის მიერ საზრდო ნივთიერებების მონელებაზე და ბროილერის სისხლის მორფოლოგიურ მაჩვენებლებზე</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“ საქართველო, თბილისი, აგრარული უნივერსიტეტი, 3-4 ოქტომბერი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>შესწავლილია ხელატების გავლენა ბროილერის მიერ საზრდო ნივთიერებების მონელებაზე და სისხლის ზოგიერთ მორფოლოგიურ მაჩვენებლებზე. დადგენილია, რომ ხელატების გამოყენება ბროილერის კვებაში აუმჯობესებს ნივთიერებათა ცვლას, რაც ზრდის საზრდო ნივთიერებების ათვისებას და ცოცხალ მასას.</p>			
5	<p>სალუქვაძე ე., ჯაფარიძე ლ., გაბელია ც., ოსიპოვა ნ., კვერნაძე თ., უროტაძე ს.</p>	<p>ასკანთიხის ორგანულ-მინერალური მოდიფიკაციები</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. საქართველო, ქუთაისი 07-08 ივნისი, 2013წ.</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>ნავთობ პროდუქტებში თერმოდესტრუქციის გზით მიღებულია ორგანომინერალური მოდიფიკაციები, შესწავლილია მათი ფიზიკურ-ქიმიური თვისებები, რომელთა საფუძველზე გამოთქმულია მოსაზრება კარბონირებული ასკანთიხის რეზინის წარმოებაში შემაჯსებლად გამოყენების მიზანშეწონილობის შესახებ.</p>			
6	<p>ი. ყარალაშვილი, ნ. კლარჯიშვილი, ნ. ჯაბიშვილი, ი. ჯავაშვილი</p>	<p>ეკოლოგიურად უსაფრთხო ცეცხლმდეგი ფოსფატური კომპოზიტის (ანტიპირენი) მიღება და კვლევა.</p>	<p>საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. საქართველო, ქუთაისი 07-08 ივნისი, 2013წ.</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>თერმულად მდგრადი მეტალთა ჰიდროფოსფატების საფუძველზე მიღებულია არატოქსიკური, ეკოლოგიურად უსაფრთხო, ცეცხლმდეგი ფოსფატური კომპოზიტი (ანტიპირენი). შესწავლილია ფოსფატური კომპოზიტით დამუშავებული მასალების ცეცხლმდეგობა და დადგენილია წვადობის ჯგუფი. წარმოდგენილი ფოსფატური კომპოზიტი მაღალ ტემპერატურაზე არ გამოყოფს დაშლის მაგნე პროდუქტებს, იხსნება ზეთოვან და ორგანულ გამხსნელებში; იგი ანიჭებს მასალებს ცეცხლმდეგობას.</p>			

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: ნავთობის ქიმიის ლაბორატორია
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: **ლ.ბ. გამგე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი** ნათელა ხეცურიანი
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
 - უფრ.მეცნ.თან., ქიმ.მეცნ.დოქ.:** ერნა ლეკვეიშვილი
 - უფრ.მეცნ.თან., ქიმ.მეცნ.კანდ.:** გურამ ხიტირი, ზაზა მოლოდინაშვილი, ელზა თოფურია
 - მეცნ. თანამშ., ქიმ.მეცნ.კანდ.:** ქეთევან გოდერძიშვილი, თინათინ გაბუნია, სოფიო შენგელია
 - მეცნ. თანამშ.:** ირინე მჭედლიშვილი, მადლენა ჩხაიძე, თამარ შატაკიშვილი
 - ლაბორანტი:** კონსტანტინე სიმონიშვილი, გოგა ბალხამიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	2	3	4
1	საქართველოს ნავთობების მიზანდასახული ათვისების პერსპექტივები	მთ. მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. ნათელა ხეცურიანი	უფრ. მეცნ. თანამშ-ები: ე.უშარაული, ქ.გოდერძიშვილი, ზ.მოლოდინაშვილი; მეცნ. თანამშ-ები: მ.ჩხაიძე, ი.მჭედლიშვილი ლაბორანტი: გ.ბაღსამიშვილი
კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები			
საქართველოს პარაფინული ნავთობების (სამგორი, ნინოწმინდა, რუსთავი) დ.დ. 200°C ფრაქციებიდან გამოყოფილია ორგანული გამსხნელების – პეტროლეინის ეთერი (30–80°C), გამსხნელი რეზინის მრეწველობისათვის (80–120°C), უაიტ სპირიტი (150–200°C) და ტექნიკური გამსხნელი (50–180°C) – შესაბამისი ფრაქციები და შესწავლილია მათი ფიზიკურ-ქიმიური მახასიათებლები. მიღებული შედეგები აკმაყოფილებენ ამ გამსხნელებისათვის სტანდარტით წაყენებულ მოთხოვნებს.			
2	წვადი წიაღისეულის გამოყენების პერსპექტივები	მთ. მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. ნათელა ხეცურიანი	უფრ. მეცნ. თანამშრომლები: ე.თოფურია, ე.ღვებიაშვილი; მეცნ. თანამშრომლები: ს.შენგელია, თ.შატაკიშვილი ლაბორანტი კ.სიმონიშვილი
კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები			
შესწავლილია წვადი ნახშირბადშემცველი ნარჩენების – ტყვარჩელის ქვანახშირი, ვალე-ახალციხის მურა ნახშირი, დსპ-ს და მერქნის (ფიჭვი და ნაძვი) ნახერხი – და შემკვრელების (ბუნებრივი ბიტუმები და მწარე ხევის ნავთობი) ტექნიკური და ფიზიკურ-ქიმიური მახასიათებლები. მიღებულია საცდელი კომპოზიციები და მიმდინარეობს მათი მახასიათებლების შესწავლა.			
3	ნავთობური ნარჩენების ემულსიების დაშლა ეფექტური დეემულგატორების და სხვადასხვა ტექნოლოგიური მეთოდების გამოყენებით	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.კ. გ. ხიტირი	მეცნ. თანამშრომელი თ. გაბუნია
კვლევითი სამუშაოს პირველი და მეორე ეტაპების შედეგები (ანოტაცია)			
შესწავლილია მდგრადი ემულსიები წყლის სხვადასხვა შემცველობით. ნაჩვენებია გაუწველობის და მექანიკური მინარევების მოშორება დეემულგატორ დისოლვანის გამოყენებით გამსხნელ პიროლიზურ ფისში. ოპტიმალურ პირობებში სტანდარტის მიხედვით მიღებულია ფლოტის მაზუთის სხვადასხვა მარკები და საწვავი მაზუთი.			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საწვავი ბრიკეტების კომპოზიციების შემუშავება და მათი მიღების ტექნოლოგიური რეჟიმების დადგენა ნახშირბადშემცველი ნარჩენების უტილიზაციის საფუძველზე	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი; თანადაფინანსებელი: ოსშ	ნათელა ხეცურიანი	ე.თოფურია ე.უშარაული ზ.გონგლიაშვილი ქ.გოდერძიშვილი ი.მჭედლიშვილი მ.ჩხაიძე ზ.მოლოდინაშვილი კ.სიმონიშვილი

პროექტის პირველი ეტაპის შედეგები				
მოძიებული და დამუშავებულია მონაცემები საქართველოში არსებული იმ ნახშირბად-შემცველი ნარჩენების და შემკვერი მასალების მარაგების შესახებ, რომლებიც საჭიროა წვადი კომპოზიტების დასამზადებლად. შედგენილია საქართველოს ტერიტორიაზე აღნიშნული მარაგების განაწილების რუკა.				
№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ნავთობსადენის ნარჩენის რაციონალური გადამუშავების მეთოდები (ხელშეკრულება 30/29)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი; თანადამფინანსებელი: მსუ	გურამ ხიტერი	გ.ხიტერი ი.ჩიკვაძე თ.გაბუნია
პროექტის პირველი ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)				
ნარჩენის პირველადი გადამუშავების შედეგად განსაზღვრულია წყლის და მექანიკური მინარეგების შემცველობა და ნარჩენის ფიზიკო-ქიმიური თვისებები. განსაზღვრულია ნარჩენის ჯგუფური და ინდივიდუალური შედგენილობა. ნაჩვენებია ნარჩენის ფრაქციული შემადგენლობა და მასში პარაფინების და ცერეზინების უნიკალურად მაღალი შემცველობა.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	ნ. გელაშვილი, ზ.მოლოდინაშვილი, გ. პაპავა, ნ.დოსტურიშვილი, ნ. მაისურაძე, ნ. ხეცურიანი, ვ. შეროზია	ნავთობის სხვადასხვა ფრაქციებით გაჯერებული ფორვანი პოლიმერის დესორბციის პროცესის კვლევა	Georgian Engineering News # 1, 2013	Tbilisi	pp.142—146
ანოტაცია					
მიღებულია ახალი ტიპის ჰიბრიდული ფორვანი პოლიმერები ამიდური ტიპის ოლიგომერებისა და მოდიფიცირებული ბუნებრივი სორბენტების საფუძველზე. მიღებული პოლიმერებისთვის დამახასიათებელია მაღალი სორბციულობა და უნარი იტივტივოს წყლის ზედაპირზე ადსორბირებულ ნივთიერებებთან ერთად. მათთვის დამახასიათებელია მაღალი სელექტიურობა, ცეცხლგამძლეობა და თვისებების ცვალებადობა ფართო დიაპაზონში საწყისი ნივთიერების სტრუქტურისა და თანაფარდობის შესაბამისად. მიღებული სორბენტები ხასიათდებიან რეგენერაციის უნარით დესორბციის შემდეგ, რაც იძლევა მათი მრავალჯერადი გამოყენების შესაძლებლობას.					
2	ნ.ხეცურიანი, ზ.მოლოდინაშვილი, გ.შავგულიძე, თ.სვანიძე	საქართველოს ზოგიერთი ახალი ჭაბურღილის ნავთობების კვლევა	Georgian Engineering News # 1, 2013	Tbilisi	pp.147—152
ანოტაცია					
სტატია ეძღვნება საქართველოში ნავთობმრეწველობის განვითარების პერსპექტივებს. განიხილება უცხოური კომპანიების საქმიანობა საქართველოში და მათი როლი ნავთობის მოპოვების საქმეში.შესწავლილია ცაცხენისისა და ნორიოს სამადლოების ახალი ჭაბურღილების ნავთობების ფიზიკურ-ქიმიური თვისებები. მსუბუქი ფრაქციების გამოსავალმა შეადგინა 98%. ორივე საბადოს ნავთობი წარმოადგენს კარგ ნედლეულს					

სასაქონლო მცირეღირებულ ნავთობპროდუქტების წარმოებისთვის.					
3.	ე.თოფურია, ე.უშარაული, ზ.გონგლიაშვილი, ქ.გოლდერძიშვილი, ი.მჭედლიშვილი, მ.ჩხაიძე ზ.მოლოდინაშვილი, ნ.ხეცურიანი.	საქართველოს მეორადი ენერგეტიკული ნედლეულიდან წვადი ბრიკეტების მიღების პერსპექტივები	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	6 გვ. 71-76
ანოტაცია					
სტატიაში განხილულია საქართველოში გარემოში წვადი ნახშირბადშემცველი ნარჩენების უტილიზაცია და წვადი წიაღისეულის გამოყენებით ალტერნატიული, იაფი და ეკოლოგიურად სუფთა წვადი კომპოზიტების დამზადების პერსპექტივები					
4.	ნ. ხეცურიანი, ზ.მოლოდინაშვილი, მ. ჩხაიძე, ქ. გოლდერძიშვილი	ნამუშევარი ნავთობური ზეთების რეგენერაცია და გამოყენება	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები, 2013	თბილისი	გვ. 60-64
ანოტაცია					
მოწოდებულია ნამუშევარი ზეთების რეგენერაციის სქემა, რომელიც მოიცავს ნედლეულისაგან წყლის და შლამის წინასწარ მოცილებას დაწვდომით, ფილტრაციას, ატმოსფერულ და ვაკუუმგამოხდას, კონტაქტურ გაწმენდას გააქტივებული გუმბრინით (5-10% მას.), პროდუქტის და ადსორბენტის ვაკუუმ დაყოფას. რეკომენდებულია პროცესში წარმოქმნილი პროდუქტების გამოყენების გზები.					
5.	ე. უშარაული, ზ.გონგლიაშვილი, ე. თოფურია, ი. მჭედლიშვილი, ნ. ხეცურიანი.	შირაქის წყების ნავთობებისა და ბიტუმების კვლევა.	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	6 გვ. 65-70
ანოტაცია					
შესწავლილია შირაქის წყების ნავთობებისა (მცირე შირაქი, მირზაანი, ტარიბანი) და ჩაკირული ქანის ბიტუმის ქიმიური შემადგენლობა. განსხვავებით ტარიბანის ნავთობისგან, მცირე შირაქისა და მირზაანის ნავთობები მსგავსი ქიმიური შემადგენლობით ხასიათდებიან. ჩაკირული ქანის ბიტუმი აღნიშნული ნავთობებისაგან განსხვავდება ჟანგბადისა და ფისოვან-ასფალტენური ნაერთების მაღალი შემცველობით, რაც გამოფიტვის სხვადასხვა ფაქტორების ზეგავლენის შედეგად უნდა ჩაითვალოს.					
6	გ. ხიტირი, თ. გაბუნია, მ. წურწუშია ზ.ამირიძე	ლიალური წყლებიდან ნავთობპროდუქტების მიღების შესაძლებლობა	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	6 გვ. 77-78
ანოტაცია					
გაუწყლოებისა და მექანიკური მინარევების მოცილების მიზნით ლიალური წყლების შესწავლის შედეგად ნაჩვენებია ფლოტის მაზუთის რამდენიმე მარკის და საწვავი მაზუტის მიღების შესაძლებლობა.					
7	ს. შენგელია, ქ. გამყრელიძე, ო. უსტიაშვილი, დ. შენგელია	საქართველოში ნავთობ-გაზომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარების მოკლე ისტორია	საქართველოს ქიმიური ჟურნალი ტ. 13, №1, 2013	თბილისი	4 გვ.
ანოტაცია					
სტატიაში წარმოდგენილია მოკლე ისტორია საქართველოში ნავთობ-გაზომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარების ისტორია					
8	გ. ხიტირი, თ. გაბუნია,	ლიალური წყლებიდან ნავთობპროდუქტების მიღების შესაძლებლობა	საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემიის მაცნე,	თბილისი	გადაცემული დასაბეჭდად

მ. წურწუშია ზ.ამირიძე	ტების მიღების შესაძლებლობა	ქიმიური სერია ტ. 40, №3, 2013	
ანოტაცია			
გაუწყლოებისა და მექანიკური მინარევების მოცილების მიზნით ლიალური წყლების შესწავლის შედეგად ნახვენებია ფლოტის მაზუთის რამდენიმე მარკის და სავვაი მაზუტის მიღების შესაძლებლობა.			

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ე. ლეკვიშვილი, ნ. ლეკვიშვილი, ხ. ბარაბაძე.	საქართველოს ნავ- თობებიდან მაღალ- მდუღარე პოლიციკ- ლური არომატული ნახშირწყალბადების გამოყოფა და მათი კვლევა სხვადასხვა ფიზიკური მეთოდებ- ით.	Вестник государст-венного инженер-ного университета Армении. Серия Химические и природоохранные технологии. Вып. 16, № 11, 2013	Ереван	с. 32—40

შესწავლილია საქართველოს ნავთობების ზოგიერთი პოლიციკლური არომატული ნახშირ-
წყალბადები. აღნიშნული ნახშირწყალბადების გამოყოფისა და დაყოფის კომპლექსური
მეთოდი პოლიციკლური არომატული ნახშირწყალბადების მალეინის ანჰიდრიდთან ურთი-
ერთქმედების საფუძველზე. ნავთობებიდან გამოყოფილია აღნიშნული ნახშირწყალბადების
კონცენტრატები და მათში იდენტიფიცირებულია ფენანტრენების, მათი ბენზოლოგებისა და
ნაფტენოლოგების მთელი სერია.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	ნ.ხეცურიანი, ე.თოფურია, ნ.თოდუა, კ.გონსალესი, ა.მიქაია.	ნორიოს ნავთობის მაღალ- მდუღარე ფრაქციის პოლი- ციკლური არომატული ნახ- შირწყალბადების შესწავლა ქრომატო-მასსპექტრომეტრუ- ლი მეთოდით	Eastern Analytical Symposium (EAS) Monday, USA, 2013
მომხსენების ანოტაცია			
ვაკუუმ-გაზოილის ფრაქციის (340-590°C) ქრომატო-მასსპექტრალური შესწავლით დადგე- ნილია, რომ იგი შეადგენს ნორიოს ნავთობის (საქართველო) დაახლოებით 28%. სარექტიფიკაციო სვეტზე გამოყოფილი იქნა 876 ფარქცია და 78 ბენზოლოური ელუატი. ქრომატო-მასსპექტრალური მონაცემები დამუშავდა ავტომატიზირებული მას-სპექტრა- ლური დეკონვოლუციისა და იდენტიფიკაციის სისტემის მეშვეობით (AMDIS). განხილუ- ლია ზოგიერთი არომატული ნახშირწყალბადის და მათი ჰეტეროანალოგების აირქრომა- ტოგრაფიული შეკავების ინდექსები და ფრაგმენტაცია ელექტრონული იონიზაციის პირობებში. იდენტიფიცირებულია შემდეგი ნაერთების იზომერები: მონო- და პოლია- ლკილ-ინდენები, ტეტრალინები, დინაფტილბენზოლები, ნაფტალინები, აცენაფტილენები, ფლუორენები, ფენანტრენები, ნაფტოფლუორენები და ფენანტრენები, პირენები და ქრიზენები.			

2	ეთოფურია, ნ.ხეცურიანი, კ.ტრეტიაკოვი, კ.გონსალესი, ა.მიქაია.	საქართველოს ნავთობების მაღალმდულარე ფრაქციების ნაჯერი ნახშირწყალბადების შესწავლა ქრომატო-მას-სპექტრომეტრული მეთოდით	Eastern Analytical Symposium (EAS) Monday, USA, 2013
მოსხენების ანოტაცია			
ქართული ნავთობების მაღალმდულარე ფრაქციებში განსაზღვრულია მონო-, დი-, ტრი- და ტეტრაციკლური ნაჯერი ნახშირწყალბადების და მათი ალკილნაცვლებული ჰომოლოგების სტრუქტურები. დაყოფის მეთოდებად გამოყენებული იყო დისტილაცია, ადსორბციული ქრომატოგრაფია, მრავალსაფეხურიანი თერმოდირეფიზია და ექსტრაციული კრისტალიზაცია თიოშარდოვანით. ქრომატო-მას-სპექტრალური მონაცემები გაანალიზებული იქნა ავტომატიზირებული მას-სპექტრალური დეკონვოლუციისა და იდენტიფიკაციის სისტემის მეშვეობით (AMDIS). მას-სპექტრალური მონაცემებისა და აირქრომატოგრაფიული ინდექსების შეფასების კომპლექსურმა შესწავლით დადგენილია რეგიონ-იზომერების დიფერენციაცია. განხილულია ტრი- და ტეტრაციკლოალკანების საერთო და კონკრეტული ფრაგმენტაციის გზები ელექტრონული იონიზაციის პირობებში.			

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: მაღალმოლეკულურ ნაერთთა ქიმიის ლაბორატორია
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: - ლაბორატორიის გამგე, მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. დოქტორი, პროფესორი გივი პაპავა
- I. 3. ლაბორატორიის პერსონალური შემადგენლობა:
 - უფრ. მეცნ. თანამშრ., ქიმ. მეცნ. კანდიდატი: მარინა გურგენიშვილი, ეთერ გავაშელიძე, ია ჩიტრეკაშვილი
 - მეცნ. თანამშრ., ქიმ. მეცნ. კანდიდატი: ნუნუ მაისურაძე, ნორა დოსტურიშვილი, ნაზი გელაშვილი
 - მეცნ. თანამშრ., ტექ. მეცნ. კანდიდატი: ვიტალი შეროზია
 - მეცნ. თანამშრ.: ზურაბ თაბუკაშვილი, ნანული ხოტენაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	2	3	4
1	ანტიფრიქციული მასალების მიღება პოლიმერული კომპოზიციების საფუძველზე	ქიმ. მეცნ. დოქტ., პროფ. გივი პაპავა უფრ. მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.კ. მარინა გურგენიშვილი	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი, ე.გავაშელიძე; მეცნ. თანამშრომლები: ნ.მაისურაძე, ნ.დოსტურიშვილი, ნ.გელაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
კვლევის მიზანს შეადგენდა ახალი სახის ანტიფრიქციული თვითშემზოთავი კომპოზიციების შემუშავება, რომელთაც გააჩნიათ მაღალი ფიზიკურ-ქიმიური თვისებები – ხახუნის დაბალი კოეფიციენტი, ცვეთამედეგობა, მექანიკური სიმტკიცე, მდგრადობა წყლიან გარემოში და ა.შ. ამ მიზნით შემუშავებული იქნა ახალი, ინოვაციური მიდგომა – შემავსებლის სახით, გრაფიტის დისპერსიული ფხვნილის ნაცვლად, გამოყენებულ იქნა ნაწილად განზომილებიანი ფხვნილები რომელთა ზედაპირი მოდიფიცირებული იყო ფტორშემცველი ოლიგომერით. ასეთი კომპოზიციების გადამუშავება კომპოზიტად ტრადიციულ, სტატიკურ (ცხლად დაწნეხვა) მეთოდთან ერთად ხორციელდებოდა დინამიკური (დარტყმითი ტალღით) კომპაქტირების მეთოდითაც. ნაწილად ფხვნილის გამოყენება მნიშვნელოვნად ზრდის გრაფიტის მარცვლების შეხების კუთხურ ზედაპირს და, შესაბამისად, კომპოზიტის თბოგამტარობას, ხოლო მოდიფიცირებული გრაფიტისა და პოლიმერული მატრიცის ერთობლივი გამოყენებით შესაძლებელი გახდა კომპოზიტის ხახუნის კოეფიციენტის მნიშვნელოვნად შემცირება, მექანიკური სიმტკიცისა და თბო-			

<p>და ცვეთამედვეობის გაზრდა. მიღებულია ანტიფრიქციული მასალები, რომლებიც შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას საპოხის გარეშე წყლიან გარემოში და ვაკუუმში საექსპლუატაციოდ. ამ მასალისაგან დამზადებული ანტიფრიქციული კვანძები (საკისრები, მილები, ანტიფრიქციული ფირფიტები, სხვადასხვა დანადგარების მილტუჩების შეერთების სატენი, მიმმართველები, კბილანები და სხვ.) შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც სტანდარტულ, ასევე არასტანდარტულ (კონკრეტული დანიშნულების) იმ მანქანებში, ხელსაწყოებში, აგრეგატებში და მოწყობილობებში, რომელთა ექსპლუატაცია უწევთ მაღალი ტენიანობის პირობებში, წყლიან და აბრაზიულ გარემოში. ასეთ გარემოს წარმოადგენენ გვირაბები, შახტები, პორტები, სამთომომპოვებელი და გადაამუშავებელი წარმოებები, მეტალურგიული და ქიმიური ქარხნები, სოფლის მეურნეობა, რადიოაქტიური წყალხსნარები და სხვა.</p>			
2	<p>ბუნებრივი მინერალური ნედლეულის - დიატომიტის საფუძველზე ახალი ტიპის ჰიბრიდული იონიტების მიღება</p>	<p>უფრ. მეცნ. თანამშრომელი, ქ.მ.კ. მარინა გურგენიშვილი</p>	<p>მთ. მეცნ. თანამშრომელი, გ.პაპავა, უფრ. მეცნ. თანამშრომელი ი. ჩიტრეკაშვილი; მეცნ. თანამშრომლები: ზ.თაბუკაშვილი, ნ.ხოტენაშვილი</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>კვლევები განხორციელდა ბუნებრივი მინერალური სორბენტის – დიატომიტის საფუძველზე ახალი ტიპის ჰიბრიდული იონიტების მისაღებად. დამუშავდა მეთოდები, რომელთა გამოყენებითაც შესაძლებელი ხდება დიატომიტის ფორებში ორგანული ნივთიერებების მოლეკულების ჩანერგვა და ფორებში პოლიკონდენსაციის რეაქციების ჩატარება. პოლიკონდენსაციის შედეგად ფორებში წარმოქმნილ პოლიმერებში შემდგომ ეტაპზე განხორციელდა იონოგენური ჯგუფების ჩანაცვლება და მაღალი იონმიმოცვლითი უნარის მქონე თერმო-, თბო- და ქიმიურად მედეგი იონიტების მიღება. ბუნებრივი მინერალური ნედლეულის – დიატომიტის მზა ჩონჩხის გამოყენება საშუალებას იძლევა დაზოგილ იქნას სინთეზური პოლიმერები და ამ პოლიმერების რეაქციის-უნარიანი ის ცენტრები, რომელთა ხარჯზედაც ხორციელდება იონიტებისათვის აუცილებელი სივრცითი სტრუქტურის წარმოქმნა. მიღებულია მაღალი იონმიმოცვლითი ტევადობის მქონე ქიმიურად, თბო- და თერმო- მედეგი ჰიბრიდული ტიპის იონიტები.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	2	3	4	5
1	<p>ახალი ტიპის სპილენძ-გრაფიტის კლასის ანტიფრიქციული მასალების მიღების ინოვაციური ტექნოლოგიის დამუშავება</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>ქიმ. მეცნ.კანდ., უფრ. მეცნ.თანამშრომელი ია ჩიტრეკაშვილი</p>	<p>ვ.შეროზია, ნ.დოხტურიშვილი, გ.პაპავა, მ.გურგენიშვილი</p>
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>				
<p>შესწავლილია მულტიკომპონენტური კომპოზიციების მიღების მეთოდიკა. განხორციელდა გრაფიტის პლაკირება სპილენძის ოქსიდთან და შემდგომში მისი ჰიდრირებით მიღებულია სპილენძით პლაკირებული მასალები, გრაფიტის ზედაპირზე ლითონური სპილენძის ნანოკრისტალური შერევით. შესწავლილია გრაფიტის ზედაპირის სპილენძის ოქსიდით და მის საფუძველზე ნანოკრისტალური სპილენძის შრით პლაკირების პროცესი. დადგენილია პროცესის ოპტიმალური პირობები. რენტგენოსტრუქტურული ანალიზით ნაჩვენებია, რომ პროცესი მრავალსტადიურია. დამუშავებულია დანაფარის სისიქის განსაზღვრის მეთოდიკა. დანაფარის ფაზური შემადგენლობა რენტგენოსტრუქტურული ანალიზით. შესწავლილია 0,5-2 მკმ, 4-6 მკმ და 7-10 მკმ სპილენძით პლაკირებული ფხვნილების დარტყმითი ტალღით კომპაქტირების პროცესი. რენტგენოფაზური ანალიზით ნაჩვენებია, რომ კომპაქტირების პროცესში ახალი ფაზის წარმოქმნა არ ხდება.</p>				
	<p>ინოვაციური ტექნოლოგიის შემუშავება ახალი თაობის</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული</p>	<p>მეცნიერებათა დოქტორი ელდარ</p>	<p>პაპავა გივი, ლომთათიძე, ზაურ,</p>

2	პროლონგირებული მოქმედების აზოტოვანი სასუქების მისაღებად გარემოს დაბინძურებისაგან დაცვისა და მევენახეობაში გამოყენების მიზნით.	სამეცნიერო ფონდი	გუგავა	ლიპარტელიანი რივა, სოტენაშვილი ნანული, გელაშვილი ნაზი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>გრანტის სამუშაო გეგმით გათვალისწინებული ამოცანების შესასრულებლად მოძიებული იქნა არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა. სინთეზისა და კვლევების ჩასატარებლად მომზადებული იქნა საჭირო აპარატურა და ხელსაწყოები. დამზადებულია ტიტრიანი ხსნარები. სამუშაო მდგომარეობასია მოყვანილი სპექტრო-ფოტომეტრი, pH-მეტრი, ქრომატოგრაფი და სხვა დამხმარე საშუალებები. აღებულია აღმოსავლეთ საქართველოს მევენახეობის რეგიონებში (თელავი, გურჯაანი) საკვლევი ობიექტებიდან საანალიზოდ 50 ნიადაგის ნიმუში კვლევებისათვის. განხორციელდა სივრცითი სტრუქტურის მქონე, პროლონგირებული მოქმედების აზოტოვანი სასუქის სინთეზი კარბამიდის საფუძველზე. სინთეზი ჩატარდა როგორც ნაღვლოში, ასევე ხსნარში. საწყისი კომპონენტების (კარბამიდისა და ალდეჰიდური კომპონენტის) მოლური თანაფარდობა შესაბამისად იყო: 1:1,3; 1:1,4; 1:1,5; 1:1,7; 1:1,8; 1:2,0. მიღებული სტრუქტურირებული სასუქი გამოიცადა ლაბორატორიულ პირობებში, კონკრეტულად, განსაზღვრულია ხსნადი ნაწილი. 1,3 მოლური თანაფარდობისას ხსნადი ნაწილი შეადგენს 10%-ს. ალდეჰიდური კომპონენტის მოლური წილის გაზრდისას, სტრუქტურირებული პროდუქტის ხსნადობა მკვეთრად მცირდება. 1,5 მოლური თანაფარდობისას იგი წყალში პრაქტიკულად აღარ იხსნება.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/ კრებული დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	2	3	4	5	6
1	ნ.მაისურაძე, ნ.დოსტურიშვილი, ნ.გელაშვილი, ე.გავაშელიძე, შ.პაპავა, ვ.შეროზია, გ.პაპავა, რ.ლიპარტელიანი	რეზოლური ოლიგომერის შემცველი პოლიმერული კომპოზიციების გადამუშავების ოპტიმალური პირობების დადგენა ფაქტორული ექსპერიმენტის გზით	საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე. ქიმიის სერია, ტ. 39, №3-4,	თბილისი	3 გვ. 226-228
ანოტაცია					
<p>ფაქტორული ექსპერიმენტის გზით დადგენილია ძირითადი ტექნოლოგიური პარამეტრების ოპტიმალური მნიშვნელობები. პოლიმერულ კომპოზიციაში მატრიცად გამოყენებულია ბენზოლის ტიპის თერმორეაქტიული ოლიგომერი, შემავსებლად არამოდიფიცირებული დიატომიტი. დადგენილია გადამუშავების ოპტიმალური პირობები: ტემპერატურა – 180°C, ხვედრითი წნევა – 60მპა, დაყოვნების დრო - 40წთ ნაკეთობის 1მმ სისქეზე.</p>					
2	გ. პაპავა, ნ. გელაშვილი, ე. გავაშელიძე, ნ. მაისურაძე, ნ. დოსტურიშვილი, ზ. თაბუკაშვილი, ნ. მაისურაძე	“ნოვოლაქის ტიპის პოლიმერული კომპოზიციები და პლასტიკური მასალები მათ საფუძველზე”	საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე. ქიმიის სერია ტ. 39, №3-4, გვ. 184-186	თბილისი	3
ანოტაცია					

	<p>თერმული გადამუშავებისას კომპრესული დაწნეხვით მიღებულია პლასტიკური მასალები ნოვოლაქური ტიპის პოლიმერული კომპოზიციების საფუძველზე, რომლებიც შემავსებლად შეიცავენ მინერალურ ნედლეულს – დიატომიტს. შესწავლილი იქნა მათი მექანიკური და დიელექტრიკული თვისებები. დადგენილია რომ ოპტიმალურია, როდესაც კომპოზიციაში დიატომიტის შემცველობა 40-60მას%-ია. ნაკეთობები, რომლებიც მიღებულია ასეთი პოლიმერული კომპოზიციების საფუძველზე რიგ შემთხვევაში მნიშვნელოვნად უკეთესი მაჩვენებლით ხასიათდებიან დღეისათვის ცნობილი სამრეწველო ანალოგიური დანიშნულების პოლიმერული კომპოზიციების საფუძველზე მიღებულ ნაკეთობებთან შედარებით.</p>				
3	<p>გ. პაპავა, ვ. შეროზია, ნ. დოხტურიშვილი, ნ. მაისურაძე, მ. გურგენიშვილი, ი. ჩიტრეკაშვილი</p>	<p>გრაფიტის სპილენძით პლაკირების პროცესის შესწავლა.</p>	<p>“Georgian Engineering News” #3</p>	<p>თბილისი</p>	<p>4</p>
	ანოტაცია				
	<p>ანტიფრიქციული მასალების მისაღებად განხორციელებულია გრაფიტის პლაკირება სპილენძით. შესწავლილია პლაკირების პროცესი და ამ პროცესზე სხვადასხვა ფაქტორების გავლენა. დადგენილია პლაკირების პროცესის ოპტიმალური პირობები: გამოსავალი კომპონენტების ბუნება, სარეაქციო არეში საწყისი კომპონენტების საწყისი კონცენტრაცია და მოლური თანაფარდობა, ტემპერატურა, რეაქციის ხანგრძლივობა.</p>				
4	<p>გელაშვილი ნ., მოლოდინაშვილი ზ, პაპავა ქ., დოხტურიშვილი ნ., მაისურაძე ნ., ხეცურიანი ნ., შეროზია ვ.</p>	<p>ნავთობის სხვადასხვა ფრაქციებით გაჯერებული ფოროვანი პოლიმერების დესორბციის პროცესის შესწავლა.</p>	<p>“Georgian Engineering News” №1 pp. 79-83</p>	<p>თბილისი</p>	<p>5</p>
	ანოტაცია				
	<p>ამიდური ტიპის ოლიგომერებისა დამოდიფიცირებული ბუნებრივი მინერალური სორბენტების საფუძველზე მიღებულია ახალი სახის ფოროვანი ჰიბრიდული პოლიმერები, რომლებიც გამოირჩევიან მაღალი სორბციისა და წყალზე ტივტივის უნარით. კვლევა ჩატარებულია ნავთობის მძიმე ფრაქციებზე. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შეიძლება ეს მასალები გამოყენებული იქნას ნავთობის პროდუქტებით დაბინძურებული წყლის გასაწმენდად. აღნიშნული მასალები ხასიათდებიან რეგენერაციის უნარით, რაც საშუალებას იძლევა, დესორბციის შედეგად, ისინი გამოყენებული იქნას მრავალჯერადად.</p>				
5	<p>გ. პაპავა, ვ. შეროზია, ნ.დოხტურიშვილი, ი. ჩიტრეკაშვილი, მ. გურგენიშვილი, რ. ცისკარიშვილი, შ. პაპავა, რ. ლიპარტელიანი, ნ. ხოტენაშვილი</p>	<p>“ქიმიური მეთოდით გრაფიტის ფხვნილის სპილენძით პლაკირების პროცესის შესწავლა”</p>	<p>საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე. ქიმიის სერია ტ. 39, №3-4, გვ. 179-183</p>	<p>თბილისი</p>	<p>5</p>
	ანოტაცია				
	<p>შესწავლილია გრაფიტის დისპერსიული ფხვნილის სპილენძით პლაკირების პროცესი სპილენძის მარილის გამოყენებით. ნაჩვენებია, რომ ეს პროცესი სამსტადიანია. პირველი სტადია მოიცავს გრაფიტის ფხვნილის ზედაპირზე სპილენძის ჰიდროქსიდის დანაფარის მიღებას, მეორე – მის გარდაქმნას სპილენძის ორვალენტიან ოქსიდად, ხოლო მესამე ამ ოქსიდის აღდგენას სპილენძამდე. მიღებულია შედეგები ამ პროცესის ყველა ძირითადი პარამეტრების პლაკირების ხარისხზე გავლენის შესახებ.</p>				
6	<p>გუგავა ე., ლომთათიძე ზ., პაპავა გ., გოროზია ი.</p>	<p>სინთეზური სასუქების საფუძველზე პროლონგირებული მოქმედების ბიოკომპოზიტების მიღების ახალი ტექ-</p>	<p>მიკრობიოლოგია და ბიოტექნოლოგია. ტომი №4, 2013წ</p>	<p>თბილისი</p>	<p>6</p>

	ნოლოგია და აზოტმაფიქსირებელი მიკროორგანიზმები მარცვლოვანი კულტურების მოსავლიანობის ასამაღლებლად.				
ანოტაცია					
მარცვლოვანების მოსავლიანობის ასამაღლებლად, სინთეზური სასუქების და აზოტმაფიქსირებელი მიკროორგანიზმების საფუძველზე დამუშავებულია პროლონგირებული მოქმედების ბიოკომპოზიტების მიღების ახალი ტექნოლოგია. მოსავლიანობის ინდექსების მიხედვით, ამ ტექნოლოგიის გამოყენების შედეგად, ჰექტარზე აზოტის გამოყენების ნორმები მცირდება 40-55%-ით, ხოლო მოსავლიანობა იზრდება 17,2-27,5%-ით.					
7	ე. გუბავა, ზ. ლომთათიძე, გ. პაპავა, ი. გოროზია.	კარბამიდის საფუძველზე ბიოდეგრადირებადი აზოტოვანი სასუქების შემცველი კომპოზიტების სინთეზი.	“Труды института микробиологии национальной Академии наук Азербайджана” ტომი 11, №1	ბაქო	5 გვ. 324-328.
ანოტაცია					
სტრუქტურირებული კარბამიდის საფუძველზე მიღებულია პროლონგირებული მოქმედების კომპოზიციები, რომლებიც გამოიყენება სოფლის მეურნეობაში ეკოლოგიურად უსაფრთხო სასუქის სახით.					
8	მ.გურგენიშვილი, ი.ჩიტრეკაშვილი, გ.პაპავა, შ.პაპავა, ვ.შეროზია, რ.ცისკარიშვილი, ნ.ხოტენაშვილი, ზ.თაბუკაშვილი	სუსტი მჟავა კათიონები ცეოლითების საფუძველზე	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	3 გვ. 79-83
ანოტაცია					
მოდულიზირებული ცეოლითის და ჰალოგენწარმოებული მჟავას საფუძველზე სინთეზირებულია სუსტი მჟავა კათიონი ცეოლითის კარკასში ჩანაცვლებული კაპროქსილის იონოგენური ჯგუფით. შესწავლილია მიღებული კათიონის იონმიმოცვლითი ტევადობა და ქიმიური მედეობა.					
9	ი.ჩიტრეკაშვილი, მ.გურგენიშვილი, გ.პაპავა, ვ.შეროზია, ქ.პაპავა, ნ.ხოტენაშვილი, ზ.თაბუკაშვილი	ჰიბრიდული იონები ცეოლითების საფუძველზე	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	3 გვ. 84-88
ანოტაცია					
კლინოპტილოლიტის წყალბადური ფორმის და ქლორჩანაცვლებული ორგანული მჟავას საფუძველზე სინთეზირებულია სუსტი იონოგენური ჯგუფის შემცველი ჰიბრიდული კათიონი. მიღებული იონიტი გამოირჩევა მაღალი მექანიკური სიმტკიცით და იონმიმოცვლითი ტევადობით. კათიონიტი შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას ექსტრემალურ პირობებში(მაღალ ტემპერატურაზე) სამუშაოდ.					
10	გ.პაპავა, ე. გუბავა,ნ. მაისურაძე. ნ.დოხტურიშვილი, ნ. გელაშვილი, ე.გავაშელიძე, მ.გურგენიშვილი, ი.ჩიტრეკაშვილი, რ.ღიპარტელიანი	მარცვლეული კულტურების მოსავლის ასამაღლებლად პროლონგირებული სინთეზური სასუქისა და მიკროორგანიზმების შემცველი ბიოკომპოზიტების ტექნოლოგიის	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	3 გვ. 89-93

	შემუშავება				
ანოტაცია					
სინთეზირებულია ნიადაგში ნელი ტემპით დეგრადირებადი პროლონგირებული მოქმედების აზოტშემცველი სასუქი. ნიადაგიდან გამოყოფილია ურობაქტერიების აქტიური შტამი, რომელიც შლის სტრუქტურირებულ კარბამიდს ნიადაგში ამიაკის გამოყოფით. მიღებულია სტრუქტურირებული კარბამიდის და თავისუფლად მცხოვრები აზოტმაფიქსირებელი მიკროორგანიზმების ეკოლოგიურად სუფთა ბიოკომპოზიტები, რომლებიც მარცვლეული კულტურების მოსავალს ზრდიან დაახლოებით 17,2–27, 5%-ით და აზოტის საჰექტარო ნორმებს ამცირებენ 40–55%-ით.					
11	ნ.მაისურაძე, ნ.დოხტურიშვილი, ნ.გელაშვილი, ე.გავაშელიძე, რ. ლიპარტელიანი, ვ.შეროზია, გ.პაპავა	თერმორეაქტიული პოლიმერული კომპოზიციების გადამუშავების ოპტიმალური პირობების დადგენა ფაქტორული ექსპერიმენტის გზით	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	3 გვ. 94-98
ანოტაცია					
პოლიმერული კომპოზიციების გადამუშავებისას ფაქტორული ექსპერიმენტის გზით, დადგენილია ძირითადი ტექნოლოგიური პარამეტრების ოპტიმალური მნიშვნელობები.					
12	გ.პაპავა, ვ.შეროზია, ე.გუგავა, ნ.დოხტურიშვილი, ნ.მაისურაძე, მ.გურგენიშვილი, ი.ჩიტრეკაშვილი, ე.გავაშელიძე, შ.პაპავა	გრაფიტის სპილენძით პლაკირებული კომპოზიციის მიღების ხერხი	პატენტი განაცხადი: AU 2013013255		
ანოტაცია					
დამუშავებულია მაღალი მექანიკური, თბოფიზიკური და ელექტრული თვისებებისა და გამოყენების ფართო სპექტრის მქონე ახალი ტიპის სპილენძ-გრაფიტის კლასის ანტიფრიქციული მასალების მიღების მარტივი ტექნოლოგია. გრაფიტის ფხვნილის ლითონური სპილენძით პლაკირება ხდება სპილენძის ორვალენტიანი ნაერთის გარდაქმნით. კომპონენტების საწყისი ქიმიური თანაფარდობიდან დამოკიდებულებით მიღებულია გრაფიტ-სპილენძის ტიპის ორვალენტიანი კომპოზიციები, მასში სპილენძის სხვადასხვა პროცენტული შემცველობით 10-დან 90%-მდე, რაც კომპაქტირებული მასალის თვისებების ფართო ინტერვალში მოდიფიცირების საშუალებას იძლევა.					
13	გ.პაპავა, ე.გუგავა, ნ.დოხტურიშვილი, ნ.მაისურაძე, ნ.გელაშვილი, მ.გურგენიშვილი, ქ.პაპავა, ნ.ხოტენაშვილი, რ.ლიპარტელიანი.	პოლიმერული პროლონგირებული სასუქის მიღების ხერხი	პატენტი განაცხადი: AU 2013013256		
ანოტაცია					
დამუშავებულია რეგულირებადი სტრუქტურის მქონე ხაზოვანი და სივრცითი სტრუქტურის მქონე ორგანულ-აზოტოვანი სასუქის მიღების ტექნოლოგია ორგანული ნაერთის პოლიკონდენსაციითა და სტრუქტურირებით, კომპონენტების თანაფარდობის ცვლილებით და თერმული დამუშავების გზით. ორგანული ნაერთების სახით გამოიყენება კარბამიდისა და ალდეჰიდური კომპონენტის მექანიკური ნარევი, რომლის თერმული დამუშავება ხდება 100-150°C-მდე 1 საათის განმავლობაში.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	<p>ი. ჩიტრეკაშვილი, მ. გურგენიშვილი გ. პაპავა, ვ. შეროზია, ქ. პაპავა, ნ. ხოტენაშვილი, ზ. თაბუკაშვილი.</p>	<p>ჰიბრიდული კათიონიტების მიღება ცეოლითების საფუძველზე.</p>	<p>Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials” საქართველო, თბილისი, 1-4 სექტემბერი 2013წ.</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>ბუნებრივი მინერალური ნედლეულის – დიატომიტის და ნოვოლაქის ტიპის ოლიგომერის საფუძველზე მიღებულია პოლიმერული კომპოზიციები და კომპოზიტები. მათ საფუძველზე შესწავლილია მათი ფიზიკურ-მექანიკური და დიელექტრიკული მახვენებლები. ნაჩვენებია, რომ პლასტიკური მასალების თვისებები დამოკიდებულია კომპოზიტში დიატომიტის შემცველობაზე. ოპტიმალური თვისებებით ხასიათდება პოლიმერები, რომლებიც შეიცავენ 40-60 მას% დიატომიტს. პოლიმერულ კომპოზიტებში შესაძლებელია ძვირადღირებული და დეფიციტური შემავსებლის ნაცვლად გამოყენებულ იქნას ადგილობრივი მინერალური ნედლეული – დიატომიტი. ასეთი პოლიმერების ფიზიკურ-მექანიკური და დიელექტრიკული მახვენებლები, რიგ შემთხვევებში მნიშვნელოვნად უფრო მაღალია, ვიდრე დღეისათვის პრაქტიკაში ფართოდ გამოყენებული შემავსებლები.</p>			
2	<p>გ.პაპავა, ნ.გელაშვილი, ე.გაგაშვილიძე, ნ.მაისურაძე, ნ.დოსტურიშვილი.</p>	<p>ფენოლ-ფორმალდეჰიდური კომპოზიტების მიღება.</p>	<p>“Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials” საქართველო, თბილისი, 1-4 სექტემბერი 2013წ.</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>ანტიფრიქციულ პლასტმასებში შემკვრელად გამოყენებულია არომატული მარტივი ეთერები, მაგალითად პოლიფენილენოქსიდი. ხახუნის პირობებში პოლიფენილენოქსიდი არაა სტაბილური, რაც აუცილებელს ხდის მის მოდიფიცირებას.</p>			
3	<p>მ. გურგენიშვილი, ი. ჩიტრეკაშვილი, ზ. თაბუკაშვილი, ვ. შეროზია, გ. პაპავა.</p>	<p>მარტივი არომატული ეთერების მოდიფიცირების პროცესების შესწავლა.</p>	<p>“Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials” საქართველო, თბილისი, 1-4 სექტემბერი 2013წ.</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>პოლიფენილენოქსიდის მოდიფიცირება განხორციელდა ფტორალკანების გამოყენებით. მას-სპექტომეტრიის მეთოდის გამოყენებით შესწავლილია მოდიფიცირებული პოლიფენილენოქსიდის თერმული დესტრუქცია 300°C-ზე. პოლიფენილენოქსიდის ფტორალკანით მოდიფიცირება აუმჯობესებს პოლიმერის ფრაქციულ თვისებებს: ცვეთამდეგობა იზრდება 2-ჯერ, ხახუნის კოეფიციენტი მცირდება 0,35-დან 0,25-მდე. მოდიფიცირებულ პოლიმერს აქვს დაბალსტაბილური ხახუნის კოეფიციენტი ტემპერატურის ფართო (50-225°C) ინტერვალში.</p>			
4	<p>მ. გურგენიშვილი, ი. ჩიტრეკაშვილი, ზ. თაბუკაშვილი, რ. ცისკარიშვილი, გ. პაპავა.</p>	<p>იონიტების მიღება ცეოლითების საფუძველზე.</p>	<p>“Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials” საქართველო, თბილისი, 1-4 სექტემბერი 2013წ.</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p>			
<p>ბუნებრივი მინერალური სორბენტის – კლინოპტილოლიტის საფუძველზე სინთეზირებულია ძლიერი და სუსტი იონოგენური ჯგუფების შემცველი კათიონიტები. ამ მიზნით კლინოპტილოლიტის ფორებში ჩანერგილია ფენოლის მოლეკულები და კატალიზატორის თანაობისას წარმოიქმნება რეზოლის ტიპის ოლიგომერი, რომლის</p>			

	მეთილოლის ჯგუფები რეაგირებენ კლინოპტილოლიტის H-ფორმის სილანოლის ჯგუფებთან და წარმოქმნიან სივრცითი სტრუქტურის მქონე პოლიმერებს. შემდგომ ეტაპზე სულფირების გზით წარმოიქმნება აქტიური სულფო ჯგუფის შემცველი კათიონიტი.		
5	მ. გურგენიშვილი, ი. ჩიტრეკაშვილი, გ. პაპავა, შ. პაპავა, ვ. შეროზია.	ორგანო-მინერალური იონიტების მიღება.	“Third International Caucasion Symposium on Polymers & Advanced Materials” საქართველო, თბილისი, 1-4 სექტემბერი 2013წ.
მოსხენების ანოტაცია			
სინთეზირებულია ორგანო-მინერალური იონიტები, რომლებშიც ბუნებრივი მინერალური სორბენტი ქიმიური ბმებით დაკავშირებულია იონიტის ორგანულ ნაწილთან. სინთეზისათვის გამოყენებულია ბუნებრივი არაორგანული სორბენტი – კლინოპტილოლიტი და ბრომქმარმუაჟა. ბრომქმარმუაჟას ბრომის ატომი მაღალი აქტივობის გამო ადვილად ურთიერთმოქმედებს ცეოლიტის წყალბადური ფორმის წყალბად ატომთან და წარმოიქმნება კათიონიტი, რომელიც შეიცავს კარბოქსილის იონოგენურ ჯგუფს, რაც დადასტურებულია ინფრაწითელი სპექტრალური ანალიზით.			

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. **ორგანული სინთეზის ლაბორატორია.**
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. **ლაბორატორიის გამგე, მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი** მზია ციცავი
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი: მარიამ ჩხაიძე, ირმა ჯინიყაშვილი
მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი: ნანა ჩაგანავა, მანანა ბუზარიაშვილი, მირანდა ხაჩიძე
მეცნ. თანამშრომელი მზია ვაჩიეშვილი
ლაბორანტი: ნონა შონია, ქეთევან ბალხამიშვილი, ირმა გიგოლაშვილი
ინჟინერი: მურთაზ გურგენიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	2	3	4
1	4-ჰიდროქსიკუმარინის ნაწარმების სინთეზი	მთ. მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. მზია ციცავი	მეცნ. თანამშრომლები: ნ.ჩაგანავა, მ.ხაჩიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ბუნებრივი და სინთეზური კუმარინები და მათი წარმოებულები გამოირჩევიან განსაკუთრებული რეაქციისუნარიანობით და ბიოაქტივობით, რაც განაპირობებს კუმარინის ბირთვის შემცველი ახალი ნივთიერების სინთეზისადმი მაღალ ინტერესს. სინთეზი განხორციელდა 4-ჰიდროქსიკუმარინის კონდენსაციით ქინოლინთან და იზოქინოლინთან. აღდეჰიდად გამოყენებული იქნა სალიცილის აღდეჰიდი. რეაქცია ტარდებოდა 55-60°C-ზე. ტემპერატურის გაზრდა მნიშვნელოვნად არ ცვლიდა მიზნობრივი პროდუქტების გამოსავალს. მიღებულია ნივთიერებები 3-(4-ჰიდროქსიკუმარილ)-5'-ქინოლილ-მეთილფენილმეთინი; 3-(4-ჰიდროქსიკუმარილ)-5'-იზოქინოლილ-მეთილფენილმეთინი, რომლებიც მდგრადია, რაც საშუალებას იძლევა ჩატარდეს მათი ტესტირება ბიოლოგიურ აქტივობებზე.			
2	მანდარინის კანიდან ეთერ-ზეთებისა და β-კაროტინის სუპერკრიტიკული CO ₂ -ით საფეხურებრივი ექსტრაქციის შესწავლა	მთ. მეცნ. თანამშრომელი ქ.მ.კ. მზია ციცავი	უფრ. მეცნ. თანამშ. : მ.ჩხაიძე; მეცნ. თანამშ-ები: მ.ბუზარიაშვილი, მ.ვაჩიეშვილი ქიმ.მეცნ.კანდ. ქებრალიძე ლაბორანტი: ნ.შონია, ქ.ბალხამიშვილი, ი.გიგოლაშვილი ინჟინერი: მ.გურგენიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>საქართველოში მანდარინის მოსავლის საერთო რაოდენობა დაახლოებით 51.6 ტონაა წელიწადში. მანდარინის გადამუშავების შედეგად დარჩენილი კანი პერსპექტიული მეორადი ნედლეულია ეთერზეთებისა და საკვები პიგმენტების მისაღებად. მანდარინის კანის ზედაპირი ეთერზეთების გარდა, აგრეთვე შეიცავს 0.3% β-კაროტინს, რომელიც ბუნებრივ საკვებ საღებავად გამოიყენება. ფერის მიმცემი თვისების გარდა, ის სრულად გამოიყენება რეტინოლის და რეტინოლის მჟავას პრეკურსორად. სუპერკრიტიკული CO₂-ით ეთერზეთებისა და β-კაროტინის საფეხურებრივი ექსტრაქციები ნაკლებად არის შესწავლილი. ეთერზეთების სუპერკრიტიკული ექსტრაქციები ძირითადად ხორციელდება მშრალ მანდარინის კანზე, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს მიზნობრივი პროდუქტის გამოსავალს და 2-3% შეადგენს. ჩვენს მიერ გამოყენებული იქნა ნედლი მანდარინის კანი, რომელიც შეიცავს წყალს რაც გარკვეულ პრობლემებს ქმნის სუპერკრიტიკულ ექსტრაქციებში. ამის თავიდან ასაცილებლად დაქუცმაცებულ მანდარინის კანს ემატება უწყლო ნატრიუმის სულფატი და კერამიკის გრანულები მკვდარი მოცულობის შესამცირებლად. პირველ საფეხურზე ოპტიმალური წნევა 300ატმ. ხოლო ტემპერატურა 40°C-ით განისაზღვრა. წნევის დაწვევა ამცირებს ეთერზეთების გამოსავალს, ხოლო ტემპერატურის აწვევა სელექტიურობას. მნიშვნელოვანია ექსტრაქციის დინამიური დროის გახანგრძლივება 2სთ-მდე, რაც აადვილებს აქროლადი პროდუქტის შეგროვებას. გამოსავალი 5-7%-ია. მეორე ეტაპზე თანაგამსხნელად ეთანოლის ნაცვლად ჩვენ გამოვიყენეთ აცეტონი 7% მოცულობით. აცეტონი დაშვებულია FDA-ს (Food and Drug administration) მიერ როგორც გამსხნელი საკვები დანამატებისა და წამლების წარმოებაში. აცეტონის გამოყენებამ თანაგამსხნელად გაზარდა β-კაროტინის გამოსავალი დაახლოებით 25%-ით. ოპტიმალური წნევა 300ატმ. ტემპერატურა 60-70°C. ამჟამად მიმდინარეობს კვლევა 2013 წლის მანდარინის მოსავალზე, აგრეთვე II ეტაპის ექსტრაქციების ანალიზი.</p>			
3	1H –პიროლო [3,2-h] ფტალაზინ-6,9-დიონისა და 4-ჰიდროქსიკუმარინის სინთეზი.	ქიმ. მეცნ. დოქტორი ვ. ციციშვილი	უფრ. მეცნ. თანამშ. ი.ჯინიყაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პ-ნიტროფტალაზ-1,4-დიონის ბაზაზე პიროლოფტალაზინების დიოქსინაწარმების მიღება. 4-ჰიდროქსიკუმარინის კონდენსაციის რეაქცია პიროფურმინის მჟავის ეთილის ეთერის 5-ფტალაზინ-1,4-დიონ ჰიდრაზონთან. 5-ნიტროფტალაზ-1,4-დიონის საფუძველზე ჯეპი-კლინგემანის მეთოდით მოისინჯა 1H-პიროლო[3,2-h]ფტალაზინ-6,9-დიონის სინთეზი. ამ მიმართულებით სამუშაოების გაგრძელება 2014 წელს.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ადგილობრივი ნედლეულის ბაზაზე ულტრადისპერსული ალუმინის ოქსიდის მიღება და კორუნდის კერამიკული ნაკეთობების დამზადების ტექნოლოგიის დამუშავება. გამოყენებითი კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი. AR/325/6-480/12; 2013-2015წწ.	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი; თანადამფინანსებელი - თსუ	რ.ჭელია	ი. ყურაშვილი, ო. ლეკაშვილი, ი. ჯინიყაშვილი, თ. კუჭუხიძე, ე. სანაია, თ. არჩუაძე, ფ. ბასარია, ვ. გაბუნია

I ეტაპი-სამუშაო გეგმის მიხედვით. ალუმინის იზოპროპოქსიდის ნაწილობრივი ჰიდროლიზი ჩატარდა იზოპროპანოლში მოლური თანაფარდობით-იზოპროპანოლი : ალუმინის იზოპროპოქსიდი:წყალი=200:1:2 80°C-ზე 1სთ-ის გამნმავლობაში. იზოპროპანოლს აშორებენ როტორულ ამორთქლებელზე და მიღებულ გელს უმატებენ Al(NO₃)₃·9H₂O-ს მოლური თანაფარდობით Al(OiC₃H₇)₃:Al(NO₃)₃·9H₂O=1:1,1. სარეაქ-

ციო ნარევი გადააქვთ ფაიფურის ჯამზე, რომელსაც ათავსებენ 500⁰C-მდე გაცხელებულ მუფელის ღუმელში. წარმოიქმნება თეთრი ფერის მოცულობითი ფხვნილი. ანალოგიურად ატარებენ რეაქციას, როდესაც ჰიდროლიზირებულ მასაში ერთდროულად შეაქვთ ალუმინის ნიტრატი და α-Al₂O₃ (5% მას) ფხვნილი.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	ნანა ჩაგანავა, მზია ციცავი, მირანდა ხაჩიძე, მარიამ ჩხაიძე, მ. ბუზარიაშვილი	4 ჰიდროქსიკუმარინისა და ქინოლინის ბირთვების შემცველი ბიოლოგიურად აქტიური ნეერთების სინთეზი სამკომპონენტური რეაქციით.	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე ქიმიის სერია, ტ.39, №3-4	თბილისი	3 (156-158)
	ანოტაცია				
კუმარინების და მათი ნაწარმების სინთეზი და ფარმაკოლოგიური კვლევა დღესაც აქტუალურია, რადგან ეს ნაერთები ხასიათდებიან აქტივობათა ფართო სპექტრით. სინთეზირებულია ორი ახალი ნაერთი სამკომპონენტური რეაქციის გამოყენებით ძმარმუაგა არეში 4-ჰიდროკუმარინის, სალიცილის ალდეჰიდის და ქინოლინის/იზოქინოლინის ურთიერთქმედებით. ყველა მიღებული ნაერთი მდგრადია ბიოლოგიურ აქტივობაზე ტესტირებისთვის.					
2	ციცავი მ. ჩხაიძე მ. ხაჩიძე მ. ბუზარიაშვილი მ. ერატიშვილი ქ.	მცენარეული ნეფელულიდან სუპერკრიტიკული ფლუიდებით ექსტრაქციის პრაქტიკული ასპექტები	საქართველოს მეცნ. ეროვნული აკადემიის მაცნე ქიმიის სერია, ტ.39, №3-4	თბილისი	5 (გვ. 241-245)
	ანოტაცია				
სულ უფრო მკაცრი გარემოდაცვითი რეგულაციების გამო, სუპერკრიტიკული ფლუიდებით ექსტრაქციამ უკანასკნელ წლებში შეიძინა ფართო გამოყენება, როგორც ტრადიციული გამსხნელებით ორგანული ნაერთების ექსტრაქციის ალტერნატივამ. სტატიაში განხილულია სფეროს გამოყენების ის პრაქტიკული გამოცდილება, რომელიც დაუგროვდა ამ დარგში მომუშავე მოწინავე ლაბორატორიებს და ჩვენს გუნდს. ვფიქრობთ ეს მიმოხილვა დაეხმარება იმ მეცნიერებს, რომლებსაც უნდათ გაერკვნენ და ჩაერთონ სუპერკრიტიკული ფლუიდებით ექსტრაქციის ტექნოლოგიაში.					
3	ციცავი მ. არზიანი ბ. ჩხაიძე მ. ხაჩიძე მ.	ბუნებრივი საკვები საღებავები და ორგანული პროდუქტის წარმოება	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა	თბილისი	3(80-82)
	ანოტაცია				
ორგანულია საკვები, რომელიც დამზადებულია პესტიციდების, სასუქის სხვა სინთეზური პრეპარატების გარეშე. ორგანული საკვების წარმოება ასევე გამორიცხავს დასხივების, სამრეწველო გამსხნელების და სინთეზური საკვები დანამატების გამოყენებას. ამდენად, ბუნებრივი საკვები საღებავებით სინთეზურის შეცვლა აქტუალური პრობლემაა. β-კაროტინი და ლიკოპენი ყველაზე გავრცელებული და გამოყენებადი კაროტინოიდებია, რომლებიც დაშვებულია როგორც საკვები საღებავები ორგანული საკვების შესაფერად. ხოლო სუპერკრიტიკული ექსტრაქცია ხილიდან და ბოსტნეულიდან ამ კაროტინოიდების მიღების გარემოსთვის უსაფრთხო ალტერნატიული მეთოდია.					

4	ი.ჯინიაშვილი, ქ.სარაჯიშვილი, მ.ბურჯანაძე, ვ.ციციშვილი	პიროყურძნის მუავის ეთილის ეთერის 6- ბენზდიოქსილჰიდრაზ ონის მიღება	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები 2013	თბილისი	3 გვ. 40-42
	ანოტაცია				
პიროყურძნის მუავის ეთილის ეთერის 6-ბენზდიოქსილჰიდრაზონი დასინთეზებულ იქნა, როგორც ინდოლების სინთეზის ფიშერის კლასიკური მეთოდის მიხედვით, ისე ამ მეთოდის ჯექ-კლიგემანის მოდიფიკაციით.					
5	გ. ქვარცხავა, ა. გოლეთიანი, კ. სარაჯიშვილი, თ. ქორქია, ი. ჯინიაშვილი, რ. ჭელია.	Removal of Heavy Metal Ions Wastewaters by Using of Renewable Bio Sources of Georgia.	Third International Caucasian Symposium on Polymers & Advanced Materials. 1-4 September, 2013, Tbilisi, Georgia	Tbilisi	1 (p.95)
	ანოტაცია				
ჩვენს მიერ მიღებულია ბიოსორბენტები მერქნის გადამუშავების ნარჩენებიდან (მუხა, რცხილა, ალვისხე, ჭადარი, წიფელი და სხვ) და გამოცდილ იქნა წყლიდან Cr(III) იონების მოსაცილებლად.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	მზია ციცავი	სუპერკრიტიკული ფლუიდებით ექსტრაქციის პრაქტიკული ასპექტები	საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია. ქ. ქუთაისი, 6-7 ივნისი, 2013წ.
მოსხენების ანოტაცია			
მოსხენებაში განხილული იყო ის პრაქტიკული ასპექტები და გამოცდილება, რომელიც დაუგროვდათ სუპერკრიტიკული ექსტრაქციების დარგში მომუშავე მოწინავე ლაბორატორიებს და ჩვენს გუნდს ამ სფეროში 8 წლიანი მუშაობის შედეგად.			
2	ნანა ჩაგანავა	ქინოლინის ბირთვის შემცველი ბიოლოგიურად აქტიური ნაერთების სინთეზი	საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია. 6-7 ივნისი 2013წელი ქუთაისი
მოსხენების ანოტაცია			
მოსხენება ეხებოდა ქინოლინისა და 4-ჰიდროქსიკუმარინის საფუძველზე ნაერთების სინთეზს სამკომპონენიანი რეაქციით. მიღებული ნაერთების დახასიათებას.			

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (განყოფილება) დასახელება. სამეცნიერო-საორგანიზაციო განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. *ლ.ბ. გამგე, მთავარი მეცნ.*

თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი მანანა ბურჯანაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი: ომარ ლომთაძე, რუსუდან ცისკარიშვილი

მეცნ. თანამშრომელი, ქიმ. მეცნ. კანდიდატი ზურაბ ამირიძე

მეცნ. თანამშრომელი, სოფ.-მეურნეობის მეცნ. კანდიდატი რივა ლიპარტელიანი

მეცნ. თანამშრომელი ნუნუ შალვაშვილი

ინჟინერი: ნიკოლოზ სადათერაშვილი, ინა მელაძე, ლერი გიგოლაშვილი
ლაბორანტი: ციალა ხარაიშვილი, ლილი კაშია

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ახალი შედგენილობის ბიოციდური ბეტონის შემუშავება ცხოველთა სადგომების იატაკებისთვის	უფრ. მეცნ. თანამშრომელი ომარ ლომთაძე	<i>მთ. მეცნ. თანამშრომლები:</i> მ.ბურჯანაძე, გ.წინწკალაძე <i>მეცნ. თანამშრომლები:</i> ნ.შალვაშვილი, ზ.ამირიძე, რ.ლიპარტელიანი <i>ინჟინერი:</i> ნ.სადათერაშვილი, ი.მელაძე, ლ.გიგოლაშვილი <i>ლაბორანტი:</i> ც.ხარაიშვილი, ლ.კაშია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შეღობის მეთოდით მიღებულია გოგირდშემცველი კლინოპტილოლიტის ახალი ტიპის მასალა. მიღებული მასალის სტრუქტურა და ადსორციული თვისებები შესწავლილია რენტგენოდიფრაქტომეტრული ანალიზისა და წყლის ორთქლის ადსორბციის მეთოდით. გოგირდშემცველი კლინოპტილოლიტის გამოყენებით მომზადდა ბეტონის ნიმუშები და განისაზღვრა მათი მდგრადობა ობის სოკოს სხვადასხვა კულტურების მიმართ. გამოცდის შედეგების მიხედვით გოგირდცეოლითური მასალა შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს, როგორც ცემენტების დანამატი ანტიკოროზიული და ბიოციდური თვისების სპეცდანიშნულების ბეტონების მისაღებად.			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„გიომეტრინი - ცხოველთა პარაზიტული ტკიპების საწინააღმდეგო პრეპარატი“	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და აშშ-ის სამოქალაქო კვლევებისა და განვითარების ფონდის (CRDF-Global)	ომარ ლომთაძე	გივი ჩიმაკაძე, ნუნუ შალვაშვილი, ქეთევან ჩიმაკაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
საგრანტო პროექტის შესრულების პირველი ეტაპი ითვალისწინებდა: 1. „გიომეტრინი“-ს კომერციული პროტოტიპის მისაღები დანადგარის დამზადებასა და მონტაჟს; 2. „გიომეტრინი“-ს კომერციული პროტოტიპის დამზადების ტექნოლოგიური რეგლამენტის შემუშავებას; 3. „გიომეტრინი“-ს კომერციული პროტოტიპის საცდელი პარტიის გამოშვებას. „გიომეტრინი“-ს კომერციული პროტოტიპის მისაღები დანადგარი დამზადებულ იქნა ჩვენს მიერ შემუშავებული ნახაზების მიხედვით. მომზადებულ დანადგარზე დამუშავდა „გიომეტრინი“-ს კომერციული პროტოტიპის მიღების ტექნოლოგიური რეჟიმი – კომპონენტების რაოდენობრივი თანაფარდობის და ემულგაციის პროცესის ტემპერატურული ნორმები. გამოშვებული იქნა პრაპარატ „გიომეტრინის საცდელი პარტია, რომელიც დაფასოებულ იქნა 100 მლ მოცულობის ფლაკონებში. პრაპარატ „გიომეტრინი“-ს კომერციული პროტოტიპის ეფექტურობა, დადასტურდა ბოლნისის, წალკის და თეთრი წყაროს მუნიციპალიტეტის სოფლების მოსახლეობის მსხვილი რქოსანი საქონელის ექტოპარაზიტებზე პრეპარატის ზემოქმედების შედეგებით. „გიომეტრინი“-ს გამოყენებით ფერმერებს თითქმის 2-ჯერ შეუმცირდათ ცხოველების დაცვაზე გაწეულ ხარჯები, ვიდრე იმპორტული პრეპარატების გამოყენების შემთხვევაში ქონდათ.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	2	3	4	5	6
1	გ. წინწკალაძე, მ. ზაუტაშვილი, ლ. ეპრიკაშვილი, თ. შარაშენიძე, ნ. ბურკიაშვილი, მ. ბურჯანაძე	ახალი ცვლითური მასალის გამოყენების შესაძლებლობა ყბა-სახის ქირურგიაში	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა 2013, №2	თბილისი, შპს “ინტერფარმი”	გვ.78-81
ანოტაცია					
შესწავლილია საქართველოს ადგილმდებარეობის ბუნებრივი კლინოპტილოლიტის კალციუმისა და ფოსფორის ფორმები. ბოცვერებზე ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა ამ მასალების გამოყენების შესაძლებლობა სამედიცინო პრაქტიკაში ოსტეომილიტის, ოდონტოგენური ძვლის და ყბის ძვლის დეფექტის გამოსასწორებლად.					
2	ც.გაბელია, ე.სალუქვაძე, ლ.ჯაფარიძე, ო.ლომთაძე, გ.ჩიმაკაძე, ს.უროტაძე	რკინა-კობალტის შემცველი კომპლექსის ანტიანემიური აქტივობა	საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე. ქიმიის სერია, ტ. 39, №3-4, გვ	Грузия, Тбилиси	3
ანოტაცია					
რკინადეფიციტური ანემიის პროფილაქტიკისა და მკურნალობისათვის სინთეზირებულია Fe,Co - ფრუქტოზის კომპლექსი, რომელიც გამოიცადა ახალშობილ გოჭებზე; პრეპარატის გამოყენების შემდეგ საცდელ გოჭებში ანემიის განვითარება არ დაფიქსირდა.					
3	დოლიძე ა., მიქაძე ი., ლომთაძე ო., ქავთარაძე ნ., დოლიძე ლ., ბარბაქაძე ნ.	მცენარეთა მრავალფეროვნების დაცვა გარემოსდამზოგავი მეთოდებით	საერთაშორისო სამეც. – პრაქტიკული კონფერენციის მასალები “ბოტანიკური ბაღების მნიშვნელობა მცენარეთა მრავალფეროვნების შენარჩუნებაში”	ქ. ბათუმი, 2013 წ.	3 (გვ.190-192)
ანოტაცია					
განხილულია ბოტანიკურ ბაღებში წარმოდგენილ მცენარეთა მრავალფეროვნების დაცვის შესაძლებლობა, გარემოზე მცირე ეკოლოგიური დატვირთვის, ბიოლოგიურ პრინციპებზე შექმნილი, ქიმიური პრეპარატების გამოყენებით. ნაჩვენებია, რომ ჩვენს მიერ, მცენარეული ან სხვა ბუნებრივი ნედლეულის გამოყენებით დამზადებული: სქესის ფერომონების, მოდიფიცირებული პირეტროიდული პრეპარატების (სადაც ფორმულაციის ოპტიმიზაციის ხარჯზე მიღწეულია გახანგრძლივებული მოქმედება და აქტიური საწყისის შემცირება), ახალი რეცეპტურის ენტომოლოგიური წებოს და ზეთოვანი ემუსიის, ასევე უნივერსალური მკვებავი საშუალებების გამოყენება, ბოტანიკურ ბაღებში მცენარეთა მრავალფეროვნების შენარჩუნებისათვის, ეფექტური და პერსპექტიულია.					
4	ლომთაძე ო., ცხვედაძე ლ., ებრაღიძე ქ., ლომთაძე ნ.	ეკოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ინსექტო-აკარიციდული პრეპარატი	საერთაშორისო სამეც.-პრაქტიკული კონფერენციის შრომები “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”.	ქ. ქუთაისი, 2013წ.	3 გვ. 77-79

ანოტაცია				
<p>შემუშავებულია მცირე ეკოლოგიური დატვირთვის, კომპოზიციური პრეპარატი “ანტიპესტი”, რომელიც გამოიცადა მევენახეობის, მეღვინეობის და მებაღეობის ინსტიტუტის ექსპერიმენტალური ბაზის ვენახებში (ხესტაფონის რაიონის სოფ. ვაჭევი) ფქვილისებრი და იმერული ბალიშა ცრუფარიანების წინააღმდეგ. პრეპარატი მაღალეფექტურია ვაზის მავნებლებთან საბრძოლველად. “ანტიპესტი” დამუშავებული ყურძნიდან მომზადებული წვენი და ღვინო არ შეიცავს პრეპარატის ნარჩენი რაოდენობას.</p>				
5	<p>გიორგი წინწკალაძე, ომარ ლომთაძე, მანანა ბურჯანაძე, თამარ შარაშენიძე, ვახტანგ გაბუნია, ნუნუ შალვაშვილი</p>	<p>გოგირდშემცველი ცეოლითური დანამატი ანტიკოროზიული და ანტიბაქტერიული სპეცდანიშნულების ბეტონების მისაღებად</p>	<p>საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე. ქიმიის სერია, ტ. 40, №3-4,</p>	<p>თბილისი</p> <p style="text-align: center;">5</p>
ანოტაცია				
<p>შეღებების მეთოდით მიღებულია გოგირდშემცველი კლინოპტილოლიტის ახალი ტიპის მასალა. მიღებული მასალის სტრუქტურა და ადსორციული თვისებები შესწავლილია რენტგენოდიფრაქტომეტრული ანალიზისა და წყლის ორთქლის ადსორციის მეთოდით. გოგირდშემცველი კლინოპტილოლიტის გამოყენებით მომზადდა ბეტონის ნიმუშები და განისაზღვრა მათი მდგრადობა ობის სოკოს სხვადასხვა კულტურების მიმართ. გამოცდის შედეგების მიხედვით გოგირდცეოლითური მასალა შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს, როგორც ცემენტების დანამატი ანტიკოროზიული და ბიოციდური თვისების სპეცდანიშნულების ბეტონების მისაღებად.</p>				
6	<p>ომარ ლომთაძე, ლუდმილა ცხვედაძე, დავით კაკაშვილი ნინო ლომთაძე</p>	<p>ახალი ინსექტო-აკარიციდული პრეპარატი ატმის ბუგრების საწინააღმდეგოდ</p>	<p>საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. მაცნე. ქიმიის სერია, ტ. 40, №3-4,</p>	<p>თბილისი</p> <p style="text-align: center;">4</p>
ანოტაცია				
<p>შესწავლილია ეკოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ახალი ინსექტო-აკარიციდული პრეპარატის “ანტიპესტი”-ს ეფექტურობა ატმის მავნებელ-დაავადებებთან საბრძოლველად. ლაბორატორიულ პირობებში დადგენილია მავნებლების საწინააღმდეგოდ გამოსაყენებელი ოპტიმალური კონცენტრაციები. საველე გამოცდებმა აჩვენა, რომ შემუშავებული პრეპარატი ეფექტურობით აღემატება ტრადიციულად გამოყენებულ პესტიციდებს (აქტარა, კონფიდორი, შაბიამანი). შემუშავებული პრეპარატით დამუშავებული ატმის ნაყოფის ქიმიურმა ანალიზმა აჩვენა მათი გამიყენების უსაფრთხოება ადამიანისა და გარემოსათვის.</p>				
7	<p>გიორგი წინწკალაძე, ომარ ლომთაძე, მანანა ბურჯანაძე, თამარ შარაშენიძე, ვახტანგ გაბუნია, ნუნუ შალვაშვილი</p>	<p>დანამატი ახალი ანტიკოროზიული და ბიოციდური გოგირდშემცველი ცეოლითური სპეცბეტონების მისაღებად</p>	<p>პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები</p>	<p>თბილისი</p> <p style="text-align: center;">4 გვ. 17-21</p>
ანოტაცია				
<p>მიღებულია გოგირდშემცველი კლინოპტილოლიტის ახალი ტიპის მასალა. მიღებული. გოგირდშემცველი კლინოპტილოლიტის გამოყენებით მომზადდა ბეტონის ნიმუშები და განისაზღვრა მათი მდგრადობა ობის სოკოს სხვადასხვა კულტურების მიმართ. გამოცდის შედეგების მიხედვით გოგირდცეოლითური მასალა შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს, როგორც ცემენტების დანამატი ანტიკოროზიული და ბიოციდური თვისების სპეცდანიშნულების ბეტონების მისაღებად.</p>				
8	<p>ომარ ლომთაძე, გივი ჩიმაკაძე, ნუნუ შალვაშვილი,</p>	<p>საქართველოს მაღალმთიან რეგიონში ცხოველთა პარაზიტული ტკიპების გაურცელება და მათთან ბრძოლა პრეპარატ “გიომეტრინი“-ს გამოყენებით</p>	<p>პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები</p>	<p>თბილისი</p> <p style="text-align: center;">3 გვ. 99-101</p>

ანოტაცია					
საქართველოს მაღალმთიან რეგიონის სამ რაიონში (წალკის, თეთრიწყარო, დმანისი) შესწავლილია ცხოველთა პარაზიტული ტკიპების გავრცელების არეალი და ცხოველმყოფელობის პერიოდი. რეალურ გარემოში, პარაზიტული ტკიპებისგან დაცვის ეფექტურობაში, შედარებულია ერთმანეთთან პრეპარატი “გიომეტრინი” და ტრადიციულად გამოყენებული იმპორტული აკადიციდული პრეპარატები. ჩატარებული გამოცდის შედეგებით მსხვილი რქისანი საქონლის პარაზიტული ტკიპებისგან დაცვის ღონისძიებების ჩატარება “გიომეტრინი“-ს გამოყენებით 2-ჯერს ნაკლები ხარჯებით არის შესაძლებელი.					
9	ომარ ლომთაძე, ლუდმილაცხვედაძე, დავით კაკაშვილი ნინო ლომთაძე	კოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო პრეპარატები ატმის მავნებელ-დაავადებათა საწინააღმდეგოდ	პ.მელიქიშვილის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის შრომები	თბილისი	4 გვ. 43-46
ანოტაცია					
შესწავლილია ეკოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ახალი ინსექტო-აკარიციდული და ფუნგიციდური პრეპარატების ეფექტურობა ატმის მავნებელ-დაავადებებთან საბრძოლველად. ლაბორატორიულ პირობებში დადგენილია მავნებლების და სოკოვანი დაავადებების საწინააღმდეგოდ გამოსაყენებელი ოპტიმალური კონცენტრაციები. სავსე გამოცდებმა აჩვენა, რომ შემუშავებული პრეპარატები ეფექტურობით აღემატება ტრადიციულად გამოყენებულ პესტიციდებს (აქტარა, კონფიდორი, შაბიამანი). შემუშავებული პრეპარატებით დამუშავებული ატმის ნაყოფის ქიმიურმა ანალიზმა აჩვენა მათი გამიყენების უსაფრთხოება ადამიანისა და გარემოსათვის.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	2	3	4
1	დოლიძე ა.ვ., მიქაძე ი.ი., ლომთაძე ო.გ., ქავთარაძე ნ.ა., დოლიძე ლ.ა., ბარბაქაძე ნ.გ.	მცენარეთა მრავალფეროვნების დაცვა გარემოსდამზოგავი მეთოდებით	საერთაშორისო სამეცნიერო – პრაქტიკული კონფერენცია “ბოტანიკური ბაღების მნიშვნელობა მცენარეთა მრავალფეროვნების შენარჩუნებაში” ქ. ბათუმი, 8-10 მაისი, 2013 წ.
მოხსენების ანოტაცია			
მოხსენებაში განხილული იყო ბოტანიკურ ბაღებში წარმოდგენილ მცენარეთა მრავალფეროვნების დაცვის შესაძლებლობა, გარემოზე მცირე ეკოლოგიური დატვირთვის, ბიოლოგიურ პრინციპებზე შექმნილი, ქიმიური პრეპარატების გამოყენებით. ნაჩვენები იყო, რომ ჩვენს მიერ, მცენარეული ან სხვა ბუნებრივი ნედლეულის გამოყენებით დამზადებული: სქესის ფერომონების, მოდიფიცირებული პირეტროიდული პრეპარატების (სადაც ფორმულაციის ოპტიმიზაციის ხარჯზე მიღწეულია გახანგრძლივებული მოქმედება და აქტიური საწყისის შემცირება), ახალი რეცეპტურის ენტომოლოგიური წებოს და ზეთოვანი ემუსიის, ასევე უნივერსალური მკვებავი საშუალებების გამოყენება, ბოტანიკურ ბაღებში მცენარეთა მრავალფეროვნების შენარჩუნებისათვის ეფექტური და პერსპექტიულია.			
2	ლომთაძე ო., ცხვედაძე ლ., ებრაღიძე ქ., ლომთაძე ნ.	კოლოგიურად ნაკლებად სახიფათო ინსექტო-აკარიციდული პრეპარატი	საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია. ”ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”. 6-7 ივნისი 2013 წელი, ქუთაისი
მოხსენების ანოტაცია			
მოხსენებაში განხილული იყო შემუშავებული მცირე ეკოლოგიური დატვირთვის, კომპოზიციური პრეპარატი “ანტიპესტი”, რომელიც გამოიცადა მევენახეობის, მეღვინეობის			

და მებაღეობის ინსტიტუტის ექსპერიმენტალური ბაზის ვენახებში (ზესტაფონის რაიონის სოფ. ვაჭევი) ფქვილისებრი და იმერული ბალიშა ცრუფარიანების წინააღმდეგ. პრეპარატი მაღალეფექტურია ვაზის მავნებლებთან საბრძოლველად. “ანტიპესტი” დამუშავებული ყურძნიდან მომზადებული წვენი და ღვინო არ შეიცავს პრეპარატის ნარჩენი რაოდენობას.
--

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გ.წინწკალაძე, თ.კორძახია, ვ.ციციშვილი, თ.შარაშენიძე, მ.ბურჯანაძე, ნ.ბურკიაშვილი	კლინოპტილოლიტის ქიმიური მოდიფიცირება, როგორც მეთოდი ახალი ცეოლითური მასალის მისაღებად	შრომების კრებული, სრულიად რუსეთის სამეცნიერო კონფერენცია ადსორბციის ფუნდამენტურ საკითხებში, ქ. ტვერი, 9-13 სექტემბერი, 2013წ.
მომხსენებათა ანოტაციები			
ქიმიური დამუშავების სხვადასხვა მეთოდით მიღებულია კლინოპტილოლიტის წყალბადური ფორმები. ი.წ.-სპექტროსკოპიის მეთოდით დადგენილია, რომ ამონიუმის ფორმიდან მიღებული წყალბადური ფორმისათვის დამახასიათებელია მაღალი ინტენსივობის, თერმოსტაბილური შთანთქმის ზოლი 3615სმ ⁻¹ -ზე. 3615სმ ⁻¹ -ი ზოლის ინტენსივობით შეიძლება დავადგინოთ ცეოლითის მიკროფორული სტრუქტურის ცვლილება. მჟავით დამუშავების შედეგად მიღებული წყალბადური ფორმისათვის დამახასიათებელია 3740სმ ⁻¹ -ზე შთანთქმის ზოლი, რომელიც აჩვენებს ცეოლითური მიკროფორის სტრუქტურის რღვევას და მისი ზედაპირის ზრდას.			

პეტრე მელიქიშვილის ფიზიკური
და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის
დირექტორი, აკად. წევრ-კორ.
ვლადიმერ ციციშვილი

თსუ ალექსანდრე ნათიშვილის
მორფოლოგიის ინსტიტუტის 2013 წლის
სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური
ანგარიში

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.
თსუ ალექსანდრე ნათიშვილის მორფოლოგიის ინსტიტუტის ტრანსლაციური ბიომედიცინის დეპარტამენტი.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.
დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, მედიცინის მეცნ. დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი ნინო გორდაძე.

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
- ა. მოლეკულური ბიოლოგიის და გენეტიკის ლაბორატორია
1. ლაბორატორიის ხელმძღვანელი ეკატერინე გიორგობიანი, ბიოლოგიის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 2. მანანა კაკაბაძე, მედიცინის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 3. ნანა გოიშვილი, მედიცინის დოქტორი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
 4. ზურაბ ბუკია, მეცნიერ თანამშრომელი
 5. მარინა ამირანიძე, ბიოლოგიის დოქტორი, მეცნიერ თანამშრომელი
 6. ნინო მაჩიტაძე, ლაბორანტი
 7. ზეინაბ გიგაური, ლაბორანტი
- ბ. ანდროლოგიის ლაბორატორია
1. ლაბორატორიის ხელმძღვანელი ც.სუმბაძე, ბიოლოგიის მეცნ. დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 2. ნოდარ ჭიჭინაძე, მედიცინის მეცნ.დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 3. ნელი დიდებულიძე, ბიოლოგიის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 4. მაია მჭედლიშვილი, მედიცინის დოქტორი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
 5. სოფიო გვიდანი, ქიმიის დოქტორი, მეცნიერ თანამშრომელი
 6. ვაჟა ლობჯანიძე, მეცნიერ თანამშრომელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ნაღვლის ბუშტის დაზიანების ფორმისა და ხარისხის კორელაცია Helicobacter spp-ით ინფიცირებასთან	მოლეკულური ბიოლოგიის და გენეტიკის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი, ბიოლოგიის დოქტორი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი	მ. კაკაბაძე, ნ.გოიშვილი ზ.ბუკია, მ.ამირანიძე, ნ.მაჩიტაძე, ზ. გიგაური

		ე.გიორგობიანი	
კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დადასტურებულია, რომ <i>Helicobacter</i>-ის ჯგუფის მიკრობები მიზეზობრივად დაკავშირებულია კუჭ-ნაწლავის ისეთ დაავადებებთან, როგორცაა გასტრიტი, პეპტიკური წყლულოვანი დაავადება, კუჭის კიბო, ტიფლიტი, კოლიტი, ჰეპატიტები, ქოლევცისტიტი, ქოლელითიაზი და სხვა. 1992 წელს ჯანმო-ს კიბოს კვლევის საერთაშორისო სააგენტოს (IARC) მიერ, <i>Helicobacter pylori</i> აღიარებული იქნა პეპტიკური წყლულოვანი დაავადების ერთ-ერთ ძირითად მიზეზად და კუჭის კიბოს I კლასის კარცინოგენად. შედეგად, მკურნალობის კლასიკური ქირურგიული მეთოდები, დაავადებათა გაურთულებულ შემთხვევებში, პრაქტიკულად ჩაანაცვლა ჰელიკობაქტერიის ერადიკაციულმა თერაპიამ. ამან მნიშვნელოვნად შეამცირა პეპტიკური წყლულოვანი დაავადების სიხშირე და გაზარდა საბოლოო გამოჯანმრთელების შემთხვევათა რიცხვი. ამასთანავე, დადასტურდა ეთიოტროპული ანტიჰელიკობაქტერული მკურნალობის ხარჯთეფექტურობა.</p> <p>ჩვენი კვლევის მიზანს წარმოადგენს ნაღვლის ბუშტის ქრონიკული პათოლოგიების დროს <i>Helicobacter</i>-ის სახეობების პრევალენტობის და ორგანოს დაზიანების ფორმასთან და ხარისხთან მისი კორელაციის დადგენა.</p> <p>კვლევისათვის დაისახა შემდეგი ამოცანები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. პაციენტისაგან ინფორმირებული თანხმობის პირობებში ლაპარასკოპიულად ამოკვეთილი ნაღვლის ბუშტის და მასში არსებული ნაღველის მიღება გამოკვლევისათვის (მასალა შეგროვდება სულ ორივე სქესის 300 პაციენტიდან). 2. ნაღვლის ბუშტის კედლის პათოჰისტოლოგიური გამოკვლევა, მისი დაზიანების ხარისხის შეფასების და <i>Helicobacter</i>-ის სახეობების დეტექციის მიზნით. 3. <i>Helicobacter</i>-ის სახეობების მოლეკულურ-ბიოლოგიური იდენტიფიცირება, რაც მოიცავს: <ol style="list-style-type: none"> ა) ნაღვლის ბუშტის კედლის ჰომოგენატიდან და ნაღველიდან <i>Helicobacter</i>-ის სახეობების სპეციფიკური დნმ-ის გამოყოფას. ბ) გამოყოფილი დნმ-ის ფრაგმენტების ანალიზი პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქციით (PCR). <p>პროექტის ამ ეტაპზე ორივე სქესის 100 პაციენტისაგან ინფორმირებული თანხმობის პირობებში მიღებულია ლაპარასკოპიულად ამოკვეთილი 100 ნაღვლის ბუშტის 300 ფრაგმენტი და მათში არსებული ნაღველი გამოკვლევისათვის.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	გარემოს სხვადასხვა ფაქტორების ზემოქმედება მამრი ორგანიზმის ჰომეოსტაზზე	ანდროლოგიის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი, ბიოლოგიის მეცნ.დოქტორი, ც.სუმბაძე	ნ.ჭიჭინაძე, ნ.დიდებულიძე, მ. მჭედლიშვილი, ს. გვიდანი ვ. ლობჯანიძე
კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>თანამედროვე ადამიანისთვის მეტად აქტუალური გახდა მასზე მისივე შექმნილი გარემოს მავნე ნივთიერებების ზეგავლენის შესწავლა.</p> <p>ერთ-ერთი ასეთი ნივთიერებაა ფენოლი, რომელიც გამოიყოფა ჰაერში სხვადასხვა გადამამუშავებელი წარმოების მუშაობის შედეგად, მანქანის</p>			

გამონაბოლქვით და სხვ.
 ცნობილია, რომ ფენოლი ორგანიზმში იწვევს გარკვეულ დაზიანებას, მაგრამ საკითხი საფუძვლიანად შესწავლილი არ არის. აქედან გამომდინარე, ლაბორატორიაში ჩატარდა ცდები იმის გამოსავლენად, თუ რა ცვლილებებს იწვევს ფენოლი ენდოკრინული სისტემის ბიორეგულატორების სეკრეციაზე.
 ექსპერიმენტი ჩატარდა 200-250გ მასის მქონე 20 მამრ ვირთაგვაზე; სისხლის პლაზმაში დინამიკაში გამოკვლეული იქნა ციკლური ადენოზინმონოფოსფატის (ც -AMF-ის) და ციკლური გუანოზინმონოფოსფატის (ც-GMF-ის) კონცენტრაცია და მათი შეფარდება ფენოლის ორთქლით ზემოქმედების შემდეგ.
 გამოკვლევამ გვიჩვენა, რომ ფენოლით ინტოქსიკაციის შედეგად დაღუპულ ცხოველებში ციკლური ნუკლეოტიდების თანაფარდობა იზრდება ც -AMF-ის რაოდენობის გაზრდის ხარჯზე, ხოლო გადარჩენილ ცხოველებში ეს თანაფარდობა ჯერ უმნიშვნელოდ მცირდება, ხოლო შემდეგ უბრუნდება საწყის ნიშნულს.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სწორი მენეჯმენტის წვდომა და ათვისება როგორც სწავლების ეფექტურობის წინაპირობა	სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ნინო გორდაძე	ნინო გორდაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სწორი მენეჯმენტის შერჩევა საქმიანობის ნებისმიერ სფეროში წარმატების საწინდარია; უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ამას სწავლების ეფექტურობის ასამაღლებლად; კერძოდ, პროექტში საქმე ეხებოდა ჰისტოლოგიის სწავლების ეფექტურობის ამაღლებას უმაღლეს სასწავლებლებში.

ჰისტოლოგიის ერთ-ერთი ძნელი ასპექტია ის, რომ მისი თვალსაჩინოებები წარმოდგენილია მიკროფოტოებითა და ელექტრონოგრაფიით, რომელთა შესწავლითაც სტუდენტმა უნდა აღიქვას ქსოვილის ან/და ორგანოს სამგანზომილებიანი რეალობა. სტუდენტების უმრავლესობისათვის სამგანზომილებიანი ასპექტის აღქმა ორგანოზომილებიანი ინფორმაციიდან ნახტომია, რომელიც მიიღწევა დაახლოებით ხუთკვირიანი მძიმე შრომის შემდეგ. ამიტომ აუცილებელია მასალის მოკლედ და ეფექტურად მიწოდება და წარმოდგენა პრეპარატებთან ერთად ფერადი, სამგანზომილებიანი ილუსტრაციებით და სქემატური დიაგრამებით, რომლებიც ფრიად თვალსაჩინოა. ეს ხაზს გაუსვამს თანამედროვე ჰისტოლოგიის ძირითად პრინციპს: რომ სტრუქტურა და ფუნქცია მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან.

ყოველივე ეს მიღწეული იყო ჰისტოლოგიის კურსის სწავლების კომპიუტერული მეთოდოლოგიის შემოღებით, რაც განხორციელდა ჩვენ პროექტში და წარმოდგენილია შუალედურ ანგარიშებში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო გორდაძე	ჰისტოლოგია II ნაწილი	თბილისი	243
ანოტაცია				
<p>ჰისტოლოგიის საგანი უშუალო კავშირშია ანატომიასთან და ფიზიოლოგიასთან და წარმოადგენს შემაკავშირებელ რგოლს ამ ფუნდამენტურ მეცნიერებებს შორის. ჰისტოლოგიის თანამედროვე კურსი იხილავს არა მარტო ქსოვილების და ორგანოების სტრუქტურას, არამედ მათ ფუნქციასაც. თანამედროვე ჰისტოლოგიის საგანს კავშირი აქვს სხვა დისციპლინებთან და აუცილებელია მათი სრულყოფილი ათვისებისთვის, ამიტომ თანამედროვე ჰისტოლოგიაში მოიაზრება ციტოლოგიაც, ემბრიოლოგიის მოკლე კურსი, ბიოქიმიის, ფიზიოლოგიის და, ნაწილობრივ, პათოლოგიის საფუძვლებიც.</p> <p>სახელმძღვანელოს II ნაწილში წარმოდგენილია კერძო ჰისტოლოგია.</p> <p>სახელმძღვანელო გათვლილია სამედიცინო ინსტიტუტების პირველი კურსის სტუდენტებზე.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Н.А.Дидебулидзе, М.Ш.Какабадзе, Н.Г.Гордадзе	Влияние соматотропного гормона на изменение концентрации рецепторов к андрогенам в печени крыс-самцов при аллоксановом диабете	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა, 2013, №2, с.19-23	თბილისი	5
2	Н.Г.Гордадзе, М.Ш.Какабадзе, Н.А.Дидебулидзе, Л.А.Метревели	Рак молочной железы в Грузии	Вестник Международного Кавказского Университета (in press)	თბილისი	13
3	М.В.Амиранидзе, и М мирИ.Т. Сихарулидзе., М.И.Кордзая., Ц.М.Сумбадзе.	Положительное влияние резекции части селезенки на морфологическую картину печени тотально облученных крыс	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა, 2013,	თბილისი	6
4	ც.სუმბაძე, ს.გვიდანი, ნ.კაპანაძე, თ.კობიძე, მ.მუმლაძე	ციკლური ნუკლეოტიდების რეაქცია ორგანიზმის ფუნქციით ინტოქსიკაციის დროს.	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა, 2013	თბილისი	5

5	Makharoblidze, E., Goishvili, N., McHedlishvili, M., Khakhutaishvili, I., & Jangavadze, M	Unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: case reports and literature review.	Georgian Med News (216), 7-11.	თბილისი	5
---	---	--	--------------------------------	---------	---

ანოტაციები

1. Влияние соматотропного гормона на изменение концентрации рецепторов к андрогенам в печени крыс-самцов при аллоксановом диабете

მიღებული მონაცემების თანახმად, ალოქსანური დიაბეტის განვითარებას თან სდევს ჰიპოფიზის სომატოტროპული ფუნქციისა და ანდროგენების მიმართ ღვიძლის ქსოვილის მგრძობელობის შეცვლა. ქსპერიმენტული ცხოველების სისხლის პლაზმაში სომატოტროპული ჰორმონის კონცენტრაციის ზრდა კორელირებს სისხლში შაქრის კონცენტრაციასა და პათოლოგიურ ცვლილებებთან. ღვიძლში ანდროგენ-რეცეპტორების რაოდენობის დამოკიდებულება სისხლში სომატოტროპინის შემცველობაზე საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ სომატოტროპინის დიდი კონცენტრაცია იწვევს ანდროგენ-რეცეპტორების ცილების აქტივობის სტიმულირებას, ხოლო მცირე კონცენტრაცია – მათი აქტივობის ინჰიბირებას.

2. Рак молочной железы в Грузии

Рак молочной железы характеризуется весьма разнообразными клиническими проявлениями, однако, до сих пор не исследовано соотношение между клиническими проявлениями патологии и характеристикой опухоли. В соответствии с этими задачами департаментом Трансляционной биомедицины Института Морфологии А.Натишвили ТГУ было проведено исследование морфоэпидемиологии рака молочной железы в Грузии .

С этой целью было исследовано 3550 историй пациентов, болевших раком молочной железы в Грузии в 2001 – 2011 гг. Все пациенты подверглись секторальной, или тотальной мастэктомии, иссеченная опухоль была исследована морфологически. Истории были рассортированы по гистологическим формам на основании диагнозов, установленных онкоморфологами. При обработке историй болезни были рассмотрены: возраст больной, семейное положение, количество родов и аборт, состояние репродуктивной функции, а также сроки первичной диагностики опухоли, распространение метастазов опухоли, наследственность. Все эти данные были исследованы при разных гистологических формах опухоли и сравнены друг с другом. Контрольная группа пациенток была составлена по данным « Исследования женского репродуктивного здоровья», проведенного в 2005 году статистическим департаментом, министерством здравоохранения и др. и включала данные 6000 здоровых женщин-добровольцев. Проведенное морфо-эпидемиологическое исследование показало что: Был очень высок процентный показатель поздней первичной диагностики рака молочной железы, что подтверждало необходимость перманентного проведения скрининг-программы. Соответственно, у большинства пациенток была обнаружена вторая, или третья стадия рака. Рак молочной железы чаще всего развивался в возрасте от 41 до 60 лет, и позже; поэтому эта возрастная группа пациенток должна быть оптимальной для скрининг-программы. Все формы рака молочной железы развивались в основном в периоде менопаузы. Риск-фактором развития медулярно-криброзных форм карциномы является сохранение активной функции яичников в пременопаузальном возрасте.

Большинство пациенток при раке молочной железы имело в анамнезе многочисленные аборты. При интрадуктальной карциноме in situ женщин, не делавших аборты, не было.

Фактор наследственности играет самую большую роль в случаях болезни Педжета, а самую меньшую – при интрадуктальной карциноме in situ .

3. Положительное влияние резекции части селезенки на морфологическую картину печени тотально облученных крыс

ნაშრომის მიზანია ტოტალურად დასხივებული ვირთავების ღვიძლის მორფოლოგიური ცვლილებების დადგენა ელენთის ნაწილობრივი რეზექციის

პირობებში. ექსპერიმენტი შესრულებულია 130-160გ. მასის მქონე 45 მამრ ვირთაგვაზე. ვირთაგვები დაყოფილი იყო ორ ჯგუფად. ორივე ჯგუფის ცხოველები დაასხივეს რენტგენის აპარატით PУM-17, დასხივების დოზა 300 რენტგენი. მე-2 ჯგუფის ვირთაგვებს დასხივების შემდეგ ეთერის ნარკოზის ქვეშ გაუკეთდათ ელენთის ნაწილობრივი რეზექცია. ცხოველები ექსპერიმენტიდან გამოყვანილი იყვნენ 1, 7 და 15 დღის შემდეგ. ღვიძლის ქსოვილის ნიმუშებს ვაფიქსირებდით ფორმალინის 10% ხსნარში. ვლებავდით რუტინული მეთოდით. ელექტრონულ-მიკროსკოპული კვლევის მასალას ვამუშავებდით საყოველთაოდ მიღებული მეთოდით. I ჯგუფის ვირთაგვებში აღინიშნებოდა მიკროციტოკულაციის მოშლა, მკვეთრად გამოსატული იყო დისტროფიული და ნეკროზული ცვლილებები, უჯრედშიდა მემბრანის დაშლა. II ჯგუფის ვირთაგვებში მიკროციტოკულაციის მოშლის ფონზე ღვიძლში მიმდინარე დისტროფიული პროცესები უფრო სუსტად იყო გამოსატული ვიდრე I ჯგუფის ვირთაგვებში, აღინიშნებოდა პათოლოგიური პროცესის შექცევადობა.

4. ციკლური ნუკლეოტიდების რეაქცია ორგანიზმის ფენოლით ინტოქსიკაციის დროს.

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენდა ფენოლის, როგორც გარემოს ერთ-ერთი დამაბინძურებელი ფაქტორის ზეგავლენის შესწავლა მამრი ორგანიზმის დაბალმოლეკულურ ბიორეგულატორებზე. კერძოდ, შესწავლილია ციკლური ნუკლეოტიდების ციკლური ადენოზინმონოფოსფატის (ც-AMF-ის) და ციკლური გუანოზინმონოფოსფატის (ც-GMF-ის) სეკრეციის თანაფარდობა ფენოლის ორთქლით ზემოქმედების შემდეგ.

დადგინდა, რომ ფენოლით ინტოქსიკაციის შედეგად დაღუპულ ცხოველებში ციკლური ნუკლეოტიდების თანაფარდობა იზრდება ც-AMF-ის რაოდენობის გაზრდის ხარჯზე, ხოლო გადარჩენილ ცხოველებში ეს თანაფარდობა ჯერ უმნიშვნელოდ მცირდება, ხოლო შემდეგ უბრუნდება საწყის ნიშნულს.

5. Unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: case reports and literature review.

Classification of a smooth muscle neoplasm as benign or malignant is straightforward. Morphologic and biologic diversity makes smooth muscle neoplasia a diagnostic dilemma for pathologists but fascinating area of study. We report three cases of unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: 1) highly cellular leiomyoma; 2) cotyledonoid dissecting leiomyoma (CDL) and 3) poorly differentiated leiomyosarcoma. Diagnostic pathology of the uterine smooth muscle tumors hides pitfalls. Some of the tumor type requires ancillary techniques to establish correct diagnosis. In case of CDL only gross and/or histopathologic features can clarify the question. There are number of cases, were the complex methods must be utilized.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Кордзая Д.Д., ДребуадзеМ., КакабадзеМ.Ш., ГордадзеН.Г. Дидебулидзе Н.А	Изменения половой дифференцировки функций печени при экспериментальном диабете у самцов крыс	Сборник статей Научно-практической конференции «весенние анатомическичтения», посвященной памяти проф.В.П.Юрченко.	Белоруссия, Гродно, ГрМГУ, с.66-70	5

2	Н.А.Дидебулидзе, М.Ш.Какабадзе, Н.Г.Гордадзе, М.Э.Кордзая, И.Т.Сихарулидзе.	Коррекция гормонально- метаболических нарушений у самцов крыс, индуцированных экспериментальным диабетом	Бюллетень экспериментальной биологии и медицины (submitted)	Москва	
3	Z. Kakabadze ¹ , S. Gupta ² , A. Pileggi ³ , R. D. Molano ³ , C. Ricordi ³ , G. Shatirishvili ⁴ , G. Loladze ⁴ , K. Mardaleishvili ⁴ , M. Kakabadze ¹ , E. Berishvili ^{1,4,5,*}	Correction of Diabetes Mellitus by Transplanting Minimal Mass of Syngeneic Islets Into Vascularized Small Intestinal Segment	American Journal of Transplantation Volume 13, Issue 10 , pages 2550– 2557, October 2013	USA	7

სტრუქტურა

1. ИЗМЕНЕНИЯ ПОЛОВОЙ ДИФФЕРЕНЦИРОВКИ ФУНКЦИЙ ПЕЧЕНИ ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ДИАБЕТЕ У САМЦОВ КРЫС

Цель исследования -определение роли модулирующего влияния экзогенных андрогенов на метаболические и компенсаторные процессы печени в процессе развивающегося экспериментального диабета. Исследование выполнено на 60 крысах-самцах, массой тела 180-200 грамм. Диабет воспроизводили однократным введением аллоксана из расчета 200 мг \ 1 кг . Экспериментальные животные были разделены на 2 группы: I группа (n=20) - животные с тяжелой формой аллоксанового диабета, II группа(n=20)-животные с тридцатидневным аллоксановым диабетом тяжелой формы, в течение 2 недель ежедневно получавшие по 0,5 мг метилтриенолона; контроль (n=20)-интактные самцы крыс, массой тела 180-200 грамм. Двухнедельное ежедневное введение метилтриенолона привело к резкому повышению в крови экспериментальных животных концентрации тестостерона (92%) и способствовало увеличению насыщения эндогенным тестостероном активных андрогенных рецепторов(89%), снижению содержания глюкозы(43%), кортикостерона-(27%), соматотропина-(75%),увеличивало в печени синтез ДНК на 16% и РНК на 12%, Всё это позволяет согласиться с мнением о прямом контроле функционирования органов-мишеней в мужских организмах. регуляторными влияниями андрогенов на дифференцированные по полу адаптивные реакции .

2. Коррекция гормонально-метаболических нарушений у самцов крыс, индуцированных экспериментальным диабетом

Патология сердечно-сосудистой системы занимает одно из основных мест в инфраструктуре поражений всех органов и систем у больных сахарным диабетом. При этом данные клинических наблюдений и экспериментальных исследований выявляют зависимость состояния сердечно-сосудистой системы мужчин от уровня содержания тестостерона в их крови. Цель исследования определение роли модулирующего влияния

экзогенных андрогенов на метаболические и компенсаторные процессы миокарда на фоне развивающегося экспериментального диабета. Исследование выполнено на 70 крысах-самцах, массой тела 180-200 грамм. Диабет воспроизводили однократным введением аллоксана из расчета 200 мг \ 1 кг . Экспериментальные животные были разделены на 2 группы: : I группа (n=30) - животные с тяжелой формой аллоксанового диабета , II группа(n=20) -животные с тридцатидневным аллоксановым диабетом тяжелой формы,в течение 2 недель ежедневно, получавшие по 0,5 мг радиоинертного синтетического андрогена метилтриенолона;контроль - (n=20)-интактные самцы крыс, массой тела 180-200 грамм. Двухнедельное ежедневное введение метилтриенолона привело к резкому повышению в крови экспериментальных животных концентрации тестостерона (92%) и способствовало увеличению насыщения эндогенным тестостероном активных андрогенных рецепторов (89%), снижению содержания глюкозы(43%),кортикостерона-(27%),соматотропина-(75%),увеличивало в миокарде синтез ДНК на 16% и РНК на 12%, Всё это позволяет согласиться с мнением авторов [13,14] о прямом контроле функционирования органов-мишеней регуляторными влияниями андрогенов на дифференцированные по полу адаптивные реакции в мужских организмах.

3. Correction of Diabetes Mellitus by Transplanting Minimal Mass of Syngeneic Islets Into Vascularized Small Intestinal Segment

Transplantation of mature islets into portal vein has been most effective thus far, although attrition of transplanted islets constitutes a major limitation, and alternative approaches are required. We analyzed the mechanisms by which islets engrafted, vascularized and functioned over the long term in the small intestinal submucosa. To determine engraftment, survival and function, 350 syngenic islets were transplanted into either intestinal segments or portal vein of diabetic rats. Islet reorganization, vascularization and function were analyzed by histological analysis, RT-PCR analysis as well as glycemic control over up to 1 year.

Transplantation of syngeneic islets in marginal numbers successfully restored normoglycemia in diabetic rats. Transplantation of semi-pure islet preparation did not impair their engraftment, vascularization and function. Islets were morphologically intact and expressed insulin as well as glucagon over the year. Expression of angiogenic genes permitted revascularization of transplanted islets. We identified the expression of transcription factors required for maintenance of beta cells. These studies demonstrated that marginal mass of transplanted islets was sufficient to restore euglycemia in streptozotocin-treated rats. These superior results were obtained despite use of an impure preparation of islets in animals with small intestinal segment. Our findings will help advance new horizons for cell therapy in patients with diabetes.

I.1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება
თსუ ალექსანდრე ნათიშვილის მორფოლოგიის ინსტიტუტის კლინიკური და ექსპერიმენტული პათოლოგიის დეპარტამენტი.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი ლიანა გოგიაშვილი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ზურაბ ცაგარელი (ციტოლოგიის ლაბორატორიის გამგე) - მედ. მეცნ. დოქტორი, პროფესორი;
თამარ ღვამიჩავა (კლინიკური პათოლოგიის ლაბორატორიის გამგე) - მედ. მეცნ. დოქტორი;
ეკა მახარობლიძე – მედიცინის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
თამარ მაჭავარიანი – მედიცინის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი

ირინა გაჩეჩილაძე – მედიცინის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 ელენე ნიკობაძე – მედიცინის დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი
 მანანა დგებუაძე – მედიცინის დოქტორი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი
 ეკა მელიქაძე – მედიცინის დოქტორი, მეცნიერ თანამშრომელი
 თინათინ კვაჭაძე – მეცნიერ თანამშრომელი
 დარეჯან ბერძენიშვილი – ლაბორანტი (ციტოტექნოლოგი)
 ქეთევან ჯანდიერი – ლაბორანტი (ციტოტექნოლოგი)
 მარინა სვანიძე – ლაბორანტი (ციტოტექნოლოგი)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ფარისებრი ჯირკვლის კვანძოვანი წარმონაქმნების მოლეკულურ-ბიოლოგიური და მორფოეპიდემიოლოგიური კვლევა მალიგნიზაციის პოტენციალის გათვალისწინებით საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის ოპერაციულ-ბიოფსიურ მასალაზე.	პროფ. ლ. გოგიაშვილი	ზურაბ ცაგარელი (ციტოლოგიის ლაბორატორიის გამგე მანანა დგებუაძე, ელენე ნიკობაძე, ეკა მელიქაძე, თინათინ კვაჭაძე; ლაბორანტები (ციტოტექნოლოგები): ქ. ჯანდიერი, ლ. გონჩაროვა.
2	მსხვილი ნაწლავის და ძუძუს კიბოს ვასკულარიზაცია	თამარ დვამინავა – კლინიკური პათოლოგიის ლაბორატორიის გამგე, მედ. მეცნ. დოქტორი	თ. მაჭავარიანი ი. გაჩეჩილაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. ფარისებრი ჯირკვლის კვანძოვანი წარმონაქმნების მოლეკულურ-ბიოლოგიური და მორფოეპიდემიოლოგიური კვლევა მალიგნიზაციის პოტენციალის გათვალისწინებით საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის ოპერაციულ-ბიოფსიურ მასალაზე

ნაშრომის აქტუალობა და მიზანი: საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში ფარისებრი ჯირკვლის (ფჯ) დაავადებათა, მათ შორის კვანძოვანი დაზიანების პროლიფერაციული ვარიანტების და ფჯ კიბოს სიხშირის ზრდა, განსაკუთრებით ახალგაზრდებში 25 წლამდე. მეორე მხრივ დიაგნოსტიკის დაბალი ინფორმაციული ხარისხი (არაუმეტეს 10%) ამ საკითხში მეცნიერულ კონცეფციაზე დაფუძნებული ფუნდამენტური კვლევის სიმცირე, მალიგნიზაციის რისკის კრიტერიუმების და დამზოგველი ოპერაციების ჩვენებათა გაფართოების დაბალი არგუმენტაცია განსაზღვრავს დაგეგმილი კვლევის აქტუალობას – საქართველოს რეგიონებიდან მოზიდული ოპერაციულ-ბიოფსიური და პუნქციურ-ასპირაციული მასალის იმუნოჰისტოქიმიური ტექნოლოგიებით კვლევა: 1) პიპო-ეუთირეოიდული, 2) მოპროლიფერაციუ, 3) ავთვისებიანი კვანძების ბიოპოტენციალის, პათოლოგიურ მასალაში ასაკ და გენდერდამოკიდებულების რეგიონული აქტივობის დიფერენციაციის მიზნით. სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს ეტაპი 2013 იანვარი – 2013 წლის დეკემბერი მოიცავს შემდეგ შედეგებს: გამოსაკვლევი მასალა: ფჯ (პოსტოპერაციული მასალა) ჰისტოლოგიურად ვერიფიცირებული დიაგნოზით: ფოლიკულური ადენომა - 10, მრავალკვანძოვანი ჩიყვი - 17, Hashimoto-ს თირეოიდიტი - 8, პაპილური კარცინომა - 8 და ინტაქტური (ნორმა) თირეოიდული ქსოვილი (სასამართლო სამედიცინო შემთხვევა) - 10.

მასალის იმუნოჰისტოქიმიური კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა: ფარისებრი ჯირკვლის პარენქიმაში Hurl-ის უჯრედების პოპულაციის ზრდა (40 % და მეტი), მიუთითებს პიპოთირეოზის ტენდენციაზე TSH⁺-ის რეცეპტორული სტატუსის მიუხედავად. ფარისებრი ჯირკვლის პათოლოგიის დროს TSH და VEGF-ის ექსპრესია ვლინდება როგორც თირეოციტებში, ასევე მიკროსისხლძარღვების ენდოთელიოციტებში. VEGF ნორმაზე დაბალ ექსპრესიას ადგილი აქვს მხოლოდ Hashimoto-ს თირეოიდიტის დროს. ენდოთელიური ზრდის ფაქტორის (VEGF) მონაწილეობით ფჯ ქსოვილში მიმდინარეობს როგორც ანგიოგენეზი, ასევე პათოფიზიოლოგიური ძვრები.

მიკროსისხლძარღვთა სიმჭიდროვე (MVD) და TSH პოზიტიური რეცეპტორული სტატუსი ფარისებრი ჯირკვლის პათოლოგიის დროს მიუთითებს, რომ არ ხდება ენდოთელიოციტების ტრანსფორმაცია. იმავდროულად, ეს მაჩვენებლები არ არსებობს იყოს თირეოიდული პათოლოგიის ბიოპტენციალის პროგნოზული მარკერი.

2. მსხვილი ნაწლავის და ძუძუს კიბოს ვასკულარიზაცია

პისტოლოგიური, ელექტრონულმიკროსკოპული და ელექტრონულრადიოავტოგრაფიული კვლევის მეთოდების გამოყენებით შესწავლილია მსხვილი ნაწლავის და ძუძუს კიბოს ვასკულარიზაცია.

დადგენილი ანგიოგენეზის აქტივაცია უპირატესად სიმსივნის აქტიური ზრდის ზონებში, აქვე აღინიშნება ენდოთელიურ უჯრედთა ინტენსიური პროლიფერაცია და მათში 3H- თიმიდინის ჩართვა – მონიშნა სისხლძარღვთა შედარებითი დიფერენციაციის ეტაპი ვლინდება უპირატესად კაპილარებში, რომელთა ენდოთელიოციტებში არის 3H ურიდინის აქტივობა კაპილარების რეგრესიის ეტაპს ახასიათებს ენდოთელიური უჯრედების პიკნოზი, ციტოპლაზმის კომოგენიზაცია, ორგანელების დეზორგანიზაცია და სხვა. აღნიშნული პროცესები ენდოთელიურ უჯრედებში მიმდინარეობს ასინქრონულად.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობა
1	Цагарели З. Беручашвили Гогიაшвили Л.	Морфология шейки матки у женщин репродуктивного возраста на фоне гипотиреоза	GMN, 2013 1 (214)	თბილისი	7
2	Гогიაшвили Л Цагарели З. Мамаладзе М. Меликадзе Е.	Корреляция степени демиелинизации пульпы и данных визуальной аналоговой шкалы восприятия боли при остром и хроническом	GMN, 2013 5 (218)	თბილისი	7
3	ცაგარელი ზ. რამიშვილი ნ. ჩიხლაძე რ. დგებუაძე მ.	პულპითე ზრდის მატრანსფორმაციებელი ფაქტორის თ -β 1 და ნეოკორტექსის სტრუქტურების ცვლილებათა შეფასება ექსპერიმენტული ალკოჰოლური ემბრიოპათიის დროს	GMN, 2013 5 (218)	თბილისი	5

4	Ганиева Т. Шадлинский В. Цагарели З.	Параметры функциональных единиц щитовидной железы при диффузно-токсическом узловом эутиреоидном зобе у населения приграничных районов Азербайджана и Грузии	GMN, 2013 5 (218)	თბილისი	5
5	Рамишвили Н. Цагарели З.	Влияние внутриутробной алкогольной интоксикации на структуру коры больших полушарий головного мозга	GMN, 2013 5 (218)	თბილისი	5
6	Рамишвили Н. Цагарელი З. Дгебуაძე М. Квачაძე Т. Меликаძე Е.	Эмбриотоксическое действие алкоголя (поведенческие и структурные реакции).	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა, 2013, 1	თბილისი	5
7	Рура Н. Гогиашвили Л. Цагарელი З.	Иммуногистохимический профиль факторов ангиогенеза в щитовидной железе при различной тиреоидной патологии	იქვე	თბილისი	10
8	Кочламазашვილი Б. Гогиашვილი Л. Джандიერი К	Морфологические особенности периферических лимфоидных органов крыс при различных уровнях антигенной нагрузки с учетом возраста	GMN, 2013, №12 в печати	თბილისი	6
9	ღვამინავა თ. გახეილაძე ი. მაჭავარიანი თ.	მსხვილი ნაწლავის და ძუძუს კიბოს ვასკულარიზაცია (რუსულ ენაზე)	იქვე	თბილისი	6
10	ღაცაბიძე ი. ღვამინავა თ. გახეილაძე ი. მაჭავარიანი თ.	ვირთავას პანკრეასის კუნძულების მიკროცირკულაციურ ქსელის ცვლილებები ალოქსანური დიაბეტის დროს და პლაფერონ -ს ზემოქმედების დროს.(ინგლისურ ენაზე)	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა, 2013, 12	თბილისი	4

ანოტაციები

1. Морфология шейки матки у женщин репродуктивного возраста на фоне гипотиреоза

Цель исследования изучить морфологические проявления гипотиреоза в слизистой шейки матки у женщин репродуктивного возраста.

При клинически верифицированном гипотиреозе в 1524 случаях у 538 пациентов

выявлены различные варианты патологии эндоцервикса, что составило 2 основные группы исследования: I - (n=259) оперированные по поводу коллоидного зоба получали L-тироксин в течение последних 3-х лет, II - (n=279) с тем же диагнозом, не получали заместительную терапию в течение последних 3-х лет.

Морфологическому исследованию подвергались образцы лечебно-диагностических соскобов из шейки матки, а также параллельные образцы удаленной щитовидной железы (ЩЖ), после их окрашивания гематоксилином и эозином и пикрофуксином по ван Гизону. Выявлены различные варианты реакции слизистой ШМ от простой гиперплазии в леченной группе до аденомиоза со стратификацией эпителия, а также тенденцией склероза и атрофией в группе, не получавшей L-тироксин. Во всех сравниваемых случаях коэффициент ранговой корреляции Спирмена имел высокий уровень значимости (0,00003). Изменения ШМ мы считаем следствием понижения чувствительности к эстрогенам при низком уровне T₃ и T₄ и повышении TSH в плазме.

Молекулярная атипия клеток эндоцервикса, очевидно, является проявлением перекрестных комбинации двух ведущих гормональных систем.

2. Корреляция степени демиелинизации пульпы и данных визуальной аналоговой шкалы восприятия боли при остром и хроническом пульпите

Цель исследования оценка степени повреждения (демиелинизации) нервных волокон пульпы и возникновения болевого синдрома с определением сравниваемых количественных результатов, которые могут быть представлены в виде объективной информации.

Материалом исследования служили: I этап - электронограммы образцов ткани пульпы с прицельной оценкой степени демиелинизации нервных волокон от фолликулярного повреждения до распада аксона и дегенерации аксоплазмы, определяемой по 3 бальной системе от 80 больных, распределенных в 4 группы: 1) острый и 2) хронический гангренозный пульпит у пациентов без сопутствующей системной патологии, 3) острый и 4) хронический гангренозный пульпит у пациентов с сопутствующей системной патологией, по 20 пациентов в каждой группе. Стоматологическая помощь осуществлялась в поликлинике № 1 г. Кутаиси; II этап - заполненные теми же пациентами из всех 4 групп анкеты Визуальной Аналоговой Шкалы (ВАШ) оценки боли. Все количественные данные в виде таблиц Microsoft Excell 6,0 обрабатывались по программе SPSS 10,0. Определялись непараметрические ранговые корреляции по Спирмену и Манну-Уайтни между степенью демиелинизации нервных волокон пульпы с оценкой болевого восприятия по ВАШ.

Результаты исследования показали, что структурные проявления поражения миелинизированных волокон в виде фокального расщепления ламелл миелина и гипертрофии клеток Шванна участвуют в формировании боли при остром пульпите, что подтверждается высокой ранговой корреляцией с числовой шкалой ВАШ. Дегенерация миелина и аксоплазмы, как часть патологического процесса при хроническом гангренозном пульпите, находится в прямой корреляции с оценкой боли на ВАШ по вербальной, числовой и поведенческой шкале.

Совокупность данных структурной и субъективной, в том числе, психомоторной оценки болевого дентального синдрома при пульпите может быть использована в стоматологической клинике при разработке методов анестезии (анальгезии) с учетом персонального фактора.

3. ზრდის მატრანსფორმაციებელი ფაქტორის α -1 და ნეოკორტექსის სტრუქტურების ცვლილებათა შეფასება ექსპერიმენტული ალკოჰოლური ემბრიოპათიის დროს

Изучены ультра- и гистоструктура нервных элементов из передней центральной извилины коры больших полушарий головного мозга потомства алкоголизированных самок – крыс получавших 35% раствор алкоголя вместо воды по следующей схеме: I серия – 2

месяца до беременности + период беременности; II серия - 2 месяца до беременности + 14-21 день беременности (после периода плацентации). Определяли количество TGF- β 1 в крови беременных крыс и их потомства иммуноферментным методом («Elisa» kit, (R@D system, USA).

Показано, что у контрольной группы животных и их потомства TGF- β 1 в крови не меняется. У алкоголизированного потомства синхронно с прогрессией нейродегенеративных сдвигов в цитоархитектонике слоев коры головного мозга происходит резкий подъем в крови TGF- β 1 в то же время в структуре аксонов, астроглиоцитов и в их топографии имеют место изменения, свидетельствующие о блокаде клеточных рецепторов TGF- β 1, сопровождаемой нарушением ультраструктуры миелина, отеком субстрата мозга и дислокацией глии.

Результаты исследования указывают на связь TGF- β 1 с антиалкогольной резистентностью астроцитов и глиокапиллярных мембран.

4. Параметры функциональных единиц щитовидной железы при диффузно-токсическом узловом эутиреоидном зобе у населения приграничных районов Азербайджана и Грузии

Цель исследования – оценка особенностей количественной перестройки ткани ЩЖ при различных вариантах зоба на операционном материале с учетом данных морфометрии (ареометрии), гистологии и электронной микроскопии в приграничных (сопредельных) районах Грузии и Азербайджанской Республики.

Когортную группу исследования составили образцы ЩЖ от 187 пациентов, оперированных по поводу узлового эутиреоидного и токсического зоба в клиниках азербайджанского медицинского Университета (г. Баку) и Национального Института докринологии г. Тбилиси за период 2010 – 2012 гг.

Результаты исследования морфометрии фолликулов и капилляров указывают на измененность клинико-морфологических проявлений патологии ЩЖ в исследуемых регионах Грузии и Азербайджана, а также на: 1) определенную способность к гиперпластическим процессам в паренхиме ЩЖ при узловом эутиреоидном зобе, 2) дисбаланс между функциональным проявлением заболевания и потенциалом роста, что важно для определения биологического поведения» узловых образований щитовидной железы, в том числе, рецидивов.

5. Влияние внутриутробной алкогольной интоксикации на структуру коры больших полушарий головного мозга

6. Эмбриотоксическое действие алкоголя (поведенческие и структурные реакции).

შესწავლილია ადრეულ პოსტნატალურ პერიოდში ნაყოფის თავის ტვინის ქერქის ცვლილება ალკოჰოლიზაციის დროს. დაფიქსირდა სატელიტობი, ნეირონოფაგია, ქერქის ინვოლუცია.

შესწავლილია ქცევითი და სტრუქტურული რეაქციები ვირთაგვებზე ალკოჰოლის ემბრიოტოქსიური ეფექტის პირობებში. დადგინდა მიკროცეფალია, მიკროგირია, ნათხემის აგენეზია.

7. Иммуногистохимический профиль факторов ангиогенеза в щитовидной железе при различной тиреоидной патологии

Цель исследования – определение особенностей экспрессии сосудистого эндотелиального фактора роста (VEGF) и тиреостимулирующего гормона (TSH) в щитовидной железе (ЩЖ) при различной тиреоидной патологии. Материал – ткань ЩЖ (операционный материал) с гистологически подтвержденным диагнозом: 10 – фолликулярная аденома, 17 – многоузловой зоб, 8 – тиреоидит Hashimoto, 8 – папиллярная карцинома, 10 – интактные (норма) образцы ЩЖ (судебно-медицинские вскрытия). При иммуногистохимическом исследовании материала получены следующие

результаты: увеличение популяции клеток Hürtle на 40% и более указывает на тенденцию гипертиреозидизма, несмотря на TSH⁺ рецепторный статус. При патологии ЩЖ экспрессия TSH и VEGF проявляется как в тиреоцитах, также и в эндотелиоцитах микрососудов. Экспрессия VEGF ниже нормы имеет место при тиреоидите Hashimoto. VEGF задействован не только в ангиогенезе, но в патофизиологических сдвигах в ткани щитовидной железы. Плотность микрососудов (MVD) и TSH позитивный рецепторный статус при тиреоидной патологии свидетельствует об отсутствии трансформации эндотелиоцитов, однако, данный показатель не может служить маркером биопотенциала патологического процесса.

8. Морфологические особенности периферических лимфоидных органов крыс при различных уровнях антигенной нагрузки с учетом возраста

Исследовались периферические лимфоидные органы двух групп лабораторных крыс по 30 животных в каждой: 1. гнотобионты – полученные из лаборатории экспериментально-биологических моделей “Iffa-Credo” (Лион, Франция); 2. Обычные конвенциональные животные, содержащиеся в стандартных условиях микробного окружения вивария той же экспериментально-биологической клиники (контрольная группа). Животные каждой экспериментальной группы подразделялись на две возрастные категории (в каждой по 15 крыс), зрелые (8-12 мес.; 200, 0-250,0 гр.) и старые (первый период старости 24-32 мес.; 300,0-450,0 гр.) животные.

Установлена неоднозначная корреляция морфологических особенностей и клеточного состава лимфоидной ткани крыс с антигенной нагрузкой и возрастом. Именно лимфоидная ткань крыс – гнотобионтов содержит популяцию менее зрелых, следовательно, неактивных клеток лимфоидного ряда по сравнению с конвенциональными животными. Однако с возрастом указанные процессы у животных обеих групп приобретают сходную направленность изменений.

9. მსხვილი ნაწლავის და ძუძუს კიბოს ვასკულარიზაცია(რუსულ ენაზე)

მსხვილი ნაწლავის და ძუძუს კიბოს ადენოკარცინომებში დადგენილია ნეოანგიოგენეზის ასინქრონული ხასიათი კაპილარების კედლის ენდოთელში მონიშნული თიმიდინის და ურიდინის ინტენსიური ჩართვა ელექტრონული რადიოავტოგრაფიის მეთოდით.

10. ვირთავას პანკრეასის კუნძულების მიკროციკულაციურ ქსელის ცვლილებები ალოქსანური დიაბეტის დროს და პლაფერონ -ს ზემოქმედების დროს.(ინგლისურ ენაზე)

მოდულიზირებული ალოქსანური დიაბეტის დროს პანკრეასის კუნძულებში აღინიშნება მიკროციკულაციური ქსელის პროგრესირებადი დაზიანება. დაკვირვების გვიან ვადებზე ვლინდება ნეოანგიოგენეზი. პლაფერონ - ზემოქმედება ხელს უწყობს ოქსიგენაციის გაძლიერებას, შესაბამისად ხდება ანგიოგენეზის პროცესის სტაბილიზაცია.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობა

1	Кочламазашвили Б. Джандиери К.	Субмикроскопические особенности у животных различных уровнях антигенной нагрузки крыс в процессе старения	Gulustan BSSYAR на "С" suppl. 2013, 12	თბილისი სტამბულო	4
2	Шадлинский В. Цагарели З. Исаев А. Ганиева Т.	Значение данных тонкоигольной аспирационной биопсии Щитовидной железы в диагностике и оптимизации лечения узловых образований	"	"	4
3	Ганиева Т. Шадлинский В. Цагарели З.	Экспрессия факторов роста в ткани зобноизмененной щитовидной железы.	Современные в2013, 8	Баку	6
4	Lats5abidze I. Machavariani T. Gachechiladze I. Gvamichava T.	Intermediate cells in the rats pancreas during alloxan diabetes and after plaferon administration	International Pathology, 2013 ინ პრესს	Japan	6

ანოტაციები

1. Субмикроскопические особенности у животных на различных уровнях антигенной нагрузки крыс в процессе старения

გნოტობიონტების გულის კუნთის ულტრასტრუქტურაში აღინიშნება ლიზოსომების და ლიპოფუსცინის ჭარბი შემცველობა, რაც დაბალი ანტიგენური დატვირთვაზე საპასუხო რეაქციას წარმოადგენს.

2. Значение данных тонкоигольной аспирационной биопсии Щитовидной железы в диагностике и оптимизации лечения узловых образований

Nodular of diffuse of the thyroid gland are more frequent in clinical practice in Georgia. Palpation of the thyroid gland during a routine physical examination is the easiest and least expensive method for their detection. According our data prevalence of the thyroid nodules is 7-61% of the general population depending on age, diagnostic method and region of Georgia. Fine-needle aspiration biopsy (FNAB) is the most effective test currently used to distinguish between: 1. benign and malignant nodules, 2. autoimmune processes. The aim of this study was to investigate the FNAB results and postoperative histopathological, conclusion to compare the FNAB diagnostic value in nodular disease and autoimmune pathology. Main outcome: FNAB method is effective currently best method for different benign and malignant nodular forms of the disease but based on our data in 18% FNAB cannot reveal inflammation process. In this same time, FNA data controlled of ultrasound features is valuable for indentifying many malignant or potentially malignant thyroid nodules and performed to determine pre- and postoperative treatment.

3. Экспрессия факторов роста в ткани зобноизмененной щитовидной железы.

ზრდის ფაქტორები EGFR და VEGF ექსპრესირდება მაღალი ინტენსივობით მრავალკვანძოვან ჩიყვში ფოლიკულური აღენომის და ურტლე-ის უჯრედოვანი დისპლაზიების დროს თირეოციტებში და კაპილარების კედლის ენდოთელიუმში. რეცეპტორული სტატუსი პაპილური კარცინომის და ასპიმოტო-ს თირეოიდიტის დროს დაბალია.

4. Intermediate cells in the rats pancreas during alloxan diabetes and after plaferon administration

მოდულიცირებული ალოქსანური დიაბეტის დროს პანკრეასის კუნძულებში აღინიშნება მიკროციტოკულაციური ქსელის პროგრესირებადი დაზიანება. დაკვირვების გვიან ვადებზე ვლინდება ნეოანგიოგენეზი. პლაფერონ -ზემოქმედება ხელს უწყობს ოქსიგენაციის გაძლიერებას, შესაბამისად ხდება ანგიოგენეზის პროცესის სტაბილიზაცია.

I.1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება
კლინიკური ანატომიის დეპარტამენტი

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
დეპარტამენტის ხელმძღვანელი - მიხეილ ჯანგავაძე, აკადემიური დოქტორი მედიცინაში, მთავ. მეცნ. თანამშრომელი,

- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
1. ჯანგავაძე მიხეილი - დეპარტამენტის ხელმძღვანელი – მთავ. მეცნ. თანამშრომელი
 2. კორძაია დიმიტრი - მთავ. მეცნ. თანამშრომელი
 3. წილოსანი მაყვალა - მთავ. მეცნ. თანამშრომელი
 4. მეტრეველი ლევანი - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
 5. ხოდელი ნოდარი - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
 6. კორძაია მთვარისა - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
 7. ჩხაიძე ზურაბი - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
 8. კირვალიძე ია - მეცნ. თანამშრომელი
 9. სიხარულიძე ინგა - მეცნ. თანამშრომელი
 10. ავალიშვილი მაკა - ლაბორანტი
 11. ლორია ციალა - ლაბორანტი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ბილიური პათოლოგიის ინფექციური გენეზის კვლევა (მორფოეპიდემიოლოგიური კვლევები)	კორძაია დიმიტრი	ჯანგავაძე მიხეილი კორძაია დიმიტრი წილოსანი მაყვალა მეტრეველი ლევანი

			ხოდელი ნოდარი კორძია მთვარისა ჩხაიძე ზურაბი კირვალიძე ია სიხარულიძე ინგა ავალიშვილი მაკა ლორია ციალა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>ამ ეტაპზე დასრულებულია კვლევის შემდეგი ეტაპები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. პაციენტისაგან ინფორმირებული თანხმობის პირობებში შეგროვდა ლაპარასკოპიულად ამოკვეთილი 256 ნაღვლის ბუშტი და მასში არსებული ნაღველელი შემდგომი გამოკვლევისათვის 2. ჩატარდა ნაღვლის ბუშტის კედლის პათოჰისტოლოგიური გამოკვლევა, მისი დაზიანების ხარისხის შეფასების და <i>ჰელიცობაქტერ</i>-ის სახეობების დეტექციის მიზნით. 3. ნაღვლის ბუშტში განვითარებული ცვლილებები შეფასდა მეხიკოს კლასიფიკაციის მიხედვით. 4. შეიქმნა მონაცემთა ბაზა შემდგომი ანალიზის მიზნით. 		

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ლოკალური მართული ჰიპერთერმიის მეთოდის შემუშავება ექსპერიმენტში მაგნიტური ნანონაწილაკე- ბის მდგრადი სუსპენზიის გამოყენებით და შესაბამისი აპარატის შექმნა (უცხოეთში მოღვაწე თანა- მემამულეთა მონაწილეობით მიმდინარე პროექტი)	საქართველოს შ. რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი და თსუ	ბესიკ სურგულაძე	გიორგი ფინხაია ზურაბ ჩხაიძე ნოდარ ხოდელი მიხეილ ჯანგაგაძე ბიჭიკო მაზანიშვილი ოთარ ფილიშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>შეძენილია პროექტის პირველი პერიოდისათვის აუცილებელი რადიოტექნიკური მასალა, შეწავლილია უახლესი სამეცნიერო ლიტერატურა, გაწყობილია არსებული ლაბორატორიული და საოპერაციო აღჭურვილობა. შექმნილია დაბალი სიხშირის რხევების გენერატორი ცოცხალი ობიექტის და ექსპერიმენტული მოდელის შესაბამისად, ჩატარებულია მისი პირველადი გაზომვითი და დაკალიბრების სამუშაოები. შექმნილია დაბალი სიხშირის მაგნიტური რხევების გამამლიერებელი ცოცხალი ობიექტის და ექსპერიმენტული მოდელის შესაბამისად, ჩატარებულია მისი პირველადი გაზომვითი და დაკალიბრების სამუშაოები. შექმნილია რეზონანსული რს კონტური ელექტრომაგნიტის რს კოჭათი ცოცხალი ობიექტის და ექსპერიმენტული მოდელის შესაბამისად, ჩატარებულია მისი პირველადი გაზომვითი და დაკალიბრების სამუშაოები. დაწერილია და გაგზავნილია დასაბეჭდათ სტატია, მომზადებულია თეზისები მე-5 საერთაშორისო კონგრესზე ნანონაწილაკები ბიოლოგიასა და მედიცინაში მონაწილეობის მისაღებად.</p>				
2	პროექტის დასა- ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

ხელოვნური სისხლ-მიმოქცევის პორტა-ტული აპარატის ექსპერიმენტული შემუშავება პირობებში გამოყენებისთვის	საქართველოს შ.რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ზურაბ ჩხაიძე	ნოდარ ხოდელი მაია მუმლაძე ჯუმბერ ფარცახაშვილი ოთარ ფილიშვილი ოთარ შენგელია რამაზ მაჭავარიანი
დასრულებული პროექტის (ეგაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პროექტის ტექნიკური უზრუნველყოფის მიზნით, პირველი ტრანშის "პირითადი აქტივების" ხარჯვით კატეგორიაში გათვალისწინებული თანხით შეძენილ იქნა: ორი ნოუთბუკი, პლანშეტური კომპიუტერი (შესამუშავებელი აპარატის დეტალების ესკიზების შესაქმნელად), მრავალფუნქციური საბეჭდი მოწყობილობა, ფოტოკამერა (აპარატის შექმნილი დეტალების ფოტოდოკუმენტირებისათვის), სისხლის პორტატული ექსპრეს ანალიზატორი და პაციენტის მრავალპარამეტრიანი მონიტორი ჰემოდინამიკის პარამეტრების რეგისტრაციისათვის. ფიზიოლოგიური მახასიათებლების მქონე სისხლის უნივერსალური ტუმბოსა და მართვის სისტემის საცდელი ნიმუშის შექმნა, მათი სტენდური გამოცდის დასრულება დაგეგმილია პროექტის IX თვეს (მეორე ტრანში). შესაბამისად, მოცემულ საანგარიშო პერიოდში ამოცანა შესრულდა ნაწილობრივ. კერძოდ, შეიქმნა უნივერსალური ტუმბოს დამწნეხი კამერა და პულსატორი.</p>			

IV პუბლიკაციები:

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბჰპრდების რაოდენობა
1	Makharoblidze, E Goishvili, N McHedlishvili, M Khakhutaishvili, I Jangavadze, M	Unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: case reports and literature review	Georgian Med News 216	საქართველო	6
2	М.Э.Кордзая, И.Т.Сихарулидзе.	Положительное влияние резекции части селезенки на морфологическую картину печени тотально облученных крыс	ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა	საქართველო	4
3	Machavariani PT, Dzhilabadze XA, Areshidze TX, Kirvalidze IG.	Prospects of stem cells application in patients with ischemic heart disease (review)].	Georgian Med News. 2013, Apr; (217):44-9.		5

ანოტაციები

1. Unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: case reports and literature review

1. Classification of a smooth muscle neoplasm as benign or malignant is straightforward. Morphologic and biologic

diversity makes smooth muscle neoplasia a diagnostic dilemma for pathologists but fascinating area of study. We report three cases of unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: 1) highly cellular leiomyoma; 2) cotyledonoid dissecting leiomyoma (CDL) and 3) poorly differentiated leiomyosarcoma. Diagnostic pathology of the uterine smooth muscle tumors hides pitfalls. Some of the tumor type requires ancillary techniques to establish correct diagnosis. In case of CDL only gross and/or histopathologic features can clarify the question. There are number of cases, were the complex methods must be utilized.

2. Положительное влияние резекции части селезенки на морфологическую картину печени тотально облученных крыс

ნაშრომის მიზანია ტოტალურად დასხივებული ვირთაგვების ღვიძლის მორფოლოგიური ცვლილებების დადგენა ელენთის ნაწილობრივი რეზექციის პირობებში. ექსპერიმენტი შესრულებულია 130-160გ. მასის მნქონე 45 მამრ ვირთაგვაზე. ვირთაგვები დაყოფილი იყო ორ ჯგუფად. ორივე ჯგუფის ცხოველები დაასხივეს რენტგენის აპარატით PУM-17, დასხივების დოზა 300 რენტგენი. მე-2 ჯგუფის ვირთაგვებს დასხივების შემდეგ ეთერის ნარკოზის ქვეშ გაუკეთდათ ელენთის ნაწილობრივი რეზექცია. ცხოველები ექსპერიმენტიდან გამოყვანილი იყვნენ 1, 7 და 15 დღის შემდეგ. ღვიძლის ქსოვილის ნიმუშებს ვაფიქსირებდით ფორმალინის 10% ხსნარში. ვლებავდით რუტინული მეთოდით. ელექტრონულ-მიკროსკოპული კვლევის მასალას ვამუშავებდით საყოველთაოდ მიღებული მეთოდით. I ჯგუფის ვირთაგვებში აღინიშნებოდა მიკროციტოკულაციის მოშლა, მკვეთრად გამოხატული იყო დისტროფიული და ნეკროზული ცვლილებები, უჯრედშიდა მემბრანის დაშლა. II ჯგუფის ვირთაგვებში მიკროციტოკულაციის მოშლის ფონზე ღვიძლში მიმდინარე დისტროფიული პროცესები უფრო სუსტად იყო გამოხატული ვიდრე I ჯგუფის ვირთაგვებში, აღინიშნებოდა პათოლოგიური პროცესის შექცევადობა.

3. Prospects of stem cells application in patients with ischemic heart disease

Coronary heart disease (CHD) is the most common cause of human mortality. Despite of recent advances in the management of CHD (drug treatment, coronary angioplasty and stenting, coronary artery bypass surgery) prognostic estimation of this kind of mortality threatens to increase to the year 2030. Major cause of adversity of CHD is decrease in myocardial contractility which leads to heart failure (HF). HF occurs as a result of myocardial cell ischemic injury or infarction. There is general assumption that recovery of myocardial contractility after tissue injury is not available. This dogma has been changed for the last decade with the introduction of stem cell (SC) therapy in cardiology. Research in this detection (nowadays the phase I-II of research is going on) proved SC therapy safety for human body (no risk of oncogenesis, heart attack or ventricular tachycardia, there is no heart remodeling and no need of coronary revascularization) and efficacy in myocardial contractility improvement (increase of left ventricular ejection fraction). Such positive results were obtained with the use of high dose SC therapy (10⁸ cell) and its application the first week of acute myocardial infarction.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს რაოდენობა
1	Chkhaidze Z, Khodeli N,	New Model of Veno-venous Bypass for Management of	Transplantation Proceedings. 2013, 45,	Elsevier, USA	4

	Pilishvili O, Partsakhashvili D, Jangavadze M, Kordzaia D.	Anhepatic Phase in Experimental Study on Dogs.	1734–1738.		
2	Partsakhashvili D, Chkhaidze Z, Khodeli N, Pilishvili O, Jangavadze M, Kordzaia D.	Experimental Liver Autotransplantation With Novel Scheme of Venovenous Bypass as a Model of Liver Denervation and Delymphatization.	Transplantation Proceedings. 2013, 45, 1739–1742.	Elsevier, USA	4
3	Кордзя Д.Д., Дгебуадзе М., Какабадзе М.Ш., Горда зе Н.Г. Дидебулидзе Н.А	Изменения половой дифференцировки функций печени при экспериментальном диабете у самцов крыс	Сборник статей Научно-практической конференции «весенние анатомические чтения», посвященной памяти проф. В.П. Юрченко,	გროდნო ბელორუსი ს	5
4	Н.А. Дидебулидзе, М.Ш. Какабадзе, Н.Г. Гордадзе, М.Э. Кордзя, И.Т. Сихарулидзе.	Коррекция гормонально- метаболических нарушений у самцов крыс, индуцированных экспериментальным диабетом	Бюллетень экспериментальной биологии и медицины,	მოსკოვი, რუსეთის ფედერაცია	5
5	TC Onyeka, M Velijanashvili, SG Abdissa, FA Manase, D Kordzaia	Twenty-first century palliative care: a tale of four nations	European journal of cancer care 2013/6/1	Wiley USA	4

ანოტაციები

1. New Model of Venovenous Bypass for Management of Anhepatic Phase in Experimental Study on Dogs.

The impact of denervation and delymphatization (DD) on liver tissue remains a topic of major interest in liver transplantation, as the organ or its part continues to function well. Various chemical and/or surgical interventions have been developed to achieve in situ liver denervation and delymphatization, but it is evident that DD can be achieved only through “ectomia”, ie, complete isolation of the organ from adjacent and connected structures.

This Study describes a liver DD model based on a technique of autotransplantation (replantation), maximally preventing ischemia in the transplanted (replanted) graft and dyscirculatory complications in the recipient. Experiments were performed on eight male mongrel dogs. Venous reservoir and roller pumps were used in a forced nontraditional bypass scheme. Autotransplantation was performed by step-by-step dissection of the suprahepatic, infrahepatic, and portal structures, leading to DD, with subsequent recovery of the blood vessel and bile duct. DD was achieved successfully with stable hemodynamic parameters during all surgery periods. All animals survived. This model of liver autotrans-

plantation lead to DD of the organ. It was characterized by hemodynamic stability of the liver as well as of the whole body at every stage of the surgery, proffering liver DD for experimental studies.

2. Experimental Liver Autotransplantation With Novel Scheme of Venovenous Bypass as a Model of Liver Denervation and Delymphatization.

In the artificial system of heart-lung bypass, used during a surgery on stopped heart, a common problem-causing device is a roller pump. Inexpensive, simple, yet dependable device is in the process of development, with characteristics maximally approximated to the physiological parameters of the organism’s natural heart. Substituting for the roller pumps, this device consists of two reservoirs. Hermetic reservoirs are interconnected in parallel. They also connect to other parts of the system with blood tubing. A pneumo consol for artificial ventricles represents the control system and ensures pulsatile blood flow in the biomodel’s.

3. ИЗМЕНЕНИЯ ПОЛОВОЙ ДИФФЕРЕНЦИРОВКИ ФУНКЦИЙ ПЕЧЕНИ ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ДИАБЕТЕ У САМЦОВ КРЫС

Цель исследования -определение роли модулирующего влияния экзогенных андрогенов на метаболические и компенсаторные процессы печени в процессе развивающегося экспериментального диабета. Исследование выполнено на 60 крысах-самцах, массой тела 180-200 грамм. Диабет воспроизводили однократным введением аллоксана из расчета 200 мг \ 1 кг . Экспериментальные животные были разделены на 2 группы: I группа (n=20) - животные с тяжелой формой аллоксанового диабета, II группа(n=20)-животные с тридцатидневным аллоксановым диабетом тяжелой формы, в течение 2 недель ежедневно получавшие по 0,5 мг метилтриенолона; контроль (n=20)-интактные самцы крыс, массой тела 180-200 грамм. Двухнедельное ежедневное введение метилтриенолона привело к резкому повышению в крови экспериментальных животных концентрации тестостерона (92%) и способствовало увеличению насыщения эндогенным тестостероном активных андрогенных рецепторов(89%), снижению содержания глюкозы(43%), кортикостерона-(27%), соматотропина-(75%),увеличивало в печени синтез ДНК на 16% и РНК на 12%, Всё это позволяет согласиться с мнением о прямом контроле функционирования органов-мишеней в мужских организмах. регуляторными влияниями андрогенов на дифференцированные по полу адаптивные реакции .

4. Twenty-first century palliative care: a tale of four nations

Hospice and palliative care development, in terms of availability and services, occur to varying degrees in the developing world. In this paper, the evolution of palliative care practices in four developing nations (Nigeria, Georgia, Ethiopia and Tanzania) is described. By highlighting common problems as well as the unique individual perspectives of each country's practice, this paper aims at increasing global awareness of palliative care in the developing world. While the call for palliative care to become a fundamental human right is sustained, it is also hoped that this article will stimulate a global discussion on the best possible way to encourage the establishment and growth of palliative care services in other developing countries where hitherto it has not been in existence, with policymakers and healthcare professionals taking the lead through the institution of sound national policies to promote and provide palliative care to all citizenry.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება გერონტოლოგიისა და პალიატიური მედიცინის დეპარტამენტი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი - დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, მედიცინის აკადემიური დოქტორი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი სიმონ დალაქიშვილი

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

1. სალამატინა ნაირა – მთავ. მეცნ. თანამშრომელი
2. ბაკურაძე ნანა - მთავ. მეცნ. თანამშრომელი
3. ერემაშვილი მარინე - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
4. ხახუტაიშვილი ია - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი
5. ღუღუნიშვილი მარინე - უფრ. მეცნ. თანამშრომელი

6. ჯოჯუა რუსუდანი - მეცნ. თანამშრომელი
7. წიქორიძე ნანა - მეცნ. თანამშრომელი
8. ლაღებაშვილი ვაჟა - მეცნ. თანამშრომელი
9. გიორგაძე ციალა - მეცნ. თანამშრომელი
10. სონღულაშვილი თამარი - მეცნ. თანამშრომელი
11. ლორთქიფანიძე რეზო - მეცნ. თანამშრომელი
12. არეშიძე ელენე - ლაბორანტი
13. დავითური ნოდარი - ლაბორანტი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	დემოგრაფიული დაბერების სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები საქართველოში და მათი გადაწყვეტის ეროვნული პროგრამის შემუშავება	სიმონ დალაქიშვილი	ნაირა სალამატიანა ნინო ბაკურაძე ია ხახუტაიშვილი მარინე ერემაშვილი მარინე დუღუნიშვილი რუსუდან ჯოჯუა წიქორიძე ნანა ელენე არეშიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	საქართველოს სახსატასტის მონაცემებზე დაყრდნობით შეიქმნა საქართველოს მოსახლეობის დემოგრაფიული, სოციალური და ეკონომიური მდგომარეობის ახალი მონაცემთა ბაზა		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	შემუშავდა ხანდაზმული ასაკის მოსახლეობის სტაციონალური, ამბულატორიული და ბინაზე მომსახურების სისტემის პროექტი	სიმონ დალაქიშვილი	ნაირა სალამატიანა ნინო ბაკურაძე ია ხახუტაიშვილი მარინე ერემაშვილი მარინე დუღუნიშვილი რუსუდან ჯოჯუა წიქორიძე ნანა ელენე არეშიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შეიქმნა ხანდაზმული ასაკის მოსახლეობის სტაციონალური, ამბულატორიული და ბინაზე მომსახურების სისტემის მოდელი		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	დასრულდა საქართველოს ხანდაზმული ასაკის მოსახლეობის სრულყოფილი საპენსიო სისტემით უზრუნველყოფის ხელშეწყობის პროგრამის მოსამზადებელი სამუშაოები	სიმონ დალაქიშვილი	ნაირა სალამატიანა ნინო ბაკურაძე ია ხახუტაიშვილი მარინე ერემაშვილი მარინე დუღუნიშვილი რუსუდან ჯოჯუა

			წიქორიძე ნანა ელენე არეშიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
მომიებული და დამუშავებული იქნა მასალები საქართველოს ხანდაზმული ასაკის მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფის შესახებ			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	მოხუცთა დამოკიდებულებებისა და მოთხოვნილებათა ასახვა სიცოცხლის მიწურულს	დიმიტრი კორძია	მარია ველიჯანაშვილი, ნანა ჩიხლაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>კვლევა განხორციელებულია იმ მულტიფოკუსური პროგრამის ფარგლებში, რომელიც ეძღვნება მოხუცთა პალიატიური მზრუნველობის ოპტიმალური მოდელის შემუშავებას საქართველოში. ხანდაზმულთა პალიატიური მზრუნველობის მოდელის შემუშავებისას გასათვალისწინებელი უნდა იყოს თავად ხანდაზმულთა მიერ საკუთარ მოთხოვნილებათა და საჭიროებათა აღქმა და მათდამი დამოკიდებულება სიცოცხლის ბოლო ეტაპზე. სავარაუდოდ, ეს აღქმები და დამოკიდებულებები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია დარჩენილი სიცოცხლის შეზღუდული ხანგრძლივობის გაცნობიერებით.</p>		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლ ობა	გვერდ ების რაოდენ ობა
1	ს. დალაქიშვილი, ნ. სალამაგინა, მ. ღულუნიშვილი, რ. ჯოჯუა, ე. არეშიძე	საქართველოში ხანდაზმული ასაკის მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურებისა და სოციალური თანადგომის სამსახური (გადაცემულია დასაბეჭდად)	Georgian Medical News	თბილსი, საქართველ ო	4
2	ი.ხახუტაიშვილი, ნ.კაკაურიძე,	ერთროციტების ფუნქციური და	№5	თბილსი, საქართველ	3

	მ.ჯანგავაძე, მ.ბიწკინაშვილი	ბიოქიმიური მაჩვენებლები გულის იშემიური დაავადების სხვადასხვა კლინიკური ფორმის დროს კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის მაცნე		ო	
3	Makharoblidze E., Goishvili N., Mchedlishvili M., Khakhutaishvili I., Jangavadze M.	Unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: case reports and literature review Georgian Medical News	N3 (216), 2013	თბილსი, საქართველ ო	5

ანოტაციები

ჩვენი საქართველოში ხანდაზმული ასაკის მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურებისა და სოციალური თანადგომის სამსახური

მიზანია საქართველოში ხანდაზმული მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების ეროვნული მოდელის შექმნა, რომელიც მოიცავს: 1. ამბულატორიული სამედიცინო მომსახურების ცენტრის შექმნას – დღის სატაციონარით 2. გერიატრიული განყოფილებებს ზოგიერთ სტაციონარში 3. ხანდაზმულთა მომსახურებას ბინაზე 4. მოხუცთა სპეციალურ საცხოვრებელ სახლებს. რაც საშუალებას მოგვცემს გარკვეული წვლილი შევიტანოთ ხანდაზმულთა ჯანმრთელობის უზრუნველყოფის საქმეში, შევამციროთ დაავადებათა გამწვავებისა და გართულებების რისკი, რაც თავის მხრივ შეამცირებს ასაკოვანი მოსახლეობის ხარჯებს. პროექტის წარმატებით განხორციელების შემთხვევაში მიღებული გამოცდილება საფუძველს ჩაუყრის საქართველოში ასაკოვანი მოსახლეობის სრულყოფილი სამედიცინო მომსახურებას, გერიატრიული კადრების მომზადებასა და ხანდაზმულთა სამედიცინო მომსახურების და სოციალური დაცვის პრობლემების გადაწყვეტას.

"Unusual types of smooth muscle tumors of uterine corpus: case reports and literature review." Georgian Med News(216): 7-11.

საშილოსნოს ტანის გლუვკუნთოვანი სიმსივნეების ავთვისებიან და კეთილთვისებიან სიმსივნეებად კლასიფიცირება არადალსახაა. პათოლოგანატომებისათვის, მორფოლოგიური და ბიოლოგიური მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, ერთგვარ დიაგნოსტიკურ დილემას ქმნის, თუმცა მკვლევარებისათვის მიმზიდველ არეალს წარმოადგენს. სტატიაში აღწერილია საშილოსნოს ტანის გლუვკუნთოვანი სიმსივნეების იშვიათი ფორმების სამი შემთხვევა: 1) "უხეუჯრედული" ლეიომიომა, 2) განშრევებადი კოტილედონოიდური ლეიომიომა, 3) დაბალდიფერენცირებული ლეიომიოსარკომა. აღწერილი შემთხვევების ანალიზიდან გამომდინარეობს, რომ საშილოსნოს გლუვკუნთოვანი სიმსივნეების დიაგნოსტიკა ფარულ სირთულეებს შეიცავს. გარკვეულ შემთხვევებში სწორი დასკვნის გაკეთება შესაძლებელია მხოლოდ დამხმარე მეთოდების გამოყენებით, ზოგ შემთხვევაში კი საკითხის გადაჭრა მხოლოდ მაკროსკოპული ან რუტინული ჰისტოპათოლოგიური ნიშნებით ხდება. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს სიმსივნის ისეთი ფორმები, რომლებიც ყველა ზემოჩამოთვლილი მეთოდის კომპლექსურ გამოყენებას საჭიროებს.

ერთროციტების ფუნქციური და ბიოქიმიური მაჩვენებლები გულის იშემიური დაავადების სხვადასხვა კლინიკური ფორმის დროს

კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ერთროციტების მორფო-ფუნქციური პარამეტრების დადგენა გიდ-ის სხვადასხვა კლინიკური ფორმის დროს.

მასალა და მეთოდები: შესწავლილ იქნა 80 გიდ-ის მქონე პირი (გიდ-ის კლინიკური ფორმების მიხედვით პაციენტები დაიყო სამ ჯგუფად). საკონტროლო ჯგუფში გაერთიანდა 20 პრაქტიკულად ჯანმრთელი პირი.. ციენტები (n=23), IV საკონტროლო ჯგუფი პრაქტიკულად ჯანმრთელი პირები (n=20). ერთროციტების მემბრანაში და სისხლის პლაზმაში განისაზღვრა ფოსფოლიპიდები (ჰ) და მალონდილდეჰიდი (). ერთროციტების ოსმოსური მდგრადობა განისაზღვრა ახლ და შარდოვანას სხვადასხვა შემადგენლობის ხსნარების მიმართ.

მიღებული შედეგები: გიდ პროგრესთან ერთად მემბრანებში და პლაზმაში მცირდება ჰ და იზრდება რაოდენობა, სტატისტიკური ანალიზით დადგინდა ამ პარამეტრებს შორის არსებული უარყოფითი კორელაცია, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ერთროციტების მემბრანაში და ჰ მაჩვენებელი უფრო მკვეთრად ასახავს გიდ-ის სიმძიმეს, ვიდრე სისხლის პლაზმის ანალოგიური პარამეტრები. გიდ-ით დაავადებულ პირთა სამივე ჯგუფში ერთროციტების ოსმოსური მდგრადობის საშუალო მაჩვენებელი მკვეთრად დაბალია საკონტროლო ჯგუფთან შედარებით (p<0.001). ეს განსხვავება სტატისტიკურად სარწმუნოა. სარწმუნო განსხვავება დაფიქსირდა გიდ-ის I - II ჯგუფს და I - III ჯგუფს შორისაც. აღინიშნა ამ პარამეტრის დადებითი კორელაცია ჰ და უარყოფითი კორელაცია მაჩვენებელთან.

დასკვნა: კვლევის შედეგების საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ ერთროციტების მემბრანების ლიპიდური სპექტრის მაჩვენებლები მაჩვენებლები უფრო ინფორმაციულია დაავადების სიმძიმის შესაფასებლად ვიდრე სისხლის პლაზმის იგივე პარამეტრები და წარმოადგენს გამწვავების მარკერს.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბმპრდების რაოდენობა
1	Onyeka TC, Velijanashvili M, Abdissa SG, Manase FA, Kordzaia D.	Twenty-first century palliative care: a tale of four nations	Eur J Cancer Care (Engl). 2013 Sep;22(5):597-604.		7

ანოტაციები

Hospice and palliative care development, in terms of availability and services, occur to varying degrees

in the developing world. In this paper, the evolution of palliative care practices in four developing nations (Nigeria, Georgia, Ethiopia and Tanzania) is described. By highlighting common problems as well as the unique individual perspectives of each country's practice, this paper aims at increasing global awareness of palliative care in the developing world. While the call for palliative care to become a fundamental human right is sustained, it is also hoped that this article will stimulate a global discussion on the best possible way to encourage the establishment and growth of palliative care services in other developing countries where hitherto it has not been in existence, with policymakers and healthcare professionals taking the lead through the institution of sound national policies to promote and provide palliative care to all citizenry.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ს.დალაქიშვილი ნ.სალამატინა	სიცოცხლის ხარისხით უზრუნველყოფა ჯანმრთელი სიბერის საფუძველი	28-30 სექტემბერი, 2013 ტოკიო, იაპონია
2	ს.დალაქიშვილი ნ.სალამატინა	რძემუავა პროდუქტების გამოყენების მნიშვნელობა ქართული პოპულაციის კვების რაციონში	28-30 სექტემბერი, 2013 ტოკიო, იაპონია
3	D. Kordzaia, G. Lobzhanidze, M. Velijanashvili	Palliative Care: the Challenge to Make Oncology Comprehensive	Fourth International Medical Congress, Southeast European Medical Forum; September 11 – 15, 2013 - Portorose, Slovenia.
4	I. Mjavanadze, N. Mirzikashvili, S. Lebanidze, G. Lobzhanidze, D. Kordzaia	Evidence Based Costing of Palliative Care – the Principles of Calculation	Fourth International Medical Congress, Southeast European Medical Forum; September 11 – 15, 2013 - Portorose, Slovenia.
5	Velijanashvili M., Dalakishvili S., Chikhladze N., Kordzaia D.	Analysis Of Morbidity Proves The Necessity Of Palliative Care In Elders	13 th World Congress of European Association for Palliative care, Prague, May30- June2, 2013

1. სიცოცხლის ხარისხით უზრუნველყოფა ჯანმრთელი სიბერის საფუძველი

მოხსენებაში განხილული იქნა ის ენდოგენური და ეგზოგენური ფაქტორები, რომლებიც ხელს უწყობს ადამიანის ჯანმრთელ დღეგრძელობას.

ეგზოგენური ფაქტორებიდან აქტიური დღეგრძელობის მიღწევაში მნიშვნელობა აქვს სიცოცხლის ხარისხით უზრუნველყოფას.

„სიცოცხლის ხარისხი“ კომპლექსური ფენომენია და აერთიანებს ოთხ ძირითად კომპონენტს: უსაფრთხოება, ჯანმრთელობა, ეკონომიკური დამოუკიდებლობა და კეთილდღეობა.

2. რძემჟავა პროდუქტების გამოყენების მნიშვნელობა ქართული პოპულაციის კვების რაციონში

საქართველოს სხვადასხვა ეთნოგრაფიულ რეგიონში მცხოვრები Xრეგრძელების კვების რაციონის შესწავლისას დადგენილია, რომ იგი საკმაოდ მსგავსია და მასში სჭარბობს რძემჟავა პროდუქტების ხვედრითი წილი. დღეგრძელები კვების რაციონში უპირატესობას ანიჭებენ მაწონს, ნადულს, არაჟანს და დოს.

3. Palliative Care: the Challenge to Make Oncology Comprehensive

The term “Palliative” derived from the Latin word “Pallium”, which means the “mask” or “mantle”. This explanation fits exactly the essence of palliative care – to mantle, mask or alleviate incurable conditions.

Palliative care is an approach that improves the quality of life of patients and their families facing the problems associated with life-threatening illness, through the prevention and relief of suffering by means of early identification and impeccable assessment and treatment of pain and different symptoms as well as other problems - physical, psychosocial and spiritual.

Palliative Care focuses on two main tasks: relieving patient’s condition throughout the course of the disease (together with the radical treatment means) and providing multi-approach support in the last months, days and hours of life.

Correspondingly, Palliative care is particularly important for patients with cancer, as the burden of issues that cause suffering is particularly high in these patients. According the WHO data, two-thirds (seven million) of 10 million new patients with cancer each year are not cured and die within a year of their diagnosis; of those living with cancer, 60% will experience significant pain.

With the rapidly aging world population and the associated increase of multiple “non-communicable” diseases, the need for palliative care will increase dramatically over the next 50 years: The incidence of cancer will more than double to an estimated rate of 24 million new cases per year by 2050.

In 1990, the WHO pioneered a Public Health Strategies (PHS) to integrate palliative care into existing health care systems. This included advice and guidelines to governments on priorities and how to implement national cancer control programs where palliative care would be one of the key components (pillars) of comprehensive cancer care.

The aim of the 1st branch is to avoid disease – make the society free from Cancer.

The aim(s) of three consequence steps of the 2nd branch is (are): a) to treat radically the cancer on the early stage of its development and successfully return the patient into active society, or b) to provide “Life-prolonging” treatment and maintain the patient socially active as long as possible. Thus, the objective of this branch may be nominated as “Treatment and reintegration” or “Maintenance”.

The aim of the 3rd branch is to prevent and relief suffering by the control of pain and other problem-bearing symptoms, not only physical, but spiritual and psychological as well.

It is evident, that the cancer patient can be covered by Palliative care quite a long period of time, which, sometime can be a longer than the whole periods of Diagnostics-Treatment-Rehabilitation – together.

Incorporation of Palliative Care in National Health Care System implicates to make specialized oncological support comprehensive, covering all stages of cancer – throughout the “Curative” or “Life-prolonging” Treatment to advanced and end-of-life care.

4. Evidence Based Costing of Palliative Care – the Principles of Calculation

The population of every Country hypothetically can be divided into three main groups: “Healthy

People”, “Potentially Curable Patients” and “Advanced Chronic Patients”. Taking into account the above-mentioned groups, obviously, the health care system must also have three principal directions: Preventive (directed at healthy people), intending to maintain the health status and decrease morbidity; Curative (for potentially curable patients), directed at the patient convalescence and rehabilitation and Palliative (for Advanced Chronic Patients), intending to maintain the maximally available quality of life.

If any of the listed directions is omitted, the health care system can not be considered as perfect, for in this case, the corresponding part of the society turns out to be deprived of health care service. Therefore, Palliative Care is gradually becoming the integrated part of National Health Care System in many Countries.

Comprehensive Palliative Care represents the very tool to relieve pain and different distressing symptoms (nausea, vomiting, cachexia, bedsores and pressure ulcers, constipation or diarrhea, etc) and achieve maximal comfort. It enables the advanced patient to make the rest of his life biologically and socially active, encompassing him by the atmosphere of not only medical but also the social and spiritual support.

In 1996, the World Health Organization introduced several measures required as the foundation for developing palliative care through public health approach. Development of the services and financing were among the key issues.

According to the conventionally accepted idea, the palliative care in the end-of-life costs significantly less than the active “treatment” of these patients. Herewith, the costing of palliative care is not as standardized as e.g. surgical procedures or interventional therapy. The costing of palliative care is now being done in many countries of Europe.

The costing of palliative care in Georgia was performed by the initiative group. The project was funded by “Open Society Georgia Foundation”.

The following were determined:

1. The required capacity for implementing palliative care (number of beneficiaries; human resources; number of beds; number of mobile teams providing home care)
2. The types and the volume of services of palliative care;
3. Costing of the services;

The measurement methods by Higginson, McNamara, Van der Velde, Lynch, Gomez, Stjernsward, Higginson and others, also the recommendations developed by WHO, IAHPC for implementing such measurements were applied.

It was established, that Georgia has:

- Up to 30 000 patients needing palliative care annually;
- Up to 500 cancer patients requiring everyday palliative care;
- The need of around 240 beds to provide inpatient palliative care
- The need of up to 100 multidisciplinary mobile team to implement home-based palliative care, each team consisting of 1 physician, 3 nurses, 0.5 social worker and 0.5 psychologist (considering that traditionally, the role of caregivers is taken by family members and relatives in Georgia);
- The number of home visits of mobile team members counts up to 18;
- The expenditure per patient per month counts up to around 310 GEL (~ 140 EUR);
- The average cost of one visit counts up to 17 GEL (~ 8 EUR) - including the staff salary, medications, medical items, transportation, electrocommunication, administrative and other unintended expenses, etc;

5. Analysis Of Morbidity Proves The Necessity Of Palliative Care In Elders

From 2012 Palliative Care services are implemented in 6 from 13 regions of Georgia and capital, Tbilisi. But there are still no special palliative care services available for elders and children. The model of Palliative Care for Elders (PCE), which will be maximally acceptable financially and

organizationally for the healthcare system of Georgia and ethnic habits and psychology of the Country population - currently is under development. To prove the necessity of PCE, the admission of elders (≥ 60 years) and mean age adults with different disorders to several large hospitals and primary care settings in Tbilisi in 1998 - 2009 was evaluated retrospectively. The effectiveness of drugs administered to these cohorts was also studied. Comparison was done by ANOVA method. 1708 cases (medical records) were studied overall (mean age adults - 18.2%, elders - 81.8%; males - 52%, females = 48%). The admission and morbidity of elders compared to mean age adults with diseases and disorders, advanced stages of which, by international stand-ards require palliative care (cardiovascular diseases, neurological, bone muscle-connective tissue system disorders and cancer) was significantly higher ($P < 0.05$). It was also revealed that in these 4 groups of disorders ineffectiveness/less effectiveness of the treatment with standard medica-tions was 7 times higher in elders compared with the same indicator in mean age adults. The results of survey serve as an additional evidence that: 1) Treatment of chronic conditions in elders is still not standardized and often result in ineffective outcome; 2) High percent of ineffective treatment in elder patients proves that palliative care, providing symptom management and improving quality of life can be considered as better approach rather than conventional cure. The acquired result provides additional arguments for implementation of palliative care for elders as specific direction in National healthcare system.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მ. ნოდიას გეოფიზიკის ინსტიტუტი

20013 წლის სამეცნიერო-კვლევითი
მუშაობის წლიური ანგარიში

I. გამოყენებითი და ექსპერიმენტალური გეოფიზიკის სექტორი

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: აკად. თ. ჭელიძე

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: აკად. თ. ჭელიძე, მეც. დოქტორები: ბ. აბაშიძე, პ. მინდელი, მეც.აკად.დოქტორები: გ.ჯაში, თ.გვანცელაძე, დ.ოდილავაძე, ჯ.ქირია, ზ.ამილახვარი, გ.გელაძე, მეც.თანამშრომლები: თ.ცაგურია, დ.კიტოვანი, ნ.დოვგალი, ს.მათიაშვილი. სპეციალისტი: გ.ცხვედიაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

1	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	არქეოგეოფიზიკის მეთოდების განვითარება (ელექტრული, მაგნიტური, გეორადარი) დაფარული არქეოლოგიური ძეგლების დამიებისათვის სვეტიცხოვლის, მეტეხის და მელაანის ტერიტორიებზე.	თ. ჭელიძე დ. ოდილავაძე	დ. ოდილავაძე გ.ცხვედიაშვილი ჯ.ქირია რ.გოგუა
<p style="text-align: center;">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>საკვლევ ტერიტორიებზე გეოფიზიკური მეთოდების გამოყენებით კარტირებულ იქნა არგეოლოგიურად პერსპექტიული უბნები დაფიქსირებულია: სამაროვანები, ნაგებობათა დაფარული ფუნდამენტები, ანტოპოგენული წარმოშობის სილუვეები, წყალშემცველი ფენები. აღნიშნული ტერიტორიების გამოკვლების მიზნით გამოყენებულ იქნა გეორადარი „ზონდ 12ე“ სხვადასხვა ანტენებით (2 ჰგც, 150 მჰც, 75 მჰც) და პროგრამული უზრუნველყოფით „პრიზმ 2.5“. ხსენებულ თემებზე გამოქვეყნებულია სტატიები ადგილობრივ და უცხოურ სამეცნიერო ჟურნალებში.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

2	ენგურის თაღოვანი კაშხლისა და ფუძის გეოფიზიკური კვლევები	საქ.მეცნ.აკად.აკადემიკოსი პროფ. თ.ჭელიძე ფიზ-მათ.მეცნ.დოქტ. პროფ. ვ.აბაშიძე	ვ.აბაშიძე, თ.ცაგურია, ნ.დოვგალი, ლ.დავითაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
2	2013 წელს გრძელდებოდა მუდმივი დაკვირვებები კაშხლის ტანსა და ფუძეში დახრისმზომებით და ექსტენზომეტრით. კაშხლის ტანის 7 დახრისმზომით სადგურიდან და ფუძის 3 სადგურიდან ავტომატურ რეჟიმში 1 საათიანი ბიჯით გადმოიცემა თბილისში იქ მიმდინარე კაშხლის დახრებისა და ფუძის დეფორმაციის რიცხვითი მონაცემები,სადაც მიმდინარეობს მასალის სისტემატური დამუშავება და ანალიზი.		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	საქართველოს ტერიტორიის დედამიწის ქერქისა და ზედა მანტიის გეოლოგიურ-გეოფიზიკური აგებულებისა და მასში მიმდინარე ეგზოდინამიკური პროცესების დაზუსტება ძიების გეოფიზიკური მეთოდებით	თ.ჭელიძე, გ.ჯაში, პ.მინდელი,	თ.ჭელიძე, პ.მინდელი, გ.ჯაში, დ.ოდოლაძე, თ. გვანცელაძე, ზ. ამილახვარი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
3	<p>დამუშავდა პოტენციალური ველების ინტერპრეტაციის საკითხები, კერძოდ, სრული ნორმირებული გრადიენტის მეთოდით აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე დაზუსტდა ნავთობგაზიანი და სულფიდური გამადნებების შემცველი სტრუქტურების სივრცობრივი ორიენტაცია და რღვევითი სტრუქტურების განაწილება საქართველოს ტერიტორიაზე.</p> <p>კაროტაჟული გამოკვლევები შეჯერებულ იქნა სეისმური ტალღის გავრცელების სიჩქარესთან. დეშიფრირებულია არეკვლილი ტალღებისა და საერთო სიღრმული წერტილის მიხედვით ჩატარებული კვლევები კაროტაჟის მონაცემებთან. ცალკეული გეოლოგიური ფორმაციებისათვის დაზუსტებულია სეისმური ტალღის გავრცელების სიჩქარეები, სიმკვრივეები და ხვედრითი ელექტრული წინაღობები.</p> <p>დამუშავებულია ალგორითმები და შედგენილია კომპიუტერული პროგრამები გრავიმეტრიის პირდაპირი ამოცანების ამოხსნისათვის. შედგენილია სიმძიმის ძალისა და მისი ტრანსფორმანტების გამოსათვლელი პროგრამები. დანალექი ფორმაციების სიმძლავრეებისა და ფიზიკური პარამეტრების გათვალისწინებით ამოხსნილია გრავიმეტრიის პირდაპირი ამოცანა, რის საფუძველზეც დაზუსტებულია პირველი მიხლოების ჭრილები და მათი ფიზიკური პარამეტრები. შედგენილია დედამიწის ქერქის აგებულების მოდელი.</p> <p>საქართველოს ტერიტორიის გეოლოგიურ –გეოფიზიკური აგებულების დაზუსტების მიზნით გამოყენებულია უახლესი ტიპის გეორადიოლოკაციური</p>		

<p>მეთოდი «ზონდ-12» –ის ბაზაზე. შემუშავებულია ელექტრომეტრიული მონაცემების (ვეზ,სებ)ინტერპრეტაციის მეთოდთა იპი-2-ის პროგრამული უზრუნველყოფით. საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა რამოდენიმე სამუშაო სხვადასხვა ორგანიზაციების დაკვეთით. კერძოდ, გეოფიზიკის ინსტიტუტის მიმდებარე ტერიტორიაზე სამშენებლო ობიექტის, თბილისში რადიოაქტიური ნარჩენების მდებარეობის დადგენის მიზნით და სხვა. შედეგები გადაეცა დამკვეთ ორგანიზაციებს.</p>
--

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	დინამიკურად ტრიგირებული სეისმურობა – დედამიწის ქერქის დამაბული მდგომარეობის შეფასების ახალი მეთოდი: გამოყენება მიწისძვრის პროგნოზირებისათვის	შოთა რუსათაველის სამეცნიერო ფონდი	თ. ჭელიძე	გ. კობზევი ნ. ჟუკოვა ე. მეფარიძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. შედგა ტექტონიკური ტრემორების მონაცემთა ბაზა. მოხდა ტრემორების ინტერპრეტაციის მეთოდების გაანალიზება. 2. შერჩეულია საქართველოს და მოსაზღვრე ქვეყნების სეისმური ქსელიდან საუკეთესო ბროდბენდ სადგურები. 3. შედგა ძლიერი (>5), საქართველოდან სხვადასხვა მანძილით დაშორებული შორეული მიწისძვრების სია. 4. ხორციელდება შორეული მიწისძვრების ციფრული ჩანაწერების ინტერპრეტაცია. 5. შედგენილია სეისმური კატალოგები. 6. სეისმური აქტივობის ზემოქმედების დროს საქართველოში განლაგებული ჭაბურღილებში წყლის დონის ცვლილების შედეგები და გრაფიკული გამოსახულება

	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	დედამიწის ქერქის ფიზიკა.	შოთა რუსათაველის სამეცნიერო ფონდი	პ. მინდელი	პ. მინდელი, ს. ლონლაძე, ჯ. ქირია, ნ. ლლონტი
3	ქართლ-კახეთის სიღრმული გეოლოგიური აგებულება გეოფიზიკური მონაცემებით.		პ. მინდელი	პ. მინდელი, ს. ლონლაძე, ჯ. ქირია, ნ. ლლონტი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. ჩატარებულია არსებული მასალის ახლებური ინტერპრეტაცია, რისთვისაც გამოყენებულია ახალი პროგრამები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მიღებული შედეგების საიმედოობას. მიღებულია საქართველოს ტერიტორიის სიღრმული აგებულების ახლებური სურათი.

2. წარმოდგენილია მდიდარი გეოფიზიკური მასალა, რომლის საფუძველზე შესწავლილია ქანების ფიზიკური თვისებები და შედგენილია საქართველოს ტერიტორიის პეტროსიმკვრივული და პეტრომაგნიტური რუკები. შესწავლილია საქართველოს ტერიტორიის სიღრმული აგებულება.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

1	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	პ.მინდელი და სხვები	დედამიწის ქერქის ფიზიკა.	თბილისი, 2013, ვიპპრინტი	221
2	პ.მინდელი და სხვები	ქართლ-კახეთის სიღრული გეოლოგიური აგებულება გეოფიზიკური მონაცემებით.	თბილისი, 2013, ვიპპრინტი	149

ანოტაციები

1. მონოგრაფიაში ჩატარებულია არსებული მასალის ახლებური ინტერპრეტაცია, რისთვისაც გამოყენებულია ახალი პროგრამები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მიღებული შედეგების საიმედოობას. მიღებულია საქართველოს ტერიტორიის სიღრმული აგებულების ახლებური სურათი.

2. მონოგრაფიაში წარმოდგენილია მდიდარი გეოფიზიკური მასალა, რომლის საფუძველზე შესწავლილია ქანების ფიზიკური თვისებები და შედგენილია საქართველოს ტერიტორიის პეტროსიმკვრივული რუკები. შესწავლილია საქართველოს ტერიტორიის სიღრმული აგებულება

4..

დ) სტატიები

1	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	N.Varamashvili, T. Chelidze, Z. Chelidze	Acoustic pulses generated by landslide activation: laboratory modeling. <i>Journal of Georgian Geophys. Society</i>	ტ.16	თბილისი	9
2	N.Varamashvili, T.	Assessment of periodical forcing intensity in the spring-	ტ.16	თბილისი	9

	Chelidze, Z.Chelidze, D.Tefnadze	slider model <i>Journal of Georgian Geophys. Society</i>			
3	Д.Т. Одилавадзе, Т. Л. Челидзе	Физическое моделирование георадиолокационного поля в прямой и обратной задачах электродинамики	Геофизический журнал т35 №4.2013г		141-147ст 7ст.
4	ნ.ღლონტი, გ.ჯაში, ა.თარხნიშვილი ზ.არზიანი, ზ.ამილახვარი	საამშენებლო ობიექტებზე გეოფიზიკური კვლევების შედეგები <i>Journal of Georgian Geophys. Society</i>	ტ. 16ა	თბილისი	14-23
5.	გ.ჯაში, ა.თარხნიშვილი დ.ოდიაშვილი ნ.ღლონტი ჯ.ქირია ი.პაპაშვილი ზ.ამილახვარი ლ.დარახველიძე	საქართველოს შავი ზღვის სანაპირო პლაჟური ზოლის ნალექების შესწავლა ნაპირდამცავი ღონისძიებების შემუშავებისათვის. მ.ნოდია გეოფიზიკის ინსტიტუტის შრომები,	ტ.64	თბილისი	ბექდვაშია

ანოტაციები :

1. კვლევის მიზანია მეწყერის წელი მოძრაობის მოდელირება, რეგისტრაცია და მონიტორინგი აკუსტიკური ემისიის ჩაწერის საშუალებით. მეწყერული სხეულის ცოცვის დროს აღძრული აკუსტიკური იმპულსების რეგისტრაცია ხდებოდა აკუსტიკური სენსორის საშუალებით. ჩვენი ექსპერიმენტების ერთ-ერთი მიზანია აპარატურის ოპტიმიზაცია რათა მოვახერხოთ მისი გადატანა სავსე პირობებში და ვიმუშაოთ მეწყერის დასრიალების წინასწარი შეტყობინების აკუსტიკური სისტემის შექმნაზე.

2. სტატიაში შეისწავლებოდა სუსტი პერიოდული გარეშე ზემოქმედების პირობებში ზამბარა-ბლოკის ლაბორატორიული სისტემის სრიალის რეჟიმების ხასიათი. ჩვენს ექსპერიმენტებში სრიალის მოვლენის რეგისტრირება ხდება აკუსტიკური იმპულსებით, რომლებიც გენერირდება მოსრიალე ფილის გადაადგილებისას. გარდა გამწევი ძალისა ზედა ფილაზე მოდებულია სუსტი ცვლადი მექანიკური დატვირთვა.

4.ელექტრო ძიებისა და გეორადიოლოკაციური მეთოდებით თბილისის ერთ-ერთ სამშენებლო ობიექტზე დადგენილ იქნა იქ გავრცელებული დანალექი ფორმაციების სივრცობრივი ორიენტაცია და მათი ფიზიკური პარამეტრები.

5.სტატიაში განხილულია შავი ზღვის სანაპირო ზოლის გასწვრივ ძიების კომპლექსური მეთოდების გამოყენების აუცილებლობა. იგი საშუალებას მოგვცემს დადგინდეს სანაპირო ზოლში ზღვების ტრანსგრესიული და რეგრესიული მოქმედების ზოლის გავრცელების ფარგლები,

გამოვლინდეს სტაბილური და ლაბილური უბნები და დაიგეგმოს ნაპირდამცავი სამუშაოების რაციონალური ღონისძიებები

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

1	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის / კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	Chelidze T., Matcharashvili T. and Abashidze V.	Application of new nonlinear elasticity and nonlinear dynamics tools in real time monitoring of large engineering constructions (case of high arc Enguri dam). Disaster Advances.	v.6, 1 9.	Springer	6
3	Chelidze T., Matcharashvili T. Abashidze V. Kalabegashvili, G. Zhukova N,	Real time monitoring for analysis of dam stability: Potential of nonlinear elasticity and nonlinear dynamics approaches. Front. Struct. Civ. Eng.	v.7	Springer	8
4	Matcharashvili T., Chelidze T., Javakhishvili Z., Zhukova N., Jorjiashvili N., Shengelia I	Discrimination between stochastic dynamics patterns of ambient noises (case study for Oni seismic station). Acta Geophysica	DOI: 10.2478/s11 600-013- 0141-1	Springer	10
5	T. Matcharashvili, L. Telesca, and T. Chelidze	Analysis of temporal variation of earthquake occurrences in Caucasus from 1960 to 2011. Tectonophysics	DOI: 10.1016/j.tect o.2013.07.033	Elsevier	6
6	L Telesca, T Matcharashvili, T Chelidze, N Zhukova	Investigating the dynamical features of the time distribution of the reservoir-induced seismicity in Enguri area (Georgia). Natural Hazards.	DOI 10.1007/s11069- 013-0855-z	Springer	5
	Eftaxias, K., Potirakis, S. M., Chelidze, T.	On the puzzling feature of the silence of precursory electromagnetic emissions, Nat. Hazards Earth Syst. Sci	v.13	European Geosciences Union	16

ანოტაციები

1. დიდი საინჟინრო ნაგებობები რთული სტრუქტურებია, რომეთაც ახასიათებს არაწრფივი დინამიკური თვისებები. შემოთავაზებულია რეალურ დროში ტელემეტრული სისტემით მიღებული მონიტორინგის მონაცემების დამუშავების მეთოდები არაწრფივი დინამიკის გამოყენებით.

2. ენგურჰესის თაღოვანი კაშხლის უნიკალურობამ და რეგიონის რთულმა გეოლოგიურმა აგებულებამ

განაპირობეს ამ ობიექტზე ფართო მასშტაბიანი ნატურულ დაკვირვებათა წარმოება. კაშხალზე გეოფიზიკის ინსტიტუტის მიერ დამონტაჟებული იქნა მაღალი სიზუსტის სტაციონალურ რეჟიმში მომუშავე დახრისმზომების (ტილტმეტრების) ქსელი ციფრული ინდიკაციით. ავტომატურ რეჟიმში დროის ნებისმიერი (საათური, წუთობრივი თუ სხვა) ბიჯით ტელემეტრიით გადმოიცემა ინფორმაცია თბილისში.

3. სეისმური ხმაურის სტოქასტური დინამიკის შესწავლა მნიშვნელოვანი საინჟინერო გამოწვევაა. ჩვენ შევისწავლეთ სეისმური ხმაურის ფლუქტუაციების დინამიკა ონის სეისმური სადგურის მაგალითზე 2005-დან 2012-მდე. ნაჩვენებია, რომ ფლუქტუაციების დინამიკის მაჩვენებელი ამ პერიოდში საგრძნობლად იცვლება.

4. შესწავლილია კავკასიის მიწისძვრების ნაკადის დროითი ვარიაციები 1960-2011 წლებში საათობრივ და დღელამურ მასშტაბში. ნაჩვენებია, რომ სხვადასხვა პერიოდის რხევები (საათებიდან რამდენიმე წლამდე) შეიმჩნევა მიწისძვრების დროით განაწილებაში, თუმცა მათი ამპლიტუდა ძალზე მცირეა. მათი წვლილი იცვლება დროის მიხედვით.

5. გაანალიზებულია ენგურის კაშხლის არეში მიწისძვრების დროითი სერიების ფრაქტალური და მულტიფრაქტალური თვისებები ტრენდმოცილებული ფლუქტუაციების ანალიზის გამოყენებით ორი პერიოდისათვის: 1960-1980 წწ. და 1981-2012 წწ - როდესაც რეზერვუარი კვაზიპერიოდული დატვითვა-გატვირთვის რეჟიმში იყო. ნაჩვენებია, რომ მეორე პერიოდში სეისმურიბა უფრო პერსისტენტულია და შედარებით დაბალი მულტიფრაქტალობა (ანუ მეტი რეგულარობა) ახასიათებს.

6. მ3ც-კ3ც დიაპაზონის ელექტრომაგნიტური (ემ) გამოსხივება, რომელიც ჩნდება რამდენიმე დღით ან საათით ადრე მიწისძვრამდე შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც წინამორბედი. მიუხედავად მრავალი გამოვლენისა, ბევრი რამ გაუგებარი რჩება- კერძოდ უშუალოდ მიწისძვრის წინ და ავტერშოკების პერიოდში ყველა სიხშირეზე (ემ) გამოსხივების მიყუჩება ხდება. სტატიაში მოყვანილია ფიზიკური მოდელები, რომლებიც შესაძლოა გამოვიყენოთ ამ ეფექტის ასახსნელად.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

1	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	IASPEI 2013 Symposium S303: Dynamic Triggering and Synchronization: from Fracture to Earthquake Processes. თ. ჭელიძე, თ. მაჭარაშვილი	მიწისძვრების ტრიგერირება და სინქრონიზაცია: ლაბორატორული და საველე მონაცემები.	გეტებორგი, შვედეთი
2	EMME – Earthquake Model of Middle East. Final Meeting. 30 .09-02.10. 2013. თ. ჭელიძე.	სეისმური საშიშროების მოდელის ვალიდაცია.	

1. გაანალიზებულია ლაბორატორული და საველე მონაცემები რომლებიც ეხება მიწისძვრების ტრიგერირებას და სინქრონიზაციას. ნაჩვენებია რომ მცირე გარეშე ზემოქმედება საკმარისია ტრიგერირებისათვის, თუ სისტემა ახლოა კრიტიკულ მდგომარეობასთან

2. ნაჩვენებია, რომ სეისმური საშიშროების შეფასებისას საჭიროა მიღებული შედეგების ვალიდაცია არსებული ექსპერიმენტული მონაცემების გამოყენებით

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p align="center">EMME (<i>Earthquake Model of the Middle East region: Hazard, Risk Assessment, Economics & Mitigation</i>)</p> <p>შუა აღმოსავლეთის რეგიონის, მიწისძვრების მოდელი: საშიშროება, რისკის შეფასება, ეკონომიკა და შემსუბუქება</p>	<p align="center">JTI (Japan Tobacco International)</p>	<p align="center">Yesim Biro (SED/ETH Zurich), and Dr. Karin Sesetyan and Dr. Cuneyt Tuzun (KOERI Istanbul)</p>	<p>სამუშაო ჯგუფი WP2-ის შემსრულებლები: შ. ადამია, ნ. სადრაძე, ა. გვენცაძე</p>
<p align="center">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>EMME პროექტის (შუა აღმოსავლეთის რეგიონის მიწისძვრების მოდელი - საერთაშორისო პროექტი, სპონსირებული იაპონიის Tobacco International-ის მიერ) ფარგლებში, რომლის მიზანია შუა აღმოსავლეთის სეისმური საშიშროების და სეისმური რისკის შეფასება სტრუქტურული ზიანის, მსხვერპლის და ეკონომიკური ზარალის თვალსაზრისით, აგრეთვე ზიანის შემსუბუქებისათვის ეფექტური ღონისძიებების შეფასება, შედგენილია საქართველოს ტერიტორიის და მიმდებარე არეების (აღმოსავლეთი შავი ზღვა, ჩრდილო კავკასია) სეისმურად აქტიური სტრუქტურების 1:500 000 რუკა და მიწისძვრის წყაროების კატალოგი (ქვეამოცანა WP-2). პროექტით შემუშავებული სტანდარტების შესაბამისად განხორციელდა საქართველოს აქტიური სტრუქტურების კორელირება შუა აღმოსავლეთის სხვა ქვეყნების მიწისძვრების წყაროებთან.</p>				
2	<p align="center">DARIUS Programme</p>	<p align="center">BP, CNRS, INSU observe and understand, ENI, Petronas Carigali, Shell, Total UPMC</p>	<p align="center">მარი-ფრანსუა ბრიუნე, ერიკ ბარიე (საფრანგეთი)</p>	<p align="center">ქართული ჯგუფის შემსრულებლები: ადამია შ., სადრაძე ნ.</p>
<p>Darius პროგრამის მთავარი პრიორიტეტია 6000 კმ სიგრძეზე გადაჭიმული ოროგენული სარტყელის კვლევა, რომელიც დასავლეთით ყირიმი-ანატოლიიდან კავკასიის, ირანის და ზაგროსის გავლით აღმოსავლეთით ტიან-შანამდე (ცენტრულ აზიამდე) გრძელდება. პროგრამის დამსრულებელი სინთეზი დაიწყო 2012წ DAIUS-ის ხუთმა რეგიონალურმა სამუშაო ჯგუფმა. ამ ჯგუფების ძირითადი მიზანია რეგიონალური გეოლოგიური სინთეზი პროგრამის დასასრულისათვის. დარიუსის სამეცნიერო პროექტებით მოპოვებული ახალი ინფორმაციის, აგრეთვე, გამოქვეყნებული მონაცემების საფუძველზე DARIUS-ის მონაწილეთა და რეგიონულ სპეციალისტთა თანამშრომლობის გზით. ფინალური რეგიონული სამუშაო შეკრება ჩაატარა კავკასია-აღმოსავლეთი შავი ზღვის სამუშაო ჯგუფმა თბილისში 2013 წ 24-25 ივნისში.</p>				
3	<p>IRG პროექტი „მცირე კავკასიონის ნაოჭა სისტემის გეოდინამიკური ევოლუცია: როგორც განმსაზღვრელი ბუნებრივი რესურსების წარმოშობის, აქტიური ტექტონიკის შეცნობის და სეისმური</p>	<p>შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p align="center">შ. ადამია</p>	<p>ნ. სადრაძე, ვ. ალანია, ო. ენუქიძე ნ. წერეთელი, ს. კეკელია, მ. კეკელია, ბ. ასანიძე,</p>

რისკის შეფასების (საქართველოს ნაწილი) -		ნ. ზვიადაძე, გ. ასათიანი
<p>მცირე კავკასიონი (საქართველოს და აზერბაიჯანის სამხრეთი ნაწილი, სომხეთი) - გეოლოგიური წარსულის ოკეანე ტეთისის და ოკეანის ჩრდილო და სამხრეთი აქტიური სანაპიროები შესწავლილია კომპლექსურად, როგორც ბუმბერივი რესურსების ახალი საბადოების თვალსაზრისით, ასევე ბუნებრივი კატასტროფული მოვლენების კანონზომიერებების გამოვლენის მხრივ. რეგიონის ლითოსფეროს ევოლუცია ძველი ოკეანური ქერქის სუბდუქციის, ობდუქციის და ბოლოს ლითოსფერული ფილების სრული კოლიზიის მკაფიო გამოვლინებებით ხასიათდება. სუბდუქციური და სინ-პოსტკოლიზიური მაგმური მოვლენები განაპირობებენ ფერადი და კეთილშობილი ლითონების საბადოთა ფორმირებას. მეზოზური და კაინოზური სედიმენტაციური აუზების, მათი სტრუქტურული ევოლუციის შესახებ მოპოვებული მანოცემები ცხადყოფენ ნავთობ-გაზიანობის თვალსაზრისით პერსპექტიული ახალი ბუდობების აღმოჩენის შესაძლებლობას. ევრაზიული და აფრიკა-არაბეთის ლითოსფერული ფილების კონვერგენცია კვლავ განაპირობებს მცირე კავკასიონის სეისმურ აქტივობას, ხოლო არაბეთის ქიმის კონფიგურაცია მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს ნეოტექტონიკური სტრუქტურების - მიწისძვრათა წყაროების გეომეტრიას და კინემატიკას.</p>		

2) უცხოეთში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ADAMIA, Shota A. , ALANIA, Victor M., CHABUKIANI, Alexandr O., CHKHOTUA, Tamara G., ENUKIDZE, Onise V., LURSMANASHVILI, Nona D., NADAREISHVILI, Sergo R., SADRADZE, Nino G., and ZAKARIADZE, Guram S.	GSA Proceedings Volume on SW Asian Geology for the Manuel Berberian	Denver, USA	მიღებულია გამოსაქვეყნებლად
2	Adamia, Shota A., Alania, Victor M., Tsereteli, Nino S., Vernant, Philippe, Sadradze, Nino G., Varazanashvili, Otari, and Gventcadze, Alexander.	GSA Proceedings Volume on SW Asian Geology for the Manuel Berberian	Denver, USA	მიღებულია გამოსაქვეყნებლად
3	Adamia Sh., Alania V., Chabukiani A., Enukidze O., Lursmanashvili N., Nadareishvili S., Sadradze N., Zakariadze G.	Geological Society of London, special publications	Geological Society of London Publishing House, Bath, UK	მიღებულია გამოსაქვეყნებლად
4	G.S. Zakariadze, Sh. A. Adamia, von Quadt A., I Peytcheva, T.G. Chkhotua, N.N., Sadradze, N.V. Solov'eva	Geological Society of London, special publications	Geological Society of London Publishing House, Bath, UK	მიღებულია გამოსაქვეყნებლად
5	Alania V., Chabukiani A., Enukidze O.	Geological Society of London, special publications	Geological Society of London Publishing House, Bath, UK	მიღებულია გამოსაქვეყნებლად
ანოტაციები				

1. გვიან მეზოზოურსა და ადრეკაინოზოურში საქართველო-აღმოსავლეთი შავი ზღვის რეგიონი წარმოადგენდა ჩრდილო-ტეთისური კუნძულთა რკალის და რკალის უკანა აუზის სისტემას. შეკუმშვის შედეგად ოკეანური აუზის ადგილზე შეიქმნა ხმელთაშუა ზღვის ტიპის აუზების მწკრივი. აფრიკა-არაბეთის და ევრაზიის ფილების კოლიზიამ გამოიწვია ტოპოგრაფიული ინვერსია, რკალსუკანა აუზების ადგილზე წარმოიშვა კავკასიონის და მცირე კავკასიონის ნაოჭ-რღვევითი მთები, გაყოფილი ერთმანეთისაგან ამიერკავკასიის დაბლობით. ტეთისის ოკეანური აუზები გარდაიქმნა ევქსინური ტიპის აუზებად (პარატეთისი), შმდგომ კი შიდა კონტინენტურ არეებად-ფორლანდებად. ევრაზიის და აფრიკა-არაბეთის კონტინენტების ურთიერთმიმართ კონვერგენციის გამო რეგიონის ლითოსფერო დეფორმაციას განიცდის, რაც გამოიხატა შეკუმშვის და ნაწევის ტიპის სეისმოქატიური სტრუქტურების ფორმირებით.
2. გეოლოგიური, ტექტონიკური, სეისმოლოგიური, გეოდეზიური (GPS) და გეომორფოლოგიური მონაცემების საფუძველზე შედგენილია სეისმოქატიური სტრუქტურების 1:500 000 მასშტაბის რუკა და კატალოგი; სეისმოქატიური სტრუქტურები იდენტიფიცირებულია ნეოტექტონიკური სტრუქტურების და მიწისძვრების კორელაციის შედეგად. რეგიონის დღევანდელი დეფორმაციები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია არაბეთის რიგიდული ბლოკის შემოჭრით. სუბმერიდიანული შეკუმშვის მაქსიმუმი მოდის ამიერკავკასიის ცენტრულ სეგმენტზე, რომელიც წარმოადგენს შავი ზღვის და კასპიის ზღვის აუზების წყალგამყოფს. ამ ხაზის დასავლეთით ადგილი აქვს ანატოლიის ბლოკის გასხლტომას ეგოსის ზღვისკენ, განვითარებულია მარცხენა ნაწევების სისტემა, ხოლო მის აღმოსავლეთით მარჯვენა ნაწევები. ამრიგად საქართველოს დასავლეთი და აღმოსავლეთი ნაწილები სეისმური აქტიურობის თვალსაზრისით განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. განსხვავებულია სეისმოქატიური სტრუქტურების კინემატიკაც, რაც ასახულია მიწისძვრის წყაროების - მიწისძვრის კერის მექანიზმითაც. რღვევის სიბრტყეების გეომეტრია და კინემატიკა კარგ თანხმობაშია GPS მონაცემებთან. გეოლოგიური და სეისმური პროფილების, ჭაბურღილების და მიწისძვრების პარამეტრების მონაცემების საფუძველზე დადგენილია თბილისის ბრმა რღვევის არსებობა, რომელსაც შეუძლია Mw~ 6,5 მიწისძვრის გენერირება.
3. საქართველოს და მთლიანად კავკასიის რეგიონის გეოლოგიური აგებულება და ევოლუციის კანონზომიერებები განპირობებულია მდებარეობით ოკენე ტეთისის და მისი სანაპიროების ვრცელ სარტყელში, ევროპა-აზია და აფრიკა-არაბეთის ლითოსფერული ფილების კონვერგენციის ზონაში. გეოლოგიურ წარსულში (პალეოზოური, მეზოზოური და ადრეკაინოზოური პერიოდები) რეგიონში არსებობდა და ვითარდებოდა ოკეანე ტეთისი, მისი ჩრდილო აქტიური და სამხრეთი პასიური სანაპიროები. საქართველოს ლითოსფერო ჩრდილოტეთისურია. გვიანალპური კონტინენტური კოლიზიის შედეგია მისი თანამედროვე შიდამატერიკული სტრუქტურების ფორმირება. აღმოსავლეთი შავი ზღვა უთანხმოდ ფარავს საქართველოს ძირითად ტექტონიკურ ერთეულებს: კავკასიონის სამხრეთი ფერდის ნაოჭ-რღვევით სარტყელს, საქართველოს ბელტს და აჭარა-თრიალეთის ნაოჭ-რღვევით სარტყელს. რეგიონის სეისმოქატიური სტრუქტურების გეომეტრიასა და კინემატიკაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს არაბეთის ქიმის კონფიგურაცია.
4. განხილულია ძველი ოკეანური კომპლექსების ორი ძირითადი რეგიონი: 1. ამიერკავკასიის მასივი და 2. მცირე კავკასიის ოფიოლიტური ნაკერი. პირველი ძირულის მასივის ჩორჩანა-უწლევის ტექტონიკური მელანჟის ზონაშია. მეტაბაზიტური ქანები წარმოდგენილია ტოლეიტური ბაზალტებით, რომელთაც განიცადეს ამფიბოლიტური და ეპიდოტ-ამფიბოლიტური მეტამორფიზმი. მეტაბაზიტების მაგმური ცირკონისU/Pb ასაკი შუა პალეოზურია (460-480მ.წ. და 423 მ.წ. - ორდოვიკული და სილურიული), ხოლო მეტამორფიზმის - გვიანი პალეოზოური. მცირე კავკასიის ოფიოლიტურ სარტყელში დადგენილია შემდეგი სერიები: ზედა ტრიასული - ქვედა და შუა იურული (~ 230 - 178 მ.წ.) ტოლეიტური, შუა იურული ბონინიტური (~160 მ.წ.) და ტრანსგრესიურული, ბაზალტ-რადიოლარიტული, შუა ოკეანური ქედის და ოკეანური კუნძულების ტიპის ზედატრიასული წარმონაქმნები. ამ უკანასკნელთ ფარავს ზედა ცარცული კირ-ტუტე ლავები, რომლებიც სუპრა-სუბდუქციური წარმოშობის უნდა იყვნენ.
5. ნავთობის და გაზის გამასავლები კავკასიაში ანტიკური ხანიდანაა ცნობილი, საქართველოში ნავთობის მოპოვება გასული საუკუნის 30-იანი წლებიდან დაიწყო. ნახშირწყალბადების რეზერვუარები როგორც წესი აჭარა-თრიალეთის ზონის და მტკვარი-რიონის ფორლანდის მეზოზოურ და კაინოზოურ ნალექებშია. ბოლო ათწლეულების განმავლობაში აღნიშნული ტერიტორიები ბურღვით და სხვა საშუალებებით იქნა შესწავლილი, მაგრამ მრავალი საკითხი ნავთობის და გაზის საბადოთა აღმოჩენის თაობაზე სათანადოდ ვერ გაირკვა. ბოლო წლებში

ჩატარებულმა სეისმურმა პროფილირებამ რიონი-მტკვრის ფორლანდის კაინოზოური საფრის სტრუქტურის დამაკმაყოფილებლად ინტერპრეტირების საშუალება მოგვცა. დადგინდა, რომ ფორლანდი თხელქერქულ ნაოჭა-რღვევით სარტყელს წარმოადგენს, რომლის ფორმირება უკანასკნელი ~4-3 მილიონი წლის განმავლობაში მოხდა.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	I. Albino, W. Cavazza, M. Zattin, A. Okay, S. Adamia , and N. Sadradze	Far-field tectonic effects of the Arabia-Eurasia collision and the inception of the North Anatolian Fault system	Geological Magazine ISSN: 0016-7568	Cambridge University Press, London UK	1-8
2	A. Yilmaz, Sh. Adamia , H. Yilmaz	Comparisons of the suture zones along a geotransverse from the Scythian Platform to the Arabian Platform	Geoscience Frontiers	Elsevier Beijing Limited Beijing	გადაცემულია გამოსაქვეყნებლად

ანოტაციები

1. ახალი თერმოქრონოლოგიური მონაცემები, მიღებული აპატიტის ფიშენ-ტრეკული ანალიზის მეთოდით, უჩვენებენ, რომ შუა მიოცენური ეგსჰუმაცია ერთდროულად გამოვლინდა ბითლიზის ნაკერულ ზონაში და შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლურ რეგიონში, რაც არაბეთი-ევრაზიის კოლიზიის შორსმწვდომ ეფექტზე მიუთითებს. კოლიზიასთან დაკავშირებული დამაბულობა ფოკუსირებულია უმთავრესად რეოლოგიურ საზღვართან, რომელიც ლოკალიზებულია ჩრდილო-აღმოსავლური ანატოლიის არაერთგზის დეფორმირებულ ლითოსფეროსა და აღმოსავლეთი შავი ზღვის მაგარი (კვაზი) ოკეანური ლითოსფეროს შორის. დეფორმაცია სამხრეთ-აღმოსავლური შავი ზღვის რეგიონში შეწყდა მიოცენის დასასრულს, მაშინ როცა ანატოლიის მოძრაობამ დასავლეთისკენ და მასთან დაკავშირებულმა ჩრდილო- და აღმოსავლეთის ანატოლიის რღვევათა სისტემებმა მექანიკურად მოწყვიტეს ფორლანდის ნაწილები არაბეთი-ევრაზიის კოლიზიურ ზონას.

2. წერილში დახასიათებული და ერთმანეთთანაა შედარებული კავკასია-აღმოსავლეთი თურქეთის გეოტრავესის ძირითადი ტექტონიკური ერთეულები და ნაკერი ზონები დაწყებული სკვითური ფილაქნიდან (ჩრდილო კავკასია) არაბეთის პლატფორმამდე. უკიდურესი ჩრდილო ტექტონიკური ერთეულებიდან დახასიათებულია სკვითური ფილაქანი და კავკასიონი, სამხრეთისკენ მომდევნო ერთეულებიდან პონტურ-ამიერკავკასიური კუნძულთა რკალური სისტემა გამოყოფილი კავკასიონისაგან ოფიოლიტური ნაკერით, ანატოლია-ირანის პლატფორმა გამოყოფილი არაბეთის პლატფორმისაგან ბითლისი-პერიარაბული ოფიოლიტური ნაკერით, არაბეთის პლატფორმა - აფრიკა-არაბეთის ლითოსფერული ფილის ჩრდილო ნაწილი. ამ გეოტრავერსის ყველა ნაკერის ზონა შეიცავს სხვადასხვა ასაკის შუა ოკეანური ქედის დამახასიათებელ ბაზალტებს და სუპრასუბდუქციური ზონის ოფიოლიტებს. აღინიშნება ოფიოლიტური ნაკერი ზონების გაახალგაზრდავება და ოფიოლიტური კომპლექსების სიმძლავრის შემცირება ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ.

სეისმოლოგიის, სეისმური საშიშროებისა და კატასტროფების რისკის სექტორი.

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: დოქ. ნინო წერეთელი.

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: მთ. მეცნ.

თანამშრომლები: დოქ. ოთარ ვარაზანაშვილი, დოქ. ზურაბ კერესელიძე; მეცნ. თანამშრომლები: დოქ. მარინა ჩხიტუნძიძე, დოქ. ნანა ბუტიკაშვილი, დოქტორანტი ნინო გოგუაძე, დოქტორანტი ალექსანდრე გვენცაძე, სოფიო ვეფხვაძე, ირინა ხვედელიძე; ლაბორანტი: მანანა კუპრაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

1	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოს ურბანიზებულ ტერიტორიებზე ბუნებრივი კატასტროფების რისკის მართვა. 2010-2015 წწ.	ო. ვარაზანაშვილი	ნ. წერეთელი ნ. ბუტიკაშვილი ა. გვენცაძე მ. კუპრაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>1.1. საქართველოში ბუნებრივი კატასტროფების მულტი-რისკის შეფასების გაუმჯობესებისათვის სრულად უნდა იყოს დაკომპლექტებული ბუნებრივი კატასტროფების მონაცემთა ბაზა და ინვენტორული კატალოგები ეკონომიკური დანაკარგების მონაცემებით. ბუნებრივი კატასტროფებით გამოწვეული ეკონომიკური ზარალი, რომელიც ზოგიერთი სტიქიისათვის წარმოდგენილი იყო აღწერითი ფორმით უნდა შეფასდეს ფულად ერთეულებში.</p> <p>ბუნებრივი კატასტროფების მულტი-რისკის ანუ ჯამური ალბათური ზარალის (ფულადი გამოხატულებით) შეფასების საქმეში სტაბილურ შედეგებზე შეიძლება ლაპარაკი მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იქნება სრული მონაცემები ცალკეული, უკვე მომხდარი ბუნებრივი კატასტროფით გამოწვეული ზარალის შესახებ. ამ ინფორმაციის მიღება აუცილებელია საქართველოს მთელი ტერიტორიისათვის, რაც სათანადო დამატებითი მასალების შეგროვებით და გადამუშავებით შეიძლება.</p> <p>საანგარიშო წლის განმავლობაში განხორციელდა საქართველოში მეწყერებისა და ღვარცოფების ზარალის აღწერითი მონაცემების გადაყვანა ფულად ერთეულებში. ეს პროცედურა ჩატარდა რამოდენიმე ეტაპად. პირველ ეტაპზე მეწყერსაშიშ და ღვარცოფსაშიშ ზონებში განლაგებული ურბანული ტერიტორიებისათვის განისაზღვრა სხვადასხვა ტიპის და დანიშნულების ნაგებობების (მაგ., პირუტყვის სადგომი, საცხოვრებელი სახლი, ხიდი და ა.შ.), საკომუნიკაციო და სასიცოცხლო დანიშნულების ქსელების (მაგ., წყალსადენი, გაზსადენი, გზები და ა.შ.) ერთეულის დანგრევით ან დაზიანებით გამოწვეული ზარალი.</p>			

	<p>შემდგომ ჩატარდა რეალურ შემთხვევაში მომხდარი დაზიანებების (კატალოგში მოცემული აღწერებით) განფასება, შეჯამება და ინტერპრეტაცია. შედეგად მივიღეთ მეწყერებისა და ღვარცოფების პარამეტრული კატალოგები, რომელშიც სხვა ძირითად უნიფიცირებულ პარამეტრთან ერთად, მოცემულია ზარალის მნიშვნელობები რაოდენობრივ (ფულად) გამოხატულებაში, რაც, როგორც უკვე ითქვა, ძალზედ მნიშვნელოვანია კონკრეტულ ადგილებზე შესაბამისი რისკების დეტალური გათვლების დროს.</p> <p>1.2. საქართველოს ტერიტორიისათვის განისაზღვრა სეისმური რისკის ალბათური რუკები</p>		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	<p>საქართველოს ტერიტორიის სეისმური საშიშროების დარაიონება და აქ განლაგებული მნიშვნელოვანი ობიექტებისთვის (ქალაქები, ჰესებისა და თესების მშენებლობის მოედნები, მილსადენების ტრასები და ა.შ.) მიწისძვრებით გამოწვეული სოციალურ-ეკონომიკური ზარალის შეფასება. 2008-2015 წწ.</p>	<p>ნ. წერეთელი</p>	<p>ო. ვარაზანაშვილი ა. გვენცაძე ნ. გოგუაძე ს. ვეფხვაძე ი. ხვედელიძე</p>
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>2.1. განხორციელდა ხუდონჰესის მშენებლობის საკვლევი რაიონის სეისმურობის დეტალური შესწავლა. მნიშვნელოვანი ობიექტის სეისმური საშიშროების შეფასებისთვის, დიდი კაშხლებისთვის სეისმური პარამეტრების შერჩევის სახელმძღვანელო პრინციპებიდან გამომდინარე, განისაზღვრა ობიექტის ფუძე-გრუნტების რხევების გასათვლელი ორი დონე: ექსპლუატაციის (პერიოდის) საბაზო მიწისძვრა (ესმ: განმეორებადობის საშუალო პერიოდი $T=475$ წელი, გადაჭარბების ალბათობა $P=19\%$, მოლოდინის დრო $t=100$ წელი) და უსაფრთხოების შეფასების მიწისძვრა (უშმ: $T=10\ 000$ (9950) წელი, $P=1\%$, $t=100$ წელი).</p> <p>ჩატარდა საკვლევი რაიონის დანაკვირვები სეისმურობის ანალიზი. დადგინდა, რომ აქ ეპიცენტრების ყველაზე დიდი კონცენტრაციის არეები აღინიშნება მე-20 საუკუნეში მომხდარი ძლიერი მიწისძვრების ეპიცენტრულ ზონებში, ხოლო დიდი ისტორიული მიწისძვრების წარმოშობის ზონები ამჟამად მიყუჩების არეებს წარმოადგენს. განვლილი ისტორიული დროის განმავლობაში ყველაზე მაღალი სეისმურობა (9 MSK ინტენსივობის) ობიექტის ტერიტორიაზე ალბათ შექმნა ახლო ზონაში მომხდარმა უძლიერესმა მიწისძვრამ. ხოლო 1966, 1968, 2005 წლებში წარმოშობილი ზომიერი მიწისძვრები მოწმობენ ობიექტის გარემომცველი ლოკალური არის თანამედროვე მაღალ სეისმურ აქტივობაზე.</p> <p>საკვლევი რაიონის სეისმოტექტონიკური პირობების კანონზომიერების დადგენის ანუ სეისმური კერების (სკ) ზონების გამოყოფის მიზნით აღწერილ იქნა მოცემული რაიონის 22 სეისმურად აქტიური რღვევა. ისინი გამოვლენილი იყო გეოლოგიური, გეოფიზიკური, მორფოლოგიური და სეისმოლოგიური მონაცემების საფუძველზე.</p> <p>კომპლექსური მონაცემებით დადგენილი აქტიური რღვევების ბაზაზე აგებულ იქნა სკ ზონების რუკა, რომელიც საკვლევი რაიონის პოტენციურ სეისმურ შესაძლებლობებს წარმოგვიდგენს. ამ რაიონში გამოყოფილ იქნა 18 სკ ზონა, რომლებიც დიფერენცირებულია 0.5 ბიჯით აღებულ ექვს მაგნიტუდურ დიაპაზონში ($4.5 \leq M_{max} \leq 7.0$). ჩატარდა სკ ზონების პარამეტრიზაცია. სამი სკ ზონის არსებობამ, რომლებსაც შეუძლიათ ობიექტის სამშენებლო მოედანზე მნიშვნელოვანი სეისმური ზემოქმედების მოხდენა, მოითხოვს ასეთი</p>			

ზემოქმედების მაქსიმალური (დეტერმინისტული) და ალბათური მნიშვნელობების შეფასება.

ობიექტის ტერიტორიის შემადგენელი ფუძე-გრუნტების კლასიფიკაციის მიზნით მოხდა V_{s30} სიჩქარის გათვლა. ხუდონის ჰიდროელექტროსადგურის კაშხლის უბანზე ამ პარამეტრის განსაზღვრა განხორციელდა შპს „ტრანს ელექტრიკა ჯორჯია“-ს მიერ წარმოდგენილ ანგარიშში „ხუდონის ჰიდროელექტროსადგურის პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასება“ (2013) არსებული მასალების საფუძველზე. ევროკოდი 8-ში მოცემული მეთოდით გათვლილი V_{s30} -ის საშუალო მნიშვნელობამ ობიექტისთვის შეადგინა 850 მ/წმ, რაც ამავე კოდის მიხედვით შეესაბამება A კატეგორიის კლდოვან გრუნტებს, ხოლო საქართველოში სეისმომდეგი მშენებლობის ნორმების მიხედვით – I კატეგორიის გრუნტებს. ამდენად, მოცემული ობიექტისთვის სეისმური საშიშროების შეფასება მოხდა აღნიშნული ტიპისა და კატეგორიის გრუნტებისთვის და $V_{s30}=850$ მ/წმ სიჩქარის მნიშვნელობისთვის.

ობიექტის სეისმური საშიშროების შეფასება განხორციელდა ალბათური და დეტერმინისტული მიდგომებით, მაკროსეისმური ინტენსივობის (MSK), გრუნტის პიკური აჩქარების (PGA) და 0.1,...,4 წმ პერიოდების სპექტრალური აჩქარებებისთვის (SA), კლდის ქანის შესაბამისი ფუძე-გრუნტებისთვის ($V_{s30}=850$ მ/წმ). სეისმური საშიშროების გათვლების დროს გამოყენებული იყო ცნობილი ევროპული და ამერიკული პროგრამები OPENQUAKE და EZ-FRISK™.

გრუნტის რხევების ალბათურმა მნიშვნელობებმა, რომლებიც შეესაბამება 145, 475, 4950 და 9950 წელი განმეორებადობის პერიოდის მქონე ჰორიზონტალურ კომპონენტებს ფუძე-გრუნტებზე, PGA-თვის შესაბამისად შეადგინა: 0.20 g, 0.31 g, 0.66 g და 0.80 g. გრუნტის რხევების ვერტიკალური კომპონენტები მიღებულია როგორც 2/3 ჰორიზონტალური კომპონენტების.

ობიექტის ალბათური სეისმური საშიშროების დეაგრეგაციის შედეგების მიხედვით საშიშროებაში, რომელიც ფასდება პიკური აჩქარებებითა და სპექტრალური აჩქარებით (PGA, SA(T=0.2წმ) ძირითადი წვლილი შეაქვს მიწისძვრას მაგნიტუდით $M_s=5.9$ ობიექტიდან 15 კმ მანძილზე ყველა ზემოთ აღნიშნული განმეორებადობის პერიოდისთვის, ხოლო საშიშროებაში, რომელიც ფასდება დაბალსიხშირულ სპექტრალური აჩქარებით (SA(T=1წმ)) 4950 და 9950-წლიანი განმეორებადობის პერიოდისთვის, მეტი წვლილი შეაქვს მიწისძვრას მაგნიტუდით $M_s=6.5$ ობიექტიდან 18 კმ მანძილზე, რაც ობიექტის ახლო ზონას და იქ მდებარე № 2, 4, 6 სკ ზონებს მოიცავს.

ობიექტის სეისმური საშიშროების დეტერმინისტული შეფასება განხორციელდა ყოველი სკ ზონის უდიდესი მაგნიტუდისთვის, უმოკლეს მანძილზე ობიექტამდე, 0.5 და 0.84 კვანტილებისთვის. როგორც ამ შეფასებებიდან ჩანს 0.5 კვანტილით ჩატარებული გამოთვლების შედეგებით მაღალი სეისმური საშიშროება (9 MSK ინტენსივობა, 0.62 g PGA) მოსალოდნელია № 4 სკ ზონიდან, სადაც უშუალოდ ობიექტია განლაგებული. № 2, 6 სკ ზონებიდან, აგრეთვე შესაძლებელია მნიშვნელოვანი სეისმური ზემოქმედება (8 MSK ინტენსივობა, 0.23-0.29 g PGA). 0.84 კვანტილით ჩატარებული გამოთვლების რეზულტატები (მაგ., PGA=1.12 g, T=9950 წელი) ბევრად აღემატება 0.5 კვანტილით მიღებულ სათანადო შედეგებს. ასეთი განსხვავებები გარკვეულად ზღუდავს დეტერმინისტული მეთოდით მიღებული შედეგების გამოყენებას და უპირატესობას ანიჭებს ალბათური მეთოდით მიღებულ შესაბამის შედეგებს (მაგ., PGA=0.80 g).

მიღებული შედეგების საფუძველზე გაიცა რეკომენდაცია, რომ ხუდონის სეისმური საშიშროების შეფასება და ძირითადი სეისმური დატვირთვების განსაზღვრა უნდა განხორციელდეს ალბათური მეთოდით, კაშხლის ფუძე-გრუნტების სეისმური რხევების დადგენილი დონეებისთვის (475 და 10000 (9950) წელი განმეორებადობის პერიოდები) მიღებული მნიშვნელობების მიხედვით.

2.2. გაითვალა სეისმური საშიშროების 2% და 10% ალბათური რუკები 50 წლიანი

	მოლოდინის დროისთვის პიკური და სპექტრალური აჩქარებებისათვის (0.2 წმ და 1 წმ პერიოდებისთვის)		
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელები	სამუშაოს შემსრულებლები
3	ახალ მონაცემთა ბაზების შექმნა სეისმურობის და სეისმური რისკის შესასწავლად. 2011-2015 წწ.	ნ. წერეთელი ო. ვარაზანაშვილი	ა. გვენცაძე ნ. გოგუაძე მ. კუპრაძე ს. ვეფხვაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>3.1. განხორციელდა ინსტრუმენტული პერიოდის მიწისძვრების მონაცემების დაზუსტება. კერძოდ, 2013 წელს HYPO-71 პროგრამით დამუშავდა 1965-1968 წლების 40 მიწისძვრა $M \leq 3.5$. უნდა აღინიშნოს, რომ თითოეული მიწისძვრის დამუშავება ხდება 4 სხვადასხვა საწყისი სიღრმისთვის და შემდეგ შეირჩევა საუკეთესო შედეგი. პარალელურად ჩატარდა სხვა სახის კვლევები შერჩეული მიწისძვრის მონაცემების დასაზუსტებლად. კერძოდ, გადამოწმდა შესაბამისი მაკროსეისმური და სხვადასხვა საერთაშორისო კატალოგების მონაცემები. შედეგად ოთხი მიწისძვრისთვის დარჩა კატალოგში ადრე არსებული მონაცემები, დანარჩენი შეიცვალა ახლით.</p> <p>3.2. თბილისის რეგიონისთვის დაზუსტდა აქტიური სტრუქტურების რუკა, მოხდა აქტიური სტრუქტურების კატალოგების შევსება სხვადასხვა გეოლოგიური მონაცემებით. დაიწყო 200 000 მასშტაბის გეოლოგიური რუკის აციფვრა გის სისტემაში</p> <p>3.3. ათვისებულ იქნა გრუნტის თვისებების დადგენის უახლესი სეისმო-სადიებო მეთოდები. კერძოდ, პრაქტიკაში დაინერგა აქტიური და პასიური წყაროს მეთოდები თანამედროვე პროგრამა geophysis-ის გამოყენებით. გრძელდება გრუნტის მახასიათებლების მონაცემთა ბაზის შევსება საქართველოს ტერიტორიისათვის. დაახლოებით ათამდე წერტილისთვის ჩატარდა სეისმო-სადიებო სამუშაოები სიგრძივი და განივი ტალღის სიჩქარული ჭრილების დასადგენად.</p> <p>3.4. განახლდა შენობების ინვეტორული რუკები საქართველოს ზოგიერთი რაიონისთვის. საქართველოს მასშტაბით განისაზღვრა ოთხი ტიპის შენობის მოწყვლადობა,</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელები	სამუშაოს შემსრულებლები
4	მიწისძვრის კერის ფიზიკა და მიწისძვრების ინდიკატორების კვლევა 2012-2015 წწ.	ზ. კერესელიძე ნ. წერეთელი	მ. ჩხიტუნძე ი. ხვედელიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>4.1. მიმდინარეობს წერტილოვანი აფეთქებისთვის ჩვენს მიერ აგებული მათემატიკური მოდელის ინტერპრეტაცია და შევსება სუსტი ($M < 4$) მიწისძვრების მონაცემებით სპექტრალური ანალიზის საშუალებით. ასეთი სიმძლავრის მიწისძვრები ფაქტიურად ანალოგიურია წერტილოვანი აფეთქებების, რომელთა ენერჯის უდუდესი ნაწილი მიაქვთ მოცულობით ტალღებს. მოდელის საბოლოო მიზანია შებრუნებული სეისმური ამოცანის მეთოდიკის შემუშავება, რომლის მიზანია აფეთქების ენერჯის განაზღვრა სეისმური რხევების სიხშირეთა დისკრეტული სპექტრის საშუალებით.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სეისმური კატალოგები, სამუშაო პაკეტი 1 (ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის მიწისძვრის მოდელი, EMME)	იაპონიის თამბაქოს საერთაშორისო კომპანია (JTI)	ო. ვარაზანაშვილი	ნ. წერეთელი მ. კუპრაძე
2	წიადაგის აჩქარებების დაცხრომის მოდელები, სამუშაო პაკეტი 3. (ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის მიწისძვრის მოდელი, EMME)	იაპონიის თამბაქოს საერთაშორისო კომპანია (JTI)	ნ. წერეთელი	ი. ხვედელიძე ნ. ბუტიკაშვილი
3	მიწისძვრის სცენარი ე. თბილისისთვის	იაპონიის თამბაქოს საერთაშორისო კომპანია (JTI)	ნ. წერეთელი	ო. ვარაზანაშვილი ნ. გოგუაძე ა. გვენცაძე ი. ხვედელიძე მ. ჩხიტუნძიძე ს. ხვედელიძე
4	სამხრეთ კავკასია-აღმოსავლეთ თურქეთის ენერგეტიკული დერეფნების სეისმური საშიშროებისა და რისკის შეფასება	ნატო	თ. ჭელიძე	ნ. წერეთელი ო. ვარაზანაშვილი ნ. გოგუაძე ა. გვენცაძე ს. ვეფხვაძე
5	სამხრეთ კავკასიის ნაოჭა სართულის გეოდინამიური ევოლუცია - ბუნებრივი რესურსების, აქტიური ტექტონიკის და სეისმური რისკის	(საქართველოს ნაწილი) სსეფ გრანტი - ინტერნაციონალური კვლევის ჯგუფი (IRG) პროექტი სამხრეთ კავკასიის გეომეცნიერებები	შ. ადამია	ნ. წერეთელი

	ლოკალიზაციის განმსაზღვრელი			
6	სამხრეთ კავკასიაში ნახშირორქანგის შეგროვებისა და შენახვისთვის ბუნებრივი ანალოგების შესწავლა	ევროგაერთიანების შავი ზღვის ERA-NET გრანტი	გ. მელიქაძე	ნ. წერეთელი ა. გვენცაძე
7	შავი ზღვის რეგიონის საშიშროების ქსელი	FP7 მარია კიური	გ. მელიქაძე	ნ. წერეთელი ა. გვენცაძე ნ. გოგუაძე ს. ვეფხვაძე
8	კინეტიკურ მიახლოებაში დედამიწის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის მოდელირება და კომპიუტერული რიცხვითი ექსპერიმენტების შედეგების თეორიული ინტერპრეტაცია	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი (პრეზიდენტის გრანტი ახალგაზრდა მეცნიერთათვის)	მ. ჩხიტიანი	მ. ჩხიტიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

<p>1. შეიქმნა ახალი უნიფიცირებული კატალოგი კავკასიისა და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონისთვის.</p> <p>2. განისაზღვრა სეისმური საშიშროებისა და სეისმური რისკების რუკები რეგიონისთვის უახლესი მეთოდოლოგიის გამოყენებით.</p> <p>3. განისაზღვრა სეისმური რისკის ალბათური და დეტერმინისტული რუკები მსხვილი მასშტაბით ქ. თბილისისათვის.</p> <p>4. განისაზღვრა სეისმური რისკი ბაქო-თბილის-ჯეიხანის მილსადენისთვის</p> <p>5. მიღებულია შემდეგი თეორიული შედეგები:</p> <p>5.1. განხილულია დედამიწის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის ბრტყელი მოდელი, რომელიც შეესაბამება მაგნიტოსფეროს მერიდიონალურ კვეთას. ამოხსნილია ე.წ. ჟიგულიოვის პირველი გვარის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის შესაბამისი მაგნიტური ინდუქციის ერთკომპონენტური განტოლება, რომელშიც სიჩქარეთა ველი მოცემულია კუმშვადი მზის ქარისათვის მოდიფიცირებული გრატონის კინემატიკური მოდელით. მიღებულია ამ განტოლების ზუსტი რიცხვითი ამონახსნი და მიახლოებითი ანალიზური ამონახსნი ვკბ მეთოდით. სასაზღვრო პირობები შეესაბამება კრიტიკული წერტილის შემცველ არეს მაგნიტოსფეროს დღის მხარეზე და ღამის მხარეზე, ანუ პლაზმოსფეროზე. ვკბ მეთოდით მიღებულია მერიდიონალური მაგნიტოპაუზის პარამეტრები და მოყვანილია არგუმენტები კუმშვადი მაგნიტურად ბლანტი პლაზმური გარემოს შემთხვევაში მოდიფიცირებული გრატონის კინემატიკური მოდელის გამოყენების მიზანშეწონილობის სასარგებლოდ. ამ ამოცანის ჩარჩოებში განსაზღვრულია ვკბ მეთოდის ცდომილება (1%) და ამ მეთოდის გამოყენების არის ხაზოვანი ზომა. შეფასებულია მზის ქარის კუმშვადობის ეფექტი, რომელიც მაგნიტოპაუზაზე და პლაზმოპაუზის მიმდებარე არეში საკმაოდ გავლენას ახდენს</p>
--

<p>მაგნიტური ველის განაწილების ტოპოლოგიურ სურათზე;</p> <p>5.2. მაგნიტური ველის ინდუქციის განტოლებაში გამოყენებულია მზის ქარის მაგნიტური სიბლანტის დროში იმპულსური ცვლილების სხვადასხვა მოდელი და მიმდევრობითი მიახლოების მეთოდის დახმარებით მიღებულია ამ მოდელების შესაბამისი მაგნიტოპაუზის პარამეტრების კვაზისტაციონალური ცვლილების ანალიზური სურათი;</p> <p>5.3. მოდელირებულია გარდამავალი ფენის ფოკალურ არეში მაგნიტური სასზღვრო ფენის კვაზიპერიოდული ოსცილაციით გამოწვეული DCF- ზედაპირული დენის კონტურის სიმრუდის ცვლილების დინამო-ეფექტი. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ DCF -დენის კონტურის ფოკალური მონაკვეთის სიმრუდის პერიოდული ცვლილების მაგნიტური ეფექტი მასტაბილიზირებელ გავლენას უნდა ახდენდეს მერიდიონალური მაგნიტოპაუზის მდგრადობაზე შემფოთებული მზის ქარის პირობებში;</p> <p>5.4. მოცემულია პარკერისა და გრატონის კინემატიკური მოდელების შედარებითი ანალიზი, რომელიც მნიშვნელოვანია მაგნიტოსფეროს მკვდარსდენის ასიმეტრიული მკვდარსდენის მოდელირების პრობლემასთან დაკავშირებით;</p> <p>5.5. მზის ქარის მაგნიტური სიბლანტის იმპულსური ცვლილების გათვალისწინებით განსაზღვრულია მაგნიტოგრადიენტული ტალღების ფაზური სიჩქარის მახასიათებელი სიდიდე და მოხდა მათი სიხშირეთა უწყვეტი (კვაზისტაციონარული) სპექტრის მოდელირება, რომელიც მოიცავს მოკლე და საშუალო პერიოდიანი რეგულარული გეომაგნიტური პულსაციების დიაპაზონს.</p>

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	M. Chkhitunidze, N.Dzhondzoladze	The Magnetic Boundary Layer of the Earth as an Energy-supplying Channel for the Processes inside the Magnetosphere. J. of The Georgian Geophysical Society	Issue (B), v.15, 2011-2012, pp. 95-108	Tbilisi	14
ანოტაცია					
<p>1. კვაზიბლანტი ურთიერთქმედება მზის ქარის პლაზმასა და გეომაგნიტურ ველს შორის პერმანენტულად მიმდინარეობს მაგნიტოსფეროს საზღვარზე. მზის ქარის მიერ ტრანსპორტირებული საკლანეტათაშორისო მაგნიტური ველისა და დედამიწის მაგნიტური ველის ძალწირების გადაერთების ეფექტის მსგავსად, კვაზიბლანტი ურთიერთქმედების ინტენსივობა დამოკიდებულია პლაზმის მაგნიტურ სიბლანტეზე. ამ</p>					

პარამეტრის სიდიდის ანომალური ზრდა დედამიწის მკდ სასაზღვრო ფენაში, რომელთანაც გაიგივებულია მაგნიტოპაუზა, დაკავშირებულია მზის ქარის შემფოთების დონის ცვლილებასთან. ასეთ ვითარებაში მაგნიტოპაუზის დინამიკური სურათის განვითარების პროცესის ცხადი სახით წარმოდგენის აუცილებლობიდან გამომდინარე, აქამდე გამოიყენება მათემატიკური მოდელირების როგორც რიცხვითი, ასევე ანალიზური მეთოდები. მათი ეფექტურობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ აღწერს მოდელი მზის ქარიდან მაგნიტოსფეროსათვის ენერჯის გადაცემის პროცესს. ჩვეულებრივ, ასე ფასდება მოდელის ადეკვატურობა შიდა მაგნიტოსფერული მოვლენების განვითარების დინამიკასთან. მოცემულ ნაშრომში განხილულია მაგნიტოპაუზის ერთ ერთი ასეთი თეორიული მოდელი, რომელიც საფუძველს წარმოადგენს პარკერის სიჩქარეთა კინემატიკური მოდელის საშუალებით გამარტივებული ჟიგულების მკდ სასაზღვრო ფენის "მაგნიტური" განტოლება. მაგნიტოსფეროს საზღვრიდან მისი შიდა სტრუქტურებისათვის ენერჯის გადაცემის პროცესის წარმართველი ფიზიკური მექანიზმის ცხადად წარმოჩენის მიზნით შემოტანილია მკდ სასაზღვრო ფენის ახალი მახასიათებლები: მაგნიტოპაუზაზე მაგნიტური ველის ინდუქციისა და ენერჯის გამოდევნის სისქეები. ამასთან, მაგნიტური ველის ინდუქციის განტოლებაში გამოყენებულია მზის ქარის მაგნიტური სიბლანტის დროში იმპულსური ცვლილების რამდენიმე მოდელი და მიმდევრობითი მიახლოების მეთოდის დახმარებით მიღებულია ამ მოდელების შესაბამისი მაგნიტოპაუზის პარამეტრების კვაზისტაციონარული ცვლილების ანალიზური სურათი.

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	M. Chkhitunidze	DCF- current Magnetic Effect in the Focal Area of the Magnetosphere and the Gratton Model Modification in a Compressible Medium. Bulletin of the Georgian national academy of science	In press	Tbilisi	4

ანოტაცია

2. განხილულია გარდამავალი ფენის ფოკალურ არეში მაგნიტოსფეროს საზღვრის კვაზიპერიოდული ოსცილაციით გამოწვეული DCF-ზედაპირული დენის კონტურის სიმრუდის ცვლილების შესაძლებლობა. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ DCF-დენის კონტურის ფოკალური მონაკვეთის სიმრუდის პერიოდული ცვლილების მაგნიტური ეფექტი (დინამო-ეფექტი) მასტაბილიზირებელ გავლენას ახდენს მერიდიონალური მაგნიტოპაუზის მდგრადობაზე შემფოთებული მზის ქარის პირობებში. მოცემულია პარკერისა და გრატონის კინემატიკური მოდელების შედარებითი ანალიზი, რომელიც მნიშვნელოვანია მაგნიტოსფეროს მკდ გარსდენის ასიმეტრიული მკდ სურათის

მოდელირების პრობლემასთან დაკავშირებით. განხილულია მერიდიონალური მაგნიტოპაუზა და მოყვანილია არგუმენტები კუმშვადი მაგნიტურად ბლანტი პლაზმური გარემოს შემთხვევაში მოდიფიცირებული გრატონის კინემატიკური მოდელის გამოყენების მიზანშეწონილობის სასარგებლოდ.

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	M. Chkhitunidze, Z. Kereselidze	Modeling of the Frequency Spectrum of Magnetogradient Waves in the Equatorial Magnetopause in the case of Variable Electric Conductivity of the Solar Wind Plasma. J. of The Georgian Geophysical Society	In press	Tbilisi	8

ანოტაცია

ცნობილია, რომ გარდამავალ არეში მაგნიტოსფეროს დღის მხარის წინ დარტყმითი ტალღის შემდეგ მზის ქარის დინება შენელებულია. შესაბამისად, მზის ქარში ვითარდება ანომალური ელექტრული წინაღობა, რაც პლაზმის მაგნიტური სიბლანტის ზრდას იწვევს. ეს ეფექტი განსაკუთრებით საგრძნობია გარდამავალი არის ფოკალურ ნაწილში (მაგნიტოსფეროს წინამდებარე სტაგნაციის ზონა), სადაც, განსხვავებით პერიფერიული არეებისაგან, ჩვენი შეხედულებით სამართლიანი აღარ არის ერთსიტხოვანი მაგნიტური ჰიდროდინამიკის (მჰდ) მიახლოება. ეს განსაკუთრებით ეხება სტაგნაციის ზონის ფუძეს, ანუ დედამიწის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის (მაგნიტოპაუზა) ცენტრალურ ნაწილს. ამიტომ აქ კორექტულია სასრული ელექტრული გამტარებლობის მქონე მზის ქარის პლაზმის მსხვილმასშტაბოვანი მოძრაობის აღწერა ორსიტხოვანი მაგნიტური ჰიდროდინამიკის განტოლებათა სისტემით. საზოგადოდ, მაგნიტური ველისა და სიჩქარეთა ველის თვითშეთანხმებული ანალიზური ამონახსნის მიღება, განსაკუთრებით მარტივი შემთხვევების გარდა, შეუძლებელია მათემატიკური გართულებების გამო. თუმცა, მაგნიტოსფეროს გარსდენის შემთხვევაში, მზის ქარის მკვეთრი დამუხრუჭების გამო, არსებობს გამოსავალი: გარდამავალი არის ფოკალურ ნაწილში შესაძლებელია დინების ტოპოლოგიის განსაზღვრა კინემატიკურ მიახლოებაში. ასეთი ხერხი შესაძლებელს ხდის მაგნიტოპაუზის შესაბამისი, მჰდ განტოლებათა სისტემის შემადგენელი, მაგნიტური ინდუქციის განტოლების ამოხსნას მიახლოებითი ანალიზური მეთოდით. მაგნიტოსფეროს კრიტიკული წერტილის მახლობლად მზის ქარის დამუხრუჭების პროცესის აღმწერ სხვადასხვა კინემატიკურ მოდელებს შორის განსაკუთრებული სიმარტივით გამოირჩევა პარკერის ბრტყელი (ორ განზომილებიანი) კინემატიკური მოდელი უკუმშვადი გარემოსათვის. მოცემულ ნაშრომში ეს მოდელი გამოყენებულია ეკვატორიალურ მაგნიტოპაუზაზე როსბის პლანეტარული ატმოსფერული ტალღების ტიპის მაგნიტოგრაფიული ტალღების

მახასიათებელი პარამეტრების მისაღებად. ამისათვის, გამოყენებული იყო მზის ქარის მაგნიტური სიბლანტის დროში იმპულსური ცვლილების მოდელები და შვეიცის მიმდევრობითი მიახლოებების ანალიზური მეთოდი. განისაზღვრა მაგნიტოგრადიენტული ტალღების ფაზური სიჩქარის მახასიათებელი სიდიდე და მოხდა მათი სიხშირეთა უწყვეტი (კვაზისტაციონარული) სპექტრის მოდელირება, რომელიც მოიცავს მოკლე და საშუალო პერიოდის რეგულარული გეომაგნიტური პულსაციების დიაპაზონს.

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	M. Chkhitudze, I. Khvedelidze, N. Dzhondzoladze	Assessment of the WKB Method Error by the Gratton Kinematic Model for the Earth's Magnetic boundary layer Task J. of The Georgian Geophysical Society	In press	Tbilisi	6

ანოტაცია

განხილულია დედამიწის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის ბრტყელი მოდელი, რომელიც შეესაბამება მაგნიტოსფეროს მერიდიონალურ კვეთას. ამოხსნილია ე.წ. ჟიგულევის პირველი გვარის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის შესაბამისი მაგნიტური ინდუქციის ერთკომპონენტის განტოლება, რომელშიც სიჩქარეთა ველი მოცემულია კუმშვადი მზის ქარისათვის მოდიფიცირებული გრატონის კინემატიკური მოდელით. მიღებულია ამ განტოლების ზუსტი რიცხვითი ამონახსნი და მიახლოებითი ანალიზური ამონახსნი ვკბ მეთოდით. სასაზღვრო პირობები შეესაბამება კრიტიკული წერტილების შემცველ არეს მაგნიტოსფეროს დღის მხარეზე და ღამის მხარეზე, ანუ პლაზმოსფეროზე. განსაზღვრულია ვკბ მეთოდის ცდომილება (%) და ამ მეთოდის გამოყენების არის ხაზოვანი ზომა. შეფასებულია მზის ქარის კუმშვადობის ეფექტი, რომელიც მაგნიტოპაუზაზე და პლაზმოპაუზის მიმდებარე არეში საკმაო გავლენას უნდა ახდენდეს მაგნიტური ველის განაწილების ტოპოლოგიურ სურათზე.

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	З.А.Кереселидзе	Низкочастотные магнитоградиентные волны в переходном слое магнитосферы Земли	Труды Института геофизики, 2013 (в печати)	Тбилиси	25

ანოტაცია

მაგნიტოგრადიენტული ტალღები (მგტ) მიეკუთვნებიან მაგნიტოსფერული-იონოსფერული ელექტრომაგნიტური რხევების უკიდურესად დაბალსიხშირულ ტოტს, რომლის არსებობა თეორიულად ნაწინასწარმეტყველები იყო ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად ტოლსტოისა და ხანთაძის მიერ. ამ ტოტს შეადგენენ სწრაფი, ნელი და მდგარი მაგნიტოგრადიენტული ტალღები, რომელთა გენერაციას განაპირობებს ორი ფაქტორი: გეომაგნიტური ველის

არაერთგვაროვნება და ე.წ. ხოლის ელექტრული გამტარებლობა. ეს ეფექტები განსაკუთრებით ძლიერია სივრცულად დაშორებულ სტრუქტურებში: იონოსფეროში და გარდამავალ ფენაში მაგნიტოსფეროს დღის მხარეზე. აქ მგტ-ს გენერაციის არეს წარმოადგენს სტაგნაციის ზონა და ეკვატორიალური მაგნიტოპაუზა. არსებობს ფორმალური მსგავსება მგვ-სა და დედამიწის ბრუნვის კუთხური სიჩქარის არაერთგვაროვნებით გამოწვეულ როსბის ატმოსფერულ პლანეტარულ ტალღებს შორის, რის გამოც მგტ-ს ზოგადად ეწოდა როსბის ტიპის მაგნიტური ტალღები. ნაშრომში სტაგნაციის ზონის მოდელისა და დედამიწის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის მიახლოების ფარგლებში მოცემულია სხვადასხვა ტიპის მგვ-ს მახასიათებელი სიხშირული სპექტრები წყნარი და ნაკლებად შეშფოთებული მზის ქარისათვის. არსებობს პრობლემა, რომელიც დაკავშირებულია მგტ-ს მიერ გარემოში გამოწვეული შეშფოთებების ფიქსაციასთან როგორც დედამიწის ზედაპირზე, ასევე უშუალოდ კოსმოსურ სივრცეში. ასეთი ვითარების მიზეზია ფაქტი, რომ აქამდე ვერ მოხერხდა იონოსფეროში გენერირებული ზოგიერთი გეომაგნიტური პულსაციებისა და ვარიაციების ცალსახად დაკავშირება მგვ-ს გაგლასთან. აშკარაა, რომ მგტ- ეფექტი იონოსფეროში შეიძლება გადაფარული იყოს სხვა წყაროს მოქმედებისა და აქ მიმდინარე ფიზიკური პროცესების მრავალფეროვნების გამო. ცნობილია, რომ დაბალი სიხშირის ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაცია დედამიწის ახლომდებარე კოსმოსურ სივრცეში შესაძლებელია დაკავშირებული იყოს, მაგალითად: მზის ქარის პირდაპირ შემოჭრასთან პოლარული კასპებიდან იონოსფეროში, დაბალსიხშირულ ელექტრომაგნიტურ გამოსხივებასთან მომავალი მიწისძვრის კერაში, ან მაგნიტოსფერული რეზონატორის საკუთარ ჰიდრომაგნიტურ რხევებთან. ამიტომ, მგვ-ს ეფექტების საიმედოდ ფიქსაცია და მათი ცალსახად ინტერპრეტაცია წარმოადგენს მაგნიტოსფეროს ფიზიკის ერთერთ მნიშვნელოვან ამოცანას. ამასთან დაკავშირებით არსებობს ოპტიმისტური ვარაუდი, რომ, იონოსფეროსაგან განსხვავებით, შესაძლებელია უფრო მარტივი აღმოჩნდეს მაგნიტოსფეროს საზღვარზე გენერირებული მაგნიტოგრადიენტული ტალღების ფიქსაცია უშუალოდ კოსმოსურ სივრცეში.

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	M. Chkhitudze, Z. Kereselidze	Modeling of the Frequency Spectrum of Magnetogradient Waves in the Equatorial Magnetopause in the case of Variable Electric Conductivity of the Solar Wind Plasma. J. of The Georgian Geophysical	In press	Tbilisi	8

ანოტაცია

მაგნიტოგრადიენტული ტალღები (მგტ) მიეკუთვნებიან მაგნიტოსფერულ-იონოსფერული ელექტრომაგნიტური რხევების უკიდურესად დაბალსიხშირულ ტოტს, რომლის არსებობა თეორიულად ნაწინასწარმეტყველები იყო ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად ტოლსტოისა და ხანთაძის მიერ. ამ ტოტს შეადგენენ სწრაფი, ნელი და მდგარი მაგნიტოგრადიენტული ტალღები, რომელთა გენერაციას განაპირობებს ორი ფაქტორი: გეომაგნიტური ველის არაერთგვაროვნება და ე.წ. ხოლის ელექტრული გამტარებლობა. ეს ეფექტები განსაკუთრებით ძლიერია სივრცულად დაშორებულ სტრუქტურებში: იონოსფეროში და გარდამავალ ფენაში მაგნიტოსფეროს დღის მხარეზე. აქ მგტ-ს გენერაციის არეს წარმოადგენს სტაგნაციის ზონა და ეკვატორიალური მაგნიტოპაუზა. არსებობს ფორმალური მსგავსება მგვ-სა და დედამიწის ბრუნვის კუთხური სიჩქარის არაერთგვაროვნებით გამოწვეულ როსბის ატმოსფერულ პლანეტარულ ტალღებს შორის, რის გამოც მგტ-ს ზოგადად ეწოდა როსბის ტიპის მაგნიტური ტალღები. ნაშრომში სტაგნაციის ზონის მოდელისა და დედამიწის მაგნიტური სასაზღვრო ფენის მიახლოების ფარგლებში მოცემულია სხვადასხვა ტიპის მგვ-ს მახასიათებელი სიხშირული სპექტრები წყნარი და ნაკლებად შეშფოთებული მზის ქარისათვის. არსებობს პრობლემა, რომელიც დაკავშირებულია მგტ-ს მიერ გარემოში გამოწვეული შეშფოთებების ფიქსაციასთან როგორც დედამიწის ზედაპირზე, ასევე უშუალოდ კოსმოსურ სივრცეში. ასეთი ვითარების მიზეზია ფაქტი, რომ აქამდე ვერ მოხერხდა იონოსფეროში გენერირებული ზოგიერთი გეომაგნიტური პულსაციებისა და ვარიაციების ცალსახად დაკავშირება მგვ-ს გავლასთან. ამკარაა, რომ მგტ- ეფექტი იონოსფეროში შეიძლება გადაფარული იყოს სხვა წყაროს მოქმედებისა და აქ მიმდინარე ფიზიკური პროცესების მრავალფეროვნების გამო. ცნობილია, რომ დაბალი სიხშირის ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაცია დედამიწის ახლომდებარე კოსმოსურ სივრცეში შესაძლებელია დაკავშირებული იყოს, მაგალითად: მზის ქარის პირდაპირ შემოჭრასთან პოლარული კასკებიდან იონოსფეროში, დაბალსიხშირულ ელექტრომაგნიტურ გამოსხივებასთან მომავალი მიწისძვრის კერაში, ან მაგნიტოსფერული რეზონატორის საკუთარ ჰიდრომაგნიტურ რხევებთან. ამიტომ, მგვ-ს ეფექტების საიმედოდ ფიქსაცია და მათი ცალსახად ინტერპრეტაცია წარმოადგენს მაგნიტოსფეროს ფიზიკის ერთერთ მნიშვნელოვან ამოცანას. ამასთან დაკავშირებით არსებობს ოპტიმისტური ვარაუდი, რომ, იონოსფეროსაგან განსხვავებით, შესაძლებელია უფრო მარტივი აღმოჩნდეს მაგნიტოსფეროს საზღვარზე გენერირებული მაგნიტოგრადიენტული ტალღების ფიქსაცია უშუალოდ კოსმოსურ სივრცეში

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	E. Sh. Elizbarashvili, O. Sh.Varazanashvili, N. S. Tsereteli, M. E.Elizbarashvili	Hurricane winds on the territory of Georgia. Russian Meteorology and Hydrology	Vol. 38, no. 3	Heidelberg, Springer	3

2	N. Kvavadze, N. Tsereteli, K. Kvavadze	Development of Strong Motion Acceleration and VLF Electromagnetic Network in Georgia XVIII International Seminar- Workshop Direct and Inverse problems of electromagnetic and acoustic wave theory (DIPED- 2013)		Lvov, 2013, pp. 197-201	4
3	M.K. Kachakhidze, Z.A. Kereselidze, N.K. Kachakhidze.	The Model of Mechanism of the VLF/LF, ULF Emission Influence on the Local Meteorological Processes	1307.1121	SAO/NASA Astrophysics Data System (ADS)	12
4	M.K. Kachakhidze, Z.A. Kereselidze, N.K. Kachakhidze	Evaluation of Atmospheric Electric Field as increasing Seismic Activity Indicator on the example of Caucasus Region In Book: In honor of professor emeritus Michael E. Contadakis		Athen, University Proc., 2013, pp. 213-225	13

ანოტაციები

1. The statistical structure of hurricane winds is studied using the data of observation at 50 meteorological

stations in Georgia for the period of 1961–2008. Determined are the number of days and the duration of hurricane winds in different regions of the country. Studied are the empirical functions of their distribution and the areal limits.

2. This article provides insight about development creating and implantation of strong motion accelerometer and VLF electromagnetic detectors network for investigation of seismic activities in different geographical regions of Georgia, the state and physical characteristics of low ionosphere. The obtained data will be automatically transferred and collected in data center in Tbilisi State University.
3. The satellite and ground surface observations proved that VLF and ULF electromagnetic radiations take place during earthquake preparation period in the focal area of an earthquake. This work, using a model (analogous circuit model) of self-electromagnetic oscillations of separate segments of the LAI system, considers the influence of ground surface VLF/Lf and ULF radiation on a local sector of the global atmospheric electrical circuit in the pre-earthquake period. In order to distinguish effects causing the local meteorological behavior in the focal area of the upcoming earthquake, the work describes the effects of the influence on the processes taking place in the cloud of the inversion and oscillation effect of the global atmospheric electrical circuit. It shows possibility of generation of the atmospheric electromagnetic radiation in the 10-10⁶ Hz frequency diapason in the conditions corresponding to “bad weather”. In order to create a model of atmospheric effect of telluric electric current in the upcoming earthquake focus we used classical analytical expressions of electrodynamics and considered a generalized model of geoelectric anomaly.
4. The present paper deals with reliability of a gradient of atmospheric electric field potential as an indicator of seismic activity increase. With this in view, records of atmospheric electric field potential gradients of Caucasus region for 1953–1992 with respect to periods before average and large earthquakes, which took place in the same time interval, were considered. It is worth to pay attention to the fact that the avalanche-like unstable model of fault formation based on theoretical model of self-generated seismo-electromagnetic oscillations of LAI system explains convincingly spectral succession of electromagnetic emission frequency of the periods preceding earthquakes

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	N. Tsereteli, V. alania, Sh. Adamia, O. Enukidze, O. Varazanashvili, A. gvencadze	Active Tectonics and Seismicity in Georgia- Input Data for Seismic Hazard Assessment	1 st International conference and workshop. Caucasus Active tectonik and Magmatisk – Hazard and Resources 29 august – 3 September, Tbilisi, Georgia 2013.
2.	N. Tsereteli, O. Varazanashvili, E. Elizbarashvili, M. Elizbarashvili, A. Amiranashvili	Extreme Water an Climate Events in the Southern Caucasus ICTP Hazard, Vulnerability and Risk assessment for Meteorological	3 -6 June. Tbilisi, Georgia

	hazard in Georgia.	
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p>		
<p>1. Recent geodynamics of Georgia and adjacent territories of the Black Sea-Caspian Sea region, as a whole, are determined by its position between the still-converging Eurasian and Africa-Arabian plates. A map (scale 1:500,000) and a catalogue compiling the seismoactive structures of the region, based on geological and tectonic maps of corresponding scale, seismologic, geodetic (GPS-measurements) and geomorphological data have been established. A detailed study was done for Tbilisi area: Serial geological cross-sections, seismic refraction profiles, wells, and earthquakes reveal the presence of an active blind-thrust fault beneath Tbilisi. Empirical relations between fault rupture area and magnitude suggest that these fault segments could generate earthquakes of $M_w \sim 6.5$. On the bases of investigated active structure Seismic hazard were estimated for Georgia. Finally loss was estimated for Tbilisi resulting from shaking 10%, 5% and 2% exceedance probability in 50 years. Loss resulting from scenario also where estimated.</p> <p>2. The work presents methodology for estimation of “general” vulnerability, hazards and multiple risks to meteorological hazards (namely, drought, hurricanes, lightning, hail, frost, ice, fog) for Georgia. The electronic detailed databases of natural disasters were created. These databases contain the parameters of hazardous phenomena that caused natural disasters. The magnitude and intensity scale of the mentioned disasters are reviewed and the new magnitude and intensity scales are suggested for disasters for which the corresponding formalization is not yet performed. Quantitative investigation of magnitude-frequency and spatial-time regularities of 8 natural disasters for the territory of Georgia was carried out. The reality of Georgia was taken into account to estimate vulnerability. Mathematical models and algorithms of disasters’ multiple risks were used taking into account the concrete local conditions as well as sharing and generalization of gathered experience in the world. To pass from analysis of separate risks to multi-risks assessment the general formula $Risk = Hazard \times Element\ at\ Risk \times Vulnerability$ has been used. Natural disasters multiple risks and expected maximum probabilistic losses were estimated for vulnerable places of Georgia. The presented method will contribute to a reduction of disaster losses in Georgia and will foster future efforts of harmonization of risk management strategies in the country</p>		

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	N. Tsereteli, V. Arabidze, O. Varazanashvili, T. Gugeshashvili, T. Mukhadze	Vulnerability analysis and GIS based seismic risk assessment – Georgia case. Improving Disaster Resilience and Mitigation - New Means and Tools, Trend.	Iasi, Romania, 6 – 8 November 2013
2	Sh. Adamia, V. Alania, N. Tsereteli, Ph. Vernant, O. varazanashvili,	Earthquake fault plane solution and active tectonics of Georgia. Tethyan Evolution	Denver, Colorado, USA 27-30 October 2013

	N. Sadradze, A. Gevncadze	and Seismotectonics of Southwest Asia: In Honor of the 40 Years of Dr. Manuel Berberian's Research Contribution. GSA 125 th Anniversary Annual meeting & Expo	
3	N. Tsereteli, V. Alania, O. Varazanashvili, V. Arabidze, T. Mikhadze, T. Gugeshashvili, A. Gvencadze	Tbilisi city Scenario. Earthquake Risk Model of the Middle East Region: Hazard Assessment, Economics & Mitigation.	2013. 30 September – 1 st October, Istanbul, Turkey
4	N. Kvavadze, N. Tsereteli, K. Kvavadze	Development of strong motion acceleration and VLF electromagnetic detectors network in Geogria. XVIII-th International Seminar/Workshop. DIRECT AND INVERSE PROBLEMS OF ELECTROMAGNETIC AND ACOUSTIC WAVE THEORY - DIPED-2013	2013, September 23-26, Lviv, Ukraine
5	N. Tsereteli, V. Alania, O. Varazanashvili, T. Gugeshashvili, V. Arabidze, N. Arevadze, E. Tsereteli, G. Gaphrindashvili, A. Gventcadze, N. Gogvadze, S. Vepkhvadze	Seismic Risk Assessment and Loss Estimation for Tbilisi City.	2013, EGU General Assembly 6-12 April Vienna, Austria
6	N. Tsereteli, O. Varazanashvili, A. Amiranashvili, E. Tsereteli, E. Elizbarashvili, M. Saluqvadze, J. Dolidze	Multi-risk assessment at a national level in Georgia	2013, EGU General Assembly 6-12 April, Vienna, Austria
7	S. Vepkhvadze, V. Arabidze, N. Arevadze, T. Mukhadze, Sh. Jangveladze	Vulnerability of Buildings for Tbilisi City	2013, EGU General Assembly 6-12 April, Vienna, Austria
8	N. Gogvadze, A. Gventcadze, V. Arabidze, E. Tsereteli,	Site classification map for Tbilisi using seismic	2013, EGU General Assembly 6-12 April, Vienna, Austria

მონხსენებათა ანოტაციები

1. Risks resulting from natural hazards are closely related to sustainable development of the society concerned. Assessment of seismic hazard and particularly seismic risk assessment is very actual and complicated problem, as even where models do exist, they are often inaccessible, due to their proprietary nature or complex user-interface. Work presented here was initiated by NATO SFP project “seismic Hazard and Risk Assessment for Southern Caucasus – Eastern Turkey Energy Corridors” and risk module of EMME (Earthquake Model of the Middle East Region) project. First step was creation databases (inventory) of elements at risk in GIS. Element at risk were the buildings, population, pipelines. The inventories was studied and Created in GIS for the following categories: Building material, number of stories, number of entrances, condition of building, building period. On the bases of empirical data that was collected for Racha earthquake ($M_s=6.9$) on 29 April of 1991 and Tbilisi earthquake ($M_s=4.5$) on 25 April of 2002 some intensity based vulnerability study were completed. New seismic hazard calculation where conducted and finally seismic risk in terms of damage were calculated for probabilistic hazard map of 72, 475 and 2475 return period
2. Recent geodynamics of Georgia and adjacent territories of the Black Sea-Caspain Sea region, as a whole, are determined by its position between the still-converging Eurasian and Africa-Arabian plates. A map (scale 1:500,000) and a catalogue compiling the seismoactive structures of the region, based on geological and tectonic maps of corresponding scale, seismologic, geodetic (GPS-measurements) and geomorphological data have been established. Seismoactive structures are identified on the basis of the correlation between neo-tectonic structures of the region and earthquakes. Active deformation in the region is largely determined by the wedge-shaped rigid Arabian block indenting the region. Sub-meridional compression reaches its climax within the central segment of the Caucasus, along a line running through the central part of the Transcaucasus. It is known that this stripe represents the watershed between the Black Sea and Southern Caspian Sea basins. Westward of this stripe, we observe extension induced by the escape of Central Anatolia, implying that the territory of the Black Sea is not undergoing sub-meridional compression. The deformation is also observed east of the stripe of maximal compression: at the territory of South Georgia and adjoining regions. The maximum stress from the central segments of Caucasus is attenuated differently towards east and west. Hence the eastern and western parts of Georgia are under different tectonic stress regime influencing the geometry and kinematic of the active faults. This is confirmed by the earthquake epicenters and their fault plane solution (FPS), in agreement with the maximum horizontal stress directions obtained by a stress inversion technic from earthquake fault plane solution. Slip directions obtained from FPS are in good agreements with GPS data. A detailed study was done for Tbilisi area: Serial geological cross-sections, seismic refraction profiles, wells, and earthquakes reveal the presence of an active blind-thrust fault beneath Tbilisi. 2D and 3D structural models show that Tbilisi earthquake related to a north-vergent thrust, the historical Mtskheta earthquake may be related north-vergent thrust or backthrust. Empirical relations between fault rupture area and magnitude suggest that these fault segments could generate earthquakes of $M_w=6.5$.
3. The primary scientific objective of this project was to combine analysis of the contemporary elements at risk inventories, seismicity and vulnerability to assess seismic hazard and seismic risk for the capital of Georgia – Tbilisi. The first step was creation of high quality building inventory map. Some field works have been applied: Data collection grid (A4 map sheet for field use); Numbering map sheets and buildings inside each sheet; Recording information about each building; Taking and linking photo. The second step was to obtain seismic site conditions and amplifications map for Tbilisi city. The third step was investigation of active structure of Tbilisi in large scale 1:25 000. Probabilistic seismic hazard (PSH) were assessed on the bases of selected GMPE models from WP3. First PSH were calculated for rocks

$V_{s30}=760\text{m/s}$, then amplified for site effects. The European building classification proposed by Giovinazzi (2005) was used for buildings in Georgia. The vulnerability models were calibrated on the basis of empirical data that were collected for Racha earthquake ($M_s = 6.9$) on 29 April of 1991 and Tbilisi earthquake ($M_s=4.5$) on 25 April of 2002. However as the collected data do not include building height, based on actual observable inventory and expert opinion the following assumptions were made: simple stone are considered as mid-rise M3M; Pre code masonry RC floors are considered as low rise M6LPC; MC masonry RC floors are considered as mid-rise M6LMC. Also industrial types such as large panel buildings that do not have analog in European buildings were investigated. Tbilisi earthquake scenario calculations in terms of building damage, casualty and economic losses for maximum possible earthquake were calculated.

4. This work provides insight about development creating and implantation of strong motion accelerometer and VLF electromagnetic detectors network for investigation of seismic activities in different geographical regions of Georgia, the state and physical characteristics of low ionosphere. The obtained data will be automatically transferred and collected in data center in Tbilisi State University.
5. The proper assessment of seismic risk is of crucial importance for society protection and city sustainable economic development, as it is the essential part to seismic hazard reduction. Estimation of seismic risk and losses is complicated tasks. There is always knowledge deficiency on real seismic hazard, local site effects, inventory on elements at risk, infrastructure vulnerability, especially for developing countries. Lately great efforts were done in the frame of EMME (earthquake Model for Middle East Region) project, where in the work packages WP1, WP2, WP3 and WP4 were improved gaps related to seismic hazard assessment and vulnerability analysis. Finally in the frame of work package wp5 "City Scenario" additional work to this direction and detail investigation of local site conditions, active fault (3D) beneath Tbilisi were done. For estimation economic losses the algorithm was prepared taking into account obtained inventory. The long term usage of building is very complex. It relates to the reliability and durability of buildings. The long term usage and durability of a building is determined by the concept of depreciation. Depreciation of an entire building is calculated by summing the products of individual construction unit' depreciation rates and the corresponding value of these units within the building. This method of calculation is based on an assumption that depreciation is proportional to the building's (constructions) useful life. We used this methodology to create a matrix, which provides a way to evaluate the depreciation rates of buildings with different type and construction period and to determine their corresponding value. Finally loss was estimated resulting from shaking 10%, 5% and 2% exceedance probability in 50 years. Loss resulting from scenario earthquake (earthquake with possible maximum magnitude) also were estimated.
6. Work presented here was initiated by national GNSF project "Reducing natural disasters multiple risk: a positive factor for Georgia development" and two international projects: NATO SFP 983038 "Seismic hazard and Risk assessment for Southern Caucasus-eastern Turkey Energy Corridors" and EMME "Earthquake Model for Middle east Region". Methodology for estimation of "general" vulnerability, hazards and multiple risk to natural hazards (namely, earthquakes, landslides, snow avalanches, flash floods, debris flow, drought, hurricanes, frost, hail) were developed for Georgia. The electronic detailed databases of natural disasters were created. These databases contain the parameters of hazardous phenomena that caused natural disasters. The magnitude and intensity scale of the mentioned disasters are reviewed and the new magnitude and intensity scales are suggested for disasters for which the corresponding formalization is not yet performed. The associated economic losses were evaluated and presented in monetary terms for these hazards. Based on the hazard inventory, an approach was developed that allowed for the calculation of an overall vulnerability value for each individual hazard type, using the Gross Domestic Product per unit area (applied to population) as the indicator for elements at risk exposed. The correlation between estimated economic losses,

physical exposure and the magnitude for each of the six types of hazards has been investigated in detail by using multiple linear regression analysis. Economic losses for all past events and historical vulnerability were estimated. Finally, the spatial distribution of general vulnerability was assessed, and the expected maximum economic loss was calculated as well as a multi-risk map was set-up.

7. The risk always exists when cities are built on. Population growth in cities and urbanization in seismic-prone zones leads to infrastructure expansion. The goal of the society is to construct earthquake resistant infrastructure and minimize the expected losses. Work presented here was initiated by working package wp5 of regional projects EMME (Earthquake Model for Middle East Region). The primary scientific objective of this work was to combine analysis of the contemporary elements at risk inventories, seismicity and vulnerability to assess seismic hazard and seismic risk for the capital of Georgia – Tbilisi. Creation data bases (inventory) of elements at risk (building population) in GIS system were the first step of this work. Creation inventory databases are based on two approaches. One is monitoring and second is analyses of photos and aerial photos by expert. During the monitoring were realized that we have many cases of roof types, materials and functionality. For roof type, materials and functionality special program was prepared in GIS that allow manually create these ones in databases and then assigned to the building. Depending the choice of these ones, the program automatically assigned code to the building, finely on the bases of this codes program will be prepared that automatically calculate the taxonomy of the building. The European building taxonomy classification proposed in Giovinazzi (2005) were used for these building and taxonomy classification was done. On the bases of empirical data that was collected for Racha earthquake ($M_s=6.9$) on 29 April of 1991 and Tbilisi earthquake ($M_s=4.5$) on 25 April of 2002 some intensity based vulnerability study were completed and the regional vulnerability factors were developed for these typologies.
8. This aspect deserves major attention since it plays considerable role in the definition of the seismic impact to be considered in the design and retrofitting of structures. The most important parameter of soil maps of seismic site conditions, the shear wave velocity in the upper 30 m section of the ground (V_{s30}) on regional scales are relatively rare since they require substantial investment in geological and geotechnical data acquisition and interpretation. Work presented here was initiated by working package wp5 of regional projects EMME (Earthquake Model for Middle East Region). In the frame of the project geophysical field work were done in some parts of Tbilisi. Seismic prospecting measurements were done along some profiles. In seismic= prospecting RAS-24 was used and obtained data is processed by Winsism V.12 (refraction analysis). Second version of soil classification for Tbilisi city was done on the basis of new geo-engineering map of 1: 25 000 scales. For this the number of engineering-geological researches and generalization on the territory of Tbilisi were processed, All the Geological and Engineer-geological reports, that were collected and processed. Since in the geological reports less attention is paid to the genesis of the quaternary sediments and their lithological description, and in this regard the territory of Tbilisi is very difficult and multi-spectrum, it was necessary to conduct additional field surveys in 10 districts to specify information. Finely combining information that comes from seismoprospecting measurements and geo-engineering map the new site classification map expressed in V_{s30} were derived for Tbilisi city.

გეოფიზიკური ველების დინამიკისა და გამოთვლითი გეოფიზიკის სექტორი.

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.: მეც. დოქტორი თეიმურაზ მაჭარაშვილი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- თ. მაჭარაშვილი, ფიზ. მათ მეცნ. დოქტორი (ხელმძღვანელი)
- ნ. ვარამაშვილი, ფიზ. მათ მეცნ. აკად.დოქ.
- ნ. ჟუკოვა
- ე. მეფარიძე
- ა. სბორშიკოვი
- დ. ტეფნაძე
- ნ. ჯავახიშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ლოკალური სეისმური ხმაურის დინამიკური სტრუქტურის კვლევა ონის სეისმური სადგურის მიმდებარე ტერიტორიაზე.	თ. მაჭარაშვილი	ნ. ჟუკოვა ე. მეფარიძე დ. ტეფნაძე ა. სბორშიკოვი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ონის სეისმური სადგურის მიმდებარე ტერიტორიაზე შესწავლილი იქნა სეისმური პროცესის დინამიკური სტრუქტურა რეალური მონაცემთა მასივიდან ლანჟევენის განტოლების რეკონსტრუქციის მეთოდით. შეისმური ხმაურის სტოქასტურ ბუნებაში აღმოჩენილი იქნა სარწმუნო რაოდენობრივი ცვლილებები ძლიერი მიწისძვრის მომზადების პერიოდში.		
2	კავკასიაში მიწისძვრების დროში განაწილების თავისებურებების კვლევა	თ. მაჭარაშვილი	ნ. ჟუკოვა ე. მეფარიძე ა. სბორშიკოვი დ. ტეფნაძე ნ. ჯავახიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შესწავლილი იქნა კავკასიაში მიწისძვრების დროში განაწილების თავისებურებები 1960-2011 წლებში. ნაჩვენებია იქნა რომ მიწისძვრების დროში განაწილების პროცესში შეინიშნება პერიოდული კომპონენტების გაზრდის ტენდენცია სეისმური პროცესის დაცხრომის პერიოდში.		
3	დინამიკურად ტრიგერირებული სეისმურობა (ლაბორატორიული ექსპერიმენტების სერია)	ნ. ვარამაშვილი	ნ. ვარამაშვილი დ. ტეფნაძე ე. მეფარიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

ლაბორატორიაში გარემოს სხვადასხვა კონტროლირებად პირობებში სტიკ-სლიპის ტრიგერირების და სინქრონიზაციის პროცესის ექსპერიმენტული ჩაწერა დინამიკური ტრიგერირების მოვლენის ფიზიკის საფუძვლების გასაგებად. სტიკ-სლიპის ტრიგერირების სოლიტონური მოდელი.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	დიდი კაშხლების მიერ გამოწვეული გეოფიზიკურ ცვლილებების კვლევა: ენგურის კაშხლის საერთაშორისო პოლიგონის მაგალითი	რუსთაველი ფონდი და იტალიის კვლევების სააგენტო	თ. მაჭარაშვილი	თ. მაჭარაშვილი თ. ჭელიძე
<p align="center">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>შესწავლილი იქნა სეისმური პროცესის დროითი და სივრცული მახასიათებლები ენგურის კაშხლის ირგვლივ. გამოვლენილი იქნა კავშირი კაშხალში წყლის დონის ცვლილებასა და სეისმურ პროცესს შორის.</p>				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	მრავალფუნქციური სენსორული ტექნოლოგიები მეწყრების და ხელოვნური სტრუქტურების ადრეული შეტყობინების სისტემებისათვის	ევროპის საბჭო	თ. ჭელიძე	ნ. ვარამაშვილი, დ. ტეფნაძე
<p align="center">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>ლაბორატორიული ექსპერიმენტების საშუალებით მეწყრის ნელი მოძრაობის მოდელირება. რეგისტრაცია და მონიტორინგი აკუსტიკური ემისიის ჩაწერის საშუალებით. მეწყრული სხეულის ცოცვის დროს ადრეული აკუსტიკური იმპულსების რეგისტრაცია ხდებოდა აკუსტიკური სენსორის საშუალებით.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Nodar Varamashvili Tamaz Chelidze, Zurab Chelidze Victor Chikhladze	Acoustic pulses generated by landslide activation: laboratory modeling, Journal of Georgian Geophysical Society	Issue (A), 2013, in press	Institute of Geophysics	10
2					
3	Nodar Varamashvili Tamaz Chelidze, Zurab Chelidze Dimitri Tefnadze	Assessment of periodical forcing intensity in the spring-slider model, Journal of Georgian Geophysical Society	Issue (A), 2013, in press	Institute of Geophysics	10
4	T. Chelidze N. Varamashvili Z. Chelidze	Acoustic early warning telemetric system of catastrophic debris flows in mountainous areas	Issue (A), 2012	Institute of Geophysics	7
	N. Varamashvili	Stick-slip process and solitary waves	Issue (A), 2012	Institute of Geophysics	10
ანოტაციები					

- ჩვენი კვლევის მიზანია მეწყერის ნელი მოძრაობის მოდელირება, რეგისტრაცია და მონიტორინგი აკუსტიკური ემისიის ჩაწერის საშუალებით. მეწყერული სხეულის ცოცვის დროს აღძრული აკუსტიკური იმპულსების რეგისტრაცია ხდებოდა აკუსტიკური სენსორის საშუალებით. ჩვენი ექსპერიმენტების ერთ-ერთი მიზანია აპარატურის ოპტიმიზაცია რათა მოვახერხოთ მისი გადატანა საველე პირობებში და ვიმუშაოთ მეწყერის დასრიალების წინასწარი შეტყობინების აკუსტიკური სისტემის შექმნაზე.
- წარმოდგენილ ნაშრომში ჩვენი მიზანია ვაჩვენოთ, რომ ზამბარა-ბლოკის ლაბორატორიულ სისტემაზე სეისმური ვიბრატორის ზემოქმედებით გამოწვეული ძალის სიდიდე ბევრად მცირეა ფილის გამწევი ძალის სიდიდესთან შედარებით. გამოყენებული იქნა სეისმური ვიბრატორის ზემოქმედების ძალის პირდაპირი გამოთვლის მეთოდი. ასევე, ვიბრატორის ზემოქმედებით პიეზოგადამწოდზე წარმოებული აკუსტიკური წნევის საშუალებით ძალის გამოთვლის მეთოდი და ქანქარას საშუალებით ფილაზე ვიბრატორის ზემოქმედების შედარებითი ანალიზის მეთოდი.
- სამუშაო ეძღვნება მთიან რეგიონებში, სახელდობრ მდინარე დურუჯის ხეობაში, აღძრული კატასტროფული ღვარცოფების აკუსტიკური წინასწარი შეტყობინების ტელემეტრული სისტემის შექმნას. სისტემის საველე გამოცდა გვიჩვენებს, რომ მას შეუძლია 10-1000 ჰც დიაპაზონში აკუსტიკური სიგნალის რეგისტრირება და გადაცემა 10-15 კმ მანძილზე.
- ჩვენ ვიკვლევდით სტიკ-სლიპის პროცესს: ლაბორატორიულ ზამბარა-ბლოკის სისტემაში არამდგრადობების ტრიგერირებას და სინქრონიზაციას სრიალის შემთხვევის თანმხლები აკუსტიკური ემისიის რეგისტრაციით. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ სტიკ-სლიპის პროცესში ჩნდება სოლიტონური ტალღა, რომელიც ვრცელდება ფილების შემხები ზედაპირების გასწვრივ და აწარმოებს მაქსიმალურ ზემოქმედებას ზედა ფირფიტაზე, სრიალის მიმართულებით, მის ნაპირა წერტილზე. ამ ზემოქმედებამ შეიძლება გამოიწვიოს სტიკ-სლიპის ახალი მოვლენები. მნიშვნელოვანია ზემოთ განხილული მოვლენა განზოგადდეს მიწისძვრის მოვლენისათვის.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბჟერდების რაოდენობა
1.	T. Matcharashvili, T. Chelidze, Z. Javakhishvili, N. Zhukova, N. Jorjiashvili, I. Shengelia.	Discrimination between stochastic dynamics patterns of ambient noises (case study for Oni seismic	(DOI) 10.2478/s11600-013-0141-1, June 2013.	Springer	18

		station), <u>Acta Geophysica</u>			
2.	T. Matcharashvili, L. Telesca, T. Chelidze, Z. Javakhishvili, N. Zhukova.	Analysis of temporal variation of earthquake occurrences in Caucasus from 1960 to 2011, Tectonophysics	DOI information: 10.1016/j.tecto.2013.07.033	Elsevier	9
3.	L. Telesca, T. Matcharashvili, T. Chelidze, N. Zhukova, Z. Javakhishvili	Investigating the dynamical features of the time distribution of the reservoir-induced seismicity in Enguri area (Georgia), Nat. Hazards	DOI 10.1007/s11069-013-0855-z, 2013	Springer	9
4.	Chelidze, T., Matcharashvili, T., Abashidze, V, <u>M. Kalabegishvili.</u> , <u>N. Zhukova.</u> ,	<u>Real time monitoring for analysis of dam stability: Potential of nonlinear elasticity and nonlinear dynamics approaches,</u> Frontiers of Structural and Civil Engineering,	June 2013, Volume 7, <u>Issue 2</u> , pp 188-205	Springer	18
5.	Janiashvili, M., Jibladze, N., Matcharashvili, T., Topchishvili, A.,	Comparison of statistical and distributional characteristics of blood pressure and heart rate variation of patients with different blood pressure categories, Model Assisted Statistics and	8 (2013) 177–184, DOI 10.3233/MAS-130262	IOS press	8
6.				World Scientific	2

7.	. Chkhartishvili, T. Matcharashvili, R. Esiava, O. Tsagareishvili, D. Gabunia, B. Margiev, A. Gachechiladze.	Applications Powdered hexagonal boron nitride reducing nanoscale wear. In: Physics, Chemistry and Application of Nanostructures. 2013, Singapore: World Scientific, 438-440.	Physics, Chemistry and Application of Nanostructures. 2013, Singapore:		6
8.	Teimuraz Matcharashvili, Nodar Jibladze, Zurab Tsveraidze, Tamar Matcharashvili,	Changes in scaling characteristics of the US Dollar/Georgian Lari exchange rate variation, Proc. of Management Innovation and Business Innovation International Conference 2013,	In Lecture Notes in Management Sciences, vol. 15. 76-82, 2013, Published by Singapore Management and Sports Science Institute, Singapore. ISBN 978-981-07-5034-3.	Published by Singapore Management and Sports Science Institute	2
9.	Teimuraz N. Matcharashvili, Tamaz L. Chelidze, Natalia Zhukova,	Changes in the dynamics of local seismic process Caused by strong electromagnetic discharges, Volume of Abstracts of 6 th International Conference on Fractals and Dynamic Systems in Geoscience, pp.48-50 Perugia, Italy, 30 September-02 October, 2013.	Perugia, Italy, 30 September-02 October, 2013.	University of Perugia	5
	Chelidze T., Matcharashvili T. , Abashidze V.	Application of new nonlinear elasticity and nonlineardynamics tools in real time monitoring of largeengineering constructions (case of high arc Enguri dam)	Disaster დგანცეცხ, 6 (9) 84-89, 2013.	Shancargargh.org 2013	

ანოტაციები

1. ნაშრომში შესწავლილია სეისმურ ხმაურის დინამიკური თავისებურებანი რთული

პროცესის სტოქასტური მოდელის რეკონსტრუქციის მეთოდის გამოყენებით. ნაჩვენებია, რომ ონის სეისმური სადგურის მიმდებარე ტერიტორიაზე 2009 წელს სეისმური ხმაურის სტრუქტურაში ადგილი ქონდა დეტერმინისტული პატერნების ცვლილებას ძლიერი მიწისძვრის მომზადების პროცესში.

2. შესწავლილი იქნა კავკასიაში მიწისძვრების დროსი განაწილების თავისებურებანი 1960-2011 წლებში. გამოყენებული იქნა დროით სიხშირული და ორიგინალური მასივიდან სიხშირული კომპონენტების რეკონსტრუქციის მეთოდები. ნაჩვენებია რომ დაკვირვების პერიოდში კავკასიაში მიწისძვრების დროში განაწილების პროცესში პერიოდული მდგენელების წილი განსხვავებულია. პერიოდული კომპონენტების გაძლიერება ხდება იმ პერიოდში როცა ტექტონიკური სისტემა კრიტიკულ მდგომარეობას შორდება.
3. ნაშრომი ეძღვნება სეისმური პროცესის დროში განაწილების თავისებურებებზე ენგურის კაშხალში წყლის დონის ცვალებადობის გავლენის შესწავლას. გამოყენებული იქნა ტრენდმოცილებული ფლუქტუაციების გამოთვლის მეტოდი სხვადასხვა დროითი ფანჯრისათვის. ნაჩვენებია, რომ არსებობს კავშირი სეისმური პროცესის დროით განაწილებაში გრძელვადიანი კორელაციების ხარისხი ზრდასა და რეზერვუარში წყლის დონის ცვლის ციკლს შორის.
4. აღწერილია ენგურის კაშხალზე დამონტაჟებული კაშხლის ტანის დახრების რეალურ დროში მონიტორინგის სისტემა. მოცემულის გაზომვის შედეგები და მათი პირველადი ანალიზი.
5. ნაშრომი ეძღვნება არტერიული წნევის ცვლილების თავისებურებების კვლევას არტერიული ჰიპერტენზიის მქონე პაციენტებში. შესწავლილი იქნა სტატისტიკური მომენტები და განაწილებითი თავისებურებანი. ნაჩვენები იქნა, რომ გაიდლაინის სხვადასხვა კატეგორიის ჯგუფების პაციენტები სარწმუნოდ განსხვავდებიან არტერიული წნევის შესწავლილი მახასიათებლების მიხედვით.
6. ნაშრომი ეძღვნება ნანოსტრუქტურების ფიზიკური და ქიმიური თავისებურებების შესწავლას. გამოვლენილია ბორონის ნიტრიდის ზედაპირების ნანო ხახუნის საინტერესო თავისებურებები.
7. ნაშრომი მიეძღვნა აშშ დოლარის მიმართ ლარის გაცვლითი კურსის ცვლილების დინამიკური თავისებურებების შესწავლას. გამოყენებული იქნა რეკურენტული რაოდენობრივი ანალიზის მეტოდი. ნაჩვენები იქნა რომ გაცვლითი კურსის დინამიკურ თავისებურებებზე გავლენა მოახდინეს ქვეყანაში მიმდინარე ეკონომიკურმა და დპოლიტიკურმა ცვლილებებმა.
8. შესწავლილი იქნა ლოკალურ სეისმურ აქტივობის დინამიკაზე ძლიერი ელექტრომაგნიტური განმუხტვების გავლენა ბიშკეკის პოლიგონის მაგალითზე. გამოყენებული იქნა დროითი სერიების დინამიკური სტრუქტურის კვლევის სხვადასხვა მეთოდი. დადგენილია ელექტრომაგნიტური იმპულსების გავლენით მიწისძვრების დროში განაწილების დინამიკაში მომხდარი ცვლილებების ბუნება.
9. ნაშრომში წარმოდგენილია ენგურის კაშხალზე დამონტაჟებული კაშხლის ტანის დახრების რეალურ დროში მონიტორინგის სისტემა მუშაობის პრინციპები და მოცემულის გაზომვის პირველადი შედეგები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Teimuraz Matcharashvili, Nodar Jibladze, Zurab Tsveraidze, Tamar Matcharashvili	Changes in scaling characteristics of the US Dollar/Georgian Lari exchange rate variation, Proc. of Management Innovation and Business Innovation International Conference 2013	Singapore Management and Sports Science Institute, Singapore. April 21-22, 2013
2	T. Matcharashvili	Changes in the dynamics of local seismic process Caused by strong electromagnetic discharges,	University of Perugia, Perugia, Italy 26September- 2October
<p>მოხსენებითი ანოტაციები</p> <p>1. განხილულია აშშ დოლარის მიმართ ლარის გაცვლითი კურსის ცვლილების დინამიკური თავისებურებების საკითხი გამოყენებული იქნა რეკურენტული რაოდენობრივი ანალიზის მეთოდი. ნაჩვენებია იქნა რომ გაცვლითი კურსის დინამიკურ თავისებურებებზე გავლენა მოახდინეს ქვეყანაში მიმდინარე ეკონომიკურმა და დპოლიტიკურმა ცვლილებებმა.</p> <p>2. მოხსენება შეეხებოდა ლოკალურ სეისმურ აქტივობის დინამიკაზე ძლიერი ელექტრომაგნიტური განმუხტვების გავლენის საკითხს ბიშკეკის პოლიგონის მაგალითზე. გამოყენებული იქნა დროითი სერიების დინამიკური სტრუქტურის კვლევის სხვადასხვა მეთოდი. დადგენილია ელექტრომაგნიტური იმპულსების გავლენით მიწისძვრების დროში განაწილების დინამიკაში მომხდარი ცვლილებების ბუნება.</p>			

დედამიწის ფიზიკის და გეომაგნეტიზმის სექტორი.

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. კ. ზ. ქართველიშვილი.

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- კ. ქართველიშვილი - ფიზ. მათ. მეცნ. დოქტორი - მთ. მეცნ. თან.
- გ. ბერიშვილი - აკად. დოქტორი - უფრ. მეცნ. თან.
- ა. თარხნიშვილი - აკად. დოქტორი - უფრ. მეცნ. თან.
- ნ. მებაღიშვილი - აკად. დოქტორი - მეცნ. თან.

ს.ღონდაძე - აკად. დოქტორი - უფრ. მეცნ. თან.
 მ. ნიკოლაიშვილი - აკად. დოქტორი - მეცნ. თან.
 თ. ქირია - პროგრამირება და კომპიუტერული
 უზრუნველყოფა - წამყვანი სპეციალისტი.
 გ. ქართველიშვილი - უფრ. ლაბორანტი.

**II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
 დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

¹	<i>სამუშაოს დასახელება</i>	<i>სამუშაოს ხელმძღვანელი</i>	<i>სამუშაოს შემსრულებლები</i>
1	საქართველოში არსებული ლოკალური ინტენსიური მაგნიტური ანომალიების კვლევა (გურია, აჭარა)	კ.ზ. ქართველიშვილი	კ.ზ. ქართველიშვილი, გ. ბერიშვილი, ნ.მებადიშვილი, მ. ნიკოლაიშვილი, გ. ქართველიშვილი.

1	<p>საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე დაიკვირვება გეომაგნიტური ველის, როგორც რეგიონალური, ასევე ლოკალური მაგნიტური ანომალიები. ძლიერი ლოკალური მაგნიტური ანომალიები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენენ გარემოზე, განსაკუთრებით ცოცხალ ორგანიზმებზე.</p> <p>2003-2009 წლებში ჩატარებული დაბალმთიანი გურიის რეგიონის ლოკალური გეომაგნიტური ანომალიის სავსე დაკვირვებების შედეგები საჭიროებენ დაზუსტებას ამ ტერიტორიაზე კოსმოსური ამინდის ძირითადი ელემენტის - გეომაგნიტური ველის ვარიაციების ლოკალური ბიოსამედიცინო ეფექტების თავისებურებების თვალსაზრისით და ამ საფუძველზე ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტის ბაზისური მოდელის ორგანიზების მიზნით.</p> <p>ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტები, ურეკის, ანუ ზღვისპირა კურორტის გარდა, ცნობილი არ არის, მაშინ, როდესაც „ხელოვნურ“ მაგნიტოთერაპიას ფართო გამოყენება აქვს. უკანასკნელი 30 წლის განმავლობაში ჩატარებული კვლევებით დადგენილია, რომ დაბალი სიხშირის (100 ჰერცამდე) მქონე, საშუალო ინტენსივობის (1-10 გაუსი) მაგნიტურ ველებს ფიზიოთერაპიული ეფექტი გააჩნიათ. მსგავსი დაბალი სიხშირე და ინტენსივობა მაგნიტოთერაპიის ბაზისური, ტრადიციული არაინვაზიური მეთოდის საფუძველს წარმოადგენს.</p> <p>სამეცნიერო ინტერესებიდან გამომდინარე, საჭიროა გურიის რეგიონალურ მაგნიტურ ანომალიაში შემავალი ინტენსიური ლოკალური ანომალიების დეტალური მაგნიტური და ელექტრომეტრული კვლევა, რათა შეიქმნას სამეცნიერო საკვლევი პოლიგონი, შემუშავდეს გეომაგნიტური კვლევების სრულყოფილი მეთოდიკა, შედგენილ იქნას შესაბამისი დეტალური მაგნიტური რუკები, ჩამოყალიბდეს სამეცნიერო დასკვნები და მიღებულ იქნას რეკომენდაციები. შედეგად გამოკვლეული იქნება ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტის შესაძლო დაფუძნების ახალი ადგილი - გურიის დაბალმთიანი რეგიონის ლოკალური გეომაგნიტური ანომალიის ტერიტორიაზე, რომლის გეოფიზიკური და კლიმატური თავისებურებები ჯერ კიდევ შესასწავლია.</p>
---	---

<i>1</i>	<i>სამუშაოს დასახელება</i>	<i>სამუშაოს ხელმძღვანელი</i>	<i>სამუშაოს შემსრულებლები</i>
1	მიწისძვრების დეფორმაციული წინამორბედების შესაძლო კრიტერიუმების დადგენა თბილისის მიწისქვეშა მიმოქცევითი ობსერვატორიის მონაცემებით. ტრიგერირება.	კ.ზ. ქართველიშვილი	კ.ზ. ქართველიშვილი, მ. ნიკოლაიშვილი, გ. ქართველიშვილი.

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)

დედამიწა მულტიგეოფიზიკური პროცესებით ხასიათდება, რომელთა ბუნების შესწავლა და მართვა კვლევების მუდმივი პრობლემაა. არის კლასი პროცესებისა, რომლებიც ძლიერად გამოვლინდებიან და ადვილად იდენტიფიცირდებიან. ასეთ

კლასს, სხვათა მოვლენათა შორის, ძლიერი მიწისძვრებიც განეკუთვნებიან. მაგრამ მათი ქმედითი მოვლენების მართვა შეუძლებელია, აქ მხოლოდ შესაძლებელია გარიდება ძლიერი შერყევისაგან და შენობა-ნაგებობათა გამაგრება რისკის შემსუბუქების თვალსაზრისით, თუმცა მაქსიმალური პრევენცია ვერ იქნება ამ მოვლენის რიგი ფაქტორების არცოდნის გამო. ამასთანავე არის კლასი მოვლენებისა, რომლებიც სუსტად გამოვლინდებიან, მაგრამ თან ახლავენ ძლიერ პროცესებს ან/და ხელს უწყობენ ძლიერი პროცესების წარმოქმნას ე.ი. მათთან ორგანულ კავშირში არიან. ასეთ პროცესებს განეკუთვნებიან მიწისძვრებით გამოწვეული დედამიწის დახრის ცვლილება, ქერქის დეფორმაცია და ტრიგერირებული მიკრომიწისძვრები და სხვა.

2010 წლიდან მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტის სარდაფში მიმდინარეობდა თანამედროვე მაღალი მგრძობიარობის მქონე აქსელერომეტრებით გრუნტის მოძრაობის სამივე Z, N-S და E-W მდგენელის მონიტორინგი. დაკვირვებები გვიჩვენებენ, რომ დროდადრო ჩანაწერების წყნარ ფონზე ხდებოდა ინტენსიური სხვადასხვა

სიხშირის რხევები. მათ შორის აღსანიშნავია 2011 წლის 11/03 იაპონიაში მომხდარი მიწისძვრით გამოწვეული (ტრიგერირებული) რხევები. ამ ჩანაწერის სამივე კომპონენტით მიმართულებების დადგენის და სხვა განსაზღვრების შემდეგ, ამ ტრიგერულ პროცესს უკავშირებთ იაპონიაში ტოჰოკატიში მომხდარ აღნიშნულ მიწისძვრას. ეს ფაქტი წარმოადგენს მტკიცებულებას იმისა, რომ შორეულ ($\Delta = 7800$ კმ) ძლიერ მიწისძვრას შეუძლია გამოიწვიოს ტრიგერული დინამიკური მიკრო მიწისძვრები, რაც უდაოდ, ახლო და საშუალო სიშორის მიწისძვრებით ინეცირებულ ტრიგერირებასთან ერთად შესწავლის საგანს წარმოადგენს სხვადასხვა თეორიული და გამოყენებითი ასპექტით.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველოს რიონ-მტკვრის დეპრესიის და შავი ზღვის აღმოსავლეთ სექტორის სიღრმული გეოლოგიური 2/3D მოდელირება, გაზ-ნავთობზე პროგნოზული შეფასება გეოლოგიურ-გეოფიზიკური მეთოდებით და ღრმა ჭაბურღილების მონაცემებით.	შ. რუსთაველი სახელობის ნაციონალური ფონდი	ს. ლონღაძე	ლონღაძე სვეტლანა-სამეცნიერო ხელმძღვანელი, დოქტორი; ქირია ჯემალი-მენეჯერი, დოქტორი; იავოლოვსკაია ოლღა-წამყვანი გეოფიზიკოსი, მაგისტრი; ადიკაშვილი ლილი-გეოფიზიკოსი, დიპლომირებული სპეციალისტი; გამყრელიძე დიმიტრი-ფიზიკოსი

			დიპლომირებული სპეციალისტი; ქირია თენგიზი-მათემატიკოსი, მაგისტრი.
--	--	--	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ეროვნული სამეცნიერო გრანტი № 31/41, ანგარიში 1, პირველი ტრანშის შესრულება.

საანგარიშო ტრანშის მიხედვით გათვალისწინებულია შემდეგი ამოცანები:

1. კვლევის ობიექტის შესახებ არსებული საფონდო და გამოქვეყნებული გეოლოგიურ-გეოფიზიკური მასალების მოპოვება, ანალიზი, საჭიროებისამებრ კომპიუტერიზაცია.

2. ა) გარდატეხილი ტალღების კორელაციის მეთოდებით შესრულებული პროფილების სეისმოტომოგრაფიული ჭრილების აგება.

ბ) სეისმოტომოგრაფიის და ღრმა ჭაბურღილების მონაცემების საფუძველზე ჭრილების ლითოლოგო-ფაციესური ანალიზი.

საპროექტო დავალების შესრულება შედეგების მხრივ ბევრადაა დამოკიდებული მოპოვებული მასალების შერჩევაზე, ინფორმაციულობაზე და სისტემატიზაციაზე. ამდენად, პირველი ტრანშის ეს ამოცანა მეტად საპასუხისმგებლო პროცესია, თუ არ ჩავთვლით იმ სიძნელეებს, რომლებიც თან ახლავს საუწყებო სამსახურებთან წინააღმდეგობის დაძლევას.

დავალება ერთი წინადადებითაა გადმოცემული, მაგრამ ფაქტობრივად გეგმიურ დავალების ფარგლებში იგი გეოლოგიის და გეოფიზიკის, ალბათ, სრულ კომპლექსს მოიცავს, გეოფიზიკიდან სეისმოძიების სამ მეთოდს, გრავიმეტრიის, მაგნიტომეტრიის და სეისმოლოგიის მეთოდებს, გეოლოგიიდან გეოკარტირების სხვადასხვა მასშტაბის და ტექტონიკური აგებულების მასალებს, ღრმა ჭაბურღილების მონაცემებს და სხვა.

ყველა ეს მასალები შავი ზღვის აღმოსავლეთ სექტორიდან რიონ-მტკვრის დეპრესიის გასწვრივ აზერბაიჯანის საზღვრამდე მოპოვებულია, გაანალიზებულია, მათი ინფორმაციულობის ხარისხი შესაძლებლობას იძლევა საგრანტო დავალებით დასმული ამოცანები დადებითად იქნას გადაწყვეტილი.

მეორე ამოცანის ა) პუნქტით შესრულებულია რიონის დეპრესიის გარდატეხილი ტალღების კორელაციის მეთოდის პროფილების ტომოგრაფიული ჭრილების აგება სამი სხვადასვა პროგრამული უზრუნველყოფით. სხვადასხვა პროგრამებით დამუშავება გამოწვეულია პირველადი მასალის სირთულით და ინფორმაციულობის მაქსიმალურად მიღწევის მიზნით. ამ სახის სამუშაოებიდან აქ მოტანილია ერთ-ერთი პროფილის ტომოგრაფიული ჭრილი.

იგივე ამოცანის ბ) პუნქტის შესრულებისათვის გამოყენებულია KMPB და FC3 პროფილები 1000 კმ-ზე მეტი საერთო სიგრძით და 100-მდე ღრმა ჭაბურღილი. მოხდა მათი კორელაციური ანალიზი, რის საფუძველზე შესაძლებელია საკვლევ ტერიტორიაზე ჭაბურღილებს შორის ინტერვალი შეივსოს ლითო-ფაციესური განაწილებით და შედგეს სათანადო რუკები.

გარდა ამისა, სისტემატიზირებულია და კომპიუტერულად გარდაქმნილია საინტერპრეტაციოდ დეპრესიაში და ზღვიურ სეგმენტში არეკლილი ტალღების მეთოდით შესრულებული დროითი ჭრილები.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

1	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3 4 5 6	ნ.გამყრელიძე ს.ლონდაძე თ.გიორგობიანი ნ.დლონტი პ.მინდელი ო.იავოლოვსკაია	ქართლ-კახეთის სიღრმული გეოლოგიური აგებულება გეოფიზიკური მონაცემებით	შპს “ვი აი პი პრინტი” საქართველო, თბილისი, პასტერის ქ. 5	149

ანოტაციები

მოცემულ ნაშრომში წარმოდგენილია ფონდური გეოფიზიკური მასალების დამუშავება და ხელახალი ინტერპრეტაცია. ამასთანავე, გამოყენებულია უახლესი მეთოდები კომპიუტერული პროგრამული უზრუნველყოფის დახმარებით. მიღებულია მნიშვნელოვანი შედეგები რეგიონის სიღრმული აგებულების შესახებ მრავალ ასპექტში. ვიმედოვნებთ, რომ ისინი სხვადასხვა გამოყენებით მიმართულებებს გამოადგებიან.

ბ) კრებულები

1	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ. ნიკოლაიშვილი-თანაშემდგენელი	კონსტანტინე ქართველიშვილის ბიობიბლიოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	137
2	მ. ნიკოლაიშვილი-თანაშემდგენელი	გეოფიზიკის ინსტიტუტი 80	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	186
3				

ანოტაციები

1 ქართული გრაფიკური სკოლის ღირსეული წარმომადგენლის ფიზ.მათ. მეცნ. დოქტორის კონსტანტინე ქართველიშვილის ბიობიბლიოგრაფია მოიცავს მისი ცხოვრებისა და სამეცნიერო მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვას (1958-2002 წწ).

2 წიგნი ეძღვნება გეოფიზიკის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლის იუბილეს. ნაშრომში გადმოცემულია საქართველოში გეოფიზიკური მეცნიერების განვითარების მოკლე ისტორია.

დ) სტატიები

1	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

		დასახელება			
1	ჯ.ლომინაძე, კ. ქართველიშვილი, ნ. ლლონტი, გ. ბერიშვილი, ნ. მებაღიშვილი, მ. ნიკოლაიშვილი	დაბალმთიანი გურიის რეგიონში ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტის ბაზისური მოდელის შექმნის შესაძლებლობის შესახებ	გეოფიზიკის ინსტიტუტის შრომები (საიუბილეო გამოცემა)	თბილისი თსუ-ის გამომცემლობა	4
2	პ. მინდელი, ს. ლონდაძე, ნ. ლლონტი, ჯ. ქირია.	საქართველოს ტერიტორიის ანომალური მაგნიტური ველი და მისი კავშირი სიღრმულ აგებულებასთან	საქართველოს გეოფიზიკური საზოგადოების ჟურნალი, სერია ა. დედამიწის ფიზიკა, ტომი 15ა	0179 თბილისი, ი.ჭავჭავაძე გამზირი 1	5
3	ს. ლონდაძე, პ. მინდელი, ჯ. ქირია.	საქართველოს ტერიტორიისათვის გარდატეხილ ტალღათა პროფილური სეისმური ტომოგრაფია მაგალითზე.	მ. ნოდუას გეოფიზიკის ინსტიტუტის შრომები, 64-ე გამოცემა, ბეჭდვაში.	თბილისი თსუ-ის გამომცემლობა	

ანოტაცია

1. საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე დაიკვირვება გეომაგნიტური ველის, როგორც რეგიონალური, ასევე ლოკალური მაგნიტური ანომალიები. ძლიერი ლოკალური მაგნიტური ანომალიები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენენ გარემოზე, განსაკუთრებით ცოცხალ ორგანიზმებზე.

2003-2009 წლებში ჩატარებული დაბალმთიანი გურიის რეგიონის ლოკალური გეომაგნიტური ანომალიის სავსე დაკვირვებების შედეგები საჭიროებენ დაზუსტებას ამ ტერიტორიაზე კოსმოსური ამინდის ძირითადი ელემენტის - გეომაგნიტური ველის ვარიაციების ლოკალური ბიოსამედიცინო ეფექტების თავისებურებების თვალსაზრისით და ამ საფუძველზე ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტის ბაზისური მოდელის ორგანიზების მიზნით.

ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტები, ურეკის, ანუ ზღვისპირა კურორტის გარდა, ცნობილი არ არის, მაშინ, როდესაც „ხელოვნურ“ მაგნიტოთერაპიას ფართო გამოყენება აქვს. უკანასკნელი 30 წლის განმავლობაში ჩატარებული კვლევებით დადგენილია, რომ დაბალი სიხშირის (100 ჰერცამდე) მქონე, საშუალო ინტენსივობის (1-10

გაუსი) მაგნიტურ ველებს ფიზიოთერაპიული ეფექტი გააჩნიათ. მსგავსი დაბალი სიხშირე და ინტენსივობა მაგნიტოთერაპიის ბაზისური, ტრადიციული არაინვაზიური მეთოდის საფუძველს წარმოადგენს.

სამეცნიერო ინტერესებიდან გამომდინარე, საჭიროა გურიის რეგიონალურ მაგნიტურ ანომალიაში შემავალი ინტენსიური ლოკალური ანომალიების დეტალური მაგნიტური და ელექტრომეტრული კვლევა, რათა შეიქმნას სამეცნიერო საკვლევე პოლიგონი, შემუშავდეს გეომაგნიტური კვლევების სრულყოფილი მეთოდიკა, შედგენილ იქნას შესაბამისი დეტალური მაგნიტური რუკები, ჩამოყალიბდეს სამეცნიერო დასკვნები და მიღებულ იქნას რეკომენდაციები. შედეგად გამოკვლეული იქნება ბუნებრივი მაგნიტოთერაპიული კურორტის შესაძლო დაფუძნების ახალი ადგილი - გურიის დაბალმთიანი რეგიონის ლოკალური გეომაგნიტური ანომალიის ტერიტორიაზე, რომლის გეოფიზიკური და კლიმატური თავისებურებები ჯერ კიდევ შესასწავლია.

2. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს ტერიტორიის აერომაგნიტური აგეგმვის მასალები და წარმოდგენილია მისი განაწილების სქემა.

არსებული მასალა მოყვანილია ერთიან სისტემაში. შედგენილია საქართველოს ტერიტორიის ანომალური მაგნიტური რუკა, რომელიც გადათვლილია ზედა ნახევარსივრცეში 6, 9 და 12 კმ. სიმაღლეებზე და ჩატარებულია მიღებული შედეგების ანალიზი.

შედგენილია საქართველოს ტერიტორიის მაგნიტო-ტექტონიკური დარაიონების სქემატური რუკა.

3. სამუშაოში განხილულია სეისმური ტომოგრაფიის მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობა KMPIB -ს (გარდატეხილ ტალღათა კორელაციური მეთოდი) და TC3 -ს (დრმა სეისმური ზონდირება) მასალების დასამუშავებლად. წარმოდგენილია შედარებითი შედეგები სხვადასხვა პროგრამული უზრუნველყოფით GeoGiga Seismic PRO 7.0 (კანადა), XTommo-LM (სანქტ-პეტერბურგი), SeisImager (Geometrics, USA), SeisWide 4.6.4.

ნაჩვენებია ტომოგრაფიის კომპლექსური გამოყენების შესაძლებლობა გრავი-მაგნიტო საძიებო მეთოდების მონაცემებთან. გამოვლენილია სიჩქარული სურათის მსგავსება სეისმური ტომოგრაფიის შედეგებთან, რომელიც აგებულია ადრინდელი გეოლოგიურ-გეოფიზიკური მოდელის საფუძველზე, კირზან-ხირსას პროფილზე KMPIB, OIT და OPI MPIB.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

1	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	სრულიად უკრაინის გეოინფორმაციის ასოციაცია (BAI)	გეოინფორმატიკა: თეორიული და გამოყენებითი ასპექტები	13-16 მაისი, 2013 წ. ქ. კიევი
2	ევროპის გეომეცნიერთა და ინჟინრების ასოციაცია		

	(EAGE)		
<p>მოხსენებათა ანოტაციები:</p> <p>მათემატიკური მეთოდები და კომპიუტერული ტექნოლოგიები გეოფიზიკასა და გეოლოგიაში.</p> <p>ნავთობ-გაზის საძიებო ტექნოლოგიები, ახალი მიმართულებები და პერსპექტივები.</p> <p>გეოინფორმაციული გამოკვლევები სასარგებლო-წიაღისეულის საბადოების ძებნა-ძიების და ექსპლოატაციის მიზნით.</p> <p>საშიში ბუნებრივი და ტექნოგენური პროცესების მონიტორინგის გეოინფორმაციული უზრუნველყოფა.</p>			

მზე-დედამიწის კავშირების ფიზიკის სექტორი

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი.:
 ანზორ გველესიანი - ფიზ. მათ. მეცნ. დოქტორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

- ა. გველესიანი, ფიზ. მათ. მეცნ. დოქტორი (ხელმძღვანელი)
- შ. ადამია მეც. დოქტორი
- ს. ბურჯანაძე, ფიზ. მათ. მეცნ.აკად.დოქ.
- თ.გეგეჭკორი მეც. აკად დოქ.
- თ. ჯებირაშვილი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მზის სისტემა, მზე-დედამიწის კავშირები, გარეატმოსფერული ასტროფიზიკა	ა. გველესიანი	ა. გველესიანი შ. ადამია ს. ბურჯანაძე თ. ჯებირაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>მსგავსების მეთოდისა და განზომილებათა ანალიზის თეორიის გამოყენებით ქვედა და ზედა ატმოსფეროს და სხვადასხვა თხევად და გაზისებრ გეოფიზიკურ არეებისათვის (დედამიწის თხევადი ბირთვი, ოკეანე, ატმოსფერო, იონოსფერულ-მაგნიტოსფერული პლაზმა, მზის ქარი) შემუშავებულია ფიზიკა-მათემატიკური მოდელები. დაზუსტებულია კონვექციური და ტურბულენტური</p>		

ფენების წარმოშობის პროცესების თავისებურებანი.

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	ორფაზიანი/კომპონენტიანი ვერტიკალურიკონვექციური დინებების მოდელირება ლაბორატორიულ პირობებში	ა. გველესიანი	ა. გველესიანი ნ. ჭიაბრიშვილი თ. ბლიაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ინტენსიური დუდილის პროცესის მეშვეობით ლაბორატორიულ პირობებში მოდელირებულია გროვა ღრუბლების წარმოშობა, თერმიკების სერიების ჩასახვა, გეიზერებისა და ვულკანების მოქმედება და მეტეოტრონების მეშვეობით და ტყის ხანძრების დროს ხელოვნური ღრუბლების წარმოშობა. მიღებული შედეგები დეტალურადაა წარმოდგენილი ფოტო, ვიდეო და გრაფიკული გაფორმებით. განიხილება მკვლევარის მიერ ორთქლის ბუშტების წარმოშობის და ევოლუციის პროცესის მართვის ძირითადი პარამეტრები.			

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

#	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gvelesiani A.	On the hierarchy of mesoscale vortexes in the turbulent media. Reports of Enlarged Session of the Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	v. 27, 2013	I. Vekua Institute of Applied Mathematics	4
2	А.И. Гвелесиани	Об одномерной конвекции в многофазных и многокомпонентных геофизических средах	т. XII, 2013 (в печати)	Труды Института геофизики	10
3	А.И. Гвелесиани Н.Г. Чиабришвили Т.Г. Блиадзе	Лабораторные опыты по управлению процессом	т. XII, 2013 (в печати)	Труды Института геофизики	15

4	Gvelesiani A.	термикообразования методом прузырькового кипения Observations of convection processes in nature from the new point of view.	Issue (A), in press	Institute of Geophysics	5
---	---------------	--	------------------------	----------------------------	---

1. შემოთავაზებულია ტურბულენტური გრიგალების იერარქიის კლასიფიკაციის მეთოდი. მეზომასშტაბური გრიგალები აღწერილია რეკურენტული ფორმულების მეშვეობით. კინეტიკური ენერჯიის ინერციული და ბლანტი ინტერვალებისათვის მიღებულია სათანადო სპექტრალური სიმკვრივის ფუნქციების ანალიზური სახე.

განხილული იერარქიის მეზომასშტაბური გრიგალების პარამეტრები კარგ თანხმობაშია სხვადასხვა გეოფიზიკურ არეებში (ოკეანე, ზედა სტრატოსფერო, მეზოსფერო, ქვედა თერმოსფერო, იონოსფეროს E- და F- ფენები, მაგნიტოსფერო) ექსპერიმენტულად დამზერილ და აგრეთვე რიცხვითი მეთოდებით აგებულ ტურბულენტურ გრიგალურ სტრუქტურებთან.

2. სტატია ეხება ნაკლებად შესწავლილ რთულ კონვექციურ დინებებს მიმდინარე გეოფიზიკურ სისტემაში – დედამიწის თხევადი ბირთვი-ოკეანე-ატმოსფერო-იონოსფერო-მაგნიტოსფერო-მზის ქარი. ყურადღების ცენტრშია უწყვეტი და დინამიკური დინამიკური პროცესების ახალი კუთხით განხილვა, რაც საშუალებას იძლევა ბუნებრივი კონვექციური პროცესების კორექტულ მოდელირებას.

3. სტატია მიმდევნილია ლაბორატორიულ პირობებში გროვა ღრუბლების წარმოშობის პროცესის მოდელირებას. სტატიაში დეტალურადაა აღწერილი და გაანალიზებული ჩატარებული წინასწარი ცდების შედეგები. ყურადღების ცენტრშია წყალსა და მრავალფენოვან ხსნარებში თერმიკების – ორთქლის ბუშტების სისტემის წარმოშობის და დინამიკის პროცესის რეგულირება.

4. მოცემულია გროვა ღრუბლების თერმიკების კონგლომერატიდან ღრუბლების მწკრივების წარმოშობის სურათი (ფოტოების სახით). ღრუბლების მწკრივების ცალკეული თერმიკების სახით განლაგება ქარის მიმართულების გასწვრივ ერთი და იგივე რჩება (არა აქვს მნიშვნელობა რა მიმართულებით უბერავს ქარი).

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ა. გველესიანი	სხვადასხვა გეოფიზიკური არეების კონვექციური მოძრაობების ფიზიკა- მათემატიკური და ლაბორატორიული მოდელირება	ი. ვეკუას გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი ზაფხულის საერთაშორისო- სასწავლო სამეცნიერო სკოლა (1-12 ივლისი 2013)

კრებითი ანოტაციები თემატიკების მიხედვით

განვითარებულია სხვადასხვა თხევადი და გაზისებრი გეოფიზიკური არეებისათვის ფიზიკა-მათემატიკური მოდელები, ანალიზი და სისტემის მახასიათებელი პარამეტრების Y ლაბორატორიული დაზუსტება

2) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	A. Gvelesiani	Investigation of some unfavorable events on the territory of Georgia. Physical and mathematical modeling and laboratory experiments.	International Caucasian Forestry Symposium, Artvin/Turkey 24-26 October 2013

კრებითი ანოტაციები თემატიკების მიხედვით

მსოფლიო მასშტაბით და კერძოდ, საქართველოს ტერიტორიისათვის ატომური იარაღის გამოცდის და ატომურ ელექტროსადგურების ავარიების შედეგების ანალიზი აჩვენებს, რომ რადიოაქტიური დაჭუჭყიანების ნორმები აღემატებოდა ზღვრულ დასაშვებ ნორმებს რამოდენიმე რიგით. ვულკანების ამოფრქვევისა და აღნიშნული მოვლენების უარყოფითი გავლენა მეტეოროლოგიურ პროცესებზე მოდელირებული იყო კომპიუტერზე და ლაბორატორიული გზით. დადგენილი იყო მრავალფენოვანი და მრავალკომპონენტური ხსნარის ბუშტოვანი დუღილის ანალოგიური მახასიათებელი პარამეტრები.

ატმოსფეროს ფიზიკის სექტორი

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი,
ავთანდილ ამირანაშვილი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

ხარჩილავა ჯ. - ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტ., მთავარი მეცნ. თან.; ბლიაძე თ., დევიძე მ., კირკიტაძე დ., ჩიხლაძე ვ. – აკად. ხარ. დოქტორები, უფრ. მეცნ. თანამშრომლები; თოდაძე მ. - უფრ. მეცნ. თან.; ჭიბრიშვილი ნ. - აკად. ხარ. დოქტ., მეცნ. თან.; ჭანკვეტაძე ა. - მეცნ. თან.; ბანეთაშვილი ვ., ხურციძე გ. ჩხაიძე გ., ნიკიფოროვი გ., ბერიშვილი ტ. – ლაბორანტები.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოში სხვადასხვა ატმოსფერული მახასიათებლების და მოვლენების მრავალწლიური ვარიაციების გამოკვლევა, მათი კავშირების დადგენა კლიმატის ცვლილებასთან, ბუნებრივ კატასტროფებთან, ეკოსისტემების მოწყვლადობასთან და ამ პარამეტრებზე და მოვლენებზე აქტიური ზემოქმედების მეთოდების დამუშავება გარემოზე მათი ნეგატიური გავლენის შესამცირებლად (გარდამავალი თამა).	ა. ამირანაშვილი	ხარჩილავა ჯ., ბლიაძე თ., კირკიტაძე დ., ჩიხლაძე ვ., თოდაძე მ., ჭიბრიშვილი ნ., ჭანკვეტაძე ა., ჩხაიძე გ., ნიკიფოროვი გ., ბერიშვილი ტ., ბანეთაშვილი ვ., ხურციძე გ.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
1	<p>გაგრძელდა მიწისპირა ოზონის კონცენტრაციის, რადონის და მსუბუქი იონების შემცველობის, მზის პირდაპირი და ჯამური რადიაციის, სტანდარტული მეტეოროლოგიური პარამეტრების (ჰაერის ტემპერატურა და ტენიანობა, ატმოსფეროს წნევა, ქარის სიჩქარე და მამართულება, ხილვადობა და სხვა) კომპლექსური მონიტორინგი, არსებული მონაცემების დამუშავება და ანალიზი.</p> <p>სხვადასხვა სტატისტიკური მეთოდების გამოყენებით შეფასებულია საქართველოს კლიმატის მოსალოდნელი ცვლილება (ჰაერის ტემპერატურის მაგალითზე) გლობალურ ცვლილებებთან და რეგიონალური ხასიათის (სანკტ - პეტერბურგი) ცვლილებებთან მიმართებაში, პროცესების პერიოდულობის გათვალისწინებით.</p> <p>შესწავლილია ჰაერის აეროზოლური დაბინძურების თავისებურებანი თბილისში ზამთრის ნისლევის დროს. დაზუსტებულია მიწისპირა ოზონის კონცენტრაციის ტრენდი 1984–2012 წწ. ქ. თბილისში.</p> <p>დადგინდა, რომ საერთო აეროზოლური დაბინძურების დინამიკას საქართველოში (თბილისი, წალკა) და ჩრდილოეთ კავკასიაში (კისლოვოდსკი) აქვს მსგავსი ხასიათი.</p> <p>ამა წლის ზაფხულში გეოფიზიკის და ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტების მონაწილეობით შეიქმნა სამთავრობო კომისია ამინდის საშიშ მოვლენებზე აქტიური ზემოქმედების სამუშაოების განახლების საკითხების განსახილველად. სექტორმა დაიწყო სათანადო სამუშაოების ჩატარება კახეთში სეტყვის საწინააღმდეგო სამსახურის აღსადგენად.</p>		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	საუკუნეებრივი გეომაგნიტური ვარიაციის შესწავლა	მ. დევიძე	დევიძე მ., ჩიხლაძე ვ.,
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

2.	<p>2013 წელს საქართველოს რამდენიმე არქეოლოგიური ობიექტიდან, არქეოლოგების დახმარებით შეირჩა რამდენიმე სამუშაო რეგიონი, კერძოდ: გონიოს ციხის და მისი მიმდებარე ტერიტორია, ჩაქვის (ჩაისუბანი) ტერიტორიაზე, გამოვლენილ იქნა რამდენიმე მეტალურგიული ქურა. ეს ქურები, ძირითადად ლითონის გამოდნობას ემსახურებოდა. დადგინდა კავშირი ამ ქურებსა და იმ ტერიტორიებს შორის, სადაც წარსულში, კოლხების მიერ, ძირითადად ხდებოდა მადნის მოპოვება. ეს რაიონი განსაკუთრებით ხელსაყრელია მეტალურგიული საქმიანობისათვის, რადგან მდიდარია მადნის გამოსადნობად საჭირო მინერალებით, ახლოა ტყესთან და საწყლოსნო გზებთან, ხოლო წყლით ტრანსპორტირება განსაკუთრებით მომგებიანი იყო კომერციული საქმიანობისათვის. დანარჩენი ნიმუშები შეგროვდა კახეთის რაიონში, კერძოდ უძირო ხევში. ზოგიერთი ნიმუშები, რომლებიც აღებულ იქნა აღნიშნულ რაიონებში გაიგზავნა პარალელური კვლევების ჩასატარებლად, კერძოდ მაგნიტური დამაბულობის (პალეოინტენსივობის) გასაზომად, ესპანეთის ბურგოსის უნივერსიტეტის პალეომაგნიტურ ლაბორატორიაში.</p>
----	---

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გეო-არქეოლოგია საქართველოში და საუკუნეებრივი გეომაგნიტური ვარიაციის მრუდის გაუმჯობესება კავკასიის რეგიონისათვის (2014-2015)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის	მ. დევიძე	მ. დევიძე გ. ქუთელია ნ. ხახუტაიშვილი კ. ქამადაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	საქართველოს წვლილი კავკასიისა და ხმელთაშუაზღვის რეგიონის საუკუნეებრივი გეომაგნიტური ვარიაციის მრუდის აგებაში (2012-2013)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის	მ. დევიძე	მ. დევიძე გ. ქუთელია ვ. ლიხელი დ. ნასხიდაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	<p>პროექტის მიზანი იყო არქეომაგნიტური კვლევების განახლება საქართველოს ტერიტორიაზე, რათა ხელი შეუწყოს კავკასიასა და ხმელთაშუაზღვის მიმდებარე ტერიტორიებისათვის უკანასკნელი 8000 წლის პერიოდისათვის საუკუნეებრივი გეომაგნიტური ვარიაციის მრუდის (SVC) აგებას. მეორე ამოცანა მიზნად ისახავდა თანამშრომლობის გაღრმავებას ქართველ და იტალიელ სამეცნიერო კოლექტივებს შორის გეო-არქეოლოგიურ და არქეომაგნიტური მიმართულებით.</p> <p>პირველ ეტაპზე ნიმუშები შერჩეული და აღებულ იქნა იტალიის არქეოლოგიური და ვულკანური მოედნებიდან. ყველა შეგროვილი ნიმუში გაანალიზებულ იქნა IGG-CNR-ის ვიარეჯიოს არქეომაგნიტურ ლაბორატორიაში. ამ ეტაპის დასასრულებლად პარიზის ლაბორატორიაში "Laboratoire de Paleomagnetisme di Saint Maur des Fossés dell'Institut de Physique du Globe" ორივე ჯგუფის მონაწილეობით ჩატარდა ყველა ნიმუშის განმაგნიტება ცვლად მაგნიტურ ველში, როგორ მოცემულ</p>			

ნიმუშებზე არქეომანტიური კვლევის ბოლო სტადია.
 მიზანმიმართული სავსე სამუშაოების გარდა დამატებით შევარჩიეთ 37 არქეოლოგიური უბანი საიდანაც აღებულ იქნა აგურისა და კერამიკის ნიმუში პალეონტენსივობის წინასწარი გაზომვებისთვის. ნიმუშებს ანალიზი ჩატარდა სან-დიეგოს (კალიფორნიის) უნივერსიტეტის პალეომანტიურ ლაბორატორიაში პროფესორ ლიზა ტოქსის ხელმძღვანელობით. ანალიზი ჩატარდა 144 ნიმუშს ოჰელდიერ I პროგრამის საშუალებით (Shaar and Tauxe, 2013, DOI: 10.1002/ggge.20062) შემდეგი კრიტერიუმების გამოყენებით: FRAC >= 0.8, SCAT = True, beta <= 0.10, MAD <= 5, DANG <= 10, N_ptrm >=2, შერჩევის კრიტერიუმი: N_შერჩევის >= 2. ამ საკმარისად მკაცრი კრიტერიუმების შედეგად შეირჩა 88 ნიმუში 18 უბნიდან. გაზომვებით მიღებული შედეგები შეგვიძლია ჩავთვალოთ საიმედოდ და წარმატებულად, თუმცა ადეკვატური შესწორებები შეტანილ იქნება ანიზოტროპილი ანალიზის ჩატარების შემდეგ.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ამირანაშვილი ა., ქართველიშვილი ლ., ტროფიმენკო ზ., ხუროძე თ.	ჰაერის ტემპერატურის მოსალოდნელი ცვლილების სტატისტიკური შეფასება თბილისში და სანკტ- პეტერბურგში 2056 წლამდე, სტუ ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	58 – 62
2	ამირანაშვილი ა., თავართქილაძე კ., კირილენკო ა., კორტუნოვა ზ., პოვოლოცკაია ნ., სენიკი ი.	ატმოსფეროს აეროზოლური დაბინძურების დინამიკა თბილისში და კისლოვოდსკში, სტუ ჰიდრო- მეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	58 – 62
3	ბლიაძე თ., კირკიტაძე დ., ნიკიფოროვი გ., ჭანკვეტაძე ა.	ქალაქ თბილისის ჰაერის მიწისპირა ფენაში მსუბუქი იონების კონცენტრაციის გამოკვლევის ზოგიერთი შედეგი 2010-2011 წწ., სტუ ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	104-108
4	ბლიაძე თ., კირკიტაძე დ., ნიკიფოროვი გ., ჭანკვეტაძე ა.	სუბმიკრონული აეროზოლები თბილისის ატმოსფეროში, სტუ ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	95-99

5	ხარჩილავა ჯ., ჩიხლაძე ვ., ქართველიშვილი ლ.	აეროსინოპტიკური მდგომარეობა და მიწისპირა ოზონის კონცენტრაციის ცვალებადობა კახეთში ელჭექ-სეტყვიანობის პროცესების მიმდინარეობისას, სტუ ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	125-129
6	ხარჩილავა ჯ., ჩიხლაძე ვ., ჩოჩიშვილი ქ., ჩხაიძე გ.	მიწისპირა ოზონის კონცენტრაციის ცვალებადობის თავისებურებები თბილისში 1984-2012 წწ., სტუ ჰიდრო- მეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	100-103
7	ღლონტი ნ., ცინცაძე თ.	გეოფიზიკის და ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტების ერთობლივი სამუშაოების თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი და განვითარების პერსპექტივები საქართველოში ატმოსფერული გამოკვლევების დარგში., სტუ ჰიდრო- მეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	153-157
8	კაპანაძე ნ., ხელაია ე., სალუქვაძე მ., სალუქვაძე თ.	აღმოსავლეთ საქართველოს წლის თბილი პერიოდის სხვადასხვა ინტენსივობის ატმოსფერული ნალექებისათვის კ- დამოკიდებულების გამოკვლევა., სტუ ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	136-138
9	ამირანაშვილი ა., ბახსოლიანი მ., ბეგალიშვილი ნ., ბერიტაშვილი ბ., რეხვიაშვილი რ., ცინცაძე თ., ჭითანავა რ.	საქართველოში ატმოსფერული პროცესების ხელოვნური რეგულირების სამუშაოთა განახლების საჭიროების შესახებ, სტუ ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013.	ISSN 1512 – 0902, ტ. 119	თბილისი	144 - 152
10	ამირანაშვილი ა., ქართველიშვილი ლ., ტროფიმენკო ლ., ხუროძე თ.	თბილისში და სანქტ- პეტერბურგში ჰაერის საშუალოწლიური ტემპერატურის სტატისტიკური სტრუქტურა 1850-2012 წწ.,	ISSN 2233-3347, ახალი სერია, No 5[84]	თბილისი	160-163

		თსუ ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013			
11	ამირანაშვილი ა., კირილენკო ა., კორტუნოვა ზ., პოვოლოცკაია ნ., სენიკი ი., თავართქილაძე კ.	ატმოსფეროს აეროზოლური დაბინძურების ცვალებადობა წალკაში და კისლოვოდსკში 1941- 1990 წწ., თსუ ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013	ISSN 2233-3347, ახალი სერია, No 5[84]	თბილისი	178-181
12	ბოლაშვილი ნ., ღლონტი ნ.	საქართველოში კლიმატის ცვლილების გამოკვლევები გეოგრაფიის და გეოფიზიკის ინსტიტუტების საერთო ნაშრომებში., თსუ ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, 2013	ISSN 2233-3347, ახალი სერია, No 5[84]	თბილისი	144-147

ანოტაციები

1. გამოკვლეულია ჰაერის ტემპერატურის საშუალო წლიური მნიშვნელობების სტატისტიკური სტრუქტურა თბილისში და სანკტ-პეტერბურგში 1907-2006 წწ. კერძოდ მიღებულია, რომ ავტოკორელაცია დაკვირვებათა რიგებში სანკტ-პეტერბურგისათვის უფრო მაღალია, ვიდრე თბილისისათვის. პერიოდულობის პიკები თბილისისათვის ყოველ მე-20 და მე-5 წელზე მოდის, სანკტ-პეტერბურგისათვის – მე-14 და მე-8 წელზე. დათბობის პროცესი სანკტ-პეტერბურგში უფრო ინტენსიურია, ვიდრე თბილისში. ჩატარებულია ჰაერის ტემპერატურის მოსალოდნელი ცვლილებების სტატისტიკური პროგნოზირება ამავე ქალაქებისათვის 2056 წლამდე სამი მეთოდის გამოყენებით (წრფივი პროგნოზირება, პროგნოზირება გლუვი ფუნქციებით დაკვირვებათა რიგში ორი პერიოდულობის გათვალისწინებით, წრფივი პროგნოზირება ერთი პერიოდულობის გათვალისწინებით).
2. შესწავლილია თბილისში ატმოსფეროს აეროზოლური ოპტიკური სისქის და კისლოვოდსკში ატმოსფეროს გამჭვირვალობის კოეფიციენტის მნიშვნელობების დროითი რიგების სტატისტიკური სტრუქტურა 1941-1990 წწ. აღნიშნულ პარამეტრებს შორის აღინიშნება მაღალი წრფივი კორელაცია (-0.85). ატმოსფეროს დაბინძურების სტატისტიკური სტრუქტურა და დინამიკა (მეოთხე ხარისხის პოლინომები) ორივე ქალაქში ერთმანეთისაგან მცირედ განსხვავდება. იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში გასული საუკუნის 90-ნი წლების შემდეგ რეგულარული აქტინომეტრული დაკვირვებები აღარ წარმოებს, მომავალში შესაძლებელია ატმოსფეროს აეროზოლური ოპტიკური სისქის მნიშვნელობების აღდგენა თბილისში კისლოვოდსკში ატმოსფეროს გამჭვირვალობის კოეფიციენტის მნიშვნელობების მიხედვით ბოლო 20 წლის განმავლობაში.
3. წარმოდგენილია მონაცემები თბილისის ჰაერის მიწისპირა ფენაში 2010-2011 წწ. მსუბუქი იონების ჯამური კონცენტრაციის შესახებ. გაზომვები წარმოებდა გეოფიზიკის ინსტიტუტის თერმობაროკამერის ტერიტორიაზე გერდიენის ტიპის ხელსაწყოს გამოყენებით ყოველდღიურად ოთხჯერ დღეში (9, 12, 15, 17-18 სთ.). შესწავლილია ატმოსფეროში მსუბუქი იონების კონცენტრაციის თვიური და დღიური სვლა. აგებულია მსუბუქი იონების კონცენტრაციის განაწილების ფუნქცია წლის სხვადასხვა სეზონისათვის.
4. წარმოდგენილია მონაცემები თბილისის ჰაერის მიწისპირა ფენაში 2010-2011 წწ. 0.1 მკმ-ზე მეტი ზომის სუბმიკრონული აეროზოლების თვლადი კონცენტრაციის შესახებ. გაზომვები წარმოებდა გეოფიზიკის ინსტიტუტის თერმობაროკამერის ტერიტორიაზე ხელსაწყო ФАН-ის გამოყენებით რეგისტრაციის იმპულსურ რეჟიმში ყოველდღიურად ოთხჯერ დღეში (9, 12, 15, 17-18 სთ.). შესწავლილია ატმოსფეროში აეროზოლების კონცენტრაციის თვიური და დღიური სვლა. აგებულია აეროზოლების კონცენტრაციის განაწილების ფუნქცია წლის სხვადასხვა სეზონისათვის.
5. ჩატარებულია მიწისპირა ოზონის კონცენტრაციის (მოკ) ცვალებადობის ანალიზი რუისპირაში დიდ და პატარა

ფართობებზე (შესაბამისად სდგ და სპვ) სეტყვიანობის დროს. გამოვლენილია, რომ იმ შემთხვევებში, როდესაც სეტყვა არ მოდის ელჭექის პროცესების დროს, დაკვირვების პუნქტის თავზე, სადაც იზომება მოკ, ჭავლური ნაკადი არ დაიკვირვება. სდგ პროცესების დროს მოკ ბევრად ნაკლებია ვიდრე ელჭექის დროს სეტყვის გარეშე და სპვ დროს. ალაზნის ველის პირობებში, თუ ატმოსფეროში წარმოიქმნა ჭავლური ნაკადი და ამავე დროს მოკ არის კარგი ამინდის დონეზე ან მასზე ნაკლები, უნდა ველოდოდ სდგ.

6. გამოკვლეულია მიწისპირა ოზონის კონცენტრაციის (მოკ) საშუალო წლიური, ნახევარწლიური და თვიური მნიშვნელობების ცვალებადობის სტატისტიკური სტრუქტურა თბილისში 1984-2012 წწ. გამოყოფილია მოკ-ის საშუალო წლიური და ნახევარწლიური მნიშვნელობების დროითი რიგების ტრენდები (მეოთხე რიგის პოლინომები) და შემთხვევითი მდგენელები. ჩატარებულია დროის აღნიშნულ პერიოდში მოკ-ის საშუალო წლიური და ნახევარწლიური მნიშვნელობების ცვლილების ყოველწლიური სიჩქარის ანალიზი. შესწავლილია მოკ-ის საშუალოთვიური მნიშვნელობების ცვალებადობის თავისებურებები შვიდწლიანი პერიოდებისათვის.

7. ჩატარებულია გეოფიზიკის და ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტების ერთობლივი მრავალწლიანი სამუშაოების ანალიზი საქართველოში ატმოსფერული გამოკვლევების დარგში. აღნიშნულია მნიშვნელოვანი შედეგები, რომლებიც მიღებულია ატმოსფეროს დაბინძურების, ატმოსფეროს ელექტრობის, ელჭექის და სეტყვის პროცესების, კლიმატის ცვლილების, რადიოლოკაციური მეტეოროლოგიის, ატმოსფერულ პროცესებზე აქტიური ზემოქმედების, ბუნებრივი კატასტროფების რისკების, საქართველოს ბიოკლიმატური რესურსების და სხვა კვლევების დროს. გათვალისწინებულია მომავალში აღნიშნული ერთობლივი გამოკვლევების გაგრძელება, აგრეთვე ძალების გაერთიანება ახალი სამეცნიერო და გამოყენებითი ამოცანების გადასაჭრელად (ატმოსფერული პროცესების მოდელირება, კლიმატის მოსალოდნელი ცვლილებისადმი ადაპტაციისთვის რეკომენდაციების შემუშავება, ატმოსფერულ პროცესებზე აქტიური ზემოქმედება, საქართველოს საკურორტო და ტურისტული ზონების ბიოკლიმატური პასპორტების შექმნა და სხვა).

8. განხილულია ატმოსფერული ნალექების რადიოლოკაციურ ამრეკვლავობასა (Z) და მათ ინტენსივობას (I) შორის კავშირი. Z-I დამოკიდებულება გამოკვლეულია ნალექების ინტენსივობის მთელი დიაპაზონისთვის, როგორც წრფივი, ისე არაწრფივი აპროქსიმაციის შემთხვევაში. ნაჩვენებია, რომ არაწრფივი შემთხვევისთვის საიმედოობის მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად იზრდება და პრაქტიკული გამოყენებისთვისაც შესაბამისი განტოლება უფრო მოსახერხებელია.

9. ჩატარებულია საშიში ჰიდრომეტეოროლოგიური პროცესების დინამიკისა და მათთან ბრძოლის მეთოდების თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი. ნაჩვენებია ამ პროცესებისაგან მიყენებული ეკონომიკური და ფიზიკური ზარალის მატება საქართველოში და საზღვარგარეთ. აღნიშნულია ქართველი მეცნიერების მნიშვნელოვანი როლი ამ პროცესების კვლევის საქმეში, რომელიც ამჟამადც მიმდინარეობს. ხაზგასმულია წარსულში ატმოსფერული ნალექების ხელოვნური გაზრდის, სეტყვასთან ბრძოლის, ღრუბლების საელჭექო აქტივობის რეგულირების, ზვავების ჩამოსვლის საშიშროების პრევენციის პრაქტიკული სამუშაოების წარმატებები. შემოთავაზებულია აღდგეს ორ ათეულ წელზე მეტი ხნის წინ შეწყვეტილი პრაქტიკული სამუშაოები ატმოსფერული პროცესების რეგულირების დარგში, და პირველ რიგში, სეტყვის საწინააღმდეგო სამუშაოები კახეთში.

10. გამოკვლეულია ჰაერის საშუალოწლიური მნიშვნელობების დროითი რიგების სტატისტიკური სტრუქტურა თბილისში და სანქტ-პეტერბურგში 1850-2012 წწ. ჩატარებულია აღნიშნული დროითი რიგების ავტოკორელაციური ანალიზი. შესწავლილია პერიოდულობა ჰაერის ტემპერატურის ცვალებადობაში. ჩატარებულია ჰაერის ტემპერატურის ცვალებადობის დინამიკის შედარება თბილისში და სანქტ-პეტერბურგში. ნაჩვენებია, რომ დათბობის პროცესი სანქტ-პეტერბურგში უფრო ინტენსიურია, ვიდრე თბილისში. მიღებული შედეგები მომავალში გათვალისწინებულია გამოყენებულ იქნას ჰაერის ტემპერატურის ცვალებადობის გრძელვადიანი პროგნოზირების სხვადასხვა სტატისტიკურ მოდელებში.

11. შესწავლილია წალკაში (ეკოლოგიურად სუფთა მაღალმთიანი რაიონი საქართველოში) ატმოსფეროს აეროზოლური ოპტიკური სისქის და კისლოვოდსკში ატმოსფეროს გამჭვირვალობის კოეფიციენტის მნიშვნელობების სტატისტიკური სტრუქტურა 1941-1990 წწ. (სტანდარტული სტატისტიკური ანალიზი, ავტოკორელაციური ანალიზი, პერიოდულობების განსაზღვრა, ტრენდების მდგენელების და შემთხვევითი კომპონენტების გამოვლენა და სხვ.). კერძოდ მიღებულია, რომ აღნიშნული პარამეტრების რეალურ მნიშვნელობებს შორის აღინიშნება მაღალი წრფივი კორელაციური კავშირი (-0.81); ატმოსფეროს საერთო აეროზოლური დაბინძურების დინამიკა ორივე ქალაქში ერთმანეთისაგან მცირედ განსხვავდება (მეოთხე ხარისხის პოლინომი).

12. გამოკვლეულია ატმოსფეროში აეროზოლური დაბინძურების, ღრუბლიანობის, ნისლების, ოზონის საერთო რაოდენობის და სხვ. მრავალწლიანი დინამიკა; შესწავლილია ატმოსფეროს აეროზოლური დაბინძურების ზეგავლენა მზის რადიაციის, ღრუბლიანობის, ნისლების და სხვ. ცვალებადობაზე. შეფასებულია ზოგიერთი კლიმატის ელემენტების მოსალოდნელი ცვლილება. გათვალისწინებულია აღნიშნული ერთობლივი გამოკვლევების გაგრძელება და აგრეთვე ძალების გაერთიანება ახალი სამეცნიერო და გამოყენებითი მნიშვნელობის ამოცანების გადასაწყვეტად.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	წერეთელი ნ., ვარაზანაშვილი ო., ამირანაშვილი ა., წერეთელი ე., ელიზბარაშვილი ე., სალუქვაძე მ., დოლიძე ჯ.	მულტირისკების შეფასება ეროვნულ დონეზე საქართველოში, ევროპული გეოფიზიკური კავშირის გენერალური ასამბლეა, მოხსენებათა თეზისები, გეოფიზიკის სამეცნიერო აბსტრაქტები, 7-12 აპრილი, 2013	ტ. 15, EGU 2013-3176, 2013.	ვენა, ავსტრია	1 გვერდი
2	ამირანაშვილი ა., ბლიაძე თ., ჩიხლაძე ვ	ჰაერის გაჭუჭყიანება თბილისში ზამთრის ნისლებში, მე-6-ე საერთაშორისო კონფერენციის „ნისლები, ნისლების შეგროვება და ნამი“ მასალები, 19-24 მაისი, 2013	No 6	იოკოჰამა, იაპონია	1 გვერდი
3	ჭანკვეტაძე ა.	მსუბუქი იონების ჯამური კონცენტრაციის გამოკვლევის ზოგიერთი შედეგები ქ. თბილისში, მაღალმთიანი გეოფიზიკის ინსტიტის ახალგაზრდა მეცნიერთა კონფერენციის მოხსენების თეზისები, 22-23 მაისი, 2013		ნალჩიკი, რუსეთი	26-27
4	r. Saari, l. toqsi, a. gogiCaiSvili, m. kalvo-ratertsi, m. deviZe, v. liCeli	აბსოლუტური გეომაგნიტური ველის ინტენსიობის გაზომვა საქართველოში უკანასკნელი 6 ათასწლეულისათვის	Latinmag Letters, Volume 3, Special Issue (2013)	მონტევიდეო, ურუგვაი	4 გვერდი
5	კ. პრინიპე, ს. არიგი,	არქეომაგნიტური კვლევები გვიან	Latinmag Letters, Volume 3, Special	მონტევიდეო, ურუგვაი	3 გვერდი

მ. დევიძე, დ. ჯორდანი, მ. ლე გოფ, ა. გოგინაიშვილი, ს. ლა ველიძე	ელეონითური ხანის ღომელზე არსებული უძველესი ბრინჯაოს ხანის სოფელ CROCE DI PAPA -ში, ნოლა (იტალია)	Issue (2013)			
<p>ანოტაციები</p> <ol style="list-style-type: none"> განხილულია მულტირისკების (მიწისძვრები, წყალდიდობა, სეტყვა, გვალვა და სხვა) შეფასება ეროვნულ დონეზე საქართველოს ტერიტორიაზე ჩატარებულია ანალიზი სუბმიკრონული აეროზოლებით ჰაერის გაჭუჭყიანების თავისებურებისა თბილისში ზამთრის ნისლეზში. დადგენილია კორელაციური კავშირები აეროზოლების, მიწისპირა ოზონის, რადონის და მსუბუქი აეროიონების კონცენტრაციებს შორის. კერძოდ, ნაჩვენებია, რომ, როგორც სუფთა ატმოსფეროში, ასევე ნისლეზში, რადონი არის ძლიერი კატალიზატორი მეორადი აეროზოლების წარმოქმნისას. წარმოდგენილია 2010-2011 წწ. მსუბუქი იონების ჯამური კონცენტრაციის გამოკვლევის ზოგიერთი შედეგები ქ. თბილისში. წარმოდგენილია ახალი არქეოინტენსიობის მონაცემები საქართველოდან ძ. წ. 3 000 - დან ა. წ. 1500 – მდე პერიოდისათვის. წარმოდგენილია არქეომაგნიტური დათარიღება გვიან ელეონითური ხანის ღომელზე აღმოჩენილი არქეოლოგიური გათხრების დროს ბრინჯაოს პერიოდის დასახლებებიდან CROCE DI PAPA, ნოლა. 					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	იხილე განყ. IV, პუნქტი 1დ, NN 1-9	იხილე განყ. IV, პუნქტი 1დ, NN 1-9	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჰიდრომეტეოროლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუალური პრობლემები“ მიმდევნილი ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის დაარსების 60 წლისთავისა და მისი პირველი დირექტორის, მეცნიერების გამოჩენილი ორგანიზატორის ვასილ ლომინაძის დაბადების 100 წლისთავისადმი, 2013 წლის 28-30 მაისი, საქართველო, თბილისი
<p>მოხსენებათა ანოტაციები იხილე განყ. IV, პუნქტი 1დ, NN 1-9</p>			
2	იხილე განყ. IV, პუნქტი 1დ, NN 10-12	იხილე განყ. IV, პუნქტი 1დ, NN 10-12	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები“, მიმდევნილი ვახუშტი ბაგრატიონის

			გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი, 2013 წლის 7-9 ნოემბერი, საქართველო, თბილისი
მოხსენებათა ანოტაციები იხილე განყ. IV, პუნქტი 1დ, NN 10-12			
3	3.1 ელიზბარაშვილი ე., ამირანაშვილი ა., ვარაზანაშვილი ო., წერეთელი ნ., ელიზბარაშვილი მ., ფიფია მ. 3.2 ამირანაშვილი ა.	სეტყვა საქართველოს ტერიტორიაზე. გამოკვლევების თანამედროვე მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები გეოფიზიკის ინსტიტუტში ატმოსფეროს ფიზიკის დარგში.	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გეოფიზიკის აქტუალური პრობლემები“, მიძღვნილი მიხეილ ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი, 2013 წლის 9-10 დეკემბერი, საქართველო, თბილისი
მოხსენებათა ანოტაციები 3.1 წარმოდგენილია ანალიზი საქართველოში სეტყვიანობის შესახებ. 3.2 წარმოდგენილია ატმოსფეროს ფიზიკის დარგში გამოკვლევების თანამედროვე მდგომარეობის მიმოხილვა და განვითარების პერსპექტივების გეგმები გეოფიზიკის ინსტიტუტში.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 1	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 1	ევროპული გეოფიზიკური კავშირის გენერალური ასამბლეა, 7-12 აპრილი, 2013, ვენა, ავსტრია
2	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 2	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 2	მე-6-ე საერთაშორისო კონფერენცია „ნისლები, ნისლების შეგროვება და ნამი“, 19-24 მაისი, 2013, იოკოჰამა, იაპონია
3	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 3	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 3	მაღალმთიანი გეოფიზიკის ინსტიტუტის ახალგაზრდა მეცნიერთა კონფერენცია მიძღვნილი გიორგი სულაქველიძის დაბადების 100 წლისთავისადმი, 2013 წლის 22-23 მაისი, რუსეთი, ნალჩიკი
4.	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 4	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 4	ლათინური ამერიკის პალეომაგნიტური და გეომაგნიტური ასოციაციის 2013 წლის ბიენალე შეხვედრა, 23- 26 ოქტომბერი. მონტევიდეო, ურუგვაი.
5	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 5	იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, N 5	ლათინური ამერიკის პალეომაგნიტური და გეომაგნიტური ასოციაციის 2013 წლის ბიენალე შეხვედრა, 23- 26 ოქტომბერი. მონტევიდეო, ურუგვაი
6	კ. პრინჩიპე ფ. კარერა მ. დევიძე მ. ლე გოფფ დ. ჯიორდანო	ორი გამომწვარი ღუმელის არქეომაგნიტური დათარიღება, ყოფილი ჯენტილის ლაბორატორია პიზის მეტალურგიულ ზონაში	წარსულის გახსნა 2013. მომავლის არქეოლოგია 13 – 15 ივნისი პიზა, იტალია

7	კ. პრინჩიპე დ. ჯორდანო მ. დევიძე მ. ბისსონ რ. ჯიანარდი ა. პაოლილო მ. ლე გოფუ ს. ლა ფელიჩე	რისკის ახალი სცენარი, ასოცირებული ვეზუვის ამოფრქვევის დროს რღვევების გახსნასთან	AIQUA 2013 ხმელთაშუა ზღვის ზღვისპირა გარემო დღეს და ბოლო გეოლოგიურ წარსულში. ვიცოდეთ რომ გვესმოდეს. 19-21 ივნისი, ნეაპოლი, იტალია.
8	კ. პრინჩიპე დ. ჯორდანო მ. დევიძე მ. ბისსონ რ. ჯიანარდი ა. პაოლილო მ. ლე გოფუ ს. ლა ფელიჩე	ვეზუვის ლავური ნაკადების ემისია: რისკების სცენარის მულტიდისციპლინარული მიდგომა	Iთ I 2013 გეომეცნიერებები საზოგადოებისათვის. 15-18 სექტემბერი პიზა, იტალია

მოსხენებათა ანოტაციები
იხილე განყ. IV, პუნქტი 2დ, NN 1-5

6. ამ ნაშრომში წარმოდგენილია ქრონოლოგიური შედეგი რომელიც მივიღეთ ორი გამომწვარი მეტალურგიული ქურის არქეომაგნიტური დათარიღებით. კვლევები ჩატარებული იქნა I -ჩ დ -ის არქეომაგნიტურ ლაბორატორიაში. 23 კარგად ორიენტირებული ნიმუშის დათარიღებით მივიღეთ შემდეგი ასაკები 1230-1400 და 1380-1496 წ.წ.

7. ამ ნაშრომში წარმოდგენილია რისკების ახალი სცენარი, ასოცირებული ვეზუვის გააქტიურებისას ახალ რღვევებთან მიმართებაში. შესწავლილი იქნა ყველა ისტორიული ჩანაწერი რაც არსებობდა ვულკანის ისტორიის შესახებ, მოხდა უცნობი ლავური ნაკადების პალეომაგნიტური დათარიღება. ამ მონაცემების საფუძველზე შეიქმნა ახალი გეოლოგიური რუკა მოცემული ტერიტორიისათვის, სადაც განხილულია ვულკანის მოქმედების გააქტიურების დროს ლავური ნაკადების ყოველი შესაძლო სცენარი, ახალი ტექტონიკური რღვევების საშიშროება.

8. ამ ნაშრომში გაგრძელებულია რისკების შეფასების სამუშაოები ვულკან ვეზუვის დასავლეთით მდებარე მჭიდროდ დასახლებული რეგიონებისათვის, რადგანაც აქ ვულკანის გააქტიურების შემთხვევაში დიდი კატასტროფის რისკები და ამიტომ დიდი მნიშვნელობა აქვს შესწავლილი იქნას ლავური ნაკადების შესაძლო გავრცელების სცენარები.

ზღვისა და ატმოსფეროს გეოფიზიკური პროცესების მათემატიკური მოდელირების სექტორი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
ავთანდილ კორმაძე - ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი, პროფესორი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა

1. დემური დემეტრაშვილი – მთავარი მეცნ. თანამშრომელი, ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი
2. ალექსანდრე სურმავა – უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ფიზ.-მათ. მეცნ. დოქტორი
3. დიანა კვარაცხელია – უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, აკადემიური დოქტორი
4. ვეფხია კუხალაშვილი - მეცნ. თანამშრომელი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

N	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	შავი ზღვის საქართველოს სექტორში მიმდინარე ზღვისა და ატმოსფეროს ლოკალური ცირკულაციური პროცესების შესწავლა მათემატიკური მოდელების საფუძველზე	ავთანდილ კორძაძე	დემური დემეტრაშვილი, ალექსანდრე სურმავა, დიანა კვარაცხელია, ვეფხია კუხალაშვილი

დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

ზღვის სანაპირო ზოლში გამუდმებით ჩაედინება სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო ნარჩენები, მდინარეებს შემოაქვთ სხვადასხვა დამაჭუჭყიანებელი ნივთიერებანი, ზღვა ჭუჭყიანდება აგრეთვე საპორტო ოპერაციების შედეგად. ზღვის სანაპირო ზოლში მუდმივად მიმდინარეობს სხვადასხვა ანტროპოგენური და ბუნებრივი მინარევების გავრცელებისა და ტრანსფორმაციის პროცესები, მდინარეების მიერ შემოტანილი მყარი ნატანის გავრცელებისა და სედიმენტაციის, აგრეთვე პლაჟწარმომქმნელი პროცესები. ყველა ეს პროცესი მჭიდროდაა დაკავშირებული სანაპირო ზოლში მიმდინარე ცირკულაციურ თავისებურებებთან, რომლებიც თავის მხრივ მჭიდრო კავშირშია ზღვის ზემოთ განვითარებულ ატმოსფერულ პროცესებთან.

შავი ზღვის სანაპირო ზოლში განვითარებული პროცესების შესწავლა და მათი პროგნოზი შავი ზღვის ოკეანოგრაფიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა. ამ ამოცანის გადაჭრის გზაზე მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯი იყო 2005 წლის ზაფხულში ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტის ARENA - ს ფარგლებში პირველად შავი ზღვისათვის ჩატარებული შავი ზღვის მდგომარეობის დიაგნოზისა და პროგნოზის სისტემის ფუნქციონირების პილოტური ექსპერიმენტი, რომელშიც მონაწილეობდა ყველა შავი ზღვისპირა ქვეყნის წამყვანი ოკეანოგრაფიული ცენტრები, მათ შორის მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტის ზღვისა და ატმოსფეროს გეოფიზიკური პროცესების მათემატიკური მოდელების სექტორი, რომელიც პასუხისმგებელი იყო შავი ზღვის საქართველოს სექტორისა და მისი მიმდებარე აკვატორიისათვის. აღნიშნული ექსპერიმენტის ფარგლებში წარმატებით იქნა გამოცდილი სექტორში შემუშავებული საქართველოს შავი ზღვის სანაპირო ზოლის მაღალი გარჩევისუნარიანობის რეგიონული ჰიდროდინამიკური მოდელი ძირითადი ჰიდროფიზიკური ველების (დინებები, ტემპერატურა, მარილიანობა) პროგნოზისათვის.

აღნიშნული თემის ფარგლებში სრულყოფილია ზღვის რეგიონული ჰიდროდინამიკური მოდელი მასში საქართველოს ძირითად მდინარეთა ჩანადენების გათვალისწინების გზით და დეტალურადაა გამოკვლეული შავი ზღვის სანაპირო ზოლსა და მის მიმდებარე აკვატორიაში განვითარებული დინამიკური პროცესების თავისებურებანი. სრულყოფილია აგრეთვე ლოკალური ატმოსფერული პროცესების ჰიდროდინამიკური მოდელი ზღვის სანაპირო რაიონებისათვის და გამოკვლეულია ლოკალური ცირკულაციური პროცესების თავისებურებანი. ატმოსფეროს მოდელის რეალიზაციის

შედეგები შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას ზღვის დინამიკის მოდელში, როგორც ზედა სასაზღვრო პირობები.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

N	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	შავი ზღვის პროგნოზის სისტემის სრულყოფა და გაფართოება აღმოსავლეთ ნაწილის მდგომარეობის რეგიონული დამაჭუჭყიანებელ ნივთიერებათა გაცრცელელების პროგნოზის გათვალისწინებით.	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ავთანდილ კორძაძე	დემური დემეტრაშვილი, ალექსანდრე სურმავა, დიანა კვარაცხელია, ვეფხია კუხალაშვილი

დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

დასრულებული პირველი ეტაპის სამეცნიერო ანგარიში ასახავს პროექტის დაწყებიდან პირველი 6 თვის განმავლობაში შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო გრანტის ფარგლებში განხორციელებულ სამუშაოებს. ანგარიშის დასაწყისში განიხილება შავი ზღვის ჰიდროთერმოდინამიკური პროცესების ძირითადი თავისებურებანი, მათი შესწავლის ეტაპები და ხაზგასმულია ზღვაში მიმდინარე პროცესების პროგნოზის დიდი სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობის შესახებ. სამეცნიერო ანგარიშის ძირითად ნაწილში აღწერილია რეგიონული პროგნოზის სისტემის ფუნქციონირების საკვანძო საკითხები და სისტემის ძირითადი ბირთვი - შავი ზღვის დინამიკის რეგიონული მათემატიკური მოდელი. განხორციელებულია მოდელის რეალიზაცია საქართველოს ძირითადი მდინარეების (ბზიფი, კოდორი, ხობი, ერისწყალი, ენგური, რიონი, ჭოროხი) ჩანადენების გათვალისწინებით. მოცემულია რეგიონული პროგნოზის სისტემის საფუძველზე ჩატარებული გამოთვლების შედეგების ამსახველი გრაფიკული ილუსტრაცია, განხორციელებულია რეგიონული პროგნოზის შედეგების შედარება დაკვირვებისა და სხვა მოდელით მიღებულ შედეგებთან და გაანალიზებულია შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილში მიმდინარე დინამიკური პროცესების ზოგიერთი თავისებურებანი.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

სტატიები

N	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრე ბულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კორძაძე ა. ა., დემეტრაშვილი დ. ი., სურმავა ა. ა., კუხალაშვილი ვ. გ.	Некоторые особенности динамического режима восточной части Чер-ного моря по результатам моделирования и прогноза гидрофизи- ческих полей за 2010-2013 гг. Труды инс- титута гео- физики им. М. Нодиа	2013, т. LXIV	თბილისი	14
<p>სტატიაში განიხილება შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილში (თხევადი საზღვარი, რომელიც ყოფს რეგიონალურ აკვატორიას ზღვის ღია ნაწილისაგან, გადის 39.08 ა. გრ. მერიდიანზე) ცირკულაციური პროცესების შიგაწლიური და წელთაშორისო ცვალებადობის თავისებურებანი შავი ზღვის დინამიკური მდგომარეობის პროგნოზის რეგიონული სისტემის შედეგების ანალიზის საფუძველზე. რეგიონული პროგნოზის სისტემამ, რომელიც თითქმის 3 წელიწადია ფუნქციონირებს მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტში და უზრუნველყოფს ძირითადი ჰიდროფიზიკური ველების – დინების, ტემპერატურისა და მარილიანობის 3 დღიან პროგნოზს შავი ზღვის საქართველოს სექტორსა და მის მიმდებარე აკვატორიაში 1 კმ ჰორიზონტალური გარჩევისუნარიანობით, საშუალება მოგვცა შეგვექმნა პროგნოზული ჰიდროფიზიკური ველების საკმაოდ მდიდარი მონაცემთა ბაზა. ამ მონაცემების ანალიზმა გაამდიდრა ჩვენი ცოდნა და წარმოდგენები ზღვის აუზის ამ ნაწილში მიმდინარე ჰიდროდინამიკური პროცესების შესახებ და საშუალება მოგვცა გამოგვევლინა მათი შიგაწლიური და წელთაშორისო ცვალებადობის ზოგიერთი თავისებურებანი. ყოველდღიური პროგნოზის შედეგები თავსდება ინტერნეტში შემდეგ მისამართებზე: www.ig-geophysics.ge, www.oceandna.ge.</p>					
2	კორძაძე ა., სურმავა ა., დემეტრაშვილი დ., კუხალაშვილი ვ.	Численное моде- лирование фор- мирования мезо- масштабных гид- родинамических полей атмосферы	2013, т. LXIV	თბილისი	8

		в окрестностях юго-восточной части Черного моря. Труды института геофизики им. М. Нодиа			
ჩატარებულია შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთი ნაწილის მიდამოებში ატმოსფეროში ქარის სიჩქარის მოდელირება და მისი სივრცული გააწილების შესწავლა. გამოთვლილია ქარის სიჩქარეები, ბადექვეშა მასშტაბის ჰორიზონტალური და ვერტიკალური ტურბულენტობის კოეფიციენტებისა და რიჩარდსონის რიცხვის სივრცული განაწილება. ნაჩვენებია, რომ ლოკალური რელიეფი, შავი ზღვის ზედაპირული ფენისა და ატმოსფეროს სასაზღვრო ფენების თერმოდინამიკა ხელს უწყობენ ბაროკლინური არამდგრადობის შექმნას, ტურბლიზაციის პროცესის გაძლიერებასა და β-მეზომასშტაბის მოკლე ხანგრძლივობის ქარის სიჩქარის გრიგალის წარმოშობას.					
3	კორმაძე ა., დემეტრაშვილი დ., კუხალაშვილი ვ.	შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის მდგომარეობის რეგიონული პროგნოზის სისტემის გაფართოებული ვერსია. VI საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია “ინტერნეტი და საზოგადოება”, 6-7 ივნისი, 2013. კონფერენციის მასალები. შრომათა კრებული.	2013	ქ. ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.	5
განიხილება შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის მდგომარეობის მონიტორინგისა და პროგნოზის სისტემა, რომელიც შემუშავებულია ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტში ევროკავშირის საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტების ARENA და ECOOP ფარგლებში. სტატიაში მოყვანილია აღნიშნული სისტემის გაფართოებისა და სრულყოფის სქემა.					

4	სურმავა ა. ა., კუხალაშვილი ვ.	შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის ატმოსფეროს შესაძლო დაბინძურების რიცხვითი მოდელირება. VI საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია “ინტერნეტი და საზოგადოება”, 6-7 ივნისი, 2013. კონფერენციის მასალები. შრომათა კრებული.	2013	ქ. ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.	
<p>რიცხვითი მოდელირებით გამოკვლეულია კავკასიაში ავარიულად დიდი რაოდენობით ამოფრქვეული დამაბინძურებელი ნივთიერების შესაძლო გავრცელება ატმოსფეროს სხვადასხვა ტიპური მეტეოროლოგიური სიტუაციების შემთხვევაში. ნაჩვენებია, რომ რეგიონის რელიეფი ძლიერად მოქმედებს მინარევების გავრცელებაზე ატმოსფეროს სასაზღვრო ფენაში. მერიდიონალურად ორიენტირებული რიკოთისა და მცირე კავკასიონის ქედები ეწინააღმდეგებიან რა ჰაერის აღმოსავლეთით მოძრაობას, აიძულებენ დამაბინძურებელ ნივთიერების ძირითად ნაწილს გავრცელდეს შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის თავზე. სამხრეთ კავკასიის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში ამოფრქვეული დამაბინძურებელი ნივთიერება სამხრეთ-აღმოსავლეთი ქარის დროს, ამოფრქვევიდან დაახლოებით 18 საათის შემდეგ აღწევს შავი ზღვის სანაპირო ზოლს. ღვეფნილ ზედაპირზე დალექვის შედეგად მან შეიძლება გამოიწვიოს შავი ზღვის სანაპირო ზოლის დაბინძურება.</p>					
5	კორძაძე ა., დემეტრაშვილი დ., კუხალაშვილი ვ.	Циркуляционные процессы в юго-восточной части Черного моря за 2010-2013 гг. Моделирование и прогноз. “გეოგრაფიის თანამედროვე პრობლემები”. ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენციის მასალები. ვახუშტი ბაგრატი-	2013, N 5 (84)	თბილისი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	4

		ონის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრო მათა კრებული.			
ჩვენს მიერ შემუშავებული შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილის დინამიკური მდგომარეობის პროგნოზის რეგიონული სისტემის საფუძველზე შექმნილია ძირითადი ჰიდროფიზიკური ველების მონაცემთა ბაზა, რომელიც მაღალი სივრცით-დროითი დეტალიზაციით ასახავს დინამიკური პროცესების განვითარებას 2010-2013 წლებში შავი ზღვის საქართველოს სექტორის ტერიტორიულ წყლებსა და მის მახლობელ აკვატორიაში. ამ მასალის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ შავი ზღვის განხილული აკვატორია წარმოადგენს დინამიკურად მეტად აქტიურ რაიონს, სადაც უწყვეტად მიმდინარეობს სხვადასხვა ცირკულაციური რეჟიმების მონაცვლეობა. სანაპირო ცირკულაციის ერთ-ერთი თავისებურებაა კავკასიის სანაპიროს გასწვრივ გრიგალური წარმონაქმნების ვიწრო ზონის ფორმირება უმრავლეს შემთხვევაში, სადაც პრაქტიკულად უწყვეტად მიმდინარეობს მცირე ზომის სანაპირო არამდგრადი გრიგალების გენერაცია.					
6	Kordzadze A. A., Demetrashvili D. I. Surmava A. A.	Dynamical processes developed in the easternmost part of the Black Sea in warm period for 2010-2013. J. Georgian Geophys. Soc.	2013, v.13	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტე- ტის გამომცემ- ლობა.	10
სტატიაში გაანალიზებულია 2010-2013 წწ. თბილი პერიოდის შესაბამისი პროგნოზული ჰიდროფიზიკური ველები, რომლებიც გამოთვლილია შავი ზღვის მდგომარეობის პროგნოზის რეგიონული სისტემის საფუძველზე ზღვის უკიდურესი აღმოსავლეთ ნაწილისათვის. ამ შედეგების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ რეგიონული ცირკულაციური პროცესები წლის ცივ და თბილ პერიოდებში მნიშვნელოვნად განსხვავდებიან. წლის თბილ პერიოდში ხშირ შემთხვევაში რეგიონული ცირკულაციის ძირითადი ელემენტია ბათუმის ანტიციკლონური გრიგალი, რომელიც განსაზღვრავს სპეციფიკურ ჰიდროლოგიურ რეჟიმს შავი ზღვის ამ ნაწილში, მაგრამ გარდა ამ გრიგალისა აქ მუდმივად ვითარდება სხვადასხვა მასშტაბის ციკლონური და ანტიციკლონური გრიგალების გენერაციის, ევოლუციისა და დისიპაციის ძლიერი არასტაციონარული პროცესები.					
7	Kordzadze A. A., Surmava A. A., Kukhalashvili V. G.	Numerical investigation of the air possible pollution in case of the large hypothetical accidents in some industrial territories of the Caucasus. J. Georgian Geophys. Soc.	2013, v.13	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტე- ტის გამომცემ- ლობა.	8
კავკასიის რეგიონში განვითარებული ატმოსფერული პროცესების რეგიონული					

მათემატიკური მოდელისა და ნივთიერების გადატანა-დიფუზიის განტოლების საშუალებით გამოკვლეულია პასიური და რადიოაქტიური მინარევის გავრცელება, რომელთა შესაძლო ამოფრქვევა მოსალოდნელია კავკასიის ინდუსტრიულ რაიონებში. დაჭუჭყიანების გავრცელების მოდელირება განიხილება 4 ძირითადი სინოპტიკური სიტუაციის პირობებში, როცა მოქმედებს სამხრეთის, აღმოსავლეთის, დასავლეთისა და სამხრეთ-აღმოსავლეთის ფონური ქარები. ნაჩვენებია, რომ კავკასიის რელიეფი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს დაჭუჭყიანების გავრცელების ტრაექტორიებზე.

2) უცხოეთში

სტატიები

N	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Кордзадзе А., А. Деметрашвили Д. И.	О создании системы мониторинга и прогноза состояния природной среды для Кавказского региона. <i>Труды международной научно-практической конференции: ”оценка и рациональное использование природного потенциала гео- систем в условиях глобальных изменений”.</i> 3-5 Июня, 2013, Институт географии им. Г. А. Алиева. Баку, Азербайджан.	2013	ბაქო, აზერ-ბაიჯანი. აკად. გ. ალი-ევის სახ. გეოგ-რაფიის ინსტიტუტი	9

სტატიაში განიხილება კავკასიის რეგიონისათვის ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობის (ზღვა, ხმელეთი, ატმოსფერო) მონიტორინგისა და პროგნოზის სისტემის შექმნის პრობლემა ატმოსფეროსა და შავი და კასპიის ზღვების ჰიდროთერმოდინამიკური პროცესების მათემატიკური მოდელირების საფუძველზე. მხედველობაშია მისაღები ის ფაქტი, რომ ატმოსფერო, შავი და კასპიის ზღვები ქმნიან ერთიან ჰიდროდინამიკურ სისტემას, სადაც უწყვეტად მიმდინარეობს ენერგიათა და ნივთიერებათა გაცვლის პროცესები ზღვებსა და ატმოსფეროს შორის. ასეთი სისტემის შემუშავების აქტუალობა

განპირობებულია იმ ფაქტით, რომ იგი საჭიროა ამინდისა და ზღვის მდგომარეობის პროგნოზისათვის, ასევე რეგიონული კლიმატის შესაძლო ცვლილებათა პროგნოზირებისათვის.

2	Кордзадзе А., А. Деметрашвили Д. И.	Краткосрочный прогноз гидрофизических полей в восточной части Черного моря. Изв. РАН, Физика атмосферы и океана	2013, т. 49, № 6	Москва, Россия	13
---	--	--	------------------	----------------	----

შავი ზღვის უკიდურეს აღმოსავლეთ ნაწილში 2010-2012 წლებში განხორციელებული ჰიდროფიზიკური ველების მოდელირებისა და პროგნოზის შედეგების ანალიზის საფუძველზე გამოკვლეულია რეგიონული ცირკულაციური პროცესების წლიური ცვალებადობის თავისებურებანი ზღვის აუზის ამ ნაწილში. ჰიდროფიზიკური ველების პროგნოზი ხორციელდება ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მ. ნოდიას გეოფიზიკის ინსტიტუტის რეგიონული პროგნოზის სისტემის საფუძველზე, რომელიც შემუშავებულია ევროკავშირის სამეცნიერო-ტექნიკური პროექტების ARENA და E ECOOP ფარგლებში შავიზღვისპირა ქვეყნების სამეცნიერო ცენტრებთან თანამშრომლობის საფუძველზე. რეგიონული პროგნოზის სისტემა წარმოადგენს მთლიანად შავი ზღვის დიაგნოზისა და პროგნოზის სისტემის ერთ-ერთ კომპონენტს. აღნიშნულ წლებში დაგროვილი ჰიდროფიზიკური ველების ანალიზი აჩვენებს, რომ შავი ზღვის საქართველოს სექტორი და მისი მიმდებარე აკვატორია წარმოადგენს დინამიკურად მეტად აქტიურ რაიონს, სადაც უწყვეტად ვითარდებიან სხვადასხვა მასშტაბის ანტიციკლონური და ციკლონური ხასიათის გრიგალური წარმონაქმნები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ა. კორძაძე, დ. დემეტრაშვილი, ვ. კუხალაშვილი	შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის მდგომარეობის რეგიონული პროგნოზის სისტემის გაფართოებული ვერსია.	6-7 ივნისი 2013 წ. ქუთაისი, აკაკი წერეთლის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

განიხილება შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის მდგომარეობის მონიტორინგისა და პროგნოზის სისტემა, რომელიც შემუშავებულია ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის

სახელმწიფო უნივერსიტეტის მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტში ევროკავშირის საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტების ARENA და ECOOP ფარგლებში. მოხსენებაში მოყვანილია აღნიშნული სისტემის გაფართოებისა და სრულყოფის სქემა.

2	ა. სურმავა, ვ. კუხალაშვილი	შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაწილის ატმოსფეროს შესაძლო დაბინძურების რიცხვითი მოდელირება.	6-7 ივნისი 2013 წ. ქუთაისი, აკაკი წერეთლის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
---	-------------------------------	--	---

რიცხვითი მოდელირებით გამოკვლეულია კავკასიაში ავარიულად დიდი რაოდენობით ამოფრქვეული დამაბინძურებელი ნივთიერების შესაძლო გავრცელება ატმოსფეროს სხვადასხვა ტიპიური მეტეოროლოგიური სიტუაციების შემთხვევაში.

3	ა. კორძაძე, დ. დემეტრაშვილი, ვ. კუხალაშვილი	ცირკულაციური პროცესები შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში. მოდელირება და პროგნოზი.	7-8 ნოემბერი 2013 წ, თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი.
---	---	---	--

შავი ზღვის დინამიკური მდგომარეობის პროგნოზის რეგიონული სისტემის საფუძველზე შექმნილია ძირითადი ჰიდროფიზიკური ველების მონაცემთა ბაზა, რომელიც მაღალი სივრცით-დროითი დეტალიზაციით ასახავს დინამიკური პროცესების განვითარებას 2010-2013 წლებში შავი ზღვის საქართველოს სექტორის ტერიტორიულ წყლებსა და მის მახლობელ აკვატორიაში. ამ მასალის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ შავი ზღვის განხილული აკვატორია წარმოადგენს დინამიკურად მეტად აქტიურ რაიონს, სადაც უწყვეტად მიმდინარეობს სხვადასხვა ცირკულაციური რეჟიმების მონაცვლეობა. სანაპირო ცირკულაციის ერთ-ერთი თავისებურებაა კავკასიის სანაპიროს გასწვრივ გრიგალური წარმონაქმნების ვიწრო ზონის ფორმირება უმრავლეს შემთხვევაში, სადაც პრაქტიკულად უწყვეტად მიმდინარეობს მცირე ზომის სანაპირო არამდგრადი გრიგალების გენერაცია.

4	ა. კორძაძე	შავი ზღვისა და ატმოსფეროს მდგომარეობის მონიტორინგისა და პროგნოზის რეგიონული სისტემის შემუშავება	9-10 დეკემბერი, თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტი
---	------------	---	---

მოცემულია მიმოხილვა იმ სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოებისა, რომლებიც ჩატარებულია მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტის ზღვისა და ატმოსფეროს

გეოფიზიკური მოდელირების სექტორში. სექტორის ძირითადი სამეცნიერო თემატიკა მოიცავს შავ ზღვასა და ატმოსფეროში მიმდინარე ჰიდროთერმოდინამიკური და ეკოლოგიური პროცესების შესწავლას მათემატიკური მოდელირების საფუძველზე. სექტორისა და ამავე დროს შავი ზღვის ოკეანოგრაფიის ბოლო ათეული წლების უდიდეს მიღწევად ითვლება შავი ზღვის მდგომარეობის რეგიონული პროგნოზული სისტემის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს ზღვის დინების, ტემპერატურისა და მარილიანობის ველების 3 დღიან პროგნოზს ზღვის საქართველოს სექტორსა და მის მიმდებარე აკვატორიაში 1 კმ გარჩევისუნარიანობით.

5	დ. კვარაცხელია	შავი ზღვის ზედა ფენის ჰიდროლოგიური რეჟიმის ზოგიერთ თავისებურებათა რიცხვითი გამოკვლევა გაზაფხულის სეზონისათვის.	4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის საელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი.
---	----------------	--	--

მ. ნოდიას გეოფიზიკის ინსტიტუტში შემუშავებული შავი ზღვის დინამიკის 3-განზომილებიანი ბაროკლინური მოდელის (კორმაძე, დემეტრაშვილი, 2004; 2008; 2009) საფუძველზე გამოკვლეულია შავი ზღვის ზედა ფენის ჰიდროლოგიური რეჟიმის ფორმირების ზოგიერთი თავისებურებანი გარდამავალი კლიმატური პირობებისათვის (აპრილი). გამოკვლევები ჩატარებულია იმ შემთხვევებში როცა ატმოსფერული თერმოხალინური ზემოქმედება მოდელში ხორციელდება დირიხლესა და ნეიმანის სასაზღვრო პირობების შემთხვევაში. ჩატარებული რიცხვითი ექსპერიმენტების ანალიზმა აჩვენა თერმოხალინური ზემოქმედების პირველადი როლი შავი ზღვის ცირკულაციის ფორმირებაში ზედა 0-136 მ ფენაში გარდამავალი კლიმატური პირობების შემთხვევაში. გარდა ამისა, ატმოსფეროს თერმოხალინური ზემოქმედება თამაშობს მნიშვნელოვან როლს სითბოს ჰორიზონტალურ გადატანაში ზედა 2-26 მ ფენაში.

6	დ. კვარაცხელია	ზღვის ზედა ფენის თერმული რეჟიმის სეზონური თავისებურებების რიცხვითი გამოკვლევა.	8-10 ნოემბერი, 2013 ქ. ქუთაისი, ქართველ მექანიკოსთა კავშირის IV წლიური კონფერენცია.
---	----------------	--	--

ზღვისა და ოკეანის ტურბულენტური შერევის ფენის თერმული რეჟიმის თავისებურება არა მხოლოდ განსაზღვრავს ზღვისა და ატმოსფეროს ურთიერთ ზემოქმედების ხარისხს და კლიმატის ფორმირებას, არამედ იგი მნიშვნელოვან ზემოქმედებას ახდენს ზღვის ცოცხალი ორგანიზმების განვითარებაზე. იგივე უნდა ითქვას შავი ზღვის ტურბულენტური შერევის ფენაზეც.

კვლევის მიზანია შეფასდეს სითბოს გადატანის თავისებურება ჰორიზონტზე შავი ზღვის ტურბულენტური შერევის ფენაში. ასევე განისაზღვროს ფენის სისქე და მისი ცვალებადობა ზღვის ზედაპირზე განვითარებული ატმოსფერული

პროცესების ცვალებადობის შესაბამისად.

შავი ზღვის დინამიკის 3-განზომილებიანი რიცხვითი მოდელის (ა. კორძაძისა და დ. დემეტრაშვილის) გამოყენებით ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები. ანალიზმა აჩვენა, რომ ტემპერატურული ველის განაწილება ჰორიზონტზე შავი ზღვის შერევის ტურბულენტურ ფენაში დაკავშირებულია თერმოჰალინური ზემოქმედების ცვალებადობაზე, ხოლო ფენის სისქეს განსაზღვრავს ატმოსფერული ცირკულაციური პროცესები. მაგალითად, ცივ სეზონში ძლიერი ქარის დროს ტურბულენტური შერევის ფენის სისქე აღწევს მაქიმუმს (16 მ). თბილ სეზონში, აპრილიდან აგვისტოს ბოლომდე კი, შეიმჩნევა ტურბულენტური შერევის ფენის შეთხელება.

2) უცხოეთში

N	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Kordzadze A. A., Demetrashvili D. I.	Expansion of the regional forecasting system of the state of the easternmost part of the Black Sea with ecological problems.	17-20 September, 2013 Varna, Bulgaria

შავი ზღვის სანაპირო/შელფური ზონების ეკოლოგიური უსაფრთხოება მეტად მნიშვნელოვანია შავი ზღვისპირა ქვეყნებისათვის. ამიტომ ძალზედ მნიშვნელოვანია შავი ზღვის პროგნოზული სისტემის ფუნქციონირება, რომელიც უზრუნველყოფს არა მარტო ზღვის დინამიკური მდგომარეობის პროგნოზს, არამედ ნავთობისა და სხვა ანთროპოგენური მინარევების გავრცელების ზონებისა და კონცენტრაციების პროგნოზს საჭიროების შემთხვევაში. ამჟამად, ივ. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მ. ნოდისას გეოფიზიკის ინსტიტუტში (თბილისი/საქართველო) ფუნქციონირებს რეალურთან მიახლოებულ რეჟიმში რეგიონული პროგნოზის სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს ზღვის დინების, ტემპერატურისა და მარილიანობის 3-დღიან პროგნოზს შავი ზღვის საქართველოს სექტორში და მიმდებარე აკვატორიაში 1 კმ გარჩევისუნარიანობით. ამჟამად, დაგეგმილია არსებული პროგნოზის სისტემის გაფართოება სხვადასხვა ეკოლოგიური მოდულების ჩართვის გზით პროგნოზულ სისტემაში.

2	კორძაძე ა. ა., დემეტრაშვილი დ. ი.	О создании системы мониторинга и прогноза состояния природной среды для Кавказского региона.	3-5 ივნისი, 2013 ბაქო/აზერბაიჯანი, აკად. გ. ალიევის სახ. გეოგრაფიის ინსტიტუტი
---	--------------------------------------	--	--

ამჟამად, მნიშვნელოვან სამეცნიერო და პრაქტიკულ ინტერესს წარმოადგენს კავკასიის რეგიონისათვის ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობის (ზღვა, ხმელეთი, ატმოსფერო) მონიტორინგისა და პროგნოზის სისტემის შექმნის პრობლემა ატმოსფეროსა და შავი და კასპიის ზღვების ჰიდროთერმოდინამიკური პროცესების მათემატიკური მოდელირების საფუძველზე. მხედველობაშია მისაღები ის ფაქტი, რომ ატმოსფერო, შავი და კასპიის ზღვები ქმნიან ერთიან ჰიდროდინამიკურ სისტემას, სადაც უწყვეტად მიმდინარეობს

ენერჯიათა და ნივთიერებათა გაცვლის პროცესები ზღვებსა და ატმოსფეროს შორის. ასეთი სისტემის შემუშავების აქტუალობა განპირობებულია იმ ფაქტით, რომ იგი საჭიროა ამინდისა და ზღვის მდგომარეობის პროგნოზისათვის, ასევე რეგიონული კლიმატის შესაძლო ცვლილებათა პროგნოზირებისათვის.

კოსმოსური კვლევის ცენტრი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: აკადემიკოსი ჯ. ლომინაძე,

!. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

ჯ. ლომინაძე, ო. ხარშილაძე, გ. ჩაგელიშვილი, ე. უჩავა, რ. ჭანიშვილი,
 ხ. ჩარგაზია, გ. თვაური, ნ. სადრაძე, ქ. ქორიძე, ტ. ჯინჯოლია

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	არაერთგვაროვან ქართან ურთიერთქმედებისას შიდა - გრავიტაციული ტალღების გენერაციისა და ენერჯიის გადანაწილების მექანიზმის მოდელირება იონოსფეროში	ჯ. ლომინაძე	ო. ხარშილაძე, ხ. ჩარგაზია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	საანგარიშო პერიოდში მიღებულია შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) აღმწერი განტოლებათა სისტემა იონოსფერული გარემოსთვის არაერთგვაროვანი დინებების გათვალისწინებით. არაერთგვაროვანი ანუ წანაცვლებითი დინებები წარმოადგენენ დამატებით ენერგოტევად მექანიზმს, რომლის გათვალისწინება აუცილებელია შგტ ტალღების გენერაციის, შემდგომი ზრდის, ერთმანეთთან სხვადასხვა სიხშირული დიაპაზონის ურთიერთქმედების და გამლიერების მექანიზმის შესწავლისათვის. ზოგადად, მოძრავი გარემოს ელექტროდინამიკაში გარდა დოპლერის ეფექტისა ადგილი აქვს ტალღების ურთიერთტრანსფორმაციას, რაც განპირობებულია ტალღებსა და არაერთგვაროვან ნეიტრალურ დინებებს შორის ენერჯიის გაცვლის არსებობით. ჩვენს მოდელში შგტ წრფივ ტალღებში არამდგრადობის მექანიზმის ჩართვით შესაძლებელია არაწრფივი მაღალ ამპლიტუდიანი ორგანიზებული		

სტრუქტურების წარმოქმნა არაერთგვაროვანი დინებების ფონზე. ეს სტრუქტურები წარმოადგენენ გრიგალურ მონოპოლურ, დიპოლურ და პერიოდულ ჯაჭვურ სტრუქტურებს, რომელთა არსებობა იონოსფერულ და მაგნიტოსფერულ დონეებზე დადასტურებულია თანამგზავრული ექსპერიმენტებით. ამ ექსპერიმენტებში ხდება გამტარი პლაზმური იონოსფერულ გარემოში როგორც გარემოს ნეიტრალური ასევე იონური კომპონენტების გადატანის სიჩქარეებისა და შესაბამისი მაგნიტური ველების მდგენელების რეგისტრაცია. ექსპერიმენტალური ლიტერატურის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ჩვენს მოდელში გათვალისწინებული უნდა იყოს იონოსფერულ გარემოში არსებული დისიპაციური პროცესები, რაც იწვევს გრიგალური სტრუქტურების დეფორმაციას. ასევე ადგილი აქვს სტრუქტურების მიერ წრფივი ტალღების გამოსხივებას. რიცხვითი მოდელირებისას დისიპაციური წევრის გათვალისწინებამ დაადასტურა ჩვენი ვარაუდი გრიგალური სტრუქტურების ტრანსფორმაციის შესახებ.

#	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ტალღების დინამიკა წანაცვლებით დინებებში	ჯ. ლომინაძე	გ.ჩაგელიშვილი რ.ჭანიშვილი ე.უჩავა

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია შეშფოთებების დინამიკა წანაცვლებით დინებებში, (მათ შორის გარემოს ბრუნვის, სტრატეფიკაციის, მაგნიტური ველის არსებობისას), რაც წარმოადგენს ფუნდამენტს ატმოსფეროსა და ოკეანეში მიმდინარე უმნიშვნელოვანესი პროცესების გაგების და ადექვატური აღწერისთვის. შესრულებულია როგორც ანალიტიკური ისე, რიცხვითი კვლევები

შესწავლილია არა ღერძული სიმეტრიის მქონე შეშფოთებების დინამიკა სუსტად დამაგნიტებულ კეპლერულ დისკოებში. გამოყენებულია ჩვენს მიერ შემუშავებული მათემატიკური მიდგომა, რომელიც არამოდალურ ანალიზთან ერთად მოიცავს ფიზიკური ცვლადების შემოტანას და, შედეგად, ტალღების ევოლუციის აღწერას თითოეული ტალღისათვის ჩაწერილი დინამიკური განტოლებებით. ასეთი ანალიზი სრულფასოვნად აღწერს ტალღების ბმას და სრულ წარმოდგენას იძლევა წრფივი დინამიკის მიმდინარეობაზე. ნაჩვენებია, რომ ყველაზე ენერგეტიკულები არიან გრძელტალღიანი შეშფოთებები, რომლებიც კუმშვადობით ხასიათდებიან. ამდენად დისკოების ტურბულენტობის სრულფასოვნად აღსაწერად საჭიროა კუმშვადი გარემოს განხილვა

შესწავლილია არა ღერძული სიმეტრიის მქონე შეშფოთებების დინამიკა მდგრადად სტრატეფიცირებულ დინებებში ვერტიკალური და ჰორიზონტალური წანაცვლებით. აღწერილია შიდა გრავიტაციული ტალღების ევოლუცია თითოეული კომპონენტისათვის ჩაწერილი დინამიკური განტოლებებით რომლებიც გრიგალური შეშფოთებების დინამიკასაც მოიცავენ.

შესწავლილი ზეარეკვლის მოვლენა უკუმშვადი მუდმივ წანაცვლებიანი დინების ფსევდო- და წანაცვლებითი-ალფვენის ტალღების მაგალითზე. ელზასერის

ცვლადების შემოტანით და არამოდალური ანალიზის გამოყენებით, შემფოთებათა განტოლებები დავიდა პირველი რიგის დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემაზე, ჩაწერილი თითოეული ტალღის საპირისპიროდ გავრცელებული კომპონენტებისათვის. ჩატარებულამა ანალიზმა საშუალება მოგვცა განგვეცალგებია ერთმანეთისაგან სხვადასხვა ფიზიკური პროცესები, გაგვეაზრებია მათი ურთიერთგავლენა და გაგვეაზრებია ზეარეკვლის მოვლენის ფიზიკის საფუძვლები. შესწავლილია აკუსტიკური ტალღების გენერაცია გლუვ წანაცვლებით დინებებში. ნაჩვენებია, რომ ტალღების გაჩენის წრფივი მექანიზმი განპირობებულია დინების არაორთოგონალური ბუნებით. ამასთანავე, წრფივი მექანიზმით გაჩენილი ბგერითი ტალღის ინტენსიობა „სწრაფი რღვევის თეორიის“ ფარგლებში აღემატება არაწრფივი მექანიზმით გაჩენილს. ჩატარებული კვლევა მიუთითებს ლაითხილის ცნობილი აერო აკუსტიკური თეორიის უმართებულობას.

შესწავლილია კლასიკური კონვექციის დინამიკა გამოწვეული წანაცვლებითი დინების არაორთოგონალობით, როდესაც სითხე არის ბუსინესკის ტემპერატურის ვერტიკალური გრადიენტით და დინებას აქვს ბრტყელი გეომეტრია მუდმივი ჰორიზონტალური წანაცვლებით. ასეთ არამდგრადობას ადგილი აქვს ატმოსფეროში, ოკეანეებში, დედამიწის თხევად მაგმაში, ვარსკვლავებსა და ასტროფიზიკურ დისკებში. დადასტურებულია არსებული შეხედულება სიმეტრიული არამდგრადობის დომინირების შესახებ, მცირე რეინოლდსის რიცხვების. ამასთანავე, შედარებით დიდი რეინოლდსის რიცხვების დროს, არასიმეტრიული შემფოთებების დიდი ტრანზიენტული ზრდა განაპირობებს კონვექციის დინამიკის განუსაზღვრელობას/არაცალსახობას. ნაჩვენებია, რომ არასიმეტრიული კონვექტიური შემფოთებების ზრდის დომინირების შემთხვევაში, კონვექცია იქნება არა რეგულარული, არამედ ტურბულენტური/ქაოსური.

განხილულია შემფოთებების არაწრფივი დინამიკა ორ განზომილებიან მაგნიტოჰიდროდინამიკურ ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში. ნაჩვენებია, რომ მიუხედავად სპექტრალური მდგრადობისა, ასეთ დინებებში ხდება ტურბულენტობის გაჩენა, რომლის ბუნებაც მსგავსია მდგრადი ჰიდროდინამიკური დინებების ტურბულენტობის ბუნებისა. ამ ტურბულენტობის კონცეფცია განსხვავებულია კოლმოგოროვის ტურბულენტობის კონცეფციისაგან, რომლის საფუძველიც სპექტრალური არამდგრადობაა.

შეთავაზებულია ტურბულენტობის კონტროლის ახალი სტრატეგია და ნაჩვენებია მისი ეფექტურობა ბრტყელი კუეტეს დინების კედლების მახლობლობაში განთავსებული მცირე გარეშე მოცულობითი ძალის პირობებში. პირდაპირმა რიცხვითმა თვლებმა აჩვენეს, რომ ამ ძალის მიერ დინებაში ინიცირებული შემფოთებების მიერ ხდება ტურბულენტობის სპინისეული მიმართულებით სარკული სიმეტრიის დარღვევა, ამით განპირობებული არაწრფივი დინამიკის ცვლილება და, შედეგად, ტურბულენტობის სიმძლავრის შესუსტება, ანუ, მისი კონტროლი. მონახულია გარეშე ძალის ისეთი კონფიგურაცია, რომელიც მნიშვნელოვნად ამცირებს ტურბულენტობის სიმძლიერეს. ტურბულენტობის კონტროლის ეს სტრატეგია მიესადაგება სხვა წანაცვლებით დინებებსაც.

N	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1.	კლიმატის თანამედროვე ცვლილების ფონზე კავკასიონის ცალკეული მყინვარების შესწავლა თანამგზავრული მონაცემების საფუძველზე.	გენადი თვაური	გენადი თვაური, ნინო სადრაძე, ქეთევან ქორიძე, ტატიანა ჯინჯოლია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>მაღალი სივრცითი გარჩევითობის თანამგზავრული სურათების გამოყენებით შესწავლილია აღმოსავლეთ საქართველოს ცალკეული მყინვარები. მყინვარწვერის მყინვარებისათვის დაზუსტდა ისეთი მახასიათებლები, როგორცაა კონტური, ფართობი, მინიმალური სიმაღლე ზღვის დონიდან, ფირნის ხაზის სიმაღლე. მიმდინარე სამუშაოს შემდგომ ეტაპზე დაგეგმილია დასავლეთ საქართველოს ცალკეული მყინვარების აღნიშნული პარამეტრების შესწავლა, მყინვარების სიგრძის ცვლილების შესწავლა, ამ მიზნით თანამგზავრული მონაცემების ქრონოლოგიური რიგის მოპოვება და დამუშავება.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასა ხელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ელექტრომაგნიტური ამინდის შემქმნელი უდს ტალღური სტრუქტურების გენერაცია, ინტენსიფიკაცია და ურთიერთტრანსფორმაცია წანაცვლებითი დინებებით მართულ იონოსფეროში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ო. ხარშილაძე	ჯ. ლომინაძე, ხ. ჩარგაზია, ნ. დიხამინჯია

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია ულტრადიდი სიხშირის ტალღური სტრუქტურების წრფივი და არაწრფივი დინამიკა და მათი თვითორგანიზაცია მბრუნავ დისიპაციურ იონოსფეროში, რომელიც განპირობებულია არაერთგვაროვანი ზონალური ქარების (წანაცვლებითი დინება) არსებობით. პლანეტარული უდს ელექტრომაგნიტური ტალღები გენერირდებიან გარემოსა და სივრცით არაერთგვაროვანი გეომაგნიტური ვეილის ურთიერთქმედებით. ნაპოვნია დიდმასშტაბიანი უდს ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაციის და შემდგომი გაძლიერების ეფექტური წრფივი მექანიზმი წანაცვლებით დინებებში. ნაჩვენებია, რომ ეს ტალღური შეშფოთებები ეფექტურად

ქაჩავენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებებისგან და ზრდიან საკუთარ ენერგიას და ამპლიტუდას (რამდენიმე რიგით). ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით, განპირობებული შემფოთებათა პროფილის არაწრფივი გრებით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სიჩქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი ელექტრომაგნიტური გრიგალური სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუჩა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ანალიზური გამოთვლებიდან და ნახაზებიდან ნათელი ხდება, რომ სტაციონარული გრიგალური სტრუქტურების წარმოსაქმნელად საჭიროა სიჩქარის გადატანის რაიმე ზღვრული მნიშვნელობა ორივე დისიპაციური და არადისიპაციური კომპლექსური იონოსფერული პლაზმისათვის. შესწავლილია გრიგალების ჩაქრობის დროითი და სივრცითი მახასიათებელი. შეფასებულია გრიგალის ხანგრძლივობის მახასიათებელი დრო დისიპაციური იონოსფეროში. ხანგრძლივ გრიგალურ სტრუქტურებს გადააქვთ ჩაჭერილი ნაწილაკები და ასევე სითბო, ენერგია. ამრიგად, განსახილველი სტრუქტურები შეიძლება წარმოადგენდნენ უდს ელექტრომაგნიტურ ტალღურ მაკრო ტურბულენტობის სტრუქტურულ ელემენტებს იონოსფეროში.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	DISSIPATIVE STRUCTURES AND KINETIC PROCESSES IN THE NEAR EARTH PLASMAS	7 th Framework Program Research, Technologies Development and Demonstration, Marie Curie Actions – People, International Research Staff Exchange Scheme, No PIRSES-GA-2009-269198 (2010-2013).	პროფესორი გაეტანო ზიმბარდო	ქართული მხარე: ო.ხარშილაძე, ბ. ჩარგაზია.

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)
 პროექტის ფარგლებში შესწავლილია მაგნიტოსფერულ გარემოში, კერძოდ მაგნიტოსფეროს კუდის არეში ექსპერიმენტზე დამზეწრილი გრიგალური დინებები, შეფასებულია დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები, რომლებიც შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექციების ზომას. ამიტომ ასეთი სტრუქტურების წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) გარემოში ენერგიის გადანაწილების თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სატელიტური მისიის გაზომვების ანალიზის საფუძველზე მაგნიტოსფეროს კუდში გამოვლენილია გრიგალები, დაკავშირებული

სუბშტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სიჩქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. ჩვენს მიერ ჩატარებულმა TEMIS სატელიტური მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში ძირითად გრიგალთან ერთად შესაძლოა გამოვლენილ იქნას სხვა გრიგალებიც, რომლებიც აფორმირებენ გრიგალური სტრუქტურების ჯაჭვს, რომლის მთავარ გრიგალს გაცილებით მეტი ამპლიტუდა გააჩნია, ვიდრე სატელიტურ მდგენელებს. გაანალიზებულ იქნა როგორც სიჩქარის ასევე მაგნიტური ველების მონაცემები C და D თანამგზავრებისათვის, ასევე მიღებულ იქნა შესაბამისი ჰოდოგრამები. ჩაკეტილი ჰოდოგრამების სტრუქტურამ, რომლებიც შეესაბამებინ ჩაკეტილ გრიგალურ დინებებს მაგნიტოსფეროში, გამოავლინა რამოდენიმე ტიპის გრიგალის არსებობა შტორმული მოვლენის დროს. ნაჩვენებია, რომ შეშფოთებულ მაგნიტოსფეროს კუდში და დედამიწის ახლომდებარე არეში (რამოდენიმე დედამიწის რადიუსის ტოლ მანძილზე) შესაძლებელია როგორც მონოპოლური, ასევე დიპოლური გრიგალების გენერირება. მიღებული ექსპერიმენტული მონაცემების დამუშავების შედეგები შედარებულია წანაცვლებით დინებებში გრიგალების ფორმირების რიცხვით სიმულაციებთან და ისინი კარგ თანხვედრაში არიან. კერძოდ, როცხვითი ექსპერიმენტის საშუალებით ნაჩვენებია, რომ გრიგალური ჯაჭვის გრძივი ზომა, მთავარი გრიგალის სიგანე და ამპლიტუდა, ასევე სატელიტური გრიგალების გეომეტრიული მახასიათებლები დამოკიდებულია წანაცვლებითი შტორმული დინების ამპლიტუდასა და გეომეტრიულ პარამეტრებზე. რიცხვითი ექსპერიმენტით გამოვლენილია სხვადასხვა ტიპის გრიგალური სტრუქტურების გენერირების შესაძლებლობა, რომელიც დამოკიდებულია წანაცვლებითი დინების ტიპზე.

#	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	Subcritical/Bypass transition to turbulence and its spontaneous decay in plane Couette flow: Non-modal and numerical Analyses	DFG (გერმანია).	გ. ხუჯაძე	გ. ჩაგელიშვილი - მიწვეული მკვლევარი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შეთავაზებულია ტურბულენტობის კონტროლის ახალი სტრატეგია და ნაჩვენებია მისი ეფექტურობა ბრტყელი კუეტეს დინების კედლების მახლობლობაში განთავსებული მცირე გარეშე მოცულობითი ძალის პირობებში. პირდაპირმა რიცხვითმა თვლებმა აჩვენეს, რომ ამ ძალის მიერ დინებაში ინიცირებული შეშფოთებების მიერ ხდება ტურბულენტობის სპინისეული მიმართულებით სარკული სიმეტრიის დარღვევა, ამით განპირობებული არაწრფივი დინამიკის ცვლილება და, შედეგად, ტურბულენტობის სიმძლავრის შესუსტება, ანუ, მისი კონტროლი. მონახულია გარეშე ძალის ისეთი კონფიგურაცია, რომელიც მნიშვნელოვნად ამცირებს ტურბულენტობის სიძლიერეს. ტურბულენტობის კონტროლის ეს სტრატეგია მიესადაგება სხვა წანაცვლებით დინებებსაც.

შესწავლილია აკუსტიკური ტალღების გენერაცია გლუვ წანაცვლებით დინებებში.

კვლევა ეყრდნობა წარმოდგენებს, რომლებიც შემუშავებული იყო წინა საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში. ნაჩვენებია, რომ ტალღების გაჩენის წრფივი მექანიზმი განპირობებულია დინების არაორთოგონალური ბუნებით. ამასთანავე, წრფივი მექანიზმით გაჩენილი ბგერითი ტალღის ინტენსიობა „სწრაფი რღვევის თეორიის“ ფარგლებში აღემატება არაწრფივი მექანიზმით გაჩენილს. ჩატარებული კვლევა მიუთითებს ლაითებს ლაითხილის ცნობილი თეორიის უმარხილის ცნობილი აეროაკუსტიკური თეორიის უმართებულობას.

პროექტის ხანგრძლიობაა ორი წელი (2011–2013). პროექტის ფარგლებში გ. ჩაგელიშვილი 2013 წელს სამი თვე იმყოფებოდა დარმშტადტის ტექნიკურ უნივერსიტეტში კვლევების საწარმოებლად.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	Solar and Space Weather Network of Excellence	European Commission FP7-PEOPLE-2010-IRSES-269299	შტეფან პუდსი (ბელგია)	ელენე უჩავა

შესწავლილია ანიზოტროპული მკვდ მოდელი სითბური ნაკადების გათვალისწინებით. აღებულ მიახლოებაში განხილულია წანაცვლებითი დინება ძლიერი მაგნიტური ველის ფონზე. შესწავლილია დინების კუმშვადი მდგრადობა. ნანახია, რომ სითბური ნაკადების და ანიზოტროპული ეფექტების ზედდება იწვევს არამდგრადობების რამოდენიმე კლასს, რომლებსაც შეუძლიათ მიმართული დინების დისიპაცია, ან მაგნიტური ველის ამპლიტუდის შეზღუდვა. მომზადებულია გასაგზავნად ერთი სტატია.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათა ური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	გ.აბურჯანია, ხ. ჩარგაზია	Generation, intensification and self-organization of internal-gravity wave structures in the Earth's ionosphere with directional wind shear / Journal of the GGS, Issue (b), Physics of Atmosphere, Ocean and Space Plasma	4	თბილისი, საქართველო, საქართველოს გეოფიზიკური საზოგადოება	23

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სრავტიფიცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადექვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. აგებულია როგორც წრფივი ასევე არაწრფივი დინამიკური განტოლებების ზუსტი ანალიტიკური ამონახსნები. განსაზღვრულია შგტ შემფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გენერირებული შგტ მოდების სიხშირე და ტალღური რიცხვი არის დროსი ფუნქცია. ასე, რომ წანაცვლებით დინებიან იონოსფეროში წრფივი მექანიზმით, როცა არაწრფივი და ტურბულენტური ეფექტები არ არიან, წარმოიშობა ტალღური შემფოთებების ფართო სპექტრი. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სიჩქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუჩა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდები ს. რაოდენობა
1	ლარისა შენგელია, გენადი თვაური, რამინ	“თანამედროვე ცვლილებების ფონზე კავკასიონის ცალკეული მყინვარების არეალის შესწავლა	№119	თბილისი	204-207

ჭელიძე, ბეჟა წიგნაძე, ლია მელაძე, ნინო ხვედელიძე, ნინო მაწკეპლაძე, გიორგი ბერაძე.	თანამგზავრული მონაცემების საფუძველზე.” საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომები			
---	--	--	--	--

1. ანოტაციები პროექტის მიზანი იყო თანამგზავრული ინფორმაციის გამოყენებით კავკასიონის ცალკეულ მყინვართა აუზების შესწავლა სტერ რელიეფის ციფრული მოდელის და I შ-ის მონაცემთა ბაზაში დაცული მონაცემების საფუძველზე კლიმატის თანამედროვე ცვლილების ზემოქმედების ფონზე. პროექტის მონაწილე მოსწავლეები შეირჩნენ თანამედროვე კვლევებისა და სამეცნიერო ინოვაციებისადმი მათი ინტერესისა და პერსონალური კომპიუტერის და ინტერნეტის გამოყენების უნარის მიხედვით.

კვლევის ობიექტად შეირჩა მყინვარწვერის მყინვარები. პროექტში მონაწილე თითოეულ მოსწავლე-მკვლევარს მიეცა კონკრეტული დავალება: მყინვარწვერის თითო მყინვარის არეალის შესწავლა.

მონაცემების დამუშავების შედეგად დადგინდა მყინვართა კვლევისათვის გამოსადეგი მახასიათებლები, რომლებიც მომავალში გამოყენებული იქნება ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებში კლიმატის მოსალოდნელი ცვლილების შესაფასებლად.

2 გიორგი კორძაძია, ლარისა შენგელია, გენადი თვაური.	კავკასიონის მყინვარების კვლევა თანამგზავრული ინფორმაციის გამოყენებით. საქართველ ოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის შრომები	№119	თბილისი	193-196
---	---	------	---------	---------

2. სამუშაოს მიზანია განხილული და შესწავლილ იქნას მყინვარების დნობა, რაც მნიშვნელოვან ეკოლოგიურ საფრთხეებს მოიცავს განსაკუთრებით კლიმატის ცვლილების პრობლემატიკასთან დაკავშირებით. კერძოდ, კლიმატთან დაკავშირებით მყინვარების გრძელვადიანი მონიტორინგის მიზანია:

- პროცესების დადგენა, რომლებიც დაკავშირებულია მყინვარებისა და კლიმატის ურთიერთმოქმედებასთან;
- კლიმატისა და გარემოს მოსალოდნელი ცვლილება, განპირობებული მყინვარების ცვლილებით;
- კლიმატის გლობალური და რეგიონალური მოდელების ვალიდაცია მყინვარების მონიტორინგის შედეგებით; სენსიტიურობის შესწავლა; კლიმატის ცვლილების სცენარების დაზუსტება და სხვა;

მყინვარების თანამგზავრულ მონიტორინგს აქვს ნათლად გამოხატული პოტენციალი იმისა, რომ ემსახუროს იმ საქმეს, რაც ადრე ტრადიციულად წარმოებდა ექსპედიციური გზით, ან მიწისპირა დაკვირვებებით, როგორც წესი ერთ ან რამდენიმე წერტილში. მაღალი გარჩევადობის დისტანციური ზონდირების სივრცითი მონაცემები საშუალებას იძლევა, რათა გაიზომოს მყინვარის სიგრძის ცვლილება მყინვარის მთლიან ენასთან ერთად. ამ გზით შესაძლებელია მიწისპირა დაკვირვებები შეივსოს ან მთლიანად შეიცვალოს დისტანციური ზონდირების ინფორმაციით.

დისტანციური ზონდირების, კერძოდ თანამგზავრული ინფორმაციის, საშუალებით შეიძლება დავადგინოთ:

- ყინულისა და თოვლის საზღვარი;
- მყინვარის ენის გადაადგილების სიჩქარე;
- მყინვარების რელიეფის მოდელი და კონტურების არეალი.

სამუშაოს საბოლოო მიზანია კავკასიონის მყინვარებზე თანამგზავრული, ჰიდრომეტეოროლოგიური ქსელის და გლაციოლოგიური დაკვირვების მონაცემების გამოყენებით:

- მყინვარების გრძელვადიანი მონიტორინგის ტექნოლოგიური ხაზის გამართვა და მყინვარების მახასიათებელი სიდიდეების განსაზღვრა;
- მყინვარების მახასიათებელი მონაცემების საშუალებით მდინარე ენგურის საპილოტო აუზში მყინვარული ჩამონადენის კვლევა;
- მყინვარების მახასიათებელი მონაცემების საფუძველზე კავკასიონის მყინვარების მოდელების კვლევა და მათი განვითარების წინასწარმეტყველება.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა ური, ჟურნალის/კრებუ ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	G.Aburjania ↑, K.Chargazia, O. Kharshiladze	Shear flow energy redistribution stipulated by the internal-gravity wavy structures in the dissipative ionosphere/ Advances in Space Research	52	Philadelphia, USA, Elsevier Impact Factor 1,183	15

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატეფიცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ

ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. განსაზღვრულია შგტ შემფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯის წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით (მონოპოლი, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ქუჩა). ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

2	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Linear Mechanism of Generation and Intencification of Internal Gravity Waves in the Ionosphere at Their Interaction with a Nonuniform Zonal Wind: 1. Model of the Medium and Initial Dynamic Equations / Geomagnetizm & Aeronomiya	53	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	5
---	--	--	----	--	---

ანოტაცია

ნაშრომში ჩამოყალიბებულია შიდა გრავიტაციური ტალღური სტრუქტურების გენერაციის და გაძლიერების თავისებურებების გამოკვლევა სხვადასხვა ატმოსფერულ-იონოსფერულ არეებში, რომლებიც განპირობებულნი არიან ლოკალურ ზონალური არაერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებები) არსებობით. განხილულია გარემოს მოდელი და მიღებულია საწყისი დინამიკური განტოლებათა ჩაკეტილი სისტემა შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) როგორც წრფივი ასევე არაწრფივი დინამიკის შესასწავლად გეომაგნიტურ ველთან ურთიერთქმედებისას დისიპაციურ იონოსფეროში (როგორც D, E, ასევე F არეებში).

3	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze,	Linear Mechanism of Generation and Intencification of	53	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა	9
---	-----------------------------------	---	----	-------------------------------	---

	K Chargazia.	Internal Gravity Waves in the Ionosphere at Their Interaction with a Nonuniform Zonal Wind: 2. Internal gravity wave generation and intensification during the linear evolution stage / Geomagnetism & Aeronomy		Springer Impact Factor: 0,332	
--	--------------	---	--	---	--

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) გენერაციის და შემდგომი ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის (წანაცვლებითი დინება) არსებობისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადექვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. განსაზღვრულია შგტ შემფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ზრდის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. გენერირებული შგტ ტალღების სიხშირე და ენერჯია დამოკიდებულია დროზე, ამიტომ წანაცვლებითი დინებით მართულ იონოსფეროში წარმოიქმნება ტალღური შემფოტებების ფართო სპექტრი, განპირობებულნი არა არაწრფივობა-ტურბულენტობით, არამედ წრფივი ეფექტებით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში.

4	. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Self_Organization of Internal Gravity Wave Structures in an Inhomogeneous Ionosphere: 1. Nonlinear Model Dynamic Equations / Geomagnetizm i Aeronomiya,	54	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	6
---	---	---	----	---	---

ანოტაცია

შიდა გრავიტაციური ტალღური სტრუქტურების (შგტ) გენერაციის და შიდა გრავიტაციური ტალღური სტრუქტურების (შგტ) გენერაციის და შემდგომი არაწრფივი დინამიკის გამოსაკვლევად დისიპაციურ იონოსფეროში ზონალური არაერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებები) არსებობისას აგებულია შესაბამისი მოდელური არაწრფივ დინამიკურ განტოლებათა სისტემა ქვედა იონოსფეროსათვის. მიღებულია შგტ სტრუქტურების წანაცვლებითი არამდგრადობის განვითარების კრიტერიუმი იონოსფერულ გარემოში.

5	. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Self_Organization of Internal Gravity Wave Structures in an Inhomogeneous Ionosphere: 2. Nonlinear Vortex Structures / Geomagnetizm & Aeronomiya	54	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer Impact Factor: 0,332	
---	---	--	----	--	--

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) გენერაცია და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის (წანაცვლებითი დინება) არსებობისას. ნაშრომში [Aburjania et al., 2012] მიღებული შესაბამისი მოდელური არაწრფივ დინამიკურ განტოლებათა სისტემის ბაზაზე გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სიჩქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუჩა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

#	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათა-ური, ჟურნალის/კრებუ-ლის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Mamatsashvili G., Chagelishvili G., Bodo G. and Rossi P	Revisiting dynamics of non-axisymmetric perturbations in weakly magnetized accretion discs,	MNRAS, 2013, 435, 2552		7
2	Chagelishvili G.,	Spanwise reflection	J. Fluid		

	Khujadze G., Foysi H. and Oberlack M.	symmetry breaking and turbulence control in plane Couette flow ,	Mechanics		
3	Gogichaishvili D., Chagelishvili G., Chanishvili R. and Lominadze J.,	Overreaction of Alfvén waves in MHD shear flows	Journal of Plasma Physics		
4	Chanishvili R., Tevzadze A., Chagelishvili G., Lominadze J., Khujadze G. and Oberlack M.,	Uncertainty of convection in high Reynolds number horizontal plane Couette flow	European Journal of Fluid dynamics		
5	. Chagelishvili G., Hau J.-H., Khujadze G. and Oberlack M.,	The basic physics of linear transient growth in plane shear flows	J. Fluid Mechanics		
6	Mamatsashvili G., Gogichaishvili D., Chagelishvili G. and Horton W.,	Bypass transition to turbulence in 2D MHD plane shear flows	Phys. Rev. E		
7	Hau J.-H., Chagelishvili G., Khujadze G. and Oberlack M. and Tevzadze A., A	comparative analysis of linear and nonlinear aerodynamic sound generation in smooth shear flows	J. Fluid Mechanics		
8	Chanishvili R., Chagelishvili G. and Lominadze J.,	A new approach of shear flows linear transient dynamics. Stably stratified flow with vertical shear			
9	Pirtkhalava N., Chagelishvili G., Kharshiladze O. and Lominadze J.,	A new approach of shear flows linear transient dynamics. Stably stratified flow with horizontal shear			
10	E.S.Uchava, B.M. Shergelashvili A. G. Tevzadze, S. Poedts	Overstability of acoustic waves in strongly magnetized anisotropic MHD shear flows	Physics of Plasmas		
11	E. S. Uchava, A. G. Tevzadze, G. D. Chagelishvili	Stability and Vorticity Production in Stratified Astrophysical Disks	J. Modern Physics 4, 18 (2013).		

Aanotaciebi

1. Mamatsashvili G., Chagelishvili G., Bodo G. and Rossi P., *Revisiting dynamics of non-axisymmetric perturbations in weakly magnetized accretion discs*, (არა ღერძული სიმეტრიის მქონე შეშფოთებების დინამიკის რევიზია სუსტად დამაგნიტებულ აკრეციულ დისკოებში) MNRAS, 2013, 435, 2552

შესწავლილია არა ღერძული სიმეტრიის მქონე შეშფოთებების დინამიკა სუსტად დამაგნიტებულ კეპლერულ დისკოებში. შესასწავლად გამოყენებულია ჩვენს მიერ შემუშავებული მათემატიკური მიდგომა, რომელიც არამოდალურ ანალიზთან ერთად მოიცავს ფიზიკური ცვლადების შემოტანას და, შედეგად, ტალღების ევოლუციის აღწერას თითოეული ტალღისათვის ჩაწერილი დინამიკური განტოლებებით. ასეთი ანალიზი სრულფასოვნად აღწერს ტალღების ბმას და სრულ წარმოდგენას იძლევა წრფივი დინამიკის მიმდინარეობაზე. აჩვენებს, რომ ყველაზე ენერგეტიკულები არიან გრძელტალღიანი შეშფოთებები და რომლებიც კუმშვადობით ხასიათდებიან. ამდენად დისკოების ტურბულენტობის სრულფასოვნად აღსაწერად საჭიროა კუმშვადი გარემოს განხილვა.

2. Chagelishvili G., Khujadze G., Foyssi H. and Oberlack M., *Spanwise reflection symmetry breaking and turbulence control in plane Couette flow*, (სპინისეული მიმართულების არეკვლითი სიმეტრიის დარღვევა და ტურბულენტობის კონტროლი ბრტყელ კუეტეს დინებაში) J. Fluid Mechanics, 2013, წარდგენილია დასაბეჭდად

შეთავაზებულია ტურბულენტობის კონტროლის ახალი სტრატეგია და ნაჩვენებია მისი ეფექტურობა ბრტყელი კუეტეს დინების კედლების მახლობლობაში განთავსებული მცირე გარეშე მოცულობითი ძალის პირობებში. პირდაპირმა რიცხვითმა თვლებმა აჩვენეს, რომ ამ ძალის მიერ დინებაში ინიცირებული შეშფოთებების მიერ ხდება ტურბულენტობის სპინისეული მიმართულებით სარკული სიმეტრიის დარღვევა, ამით განპირობებული არაწრფივი დინამიკის ცვლილება და, შედეგად, ტურბულენტობის სიმძლავრის შესუსტებ, ანუ, მისი კონტროლი. მონახულია გარეშე ძალის ისეთი კონფიგურაცია, რომელიც მნიშვნელოვნად ამცირებს ტურბულენტობის სიძლიერეს. ტურბულენტობის კონტროლის ეს სტრატეგია მიესადაგება სხვა წანაცვლებით დინებებსაც.

3. Gogichaishvili D., Chagelishvili G., Chanishvili R. and Lominadze J., *Overreaction of Alfvén waves in MHD shear flows*, (ალვენის ტალღების ზეარეკვლა მაგნიტოჰიდროდინამიკურ წანაცვლებით დინებებში) Journal of Plasma Physics, 2013, წარდგენილია დასაბეჭდად

ტალღების ზეარეკვლა არის დამახასიათებელი მოვლენა ბუნებრივი და საინჟინრო არაერთგვაროვანი/წანაცვლებითი დინებებისა თუკი მათში არსებობენ ტალღური მოვლენები. მეტიც, ზეარეკვლა (რომელიც არის წანაცვლებული დინების არაორთოგონალობით გამოწვეული მოვლენა) ხშირად განსაზღვრავს დინების დინამიკას. ჩვენი მიზანი იყო ზეარეკვლის ფიზიკის დეტალური ანალიზი უკუმშვადი მუდმივ წანაცვლებიანი დინების ფსევდო- და წანაცვლებითი-ალფვენის ტალღების მაგალითზე. მიზანი მიღწეული იქნა ელზასერის ცვლადების შემოტანით და არამოდალური ანალიზის გამოყენებით. შედეგად, შეშფოთებათა განტოლებები დავიდა პირველი რიგის დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემაზე, ჩაწერილი თითოეული ტალღის საპირისპიროდ გავრცელებული კომპონენტებისათვის. ჩატარებულამა ანალიზმა საშუალება მოგვცა განგვეცალვებია ერთმანეთისაგან სხვადასხვა ფიზიკური პროცესები, გაგვეაზრებია მათი ურთიერთგავლენა და გაგვეაზრებია ზეარეკვლის მოვლენის ფიზიკის საფუძვლები.

4. Chanishvili R., Tevzadze A., Chagelishvili G., Lominadze J., Khujadze G. and Oberlack M., *Uncertainty of convection in high Reynolds number horizontal plane Couette flow*, (კონვექციის განუზღვრელობა დიდი რეინოლდსის რიცხვის ბრტყელ ჰორიზონტალურ კუეტეს დინებებში) *European Journal of Fluid dynamics*, 2013, წარდგენილია დასაბეჭდად

შესწავლილია კლასიკური კონვექციის დინამიკა გამოწვეული წანაცვლებითი დინების არაორთოგონალობით, როდესაც სითხე არის ბუსინესკის ტემპერატურის ვერტიკალური გრადიენტით და დინებას აქვს ბრტყელი გეომეტრია მუდმივი ჰორიზონტალური წანაცვლებით. ასეთ არამდგრადობას ადგილი აქვს ატმოსფეროში, ოკეანეებში, დედამიწის თხევად მაგმაში, ვარსკვლავებსა და ასტროფიზიკურ დისკებში. შესაბამისად, კონვექციური არამდგრადობა, როდესაც ის არსებობს, ამ უწყვეტი გარემოს დინამიურ პროცესებს (მასისა და სითბოს გადატანას) განსაზღვრავს. ჩვენი ანალიზი მოიცავს როგორც ზეკრიტიკულ, ასევე ქვეკრიტიკულ რელების რიცხვებს. ჩატარებულია არასიმეტრიული შემფოთებების ტრანზიენტული დინამიკისა სიმეტრიული არამდგრადობის შედარებითი ანალიზი. ამ ანალიზმა დაადასტურა არსებული შეხედულება სიმეტრიული არამდგრადობის დომინირების შესახებ მცირე რეინოლდსის რიცხვების დროს – კონვექციას აქვს დინების მიმართ გასწვრივი რულონის ფორმა. ამასთანავე, შედარებით დიდი რეინოლდსის რიცხვების დროს, წანაცვლებული დინების არაერთგვაროვნების არაორთოგონალობით გამოწვეული არასიმეტრიული შემფოთებების დიდი ტრანზიენტული ზრდა განაპირობებს კონვექციის დინამიკის განუსაზღვრელობას/არაცალსახობას: შესაძლებელია, რომ „ოპტიმალური“ და ოპტიმალურთან ახლო მყოფი არასიმეტრიული კონვექტიური შემფოთებების ზრდა დომინირებდეს სიმეტრიული შემფოთებების ზრდაზე დინამიური დროის განმავლობაში. ეს დომინირება მკვეთრად და დამოკიდებული საწყისი შემფოთების ამპლიტუდასა და სპექტრზე. ოპტიმალური და ოპტიმალურთან ახლო მყოფი არასიმეტრიული კონვექტიური შემფოთებების ზრდის დომინირების შემთხვევაში, კონვექცია იქნება არა რეგულარული, არამედ ტურბულენტური/ქაოსური. (წინააღმდეგ შემთხვევაში კონვექციას ექნება გასწვრივი რულონების სტრუქტურა ისევე, როგორც მცირე რეინოლდსის რიცხვების დროს.) ტურბულენტური შემფოთებები გაცილებით მეტ ენერგიას იღებენ საშალო დინებისაგან ვიდრე პოტენციალური ენერჯის რეალიზებისაგან.

5. Chagelishvili G., Hau J.-H., Khujadze G. and Oberlack M., *The basic physics of linear transient growth in plane shear flows*, (წრფივი ტრანზიენტული ზრდის ბაზური ფიზიკა ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში) *J. Fluid Mechanics*, 2013, წარდგენილია დასაბეჭდად

ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში გაანალიზებულია წრფივი ტრანზიენტული ზრდის ბაზური ფიზიკა, რომელიც უნივერსალურია და სამართლიანია როგორც ორგანზომილებიან, ასევე სამგანზომილებიან შემთხვევებში.

6. Mamatsashvili G., Gogichaishvili D., Chagelishvili G. and Horton W., *Bypass transition to turbulence in 2D MHD plane shear flows*, (ბაიფასს გადასვლა ტურბულენტობაში ორ განზომილებიან მაგნიტოჰიდროდინამიკურ ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში) *Phys. Rev. E.*, 2013, წარდგენილია დასაბეჭდად

განხილულია შემფოთებების არაწრფივი დინამიკა ორ განზომილებიან მაგნიტოჰიდროდინამიკურ ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში. ნაჩვენებია, რომ მიუხედავად სპექტრალური მდგრადობისა, ასეთ დინებებში ხდება ტურბულენტობის გაჩენა, რომლის ბუნებაც მსგავსია მდგრადი ჰიდროდინამიკური დინებების ტურბულენტობის ბუნებისა. ამ ტურბულენტობის კონცეფცია განსხვავებულია

კოლმოგოროვის ტურბულენტობის კონცეფციისაგან, რომლის საფუძველიც სპექტრალური არამდგრადობაა.

7. Hau J.-H., Chagelishvili G., Khujadze G. and Oberlack M. and Tevzadze A., *A comparative analysis of linear and nonlinear aerodynamic sound generation in smooth shear flows*, (ბგერის წრფივი და არაწრფივი აეროდინამიკური გენერაციის შედარებითი ანალიზი წანაცვლებით დინებებში) *J. Fluid Mechanics*, 2013, წარდგებილია დასაბეჭდად

შესწავლილია აკუსტიკური ტალღების გენერაცია გლუვ წანაცვლებით დინებებში. კვლევა ეყრდნობა წარმოდგენებს, რომლებიც შემუშავებული იყო წინა საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში. ნაჩვენებია, რომ ტალღების გაჩენის წრფივი მექანიზმი განპირობებულია დინების არაორთოგონალური ბუნებით. ამასთანავე, წრფივი მექანიზმით გაჩენილი ბგერითი ტალღის ინტენსიობა „სწრაფი რღვევის თეორიის“ ფარგლებში აღემატება არაწრფივი მექანიზმით გაჩენილს. ჩატარებული კვლევა მიუთითებებს ლაითხილის ცნობილი აერო აკუსტიკური თეორიის უმართებულობას.

8. Chanishvili R., Chagelishvili G. and Lominadze J., *A new approach of shear flows linear transient dynamics. Stably stratified flow with vertical shear* (წანაცვლებითი დინებების წრფივი ტრანზიენტული დინამიკის ახალი ანალიზი. მდგრადად სტრატოფიცირებული დინება ვერტიკალური წანაცვლებით), მზადდება დასაბეჭდად

შესწავლილია არა ღერძული სიმეტრიის მქონე შემფოთებების დინამიკა მდგრადად სტრატოფიცირებულ დინებებში ვერტიკალური წანაცვლებით. შესასწავლად გამოყენებულია ჩვენს მიერ შემუშავებული მათემატიკური მიდგომა, რომელიც არამოდალურ ანალიზთან ერთად მოიცავს ფიზიკური ცვლადების შემოტანას და, შედეგად, შიდა გრავიტაციული ტალღების ევოლუციის აღწერას თითოეული კომპონენტისათვის ჩაწერილი დინამიკური განტოლებებით.

9. Pirtkhalava N., Chagelishvili G., Kharshiladze O. and Lominadze J., *A new approach of shear flows linear transient dynamics. Stably stratified flow with horizontal shear* (წანაცვლებითი დინებების წრფივი ტრანზიენტული დინამიკის ახალი ანალიზი. მდგრადად სტრატოფიცირებული დინება ჰორიზონტალური წანაცვლებით), მზადდება დასაბეჭდად

შესწავლილია არა ღერძული სიმეტრიის მქონე შემფოთებების დინამიკა მდგრადად სტრატოფიცირებულ დინებებში ჰორიზონტალური წანაცვლებით. შესასწავლად გამოყენებულია მათემატიკური მიდგომა, რომელიც არამოდალურ ანალიზთან ერთად მოიცავს ფიზიკური ცვლადების შემოტანას და, შედეგად, შიდა გრავიტაციული ტალღების ევოლუციის აღწერას თითოეული კომპონენტისათვის ჩაწერილი დინამიკური განტოლებებით რომლებიც გრიგალური შემფოთებების დინამიკასაც მოიცავენ.

10. Overstability of acoustic waves in strongly magnetized anisotropic MHD shear flows. - მზადდება დასაბეჭდად.

შესწავლილია ანიზოტროპული მკვდრი სითბური ნაკადების გათვალისწინებით. აღებულ მიახლოებაში განხილულია წანაცვლებითი დინება ძლიერი მაგნიტური ველის ფონზე. შესწავლილია დინების კუმშვადი მდგრადობა. ნაჩვენებია, რომ სითბური ნაკადების და ანიზოტროპული ეფექტების ზედდება იწვევს არამდგრადობების რამოდენიმე კლასს, რომლებსაც შეუძლიათ მიმართული დინების დისიპაცია, ან მაგნიტური ველის ამპლიტუდის შეზღუდვა

11. *Stability and Vorticity Production in Stratified Astrophysical Disks* შესწავლილია წრფივი ლოკალური შემფოთებების დინამიკა სრულად სტრატოფიცირებულ სამ

განზომილებიან ასტროფიზიკურ დისკებში. რადიალური სტრატეფიკაციის კანონი აღებულია ხარისხობრივად, ხოლო ვერტიკალური ნსტრატეფიკაცია - ექსპონენციალურად. შესწავლილია ლოკალური წრფივი შემფოთებების დინამიკა წანაცვლების სიბრტყეში და გამოყვანილია ვკბ დისპერსიული განტოლება. ნაჩვენებია, რომ ვერტიკალური სტრატეფიკაციის კანონი გასაზღვრავს არა მხოლოდ კონვექციურ მდგრადობას, არამედ გრიგალების გენერაციის ეფექტურობასაც. განვითარებული არაწრფივი ტურბულენტობის სპექტრალური თვისებების დაშვებით ნაჩვენებია, რომ გრიგალების გენერირება არ შეიძლება მოჰხდეს მყარტანოვნი ბრუნვის შემთხვევაში და პროცესის გამომწვევი მიზეზია დიფერენციალური ბრუნვა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	Khatuna Chargazia, Oleg Kharshiladze, Gaetano Zimbardo	Theoretical and Experimental Detection of Nonlinear Electromagnetic Waves as the Elements of Turbulence in the Geospace Environment	International Conference "Modern Problems In Applied Mathematics", Tbilisi, Georgia, September 4-7, 2013

მოხსენების ანოტაცია

შემოთავაზებულია ულტრა დაბალი სიხშირის (უდს) ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაციის ფიზიკური და მათემატიკური მოდელი და შემდგომი წრფივი და არაწრფივი ევოლუციის სცენარი იონოსფეროში მათი არაერთგვაროვან ქარებთან (წანაცვლებით დინებებთან) ურთიერთქმედებისას, რომელიც თავის მხრივ წარმოადგენს გარემოში ენერგიის გადანაწილების ახალ მექანიზმს. შესწავლილია იონოსფეროსა და მაგნიტოსფეროს სხვადასხვა რეგიონებში არაწრფივ ძლიერად ლოალილებულ გრიგალურ სტრუქტურებად (მონოპოლური და დიპოური გრიგალები, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ბილიკი) თითორგანიზაცია. გეოკოსმოსურ პლაზმურ გარემოში (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) ხშირად დაიმზირება გრიგალები კოსმოსური თანამგზავრების მიერ, მაგალითად, მაგნიტოსფეროს კუდში და გარდამავალ არეში. დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექცირების ზომას. ამიტომ მათი წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ გარემოში ენერგიის გადანაწილების თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სატელიტურმა მისიამ მაგნიტოსფეროს კუდში გამოავლინა გრიგალები, დაკავშირებული სუბშტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სიჩქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. TEMIS სალიტურმა მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ ძირითად გრიგალებს თან ახლავს სხვებიც, რომლებიც ქმნან გრიგალურ ჯაჭვს. ხოლო ძლიერად ლოკალიზებული სუსტად ურთიერთქმედი გრიგალური

სტრუქტურები განიხილება როგორც ძლიერი ტურბულენტობის ელემენტები, რომელიც წარმოდგენილია ჩვენს მოდელში, როგორც გრიგალების ანსამბლი. აგრეთვე შესწავლილია ანომალური დიფუზიის პროცესი და შეფასებულია მისი ეფექტური კოეფიციენტი.

2	Khatuna Chargazia, Oleg Kharshiladze	Large Scale Zonal Flows' And Magnetic Field Generation By Small Scale Turbulence In The Ionosphere	IVth International conference of the Mechanical Union, Kutaisi, Georgia, November 8-11, 2013
---	---	--	---

მოხსენების ანოტაცია

შესწავლილია მცირე მასშტაბიანი (სკინ სისქის $k_{\perp}^2 c^2 / \omega_{pe}^2 \sim 1$) დრეიფული ალფენის ტურბულენტობით განპირობებული დიდმასშტაბიანი ზონალური დინებებისა და მაგნიტური ველების არაწრფივი გენერაციის თავისებურებები იონოსფერულ პლაზმურ გარემოში. მიღებულია წანაცვლებითი დინებებისა და მაგნიტური ველის ევოლუციის განტოლებები ჩქარი მაღალსიხშირული და მცირემასშტაბიანი ფლუქტუაციების აღწერი მოდელური განტოლებების საშუალებით. ნაჩვენებია, რომ მცირე მასშტაბიანი დრეიფული ალფენის ტურბულენტობით სპონტანურად გენერირდებიან დიდმასშტაბიანი ზონალური დინებები და მაგნიტური ველები, რაც განპირობებულია რეინოლდსისა და მაქსველის ძაბვის არაწრფივი ურთიერთქმედებით გარემოს ნაწილაკზე. სისტემაში ჩნდება დადებითი უკუკავშირი დიდმასშტაბიანი ზონალური და/ან მაგნიტური ველის მიერ მცირე მასშტაბიანი სკინ სისქის ალფენის ტალღების მოდულაციით. მცირე მასშტაბიანი ტალღური პაკეტის გავრცელებას გარემოში თან ახლავს პარამეტრული არამდგრადობით განპირობებული დაბალსიხ-შირული დიდმასშტაბიანი შემფოთებები. შესწავლილია არამდგრადობის ორი რეჟიმი: რეზონანსულ-კინეტიკური და ჰიდროდინამიკური. ნაპოვნია ამ არამდგრადობების ინკრემენტები. განსაზღვრულია არამდგრადობის განვითარებისა და დიდმასშტაბიანი სტრუქტურების გაჩენის პირობები. აღნიშნული არამდგრადობები იწვევენ ენერჯის გადაქაჩვას მცირე მასშტაბიანი ალფენის ტალღებიდან დიდმასშტაბიან ზონალურ სტრუქტურებში, რაც დამახასიათებელია ენერჯის ტურბულენტური უკუკასკადისთვის.

3	Oleg Kharshiladze, Khatuna Chargazia	Strong Anisotropic Turbulence Spectra in the Geospace Environment	IVth International conference of the Mechanical Union, Kutaisi, Georgia, November 8-11, 2013
---	---	---	---

მოხსენების ანოტაცია

ნაშრომი ეძღვნება დამაგნიტებულ კოსმოსურ პლაზმურ გარემოში მიმდინარე ტურბულენტური პროცესების გამოკვლევას. ასეთ გარემოში არამდგრადობების განვითარებით შესაძლებელია წარმოიქმნან ელექტრომაგნიტური მცირემასშტაბიანი ძლიერად ლოკალიზებული არაწრფივი გრიგალური სტრუქტურები, რომლებსაც გადააქვთ ჩაჭერილი ნაწილაკები. პლაზმაში გადაადგილებისას ეს სტრუქტურები იწვევენ სიმკვრივის, ელექტრული და მაგნიტური ველების შესამჩნევ ფლუქტუაციებს და ააქტიურებენ გადატანის პროცესებს გარემოში. ამასთან ექსპერიმენტზე მიღებული სიმკვრივის ფლუქტუაციის სპექტრის მაჩვენებელი გაცილებით აღემატება სუსტი ტურბულენტობის თეორიის მიერ ნაწინასწარმეტყველებს. ჩვენს მოდელში განხილულ გრიგალურ სტრუქტურებს შეუძლიათ გამოიწვიონ ძლიერი გრიგალური

ტურბულენტობა. ტურბულენტური დინება განიხილება როგორც ძლიერად ლოკალიზებულ, სუსტად ურთიერთქმედ ერთნაირი გრიგალების ანსამბლი. სხვადასხვა ამპლიტუდიანი გრიგალები შემთხვევითად არიან განაწილებული გარემოში (ურთიერთდაჯახებების გამო). მათ აღსაწერად იქნა გამოყენებული სტატისტიკური მეთოდი. მოცემულ მოდელში დაშვებულია, რომ სტაციონარული ტურბულენტობა ფორმირდება ურთიერთ კონკურენტული ეფექტების დაბალანსებით: გრიგალების სპონტანური გენერირება, რომელიც განპირობებულია შემფოთებათა ფრონტის არაწრფივი გრეხით, დიდმასშტაბიან შემფოთებათა ენერჯის ტრანსპორტირება მოკლე მასშტაბიან შემფოთებებში და ამ მასშტაბებში მათი დაჯახებითი მიღევა. ინერციულ არეში ენერჯის გადატანა მასშტაბების მიხედვით ხდება სტრუქტურების შეერთებით მათი ურთიერთდაჯახებისას. მიღებულია ტალღური რიცხვების მიმართ ელექტრომაგნიტური ენერჯის სტაციონარული სპექტრის ახალი სახე, რომელიც ეცემა ხარისხოვანი კანონით $\langle |B_k|^2 \rangle \sim k^{-8/3}$, რაც კარგ თანხვედრაშია უახლეს სატელიტურ (მაგნიტოსფერულ, იონოსფერულ) და ლაბორატორიული დაკვირვებების მონაცემებთან. გამოკვლეულია დედამიწის მაგნიტოსფერულ კუდში დინების კინემატიკური პარამეტრებისა და მაგნიტომეტრული გაზომვები სატელიტ

4	ჯ. ლომინაძე, გ. ჩაგელიშვილი, ო. ხარშილაძე	დინამიური პროცესები წანაცვლებით გეოფიზიკურ დინებებში: უდს ტალღების ზეარეკვლის ეფექტი და გრიგალური სტრუქტურების გენერაცია არაერთგვაროვან ქარებთან ურთიერთქმედებისას	საერთაშორისო კონფერენცია - „გეოფიზიკის აქტუალური პრობლემები“ მიძღვნილი მიხეილ ნოდისას გეოფიზიკის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი. 9-10 დეკემბერი, 2013
---	---	--	--

მოხსენების ანოტაცია
 მოხსენებაზე წარმოდგენილია წანაცვლებით გეოფიზიკურ დინებებში (ატმოსფერულ, იონოსფერულ და მაგნიტოსფერულ გარემოში) ტალღების ურთიერთტრანსფორმაციისა და წანაცვლებით დინებასთან ენერგეტიკული ურთიერთქმედების მექანიზმი. გამოყენებულია არამოდალური მათემატიკური მოდალური მიდგომა, რომელმაც საშუალება მოგვცა ასეთ დინებებში არსებული მოდელის ანალიზის მათემატიკური პრობლემა (არაერთგვაროვანი კოეფიციენტების არსებობის გამო) დაგვეყვანა დროში ცვლადკოეფიციენტებიან ჩვეულებრივ დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემაზე. გამოყენებული იყო ელზასერის ცვლადები, რომლებშიც გამოყოფილია ურთიერთ შემხვედრი მიმართულებით მოძრავი ტალღური შემფოთებები. რიცხვითმა ანალიზმა აჩვენა წანაცვლებით დინებებში შიდა გრავიტაციული ტალღებისათვის ზეარეკვლის ეფექტის არსებობა ტალღისა და დინების ურთიერთქმედების რეზონანსულ წერტილში. შეფასებულია როგორც ტალღების ერთმანეთთან, ასევე გარემოსთან ურთიერთქმედების ენერჯიები და ნაჩვენებია, რომ ტალღებს შეუძლიათ ენერჯია აიღონ მოძრავი გარემოდან და მოხდეს ასიმეტრიული გაძლიერება. ასევე ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები არაერთგვაროვან ქარებთან საწყისი შემთხვევითი შემფოთებების ურთიერთქმედების დინამიკის გამოსავლენად. ნაჩვენებია, რომ წანაცვლებით დინებებში შესაძლებელია

ერთი ლოკალური სტრუქტურიდან წარმოიქმნას სტრუქტურების ჯაჭვი (მწკრივი), რომელთა ამპლიტუდები და გეომეტრიული განაწილება სივრცეში განპირობებულია, როგორც გარემოს პარამეტრების მნიშვნელობებზე, ასევე წანაცვლებითი დინების სტრუქტურაზე.

5	ო. ხარშილაძე	იონოსფერული ტალღური სტრუქტურების არაწრფივი დინამიკის რიცხვითი მოდელირება და ფრაქტალური გრიგალები	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში 22-26 იანვარი, 2013
---	--------------	--	---

მოხსენების ანოტაცია

პლანეტარული მასშტაბის ტალღური სტრუქტურების დინამიკის შესწავლა აქტუალურია როგორც იონოსფეროში რადიოტალღების გავრცელების ასევე ელექტრომაგნიტური ველების გენერაციის გეოფიზიკურ პრობლემებში. ნაშრომში გამოკვლეულია ელექტრომაგნიტური გრიგალური სტრუქტურების ურთიერთქმედება დამაგნიტებულ არაერთგვაროვან დისიპაციურ იონოსფერულ პლაზმაში, როდესაც გათვალისწინებულია გარემოს წონასწორული სიმკვრივის და ტემპერატურის არაერთგვაროვნება, მაგნიტური და დაჯახებითი სიბლანტე და გარემოს ხახუნი. ასეთი ამოცანების რიცხვით ანალიზს ართულებს განტოლებებში შემავალი ორი ტიპის არაწრფივობა - სკალარული (განპირობებული ტემპერატურის არაერთგვაროვნებით) და ვექტორული (ნაწილაკების კონვექციური მოძრაობებით). რიცხვითი ექსპერიმენტები აჩვენებენ, რომ დისპერსიული ეფექტი და დისიპაცია ანგრევს საწყის გრიგალს, წარმოიქმნებიან მცირე ზომის სტრუქტურები და შემფოთებების პოტენციალის რთული განაწილების სურათი. გრიგალური სტრუქტურების გარემოში ევოლუციის პროცესი შეიძლება ასახავდეს იონოსფეროს ტურბულენტურ მდგომარეობას. ამ ეფექტის გასარკვევად შესწავლილია ლაგრანჟის ქაოსის (ქაოსური ადვექციის) შესაძლებლობა იონოსფერულ გრიგალურ ორგანოზომილებიან სტრუქტურებში. სხვადასხვა ტიპის სტრუქტურების არასტაციონარულ დინებებთან ურთიერთქმედების რიცხვითი ანალიზი აჩვენებს, რომ იონოსფეროში შესაძლებელია მოხდეს ფრაქტალური აგებულების სტრუქტურების ფორმირება. გრიგალების აგებულების ფრაქტალური ხასიათი გათვალისწინებული უნდა იყოს იონოსფერულ გარემოში ნაწილაკების, სითბოს, მუხტის და ველის გადატანის, ელექტრომაგნიტური ტალღების გავრცელების პროცესების კვლევისას. იონოსფერულ ელექტრომაგნიტურ სტრუქტურებში დეტერმინირებული ქაოსური მოძრაობების პრინციპულ შესაძლებლობას ამტკიცებს მაგნიტოჰიდროდინამიკურ განტოლებებიდან ნაშრომში მიღებული არაწრფივი ლორენცის ტიპის განტოლებათა სისტემები. ამ სისტემების რიცხვითი ანალიზი იძლევა წესრიგიდან ქაოსში გადასვლის მექანიზმის იონოსფერულ პარამეტრებს. მიღებული შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნას თანამგზავრული დაკვირვებების ინტერპრეტაციისათვის.

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	ლარისა შენგელია	“თანამედროვე ცვლილებების ფონზე კავკასიონის ცალკეული მყინვარების არეალის შესწავლა თანამგზავრული მონაცემების საფუძველზე.”	საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენცია “ჰიდრომეტეოროლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუალური პრობლემები”, თბილისი, 2013 წ. 28–30 მაისი, 2013.
2.	გიორგი კორძაძია	კავკასიონის მყინვარების კვლევა თანამგზავრული ინფორმაციის გამოყენებით.	საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენცია “ჰიდრომეტეოროლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუალური პრობლემები”, თბილისი, 2013 წ. 28–30 მაისი, 2013.

2) უცხოეთში

N ^o	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	K. Chargazia, G. Zimbaro, O. Kharshiladze	On the detection of a vortex chain in the Earth's magnetotail	EGU General Assembly 2013. April 7-12. Vienna, Austria.

მოხსენების ანოტაცია

მაგნიტოსფერულ გარემოში, კერძოდ მაგნიტოსფეროს კუდის არეში ხშირად დაიმზირება გრიგალები კოსმოსური თანამგზავრების მიერ. დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექციების ზომას. ამიტომ მათი წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) გარემოში ენერჯის გადანაწილების თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სატელიტურმა მისიამ მაგნიტოსფეროს კუდში გამოავლინა გრიგალები, დაკავშირებული სუბშტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სიჩქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. TEMIS სალიტურმა მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში ძირითად გრიგალთან ერთად შესაძლოა გამოვლენილ იქნას სხვა გრიგალებიც, რომლებიც აფრომირებენ გრიგალურ ჯაჭვს. გაანალიზებულ იქნა ორივე სიჩქარისა და მაგნიტური ველების მონაცემები C და და თანამგზავრებისათვის, ასევე მიღებულ იქნა შესაბამისი ჰოდოგრამები. ნაჩვენებია, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში შესაძლებელია როგორც მონოპოლური, ასევე დიპოლური გრიგალების გამოვლენა. მიღებული ექსპერიმენტული მონაცემების დამუშავების შედეგების შედარებულია წანაცვლებით

დინებებში გრიგალების ფორმირების რიცხვით სიმულაციებთან და ისნი კარგ თანხვედრაში არიან.			
2	Kharshiladze, Oleg; Chargazia, Khatuna.	Generation, intensification and self-organization of internal-gravity wave structures in the ionosphere with shear flow	12th Scientific Assembly, Mexico, Merida, p43, August 26-31, 2013.
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატეფიცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შეშფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით (მონოპოლი, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ქუჩა). ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.</p>			
3	Oleg Kharshiladze, Khatuna Chargazia	Dynamics of Ultra Low Frequency Electromagnetic Waves at Interaction with Shear Flows in the Ionosphere	European Planetary Science Congress 2013 08 – 13 September 2013, London, United Kingdom
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია უდს პლანეტარული ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაცია და შემდგომი დინამიკა მზრუნავ დისიპაციურ იონოსფეროში ერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებების) არსებობისას. ლანეტარული უდს ტალღები ჩნდებიანგარემოს სივრცით არაერთგვაროვან მაგნიტურ ველთან ურთიერთქმედების შედეგად. გამოვლენილია დიდმასშტაბიანი დამაგნიტებული როსბის ტიპის ტალღებისა გაძლიერების და მცირე მასშტაბიანი ინერციულ ტალღებად ტრანსფორმაციის ეფექტური მექანიზმი. მოცანა გადაჭრილი არამოდალური მათემატიკური მეთოდის შესაძლებლობების გამოყენებით. რიცხვითი სიმულაციების მეშვეობით გამოვლენილია ტალღების ფონურ დინებებთან ურთიერთქმედების და ტალღური შეშფოთებების ურთიერთ ტრანსფორმაციის თავისებურებანი იონოსფეროში.</p>			
#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	G. D. Chagelishvili	Nonlinear transverse cascade and subcritical transition to turbulence in HD/MHD shear flow	Euromech Colloquium 542, 15-18 January, 2013, Lyon, France

2	G. D. Chagelishvili, J-N. Hau, G. R. Khujadze, M. Oberlack	The Basic Physics of the Linear Transient Growth in Plane Shear flows	European Turbulence Conference-14, 1-4 September, 2013, Lyon, France
3	J-N. Hau, G. D. Chagelishvili, G. R. Khujadze, M. Oberlack,	Aerodynamic Sound Generation in Smooth Shear Flows	European Turbulence Conference-14, 1-4 September, 2013, Lyon, France
4	J-N. Hau, G. D. Chagelishvili, G. R. Khujadze, M. Oberlack,	Aerodynamic Sound Generation in Smooth Shear Flows	European Turbulence Conference-14, 1-4 September, 2013, Lyon, France

მოხსენებათა ანოტაციები

1. Nonlinear transverse cascade and subcritical transition to turbulence in HD/MHD shear flow. განხილულია შეშფოთებების არაწრფივი დინამიკა ორ განზომილებიან მაგნიტოჰიდროდინამიკურ ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში. ნაჩვენებია, რომ მიუხედავად სპექტრალური მდგრადობისა, ასეთ დინებებში ხდება ტურბულენტობის გაჩენა, რომლის ბუნებაც მსგავსია მდგრადი ჰიდროდინამიკური დინებების ტურბულენტობის ბუნებისა. ამ ტურბულენტობის კონცეფცია განსხვავებულია კოლმოგოროვის ტურბულენტობის კონცეფციისაგან, რომლის საფუძველიც სპექტრალური არამდგრადობაა.
2. The basic physics of linear transient growth in plane shear flows, ბრტყელ წანაცვლებით დინებებში გაანალიზებულია წრფივი ტრანზიენტული ზრდის ბაზური ფიზიკა, რომელიც უნივერსალურია და სამართლიანია როგორც ორგანზომილებიან, ასევე სამგანზომილებიან შემთხვევებში
3. Aerodynamic Sound Generation in Smooth Shear Flows. შესწავლილია აკუსტიკური ტალღების გენერაცია გლუვ წანაცვლებით დინებებში. კვლევა ეყრდნობა წარმოდგენებს, რომლებიც შემუშავებული იყო წინა საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში. ნაჩვენებია, რომ ტალღების გაჩენის წრფივი მექანიზმი განპირობებულია დინების არაორთოგონალური ბუნებით. ამასთანავე, წრფივი მექანიზმით გაჩენილი ბგერითი ტალღის ინტენსიობა „სწრაფი რღვევის თეორიის“ ფარგლებში აღემატება არაწრფივი მექანიზმით გაჩენილს. ჩატარებული კვლევა მიუთითებებს ლაითხილის ცნობილი აერო აკუსტიკური თეორიის უმართებულობას

#	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	გენადი თვაური	Application of Argo drifter data for quality control of SST received from Remote sensing	საერთაშორისო კონფერენცია "საზღვაო კვლევის ჰორიზონტი 2020" ვარნა, ბულგარეთი: 17-22 სექტემბერი, 2013.

შავი ზღვის მდგომარეობის დიაგნოზის მიზნით ზღვის ზედაპირის ტემპერატურის თანამგზავრული მონაცემები იქნა გამოყენებული.

ზოტ თანამგზავრულ მონაცემებს ხარისხის კონტროლის და შეფასების სპეციალური პროცედურები ესაჭიროებათ. ამ მიზნით არგოს დრიფტერების მონაცემები იქნა გამოყენებული.

შავი ზღვის ზედაპირის ტემპერატურის ხარისხის კონტროლის მიზნით გამოყენებულ იქნა აგრეთვე სპეციალური რიცხვითი ექსპერიმენტები შავი ზღვის ბაროკლინური პროგნოზისტული მოდელის საფუძველზე. ამ ექსპერიმენტების შედეგები მიანიშნებს, რომ ე.წ. კლიმატოლოგიურ მონაცემებთან შედარებით შავი ზღვის ზედაპირის ტემპერატურის თანამგზავრული მონაცემების გამოყენება მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს შავი ზღვის მდგომარეობის პროგნოზის ხარისხს.

დუშეთის გეოფიზიკური ობსერვატორია

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. მეც.აკადემიური დოქტორი რობერტ გოგუა

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.

1. რობერტ გოგუა - ხელმძღვანელი
2. თამაზ მათიაშვილი - მეცნიერ თანამშრომელი
3. ნინო ლოსეურაშვილი - ლაბორანტი
4. მარინა ბუჩუკური - ლაბორანტი
5. გიული ტუშური - ლაბორანტი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

1	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	დედამიწის მაგნიტური ველის ვარიაციების უწყვეტი რეგისტრაცია	რობერტ გოგუა	თ. მათიაშვილი ნ. ლოსეურაშვილი მ. ბუჩუკური გ. ტუშური

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

	<p>2013 წელს დუშეთის გეოფიზიკურ ობსერვატორიაში მიღებული (რეგისტრირებული) უწყვეტი, დღე-ღამური, სამეცნიერო ინფორმაცია დედამიწის მაგნიტური ველის ვარიაციების შესახებ (-ჰორიზონტალური, ძ-ვერტიკალური, - მიხრილობა) დამუშავებული და გაგზავნილია (ინტერნეტის საშუალებით) მონაცემთა მსოფლიო ცენტრში (ქ. კიოტო, იაპონია) და ინერგება მონაცემთა საერთაშორისო გაცვლის სისტემაში, რაც გვამძლევს უფლებას უფასოდ მივიღოთ მონაცემთა მსოფლიო ცენტრში დაგროვილი მთელი ინფორმაცია დედამიწის შემსწავლელ მეცნიერებათა სხვადასხვა სფეროში და გამოვიყენოთ ჩვენს სამეცნიერო კვლევებში.</p> <p>გამომდინარე იქიდან, რომ დუშეთის გეოფიზიკური ობსერვატორია მდებარეობს იონოსფეროში არსებული დენტა სისტემის ფოკუსის ქვეშ და ერთადერთია დუშეთიდან 1000კმ-ის რადიუსით შემოფარგლულ ტერიტორიაზე, ამასთან ერთად აქვს 120 წელზე მეტი ხანგრძლივობის უწყვეტი ინფორმაცია დედამიწის მაგნიტური ველის ცვლილებების შესახებ, რომელიც გამოიყენება დედამიწის შიგნით და მის ახლო კოსმოსურ სივრცეში მიმდინარე ფიზიკური პროცესების შესასწავლად, ამ ინფორმაციის მნიშვნელობა (საჭიროება) სცილდება ეროვნულ ჩარჩოებს და მას აქვს საერთაშორისო მნიშვნელობა.</p> <p>საანგარიშო პერიოდში მოვამზადეთ და გადავეცით სსიპ - შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საგრანტო კონკურსში მონაწილეობის მისაღებად 2014წ.-ს ორი პროექტი: 1. საქართველოს ტერიტორიის გრავი-მაგნიტური და ელექტრული ანომალიების სივრცულ-გენეტიკური კავშირის გამოკვლევა სასარგებლო ნამარხების (მეტალური, ნავთობ-გაზი) პროგნოზირებასა და სეისმურობასთან კავშირში, ხელმძღვანელი რ. გოგუა. 2. პროექტში „გეოდინამიკური ველის სივრცულ-დროითი ვარიაციები და მისი გავლენა ღრმა წყალშემცველ ჰორიზონტებზე და მაგნიტურ ველზე” - ვარ ძირითადი შემსრულებელი.</p> <p>ორივე ამ პროექტის შესრულებაში გამოყენებული იქნება, როგორც საქართველოს ტერიტორიაზე მოპოვებული საველე გამოკვლევების შედეგები, ისე ობსერვატორიული მონაცემები.</p>			
2	<table border="1"> <tr> <td>სამუშაოს დასახელება</td> <td>სამუშაოს ხელმძღვანელი</td> <td>სამუშაოს შემსრულებლები</td> </tr> </table>	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

1	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. გოგუა	თბილისის	მ. ნოდისას	თბილისი,	6 გვ.

2 3	(დუშეთის) გეოფიზიკური ობსერვატორია: წარსული და აწმყო	გეოფიზიკის ინსტიტუტის შრომათა კრებული, ტ. 61	2013წ.	
ანოტაციები				
<p>სტატია ეძღვნება დუშეთის (თბილისის) გეოფიზიკური ობსერვატორიის დაარსებისა და განვითარების ისტორიას. მასში განხილულია გეომაგნიტური დაკვირვებების განვითარების ძირითადი ეტაპები, მიღწევები. გრაფიკული სახით წარმოდგენილია 120 წელზე მეტი ხანგრძლივობის უწყვეტი ინფორმაცია, რომელიც რეგისტრირებულია დუშეთის ობსერვატორიაში. აღნიშნულია იმ მეცნიერთა დამსახურება, რომელთა ძალისხმევით ობსერვატორია გახდა მსოფლიოში ერთ-ერთი მოწინავე. აღწერილია ობსერვატორიის დღევანდელი მდგომარეობა და მისი საერთაშორისო კავშირები. აღნიშნულია მიღებული სამეცნიერო ინფორმაციის ეროვნული და საერთაშორისო მნიშვნელობა.</p>				

კოსმოფიზიკის ობსერვატორია.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მეცნიერ თანამშრომელი ირაკლი ტუსკია.

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
 მეც.აკად.დოქტორები:ნოდარ ხაზარაძე, თეიმურაზ ბაქრაძე;
 მეც.თანამშრომლები:ეკატერინე ბაზერაშვილი, ზეინაზ ყვავაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
---	---------------------	-----------------------	------------------------

1	კოსმოსური სხივების ინტენსივობის ნეიტრონული კომპონენტის და ატმოსფერული წნევის უწყვეტი რეგისტრაცია. მონაცემთა საერთაშორისო გაცვლის ცენტრში განთავსება.	ირაკლი ტუსკია	ნოდარ ხაზარაძე, თეიმურაზ ბაქრაძე, ეკატერინე ბაზერაშვილი ზეინაბ ყვავაძე ლამარა ოსეფაშვილი გიორგი ერქომაიშვილი ტერეზა ერქომაიშვილი ნინო ბოჩიკაშვილი
2	საპლანეტაშორისო მაგნიტური ველის სექტორული სტრუქტურის დინამიკა და დამანგრეველი მიწისძვრების პრობლემები.	ნოდარ ხაზარაძე	თეიმურაზ ბაქრაძე, ირაკლი ტუსკია ეკატერინე ბაზერაშვილი ზეინაბ ყვავაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
1.	დასრულდა 2013 წლის მონაცემების (ნეიტრონული კომპონენტისა და ატმოსფერული წნევის) რეგისტრაცია, დამუშავება და სისტემატიზირება. დადგინდა კავშირის კოეფიციენტი კოსმოსური სხივების ნეიტრონულ კომპონენტსა და ატმოსფერულ წნევას შორის. საბოლოო მონაცემები განთავსდა მონაცემთა საერთაშორისო ცენტრში.		
2	თეორიული კვლევების პირველ ეტაპზე დამუშავებულია და გადაჭრილია მზე-დედამიწის კავშირების კონტექსტში მოძრაობის რაოდენობის მომენტის შენახვის კანონის ახალი ინტერპრეტაცია, რასაც გადაამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ძლიერი დამანგრეველი მიწისძვრების პროგნოზირებისათვის.		

IV პუბლიკაციები:

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნოდარ ხაზარაძე, თეიმურაზ ბაქრაძე, ირაკლი	მოძრაობის რაოდენობის მომენტის შენახვის გავლენა დედამიწის	ტომი 64	ქ. თბილისი, გეოფიზიკის ინსტიტუტი	6

	<p>ტუსკია ეკატერინე ბაზერაშვილი ზეინაბ ყვავაძე მიხეილ ელიზბარაშვილი</p>	<p>ტექტონიკაზე, როდესაც მას უხდება საპლანეტთაშორისო მაგნიტური ველის ნეიტრალური ფენის გადაკვეთა. გეოფიზიკის ინსტიტუტის შრომების კრებული</p>			
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>განხილულია მოძრაობის რაოდენობის მომენტის შენახვის კანონის ახალი ინტერპრეტაცია, რასაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ძლიერი დამანგრეველი მიწისძვრების პროგნოზირებისთვის მაგნიტუდით $M \geq 6$. გამოვლენილია მიღებული კანონის ქმედითუნარიანობა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მზეზე ხდება ძლიერი აალებები და დედამიწას უხდება საპლანეტთაშორისო მაგნიტური ველის ნეიტრალური ფენის გადაკვეთა.</p>					

ჰიდროგეოფიზიკისა და გეოთერმის კვლევის ცენტრი

- I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. გიორგი მელიქაძე, გეოლ-მინ. მეცნიერებათა დოქტორი
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა.
გენადი კობზევი, აკად. დოქტორი; ნინო კაპანაძე, დოქტორანტი;
თამარ ჯიმშელაძე, დოქტორანტი;
საგრანტო პროექტის ფარგლებში მოწვეული კონტრაქტორები: მარიამ თოდაძე; ალექსანდრე ჭანკვერაძე; ხათუნა ბედიანიშვილი; ზურაბ მაჩაიძე, დოქტორანტი; სარეჟიმო სადგურების დამკვირვებლები;

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოს გეოთერმული	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი; ნინო

	პოტენციალის შეფასება თანამედროვე ჰიდროგეოფიზიკური მეთოდების გამოყენებით		კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოდაძე; ალექსანდრე ჭანკვერაძე;
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შედგენილი იქნა დასავლეთ საქართველოს თერმული ველის სამგანზომილებიანი ციფრული რუკა; დათვლილი იქნა თერმული წყლის მარაგები და შემუშავდა მათი ეკონომიურად და ეკოლოგიურად გამართული ექსპლოატაციის რეკომენდაციები.		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	გრანტი #19 “სამხრეთ კავკასიაში ნახშირწყლების შეგროვებისა და შენახვისთვის ბუნებრივი ანალოგების შესწავლა”	რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და ევრო- გაერთიანება ERA- NET	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი; ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოდაძე; ხათუნა ბედიანიშვილი;
პროექტის მეოთხე ეტაპზე:				
<ul style="list-style-type: none"> • შეიქმნა ნახშირორჟანგის გამოვლენის პუნქტების კატალოგი და I მ სისტემაში მათი განაწილების რუკა; • დადგინდა ნახშირორჟანგის ემისის განმაპირობებელი გეოლოგიური ფაქტორები • არსებულ გეოლოგიურ და ჰიდროგეოლოგიურ მასალა დაყრდნობით მოძიებული იქნა ინფორმაცია თბილისის შუა ეოცენის ასაკის თერმული და ნავთობის საბადოს – გაზორეზერვუარის აგებულებასა და შესწავლილი იქნა ჰიდროგეოლოგიური თვისებები. ჭაბურღილების სავლე ტესტირებებით. აღებული იქნა სპეციალური სინჯები შერჩეული უბნებიდან ქანების პეტროფიზიკური, მინერალოგიური და წყლების ქიმიური შესწავლის მიზნით • დაწყებული იქნა ერთობლივი კვლევები საქართველოს ტერიტორიაზე რვევების დამაბულობის განსაზღვრის მიზნით და გამოყოფილი იქნა მათ შორის კრიტიკულად დამაბულები • გრძელდება ნახშირორჟანგის ემისიასა და სეისმურობას შორის ურთიერთკავშირი 				

დადგენა

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	გრანტი #18 “ზღვის სანაპიროების დაბინძურებისა და ათროფიკაციის პრევენციის მიზნით მიწისქვეშა წყლების ზღვისქვეშა განტვირთვის შესწავლა”	რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და ევრო-გაერთიანება ERA-NET	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი; ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოღაძე; ალექსანდრე ჭანკვეტაძე; ზურაბ მაჩაიძე

პროექტის შედეგად მიღებული იქნა შემდეგი შედეგები:

ზღვებისა და ოკეანეების მდგრადი გამოყენება ითხოვს მათში მიმდინარე პროცესების სრულყოფილ ცოდნას, კერძოდ მიწიდან ზღვამდე ხსნარისა და მაკრო ნაწილაკების ტრანსპორტირების კანონზომიერებების ცოდნას. ეს ხდება არა მარტო მდინარეების მეშვეობით, არამედ, რაც უფრო საინტერესოა, მიწისქვეშა წყლების განტვირთვით (მწგ) ზღვაში, რაც წარმოადგენს მთავარ პოტენციალურ გზას ნაკადის და ნალექების ტრანსპორტირებისათვის ზღვაში. მასალის ტრანსპორტირება იწვევს სანაპირო ზოლის ათროფიკაციას და დაბინძურებას, ზღვის პროდუქტების, კორალური რიფების დაბინძურებასა და ზღვის წყლის მავნებელ “აყვავებას”.

მწგ შესწავლაში გამოიყენება ე.წ. წყლის “ტრასერები”. ეკოლოგიური “ტრასერები” წარმოადგენენ ბუნებრივ ან ანტროპოგენურ ნივთიერებებს, რომლებიც არსებობენ ბუნებაში და წარმოიშვებიან განსაზღვრული წყაროებიდან. განსხვავებით ხელოვნური “ტრასერებისგან”, ისინი არ აბინძურებენ გარემოს მსგავსად ქიმიური ელემენტებისა. გარდა ამისა, ბუნებრივი ეკოლოგიური “ტრასერების” არსებობის ყველგან გარემოში და ამდენად შესაძლებელია მათი გამოყენება ფართო მასშტაბიანი კვლევებისას.

პროექტის მიზანის წარმოადგენდა მწგ ზონების შესწავლა “მულტი-ტრასერების” გამოყენებით აჭარის ტერიტორიის საზღვაო აკვიფერაში. მწგ ზონის ლოკალიზაციისა და რაოდენობის განსაზღვრისათვის განხორციელდა მცდელობა გაგვეერთიანებინა სხვადასხვა სახის წყლის “ტრასერები” და მომხდარიყო მიღებული შედეგების დადასტურება თანამგზავრული მონაცემებით.

აჭარის ზღვის სანაპირო ზოლი წარმოადგენს ზედაპირული წყლების განტვირთვის ზონას, სადაც თავს იყრის მსხვილი სამრეწველო ობიექტებისა და ქალაქების საყოფაცხოვრებო ტოქსიკური და სასოფლო-სამეურნეო ნარჩენებით დაბინძურებული წყლები. კვლევები განხორციელდა როგორც ხმელეთზე ასევე ზღვაში.

პირველ რიგში ჩატარდა დეტალური მიწისზედა ჰიდროქიმიური დასინჯვები და შესწავლილი იქნა ტერიტორიაზე მიწისქვეშა წყლებში ტიპიური ჰიდროქიმიური პარამეტრების Na, Ca, K, Mg, HCO₃, SO₄, Cl დამატებით ნიტრატები და ფოსფატები, ასევე გაზების რადონისა და ჰელიუმის გავრცელება და მათი ფონი. გამოვლენილი იქნა რადონის მომატებული მნიშვნელობების უბნები, რომლებიც დაემთხვა მომატებული მინერალიზაციის უბნებს.

პარალელურად გერმანელ და ბერძენ კოლეგებთან დაწყებული იქნა ერთობლივი საზღვაო სამუშაოები – გრუნტის წყლების განტვირთვის უბნების დასაფიქსირებლად. წინდაწინ, სატელიტურ მონაცემებზე დაყრდნობით გამოყოფილი იქნა პოტენციურად საინტერესო უბნები. სადაც, შემდგომში ჩატარდა ერთობლივი საზღვაო ექსპედიციები, რომლის დროსაც განუწყვეტელ რეჟიმში იზომებოდა წყლის ფიზიკური თვისებები (გამტარებლობა, ტემპერატურა, მარილიანობა, თავისუფალი ჟანგბადის რაოდენობა და სხვა.) და რადონის შემცველობა. ორ ეტაპად, 2012 და 2013 წლებში, განხორციელდა ნაპირის პარალელური და მართობული საზღვაო პროფილირებები. იზომებოდა ასევე გრუნტის და ზღვის წყალში რადიაქტიული ელემენტ – ტრასერების კონცენტრაციები. პარალელურ რეჟიმში ხმელეთზე, ჭაბურღილებსა და წყაროებში იზომებოდა რადონის და სტაბილური იზოტოპების მნიშვნელობები

საზღვაო პროფილირების დროს გამოვლენილი იქნა ორი ანომალური უბანი, პირობითად ქობულეთის ცენტრსა და სოფ ჩაქვის მიმდებარე ტერიტორიებთან, სადაც ხდება აგრუნტის წყლის განტვირთვა ნაპირის სიახლოვეს.

მართობული პროფილის გასწვრივ რადონსა და რადიუმთან ერთად ჩატარდა სტაბილური იზოტოპების ^{18}O და ^2H , (როგორც დამატებითი „ტრასერების“) დასინჯვები. დასინჯვის შედეგებმა დაადასტურა, რომ გრუნტის წყლის ზღვასთან შერევა ხდება ნაპირის სიახლოვეს დაახლოებით 300 მეტრამდე და ნარევეში გრუნტის წყლის წვლილი შეადგენს დაახლოებით 5%-ს. საზღვაო და სახმელეთო კვლევებით გამოვლენილი ანომალური უბნები წარმოადგენდნენ ერთმანეთის გაგრძელებას.

დაბინძურების ინტენსივობის დროში ცვლილებების და მისი მასშტაბების განსაზღვრისათვის, ორგანიზება გაუკეთდა რეჟიმულ დაკვირვებებს ზღვისა და მიწისქვეშა წყლების დონის ვარიაციებზე.

აითროფიკაციის (ნიტრატებით და ფოსფატებით დაბინძურება) ინტენსივობის განსაზღვრის მიზნით, გრუნტის წყლების განტვირთვის უბნების ფარგლებში განსაზღვრული იქნა ნიტრატების და ფოსფატების მნიშვნელობები მიწისქვეშა წყლებში და ზღვაში. მათი მნიშვნელობები ნაკლებია დასაშვებ ნორმაზე და მერყეობს ნიტრატებისთვის $0.2 - 3$ მგ/ლ და ფოსფატებისთვის $0.18 - 1$ მგ/ლ გრუნტის წყალში და ნიტრატებისთვის $0.2 - 0.4$ მგ/ლ და ფოსფატებისთვის $0.02 - 0.04$ მგ/ლ მდე ზღვაში. მიუხედავად დაბალი კონცენტრაციებისა, დამაბინძურებლების ზღვაში ჩადინების მოცულობა შეადგენს მნიშვნელოვან ციფრს. ასე მაგალითად კინტრიშის ხარჯი წელიწადში საშუალოდ შეადგენს 0.003 მლნ. მ3, ხოლო ჩაქვის წყალის 0.002 მლნ. მ3. შესაბამისად კინტრიშის მიერ ზღვაში ყოველწლიურად ჩაედინება 9000 ტონა ნ და 3000 ტონა ფოსფატები, ხოლო ჩაქვის წყლის მიერ შესაბამისად 6000 ტონა იტრატები და 2000 ტონა ფოსფატები. ეს ტენდენცია დროთა განმავლობაში შემცირდება, თუ ისევ არ მოხდა სასოფლო სამეურნეო სავარგულების გამდიდრენა შხამ-ქიმიკატებით.

მიწისქვეშა წყლების ზღვაში განტვირთვის უბნების დასადგენად შეირჩა და დაინერგა ეკოლოგიური „ტრასერების“ გამოყენების ახალი მეთოდოლოგია. წარმატებით გამოყენებული იქნა საზღვაო და სახმელეთო კვლევათა კომპლექსი, ისეთი ეკოლოგიური „ტრასერებით“ როგორებიცაა ერთის მხრივ ჟანგბადის ^{18}O და წყალბადის ^2H -ის სტაბილური იზოტოპები და მეორეს მხრივ, რადონი -Rn და რადიუმი-Ra. დადგენილი იქნა მიწისქვეშა წყლის ნაკადის მოძრაობის და ზღვაში განტვირთვის უბნები და განსაზღვრა მათი არეალი. დადგინდა დაბინძურების ზედაპირული ხასიათი. გამოვლენილი უბნების ფარგლებში განსაზღვრული იქნა აითროფიკაციის ინტენსივობა - ნიტრატების და ფოსფატების მნიშვნელობები მიწისქვეშა წყლებში და ზღვაში დღევანდელი მდგომარეობით. გაკეთდა პროგნოზი მათი ცვლილებების შესახებ და

გაეწია რეკომენდაცია შემდგომში ამ უბნებზე მაკონტრირებელი გაზომვების საწარმოებლად.

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	<p>გრანტი #31/27 ”ალაზანი-იორის წყალშემკრები აუზების (აღმოსავლეთ საქართველო) შესწავლა სტაბილური იზოტოპების გამოყენებით მიწისქვეშა წყლების რესურსების მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად”</p>	<p>რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>გიორგი მელიქაძე</p>	<p>გენადი კობზევი; ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოდაძე; ალექსანდრე ჭანკვეტაძე;</p>

ეტაპი №1- შერჩეულ უბნებში ნალექებისა და მდინარეების წყლის იზოტოპური შემადგენლობის მონიტორინგი

ორგანიზება გაუკეთდა რეჟიმულ დაკვირვებებს ჰაერის ტემპერატურასა, ტენიანობასა და ატმოსფერულ ნალექების რაოდენობაზე იმ მეტეოლოგიურ სადგურებზე რომლებიც განლაგებული არიან თანაბრად მთელ ტერიტორიაზე და ახასიათებენ შემდეგ რეგიონებს: თიანეთი-მდინარე იორის კეების არეალი, თელავი-მდინარე ალაზნის ხედა წელი, ლაგოდეხი მდინარე ალაზნის მარცხენა შენაკადების კეების არეალი და დედოფლის წყარო- მდინარე იორისა და ალაზნის ქვედა წელი. აღნიშნულ პუნქტებზე მეტეო მონაცემების გაზომვა ხდება ყოველდღიურად. ჰაერის ტემპერატურის და ტენიანობის გაზომვა ხდება სპეციალიზირებული აპარტურის გამოყენებით, რომლებიც შექმნილი იქნა საერთაშორისო ატომური სააგენტოს გრანტის (GEO7001) მეშვეობით. ასევე, ყოველდღიურად იზომება მოსული ატმოსფერული ნალექების რაოდენობა და თვეში ერთხელ ხდება სინჯის აღება დაგროვებული ნალექებიდან, მათში სტაბილური იზოტოპური შემადგენლობის განსაზღვრის მიზნით.

ორგანიზება გაუკეთდა რეჟიმულ დაკვირვებებს მდინარეებში წყლის დონის ვარიაციების დადგენის მიზნით, კერძოდ მდინარე იორზე თიანეთის რაიონში და ალაზანზე სოფ. შაქრიანთან თელავის რაიონში. აღნიშნული მდინარეებიდან ასევე, თვეში ერთხელ დაიწყო სინჯების აღება სტაბილური იზოტოპების გაზომვის მიზნით.

გარდა ზემოთ აღნიშნულისა, თელავის და შაქრიანის სადგურებზე დამატებით ხდება სინჯების აღება ტრიტიუმის განსასაზღვრად ნალექებსა და მდინარის წყალში. ეს უკანასკნელი სადგურები ჩართული იქნა ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს გლობალურ ქსელებში I და II ში.

ცხრილი №1 სარეჟიმო მეტეოპუნქტების მდებარეობა

პუნქტის დასახელება	X	Y	Altitude m
"შაქრიანი" ჰიდროლოგიური სადგური	548204	4648613	340
"თელავი" მეტეოსადგური	540070	4642487	568
"თიანეთი" მეტეოსადგური	497244	4662730	1099
"დედოფლის-წყარო" მეტეოსადგური	590465	4591129	800
"ლაგოდეხი" მეტეოსადგური	605196	4630389	432

წყლის სინჯების იზოტოპური და ჰიდროქიმიური ანალიზი ჩატარდება სააგენტოს მიერ შექმნილი აპარატურის მეშვეობით გეოფიზიკის ინსტიტუტის გეოფიზიკისა და გეოთერმის კვლევითი ცენტრის ლაბორატორიაში ლაბორატორიაში

ეტაპი №4- ჰიდროდინამიკური და ჰიდროქიმიური მონიტორინგის ორგანიზება მიწისქვეშა წყლების რეჟიმის შესასწავლად და როგორც მაკონტროლებელი სისტემა სასმელი წყლის შესაძლო დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად

ალანანისა და იორის წყალშემკრებ აუზებში, ძირითად წყალშემცველ ჰორიზონტებზე ორგანიზება გაუკეთდა რეჟიმულ ჰიდროდინამიკურ დაკვირვებებს. მონიტორინგი დაიწყო ლაგოდეხის რაიონში გაბურღულ ჭაბურღილზე ამერიკული წარმოების ხელსაწყოს მეშვეობით რომელიც უზრუნველყოფს მონაცემების დაგროვებას და მის გადაცემას თბილისის ცენტრში შ სისტემის მეშვეობით. წუთიერ რეჟიმში იზომება წყლის დონე ჭაბურღილში, ატმოსფერული წნევა და ტემპერატურა.

რეჟიმულ დაკვირვებები ასევე ორგანიზირებული იქნა დედოფლის-წყაროს რაიონში მდებარე ჭაში " აივერ" ტიპის ხელსაწყოს მეშვეობით. ყოველსაათობრივად იზომება წყლის დონე და ტემპერატურა. მონაცემების მოხსნა ხორციელდება 1-2 თვეში ერთხელ კომპუტერის მეშვეობით. შემდგში დაგეგმილია დასაკვირვებელი პარამეტრების სიის გაზრდა.

მონაცემები შეგროვდება განხორციელდება ცენტრში, მოთხოვნილი სისწიერით. აქვე დამუშავდება მონაცემები და გაანალიზდება სეზონურობისა და სხვა სახის ფაქტორების გავლენა ვარიაციებზე.

ცხრილი №1 სარეჟიმო ჰიდროლოგიური პუნქტების მდებარეობა

პუნქტის დასახელება	X	Y	Altitude m
"ლაგოდეხი" ჭაბურღილი	606506	4632768	541
დედოფლის-წყარო ჭა	591942	4591129	804

4	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	“კლიმატური ცვილებების პირობებში, თოვლში, მყინვარებსა და მუდმივი მზრალობის რაიონებში წყლის რესურსების შეფასებაში ეკოლოგიური იზოტოპების გამოყენება” 2010-2014 წ.წ.	ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტო	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოღაძე; ალექსანდრე ჭანკვეტაძე;

პროექტის ფარგლებში, გეოფიზიკის ინსტიტუტი აწარმოებს რეჟიმულ დაკვირვებებს ატმოსფერულ ნალექებსა, ზედაპირულ და მიწისქვეშა წყლებზე ბორჯომი-ბაკურიანის რაიონში.

5	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	”ატმოსფერულ ნალექებში და მდინარეებში იზოტოპების გლობალური ქსელის ფუნქციონირება, მუდმივი მონიტორინგი, მუდმივმოქმედი	ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტო	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოღაძე; ალექსანდრე ჭანკვეტაძე;

პროექტის ფარგლებში, საქართველოს ტერიტორიაზე სტაბილური იზოტოპების ფონური მნიშვნელობების დასადგენად მდინარეებსა და ატმოსფერულ ნალექებში, გეოფიზიკის ინსტიტუტი ჰიდრომეტეოლოგიურ სამსახურთან ერთად აწარმოებს სტაბილური იზოტოპების შემადგენლობის მონიტორინგს საქართველოს ტერიტორიაზე განაგებულ სარეჟიმო სადგურებზე -მდინარეების: რიონის, მტკვრის და ალაზნის; ატმოსფერული ნალექების: ქუთაისის, ბაკურიანის, თბილისის, თელავის და დედოფლის-წყაროს რაიონებში.

6	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	”მიწისქვეშა წყლების მდგრადი გამოყენების გაუმჯობესება ეკოლოგიური იზოტოპების გამოყენებით“	ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტო	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე; მარიამ თოღაძე; ალექსანდრე ჭანკვეტაძე;

პროექტის ფარგლებში, მიწისქვეშა წყლების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი შესწავლის მიზნით, მიმდინარეობს სატაბილური და რადიაქტიური იზოტოპების მეთოდის დანერგვა საქართველოში

7	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	საქართველოს გეოთერმული პოტენციალის	გერმანიის განათლების და მეცნიერების ცენტრი	გიორგი მელიქაძე	გენადი კობზევი ნინო კაპანაძე; თამარ ჯიმშელაძე;

	შესწავლა მოქმედ თერმულ ჭაბურღილებში სითბური ნაკადის მნიშვნელობების განსაზღვრით გზით			მარიამ თოდაძე; ალექსანდრე ჭანკვეტაძე;
<p>პროექტის ფარგლებში, გერმანელ კოლეგებთან ერთად, სითბური ნაკადის განსაზღვრის მიზნით, მიმდინარეობს მოქმედ ღრმა ჭაბურღილებში სითბური გრადიენტის განსაზღვრა და მიმდებარე ქანების თბური თვისებების დადგენა სპეციალიზირებული აპარატურის მეშვეობით.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	George Melikadze, Nino Kapanadze, Mariam Todadze	Assessment the role of snow in hydrological cycle of the Borjomula-Gudjareti-Tskali rivers basin	<i>Mikheil Nodia Institute of Geophysics In print</i>	თბილისი	
აბსტრაქტი					
<p>კვლევების მიზანს წარმოადგენდა თოვლის როლის განსაზღვრა წყლის ციკლში. კვლევების პერიოდში გაანალიზდა არსებული მეტეოლოგიური, ჰიდროგეოლოგიური და თოვლის საფარის მონაცემები. ხორციელდებოდა ექსპედიციები წყლის და თოვლის საფარის სინჯების აღების მიზნით. ორგანიზება გაუკეთდა სამონიტორინგო ქსელს ნალექების რაოდენობის, ჰაერის ტემპერატურის და ტენიანობის გადაზომად სამ სადგურში. ასევე, მდინარის დონის გაზომვებს ორივე მდინარეში. ყოველთვიურად ხდებოდა იზოტოპური სინჯების აღება 3 ნალექმზომიდან, 2 მდინარიდან, 1 ჭაბურღილიდან და 2 წყაროდან. მოპოვებული იქნა უახლესი მასალა თოვლის ჰიდროლოგიაში, რომელიც არ არსებობდა მანამდე. სხვადასხვა სიმაღლეზე განხორციელებული გაზომვები გამოდგა წარმატებული. თოვლის ნალექმა შეადგინა მთლიანი ნალექების მოცულობის 30%. ის წარმოადგენს მდინარეების მკვებავი წყლის მნიშვნელოვან წილს (მაქსიმალური წილი 50%). თოვლის დნობის შედეგად მდინარეების წყალუხვობა გმელდება 2–3 თვე. დადგინდა, რომ თოვლის ნადნობი წყლის იზოტოპური შემადგენლობა განსხვავდება სხვადასხვა სიმაღლეზე და ასევე, განსხვავდება თოვლის საფარის იზოტოპური შემადგენლობისაგან.</p>					
2	¹George Melikadze, ²Michael Schubert, ³Christos Tsabaris, ¹Nino Kapanadze, ¹Mariam Todadze, ¹Zurab Machaidze, ¹Alexander Chankvetadze	USING ENVIRONMENT TRACERS FOR INVESTIGATION OF SUBMARIN GROUNDWATER DISCHARGE	<i>Mikheil Nodia Institute of Geophysics In print</i>	თბილისი	
რეზიუმე					
<p>მიწისქვეშა წყლების სუბმარინული განტვირთვისას მასალის ტრანსპორტირების საკითხის შესწავლა მეტად საინტერესოა სამეცნიერო თვალსაზრისით. ზღვაში განტვირთვის უბნების დასაფიქსირებლად შერჩეული და დანერგილი იქნა ახალი ეკოლოგიური „ტრასერების“ ტექნოლოგია. მიწისზედა და საზღვაო კვლევების პროცესში წარმატებით იქნა გამოყენებული ეკოლოგიური „ტრასერების“ კომპლექსი–სტაბილური იზოტოპების ^{18}O და 2H, რადიონუკლიდების Rn და Ra ნაკრები. ქობულეთის ტერიტორიაზე გამოვლენილი იქნა მიწისქვეშა წყლის ნაკადის მიმართულება და მისი განტვირთვის არეალები. გამოვლენის უბნებში განისაზღვრა ათროფიკაციის სიდიდეები– ნიტრატების და ფოსფატების კონცენტრაციები ნიადაგში და ზღვაში. ასევე, შესწავლილი იქნა მათი განაწილება ზედაპირზე და ზღვაში მათი ჩარეცხვის ინტენსივობა.</p>					

3	Tamar Jimsheladze, George Melikadze, Alexander Chankvetadze, Robert Gagua, Tamaz Matiashvili	თ თქ VARIATIONS IN DUSHETI OBSERVATORY JANUARY- JUNE 2013	<i>Mikheil Nodia</i> <i>Institute of Geophysics</i> <i>In print</i>	თბილისი	
---	---	--	---	---------	--

რეზიუმე

მიწისძვრის წინ გეომაგნიტური ანომალიები დაფიქსირებულია მრავალი ავტორის მიერ, თუმცა აღსანიშნე რომ მათი უმეტესობა ვერ აკმაყოფილებს მკაცრ კრიტერიუმებს. პროგნოზის ეს მეთოდი ეყრდნობა კორელაციას მიწისძვრებსა, გეომაგნიტურ ანომალიებს და მიზიდულობის ველის მიმოქცევითი ვარიაციების მოსალოდნელ მაქსიმუმს (ან მინიმუმს) შორის. გეომაგნიტური გადახრა განისაზღვრება როგორც სტანდარტული გადახრების საშუალო მნიშვნელობებიდან, რომლების განისაზღვრება მინიმუმ 2.5 ჯერ წამში. მოვლენების თანხვედრის ალბათობის ფანჯარა უდრის +1 დღეს, მიმოქცევითი ვარიაციების მინიმუმებისთვის და +2 დღეს -მაქსიმუმებისთვის. დუშეთის ობსერვატორიის მიერ დაფიქსირებული გეომაგნიტური წინამორბედების სტატისტიკური დამაჯერებლობა, კიდევ ერთხელ დასტურდება 2013 წლის იანვარ-ივნისის მონაცემებით .

4	George Melikadze, Genadi Kobzev, Nino Kapanadze, Mariam Todadze,	CREATION NUMERICAL MODEL OF THE TSAISHI GEOTHERMAL REZERVIOR FOR ORGANIZATION OF GEOTHERMAL CIRCULATION SYSTEM	<i>Mikheil Nodia</i> <i>Institute of Geophysics</i> <i>In print</i>	თბილისი	
---	---	---	---	---------	--

აბსტრაქტი

პროექტის მთავარ მიზანს წარმოადგენდა საქართველოში პირველი გეოთერმული ცირკულაციის სისტემის შექმნა ცაიშის გეოთერმულ საბადოზე და ცაიშის საჯარო სკოლის გათბობის სისტემის რეაბილიტაცია ეკოლოგიურად სუფთა, განახლებადი ენერჯის წყაროთი. არსებულ ჭაბურღილებზე მოხდა ჰიდროგეოლოგიური ტესტირების ორგანიზება რათა განსაზღვრულიყო ჭაბურღილთა თვისებები და შექმნილიყო წყალშემცველი ჰორიზონტის ციფრული მოდელი. ამის შემდგომ განხორციელდა მოდელის კალიბრაციისა და სიმულაციის პროცესები, რაც საშუალებას იძლევა შეფასდეს ექსპლოატაციისა და პროცესების განვითარების სხვადასხვა სცენარები.

5	George Melikadze¹, Olga Körting² Nino Kapanadze¹, Birgit Müller³ Mariam Todadze¹, Tamar Jimsheladze, Alexander Chankvetadze,	Investigation of carbon dioxide fluxes and possibility its storage in Georgia	<i>Mikheil Nodia</i> <i>Institute of Geophysics</i> <i>In print</i>	თბილისი	
---	--	--	---	---------	--

აბსტრაქტი

კვლევის მთავარი მიზანი იყო ნახშირორჟანგის ბუნებრივი წყაროების შესწავლა, ნახშირორჟანგის შემცველი ქანების თვისებების შესწავლა. ეს ქანები შემდგომში განიხილება, როგორც რეზერვუარი ნახშირორჟანგის მიწისქვეშა შენახვისთვის. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია განისაზღვროს ნახშირორჟანგის რეზერვუარებში და მიწისქვეშა ჰორიზონტებში შენახვის შესაძლებლობის განსაზღვრა, ასევე გეოქიმიური და მექანიკური პროცესების გაგება, რომლებიც დაკავშირებულია ნახშირორჟანგის ხანგრძლივი დროით შენახვასთან, მათ შორის რღვევის ზონებში.

6	<p>Тамар Джимшеладзе, Георгий Меликадзе, Геннадий Кобзев</p>	<p>Построение и анализ напряженного состояния среды во время подготовки Рачинского землетрясения 2009 года</p>	<p><i>Mikheil Nodia Institute of Geophysics In print</i></p>	<p>თბილისი</p>	
---	---	---	---	----------------	--

აბსტრაქტი

ტექტონიკური პროცესების რეალურ დროში მონიტორინგისა და სეისმური კომპონენტის გამოყოფის მიზნით, შემუშავებული იქნა ჰიდროდინამიური დაკვირვებების სპეციალური მეთოდი. მიწისძვრის მომზადებისა და რეალიზაციის პროცესში ა, ბ, ც კოეფიციენტების ვარიაციებმა დაადასტურა წყლის დონის, როგორც ტექტონიკური პროცესების ინდიკატორის ინფორმატიულობა. შემუშავდა მეთოდიკა, დაკვირვების მონაცემებიდან გეოდინამიკური მდგენელის გამოყოფის და მისი დროში და სივრცეში განაწილების კანონზომიერების დადგენის მიზნით. კვლევების შედეგად დადგინდა, რომ მიწისძვრის ეპიცენტრი ემთხვევა დამაბულობის ველში მაქსიმალური გრადიენტის ზონას. რაჭის მიწისძვრის მომზადების პროცესში წყლის დონის ვარიაციების ანომალური დარღვევები ფიქსირდებოდა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, რაც მიუთითებს მიწისძვრის მომზადების პროცესი მოიცავს დიდ ტერიტორიას.

2013 წლის 3 ნოემბერს თსუ მიხეილ ნოდიას გეოფიზიკის ინსტიტუტს დაარსებიდან 80 წელი შეუსრულდა.

2013 წლის 9-10 დეკემბერს ინსტიტუტში ჩატარდა საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებული საერთაშორისო კონფერენცია; მოსმენილი იქნა 26 მოხსენება, ქართველი მეცნიერების გარდა მომხსენებლებს შორის იყო 6 უცხოელი სტუმარი.

10 დეკემბერს საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიაში ჩატარდა ამ თარიღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, სადაც ბევრი თბილი სიტყვა წარმოითქვა ინსტიტუტის მისამართით.

ინსტიტუტის დირექტორი,
მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი:

ნ. ლლონტი

ინსტიტუტის სამეცნიერო
საბჭოს თავმჯდომარე,
აკადემიკოსი:

თ. ჭელიძე

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის 2013 წლის სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის

ა ნ გ ა რ ი შ გ ე ბ ა

- I. 1. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი რამაზ აბესაძე
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

1. აბესაძე რამაზი – მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ემდ, პროფესორი
2. პაპავა ვლადიმერი – მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, აკადემიკოსი
3. არევაძე ნანული – განყოფილების გამგე, აკად. დოქტორი
4. ასათიანი როზეტა – მეცნიერი კონსულტანტი, ემდ, პროფესორი
5. ბერულავა გიორგი – განყოფილების გამგე, ემდ, პროფესორი
6. ბიბილაშვილი ნანა – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
7. ბრეგვაძე გიორგი – მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
8. ბურდული ვახტანგი – განყოფილების გამგე, ემდ
9. დავლაშერიძე ნატალია – მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
10. დათუნაშვილი ლინა – მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
11. დვალისვილი ლია – მეცნიერი თანამშრომელი
12. თაფლაძე თამარი – მეცნიერი თანამშრომელი,
13. თეთრაული ციციხო – მეცნიერი თანამშრომელი
14. კაკულია ეთერი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
15. კვარაცხელია მურმანი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ემდ, პროფესორი
16. კურატაშვილი ალფრედი – განყოფილების გამგე, ემდ, პროფესორი
17. ლაზარაშვილი თეა – განყოფილების გამგე, აკად. დოქტორი
18. მელაშვილი მდედა – მეცნიერი თანამშრომელი
19. ნათელაური იზა – განყოფილების გამგე, აკად. დოქტორი
20. ნოზაძე ზურაბი – მეცნიერი თანამშრომელი
21. რევიშვილი ზურაბი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
22. სარჩიშვილია როლანდი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ემდ, პროფესორი
23. ქავთარაძე თენგიზი – ლაბორატორიის გამგე, აკად. დოქტორი
24. ქისტაური ნუნუ – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
25. ქველაძე ქეთევანი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
26. ქურდაძე თინათინი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
27. ჩხეიძე თინა – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, პროფესორი
28. ცუცქერიძე მარინე – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი
29. ხუსკივაძე მამუკა – განყოფილების გამგე, აკად. დოქტორი
30. ჯავახიშვილი რევაზი – უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, აკად. დოქტორი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საბაზრო ეკონომიკის სრულყოფის თეორიული პრობლემები პოსტსაბჭოურ ქვეყნებში	ალფრედ კურატაშვილი	ვლადიმერ პაპავა, ალფრედ კურატაშვილი, მურმან კვარაცხელია, ნატალია დავლაშერიძე, რევაზ ჯავახიშვილი
<p>ანოტაცია</p> <p>პრობლემის აქტუალობა. პრობლემის აქტუალობა. 20 წელზე მეტი გავიდა მას შემდეგ, რაც ყოფილ საბჭოთა კავშირში შემავალ ქვეყნებში საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის რეფორმები დაიწყო. ყველა ქვეყანაში მეტ-ნაკლები წარმატებით ჩამოყალიბდა საბაზრო სისტემა, რომელიც შემდგომ გაუმჯობესებას მოითხოვს. ამიტომ, საბაზრო ეკონომიკის სრულყოფის თეორიული პრობლემების კვლევას და მისი შედეგების დანერგვას პრინციპული მნიშვნელობა აქვს ამ ქვეყნებში ეკონომიკური ზრდის დაჩქარებისა და ხალხის კეთილდღეობის დონის ამაღლებისათვის, ვინაიდან საბაზრო სისტემის, მისი ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობა ხელს უშლის ეკონომიკის ეფექტიან ფუნქციონირებას. აღნიშნული პრობლემების კვლევის მნიშვნელობა კიდევ უფრო იზრდება მსოფლიო გლობალური ფინანსური კრიზისის ფონზე, რომლის შედეგებს დღესაც ვიმკით.</p> <p>პრობლემის მიზანი: სამეცნიერო ნაშრომის მიზანია პოსტსაბჭოური ქვეყნების საბაზრო ეკონომიკის სრულყოფის თეორიული პრობლემების დამუშავება და ამის საფუძველზე ამ ქვეყნების ეკონომიკური სისტემის გაუმჯობესების მიმართულებებისა და გზების შემუშავება.</p> <p>კვლევის შემდეგები:</p> <ul style="list-style-type: none"> – პოლიტიკური სისტემისა და, შესაბამისად, ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის თეორიული პრობლემების კვლევის საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნები, რომლებიც ხელს შეუწყობენ როგორც პოსტსაბჭოური ქვეყნების, ისე საერთოდ საზოგადოებისა და სახელმწიფოს ეფექტიან ფუნქციონირებას. კერძოდ, მოცემულია ჭეშმარიტად ცივილიზებული საზოგადოებისა და, შესაბამისად, ჭეშმარიტად ცივილიზებული საბაზრო ურთიერთობების არსის განსაზღვრა – როგორც სისტემისა, რომელიც უპირველეს ყოვლისა მუდავნდება საზოგადოებისა და სახელმწიფოს სოციალურ მიზნობრივ მიმართულებაში – მიმართულებაში ხალხის ინტერესების რეალიზაციაზე. – ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებების შემუშავება განხილულია როგორც პოლიტიკური სისტემის განვითარების სტრატეგიული მიმართულების შემადგენელი ნაწილი. ჭეშმარიტად ადამიანური საზოგადოების მშენებლობის გზები ნაშრომში, ამავე დროს, განხილულია როგორც ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის პრობლემების გადაჭრის გზები. – პოსტსაბჭოურ ქვეყნებში საბაზრო ურთიერთობების სრულყოფის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია საერთაშორისო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა სრულყოფა. კვლევის შედეგად განსაზღვრულია საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის გამოყენების მიღწეული დონე, მისი დინამიკისა და სტრუქტურის თავისებურებები და ქვეყნის ექსპორტის დივერსიფიკაციის ძირითადი მიმართულებები. ნაშრომში დადგენილია საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის ამაღლების ძირითადი მაკროეკონომიკური ფაქტორები, რომელთაგან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკის დარგობრივი სტრუქტურის სრულყოფა, სათანადო ინვესტიციების მოზიდვით ექსპორტზე ორიენტირებული დარგების პრიორიტეტული განვითარება, უცხოური გამოცდილების გათვალისწინებით საქართველოში დაბეგვრის, საგადასახადო და საკრედიტო სისტემის შემდგომი დახვეწა, სახელმწიფოს მიერ 			

ექსპორტის სტიმულირების ადმინისტრაციული და ეკონომიკური ბერკეტების ამოქმედება და სხვ.

– ნაჩვენებია, რომ ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლების მიხედვით გლობალური ფინანსური და ეკონომიკური კრიზისი შედარებით ადვილად გადაიტანეს ნავთობითა და გაზით მდიდარმა ქვეყნებმა, რომლებმაც კრიზისამდელ პერიოდში სტაბილიზაციის ფონდების შექმნა მოასწრეს. იმის გათვალისწინებით, რომ მკვეთრი ზრდის ეფექტი შეუძლებელს ხდის ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლების სივრცობრივ (ქვეყნების მიხედვით) შედარებას, ნაშრომში ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლები გადაანგარიშებულია ორიგინალური ფორმულების საშუალებით, რამაც შესაძლებელი გახდა იმ ჰიპოთეტური ეკონომიკური ზრდის ინდიკატორების დადგენა, რომლებიც გამორიცხავენ მკვეთრი ზრდის ეფექტს. ჰიპოთეტური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლები კი ცხადყოფენ, რომ პოსტკრიზისულ პერიოდში ეკონომიკური აღმავლობის კრიზისამდელ დონეს, ნავთობითა და გაზით მდიდარი სახელმწიფოების გარდა, ყველაზე ადვილად ბალტიის პოსტსაბჭოთა ქვეყნები დაუბრუნდნენ, რის საფუძველზეც გაკეთებულია დასკვნა, რომ სტაბილური ეკონომიკური განვითარებისათვის, განსაკუთრებით კი იმ ქვეყნებისათვის, რომლებიც არ გამოირჩევიან ბუნებრივი რესურსების განსაკუთრებული სიმდიდრით, მიზანშეწონილია ეკონომიკური განვითარების ევროპული მოდელის გაზიარება.

– ნაჩვენებია საბაზრო ეკონომიკის სრულყოფაში ეკონომიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეანტთა (პოლ სამუელსონი, ფრიდრიხ ფონ ჰაიეკი, ილტონ ფრიდმანი, გარი მარკს მარკოვიცი, უილიამ ფორსაიტ შარპი, მერტონ გოვარდ მილერი და სხვ.) შრომების მნიშვნელობა, და შემოთავაზებულია მათი გამოყენების შესაძლებლობა პოსტსაბჭოური გარდაქმნების პროცესში.

პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	ეკონომიკის პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების პრობლემები საქართველოში	ვახტანგ ბურდული	ვახტანგ ბურდული, გიორგი ბრეგვაძე, ქეთევან ქველაძე

ანოტაცია

პრობლემის აქტუალობა: საქართველოში ამჟამად ეკონომიკის დარგობრივი სტრუქტურა არაპროგრესულია, რის გამოც არაერთი ეკონომიკური მაჩვენებელი ძალიან არასახარბიელოა (ექსპორტ-იმპორტის სალდო, სახელმწიფო საგარეო ვალი, სიღარიბის და უმუშევრობის დონე და ა.შ.). არასწორი დარგობრივი პოლიტიკის გამო შეწყდა ბევრი ისეთი დარგის ფუნქციონირება, რომლებსაც გადამწვევტი მნიშვნელობა აქვთ აღნიშნული პარამეტრების გაუმჯობესებაში. შეზღუდული საფინანსო-საინვესტიციო რესურსები ხშირად არარაციონალურად გამოიყენებოდა. ამიტომ, აუცილებელია დარგობრივი სტრუქტურის განვითარების კოორდინაციაში დაშვებული შეცდომების გამოვლენა და სამეურნეო დარგების განვითარების ისეთი მიმართულებების დასახვა, რომლებიც თანდათანობით გააუმჯობესებენ ქვეყნის მაკროეკონომიკური და მოსახლეობის კეთილდღეობის ამსახველ პარამეტრებს. აქედან ჩანს დასახული პრობლემის კვლევის თავისდროულობა და აქტუალობა.

კვლევის მიზანი: კვლევის მიზანია საქართველოს ეკონომიკის დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირებაში დაშვებული შეცდომების გამოვლენა და შესაბამისი ანალიზის საფუძველზე შესაბამისი დასკვნების გაკეთება და პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების მიმართულებებისა და გზების დასახვა.

კვლევის შედეგები: ჩამოყალიბებული და დასაბუთებულია საქართველოს ეკონომიკის პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების მიმართულებები და გზები. შედეგები შეიძლება დაკონკრეტდეს შემდგენიარად:

– გამოვლენილია დარგების ჯგუფების ჭრილში (ენერგეტიკის დარგები; დარგები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სასურსათო უსაფრთხოებას; მსუბუქი მრეწველობის დარგები; მაღალტექნოლოგიური დარგები და ა. შ.) მათი თვითუზრუნველყოფის დონე (ადგილობრივი გამოშვების, ექსპორტის და იმპორტის გათვალისწინებით).

– დარგების ჯგუფების ჭრილში დადგენილი და დასაბუთებულია პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის ჩამოყალიბების ზოგადი მიმართულებები ისე, რომ ახლო მომავალში უზრუნველყოფილი იყოს “სტრუქტურული ეფექტის” მიღწევა;

– ჩამოყალიბებულია სტრუქტურულ-დარგობრივი პოლიტიკისა და მისი ინსტრუმენტების გამოყენების ზოგადი მიმართულებები;

– უცხო ქვეყნების გამოცდილებაზე დაყრდნობით, აგროტურიზმის მულტიპლიკატორული ეფექტის თავისებურების გამოყენებით, საქართველოს მაგალითზე ზოგადად განსაზღვრულია აგროტურიზმის (როგორც დამხმარე დარგის) როლი სოფლის მეურნეობისა და რეგიონული ეკონომიკის განვითარების დაჩქარებაში;

– გამოვლენილია სამშენებლო კომპლექსის (ბინათმშენებლობა, სამშენებლო მასალების მრეწველობის დარგები, მშენებლობა მეურნეობის სხვადასხვა დარგში) დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების პრობლემები და დასახულია მათი გადაჭრის გზები.

პრობლემის მიხედვით გამოქვეყნებულია 19 სამეცნიერო სტატია, პრობლემის შედეგები, ყოველი შემსრულებლის მიერ, მოხსენებულია რამდენიმე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაზე.

მომზადდა დამატებითი მასალები მონოგრაფიისათვის: “ეკონომიკური განვითარების სტრუქტურული პრობლემები საქართველოში”, რომელიც უახლეს პერიოდში გამოქვეყნებული იქნება.

პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	ბიზნესის განვითარების აქტუალური პრობლემები საქართველოში	გიორგი ბერულავა	გიორგი ბერულავა, ეთერ კაკულია, მარინე ცუცქერიძე

ანოტაცია

პრობლემის აქტუალობა. გრძელვადიან პერსპექტივაში ეკონომიკური ზრდის ტემპების შენარჩუნება საქართველოს ეკონომიკური განვითარების პოლიტიკის მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს. ეკონომიკური განვითარების ისტორია გვიჩვენებს, რომ ზრდის მდგრადობის უზრუნველყოფა ბევრად არის დამოკიდებული ბიზნესის განვითარებაზე. სწორედ ბიზნესის განვითარებაზე მოქმედი ფაქტორების შესწავლაზე არის ფოკუსირებული ნაშრომის პროექტი.

კვლევის მიზანი:

კვლევის მიზანს წარმოადგენს ბიზნესის განვითარების თავისებურებების გამოვლენა და ბიზნესის პერსპექტივების დასახვა საქართველოში. კერძოდ: ფირმებს შორის ურთიერთობებზე მოქმედი ფაქტორების შესწავლა; მცირე და საშუალო ბიზნესის ზრდის დინამიკის დეტერმინანტების განსაზღვრა; ბიზნესის საქმიანობაზე მოქმედი შიდა ფაქტორების გამოვლენა და სხვ.

კვლევის შედეგები:

– ნაშრომში შემოთავაზებულია ახალი ემპირიული შეხედულება გარდამავალ ეკონომიკებში ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობებსა და ბიზნეს საქმიანობას შორის მიზეზ-შედეგობრივ კავშირზე. კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ კონტრაქტული ურთიერთობების არაფორმალურ ნდობაზე დაფუძნებული ინსტიტუტები წარმოადგენენ ბიზნესის საქმიანობის გაუმჯობესების მნიშვნელოვან მიმართულებას გარდამავალ

ეკონომიკებში. კერძოდ, ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობები უკავშირდება გაყიდვების მოცულობის ზრდას. იგი სტიმულს აძლევს უფრო ინტენსიური საინოვაციო საქმიანობის ჩატარებას და უზრუნველყოფს უფრო მაღალი შრომის მწარმოებლურობის ღონეს. ფირმები რომლებიც ენდობა თავის პარტნიორებს ხასიათდება მოგებიდან რეინვესტირების უფრო დიდი დონით.

– გაანალიზებულია საქართველოს მცირე და საშუალო ბიზნესში არსებული მდგომარეობა და განვითარებული ქვეყნების გამოცდილების გათვალისწინებით შემოთავაზებულია მისი სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები და განვითარების პერსპექტივები.

– შემოთავაზებულია მმართველობითი კაპიტალის ბიზნესის ტრანსფორმაციაზე გავლენის შედეგად ფირმათა სამეურნეო საქმიანობის ეფექტიანობის გადიდების შესაძლებლობანი.

პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	პოსტკომუნისტური საქართველოს მაკროეკონომიკური განვითარების ტენდენციები და ეტაპები	ნანული არევაძე	რამაზ აბესაძე, ნანული არევაძე, ნანა ბიბილაშვილი, ციცინო თეთრაული

ანოტაცია

პრობლემის აქტუალობა. პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის მრავალწლიანი პერიოდის შემდეგ მიუხედავად გარკვეული წარმატებებისა საქართველოს ეკონომიკაში მაინც არაერთი გადაუჭრელი პრობლემა არსებობს (განუვითარებელია საბაზრო ინფრასტრუქტურა, მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა და სხვ), რაც, ობიექტურ მიზეზებთან ერთად, მთავრობების მიერ გატარებული არასწორი ეკონომიკური პოლიტიკის ბრალიც იყო. ამდენად, საქართველოში ეკონომიკური განვითარების ტენდენციებისა და ეტაპების ანალიზსა და შესაბამისი ღონისძიებების დასახვას დიდი მნიშვნელობა აქვს სწორი ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავებისათვის.

კვლევის მიზანი: კვლევის მიზანია საქართველოში ეკონომიკის ტრანსფორმაციის მსვლელობაში წარმოშობილი ნაკლოვანებების გამოვლენა და ქვეყნის მაკროეკონომიკური განვითარების სწორი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებისათვის წინადადებებისა და რეკომენდაციების მომზადება.

კვლევის შედეგები:

– გაანალიზებულია საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები და კანონზომიერებები. ყურადღება გამახვილებულია შეცდომებზე, რომელიც დაშვებული იქნა პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის დროს როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტური მიზეზებით. კერძოდ: საწყის ეტაპზე სახელმწიფოს მიერ გატარებული არასწორი საშინაო და საგარეო პოლიტიკა; დიდი ხნის განმავლობაში დამნაშავე ელემენტებთან ბრძოლის არაეფექტიანი ზომების გატარება; ეკონომიკური რეფორმების არაკომპლექსურობა და არასისტემურობა; ლიბერალური პოლიტიკის არასწორი აღქმა და განხორციელება; რეფორმების განხორციელების არასწორი გზის არჩევა; გარდამავალი ვალუტის – კუპონის შემოღების შემდეგ არასწორი ფულად-საკრედიტო (ხორციელდებოდა სრულიად გაუმართლებელი ფულა ბოდა სრულიად გაუმართლებელი ფულაადი საბიუჯეტო ემისია, საზღვარგარეთის კრედიტების არადანიშნულებისამებრ გამოყენება) პოლიტიკის გატარება; საქართველოს ეკონომიკაში 1995-1997 წლებში ეკონომიკური რეფორმების წარმატებით განხორციელების შემდეგ

რეფორმების კვლავ არასწორად წარმართვა, სახელმწიფოს მარეგულირებელი მარეგულირებელი ფუნქციების არაეფექტიანობა; მნიშვნელოვანი საერთაშორისო დახმარებების არაეფექტიანად გამოყენება; ეკონომიკის რეგულირების ფორმებისა და მეთოდების არასრულყოფილი შესაბამისობა საბაზრო მოთხოვნებისადმი; მცირე ბიზნესის განვითარებისადმი უყურადღებობა; წლების განმავლობაში სოფლის სოფლის პრობლემების უგულვებელყოფა; პრივატიზაციის დროს დაშვებული შეცდომები; საჯარო სამსახურებში მომუშავეთათვის არაოფიციალურად ასაკობრივი შეზღუდვის დაწესება; კერძო საკუთრების (რომელიც საბაზრო ეკონომიკის ქვაკუთხედს წარმოადგენს) ხელშეუხებლობის პრინციპის ხელყოფა; ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის ფაქტობრივად გაუქმება; შემოსავლების უთანაბრობის ზრდა და სხვ. უარყოფით მომენტებთან ერთად გამოვლენილია პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის დადებითი მხარეები. შემოთავაზებულია კონსოლიდირებული ეკონომიკის ცნება, რომელიც გულისხმობს ისეთ ეკონომიკას, რომელზე მოქმედი ფაქტორების ჯამური გავლენა ეკონომიკურ განვითარებას განაპირობებენ. ნაშრომში შემოთავაზებულია წინადადებები და რეკომენდაციები, რომლების ხელს შეუწყობენ საქართველოში კონსოლიდირებული ეკონომიკის ჩამოყალიბებას;

– გამოვლენილია საქართველოში მრეწველობის განვითარების დადაებითი და ნეგატიური მხარეები, პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციისა და გლობალური ეკონომიკური კრიზისის ძალზე უარყოფითი ზეგავლენა მთლიანად მრეწველობასა და, განსაკუთრებით, მისი გადამმუშავებელი დარგების განვითარებაზე, სხვა ხელშემშლელ მიზეზებთან ერთად; დადგენილია მრეწველობისათვის დამახასიათებელი დეფორმირებული სტრუქტურის მიზეზები კრიზისამდელ პერიოდში და მისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის არსებითი ჩამორჩენილობა, რაც მის ცალკეულ დარგებში განაპირობებდა წარმოებული პროდუქციის დაბალ-კონკურენტუნარიანობას და გასაღების სიძნელეებს; შემოთავაზებულია საქართველოში მრეწველობის განვითარების მიმართულებები და გზები;

– გამოკვლეულია პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში (საქართველოში) დასაქმების სახელმწიფო რეგულირების ძირითადი ასპექტები, დასაბუთებულია აღნიშნულ ქვეყნებში დასაქმებისა და შრომის ბაზრის სახელმწიფო რეგულირების აუცილებლობა, განსაზღვრულია დასაქმების სახელმწიფო რეგულირების ძირითადი მიმართულებები და გზები.

– გაანალიზებულია საქართველოში ინფლაციის ტემპების მაჩვენებლები, მისი ზრდისა და შენელების მიზეზები და დასახულია შესაბამისი ღონისძიებები.

პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5	საინვესტიციო გარემო და მისი გაუმჯობესების ძირითადი მიმართულებები საქართველოში	თეა ლაზარაშვილი	თინათინ ქურდაძე, თეა ლაზარაშვილი, მელა მელაშვილი

ანოტაცია

თემის აქტუალობა: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე მდგომარეობას თუ გავაანალიზებთ, დავინახავთ, რომ საინვესტიციო გარემო ქვეყანაში ნაკლებად მიმზიდველია. ინვესტიციები, რომლებიც შემოდის საქართველოში ძირითადად სამომხმარებლო სექტორის და არარეალური სექტორის განვითარებისკენაა მიმართული, რაც მათ არაეფექტიანს ხდის ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების თვალსაზრისით. გარდა ამისა, ჩვენი ქვეყანა არც ინვესტორების დაცვის კუთხით გამოირჩევა, რაც კიდევ ერთი ხელისშემშლელი ფაქტორია, ამას ემატება ის ფაქტიც, რომ ქვეყანაში შიდა ინვესტიციები ძალიან მცირეა პირდაპირ ინვესტიციებთან შედარებით, ამიტომ მიმზიდველი ინვესტიციური

გარემოს შექმნა ქვეყნისთვის ერთ-ერთ აქტუალურ პრობლემად რჩება.

კვლევის მიზანი: კვლევის ძირითადი მიზანია საქართველოში საინვესტიციო გარემოს შესწავლა, ძირითადი ნაკლოვანებების გამოვლენა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების გზების დასახვა.

კვლევის შედეგები:

– შესწავლილია საქართველოს საინვესტიციო კლიმატი; გამოვლენილია პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებზე მომქმედი ძირითადი ფაქტორები; გაანალიზებულია საინვესტიციო პოლიტიკის დადებითი და უარყოფითი მხარეები; დასახულია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის გაუმჯობესების ძირითადი მიმართულებები და გზები.

– შესწავლილია ის ინსტრუმენტები, რომლებიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ შიდა საინვესტიციო გადაწყვეტილების მიღებისათვის; გამოვლენილია საქართველოში არესული შიდა საინვესტიციო გრემოს დადებითი და უარყოფითი მხარეები; დასახულია ქვეყანაში შიდა საინვესტიციო გარემოს სრულყოფის ძირითადი მიმართულებები.

პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	საქართველოს საგარეო ვაჭრობის ბალანსი და მისი ოპტიმიზაციის ძირითადი მიმართულებები	იზა ნათელაური	იზა ნათელაური, როლანდ სარჩიმელია, ნუნუ ქისტაური, თამარ თაფლაძე

ანოტაცია

პრობლემის აქტუალობა. საქართველო მცირე ღია ეკონომიკურ სისტემაზე ორიენტირებული ქვეყანაა, გააჩნია ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა, გეოპოლიტიკური უპირატესობები და გეოეკონომიკური თავისებურებები, თანამშრომლობს პარტნიორთა დივერსიფიცირებულ წრესთან და გამოირჩევა საგარეო ვაჭრობის მკვეთრად გამოკვეთილი პრიორიტეტებით. ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში არსებითად შეიცვალა ჩვენი ქვეყნის საგარეო-სავაჭრო ბალანსის რაოდენობრივი და სტრუქტურული მაჩვენებლები. ექსპორტმა, იმპორტმა, წმინდა ექსპორტმა და საგარეო სავაჭრო ბრუნვის მაჩვენებლებმა ახალი აქტუალობა შეიძინა. თუმცა სავაჭრო სადღო უარყოფითი რჩება. საგარეო ვაჭრობის განვითარების ორიენტირების შეფასება, ბოლო პერიოდის სოციალურ-ეკონომიკური და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცვლილებების ფონზე, უდავოდ აქტუალურია.

კვლევის მიზანი: კვლევის მიზანია დინამიკაში საქართველოს საგარეო ვაჭრობის ბალანსის ანალიზი და ამის საფუძველზე, საგარეო ვაჭრობის განვითარების ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა, ბალანსის ოპტიმიზაციის ამოცანიდან გამომდინარე.

კვლევის შედეგები:

– განხორციელებულია საქართველოს საერთაშორისო ვაჭრობის არსებული მდგომარეობის შეფასება სხვადასხვა კრიტერიუმით, მ.შ. საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობის ამაღლების ჩარჩო და რეალური სექტორის დაბალანსებული განვითარების მოთხოვნების გათვალისწინებით. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების თავისებურებების გათვალისწინებით განსაზღვრულია ქვეყნის საერთაშორისო ვაჭრობის ოპტიმიზაციის მიმართულებები (საქართველოს ექსპორტ-იმპორტის რაოდენობრივი, სტრუქტურული და გეოგრაფიული ოპტიმიზაცია)

– დასმულია პროდუქციის ექსპორტისა და იმპორტის ოპტიმიზაციის ამოცანა და შედგენილია შესაბამისი ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელი, სადაც გამოყენებულია საგარეო ვაჭრობაში დეფიციტისა და გადაჭარბების განმარტებების შესახებ ახლებური შეხედულებები. დაზუსტებულია ტერმინები “ოპტიმალური” და “ოპტიმიზაცია”, “პრივატიზება” და “პრივატიზაცია” და შემოთავაზებულია მათი გამოყენების შესაძლებლობები.

– გაანალიზებულია საგადამხდელო ბალანსი, როგორც მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი, ასევე მისი როლი საგარეო ვაჭრობის ტენდენციებისა და ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკური მდგომარეობის განსზღვრაში; გამოვლენილია საქართველოს საგადამხდელო ბალანსის წინაშე მდგომი გამოწვევები და დასახულია მათი დაძლევის გზები.
 პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
7	წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკური პრობლემები საქართველოში	მამუკა ხუსკივაძე	მამუკა ხუსკივაძე, ზურაბ ნოზაძე, თინა ჩხეიძე, ლია დვალიშვილი

ანოტაცია

თემის აქტუალობა: წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენება და დაცვა ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი თანამედროვე პრობლემაა ბუნებათსარგებლობისა და გარემოს დაცვის სფეროში. მსოფლიო მოსახლეობისა და მეურნეობის ზრდასთან ერთად, სწრაფი ტემპით იზრდება წყლის მოხმარებაც. მტკნარი წყლის დეფიციტი უკვე მსოფლიო პრობლემა ხდება. წყლის რესურსებზე სულ უფრო მზარდი მოთხოვნები აიძულებს ქვეყნებს გამონახონ სხვადასხვა საშუალებები ამ პრობლემის გადასაჭრელად. საქართველო მდიდარია წყლის რესურსებით, თუმცა როგორც მინერალური, ისე მტკნარი წყლის მარაგები არ გამოიყენება ოპტიმალურად. სერიოზული პრობლემებია წყლის რესურსების დაცვის სფეროშიც. ექსპერტების შეფასებები და სხვადასხვა კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ წყლის რესურსების გაჭუჭყიანების მასშტაბები სახიფათო ზღვარს აღწევს. ამჟამად წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის სფეროში ჩვენს ქვეყანაში დაგროვებულია გარკვეული გამოცდილება. თუმცა უნდა ითქვას, რომ პრობლემა ბოლომდე არ არის შესწავლილი და შესაბამისად, არც მისი გადაჭრის გზებია განსაზღვრული. ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე პრობლემის აქტუალობა უდავოა.

კვლევის მიზანი: ნაშრომის ძირითად მიზანს წარმოადგენს საქართველოში წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის პრობლემების ანალიზი, შეფასება და მისი გადაჭრის გზებისა და მიმართულებების განსაზღვრა.

კვლევის შედეგები:

- ჩატარებულია საქართველოში წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენების ეკონომიკური ანალიზი;
- გამოვლენილია წყლის რესურსების ეფექტიანი გამოყენების ხელშემშლელი და ხელშემწყობი ფაქტორები;
- განსაზღვრულია წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენების ძირითადი მიმართულებები და გზები საქართველოში.
- განხილულია წყლის დაბინძურების სახეები და მოცემულია მათი დახასიათება. ყურადღება გამახვილებულია წყლის რესურსების თვითგაწმენდის უნარზე;
- შემოთა ვაზებულება საქართველოში გაჭუჭყიანებული წყლის რესურსების გაწმენდის გზები და მეთოდები.

პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
8	აგრარული რეფორმა და სასურსათო	ვახტანგ ბურდული (ხელმძღვანელი);	თენგიზ ქავთარაძე, ლინა დათუნაშვილი,

	უზრუნველყოფის პრობლემები საქართველოში	თენგიზ ქავთარაძე (თანახელმძღვანელი)	ზურაბ რევიშვილი
ანოტაცია			
<p>პრობლემის აქტუალობა. აგრარულ სექტორში განხორციელებულმა ეკონომიკურმა რეფორმებმა, რომელიც თავის დროზე საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ფინანსური ჯგუფების მიერ წარმატებულად იქნა მიჩნეული, ადეკვატური შედეგი ვერ გამოიღო სახელმწიფოს მხრიდან ეკონომიკის რეგულირებისა და მხარდაჭერის იმ პოლიტიკის უგულვებლყოფის გამო, რომელსაც დღეს მოდერნიზებული ფორმით წარმატებით იყენებენ განვითარებული ქვეყნები.</p>			
<p>საქართველოში განხორციელებული აგრარული რეფორმების პირველ ეტაპზე აშკარა იყო პროცესების სტიქიურად განვითარების ტენდენცია. ასეთ ვითარებაში ხშირად იგნორირებული იყო ქვეყნის ისტორიული, ეთნიკური, დემოგრაფიული, გეოპოლიტიკური, სოციალ-ფსიქოლოგიური, ბუნებრივ-კლიმატური თავისებურებები და საუკუნეების განმავლობაში დამკვიდრებული წარმოების ტრადიციები. ყოველივე ეს მწვავედ აისახა ქვეყნის სურსათით უზრუნველყოფის დონეზე.</p>			
<p>სასურსათო უზრუნველყოფის პრობლემების გადაწყვეტის მიზნით, სოფლად ინსტიტუციური და სტრუქტურული რეფორმების განხორციელებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ეკონომიკური რეფორმების განხორციელებისა და რეფორმის შედეგების სწორად შეფასებას. რათა შესაძლებელი გახდეს ქვეყნის აგრარული სექტორის საბაზრო ეკონომიკის პირობებში განვითარების სწორი ორიენტირების დასახვა. ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე წინამდებარე გამოკვლევა, რომელიც ამ პრობლემას ეძღვნება. მეტად აქტუალურია და ეხმაურება სადღეისო მოთხოვნებს.</p>			
<p>კვლევის მიზანი: კვლევის მიზანია საბაზრო ეკონომიკის ძირითად პრინციპებსა და მოტივებზე დაყრდნობით და მიზნობრივი კომპლექსური გამოკვლევების საფუძველზე გაანალიზდეს საქართველოში აგრარული რეფორმებისა და სასურსათო უზრუნველყოფის პრობლემების გადაწყვეტის მიმდინარეობის შედეგები, განისაზღვროს მისი პერსპექტიული ორიენტირები და ოპტიმალური ეკონომიკური პარამეტრები.</p>			
<p>გამოკვლეულია სასურსათო უსაფრთხოება, როგორც თანამედროვე მსოფლიოს ერთ-ერთი გლობალური პრობლემა და გაანალიზებულია ამ პრობლემისადმი საერთაშორისო ორგანიზაციების დამოკიდებულების ზოგიერთი ასპექტი. რამდენადაც ეროვნულ დონეზე სასურსათო უსაფრთხოების უმნიშვნელოვანეს ინდიკატორს სურსათით უზრუნველყოფის მაჩვენებელი წარმოადგენს, ნაშრომში გაანალიზებული და ნაჩვენებია საქართველოს აგრარულ სექტორში არსებული რეალური მეტად არასხარბიელო მდგომარეობა და შემოთავაზებულია შესაბამის ღონისძიებათა სისტემა.</p>			
<p>- აგრარული რეფორმის მიმდინარეობის ფონზე გამოკვლეულია მეცხვარეობის განვითარების პრობლემები საქართველოში. დასაბუთებულია, რომ მიწების პრივატიზაციის შედეგად ალაზნისპირა ზამთრის საძიოვრებზე საფრთხე შეექმნა მეცხვარეობის განვითარებას. მეცხვარეობის განვითარების რეზერვების ძიების მიზნით, ნაშრომში პირველადაა ყურადღება გამახვილებული ჯავახეთში ტრადიციული მეცხვარეობის განვითარებაზე. წამოყენებულია წინადადება განძისა და ოკამის სტაციონალური მეცხვარეობის სამრეწველო კომპლექსების ფუნქციონირების შესახებ.</p>			
<p>- ნაშრომში გამოკვლეულია საქართველოში გასული საუკუნის 90-იან წლებში სოფლის მეურნეობის ირიგაციის სისტემის კატასტროფული დაშლის პროცესის მიზეზები; გაანალიზებულია ირიგაციის სექტორის ფაქტური მდგომარეობა და არსებული პრობლემები; შემუშავებულია საირიგაციო პოლიტიკის მეთოდოლოგიური პრინციპები და გაშუქებულია საქართველოს საირიგაციო პოლიტიკის აქტუალური საკითხები; ქვეყნის ბუნებრივ-კლიმატური თავისებურებების გათვალისწინებით, განსაზღვრულია არსებული საირიგაციო რესურსების</p>			

და ირიგაციის განვითარების მიმართულებები და გზები.
 პრობლემასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები და შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ასათიანი	ზოგადი ეკონომიკური თეორია და მისი სწავლების აღდგენის აუცილებლობა (საკითხის დასმის წესით)	თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“	82
2	გ. ბერულავა (თანაავტორები: ფრ. გასმანი, მ. თოქმაზიშვილი)	ეკონომიკური და სოციალური მოწყვლადობა საქართველოში	თბილისი, გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)	136
3	იზა ნათელაური	საერთაშორისო ეკონომიკის და საელაშორისო კონკურენტუნარიანობის თანამედროვე პრობლემები მცირე ღია ეკონომიკის ქვეყნებში (თეორია და პრაქტიკა)	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	70

ანოტაციები

- ნაშრომში განხილულია ზოგადი ეკონომიკური თეორიის განსაკუთრებული როლი მსოფლიოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებასა და კაცობრიობის პროგრესში. ძირითადი ეკონომიკური მიმდინარეობების გაანალიზების საფუძველზე დასაბუთებულია ჯ. კეინზის მაკროეკონომიკური თეორიის როლი „ველური კაპიტალიზმის“ სოციალურად ორიენტირებულ საბაზრო სისტემად გარდაქმნაში, ხოლო მ. ფრიდმენის მონეტარული თეორიისა – მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის წარმოშობაში; გაშუქებულია მსოფლიოში აპრობირებული გამოცდილება როგორც ზოგადი ეკონომიკური თეორიის, ისე ეკონომიკის (მათი კვლევის საგნის განსხვავებიდან გამომდინარე) საუნივერსიტეტო პრაქტიკაში სწავლებასთან დაკავშირებით და წამოყენებულია წინადადება საქართველოს უნივერსიტეტებში ზოგადი ეკონომიკური თეორიის სწავლების აღდგენის აუცილებლობის შესახებ.
- ნაშრომში მოცემულია საქართველოში სოციალური და ეკონომიკური მოწყვლადობის მასშტაბის, სტრუქტურისა და განმსაზღვრელი ფაქტორების ბაზისური ანალიზი. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იძულებით გადაადგილებული და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებისა და მაღალმთიანი რეგიონების მოსახლეობის მდგომარეობის შესწავლას. ეკონომიკური და სოციალური მოწყვლადობის შესაფასებლად კვლევაში

გამოყენებულია ქვეყნის სპეციფიკის გათვალისწინებით შემუშავებული მრავალგანზომილებიანი მიდგომა და გამოვლენილია ერთი ან რამდენიმე სახის მოწვევადობის მქონე ჯგუფი. ასევე შესწავლილია მოსახლეობის დაუცველობა სხვადასხვა შოკის მიმართ და მათი დაძლევის ყველაზე გავრცელებული სტრატეგიები.

3. წიგნში განხილულია საერთაშორისო ვაჭრობის მოდელები, რევერსები და პარადოქსები. გამოკვლეულია საერთაშორისო ვაჭრობის კრიტერიუმები: ქვეყნების შეფარდებითი უპირატესობა და საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობა, დასაბუთებულია საქართველოს საგარეო ვაჭრობის რაოდენობრივი და სტრუქტურული დივერსიფიკაციის აუცილებლობა. შემოთავაზებულია ექსპორტისა და იმპორტის ოპტიმიზაციის მიმართულეები.

ბ) ბროშურები

№	ავტორი/ავტორები	ბროშურის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვლ. პაპავა	“პოსტგარდისფერი” საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ძირითადი გამოწვევები	საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდის სერიით “ექსპერტის აზრი”	21
2	ვლ. პაპავა	პოსტკომუნისტური საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ვექტორის შესახებ	საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდის სერიით “ექსპერტის აზრი”	24
3	ვლ. პაპავა, (თანაავტორები: ე. მეტრეველი, თ. აბაშიძე, ი. ჟვანია, ა. კიტიაიშვილი)	ჯავახეთი: გამოწვევები და პერსპექტივები (რუსულ ენაზე)	საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი	55

ანოტაციები

1. საქართველოს მთავრობისთვის პირველი რიგის ამოცანა ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმის მიღწევა და ყველა იმ პოტენციური შესაძლებლობის ამოქმედებაა, რასაც ევროკავშირთან ეკონომიკური ინტეგრაცია მოიტანს. ამისათვის საქართველოს მთავრობის ეკონომიკურმა პოლიტიკამ ყურადღება უნდა გაამახვილოს ანტიმონოპოლიური რეგულირების ევროპული მოდელის პირობებში წარმოების განვითარებაზე, მომხმარებელთა უფლებების დაცვასა და შრომით ურთიერთობებზე. აშშ-სა და საქართველოს შორის სტრატეგიული პარტნიორობის შესახებ ქართის ფარგლებში აუცილებელია აშშ-სთან თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმის მიღწევაზე მოლაპარაკებათა პროცესის დაწყება. ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ აშშ-სთან თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმის პირობები არ იყოს ევროკავშირთან თვისუფალი ვაჭრობის რეჟიმის პირობების საწინააღმდეგო. ამისთვის თბილისის აქტიური

ჩართვით საჭირო გახდება ამ პროცესში ბრიუსელსა და ვაშინგტონს შორის დამყარებული შესაბამისი კოორდინაცია. საქართველოს ახალმა მთავრობამ რუსეთის ბაზარზე ქართული ფირმების დაბრუნებას ხელი არ უნდა შეუშალოს. თვით ფირმებმა კი რუსეთის მთავარი სანიტარიული ექიმის სამსახურს უნდა წარუდგინონ თავიანთი წარმოებული პროდუქციის ხარისხის დამადასტურებელი აუცილებელი დოკუმენტაცია, რომელსაც უნდა დაურთონ ამ საქონლის მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის ბაზარზე (აშშ, ევროკავშირის ქვეყნები, ჩინეთი, იაპონია და სხვ.) დაშვების მოწმობები. რუსეთის ბაზარზე მათი პროდუქციის დაშვებაზე მორიგი უარის შემთხვევაში კი, საქართველოს მთავრობას ამ ფირმების ინტერესების დაცვა უკვე მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის ფარგლებში მოუწევს. ამ რეკომენდაციების რეალიზება საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის გაფართოების სტიმულირებას შეუწყობს ხელს, რაც საციალურ-ეკონომიკური განვითარებისთვის უმნიშვნელოვანეს ამოცანას წარმოადგენს.

2. ერთიანი ხელვა იმ საკითხის შესახებ, თუ რა მიმართულებით უნდა განვითარებულიყო საქართველოს ეკონომიკა, რა მოდელს უნდა დაფუძნებოდა ის ქვეყნის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, სამწუხაროდ, დღემდე არ არის საბოლოოდ ჩამოყალიბებული. ერთგვარი იმედის მომცემი იყო „ვარდების რევოლუციის“ შემდგომი პერიოდი, როცა გააქტიურდა კიდევ ამ პრობლემის კვლევა და, შესაბამისად, გაჩნდა არაერთი საყურადღებო პუბლიკაცია. იმისათვის, რომ უკეთ გავერკვეთ, თუ რა არჩევანის წინაშე დგას „პოსტვარდისფერი“ საქართველო, აუცილებელია გავაანალიზოთ „ვარდისფერი“ ხელისუფლების მიერ გატარებული ეკონომიკურ პოლიტიკა, განსაკუთრებით – მისი ევროპული ორიენტაციის კუთხით.

3. В данном докладе представлены результаты исследования, проведенного в рамках проекта в Джавахети в апреле-мае 2013 года. В нем также представлен обзор ключевых тенденций и проблем в развитии региона, требующих совместных действий со стороны государства, донорского сообщества и гражданского общества. Кроме того, в докладе содержится экспертное заключение о роли и влиянии на экономическое развитие Джавахети региональных проектов по развитию инфраструктуры, в частности, железной дороги Карс-Ахалкалаки. Предполагается, что результаты проведенных анализов заложат основу для будущих проектов в области интеграции национальных меньшинств в общественную жизнь Грузии.

გ) სახელმძღვანელოები

დ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მთავარი რედაქტორი – ემდ, პროფ. რამაზ აბესაძე	თსუ პაატა გუგუშვილის სამეცნიერო შრომათა კრებული, ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	450
2	მთავარი რედაქტორი – ემდ, პროფ. რამაზ აბესაძე	პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	608

3	მთავარი რედაქტორი – ემდ, პროფ. რამაზ აბესაძე	საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	114
ანოტაციები				
<p>1. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებულში ქვეყნდება ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელთა და საქართველოს მეცნიერ-ეკონომისტთა ნაშრომები, რომლებიც ეძღვნება თანამედროვე აქტუალურ ეკონომიკურ პრობლემებს. კრებული განკუთვნილია მკითხველთა ფართო წრისათვის და დახმარებას გაუწევს არა მხოლოდ სპეციალისტებს, არამედ ეკონომიკის საკითხებით დაინტერესებულ ნებისმიერ პირს.</p> <p>2. კრებულში ქვეყნდება ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტში გამართულ საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე წაკითხული მოხსენებების მასალები თემაზე “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”. კრებული განკუთვნილია მკითხველთა ფართო წრისათვის და დახმარებას გაუწევს არა მხოლოდ სპეციალისტებს, არამედ ეკონომიკის საკითხებით დაინტერესებულ ნებისმიერ პირს.</p> <p>3. წიგნში შემოთავაზებულია მოსაზრებები, წინადადებები და რეკომენდაციები საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების აქტუალურ პრობლემებზე.</p>				

ე) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი/კრებულის წიგნის ნომერი	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. აბესაძე	ეკონომიკური განვითარების კანონზომიერებები პოსტკომუნისტურ საქართველოში – კრებულში: “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
2	რ. აბესაძე	სიღარიბის შემცირების მაკროეკონომიკური მექანიზმი საქართველოში. საერთაშორისო კონფერენცია – “გლობალიზაცია და მეცნიერების აქტუალური პრობლემები საქართველოში”. ჟ. “მეცნიერება და ცხოვრება”	№1 (7)	თბილისი	10
3	რ. აბესაძე	მოსახლეობის ცხოვრების დონე, სიღარიბე და უმუშევრობა საქართველოში. – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის შრომები	ტ. 10	თბილისი, “სიახლე”	10

4	რ. აბესაძე	ეკონომიკური რეგრესი. – თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	10
5	რ. აბესაძე	სოფლის ეკონომიკის სახელმწიფო რე- გულირების პრობლემები საქართველოში - წიგნში: “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”, II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია		თბილისი	10
6	რ. აბესაძე	ეკონომიკური განვითარება და მოსახლე- ობის ზრდა. -საერთაშორისო კონფერენ- ციის შრომების კრებული	ნაწ. II	ქუთაისი, “აკაკი წერეთლის სა- ხელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა”	10
7	რ. აბესაძე	საქართველოს ეკონომიკური და სოცია- ლური განვითარების ზოგადი ასპექტები. - წიგნში: “საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
8	რ. ასათიანი	საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკა და მისი განვითარების თავისებურებები საქართველოს გარდამავალ ეკონომიკაში – საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკუ- ლი კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომი- კების აქტუალური პრობლემები თანა- მედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	
9	რ. ასათიანი	ფულის თეორიის როლი ფულად-საკრედი- ტო პოლიტიკის ფორმირებაში. ჟ. „საქართველოს ეკონომიკა“	№1	თბილისი	
10	რ. ასათიანი	ზოგადი ეკონომიკური თეორიის სწავლე- ბის ადღენის აუცილებლობა საქართ- ველოს უნივერსიტეტებში. ჟ. „ეკონომისტი“	№1	თბილისი	
11	რ. ასათიანი	ბიუჯეტთაშორისი ურთიერთობების სა- ხელმწიფო რეგულირება და საბიუჯეტო ფედერალიზმის განვითარება. წიგნში: „საქართველოს ეკონომიკური და სოცია- ლური განვითარების ზოგიერთი მიმართუ- ლება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკო- მენდაციები)“		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	

12	რ. ასათიანი	მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების ეტაპები და საქართველოს ეკონომიკური პოლიტიკა. საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის შრომები	XI ტომი	თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“	
13	ნ. არევაძე	მრეწველობის განვითარების ასპექტები საქართველოში. -საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	6
14	ნ. არევაძე	მრეწველობა. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსახურებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	4
15	ნ. არევაძე	მრეწველობის განვითარების პრობლემები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
16	გ. ბერუღაძე	ფირმათა შორის ურთიერთობების რეგულირებაში არაფორმალური და ფორმალური ინსტიტუტების როლის შესახებ. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	6
17	გ. ბერუღაძე	ფირმათა შორის არაფორმალური ურთიერთობები და მათი გავლენა ფირმის საქმიანობის შედეგებზე. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	7
18	ნ. ბიბილაშვილი, ე. კაკულია	პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში დასაქმების რეგულირების ზოგიერთი ასპექტი. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	6
19	გ. ბრეგვაძე	სამშენებლო სექტორის ფორმირების საკითხები. – საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის	10

		კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		გამომცემლობა”	
20	გ. ბრეგვაძე	სამშენებლო კომპლექსის პროგრესიული დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების საკითხები. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	14
21	გიორგი ბრეგვაძე	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო რეგულირების ეფექტიანობის შეფასება. – ჟ. “ეკონომისტი”	№4		26
22	გ. ბურდული	განვითარების ნეონდუსტრიულ ტიპზე გადასვლა. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
23	გ. ბურდული, ლ. დათუნაშვილი	სოფლის მეურნეობისა და მომიჯნავე დარგების განვითარების ზოგიერთი ასპექტი: არსებული პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
24	გ. ბურდული, თ. ქავთარაძე	სოფლის მეურნეობისა და მსუბუქი მრეწველობის მომიჯნავე დარგების განვითარება. – წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	5
25	გ. ბურდული	ეკონომიკის საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის შესახებ. – წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	5
26	გ. ბურდული	საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის როლი თანამედროვე ტერიტორიული მოწყობის სისტემის ჩამოყალიბებაში საქართველოში. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული	ნაწ. 2	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	10
27	გ. ბურდული	საქართველოში აგრარული კრიზისის გენეზისი და მისი დაძლევის გზები (რუსულ		თბილისი, “თსუ პაატა	26

		<p>ენაზე). - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”</p> <p>სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის მომიჯნავე დარგების ურთიერთშეთანხმებული განვითარება – აგრარული კრიზისის დაძლევის მნიშვნელოვანი პირობაა (რუსულ ენაზე). - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”</p>		<p>გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”</p> <p>თბილისი, თსუ</p>	<p>24</p>
29	გ. ბურდული	<p>ტერიტორიული მოწყობისა და საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის თანამედროვე პრობლემები საქართველოში. – კ. “ეკონომისტი”</p>	№5	თბილისი	17
30	გ. ბურდული	<p>საქართველოს ეკონომიკის დარგობრივი სტრუქტურის ნაკლოვანებები და მისი გაუმჯობესების გზები. – თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული</p>	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	41
31	ნ. დავლაშვილი	<p>ეკონომიკის დარგში 2012 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატები ელვინ როტი და ლოიდ შეპლი ბაზრის პრობლემების შესახებ. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”</p>		<p>თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”</p>	6
32	ნ. დავლაშვილი	<p>საბაზრო ეკონომიკის სრულყოფის თეორიული პრობლემები ნობელის პრემიის ლაურეატების შრომებში. – თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული</p>	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	12
33	ლ. დათუნაშვილი	<p>მეაბრეშუმეობის რეაბილიტაციის საკითხისათვის. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”</p>		<p>თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”</p>	6
34	ლ. დათუნაშვილი	<p>სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განვითარების ზოგიერთი ასპექტი. – წიგნში:</p>		<p>თბილისი, “თსუ პაატა</p>	5

		საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება (მოსაზრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები)		გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
35	ლ. დათუნაშვილი	სასურსათო უზრუნველყოფის ზოგიერთი ასპექტი საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა"	13
36	ლ. დვალიშვილი	ბუნებრივი რესურსები ქვეყნის ეროვნული სიმდიდრის საფუძველი. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული "პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე"		თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა"	6
37	ც. თეთრაული	ინფლაციის მაკროეკონომიკური რეგულირების პრობლემები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა"	10
38	ც. თეთრაული	კეთილდღეობის ეკონომიკის თეორიის ძირითადი საკითხები. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული "პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე"		თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა"	9
39	ე. კაკულია, ნ. ბიბილაშვილი	მცირე ბიზნესის სოციალურ-ეკონომიკური ფუნქცია: დასაქმება, ეკონომიკური სტაბილურობა, კონკურენტუნარიანობა, თანასწორობა. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული "პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე"		თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა"	8
40	ე. კაკულია, თ. გოგონია	მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების არსებული მდგომარეობა და პერსპექტივები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა"	12
41	მ. კვარაცხელია	პოსტსაბჭოური ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე. - საერთაშორისო სამეცნიერო-		თბილისი, "თსუ პაატა გუგუშვილის	6

		პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	
42	მ. კვარაცხელია	ილია ჭავჭავაძე და თანამედროვეობა. – საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის შრომები.	№11	თბილისი	
43	მ. კვარაცხელია	საქართველოს აგრარული სექტორი – პრიორიტეტების პოლიტიკა. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”		თბილისი, თსუ	8
44	ა. კურატაშვილი	ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის თეორიული პრობლემები ცივილიზებული საბაზრო ურთიერთობების ჩამოყალიბების პირობებში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
45	ა. კურატაშვილი	Преимущество социально нацеленной политической системы перед капитализмом – объективная закономерность и неоспоримый факт человеческого бытия. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
46	ა. კურატაშვილი	Теория политического менеджмента – принципиально новое направление в науке государственного управления. -Актуальные проблемы государственного управления. Материалы международной научной конференции		Тбилиси: Международное издательство ”Прогресс”	26
47	თ. ლაზარაშვილი, მ. მეღაშვილი	პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გავლენა ქვეყნის ეკონომიკაზე. – საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	7
48	თ. ლაზარაშვილი, მ. მეღაშვილი	უცხოური ინვესტიციები და მისი მოზიდვის გაუმჯობესების ძირითადი მიმართულებები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	11

49	მ. მეღა- შვილი	სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადა- ხდელო ბალანსში. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8
50	მ. მეღა- შვილი	ინოვაციური პოლიტიკის მნიშვნელობა აგრარული სექტორის განვითარებაში. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”		თბილისი, თსუ	8
51	ი. ნათელა- ური	საქართველოს საგარეო სავაჭრო კავშირე- ბის ოპტიმიზაციის მიმართულებები. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუ- ტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	12
52	ი. ნათელა- ური	ყურძნის ნატურალური ღვინის საექსპორ- ტო წარმოება საქართველოში: რეტროს- პექტივა და პერსპექტივა. ჟ. “ეკონომისტი”	№5		
53	ი. ნათელა- ური, თ. თაფლაძე	საქართველოს საგარეო ვაჭრობის ბალან- სის ანალიზი. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	
54	ი. ნათელა- ური, თ. თაფლაძე	ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის ექსპორტი. საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	4
55	ზ. ნოზაძე	სახელმწიფო ბოტანიკური ბაღებისა და დენდროლოგიური პარკების, ბუნების ძეგლების გამოყენებისა და დაცვის საკითხები. საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	6
56	ვლ. პაპავა (თანაავტორი ი. ანანია- შვილი)	ქართველი ეკონომისტის ლიტვაში გამოქვეყნებული პლაგიატური სტატიის შესახებ. - ჟ. “ეკონომიკა და ბიზნესი”	№ 1		22

57	ვლ. პაპავა (თანაავტორი ი. ანანია- შვილი)	ლაფერის ფისკალური წერტილების შეფასების ქცევითი მოდელი (ინგლისურ ენაზე). - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მოამბე	ტ. 7, № 1		9
58	ვლ. პაპავა (თანაავტორი ი. ანანია- შვილი)	წონასწორობა და ოპტიმალური საგადასა- ხადო განაკვეთები აგრეგირებული მოთ- ხოვნისა და აგრეგირებული მიწოდების მოდელებში (ლაფერ-ქეინზიანური სინ- თეზი) (ინგლისურ ენაზე). - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მოამბე	ტ. 7, № 2		13
59	ვლ. პაპავა	თანამედროვე ქართული ეკონომიკური ტერმინოლოგია: ახალი პრობლემები და ძველი შეცდომები. - კრებულში “ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალინდელი დღე”		თბილისი, თსუ არ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიე- რების ინსტიტუტი	2
60	ვლ. პაპავა	რუსეთთან ომის შემდგომ საქართველოში გატარებული ეკონომიკური პოლიტიკის ზოგიერთი თავისებურების შესახებ. ჟ. “ქართული პოლიტიკა”	№ 1		8
61	ვლ. პაპავა, თ. თაფლაძე	საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ძირითადი ტენდენციებისა და პესპექტივის შესახებ. - ჟ. “ეკონომისტი”	№ 2		11
62	ვლ. პაპავა	“პოსტვარდისფერი” საქართველოს ეკონო- მიკური პოლიტიკის თავისებურებანი. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკე- ბის აქტუალური პრობლემები თანამედ- როვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8
63	ვლ. პაპავა (თანაავტორი ი. ანანია- შვილი)	ლაფერ-ქეინზიანური სინთეზის შესახებ (ინგლისურ ენაზე). - საქართველოს სტრა- ტეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთო- ბათა კვლევის ფონდის გამოყენებითი ეკონომიკის კვლევის ცენტრი		ელექტრონული გამცემა	91
64	ვლ. პაპავა	პოსტკრიზისული განვითარების სირთუ- ლეები პოსტსაბჭოურ ქვეყნებში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუ- ტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვი- ლის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	12
65	ზ. რევი-	სოფლის-მეურნეობის საწარმოთა მოდე-		თბილისი, “თსუ	10

	შვილი	ღები. წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება: მოსახრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები		პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა	
66	ზ. რევი-შვილი	აგრარული პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების მეთოდოლოგიური ასპექტები. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8
67	ზ. რევი-შვილი	სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემები და პოლიტიკის აქტუალური საკითხები. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”		თბილისი, თსუ	10
68	ზ. რევი-შვილი	საქართველოს სოფლის მეურნეობის ირიგაციის პოლიტიკის აქტუალური საკითხები. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	15
69	რ. სარჩიშვილი	საგარეო ვაჭრობის ბალანსი და მოსახლეობის დასაქმების ზრდის ოპტიმიზაციის პრობლემა. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	7
70	რ. სარჩიშვილი	ფიზიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეატის, აკადემიკოს პეტრე კაპიცას შესედეულება მბრძანებლურიდან საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პრობლემაზე. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	2
71	რ. სარჩიშვილი	საქართველოში სამეცნიერო კადრთა რიცხოვნობის ცვლილებებთან დაკავშირებული საკითხისათვის. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	6

72	რ. სარჩიმელია (თანაავტორი - გ. ლობჯანიძე)	მეცნიერება და რელიგია ეკონომიკური გლობალიზაციის გააქტიურების პირობებში. ჟ. “ეკონომიკა”	N 7-8		10
73	თ. ქავთარაძე	აგრარული რეფორმა და მეცხვარეობის განვითარების პრობლემები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8
74	თ. ქავთარაძე	მთისა და ბარის რეგიონების ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული დაყოფის მართვის აუცილებლობის შესახებ. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	5
75	თ. ქავთარაძე	წარმოების ტექნოლოგიის სრულყოფის პრობლემები საქართველოს მეცხვარეობაში. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება: მოსახერხებელი, წინადადებები, რეკომენდაციები		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	3
76	ნ. ქისტაური	საქართველოს საგარეო ვაჭრობის ბალანსის ადგილი და როლი საგადასხდელ ბალანსის ანგარიშთა სისტემაში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
77	ნ. ქისტაური	ინოვაციური პოლიტიკის მნიშვნელობა აგრარული სექტორის განვითარებაში. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”		თბილისი, თსუ	8
78	ნ. ქისტაური	სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადასხდელ ბალანსში. -საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8

79	ქ. ქველაძე, მ. ხუსკივაძე	აგროტურიზმის გავლენა რეგიონების აგროეკონომიკურ პოლიტიკაზე. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომების კრებული “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”		თბილისი, თსუ	14
80	ქ. ქველაძე	ინოვაციების პოლიტიკა ტურიზმის განვითარებაში. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	17
81	ქ. ქველაძე	ტურიზმის განვითარება. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება: მოსახრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	5
82	ქ. ქველაძე	ტურიზმის მულტიპლიკატორული როლი ქვეყნის პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის განვითარებაში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	22
83	თ. ქურდაძე	შიდა ინვესტიციების მოზიდვის ეკონომიკური ეფექტიანობის საკითხისათვის. - ჟ. “ეკონომისტი”	№ 6		8
84	თ. ქურდაძე	შიდა ინვესტიციები და მისი მოზიდვის გაუმჯობესების ძირითადი მიმართულებები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8
85	თ. ჩხეიძე, ქ. ქველაძე	იქთიოცენოზის დაცვის აუცილებლობის საკითხისათვის. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	14
86	თ. ჩხეიძე, ლ. დვალი-შვილი	წყლის რესურსების დაცვის პრობლემა და მისი გადაჭრის გზები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	15

87	თ. ჩხეიძე	მიწის რესურსების გამოყენების საკითხები. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება: მოსახრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	2
88	მ. ცუცქერიძე	ბიზნესი და მმართველობითი კაპიტალი. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	9
89	მ. ცუცქერიძე	პროგნოზირების ძირითადი ასპექტები და მისი მახასიათებლების ანალიზის საკითხები. შ. “ეკონომისტი”	№3		15
90	მ. ცუცქერიძე	მმართველობითი კაპიტალის გავლენა ბიზნესის ტრანსფორმაციაზე საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	15
91	მ. ხუსკივაძე (თანაავტორი ლ. თოთლაძე)	გარემოს გაჭუჭყიანების შედეგად მოსახლეობის დაავადების ზრდით მიღებული ეკონომიკური ზარალის შეფასება ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელირების საფუძველზე. - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული “პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	8
92	მ. ხუსკივაძე, ზ. ნოზაძე	წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენების ეკონომიკური პრობლემები საქართველოში. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10
93	მ. ხუსკივაძე	ეკოლოგიური პოლიტიკა. - წიგნში: საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება: მოსახრებები, წინადადებები, რეკომენდაციები		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	2
94	რ. ჯავახიშვილი	საქართველოს საგარეო ვაჭრობის დივერსიფიკაცია გლობალიზაციის პირობებში. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული		თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის	6

95	რ. ჯავახი-შვილი	<p>“პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე”</p> <p>საქართველოს საგარეო ვაჭრობის განვითარების ძირითადი ტენდენციები გლობალიზაციის ეპოქაში. - საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები: “გლობალიზაციისა და მეცნიერების აქტუალური პრობლემები XXI საუკუნეში”. ჟურნალი „მეცნიერება და ცხოვრება“</p>	№7	ინსტიტუტის გამომცემლობა”	
96	რ. ჯავახი-შვილი	საექსპორტო პოტენციალის ზრდა როგორც პოსტსაბჭოური ეკონომიკის განვითარების მნიშვნელოვანი მიმართულება. - თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებული	ტ. 6	თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”	10

ანოტაციები

1. ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები და კანონზომიერებები. ყურადღება გამახვილებულია შეცდომებზე, რომელიც დაშვებული იქნა პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის დროს როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტური მიზეზებით. კერძოდ: საწყის ეტაპზე სახელმწიფოს მიერ გატარებული არასწორი საშინაო და საგარეო პოლიტიკა; დიდი ხნის განმავლობაში დამნაშავე ელემენტებთან ბრძოლის არაეფექტიანი ზომების გატარება; ეკონომიკური რეფორმების არაკომპლექსურობა და არასისტემურობა; ლიბერალური პოლიტიკის არასწორი აღქმა და განხორციელება; რეფორმების განხორციელების არასწორი გზის არჩევა; გარდამავალი ვალუტის – კუპონის შემოღების შემდეგ არასწორი ფულად-საკრედიტო (ხორციელდებოდა სრულიად გაუმართლებელი ფულა ბოდა სრულიად გაუმართლებელი ფულაადი საბიუჯეტო ემისია, საზღვარგარეთის კრედიტების არადანიშნულებისამებრ გამოყენება) პოლიტიკის გატარება; საქართველოს ეკონომიკაში 1995-1997 წლებში ეკონომიკური რეფორმების წარმატებით განხორციელების შემდეგ რეფორმების კვლავ არასწორად წარმართვა, სახელმწიფოს მარეგულირებელი მარეგულირებელი ფუნქციების არაეფექტიანობა; მნიშვნელოვანი საერთაშორისო დახმარებების არაეფექტიანად გამოყენება; ეკონომიკის რეგულირების ფორმებისა და მეთოდების არასრულყოფილი შესაბამისობა საბაზრო მოთხოვნებისადმი; მცირე ბიზნესის განვითარებისადმი უყურადღებობა; წლების განმავლობაში სოფლის სოფლის პრობლემების უგულებელყოფა; პრივატიზაციის დროს დაშვებული შეცდომები; საჯარო სამსახურებში მომუშავეთათვის არაოფიციალურად ასაკობრივი შეზღუდვის დაწესება; კერძო საკუთრების (რომელიც საბაზრო ეკონომიკის ქვაკუთხედს წარმოადგენს) ხელშეუხებლობის პრინციპის ხელყოფა; ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის ფაქტობრივად გაუქმება; შემოსავლების უთანაბრობის ზრდა და სხვ. ნაშრომში ასევე უარყოფით მომენტებთან ერთად გამოვლენილია პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის დადებითი მხარეები. შემოთავაზებულია კონსოლიდირებული ეკონომიკის ცნება, რომელიც გულისხმობს ისეთ ეკონომიკას, რომელზე მოქმედი ფაქტორების ჯამური გავლენა ეკონომიკურ განვითარებას უწყობს ხელს. ნაშრომში

შემოთავაზებულია წინადადებები და რეკომენდაციები, რომლების ხელს შეუწყობენ საქართველოში კონსოლიდირებული ეკონომიკის ჩამოყალიბებას.

2. სიღარიბის პრობლემის გადაჭრა სახელმწიფოს მიერ შესაბამისი აქტიური პოლიტიკის გატარების გარეშე შეუძლებელია. ამისათვის კი აუცილებელია ქვეყანაში არსებობდეს **სიღარიბის შემცირების მაკროეკონომიკური მექანიზმი**. იგი უნდა მოიცავდეს: რეგულირების სამართლებრივ ბაზას, რეგულირების ინსტრუმენტებს, ინდიკატორთა სისტემას, რეგულირების ღონისძიებათა სისტემას, შესაბამის მარეგულირებელ ორგანოებს.

ნაშრომში განსაზღვრულია სიღარიბის შემცირების მაკროეკონომიკური მექანიზმის შემადგენელი ყველა ამ ელემენტის დანიშნულება და შემოთავაზებულია სიღარიბის დაძლევის მიმართულებები და გზები საქართველოში.

3. სტატიში გამოთქმულია მოსაზრება ცხოვრების დონესთან დაკავშირებულ ტერმინებზე. მაგალითად, ეკონომიკურ ლიტერატურაში ერთმანეთისაგან განასხვავებენ ცნებებს – „ცხოვრების დონე“ და „ცხოვრების ხარისხი“. ჩვენი აზრით, მათ შორის მნიშვნელოვანი განსხვავება არ არის. ჩხოვრების დონეც და ცხოვრების ხარისხიც მოიცავს როგორც რაოდენობრივ, ისე თვისებრივ მხარეებს. ასევე, მიგვაჩნია, რომ მიგვაჩნია, რომ **საშუალო ფენას** არ შეიძლება ეწოდოს კლასი, ვინაიდან კლასის ცნება დაკავშირებულია მასში შემავალ წევრთა გარკვეულ სოციალურ სტატუსთან (რომელსაც ძირითადად სოციალურ-პოლიტიკური დატვირთვა აქვს. მაგალითად: მონა, მონათმფლობელი, ყმაგლეხი, თავადი, მუშა, კაპიტალისტი და მათ შორის არსებობს დაპირისპირებულობა, რომელიც ხშირად გადაიზრდება კლასობრივ ბრძოლაში). საშუალო ფენა კი უმეტესწილად დაკავშირებულია მის ეკონომიკურ მდგომარეობასთან (იგულისხმება არა მხოლოდ შემოსავლის დონე, არამედ განათლება, ინტელექტუალური საკუთრება, კვალიფიციური შრომის უნარი და სხვ.) და საზოგადოების ის მრავალფეროვანი ნაწილია, რომლის წევრების შემოსავალი მერყეობს საზოგადოების (ქვეყნის) წევრთა შემოსავლების საშუალო დონის მახლობლად, ე.ი. ამ ფენის წარმომადგენლები არც ღარიბები არიან და არც მდიდრები. მისი შემადგენლობა მრავალფეროვანია და ასევე მობილური. მის რიგებში შეიძლება იყოს თანამედროვე საზოგადოების სრულიად სხვადასხვა წრის წარმომადგენელი (მუშა, გლეხი, მეწარმე, სახელმწიფო მოღვაწე, მეცნიერი, მწერალი, სპორტსმენი და ა.შ.). საშუალო ფენის არსებობას დიდი მნიშვნელობა აქვს ეკონომიკური განვითარებისათვის. იგი მნიშვნელოვანწილად განაპირობებს მაკროეკონომიკურ და, საერთოდ, ქვეყნის სოციალურ და პოლიტიკურ სტაბილურობას.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ მიუხედავად გლობალიზაციის მაღალი ტემპებისა, ცხოვრების დონის მიხედვით მსოფლიოს რეგიონები ერთმანეთისაგან მნიშვნელოვნად განსხვავდება. არადა, სამართლიანობის პირობებში, გლობალიზაციამ უნდა შეძლოს ცხოვრების დონის გამოთანაბრება მსოფლიოს რეგიონებს შორის. შეიძლება ითქვას, რომ ამ მიმართებით მსოფლიო ეკონომიკა არასაკმაოდ გლობალიზებულია. შემოსავლების არასამართლიანი განაწილება ყოველთვის აუცილებლად ეკონომიკური განვითარების დონესთან დაკავშირებული არ არის. იგი უფრო ჩამოყალიბებული ტრადიციებითა და ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების სრულყოფილებით განისაზღვრება.

წარმოდგენს რა ეკონომიკური სისტემის შემადგენელ ნაწილს, განაწილებითი ურთიერთობები, მათი გაუმჯობესება იწვევს ეკონომიკური სისტემის თითქმის ყველა ელემენტის გარკვეულ სრულყოფას შემოთავაზებულ მრუდზე განაწილების გაუმჯობესებას მოსდევს ეკონომიკური ზრდის დაჩქარება, სანამ განაწილების სრულყოფა ოპტიმალურ ზღვარს არ მიაღწევს.

პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაცია უმეტეს ქვეყნებში ეკონომიკური დაქვეითებით დაიწყო. იგი საქართველოში ყველაზე აშკარად და მძაფრად გამოიხატა. ბუნებრივია, ამ პროცესებს თან სდევდა უმუშევრობის მაღალი დონე. ბევრმა პოსტკომუნისტურმა ქვეყანამ შეძლო გადაეღობა სიღნელები. ზოგმა კი, რომელთა შორისაცაა საქართველო, რეფორმების განხორციელების დროს დაშვებული შეცდომებისა და სხვა ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზების გამო, ამ ამოცანის შესრულება ვერ შეძლო, ამიტომ დღესაც უმუშევრობის მაღალი დონე გვაქვს. სტატიაში გაანალიზებულია სიღარიბისა და უმუშევრობის მიზეზები საქართველოში და დასახულია სიღარიბისა და უმუშევრობის დონის შემცირების მიმართულებები და გზები.

4. ეკონომიკურ ლიტერატურაში პირველადაა შემოტანილი “ეკონომიკური რეგრესის ცნება”. განსაზღვრულია ეკონომიკური რეგრესის წყაროები და შემოთავაზებულია წინადადებები ეკონომიკური რეგრესის თავიდან აშორების სახელმწიფო რეგულირების ღონისძიებათა შესახებ.
5. ეკონომიკური განვითარება, ანუ ეკონომიკის გადასვლა თვისებრივად ახალ მდგომარეობაში, მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული სოფლის განვითარებაზე. ჩამორჩენილი სოფლის არსებობა ნიშნავს, რომ მთელი ეკონომიკა არ არის სათანადოდ განვითარებული. რომ დაბალია კაპიტალის ხარისხი (როგორც ფიზიკური, ისე ადამიანისეული), ტექნოლოგიებისა და ტექნოლოგიური ცოდნის დონე, არა სრულყოფილია საკურობის ფორმები და ინსტიტუციები, არარაციონალურად გამოიყენება რესურსები (ბუნებრივი, შრომითი, ინტელექტუალური და სხვ.), არაპროგრესულია ეკონომიკის სტრუქტურა, არაეფექტიანია ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება და ა. შ., მაშასადამე, დაბალია ეკონომიკური განვითარების დონე.
ნაშრომში დასაბუთებულია აგრარული წარმოების სპეციფიკური ხასიათი და სოფლისადმი სახელმწიფო დახმარების აუცილებლობა. შემოთავაზებულია აგრარული ეკონომიკის დაბალი განვითარების მქონე ქვეყნის სოფლისადმი სახელმწიფო მხარდაჭერის ღონისძიებები.
6. ნაშრომში გაანალიზებულია ეკონომიკურ განვითარებაზე მოსახლეობის ზრდის ასპექტები, მოსახლეობის რიცხოვნობის რეგიონული თავისებურებები და გაკეთებულია დასკვნა, რომ მოსახლეობის ზრდის პრობლემა თითოეულმა ქვეყანამ დამოუკიდებლად უნდა მოაგვაროს.
7. ნაშრომში შემოთავაზებულია მოსაზრებები, წინადადებები და რეკომენდაციები საქართველოს ეკონომიკაში არსებული ნაკლოვანებების აღმოსაფხვრელად და ეკონომიკური განვითარების დასაჩქარებლად.
8. ნაშრომში განხილულია საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის, როგორც მაკროეკონომიკური თეორიის საფუძველზე წარმოშობილი ეკონომიკური მეცნიერების შედარებით ახალი დარგის წარმოშობის ობიექტური წინამძღვრები, გაანალიზებულია საზოგადოებრივი სექტორის უდიდესი როლი დემოკრატიის განვითარებასა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებაში, ყურადღებაა გამახვილებული საქართველოს გარდამავალ ეკონომიკაში საზოგადოებრივი სექტორის განვითარების ხელშემშლელ ფაქტორებზე, დასახულია მათი ნიველირების გზები; პუნქტობრივად არის გაშუქებული საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის, როგორც მეცნიერების, კვლევის სფერო და წამოყენებულია წინადადება საქართველოს უნივერსიტეტებში საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის სწავლების აუცილებლობის შესახებ.

9. სტატიაში განხილულია ფულის მეტალისტური (ნომეტალისტური), ნომინალისტური, რაოდენობრივი, კეინზიანური და მონეტარული თეორიები, მათი ადგილი და განსაკუთრებული როლი განვითარებული ქვეყნების ფულად-საკრედიტო სისტემაში და, აქედან გამომდინარე, ეკონომიკურ პოლიტიკაში.
10. სტატიაში, შესაბამისი არგუმენტაციით, დასაბუთებულია საქართველოს საგანმანათლებლო სისტემაში, კერძოდ, საუნივერსიტეტო პრაქტიკაში ზოგადი ეკონომიკური თეორიის სწავლების აუცილებლობა.
11. ნაშრომში ყურადღებაა გამახვილებული საქართველოში ბიუჯეტთაშორისი ურთიერთობების დარეგულირების, ცენტრსა და რეგიონებს შორის საგადასახადო უფლებამოსილებისა და საბიუჯეტო პოლიტიკისადმი პასუხისმგებლობის განაწილების საკითხებზე; პუნქტობრივად არის ჩამოყალიბებული ქვეყნის ტერიტორიული მოწყობის ადეკვატური საბიუჯეტო ფედერალიზმის შექმნის ძირითადი მიმართულებები.
12. სტატიაში, ეკონომიკურ პოლიტიკასთან მიმართებაში, მსოფლიო ეკონომიკური განვითარება დაყოფილია 4 ეტაპად (XVIII საუკუნის უკანასკნელი მესამედიდან 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკურ კრიზისამდე), გაანალიზებულია თითოეული ეტაპი და გაკეთებულია სათანადო დასკვნები. აღნიშნულია, რომ საქართველოში ეკონომიკის არასწორმა მართვამ, გარედან თავსმოსხვეულმა და ხელისუფლების მიერ გაუაზრებელმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ გამოიწვია ეკონომიკის მოშლა და ქვეყანა ჩიხში მოაქცია. ამ მდგომარეობიდან თავის დაღწევისათვის ყურადღებაა გამახვილებული მიკროეკონომიკური რეგულირების კეინზიანურ თეორიასა და „ნეოკლასიკურ სინთეზზე“ როგორც აპრობირებულ თეორიებზე ეკონომიკურ პოლიტიკაში.
13. სტატიაში განხილულია საქართველოს მრეწველობის განვითარების კანონზომიერებები, გამოვლენილია ნაკლოვანებები და განსაზღვრულია მისი განვითარების პერსპექტივები გრძელვადიან პერიოდში.
14. ქვეყანაში არსებული ვითარებიდან გამომდინარე, სტატიაში დასაბუთებულია მრეწველობის იმ დარგების განვითარების აუცილებლობა, რომლის ნედლეული, სიმძლავრეები და კადრები ქვეყანას ჯერ კიდევ გააჩნია.
15. ნაშრომში გამოვლენილია საქართველოს მრეწველობის განვითარების პრობლემები და მოცემულია მისი ანალიზი განვითარების სხვადასხვა პერიოდში, განსაკუთრებით კრიზისამდელ (XX ს-ის 90-იან წლებამდე) და თანამედროვე პერიოდებში. გაკეთებულია დასკვნა მისი სტრუქტურის არაოპტიმალურობის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის ჩამორჩენილობის, წარმოების ეფექტიანობის დაქვეითების, პრივატიზაციაში დაშვებული შეცდომების თაობაზე კრიზისამდელ პერიოდში, რომელიც მიმდინარე პერიოდში კიდევ უფრო გაუარესდა, ბევრ დარგსა და ქვედარგში მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის სრული განადგურების, სამრეწველო განვითარების სტრატეგიის უქონლობის, ფინანსური რესურსებისა და შიდა ბაზრის სიმცირის, ინვესტიციების მოზიდვის სიძნელეების და სხვათა გამო. დასაბუთებულია მრეწველობის განვითარების მნიშვნელობა ქვეყნის ეკონომიკურ უსაფრთხოების საქმეში და დასახულია მისი გადაწყვეტის ზოგიერთი მიმართულება.

16. ნაშრომში შეფასებულია ფირმათა შორის ურთიერთობების რეგულირებაში არაფორმალური და ფორმალური ინსტიტუტების როლი, მისი საქართველოს სამრეწველო ფირმების შერჩევის საფუძველზე. ამ კვლევის ძირითადი შედეგია, მდგომარეობს იმაში, რომ, ნდობა სხვა ტრანსაქციული დანახარჯების ფაქტორებთან ერთად, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ფირმათა შორის ურთიერთობებზე.

17. ამ ნაშრომის მიზანია გარდამავალ ეკონომიკებში ფირმის საქმიანობაზე ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობების გავლენის ანალიზი. ამ კვლევაში სავაჭრო კრედიტის ცვლადი გამოიყენება ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობების აღწერისათვის. ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობების და ბიზნეს საქმიანობის შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის დადგენისათვის ჩვენ გამოვიყენეთ მიდრეკილების ქულების შესაბამისობის მეთოდი (Propensity Score Matching method). კვლევა ჩატარდა 28 გარდამავალი ეკონომიკებში მყოფი ფირმების მსხვილი მონაცემთა ბაზის საფუძველზე. ამ ნაშრომის მთავარი წვლილი მდგომარეობს იმაში, რომ ის უზრუნველყოფს ახალ ემპირიულ შეხედულებას გარდამავალ ეკონომიკებში ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობების და ბიზნეს საქმიანობის შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირზე. კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ კონტრაქტული ურთიერთობების არაფორმალური ნდობაზე დაფუძნებული ინსტიტუტები წარმოადგენენ ბიზნესის საქმიანობის გაუმჯობესების მნიშვნელოვან მიმართულებას გარდამავალ ეკონომიკებში. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ ჩვენი კვლევის შედეგები მიუთითებს იმაზე, რომ სავაჭრო კრედიტი დადებითად აისახება ფირმების საქმიანობაზე გარდამავალ ეკონომიკებში. კერძოდ, ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობები უკავშირდება გაზრდილ გაყიდვების მოცულობასთან. იგი სტიმულს აძლევს უფრო ინტენსიური საინოვაციო საქმიანობის ჩატარებისათვის და უზრუნველყოფს უფრო მაღალ შრომის მწარმოებლურობის დონეს. ფირმები რომლებიც ენდობა თავის პარტნიორებს ხასიათდება მოგებიდან რეინვესტირების უფრო დიდი დონით.

18. მსოფლიო გამოცდილების გათვალისწინებით გაანალიზებულია დასაქმების ის ძირითადი პრინციპები, რომელიც აისახულია საქართველოს კანონმდებლობაში დასაქმების შესახებ; ჩამოყალიბებულია დასაქმებისა და შრომის ბაზრის სახელმწიფო რეგულირების სპეციფიკური ნიშნები პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში.

19. ნაშრომში განხილულია სამშენებლო სექტორის დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების საკითხები. შესწავლილია მიდგომები მისი სრულყოფის მიმართულებით და დასახულია სამშენებლო კომპლექსში პროგრესული სტრუქტურის ფორმირების გზები.

20. ნაშრომში გამოვლენილია სამშენებლო კომპლექსის დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირებაში არსებული პრობლემები და დასახულია მათი გადაჭრის გზები.

21. ნაშრომში განხილულია საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო სექტორში არსებული მდგომარეობა. განზოგადებული სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე გაანალიზებულია მისი განვითარების ეტაპები. ავტორთა მიერ შემოთავაზებულია სახელმწიფოებრივი რეგულირების ერთიანი მექანიზმი, რომლის პრაქტიკული გამოყენებაც მნიშვნელოვანწილად აამაღლებს მისი შემადგენელი დარგების ეკონომიკური ეფექტიანობის საერთო მაჩვენებლებს.

22. სტატიაში ფორმულირებული და დასაბუთებულია ნეონდუსტრიული

განვითარებისათვის დამახასიათებელი დარგობრივი და ტექნოლოგიური სტრუქტურის ტიპი და მოცემულია რეკომენდაციები სახელმწიფო რეგულირებისა და ბიზნეს-კოორდინაციის სრულყოფის შესახებ, საქართველოში ასეთი ტიპის დარგობრივი და ტექნოლოგიური სტრუქტურის ჩამოყალიბების მიზნით.

23. სტატიაში სისტემატიზებულია საქართველოში აგრარული კრიზისის გამომწვევი სახელმწიფო და ბიზნეს-კოორდინაციის ნაკლოვანებები და ამ კრიზისის დაძლევის მიზნით მოცემულია რეკომენდაციები სახელმწიფო კოორდინაციის სრულყოფის შესახებ.
24. სტატიაში მოცემულია რეკომენდაციები სახელმწიფო და ბიზნეს-კოორდინაციის სრულყოფის შესახებ, რაც მიმართულია სოფლის მეურნეობისა და მსუბუქი მრეწველობის დარგების გამოცოცხლებისაკენ.
25. განვითარებული ქვეყნების გამოცდილებაზე დაყრდნობით, სტატიაში შემოთავაზებულია მართვის დეცენტრალიზაციის ბაზაზე, საჯარო ტერიტორიული მართვის სრულყოფის გზები და მიმართულებები.
26. სტატიაში დახასიათებულია ტერიტორიულ დონეებს შორის (რეგიონი; მუნიციპალური წარმონაქმნი-რაიონი; საშუალო და მცირე ქალაქები, სოფელი) საჯარო მართვის ფუნქციების განაწილების თანამედროვე მდგომარეობა. დასაბუთებულია ღონისძიებების განხორციელების აუცილებლობა საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის მიზნით და შემოთავაზებულია აღნიშნულ დონეებზე ტერიტორიული მართვის მოდერნიზაციის გზები. ასევე სტატიაში დასაბუთებულია საქართველოში ზოგიერთი ქალაქის – “მიზიდულობის ცენტრის” დაჩქარებული განვითარებისა და ამ ცენტრებისათვის საჭირო (მათ შორის ფისკალური) უფლებამოსილებების მინიჭების აუცილებლობა.
27. სტატიაში ნაჩვენებია აგრარული კრიზისის გამომწვევი მიზეზები (ფაქტორები, გარემოებები), ჩამოყალიბებული და დასაბუთებულია ამ კრიზისის დაძლევის გზები იმ დარგების კომპლექსის ჭრილში, რომლებიც უზრუნველყოფენ ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას (მსუბუქი მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის მომიჯნავე დარგებში).
28. სტატიაში განხილულია აგრარული კრიზისის რიგი მიზეზი, კერძოდ, რომელიც გამოწვეულია სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის მომიჯნავე დარგების განვითარების მაკროეკონომიკური რეგულირებისა და ბიზნეს-კოორდინაციის ნაკლოვანებებით. აგრარული კრიზისის დაძლევის გზები განხილულია სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის იმ მომიჯნავე დარგების ჭრილში, რომლებიც უზრუნველყოფენ ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების საკითხების გადაწყვეტას.
29. სტატიაში განხილულია ტერიტორიული მოწყობისა და საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის პრობლემები საქართველოში საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის ამოცანების გადაწყვეტასთან კონტექსტში. განსაკუთრებული ყურადღებით განიხილება რეგიონულ და ლოკალურ (კერძოდ, სასოფლო) დონეებზე ტერიტორიული მართვის მექანიზმის სრულყოფის საკითხები. ასევე შემოთავაზებულია რამდენიმე რეგიონული ქალაქის-“მიზიდულობის ცენტრისათვის” განსაკუთრებული სტატუსის მინიჭება, მათი საჯარო მართვის ორგანოებისათვის გაფართოებული უფლებამოსილებების მინიჭებით, ამ ქალაქების დაჩქარებული სოციალური და

ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობის მიზნით. განხილულია კანონპროექტის “სოფლის საზოგადოებრივი თვითმმართველობის შესახებ” ზოგიერთი დებულება.

30. შრომაში ჩამოყალიბებულია საქართველოს ეკონომიკის დარგობრივი სტრუქტურის ანალიზი. დასაბუთებულია საქართველოს ეკონომიკის თანამედროვე დარგობრივი სტრუქტურის უკიდურესად არაეფექტურობა, კერძოდ, დარგების ყველა ძირითადი ჯგუფის ჭრილში უარყოფითია ექსპორტ-იმპორტის საღდო, დაბალია ეკონომიკის თვითსაკმარისობის დონე. ნაშრომში დასაბუთებული და შემოთავაზებულია დარგობრივი სტრუქტურის გაუმჯობესების გზები იმ მიზნით, რომ შედარებით ახლო მომავალში მიღწეულ იქნეს დადებითი სტრუქტურული ეფექტი. ნაჩვენებია, რომ ამ მიზნის მისაღწევად ქვეყანაში უნდა არსებობდეს რაციონალური სტრუქტურულ-დარგობრივი პოლიტიკა და მისი რეალიზაციის ინსტრუმენტები.
31. სტატიაში განხილულია ეკონომიკის დარგში 2012 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატების ელვინ როტისა და ლოდ შეპლის ძირითადი თეორიული კვლევები, რომლებიც ეხება ბაზრის და საბაზრო ურთიერთობების პრობლემებს; მითითებულია მათი ფუნდამენტური წვლილი ეკონომიკური მეცნიერების განვითარებაში, ასევე ამ გამოკვლევათა პრაქტიკული გამოყენების შესახებ სხვადასხვა დარგებში, როგორცაა: ადამიანთა მიღება სამსახურში, ბავშვებისა – სკოლებში, სტუდენტების – უმაღლეს სასწავლებლებში, სკოლადამთავრებულთა განაწილება – უმაღლეს სასწავლებლებში, მომხმარებელთა მიერ საქონლის მოძებნა და ა.შ.
32. ნაშრომში განხილულია საბაზრო ურთიერთობათა სრულყოფის პრობლემები ეკონომიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეატების: პოლ სამუელსონის, ფრიდრიხ ავგუსტ ფონ ჰაიეკის, მილტონ ფრიდმანის, ჰარი მარკ მარკოვიცის, უილიამ ფორსაიტ შარპის, მერტონ ჰოვარდ მილერის და სხვათა ნაშრომებში. ნაშრომში ხაზგასმულია ის, რომ თვით საბაზრო მექანიზმის განვითარებასთან ერთად მიმდინარეობს მისი ბუნების და ფუნქციონირების კანონების უფრო ღრმად გააზრების პროცესი და ნობელის პრემიის ლაურეატებმა შეიტანეს შეუფასებლად დიდი წვლილი ამ პროცესების შესწავლაში, XX-XXI საუკუნეებში საბაზრო ეკონომიკის სრულყოფაში, რამაც შესაძლებელი გახადა გაღრმავებულიყო ცოდნა მოცემულ დარგში მისი პრაქტიკაში გამოყენების მიზნით.
33. სტატიაში შესწავლილია მეაბრუშუმეობის – საქართველოს სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი უძველესი, ტრადიციული და უმნიშვნელოვანესი დარგის ჩამოყალიბებისა და განვითარების კანონზომიერებები. შემოთავაზებულია ახალ ტექნოლოგიურ ბაზაზე აღნიშნული დაეგის რეაბილიტაციის შესაძლებლობები. შემუშავებულია შესაბამისი წინადადებები, რეკომენდაციები და გასატარებელ ღონისძიებათა კომპლექსი.
34. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების ზოგიერთი ასპექტი. კერძოდ, ისეთი უმნიშვნელოვანესი პრობლემები, როგორცაა: ინვესტიციების მოზიდვა და მათი მიზნობრივი გამოყენება; დარგისადმი სახელმწიფო მხარდაჭერის ღონისძიებები (დარგის რეანიმაცია, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა, ფერმერებისათვის იაფი კრედიტის გამოყოფა, სანერგე და საჯიშე მეურნეობების აღდგენა და განვითარება, სერვის-ცენტრების შექმნა-ჩამოყალიბება; წისქვილკომბინატებისა და სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შესანახი სამაცივრე ნაგებობის მშენებლობა და სხვა); სოფლად საკრედიტო კავშირების შექმნა და ა.შ. სტატიაში შემოთავაზებულია შესაბამისი რეკომენდაციები.

35. სტატიაში გამოკვლეულია სასურსათო უსაფრთხოება, როგორც თანამედროვე მსოფლიოს ერთ-ერთი გლობალური პრობლემა და გაანალიზებულია ამ პრობლემისადმი საერთაშორისო ორგანიზაციების დამოკიდებულების ზოგიერთი ასპექტი. რამდენადაც ეროვნულ დონეზე სასურსათო უსაფრთხოების უმნიშვნელოვანეს ინდიკატორს სურსათით უზრუნველყოფის მაჩვენებელი წარმოადგენს, ნაშრომში გაანალიზებული და ნაჩვენებია საქართველოს აგრარულ სექტორში არსებული რეალური მეტად არასხარბიელო მდგომარეობა და შემოთავაზებულია შესაბამის ღონისძიებათა სისტემა.
36. სტატიაში გადმოცემულია ბუნებრივი რესურსების, როგორც ეროვნული სიმდიდრის საფუძვლის მნიშვნელობა. დახასიათებულია საქართველოს ბუნებრივი რესურსების თავისებურებები.
37. ნაშრომში განხილულია ინფლაციის წარმოშობის კანონზომიერებები, მისი ბუნება და თავისებურებები. გამოკვლეულია მაკროეკონომიკურ მაჩვენებელთა ფონზე ინფლაციის დარეგულირების გზები და საშუალებები. გაანალიზებულია ბოლო პერიოდში საქართველოში გატარებული ეკონომიკური პოლიტიკა და ეკონომიკურ ზრდაზე მოქმედი ფაქტორები.
38. სტატიაში შესწავლილია შემოსაზღვრული და იშვიათი რესურსების პირობებში ადამიანთა უსაზღვრო მოთხოვნილებების მაქსიმალურად შესაძლო დაკმაყოფილების გზები და საშუალებები ჯ. კეინზის, ა. სმიტის, ვ. პარეტის და სხვათა შეხედულებების საფუძველზე. სტატიაში ყურადღება გამახვილებულია მსოფლიოში ეკონომიკურად არათანაბრად განვითარებულ ქვეყნებში კეთილდღეობის ეკონომიკის რიგი ასპექტები (ბრაზილია, შვედეთი); განხილულია კეთილდღეობის ეკონომიკის თეორიის ნორმატიული საკითხები, რესურსების განაწილების ეფექტიანობა და მათზე მოქმედი ფაქტორები.
39. ნაშრომში გადმოცემულია მცირე ბიზნესის სოციალურ - ეკონომიკური ბუნება. მისი როლი დასაქმების ზრდის, ეკონომიკური სტაბილურობის, მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების, კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისა და თანასწორობის მიღწევის თვალსაზრისით.
40. ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოს მცირე და საშუალო ბიზნესში არსებული მდგომარეობა და განვითარებული ქვეყნების გამოცდილების გათვალისწინებით შემოთავაზებულია მისი სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები და განვითარების პერსპექტივები.
41. In the article the analysis of the collapse of a soviet economic system is given. The causes of this collapse and its significance for the countries of the former USSR are formulated. The theoretical foundations of the destruction of an old soviet system and the forming of new market relations are analyzed. The author considers the role and significance of the integration in the forming of a new economic system and the place of Russia in these global processes.
42. სტატიაში შემოთავაზებულია საქართველოში ეკონომიკური სისტემის ეროვნული მოდელი, რომელიც მოცემულია ილია ჭავჭავაძის “საერთო ნიადაგის” თეორიაში. დასაბუთებულია, რომ ქვეყნის განვითარების ბუნებრივ-ისტორიულ პროცესს ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში ალტერნატივა არა აქვს და ეს ეხება, უპირველეს ყოვლისა, საბაზრო ეკონომიკას, რომელიც სწორედ ამ გზით უნდა განვითარდეს.

43. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს აგრარულ სექტორში არსებული მდგომარეობა. დასაბუთებულია აგრარული სექტორის პრიორიტეტული განვითარების აუცილებლობა. ყურადღება გამახვილებულია ისეთ პრობლემებზე როგორცაა: სოფლად საწარმოო და მომსახურების კორპორაციული ფორმების განვითარება, დაზღვევის სრულყოფილი სისტემის ჩამოყალიბება, სოფლის სახელმწიფოებრივი სტატუსის განსაზღვრა და სხვ.
44. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის თეორიული პრობლემები ცივილიზებული საბაზრო ურთიერთობების ჩამოყალიბების პირობებში. ამასთანავე, ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებების შემუშავება განხილულია როგორც პოლიტიკური სისტემის განვითარების სტრატეგიული მიმართულების შემადგენელი ნაწილი. ნაშრომში განხილულია ჭეშნარიტად ადამიანური საზოგადოების მშენებლობის ავტორის მიერ შემუშავებული გზები, რომლებიც ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის პრობლემების გადაჭრის გზებს წარმოადგენს.
45. In the scientific work the advantage of socially aimed political system over capitalism is based – as objective regularity and as an indisputable fact of human life!!! Hence the author considers that Capitalism can't have "advantage" over Socially Aimed political system as well as a dark night can't be lighter than a sunny day!!!
46. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია სახელმწიფო მართვის პრობლემა, რომელიც განსაკუთრებით მწვავე და აქტუალური გახდა XXI საუკუნის დასაწყისის გლობალური კრიზისის პირობებში, რამეთუ სწორედ მსოფლიო საფინანსო-ეკონომიკურმა კრიზისმა აჩვენა სახელმწიფო მართვის აშკარა არაადეკვატურობა თანამედროვე მოთხოვნებისადმი.
47. სტატიაში გამოკვლეულია საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მნიშვნელობა ეკონომიკური განვითარებისათვის და ქვეყანაში მისი მოზიდვის პოზიტიური და ნეგატიური მხარეები. შემოთავაზებულია შესაბამისი წინადადებები.
48. სტატიაში განხილულია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების დონე დინამიკურ ჭრილში. გაანალიზებულია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაზე მოქმედი დადებითი და უარყოფითი ფაქტორები. შესწავლილია მსოფლიო ბანკის კვლევა ბიზნესის კეთების თვალსაზრისით და დასახულია ქვეყანაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის გაუმჯობესების გზები.
49. ნაშრომში განხილულია სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადამხდელო ბალანსის განვითარებაში, შესწავლილია საგადამხდელო ბალანსი, როგორც მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი, ასევე მისი როლი საგარეო ვაჭრობის ტენდენციებისა და ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში; გაანალიზებულია საქართველოს ბოლო დროის საგადამხდელო ბალანსი, ამ პერიოდში მის წინაშე მდგომი გამოწვევები და დასახულია მათი დაძლევის გზები.
50. ნაშრომში განხილულია ეკონომიკის განვითარების ინოვაციური მოდელი, როგორც კონკურენტუნარიანობის ამაღლების უმნიშვნელოვანესი იარაღი, რომლის გონივრული გამოყენებით ქვეყანას შეუძლია მიაღწიოს მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ზრდას;

გაანალიზებულია მოწინავე ქვეყნების გამოცდილება აღნიშნულ სფეროში და მოცემულია ავტორისეული შეხედულებები პრობლემის გადაჭრისათვის ხელისშემშლელი პირობების შესახებ გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომელთა რიცხვს საქართველოც მიეკუთვნება. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება აქვს დათმობილი ინოვაციური პოლიტიკის გონივრული გამოყენების აუცილებლობას ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის განვითარებაში.

51. ნაშრომში გაანალიზებულია თანამედროვე საქართველოს საერთაშორისო ვაჭრობის ტენდენციები. გამოვლენილია ექსპორტისა და იმპორტის რაოდენობრივი, სტრუქტურული და გეოგრაფიული ოპტიმიზაციის მიმართულებები.

52. სტატიაში გაანალიზებულია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის წარმოება-მოსმარების ტენდენციები. შეფასებულია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის საექსპორტო წარმოების პოტენციალი; შემოთავაზებულია ამ დარგის განვითარების კლასტერული მოდელი, რომელიც გაზრდის მოთხოვნას ტურიზმზე, ხელდასშეუწყობს ქვეყნის შიგნით სოციალური პრობლემების ნაწილობრივ მოგვარებას, ასტიმულირებს ინფრასტრუქტურის განვითარებას, ღვინის ხარისხის გაუმჯობესებას და წარმოების გაფართოვებას; მოხსნის ფალსიფიკაციის პრობლემას გლეხური ღვინის წარმოებაში.

53. ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოს საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკა სასაქონლო ჯგუფების, ქვეყნების და ქვეყნების ჯგუფების (ევროკავშირის ქვეყნები, შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციის ქვეყნების, დსთ-ს ქვეყნების, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის ქვეყნების, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის ქვეყნების და სუამის ქვეყნების) მიხედვით. შეფასებულია ექსპორტის და იმპორტის სასაქონლო სტრუქტურა საგარეო ვაჭრობის ბალანსის ძირითადი პოზიციების მიხედვით. პარტნიორ ქვეყნებიდა დიდი ადგილი აქვს დათმობილი თანამშრომლობას ორი ჯგუფის ქვეყნებთან, პირველი, თურქეთთან, უკრაინასთან, რუსეთთან, აშშ-სთან, აზერბაიჯანთან და სხვ., რომლებთანაც საქართველო თანამშრომლობს ტრადიციულად და მეორე, ჩინეთთან, ირანთან, ინდოეთთან და ავღანეთთან, რომლებთანაც თანამშრომლობა ჩვენმა ქვეყანამ გააქტიურა ბოლო პერიოდში.

54. გაანალიზებულია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის რაოდენობრივი მაჩვენებლები კუპაჟური, ორდინალური, მშრალი, ნახევრად მშრალი, ნახევრად ტკბილი, ცქრიალა, შუშუნა და არომატიზირებული ღვინოებისთვის. განხილულია რუსული ემბარგოს პრობლემა. ემბარგოს შემდგომი პერიოდისთვის შეფასებულია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის ექსპორტის სფეროში არსებული სირთულეები: არაცნობადობა, ხარისხი, ფალსიფიკაცია, ბრენდი და სხვ. გამოვლენილია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის ექსპორტის გაზრდის რესურსები.

55. სტატიაში განხილულია ბოტანიკური ბაღების და დენდროლოგიური პარკების ფუნქციონირების ძირითადი მიმართულებები. განხილულია ბუნების ძეგლების დაცვისა და გაუმჯობესების კონკრეტული წინადადებები. მოცემულია მათი განმსაზღვრელი როლის შესახებ ტურიზმის განვითარებაში.

56. The problem of impact tax burden on economic activity and production capacity is very popular among economists. This paper is a response to the article published by Intellectual Economics in 2012

(No. 4) whose contents, unfortunately, constitute plagiarism. Several parts of the article comprise information taken from different publications under our authorship. This paper gives a brief analysis of the most recent results related to the development of the main ideas of supply-side economics based on the Laffer-Keynesian Synthesis.

57. სტატიაში განხილულია ერთობლივი გამოშვების მოცულობასა და ბიუჯეტის შემოსავლებზე საგადასახადო ტვირთის გავლენის შეფასების მიდგომა. იგი ეფუძნება ქცევითი ტიპის მოდელს, რომელშიც გამოყენებულია ენტროპიული ფუნქციის სპეციფიკური ვარიანტი. შემოთავაზებული მოდელი მაქსიმალური წარმოებრივი ეფექტის და ბიუჯეტის მაქსიმალური საგადასახადო შემოსავლების შესაბამისი ფისკალური წერტილების განსაზღვრის საშუალებას იძლევა. გაკეთებულია დასკვნა, რომ აღნიშნული წერტილები თანხვედრაშია ლაფერის კონცეფციასთან, რადგანაც ქცევითი მოდელიდან მიღებული წერტილებისათვის ეკონომიკური რესურსების გამოყენების მოცულობის განსაზღვრა ენდოგენურად ხორციელდება. მიღებული დასკვნები ილუსტრირებულია აშშ-ის ეკონომიკის შესახებ არსებული მონაცემების გამოყენებით.

58. თანამედროვე ეკონომიკურ თეორიებში გადასახადების მნიშვნელობა ცალმხრივადაა შესწავლილი. კეინსიანიზმი ძირითადად ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ რა ზეგავლენა აქვს გადასახადებს ეკონომიკაზე აგრეგირებული მოთხოვნის კუთხიდან გამომდინარე, და თითქმის არ ითვალისწინებს გადასახადების ზეგავლენას ეკონომიკაზე აგრეგირებული მიწოდებიდან გამომდინარე. ეს პრობლემა ასევე ცალმხრივადაა გაშუქებული მიწოდების ეკონომიკურ თეორიაშიც, რომელშიც წინა პლანზე წამოწეულია საგადასახადო განაკვეთის ზეგავლენა აგრეგირებულ მიწოდებაზე. სტატიაში შემოთავაზებულია მაკროეკონომიკური წონასწორობის მოდელი, რომელშიც ერთობლივი მოთხოვნა და ერთობლივი მიწოდება განხილულია არა ფასების დონეზე, როგორც ეს ტრადიციულად არის მიღებული, არამედ საშუალო საგადასახადო განაკვეთზე დამოკიდებული ფუნქციების სახით. შემოღებულია ოპტიმალური და წონასწორული საგადასახადო განაკვეთის ცნებები. მოდელის ანალიზის საფუძველზე ნაჩვენებია, რომ, როცა მთავრობა ცდილობს წონასწორული საშუალო საგადასახადო განაკვეთის ფიქსირებულ დონეზე შენარჩუნებას, მაშინ ოპტიმალური საგადასახადო განაკვეთის მნიშვნელობა ფასების დონეზე დამოკიდებული სიდიდე ხდება და ერთობლივი მოთხოვნის შესაბამისმა ცვლილებამ შეიძლება გამოიწვიოს ოპტიმალური განაკვეთის წონასწორობის დაახლოება. ნაჩვენებია, აგრეთვე, რომ წონასწორული საგადასახადო განაკვეთის ყოველ მოცემულ მნიშვნელობას შეიძლება შეესაბამებოდეს ერთობლივი მიწოდების და ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების ფუნქციებისა და მრუდების მთელი ერთობლიობა.

59. თეზისების სახით მოყვანილია მოსაზრებები და რეკომენდაციები თანამედროვე ქართულ ეკონომიკურ ტერმინოლოგიასთან დაკავშირებული არსებული ახალი პრობლემების დაძლევისა და ძველი შეცდომების გამოსწორების შესახებ.

60. ომის შემდგომ პერიოდში საქართველოში საბოლოოდ გამოიკვეთა ეკონომიკური კრიზისისათვის დამახასიათებელი ყველა ნიშანი. ის, რომ ეკონომიკამ შეინარჩუნა მდგარდობა, ხოლო სახელმწიფო ბიუჯეტი არ მცირდება ეს უწინარეს ყოველისა დონორთა იმ ფინანსური დახმარების შედეგია, რომლის საქართველოსათვის, როგორც რუსეთის აგრესიის მსხვერპლისათვის გამოყოფაც 2008 წლის 22 ოქტომბერს ბრიუსელში ჩატარებულ კონფერენციაზე გადაწყდა. სამწუხაროდ, კრიზისის დროს

მთავრობის მიერ გადადგმული ნაბიჯები და შემუშავებული და გატარებული ანტიკრიზისული ღონისძიებები სერიოზული ნაკლოვანებებით ხასიათდებოდნენ.

61. საქართველომ, თავისი დამოუკიდებლობის განმავლობაში ვერ შეძლო ისეთი ეკონომიკური სისტემის შექმნა, რომელიც სატბილური ეკონომიკური განვითარების საფუძველი იქნებოდა. იმედები ვერც იმ რეფორმებმა გაამართლა, რომლებიც “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ გატარდა. შედეგად საქართველოში ჩამოყალიბდა ღარიბი ქვეყნის მომხმარებლური ეკონომიკის მოდელი. 2012 წლის ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების ოპოზიციური ძალების მოგების შემდეგ ეკონომიკის კონკურენტუნარიანი რეალური სექტორის შესაქმნელად და გასავითარებლად ქვეყანას კიდევ ერთი შანსი მიეცა. ამისათვის აუცილებელია თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმის მიღწევა ევროკავშირთან (და შედარებით შორეულ პერსპექტივაში აშშ-თან), და რუსეთთან ვაჭრობის განახლება. ამ ამოცანების რეალიზაცია ახალი მთავრობის მხრიდან მიზანმიმართულ ქმედებებს მოითხოვს.
62. The problem of choice was and still is a very topical for formation of the Georgia’s economic policy. The paper analysis the three main directions of the economic policy established by the government under the President Mikheil Saakashvili. The outcome of the Parliamentary elections held on 1st October 2012 means that there is virtually no chance of this type of the economic policy to be continued since the elections were won by the opposition coalition Georgian Dream. A primary objective for the Georgian government is to sign a free trade agreement with the EU as quickly as possible to realize the full potential entailed by economic integration with the EU. To do this the Georgian government needs to focus its economic policy on promoting production by implementing European models of anti-monopoly regulation, consumer rights protection and labor relationship.
63. Keynesian models deal with the situation when aggregate supply is not dependent on tax rates, while aggregate demand, especially the part of it that relates to consumption, is the function of taxes. Supply-side economics also considers only a single aspect of the tax issue in the Laffer Curve, which emphasizes the impact of the tax rate on aggregate supply. The single-sidedness of the above theories can be overcome by the Laffer-Keynesian Synthesis. The model of macroeconomic equilibrium allows for this synthesis, in which aggregate demand and aggregate supply are represented as functions of the tax burden.
64. ნაშრომში განხილულია პოსტკრიზისული ეკონომიკური განვითარების სირთულეები პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში. ნაჩვენებია, რომ ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლების მიხედვით გლობალური ფინანსური და ეკონომიკური კრიზისი შედარებით ადვილად გადაიტანეს ნავთობითა და გაზით მდიდარმა ქვეყნებმა, რომლებმაც კრიზისამდელ პერიოდში სტაბილიზაციის ფონდების შექმნა მოასწრეს. იმის გათვალისწინებით, რომ მკვეთრი ზრდის ეფექტი შეუძლებელს ხდის ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლების სივრცობრივ (ქვეყნების მიხედვით) შედარებას, ნაშრომში ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლები გადაანგარიშებულია ავტორის მიერ შექმნილი ფორმულების საშუალებით, რამაც შესაძლებელი გახდა იმ ჰიპოთეტური ეკონომიკური ზრდის ინდიკატორების დადგენა, რომლებიც გამორიცხავენ მკვეთრი ზრდის ეფექტს. ჰიპოთეტური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლები კი ცხადყოფენ, რომ პოსტკრიზისულ პერიოდში ეკონომიკური აღმავლობის კრიზისამდელ დონეს ყველაზე ადვილად ბალტიის პოსტსაბჭოთა ქვეყნები დაუბრუნდნენ, რის საფუძველზეც გაკეთებულია დასკვნა, რომ სტაბილური ეკონომიკური განვითარებისათვის, განსაკუთრებით კი იმ ქვეყნებისათვის, რომლებიც არ გამოირჩევიან ბუნებრივი რესურსების განსაკუთრებული სიმდიდრით, მიზანშეწონილია ეკონომიკური განვითარების ევროპული მოდელის გაზიარება.

65. ნაშრომში განალიზებულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების მოდელებისა და სათანადო აგრარული პოლიტიკის საკითხები. გამოკვლეულია აგრარული პოლიტიკის “უნიმოდელური” და “ბიმოდელური” ვარიანტები და “დუალისტური” და “ფართო საფუძვლიანი” სტრატეგიები; ყურადღება გამახვილებულია საქართველოში “ფართო საფუძვლიანი” აგრარული სტრატეგიის განხორციელების მნიშვნელობაზე.
66. სტატიაში განალიზებულია აგრარული პოლიტიკის უმთავრესი მიზნები, მოცანები, უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტები. შემოთავაზებულია მოსაზრება ეროვნული სასოფლო-სამეურნეო საბჭოს შექმნის თაობაზე, რომლის ფუნქციონირების მიზანს უნდა შეადგენდეს სოფლის მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინება, აგრარული პოლიტიკის განვითარების სტრატეგიული მოსაზრებების ჩამოყალიბება და მთავრობისთვის შეთავაზება. დაზუსტებულია პარლამენტის, სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სხვა ორგანოთა როლი, აგრარული პოლიტიკის განხორციელებაში. შემოთავაზებულია წინადადება ადეკვატური სტრუქტურებისა და ინსტრუმენტების ჩამოყალიბებისა და ფუნქციონირების შესახებ.
67. სტატიაში გაშუქებულია სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემის კვლევის თეორიული, მეთოდოლოგიური და კონცეპტუალური ასპექტები; განხორციელებულია საქართველოსა და რიგი სხვა ქვეყნების ცხოველური და მცენარეული წარმოშობის სასურსათო პროდუქტების მოხმარების შედარებითი ანალიზი; საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების სტატისტიკურ მონაცემთა ანალიზის საფუძველზე გამოვლენილია სასურსათო უსაფრთხოების პოლიტიკის სუსტი მხარეები და დასახულია მათი გაუმჯობესების გზები.
68. ნაშრომში გამოკვლეულია საქართველოში გასული საუკუნის 90-იან წლებში სოფლის მეურნეობის ირიგაციის სისტემის კატასტროფული დაშლის პროცესის მიზეზები; განალიზებულია ირიგაციის სექტორის ფაქტური მდგომარეობა და არსებული პრობლემები; შემუშავებულია საირიგაციო პოლიტიკის მეთოდოლოგიური პრინციპები და გაშუქებულია საქართველოს საირიგაციო პოლიტიკის აქტუალური საკითხები; ქვეყნის ბუნებრივ-კლიმატური თავისებურებების გათვალისწინებით, განსაზღვრულია არსებული საირიგაციო რესურსების და ირიგაციის განვითარების მიმართულებები და გზები.
69. დასმულია პროდუქციის ექსპორტისა და იმპორტის ოპტიმიზაციის ამოცანა და შედგენილია შესაბამისი ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელი, სადაც გამოყენებულია საგარეო ვაჭრობაში დეფიციტისა და გადაჭარბების განმარტებების შესახებ ახლებური შეხედულებები. დაზუსტებულია ტერმინები “ოპტიმალური” და “ოპტიმიზაცია”, “პრივატიზება” და “პრივატიზაცია” და შემოთავაზებულია მათი გამოყენების შესაძლებლობები.
70. სტატიაში დახასიათებულია პეტრე კაპიცას მეცნიერული შედეგი, რომელიც ეხება ჯონ მენარდ კეინზის სქემის კომპაქტურ წარმოდგენას ისააკ ნიუტონიდან ალბერტ აინშტაინამდე მექანიკის ცვლილებების ანალოგიისა და ფარდობითობის თეორიის მიხედვით.
71. განხილულია მეცნიერების ეკონომიკის თავისებურებები, რომლებიც აისახა მეცნიერებისა და განათლების სისტემის ცვლილებებში.

72. განხილულია მეცნიერებისა და რელიგიის საკითხები ეკონომიკური გლობალიზაციის გააქტიურების პირობებში, როდესაც ქვეყნის კეთილდღეობა სულიერი და ეროვნული ფასეულობის, ხალხის მატერიალური კეთილდღეობის დაცვით წარიმართება. მოყვანილია მეცნიერების მრავალმხრივი შესაძლებლობები, როდესაც იგი ღვთის მიერ ნაბოძები ნიჭით ქმნის ადამიანის წარმოდგენას სამყაროს სულიერ კულტურასა და ეკონომიკაზე.

73. ნაშრომში აგრარული რეფორმის მიმდინარეობის ფონზე გამოკვლეულია მეცხვარეობის განვითარების პრობლემები საქართველოში. დასაბუთებულია, რომ მიწების პრივატიზაციის შედეგად ალაზნისპირა ზამთრის საძივრებზე საფრთხე შეექმნა მეცხვარეობის განვითარებას. მეცხვარეობის განვითარების რეზერვების ძიების მიზნით, ნაშრომში პირველადაა ყურადღება გამახვილებული ჯავახეთში ტრადიციული მეცხვარეობის განვითარებაზე. წამოყენებულია წინადადება განძისა და ოკამის სტაციონალური მეცხვარეობის სამრეწველო კომპლექსების ფუნქციონირების შესახებ.

74. ნაშრომში გამოკვლეულია საბაზრო ეკონომიკის პირობებისადმი შესატყვისი ტერიტორიული მართვის სისტემების ჩამოყალიბების პრობლემები. ამ მხრივ, მაგალითად ნაშრომში შემოთავაზებულია მცხეთა-მთიანეთისა და კახეთის რეგიონის მეცხოველეობა-მეცხვარეობის ისტორიული, ტრადიციული ტერიტორიული რეგიონული ურთიერთობების აღდგენა-განვითარების ღონისძიებები.

75. ნაშრომში გამოკვლეულია წარმოების ტექნოლოგიის სრულყოფის საკითხები საქართველოს მეცხვარეობაში. შემოთავაზებულია ცხვრის სადგომების გაუმჯობესების, გადასარეკი ტრასების მოწესრიგების, წველის, პარსვის მექანიზაციის, მეცხვარეობის შრომის ორგანიზაციის სრულყოფის გაუმჯობესების საკითხები.

76. ნაშრომში განხილულია საგადამხდელო ბალანსი, როგორც საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში ქვეყნის რეალური ინტეგრაციის ამსახველი ფენომენი, რომლის მონაცემების მეშვეობით შესაძლებელია შევაფასოთ ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა, მისი გადახდისუნარიანობა, ასევე მოვახდინოთ მოსალოდნელი ეკონომიკური კრიზისების პროგნოზირება და ქვეყნის ორიენტირება სათანადო საშინაო თუ საგარეო პოლიტიკაზე. ასევე განხილულია სავაჭრო ბალანსის ადგილი და როლი საგადამხდელო ბალანსში, გაანალიზებულია საქართველოს ბოლო დროის საგადამხდელო ბალანსი, ამ პერიოდში მის წინაშე მდგომი გამოწვევები და დასახულია მათი დაძლევის გზები.

77. ნაშრომში განხილულია ეკონომიკის განვითარების ინოვაციური მოდელი, როგორც კონკურენციის უმნიშვნელოვანესი იარაღი და სახელმწიფოს ინოვაციური პოლიტიკის ძირითადი შემადგენელი ნაწილი, რომლის გონივრული გამოყენებით ქვეყანას შეუძლია მიაღწიოს მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ზრდას; გაანალიზებულია მოწინავე ქვეყნების გამოცდილება აღნიშნულ სფეროში და მოცემულია შეხედულებები პრობლემის გადაჭრისათვის ხელისშემშლელი პირობების შესახებ გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომელთა რიცხვს საქართველოც მიეკუთვნება. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება აქვს დათმობილი ინოვაციური პოლიტიკის გონივრული გამოყენების აუცილებლობას ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის განვითარებაში.

78. ნაშრომში განხილულია სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადამხდელო ბალანსის

განვითარებაში, შესწავლილია საგადასმდელო ბალანსი, როგორც მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი, ასევე მისი როლი საგარეო ვაჭრობის ტენდენციებისა და ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკური მდგომარეობის შესწავლაში; ასევე გაანალიზებულია საქართველოს ბოლო დროის საგადასმდელო ბალანსი, ამ პერიოდში მის წინაშე მდგომი გამოწვევები და დასახულია მათი დაძლევის გზები.

79. საქართველოში ტურიზმის განვითარება უნდა ემყარებოდეს უპირატესად ტურიზმის იმ სახეობების და მიმართულებების განვითარებას, რომლებიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში აგროეკონომიკის განვითარებას. ასეთ მიმართულებად მიგვაჩნია აგროტურიზმის განვითარება, რომელიც უზრუნველყოფს რეგიონებში ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას, მათი სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და დამატებითი შემოსავლების ზრდას. სტატიაში აგროტურიზმი განხილულია როგორც ეკონომიკური კატეგორია და მისი როლი ქვეყნის რეგიონების აგროეკონომიკური პოლიტიკის განვითარებაში, ასევე აგროტურიზმი, როგორც აგროტურისტული კომპლექსის ნაწილი, მისი განვითარების ფაქტორები და ის აუცილებელი პირობები, რომლებიც ხელს შეუწყობს საქართველოში აგროტურიზმის განვითარებას.

80. საქართველოში ტურიზმის დარგის განვითარების ერთ-ერთ აუცილებელ პირობას ინოვაციების ფართოდ დანერგვის გზა წარმოადგენს. წინა მდებარე ნაშრომში მიმოხილულია ინოვაციების როლი ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებაში და მისი კლასიფიკაციის ზოგადი ასპექტები. ასევე განხილულია საქართველოში ინოვაციების დანერგვის ხელშემშლელი პირობები და მისი დაძლევის ზოგადი გზები.

81. სტატიაში განხილულია ის მთავარი ხელშემშლელი პრობლემები, რომლებიც აფერხებენ ქვეყანაში ტურიზმის განვითარებას. ასევე მოცემულია წინადადებები და რეკომენდაციები ტურიზმის, როგორც ეკონომიკური დარგის, წარმატებული განვითარებისათვის.

82. სტატიაში განხილულია ტურიზმი, როგორც რთული სპეციფიკური სტრუქტურა, რომელიც ურთიერთკავშირშია სხვა ეკონომიკურ დარგობრივ სისტემებთან; მისი, როგორც ეკონომიკური დარგის, მულტიპლიკატორული ეფექტის როლის განსაზღვრის თეორიული ასპექტები ქვეყნის პროგრესული დარგობრივი სტრუქტურის განვითარებაში; კერძოდ, ყურადღება გამახვილებულია აგროტურიზმის, როგორც დამხმარე სექტორის, მულტიპლიკატორულ როლზე რეგიონებში სოფლის მეურნეობის განვითარებაში და მეურნეობის მივიწყებული ადგილობრივი ეკონომიკური დარგების (მეაბრეშუმეობა, მეფუტკრეობა, ადგილობრივი რეწვა, მეცხვარეობა, თიხის წარმოება და სხვა) აღორძინებაში.

83. სტატიაში გამოვლენილია საქართველოში განხორციელებული შიდა საინვესტიციო პოლიტიკის დადებითი და უარყოფითი მხარეები. დასახულია შიდა ინვესტიციების მოზიდვის ძირითადი გზები და მიმართულებები.

84. ნაშრომში გამოკვლეულია ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შექმნის პირობები და მისი გაუმჯობესების გზები.

85. სტატიაში განხილულია სასურსათო უზრუნველყოფის მეტად მტკივნეული საკითხი. კერძოდ, მოსახლეობის ცხოველური ცილით დაკმაყოფილების პრობლემას, რომლის გადაჭრაშიც დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იქითოცენოზის რაციონალურად

გამოყენებას. აღნიშნული პრობლემა დაკავშირებულია ზღვებისა და ოკეანეების დაბინძურებისაგან დაცვასა და აკვაკულტურის განვითარებასთან.

86. სტატიაში ნახვენებია წყლის რესურსების მნიშვნელობა კაცობრიობის კეთილდღეობის ამადლების საქმეში. სადაც არ არის წყალი იქ არ არის სიცოცხლე. ბოლო ათწლეულებში მსოფლიოში შეინიშნება სასმელი წყლის დეფიციტი. სტატიაში ნახვენებია, რომ წყლის რესურსების დეფიციტი გამოწვეულია არა წყლის რესურსების სიმცირით, არამედ წყლის რესურსების დაბინძურებითა და დაშრებით. რის გამოც წყალი გამოუსადეგარია საყოფაცხოვრებო მიზნებისათვის. სტატიაში განხილულია წყლის დაბინძურების სახეები, მოცემულია დამაბინძურებლების დახასიათება. ყურადღება გამახვილებულია წყლის რესურსების თვითგაწმენდის უნარზე, განხილულია გატუჭყიანებული წყლის რესურსების გაწმენდის გზები და მეთოდები. სამელი წყლით მოსახლეობის უზრუნველყოფა იყო და არის ქვეყნის უპირველესი ამოცანა.
87. სტატიაში განხილულია მიწის რესურსების გამოყენების პრობლემები და შემოთავაზებულია წინადადებები და რეკომენდაციები, მიწის რესურსების რაციონალური გამოყენების მიმართულებით.
88. ნაშრომში გამოკვლეულია საქართველოში ბიზნესის განვითარებისა და მისი მმართველობითი სისტემის ეფექტიანობის აქტუალური საკითხები. შემოთავაზებულია მმართველობითი კაპიტალის დანახარჯების ოპტიმიზაციის, ტრანსფორმაციული საწარმოო პროცესების ძირითადი შედეგებისა და ეფექტიანობის შეფასების მეთოდები.
89. სტატიაში განხილულია მაკროეკონომიკურ მაჩვენებელთა პროგნოზირებისა და მისი მახასიათებლების ანალიზის ძირითადი საკითხები, ეკონომიკური მახასიათებლების პროგნოზირების დეტერმინირებული მრავალფაქტორიანი მოდელის საფუძველზე. გაანალიზებულია გრძელვადიან პერიოდში ეკონომიკური ზრდის ძირითად მახასიათებელთა მოსალოდნელ ცვლილებაზე საბაზრო ფაქტორების გავლენა.
90. ნაშრომში შემოთავაზებულია მმართველობითი კაპიტალის ბიზნესის ტრანსფორმაციაზე გავლენის შედეგად ფორმათა სამეურნეო საქმიანობის ეფექტიანობის გადიდების შესაძლებლობანი.
91. ნაშრომში, მათემატიკური ინსტრუმენტარიუმის გამოყენებით, განხორციელებულია გარემოს გატუჭყიანებით მოსახლეობის დაავადების ზრდით მიღებული ეკონომიკური ზარალის შეფასება. კერძოდ, ამ მიზნით შემოთავაზებულია ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელი. ის შეიცავს ხუთ კომპონენტს: უარყოფით ეკონომიკურ შედეგებს რომელიც მიიღება დაავადებით, დაავადებით წარმოშობილი ინვალიდობით, დაავადებით გამოწვეული სიკვდილიანობით, დაავადებით გამოწვეული შრომის უნარიანობის დროებითი დაკარგვითა და მოსალოდნელი დაავადების საფრთხით განპირობებული მოსახლეობის მიგრაციით.
92. სტატიაში მოცემულია საქართველოს წყლის რესურსების რაციონალურად გამოყენების არსებული მდგომარეობის ანალიზი და შემოთავაზებულია ის კონკრეტული ღონისძიებები, გაუმჯობესების გზები და ეკონომიკური ბერკეტების გამოყენება, რომელიც გააუმჯობესებს და ეფექტიანს გახდის წყალდამცავ საქმიანობას საბაზრო ეკონომიკის პირობებში.

93. სტატიაში მოცემულია წინადადებები და რეკომენდაციები, რაც აუცილებელია საქართველოში ეკოლოგიური პოლიტიკის სრულყოფისა და მდგრად ეკონომიკურ განვითარებაზე გადასასვლელად.
94. სტატიაში გაანალიზებულია დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ქართული სახელმწიფოს მიერ საგარეო სავაჭრო ფუნქციების აღდგენისა და მისი განვითარების მიმართულებით განხორციელებული ღონისძიებები, ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის საქონელბრუნვის დინამიკისა და სტრუქტურის მაჩვენებლები. მასში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის დივერსიფიკაციის, მისი არეალის გაფართოებისა და გეოგრაფიაში მომხდარი ცვლილებების გამოკვლევას. ხაზგასმითაა აღნიშნული საქართველოს საგარეო ვაჭრობის დივერსიფიკაციის გრძელვადიანი სტრატეგიის შემუშავების აუცილებლობის შესახებ, სადაც სათანადო ყურადღება დაეთმობა უმსხვილესი ქვეყნების ჯგუფების – ევროკავშირის, დსთ-ს (მათ შორის რუსეთის) და სხვა ქვეყნებთან სავაჭრო კავშირების გაფართოებასა და გაღრმავებას.
95. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს საგარეო ვაჭრობის განვითარების ძირითადი ტენდენციები: საგარეო ვაჭრობის ინტენსიური გაფართოება და საქონელბრუნვის განუხრელი ზრდა; მთლიან ბრუნვაში ექსპორტთან შედარებით, იმპორტის უფრო სწრაფი ტემპებით გადიდება და ამის გამო ექსპორტით იმპორტის გადაფარვის პროცენტის შემცირება; ქვეყნის უარყოფითი სავაჭრო სალდოს ყოველწლიური გადიდება; საქართველოს ექსპორტის ზრდა უფრო მეტად ნედლეულისა და ნახევარფაბრიკატების ხარჯზე, რომელთა ფასები მსოფლიო ბაზარზე გაცილებით დაბალია მზა ნაწარმთან შედარებით; იმპორტში კი ჭარბობს ენერგომატარებლები და ბევრი ისეთი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია, რომელთა ჩანაცვლება თავისუფლად შეიძლება ადგილობრივი წარმოების გაფართოების ხარჯზე. სტატიაში შემუშავებულია აღნიშნული ნეგატიური ტენდენციების დაძლევის წინადადებები, ერთი მხრივ, ექსპორტის მასტიმულირებელი ღონისძიებების გატარებისა და, მეორე მხრივ, იმპორტშემცველი პოლიტიკის განხორციელების ხარჯზე.
96. სტატიაში განხილულია საექსპორტო პოტენციალის თეორიულ-მეთოდოლოგიური ასპექტები. საექსპორტო პოტენციალი მიხედავია როგორც ეკონომიკური პოტენციალის მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი, რომელშიც იგულისხმება საზღვარგარეთ გატანისა და საერთაშორისო ბაზრებზე რეალიზაციის მიზნით, ქვეყანაში საქონლისა და მომსახურების შესაძლებელი წარმოების მოცულობა, რომელიც მოიცავს ექსპორტის მიღწეული დონისა და პერსპექტივაში მისი ზრდის გამოუყენებელი შესაძლებლობის ერთობლიობას. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის მიღწეული დონის მაჩვენებლები, გამოვლენილია ამ საქმეში არსებული სერიოზული ხარვეზები და შემოთავაზებულია სახელმწიფოს მიერ სათანადო ეკონომიკური და ადმინისტრაციული ბერკეტების ამოქმედებით, აღნიშნული ხარვეზების აღმოფხვრისა და ექსპორტზე ორიენტირებული დარგების პრიორიტეტული განვითარების კონკრეტული წინადადებები.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვლ. პაპავა	ეკონომიკური რეფორმები პოსტკომუნისტურ საქართველოში: ოცი წლის შემდეგ (ინგლისურ ენაზე)	ნიუ იორკი, ნოვა სიანს პაბლიშერს (მეორე გამოცემა)	204
ანოტაციები				
1. წიგნში განხილულია სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ საქართველოს ეკონომიკაში გატარებული რეფორმების არსი. ნაჩვენებია ის ძირითადი სირთულეები, რისი გადალახვაც მოუწია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ. გაანალიზებულია ძირითადი მიღწევები და შეცდომები, დასახულია ეკონომიკური განვითარების ძირითადი მიმართულებები.				

ბ) ბროშურები

გ) სახელმძღვანელოები

გ) კრებულები

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. აბესაძე, გ. ბურდული	საქართველოს ეკონომიკის დარგობრივი, ტექნოლოგიური და ორგანიზაციულ-ინსტიტუციური სტრუქტურა: განვითარება გლობალიზაციის პირობებში (ინგლისურ და რუსულ ენებზე). – The Caucasus & Globalization. Journal of Social, Political and Economic Studies.	Vol. 7, Issue 1-2	SVEDEN, CA&CC Press®,	46
2	რ. აბესაძე, გ. ბურდული	Некоторые аспекты развития экономики пост-коммунистической Грузии – წიგნში: “Teorie kryzysu” (საერთაშორისო კონფერენცია)	№ 48430, ივლისი	ლუბლინი (პოლონეთი), “Wydawnictwo KUL”	14
3	გ. ბერულავა	აუმჯობესებს თუ არა ნდობაზე აგე-	ტ. 56,		25

4	მ. კვარაცხელია	ბუღი ურთიერთობები ფირმის საქმიანობას? გარდამავალი ეკონომიკების მაგალითზე (ინგლისურ ენაზე) - MPRA Экономические и социальные последствия мирового кризиса. - პოლონეთის კათოლიკური უნივერსიტეტის საერთაშორისო კონფერენციის მასალების კრებული	№ 2	ღუბლინი (პოლონეთი)	
5	ა. კურატაშვილი	Проблемы государственного управления: необходимость и пути искоренения геноцида народа в сфере здравоохранения. Научный вестник Академии муниципального управления (Киев, Украина). Сборник научных трудов. серия «Управление»	Вып. 1	Киев	14
6	ა. კურატაშვილი	Правовое обеспечение налоговой системы в интересах человека – принципиально значимая задача финансовой политики государства. –Современные тенденции развития финансовых и инновационно-инвестиционных процессов в Украине: МАТЕРИАЛЫ II Международной научно-практической конференции		Винницкий национальный технический университет. Министерство образования и науки Украины.	8
7	ა. კურატაშვილი	Теоретические основы социально нацеленного экономического развития. -Экономическое развитие: Процессы и тенденции. II Международная научно-практическая конференция		Литва, Вильнюсский Колледж /Университет прикладных наук.	8
8	ა. კურატაშვილი	Philosophy of Social Goal – Initial Theoretical Basis of the Effective State Management. -Scientific Bulletin Academy of Municipal Administration. Collection of Scientific Works. Series “Management”	Issue 2	Kyiv, Ukraine	10
9	ა. კურატაშვილი	Критерий эффективного ведения бизнеса в интересах каждого человека. - Республиканская научно-практическая конференция: «Исследования в меняющейся бизнес-среде»		Вильнюс: Литовская экономическая ассоциация	19
10	ა. კურატაშვილი	Философские и политико-правовые основы конкурентоспособности экономики, общества и государства.	Выпуск 28, т. 1	Киев: Издательско-полиграфич-	10

11	ა. კურატა-შვილი	<p><i>Материалы XIII международной научно-практической конференции: Конкурентноспособность национальной экономики». Сборник научных трудов Киевского Национального университета имени Тараса Шевченко: «Теоретические и прикладные вопросы экономики»</i></p> <p>Принципиально новые политико-правовые основы эффективного государственного управления в интересах народа. -Иновационные подходы и механизмы государственного и муниципального управления. Материалы международной научно-практической конференции</p>	Часть Первая	<p>ческий центр «Киевский университет»</p> <p>Киев: Издательско-полиграфический центр Академии муниципального управления</p>	5
12	ა. კურატა-შვილი	<p>Теория предотвращения мирового финансового кризиса – необходимая интеллектуальная основа социально-экономического прогресса. -Материалы XIV Международной научной конференции: «Экономические и социальные стратегии действий в условиях финансового кризиса. Опыт стран Центральной и Восточной Европы»</p>		<p>Люблинский католический университет Иоанна Павла II (Польша). Люблин: Издательство KUL</p>	14
13	ა. კურატა-შვილი	<p>Мировой экономический кризис: определяющие причины его возникновения и пути предотвращения глобальных кризисов впредь. - Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского (Украина). Сборник научных трудов "Торговля и рынок Украины"</p>	Вып. 35	<p>Донецк: ДонНУЭТ</p>	23
14	ვლ. პაპაბა	<p>პოსტრეკონსტრუქციული საქართველოს ეკონომიკური მიღწევები: მითები და რეალობა (ინგლისურ ენაზე) - იმფაქტ-ფაქტორის მქონე ჟურნალი "Problems of Economic Transition"</p>		<p>აშშ</p>	15
15	ვლ. პაპაბა	<p>საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება: საშუალოვადიანი პერსპექტივა (ინგლისურ და რუსულ ენებზე). ელექტრონულ ჟურნალში "International Alert"</p>		<p>დიდი ბრიტანეთი</p>	10
16	ვლ. პაპაბა	<p>სწრაფი სტარტის ეფექტის პრობლემა</p>	№ 1	<p>უკრაინა</p>	9

		ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლების სივრცობრივი შედარება (აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მაგალითზე) (უკრაინულ და რუსულ ენებზე). ჟ. “Економіка України”			
17	ვლ. პაპავა	რუსული ანტივესტერნიზმის ევრაზიისტობა და “ცენტრალური კავკაზის” კონცეფცია (რუსულ ენაზე). ჟ. “Идеология и политика”	№ 1(3)	უკრაინა	17
18	ვლ. პაპავა	საქართველოს ეკონომიკა: განვითარების მოდელის ძიებაში (რუსულ ენაზე). ჟ. “Мир перемен”	№ 3	რუსეთი	11

ანოტაციები

- სტატიაში შესწავლილი და გამოკვლეულია გლობალიზაციის პირობებში საქართველოში დარგობრივი, ტექნოლოგიური და ინსტიტუციურ-ორგანიზაციული სტრუქტურების ფორმირების მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული ასპექტები. შემოთავაზებულია წინადადებები ისეთი დარგობრივი სტრუქტურის ჩამოყალიბებისათვის, რომელიც შეესაბამება განვითარების ნეოინდუსტრიულ სტანდარტებს.
- სტატიაში განხილულია საქართველოს ეკონომიკის პოსტკომუნისტური განვითარების სტადიები. აღწერილია ყოველი სტადიისათვის კრიზისული მოვლენების თვისობრივი მხარე და ჩამოყალიბებულია სახელმწიფოს მიერ მათი დაძლევის მიმართულებით გატარებული ღონისძიებები. 2006-2012 წლები გამოყოფილია როგორც ცალკე სტადია, რადგანაც ამ პერიოდში ზოგიერთ სხვა კრიზისულ მოვლენას დაემატა აგრარული კრიზისი. გახსნილია მისი წარმოშობის ძირითადი მიზეზები. სტატიაში შემოთავაზებულია კრიზისული მოვლენების დაძლევის მიზნით ეკონომიკის სახელმწიფო კოორდინაციის შემდგომი სრულყოფის ძირითადი პრინციპები.
- ნაშრომში გაანალიზებულია გარდამავალ ეკონომიკებში ფირმის საქმიანობაზე ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობების გავლენის ასპექტები. შემოთავაზებულია ახალი ემპირიული შეხედულება გარდამავალ ეკონომიკებში ნდობაზე დაფუძნებულ ურთიერთობებსა და ბიზნესსაქმიანობას შორის მიზეზ-შედეგობრივ კავშირზე. კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ კონტრაქტული ურთიერთობების არაფორმალურ ნდობაზე დაფუძნებული ინსტიტუტები წარმოადგენენ ბიზნესის საქმიანობის გაუმჯობესების მნიშვნელოვან მიმართულებას გარდამავალ ეკონომიკებში.
- სტატიაში განხილულია გლობალური ფინანსური კრიზისის გამომწვევი მიზეზები. გამოკვლეულია საქართველოში გლობალური ეკონომიკური კრიზისის ეკონომიკური და სოციალური შედეგები.
- სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია სახელმწიფო მართვის პრობლემები. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში გენოციდის აღმოფხვრის აუცილებლობას ავტორის მიერ შემოთავაზებული გზებისა და

მექანიზმების გათვალისწინებით.

6. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ადამიანის ინტერესებისათვის საგადასახადო სისტემის სამართლებრივი უზრუნველყოფის პრობლემა - როგორც სახელმწიფოს ფინანსური პოლიტიკის პრინციპულად მნიშვნელოვანი ამოცანა. ამასთან, ყოველი ადამიანის სოციალურ-ეკონომიკური ინტერესების რეალიზაცია ნაშრომში განხილულია - როგორც ხალხის ინტერესების სამსახურში მყოფი ნებისმიერი სახელმწიფოს საგადასახადო სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირების მთავარი მაჩვენებელი.
7. სამეცნიერო ნაშრომში გამოკვლეულია სოციალურად გამიზნული ეკონომიკური განვითარების თეორიული საფუძვლები, და ასეთებად ავტორი განიხილავს მის მიერ შემუშავებულ ისეთ მეცნიერულ მიმართულებებს და თეორიებს, როგორც არის სოციალური მიზნის ფილოსოფია, ხალხის ინტერესების უზენაესობის თეორია და თანამდებობის პირთა უფლებებისა და პასუხისმგებლობის ბალანსირების თეორია.
8. სამეცნიერო ნაშრომში შემოთავაზებულია ავტორის მიერ შექმნილი სოციალური მიზნის ფილოსოფია - როგორც სახელმწიფოს ეფექტიანი მართვის ამოსავალი თეორიული საფუძველი.
9. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ბიზნესის მართვის ეფექტიანობის კრიტერიუმის განსაზღვრის პრობლემა. ამასთან, ბიზნესის მართვის ეფექტიანობის და საერთოდ საბაზრო ეკონომიკის ეფექტიანობის მთავარ კრიტერიუმად ჭეშმარიტად ადამიანური საზოგადოებისა და სახელმწიფოს პირობებში ავტორი მიიჩნევს ყოველი ადამიანის ინტერესების რეალიზაციას.
10. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ეკონომიკის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს კონკურენტუნარიანობის ფილოსოფიური და პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძვლები, რასაც პრინციპული მნიშვნელობა აქვს, რამეთუ მათი გახსნის გარეშე საზოგადოებრივ-სახელმწიფოებრივი სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირება წარმოუდგენელია.
11. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ხალხის ინტერესებისათვის ეფექტიანი სახელმწიფო მართვის პრინციპულად ახალი პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძვლები. კერძოდ, სოციალურად გამიზნული სახელმწიფო მართვის ფილოსოფიური და პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძვლების სახით ავტორის მიერ განხილულია: სოციალური მიზნის ფილოსოფია, ხალხის ინტერესების უზენაესობის თეორია და თანამდებობის პირთა უფლებებისა და პასუხისმგებლობის ბალანსირების თეორია, რომლებიც კომპლექსში წარმოადგენს სოციალურად გამიზნულ მმართველობით სამართალს და ჭეშმარიტად ადამიანური საზოგადოებისა და სოციალურ-ეკონომიკური პროგრესის განმსაზღვრელ ინტელექტუალურ ბაზისს.
12. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია მსოფლიო ფინანსური კრიზისის თავიდან აცილების თეორია - როგორც საზოგადოებრივ-სახელმწიფოებრივი პროგრესის აუცილებელი ინტელექტუალური საფუძველი. განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია საზოგადოებრივ მეცნიერებებში მეცნიერული შემოქმედების პრობლემის გადაჭრაზე - როგორც საზოგადოებისა და სახელმწიფოს განვითარების აუცილებელ საფუძველზე.
13. სამეცნიერო ნაშრომში გახსნილია მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის წარმოშობის

განმსაზღვრელი მიზეზები და შემოთავაზებულია გლობალიზაციის პირობებში ამ კრიზისის თავიდან აცილების ავტორის მიერ შემუშავებული გზები.

14. The author attempts to show what actual achievements have resulted from economic reforms carried out in Georgia since the 2003 “Rose Revolution,” and to debunk some fundamental myths surrounding these reforms. This analysis leads him to conclude that Georgia can be regarded as a symbiosis of neoliberalism and neobolshevism rather than as a country of liberal reforms. Georgia is not free from corruption; it has developed new and more complex forms of elite corruption. Georgia is not oriented exclusively toward a European model: the country’s leadership has officially declared as one of its goals a “Singaporization” of the national economy; the government is artificially impeding attempts to establish free trade with the European Union. After the war of August 2008, Georgia maintained its economic ties with Russia, including trade relations.

15. ნაშრომში განხილულია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება საშუალოვადიან პერსპექტივაში.

16. Выяснено, что непосредственное пространственное сравнение показателей экономического роста из-за эффекта быстрого старта является неконструктивным, поэтому необходимо учитывать некоторые предварительные условия. Предложено откорректировать показатели экономического роста на основе гипотезы пропорционального перекрытия эффекта быстрого старта, после чего они могут быть использованы для пространственного сравнения экономического роста разных стран.

17. После распада СССР на повестку дня встал вопрос о переосмыслении постсоветской географии, включая Центральную Евразию. Подход российского евразийства, отождествляющего Россию и Евразию, стал крайне популярен на постсоветском пространстве. Исходные постулаты евразийства используются для теоретического обоснования современного российского антивестернизма. Автор отстаивает альтернативный взгляд на новейшие региональные деления постсоветского пространства. Он рассматривает государств Центрального Кавказа (Азербайджан, Армения, Грузия) и Центральной Азии (Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан) как составные нового региона - Центральной Кавказии. Автор доказывает, что концепция Центральной Кавказии отражает интересы укрепления государственного суверенитета кавказийских государств, что вступает в противоречие с идеями современного российского евразийства.

18. За все время, прошедшее с момента объявления независимости, Грузии так и не удалось создать экономическую систему, которая смогла бы стать основой для стабильного экономического развития. Не оправдали ожидания и реформы, проведенные после «революции роз». В итоге сложилась модель потребительской экономики бедной страны. После победы оппозиционных сил на парламентских выборах в октябре 2012 г. у Грузии появился еще один шанс для создания и развития конкурентоспособного реального сектора экономики. Но для того, чтобы им воспользоваться, понадобится достижение режимов свободной торговли с ЕС (и в чуть более отдаленной перспективе – с США) и возобновление торговли с Россией. Реализация этих задач требует целенаправленных действий нового правительства.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. აბესაძე	ეკონომიკური განვითარების კანონზომიერებები პოსტკომუნისტურ საქართველოში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
2	რ. აბესაძე	სიღარიბის შემცირების მაკროეკონომიკური მექანიზმი საქართველოში	თბილისი (საერთაშორისო კონფერენცია)
3	რ. აბესაძე	სოფლის ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების პრობლემები საქართველოში	11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
4	რ. აბესაძე	ეკონომიკური განვითარება და მოსახლეობის ზრდა	24-25 მაისი, ქუთაისი, “აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
5	რ. ასათიანი	საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკა და მისი განვითარების თავისებურებები საქართველოს გარდამავალ ეკონომიკაში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
6	ნ. არევაძე	მრეწველობის განვითარების ასპექტები საქართველოში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
7	გ. ბერულავა	ფირმათა შორის ურთიერთობების რეგულირებაში არაფორმალური და ფორმალური ინსტიტუტების როლის შესახებ	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი
8	ნ. ბიბილაშვილი, ე. კაკულია	პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში დასაქმების რეგულირების	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის

		ზოგიერთი ასპექტი	ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
9	გ. ბრეგვაძე	სამშენებლო სექტორის ფორმირების საკითხები	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
10	გ. ბურდული	საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის როლი თანამედროვე ტერიტორიული მოწყობის სისტემის ჩამოყალიბებაში საქართველოში	24-25 მაისი, ქუთაისი, “აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
11	გ. ბურდული	საქართველოში აგრარული კრიზისის გენეზისი და მისი დაძლევის გზები (რუსულ ენაზე)	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
12	ვახტანგ ბურდული, ლინა დათუნაშვილი	სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის მომიჯნავე დარგების ურთიერთშეთანხმებული განვითარება – აგრარული კრიზისის დაძლევის მნიშვნელოვანი პირობა (რუსულ ენაზე)	11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
13	ვახტანგ ბურდული, რამაზ აბესაძე	სხვადასხვა დონის ტერიტორიული წარმონაქმნების საჯარო მართვის სრულყოფილი და ურთიერთშეგუებული სისტემის აგების შესახებ	5 აპრილი, თბილისი, საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრეა პირველწოდებლის სახ. ქართული უნივერსიტეტი (კონფერენცია)
14	ნატალია დავლაშერიძე	ეკონომიკის დარგში 2012 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატები ელვინ როტი და ლოიდ შეპლი ბაზრის პრობლემების შესახებ	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
15	ლინა დათუნაშვილი	მეაბრეშუმეობის რეაბილიტაციის საკითხისათვის	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)

16	ლია დვალიშვილი	ბუნებრივი რესურსები ქვეყნის ეროვნული სიმდიდრის საფუძველი	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
17	ციცინო თეთრაული	კეთილდღეობის ეკონომიკის თეორიის ძირითადი საკითხები	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
18	ეთერ კაკულია, ნანა ბიბილაშვილი	მცირე ბიზნესის სოციალურ- ეკონომიკური ფუნქცია: დასაქმება, ეკონომიკური სტაბილურობა, კონკურენტ- უნარიანობა, თანასწორობა	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
19	მურმან კვარაცხელია	პოსტსაბჭოური ეკონომიკური სისტემის სრულყოფის პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
20	მურმან კვარაცხელია	საქართველოს აგრარული სექტორი – პრიორიტეტების პოლიტიკა	11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
21	ალფრედ კურატაშვილი	Преимущество социально на- целенной политической системы перед капитализмом – объективная закономерность и неоспоримый факт человеческого бытия	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
22	ალფრედ კურატაშვილი	Теория политического менеджмента – принципиально новое направление в науке государ- ственного управления	Тбилиси: Международное издательство "Прогресс" (საერთაშორისო კონფერენცია)
23	თეა ლახარაშვილი, მედეა მელაშვილი	უცხოური ინვესტიციები და მისი მოზიდვის გაუმჯობესების ძირითადი მიმართულებები საქართველოში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)

24	მედვა მელაშვილი	სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადასხდელ ბალანსში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
25	მედვა მელაშვილი	ინოვაციური პოლიტიკის მნიშვნელობა აგრარული სექტორის განვითარებაში	11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
26	იზა ნათელაური თამარ თაფლაძე	ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის ექსპორტი	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
27	ზურაბ ნოზაძე	სახელმწიფო ბოტანიკური ბაღებისა და დენდროლოგიური პარკების, ბუნების ძეგლების გამოყენებისა და დაცვის საკითხები	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
28	ვლადიმერ პაპაგა	“პოსტგარდისფერი” საქართველოს ეკონომიკური პოლიტიკის თავისებურებანი	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
29	ვლადიმერ პაპაგა	მონაწილეობა მიიღო სემინარში “პოსტსაარჩევნო პოლიტიკური კულტურა”	16-17 მაისი, გუდაური, თბილისის პოლიტიკური სწავლების სკოლა (საქართველო)
30	ვლადიმერ პაპაგა	მონაწილეობა მიიღო კონფერენციაში თემაზე: “ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე”.	11-13 ივნისი, თბილისი, თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
31	ვლადიმერ პაპაგა	მონაწილეობა მიიღო თბილისის და მოსკოვის პოლიტიკური სწავლების სკოლების ექსპერტთა ერთობლივ სემინარში	21-22 ივნისი, თბილისი
32	ზურაბ რევიშვილი	აგრარული პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების მეთოდოლოგიური ასპექტები	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)

33	ზურაბ რვეიშვილი	სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემები და პოლიტიკის აქტუალური საკითხები	კონფერენცია) 11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
34	როლანდ სარჩიმელია	ფიზიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეატის, აკადემიკოს პეტრე კაპიცას შეხედულება მბრძანებლურიდან საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პრობლემაზე	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
35	როლანდ სარჩიმელია	საქართველოში სამეცნიერო კადრთა რიცხოვნობის ცვლილებებთან დაკავშირებული საკითხისათვის	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
36	თენგიზ ქავთარაძე	მთისა და ბარის რეგიონების ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული დაყოფის მართვის აუცილებლობის შესახებ	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
37	ნუნუ ქისტაური	ინოვაციური პოლიტიკის მნიშვნელობა აგრარული სექტორის განვითარებაში	11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
38	ნუნუ ქისტაური	საგაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადაამხდლო ბალანსში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
39	ქეთევან ქველაძე, მამუკა ხუსკივაძე	აგროტურიზმის გავლენა აგროეკონომიკურ პოლიტიკაზე	11-12 ოქტომბერი, თბილისი, თსუ (საერთაშორისო კონფერენცია)
40	ქეთევან ქველაძე	ინოვაციების პოლიტიკა ტურიზმის განვითარებაში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
41	თინა ჩხეიძე, ქეთევან ქველაძე	იქთიოცენოზის დაცვის აუცილებლობის	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის

42	მარინე ცუცქერიძე	საკითხისათვის ბიზნესი და მმართველობითი კაპიტალი	ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია) 28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
43	მამუკა ხუსკივაძე, ლია თოთლაძე	გარემოს გატუჭვიანების შედეგად მოსახლეობის დაავადების ზრდით მი- ღებული ეკონომიკური ზარალის შეფასება ეკო- ნომიკურ-მათემატიკური მოდელირების საფუძველზე	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
44	რევაზ ჯავახიშვილი	საქართველოს საგარეო ვაჭრობის დივერსიფიკაცია გლობალიზაციის პირობებში	28-29 ივნისი, თბილისი, თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი (საერთაშორისო კონფერენცია)
45	რევაზ ჯავახიშვილი	საქართველოს საგარეო ვაჭრობის განვითარების ძირითადი ტენდენციები გლობალიზაციის ეპოქაში	თბილისი, (საერთაშორისო კონფერენცია)

მოსხენებათა ანოტაციები

1. ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები და კანონზომიერებები. ყურადღება გამახვილებულია შეცდომებზე, რომელიც დაშვებული იქნა პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის დროს როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტური მიზეზებით. კერძოდ: საწყის ეტაპზე სახელმწიფოს მიერ გატარებული არასწორი საშინაო და საგარეო პოლიტიკა; დიდი ხნის განმავლობაში დამნაშავე ელემენტებთან ბრძოლის არაეფექტიანი ზომების გატარება; ეკონომიკური რეფორმების არაკომპლექსურობა და არასისტემურობა; ლიბერალური პოლიტიკის არასწორი აღქმა და განხორციელება; რეფორმების განხორციელების არასწორი გზის არჩევა; გარდამავალი ვალუტის – კუპონის შემოღების შემდეგ არასწორი ფულად-საკრედიტო (ხორციელდებოდა სრულიად გაუმართლებელი ფულა ბოდა სრულიად გაუმართლებელი ფულაადი საბიუჯეტო ემისია, საზღვარგარეთის კრედიტების არადანიშნულებისამებრ გამოყენება) პოლიტიკის გატარება; საქართველოს ეკონომიკაში 1995-1997 წლებში ეკონომიკური რეფორმების წარმატებით განხორციელების შემდეგ რეფორმების კვლავ არასწორად წარმართვა, სახელმწიფოს მარეგულირებელი მარეგულირებელი ფუნქციების არაეფექტიანობა; მნიშვნელოვანი საერთაშორისო დახმარებების არაეფექტიანად გამოყენება; ეკონომიკის რეგულირების ფორმებისა და მეთოდების არასრულყოფილი შესაბამისობა საბაზრო მთხოვნებისადმი; მცირე ბიზნესის

განვითარებისადმი უწყურადღებობა; წლების განმავლობაში სოფლის სოფლის პრობლემების უგულებელყოფა; პრივატიზაციის დროს დაშვებული შეცდომები; საჯარო სამსახურებში მომუშავეთათვის არაოფიციალურად ასაკობრივი შეზღუდვის დაწესება; კერძო საკუთრების (რომელიც საბაზრო ეკონომიკის ქვაკუთხედს წარმოადგენს) ხელშეუხებლობის პრინციპის ხელყოფა; ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის ფაქტობრივად გაუქმება; შემოსავლების უთანაბრობის ზრდა და სხვ. ნაშრომში ასევე უარყოფით მომენტებთან ერთად გამოვლენილია პოსტკომუნისტური ტრანციფორმაციის დადებითი მხარეები. შემოთავაზებულია **კონსოლიდირებული ეკონომიკის** ცნება, რომელიც გულისხმობს ისეთ ეკონომიკას, რომელზე მოქმედი ფაქტორების ჯამური გავლენა ეკონომიკურ განვითარებას უწყობს ხელს. ნაშრომში შემოთავაზებულია წინადადებები და რეკომენდაციები, რომლების ხელს შეუწყობენ საქართველოში კონსოლიდირებული ეკონომიკის ჩამოყალიბებას.

2. სიღარიბის პრობლემის გადაჭრა სახელმწიფოს მიერ შესაბამისი აქტიური პოლიტიკის გატარების გარეშე შეუძლებელია. ამისათვის კი აუცილებელია ქვეყანაში არსებობდეს **სიღარიბის შემცირების მაკროეკონომიკური მექანიზმი**. იგი უნდა მოიცავდეს: რეგულირების სამართლებრივ ბაზას, რეგულირების ინსტრუმენტებს, ინდიკატორთა სისტემას, რეგულირების ღონისძიებათა სისტემას, შესაბამის მარეგულირებელ ორგანოებს.

ნაშრომში განსაზღვრულია სიღარიბის შემცირების მაკროეკონომიკური მექანიზმის შემადგენელი ყველა ამ ელემენტის დანიშნულება და შემოთავაზებულია სიღარიბის დაძლევის მიმართულეები და გზები საქართველოში.

3. ეკონომიკური განვითარება, ანუ ეკონომიკის გადასვლა თვისებრივად ახალ მდგომარეობაში, მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული სოფლის განვითარებაზე. ჩამორჩენილი სოფლის არსებობა ნიშნავს, რომ მთელი ეკონომიკა არ არის სათანადოდ განვითარებული. რომ დაბალია კაპიტალის ხარისხი (როგორც ფიზიკური, ისე ადამიანისეული), ტექნოლოგიებისა და ტექნოლოგიური ცოდნის დონე, არა სრულყოფილია საკუთრების ფორმები და ინსტიტუციები, არარაციონალურად გამოიყენება რესურსები (ბუნებრივი, შრომითი, ინტელექტუალური და სხვ.), არაპროგრესულია ეკონომიკის სტრუქტურა, არაეფექტიანია ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება და ა. შ., მაშასადამე, დაბალია ეკონომიკური განვითარების დონე.

ნაშრომში დასაბუთებულია აგრარული წარმოების სპეციფიკური ხასიათი და სოფლისადმი სახელმწიფო დახმარების აუცილებლობა. შემოთავაზებულია აგრარული ეკონომიკის დაბალი განვითარების მქონე ქვეყნის სოფლისადმი სახელმწიფო მხარდაჭერის ღონისძიებები.

4. ნაშრომში გაანალიზებულია ეკონომიკურ განვითარებაზე მოსახლეობის ზრდის ასპექტები, მოსახლეობის რიცხოვნობის რეგიონული თავისებურებები და გაკეთებულია დასკვნა, რომ მოსახლეობის ზრდის პრობლემა თითოეულმა ქვეყანამ დამოუკიდებლად უნდა მოაგვაროს.

5. ნაშრომში განხილულია საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის, როგორც მაკროეკონომიკური თეორიის საფუძველზე წარმოშობილი ეკონომიკური მეცნიერების შედარებით ახალი დარგის წარმოშობის ობიექტური წინამძღვრები, გაანალიზებულია საზოგადოებრივი სექტორის უდიდესი როლი დემოკრატიის განვითარებასა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებაში, ყურადღებაა გამახვილებული საქართველოს გარდამავალ ეკონომიკაში საზოგადოებრივი სექტორის განვითარების ხელშემწყობელ ფაქტორებზე, დასახულია მათი ნიველირების გზები; პუნქტობრივად არის გაშუქებული საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის, როგორც მეცნიერების,

კვლევის სფერო და წამოყენებულია წინადადება საქართველოს უნივერსიტეტებში საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის სწავლების აუცილებლობის შესახებ.

6. სტატიაში განხილულია საქართველოს მრეწველობის განვითარების კანონზომიერებები, გამოვლენილია ნაკლოვანებები და განსაზღვრულია მისი განვითარების პერსპექტივები გრძელვადიან პერიოდში.
7. ნაშრომში შეფასებულია ფირმათა შორის ურთიერთობების რეგულირებაში არაფორმალური და ფორმალური ინსტიტუტების როლი, მისი საქართველოს სამრეწველო ფირმების შერჩევის საფუძველზე. ამ კვლევის ძირითადი შედეგია, მდგომარეობს იმაში, რომ, ნდობა სხვა ტრანსაქციული დანახარჯების ფაქტორებთან ერთად, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ფირმათა შორის ურთიერთობებზე.
8. მსოფლიო გამოცდილების გათვალისწინებით გაანალიზებულია დასაქმების ის ძირითადი პრინციპები, რომელიც აისახულია საქართველოს კანონმდებლობაში დასაქმების შესახებ; ჩამოყალიბებულია დასაქმებისა და შრომის ბაზრის სახელმწიფო რეგულირების სპეციფიკური ნიშნები პოსტკომუნისტურ ქვეყნებში.
9. ნაშრომში განხილულია სამშენებლო სექტორის დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირების საკითხები. შესწავლილია მიდგომები მისი სრულყოფის მიმართულებით და დასახულია სამშენებლო კომპლექსში პროგრესული სტრუქტურის ფორმირების გზები.
10. სტატიაში დახასიათებულია ტერიტორიულ დონეებს შორის (რეგიონი; მუნიციპალური წარმონაქმნი-რაიონი; საშუალო და მცირე ქალაქები, სოფელი) საჯარო მართვის ფუნქციების განაწილების თანამედროვე მდგომარეობა. დასაბუთებულია ღონისძიებების განხორციელების აუცილებლობა საჯარო მართვის დეცენტრალიზაციის მიზნით და შემოთავაზებულია აღნიშნულ დონეებზე ტერიტორიული მართვის მოდერნიზაციის გზები. ასევე სტატიაში დასაბუთებულია საქართველოში ზოგიერთი ქალაქის – "მიზიდულობის ცენტრის" დაჩქარებული განვითარებისა და ამ ცენტრებისათვის საჭირო (მათ შორის ფისკალური) უფლებამოსილებების მინიჭების აუცილებლობა.
11. სტატიაში ნაჩვენებია აგრარული კრიზისის გამომწვევი მიზეზები (ფაქტორები, გარემოებები), ჩამოყალიბებული და დასაბუთებულია ამ კრიზისის დაძლევის გზები იმ დარგების კომპლექსის ჭრილში, რომლებიც უზრუნველყოფენ ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას (მსუბუქი მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის მომიჯნავე დარგებში).
12. სტატიაში განხილულია აგრარული კრიზისის რიგი მიზეზი, კერძოდ, რომელიც გამოწვეულია სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის მომიჯნავე დარგების განვითარების მაკროეკონომიკური რეგულირებისა და ბიზნეს-კოორდინაციის ნაკლოვანებებით. აგრარული კრიზისის დაძლევის გზები განხილულია სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის იმ მომიჯნავე დარგების ჭრილში, რომლებიც უზრუნველყოფენ ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების საკითხების გადაწყვეტას.
13. მოხსენებაში გაანალიზებულია საქართველოში სხვადასხვა დონის ტერიტორიული ერთეულების (მხარე, მუნიციპალური წარმონაქმნი, სოფელი) საჯარო მართვის დღევანდელი მდგომარეობა და ნაკლოვანებები. შემოთავაზებულია წინადადებები

ასეთ ერთეულებში საჯარო მართვის მექანიზმის სრულყოფის შესახებ.

14. სტატიაში განხილულია ეკონომიკის დარგში 2012 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატების ელვინ როტისა და ლოდ შეპლის ძირითადი თეორიული კვლევები, რომლებიც ეხება ბაზრის და საბაზრო ურთიერთობების პრობლემებს; მითითებულია მათი ფუნდამენტური წვლილი ეკონომიკური მეცნიერების განვითარებაში, ასევე ამ გამოკვლევათა პრაქტიკული გამოყენების შესახებ სხვადასხვა დარგებში, როგორცაა: ადამიანთა მიღება სამსახურში, ბავშვებისა – სკოლებში, სტუდენტების – უმაღლეს სასწავლებლებში, სკოლადამთავრებულთა განაწილება – უმაღლეს სასწავლებლებში, მომხმარებელთა მიერ საქონლის მოძებნა და ა.შ.
15. სტატიაში შესწავლილია მეაბრუშუმეობის – საქართველოს სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი უძველესი, ტრადიციული და უმნიშვნელოვანესი დარგის ჩამოყალიბებისა და განვითარების კანონზომიერებები. შემოთავაზებულია ახალ ტექნოლოგიურ ბაზაზე აღნიშნული დარგის რეაბილიტაციის შესაძლებლობები. შემუშავებულია შესაბამისი წინადადებები, რეკომენდაციები და გასატარებელ ღონისძიებათა კომპლექსი.
16. სტატიაში გადმოცემულია ბუნებრივი რესურსების, როგორც ეროვნული სიმდიდრის საფუძვლის მნიშვნელობა. დახასიათებულია საქართველოს ბუნებრივი რესურსების თავისებურებები.
17. სტატიაში შესწავლილია შემოსაზღვრული და იშვიათი რესურსების პირობებში ადამიანთა უსაზღვრო მოთხოვნილებების მაქსიმალურად შესაძლო დაკმაყოფილების გზები და საშუალებები ჯ. კეინზის, ა. სმიტის, ვ. პარეტის და სხვათა შეხედულებების საფუძველზე. სტატიაში ყურადღება გამახვილებულია მსოფლიოში ეკონომიკურად არათანაბრად განვითარებულ ქვეყნებში კეთილდღეობის ეკონომიკის რიგი ასპექტები (ბრაზილია, შვედეთი); განხილულია კეთილდღეობის ეკონომიკის თეორიის ნორმატიული საკითხები, რესურსების განაწილების ეფექტიანობა და მათზე მოქმედი ფაქტორები.
18. ნაშრომში გადმოცემულია მცირე ბიზნესის სოციალურ - ეკონომიკური ბუნება. მისი როლი დასაქმების ზრდის, ეკონომიკური სტაბილურობის, მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების, კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისა და თანასწორობის მიღწევის თვალსაზრისით.
19. In the article the analysis of the collapse of a soviet economic system is given. The causes of this collapse and its significance for the countries of the former USSR are formulated. The theoretical foundations of the destruction of an old soviet system and the forming of new market relations are analyzed. The author considers the role and significance of the integration in the forming of a new economic system and the place of Russia in these global processes.
20. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს აგრარულ სექტორში არსებული მდგომარეობა. დასაბუთებულია აგრარული სექტორის პრიორიტეტული განვითარების აუცილებლობა. ყურადღება გამახვილებულია ისეთ პრობლემებზე როგორცაა: სოფლად საწარმოო და მომსახურების კორპორაციული ფორმების განვითარება, დაზღვევის სრულყოფილი სისტემის ჩამოყალიბება, სოფლის სახელმწიფოებრივი სტატუსის განსაზღვრა და სხვ.
21. In the scientific work the advantage of socially aimed political system over capitalism is based – as

objective regularity and as an indisputable fact of human life!!! Hence the author considers that Capitalism can't have "advantage" over Socially Aimed political system as well as a dark night can't be lighter than a sunny day!!!

22. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია სახელმწიფო მართვის პრობლემა, რომელიც განსაკუთრებით მწვავე და აქტუალური გახდა XXI საუკუნის დასაწყისის გლობალური კრიზისის პირობებში, რამეთუ სწორედ მსოფლიო საფინანსო-ეკონომიკურმა კრიზისმა აჩვენა სახელმწიფო მართვის აშკარა არაადეკვატურობა თანამედროვე მოთხოვნებისადმი.
23. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაზე მოქმედი დადებითი და უარყოფითი ფაქტორები და დასახულია ქვეყანაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის გაუმჯობესების გზები.
24. ნაშრომში განხილულია სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადასხდელო ბალანსის განვითარებაში, შესწავლილია საგადასხდელო ბალანსი, როგორც მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი, ასევე მისი როლი საგარეო ვაჭრობის ტენდენციებისა და ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში; გაანალიზებულია საქართველოს ბოლო დროის საგადასხდელო ბალანსი, ამ პერიოდში მის წინაშე მდგომი გამოწვევები და დასახულია მათი დაძლევის გზები.
25. ნაშრომში განხილულია ეკონომიკის განვითარების ინოვაციური მოდელი, როგორც კონკურენტუნარიანობის ამადლების უმნიშვნელოვანესი იარაღი, რომლის გონივრული გამოყენებით ქვეყანას შეუძლია მიაღწიოს მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ზრდას; გაანალიზებულია მოწინავე ქვეყნების გამოცდილება აღნიშნულ სფეროში და მოცემულია ავტორისეული შეხედულებები პრობლემის გადაჭრისათვის ხელისშემშლელი პირობების შესახებ გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომელთა რიცხვს საქართველოც მიეკუთვნება. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება აქვს დათმობილი ინოვაციური პოლიტიკის გონივრული გამოყენების აუცილებლობას ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის განვითარებაში.
26. გაანალიზებულია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის რაოდენობრივი მაჩვენებლები კუპაური, ორდინალური, მშრალი, ნახევრად მშრალი, ნახევრად ტკბილი, ცქრიალა, შუშხუნა და არომატიზირებული ღვინოებისთვის. განხილულია რუსული ემბარგოს პრობლემა. ემბარგოს შემდგომი პერიოდისთვის შეფასებულია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის ექსპორტის სფეროში არსებული სირთულეები: არაცნობადობა, ხარისხი, ფაღსიფიკაცია, ბრენდი და სხვ. გამოვლენილია ქართული ყურძნის ნატურალური ღვინის ექსპორტის გაზრდის რესურსები.
27. სტატიაში განხილულია ბოტანიკური ბაღების და დენდროლოგიური პარკების ფუნქციონირების ძირითადი მიმართულებები. განხილულია ბუნების ძეგლების დაცვისა და გაუმჯობესების კონკრეტული წინადადებები. მოცემულია მათი განმსაზღვრელი როლის შესახებ ტურიზმის განვითარებაში.
28. The problem of choice was and still is a very topical for formation of the Georgia's economic policy. The paper analysis the three main directions of the economic policy established by the government under the President Mikheil Saakashvili. The outcome of the Parliamentary elections held on 1st October 2012 means that there is virtually no chance of this type of the economic policy to be

continued since the elections were won by the opposition coalition Georgian Dream. A primary objective for the Georgian government is to sign a free trade agreement with the EU as quickly as possible to realize the full potential entailed by economic integration with the EU. To do this the Georgian government needs to focus its economic policy on promoting production by implementing European models of anti-monopoly regulation, consumer rights protection and labor relationship.

29. –

30. –

31. –

32. სტატიაში გაანალიზებულია აგრარული პოლიტიკის უმთავრესი მიზნები, მოცანები, უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტები. შემოთავაზებულია მოსაზრება ეროვნული სასოფლო-სამეურნეო საბჭოს შექმნის თაობაზე, რომლის ფუნქციონირების მიზანს უნდა შეადგენდეს სოფლის მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინება, აგრარული პოლიტიკის განვითარების სტრატეგიული მოსაზრებების ჩამოყალიბება და მთავრობისთვის შეთავაზება. დაზუსტებულია პარლამენტის, სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სხვა ორგანოთა როლი, აგრარული პოლიტიკის განხორციელებაში. შემოთავაზებულია წინადადება ადეკვატური სტრუქტურებისა და ინსტრუმენტების ჩამოყალიბებისა და ფუნქციონირების შესახებ.

33. სტატიაში გაშუქებულია სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემის კვლევის თეორიული, მეთოდოლოგიური და კონცეპტუალური ასპექტები; განხორციელებულია საქართველოსა და რიგი სხვა ქვეყნების ცხოველური და მცენარეული წარმოშობის სასურსათო პროდუქტების მოხმარების შედარებითი ანალიზი; საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების სტატისტიკურ მონაცემთა ანალიზის საფუძველზე გამოვლენილია სასურსათო უსაფრთხოების პოლიტიკის სუსტი მხარეები და დასახულია მათი გაუმჯობესების გზები.

34. სტატიაში დახასიათებულია პეტრე კაპიცას მეცნიერული შედეგი, რომელიც ეხება ჯონ მეინარდ კეინზის სქემის კომპაქტურ წარმოდგენას ისააკ ნიუტონიდან ალბერტ აინშტაინამდე მექანიკის ცვლილებების ანალოგიისა და ფარდობითობის თეორიის მიხედვით.

35. განხილულია მეცნიერების ეკონომიკის თავისებურებები, რომლებიც აისახა მეცნიერებისა და განათლების სისტემის ცვლილებებში.

36. ნაშრომში გამოკვლეულია საბაზრო ეკონომიკის პირობებისადმი შესატყვისი ტერიტორიული მართვის სისტემების ჩამოყალიბების პრობლემები. ამ მხრივ, მაგალითად ნაშრომში შემოთავაზებულია მცხეთა-მთიანეთისა და კახეთის რეგიონის მეცხოველეობა-მეცხვარეობის ისტორიული, ტრადიციული ტერიტორიული რეგიონული ურთიერთობების აღდგენა-განვითარების ღონისძიებები.

37. ნაშრომში განხილულია ეკონომიკის განვითარების ინოვაციური მოდელი, როგორც კონკურენციის უმნიშვნელოვანესი იარაღი და სახელმწიფოს ინოვაციური პოლიტიკის ძირითადი შემადგენელი ნაწილი, რომლის გონივრული გამოყენებით ქვეყანას შეუძლია მიაღწიოს მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ზრდას; გაანალიზებულია მოწინავე ქვეყნების გამოცდილება აღნიშნულ სფეროში და მოცემულია შეხედულებები პრობლემის გადაჭრისათვის ხელისშემშლელი პირობების შესახებ გარდამავალი

ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომელთა რიცხვს საქართველოც მიეკუთვნება. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება აქვს დათმობილი ინოვაციური პოლიტიკის გონივრული გამოყენების აუცილებლობას ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის განვითარებაში.

38. ნაშრომში განხილულია სავაჭრო ბალანსის მნიშვნელობა საგადასხდელო ბალანსის განვითარებაში, შესწავლილია საგადასხდელო ბალანსი, როგორც მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი, ასევე მისი როლი სავაჭრო ვაჭრობის ტენდენციებისა და ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკური მდგომარეობის შესწავლაში; ასევე გაანალიზებულია საქართველოს ბოლო დროის საგადასხდელო ბალანსი, ამ პერიოდში მის წინაშე მდგომი გამოწვევები და დასახულია მათი დაძლევის გზები.
39. საქართველოში ტურიზმის განვითარება უნდა ემყარებოდეს უპირატესად ტურიზმის იმ სახეობების და მიმართულებების განვითარებას, რომლებიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში აგროეკონომიკის განვითარებას. ასეთ მიმართულებად მიგვაჩნია აგროტურიზმის განვითარება, რომელიც უზრუნველყოფს რეგიონებში ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას, მათი სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და დამატებითი შემოსავლების ზრდას. სტატიაში აგროტურიზმი განხილულია როგორც ეკონომიკური კატეგორია და მისი როლი ქვეყნის რეგიონების აგროეკონომიკური პოლიტიკის განვითარებაში, ასევე აგროტურიზმი, როგორც აგროტურისტული კომპლექსის ნაწილი, მისი განვითარების ფაქტორები და ის აუცილებელი პირობები, რომლებიც ხელს შეუწყობს საქართველოში აგროტურიზმის განვითარებას.
40. საქართველოში ტურიზმის დარგის განვითარების ერთერთ აუცილებელ პირობას ინოვაციების ფართოდ დანერგვის გზა წარმოადგენს. წინა მდებარე ნაშრომში მიმოხილულია ინოვაციების როლი ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებაში და მისი კლასიფიკაციის ზოგადი ასპექტები. ასევე განხილულია საქართველოში ინოვაციების დანერგვის ხელშემშლელი პირობები და მისი დაძლევის ზოგადი გზები.
41. სტატიაში განხილულია სასურსათო უზრუნველყოფის მეტად მტკივნეული საკითხი. კერძოდ, მოსახლეობის ცხოველური ცილით დაკმაყოფილების პრობლემას, რომლის გადაჭრაშიც დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იქთიოცენოზის რაციონალურად გამოყენებას. აღნიშნული პრობლემა დაკავშირებულია ზღვებისა და ოკეანეების დაბინძურებისაგან დაცვასა და აკვაკულტურის განვითარებასთან.
42. ნაშრომში გამოკვლეულია საქართველოში ბიზნესის განვითარებისა და მისი მმართველობითი სისტემის ეფექტიანობის აქტუალური საკითხები. შემოთავაზებულია მმართველობითი კაპიტალის დანახარჯების ოპტიმიზაციის, ტრანსფორმაციული საწარმოო პროცესების ძირითადი შედეგებისა და ეფექტიანობის შეფასების მეთოდები.
43. ნაშრომში, მათემატიკური ინსტრუმენტარიაში გამოყენებით, განხორციელებულია გარემოს გაჭუჭყიანებით მოსახლეობის დაავადების ზრდით მიღებული ეკონომიკური ზარალის შეფასება. კერძოდ, ამ მიზნით შემოთავაზებულია ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელი. ის შეიცავს ხუთ კომპონენტს: უარყოფით ეკონომიკურ შედეგებს რომელიც მიიღება დაავადებით, დაავადებით წარმოშობილი ინვალიდობით, დაავადებით გამოწვეული სიკვდილიანობით, დაავადებით გამოწვეული შრომის

უნარიანობის დროებითი დაკარგვითა და მოსალოდნელი დაავადების საფრთხით განპირობებული მოსახლეობის მიგრაციით.

44. სტატიაში გაანალიზებულია დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ქართული სახელმწიფოს მიერ საგარეო სავაჭრო ფუნქციების აღდგენისა და მისი განვითარების მიმართულებით განხორციელებული ღონისძიებები, ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის საქონელბრუნვის დინამიკისა და სტრუქტურის მაჩვენებლები. მასში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის დივერსიფიკაციის, მისი არეალის გაფართოებისა და გეოგრაფიაში მომხდარი ცვლილებების გამოკვლევას. ხაზგასმითაა აღნიშნული საქართველოს საგარეო ვაჭრობის დივერსიფიკაციის გრძელვადიანი სტრატეგიის შემუშავების აუცილებლობის შესახებ, სადაც სათანადო ყურადღება დაეთმობა უმსხვილესი ქვეყნების ჯგუფების – ევროკავშირის, დსთ-ს (მათ შორის რუსეთის) და სხვა ქვეყნებთან სავაჭრო კავშირების გაფართოებასა და გაღრმავებას.

45. სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოს საგარეო ვაჭრობის განვითარების ძირითადი ტენდენციები: საგარეო ვაჭრობის ინტენსიური გაფართოება და საქონელბრუნვის განუხრელი ზრდა; მთლიან ბრუნვაში ექსპორტთან შედარებით, იმპორტის უფრო სწრაფი ტემპებით გადიდება და ამის გამო ექსპორტით იმპორტის გადაფარვის პროცენტის შემცირება; ქვეყნის უარყოფითი სავაჭრო სალდოს ყოველწლიური გადიდება; საქართველოს ექსპორტის ზრდა უფრო მეტად ნედლეულისა და ნახევარფაბრიკატების ხარჯზე, რომელთა ფასები მსოფლიო ბაზარზე გაცილებით დაბალია მზა ნაწარმთან შედარებით; იმპორტში კი ჭარბობს ენერგომატარებლები და ბევრი ისეთი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია, რომელთა ჩანაცვლება თავისუფლად შეიძლება ადგილობრივი წარმოების გაფართოების ხარჯზე. სტატიაში შემუშავებულია აღნიშნული ნეგატიური ტენდენციების დაძლევის წინადადებები, ერთი მხრივ, ექსპორტის მასტიმულირებელი ღონისძიებების გატარებისა და, მეორე მხრივ, იმპორტშემცველი პოლიტიკის განხორციელების ხარჯზე.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რამაზ აბესაძე, ვახტანგ ბურდული	Некоторые аспекты развития экономики пост- коммунистической Грузии	13-15 მაისი, ლუბლინი (პოლონეთი) (საერთაშორისო კონფერენცია)
2	მურმან კვარაცხელია	Экономические и социальные последствия мирового кризиса	13-15 მაისი, ლუბლინი (პოლონეთი) (საერთაშორისო კონფერენცია)
3	ალფრედ კურატაშვილი	Правовое обеспечение налоговой системы в	г. Винница, Украина. Винницкий национальный

		интересах человека – принципиально значимая задача финансовой политики государства	технический университет, II Международная научно- практическая конференция
4	აღფრედ კურატაშვილი	Теоретические основы социально нацеленного экономического развития	Вильнюс (Литва), Вильнюсский Колледж / Университет прикладных наук, II Междуна- родная научно-практическая конференция
5	აღფრედ კურატაშვილი	Критерий эффективного ведения бизнеса в интересах каждого человека	Вильнюс: Литовская экономическая ассоциация, Республиканская научно- практическая конференция
6	აღფრედ კურატაშვილი	Философские и политико- правовые основы конкуренто- способности экономики, общества и государства	Киев: Издательско-полиграфи- ческий центр «Киевский университет», XIII <i>международная научно- практическая конференция</i>
7	აღფრედ კურატაშვილი	Принципиально новые политико-правовые основы эффективного государствен- ного управления в интересах народа	Киев: Издательско- полиграфический центр Академии муниципального управления, международная научно- практическая конференция
8	აღფრედ კურატაშვილი	Теория предотвращения мирового финансового кризиса – необходимая интеллектуальная основа социально-экономического прогресса	13-15 მაისი, ლუბლინი (პოლონეთი) (საერთაშორისო კონფერენცია)
9	ვლადიმერ პაპაგა	მონაწილეობა მიიღო რუსეთ- საქართველოს ურთიერთობათა განვითარების შესახებ ევროკომისიის სტრუქტურებში გამართულ დისკუსიებში	22-24 მაისი, ბრიუსელი (ბელგია)
10	ვლადიმერ პაპაგა	მონაწილეობა მიიღო ქართველი და რუსი ექსპერტების სამუშაო სემინარში	4-5 ივლისი, სტამბოლი (თურქეთი)

11	ვლადიმერ პაპავა	მონაწილეობა მიიღო საერთაშორისო კონფერენციაში თემაზე: “კონფლიქტები კავკასიაში: ისტორია, აწმყო და გადაწყვეტის პერსპექტივები”	8-11 ივლისი, ბაქო (აზერბაიჯანი) და თბილისი (საქართველო)
12	ვლადიმერ პაპავა	მონაწილეობა მიიღო “მაგნა კარტას” ხელმოწერის 25 წლისთავისადმი მიძღვნილ საიუბილეო საერთაშორისო კონფერენციაში	19-20 სექტემბერი, ბოლონია (იტალია)
13	ვლადიმერ პაპავა	მონაწილეობა მიიღო “ბაქოს საერთაშორისო ჰუმანიტარულ ფორუმში”, რომლის ფარგლებშიც ჩატარდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “ეკონომიკური განვითარების ჰუმანიტარული ასპექტები”.	31 ოქტომბერი და 1 ნოემბერი, ბაქო (აზერბაიჯანი)

მოსხენებათა ანოტაციები

1. სტატიაში განხილულია საქართველოს ეკონომიკის პოსტკომუნისტური განვითარების სტადიები. აღწერილია ყოველი სტადიისათვის კრიზისული მოვლენების თვისობრივი მხარე და ჩამოყალიბებულია სახელმწიფოს მიერ მათი დაძლევის მიმართულეებით გატარებული ღონისძიებები. 2006-2012 წლები გამოყოფილია როგორც ცალკე სტადია, რადგანაც ამ პერიოდში ზოგიერთ სხვა კრიზისულ მოვლენას დაემატა აგრარული კრიზისი. გახსნილია მისი წარმოშობის ძირითადი მიზეზები. სტატიაში შემოთავაზებულია კრიზისული მოვლენების დაძლევის მიზნით ეკონომიკის სახელმწიფო კოორდინაციის შემდგომი სრულყოფის ძირითადი პრინციპები.
2. სტატიაში განხილულია გლობალური ფინანსური კრიზისის გამომწვევი მიზეზები.. გამოკვლეულია საქართველოში გლობალური ეკონომიკური კრიზისის ეკონომიკური და სოციალური შედეგები.
3. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ადამიანის ინტერესებისათვის საგადასახადო სისტემის სამართლებრივი უზრუნველყოფის პრობლემა - როგორც სახელმწიფოს ფინანსური პოლიტიკის პრინციპულად მნიშვნელოვანი ამოცანა. ამასთან, ყოველი ადამიანის სოციალურ-ეკონომიკური ინტერესების რეალიზაცია ნაშრომში განხილულია - როგორც ხალხის ინტერესების სამსახურში მყოფი ნებისმიერი სახელმწიფოს საგადასახადო სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირების მთავარი მაჩვენებელი.
4. სამეცნიერო ნაშრომში გამოკვლეულია სოციალურად გამიზნული ეკონომიკური განვითარების თეორიული საფუძვლები, და ასეთებად ავტორი განიხილავს მის მიერ შემუშავებულ ისეთ მეცნიერულ მიმართულებებს და თეორიებს, როგორც არის სოციალური მიზნის ფილოსოფია, ხალხის ინტერესების უზენაესობის თეორია და

თანამდებობის პირთა უფლებებისა და პასუხისმგებლობის ბალანსირების თეორია.

5. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ბიზნესის მართვის ეფექტიანობის კრიტერიუმის განსაზღვრის პრობლემა. ამასთან, ბიზნესის მართვის ეფექტიანობის და საერთოდ საბაზრო ეკონომიკის ეფექტიანობის მთავარ კრიტერიუმად ჭეშმარიტად ადამიანური საზოგადოებისა და სახელმწიფოს პირობებში ავტორი მიიჩნევს ყოველი ადამიანის ინტერესების რეალიზაციას.
6. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ეკონომიკის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს კონკურენტუნარიანობის ფილოსოფიური და პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძვლები, რასაც პრინციპული მნიშვნელობა აქვს, რამეთუ მათი გახსნის გარეშე საზოგადოებრივ-სახელმწიფოებრივი სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირება წარმოუდგენელია.
7. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია მსოფლიო ფინანსური კრიზისის თავიდან აცილების თეორია - როგორც საზოგადოებრივ-სახელმწიფოებრივი პროგრესის აუცილებელი ინტელექტუალური საფუძველი. განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია საზოგადოებრივ მეცნიერებებში მეცნიერული შემოქმედების პრობლემის გადაჭრაზე - როგორც საზოგადოებისა და სახელმწიფოს განვითარების აუცილებელ საფუძველზე.
8. სამეცნიერო ნაშრომში განხილულია ხალხის ინტერესებისათვის ეფექტიანი სახელმწიფო მართვის პრინციპულად ახალი პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძვლები. კერძოდ, სოციალურად გამიზნული სახელმწიფო მართვის ფილოსოფიური და პოლიტიკურ-სამართლებრივი საფუძვლების სახით ავტორის მიერ განხილულია: სოციალური მიზნის ფილოსოფია, ხალხის ინტერესების უზენაესობის თეორია და თანამდებობის პირთა უფლებებისა და პასუხისმგებლობის ბალანსირების თეორია, რომლებიც კომპლექსში წარმოადგენს სოციალურად გამიზნულ მმართველობით სამართალს და ჭეშმარიტად ადამიანური საზოგადოებისა და სოციალურ-ეკონომიკური პროგრესის განმსაზღვრელ ინტელექტუალურ ბაზისს.
9. -
10. -
11. -
12. -
13. -

VI. სხვა სამუშაოები

1. გამოქვეყნდა ინსტიტუტის მიერ დაარსებული საერთაშორისო სამეცნიერო ანალიტიკური ჟურნალ “ეკონომისტის” 6 ნომერი.
2. ინსტიტუტის გამომცემლობის მიერ მომზადდა 7 წიგნი.
3. მიმდინარეობს მუშაობა “დიდი ქართული ეკონომიკური ენციკლოპედიის” პირველი ტომის მოსამზადებლად (მომზადდა შესაბამისი სამეცნიერო საენციკლოპედიო

სტატიები): განყოფილების თანამშრომლებს გადაცემული აქვს რიგი სტატია დიდი ქართული ეკონომიკური ენციკლოპედიისთვის და აგრძელებენ ახალი სტატიების დამუშავებას.

4. განყოფილების თანამშრომლებმა გააკეთეს რეცენზიები რამდენიმე სამაგისტრო ნაშრომზე.

5. ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოზე მოსმენილი იქნა 5 სამეცნიერო მოხსენება.

6. 28-29 ივნისს პ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტში გაიმართა პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“ და საიუბილეო სხდომა.

7. 28 მარტს თსუ პ. გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტში გაიმართა ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარის პროფ. თ. ჩხეიძის 85-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო სხდომა.

8. 25 იანვარს ინსტიტუტმა საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიასთან ერთად მოაწყო დისკუსია თამაზე: „საქართველოს ეკონომიკის მეტამორფოზები და განვითარების ახალი სტრატეგია“; მომხსენებელი პროფ. ნ. ჭითანავა.

9. თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალებზე დაყრდნობით შემუშავებულია რეკომენდაციები.

10. **ემდ, პროფ. ვლ. პაპავა საქმიანობა შემდეგი ჟურნალების სარედაქციო საბჭოსა და რედკოლეგებში:** “ეკონომისტი” (საქართველო); “ეკონომიკა და ბიზნესი” (საქართველო); “Problems of Economic Transition (გარდამავალი ეკონომიკის პრობლემები)” (აშშ); “Caucasus & Globalization (კავკასია და გლობალიზაცია)” (შვედეთი). 2010 წელს გახდა ამ ჟურნალის მთავარი რედაქტორის მოადგილე; “Central Asia and The Caucasus (ცენტრალური აზია და კავკასია)” (შვედეთი); “Общество и экономика” (რუსეთი); “Caucasian Review of International Affairs (საერთაშორისო ურთიერთობათა კავკასიური რევიუ)” (გერმანია) იგი არის შემდეგი საერთაშორისო და უცხოური სამეცნიერო საზოგადოების წევრი: საერთაშორისო ატლანტიკური ეკონომიკური საზოგადოება (აშშ); სამეფო ეკონომიკური საზოგადოება (დიდი ბრიტანეთი); დასავლეთის საერთაშორისო ეკონომიკური ასოციაცია (აშშ); დანახარჯები-გამოშვების საერთაშორისო ასოციაცია (ავსტრია); ამერიკის პოლიტიკურ და სოციალურ მეცნიერებათა აკადემია (აშშ); ამერიკის პოლიტიკურ მეცნიერებათა ასოციაცია (აშშ); შედარებით ეკონომიკურ კვლევათა ევროპული ასოციაცია (იტალია); ცენტრალური ევრაზიის შემსწავლელი საზოგადოება (აშშ); ამერიკის ეკონომიკური ასოციაცია (აშშ); ლუდვიგ ფონ მიზესის ინსტიტუტი (აშშ).

11.

12. ემდ, პროფ. გ. ბერულავა იყო მონაცემების ანალიტიკოსი შემდეგ პროექტებში: 1) UNICEF Georgia – პროექტი “სიღარიბის კვლევა საქართველოში” და 2) CRRC Georgia – პროექტი “MYPLACE – მახსოვრობა, ახალგაზრდობა, პოლიტიკური მემკვიდრეობა და სამოქალაქო ჩართულობა”.

13. 15 თებერვალს საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების ეკონომიკურ მეცნიერებათა კომისიისა და თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის ინიციატივით საქსონის აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა, დრეზდენის უნივერსიტეტის პრეზიდენტმა პროფესორმა ჰანს ვიესმეთიმ საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიაში წაიკითხა ლექცია თემაზე: „ინტეგრირებული გარემოსდაცვითი პოლიტიკა საქართველოს მდგრადი განვითარების მხარდაჭერისათვის“. თემასთან დაკავშირებით მოსაზრება გამოთქვა ემდ, პროფ. რ. აბესაძემ.

14. **ემდ, პროფ. რ. აბესაძე** არის: საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკურ ჟურნალ “ეკონომისტის”, “პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომების კრებულის” მთავარი რედაქტორი და “დიდი ქართული ეკონომიკური ენციკლოპედიის” მთავარი რედაქტორი; ჟურნალ “ეკონომიკა და ბიზნესის”, ჟურნალ “ახალი ეკონომიკის” და ჟურნალ “საზოგადოება და მეცნიერების” რედაქციის წევრი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტის I რესპუბლიკური სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის “საქართველოში მიწის რესურსების მართვისა და სამართლებრივი რეგულირების პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე” მასალების კრებულის სარედაქციო კოლეგიის წევრი; პროფ გ. პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლის-თავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენციის (28-29 ივნისი) სამეცნიერო-საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარე. მოხსენებით გამოვიდა წიგნის – “საქართველოს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ზოგიერთი მიმართულება” (თბილისი, “თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა”, 2013) – განხილვაზე; მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიაში ინსტიტუტის წლიური მუშაობის ანგარიშგების განხილვის დროს; გააკეთა სამეცნიერო მოხსენება – “ეკონომიკური განვითარება და ეკონომიკური ზრდა” – საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის და თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სადისკუსიო დარბაზის სხდომაზე; გააკეთა სამეცნიერო მოხსენება – “ადგილი აქვს თუ არა გოსენის კანონს” – თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს და სადისკუსიო დარბაზის სხდომაზე; იყო ოპონენტი თსუ დოქტორანტის – ვახტანგ ჩალაფეიქრიშვილის დისერტაციის – “მსოფლიო ეკონომიკური წესრიგის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე”. გამოვიდა ტელევიზიაში – “ობიექტივი” გადაცემაში – “საუბრები ეკონომიკაზე”, საქართველოს ეკონომიკური განვითარების პრობლემებზე; გამოვიდა საზოგადოებრივ რადიოში (პირველი რადიო) გადაცემაში – “განსხვავებული აზრი” საქართველოში ეკონომიკური ზრდის ტემპების შემცირების პრობლემებზე.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

ანდრია რაზმაძის
მათემატიკის ინსტიტუტის

2013 წლის

სამეცნიერო ანგარიში

ინსტიტუტის დირექტორი

სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე

ნინო ფარცვანია

თორნიკე ქაღვიშვილი

შინაარსი

ზოგადი ინფორმაცია ინსტიტუტის შესახებ	3
გამოქვეყნებული, გამოსაქვეყნებლად მიღებული და გამოსაქვეყნებლად გადაცემული ნაშრომები	3
საზღვარგარეთ და საქართველოში გამართულ სამეცნიერო ფორუმებზე წაკითხული მოხსენებები	3
საგრანტო პროექტები, რომლებიც 2013 წელს მუშავდებოდა ინსტიტუტში, ან ინსტიტუტის თანამშრომელთა მონაწილეობით.	3
ინსტიტუტის საგამომცემლო საქმიანობა	4
ინსტიტუტის მიერ ან თანამონაწილეობით ჩატარებული კონფერენციები	4
განყოფილებათა ანგარიშები	
მათემატიკური ანალიზის განყოფილება	5
დიფერენციალური გატოლებების განყოფილება	19
მათემატიკური ფიზიკის განყოფილება	31
დრეკადობის მათემატიკური თეორიის განყოფილება	47
გეომეტრია-ტოპოლოგიის განყოფილება	52
ალგებრის განყოფილება	59
მათემატიკური ლოგიკის განყოფილება	64
ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის განყოფილება	69
თეორიული ფიზიკის განყოფილება	78
დანართები	
დანართი 1 - გამოქვეყნებული და გამოსაქვეყნებლად გადაცემული ნაშრომები	90
დანართი 2 - სამეცნიერო გრანტები	98
დანართი 3 - საგამომცემლო საქმიანობა	100

ზოგადი ინფორმაცია ინსტიტუტის შესახებ

ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტში ამჟამად არის ცხრა სამეცნიერო განყოფილება: ალგებრის, მათემატიკური ლოგიკის, გეომეტრია-ტოპოლოგიის, მათემატიკური ანალიზის, დიფერენციალური განტოლებების, მათემატიკური ფიზიკის, დრეკადობის მათემატიკური თეორიის, თეორიული ფიზიკის, ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის.

2013 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით ინსტიტუტში ირიცხება 61 მეცნიერთანამშრომელი, მათ შორის 4 საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი და 3 წევრ-კორესპონდენტი, 33 ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი და 27 ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი.

გამოქვეყნებული და გამოსაქვეყნებლად გადაცემული ნაშრომები (იხ. დანართი 1)

2013 წელს გამოქვეყნდა ინსტიტუტის თანამშრომელთა 96 ნაშრომი, მათ შორის 32 ნაშრომი იმპაქტ-ფაქტორიან ჟურნალებში. გამოსაქვეყნებლად გადაეცა 52 ნაშრომი.

საზღვარგარეთ და საქართველოში გამართულ სამეცნიერო ფორუმებზე წაკითხული მოხსენებები

2013 წელს ინსტიტუტის თანამშრომლებმა გააკეთეს 33 მოხსენება საზღვარგარეთ გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებზე და 77 მოხსენება საქართველოში გამართულ კონფერენციებზე.

საგრანტო პროექტები, რომლებიც 2013 წელს მუშავდებოდა ინსტიტუტში, ან ინსტიტუტის თანამშრომელთა მონაწილეობით (იხ. დანართი 2)

2013 წელს ინსტიტუტში მუშავდებოდა:

- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის 10 სამეცნიერო გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის;
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის 4 სამეცნიერო გრანტი უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევებისათვის;
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის 2 გრანტი ახალგაზრდა მეცნიერთათვის;
- 2 გრანტი უცხოური ფონდებიდან.

ინსტიტუტის საგამომცემლო საქმიანობა (იხ. დანართი 3)

ინსტიტუტი გამოსცემს სამ საერთაშორისო ჟურნალს:

- რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის შრომები (Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute)
- საქართველოს მათემატიკური ჟურნალი (Georgian Mathematical Journal)
- მემუარები დიფერენციალურ განტოლებებსა და მათემატიკურ ფიზიკაში (Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics)

ინსტიტუტის მიერ ან თანამონაწილეობით ჩატარებული კონფერენციები

- თსუ ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია, 2 - 6 დეკემბერი. 30 მოხსენება. <http://www.rmi.ge/geo/conferences.htm>
- პროფ. ლ. მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013, თბილისი 2013 წლის 20-22 დეკემბერი. http://www.rmi.ge/eng/QUALITDE-2013/workshop_2013.htm
- საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV ყოველწლიური კონფერენცია, მიძღვნილი ვ. კუპრაძის დაბადება 110 წლისთავისადმი, თბილისი-ბათუმი, 9-15 სექტემბერი, 2013 წ. <http://rmi.ge/~gmu>
- საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ენა, ლოგიკა, გამოთვლები“ TbiLLC-2013, 23-27 სექტემბერი, 2013, გუდაური. <http://www.illc.uva.nl/Tbilisi/Tbilisi2013/>
- Marie Curie's International Research Staff Exchange Scheme (IRSES) In the 7th European Framework Program. Georgian National Academy of Sciences, Georgian Technical University, University of Debrecen, Steklov Institute of Mathematics, Batumi State University, Razmadze Mathematical Institute, University of Palermo. **International Conference and Workshop Lie groups, differential equations and geometry**, June 10-22, 2013, Batumi, Georgia, supported by Marie Curie's International Research Staff Exchange Scheme Grants FP7-PEOPLE-2012-IRSES, 317721 and Shota Rustaveli National Science Foundation Grant CF/19/5-113/3 http://www.rmi.ge/mma/program_Batumi_2013.pdf

განყოფილებათა ანგარიშები

მათემატიკური ანალიზის განყოფილება

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: მათემატიკური ანალიზის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ვახტანგ კოკილაშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: ვახტანგ კოკილაშვილი, ლაშა ეფრემიძე, ალექსანდრე მესხი, შაქრო ტეტუნაშვილი, ეთერ გორდაძე, ალექსანდრე ხარაზიშვილი, ალექსი კირთაძე, ვახტანგ პაატაშვილი, ომარ ძაგნიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ინტეგრალური ოპერატორები ახალ ფუნქციურ სივრცეებში, გამოყენებები ელიფსური ტიპის დიფერენციალური განტოლებათა თეორიაში, ზომის თეორიისა და ფურიეს ანალიზის ზოგიერთი პრობლემა, ჰარმონიულ და ანალიზურ ფუნქციათა სასაზღვრო ამოცანები	ვახტანგ კოკილაშვილი	ლაშა ეფრემიძე ალექსანდრე მესხი შაქრო ტეტუნაშვილი ალექსანდრე ხარაზიშვილი ალექსი კირთაძე ვახტანგ პაატაშვილი ომარ ძაგნიძე ეთერი გორდაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>გამოკვლეულია ნებისმიერი ფუნქციის წარმოდგენის შესაძლებლობის საკითხი ორი პათოლოგიური ფუნქციის ნამრავლის სახით. დადგენილია სიგმა-სასრული არასეპარაბელური, ინვარიანტული ზომების არსებობა და ერთადერთობა ნამდვილ რიცხვთა ყველა მიმდევრობების სივრცეში. განხილულია ელემენტარული მოცულობები ზომის თეორიის თვალსაზრისით. დამტკიცებულია, რომ კომი-ჰამელის ფუნქციებს შორის არსებობს ერთი მაინც ფუნქცია, რომელიც არაზომადია ნამდვილ რიცხვთა ღერძზე მკვრების მიმართ ინვარიანტული ყველა იმ ზომის მიმართ, რომელიც არის ლებეგის ზომის გაგრძელება. განხილულია ზომის თეორიისა და ნამდვილი ანალიზის ზოგიერთი აქტუალური საკითხი და ღია პრობლემა, რომლებიც უშუალოდ დაკავშირებულია ზომის გაგრძელების ზოგად ამოცანასთან. ნაჩვენებია, რომ აღნიშნულ ამოცანას აქვს მრავალი ასპექტი, კერძოდ, წმინდა სიმრავლურ-თეორიული ალგებრული და ტოპოლოგიური. გამოკვლეულია ორი ფუნდამენტური მათემატიკური სტრუქტურის – ზომისა და სავსებით დალაგების მიმართების – თავსებადობის (კოჰერენტულობის) საკითხი. ნამრავლიან სივრცეებზე განსაზღვრული მრავლადწრფივი პოტენციალებისა და შესაბამისი ძლიერი მაქსიმალური ფუნქციებისათვის მიღებულია ორწონიანი უტოლობების მართებულობის კრიტერიუმები. განზოგადებულ გრანდ მორის სივრცეებში დადგენილია წონიანი უტოლობების აუცილებელი და საკმარისი პირობები ზომიან მეტრიკულ სივრცეზე განსაზღვრულ პოტენციალებისა და კომუტატორებისათვის. მიღებული შედეგები</p>		

გამოყენებულია ელიფსური ტიპის დიფერენციალურ განტოლებათა ამონახსნების რეგულარობის შესასწავლად. მიღებულია აუცილებელი და საკმარისი პირობები წონებისთვის, რომლებიც უზრუნველყოფს ერთწონიან უტოლობას ნამრავლიან-გულიან პოტენციალებისათვის გრანდ ლებეგის სივრცეებში. აღნიშნული ამოცანის შესწავლისას დადგენილია აგრეთვე გრანდ ლებეგის სივრცეების სათანადო პარამეტრების მნიშვნელობები. დადგენილია კრიტერიუმები, რომლებისთვისაც ადგილი აქვს ერთწონიან სუსტი ტიპის უტოლობებს მაქსიმალური ფუნქციებისათვის, ჰილბერტის გარდაქმნისა და პოტენციალებისათვის გრანდ ლებეგის სივრცეში. აღწერილ იქნა ვეივლეტ-მატრიცების გენერირებისა და შევსების ახალი ალგორითმები, რომლებიც კომპიუტერული სიმულაციების შედეგად შედარებულ იქნა სხვა მსგავს ალგორითმებთან. დადგენილია, რომ თუ კვატერნიონული ფუნქცია H წარმოებადია, მაშინ ეს ფუნქცია დიფერენცირებადია ნამდვილ ცვლადთა ოთხეულის მიმართ და ამ ცვლადთა მიმართ მისი კუთხური კერძო წარმოებულები გამოისახება H წარმოებულებით. მეორეს მხრივ, დადგენილია, რომ თუ f არის დიფერენცირებადი ნამდვილ ცვლადთა ოთხეულის მიმართ და მისი კუთხური კერძო წარმოებულები წარმოდგება გარკვეული ტოლობებით, რაშიც ვლინდება ფუნქციის მნიშვნელობის კვატერნიონულობა, მაშინ f არის H წარმოებადი. ანალიზური ფუნქციებისათვის ამოხსნილია წრფივი შეუღლების ამოცანა უფრო ფართო კლასის კოეფიციენტის შემთხვევაში, ვიდრე ეს ადრე იყო ცნობილი; შემოღებულია და შესწავლილია ი. ვეკუას აზრით განზოგადებულ ანალიზურ ფუნქციათა სმირნოვის ტიპის ცვლადმაჩვენებლიანი კლასები; განზოგადებულია ფურიეს ტრიგონომეტრიული და ორთოგონალური მწკრივების განშლადობის შესახებ კოლმოგოროვის, შიპისა და ბოჩკარიოვის ცნობილი თეორემები. დადგენილია კრებადი ჯერადი ორთოგონალური მწკრივების კოეფიციენტების აღდგენის შესაძლებლობა ე. წ. კანტორის ფუნქციონალების განმეორებითი გამოყენებით.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ინტეგრალური ოპერატორები და სასაზღვრო ამოცანები ახალ ფუნქციურ სივრცეებში; ფურიეს ანალიზისა და ვეივლეტების თეორიის ახალი ასპექტები, (ხელშეკრულების ნომერი: D/13-23, 2012-2015)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ხელმძღვანელი რ. გეწამე თანახელმძღვანელი ვ. კოკილაშვილი	ლ. ეფრემიძე ა. მესხი შ. ტეტუნაშვილი ვ. პაატაშვილი ვ. ბუღაძე თ. ტეტუნაშვილი ი. ნანობაშვილი

დასრულებული ეტაპის შედეგების ანოტაცია

დადგენილია წონიანი გულიანი ინტეგრალური ოპერატორების შემოსაზღვრულობისა და კომპაქტურობის აუცილებელი და საკმარისი პირობები ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში, როცა ცვლადი მაჩვენებელი აკმაყოფილებს სუსტ ლოგარითმულ უწყვეტობის პირობას; დადგენილია ზომიან კვაზიმეტრიკულ სივრცეებზე განსაზღვრული კალდერონ-ზიგმუნდისა და პოტენციალების ოპერატორების BMO ფუნქციების მქონე კომუტატორების შემოსაზღვრულობა განზოგადებულ მორის სივრცეებში. დადგენილია ტრიგონომეტრიული აპროქსიმაციის დაზუსტებული პირდაპირი და შებრუნებული უტოლობები ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის წონიან სივრცეებში; დამტკიცებულია მრავალი ცვლადის უწყვეტი ფუნქციის წარმოდგენადობა ისეთი ორმაგი მწკრივებით, რომელთა ყოველი წევრი წარმოადგენს რომელიმე, საზოგადოდ ერთმანეთისაგან განსხვავებულ ერთი ცვლადის ფუნქციას.

დადგენილია ფურიეს ინტეგრალების ჩეზაროს საშუალოების მაჟორანტების შემოსაზღვრულობის კრიტერიუმები ცვლადმაჩვენებლიან წონიან ლებეგის სივრცეებში. ი. ვეკუას აზრით განზოგადებული ანალიზური ფუნქციებისათვის შემოღებულია ცნობილი სმირნოვის კლასის ანალოგიური ცვლადმაჩვენებლიანი კლასები. შესწავლილია ასეთი კლასის ფუნქციების განზოგადებული კომის სინგულარული ინტეგრალებით წარმოდგენადობის საკითხები.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ჰარმონიული ანალიზის, აპროქსიმაციის თეორიისა და ინტეგრალურ ოპერატორთა თეორიის თანამედროვე პრობლემები ახალ ფუნქციურ სივრცეებში; გამოყენებები სასაზღვრო ამოცანებში, (ხელშეკრულების ნომერი: 31/47, 2013-2016)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ხელმძღვანელი ლ. ეფრემიძე	ვ. კოკილაშვილი ა. მესხი შ. ტეტუნაშვილი ვ. პაატაშვილი ც. ცანავა ნ. დანელია

დასრულებული ეტაპის შედეგების ანოტაცია

ახალ ფუნქციურ სივრცეებში, სახელდობრ, გრანდ ლებეგის წონიან სივრცეებში დადგენილია კლასიკური განაშაღების კერძო ჯამებისა და წრფივი მეთოდებით შეჯამებადობის მაჟორანტების შემოსაზღვრულობის კრიტერიუმები. დამტკიცებულია აუცილებელი და საკმარისი პირობები, რომლებიც განაპირობებენ რადიალურად კლებად ფუნქციათა კონუსებზე განსაზღვრულ სხვადასხვა ტიპის წილადური ინტეგრალებით გაჩენილი ინტეგრალური ოპერატორების შემოსაზღვრულობას ერთი წონიანი სივრციდან მეორეში. შემოღებულია სივრცე, რომელიც წარმოადგენს გრანდ ლებეგისა და ცვლადმაჩვენებლიანი ლებეგის სივრცეების ნარევს. დადგენილია მაქსიმალური და კალდერონ-ზიგმუნდის ოპერატორების შემოსაზღვრულობა აღნიშნულ სივრცეებში. დამტკიცებულია, რომ მარტივ გაწრფევად შეკრულ კარლესონის წირზე განსაზღვრული ზომადი, შემოსაზღვრული და ნულისაგან გამიჯნული ფუნქციის ფაქტორიზებადობა ეკვივალენტურია სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორის ნეტერისეულობისა იმავე ცვლადმაჩვენებლიან წონიან ლებეგის სივრცეში; შემოღებულია δ -წრფივად დამოუკიდებელი სისტემის ცნება. ამ სისტემის კერძო შემთხვევებია: ტრიგონომეტრიული სისტემა, უოლშის სისტემის ლაკუნარული ქვესისტემები, ე. წ. \mathcal{E} -ერთადერთობის სისტემები და სხვა. δ -წრფივად დამოუკიდებელი სისტემის მიმართ ჯერადი მწკრივებისათვის დადგენილია, რომ ამ მწკრივების სასრულსტრიქონიანი რეგულარული საშუალოების პრინგსჰაიმის აზრით კრებადობიდან (სათანადო სიმრავლეზე) გამომდინარეობს მათი განმეორებითი აზრით კრებადობა და ურთიერთტოლობა, ე. ი. დადგენილია ფუბინის ტიპის თეორემის მართებულობა δ -წრფივად დამოუკიდებელი ჯერადი მწკრივების მართკუთხა საშუალოებისათვის.

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	დინამიკურ სისტემათა თეორიის ზოგიერთი საკითხი, (ხელშეკრულების ნომერი: 31/24, 2013-2014)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გ. გიორგაძე	ა. კირთაძე გ. ფანცულაია

დამტკიცებულია რომ ყოველი უსასრულოგანზომილებიან პოლონურ წრფივ სივრცეზე შესაძლებელია განისაზღვროს ყველგან მკვრივი ქვეჯგუფის მიმართ ინვარიანტული ბორელის სიგმა-სასრული ზომა. ასევე აგებულია უსასრულო-განზომილებიანი სტანდარტული და ორდინალური ლებეგის ზომის ანალოგები აბსოლუტურად კრებადი მარკუშევიჩის ბაზისიან ბანახის სივრცეზე.

4	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	სიმრავლეებისა და ფუნქციების ზომადობის ცნების ზოგიერთი მოდიფიკაცია და მათი გამოყენებები, (ხელშეკრულების ნომერი: 31/25, 2013-2016)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გ. ფანცულაია	ა. ხარაზიშვილი ა. კირთაძე მ. ბერიაშვილი
<p>ყველა ნამდვილ რიცხვთა მიმდევრობების სივრცეში აგებულია არანულოვანი, სიგმა-სასრულო, ყველგან მკვრივი ვექტორული ქვესივრცის მიმართ ინვარიანტული არასეპარაბელური ბორელის ზომა, რომელიც ფლობს ერთადერთობის თვისებას. შესწავლილია არანულოვანი, სიგმა-სასრული სეპარაბელური და არასეპარაბელური ზომათა კლასების მიმართ ნამდვილმნიშვნელობიანი ფუნქციის ფარდობითად ზომადობის დამოკიდებულება ზომათა მითითებული კლასების მიმართ.</p> <p>გამოკვლევული იყო იმ ნამდვილმნიშვნელობიანი ფუნქციების სტრუქტურა, რომლებიც წარმოადგენს აბსოლუტურად არაზომადი ფუნქციების სხვადასხვა ტიპის კომბინაციების მეშვეობით (ფუნქციების კომპოზიცია, ჯამი, ნამრავლი და ა.შ.). დამტკიცდა, რომ აბსოლუტურად არაზომად ფუნქციათა კლასი ჩაკეტილია კომპოზიციის ოპერაციის მიმართ. გარდა ამისა, არათვლად კომუტატიურ ჯგუფთა გარკვეული კლასებისათვის აგებული იქნა პათოლოგიური დესკრიფციული სტრუქტურის მქონე ჰომომორფიზმები ნამდვილ რიცხვთა ადიტიურ ჯგუფში და ერთეულოვან ტორში.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ. კოკილაშვილი და ა. მესხი	ინტეგრალური ოპერატორები გრანდ ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეში, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	6
2	რ. აკგუნი და ვ. კოკილაშვილი	ზოგიერთი შენიშვნა ტრიგონომეტრიული პოლინომებით (α, ψ) აზრით დიფერენცირებად ფუნქციათა აპროქსიმაციის შესახებ ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის წონიან სივრცეებში, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	161	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10
3	ვ. კოკილაშვილი და ს. სამკო	განზოგადებული კომის სინგულარული ინტეგრალების შესახებ ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის წონიან სივრცეებში, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	6
4	ვ. პაატაშვილი	რიმანის პრობლემის შესახებ ზომადი კოეფიციენტებით იმ	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბი-	4

		კომის ტიპის ინტეგრალთა კლასში, რომელთა სიმკვრივე ცვლადმაჩვენებლიანი ლე-ბეგის სივრცედანაა, Proc. A. Razmadze Math. Inst.		ლისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	
5	ვ. პაატაშვილი	განზოგადებულ ანალიზურ ფუნქციათა ცვლადმაჩვენებლიანი კლასები, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	163	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	10
6	ო. მაგნიძე	ორი ცვლადის ჯამებადი ფუნქციის წარმოდგენის შესახებ ორმაგი ექსპონენციალური ფურიეს მწკრივებით, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	2
7	ა. ხარაზიშვილი	ზომის თეორიის ზოგიერთი ღია პრობლემის შესახებ, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	8
8	ა. ხარაზიშვილი	არათვლადი კომპუტატური ჯგუფების ზოგიერთი პათოლოგიური ჰომომორფიზმის შესახებ, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	4
9	მ. ბერიაშვილი და ა. კირთაძე	ინვარიანტული ბორელის ზომების არასეპარაბელური გაგრძელება და ნამდვილმნიშვნელა ფუნქციების ზომადობის თვისებები, Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	4
10	ლ. ევრემიძე, ა. გამყრელიძე და ნ. სალია	ვეივლეტ-მატრიცის აგების სხვადასხვა ალგორითმების შედარების შესახებ, კომუნიკაციებისა და ქსელუბში შავი ზღვის პირველი საერთაშორისო კონფერენციის შრომები	1	ბათუმის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	3

ანოტაციები

1. შემოღებულია არასტანდარტული ბანახის ახალი ფუნქციური სივრცე, რომელიც აერთიანებს გრანდ ლებეგისა და ცვლადმაჩვენებლიან სივრცეებს. შემოღებულ სივრცეში დადგენილია მაქსიმალური ფუნქციებისა და სინგულარული ოპერატორების შემოსაზღვრულობა. ხსენებული ინტეგრალური გარდაქმნები განსაზღვრულია ზომიან მეტრიკულ სივრცეზე გაორმაგების პირობით.
2. დაზუსტებულია ბერნშტეინის ცნობილი უტოლობა ტრიგონომეტრიული პოლინომების წარმოებულის შესახებ. განზოგადებული აზრით წარმოებულებისათვის დადგენილია ფუნქციათა კონსტრუქციული თეორიის შეზღუდული უტოლობა.
3. დამტკიცებულია კომის სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორის შემოსაზღვრულობა ცვლადმაჩვენებლიან წონიან ლებეგის სივრცეში. ამ შედეგზე დაყრდნობით დადგენილია ი. ვეკუას აზრით

განზოგადებული კომისის სინგულარული ოპერატორის შემოსაზღვრულობა ზემოხსენებულ სივრცეში მაკენჰაუპტის ტიპის ცვლადმაჩვენებლიანი A^p კლასის წონებით.

4. გამოკვლეულია რიმანის სასაზღვრო ამოცანა ანალიზური ფუნქციებისათვის იმ კომისის ტიპის ინტეგრალებით წარმოდგენად ფუნქციათა კლასებში, რომელთა სიმკვრივეები ეკუთვნია ცვლადმაჩვენებლია ლებეგის სივრცეებს. განხილულ ამოცანაში შეუღლების კოეფიციენტი არის აღებული ზომად ოსცილებად ფუნქციათა იმ კლასიდან, რომელიც წარმოადგენს სიმონენკოს კლასის გაფართოებას. დადგენილია ამოხსნადობის აუცილებელი და ზოგიერთი საკმარისი ნიშანი. ამოხსნადობის შემთხვევაში ამონახსნები აგებულია ცხადად.

5. შემოღებულია ი. ვეკუას აზრით განზოგადებულ ანალიზურ ფუნქციათა სმირნოვის ტიპის ცვლადმაჩვენებლიანი კლასები. მონაცემთა მიმართ სხვადასხვა პირობებში დადგენილია კუთხური სასაზღვრო მნიშვნელობების არსებობა და კომისის განზოგადებული ინტეგრალით წარმოდგენადობის შესაძლებლობა.

6. ორი ცვლადის ჯამებადი ფუნქციებისათვის დადგენილია მიმართებები ამ ფუნქციების ჯერადი ექსპონენციალური ფურიეს მწკრივებთან.

7. განხილულია ზომის თეორიისა და ნამდვილი ანალიზის ზოგიერთი აქტუალური საკითხი და ღია პრობლემა, რომლებიც უშუალოდ დაკავშირებულია ზომის გაგრძელების ზოგად ამოცანასთან. ნაჩვენებია, რომ აღნიშნულ ამოცანას აქვს მრავალი ასპექტი, კერძოდ, წმინდა სიმრავლურ-თეორიული, ალგებრული და ტოპოლოგიური. შესწავლილია დასმული პრობლემების კავშირები თანამედროვე სიმრავლეთა თეორიის დამატებით აქსიომებთან (კონტინუუმის ჰიპოთეზასთან, განზოგადებულ კონტინუუმის ჰიპოთეზასთან, მარტინის აქსიომასთან, დიდი კარდინალური რიცხვების არსებობის აქსიომებთან).

8. ნაშრომში გამოკვლეულია არათვლადი კომპუტაციური ჯგუფების ისეთი ჰომომორფიზმები, რომლებსაც აქვთ პათოლოგიური დესკრიფციული სტრუქტურა (არაზომადი ჰომომორფიზმები, ბერის თვისების არმქონე ჰომომორფიზმები და სხვ.). დადგენილია, რომ მთელ რიგ შემთხვევებში ასეთი ჰომომორფიზმების წარმოშობა განპირობებულია აბსოლუტურად ნულზომადი არათვლადი კომპუტაციური ჯგუფების არსებობით.

9. დადგენილია ნამდვილ რიცხვთა ყველა მიმდევრობების სივრცეში სიგმა-სასრულო, ინვარიანტული, არასეპარაბელური, ერთადერთობის თვისების მქონე, ბორელის ზომათა ოჯახის სიმძლავრე. განხილულია ამ სივრცეში სიგმა-სასრულო, ინვარიანტული, ბორელის ზომის ყველა შესაძლო სეპარაბელური და არასეპარაბელური გაგრძელებათა კლასები და გამოკვლეულია ამ ზომათა კლასების ურთიერთდამოკიდებულება ნამდვილმნიშვნელობიანი ფუნქციის ფარდობითად ზომადობის საკითხისადმი.

10. აღწერილ იქნა ვეივლეტ-მატრიცების გენერირებისა და შევსების ახალი ალგორითმები, რომლებიც კომპიუტერული სიმულაციების შედეგად შედარებულ იქნა მსგავს უკვე ცნობილ ალგორითმებთან.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი და ვ. რაფეირო	სინგულარული და პო- ტენციალის ოპერატო- რების კომპუტატორების შემოსაზღვრულობა გან- ზოგადებულ გრანდ მორის სივრცეებში და ზოგიერთი გამოყენება, Studia Mathematica	217(2)	Instytut Matematyczny, PAN, Poland	159-178
2*	ვ. კოკილაშვილი,	VMO კოეფიციენტებიანი	DOI, 1080/17	Taylor & Francis	1-17

	ა. მესხი და ჰ. რაფეირო	არადივერგენციული ელიფსური განტოლებების შეფასებები განზოგადებულ გრანდ მორის სივრცეებში, Complex Variables and Elliptic Equations	476933 831844,	Group, United Kingdom	
3*	ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი	პოტენციალები ნამრავლიანი გულებით გრანდ ლებეგის სივრცეებში. ერთწონიანი შეფასებები, Lithuanian Math. Journal,	53, N1	Springer Verlag, Germany-USA	27-39
4*	ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი და მ. ზაიგუმი	დადებითგულიანი ოპერატორები $L^p(x)$ სივრცეებში, Positivity.	DOI 10.1007/5 11117-013-0025-9	Springer Verlag, Germany-USA	
5*	ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი და მ. ზაიგუმი	გულიანი ოპერატორების შემოსაზღვრულობისა და კომპაქტურობის კრიტერიუმები ცვლადმაჩვენებლიან ამაღლამ სივრცეებში, Journal of Inequaties and Applications.	173, N 1	Hindway Publishing House, USA	1-27
6*	ვ. კოკილაშვილი, ი. ნანობაშვილი	ფურიეს ინტეგრალების შეჯამებადობის საშუალოების მაჟორანტების შემოსაზღვრულობის კრიტერიუმი ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის წონიან სივრცეებში და გამოყენებები, Georgian Math. J.	20, N 4	Walter De Gruyter & Co, Germany	8
7*	ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი და ჰ. რაფეირო	რისის ტიპის პოტენციალური ოპერატორები განზოგადებულ გრანდ მორის სივრცეებში, Georgian Math. J.	20, N 1	Walter De Gruyter & Co, Germany	19
8*	ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი და მ. სარვარი	ორწონიანი ნორმების შეფასებები მაქსიმალური და კალდერონ-ზიგმუნდის ოპერატორებისთვის ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში, Georgian Math. J.	20, N 3	Walter De Gruyter & Co, Germany	25
9	ვ. კოკილაშვილი და ვ. პაატაშვილი	რიმანისა და დირიხლეს ამოცანები სასაზღვრო პირობებით გრანდ ლებეგის სივრცეებიდან, Advances in Harmonic Analysis and Operator Theory. Advances and Applications	229	Birkhäuser, Basel	18
10	ა. მესხი და გ. მურთაზა	რიმან-ლიუვილის დისკრეტული გარდაქმნების შემოსაზღვრულობის წონებით დახასიათება, J.	9	Higjer Education Commision, Government of Pakistan	13

		Prime Res. Math.			
11*	ა. ხარაზიშვილი	აბსოლუტურად არაზომადი ფუნქციების ჯამები, Georgian Math. J.	20	Walter De Gruyter & Co, Germany	11
12*	ა. ხარაზიშვილი	სავსებით დალაგებულობის ზომადობის თვისებები, Georgian Math. J.	20	Walter De Gruyter & Co, Germany	12
13	ა. ხარაზიშვილი	გარკვეული კლასის პათოლოგიური ფუნქციების ადიციურობის თვისების შესახებ, Real Analysis Exchange	38, n. 2	Michigan University Press, USA	11
14*	ა. ხარაზიშვილი	კომპუტატური ჯგუფების აბსოლუტურად არაზომადი ჰომომორფიზმების შესახებ, Studia Scientiarum Mathematicarum Hungarica	50, n. 3	Springer	8
15	ლ. ეფრემიძე, ე. ლავგილავა და გ. ჯანაშია	მატრიცის სპექტრალური ფაქტორიზაცია და ვეიგლეტები, J. of Math. Sci. (N.Y.) ,	195, no. 4445-453, DOI: 0.1007/s10958-013-1589-x	Springer, New-York	8
16*	ვ. პაატაშვილი	შემოსაზღვრული ზომადი ფუნქციების ფაქტორიზაციის შესახებ კოშის ტიპის ინტეგრალთა კლასებში სიმკვრივით ცვლადმაჩვენებლიანი ლებეგის წონიანი სივრცეებიდან, Georgian Math. J.	20, n4	Walter De Gruyter & Co, Germany	22

ანოტაციები

- დადგენილია, რომ ერთგვაროვანი ტიპის სივრცეების ჩარჩოებში კალდერონ-ზიგმუნდის ტიპის ოპერატორებისა და პოტენციალების კომპუტატორები, შემოსაზღვრული საშუალო ცვლილების ფუნქციების მიმართ, შემოსაზღვრულია განზოგადებულ გრანდ მორის სივრცეებში. მიღებული შედეგები გამოყენებულია ელიფსური განტოლებების ამონახსნების შიგა შეფასებების მისაღებად.
- დამტკიცებულია არადივერგენციული, VMO კოეფიციენტებიანი ელიფსური განტოლების ამონახსნთა რეგულარობა განზოგადებულ გრანდ მორის სივრცეებში. ამოცანა გამოკვლეულია სინგულარულ ინტეგრალთა და მათი წრფივი კომპუტატორების ასახვის თვისებების შესწავლის საფუძველზე.
- გრანდ ლებეგის სივრცეებში შესწავლილია წილადური ინტეგრალები ნამრავლიანი გულებით და შესაბამისი ძლიერი მაქსიმალური ფუნქციები. დადგენილია ერთწონიანი უტოლობების მართებულობის კრიტერიუმები. აღმოჩენილია გრანდ ლებეგის სივრცეების ნორმაში შემავალი ერთ-ერთი პარამეტრის არსებითი გავლენა შესაბამის შეფასებებზე. შემოსაზღვრულობის აუცილებელი და საკმარისი პირობა მოცემულია ბ. მაკენჰაუპტის კლასის წონების ტიპის ფუნქციების ტერმინებში იმ განსხვავებით, რომ შესაბამის პირობებში ზუსტი ზედა საზღვარი კუბების ნაცვლად განიხილება კოორდინატთა ღერძების პარალელურგვერდებიანი პარალელეპიპედის მიმართ.
- დადგენილია იმ წონების სრული დახასიათება, რომლებიც განაპირობებენ წონიანი გულიანი ოპერატორების შემოსაზღვრულობას (კომპაქტურობას) ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში, როცა ცვლადი მაჩვენებელი აკმაყოფილებს ლოგარითმულ პირობას. განხილული ოპერატორების კლასი ფრიად ფართოა, იგი, კერძოდ, მოიცავს წილადურ ინტეგრალებს ცვლადი პარამეტრით. მიღებულია

არაკომპაქტურობის ზომის ორმხრივი შეფასებები.

5. დადგენილია წონიანი გულიანი ინტეგრალური ოპერატორების შემოსაზღვრულობის კრიტერიუმები ცვლადმაჩვენებლიან ამაღლამ სივრცეებში. მიღებული შედეგები ახალია თვით მუდმივმაჩვენებლიან ამაღლამ სივრცეებისთვისაც.

6. მიღებულია ფურიეს ინტეგრალების ჩეზაროს აზრით შეჯამებადობის საშუალოების მაჟორანტის შემოსაზღვრულობის აუცილებელი და საკმარისი პირობა ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის წონიან სივრცეებში. კრიტერიუმი დადგენილია მაკენჰაუპტის ტიპის ცვლადმაჩვენებლიანი A_3 კლასის ტერმინებში. მიღებულ შედეგზე დაყრდნობით ზემოხსენებულ სივრცეებში განზოგადებულია ს. ბერნშტეინის ცნობილი უტოლობა სასრული რიგის ექსპონენციალური ტიპის მთელი ფუნქციის წარმოებულის შესახებ.

7. შემოღებულია განზოგადებული გრანდ მორის სივრცეები. ამ სივრცეებში დადგენილია ერთგვაროვან და არაერთგვაროვან სივრცეებზე განსაზღვრული რისის ტიპის ინტეგრალური გარდაქმნების შემოსაზღვრულობა. ნაშრომში დამტკიცებულმა ე.წ. დაყვანადობის ზოგადმა ლემამ საშუალება მოგვცა აგრეთვე დაგვედგინა ზომიან მეტრიკულ სივრცეზე განსაზღვრული ჰარდი-ლიტლვუდის მაქსიმალური ფუნქციებისა და კალდერონ-ზიგმუნდის ოპერატორების შემოსაზღვრულობა ზემოხსენებულ სივრცეებში.

8. კვაზიმეტრიკულ ზომიან სივრცეებზე განსაზღვრული ჰარდის გარდაქმნის, ჰარდი-ლიტლვუდის მაქსიმალური ფუნქციებისა და სინგულარული ინტეგრალების ნორმებისათვის დადგენილია ორწონიანი უტოლობები. აღნიშნული შეფასებებისათვის მოძიებული პირობები გამოხატულია ცვლადმაჩვენებლიანი ლებეგის სივრცის ნორმებით და, მაგალითად, რადიალური ტიპის წონებისათვის აუცილებელიც არის. მოყვანილია წონების წყვილების მაგალითები, რომლებიც განაპირობებენ ორწონიანი უტოლობების მართებულობას.

9. უბან-უბან გლუვი წირით შემოსაზღვრულ არეში ანალიზური ფუნქციებისათვის გამოკვლეულია რიმანის სასაზღვრო ამოცანა უბან-უბან უწყვეტი კოეფიციენტებით, როცა საძიებელი ფუნქცია წარმოიდგინება ისეთი კომის ტიპის ინტეგრალით, რომლის სიმკვრივე გრანდ ლებეგის სივრციდანაა და სასაზღვრო პირობის მარჯვენა მხარე იმავე კლასს ეკუთვნის. დადგენილია ამოხსნადობის აუცილებელი და საკმარისი პირობები და ამოხსნადობის შემთხვევაში ამონახსნები აგებულია ცხადი სახით. ამოხსნილია დირიხლეს ამოცანა ჰარმონიული ფუნქციებისთვის, რომლებიც წარმოადგენენ ისეთი კომის ტიპის ინტეგრალებით წარმოდგენად ანალიზური ფუნქციების ნამდვილ ნაწილებს, რომელთა სიმკვრივეები გრანდ ლებეგის წონიანი სივრციდანაა და სასაზღვრო ფუნქციაც იმავე კლასს ეკუთვნის. დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობა და ეს ამონახსნი დაწერილია ცხადად.

10. დადგენილია კვალის უტოლობის კრიტერიუმი რიმან-ლიუვილის დისკრეტული გარდაქმნისათვის მაზია-ვერბიცკის ტიპის პირობის ქვეშ.

11. დადგენილია, რომ მარტინის აქსიომის დაშვებით ნებისმიერი ნამდვილმნიშვნელობიანი ფუნქცია წარმოიდგინება ორი, ინიექციური აბსოლუტურად არაზომადი ფუნქციის ჯამის სახით. ეს ფაქტი აღსანიშნავია იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ დამატებითი სიმრავლურ-თეორიული აქსიომების დაშვების გარეშე შეუძლებელია აბსოლუტურად არაზომადი ფუნქციების დამტკიცება.

12. გამოკვლეულია ორი ფუნდამენტური მათემატიკური სტრუქტურის _ ზომისა და სავსებით დალაგების მიმართების _ თავსებადობის (კოჰერენტულობის) საკითხი. კერძოდ, ნაშრომის ძირითადი შედეგიდან გამომდინარეობს, რომ ამ ორი სტრუქტურის თავსებადობა მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში ხორციელდება.

13. სტატიაში გამოკვლეულია უწყვეტ არსად წარმოებად ფუნქციათა კლასის, სერპინსკი-ზიგმუნდის ფუნქციათა კლასისა და აბსოლუტურად არაზომად ფუნქციათა კლასის ადიტიური თვისებები. კერძოდ, თითოეული აღნიშნული კლასისათვის დამტკიცებულია იმავე სიმძლავრის ქვეჯგუფის არსებობა.

14. სტატიაში დახასიათებულია ყველა ის კომუტატიური ჯგუფი, რომლისთვისაც არსებობს აბსოლუტურად არაზომადი ჰომომორფიზმი ნამდვილ რიცხვთა ადიტიურ ჯგუფში (ან ერთეულოვან ტორში). ეს დახასიათება ემყარება კომუტატიური ჯგუფის პერიოდული ნაწილის სტრუქტურის აღწერას.

15. გადმოცემულია მატრიც ფუნქციების სპექტრალური ფაქტორიზაციის თეორიაში მიღებული შედეგები და მათი კავშირი ვეივლეტების თეორიასთან.

16. დამტკიცებულია, რომ თუ სასაზღვრო ამოცანის კოეფიციენტი ფაქტორიზებადია, მაშინ სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორი ნეტერისეულია და პირიქით. ეს შედეგი წარმოადგენს ინტეგრებადობის მუდმივი მაჩვენებლის შემთხვევაში ი. სიმონენკოს შედეგის განზოგადებას.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ.ეფრემიძე, ა. გამყრელიძე, ნ. სალია	ვეივლეტ-მატრიცების კონსტრუირების სხვადასხვა ალგორითმების რიცხვითი შედარებები, შავი ზღვის პირველი საერთაშორისო კონფერენცია კომუნიკაციებსა და ქსელებში	3-5 ივლისი, 2013, ბათუმი
2	ა. კირთაძე	ნამდვილმნიშვნელობებიანი ფუნქციების ფარდობითად ზომადობა ზომათა გარკვეული კლასის მიმართ, ა. რაზმაძის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
3	ვ. კოკილაშვილი	კალდერონ-ზიგმუნდის სინგულარული ინტეგრალები გრანდ ლეზევის სივრცეებში და გამოყენებები, საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი
4	ა. ხარაზიშვილი	ლუზინისა და სერპინსკის ერთი თეორემის შესახებ, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
5	ა. მესხი	ცალმხრივი ოპერატორების ნორმების დაზუსტებული შეფასებების შესახებ, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
6	ა. მესხი	არადიფერენციული VMO კოეფიციენტებიანი ელიფსური განტოლებების შიგა შეფასებები და რეგულარობა, საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი
7	ო. ძაგნიძე	კვატერნიონული ფუნქციის H წარმოებულის არსებობა, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
8	ო. ძაგნიძე	ნამდვილ, კომპლექსურ და კვატერნიონულ ფუნქციათა დიფერენცირებადობის შესახებ, საერთაშორისო კონფერენცია "ფურიეს ანალიზი და აპროქსიმაცია"	23-28 ოქტომბერი, 2013, ბაზალეთი
9	ო. ძაგნიძე	ქართული მათემატიკური ტერმინოლოგიის ისტორია, საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი

		დოების მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია	
10	შ. ტეტუნაშვილი	სერპინსკის ერთი თეორემის განზოგადების შესახებ, საერთაშორისო კონფერენცია "ფურიეს ანალიზი და აპროქსიმაციის თეორია"	22-23 ოქტომბერი, ბაზალეთი
11	შ. ტეტუნაშვილი	ერთმაგი შერეული ფუნქციური მწკრივები და მრავალი ცვლადის უწყვეტ ფუნქციათა აპროქსიმაცია, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
12	ვ. პაატაშვილი	რიმან-ჰილბერტის ამოცანის ნეტურისეულობის კრიტერიუმი ცვლადმაჩვენებლიან სმირნოვის კლასებში უბან-უბან გლუვსაზღვრიან არეებში, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
13	ვ. კოკილაშვილი	მრავალგანზომილებიანი ფურიეს ანალიზის ზოგიერთი ასპექტი, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი

მოხსენებათა ანოტაციები

1. აღწერილ იქნა ვეივლეტ-მატრიცების გენერირებისა და შევსების ახალი ალგორითმები, რომლებიც კომპიუტერული სიმულაციების შედეგად შედარებულ იქნა მსგავს ალგორითმებთან
2. დამტკიცებულია, რომ ნამდვილ რიცხვთა ყველა მიმდევრობების სივრცეში არსებობს არასეპარაბელური ზომის მიმართ მასიური გრაფიკის მქონე ნამდვილმნიშვნელობიანი ფუნქცია, რომელიც განაპირობებს ასეთი თვისების მქონე ფუნქციის ფარდობითად ზომადობას ზომათა გარკვეული კლასის მიმართ
3. დადგენილია გრანდ ლებეგის წონიან სივრცეებში სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორების შემოსაზღვრულობის კრიტერიუმები. მოყვანილია გამოყენებები ანალიზურ ფუნქციათა თეორიისა და მათემატიკური ანალიზის სასაზღვრო ამოცანებში
4. გაანალიზებული იყო ლუზინისა სერპინსკის თეორემა ნამდვილი ღერძის კონტინუუმ რაოდენობის არაზომად ქვესიმრავლეებად დაშლის შესახებ. ნაჩვენებია იყო დამოკიდებული ამორჩევის აქსიომის როლი ამ თეორემის მართებულობისათვის. ამის საფუძველზე დადგენილი იყო, რომ ლუზინისა და სერპინსკის ტრანსფინიტული კონსტრუქცია არის ზედმეტი.
5. დადგენილია წონითი ფუნქციის მახასიათებლის საუკეთესო მაჩვენებელი ერთწონიან უტოლობაში ცალმხრივი მაქსიმალური და წილადური ოპერატორებისათვის. ნაშრომი შესრულებულია ვ. კოკილაშვილთან და მ. ა. ზაიგუმთან ერთად
6. დადგენილია VMO კოეფიციენტებიან ელიფსურ განტოლებათა ამონახსნების შიგა შეფასებები და რეგულარობა. შედეგები მიღებულია სინგულარულ ინტეგრალთა კომპუტატორების გრანდ მორის სივრცეებში შემოსაზღვრულობის დადგენის საფუძველზე
7. დადგენილია, რომ თუ ფუნქცია H წარმოებადია, მაშინ იგი არის დიფერენცირებადი ცვლადთა ოთხეულის მიმართ და ამ ცვლადთა მიმართ მისი კუთხური კერძო წარმოებულები გამოსახებს H წარმოებულთ
8. განხილული იყო ნამდვილ, კომპლექსურ და კვადრატულ ფუნქციათა დიფერენცირებადობის ზოგიერთი ასპექტი
9. მოხსენებაში განხილული იყო ქართული მათემატიკური ტერმინთფორმირების ეტაპები.

10. შემოტანილია ერთმაგი შერეული ხარისხოვანი მწკრივის ცნება. განზოგადებულია სერპინსკის თეორემა უნივერსალური ხარისხოვანი მწკრივების შესახებ და ნაჩვენებია, რომ მრავალი ცვლადის ნებისმიერი უწყვეტი ფუნქცია შესაძლებელია წარმოდგენილი იქნეს ერთმაგი შერეული ხარისხოვანი მწკრივების საშუალებით.

11. შემოტანილია ერთმაგი შერეული ხარისხოვანი მწკრივის ცნება. განზოგადებულია სერპინსკის თეორემა უნივერსალური ხარისხოვანი მწკრივების შესახებ და ნაჩვენებია, რომ მრავალი ცვლადის ნებისმიერი უწყვეტი ფუნქცია შესაძლებელია წარმოდგენილი იქნეს ერთმაგი შერეული ხარისხოვანი მწკრივების საშუალებით

12. ვთქვათ D არე შემოსაზღვრულია ჟორდანის, შერეული უბან-უბან გლუვი წირით, რომლის კუთხური წერტილებია A_1, A_2, \dots, A_n და ამ წერტილებში D არის მიმართ შიგა კუთხეების სიდიდეებია $\pi\nu(A_k)$, $0 \leq \nu(A_k) \leq 2, k = \overline{1, n}$.

დამტკიცებულია, რომ როცა $p(t)$ ფუნქცია აკმაყოფილებს log-Holder პირობა, ხოლო $a(t)$ არის Γ -ზე უწყვეტი ფუნქცია, მაშინ რიმან-ჰილბერტის ამოცანა

$$Re[a(t)\Phi^+(t)] = b(t)$$

ნეტერისეულია სმირნოვის ცვლადმაჩვენებლიან $E^{p(t)}(D)$ კლასში მაშინ და მხოლოდ მაშინ, როცა $T = \{A_k: \nu(A_k) = p(A_k) \text{ ან } \nu(A_k) = 0\} = \emptyset$.

13. მოხსენებაში განხილული იქნება შემდეგი საკითხები:

- ფურიეს ჯერადი ტრიგონომეტრიული მწკრივების პრინგსჰაიმის აზრით ნორმით კრებადობისა და შეჯამებადობის კრიტერიუმები ბანახის წონიან ფუნქციურ სივრცეებში;
- ფურიეს ჯერადი ტრიგონომეტრიული მწკრივების სფერული აზრით კრებადობისა და რისის აზრით შეჯამებადობის საკითხები. სახელდობრ, ნაჩვენებია იქნება, რომ არ არსებობს ისეთი ინტეგრებადი წონა, რომლისთვისაც ჯერადი ტრიგონომეტრიული სისტემა იქნება ბაზისი შესაბამის ლებეგის წონიან L_w^p ($p \neq 2$) სივრცეში სფერული კრებადობის აზრით;
- ფურიეს ჯერადი ტრიგონომეტრიული მწკრივების რისის სფერული საშუალოების მაჟორანტების ლებეგის წონიან სივრცეში შემოსაზღვრულობის აუცილებელი და საკმარისი პირობა.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ვ. კოკილაშვილი	ფუნქციათა აპროქსიმაციის საკითხები ბანახის არასტანდარტულ ფუნქციურ სივრცეებში, ISAAC-ის მე-9 საერთაშორისო კონგრესი	5-9 აგვისტო, 2013, კრაკოვი, პოლონეთი
2	ა. მესხი	შემოსაზღვრულობისა და კომპაქტურობის კრიტერიუმები გულიანი ინტეგრალური ოპერატორებისათვის ცვლადმაჩვენებლიან ლებეგის სივრცეებში, ISAAC-ის მე-9 საერთაშორისო კონგრესი	5-9 აგვისტო, 2013, კრაკოვი, პოლონეთი
3	ა. კირთაძე	ელემენტარული მოცულობა ზომის თეორიის თვალსაზრისით, მე-11 საერთაშორისო კონფერენცია გეომეტრიასა და გამოყენებებში	01-06 სექტემბერი, 2013, ვარნა, ბულგარეთი
4	ა. ხარაზიშვილი	ევკლიდური სიბრტყის სამ ფერად გაფერადებისა და მოცემული ტიპის ასოცირებული სამკუთხედების შესახებ, მე-11	01-06 სექტემბერი, 2013, ვარნა, ბულგარეთი

		საერთაშორისო კონფერენცია გეომეტრიასა და გამოყენებებში	
5	შ. ტეტუნაშვილი	უნივერსალური ხარისხოვანი მწკრივების შესახებ სერპინსკის ერთი თეორემის განზოგადება, მე-2 საერთაშორისო კონფერენცია მათემატიკა სომხეთში	24-31 აგვისტო, 2013, წახკაძორი, სომხეთი
მოხსენებათა ანოტაციები			
<p>1. მოხსენებაში განხილული იყო ავტორის მიერ უკანასკნელ წლებში მიღებული შედეგები ფუნქციათა აპროქსიმაციის შესახებ ბანახის არასტანდარტულ ფუნქციურ სივრცეებში. მათ შორის: ფურიეს გარდაქმნების შეჯამებადობის საშუალოების მაქორანტების შემოსაზღვრულობის კრიტერიუმი ცვლადმაჩვენებლიან წონიან და გრანდ ლებეგის წონიან სივრცეებში; ფურიეს ტრიგონომეტრიული მწკრივების ნორმით შეჯამებადობის საკითხები, ორწონიანი უტოლობები ფურიეს ჯერადი მწკრივების რისის საშუალოებისათვის. ბერნშტეინის უტოლობის განზოგადება სასრული რიგის ექსპონენციალური ტიპის მთელი ფუნქციის წარმოებულის შესახებ</p> <p>2. მოხსენებაში დადებითგულიანი ინტეგრალური ოპერატორებისათვის დადგენილია შემოსაზღვრულობის (კომპაქტურობის) აუცილებელი და საკმარისი პირობები. ცვლადი მაჩვენებელი აკმაყოფილებს ლოკალურ სუსტ და აგრეთვე უსასრულობაში ლოგარითმულ პირობას. როცა ოპერატორი არ არის კომპაქტური, მაშინ მიღებულია არაკომპაქტურობის ზომის ორმხრივი შეფასებები. განხილული ოპერატორები მოიცავენ მაგალითად წილადურ ინტეგრალურ გარდაქმნებს. წონიანი შემოსაზღვრულობის (კომპაქტურობის) კრიტერიუმები დამტკიცებულია ცვლადმაჩვენებლიან ამაღამ სივრცეებში მაქსიმალური ოპერატორებისა და დადებითგულიანი ინტეგრალური ოპერატორებისათვის</p> <p>3. ჩამოყალიბებული იქნა ელემენტალური მოცულობები ინვარიანტული ზომების თეორიის თვალსაზრისით. ნაჩვენებია, რომ ევკლიდეს სივრცის ყველა შემოსაზღვრულ ქვესიმრავლეთა კლასზე არ არსებობს არაუარყოფითი, ადიტიური, იზომეტრიული გარდაქმნათა ჯგუფის მიმართ ინვარიანტული მოცულობა, რომელიც ერთეულოვან საკოორდინატო კუბზე ღებულობს ერთის ტოლ მნიშვნელობას. დამტკიცებულია, რომ კოში-ჰამელის ფუნქციებს შორის არსებობს ერთი მაინც ფუნქცია, რომელიც არაზომადია ნამდვილ რიცხვთა ღერძზე ძვრების მიმართ ინვარიანტული ყველა იმ ზომის მიმართ, რომელიც არის ლებეგის ზომის გაგრძელება.</p> <p>4. დამტკიცებულია, რომ ევკლიდური სიბრტყის წერტილთა სამ ღერად ნებისმიერი გაფერადებისას არსებობს კონტინუუმ რაოდენობის მოცემული ტიპის სამკუთხედები, რომელთა ყველა წვერო სხვადასხვა ღერისაა. მოყვანილია ამ ფაქტის გამოყენება ზოგიერთი ტიპის პათოლოგიური ფუნქციების აგებისათვის.</p> <p>5. მრავალგანზომილებიანი დასმით განზოგადებულია სერპინსკის თეორემა უნივერსალური ხარისხოვანი მწკრივების შესახებ</p>			

სხვა ინფორმაცია

1. სამოგზაურო გრანტები

ალექსანდრე მესხი 04.08.2013-10.08.2013: შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი: პროექტის დასახელება: ISAAC-ის მე-9 საერთაშორისო კონგრესი (პროექტის ნომერი: 2013_tr_142).

ვახტანგ კოვილაშვილი 04.08.2013-10.08.2013: შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი: პროექტის დასახელება: ISAAC-ის მე-9 საერთაშორისო კონგრესი (პროექტის ნომერი: 2013_tr_140).

შაქრო ტეტუნაშვილი 04.08.2013-10.08.2013: შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი: პროექტის დასახელება: ISAAC-ის მე-9 საერთაშორისო კონგრესი (პროექტის ნომერი: 2013_tr_139).

2. საზღვარგარეთ მივლინებები

ალექსანდრე მესხი 23 ივნისი- 2 ივლისი, 2013, მათემატიკისა და კომპიუტერულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ადამ მიცკევიჩის უნივერსიტეტი, პოზნანი, პოლონეთი.

ალექსანდრე მესხი 18 იანვარი-14 თებერვალი, 2013, მათემატიკურ მეცნიერებათა სკოლა, სამთავრობო კოლეჯ-უნივერსიტეტი, ლაჰორი, პაკისტანი.

3. სადოქტორო (PhD) პროგრამის ხელმძღვანელობა

- ა. მესხის ხელმძღვანელობით მომზადდა დისერტაცია “ KERNEL OPERATORS IN SOME NEW FUNCTION SPACES”, დისერტანტი მ. ა. ზაიგუმი. დაცვა შედგება 2014 წელს მათემატიკურ მეცნიერებათა სკოლაში, სამთავრობო კოლეჯ-უნივერსიტეტი, ლაჰორი, პაკისტანი.
- ვ. კოკილაშვილი ხელმძღვანელობდა დოქტორანტის მუშაობას.

4. რეცენზირება

ვ. კოკილაშვილმა მოამზადა რეცენზიები ჟურნალებისთვის: Acta Mathematica Hungarica, Revista Mathematica Complutensa, Georgian Math. Journal, Journal of Inequalities.

ა. მესხმა მოამზადა რეცენზიები შემდეგი ჟურნალებისათვის: Georgian Math. Journal, Journal of Function Spaces and Applications (Hindawi), Journal of Mathematical Analysis and Applications (Elsevier), Abstract and Applied Analysis (Hindawi).

შ. ტეტუნაშვილმა მოამზადა რეცენზიები შემდეგი ჟურნალებისათვის: Georgian Math. Journal.

ლ. ეფრემიძე თანამშრომლობდა "Mathematical Review"-სთან. მან 5 შრომაზე დაწერა რეფერატი.

ლ. ეფრემიძემ დაწერა რეცენზია ჟურნალისთვის Siam J. of Matrix Analysis and Applications.

5. მონაწილეობა საერთაშორისო ჟურნალების სარედაქციო კოლეგიებში

ვ. კოკილაშვილი არის შემდეგი ჟურნალების რედკოლეგიის წევრი:

- Georgian Mathematical Journal. Walter De Gruyter & Co, Germany (სარედაქციო კოლეგიის წევრი).
- Function Spaces and Applications. Scientific Horizont (შვედეთი-ინდოეთი, სარედაქციო კოლეგიის წევრი)
- International Journal of Mathematics, Game Theory and Algebra. Nova Science Publishers, Inc. New York (სარედაქციო კოლეგიის წევრი).
- Armenian Journal of Mathematics (სარედაქციო კოლეგიის წევრი).
- Georgian International J. Sci. and Tech. Nova Science, New York (სარედაქციო კოლეგიის წევრი).
- Proc. A. Razmadze Mathematical Inst. (მთავარი რედაქტორი).
- Euroasian Mathematical Journal. UK – Kazakhstan (სარედაქციო კოლეგიის წევრი)

ა. მესხი არის შემდეგი ჟურნალების რედკოლეგიის წევრი:

- Journal of Mathematical Inequalities
- Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute
- Tbilisi Mathematical Journal
- Journal of Prime Research in Mathematics
- Revista Universitas Scientarium

დიფერენციალური განტოლებების განყოფილება

- I.1. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, დიფერენციალური განტოლებების განყოფილება
- I.2. განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი ივანე კილურაძე
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: სერგო ხარიბეგაშვილი (მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი), მალხაზ აშორდია (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი), გივი ბერიკელაშვილი (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი), ნინო ფარცვანია (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი), ოთარ ჯოხაძე (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი), მაია ჯაფოშვილი (უფროსი ლაბორანტი)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	საწყის-სასაზღვრო და სასაზღვრო ამოცანები ევოლუციური დიფერენციალური განტოლებებისათვის	ი. კილურაძე	მ. აშორდია, გ. ბერიკელაშვილი, ი. კილურაძე, ნ. ფარცვანია, ს. ხარიბეგაშვილი, ო. ჯოხაძე
კვლევითი სამუშაოს დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დადგენილია არალოკალური (კერძოდ, ორწერტილოვანი და მრავალწერტილოვანი) სასაზღვრო ამოცანების ამონხსნადობის პირობითად კორექტულობის არაგაუმჯობესებადი პირობები (ი. კილურაძე).</p> <p>არაწრფივ ფუნქციონალურ დიფერენციალურ განტოლებათა სინგულარული სისტემებისათვის დადგენილია კოში-ნიკოლეტის ტიპის წონიანი ამოცანის ამონხსნადობისა და კორექტულობის საკმარისი პირობები (ნ. ფარცვანია).</p> <p>დამტკიცებულია კონტი-ოპიალის ტიპის პირობები არაწრფივი ფუნქციონალურ დიფერენციალური სისტემებისათვის ზოგადი სასაზღვრო ამოცანის ამონხსნადობის შესახებ (მ. აშორდია).</p> <p>შესწავლილია ერთი დროით არალოკალური ამოცანა მრავალგანზომილებიანი არაწრფივი ტალღის განტოლებისათვის. ნაპოვნია პირობები, დადებული ამოცანის მონაცემებზე, რომლებიც უზრუნველყოფენ ამონახსნის არსებობას და ერთადერთობას. განხილულია აგრეთვე შემთხვევები, როდესაც ამოცანას არ გააჩნია ამონახსნი. შესწავლილია შერეული ამოცანა არაწრფივი ტალღის განტოლებისათვის არაწრფივი სასაზღვრო პირობით. განტოლებაში და სასაზღვრო პირობაში შემავალი არაწრფივი წევრების გათვალისწინებით გამოკვლეულია ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის საკითხები. განხილულია აგრეთვე ფეთქებადი ამონახსნის არსებობის შემთხვევები (ს. ხარიბეგაშვილი, ო. ჯოხაძე).</p> <p>კვადრატულ არეში განხილულია პუასონის განტოლებისათვის დასმული შერეული ამოცანა: დირიხლეს პირობებით კვადრატის ორ მოსაზღვრე გვერდზე და ინტეგრალური შეზღუდვებით საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე კლასიკური პირობების ნაცვლად; დადგენილია სუსტი ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა W_2^1 წონიან სივრცეში. პუასონის განტოლებისათვის მართკუთხა არეში განხილულია არალოკალური სასაზღვრო ამოცანა. მოსაზღვრე გვერდების ერთ წყვილზე დირიხლეს და ნეიმანის პირობები, საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე სასაზღვრო პირობების ნაცვლად კი ინტეგრალური სახის შეზღუდვებია მოცემული. აგებული და გამოკვლეულია შესაბამისი სხვაობიანი სქემა. ენერგეტიკულ უტოლობათა მეთოდით მიღებულია სქემის ამონახსნის აპრიორული შეფასება. დისკრეტიზაციის ცდომილებისათვის მიღებულია ზუსტი ამონახსნის სიგლუვესთან შეთანხმებული შეფასება (გ. ბერიკელაშვილი).</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანები და მათი გამოყენებები დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი № FR/317/5-101/12 (№ 31/07 საგრანტო ხელშეკრულება)	ი. კილურაძე	ი. კილურაძე, ზ. სოსხაძე, ნ. ფარცვანია

პროექტის დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

მაღალი რიგის არაწრფივი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის, რომლებსაც გააჩნიათ სინგულარობები ფაზური ცვლადების მიმართ, დადგენილია კომის ამოცანის ამოხსნადობის ოპტიმალური საკმარისი პირობები (ი. კილურაძე).

მეორე რიგის არაწრფივი დიფერენციალური უტოლობებისათვის, რომელთაც გააჩნიათ სინგულარობები როგორც ფაზური, ისე დროითი ცვლადის მიმართ მიღებულია არაწრფივ არალოკალურ სასაზღვრო ამოცანათა ამონახსნების აპრიორული შეფასებები (ი. კილურაძე).

დამტკიცებულია თეორემები დროითი და ფაზური ცვლადების მიმართ სინგულარული მეორე რიგის დიფერენციალური უტოლობების კნეზერული ამონახსნების აპრიორული შეფასებების შესახებ (ნ. ფარცვანია). ამ შედეგების საფუძველზე მეორე რიგის სინგულარული დიფერენციალური განტოლებებისათვის დადგენილია კნეზერის ამოცანის ამოხსნადობის საკმარისი პირობები (ნ. ფარცვანია).

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	კრებადობის შეთანხმებული შეფასებები მაღალი რიგის სხვაობებით დაზუსტების მეთოდში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი № FR/406/5-106/12 (№ 31/18 საგრანტო ხელშეკრულება)	გ. ბერიკელაშვილი	გ. ბერიკელაშვილი, ბ. მილოდაშვილი

პროექტის დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

მულტიკოეფიციენტებიანი მეორე რიგის ელიფსური განტოლებისათვის დასმული ღირებულებების ამოცანის ამოხსნადობა გამოყენებულია სასრულ სხვაობიანი სქემა. მიღებული ამონახსნის გამოყენებით ხდება სქემის მარჯვენა მხარის გარკვეული კორექცია და განმეორებით ამოხსნება სხვაობიანი სქემა. დამტკიცებულია მეორე ეტაპზე მიღებული მიახლოებითი ამონახსნის მაღალი რიგის კრებადობა.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	ზოგიერთი არაწრფივი არასტაციონარული მოდელის გამოკვლევა და რიცხვითი ამოხსნა	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი № FR/30/5-101/12 (№ 31/32 საგრანტო ხელშეკრულება)	ს. ხარიბეგაშვილი	ს. ხარიბეგაშვილი ო. ჯოსხაძე, თ. ჯანგველაძე, ზ. კილურაძე

პროექტის დასრულებული ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

უწყვეტ ფუნქციათა კლასში არაწრფივი ტალღის განტოლებათა ერთი კლასისათვის შესწავლილია კოში-დარბუს სასაზღვრო ამოცანა. განხილულია გლობალური ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობისა და არარსებობის საკითხები. შესწავლილია აგრეთვე ამოცანის ლოკალური ამონახსნადობა. ერთი არაწრფივი ინტეგრირ-დიფერენციალური განტოლებისათვის დასმული შერეული სასაზღვრო პირობებიანი ამოცანისთვის გამოკვლეულია ამონახსნის არსებობა, ერთადერთობა და ასიმპტოტური ყოფაქცევა არაწრფივი ხარისხოვანი წყაროს წევრის შემთხვევაში. აგებულია შესაბამისი სხვაობიანი სქემები და ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები.

IV პუბლიკაციები

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. ყირმელაშვილი, ი. ბეჟუაშვილი, გ. ბერიკელაშვილი, ბ. მასპინძელაშვილი	ალბათობის თეორია	გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბილისი	130
ანოტაციები				
სახელმძღვანელოში, რომელიც განკუთვნილია ტექნიკური უნივერსიტეტის სტუდენტებისათვის, გადმოცემულია ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის საფუძვლები და მოყვანილია სათანადო სავარჯიშოები.				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	M. Ashordia, G. Ekhsaia, N. Kekelia	On the Conti-Opial type existence and uniqueness theorems for general nonlinear boundary value problems for systems of impulsive equations with finite and fixed points of impulses actions. <i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>	Volume 58	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	125-134 (10)
2	M. Ashordia	On a two-point singular boundary value problem for systems of nonlinear generalized ordinary differential	Volume 58	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა,	111-123 (13)

		equations. <i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>		თბილისი	
3	M. Ashordia	On conditions for the well-posedness of a nonlocal boundary value problem for a class of systems of linear generalized ordinary differential equations with singularities. <i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>	Volume 59	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	105-112 (8)
4	G. Berikelashvili	On a weak solution of one nonlocal boundary-value problem. <i>Proc. A. Razmadze Math. Inst.</i>	Volume 162	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	116-120 (5)
5	I. Kiguradze	On nonlocal problems with nonlinear boundary conditions for singular ordinary differential equations. <i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>	Volume 59	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	113-119 (7)
6.	S. Kharibegashvili	The Cauchy-Goursat multidimensional problem for one class of nonlinear hyperbolic systems. <i>Proc. A. Razmadze Math. Inst.</i>	Volume 162	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	141-143 (3)
7	S. Mukhigulashvili, N. Partsvania	On one estimate for solutions of two-point boundary value problems for higher-order strongly singular linear differential equations. <i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>	Volume 58	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	65-77 (13)
8	N. Partsvania	On two-point boundary value problems for two-dimensional nonlinear differential systems with strong singularities.	Volume 58	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა,	147-152 (6)

		<i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>		თბილისი	
9	N. Partsvania	On a nonlocal boundary value problem for two-dimensional nonlinear singular differential systems. <i>Mem. Differential Equations Math. Phys.</i>	Volume 59	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი	121-125 (5)
ანოტაციები					
1. განხილულია ზოგადი სახის არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნადობის საკითხი კვაზიწრფივ იმპულსურ განტოლებათა სისტემებისათვის. ასეთი ამოცანებისთვის დამტკიცებულია კონტისა და ოპიალის ტიპის არსებობის თეორემები. მათზე დაყრდნობით მიღებულია ამოხსნადობის ეფექტური საკმარისი პირობები.					
2. განზოგადებულ სინგულარობებიან არაწრფივ დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემებისთვის განხილულია ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანა. მიღებულია ამ ამოცანის ამოხსნადობის საკმარისი პირობები.					
3. განზოგადებულ წრფივ დიფერენციალურ განტოლებათა ერთი კლასის სისტემებისთვის განხილულია არალოკალური სასაზღვრო ამოცანა. მიღებულია ამ ამოცანის კორექტულობის საკმარისი პირობები.					
4. კვადრატულ არეში განხილულია პუასონის განტოლებისათვის დასმული შერეული ამოცანა: დირიხლეს პირობებით კვადრატის ორ მოსაზღვრე გვერდზე და ინტეგრალური შეზღუდვებით საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე კლასიკური პირობების ნაცვლად; დადგენილია სუსტი ამონახსნის არსებობა და ერთადერთობა W_2^1 წონიან სივრცეში.					
5. დროითი ცვლადის მიმართ არაინტეგრებადი სინგულარობების მქონე მაღალი რიგის ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის დადგენილია ზოგიერთი არაწრფივი, არალოკალური სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობისა და ცალსახად ამოხსნადობის არაგაუმჯობესებადი საკმარისი პირობები.					
6. მეორე რიგის არაწრფივ ჰიპერბოლურ სისტემათა ერთი კლასისათვის გამოკვლეულია კოში-გურსას სასაზღვრო ამოცანის ერთი მრავალგანზომილებიანი ვარიანტის კორექტულობის საკითხი.					
7. მაღალი რიგის ძლიერად სინგულარული გადახრილარგუმენტებიანი დიფერენციალური განტოლებებისათვის დადგენილია ორწერტილოვანი შეუღლებული და მარჯვნივ ფოკალური სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნთა შეფასებები.					
8. ორგანზომილებიანი არაწრფივი დიფერენციალური სისტემებისათვის ძლიერი სინგულარობებით დროითი ცვლადის მიმართ დადგენილია ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანათა ამოხსნადობისა და ცალსახად ამოხსნადობის არაგაუმჯობესებადი საკმარისი პირობები.					
9. ორგანზომილებიანი არაწრფივი დიფერენციალური სისტემებისათვის ძლიერი სინგულარობებით დროითი ცვლადის მიმართ დადგენილია ნიკოლეტის ტიპის არალოკალური სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობისა და კორექტულობის არაგაუმჯობესებადი საკმარისი პირობები.					

2) უცხოეთში

დ) სტატიები (*-ით აღნიშნულია იმპაქტ-ფაქტორიან ჟურნალებში გამოქვეყნებული სტატიები)

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	G. Berikelashvili, M.Mirianashvili	On the convergence of difference schemes for generalized Benjamin- Bona-Mahony equation. <i>Numer. Methods Partial Differ. Equations</i>	DOI: 10.1002/num.21 810	John Wiley & Sons, New York, NY	20
2*	G. Berikelashvili, N. Khomeriki	On a numerical solution of one nonlocal boundary- value problem with mixed Dirichlet-Neumann conditions. <i>Lith. Math. J.</i>	Volume 53 No. 4	Springer, New York, NY	367-380 (14)
3*	O. Jokhadze	The global Cauchy problem for wave equations with nonlinear damping term. (Russian) <i>Differentsial'nye Uravneniya</i>	Volume 49 No. 12	Nauka/Interperiod ika, Moskva	1-8 (8)
4*	O. Jokhadze, S. Kharibegashvili	The Cauchy-Darboux problem for the one- dimensional wave equation with power nonlinearity. <i>Siberian Math. J.</i>	Volume 54 No. 6	Pleiades Publishing, Tortola, British Virgin Islands; Nauka/Interperiod ica, Moscow; Springer, New York	1121-1137 (17)
5*	O. Jokhadze, S. Kharibegashvili	The Cauchy-Goursat problem for the wave equations with nonlinear dissipative term. (Russian). <i>Mat. Zametki</i>	Volume 94 No. 6	Nauka/Interperiod ika, Moskva	889-907 (18)
6*	O. Jokhadze, S. Kharibegashvili	Вторая задача Дарбу для волнового уравнения со степенной нелинейностью“. (Russian) <i>Differentsial'nye Uravneniya</i>	Volume 49 No. 12	Nauka/Interperiod ika, Moskva	1623-1640 (17)
7*	I. Kiguradze	The Cauchy problem for singular in phase variables nonlinear ordinary differential equations. <i>Georgian Math. J.</i>	Volume 20	Walter De Gruyter & Co, Germany	707-720 (14)
8*	S. Kharibegashvili,	On the solvability of one boundary value problem for	Volume 400	Elsevier, San Diego, CA	345-362 (18)

	B. Midodashvili	one class of semilinear second order hyperbolic systems. <i>J. Math. Anal. Appl.</i>			
9*	S. Kharibegashvili, B. Midodashvili	One multidimensional version of the Darboux first problem for one class of semilinear second order hyperbolic systems. <i>NoDEA Nonlinear Differ. Equ. Appl.</i>	Volume 20 No. 3	Birkhäuser Verlag (Springer), Basel	595-619 (24)
10*	S. Kharibegashvili, D. Natroshvili	Investigation of hyperbolic systems with order degeneration arising in I. Vekua's hierarchical models. <i>Appl. Anal.</i>	Volume 92 No. 12	Taylor & Francis, Abingdon, Oxon	2520-2537 (18)
ანოტაციები					
<p>1. ბენჟამინ-ბონა-მაჰონის განზოგადებული არაწრფივი განტოლებისათვის დასმული საწყის-სასაზღვრო ამოცანისათვის შესწავლილია სამშრიანი კონსერვატული სქემები. მიღებული ალგებრული განტოლებები წრფივია საძიებელი ფუნქციის მნიშვნელობების მიმართ ყოველ ახალ შრეზე. დამტკიცებულია სქემის კრებადობა $k-1$ რიგით, როცა ზუსტი ამონახსნი მიეკუთვნება სობოლევ-სლობოდეცის W_2^k ($1 < k \leq 3$) სივრცეს.</p>					
<p>2. პუასონის განტოლებისათვის მართკუთხა არეში განხილულია არალოკალური სასაზღვრო ამოცანა. მოსაზღვრე გვერდების ერთ წვეთზე დირიხლეს და ნეიმანის პირობები, საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე სასაზღვრო პირობების ნაცვლად კი ინტეგრალური სახის შეზღუდვებია მოცემული. აგებული და გამოკვლეულია შესაბამისი სხვაობიანი სქემა. ენერგეტიკულ უტოლობათა მეთოდით მიღებულია სქემის ამონახსნის აპრიორული შეფასება. დისკრეტიზაციის ცდომილებისათვის მიღებულია ზუსტი ამონახსნის სიგლუვესთან შეთანხმებული შეფასება.</p>					
<p>3. შესწავლილია კომის ამოცანა არაწრფივი დამხშობი წვერის შემცველი ტალღის განტოლებისათვის. განხილულია არსებობის, ერთადერთობისა და არაერთადერთობის, აგრეთვე გლობალური კლასიკური ამონახსნის არსებობის საკითხები.</p>					
<p>4. ხარისხოვანი არაწრფივობის შემცველი ტალღის განტოლებისათვის განხილულია კომი-დარბუს სასაზღვრო ამოცანა. ამ ამოცანისათვის შესწავლილია ლოკალური და გლობალური ამონახსნადობის, აგრეთვე ამონახსნის ერთადერთობის და არარსებობის საკითხები.</p>					
<p>5. შესწავლილია კომი-გურსას ამოცანა არაწრფივი დისიპატიური წვერის შემცველი ტალღის განტოლებისათვის. განხილულია არსებობის, ერთადერთობის, აგრეთვე ფეთქებადი ამონახსნის არსებობის საკითხები.</p>					
<p>6. ხარისხოვანი არაწრფივობის შემცველი ტალღის განტოლებისათვის განხილულია დარბუს მეორე სასაზღვრო ამოცანა. ამ ამოცანისათვის შესწავლილია ლოკალური და გლობალური ამონახსნადობის, აგრეთვე ამონახსნის ერთადერთობის და არარსებობის საკითხები.</p>					
<p>7. მაღალი რიგის არაწრფივი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის, რომლებსაც გააჩნიათ სინგულარობები ფაზური ცვლადების მიმართ, დადგენილია კომის ამოცანის ამონახსნადობის ოპტიმალური</p>					

საკმარისი პირობები.
8. მეორე რიგის არაწრფივ ჰიპერბოლურ სისტემათა ერთი კლასისათვის განხილულია სობოლევის სასაზღვრო ამოცანა დროითი ორიენტაციის მქონე კონუსურ არეში, რომელიც წარმოადგენს დარბუს მეორე ამოცანის მრავალგანზომილებიან ვარიანტს. ამ ამოცანისათვის შესწავლილია ლოკალური და გლობალური ამონახსნადობის, აგრეთვე ამონახსნის ერთადერთობის და არარსებობის საკითხები.
9. მეორე რიგის არაწრფივ ჰიპერბოლურ სისტემათა ერთი კლასისათვის განხილულია დარბუს პირველი სასაზღვრო ამოცანის მრავალგანზომილებიანი ვარიანტი. ამ ამოცანისათვის შესწავლილია ლოკალური და გლობალური ამონახსნის არსებობის, აგრეთვე ამონახსნის ერთადერთობის და არარსებობის საკითხები.
10. ერთი რიგის გადავარების მქონე ჰიპერბოლური სისტემებისათვის, რომლებიც წარმოიშვებიან ი. ვეკუას იერარქიულ მოდელში, შესწავლილია ერთი შერეული ამოცანის კორექტულობის საკითხი სობოლევის შესაბამის წონიან სივრცეებში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. აშორდია, გ. ეხვია, ნ. კეკელია	იმპულსურ განტოლებათა სისტემებისთვის ზოგადი სახის არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნადობის კონტი-ოპიალის ტიპის თეორემების შესახებ	ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის XXVII გაფართოებული სემინარის სხდომები (ქ. თბილისი, 22-24 აპრილი, 2013 წ.)
2	მ. აშორდია, გ. ეხვია, ნ. თოფურიძე	დისკრეტულ განტოლებათა სისტემებისთვის ზოგადი სახის არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნადობის კონტი-ოპიალის ტიპის თეორემების შესახებ	ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის XXVII გაფართოებული სემინარის სხდომები (ქ. თბილისი, 22-24 აპრილი, 2013 წ.)
3	გ. ახალაია, მ. აშორდია, ნ. თოფურიძე	არაწრფივ დისკრეტულ განტოლებათა სისტემებისათვის ზოგადი სასაზღვრო ამოცანების ეფექტური საკმარისი პირობების შესახებ	აკადემიკოს ვიქტორ კუპრადის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია (თბილისი-ბათუმი, 9-15 სექტემბერი, 2013 წ.)
4	მ. აშორდია, გ. ეხვია, ნ. კეკელია	არაწრფივი იმპულსური სისტემებისათვის ზოგადი სასაზღვრო ამოცანის კორექტულობის ეფექტური საკმარისი პირობების შესახებ	აკადემიკოს ვიქტორ კუპრადის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია (თბილისი-ბათუმი, 9-15 სექტემბერი, 2013 წ.)
5	მ. აშორდია	ერთი ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანის შესახებ არაწრფივ განზოგადოებულ ჩვეულებრივ დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემებისათვის	პროფ. ლევან მაღნარადის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)

		სინგულარობებით	
6	მ. აშორდია, გ. ეხვია, ნ. კეკელია	არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანების შესახებ სასრული რაოდენობა იმპულსების მქონე დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემებისათვის	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
7	მ. აშორდია, გ. ეხვია, ნ. თოფურიძე	ზოგადი სასაზღვრო ამოცანის შესახებ დისკრეტული სისტემებისათვის	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
8	გ. ბერიკელაშვილი, ბ. მილოდაშვილი	მაღალი რიგის სხვაობებით დაზუსტების მეთოდი დირიხლეს სასაზღვრო პირობებიანი ელიფსური განტოლებისათვის	აკადემიკოს ვიქტორ კუპრადის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია (თბილისი-ბათუმი, 9-15 სექტემბერი, 2013 წ.)
9	გ. ბერიკელაშვილი, ნ. ხომერიკი	სხვაობიანი სქემები ერთი სრულად არალოკალური სასაზღვრო ამოცანისათვის	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
10	ი. კილურაძე	კოშის ამოცანა ფაზური ცვლადების მიმართ სინგულარული არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია (ქ. თბილისი, 2-6 დეკემბერი, 2013 წ.)
11	ი. კილურაძე	მეორე რიგის სინგულარული განტოლებებისათვის არაწრფივი, არალოკალური ამოცანების დადებითი ამონახსნები	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
12	ნ. ფარცვანია	კნეზერის ამოცანა მეორე რიგის არაწრფივი სინგულარული დიფერენციალური განტოლებებისათვის	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია (ქ. თბილისი, 2-6 დეკემბერი, 2013 წ.)
13	ნ. ფარცვანია	დროითი და ფაზური ცვლადების მიმართ სინგულარული, მეორე რიგის დიფერენციალური უტოლობების კნეზერული ამონახსნების აპრიორული შეფასებები	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
14	ნ. ფარცვანია, ბ. პუჟა	მეორე რიგის სინგულარული დიფერენციალური განტოლებების კნეზერული ამონახსნების	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა

		შესახებ	თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
15	ს. ხარიბეგაშვილი	დროით არალოკალური ამოცანა მრავალგანზომილებიანი არაწრფივი ტალღის განტოლებისათვის	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)
16	ო. ჯოხაძე, ს. ხარიბეგაშვილი	კუთხოვან არეებში ერთი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობის შესახებ ტალღის განტოლებისათვის ხარისხოვანი არაწრფივობით	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია (ქ. თბილისი, 2-6 დეკემბერი, 2013 წ.)
17	ო. ჯოხაძე, ს. ხარიბეგაშვილი	ერთი სასაზღვრო ამოცანა ტალღის განტოლებისათვის ხარისხოვანი არაწრფივობით	თბილისის საერთაშორისო კონფერენცია „გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები“, მიძღვნილი ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 95 და ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის 45 წლისთავს (თბილისი, 4-7 სექტემბერი, 2013 წ.)
18	ო. ჯოხაძე, ს. ხარიბეგაშვილი	შერეული ამოცანა არაწრფივი ტალღის განტოლებისათვის არაწრფივი სასაზღვრო პირობით	პროფ. ლევან მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013 (თბილისი, 20-22 დეკემბერი, 2013 წ.)

მოხსენებათა ანოტაციები

1. მოყვანილია კონტი-ოპიალის ტიპის თეორემები კვაზიწრფივ იმპულსურ განტოლებათა სისტემებისთვის ზოგადი სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნადობის შესახებ.
2. კვაზიწრფივ დისკრეტულ განტოლებათა სისტემებისთვის განხილულია ზოგადი სახის არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანები. მოყვანილია კონტი-ოპიალის ტიპის არსებობის თეორემები.
3. განხილულია არაწრფივ იმპულსურ განტოლებათა სისტემებისთვის ზოგადი სახის სასაზღვრო ამოცანების კორექტულობის საკითხი. მოყვანილია კორექტულობის ეფექტური საკმარისი პირობები.
4. მოყვანილია თეორემები არაწრფივ იმპულსურ განტოლებათა სისტემებისთვის ზოგადი სახის სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნადობის შესახებ.
5. განზოგადებულ არაწრფივ დიფერენციალურ განტოლებათა სინგულარული სისტემებისათვის დადგენილია ნიკოლეტის ტიპის ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობის საკმარისი პირობები.
6. სასრული რაოდენობა იმპულსების მქონე დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემებისათვის დადგენილია არაწრფივ სასაზღვრო ამოცანათა ამოხსნადობის საკმარისი პირობები.
7. არაწრფივ დისკრეტულ განტოლებათა სისტემებისთვის დადგენილია ზოგადი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობის პირობები.
8. აღწერილია მეორე რიგის ელიფსური განტოლებისათვის დასმული დირიხლეს ამოცანის შესაბამისი სხვაობიანი სქემის ამონახსნის დაზუსტების მეთოდი. დადგენილია სქემის კრებადობის რიგი.
9. აგებული და გამოკვლეულია პუასონის განტოლებისთვის დასმული არალოკალური ამოცანის მაპროქ-

სიმბელი სხვაობიანი სქემები, როცა საზღვრის არცერთ ნაწილზე არაა კლასიკური მონაცემი.
10. მაღალი რიგის არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის სინგულარობებით ფაზური ცვლადების მიმართ დადგენილია კოშის ამოცანის ამონახსნადობის ოპტიმალური საკმარისი პირობა.
11. მეორე რიგის არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის, რომელთაც გააჩნიათ სინგულარობები როგორც ფაზური, ისე დროითი ცვლადის მიმართ, დადგენილია არაწრფივი, არალოკალური სასაზღვრო ამოცანათა დადებითი ამონახსნების არსებობის არაგაუმჯობესებადი საკმარისი პირობები.
12. მეორე რიგის არაწრფივი სინგულარული დიფერენციალური განტოლებებისათვის დადგენილია კნეზერის ამოცანის ამონახსნადობის ოპტიმალური საკმარისი პირობები.
13. მოყვანილია თეორემები დროითი და ფაზური ცვლადების მიმართ სინგულარული მეორე რიგის დიფერენციალური უტოლობების კნეზერული ამონახსნების აპრიორული შეფასებების შესახებ.
14. მოყვანილია უსასრულობაში ქრობადი და ნულისაგან მოწყვეტილი კნეზერული ამონახსნების არსებობის თეორემები მეორე რიგის არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის სინგულარობებით დროითი და ფაზური ცვლადების მიმართ.
15. შესწავლილია დროით არალოკალური ერთი ამოცანა მრავალგანზომილებიანი არაწრფივი ტალღის განტოლებისათვის. ნაპოვნი პირობები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ამონახსნის არსებობას და ერთადერთობას. განხილულია აგრეთვე შემთხვევები, როდესაც ამოცანას არ გააჩნია ამონახსნი.
16. კუთხოვან არეებში გამოკვლეულია კოში-დარბუს ტიპის ამოცანა ტალღის განტოლებისათვის ხარისხოვანი არაწრფივობით. ამ ამოცანისათვის შესწავლილია ლოკალური და გლობალური ამონახსნადობის, აგრეთვე ამონახსნის ერთადერთობის და არარსებობის საკითხები.
17. კუთხოვან არეში გამოკვლეულია ერთი სასაზღვრო ამოცანა ტალღის განტოლებისათვის ხარისხოვანი არაწრფივობით. ამ ამოცანისათვის შესწავლილია ლოკალური და გლობალური ამონახსნადობის, აგრეთვე ამონახსნის ერთადერთობის და არარსებობის საკითხები.
18. შესწავლილია შერეული ამოცანა არაწრფივი ტალღის განტოლებისათვის არაწრფივი სასაზღვრო პირობით. განტოლებაში და სასაზღვრო პირობაში შემავალი არაწრფივი წევრების გათვალისწინებით გამოკვლეულია ამონახსნის არსებობის და ერთადერთობის საკითხები. განხილულია აგრეთვე ფეთქებადი ამონახსნის არსებობის შემთხვევები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	M. Ashordia, G. Ekhvaia, N. Kekelia	On the well-posed of general nonlinear boundary value problems for system of impulsive equations with finite and fixed points of impulses	IX საერთაშორისო კონგრესი „ისააკი“ (პოლონეთი, კრაკოვი, 6-9 აგვისტო, 2013 წ.). <i>9th International ISAAC Congress</i> (Krakow, Poland, August 5-9, 2013)
მოხსენებათა ანოტაციები			
1. განხილულია არაწრფივი იმპულსურ განტოლებათა სისტემებისთვის ზოგადი სახის სასაზღვრო ამოცანების კორექტულობის საკითხი. მოყვანილია შესაბამისი თეორემები.			

- ჩატარებული სამეცნიერო ფორუმები

განყოფილების მიერ ორგანიზებული იყო პროფ. ლ. მალნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში – QUALITDE-2013, რომელიც ჩატარდა თბილისში 2013 წლის 20-22 დეკემბერს.

- საერთაშორისო სამეცნიერო თანამშრომლობა

ივანე კილურაძე:

როგორც სარედაქციო კოლეგიის წევრი, თანამშრომლობდა უცხოურ სამეცნიერო ჟურნალებთან: *“Boundary Value Problems”*; *“Electronic Journal of Qualitative Theory of Differential Equations”*; *“Nonlinear Oscillations”*; *“Fasciculi Mathematici”*; *“Functional Differential Equations”*; *“Journal of Applied Mathematics, Statistics and Informatics”*, ხოლო როგორც რეცენზენტი – ჟურნალებთან: *“Дифференциальные уравнения”*, *“Nonlinear Analysis”*.

იყო საერთაშორისო ვორკშოპის QUALITDE-2013 საპროგრამო კომიტეტის თავმჯდომარე.

მალხაზ აშორდია:

იყო საერთაშორისო ვორკშოპის QUALITDE-2013 საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი.

გივი ბერიკელაშვილი:

როგორც რეცენზენტი, თანამშრომლობდა საერთაშორისო ჟურნალებთან *“Lithuanian Mathematical Journal”*, *“Numerical Methods for Partial Differential Equations”*, *“Journal of Applied Mathematics and Computing”*, *“Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute”*.

როგორც რეფერენტი, თანამშრომლობდა რეფერატურ ჟურნალ *“Mathematical Reviews”*-თან.

იყო საერთაშორისო ვორკშოპის QUALITDE-2013 საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი.

ნინო ფარცვანია:

როგორც რეცენზენტი, თანამშრომლობდა საერთაშორისო ჟურნალებთან *“Boundary Value Problems”*, *“Acta Applicandae Mathematicae”*.

არის რეფერატული ჟურნალის *“Mathematical Reviews”* რეფერენტი.

არის საერთაშორისო ჟურნალის *“Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics”* ასოცირებული რედაქტორი.

არის საერთაშორისო ჟურნალის *“Miskolc Mathematical Notes”* სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

იყო საერთაშორისო ვორკშოპის QUALITDE-2013 საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარე.

ბრნოს ტექნოლოგიური უნივერსიტეტის მათემატიკისა და ინფორმატიკის ინსტიტუტის დირექტორ ბ. პუჟასთან ერთად მოამზადა ერთობლივი სამეცნიერო ნაშრომი, რომლის შედეგები მოხსენდა საერთაშორისო ვორკშოპს QUALITDE-2013.

სერგო ხარიბეგაშვილი:

როგორც სარედაქციო კოლეგიის წევრი, თანამშრომლობდა საერთაშორისო ჟურნალებთან: *“Georgian Mathematical Journal”* და *“Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics”*.

იყო საერთაშორისო ვორკშოპის QUALITDE-2013 საპროგრამო კომიტეტის

მათემატიკური ფიზიკის განყოფილება

I. 1. ი. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის მათემატიკური ფიზიკის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი პროფესორი როლანდ დუდუჩავა

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემაღენლობა: როლანდ დუდუჩავა, თენგიზ ბუჩუკური, ავთანდილ გაჩეჩილაძე, როლანდ გაჩეჩილაძე, დავით კაპანაძე, ოთარ ჭკადუა.

თანამშრომლები საზოგადოებრივ საწყისებზე: ეკატერინე პესეცაია, მედეა ცაავა, თამთა წუწუნავა.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მაქსველის სისტემა ანიზოტროპულ გარემოში	რ.დუდუჩავა, დ.კაპანაძე	რ.დუდუჩავა, დ.კაპანაძე, თ. ბუჩუკური, მ. ცაავა (საზ. საწყისებზე), ე. პესეცაია (საზ. საწყისებზე),
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ანიზოტროპული მაქსველისა და ჰელჰოლცის განტოლებები შვეისწავლეთ ბრტყელი კონფიგურაციის არეებში კუთხოვანი საზღვრით დირიხლეს, ნეიმანის, იმპედანსისა და შერეული სასაზღვრო პირობებით ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობის შედეგი, ამოცანები დაყვანილია საზღვარზე ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებებზე და მათი შესწავლა მოხდა ფსევდოდიფერენციალური ოპერატორების თვისებების გამოყენებით, ზოგიერთ შემთხვევაში მიღებულია არსებობისა და რეგულარობის შედეგები.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	დიფერენციალური ოპერატორები ზედაპირებზე და მათი გამოყენება	რ. დუდუჩავა	რ. დუდუჩავა, თ. ბუჩუკური, მ. ცაავა (საზ. საწყისებზე), გ. ტეფნაძე, თ. წუწუნავა (საზ. საწყისებზე),
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ლაპლას-ბელტრამის დიფერენციალური განტოლებისათვის გლუვ ჰიპერზედაპირზე გლუვი საზღვრით შესწავლილია შერეული ტიპის (დირიხლე-ნეიმანის) სასაზღვრო ამოცანები ორი მიდგომით. პირველი: ლაქს-მილგრამის ლემის გამოყენებით დადგენილია ასეთი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობა და ამოხსნის ერთადერთობა სუსტი კლასიკური დასმით როდესაც ამონახსნი იძებნება სობოლევის W^1 სივრცეში. მეორე: პოტენციალთა მეთოდის გამოყენებით ამოცანა დაყვანილია სასაზღვრო ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებაზე, რომლის გამოკვლევის შედეგად დადგენილია ამოცანის ამოხსნადობის და ამოხსნის ერთადერთობა კრიტერიუმი სუსტი არაკლასიკური დასმით როდესაც ამონახსნი იძებნება სობოლევის W_{p^1} სივრცეებში და როდესაც $p > 1$. მიღებული კრიტერიუმი დამოკიდებულია p მაჩვენებელზე.			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	ელექტრო-მაგნიტო-დრეკადობის დინამიკის შერეული სასაზღვრო ამოცანების ასიმპტოტური	დ. ნატროშვილი (ტექნიკური უნივერსიტეტი)	ო. ჭკადუა, თ. ბუჩუკური, დ. ნატროშვილი

	ანალიზი ბზარის მქონე არეებში.		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>საანგარიშო პერიოდში შესწავლილია 3-განზომილებიანი დინამიკის შერეული სასაზღვრო ამოცანა ელექტრო-მაგნეტო-დრეკადობის ანიზოტროპული ერთგვაროვანი ბზარის მქონე სხეულებისათვის. კერძოდ, შესწავლილია ამოცანის ამოხსნადობა და ამონახსნის ასიმპტოტური თვისებები. ლაპლასის გარდაქმნის, პოტენციალთა და ფსევდოდიფერენციალურ განტოლებათა თეორიის გამოყენებით დამტკიცებულია ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. მიღებულია ამონახსნის ასიმპტოტური ფორმულები ბზარის კიდესა და იმ წირის მახლობლობაში სადაც იცვლებიან სასაზღვრო პირობები. შესწავლილია ამონახსნის სინგულარობა ამ განსაკუთრებული წირების მიდამოში. კერძოდ, ბზარის კიდის მახლობლობაში სინგულარობა ტოლია 1/2, ხოლო იმ წირის მახლობლობაში სადაც იცვლებიან სასაზღვრო პირობები სინგულარობა საზოგადოდ დამოკიდებულია როგორც დრეკად ასევე ელექტრულ და მაგნიტურ მუდმივებზე და იმ წირის გეომეტრიაზე სადაც იცვლებიან სასაზღვრო პირობები და შეუძლია მიიღოს ნებისმიერი მნიშვნელობა (0,1/2] ინტერვალიდან. ზოგიერთი ტრანსვერსალურად იზოტროპული კლასისათვის ნაჩვენებია ამოცანის ამონახსნის არაოსცილირებადობა და მიღებულია ამონახსნის სინგულარობის გამოსათვლელი ევექტური ფორმულები.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	ლოკალიზებული ინტეგრალურ განტოლებათა მეთოდ-ელექტრო-მაგნეტო-დრეკადობის არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული თეორიის დირიხლეს ამოცანისათვის.	ს. მიხაილოვი (ბრუნელის უნივერსიტეტი, დიდი ბრიტანეთი)	ო. ჭკადუა, დ.ნატროშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>განვითარებულია ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდი ელექტრო-მაგნეტო-დრეკადობის არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული თეორიის 3-განზომილებიანი დირიხლეს ამოცანის შემთხვევაში. გრინის ინტეგრალური წარმოდგენის ფორმულისა და ლოკალიზებული პოტენციალების გამოყენებით დირიხლეს ამოცანა დაიყვანება ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე. შესწავლილია დირიხლეს სასაზღვრო ამოცანისა და მიღებულ ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ეკვივალენტობა. ვინერ-ჰოფის ფაქტორიზაციის მეთოდის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა ოპერატორი, რომელიც ეკუთვნის ბუტე დე მონველის ალგებრას, არის ფრედჰოლმური და დადგენილია მისი შებრუნებადობა შესაბამის სობოლევის სივრცეებში.</p>			
	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5	ინტეგრალურ განტოლება-თა მეთოდი სკალარული მეორე რიგის ცვლად კოეფიციენტიანი დიფერენციალური განტოლებისათვის-ვის გარე არეში დასმული შერეული სასაზღვრო ამოცანის შემთხვევაში.	ს. მიხაილოვი (ბრუნელის უნივერსიტეტი, დიდი ბრიტანეთი)	ო. ჭკადუა, ს. მიხაილოვი, დ.ნატროშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია სკალარული მეორე რიგის ცვლად კოეფიციენტიანი დიფერენციალური განტოლებისათვის 3-განზომილებიანი გარე არეში დასმული შერეული სასაზღვრო ამოცანის შესაბამისი სასაზღვრო-სივრცული ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემები. დამტკიცებულია ეკვივალენტობა სასაზღვრო შერეულ ამოცანასა და შესაბამისი სასაზღვრო-სივრცული</p>			

ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის. დამტკიცებულია შესაბამისი სასაზღვრო-სივრცული ინტეგრალური ოპერატორის შეზღუდვა წონიან სობოლევის სივრცეებში.

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5	დრეკადობის თეორიის სტატიკის და დინამიკის სასაზღვრო საკონტაქტო ამოცანა ერთგვაროვანი ჰემიტროპული სხეულისათვის ხახუნის გათვალისწინებით	დ. ნატროშვილი (ტექნიკური უნივერსიტეტი)	ა. გაჩეჩილაძე, რ. გაჩეჩილაძე და დ. ნატროშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

2013 წლის საანგარიშო პერიოდში შესწავლილ იქნა დრეკადობის თეორიის სტატიკის და დინამიკის სასაზღვრო საკონტაქტო ამოცანა ერთგვაროვანი ჰემიტროპული სხეულისათვის ხახუნის გათვალისწინებით. დინამიკის შემთხვევაში სასაზღვრო საკონტაქტო ამოცანა ეკვივალენტურად დაიყვანება სივრცით ვარიაციულ უტოლობაზე, რომლის რეგულარიზაციის შედეგად ვლუბობთ პარამეტრზე დამოკიდებულ ვარიაციულ განტოლებას. ამ განტოლების შესწავლა ჩატარებულია გალიორკინის მეთოდის გამოყენებით და ბოლოს, პარამეტრის მიმართ ზღვარზე გადასვლის შედეგად მიღებულია დასმული ამოცანის ამონახსნი. სტატიკის სასაზღვრო საკონტაქტო ამოცანას ერთგვაროვანი ჰემიტროპული სხეულებისათვის ხახუნის გათვალისწინებით. განხილულ შემთხვევაში ხახუნის ძალა წარმოიქმნება სხეულის არა მხები მიმართულებით გადაადგილებისას, არამედ ხახუნი შეესაბამება ნორმალური მიმართულებით გადაადგილებას. ანხილულია ორი შემთხვევა, კოერციტიული (როდესაც სხეული თავისი საზღვის გარკვეული ნაწილით ჩამაგრებულია) და არაკოერციტიული (როდესაც ასეთი ჩამაგრებები არ გვაქვს). ორივე შემთხვევაში შესწავლილია სუსტი ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის და ასევე ამონახსნის ამოცანის მონაცემებზე უწყვეტად დამოკიდებულების საკითხი. რაკოერციტიულ შემთხვევაში ცხადი სახით ამოწერილია ამონახსნის არსებობის აუცილებელი პირობა, რომელიც დამატებით შეზღუდვებში წარმოადგენს ამონახსნის არსებობის საკმარის პირობასაც.

	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6	ელიფსური კვაზი-ვარიაციული უტოლობები ორმხრივი შეზღუდვებით		ა. გაჩეჩილაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

განხილულია ელიფსური კვაზი-ვარიაციული უტოლობები ორმხრივი შეზღუდვებით. ეს შეზღუდვები, ანუ ამონახსნზე დამოკიდებული (არაცხადი) წინაღობები შეიძლება იყოს როგორც საზღვარზე, ისე არეში. მსგავსი წინაღობის ოპერატორი რომელშიც მონაწილეობს ამონახსნის კონორმალთ წარმოებული, არის *სინიორინის არაცხად ამოცანაში*, რომელიც წარმოადგენს ზემოთნახსენები ამოცანების ცალმხრივ სასაზღვროშეზღუდვებიან ვარიანტს. ცვლადკოეფიციენტებიანი ელიფსური კოერციტიული ფორმისთვის განხილული ორმხრივი ვარიაციული უტოლობებისთვის (როგორც სასაზღვრო ისე არეში შეზღუდვებით) დამტკიცებულია გარკვეული ტიპის მონოტონური დამოკიდებულება ამონახსნსა და ამოცანის მონაცემებს შორის; კერძოდ, სასაზღვროშეზღუდვებიანი უტოლობის შემთხვევაში დამტკიცებულია მონოტონური დამოკიდებულება ამონახსნისა და მონაცემების კონორმალთ წარმოებულებს შორის. ეს საშუალებას გვაძლევს ზემოთნახსენები ორმხრივიშეზღუდვებიანი კვაზივარიაციული უტოლობებისთვის გამოვიყენოთ მონოტონურობის მეთოდი უწყვეტობის მეთოდთან ერთად. ამ ამოცანებისთვის დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობა და მდგრადობა. აგებულია ზრდადი და კლებადი იტერაციული პროცესები, დამტკიცებულია მათი კრებადობა და მოყვანილია ნაშთითი წევრის შეფასებები.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	თხელი გარსის ასიმპტოტური მოდელი	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, გრანტი DI/10/5-101/12, ხელშეკრულება 13/14,	ე. შარგოროდსკი (კინგს კოლეჯი, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი) რ. დუდუჩავა	ე. შარგოროდსკი, რ. დუდუჩავა, თ. ბუჩუკური, მ. ცაავა გ. ტეფნაძე, თ. წუწუნავა (საზ. საწყის.)
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
შესწავლილია გამა-კრებადობის გამოყენება მათემატიკური ფიზიკის კონკრეტულ ამოცანებში, კერძოდ, გიუნტერის წარმოებულების გამოყენებით გამოყვანილია სითბოს გავრცელების განტოლება თხელ გარსში. შესწავლილია შერეული სასაზღვრო ამოცანა ლაპლას-ბელტრამის ოპერატორისთვის პოტენციალთა მეთოდით და ლაქს-მილგრამის ლემის გამოყენებით.				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ეკრანის ტიპის ამოცანები ანიზოტროპული მაქსველის განტოლებებისათვის: ასიმპტოტური ანალიზი და რიცხვითი მიახლოებები	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, გრანტი FR/6/5-101/12. ხელშეკრულება 31/39.	დ. კაპანაძე	დ. კაპანაძე, რ. დუდუჩავა, ე. პესეკაია
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ანიზოტროპული მაქსველისა და ჰელჰოლცის განტოლებები შევისწავლეთ ბრტყელი კონფიგურაციის არეებში საზღვართან ურთირთქმედებაში მყოფი ეკრანით/ზხარით დირიხლეს, ნეიმანის, იმპედანსისა და შერეული სასაზღვრო პირობებით ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობის შედეგი, ამოცანები დაყვანილია ნახევარღერძზე ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებებზე და მათი შესწავლა მოხდა ვინერ-ჰოფისა და ჰენკელის ოპერატორების თვისებების გამოყენებით, მიღებულია არსებობისა და რეგულარობის შედეგები. მიღებული შედეგები წარმოდგენილია მათემატიკურ ჟურნალებში ორი გამოქვეყნებული სტატიის სახით. მიღებული შედეგებზე დაყრდნობით მომზადა სამი საკონფერენციო თეზისი, რომლებიც მოხსენებული იყო საერთაშორისო კონფერენციებზე „Journées Singulières Augmentées 2013“ (საფრანგეთი), Conference MITRE 2013 (მოლდოვა), საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV ყოველწლიურ კონფერენციასა (ბათუმი) და საერთაშორისო კონფერენციაზე „გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები“.				
მომზადდა და 06 ნოემბერს ანდრია რაზმადის მათემატიკის ინსტიტუტში გაიმართა ვორკშოპი „ეკრანის ტიპის ამოცანები ანიზოტროპული მაქსველის განტოლებებისათვის: ასიმპტოტიკური ანალიზი და რიცხვითი მიახლოებები“.				
	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	Mathematical Analysis of Localized Boundary-Domain Integral Equations for variable-coefficient Boundary Value Problems	EPSRC – Engineering and Physics Research Council Grant: EP/H020497/1, 1-4-2010—1-4-2013. დიდი ბრიტანეთი.	ლონდონის ბრიუნელის უნივერსიტეტის პროფესორი ს. მიხაილოვი	ო. ჭკადუა, დ. ნატროშვილი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტში შესრულებული სამუშაო ეძღვნება ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდის განვითარებას 3-განზომილებიანი მეორე რიგის ძლიერად ელიფსური ცვლადკოეფიციენტებიანი დივერგენციული ფორმით ჩაწერილი დიფერენციალური განტოლებათა სისტემისათვის დასმული დირიხლეს, რობენის ტიპის ამოცანების შემთხვევაში. გრინის ინტეგრალური წარმოდგენის ფორმულისა და ლოკალიზებული პოტენციალების გამოყენებით დირიხლესა და რობენის ამოცანები დაიყვანება ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემებზე. შესწავლილია დირიხლესა და რობენის სასაზღვრო ამოცანებისა და მიღებულ ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემების ეკვივალენტობა. ვინერ-ჰოფის ფაქტორიზაციის მეთოდის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა ოპერატორები, რომლებიც ეკუთვნიან ბუტე დე მონველის ალგებრას, არიან ფრედჰოლმური და დადგენილია მათი შეზღუდვადობა შესაბამის სობოლევის სივრცეებში.

ასევე ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდი განვითარებულია 3-განზომილებიანი მეორე რიგის ძლიერად ელიფსური ცვლადკოეფიციენტებიანი დივერგენციული ფორმით ჩაწერილი დიფერენციალური განტოლებისათვის დასმული ნეიმანის, შერეული, ზხარისა და სასაზღვრო ამოცანების შემთხვევაში. ეს მეთოდი ასევე განვითარებულია აკუსტიკური გაბნევის ამოცანებში არაერთგვაროვანი წინაღობების დროს.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები (ვარსკვლავებით მონიშნულია იმპაქტ-ფაქტორიან ჟურნალებში გამოქვეყნებული ნაშრომები)

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	R. Duduchava, M. Tsaava	Mixed boundary value problems for the Helmholtz equation in arbitrary 2D-sectors, <i>Georgian Mathematical Journal</i>	20, 3	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	20 (439-468)
2	R. Duduchava	Mellin convolution operators in Bessel potential spaces with Admissible meromorphic kernels, <i>Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics</i>	60, 2013	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	41
3	T. Buchukuri, R. Duduchava, D. Kapanadze, M. Tsaava	Localization of a Helmholtz boundary value problem in a domain with piecewise-smooth boundary, <i>Proceedings of</i>	162	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	8 (37-44)

		<i>A. Razmadze Mathematical Institute</i>			
4	ლ. კასტრო, დ. კაპანაძე	The mixed boundary value problems of Diffraction by a half-plane with a screen/crack perpendicular to the boundary, <i>Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute</i>	162	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	6
5	O. Chkadua, S.E. Mikhailov, D. Natroshvili	Localized Boundary-Domain Integral Equations Approach for Robin type Problem for Second order Strongly Elliptic System with Variable Coefficients . <i>Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute</i>	162	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	13
6	O.Chkadua, D. Natroshvili	Localized Boundary-Domain Integral Equations Approach for Dirichlet Problem of the Theory of Piezo-Elasticity for Inhomogeneous Solids. <i>Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics.</i>	60	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	37
7	ა.გაჩეჩილაძე, რ.გაჩეჩილაძე	The boundary contact problem for hemitropic elastic solids with friction arising along the normal, <i>Proceeding of A. Razmadze Mathematical Institute</i>	163	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თბილისი	18

ანოტაციები

1.. გამოიკვლეულია შერეული (დირიხლე-ნეიმანის) (მოდელური სასაზღვრო ამოცანა ჰელმჰოლცის განტოლებისათვის ბრტყელ კუთხეში. პირველ რიგში მტკიცდება ამოცანის ამოხსნის ერთადერთობა გრინის ფორმულაზე დაყრდნობით.

ამოცანის შესწავლა ხდება პოტენციალთა მეთოდით. შედეგად სასაზღვრო ამოცანა დაიყვანება სასაზღვრო ინტეგრალურ განტოლებაზე, რომელიც წარმოადგენს მელინის კონვოლუციის განტოლებას (განტოლებას უძრავი სინგულარობით). ხდება მიღებული განტოლების ამოხსნადობის სრული გამოკვლევა, რაც გვამძღვრს საშუალებას, გავაკეთოთ დასკვნები საწყისი სასაზღვრო ამოცანის ცალსახად ამოხსნადობის და ამოხსნის თვისებების შესახებ.

2. ნაშრომი მიძღვნილია მელინის კონვოლუციის ოპერატორებისადმი მერომორფული ბირთვებით, რომლებიც მოქმედებენ ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. ასეთი ოპერატორები გვხვდება სასაზღვრო ამოცანების გამოკვლევებში ელიფსური

დიფერენციალური განტოლებებისათვის ბრტყელ 2-განზომილებიან არეებში კუთხოვანი საზღვრით. როდესაც ვსწავლობთ ასეთ ამოცანებს პოტენციალთა მეთოდით და ლოკალიზაციის გამოყენებით, შედეგად ვღებულობთ მოდელურ სასაზღვრო ამოცანებს წალკაჰაგ გაშლის ბრტყელ კუთხეში. შესაბამისი სასაზღვრო ინტეგრალური ოპერატორები წარმოადგენენ მელინის კონვოლუციებს მერომოდფული ბირთვებით, რომლებიც მოქმედებენ ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში ნახევარდერძზე.

ჩვენი გამოკვლევა ეყრდნობა ორ შედეგს. პირველი ეხება მელინის კონვოლუციების და ბესელის პოტენციალების კომუტანტს: ბესელის პოტენციალის ოპერატორი განიცდის არსებით ცვლილებას მელინის კონვოლუციის ოპერატორთან გადასმის შედეგად და ეს ცვლილება დამოკიდებულია მერომოდფული ბირთვის პოლუსებზე (ფურიეს კონვოლუციის ოპერატორისაგან განსხვავებით, რომელთანაც გადასმის შედეგად ბესელის პოტენციალი არ იცვლება).

მეორე მნიშვნელოვან შედეგი რომელსაც ვეყრდნობით, წარმოადგენს ოპერატორების გამოკვლევის შედეგები ბანახის ალგებრიდან, რომელიც წარმოქმნილია მელინის კონვოლუციის და ფურიეს კონვოლუციის ოპერატორების მიერ ლებეგის წონიან სივრცეებში, რომლებიც მიღებულია სტატიის ავტორის მიერ.

განხილულია მელინის კონვოლუციის ოპერატორების მაგალითები.

3.. შესწავლილია ჰელჰოლცის განტოლებები ბრტყელი კონფიგურაციის არეებში კუთხოვანი საზღვრით დირიხლეს, ნეიმანის, იმპედანსისა და შერეული სასაზღვრო პირობებით ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. გამოყენებულია ლოკალიზაციის მეთოდი და ამოცანა დაყვანილია მოდელური სასაზღვრო ამოცანების შესწავლაზე ბრტყელ კუთხეებში. დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობის შედეგი, ამოცანები დაყვანილია საზღვარზე ინტეგრალ-დიფერენციალურ განტოლებებზე.

4. შეისწავლება შერეული ამოცანები ჰელჰოლცის განტოლებები ბრტყელი კონფიგურაციის არეებში ვინერ-ჰოფისა და ჰანკელის ოპერატორების თვისებების გამოყენებით, მიღებულია არსებობისა და რეგულარობის შედეგები.

5. ნაშრომი ეძღვნება ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდის განვითარებას 3-განზომილებიანი მეორე რიგის ძლიერად ელიფსური ცვლადკოეფიციენტებიანი დიფერენციალური ფორმით ჩაწერილი დიფერენციალური განტოლებათა სისტემისათვის დასმული რობენის ტიპის სასაზღვრო ამოცანის შემთხვევაში. გრინის წარმოდგენის ფორმულისა და ლოკალიზებული პოტენციალების თვისებების გამოყენებით ამოცანა დაიყვანება ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე. შესწავლილია რობენის ტიპის სასაზღვრო ამოცანისა და მიღებული ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ეკვივალენტობა. ვინერ-ჰოფის ფაქტორიზაციის მეთოდის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცული ინტეგრალური ოპერატორი, რომელიც ეკუთვნის ბუტე დე მონველის ალგებრას, არის ფრედჰოლმური და დადგენილია მისი შებრუნებადობა შესაბამის სივრცეებში.

6. ნაშრომი ეძღვნება ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდის განვითარებას პიეზოდრეკადობის არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული თეორიის 3-განზომილებიანი დირიხლეს ამოცანის შემთხვევაში. გრინის ინტეგრალური წარმოდგენის ფორმულისა და ლოკალიზებული პოტენციალების გამოყენებით დირიხლეს ამოცანა დაიყვანება ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე. შესწავლილია დირიხლეს სასაზღვრო ამოცანისა და მიღებულ ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ეკვივალენტობა. ვინერ-ჰოფის ფაქტორიზაციის მეთოდის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა ოპერატორი, რომელიც ეკუთვნის ბუტე დე მონველის ალგებრას, არის ფრედჰოლმური და დადგენილია მისი შებრუნებადობა შესაბამის სივრცეებში.

7. შესწავლილია დრეკადობის თეორიის სტატიკის სასაზღვრო საკონტაქტო ამოცანა ერთგვაროვანი ჰემოტროპული სხეულებისათვის ხახუნის გათვალისწინებით. ამ შემთხვევაში ხახუნის ძალა წარმოიქმნება არა სხეულის მხები მიმართულებით გადაადგილებისას არამედ ხახუნი შეესაბამება ნორმალის მიმართულებით გადაადგილებას. განხილულია ორი შემთხვევა, კოერციტიული (როდესაც დრეკადი სხეული საზღვრის ნაწილით ჩამაგრებულია) და არა კოერციტიული (როდესაც ასეთი ჩამაგრებები არ გვაქვს). ამოცანა ექვივალენტურად დაიყვანება სივრცით ვარიაციულ უტოლობაზე და მასზე დაყრდნობით დამტკიცებულია სუსტი ამონახსნების არსებობის და ერთადერთობის თეორემები. ასევე, კოერციტიულ შემთხვევაში ნაჩვენებია ამონახსნის ამოცანის მონაცემებზე უწყვეტად დამოკიდებულება. არა კოერციტიულ შემთხვევაში ცხადი სახით ამოწერილია ამონახსნის არსებობის აუცილებელი პირობა. ეს პირობა დამატებით შეზღუდვებში წარმოადგენს ამონახსნის არსებობის საკმარის პირობასაც.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები (ვარსკვლავებით მონიშნულია იმპაქტ-ფაქტორიან ჟურნალებში გამოქვეყნებული ნაშრომები.

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	R. Duduchava, N. Kvergelidze, M. Tsaava	Fredholm criteria for a singular integral operator on an open arc in weighted Lebesgue's and Hoelder's spaces, <i>Integral Equations and Operator Theory</i>	77	Birkhauser-Springer Basel	18 (39-56)
2	O.Chkadua, R. Duduchava D. Kapanadze	Potential methods for anisotropic pseudo-Maxwell's equations in screen type problems. <i>Operator Theory: Advances and Applications,</i>	228	Birkhauser-Springer Basel	22 (73-94)
3*	ლ. კასტრო, დ. კაპანაძე	Wave diffraction by a half-plane with an obstacle perpendicular to	254	Elsevier	18

4*	O.Chkadua,S.E. MIkhailov and D. Natroshvili	the boundary, <i>Journal of Differential Equations</i> Localized Boundary-Domain Singular Integral Equations Based on Harmonic Parametric for Divergens-form Elliptic PDEs with Variable Matrix Coefficients <i>.Integral Equations and Operator Theory,</i>	Vol..76, # 4,	Birkhauser-Springer Basel	39
5*	O.Chkadua, S.E. MIkhailov D. Natroshvili	Analysis of Direct Segregated Boundary-Domain Integral Equations for Variable Coefficient Mixed BVPs in Exterior Domains. <i>Analysis and Applications,</i>	Vol.11,#4	World Scientific Publishing Company	33

ანოტაციები

1. ნაშრომში შესწავლილია კომის გულიანი სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორი უწყვეტი კოფიციენტებით ლებეგის სივრცეში, ხარისხოვანი "ხვედელიძის წონით" ღია გლუვ რკალზე .

კარგად არის ცნობილი, რომ ნორმალურობის პირობა წარმოადგენს მხოლოდ აუცილებელს ოპერატორის ფრედჰოლმურობისათვის და მას ემატება "რკალური პირობა", რომელიც გადააქცევს ფრედჰოლმურობის პირობას საკმარისად.

მოყვანილია ოპერატორის ფრედჰოლმურობის ზემოთ ნახსენები კრიტერიუმის ახალი პირდაპირი დამტკიცება, რომელიც იყენებს პუნკარე-ბერტრანის ფორმულას სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორების კომპოზიციის შესახებ, ნ.მუსხელიშვილის ფორმულებს სინგულარული ფუნქციებისათვის, ფრედჰოლმის ოპერატორების ჰომოტოპიას და ინდექსის მდგრადობის თვისებას.

2. შესწავლილია დირიხლეს და ნეიმანის სასაზღვრო ამოცანები ჰელმჰოლცის განტოლებებისათვის ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობის შედეგი, ამოცანები დაყვანილია საზღვარზე ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებებზე და მათი გამოკვლევა მოხდა ვინერ-ჰოფისა და ჰანკელის ოპერატორების თვისებების გამოყენებით, ზოგიერთ შემთხვევაში მიღებულია არსებობისა და რეგულარობის შედეგები.

3. ნაშრომი ეძღვნება ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდის განვითარებას 3-განზომილებიანი მეორე რიგის ძლიერად ელიფსური სკალარული ცვლადკოეფიციენტებიანი დიფერენციალური ფორმით ჩაწერილი დიფერენციალური განტოლებათა სისტემისათვის დასმული დირიხლეს, ნეიმანისა და რობენის ტიპის სასაზღვრო ამოცანების

შემთხვევაში. შესწავლილია დირიხლეს, ნეიმანისა და რობენის ტიპის სასაზღვრო ამოცანებისა და შესაბამისი ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემების ეკვივალენტობა. ვინერ-ჰოფის ფაქტორიზაციის მეთოდის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცული ინტეგრალური ოპერატორები, რომლებიც ეკუთვნის ბუტე დე მონველის ალგებრას, არის ფრედჰოლმური და დადგენილია მათი შებრუნებადობა შესაბამის სობოლევის სივრცეებში.

4. ნაშრომში შესწავლილია სკალარული მეორე რიგის ცვლადკოეფიციენტებიანი კოეფიციენტიანი დიფერენციალური განტოლებისათვის 3-განზომილებიანი გარე არეში დასმული შერეული სასაზღვრო ამოცანის შესაბამისი სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემები. დამტკიცებულია შერეული სასაზღვრო ამოცანისა და შესაბამისი სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემის ეკვივალენტობა. ნაჩვენებია, სასაზღვრო-სივრცული ინტეგრალური ოპერატორების შებრუნებადობა წონიან სობოლევის სივრცეებში.

5. ნაშრომში გამოკვლეულია ერთგვაროვანი ანიზოტროპული ფსევდო-მაქსველის განტოლებათა სისტემისათვის დასმული ეკრანის ტიპის ნეიმანის სასაძღვრო ამოცანა. პოტენციალთა მეთოდისა და ფსევდო-მაქსველის განტოლებასთან დაკავშირებული ორადწრფივი ფორმის კოერციტიულობის გამოყენებით დამტკიცებულია ამოცანის ამონახსნის არსებობის, ერთადერთობისა და რეგულარობის თეორემები.

2) გამოსაქვეყნებლად გადაცემული ნაშრომები

დ) სტატიები (ვარსკვლავებით მონიშნულია იმპაქტ-ფაქტორიან ჟურნალებში გამოქვეყნებული ნაშრომები).

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 *	V. Didenko, R. Duduchava	Mellin convolution operators in the Bessel potential spaces. Submitted to Journal of Functional Analysis		26
2	L.P. Castro, R. Duduchava, F.-O. Speck	Diffraction from Polygonal-Conical Screens-an operator approach	Birkhäuser, Basel	30

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1.	რ. დუდუჩავა, მ. ცაავა	ნახევრადპლენარული მოხსენება: Mixed boundary value problems for the Helmholtz equation in arbitrary 2D-sectors	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი, საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია
2.	დ. კაპანაძე	ნახევრადპლენარული მოხსენება: The boundary value problems of wave diffraction by a half-plane with an	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი, საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV

3.	დ. კაპანაძე	obstacle perpendicular to the boundary ვინერ-ჰოფს პლუს ჰანკელის ტიპის ოპერატორები ტალღის დიფრაქციის ამოცანებში საზღვართან ურთიერთ-ქმედებაში მყოფი ეკრანით	საერთაშორისო კონფერენცია 2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის ყოველწლიური კონფერენცია.
4.	ო. ჭკადუა	ელექტრო-მაგნიტო-დრეკადობის დინამიკის შერეული სასაზღვრო ამოცანების ასიმპტოტური ანალიზი ბზარის მქონე არეებში.	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი, საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია
5.	ო. ჭკადუა	ელექტრო-მაგნიტო-დრეკადობის დინამიკის შერეული და ბზარის ტიპის ამოცანების ამოხსნადობა და ამონახსნის ასიმპტოტიკა.	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის ყოველწლიური კონფერენცია.
6.	რ. გაჩეჩილაძე	Boundary contact problem for hemitropic elastic solids with friction, IV International Conference of the Georgian Mathematical Union	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი, საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია
7.	რ. გაჩეჩილაძე	Unilateral contact problem with regard to friction	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის ყოველწლიური კონფერენცია.
8.	ა. გაჩეჩილაძე	The modified monotonicity method for elliptic quasi-variational inequalities;	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი, საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია
9.	ა. გაჩეჩილაძე	On one elliptic quasi-variational inequality with two implicit obstacles.	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი, ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის ყოველწლიური კონფერენცია.

მოსხენებათა ანოტაციები

1. გამოიკვლეულია შერეული (დირიხლე-ნეიმანის) (მოდელური სასაზღვრო ამოცანა ჰელმჰოლცის განტოლებისათვის ბრტყელ კუთხეში. პირველ რიგში მტკიცდება ამოცანის ამოხსნის ერთადერთობა გრინის ფორმულაზე დაყრდნობით.

ამოცანის შესწავლა ხდება პოტენციალთა მეთოდით. შედეგად სასაზღვრო ამოცანა დაიყვანება სასაზღვრო ინტეგრალურ განტოლებაზე, რომელიც წარმოადგენს მელინის კონვოლუციის

განტოლებას (განტოლებას უძრავი სინგულარობით). ხდება მიღებული განტოლების ამოხსნადობის სრული გამოკვლევა, რაც გვაძლევს საშუალებას, გავაკეთოთ დასკვნები საწყისი სასაზღვრო ამოცანის ცალსახად ამოხსნადობის და ამოხსნის თვისებების შესახებ.

2. შესწავლილია შერეული (დირიხლე-ნეიმანის) სასაზღვრო ამოცანები ჰელმჰოლცის განტოლებებისათვის ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში ბრტყელ არეში კუთხოვანი საზღვრით ნებისმიერი კუთხის შემთხვევაში. დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობის შედეგი, ამოცანები დაყვანილია საზღვარზე ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებებზე და მათი გამოკვლევა მოხდა ვინერ-ჰოფისა და ჰანკელის ოპერატორების თვისებების გამოყენებით, ზოგიერთ შემთხვევაში მიღებულია არსებობისა და რეგულარობის შედეგები.

3. შესწავლილია ტალღის დიფრაქციის ამცანებში წარმოქმნილი ვინერ-ჰოფს პლუს ჰანკელის ოპერატორების შეზღუდვადობის საკითხი ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. მიღებული შედეგები გამოყენებულია შესაბამისი ტალღის დიფრაქციის სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნის არსებობისა და რეგულარობის საკითხების დასადგენად.

4. შესწავლილია 3-განზომილებიანი დინამიკის შერეული სასაზღვრო ამოცანა ელექტრო-მაგნეტო-დრეკადობის ერთგვაროვანი, ანიზოტროპული ბზარის მქონე სხეულებისათვის. ლაპლასის გარდაქმნის, პოტენციალთა და ფსევდოდიფერენციალურ განტოლებათა მეთოდის გამოყენებით დამტკიცებულია ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები. გამოკვლეულია ამონახსნის სინგულარობა ბზარის კიდესა და იმ წირის მახლობლობაში სადაც იცვლებიან სასაზღვრო პირობები. ნაჩვენებია, რომ ამონახსნის სინგულარობა საზოგადოდ დამოკიდებულია როგორც დრეკად ასევე ელექტრულ და მაგნიტურ მუდმივებზე და იმ წირის გეომეტრიაზე სადაც იცვლება სასაზღვრო პირობების ტიპი.

5. შესწავლილია ელექტრო-მაგნიტო-დრეკადობის დინამიკის შერეული და ბზარის ტიპის ამოცანის ამოხსნადობა და ამონახსნის ასიმპტოტიკა. კერძოდ, განხილულია ბზარის ზედაპირზე ტრანსმისიის ტიპის პირობები, სადაც ელექტრული გადაადგილება და მაგნიტური ინდუქცია უწყვეტად გადადის ბზარის ზედაპირზე. გამოკვლეულია ამონახსნის სინგულარობა განსაკუთრებული წირების მახლობლობაში.

6. გამოკვლეულია დრეკადი ერთგვაროვანი ჰემიტროპული სხეულის ცალმხრივი კონტაქტის ამოცანა ხახუნის ეფექტის გათვალისწინებით, როდესაც ხახუნი შეესაბამება სხეულის ნორმალის მიმართულებით გადაადგილებას და არა მხები მიმართულებით გადაადგილებას, როგორც ეს ჩვეულებრივ შემთხვევებში განიხილება. სივრცით ვარიაციულ უტოლობაზე ექვივალენტურად დაყვანის გზით შესწავლილია სუსტი ამონახსნების არსებობის და ერთადერთობის საკითხი, ასევე მონაცემებზე ამონახსნის უწყვეტად დამოკიდებულება. დადგენილია, რომ კოერციტიულ შემთხვევაში (როდესაც დრეკადი სხეული საზღვრის ნაწილით ჩამაგრებულია) ამოცანა ამოხსნადია ცალსახად და უპირობოდ, ხოლო არაკოერციტიულ შემთხვევაში (სხეული არ არის ჩამაგრებული) ცხადი სახით იწერება ამონახსნის არსებობის აუცილებელი პირობა.

7. განიხილება დრეკადობის ჰემიტროპული თეორიის სტატიკის სასაზღვრო-საცონტაქტო ამოცანა, როდესაც სხეული საზღვრის გარკვეული ნაწილით კონტაქტშია აბსოლუტურად მყარ სხეულთან და გათვალისწინებულია ხახუნის ეფექტის ზეგავლენა. შესწავლილია სუსტი ამონახსნის არსებობის და ერთადერთობის საკითხი.

8. A ოპერატორით მოცემული ცალმხრივ და ორმხრივმეზუდვებიანი ელიფსური ვარიაციული უტოლობებისთვის დამტკიცებულია Au-ს გარკვეული მონოტონურობის თვისებები, სადაც u უტოლობის ამონახსნია. მასზე დაყრდნობით აგებულია მონოტონურობის მეთოდი ელიფსურ კვაზი-ვარიაციულ უტოლობათა კლასისთვის, როცა წინააღმდეგობის ოპერატორი არ არის წერტილობრივი (თითქმის ყველგან) აზრით ზრდადი ან კლებადი. მოყვანილია შემთხვევები როდესაც ეს მეთოდი იძლევა ამონახსნის ერთადერთობას, მდგრადობას და იტერაციული პროცესების აგების საშუალებას.

9. განხილულია ერთი ელიფსური კვაზი-ვარიაციული უტოლობა ორმხრივი მეზუდვებით. ამ ამოცანისთვის დამტკიცებულია ამონახსნის ერთადერთობა და მდგრადობა. აგებულია ზრდადი

და კლებადი იტერაციული პროცესები, დამტკიცებულია მათი კრებადობა და მოყვანილია ნაშთითი წევრის შეფასებები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. დუდუჩავა	მომხსენების გარეშე, მონაწილეობდა დისკუსიებში და მრგვალ მაგიდეებში .	Meeting of Presidents of the European mathematical Unions \& Danish Mathematical Weekend, April 5-7, 2013. Aarhus, Denmark. Delegate of Georgia
2.	რ. დუდუჩავა	პლენარული მოხსენება: Mellin convolution operators in Bessel potential spaces with admissible meromorphic kernels	საერთაშორისო კონფერენცია MITRE 2013, მოლდავეთი, კიშინიოვის უნივერსიტეტი 2013 წლის 15-22 აგვისტო
3.	რ. დუდუჩავა	პლენარული მოხსენება: The Wiener-Hopf method for crack problems	საერთაშორისო კონფერენცია «Modern problems of solid mechanics, differential and integral equations», უკრაინა, ოდესის უნივერსიტეტი 2013 წლის 22-25 აგვისტო
4.	რ. დუდუჩავა	პლენარული მოხსენება: Mellin convolution operators in Bessel potential spaces with admissible meromorphic kernels	საერთაშორისო კონფერენცია “Journées Singulières Augmentées 2013”
5.	რ. დუდუჩავა	სექციური მოხსენება: Calculus of Gunter’s derivatives and shell theory	საერთაშორისო კონფერენცია IWOTA 2013, Indian Institute of Science, Bangalore, India, 16 -20 December, 2013
6.	ო. ჭკადუა	სექციური მოხსენება: Localized Boundary-Domain Integral Equations Approach for Dirichlet and Robin Problems of the Theory of Piezo-Elasticity for Inhomogeneous Solids.	საერთაშორისო კონფერენცია MAFELAP -2013, Brunel University, UK, 10-14 June 2013.

მომხსენებათა ანოტაციები

1. მოხსენების გარეშე, მონაწილეობდა დისკუსიებში და მრგვალ მაგიდეებში.
 2. მოხსენება მიეძღვნა მელინის კონვოლუციის ოპერატორებს მერომორფული ბირთვებით, რომლებიც მოქმედებენ ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. ასეთი ოპერატორები გვხვდება სასაზღვრო ამოცანების გამოკვლევებში ელიფსური დიფერენციალური განტოლებებისათვის ბრტყელ 2-განზომილებიან არეებში კუთხოვანი საზღვრით. როდესაც ესწავლობთ ასეთ ამოცანებს პოტენციალთა მეთოდით და ლოკალიზაციის გამოყენებით, შედეგად ვლდებულობთ მოდელურ სასაზღვრო ამოცანებს წალკაჰაგ გაშლის ბრტყელ კუთხეში. შესაბამისი სასაზღვრო ინტეგრალური ოპერატორები წარმოადგენენ მელინის კონვოლუციებს მერომორფული ბირთვებით, რომლებიც მოქმედებენ ბესელის

პოტენციალთა სივრცეებში ნახევარდერძზე.

ჩვენი გამოკვლევა ეყრდნობა ორ შედეგს. პირველი ეხება მელინის კონვოლუციების და ბესელის პოტენციალების კომპუტანტს: ბესელის პოტენციალის ოპერატორი განიცდის არსებით ცვლილებას მელინის კონვოლუციის ოპერატორთან გადასმის შედეგად და ეს ცვლილება დამოკიდებულია მერომორფული ბირთვის პოლუსებზე (ფურიეს კონვოლუციის ოპერატორისაგან განსხვავებით, რომელთანაც გადასმის შედეგად ბესელის პოტენციალი არ იცვლება).

მეორე მნიშვნელოვან შედეგი რომელსაც ვეყრდნობით, წარმოადგენს ოპერატორების გამოკვლევის შედეგები ბანახის ალგებრიდან, რომელიც წარმოქმნილია მელინის კონვოლუციის და ფურიეს კონვოლუციის ოპერატორების მიერ ლებეგის წონიან სივრცეებში, რომლებიც მიღებულია სტატიის ავტორის მიერ.

განხილულია მელინის კონვოლუციის ოპერატორების მაგალითები.

3. მოხსენებაში მიმოხილული იყო უკანასკნელი 20 წლის განმავლობაში მიღებული შედეგები

ბზარების თეორიაში ფსევდოდოფერენციალური განტოლებების და ვინერ-ჰოპფის ფაქტორიზაციის მეთოდებით, რომელთა მიღებაში ქართვერდ მათემატიკოსებს განსაკუთრებული როლი აქვთ შესრულებული.

4. მოხსენება მიეძღვნა მელინის კონვოლუციის ოპერატორებს მერომორფული ბირთვებით, რომლებიც მოქმედებენ ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში. ასეთი ოპერატორები გვხვდება სასაზღვრო ამოცანების გამოკვლევებში ელიფსური დიფერენციალური განტოლებებისათვის ბრტყელ 2-განზომილებიან არეებში კუთხოვანი საზღვრით. როდესაც ვსწავლობთ ასეთ ამოცანებს პოტენციალთა მეთოდით და ლოკალიზაციის გამოყენებით, შედეგად ვღებულობთ მოდელურ სასაზღვრო ამოცანებს ჭალაჰაჰ გაშლის ბრტყელ კუთხეში. შესაბამისი სასაზღვრო ინტეგრალური ოპერატორები წარმოადგენენ მელინის კონვოლუციებს მერომორფული ბირთვებით, რომლებიც მოქმედებენ ბესელის პოტენციალთა სივრცეებში ნახევარდერძზე.

ჩვენი გამოკვლევა ეყრდნობა ორ შედეგს. პირველი ეხება მელინის კონვოლუციების და ბესელის პოტენციალების კომპუტანტს: ბესელის პოტენციალის ოპერატორი განიცდის არსებით ცვლილებას მელინის კონვოლუციის ოპერატორთან გადასმის შედეგად და ეს ცვლილება დამოკიდებულია მერომორფული ბირთვის პოლუსებზე (ფურიეს კონვოლუციის ოპერატორისაგან განსხვავებით, რომელთანაც გადასმის შედეგად ბესელის პოტენციალი არ იცვლება).

მეორე მნიშვნელოვან შედეგი რომელსაც ვეყრდნობით, წარმოადგენს ოპერატორების გამოკვლევის შედეგები ბანახის ალგებრიდან, რომელიც წარმოქმნილია მელინის კონვოლუციის და ფურიეს კონვოლუციის ოპერატორების მიერ ლებეგის წონიან სივრცეებში, რომლებიც მიღებულია სტატიის ავტორის მიერ.

განხილულია მელინის კონვოლუციის ოპერატორების მაგალითები.

5. მოხსენება მიეძღვნა გიუნტერის მხები დიფერენციალური ოპერატორების აღრიცხვას ჰიპერზედაპირებზე, და მის გამოყენებებს. კერძოდ, ლაპლას-ბელტრამის დიფერენციალური განტოლებისათვის გლუვ ჰიპერზედაპირზე გლუვი საზღვრით შესწავლილია შერეული ტიპის (დირიხლე-ნეიმანის) სასაზღვრო ამოცანები ორი მიდგომით. პირველი: ლაქს მილგრამის ლემის გამოყენებით დადგენილია ასეთი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნადობა და ამოხსნის ერთადერთობა სუსტი კლასიკური დასმით როდესაც ამონახსი იძებნება სობოლევის W^1 სივრცეში. მეორე: პოტენციალთა მეთოდის გამოყენებით ამოცანა დაყვანილია სასაზღვრო ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებაზე, რომლის გამოკვლევის შედეგად დადგენილია ამოცანის ამოხსნადობის და ამოხსნის ერთადერთობა კრიტერიუმი სუსტი არაკლასიკური დასმით როდესაც ამონახსი იძებნება სობოლევის W_p^1 სივრცეებში როდესაც $p > 1$. მიღებული კრიტერიუმი დამოკიდებულია p მაჩვენებელზე.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი შედეგებს იძლევა ასეთი აღრიცხვის გამოყენება თხელი გარსების განტოლებების მისაღებად Γ -კრებადობის გამოყენებით როდესაც თხელ

მაგრამ არანულოვანი სისქის დრეკად სხეულში ლამეს გამტოლება ჩაიწერება გიუნტერის და ნორმალური წარმოებულების ტერმინებში და ხდება ზღვარზე გადასვლა სისქის ნულისაკენ მისწრაფებით. შედეგად მიირება გარსის 2-განზომილებიანი განტოლება ჰიპერზედაპირზე. ამ მიდგომი სრულ განხორციელებას გააჩნია სიმნელეები და მოხდა მიდგომის დემონსტრირება ზემოთ მოყვანილი ლაპლას-ბელტრამის დიფერენციალური განტოლებისათვის, რომელიც აღწერს სითბოგამტარებლობას თხელ სხეულში.

6. მოხსენება ეხება ლოკალიზებული პარამეტრიქსის მეთოდის განვითარებას პიეზო-დრეკადობის არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული თეორიის 3-განზომილებიანი დირიხლეს და რობენის ტიპის ამოცანების შემთხვევაში. გრინის ინტეგრალური წარმოდგენის ფორმულისა და ლოკალიზებული პოტენციალების გამოყენებით დირიხლეს და რობენის ამოცანები დაიყვანება ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემებზე. შესწავლილია დირიხლესა და რობენის სასაზღვრო ამოცანებისა და მიღებულ ლოკალიზებულ სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემების ეკვივალენტობა. ვინერ-ჰოფის ფაქტორიზაციის მეთოდის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ ლოკალიზებული სასაზღვრო-სივრცულ ინტეგრალურ განტოლებათა ოპერატორები, რომლებიც ეკუთვნის ბუტე დე მონველის ალგებრას, არის ფრედჰოლმური და დადგენილია მათი შებრუნებადობა შესაბამის სობოლევის სივრცეებში.

სხვა ინფორმაცია

ჩატარებული სამეცნიერო კონფერენციები

საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV ყოველწლიური კონფერენცია, მიძღვნილი ვ. კუპრაძის დაბადების 110 წლისთავისადმი, თბილისი-ბათუმი, 9-15 სექტემბერი, 2013 წელი რ. დუდუჩავა-საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარე. თ. ბუჩუკური, მ. ცაავა-საორგანიზაციო კომიტეტის წევრები.

საერთაშორისო სამეცნიერო თანამშრომლობა

როლანდ დუდუჩავა

1. მიწვეული იყო ერთობლივი სამეცნიერო კვლევებისათვის პროექტის “კონვოლუციის ტიპის ოპერატორები: თვისებები, აპროქსიმაცია, გამოყენებები” 2013 წლის 9 ნოემბრიდან 9 დეკემბრამდე ბრუნეი დარუსსალამის უნივერსიტეტში, ბრუნეი.
2. მიწვეული იყო ინდოეთის სამეცნიერო ინსტიტუტში (ბანგალორი, ინდოეთი) საერთო ინტერესების თემებზე სასაუბროდ და მოხსენებისათვის, 9-16 დეკემბერი, 2013 წ.

დავით კაპანაძე

3. მიწვეულია 2013 წლის 15 დეკემბრიდან 6 თვით ერთობლივი სამეცნიერო კვლევებისათვის ავეიროს უნივერსიტეტში, პორტუგალია. ვიზიტს აფინანსებს შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი

ეკატერინე პესეცკაია

4. მიწვეულია 2013 წლის 15 დეკემბრიდან 6 თვით ერთობლივი სამეცნიერო კვლევებისათვის ავეიროს უნივერსიტეტში, პორტუგალია. ვიზიტს აფინანსებს შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი

სამეცნიერო გამოცემების რედკოლეგიების წევრები

როლანდ დუდუჩავა:

1. Integral Equations and Operator Theory, Birkhauser
2. Georgian Mathematical Journal, De Gruyter
3. Journal of Applied Mathematics & Bioinformatics, International Scientific Press
4. Memoirs on partial Differential Equations and Mathematical Physics, A. Razmadze Mathematical Institute, Tbilisi.
5. Georgian International Journal of Science and Technology, Nova Science Publishers
6. Tbilisi Mathematical Journal, Tbilisi.

ოთარ ჭყაძე:

Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute, Tbilisi

საერთაშორისო სამეცნიერო გამოცემების რეცენზენტები და რეფერენტები

როლანდ დუდუჩავა:

1. Georgian Mathematical Journal
2. Mathematical Methods in Applied Sciences
3. Integral Equations and Operator Theory
4. Complex Variables and Elliptic Equations
5. Journal of Mathematical Analysis and Applications
6. Operator Theory: Advances and Applications
7. Mathematical Reviews
8. Zentralblatt fur Mathematik

ოთარ ჭყაძე:

Georgian Mathematical Journal

სახოცადლოებრივი საქმიანობა

1. რ. დუდუჩავა, არჩეულია საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის პრეზიდენტად
2. თ. ჭყაძე, არჩეულია საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის ვიცე-პრეზიდენტად

უცხოური სამეცნიერო ორგანიზაციების წევრები

როლანდ დუდუჩავა – ამერიკის მათემატიკური საზოგადოება

ერთობლივი სამეცნიერო კვლევები

როლანდ დუდუჩავა:

მიწვეული იყო ერთობლივი სამეცნიერო კვლევებისათვის პროექტის “კონვოლუციის ტიპის ოპერატორები: თვისებები, აპროქსიმაცია, გამოყენებები” 2013 წლის 9 ნოემბრიდან 9 დეკემბრამდე ბრუნეი დარუსსალამის უნივერსიტეტში, ბრუნეი.

უცხოეთში წაკითხული სალექციო კურსები და მოხსენებები

როლანდ დუდუჩავა:

1. University of Brunei Darussalam, “Calculus of differential operators on surfaces and their applications”. November 30, 2013.
2. Indian Institute of Science, Bangalore, India “Helmholtz equation in arbitrary 2D domains with angular points on the boundary”, December 12, 2013

დრეკადობის მათემატიკური თეორიის განყოფილება

I. 1. ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, დრეკადობის მათემატიკური თეორიის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: რევაზ ბანცური

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა : ნუგზარ შავლაყაძე, სერგო კუკუჯანოვი, გიორგი კაპანაძე, ლუიზა შაფაქიძე, ლიდა გოგოლაური.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	უწყვეტ ტანთა მექანიკის სასაზღვრო-საკონტაქტო და შერეული სასაზღვრო ამოცანები	რევაზ ბანცური	ნუგზარ შავლაყაძე, სერგო კუკუჯანოვი, გიორგი კაპანაძე, ლუიზა შაფაქიძე, ლიდა გოგოლაური.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>განხილულია ბლანტიდრეკადობის თეორიაში ცოცვადობის თვისებების მქონე ბრტყელი ერთგვაროვანი სხეულის ცვლადი სიხისტის დრეკად ჩართვასთან ურთიერთქმედების საკონტაქტო ამოცანა. ამოცანა დაიყვანება ვოლტერას ტიპის ორგანზომილებიან სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებაზე. ჩართვის სიხისტის ხარისხოვანი კანონით ცვლილების პირობებში გამოკვლეულია ფურიეს ინტეგრალური გარდაქმნისა და ანალიზურ ფუნქციათა თეორიის მეთოდების გამოყენებით მიღებული კარლემანის ტიპის გადაადგილებიანი სასაზღვრო ამოცანა, მიღებულია მისი ამონახსნი კვადრატურებში და შესწავლილია საკონტაქტო დაბეჭდვის განსაკუთრებულობათა ხასიათი სინგულარულ წერტილებში. ზოგიერთ შემთხვევაში საჭიროა ვოლტერას ინტეგრალური განტოლების მიახლოებითი ამოხსნის აგება მიმდევრობითი მიახლოების მეთოდით.</p> <p>გამოკვლეულია დრეკადობის ბრტყელი თეორიის ნაწილობრივ უცნობსაზღვრიანი ამოცანები, კერძოდ მრავალკუთხა არის შიგნით თანაბრადმტკიცე კონტურის მოძებნის ამოცანა, რომელსაც მივყავართ ტეხილებით შემოსაზღვრული ორადბმული არის წრიულ რგოლზე კონფორმულად გადამსახი ფუნქციის აგების პრობლემასთან. ამ უკანასკნელის ამოხსნის საფუძველზე დასმული ამოცანის ამონახსნი აგებულია ეფექტურად ანალიზური ფორმით.</p> <p>შესწავლილია ორთოტროპული ცილინდრულთან მახლობელი დრეკადი შემავსებლის მქონე ბრუნვითი გარსების თერმომდგრადობა, როდესაც იგი იმყოფება ნორმალური წნევისა და ტემპერატურის მოქმედების ქვეშ.</p> <p>განხილულია როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი გაუსის სიმრუდის მქონე გარსები. მიღებულია ფორმულები როგორც წნევისა და ტემპერატურის, ასევე ტალღური ფორმის განსაზღვრისათვის, რომლებიც დამოკიდებულია ორთოტროპული პარამეტრებზე, ტემპერატურასა და წნევაზე, დრეკადი</p>			

ფუძის სიმტკიცესა და ცილინდრული გარსის გადახრის ამპლიტუდაზე. განიხილება ორ ფოროვან ცილინდრს შორის ბლანტი უკუმში სითხის დინების მდგრადობის ამოცანა რადიანული და ღერძული წნევის მოქმედებისას.

შესწავლილია სითხის დინების მდგრადობის დაკარგვის შედეგად წარმოქმნილი მეორადი დინებები, მათი მდგრადობის საკითხები და ბიფურკაციები. გამოყენებულია ჰიდროდინამიკური მდგრადობის თეორია რიცხვით მეთოდებთან ერთად, რამაც მოგვცა საშუალება შეგვესწავლა გადასვლები იმ რთული რეჟიმებისაკენ, რომლებიც წარმოიქმნებიან ნეიტრალური მრუდების გადაკვეთის წერტილის მცირე მიდამოში.

განხილულია ზღვრული ოპტიმალობის ამოცანა უცნობხვრელებიანი დრეკადი კვადრატისათვის, როდესაც ხვრელის საზღვარი თავისუფალია გარე დატვირთვისაგან, ხოლო კვადრატის გვერდებზე მოქმედებს სწორფუძიანი აბსოლუტურად ხისტი შტამპები. შტამპების შუა წერტილებზე მოდებულია შეყურსული ძალები. განსაზღვრულია ხვრელების უცნობი საზღვარი იმ პირობით, რომ მასზე ტანგენციალური ნორმალური ძაბვა ღებულობს ერთი და იგივე მუდმივ მნიშვნელობას.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლო ბა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ბანცური, გ. კაპანაძე	მრავალკუთხედი ს შიგნით თა- ნაბრადმტკიცე კონტურის მო- ძებნის ამოცანა. Proc. A. Raz- madze Math. Inst.	163	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბი- ლისის სახელმ- წიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	7
2	ნ. შავლაყაძე	ანიზოტროპული ფირფიტისათვის საკონტაქტო ამოცანის მიახლოებითი ამოხსნა. Proc. A. Razmadze Math. Inst.	163	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბი- ლისის სახელმ- წიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	11
3	ს. კუკუჯანოვი	დრეკადი შემავ- სებლის მქონე ფორმით ცილინ- დრულთან მახ- ლობელი ბრუნ- ვითი გარსების თერმომდგრადობ ა. Proc. A.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბი- ლისის სახელმ- წიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	8

		Razmadze Math. Inst.			
4	ლ. შაფაქიძე	ორ ფოროვან ცილინდრს შორის არაიზოთერმული დინების მდგრადობის საკმარისი პირობების შესახებ. Proc. A. Razmadze Math. Inst.	162	ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	5

ანოტაციები

1. განხილულია დრეკადობის ბრტყელი თეორიის თანაბრადმტკიცე კონტურის მოძბნის ამოცანა სასრული ორადბმული არისათვის, რომლის გარე საზღვარი წარმოადგენს ამოხნეილ მრავალკუთხედს, ხოლო შიგა საზღვარი-გლუვ შეკრულ კონტურს. მრავალკუთხედის გვერდებზე მოქმედებს გლუვი ხისტი შტამპები, რომელზედაც მოქმედებენ ნორმალური მკუმშავი ძალები, შიგა კონტური თავისუფალია დატვირთვისაგან. ამოცანა მდგომარეობს განისაზღვროს საძიებელი კონტურის ანალიზური სახე იმ პირობით, რომ მასზე ტანგენციალური ნორმალური ძაბვა დებულობდეს მუდმივ მნიშვნელობას. ანალიზურ ფუნქციათა სასაზღვრო ამოცანებისა და კონფორმული გადასახვის მეთოდით განხილული ამოცანა ამოხსნილია ეფექტურად.
2. ნაშრომში განხილულია დრეკადობის თეორიის საკონტაქტო ამოცანა ანიზოტროპული ფირფიტისათვის, რომელიც შეიცავს ცვლადი სიხისტის მქონე დრეკად ჩართვას. საკონტაქტო ძაბვების მიმართ ამოცანა მიიყვანება ცვლადკოეფიციენტებიან ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემაზე. ორთოგონალურ პოლინომთა მეთოდის გამოყენებით მიიღება უსასრულო წრფივ აღგებრულ განტოლებათა დუალური სისტემა. ეს სისტემა გამოკვლეულია კვაზი-რეგულარობაზე შემოსაზღვრულ მიმდევრობათა სივრცეში და შესაბამისად რედუქციის მეთოდი დაფუძნებულია მიახლოებითი ამონახსნის მისაღებად.
3. განხილულია ორთოტროპული ცილინდრულთან მახლობელი დრეკადი შემავსებლის მქონე ბრუნვითი გარსების თერმომდგრადობა, როდესაც იგი იმყოფება ნორმალური წნევისა და ტემპერატურის მოქმედების ქვეშ. მიღებულია ფორმულები როგორც წნევისა და ტემპერატურის, ასევე ტალღური ფორმის განსაზღვრისათვის, რომლებიც დამოკიდებულია ორთოტროპული პარამეტრებზე, ტემპერატურასა და წნევაზე, დრეკადი ფუძის სიმტკიცესა და ცილინდრული გარსის გადახრის ამპლიტუდაზე.
4. შესწავლილია ორ ფოროვან ცილინდრს შორის სითბოგამტარი სითხის მდგრადობის ამოცანა, რადიანული დინებისა და რადიანული ტემპერატურული გრადიენტის გათვალისწინებით. ამოცანის პარამეტრების გარკვეული მნიშვნელობებისათვის მიღებულია სითხის დინების მდგრადობის საკმარისი პირობები. დამტკიცებულია თეორემა.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	რ. ბანცური, ნ. შავლაყაძე	ელექტროდრეკადობის სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანები პიეზოელექტრული ფირფიტისათვის ჩართვით და ნახევარსივრცისათვის ჭრილით. Prikl. Mat. I Mekh. Eng. Transl.: Journal Appl. Math. Mech.	77	რუსეთის მეცნ. აკადემია, მექანიკის პრობლემების ინსტიტუტი, Eng. Transl.: Elsevier	10

ანოტაციები

განიხილება მექანიკური და ელექტრული ველების განსაზღვრის ამოცანა პიეზოელექტრულ არეებში, რომლებიც გამაგრებულია დრეკადი ჩართვებით ან შესუსტებულია ბზართ. ანალიზურ ფუნქციათა თეორიის მეთოდებით დასმული ამოცანები მიყვანილია შესაბამისად სინგულარულ ინტეგრალ-დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემაზე ან სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა უძრავი სინგულარობით. ორთოგონალურ პოლინომთა მეთოდის ან ინტეგრალური გარდაქმნების მეთოდის გამოყენებით მიღებულია ამოცანების მიახლოებითი ან ზუსტი ამოხსნები.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. შავლაყაძე, ა. სააკიანი	ფრთის თეორიის განტოლების პირდაპირი რიცხვითი ინტეგრირების ორი ალგორითმის შესახებ და მათი შედარებითი ანალიზი. საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი.
2	ნ. შავლაყაძე	ზოგიერთი საკონტაქტო ამოცანა ბლანტი დრეკადობის თეორიაში. საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია	8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
3	რ. ბანცური, ნ. შავლაყაძე	ელექტროდრეკადობის საკონტაქტო ამოცანა უბან-უბან ერთგვაროვანი პიეზო-ელექტრული მასალისათვის სასრული ჩართვით. ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
4	ლ. შაფაქიძე	ორ ფორვან ცილინდრს შორის ბიფურკაციების გადკვეთის წერტილში შესაბამისი ამპლიტუდურ განტოლებათა არაწრფივი დინამიური სისტემების შესახებ. საერთაშორისო კონფერენცია Li-ს ჯგუფებში, დიფ. განტოლებებსა და გეომეტრიაში	10-22 ივნისი, 2013, ბათუმი
5.	ლ. შაფაქიძე	ორ ფორვან ცილინდრს შორის სითხის დინებაში გადასვლების შესახებ რადიანული და დერძული წნევის გრადიენტის მოქმედებისას. საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია	8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი

მოსხენებათა ანოტაციები

- განიხილება პრანდტლის ტიპის ინტეგრალ-დიფერენციალური განტოლების, ეგ. წოდ. თვითმფრინავის ფრთის განტოლების რიცხვითი ამოხსნის ორი სხვადასხვა ალგორითმი მექანიკური კვადრატურების მეთოდის გამოყენებით და ჩატარებულია შედარებითი ანალიზი.
- განიხილება ორგანოზომილებიანი ინტეგრალ-დიფერენციალური განტოლების ამოხსნა, რომელიც

დაკავშირებულია ნახევრად უსასრულო დრეკადი ელემენტისა და ცოცვადობის თვისების მქონე ფირფიტის ურთიერთქმედებასთან, როდესაც დრეკადი ელემენტის სიხისტე იცვლება ხარისხოვანი კანონით. საწყის მომენტში ჩართვა იტვირთება მხოლოდ ტანგენციალური ან ნორმალური ძალებით.

განისაზღვრება ტანგენციალური და ნორმალური საკონტაქტო ძაბვების განაწილების კანონი საკონტაქტი წირის გასწვრივ, მათი ასიმპტოტური ყოფაქცევა და ინტენსივობის კოეფიციენტები.

3. განიხილება ელექტროდრეკადობის საკონტაქტო ამოცანა უბან-უბან ერთგვაროვანი პიეზო-ელექტრული მასალისათვის სასრული ჩართვით. ანალიზურ ფუნქციათა მეთოდების გამოყენებით ამოცანა მიიყვანება სინგულარულ ინტეგრალ-დიფერენციალურ განტოლებაზე უძრავი სინგულარობებით. ინტეგრალური გარდაქმნების გამოყენებით მიღებულია ზუსტი ამოხსნები.

4. დადგენილია რომ ორ ფოროვან ცილინდრს შორის სითხის დინებაში, რადიანული და ღერძული წნევის გრადიენტის მოქმედებისას, მდგრადობის დაკარგვა შეიძლება განხორციელდეს როგორც ღერძსიმეტრიული, ისე არაღერძსიმეტრიული ბიფურკაციების შედეგად. მოძებნილი იქნა ამ ბიფურკაციების გადაკვეთის წერტილი და ამ წერტილის მცირე მიდამოში დაწერილია შესაბამისი ამპლიტუდური განტოლებები, რომელთა წონასწორობები წარმოადგენენ გარკვეულ დინებებს.

5. მოხსენებაში წარმოდგენილია ორ ფოროვან ცილინდრს შორის სითხის დინებაში, რადიანული და ღერძული წნევის გრადიენტის მოქმედებისას, მდგრადობის დაკარგვის შედეგად წარმოქმნილი მეორადი დინებები და მათი გადასვლები.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. ბანცური, ნ. შავლაყაძე	დრეკადი არაერთგვაროვანი ძეგლის ურთიერთქმედების საკონტაქტო ამოცანა ბლანტიდრეკადი თვისების მქონე ფირფიტასთან. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “თანამედროვე პრობლემები მყარი სხეულთა მექანიკაში, დიფერენციალურ და ინტეგრალურ განტოლებებში.”	23-26 აგვისტო, 2013, ოდესა, უკრაინა

მოხსენებათა ანოტაციები

1. აგებულია ამოახსნი ინტეგრალ-დიფერენციალური განტოლებისა, რომელიც დაკავშირებულია დრეკადი ნახევრადუსასრულო ჩართვისა და ფირფიტის ურთიერთქმედებასთან, როდესაც ფირფიტის მასალას აქვს ცოცვადობის თვისება, ხოლო ჩართვის დრეკადი და გეომეტრიული პარამეტრები კონტაქტის წირის გასწვრივ იცვლება ხარისხოვანი კანონით.

გეომეტრია-ტოპოლოგიის განყოფილება

I. 1. ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის გომტრიისა და ტოპოლოგიის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი თორნიკე ქადიშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემაღგენლობა ნოდარ ბერიკაშვილი, მალხაზ ბაკურაძე, ალექსანდრე ელაშვილი, ვახტანგ ლომაძე, სამსონ სანებლიძე, მანანა მიქიაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ტოპოლოგიურ, ალგებრულ და გეომეტრიულ ობიექტთა ალგებრული მოდელები და მათი გამოყენებანი	თორნიკე ქადიშვილი	ნოდარ ბერიკაშვილი, მალხაზ ბაკურაძე, ალექსანდრე ელაშვილი, ვახტანგ ლომაძე, სამსონ სანებლიძე, მანანა მიქიაშვილი.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეჭაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>მგრები ელემენტები ჰომოტოპიურ ალგებრებში (თ. ქადიშვილი). აგებულია ნ. ბრიკაშვილის D-ფუნქტორის ანალოგი A(∞)-ალგებრებისათვის, დამტკიცებულია თეორემა სუსტი ექვივალენტობის შესახებ და მისი მეშვეობით აღწერილის სიმთა თორიის მოძრაობის განტოლების ამოხსნათა კლასები ჰომოლოგიებში - დაკვირვებადებთა ალგებრაში. (მოხსენება რმი13-ზე)</p> <p>მარყუჟთა სივრცის მოდელები (ს. სანებლიძე). აგებულია ორ წარმომქმნილიანი ოპერადა, რომელიც რეალიზებულია, როგორც პერმუტოედრის უჯრედოვანი ჯაჭვური კომპლექსი. ამ ოპერადის მიმართ ალგებრას წარმოადგენს, მაგალითად, ორმაგ მარყუჟთა სივრცის ისეთი მოდელი, როგორიცაა ადამსის კობარ კონსტრუქცია პონტრიაგინის რგოლზე.</p> <p>სასრული ჯგუფების მორავას K-თეორიის ატლასი (მ. ბაკურაძე, ა. ლომაძე, დოქტორანტი, ნ. გაჩეჩილაძე, დოქტორანტი). გამოთვლილია მორავას K-თეორიის რგოლი $K^*(BG)$, $G=G_{38}, \dots, G_{41}$ ჯგუფებისათვის ჰალ-სენიორის სიიდან.</p> <p>რაციონალურ ბორდიზმების რგოლზე განხილულია ბუნშტაბერ-კრიჩევერის ფორმალური ჯგუფის მაკლასიფიცირებელი ჰომომორფიზმი.</p> <p>მრავალი ცვლადის) წრფივი დიფერენციალური სისტემების აქსიომატური დახასიათება (ვ. ლომაძე). წრფივი დინამიური სისტემა ეს არის სიმრავლე, რომელიც შეიძლება წარმოდგენილ იქნას როგორც წრფივი მუდმივ-კოეფიციენტებიან კერძო წარმოებულიან დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემის ამონახსნების სიმრავლე. 1991 წელს იან ვილემსმა დასვა ამოცანა თუ რა პირობებს უნდა აკმაყოფილებდეს სიმრავლე, რომ ის იყოს წრფივი</p>		

<p>დინამიური სისტემა. ჩვენ ვაჩვენებთ, რომ ეს პირობებია: წრფივობა, დროში ინვარიანტულობა და ჯეც-სრულობა</p> <p>ფრობენიუსის ლის ალგებრები (ა. ელაშვილი). მიღებულია პერიოდული ფრობენიუსის ლის ალგებრების რიცხვის ცხადი ფორმულიები და მათი ასიმპტოტიკაც. მზადდება ერთობლივი სტატია მ. ჯიბლაძესთან ერთად.</p>

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p>№ FR/37/5-103/12, № 31/52</p> <p>წინააღმდეგობათა თეორიის საკითხები სერის ფიბრაციებში, იტერირებულ მარყუჟთა სივრცეების მოდელებში და მაღალი რიგის ჰომოტოპიურ ალგებრებში</p>	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თ. ქადიშვილი	ნ. ბრიკაშვილი, ს. სანებლიძე, თ. ქადეიშვილი,
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>დასრულებულია ორი 6-თვიანი პერიოდი.</p> <p>სივრცის კუბური პოსტნიკოვის კოშკები (ნ. ბერიკაშვილი). ბმული ტოპოლოგიური სივრცისათვის აგებულია კუბური მინიმალური კომლექსი და მის საფუძველზე აგებულია პოსტნიკოვის კუბური კოშკი (მოხსენება რმი13)</p> <p>წინააღმდეგობათა თეორია გადაგვარებულობის, დეფორმაციის გავრცელების პრობლემებისათვის A_∞, C_∞-ალგებრების შემთხვევაში (თ. ქადეიშვილი). აგებულია ამ ამოცანების წინააღმდეგობათა თეორიები ჰომოლოგიის და, შესაბამისად, ჰარისონის კოჰომოლოგიებში (მოხსენება სმკ13)</p> <p>იტერირებულ მარყუჟთა სივრცის კოჰომოლოგიები (ს. სანებლიძე). QHHA-მოდელის საშუალებით გამოთვლილია მარყუჟთა სივრცის კოჰომოლოგიური ალგებრის სტრუქტურა ისეთი სივრცეებისთვის, რომელთა კოჰომოლოგიები წაკვეთილი მრავალწევრთა ალგებრებია (მოხსენება რმი13)</p>				
2	<p>პროექტის დასახელება</p>	<p>დამფინანსებელი ორგანიზაცია</p>	<p>პროექტის ხელმძღვანელი</p>	<p>პროექტის შემსრულებლები</p>
	<p>DI/27/5- 103/12</p> <p>ჰომოლოგიური და კატეგორიული მეთოდები ტოპოლოგიაში, ალგებრასა და სტეკების თეორიაში</p>	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	თ. ფირაშვილი	თ. ფირაშვილი, თ. ქადეიშვილი, ი. პაჭკორია, თ. დათუაშვილი, რ. ქურდიანი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

დასრულებულია ორი 6-თვიანი პერიოდი.

ჰირშის ალგერის სტრუქტურა კოჰომოლოგიებზე (თ. ქადიშვილი). ტოპოლოგიური სივრცის კოჰომოლოგიებში აგებულია ჰირშის ალგებრის სტრუქტურა, რომელიც განსაზღვრავს გამრავლებას ბარ კოსტრუქციაში, შესაბამისად მარყუჟთა სივრცის კოჰომოლოგიის ალგებრას. მომზადდა სტატია T. Kadeishvili, Cohomology Operations Defining Cohomology Algebra of the Loop Space

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	DI/16/5-103/12 ამოზნექილი ტოპოლოგია: მრავალწახნაგების კატეგორიულ- ალგორითმული კვლევა	რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ი. გუბელაძე	მ. ბაკურაძე, ა. გამყრელიძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

დასრულებულია ორი 6-თვიანი პერიოდი. აღწერილია პოლიტოპური კომპლექსის ჰომ-კომპლექსები კომპლექსების მონოტონური ასახვების ტერმინებში.

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თ. ქადიშვილი	Homotopy gerstenhaber algebras: examples and applications	Journal of Mathematical Sciences December 2013, Volume 195, Issue 4, pp 455-459	Springer	5
2	მ.ალხაზ ბაკურაძე	Formal group laws by Buchstaber, Krichever and Nadiradze coincide	Russ. Math. Surv. (68) 571. (2013) <i>Uspekhi Mat. Nauk</i> , 2013, Volume 68, Issue 3(411) .	Turpion	2
3	მ.ალხაზ ბაკურაძე	Computing the	Journal of	Springer	6

		Krichever genus	Homot. And Relat. Struct., August 21, 2013, DOI 10.1007/s40062-013-0049-0		
4	მ.ალხაზ ბაკურაძე	Transferred characteristic classes and generalized cohomology rings	J. Math. Sci., 189, 1 (2013)	Springer	65
5	მ. ბაკურაძე, მ. ჯიბლაძე	Morava K-theory rings of groups G_{38}, \dots, G_{41} of order 32	Journal of K-theory, (2013), Dec. 06, DOI: http://dx.doi.org/10.1017/is013011009jkt245 .	Cambridge Univ. Press	29
6	V. Lomadze	A note on Ehrenpreis' fundamental principle, Linear Algebra and its Applications	438 (2013)	Elsevier	2083--2089
7	V. Lomadze	Duality in the behavioral systems theory, Automatica	49 (2013)	Elsevier	1510--1514
8	V. Lomadze	PBH test for multivariate LTID systems, Automatica	49 (2013)	Elsevier	2933--2937
9	V. Lomadze	"Reduced polynomial matrices" in several variables, SIAM J. Control Optim.	51 (2013)	Philadelphia SIAM	3258--3273
10	A. Elashvili, V. Kac, E. Vinbegr	Cyclic Elements in Semisimple Lie Algebras. Transformation Groups	18(2013)	Springer	97-130

ანოტაციები

1. ნაშრომში აღწერილია ჰომოტოპიური გერსტენჰაბერის ალგებრის სამი ძირითადი ასპექტი: (ა) განსაზღვრავს გერსტენჰაბერის სტრუქტურას ჰომოლოგიაში, (ბ) განსაზღვრავს გამრავლებას ბარ კონსტრუქციაში, (გ) აკონტროლებს გადახრას კომუტატურობიდან; სამი ძირითადი მაგალითი: (ა) ტოპოლოგიური სივრცის კოჟჰევი, (ბ) ჰოხშილდის კომპლექსი, (გ) ბიალგებრის ბარ კონსტრუქცია; და სამი ძირითადი გამოყენება: (ა) სტრუქტურა ჰოხშილდის კომპლექსში ხსნის დელინის ჰიპოთეზას, აკონტროლებს მინიმალური მოდელის გადაგვარებულობას; (ბ) სტრუქტურა ცოჯჰევიში განსაზღვრავს მარყუჟთა სივრცის კოჰომოლოგიის ალგებრას; (გ) სტრუქტურა ბიალგებრის ბარ კონსტრუქციაში განსაზღვრავს გერსტენჰაბერის ალგებრის

სტრუქტურას ორმაგ მაცუჟთა სივრცის ჰომოლოგიაში.
2. გამოთვლილია მორავას K-თეორიის რგოლი $K^*(BG)$, $G=G_{38}, \dots, G_{41}$ ჯგუფებისათვის ჰალსენიორის სიიდან.
3. ვამტკიცებთ, რომ ბუხშტაბერის კრიჩევერის და ნადირაძის ფორმალური ჯგუფები ერთმანეთს ემთხვევა.
4. ვთქვათ ψ არის გვარი რომლის ინვარიანტული დიფერენციალი არის ფესვი მეოთხე რიგის პოლინომიდან და κ აკლასიფიცირებს ფორმალურ ჯგუფს, რომელიც იზომორფულია უნივერსალური ფორმალური ჯგუფის მკაცრი იზომორფიზმით $xCP(x)$. ჩვენ ვამტკიცებთ, რომ რაციონალურ ბორდიზმების რგოლზე კრიჩევერ-ჰოჰნის გვარი φ_{KH} არის კომპოზიცია $\psi\kappa$. ჩვენ ვაგებთ გარკვეულ ელემენტებს A_{ij} ლაზარის რგოლში და ვიძლევიტ კრიჩევერის უნივერსალური ფორმალური ჯგუფის ალტერნატიულ განსაზღვრებას. აქედან გამომდინარეობს რომ კრიჩევერის ფორმალური ჯგუფის კოეფიციენტების რგოლი არის ლაზარის რგოლის ფაქტორი $A_{ij}, i, j \geq 3$ ელემენტებით წარმოქმნილი იდეალით.
5. შეისწავლება ურთიერთკავშირი ფიბრაციის ტრასფერირებულ მახასიათებელ კლასებსა და ტრანსფერირებული ფიბრაციის მახასიათებელ კლასებს შორის.
6. ერენპრაისის ფუნდამენტური პრინციპი განზოგადებულია (F)sigma-სიმრავლეზე განსაზღვრული წრფივი კერძო წარმოებულისანი დიფერენციალური განტოლებებისთვის.
7. აგებულია ორადობა ვილემის ტიპის წრფივი დინამიური სისტემებისთვის, და ნაჩვენებია რომ მართვადობის და დაკვირვებადობის ცნებები ორადულია ერთმანეთის მიმართ.
8. პოპოვ-ბელევიჩ-ჰაუტუსის კლასიკური ტესტი მართვადობის შესახებ განზოგადებულია მრავალი ცვლადის წრფივი დინამიური სისტემებისთვის.
9. მრავალი ცვლადის წრფივი დინამიური სისტემებისთვის აგებულია დაყვანილი წრფივი პოლინომური რეზოლვენტები და განსაზღვრულია მათი მთელი ინვარიანტები.
10. მიღებულია ნახევრადმარტივ ლის ალგებრათა ციკლური ელემენტების კლასიფიკაცია და აღწერა

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
ბ1	მ. ბაკურაძე	ბუხშტაბერის კრიჩევერის და ნადირაძის ფორმალური ჯგუფები ემთხვევა.	თსუ პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013.
ბ2	მ. ბაკურაძე	სასრული ჯგუფების მორავას K-თეორია.	თსუ ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტის კონფერენცია,

			თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
ლ1	ვ. ლომაძე	დისკრეტული ტრაექტორიების „აწევა“	თსუ პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013.
ლ2	ვახტანგ ლომაძე	წრფივი დიფერენციალური სისტემების ტეილორის აპროქსიმაციები	თსუ ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტის კონფერენცია, თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
ქ1	თ. ქადეიშვილი	Minimality Theorems and their Applications in Topology and Physics	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, 2013 წლის 9-15 სექტემბერი, ქ. ბათუმში.
ქ2	თ. ქადეიშვილი	$A(\infty)$ -algebra structure in (co)homology and its applications	Marie Curie's International Research Staff Exchange Scheme (IRSES), International Conference and Workshop Lie groups, differential equations and geometry, June 10-22, 2013, Batumi, Georgia
ქ3	თ. ქადეიშვილი	მგრები ელემენტები ჰომოტოპიურ ალგებრებში	თსუ ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტის კონფერენცია, თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
ბ1	ნ. ბერიკაშვილი	ტოპოლოგიური სივრცის კუბური პოსტნიკოვის კომპლექსები	თსუ ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტის კონფერენცია, თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
ს1	ს. სანებლიძე	დიფერენციალური აღრიცხვის ელემენტები მონიდურ კატეგორიაში	თსუ ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტის კონფერენცია, თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
ე1	ა. ელაშვილი, მ.ჯიბლაძე	ფრობენიუსის ლის ალგებრების შესახებ	თსუ ა. რაზმაძის მათ. ინსტიტუტის კონფერენცია, თბილისი, 2-6 დეკემბერი 2013.
მოხსენებათა ანოტაციები			
ბ1. ნაჩვენებია, რომ ბუსშტაბერის კრიხვერის და ნადირაძის ფორმალური ჯგუფები ერთმანეთს ემთხვევა			
ბ2. გამოთვლილია მორავას K -თეორიის რგოლი $K^*(BG)$, $G=G_{38}, \dots, G_{41}$ ჯგუფებისათვის პალ-სენიორის სიიდან.			
ლ1. ნაჩვენებია, რომ პოლინომური მატრიცის ყოველი დისკრეტული ტრაექტორია შეიძლება აწეულ იქნას მის უწყვეტ ტრაექტორიამდე. ეს შედეგი შეიძლება განხილულ იქნას როგორც ბორელის კლასიკური თეორემის განზოგადება.			

<p>ლ2. წრფივი დიფერენციალური სისტემისთვის აგებულია ტეილორის აპროქსიმაციები. ნაჩვენებია, რომ ეს აპროქსიმაციები წარმოადგენენ სისტემის სრულ ინვარიანტს, ანუ, მთლიანად განსაზღვრავენ მას.</p>
<p>ქ1. აგებულია ამ ამოცანების წინააღმდეგობათა თეორიები ჰოპფილდის და, შესაბამისად, ჰარისონის კოჰომოლოგიებში (მოხსნება სმკ13)</p>
<p>ქ2. გადმოცემული იყო ავტორის მინიმალობის თეორემის გამოყენებები მათმატიკაში - რაციონალურ ჰომოტოპიურ თორიაში და ფიზიკაში - სიმთა თეორიაში</p>
<p>ქ3. აგებულია ნ. ბრიკაშვილის D-ფუნქტორის ანალოგი $A(\infty)$-ალგებრებისათვის, დამტკიცებულია თეორემა სუსტი ექვივალენტობის შესახებ და მისი მეშვეობით აღწერილის სიმთა თორიის მოძრაობის განტოლების ამოხსნათა კლასები ჰომოლოგიებში - დაკვირვებადებთა ალგებრაში.</p>
<p>ბ1. ბმული ტოპოლოგიური სივრცისათვის აგებულია კუბური მინიმალური კომლექსი და მის საფუძველზე აგებულია პოსტნიკოვის კუბური კომპი</p>
<p>ს1. კატეგორიაში, რომლის ყოველ ობიექტზე მოცემულია გამრავლების ოპერაცია და ასევე არსებობს ორი ობიექტის ნამრავლი, განმარტებულია დიფერენცირების ცნება მორფიზმთა ოჯახის მიმართ, რომელსაც აქვს შემდეგი ორი ძირითადი თვისება. ეს ცნება ჩაკეტილია: 1. ორი მორფიზმის კომპოზიციის მიმართ; 2. ორი მორფიზმის ნამრავლის მიმართ. განხილულია სათანადო მაგალითები.</p>
<p>ე1. მიღებულია ფრობენიუსის ლის ალგებრების ასიმპტოტიკა ბიჰარაბელურ ქველაგებრათა შორის</p>

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
ქ4	თ. ქადეიშვილი	$A(I)$ -algebra structure in (co)homology and its applications	School and Workshop: <i>Topological Materials: New Physics and Gateway to New Critical Technologies</i> , to be held at the Institute of Theoretical and Applied Physics (ITAP), July 15-24, 2013, http://itap-tthv.org/applforms/poster.php?code=671381
ბ5	მ. ბაკურაძე	On some rational and integral complex genera	Algebraic Topology and Abelian Functions, Conference in honour of Victor Buchstaber, Steklov Mathematical Institute of RAS, Lomonosov Moscow State University, Bogolyubov Laboratory of Geometrical Methods in Mathematical Physics P. G. Demidov Yaroslavl State University, Delone Laboratory of Discrete and Computational Geometry Moscow, 18–22 June 2013 http://www.mathnet.ru/php/presentation.phtml?option_lang=eng&presentid=7026
ე1	ა. ელაშვილი	Cyclic Elements in Semisimple Lie Algebras. Transformation	Integrable Systems, Praga, 14-19 Jun 2013

ალგებრის განყოფილება

I. 1 ა.რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის ალგებრის განყოფილება

I. 2 ხელმძღვანელი აკადემიკოსი ხვედრი ინასარიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

თ.დათუაშვილი, დ.ზანგურაშვილი, ა.პაჭკორია, ბ.მესაბლიშვილი, ნ.ინასარიძე, ე.ხმალაძე, ხ.ინასარიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ჰომოლოგიური ალგებრა, K-თეორია, კატეგორიათა თეორია და არაკომუტაციური გეომეტრია	ხ.ინასარიძე	თ.დათუაშვილი, დ.ზანგურაშვილი, ა.პაჭკორია, ბ.მესაბლიშვილი, ნ.ინასარიძე, ე.ხმალაძე, ხ.ინასარიძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

- თეორიის მეთოდების გამოყენებით დამტკიცდა რომ საკუთრივად უნიფორმულად შემოსაზღვრული აპროქსიმაციული ერთეულის მქონე ფრემეს ალგებრებს გააჩნიათ K-რეგულარობის თვისება. შემოტანილია ახალი ტიპის ინტერესის კატეგორიის ცნება. ეს კატეგორია აკმაყოფილებს პორტერის მიერ ჩამოყალიბებულ ოპერაციებიანი ჯგუფების კატეგორიის ყველა აქსიომას გარდა ერთისა, რომელიც შეცვლილია ახალი აქსიომით, და აკმაყოფილებს, აგრეთვე, ორზეხის მიერ შემოტანილ ინტერესის კატეგორიის ორ აქსიომას. ასეთი კატეგორიის მაგალითებია კატეგორიები, რომლებიც ექვივალენტურია ჯვარედინი და წინაჯვარედინი მოდულების კატეგორიებისა ლის, ლაიბნიცის, ასოციურ და ასოციურ კომუტაციური ალგებრების კატეგორიებში. ფონ ნეიმანის რეგულარული რგოლების კატეგორია არის აგრეთვე ახალი ტიპის ინტერესის კატეგორია. ასეთ კატეგორიებს ვუწოდეთ “მოდულიზირებული ინტერესის კატეგორია”. მოვახდინეთ ინტერესის კატეგორიაში განმარტებული ცნებების ადაპტირება ასეთი კატეგორიაში, მათ შორის ექთორისა და უნივერსალური მკაცრი ზოგადი ექთორის ცნებებისა. ეს უკანასკნელი განმარტებული და აგებული იყო ჩემს ერთობლივ ნაშრომში კაზახსთან და ლადრასთან ერთად. გამოკვლეულია მოქმედებასთან დაკავშირებული სხვა საკითხებიც. ამავე დროს შესწავლილია მოდულიზირებული ინტერესის კატეგორიის კონკრეტული მაგალითები მოქმედებების თვალსაზრისით. კერძოდ, ნაპოვნია ექთორის არსებობის საკმარისი პირობა ასოციური ალგებრების ჯვარედინი მოდულების კატეგორიაში და მონახულია შესაბამისი კონსტრუქცია. ნაჩვენებია რომ შრომებში M. and Chase, S.U., Generalized Hopf modules for bimonads, Theory Appl. Categ. 27 (2013), 263–326, და Bohm, G., Chen, Y. and Zhang, L., On Hopf monoids in duoidal categories, J. Algebra 394 (2013), 139–172, მიღებული ძირითადი შედეგები არის ჩვენი სტატიის (Mesablishvili, B. and Wisbauer, R., Notes on bimonads and Hopf monoids, Theory Appl. Categ. 26 (2012), 281–303) ერთი შედეგის კერძო შემთხვევები. მოცემულია ორი ენდოფუნქტორის რაციონალური დაწყვილების ცნება, რომელიც ანზოგადებს კოალგებრების კატეგორიაზე იგივე ცნების ყველა მნიშვნელოვან თვისებას. დამტკიცებულია, რომ კომუტაციური რგოლების წმინდა მორფიზმები არიან ეფექტური დაწვეის მორფიზმები მოდულებისათვის. გამტკიცებულია, რომ წმინდა მორფიზმები

ლოკალურად წარმოდგენად მონოიდურ კატეგორიაში არიან ეფექტური დაწვევის მორფიზმები ამ კატეგორიის კომუტაციური მონოიდებითა და მათზე მოდულებით განსაზღვრული ინდექსირებული კატეგორიის მიმართ. გაგრძელდა ფუნქტორის ჯგუფების მრავალწარმოებიდან ჯგუფების კატეგორიაში წარმოებული ფუნქტორების ხარისხის კვლევა. დადგინდა, რომ გარკვეულ პირობებში სიმპლიციური აბელის მონოიდის ჰომოლოგიის მონოიდები ემთხვევა მის ჰომოტოპიის ჯგუფებს. გაგრძელდა არააბელური ლაიბნიცის კოჰომოლოგიების შესწავლა. მიღებულია მეორე კოჰომოლოგიის დახასიათება გარკვეული სახის. გაფართოებების საშუალებით. ლის ალგებრებისათვის დადგენილია კავშირი არააბელურ ლის და ლაიბნიცის კოჰომოლოგიებს შორის. აგებულია შეუღლება ჯგუფების და ასოციური ალგებრების ჯვარედინი მოდულების კატეგორიებს შორის და დამტკიცებულია, რომ ჯგუფების ჯვარედინ მოდულზე მოდულების კატეგორია ექვივალენტურია მის შესაბამის ალგებრების ჯვარედინ მოდულზე მოდულების კატეგორიის. აგებულია ლის ჯვარედინი მოდულის უნივერსალური მომვლები ჯვარედინი მოდული და შესაბამისად შეუღლება ლის და ასოციური ალგებრების ჯვარედინი მოდულების კატეგორიებს შორის. დამტკიცებულია, რომ ლის ჯვარედინ მოდულზე და მის უნივერსალურ მომვლებ ჯვარედინ მოდულზე მოდულების კატეგორიები ექვივალენტურია. დამტკიცებულია, რომ ნებისმიერ კატეგორიაში ფულბეკებით, კოგანმატოლებლებით და რეგულარულ ეპი-მონო ფაქტორიზაციებით რეგულარული ეპიმორფიზმების კლასი მყარია ე.წ. დაბალანსებული ეფექტური დაწვევის მორფიზმების გასწვრივ ფულბეკების მიმართ. ხოლო, თუ კატეგორია ადიციურია, მაშინ „დაბალანსებული— აქ შეიძლება მოვაცილოთ. ეფექტური დაწვევის მორფიზმს $p:E \rightarrow B$ ეწოდება დაბალანსებული, თუ E -ს ყოველი ისეთი ქვეობიექტი, რომელიც შეიცავს p -ს ბირთვს, არის B -ს რაიმე ქვეობიექტის ფულბეკი p -ს გასწვრივ. აღწერილია მონომორფიზმები და იზომორფიზმები მოდულების სტაბილურ კატეგორიაში, როცა ძირითადი რგოლი არის ფსევდო-მემკვიდრეობითი, ხოლო ეპიმორფიზმებისათვის მოძებნილია შესაბამისი საკმარისი პირობა. ნაჩვენებია, რომ ასეთ რგოლზე მოდულების სტაბილური კატეგორია არც აბელურია და არც ტრიანგულირებული. მოდულების სტაბილურ კატეგორიაში პროექციული მოდულების აღწერის საკითხი დაყვანილია მოდულების ჩვეულებრივ კატეგორიაში ეპიმორფიზმების გარკვეული კლასის მიმართ პროექციული მოდულების აღწერის საკითხზე; დამყარებულია კავშირი უნივერსალური ალგებრების მრავალწარმოებში ფუშაუტების ელემენტებისათვის ნორმალური ფორმების არსებობის საკითხის ტერმების გადაწერის სისტემების თეორიაში კარგად ცნობილი კონფლუენტობის პირობასთან. ამ თეორიის ზოგიერთი შედეგის გამოყენებით შემუშავებულია გამოთვლითი მეთოდი იმის დასადგენად, აქვთ თუ არა ფუშაუტების ელემენტებს ნორმალური სახეები მოცემულ მრავალწარმოებაში. მიღებული შედეგები გამოყენებულია უნივერსალური ალგებრების მრავალწარმოებში ეფექტური კოდაწვევის მორფიზმების აღწერისათვის.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	უცხოელ თანამემამულესთან ერთობლივი გრანტი „Simplicial algebra, homology theories, K-theory and applications for algebraic and topological structures— DI/12/5 – 103/11, (2012-2014)	რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ნიკო ინასარიძე	ნ.ინასარიძე, ე.ხმალაძე, ხ.ინასარიძე, ბ.მესაბლიშვილი

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	B.Mesablishvili	Pure Morphisms Are Effective for Modules, Applied Categorical Structures	21(6)(2013)	Springer	801-809
2	B.Mesablishvili R.Wisbauer	On Rational Pairings of Functors, Applied Categorical Structures	Vol. 21(3) (2013)	Springer	249-290
3	E. Khmaladze	On non-abelian Leibniz cohomology, Journal of Mathematical Sciences	195 (4) (2013)		481-485
4	J. M. Casas T. Datuashvili M. Ladra	Actor of a Lie--Leibniz algebra, Communications in Algebra	41(4) (2013), (DOI 10.1080/0092.7872.2011.644608)		1-18
5	N. Inassaridze T. Kandelaki M. Ladra	Categorical interpretations of some key agreement protocols, Journal of Mathematical Sciences	195 (4) (2013)		439-444

აზოტაციები

- 1, Yet another proof of the result asserting that a morphism of commutative rings is an effective descent morphism for modules if and only if it is pure is given. Moreover, it is shown that this result cannot be derived from Moerdijk's descent criterion.
2. In the theory of coalgebras \mathcal{C} over a ring R , the rational functor relates the category of modules over the algebra \mathcal{C}^* (with convolution product) with the category of comodules over \mathcal{C} . It is based on the pairing of the algebra \mathcal{C}^* with the coalgebra \mathcal{C} provided by the evaluation map $\text{ev}: \mathcal{C}^* \otimes_R \mathcal{C} \rightarrow R$. We generalise this situation by defining a pairing between endofunctors T and G on any category \mathcal{A} as a map, natural in $a, b \in \mathcal{A}$, $\beta_{\{a,b\}}: \mathcal{A}(a, G(b)) \rightarrow \mathcal{A}(T(a), b)$, and we call it rational if these all are injective. In case T is a monad and G is a comonad on \mathcal{A} , additional compatibility conditions are imposed on a pairing between T and G . If such a pairing is given and is rational, and T has a right adjoint monad H , we construct a rational functor as the functor-part of an idempotent comonad on the T -modules which generalises the crucial properties of the rational functor for coalgebras. As a special case we consider pairings on monoidal categories.
3. In this note, by using a generalized notion of the Leibniz algebra of derivations, we present the constructions of the zero, first, and second non-Abelian Leibniz cohomologies with coefficients in crossed modules, which generalize the classical zero, first, and second Leibniz cohomology. For Lie algebras we compare the non-Abelian Leibniz and Lie cohomologies. We describe the second non-Abelian Leibniz cohomology via extensions of Leibniz algebras by crossed modules.
4. We define the category of Lie-Leibniz algebras and its full subcategory LL1 action conditions in LL1 and according to the general construction given in [6], we construct the universal strict general actor $\text{USGA}(A)$ of any object A in LL1 then there exists an actor $\text{Act}(A)$ of A and $\text{Act}(A) = \text{USGA}(A)$.

5. We give interpretations of some known key agreement protocols in the framework of category theory and in this way we give a method of constructing of many new key agreement protocols.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	დ.ზანგურაშვილი	რეგულარული ეპიმორფიზმების ზოგიერთი კლასის მდგრადობის ზოგიერთი თვისება	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის კონფერენციაზე, 4 დეკემბერი, 2013
2	ა.პაჭკორია	კოჰომოლოგიები კოეფიციენტებით აბელის მონოიდებში	ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის კონფერენციაზე, 3 დეკემბერი, 2013
ანოტაციები			
<p>1. 90-იანი წლების დასაწყისში მ. სობრალმა და წ. ტოლენმა დასვეს საკითხი იმის შესახებ, არის თუ არა რეგულარული ეპიმორფიზმების კლასი მდგრადი ეფექტური დაწევის მორფიზმების გასწვრივ ფულბეკების მიმართ, და უკვე შემდეგ (ჯ. რეიტერმანთან ერთობლივ) სტატიაში გასცეს უარყოფითი პასუხი ამ კითხვაზე. ნაშრომის მიზანია შევისწავლოთ, კატეგორიაზე რა შეზღუდვების დროს ზემოთ-აღნიშნული პირობა სრულდება. კერძოდ, ჩვენ ვაჩვენებთ, რომ ამ პირობას აქვს ადგილი თუ კატეგორია ადიციურია. ფულბეკების, კოგანმატოლებლების და რეგულარული ეპი-მონო ფაქტორიზაციის მქონე მონიშნული კატეგორიისათვის კი, ჩვენ შემოქვაქვს ე.წ. დაბალანსებული მორფიზმის ცნება, და ვაჩვენებთ, რომ რეგულარული ეპიმორფიზმების კლასი მდგრადია დაბალანსებული ეფექტური დაწევის მორფიზმების გასწვრივ პულბეკების მიმართ. გარდა ამისა, ნაჩვენებია, რომ ეფექტური დაწევის მორფიზმების კლასი მყარია ფუშაუტების მიმართ მაშინ და მხოლოდ მაშინ, როცა კატეგორია არის თითქმის ზუსტი (ბარის აზრით), ხოლო დაწევის მორფიზმების კლასი მდგრადია ფუშაუტების მიმართ მაშინ და მხოლოდ მაშინ, როცა კატეგორია რეგულარულია.</p> <p>2. შემოღებულია ნახევრადმოდულების ჯაჭვური კომპლექსის ახალი კოჰომოლოგიის მონოიდები. შესწავლილია მათი თვისებები და მოცემულია გამოყენებები. დადგენილია, რომ ახალი კოჰომოლოგიის მონოიდები უფრო გამოთვლადია ვიდრე ადრე ცნობილი კოჰომოლოგიის მონოიდები.</p>			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ე.ხმალაძე	ჰომ-ლის ალგებრების არააბელური ტენზორული ნამრავლი და გამოყენებები	სანტიაგოს დე კომპოსტელას უნივერსიტეტის მათემატიკის ინსტიტუტის ალგებრის სემინარი, 5 ნოემბერი 2013
2	ნ.ინასარიძე	Simplicial degree of derived functors	სანტიაგოს დე კომპოსტელას უნივერსიტეტის მათემატიკის ინსტიტუტის ალგებრის სემინარი, 14 მარტი 2013
3	ნ.ინასარიძე	Adjunction between crossed modules of groups and algebras	სანტიაგოს დე კომპოსტელას უნივერსიტეტის მათემატიკის ინსტიტუტის ალგებრის სემინარი, 10 სექტემბერი 2013

ანოტაციები

1. მოხსენების პირველ ნაწილში ვაჩვენებთ თუ როგორ შეიძლება ჰომ-ლის ალგებრების არააბელური ტენზორული ნამრავლის აგება თავისუფალი ობიექტის გამოყენების გარეშე. მისი საშუალებით აღვწერთ ჰომ-ლის ალგებრების უნივერსალური ცენტრალური გაფართოებები და დავახასიათებთ მისი კავშირი ჰომ-ლის ალგებრების (დაბალგანზომილებიან) ჰომოლოგიებთან. მოხსენების მეორე ნაწილში მოვიყვანებთ ჰომ-ლის ალგებრების არააბელური ტენზორული ნამრავლის გამოყენება ჰომ-ასოციური ალგებრების ციკლურ ჰომოლოგიაში. კერძოდ, თავდაპირველად მიმოვიხილეთ თუ როგორ ხდება ციკლური ჰომოლოგიის თეორიის გადატანა ჰომ-ასოციურ ალგებრებზე. შემდეგ კი ჰომ-ლის ალგებრების ტენზორული ნამრავლის გამოყენებით ვაჩვენებთ ჰომ-ასოციური ალგებრის პირველ ციკლურ და მილნორის ციკლურ ჰომოლოგიებს შორის კავშირი ზუსტი მიმდევრობების ტერმინებში.

2. მოხსენება ეხება ფირაშვილის ჰოპოთეზას არააბელური წარმოებული ფუნქტორების სიმპლიციური ხარისხის სასრულობის შესახებ. კერძოდ მტკიცდება შემდეგი დებულება: ვთქვათ T არის ფუნქტორი \mathcal{X} -დან \mathcal{Y} -ში, $k > 0$. თუ T -ს i -ური არააბელური წარმოებული ფუნქტორის სიმპლიციური ხარისხი $sdeg(Li(T)) \leq k$ ნებისმიერი T -თვის რომლის ხარისხი $deg(T)=1$, მაშინ $sdeg(Li(T)) \leq nk$ ნებისმიერი T -თვის რომლის ხარისხი $deg(T)=n$.

3. We construct a pair of adjoint functors between the categories of crossed modules of groups and associative algebras and establish a one-to-one correspondence between module structures over a crossed module of groups and its respective crossed module of associative algebras.

მათემატიკური ლოგიკის განყოფილება

I. 1. ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, მათემატიკური ლოგიკის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი მამუკა ჯიბლაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა ნიკოლოზ ბეჟანიშვილი, დავით გაბელაია, ლევან ურიდია.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	შემოსაზღვრული დამტკიცების თვისება და მისი სემანტიკური მახასიათებლები	ნიკოლოზ ბეჟანიშვილი	ნიკოლოზ ბეჟანიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>განვითარებულია ახალი მეთოდოლოგია, რომელიც მოდალური სისტემების კვლევის ახლებურ და პროდუქტიულ მიდგომას უყრის საფუძველს. მეთოდი ემყარება თავისუფალი მოდალური ალგებრების აღწერას სასრული, ნაწილობრივი ალგებრებით მიახლოების გზით. შემოტანილია ახალი ცნება - შემოსაზღვრული დამტკიცების თვისება (bounded proof property, bpp), რომელიც გულისხმობს ფიქსირებული n მოდალური სირთულის ფორმულის გამოყვანადობას არაუმეტეს იმავე n სირთულის ფორმულებიდან. შემუშავებულია ამ თვისების სემანტიკური კრიტერიუმი. კერძოდ, შემოტანილია საფეხურა ალგებრისა და საფეხურა ფრეიმების ცნებები. საფეხურა ფრეიმები აღწერენ ისეთი მოდალური ფორმულების ყოფაქცევას, რომლებიც არ შეიცავენ მოდალური ოპერატორის იტერაციას. დამტკიცებულია, რომ მოდალურ აქსიომატურ სისტემას გააჩნია bpp და აქვს სასრული მოდელების თვისება მაშინ და მხოლოდ მაშინ, თუ მისი შესაბამისი საფეხურა ფრეიმები მიიღება მისი სასრული ფრეიმებიდან p-მორფული ასახვის საშუალებით. ეს სემანტიკური დახასიათება მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც საშუალებას იძლევა ადვილად შევამოწმოთ bpp და სასრული მოდელების თვისება მოდალურ სისტემათა ფართო კლასისათვის. შემუშავებული ახლებური მეთოდოლოგია, რომელიც კონკრეტული მოდალური სისტემისთვის ითვალისწინებს აქსიომატური სისტემის გადაწერას საფეხურა გამოყვანის წესების ერთობლიობად, შესაბამისი საფეხურა ფრეიმების აღწერას და შემდეგ დამტკიცებას, რომ ნებისმიერი საფეხურა ფრეიმი მიიღება რომელიმე სასრული ფრეიმის p-მორფულ ანასახად. მეთოდი გამოყენებულია და აპრობირებულია რამდენიმე მნიშვნელოვანი მოდალური სისტემის მაგალითზე.</p>		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	მეტრიკული სივრცეების მოდალური ლოგიკის შესწავლა	დავით გაბელაია	დავით გაბელაია მამუკა ჯიბლაძე ნიკოლოზ ბეჟანიშვილი ლევან ურიდია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			

მეტრიკული სივრცეების მოდალური ლოგიკის შესწავლა დაიწყო ჯერ კიდევ მაკკინსისა და ტარსკის ფუნდამენტურ შრომაში, თუმცა იქ მხოლოდ კონკრეტული კლასი – თავის თავში მკვრივი, სეპარაბელური მეტრიკული სივრცეები იყო გამოკვლეული. ჩვენი მიზანია სრულად დავახასიათოთ მეტრიკულ სივრცეთა მიერ წარმოქმნილი მოდალური ლოგიკების იერარქია. ამ მხრივ მიღებულია შემდეგი შედეგები: ამომწურავად არის დახასიათებული გაიშვიათებულ მეტრიკულ სივრცეთა კლასის ნებისმიერი ქვეკლასის მოდალური ლოგიკა. ასევე გამოკვლეული და დახასიათებულია სუსტად გაიშვიათებულ მეტრიკულ სივრცეთა მოდალური ლოგიკა. ასევე მიღებულია ამომწურავი დახასიათება იმ მოდალური ლოგიკებისა, რომლებიც მიიღება სრულად მეტრიზებადი სივრცეების რაიმე ქვეკლასით.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	მოდალური ლოგიკის ტოპოლოგიური სემანტიკა (ხელშეკრულების FR/11-29, 2012-2015)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	დ. გაბელაია	მ. ჯიბლაძე, ნ. ბეჟანიშვილი, ლ. ურიდია
დასრულებული ეტაპის შედეგების ანოტაცია				
<p>შემოტანილია ახალი დასაშვები C-სემანტიკა მოდალური ლოგიკისათვის. და დამტკიცებულია მისი სრული ადეკვატურობა S4 მოდალური სისტემის გაფართოებებისათვის. ამ ახალი მიდგომის გამოყენებით აღმოჩენილია S4-ის გაფართოებების მოულოდნელად ჰომოგენური სემანტიკური აღწერა. კერძოდ, ყოველი ასეთი გაფართოება სრულია რაციონალურ რიცხვთა სივრცეზე ან კანტორის სივრცეზე დაფუძნებული განზოგადებული ტოპოლოგიური სივრცის მიმართ, ხოლო ყოველი ბმული ასეთი გაფართოება სრულია ნამდვილ რიცხვთა სივრცეზე დაფუძნებული განზოგადებული ტოპოლოგიური სივრცის მიმართ.</p> <p>სუპერინტუციონისტური (სი-) ლოგიკებისათვის მიღებულია შედეგი, რომ ნებისმიერი სი-ლოგიკა სრულია ნამდვილ რიცხვთა სივრცეზე დაფუძნებული განზოგადებული ტოპოლოგიური სივრცის მიმართ. ანალოგიური შედეგები მიღებულია რაციონალურ რიცხვთა სივრცისა და კანტორის სივრცის მიმართაც.</p>				

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	მ. ბაკურაძე, მ. ჯიბლაძე	32 რიგის G_{38}, \dots, G_{41} ჯგუფების მორავას K-თეორიის რგოლები K-theory	DOI: http://dx.doi.org/10.1017/is013011009jkt245	Springer-Verlag, Germany	23
2*	ნ. ბეჟანიშვილი, გ. ბეჟანიშვილი	მოდალური ოპერატორები კომპაქტურ რეგულარულ ფრეიმებზე და დე-	DOI 10.1007/s10485-013-9332-9	Springer Netherlands	10

	ჯ. ჰარდინგი	ვრისის ალგებრები, Applied Categorical Structures.			
3*	გ. ბეჟანიშვილი, დ. გაბელაია, მ. ჯიბლაძე	ფუნაიამას თეორემასთან დაბრუნება, Algebra universalis	Volume 70, Issue 3, pp 271-286	Springer Basel	16
4*	ლ. ბეკლემიშვილი, დ. გაბელაია	GLP დამტკიცებადობის ლოგიკის ტოპოლოგიური სისრულე, Annals of Pure and Applied Logic	164 (2013), pp. 1201-1223. DOI: 10.1016/j.apal.2013.06.008	Elsevier	23
5	ა. ბალტაგი, ნ. ბეჟანიშვილი, ა. ოზგუნ, ს. სმეტსი	შეხედულებების, შეხედულებათა რევიზიისა და გადახედვადი ცოდნის ტოპოლოგიები. Logic, Rationality, and Interaction , 4th International Workshop, LORI 2013, Hangzhou, China, October 9-12, 2013, Proceedings Lecture Notes in Computer Science	Volume 8196, 2013, pp 27-40. DOI 10.1007/978-3-642-40948-6_3	Springer Berlin Heidelberg	14

ანოტაციები

1. ბ. შუსტერმა დაამტკიცა, რომ 32 რიგის ყველა ჯგუფის 2-ლოკალური მორავას K-თეორიათა რგოლები წარმოქმნილია ლუწი ხარისხის ელემენტებით. ჰოლ-სენიორის სიის ჯგუფებისთვის ნომრებით 38, 39, 40 და 41 დამტკიცებულია, რომ ეს რგოლები წარმოქმნილია გადმოტანილი ჩერნის კლასებით. ჩვენ მივალწიეთ ამ რგოლების სრულ აღწერას წარმოქმნელებითა და თანაფარდობებით; კერძოდ, დამტკიცებული გვაქვს, რომ თითოეული ამ რგოლთაგანი არის 6 ცვლადის მრავალწევრთა რგოლის ფაქტორი იდეალით, რომლის წარმომქმნელები ცხადად გვაქვს ჩამოწერილი.
2. მოცემულია პირდაპირი, ამორჩევის თეორემისგან თავისუფალი დამტკიცება, რომ მოდალური კომპაქტურად რეგულარული ფრეიმების კატეგორია ეკვივალენტურია მოდალური დე ვრისის ალგებრების კატეგორიისა. აღწერილია კავშირი მოდალურ კომპაქტურად რეგულარულ ფრეიმებსა და ფრეიმებზე ვიეტორისის კონსტრუქციის ჯონსტონისეულ ვერსიას შორის.
3. ნაშრომში განხილულია ფუნაიამას თეორემის რამდენიმე არსებული დამტკიცება, მოცემულია ამ თეორემის განზოგადება და ახლებური დამტკიცება და დახასიათებულია შესაბამისი მესრები.
4. პოლიმოდალური ლოგიკა GLP მნიშვნელოვან როლს ასრულებს დამტკიცებადობის შესწავლის თეორიაში. ამ ლოგიკას რა გააჩნია ადეკვატური კრიპკე სემანტიკა, თუმცა აქვს ბუნებრივი ტოპოლოგიური ინტერპრეტაცია ზღვრის ოპერატორის ტერმინებში. შესაბამის პოლიტოპოლოგიურ სივრცეებს GLP-სივრცეები ეწოდება. ნაშრომში აგებულია არატრივიალური GLP-სივრცეები და დამტკიცებულია GLP სისტემის ტოპოლოგიური სისრულე.
5. შემოტანილია ახალი ტოპოლოგიური სემანტიკა დოქსასტური ლოგიკისათვის. ნაჩვენებია, რომ ეს სემანტიკა ყველაზე ზოგადია ისეთებს შორის, რომლებიც აკმაყოფილებენ „ძლიერი რწმენის“ სტალნაკერისეულ აქსიომებს. დამტკიცებულია სისრულის თეორემები და მოცემულია შედარება მანამდე არსებულ სემანტიკურ მიდგომასთან.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლ. ურიდია	სისრულე მოდალური ლოგიკისათვის კანტორ- ბენდიქსონის ზღვრის ოპერატორის იტერაციის ინტერპრეტაციით, საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ენა, ლოგიკა, გამოთვლები“ TbiLLC-2013.	23-27 სექტემბერი, 2013, გუდაური.
მოხსენებათა ანოტაციები			
1. განხილულია მოდალური ლოგიკის ახალი ტოპოლოგიური ინტერპრეტაცია და დამტკიცებულია სისრულის თეორემა.			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. ბეჟანიშვილი	კანონიკური ფორმულები ლოკა- ლურად სასრული რედუქტების გზით და განზოგადებული ორა- დობები, <i>მიწვეული მოხსენება, ტოპოლოგია, ალგებრა და კატეგორიათა თეორია ლოგიკაში, TACL 2013.</i>	28 ივლისი -1 აგვისტო, 2013, ნეშვილი, აშშ.
2	დ. გაბელაია	S4-ის გაფართოებების ტოპოლო- გიური სისრულე, ტოპოლოგია, ალგებრა და კატეგორიათა თეორია ლოგიკაში, TACL 2013.	28 ივლისი -1 აგვისტო, 2013, ნეშვილი, აშშ.
3	მ. ჯიბლაძე	ფუნაიმას თეორემა, ტოპოლოგია, ალგებრა და კატეგორიათა თეორია ლოგიკაში, TACL 2013.	28 ივლისი -1 აგვისტო, 2013, ნეშვილი, აშშ.
4.	ნ. ბეჟანიშვილი	შეხედულებათა რევიზიისა და გა- დახედვადი ცოდნის ტოპოლოგიე- ბი. Logic, Rationality, and Inte- raction, 4th International Workshop, LORI 2013.	9-12 ოქტომბერი, 2013, იანგჟუ, ჩინეთი.
მოხსენებათა ანოტაციები			
1. განხილულია ალგებრული მიდგომა კანონიკური ფორმულებისადმი. წარმოდგენილია ახლებური მეთოდოლოგია, რომელიც ჰაიტინგის ალგებრებს შეისწავლის, ერთი მხრივ, უიმპლიკაციო რედუქტების საშუალებით, ხოლო მეორე მხრივ, უდიზიუნქციო რედუქტების საშუალებით. რადგან ორივე შემთხვევაში ლოკალურად სასრულ მრავალსახეობებს ვღებულობთ, შესაძლებელი ხდება მძლავრი ალგებრული აპარატის გამოყენება და ფართო სპექტრის შედეგების მიღება. მეთოდოლოგია ილუსტრირებულია მნიშვნელოვან მაგალითებზე.			

2. შემოტანილია ტოპოლოგიური სემანტიკის განზოგადებული ვერსია და დამტკიცებულია ზოგადი სისრულის თეორემები S4 მოდალური სისტემის გაფართოებებისათვის. შედეგები გადატანილია სუპერინტუიციონისტურ კონტექსტში.

3. განხილულია ფუნაიმას თეორემის რამდენიმე არსებული დამტკიცება, მოცემულია ამ თეორემის განზოგადება და ახლებური დამტკიცება და დახასიათებულია შესაბამისი მესრები.

4. შემოტანილია ახალი ტოპოლოგიური სემანტიკა დოქსასტური ლოგიკისათვის. ნაჩვენებია, რომ ეს სემანტიკა ყველაზე ზოგადია ისეთებს შორის, რომლებიც აკმაყოფილებენ „ძლიერი რწმენის“ სტალნაკერისეულ აქსიომებს. დამტკიცებულია სისრულის თეორემები და მოცემულია შედარება მანამდე არსებულ სემანტიკურ მიდგომასთან.

სხვა ინფორმაცია

1. საზღვარგარეთ მივლინებები

ლევან ურიდია

19 ივლისი - 20 აგვისტო, 2013, პოლ საბატიეს უნივერსიტეტის საინფორმაციო ტექნოლოგიების კვლევითი ინსტიტუტი, ტულუზა, საფრანგეთი.

20 ივლისი - 29 აგვისტო, 2013, მადრიდის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტი.

დ. გაბელაია, მ. ჯიბლაძე

1 – 10 აგვისტო, 2013. ნიუ მექსიკოს შტატის უნივერსიტეტი, აშშ.

2. გრანტები

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი. პროექტის დასახელება: ახალგაზრდა მეცნიერთა უცხოეთში სამეცნიერო-კვლევითი სტაჟირებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსი. პროექტის შიფრი: YS/60/5-105/13.

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტების 2013 წლის კონკურსი. პროექტის შიფრი: PG/72/4-102/13.

3. რეცენზირება

დ. გაბელაიამ მოამზადა რეცენზია ჟურნალისთვის: Annals of Pure and Applied Logic.

4. მონაწილეობა საერთაშორისო ჟურნალების სარედაქციო კოლეგიებში

მ. ჯიბლაძე არის შემდეგი ჟურნალის რედკოლეგიის წევრი:

Georgian Mathematical Journal. Walter De Gruyter & Co, Germany (სარედაქციო კოლეგიის წევრი).

ნ. ბეჟანიშვილი არის შემდეგი ჟურნალის რედკოლეგიის წევრი:

Mathematical Logic Quarterly

5. საერთაშორისო კონფერენციის ორგანიზება

დ. გაბელაია და ნ. ბეჟანიშვილი არიან შემდეგი საერთაშორისო კონფერენციის ორგანიზატორები: **International Tbilisi Symposium on Language, Logic and Computation**

ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის განყოფილება

I. 1. ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის განყოფილება.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. მიხეილ მანია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: მიხეილ მანია, თენგიზ შერვაშიძე, ნანული ლაზრივა, თეიმურაზ ტორონჯაძე, ომარ ფურთუხია.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ოპტიმალური ინვესტირებისა და ჰეჯირების ამოცანები შეზღუდული ინფორმაციისა და მოდელის განუზღვრელობის პირობებში	მიხეილ მანია,	მიხეილ მანია, თენგიზ შერვაშიძე, ნანული ლაზრივა, თეიმურაზ ტორონჯაძე, ომარ ფურთუხია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>ნაჩვენებია, რომ თუ მიზნობრივი ფუნქცია ორჯერ უწყვეტად დიფერენცირებადია და საბაზისო აქციის ფასი აკმაყოფილებს სტრუქტურულ პირობას, მაშინ ოპტიმალური ინვესტირებისა და ჰეჯირების ამოცანის შესაბამისი ფასის ფუნქცია იქნება ორჯერ უწყვეტად დიფერენცირებადი და მისი პირველი წარმოებული წარმოადგენს სემიმარტინგალს, რომლის სასრული ვარიაციის ნაწილი აბსოლუტურად უწყვეტია ლებეგის ზომის მიმართ.</p> <p>ფასის ფუნქციის ზემოაღნიშნულ თვისებებზე დაყრდნობით ნაჩვენებია, რომ ოპტიმალური ინვესტირებისა და ჰეჯირების ამოცანის შესაბამისი ფასის ფუნქცია წარმოადგენს შექცეული სტოქასტური დიფერენციალური განტოლების ერთადერთ ამონახსნს და ოპტიმალური კაპიტალის პროცესი პირდაპირი სტოქასტური დიფერენციალური განტოლების ამონახსნით მოიცემა.</p> <p>წლის განმავლობაში გრძელდებოდა მუშაობა რობასტულობის პრობლემის შესასწავლად სხვადასხვა დასმებში და დისციპლინებში. ამჯერად დაისვა რობასტულობის პრობლემა ფინანსური ამოცანების კონტექსტში. კერძოდ, განხილული იქნა დიფუზიური ბაზრის მოდელი დაუზუსტებელი ჩანაცვლებისა და ვოლატილობის კოეფიციენტებით და ამოცანა ჩამოყალიბდა შემდეგნაირად: ვიპოვოთ საშუალო კვადრატული აზრით ჰეჯირების მინიმალური პრობლემის ამონახსნი. მოცემულია ამონახსნის ცხადი დახასიათება ჰამილტონ-იაკობი-ბელმან-აიზეკის განტოლების ამონახსნის მეშვეობით.</p>			

ბლექ-შოულსისა და მერტონის მოდელებისთვის რობასტული ინვესტირების ამოცანის შესაბამისი ფასისთვის გამოყვანილია სტოქასტური დიფერენციალური განტოლებები, რომელთა ამონახსნის გამოყენებით აგებულია ოპტიმალური სავაჭრო სტრატეგიები.

მოცემულია სასრულგანზომილებიანი პარამეტრის M-შეფასებების ასიმპტოტურად ეკვივალენტური რეკურსიული შეფასების კონსტრუქცია.

დამტკიცებულია სობოლევის ტიპის უტოლობები ნორმალური მარტინგალებისთვის. მიღებულია ბურკჰოლდერისა და მეიერის უტოლობები პუასონის ფუნქციონალების სობოლევის ტიპის სივრცეებისთვის.

დავიდოვისა და როტარის ცნობილი შედეგი დამოუკიდებელი შემთხვევითი სიდიდეების ორი მიმდევრობის შედარების შესახებ გადატანილია სუსტად დამოკიდებული შემთხვევითი სიდიდეების მიმდევრობებისთვის ვარიაციული მანძილის გამოყენებით.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	პირველი და მეორე რიგის შექცეული სტოქასტური დიფერენციალური განტოლებები და მათი გამოყენება სტოქასტურ მართვასა და ფინანსურ მათემატიკაში. #FR/69/5-104/12 საგრანტო ხელშეკრულება № 31/68, 2013-2014 წლები.	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მ.მანია	მ. მანია, თ. შერვაშიძე, ნ. ლაზრივა, თ. ტორონჯაძე, ო. ფურთუხია რ.თევზაძე, ბ. ჩიქვინიძე, ზ. ქვათაძე, თ. უზუნაშვილი

შესწავლილია რობასტული ჰეჯირების ამოცანა ფინანსური ბაზრის დიფუზიური მოდელისათვის. ოპტიმალური სტრატეგიები წარმოდგენილია ამოცანის შესაბამისი ბელმან-ისაკის შექცეული განტოლებების ამონახსნის საშუალებით.

შექცეული სემიმარტინგალური განტოლებების ამონახსნის თვისებების გამოყენებით მიღებულია BMO- მარტინგალების ნორმების ახალი შეფასებები

სტოქასტური წარმოებულის ცხადი კონსტრუქციის გამოყენებით ე. წ. ნორმალური მარტინგალების კლასისა და პუასონის ფუნქციონალებისათვის შემოდებულია სობოლევის ტიპის სივრცეები და დამტკიცებულია სობოლევის, სობოლევი-პუანკარესა და ლოგარითმული სობოლევის ტიპის უტოლობები ფუნქციონალებისათვის ამ სივრცეებიდან.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ო.ფურთუხია	შემთხვევით პროცესთა თეორია	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	296

სახელმძღვანელოში გადმოცემულია თანამედროვე შემთხვევით პროცესთა თეორიის ძირითადი შედეგები და მეთოდები, აღწერილია შემთხვევით პროცესთა მნიშვნელოვანი კლასები, რომლებიც რეალური პროცესების დინამიკის ადეკვატური მათემატიკური აღწერის შესაძლებლობას იძლევიან. ნაშრომს ერთვის საილუსტრაციო მაგალითები და ამოცანები დამოუკიდებელი მუშაობისათვის. წიგნი განკუთვნილია მათემატიკის მიმართულების სტუდენტებისა და მაგისტრანტებისათვის. იგი სასარგებლო იქნება შემთხვევით პროცესთა თეორიის გამოყენებებით დაინტერესებული სხვადასხვა პროფილის სპეციალისტთა ფართო წრისათვის.

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

2	თ. ტორონჯაძე	Computational Business Administration	GAU Business School, Georgia, Tbilisi, 2013.	165
---	--------------	---------------------------------------	--	-----

№3	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
----	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

3	თ. ტორონჯაძე	Essentials of Business Administration	GAU Business School, Georgia, Tbilisi, 2013.	338
---	--------------	---------------------------------------	--	-----

ფინანსური მათემატიკის პრობლემების ჩამოყალიბების, გადაჭრის და იმპლემენტაციის მეთოდოლოგია ეფუძნება შემდეგ კომპონენტებს:

1. თავად ფინანსთა თეორია
2. ფინანსთა თეორიისათვის ალბათურ-სტატისტიკური მოდელების შემუშავება, ანალიზი და დასკვნების მიღება.
3. მიღებული შედეგების კომპიუტერული გათვლა და რეალიზაცია.

წინამდებარე სახელმძღვანელოები (2-3) ეძღვნება მათ შორის ფინანსთა თეორიის ძირითადი ცნებების და მეთოდების აღწერასა და კომპიუტერული რეალიზაციების მეთოდების გადმოცემას. სახელმძღვანელო გათვლილია სტუდენტებისათვის, დოქტორანტებისთვის და მეცნიერ მუშაკთათვის.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ო.ფურთუხია	ალბათურ-სტატისტიკური ამოცანები	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	563

კრებულში სრულად არის გადმოცემული თანამედროვე ალბათობის თეორიისა და მათემატიკური სტატისტიკის წინაშე წამოჭრილი უმნიშვნელოვანესი პრაქტიკული და თეორიული ხასიათის საკითხები. თითოეულ თემას წინ უძღვის აუცილებელი თეორიული შე-

დეგები, შემდეგ მოყვანილია მრავალი საილუსტრაციო და სამოტივაციო მაგალითი ადამიანის მოღვაწეობის სხვადასხვა სფეროდან, განხილულია მათი გადაწყვეტის მეთოდები და ხერხები. ასევე მოყვანილია ამოცანები დამოუკიდებელი მუშაობისათვის. მას დართული აქვს ძირითადი და მნიშვნელოვანი ალბათური განაწილებების ცხრილები, EXCEL-ის სტატისტიკური ფუნქციების აღწერა და უკანასკნელ ხუთ წელიწადში თსუ-ში შუალედურ და საბოლოო გამოცდებზე მოტანილი ბილეთების ნიმუშები. სახელმძღვანელო შედგენილია თსუ-ში ამჟამად მოქმედი სასწავლო პროგრამებისა და სილაბუსების მიხედვით.

სახელმძღვანელო განკუთვნილია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იმ სტუდენტებისა და მაგისტრანტებისათვის, რომლებიც სწავლობენ ალბათობის თეორიასა და მათემატიკურ სტატისტიკას. იგი სასარგებლო იქნება აგრეთვე ალბათურ-სტატისტიკური მეთოდების პრაქტიკული გამოყენებით დაინტერესებული სხვადასხვა პროფილის სპეციალისტთა ფართო წრისათვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ო.ფურთუხია	Sobolev and Logarithmic Sobolev Type Inequalities. Applied Mathematics, Informatics and Mechanics	AMIM Vol.17 No.2, pp. 26-39.	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	14
2	ბ.დოჭვირი, ო.ფურთუხია, გ.სოსხაძე, გ.ტყემალაძე	“On the Stochastic Model of a Chemical Reaction“.Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences	vol. 7, no. 2, 2013, pp. 92-96.	თბილისი, საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემიის გამომცემლობა	5
3	პ.ბაბილუა, ბ.დოჭვირი, ო.ფურთუხია, გ.სოსხაძე	“On the optimal stopping of partially observable processes“.Reports of Enlarged Sessions of the Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	Volume 27, 2013.	თბილისი, თსუ გამომცემლობა	6

1. სტოქასტური წარმოებულის ცხადი კონსტრუქციის გამოყენებით ე. წ. ნორმალური მარტინგალების კლასისა და პუასონის ფუნქციონალებისათვის შემოდებულია სობოლევის ტიპის სივრცეები და დამტკიცებულია სობოლევის, სობოლევი-პუანკარესა და ლოგარითმული სობოლევის ტიპის უტოლობები ფუნქციონალებისათვის ამ სივრცეებიდან.

2. განხილულია პირველი რიგის ქიმიური რეაქცია, როდესაც რეაგენტის კონცენტრაცია განაწილებულია ბინომური კანონით. მიღებულია რეაგენტის და

პროდუქტის კონცენტრაციების მათემატიკური ლოდინისა და დისპერსიის ცხადი გამოსახულებები. აგებულია აგრეთვე პირველი რიგის რეაქციის სტოქასტური მოდელი.

3. განხილულია კალმან-ბიუსის უწყვეტი მოდელი ნაწილობრივ დაკვირვებადი შემთხვევითი პროცესებისათვის. არასრული მონაცემებით ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა დაყვანილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანაზე სრული მონაცემებით. დამტკიცებულია გადასახადის ფუნქციათა კრებადობები, როცა დაუკვირვებადი და დაკვირვებადი პროცესების შემფოთების მცირე პარამეტრები მიისწრაფიან ნულისაკენ.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	R. Tevzadze, T. Toronjadze and T. Uzunashvili,	Robust utility maximization for a diffusion market model with misspecified coefficients, «Finance and Stochastics»	17, 2013.	Springer	28
2	V. Gupta and T. Shervashidze,	Upper Bounds for Bernstein Basis Functions, Prokhorov and Contemporary Probability Theory	Vol. 33 , 2013,	Springer Series	pp.293-303
	M. Mania and B. Chikvinidze	New proofs of some results on BMO martingales using BSDEs, accepted in «Journal of Theoretical Probability»	Published online at October 2013 DOI: 10.1007/s10959-013-0524-x,	Springer	16

1. შესწავლილია რობასტული ჰეჯირების ამოცანა ფინანსური ბაზრის დიფუზიური მოდელისათვის. ოპტიმალური სტრატეგიები წარმოდგენილია ამოცანის შესაბამისი ბელმან-ისააკის შექცეული განტოლებების ამონახსნის საშუალებით.
2. მიღებულია ბერნშტეინის საბაზისო ფუნქციის ზედა საზღვრის შეფასებები
3. შექცეული სემიმარტინგალური განტოლებების ამონახსნის თვისებების გამოყენებით მიღებულია BMO- მარტინგალების ნორმების ახალი შეფასებები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ო.ღლონტი, ო.ფურთუხია	On the Clark integral representation of Brownian functional with explicit view of integrand	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში (თსუ - 95), თბილისი, 2013 წლის 22–26 იანვარი.
2	ო.ფურთუხია, ვ.ჯაოშვილი	Log Sobolev type inequalities for Poisson functional	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში (თსუ - 95), თბილისი, 2013 წლის 22–26 იანვარი.
3	ო.ღლონტი, ო.ფურთუხია	Clark's type formulas and applications in barrier options hadging	გმი XXVII გაფართოებული სემინარის სხდომები, თბილისი, 2013 წელი, 22-25 აპრილი.
4	პ.ბაბილუა, ბ.დოჭვირი, ო.ფურთუხია, გ.სოსხაძე	On the optimal stopping of partially observable processes	გმი XXVII გაფართოებული სემინარის სხდომები, თბილისი, 2013 წელი, 22-25 აპრილი.
5	ო.ღლონტი, ო.ფურთუხია	Clark representations and independence and dependence of Brownian functional	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია „გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები“, თბილისი, 2013 წლის 4-7 სექტემბერი.
6	პ.ბაბილუა, ბ.დოჭვირი, ო.ფურთუხია, გ.სოსხაძე	On the problem of optimal stopping with incomplete data	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია „გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები“, თბილისი, 2013 წლის 4-7 სექტემბერი.
7	ო.ღლონტი, ო.ფურთუხია	Clark representation with explicit integrand and the knock-out barrier option pricing	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი-ბათუმი, 2013 წლის, 9-15 სექტემბერი.
8	პ.ბაბილუა, ბ.დოჭვირი, ო.ფურთუხია, გ.სოსხაძე	On the reduction and convergence of payoffs	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო

			კონფერენცია, თბილისი- ბათუმი, 2013 წლის, 9-15 სექტემბერი.
9	ბ.დოჭვირი, გ.სოხაძე, ო.ფურთუხია, ო.დლონტი	Radon-Nikodym Derivative of Solution of Nonlinear Equations with Random Right Side	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, თბილისი- ბათუმი, 2013 წლის, 9-15 სექტემბერი.
10	მ. მანია და რ. თევზაძე	On the properties of the dynamic value functions in the problem of optimal investing in incomplete markets	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია „გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები“, თბილისი, 2013 წლის 4-7 სექტემბერი.
11	მ. მანია და რ. თევზაძე	სარგებლიანობის მაქსიმიზაციის ამოცანასთან დაკავშირებული ფასის ფუნქციის თვისებების შესახებ	ა. რაზმაძის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია, 2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი

ანოტაციები

1. დამუშავებულია კლარკის ინტეგრალურ წარმოდგენაში ინტეგრანდის პოვნის მეთოდი კვადრატით ინტეგრებადი ბროუნის ფუნქციონალებისათვის, რომელთა პირობითი მათემატიკური ლოდინი მალიევენის აზრით წარმოებადია. ეს მეთოდი შესაძლებლობას გვაძლევს იძლევა დავადგინოთ ინტეგრანდიუს ცხადი სახე იმ შემთხვევაში, როცა ფუნქციონალს არ გააჩნია მალიევენის აზრით წარმოებული.
2. კომპენსირებული პუასონის პროცესისათვის შემოდებული სტოქასტური წარმოებულის ცნების საშუალებით პუასონის ფუნქციონალებისათვის შემოდებულია სობოლევის ტიპის სივრცეები და დამტკიცებულია სობოლევის, სობოლევ-პუანკარესა და ლოგარიტმული სობოლევის ტიპის უტოლობები შემთხვევითი სიდიდეებისათვის ამ სივრცეებიდან.
3. ვინერის პროცესის ერთი ფუნქციონალისათვის, რომელიც ფინანსური ბაზრის ბაშელიეს მოდელის შემთხვევაში წარმოადგენს გადასახადის ფუნქციას ბარიერული ოფციონისათვის, მიღებულია კლარკის ინტეგრალური წარმოდგენა. დადგენილია ინტეგრანდის ცხადი სახე, რომელიც წარმოადგენს ოპტიმალური ჰეჯურ სტრატეგიას ბარიერული ოფციონისათვის.
4. განხილულია კალმან-ბიუსის უწყვეტი მოდელი ნაწილობრივ დაკვირვებადი შემთხვევითი პროცესებისათვის. არასრული მონაცემებით ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა დაყვანილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანაზე სრული მონაცემებით. დამტკიცებულია გადასახადის ფუნქციათა კრებადობები, როცა დაუკვირვებადი და დაკვირვებადი პროცესების შემფოთების მცირე პარამეტრები მიისწრაფიან ნულისაკენ.
5. განხილულია ორი შემთხვევითი სიდიდის ნაწილობრივი დამოკიდებულების ცნება და მოყვანილია არატრივიალური საილუსტრაციო მაგალითები. შემუშავებული ორი შემთხვევითი სიდიდის დამოკიდებულების ლოკალური კრიტერიუმი. ბროუნის ფუნქციონალების შემთხვევაში, ბუნებრივი გზით განმარტებულია შემთხვევითი სიდიდეების დამოკიდებულების საზომი სიბრტყის ნებისმიერ წერტილში.
6. განხილულია ნაწილობრივ დაკვირვებადი შემთხვევითი მიმდევრობა, სადაც დაკვირვებადი მიმდევრობა შეიცავს არასრულ ინფორმაციას დაუკვირვებადი მიმდევრობის შესახებ და დამოკიდებულია შემფოთების მცირე პარამეტრზე. წრფივი მოგების ფუნქციის შემთხვევაში ნაჩვენებია ნაწილობრივ დაკვირვებადი ფასების სრულად

დაკვირვებადი ფასისკენ კრებადობა, როცა შეშფოთების მცირე პარამეტრი მიისწრაფის ნულისაკენ.

7. ვინერის პროცესის ერთი ფუნქციონალისათვის, რომელიც ფინანსური ბაზრის ბაშელიეს მოდელის შემთხვევაში წარმოადგენს გადასახადის ფუნქციას ნოკაუტ-ბარიერული ოფციონისათვის, მიღებულია კლარკის ინტეგრალური წარმოდგენა. ეს ფუნქციონალი წარმოადგენს ევროპული კოლ ოფციონის გადასახადის ფუნქციისა და გარკვეული ხდომილების ინდიკატორის ნამრავლს. ვპოულობთ ინტეგრანდის ცხად ფორმას. ეს ინტეგრანდი არის ოპტიმალური ჰეჯური სტრატეგია ნოკაუტ-ბარიერული ოფციონის რეპლიცაციისათვის ბაშელიეს მოდელის შემთხვევაში.

8. განხილულია ნაწილობრივ დაკვირვებადი შემთხვევითი მიმდევრობა, სადაც დაკვირვებადი მიმდევრობა შეიცავს არასრულ ინფორმაციას დაუკვირვებადი მიმდევრობის შესახებ და დამოკიდებულია შეშფოთების მცირე პარამეტრზე. კვადრატული მოგების ფუნქციის შემთხვევაში ნაჩვენებია ნაწილობრივ დაკვირვებადი ფასების სრულად დაკვირვებადი ფასისკენ კრებადობა, როცა შეშფოთების მცირე პარამეტრი მიისწრაფის ნულისაკენ.

9. ჰილბერტის სივრცეში განხილვება განტოლება , სადაც შემოუსაზღვრელი წრფივი ოპერატორია, შემოსაზღვრული გლუვი ოპერატორი და კი შემთხვევითი ელემენტი -ში გლუვი განაწილებით . იგულისხმება, რომ -ს გააჩნია ლოგარითმული წარმოებული -ის ყველგან მკვირივი ქვესივრციდან . შესწავლილია აღნიშნული განტოლების ამონახსნის განაწილების ლოგარითმული წარმოებულის არსებობის საკითხები.

10. შესწავლილია ინვესტირებისა და ჰეჯირების ამოცანის შესაბამისი ფასის ფუნქციის დიფერენცირებადობის პირობები.

11. ფასის ფუნქციის თვისებებზე დაყრდნობით ნაჩვენებია, რომ ოპტიმალური ინვესტირებისა და ჰეჯირების ამოცანის შესაბამისი ფასის ფუნქცია წარმოადგენს შექცეული სტოქასტური დიფერენციალური განტოლების ერთადერთ ამონახსნს.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	პ.პაბილუა, ბ.დოჭვირი, გ.სოსხაძე, ო.ფურთუხია	“Об оптимальной остановке Стандартного марковского процесса”	XXI международная конференция “Проблемы управления безопасностью сложных систем”, Москва, 2013.
2	პ.პაბილუა, ბ.დოჭვირი, გ.სოსხაძე, ო.ფურთუხია	“Об оптимальной остановке и вариационных неравенствах”	XXI международная конференция “Проблемы управления безопасностью сложных систем”, Москва, 2013.

ანოტაციები

1. სტანდარტული მარკოვის პროცესისათვის გადაწყვეტილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა.

2. დადგენილია კავშირი შემთხვევითი პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანებსა და ვარიაციულ უტოლობებს შორის.

სხვა ინფორმაცია

სადოქტორო (PhD) პროგრამის ხელძღვანელობა

მ. მანას ხელძღვანელობით მომზადდა დისერტაცია " Backward Stochastic Differential Equations with Convex Generators". დისერტანტი ბ. ჩიქვინიძე. დისერტაციის დაცვა შედგა 2013 წლის 11 ივლისს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

რეცენზირება

მ. მანამ მოამზადა რეცენზიები ჟურნალებისთვის: Quantitative Finance, Applied Mathematics and Optimization (სტატიებზე "Making Mean-Variance Hedging Implementable in a Partially Observable Market", "Maximization of recursive utilities under convex portfolio constraints")

ნ. ლაზრიევამ მოამზადა რეცენზია ჟურნალისათვის: Georgian Math. Journal.

თეორიული ფიზიკის განყოფილება

I. 1. ი.ჯავახიშვილის თბილისის სახ. უნივერსიტეტი, ა.რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტი, თეორიული ფიზიკის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მ. ელიაშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: ვ.გარსევანიშვილი, ზ.გიუნაშვილი, ვ.გოგოხია, მ.ელიაშვილი, ა.კვინიხიძე, გ.ლავერელაშვილი, ბ.მალრაძე, ა.ხვედელიძე, გ.ციციშვილი, გ.ჯორჯაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ყალიბური კვანტური ველების თეორიის მათემატიკური მოდელების კვლევა	მ.ელიაშვილი	ვ.გარსევანიშვილი, ზ.გიუნაშვილი, ვ.გოგოხია, მ.ელიაშვილი, ა.კვინიხიძე, გ.ლავერელაშვილი, ბ.მალრაძე, ა.ხვედელიძე, გ.ციციშვილი, გ.ჯორჯაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ამოცანა 1ა. ინტეგრებადობა სიმის და ველის თეორიებში

შესწავლილი იქნა ბოზონური სიმის დინამიკა სტატიკურ ყალიბში, რისთვისაც სტატიკური ყალიბის მიდგომა განზოგადოებული იქნა გამრუდებული სივრცე-დროისთვის. ნაჩვენებია იქნა, რომ სტატიკური ყალიბის ჰამილტონიანი მუდმივია სიმის გასწვრივ და ეს მუდმივი ემთხვევა სიმის ენერჯის კვადრატს, რომელიც კვადრატულია კანონიკური იმპულსების მიმართ.

კლასიკურ დონეზე დეტალურად იქნა გაანალიზირებული შემთხვევა და აგებული იქნა სივრცის იზომეტრიის ჯგუფის შესაბამისი შენახვადი სიდიდეები. სისტემის კვანტური სპექტრის შესასწავლად განხილული იქნა მარტივი ქვესისტემა, რომელშიც ნულოვან მოდასთან ერთად აღზნებულია მხოლოდ ერთი მოდა სიმის დუ ნაწილში. დადგენილი იქნა ფაზური სივრცის შეზღუდვები, რომლებიც დინამიკურად არ ცვლის ქვესისტემის კონფიგურაციას. შეაბამისი ფაზური სივრცე დუ ნაწილში აღმოჩნდა 10 განზომილებიანი. ნაპოვნი იქნა ქვესისტემის კანონიკური ცვლადები და ნაჩვენებია იქნა, რომ სისტემა ინვარიანტულია სივრცე დროის იზომეტრიული ჯგუფის მიმართ. ეს სიმეტრია საკმარისი აღმოცნდა ქვესისტემის სრული ინტეგრებადობისთვის, რაც ცხადი სახით მიღწეული იქნა ცვლადების განცალკევების მეთოდით. განცალკევად ცვლადებში დაკვანტვამ მნიშვნელოვნად გაამრტივა ენერგეტიკული სპექტრის გამოთვლა.

ოპერატორების დალაგების არააცალსახობის თავიდან ასაცილებლად გამოყენებული იქნა სუპერსიმეტრიული მოსაზრებები. შედეგად მიღებული ენერგეტიკული სპექტრი დაბალი აღზნებებისთვის ემთხვევა საზოგადო კონფორმული თეორიით ნაწინასწარმეტყველებ შედეგს.

ამოცანა 1ბ

ლიუვილის ველის თეორიაში გამოკვლეული იქნა შვინგერ-დაისონის განტოლება და მის საფუძველზე გამოყვანილი იქნა განტოლება 3-წერტილოვანი კორელაციური ფუნქციის სტრუქტურული კონსტანტისათვის. მეორე ანალოგიური განტოლება მიღებული იქნა ლიუვილის თეორიის იმ დუალობის საფუძველზე, რომელიც ითვალისწინებს კონსტანტა

ბ-ს იცვლებას 1/ბ -თი.

ორ განტოლებაზე დაყრდნობით, განალიზირებული იქნა სტრუქტურული კონსტანტის ცალსახობის საკითხი და მისი კავშირი ძმ შემოთავაზებასთან.

ამოცანა 1კ

სუპერსიმის კვანტური თეორია მინკოვსკის სივრცე-დროში გაანალიზირებული იქნა სტატიკირ ყალიბში. ნაჩვენებები იქნა, რომ, მსგავსად სინათლის კონუსის ყალიბისა, კრიტიკული გამზომილება 10-ის ტოლია.

ამოცანა 2. ინსტანტონური ამოხსნების შესწავლა ბრტყელ პოტენციალში

ჩვენ დეტალურად შევისწავლეთ $O(4)$ -ინვარიანტული ინსტანტონური ამოხსნების არსებობა და თვისებები სკალარული ველის თეორიაში მინიმალური ბმით აინშტაინის გრავიტაციასთან ბრტყელი პოტენციალების შემთხვევაში, ანუ როცა სკალარული ველის პოტენციალის მეორე

წარმოებული მცირეა პოტენციალის მაქსიმუმთან. ჩვენ ვიპოვეთ სხვადასხვა ტიპის ამოხსნები: პოუკინგ-მოსს, სიმეტრიული და ასიმეტრიული კოლემან-დე ლუჩია, ოსცილირებადი ინსტანტონები, და აგრეთვე სხვა არასტანდარტული ამოხსნები დამატებითი უარყოფითი მოდებით ფლუქტუაციების სპექტრში. ჩვენი კვლევიდან სჩანს რომ ამ ამოხსნების სხვადასხვა შტოები დაკავშირებული არიან ერთმანეთთან კრიტიკული ინსტანტონების საშუალებით, რომლებსაც გაანიათ დამატებითი ნულოვანი მოდა. მთლიანობაში სასრულ ქმედებიანი ამოხსნების სივრცე ბრტყელ პოტენციურ ბარიერებში საოცრად მდიდარი და საინტერესოა. ჩვენ დავადგინეთ რომ კრიტიკული ინსტანტონები თამაშობენ საკვანძო როლს ამ ამოხსნების არსებობის შესწავლაში და თვისებების გაგებაში.

ამოცანა 3.ა

შესწავლილია სასრულ ტემპერატურებზე ფაზური გადასვლები კლასიკური ყოფაქცევიდან კვანტური ყოფაქცევის რეჟიმში. განხილულია სკალარული ველის მოდელი $SU(2)$ -სიმეტრიის დამრღვევი პოტენციური ენერჯით. ნაპოვნია ველის კლასიკური განტოლებების ზუსტი ამოხსნა სასრული ენერჯიებისთვის, რომელიც წარმოადგენს ველის პერიოდულ კონფიგურაციას და ენერჯიის მიხედვით ახორციელებს ინტერპოლაციას ვაკუუმსა და ბარიერის წვეროს შესაბამის მდგომარეობას შორის. ნაჩვენებია, რომ ასეთი კონფიგურაცია პასუხისმგებელია ფაზურ გადასვლებზე სასრული ტემპერატურებისთვის ველის კლასიკური ყოფაქცევიდან (ბოლცმანის განაწილების კანონი) კვანტურ ყოფაქცევაზე (პოტენციალური ბარიერის გაუონვა). ნაჩვენებია, რომ ადგილი აქვს მეორე გვარის ფაზურ გადასვლას. კრიტიკული ტემპერატურა შეესაბამება პოტენციალურ ბარიერს

ამოცანა 3ბ

გამოკვლეულია სკალარული ველის თეორია, რომლის პოტენციური ენერჯია არღვევს $SU(3)$ -სიმეტრიას $SU(2)$ სიმეტრიის დონეზე. სისტემის სტაციონარული მდგომარეობების შესასწავლად განხილულია შრედინგერის განტოლება. მის ამოსახსნელად გამოიყენება შეშფოთების თეორია. კანონიკური გარდაქმნების სასუალებით სიმეტრიის ჯგუფის პარამეტრები შემოტანილია, როგორც ფაზური სივრცის დინამიური ცვლადები. ნაჩვენებია, რომ სისტემის ენერგეტიკული სპექტრი იკვანტება თეორიის სიმეტრიის ჯგუფის ინვარიანტების შესაბამისად.

ამოცანა 4

ნაჩვენებია, რომ კვანტურ ქრომოდინამიკაში შესაძლებელია მასური პარამეტრის შემოტანა, რომელიც არ არღვევს ფერის $SU(3)$ სიმეტრიას. ეს საშუალებას იძლევა კვანტური ქრომოდინამიკის ინფრაწითელი სინგულარობები აკუმულირებულ იქნას გლუონის სრულ პროპაგატორში. ს სინგულარობები უფრო მკაცრად არის განმარტებული, ვიდრე თავისუფალი გლუონის პროპაგატორის ინფრაწითელი სინგულარობები და წარმოიქმნება უმასო გლუონური მოდების თვითურთიერთქმედების გამო. ასური ღრიჭოს გარეშე ეს სინგულარობები ქრება და კვანტური ქრომოდინამიკა არის რეგულარული ნულში. მასური ღრიჭოს გადანორმირება განაწილების თეორიის შესაბამისად საშუალებას იძლევა ანალიზურად ჩამოყალიბდეს კონფაინმენტის გლუონური კრიტერიუმი გამომდინარე

პირველადი პრინციპებიდან.

ამოცანა 5. კვანტური ქრომოდინამიკის გამოკვლევა საშუალო და დაბალი ენერგიების არეში. სტანდარტული მოდელის პარამეტრების რიცხვითი მნიშვნელობების დაზუსტება

კვანტურ ქრომოდინამიკაში გამოკვლეული იქნა ტაუ-ლეპტონის ინკლუზიური ადრონული დაშლები ვექტორულ (არა-უცნაურ) არხში. განვითარებული იქნა დისპერსიული შეშფოთების თეორია რომელიც თანმიმდევრულად ითვალისწინებს რენორმალიზაციურ ინვარიანტობას და ანალიზურობის პრინციპს. ახალ მიდგომაში ლანდაუს არაფიზიკური სინგულარობების არსებობა ეფექტურ მუხტში არ ქმნის თეორიულ წინააღმდეგობას. გამოყვანილი იქნა სასრულ ენერგიულ ჯამთა წესები რომლებიც აკავშირებენ თეორიის პარამეტრებს (ძლიერი ურთიერთმოქმედების α_s მუდმივას და ვაკუუმურ კონდენსატებს) ექსპერიმენტალურ მონაცემებთან. ჯამთა წესებში გამოყენებული იქნა ALEPH2005/2008 კოლაბორაციის ექსპერიმენტალური მონაცემები. პირველ ეტაპზე სპეციალურად შერჩეული ორი ჯამთა წესის გამოყენებით გამოთვლილი იქნა ძლიერი ურთიერთმოქმედების მუდმივა ტაუ-ლეპტონის სკალაზე და შეშფოთების თეორიის სასაზღვრო იმპულსის რიცხვითი სიდიდე დროისებრ არეში, მათი ექსპერიმენტალური ცთომილებებით. ამ შედეგის გამოყენებით სხვა ჯამთა წესებიდან გამოთვლილი იქნა ვაკუუმური კონდენსატების რიცხვითი მნიშვნელობები. გამოკვლევის მნიშვნელოვანი ნაწილია კონდენსატების ექსპერიმენტალური ცთომილებების გამოთვლა. კონდენსატის ნიშანი განისაზღვრა ფორმულით: $(-1)^{d/2}$ სადაც d კონდენსატის განზომილებაა. გამოთვლილი იქნა კონდენსატები განზომილებებით $d=4,6,8...16$.

გამოკვლეული იქნა ვილსონის ოპერატორული ნამრავლის გაშლის ასიმპტოტური მწკრივის კრებადობის ამოცანა ტაუ-ლეპტონის დაშლასთან ასოცირებული ადლერის ფუნქციისათვის. მწკრივის კრებადობა ტაუ-ლეპტონის მასის სკალაზე შეიმჩნევა თუ მწკრივში სავმარისად დიდი რაოდენობის ($d=30$ განზომილებამდე) წევრებს შევინარჩუნებთ. მიღებული რიცხვითი შეფასებები კონდენსატებისთვის ცთომილების ფარგლებში თავსებადია სხვა მეთოდებით მიღებულ შედეგებთან (თუმცა ჩვენ მივიღეთ უფრო დიდი რიცხვითი მნიშვნელობები).

ამოცანა 6. კიდურა მდგომარეობების კვლევა მჭიდრო ბმის მოდელებში

განვითარებულია მესერული მოდელების კიდურა მდგომარეობების კვლევის მეთოდი ჩებიშევის პოლინომების გამოყენებით. აღნიშნული მეთოდის მეშვეობით შესწავლილია სამკუთხა და კვადრატულ მესერებზე აგებული მჭიდრო ბმის ანიზოტროპული მოდელები. დადგენილია, რომ კიდურა მდგომარეობების წარმოიქმნება მესერის კიდის მხოლოდ ხერხისებრი ფორმის შემთხვევებში. განხილული სისტემებისათვის მიღებულია სხვადასხვა მახასიათებლები: პარამეტრების კრიტიკული მნიშვნელობები და სხვა.

ამოცანა 7. ზეგამტარული დენებისა და გოლდსტონის მოდების კვლევა ჰოლის ორშრიან სისტემებში

ჩამოყალიბებულია ეფექტური ჰამილტონიანის აგების სისტემატური მეთოდი ჰოლის ორშრიანი სისტემის სხვადასხვა (ფერომაგნიტური, სინგლეტური და ანტიფერომაგნიტური) ფაზებისათვის. ამ მეთოდის გამოყენებით გამოთვლილია აღნიშნულ სისტემებში გოლდსტონის მოდების დისპერსიული თანაფარდობები და კოჰერენტობის სიგრძეები. ნაჩვენებია, რომ შრეთაშორისი ტუნელირების ნულოვან ზღვარში ყალიბდება ერთი უმასო აგზნება რაც იწვევს ჯოზეფსონის ტიპის ზეგამტარული დენის ფორმირებას

ამოცანა 8.. კვარკებისგან შემდგარი მატერიის ყოფაქცევა სასრულ სიმკვრივების და ტემპერატურის შემთხვევაში. ფაზური გადასვლები მატერიის მდგომარეობების შორის.

ცნობილია რომ ნამბუ-იონა-ლაზინიოს მოდელი გადაუნორმავადია და ამიტომ ამ მოდელის ფარგლებში მიღებული მატერიის თვისებები დამოკიდებული რეგულარიზაციის პარამეტრზე. ნაჩვენებია, რომ ამის მიუხედავად შესაძლებელია ზოგიერთი თვისებების პარამეტრზე დამოუკიდებელი ანალიზი, თუ გამოიყენება განზომილებითი რეგულარიზაცია.

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	სიმის ზედაპირები და ინტეგრებადი სტრუქტურები AdS/CFT შესაბამისობაში	გერმანული გრანტი 'VolkswagenStiftung'.	ჰარალდ დორნი	გიორგი ჯორჯაძე იან პლეფკა, ზურაბ კეპულაძე, ლუკა მეგრელიძე
2	“დენები კირალური ეფექტური ველის თეორიის რამდენიმე ნაწილაკის სექტორში” საგრანტო პროექტი № 11/31	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ხელმძღვანელი. ჯ. გეგელია თანახელმძღვანელი: ალექსანდრე კვინიხიძე	ალექსანდრე კვინიხიძე ბადრი მალრაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები ანოტაცია

ამოცანა 1ა

სივრცეში სიმის თეორიის წილაკის მაგვარი ამოხსნებისთვის შემოთავაზებული იქნა დაკვანტვის და ენერჯის სპექტრის გამოთვლის სქემა ჰუფტის ძლიერი ბმის კონსტანტისათვის. კლასიკური ამოხსნების აგება მოხდა ცხადი სახით კონფორმულ ყალიბში, მისი სრული ფიქსირებით.

ამოცანა 1ბ

SL(2,R)/U(1) კოსეტური მოდელი შესწავლილი იქნა ჰამილტონური რედუქციის ფარგლებში.

დეტალურად იქნა გაანალიზირებული ჰიპერბოლური სექტორი, ნაჩვენები იქნა ამ სისტემის სრული ინტეგრებადობა და კავშირი ლიუვილის თეორიასთან.

ამოცანა 2.

შესწავლილი იქნა ტაუ ლეპტონის ინკლუზიური ადრონული დაშლა **აქსიალურ** ვექტორულ (არაუცნაურ) არხში. კვანტური ქრომოდინამიკის რენორმ-ინვარიანტული-დისპერსიული მოდგომის გამოყენებით დამუშავებული იქნა ALEPH2005/2008 კოლაბორაციის ექსპერიმენტალური მონაცემები შესწორებული 2008–2010 წლებში. განსაზღვრული იქნა ძლიერი ურთიერთმოქმედების მუდმივას რიცხვითი მნიშვნელობა ტაუ ლეპტონის მასის სკალაზე. მიღებული მნიშვნელობა ძალიან ახლოსაა ვექტორული არხიდან მიღებულ შედეგთან. შეფასებული იქნა რომ კვარკ-ადრონული დუალობის ზღურბლის შესაბამისი ენერჯის სიდიდე აქსიალურ არხში. იგი გაცილებით უფრო პატარა აღმოჩნდა ვიდრე ვექტორულ არხის შესაბამისი ენერჯია.

ამოცანა 3

მიღებულ იქნა ინტეგრალური განტოლებები დეიტრონის სტრუქტურული ფუნქციებისთვის. ნაპოვნი იქნა რიცხობრივი ამონახსნები კომპიუტერული პროგრამების გამოყენებით.

დათვლილ იქნა დეიტრონის ელექტრომაგნიტური ფორმ-ფაქტორები.

მეზონის სამ ფოტონად დაშლის ამპლიტუდისთვის მიღებულ იქნა ყალიბურად ინვარიანტული გამოსახულება

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა. კვინიხიძე	ყალიბური ინვარიანტობა პროცესების დინამიკის დადგენაში საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების მე-4 საერთაშორისო კონფერენციის თეზისების კრებული	თბილისი	1
2	ა.კვინიხიძე	უწყვეტი კვანტური ქრომოდინამიკა, ყალიბური ინვარიანტობა და პროცესების დინამიკა, მე-7 საერთაშორისო კონფერენციის „ფიზიკა ადრონული კოლაიდერის ერაში“ შრომათა კრებულში	თბილისი	9
3	მ.ელიაშვილი, გ.ჯაფარიძე, გ.ციციშვილი	The quantum group and Harper equation on a honeycomb lattice	Proc. Intl. Conf. Lie groups, differential equations and geometry. (Batumi 2013) v1.pp 91-95	5
ანოტაციები				
1. წარმოდგენილია მეთოდი რომლის საშუალებით აიგება ყალიბურად ინვარიანტული ამპლიტუდები. ამ ამპლიტუდებში კვარკების დინამიკა გამოვლენილია ველის თეორიის მოთხოვნების სრული დაკმაყოფილებით				
2. განხილულია დინამიკური განტოლებების რამოდენიმე შემთხვევა სადაც გადაწყვეტილია ორმაგი თვლის პრობლემა. ეს პრობლემა წარმოადგენს ძირითად სიმძლეს უწყვეტ კვანტურ ქრომოდინამიკაში განტოლებების მიღების დროს,				

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ. გოგოხია, გ. ბარნაფოლდი	Theory of mass gap მასური ღრის თეორია (ინგლისურ ენაზე)	სინგაპური, World scientific	207

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა. კვინიხიძე	პროგრესი „უწყვეტი კვანტური ქრომოდინამიკის“ მიდგომაში	D31, ბირთვულ ფიზიკის საერთაშორისო სიმპოზიუმის (მუმბაი, ინდოეთი, 2-6/12, 2013) შრომების კრებულში	674-675

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1*	G. Jorjadze, C. Kalousios, Z. Kepuladze	Class. Quant. Grav. IF-3.562	30 (2013) 025015	IOP Publishing	12
2*	L.Battarra, G.Lavrelashvili and J.-L.Lehners	Zoology of instanton solutions in flat potential barriers, Phys. Rev. D	88 (2013) 104012	აშშ, ამერიკული ფიზიკური საზოგადოება	19
3*	ა. კვინიხიძე	რეგულარიზაციის პარამეტრზე დამოუკიდებელი ანალიზი ნამბუ-იონაოლაზინიოს მოდელში Regularization parameter independent analysis in NJL model	International Journal of Modern Physics A Vol.28, 31, page 1350164-1 (2013)	Singapore, New Jersey, London, Geneva. Word Scientific	16
4	M. Eliashvili, G. Tsitsishvili	<i>Algebraic aspects of the Hofstadter problem in graphene</i> Journal of Mathematical Sciences	193 (3)(2013)	Springer, NY	9pp
5*	Y. Hama, G. Tsitsishvili, and Z.F. Ezawa	“Spin supercurrent in the canted antiferromagnetic phase”, Phys. Rev.	B87, 104516		4 pp
6*	Y. Hama, Y. Hidaka, G. Tsitsishvili, and Z.F. Ezawa	“Goldstone modes in bilayer quantum Hall systems at $\nu=2$ ”, Journal of Physics: Conference Series	456, 012012		5 pp
7*	Y. Hama, G. Tsitsishvili, and Z.F. Ezawa	“Nambu-Goldstone modes and the Josephson supercurrent in the	2013		33 pp

		bilayer quantum Hall system”, Prog. Theor. Exp. Phys			
8*	V.Gerdt, S.Gogilidze, A.Khvedelidze, D.Mladenov, V.Sanadze,	Entanglement of spins under a strong laser influence, Physica Scripta T 153, 014026-5, (2013)	153, 014026-5, (2013)		

ანოტაციები

- რელატივისტური ნაწილაკის დინამიკა შესწავლილი იქნა $AdS_{N+1} \times S^M$ სივრცეში. კლასიკური თეორიის ასაღწერად გამოყენებული იქნა სტატიკურ ყალიბი, რომელსაც კვანტურ დონეზე მივყავართ კოორდინატულ წარმოდგენასთან სივრცით კოორდინატებზე დამოკიდებული ტალღური ფუნქციებით. აგებული იქნა ენერჯის კვადრატის ოპერატორი, რომელიც კვადრატულია ნაწილაკის იმპულსების მიმართ და შეიცავს სკალარული სიმრუდის წევრს. გაანალიზდა ამ ოპერატორის თვითშეუღლებადობა და გამოთვლილი იქნა მისი სპექტრი. შემდეგ აგებული იქნა სივრცის ობომეტრიის ჯგუფის უნიტარული წარმოდგენები და დადგინდა კვანტური თანაფარდობები კაზიმირის რიცხვებს შორის.
- ჩვენ დეტალურად შევისწავლეთ $O(4)$ -ინვარიანტული ინსტანტონური ამოხსნების არსებობა და თვისებები სკალარული ველის თეორიაში მინიმალური ბმით აინშტაინის გრავიტაციასთან ბრტყელი პოტენციალების შემთხვევაში, ანუ როცა სკალარული ველის პოტენციალის მეორე წარმოებული მცირეა პოტენციალის მაქსიმუმთან. ჩვენ ვიპოვეთ სხვადასხვა ტიპის ამოხსნები: პოუკინგ-მოსს, სიმეტრიული და ასიმეტრიული კოლემან-დე ლუნია, ოსცილირებადი ინსტანტონები, და აგრეთვე სხვა არასტანდარტული ამოხსნები დამატებითი უარყოფითი მოდებით ფლუქტუაციების სპექტრში. ჩვენი კვლევიდან სჩანს რომ ამ ამოხსნების სხვადასხვა შტოები დაკავშირებული არიან ერთმანეთთან კრიტიკული ინსტანტონების საშუალებით, რომლებსაც გააჩნიათ დამატებითი ნულოვანი მოდა. მთლიანობაში სასრულ ქმედებიანი ამოხსნების სივრცე ბრტყელ პოტენციურ ბარიერებში საოცრად მდიდარი და საინტერესოა. ჩვენ დავადგინეთ რომ კრიტიკული ინსტანტონები თამაშობენ საკვანძო როლს ამ ამოხსნების არსებობის შესწავლაში და თვისებების გაგებაში

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ბ. ჯორჯაძე	1. String dynamics in static gauge	1. თბილისი, 15.03.2013 VW meeting
2	ბ. ჯორჯაძე	2-4	2. თბილისი, 24.09.2013 VW Workshop
	ბ. ჯორჯაძე	Static Gauge and Energy Spectrum of Single-mode Strings in $AdS_5 \times S^5$	3. თბილისი, 15.10.2013 Physics in the LHC Era
	ბ. ჯორჯაძე		4. თბილისი, 04.12.2013 რმი-ის კონფერენცია

3	ბ.მალრაძე	ტაუ-ლეპტონის დაშლების ანალიზი დისპერსიული მიდგომით კვანტურ ქრომოდინამიკაში გამოქვეყნდება მე-7 saertaSoriso კონფერენციის “Physics in the LHC Era” შრომებში	
4	ა. კვინიხიძე	მრავალი ნაწილაკის ურთიერთქმედების ამღწერი ფუნქციების კავშირი ერთი კვარკის გავრცელების ფუნქციასთან ა. რაზმაძის ინსტიტუტის სამეცნიერო კონფერენცია	2-6 დეკემბერი, 2013, თბილისი
5	ა. კვინიხიძე	ყალიბური ინვარიანტობა პროცესების დინამიკის დადგენაში, საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია	9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი
6	ა. კვინიხიძე	უწყვეტი კვანტური ქრომოდინამიკა, ყალიბური ინვარიანტობა და პროცესების დინამიკა, მე-7 საერთაშორისო კონფერენცია „ფიზიკა ადრონული კოლაიდერის ერაში“	14-18 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
	გ. ციციშვილი	“ბლოხის მდგომარეობათა სტრუქტურა ფიჭურ მესერზე”	თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პირველი საფაკულტეტო სამეცნიერო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში, 22-26 იანვარი 2013 წელი. http://conference.ens-2013.tsu.ge/lecture/view/18
	მ.ელიაშვილი	“კვანტური ჯგუფი და ჰარპერის განტოლება ფიჭურ მესერზე”	საერთაშორისო კონფერენცია ლის ჯგუფები, დიფერენციალური განტოლებები და გეომეტრია, ბათუმი, ივნისი 15-22 2013.
მოხსენებათა ანოტაციები			
<p>1. ნაწილაკის აღწერა სტატისტიკურ ყალიბში განზოგადოებული იქნა სიმის თეორიისთვის და შემოთავაზებული იქნა შესაბამისი დაკვანტვის სქემა, დაფუძნებული მეორე გვარის ბმების გამოყენებაზე.</p> <p>2. $AdS_5 \times S^5$ სიმისთვის აგებული იქნა ერთ-მოდულიანი ამოხსნათა კლასი, რომელიც</p>			

ინვარიანტულია სივრცე-დროის იზომეტრული ჯგუფის მიმართ. ეს ამოხსნები მოიცემა ელიფსური ინტეგრალებით. კვანტურ დონეზე რეალიზებული იქნა იზომეტრიის ჯგუფი და გამოთვლილი იქნა ენერგეტიკული სპექტრი.

3. განვითარებული იქნა დისპერსიული მიდგომა კვანტურ ქრომოდინამიკაში ტაუ-ლეპტონის დაშლების მონაცემების აღსაწერად ვექტორულ არაუცნაურ არხში. ALEPH2005/2008 კოლაბორაციის მონაცემებიდან თვითშეთანხმებულად იქნა განსაზღვრული რიცხვითი მნიშვნელობები ძლიერი ურთიერთქმედების მუდმივასათვის და მაღალი განზომილების ვაკუუმური კონდენსატებისთვის (განზომილება $d=16$ ჩათვლით). შეფასებული იქნა ამ არხში კვარკ-ადრონული დუალობის საზღვარი მინკოვსკის არეში.

4. ნაჩვენებია რომ ერთნაწილაკოვანი გავრცელების ფუნქცია შეიცავს სრულ ინფორმაციას მრავალნაწილაკოვანი პროცესების დინამიკაზე და აღწერილია მეთოდი რომლის საშუალებით ეს ინფორმაცია მიიღება.

5. წარმოდგენილია მეთოდი რომლის საშუალებით აიგება ყალიბურად ინვარიანტული ამპლიტუდები. ამ ამპლიტუდებში კვარკების დინამიკა გამოვლენილია ველის თეორიის მოთხოვნების სრული დაკმაყოფილებით

6. განხილულია დინამიკური განტოლებების რამოდენიმე შემთხვევა სადაც გადაწყვეტილია ორმაგი თვლის პრობლემა. ეს პრობლემა წარმოადგენს ძირითად სიმძნელს უწყვეტ კვანტურ ქრომოდინამიკაში,

7. განხილულია ფიჭურ მესერზე აგებული მჭიდრო ბმის მოდელი ერთგვაროვანი მაგნიტური ველის პირობებში. ნაჩვენებია, რომ ძირითად განტოლებას გააჩნია პოლინომური ამოხსნები და შესწავლილია ასეთ ამოხსნათა თვისებები, როგორც ანალიზური, ასევე რიცხვითი მეთოდების გამოყენებით

8. მიმოხილულია კვანტური ჯგუფის წარმოქმნის საკითხები ფიჭურ მესერზე. განხილულია შესაბამისი კონფორმული სიმეტრია და ამ სიმეტრიის გეომეტრიული შინაარსი

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ბ. ჯორჯაძე/მ. აინცე ბ. ჯორჯაძე	1. Quantization of Single Mode Strings 2. Coherent State Quantization	1. ბერლინი, 15.02.2013 2. გოლმი, გერმანია, 04-06.09 ლექციების ციკლი
2	ბ. ლავრელაშვილი	Tunneling transitions with gravity in flat potentials	July 7-13, 2013, GR20, the 20th International Conference on General Relativity and Gravitation, Warsaw, Poland
3	ვ. გოგოხია, ა. შურღაია	რატომ არის ALCOR-ის მოდელი კორექტული?	ზიმანის ზამთრის სკოლა მძიმე იონების ფიზიკაში. 2-6 დეკემბერი 2013წ.
4	ა. კვინიხიძე	პროგრესი „უწყვეტი კვანტური ქრომოდინამიკის“ მიდგომაში ატომური ენერჯის კომიტეტის საერთაშორისო სიმპოზიუმი ბირთვულ ფიზიკაში	2-6 დეკემბერი, 2013, მუმბაი, ინდოეთი

5	გ.ციციშვილი	“Noncommutative topological solitons in quantum Hall systems”	Institute of Theoretical and Applied Physics, Marmaris, Turkey, July 2013.
6	ა.ხვედელიძე	On the inequalities defining the entanglement space of 2-qubits	The International Conference Polynomial Computer Algebra May 6-10, 2013 Saint-Petersburg, Russia, Euler International Mathematical Institute
7	ა.ხვედელიძე	On the geometric probability of mixed entangled states	The International Conference Polynomial Computer Algebra May 6-10, 2013 Saint-Petersburg, Russia, Euler International Mathematical Institute
8	ა.ხვედელიძე	On the separability problem for quantum composite systems	Mathematical Modeling and Computational Physics 2013 JINR, Laboratory of Information Technologies, Dubna, Russia July 8 - July 12, 2013

მოსხენებათა ანოტაციები

$AdS_{N+1} \times S^M$ სივრცეში სიმის დინამიკა შეზღუდული იქნა ერთ მოდიანი შემთხვევისთვის და გაანალიზირებული იქნა დაკვანტვის სხვადასხვა გზები და მათი ურთიერთკავშირი.

მიმოხილული იქნა ლის ჯგუფებთან დაკავშირებული კოჰერენტული მდგომარეობები, დაპარამეტრიზირებული ფაზური სივრცის წერტილებით. სასრულგანზომილებიანი შემთხვევა განზოგადებული იქნა უსასრულო განზომილებიან ფაზურ სივრცეებზე და უსასრულო რაოდენობის პარამეტრების მქონე ჯგუფებისთვის. განხილული იქნა თავისუფალი უმასო ველის თეორია 2-განზომილებიან სივრცე-დროში და შესაბამისი კონფორმული ჯგუფი. აგებული იქნა ამ ჯგუფთან დაკავშირებული კოჰერენტული მდგომარეობები.

ტუნელური გადასვლები ბრტყელ პოტენციალებში გრავიტაციის გათვალისწინებით

ჩვენ განვიხილავთ ტუნელურ გადასვლებს სკალარულ ველის თეორიაში მინიმალური ბმით გრავიტაციასთან და შევისწავლით შედარებით ბრტყელ პოტენციალების შემთხვევას. კერძოდ დეტალურად შევიწავლით ფუბინის ინსტანტონებს და მათ განზოგადოებას. ჩვენ ვაჩვენებთ რომ ფუბინის ინსტანტონებს ბრტყელ სივრცე დროში გააჩნიათ ერთი უარყოფითი მოდა მცირე შემფოთებების სპექტრში, ანუ სინამდვილეში ისინი არიან ბუნსები და აღწერენ დაშლის პროცესს. შემდგომ განვიხილავთ თუ რა არის ცნობილი ფუბინის ინსტანტონების განზოგადების შესახებ მაქსიმალურად სიმეტრიულ ბეკგრაუნდებში. გრავიტაციასთან თვითშეთანხმებულ ამოხსნების შემთხვევაში ცალკე განვიხილავთ კოსმოლოგიური კონსტანტის სხვადასხვა მნიშვნელობას. ჩვენ აგრეთვე შევისწავლით წრფივ შემფოთებების სპექტრს ამ ამოხსნების მახლობლობაში და წარმოვადგენთ ამოხსნებს რომლებსაც გააჩნიათ ზუსტად ერთი უარყოფითი მოდა და აღწერენ ტუნელირებას. აგრეთვე შევისწავლით ამოხსნების სხვა შტოებს, რომლებსაც გააჩნიათ დამატებითი არასტაბილურობები

ALCOR-ის მოდელის ძირითადი იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ კვარკ-გლუონური პლაზმა გაჯერებულია მასიური კვარკებით საკმაოდ მაღალ ტემპერატურაზე - თვით კრიტიკულ ტემპერატურაზე უფრო მაღალი ტემპერატურებისვისაც კი. მოსხენებაში წარმოდგენილია ანალიზური გამოთვლები და თვისობრივი არგუმენტები ამ ყოფაქცევის სასარგებლოდ. ეს ხსნის თუ რატომ არის კვარკ-გლუონური პლაზმა ძლერად ბმული სისტემა კრიტიკული ტემპერატურის შემდგომ.

განხილულია განტოლებების გამოყვანის ორი მეთოდი. ერთი ტრადიციულია, იგი ეყრდნობა დაუყვანადი ფეინმანის დიაგრამების გამოყოფას, მეორე ახალია, მასში გამოიყენება ჩვენს მიერ დამუშავებული „განტოლებების გაყალიბების“ პროცედურა. ოთხნაწილაკოვანი განტოლების მაგალითზე ნაჩვენებია მეორე მეთოდის ეფექტურობა პირველთან შედარებით. გამოყვანილია 4-ნაწილაკოვანი განტოლებები რომელშიც გათვალისწინებულია წყვილების ანიგილაცია. ეს ეხება, მაგალითად, ორი კვარკის და ორი ანტიკვარკისგან შედგენილ სისტემას. ბოლო დრომდე იყენებდნენ ჩვენს მიერ მიღებულ განტოლებებს, რომელიც სამართლიანი ოთხი კვარკის შემთხვევაში, ანუ, სადაც წყვილის ანიგილაცია არ არის გათვალისწინებული.

მიმოხილულია ჰოლის მთელმნიშვნელოვანი კვანტური სისტემები და იქ არსებულ ელემენტარულ აგზნებათა არაკომუტაციური კინემატიკა, არაკომუტაციური ტოპოლოგიური მახასიათებლები და სხვა. მიმოხილულია არაკომუტაციური დინამიკის ზოგადი საკითხები. კერძო მაგალითებად განხილულია ჰოლის კვანტური სისტემებში სკირმიონული აგზნებები

სხვა ინფორმაცია

გ. ჯორჯაძე

მივლინებები საზღვარგარეთ

04.01.2013–04.03.2013, ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტი

15.06.2013–15.08.2013, ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტი

16.08.2013–21.09.2013, გოლმი, მაქს პლანკის გრავიტაციის ინსტიტუტი

სადოქტორო (PhD) პროგრამის ხელმძღვანელობა:

დოქტორანტი მ. ჰაინცე, ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტი

თანახელმძღვანელობა პროფ. იან პლეფკასთან ერთად.

დოქტორანტი პ. დუტა, გოლმი, მაქს პლანკის გრავიტაციის ინსტიტუტი

თანახელმძღვანელობა პროფ. ჰერმან ნიკოლაისთან ერთად

რეცენზირება

გ. ჯორჯაძემ მოამზადა სტატიების რეცენზია ჟურნალებში: *Letters in Mathematical Physics*, *Journal of Physics A*

გ. ჯორჯაძე იყო რეცენზენტი სადოქტორო დისერტაციისა *Exact methods in one-dimensional and quasi-one-dimensional systems*. ავტორი: ტიგრან ჰაკობიანი, დაცვა შედგა 2013 წლის ივლისში, ერევანში

პრიზები:

ნაშრომი *Bosonic string quantization in static gauge* **George Jorjadze**, Jan Plefka, Jonas Pollok, *J.Phys. A45* (2012) 485401 ArXiv:1207.4368 [hep-th] მოხვდა ჟურნალის 2012 წლის საუკეთესო სტატიებს შორის (A Highlights of 2012 collection)

ა. კვინიხიძე

იყო ტრისტან სკავრონსის (ავსტრალიის ფლინდერსის უნივერსიტეტიდან) თანახელმძღვანელი. 2013 წელს ტ. სკავრონსკის ფილოსოფიის დოქტორის წოდება

ა. კვინიხიძე მიწვეული იყო დისერტაციის ოპონენტად და მოამზადა რეცენზია დავით მჭედლიშვილის სადისერტაციო ნაშრომზე “*ნეიტრონ-პროტონული გადამუხტვის ამპლიტუდის ყოფაქცევის შესწავლა COSY ამანქარებელზე ANKE სპექტრომეტრის გამოყენებით*”, აკადემიური დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად.

ა. კვინიხიძე იყო საქართველოს მათემატიკური საზოგადოების მე-4 საერთაშორისო კონფერენციის (9-15 სექტემბერი, 2013, ბათუმი) პროგრამული კომიტეტის წევრი.

გ. ლავრელაშვილი

საერთაშორისო თანამშრომლობის მიზნით მიწვეული იყო გრაფიტაციული ფიზიკის მაქს პლანკის ინსტიტუტში (პოტსდამი, გერმანია): 2013 წლის 25 იანვარი - 27 თებერვალი, 8-13 აგვისტო, 10-27 სექტემბერი და 2013 წლის 22 ნოემბერიდან 2014 22 იანვრამდე.

გ.ლავრელაშვილი აგრეთვე 2013 წლის 18 ივნისი – 17 აგვისტო, მიწვეული იყო ტრიესტში, იტალია, აბდუს სალამის სახელობის თეორიული ფიზიკის საერთაშორისო ცენტრში (ICTP, Trieste).

გ.ლავრელაშვილი იყო საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალების Physical Review D, Physics Letters B რეფერი.

2013 წელს გამოქვეყნებულ ნაშრომთა სია

(*-ით აღნიშნულია იმპაქტ-ფაქტორიან ჟურნალებში გამოქვეყნებული ნაშრომები)

1. R. Akgün and V. Kokilashvili, Some notes on trigonometric approximation of (α, ψ) differentiable function in weighted variable exponent Lebesgue spaces. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **161** (2013), 15-24.
2. M. Ashordia, On a two-point singular boundary value problem for systems of nonlinear generalized ordinary differential equations. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **58** (2013), 111-123.
3. M. Ashordia, On conditions for the well-posedness of a nonlocal boundary value problem for a class of systems of linear generalized ordinary differential equations with singularities. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **59** (2013), 105-112.
4. M. Ashordia, G. Ekhvaia and N. Kekelia, On the Conti-Opial type existence and uniqueness theorems for general nonlinear boundary value problems for systems of impulsive equations with finite and fixed points of impulses actions. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **58** (2013), 125-134.
5. P. Babilua, B. Dochviri, O. Purtukhia and G. Sokhadze, On the optimal stopping of partially observable processes. *Reports of Enlarged Sessions of the Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics* **27** (2013).
6. *M. Bakuradze, Formal group laws by Buchstaber, Krichever and Nadiradze coincide, *Russ. Math. Surv. Turpion* **68** (2013), 571 (*Uspekhi Mat. Nauk* **68** (2013) no. 3 (411)).
7. *M. Bakuradze, Computing the Krichever genus, *J. Homot. And Relat. Struct., Springer*, August 21, 2013, DOI 10.1007/s40062-013-0049-0
8. M. Bakuradze, Transferred characteristic classes and generalized cohomology rings *J. Math. Sci., Springer*, **189**, (2013), no. 1.
9. M. Bakuradze and M. Jibladze, Morava K-theory rings of groups G_{38}, \dots, G_{41} of order 32, *Journal of K-theory, Cambridge Univ. Press*, (2013), Published online Dec. 06, 2013, DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/is013011009jkt245>
10. M. Bakuradze and M. Jibladze, Morava K-theory rings of groups G_{38}, \dots, G_{41} of order 32. *K-Theory*, Published online Dec. 06, 2013, DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/is013011009jkt245>
11. A. Baltag, N. Bezhaniashvili, A. Ozgun and S. Smets, The topology of belief, belief revision and defeasible knowledge. *Logic, Rationality, and Interaction, 4th International Workshop, LORI 2013, Hangzhou, China, October 9-12, 2013, Proceedings, Lecture Notes in Computer Science*, Volume 8196, 2013, pp 27-40.
12. R. Bantsuri and G. Kapanadze, The problem of finding a full-strength contour inside the polygon. *Proc. A. Razmadze math. Inst.* **163** (2013), 1-7.
13. *R. Bantsuri and N. Shavlakadze, The boundary-contact problems electroelasticity for piezo-electric plate with inclusion and half space with cut. *Prikl. Mat. i Mekh.* **77** (2013), no. 6, 862-871.
14. *L. Battarra, G. Lavrelashvili and J.-L. Lehners, Zoology of instanton solutions in flat potential barriers, *Phys. Rev. D* **88** (2013), 104012.
15. *L. Beklemishev and D. Gabelaia, Topological completeness of the provability logic GLP. *Annals of Pure and Applied Logic* **164** (2013), 1201-1223.
DOI: 10.1016/j.apal.2013.06.008

16. M. Beriashvili and **A. Kirtadze**, Non-separable extensions of invariant Borel measures and measurability properties of real-valued functions, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 111-115.
17. **G. Berikelashvili**, On a weak solution of one nonlocal boundary-value problem. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 116-120.
18. ***G. Berikelashvili** and N. Khomeriki, On a numerical solution of one nonlocal boundary-value problem with mixed Dirichlet-Neumann conditions. *Lith. Math. J.* **53** (2013), No. 4, 367-380.
19. ***G. Berikelashvili** and M. Mirianashvili, On the convergence of difference schemes for generalized Benjamin-Bona-Mahony equation. *Numer. Methods Partial Differ. Equations*, 2013; DOI: 10.1002/num.21810.
20. **G. Bezhanishvili**, **N. Bezhanishvili** and J. Harding, Modal Operators on Compact Regular Frames and de Vries Algebras, *Applied Categorical Structures*, 10.1007/s10485-013-9332-9.
21. **G. Bezhanishvili**, **D. Gabelaia** and **M. Jibladze**, Funayama's theorem revisited, *Algebra Universalis*, November 2013, **70**, Issue 3, 271-286.
22. **T. Buchukuri**, **R. Duduchava**, **D. Kapanadze** and M. Tsaava, Localization of a Helmholtz boundary value problem in a domain with piecewise-smooth boundary, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 37-44.
23. *J. M. Casas , **T. Datuashvili** and M. Ladra, Actor of a Lie-Leibniz algebra, *Comm. Algebra* **41**(4) (2013), 1-18 (DOI 10.1080/0092.7872.2011.644608).
24. L. Castro and **D. Kapanadze**, Wave diffraction by a half-plane with an obstacle perpendicular to the boundary, *J. Differential Equations, Elsevier*, **254** (2013)
25. L. Castro and **D. Kapanadze**, The mixed boundary value problems of Diffraction by a half-plane with a screen/ crack perpendicular to the boundary, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 121-126.
26. **O. Chkadua**, **R. Duduchava** and **D. Kapanadze**, Potential methods for anisotropic pseudo-Maxwell's equations in screen type problems. *Operator Theory: Advances and Applications, Birkhauser- Springer Basel*, **228** (2013), 37-94
27. ***O. Chkadua**, S.E. Mikhailov and D. Natroshvili, Localized Boundary-Domain Singular Integral Equations Based on Harmonic Parametrix for Divergence form Elliptic PDEs with Variable Matrix Coefficients. *Integral Equations and Operator Theory, Birkhauser- Springer Basel*, **76** (2013), No. 4.
28. ***O. Chkadua**, S.E. Mikhailov, D. Natroshvili, Analysis of Direct Segregated Boundary-Domain Integral Equations for Variable Coefficient Mixed BVPs in Exterior Domains. *Analysis and Applications, World Scientific Publishing Company*, **11** (2013), No. 4.
29. **O. Chkadua**, S.E. Mikhailov and D. Natroshvili, Localized Boundary-Domain Integral Equations Approach for Ro-bin type Problem for Second order Strongly Elliptic System with Variable Coefficients. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 45-58.
30. **O. Chkadua** and D. Natroshvili, Localized Boundary-Domain Integral Equations Approach for Dirichlet Problem of the Theory of Piezo-Elasticity for Inhomogeneous Solids. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **60** (2013), 73-109.
31. B. Dochviri, **O. Purtukhia**, G. Sokhadze and G. Tkemaladze, On the Stochastic Model of a Chemical Reaction. *Bull. Georgian Nat. Acad. Sci.* **7** (2013), no. 2, 92-96.
32. **R. Duduchava**, Mellin convolution operators in Bessel potential spaces with Admissible meromorphic kernels. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **60** (2013), 135-177.
33. ***R. Duduchava**, N. Kvergelidze and M. Tsaava, Fredholm criteria for a singular integral operator on an open arc in weighted Lebesgue's and Hoelder's spaces, *Integral Equations and Operator Theory, Birkhauser- Springer Basel* **77** (2013) 39-56

34. ***R. Duduchava** and M. Tsaava, Mixed boundary value problems for the Helmholtz equation in arbitrary 2D-sectors, *Georgian Math. J.* **20** (2013), No. 3, 439-468.
35. **O. Dzagnidze**, Representing summable functions of two variables by double exponential Fourier series, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 127-129.
36. **A. Elashvili**, V. Kac and E. Vinbegr, Cyclic Elements in Semisimple Lie Algebras. *Transformation Groups, Springer*, **18** (2013), 97-130
37. **M. Eliashvili** and **G. Tsitsishvili**, Algebraic aspects of the Hofstadter problem in grapheme, *J. Math. Sci. (N.Y.)* **193** (2013), no. 3.
38. **L. Ephremidze**, G. Janashia and E. Lagvilava, Matrix spectral factorization and wavelets, *J. Math. Sci. (N.Y.)* **195** (2013), no. 4, 445-453, DOI: 10.1007/s10958-013-1589-x.
39. **A. Gachechiladze** and **R. Gachechiladze**, The boundary contact problem for hemitropic elastic solids whit friction arising along the normal, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **163** (2013), 39-57.
40. *V. Gerdt, S. Gogilidze, **A. Khvedelidze**, D. Mladenov and V. Sanadze, Entanglement of spins under a strong laser influence, *Physica Scripta T* **153** (2013), 014026 .
41. *V. Gerdt, **A. Khvedelidze** and Y. Palii, Describing orbit space of global unitary actions for mixed qudit states. *Записки научных семинаров Санкт-Петербургское отделение математического института им. В.А.Стеклова РАН*, **241** (2013).
42. *Y. Hama, **G. Tsitsishvili** and Z.F. Ezawa, Goldstone modes in bilayer quantum Hall systems at $\nu=2$, *Journal of Physics: Conference Series* **456** (2013), 012012.
43. *Y. Hama, **G. Tsitsishvili** and Z.F. Ezawa, Nambu-Goldstone modes and the Josephson supercurrent in the bilayer quantum Hall system, *Prog. Theor. Exp. Phys*, 2013.
44. *Y. Hama, **G. Tsitsishvili** and Z.F. Ezawa, Spin supercurrent in the canted antiferromagnetic phase, *Phys. Rev. B* **87** (2013), 104516.
45. *T. Inagaki, D. Kimura, H. Kohyama and **A. Kvinikhidze**, Regularization independent analysis in Nambu-Jona-Lasinio model, *Internat. J. Modern Physics A* **28**, 31 (2013), 1350164-1.
46. **N. Inassaridze**, T. Kandelaki and M. Ladra, Categorical interpretations of some key agreement protocols, *J. Math. Sci.* **195** (4) (2013), 439-444.
47. **O. Jokhadze**, The global Cauchy problem for wave equations with nonlinear damping term. (Russian) *Differentsial'nye Uravneniya* **49** (2013), No. 12, 1-8; English transl.: *Differ. Equations* **49** (2013), No. 12, 1-8.
48. **O. Jokhadze** and **S. Kharibegashvili**, The Cauchy-Darboux problem for the one-dimensional wave equation with power nonlinearity. *Siberian Math. J.* **54** (2013), No. 6, 1121-1137.
49. **O. Jokhadze** and **S. Kharibegashvili**, The Cauchy-Goursat problem for the wave equations with nonlinear dissipative term. (Russian). *Mat. Zametki* **94** (2013), No. 6, 889-907.
50. **O. Jokhadze** and **S. Kharibegashvili**, Вторая задача Дарбу для волнового уравнения со степенной нелинейностью“. (Russian) *Differentsial'nye Uravneniya* **49** (2013), No. 12, 1623-1640.
51. ***G. Jorjadze**, Ch. Kalousios, Z. Kepuladze, Quantization of AdS \times S particle in static gauge, *Class. Quant. Grav.* **30** (2013), 025015.
52. **T. Kadeishvili**, Homotopy gerstenhaber algebras: examples and applications, *J. Math. Sci. (N. Y.)* **195** (2013), no. 4, 455-459.
53. **A. Kharazishvili**, Some unsolved problems in measure theory, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 59-77.
54. ***A. Kharazishvili**, Sums of absolutely nonmeasurable functions, *Georgian Math. J.* **20**

- (2013), no. 2, 271-282.
55. ***A. Kharazishvili**, Measurability properties of well-orderings, *Georgian Math. J.* **20** (2013), no. 3, 533-545.
 56. **A. Kharazishvili**, Additive properties of certain classes of pathological functions, *Real Analysis Exchange* **38** (2013), no. 2, 477-488.
 57. **A. Kharazishvili**, On some pathological homomorphisms of uncountable commutative groups, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 136-140.
 58. ***A. Kharazishvili**, On absolutely nonmeasurable homomorphisms of commutative groups, *Studia Scientiarum Mathematicarum Hungarica* **50** (2013), no. 3, 287-295.
 59. **S. Kharibegashvili**, The Cauchy-Goursat multidimensional problem for one class of nonlinear hyperbolic systems. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 141-143.
 60. **S. Kharibegashvili** and B. Midodashvili, On the solvability of one boundary value problem for one class of semilinear second order hyperbolic systems. *J. Math. Anal. Appl.* **400** (2013), 345-362.
 61. **S. Kharibegashvili** and B. Midodashvili, One multidimensional version of the Darboux first problem for one class of semilinear second order hyperbolic systems. *NoDEA Nonlinear Differ. Equ. Appl.* **20** (2013), No. 3, 595-619.
 62. **S. Kharibegashvili** and D. Natroshvili, Investigation of hyperbolic systems with order degeneration arising in I. Vekua's hierarchical models. *Appl. Anal.* **92** (2013), No. 12, 2520-2537.
 63. **E. Khmaladze**, On non-abelian Leibniz cohomology, *J. Math. Sci. (N.Y.)* **195** (2013), no. 4, 481-485.
 64. **I. Kiguradze**, On nonlocal problems with nonlinear boundary conditions for singular ordinary differential equations. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **59** (2013), 113-119.
 65. **I. Kiguradze**, The Cauchy problem for singular in phase variables nonlinear ordinary differential equations. *Georgian Math. J.* **20** (2013), No. 4, 707-720.
 66. ***V. Kokilashvili** and **A. Meskhi**, Potentials with product kernels in grand Lebesgue spaces. One weighted criteria. *Lithuanian Math. J.* **53** (2013), No. 1, 27-39.
 67. **V. Kokilashvili** and **A. Meskhi**, Integral operators in grand variable Lebesgue spaces, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 144-150.
 68. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and H. Rafeiro, Boundedness of commutators of singular and potential operators in generalized grand Morrey spaces and some applications, *Studia Math.* **217** (2013), No. 2, 159-178.
 69. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and H. Rafeiro, Riesz type potential operators in generalized grand Morrey spaces. *Georgian Math. J.* **20** (2013), no. 1, DOI 10.1515/gmj-2-13-0209.
 70. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and H. Rafeiro, Estimates for nondivergence elliptic equations with VMO coefficients in generalized grand Morrey spaces, *Complex Variables and Elliptic Equations*, DOI,1080/17 476933, 2013, 831844, 1-17.
 71. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and M. Sarwar, Two-weight norm estimates for maximal and Calderón-Zygmund operators in variable exponent Lebesgue spaces. *Georgian Math. J.* **20** (2013), No. 3, 547-572.
 72. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and M. A. Zaighum, Positive kernel operators in $L^{p(x)}$ spaces. *Positivity*, DOI 10.1007/s 11117-013-0225-9, 2013.
 73. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and M. A. Zaighum, Criteria for the boundedness and compactness of kernel operators in variable exponent amalgam spaces, *J. Inequalities Appl.* **2013**, 2013:173, 1-27; DOI 10.1186/1029-242X-2013-173, 2013.

74. ***V. Kokilashvili** and I. Nanobashvili, Boundedness criteria for the majorants of the Cesàro summation means in weighted variable exponent Lebesgue spaces. *Georgian Math. J.* **20** (2013), No. 4, 721–727.
75. **V. Kokilashvili** and **V. Paataashvili**, The Riemann and Dirichlet problem with data from grand Lebesgue spaces, *Advances in Harmonic Analysis and Operator Theory, Operator Theory: Advances and Applications* **229** (2013), 233-251.
76. **V. Kokilashvili** and S. Samko, A note on generalized Cauchy singular integrals in weighted variable Lebesgue spaces. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 79-84.
77. **S. Kukujanov**, Thermostability of pretwisted shells of revolution, close by their form to cylindrical ones, with an elastic filler. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 85-92.
78. ***V. Lomadze**, A note on Ehrenpreis' fundamental principle, *Linear Algebra Appl., Elsevier*, **438** (2013), 2083-2089
79. **V. Lomadze**, Duality in the behavioral systems theory, *Automatica, Elsevier*, **49** (2013), 1510-1514
80. **V. Lomadze**, PBH test for multivariate LTID systems, *Automatica, Elsevier*, **49** (2013), 2933-2937
81. **V. Lomadze**, Reduced polynomial matrices in several variables, *SIAM J. Control Optim., Philadelphia*, **51** (2013), 3258-3273
82. **M. Mania** and B. Chikvinidze, New proofs of some results on BMO martingales using BSDEs, to appear in *Journal of Theoretical Probability*, Published online in October 2013, DOI: 10.1007/s10959-013-0524-x .
83. **B. Mesablishvili**, On Rational Pairings of Functors, *Applied Categorical Structures* **21** (3) (2013), 249-290.
84. **B. Mesablishvili**, Pure Morphisms Are Effective for Modules, *Applied Categorical Structures* **21** (6) (2013), 801-809.
85. **A. Meskhi** and G. Murtaza, Weight characterization of the boundedness for the Riemann-Liouville discrete transform, *J. Prime Res. Math.* **9** (2013), 57-70.
86. S. Mukhigulashvili and **N. Partsvania**, On one estimate for solutions of two-point boundary value problems for higher-order strongly singular linear differential equations. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **58** (2013), 65-77.
87. ***V. Paataashvili**, On the factorization of bounded measurable in the class of Cauchy type integrals with density from $L^{p(\cdot)}(\Gamma; \omega)$, *Georgian Math. J.* **20** (2013), No.4,753-774.
88. **V. Paataashvili**, On the Riemann problem with measurable coefficients in the class of Cauchy type integrals with density in $L^{p(\cdot)}(\Gamma)$. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 151-155.
89. **V. Paataashvili**, Variable exponent Smirnov classes of generalized analytic functions, *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **163** (2013), 93-110.
90. **N. Partsvania**, On two-point boundary value problems for two-dimensional nonlinear differential systems with strong singularities. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **58** (2013), 147-152.
91. **N. Partsvania**, On a nonlocal boundary value problem for two-dimensional nonlinear singular differential systems. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* **59** (2013), 121-125.
92. **O. Purtukhia**, Sobolev and Logarithmic Sobolev Type Inequalities, *Applied Mathematics, Informatics and Mechanics, AMIM* **17** (2013), No.2, 26-39.
93. **N. Shavlakadze**, The approximate solution of contact problems for Anisotropic plate. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **163** (2013), 123-133.

94. **L. Shapavidze**, On some sufficient stability conditions of nonisothermal flow between two porous concentric cylinders. *Proc. A. Razmadze Math. Inst.* **162** (2013), 155-159.
95. **T. Shervashidze** and V. Gupta, Upper Bounds for Bernstein Basis Functions, Prokhorov and Contemporary Probability Theory, In Honor of Yuri V. Prokhorov, Springer *Proceedings in Mathematics and Statistics*, **33** (2013), 293-303.
96. **T. Toronjadze**, R. Tevzadze and T. Uzunashvili, Robust utility maximization for a diffusion market model with misspecified coefficients, *Finance and Stochastics* **17** (2013), 535–563.

2013 წელს გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ნაშრომთა სია

1. ***M. Ashordia**, Об одной многоточечной краевой задаче для систем линейных обобщенных дифференциальных уравнений с сингулярностями. (Russian) *Differentsial'nye Uravneniya* (accepted).
2. **M. Ashordia** and G. Ekhvaia, On the solvability of multipoint boundary value problems for systems of nonlinear differential equations with fixed points of impulses actions. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* (accepted).
3. **M. Ashordia** and G. Ekhvaia, On the solvability of multipoint boundary value problems for systems of nonlinear difference equations. *Mem. Differential Equations and Math. Phys.* (accepted).
4. **M. Ashordia**, G. Ekhvaia, and N. Kekelia, On the well-posedness of general nonlinear boundary value problems for systems of impulsive equations with finite and fixed points of impulses. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* (accepted).
5. **M. Ashordia**, G. Ekhvaia, and N. Topuridze, On the Conti-Opial type existence and uniqueness theorems for general nonlinear boundary value problems for systems of discrete equations. *Mem. Differential Equations Math. Phys.* (accepted).
6. *U. Ashraf, M. Asif and **A. Meskhi**, Kernel operators on the upper half-space: boundedness and compactness criteria. *Turkish Journal of Mathematics* (accepted).
7. **M. Bakuradze**, On Buchstaber formal group law and some related genera, *Proc. Steklov Math Inst.* (2013), accepted.
8. *L. Beklemishev and **D. Gabelaia**, Topological interpretations of provability logic. To appear in *Leo Esakia on Duality in Modal and Intuitionistic Logics, Trends in Logic, Springer*.
9. *M. Beriashvili and **A. Kirtadze**, On the uniqueness property of non-separable extensions of invariant Borel measures and relative measurability of real-valued functions, *Georgian Math. J.* (accepted)
10. ***G. Bezhanishvili**, **N. Bezhanishvili** and J. Harding. Modal compact Hausdorff spaces. To appear in *Journal of Logic and Computation*, doi:10.1093/logcom/exs030.
11. ***N. Bezhanishvili**, S. Ghilardi and **M. Jibladze**. Free modal algebras revisited: the step-by-step method. To appear in *Leo Esakia on Duality in Modal and Intuitionistic Logics, Trends in Logic, Springer*.
12. ***N. Bezhanishvili** and W. van der Hoek. Structures for epistemic logic. To appear in *Logical and Informational Dynamics, A. Baltag and S. Smets (Eds.)*, a volume in honour of Johan van Benthem, Trends in Logic, Springer.
13. J.M. Casas, R.F. Casado, **E. Khmaladze** and M. Ladra, Universal enveloping crossed module of a Lie crossed module, *Homology, Homotopy and Applications* (in press).

14. J.M. Casas, **T. Datuashvili** and M. Ladra, Left-right noncommutative Poisson algebras, *European Journal of Mathematic*, to appear in *Central European Journal of Mathematics*, (DOI) 10.2478/s11533-013-0321-x (in press).
15. J.M. Casas, **N. Inassaridze**, **E. Khmaladze** and M. Ladra, Adjunction between crossed modules of groups and algebras, *Journal of Homotopy and Related Structures*, Springer (in press).
16. ***L. Ephremidze**, An elementary proof of the polynomial matrix spectral factorization theorem, to be published in *Proc. Roy. Soc. Edinburgh, Sect. A.* (accepted)
17. ***L. Ephremidze** and E. Lagvilava, On compact wavelet matrices of rank m and of order and degree N , to be published in *J. Fourier Anal. Appl.* (accepted)
18. ***O. Jokhadze** and **S. Kharibegashvili**, On the Cauchy and Cauchy-Darboux problems for semilinear wave equations. *Georgian Math. J.* (accepted).
19. ***O. Jokhadze** and **S. Kharibegashvili**, On the global and blow-up solutions of the mixed problem for the one-dimensional semilinear wave equation with a nonlinear boundary condition. (Russian) *Math. Sb.* (accepted)
20. **T. Kadeishvili**, Cohomology Operations Defining Cohomology Algebra of the Loop Space, *J. Math. Sci., Springer* (2013), accepted.
21. **I. Kiguradze**, A priori estimates of solutions of nonlinear boundary value problems for singular in a phase variable second order differential inequalities. *Georgian Math. J.* (accepted).
22. **A. Kirtadze** and T. Kasrashvili, Elementary volume from the measure-theoretical view-point, *Journal of Geometry* (accepted).
23. ***V. Kokilashvili**, M. Mastylo and **A. Meskhi**, On the boundedness of multi-linear fractional integrals. *Nonlinear Analysis* (accepted).
24. **V. Kokilashvili** and **A. Meskhi**, One-weight weak-type estimates for fractional and singular integrals in grand Lebesgue spaces, *Banach Center Publications* (accepted).
25. ***V. Kokilashvili**, **A. Meskhi** and H. Rafeiro Grand Bochner-Lebesgue spaces. *Journal of Functional Analysis* (accepted).
26. **M. Mania** and B. Chikvinidze, New proofs of some results on BMO martingales using BSDEs, to appear in *Journal of Theoretical Probability*, DOI: 10.1007/s10959-013-0524-x, October 2013
27. **B. Mesablishvili**, Galois Functors and Generalized Hopf modules, *Journal of Homotopy and Related Structures* (2013), (DOI: 10.1007/s40062-013-0072-1) (in press).
28. **B. Mesablishvili**, Descent in Locally Presentable categories, *Applied Categorical Structures* (2013) (DOI: 10.1007/s10485-013-9343-6) (in press).
29. ***N. Partsvania**, B. Půža and Z. Sokhadze, Solvability and well-posedness of the Cauchy-Nicoletti weighted problem for nonlinear singular functional differential systems. *Georgian Math. J.* (accepted).
30. **A. Patchkoria**, Cohomology monoids of monoids with coefficients in semimodules I, *Journal of Homotopy and Related Structures*, Springer (in press).
31. **D. Zangurashvili**, Effective codescent morphisms in some varieties of universal algebras, *Applied Categorical Structures* (DOI 10.1007/s10485-013-9301-3).
32. **D. Zangurashvili**, Some stability properties of epimorphism classes, *Theory and Applications of Categories* (in press).

2013 წელს გადაცემულ ნაშრომთა სია

1. ***M. Ashordia**, G. Ekhvaia, and N. Kekelia, On the solvability of general boundary value problems for systems of nonlinear impulsive equations with finite and fixed points of impulses. *Bound. Value Probl.* (submitted).
2. P. Babilua, B. Dochviri, **O. Purtukhia** and G. Sokhadze, Radon-Nikodym Derivative of Solution of nonlinear Equations with Random right Side and Applications, (გადაცემულია ბაქოს მათემატიკის ინსტიტუტის შრომებში)
3. **R. Bantsuri** and **N. Shavlakadze**, Solution of integro-differential equations related to contact problems of viscoelasticity. *Georgian. Math. J.*
4. ***G. Berikelashvili**, Согласованные оценки сходимости в методе уточнений разностями высших порядков. (Russian) *Differentsial'nye Uravneniya* (submitted).
5. **G. Bezhanishvili** and **N. Bezhanishvili**, Locally finite reducts of Heyting algebras and canonical formulas. Submitted, 2013.
6. **G. Bezhanishvili**, **D. Gabelaia** and J. Lucero-Bryan. Topological completeness of logics above S4, Submitted, 2013.
7. **N. Bezhanishvili** and S. Ghilardi, The bounded proof property via step algebras and step frames. *Submitted, August 2013.*
8. M. Casas, **T. Datuashvili** and M. Ladra, Actions in the category of alternative algebras, *Journal of Algebra and Its Applications* (submitted).
9. L.P. Castro, **R. Duduchava** and F.-O. Speck, Diffraction from Polygonal-Conical Screens-an operator approach, *Birkhäuser, Basel.*
10. *V. Didenko, **R. Duduchava**, Mellin convolution operators in the Bessel potential spaces. Submitted to *Journal of Functional Analysis.*
11. S. Frolov, M. Heinze, **G. Jorjadze** and Jan Plefka, *Static Gauge and Energy Spectrum of Single-mode Strings in $AdS_5 \times S^5$* , Submitted to *Journal of Physics A.*
12. O. Glonti and **O. Purtukhia**. „On the Clark integral representation of Brownian functional with explicit view of integrand“. გადაცემულია „Georgian Mathematical Journal“-ში, რეგისტრირებულია ნომრით #GMJ/2013^167 .
13. O. Glonti and **O. Purtukhia**. “Clark Representation of Wiener Functionals and Hedging of Barrier Option”. გადაცემულია „Bull. of the Georgian National Academy of Sciences“-ში.
14. **H. Inassaridze**, K-regularity of locally convex algebras, *Journal of Non-Commutative Geometry*, 2013 (submitted).
15. **O. Jokhadze**, The Cauchy problem for one-dimensional wave equations with nonlinear dissipative term. *Eurasian Math. J.* (submitted).
16. ***S. Kharibegashvili**, On the solvability of one nonlocal in time problem for semilinear multidimensional wave equations. (Russian) *Ukr. Math. J.* (submitted).
17. **S. Kukujanov**, On the influence of orthotropy on the thermostability of shells of revolution, close by their form to cylindrical ones, with an elastic filler. *Proc. A. Razmadze Math.Inst.*
18. ***M. Mania** and R. Tevzadze, On the properties of the dynamic value functions in the problem of optimal investing in incomplete markets, submitted to *Georgian Mathematical Journal.*
19. **N. Shavlakadze** and A. Sahakyan, On two algorithms for direct numerical integration of the equation of the theory of finite span wing and their comparative analysis. *JNM and MF*
20. **L. Shapakidze**, On the nonlinear dynamical systems of amplitude equations corresponding to intersections of bifurcations in the flow between permeable cylinders with radial and axial flow, *J Math. Sci.*, 2013.

საგრანტო პროექტები, რომლებიც 2013 წელს მუშავდებოდა ინსტიტუტში, ან ინსტიტუტის თანამშრომელთა მონაწილეობით

- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევებისათვის **D/13-23, 2012-2015**. ინტეგრალური ოპერატორები და სასაზღვრო ამოცანები ახალ ფუნქციურ სივრცეებში; ფურიეს ანალიზისა და ვეივლეტების თეორიის ახალი ასპექტები, ხელმძღვანელები რ. გეწაძე, ვ. კოკილაშვილი, შემსრულებლები ლ. ეფრემიძე, ა. მესხი, შ. ტეტუნაშვილი, ვ. პაატაშვილი, ვ. ბულაძე, თ. ტეტუნაშვილი, ი. ნანობაშვილი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **31/47, 2013-2016**. ჰარმონიული ანალიზის, აპროქსიმაციის თეორიისა და ინტეგრალურ ოპერატორთა თეორიის თანამედროვე პრობლემები ახალ ფუნქციურ სივრცეებში; გამოყენებები სასაზღვრო ამოცანებში, ხელმძღვანელი ლ. ეფრემიძე, შემსრულებლები ვ. კოკილაშვილი, ა. მესხი, შ. ტეტუნაშვილი, ვ. პაატაშვილი, ც. ცანავა, ნ. დანელია
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **31/24, 2013-2014**. დინამიკურ სისტემათა თეორიის ზოგიერთი საკითხი, ხელმძღვანელი გ. გიორგაძე, შემსრულებლები ა. კირთაძე, გ. ფანცულაია
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **31/25, 2013-2016**. სიმრავლეებისა და ფუნქციების ზომადობის ცნების ზოგიერთი მოდიფიკაცია და მათი გამოყენებები, ხელმძღვანელი გ. ფანცულაია, შემსრულებლები ა. ხარაზიშვილი ა. კირთაძე, მ. ბერიაშვილი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **FR/317/5-101/12, 31/07**. არაწრფივი სასაზღვრო ამოცანები და მათი გამოყენებები დიფერენციალურ განტოლებათა თვისებრივ თეორიაში, ხელმძღვანელი ი. კილურაძე, შემსრულებლები ი. კილურაძე, ზ. სოხაძე, ნ. ფარცვანია
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **FR/406/5-106/12, 31/18**. კრებადობის შეთანხმებული შეფასებები მაღალი რიგის სხვაობებით დაზუსტების მეთოდში, ხელმძღვანელი გ. ბერიკელაშვილი, შემსრულებლები გ. ბერიკელაშვილი, ბ. მილოდაშვილი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **FR/30/5-101/12, 31/32**. ზოგიერთი არაწრფივი არასტაციონარული მოდელის გამოკვლევა და რიცხვითი ამოხსნა, ხელმძღვანელი ს. ხარიბეგაშვილი, შემსრულებლები ს. ხარიბეგაშვილი, თ. ჯოხაძე, თ. ჯანგველაძე, ზ. კილურაძე
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევებისათვის **DI/10/5-101/12, 13/14**. თხელი გარსის ასიმპტოტური მოდელი, ხელმძღვანელები ე. შარგოროდსკი (კინგს კოლეჯი, ლონდონი, დიდი ბრიტანეთი), რ. დუდუნავა, შემსრულებლები ე. შარგოროდსკი, რ. დუდუნავა, თ. ბუჩუკური, მ. ცაავა გ. ტეფნაძე, თ. წუწუნავა
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **FR/37/5-103/12, 2013-2015**. წინააღმდეგობათა თეორიის საკითხები სერის ფიბრაციებში, იტერირებულ მარყუჟთა სივრცეების მოდელებში და მაღალი რიგის ჰომოტოპიურ

ალგებრებში ხელმძღვანელი თ. ქადეიშვილი, შემსრულებლები ნ. ბრიკაშვილი, ს. სანებლიძე, თ. ქადეიშვილი

- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევებისათვის **DI/27/5- 103/12, 2013-2015**. ჰომოლოგიური და კატეგორიული მეთოდები ტოპოლოგიაში, ალგებრასა და სტეკების თეორიაში, ხელმძღვანელები თ. ფირაშვილი, რ. ქურდიანი, შემსრულებლები თ. ფირაშვილი, თ. ქადეიშვილი, ი. პაჭკორია, თ. დათუაშვილი, რ. ქურდიანი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **DI/12/5 – 103/11, 2012-2014**. Simplicial algebra, homology theories, K-theory and applications for algebraic and topological structures, ხელმძღვანელი ნ. ინასარიძე, შემსრულებლები ნ. ინასარიძე, ე. ხმალაძე, ხ. ინასარიძე, ბ. მესაბლიშვილი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **FR/69/5-104/12, 2013-2014**. პირველი და მეორე რიგის შექცეული სტოქასტური დიფერენციალური განტოლებები და მათი გამოყენება სტოქასტურ მართვასა და ფინანსურ მათემატიკაში. ხელმძღვანელი მ. მანია, შემსრულებლები მ. მანია, თ. შერვაშიძე, ნ. ლაზრივა, თ. ტორონჯაძე, ო. ფურთუხია, რ. თევზაძე, ბ. ჩიქვინიძე, ზ. ქვათაძე, თ. უზუნაშვილი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი ფუნდამენტური კვლევებისათვის **FR/11-29, 2012-2015**. მოდალური ლოგიკის ტოპოლოგიური სემანტიკა, ხელმძღვანელი დ. გაბელაია, შემსრულებლები მ. ჯიბლაძე, ნ. ბეჟანიშვილი, ლ. ურიდია
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევებისათვის **11/31, დენები კირალური ეფექტური ველის თეორიის რამდენიმე ნაწილაკის სექტორში**, ხელმძღვანელები ჯ. გეგელია, ა. კვინიხიძე, შემსრულებლები ა. კვინიხიძე, ბ. მალრაძე
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი **YS/60/5-105/13**. ახალგაზრდა მეცნიერთა უცხოეთში სამეცნიერო-კვლევითი სტაჟირებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსი
- შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტი **PG/72/4-102/13** ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტების 2013 წლის კონკურსი
- **EPSRC – Engineering and Physics Research Council Grant: EP/H020497/1, 1-4-2010—1-4-2013**. Mathematical Analysis of Localized Boundary-Domain Integral Equations for variable-coefficient Boundary Value Problems, ხელმძღვანელი ლონდონის ბრიუნელის უნივერსიტეტის პროფესორი ს. მიხაილოვი, შემსრულებლები ო. ჭკადუა, დ. ნატროშვილი
- **VolkswagenStiftung**, სიმის ზედაპირები და ინტეგრებადი სტრუქტურები AdS/CFT შესაბამისობაში, ხელმძღვანელი ჰარალდ დორნი, შემსრულებლები გიორგი ჯორჯაძე, იან პლეფკა, ზურაბ კეპულაძე, ლუკა მეგრელიძე

ინსტიტუტის საგამომცემლო სქმიანობა

ჟურნალი “ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტის შრომები” (“Proceedings of A. Razmadze Mathematical Institute”)

2013 წელს გამოქვეყნდა ჟურნალის სამი ტომი: ტ. 161 – 138 გვერდის მოცულობით, ტ. 162 – 164 გვერდის მოცულობით, ტ. 163 – 135 გვერდის მოცულობით.

161 ტომში გამოქვეყნდა 8 დიდი მოცულობის სტატია (3 – ქართველი ავტორების, 1 – პაკისტანელი ავტორის, 1 – რუსი ავტორის, 1 – აღჟირელი ავტორების, 1 – საერთო უნგრელი და პაკისტანელი ავტორების, 1 – თურქი და ქართველი ავტორების, 1 – თურქი და აზერბაიჯანელი ავტორების).

162 ტომში გამოქვეყნდა 9 დიდი მოცულობის სამეცნიერო სტატია (6 – ქართველი ავტორების, 1 – საერთო აღჟირელი და მაროკოელი ავტორების, 1 – საერთო ქართველი და დიდი ბრიტანეთის ავტორების, 1 – საერთო ქართველი და პორტუგალიელი ავტორების) და 10 მოკლე მოხსენებები, წაკითხული ინსტიტუტის ყოველწლიურ სამეცნიერო კონფერენციაზე.

163 ტომში გამოქვეყნდა 9 დიდი მოცულობის სტატია (7 – ქართველი ავტორების, 1 – საერთო პაკისტანელი და ხორვატი ავტორების, 1 – საერთო აზერბაიჯანელი ავტორების).

“საქართველოს მათემატიკური ჟურნალი” (“Georgian Mathematical Journal”)

2013 წელს გამოვიდა 4 ნომერი (832 გვერდის მოცულობით). ტომი 45 სტატიას შეიცავს. აქედან 10 ქართველი ავტორებისაა, 33 – უცხოელი ავტორების, ხოლო 2 ერთობლივია ქართველი ავტორებისა პორტუგალიელ და პაკისტანელ ავტორებთან. გამოქვეყნებული სტატიებიდან შესრულებულია: ერთობლივად ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტსა და ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში – 2, ანდრია რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტში – 4, ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში – 3, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში – 1, სამმა ავტორმა ორი სტატია გამოაქვეყნა, ერთმა – 3.

ჟურნალი “მემუარები დიფერენციალურ განტოლებებსა და მათემატიკურ ფიზიკაში” (“Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics”)

2013 წელს გამოქვეყნდა ჟურნალის სამი ტომი: 58-ე – 160 გვერდის მოცულობით, 59-ე – 128 გვერდის მოცულობით, რომელიც მიეძღვნა პროფესორ ლევან (დეო) მაღნარაძის დაბადებიდან 100 წლისთავს, მე-60 – 182 გვერდის მოცულობით, რომელიც მიეძღვნა პროფესორ ვიქტორ კუპრაძის დაბადებიდან 110 წლისთავს.

58-ე ტომში გამოქვეყნდა 5 დიდი მოცულობის სამეცნიერო სტატია (3 – ქართველი ავტორების, 1 – აღჟირელი ავტორის, 1 – იაპონელი ავტორის) და 6 მოკლე მოხსენება (4 – ქართველი ავტორების, 1 – საერთო ქართველი და აზერბაიჯანელი ავტორების, 1 – საერთო ქართველი და ჩეხი ავტორების).

59-ე ტომში გამოქვეყნდა ჩეხი და ბერძენი ავტორების მონოგრაფი და 3 მოკლე მოხსენება (ქართველი ავტორების).

მე-60 ტომში გამოქვეყნდა 5 დიდი მოცულობის სამეცნიერო სტატია (2 – ქართველი ავტორების, 1 – ამერიკელი ავტორების, 1 – პორტუგალიელი ავტორების, 1 – იტალიელი და შვედი ავტორების).

I.1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ფოლკლორის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. *რუსუდან ჩოლოყაშვილი*

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: *რუსუდან ჩოლოყაშვილი, ზაზა აბზიანიძე, ქეთევან ელაშვილი, ნესტან რატიანი, ოთარ ონიანი, ეკა ჩხეიძე, ნინო ბალანჩივაძე, ირმა ყველაშვილი, დალილა ბედიანიძე, მარინა ტურაშვილი, ეთერ ინწკირველი.*

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	სახისმეტყველება ქართულ ფოლკლორში. ნაწილი I მითოსი და ზღაპარი.	რ. ჩოლოყაშვილი	ნ. ბალანჩივაძე, ნ. რატიანი, ე. ჩხეიძე, ო. ონიანი, ი. ყველაშვილი, დ.ბედიანიძე, ე. ინწკირველი.
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>სამწლიანი პროექტის მიზანია ქართული ფოლკლორის ყველა ჟანრის მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებების გამომზეურება და შესწავლა. ამ ეტაპზე განხორციელდა ზღაპრული ეპოსის ცალკეულ ნაწარმოებთა პერსონაჟების, პოეტიკის, სახე-სიმბოლოების, შესწავლა. ტროპთა ფუნქციების სწორი გააზრება გარკვეულად გაგვიხსნის გზას მოქმელთა კონცეფციის, მრწამსის, მხატვრული აზროვნების შემეცნებისაკენ, თუ როგორ იძენს ესა თუ ის სახე ესთეტიკურ სრულყოფილებას. ამ მიზნით შესწავლილია: ცხოველთა ზღაპრების ორსახოვანი გმირები, მეტამორფოზის ძალის მქონე პერსონაჟები, ჯადოსნური საგნები, ზებუნებრივი არსებანი, ზღაპარში ტრაგიკული და კომიკური მოტივების საკრალური მნიშვნელობა. რიცხვთა, ფერთა, ცხოველთა, მცენარეთა სახე-სიმბოლოები.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	ფოლკლორის არქივში დაცულ ხელნაწერთა აღწერილობა (2009-2013 წწ.)	მ. ტურაშვილი	მ. ტურაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>2011-13 წლებში ფოლკლორის არქივმა დამუშავა და აღწერა პეტრე უმიკაშვილის არქივის დაუმუშავებელი ხელნაწერები.</p> <p>ამ ეტაპზე შესრულებული სამუშაოების მიხედვით პეტრე უმიკაშვილის ხელნაწერთა კოლექციაში გამოიყო შემდეგი მასივები:</p> <ol style="list-style-type: none"> ლიტერატურული ნაწარმოებები (მოთხრობები, ლექსები და ა. შ. დაახლ. 15-მდე ტექსტი); ფილიპე გოგიჩაიშვილის კონსპექტები; 3. დღიურები; 			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	ძალაუფლების სიმბოლოთა მხატვრული დიაპაზონი.	ზ. აბზიანიძე	ქ. ელაშვილი, ქ. ნინიძე, მ. ხარბელია.

	<p>ნაწილი II. იმპერიატა ძალაუფლების სიმბოლოები და მე-19 საუკუნის ქართული მწერლობის „მხატვრული ორიენტაცია“.</p>		
<p>დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>წლიური თემის ფარგლებში, შესწავლილი იქნა ძალაუფლებრივი ცნობიერებისა და შესაბამის სიმბოლოთა დიაპაზონი მე-19 საუკუნის ქართულ მწერლობაში. ეს ეპოქა, 1801 წლის ანექსიის შედეგად, გაუქმებული ქართული სამეფო კარის გამო, სამოქალაქო თუ ეროვნული ცნობიერების ერთგვარ ტრანზორმაციას განიცდის, რასაც ფრიად საინტერესო გამოძახილი მოჰყვა ქართულ მხატვრულ თუ საზოგადო აზროვნებაში.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	<p>მხატვრული აზროვნების ტრანსფორმაციის ფორმები ქართულ ფოლკლორში</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>რ. ჩოლოყაშვილი</p>	<p>ო. ონიანი, ი. ყველაშვილი, ბ. მოსია, ნ. რატიანი, ქ. სიხარულიძე,</p>
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>				
<p>ცხოველთა ეპოსის ნიმუშებში დაიძებნა მხატვრულ გამომსახველობითი საშუალებები, სახე-სიმბოლოები, გამორჩეული მოტივები, დაკვირვება ჩატარდა მათი ტრანსფორმაციის ფორმებზე, რის შესახებაც რ. ჩოლოყაშვილმა დაწერა თეორიული ხასიათის გამოკვლევა. ასევე დაიძებნა მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებები, სახე-სიმბოლოები, თქმულება-გადმოცემებში, სვანურ და მეგრულ ზღაპრებში, საწესჩვეულებო პოეზიაში, ”ამირანიანის” ტექსტებში.</p>				
2	<p>პროექტის დასახელება</p>	<p>დამფინანსებელი ორგანიზაცია</p>	<p>პროექტის ხელმძღვანელი</p>	<p>პროექტის შემსრულებლები</p>
	<p>„ფოლკლორის არქივში დაცული ფონო ჩანაწერების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა დიגיტალიზაციისა და ელექტრონული სისტემატიზაციის გზით“</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</p>	<p>მ. ხუხუნაიშვილი-წიკლაური</p>	<p>მ. ტურაშვილი, ე. დადუნაშვილი, დ. მაკალათია, დ. შუღლიაშვილი, ქ. მათიაშვილი.</p>
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>				
<p>პროექტის ფარგლებში შემუშავდა პროგრამის მოდელი, რომელიც ითვალისწინებდა ექსპერტებისა და დამხმარე პერსონალისათვის ვირტუალური სამუშაო გარემოს შექმნას.</p>				

აუდიო ჩანაწერთა ელექტრონული სისტემატიზაციის ქსელური პროგრამის თეორიული მოდელისა და მისი ფუნქციონირების ძირითადი პრინციპების განსაზღვრის საფუძველზე შეიქმნა შესაბამისი კომპიუტერული პროგრამა.
 ფონო ჩანაწერები დაიყო მასივებად, რის მიხედვითაც დროში განაწილდა დამხმარე პერსონალისთვის შესასრულებელი სამუშაო.
 განხორციელდა ფონო ჩანაწერების დიგიტალიზაცია.

3	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	„ლიბერალიზმის ეპოქა“ ქართულ მწერლობაში	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ზაზა აბზიანიძე	თამაზ ვასაძე, ოთარ ჯანელიძე, მაია ჯალიაშვილი, ქეთევან ელაშვილი, ქეთევან ნინიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

1. ბიბლიოგრაფიის შესადგენად და შესაბამისი საილუსტრაციო მასალის მოსაპოვებლად ბიბლიოთეკებში, ელექტრონულ ბიბლიოთეკებში, ბლოგებზე და სხვა ელექტრონულ რესურსებში მოიძიეს პროექტის განხორციელებისთვის საჭირო მასალა ქართულ, რუსულსა და ინგლისურ ენებზე (წიგნები, გამოკვლევები, სტატიები, და შეადგინეს მომავალი ნაშრომისთვის აუცილებელი ბიბლიოგრაფია.
2. კლასიფიცირდა და სისტემაში მოექცა ბიბლიოთეკებში, ელექტრონულ ბიბლიოთეკებში, ბლოგებზე და სხვა ელექტრონულ სივრცეში პროექტის განხორციელებისთვის მოძიებული საჭირო მასალა
3. პროექტის ხელმძღვანელმა, ზაზა აბზიანიძემ, დაწერა ნაშრომი, რომელშიც გაანალიზებულია ლიბერალიზმის ეპოქა და მისი მნიშვნელობა ჩვენი თანამედროვეობისათვის.
4. პროექტის ძირითადმა შემსრულებელმა, ოთარ ჯანელიძემ, დაწერა ნაშრომი, რომელშიც მიმოიხილა მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრის საქართველოს ისტორიული და სოციალური სინამდვილე
3. პროექტის ძირითადმა შემსრულებელმა, თამაზ ვასაძემ, დაწერა ნაშრომი, რომელშიც წარმოაჩინა და გაანალიზა ლიბერალიზმის ზოგადსაკაცობრიო პოსტულატები
5. პროექტის ძირითადმა შემსრულებელმა, ქეთევან ელაშვილმა, დაწერა ნაშრომი, რომელშიც წარმოაჩინა მე-19 საუკუნის ლიბერალიზმის საკულტო ფიგურები; გაანალიზა, თუ რა გამოძახილი მოჰყვა ევროპისა და ამერიკის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ და სოციალურ მოძრაობებს ქართულ მწერლობაში.
6. პროექტის ძირითადმა შემსრულებელმა, მაია ჯალიაშვილმა დაწერა ნაშრომი, რომელშიც გამოიკვლია ურთიერთმიმართება პიროვნებასა და მორალური მართლმსაჯულების ფენომენს შორის.
7. პროექტის ძირითადმა შემსრულებელმა, ქეთევან ნინიძემ, დაწერა ნაშრომი, რომელშიც გაანალიზა, როგორ წარიმართა სხვადასხვა თაობის, ე.წ. „მამებისა და შვილების ბრძოლა“ ქართული პრესის ფურცლებზე.

IV პუბლიკაციები:

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1.	რ. ჩოლოყაშვილი	წარსულიდან დანახული ნაცარქექიას არქეტიპული სახე, ლიტერატურული ძიებანი	XXXIV	თბილისი.: ”ლიტერატურის ინსტიტუტი”	7
ანოტაცია					
<p>ნაცარქექია დევების დამმარცხებელი, მთელი მათი ქონების დამსაკუთრებელი, სრულიად დამსახურებლად აღწევს ამ გამარჯვებას. ის ხომ მთელი დღე კერასთან ჯდომით და ნაცარში ჩხირით ქექვით იცავს ოჯახის მთავარ კომპონენტს, სადაც სრულდებოდა რელიგიური ცერემონიები; წმინდა ნაცარში კი უთუოდ გამოსახავდა მაგიურ ნიშნებს, რათა გამოეწვია ოჯახში სიუხვე და ნაყოფიერება. დიდი მნიშვნელობა აქვს ოჯახის საკრალურ ნივთებსაც, ნაცარქექიაც ხომ სახლიდან ხელცარიელი არ მიდის, როცა ასრულებს ოჯახში ”განტეგების ვაცის” ფუნქციას, თავის თავზე იღებს რა ოჯახის ცოდვებს, მიდის ”შინიდან” ”გარეთ”, რათა განახლებული დაბრუნდეს, რაც ოჯახის შემდგომი აღორძინებისთვის იყო აუცილებელი. ე.ი. ნაცარქექიას გამარჯვებას რწმენის ერთგულება განაპირობებს.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2.	ზ. აბზიანიძე	„ღუელის ფენომენი“ ჟურნ. „ისტორიანნი“	№ 3,4,5	თბილისი: „პალიტრა L“	18
ანოტაციები					
<p>ჟურნალ „ისტორიანის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებული ისტორიულ-ლიტერატურული სტატიების ციკლი მიზნად ისახავს ქართველ მკვლევარებს მისთვის პრაქტიკულად უცნობი კულტუროლოგიური ფენომენი გააცნოს: სამივე წერილში ავტორმა მიზნად დაისახა არა მხოლოდ მდიდრად ილუსტრირებული ისტორიული მასალა მოეხმო, არამედ ის ლიტერატურული მასალაც შეეხსენებინა მკითხველისათვის, რომელიც ამ დრამატულ ფენომენს მიეძღვნა.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	--	---------------------------------	--------------------------------------	------------------------

3.	ზ. აბზიანიძე	„ერნესტო ჩე გეგარა“ (ბოლოსიტყვაობა იოსებ ლავრეცკის წიგნისა „ერნესტო ჩე გეგარა“	„ადამიანები, რომელთაც შეცვალეს მსოფლიო“,	თბილისი გამ-ბა „ქართული ბიოგრაფიული ცენტრი“, 2013	2
ანოტაცია					
<p>ბოლოსიტყვაობაში ლაკონურად შეჯამდა ჩეგეგარას ბიოგრაფიის ძირითადი ეტაპები. ამავე დროს ხაზი გაესვა ამ ისტორიული პიროვნების დამახასიათებელ თვისებებს, მისი ცხოვრების როგორც ნათელ ისე არცთუ სასურველ ეპიზოდებს. „ასი ადამიანის“ საგამომცემლო სერიის მთავარი რედაქტორის აზრით, ჩეგეგარას ბიოგრაფიის შეტანა საგამომცემლო ნუსხაში იმიტომაც იყო გამართლებული, რომ დღევანდელ მსოფლიოში ჯერ კიდევ არ შენებულა ინტერესი ამ რომანტიკული, მაგრამ იმავდროულად სასტიკი რევოლუციონერისადმი.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4.	ქ. ელაშვილი	1. სახელისუფლო ცნობიერების „რომანტიკული კოდი“, ძიებანი	XXXIV	თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტი	
ანოტაცია					
<p>ჩვენი რომანტიკოსები, დიდგვაროვანი და კეთილშობილური წარმომავლობის გამო, არათუ მარტოოდენ თავისუფლებისმოყვარე მემამბოხე სულისკვეთებით გამოირჩევიან, არამედ ბაგრატიონთა დინასტიის ზნეობრივი პასუხისმგებლობის „ჯვარსაც“ ატარებენ. თუმცადა, სწორედ ეს განზოგადებული „სახელისუფლო რიტორიკა“ გარკვეულ ორაზროვნებას იწვევს და არაერთგვაროვან კითხვებს ბადებს რომანტიკული ტენდენციებით აღქმულ სახელისუფლო ფენომენის მიმართ.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5.	ქ. ელაშვილი	მარადიულობის სენტიმენტალიზმი (ნიკოლოზ ჩხობუას „მარადიული“). ლიტერატურს		თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტი	

		დევნილობაში ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)			
ანოტაცია					
<p>მარადიულობა უსასრულობის უპასუხისმგებლობაში ერთგვარი ჰარმონიის შეგრძნებაა. ემოციის ამგვარმა განზოგადებამ შექმნა სწორედ ქართული ემიგრანტული მწერლობა ნიკოლოზ ჩხოტუას რომანი „მარადიული“ ეს ცხოვრების დასასრულის ლოგიკური გამოჯვანააა სიმბოლური „არაარსისგან“. და შესაბამისად, – სიკვდილის შემდგომი ამოსუნთქვით ილუსტრირებული...</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6.	ნ. რატიანი	ვიქტორ ნოზაძის „ვეფხისტყაოსანის ფერთამეტყველება“ და სიტყვა „ფერის“ ხელახალი გააზრებისათვის „ვეფხისტყაოსანში“. ლიტერატურა დევნილობაში ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)		თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტი	
ანოტაცია					
<p>მოხსენებაში შევეცადე, არისტოტელეს ტექსტებზე დაყრდნობით, დამეანალიზებინა, თუ რას უნდა ნიშნავდეს სიტყვები „ძალა“ და „ფერი“ „ვეფხისტყაოსანში“. თუ კი რუსთველის პოემის პირველი სტროფის ჩემული წაკითხვა სწორია და ტექსტის ეს მონაკვეთი არისტოტელეს კონტექსტში უნდა გავიაზროთ, მაშინ გამოდის, რომ „რომელმან“ კი არ შექმნა ძლიერი ძალით სამყარო, არამედ, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რომელმან სამყარო შექმნა ძლიერი ძალით, ე. ი. ძლიერი ძალა სამყაროს და არა შემოქმედის კუთვნილებაა. ამ ორ წაკითხვაში კი სწორედაც რომ რუსთველისეული შეხედულება იკვეთება, იმის მიხედვით, თუ რომელ წაკითხვას მივანიჭებთ უპირატესობას. თუკი ძლიერი ძალა შემოქმედს ეკუთვნის, მაშინ, ჩემი აზრით, ამ ადგილის ბერძნულად ან ლათინურად გადატანისას, იკვეთება მოსაზრება, რომ შემოქმედი პოტენციით მოქმედებს, თანაც მას ძლიერი პოტენციის გარდა სუსტი პოტენციაც უნდა გააჩნდეს, რაც თეოლოგიურად მიუღებელი უნდა იყოს. აქედან გამომდინარე, მე არისტოტელესეულ კონტექსტში წაკითხვას ვანიჭებ უპირატესობას და პირველი სტროფი ისე მესმის, როგორც ეს მანამდე განვმარტე. ასეა თუ ისე, დავარდევით ენის გრამატიკის კანონებს და წავიკითხავთ არისტოტელესეულ კონტექსტში თუ დავარდევით არისტოტელეს მოძღვრებას და წავიკითხავთ გრამატიკულად სწორად, მკითხველის არჩევანია.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
7.	ნ. ბალანჩივაძე	სიტყვის მაგია და რიტუალი: ლიტერატურა დევნილობაში ემიგრანტების მწერლობა /მე-20 საუკუნის გამოცდილება/		თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტი	5

ანოტაცია

ჩუმი, ჩაკეტილი, მარტოსული, თითქმის მეღანქოლიური – ასეთი ვიყავი ბავშვობაშიო , წერდა გრიგოლ რობაქიძე. საბოლოოდ კი სწამდა და სჯეროდა, რომ ადამიანთა არსი ერთია ყველგან და ყოველთვის, ხოლო სახე მათი - ნაირნაირი.

ქართული საქმის გაგება მოითხოვს საქართველოს გაგებას. საქართველოს გაგება მოითხოვს თავის მხრით გაგებას ცნებისა “ხალხი”. ხალხი ცოცხალი არსია ზეპიროვნული ბუნებისა. არსად არ ცხადდება ეს ისე მკაფიოდ, როგორც ენაში ყოველი საგანი თუ მოვლენა ამსახველი სარკეა მეორე საგნისა თუ მოვლენისა. ენა ამზეურებს ამ საიდუმლოს - „სიტყვა ფიქრის სხეულია“.

გენია ქართული ხასიათისა რობაქიძისათვის ზეციური მადლია. ამიტომაც ნატრობს ხმამაღლა: "ნუ მოგაკლოს მადლი ზეციერმა, მუდამ იყავი: მზიური, მზიანი, მზეოსანი, მზეგრძელ! "წყაროს თვალი" არ დაიშრიტება.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
8.	ე. ინწკირველი	და მოღალატე ქალის ფოლკლორული ტრანსფორმაციები სოლომონ ბრძენთან დაკავშირებულ ნარატივებში – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის – „კულტურათშორისი დიალოგები“ – შრომები	II	თელავი, 2013	

ანოტაცია

ბიბლიური სოლომონ ბრძენის მრავაცოლიანობისადმი ხალხის უარყოფითი დამოკიდებულება ფოლკლორში ავი დედაკაცის მოტივით არის ტრანსფორმირებული. ეს მოტივი, რომელიც საერთაშორისოა, გასდევს სოლომონის ციკლის თითქმის ყველა

თქმულებას. ნაშრომში ქართული ხალხური მასალის პარალელურად მოყვანილია ებრაული, უკრაინული, ძველი ფრანგული, რუსული, იტალიური და სხვა ხალხთა ფოლკლორული მასალები, რომელთა შედარებითი ანალიზი ცხადყოფს, რომ სოლომონის ხალხურ თქმულებებში ერთ-ერთი წარმმართველი – ავი დედაკაცის თემა, რომელიც ფოლკლორში უზნეო დედის ან მოღალატე ცოლის ვარიანტით არის წარმოდგენილი, ევროპაში შორეული აღმოსავლეთიდან უნდა შემოსულიყო შუა საუკუნეებში ხალხთა და კულტურათა მიგრაციის შედეგად.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
9.	ე. ინწკირველი	სემიოტიკური ცენტრის დინამიკა „ნაცარქექიას“ ზღაპარში – სამეცნიერო ჟურნ. „სემიოტიკა“;	XIII	თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013.	
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში ქართული ხალხური ზღაპრის – „ნაცარქექიას“ მაგალითზე განხილულია სემიოტიკური ცენტრის დინამიკის საკითხი. კერიასთან მჯდომი გმირის, რომელიც კარგად ფლობს სემიოტიკური ცენტრის სტრუქტურას, ქმედება მიმართულია ცენტრიდან პერიფერიისკენ. ზღურბლის გადალახვით გმირი იწყებს პერიფერიის ათვისებას, რაც ახალი სემიოტიკური ცენტრების კონსტრუირებით არის მოტივირებული (მდინარესთან, დევის სახლში – კერია და ჭერი, ეზოში – ღვინის ქვევრი). გმირის ფუნქცია – კერიის მფარველი ქალღმერთის ქურუმობა – გამართლებულია იმითაც, რომ ზღაპარი არ მთავრდება ქორწილით. პირიქით, გმირი სწორედ საიდუმლო ქორწილიდან გამოდის, გადალახავს რა სახლის ზღურბლს.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
10.	ე. ინწკირველი	სიკვდილ- სიცოცხლის მეტაფორები ქართულ ხალხურ „იობის ლექსში“ – წელიწადეული	V	ქუთაისი, 2013.	
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში ტრადიციული საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი სიკვდილ-სიცოცხლის ერთიანობისა და განუყოფლობის საკითხი მოცემულია სამი ტექსტის – ბიბლიური „იობის წიგნის“, აპოკრიფული „იობის ანდერძის“ და ქართული ხალხური „იობის ლექსის“ – ურთიერთმიმართების საფუძველზე. ქართული ხალხური ლექსის, ებრაული ორიგინალისა და ბერძნული აპოკრიფის შედარებითა ანალიზმა გამოკვეთა, რომ ქართული ფოლკლორის წერილობითი წყარო მხოლოდ ბიბლია არ ყოფილა და ის აპოკრიფული სიუჟეტებით არის</p>					

გაჯერებული. სიხლეს ქართულ ხალხურ ლექსში კი ქმნის სიკვდილ-სიცოცხლის მეტაფორების სიჭარბე, რაც თავის მხრივ ფოლკლორული ტრადიციით არის განპირობებული. სიკვდილ-სიცოცხლის მეტაფორები „იობის ლექსში“ მოცემულია ავადმყოფობის, შიმშილის, მატლის, ფუტკრის, მანანის ფოთლის, აბრეშუმის ჭიისა და პარკის, თესლისა და პეპლის სახით. მეტაფორების თანმიმდევრული გააზრებით ცხადი ხდება, რომ იობის ტანჯვა და სიკვდილი, სინამდვილეში მის ახლად დაბადებას მოასწავებს და ხალხში სიკვდილის შემდეგ კვლავ დაბადების რწმენის გაძლიერებას ემსახურება.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
11.	ი. ყველაშვილი	თვითშეწირვის ფუნქცია გრ. რობაქიძის “იმამ შამილში”., ლიტერატურა დევნილობაში ემიგრანტების მწერლობა / მე-20 საუკუნის გამოცდილება/		თბილისი.: ”შოთა რუსთაველის ლიტერატურის ინსტიტუტი”	5
ანოტაცია					
<p>როგორც მსხვერპლშეწირვის, ასევე თვითშეწირვის კოსმოგონიური აქტის კონცეფცია ხელახლა დაბადების, განახლების იდეაში მდგომარეობს. “იმამ შამილში” თვითშეწირვით ხდება დარღვეული წესრიგის აღდგენა, რომლის უმთავრესი ფუნქცია არის ის, რომ პიროვნება დაუბრუნდეს საწყისს, ახალ სიცოცხლეს. შამილის თვითშეწირვის ნებაყოფლობით აქტს ზნეობრივი მაგალითის მნიშვნელობაც აქვს. აქ მთავარია არა პროცესის ბოლომდე მიყვანა, არამედ ნება და განწყობის სურვილი. თვითშეწირვით გმირს უჩნდება ხელახლა წარმოშობის უნარი. თვითდასჯის რიტუალით ხდება განახლება, კვლავ გმირად ქცევა, რომელსაც ავტორი გვიხატავს კენტავრად, როგორც უდიდესი ენერჯის და პირველყოფილ ძალთა სიმბოლოს.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
12.	ე. ჩხეიძე	გრიგოლ რობაქიძე ბოლშევიზმის არსის შესახებ (კალე სალიას ინტერვიუს მიხედვით) „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის		თბილისი.: ”შოთა რუსთაველის ლიტერატურის ინსტიტუტი”.	

	გამოცდილება“			
ანოტაცია				
<p>1953 წლის 2 თებერვალს კ. სალიამ გრიგოლ რობაქიძისაგან აიღო ინტერვიუ ჟურნალისტისთვის „ბედი ქართლისა“. ინტერვიუს დასრულების შემდეგ კ. სალია წერდა: „ბევრი გამოკვლევები წამიკითხავს ბოლშევიზმზე, ბევრი მიფიქრია ამ მოვლენის ირგვლივ, მაგრამ ასეთი დახასიათება და გაგება, როგორც ბ. გრიგოლისგან მოვისმინე, არსად არ შემხვედრია. გრიგოლ რობაქიძის აზრით, ბოლშევიზმის დემონურ მარწუხებში მოქცეული ადამიანის სული გრაფიკულად წააგავს ციფრს – 8, რადგან: „ერთი ნახევარი ამ ციფრისა ბოლშევისტური ელემენტია, მეორე კი ადამიანური. ამ ორ ელემენტთა შორის განუწყვეტელი ბრძოლაა გამართული. ხშირად პირველი ერევა მეორეს – გარნა მომრევი ვერ ადგენს მთლიანობას“. გრიგოლ რობაქიძის აზრით, ადამიანის ღვთიური არსიც (მისი სულის გაურყვნელი ნაწილიც) და მისივე სულის ბოლშევიზმის მიერ გახრწნილი ნაწილიც ვერ იქცევა (თუ ისევ გრაფიკულად გამოვსახავთ) წრედ – 0-ად. იქ მაინც რჩება 8-ის მეორე ნახევარი, როგორც საბჭოთა სინამდვილეში ადამიანის გაორებული შინაგანი სამყაროს ნათელი დადასტურება.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
13.	მ. ტურაშვილი	„ერთი ემიგრანტული გაზეთის – ელადა – ისტორია“, „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“		თბილისი: „შოთა რუსთაველის ლიტერატურის ინსტიტუტი“.	
ანოტაციები					
<p>მიგრაცია თანამედროვე სამყაროში გლობალიზაციისა და საერთაშორისო ინტეგრაციული პროცესების მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს.</p> <p>ჩვენ ყურადღება გავამახვილეთ გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე პერიოდზე, რადგან საქართველო სწორედ ამ დროიდან ხდება მიგრაციული პროცესების აქტიური მონაწილე, რაც საბჭოთა კავშირის სივრცის რღვევისას წარმოქმნილი მძიმე ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისის იყო გამოწვეული. ამ მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნავია მიგრაციული პროცესები საქართველოდან საბერძნეთში.</p> <p>ბოლო მონაცემებით საქართველოდან საბერძნეთში წასულია 100 000-დან 150 000-მდე მოქალაქე, შესაბამისად ქართული სათვისტომო იქ უფრო მრავალრიცხოვანია. მათ საბერძნეთში პატარა საქართველო აქვთ. ეკლესია, კულტურის ცენტრი და გაზეთი - „ელადა“, რომლის დამფუძნებელი, რედაქტორი და სულის ჩამდგმელი ქართველი ემიგრანტი ქალბატონი ანა ყურშაიშვილია.</p> <p>მრავალრიცხოვანი გაზეთი „ელადა“ ქართულ-ბერძნულ პუბლიცისტიკურ სარბიელზე 2002 წლიდან დღემდე გამოდის. რედაქტორი მტკივნეულად იხსენებს თითოეული ნომრის შექმნის ისტორიას.</p> <p>გაზეთში გამოქვეყნებული სტატიების ავტორები უმეტესწილად ქალები არიან. თითოეული მათგანისთვის გაზეთის ოცდაოთხი გვერდი საკუთარი განცდების წარმოჩენის საუკეთესო საშუალებაა.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/	სტატიის სათაური,	ჟურნალის/	გამოცემის	გვერდების
---	---------	------------------	-----------	-----------	-----------

	ავტორები	ჟურნალის/კრებულის დასახელება	კრებულის ნომერი	ადგილი, გამომცემლობა	რაოდენობა
14.	ო. ონიანი	ქრისტიანული მითოსური პერსონაჟები (წმინდა გიორგი) სენურ ზეპირსიტყვიერებაში, გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი	№ 9-10	ქუთაისი, „ინტელექტი“	13
ანოტაცია					
<p>წმინდა გიორგიზე არსებული სენური მითოსური გადმოცემების მეცნიერული მნიშვნელობა განსაკუთრებულია. მათზე დამყარებით შეგვიძლია თვალი გავადევნოთ მთავარმოწამეზე არსებული წყაროების ხალხურში გადასვლისა და მითადქმნდობის პროცესს, ასევე წმინდანად გარდაქმნა-ჩამოყალიბების გზებსა და საფაზურებს, ცად ამადლებას... მამადმერთმა, მაცხოვარმა, მიქაელ მთავარ ანგელოზმა და იოვანე ნათლისმცემელმა იგი ზენა საუფლოში აიყვანეს, ანგელოზად გარდასახეს და დააჯილდოვეს ადამიანთა მფარველობის ძალმოსილებით. „ჯგრაგი“, წმ. გიორგი სენური ჯადოსნური ზღაპრების და საერთოდ ფოლკლორული ჟანრების აქტიური პერსონაჟია... ადამიანები გასაჭირის ჟამს მას შესთხოვენ შეველას...</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
15.	ო. ონიანი	საინტერესო ნაშრომი ქართული ხალხური ეპოსის მცოდნეობაში. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, „განათლება“	№ 3	თბილისი: „საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი“.	8
ანოტაცია					
<p>თეიმურაზ ჯაგოდნიშვილის ნაშრომში, პირველად ქართულ ფოლკლორისტიკაში, გამოვლენილი და დადგენილია ქართულ-კახეთის მეფის ერეკლე II -ის შესახებ შექმნილი ხალხურ ეპოსის ტექსტები. გარკვეულია, რომ ერეკლეს ეპოსი შინაარსით საგმირო-ისტორიულია, ხოლო სტრუქტურით ციკლური...</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
16.	დ. ბედიანიძე	მითოსურ-ფოლკლორული	1-2	ქუთაისი, „ინტელექტი“	6

		ნაკადი ოთარ ჩხეიძის რომანში "ნაკრძალი", გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი			
ანოტაცია					
<p>ოთარ ჩხეიძე არაერთგზის მიმართავს როგორც ქართულ, ასევე ანტიკურ ფოლკლორს და მითოსს, იყენებს მათ რიგ შემთხვევებში ამა თუ იმ პერსონაჟის დასახასიათებლად, რიგ შემთხვევებში კი ქვეტექსტის შესაქმნელად. ყველაზე ხშირად მასთან გვხვდება შემოქმედებითად ათვისებული ქართული ანდაზები.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
17.	დ. ბელიანიძე	ფოლკლორულ-მითოსური ნაკადი ტიციან ტაბიძის პოეზიაში; გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი	7-8	ქუთაისი, „ინტელექტი“	6
ანოტაცია					
<p>ფოლკლორულ-მითოსური ნაკადი ტიციან ტაბიძის პოეზიის მასაზრდოებელი წყაროა. ტიციან ტაბიძე იღებს მითოსურ პერსონაჟებს და სახეებს და მათი საშუალებით გამოხატავს თავის თანამედროვეობასშირ შემთხვევაში პარალელები დაუდგენელია, თუ რას ან ვის გულისხმობს მითოსურ-ფოლკლორულ მასალაში, რომელსაც იყენებს თავის შემოქმედებაში.</p>					

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
18.	დ. ბელიანიძე	”ვთენდები ახლა” (მითოსურ-ფოლკლორული ნაკადი კატო ჯავახიშვილის პოეზიაში). ლიტერატურული პალიტრა.	№3	თბილისი	5
ანოტაცია					

კატო ჯავახიშვილი ქართულ პოეზიაში შედარებით ახალი სახელია. მის შემოქმედებაში მნიშვნელოვანია ის, რომ გარდა ჩვენი თანამედროვეობისა, მის ლექსებში არის ფოლკლორი, ქართული სიტყვა-თქმები და ანდაზები, რომლებიც მას შემოქმედებითად აუთენსებია.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ქეთევან ელაშვილი,	ცისა ფერის მხატვრული დიაპაზონი „ცისფერყანწელებთან“ (ვალერიან გაფრინდაშვილი),	ლექსმცოდნეობა, V, ცისფერყანწელებისადმი მიძღვნილი ლექსმცოდნეობის მეექვსე სამეცნიერო სესია (მასალები).	თბ., 2012	6
ანოტაციები					
<p>ფერი თვალსაწიერის შეუცნობელი ემოციაა, – მძაფრად მომნუსხავი და იმპულსური, სრულიად მოუხელთებელი და დაუმორჩილებელი. ქართული ეთნოკულტურასა თუ ეთნოფსიქოლოგიაში ლურჯი ფერის მხატვრული დიაპაზონი ერთგვარად მიტაცებული აქვს ცისფერს, რომელიც ლურჯი ფერისგან განსხვავებით დაცლილია ყოველგვარი მისტიკურობისა, იდუმალებისგან, უსასრულობისგან, და, რაც მთავარია, – „მომხიბლავი არაარსის“ განცდისგან. ეს ფერთამეტყველების ერთგვარი ცდომილება „ცისფერყანწელთა“ შემოქმედებაში მკვეთრად იკვეთება, – სიმბოლური თვალსაწიერის გამძაფრების გამო.</p>					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი,	გვერდების
---	-----------------	----------	-------------------	-----------

	სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1			
2			
3			
ანოტაციები			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					

ანოტაციები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ. ჩოლოყაშვილი	მელიის მხატვრული სახის ტრანსფორმაციის ფორმები ქართულ ფოლკლორში	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია., 3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი.

მომხსენებათა ანოტაციები

მელია ფოლკლორში მრავალფეროვან სახეს ქმნის და გვხვდება, როგორც ზღაპრული ეპოსის სამივე ქვეჟანრში (ჯადოსნურ, ნოველისტურ, ცხოველთა ზღაპრებში), ასევე პოეზიაში, თუმცა ძირითადად მაინც ცხოველთა ზღაპრების მთავარი გმირია. აქ ხუთი ტიპის ზღაპრებში გვხვდება: პირველში ტრიქსტერია - თავისზე ძლიერის დამმარცხებელი; მეორეში ფრინველებთან მარცხდება; მესამეში დამოუკიდებლად ვეღარ აღწევს მიზანს და დამხმარეს უხმობს; მეოთხეში მოსამართლეა და კაცის მხსნელი; მეხუთეში მიწათმოქმედების მოტივთან არიას დაკავშირებული. ხშირად მცენარეულ საკვებს ეტანება (ვახს, მარცვლეულს), რასაც უკვე საკრალური დანიშნულება აქვს. ასეა პოეზიაშიც, აქ იგი ხილბოსტნეულსაც მიერთმევს.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	ზ. აბზიანიძე	ემიგრაცია, როგორც კულტურის ფენომენი	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევენილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“. 2013წ. თბილისი.

მომხსენებათა ანოტაციები

ჩვენთვის საინტერესო თემის რამდენიმე ასპექტი არსებობს: 1. ამა თუ იმ ემიგრანტული კულტურის შესწავლა შესაძლებელია, როგორც თავისთავადი, დამოუკიდებელი ფენომენის, წარმოშობისა და განვითარების იმანენტური კანონზომიერებებითა და ციკლით; 2. კიდევ ერთი ასპექტი ემიგრანტული კულტურისა გახლავთ მისი კავშირი და ზეგავლენა მშობლიურ კულტურაზე; 3. დაბოლოს, არსებობდნენ ემიგრანტული კულტურები, რომელნიც მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენდნენ „მასპინძელი ქვეყნის“ ლიტერატურასა თუ ხელოვნებაზე.

ამ ასპექტების შესწავლა შესაძლებლობას მოგვცემს არა მხოლოდ გავიხსენოთ საყოველთაოდ ცნობილი მაგალითები, ვთქვათ, „ემიგრანტულ კულტურათა“ კალედისკოპისა ამერიკულ სინამდვილეში და თავის მხრივ, პირველი მსოფლიო ომის შემდგომ ამერიკელთა კულტურული ექსპანსიისა საფრანგეთში, არამედ განვაზოგადოდ ცალკეული კულტურულ-ისტორიული რეალიები და წარმოვისახოთ ემიგრანტული კულტურის უნივერსალური მოდელი, რომელშიც თავისი ადგილი მოეძებნება ქართულ ემიგრანტულ კულტურასაც.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
3	ნ. რატიანი	ზოგიერთი მხატვრული სახის ტრანსფორმაციის რამდენიმე ასპექტი აკვნის სინდერებში	ფოლკლორისკთა სამეცნიერო კონფერენცია, 3-4 ივნისი, 2013 წ. თბილისი

მოსხენებათა ანოტაციები

არაერთმა სამეცნიერო კვლევამ აჩვენა და დაადგინა, რომ აკვნის სიმღერების ერთი ჯგუფი მომდინარეობს ბავშვთა ინფექციური დაავადებების, ე. წ. ბატონების, დროს შესასრულებელი საწესჩვეულებო სიმღერებიდან.

ადრეულ სტადიაზე ყოფაში არსებული სინამდვილე აისახება რიტუალურ ტექსტში, შემდეგ ეს ტექსტი განიცდის გარკვეულ ცვლილებას, ბოლოს კი შეცვლილი ტექსტის „წყალობით“, პრაქტიკაში დამკვიდრებული წესებიც იცვლება და ახალი წესის სახეს იღებს. ამ პროცესში მთავარი „დამნაშავე“ კი ტექსტის მხატვრული სახეა. მოხსენებაში სწორედ ამ მიმართების კვლევის შედეგებს წარმოვადგენ.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
4	ნ. რატიანი	ვიქტორ ნოზაძის „ვეფხისტყაოსანის ფერთამეტყველება“ და სიტყვა „ფერის“ ხელახალი გააზრებისათვის „ვეფხისტყაოსანში“	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“. 2013წ. თბილისი.

მოსხენებათა ანოტაციები

მოსხენებაში შევეცადე, არისტოტელეს ტექსტებზე დაყრდნობით, დამეანალიზებინა, თუ რას უნდა ნიშნავდეს სიტყვები „ძალა“ და „ფერი“ „ვეფხისტყაოსანში“. თუ კი რუსთველის პოემის პირველი სტროფის ჩემეული წაკითხვა სწორია და ტექსტის ეს მონაკვეთი არისტოტელეს კონტექსტში უნდა გავიაზროთ, მაშინ გამოდის, რომ „რომელმან“ კი არ შექმნა ძლიერი ძალით სამყარო, არამედ, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რომელმან სამყარო შექმნა ძლიერი ძალით, ე. ი. ძლიერი ძალა სამყაროს და არა შემოქმედის კუთვნილებაა. ამ ორ წაკითხვაში კი სწორედაც რომ რუსთველისეული

შეხედულება იკვეთება, იმის მიხედვით, თუ რომელ წაკითხვას მივანიჭებთ უპირატესობას. თუკი ძლიერი ძალა შემოქმედს ეკუთვნის, მაშინ, ჩემი აზრით, ამ ადგილის ბერძნულად ან ლათინურად გადატანისას, იკვეთება მოსაზრება, რომ შემოქმედი პოტენციით მოქმედებს, თანაც მას ძლიერი პოტენციის გარდა სუსტი პოტენციაც უნდა გააჩნდეს, რაც თეოლოგიურად მიუღებელი უნდა იყოს. აქედან გამომდინარე, მე არისტოტელესეულ კონტექსტში წაკითხვას ვანიჭებ უპირატესობას და პირველი სტროფი ისე მესმის, როგორც ეს მანამდე განვმარტე. ასეა თუ ისე, დავარღვევთ ენის გრამატიკის კანონებს და წავიკითხავთ არისტოტელესეულ კონტექსტში თუ დავარღვევთ არისტოტელეს მოძღვრებას და წავიკითხავთ გრამატიკულად სწორად, მკითხველის არჩევანია.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
5	ნ. რატიანი	დაგვიანებული შეკითხვები	ქუთაისი. 2013 წ.

მოხსენებათა ანოტაციები

ძვ. წ. 399 წელს ათენში გაიმართა სასამართლო პროცესი. ასამართლებდნენ ფილოსოფოს სოკრატეს. ბრალდების მხარეს სამი ათენელი მოქალაქე წარმოადგენდა. სოკრატეს, პოეტა, ხელოსანთა და ორატორთა სახელით, ბრალს სდებდნენ ახალგაზრდების გარყვანასა და ოფიციალურად აღიარებული ღმერთების უარყოფაში. მელეტოსი, რომელიც პოეტთა მხარეს იცავდა, ერთ-ერთ მტკიცებულებად არისტოფანეს კომედია “ღრუბლებს” იყენებდა. უცნაურია, რომ სასამართლო პროცესზე არავის გასჩენია შეკითხვა იმის გამო, რომ ძირითადად მხატვრული ნაწარმოების პერსონაჟს ედებოდა ბრალი და არა რეალურად არსებულ ადამიანს. კომედია, რომელიც 423 წლის დიონისიებზე დაიდგა, არისტოფანეს წარმატება ვერ მოუტანა. თუმცა ცნობილია, რომ უცხოელი მაყურებლები გაკვირვებულები კითხულობდნენ, ვინ იყო კომედიაში ერთ-ერთ მთავარ გმირად გამოყვანილი სოკრატე. დამსწრეების რეპლიკებისა და მისკენ გამოშვებული თითებით დადღილი სოკრატე ფეხზე უხმოდ ამდგარა და ამ ქმედებით გაუცია პასუხი მომაბეზრებელი მაყურებლისთვის.

416 წელს, ანუ კომედიის დადგმიდან შვიდი წლის შემდეგ, არისტოფანე და სოკრატე აგათონის მიერ გამართულ ნადიმზე შეხვდნენ ერთმანეთს. ამ ნადიმზე სტუმრებმა სიყვარულის სადიდებელი სიტყვები წარმოთქვეს. დასასრულს დარბაზში შეზარხოშებული ალკიბიადე შემოიჭრა და სოკრატეს ახალგაზრდების შეცდენაში დასდო ბრალი. ამ დროს ათენსა და სპარტას შორის, პელოპონესის ომის სახელით ცნობილი, ოცდაათწლიანი ომი მიმდინარეობდა. აგათონის წვეულებიდან ერთი წლის შემდეგ ალკიბიადე მტრის ბანაკში გადავიდა და ამის გამო ათენში ძალიან აქტუალური გახდა იმის განხილვა, თუ რა მოხდა წვეულებაზე, ხომ არ ითქვა იქ ისეთი რამ, რამაც ალკიბიადეს დალატისკენ უბიძგა. ალბათ, ამიტომაც შექმნა პლატონმა დიალოგი “ნადიმი”. ავტორს მოსახლეობისთვის საინტერესო ამბების გადმოცემა უფრო აინტერესებდა და არა ის, რაც მისი დასრულების შემდეგ მოხდა. დადღილ სტუმრებს ჩასძინებოდათ, სოკრატე და არისტოფანე კი დიალოგს განაგრძობდნენ. ჩვენ არ ვიცით, მათი საუბარი როგორ წარმომართა, მაგრამ ვიცით, რომ სოკრატე არისტოფანეს უმტკიცებდა, როგორ შეიძლება კომედიის ავტორი გადაიქცეს ტრაგედიის შემქმნელად. ჩემი აზრით, ესაა სოკრატეს წინასწარმეტველება, როგორ შეიძლება სრულიად უწყინრად შექმნილი კომედია “ღრუბლები” გადაქცეულიყო ერთი პიროვნებისთვის ტრაგედიად.

ნებისმიერ შეკითხვას ადრესატი ჰყავს. ჩემს შეკითხვებს, რამდენად იყო დამნაშავე არისტოფანე, როდესაც მისი კომედია გამოიყენა ბრალდების მხარემ მტკიცებულებად ან რატომ დახუჭა თვალი სასამართლომ უსუსურ მტკიცებულებაზე, ვერ ეყოლება მოპასუხე. ამიტომ შევეცდები, შეკითხვას პასუხი ჩემს ხელთ არსებული მასალიდან (სამი ავტორის ოთხი ტექსტი) გამომდინარე თავადვე გავცე.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
6	ნ. ბალანჩივაძე	ადამიანად ყოფნის ტკბილი სევდა	ფოლკლორისტთა სამეცნიერო კონფერენცია., 3-4 ივნისი. 2013წ. თბილისი.

მოსხენებათა ანოტაციები

ადამიანის შეხედულებამ ცხოვრების შესახებ, მიწიერმაც და ამაღლებულმაც, ფერიცვალება განიცადა, ვიდრე საკუთარი "მდგრადი" და უცვლელი იერით დამკვიდრდებოდა ძე ხორციელის ცნობიერებაში.

გოდერძი ჩოხელი ჯერ კიდევ ყმაწვილკაცობაში ჩამოვიდა გუდამყრიდან და მთელი ცხოვრება თბილისში გაატარა, თუმცა მთელი არსებით მიჯაჭვული იყო იმ კუთხესთან, სადაც დაიბადა და გაიზარდა. ბევრი ამას ნაკლად უთვლიდა: "რით ვერ მოსწყდა თავის ჩოხსა და გუდამყარსო!" მაგრამ იმას კი აღარ ამბობდნენ, რომ ამას შეგნებულად აკეთებდა.

"სიყვარული და უპირველესად სიყვარული გადაარჩენს ამ ქვეყანას"-ეს არის გოდერძი ჩოხელის რწმენა და ცხოვრებისეული კრედი.

ამიტომაც დღესაც აღსარებად უნდა ჩაითვალოს მისი სიტყვები: "ისე ნუ გააფერმკთალებ დედაშვილობის მადლს, ისე ნუ მოგვაკლებ სიყვარულს, რომ დევებს უფრო ვეცოდებოდეთ ჩვენი ჩადენილი ცოდვებისათვის, ვიდრე ჩვენ ერთიმეორე".

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
7	ნ. ბალანჩივაძე	სიტყვის მაგია და რიტუალი	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევენილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“. 2013წ. თბილისი.

მოსხენებათა ანოტაციები

ჩუმი, ჩაკეტილი, მარტოსული, თითქმის მეღანქოლიური – ასეთი ვიყავი ბავშვობაშიო, წერდა გრიგოლ რობაქიძე. საბოლოოდ კი სწამდა და სჯეროდა, რომ ადამიანთა არსი ერთია ყველგან და ყოველთვის, ხოლო სახე მათი - ნაირნაირი.

ქართული საქმის გაგება მოითხოვს საქართველოს გაგებას. საქართველოს გაგება მოითხოვს თავის მხრით გაგებას ცნებისა “ხალხი”. ხალხი ცოცხალი არსია ზეპიროვნული ბუნებისა. არსად არ ცხადდება ეს ისე მკაფიოდ, როგორც ენაში ყოველი საგანი თუ მოვლენა ამსახველი სარკეა მეორე საგნისა თუ მოვლენისა. ენა ამხეურებს ამ საიდუმლოს - „სიტყვა ფიქრის სხეულია“.

გენია ქართული ხასიათისა რობაქიძისათვის ზეციური მადლია. ამიტომაც ნატრობს ხმამაღლა: "ნუ მოგაკლოს მადლი ზეციერმა, მუდამ იყავი: მზიური, მზიანი, მზეოსანი, მზეგრძელ! "წყაროს თვალი" არ დაიშრიტება.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
8	ე. ჩხეიძე	გრიგოლ რობაქიძე ბოლშევიზმის არსის შესახებ (კალე სალიას ინტერვიუს მიხედვით)	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევენილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“.

			2013წ. თბილისი.
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>1953 წლის 2 თებერვალს კ. სალიამ გრიგოლ რობაქიძისაგან აიღო ინტერვიუ ჟურნალისტისთვის „ბედი ქართლისა“. ინტერვიუს დასრულების შემდეგ კ. სალია წერდა: „ბევრი გამოკვლევები წამიკითხავს ბოლშევიზმზე, ბევრი მიფიქრია ამ მოვლენის ირგვლივ, მაგრამ ასეთი დახასიათება და გაგება, როგორც ბ. გრიგოლისგან მოვისმინე, არსად არ შემხვედრია. გრიგოლ რობაქიძის აზრით, ბოლშევიზმის დემონურ მარწუხებში მოქცეული ადამიანის სული გრაფიკულად წააგავს ციფრს – 8, რადგან: „ერთი ნახევარი ამ ციფრისა ბოლშევისტური ელემენტია, მეორე კი ადამიანური. ამ ორ ელემენტთა შორის განუწყვეტელი ბრძოლაა გამართული. ხშირად პირველი ერევა მეორეს – გარნა მომრევი ვერ ადგენს მთლიანობას“. გრიგოლ რობაქიძის აზრით, ადამიანის ღვთიური არსიც (მისი სულის გაურყვნელი ნაწილიც) და მისივე სულის ბოლშევიზმის მიერ გახრწნილი ნაწილიც ვერ იქცევა (თუ ისევ გრაფიკულად გამოვსახავთ) წრედ – 0-ად. იქ მაინც რჩება 8-ის მეორე ნახევარი, როგორც საბჭოთა სინამდვილეში ადამიანის გაორებული შინაგანი სამყაროს ნათელი დადასტურება.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
9	ე. ჩხეიძე	სატრფიალო ღირიკის სახე- სიმბოლოები (ვარდის მხატვრული ფუნქცია)	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია., 3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი.

<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>ვარდის სიმბოლიკას ქართულ ხალხურ პოეზიაში გამორჩეული ადგილი უკავია (განსაკუთრებით სატრფიალო ღირიკისთვისაა დამახასიათებელი). ვარდის სიმბოლიკის კვლევა ქართულ ხალხურ პოეზიაში შემდგნაირ სურათს წარმოგვიდგენს თვალწინ: ვარდი არის სიცოცხლისა და სიყვარულის სიმბოლო, ქალის სილამაზე, მშვენიერება, სიწმინდის გამოხატვა, სურნელება, ყვავილი და განშორების ნიშანი. ეს მეტაფორები, ეპითეტები, შედარებები, პარალელები ხალხურ ლექსებში ქალის ფიზიკური სილამაზის, მშვენიერების გამოხატვას ემსახურება: პირვარდი, დილის ვარდი, მაისის ვარდი, სამოთხის ვარდი, გაშლილი ვარდი, ედემის ვარდი, ვარდის კონა და სხვ. ვარდისფერი სილამაზის ფერია. თეთრი ვარდი უბიწოების, სიწმინდის სიმბოლოა, ხოლო წითელი კი – ვნებისა და ღტოლვის. ამასთანავე ის განასახიერებს დაღვრილ სისხლს, განცდას, სიკვდილსა და აღორძინებას. ქრისტიანებისათვის მეწამული ვარდის ფერი არის სისხლის, თვითონ ქრისტესა და ღვთისმშობლის სიმბოლო. ხალხურ პოეზიაში ვარდის სახელთან დაკავშირებული ქრისტიანული სიმბოლიკა თითქმის არ გვხვდება, თუ არ ჩავთვლით ქალის შედარებას ედემის, იგივე სამოთხის ვარდთან, მაგალითად: „ქალო, გაშლილ ვარდს გამსგავსე, ედემში მსხმოიარესა“ ან „ედემ ბაღნარის ვარდი ხარ და სილამაზით ყვავიხარ“ და სხვ. მაგრამ ამ ლექსებშიც სიტყვა „ედემს“ უფრო გადატანითი მნიშვნელობა აქვს და იგულისხმება თვალწარმტაცი, ყველაფრით შემკობილი ადგილი. ტრადიციული ფორმულები – „ვარდის აკრეფა“, „ვარდის გაშლა“, „ვარდის დაფენა“ – სატრფიალო პოეზიისათვის დამახასიათებელი სიმბოლიკაა. „ვარდის წყლის“, „ვარდის ნაბანის“ ერთმანეთისთვის გადასხმა სატრფიალო ღირიკაში სიყვარულის შეთვლის, სიყვარულის გაუღავნების ნიშანია.</p>			
--	--	--	--

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
10	ი. ყველაშვილი	თვითშეწირვის ფუნქცია გრ.	მე-7 საერთაშორისო

		რობაქიდის “იმამ შამილში”	სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“. 2013წ. თბილისი.
--	--	--------------------------	--

მოხსენებათა ანოტაციები

როგორც მსხვერპლშეწირვის, ასევე თვითშეწირვის კოსმოგონიური აქტის კონცეფცია ხელახლა დაბადების, განახლების იდეაში მდგომარეობს. “იმამ შამილში” თვითშეწირვით ხდება დარღვეული წესრიგის აღდგენა, რომლის უმთავრესი ფუნქცია არის ის, რომ პიროვნება დაუბრუნდეს საწყისს, ახალ სიცოცხლეს. შამილის თვითშეწირვის ნებაყოფლობით აქტს ზნეობრივი მაგალითის მნიშვნელობაც აქვს. აქ მთავარია არა პროცესის ბოლომდე მიყვანა, არამედ ნება და განწყობის სურვილი. თვითშეწირვით გმირს უჩნდება ხელახლა წარმოშობის უნარი. თვითდასჯის რიტუალით ხდება განახლება, კვლავ გმირად ქცევა, რომელსაც ავტორი გვიხატავს კენტავრად, როგორც უდიდესი ენერჯის და პირველყოფილ ძალთა სიმბოლოს.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
11	ქ. ელაშვილი	მარადიულობის სენტიმენტალიზმი (ნიკოლოზ ჩხოტუას „მარადიული“)	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“. 2013წ. თბილისი.

მოხსენებათა ანოტაციები

მარადიულობა უსასრულობის უპასუხისმგებლობაში ერთგვარი ჰარმონიის შეგრძნებაა. ემოციის ამგვარმა განზოგადებამ შექმნა სწორედ ქართული ემიგრანტული მწერლობა

ნიკოლოზ ჩხოტუას რომანი „მარადიული“ ეს ცხოვრების დასასრულის ლოგიკური გამიჯვნააა სიმბოლური „არაარსისგან“. და შესაბამისად, – სიკვდილის შემდგომი ამოსუნთქვით ილუსტრირებული..

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
12	ქ. ელაშვილი	დედა-დედოფლის სახელისუფლო დიაპაზონი ჯადოსნურ ზღაპარსა თუ ლიტერატურულ ძეგლში	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია., 3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი.

მოხსენებათა ანოტაციები

საგულისხმოა ისიც, რომ მიუხედავად ქართველ დედოფალთა საოცარი ისტორიული პორტრეტებისა მხატვრულ აზროვნებაში ეს ფენომენი მეტ-ნაკლებად რეპრესირებული თუ ტაბუირებული სახითაა წარმოდგენილი. სწორედ ამიტომ, საოცარია, რომ ამ თვალსაზრისით ერთგვარი ვაკუუმი ქართულ მხატვრულ აზროვნებაში.

№	მომხსენებელი/	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების
---	---------------	--------------------	-------------------

	მომხსენებლები		დრო და ადგილი
13	ქ. ელაშვილი	იოსებ გრიშაშვილის ერთი ლექსის („თაღხი კაბა“) სახისმეტყველება	ლექსმცოდნეობის VII სამეცნიერო სესია, 15-16 მაისი, 2013. თბილისი
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>თაღხი კაბის სიმბოლიკა ერთგვარად წარმოადგენს იმ ფსიქოლოგიურ ენას, რომელსაც ეროტიკული ხიზლის ელფერიც დაკრავს.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
14	მ. ტურაშვილი	„ერთი ემიგრანტული გაზეთის – ელადა – ისტორია“	მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი: „ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)“. 2013წ. თბილისი.
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>მიგრაცია თანამედროვე სამყაროში გლობალიზაციისა და საერთაშორისო ინტეგრაციული პროცესების მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს. ჩვენ ყურადღება გავამახვილეთ გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე პერიოდზე, რადგან საქართველო სწორედ ამ დროიდან ხდება მიგრაციული პროცესების აქტიური მონაწილე, რაც საბჭოთა კავშირის სივრცის რღვევისას წარმოქმნილი მძიმე ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისის იყო გამოწვეული. ამ მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნავია მიგრაციული პროცესები საქართველოდან საბერძნეთში. ბოლო მონაცემებით საქართველოდან საბერძნეთში წასულია 100 000-დან 150 000-მდე მოქალაქე, შესაბამისად ქართული სათვისტომო იქ უფრო მრავალრიცხოვანია. მათ საბერძნეთში პატარა საქართველო აქვთ. ეკლესია, კულტურის ცენტრი და გაზეთი - „ელადა“, რომლის დამფუძნებელი, რედაქტორი და სულის ჩამდგმელი ქართველი ემიგრანტი ქალბატონი ანა ყურშავიშვილია. მრავალრუბრიანი გაზეთი „ელადა“ ქართულ-ბერძნულ პუბლიცისტიკურ სარბიელზე 2002 წლიდან დღემდე გამოდის. რედაქტორი მტკივნეულად იხსენებს თითოეული ნომრის შექმნის ისტორიას. გაზეთში გამოქვეყნებული სტატიების ავტორები უმეტესწილად ქალები არიან. თოთოეული მათგანისთვის გაზეთის ოცდაათი გვერდი საკუთარი განცდების წარმოჩენის საუკეთესო საშუალებაა.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
15	მ. ტურაშვილი	„ქართული ხალხური ცხოველთა ზღაპრების ტიპოლოგიური ანალიზი ზღაპრის საერთაშორისო კატალოგის ATU 15 ტიპის კონტექსტში“	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია., 3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი.
<p>მოსხენებათა ანოტაციები</p> <p>საარქივო ტექსტების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა, რომ ქართულ ფოლკლორულ რეპერტუარში დიდი რაოდენობითაა წარმოდგენილი გარეულ ცხოველთა ჯგუფის შიგნით განთავსებული ზღაპრები. ტიპთა რელევანტურობის საფუძველზე გაირკვა, რომ ქართულ ხალხურ ზღაპრულ რეპერტუარში განსაკუთრებით პოპულარულია ტიპი ATU 15 - „ნათლის“</p>			

მიერ საჭმლის ქურდობა”.

ზღაპრის საერთაშორისო კატალოგის ტიპი **ATU 15 - “ნათლის” მიერ საჭმლის ქურდობა** საკმაოდ მრავალფეროვნადაა წარმოდგენილი ქართულ ხალხურ ზღაპრულ რეპერტუარში. აღნიშნულ ტიპს ეროვნული რეპერტუარისთვის დამახასიათებელი თავისებურებებიც მრავლად აქვს შექმნილი. ერთ-ერთ ზღაპარში მაგალითად, ნაპოვნ ყველს პერსონაჟები ყველიერისთვის ინახავენ, რამდენიმე ზღაპარში ქონს ქვევრში ან ხლამში (თიხის ჭურჭელში) ინახავენ და ა. შ. ეს კი იძლევა იმის თქმის მნიშვნელოვან საფუძველს, რომ ქართულ ხალხურ რეპერტუარში საანალიზო ტიპში ეროვნული თავისებურებები მრავლადაა ასახული.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
16	ო. ონიანი	მთავარ მოწამე გიორგის კულტი სვანურ ზეპირსიტყვიერებაში	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია.,2013წ. თბილისი.
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>სვანური გადმოცემების მიხედვით წმინდა გიორგის ბედისწერა წინასწარაა განასზღვრული, მასზე სულიერი ძალები მეთვალყურეობენ ფარულად, იგი ბავშვობიდანვე იყო ღვთის ხელდებული და სულიერმა ძალებმა მათთან გვერდით მყოფად გარდასახეს, უბოძეს მიწიერი საუფლოს პატრონობა..</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
17	ე. ინწკირველი	სოლომონ ბრძენის ფუნქციის ფოლკლორული ტრანსფორმაციების ფორმები	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია., 3-4 ივნისი. 2013 წ. თბილისი.
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>მოსხენებაში განხილულია სოლომონ ბრძენის პარალელური სახეები ფოლკლორში და მათი ფუნქცია. გამოკვეთილია რამდენიმე პარალელური სახე: სოლომონ ბრძენის ფუნქცია იმეორებს იესო ქრისტეს ყოველისშემძლეობას (მას შეუძლია „ხმელი“ მამლის აცივლება და სიტყვით თევზის გაცოცხლება), ასევე მას მიეწერება კულტურული გმირის ფუნქციაც (ის არის მჭედლობის დამფუძნებელი და ფლობს მჭედლობის საიდუმლოს). ფოლკლორულ ნარატივებში სოლომონ ბრძენის ფუნქცია ხშირად ტრანსფორმირებულია და უკავშირდება მწვემის ინტუიტიურ ჭვრეტას, ბრმა მსაჯულის სამართლიანობას, უცოდველი ყრმის გონებამახვილობას და მრძენი მოხუცის ეპიკურიულ გამოცდილებას. მოსხენებაში ქართული ხალხური ტექსტების პარალელურად მოხმობილია სხვადასხვა ხალხის ფოლკლორული მასალა.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
18	ე. ინწკირველი	ცენტრისა და პერიფერიის სემიოტიკა „ნაცარქექიას“ ზღაპარში	სემიოტიკის IV სამეცნიერო კონფერენცია, თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 წლის 19 ოქტომბერი;

მოსხენებათა ანოტაციები

ნაშრომში ქართული ხალხური ზღაპრის – „ნაცარქექიას“ მაგალითზე განხილულია სემიოტიკური ცენტრის დინამიკის საკითხი. კერიასთან მჯდომი გმირის, რომელიც კარგად ფლობს სემიოტიკური ცენტრის სტრუქტურას, ქმედება მიმართულია ცენტრიდან პერიფერიისკენ. ზღურბლის გადალახვით გმირი იწყებს პერიფერიის ათვისებას, რაც ახალი სემიოტიკური ცენტრების კონსტრუირებით არის მოტივირებული (მდინარესთან, დევის სახლში – კერია და ჭერი, ეზოში – ღვინის ქვევრი). გმირის ფუნქცია – კერიის მფარველი ქალღმერთის ქურუმობა – გამართლებულია იმითაც, რომ ზღაპარი არ მთავრდება ქორწილით. პირიქით, გმირი სწორედ საიდუმლო ქორწილიდან გამოდის, გადალახავს რა სახლის ზღურბლს.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
19	ე. ინწკირველი	ავი და მოღალატე ქალის ფოლკლორული ტრანსფორმაციები სოლომონ ბრძენთან დაკავშირებულ ნარატივებში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „კულტურათშორისი დიალოგები II“, თელავი, თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2013 წლის 24–26 ოქტომბერი;

მოსხენებათა ანოტაციები

ბიბლიური სოლომონ ბრძენის მრავალცილობისადმი ხალხის უარყოფითი დამოკიდებულება ფოლკლორში ავი დედაკაცის მოტივით არის ტრანსფორმირებული. ეს მოტივი, რომელიც საერთაშორისოა, გასდევს სოლომონის ციკლის თითქმის ყველა თქმულებას. ნაშრომში ქართული ხალხური მასალის პარალელურად მოყვანილია ებრაული, უკრაინული, ძველი ფრანგული, რუსული, იტალიური და სხვა ხალხთა ფოლკლორული მასალები, რომელთა შედარებითი ანალიზი ცხადყოფს, რომ სოლომონის ხალხურ თქმულებებში ერთ–ერთი წარმმართველი – ავი დედაკაცის თემა, რომელიც ფოლკლორში უზნეო დედის ან მოღალატე ცოლის ვარიანტით არის წარმოდგენილი, ევროპაში შორეული აღმოსავლეთიდან უნდა შემოსულიყო შუა საუკუნეებში ხალხთა და კულტურათა მიგრაციის შედეგად.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
20	ე. ინწკირველი	სიკვდილ–სიცოცხლის მეტაფორები ქართულ ხალხურ „იობის ლექსში“	V საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკა, ქუთაისი 16–17 ნოემბერი

მოსხენებათა ანოტაციები

ნაშრომში ტრადიციული საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი სიკვდილ–სიცოცხლის ერთიანობისა და განუყოფლობის საკითხი მოცემულია სამი ტექსტის – ბიბლიური „იობის წიგნის“, აპოკრიფული „იობის ანდერძის“ და ქართული ხალხური „იობის ლექსის“ – ურთიერთმიმართების საფუძველზე. ქართული ხალხური ლექსის, ებრაული ორიგინალისა და ბერძნული აპოკრიფის შედარებითა ანალიზმა გამოკვეთა, რომ ქართული ფოლკლორის წერილობითი წყარო მხოლოდ ბიბლია არ ყოფილა და ის აპოკრიფული სიუჟეტებით არის გაჯერებული. სიახლეს ქართულ ხალხურ ლექსში კი ქმნის სიკვდილ–სიცოცხლის

მეტაფორების სიჭარბე, რაც თავის მხრივ ფოლკლორული ტრადიციით არის განპირობებული. სიკვდილ-სიცოცხლის მეტაფორები „იობის ლექსში“ მოცემულია ავადმყოფობის, შიმშილის, მატლის, ფუტკრის, მანანის ფოთლის, აბრეშუმის ჭიისა და პარკის, თესლისა და პეპლის სახით. მეტაფორების თანმიმდევრული გააზრებით ცხადი ხდება, რომ იობის ტანჯვა და სიკვდილი, სინამდვილეში მის ახლად დაბადებას მოასწავებს და ხალხში სიკვდილის შემდეგ კვლავ დაბადების რწმენის გაძლიერებას ემსახურება.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
21	დ. ბელიანიძე	მითოსურ-ფოლკლორული ნაკადი ჯემალ ქარჩხაძის რომანში „ზებულონი“	ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია, 2013წ. თბილისი.
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>ჯემალ ქარჩხაძის რომანში ზებულონი მკვეთრად არის გამოვლენილი მითოსურ-ფოლკლორული ნაკადი. განსაკუთრებით ხშირად მწერალი მიმართავს ზღაპრულ პერსონაჟებს, მოტივებს და ფორმულებს. მითოსურ-ფოლკლორული ნაკადი ამდიდრებს ქარჩხაძის რომანს.</p>			

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოსხენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. რატიანი	<u>The Legato Model in Georgian Soviet Culture:</u>	ამერიკის შედარებითი ლიტერატურის სამეცნიერო კონფერენცია, ბრაუნის უნივერსიტეტი. 2013 წ.
მოსხენებათა ანოტაციები			
<p>Different frozen models are used by the mankind during the crisis periods to find the ways of solution. One of such models can be called the legato model of Telemachus. When the change of certain things was needed during the crisis on the Ithaca the son of Odysseus held an assembly. In the speech he used legatos because he wanted the attendees to remember Odysseus – the hero who could find solution in any situation. While using the legato model, Telemachus tried to make people to identify him with his hero father.</p> <p>Georgian literature and art also used the legato model of Telemachus, when the country was in the bloody claws of Soviet regime: writers and producers dedicated their works to the heroic deeds of individual Georgians. Later this tendency continued in monumental art. Usage of this model was suitable to</p>			

authorities only in literature and arts: people should believe that the times of heroes will return but at the reason that it could not take place during the regime, people should identify these heroes with someone else who was equal to them by status. Unfortunately the literary model was moved into politics and it had not help the nation. This model still works in Georgia.

In my paper I will try to research how the legato model of Telemachus began to work in Georgian culture through the period of Soviet regime.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
2	მ. ტურაშვილი	Alliteration in the Georgian Folk Poetry (The Caucasus)	"Alliterativa causa" a conference about alliteration in prose and verse organised by the Folklore Society, the University of Tartu and the Warburg Institute Warburg Institute, Woburn Square, London, WC1H 0AB

მომხსენებათა ანოტაციები

Alliteration is the popular skill of the musical instrumentation of the Georgian folk poetry. Alliteration is widely used in the Georgian Short folk genres: riddles, proverbs and tongue-twisters.

Certain forms of consonant playing are remarkable for the Georgian tongue-twisters. For example: "Ertsa katsa bliskinelsa, bliskalatit bliskhidzeda bali gaaqvs da gamoaqvs" (faa33105, ID 17280) and etc.

In the Georgian folk poetry can be found repeating of two or more sounds based on the different sound combinations.

Alliteration in the analyzed Georgian samples has not only the role of the phonetic element but the emotional-expressive function too.

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება – გალაკტიონის კვლევის ცენტრი.
- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – *თეიმურაზ დოიაშვილი*.
- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: *თეიმურაზ დოიაშვილი, ლევან ბრეგაძე, როსტომ ჩხეიძე, ნათია სიხარულიძე, მამუკა შელეგია, ნანა კობალაძე*.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	გალაკტიონ ტაბიძის 1930-იანი წლების შემოქმედება	თეიმურაზ დოიაშვილი	ლევან ბრეგაძე როსტომ ჩხეიძე ნათია სიხარულიძე მამუკა შელეგია ნანა კობალაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>„გალაკტიონის კვლევის ცენტრის“ 2013 წლისთვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები ითვალისწინებდა ციკლს ნაშრომებისა მეცნიერულად ნაკლებად შესწავლილ თემაზე – „გალაკტიონ ტაბიძის 1930-იანი წლების შემოქმედება“, რომელიც მოიცავს ისტორიულ-ლიტერატურულ, თეორიულ, ტექსტოლოგიურ და მემუარულ ასპექტებს. კერძოდ, მეცნიერ-თანამშრომელთა მიერ წარმოდგენილია შემდეგი საკვლევი თემები:</p> <p>1. „გალაკტიონი პროლემწიფერლობის პირისპირ“, გვაცნობს სამწერლო ცხოვრების კოლიზიებსა და პერიპეტიებს უძძიმესი ეპოქის ფონზე (როსტომ ჩხეიძე). 2. „გალაკტიონი და 1937 წლის ტრაგედია“ ქრონოლოგიური სიზუსტით ადადგენს პოეტის ცხოვრებისა და შემოქმედების ფაქტებს რეპრესიების მძვინვარების პიკზე (მამუკა შელეგია). 3. ნაშრომში „გალაკტიონის საბჭოურ თემატიკაზე დაწერილი ლექსების გულწრფელობის ხარისხი“ თეორიულ ასპექტშია განხილული</p>			

პოეტის საბჭოთა თემატიკაზე შექმნილი ნაწარმოებების გულწრფელობის პრობლემა (ლევან ბრეგაძე). 4. მოპოვებულია ტექსტოლოგიური მასალა პოეტის 20-30-იანი წლების მიჯნაზე დაწერილი პოემებისა („ეპოქა“, „პაციფიზმი“, „რევოლუციური საქართველო“), რომლის საფუძველზე, მეორე ეტაპზე (2014 წ.) დაიწერება ნარკვევი – „გალაკტიონ ტაბიძის სამი პოემა: „ეპოქა“, „პაციფიზმი“, „რევოლუციონური საქართველო“ - შემოქმედებით ისტორია“ (ნათია სიხარულიძე). 5. სათანადო კომენტარებით და შენიშვნებით მომზადდა ორი მემუარული მასალა: გალაკტიონის მოგონება გიორგი ქუჩიშვილზე და ე. დიდიმამიშვილის მოგონება გალაკტიონზე (ნანა კობალაძე).

დასრულებული წლიური ნაშრომები სათანადო რედაქტირების შემდეგ დაიბეჭდება სამეცნიერო-ლიტერატურულ კრებულში „გალაკტიონოლოგია“.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თეიმურაზ დოიაშვილი	მოტირალ-მოცინარი	თბილისი, გამომცემლობა „სიტყვა“	461 გვ.
ანოტაცია				
<p>წიგნში შესულია ნაწილი ავტორის მიერ ბოლო ათწლეულში (2003-2013) გამოქვეყნებული გამოკვლევების, წერილების, ესეებისა და გამოსმაურებებისა, სადაც მოცემულია ქართველი კლასიკოსების (სულხან-საბა ორბელიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, გალაკტიონ ტაბიძე, მიხეილ ჯავახიშვილი), აგრეთვე, თანამედროვე ავტორთა ტექსტების ანალიზი და შეფასება.</p>				
2	ლევან ბრეგაძე	მოგზაურობა „ლე კოკაზ ილიუსტრეს“ ფურცლებზე.	თბილისი, გამომცემლობა „არტანუჯი“.	170 გვ.
ანოტაცია				
<p>ნაშრომში მონოგრაფიულადაა შესწავლილი თბილისში 1889-1902 წლებში გამოშვებული ფრანგული ჟურნალი „ლე კოკაზ ილიუსტრე“ და მისი რედაქტორ-გამომცემლის ჟიულ მურიეს მოღვაწეობა კავკასიის ხალხთა კულტურების ევროპაში პოპულარიზაციისათვის. უმთავრესი ყურადღება ეთმობა ფრანგულ-ქართული ლიტერატურულ-კულტურული ურთიერთობის საკითხებს.</p>				
3	ლევან ბრეგაძე	ქართული ჟარგონის ლექსიკონი. (მესამე შევსებული გამოცემა)	თბილისი, „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“.	227 გვ.
ანოტაცია				
<p>ქართული ჟარგონის ლექსიკონის“ ამ გამოცემაში 1500-მდე ჟარგონული სიტყვა და გამოთქმაა განმარტებული (წინა გამოცემაში 1000 იყო) და მათი მნიშვნელობა მწერალთა და ჟურნალისტთა ნაწარმოებებიდან მოყვანილი ციტატებით არის</p>				

დადასტურებული.				
4	როსტომ ჩხეიძე	გადამწვარი მზე (უშანგი ჩხეიძის ბიოგრაფიული ნატეხები)	თბილისი, „ჩვენი მწერლობა“	260 გვ.
ანოტაცია				
<p>„გადამწვარი მზე“ როსტომ ჩხეიძისათვის ნიშანდობლივი მხატვრულ-დოკუმენტური სტილითა და ფსიქოლოგიურ ჩაღრმავებით წარმოაჩენს ქართული თეატრალური სინამდვილის სცენასაც და კულისებსაც და უშანგი ჩხეიძის სულის ლაბირინთებშიც მიიკვლევს გზას.</p>				
5	როსტომ ჩხეიძე	დარდი ფარული (გრიგოლ აბაშიძე)	თბილისი, „ჩვენი მწერლობა“	136 გვ.
ანოტაცია				
<p>ბიოგრაფიულ ნატეხთა ციკლის ამ ნიმუშში როსტომ ჩხეიძე წარმოსახავს XX საუკუნის ქართული მწერლობის ერთ-ერთი თვალსაჩინო და კოლორიტული წარმომადგენლის გრიგოლ აბაშიძის ფსიქოლოგიურ პორტრეტს. მის სულიერ დრამატიზმსა და, განსაკუთრებით, ჩვენი სალიტერატურო და საზოგადოებრივი ყოფის იმ მღელვარე ეპიზოდს, რომელიც „ლაშარელას“ ბიოგრაფიის განუყოფელი ნაწილიცაა და მეოცე ასწლეულის საქართველოს კულტურულ-პოლიტიკური ისტორიისაც.</p>				
6	როსტომ ჩხეიძე	ვითა სიზმარი დამისა (რეზო გაბაშვილის ცხოვრების ქრონიკა)	თბილისი, „ჩვენი მწერლობა“	536 გვ.
ანოტაცია				

ბიოგრაფიული რომანი მთლიანად მოიცავს თვალსაჩინო პოლიტიკური მოღვაწისა და მწერლის რევაზ გაბაშვილის ცხოვრებას, რომლის ფონზეც წარმოსახულია საქართველოსა და დასავლეთ ევროპაში დატრიალებული უმწვავესი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოვლენები მემუარულ, დოკუმენტურ, ისტორიულ და სხვადასხვა საარქივო მასალაზე დაყრდნობით. თხრობაში ჩნდება უამრავი ისტორიული პერსონაჟი, რომელთა მხრებზეც გადავიდა საქართველოს სახელმწიფოებრიობისათვის ბრძოლა – აქ თუ ემიგრაციიდან.

8	ნათია სიხარულიძე	ქართული რომანტიზმის პოეტური ტრადიცია და გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედება (სადისერტაციო მაცნე)	თბილისი	40 გვ.
---	------------------	--	---------	--------

ანოტაცია

ნაშრომში შესწავლილია გალაკტიონის მიმართების ხასიათი ქართული რომანტიზმის წარმომადგენლებთან; გარკვეულია, თუ რა როლი შეასრულა ქართველ რომანტიკოსთა შემოქმედებამ გალაკტიონის ადრეული შემოქმედების ფორმირების პროცესში; ნაჩვენებია, თუ როგორ არიან წარმოდგენილნი ქართველი რომანტიკოსები გალაკტიონის პოეზიასა და ჩანაწერებში, როგორია წინამორბედ ავტორთა შემოქმედების გალაკტიონისეული შეფასება; გაანალიზებულია პოეტის მიერ შემდეგ წლებში შექმნილი ცალკეული ნაწარმოებები, რომლებიც დაკავშირებული არიან ქართველ რომანტიკოსთა ქმნილებებთან.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მამუკა შელეგია	რეკლამა მასკომუნიკაციაში	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“.	130 გვ.

ანოტაცია

წიგნი წარმოადგენს დამხმარე სახელმძღვანელოს, რომელიც განკუთვნილია ჟურნალისტიკის სპეციალობის სტუდენტებისა და მკითხველთა ფართო წრისათვის. ნაშრომში შესწავლილია ქართული ბეჭდური რეკლამის ისტორია, განხილულია რეკლამის შექმნისა და გამოყენების ხერხები და საშუალებები, რეკლამის ადგილი XXI საუკუნის გლობალურ სტრუქტურებში.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თეიმურაზ დოიაშვილი	მოტირალ-მოცინარი სულხან-საბა. სალიტერატურო, რელიგიურ-ფილოსოფიური და საზოგადოებრივი ჟურნალი „აფრა“	№19	თბილისი, „კავკასიური სახლი“	გვ. 202-208.
<p>ანოტაცია</p> <p>გამოკვლევაში გაანალიზებულია სულხან-საბა ორბელიანის „სიბრძნე სიცრუისას“ საკვანძო იგავი „მოტირალი და მოცინარი“, რომელიც განხილულია ანტიკური ფილოსოფიის ორი კოლოსის – „მოტირალი“ ჰერაკლიტესა და „მოცინარი“ დემოკრიტეს მსოფლმხედველობრივ-ეთიკურ კონცეფციებთან მიმართებით. იგავში გამოხატული საზრისი რელიგიურ-თეოლოგიური ეთიკის მსჯავრია პოსტრენესანსული ადამიანის მიმართ, რომელის დაშორდა ღმერთს და ახალი სეკულარიზებული ინდივიდუალისტური მორალის გავლენით სიკეთის უარყოფამდე მივიდა.</p>					
2	თეიმურაზ დოიაშვილი	მე მიმოზა დავინახე... ჟურნალი „ჩვენი მწერლობა“.	№23	თბილისი	გვ. 2-4
<p>ანოტაცია</p> <p>ნარკვევში დადგენილია გ. ტაბიძის ადრეული ლირიკის ერთ-ერთი ნიმუშის – „თვით მიმოზა“ – გენეზისი და შექმნის თარიღი: ლექსი შთაგონებულია პოეტის სიჭაბუკის მეგობრის – მიხეილ ბოჭორიშვილის მოთხრობით „მიმოზა“ და დაწერილია 1912 წლის მიწურულს.</p>					
3	თეიმურაზ	ერთი ისტერიის ისტორია			

	დოიაშვილი	(მიხეილ ჯავახიშვილის „კურდღელი“ ჟურნალი „ჩვენი მწერლობა“.	№26	თბილისი	გვ. 12-24
ანოტაცია					
გამოკვლევაში მიხეილ ჯავახიშვილის ცნობილი მოთხრობა „კურდღელი“ განხილულია ზ. ფროიდის ფსიქოანალიზის შუქზე, ახსნილია მთავარი პერსონაჟის უჩვეულო ხასიათისა და ქცევის ლოგიკა, ფსიქოლოგიური ნარატივის მხატვრულ კონცეფციად ფორმირების რთული მექანიზმი.					
4	ლევან ბრეგაძე	„ვით ნუშის გული...“ (ვერსიფიკაციული ნოველა). ჟურნალი „ჩვენი მწერლობა“	№ 12	თბილისი	გვ. 41-42.
ანოტაცია					
წერილში საუბარია იოსებ გრიშაშვილის ვერსიფიკაციულ ოსტატობაზე.					
5	ლევან ბრეგაძე	კონსტანტინე გამსახურდიას ნოველა „მშვენიერება“ და მისი მიმართება ფოლკლორულ წყაროებთან. ჟ. „გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“	№ 7-8	თბილისი	გვ. 3-20.
ანოტაცია					
ნაშრომი წარმოადგენს დასაბუთებას იმისა, რომ კ. გამსახურდიას ნოველის „მშვენიერება“ უშუალო წყარო ქართული ხალხური ზღაპრის „მიწა თავისას მოითხოვს“ ფრანგულენოვანი ვერსიას, რუსული ვერსიიდან ბარონ დე ბაის მიერ თარგმნილი და 1900 წელს წიგნად გამოცემული პარიზში.					
6	ლევან ბრეგაძე	„ღირიჟორი თვით იყო...“ „ლიტერატურული გაზეთი“	№108	თბილისი	გვ. 2-3.

ანოტაცია

რეცენზია როსტომ ჩხეიძის მიერ გალაკტიონ ტაბიძის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ დაწერილ მონოგრაფიაზე „კომიკოსი ტრაგედიაში“.

7	ლევან ბრეგაძე	წიგნებში გადასახლება VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი. ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. ლიტერატურა დევნილობაში, ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). მასალები.	ნაწილი პირველი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	თბილისი	გვ. 350-354.
---	---------------	--	--	---------	--------------

ანოტაცია

ნაშრომში საუბარია მწერალ გივი მარგველაშვილის ბიოგრაფიასა და შემოქმედებას შორის ორგანულ კავშირზე, რამაც მნიშვნელოვანწილად განაპირობა მისი სამწერლო მანერისთვის დამახასიათებელი თავისებურებანი.

8	როსტომ ჩხეიძე	„პავლიანური“ რკალი (მიხეილ ჯავახიშვილის ჩანიშვნანი).	კრებ. ცისკარი 160.	თბილისი	გვ. 203-207
---	---------------	--	--------------------	---------	-------------

ანოტაცია

ნაშრომში ცალკეა გამოკრებილი ყველა ის რეალია თუ დეტალი, რომელიც პავლე ინგოროყვას ეხება მიხეილ ჯავახიშვილის უბის წიგნაკებში, ზოგჯერ დაშიფრულადაც აღნიშნული. გახსნილია ზოგადი თუ ძალზე მოკლე მინიშნებანი და დართული აქვს ვრცელი ექსკურსები.

9	როსტომ ჩხეიძე	სულის სასწორი (სიმონ ჩიქოვანის ჩანაწერები), ჟურნალი „ლიტერატურული პალიტრა“.	იანვარი, №1.	თბილისი	გვ. 149-156
---	---------------	---	--------------	---------	-------------

ანოტაცია

ნაშრომში გაანალიზებულია სიმონ ჩიქოვანის დღიურის ფრაგმენტები, მისი თავისებურებანი და ის გარემოებანი, რომელთა ფონის აღდგენითაც წარმოისახება ქართული ლიტერატურის ისტორიის საგულისხმო სურათები.

10	როსტომ ჩხეიძე	დაუეიწყარ ხმათა საგალობელი (რეზო კვესელავას ლიტერატურული პორტრეტები), ჟურნალი „ლიტერატურული პალიტრა“.	თბერვალი, №2.	თბილისი	გვ. 148-152.
----	---------------	---	---------------	---------	--------------

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია რეზო კვესელავას უბის წიგნაკის ჩანაწერთა ჟანრული თავისებურება – უმთავრესად აგებული სილუეტსა და ლიტერატურულ პორტრეტზე. წარმოჩენილია ამ ჟანრის მნიშვნელობა და ავტორის უხვ მემუარულ ცნობათა აუცილებლობა ამა თუ იმ ისტორიული პიროვნების ხასიათში გასარკვევად და მათი შემოქმედების ცალკეულ ასპექტთა შესაცნობად.

11	როსტომ ჩხეიძე	დაწუნებული მოთხრობები (ოთარ ჩხეიძე), ჟურნალი ლიტერატურული პალიტრა.	ივნისი, №6.	თბილისი	გვ. 140-161
----	---------------	--	-------------	---------	-------------

ანოტაცია

ქართული ლიტერატურის ისტორიას ახსოვს მეტად ორიგინალური კრებული „ხელეური“, გამოცემული 1966 წელს. მასში თავი მოიყარა იმ მოთხრობებმა და ნოველებმა, რომლებიც რედაქტორთა გადამეტებული სიფრთხილისა თუ ცენზურის მძვინვარების გამო ვერ დაიბეჭდა სალიტერატურო ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზე. ნაშრომში აღდგენილია კრებულის მომზადების ისტორიაც და მომდევნო ასეთივე კრებულის მომზადების პროცესიც. ამასთან გაანალიზებულია ეს ბელეტრისტული ნიმუშები იმის ნათელსაყოფად, თუ რა იყო სრულიად მიუღებელი საბჭოური აზროვნებისა და სოციალისტური რეალიზმისათვის.

12	ნათია სიხარულიძე	ორი კომენტარი: გალაკტიონი და ჟემჩუჟნიკოვი; ჰავაელი პატარა ქალი -	№9	თბილისი	გვ. 25-26.
----	------------------	--	----	---------	------------

		სახელად ემმა. ჟურნალი „ჩვენი მწერლობა“.			
ანოტაცია					
<p>წერილის პირველ ნაწილში დადგენილია, რომ გალაკტიონ ტაბიძის ორი ეპიგრამა („ჟურნალი „კვალი“, „ძველი ცენზორი“) დაკავშირებულია XIX საუკუნის რუსი პოეტის – ალექსეი ჟემჩუნიკოვის ეპიგრამებთან. წერილის მეორე ნაწილში კი გარკვეულია, რომ გალაკტიონის ლექსის – „პირველი ვარდის“ ინტერტექსტს წარმოადგენს ელი ბერტის მოთხრობა „ემმა – ჰავაელი პატარა ქალი“.</p>					
13	მამუკა შელეგია	ერთი ლექსის ინტერპრეტაცია. ჟ. „გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“ .	№5-6	ქუთაისი	გვ. 26-34
ანოტაცია					
<p>სტატია გალაკტიონ ტაბიძის ლექსის – „უძილო ღამეები“ – სიმბოლოებით აღძრული წარმოდგენების წარმოჩენის, ნაწარმოების ინვარიანტული წაკითხვის ცდას წარმოადგენს.</p>					
14	მამუკა შელეგია	ერთი ლექსის საბჭოური ისტორია (გალაკტიონის „თოვლი“), კრებულში: საერთაშორისო კონფერენცია. მსოფლიო წესრიგი და კავკასია (მასალები).		თბილისი	გვ. 170- 172
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში ნაჩვენებია, თუ როგორ შეიცვალა გალაკტიონ ტაბიძის ლექსის – „თოვლი“ – სათქმელი პირველი პუბლიკაციის (1927 წ.) შემდეგ, საკვანძო სიტყვების შეცვლა-ამოღების შედეგად და როგორ უმაღლავდნენ მკითხველს იმდროინდელი რეჟიმისადმი გალაკტიონის ნამდვილ დამოკიდებულებას.</p>					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში

მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თეიმურაზ დოიაშვილი	მოტირალ-მოცინარი სულხან-საბა	2013 წლის 14 ივნისი. გორი. გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი. იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>გამოკვლევაში გაანალიზებულია სულხან-საბა ორბელიანის „სიბრძნე სიცრუისას“ საკვანძო იგავი „მოტირალი და მოცინარი“, რომელიც განხილულია ანტიკური ფილოსოფიის ორი კოლოსის – „მოტირალი“ ჰერაკლიტესა და „მოცინარი“ დემოკრიტეს მსოფლმხედველობრივ-ეთიკურ კონცეფციებთან მიმართებით. იგავში გამოსატული საზრისი რელიგიურ-თეოლოგიური ეთიკის მსჯავრია პოსტრენესანსული ადამიანის მიმართ, რომელის დაშორდა ღმერთს და ახალი სეკულარიზებული-ინდივიდუალისტური მორალის გავლენით სიკეთის უარყოფამდე მივიდა.</p>			
2	ლევან ბრეგაძე	იოსებ გრიშაშვილის რითმა	15-16 მაისი. თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი / იოსებ გრიშაშვილის ბიბლიოთეკა მუზეუმი: იოსებ გრიშაშვილისადმი მიძღვნილი ლექსმცოდნეობის VII სამეცნიერო სესია.
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში საუბარია იოსებ გრიშაშვილის ვერსიფიკაციულ ოსტატობაზე.</p>			
3	ლევან ბრეგაძე	„კონსტანტინე გამსახურდიას ნოველა „მშვენიერება“ და მისი მიმართება ფოლკლორულ წყაროებთან“.	5 ივნისი. თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი. ვახტანგ კოტეტიშვილის 120 წლისთავისადმი

			მიძღვნილი ფოლკლორისტა სამეცნიერო კონფერენცია.
მოხსენების ანოტაცია			
4	ლევან ბრეგაძე	სიყვარული და უკვდავება (გრიგოლ ორბელიანთან გალაკტიონ ტაბიძის ერთი ინტერტექსტუალური შეხვედრის გამო).	14 ივნისი. გორი. გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი, ქართული ენისა და ლიტერატურის სასწავლო-სამეცნიერო ცენტრი. იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია.
მოხსენების ანოტაცია			
<p>ნაშრომში გაანალიზებულია ინტერტექსტუალური შეხვედრა, რომელიც შეინიშნება გალაკტიონ ტაბიძის ლექსს „უსიყვარულოდ“ (1914) და გრიგოლ ორბელიანის „სადღეგრძელოს“ იმ მონაკვეთს შორის, რომელიც სიყვარულს ეძღვნება.</p>			
5	ლევან ბრეგაძე	წიგნებში გადასახლება	25-27 სექტემბერი. თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი. VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში.
მოხსენების ანოტაცია			
<p>ნაშრომში საუბარია მწერალ გივი მარგველაშვილის ბიოგრაფიასა და</p>			

შემოქმედებას შორის ორგანულ კავშირზე, რამაც მნიშვნელოვანწილად განაპირობა მისი სამწერლო მანერისთვის დამახასიათებელი თავისებურებანი.

6	ლევან ბრეგაძე	გერმანელი მწერალი ძველ ქართველ კალიგრაფთა შესახებ	15-16 ნოემბერი. გორი. გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის VI საერთაშორისო კონფერენცია „განათლების თანამედროვე გამოწვევები“.
---	---------------	---	--

მოხსენების ანოტაცია

ნაშრომი წარმოადგენს თბილისში მცხოვრები გერმანელი მწერლის, არტურ ლაისტის, დაუმთავრებელი მოთხრობის („ბერი“) შემორჩენილი ფრაგმენტის ორიგინალისა და მისი ქართული თარგმანის პუბლიკაციას და კომენტარებს (ფრაგმენტის ხელნაწერი დაცულია გიორგი ლეონიძის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურული მუზეუმის არტურ ლაისტის ფონდში).

8	ნათია სიხარულიძე	იოსებ გრიშაშვილი და გერმანული მწერლობა (ორი შენიშვნა)	15-16 მაისი. თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი / იოსებ გრიშაშვილის ბიბლიოთეკა მუზეუმი: იოსებ გრიშაშვილისადმი მიძღვნილი ლექსმცოდნეობის VII სამეცნიერო სესია.
---	------------------	---	---

მოხსენების ანოტაცია

ნაშრომში გაანალიზებულია იოსებ გრიშაშვილის ორი ლექსი: „იცი, ოლოლ...“ და „ლეგენდა“; ნაჩვენებია, რომ პირველი მათგანი წარმოადგენს გოეთეს „ახალგაზრდა ვერტერის ვნებანის“ ერთი ფრაგმენტის გალექსილ, გაქართულებულ ვარიანტს, ხოლო მეორე დაკავშირებულია ჰაინრიხ ჰაინეს ცნობილ ნაწარმოებთან „ლორელი“.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ლიტერატურის თეორიის და კომპარატივისტიკის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
გაგა ლომიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

გაგა ლომიძე, ირმა რატიანი, ვენერა კავთიაშვილი, გიორგი გაჩეჩილაძე, ირაკლი კენჭოშვილი, თამარ ნუცუბიძე, მაია ნაჭყებია, რუსუდან ცანავა, რუსუდან თურნავა, ნინო გაგოშაშვილი, კონსტანტინე ბრეგაძე, შორენა შამანაძე, ნინო პოპიაშვილი, არჩილ წერეთლიანი, თამარ ბარბაქაძე, ირინე მოღებაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ლიტერატურის თეორია. ნაწილი I ლიტერატურული პროცესი ანტიკურობიდან მოდერნიზმამდე.	გაგა ლომიძე ირმა რატიანი	გაგა ლომიძე ირმა რატიანი გიორგი გაჩეჩილაძე ირაკლი კენჭოშვილი მაია ნაჭყებია რუსუდან ცანავა კონსტანტინე ბრეგაძე თამარ ბარბაქაძე მაკა ელბაქიძე თეიმურაზ დოიაშვილი ივანე ამირხანაშვილი გონა კუჭუხიძე მანანა კვაჭანტირაძე მარიამ კარბელაშვილი სოლომონ ტაბუცაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

პროექტის პირველი ნაწილის მიხედვით შესასრულებელი სამუშაო დასრულებულია, მიმდინარეობს რედაქტირება. დაგეგმილი სამუშაო ითვალისწინებდა საკმაოდ ვრცელი მასალის სისტემატიზებას და დამუშავებას. ამის შემდეგ კი მომზადდა კონკრეტული ნაშრომები მომავალი წიგნისთვის. აქედან წინსწრებით გამოვა რამდენიმე წიგნაკი. პროექტის ეს ეტაპი ითვალისწინებს ლიტერატურის თეორიის პირველი ნაწილის დაწერას – ანტიკური ეპოქიდან რენესანსის ეპოქის ჩათვლით. მომზადდა შემდეგი ნაშრომები:

1. ანტიკური ეპოქა:
რუსუდან ცანავა – ეპოქის მიმოხილვა, ანტიკური ეპოსი, იგაგ-არაკი;
ირმა რატიანი – ანტიკური პოეტიკა, ანტიკური ტრაგედია, ანტიკური კომედია;
მალხაზ ხარბელია – ანტიკური რომანი;
თამარ ბარბაქაძე – სალექსო ჟანრები;

2. შუასაუკუნეები:
მაკა ელბაქიძე – ეპოქის მიმოხილვა;
ივანე ამირხანაშვილი – აგიოგრაფია;
მაკა ელბაქიძე, მარიამ კარბელაშვილი – გეფხისტყაოსანი. პოეტიკა და ესთეტიკა;
გონა კუჭუხიძე – ჰიმნოგრაფია;
თამარ ბარბაქაძე – რაინდული პოეზია;

	<p>ირმა რატიანი – შუასუკუნეების პოეტიკა; 3. რენესანსი: გაგა ლომიძე – ეპოქის მიმოხილვა; ირაკლი კენჭოშვილი – რენესანსული რომანი. რაბლე, სერვანტესი; ირაკლი კენჭოშვილი – ნოველა; თამარ ბარბაქაძე – სონეტი.</p>		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	ლიტერატურის თეორიის ქრესტომათია ტომი III	გაგა ლომიძე ირმა რატიანი	გაგა ლომიძე ირმა რატიანი ვენერა კავთიაშვილი თამარ ციციშვილი ირაკლი კენჭოშვილი თამარ ნუცუბიძე მაია ნაჭყებია ნინო გაგოშაშვილი კონსტანტინე ბრეგაძე შორენა შამანაძე არჩილ წერედიანი ირინე მოღუბაძე სოლომონ ტაბუცაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>პროექტის ამოცანა იყო ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ და რუსულ ენებზე არსებული ტექსტების ჩამონათვლის შედგენა, მათი მოპოვება, ქართულ ენაზე თარგმნა-რედაქტირება და გამოსაცემად მომზადება.</p> <p>„ლიტერატურის თეორიის ქრესტომათიის“ მესამე ნაწილი მოამზადა ლიტერატურათმცოდნეთა ჯგუფმა. შედეგად შეიკრიბა შემდეგი თარგმანები (ჩამონათვალში მითითებულია მთარგმნელთა სახელებიც):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. იუნგი. „პოეზიასთან ანალიტიკური ფსიქოლოგიის მიმართება“ – ლევან ბრეგაძე 2. გადამერი. „ზემოქმედების ისტორია და გამოყენება“ – ლევან ბრეგაძე 3. გადამერი. „გაგების წრის შესახებ“ – კონსტანტინე ბრეგაძე 4. რომან ინგარდენი. „კონკრეტიზაცია და რეკონსტრუქცია“ – ლევან ბრეგაძე 5. ბარტი. „ავტორის სიკვდილი“ – მაღნაზ ხარბელია 6. ბარტი. „წერის ნულოვანი ხარისხი“ – მაკა ნაჭყებია 7. ბარტი. „მითოლოგიები“ – ნინო გაგოშაშვილი 8. ჰანს რობერტ იაუსი. „ლიტერატურული ტრადიცია და მოდერნულობის თანამედროვე გაგება“ – თამარ ციციშვილი 9. ჰანს რობერტ იაუსი. ლიტერატურის ისტორია, როგორც ლიტერატურისმცოდნეობის პროვოკაცია – ლევან ბრეგაძე 10. ზიგმუნდ ფროიდი. ნაწყვეტი „ფსიქონალიზიდან“ 11. მიშელ ფუკო. „რა არის ავტორი?“ – არჩილ წერედიანი 12. იური ლოტმანი – “სემიოტიკა” – შორენა შამანაძე 13. იური ლოტმანი – “პოეტური ქმნილების ლექსიკური დონე” – თამარ ლომიძე <p>დამატება:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. მორის ბლანშო. თარგმანისათვის 2. ვალტერ ბენიამინი. „მთარგმნელის ამოცანა“ – ირაკლი კენჭოშვილი 		
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	კომპარატივისტიკის ანთოლოგია. ტომი I	ირმა რატიანი გაგა ლომიძე	გაგა ლომიძე ირმა რატიანი ირაკლი კენჭოშვილი თამარ ნუცუბიძე რუსუდან თურნავა ნინო გაგოშაშვილი შორენა შამანაძე

			ნინო პოპიაშვილი ირინე მოდებაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>კომპარატივისტიკის ანთოლოგიის მომზადება ითვალისწინებდა თანამედროვე კომპარატივისტული ლიტერატურის თეორიის წარმომადგენლების ქრესტომათიული ნაშრომების თარგმნას უცხო ენებიდან ქართულად, ტექსტების შესაბამისი სამეცნიერო აპარატურით (შენიშვნები, განმარტებები) აღჭურვას. და პროექტში ჩართულმა მკვლევართა ჯგუფმა უცხოენოვანი ტექსტები თარგმნა და ამჟამად გამოსაცემად მზადდება. შესრულებულია შემდეგი ნაშრომების თარგმანები (ავტორთა და მთარგმნელთა სახელებიც მითითებულია):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ანრი რემაკი, კომპარატივისტული ლიტერატურა: დეფინიცია და ფუნქცია 2) ჟანრების მითოპოეტიკა <i>(რუსუდან თურნავა)</i> 3) რენე უელეკი. კომპარატივისტული ლიტერატურის კრიზისი <i>(ირაკლი კენჭოშვილი)</i> 4) ანა ბალაკიანი. ლიტერატურის თეორია და კომპარატივისტული ლიტერატურა <i>(ირაკლი კენჭოშვილი)</i> 5) კონრადი. თანამედროვე შედარებითი ლიტერატურადმცოდნეობის პრობლემები <i>(ირინა მოდებაძე)</i> 6) ნ. ბასელი. ლიტერატურათაშორისი ურთიერთობების პრობლემები: გუშინ და დღეს <i>(ნინო პოპიაშვილი)</i> 7) ნეუპოკოვეა. ბარათაშვილი და ევროპული პოეზია <i>(ირაკლი კენჭოშვილი)</i> 			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„ქართული მწერლობის ინტერკულტურული მოდელი და ეროვნული იდენტობის პრობლემა“	რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ნათელა ჩიტაური/ალექსანდრე კარტოზია	ალექსანდრე კარტოზია შორენა შამანაძე ნათელა ჩიტაური ნინო პოპიაშვილი ნინო გაგოშაშვილი ირინე მოდებაძე რუსუდან გორგილაძე გაგა ლომიძე

ანოტაცია

მიმდინარე წელს პროექტზე მუშაობა წარიმართა სამი მიმართულებით:
 1. ქართული მწერლობის ინტერკულტურული მოდელის შესწავლა ისტორიულ ჭრილში, კერძოდ, მე-18, მე-19 საუკუნეები და მე-20 საუკუნის 20-50-იანი წლები. ემიგრანტული ლიტერატურის კვლევა დაიწყო დავით გურამიშვილიდან, შეეხო ბატონიშვილთა შემოქმედებას, მიმოხილულ იქნა მე-20 საუკუნის ემიგრანტული ლიტერატურა.

2. გლობალიზაციისა და ინტერკულტურული კომუნიკაციების ეპოქის ქართული მწერლობის ინტერკულტურულ მოდელში, ქართულ საზღვარგარეთულ მწერლობაში, გამომდინარე მისი სპეციფიკიდან, იდენტობის მრავალი საინტერესო ნარატიული მოდელია მოცემული. ამის საკვლევად უპირველესად დაიწყო თეორიული ჩარჩოს შექმნა, ანუ იდენტობის კონცეპტების იმ მარკერების საფუძველზე მოძიება, რომელთა გარეშე შეუძლებელია ტექსტების დეკოდირება და დისკურსის ანალიზი. ეს მარკერებია: გლობალიზაციის მარკერები (კულტურული შოკი, კულტურული დისტანცია, კულტურული ადაპტაცია, აკულტურისაცია, მონდიალიზაცია, პოსტმოდერნის ფენომენი, კროსკულტურული ფსიქოლოგია და ა. შ.); ეროვნული იდენტობის მარკერები(ენა, გენდერი, რელიგია, ნოსტალგია, კულტურა, ტრადიციები და ა. შ.) გავლენების მარკერები (საბჭოთა, პოსტსაბჭოთა, პოსტკოლონიურ-ეროვნული ხანის გამოცდილებები, დასავლეთევროპული თუ ამერიკული კონტექსტი, რეგიონული, კავკასიური და ნაწილობრივ აზიური გავლენები).

3. დაიწყო თანამედროვე საზღვარგარეთ მოღვაწე ჩვენი თანამემამულეების მიერ შექმნილ ტექსტთა მოძიება და ინტენსიური დამუშავება.

2	პროექტის დასახელება	დასახ-ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	„ქართული ლიტერატურა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი“	რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი	ირმა რატიანი	ირმა რატიანი გონა კუჭუხიძე მაკა ელბაქიძე მარიამ კარბელაშვილი თეიმურაზ დოიაშვილი გაგა ლომიძე ივანე ამირხანაშვილი მანანა კვაჭანტირაძე

ანოტაცია

წარმოდგენილი პროექტი ბილინგვურია და არის პირველი მეთოდოლოგიური მცდელობა იმისა, რომ ქართული ლიტერატურის ისტორია გააზრებულ იქნას ფართოლიტერატურულ-კრიტიკულ ჭრილში, კონცეპტუალური, მეთოდოლოგიური დასტრუქტურული გადაკვეთების, თანხვედრებისა და წინააღმდეგობების კონტექსტში. პროექტის მეთოდოლოგიური ჩარცო ეფუძნება კომპარატივისტულ და ჰერმანევტიკულ კვლევებს. საკვლევ ობიექტად მონიშნულია ქართული ლიტერატურის განვითარების კონკრეტული ეტაპები – ადრეული და გვიანი შუასაუკუნეების ეპოქა(V-XIIIსს.), განმანათლებლობის, რომანტიზმისა და რეალიზმის ეპოქა (XVI-XIXსს.), მოდერნიზმისა და ნეორეალიზმის ეპოქა (XX ს.-ის ცალკეული პერიოდები 90-იან წლებამდე). კვლევს მნიშვნელოვანი ამოცანაა დაადასტუროს, რომ მსოფლიო ლიტერატურა და ნაციონალური ლიტერატურები, მატ შორის, ქართულიც, განაპირობებენ ერთმანეთს და ქმნიან საერთო-ლიტერატურულ პარადიგმას. სწორედ ამ ჭრილში გაიზრებაქართული ლიტერატურის ისტორიის ცალკეული მონაკვეთები, რათა კვლევის ობიექტური შედეგებით ჩანაცვლდეს ხშირად არასწორი და უმართებულო ინტერპრეტაციები ქართული ლიტერატურის ისტორიისა. ამის პრაქტიკულ სასუალებას მოგვცემს პროექტის ბილინგვურობა, რაც ითვალისწინებს კვლევის შედეგების წიგნად გამოცემას ქართულ (ნაბეჭდი) და ინგლისურ (ელექტრონული) ენებზე და საერთაშორისო ინფორმაციულ-კომუნიკაციურ სივრცეში განთავსება.

<p>პროექტის I საანგარიშო პერიოდის ფარგლებში მოძიებული და სისტემატიზირებული იქნა (ბიბლიოგრაფიის სახით) ქართული და უცხოენოვანი წყაროები და სამეცნიერო გამოკვლევები; დაიწერა რამდენიმე სტატია.</p>				
3	როლან ბარტის წიგნის თარგმნა, რედაქტირება და გამოცემა	ფრანგული კულტურის ცენტრი	ირმა რატიანი, გაბა ლომიძე	ნინო გაგოშაშვილი ირმა რატიანი, გაბა ლომიძე, ირაკლი კენჭოშვილი, მირანდა ტყეშელაშვილი
<p>ანოტაცია</p>				
<p>ფრანგული კულტურის ცენტრის და შოთა რუსთაველის ლიტერატურის ინსტიტუტის ერთობლივი ძალისხმევით მომზადდა როლან ბარტის საეტაპო წიგნის “S/Z”-ს თარგმანი, სადაც წარმოდგენილია ბალზაკის ნოველის “სარაზინის” ტექსტი და ამ ტექსტის როლან ბარტისეული ანალიზი.</p>				
4	ვებგვერდი „მთარგმნელობითი ლაბორატორია“	საქართველოს კულტურის და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	გაბა ლომიძე	გაბა ლომიძე ირმა რატიანი მაკა ელბაქიძე შორენა შამანაძე ირინე მოდებაძე ნინო გაგოშაშვილი მირანდა ტყეშელაშვილი გიორგი ნანობაშვილი ზაზა აბზიანიძე
<p>ანოტაცია</p>				
<p>კულტურული ურთიერთგაცვლების მაღალი აქტივობის ეპოქაში ქართული ლიტერატურის იზოლაციიდან გამოყვანას და საერთაშორისო ინტელექტუალური საზოგადოებისათვის მის შეთავაზებას ითვალისწინებს პროექტი “თარგმანის ლაბორატორია”. პროექტის ფარგლებში მომზადდა ვებ-გვერდი – მონაცემთა ბაზა, სადაც განთავსდა თანამედროვე ქართველი მწერლების და ქართულიდან უცხო ენებზე მთარგმნელების მონაცემები, ასევე წლების და ენების (ინგლისური, გერმანული, ფრანგული და რუსული) მიხედვით, მომზადდა ქართველი მწერლების მხატვრული ტექსტების თარგმანების ჩამონათვალი წლების შესაბამისად – 1990-იანი წლებიდან დღემდე. ვებ-გვერდზე განთავსდა ყველა საჭირო ბმული და ინფორმაცია, რომელიც შეიძლება საინტერესო იყოს უცხოელი ლიტერატურული აგენტებისა და გამომცემლებისთვის. “თარგმანის ლაბორატორიის” ვებ-გვერდის მიზანია საქართველოში მთარგმნელობითი მოღვაწეობის ხელშეწყობა ქართული მხატვრული და სამეცნიერო ლიტერატურის შემდგომი პოპულარიზაციისა და ინტერნაციონალიზაციის მიზნით. ვებ-გვერდი ორენოვანია. მისამართი: http://translationlab.ge</p>				

IV პუბლიკაციები:

გაგა ლომიძე

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	კრებული სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაგა ლომიძე	რენესანსი (რვეული) (იბეჭდება)	გამომცემლობა “მწიგონბარი”	15 გვ.
ანოტაცია				
მონოგრაფია მიზნად ისახავს რენესანსის ხანის ესთეტიკის და კულტურის ანალიზს, მის მიმართებას როგორც შუასაუკუნეებთან, ისე მის შემდგომ წარმოქმნილ ბაროკოსთან. ნაშრომში წარმოდგენილია მაგალითები ქართული ლიტერატურიდან.				

ბ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაგა ლომიძე	გურამ ჯახუტაშვილის “თევზის ოთახი”	სიესტა	3 გვ.
ანოტაცია				
განხილულია გურამ ჯახუტაშვილის პოეტური კრებული “თევზის ოთახი” თომას ელიოტისეული თეორიის პრიზმაში.				

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	გაგა ლომიძე	წვრთნის და დამორჩილების ქართული მელანქოლია	ინტერნეტ ჟურნალი “Art ინფო”	8 გვ.
ანოტაცია				
ზაზა ბურჭულაძის რომანი „გასაბერი ანგელოზი“ შესწავლილია პოსტკოლონიური თეორიის ჭრილში და გამოყოფილია ამ რომანის ინტერტექსტუალური კავშირები მსოფლიო ავტორების სხვადასხვა ტექსტებთან.				

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	გაგა ლომიძე	პოსტმოდერნისტული ცნობიერების დასასრული	ინტერნეტ ჟურნალი “Art ინფო”	7 გვ.
ანოტაცია				
განხილულია დავით დევი გოგიბედაშვილის რომანი „დასაწყისის და დასასრულის საზოგადოება“, როგორც პოსტმოდერნისტული რომანის დასასრულის მაუწყებელი და				

წარმოდგენილია ამ რომანის პოეტიკის ანალიზის მცდელობა.

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	გაგა ლომიძე	გარდამავალი ხანის ქართული კულტურა ახალი გამოწვევების წინაშე	ჟურნალი "არილი"	6 გვ.

ანოტაცია

გაანალიზებულია კრებულის – „XVI-XVI საუკუნეების ქართული ლიტერატურა“ სტატიები და ზოგადად კრებულის მნიშვნელობა ქართული კულტურის კონტექსტისთვის და თანამედროვეობისთვის. აღნიშნულია, რომ ეს ახალი ლიტერატურის ისტორიის შექმნის ერთგვარი დასაწყისია.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გაგა ლომიძე	წარღვნის შემდეგ: ქართულის სტერეოტიპის მსხვერველი		დაღესტანი	4 გვ.

ანოტაცია

სტატია მოგვითხრობს „ქართულის“, როგორც სტერეოტიპის მსხვერველს შესახებ პოსტ-საბჭოთა საქართველოში. მასში წარმოდგენილია ორი თვალთახედვა – ადგილობრივი და უცხოელების მიერ დანახული.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

უცხოეთში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გაგა ლომიძე	წარღვნის შემდეგ: ქართულის სტერეოტიპის მსხვერველი	პიატიგორსკი

ანოტაცია

სტატია მოგვითხრობს „ქართულის“, როგორც სტერეოტიპის მსხვერველს შესახებ პოსტ-საბჭოთა საქართველოში და მასში წარმოდგენილია ორი თვალთახედვა – ადგილობრივი და უცხოელების მიერ დანახული.

2	ირინე მოდებაძე, ლომიძე	Современная азербайджанская проза на грузинском языке /თანამედროვე აზერბაიჯანული ქართულ ენაზე/ - პროზა - რუსულ ენაზე	IV International Scientific Conference "Actual Problems of Azerbaijani Studies", <i>ბაქო, აზერბაიჯანი</i> ბაქოს სლავური უნივერსიტეტი, <i>2013, 1-4 მაისი</i>
ანოტაცია			
<p>მოსხენებაში საუბარია თანამედროვე აზერბაიჯანული ლიტერატურის, კერძოდ ქამალ აბდულაევის მხატვრული პროზის ქართულ თარგმანებზე.</p>			

ვენერა კავთიაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ. კავთიაშვილი, (შ. შამანაძე, პოპიაშვილი (ტარგმანი და სამეცნიერო აპარატი)	ლინგვისტიკა და სემიოლოგია (ფ. დე სოსიური)	თბილისი, გამომცემლობა PEG	418
ანოტაცია				
<p>სოსიურის წიგნის სათაური „ლინგვისტიკა და სემიოლოგია“ პირობითია (ამ სათაურით მას წიგნი არ გამოუცია). იგი წარმოადგენს ავტორის ჩანაწერების, მონახაზების, წერილების, დოკუმენტების კრებულს, რომელიც თითქმის 9000-ია. გარდა ამისა, ენათმეცნიერული ხასიათის ტექსტები სხვა სახის ტექსტებისაგან გამოცალკევებული არ არის, როგორც ჩვეულებრივ ხდება ხოლმე.</p> <p>წიგნის მიზანია, თვალსაჩინო გახადოს განსხვავებული ხასიათის ნაშრომთა შინაგანი კონტექსტი, მათი შინაარსობრივი თუ დროისმიერი თანაარსებობა, რაც სოსიურისეული აზროვნების ყოვლისმომცველ სურათს ქმნის.</p>				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------

1	ვენერა კავთიაშვილი	ლიტერატურის თეორიის ქრესტომათია (III)	თსუ გამომცემლობა	24
ანოტაცია				
<p>ჰანს რობერტ იაუსი</p> <p>ლიტერატურული ტრადიცია და მოდერნულობის თანამედროვე გაგება</p> <p>ავტორის მიზანია, ცნება მოდერნულობის“ და მისი შინაარსის ისტორიულ ასპექტში ახსნა. კერძოდ, როგორ ვითარდებოდა და იცვლებოდა მისი შინაარსი ძველი რომიდან ქრისტიანულ ეპოქაზე გადასვლის მიჯნიდან დღემდე; ახერხებდა თუ არა იგი ანტიკური პერიოდისა და ქრისტიანული ეპოქის ჩვენებას; რა მნიშვნელობას ატარებდა იგი ისტორიული განვითარების სხვადასხვა ეტაპებზე; როგორ იცვლებოდა მისი მნიშვნელობის განსაზღვრა ეპოქათა მიჯნასა და ეპოქათა შორის.</p> <p>თეოდორ ვ. ადორნო</p> <p style="text-align: center;">მხატვრული ნაწარმოების თეორიისათვის</p> <p>შრომის მიზანია, გაარკვიოს შემოქმედებითი პროცესის (თხზვის პროცესის), როგორც გამოცდილების მიღების, როგორც არტეფაქტსა და გენეზისს შორის ურთიერთდამოკიდებულების შედეგი. რამდენადაც ეს შედეგი (ხელოვნების ნაწარმოები), რაციონალისტური მეტაფიზიკის განმარტებით, არის მონადა (გოეთეს მიხედვით – ენტელეხეა), შრომის ავტორი მიიჩნევს, რომ თუხისი მის მონადურ ხასიათზე თანაბრად სწორიცაა და პრობლემატურიც, რადგან ხელოვნების ნაწარმოების მონადოლოგიური კონსტიტუცია თავისთავად ისწრაფვის საკუთარი ჩარჩოების მიღმისაკენ.</p> <p>შრომაში ყურადღება გამახვილებულია აგრეთვე საყოველთაოსა და განსაკუთრებულის ურთიერთზეგაველენაზე, რომელიც მხატვრულ ნაწარმოებში გაუცნობიერებლად მიმდინარეობს და რომელსაც ესთეტიკა შემეცნებამდე ამაღლებს, რაც ხელოვნების დიალექტიკის ნამდვილი მოთხოვნაა. ცალკე-ცალკეა განხილული ისტორია, როგორც ნაწარმოების სტრუქტურის მომენტი (გასაგებობა-სიცხადე), ამაღლებულისათვის ბუნებასა და ხელოვნებაში, ამაღლებული და თამაში და გამოტანილია შესაბამისი დასკვნები.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ვ. კავთიაშვილი	კ. გამსახურდიას გერმანული პუბლიცისტიკა	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა (სიმპოზიუმის მასალებში)	
ანოტაცია				
<p>შრომა ეხება კ.გამსახურდიას ბიოგრაფიიდან 1912-1920 წლებს. იგი მწერალმა მოკლევადიანი ინტერვალებით გაატარა გერმანიის უნივერსიტეტებში (ბერლინში საქართველოსსაელჩოში</p>				

ელჩის თანაშემწის მოვალეობის შემსრულებლის თანამდებობაზე მუშაობის ჩათვლით). ამ პერიოდში იგი აქტიურად თანამშრომლობდა გერმანულ ჟურნალ-გაზეთებში. გერმანიაშივე გამოსცა ორი პოლიტიკურ-პუბლიცისტური ხასიათის ბროშურა. ერთი კავკასიელის, მეორე კოლხოსის ფსევდონიმით.

შრომის მიზანია ერთი მხრივ, მწერლის მიერ აღნიშნულ პუბლიკაციებში გამოთქმული მოსაზრებების ანალიზი და მეორე მხრივ, ამ მოსაზრებებისათვის ხორცშესხმა მის მხატვრულ ნაწარმოებებში..

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	ვ. კავთიაშვილი (საერთაშორისო სიმპოზიუმში - „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“)	კონსტანტინე გამსახურდიას გერმანულენოვანი პუბლიკაციები	25-27 სექტემბერი თბილისი
2	ვ. კავთიაშვილი (ი.ვ. გოეთეს დღეებისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია)	შენიშვნები ილია ჭავჭავაძის „აჩრდილის“ „ფაუსტის“ პარადიგმულ ნაწარმოებად გამოცხადებასთან დაკავშირებით	22-23 მარტი თბილისი გოეთეს საერთაშორისო საზოგადოების საქართველოს განყოფილება

მოხსენებათა ანოტაციები

კონსტანტინე გამსახურდიას გერმანულენოვანი პუბლიკაციები

მოხსენება ეხება კ. გამსახურდიას ბიოგრაფიიდან 1914-1920 წლებს, რომელიც მწერალმა მოკლევადიანი პაუზებით გაატარა გერმანიის უნივერსიტეტებში სწავლისას და შემდეგ ბერლინში საქართველოს საელჩოში ელჩის თანაშემწის მოვალეობის შემსრულებლის თანამდებობაზე ყოფნის დროს. ამ პერიოდში იგი აქტიურად თანამშრომლობდა გერმანულ ჟურნალ-გაზეთებში: „შ დღეუტსცჰე ონატსჰეფტ“ (ნცჰენ), „ ნცჰენერ ნეუსტენ აცჰრიცჰტენ“, „ ერ ნეუე რიენტ“ (ერლინ), „ ეუტსცჰე ღუნდსცჰაუ“ (ბერლინ). გერმანიაშივე გამოსცა ორი პოლიტიკურ-პუბლიცისტური ხასიათის ბროშურა: „ აუკაჟუს იმ ჭელტკრიეგ“ (1916) და „ენგლანდს უნდ ღუსსლანდს რიენტპოლიტიკ“ (1917).

შრომის მიზანია მწერლის მიერ აღნიშნულ პუბლიკაციებში გამოთქმული მოსაზრებების ანალიზი ერთი მხრივ და მეორე მხრივ, ამ მოსაზრებების ხორცშესხმა მის მხატვრულ ნაწარმოებებში.

შენიშვნები ილია ჭავჭავაძის „აჩრდილის“ „ფაუსტის“ პარადიგმულ ნაწარმოებად გამოცხადებასთან დაკავშირებით

შრომა მიზნად ისახავს იმის მტკიცებას, რომ ი. ჭავჭავაძის პოემა „აჩრდილში“

წარმოდგენილი „მრომის სუფევა“ და „მრომისა ახსნა“ არ გამოვლენილა ცნება „ფაუსტურის“ პარადიგმულ ფორმაში, როგორც ეს მეკლევართა ერთ ჯგუფს მიაჩნდა, რადგან მასში არც ლიტერატურული სახეა (პირველი და აუცილებელი პირობა „ფაუსტურისა“), არც პროტოგონისტი ბოროტი სული, მასთან გაფორმებული ხელშეკრულებით და მაცდური წინადადებებით და არც ერთ პიროვნებაში ჩაბუდებული კეთილისა და ბოროტის ბრძოლის პერიპეტეიები. იგი პოეტური პუბლიცისტიკაა, რომლითაც ავტორი შექმნილი ვითარების პირუთვნელ კრიტიკოსად და პერსპექტივის განმჭვრეტადაც გვევლინება.

ირინე მოდებაძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ ციციშვილი, ირინე მოდებაძე	ლიტერატურული ძიებანი /“Literary Researches”/, XXXIV.	თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	13
2	ირინე მოდებაძე	"Иверский свет". Русско-грузинские поэтические связи XX века	თბილისი, ISBN 978-9941-0-5708-3	18 გვ. 24-42
3	ირინე მოდებაძე	VII საერთაშორისო სიმპოზიუმის "ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება)"-ის მასალები, ტ. II.	თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა, 2013	12 გვ. 53-65

ანოტაციები

1	“ქართული ლიტერატურის ისტორიის სისტემური შესწავლა XIX ს. კრიტიკულ აზროვნებაში”. წერილში გაანალიზებულია XIX ს. კრიტიკულ აზროვნებაში დამუშავებული ქართული მწერლობის ისტორიის სისტემატიზაციის მოდელები (სოლ. დოდაშვილის, ცაგარელის, ალ. ხახანაშვილის, ილია ჭავჭავაძისა და კიტა აბაშიძის).			
2	“Н.А.Заболоцкий и Шота Руставели” /“ნიკოლაი ზაბოლოცკი და შოთა რუსთაველი” - რუსულ ენაზე/. წერილში შესწავლილია „ვეფხისტყაოსნის“ ზაბოლოცკისეული			

	რუსულენოვანი ინტერპრეტაცია.
3	<p>Имаго политического лидера: взгляд издалека (Гр. Робакидзе. «Сталин как дух Аримана») («პოლიტიკური ლიდერის იმაგო: ხადვა სიმორიდან (გრიგოლ რობაქიძე "სტალინი, ვითარცა არიმანული ძალმოსილება")» - რუსულ ენაზე.</p> <p>წერილში გაანალიზებულია სტალინის სახე გრ. რობაქიძის ესეს "სტალინი, ვითარცა არიმანული ძალმოსილება"-ს ტექსტში</p>

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის შურნალის დასახელება	სათაური, /კრებულის კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდ- ების რაოდენობა
1	მოდებაძე ირინე	Русская классическая литература в современной прозе (რუსული კლასიკური ლიტერატურა თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ინტერტექსტში) რუსულ ენაზე	ж. TSQ - Toronto Slavic Quarterly, № 44 - Spring 2013	Canada, Toronto, http://www.utoronto.ca/tsq/44/index.shtml	13 გვ.134-147.
2	მოდებაძე ირინე, ლომიძე გაბა	Современная азербайджанская проза на грузинском языке (თანამედროვე აზერბაიჯანული პროზა ქართულ ენაზე) - რუსულ ენაზე	Actual Issues of Contemporary Azerbaijanology, Materials of the IV International Scientific Conference	Baku, 2013	4 PP.421-425.
3	მოდებაძე ირინე	Воланд & Со на берегах Моря Айвазовского (ვოლანდი & Со აივაზოვსკის ზღვის პირას) - რუსულ ენაზე	Интегративные функции современной компаративистики. Материалы I-го международного симпозиума, т.I.	Астана, 2013, ISBN 978-601-7429-89-8 ISBN 978-601-7429-88-1	7 გვ.71-77
4	მოდებაძე ირინე	Кавказские реалии в современной грузинской прозе (Ака Морчиладзе) (კავკასიური რეალიები თანამედროვე ქართულ პროზაში (აკა	Second International Congress on Armenian Studis "Armenian Studies and the Challenges of Modern Times",	ერევანი, 2013, ISBN 978-5-8080-1044-4	4 გვ. 182-186

		მორჩილადე) - რუსულ ენაზე			
5	მოდებაძე ირინე	Russian Literary Canon and Contemporary Georgian Fiction (რუსული ლიტერატურული კანონი და თანამედროვე ქართული მწერლობა) - ინგლისურ ენაზე	"Russian Classical Literature Today: The Challenges / Trials Messianism and Mass Culture".	ინგლისი, Cambridge Scholars Publishing	წარმოება შია
6	მოდებაძე ირინე	Перевод современной грузинской литературы на иностранные языки: постсоветский опыт („თანამედროვე ქართული ლიტერატურის თარგმნა: პოსტ-საბჭოური გამოცდილება“) - რუსულ ენაზე	ქ. "Studi Slavistici"	იტალია	წარმოება შია
7	მოდებაძე ირინე, ტ. მეგრელიშვილი	Русскоязычная литература Грузии: проблема дифференциации и методологии исследования („საქართველოს რუსულენოვანი ლიტერატურა: დიფერენციაციისა და შესწავლის მეთოდოლოგიის პრობლემები“) - რუსულ ენაზე	ქ. "Comparative Studies"	ლატვია	წარმოება შია
ანოტაციები					
1	წერილში გაანალიზებულია რუსული კლასიკური ლიტერატურის ციტირება-მოხმობა თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ინტერტექსტში და მათი მხატვრული ფუნქცია				
2	წერილში გაანალიზებულია თანამედროვე აზერბაიჯანელი მწერლის კამალ აბდულაევის მოთხრობის „პარისის არჩევნის“ ქართულენოვანი თარგმანი				
3	წერილში შესწავლილია ტიპოლოგიური და ინტერტექსტუალური პარალელები მიხ. ბულგაკოვის „მარგარიტა და ოსტატი“-ს და ბესო ხვედელიძის „ლბილი სევდის დედ“-ის გმირებს შორის.				
4	წერილში გაანალიზებულია კავკასიური რეალიების მხატვრული გააზრების თავისებურებანი აკა მორჩილადის რომანში „მოგზაურობა ყარაბაღში“ და ლევან თუთბერიძის ფილმში „გასეირნება ყარაბაღში“.				
5	წერილში გაანალიზებულია თანამედროვე ქართული მწერლობის დამოკიდებულებარუსული ლიტერატურული კანონისადმი.				

6	წერილში შესწავლილია და შეჯამებულია პოსტ-საბჭოურ პერიოდში შესრულებული თანამედროვე ქართული ლიტერატურის თარგმნები
7	წერილში გააზრებულია საქართველოს თანამედროვე რუსულენოვანი ლიტერატურის სავარაუდო დიფერენციები და მისი შესწავლის მეთოდოლოგიური პრობლემები

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მოდებაძე ირინე	Имаго политического лидера: взгляд издалека (Гр. Робакидзе. «Сталин как дух Аримана») - პოლიტიკური ლიდერის იმაგო: ხადვა სიშორიდან (გრიგოლ რობაქიძე. "სტალინი, ვითარცა არიმანული ძალმოსილება", რუსულ ენაზე	VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი "ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა(მე-20 საუკუნის გამოცდილება) თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2013, 25-27 სექტემბერი
2	მოდებაძე ირინე	Н.А.Заболоцкий и Шота Руставели (ნიკოლაი ზაბოლოცკი და შოთა რუსთაველი)- რუსულ ენაზე	"Иверский свет". Русско-грузинские поэтические связи XX века /"იბერული მნათობი". XX საუკუნის რუსულ-ქართული პოეტური ურთიერთობანი/ თბილისი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2013, 14 ივლისი
მომხსენებთა ანოტაციები			
1	გამოქვეყნებულია		
2	გამოქვეყნებულია		

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მოდებაძე ირინე	Сталинизм: история и антимиф Григола Робакидзе /სტალინიზმი; ისტორია და გრიგოლ რობაქიძის	აზერბაიჯანი, ბაქო, ბაქოს სლავური უნივერსიტეტი, 2013, 20-21 დეკემბერი

		მითოსი/- რუსულ ენაზე	
2	მოდებაძე ირინე, ტატიანა მეგრელიშვილი	Русскоязычная литература Грузии: проблемы дифференциации и методологии исследования /საქართველოს რუსულენოვანი ლიტერატურა: დიფერენციაციისა და შესწავლის მეტოდოლოგიის პრობლემები/მითოსი/- რუსულ ენაზე	I International Congress in Comparative Studies "Human in Language, Literature, Culture", ლატვია, დაუგავპილსის უნივერსიტეტი, 2013, 14 – 16 ნოემბერი
3	მოდებაძე ირინე	Русская литература и современный грузинский литературный процесс /რუსული ლიტერატურა და თანამედროვე ქართული ლიტერატურული პროცესი/ - რუსულ ენაზე	«АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РУССКОЙ ФИЛОЛОГИИ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ», თურქეთი, ერზერუმი, ერზერუმის ატატურკის უნივერსიტეტი, 2013, 1-3 ნოემბერი
4	მოდებაძე ირინე	Кавказские реалии в современной грузинской прозе (Ака Морчиладзе) (კავკასიური რეალიები თანამედროვე ქართულ პროზაში (აკა მორჩილაძე) - რუსულ ენაზე	Second International Congress on Armenian Studies under the title "Armenian Studies and the Challenges of Modern Times", სასომხეთი, ერევანი, 2013, 17-19 ოქტომბერი
5	ტატიანა მეგრელიშვილი, მოდებაძე ირინე	Культурный дискурс русскоязычной поэзии Грузии /საქართველოს რუსულენოვანი პოეზიის კულტურული დისკურსი/ - რუსულ ენაზე	ავსტრია, ვენა, 2013, 15-20 ოქტომბერი
6	მოდებაძე ირინე, გაგა ლომიძე	Современная азербайджанская проза на грузинском языке /თანამედროვე აზერბაიჯანული პროზა ქართულ ენაზე/ - რუსულ ენაზე	IV International Scientific Conference "Actual Problems of Azerbaijani Studies", ბაქო, აზერბაიჯანი ბაკოს სლავური უნივერსიტეტი, 2013, 1-4 მაისი
7	მოდებაძე ირინე	Воланд & his на берегах Моря Айвазовского - რუსულ ენაზე (ვოლანდი & his აივაზოვსკის ზღვის პირას)	I International Scientific Symposium "The Integrative Functions of Modern Comparative Studies", ყაზახეთი, ასტანა, ევრაზიის ეროვნული უნივერსიტეტი, 2013, 19-20 აპრილი
მოსხენებათა ანოტაციები			
1	წარმოება შია		
2	წარმოება შია		

3	წარმოება შია
4	გამოქვეყნებულია
5	წარმოება შია
6	გამოქვეყნებულია
7	გამოქვეყნებულია

კონსტანტინე ბრეგაძე

IV პუბლიკაციები:

საქართველოში

ა) კრებულები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის/წიგნის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	„ქართული მოდერნიზმი. გრ. რობაქიძე, კ. გამსახურდია, ბ. ტაბიძე“	თბილისი, „მერიდიანი“	436
ანოტაცია				
<p>წიგნში თავმოყრილია უკანასკნელ პერიოდში ქართულ, ინგლისურ და გერმანულ სამეცნიერო ჟურნალებსა და კრებულებში გამოქვეყნებული სტატიები, მიძღვნილი ქართული ლიტერატურული მოდერნიზმის უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლების – კონსტანტინე გამსახურდიას, გრიგოლ რობაქიძისა და გალაკტიონ ტაბიძის – შემოქმედებისადმი. წიგნისათვის სტატიები სპეციალურად გადამუშავდა და შეივსო. დანართში ასევე თავმოყრილია სტატიები ფრ. კაფკას მოთხრობა „განაჩენის“, The Rolling Stones-ის როკ-პოეზიის, მოდერნისტული და პოსტმოდერნისტული რომანის პოეტიკის შესახებ. წიგნი განკუთვნილია სტუდენტების, მაგისტრანტების, დოქტორანტების, სპეციალისტებისა და ქართული ლიტერატურული მოდერნიზმით დაინტერესებული მკითხველისათვის.</p>				

ბ) სტატიები

№	ავტორი	სტატიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	„პოსტმოდერნისტული რომანის პოეტიკა“	„სჯანი. ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და შედარებით ლიტმცოდნეობაში“, № 14, 2013. თბილისი, ლიტ. ინსტ-ის გამობა	გვ. 58-76
2	კონსტანტინე ბრეგაძე	„კონსტანტინე გამსახურდიას რომანი“	„ლიტერატურული ძიებანი“, XXXIV,	[იბეჭდება]

3	კონსტანტინე ბრეგაძე	დიონისოს ღიმილის პოეტიკა” “ფრიდრიხ შლაიერმახერის რელიგიის ფილოსოფია”	2013. თბილისი, ლიტ. ინსტი-ის გამ-ობა თსუ წელიწადეული, 2013. თბილისი, თსუ გამ-ობა	[იბეჭდება]
4	კონსტანტინე ბრეგაძე	“დედაენა, როგორც ქართველი ეროვნული იდენტობის საფუძველი”	“კადმოსი. ჰუმანიტარული კვლევების ჟურნალი”, № 5, 2013. ილიას უნი-ის გამ-ობა	[იბეჭდება]
5	კონსტანტინე ბრეგაძე	“სივრცის აგება და დაშლა რომანტიკულ და მოდერნისტულ მხატვრობაში (კ. დ. ფრიდრიხისა და ე. ჰოპერის მხატვრობის მიხედვით)	“სემიოტიკა. სამეცნიერო ჟურნალი”, № 13, 2013. ილიას უნი-ის გამ-ობა	[იბეჭდება]
6	კონსტანტინე ბრეგაძე	Die Kritik der Nietzschen (Anti-)Lehre von der ewigen Wiederkunft (Wiederkehr) bei Grigol Robakidse aus der Perspektive der Goetheschen Urphänomenlehre	“Germanistische Studien”, # 11, 2013. Tbilissi/Düsseldorf	[იბეჭდება]

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომსხენებელი/ მომსხენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	კონსტანტინე ბრეგაძე	“დედაენა, როგორც ეროვნული იდენტობის საფუძველი პროფ. გურამ რამიშვილის ენერგეტიკულ ენის თეორიაში”	შედარებითი ლიტერატურის მე-4 საერთაშორისო კონფერენცია: კულტურული იდენტობები და თანამედროვე ევროპა, 24-26 ივნ., 2013, თბილისი.
2	კონსტანტინე ბრეგაძე	“რობაქიძე contra ნიცშე: სიცოცხლის ონტოლოგიური არსის გაგება გრიგოლ რობაქიძესთან”	VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი. ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები: ლიტერატურა დევნილობაში – ემიგრანტების მწერლობა, 25-27 სექტ., 2013, თბილისი.

3	კონსტანტინე ბრეგაძე	“სივრცის აგება და დაშლა რომანტიკულ და მოდერნისტულ მხატვრობაში (კ. დ. ფრიდრიხისა და ე. ჰოპერის მხატვრობის მიხედვით)	სემიოტიკის მე-4 სამეცნიერო კონფერენცია. ეძღვნება პროფ. ზურაბ კიკნაძის 80 წლის იუბილეს, 19 ოქტ., 2013, თბილისი.
---	---------------------	--	--

რუსუდან თურნავა

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	უან-მარკ მურა.	ფრანკოფონური ლიტერატურები და პოსტკოლონიური თეორია (თარგმანი)	გამომც. «მწიგნობარი», 2013	205გვ.
2	პიერ ბრუნელი.	ჟანრების მითოპოეტიკა (თარგმანი), დითირამბი, თავი 5, კრებულში: «კომპარატივისტიკის ანთოლოგია»	გამოსაცემად მზადდება	

წიგნში დასახულია ფრანგულენოვანი ლიტერატურების კვლევის ახალი მიმართულებები, რაც გამომდინარეობს ამ ლიტერატურების გარემომცველი თანამედროვე სოციოკულტურული კონტექსტიდან. ეს აღარ არის მხოლოდ ენობრივ პრაქტიკაზე დამყარებული განზოგადება. ფრანკოფონური ლიტერატურები აღარ განიხილებიან ევროპული ლიტერატურის უბრალო დანამატად, არამედ ინტერკულტურული დიალოგების მრავალფეროვანი ტიპების თვითმყოფად გამოსატყულებებად. ნაჩვენებია ფურანგული ენის კრეოლოზაციის პროცესი, რაც მოჰყვება ყოფილი კოლონიების დამოუკიდებლობას.

პიერ ბრუნელი განიხილავს მითის როლს დითირამბის როგორც ჟანრის ჩამოყალიბებაში. მისი აზრით დითირამბის მითოპოეტიკა განუყოფელია მითისაგან, ეს განსაკუთრებით ჩანს არიონის დითირამბებში. ახლებურად არის განხილული ლირიკის, ეპოსისა და დრამის წარმოშობის თანამიმდევრობა დითირამბთან მიმართებით. შესწავლილია დითირამბის როგორც ანტიკური, ასევე თანამედროვე ფორმები ნიცშეს ლექსთა კრებულის(1888, სილს მარია, ენგადინი) და მეოცე საუკუნის ბერძენი პოეტების, ანგელოს სიკელიანოსის და იან რიცოსის ნიმუშების მიხედვით.

2) უცხოეთში

ა) წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ერლომ ასვლედიანი	«კოლო ქალაქში», რომანი (თარგმანი ქართულიდან ფრანგულ ენაზე)	გამომცემლობა ალლიმარდ (გამოსაცემად მზადდება)	გვ. 102
<p>ათი მცნების თემაზე შექმნილ ფილოსოფიურ რომანში იგავის ჟანრით არის გადმოცემული ავტორის დამოკიდებულება სამყაროს მშვენიერი და იდუმალი ასპექტებისადმი, სიკვდილ-სიცოცხლის მარადიული დილემისადმი, პიროვნებისა და საზოგადოების ურთიერთობისადმი. ლაკონიური ენითა და რიტმული პროზით შექმნილი ეს რომანი აღიქმება როგორც სიცოცხლის ტკბილი და მწარე გამოცდილებისადმი მიძღვნილი მუსიკა.</p>				

საგრანტო პროექტები:

1. «თარგმანის ჰერმენევტიკა და კულტურული ინტეგრაციის პრობლემა – თანამედროვე ქართული ლიტერატურის გეზი ევროპისაკენ.» ხელმძ. ი. მოდებაძე (რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, გადაცემულია)
2. «ქართული მოდერნიზმი», ხელმძ. გ. ლომიძე (რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, გადაცემულია)

რუსულან ცანავა

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ცანავა	ანტიკური ეპოსი	გადაცემულია დასაბეჭდად	
2	მ. ხარბედია	ანტიკური რომანი		
3				
<p>ანოტაციები</p> <p>“ანტიკური ეპოსი” “ანტიკურ რომანთან” ერთად განკუთვნილია ჰუმანიტარული ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის. ეს ორი ტექსტი გამოიცემა ცალკე “რეველის” სახით (ამგვარი გამოცემები უკვე დამკვიდრებულია ლიტერატურის ინსტიტუტში). ნაშრომში განხილულია, ზოგადად, ეპოსის და კონკრეტულად ანტიკური ეპოსის წარმოშობისა და განვითარების საკითხები. ამ ნაშრომის მთავარი სიახლეა ის, რომ ეპოსი და ეპიკური ტექსტები გაანალიზებულია ლიტერატურის თეორიის კონტექსტში.</p>				

ბ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	რ. ცანავა	ტრიადა – საწმისი, მუხა, გველი – სიმბოლო და ნარატივი, შრომები, II საერთაშორისო	№2	ქუთაისი 2013

2.	Tsanava R.	სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“. Of the origins of the gender problem: Women in <i>Odyssey</i> Phasis 2013	N 15	იბეჭდება
ანოტაციები				
<p>1. ოქროს საწმისი, მუხა და გველი არგონავტების მითის აუცილებელი და განუშორებელი კომპონენტებია. სტატიაში განხილულია საწმისის, მუხისა და გველის ტრიადად გამაერთიანებელი ინტენცია. მოდელურად აღიარებული მითოსური სიმბოლოები განვიხილეთ ქართული ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიული (ნარატივი: ზღაპარი, გადმოცემა, შელოცვა და სხვ.), არქეოლოგიური, ლინგვისტური მასალის ფონზე. ქართული კომპონენტის გათვალისწინება სხვა კუთხით წარმოგვიდგენს მითიურ კოლხეთთან დაკავშირებული ტრიადის სიმბოლურ მნიშვნელობას.</p> <p>2. სტატიაში განხილულია “ოდისეას” ქალი პერსონაჟებიდან ორი – ოდისევსის დედა – ანტიკლეა და ძიძა – ევრიკლეა. ტექსტის სერუპულოზური ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა რამდენიმე სრულიად ახალი ნიუანსი ამ ორი ქალის ფუნქციის გარკვევისათვის.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	მომხსენებელი	ტრიადა – საწმისი, მუხა, გველი – სიმბოლო და ნარატივი.	2013წ. ქუთაისი
<p>მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>ოქროს საწმისი, მუხა და გველი არგონავტების მითის აუცილებელი და განუშორებელი კომპონენტებია. სტატიაში განხილულია საწმისის, მუხისა და გველის ტრიადად გამაერთიანებელი ინტენცია. მოდელურად აღიარებული მითოსური სიმბოლოები განვიხილეთ ქართული ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიული (ნარატივი: ზღაპარი, გადმოცემა, შელოცვა და სხვ.), არქეოლოგიური, ლინგვისტური მასალის ფონზე. ქართული კომპონენტის გათვალისწინება სხვა კუთხით წარმოგვიდგენს მითიურ კოლხეთთან დაკავშირებული ტრიადის სიმბოლურ მნიშვნელობას.</p>			

ნინო გაგოშაშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის	გამოცემის ადგილი, გვერდების
---	-----------------	----------	-----------------------------

		სახელწოდება	გამომცემლობა	რაოდენობა
1	წიგნი: როლან ბარტი	S/Z (თარგმანი)	თსუ, 2013 (იბეჭდება)	გვ. 260
ანოტაცია				
როლან ბარტის ეს ნაშრომი მთლიანად ეძღვნება ბალზაკის ნოველის – <i>სარაზინის</i> – ანალიზს. ბარტი ნოველას ჯერ ლექსიებად ჰყოფს, შემდეგ კი მას განიხილავს 5 კოდის მეშვეობით, კერძოდ, ჰერმენევტიკულით, სემურით, სიმბოლურით, პროაირეტიკულით და კულტურულით				

ბ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	როლან ბარტი,	<i>საგნის სემანტიკა</i>	“ლიტერატურის თეორიის	გვ. 15
2	როლან ბარტი,	მითი დღეს(თარგმანი)	ქრესტომათია”, თსუ, 2013 (იბეჭდება); “ლიტერატურის თეორიის ქრესტომათია”, თსუ, 2013 (იბეჭდება)	გვ. 28
ანოტაციები				
<p>„საგნის სემანტიკაში“ როლან ბარტი საუბრობს საგნებზე, როგორც ნიშნებზე, ბარტის აზრით, საგანი ემსახურება ადამიანს, რათა გავლენა მოახდინოს სამყაროზე, გარდაქმნას იგი; არ არსებობს საგანი არაფრისთვის, ყველა მათგანს აქვს ფუნქცია, გამოყენებითობა, დანიშნულება და, რაც მთავარია, აზრს ატარებს.</p> <p>როლან ბარტი ნაშრომში „მითი დღეს“, მითს განიხილავს, როგორც კომუნიკაციის სისტემას, შეტყობინებას და არა მხოლოდ სიტყვას, დისკურსს, ენას. ანალიზს საფუძვლად უდევს ბარტის სემიოლოგიური კონცეფცია, რომლის მიხედვითაც, მითში გამოყოფილი სამწვერიანი სისტემა: აღმნიშვნელი, აღსანიშნი და ნიშანი. საუბარია ასევე მითის ფორმაზე, კონცეპტზე, მითის ფუნქციაზე და ა.შ.</p>				

ირაკლი კენჭოშვილი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამომცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირაკლი კენჭოშვილი	რენესანსული	გამომცემლობა “მწიგონბარი”	15 გვ.

		რომანი. სერვანტესის "დონ კისოტი"; რაბლეს "გარგანტუა და პანტაგრუელი". (რვეული) (იბეჭდება)		
ანოტაციები				
მონოგრაფია მიზნად ისახავს რენესანსის ხანის რომანის პოეტიკის თავისებურებების საკითხების განხილვას და ანალიზს. განხილულია სერვანტესის და რაბლეს რომანები.				

ბ) წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირაკლი კენჭოშვილი	"გარდამავალი ხანის ლირიკა. (ანთალოგია). წინასიტყვაობითა და შენიშვნებით). იბეჭდება.	გამომცემლობა "მწიგნობარი"	გვ. 350
ანოტაციები				
წიგნში წარმოდგენილია ნაკლებად ცნობილი და უსამართლოდ დავიწყებული, ხშირ შემთხვევაში ანონიმი პოეტების ლექსები, მე-15-მე-18 საუკუნეების პოეზიიდან. წიგნს ერთვის წინასიტყვაობა, სადაც მიმოხილულია გარდამავალი ხანის ქართული ლიტერატურა დასავლური ლიტერატურის კონტექსტში. ასევე, ანთოლოგიას დართული აქვს კომენტარებიც.				

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირაკლი კენჭოშვილი	ანა ბალაკიანის "ლიტერატურის თეორია და შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა" (თარგმანი) (იბეჭდება)	კომპარატივისტიკის ანთოლოგია	გვ. 10
ანოტაციები				

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირაკლი კენჭოშვილი	რენე უელეკის «ზოგადი ლიტერატურათმცოდნეობა, შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა, ეროვნულ ლიტერატურათა	კომპარატივისტიკის ანთოლოგია	გვ. 10

		ისტორია» (თარგმანი) (იბეჭდება)		

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირაკლი კენჭოშვილი	იური ლოტმანის «პოეტური ტექსტის სტრუქტურული ანალიზის ამოცანები და მეთოდები» (თარგმანი) (იბეჭდება)	კომპარატივისტიკის ანთოლოგია	გვ. 7

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ირაკლი კენჭოშვილი	ცვეტან ტოდოროვის «ლიტერატურის ცნებისათვის» (თარგმანი) (იბეჭდება)	ლიტერატურის თეორიის ქრესტომათია (III)	გვ. 13

თამარ ნუცუბიძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ ნუცუბიძე	იური ლოტმანის «პოეტური ტექსტის სტრუქტურული ანალიზის ამოცანები და მეთოდები» (თარგმანი).	სჯანი, № 14, 2013	

1. 2. შალვა ნუცუბიძე ("მეც თქვენს შორისა ვარ მეომარი"). "ლიტერატურული ძიებანი" (იბეჭდება).

3. Shalva Nutsubidze: From Alaethology to Neoplatonism. – Georgian Christian Thought and its Cultural Context. Memorial Volume for the 125 Anniversary of Leiden, Netherlands, 2013.

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ ნუცუბიძე	შალვა ნუცუბიძე ("მეც თქვენს შორისა ვარ მეომარი")	"ლიტერატურული ძიებანი" (იბეჭდება), 2013	
ანოტაციები				

2) საზღვარგარეთ

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ ნუცუბიძე	Shalva Nutsubidze: From Alaethology to Neoplatonism. Georgian Christian Thought and its Cultural Context	Memorial Volume for the 125 Anniversary of Leiden	Netherlands, 2013	
ანოტაციები					

არჩილ წერედიანი

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	არჩილ წერედიანი	მიშელ ფუკო "რა არის ავტორი?" (თარგმანი) (იბეჭდება) კრებულში „ლიტერატურის თეორიის	თსუ გამომცემლობა	

		ქრესტომათია (IV)“		
--	--	-------------------	--	--

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის აღგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	არჩილ წერეთელი	აბსურდის დრამა	ელექტრონული ჟურნალი სტუდენტებისათვის"ს ტუდენტური კვლევები"	
2	არჩილ წერეთელი	საბჭოთა აბსურდი	ელექტრონული ჟურნალი სტუდენტებისათვის"ს ტუდენტური კვლევები"	
3				
ანოტაციები				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1 2 3	არჩილ წერეთელი	აბსურდის თეატრი	სტუდენტური საერთაშორისო კონფერენცია 2010

გიორგი გაჩეჩილაძე

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	კრებული სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი გაჩეჩილაძე	ბაროკოს ხანის კულტურა (იბეჭდება). რეჟული “ბაროკოს ხანის ლიტერატურა”	თსუ გამომცემლობა	15 გვ.
ანოტაცია				
მონოგრაფია მიზნად ისახავს ბაროკოს ხანის პოეტიკის თავისებურებების საკითხების განხილვას და ანალიზს. განხილულია სულხან საბას და დავით გურამიშვილის შემოქმედება ამ კუთხით და წინარე ხანის მიმდინარეობებთან მიმართებაში.				

ბ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	გიორგი გაჩეჩილაძე	დონ კისოტი და ლუარსაბ თათქარიძე. (იბეჭდება) “ილია და გლობალიზაცია”	გამომცემლობა “მწიგნობარი”	9 გვ.

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	გიორგი გაჩეჩილაძე	ილია ჭავჭავაძის გერმანული პროექტი. (იბეჭდება) “ილია და გლობალიზაცია”	გამომცემლობა “მწიგნობარი”	15 გვ.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:

შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ქართული ლიტერატურის სამეცნიერო განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი მანანა კვაჭანტირაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

მანანა კვაჭანტირაძე, ამირან არაბული, დარეჯან მენაბდე, მაია ჯალიაშვილი, ლალი ავალიანი, მანანა კვატაია, ემზარ კვიციანიშვილი, ნონა კუპრეიშვილი, გონა კუჭუხიძე, ინგა მილორავა, თამარ შარაბიძე, ზაზა გოგია, თამაზ ვასაძე, ანა ლეთოდიანი, საბა-ფირუზ მეტრეველი, ნანა მრეველიშვილი, ირინა ნაცვლიშვილი, ადა ნემსაძე, ქეთევან ნინიძე, მირანდა ტყეშელაშვილი, მანანა შამილიშვილი, ქეთევან შენგელია, ეკა ჩიკვაძე, თამარ ციციშვილი, ზოია ცხადაია, მაკა ჯოხაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ათონის ლიტერატურული სკოლა. ექვთიმე და გიორგი ათონელები	დარეჯან მენაბდე	გონა კუჭუხიძე ანა ლეთოდიანი საბა-ფირუზ მეტრეველი ნანა მრეველიშვილი ირინა ნაცვლიშვილი ეკა ჩიკვაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
<p>2013 წელს დასრულდა პროექტზე მუშაობა, გამოსაცემად მომზადდა და თსუ გამომცემლობას დასაბეჭდად გადაეცა კრებული სათაურით „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“, რომელიც სერია „გზამკვლევის“ მესამე წიგნია. მასში წარმოდგენილია როგორც ადრეული პერიოდის გამოჩენილ მკვლევართა, ისე თანამედროვე მეცნიერთა გამოკვლევები.</p> <p>დარეჯან მენაბდის სამეცნიერო ნაშრომში „თქმულებები ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის შესახებ ძველ ქართულ და რუსულ წყაროებში“ შესწავლილია ათონის მთის ქართველთა მონასტრის უდიდესი სიწმინდის, ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის („კარიბჭის ღვთისმშობელი“; „პორტიცისა“) გარშემო არსებული ზეპირი და წერილობითი თქმულებები, რომელთა უმეტესობა ძირითადად X-XI სს. განეკუთვნება (გვხვდება IX ს. პირველ ნახევრშიც). საქართველომდე აღნიშნულმა გადმოცემებმა XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან მოაღწია. ინტერესი საქართველოსა და ქართული სიწმინდეებისადმი რუსულ მწერლობაში XV-XVII საუკუნეებიდან შეინიშნება, ხოლო ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის შესახებ გაგრძელებულ ვერსიებს XIX-XX სს. უკვე რუსმა მეცნიერებმა მიაპყრეს ყურადღება. შეიქმნა მრავალრიცხოვანი სამეცნიერო თუ პოპულარული ლიტერატურა. სავარაუდოდ, XIX საუკუნის 80-იანი წლების საქართველოშიც ამიტომ გაიზარდა ინტერესი მოცემული თემისადმი, მით უმეტეს, ტიმოთე გაბაშვილიდან მოკიდებული არაერთი</p>			

ქართული წყაროც ადასტურებდა ამ თქმულებების არსებობას. ნაშრომში სისტემატიზებული სახით წარმოდგენილია საკითხის გარშემო არსებული წყაროები და ლიტერატურა.

ნანა მრევლიშვილის ნაშრომში „სადვთისმეტყველო-თეოლოგიურ ტერმინთა სტრუქტურული მოდელები გიორგი მთაწმიდელთან“ აღნიშნულია, რომ ძველი ქართული სადვთისმეტყველო-თეოლოგიური ტერმინოლოგიის სისტემატიზაციის პირველი მცდელობა გიორგი მთაწმიდელის სახელს უკავშირდება. სტატიაში დეტალურადაა განხილული ყველა ის სტრუქტურული მოდელი, რომელთა გამოყენებითაც ქმნის ქართველი მოღვაწე ფილოსოფიურ-თეოლოგიურ აპარატს. ტერმინთქმნადობის პროცესზე დაკვირვება ცხადად აჩვენებს, რომ გიორგი მთაწმიდელის ფილოსოფიური ენა ერთგვარი გარდამავალი საფეხურია, ერთი მხრივ, უძველესი პერიოდისა და, მეორე მხრივ, ელინოფილური მიმართულების მოღვაწეების ფილოსოფიურ ენათა შორის.

ანა ლეთოდიანის ნაშრომი „გვრიტისა, მტრედის და ორბის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით“ სიმბოლოთა კვლევას ეხება. დასახელებულ სახე-სიმბოლოთაგან პირველი ორი გიორგი ათონელის სულიერ მოძღვარს, შავ მთაზე მოღვაწე ბერს, გიორგი „შეყენებულს“ მიემართება, მესამე კი, გიორგი მთაწმინდელს. გვრიტის სიმბოლური მნიშვნელობებიდან გამომდინარე, აღნიშნული სახე-სიმბოლო სულიერი სიმაღლის, ღვთის ერთგულების გამომხატველია. მტრედი კი, გიორგი „შეყენებულის“ ცხოვრების წესიდან, უფრო სწორად, ღვაწლიდან გამომდინარე, მის სიყვარულს, სიმშვიდეს, უმანკობას, თავმდაბლობას, უბოროტობას, სიწმინდეს, ზოგადად, ქრისტიანულ სათნოებებს უსვამს ხაზს. ამავე აზრით იწოდება „უმანკო მტრედად“ და „უბიწო გურიტად“ გიორგი მთაწმინდელი. ორბის შესახებ ძველად არსებობდა წარმოდგენა, რომ მას აქვს ყოველ 10 წელიწადში გაახალგაზრდავების, უნარი. „ორბის განჭაბუკება“, ღვთის მცნებათა შემეცნების შედეგად, სულიერად „გაახალგაზრდავებას“, „განხლებას“ უკავშირდება. გიორგი მთაწმინდელის „განჭაბუკებულ ორბთან“ შედარებით, გიორგი მცირე ხაზს უსვამს, რომ ათონელი მამის და მის მსგავს მოღვაწეთა მაგალითი, მათი ღირსებებისადმი მიბაძვის სურვილს აღძრავს, რაც სულიერ „განახლებას“ იწვევს.

ეკა ჩიკვაძე ნაშრომში „გიორგი მთაწმინდელი და საქართველოს ეკლესიის ისტორია“ გამოთქვამს შეხედულებას, რომ გიორგი მცირის „გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრებაში“ გადმოცემული საქართველოს ეკლესიის ისტორიის საინტერესო ეპიზოდები იმდენად დიდ ფუნქციას იწარჩუნებს, რომ მთელ რიგ საკითხებში დღესაც უცვლელი მნიშვნელობა ენიჭება. წარმოდგენილ ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია სამ საკითხზე: 1. საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიურობა და სამოციქულოობა; 2. კათოლიკე (ბენედიქტიანელ) ათონელებთან და 3. სომეხ მონოფიზიტებთან ურთიერთმიმართება.

ირინა ნაცვლიშვილმა პროექტის ფარგლებში დაამუშავა „გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრებასთან“ დაკავშირებული სამეცნიერო ლიტერატურა; აგრეთვე, ყურადღება გამამხვილა თავად თხზულებაში აღწერილი ფაქტებისა და მოვლენების შერჩევის ავტორისეულ პრინციპზე. ი. ნაცვლიშვილის შეხედულებით, მართალია, აგიოგრაფი, ჟანრის სპეციფიკიდან გამომდინარე, უპირველეს ყოვლისა, ქმნის წმინდანის, „სულიერი მხედრის“ მხატვრულ-ესთეტიკურ სახეს, მაგრამ „გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრების“ ტექსტი თავისი „შინა-არსით“ მკვეთრად ავლენს სხვა ისტორიულ-კულტუროლოგიური ხასიათის ტენდენციასაც: კერძოდ, მწერლის მხატვრული ჩანაფიქრი ემსახურება ერის კულტურული მემსიერების ფორმირებას, რაც ერთგვარად ხელოვნური პროცესია, ლიტერატურული „პოლიტიკა“, რომელიც ეროვნული მენტალობის ჩამოყალიბების მიზნით წარსულთან დაკავშირებული ინფორმაციის სელექციასა და ინტერპრეტირებას გულისხმობს.

საბა მეტრეველის ნაშრომის „წმიდა ექვთიმე ათონელი და ივირონის ტიპიკონი“ დიდი ნაწილი ეთმობა წმიდა ექვთიმე ათონელის ღვაწლს. მისი იკონოგრაფიული პორტრეტი მოცემულია, როგორც სულთა მკურნალი, კეთილი მწყემსი და გზაზე დამყენებელი. ამასთანავე, ხაზგასმულია ქართული ენისა და მთარგმნელობითი ღვაწლის განსაკუთრებულობა, რომელიც უმთავრესი სათნოება იყო ათონელთათვის. საგანგებოდაა შესწავლილი ივირონის ტიპიკონი, როგორც ბერ-მონაზონთა სულის ხსნის გზა, მონასტრული ცხოვრების, როგორც ანგელოზებრივი მსახურების, სახე. ამასთანავე, წარმოჩენილია ექვთიმე მთაწმინდელის პრიორიტეტები მონაზვნურ

<p>ცხოვრებაში. გიორგი მთაწმინდელის მიერ გადმოცემული წეს-განგება, გარდა იმისა, რომ სრულიად ორგანული ნაწილია თხზულებისა, ივირონის მონასტრის ბერ-მონაზონთა ცხოვრების განმსაზღვრელი, მათი არსებობის უტყუარი საბუთია. ამ ტიპიკონის კვალობაზე ყალიბდებოდნენ, სულიერად იწრთობოდნენ უფლის გზაზე შედგომილნი, ამა სოფლიდან განდგომილნი მამანი.</p> <p>გონა კუჭუხიძის ნაშრომში „ბიბლიური პარადიგმები და იპოდიგმები ათონელთა „ცხოვრებებში““ წარმოჩენილია ის ბიბლიური პარადიგმები და იპოდიგმები, რომლებიც წმიდა იოანესა და წმიდა ექვთიმეს, წმიდა გიორგი ათონელის ცხოვრების აღმწერ ძეგლებში არის დაცული. სახისმეტყველებითი ანალიზი ცხადყოფს, რომ ძეგლებში ბიბლიური პარადიგმები იმგვარად არის წარმოდგენილი, რომ წარმოჩნდეს დებულება, რომლის თანახმად, სამყარო იერარქიულად არის მოწყობილი, ადამიანი ეტაპობრივად უნდა მაღლდებოდეს ღვთის გზაზე, იერარქიულ საფეხურებზე ზედასვლის გზით უნდა უახლოვდებოდეს ღმერთს. გ. კუჭუხიძის თანახმად, ქართულ ეკლესიაში ადრინდელ შემოდის და VIII საუკუნიდან საბოლოოდ იმარჯვებს არეოპაგეტიკა, სამყაროს იერარქიული აგებულების, იერარქიული საფეხურების შესახებ სწავლება. ძეგლებში არის ეპიზოდები, რომლებიც მეცნიერების არაერთი დარგის თვალსაზრისით იმსახურებს ყურადღებას. სასწაულების, სიმბოლურ-ალეგორიული თხრობის მიღმა ხშირად ჩნდება რეალიები, რომლებიც ისტორიოგრაფიის, ეთნოლოგიისა და ფოლკლორისტიკისათვის არის საინტერესო.</p> <p>კრებულს ერთვის „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა (მასალები ბიბლიოგრაფიისათვის)“ (495 ერთეული ქართულ, რუსულ, ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ და სხვ. ენებზე). შემდგენლები: <i>დარეჯან მენაბდე</i> და <i>ირინა ნაცვლიშვილი</i>.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	მე-19 საუკუნის ქართული ლიტერატურა. 40-50-იანი წლების ლიტერატურული პროცესი	თამარ შარაბიძე	ამირან არაბული თამაზ ვასაძე ქეთევან ნინიძე ქეთევან შენგელია თამარ ციციშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პროექტი ორწლიანია. მუშაობა დაიწყო 2012 წლიდან და დასრულდა 2013 წლის ბოლოს. ამჟამად მიმდინარეობს კრებულის რედაქტირება და გამოსაცემად მომზადება. კრებული შედგება შემდეგი სტატიებისაგან:</p> <p>თამაზ ვასაძე - „40-50-იანი წლების ძირითადი ტენდენციები“;</p> <p>თამარ შარაბიძე - „ლიტერატურული პორტრეტები გიორგი ერისთავის „ცისკრის“ მიხედვით“;</p> <p>ინგა მილორავა - „ქართული თეატრის სათავეებთან (გიორგი ერისთავი)“;</p> <p>თამარ ციციშვილი - „ზურაბ ანტონოვი (ცხოვრება და შემოქმედება“; „ბარბარე ჯორჯაძის შემოქმედებითი პორტრეტი“;</p> <p>ქეთევან ნინიძე - „ლავერენტი არდაზიანის ცხოვრება და შემოქმედება“;</p> <p>ამირან არაბული - „რაფიელ ერისთავი (ცხოვრება და შემოქმედება)“;</p> <p>ქეთევან შენგელია - „დანიელ ჭონქაძე და „სურამის ციხე“.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	მე-20 საუკუნის ქართული მწერლობა (პირველი ნაწილი)	მანანა კვაჭანტირაძე	მაია ჯალიაშვილი ლალი ავალიანი მანანა კვატაია ემზარ კვიციანიშვილი ნონა კუპრეიშვილი ინგა მილორავა ზაზა გოგია ადა ნემსაძე მირანდა ტყეშელაშვილი მანანა შამილიშვილი ზოია ცხადაია

		მაკა ჯოხაძე
<p style="text-align: center;">დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>პროექტი სამწლიანია (2012-2014 წლები). 2013 წლის I ნახევარში (იანვარი-ივნისი) დაგეგმილი იყო წინა წელს მომზადებული ნარკვევების რედაქტირება და წიგნად გამოცემა. ახალი სამეცნიერო კვლევების, მიდგომების, უკანასკნელ პერიოდებში დაზუსტებული და აღმოჩენილი ბიოგრაფიული ფაქტების გათვალისწინებით შეიქმნა მე-20 საუკუნის I ნახევრის ქართველ მწერალთა (პოეტების, პროზაიკოსების, კრიტიკოსების) განახლებული და რიგ შემთხვევებში, პრინციპულად ახალი შემოქმედებითი პორტრეტები, კერძოდ:</p> <ul style="list-style-type: none"> დავით კლდიაშვილი - შემსრულებელი მაკა ჯოხაძე; ჭოლა ლომთათიძე - შემსრულებელი მაია ჯალიაშვილი; ცისფერყანწელები და პაოლო იაშვილი - შემსრულებელი ნიკო ლორთქიფანიძე - შემსრულებელი ინგა მილორავა; გრიგოლ რობაქიძე - შემსრულებელი მანანა კვატაია; სიმონ ჩიქოვანი - შემსრულებელი ემზარ კვიციანიშვილი; მიხეილ ჯავახიშვილი - შემსრულებელი ნონა კუპრეიშვილი; კონსტანტინე გამსახურდია - შემსრულებელი ზაზა გოგია; ვასილ ბარნოვი - შემსრულებელი ადა ნემსაძე; ალექსანდრე აბაშელი, ტერენტი გრანელი - შემსრულებელი ზოია ცხადაია; 900-იანი წლების პუბლიცისტიკის ზოგადი ტენდენციები - შემსრულებელი მანანა შამილიშვილი. <p>სახელმძღვანელოში ასევე შედის 10-20-იანი წლების ლიტერატურულ დაჯგუფებათა ჩამოყალიბება-განვითარების ისტორია. ამ ძალზე მნიშვნელოვანი და წინააღმდეგობრივი ისტორიულ-პოლიტიკური და კულტურული ეპოქის თავისებურებები გაანალიზდა ახალი მიდგომების, შეხედულებების, შეფასებების გათვალისწინებით; ყველა თავს ერთვის ბიბლიოგრაფია. შესაბამისად, შესრულებული სამუშაო წარმოადგენს მნიშვნელოვანი სიახლის შემცველ ანალიტიკურ კრებულს, რომელსაც კონცეპტუალურად კრავს პროექტის მიზანდასახულება.</p> <p>2013 წლის II ნახევრიდან (ივლისი-დეკემბერი) დაიწყო მუშაობა სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილზე, რაც ითვალისწინებს იმ დარჩენილ მწერალთა და კრიტიკოსთა პორტრეტებს, რომლებიც XX საუკუნის I ნახევარში მოღვაწეობდნენ. დაგეგმილია შემდეგ ავტორთა შესწავლა:</p> <ul style="list-style-type: none"> სანდრო ცირეკიძე – შემსრულებელი მაკა ჯოხაძე; გალაკტიონ ტაბიძე – შემსრულებელი მაია ჯალიაშვილი; შალვა დადიანი – შემსრულებელი ადა ნემსაძე; ლევო ქიაჩელი – შემსრულებელი ინგა მილორავა; პოლიკარპე კაკაბაძე, კიტა აბაშიძე – შემსრულებელი ზაზა გოგია; გერონტი ქიქოძე – შემსრულებელი მანანა კვატაია; გიორგი ლეონიძე, კოლაუ ნადირაძე – შემსრულებელი ემზარ კვიციანიშვილი; ვალერიან გაფრინდაშვილი, სერგო კლდიაშვილი, ტიცვიან ტაბიძე – შემსრულებელი ლალი ავალიანი; იოსებ გრიშაშვილი, ჟურნალი „ჩვენი თაობა“ – შემსრულებელი ზოია ცხადაია; დემნა შენგელაია – შემსრულებელი მირანდა ტყეშელაშვილი; არჩილ ჯორჯაძე, ვახტანგ კოტეტიშვილი – შემსრულებელი ნონა კუპრეიშვილი; 20-30-იანი წლების პუბლიცისტიკის ზოგადი ტენდენციები, პავლე ინგოროყვა – შემსრულებელი მანანა შამილიშვილი; <p>საანგარიშო პერიოდში დასრულებულია დასახელებულ მწერალთა და კრიტიკოსთა ბიბლიოგრაფიების შედგენა, მოძიებულია მასალები მათი ბიოგრაფიებისა და შემოქმედების შესახებ. ნარკვევებზე მუშაობა დასრულდება მომავალი, 2014 წლის ივნისში, ამავე წლის მეორე ნახევარში კი (ივლისი-დეკემბერი) დასაბეჭდად მომზადდება სახელმძღვანელოს II ნაწილი.</p>		

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ბოლშევიზმი და ქართული ლიტერატურა გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე (1921-1941წწ.)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	მაკა ელბაქიძე	ანანა კვატაია, ნონა კუპრეიშვილი, ზოია ცხადაია, მანანა შამილიშვილი, ადა ნემსაძე, მაია ჯალიაშვილი, მაკა ჯოსაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
<p>საგრანტო პროექტი „ბოლშევიზმი და ქართული ლიტერატურა გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე (1921–41 წწ)“ მიზნად ისახავს ქართული ლიტერატურის ისტორიის ერთ-ერთი ყველაზე რთული და წინააღმდეგობრივი ეტაპის – საქართველოს გასაბჭოებიდან მეორე მსოფლიო ომამდე პერიოდის მეცნიერულ შეფასებას კონკრეტული პოლიტიკური, სოციალური და კულტურული სტრატეგიის ფონზე, უცნობ და ნაკლებად ცნობილ საარქივო მასალებზე დაყრდნობით. თანამედროვე ქართული ინტელექტუალური საზოგადოება, მართალია, მიუბრუნდა ამ ეპოქას, მაგრამ დაგეგმილი სამეცნიერო კვლევა სცილდება აღწერით-კომპილაციურ ეტაპს და უფრო სიღრმისეული ანალიზის განხორციელებას ისახავს მიზნად. პროექტი არის პირველი მეთოდოლოგიური მცდელობა იმისა, რომ სრულიად ახალ რაკურსში იქნას გააზრებული ქართული ლიტერატურის ისტორიაში მეტად რთული და წინააღმდეგობებით აღსავსე პერიოდი – 1921–1941 წლები. პროექტის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს, ერთი მხრივ, შსს არქივში დაცული უცნობი და ნაკლებად ცნობილი დოკუმენტური მასალების გამოვლენა, მეორე მხრივ კი, საარქივო მასალაზე დაყრდნობით საკვლევი პერიოდის ლიტერატურული პროცესების სიღრმისეული ანალიზის ჩატარება.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა კვაჭანტირაძე	„ვექტორები“	თბილისი, „მერიდიანი“	326 გვ.
2	მაია ჯალიაშვილი	„ქართული მოდერნისტული რომანი“ (ელექტრონული წიგნი)	თბილისი, „საბა“	256 გვ.
<p>ანოტაციები მანანა კვაჭანტირაძე „ვექტორები“</p>				

წიგნში შესულია 2006 – 2013 წლებში სამეცნიერო-ლიტერატურულ პერიოდიკაში გამოქვეყნებული სტატიები და წერილები.

მონოგრაფია გამოთლიანებულია კვლევის სემიოლოგიური მეთოდით. იგი შედგება ოთხი ნაწილისაგან: პირველი – თეორია და მეთოდოლოგია – მოიცავს სტატიებს თანამედროვე სემიოტიკის პრობლემებზე, სემიოლოგიური კვლევის მეთოდოლოგიურ სპეციფიკაზე ლიტერატურაში, გამეორების ფენომენზე სხვადასხვა ტიპის მხატვრულ ტექსტში, „ახალი ისტორიზმის“ მეთოდოლოგიურ ხარვეზებზე, პარადოქსისა და ნონსენსის მხატვრულ ფუნქციაზე გარდამავალ ეპოქებში.

მეორე ნაწილი ეძღვნება მე-19 საუკუნის კლასიკოსთა: ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ილია ჭავჭავაძის, ვაჟა-ფშაველას მხატვრული ტექსტების სემანტიკისა და კონცეპტების კვლევას.

მესამე ნაწილში – მე-20 საუკუნე – შესულია სტატიები და წერილები მიხეილ ჯავახიშვილის, ოთარ ჭილაძის, გურამ დოჩანაშვილის, ლია სტურუას, ჯემალ ქარჩხაძის შემოქმედების ცალკეულ ასპექტებზე, უმნიშვნელოვანეს კონცეპტებზე, მათი მხატვრული ენის თავისებურებებზე.

დასკვნითი მეოთხე ნაწილი წარმოდგენილია ორი ინტერვიუთი და დისკუსიის – „ფილოსოფია და ლიტერატურა“ – თარგმანით, შენიშვნებითა და კომენტარებით.

მაია ჯალიაშვილი
„ქართული მოდერნისტული რომანი“

ნაშრომში მოკვლეულია მოდერნიზმის არსი, ქართული მოდერნისტული რომანის თავისებურებანი. გამოკვეთილია ის ტენდენციები, რომლებიც ახასიათებდა ქართულ სინამდვილეში გამოვლენილ მოდერნიზმს. ქართული მოდერნისტული რომანი (გრ. რობაქიძის „გველის პერანგი“, კ. გამსახურდიას „დიონისოს ღიმილი“, დ. შენგელაიას „სანავარდო“) განხილულია ევროპული მოდერნიზმის კონტექსტში და მასზე ყურადღება გამახვილებულია, როგორც ესთეტიკურ ფენომენზე. გამოკვეთილია, თუ როგორ რეალიზდებოდა მოდერნიზმის ესთეტიკური პრინციპები ქართულ ლიტერატურულ სინამდვილეში.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამაზ ვასაძე	ქართული აგიოგრაფიული პროზა ლიტერატურის შემსწავლელთათვის (ტექსტები თანმდევი განმარტებებით)	თბილისი, „ლიოგენე“	135 გვ.

ანოტაციები

თამაზ ვასაძე

ქართული აგიოგრაფიული პროზა ლიტერატურის შემსწავლელთათვის (ტექსტები თანმდევი განმარტებებით)

წიგნში ქართული აგიოგრაფიული ტექსტები წარმოდგენილია ახლებური ფორმით: მათი ენობრივი განმარტებები სქოლიოში ან ლექსიკონში კი არ არის მოცემული, არამედ შერწყმულია თვით ტექსტებთან. ეს ლიტერატურის შემსწავლელებს, საერთოდ მკითხველებს, უთუოდ გაუადვილებს ძველი ქართული პროზაული ნიმუშების აღქმასა და გაგებას. ინფორმაციულ-ანალიტიკური მასალა, რომელიც აგიოგრაფიულ ნაწარმოებებს ახლავს, დაეხმარება მკითხველებს, გაერკვნენ ამ ნაწარმოებთა ესთეტიკურ და მსოფლმხედველობრივ არსში და საკუთარი კულტურული გამოცდილების ნაწილად აქციონ შორეული საუკუნეების მხატვრულ ნაწარმოებთა ანაბეჭდები.

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია ჯალიაშვილი ლალი დათაშვილი	„წერილები ქართულ ლიტერატურაზე“	თბილისი, „მერიდიანი“	316 გვ.
2	ნონა კუპრეიშვილი	„სიტყვის დეგუსტაცია“	თბილისი, „საუნჯე“	510 გვ.
3	ნანა მრეველიშვილი ეკა ჩიკვაძე	„ლიტერატურული წერილები“	თბილისი	250 გვ.
4	მანანა შამილიშვილი ავტორთა ჯგუფთან ერთად	ენციკლოპედია „საქართველო“, ტ. II	თბილისი, ქართული ენციკლოპედიის ირაკლი აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია	გვ. 297 – 298; 634 – 635.

ანოტაციები

**მაია ჯალიაშვილი
„წერილები ქართულ ლიტერატურაზე“**

კრებულში დაბეჭდილია მაია ჯალიაშვილის წერილები გალაკტიონ ტაბიძის, ტიცვიან ტაბიძის, ვალერიან გაფრინდაშვილის, გიორგი ლეონიძის, ანა კალანდაძის, მიხეილ ჯავახიშვილის, ბესიკ ხარანაულის შემოქმედების შესახებ. წერილებში გამოკვეთილია ქართველ მწერალთა შემოქმედების თავისებურებანი, ცალკეული მწერლის მხატვრული სისტემის ძირითადი პრინციპები.

**ნონა კუპრეიშვილი
„სიტყვის დეგუსტაცია“**

წიგნში შესული მასალა შემდეგ ქვეთავებადაა დაყოფილი: კითხვა, როგორც გარდასახვა; კლასიკის პირისპირ; პოსტსტალინური და შემდგომი ეპოქების კრიტიკული რეფლექსიები; წერილობები. მიუხედავად ჟანრობრივი მრავალფეროვნებისა, შენარჩუნებულია კონცეპტუალური მთლიანობა. ავტორის მიზანია, წარმოადგინოს XX საუკუნის რთული და წინააღმდეგობრივი სოციო-კულტურული პროცესები არა მარტო ლიტერატურულ, არამედ კულტუროლოგიურ ჭრილში, დაარწმუნოს მკითხველი კლასიკური თუ მოდერნისტული ტექსტების მუდმივი რეინტერპრეტაციის უპირატესობაში. სწორედ ამიტომ პირველი წერილი ეძღვნება შოთა ჩანტლაძეს, საბჭოთა პერიოდში მარგინალიზებულ ხელოვანს, რომლის მსოფლმხედველობა პიროვნების თავისუფლების განცდას ემყარება.

**ნანა მრეველიშვილი, ეკა ჩიკვაძე
„ლიტერატურული წერილები“**

კრებულში თავმოყრილია ავტორთა მიერ სხვადასხვა დროს გამოქვეყნებული ლიტერატურული წერილები. წერილები ქართული ლიტერატურის სამივე პერიოდს მოიცავს – ძველს, ახალსა და უახლესს. ამჯერად არჩევანი შევანერეთ პუბლიკაციებზე, რომლებიც ვიწრო სამეცნიერო წრეებთან ერთად, ფართო საზოგადოებასაც დააინტერესებს. წინამდებარე გამოცემა განკუთვნილია როგორც ფილოლოგიური მეცნიერების მეკლევართათვის, ისე ქართველოლოგიური მეცნიერებით დაინტერესებულ პირთათვის, ფილოლოგებისთვის, აბიტურიენტებისთვის, საჯარო სკოლების საბაზო და საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისთვის.

**მანანა შამილიშვილი (ავტორთა ჯგუფთან ერთად)
ენციკლოპედია „საქართველო“**

ენციკლოპედიის აღნიშნული ტომის („გიმნაზია – ენდრო“) მომზადებაში ჟურნალისტიკის განხრით შექმნილი სამეცნიერო სექციის წევრის სტატუსით ვიღებდით მონაწილეობას. ჩვენ მიერ მომზადდა სამი სტატია - „დაიჯესტი“, „ელექტრონული გამოცემა“, „ელექტრონული მედია“.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ადა ნემსაძე	გივი მარგველაშვილის ავტობიოგრაფიული რომანის - „კაპიტანი ვაკუში“ - რამდენიმე ასპექტი – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმში „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი II	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 77-84
2	ადა ნემსაძე	ილია ჭავჭავაძის „ოთარაანთ ქვრივის“ ერთი ეპიზოდის გააზრება სემიოტიკისა და რეცეფციული ესთეტიკის თვალსაზრისით – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ (მასალები)	ნაწილი I	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 149-152
3	ადა ნემსაძე	იმპერიის სივრცული მოდელები ოთარ ჭილაძისა და გივი მარგველაშვილის რომანებში – სამეცნიერო ჟურნალი „სემიოტიკა“	№13	თბილისი, „უნივერსალი“	(იბეჭდება)
4	ადა ნემსაძე	გივი მარგველაშვილის „კაპიტანი ვაკუში“ – ჟურნალი „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 3-20
5	გონა კუჭუხიძე	ზვიად გამსახურდიას „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“ - სამეცნიერო კრებული – „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“		თბილისი	20 გვ.
6	გონა კუჭუხიძე	სვეტიცხოვლის აღმართვის სიმბოლიკისათვის – რევაზ სირაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კრებული – „წმინდა ნინო“	II	თბილისი	10 გვ.

7	გონა კუჭუხიძე	ქსნის ერისთავთა საგვარეულო მატიანე (ქრონოლოგიის საკითხები) – „ლიტერატურული ძიებანი“	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
8	გონა კუჭუხიძე	რადიო „თავისუფლების“ ისტორიიდან – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 135-142
9	ინგა მილორავა	ტექსტის საყრდენი ორიენტირების (ზმანება, ცხადი) ტრანსფორმაცია – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“ (მასალები)	ნაწილი II	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ.
10	ინგა მილორავა	ფერის ფუნქცია მოდერნისტულ ტექსტში – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ (მასალები)	ნაწილი I	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 137-143
11	ინგა მილორავა	ემიგრაცია - შიდა და გარე – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 48-54
12	ინგა მილორავა	ბავშვური ღიმილის სამყარო (ნოდარ დუმბაძე) – ჟურნალი „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 131-138
13	დარეჯან მენაბდე	V-XI საუკუნეების ქართული ლიტერატურის კვლევა ემიგრანტულ ქართველოლოგიაში – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 158-165

14	დარეჯან მენაბდე	იონა ხელაშვილის „რონინი“ - ავტობიოგრაფიული ნარატივი – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ (მასალები)	ნაწილი I	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 128-131
15	დარეჯან მენაბდე	თქმულებები ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის შესახებ ძველ ქართულ და რუსულ წყაროებში – კრებული „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
16	დარეჯან მენაბდე, ირინა ნაცვლიშვილი	მასალები ბიბლიოგრაფიისათვის – კრებული „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
17	მანანა კვაჭანტირაძე თამაზ ვასაძე	ლიტბუნიობა-2013 – „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 269-281
18	მაია ჯალიაშვილი	განზომილებებით თამაში (ბესიკ ხარანაულის „მთავარი გამთამაშებლის“ მიხედვით) – „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 34-45
19	მაია ჯალიაშვილი	დარღვეული დრო-სივრცის აღდგენილი მითოპოეტური მოდელები (გრ. რობაკიძის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით) – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმში „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი II	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 160-167
20	Maia Jaliashvili	Crossroads of Mythological and Real Time and Spaces (According to the novel by Grigol Robakidze "Guards of Grail") - Georgian Electronic Journal of Literature "Litinfo"	Volume 7, Issue 2	Tbilisi http://www.litinfo.ge	
21	მაია ჯალიაშვილი	„აქ შეიძლება ღმერთს შეხვდე“ (ეთერ თათარაიძის		თბილისი, „ჩვენი მწერლობა“	გვ. 67-72

		კავკასიური დღიურები) – ალ. ყაზბეგის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია (მასალები)			
22	მაია ჯალიაშვილი	სივრცული გზაჯვარედინები (გრ. რობაქიძის რომანის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით) – ჟურნალი „სემიოტიკა“	№13	თბილისი, „უნივერსალი“	(იბეჭდება)
23	ნონა კუპრეიშვილი	იოსებ გრიშაშვილი, როგორც რედაქტორი – „ლექსმცოდნეობა“	VI	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
24	ნონა კუპრეიშვილი	სტეფანე კასრაძე - ავანგარდიზმიდან დოკუმენტურ პროზამდე – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე- 20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 442-453
25	ნონა კუპრეიშვილი	ამოყირავებული დრო-სივრცე ლია ლიქოკელის პოეტურ კრებულში „დევის ცოლის სიცილი“ – ჟურნალი „სემიოტიკა“	№13	თბილისი, „უნივერსალი“	(იბეჭდება)
26	ნონა კუპრეიშვილი	„ახალი საუნჯის“ „სელფმეიდები“ – ჟურნალი „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 282-290
27	საბა მეტრეველი	გალობა და აგიოგრაფია – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ (მასალები)	ნაწილი I	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 132-136
28	საბა მეტრეველი	„წმიდა იოანესა და ეფთვიმეს ცხოვრების“ იკონოგრაფიული სახისმეტყველება – კრებული „ათონის სადვთისმეტყველო და ლიტერატურული სკოლა“		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
29	საბა მეტრეველი	პოეზიის უმანკო მსხვერპლი - ტერენტი გრანელი	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის	(იბეჭდება)

30	საბა მეტრეველი	– „ლიტერატურული ძიებანი“ აგიოგრაფიის ინტერდისციპლინური გააზრებანი – „გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“	№11-12	ინსტიტუტის გამომცემლობა თბილისი, „ინტელექტი“	(იბეჭდება)
31	ლალი ავალიანი	მეხსიერება (აკა მორჩილაძის „ობოლუ“) – „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 51-63
32	ლალი ავალიანი	უდავო - სადავო?! (პაოლო იაშვილის „დარიანული“ ლექსების გამო) – „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 261-268
33	ლალი ავალიანი	სერგო კლდიაშვილი - „უჩინო“ ჩინებული მწერალი – აღმანახი „მწიგნობარი“	VI		
34	ზოია ცხადია	იოსებ გრიშაშვილის დაუბეჭდავი ლექსები – „ლექსმცოდნეობა“	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
35	ზოია ცხადია	პოეზია - ტრაგიკული დროის გამოძახილი – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 255-266
36	ზოია ცხადია, თამარ ციციშვილი	სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 267-280
37	ზოია ცხადია	ჯანსუღ კორძაიას პოეტური ხმა – „ლიტერატურული ძიებანი“	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
38	ზოია ცხადია	„ეს მე ვარ - ფიროსმანი“ (ლეგენდური და რეალური დიდი მხატვრის შესახებ) – „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 75-83

39	ნანა მრევლიშვილი	კატენებიანი თხზულების შედგენილობის პრინციპი და წყაროთა საკითხი – „ბელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“	№9-10	თბილისი, „ინტელექტი“	გვ. 3-20
40	ნანა მრევლიშვილი	ქარები ქრიან... (ბესიკ ხარანაულის ერთი ლექსის - „სად არიან შვილები...“ - გამო) – „ბელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“	№9-10	თბილისი, „ინტელექტი“	გვ. 70-72
41	ნანა მრევლიშვილი	დროის კატეგორიის გაგებისათვის იოანე დამასკელის „გარდამოცემის“ მიხედვით – „სემიოტიკა“	№13	თბილისი, „უნივერსალი“	(იბეჭდება)
42	ირინა ნაცვლიშვილი	პერსონაჟის „სიტყვის“ პოეტიკის ინტერტექსტუალური ასპექტები ჟამთააღმწერლის „ასწლოვან მატთანში“ – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ (მასალები)	ნაწილი I	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 144-149
43	ირინა ნაცვლიშვილი, დარეჯან მენაბდე	მასალები ბიბლიოგრაფიისათვის – კრებული „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
44	ირინა ნაცვლიშვილი	ისტორია აქცენტებით ლიტერატურულ დისკურსში (თ. პაპავას ლიტერატურული პოტრეტების მიხედვით) – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 174-180
45	ეკა ჩიკვაიძე	უარყოფის უარყოფა „ვეფხისტყაოსანში“ – „ბელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“	№11-12	თბილისი, „ინტელექტი“	გვ. 9
46	ეკა ჩიკვაიძე	გიორგი მთაწმინდელი და საქართველოს ეკლესიის ისტორია – კრებული		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის	(იბეჭდება)

47	მაკა ჯოხაძე	„ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“ ზურაბ ნიჟარაძე – „კრიტიკა“	№8	გამომცემლობა თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 159-170
48	მაკა ჯოხაძე	ხელოვანის ბედი ანექსირებულ სამყაროში (გრ. რობაქიძის „ჩაკლული სულის“ მიხედვით) – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე- 20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 288-300
49	მანანა კვატაია	ემიგრაცია: სივრცე შემოქმედებითი თავისუფლებისათვის – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე- 20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 102-112
50	მანანა კვატაია	ვექტორები ევროპისაკენ – „ლიტერატურული ძიებანი“	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
51	მანანა კვატაია	„კავკასიონი“, 1966 – რუსთველოლოგიური ძიებანი – ვიქტორ ნოზაძის საიუბილეო კრებული		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
52	მანანა კვატაია	შუა საუკუნეების ევროპული კულტურულ- ლიტერატურული სივრცის ქართული პარაღელები – ვიქტორ ნოზაძის საიუბილეო კრებული		თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
53	მანანა კვატაია	მითოსურ და ისტორიულ სივრცეთა ანტაგონიზმი – შრომები (სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)			(იბეჭდება)
54	მანანა კვატაია	თანხვედრათა არგუმენტირებული დიალექტიკა – ჟ. „ათინათი“	№1		გვ. 105-109

55	მანანა კვატაია	ინტელექტუალურ სივრცეთა წარმტაცი უსაზღვროება – ჟ. „ათინათი“	№2		გვ. 88-89
56	მანანა კვატაია	„ბარბაროსი, რომელშიც გენიოსმა გაიღვიძა...“ – ჟ. „ათინათი“	№3		გვ. 76-77
57	მანანა შამილიშვილი	იუმორისტული ტელეტექსტი, როგორც იდეოლოგიური კონცეპტი- „კრიტიკა“	№8		გვ. 116-130
58	მანანა შამილიშვილი	პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: „ქართული გაზეთის“ (ბერლინი, 1916 - 1918) მასალათა მიხედვით – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 222-238
59	მანანა შამილიშვილი	პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში – პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის 70 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა“ (მასალები)		თბილისი, თსუ გამომცემლობა	გვ. 68-79
60	ზაზა გოგია	გახსენება – „კრიტიკა“	№8		გვ. 139-147
61	ანა ლეთოდიანი	ვერძის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“ (მასალები)	ნაწილი I	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	გვ. 292-295
62	ანა ლეთოდიანი	გვრიტისა, მტრედის და ორბის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით – „ლიტერატურული ძიებანი“	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)

63	ანა ლეთოდიანი	საერთო და სასულიერო პირებს შორის ურთიერთდამოკიდებულება იოანე, ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელების „ცხოვრებათა“ მიხედვით – „ლიტერატურული ძიებანი“	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
64	თამარ ციციშვილი	ქართული მწერლობის ისტორიის სისტემური შესწავლა XIX საუკუნის კრიტიკულ აზროვნებაში – „ლიტერატურული ძიებანი“	XXXIV	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	(იბეჭდება)
65	თამარ ციციშვილი, ზოია ცხადაია	სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა (ემიგრანტული და საბჭოთა მწერლობა) – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი I	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 267-280
66	თამარ ციციშვილი	მოგონებები ილია აბულაძეზე (გამოსაცემად მომზადება და შესავალი წერილი) – „გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი“	№5-6	თბილისი, „ინტელექტი“	25 გვ.
67	თამარ შარაბიძე	ქართულ-რუსული ლიტერატურული ურთიერთობები XIX საუკუნის დასაწყისში – II საერთაშორისო კონფერენციის - „ენა და კულტურა“ - მასალები	№2	ქუთაისი, „მერიდიანი“	გვ. 315-318
68	ქეთევან შენგელია	რამდენიმე შტრიხი პიკასოს პორტრეტისთვის – „მაცნე“	№2		
69	ქეთევან შენგელია	სიმბოლური ხატის ფუნქცია გრ. რობაქიძის პასტორალის, „ლამარას“ მიხედვით – VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა, მე-20 საუკუნის გამოცდილება (მასალები)	ნაწილი III	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 233-238
			№8		

70	ამირან არაბული	„სად მიდის მეკოპარიო“ – „კრიტიკა“	№8	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	გვ. 84-91
71	ქეთევან ნინიძე	ეთერ თათარაიძის ლიტერატურული პოლიტიკის გააზრებისათვის – „კრიტიკა“ „ჩიტ რო იძახს, წიავ“ - ანუ „გველისმჭამელიდან“ გიგანტურ ჰესებამდე – „არილი“	№4	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა თბილისი	გვ. 21-33 გვ. 42-45

მ თ ხ ს ე ნ ე ბ ა თ ა ა ნ ო ტ ა ც ი ე ბ ი

ადა ნემსაძე

„გივი მარგველაშვილის ავტობიოგრაფიული რომანის - „კაპიტანი ვაკუში“ - რამდენიმე ასპექტი“

გივი მარგველაშვილის ავტობიოგრაფიული რომანების ციკლი „კაპიტანი ვაკუში“ 7 დასრულებულ ტომს მოიცავს, რომელთაგან ქართულ ენაზე ნათარგმნია მხოლოდ I წიგნი (2005 წ.). იგი რამდენიმე ასპექტითაა საინტერესო. „კაპიტანი ვაკუში“ ქართულ სივრცეში არაქართულ ენაზე შექმნილი მხატვრული ტექსტია, რომელშიც გერმანიაში მცხოვრები 1917-21 წლების ქართული ემიგრაციის ყოფაა აღწერილი. ყურადღებას უპირველესად იქცევს ის, თუ როგორ ცდილობენ ისინი ეროვნული იდენტობის ჯაჭვის გაბმას მშობლიურ წიაღთან. აღსანიშნავია სტილისა და ჟანრის საკითხებიც: „კაპიტანი ვაკუში“ მკვეთრად გამოხატული პოსტმოდერნისტული ნიშნებით ხასიათდება, რაც ჯერ უცხოა 70-იანი წლების ქართული მწერლობისათვის; ამასთან, ეს ნაწარმოები ავტობიოგრაფიული რომანის ერთ-ერთი პირველი ნიმუშია ქართულ ლიტერატურაში.

ადა ნემსაძე

ილია ჭავჭავაძის „ოთარანთ ქვრივის“ ერთი ეპიზოდის გააზრება სემიოტიკისა და რეცეფციული ესთეტიკის თვალსაზრისით

სტატიაში განხილულია „ოთარანთ ქვრივის“ XIX თავი - „ეძახის“ - სემიოტიკისა და რეცეფციული ესთეტიკის მეთოდოლოგიების გათვალისწინებით. ამ თავში ავტორი არცერთი პერსონაჟის საკუთარ სახელს არ ასახელებს, რის გამოც ჩნდება კითხვები: *ვინ ეძახის?* და *ვის ეძახის?* ამასთანავე, ეს მონაკვეთი ინარჩუნებს აზრისა და გამოხატვის სრულყოფილებას წინარე სიუჟეტური ამბებისაგან დამოუკიდებლად. მკითხველის მოლოდინის ჰორიზონტისა და აქტუალიზაციის გათვალისწინებით შეგვიძლია, რამდენიმე პასუხი გავცეთ კითხვას *ვინ ვის ეძახის?* ტექსტის ჰორიზონტალზე: 1. გიორგი ეძახის დედას; ტექსტის ვერტიკალზე: 2. გიორგი და ქრისტე ეძახიან ოთარანთ ქვრივს; 3. ქრისტე უხმობს ოთარანთ ქვრივს და სოფელს; 4. ქრისტე უხმობს, ზოგადად, ადამიანს (და ამ ძახილს იგებენ მხოლოდ ისინი, ვინც მას ელოდება).

ადა ნემსაძე

იმპერიის სივრცული მოდელები ოთარ ჭილაძისა და გივი მარგველაშვილის რომანებში

XX საუკუნის II ნახევრიდან ქართულმა ლიტერატურამ განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია დროისა და სივრცის პრობლემებს. ოთარ ჭილაძის რომანებში იმპერიული სივრცის რამდენიმე მოდელია დახატული: *მაკაბელების ეზო*, *ბათუმი* და *მინოსის ლაბირინთი*. ამ მოდელების რღვევა იწყება გამოდვიძებული ახალი თაობის პროტესტით, რაც რეალობის წინააღმდეგ დაწყებული აჯანყებითაა გამოხატული. ისინი ახერხებენ იმპერიული სივრცის

რღვევას და თავისუფალი დრო-სივრცული გარემოს შექმნას.

საბჭოთა სივრცის განსხვავებულ მოდელს გეთავაზობს გივი მარგველაშვილი რომანში „კაპიტანი ვაკუში“, ესაა ახალი გოგლიმოგლი - ერთდროულად საბჭოთა სისტემისა და გერმანული ნაციზმის აღმნიშვნელი სიმბოლო. გოგლიმოგლის ოპოზიციაა დიქსილენდი. დიქსილენდური ციხე-კოშკი აღვიძებს იდეოლოგიაში ჩაკარგულ ინდივიდუალურ მე-ს და ქმნის ახალ ალტერნატიულ დრო-სივრცულ განფენილობას, რომლის მთავარი ნიშანიც თავისუფლებაა.

ადა ნემსაძე

გივი მარგველაშვილის „კაპიტანი ვაკუში“

თანამედროვე ქართველ-გერმანელი მწერლის გივი მარგველაშვილის შემოქმედება დღეს უკვე არა მხოლოდ გერმანული, არამედ ქართული ლიტერატურისთვისაც მნიშვნელოვანი შენაძენია. 60-იან წლებში დაწერილი გერმანულენოვანი რომანის „კაპიტანი ვაკუში“ I წიგნი საკმაოდ გვიან მიიღო ქართველმა მკითხველმა (2005 წ.). როგორც აღმოჩნდა, იგი მრავალმხრივად საინტერესო. სტატიაში გაანალიზებულია ის ნოვაციები, რაც მწერალს ამ რომანით შემოაქვს ქართულ ლიტერატურულ სივრცეში: ჟანრის თვალსაზრისით ესაა პირველი ავტობიოგრაფიული რომანი ქართულ ლიტერატურაში; იგი დაწერილია პოსტმოდერნისტული მანერით, რაც 60-70-იანი წლების ქართული ლიტერატურისთვის ჯერ კიდევ უცხოა; რომანში, ავტობიოგრაფიული ჟანრისთვის მოულოდნელად, მთლიანადაა სიმბოლიზებული ცხოვრებისეული მოვლენები, ისტორიული ფაქტები თუ რეალური პიროვნებები; შეიმჩნევა ბახტინისეული საკარნავალო დისკურსიც. ყოველივე ამის გამო „კაპიტანი ვაკუში“ გამორჩეული მხატვრული ტექსტია თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში.

გონა კუჭუხიძე

ზვიად გამსახურდიას „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“

ნაშრომში მაღალი შეფასება აქვს მიცემული ზვიად გამსახურდიას ნაშრომს – „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“, წარმოჩენილია ის მნიშვნელობა, რაც ხსენებულმა ნაშრომმა ქართული მეცნიერული აზრის განვითარებაში შეასრულა. განხილულია ზვიად გამსახურდიას მიერ შესწავლილი ფილოლოგიური, ისტორიოგრაფიული, ისტორიოსოფიული საკითხები... ზვიად გამსახურდიას გამოკვლევა იმ მხრივაც არის საინტერესო, რომ ხსენებულმა მკვლევარმა სცადა, ჰარმონიაში მოეყვანა აკადემიური და ეზოთერული მეცნიერების ცალკეული საკითხები.

გონა კუჭუხიძე

სვეტიცხოვლის აღმართვის სიმბოლიკისათვის

ნაშრომში შესწავლილია ის სახისმეტყველებითი საკითხები, რომლებიც „წმიდა ნინოს ცხოვრების“ იმ ეპიზოდშია გადმოცემული, რომელიც სვეტიცხოვლის აღმართვას შეეხება; ნაჩვენებია, რომ სახისმეტყველებითი ანალიზის შემდეგ საშუალება გვეძლევა, დავინახოთ ის ისტორიული რეალიები, რომლებიც სიმბოლურ-აღეგორიული ფორმით არის ნაწარმოებში გადმოცემული.

გონა კუჭუხიძე

ქსნის ერისთავთა საგვარეულო მატიანე (ქრონოლოგიის საკითხები)

ქსნის ერისთავთა საგვარეულო მატიანეში – „ძველი ერისთავთა“ – დასადგენი იყო არაერთი თარიღი, მოხსენიებულ პირთა ვინაობა... დადგენილია, რომ „ძველი ერისთავთაში“ მოხსენიებული „ისტინიანე“ არის არა იუსტინიანე დიდი, არამედ, – იუსტინე კეისარი, რომ აღწერილი მოვლენების ერთი ნაწილი VI, ხოლო სხვა – X-XI სს-შია მომხდარი...

გონა კუჭუხიძე

რადიო „თავისუფლების“ ისტორიიდან

მასალებში გადმოცემულია მიუნხენში 1953 წელს რადიო „თავისუფლების“ ქართული რედაქციის დაარსებისა და მისი შემდგომი პერიოდის ისტორიის ფართო საზოგადოებისათვის აქამდე უცნობი დეტალები. ისტორია ემიგრანტი მწერლისა და პუბლიცისტის – ილია კუჭუხიძის წიგნზე დაყრდნობით არის გადმოცემული.

ინგა მილორავა

ტექსტის საყრდენი ორიენტირების (ზმანება, ცხადი) ტრანსფორმაცია

ნაშრომში წარმოდგენილია მოდერნისტული აზროვნების ფილოსოფიური საფუძველი. მოდერნისტული ტექსტის მხატვრული სამყარო მუდმივად რეალურისა და ირეალურის, ზმანებისა და ცხადის საზღვარზე მერყეობს. მხატვრული ქსოვილის მთავარი ამოცანაა, წარმოადგინოს რეალურისა და მიღმურის კავშირი, მათი ურთიერთგავლენა, რომელსაც საფუძველი ჯერ კიდევ პლატონის ფილოსოფიაში ჩაეყარა. ზმანებისა და ცხადის ურთიერთმიმართება გავლენას ახდენს ტექსტის სტრუქტურაზე, ხასიათების აგების პრინციპსა და მხატვრულ მიზანდასახულობაზე. ზმანებისა და ცხადის, რეალურისა და მიღმურის, როგორც ტექსტის მთავარი საყრდენი ორიენტირების ტრანსფორმაცია შესწავლილი და წარმოდგენილია ტექსტის სხვადასხვა დონეზე (მითი, სამყაროს შეცნობის მოდელი, მხატვრული სახეების მათრგანიზებული სისტემა).

ინგა მილორავა

ფერის ფუნქცია მოდერნისტულ ტექსტში

ფერის ფუნქცია ძალზე მნიშვნელოვანია მოდერნისტული აზროვნებისა და მის საფუძველზე შექმნილი ტექსტების მხატვრული სამყაროს გააზრებისათვის. ნაშრომში წარმოდგენილია ფერის სისტემები, ე. წ. სიტყვიერი ფერის სხვადასხვა სახეობა. უშუალოდ მოდერნისტული ტექსტების საფუძველზე (კ. გამსახურდია, დ. შენგელაია, გრ. რობაქიძე, ნ. ლორთქიფანიძე, მ. ჯავახიშვილი) აღწერილი და გაანალიზებულია სხვადასხვა ფერის ფუნქციონირების შემთხვევები და მხატვრული შედეგი.

ინგა მილორავა

ემიგრაცია - შიდა და გარე

ნაშრომში შესწავლილია ქართული ემიგრაციის ისტორიული პირობები და მხატვრული შედეგები. ყურადღება გამახვილებულია შიდაემიგრაციის მხატვრულ შედეგებზე. იგი გარეემიგრაციაზე არანაკლებ ტრაგიკული მოვლენაა, რომელიც მოჰყვება პოლიტიკურ ცვლილებებს საქართველოში. შიდაემიგრაციის ამსახველი ტექსტები ზუსტად აღწერს და გადმოსცემს როგორც გარეემიგრაციიდან დაბრუნებული ადამიანების ბედს, რომლებიც აქაც უცხონი რჩებიან (თარაშ ემხვარი, კონსტანტინე სავარსამიძე), ისე იმ ადამიანების სულიერ მდგომარეობას, რომლებიც უმძიმესმა ეპოქამ საკუთარ მიწაზე შიდაემიგრანტებად აქცია (ბონდო ჭილაძე, გივი შადური). ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ფსიქოლოგიურ პრობლემებს და ამ პრობლემების მხატვრულ სახეებში გარდასახვას, ჩვენებას, თუ როგორ ანგრევს შინაგან მთლიანობას ორივე სახის ემიგრაცია.

ინგა მილორავა

ბავშვური ღიმილის სამყარო (ნოდარ დუმბაძე)

წერილში წარმოდგენილია ნოდარ დუმბაძის შემოქმედების ერთი ასპექტის ანალიზი. განხილულია რომანები „მე ვხედავ მხეს“ და „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“ – ნაწარმოებები, რომლებიც ერთ რკალშია მოქცეული და მათი გმირები ბავშვები, მოზარდები არიან. სწორედ ამ არცთუ იოლი ბედის ყმაწვილების სულიერი სამყაროს საფუძველზე იშლება მწერლის პიროვნული და შემოქმედებითი პორტრეტი.

დარეჯან მენაბდე

V-XI საუკუნეების ქართული ლიტერატურის კვლევა ემიგრანტულ ქართველოლოგიაში

ნაციონალური იდენტობის შენარჩუნების იდეით იყო განპირობებული ის, რომ XX საუკუნის 20-იან წლებში ემიგრაციაში მოღვაწე ქართველი მეცნიერები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდნენ საქართველოს ისტორიული წარსულისა და ქრისტიანობის გავრცელების საკითხებს (ნიკ. ყიფიანი, მ. თარხნიშვილი, მ. ლაშაური, ნ. სალია, ნ. ყაუხჩიშვილი), V-XI საუკუნეების ტექსტების თარგმნასა და გამოცემას უცხოურ ენებზე (ნ. ჯანელიძე, ვ. ციციშვილი, ხ. შავიშვილი, ს. წულაძე). განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა ძველი ქართული სასულიერო ლიტერატურის კვლევას (მ. თარხნიშვილი, გრ. ფერაძე, კ. სალია, ალ. მანველიშვილი), ქართველოლოგიური სამეცნიერო ლიტერატურის თარგმნას (მ. თარხნიშვილი, გრ. ფერაძე, კ. სალია). ემიგრანტ მეცნიერთა ნაშრომები იბეჭდებოდა ქართულ და ევროპულ ენებზე (მ. თარხნიშვილისა გერმანულ, ფრანგულ, იტალიურ, ლათინურ ენებზე; კ. და ნ. სალიებისა – ფრანგულად; ალ. მანველიშვილისა – ფრანგულად და იტალიურად). V-XI საუკუნეების ქართული მწერლობა სათანადოდ იყო წარმოდგენილი ემიგრაციაში

დაბეჭდილ ქართული ლიტერატურის ისტორიის გამოცემებში. მიუხედავად იმისა, რომ დასახელებულ მკვლევართა დამსახურება თავისდათავად დასაფასებელია, ვფიქრობთ, დროა ამ პროდუქციის თავმოყრის, სისტემატიზაციის, კრიტიკული შესწავლის და მიუკერძოებელი შეფასებისა, რათა ემიგრანტ მეცნიერთა ნააზრევი სრულფასოვნად ჩაერთოს V–XI საუკუნეების ქართული ლიტერატურის კვლევის თანამედროვე პროცესებში.

დარეჯან მენაბდე

იონა ხელაშვილის „რონინი“ – ავტობიოგრაფიული ნარატივი

თეოლოგის, ფილოსოფოსისა და მქადაგებლის, იონა ხელაშვილის (1772-1837), „რონინი“ ავტობიოგრაფიული ნარატივია. მასში ავტობიოგრაფიული თხრობა გაშლილია ეპოქის საერთო ფონზე, თხრობისას ავტორი არა მარტო მოვლენათა თანამიმდევრობას იცავს, არამედ ამ მოვლენათა ორიგინალურ ინტერპრეტაციებსაც იძლევა, გამოთქვამს საკუთარ დამოკიდებულებას რიგი მოვლენების მიმართ და, ამდენად, იონა ხელაშვილის ეს ტექსტი მნიშვნელოვან საისტორიო წყაროსაც წარმოადგენს. მიუხედავად იმისა, რომ თხზულება არ გამოირჩევა დოკუმენტური სიზუსტითა და ლიტერატურული ღირსებებით, „რონინი“ საყურადღებოა როგორც სამოგზაურო-ავტობიოგრაფიული ნარატივის საინტერესო ნიმუში.

დარეჯან მენაბდე

„თქმულებები ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის შესახებ ძველ ქართულ და რუსულ წყაროებში“

სამეცნიერო ნაშრომში შესწავლილია ათონის მთის ქართველთა მონასტრის უდიდესი სიწმინდის, ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის („კარიბჭის ღვთისმშობელი“; „პორტიკისა“) გარშემო არსებული ზეპირი და წერილობითი თქმულებები, რომელთა უმეტესობა ძირითადად X-XI სს. განეკუთვნება (გვხვდება IX ს. პირველ ნახევარშიც). საქართველომდე აღნიშნულმა გადმოცემებმა XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან მოაღწია. ინტერესი საქართველოსა და ქართული სიწმინდეებისადმი რუსულ მწერლობაში XV-XVII საუკუნეებიდან შეინიშნება, ხოლო ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის შესახებ გაერცვლებულ ვერსიებს XIX-XX სს. უკვე რუსმა მეცნიერებმა მიაპყრეს ყურადღება. შეიქმნა მრავალრიცხოვანი სამეცნიერო თუ პოპულარული ლიტერატურა. სავარაუდოდ, XIX საუკუნის 80-იანი წლების საქართველოშიც ამიტომ გაიზარდა ინტერესი მოცემული თემისადმი, მით უმეტეს, ტიმოთე გაბაშვილიდან მოკიდებული არაერთი ქართული წყაროც ადასტურებდა ამ თქმულებების არსებობას. ნაშრომში სისტემატიზებული სახით წარმოდგენილია საკითხის გარშემო არსებული წყაროები და ლიტერატურა.

დარეჯან მენაბდე, ირინა ნაცვლიშვილი

მასალები ბიბლიოგრაფიისათვის

კრებულს „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“ ერთვის ვრცელი ბიბლიოგრაფიული მასალა. მასში შედის 495 ერთეული ქართულ, რუსულ, ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ და სხვ. ენებზე.

მაია ჯალიაშვილი

განზომილებებით თამაში (ბესიკ ხარანაულის „მთავარი გამთამაშებლის“ მიხედვით)

ნაშრომში გაანალიზებულია ბესიკ ხარანაულის ახალი, ჟანრობრივად ორიგინალური წიგნი-კონცერტის იდეური კონცეფცია და მხატვრული თავისებურებანი. წიგნი დაქსელილია სივრცული და დროული ბადეებით, რომლებიც გარკვეულ მხატვრულ განზომილებებს ქმნიან. ცხადი, სიზმარი, მითი, ლეგენდა, ზღაპარი, წარსული, მომავალი – თანაბარი ინტენსივობით შემოიჭრებიან და ერთმანეთს გამსჭვალავენ. რეალობისა და ირეალობის გადაკვეთის გზებზე, ერთგვარ გზაჯვარედინებზე წამიერად შეყოვნებული ავტორი ერთ რომელიმე გზას კი არ ირჩევს, ერთ რომელიმე დრო-სივრცულ არეალს, არამედ ერთდროულად რამდენიმეს.

მაია ჯალიაშვილი

დარღვეული დრო-სივრცის აღდგენილი მითოპოეტური მოდელი (გრ. რობაქიძის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით)

სამშობლოდან იძულებით გადახვეწილი გრიგოლ რობაქიძისთვის საბჭოური საქართველო იქცა დარღვეულ დრო-სივრცედ, რომელშიც სასიცოცხლო შემოქმედებითი ენერჯია მთლიანად ჩაკლა და ჩაანაცვლა ბოლშევიკურმა დამანგრეველმა, დემონურმა რეჟიმმა. ლიტერატურა და გერმანული კულტურული სამყარო მისთვის იქცა თავშესაფრად, სადაც იგი

სამშობლოს სულიერ გადარჩენას მხატვრულ სამყაროში შეეცადა. ემიგრაციაში გერმანულ ენაზე დაწერილ რომანში „მცველნი გრალისა“ მან შექმნა აღდგენილი საქართველოს მითოპოეტური მოდელი. ამგვარად, მან შეინარჩუნა ეროვნული იდენტობა და სიმბოლურ-მითოსური პარადიგმების გზით საქართველოს თავდახსნისა და გადარჩენის რწმენა გამოხატა.

Maia Jaliashvili

Crossroads of Mythological and Real Time and Spaces (According to the novel by Grigol Robakidze "Guards of Grail")

Space and time as an important phenomena, have special poetic function in the novels by Grigol Robakidze. In this respect, it is interesting to reveal different, imaginary or real, the relationship between art spaces in the novel "Guards of Grail", in which the idea of saving the nation is presented by the way of express across or parallel space's art models. There is the some kind of space intersections, that creates metaphysical reality in the novel. The characters of novel have a kind of ecstasy in this mystical places. This feeling leads to spiritual transformation and helps the character to communion with eternity.

მაია ჯალიაშვილი

სივრცული გზაჯვარედინები (გრ. რობაქიძის რომანის „მცველნი გრალისა“ მიხედვით)

სივრცეს, როგორც მრავალმნიშვნელოვან ფენომენს, გრ. რობაქიძის რომანებში განსაკუთრებული პოეტური ფუნქცია აქვს. ამ თვალსაზრისით საინტერესოა, როგორ გლინდება განსხვავებულ, წარმოსახულ თუ რეალურ, სივრცეთა ურთიერთმიმართება მის რომანში „მცველნი გრალისა“, რომელშიც ერის გადარჩენის იდეა სწორედ სივრცული მოდელების ურთიერთგადაკვეთით თუ პარალელური წარმოჩენით მჟღავნდება. რომანში გვხვდება ერთგვარი სივრცული გზაჯვარედინები, მეტაფიზიკურ რეალობას რომ ქმნიან და ამ წერტილებში პერსონაჟებს ეუფლებათ ერთგვარი ექსტაზი, რომელიც იწვევს სულიერ ტრანსფორმაციას და გმირს მარადისობასთან ზიარებაში ეხმარება. წარსულის, აწმყოსა და მომავლის ერთიანობა მწერლისთვის მნიშვნელოვანია იმ რწმენის ასაღორძინებლად, რომელიც დამოუკიდებელი და თავისუფალი ქართული სახელმწიფოს მატერიალურ სივრცეში არსებობას გულისხმობს. მითოსის, ზღაპრის, ლეგენდის, პოეზიის წარმოსახულ სივრცეებში პერსონაჟები მოგზაურობენ დაკარგული სულიერი ძალების მოსაპოვებლად, რათა ეს ენერჯია შემდეგ ხალხის ღირსებისა და თვითშეგნების გამოღვიძებისთვის გამოიყენონ.

მაია ჯალიაშვილი

„აქ შეიძლება ღმერთს შეხვდე“ (ეთერ თათარაიძის კავკასიური დღიურები)

ნაშრომში წარმოჩენილია ეთერ თათარაიძის კავკასიური დღიურების ციკლის მხატვრული თავისებურებანი, პარალელი გავლებულია ალექსანდრე ჭავჭავაძის შემოქმედებასთან, გამოკვეთილია ის საერთო ტენდენციები, რომლებიც განსაზღვრავენ ამ ორი შემოქმედის ესთეტიკურ კრედოს და ერთმანეთს ანათესავენ.

ნონა კუპრეიშვილი

იოსებ გრიშაშვილი, როგორც რედაქტორი

იოსებ გრიშაშვილის ჟურნალმა „ლეილა“ რომელსაც პოეტი 1917-24 წლებში რედაქტორობდა, XX საუკუნის 10-20-იანი წლების უაღრესად მრავალფეროვანი ქართული პერიოდული პრესის ისტორიაში მნიშვნელოვანი ეტაპი შექმნა. მან ასახა მოწინავე შემოქმედებითი ინტელიგენციის ბრძოლა კულტურული ორიენტაციისათვის, რამაც ქვეყნის პოლიტიკურ სარბიელზე დამარცხების შემდეგ განსაკუთრებული რეზონანსულობა შეიძინა. ევროპული ვექტორი, რომელიც „ცისფერყანწველთა“ მოღვაწეობას უკავშირდება, „ლეილას“ რიგი პუბლიკაციების (ვ. კოტეტიშვილი, ა. პაპავა, თვით ი. გრიშაშვილი) სახით, ალტერნატივას პოულობს. ისინი ჩვენს აზიურ ფესვებს გვახსენებენ. ამ კონტექსტში საინტერესოდ იკვეთება გრ. რობაქიძის პოზიცია, რომელიც ჟურნალის მკითხველს კულტურულ ნეიტრალიტეტს სთავაზობს. უფრო სწორად, ესაა ევროპული და აზიური ხელოვნების ტრადიციული სინთეზირების გზა, რასაც იგი „კულტურათა ქორწილს“ უწოდებს.

ნონა კუპრეიშვილი

სტეფანე კასრაძე - ავანგარდიზმიდან დოკუმენტურ პროზამდე

XX საუკუნის 20-იანი წლების ე. წ. მემარჯვენე ლიტერატურის ნიჭიერი წარმომადგენელი

ახალგაზრდა პროზაიკოსი სტეფანე კასრაძე საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ემიგრაციაში აღმოჩნდა. მოხსენებაში აქცენტირებულია მისი ცხოვრებისეული გზის მკვეთრი ცვლილება, რომელსაც შემოქმედებითი გეგმების ერთგვარი დენოტაციაც მოჰყვა. ავანგარდისტული ხელწერის მწერალი დოკუმენტური პროზისკენ იხრება, რაც ემიგრანტის ტრავმულ მესსიერებაში თითქოს „გაყინულ-შეჩერებული დრო-სივრცის“ მხატვრულ გააზრებას ეყრდნობა. სწორედ ამ ნიშნითაა ნაკვლავი 30-იან წლებში საფრანგეთში შექმნილი მწერლის გვიანდელი რომანი „თარი-არაღე“, რომელიც ქართველმა მკითხველმა მხოლოდ გასული საუკუნის 80-იან წლებში იხილა.

ნონა კუპრეიშვილი

ამოყირავებული დრო-სივრცე ღია ლიქოკელის პოეტურ კრებულში „ღვეის ცოლის სიცილი“

პოეტური პირველცდები, როგორც წესი, იშვიათად ხდება მეცნიერული დაკვირვებისა და ანალიზის საგანი. გამონაკლისი დაუშვით ახალგაზრდა პოეტის ღია ლიქოკელის კრებულის „ღვეის ცოლის სიცილის“ მიმართ, რადგან მასში არა მარტო ინოვაციური მუხტი, არამედ თანამედროვე ქართული პოეზიის სამომავლო პროექცია, მისი სიცოცხლისუნარიანი ტენდენციების მხატვრული რეალიზების საინტერესო ცდები დაინახეთ. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს ტრადიციული ფორმისა და შინაარსის დესტრუქციულობის გადაზრდა ახალ პოეტურ-აზრობრივ სტრუქტურაში, რაც არა ხელოვნურად, არამედ ხალხური (კერძოდ, ხევსურული) ფოლკლორის გამოყენებითაა მიღწეული.

ნონა კუპრეიშვილი

„ახალი საუნჯის“ „სელფმედიები“

სტატიაში გაანალიზებულია ახალგაზრდული ჟურნალის - „ახალი საუნჯის“ კრიტიკული წერილები, გამოკვეთილია მათი უკვე ცნობილი თუ სრულიად უცნობი ავტორების შემოქმედებითი პროფილები. ჟურნალის კონცეფცია დაკავშირებულია მისი რედაქტორის, პოეტ შოთა იათაშვილის ლიტერატურულ-ესეისტურ კრებულთან „დალაგება“, რომელიც ლიტერატურული პროცესების სიღრმისეული ანალიზით გამოირჩევა. ჟურნალის კრიტიკულ დისკურსს სხვადასხვა ასაკის ავტორები წარმოადგენენ. ნუგზარ მუხაშვილიდან სოფო წულაიამდე – ეს ის სპექტრია, რომელიც კიდევ ერთხელ იძლევა საშუალებას დღევანდელი ქართული კრიტიკული აზრის მთლიანობასთან ერთად იმ პრობლემების დანახვისა, რომელიც თან სდევს ლიტერატურის ამ უმნიშვნელოვანეს ჟანრს და რომლის გათვალისწინება პროდუქტიული, პირველ ყოვლისა, მკითხველისთვის უნდა გახდეს.

საბა მეტრეველი

გალობა და აგიოგრაფია

რელიგიური მუსიკა, გალობა, უპირველესად, ეს არის მდორედ განვითარებული მელოდია, თავისუფალი კონტრასტებისაგან. მისი სტილური თავისებურებაა ის, რომ არის ლოცვის, სიტყვის ფონი. სასულიერო პოეტური ტექსტის მკაფიოდ გამოხატვა და კანონიზებული ჰანგის უცვლელად შენარჩუნება საეკლესიო გალობის კანონიკის ძირითად ასპექტებს შეადგენს. მსგავსი პრინციპი აქვს აგიოგრაფიასაც, ის ემსახურება ძირითადი სათქმელის მკაფიოდ გადმოცემას, ამიტომაც სიუჟეტში არ გვხვდება ბუნების სურათების აღწერა და მისი განცდა, ლირიკული წიადსვლები, მკვეთრი დეტალიზაცია და მისთ. არსებობს სამი ძირითადი ტიპი აგიოგრაფიული კრებულებისა: კიმენი, სვინაქსარი და მეტაფრასი. სამივე მათგანში უცვლელია ძირითადი ამბავი, ჭეშმარიტი და ნამდვილი. მეტაფრასტიკა შეეხო ნაწარმოებთა მხატვრულ მხარეს, მეტი განვითარება მისცა ჟანრს.

საბა მეტრეველი

„წმიდა იოანესა და ეფთვიმეს ცხოვრების“ იკონოგრაფიული სახისმეტყველება

გიორგი მთაწმინდელის „წმიდა იოანესა და ეფთვიმეს ცხოვრების“ მიხედვით გაანალიზებულია ათონის მნიშვნელობა ქართული კულტურისთვის, საგანგებოდაა შესწავლილი და წარმოჩენილი იოანე ათონელი, როგორც მეტყველი ხატი უზაკველი მორჩილებისა და როგორც ახალი ოქროპირი. დიდი ნაწილი ეთმობა წმიდა ექვთიმე ათონელის დვაწლს. ამასთანავე, ხაზგასმულია ქართული ენისა და სიტყვის, თარგმანის მსახურების განსაკუთრებულობა. საგანგებოდ შევისწავლეთ ივირონის ტიპიკონი, ამასთანავე, წარმოვაჩინეთ ექვთიმე მთაწმინდელის პრიორიტეტები მონაზვნურ ცხოვრებაში. გიორგი მთაწმინდელის მიერ გადმოცემული წეს-განგება. დასასრულ, გიორგი მთაწმინდელის

თხზულება დანახული და შეფასებული გვაქვს XI საუკუნის ქართული ქრისტიანული ხელოვნების ფონზე, წარმოდგენილია ის ზოგადი ტენდენციები, რომლებიც გვხდება ამ პერიოდის ქრისტიანულ ხელოვნებაში.

საბა მეტრეველი პოეზიის უმანკო მსხვერპლი - ტერენტი გრანელი

ნაშრომი შედგება სამი თავისაგან: მარად შეუცნობელი, memento mori, როგორც ყოველდღიური სიკვდილი, ფრიდრიხ ნიცშე და ტერენტი გრანელი. ტერენტი გრანელის პიროვნული და შემოქმედებითი მთლიანობა იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ ეს ფენომენი ამოვიცნოთ, აღვადგინოთ მისი ფსიქოლოგიური პორტრეტი. მის გამოსავლენად შესწავლილია პოეზიაც და მოგონებები იმ ადამიანთა, რომლებიც პირადად იცნობდნენ პოეტს. ყველაზე მთავარი მახასიათებელი ტ. გრანელის შემოქმედებისა არის დაუძლეველი მელანქოლია, მგლოვიარე სერაფიმებისა და სიკვდილის ზმანება. გამოკვლევაში დაძვნილია სიკვდილის განცდისა და შემეცნების ეტაპები, ამასთანავე, ხაზგასმულია ისიც, რომ იგი ყოველთვის გრძნობდა შორეულ და მარადიულ სამყაროსთან ახლოვებულ კავშირს – ეს უკვე წმინდა წყლის მისტიკა იყო, ჭვრეტა ზეციურის, იდუმალისა და მიუსაფრისა. რაც შეეხება ბოლო თავს, მასში შესწავლილია ტერენტი გრანელი და ფრიდრიხ ნიცშე – ორი ერთმანეთისაგან სრულიად განსხვავებული პიროვნება. მიუხედავად სხვაობისა, ძალზე ბევრი საერთო იძებნება მათ შორის ცხოვრების წესის, გრძნობათა სიმწვავის, არაორდინარული ქმედების, შეშლილობამდე მისული განცდის მხრივ.

საბა მეტრეველი აგიოგრაფიის ინტერდისციპლინური გააზრებანი

კვლევის საგანი არის იმის ჩვენება, რეალურად, მართლაც, რასთან გვაქვს საქმე, როცა ვსაუბრობთ აგიოგრაფიულ მწერლობაზე, რა განსაზღვრავს მის მხატვრულობას? თუ ისიც ხელოვნების დარგია, მაშინ ბუნებრივად უნდა ერწყმოდეს თავისი ეპოქის ხელოვნების ზოგად კანონზომიერებებს. კვლევის მეთოდოლოგიური საფუძველი წმინდად ინტერდისციპლინურია. საკითხს ასე ვსვამთ – ქართული ქრისტიანული ხელოვნების რიგში განვიხილოთ ქართული აგიოგრაფია და გამოვკვეთოთ ის ზოგადი და კონკრეტული თავისებურებანი, რომლებიც ამ ეპოქის, შუა საუკუნეების, ხელოვნების სპეციფიკას განსაზღვრავს. ასეთი მიდგომა მოხსნის არაერთ შეკითხვას, მათ შორის გაირკვევა, როგორი ესთეტიკის მატარებელია აგიოგრაფია და როგორია მისი სააზროვნო ენა თუ სტილური თავისებურება. ქართული ქრისტიანული ხელოვნების დარგები: ხუროთმოძღვრება, ქვის რელიეფები, რელიგიური მხატვრობა – ფრესკა (კედლის მხატვრობა) და ხატწერა, ჭედურობა, მინანქარი, ხელნაწერთა დასურათება, ნაქარგობა, გალობა და ჰიმნოგრაფია ერთ მთლიანობაში წარმოგვადგენინებს იმ ძირითადსა და განმასხვავებელს, რომლებიც საკუთრივ აგიოგრაფიის სპეციფიკას განსაზღვრავენ. ამდენად, ნაშრომში ცალ-ცალკეა განხილული ქრისტიანული ხელოვნების ჩამოთვლილი დარგები და აგიოგრაფია.

ლალი ავალიანი მეხსიერება (აკა მორჩილაძის „ობოლეს“)

სტატია აკა მორჩილაძის „რომან „ობოლეს“ ეხება. „ობოლე“, რაც ოთარ ჭილაძის ცნობილი გამონათქვამის - „ჩვენ ობოლი ერი ვართ“ - აღუზიად აღიქმება, შესაძლოა, ერთადერთობის, გამორჩეულობის, ჩვენი იდენტობის შენარჩუნების სიმბოლოდაც გავიაზროთ. თბილისიდან სოფელში „საქმიანი ვიზიტით“ ჩასული მთხრობელი იმ ორიოდე დღის სიზმარ-ცხადში, რეალობასა თუ გამონაგონში, მშობლიური კუთხის სამსაუკუნოვან ისტორიასა და წინაპართა ზოგჯერ გმირულ, ზოგჯერ ოდიოზურ და სასაცილო ამბებს, მონატრებულ ნათესავ-მეზობლებთან ტრადიციულ ურთიერთობებს წარმოსახავს და თითქოს ხელისგულზე გადაგვიშლის სრულიად საქართველოს ისტორიასა და ქართულ ფენომენს. ტრაგიკომიკური რომანი ტკბილ-მწარედ ჩაგვაფიქრებს ჩვენს „გენეტიკურ მეხსიერებაზე“, რაც განსაკუთრებულ დატვირთვას იძენს გარდაუვალი გლობალიზაციის კარიბჭესთან.

ლალი ავალიანი უდავო - სადავო?!

„სენსაციის“ გამოდევნება ზოგჯერ მხოლოდ საზიანოა ლიტერატურის ისტორიისათვის, მით უმეტეს, როცა საქმე XX საუკუნის ერთადერთ, ეჭვმიუტანელ და წარმატებულ ლიტერატურულ მისტიფიკაციას, პაოლო იაშვილის „ელენე დარიანის დღიურებს“ ეხება.

არცერთ ცისფერყანწელს, ლიტერატურის ისტორიკოსს თუ კრიტიკოსს, მემუარისტს, არცერთ მის თანამედროვე ქართველ პოეტს პაოლოს ავტობიოგრაფიაში ეჭვი არ შეჰპარვია. 1926 წელს პაოლო იაშვილიც ადასტურებს, რომ „ელენე დარიანი“ მისი ფსევდონიმაა. 1997 წლიდან ამოდ ცდილობენ უდავო სადავოდ გადააქციონ, ერთადერთ საბუთზე - ელენე ბაქრაძის „შეთხზულ“ (ნაყალბე) მემუარებზე დაყრდნობით. ეს ცილისმწამებლური და სამარცხვინო პიარ-კამპანია დღემდე გრძელდება, ეს კი პაოლო იაშვილის საავტორო უფლებების ხელყოფაა.

ლალი ავალიანი

სერგო კლდიაშვილი - „უჩინო“ ჩინებული მწერალი

სერგო კლდიაშვილი დღემდე არ არის სათანადოდ დაფასებული. იგი უმწიკვლო მოქალაქე და ხვავრიელი შემოქმედი (რომანები, ნოველები, მემუარები, დრამატურგია) გახლდათ. ყოფილ აქტიურ ცისფერყანწელს დიდი მამისაგან მემკვიდრეობით „ერგო“ ჰუმანიზმი, თხრობის ლაკონურობა და მხატვრული სიმართლე. სისადავით, ლაპიდარული სტილით, ფრაზის სისხარტითა და ემოციურობით მისი პროზა დღემდე სანიშნოა.

ზოია ცხადაია

იოსებ გრიშაშვილის დაუბეჭდავი ლექსები

ნაშრომში განხილულია ი. გრიშაშვილის დაუბეჭდავი ლექსები, რომლებიც დაწერილია 1920-1930 წლებში; წიგნად პირველად გამოიცა 1992 წელს და დღემდე საგანგებოდ არ განხილულა. ნაშრომში ჩანს პოეტის მძაფრი კრიტიკული დამოკიდებულება და დაუმორჩილებლობა ახალი ეპოქისადმი, ბოლშევიკური რეჟიმისადმი (მართალია, ვერ აქვეყნებდა ამ ლექსებს, მაგრამ პოეზიის სადამოებზე კითხულობდა, რაც მისი დაპატიმრების მიზეზიც გამხდარა). ეს არის მრავალფეროვანი, ემოციური, მხატვრული სახეებით და ფორმით მდიდარი ტექსტები, რომელთა გარეშეც წარმოუდგენელია ი. გრიშაშვილის შემოქმედება.

ზოია ცხადაია

პოეზია – ტრაგიკული დროის გამოძახილი

ნაშრომში განხილულია ემიგრანტი პოეტისა და პუბლიცისტის მიხეილ ქავთარაძის პოეზია, პუბლიცისტური წერილები და ბიოგრაფიული ფაქტები. გამოიკვეთა, რომ ტრაგიკული დროის მკაცრი ლოგიკით იყო ნაკარნახევი ეროვნული გრძნობის პოეზიით გამოხატვა, პატრიოტული მედიტაციები, რომელიც უმთავრესია მ. ქავთარაძის შემოქმედებაში.

ზოია ცხადაია, თამარ ციციშვილი

სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა

ნაშრომში ნაჩვენებია, ერთი მხრივ, სტალინომანიის ბუმი, განსაკუთრებით, 30-იანი წლების საქართველოში, მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის კომუნისტი პოეტების ლირიკაში, ქართულ ხალხურ პოეზიაში... მეორე მხრივ, ემიგრანტულ ლიტერატურაში (გრ. რობაქიძე, ს. ბერეჟიანი, მ. ქავთარაძე...); განხილულია აგრეთვე რუსი ემიგრანტებისა და უცხოელი მწერლების ანტისტალინური შეხედულებები; ახსნილია ამ ყველაფრის მიზეზები – რა განაპირობებდა სტალინის მესიანიზმს საბჭოთა საქართველოში და რატომ წარმოჩნდა განსხვავებული ასპექტით ბელადის ფენომენი ემიგრანტულ ლიტერატურაში.

ზოია ცხადაია

ჯანსუღ კორძაიას პოეტური ხმა

ესაა ლიტერატურული პორტრეტი, რომელიც წარმოაჩენს XX საუკუნის ქართული პოეზიის ერთ-ერთი საინტერესო პოეტის შემოქმედების ხასიათს, მის ემოციურ ფილოსოფიურ ლირიკას, რომელშიც ნათლად იკვეთება სამყაროს სიყვარულით გაჯერებული ლირიკოსის, ადამიანის ბუნება.

ზოია ცხადაია

„ეს მე ვარ – ფიროსმანი“

წერილში განხილულია შორენა ლებანიძის ბიოგრაფიული რომანი „ეს მე ვარ – ფიროსმანი“ (2012 წ.); ნათქვამია, რომ ავტორი მხატვრული ოსტატობით აცოცხლებს დოკუმენტურ ფაქტებს ფიროსმანის შესახებ, დიდძალ ფილოსოფიურ მასალას სთავაზობს

მკითხველს ისე, რომ არ არღვევს დოკუმენტურობას, ქმნის ერთიან სურათს, გვთავაზობს სიახლეს – ფიროსმანის სიყვარულის ერთ ახალ, უცნობ ეპიზოდს. რომანი მრავალმხრივ დააფიქრებს მკითხველს, კიდევ ერთხელ გაახსენებს მას დიდი მხატვრის ტრაგიკულ ცხოვრებას, კითხვის ნიშნებს, რომელიც მუდამ ახლავს ფიროსმანის სახელს.

ნანა მრევლიშვილი

კატენებიანი თხზულების შედგენილობის პრინციპი და წყაროთა საკითხი

სტატიაში კატენებიანი თხზულებების შედგენილობის პრინციპზე ვმსჯელობთ მიტროფანე სმირნელისა და ოლიმპიოდორე ალექსანდრიელის *ეკლესიასტეს განმარტებათა* მიხედვით, რომელიც ქართულ მწერლობაში შემორჩენილია ერთადერთი ხელნაწერით (A 61). დეტალურად განვიხილავთ ყველა ჩანართს, რომლებიც დასტურდება ამ ორი ავტორის კომპოზიციურად გამთლიანებულ თხზულებაში. ვმსჯელობთ ციტირებული ტექსტების წყაროთა საკითხებზე. ქართულ-ბერძნული რედაქციების ურთიერთშედარების საფუძველზე გამოვგაქვს დასკვნები ჩანართების რედაქციული ურთიერთმიმართების შესახებ.

ნანა მრევლიშვილი

ქარები ქრიან... (ბესიკ ხარანაულის ერთი ლექსის - „სად არიან შვილები...“ - გამო)

ესაა ესე ბესიკ ხარანაულის ერთი ლექსის „სად არიან შვილები“ შესახებ; მასში გაანალიზებულია მთელი თაობის ტრაგიზმი, რაც პოეტურადაა წარმოსახული ამ ლექსში და ორიგინალური ფორმითაა გამოხატული.

ნანა მრევლიშვილი

დროის კატეგორიის გაგებისათვის იოანე დამასკელის „გარდამოცემის“ მიხედვით

მოსხენებაში ჩვენი მსჯელობა დროისა და სივრცის შესახებ ძირითადად ეფუძნება იოანე დამასკელის „გარდამოცემის“ ბერძნულ ორიგინალსა (Migne, Patrologia cursus cimpleus, series graeca, t. 94) და მის ქართულ თარგმანებს – ეფრემ მცირისა (ძირითადი ხელნაწერი A 24 – XII ს.) და არსენ იყალთოელის (ძირითადი ხელნაწერი S 1463 – XII ს.) რედაქციებს (ორივე ქართული რედაქცია გამოიცა 2000 წელს - „წმ. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა“). მოსხენებაში ვცდილობთ გავარკვიოთ, რა იმეგვიდრა ქრისტიანულმა თეოლოგიამ და, კონკრეტულად, იოანე დამასკელმა, კლასიკური ფილოსოფიური აზროვნებისგან, ან რითი განირჩა იგი სხვა ქრისტიანი თეოლოგებისგან; მითითებული ფილოსოფიური კატეგორიების გამოხატვისას რა კონკრეტულ ტერმინოლოგიურ სისტემას ეფუძნება „გარდამოცემის“ ბერძნული ტექსტი და რა თავისებურებებს გვიჩვენებს დროის კატეგორიის ტერმინების გამოყენების თვალსაზრისით ქართული თარგმანები.

ირინა ნაცვლიშვილი

პერსონაჟის „სიტყვის“ პოეტიკის ინტერტექსტუალური ასპექტები ჟამთააღმწერლის „ასწლოვან მატიაანეში“

შუა საუკუნეების ქართული საისტორიო ნარატივი, კერძოდ კი XIV საუკუნის ჟამთააღმწერლის მატიაანე, თავისი დროის ლიტერატურული პროცესის განუყოფელი ნაწილია და, მიუხედავად ვიწრო ჟანრული მოთხოვნებისა, ისიც მედიევალური მხატვრული აზროვნებისთვის ნიშანდობლივ სპეციფიკურ ტიპოლოგიას ავლენს და იმ პოეტიკურ კატეგორიათა სისტემას ემორჩილება, რომლის ხასიათი განპირობებულია ეპოქის „ლიტერატურული თვითშეგნებით“. ქრისტიანულ შუა საუკუნეებში სამყარო შეიმეცნებოდა არა უშუალოდ დაკვირვების, არამედ ბიბლიური „მზა სიტყვის“ საშუალებით. ამდენად, ლიტერატურული დისკურსიც მეტწილად სწორედ ამ „მზა სიტყვაზეა“ ორიენტირებული. ჟამთააღმწერლის მატიაანის პერსონაჟის „სიტყვა“ ავტორის მიერ სტილიზებულია „ნაცნობი“ სახეებით, ტოპოსებით. შესაბამისად, ის, ფაქტობრივად, ბიბლიური ინტერტექსტის საფუძველზეა გაფორმებული, რაც თხზულების პოეტიკის განმსაზღვრელი ნიშანია.

დარეჯან მენაბდე, ირინა ნაცვლიშვილი

მასალები ბიბლიოგრაფიისათვის

კრებულს „ათონის საღვთისმეტყველო-ლიტერატურული სკოლა“ ერთვის ვრცელი ბიბლიოგრაფიული მასალა. მასში შედის 495 ერთეული ქართულ, რუსულ, ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ და სხვ. ენებზე.

ირინა ნაცვლიშვილი

ისტორია აქცენტებით ლიტერატურულ დისკურსში (თ. პაპავას ლიტერატურული პორტრეტების მიხედვით)

ქართველი ხალხისთვის ბოლო რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში ემიგრაცია ისტორიული ბედის სამწუხარო ნაწილად იქცა, XX საუკუნის 20-იანი წლების ახალმა ქართულმა სინამდვილემ კი კიდევ ერთხელ და არანაკლები სიმწვავეით წარმოაჩინა მისი აუცილებლობა. თუმცა, სხვა სივრცეშიც, მძიმე პირობებში, ქართველები ინარჩუნებდნენ ენას, კულტურას, სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკურ თუ ისტორიულ იდეალებს და კიდევ უფრო აღვივებდნენ მათ, რათა უცხო ქვეყნებში გაურკვეველი ვადით შეხიზნულებს და მათ შთამომავლებს ახალ გარემოში არ დაეკარგათ სამშობლოს ხსოვნა და ადეკვატურად გაეცნობიერებინათ საკუთარი მოვალეობა. სწორედ ამ კონტექსტშია განხილული თ. პაპავას ნარკვევთა ციკლი, რომელიც 1937-1956 წლებში სამ წიგნად გამოიცა პარიზსა და ბუენოს-აირესში. ჟანრობრივად ეს ისტორიულ-ლიტერატურული პორტრეტებია. ავტორი საგანგებოდ მოძიებულ დოკუმენტურ მასალას ოსტატურად უხამებს ლიტერატურულ-ანალიტიკურ დისკურსს. ავტორის მიზანია, წარსულის რეტროსპექტული ხედვით, ისტორიის რეკონსტრუქციით თანამედროვეთათვის მნიშვნელოვანი აქცენტები გამოკვეთოს.

ეკა ჩიკვაიძე

უარყოფის უარყოფა „ვეფხისტყაოსანში“

„ვეფხისტყაოსანი“, როგორც მდიდარი გრამატიკული ინოვაციების წყარო, უარყოფის გამოსახვის თვალსაზრისით ფორმობრივ ნაირგვარობას გვთავაზობს. მრავალფეროვნება იქმნება განსხვავებული პოზიციური წყობით, ინტონაციური მახვილით, ფუნქციითა და ფორმით, რაც სისტემატიზებული სახითაც შეიძლება წარმოვაჩინოთ. განსაკუთრებულ ელფერს რუსთველის ისედაც მდიდარ ფორმობრივ სისტემას ორმაგი უარყოფა ანიჭებს. ორმაგი უარყოფა, რეალურად, ლოგიკური გამოცანაა, რომლის გახსნაც დამატებითი ნიუანსით ამკობს დასახასიათებელ ობიექტს.

ეკა ჩიკვაიძე

გიორგი მთაწმინდელი და საქართველოს ეკლესიის ისტორია

საქართველოს ეკლესიის ისტორიის ფურცლები ძველმა ქართულმა ლიტერატურამ უფრო შემოგვინახა, ვიდრე დოკუმენტებმა. გამონაკლისი, ამ თვალსაზრისით, ცხადია, არც გიორგი მცირის „გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრება“, რომელიც არა მარტო გადმოგვცემს საქართველოს ეკლესიის ისტორიის საინტერესო ეპიზოდებს, არამედ იმდენად დიდ ფუნქციას ინარჩუნებს, რომ მთელ რიგ საკითხებში დღესაც უცვლელი მნიშვნელობა ენიჭება. ჩვენ სამ მათგანზე შევაჩერეთ ყურადღება: 1. საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიურობა და სამოციქულოობა; 2. კათოლიკე (ბენედიქტიანელ) ათონელებთან და 3. სომეხ მონოფიზიტებთან ურთიერმიმართების საკითხები.

მაკა ჯოხაძე

ხელოვანის ბედი ანექსირებულ სამყაროში (გრ. რობაქიძის „ჩაკლული სულის“ მიხედვით)

პოლიტიკურ რეჟიმებსა და რეპრესიულ მანქანებს უმთავრესად დიდი ტალანტის მქონე ხელოვანები ეწირებიან. სიფათიანია მათი როგორც ცხოვრებისეული, ისე შემოქმედებითი გზაც. ამ თვალსაზრისით ქართული ემიგრანტული მწერლობის კვლევა, კერძოდ კი გრიგოლ რობაქიძის „ჩაკლული სული“, უაღრესად საინტერესო და მრავლისმომცემია. ხელოვანის, პოეტის ბედი ბოლშევიზმის მიერ ანექსირებულ სამყაროში ყველაზე მძაფრად და სიმბოლურად XX საუკუნის ქართულ ემიგრანტულ ლიტერატურაში სწორედ ამ რომანით გამოიხატა.

მანანა კვატია

ემიგრაცია: სივრცე შემოქმედებითი თავისუფლებისათვის

სტატია ეძღვნება გრიგოლ რობაქიძის მსოფლმხედველობრივ პრობლემატიკას, ასევე, იმ ანტაგონიზმს, რომელიც მის სააზროვნო სივრცესა და საბჭოთა მენტალობას შორის არსებობდა. წერილში დახასიათებულია რობაქიძის ემიგრაციის პერიოდის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციები.

მანანა კვატია

ვექტორები ევროპისკენ

ნაშრომში ეპისტოლური მასალის გამოყენებით აღდგენილია გრიგოლ რობაქიძის „გველის

პერანგის” გერმანულ ენაზე თარგმნის და პუბლიკაციის ისტორიის აქამდე უცნობი დეტალები. აქვე გაანალიზებულია მწერლის მიერ 1927 წელს გერმანიიდან გამოგზავნილ კორესპონდენციათა ციკლი “ფოთლები ევროპიდან”, გამოყოფილია მისი ძირითადი აქცენტები და მიღებულია დასკვნა, რომ გრიგოლ რობაქიძემ ჯერ კიდევ 1927 წელს სცადა, გაერღვია მოჯადოებული საბჭოთა სივრცე და რკინის ფარდის მიღმა დარჩენილი თანამემამულეები მისი დროის ევროპულ ღირებულებებს აზიარა.

მანანა კვატაია

“კავკასიონი”, 1966 – რუსთველოლოგიური ძიებანი

წერილი მიმოიხილავს და აანალიზებს ვიქტორ ნოზაძის იმ რუსთველოლოგიურ გამოკვლევებს, რომლებიც დიდი პოეტის საიუბილეოდ 1966 წელს პარიზში გამოცემულ ჟურნალ “კავკასიონში” გამოქვეყნდა.

მანანა კვატაია

შუა საუკუნეების ევროპული კულტურულ-ლიტერატურული სივრცის ქართული პარალელები

ნაშრომი აანალიზებს ვიქტორ ნოზაძის შეხედულებებს, რომლებიც შუა საუკუნეების ევროპისა და საქართველოს კულტურულ-ლიტერატურულ სივრცეთა თანხვედრას და საერთო ტენდენციებს ეხება. აქვე საუბარია „ვეფხისტყაოსნისა“ და შუა საუკუნეების ევროპული მწერლობის მიმართებაზე, რომელიც ვ. ნოზაძის ნაშრომებში იკვეთება.

მანანა კვატაია

მითოსურ და ისტორიულ სივრცეთა ანტაგონიზმი

სტატია განიხილავს გრიგოლ რობაქიძის ამ ბოლო დრომდე უცნობ თხზულებას „ჩემი განმარტება“, რომელიც სტატიის ავტორმა 2012 წელს თარგმნა და გამომცემლობა „არტანუჯმა“ „უცნობი გრიგოლ რობაქიძის“ სერიით დაბეჭდა. თხზულებაში ახსნილია ის მიზეზები, ვის გამოც რობაქიძემ „ადოლფ ჰიტლერი“ დაწერა. მწერალი თავადვე დაასკვნის, რომ მის თხზულებაში წარმოდგენილი გერმანელი დიქტატორის მისეული, მითოლოგიური ხატი არ დაემთხვა ჰიტლერის ისტორიულ ხატს.

მანანა კვატაია

“ბარბაროსი, რომელშიც გენიოსმა გაიღვიძა”...

წერილი წარმოადგენს ლევ ტოლსტოის ფენომენის გრიგოლ რობაქიძისეულ ინტერპრეტაციას. აქვე გამოქვეყნებულია რობაქიძის ესეის „ლევ ტოლსტოის“ ქართული თარგმანი.

მანანა კვატაია

ინტელექტუალურ სივრცეთა წარმტაცი უსაზღვროება

სტატია აფასებს 2012 წელს ლიტერატურის მუზეუმის მიერ გამოცემულ გრიგოლ რობაქიძის თხზულებათა ხუთტომეულს. მასში ხაზგასმულია ის უდიდესი მნიშვნელობა, რაც ამ გამოცემას ქართული ინტელექტუალური სივრცისთვის აქვს.

მანანა კვატაია

თანხვედრათა არგუმენტირებული დიალექტიკა

წერილი განიხილავს ვიქტორ ნოზაძის იმ ოპუსებს, რომლებიც აანალიზებს საქართველოსა და ევროპის ისტორიულ კავშირსა და ნათესაობას.

მანანა შამილიშვილი

იუმორისტული ტელეტექსტი, როგორც იდეოლოგიური კონცეპტი

ჩვენ მიერ შესრულებული ნაშრომი იუმორისტული ტელეგადაცემების იდეოლოგიური მიზანდასახულობის ჩვენებას ემსახურება. სადღეისოდ თემის აქტუალობას ხელს უწყობს მდარე და პოლიტიკურად ანგაჟირებული კინური ტელეპროდუქციის განსაკუთრებული მოძალბა. კონკრეტული შემთხვევების ანალიზის საფუძველზე შევეცადეთ გამოგვეკვია ამ ტიპის მედიატექსტის ძირითადი მახასიათებლები; ავტორიტეტული სპეციალისტების თვალსაზრისთა გათვალისწინებით, განვესაზღვრა ამგვარი გზავნილების მედიაუდიტორიაზე გავლენის ხარისხი და უკუკავშირის სპეციფიკა.

მანანა შამილიშვილი

პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: „ქართული გაზეთის“ (ბერლინი, 1916 -1918) მასალათა მიხედვით

ნაშრომში ვეცადეთ ქართული ემიგრაციის წარმომადგენელთა მრავალმხრივი მოღვაწეობა ერთი კონკრეტული მედიასაშუალების, 1916 – 1918 წ.წ. ბერლინში გამოშვებული „ქართული გაზეთის“ მაგალითზე გვეჩვენებინა. ამ საინტერესო პერიოდული გამოცემის შესწავლამ საშუალებას მოგვცა, გამოგვეკვითა ემიგრანტთა საზოგადოებრივი ცხოვრების განმსაზღვრელი ძირითადი ტენდენციები, ხოლო ცალკეული პუბლიკაციის ანალიზით, ნათლად წარმოგვეჩინა საგაზეთო პოლიტიკა და მისი მესვეურების პოზიცია რუსეთის ხელისუფლებასთან დამოკიდებულების, საქართველოს სახელმწიფო მოწყობის შესახებ.

მანანა შამილიშვილი

პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში

ნაშრომში თანამედროვე ქართველი მწერლების ახალ მედიაში თვითპრეზენტაციის თავისებურებებზე ვამახვილებთ ყურადღებას. საზოგადოებისათვის საჭირობოროტო თემები მათ სულ უფრო ხშირად გამოაქვთ ინტერეტმომხმარებლის სამსჯავროზე. ე. წ. კიბერმწერლების მიერ გამოყენებული მრავალგვარი სტილისტური ხერხიდან ნაშრომში პოლიტიკური სატირის მნიშვნელობაზე ვაკეთებთ აქცენტს. ეს ტროპული სახე განსაკუთრებით აქტუალურია ქართულ ბლოგოსფეროში, რადგან მისი მეშვეობით მწერალი დაუნდობლად ააშკარავებს საზოგადოებაში გამეფებულ მანკიერებებს. იგი მეტადრე პოლიტიკური ელიტის “გასამათრახებლად” გამოიყენება. საკითხს განვიხილავთ ზურაბ ქარუმიძისა და ლაშა ბუღაძის ბოლოდროინდელი ბლოგური ჩანაწერების ანალიზის საფუძველზე.

ზაზა გოგია

გახსენება

სტატია ეხება XX საუკუნის ორი გამოჩენილი კრიტიკოსის - გურამ ასათიანისა და ოტია პაჭკორიას - კულტურულ-ისტორიულ როლს თანამედროვე კრიტიკული აზრის განვითარებაში. სწორედ მათ ჩაუყარეს საფუძველი დამოუკიდებელ აზროვნებას, იმ მიმართულების აღორძინებას, რომელსაც განსაკუთრებული გაქანება პოსტსაბჭოთა პერიოდში მიეცა. ამით ისინი პოლიტიკური კონიუნქტურისაგან თავისუფალი კრიტიკის ერთ-ერთ პირველ მეკვლეებად გვევლინებიან.

ანა ლეთოდიანი

„საერთო და სასულიერო პირებს შორის ურთიერთდამოკიდებულება იოანე, ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელების „ცხოვრებათა“ მიხედვით“

ნაშრომში ბიზანტიაში დამკვიდრებული ცეზაროპაპიზმისა და დასავლეთ ევროპაში ჩამოყალიბებული თეოკრატიის ფონზე განხილულია ქართველ სასულიერო პირებსა და სამეფო ხელისუფლების წარმომადგენლებს (როგორც ქართველ, ისე ბერძენ) შორის ურთიერთობა. ნაჩვენებია, რომ ამ თვალსაზრისით, საქართველოში ბიზანტიასა და დასავლეთ ევროპასთან შედარებით მკვეთრად განსხვავებული რეალობა იყო. საქართველოში (გამონაკლისი შემთხვევების გარდა) ეკლესიასა და სამეფო ხელისუფლებას შორის არსებობდა ის „სიმფონია“, რომელიც განისაზღვრა ქრისტიანული სწავლებით, მაგრამ შემდეგ ბიზანტიასა და დასავლეთში ნეგატიური ტრანსფორმაცია განიცადა პაპიზმისა და თეოკრატიის სახით.

ანა ლეთოდიანი

ვერძის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით

ნაშრომში საუბარია ვერძის სიმბოლიკაზე გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით. ამავე კონტექსტში განხილულია გიორგი ათონელის სახელის სიმბოლიკა. გიორგი მთაწმინდელის სახესთან მიმართებით, “ვერძი” შეიძლება გავიაზროთ სიბრძნის (სამწესოს ბრძენი წინამძღოლი), შემოქმედებითი ენერჯის (მწიგნობრული მოღვაწეობა), ნაყოფიერების (სულიერი ცხოვრების, მწიგნობრული და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ნაყოფი) სიმბოლოდ ანუ “ვერძის” სახეში (ისევე, როგორც მის სახელში) შეკუმშული ფორმით “ჩატყულია” ინფორმაცია გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრების გზის, მის მისიისა და მიზანდასახულების შესახებ. ნიშანდობლივია ის ფაქტიც, რომ გიორგი, სწორედ დაბადებამდე იხსენიება ღვთის “რჩეულ ვერძად”.

ანა ლეთოდიანი

გვრიტისა, მტრედის და ორბის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით
ნაშრომში გააზრებულია გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრებაში” ნახსენები გვრიტის, მტრედის და ორბის სიმბოლიკა. დასახელებულ სახე-სიმბოლოთაგან პირველი ორი გიორგი ათონელის სულიერ მოძღვარს, შავ მთაზე მოღვაწე ბერს, გიორგი “შეყენებულს” მიემართება, მესამე კი, გიორგი მთაწმინდელს. გვრიტის სიმბოლოური მნიშვნელობებიდან გამომდინარე, აღნიშნული სახე – სიმბოლო სულიერი სიმაღლის, ღვთის ერთგულების გამომხატველია. მტრედი კი, გიორგი “შეყენებულის” ცხოვრების წესიდან, უფრო სწორად, ღვაწლიდან გამომდინარე, მის სიყვარულს, სიმშვიდეს, უმანკობას, თავმდაბლობას, უბოროტობას, სიწმინდეს, ზოგადად, ქრისტიანულ სათნოებებს უსვამს ხაზს. ამავე აზრით იწოდება “უმანკო მტრედად” და “უბიწო გურიტად” გიორგი მთაწმინდელი. ორბის შესახებ ძველად არსებობდა წარმოდგენა, რომ მას აქვს ყოველ 10 წელიწადში გაახალგაზრდავების, უნარი. “ორბის განჭაბუკება”, ღვთის მცნებათა შემეცნების შედეგად, სულიერად “გაახალგაზრდავებას”, “განხლებას” უკავშირდება. გიორგი მთაწმინდელის “განჭაბუკებულ ორბთან” შედარებით, გიორგი მცირე ხაზს უსვამს, რომ ათონელი მამის და მის მსგავს მოღვაწეთა მაგალითი, მათი ღირსებებისადმი მიბაძვის სურვილს აღძრავს, რაც სულიერ “განახლებას” იწვევს.

თამარ ციციშვილი
ქართული მწერლობის ისტორიის სისტემური შესწავლა XIX საუკუნის კრიტიკულ აზროვნებაში

ქართული ლიტერატურის ისტორიის ერთიან სისტემაში გააზრებისა და სისტემატიზაციის პირველი მცდელობაც XIX საუკუნეში იწყება. XIX საუკუნის ქართული კრიტიკის კვლევის ძირითადი საგანი თანადროული ქართული მწერლობის წინაშე მდგომი პრობლემებისა და ლიტერატურის განვითარების კანონზომიერებების გააზრება იყო. წერილში დამუშავებული და სისტემატიზებულია ცნობილი ქართველი მოღვაწეების ს. დოდაშვილის, ალ. ცაგარელის, ალ. ხახანაშვილის, ი. ჭავჭავაძის, კ. აბაშიძის ნაშრომები, თუ რა გზით ვითარდებოდა მშობლიური ლიტერატურის ისტორიის პერიდიზაციის ძირითადი პრინციპების დამუშავების პროცესი.

თამარ ციციშვილი
სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა (ემიგრანტული და საბჭოთა მწერლობა)

სტალინის პიროვნების გაფიქციება ქართულ მწერლობაში, განსაკუთრებით საგრძნობია XX საუკუნის 20-იანი წლების მეორე ნახევრიდან, იგი საბჭოთა ლიტერატურულ დისკურსში მთავარი პერსონაა, მითად ქცეული გმირი ხდება. რადიკალურად საპირისპიროა ამ მხრივ ქართული ემიგრანტული მწერლობის ნარატივი. წერილში დამუშავებულია სტალინისადმი მიძღვნილი ნაწარმოებები ქართულენოვან საბჭოთა და ემიგრანტულ ლიტერატურაში.

თამარ ციციშვილი
მოგონებები ილია აბულაძეზე

გამოსაცემად მოვამზადეთ მოგონებები გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის, ხელნაწერთა ინსტიტუტის დამაარსებლისა და მისი პირველი დირექტორის, მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ილია აბულაძის შესახებ. მოგონებებს წინ უძღვის შესავალი წერილი, რომელშიც მისი ღვაწლის შესახებ ვსაუბრობთ ქართული მეცნიერების წინაშე.

თამარ შარაბიძე
ქართულ-რუსული ლიტერატურული ურთიერთობები XIX საუკუნის დასაწყისში

ნაშრომში გაანალიზებულია რუსი მოგზაურის – სერგეი მაქსიმოვის – ჩანაწერები ქართველ თავად იასე ფალავანდიშვილზე, წარმოჩენილია თავად იასეს მოგონებები მე-19 საუკუნის პირველ ნახევარში საქართველოში სხვადასხვა მიზეზით ჩამოსულ რუს მწერლებსა და მოღვაწეებზე, არის მცდელობა 1832 წლის შეთქმულების მთავარი მონაწილისა და შემდგომ მისი გამცემის – იასე ფალავანდიშვილის – პიროვნების შეფასებისა.

ქეთევან შენგელია
რამდენიმე შტრიხი პიკასოს პორტრეტისთვის

წერილში ნაჩვენებია ხელოვნების ისტორიაში გამორჩეული მხატვრის პაბლო პიკასოს ცხოვრების და შემოქმედების რამდენიმე ასპექტი; აგრეთვე ის ეტაპები (საწყისი ეტაპი,

„ცისფერი“ პერიოდი, „ვარდისფერი“ პერიოდი, „კუბიზმის“ ფუძემდებლობის პერიოდი...), რომლებიც თან ახლდა მის ფერწერას. ნაშრომში საუბარია ამ პერიოდების სახასიათო ნიშნებსა და ფერთა სპექტრზე; აგრეთვე, მხატვრის მიერ შემოთავაზებული ახალი ფორმებისა და კომპოზიციების პარმონიულ შერწყმაზე.

აქ საგანგებოდ არის განხილული ორი, სრულიად განსხვავებულ თემაზე შექმნილი ნახატი. ესენია: „დორა და მინოტავრი“ და „შეხვედრა“ (ორი და). დასრულებულია წერილი პიკასოს სახელოსნოს აღწერით.

ქეთევან შენგელია

სიმბოლური ხატის ფუნქცია გრ. რობაქიძის პასტორალის, „ლამარას“ მიხედვით

XX საუკუნის პირველი მესამედის ქართულ მწერლობაში ეროვნული პრობლემატიკის განახლების ერთ-ერთი მიზეზი 1924 წლის აჯანყებას უკავშირდება. გრ. რობაქიძე „ლამარას“ უძღვნის ქართველთა ამ მარცხს. ნაშრომში წარმოდგენილია, თუ რა კავშირი შეიძლება არსებობდეს გრ. რობაქიძის სახე-სიმბოლოსა და საქართველოს ტრაგიკულ ბედს შორის. მინდია ვერ გადაარჩენს საყვარელ ქალს - ლამარას. სიმბოლო-ლამარა არის უძვირფასესი რამ რომლის კარგად ყოფნასთან არის გაიგივებული მთავარი გმირის მდგომარეობა. ლამარა ბევრ რამეს უკავშირდება ქართულ კულტურაში, იგი არაა შემთხვევითი სიმბოლო და მისი მოკლე „ფორმულა“ შეიძლება ასე გადმოიციეს: ლამარა - საქართველო - მთელი სამყარო.

ქეთევან ნინიძე

ეთერ თათარაიძის ლიტერატურული პოლიტიკის გააზრებისათვის

სტატიაში ავტორი განიხილავს პოეტ ეთერ თათარაიძის შემოქმედებით ბიოგრაფიას, მის ავთენტურ კონტექსტს მსოფლიოსა და ქართულ ლიტერატურაში. ძირითადი თემების, პრობლემებისა და მოტივების ანალიზის საფუძველზე საუბრობს ეთერ თათარაიძის ლიტერატურული პოლიტიკის საკითხებზე.

ქეთევან ნინიძე

„ჩიტ რო იძახს, წიავე“ - ანუ „გველისმჭამელიდან“ გიგანტურ ჰესებამდე

სტატიაში ავტორი განიხილავს ეკოპოეტიკის მნიშვნელობას ქართული პოეზიის აქტუალური გამოწვევების წინაშე. ამ ჭრილში იგი ანალიზებს ეთერ თათარაიძის პოეტურ კრებულს „ჩიტ რო იძახს, წიავე“.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ შარაბიძე	რედუქციკაცია, როგორც ლექსიკოტიპოლოგიური კვლევის ერთი საინტერესო უბანი – „ლექსიკოტიპოლოგია“		ესპანეთი, გრანადა, გამომცემლობა „ენტორნო გრაფიტო“	გვ. 213-218
2	თამარ შარაბიძე	"Илья Чавчавадзе и русская культура" - Русистика 2013, язык, коммуникация, культура, (сборник материалов международной конференции: "Русистика XXI века: традиции и перспективы")		г. Шумен, изд. "Химера"	ст. 374-380

ანოტაციები

თამარ შარაბიძე

რედუქლიკაცია, როგორც ლექსიკოტიპოლოგიური კვლევის ერთი საინტერესო უბანი

ნაშრომში მიმოხილულია ქართული ენის ზმნაში დუბლეტურ წარმოებათა სემანტიკური და გრამატიკული მახასიათებლები; საზოგადოდ, ქართულ ენაში რედუქლიკაცია არ შეიძლება შეფასდეს, როგორც ინტენსიურ მოქმედებათა გამოხატვის წმინდა გრამატიკული მოცემულობა, უმჯობესია, რომ მისი მისი განხილვა ლექსიკურ დონეზე მოხდეს. ტიპოლოგიური თვალსაზრისით ყურადღებას ის ფაქტი იქცევს, რომ ქართული ენის მდგომარეობა რამდენადმე ჰგავს ევროპული ენების დუბლეტურ ფუძეთა წარმოების შინაარსობრივ მოტივაციას. მაგალითები განსაკუთრებით ხშირია მე-19 საუკუნის ქართულ ლიტერატურაში.

თამარ შარაბიძე

Илья Чавчавадзе и русская культура

ნაშრომში ობიექტურადაა წარმოჩენილი ილია ჭავჭავაძის დამოკიდებულება რუსული კულტურის მიმართ; რუსული კულტურის გავლენა ქართველ მოღვაწეებზე, ამავე დროს ილიას ინდივიდუალური დამოკიდებულება რუსი მოღვაწეების მიერ დაყენებული ლიტერატურულ-ესთეტიკური საკითხებისადმი.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ადა ნემსაძე	გივი მარგველაშვილის ავტობიოგრაფიული რომანის - „კაპიტანი ვაკუშის“ - რამდენიმე ასპექტი	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
2	ადა ნემსაძე	ილია ჭავჭავაძის „ოთარანთ ქვრივის“ ერთი ეპიზოდის გააზრება სემიოტიკისა და რეცეფციული ესთეტიკის თვალსაზრისით	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“. 10-12 ოქტომბერი, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
3	ადა ნემსაძე	იმპერიის სივრცული მოდელები ოთარ ჭილაძისა და გივი მარგველაშვილის რომანებში	სემიოტიკის IV სამეცნიერო კონფერენცია: სივრცის სემიოტიკური პერსპექტივები. 19 ოქტომბერი, თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
4	გონა კუჭუხიძე	რადიო „თავისუფლების“ ისტორიიდან	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
5	ინგა მილორავა	ტექსტის საყრდენი ორიენტირების (ზმანება, ცხადი) ტრანსფორმაცია	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, II, ქუთაისი,
6	ინგა მილორავა	ფერის ფუნქცია მოდერნისტულ ტექსტში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“. 10-12 ოქტომბერი, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
7	ინგა მილორავა	ემიგრაცია - შიდა და გარე	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
8	დარეჯან მენაბდე	V-XI საუკუნეების ქართული ლიტერატურის კვლევა ემიგრანტულ ქართველოლოგიაში	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
9	დარეჯან	იონა ხელაშვილის	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია

	მენაბდე	„რონინი“ - ავტობიოგრაფიული ნარატივი	„თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“. 10-12 ოქტომბერი, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
10	მაია ჯალიაშვილი	დარღვეული დრო-სივრცის აღდგენილი მითოპოეტური მოდელი (გრ. რობაქიძის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით)	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
11	მაია ჯალიაშვილი	სივრცული გზაჯვარედინები (გრ. რობაქიძის რომანის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით)	სემინტიკის IV სამეცნიერო კონფერენცია: სივრცის სემინტიკური პერსპექტივები. 19 ოქტომბერი, თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
12	მაია ჯალიაშვილი	„აქ შეიძლება დმერთს შეხვდე“ (ეთერ თათარაიძის კავკასიური დღიურები)	აღ. ყაზბეგის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია. 12 თებერვალი, თბილისი, „ჩვენი მწერლობა“
13	ნონა კუპრეიშვილი	იოსებ გრიშაშვილი, როგორც რედაქტორი	იოსებ გრიშაშვილისადმი მიძღვნილი ლექსმცოდნეობის VII სამეცნიერო კონფერენცია. 15-16 მაისი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
14	ნონა კუპრეიშვილი	სტეფანე კასრაძე - ავანგარდიზმიდან დოკუმენტურ პროზამდე	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
15	ნონა კუპრეიშვილი	ამოყირავებული დრო-სივრცე ღია ლიქოკელის პოეტურ კრებულში „დევის ცოლის სიცილი“	სემინტიკის IV სამეცნიერო კონფერენცია: სივრცის სემინტიკური პერსპექტივები. 19 ოქტომბერი, თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
16	საბა მეტრეველი	გალობა და აგიოგრაფია	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“. 10-12 ოქტომბერი, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
17	ზოია ცხადია	იოსებ გრიშაშვილის დაუბეჭდავი ლექსები	იოსებ გრიშაშვილისადმი მიძღვნილი ლექსმცოდნეობის VII სამეცნიერო კონფერენცია. 15-16 მაისი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
18	ზოია ცხადია	პოეზია - ტრაგიკული დროის გამოძახილი	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

19	ზოია ცხადაია, თამარ ციციშვილი	სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
20	ნანა მრეველიშვილი	მწერალი და ისტორიული ეპოქა	საქართველოს უნივერსიტეტის მე-4 სამეცნიერო კონფერენცია. მაისი, თბილისი, საქართველოს უნივერსიტეტი
21	ნანა მრეველიშვილი	დროის კატეგორიის გაგებისათვის იოანე დამასკელის „გარდამოცემის“ მიხედვით	სემიოტიკის IV სამეცნიერო კონფერენცია: სივრცის სემიოტიკური პერსპექტივები. 19 ოქტომბერი, თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
22	ნანა მრეველიშვილი	გვიანდელი პერიოდის ეგზეგეტიკოსების წარმოდგენები დრო-სივრცულ კატეგორიებზე (A-61 ხელნაწერის მიხედვით)	ილია აბულაძისადმი მიძღვნილი III სამეცნიერო კონფერენცია. ნოემბერი, თბილისი, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
23	ირინა ნაცვლიშვილი	მირიან მეფის „წიგნი-ანდერძი“ „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ხელნაწერებში (ტექსტობრივ-სახეობრივი ურთიერთმიმართება)	II საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ქართული ხელნაწერი“. 25-30 ივნისი, თბილისი, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
24	ირინა ნაცვლიშვილი	პერსონაჟის „სიტყვის“ პოეტიკის ინტერტექსტუალური ასპექტები ჟამთააღმწერლის „ასწლოვან მატთანეში“	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება“. 10-12 ოქტომბერი, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
25	ირინა ნაცვლიშვილი	ისტორია აქცენტებით ლიტერატურულ დისკურსში (თ. პაპავას ლიტერატურული პორტრეტების მიხედვით)	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
26	ეკა ჩიკვაძე	„პერიოდიზაცია: ტრადიციული და თანამედროვე ტენდენციები“	საქართველოს უნივერსიტეტის მე-4 სამეცნიერო კონფერენცია. მაისი, თბილისი, საქართველოს უნივერსიტეტი
27	ეკა ჩიკვაძე	დრო (რეალური, ლიტერატურული, სიუჟეტური და გრამატიკული) ნიკოლოზ გულაბერისძის „სვეტიცხოვლის საკითხავში“	სემიოტიკის IV სამეცნიერო კონფერენცია: სივრცის სემიოტიკური პერსპექტივები. 19 ოქტომბერი, თბილისი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

28	ეკა ჩიკვაიძე	კომპილაცია – ძველ ქართველ ავტორ-რედაქტორთა მუშაობის მეთოდი	ილია აბულაძისადმი მიძღვნილი III სამეცნიერო კონფერენცია. ნოემბერი, თბილისი, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
29	მაკა ჯოსაძე	ოთარ ჩხეიძის სტილზე	თელავის უნივერსიტეტის სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი ოთარ ჩხეიძისადმი, თელავი, თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
30	მაკა ჯოსაძე	ხელოვანის ბედი ანექსირებულ სამყაროში (გრ. რობაქიძის „ჩაკლული სულის“ მიხედვით)	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
31	მანანა კვატაია	ემიგრაცია: სივრცე შემოქმედებითი თავისუფლებისათვის	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
32	მანანა შამილიშვილი	პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში	პროფესორ რევაზ გაჩეჩილაძის 70 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სივრცე, საზოგადოება, პოლიტიკა“. 3-5 ივნისი, თბილისი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
33	მანანა შამილიშვილი	პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: „ქართული გაზეთის“ (ბერლინი, 1916 -1918) მასალათა მიხედვით	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
34	ანა ლეთოდიანი	ვერძის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე ინტერდისციპლინარში და ჰუმანიტარული აზროვნება“. 10-12 ოქტომბერი, ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
35	თამარ ციციშვილი	სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა (ემიგრანტული და საბჭოთა მწერლობა)	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
36	თამარ შარაბიძე	რუსული ლიტერატურის ვაჟა-ფშაველასეული თარგმანები	თარგმანის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი საუნივერსიტეტო კონფერენცია, ოქტომბერი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
37	ქეთევან	სიმბოლური ხატის	VII საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი

38	ქეთევან შენგელია	ფუნქცია გრ. რობაქიძის პასტორალის, „ლამარას“ მიხედვით „სიბნელეს მთარღვევდნენ ბრძემები“ (დრო და მწერალი – ზოგიერთი ასპექტი ოთარ ჩხეიძის რომანის „არტისტული გადატრიალების“ მიხედვით)	„ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ - ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება). 25-27 სექტემბერი, თბილისი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი ოთარ ჩხეიძისადმი მიძღვნილი საუნივერსიტეტო-შორისო სამეცნიერო კონფერენცია. 15 ივლისი, გორი, გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
39	ამირან არაბული	ალექსანდრე ყაზბეგის პოეზია	საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი, თბილისი
40	ამირან არაბული	დროშა, თემი, ხევისბერი („ელგუჟას“ მიხედვით)	აღ. ყაზბეგის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია. 12 თებერვალი, თბილისი, „ჩვენი მწერლობა“
41	ამირან არაბული	ოთარ ჩხეიძისა და გიორგი შატბერაშვილის შემოქმედებითი ურთიერთობისათვის	ოთარ ჩხეიძისადმი მიძღვნილი საუნივერსიტეტო-შორისო სამეცნიერო კონფერენცია. 15 ივლისი, გორი, გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა თ ა ა ნ ო ტ ა ც ი ე ბ ი

აღა ნემსაძე

„გივი მარგველაშვილის ავტობიოგრაფიული რომანის - „კაპიტანი ვაკუში“ - რამდენიმე ასპექტი“

გივი მარგველაშვილის ავტობიოგრაფიული რომანების ციკლი „კაპიტანი ვაკუში“ 7 დასრულებულ ტომს მოიცავს, რომელთაგან ქართულ ენაზე ნათარგმნია მხოლოდ I წიგნი (2005 წ.). იგი რამდენიმე ასპექტითაა საინტერესო. „კაპიტანი ვაკუში“ ქართულ სივრცეში არაქართულ ენაზე შექმნილი მხატვრული ტექსტია, რომელშიც გერმანიაში მცხოვრები 1917-21 წლების ქართული ემიგრაციის ყოფაა აღწერილი. ყურადღებას უპირველესად იქცევს ის, თუ როგორ ცდილობენ ისინი ეროვნული იდენტობის ჯაჭვის გაბმას მშობლიურ წიაღთან. აღსანიშნავია სტილისა და ჟანრის საკითხებიც: „კაპიტანი ვაკუში“ მკვეთრად გამოხატული პოსტმოდერნისტული ნიშნებით ხასიათდება, რაც ჯერ უცხოა 70-იანი წლების ქართული მწერლობისათვის; ამასთან, ეს ნაწარმოები ავტობიოგრაფიული რომანის ერთ-ერთი პირველი ნიმუშია ქართულ ლიტერატურაში.

აღა ნემსაძე

ილია ჭავჭავაძის „ოთარაანთ ქვრივის“ ერთი ეპიზოდის გააზრება სემიოტიკისა და რეცეფციული ესთეტიკის თვალსაზრისით

სტატიაში განხილულია „ოთარაანთ ქვრივის“ XIX თავი - „ეძახის“ - სემიოტიკისა და რეცეფციული ესთეტიკის მეთოდოლოგიების გათვალისწინებით. ამ თავში ავტორი არცერთი პერსონაჟის საკუთარ სახელს არ ასახელებს, რის გამოც ჩნდება კითხვები: *ვინ ეძახის?* და *ვის ეძახის?* ამასთანავე, ეს მონაკვეთი ინარჩუნებს აზრისა და გამოხატვის სრულყოფილებას წინარე სიუჟეტური ამბებისაგან დამოუკიდებლად. კითხველის მოლოდინის ჰორიზონტისა და აქტუალიზაციის გათვალისწინებით შეგვიძლია, რამდენიმე პასუხი გავცეთ კითხვას *ვინ ვის ეძახის?* ტექსტის ჰორიზონტალზე: 1. გიორგი ეძახის დედას; ტექსტის ვერტიკალზე: 2. გიორგი და ქრისტე ეძახიან ოთარაანთ ქვრივს; 3. ქრისტე უხმობს ოთარაანთ ქვრივს და სოფელს; 4. ქრისტე უხმობს, ზოგადად, ადამიანს (და ამ ძახილს იგებენ მხოლოდ ისინი, ვინც მას ელოდება).

ადა ნემსაძე

იმპერიის სივრცული მოდელები ოთარ ჭილაძისა და გივი მარგველაშვილის რომანებში

XX საუკუნის II ნახევრიდან ქართულმა ლიტერატურამ განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია დროისა და სივრცის პრობლემებს. ოთარ ჭილაძის რომანებში იმპერიული სივრცის რამდენიმე მოდელია დახატული: *მაკაბელების ეზო*, *ბათუმი* და *მინოსის ლაბირინთი*. ამ მოდელების რღვევა იწყება გამოდვიდებული ახალი თაობის პროტესტით, რაც რეალობის წინააღმდეგ დაწყებული აჯანყებითაა გამოხატული. ისინი ახერხებენ იმპერიული სივრცის რღვევას და თავისუფალი დრო-სივრცული გარემოს შექმნას.

საბჭოთა სივრცის განსხვავებულ მოდელს გვთავაზობს გივი მარგველაშვილი რომანში „კაპიტანი ვაკუში“, ესაა *ახალი გოგლიმოგლი* - ერთდროულად საბჭოთა სისტემისა და გერმანული ნაციზმის აღმნიშვნელი სიმბოლო. გოგლიმოგლის ოპოზიციაა დიქსილენდი. დიქსილენდური ციხე-კოშკი აღვიძებს იდეოლოგიაში ჩაკარგულ ინდივიდუალურ მე-ს და ქმნის ახალ ალტერნატიულ დრო-სივრცულ განფენილობას, რომლის მთავარი ნიშანიც თავისუფლებაა.

გონა კუჭუხიძე

რადიო „თავისუფლების“ ისტორიიდან

მასალებში გადმოცემულია მიუნხენში 1953 წელს რადიო „თავისუფლების“ ქართული რედაქციის დაარსებისა და მისი შემდგომი პერიოდის ისტორიის ფართო საზოგადოებისათვის აქამდე უცნობი დეტალები. ისტორია ემიგრანტი მწერლისა და პუბლიცისტის – ილია კუჭუხიძის წიგნზე დაყრდნობით არის გადმოცემული.

ინგა მილორავა

ტექსტის საყრდენი ორიენტირების (ზმანება, ცხადი) ტრანსფორმაცია

ნაშრომში წარმოდგენილია მოდერნისტული აზროვნების ფილოსოფიური საფუძველი. მოდერნისტული ტექსტის მხატვრული სამყარო მუდმივად რეალურისა და ირეალურის, ზმანებისა და ცხადის საზღვარზე მერყეობს. მხატვრული ქსოვილის მთავარი ამოცანაა, წარმოადგინოს რეალურისა და მიდმურის კავშირი, მათი ურთიერთგაგლეხა, რომელსაც საფუძველი ჯერ კიდევ პლატონის ფილოსოფიაში ჩაეყარა. ზმანებისა და ცხადის ურთიერთმიმართება გავლენას ახდენს ტექსტის სტრუქტურაზე, ხასიათების აგების პრინციპსა და მხატვრულ მიზანდასახულობაზე. ზმანებისა და ცხადის, რეალურისა და მიდმურის, როგორც ტექსტის მთავარი საყრდენი ორიენტირების ტრანსფორმაცია შესწავლილი და წარმოდგენილია ტექსტის სხვადასხვა დონეზე (მითი, სამყაროს შეცნობის მოდელი, მხატვრული სახეების მათრგანიზებული სისტემა).

ინგა მილორავა

ფერის ფუნქცია მოდერნისტულ ტექსტში

ფერის ფუნქცია ძალზე მნიშვნელოვანია მოდერნისტული აზროვნებისა და მის საფუძველზე შექმნილი ტექსტების მხატვრული სამყაროს გააზრებისათვის. ნაშრომში წარმოდგენილია ფერის სისტემები, ე. წ. სიტყვიერი ფერის სხვადასხვა სახეობა. უშუალოდ მოდერნისტული ტექსტების საფუძველზე (კ. გამსახურდია, დ. შენგელაია, ვრ. რობაქიძე, ნ. ლორთქიფანიძე, მ. ჯავახიშვილი) აღწერილი და გაანალიზებულია სხვადასხვა ფერის ფუნქციონირების შემთხვევები და მხატვრული შედეგი.

ინგა მილორავა

ემიგრაცია - შიდა და გარე

ნაშრომში შესწავლილია ქართული ემიგრაციის ისტორიული პირობები და მხატვრული შედეგები. ყურადღება გამახვილებულია შიდაემიგრაციის მხატვრულ შედეგებზე. იგი გარეემიგრაციაზე არანაკლებ ტრაგიკული მოვლენაა, რომელიც მოჰყვება პოლიტიკურ ცვლილებებს საქართველოში. შიდაემიგრაციის ამსახველი ტექსტები ზუსტად აღწერს და გადმოსცემს როგორც გარეემიგრაციიდან დაბრუნებული ადამიანების ბედს, რომლებიც აქაც უცხონი რჩებიან (თარაშ ემხვარი, კონსტანტინე სავარსამიძე), ისე იმ ადამიანების სულიერ მდგომარეობას, რომლებიც უმძიმესმა ეპოქამ საკუთარ მიწაზე შიდაემიგრანტებად აქცია (ბონდო ჭილაძე, გივი შადური). ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ფსიქოლოგიურ პრობლემებს და ამ პრობლემების მხატვრულ სახეებში გარდასახვას,

ჩვენებას, თუ როგორ ანგრევს შინაგან მთლიანობას ორივე სახის ემიგრაცია.

დარეჯან მენაბდე

V-XI საუკუნეების ქართული ლიტერატურის კვლევა ემიგრანტულ ქართველოლოგიაში

ნაციონალური იდენტობის შენარჩუნების იდეით იყო განპირობებული ის, რომ XX საუკუნის 20-იან წლებში ემიგრაციაში მოღვაწე ქართველი მეცნიერები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდნენ საქართველოს ისტორიული წარსულისა და ქრისტიანობის გავრცელების საკითხებს (ნიკ. ყიფიანი, მ. თარხნიშვილი, მ. ლაშაური, ნ. სალია, ნ. ყაუხჩიშვილი), V-XI საუკუნეების ტექსტების თარგმნასა და გამოცემას უცხოურ ენებზე (ნ. ჯანელიძე, ვ. ციციშვილი, ხ. შავიშვილი, ს. წულაძე). განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა ძველი ქართული სასულიერო ლიტერატურის კვლევას (მ. თარხნიშვილი, გრ. ფერაძე, კ. სალია, ალ. მანველიშვილი), ქართველოლოგიური სამეცნიერო ლიტერატურის თარგმნას (მ. თარხნიშვილი, გრ. ფერაძე, კ. სალია). ემიგრანტ მეცნიერთა ნაშრომები იბეჭდებოდა ქართულ და ევროპულ ენებზე (მ. თარხნიშვილისა გერმანულ, ფრანგულ, იტალიურ, ლათინურ ენებზე; კ. და ნ. სალიებისა – ფრანგულად; ალ. მანველიშვილისა – ფრანგულად და იტალიურად). V-XI საუკუნეების ქართული მწერლობა სათანადოდ იყო წარმოდგენილი ემიგრაციაში დაბეჭდილ ქართული ლიტერატურის ისტორიის გამოცემებში. მიუხედავად იმისა, რომ დასახელებულ მკვლევართა დამსახურება თავისდათავად დასაფასებელია, ვფიქრობთ, დროა ამ პროდუქციის თავმოყრის, სისტემატიზაციის, კრიტიკული შესწავლის და მიუკერძოებელი შეფასებისა, რათა ემიგრანტ მეცნიერთა ნააზრევი სრულფასოვნად ჩაერთოს V-XI საუკუნეების ქართული ლიტერატურის კვლევის თანამედროვე პროცესებში.

დარეჯან მენაბდე

იონა ხელაშვილის „რონინი“ – ავტობიოგრაფიული ნარატივი

თეოლოგის, ფილოსოფოსისა და მქადაგებლის, იონა ხელაშვილის (1772-1837), „რონინი“ ავტობიოგრაფიული ნარატივია. მასში ავტობიოგრაფიული თხრობა გაშლილია ეპოქის საერთო ფონზე, თხრობისას ავტორი არა მარტო მოვლენათა თანამიმდევრობას იცავს, არამედ ამ მოვლენათა ორიგინალურ ინტერპრეტაციებსაც იძლევა, გამოთქვამს საკუთარ დამოკიდებულებას რიგი მოვლენების მიმართ და, ამდენად, იონა ხელაშვილის ეს ტექსტი მნიშვნელოვან საისტორიო წყაროსაც წარმოადგენს. მიუხედავად იმისა, რომ თხზულება არ გამოირჩევა დოკუმენტური სიზუსტითა და ლიტერატურული ღირსებებით, „რონინი“ საყურადღებოა როგორც სამოგზაურო-ავტობიოგრაფიული ნარატივის საინტერესო ნიმუში.

მაია ჯალიაშვილი

დარღვეული დრო-სივრცის აღდგენილი მითოპოეტური მოდელები (გრ. რობაქიძის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით)

სამშობლოდან იძულებით გადახვეწილი გრიგოლ რობაქიძისთვის საბჭოური საქართველო იქცა დარღვეულ დრო-სივრცედ, რომელშიც სასიცოცხლო შემოქმედებითი ენერჯია მთლიანად ჩაკლა და ჩაანაცვლა ბოლშევიკურმა დამანგრეველმა, დემონურმა რეჟიმმა. ლიტერატურა და გერმანული კულტურული სამყარო მისთვის იქცა თავშესაფრად, სადაც იგი სამშობლოს სულიერ გადარჩენას მხატვრულ სამყაროში შეეცადა. ემიგრაციაში გერმანულ ენაზე დაწერილ რომანში „მცველნი გრალისას“ მან შექმნა აღდგენილი საქართველოს მითოპოეტური მოდელები. ამგვარად, მან შეინარჩუნა ეროვნული იდენტობა და სიმბოლურ-მითოსური პარადიგმების გზით საქართველოს თავდასხნისა და გადარჩენის რწმენა გამოხატა.

მაია ჯალიაშვილი

სივრცული გზაჯვარედინები (გრ. რობაქიძის რომანის „მცველნი გრალისას“ მიხედვით)

სივრცეს, როგორც მრავალმნიშვნელოვან ფენომენს, გრ. რობაქიძის რომანებში განსაკუთრებული პოეტური ფუნქცია აქვს. ამ თვალსაზრისით საინტერესოა, როგორ გლინდება განსხვავებულ, წარმოსახულ თუ რეალურ, სივრცეთა ურთიერთმიმართება მის რომანში „მცველნი გრალისას“, რომელშიც ერის გადარჩენის იდეა სწორედ სივრცული მოდელების ურთიერთგადაკვეთით თუ პარალელური წარმოჩენით მუდავნდება. რომანში გვხვდება ერთგვარი სივრცული გზაჯვარედინები, მეტაფიზიკურ რეალობას რომ ქმნიან და ამ წერტილებში პერსონაჟებს ეუფლებათ ერთგვარი ექსტაზი, რომელიც იწვევს სულიერ ტრანსფორმაციას და გმირს მარადისობასთან ზიარებაში ეხმარება. წარსულის, აწმყოსა და მომავლის ერთიანობა მწერლისთვის მნიშვნელოვანია იმ რწმენის ასაღორძინებლად,

რომელიც დამოუკიდებელი და თავისუფალი ქართული სახელმწიფოს მატერიალურ სივრცეში არსებობას გულისხმობს. მითოსის, ზღაპრის, ლეგენდის, პოეზიის წარმოსახულ სივრცეებში პერსონაჟები მოგზაურობენ დაკარგული სულიერი ძალების მოსაპოვებლად, რათა ეს ენერგია შემდეგ ხალხის ღირსებისა და თვითშეგნების გამოღვიძებისთვის გამოიყენონ.

მაია ჯალიაშვილი

„აქ შეიძლება ღმერთს შეხვდე“ (ეთერ თათარაიძის კავკასიური დღიურები)

ნაშრომში წარმოჩენილია ეთერ თათარაიძის კავკასიური დღიურების ციკლის მხატვრული თავისებურებანი, პარალელი გაველებულია ალექსანდრე ჭავჭავაძის შემოქმედებასთან, გამოკვეთილია ის საერთო ტენდენციები, რომლებიც განსაზღვრავენ ამ ორი შემოქმედის ესთეტიკურ კრელოს და ერთმანეთს ანათესავენ.

ნონა კუპრეიშვილი

იოსებ გრიშაშვილი, როგორც რედაქტორი

იოსებ გრიშაშვილის ჟურნალმა „ლეილამ“ რომელსაც პოეტი 1917-24 წლებში რედაქტორობდა, XX საუკუნის 10-20-ინი წლების უაღრესად მრავალფეროვანი ქართული პერიოდული პრესის ისტორიაში მნიშვნელოვანი ეტაპი შექმნა. მან ასახა მოწინავე შემოქმედებითი ინტელიგენციის ბრძოლა კულტურული ორიენტაციისათვის, რამაც ქვეყნის პოლიტიკურ სარბიელზე დამარცხების შემდეგ განსაკუთრებული რეზონანსულობა შეიძინა. ევროპული ვექტორი, რომელიც „ცისფერყანწელთა“ მოღვაწეობას უკავშირდება, „ლეილას“ რიგი პუბლიკაციების (ვ. კოტეტიშვილი, ა. პაპავა, თვით ი. გრიშაშვილი) სახით, ალტერნატივას პოულობს. ისინი ჩვენს აზიურ ფესვებს გვახსენებენ. ამ კონტექსტში საინტერესოდ იკვეთება გრ. რობაქიძის პოზიცია, რომელიც ჟურნალის მკითხველს კულტურულ ნეიტრალიტეტს სთავაზობს. უფრო სწორად, ესაა ევროპული და აზიური ხელოვნების ტრადიციული სინთეზირების გზა, რასაც იგი „კულტურათა ქორწილს“ უწოდებს.

ნონა კუპრეიშვილი

სტეფანე კასრაძე - ავანგარდიზმიდან დოკუმენტურ პროზამდე

XX საუკუნის 20-იანი წლების ე. წ. მემარჯვენე ლიტერატურის ნიჭიერი წარმომადგენელი ახალგაზრდა პროზაიკოსი სტეფანე კასრაძე საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ემიგრაციაში აღმოჩნდა. მოხსენებაში აქცენტირებულია მისი ცხოვრებისეული გზის მკვეთრი ცვლილება, რომელსაც შემოქმედებითი გეგმების ერთგვარი დენოტაციაც მოჰყვა. ავანგარდისტული ხელწერის მწერალი დოკუმენტური პროზისკენ იხრება, რაც ემიგრანტის ტრავმულ მეხსიერებაში თითქოს „გაყინულ-შეჩერებული დრო-სივრცის“ მხატვრულ გააზრებას ეყრდნობა. სწორედ ამ ნიშნითაა ნაკვეთი 30-იან წლებში საფრანგეთში შექმნილი მწერლის გვიანდელი რომანი „თარი-არალე“, რომელიც ქართველმა მკითხველმა მხოლოდ გასული საუკუნის 80-იან წლებში იხილა.

ნონა კუპრეიშვილი

ამოყირავებული დრო-სივრცე ღია ლიქოკელის პოეტურ კრებულში „დევის ცოლის სიცილი“

პოეტური პირველცდები, როგორც წესი, იშვიათად ხდება მეცნიერული დაკვირვებისა და ანალიზის საგანი. გამონაკლისი დაუშვით ახალგაზრდა პოეტის ღია ლიქოკელის კრებულის „დევის ცოლის სიცილის“ მიმართ, რადგან მასში არა მარტო ინოვაციური მუხტი, არამედ თანამედროვე ქართული პოეზიის სამომავლო პროექცია, მისი სიცოცხლისუნარიანი ტენდენციების მხატვრული რეალიზების საინტერესო ცდები დაინახეთ. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს ტრადიციული ფორმისა და შინაარსის დესტრუქციულობის გადაზრდა ახალ პოეტურ-აზრობრივ სტრუქტურაში, რაც არა ხელოვნურად, არამედ ხალხური (კერძოდ, ხევსურული) ფოლკლორის გამოყენებითაა მიღწეული.

საბა მეტრეველი

გალობა და აგიოგრაფია

რელიგიური მუსიკა, გალობა, უპირველესად, ეს არის მღორედ განვითარებული მელოდია, თავისუფალი კონტრასტებისაგან. მისი სტილური თავისებურებაა ის, რომ არის

ლოცვის, სიტყვის ფონი. სასულიერო პოეტური ტექსტის მკაფიოდ გამოხატვა და კანონიზებული ჰანგის უცვლელად შენარჩუნება საეკლესიო გალობის კანონიკის ძირითად ასპექტებს შეადგენს. მსგავსი პრინციპი აქვს აგიოგრაფიასაც, ის ემსახურება ძირითადი სათქმელის მკაფიოდ გადმოცემას, ამიტომაც სიუჟეტში არ გვხვდება ბუნების სურათების აღწერა და მისი განცდა, ლირიკული წიაღსვლები, მკვეთრი დეტალიზაცია და მისთ. არსებობს სამი ძირითადი ტიპი აგიოგრაფიული კრებულებისა: კიმენი, სვინაქსარი და მეტაფრასი. სამივე მათგანში უცვლელია ძირითადი ამბავი, ჭეშმარიტი და ნამდვილი. მეტაფრასტიკა შეეხო ნაწარმოებთა მხატვრულ მხარეს, მეტი განვითარება მისცა ჟანრს.

ზოია ცხადაია

იოსებ გრიშაშვილის დაუბეჭდავი ლექსები

ნაშრომში განხილულია ი. გრიშაშვილის დაუბეჭდავი ლექსები, რომლებიც დაწერილია 1920-1930 წლებში; წიგნად პირველად გამოიცა 1992 წელს და დღემდე საგანგებოდ არ განხილულა. ნაშრომში ჩანს პოეტის მძაფრი კრიტიკული დამოკიდებულება და დაუმორჩილებლობა ახალი ეპოქისადმი, ბოლშევიკური რეჟიმისადმი (მართალია, ვერ აქვეყნებდა ამ ლექსებს, მაგრამ პოეზიის საღამოებზე კითხულობდა, რაც მისი დაპატიმრების მიზეზიც გამხდარა). ეს არის მრავალფეროვანი, ემოციური, მხატვრული სახეებით და ფორმით მდიდარი ტექსტები, რომელთა გარეშეც წარმოუდგენელია ი. გრიშაშვილის შემოქმედება.

ზოია ცხადაია

პოეზია – ტრაგიკული დროის გამოძახილი

ნაშრომში განხილულია ემიგრანტი პოეტისა და პუბლიცისტის მიხეილ ქავთარაძის პოეზია, პუბლიცისტური წერილები და ბიოგრაფიული ფაქტები. გამოიკვეთა, რომ ტრაგიკული დროის მკაცრი ლოგიკით იყო ნაკარნახევი ეროვნული გრძნობის პოეზიით გამოხატვა, პატრიოტული მედიტაციები, რომელიც უმთავრესია მ. ქავთარაძის შემოქმედებაში.

ზოია ცხადაია, თამარ ციციშვილი

სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა

ნაშრომში ნაჩვენებია, ერთი მხრივ, სტალინომანიის ბუმი, განსაკუთრებით, 30-იანი წლების საქართველოში, მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის კომუნისტი პოეტების ლირიკაში, ქართულ ხალხურ პოეზიაში... მეორე მხრივ, ემიგრანტულ ლიტერატურაში (გრ. რობაქიძე, ს. ბერეჟიანი, მ. ქავთარაძე...); განხილულია აგრეთვე რუსი ემიგრანტებისა და უცხოელი მწერლების ანტისტალინური შეხედულებები; ახსნილია ამ ყველაფრის მიზეზები – რა განაპირობებდა სტალინის მესიანიზმს საბჭოთა საქართველოში და რატომ წარმოიხდა განსხვავებული ასპექტით ბელადის ფენომენი ემიგრანტულ ლიტერატურაში.

ნანა მრეველიშვილი

მწერალი და ისტორიული ეპოქა

მოსხენებაში შევეცადეთ, წარმოგვედგინა ტოტალიტარული რეჟიმის მწერლისეული ხედვის ანალიზი. ინდივიდის ბედი ტოტალიტარულ ეპოქაში, ინდივიდი და სოციუმი, ტოტალიტარიზმი და მისი გამოვლინების ფორმები, ტოტალიტარიზმის სტრუქტურა და თვითდამკვიდრებისა და თვითრეალიზების საშუალებები... ეს გახლავთ ჩამონათვალი საკითხებისა, რომლებზედაც ვმსჯელობთ მოსხენებაში.

ნანა მრეველიშვილი

დროის კატეგორიის გაგებისათვის იოანე დამასკელის „გარდამოცემის“ მიხედვით

მოსხენებაში ჩვენი მსჯელობა დროისა და სივრცის შესახებ ძირითადად ეფუძნება იოანე დამასკელის „გარდამოცემის“ ბერძნულ ორიგინალსა (Migne, Patrologia cursus cimpleus, series graeca, t. 94) და მის ქართულ თარგმანებს – ეფრემ მცირისა (ძირითადი ხელნაწერი A 24 – XII ს.) და არსენ იყალთოელის (ძირითადი ხელნაწერი S 1463 – XII ს.) რედაქციებს (ორივე ქართული რედაქცია გამოიცა 2000 წელს - „წმ. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა“). მოსხენებაში ვცდილობთ გავარკვიოთ, რა იმეკვიდრა ქრისტიანულმა თეოლოგიამ და, კონკრეტულად, იოანე დამასკელმა, კლასიკური ფილოსოფიური აზროვნებისგან, ან რითი განირჩა იგი სხვა ქრისტიანი თეოლოგებისგან;

მითითებული ფილოსოფიური კატეგორიების გამოხატვისას რა კონკრეტულ ტერმინოლოგიურ სისტემას ეფუძნება „გარდამოცემის“ ბერძნული ტექსტი და რა თავისებურებებს გვიჩვენებს დროის კატეგორიის ტერმინების გამოყენების თვალსაზრისით ქართული თარგმანები.

ნანა მრეველიშვილი

გვიანდელი პერიოდის ეგზეგეტიკოსების წარმოდგენები დრო-სივრცულ კატეგორიებზე (A-61 ხელნაწერის მიხედვით)

მოსხნება ეხება გვიანდელი ეგზეგეტიკოსების – მიტროფანე სმირნელი ეპისკოპოსისა და ოლიმპიოდორე ალექსანდრიელი დიაკონის (ხელნაწერი A 61 – ეკლესიასტეს განმარტებათა გელათური რედაქცია) წარმოდგენებს დრო-სივრცულ კატეგორიებზე. გარდა ფილოსოფიური ასპექტისა, მოხსენებაში წარმოდგენილია ამ ავტორთა ტერმინოლოგიური აპარატის ანალიზიც. შედარებითი ანალიზის საფუძველზე ვასკენით, რომ გვიანდელი ეგზეგეტიკოსების საღვთისმეტყველო-თეოლოგიური მემკვიდრეობა ნაკლებად ორიგინალურია და ძირითადად აგებულია სხვათა ფილოსოფიური მემკვიდრეობის პერიფრაზირებასა და ციტირებაზე.

ირინა ნაცვლიშვილი

მირიან მეფის „წიგნი-ანდერძი“ „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ხელნაწერებში (ტექსტობრივ-სახეობრივი ურთიერთმიმართება)

მირიან მეფის „წიგნი-ანდერძი“ თავისი მხატვრულ-ესთეტიკური ბუნებით ბიბლიურ-ქრისტოლოგიურ წარმოდგენებსა და სახეობრივ სისტემას ეფუძნება. სწორედ ამ თვალსაზრისით დაკვირვებამ ტექსტზე, მისმა ჰერმენევტიკულმა ანალიზმა ცხადყო სხვადასხვა ხელნაწერს შორის არსებული სერიოზული რედაქციული სხვადასხვაობანი. ზოგიერთი პასაჟი უფრო გამართულია და ადეკვატურად გამოხატავს სათქმელს შატბერდულ ნუსხაში, ზოგი - ჭელიშურში, ზოგიც კი - სინურში. მათი სათანადო კვლევა და შედეგების შეჯერება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზაა უფრო ადრინდელი იკითხვისების წარმოჩენასა და პროტორედაქციასთან უფრო მიახლოებული ტექსტის აღდგენისათვის.

ირინა ნაცვლიშვილი

პერსონაჟის „სიტყვის“ პოეტიკის ინტერტექსტუალური ასპექტები ჟამთააღმწერლის „ასწლოვან მატანეში“

შუა საუკუნეების ქართული საისტორიო ნარატივი, კერძოდ კი XIV საუკუნის ჟამთააღმწერლის მატანე, თავისი დროის ლიტერატურული პროცესის განუყოფელი ნაწილია და, მიუხედავად ვიწრო ჟანრული მოთხოვნებისა, ისიც მედიევალური მხატვრული აზროვნებისთვის ნიშანდობლივ სპეციფიკურ ტიპოლოგიას ავლენს და იმ პოეტიკურ კატეგორიათა სისტემას ემორჩილება, რომლის ხასიათი განპირობებულია ეპოქის „ლიტერატურული თვითშეგნებით“. ქრისტიანულ შუა საუკუნეებში სამყარო შეიმეცნებოდა არა უშუალოდ დაკვირვების, არამედ ბიბლიური „მზა სიტყვის“ საშუალებით. ამდენად, ლიტერატურული დისკურსიც მეტწილად სწორედ ამ „მზა სიტყვაზე“ ორიენტირებული. ჟამთააღმწერლის მატანის პერსონაჟის „სიტყვაც“ ავტორის მიერ სტილიზებულია „ნაცნობი“ სახეებით, ტოპოსებით. შესაბამისად, ის, ფაქტობრივად, ბიბლიური ინტერტექსტის საფუძველზეა გაფორმებული, რაც თხზულების პოეტიკის განმსაზღვრელი ნიშანია.

ირინა ნაცვლიშვილი

ისტორია აქცენტებით ლიტერატურულ დისკურსში (თ. პაპავას ლიტერატურული პორტრეტების მიხედვით)

ქართველი ხალხისთვის ბოლო რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში ემიგრაცია ისტორიული ბედის სამწუხარო ნაწილად იქცა, XX საუკუნის 20-იანი წლების ახალმა ქართულმა სინამდვილემ კი კიდევ ერთხელ და არანაკლები სიმწვავეთ წარმოაჩინა მისი აუცილებლობა. თუმცა, სხვა სივრცეშიც, მძიმე პირობებში, ქართველები ინარჩუნებდნენ ენას, კულტურას, სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკურ თუ ისტორიულ იდეალებს და კიდევ უფრო აღვივებდნენ მათ, რათა უცხო ქვეყნებში გაურკვეველი ვადით შეხიზნულებს და მათ შთამომავლებს ახალ გარემოში არ დაეკარგათ სამშობლოს სსოვნა და ადეკვატურად გაეცნობიერებინათ საკუთარი მოვალეობა. სწორედ ამ კონტექსტშია განხილული თ. პაპავას ნარკვევთა ციკლი, რომელიც 1937-1956 წლებში სამ წიგნად გამოიცა პარიზსა და ბუენოს-აირესში. ჟანრობრივად ეს ისტორიულ-ლიტერატურული პორტრეტებია. ავტორი საგანგებოდ

მოძიებულ დოკუმენტურ მასალას ოსტატურად უხამებს ლიტერატურულ-ანალიტიკურ დისკურსს. ავტორის მიზანია, წარსულის რეტროსპექტული ხედვით, ისტორიის რეკონსტრუქციით თანამედროვეთათვის მნიშვნელოვანი აქცენტები გამოკვეთოს.

ეკა ჩიკვაიძე

დრო (რეალური, ლიტერატურული, სიუჟეტური და გრამატიკული) ნიკოლოზ გულაბერისძის „სვეტიცხოვლის საკითხავში“

დროის აღქმის თვალსაზრისით საინტერესოა ნიკოლოზ გულაბერისძის „სვეტიცხოვლის საკითხავი“. თხზულებაში ცხადად იკვეთება რამდენიმე ასპექტი: გვაქვს სამგვარი დრო - რეალური/ავტორისეული, მხატვრული/ლიტერატურული და მათი კვეთა - სიუჟეტური. თხრობა ტიპოლოგიზებულია. რეალურ-ავტორისეული დრო არგუმენტირებული, დასაბუთებული მსჯელობითაა წარმოდგენილი, ლიტერატურულ-მხატვრული - ნარატივით. გამონაკლისია სვეტიცხოვლის ის სასწაულები, რომელნიც უშუალოდ გულაბერისძეს ეკუთვნის. დროის ტიპოლოგია გრამატიკული ნიშნითაც მკაცრადაა გამოიჯნული: რეალური დრო, როგორც მოსალოდნელია, უდრის გრამატიკულ აწმყოს ან გრამატიკულ მომავალს, ნარატივისა - გრამატიკულ წარსულს.

ეკა ჩიკვაიძე

კომპილაცია – ძველ ქართველ ავტორ-რედაქტორთა მუშაობის მეთოდი

კომპილაცია, როგორც მეთოდი, ბიბლიური მოთხრობებიდან იღებს სათავეს; შეიძლება განპირობებული იყოს მთარგმნელობითი მოღვაწეობით; გვხვდება ორიგინალურ თხზულებებში; სემანტიკურ-შინაარსობრივი თვალსაზრისით გვაქვს ორი სახის: ა. სრული და ბ. ნაწილობრივი; ძირითადად გვაქვს ფრაგმენტული, ნაწილობრივი; წყარო შეიძლება იყოს მითითებული, შეიძლება - არა; განსხვავდება ციტატისაგან არა იმ ნიშნით, რომ კომპილირებული თხზულების ავტორი ზოგჯერ არ უთითებს წყაროს, არამედ იმით, რომ ავტორის ერთიან მიზანდასახულებაში ისეა ჩართული, რომ ჩანართი ტექსტი დამოუკიდებელ შინაარსს კარგავს; კომპილაციამ მოიცვა სასულიერო მწერლობის თითქმის ყველა დარგი; მიზეზი ამგვარი შრომებისა სხვადასხვაა. წინასწარი ვარაუდით, ეს არის ნდობა წინამორბედი ავტორებისა, დამაჯერებლობის მინიჭება თხრობისათვის და ა. შ. ლექსიკური თვალსაზრისით, გავლენა „ნასესხები“ თხზულებებისა ზოგჯერ მეტად იჩენს თავს, ზოგჯერ – ნაკლებად; ეს არის მუშაობის მეთოდი, რომელიც შეიძლება სტილდაც აღვიქვათ.

მაკა ჯოხაძე

ხელოვანის ბედი ანექსირებულ სამყაროში (გრ. რობაქიძის „ჩაკლული სულის“ მიხედვით)

პოლიტიკურ რეჟიმებსა და რეპრესიულ მანქანებს უმთავრესად დიდი ტალანტის მქონე ხელოვანები ეწირებიან. ხიფათიანია მათი როგორც ცხორებისეული, ისე შემოქმედებითი გზაც. ამ თვალსაზრისით ქართული ემიგრანტული მწერლობის კვლევა, კერძოდ კი გრიგოლ რობაქიძის „ჩაკლული სული“, უადრესად საინტერესო და მრავლისმომცემია. ხელოვანის, პოეტის ბედი ბოლშევიზმის მიერ ანექსირებულ სამყაროში ყველაზე მძაფრად და სიმბოლურად XX საუკუნის ქართულ ემიგრანტულ ლიტერატურაში სწორედ ამ რომანით გამოიხატა.

მანანა კვატაია

ემიგრაცია: სივრცე შემოქმედებითი თავისუფლებისათვის

მოსხენება განიხილავს გრიგოლ რობაქიძის ემიგრაციაში წასვლის რეალურ მიზეზებს და აანალიზებს მისი ემიგრაციის პერიოდის შემოქმედებას.

მანანა შამილიშვილი

პოლიტიკური სატირა ქართულ კიბერმწერლობაში

მოსხენებაში თანამედროვე ქართველი მწერლების ახალ მედიაში თვითპრეზენტაციის თავისებურებებზე გავამახვილეთ ყურადღება. საზოგადოებისათვის საჭირობოროტო თემები მათ სულ უფრო ხშირად გამოაქვთ ინტერეტმომხმარებლის სამსჯავროზე. ე. წ. კიბერმწერლების მიერ გამოყენებული მრავალგვარი სტილისტური ხერხიდან ნაშრომში პოლიტიკური სატირის მნიშვნელობაზე ვაკეთებთ აქცენტს. ეს ტროპული სახე განსაკუთრებით აქტუალურია ქართულ ბლოგოსფეროში, რადგან მისი მეშვეობით მწერალი დაუნდობლად ააშკარავებს საზოგადოებაში გამეფებულ მანკიერებებს. იგი მეტადრე პოლიტიკური ელიტის “გასამათრახებლად” გამოიყენება. საკითხს განვიხილავთ ზურაბ

ქარუმიძისა და ლაშა ბუღაძის ბოლოდროინდელი ბლოგური ჩანაწერების ანალიზის საფუძველზე.

მანანა შამილიშვილი

პატრიოტიზმის პრობლემა ემიგრანტულ პუბლიცისტიკაში: „ქართული გაზეთის“ (ბერლინი, 1916 -1918) მასალათა მიხედვით

მოსხენებაში შევეცადეთ, ქართული ემიგრაციის წარმომადგენელთა მრავალმხრივი მოღვაწეობა ერთი კონკრეტული მედიასაშუალების, 1916 – 1918 წ.წ. ბერლინიში გამოშვებული „ქართული გაზეთის“ მაგალითზე გვეჩვენებინა. ამ საინტერესო პერიოდული გამოცემის შესწავლამ საშუალებას მოგვცა, გამოგვეკვინათ ემიგრანტთა საზოგადოებრივი ცხოვრების განმსაზღვრელი ძირითადი ტენდენციები, ხოლო ცალკეული პუბლიკაციის ანალიზით, ნათლად წარმოგვეჩინა საგაზეთო პოლიტიკა და მისი მესვეურების პოზიცია რუსეთის ხელისუფლებასთან დამოკიდებულების, საქართველოს სახელმწიფო მოწყობის შესახებ.

ანა ლეთოდიანი

ვერძის სიმბოლიკა გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით

მოსხენებაში საუბარია ვერძის სიმბოლიკაზე გიორგი მთაწმინდელის “ცხოვრების” მიხედვით. ამავე კონტექსტში განხილულია გიორგი ათონელის სახელის სიმბოლიკა. გიორგი მთაწმინდელის სახესთან მიმართებით, “ვერძი” შეიძლება გავიაზროთ სიბრძნის (სამწყსოს ბრძენი წინამძღოლი), შემოქმედებითი ენერჯის (მწიგნობრული მოღვაწეობა), ნაყოფიერების (სულიერი ცხოვრების, მწიგნობრული და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ნაყოფი) სიმბოლოდ ანუ “ვერძის” სახეში (ისევე, როგორც მის სახელში) შეკუმშული ფორმით “ჩატეულია” ინფორმაცია გიორგი მთაწმინდელის ცხოვრების გზის, მის მისიისა და მიზანდასახულების შესახებ. ნიშანდობლივია ის ფაქტიც, რომ გიორგი, სწორედ დაბადებამდე იხსენიება ღვთის “რჩეულ ვერძად”.

თამარ ციციშვილი

სტალინის ფენომენის ორგვარი პარადიგმა (ემიგრანტული და საბჭოთა მწერლობა)

სტალინის პიროვნების გაფეტიშება ქართულ მწერლობაში, განსაკუთრებით საგრძნობია XX საუკუნის 20-იანი წლების მეორე ნახევრიდან იგი საბჭოთა ლიტერატურულ დისკურსში მთავარი პერსონა, მითად ქცეული გმირი ხდება. რადიკალურად საპირისპიროა ამ მხრივ ქართული ემიგრანტული მწერლობის ნარატივი. წერილში დამუშავებულია სტალინისადმი მიძღვნილი ნაწარმოებები ქართულენოვან საბჭოთა და ემიგრანტულ ლიტერატურაში.

თამარ შარაბიძე

რუსული ლიტერატურის ვაჟა-ფშაველასეული თარგმანები

ნაშრომში ვაჟა-ფშაველას მიერ რუსული ლიტერატურის ზოგიერთი თარგმანი შედარებულია დედანთან, დადგენილია ის ცვლილებები, რომელთაც მთარმნელი შეგნებულად მიმართავს, განსაზღვრულია ვაჟა-ფშაველას რუსულენოვანი თარგმანების ხასიათი და თავისებურებანი.

ქეთევან შენგელია

სიმბოლური ხატის ფუნქცია გრ. რობაქიძის პასტორალის, „ლამარას“ მიხედვით

XX საუკუნის პირველი მესამედის ქართულ მწერლობაში ეროვნული პრობლემატიკის განახლების ერთ-ერთი მიზეზი 1924 წლის აჯანყებას უკავშირდება. გრ. რობაქიძე „ლამარას“ უძღვნის ქართველთა ამ მარცხს. ნაშრომში წარმოდგენილია, თუ რა კავშირი შეიძლება არსებობდეს გრ. რობაქიძის სახე-სიმბოლოებსა და საქართველოს ტრაგიკულ ბედს შორის. მინდია ვერ გადაარჩენს საყვარელ ქალს - ლამარას. სიმბოლო-ლამარა არის უძვირფასესი რამ რომლის კარგად ყოფნასთან არის გაიგივებული მთავარი გმირის მდგომარეობა. ლამარა ბევრ რამეს უკავშირდება ქართულ კულტურაში, იგი არაა შემთხვევითი სიმბოლო და მისი მოკლე „ფორმულა“ შეიძლება ასე გადმოიცეს: ლამარა - საქართველო - მთელი სამყარო.

ქეთევან შენგელია

„სიბნელეს მთარგმნელები ბრძელები“ (დრო და მწერალი – ზოგიერთი ასპექტი ოთარ ჩხეიძის რომანის „არტისტული გადატრიალების“ მიხედვით)

ნაშრომის თემაა ოთარ ჩხეიძის რომანი „არტისტული გადატრიალება“ და მწერლის დამოკიდებულება დროსთან და იმ ისტორიულ მოვლენებთან, რომელიც 1991-1992 წლებში საქართველოს ტრაგიკულ ყოფას სდევდა თან. აქ მხატვრულ-დოკუმენტურად არის

წარმოდგენილი საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიასა და მისი მომხრეების წინააღმდეგ დაგეგმილი და აღსრულებული პოლიტიკური გადატრიალება. სამწერლო სტილი სატირულია. ნაშრომში გაშუქებულია რამდენიმე ასპექტი რომანისა, სადაც საუბარია, რომ მწერალი პირუთვნელად და დაუფარავად ამხელს თანამედროვეთა დამღუპველ განზრახვას, რაც დიდ ფუნქციას სძენს რომანს.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ინგა მილორავა, თამარ შარაბიძე	ა. ბესტუჟევ-მარლინსკი - ხიდი ჟურნალ „ცისკარსა“ და ქართველ მკითხველს შორის	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „რუსული ფილოლოგიის აქტუალური საკითხები პოლიტკულტურულ სივრცეში“, თურქეთი, ქ. ერზრუმი, 12-14 ნოემბერი
2	თამარ შარაბიძე	Языковая политика и художественная литература	международный симпозиум "Русский язык как иностранный в школе и вузе - немецкий и международный опыт", Магдебургский университет им. Отто фон Герике, Магдебург, 3 мая
3	თამარ შარაბიძე, ინგა მილორავა	ჟურნალი "ცისკარი" – ხიდი ბესტუჟევ-მარლინსკისა და ქართველ მკითხველს შორის	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე: „რუსული ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში“, 12-14 ნოემბერი, ქ. ერზრუმი, თურქეთი

მომხსენებთა ანოტაციები

ინგა მილორავა, თამარ შარაბიძე

ა. ბესტუჟევ-მარლინსკი - ხიდი ჟურნალ „ცისკარსა“ და ქართველ მკითხველს შორის

ნაშრომში განხილულია ალექსანდრე ბესტუჟევ-მარლინსკის ის ნაწარმოებები, რომლებიც გიორგი ერისთავის „ცისკარში“ იბეჭდებოდა და ერთგვარი ხიდის ფუნქციასაც კი ასრულებდა მკითხველსა და ახლადდაარსებულ ჟურნალს შორის. აგრეთვე საუბარია იმ სირთულეებსა და თავისებურებებზე, რომლებიც თან მოჰყვა ჟურნალის გამოცემას. წარმოჩენილია იმდროინდელი საზოგადოების მდგომარეობა, გემოვნება, დამოკიდებულება მხატვრული ტექსტისადმი.

თამარ შარაბიძე

Языковая политика и художественная литература

მე-19 საუკუნის 60-იანი წლების მიხედვით, ჟურნალ "ცისკრის" ფურცლებზე გამართული პოლემიკის საფუძველზე ნაშრომში წარმოჩენილია, თუ როგორ განსაზღვრავს მხატვრული ლიტერატურა ზოგადად ენობრივ პოლიტიკას, რა გადამწყვეტი როლი აქვს მწერალს ენობრივი ნორმების ჩამოყალიბების პროცესში.

თამარ შარაბიძე, ინგა მილორავა

ჟურნალი "ცისკარი" – ხიდი ბესტუჟეე-მარლინსკისა და ქართველ მკითხველს შორის

ნაშრომში ასხნილია, თუ რატომ ხდება ალექსანდრე ბესტუჟეე-მარლინსკი ჟურნალ "ცისკრის" ყველაზე პოპულარული ავტორი მე-19 საუკუნის 50-იან წლებში. გიორგი ერისთავის რედაქტორობით გამოშვებული "ცისკრის" 24-ე ნომრიდან 10 ნომერში ბესტუჟეე-მარლინსკია დაბეჭდილი. ნაშრომში აგრეთვე ჩანს, თუ როგორ განსაზღვრავს ჟურნალის ხელისმომწერთა და მკითხველთა გემოვნება რედაქციის საქმიანობას.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება.

შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის რუსთაველოლოგიის კვლევითი ცენტრი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – ივანე ამირხანაშვილი

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა – *მაკა ელბაქიძე, მარიამ კარბელაშვილი, თამარ ხვედელიანი. ნანა გონჯილაშვილი, ლია კარიჭაშვილი, ლია წერეთელი*

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ტერმინი, ცნება და პარადიგმა “ვეფხისტყაოსანში”	ივანე ამირხანაშვილი	მაკა ელბაქიძე, მარიამ კარბელაშვილი, თამარ ხვედელიანი. ნანა გონჯილაშვილი, ლია კარიჭაშვილი, ლია წერეთელი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>პროექტი ითვალისწინებდა როგორც ფუნდამენტური, ისე რიგითი ტერმინებისა და ცნებების, პარადიგმებისა და სხვა ენობრივი ერთეულების კვლევას, გაერთიანდა საკმაოდ მრავალფეროვანი მასალა, კერძოდ, ესთეტიკური, ფილოსოფიური, ისტორიული, თეოლოგიური, ლინგვისტური, ლიტერატურისმცოდნეობითი, იურიდიული, ეკონომიკური, პოლიტიკური, გეოგრაფიული, სოციალური და სხვა... საერთო სათაურის ქვეშ ტერმინი, ცნება და პარადიგმა “ვეფხისტყაოსანში” დამუშავდა შემდეგი თემატიკა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „ვეფხისტყაოსნის“ . პოლიტიკური ფილოსოფიური, და იურიდიული ტერმინოლოგია (მ. კარბელაშვილი); 2. პარადიგმული სახეები და სიმბოლოები (ნ. გონჯილაშვილი); 3. ლინგვისტური და ტროპული ფორმები (მ. ელბაქიძე); 4. სოციალური და ეთიკური ტერმინოლოგია (ლ. კარიჭაშვილი); 5. საღვთისმეტყველო ეკონომიკური და ფოლკლორული კონტექსტები და ცნებები (ი. ხვედელიანი); 6. გეოგრაფიული, ეთნიკური, კულტუროლოგიური, და სხვა რეალიები (ლ. წერეთელი); 7. ისტორიული კონტექსტები და პერსონალიები (ი. ამირხანაშვილი). <p>ივანე ამირხანაშვილი - ისტორიული კონტექსტები და პერსონალიები კვლევის პირველ ეტაპზე „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტიდან ამოვიწერე პერსონაჟთა სახელებთან დაკავშირებული კონტექსტები (შოთა რუსთაველი, „ვეფხისტყაოსანი“, ტექსტი ძირითადი ვარიანტებით, კომენტარებითა და ლექსიკონითურთ, ორ ტომად, ა.შანიძისა და ა.ბარამიძის რედაქციით, ტ.1, „მეცნიერება“, თბილისი, 1966); მეორე ეტაპზე განვიხილე პერსონაჟთა (ტარიელი, ავთანდილი, ნესტან-დარეჯანი, თინათინი, ასმათი,</p>			

ნურადინ-ფრიდონი და სხვ.) მხატვრული სახეები და მათი პარადიგმული მნიშვნელობები. განხილვა მოიცავს აგრეთვე ფსიქოლოგიურ, ფილოსოფიურ და ეტიმოლოგიურ დონეებს. მაგალითად, ტარიელის მხატვრული სახის განხილვისას გაანალიზებულია მისი ხასიათი, ხასიათის ნიშანთა სისტემური, სიმბოლური მხარე და სახელი „ტარიელის“ ეტიმოლოგიური ძირები. მსგავსი პრინციპით არის განხილული დანარჩენი პერსონაჟებიც.

ღია კარიჭაშიელი - სოციალური და ეთიკური ტერმინოლოგია

სოციალური ტერმინოლოგია “ვეფხისტყაოსანში” შესაბამისია იმ სოციალური წყობისა, რომელიც ნიშანდობლივია განვითარებული შუასაუკუნეების საქართველოსთვის და სახელდება პატრონჟიმობის ხანად. ამ იერარქიული წყობის ამსახველ ცნება-ტერმინთა გარდა (პატრონი, ყმა), „ვეფხისტყაოსანში“ ჩანს თითქმის ყველა სოციალური წრე და საზოგადოებრივი ფენა (მოყმე, ვაჭარი, სასულიერონი და სხვა) მისთვის ნიშანდობლივი მსოფლმხედველობით, ღირებულებათა სისტემით, ეთიკითა და ეტიკეტით. სოციალური სამართლიანობა და ტოლერანტობა, „ვეფხისტყაოსნის“ მიხედვით, იდეალური სამეფოს აუცილებელი ატრიბუტია. სწორედ ამაზე აფუძნებენ გმირები თავიანთ სახელმწიფოებს. ეს ხდება არა რომელიმე სოციალური ფენის დისკრედიტაციის ფონზე, არამედ თანაცხოვრების პირობებში, როდესაც ურთიერთობები ემყარება ურთიერთპატივისცემას, მაღალ მორალს და სამართლიანობის პრინციპს:

ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია რაინდობის ინსტიტუტზე, სიტყვა “რაინდი” ან რაინდობა არ იხსენიება პოემაში. ამ მნიშვნელობით გამოყენებულია “ყმის”, “მოყმისა” და “ჭაბუკის” ცნებები. შესწავლილია ამ ცნებათა რეალიზების კონკრეტული კონტექსტები. სათანადო მასალის ანალიზის შედეგად გამოტანილია დასკვნა, რომ „ყმას“, „მოყმეს“ და „ჭაბუკს“ „ვეფხისტყაოსნის“ ენობრივ სივრცეში სრულიად განსაზღვრული სემანტიკური მნიშვნელობები აქვთ. „ყმას“ (როგორც ვაჟს, ახალგაზრდა კაცს) და „მოყმეს“ შორის სინონიმური მიმართებაა. „ჭაბუკის“ მოაზრება მათ მწკრივში, როგორც სინონიმისა, პოემის ტექსტობრივი მონაცემებით, გაუმართლებელია. „ჭაბუკი“ უნდა განიმარტებოდეს, როგორც დამოუკიდებელი ლექსიკური ერთეული – მეომარი ყმა (//მოყმე) – საბრძოლო ხელოვნებას დაუფლებული ვაჟი. „ჭაბუკის“ ამგვარი მნიშვნელობის შენარჩუნებით „ვეფხისტყაოსანი“ ძველი ქართული ლიტერატურის ტრადიციას აგრძელებს.

ზოგადად, რუსთაველის ცნებათმეტყველება ჰუმანისტური და ტოლერანტულია იმ თვალსაზრისით, რომ მოიცავს ფართო სემანტიკურ ველს, ბინარულია და აერთიანებს საღვთო და საერო მნიშვნელობებს. თუმცა ამ მთლიანობაში არის გარკვეული მიმართებები. მიჯნურობა ასახავს როგორც საღვთო, ასევე ადამიანურ სიყვარულს. ისევე, როგორც შაირობა გულისხმობს როგორც სასულიერო, ისე საერო პოეზიას და სხვა.

ეთიკური ტერმინოლოგია ძირითადად განიხილება მიჯნურობისა და მოყვრობის – სიყვარულისა და მეგობრობის - რაობის რუსთაველისეული დისკურსის ფონზე. საყურადღებოა, რომ მიჯნურობა დასახელებულია ე.წ. ხელობათა კატალოგში, როგორც „საცოდნელი რაშ“, მსოფლმხედველობა, ეთიკური მიმართება გარესამყაროსთან. ასევეა მეგობრობაც, ძმადნაფიცობაც. პროლოგიდან უნდა აღინიშნოს „კაცი ვარგი“ და იდეალური მიჯნურის დამახასიათებელი ცნებები: სიბრძნე, სიუხვე, სიმდიდრე, ენა, გონება დათმობა... მეგობრისა და სატრფოს მნიშვნელობებს აერთიანებს „მოყვარე“. ეთიკური კონცეფციისა და ცნებათმეტყველების თვალსაზრისით, განსაკუთრებით საყურადღებოა „ანდერძი ავთანდილისა“.

მიჯნურობაც და რაინდობაც (როგორც სტატუსი, ან ინსტიტუტი) პოემაში გარკვეულ ღირებულებათა სისტემას ეფუძნება და არსებითად ერთი არქეტეპი აქვთ. ამ შემთხვევაში გათვალისწინებულია სასულიერო მწერლობის ტრადიცია, დეფინიცია ერთი მხრივ, საღვთო სიყვარულისა და, მეორე მხრივ, წმინდა მხედრისა (სულიერი მხედრობა), რომლის ტრანსფორმაციას საერო მწერლობის სივრცეში განახსიერებს რაინდი. სასულიერო მწერლობაში მიჯნური ღვთისა (მაგ. ბერმონაზვნობა) და სულიერი მხედარი არსებითად ერთი და იგივეა.

ეთიკური პრობლემატიკის რუსთაველისეული გააზრება სამეცნიერო

	<p>ლიტერატურაში დაკავშირებულია გვიანდელი შუასაუკუნეების არისტოკრედიზმთან, თუმცა, ვფიქრობთ, წამყვანი მაინც არის ქრისტიანული მსოფლხედვა და ცნებათმეტყველება.</p> <p>თამარ ხვედელიანი - ნაშრომში წარმოდგენილი მასალა, ვფიქრობთ, საგრძნობლად წაადგება ცნებათმეტყველებისა და სახისმეტყველების საკითხებით დაინტერესებულ მკვლევარებს.</p> <p>საუბარია საღვთისმეტყველო, ეკონომიკურ და ფოლკლორულ ცნებებსა და კონტექსტებზე, მოძიებული, ამოწერილი, კლასიფიცირებული და დამუშავებულია მასალა. მაგალითად, საღვთისმეტყველო: დღე აღვსებისა, განგება, განგებიანი, ედემი, ერთარსება, ზენა, ზენაარი, ზესთა ზე, ზეცა, ზეციერი, ზიარება, ლოცვა, მადლი, მადლიერი, მადლიერობა, მოწყალე, მზიანი ღამე, მოციქული, მუსაფი, მულიმი, მცნება, მალღად მხედი, საზეო, სათნობა, სამოთხე, სახიერი, სვიანი ,სული, სულიერი, უჟამო ჟამი, უხილავი ღმერთი, შემოქმედი, ცოდვა, ხატი.</p> <p>ეკონომიკური: ალაფი, ალაფობა, ბაზარი, დავლა-მრავალი, დრამა, დრაჰკანი, ვალი, ვაჭარი, ვერცხლი, ლარი, ოქრო, სავაჭრო, საჭურჭლე, ქარავანი, ფასი. ფოლკლორული: დევი, ეშმა, ზღაპარი, კრონოსი, ქაჯი, ქაჯეთი, ქვესკნელი.</p> <p>ნაშრომში საუბარია თითოეული ცნების მნიშვნელობაზე. მიმოხილულია საკითხის კვლევის ისტორია, გათვალისწინებულია მკვლევარ-მეცნიერთა მოსაზრებები და გამოკვეთილია შედარებით ახალი, ბოლოდროინდელი შეხედულებები. განსაკუთრებით ეს ეხება საღმრთისმეტყველო ცნებებსა და კონტექსტებს, რის შესახებაც არსებობს ფრიად მდიდარი სამეცნიერო ლიტერატურა. საილუსტრაციოდ შეიძლება ავიღოთ „მზიანი ღამე“ და „უჟამო ჟამი“. ცნობილია, რომ საღმრთო სახელები არაერთგზის გამხდარა კვლევისა და ინტერესის საგანი, არაერთ მკვლევარს გამოუთქვამს საკუთარი, ყოველმხრივ დასაბუთებული და ანგარიშგასაწევი შეხედულება.</p> <p>იგივე შეიძლება ითქვას ეკონომიკურ ცნებათმეტყველებასა და განსაკუთრებით ფოლკლორულ ცნებებზე, რაც ასევე ხშირად გახდებოდა ხოლმე მეცნიერთა ინტერესისა და კვლევის საგანი.</p> <p>ნაშრომში საუბარია ფოლკლორულ პერსონაჟთა სახისმეტყველებით ასპექტებზე, ფოლკლორული არქეტიპებისა და ლიტერატურული პერსონაჟების ურთიერთკავშირზე. დევის, ქაჯის, ქაჯეთის ციხის ფუნქციურ დატვირთვაზე, ზემოხსენებული ცნებებისა და კონტექსტების სიმბოლურ გააზრებაზე.</p>
--	--

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლია კარიჭაშვილი	მსახურება ღვთისა	თბილისი, “ჩვენი	170

2.	ივანე ამირხანაშვილი	ვაჟა და მისი ძმები, წინასიტყვაობა მოთხრობების კრებულისათვის „რაზიკაშვილები: ვაჟა ბაჩანა, თედო“,		თბილისი	3-14.
3.		აგიოგრაფიის კულტუროლოგიური კონტექსტი, „არ წამიკითხო!“ (წიგნის კითხვის შესახებ),	. „სჯანი“, №14,		გვ. 8-13

ანოტაციები

1.სტატიაში ლაურა გრიგოლაშვილის წიგნის მეცნიერულ ღირსებებთან ერთად განხილულია ჰიმნოგრაფიული ლიტერატურის ზოგადი საკითხებიც. აღნიშნულია, რომ წიგნი წარმოადგენს დინჯ, გაწონასწორებულ ანალიზს – ტექსტის დადგენიდან დაწყებული მსოფლმხედველობითი საკითხებით დამთავრებული. თვალსაჩინოდ არის ნაჩვენები დავითის, როგორც ლექსის ლირიკული გმირის, შინაგანი განვითარების ქრისტიანული გზა.

აღნიშნულია, რომ დავითის სინანული ეთიკური სიმაღლის მაჩვენებელია და არა ცოდვათა ემანაცია. სინანული თვითგანწმენდაა, სულიერი ძალაა, პიროვნების უმაღლესი ნებელობის ცხადყოფაა. „გალობანში“ ორი მიმართვაა „შენ“ და „მე“, ოღონდ ეს არაა მხოლოდ პირად-ინდივიდუალური რამ, როგორც ზოგჯერ ფიქრობდნენ. ლ.გრიგოლაშვილმა ცხადყო, რომ „გალობანის“ „მე“ ზოგადადამიანურია, ცოდვანიც ზოგადადამიანურია, საყოველთაოა. ყოველივე ეს თავის თავზე იტვირთა დავით აღმაშენებელმა, ესე იგი, იტვირთა მთელი საკაცობრიო ცოდვა და ამით დიდი სულიერი ტოლერანტობაც გამოხატა. თანაც გვიჩვენა, რომ ასეთი განწყობა (მზაობა) უნდა ჰქონდეს ყველას – იქნება ეს მე – პიროვნული, მე – ეროვნული თუ მე – ზოგადადამიანური.

2. წინასიტყვაობაში საუბარია იმის შესახებ, რომ რაზიკაშვილების სამწერლო ოჯახი განსაკუთრებული მოვლენაა ქართული ლიტერატურისა და საერთოდ ქართული კულტურის ისტორიაში. აღნიშნულია, რომ ისინი ბუნების წიაღიდან მოდიან და ძალზე ნათელი, გასაგები ენით გამოხატავენ ჰუმანიზმის, კაცთმოყვარეობის, ძმობის იდეებს, რომლებიც გასაგები და მისაღებია არა მარტო ქართველი, არამედ მსოფლიოს ყველა ქვეყნის მკითხველისათვის.

ცალ-ცალკე არის განხილული ვაჟას, ბაჩანას და თედოს შემოქმედება და ცხოვრებისეული დეტალები. ვაჟას შესახებ ნათქვამია, რომ ეს არის სრულიად თვითმყოფადი, თავისებური და ორიგინალური შემოქმედი, რომელიც არც ერთ ლიტერატურულ მიმდინარეობას არ ეკუთვნის, მაგრამ ყველაფერს ქმნის მწყობრი, კონცეფციური სისტემით; ხაზგასმულია თედო რაზიკაშვილის დეაწლი ქართული საბავშვო პროზის განვითარებისა და ზეპირსიტყვიერების შეკრება-სისტემატიზების საქმეში; გამოკვეთილია ბაჩანას ლირიკულ-პატრიოტული პოეზიის მნიშვნელობა ეროვნული თვითშეგნების განმტკიცებისათვის ბრძოლაში

3. სტატიაში საუბარია იმის შესახებ, რომ ტექსტების ანალიზის მიხედვით, არჩეული გზის ერთგულება, ტრადიციის დაცვა, ისტორიულად ჩამოყალიბებული რეალობის შენარჩუნება – ეს მართლ სარწმუნოებრივი პოზიცია კი არ არის, არამედ ეროვნული ხასიათია.

აქედან გამომდინარე, თუკი კულტურას გავიაზრებთ, როგორც წინაპართა კულტის თაყვანისცემას, მაშინ შეიძლება ითქვას, რომ ტრადიციულობა, გადმოცემითობა, მემკვიდრეობითობა ქართული ბუნების, ქართული გონის, ზოგადად „ქართულის“ დამახასიათებელი მოვლენაა. ქართული ქრისტიანული კულტურა ტრადიციონალისტურია. ქართული კულტურული მოდელის შექმნა იწყება ქრისტიანობის კოსმოპოლიტური მრწამსისა და ადგილობრივი, ავტოხთონური გონის ურთიერთქმედების შედეგად.

აგიოგრაფიის დაბადება ტრადიციის დაბადებას ნიშნავდა. წმინდანის ცხოვრების აღწერა – ეს არის კულტურული მოდელი თავისი კონცეპტუალური შინაარსით.

აგიოგრაფია არის ჟანრი და მისი განვითარების ისტორია ადასტურებს ლიტერატურის არსებობას და სიცოცხლისუნარიანობას. ლიტერატურის არსებობა კი მიანიშნებს იმას, რომ პრაქტიკაში ხორციელდება ადამიანისა და კულტურის ერთიანობა, რაც, საბოლოო ჯამში, განაპირობებს ინდივიდის ცნობიერების მთავარი უნარების – გრძნობის, გონებისა და ფანტაზიის მთლიანობას.

4. ესე ეხება წიგნის კითხვის მნიშვნელობასა და ტრადიციას. გაანალიზებულია მკითხველის ფსიქოლოგიისა და აზროვნების ნიუანსები. მრავალფეროვანი ლიტერატურული მასალისა და პარალელების მოშველიებით ნაჩვენებია, რომ წიგნი, როგორც სიტყვა, დრო-სივრცის სრულყოფილებისა და სისრულის სიმბოლური გამომხატველია. გაზიარებულია სტეფან მალარმეს მოსაზრება: „სამყარო არსებობს იმისათვის, რომ საბოლოოდ წიგნში პოვოს თავისი დასასრული. მკითხველის ფენომენზე საუბრისას აღნიშნულია, რომ ორგვარი მკითხველი არსებობს: 1. რომელსაც ჰგონია, რომ კარგად კითხულობს და 2. ვისაც ჰგონია, რომ ცუდად კითხულობს. ავტორის აზრით, პირველი კატეგორიის მკითხველები პოეტები ხდებიან, მეორე კატეგორიისა – კრიტიკოსები. პოსტმოდერნისტული განწყობილების მიუხედავად, ავტორი ცდილობს წიგნის კითხვის ფენომენი განიხილოს სერიოზული ფილოსოფიურ-ფსიქოლოგიური აქცენტების მეშვეობით.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაკა ელბაქიძე	„მიღან კუნდერას ცოფიერების აუტანელი სიმსუბუქე“. მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები. ლიტერატურა დევნილობაში. ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება) – მასალები.	ტ.1	თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა.	გვ., 375–385
	მაკა ელბაქიძე				

2		შუასაუკუნეებისა და რენესანსის ესთეტიკურ კატეგორიათა ურთიერთმიმართებისათვის (სილამაზე/მშვენიერება). ქურნ. “სჯანი”.	№14		
3		Николай Заболоцкий и Грузия. Научно-практическая конференция «Иверский Свет». Руско-грузинские поэтические связи 20-го века.		თბილისი. ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა. Тбилиси	გვ.77-91 стр.55-67

ანოტაციები

1. მაკა ელბაქიძე

მილან კუნდერას ყოფიერების აუტანელი სიმსუბუქე

მწერალს, ისევე როგორც ნებისმიერ შემოქმედს, რომელსაც რიგით ადამიანთან შედარებით გამძაფრებული აქვს დაკვირვების უნარი, ცხოვრების მანძილზე მიღებული შთაბეჭდილებანი ე.წ. ფაქტობრივი მეხსიერების ფსკერიდან “ამოაქვს”. ჩემი მწერალი, მილან კუნდერა, ყველაზე მტკივნეულ მოგონებად 1968 წლის აგვისტოში ჩეხოსლოვაკიაში რუსეთის არმიის შეჭრას მიიჩნევს, ვინაიდან სწორედ ამ მოვლენამ გაყო მისი ცხოვრება ორ – ოკუპაციამდელ და ოკუპაციის შემდგომ – ეტაპად (ისიც ნიშანდობლივია, რომ კუნდერას ფაქტობრივ მეხსიერებაზე ღრმად იყო აღბეჭდილი ნაციისტური ოკუპაციის კვალიც, რის შედეგადაც მასში საკმაოდ ადრეულ ასაკში გაიღვიძა პოლიტიკურმა თვითშეგნებამ). თუმცა, თავად კუნდერა აღიარებს, რომ ადამიანისთვის, მით უფრო მწერლისთვის, დამღუპველია წარსულში მომხდარი, თუნდაც მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ დაუსრულებელი განსჯა და ფიქრი, რადგან წლების გადასახედიდან წარსულის შეფასება ყოველთვის მოკლებულია სიზუსტესა და ობიექტურობას.

ფაქტობრივის გარდა, არსებობს ეგზისტენციალური მეხსიერებაც, რომელმაც, კუნდერას შემთხვევაში, ნათლად აირეკლა უზარმაზარი, უცხო “დერჟავის” მიერ შთანთქმული ერთი პატარა ქვეყნის აგონია. თუმცა, როგორც მოგვიანებით აღმოჩნდა, სიტუაციის არც ამგვარი შეფასება იყო მთლად ზუსტი, მაგრამ ამ შეცდომის წყალობით მწერალმა უდიდესი ცხოვრებისეული გამოცდილება მიიღო. კუნდერა მიხვდა, რომ არცერთ ფრანგს თუ ამერიკელს არ ძალუძს მიიღოს და სათანადოდ გაითავისოს ის, რაც მხოლოდ მან, ჩეხმა, იცის: თუ რას ნიშნავს ადამიანისთვის საკუთარი ნაციის აღსასრულის მომსწრედ ყოფნა. ამ ფაქტის გაცნობიერების შემდეგ, ბუნებრივია, მწერალი დგება არჩევანის წინაშე – შეეგუოს არსებულ რეალობას და მიიღოს “მოსულთა” თამაშის წესები, თუ “ყოფიერების აუტანელ სიმსუბუქეს” წარმოსახვით რეალობაში გაექცეს, სადაც ყველაფერს თავისი სახელი დაერქმევა, ოღონდ რა ფორმითა და მეთოდით? – სწორედ ამ კითხვაზე პასუხის გაცემას ისახავს მიზნად ეს ნაშრომი.

2. მაკა ელბაქიძე

შუასაუკუნეებისა და რენესანსის ესთეტიკურ კატეგორიათა მიმართებისათვის (სილამაზე/მშვენიერება)

ნაშრომის მიზანია, წარმოაჩინოს, როგორი იყო მშვენიერების/სილამაზის ცნების გაგება შუასაუკუნეებსა და რენესანსის ეპოქაში და როგორი ურთიერთმიმართება არსებობდა ამ ორ კულტურულ პარადიგმას შორის განსახილველ ესთეტიკურ კატეგორიათა მიმართ დამოკიდებულების თვალსაზრისით.

ადრეული შუასაუკუნეების ხელოვნებასა და ლიტერატურაში გარეგნული სილამაზე აღიქმებოდა არა თავისთავადი მნიშვნელობით, არამედ როგორც სულიერი მშვენიერების გამონაშუქი. ეს პრინციპი იცვლება გვიანდელ შუასაუკუნეებში, კერძოდ, საერო მწერლობაში, სადაც გმირის ინდივიდუალურ თვისებებთან ერთად წინა პლანზე წამოიწევს მისი პორტრეტული შტრიხები. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ პერსონაჟის მხატვრული სახე იქმნება არა აგოგრაფიაში დამკვიდრებული ზოგადი მოდელის მიხედვით (წმინდანი/ცოდვილი; დადებითი პერსონაჟი/უარყოფითი), არამედ პერსონაჟის ინდივიდუალური თვისებების მაქსიმალური გამოკვეთით, თანაც ისე, რომ პიროვნების გარეგნულ იერსახეში, როგორც სარკეში, ირეკლებოდეს მისი შინაგანი (სულიერი) ხატი.

რენესანსული ესთეტიკა, ერთი მხრივ, აღორძინებაა ანტიკური ესთეტიკური პრინციპებისა, თუმცა, იმავდროულად, “შემკვიდრეა” წინამორბედი (შუასაუკუნეების) ეპოქის აზროვნებისა, რომლის მიხედვითაც ზოგადი და ინდივიდუალური, იდეალური და მატერიალური, გარეგნული და შინაგანი ერთიან და განუყოფელ მხატვრულ სახეში ერწყმის ერთმანეთს, რაც, თავის მხრივ წინამორბედა მალალი რენესანსის ეპოქაში ჩამოყალიბებული ინდივიდუალიზმისა. შესაბამისად, “ღვთაებრივ კომედიასა” თუ “ვეფხისტყაოსანში” ჩამოყალიბებული ესთეტიკური დოქტრინა, რომელშიც რენესანსული ეპოქისთვის დამახასიათებელი არაერთი პრინციპისა და ტენდენცია ჩანს, ჯერ კიდევ არ არის იმ ტიპის აზროვნება, რომელიც ხელოვნების (ლიტერატურის) ისტორიაში კვატროჩენტოდაა სახელდებული.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	<i>მარიამ კარბელაშვილი</i>	ლიტერატურის თეორიის პრობლემათა ახალი ხედვა „ლიტერატურისმცოდნეობის თეორიის“ ახალი გამოცემის გამო	სჯანი, ყოველთვიური ლიტერატურის მცოდნეობითი ჟურნალი ლიტერატურის თეორიასა და შედარებით ლიტერატურის მცოდნეობაში, № 14	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	15
2	<i>მარიამ კარბელაშვილი</i>	ვიქტორ ნოზაძე ვეფხისტყაოსნის საკვანძო კოლიზიის იურიდიული შეფასების შესახებ	VII საერთაშორისო სიმპოზიუმი ლიტმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები ლიტერატურა დევნილობაში ემიგრანტების მწერლობა (მე-20 საუკუნის გამოცდილება).	ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა 2013	6

მარიამ კარბელაშვილი

**1. ლიტერატურის თეორიის პრობლემათა ახალი ხედვა
„ლიტერატურისმცოდნეობის თეორიის“ ახალი გამოცემის გამო**

ლიტერატურის თეორიის შესწავლის სფეროში დიდი სიახლეა – გამოვიდა „ლიტერატურისმცოდნეობის შესავალის“ ახალი გამოცემა და ეს სიახლე დასათაურებაშიც კი გამოჩნდა: ტრადიციული „ლიტერატურათმცოდნეობის“ ნაცვლად ახალი, შინაარსობრივად გამართლებული ფორმა „ლიტერატურისმცოდნეობა“.

მარტივი ჭეშმარიტებაა, რომ ლიტერატურის თეორია მხატვრული ლიტერატურის მეცნიერული შესწავლის საფუძველთა საფუძველია; „ლიტერატურისმცოდნეობის თეორიის“ ახალი გამოცემის მოწოდებაა ლიტერატურის თეორიაში თანამედროვე დონის დამკვიდრება, ხოლო თეორიის საფუძვლიანი ცოდნა მაღალი პროფესიონალიზმის გარანტიაა.

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღვნიშნო, რომ „ლიტერატურისმცოდნეობის შესავალი“ ex abrupto არ გაჩენილა, მას დიდი მოსამზადებელი სამუშაო უძღოდა წინ – ესაა ორი მნიშვნელოვანი გამოცემა: „ლიტერატურის თეორია. XX საუკუნის ძირითადი მეთოდოლოგიური კონცეფციები და მიმდინარეობები“ (2008) და „ლიტერატურის თეორია. II. ქრესტომათია“ (2010). სამივე წიგნს მე ერთ კომპლექსში, ერთ მთლიანობაში განვიხილავ, რადგან ერთმანეთს განაპირობებენ და ერთმანეთს ავსებენ. ცხადად ჩანს, რომ ამ თეორიული ხასიათის გამოცემებმა ლიტერატურისმცოდნეობის დარგში რადიკალურად და პრინციპულად შეცვალა დამოკიდებულება მხატვრული ლიტერატურის კვლევათა მიმართ – ეს დიდი პროგრესია და ამ საქმის ინიციატორი და სულისჩამდგმელი პროფ. ირმა რატიანი.

საერთოდ, XX საუკუნე ლიტერატურის თეორიის სფეროში დიდ განახლებათა და გადაფასებათა საუკუნეა, რაც ოციანი წლებიდან დაიწყო და განსაკუთრებით ამ საუკუნის მეორე ნახევარზე ითქმის – რუსეთშიც და ევროპაშიც შეიქმნა ახალი თეორიები, კონცეფციები, სკოლები, რომელთა შესწავლა დიდი ხნის მანძილზე სხვადასხვა გარემოებათა გამო ჩვენთან შეზღუდული იყო.

გულწრფელი სიხარულით უნდა აღვნიშნო, რომ „ლიტერატურისმცოდნეობის თეორიის“ შექმნაში თოთხმეტმა მეცნიერმა მიიღო მონაწილეობა და ახალმა იდეებმა ყოველი მათგანის ნაშრომში ჰპოვა ასახვა.

„ლიტერატურისმცოდნეობის შესავალი“ მოიცავს ლიტერატურის თეორიის ძირითად საკითხებს, რომლებიც დამუშავებულია ამ რთული დარგის მსოფლიოში არსებული თანამედროვე დონის შესაბამისად, რისთვისაც მაქსიმალური სისრულითაა გათვალისწინებული უახლესი თეორიები, კონცეფციები, მეთოდოლოგიები; წიგნს ღირსებას მატებს ის, რომ ახლავს ზოგად კატეგორიათა უხვი ილუსტრირება შესაბამისი ქართული მასალით.

აღსანიშნავია „ლიტერატურისმცოდნეობის შესავალის“ კარგი არქიტექტონიკა: საკვანძო საკითხთა შემცველი თვრამეტი ნაშრომი ლოგიკური თანამიმდევრობით არის განლაგებული: „ლიტერატურისმცოდნეობა და მისი შემადგენელი დისციპლინები“ (ს. ტაბუცაძე), „ავტორი და ტექსტი“; „ფორმა და შინაარსი“ (რ. ჭილაია), „თემა და მხატვრული იდეა“ (ლ. ბრეგაძე), „ფაბულა და სიუჟეტი“ (ი. რატიანი), „მოტივი“ (თ. ლომიძე), „პორტრეტი“ (თ. კიკაჩიშვილი), „მხატვრული სახე“ (გ. ლომიძე), „თხრობა“ (ი. რატიანი), „ენის პოეტური ფუნქციის შესახებ“ (თ. ბოლქვაძე), „პოეტური ლექსიკა“ (ნ. პოპიაშვილი) „პოეტური სემანტიკა. ტროპები“ (რ. ცანავა), „პოეტური ტექსტის სინტაქსი“ (ვ. კავთიაშვილი), „ლექსის ფონიკა“ (თ. დოიაშვილი), „კომპოზიცია“ (გ. ლომიძე), „სტილი“ (მ. ნაჭყებია), „ლექსწყობის სისტემები“ (თ. ბარბაქაძე), „ლიტერატურული გვარები და ჟანრები“ (ი. რატიანი).

„ლიტერატურისმცოდნეობის შესავალი“ დაინეტრესებს ფართო მკითხველ საზოგადოებას, მაგრამ მას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ჰუმანიტარული დარგის სტუდენტებისთვის, როგორც თანამედროვე დონის სახელმძღვანელოს.

**2. Viktor Nozadze about the Legal Assessment
of “The Man in the Panther’s Skin” Key Collision**

Viktor Nozadze is the brilliant representative of emigrant Rustaveli Studies. At present the subject of our interest is his small article entitled “Slay the bridegroom stealthily” (1966).

The main sophism in the literary criticism of the official soviet Rustaveli Studies is the excuse and substantiation of the murder accomplished by Tariel in the context of socialist realism. This new interpretation was shared by the legal scholar.
Victor Nozadze's article is full of sharp polemical tone against the conclusion of legal scholar, goes beyond the literary criticism and by means of its essence exposes the immoral character of Soviet justice

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლია კარიჭაშვილი	ქართული ლიტერატურის ოთხტომეული (ტ. I) (რეცენზია)	ჟურნ. "ჩვენი მწერლობა", №26	თბილისი, "ჩვენი მწერლობა"	3

ანოტაცია

ნაშრომი წარმოადგენს რეცენზიას "ქართული ლიტერატურის" 4-ტომეულის I ტომისა, რომელიც ეთმობა ძველ ქართულ მწერლობას. ნარკვევებს უძღვის შესავალი წერილი "ქართული დამწერლობისა და მწიგნობრობის სათავეებთან", ერთვის წიგნის ავტორთა – გიორგი ალიბეგაშვილის, რევაზ სირაძისა და ნესტან სულავას – ბიოგრაფიები.

შესავალ წერილში, რომლის ავტორია გიორგი ალიბეგაშვილი, რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხია წამოჭრილი, მათ შორის უმთავრესი – ქართული დამწერლობისა და მწიგნობრობის საწყისი ეტაპი, მისი თავისებურებანი და მნიშვნელობა, საყურადღებოა ენის გაქრისტიანების საკითხიც.

ამავე წერილში მიმოხილულია, ზოგადად, დამწერლობის წარმოშობის ისტორია, მისი განვითარების ეტაპები, აქვეა მცირე ისტორიული ექსკურსი საწერი მასალების შესახებ.

რაც შეეხება უშუალოდ ნარკვევებს, განხილულია ძველი ქართული მწერლობის ყველა მნიშვნელოვანი ძეგლი, როგორც სასულიერო, ისე საერო. სასულიერო მწერლობა წარმოდგენილია თითქმის ყველა ჟანრით: ჰაგიოგრაფია, ჰიმნოგრაფია, ბიბლიოლოგია, ასკეტიკა, დოგმატიკა, ეგზეგეტიკა, ლიტურგიკა, ჰომილეტიკა. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ტაო-კლარჯეთისა და ათონის ლიტერატურულ-საღვთისმეტყველო სკოლებს. ცალკეა გამოყოფილი საისტორიო მწერლობა და "ქართლის ცხოვრების" შედგენის გარემოებანი.

წერილში აღნიშნულია, რომ რომ წიგნის ავტორები მოცემული პრობლემატიკის უშუალო მკვლევარნი არიან. ამავ დროს მათი ნაშრომები ასახავს თითოეულ საკითხზე სამეცნიერო ლიტერატურის ყველა არსებით მონაცემს, რის საფუძველზეც მკითხველს მკაფიო წარმოდგენა ექმნება ამა თუ იმ შემოქმედზე, მის თემატიკასა და მხატვრულ

სამყაროზე, ზოგადად, ძველი ქართული მწერლობის ძირითად ტენდენციებზე.
 ყურადღება გამახვილებულია ნაშრომის ენაზე. ეს არის აკადემიური და ამავე დროს ექსპრესიული და დინამიური თხრობა, რაც სავსებით მიზანშეწონილია, რამდენადაც წიგნი განკუთვნილია ახალგაზრდა თაობისა და მკითხველთა ფართო წრისთვის. სწორედ ამ ტიპის ნარატივია ახალგაზრდა თაობისთვის აზრობრივად მისაწვდომი, მიმზიდველი და თავისთავად წინაპირობაცაა შემდგომი ინტერესების გამოკვეთისთვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნანა გონჯილაშვილი	<p>1. ლევან გოთუას „გარეჯულა“ და „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველებითი გააზრებანი</p> <p>2. „იკონოგრაფიის გზით გაცხადებული და დამკვიდრებული წმინდანის სახელი“</p> <p>3. „სული საქმით მეტყველი“</p> <p>4. „სვეტი-ცხოველი – სახისმეტყველებითი ძიებანი, სიმბოლური გააზრებანი და წყაროთმცოდნეობითი კვლევა“</p> <p>5. „რუსთველური „მოყვრობის“ სამი უმთავრესი წესის ასახვა გმირთა ურთიერთობაში“ –</p>	<p>“ლიტერატურული ძიებანი”</p> <p>ქართველოლოგი</p>	<p>თბილისი</p> <p>თბილისი</p> <p>გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის ისტორიისა და არქეოლოგიის ცენტრი,</p>	<p>(იბეჭდება)</p> <p>(იბეჭდება)</p> <p>გვ.267–29</p>
<p>ანოტაციები</p> <p>1. ლევან გოთუას „გარეჯულა“ და „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველებითი გააზრებანი</p>					

ნაშრომში „ვეფხისტყაოსნის“ პრობლემატიკისა და ვეფხვის პარადიგმული სახისმეტყველების თვალსაზრისით შესწავლილია ლ.გოთუას მოთხრობა „გარეჯულა“, რომელშიც მონდოლთა შემოსევისას (XIII ს.) გარეჯის მონასტრის ცხოვრება და მასთან დაკავშირებული წიგნის – „ვეფხისტყაოსნის“ – ამბავია გადმოცემული. აღნიშნულია, რომ „გარეჯულა“ ქართულ ისტორიოგრაფიაში მდუმარებითა და იდუმალებით მოცული „ვეფხისტყაოსნის“ ბედის ახლებურ გააზრებას წარმოაჩენს; მწერალი წარმოსახვის და, ამასთანავე, რუსთველოლოგიური მასალის გათვალისწინების საფუძველზე მისი შინა-არსის მნიშვნელოვნებასა და ცხოველმყოფელობას სხვაგვარ გარემოსა და ვითარებაში აცოცხლებს. მოთხრობის ანალიზის შედეგად, გამოკვეთილია აზრი, რომ ლ. გოთუა ისტორიას მხატვრული გამონაგონით ავსებს და აცოცხლებს, ახალი რეალობით ამეტყველებს. მოთხრობაში სინამდვილესთან ერთად სასურველ და შესაძლებელ წარსულზე ფიქრია გაცხადებული.

ნაშრომში წარმოჩენილია მწერლის მიერ შექმნილი მხატვრული სამყაროსა და ისტორიული სინამდვილის მიმართებანი, განსახოვნების თვალსაზრისით, დაძებნილი და, შეძლებისდაგვარად, შესწავლილია ახალი სახექმნადობები, მათი მიმართებანი „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველებასთან. აქვე წარმოჩენილია რუსთაველის პოემის სათაურის, ვითარცა მხატვრული სახის, მოთხრობაში „ვეფხის წიგნად“ და „საქვეყნო წიგნად“ გოთუასეული გადააზრების საზრისი, მისი შინა-არსი.

2. ნაშრომში „იკონოგრაფიის გზით გაცხადებული და დამკვიდრებული წმინდანის სახელი“ აღნიშნულია, რომ არც ერთ ძველ ქართულ წყაროში, IX საუკუნიდან XIX საუკუნის 30-იან წლებამდე, უფლის კვართის იერუსალიმიდან მცხეთაში ჩამომტანი ელიოზის დის სახელი „სიდონია“ არ იხსენება. სხვადასხვა ეპოქის კედლის მხატვრობაში (IX-XIII, XVII-XIX სს.) მინიატიურებსა და ხატებზე წარმოდგენილ ცხოველმყოფელი სვეტის აღმართვა-ამაღლების სცენაში, არც XVII-XVIII სს-ის კათალიკოსთა საბეჭდავებზე და ვახტანგ VI-ის დროშაზე „სიდონია“ არსად არაა აღნიშნული. XIX ს-ში გამოცემულ „წმ. ნინოს ცხოვრების“ მოთხრობებში, ძირითადად, ელიოზის და „სიდონიად“ იწოდება, როგორც ქართველთათვის საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტი. ნაშრომში გამოკვეთილია შემდეგი დასკვნა – თეიმურაზ ბაგრატიონის თხზულებაში – „ისტორია დაწვებითგან ივერიისა...“ – ცხრამეტი საუკუნის მანძილზე პირველად ვხვდებით კვართის მიმრქმელი ელიოზის დის სახელს – „სიდონიას“. მ. საბინინის „საქართველოს სამოთხეში“ მოთავსებულ ნიკოლოზ გულაბერიძის „საკითხავში“ ელიოზის დის სახელთან ფრჩხილებში მოთავსებულმა „სიდონიამ“, აგრეთვე ხატის „საქართველოს წმინდა მართლმადიადიებელი ეკლესიის დიდებაში“ ელიოზის დის სახელის აღნიშვნამ უდიდესი როლი ითამაშა ელიოზის დის „სიდონიას“ სახელის პოპულარიზაციასა და დამკვიდრებაში.

3. წერილი – „სული საქმით მეტყველი“ (რუსულ ენაზე) – ეძღვნება ბ-ნ რევაზ სირაძის ხსოვნას. მასში წარმოჩენილი და მიმოხილულია ბ-ნ რევაზის ღვაწლი ქართული კულტურის და, კერძოდ, ძველი ქართული ლიტერატურის სფეროში. გარკვეულწილად საუბარია ბ-ნი რევაზის პიროვნებაზე, მის პიროვნულ ღირსებებზე და ამაგზე, წარსულის, აწმყოსა და მომავლის წინაშე.

4. ნაშრომში – „რუსთველური „მოყვრობის“ სამი უმთავრესი წესის ასახვა გმირთა ურთიერთობაში“ – „ვეფხისტყაოსნის“ განხილვის საფუძველზე აღნიშნულია, რომ რუსთაველის მიერ მოყვრობისაგან მოყვრობის გამოჩენის სამი უმთავრესი დებულება სრულადაა წარმოჩენილი პოემის გმირთა ურთიერთობაში, მათი ცხოვრების ფილოსოფიაში. ნ. გონჯილაშვილის თქმით, რუსთაველს უადრესი სიმძაფრით და საოცარი უშუალოდობითა აქვს გადმოცემული ძმადნაფიც გმირთა შეყრისა და განშორებისას ადამიანურ განცდათა ამსახველი ეპიზოდები. აქ ყოველი ნიუანსია წარმოჩენილი, გმირთა ქცევა, სიტყვა, ხმა, ღმილი თუ ცრემლი. ყოველივე ეს, როგორც ავტორი შენიშნავს, მკითხველის გმირთა ემოციურ განწყობასთან თანაზიარობისკენაა მიმართული; იმავდროულად, გმირთა მსგავსების, გამორჩეულობის, ზეადმატებული მგრძნობელობისა და ურთულესი სულიერი სამყაროს, მათი ფსიქოლოგიური განწყობის მაჩვენებელია. ნაშრომში გამოკვეთილია აზრი, რომ რუსთაველი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს მეგობართაგან „სიახლის ნდომას“, „სიშორის ვერ მოთმენას“ და „გავლენა“-„მოხმარებას“. რაც შეეხება „ჩუქების არ მოწყენას“

და უშურველობას, რუსთაველი მას შედარებით ნაკლებ ყურადღებას უთმობს, თუმცა აღწერილი სრულიად საკმარისია გმირთა ბუნების შესაცნობად, მათი სიუხვის, უშურველი ძღვნობის წარმოსაჩენად.

5. ნაშრომი – „სვეტი-ცხოველი – სახისმეტყველებითი ძიებანი, სიმბოლური გააზრებანი და წყაროთმცოდნეობითი კვლევა“ – შედგება ოთხი ნაწილისაგან. პირველი ნაწილში – „წმინოს ცხოვრების“ ორი ხილვა-ჩვენების სიმბოლური მნიშვნელობა და სახისმეტყველება – შესწავლილია „სვეტი-ცხოველის“ „ადგილიდან შეძრვისა“ და აღმართვის დაბრკოლებასთან დაკავშირებულ წმინოსა და „ათორმეტ“ დედათა ორი ხილვა-ჩვენება. ნაშრომში წარმოჩენილია მათი სახისმეტყველება, სიმბოლური მნიშვნელობა და პარადიგმული შინაარსი. ნაშრომის მეორე ნაწილში – წმინოს, ათორმეტ დედათა სიმბოლური მიმართება მარიამ მაგდალინელთან, მენელსაცხებლუ დედებთან – „წმინდა ნინოს ცხოვრების“ რედაქციათა და სახარების ტექსტის განხილვის საფუძველზე დაძებნილი და შესწავლილია მათი სიმბოლური მიმართებების წარმომჩენელი ეპიზოდები, წარმოჩენილია მათი მნიშვნელოვნება, ახსნილია მსგავსების საფუძველები. ნაშრომის მესამე ნაწილში – სვეტიცხოველის ტაძარი – „წმიდაა წმიდათა“ – უფლის გამოცხადების ადგილი – „წმინდა ნინოს ცხოვრების“ რედაქციათა განხილვის საფუძველზე გამოკვეთილია სვეტისა და სვეტიცხოველის საზრისი ქართლის გაქრისტიანების გზაზე, დაძებნილი და შესწავლილია სვეტიცხოველის სახელდების, „წმიდაა წმიდათა“, საზრისი და მნიშვნელობა. მეოთხე ნაწილში – კვართის მიმრქმელი ელიოზის და და მისი სახელი „სიდონია“ – ძველი ქართული და უცხოური წყაროების შესწავლის შედეგად მიღებულია დასკვნა, რომ XIX ს-ის 30-იან წლებამდე „სიდონია“ არც ერთ წყაროში არ ფიქსირდება. აღნიშნულია, რომ პირველად თეიმურაზ ბაგრატიონი ახსენებს კვართის მიმრქმელის სახელს. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ სახელი „სიდონია“ ქართველთა ცნობიერებაში დამკვიდრდა მ. საბინინი ცნობილი ხატისა („საქართველოს ეკლესიის დიდება“) და „საქართველოს სამოთხის“ მეშვეობით.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	თამარ ხვედელიანი	არჩილ ხვედელიანი იოსებ გრიშაშვილის შემოქმედებაში	ლექსმცოდნეობის VII სამეცნიერო სესია. თბილისი. ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი 2013.
2	თამარ ხვედელიანი	„ციხეს ვზი ეზომ მაღალსა...“	ფოლკლორისტა 50-ე სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი. ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი. 2013

მოსხენებათა ანოტაციები

1. ნაშრომში „არჩილ ხვედელიანი იოსებ გრიშაშვილის შემოქმედებაში“ საუბარია იოსებ გრიშაშვილის წიგნში „ძველი თბილისის ლიტერატურული ბოჰემა“ დაცული ცნობის შესახებ, რომელიც ეხება არჩილ ხვედელიანის ცხოვრება-მოღვაწეობას. არჩილ ხვედელიანი, ძველი ტფილისის მკვიდრი, ღვინის სარდაფის ნასწავლი და განათლების ყადრის მცოდნე დახლიდარი, ძველი ტფილისის არაერთი ცნობილი მოღვაწის მეგობარი, რომელიც თავისი პიროვნული ღირსებითა და განათლებით მათ გულწრფელ პატივისცემას იმსახურებდა. იოსებ იმედაშვილი, ზაქარია ჭიჭინაძე აღფრთოვანებით წერდნენ მასზე და მომავალ თაობებს თვალსაჩინო მაგალითად უსახავდნენ მის პიროვნებას. წერილში დეტალურადაა შესწავლილი არჩილ ხვედელიანის ცხოვრება-მოღვაწეობის შესახებ არსებული მასალა.
2. ნაშრომში „ციხეს ვზი ეზომ მაღალსა...“ საუბარია ზღაპრების მჭიდრო კავშირზე ანტიკურ მისტერიებთან, მითოსთან, კულტებთან, რელიგიასთან. საუბარია მზეთუნახავის, მზეჭაბუკის, კოშკის, სასიძოს, ჭის სიმბოლურ მნიშვნელობაზე, ზღაპრებისთვის აგრერიგად დამახასიათებელ ტრადიციაზე - ბავშვების გადამალვაზე მიწისქვეშეთში, ცამდე აზიდულ კოშკებში. არის მცდელობა ამ ტრადიციათა ახსნა-გააზრებისა.

წერილში ფოლკლორული მასალა დაკავშირებულია სასულიერო მწერლობის ძეგლებთან და „ვეფხისტყაოსანთან“. კერძოდ, საუბარია ნესტან-დარეჯანის საცხოვრისის შესახებ და გამოვლენილია ფოლკლორულ და ლიტერატურულ ტრადიციათა შორის არსებული მჭიდრო კავშირი.

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლია წერეთელი	„მხედრობასა შინა აღზრდილი“	„ბიზანტინოლოგია საქართველოში“ 24-35 სექტემბერი, ბათუმი
2	ლია წერეთელი	„ღვთივდამყარებული ხელმწიფობა და მზეგრძელობა“	თბილისი, თამარ მეფის უნივერსიტეტი, მაისი 25-27

მოსხენებათა ანოტაციები

1. „მხედრობასა შინა აღზრდილი“

მოსხენებაში განხილულია დავით აღმაშენებლის „ცხოვრების“ კონტექსტში მეფის განსწავლულობა და თავის თავის განსაზღვრა თავმდაბლობით, რომ ის არ არის საღვთისმეტყველო საკითხებში განსწავლული და „მხედრობასა შინა არის აღზრდილი“...მემატიანე ხატავს მეფის აღმმატებულობას ღვთისმეტყველ კაცთა დისკუსიი დროს და ამასთან მეფის უზადო თავმდაბლობას, თუმცა ყველას აჯობაო... „მხედრობასა შინა აღზრდილი“ ფორმულად გვესახება აგიოგრაფიასა და საისტორიო

მწერლობაში. იგი გულისხმობს უფლისწულის სათანადოდ გაწვრთნასა და მომზადებას როგორც ფიზიკურად, ისე სულიერად...

ამგვარი სრულქმნილებაა დახატული მემატიანის თხრობაში.

2. მოხსენებაში განხილულია ბაგრატიონ მეფეთა სიმბოლიკა .დოლისყანის სამხრეთ მკლავის ფასადზე სარკმლის თავზე თაღოვანი დაგვირგვინება და ქტიტორის წარწერა :

ქრისტე აღიდე მეფე ჩუენი სუმბატ მზეგრძელობით“ეს წარწერა მიემართება მზის საათს და სამხრეთ- დასავლეთ კარიბჭის აღმოსავლეთ კედელზე ბრტყელ ნიშაზე წარწერას.

განხილულია ბაგრატიონთა „ღვთივდამყარებული ხელმწიფობის“ კონცეპტი და ბიბლიური წარმომავლობის მსოფლხატი.

2) უცხოეთი

ნანა გონჯილაშვილი

<p>2013, 11–13 ნოემბერი</p>	<p>პირველი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია – „რუსული ფილოლოგიის აქტუალური პრობლემები პოლიკულტურულ სივრცეში“</p>	<p>რეალიები კულტურათაშორის კომუნიკაციებსა და თარგმანში</p>	<p>მომხსენებელი</p>	<p>ერზრუმი (თურქეთი)</p>
-----------------------------	--	--	---------------------	--------------------------

ანოტაცია

საკითხის შესწავლის მიზნით საკვლევ ტექსტებში გამოყოფილია უცხო ენებიდან შემოსული და ქართულში არსებული რეალიების რამდენიმე ჯგუფი. კერძოდ:

გეოგრაფიული რეალიები, ეთნოგრაფიული რეალიები, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, რელიგიური რეალიები, სიტუაციურ-ფუნქციური რეალიები ა. შ. ნაშრომში აღნიშნულია, რომ ქართულ სინამდვილეში მთარგმნელის, როგორც კულტურათშორისი კომუნიკაციის ექსპერტის როლი მეტად საპასუხისმგებლოა, რადგან მთარგმნელს შესწავლილი უნდა ჰქონდეს სათარგმნ ტექსტში არსებული ორი ქვეყნის ლინგვოეთნიკური და ეთნოკულტურული სურათი და მისი სპეციფიკა.

წარმოჩენილია კვლევის შედეგი – უცხო ენაზე ქართული რეალიების თარგმნისას მთარგმნელები ხშირად მიმართავენ ტრანსკრიფციას, ტრანსლიტერაციას, უფრო იშვიათად - კალკირებას ანუ სიტყვასიტყვით თარგმანს, ფუნქციონალურ ანალოგიას, განმარტებით რეპროდუქციას - აღწერით თარგმანს, შიდა ტექსტობრივ კომენტირებას ან რეალიის გამოტოვებას. რაც შეეხება ტექსტში არსებულ უცხო რეალიებს, ვხვდებით ისეთ შემთხვევებს, როცა მთარგმნელი საერთოდ თავს არიდებს რეალიის რეპროდუქციას თარგმანის ტექსტში ან სხვა ენაზე მათი გადატანისას მთარგმნელი იყენებს გრაფიკულ კურსივს.

I. 1. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ტექსტოლოგიის სამეცნიერო ცენტრი

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი მაია ნინიძე

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

II.

მაია ნინიძე, ჯულიეტა გაბოძე, შარლოტა კვანტალიანი, ნანა ფრუიძე, ელისაბედ ზარდიაშვილი, ნათელა ჩიტაური, მაია არველაძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ტექსტოლოგიისა და საგამომცემლო საქმის თანამედროვე ტექნოლოგიები. თეორიული ნაწილი	მაია ნინიძე	მაია ნინიძე
<p>დასრულებულია მუშაობა ტექსტოლოგიის მომავალი სახელმძღვანელოს იმ ნაწილზე, რომელიც ეძღვნება ტექსტოლოგიისა და საგამომცემლო საქმის თანამედროვე ტექნოლოგიებს. მასში გაანალიზებულია ის ფართო შესაძლებლობები რასაც გვაძლევს აკადემიური გამოცემის მოსამზადებლად ციფრული ბაზები და კომპიუტარული ტექნოლოგიები. ნაშრომის ერთი ნაწილი წაკითხულ იქნა საერთაშორისო კონფერენციაზე და დაიბეჭდა მის მასალებში.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	აკაკი წერეთლის აკადემიური ოცტომეულის გამოსაცემად მომზადება (XI-XII ტომები)	ჯულიეტა გაბოძე	ჯულიეტა გაბოძე, ელისაბედ ზარდიაშვილი, მაია არველაძე, ნანა ფრუიძე, ნათელა ჩიტაური შარლოტა კვანტალიანი
<p>გაგრძელდა სამუშაო, რომელსაც ტექსტოლოგიის კვლევითი ცენტრის ძირითადი ჯგუფი აწარმოებს აკაკი წერეთლის თხზულებათა აკადემიური ოცტომეულის გამოსაცემად. (დღეისათვის გამოცემულია ლექსების სამი ტომი და სტამბაშია გადაცემული მეოთხე, ტომი.) დასრულდა მუშაობა XI- XII ტომებისათვის ბიბლიოგრაფიის შევსება-შეჯერებაზე. ჩატარდა ტომებში შესატანი მასალის ტექსტოლოგიური კვლევა დათარიღების, ატრიბუციისა და უანრის იდენტიფიკაციის კუთხით. ტომს დაემატა მრავალი ახალმოძიებული თხზულება, მათ შორის: 30 პუბლიცისტური წერილი, რომელიც აკაკის სიცოცხლეში არსად გამოქვეყნებულა და წერილების 15 უცნობი წყარო. (მასალა ინახება მეცნიერ-ტექსტოლოგებთან).</p>			
<p>2013 წლის 21 ივნისს, სოფელ სხვიტორში, აკაკი წერეთლის სახლ-მუზეუმში, აკაკი წერეთლის დაბადებიდან 173-ე წლისთავზე, ჩატარდა შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის მიერ მომზადებული აკაკი წერეთლის თხზულებათა აკადემიური ოცტომეულის</p>			

პირველი სამი ტომის პრეზენტაცია.
 ღონისძიება მოეწყო სახლ-მუზეუმისა და ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ორგანიზებით. პრეზენტაციას ესწრებოდნენ საპატიო სტუმრები: საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი, ბატონი გიორგი მარგველაშვილი, საჩხერის რაიონის მაჟორიტარი დეპუტატი, ქალბატონი მანანა კობახიძე, ბატონი ლევან ვასაძე და სხვ.
 აკადემიური გამოცემის მნიშვნელობაზე ისაუბრეს ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორმა, გამოცემის მთავარმა რედაქტორმა, პროფესორმა ირმა რატიანმა და პასუხისმგებელმა მდივანმა, ტექსტოლოგმა ჯული გაბომემ.

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	აკაკი წერეთლის თხზულებათა სრული კრებულის აკადემიური ოცტომეულის მეორე ნაწილის (XI-XX ტომები) გამოსაცემად მომზადება	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამრეცნიერო ფონდი	როსტომ ჩხეიძე	ჯულიეტა გაბომე, ელისაბედ ზარდიაშვილი, ნანა ფრუიძე, მაია არველაძე, შარლოტა კვანტალიანი, ნათელა ჩიტაური, მანანა კვატაია.
<p>XI, XII, XIII ტომებისათვის მომზადდა ბიბლიოგრაფია, შეივსო და შეჯერდა ახალი მასალებით. მომზადდა XI, XII, XIII ტომების ტექსტების ელექტრონული ვერსია, შეჯერდა ვარიანტები და რედაქციები პირველ საპროექტო ეტაპის განმავლობაში მომზადდა და წაკითხულ იქნა სამი სამეცნიერო მოხსენება ელისაბედ ზარდიაშვილი აკაკის ერთი პუბლიცისტური წერილის უცნობი ავტოგრაფი 2. ჯულიეტა გაბომე “აკაკის უცნობი პუბლიცისტური წერილი ლექციიდან ძველი ნაშთები” 3. ნანა ფრუიძე “აკაკი წერეთელი საკანონმდებლო ცვლილებების შესახებ” მომზადდა და იბეჭდება ორი სამეცნიერო სტატია. სამეცნიერო ჟურნალ „ლიტერატურული ძიებანი“: 1. მაია არველაძე აკაკის „შავი და ჭრელი“ ფიქრები 90-იანი წლების პუბლიცისტიკაში 2. ლუარა (შარლოტა) კვანტალიანი „ბოდვა“, როგორც „მართლის თქმის“ ორიგინალური მხატვრული ხერხი აკაკი წერეთლის პუბლიცისტიკაში.</p> <p align="center">დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>				
2	XIX-XX საუკუნეების ქართველ მწერალთა ეპისტოლური მემკვიდრეობის აკადემიური მრავალტომეული	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამრეცნიერო ფონდი	გიორგი ჯავახიშვილი, ქეთევან გიგაშვილი,	ჯულიეტა გაბომე, მაია არველაძე,
<p>პროექტის ფარგლებში გამოიცემა გრიგოლ ორბელიანის ეპისტოლური მემკვიდრეობის რამდენიმე ტომი, რომლებიც შევსებულია საზოგადოებისათვის დღემდე უცნობი წერილებით. გრიგოლ ორბელიანის IV-V ტომებისათვის გეოგრაფიულ და წარმომავლობის სახელთა ანოტირებული საძიებლების შედგენა.</p>				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	აკაკი წერეთელი შემდგენელი ჯულიეტა გაბოძე	თხზულებათა სრული კრებული ოც ტომად ტომი IV	თბილისი “საქართველოს მაცნე”	550
<p>ჯულიეტა გაბოძემ გამოსაცემად მოამზადა აკაკი წერეთლის თხზულებათა აკადემიური ოცტომეულის მეოთხე ტომი (რედაქტორი თამაზ ჯოლოგუა), რომელშიც იბეჭდება 1859-1914 წლებში დაწერილი ოცდაორი ორიგინალური და ერთი გადმოკეთებული პოემა. ტომს ერთვის განყოფილება “რედაქციები და ნაწყვეტები”, ახლავს შენიშვნები და ვარიანტები, ტექსტოლოგიური და ისტორიულ-ლიტერატურული კომენტარებით, აგრეთვე, პირთა და გეოგრაფიულ სახელთა საძიებლები. ტომი შეივსო ხუთი პოემით.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მაია ნინიძე	აკაკი წერეთლის უცნობი რუსულენოვანი ავტოგრაფები (ტექსტოლოგიური ანალიზი), ჟ. სჯანი 2013	№14	თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა	12
<p>პუბლიკაციაში განხილულია ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული აკაკი წერეთლის დღემდე გამოუქვეყნებელი რუსულენოვანი ავტოგრაფები და მოცემულია მათი ტექსტოლოგიური ანალიზი.</p>					
2	მაია ნინიძე	ციფრული ბაზებისა და კორპუსული ლინგვისტიკის მეთოდის გამოყენება ტექსტოლოგიასა და ლიტმოდინეობაში, საერთაშორისო კონფერენციის “ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013” მასალები		თბილისი	6
<p>პუბლიკაციაში კონკრეტულად არის წარმოდგენილი ის შესაძლებლობები, რასაც გვაძლევს თანამედროვე ტექნოლოგიები და ციფრული კორპუსები ლიტერატურათმცოდნეობისა და ტექსტოლოგიის განვითარებისათვის</p>					
3	მაია ნინიძე	ეროვნული იდენტობის ნარატივი ზურაბ კალანდაძის შემოქმედებაში, მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები” მასალები		თბილისი	8
<p>ნაშრომში საუბარია ქართველი პოეტისა და მხატვრის ზურაბ კალანდაძის შემოქმედებაზე, მისი ტექსტებისა და ფერწერულ-გრაფიკული ტილოების ურთიერთკავშირსა და მათში ეროვნული იდენტობის რეპრეზენტაციაზე.</p>					

4	ნანა ფრუიძე	აკაკი წერეთელი საკანონმდებლო ცვლილებების შესახებ (ახლად გამოვლენილი პუბლიცისტური წერილის მიხედვით), ქუთაისის II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, მასალები		ქუთაისი	
5	ნანა ფრუიძე	ილია ჭავჭავაძის ერთი უცნობი წერილის გამო (ტექსტოლოგიური ანალიზი). საქართველოს უნივერსიტეტის Vყოველწლიური კონფერენცია ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში, მასალები.		თბილისი	
6	ნანა ფრუიძე	„აკაკის პროზა“ (შემოქმედებითი ინტერესები), აკაკი წერეთლის საიუბილეო კრებული			
7	ნანა ფრუიძე	„ჩემი მასწავლებელი“, იუზა ევგენიძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი კრებული			
8	შარლოტა კვანტალიანი	ბოდვა, როგორც მართლის თქმის ორიგინალური ხერხი აკაკი წერეთლის პუბლიცისტიკაში, ჟ. „ლიტერატურული ძიებანი“	2013 წ. №15	თბილისი	იბეჭდება
სტატიაში განხილულია აკაკი წერეთლის პუბლიცისტური სტატიების ციკლი, რომელიც მწერალმა „ბოდვის“ სათაურით გააერთიანა.					
9	შარლოტა კვანტალიანი	აკაკი პაპავას უცნობი ადრესატი, მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – „ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები“ მასალები		თბილისი	415-418
მოხსენებაში მოცემულია მიუნხენში გამომავალ გაზეთ „საქართველოში“ დაბეჭდილი აკაკი პაპავას ლირიკული წერილის და მისი უცნობი ადრესატის საპასუხო ლექსის ტექსტოლოგიური ანალიზი.					
10	შარლოტა კვანტალიანი	ვაჟა-ფშაველას პოემა „სინდისის ბიბლიური პარადიგმა, ვაჟა ფშაველას 150 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონფერენციის მასალები		თბილისი	337-342
ოხსენებასი გაანალიზებულია ვაჟა-ფშაველას პოემა „სინდიდი“, დაძვნილია მისი ბიბლიური დალიტერატურული პარალელები.					
11	ნათელა ჩიტაური	ქართული საზღვარგარეთული მწერლობა და ეროვნული იდენტობა,		თბილისი	8

		მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები” მასალები			
როგორც ირკვევა, ეროვნული იდენტობის კვლევის ერთ-ერთი ზუსტი საზომი მწერლობაა, გლობალური ტრანსფორმაციებისა და მასობრივი მიგრაციების ეპოქაში მნიშვნელოვანია ეროვნული იდენტობის შესწავლა მწერლობის ინტერკულტურული მოდელის, კულტურული გლობალიზაციის ისეთ საინტერესო სფეროში, როგორცაა ქართული საზღვარგარეთული მწერლობა.					
12	ელისაბედ ზარდიაშვილი	„აღ. ყაზბეგის უცნობი საარქივო მასალები“, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის მიერ მომზადებული აღ. ყაზბეგის საიუბილეო კრებული			იბეჭდება
გამოკვლევაში მოცემულია არქივებში მოძიებული აღ. ყაზბეგის მივიწყებული პუბლიკაციებისა და გამოუქვეყნებელი ხელნაწერების ტექსტოლოგიური და ლიტერატურული ანალიზი.					
13	ელისაბედ ზარდიაშვილი	აღ. ყაზბეგის ანოტირებული ბიბლიოგრაფია, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის მიერ მომზადებული აღ. ყაზბეგის საიუბილეო კრებული			იბეჭდება
შეკრებილია და ანოტირებულია როგორც აღ. ყაზბეგის ყველა პუბლიკაცია, ისე მის შესახებ გამოქვეყნებული სამეცნიერო გამოკვლევები.					
14	ჯულიეტა გაბოძე	აკაკის უცნობი პუბლიცისტური წერილი ლექციიდან ძველი ნაშთები ქ. “ლიტერატურული ძიებანი”	XXXI	თბილისი	10
პუბლიკაციაში საუბარია აკაკი წერეთლის იმ პუბლიცისტურ წერილებზე, რომლებიც საზოგადოებისთვის დღემდე უცნობია, ვინაიდან ისინი სხვადასხვა მიზეზების გამო დღემდე არ გამოქვეყნებულა. ზოგიერთი წერილი მივიწყებულია. ნაშრომში შესწავლილია აკაკის ერთი წერილის ისტორია და მოცემულია მისი დათარიღების პრინციპი.					
15	ჯულიეტა გაბოძე	კლასიკოსთა ეპისტოლურ მემკვიდრეობის გამოცემის თავისებურებანი (გრიგოლ ორბელიანის, ილია ჭავჭავაძისა და აკაკი წერეთლის უცნობი პირადი წერილები)	ქართული ხელნაწერი II საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები	თბილისი ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი	10
საუბარია კლასიკოსთა პირადი წერილების გამოცემის პრინციპებზე და წარმოდგენილია გრიგოლ ორბელიანის, ილია ჭავჭავაძისა და აკაკი წერეთლის უცნობი პირადი წერილები)					
16	ჯულიეტა გაბოძე	ამიერკავკასელი ტომების ეთნოფსიქოლოგიისა და კულტურის გენეზისის შესახებ (ილია ჭავჭავაძის ახლად გამოვლენილი წერილების მიხედვით)	პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა	თბილისი	11

წერილში საუბარია ილიას შეხედულებაზე ამიერკავკასიელი ტომების ეთნოფსიქოლოგიისა და მათი სოციო-კულტურული ტრადიციების შესახებ. მისი ახალი წერილების მიხედვით.					
17.	ჯულიეტა გაბოძე	მსხვერპლი ჟამთა ვითარებისა	ალექსანდრე ყაზბეგის საიუბილეო კრებული	თბილისი	10
ე წერილში საუბარია დიმიტრი ყიფიანის დაკრძალის ცერემონიალისათვის ალექსანდრე ყაზბეგის მიერ დაწერილ გამოსათხოვარ სიტყვასა და ლექსზე.					
18.	ჯულიეტა გაბოძე	გრიგოლ ორბელიანი და აკაკის “შამილის სიზმარი”	თელავის იაკობ გოგებაშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბილეთენი.	თბილისი	6
შამილი ერთდროულად იყო ქართველი პოეტების დევნისა და ხოტბის ობიექტი, საუბარია აკაკის ლექსის “შამილის სიზმარის” შესახებ.					
19.	ჯულიეტა გაბოძე	ვარიაციები აკაკის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ	ჟ. “ჩვენი მწერლობა” 2013, 27 დეკემბერი	თბილისი	5
რეცენზია ელგუჯა თავბერიძის მონოგრაფიაზე “აკაკის ლანდი”. წარდგინება შედგა 2013 წლის 21 მაისს უფროსად “ჩვენი მწერლობის” ოფისში.					
20.	მაია არველაძე	აკაკის „შავი და ჭრელი“ ფიქრები 90-იანი წლების პუბლიცისტიკაში	ჟ. “ლიტერატურული ძიებანი”	თბილისი	
განხილულია მე-19- ს-ის ბოლოს პუბლიცისტიკაში ა. წერეთელის შეხედულებები, მოსაზრებები და მწვავე გამოსმაურებები საქართველოში მიმდინარე ყველა აქტუალურ მოვლენაზე; თეატრის განვითარებაზე, ზეპირსიტყვიერების შეგროვების აუცილებლობაზე, საქართველოში მანგანუმის მოპოვების პერსპექტივაზე და ბევრ სხვა საჭირობოროტო საკითხზე.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მაია ნინიძე	ეროვნული იდენტობის ნარატივი ზურაბ კალანდაძის შემოქმედებაში, მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმის – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები” მასალები	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2013 წ. 25-27 სექტემბერი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი.
მომხსენებასა და პრეზენტაციაში წარმოდგენილი იყო ჰოლანდიაში მცხოვრები ქართველი პოეტისა და მხატვრის – ზურაბ კალანდაძის შემოქმედების ანალიზი ეროვნული იდენტობის კუთხით. განხილული იყო პარალელები მის პოეზიასა და მხატვრობას შორის.			
2	მაია ნინიძე	ციფრული ბაზებისა და კორპუსული ლინგვისტიკის მეთოდის გამოყენება ტექსტოლოგიასა და ლიტმცოდნეობაში, საერთაშორისო კონფერენციის “ქართული ენა და თანამედროვე ტექნოლოგიები – 2013” მასალები	თბილისი, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, 2013 წლის 4-5 სექტემბერი
მომხსენებასა და პრეზენტაციაში წარმოდგენილი იყო ის შესაძლებლობები, რასაც გვაძლევს თანამედროვე ტექნოლოგიები და ციფრული კორპუსები ლიტერატურათმცოდნეობისა და ტექსტოლოგიის განვითარებისათვის			
3	მაია ნინიძე ირაკლი შურღულაია	დისტანციური სწავლების მეთოდი მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ასამაღლებლად	2013 26-27 სექტემბერი, ბაკურიანი
მომხსენებასა და პრეზენტაციაში წარმოდგენილი იყო ელექტრონული სწავლების პერსპექტივები პროფესიულ განათლებაში და კერძოდ მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ასამაღლებლად.			
4	მაია ნინიძე ირაკლი შურღულაია	ელექტრონული სწავლების ასახვა განათლების შესახებ საქართველოს კანონებში, მრგვალი მაგიდა “ეფექტური სამენეჯმენტო სისტემის შექმნა უწყვეტი განათლებისათვის შავი ზღვის აუზის ქვეყნებში”	თბილისი, ქორთიარდ მარიოტი, 2013 წ. 17 ოქტომბრი
მომხსენებასა და პრეზენტაციაში განხილული იყო განათლების შესახებ კანონებში არსებული ხარვეზები და წარმოდგენილი იყო ის შესაძლო ცვლილებები, რაც ხელს შეუწყობდა ელექტრონული სწავლების უფრო ეფექტურად განვითარებას საქართველოში			
5	შარლოტა კვანტალიანი	ვაჟა-ფშაველას პოემა “სინდისის” ბიბლიური პარადიგმა, ვაჟა-ფშაველას 150 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონფერენცია	
6	შარლოტა კვანტალიანი	აკაკი პაპავას უცნობი ადრესატი, მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები”	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი,

			2013 წ. 25-27 სექტემბერი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი.
<p>მოსხენებაში მოცემულია მიუნხენში გამომავალგაზეტ „საქართველოში“ დაბეჭდილი აკაკი პაპავას ლირიკული წერილისა და მისი უცნობი ადრესატის საპასუხო ლექსის ტექსტოლოგიური ანალიზი</p>			
7	შარლოტა კვანტალიანი	იოსებ გრიშაშვილის ადრეული ლექსების ტექსტოლოგიური ანალიზი, ლექსმცოდნეობის კონფერენცია	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2013 წ.
6	ნანა ფრუიძე	აკაკი წერეთელი საკანონმდებლო ცვლილებების შესახებ (ახლად გამოვლენილი პუბლიცისტური წერილის მიხედვით), ქუთაისის II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“	(3-4-5 მაისი, 2013 წელი, ქუთაისი, საქართველო
	ნანა ფრუიძე	ილია ჭავჭავაძის ერთი უცნობი წერილის გამო (ტექსტოლოგიური ანალიზი). საქართველოს უნივერსიტეტის V ყოველწლიური კონფერენცია ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში	17-18 მაისი, 2013 წელი, თბილისი, საქართველო
8	ნათელა ჩიტაური	ქართული საზღვარგარეთული მწერლობა და ეროვნული იდენტობა, მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი – “ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები”	თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2013 წ. 25-27 სექტემბერი, ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი.
<p>როგორც ირკვევა, ეროვნული იდენტობის კვლევის ერთ-ერთი ზუსტი საზომი მწერლობაა, გლობალური ტრანსფორმაციებისა და მასობრივი მიგრაციების ეპოქაში მნიშვნელოვანია ეროვნული იდენტობის შესწავლა მწერლობის ინტერკულტურული მოდელის „კულტურული გლობალიზაციის ისეთ საინტერესო სფეროში, როგორცაა ქართული საზღვარგარეთული მწერლობა.</p>			
	ელისაბედ ზარდიაშვილი	„აღ. ყაზბეგის გამოცემები“, აღ. ყაზბეგის დაბადებიდან 165-ე და გარდაცვალებიდან 120-ე წლის იუბილეს აღსანიშნავად გამართული შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტისა და ყაზბეგის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის ერთობლივი კონფერენცია	ყაზბეგი, 2013 წ.
<p>მოსხენებაში მოცემულია აღ. აზბეგის სემოქმედებითი ბიოგრაფია, მისი ნაწარმოებების შექმნის ისტორია და დატარებების საკითხები</p>			
1.	ჯულიეტა გაბოძე	კლასიკოსთა ეპისტოლური მემკვიდრეობის გამოცემის თავისებურებანი (გრიგოლ ორბელიანის, ილია	ქართული ხელნაწერი II საერთაშორისო სიმპოზიუმი ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი 2013 წ. 25-30 ივნისი. თბილისი

	ჭავჭავაძისა და აკაკი წერეთლის უცნობი პირადი წერილები	
<p>მოხსენებაში საუბარია კლასიკოსთა პირადი წერილების გამოცემის პრინციპებზე გრიგოლ ორბელიანის, ილია ჭავჭავაძისა და აკაკი წერეთლის უცნობი პირადი წერილების მიხედვით). წარმოდგენილია ახალი აკადემიური გამოცემების მომზადებისას გამოყენებული ტექსტოლოგიური კვლევის თანამედროვე მეთოდები (მასალის განლაგების ქრონოლოგიური თანმიმდევრობის პრინციპი და კლასიკოსთა ეპისტოლური მემკვიდრეობის ტექსტოლოგიური კვლევის ახალი ტენდენციები) და თანამედროვე ტექნოლოგიური საშუალებები (ინტერნეტის ფართო ინფორმაციული ბაზა, მასალის დამუშავება კომპიუტერული ტექნიკის გამოყენებით, ხელნაწერების სკანირება, არქივების დიგიტალიზაცია და სხვ.).</p>		

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ალექსანდრე კარტოზია, შორენა შამანაძე, ნინო პოპიაშვილი, ნათელა ჩიტაური	საერთაშორისო კონფერენცია "სოციალური საზღვრების ენობრივი კონსტრუქცია" "ფანტასტიკური ქალაქის" ენობრივი გაფორმება და რეკონსტრუქცია. ქართული კულტურის სცენა მე-20 საუკუნის პირველ მესამედში".	ვიადრინა-ვეროპის უნივერსიტეტი, ფრანკფურტი (ოდერი), გერმანია 29.08.-01.09.2013
<p>მოხსენებაში წარმოჩენილია მე-20 საუკუნის დასაწყისის თბილისის ლიტერატურული ცხოვრება. სალიტერატურო და სასაუბრო ენის თავისებურებანი, ამ დროის ინტერკულტურული კომუნიკაციები.</p>			

სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს წლიური ანგარიში

- I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება:

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თინათინ წერეთლის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტი

- I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი:

ინსტიტუტის დირექტორი – ლაშა ბრეგვაძე

- I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:

სისხლის სამართლის განყოფილება:

განყოფილების ხელმძღვანელი / მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი – ოთარ გამყრელიძე; უფროსი მეცნიერი თანამშრომლები – თამარ ებრაღიძე, გიორგი ღლონტი, გიორგი თოდრია, დიმიტრი კიკნაძე; მეცნიერი თანამშრომელი – ედიშერ ფუტყარაძე. 6 საშტატო ერთეული.

კერძო სამართლის განყოფილება:

განყოფილების ხელმძღვანელი / მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი – ბესარიონ ზოიძე; უფროსი მეცნიერი თანამშრომლები – ლადო ჭანტურია, გია ლილუაშვილი, ლალი ლაზარაშვილი; მეცნიერი თანამშრომელი – თამარ ზოიძე. 5 საშტატო ერთეული.

საერთაშორისო და საკონსტიტუციო სამართლის განყოფილება:

განყოფილების ხელმძღვანელი / მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი – იაკობ ფუტყარაძე; უფროსი მეცნიერი თანამშრომლები – ლევან იზორია, მინდია ვაშაყმაძე, კონსტანტინე კორკელია. 4 საშტატო ერთეული.

სამართლის ისტორიისა და თეორიის განყოფილება:

განყოფილების ხელმძღვანელი / მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი – გიორგი ხუბუა; უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი – გონა ფერაძე; მეცნიერი თანამშრომელი – ლიანა ადგიშვილი. 3 საშტატო ერთეული.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	სისხლის სამართლისა და კრიმინოლოგიის აქტუალური პრობლემები	ოთარ გამყრელიძე	ოთარ გამყრელიძე, თამარ ებრაელიძე, გიორგი დლონტი, გიორგი თოდრია, დიმიტრი კიკნაძე, ედიშერ ფუტყარაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დამუშავდა სისხლის სამართლისა და კრიმინოლოგიის აქტუალური პრობლემები, როგორცაა: არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება, კორუფციული დანაშაულის პროფილაქტიკა, რადიკალური კრიმინოლოგია, სისხლის სამართლის დანაშაულისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ურთიერთმიმართება, მოტივაციის ფაქტორები, საერთაშორისო სისხლის სამართლის პრინციპები, მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი გარემოებანი, სისხლისსამართლებრივი უმართლობა და სხვა. მიღწეული შედეგები ნაწილობრივ გამოქვეყნდა ნაშრომების სახით. გაკეთდა შესაბამისი სამეცნიერო მოხსენებები როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	კერძო სამართლის აქტუალური პრობლემები	ბესარიონ ზოიძე	ბესარიონ ზოიძე, ლადო ჭანტურია, ვია ლილუაშვილი, ლალი ლაზარაშვილი, თამარ ზოიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დამუშავდა კერძო სამართლის აქტუალური პრობლემები, როგორცაა: ჯგუფური სარჩელი, საკორპორაციო სამართლის ცნება და სისტემა, საკუთრების უფლების კონსტიტუციურ-სამართლებრივი გარანტიები, საკორპორაციო სამართლის საფუძვლები ორგანიზაციის თეორიის ინტერდისციპლინური პერსპექტივიდან, ევროპის კავშირის საკორპორაციო სამართლის ძირითადი დებულებები, კერძო და საჯარო სამართლის გამიჯვნის თანამედროვე თეორიები, შედარებითი საკორპორაციო სამართლის პრინციპები, სამოქალაქო სამართალში ზიანის ანაზღაურების თანამედროვე ტენდენციები და სხვა. მიღწეული შედეგები ნაწილობრივ გამოქვეყნდა ნაშრომების სახით. გაკეთდა შესაბამისი სამეცნიერო მოხსენებები როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3	საერთაშორისო და საკონსტიტუციო სამართლის აქტუალური პრობლემები	იაკობ ფუტყარაძე	იაკობ ფუტყარაძე, ლევან იზორია, მინდია ვაშაყმაძე, კონსტანტინე კორკელია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დამუშავდა საერთაშორისო და საკონსტიტუციო სამართლის აქტუალური პრობლემები, როგორცაა: საერთაშორისო საჯარო სამართლის მიმართება სამართლის გლობალიზაციასთან, ბავშვთა უფლებების დაცვა საერთაშორისო სამართალში, ბუნებრივი რესურსების დაცვის საერთაშორისო სამართლებრივი ასპექტები, საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარები, საერთაშორისო და სუპრანაციონალური კონსტიტუციონალიზმის არსი და სხვა. მიღწეული შედეგები ნაწილობრივ გამოქვეყნდა ნაშრომების სახით. გაკეთდა შესაბამისი სამეცნიერო მოხსენებები როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4	სამართლის ისტორიისა და თეორიის აქტუალური პრობლემები	გიორგი ხუბუა	გიორგი ხუბუა, გონა ფერაძე, ლიანა ადეიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>დამუშავდა სამართლის თეორიისა და ისტორიის აქტუალური პრობლემები, როგორცაა: ძირითადი ნორმის ცნება, სამართლის წმინდა თეორიის არსი, სოციოლოგიური იურისპრუდენციის პრინციპები, სამართლის ფენომენოლოგიის ჩამოყალიბება და განვითარება, სამართლის სისტემათა თეორიის ძირითადი ცნებები, სამართლის სისტემის თვითრეგულირების ფარგლები, ნორმატიული და სამართლებრივი პლურალიზმის ურთიერთმიმართება. მიღწეული შედეგები ნაწილობრივ გამოქვეყნდა ნაშრომების სახით. გაკეთდა შესაბამისი სამეცნიერო მოხსენებები როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბესარიონ ზოიძე	სამართლის პრაქტიკული ეოფიერების შემეცნების ცდა უპირატესად ადამიანის უფლებათა ჭრილში.	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	249
2	ოთარ გამყრელიძე	სისხლის სამართლის პრობლემები, II ტომი. პროფესიული ფუნქციის შესრულება, როგორც მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი გარემოება. სისხლის სამართლებრივი უმართლობის პრობლემა და თანამონაწილეობის დასჯადობის საფუძველი.	თბილისი, გამომცემლობა იურისტების სამყარო	398
3	ოთარ გამყრელიძე	სისხლის სამართლის პრობლემები, III ტომი სისხლის სამართლის შესავალი, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება (2013 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით).	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი	338

ანოტაციები

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ლადო ჭანტურია (რედაქტორი)	აკაკი ლაბარტყავა. 80 წელი. მამულიშვილი, პედაგოგი, მეცნიერი	თბილისი, გამომცემლობა "სამართალი"	262
2	გონა ფერაძე (რედაქტორი)	სამართლისა და პოლიტიკური აზროვნების ისტორიის ნარკვევები	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი	570
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ოთარ გამყრელიძე	ტერმინოლოგიური ლექსიკონი მნიშვნელოვანი ხარვეზებით. წიგნში: სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში	სისხლის სამართლის სამეცნიერო სიმპოზიუმის კრებული	თბილისი, გამომცემლობა მერიდიანი	11
2	ოთარ გამყრელიძე	ბობოქარი ღუარსაბი, (ღუარსაბ ანდრონიკა შვილის მოღვაწეობა)	ჟურნალში: ადვოკატი, 2013. №1.		3

3	ოთარ გამყრელიძე	ქართული სამართლებრივი ტერმინოლოგიის საკითხები.	წიგნში: ტერმინოლოგია – ქართული ენის ხვალისდელი დღე. კონფერენციის მასალები, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	4
4	ოთარ გამყრელიძე	მოსყიდვა ქვემოდან თუ მოსყიდვა ზემოდან?	გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“, 2013, №70, №71, №72.		11
5	გიორგი თოდრია	სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დასაბუთების პრობლემა რადიკალური კრიმინოლოგიის თვალსაზრისით	გრ. რობაქიძის უნივერსიტეტის ჟურნალი სამართალი, 2013		
6	გიორგი თოდრია	საზღვარგარეთის ქვეყნების სისხლის სამართლის პროცესი	სახელმძღვანელო: საქართველოს სისხლის სამართლის პროცესი	თბილისი, გამომცემლობა იურისტების სამყარო, 2013	40
7	გიორგი ღლონტი	კორუფცია საქართველოში, კრიმინოლოგიური დახასიათება	აკადემიური მაცნე (სამართალი), 2013 №2		
8	ლადო ჭანტურია	უნივერსიტეტში გატარებული ნახევარი საუკუნე	აკაკი ლაბარტყავა. 80 წელი. მამულიშვილი, პედაგოგი, მეცნიერი	თბილისი, გამომცემლობა “სამართალი” 2013	5

9	ლადო ჭანტურია	საკორპორაციო სამართლის ცნება და ადგილი სამართლის სისტემაში	ბესარიონ ზოიძე. 60. საიუბილეო კრებული	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013 წ.	16
10	ლადო ჭანტურია	გამოჩენილი მეცნიერი და თვალსაჩინო მოქალაქე ბესარიონ ზოიძე 60 წლისაა	ბესარიონ ზოიძე. 60. საიუბილეო კრებული	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013 წ.	7
11	იაკობ ფუტყარაძე	კონსტიტუციონალიზმის ისტორიოგრაფიის შენაძენი	შესავალი წერილი წიგნისათვის: ბექა ჯანთარია, კონსტიტუციონალიზმის ფუნდამენტური პრინციპები და მმართველობის ფორმის სამართლებრივი ბუნება პირველ ქართულ კონსტიტუციაში	თბილისი, გამომცემლობა სამართალი, 2013 წ.	5
12	იაკობ ფუტყარაძე	საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის კომენტარი – „შრომის თავისუფლება“	„საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი.“ თავი მეორე. საქართველოს მოქალაქეობა. ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი.	თბილისი, გამომცემლობა პეტიტი	24
13	გია ლილუაშვილი	ჯგუფური სარჩელი როგორც სასარჩელო წარმოების სპეციალური სახე	ა. წერეთლის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მე-80 იუბილეს კრებული	ქუთაისი, 2013	

14	გონა ფერაძე	გამოხმაურება პროფესორ ლაბარტყავას ნაშრომზე – ოციანი წლების “შეხედულებები სოფლის მეურნეობის შესახებ”	აკაკი ლაბარტყავა. 80 წელი. მამულიშვილი, პედაგოგი, მეცნიერი	თბილისი, სამართალი	8
15	ჰანს კელზენი, თარგმანი ინგლისური-დან ლაშა ბრეგვაძისა	“ძირითადი ნორმის შესახებ”	სამართლის ჟურნალი, 2013 №1	თბილისი, თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტი	8
16	ნიკლას ლუმანი, თარგმანი ინგლისური-დან ლაშა ბრეგვაძისა	“ოპერაციული დახურულობა და სტრუქტურული კავშირი: სამართლის სისტემის დიფერენცირება”	სამართლის ჟურნალი, 2013 № 2	თბილისი, თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტი	25
17	ლალი ლაზარაშვილი	საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ და ქართული საკორპორაციო სამართლის თანამედროვე საკანონმდებლო მოწესრიგების პრობლემები	ბესარიონ ზოიძე. 60. საიუბილეო კრებული	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013 წ.	
18	თამარ ზოიძე	საკუთრების უფლების კერძო სამართლებრივი და კონსტიტუციურ-სამართლებრივი ცნება	სამართლის ჟურნალი, 2013 № 2	თბილისი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა 2013 წ	
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Ладó Чантурия и др. (коллектив авторов)	научно-практические комментарии к Гражданскому кодексу Туркменистана, Том первый и второй.	Ашхабад, Туркменская государственная издательская служба, 2013	Предисловие С. 9-12 (на русском и туркменском языках)
2	Mark M. Boguslavskij, Lado Chanturia, Alexander Trunk	Rechtsbeziehungen EU-Kaukasus. Kieler Ostrechts-Notizen, 1/2013	Institut für Osteuropäisches Recht der Universität Kiel	80 S.
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Lado Chanturia, George Jugeli	Georgia: Corporate governance of business corporations	<i>Fleckner/Hopt</i> (ed.), Comparative Corporate Governance. A	Cambridge University Press 2013	P. 504-520

			Functional and International Analysis		
2	Lado Chanturia	Das Zivilrecht der Länder des Kaukasus und Zentralasiens	WiRO – Wirtschaft und Recht in Osteuropa, 3/2013	München, Beck Verlag	S. 74-77.
3	Lado Chanturia	Zu Ursprüngen der Rechtsreformen im postsowjetischen Georgien	Michael Düring (Hrsg.), Das Jahr 1991. Umbrüche im östlichen Europa	EulVerlag, Köln, 2013	S. 125-141
4	Ладо Чантурия	Корпоративное право и корпоративные отношения (понятия для теории и практики)	Журнал Зангер, № 6,2013	Казахстан	С. 22-26
5	Ладо Чантурия	Система и компетенция административных судов в Грузии,	«Административное судопроизводство в Российской Федерации: развитие теории и формирование административно-процессуального законодательства».	Вып. 7, - Воронеж: Издательство Воронежского государственного университета, 2013	стр. 958-965.
6	Ладо Чантурия	Предисловие	Научно-практические комментарий к Гражданскому кодексу Туркменистана, Том первый и второй	Ашхабад, Туркменская государственная издательская служба, 2013	9-12 (на русском и туркменском языках)
7	Bregvadze Lasha	Constituting Constitutions beyond the State: Polycontextural Constitutionalism of the World Society	Law and Inersystemic Communication: Understanding Structural Couplings (edited by Alberto Febbrajo and Gorm Harste).	Farnham, England. Ashgate Publishing	15

8	Edisher Putkaradze	On the Issue of the Crime Committed by and against Juveniles in Georgia	International Crime and Punishment Film Festival, 13-19 September, 2013, Istanbul, p. 121-151	Istanbul	31
9	Giorgi Glonti	Crime and Security Survey in Georgia. Findings and Results 2010-2013.	Сборник трудов Ереванского университета, 2013.	Yerevan	10
10	Mindia Vashakmadze	Secrecy vs. openness: counterterrorism and the role of the German Federal Constitutional Court	Secrecy, National Security and the Vindication of Constitutional Law (edited by David Cole, Federico Fabbrini and Arianna Vadaschi), Edward Elgar 2013	Edward Elgar	13
11	Mindia Vashakmadze	Нормативно-правовая база сектора безопасности Кыргызской Республики - Комментарий (Security Sector Legislation in the Kyrgyz Republic - A Review)	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Geneva 2013 (Published in Russian and Kyrgyz)		
12	Mindia Vashakmadze	Защита прав детей, женщин и лиц с ограниченными возможностями здоровья в суде: возможные коллизии, пробелы и пути их решения (Информационно-аналитический обзор международных стандартов и			

13	Mindia Vashakmadze	<p>законодательства Кыргызской Республики), Protecting the rights of children, women and disabled persons (analyzing international standards and the Kyrgyz legislation)</p> <p>Shared responsibility for water in Central Asia, in preparation; to be published in International Law Association (ILA) Regional Conference 2013 proceedings</p>		Imperium Juris: Governance, Trade, Resources, 29-31 August 2013, Cape Sounion, Athens	
ანბნაცემები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლადო ჭანტურია	„მეწარმეთა შესახებ კანონის რეფორმის ძირითადი მიმართულებები“	2013 წლის 19 ივლისი, თბილისი, კონფერენცია თემაზე „სამეწარმეო და გადახდისუნარიობის სამართლის აქტუალური საკითხები
2	ლადო ჭანტურია სემინარის ხელმძღვანელი პროფესორ ალექსანდრე ტრუნკოვან ერთად.	ევროპის კავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და საქართველო	2013 წლის 24-25 იანვარი, თბილისი, კილის ქრისტიან-ალბრეხტის- უნივერსიტეტისა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთობლივი სემინარი თემაზე „ევროპის კავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და საქართველო“,
მოხსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ლადო ჭანტურია	„საავტორო სამართალი თეორიასა და პრაქტიკაში: საავტორო სამართლის კოდიფიკაციისა და გამოყენების აქტუალური პრობლემები“	2013 წლის 15 თებერვალი, აშხაბადი, საერთაშორისო კონფერენცია „საავტორო სამართალი“
2	ლადო ჭანტურია	„ვალდებულებითი სამართლის ზოგადი ნაწილის კომენტარის მეთოდოლოგია“	2013 წლის 14 თებერვალი, აშხაბადი, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარის შემმუშავებელი სამუშაო ჯგუფის სხდომა
3	ლადო ჭანტურია	„საკორპორაციო სამართალი და კორპორაციული ურთიერთობები – ცნებები თეორიისა და	2013 წლის 13-14 მაისი, ალმატი, საერთაშორისო კონფერენცია „სამოქალაქო სამართალი და კორპორაციული

4	ლალო ჭანტურია	პრაქტიკისათვის“. „სომხეთის სამოქალაქო კოდექსის შედარებით-სამართლებრივი ექსპერტიზა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსთან მიმართებით“	ურთიერთობები“ 2013 წლის 7-8 მაისი, ერევანი, სომხეთის რესპუბლიკის სამოქალაქო კოდექსის რეფორმისადმი მიძღვნილი მრგვალი მაგიდა
5	ლალო ჭანტურია	„მომსახურების ვაჭრობა ტრანსპორტის კონტექსტში“	2013 წლის 30-31 მაისი, ბაქო, საერთაშორისო კონფერენცია „საერთაშორისო სავაჭრო სამართალი კავკასიისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში: გლობალიზაციასა და რეგიონულ ინტეგრაციას შორის“
6	ლალო ჭანტურია	„საჯარო სამართლის იურიდიული პირები სამოქალაქო სამართლის პოსტსაბჭოთა კოდიფიკაციებში: თავისებურებები და რეფორმის აუცილებლობა“.	2013 წლის 19-20 სექტემბერი, კიშინიოვი, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „მოლდავეთის რესპუბლიკის სამოქალაქო კოდექსი: 10 წელი – მიღწევები, რეზერვები და პერსპექტივები“
7	ლალო ჭანტურია	„კავკასიაში სამართლებრივი განვითარების გამოწვევები და შესაძლებლობები“	2013 წლის 17-20 ოქტომბერი, ბიშკეკი, კონფერენცია „ეკონომიკის, სახელმწიფოსა და სამართლის ტრანსფორმაცია ცენტრალურ აზიასა და კავკასიაში“
8	ლალო ჭანტურია სემინარის ხელმძღვანელობა პროფესორ ალექსანდრე ტრუნკთან ერთად.	„ევროპის კავშირსა და პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებს შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებები და მათი განახლება“	2013 წლის 13-14 ივნისი, ბრიუსელი, სემინარი თემაზე „ევროპის კავშირსა და პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებს შორის

9	ლალო ჭანტურია	„ქართული სამართლის ინტერნაციონალიზაცია და ევროპეიზაცია: სამართლებრივი განვითარების მოდელები“	პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებები და მათი განახლება“ 2013 წლის 22 ნოემბერი, კილი, ქრისტიან-ალბრეხტის სახელობის უნივერსიტეტი, პროფესორ ლალო ჭანტურიასათვის საპატიო დოქტორის წოდების მინიჭებისადმი მიძღვნილი საზეიმო სხდომა
10	ლაშა ბრეგვაძე	“სამართლის ევოლუცია ასიმეტრიულ მსოფლიო საზოგადოებაში: სისტემათა კრიტიკული თეორიის ელემენტები“	30 მაისი – 2 ივნისი ბოსტონი, აშშ
11	ლაშა ბრეგვაძე	“დაკვირვება სამართალზე ცვალებად საზოგადოებაში: სამართლის კრიტიკული სოციოლოგიის საჭიროება“	3-6 სექტემბერი ტულუზი, საფრანგეთი
12	ლაშა ბრეგვაძე	საერთაშორისო უორქშოპი თემაზე: ტრანსკონსტიტუციონალიზმი თანამედროვე საზოგადოების ცენტრსა და პერიფერიაში, მონაწილე	3-5 დეკემბერი, ბილუფელდი, გერმანია
13	ლაშა ბრეგვაძე	გერმანულ-ქართული კოლოკვიუმი თემაზე: სამართლის განვითარება პოსტსაბჭოთა სივრცეში, ზაარლანდის უნივერსიტეტი, ზაარბრიუკენი, გერმანია. მოხსენება: „სამართლის ევროპეიზაცია ტრანსფერის მეშვეობით“	5 თებერვალი, 2013

14	გიორგი ხუბუა	ჰუმბოლდტის სახელობითი სტიპენდიანტების კონფერენცია, ბამბერგი, გერმანია	2013 წლის მარტი
15	გიორგი ხუბუა	კონფერენცია თემაზე “Eurergio Ergensis” რეგიონალური თანამშრომლობის 20 წელი	2013 წლის ნოემბერი, ზელბი, გერმანია
16	გიორგი ხუბუა	გერმანია-იაპონიის საზოგადოების კონფერენცია თემაზე “განათლება ტექნიკისა და საზოგადოების ინტეგრაციის გზით”	7-8 ნოემბერი
17	გიორგი ხუბუა	ჰუმბოლდტის საზოგადოების ყოველწლიური კონფერენცია	ბერლინი, 25-26 ოქტომბერი
18	ბესარიონ ზოიძე	გერმანულ-ქართული კოლოკვიუმი თემაზე: სამართლის განვითარება პოსტსაბჭოთა სივრცეში, ზაარლანდის უნივერსიტეტი, ზაარბრიუკენი, გერმანია. მოსხენება: სამოქალაქო სამართლისა და სამართლებრივი კულტურის განვითარება საქართველოში	5 თებერვალი

19	გიორგი ღლონტი	ერევნის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე: “სამართლებრივი რეგულირება გაუმჯობესების თანამედროვე პრობლემები, ეროვნული და საერთაშორისო ასპექტები”	23-25 სექტემბერი, დილიჯანი – ერევანი, სომხეთი
20	გიორგი ღლონტი	Criminal Justice Sourcebook ეროვნული კორესპონდენტების კონფერენცია / მრგვალი მაგიდა	ჰააგა, ნიდერლანდები. 9-12 თებერვალი, 2013
21	ელიშერ ფუტკარაძე	დანაშაულისა და სასჯელის ფილმთა ჩვენების საერთაშორისო ფესტივალი, მოხსენება: საქართველოში არასრულწლოვანთა მიერ და მათ წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულთა შესახებ	13-19 სექტემბერი, სტამბოლი
მოხსენებათა ანოტაციები			

ინსტიტუტის დირექტორი

ლაშა ბრეგვაძე

25.12.2013

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის

ელეფთერ ანდრონიკაშვილის სახელობის

ფიზიკის ინსტიტუტის

2013 წლის

სამეცნიერო მუშაობის

კ ნ ბ კ რ 0 შ 0

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის*

ელეფთერ ანდრონიკაშვილის სახელობის

ფიზიკის ინსტიტუტის

2013 წლის

სამეცნიერო მუშაობის

ა ნ ბ ა რ 0 შ 0

*0177 თბილისი, თამარაშვილის ქ. № 6
ტელეფონი: 2 39 87 83
ფაქსი: 2 39 14 94
ელ-ფოსტა: g.gelashvili@aiphysics.ge*

*ფიზიკის ინსტიტუტის
დირექტორი*

გ. გელაშვილი

*სამეცნიერო საბჭოს
თავმჯდომარე*

გ. ხარაძე

სწავლული მდივანი

ს. ნანობაშვილი

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1. ზოგადი მონაცემები	4
2. ელემენტარულ ნაწილაკთა ფიზიკის განყოფილება	5
3. კონდენსირებულ გარემოთა ფიზიკის განყოფილება	10
4. პლაზმის ფიზიკის განყოფილება	20
5. ბიოლოგიურ სისტემების ფიზიკის განყოფილება	26
6. ბირვული კვლევების ცენტრი	32
7. მასობრივი განადგურების იარაღის გაუფრცველებლობის ხელშეწყობის ცენტრი	36
8. სამეცნიერო შრომების ნუსხა :	
ა) ელ. ნაწ. ფიზ. განყოფილება	38
ბ) კონდ. გარ. ფიზ. განყოფილება	39
გ) პლ. ფიზ. განყოფილება	40
დ) ბიო. სის. ფიზ. განყოფილება	41
ე) მასობრივი განადგურების იარაღის გაუფრცველებლობის ხელშეწყობის ცენტრი	42
9. მონაწილეობა სამეცნიერო კონფერენციებში :	
ა) ელ. ნაწ. ფიზ. განყოფილება	43
ბ) კონდ. გარ. ფიზ. განყოფილება	43
გ) პლ. ფიზ. განყოფილება	44
დ) ბიო. სის. ფიზ. განყოფილება	44
ე) მასობრივი განადგურების იარაღის გაუფრცველებლობის ხელშეწყობის ცენტრი	45
10. სამეცნიერო გრანტები:	
ა) შოთა რუსთაველის ეროვ. სამეც. ფონდის გრანტები	46
ბ) საერთაშორისო გრანტები	47
11. საერთაშორისო სამეცნიერო თანამშრომლობა	49
12. სამეცნიერო - აკადემიური თანამშრომლობა	49

ელეფთერ ანდრონიკაშვილის ფიზიკის ინსტიტუტის
2013 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

ელეფთერ ანდრონიკაშვილის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტში სამეცნიერო კვლევები მიმდინარეობს შესაბამის განყოფილებებში ექვსი მიმართულებით. ესენია:

1. ელემენტარულ ნაწილაკთა ფიზიკა
2. კონდენსირებულ გარემოთა ფიზიკა
3. პლაზმის ფიზიკა
4. ბიოლოგიურ სისტემების ფიზიკა
5. ბირთვული კვლევების ცენტრი
6. მასობრივი განადგურების იარაღის გაუფრცხვლებლობის ხელშეწყობის ცენტრი

ინსტიტუტში 188 თანამშრომელია. მათ შორის 96 მეცნიერი თანამშრომელი (17 - მთ.მეც.თან., 52 - უფრ.მეც.თან., 27 - მეც.თან.). 3 აკადემიის ნამდვილი წევრია. 22 მეცნიერებათა დოქტორი (მათ შორის 10 პროფესორი) და 60 მეცნიერებათა კანდიდატი.

ინსტიტუტში მუშავდებოდა 21 სამეცნიერო თემა, როგორც თეორიული, ასევე ექსპერიმენტული ფიზიკის ზემოწამოთვლილი მიმართულებებით. გრდა ამისა, 13 კვლევა მიმდინარეობდა გარნტული დაფინანსებით. 9 საერთაშორისო საგრანტო ფონდიდან და 4 შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდიდან. ამ გრანტებში დაკავებული იყო ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელთა ძირითადი ნაწილი.

ინსტიტუტის თანამშრომლებს საანგარიშო პერიოდში გამოქვეყნებული აქვთ 179 სამეცნიერო ნაშრომი და მონაწილეობა მიღებული აქვთ 27 საერთაშორისო და ადგილობრივ კონფერენციაში.

ინსტიტუტი აწარმოებს კვლევებს საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში მსოფლიოს 4 წამყვან ფიზიკურ ცენტრთან. გარდა ამისა, აქვს სამეცნიერო-აკადემიური თანამშრომლობა საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტთან.

ქვემოთ მოყვანილია 2013 წელს გაწეული სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში განყოფილებების (მიმართულებების) მიხედვით.

I. ელემენტარულ ნაწილაკთა ფიზიკის განყოფილება

(განყოფილების გამგე – ფიზ.-მათ.მეც.დოქტორი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი ჯუანშერ ჩქარეული)

განყოფილებაში 11 მეცნიერი თანამშრომელია, მათ შორის 1 მთავარი მეც. თანამშრომელი, 8 – უფროსი მეც. თანამშრომელი და 2 – მეცნიერი თანამშრომელი. საანგარიშო პერიოდში განყოფილებაში მუშავდებოდა 4 სამეცნიერო თემა. გამოქვეყნებულია (ან მიღებულია გამოსაქვეყნებლად) 120 სამეცნიერო ნაშრომი, აქედან 95 ექსპერიმენტში - ცერნ-ის ატლას (ATLAS) კოლაბორაციასთან ერთად. განყოფილების თანამშრომლებმა მიიღეს მონაწილეობა მიწვეული მოხსენებებით მაღალი ენერგიების ფიზიკის 5 საერთაშორისო კონფერენციის მუშაობაში. ამასთან ერთად ანდრონიკაშვილის ფიზიკის ინსტიტუტში განყოფილებამ 2013 წელს ჩაატარა საქალაქო სემინარების ციკლი ელემენტარულ ნაწილაკთა ფიზიკასა და კოსმოლოგიაში, რომელშიც ქართველ ფიზიკოსებთან ერთად მონაწილეობდნენ წამყვანი უცხოელი ფიზიკოსებიც.

2013 წელს ჩატარებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს მოკლე ანგარიში

I-1. თეორია: *დინამიურად წარმოშობილი გრავიტაციული და ყალიბური ველები, სტანდარტული მოდელის ფენომენოლოგია, მოდელები ექსტრა განზომილებიან სივრცე-დროში*

ხელმძღვანელი: ჯ. ჩქარეული - მთავარი მეცნ. თანამშრომელი

შემსრულებლები: ა. კობახიძე - უფრ. მეც. თან., ი. გოგოლაძე - უფრ. მეც. თან., მ. გოგბერაშვილი - უფრ. მეც. თან., ზ. კეპულაძე - მეც. თან., ჯ. ჯეჯელავა - მეც. თან.

მიღებულია მთელი რიგი ახალი შედეგებისა - მათ შორის:

გრძელდებოდა მუშაობა ჩვენს მიერ შემოთავაზებული დინამიური სუპერსიმეტრიული მოდელის ფარგლებში, რომელშიც უმასო გოლდსტონური ფოტონების წარმოშობა დაკავშირებულია სუპერსიმეტრიის სპონტანურ დარღვევასთან.

დასრულებულია მუშაობა გაერთიანებული თეორიაზე, რომელშიც ხერხდება ერთდროული აღწერა ფოტონებისა და გრავიტონებისა როგორც დინამიურად წარმოშობილი უმასო გოლდსტონური მდგომარეობებისა.

ჩატარებულია ფენომენოლოგიური კვლევები, რომლებიც ისახვდა მიზნათ სტანდარტული მოდელისა და მისი გაფართოებების შემოწმებას დიდ ჰადრონულ ამაჩქარებელზე LHC-CERN.

დასრულებულია მუშაობა 5-განზომილებიანი გრავიტაციული მდგარი ტალღებით შექმნილი ბრანაზე, მასზე გამოკვლეულია ფერმიონების მასების იერარქია და განხილულია N-განზომილებიანი ბრანების ახალი კლასი.

I-2. ექსპერიმენტი: “საერთაშორისო ATLAS ექსპერიმენტის პროგრამით გათვალისწინებულ გამოკვლევებში მონაწილეობა”.

ხელმძღვანელი: ჯ.ჯეჯელაძე - მეცნ. თანამშრომელი

შემსრულებლები: გ. ცილიკიშვილი – ინჟინერ-პროგრამისტი, ე.ცხადაძე - შტატგარეშე თანამშრომელი

კვლევის მიზანია, LHC/CERN-ის ATLAS/Tile ადრონული კალორიმეტრის ჯგუფთან კოლაბორაციის ფარგლებში, სიგნალის რეკონსტრუქციისა და დამუშავების ახალი მეთოდების შემუშავება და დანერგვა.

კვლევის უკვე ჩატარებული ნაწილი მიზნად ისახავდა მონაცემთა სანდოობის განსაზღვრას და ადეკვატური ხარისხის ფაქტორის შემოყვანას. ეს მოგვცემს საშუალებას ციფრულად დაზიანებული ან ყალბი სიგნალით მიღებული მონაცემები ავტომატურ რეჟიმში გავარჩიოთ რეალური სიგნალით მიღებული მონაცემებისაგან.

ამჟამად, ამ მიზნისთვის, გამოიყენება საკმაოდ რთული მეთოდი რომელიც ემყარება უკვე არსებული მონაცემების უშუალოდ ანათვლების ხელახალ ანალიზს, მაშინ როცა ადეკვატური სანდოობის კრიტერიუმის შემოყვანა საშუალებას მოგვცემდა, ჯერ კიდევ ონლაინ-რეკონსტრუქციის დროს მიღებული ცვლადების ანალიზის საფუძველზე გაფილტვოთ დაზიანებული მონაცემები. ეს უკანასკნელუ, თავისთავად უფრო ფიზიკური მიდგომაა, თანაც დროის და გამოთვლითი რესურსების ნაკლებ ხარჯვასთან არის დაკავშირებული. ჩატარებული კვლევები ასახულია CERN-ის ანაგარიშებში და პრეპრინტებში.

I-3. ექსპერიმენტი: “კოსმოსური გამოსხივების ნაწილაკების თვისებათა შესწავლა”

ხელმძღვანელი: თ. ბარნაველი - უფროსი მეცნ. თანამშრომელი

შემსრულებლები: ნ. ერისთავი - ინჟინერი, თ. ბარნაველი - შტატგარეშე თან.,
ი. ხალდეევა - შტატგარეშე თან.

2013 წლის მანძილზე მიმდინარეობდა სამუშაოები წელს წარდგენილ 4–წლიანი გეგმის ფარგლებში. კერძოდ ამ გეგმის 1–ლი (პირველადი კოსმოსური გამოსხივების თავისებურებათა შესწავლა საშუალო, მაღალი და ზემოდალი ენერგიების არეში) და 2–ე (დროში კორელირებული ფართე ატმოსფერული ღვარების შესწავლა) ამოცანების ფარგლებში.

პირველი მიმართულებით, უკვე ახალი, წელს გაცილებით მაღალი სიზუსტით დამუშავებული მონაცემთა ბანკის საფუძველზე, მიღებული და გამოქვეყნებულია პირველი შედეგი (T.T.Barnaveli, T.T.Barnaveli (jr), N.A.Eristavi, I.V.Khaldeeva, A.P.Chubenko, N.M.Nesterova Registration of the signal of a star and PCR sources optical radiation by means of the installation, aimed at the investigation of EAS of high energy cosmic rays, e-Print arXiv:1308.5463 (2013)). ამ ნაშრომს აქვს უშუალო პრაქტიკული მნიშვნელობა. ამ კვლევის მიზანი იყო მოგვეძებნა უნივერსალური და მკაფიო სიგნალი მაღალი ენერგიის პირველად გამოსხივებაში, რომელსაც შეეძლო ეთამაშა როლი სანდო რეპერისა მაღალი ენერგიის კოსმოსური დანადგარების დაკალიბრებისათვის და მათი ურთიერთ დაკალიბრებისათვის. და მეტიც, ალბათ შესაძლებელი გახდება სხვადასხვა დანადგარებზე მიღებული მასალის გაერთიანება სტატისტიკის გასაზრდელად. ამას შეიძლება ჰქონდეს სასიცოცხლო მნიშვნელობა,

განსაკითრებით ეხლა, როდესაც ესოდენ მნიშვნელოვანია გამოსაკვლევ ენერგიების დიაპაზონის გაფართოება, რასაც ამჟამად ძნელად თუ უნდა ველოდოთ ამჩქარებლებზე.

პირველი ასეთი რეპერი აღმოჩნდა ვარსკვლავებისა და კოსმოსური სხივების წყაროების ოპტიკური გამოსხივების სიგნალი ($1.33 \cdot 10^{15}$ eV). უკეთესი იქნებოდა გვექონოდა ერთზე მეტი რეპერი. ჩვენ ვთვლით რომ გვაქვს რეალური შანსი ვიპოვოთ კიდევ ერთი რეპერიც და ვიწყებთ მუშაობას ამ მიმართულებით.

ამ კვლევების პროცესში ახსნილია მაღალი ენერგიების პირველადი გამოსხივების სპექტრის ცნობილი თავისებურების, ე.წ. „მუხლის“ ფიზიკური ბუნება – ზემოდალი ენერგიის პირველადი გამოსხივების ურთიერთქმედება წყაროებისა და ვარსკვლავური ობიექტების ოპტიკურ გამოსხივებასთან.

მთლიანობაში ეს პრობლემა უშუალოდ არის დაკავშირებული კოსმოსური სხივების გალაქტიკაში გავრცელების თავისებურებებთან და მათ წყაროებთან.

გეგმის მეორე მიმართულებითაც მომზადებულია ორი შედეგი, რომლებიც გამოქვეყნდება 2014 წლის პირველ კვარტალში.

2014 წლის მანძილზე გაგრძელდება მუშაობა 2014 – 17 წლის გეგმის ზემოთხსენებულ პირველ ორ ამოცანაზე. და, რა თქმა უნდა, მონაცემთა ბანკის შემდგომ გაფართოებაზე და სრულყოფაზე.

I-4. ექსპერიმენტი: *“ პირველადი კოსმოსური სხივების მიერ ინიცირებული ფართე ატმოსფერული ღვარების სივრცე-დროითი კორელაციების შესწავლა შორ მანძილებზე განლაგებული მცირე სადგურების ქსელის საშუალებით”.*

ხელმძღვანელი: *მ. სვანიძე* - უფროსი მეცნ. თანამშრომელი

შემსრულებლები: *ი.ვერბეცკი* - უფროსი მეცნ. თანამშრომლები *ე.ცხადაძე, ი. იაშვილი* - შტატგარეშე თანამშრომლები

ექსპერიმენტი კოსმოსური სხივების ფიზიკაში, რომელიც საქართველოში ფუნქციონირებს GELATICA (GEorgian Large-area Angle and Time Coincidence Array) სახელწოდებით, ავითარებს მცირე სადგურების ქსელს, როგორც თბილისის, ასევე საქართველოს მასშტაბით. პროექტის კვლევის მიზანია პირველადი კოსმოსურის სხივების მიერ წარმოქმნილი ფართე ატმოსფერული ღვარების სივრცე-დროითი კორელაციების შესწავლა. 2013 წელს ანალიზი გაუკეთდა ანდრონიკაშილის ფიზიკის ინსტიტუტში განლაგებულ სადგურზე 1 წლის განმავლობაში დაგროვილ მონაცემებს, ატმოსფერული ღვარების მოსვლის მიმართულების კუთხური განაწილების დასადგენად. ანალიზმა აჩვენა, რომ მიუხედავად არსებული აზიმუტალური ანიზოტროპიისა, ღვარების შთანთქმის ექსპონენციალური განაწილების ფუნქცია უზრუნველყოფს კუთხური განაწილების კარგ მიახლოებას.

2013 წელს გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომების ნუსხა

1. J.L. Chkareuli, Emergent gauge theories and supersymmetry: a QED primer, Phys.Lett. B721 (2013) 146-150.
2. J.L. Chkareuli, Gauge Fields as Goldstone Bosons Triggered by Spontaneously Broken Supersymmetry, e-Print: arXiv:1212.6939 [hep-ph] , Phys.Rev. D (2013, in press).

3. J.L. Chkareuli, On emergent SUSY gauge theories, e-Print: arXiv:1305.4470 [hep-ph] , To appear in the conference proceedings: 16th Workshop "What comes beyond the Standard Model"
4. J.L. Chkareuli, Photon as an Emergent Photino Companion in Spontaneously Broken SUSY QED, Eur. Phys. Journ. C (2013, in press).
5. J.L. Chkareuli, J.Jejelava, Z. Kepuladze, G. Tatishvili, Lorentzian Goldstone modes shared among photons and gravitons, Nucl. Phys. B (in press).
6. Archil Kobakhidze et al, Probing Light Higgsinos in Natural SUSY from Monojet Signals at the LHC e-Print: arXiv:1310.4274 [hep-ph].
7. Robert Foot, Archil Kobakhidze, Kristian L. McDonald, Raymond R. Volkas, Poincare Protection for a Natural Electroweak Scale, e-Print: arXiv:1310.0223 [hep-ph].
8. Archil Kobakhidze, Jason Yue, Excluding a Generic Spin-2 Higgs Impostor, e-Print: arXiv: 1310. 0151 [hep-ph].
9. Archil Kobakhidze, Nicholas L. Rodd, Time-symmetric quantization in spacetimes with event horizons, Int. J. Theor. Phys. 52 (2013) 2636 .
10. Archil Kobakhidze, Alexander Spencer-Smith, Neutrino Masses and Higgs Vacuum Stability, JHEP 1308 (2013) 036
11. Parth Girdhar, Archil Kobakhidze, Cosmological Zitterbewegung, e-Print: arXiv:1305.3372.
12. Archil Kobakhidze, Alexander Spencer-Smith, Electroweak Vacuum in Inflationary Universe, Phys.Lett. B722 (2013) 130-134 .
13. I. Gogoladze et al, Baryon Number Violation, e-Print: arXiv:1311.5285 [hep-ph].
14. M. Adeel Ajaib, Ilia Gogoladze, Qaisar Shafi, Sparticle Spectroscopy from SO(10) GUT with a Unified Higgs Sector , Phys.Rev. D88 (2013) 095019.
15. Ilia Gogoladze, Fariha Nasir, Qaisar Shafi, SO(10) as a Framework for Natural Supersymmetry, e-Print: arXiv:1306.5699.
16. M. Adeel Ajaib, Ilia Gogoladze, Qaisar Shafi, Cem Salih, A Predictive Yukawa Unified SO(10) Model: Higgs and Sparticle Masses, JHEP 1307 (2013) 139.
17. Ilia Gogoladze, Fariha. Nasir, Qaisar. Shafi, Non-Universal Gaugino Masses and Natural Supersymmetry, Int.J.Mod.Phys. A28 (2013) 1350046.
18. Merab Gogberashvili, Pavle Midodashvili, Giorgi Tukhashvili, New Class of N-dimensional Braneworlds, e-Print: arXiv:1310.5696 [gr-qc] | PDF
19. Merab Gogberashvili, Pavle Midodashvili, The 5D Standing Wave Braneworld With Real Scalar Field, e-Print: arXiv:1310.1911 [hep-th]
20. Merab Gogberashvili, Otari Sakhelashvili, Giorgi Tukhashvili, Numerical Solutions in 5D Standing Wave Braneworld, Mod.Phys.Lett. A28 (2013) 1350092
21. Merab Gogberashvili, Giorgi Tukhashvili, Hierarchy of Fermion Masses in the 5D Standing Wave Braneworld, e-Print: arXiv:1308.5840.
22. T.T.Barnaveli, T.T.Barnaveli (jr), N.A.Eristavi, I.V.Khaldeeva, A.P.Chubenko, N.M.Nesterova Registration of the signal of a star and PCR sources optical radiation by means of the installation, aimed at the investigation of EAS of high energy cosmic rays, e-Print arXiv:1308.5463 (2013)].
23. Svanidze M., Verbetsky Yu., , Iashvili A., Tskhadadze E., Kokorashvili D. - First results on the spatiotemporal correlations of the remote Extensive Air Shower pairs - Proc. 23rd ECRS (Moscow, Russia 2012), 2013 J. Phys.: Conf. Ser. 409 012085 (http://iopscience.iop.org/1742-6596/409/1/012085).
24. Svanidze M., Verbetsky Yu., , Iashvili A., Tskhadadze E. - Zenith angle distribution of extensive air showers by TBS array (GELATICA experiment) – submitted to the 33RD INTERNATIONAL COSMIC RAY CONFERENCE, RIO DE JANEIRO 2013.
25. - 120. ATLAS კოლაბორაციასთან ერთად გამოქვეყნებული სტატიები (ჯ. ჯეჯელავა და ე. ცხადაძე - თანავტორები):

ATLAS კოლაბორაციის პუბლიკაციები იხილეთ:

<http://inspirehep.net/search?ln=en&ln=en&p=f+a+ATLAS+COLLABORATION>

2013 წელს განყოფილების თანამშრომელთა მონაწილეობა საერთაშორისო კონფერენციებში, სიმპოზიუმებში და ა.შ.

1. ჯუანშერ ჩქარეული:

- a. International 16th Workshop "What comes beyond the Standard Model?" July 10-24, 2013, Bled, Slovenia (http://fiz.fmf.uni-lj.si/norma_public_html/bled2013bsm/), Invited talk "On emergent SUSY gauge theories"
- b. International 4th Conference of Georgian Mathematical Union, September 9-15, 2013, Tbilisi-Batumi (<http://www.gmu.ge/>), Invited talk "Present status of gauge and gravity theories"
- c. International 7th Conference "Physics in the LHC era", October 13-19, 2013, TSU, Tbilisi (<http://lhc2013.tsu.edu.ge/>), Invited talk "On emergent SUSY theories"

2. მერაბ გოგბერაშვილი

International 4th Conference of Georgian Mathematical Union, September 9-15, 2013, Tbilisi-Batumi (<http://www.gmu.ge/>), Invited talk "Extra space-time dimensions"

3. მანანა სვანიძე

The 33RD INTERNATIONAL COSMIC RAY CONFERENCE, RIO DE JANEIRO 2013, Presented talk "Zenith angle distribution of extensive air showers by TBS array (GELATICA experiment)"

II. კონდენსირებულ გარემოთა ფიზიკის განყოფილება

(განყოფილების გამგე – ფიზ.-მათ.მეც.დოქტორი, უფროსი მეცნიერი
თანამშრომელი ალექსანდრე ღონღაძე)

განყოფილებაში 36 მეცნიერი თანამშრომელია, მათ შორის 7 მთავარი მეც. თანამშრომელი, 16 – უფროსი მეც. თანამშრომელი და 12 – მეცნიერი თანამშრომელი. საანგარიშო პერიოდში განყოფილებაში მუშავდებოდა 4 სამეცნიერო თემა და 8 ქვეთემა. გამოქვეყნებულია 26 სამეცნიერო ნაშრომი. განყოფილების თანამშრომლები მონაწილეობდნენ 11 საერთაშორისო კონფერენციის მუშაობაში. მიღებული აქვთ 3 საერთაშორისო, 2 საქართველოს გრანტი. განყოფილებას აქვს 1 საერთაშორისო ხელშეკრულება სამეცნიერო თანამშრომლობის შესახებ.

2013 წელს ჩატარებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს მოკლე ანგარიში

II-1. მაგნიტური სისტემების კვლევა.

ხელმძღვანელი: **გ. მამნიაშვილი** – მთ. მეც. თანამშრომელი

შემსრულებლები: **ი. შარიმანოვი** – უფ. მეც. თან., **ა. ახალკაცი** – უფ. მეც. თან., **ტ. გეგეჩკორი** – მეც. თან., **თ. ზედგენიძე** – უფ. მეც. თან., **თ. პეტრიაშვილი** – მეც. თან.

1. გამოკვლეულია მრავლობითი ექო-გამოძახილის ძირითადი კომპონენტების ბუნება მაგნეტიკებში ორი ფართო რეზონანსული იმპულსს მოქმედებისას. დადგენილია, რომ მრავლობითი ექოს სწრაფად რელაქსირებადი კომპონენტა ფორმირდება მრავალი იმპულსიანი არარეზონანსული ფორმირების მექანიზმით ლითიუმ ფერიტის შემთხვევაში, ხოლო კობალტის შემთხვევაში არსებობს აგრეთვე შედარებით ნელა რელაქსირებადი წვლილი, რომელიც ფორმირდება დამახინჯების მექანიზმით.

2. ბმრ მეთოდები წარმატებით გამოყენებულ იქნა მიკროსკოპიული ინფორმაციის მისაღებად გარე მაგნიტური სტრუქტურისა და დინამიკური პროცესების შესასწავლად მაგნეტიკებში. ასევე შესწავლილი იქნა დომენური კედლების სტრუქტურა და დინამიკა. განხორციელდა მაგნეტიკებში დამატებითი მაგნიტური ვიდეო-იმპულსის მოქმედებისას დომენურ კედლებში განთავსებული ბირთვების ბირთვული სპინური ექო სიგნალების დამზერა. პირველად გამოკვლეული და სისტემატიზირებულია დამატებითი მაგნიტური ვიდეო-იმპულსის ორი იმპულსიანი ექო სიგნალებზე ზემოქმედებისას დროითი და სპექტრალური დიაგრამები რიგ მაგნეტიკებში (ფერომაგნეტიკები, ფერიტები, ნახევარ მეტალები და ინტერ მეტალები). ნაჩვენებია, რომ დროითი დიაგრამები ავლენენ ორ-იმპულსიანი ექოს ინტენსივობის დამოკიდებულებას მაგნიტური ვიდეო-იმპულსის დროით მდებარეობაზე რადიო სიხშირული (რს) იმპულსების მიმართ, ხოლო სპექტრალური დიაგრამებისთვის ეს გავლენა ძირითადად განსაზღვრულია ლოკალური ზენაზი ველით და დომენური კედლების ძვრადობით. ამ დიაგრამების გამოყენება შესაძლებელია ბმრ სპექტრის ბუნების იდენტიფიკაციისათვის მრავალდომენიან მაგნიტურ მასალებში და მაგნეტიკებში ბმრ მეთოდის გარჩევისუნარიანობის გასაზრდელად.

3. კვანტურ-სტატისტიკურად გამოკვლეულია ექო პროცესები მაგნეტიკებში ნებისმიერი სიგრძის რიგი რს იმპულსებით აგზნებისას. მიღებული თეორიული

შედგები ექო-სიგნალების რაოდენობის, მათ ფორმირების მომენტების და ინტენსივობებისა კარგ თანხმობაშია ექსპერიმენტულ შედეგებთან მაგნეტიკებში (ფერიტები, ფერომეტალები, ნახევარ მეტალები და მანგანიტები). ფართო რს იმპულსით ან მათი თანმიმდევრობით ზემოქმედება სუსტი სიგნალის აკუმულაციის საშუალებას იძლევა, ამდიდრებს ექო-გამომახილების სპექტრს მკაფიოდ განცალკევებული ინტენსიური ხაზებით ანუ შესატყვისად იზრდება აპარატურის მგრძობიარობა და, შესაბამისად, შესაძლებლობა გამოკვლეულ იქნას ნაზი დეტალები შედარებით გრძელი რელაქსაციური დროის მქონე ბირთვულ სპინ-სისტემაში მიმდინარე დინამიკური და რელაქსაციური პროცესებისათვის. ამ რელაქსაციური პროცესების კვლევის ახალი ექსპერიმენტული შედეგები მიღებულია. დამზერილ მაღალი ინტენსივობის მრავალმპულსიანი ექო-სიგნალები ლითიუმის ფერიტი სასუალებას იძლევა დავადგინოთ სწრაფად რელაქსირებადი კომპონენტის ბუნება მრავალმპულსიან ექო-სიგნამსი, რომელიც პირველად დაიმზირა FeV –ში.

4. დამზერილია დიდი დროითი მახსოვრობის აკუსტიკური და მაგნეტოაკუსტიკური ეფექტები მაგნეტოსტრიქციულ მასალებში მათი რს იმპულსებით ინდუქციური აგზნებისას იმპულსური ბმრ ტექნიკის გამოყენებით. ასევე დამზერილია სამი რს იმპულსით ზემოქმედებისას იმპულსური ბმრ ტექნიკის გამოყენებით მაგნეტიტსა და მრავალფენოვან მაგნეტოექლექტრულ ფერიტ-პიეზოელექტრულ კომპოზიტებში აკუსტიკური სიგნალების ჩაწერით.

5. გამოკვლეულია მაგნეტიტის ნანონაწილაკების სტაბილური მაგნიტური სუსპენზიის ჰიპერთერმიული და მაგნიტური თვისებები. ამ მიზნით დამზადებულია მარტივი დაბალსიხშირული რხევის გენერატორი 300 ვოლტი სიმძლავრით და 300 კილოჰერცი სიხშირით. ინდუქტიურ კოჭაში მოთავსებული მაგნიტური სუსპენზიის ნიმუში ცხელდებოდა “უნიმაგის” 55°C-მდე 30 წუთის განმავლობაში. განივი მაგნიტური ამთვისებლობის გაზომვის შედეგად დავასკვნით, რომ მაგნიტური სუსპენზიის ნანონაწილაკები პარამაგნიტურია ოთახის ტემპერატურაზე. შეფასდა ნანონაწილაკების ზომა.

6. ჩატარდა კიბოს მაგნიტური ჰიპერთერმიით მკურნალობის ისტორიისა და თანამდროვე სიტუაციის მიმოხილვა. განხილულ იქნა კიბოს მაგნიტური ჰიპერთერმიით მკურნალობის არსი. შესწავლილია მაგნიტურ ჰიპერთერმიის გამოყენების პრობლემები და მომავალი პერსპექტივები.

7. ცხელი დარტყმითი ტალღით კონსოლიდაციის (HEC) გამოყენებით განხორციელდა Cu-W ნარევის ცილინდრულ ღეროებად გამკვრივება. სხვადასხვა ტიპის (ნანოსტრუქტურული ვოლფრამით) საწყისი ნიმუშების გამკვრივება განხორციელდა თეორიულის სიმკვრივის მახლობლობაში 1000°C-მდე, დარტყმითი ტალღის დატვირთვის ინტენსივობით 10 გიგაპასკალი. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ მაღალი ტემპერატურის გამოყენება (1000°C-მდე) და ერთდროულად დარტყმითი ტალღით ორ ეტაპად დამუშავება მომგებიანია Cu-(10-40)%W კონსოლიდაციისათვის. შედეგად კომპოზიტებს აქვთ მაღალი სიმკვრივე, კარგი მთლიანობა და უკეთესი ელექტრული თვისებები. ნიმუშის სტრუქტურა და თვისებები დამოკიდებული იქნება ჭ ნაწილაკების წილსა და განაწილებაზე.

8. ჩატარდა ელექტრონულ-სხივური ტექნოლოგიით სინთეზირებული ნანოსტრუქტურული კობალტის ფხვნილების სტრუქტურული, მაგნეტომეტრული და ბმრ კვლევები. განვითარებული ტექნოლოგია საშუალებას იძლევა შეიქმნას რენტგენო-ამორფული ნანოზომის კობალტის ფხვნილები, მაღალი ანიზოტროპიის ჰექსაგონალური მჭიდროდ შეკრული მესერის (HCP) მქონე ფაზის შემცველობით. ეს ფხვნილები არ საჭიროებენ დამატებით პასივაციურ გაზომვებს. მაგნეტომეტრული და ბმრ მონაცემები თანხმობაშია სტრუქტურული გაზომვების შედეგებთან.

9. ეთანოლის ორთქლის პიროლიზისა და ორთქლის ქიმიურად დალექვის ტექნოლოგიებით მიღებულია მაგნიტური კლასტერებით დოპირებული ნახშირბადის ნანოფხვნილები. მაგნიტური კლასტერები იფარება ნახშირბადის გარსით (მოდელი “ბირთვი-გარსი”). ამგვარი ნანოფხვნილების მორფოლოგიის, ზომის, ქიმიური შემადგენლობისა და მაგნიტური თვისებების შესწავლა კომპლექსურად განხორციელდა ოჟე-სპექტროსკოპიის (AES), სკანირებადი ელექტრონული

მიკროსკოპის (SEM), მერხვეი სხეულის მეგნეტომეტრის (VSM) და ბმრ რეზონანსის მეთოდების საშუალებით.

10. შესწავლილია სხვადასხვაგვარად დამუშავებული Ni-B ნანოკლასტერებით დაფარული TiO₂ ნანოფხვნილების ოპტიკურ შთანთქმის სპექტრების დამუშავებაზე დამოკიდებულება.

11. პარტნიორული P538 პროექტის ფარგლებში ჩატარდა სპილენძის და ალუმინის ნიმუშების დაფარვა ტანტალით, ნიობიუმით და ნიკელით. შეისწავლება მათი მექანიკური, ელექტრული და მაგნიტური თვისებები.

12. პარტნიორული P506 პროექტის ფარგლებში გამოკვლეულია ცილინდრული კონტეინერის კედლის მასალა ოპტიმალური შემადგენლობისა და სისქის დასადგენად, რათა შესაძლებელი იყოს გამა და ნეიტრონული დასხივებისაგან დაცვა სხვადასხვა გეომეტრიული კონსტრუქციებისა და ეკრანირების პირობებში.

13. პარტნიორული P552 პროექტის ფარგლებში ჩატარდა მოსამზადებელი სამუშაოები.

II-2. ზეგამტარი სისტემების კვლევა

ხელმწიფანელი: ჯ. ჩიღვინაძე – მთ. ეც. თანამშრომელი

შემსრულებლები: ს. აშიშოვი - მეც.თან., თ. მაჩაიძე - მეც.თან., ო. მაღრაძე - მეც.თან., გ. დონაძე - მეც.თან., გ. დვალი – მეც.თან.

ანდრონიკაშვილის ფიზიკის ინსტიტუტში ზეგამტარობის და ზედენადობის ლაბორატორიაში შეისწავლება Bi-Pb-Sr-Ca-Cu-O სისტემების ბაზაზე სინთეზირებული მაღალტემპერატურული ზეგამტარი ჰომოლოგიურ რიგის ნაერთები, რომელიც აღიწერება საერთო ფორმულით Bi_{1.7}Pb_{0.3}Sr₂Ca_(n-1)Cu_nO_y (n=1-დან 20-მდე). ჩვენს მიერ დეტალურად შესწავლილია ამ რიგის n=1-დან n=5 ჩათვლით ახალი ტექნოლოგიით სინთეზირებული მაღალტემპერატურული ზეგამტარების (მტზ) ნიმუშები.

ამისათვის სპეციალურად დამუშავებულია მტზ მზის ენერჯით გადნობისა და ნაღნობის ზესწრაფი გაცივების ტექნოლოგია. ამ ტექნოლოგიით მიიღებიან უფრო მაღალი ზეგამტარ მდგომარეობაში გადსვლის კრიტიკული ტემპერატურის T_{c-s} მქონე მტზ ნაერთები, ვიდრე სტანდარტული მყარფაზოვანი რეაქციის ტექნოლოგიით მიღებულ მტზ-ს (ნომინალურ ნიმუშებს) გააჩნიათ.

ამრიგად, ჩვენს მიერ დამუშავებული ტექნოლოგია საშუალებას გვაძლევს მივიღოთ უფრო მტზ ვიდრე ნომინალური ნიმუშებია და რაც მთავარია ჩვენი ტექნოლოგიის გამოყენებით სინთეზირებულია ახალი მტზ ფაზები (რომელთა T_c გაცილებით მაღალია ვიდრე ნომინალური ნიმუშებისა), ხასიათდებიან მაღალი სტაბილურობით – მათი მაღალი T_c სტაბილურად უცვლელი რჩება მინიმუმ სამი-ოთხი წლის განმავლობაში.

2013 წლის სამუშაო გეგმით გათვალისწინებული იყო შეგვესწავლა ახალი ტექნოლოგიით სინთეზირებულ Bi/Pb 2256 და Bi/Pb 2267 სისტემების ნიმუშებში (რომელთა n>5-ზე) ზეგამტარი კრიტიკული მახასიათებლები და მათი ზეგამტარი თვისებები.

ჩვენს მიერ სინთეზირებულ იქნა ზემოთხსენებული ტექნოლოგიით Bi/Pb 2256 და Bi/Pb 2267 მტზ სისტემები და მათში დამზერილ იქნა უფრო მაღალი T_c-ს მქონე ფაზები ვიდრე მყარფაზოვანი რეაქციის ტექნოლოგიით სინთეზირებულ ნომინალურ სისტემებშია. მაგალითად Bi/Pb 2256 და Bi/Pb 2267 სისტემის ახალი ტექნოლოგიით სინთეზირებულ ნიმუშებში დაიმზირება მტზ ფაზები რომელთა T_c პირველისათვის ტოლია T_c=115K და მეორესათვის T_c=125K. ამ სისტემებში (Bi/Pb 2256 და Bi/Pb 2267 - ში) მტზ ფაზების კრიტიკული ტემპერატურები უფრო მცირედ იცვლება ვიდრე Bi/Pb 2223, 2234 და 2245 სისტემების (რომელთა T_c იცვლება 107-108 K დან 138K-მდე, 150K-მდე და 180K-მდე სათანადოდ).

შეიძლება გვეფიქრა რომ ჩვენ უკვე გავიარეთ Tc-ს გაზრდის მაქსიმუმი Bi/Pb 2245 სისტემის მაგალითზე, რადგან უფრო მაღალი n-ის მქონე ფაზები (მაგალითად Bi/Pb 2267) იძლევიან უფრო მცირე ზრდას ზეგამტარ მდგომარეობაში გადასვლის კრიტიკული ტემპერატურისათვის.

მაგრამ წინასწარმა გამოკვლევებმა უფრო მაღალი n-ისათვის მაგალითად Bi/Pb 221415-სისტემისათვის აგრეთვე მოგვცა უფრო მაღალი Tc რომელიც დაახლოებით 180 K-ის მახლობლობაშია. ისე რომ შემდგომი კვლევები მოგვცემენ პასუხს ამ პრობლემის გარშემო.

ახალი ტექნოლოგიით სინთეზირებულ ნიმუშებში შესწავლილია დისპაციური პროცესები, რელაქსაციური მოვლენები და აბრიკოსოვის გრიგალური მესერის დინამიკა.

მიღებული შედეგების გამოყენებით მომზადებულია შრომა გამოსაქვეყნებლად.

II-3. რეალური კრისტალები - სხვადასხვა აიროვან გარემოში მაღალი წნევისა და ტემპერატურის პირობებში დამუშავებული დიელექტრიკული და მეტალური შენაერთების კომპლექსური გამოკვლევა

ხელმძღვანელი: **გ. კვაჭაძე** – მთ.მეც.თანამშრომელი
შემსრულებლები: **მ. აბრამიშვილი** - უფ.მეც.თან., **ნ. არაბაჯიანი** - მეც.თან.,
ზ. ახვლედიანი - უფ.მეც.თან., **მ. გალუსატაშვილი** - უფ.მეც.თან., **დ. დრიაგვი** -
უფ.მეც.თან., **გ. დეკანოზიშვილი** - მეც.თან., **მ. ნადარეიშვილი** – უფ.მეც.თან.,
ვ.თავხელიძე, - მეც.თან., **თ. ყალაბეგიშვილი** - უფ.მეც.თან., **მ. წულაია** - უფ.მეც.თან.

1. დაბალსიხშირული აკუსტიკის მეთოდის გამოყენებით გამოკვლეულ იქნა წყალბადისა და დეიტერიუმის გავლენა ფორმის მესხიერების მქონე შენადნობის Ti-Ni-Cu თვისებებზე. შენადნობისთვის, რომელიც აღნიშნულ მინარევებს შეიცავს კვანძთაშორის სივრცეში, მარტენსიტ-აუსტენიტის სტრუქტურული ფაზური გადასვლის მახლობლად დამზერილია რხევითი ენერჯიის შთანთქმა. იგი აიხსნება შემრჩობლების საზღვარზე მიმდინარე პროცესებით, რაც იწვევს წერტილოვანი დეფექტების მოწყვეტა-დამაგრებას. შესაბამისად დამუშავდა ამ მოვლენის ახალი მიკროსკოპული მექანიზმი.
2. დამუშავებულია და შექმნილი ახალი დანადგარი - "გრეხითი ქანქარა", რომლის საშუალებითაც გაიზომება შინაგანი ხახუნი და ძვრის მოდული 1-10 ჰც-ის დიაპაზონში. ამგვარად შესამჩნევად გაფართოვდება აკუსტიკური მეთოდის შესაძლებლობანი. კერძოდ, მოხერხდება რელაქსაციური პროცესების მნიშვნელოვანი პარამეტრის - აქტივაციის ენერჯიის ზუსტი განსაზღვრა.
3. IR სპექტრომეტრიის საშუალებით შესწავლილია რადიაციით ინდუცირებული წყალბადური ცენტრების გრძელვადიანი ყოფაქცევა ლითიუმის ფტორიდის კრისტალებში.
4. მაღალი სიზუსტის იმპულსური დიფერენციალური კალორიმეტრის საშუალებით შესწავლილია სუფთა და წყალბადის სხვადასხვა კონცენტრაციის შემცველი ნიობიუმის ნიმუშების სითბოტევადობა ფართო ტემპერატურულ ინტერვალში (100-360 °C). ყველაზე მნიშვნელოვანი რაც ამ ექსპერიმენტების დროს დადგინდა იყო ის, რომ 200 °C ტემპერატურამდე ჰიდრიდების სითბოტევადობა ნაკლებია სუფთა ნიობიუმის სითბოტევადობაზე, ხოლო შემდეგ პირიქით. ეს შედეგი იმაზე მიუთითებს, რომ ნიობიუმში წყალბადის შეყვანისას არა მარტო ოპტიკური რხევები ჩნდება წყალბადის ქვემესერში, არამედ იმავდროულად ხდება თვითონ

ნიობიუმის მატრიცის ატომებს შორის ურთიერთქმედების გაძლიერებაც (ნიობიუმის განისტება), რაც იწვევს ფონონური სპექტრის ცვლილებასაც, კერძოდ მდგომარეობათა სიმკვრივე დაბალსიხშიროვანი არიდან გადაიქაჩება მაღალსიხშიროვან არეში და განაპირობებს სითბოტევადობის დამატებით ზრდას ოთახის ტემპერატურებზე. დამზერილი მოვლენა სრულ თანხვედრაშია წყალბადის შეყვანის შედეგად ნიობიუმის გამყიფების მოვლენასთან.

5. აიროვან გარემოში (წყალბადი, წყლის ორთქლი, დეიტერიუმი, $Mg(OH)_2$) სხვადასხვა შენაერთების დამუშავება მიზნად ისახავდა არა მარტო მინარევეული ცენტრების ეფექტების შესწავლას მყარ სხეულებში (რაც მიღწეული იქნა კიდევ), არამედ ზოგიერთი პრაქტიკული ამოცანის გადაწყვეტის ცდასაც. ასეთ ჯგუფს მიეკუთვნება იონურ კრისტალებში რადიაციული ფორების მოცემული აირებით შევსების შესაძლებლობის გამოკვლევა. ეს ამოცანა ორი ნაწილისაგან შედგება: 1. რადიაციული ფორების წარმოქმნისა და ევოლუციის გამოკვლევა და 2. კრისტალში მოცემული აირის მოლეკულების შეყვანა ფორებში განთავსების მიზნით. ნაჩვენები იქნა, რომ რეაქტორში დასხივებული ლითიუმის ფტორიდის (ნეიტრონების ფლუენსი $> 10^{16}$ ნ/სმ²) გამოწვის შედეგად ($700^{\circ}C$) მასში წარმოიქმნება $<100>$ კრისტოგრაფიული მიმართულებით ორიენტირებული ფორები (სისქე 0,4 მკმ), რომელშიც შეიძლება იყოს ბირთვული რეაქციის დროს წარმოქმნილი თრითიუმის ნარჩენი. შესწავლილია ფორების განაწილება, მდგრადობა და მათი ყოფაქცევის დამოკიდებულება ნეიტრონების ფლუენსზე და პოსტრადიაციული გამოწვის ტემპერატურაზე. ფორებიანი კრისტალის წყალბადის გარემოცვაში პოსტრადიაციული დამუშავების შედეგად მიღებული სიგნალები (ოპტიკური და პარამაგნიტური სპექტროსკოპია) ამჟამად აუხსნელია. დადგენილია მხოლოდ, რომ ეს არ უნდა იყოს დაკავშირებული კრისტალში წყალბადის შესვლასთან, რადგანაც უმეტეს შემთხვევებში კრისტალში გარედან შესული წყალბადის შესამჩნევი რაოდენობა არ დამზერილა (ამ მხრივ გაცილებით უფრო წარმატებული აღმოჩნდა ლითონშენადნობ $Ti-Ni-Cu$ -სა და სხვა მსგავს შენაერთებზე შესრულებული ექსპერიმენტები. წყალბადის მაქსიმალური რაოდენობა ამ შენაერთებში HH/M 0,042). წყლის ორთქლის შემთხვევაში რეაქტორში დასხივებული კრისტალის მაღალტემპერატურული დამუშავებისას კი მნიშვნელოვნად გაიზარდა მასში არსებული ჰიდროქსიდის იონების რაოდენობა (ამ გზით შეიძლება მექანიკური ძაბვა მკვეთრად ამცირებს მასში ჰიდროქსიდის იონების წყალბადპროდუქტების შექმნაც და მათი კონცენტრაციის გაზრდა კრისტალში). აღნიშნული გამოკვლევები ჩატარებული იყო სხვადასხვა პირობებში (ფლუენსი; ტემპერატურა; წნევა; დრო; თავისუფალ, თუ დაძაბულ მდგომარეობაში). კერძოდ, კრისტალზე მოქმედი შეღწევის შესაძლებლობას.

II-5. კონდენსირებულ გარემოთა თეორია

ხელმძღვანელი: გ. ხარაძე – მთ. მეც. თანამშრომელი.

ა) ზედენადი ფერმიონული სითხის - 3He -ის თვისებების თეორიული კვლევა

შემსრულებლები: გ. ბარამიძე – უფ.მეც.თან., ნ. სურამლიშვილი – უფ.მეც.თან.

საანგარიშო პერიოდში ჩატარებული გამოკვლევები ეხებოდა გლობალურად დეფორმირებული აეროგელის გარემოში მოთავსებული ზედენადი 3He -ის A- ფაზის სპინური დინამიკის თავისებურებების თეორიულ შესწავლას. შესაბამისი ექსპერიმენტული მონაცემების ანალიზმა გვაჩვენა, რომ არსებული წარმოდგენების საფუძველზე ვერ ხერხდება ახალი ექსპერიმენტების ინტერპრეტაცია და საჭიროა ალტერნატიული თეორიული მოდელების ძიება.

ბ) დაბალგანზომილებიან, კორელირებულ სისტემებში დინამიური ეფექტების კვლევა.

ხელმძღვანელი და შემსრულებელი: ა. ნერსესიანი – მთ. მეც. თან.

განხილულია ორჯაჭვიან კიბეზე განმარტებული სპინური ფერმიონების სისტემა არათანაზომადი ზონის შევსების პირობებში. შესწავლილია ამ სისტემის ფაზუპი დიაგრამა როგორც ჯაჭვთა შორის ტუნელირების ამპლიტუდის (t) ფუნქცია. ეს ამოცანა აკტუალურია იმის გამო, რომ დღევანდელ პირობებში ოპტიკურად ჩატვირთილი ცივი ატომების სისტემებში შესაძლებელი გახდა თეორიული მოდელების ექსპერიმენტალური განხორციელება. პრაქტიკულ პირობებში ამ მოდელების ნებისმიერი პარამეტრის კონტროლირებადი ცვლილებაც შესაძლებელია. შრომაში განვითარებულია t -პარამეტრის მიმართ კვანტური ფაზური გადასვლების სისტემატური თეორია, რომელიც კვანტური ველის თეორიის მეთოდებს ეყრდნობა.

გაანალიზებულია სისტემის ტრანსპორტული თვისებები ფაზური დიაგრამის კრიტიკულ ხაზებზე. გარდა ამისა, ნახვენებია, რომ იონური პოტენციალის შექმნა ელექტრონულ არათანაზომად კიბეებში იწვევს სპექტრალური ღრეხოს გენერაციას სრული მუხტის სექტორში, რაც სისტემის დიელექტრიკულ მდგომარეობაში გადასვლას იწვევს.

გ) არაწონასწორული მაგნიტური სისტემების კვლევა

შემსრულებლები: მ. ზვიადაძე - მთ.მეც.თან., ა. კვირიკაძე - მეც.თან., რ. ლევსვერიძე - ინჟინერი.

საანგარიშო პერიოდში გრძელდებოდა კვლევები არაწონასწორული მაგნიტური სისტემების ზოგიერთი ფიზიკური თვისებების დასადგენად. ძირითადი აქცენტი გადატანილი იყო იმპულსების სპინურ სისტემებთან ურთიერთქმედების თეორიულ კვლევაზე.

დ) ლითონ-წყალბადის სისტემების კვლევა

ხელმძღვანელი: ი. რატიშვილი – მთ. მეც. თანამშრომელი
შემსრულებლები: ნ. ნამორაძე – კიბერნეტიკის ინსტიტუტი

2013 წელს გრძელდებოდა ლითონ-წყალბადის ჩანერგვითი ტიპის შენადნობების თეორიული კვლევა. შესწავლილი ობიექტი იყო იშვიათ მიწათა ლითონების (ლანთანი, ცერიუმი) და ძნელადდნობადი ლითონების (ნიობიუმი, ვანადიუმი) მოწესრიგებად წყალბადნაერთებში მსუბუქი ატომების ძვრადობა.

ძირითადი შედეგები:

1. გაანგარიშებული იყო მოწესრიგებადი ლითონ-წყალბადის ნაერთის სითბოტევადობა ლითონის მესერში ჩანერგილი წყალბადის ატომების რხევითი მოძრაობის წვლილის გათვალისწინებით. რიცხვითი გამოთვლები ჩატარდა $CeH_{2.86}$ ზესტეკიომეტრიული დიჰიდრიდისათვის. მიღებულმა თეორიულმა $C(T)$ მრუდმა ზუსტად აღწერა შესაბამისი ექსპერიმენტული დამოკიდებულება ტემპერატურების ფართო დიაპაზონში (20 – 360 K). ამის საფუძველზე დადგინდა შენაერთის ისეთი მახასიათებლები, როგორცაა დეზაის ტემპერატურა T_D , ეინშტეინის ტემპერატურა T_E , და მოწესრიგებადი ქვესისტემის ენერგეტიკული პარამეტრები V_1 და V_2 .
2. ექსპერიმენტებიდან ცნობილი იყო, რომ დიდი მსგავსების მიუხედავად სტეკიომეტრიული დიჰიდრიდების CeH_2 და LaH_2 სითბოტევადობების ტემპერატურული დამოკიდებულებები $C(T)[LaH_2]$ და $C(T)[CeH_2]$ თვისობრივად განსხვავდებიან ტემპერატურათა ინტერვალში 100–250 K. დასახელებული ჰიდრიდების ენერგეტიკული

პარამეტრების ანალიზის საფუძველზე ჩვენს მიერ დადგენილ იქნა ამ განსხვავების გამომწვევი მიზეზები.

ტრადიციულად ითვლებოდა, რომ ორივე ნაერთში წყალბადის ატომები განლაგებულია ლითონის მესერის მხოლოდ ტეტრაედრულ კვანძთაშორის პოზიციებში (და ირხევიან ერთი ლოკალური სიხშირით) მთელ ექსპერიმენტულად შესწავლილ ტემპერატურულ ინტერვალში (20 – 360 K).

ჩვენს მიერ ნაჩვენები იყო, რომ ორივე დიჰიდრიდში -ატომების მცირე ნაწილი (1%-მდე) შეიძლება სტოქასტიკურად გადავიდეს ტეტრაედრულიდან ოქტაედრულ კვანძთაშორის პოზიციებში (და, შესაბამად, ირხეოდეს განსხვავებული ლოკალური სიხშირით), მაგრამ ოქტაედრულ პოზიციებში გადასულ ატომებს შორის არსებული წყალბად-წყალბად ურთიერთქმედება CeH_2 -ის შემთხვევაში ეწინააღმდეგება წყალბადის ტეტრა-ოქტა გადასვლებს, ხოლო LaH_2 შენაერთში კი, პირიქით, ასტიმულირებს მათ. უკანასკნელ შემთხვევაში ტეტრა-პოზიციებში გადასულ ნაწილაკთა რაოდენობა ტემპერატურულ ინტერვალში $T < 250$ შეიძლება აღწევდეს 5%-ს. (ეს “ტუმბო” მოქმედებს სანამ - ურთიერთქმედება არ ითრგუნება ნაწილაკთა სითბური მოძრაობით). სწორედ ეს განსხვავება CeH_2 და LaH_2 ნაერთებს შორის განაპირობებს მათი სითბოტევადობების ტემპერატურული დამოკიდებულებების სხვაობას.

3. ექსპერიმენტიდან ცნობილი იყო, რომ ძნელადდნობად ლითონში (ნიობიუმში) ჩანერგილი წყალბადის ატომების მოწესრიგებისას მათი ლოკალური რხევების სიხშირე მცირდება. ეს “ანომალია” ჩვენს მიერ აღწერილი იყო, როგორც მოწესრიგებულ მდგომარეობაში მსუბუქი ატომების “დამძიმების” ეფექტი. აღმოჩნდა, რომ მესერში ჩანერგილი ნაწილაკების “დამძიმება” საფუძველად უდევს მოწესრიგებადი ჰიდრიდების სპინ-მესერული რელაქსაციის ბმრ-კვლევებში ე.წ. “შარიმანოვის ეფექტის” ახსნას. კერძოდ, შარიმანოვის მიერ ექსპერიმენტულად ნაჩვენები იყო, რომ $NbH_{0.89}$ შენაერთში წყალბადის ატომების ძვრადობა ნახტომისებურად იზრდება დაბალტემპერატურული ფაზური (ბეტა-გამა) გადასვლის მახლობლად. ჩვენს მიერ ეს მოვლენა ახსნილ იქნა, როგორც შენაერთში ფრუსტრირებული მდგომარეობის წარმოქმნისა და, შესაბამად, მოძრავი ნაწილაკების “დამძიმების” დროებითი გაქრობის შედეგი (სანამ ახალი, მოწესრიგება არ ჩამოყალიბდება). ეს განაპირობებს სპინ-მესერული რელაქსაციის T_1 დროის ნახტომისებურ ზრდას.

სავარაუდოა, რომ ანალოგიური (მაგრამ გაცილებით უფრო სუსტი) ეფექტი არსებობს $CeH_{2.45}$ შენაერთის სპინ-მესერულ რელაქსაციაშიც.

ე) დინამიური და რელაქსაციური პროცესები ნანოსტრუქტურებში

შემსრულებლები: *მ. ზვიადაძე* - მთ.მეც.თან., *გ.მამნიაშვილი* – მთ. მეც.თან.,

ლ. ტყეშელაშვილი – უფრ.მეც.თან., *ა. ახალკაცი* – უფრ.მეც.თან., *ა. კვირიკაძე* -

მეც.თან., *რ. ლეფსვერიძე* - ინჟინერი.

დისკრეტულ ოპტიკურ სისტემებში ანალიზური და რიცხვითი მეთოდებით შესწავლილ იქნა არაწრფივი ტალღების გაფანტვა ლოკალურ არაერთგვარივნებებზე. ნაჩვენებია რომ წერტილოვანი დეფექტები შეიძლება ეფექტურად გამოყენებულ იქნას სინათლის არაწრფივი იმპულსების კონტროლისა და მანიპულაციისათვის. კერძოდ, შემუშავებული თეორია აღწერს დისკრეტული ოპტიკური სოლიტონების არეკვლასა და ტუნელირებას წერტილოვან დეფექტებზე. ანალიზური და რიცხვითი მეთოდებით მიღებული შედეგები ძალიან კარგ თანხვედრაშია ერთმანეთთან.

სინუს-გორდონის განტოლების წრფივ სპექტრში არსებობს აკრძალული ზონა. ეს იწვევს ე.წ. არამარკოვიესულ ეფექტებს სოლიტონების ფორმირების პროცესებში.

შემუშავებულია განზოგადებული ვარიაციული მეთოდი რომლის მეშვეობითაც

მიღებულია ძირითადი განტოლება აღნიშნული პროცესების მოდელირებისათვის. კერძოდ, ნაჩვენებია რომ სოლიტონის რელაქსაციის პროცესები ექვემდებარებიან იმავე ძირითად კანონზომიერებებს რასაც აღზნებული კვანტური სისტემები სტრუქტურირებულ ფოტონურ სისტემებში. მაგალითად, არამარკოვისეული ეფექტები იწვევენ სინუს-გორდონის სოლიტონების ოსცილაციებს. საბოლოოდ კი ხდება სოლიტონისა და გამოსხივებული წრფივი ტალღების ბმული მდგომარეობის ფორმირება.

ბინარული ოპტიკური ტალღამტარების სისრემებისათვის შემუშავებულია თეორია რომელიც ეფუძნება ე.წ. ბმული ტალღების კონცეფციას. გამოყვანილი განტოლებები ეფექტურად აღწერენ არაწრფივი ტალღების მოძვლების დინამიკას აღნიშნულ სისტემაში. მიღებული განტოლებების მეშვეობით მიღებულია ახალი სოლიტონური ამონახსნები. ანალიზური შედეგები ძალიან კარგ თანხვედრაშია რიცხვით სიმულაციებთან.

საერთაშორისო ხელშეკრულება სამცხიერო თანამშრომლობის შესახებ

1. Agreement on Cooperation between **Andronikashvili Institute of Physics (Tbilisi, Georgia)** and **Kharkov Karazin National University (Ukraine)** (2006 - 2014)

2013 წელს განყოფილების თანამშრომელთა მიერ გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომების ნუსხა

1. G.I. Mamniashvili, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli “On the mechanism of formation of multiple echo in magnetic materials”, *The Physics of Metals and Metallography*, vol. 114, N10, pp 833-837 (2013) [68. Г.И. Мамниашвили, Т.О. Гегечкори, А.М. Ахалкаци, Ц.А. Гавашели. “О механизме формирования множественного эхо в магнетиках”, *ФММ*, том 114, № 10, с. 1–5 (2013)].
2. G.I. Mamniashvili, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli, E.R. Kutelia, L.G. Rukhadze, D.I. Gventsadze. “Timing and spectral diagrams of magnetic video-pulse excitation influence on NMR spin-echo in magnets”. *Journal of Superconductivity and Novel Magnetism*, vol. 26, N4, 1401-1404 (2013).
3. M.D Zviadadze, G.I. Mamniashvili, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli. “NMR spin-echo spectroscopy in magnets using arbitrary duration radio-frequency pulses”. *Journal of Superconductivity and Novel Magnetism*, Vol. 26, N4, pp. 1405-1409 (2013).
4. G.I. Mamniashvili, Y.G. Sharimanov, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli, D.I. Gventsadze, E.R. Kutelia, S.S. Nachkebia. “Long-term memory and magnetoacoustic effects at excitation of magnetostrictive materials by RF and magnetic pulses using pulsed NMR technique”. *Journal of Advances in Applied Acoustics (AIAA)* vol. 2, N1, pp. 34-43, February 2013.
5. B. Surguladze, G. Mamniashvili, G. Phichkhaia, A. Akhalkatsi ”Hyperthermal and magnetic investigations of the stable suspension of magnetic nanoparticles” *J. Innovative Medicine and Biology* N8 - 9 August - September 2013.
6. B. Surguladze, G. Mamniashvili, G. Phichkhaia, A. Akhalkatsi “Magnetic hyperthermia of cancer”. *J. Innovative Medicine and Biology* N8 - 9 August – September 2013
7. S.T. Carr, B.N. Narozhny and A.A. Nersesyan, “Spinful fermionic ladders at incommensurate filling: Phase diagram, local perturbations, and ionic potentials”, *Annals of Physics*, v.339, pp 22-80 (2013).
8. I.Ratishvili, N.Namoradze. “Physical Properties of Some Metal Hydrides Applicable for Hydrogen Detectors (Brief Review)”. in *Black Sea Energy Resource Development and Hydrogen Energy*

- Problems*. (Springer, eds. A. Veziroglu et al.), pp. 373-389 (2013).
9. N.Namoradze, I.Ratishvili. ““Anomalous” heat capacity of the stoichiometric lanthanum dihydride”. *Bulletin of GNAS*, **7(1)**, 38-45 (2013).
 10. G. Abramishvili, M. Abramishvili, M. Galustashvili, T. Kalabegishvili, V. Kvatchadze, V. Tavkheldidze . “Stable F²⁺ centers formation in the irradiated LiF crystals under the combined action of UV light and mechanical load”. *Journal of Luminescence* **140** (2013) **126–129**.
 - 11 М. В. Галушташвили, Д.Г. Дриаев, Ф.Х. Акопов, С.Д. Цакадзе. «Электростимуляция магнитопластического эффекта в кристаллах LiF «внутренним» электрическим полем, возникающим при индентировании». *Физика твердого тела*, **55(8)**, (2013) **1565-1569**.
 12. A.M.Pashaev, O.I.Davarashvili, **Z.G.Akhvlediani**, M.I.Erukashvili, R.G.Gulyaev and V.P.Zlomanov. “The Structure of Thin Epitaxial Layers of Lead Selenide”. *Journal of Materials Science and Engineering (A)*, **3 (2)**, **117-122** (2013).
 13. A.M.Pashaev, O.I.Davarashvili, M.I.Erukashvili, **Z.G.Akhvlediani**, R.G.Gulyaev and V.P.Zlomanov. “ Nanolayers of Lead Selenide on Potassium Chloride Substrates : Specific Features of Formation .“ *Journal of Materials Science and Engineering (A)*, **3 (4)**, **235-238** (2013).
 14. A.M.Pashaev, O.I.Davarashvili, M.I.Erukashvili, **Z.G.Akhvlediani**, R.G.Gulyaev and L.P.Bychkova. “ Epitaxial Lead Selenide Layers over a Wide Range of Their Thickness on Dielectric Substrates” . *Journal of Materials Science and Engineering (B)*, **3 (2)**, **97-103** (2013).
 15. Arif.M. Pashaev, Omar.I. Davarashvili, Megi. I. Erukashvili, **Zaira.G. Akhvlediani** Revaz. G. Gulyaev and Vladimir. P. Zlomanov. “New Opportunities in Lead Selenide Nanolayers”. *Journal Advanced Materials*” **855** (2013), **473-477**.
 16. Z. G.Akhvlediani and I.G.Akhvlediani. “Accumulation Features of Radiation –Induced Hydrogen Defects in LiF”. *Journal of Nuclear Instruments and Methods in Physics (B)*, **NIMB** (Accepted for Publication) (2013).
 17. A.M. Pashaev, O.I. Davarashvili, M.I. Erukashvili, **Z.G. Akhvlediani**, L.P. Bychkova and M.A. Dzagania. “ON THE POSSIBILITIES FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF RADIATION IN HETEROSTRUCTURES BASED ON THE IV-VI SEMICONDUCTORS”. *Journal of Materials Science and Engineering* (Accepted for Publication) (2013).
 18. A.Pashaev, O.Davarashvili, M.Erukashvili, **Z.Akhvlediani** etc. "Modification of the properties of lead selenide layers at their nanothickness". *NANO STUDIES* **7** (2013), **pp.233-240**.
 19. A.Pashaev, O.Davarashvili, M.Erukashvili, **Z.Akhvlediani** etc. "Modeling of the quasi-dielectric state in PbSnTe and PbSnSe nanolayers with high concentration of nonstoichiometric defects". *NANO TUDIES* **8** (2013), **pp.253-258**.
 20. Lasha Tkeshelashvili, "Discrete optical soliton scattering by local inhomogeneities", *Photon. Nanostr. Fundam. Appl.* **11**, 95 (2013).
 21. Lasha Tkeshelashvili, "Non-Markovian dynamics of solitons in the sine-Gordon model", submitted to *Phys. Rev. E.* (2013)
 22. G.A. Baramidze, G. A. Kharadze “Some comments on superfluid He³ placed in globally deformed aerogel”, *JETP Letters* **97**, 718 (2013).
 23. M.D.Zviadadze, I.G.Margvelashvili, L.A.Zamtaradze, “The Efficiency and Power of the Martensiti Rotor Heat Engine”, submitted to *МЕМА*, **2013**.
 24. ი.მარგველაშვილი, მ.ზვიადაძე, ა.ბერძენიშვილი, “მარტენსიტული როტორული თბური ძრავი”, *საქართველოს პატენტი*, **2013**.
 25. ი.მარგველაშვილი, მ.ზვიადაძე, ა.ბერძენიშვილი, “სუბნეტოელექტრული თბური ტუმბო”, *საქართველოს პატენტი*, **2013**.
 26. Д.Г. Дриаев, К.О.Кахиани, Ф.Х.Акопов, С.Дж.Цакадзе. АКУСТИЧЕСКИЙ СПЕКТРОМЕТР, ISSN 1987-8826, *Nano Studies*. **2013**,

2013 წელს განყოფილების თანამშრომელთა მონაწილეობა საერთაშორისო და ადგილობრივ კონფერენციებში, სიმპოზიუმებში და ა.შ.

1. A.B. Peikrishvili, G.I. Mamniashvili, B. Godibadze, E.Sh. Chagelishvili, T. Gegechkori, M.V. Tsiklauri. “Hot Explosive Consolidation of Nanostructured Cu-W Composites”, Euro powder Metallurgy Congress & Exhibition (Euro PM2013), September 15-18, Sweden Goteborg. Congress and Exhibition Guide, p. 49 (2013).
2. G. Mamniashvili, T. Gegechkori, M. Okrosashvili, A. Akhalkatsi, T. Gavasheli, D. Daraselia, D. Djaparidze, A. Shengelaya, A. Peikrishvili, D. Lesuer, “Production of cobalt nanopowders by electron-beam technology and their NMR and magnetometry study”, International Conference on Nanoscale Magnetism (ICNM 2013), September 2-6, Turkey, Istanbul. ISNM2013 Book of Abstracts, p. 213 (2013).
3. T. Gegechkori, G. Mamniashvili, E.R Kutelia, L.G. Rukhadze, N.I. Maisuradze, B.G. Eristavi, D.I. Gventsadze, A. Akhalkatsi, T. Gavasheli, D. Daraselia, D. Djaparidze, A. Shengelaya, “Technology for production of magnetic carbon nanopowders doped with iron and cobalt nanoclusters”, International Conference on Nanoscale Magnetism (ICNM 2013), September 2-6, Turkey, Istanbul. ISNM2013 Book of Abstracts, p. 158 (2013).
4. დ. გვენცაძე, გ. მამნიაშვილი, ტ. გეგეჭკორი, მ. ნადარეიშვილი, თ. ზედგენიძე, “ინანოკლასტერებით დაფარული თი 2 ნანოფხენილების კომბინირებული დამუშავების გავლენა მათ ოპტიკურ შთანთქმის სპექტრებზე”, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”, 2013 წ. 7-8 ივნისი. ქუთაისი, საქართველო. შრომების კრებული, გვ. 374-376. [. ვენტსაძე.
5. G.Mamniashvili, T.Gegechkori, M.Nadareishvili, T.Zedgenidze. “Combined treatment effect on the photocatalytic activity of TiO₂ nanopowders coated by Ni-B nanoclusters”. International scientific – practical conference “Innovative technologies and contemporary materials” 7-8 June 2013, Kutaisi, Georgia. Collection of works, p. 374-376.]
6. I.Ratishvili, N.Namoradze. “Mobility of hydrogen atoms in the hydrogen containing ordering compounds”. moxseneba saerTaSoriso konferenciaze Gordon Research Conference “Hydrogen Metal Systems”, 14-19/VII-2013, Barga (Italy).
7. Ф.Х. Акопов, М.В. Габуния, А.А. Гачечиладзе, Д.Г. Дриаев, С.Д. Цакадзе, В.Ф. Акопов. «Формирование сплава Ni-Cu спеканием». **Proceedings of the 16-th international meeting “Order, Disorder and Properties of Oxides”, 7-12 of September 2013, Rostov-on-Don Tuapse, Russia, pp. 5-8.**
8. Z.Akhvlediani and I.Akhvlediani . “Accumulation Features of Radiation –Induced Hydrogen Defects in LiF” (Abstr.) 17th International Conference on RADIATION EFFECTS IN INSULATOTS (**REI – 17**), **Helsinki, Finland June 30- July 5 (2013), p. PB-14.**
9. O.Davarashvili, A.Pashaev, M.Enukashvili, Z.Akhvrdiani, L.Bychkova and V.Zlomanov. “Modeling of the Dielectric State in PbSnSe and PbSnTe Nanolayers with High Concentration of Nonstoichiometric Defects”. (Abstr.) 17th International Conference on RADIATION EFFECTS IN INSULATOTS (**REI -17**), **Helsinki, Finland June 30- July 5 (2013), p. PB-16.**
10. A.Pashaev, O.Davarashvili, M.Enukashvili, Z.Akhvlediani, L.Bychkova and M.Dzagania. “ On the Possibilities for Improving the Efficiency of Radiation in Hetero-structures Based on IV-VI Semiconductors.” (Abstr.). International Conference on Functional Materials and Nanotechnologies (**FMNT**), **Tartu, Estonia 21-24 April (2013), p. PO-79.**
11. Дж.А.Шарашенидзе**, И.В.Чхартишвили**, Н.Д.Кватая**, В.Ф.Акопов*** Ф.Х.Акопов*. Электрические и магнитные свойства Со-Си композитов, консолидированных прессованием.// Proc.of the 16-th International meeting “Order, Disorder and Properties of Oxides” ISBN- 978-5-87872-727-3, ODPO-16. (2013). 7-12 september. Rostov-on-Don – Loo. Russia V.1, pp. 9-11.

III. პლაზმის ფიზიკის განყოფილება

(განყოფილების გამგე – ფიზ.-მათ.მეც.დოქტორი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი ნოდარ ცინცაძე)

განყოფილებაში 14 მეცნიერი თანამშრომელია, მათ შორის 4 მთავარი მეც. თანამშრომელი, 10 – უფროსი მეც.თანამშრომელი. საანგარიშო პერიოდში განყოფილებაში მუშავდებოდა 2 სამეცნიერო თემა და 8 ქვეთემა. გამოქვეყნებულია 10 სამეცნიერო ნაშრომი. განყოფილების თანამშრომლები მონაწილეობდნენ 3 საერთაშორისო და 2 ადგილობრივ კონფერენციის მუშაობაში. მიღებული აქვთ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის 2 გრანტი და 1 საერთაშორისო-საპარტნიორო გრანტი STCU. განყოფილებას აქვს 2 საერთაშორისო ხელშეკრულება სამეცნიერო თანამშრომლობის შესახებ.

2013 წელს ჩატარებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს მოკლე ანგარიში:

III. პლაზმის დინამიკა

III-1. პლაზმის დინამიკა - ექსპერიმენტი:

III-1-1. პლაზმის ტურბულენტობის კვლევა და მისი კონტროლი თერმობირთვულ დანადგარ ტოკამაკში და ღია მაგნიტურ მახეში.

(თემა ნაწილობრივ სრულდება ეანდრონიკაშივილის ფიზიკის ინსტიტუტსა და ჩეხეთის მეცნიერებათა აკადემიის პლაზმის ფიზიკის ინსტიტუტს შორის 1985 წლიდან დღემდე არსებული საერთაშორისო ხელშეკრულების ფარგლებში. ამჟამად მომქმედი ხელშეკრულებაა – **“Plasma turbulence, its external control, plasma-wave interaction and UHF plasma diagnostics on the COMPASS tokamak” (01.01.2009 – 31.12.2013)**)

კოორდინატორები: ს. ნანობაშვილი – მთ. მეც. თან. (ფიზ. ინსტიტუტი – თბილისი, საქართველო)

ი. შტეკელი – დოქ. (პლაზ. ფიზ. ინსტიტუტი – პრაღა, ჩეხეთის რესპუბლიკა)

ხალმძღვანელი : ს. ნანობაშვილი – მთ.მეც.თან.

შემსრულებლები : გ. გელაშვილი – უფ.მეც.თან., ი. ნანობაშვილი – უფ.მეც.თან.,

გ.როსტომაშვილი – უფ.მეც.თან., ზ.ბერია – ინჟინერი, გ.თავახელიძე – ინჟინერი,

ა.ნასყიდაშვილი – ინჟინერი, ტოკამაკ COMPASS-ის (პრაღა) დიაგნოსტიკის და ტურბულენტობის კვლევის ჯგუფი.

1) საანგარიშო პერიოდში ძირითადი აქცენტი გადატანილი იყო ტურბულენტობის კომპლექსურ კვლევაზე სხვადასხვა ტოკამაკებზე (**CASTOR-ზე** - ჩეხეთის მეც. აკ. პლაზმის ფიზიკის ინსტიტუტი, პრაღა და **TEXTOR-ზე** - იულიხის საკვლევი ცენტრი, გერმანია) და ღია მაგნიტურ მახეებში (**OMT-2** – ეანდრონიკაშივილის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტი, თბილისი და **MISTRAL-ი** - მარსელის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი). ტურბულენტობის კვლევა ყველა ამ დანადგარებზე სწარმოებდა პლაზმის სიმკვრივის და პლაზმიდან არეკვლილი ზმს სიგნალის ($\lambda=2\div 8$ მმ), ერთიდაიგივე, ე.წ. „აფეთქების“ (დიდი ამპლიტუდის რხევების) მეთოდით. ხდება ამ ფიზიკური სიდიდეების „აფათქებების“ სტატისტიკური და დროითი დინამიური მახასიათებლების და მათი რადიალური ევოლუციის შესწავლა და ანალიზი და მათი კავშირი პლაზმის გადატანის ინტენსივობაზე პერიფერიაში. ეს მეთოდი პირველად გამოყენებულ იქნა ი. ნანობაშივილის მიერ ტოკამაკ **TORE SUPRA-ზე** (კადარაში, საფრანგეთი - (**I. Nanobashvili**, P. Devynck, J.P. Gunn, **S. Nanobashvili**, J. Stockel, G. Van Oost "Comparative Analysis of Intermittent Burst Temporal Characteristics at the Edge of the CASTOR and Tore Supra Tokamaks", *Physics of Plasmas*, 16, 022309, 2009).

ზოგადად, ამ კვლევების მიზანია არა მარტო სხვადასხვა კონფიგურაციის მაგნიტურ მახეებში პლაზმის ტურბულენტური თვისებების შესწავლა, არამედ ტურბულენტობის გარედან მართვის მეთოდების დამუშავება. მართვის ასეთ, უკვე აპრობირებულ მეთოდს წარმოადგენს პლაზმის ელექტროდული პოლარიზაცია (**biasing**). ჩვენს მიერ ჩეს კვლევებთან ერთად ტოკამაკ **CASTOR-ზე** არა ერთი საინტერესო შედეგი გვაქვს მიღებული ამ მიმართულებით. მაგრამ ეს მეთოდი საჭიროებს ელექტროდის შეყვანას პლაზმაში, რაც თერმობირთვულ დანადგარებში, სადაც პლაზმას აქვს მაღალი ტემპერატურა, შეუძლებელია და გამორიცხული. ამიტომ მეტად აქტუალურია პლაზმის პოლარიზაციის უკონტაქტო მეთოდების დამუშავება. ასეთ უკონტაქტო მეთოდით შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას პლაზმაში „გრილების“ საშუალებით მძლავრი ქვედაჰიბრიდული ტალღების შეყვანა. ასეთი პირველი ცდები განხორციელდა ჩვენს მიერ ასევე ჩეს კვლევებთან ერთად ტოკამაკ **CASTOR-ზე**. გარდა ამისა ტოკამაკ **TEXTOR-ზე** ჩატარებული კვლევები (ი.ნანობაშივილი) გვიჩვენებს, რომ განმუხტვის რიგ რეჟიმებში აშკარად დაიშორება პერიფერიულ პლაზმაში სიმკვრივის „აფეთქებების“ მახასიათებლების მსგავსი ცვლილება **biasing-ისა** და **DED-ის** (დინამიური ერგოდული დივერტორი-ის) ზეგავლენით. ეს ახალი, ორიგინალური შედეგია, რომელიც იძლევა იმედს, რომ მომავალში **DED** შეიძლება გამოყენებულ იქნას ტოკამაკში პერიფერიული პლაზმის ტურბულენტობის გარედან უკონტაქტოდ მართვისათვის, რაც მეტად მნიშვნელოვანია **ITER-ის** ტიპის მართვადი თერმობირთვული დანადგარებისათვის. ამ კვლევების შედეგები მოხსენებული იქნა ი. ნანობაშივილის მიერ ევროპული ფიზიკური საზოგადოების მე-40 საერთაშორისო კონფერენციაზე პლაზმის ფიზიკაში (ესპო, ფინეთი, ივნისი 2013 წ.). ელექტრონული ვერსია გამოქვეყნდა **ArXiv-ში (1206.1186)** და სრული ვერსია გაგზავნილია ჟურნალში *Physics of Plasmas*.

2) ჩვენს მიერ ჩეხეთის მეცნიერებათა აკადემიის პლაზმის ფიზიკის ინსტიტუტის (რომელთანაც ჩვენ ინსტიტუტს აქვს მრავალწლიანი ხელშეკრულება ტოკამაკზე საერთო კვლევების შესახებ) ახლადდამონტაჟებულ ტოკამაკისათვის წლების განმავლობაში ინტენსიურად მუშავდება და იქმნება პლაზმის ზმს დიაგნოსტიკის მეთოდები და აპარატურა. მათ შორის 2-მმ დიაპაზონის ინტერფერომეტრი, 17-40 GHz-ის სიხშირის დიაპაზონში მომუშავე 32 არხიანი რადიომეტრი, 22-75 GHz-ის დიაპაზონის კორელაციური რეფლექტომეტრი და დოპლერის რეფლექტომერი და სხვა.

საანგარიშო პერიოდში ჩვენს მიერ დამუშავდა, შეიქმნა და დამონტაჟდა ტოკამაკ **COMPASS-ზე** 2-მმ დიაპაზონის ორ სიხშირიანი ინტერფერომეტრი მაღალი მგრძობიანობის ფაზური დეტექტორით. ეს ინტერფერომეტრი საშუალებას იძლევა ტოკამაკის განმუხტვის სხვადასხვა რეჟიმში, მათ შორის მძლავრი ნეიტრალური კონების ინჟექციისას ტოკამაკში, დიდი სუზუსტით გაიზომოს პლაზმის სიმკვრივის როგორც აბსოლუტური მნიშვნელობა, ასევე მისი დინამიკა განმუხტვის პერიოდში. ამ გაზომვების შედეგები მოხსენებული იქნა სუბმილიმეტრული ტალღების მე-8 საერთაშორისო კონფერენციაზე ხარკოვში, უკრაინა, ივნისი 2013 წ. აგრეთვე შესაბამისი, უფრო დეტალური შრომა გაიგზავნა დასაბუჯდათ ჟურნალში *Rev. Sci. Instrum.*

III-1-2. დარტყმითი ტალღის დინამიკა ნეიტრალურ აირებსა და პლაზმაში

ხელმძღვანელები : ს. ნანობაშვილი – მთ.მეც.თან., გ. გელაშვილი – უფ.მეც.თან.

შემსრულებლები : ი. ნანობაშვილი – უფ.მეც.თან., გ. როსტომაშვილი – უფ.მეც.თან.,
ზ. ბერია – ინჟინერი, გ. თავხელიძე – ინჟინერი, ანასციოდაშვილი – ინჟინერი.

1) გრძელდება ექსპერიმენტები ბრტყელი დარტყმითი ტალღის (დტ) დინამიკის შესასწავლად ნეიტრალურ გარემოში და სუსტად იონიზებულ პლაზმაში. ექსპერიმენტებმა აჩვენა, რომ პლაზმაში ხდება დარტყმითი ტალღის სიჩქარის ზრდა და ეს ზრდა დაკავშირებული უნდა იყოს ნეიტრალურ აირთან შედარებით პლაზმური გარემოს უფრო მაღალ ტემპერატურასთან. ახლა მიმდინარეობს შესაბამის ექსპერიმენტული დანადგარის მოდერნიზება, რათა გაზომილ იქნას სუსტად იონიზებული გარემოს ტემპერატურა. შესაბამის ექსპერიმენტულ მასალაზე მზადდება შრომა გამოსაქვეყნებლად

2) განხორციელდა CO₂ (10.6 μm, 50 J) ლაზერის სისტემის და მისი ელექტრული კვებისა და მართვის სრული რეაბილიტაცია და გაწეობა. ლაზერი მდგრადად მუშაობს და შესაძლებელია მისი გამოყენება სხვადასხვა პლაზმურ და ეკოლოგიურ ექსპერიმენტებში.

III-1-3. გადაწყობადი სპექტრალური გამოსხივების ოპტიკური წყაროს შექმნა

ხელმძღვანელი და შემსრულებელი: გ. კორთხონჯია – უფ.მეც.თანამშრომელი

1) ფერომაგნიტური სპირალის მეშვეობით შეიქმნა იმპულსური ელექტრონების კონა. მისი დენი 30 კილოამპერის რიგისაა. ეს კონა, იმის გამო, რომ სპირალის დამიწებული ბოლო ასრულებს “ანტიკათოდის” როლს, მუხრუჭდება და ასხივებს რენტგენის სხივებს საკმაოდ დიდი სიმძლავრით. ეს არის ჩვეულებრივი რენტგენის დანადგარი, რომელიც არსებულისგან განსხვავდება იმით, რომ იგი მუშაობს ატმოსფერულ წნევაზე.

2) ელექტრონების კონა შეშვებულ იქნა ვივლერში. მოღებულ იქნა რენტგენის გამოსხივება, რომლის დიამეტრიც დაახლოებით 1.5 მმ-ია. ეს დაფიქსირდა კვალით, რომელიც დარჩა პენოპლასტში 12 მეტრზე სპირალიდან. უფრო დიდ მანძილებზე კვალის დიამეტრი პრაქტიკულად არ იცვლება.

3) დამზადდა შესაბამისი მოწყობილობა გადაწყობადი სპექტრალური დანადგარის შესაქმნელად.

4) უურნალ ЖТФ-ში გაზავნილია ოთხი შრომა დასაბეჭდად.

III-1-4. ურთიერთქმედება არანეიტრალურ ელექტრონულ პლაზმასა და გრიგალურ სტრუქტურებს შორის

ხელმძღვანელი და შემსრულებელი: ნ. კერვალიშვილი – მთ.მეც.თანამშრომელი

არანეიტრალურ ელექტრონულ პლაზმაში გამოკვლეულ იქნა გრიგალური სტრუქტურების ფორმირების პროცესი დიოკოტრონული არამდგრადობის არძრის მომენტიდან კვაზისტაბილური გრიგალური სტრუქტურის წარმოქმნამდე ექსპერიმენტული მოწყობილობების სხვადასხვა გეომეტრიებში და ელექტრონული პლაზმის სხვადასხვა საწყის პირობებში. ასევე გამოკვლეულ იქნა კვაზისტაბილური გრიგალური სტრუქტურის ქცევა ელექტრონ-ნეიტრალური შეჯახებების დროს

სხვადასხვა გეომეტრიებში და ნეიტრალური გაზის სხვადასხვა წნევების პირობებში როგორც იონიზაციის პროცესის არსებობის, ასევე მისი არარსებობის პროცესშიც.

განხილულია ხანგრძლივარსებული გრიგალური სტრუქტურის თვითდამჭერი მექანიზმი, რომელშიც იონიზაცია და ამ სტრუქტურის გაფართოება ელექტრონ-ნეიტრალთან შეჯახების ხარჯზე კომპენსირდება გრიგალური სტრუქტურის პერიფერიიდან ელექტრონების „გადინების“, მაგნიტური ველის გასწვრივ.

აგებულია აირგანმუხტვადი ელექტრონული არანეიტრალური პლაზმის მოდელი, რომელშიც ელექტრონების სიმკვრივე შემოსაზღვრულია არაწრფივი პროცესების გამოწვეული დიოკოტრონული არამდგრადობის და არ არის დამოკიდებული ელექტრონების გადაადგილების მექანიზმზე მაგნიტური ველის განივად. მიღებული შედეგები კარგ თანხმობაშია ექსპერიმენტულ მონაცემებთან როგორც მაგნეტრონულ გეომეტრიის, ასევე შებრუნებული მაგნეტრონის გეომეტრიის შემთხვევაშიც.

III-2. პლაზმის დინამიკა - თ ე ო რ ი ა:

III-2-1. პლაზმური ტალღების დინამიკა დამაგნიტებულ კვანტურ პლაზმაში (გაგრძელება)

ხელმძღვანელი : ნ. ცინცაძე - მთ.მეც.თან.

შემსრულებლები: ლ. ცინცაძე - უფ.მეც.თან., მ. თაგვიაშვილი - უფ.მეც.თან.

2013 წლის განმავლობაში გრძელდებოდა სამეცნიერო კვლევები - «კვანტური პლაზმა გარე მაგნიტურ ველში».

III-2-2. ლაზერული იმპულსების მიერ სტრუქტურების გენერაცია კომპლექსურ პლაზმაში და ოპტიკურ გარემოში. (გაგრძელება)

ხელმძღვანელი : ვ. ბერეჟიანი - მთ.მეც.თან

შემსრულებლები : ნ. ცინცაძე - მთ.მეც.თან., დ. გარუჩავა - უფ.მეც.თან., ნ. შათაშვილი - უფ. მეც.თან., ლ.ცინცაძე - უფ.მეც. თან., მ. თაგვიაშვილი - უფ.მეც.თან., ქ. სიგუა - უფ.მეც.თან., ს. მიქელაძე - უფ.მეც.თან.

2013 წელს გრძელდებოდა კვლევები ლაზერული იმპულსების მიერ სტრუქტურების გენერაციის თვალსაზრისით კომპლექსურ პლაზმაში და ოპტიკურ გარემოში.

III-2-3. ლაზერული თერმობირთვული სამიზნის ცენტრის ანთების პროცესი თერმობირთვული რეაქციის შედეგად წარმოქმნილი ბირთვების დინამიკის გათვალისწინებით

ხელმძღვანელი : დ. გარუჩავა - უფ. მეც. თანამშრომელი

შემსრულებლები: დ. გარუჩავა - უფ. მეც. თან., ქ. სიგუა - უფ. მეც.თან

შესწავლილი იქნა ულტრამოკლე ($\tau \sim 10^{-14}$ წმ) და ექსტრემალურად ინტენსიური ($\geq 10^{23}$ გტ/წმ) ლაზერული იმპულსებით მართული, რელატივისტურ სინქარეებამდე ($0,4 \pm 0,7c$) აჩქარებული, ზემკვრივი ($n \sim 10^{25} \pm 10^{27}$ სმ⁻³) წყალბადის, დეიტერიუმის, თრიტიუმის, პელიუმ 3-ისა და სხვა პლაზმური გუნდების მიღება რადიაციის რეაქციის და პლაზმის გახურების ეფექტების გათვალისწინებით.

III-2-5. პლაზმის მოდელირება და რიცხვითი მეთოდების განვითარება. (გაგრძელება)

ხელმძღვანელი: ს.მიქელაძე – უფ. მეც. თანამშრომელი

შემსრულებლები: დ. გარუჩავა – უფ. მეც.თან., ქ. სიგუა – უფ. მეც.თან.

საანგარიში პერიოდში გრძელდებოდა სხვადასხვა პლაზმური ამოცანების, მათ შორის ლაზერული თერმობირთვული სინთეზის ზოგიერთი კერზო ამოცანების მათემატიკური მოდელირება.

საერთაშორისო ხელშეკრულება სამეცნიერო თანამშრომლობის შესახებ

1. ჩეხეთის მეცნიერებათა აკადემიის პლაზმის ფიზიკისა ინსტიტუტსა და ელექტრონული ანდრონიკაშივის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტს შორის თემაზე:

“Plasma turbulence, its external control, plasma-wave interaction and UHF plasma diagnostics on the COMPASS tokamak” (01.01.2009 – 31.12.2013)

კოორდინატორები: ს. ნანობაშვილი – პროფესორი (ფიზიკის ინსტიტუტი, თბილისი)

ი. შტეკელი – დოქტორი (პლაზმის ფიზიკის ინსტიტუტი, პრაღა)

ეს თანამშრომლობა ინსტიტუტებს შორის დაიწყო 1982 წლიდან. ექსპერიმენტული კვლევები მართვადი თერმობირთვული სინთეზის მიმართულებით მიმდინარეობდა ტოკამაკებზე TM-1-MH (1982-1983), CASTOR (1985-2007) და COMPASS (2008), რომლებიც პლაზმის ფიზიკის ინსტიტუტში (პრაღა) გაეწყო და გაეშვა ექსპლოატაციაში უშუალოდ ჩვენი მომაწილეობით. გარდა ამისა, ანდრონიკაშივის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტის თანამშრომლები აქტიურ მონაწილეობას იღებენ, ზოგადად ტოკამაკის პლაზმის თვისებების შესწავლაში და კერძოდ, ტოკამაკში ტალღებისა და პლაზმის ურთიერთქმედების, პლაზმის ტურბულენტური თვისებების შესწავლაში და მისი გარედან მართვის მეთოდების დამუშავებაში. აგრეთვე, პლაზმის ზმს მეთოდების (ინტერფერომეტრია, რეფლექტომეტრია და რადიომეტრია) დამუშავებაში და მათი საშუალებით ტოკამაკის პლაზმის თვისებების შესწავლაში.

საერთო კვლევების შედეგები გამოქვეყნებულია 60-მდე სამეცნიერო ნაშრომში და შედეგები რეგულარულად ხსენდება საერთაშორისო ფორუმებზე პლაზმის ფიზიკისა და მართვად თერმობირთვულ სინთეზში.

მიღებული გვაქვს INTAS-ის 2 სერთო გრანტი 2001-2004 და 2005-2007 წლებში.

2. Memorandum on Academic Collaboration between Graduate School of Frontier Sciences the University of Tokyo (Japan) and Andronikashvili Institute of Physics (Tbilisi, Georgia) (2009 – 2014)

კოორდინატორი: გ. ბერეჟიანი – პროფესორი, (ფიზიკის ინსტიტუტი, თბილისი)

2013 წელს განყოფილების თანამშრომლების მიერ გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომების ნუსხა

1. N.L.Tsintsadze, R.Chaudhary and a.Rasheed " Positron sound waves and nonlinear Landau damping

- of intense transverse EM waves in a isotropic EPI plasma", *J. Plasma Physics*, 79, 587, 2013.
2. N.L. Tsintsadze, and L.N. Tsintsadze, "Cooling of a Fermi Quantum Plasma" *Physics of Plasmas*, in press, 2013.
 3. R. Chaudhary, N.L. Tsintsadze, R. Rasheed and M. Jamil, "Stability of Longitudinal and Transverse EM waves in hot Anisotropic EPI plasma", *Physics of Plasmas*, in press, 2013.
 4. Z. Eshan, N.L. Tsintsadze, S. Poedts "Modified expressions for currents collected by the object immersed in plasma", *Chinese Physics Letters*, in press, 2013.
 5. I. Nanobashvili "Similar Modification of Intermittent Density Bursts by Electrode Biasing and Dynamic Ergodic Divertor in the TEXTOR Tokamak", *ECA*, Vol. 37D, P5.171, 2013.
 6. S. Nanobashvili, M. Varavin, J. Zajac, F. Zacek, G. Ermak, A. Varavin, A. Vasilev, M. Stumbra, A. Vetoshko, A. Fateev, V. Shevchenko "New Design of Microwave Interferometer for Tokamak COMPASS", submitted to *Rev. Sci. Instrum*, 2013.
 7. N.A. Kervalishvili, Formation and dynamics of vortex structures in pure and gas-discharge nonneutral collisionless electron plasmas, *arXiv*:1308.5415 [physics.plasm-ph] (15p), 2013. *J. Georgian Geophysical Society*, 15B, 120-136, 2011-2012.
 8. N.A. Kervalishvili, Long-lived vortex structures in collisional pure and gas-discharge nonneutral electron plasmas, *arXiv*:1310.7475 [physics.plasm-ph] (12p), 2013. *J. Georgian Geophysical Society*, 15B, 137-150, 2011-2012.
 9. N.A. Kervalishvili and G.N. Kervalishvili, The model of gas-discharge nonneutral electron plasma, *arXiv*:1311.4397 [physics.plasm-ph] (16p), 2013. *J. Georgian Geophysical Society*, 12B, 105-124, 2008.
 10. V.I. Berezhiani, N.L. Shatashvili, S.M. Mahajan and B.N. Aleksic. *Vortex bubble formation in pari plasmas. Phys. Rev. E*. 88. 015101, 2013.

2013 წელს განყოფილების თანამშრომელთა მონაწილეობა საერთაშორისო კონფერენციებში, სიმპოზიუმებში და ა.შ.

1. Z. Eshan, R. Trines, S. Shaukat and N.L. Tsintsadze, "Collisionless Ion heating in the Solar Wind" Proc. 10th Conference for the Physics and Mathematics of Nonlinear Phenomena, 22-29 June, Gallipoli Italy, 2013.
2. Irakli S. Nanobashvili "Possible Use of Dynamic Ergodic Divertor as a Contactless Biasing in Tokamaks", Proc. 40th EPS Conference on Plasma Physics, Espoo, Finland, 1-5, July, 2013,
3. S. Nanobashvili, M. Varavin, J. Zajac, F. Zacek, G. Ermak, A. Varavin, A. Vasilev, M. Stumbra, A. Vetoshko, A. Fateev, V. Shevchenko "New Design of Microwave Interferometer for Tokamak Compass" Proc. 8th Int. Kharkov Symp. on Phys. and Eng of Microwaves, Millimeter and Submillimeter Waves (MSMW'13), Kharkov, Ukraine, 23-28 June, 2013

2013 წელს განყოფილების თანამშრომელთა მონაწილეობა ადგილობრივ კონფერენციებში, სიმპოზიუმებში და ა.შ.

1. ნანა შათაშვილი, სვადემ მაჰაჯანი, ზენზო იოშიდა. დიდ-მასშტაბიანი დინების აჩქარება / გენერაცია ასტროფიზიკურ ობიექტებში. თსუ, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013, http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program_plenary
2. ნანა შათაშვილი, ზენზო იოშიდა. ბელტრამის განზოგადოებული დინება - ჭავლის (ჯეტის) და თხელი-დისკის სისტემის მოდელი. თსუ, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013. <http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/50>

IV. ბიოლოგიური სისტემების ფიზიკის განყოფილება

(განყოფილების გამგე – ფიზ.-მათ.მეც.დოქტორი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი ჯამლეტ მონასელიძე)

განყოფილებაში 28 მეცნიერი თანამშრომელია, მათ შორის 3 მთავარი მეც. თანამშრომელი, 12 – უფროსი მეც. თანამშრომელი და 13 – მეცნიერი თანამშრომელი. საანგარიშო პერიოდში განყოფილებაში მუშავებოდა 5 სამეცნიერო თემა და 4 ქვეთემა. გამოქვეყნებულია 21 საქმეცნიერო ნაშრომი. განყოფილების თანამშრომლები მონაწილეობდნენ 4 საერთაშორისო კონფერენციის მუშაობაში. მიღებული აქვთ 5 საერთაშორისო გრანტი.

2013 წელს ჩატარებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოს მოკლე ანგარიში:

IV-1. ანტიკანცეროგენული TOEPy4 პორფირინის ზემოქმედების შესწავლა დნმ-ზე, Co(II), Zn(II) და Mn(II) იონების თანაობისას (ობტიკური, პიღროდინამიკური და მიკროკალორიმეტრული მეთოდებით).

ხელმძღვანელი : ჯ.მონასელიძე - მთავარი მეცნ. თანამშრომელი
შემსრულებლები : მ. გორგოშიძე - უფრ.მეც.თან., დ. ხაჩიძე – უფრ. მეც.თან. მ. კილაძე – უფრ. მეც.თან., ე. ლომიძე - მეც.თან. შ. ბარბაქაძე - უფრ. მეც.თან., ქ. წაქაძე – უფრ. მეც.თან., ზ. კუჭაძე - მეც.თან., ტ. სიმონიშვილი – ინჟინერი.

ცირკულარული დიქროიზმის (ცდ), სპექტროპოლარიმეტრიის და დიფერენციალური სკანირებადი კალორიმეტრიის მეთოდების გამოყენებით პირველად იქნა დადგენილი ნანომოლარული რაოდენობის ანტიკანცეროგენული ნაერთის TOEPyP4 (.) და ტოქსიკური მეტალის Co^{+2} იონის ზემოქმედება დნმ-ზე განზავებულ ხსნარებში (pH7,02, 0,01 და 0,1M NaCl) იწვევს დნმ-ის კანონიკური B ფორმის გადასვლას არაკანონიკურ C და Z კონფორმაციებში. დადასტურებულია, რომ $B \rightarrow C$ გადასვლა დნმ-ში ინიცირდება TOEPyP4-ის საშუალებით, რის შედეგად იქმნება ლოკალური C ტიპის სტრუქტურები. მეტალის იონები (Co^{+2} , Zn^{+2}) ცნობენ ამ სტრუქტურებს და დნმ გადაყავთ C-ს მსგავს კონფიგურაციაში. დნმ-ის $B \rightarrow Z$ გადასვლა ინიცირდება TOEPyP4-ის და Co^{+2} და Zn^{+2} იონების თანაობისას, მხოლოდ 37 °C-ზე და 0,01M NaCl-ის ხსნარში, ხოლო 0,1M NaCl-ის დროს დნმ იძენს სტრუქტურას, რომელსაც გააჩნია პოტენციალი გადავიდეს Z ფორმაში. გაირკვა, რომ $B \rightarrow Z$ გადასვლა ინიცირდება $ZnTOEPyP4$ -ის წარმოქმნით ნარევეში ($DNA+TOEPyP4+Co^{+2}(Zn^{+2})$) მხოლოდ 37 °C-ზე.

IV-2. „ბიონანოფოტონიკისთვის მეტალო ოლიგოდეზოქსინუკლეოტიდების კომპლექსების შექმნა დნმ-ის კატალიზური თვისებების გამოყენებით და მათი შესწავლა სპექტროსკოპული მეთოდებით“

ხელმძღვანელი : ვ. ბრეგაძე – მთ. მეც. თანამშრომელი
შემსრულებლები : თ. გიორგაძე – მეც. თან.

საანგარიშო პერიოდში ჩატარებული ცდების შედეგად შესწავლილ იყო: Ag ნანონაწილაკების ფოტონიკა, რომელიც პირველ რიგში გულისხმობს მათ აღზნებას შემადგენელი ატომების მიერ ფოტონების შთანთქმის ხარჯზე. ვერცხლის ნანონაწილაკები (შთანთქმის მაქსიმუმი $\cong 430\text{ნმ}$) არ ფლუორესცირებენ სპექტრის ხილულ არეში და შესაბამისად შთანთქმული ფოტონის ენერგია დისიპირებს ატომების რხევითი ენერგიის სახით, 10^{10} - 10^{11} რხევა/წმ სიხშირით. ნაწილაკები რომლის ზომაა 1-2ნმ ფოტონის ენერგიის შთანთქმა იწვევს ნანონაწილაკის გაცხელებას, რასაც მიყვება კონფორმაციულ ცვლილებებთან, რომელსაც ახლავს ნანონაწილაკის სიმეტრიის დაქვეითება.

ვერცხლის ნანონაწილაკის (Ag_{ნნ}) ურთიერთქმედების შესწავლა თიმუსის დნმ-თან ფოტოდასხივებისა და ტემპერატურის ზემოქმედების პირობებში, ხორციელდებოდა ერთდროულად თერმოდინამიკური და სპექტროსკოპული მეთოდებით. ამ მიზნით ჩვენ შევქმენით ორიგინალური ოპტიკური ხელსაწყო, რომელიც საშუალებას იძლევა შევისწავლოთ სპექტროფოტომეტრული და სპექტროფლუორიმეტრული მეთოდებით Ag_{ნნ}-ის ურთიერთქმედება დნმ-ის მაკრომოლეკულებთან ხსნარებში, ფოტონების და ულტრამალაი სიხშირის ელექტრომაგნიტური გამოსხივებით დასხივებისას. ამის გარდა ხელსაწყო საშუალებას იძლევა შევისწავლოთ დნმ-თან კომპლექსში მყოფი ვერცხლის ნანონაწილაკების ზედაპირიდან ვერცხლის ატომების ფოტო და თერმო დესორბციის კინეტიკა.

სპექტროფოტომეტრული და სპექტროფლუორიმეტრული მეთოდების გამოყენებამ გვაჩვენა რომ: 1) ვერცხლის ნანონაწილაკის დნმ-თან ურთიერთქმედებისას დნმ-ი ნაწილაკს უკეთებს გარკვეულ კოორზიას Ag⁺-ის დონეზე; 2) ფოტოდასხივების შემდეგ კი ხდება ვერცხლის ატომების დესორბცია ნაწილაკის ზედაპირიდან და ატომები წარმოქმნიან კროსლინკს: აღწევს რა დნმ-ის ორმაგი სპირალის შიგნით და წარმოქმნიან გაჭიმულ მოგრძო ერთგანზომილებიან სტრუქტურას (სპექტრის სიგანე ნახევარ სიმაღლეზე $\Delta\lambda_{1/2}$ იცლება 140ნმ-დან 360ნმ-მდე); 3) ფოტოდასხივების კინეტიკური მრუდებიდან მიღებულია და დათვლილია რეაქციების სიჩქარის კონსტანტები K_a და ადსორბციის სიბოძები Q_a რომლებიც უდრიან: Ag_{ნნ}-დნმ $K_a=(8.9 \pm 0.5) \cdot 10^{-5}\text{სმ}^{-1}$; $Q_a \cong 19.3$ კკალორია/მოლ Ag⁰; 4) ვერცხლის ნანონაწილაკების ტოქსიკურობა განიხილება დნმ მაკრომოლეკულების მაგალითზე ქიმო-, ფოტოქიმო და ფოტოთერმოთერაპიაში. აგრეთვე ნანახი იქნა, რომ ვერცხლის ნანონაწილაკები იწვევენ ნარინჯისფერი აკრიდინის ფლუორესცენციის ჩაქრობას როგორც თავისუფალ, ისე დნმ-სთან ინტერკალირებულ მდგომარეობაში. ამავე დროს, ჩვენს მიერ დამზერილ იქნა ვერცხლის ნანონაწილაკების შთანთქმის მრუდის ჰიპსოქრომული წანაცვლება და ჰიპოქრომული ეფექტი დნმ-ის გარემოში (20%).

IV-3. დაბალი სიმკრივის ბიოჩიპების ახალი დიზაინის შექმნა და ბიოჩიპების მგრძობიარობისა და რაოდენობრივი მახასიათებლების დახვეწა. მიზნობრივი დნმ-ის იდენტიფიკაციისათვის ნუკლეოტიდების ამორჩევისა და ჰიბრიდიზაციის პირობებისა ოპტიმალურ მახასიათებლებს შერჩევა. მიღებული საპილოტე ნიმუშების აპრობაცია.

ხელმძღვანელი : ნ. საპოუნნიკოვა – მთ. მეც. თანამშრომელი

შემსრულებლები : ნ. ასათიანი – უფ.მეც.თან., თ. ქართველიშვილი – უფ.მეც.თან.
ლ. ასანიშვილი – მეც.თან.

პროექტი ითვალისწინებდა იმ ბაქტერიების კოცორსიუმის დადგენას ფუნქციონალური გენების საშუალებით, რომელიც პასუხისმგებელია ზოგიერთი მძიმე მეტალის (ქრომი, მანგანუმი) ბიორემედიაციაში. ბაქტერიების დნმ-სენსორების გათვალისწინებით წარმოებდა დაბალი სიმკვრივის ბიონიპების მარკირება. ჩატარდა ექსპერიმენტები, რომლებიც დნმ-სენსორებით დატვირთული დაბალი სიმკვრივის კასეტის მარკირებას აანალიზებს. შედეგად ჩატარებულია ნიმუშების გამოცდა.

IV-4. რთული ბიოლოგიური სისტემების სითბური სპექტრომეტრია

ა) სუპერპარამაგნიტური რკინის ოქსიდის ნანონაწილაკების (SPIONs) ბაქტერიცი-დული ეფექტი Staphylococcus epidermidis ბიოფილმების წარმოქმნელ ბაქტერიებზე

ხელმძღვანელი : მ. აბულაძე - უფ.მეც.თან.

შემსრულებლები : ე. კიზირია - უფ.მეც.თან. გ. სოხაძე - უფ.მეც.თან., ე. ნამჩევაძე - მეც.თან., შ. გოგინაიშვილი - მეც.თან., ლ. ტაბატაძე – ინჟინერი, ლ. ლეჟავა – ინჟინერი.

სუპერპარამაგნიტის რკინის ოქსიდის ნანონაწილაკები (superparamagnetic iron oxide nanoparticles, SPION) ახდენენ ბაქტერიციდულ გავლენას ბიოფილმებზე. ნანოტოქსიურობის თვისებები და მაკონტროლებელი მექანიზმები ჯერ კიდევ არაა კარგად შესწავლილი და ბუნდოვანია. SPION-ი უნდა ფლობდეს შემდეგ თვისებებს: (1) ერთგვაროვანი ნაწილაკების ზომა; (2) ფორმა და მაღალი სუპერპარამაგნიტური თვისებები; (3) მაღალი კოლოიდური მდგრადობა ბიოლოგიური ხსნარების მიმართ. კვლევის ძირითადი მიზანი არის, შესრულდეს წინამდებარე ცდები იმისათვის, რომ მოხდეს SPIONs-ის შესაძლო გამოყენება ქრონიკული ჭრილობების მკურნალობაში. SPION-ის მიღება შესაძლებელია სხვადასხვა მეთოდით.

SPIONs სინთეზი და შემდგომ ვიტამინ C და PVA პოლიმერის დაფარვა განხორციელდა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ვ.ჭავჭავანიძის სახელობის კიბერნეტიკის ინსტიტუტის, გამოთვლითი ტექნიკის ელემენტებისა და ნანომასალების განყოფილებაში.

ჩვეს მიერ შედარდა ნანონაწილაკების ტოქსიკურობა ვიტამინ C და PVA პოლიმერის სტაბილიზაციის შემთხვევაში ბიოლოგიური ტესტებითა და დსკ მეთოდით.

გამოყენებულ იქნა Staphylococcus epidermidis უჯრედების პლანკტონური კულტურა თხევად გარემოში.

ნაჩვენებია, რომ ნანონაწილაკები (30მგ/მლ) ვიტამინ C სტაბილიზაციის შემთხვევაში 24 საათიანი ზემოქმედება იწვევდა Staphylococcus epidermidis უჯრედების ზრდის 60%–ს შეზღუდვას. ხოლო დსკ მრუდებზე დაემზირება მკვეთრი ცვლილებები რიბოსომების და დნპ–ს დნობის ტემპერატურათა არეში უკვე 4 საათიან ზემოქმედებისას. PVA–ს ნანონაწილაკების სტაბილიზაციის შემთხვევაში ბიოლოგიური ეფექტი (24სთ; 30მგ/მლ) ნაკლებად გამოიხატება (30%). დსკ მეთოდით ნაჩვენებია, რომ ჯამური დნობის სითბო მცირდება, ხოლო რიბოსომების და დნპ–ს დნობის ტემპერატურა არ იცვლება.

გამოყენებული სტაბილიზატორების ხარისხი საკმარისი არ არის ბიოლოგიური ეფექტის მისაღებად, ამიტომ ვარაუდობთ PEG და Dextran–ის ზემოქმედების შესწავლას

ბ) წყლის კრისტალიზაციისა და ყინულის დნობის შესწავლა რთულ ბიოლოგიურ სისტემებში. ბმული წყლის განსაზღვრა.

ხელმძღვანელი : ე. კიზირია - უფ.მეც.თან.

შემსრულებლები : მ. აბულაძე - უფ.მეც.თან. გ. სოხაძე - უფ.მეც.თან., გ. თვაური - მეც.თან., ლ. ტაბატაძე – ინჟინერი.

გაგრძელდა გასული წლის ექსპერიმენტები. დადგენილია, რომ ბმული წყლის ზუსტ განსასაზღვრავად საჭიროა ექსპერიმენტის მართვა და მონაცემების დამუშავება უნივერსალური პროგრამის "Lab-Wiew"-ს გამოყენება, რადგანაც იგი იძლევა ამავედროულად სიმულაციის საშუალებას.

IV-5. ოქროსა და ვერცხლის იონების ბიოსორბცია *Arthrobacter oxidans* and *Arthrobacter globiformis* და ციანობაქტერია *Spirulina platensis* –ის მიერ.

ხელმძღვანელები: ა.რჩეულიშვილი - უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, ე. დელაღუტაშვილი - უფროსი მეცნ. თანამშრომელი, თ. ყალაბეგიშვილი - უფროსი მეცნ. თანამშრომელი
შემსრულებლები: ე. კირკესალი - მეცნ. თანამშრომელი, ე. გინტური - მეცნ. თანამშრომელი, ნ. ბაღდავაძე - მეცნ. თანამშრომელი, ნ. კუჭავა - მეცნ. თანამშრომელი, ე. ბარნოვი - მეცნ. თანამშრომელი, ო. რჩეულიშვილი - მეცნ. თანამშრომელი.

1

1. მცენარის განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე, შევისწავლით სხვადასხვა საკვები და სამკურნალო მცენარეების მიერ ნიადაგიდან ტოქსიკური და სიცოცხლისათვის აუცილებელი ელემენტების Cu, Cd, Zn, Mg, Ca, Fe, Mn, Co, K, Cr, Ni და სხვა შეთვისებისა და განაწილების პროცესს. ეს ელემენტები ნიადაგში შეტანილია ხელოვნურად.

ამჟამად უკვე შესწავლილია Cd-ისა და Zn-ის შეთვისებისა და განაწილების პროცესი ხორბლისა და ქერის მიერ. გამოსაკვლევად აღებული გვაქვს ხორბლის ორი ჯიში „დოლი“ და „ჯაგერი“. ნიადაგში შეტანილი ელემენტების კონცენტრაცია შეადგენს 40მკგ/მლ. გარდა ამისა შესწავლილ იქნა Cd-ის შეთვისებისა და განაწილების პროცესი ზაფრანაში, ქინძში და რეჰანში.

შესწავლილ იქნა ქრომრეზისტენტული ბაქტერიების *A. globiformis* 151 B, *Arthrobacter sp.* 61B -ის მიერ Cr-ისა და K-ის იონების შეთვისებისა და დაგროვების პროცესი ბაქტერიების ზრდა განვითარებისას. აღნიშნული პროცესი შესწავლილია ბაქტერიების ზრდა-განვითარების 30 წთ-დან 14 დღე ინტერვალში. შესწავლილია K-ის იონების დიდი რაოდენობის გავლენა (ჩამატებულია საკვებ გარემოში) ბაქტერიების მიერ Cr-ის შეთვისების პროცესზე, აგრეთვე Cr-ის დიდი რაოდენობის გავლენა K-ის შეთვისების პროცესზე. აღნიშნული შედეგები მოხსენებულია საერთაშორისო კონფერენციაზე.

გრძელდება აღნიშნული ტიპის გამოკვლევები სხვა მცენარეებზე და სხვა ელემენტებზე. გრძელდება აგრეთვე ქრომრეზისტენტული ბაქტერიების *A. globiformis* 151 B, *Arthrobacter sp.* 61B -ის და *Spirulina platensis*-ის მიერ Cr - ისა და Mo - ის იონების შეთვისების პროცესის შესწავლა.

2. 2013 წელს შესწავლილ იქნა ოქროსა და ვერცხლის ნანონაწილაკების წარმოქმნის შესაძლებლობა სხვადასხვა მიკროორგანიზმების- Actinomycetes, Archae Sulfolobus islandicus და ლურჯ-მწვანე წყალმცენარე *Spirulina platensis*-ის საშუალებით, რისთვისაც გამოყენებულ იქნა ანალიზური და ოპტიკური მეთოდების კომპლექსი: UV-vis სპექტრომეტრია, ტრანსმისიური ელექტრონული მიკროსკოპია (TEM), მასკანირებელი ელექტრონული მიკროსკოპია (SEM), რენტგენოსხივური დიფრაქცია (XRD), ატომურ-აბსორბციული სპექტრომეტრია (AAS) და ნეიტრონული აქტივაციური ანალიზი (NAA).

3. შესწავლილ იქნა ოქროსა და ვერცხლის იონების ბიოსორბციის როლი *Arthrobacter oxidans*, *Arthrobacter globiformis* და ციანობაქტერია *Spirulina platensis*-ის მიერ ნანონაწილაკთა წარმოქმნის დროს.

2013 წელს განყოფილების თანამშრომლების მიერ გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომების ნუსხა

1. V. Zinkevich, N. Sapojnikova, J. Mitchell, T.Kartvelishvili, N.Asatiani, S. Alkhalil, I.Bogdarina, A. A.

- Al-Humam. “A novel cassette method for probe evaluation in the designed biochips” submitted to *PLOS ONE Journal* (August 2013) (under review).
2. N. Sapojnikova; T. Kartvelishvili; N. Asatiani, V. Zinkevich, I. Kalandadze, D. Gugutsidze, R. Shakarishvili, A. Tsiskaridze. “Correlation between MMP-9 and extracellular cytokine HMGB1 in prediction of human ischemic stroke outcome” submitted to the *Journal of Molecular Neuroscience* (October 2013) (under review).
 3. J. Monaselidze, M. Gorgoshidze, D. Khachidze, E. Lomidze, Sh. Barbakadze. Thermostability of chromatin and extracellular matrix in breast cancer tissue composition. International Conference, Physical Concepts of Nucleic-Acid Structure and Behavior, funded by VolkswagenStiftung, the state Committee of Science (Armenia) and ICTP network NET68, 27-29 May, 2013, Yerevan, Armenia, p.29.
 4. J. Monaselidze, T. Lezhava, N. Sigua. Microcalorimetric Study of Embryo Cell Chromatin. International Conference, Physical Concepts of Nucleic-Acid Structure and Behavior, funded by VolkswagenStiftung, the state Committee of Science (Armenia) and ICTP network NET68, 27-29 May, 2013, Yerevan, Armenia, pp. 6-7.
 5. Jamlet Monaselidze*¹, Maya Gorgoshidze¹, David Khachidze¹, Maya Kiladze¹, Vasil Bregadze¹, Eugene Kiziria¹, Hakob Margaryan², and Nune Hakobyan² Zn ions change binding mode of TOEPyP4 with DNA and cause DNA transition from B to C and Zn-like conformations, *American Journal of Analytical Chemistry*, vol.4 N12, **2013**.
 6. Jamlet Monaselidze*¹, Maya Gorgoshidze¹, David Khachidze¹, Maya Kiladze¹, Vasil Bregadze¹, Eugene Kiziria¹, Hakob Margaryan², and Nune Hakobyan² Conformations of DNA in Presence of Nanomole Concentrations of Co⁺² Ions and Mezo-Tetra(4-N-Oxyethylpyridil) Porphyrin, *Journal of Structure and Dynamics*, inprint, **2013**.
 7. Vasil G. Bregadze, Zaza G. Melikishvili, Tamar G. Giorgadze., Photo-Induced DNA-Dependent Conformational Changes in Silver Nanoparticles., *Advances in Nanoparticles*, Vol.2, No.2., pp. 176-181, May 2013
 8. Vasil G. Bregadze, Zaza G. Melikishvili, Tamar G. Giorgadze, Zaza V. Jaliashvili..., Forster Resonance Energy Transfer and Laser Fluorescent Analysis of Defects in DNA Double Helix., [arXiv:1306.1846](https://arxiv.org/abs/1306.1846) [physics.bio-ph] 2013
 9. T. L. Kalabegishvili, I. G. Murusidze, E. I. Kirkesali, A. N. Rcheulishvili, E. N. Ginturi, E. S. Gelagutashvili, N. E. Kuchava, N. V. Bagdavadze, D. T. Pataraya, M. A. Gurielidze, H.-Y. Holman, M. V. Frontasyeva, I. I. Zinicovscaia, S. S. Pavlov, V. T. Gritsyna. Development of biotechnology for microbial synthesis of gold and silver nanoparticles. *Journal of Life Sciences*, Feb. 2013, Vol. 7, No. 2, pp. 110-122, ISSN 1934-7391, USA
 10. T. Kalabegishvili, E. Kirkesali, A. Rcheulishvili, E. Ginturi, I. Murusidze, N. Kuchava, N. Bagdavadze, G. Tsertsvadze, V. Gabunia, M. V. Frontasyeva, S.S. Pavlov, I. Zinicovscaia, M.J. Raven, N.M.F. Seaga, A. Faanhof. Synthesis of gold nanoparticles by blue-green algae *Spirulina platensis*. *Advanced Sciences, Engineering and Medicine*. V. 5, 46-54, 2013
 11. M. V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, E. Kirkesali, T. Kalabegishvili, I. Murusidze, S. S. Pavlov, A. Yu. Dmitriev. Neutron activation analysis for study element content of microbial biomass in process of synthesis. Annual report 2013 LNF JINR. <http://flnp.jinr.ru>
 12. T. Kalabegishvili, E. Kirkesali, E. Ginturi, A. Rcheulishvili, I. Murusidze², D. Pataraya, M. Gurielidze, N. Bagdavadze, N. Kuchava, D. Gvarjaladze, L. Lomidze. The synthesis of gold nanoparticles by new strains of thermophilic actinomycetes. Submitted for publication by *Nano Studies*, Georgia, (2013).
 - 13...V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, S. S. Pavlov, A. Y. Dmitriev, T. Kalabegishvili, I. Murusidze, E. Kirkesali. Redistribution of elements in microbial biomass in process of silver and gold nanoparticles synthesis studied by neutron activation analysis. Accepted for publication by *Journal of Bioremediation & Biodegradation*, 2013, S:18 <http://dx.doi.org/10.4172/2155-6199.S18-001>
 - 14...A. Rcheulishvili, L. Tugushi, E. Gelagutashvili, “The Accumulation of Cadmium by Saffron (*Crocus sativus* L), coriander (*Coriandrum sativum*) and basil (*Ocimum basilicum*) from Cd enriched soil”, Accepted. *Nano Studies*. 2013

- 15....რჩეულიშვილი, ა. რჩეულიშვილი, ნ. რჩეულიშვილი, ლ. ტულუში, ნ. მეტრეველი, მ.ოსეფაშვილი, დ. პაპუკაშვილი. „ზაფრანაში Cd-ის დაგროვების და განაწილებისშესწავლა“. იბეჭდება ჟურნალ „მაცნეში“. **2013**
- 16 ნ. კუჭავა, ლურჯ-მწვანე წყალმცენარის *spirulina platensis* ზოგიერთი თვისების შესწავლა. *Nano Studies*, თბილისი, **2013**
- 17 T. Kalabegishvili, I. Murusidze, E. Kirkesali, A. Rcheulishvili, E. Ginturi, N. Kuchava, N. Bagdavadze, E. Gelagutashvili, M.V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, S.S. Pavlov, A.Y. Dmitriev. Gold and silver nanoparticles in *Spirulina platensis* biomass for medical application. Submitted for publication in *Journal of Nanopharmaceutics and Drug Delivery*, **2013**
18. T. Kalabegishvili, I. Murusidze, E. Kirkesali, A. Rcheulishvili, E. Ginturi, N. Kuchava, N. Bagdavadze, E. Gelagutashvili, M.V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, S.S. Pavlov, A.Y. Dmitriev. Gold and silver nanoparticles in *Spirulina platensis* biomass for medical applications. Submitted for publication in *Ecological Chemistry and Engineering*, 2013.
- 19 . Фронтасьева, С. С. Павлов, И. И. Зиньковская, Н. В. Багдавадзе, Е. И. Киркесали, Р. А. Гахокидзе. Нейтронный активационный анализ сельскохозяйственных культур, выращенных с использованием биоэнергоактиватора. Представлено в журнал “Агрехимия” в 2013.
- 20.** Shota Gogichaishvili, Tamar Partshkhaladze, Besik Kankia. “*Quadruplex Priming Amplification of DNA Coupled with Nicking Endonuclease Activity*”. *Biophysical Journal*, 104, pg:77-78. **2013**
- 21.** Adam Taylor; Anupama Joseph; Robert Okyere; **Shota Gogichaishvili**; Karin Musier-Forsyth; Besik Kankia. “*Isothermal quadruplex priming amplification for DNA-based diagnostics*”. *Biophysical Chemistry*, 171, pg:1-8, **2013**.

2013 წელს განყოფილების თანამშრომელთა მონაწილეობა საერთაშორისო კონფერენციებში, სიმპოზიუმებში და ა.შ.

1. V. T. Gritsyna, G. I. Belykh, Y. G. Kazarinov, A. O. Moskvitin, T. L. Kalabegishvili, E. I. Kirkesali, A. N. Rcheulishvili, E. N. Ginturi, I. G. Murusidze, D. T. Pataraya, M. A. Gurielidze, M. V. Frontasyeva, I. I. Zinicovscaia. Properties of Gold Nanoparticles Synthesized Using *Streptosporangium spp. 94A* and *Thermoactinomyces spp. 44th*. *International conference “Biomolecules and Nanostructures 4”* 15-19 May 2013, Pultusk, Poland, **2013**
2. 11. L. Cepoi, L. Rudi, T. Chiriac, A. Valuta, I. Zinicovscaia, T. Mitina, Gh. Duca, E. Kirkesali, M.V. Frontasyeva, S.S. Pavlov. Microalgae as possible silver “nanofactories”. *Book of Abstracts, 2nd International Conference on Nanotechnologies and Biomedical Engineering (ICBNME)*, April 18-20, 2013, Chişinău, Republic of Moldova, p. 433-434, **2013**
3. O. A. Rcheulishvili^{1,2}, N. O. Metreveli², T. Kalabegishvili^{1,2}, A. N. Rcheulishvili¹, N. A. Rcheulishvili, T. Korpela, D. Papukashvili, “Investigation of the Assimilation of Cd by Edible Plants: Saffron and Basil” *12th International Conference on the Biogeochemistry of trace Elements (Athens, Gr. 16-20 June, 2013)*., **2013**
4. O. A. Rcheulishvili^{1,2}, N. O. Metreveli², T. Kalabegishvili^{1,2}, A. N. Rcheulishvili¹, N. A. Rcheulishvili, T. Korpela, D. Papukashvili, “Studying the accumulation and distribution of Mn, Cu, Cd and Zn by some Georgian feed plants”, *6th International Symposium on Recent Advances in Food Analysis (Prague, Czech Republic. 5 – 8 November 2013)*. , **2013**

V. ბირთვული კვლევების ცენტრი

(განყოფილების გამგე – ფიზ.-მათ.მეც.კანდიდატი, უფროსი მეცნიერი
თანამშრომელი შუქურ აბრამიძე)

განყოფილებაში 5 მეცნიერი თანამშრომელია, მათ შორის 5 – უფროსი მეც.
თანამშრომელი. საანგარიშო პერიოდში განყოფილებაში მუშავდებოდა 6
სამეცნიერო-ტექნიკური პროექტი.

2013 წელს ჩატარებული გამოყენებითი და მეთოდური ხასიათის გამოკვლევების მოკლე ანგარიში

*V-1: გამოყენებითი კვლევების ცენტრის კრიოგენული სადგურის ჰელიუმის ცეხში
დამონტაჟებული ექსპლუატაციიდან გამოყვანილი ირტ-მ კვლევითი ბირთვული
რეაქტორის დაბალტემპერატორული კომპლექსის დარჩენილი ტექნოლოგიური
დანიშნულების დანადგარებისა და შესაბამისი მილგაყვანილობების მთლიანი
დემონტაჟის მუშა პროგრამის დამუშავება ატომური ენერჯის საერთაშორისო
სააგენტოს მიერ რეკომენდირებული ნორმატიული დოკუმენტის ” Safety Reports Series
No. 45. Standard Format and Content for Safety Related Decommissioning Documents. Parag
raph 3: Decommissioning Plan Details” მოთხოვნების შესაბამისად.*

ხელმძღვანელები: შაბრამიძე - უფ.მეც.თან., გაკიკნაძე - უფ.მეც.თან.

ამ თემით განსაზღვრული სამუშაოთა ციკლის შესრულება რეალურად წარმოადგენს
გამოყენებითი კვლევების ცენტრის კრიოგენული სადგურის ჰელიუმის ცეხში
დამონტაჟებული ექსპლუატაციიდან გამოყვანილი ირტ-მ კვლევითი ბირთვული
რეაქტორის დაბალტემპერატორული კომპლექსის დარჩენილი ტექნოლოგიური
დანადგარებისა და შესაბამისი მილგაყვანილობათა სისტემის მთლიანი დემონტაჟის
მუშა პროგრამის შედგენა. აღნიშნული ტექნოლოგიური ბაზა, რომელიც
დამონტაჟებულია კრიოგენული სადგურის ჰელიუმის ცეხში, წარმოადგენდა ერთ-
ერთ ძირითად ტექნოლოგიურ ნაწილს ირტ-მ ბირთვული რეაქტორის
დაბალტემპერატორული კომპლექსისა, რომელიც 2006-2008 წლებში ატომური
ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს პროექტ ”Decommissioning of the IRT-M”-ის
შესაბამისად დემონტირებულ იქნა რეაქტორის სხვა სისტემების დამონტირების
დროს, კერძოდ ისეთი რთული სისტემებისა, როგორცაა რეაქტორის ორკონტურიანი
გამაცივებელი სისტემის პირველი კონტური, რომელიც ხასიათდებოდა მაღალი
რადიოაქტიურობით და განსაკუთრებით კი ამ კონტურის გამაცივებელი წყლის
გამწმენდი ქიმიურ-მექანიკური სისტემა, და ასევე გამაცივებელი სისტემის მეორე
კონტური.

ამ თემით განსაზღვრული სამუშაოთა ციკლის შესრულება რეალურად წარმოადგენს
ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს პროექტ GEO/3/004-ით („ატომური რე-
აქტორის დაბალტემპერატორული კომპლექსის გარე ტექნოლოგიური ნაწილის

დემონტაჟი“) გათვალისწინებული 2009–2011 წლებში გამოყენებითი კვლევების ცენტრში შესრულებული სადემონტაჟო სამუშაოთა ციკლის გაგრძელებას, ანუ იმ სამუშაოთა გაგრძელებას, რომელიც დაკავშირებული იყო ექსპლუატაციიდან გამოყვანილი ირტ-მ ბირთვული რეაქტორის რთული დაბალტემპერატორული კომპლექსის ე.წ. გარე ნაწილის მთლიან დემონტაჟთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, კრიოგენული სადგურის გაზობრივი ჰელიუმის ცეხში დამონტაჟებული საკომპრესორო პარკისა და შესაბამისი გაზგოლდერების კომპლექსის შემადგენელი ტექნოლოგიური დანიშნულების მილგაყვანილობები, რომელიც ხასიათდებოდა შიდა ზედაპირული გარკვეული სიდიდის მქონე რადიოაქტიური დაბინძურებით ისევე, როგორც ეს იყო რეაქტორის დაბალტემპერატორული კომპლექსისა და ამ კომპლექსის გარე ნაწილის შემთხვევაში, რომელიც დემონტირებული იყო 2006–2008 და 2009–2011 წლებში მაგატე-ს პროექტ GEO/3/002 (Decommissioning of the IRT-M Research Reactor) და პროექტ GEO/3/004 (On Dismantling of External Technological System of the Low-Temperature Complex of Decommission IRT-M Nuclear Reactor) შესაბამისად, ასევე ექვემდებარება დემონტაჟს. ამის დადგენის მიზნით კი უნდა ჩატარებულიყო დამატებითი უფრო დეტალური როგორც დოზიმეტრული, ასევე გამა-სპექტრომეტრული გაზომვები.

მაგატე-ს დოკუმენტ ”Safety Reports Series No. 45: Standard Format and Content for Safety Related Decommissioning Documents. Paragraph 3: Decommissioning Plan Details” მოთხოვნების გათვალისწინებით, ბირთვული რეაქტორის ასეთი სადემონტაჟო პროგრამის დამუშავებისთვის სათანადო მონაცემები მიღებულია და გაანალიზებული, რომელთა საფუძველზე დამუშავდება საბოლოო მუშა ვარიანტი აღნიშნული ტექნოლოგიური ნაწილის დემონტაჟისა მომავალი წლის პირველ ნახევარში.

V-2: ანდრონიკაშვილის ფიზიკის ინსტიტუტის ექსპლუატაციიდან გამოყვანილი რესურსამოწურული ირტ-მ ბირთვული რეაქტორის ავზის დაუბეტონებულ ნაწილში ახალი, მცირე სიმძლავრის(50–100კვტ), ბირთვული რეაქტორის შექმნის შესაძლებლობის დადგენა შესაბამისი ტექნოლოგიური სქემის ჩვენებით.

ხელმძღვანელები: შაბრამიძე - უფ.მეც.თან., გაკიგნაძე - უფ.მეც.თან., მ.რაზმაძე - ინჟინერი

მრავალმხრივი კვლევების და განსჯის შემდეგ დადგინდა, რომ ირტ-მ ბირთვული რეაქტორის ავზის ბეტონირების შემდეგ ავზის დარჩენილ რადიაციულად სუფთა ნაწილში სავსებით შესაძლებელია დამონტაჟდეს მცირე სიმძლავრისა და დაბალი გამდიდრების ბირთვულ საწვავზე მომუშავე ახალი ბირთვული დანადგარი, რომელსაც საქართველოსთვის დიდი მნიშვნელობა ექნება მის ბაზაზე წარიმართოს როგორც ექსპერიმენტული ხასიათის კვლევები ფიზიკის დარგში, ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობის ამოცანების დამუშავება

V-3: გამოყენებითი კვლევების ცენტრის ტერიტორიაზე არსებული ექსპლუატაციიდან გამოყვანილი კვლევითი ირტ-მ ბირთვული რეაქტორის „ცხელი კამერის” ბაზაზე საერთაშორისო პროექტ: „Establishment of Production and Distribution of Radiopharmaceutical Based on ^{99m}Tc“-ით გათვალისწინებული დამონტაჟებული

სპეციალური სისტემის მუშა რეჟიმში გამოცდა მისი ექსპლუატაციაში შეყვანის მიზნით და მის ბაზაზე დაგეგმილი რადიოფარმაკეპარატების წარმოება.

ხელმძღვანელი: მ. ასათიანი – ინჟინერი.

ეს თემა ითვალისწინებდა შემდეგი ამოცანების გადაწყვეტას:

- 1) რადიოფარმაკევტული ტექნეციუმის (^{99m}Tc) შემცველი პრეპარატების წარმოებისათვის ცენტრიფუგური ექსტრაქტორის ბაზაზე შესაბამისი ტექნოლოგიური და რადიოქიმიური პროცესების მიყვანას საექსპლუატაციო ნორმებით განსაზღვრულ კონდიციამდე.
- 2) პროდუქციის პირველი საცდელი პარტიის წარმოებასა და შესაბამისი ანალიტიკური კონტროლის ჩატარებას.
- 3) რადიოფარმაკევტული ტექნეციუმის (^{99m}Tc) შემცველი პრეპარატების მწარმოებელ დანადგარზე მომუშავე პერსონალის ტრენინგებს რადიოაქტიური მოლიბდენის (^{99}Mo) გამოყენებით.
- 4) ცენტრიფუგური ექსტრაქტორის ბაზაზე წარმოებული პროდუქციის ლიცენზირებას.

სამწუხაროდ, უკვე დამონტაჟებული აღნიშნული, მეტად სერიოზული დანიშნულების მქონე დანადგარის გამოცდა მუშა რეჟიმებში და მის ბაზაზე, როგორც ამას ითვალისწინებდა მუშა პროგრამა, რადიოფარმაკევტული ტექნეციუმის (^{99m}Tc) შემცველი პრეპარატების საგამოცდო წარმოება საანგარიშო პერიოდში დაუფინანსებლობის გამო ვერ განხორციელდა და ამიტომ ამ თემის შერულების საკითხი გადატანილი უნდა იყოს 2014 წლისთვის.

V-4: გამოყენებითი კვლევების ცენტრის ტერიტორიის ფიზიკური დაცვის ფუნდამენტური მოდერნიზაცია, რომელიც უნდა განხორციელდეს შვედეთის მარეგულირებელი ორგანოს დაგეგმარებითა და დაფინანსებით.

ხელმძღვანელები: გ.კიკნაძე - უფ.მეც.თან., ზ. როსტომაშვილი - უფ.მეც.თან.

სამწუხაროდ, ეს თემა ისევე, როგორც თემა V-3, ვერ შესრულდა დაუფინანსებლობის გამო, მაგრამ არის იმედი იმისა, რომ ამ თემის შესრულება განხორციელდეს მომავალ 2014 წელს იმავე შვედეთის მარეგულირებელი ორგანოს დაგეგმარებითა და დაფინანსებით.

ნეიტრონულ-აქტივაციური ანალიზისა და რადიოლოგიური კვლევების ლაბორატორიის მიერ 2013 წლისთვის დაგეგმილი იყო შემდეგი თემები:

V- 5: ქვეკრიტიკული ბირთვული დანადგარის მართვისა და ავარიული დაცვის ძველი სისტემის მოდერნიზაციისათვის საჭირო თანხების მოძიების მიზნით შესაბამისი პროექტის წარდგენა MHTI-ში.

ხელმძღვანელები: გ.კიკნაძე - უფ.მეც.თან., პ.იმნაძე - უფ.მეც.თან.

ამ თემასთან დაკავშირებით, ავტორთა მიერ დამუშავებულ იქნა პროექტი სახელწოდებით: “Renovation of Neutron Activation Analysis Service and Extension of Service for Identification on the Sources of Ionizing in Georgia” (Project G-2095), რომელიც წარდგენილ იქნა საერთაშორისო სამეცნიერო ცენტრ MHTI-ში გრანტის მოპოვების მიზნით. სამწუხაროდ, 2013 დეკემბერში ამ პროექტთან დაკავშირებით აღნიშნული ცენტრიდან მიღებულ იქნა ურყოფითი

გადაწყვეტილება. და მიუხედავად ამისა, საკითხი, რომელიც დაკავშირებულია II-1 ქვეკრიტიკული ბირთვული დანადგარის მართვისა და მისი ავტომატურ რეჟიმში მოქმედი ავარიული დაცვის ძველი სისტემების აუცილებელ მოდერნიზაციასთან, თავის აქტუალობას არ კარგავს და ამიტომ უნდა მოიძებნოს მისი დადებითად გადაწყვეტის რეალური გზა და საშუალებები, რომელიც უნდა განხორციელდეს 2014 წელს.

V- 6: ორგანიზაციული და შესაბამისი კვლევითი ხასიათის სამუშაოების გაგრძელება ნეიტრონულ-აქტივაციური ანალიზისა და რადიოლოგიური კვლევების ლაბორატორიისთვის საექსპერტო ლაბორატორიის სტატუსის მინიჭების მიზნით.

ხელმძღვანელები: *გ.კიკნაძე* - უფ.მეც.თან., *პ.იმნაძე* - უფ.მეც.თან.

აღნიშნულმა საკითხმა ჯერჯერობით დაკარგა აქტუალობა იმ მიზეზის გამო, რომ ტექნიკუმთან და ქვეკრიტიკულ დანადგართან დაკავშირებული პროექტები ამ ეტაპზე არ არის განხორციელებული.

- გარდა გეგმური სამუშაოებისა, 2013 წელს ჩვენმა თანამშრომლებმა აქტიური მონაწილეობა მიიღეს ისეთი საკითხების დამუშავებაში, როგორცაა:

- ევროკავშირის პროექტი EuropeAid/130961/C/SER/GEG4.01.09: Survey and Statagic Assessment of Georgian Radwaste Disposal and Interim Storage Site”, რომელიც მიზნად ისახავდა ფიზიკის ინსტიტუტთან არსებული რადიოაქტიური ნარჩენების დროებითი საცავისა და სააკადის დასახლებაში არსებული რ/ა ნარჩენების სამარხის შესწავლასა მათ სტრატეგიულ შეფასებას.

- ბათუმის უნივერსიტეტთან სამეცნიერო თანამშრომლობის ფარგლებში, 2013 წლის ოქტომბრის თვიდან ნეიტრონულ-აქტივაციური ანალიზისა და რადიოლოგიური კვლევების ლაბორატორიაში დაიწყო რადიოლოგიური გამოკვლევები ანასეულიდან აღებული ნიადაგისა და მცენარეული ნიმუშებისა. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ კვლევებს მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს ანასეულში რეალური რადიაციული მდგომარეობის დადგენის თვალსაზრისით.

VI. მასობრივი განადგურების იარაღის გაუფრცვლელბლობის ხელშეწყობის ცენტრი

(ცენტრის ხელმძღვანელი – ფიზ.-მათ.მეც.კანდიდატი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი ზაზა როსტომაშვილი)

განყოფილებაში 4 მეცნიერი თანამშრომელია, მათ შორის 1 მთავარი მეც. თანამშრომელი, 1 – უფროსი მეც. თანამშრომელი, 1 უფროსი პროგრამისტი და 1 ტექნიკური მუშაკი. საანგარიშო პერიოდში ცენტრში მუშავდებოდა 1 სამეცნიერო-ტექნიკური პროექტი. გამოქვეყნებულია 2 სამეცნიერო ნაშრომი და 2 შრომა მოხსენებულია საერთაშორისო კონფერენციაზე

VI-1. საქართველოში ბირთვულ და რადიაციულ ნარჩენებთან მოპყრობის სამეცნიერო-ტექნიკური ბაზის შექმნა.

ხელმძღვანელი : ზ. როსტომაშვილი - უფ.მეც.თან.

შემსრულებლები : გ. ჯაფარიძე - მთ.მეც.თან. მ. ჭაბაშვილი – უფრ.პროგრამისტი, ნ. ჯაფარიძე – ტექნიკური მუშაკი.

2013 წლის 20 ივნისს შედგა ყოველწლიური „დონორების კონფერენცია“ საქართველოში ბირთვულ და რადიაციულ ნარჩენებთან მოპყრობის ღონისძიებათა საერთაშორისო კოორდინაციის მიზნით.

აშშ ენერჯეტიკის დეპარტამენტთან/საერთაშორისო ბირთვული უსაფრთხოების დეპარტამენტთან (DOE/NNSA NISD office) და წყნარი ოკეანის ჩრდილო დასავლეთის ნაციონალურ ლაბორატორიასთან (PNNL), 2006 წლიდან მიმდინარე პროექტის ფარგლებში 2013 წლის მისში ჩატარდა ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს ექსპერტების სწავლება „იზოტოპთა შეფარდების მეთოდით ცხელ კამერებში არადეკლარირებული საქმიანობის გამოვლენა“.

2013 წლის 18 – 21 ივნისს ბათუმში, 8 – 11 ივლისს თბილისში და 3 – 6 სექტემბერს ბათუმში საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის თანამშრომლებისათვის ჩატარდა სწავლება ორმაგი დანიშნულების ტვირთების ამოცნობაში. თითოეულ სწავლებაში მონაწილეობდა 25 მსმენელი.

9 დეკემბერს შედგა ევროპული პროგრამის EuropeAid/130961/C/SER/GE “Survey and Strategic Assessment of Georgian Radwaste Disposal and Interim Storage Sites” ფინალური სამუშაო შეხვედრა

10 დეკემბერს შედგა ევროპული პროგრამის INSC PROJECT – G4.01/09 „Support to the operators in the preparation of safety assessment reports for Georgian radioactive waste disposal and interim storage sites“ პირველი სამუშაო შეხვედრა

10-17 ნოემბერი: მივლინება ვენაში (აესს, ზიბერდორფი) და ლიუბლიანაში (ARAO) – რადიაციულად დაბინძურებული მასალების შენახვა და გადამუშავება

15-26 დეკემბერი მივლინება მოსკოვში (მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) და სერგიევ-პოსადში (რადონი) – თხევად ნარჩენებთან მოპყრობა და აესს პროგრამით გათვალისწინებული გამწმენდი დანადგარის გაცნობა და პარამეტრების შეთანხმება

2013 წელს ცენტრის თანამშრომლების მიერ გამოქვეყნებული
სამეცნიერო შრომების ნუსხა

1. *Chabashvili M., Japaridze G. I., Lortkipanidze Sh., Pataraiia T., Rostomashvili Z.*, Nuclear Reserch in Soviet Georgia, წიგნში: Georgia's Nuclear Odyyssey: The path from Soviet Atomic Legacy to Global Nonproliferation Regime, გვ.5-36, 2013.
2. *Chabashvili M., Japaridze G. I., Lortkipanidze Sh., Nabakhtiani G., Pataraiia T., Rostomashvili Z.*, Nuclear Nonproliferation Policy Development in Independent Georgia, წიგნში: Georgia's Nuclear Odyyssey: The path from Soviet Atomic Legacy to Global Regime, გვ.63-99, 2013.

2013 წელს ცენტრის თანამშრომელთა მონაწილეობა საერთაშორისო
კონფერენციებში, სიმპოზიუმებში და ა.შ.

1. *Sh. Lortkipanidze, T. Pataraiia, Z. Rostomashvili, G. Japaridze, M. Chabashvili*, “History Chapters of Nuclear Research in Soviet Georgia”, Presented at The 54st INMM Conference, Palm Desert, CA, USA

<http://www.abstractsonline.com/Plan/ViewAbstract.aspx?sKey=48a81e36-f0d0-4693-80d8-bff66c76b47d&cKey=1f704aa1-51b3-43c3-876e-9cca8f25277f&mKey=2110b526-b27c-4f5c-bb62-cd0d9a5d8b74>

2. *T. Pataraiia, Sh. Lortkipanidze, G. Nabakhtiani, Z. Rostomashvili, G. Japaridze, M. Chabashvili*, “Nuclear Nonproliferation Policy Development Since Independence of Georgia”, Presented at The 54st INMM Conference, Palm Desert, CA, USA

<http://www.abstractsonline.com/Plan/ViewSession.aspx?sKey=48a81e36-f0d0-4693-80d8-bff66c76b47d&mKey=2110b526-b27c-4f5c-bb62-cd0d9a5d8b74>

ელეფთერ ანდრთნიკაშვილის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტის
თანამშრომლების მიერ 2013 წელს გამოქვეყნებული
სამეცნიერო შრომების ნუსხა

1. ელემენტარულ ნაწილაკთა ფიზიკის განყოფილება

1. J.L. Chkareuli, Emergent gauge theories and supersymmetry: a QED primer, Phys.Lett. B721 (2013) 146-150.
2. J.L. Chkareuli, Gauge Fields as Goldstone Bosons Triggered by Spontaneously Broken Supersymmetry, e-Print: arXiv:1212.6939 [hep-ph] , Phys.Rev. D (2013, in press).
3. J.L. Chkareuli, On emergent SUSY gauge theories, e-Print: arXiv:1305.4470 [hep-ph] , To appear in the conference proceedings: 16th Workshop "What comes beyond the Standard Model"
4. J.L. Chkareuli, Photon as an Emergent Photino Companion in Spontaneously Broken SUSY QED, Eur. Phys. Journ. C (2013, in press).
5. J.L. Chkareuli, J.Jejelava, Z. Kepuladze, G. Tatishvili, Lorentzian Goldstone modes shared among photons and gravitons, Nucl. Phys. B (in press).
6. Archil Kobakhidze et al, Probing Light Higgsinos in Natural SUSY from Monojet Signals at the LHC e-Print: arXiv:1310.4274 [hep-ph].
7. Robert Foot, Archil Kobakhidze, Kristian L. McDonald, Raymond R. Volkas, Poincare Protection for a Natural Electroweak Scale, e-Print: arXiv:1310.0223 [hep-ph].
8. Archil Kobakhidze, Jason Yue, Excluding a Generic Spin-2 Higgs Impostor, e-Print: arXiv: 1310. 0151 [hep-ph].
9. Archil Kobakhidze, Nicholas L. Rodd, Time-symmetric quantization in spacetimes with event horizons, Int. J. Theor. Phys. 52 (2013) 2636 .
10. Archil Kobakhidze, Alexander Spencer-Smith, Neutrino Masses and Higgs Vacuum Stability, JHEP 1308 (2013) 036
11. Parth Girdhar, Archil Kobakhidze, Cosmological Zitterbewegung, e-Print: arXiv:1305.3372.
12. Archil Kobakhidze, Alexander Spencer-Smith, Electroweak Vacuum in Inflationary Universe, Phys.Lett. B722 (2013) 130-134 .
13. I. Gogoladze et al, Baryon Number Violation, e-Print: arXiv:1311.5285 [hep-ph].
14. M. Adeel Ajaib, Ilia Gogoladze, Qaisar Shafi, Sparticle Spectroscopy from SO(10) GUT with a Unified Higgs Sector , Phys.Rev. D88 (2013) 095019.
15. Ilia Gogoladze, Fariha Nasir, Qaisar Shafi, SO(10) as a Framework for Natural Supersymmetry, e-Print: arXiv:1306.5699.
16. M. Adeel Ajaib, Ilia Gogoladze, Qaisar Shafi, Cem Salih, A Predictive Yukawa Unified SO(10) Model: Higgs and Sparticle Masses, JHEP 1307 (2013) 139.
17. Ilia Gogoladze, Fariha. Nasir, Qaisar. Shafi, Non-Universal Gaugino Masses and Natural Supersymmetry, Int.J.Mod.Phys. A28 (2013) 1350046.
18. Merab Gogberashvili, Pavle Midodashvili, Giorgi Tukhashvili, New Class of N-dimensional Braneworlds, e-Print: arXiv:1310.5696 [gr-qc] | PDF
19. Merab Gogberashvili, Pavle Midodashvili, The 5D Standing Wave Braneworld With Real Scalar Field, e-Print: arXiv:1310.1911 [hep-th]
20. Merab Gogberashvili, Otari Sakhelashvili, Giorgi Tukhashvili, Numerical Solutions in 5D Standing Wave Braneworld, Mod.Phys.Lett. A28 (2013) 1350092
21. Merab Gogberashvili, Giorgi Tukhashvili, Hierarchy of Fermion Masses in the 5D Standing Wave Braneworld, e-Print: arXiv:1308.5840.
22. T.T.Barnaveli, T.T.Barnaveli (jr), N.A.Eristavi, I.V.Khaldeeva, A.P.Chubenko, N.M.Nesterova Registration of the signal of a star and PCR sources optical radiation by means of the installation, aimed at the investigation of EAS of high energy cosmic rays, e-Print arXiv:1308.5463 (2013)].
23. Svanidze M., Verbetsky Yu., , Iashvili A., Tskhadadze E., Kokorashvili D. - First results on the spatiotemporal correlations of the remote Extensive Air Shower pairs - Proc. 23rd ECRS

(Moscow, Russia 2012), 2013 J. Phys.: Conf. Ser. 409 012085 (<http://iopscience.iop.org/1742-6596/409/1/012085>).

24. Svanidze M., Verbetsky Yu., Iashvili A., Tskhadadze E. - Zenith angle distribution of extensive air showers by TBS array (GELATICA experiment) – submitted to the 33RD INTERNATIONAL COSMIC RAY CONFERENCE, RIO DE JANEIRO 2013.
25. - 120. ATLAS კოლაბორაციასთან ერთად გამოქვეყნებული სტატიები (წ. ჯეჯელავა და ე. ცხადაძე - თანაავტორები):

ATLAS კოლაბორაციის პუბლიკაციები იხილეთ:

<http://inspirehep.net/search?ln=en&ln=en&p=f+a+ATLAS+COLLABORATION>

2. კონდენსირებულ გარემოთა ფიზიკის განყოფილება

1. G.I. Mamniashvili, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli “On the mechanism of formation of multiple echo in magnetic materials”, *The Physics of Metals and Metallography*, vol. 114, N10, pp 833-837 (2013) [68. Г.И. Мамниашвили, Т.О. Гегечкори, А.М. Ахалкаци, Ц.А. Гавашели. “О механизме формирования множественного эхо в магнетиках”, *ФММ*, том 114, № 10, с. 1–5 (2013)].
2. G.I. Mamniashvili, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli, E.R. Kutelia, L.G. Rukhadze, D.I. Gventsadze. “Timing and spectral diagrams of magnetic video-pulse excitation influence on NMR spin-echo in magnets”. *Journal of Superconductivity and Novel Magnetism*, vol. 26, N4, 1401-1404 (2013).
3. M.D Zviadadze, G.I. Mamniashvili, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli. “NMR spin-echo spectroscopy in magnets using arbitrary duration radio-frequency pulses”. *Journal of Superconductivity and Novel Magnetism*, Vol. 26, N4, pp. 1405-1409 (2013).
4. G.I. Mamniashvili, Y.G. Sharimanov, T.O. Gegechkori, A.M. Akhalkatsi, T.A. Gavasheli, D.I. Gventsadze, E.R. Kutelia, S.S. Nachkebia. “Long-term memory and magnetoacoustic effects at excitation of magnetostrictive materials by RF and magnetic pulses using pulsed NMR technique”. *Journal of Advances in Applied Acoustics (AIAA)* vol. 2, N1, pp. 34-43, February 2013.
5. B. Surguladze, G. Mamniashvili, G. Phichkhaia, A. Akhalkatsi “Hyperthermal and magnetic investigations of the stable suspension of magnetic nanoparticles” *J. Innovative Medicine and Biology* N8 - 9 August - September 2013.
6. B. Surguladze, G. Mamniashvili, G. Phichkhaia, A. Akhalkatsi “Magnetic hyperthermia of cancer”. *J. Innovative Medicine and Biology* N8 - 9 August – September 2013
7. S.T. Carr, B.N. Narozhny and A.A. Nersesyan, “Spinful fermionic ladders at incommensurate filling: Phase diagram, local perturbations, and ionic potentials”, *Annals of Physics*, v.339, pp 22-80 (2013).
8. I.Ratishvili, N.Namoradze. “Physical Properties of Some Metal Hydrides Applicable for Hydrogen Detectors (Brief Review)”. in *Black Sea Energy Resource Development and Hydrogen Energy Problems*. (Springer, eds. A. Veziroglu et al.), pp. 373-389 (2013).
9. N.Namoradze, I.Ratishvili. ““Anomalous” heat capacity of the stoichiometric lanthanum dihydride”. *Bulletin of GNAS*, 7(1), 38-45 (2013).
10. G. Abramishvili, M. Abramishvili, M. Galustashvili, T. Kalabegishvili, V. Kvatchadze, V. Tavkheldidze . “Stable F²⁺ centers formation in the irradiated LiF crystals under the combined action of UV light and mechanical load”. *Journal of Luminescence* 140 (2013) 126–129.
11. М. В. Галусташвили, Д.Г. Дриаев, Ф.Х. Акопов, С.Д. Цакадзе. «Электростимуляция магнитоэластического эффекта в кристаллах LiF «внутренним» электрическим полем, возникающим при индентировании». *Физика твердого тела*, 55(8), (2013) 1565-1569.
12. A.M.Pashaev, O.I.Davarashvili, Z.G.Akhvlediani, M.I.Erukashvili, R.G.Gulyaev and V.P.Zlomanov. “The Structure of Thin Epitaxial Layers of Lead Selenide”. *Journal of Materials Science and Engineering (A)*, 3 (2), 117-122 (2013).
13. A.M.Pashaev, O.I.Davarashvili, M.I.Erukashvili, Z.G.Akhvlediani, R.G.Gulyaev and V.P.Zlomanov. “ Nanolayers of Lead Selenide on Potassium Chloride Substrates : Specific Features of Formation .“ *Journal of Materials Science and Engineering (A)*, 3 (4), 235-238 (2013).

14. A.M.Pashaev, O.I.Davarashvili, M.I.Erukashvili, **Z.G.Akhvlediani**, R.G.Gulyaev and L.P.Bychkova. "Epitaxial Lead Selenide Layers over a Wide Range of Their Thickness on Dielectric Substrates". **Journal of Materials Science and Engineering (B)**, **3 (2)**, 97-103 (2013).
15. Arif.M. Pashaev, Omar.I. Davarashvili, Megi. I. Erukashvili, **Zaira.G. Akhvlediani** Revaz. G. Gulyaev and Vladimir. P. Zlomanov. "New Opportunities in Lead Selenide Nanolayers". **Journal Advanced Materials** **855 (2013)** , 473-477.
16. Z. G.Akhvlediani and I.G.Akhvlediani. "Accumulation Features of Radiation –Induced Hydrogen Defects in LiF". **Journal of Nuclear Instruments and Methods in Physics (B)**, **NIMB** (Accepted for Publication) (2013).
17. A.M. Pashaev, O.I. Davarashvili, M.I. Erukashvili, **Z.G. Akhvlediani**, L.P. Bychkova and M.A. Dzagania. "ON THE POSSIBILITIES FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF RADIATION IN HETEROSTRUCTURES BASED ON THE IV-VI SEMICONDUCTORS". **Journal of Materials Science and Engineering** (Accepted for Publication) (2013).
18. A.Pashaev, O.Davarashvili, M.Erukashvili, **Z.Akhvlediani** etc. "Modification of the properties of lead selenide layers at their nanothickness". **NANO STUDIES** **7 (2013)**, pp.233-240.
19. A.Pashaev, O.Davarashvili, M.Erukashvili, **Z.Akhvlediani** etc. "Modeling of the quasi-dielectric state in PbSnTe and PbSnSe nanolayers with high concentration of nonstoichiometric defects". **NANO STUDIES** **8 (2013)**, pp.253-258.
20. Lasha Tkeshelashvili, "Discrete optical soliton scattering by local inhomogeneities", *Photon. Nanostr. Fundam. Appl.* **11**, 95 (2013).
21. Lasha Tkeshelashvili, "Non-Markovian dynamics of solitons in the sine-Gordon model", submitted to *Phys. Rev. E.* (2013)
22. G.A. Baramidze, G. A. Kharadze "Some comments on superfluid He3 placed in globally deformed aerogel", *JETP Letters* **97**, 718 (2013).
23. M.D.Zviadadze, I.G.Margvelashvili, L.A.Zamtaradze, "The Efficiency and Power of the Martensiti Rotor Heat Engine", submitted to *MEMA*, **2013**.
24. იმარგველაშვილი, მ.ზვიადაძე, აბერძენიშვილი, "მარტენსიტული როტორული თბური ძრავი", *საქართველოს პატენტი*, **2013**.
25. იმარგველაშვილი, მ.ზვიადაძე, აბერძენიშვილი, "სეგნეტოელქტრული თბური ტუმბო", *საქართველოს პატენტი*, **2013**.
26. Д.Г. Дриаев, К.О.Кахиани, Ф.Х.Акопов, С.Дж.Цакадзе. АКУСТИЧЕСКИЙ СПЕКТРОМЕТР, ISSN 1987-8826, *Nano Studies*. **2013**,

3. პლაზმის ფიზიკის განყოფილება

1. **N.L.Tsintsadze**, R.Chaudhary and a.Rasheed " Positron sound waves and nonlinear Landau damping of intense transverse EM waves in a isotropic EPI plasma", *J.Plasma Physics*, **79**,587, **2013**.
2. **N.L.Tsintsadze**,and **L.N.Tsintsadze**, "Cooling of a Fermi Quantum Plasma" *Physics of Plasmas*, in press, **2013**.
3. R.Chaudhary, **N.L.Tsintsadze** ,R.Rasheed and M .Jamil,"Stability of Longitudinal and Transverse EM waves in hot Anisotropic EPI plasma ", *Physics of Plasmas*. in press, **2013**.
4. Z.Eshan, **N.L.Tsintsadze**, S.Poedts "Modified expressions for currents collected by the object immersed in plasma ", *Chinese Physics Letters*, in press, **2013**.
5. **I. Nanobashvili** "Similar Modification of Intermittent Density Bursts by Electrode Biasing and Dynamic Ergodic Divertor in the TEXTOR Tokamak", *ECA*, Vol. 37D, P5.171, **2013**.
6. **S.Nanobashvili**, M.Varavin, J.Zajac, F.Zacek, G.Ermak, A.Varavin, A.Vasilev, M.Stumbra, A.Vetoshko, A.Fateev, V.Shevchenko "New Design of Microwave Interferometer for Tokamak COMPASS", submitted to *Rev. Sci. Instrum*, **2013**.
7. **N.A. Kervalishvili**, Formation and dynamics of vortex structures in pure and gas-discharge nonneutral collisionless electron plasmas, *arXiv*:1308.5415 [physics.plasm-ph] (15p), **2013**.

- J. Georgian Geophysical Society*, 15B, 120-136, **2011-2012**.
8. N.A. Kervalishvili, Long-lived vortex structures in collisional pure and gas-discharge nonneutral electron plasmas, *arXiv*:1310.7475 [physics.plasm-ph] (12p), **2013**. *J. Georgian Geophysical Society*, 15B, 137-150, **2011-2012**.
 9. N.A. Kervalishvili and G.N Kervalishvili, The model of gas-discharge nonneutral electron plasma, *arXiv*:1311.4397 [physics.plasm-ph] (16p), **2013**. *J. Georgian Geophysical Society*, 12B, 105-124, **2008**.
 10. V.I. Berezhiani, N.L. Shatashvili, S.M. Mahajan and B.N. Aleksic. *Vortex bubble formation in pari plasmas*. *Phys. Rev. E*. **88**. 015101, **2013**.

4. ბიოლოგიური სისტემების ფიზიკის განყოფილება

1. V. Zinkevich, N. Sapojnikova, J. Mitchell, T.Kartvelishvili, N.Asatiani, S. Alkhalil, I.Bogdarina, A. A. Al-Humam. “A novel cassette method for probe evaluation in the designed biochips” submitted to *PLOS ONE Journal* (August 2013) (under review).
2. N. Sapojnikova; T. Kartvelishvili; N. Asatiani, V. Zinkevich, I. Kalandadze, D. Gugutsidze, R. Shakarishvili, A. Tsiskaridze. “Correlation between MMP-9 and extracellular cytokine HMGB1 in prediction of human ischemic stroke outcome” submitted to the *Journal of Molecular Neuroscience* (October 2013) (under review).
3. J. Monaselidze, M. Gorgoshidze, D. Khachidze, E. Lomidze, Sh. Barbakadze. Thermostability of chromatin and extracelular matrix in breast cancer tissue composition. International Conference, Physical Concepts of Nucleic-Acid Structure and Behavior, funded by VolkswagenStiftung, the state Committee of Science (Armenia) and ICTP network NET68, 27-29 May, 2013, Yerevan, Armenia, p.29.
4. J.Monaselidze, T. Lezhava, N. Sigua. Microcalorimetric Study of Embryo Cell Chromatin. International Conference, Physical Concepts of Nucleic-Acid Structure and Behavior, funded by VolkswagenStiftung, the state Committee of Science (Armenia) and ICTP network NET68, 27-29 May, 2013, Yerevan, Armenia, pp. 6-7.
5. Jamlet Monaselidze*¹, Maya Gorgoshidze¹, David Khachidze¹, Maya Kiladze¹, Vasil Bregadze¹, Eugene Kiziria¹, Hakob Margaryan², and Nune Hakobyan² Zn ions change binding mode of TOEPyP4 with DNA and cause DNA transition from B to C and Zn-like conformations, *American Journal of Analytical Chemistry*, vol.4 N12, **2013**.
6. Jamlet Monaselidze*¹, Maya Gorgoshidze¹, David Khachidze¹, Maya Kiladze¹, Vasil Bregadze¹, Eugene Kiziria¹, Hakob Margaryan², and Nune Hakobyan² Conformations of DNA in Presence of Nanomole Concentrations of Co⁺² Ions and Mezo-Tetra(4-N-Oxyethylpyridil) Porphyrin, *Journal of Structure and Dynamics*, in print, **2013**.
7. Vasil G. Bregadze, Zaza G. Melikishvili, Tamar G. Giorgadze., Photo-Induced DNA-Dependent Conformational Changes in Silver Nanoparticles., *Advances in Nanoparticles*, Vol.2, No.2., pp. 176-181, May 2013
8. Vasil G. Bregadze, Zaza G. Melikishvili, Tamar G. Giorgadze, Zaza V. Jaliashvili..., Forster Resonance Energy Transfer and Laser Fluorescent Analysis of Defects in DNA Double Helix., *arXiv*:1306.1846 [physics.bio-ph] 2013
9. T. L. Kalabegishvili, I. G. Murusidze, E. I. Kirkesali, A. N. Rcheulishvili, E. N. Ginturi, E. S. Gelagutashvili, N. E. Kuchava, N. V. Bagdavadze, D. T. Pataraya, M. A. Gurielidze, H.-Y. Holman, M. V. Frontasyeva, I. I. Zinicovscaia, S. S. Pavlov, V. T. Gritsyna. Development of biotechnology for microbial synthesis of gold and silver nanoparticles. *Journal of Life Sciences*, Feb. 2013, Vol. 7, No. 2, pp. 110-122 ,ISSN 1934-7391, USA
10. T. Kalabegishvili, E. Kirkesali, A. Rcheulishvili, E. Ginturi, I. Murusidze , N. Kuchava, N. Bagdavadze, G. Tsertsvadze, V. Gabunia, M. V. Frontasyeva, S.S. Pavlov, I. Zinicovscaia, M.J. Raven, N.M.F. Seaga, A. Faanhof. Synthesis of gold nanoparticles by blue-green algae *Spirulina*

- platensis. Advanced Sciences, Engineering and Medicine. V. 5, 46-54, 2013*
11. M. V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, E. Kirkesali, T. Kalabegishvili, I. Murusidze, S. S. Pavlov, A. Yu. Dmitriev. Neutron activation analysis for study element content of microbial biomass in process of synthesis. Annual report 2013 LNF JINR. <http://flnp.jinr.ru>
 12. T. Kalabegishvili, E. Kirkesali, E. Ginturi, A. Rcheulishvili, I. Murusidze², D. Pataraya, M. Gurielidze, N. Bagdavadze, N. Kuchava, D. Gvarjaladze, L. Lomidze. The synthesis of gold nanoparticles by new strains of thermophilic actinomycetes. Submitted for publication by *Nano Studies*, Georgia, (2013).
 - 13...V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, S. S. Pavlov, A. Y. Dmitriev, T. Kalabegishvili, I. Murusidze, E. Kirkesali. Redistribution of elements in microbial biomass in process of silver and gold nanoparticles synthesis studied by neutron activation analysis. Accepted for publication by *Journal of Bioremediation & Biodegradation*, 2013, S:18 <http://dx.doi.org/10.4172/2155-6199.S18-001>
 - 14...A. Rcheulishvili, L. Tugushi, E. Gelagutashvili, "The Accumulation of Cadmium by Saffron (*Crocus sativus* L), coriander (*Coriandrum sativum*) and basil (*Ocimum basilicum*) from Cd enriched soil", Accepted. *Nano Studies*. 2013
 - 15...რჩეულიშვილი, ა. რჩეულიშვილი, ნ. რჩეულიშვილი, ლ. ტულუში, ნ. მეტრეველი, მ.ოსეფაშვილი, დ. პაპუკაშვილი. „ზაფრანში Cd-ის დაგროვების და განაწილებისშესწავლა“. იბეჭდება ჟურნალ „მაცნეში“.
 - 16 ნ. კუჭავა, ლურჯ-მწვანე წყალმცენარის *spirulina platensis* ზოგიერთი თვისების შესწავლა. *Nano Studies*, თბილისი
 - 17 T. Kalabegishvili, I. Murusidze, E. Kirkesali, A. Rcheulishvili, E. Ginturi, N. Kuchava, N. Bagdavadze, E. Gelagutashvili, M.V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, S.S. Pavlov, A.Y. Dmitriev. Gold and silver nanoparticles in *Spirulina platensis* biomass for medical application. Submitted for publication in *Journal of Nanopharmaceutics and Drug Delivery*
 18. T. Kalabegishvili, I. Murusidze, E. Kirkesali, A. Rcheulishvili, E. Ginturi, N. Kuchava, N. Bagdavadze, E. Gelagutashvili, M.V. Frontasyeva, I. Zinicovscaia, S.S. Pavlov, A.Y. Dmitriev. Gold and silver nanoparticles in *Spirulina platensis* biomass for medical applications. Submitted for publication in *Ecological Chemistry and Engineering*, 2013.
 19. Фронтасьева, С. С. Павлов, И. И. Зиньковская, Н. В. Багдавадзе, Е. И. Киркесали, Р. А. Гахокидзе. Нейтронный активационный анализ сельскохозяйственных культур, выращенных с использованием биоэнергоактиватора. Представлено в журнал "Агрехимия" в 2013.
 20. Shota Gogichaishvili, Tamar Partshkhaladze, Besik Kankia. "Quadruplex Priming Amplification of DNA Coupled with Nicking Endonuclease Activity". *Biophysical Journal*, 104, pg:77-78. **2013**
 21. Adam Taylor; Anupama Joseph; Robert Okyere; **Shota Gogichaishvili**; Karin Musier-Forsyth; Besik Kankia. "Isothermal quadruplex priming amplification for DNA-based diagnostics". *Biophysical Chemistry*, 171, pg:1-8, **2013**.

6. მასობრივი განადგურების იარაღის გაუვრცელებლობის ხელშეწყობის ცენტრი

1. Chabashvili M., Japaridze G. I., Lortkipanidze Sh., Pataraya T., Rostomashvili Z., Nuclear Reserch in Soviet Georgia, წიგნში: Georgia's Nuclear Odyssey: The path from Soviet Atomic Legacy to Global Nonproliferation Regime, გვ.5-36, 2013.

2. Chabashvili M., Japaridze G. I., Lortkipanidze Sh., Nabakhtiani G., Pataraya T., Rostomashvili Z., Nuclear Nonproliferation Policy Development in Independent Georgia, წიგნში: Georgia's Nuclear Odyssey: The path from Soviet Atomic Legacy to Global Regime, გვ.63-99, 2013.

ელეფთერ ანდრონიკაშვილის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტის
თანამშრომლების მონაწილეობა 2013 წელს საერთაშორისო
კონფერენციების, სიმპოზიუმების და სხვა, მუშაობაში

1. ელემენტარულ ნაწილაკთა ფიზიკის განყოფილება

1. ჯუანშერ ჩქარეული:

- a. International 16th Workshop "What comes beyond the Standard Model?" July 10-24, **2013**, Bled, Slovenia (http://fiz.fmf.uni-lj.si/norma_public_html/bled2013bsm/), Invited talk "On emergent SUSY gauge theories"
- b. International 4th Conference of Georgian Mathematical Union, September 9-15, **2013**, Tbilisi-Batumi (<http://www.gmu.ge/>), Invited talk "Present status of gauge and gravity theories"
- c. International 7th Conference "Physics in the LHC era", October 13-19, **2013**, TSU, Tbilisi (<http://lhc2013.tsu.edu.ge/>), Invited talk "On emergent SUSY theories"

2. მერაბ გოგბერაშვილი

International 4th Conference of Georgian Mathematical Union, September 9-15, **2013**, Tbilisi-Batumi (<http://www.gmu.ge/>), Invited talk "Extra space-time dimensions"

3. მანანა სვანიძე

The 33RD INTERNATIONAL COSMIC RAY CONFERENCE, RIO DE JANEIRO **2013**, Presented talk "Zenith angle distribution of extensive air showers by TBS array (GELATICA experiment)"

2. კონდენსირებულ გარემოთა ფიზიკის განყოფილება

1. A.B. Peikrishvili, G.I. Mamniashvili, B. Godibadze, E.Sh. Chagelishvili, T. Gegechkori, M.V. Tsiklauri. "Hot Explosive Consolidation of Nanostructured Cu-W Composites", Euro powder Metallurgy Congress & Exhibition (Euro PM2013), September 15-18, Sweden Goteborg. Congress and Exhibition Guide, p. 49 (2013).
2. G. Mamniashvili, T. Gegechkori, M. Okrosashvili, A. Akhalkatsi, T. Gavasheli, D. Daraselia, D. Djaparidze, A. Shengelaya, A. Peikrishvili, D. Lesuer, "Production of cobalt nanopowders by electron-beam technology and their NMR and magnetometry study", International Conference on Nanoscale Magnetism (ICNM 2013), September 2-6, Turkey, Istanbul. ISNM2013 Book of Abstracts, p. 213 (2013).
3. T. Gegechkori, G. Mamniashvili, E.R. Kutelia, L.G. Rukhadze, N.I. Maisuradze, B.G. Eristavi, D.I. Gventsadze, A. Akhalkatsi, T. Gavasheli, D. Daraselia, D. Djaparidze, A. Shengelaya, "Technology for production of magnetic carbon nanopowders doped with iron and cobalt nanoclusters", International Conference on Nanoscale Magnetism (ICNM 2013), September 2-6, Turkey, Istanbul. ISNM2013 Book of Abstracts, p. 158 (2013).
4. I.Ratishvili, N.Namoradze. "Mobility of hydrogen atoms in the hydrogen containing ordering compounds". moxseneba saerTaSoriso konferenciye Gordon Research Conference "Hydrogen Metal Systems", 14-19/VII-2013, Barga (Italy).
5. Ф.Х. Акопов, М.В. Габуния, А.А. Гаччиладзе, Д.Г. Дриаев, С.Д. Цакадзе, В.Ф. Акопов. «Формирование сплава Ni-Cu спеканием». **Proceedings of the 16-th international meeting "Order, Disorder and Properties of Oxides", 7-12 of September 2013, Rostov-on-Don Tuapse,**

Russia, pp. 5-8.

6. Z.Akhvlediani and I.Akhvlediani . “Accumulation Features of Radiation –Induced Hydrogen Defects in LiF” (Abstr.) 17th International Conference on RADIATION EFFECTS IN INSULATOTS (**REI – 17**), **Helsinki, Finland June 30- July 5 (2013), p. PB-14.**
7. O.Davarashvili, A.Pashaev, M.Enukashvili, Z.Akhvlediani, L.Bychkova and V.Zlomanov. “Modeling of the Dielectric State in PbSnSe and PbSnTe Nanolayers with High Concentration of Nonstoichiometric Defects”. (Abstr.) 17th International Conference on RADIATION EFFECTS IN INSULATOTS (**REI -17**), **Helsinki, Finland June 30- July 5 (2013), p. PB-16.**
8. A.Pashaev, O.Davarashvili, M.Enukashvili, Z.Akhvlediani, L.Bychkova and M.Dzagania. “ On the Possibilities for Improving the Efficiency of Radiation in Hetero-structures Based on IV-VI Semiconductors.” (Abstr.). International Conference on Functional Materials and Nanotechnologies (**FMNT**), **Tartu, Estonia 21-24 April (2013), p. PO-79.**
9. Дж.А.Шарашенидзе **, И.В.Чхартишвили **, Н.Д.Кватая **, В.Ф.Акопов *** Ф.Х.Акопов *.
Электрические и магнитные свойства Со-Си композитов, консолидированных прессованием.// Proc.of the 16-th International meeting “Order, Disorder and Properties of Oxides” ISBN- 978-5-87872-727-3, ODPO-16. (2013). 7-12 september. Rodtov-on-Don – Loo. Russia V.1, pp. 9-11.

3. პლაზმის ფიზიკის განყოფილება

1. Z.Eshan, R.Trines, S.Shaikat and **N.L.Tsintsadze**, " Collisionless Ion heating in the Solar Wind" Proc. 10th Conference for the Physics and Mathematics of Nonlinear Phenomena, 22-29 June, Gallipoli Italy, **2013.**
2. **Irakli S. Nanobashvili** “Possible Use of Dynamic Ergodic Divertor as a Contactless Biasing in Tokamaks”, Proc. 40th **EPS** Conference on Plasma Physics, Espoo, Finland, 1-5, July, **2013,**
3. **S.Nanobashvili**, M.Varavin, J.Zajac, F.Zacek, G.Ermak, A.Varavin, A.Vasilev, M.Stumbra, A.Vetoshko, A.Fateev, V.Shevchenko “New Design of Microwave Interferometer for Tokamak Compass” Proc. 8th Int. Kharkov Symp. on Phys. and Eng of Microwaves, Millimeter and Submillimeter Waves (**MSMW’13**), Kharkov, Ukraine, 23-28 June, **2013**

4. ბიოლოგიურ სისტემების ფიზიკის განყოფილება

1. V. T. Gritsyna, G. I. Belykh, Y. G. Kazarinov, A. O. Moskvitin, T. L. Kalabegishvili, E. I. Kirkesali, A. N. Rcheulishvili, E. N. Ginturi, I. G. Murusidze, D. T. Pataraya, M. A. Gurielidze, M. V. Frontasyeva, I. I. Zinicovscaia. Properties of Gold Nanoparticles Synthesized Using *Streptosporangium spp. 94A* and *Thermoactinomyces spp. 44th*. International conference “Biomolecules and Nanostructures 4” 15-19 May 2013, Pultusk, Poland
2. 11. L. Cepoi, L. Rudi, T. Chiriac, A. Valuta, I. Zinicovscaia, T. Mitina, Gh. Duca, E. Kirkesali, M.V. Frontasyeva, S.S. Pavlov. Microalgae as possible silver “nanofactories”. Book of Abstracts, 2nd International Conference on Nanotechnologies and Biomedical Engineering (ICBNME), April 18-20, 2013, Chişinău, Republic of Moldova, p. 433-434
3. O. A. Rcheulishvili^{1,2}, N. O. Metreveli², T. Kalabegishvili^{1,2}, A. N. Rcheulishvili¹, N. A. Rcheulishvili, T. Korpela, D. Papukashvili, “Investigation of the Assimilation of Cd by Edible Plants: Saffron and Basil” 12th International Conference on the Biogeochemistry of trace Elements (Athens, Gr. 16-20 June, 2013)., **2013**
4. O. A. Rcheulishvili^{1,2}, N. O. Metreveli², T. Kalabegishvili^{1,2}, A. N. Rcheulishvili¹, N. A. Rcheulishvili, T. Korpela, D. Papukashvili, “Studying the accumulation and distribution of Mn, Cu, Cd and Zn by some Georgian feed plants”, 6th International Symposium on Recent Advances in Food Analysis (Prague, Czech Republic. 5 – 8 November 2013). , **2013**

6. მასობრივი განადგურების იარაღის გაუფრცველებლობის ხელშეწყობის ცენტრი

1. Sh. Lortkipanidze, T. Pataraiia, Z. Rostomashvili, G. Japaridze, M. Chabashvili, “History Chapters of Nuclear Research in Soviet Georgia”, Presented at The 54st INMM Conference, Palm Desert, CA, USA

<http://www.abstractsonline.com/Plan/ViewAbstract.aspx?sKey=48a81e36-f0d0-4693-80d8-bff66c76b47d&cKey=1f704aa1-51b3-43c3-876e-9cca8f25277f&mKey=2110b526-b27c-4f5c-bb62-cd0d9a5d8b74>

2. T. Pataraiia, Sh. Lortkipanidze, G. Nabakhtiani, Z. Rostomashvili, G. Japaridze, M. Chabashvili, “Nuclear Nonproliferation Policy Development Since Independence of Georgia”, Presented at The 54st INMM Conference, Palm Desert, CA, USA

<http://www.abstractsonline.com/Plan/ViewSession.aspx?sKey=48a81e36-f0d0-4693-80d8-bff66c76b47d&mKey=2110b526-b27c-4f5c-bb62-cd0d9a5d8b74>

ფიზიკის ინსტიტუტის თანამშრომლების მონაწილეობა 2013 წელს ადგილობრივ კონფერენციების, სიმპოზიუმების და სხვა, მუშაობაში

2. კონდენსირებულ გარემოთა ფიზიკის განყოფილება

1. დ.გვენცაძე, გ. მამნიაშვილი, ტ. გეგეჭკორი, მ. ნადარეიშვილი, თ. ზედგენიძე, “ი-ნანოკლასტერებით დაფარული თი 2 ნანოფუნქციონირების კომბინირებული დამუშავების გავლენა მათ ოპტიკურ შთანთქმის სპექტრებზე”, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული “ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები”, 2013 წ. 7-8 ივნისი. ქუთაისი, საქართველო. შრომების კრებული, გვ. 374-376. [. ვენტსაღზე,
2. G.Mamniashvili, T.Gegechkori, M.Nadareishvili, T.Zedgenidze. “Combined treatment effect on the photocatalytic activity of TiO₂ nanopowders coated by Ni-B nanoclusters”. International scientific – practical conference “Innovative technologies and contemporary materials” 7-8 June 2013, Kutaisi, Georgia. Collection of works, p. 374-376.]

3. პლაზმის ფიზიკის განყოფილება

1. ნანა შათაშვილი, სვადემ მაჰაჯანი, ზენზო იოშიდა. დიდ-მასშტაბიანი დინების აჩქარება / გენერაცია ასტროფიზიკურ ობიექტებში. თსუ, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013, http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program_plenary
2. ნანა შათაშვილი, ზენზო იოშიდა. ბელტრამის განზოგადოებული დინება - ჭავლის (ჯეტის) და თხელი-დისკის სისტემის მოდელი. თსუ, თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013. <http://conference.ens-2013.tsu.ge/page/program/50>

**ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის**

**ელეფთერ ანდრონიკაშვილის სახელობის
ფიზიკის ინსტიტუტი**

2013 წელს მიმდინარე გ რ ა ნ ტ ე ბ ი

შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტები

№	გრანტის მოკლე / სრული დასახელება	გრანტის №	შესრულების ვადები	ძირითადი შემსრულებლები ფიზიკის ინსტიტუტიდან								
1	<p>“მაღალი გარჩევის უნარიანობის მქონე ინფრაწითელი ფურიე სპექტრომეტრი VERTEX 70 (Bruker optics გერმანია)</p> <p>“High Resolution Infrared Fourier Spectrometer VERTEX 70 (Bruker Optics, Germany) »</p>	<p><u>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</u></p> <p><u>SRNSF AP/35/13</u></p>	2013	<p>გელაშვილი გელა, ნანობაშვილი სულხან ახვლედიანი ზაირა, ნანობაშვილი ირაკლი, როსტომაშვილი გიორგი, თავხელიძე გიორგი</p>								
2	<p>“რადიაციულად მდგრადი კონსტრუქციული კერამიკის დამუშავება ექსტრემალურ პირობებში მომუშავე ფრიქციული კვანძებისთვის (საცდელი ნიმუშების შექმნა და გამოცდა)”</p> <p>“Development of radiation resistant structural ceramics for friction units working under extreme conditions (pilot samples creation and testing)”</p>	<p><u>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</u></p> <p><u>SRNSF AR/206/6-130/12</u></p>	15.04.13 - 15.04.15	<p>ვახტანგ კვაჭაძე ვალერი თავხელიძე ნორაირ არაბაჯიანი არჩილ მიქელაძე ზვიად მესტვირიშვილი გონა აბრამიშვილი დამხმარე პერსონალი: მერი აბრამიშვილი ირაკლი ბაირამაშვილი სვეტლანა შამეკო ჯონდო ჯობავა ლარისა ჩხვიკვიშვილი ნუგზარ რეხვიაშვილი მაყვალა გალუსტაშვილი გურამ დეკანოზიშვილი</p>								
3	<p>“ავტოტრანსპორტის მავნე, ტოქსიკური გამონაბოლქვის შემცირება ნანოტექნოლოგიის კომბინირებული მეთოდების გამოყენებით”</p> <p>“Reduction of harmful, toxic emission of motor transport with application the combined methods nanotechnology”</p>	<p><u>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</u></p> <p><u>SRNSF FR/443/6-59/12</u></p>	15.04.13 - 15.04.15	<table border="1"> <tr> <td>იაშვილი</td> <td>სულხან</td> </tr> <tr> <td>მამიაშვილი</td> <td>გრიგორ</td> </tr> <tr> <td>ზედგინიძე</td> <td>თინათინ</td> </tr> <tr> <td>ჯავახიშვილი</td> <td>ჯემალ</td> </tr> </table>	იაშვილი	სულხან	მამიაშვილი	გრიგორ	ზედგინიძე	თინათინ	ჯავახიშვილი	ჯემალ
იაშვილი	სულხან											
მამიაშვილი	გრიგორ											
ზედგინიძე	თინათინ											
ჯავახიშვილი	ჯემალ											
4	<p>“დარტყმითი ტალღის დინამიკა ნეიტრალურ აირებსა და პლაზმაში”</p> <p>“Shock Wave Dynamics in Neutral Gases and Plasma”</p>	<p><u>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი</u></p> <p><u>SRNSF FR/443/6-140/11</u></p>	26.03.12 - 26.03.15	<p>ნანობაშვილი სულხან გელაშვილი გელა, ნანობაშვილი ირაკლი, როსტომაშვილი გიორგი, თავხელიძე გიორგი</p>								

საერთაშორისო გრანტები

1.	<p>“ენერგეტიკულად ეფექტური, ტექნიკურად მარტივი და სტაბილურად მოქმედი პლაზმურ-რკალური ღუმელი მართკუთხა მასხასიათებლის მქონე კვებით”</p> <p>“An energetically effective, thecnically simple and stable-acting plasma-arc furnace having power-supply with rectangular characteristics”</p>	STCU Partner Project P 549	01.12. 2012 - 01.03. 2015	<p>გელა გელაშვილი, თეიმურაზ მანაძე, თამაზ ყალაბეგიშვილი, გრიგოლ კიკნაძე, ვლადიმერ კორთხონჯია, შუქურ აბრამიძე, სულხან ნანობაშვილი, დავით გელენიძე და ტექნიკური უნივერსიტეტის თანამშრომლები</p>																																																																					
2.	<p>“ნანოპეპტიდისა და მძიმე მეტალის იონის მოქმედებით გენომის კორექცია ჰიპერტროფული კარდიომიოპათიის პრევენციისა და განვითარების შეფერხების მიზნით”</p> <p>“Correction of genome by nanopeptides and metal ions to prevent and hinder of hypertrophic cardiomyopathy”</p>	STCU/SRNSF 5624	02.10. 2012 - 02. 10. 2014	<p>(ოსუ-თან ერთად. მენეჯერი თ ლეჟავა) ფიზიკის ინსტიტუტის მხრიდან: ჯ.მონასელიძე</p>																																																																					
3.	<p>Biochips as tools for rapid detection and enumeration of oilfield microorganisms</p>	CONTRACT #6600028240 from ARAMCO OVERSEAS COMPANY	2012 - 2014	<p>საპოფნიკოვა ნელი ასათიანი ნინო ქართველიშვილი თამარ ასანიშვილი ლალი კიზირია ეგეენი</p>																																																																					
4.	<p>“ახალი თბომდეგი დანაფარები საწარმოო მიზნებისათვის”</p> <p>“Novel Heat Resistant Coatings for Industrial Applications”</p>	STCU Partner Project P 538	01.10.201 2- 30.09.201 4	<table border="1"> <tr><td>1</td><td>მამნიაშვილი</td><td>გრიგორ</td></tr> <tr><td>2</td><td>ახალკაცი</td><td>ანატოლი</td></tr> <tr><td>3</td><td>აკოფოვი</td><td>ფელიქსი</td></tr> <tr><td>4</td><td>არბაჯიანი</td><td>ნორაირი</td></tr> <tr><td>5</td><td>გეგეჭკორი</td><td>ტატიანა</td></tr> <tr><td>6</td><td>ლონაძე</td><td>ალექსანდრ</td></tr> <tr><td>7</td><td>მადრაძე</td><td>ომარი</td></tr> <tr><td>8</td><td>ლონაძე</td><td>გიორგი</td></tr> <tr><td>9</td><td>ჯაჯანიძე</td><td>თამარ</td></tr> <tr><td>10</td><td>სტერიაკოვა</td><td>სვეტლანა</td></tr> <tr><td>11</td><td>შუბლაძე</td><td>ლიკა</td></tr> <tr><td>12</td><td>სიღამონიძე</td><td>ღალი</td></tr> <tr><td>13</td><td>ოქროსაშვილი</td><td>მისეილი</td></tr> <tr><td>14</td><td>რაზმაძე</td><td>გივი</td></tr> <tr><td>15</td><td>გორდეზიანი</td><td>ალექსანდრ</td></tr> <tr><td>16</td><td>ლომაია</td><td>თენგიზ</td></tr> <tr><td>17</td><td>ონიაშვილი</td><td>გიორგი</td></tr> <tr><td>18</td><td>ოქროსაშვილი</td><td>ირმა</td></tr> <tr><td>19</td><td>ყიფიანი</td><td>გულნარა</td></tr> <tr><td>20</td><td>თვარაძე</td><td>ოლგა</td></tr> <tr><td>21</td><td>აბაზაძე</td><td>ლია</td></tr> <tr><td>22</td><td>მარსაგიშვილი</td><td>თამაზი</td></tr> <tr><td>23</td><td>ანანიაშვილი</td><td>ნათელა</td></tr> </table>	1	მამნიაშვილი	გრიგორ	2	ახალკაცი	ანატოლი	3	აკოფოვი	ფელიქსი	4	არბაჯიანი	ნორაირი	5	გეგეჭკორი	ტატიანა	6	ლონაძე	ალექსანდრ	7	მადრაძე	ომარი	8	ლონაძე	გიორგი	9	ჯაჯანიძე	თამარ	10	სტერიაკოვა	სვეტლანა	11	შუბლაძე	ლიკა	12	სიღამონიძე	ღალი	13	ოქროსაშვილი	მისეილი	14	რაზმაძე	გივი	15	გორდეზიანი	ალექსანდრ	16	ლომაია	თენგიზ	17	ონიაშვილი	გიორგი	18	ოქროსაშვილი	ირმა	19	ყიფიანი	გულნარა	20	თვარაძე	ოლგა	21	აბაზაძე	ლია	22	მარსაგიშვილი	თამაზი	23	ანანიაშვილი	ნათელა
1	მამნიაშვილი	გრიგორ																																																																							
2	ახალკაცი	ანატოლი																																																																							
3	აკოფოვი	ფელიქსი																																																																							
4	არბაჯიანი	ნორაირი																																																																							
5	გეგეჭკორი	ტატიანა																																																																							
6	ლონაძე	ალექსანდრ																																																																							
7	მადრაძე	ომარი																																																																							
8	ლონაძე	გიორგი																																																																							
9	ჯაჯანიძე	თამარ																																																																							
10	სტერიაკოვა	სვეტლანა																																																																							
11	შუბლაძე	ლიკა																																																																							
12	სიღამონიძე	ღალი																																																																							
13	ოქროსაშვილი	მისეილი																																																																							
14	რაზმაძე	გივი																																																																							
15	გორდეზიანი	ალექსანდრ																																																																							
16	ლომაია	თენგიზ																																																																							
17	ონიაშვილი	გიორგი																																																																							
18	ოქროსაშვილი	ირმა																																																																							
19	ყიფიანი	გულნარა																																																																							
20	თვარაძე	ოლგა																																																																							
21	აბაზაძე	ლია																																																																							
22	მარსაგიშვილი	თამაზი																																																																							
23	ანანიაშვილი	ნათელა																																																																							
5.	<p>“ბირთვული ნარჩენებისა და ბირთვული საწვავის შესანახი ახალი მრავალფენიანი ცილინდრული კონტეინერების</p>	STCU Partner Project P506	01.03. 2013 - 28.02.	<table border="1"> <tr><td>1</td><td>მამნიაშვილი</td><td>გრიგო</td></tr> <tr><td>2</td><td>კიკნაძე</td><td>გრიგოლ</td></tr> </table>	1	მამნიაშვილი	გრიგო	2	კიკნაძე	გრიგოლ																																																															
1	მამნიაშვილი	გრიგო																																																																							
2	კიკნაძე	გრიგოლ																																																																							

<p>მიღების ტექნოლოგიის შემუშავება”</p> <p>”Development of Novel Multilayer Cylindrical Container for Storage Nuclear Waste and Nuclear Fuel”</p>		2015	<table border="1"> <tr><td>3</td><td>ლონდაძე ალექსანდრ</td><td>ალექსანდრე</td></tr> <tr><td>4</td><td>ქურდაძე ლერი</td><td>ლერი</td></tr> <tr><td>5</td><td>ბაირამაშვილი ირაკ</td><td>ირაკლი</td></tr> <tr><td>6</td><td>იმნაძე პლატონ</td><td>პლატონი</td></tr> <tr><td>7</td><td>აბრამიძე შუქურ</td><td>შუქური</td></tr> <tr><td>8</td><td>ჩხიკვიშვილი ვაჟა</td><td>ვაჟა</td></tr> <tr><td>9</td><td>მესხი ლერი</td><td>ლერი</td></tr> <tr><td>10</td><td>გუგუშვილი ტატიანა</td><td>ტატიანა</td></tr> <tr><td>11</td><td>სიღამონიძე დალი</td><td>დალი</td></tr> <tr><td>12</td><td>ჩიხრაძე მიხეილ</td><td>მიხეილი</td></tr> <tr><td>13</td><td>ჩაბელიშვილი ელგუ</td><td>ელგუჯა</td></tr> <tr><td>14</td><td>ჩიხრაძე ნიკოლოზ</td><td>ნიკოლოზი</td></tr> <tr><td>15</td><td>წიკლაური მერაბ</td><td>მერაბი</td></tr> <tr><td>16</td><td>შარაბიძე ლევან</td><td>ლევანი</td></tr> <tr><td>17</td><td>ჯაფარიძე ლევან</td><td>ლევანი</td></tr> <tr><td>18</td><td>გოდინაძე ბაგრატ</td><td>ბაგრატი</td></tr> <tr><td>19</td><td>ჯაფანიძე თამარ</td><td>თამარ</td></tr> <tr><td>20</td><td>დგებუაძე ავთანდილ</td><td>ავთანდილი</td></tr> <tr><td>21</td><td>ჩიკვაძე ზაქარია</td><td>ზაქარია</td></tr> <tr><td>22</td><td>ხვადაგიანი ავთანდი</td><td>ავთანდილი</td></tr> </table>	3	ლონდაძე ალექსანდრ	ალექსანდრე	4	ქურდაძე ლერი	ლერი	5	ბაირამაშვილი ირაკ	ირაკლი	6	იმნაძე პლატონ	პლატონი	7	აბრამიძე შუქურ	შუქური	8	ჩხიკვიშვილი ვაჟა	ვაჟა	9	მესხი ლერი	ლერი	10	გუგუშვილი ტატიანა	ტატიანა	11	სიღამონიძე დალი	დალი	12	ჩიხრაძე მიხეილ	მიხეილი	13	ჩაბელიშვილი ელგუ	ელგუჯა	14	ჩიხრაძე ნიკოლოზ	ნიკოლოზი	15	წიკლაური მერაბ	მერაბი	16	შარაბიძე ლევან	ლევანი	17	ჯაფარიძე ლევან	ლევანი	18	გოდინაძე ბაგრატ	ბაგრატი	19	ჯაფანიძე თამარ	თამარ	20	დგებუაძე ავთანდილ	ავთანდილი	21	ჩიკვაძე ზაქარია	ზაქარია	22	ხვადაგიანი ავთანდი	ავთანდილი
3	ლონდაძე ალექსანდრ	ალექსანდრე																																																													
4	ქურდაძე ლერი	ლერი																																																													
5	ბაირამაშვილი ირაკ	ირაკლი																																																													
6	იმნაძე პლატონ	პლატონი																																																													
7	აბრამიძე შუქურ	შუქური																																																													
8	ჩხიკვიშვილი ვაჟა	ვაჟა																																																													
9	მესხი ლერი	ლერი																																																													
10	გუგუშვილი ტატიანა	ტატიანა																																																													
11	სიღამონიძე დალი	დალი																																																													
12	ჩიხრაძე მიხეილ	მიხეილი																																																													
13	ჩაბელიშვილი ელგუ	ელგუჯა																																																													
14	ჩიხრაძე ნიკოლოზ	ნიკოლოზი																																																													
15	წიკლაური მერაბ	მერაბი																																																													
16	შარაბიძე ლევან	ლევანი																																																													
17	ჯაფარიძე ლევან	ლევანი																																																													
18	გოდინაძე ბაგრატ	ბაგრატი																																																													
19	ჯაფანიძე თამარ	თამარ																																																													
20	დგებუაძე ავთანდილ	ავთანდილი																																																													
21	ჩიკვაძე ზაქარია	ზაქარია																																																													
22	ხვადაგიანი ავთანდი	ავთანდილი																																																													
<p>6. “ახალი ნანოსტრუქტურული Cu-Ta და Ag-Ta კომპოზიტების დამზადება გაუმჯობესებული ელექტრონული და სიმტკიცის მასასიათებლებით”</p> <p>“Fabrication of novel nanostructural Cu-Ta and Ag-Ta composites with improved electronic and strength properties”</p>	STCU Partner Project P552	01.10.2013 - 30.09.2015	<table border="1"> <tr><td>1</td><td>მამინაშვილი გრიგო</td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td>ხალკაცი ანატოლ</td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td>კოფოვი ფელიქს</td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td>რაბაჯიანი ნორაირ</td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td>გუგუშვილი ტატიანა</td><td></td></tr> <tr><td>6</td><td>სიღამონიძე დალი</td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td>ლონდაძე ალექსანდრ</td><td></td></tr> <tr><td>8</td><td>ჩაბელიშვილი ელგუ</td><td></td></tr> <tr><td>9</td><td>შარაბიძე ლევან</td><td></td></tr> <tr><td>10</td><td>ჭიკლაური მერაბ</td><td></td></tr> <tr><td>11</td><td>ჩიხრაძე ნიკოლოზ</td><td></td></tr> <tr><td>12</td><td>გოდინაძე ბაგრატ</td><td></td></tr> <tr><td>13</td><td>ჯაფანიძე თამარ</td><td></td></tr> </table>	1	მამინაშვილი გრიგო		2	ხალკაცი ანატოლ		3	კოფოვი ფელიქს		4	რაბაჯიანი ნორაირ		5	გუგუშვილი ტატიანა		6	სიღამონიძე დალი		7	ლონდაძე ალექსანდრ		8	ჩაბელიშვილი ელგუ		9	შარაბიძე ლევან		10	ჭიკლაური მერაბ		11	ჩიხრაძე ნიკოლოზ		12	გოდინაძე ბაგრატ		13	ჯაფანიძე თამარ																						
1	მამინაშვილი გრიგო																																																														
2	ხალკაცი ანატოლ																																																														
3	კოფოვი ფელიქს																																																														
4	რაბაჯიანი ნორაირ																																																														
5	გუგუშვილი ტატიანა																																																														
6	სიღამონიძე დალი																																																														
7	ლონდაძე ალექსანდრ																																																														
8	ჩაბელიშვილი ელგუ																																																														
9	შარაბიძე ლევან																																																														
10	ჭიკლაური მერაბ																																																														
11	ჩიხრაძე ნიკოლოზ																																																														
12	გოდინაძე ბაგრატ																																																														
13	ჯაფანიძე თამარ																																																														
<p>7. “ნანონაწილაკთა წარმოქმნის მეთოდები ექსტრემოფილების საშუალებით”</p> <p>“Methods of nanoparticle production using extremophiles”</p>	(STCU) Project #4744:	(01.06.2010 - 31.05.2013)	<p>თ. ყალბაგვიშვილი</p> <p>ა. რჩეულიშვილი, ე. დელა-დუტაშვილი, ე. კირკესალი ე. გინტური ნ. ბაღდაძე ნ. კუჭავა, ვ. ბარნოვი მ. ჯანჯალია ო. რჩეული-შვილი დ. ყაზახაშვილი ლ. ტულუში .</p>																																																												
<p>8. “საკვებ მცენარეებში ტოქსიკური ელემენტების აკუმულაციისა და განაწილების შესწავლა”</p>	STCU Project 5635	2010-2013	<p>ო.რჩეულიშვილი, ე.გინტური, ე.დელა-დუტაშვილი, ნ.კუ-</p>																																																												

	“ Studying the accumulation and distribution of toxic elements by some Georgian feed plants”			ჭავჭავაძე, ნ.ბაღდავაძე, ლ.ტულუშვილი, ნ.ჯაფარიძე
9.	“სამედიცინო მიზნებისათვის სპექტროპოლარიმეტრის პროტოტიპის შემუშავება” “Development of prototipe spectropolarimeter for medical use”	PROJECT ISTC #A-1951,	2012- 2013	ა.მარქარიანი-ერევანის უნივერსიტეტი. ფიზიკის ინსტიტუტის მხრიდან: ჯ. მონასელიძე, მ.გორგოშიძე, ვ.ბრეგვაძე, დ.ხაჩიძე, ე.კიზირია, ე.ლომიძე

საერთაშორისო სამეცნიერო თანამშრომლობა

1. Framework Agreement on Scientific Collaboration between **Andronikashvili Institute of Physics (Tbilisi, Georgia)** and **Institute of Plasma Physics Czech AS (Prague, Czech Rep.)** in the field of **Tokamak Plasma Physics.**
("Plasma Turbulence, its External Control, Plasma-Wave Interaction and UHF Plasma Diagnostics on the COMPASS Tokamak") (2009-2013) (**from 1985. Renewed every 5 year**)
2. Memorandum on Academic Collaboration between Graduate School of Frontier Sciences the **University of Tokyo (Japan)** and **Andronikashvili Institute of Physics (Tbilisi, Georgia)** (2006 - 2016)
3. Agreement on Cooperation between **Andronikashvili Institute of Physics (Tbilisi, Georgia)** and **Nuclear Research Institute Dubna** ("Study by Statistical Physics Methods Interaction of High Energy Adrons and Nucleus" 2009 - 2014)
4. Agreement on Cooperation between **Andronikashvili Institute of Physics (Tbilisi, Georgia)** and **Kharkov Karazin National University (Ukraine)** (2006 - 2014)

სამეცნიერო - აკადემიური თანამშრომლობა

1. მემორანდუმი სამეცნიერო - აკადემიური თანამშრომლობის შესახებ
ე. ანდრონიკაშვილის სახ. ფიზიკის ინსტიტუტსა და საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტს შორის (2007 - 2013)

სამეცნიერო საქმიანობის ამსახველი წლიური ანგარიში

(1.01.2013-31.12.2013)

საკონტაქტო ინფორმაცია (ინსტიტუტი/ფაკულტეტი, ლაბორატორია, მისამართი, ტელეფონი, ელ-ფოსტა):

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი, მინერალური ნედლეულის ეკონომიკისა და სტრატეგიული დაგეგმარების განყოფილება.

მინდელის ქ.11, 2541652 tcimr@internet.ge

სამეცნიერო მიმართულება: გამოყენებითი კვლევა

ხელმძღვანელი და კვლევაში ჩართული პერსონალი: ხელმძღვანელი განყოფილების გამგე:
ალექსანდრე თვალჭრელიძე,
შემსრულებლები: უფროსი მეცნიერ
თანამშრომელი - მანანა ოთარაშვილი
ინჟინერი - ლია ქურიძე

კვლევის/პროექტის თემატიკა (სათაური): “საქართველოს მეტალთა რესურსების მონიტორინგი და მათი მომზადება ლიცენზირებისთვის“

კვლევის/პროექტის აქტუალობა და მიზნები (2-3 გვერდი):

საქართველოში არსებული ლიცენზირების სისტემა გულისხმობს ობიექტების გასხვისებას აუქციონის გზით. ამასთან, სსიპ „ბუნებრივი რესურსების სააგენტო“ ახორციელებს A, B, C₁, C₂ და P მარაგების რეგისტრაციას და ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით სალიცენზიო პოლიტიკის შემუშავებას. აგრეთვე, იგულისხმება, რომ თუ სალიცენზიოდ მზადდება ტერიტორია, სადაც აღნიშნული მარაგები არ არის რეგისტრირებული, მაშინ აუქციონის საწყისი ფასი გამოითვლება, როგორც 500 ლარი ერთი ჰექტარისთვის.

ასეთი სახელმწიფო პოლიტიკა სავსებით გამართლებულია არამადნიანი საბადოებისთვის, მაგალითად, ქვიშა-ხრეშისთვის და საშენი მასალებისთვის, როცა სალიცენზიოდ მზადდება მცირე ფართობები შეზღუდული მარაგებით, მაგრამ მეტალთა რესურსებთან მიმართებაში სამ გადაულახავ წინააღმდეგობას აწყდება:

1. სალიცენზიო მასალებში გამოყენებულია მარაგების კლასიფიკაციის ძველი საბჭოთა სისტემა, ხოლო სალიცენზიო მოთხოვნებში იგულისხმება მარაგების დათვლა JORC სისტემაში;
2. ე.წ. „მწვანე ველებისთვის“ ანუ ტერიტორიებისთვის, სადაც მარაგები არ არის გამოვლენილი, 500 ლარი/ჰა საწყისი ფასი ძალიან მაღალია – ძეზნა-ძიებითი სამუშაოები ვრცელ ტერიტორიებზე (სულ მცირე – რამდენიმე ათეული კვადრატული კილომეტრი) სრულდება და ამ პირობებში აუქციონის ფასი ძალიან მაღალია (ათეულობით მილიონი ლარი); საკმარისია ითქვას, რომ ეს ფასი 25-ჯერ უფრო მაღალია, ვიდრე აშშ-ში და 150-ჯერ – ვიდრე კანადასა და ავსტრალიაში;
3. აუქციონის მოდელი კანონმდებლობაში შემოვიდა 2008 წელს, როცა საქართველოს დიდი ნაწილი უკვე უფასოდ ლიცენზირებული იყო; აქედან გამომდინარე, მეწარმეები არათანაბარ პირობებში არიან – ახალი ლიცენზიის მისაღებად დიდი სახსრების მობილიზებაა საჭირო, როცა ძველი, უფასოდ მიღებული, ლიცენზიები პროაქტივულად უმოქმედოა.

შედეგად, 2011 წელს ჩატარდა მხოლოდ 3 აუქციონი და საქართველოს მეტალური რესურსების დიდი ნაწილი აუთვისებელია. გარდა ამისა, არ არის შექმნილი წინაპირობები ძეზნა-ძიებითი სამუშაოების

ჩასატარებლად, როს გამოც 20 წლის განმავლობაში ასეთი სამუშაოები საქართველოს ტერიტორიაზე პრაქტიკულად არ ტარდება.

პროექტი მიზნად ისახავდა ჩატარებულიყო საქართველოს მეტალური რესურსების კადასტრიზაცია და მონიტორინგი და შემუშავებულიყო მათი ლიცენზირების გრძელვადიანი პოლიტიკა.

პროექტის ამოცნებია:

1. საქართველოს მეტალური რესურსების მონაცემთა ბაზის შექმნა;
2. მეტალური რესურსების საბადოებისა და გამოვლინებების კლასიფიკაცია მათი ეკონომიკური მნიშვნელობის მიხედვით;
3. ძებნა-ძიებითი სამუშაოების ჩასატარებლად ტერიტორიების იდენტიფიკაცია;
4. ამ ტერიტორიების კლასიფიკაცია მათი ეკონომიკური მნიშვნელობის მიხედვით;
5. სალიცენზიო პოლიტიკის შემუშავება ობიექტებისა და ტერიტორიების ეკონომიკური მნიშვნელობის შესაბამისად;
6. რეკომენდაციების წარდგენა ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში.

კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებული შედეგები:

1. დაზუსტდა საქართველოს მეტალური რესურსების მონაცემთა ბაზა
2. განხორციელდა საქართველოს ლითონური და არალითონური რესურსების საბადოებისა და გამოვლინებების კლასიფიკაცია მათი ეკონომიკური მნიშვნელობის მიხედვით
3. განხორციელდა ძებნა-ძიებითი სამუშაოების ჩასატარებლად ტერიტორიების იდენტიფიკაცია და პრიორიტეტების მიხედვით მათი კლასიფიკაცია
4. დაზუსტდა და შეივსო საქართველოში გაცემული ლიცენზიების მონაცემთა ბაზა და განხორციელდა ლიცენზირების პოლიტიკის ეკონომიკური შეფასება
5. შეიქმნა ახალი სამთო-გეოლოგიური კოდექსის პროექტი

გამოქვეყნებული სამეცნიერო მასალა (სტატია, საკონფერენციო მასალა, წიგნი/მონოგრაფია, და ა.შ.):

1. A.G. Tvalchrelidze. Information technologies for sustainable development and management of Georgian mineral resources. International Conference “Nanosensory Systems and Nanomaterials”. Abstracts. Tbilisi, Georgian Technical University, 2013, pp. 26-27.

კვლევის ფარგლებში ჩატარებული სამეცნიერო ღონისძიებები (სემინარი, კონფერენცია, და ა.შ.):

1. ა. თვალჭრელიძე. საერთაშორისო ეკონომიკური უსაფრთხოების სისტემა და საქართველო. ეროვნული უსაფრთხოების უმაღლესი კურსი. ბათუმი, 2013 წლის 4 ივნისი.
2. ა. თვალჭრელიძე. ნავთობისა და გაზის გეოპოლიტიკა და გეოეკონომიკა. ეკონომიკური კითხვები ლადო პაპავასთან. თბილისი, 2013 წლი 15 აპრილი.

კვლევის დამფინანსებელი ორგანიზაცია/ფონდი (არსებობის შემთხვევაში): არ არის

**სსიპ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი**
**კავკასიის ალექსანდრე თვალჯრელიძის მინერალური ნედლეულის
ინსტიტუტი**
**საინჟინრო-ბიოლოგიური, ბიოფიზიკური და ჰიდრობიოლოგიური სამეცნიერო-
კვლევითი განყოფილება**

განყოფილების გამგე

ნოდარ რჩეულიშვილი

განყოფილების პერსონალური შემადგენლობა:

ნოდარ ფალავანდიშვილი, ლია ზუბაშვილი, ანზორ მესხია, ლალი კობესაშვილი, ნესტორ კაცაძე.

**საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის
დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები**

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ჰიდროგეოლოგიური საფუძვლების მომზადება მარნეულის რაიონის ფერმერულ მეურნეობებში სარწყავი მიწისქვეშა წყლების ავტონომიური სისტემების შესაქმნელად	ნოდარ რჩეულიშვილი	ნოდარ ფალავანდიშვილი, ლია ზუბაშვილი, ნესტორ კაცაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
<p>საანგარიშო წელს ჩატარებული სამუშაოები - რომელთა მიზანია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მხარეში, მარნეულის რეგიონში, ავტონომიური სარწყავი სისტემების შესაქმნელად ჰიდროგეოლოგიური საფუძველის მომზადება, რომელიც სარწყავი წყლის ეკონომიის პარალელურად პროდუქციის რაოდენობრივ ხარისხობრივი ზრდის ეფექტსაც მოიტანს (მორწყვის წვეთოვანი სისტემების დანერგვისას) - უმთავრესად კამერალური კვლევების წარმოებით შემოიფარგლა. საარქივო წყაროებში მიმდინარეობდა მარნეულის რაიონში ჩატარებული ჰიდროგეოლოგიური სამუშაოების, საძიებო თუ ბურღვითი, შედეგების ამსახველი ფაქტიური მასალის მოძიება-აღნუსხვა-კლასიფიცირება. საველე დაკვირვებებისას, წყალაღების პუნქტებში ჰიდროგეოლოგიური პარამეტრების (ძირითადად მიწისქვეშა წყლების დონეების) ცვალებადობის დინამიკის ფიქსაცია წარმოებდა. გამოვლინდა მწირენალექიანი ზაფხულის ზეგავლენა თამარისის ნაკადის, ლოკალურ, ჩრდილო-აღმოსავლეთ ფლანგზე. ამავე დროს აღინიშნა იმავე ფართზე არსებულ კუსტარულ წყალამღებებში მიწისქვეშა წყლების საკმაოდ მაღალი წარმადობა.</p>			

2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	მცირე კავკასიონის ნაოჭა სისტემის აჭარა-თრიალეთის ზონის გეოფიზიკური კვლევის მონაცემების გეოლოგიურ-გეოფიზიკური ინტერპრეტაცია	ანზორ მესხია	ლალი კობესაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>საანგარიშო წელს ჩატარებული კვლევის მიზანს წარმოადგენდა აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონის გეოლოგიის, გეოფიზიკის და სასარგებლო ნამარხების შესახებ არსებული ფონდური და ლიტერატურული მასალების მოპოვება, შესწავლა და ანალიზი.</p> <p>ჩატარებული კვლევის შედეგად შესწავლილ იქნა აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონის დასავლეთი ნაწილის სიღრმული აგებულება, ტექტონიკური სტრუქტურები და არსებული ინტრუზიული სხეულები. მიმდინარეობს მუშაობა ტექტონიკურ-მაგმურ პროცესებთან დაკავშირებული გამადნებების პროგნოზულ-ძებნითი კრიტერიუმების დასადგენად და ფერადი და კეთილშობილი ლითონების აღმოსაჩენად პერსპექტიული ფართობების გამოსაყოფად.</p>		

I. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების წლიური ანგარიში

- I.1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი, რეგიონალური გეოლოგიური კარტირების სამეცნიერო-კვლევითი განყოფილება.
- I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: განყოფილების გამგე – მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი, გეოლ.-მინერ. მეცნ. დოქტ. გურამ ნადარეიშვილი
- I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი – როზალია კოფმანი; მეცნიერ-თანამშრომელი – ვაჟა ნადირაძე; მეცნიერ-თანამშრომელი – ნანული ჩხობაძე; მეცნიერ-თანამშრომელი – ნელი ოდიკაძე; მეცნიერ-თანამშრომელი – ჰამლეტ სალუქვაძე; წამყვანი ინჟინერი – მურადი ტყემალაძე; წამყვანი ინჟინერი – მანანა გავაშელიშვილი; წამყვანი ინჟინერი – ზურაბ ლოლაძე; წამყვანი ინჟინერი – მამია გამყრელიძე; ინჟინერი – ნელი ნასრაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	“აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონის დასავლეთ ნაწილის გეოლოგიური აგებულების შესწავლა, 1 : 200 000 მასშტაბის სხვადასხვა მიზნობრივი დანიშნულების გეოლოგიური რუკების კომპლექტის შედგენა, სასარგებლო წიაღისეულის საბადოებზე პროგნოზული შეფასების მიზნით”	გეოლ.-მინერ. მეცნ.დოქტ. გურამ ნადარეიშვილი	გურამ ნადარეიშვილი როზალია კოფმანი ვაჟა ნადირაძე ნანული ჩხობაძე ნელი ოდიკაძე ჰამლეტ სალუქვაძე მურადი ტყემალაძე მანანა გავაშელიშვილი ზურაბ ლოლაძე მამია გამყრელიძე ნელი ნასრაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
1. შედგენილია დასავლეთ აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონის 1 : 200 000 მასშტაბის გეოლოგიური რუკის წინასწარი მაკეტი, რომელიც შესრულებულია დღემდე არსებული და ახლადშემუშავებული სხვადასხვა მასშტაბის გეოლოგიური რუკების, გეოლოგიურ ლიტერატურაში გამოქვეყნებული მასალების და ჩატარებული სამეცნიერო კვლევების ანალიზის საფუძველზე.			

	<p>2. შედგენილია საბოლოო ვარიანტი დასავლეთ აჭარა-თრიალეთის გარდეგარდმო 1 : 50 000 მასშტაბის ოთხი გეოლოგიური პროფილი, რომლებიც მოიცავენ აგრეთვე საკვლევი რეგიონის მომიჯნავე თურქეთის ტერიტორიასაც. ამ უკანასკნელის შესახებ გეოლოგიური ინფორმაცია მოპოვებულია შესასრულებელ პროექტში მონაწილე ერთ-ერთი ავტორის მიერ.</p> <p>3. ადრე შესწავლილი ლითოლოგიური ჭრილების დამატებითი შესწავლის და ანალიზის საფუძველზე შემუშავდა საკვლევ ტერიტორიაზე ყველაზე ფართოდ წარმოდგენილი პალეოგენური ასაკის ვულკანოგენურ-დანალექი და დანალექი სერიების ლითოსტრატოგრაფიული დანაწილების უნიფიცირებული სქემის საბოლოო ვარიანტი. შემუშავდა აჭარა-თრიალეთის ნოჭა ზონის დასავლეთ ნაწილის და მისი მიმდებარე ჩრდილო-აღმოსავლეთ თურქეთის (აღმოსავლეთ პონტიდების) ცარცულ-ეოცენური ასაკის ვულკანოგენურ-დანალექი და დანალექი სერიების გეოლოგიური აგებულების აღწერის ტექსტის საბოლოო ვარიანტი, რომელიც, გარდა გეოლოგიური ფაქტობრივი მასალის ანალიზისა, დაფუძნებულია დეტალური ლითოსტრატოგრაფიული ჭრილების კორელაციებზე.</p>		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	”საქართველოს მინერალურ-რესურსული და გარემოს გეოეკოლოგიური მდგომარეობის 1 : 1 000 000 მასშტაბის თემატური რუკების კომპლექტის შექმნა გის-ის საფუძველზე”	ვ. ნადირაძე	ვ. ნადირაძე, რ. კოფმანი, მ. ლოლაძე, მ. გამყრელიძე, ნ. ასლანიკაშვილი, მ. კვინიკაძე, ვ. კირაკოსიანი, ნ. ცერცვაძე, ი. ილურიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>დასრულებულია:</p> <p>1. საქართველოს გეოლოგიური 1 : 1 000 000 რუკის პირობითი ნიშნების და ლეგენდის ელექტრონული ვერსიები და შედგენილია რუკის განმარტებითი ბარათი. განხილულია საქართველოს ტერიტორიის გეოლოგიური და ტექტონიკური აგებულება.</p> <p>2. საქართველოს სასარგებლო წიაღისეულის სარეგისტრაციო რუკის ელექტრონული ვერსია და განმარტებითი ბარათი. მოცემულია საქართველოს მინერალურ-რესურსული ბაზა, რაც იძლევა საფუძველს ყველა სახის ნედლეულის საბადოების პროგნოზირებისათვის.</p> <p>3. საქართველოს მინერალური წყლების რუკა. გამოყოფილია სამი პროვინცია: კავკასიონის ღერძული ნაწილი და სამხრეთი ფერდი — ნახშირმჟავა აირის შემცველი წყლებით; საქართველოს ბელტი — აზოტ-მეთანიანი აირის შემცველი წყლებით; აჭარა-თრიალეთის — შერეული, აზოტ-მეთანიანი და ნახშირმჟავიანი წყლებით.</p> <p>4. საქართველოს გეოეკოლოგიური რუკა. დატანილია ყველა დამატუჭყიანებელი ობიექტი, გამოსახულია წყლების და ნიადაგების ეკოლოგიური მდგომარეობა. შავი ზღვის სანაპირო ზოლში გამოყოფილია დატუჭყიანების სამი ზონა.</p> <p>5. საქართველოს ტერიტორიის გეოფიზიკური — გრავიმეტრიული, მაგნიტური და სეისმური შესწავლილობის რუკები. ასახულია საქართველოს ტერიტორიის შესწავლა სხვადასხვა მასშტაბის გეოფიზიკური მეთოდებით. ასახულია გეოლოგიური აგებულების შესწავლა მასშტაბებში 1 : 50 000; 1 : 200 000; 1 : 1 000 000.</p>		

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გ.ნადარეიშვილი, მ. ტყემალაძე	”განთიადის რიოლითური ექსტრუზივების ჯგუფის გეოლოგია და მინის მრეწველობაში მათი გამოყენების პერსპექტივები” სამთო ჟურნალი	№ 2(31), 2013	თბილისის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტი	8
2	ვ. ნადირაძე	”ქართული უნიკალური ღვინოების კავშირი ტექტონიკასთან”, სამთო ჟურნალი	№ 2 (31), 2013	თბილისის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტი	3
3	ე. შაფაქიძე, ვ. მაისურაძე, მ. ნადირაშვილი, მ. ტყემალაძე, გ. თოდრაძე, ე. ხუჭუა, მ. უკლება	”კლინკერის წარმოქმნის პროცესებზე ბარიუმის და მანგანუმის ოქსიდების კომპლექსური გაფლენის მექანიზმის კვლევა”, ჟურნალი “კერამიკა”	№ 2 (28), № 1 (29), 2013	თბილისი	5
4	მ. ტყემალაძე, ე. შაფაქიძე	”დავით გარეჯის ბარიტ- პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანები – არატრადიციული ნედლეული მინის და ცემენტის ადგილობრივი წარმოებისათვის”, საქართველოს მეცნიერებათა	ტ. 39, №3–4, 2013	თბილისი	5

	ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია			
ანოტაციები				
<p>1. ნაშრომში განხილულია დმანისის რაიონის (ქვემო ქართლი) განთიადის რიოლითური შედგენილობის ექსტრუზიული სხეულების ჯგუფის და მისი შემცველი ზედაცარცული ვულკანოგენურ-დანალექი წყების, გეოლოგიური აგებულების, ქანთა მინერალოგიურ-პეტროგრაფიული და პეტროქიმიური შედგენილობების პრობლემური საკითხები. გარდა ამისა, განიხილება შესწავლილი სხეულების პეტრო-გეოქიმიური თავისებურებანი მათი, როგორც ახალი კომპლექსური, არატრადიციული მინერალური ნედლეულის, მინის წარმოებაში გამოყენების პერსპექტივების თვალსაზრისით.</p>				
<p>2. განხილულია ქართული მევენახეობის ზოგიერთი უნიკალური ზონის კავშირი გეოლოგიურ პროცესებთან. ზონები, სადაც უნიკალური ღვინოები მიიღება, უკავშირდებიან რთულ ტექტონიკურ კვანძებს. კვანძებს ხშირად კონტრასტული მაგმატიზმი და ინტენსიური ჰიდროთერმალური პროცესები უკავშირდებიან, რის შედეგადაც ხდება ქანების გამდიდრება ქიმიური ელემენტებით. ეს პროცესი გავლენას ახდენს ნიადაგის ფორმირებაზე და შემდგომში ვაზის კვების რეჟიმზე, რაც ვაზის და ღვინის უნიკალურ თვისებებს განაპირობებს.</p>				
<p>3. სამუშაო ეხება მცირე დანამატების, კერძოდ, BaO-ის და Mn_2O-ის გავლენის მექანიზმის კვლევას კლინკერის გამოწვისას მინერალწარმოქმნის პროცესებზე. დადგენილია, რომ BaO და Mn_2O_3 ასრულებენ მინერალიზატორის, მალეგირებელი და მამოდიფიცირებელი აგენტის როლს, რაც განაპირობებს კლინკერის წარმოქმნის პროცესების ინტენსიფიკაციას და გამოწვის ტემპერატურის დაწევას. ჰალიტის კრისტალურ მესერში შეღწევის და დამატებითი დეფექტების წარმოქმნის ხარჯზე მატულობს კლინკერის ჰიდრავლიკური აქტიურობა და, შესაბამისად, მექანიკური სიმტკიცე.</p> <p>BaO-ის შესაყვანად ცემენტის ნედლეულის კაზმში გამოყენებული იქნა ვულკანური ქანები – დავით გარეჯის ბარიტული მადნის გადამხურავი ქანები – კვარც-ადულარიანი მეტასომატიტები (კამ), ხოლო Mn_2O-ის შესაყვანად – ჭიათურის მანგანუმის მადნის გამდიდრების კუდები (მმგკ).</p>				
<p>4. განხილულია დავით გარეჯის ბარიტ-პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანების – კვარც-ადულარიანი მეტასომატიტების (კამ) გამოყენების მიზანშეწონილობა, როგორც ფერადი მინის ტარის, ასევე ცემენტის წარმოებაში ნედლეულის სახით. ლაბორატორიულ პირობებში მაღალტემპერატურული ხარშვების შედეგად მიღებულია ღია მწვანე ფერის მინები, რომელთა ტექნოლოგიური თვისებების შესწავლამ დაადგინა მათი სტანდარტის მოთხოვნებთან სრული შესატყვისობა. ხოლო ცემენტის კლინკერის ლაბორატორიული სინთეზის პირობებში დადგინდა, რომ კამ-ის შემადგენლობაში არსებული $BaSO_4$ ასრულებს მინერალიზატორის, მოდიფიკატორის და მალეგირებელი დანამატის ფუნქციას ერთდროულად, რაც კლინკერის და ცემენტის მთელ რიგ ტექნოლოგიურ თვისებებს აუმჯობესებს.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. ტყემალაძე, მ. უკლება, ე. შაფაქიძე	დავით გარეჯის ბარიტ- პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანების გამოყენების პერსპექტივები მინისა და ცემენტის წარმოებაში	მე-3 საერთაშორისო კონფერენცია ახალგაზრდა მეცნიერთათვის – “Chemistry Today - 2013”, ქ. თბილისი, 17–19 მაისი, 2013წ.
2	ვ. ნადირაძე	ხმელთაშუა ზღვა – ჰიმალაის ნაოჭა სისტემის ტექტონიკური და მეტალოგენიური თავისებურებები.	29 აგვ.-03 სექტ., 2013 თბილისი, ილიას უნივერსიტეტი, საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია.

მომხსენებათა ანოტაციები

1. საქართველოში სილიკატური წარმოებისათვის განკუთვნილი მაღალკონდიციური ნედლეულის დეფიციტია, რაც მინის ტარისა და ცემენტის წარმოების დარგების განვითარებისათვის ხელისშემშლელ პირობებს ქმნის. აღნიშნულიდან გამომდინარე, განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს ადგილობრივი იაფფასიანი არატრადიციული ნედლეულის და რიგი საწარმოო ნარჩენების გამოყენება.

ამ თვალსაზრისით, თავისი მინერალოგიურ-პეტროგრაფიული და ქიმიური შემადგენლობით დიდ ყურადღებას იპყრობს სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს კვარცმინდვრისშპს-ის წარმონაქმნები. კერძოდ, დავით გარეჯის ბარიტ-პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანები. ლაბორატორიულ პირობებში მაღალტემპერატურული ხარშვების შედეგად მიღებულია ღია მწვანე ფერის მინები, რომელთა ტექნოლოგიური თვისებების შესწავლამ დაადგინა კამ-ის გამოყენების შესაძლებლობა ფერადი მინის ტარის წარმოებაში. ზემოთ აღნიშნული ქანების შეყვანით მინის კაზმის შემადგენლობაში, ამ უკანასკნელიდან მთლიანად გამოირიცხება თიხამიწაშემცველი ნედლეული, ხოლო კვარცის ქვიშისა და სოდის შემცველობა მცირდება, შესაბამისად, 50–60 % და 20–25 %-ით.

რაც შეეხება ცემენტის წარმოებას: კამ-ის დამატება კლინკერის კაზმის შემადგენლობაში უზრუნველყოფს კლინკერის გამოწვის ტემპერატურის 50–70°C-ით დაწევას და ცემენტის, როგორც ადრეული (3 დღ.-დ.), ასევე სამარკო (28 დღ.-დ) სიმტკიცის მომატებას ტრადიციულ ნედლეულზე დამზადებულ კლინკერთან შედარებით.

ყურადსაღებია, რომ მინის წარმოებისათვის მიზანშეწონილია საბადოს გადამხურავი

ქანების იმ უბნების კამ-ის გამოყენება, რომლებიც BaO შედარებით დაბალი – 2 მას.%-მდე შემცველობით გამოირჩევიან, ხოლო ცემენტის კლინკერის წარმოებისათვის კი BaO შემცველობა შეიძლება მერყეობდეს 3-დან 15 მას.%-მდე.

2. მოსხენებაში განხილულია ხმელთაშუა ზღვა – ჰიმალაის ნაოჭა სისტემის ერთ-ერთი სეგმენტის, კავკასიის რეგიონის ტექტონიკური განვითარება, რაც ორი გლობალური ლინეამენტური ზონის გადაკვეთასთანაა დაკავშირებული, რომელთა გასწვრივაც შემდგომში, რიფტული და რიფტისმაგვარი სტრუქტურები ჩამოყალიბდნენ. პროცესი ლატერალურ-ინვერსიული ხასიათის იყო და ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ იყო მიმართული. ენდოგენური გამადნების ძირითადი ნაწილი ჩრდილო-დასავლური მიმართების ლინეამენტურ ზონებს უკავშირდება.

წლიური ანგარიში აკადემიას
(წარმოდგენილი უნდა იყოს ა.წ. 20 დეკემბრამდე)

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება. ალ. თვალჭრელიძის კავკასიის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი, მყარი წიაღისეულის სამეცნიერო კვლევითი განყოფილება.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი. ვაჟა გელეიშვილი.

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა. ვ. გელეიშვილი, დ. არევამე, ო. მაჭავარიანი, ა. კვიციანი, ა. გომელაური, მ. გაგნიძე, თ. ზულიაშვილი, გ. ბენიძე, ნ. აზარაშვილი, გ. კელეპტრიშვილი, ნ. ტაბალუა, ნ. წიკლაური, მ. ბუაძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საქართველოს მოსაპირკეთებელი ქვები	ვ. გელეიშვილი	ო. მაჭავარიანი, დ. არევამე, გ. კელეპტრიშვილი, ნ. ტაბალუა, ნ. აზარაშვილი
კვლევითი სამუშაოს (ექაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>საქართველოს მოსაპირკეთებელი ქვები ქვეყნის სასარგებლო წიაღისეულის მნიშვნელოვანი ნაწილია, მისი რესურსი რამოდენიმე მილიარდი აშშ დოლარის ღირებულებებისაა.</p> <p>ამ მინერალური ნედლეულის პოტენციალის სრული წარმოჩენის და საბაზრო ურთიერთობებში ჩართვის მიზნით ჩვენ განყოფილებაში 2013 წელს მიმდინარეობდა სამუშაოები მისი ცნობილი საბადო-გამოვლინებების სრული ინვენტარიზაციის და ახალი უბნების (სახეობების) წარმოჩენის მიზნით.</p> <p>ჩატარდა შეფასებითი სამუშაოები 20-ზე მეტ ობიექტზე; მოძიებულ იქნა გეოლოგიურ</p>			

ფონდებში დაცული ინფორმაცია და საავტორო მონაცემები; ცალკეულ მადანგამოვლინებებზე შესრულდა ლაბორატორიული სამუშაოები ქანების მინერალური, ქიმიური, ფიზიკური და მექანიკური თვისებების დასადგენად.

პერსპექტიულ უბნებზე დათვლილი იქნა საავტორო მარაგები; აღებულ იქნა ადგილმდებარეობის კოორდინატები; ყველა ობიექტიდან შეგროვდა ქვიური მასალა, საიდანაც მზადდება მოშლიფული და მოპრიალებული სადემონსტრაციო ფილები, აგრეთვე სპეციალური ნიმუშები ქანების ფიზიკური და მექანიკური თვისებების დასადგენად; მიმდინარეობს დამზადებული სადემონსტრაციო ნიმუშების სკანირება-ფოტოგრაფირება; მნიშვნელოვნად დაზუსტდა და შეივსო რეგიონების სქემატური რუკები; იქმნება სპეციალური პასპორტები ობიექტების ადგილმდებარეობის, ქანის დასახელების, ფერის, დეკორატიულობის, ფიზიკური და მექანიკური თვისებების, ქიმიური და მინერალური შედგენილობის, მარაგების, დამუშავების ხარისხის და გამოყენების სფეროს განსაზღვრისათვის.

დღეისთვის ინტერნეტში განსათავსებლად მომზადებულია პაკეტი 294 ობიექტის მონაცემებით - 1200-მდე ფერადი ფოტოს ჩვენებით.

ამ პაკეტის ელ. ვერსია ინახება ჩვენ განყოფილებაში და დაუყოვნებლად განთავსდება ინტერნეტში - შესაბამისი სადემონსტრაციო ქვიური მასალის გამოფენისთანავე (ამჟამად მიმდინარეობს შესაბამისი ოთახის მომზადება).

2	საქართველოს მადანმატარებელი სისტემების (კეთილშობილი, ფერადი და იშვიათი მეტალები) ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბების ფაქტორულ-სისტემური ანალიზი ნედლეულის ბაზის გაფართოების მეცნიერული საფუძვლების სრულყოფა-კომპლექსირებით.	გ. ბენიძე	გ. ბენიძე ვ. ბუაძე, თ. ზულიაშვილი, ნ. წიკლაური, მ. ბუაძე
---	---	-----------	--

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები

რეგიონალური მეტალოგენიური ანალიზის აუცილებელი ელემენტებია მადანწარმომქმნელი და მადანმატარებელი სისტემები. პირველთა ტიპიზაცია-გენეტიკური ინტერპრეტაციების საფუძველზე განისაზღვრება მეორეთა ინფრასტრუქტურული მახასიათებლები, რომლებიც ქმნიან მეთოდოლოგიურ ბაზას რეგიონის მეტალოგენიური პოტენციალის შეფასებისათვის. საქართველოს ტერიტორიაზე გამოიყოფა კეთილშობილი (ოქრო), ფერადი და იშვიათი მეტალების მადანმატარებელი სისტემების ორი ასაკობრივი ჯგუფი: იურამდელი და მეზოზოურ-კაინოზოურ. პირველს მიეკუთვნება კავკასიონის მთავარი ქედის გრანიტ-მეტამორფული ბირთვის და ამიერკავკასიის მთათაშუა ოლქის კრისტალური ფუძის შვერილის (ძირულის მასივი)

გვიანპერცინული -, ხოლო მეორეს მეზოზოურ-კაინოზოური ლითოგეოდინამიკური კომპლექსების კიმერიული და ალპური გენერაციების, მათ შორის გვიანალპურ ტექტონიკურ-მაგმატურ აქტივიზაციასთან დაკავშირებული, სისტემები.

შესრულებული კვლევის (არსებული და ახალი ფაქტიური მასალების კომპლექსური ანალიზი და პეტროლოგიურ-მადნეულ-გეოლოგიური ინტერპრეტაციები) შედეგებიდან გამომდინარე:

- მადანწარმოქმნელი სისტემების გენერაცია-ფუნქციონირება უნდა წარმართულიყო პროცესის დროისათვის მცირე სიღრმეზე განლაგებული მდნარ-ფლუიდური გარემოს ვექტორიზაციით და ვექტორების დაბოლოებების ფარგლებში მადანდაგროვებების ფორმირებით. ამასთან დგინდება საბადოების ფორმირების მრავალუჯრედოვანი ბუნება-მადანწარმოქმნის უჯრედების ერთდროული ფუნქციონირებით;

- ახლებურად გაიშიფრა მადანმატარებელი სისტემების ინფრასტრუქტურები. პროგნოზულ-მეტალოგენურ მოდელებში განისაზღვრა საპროგნოზო სტრუქტურების პოზიციები. ამასთან პროგნოზირდება: ოქროს ახალი ობიექტები ართვინ-ბოლნისის ზონის ბოლნისის ქვეზონაში, მასშტაბური დაგროვებები აჭარა-თრიალეთის ზონაში, კავკასიონის გრანიტ-მეტამორფული ბირთვის და მთავარი შეცოცების არეალში, აგრეთვე ამიერკავკასიის მთათაშუა ოლქის ძირულის ქვეზონაში; სამრეწველო მნიშვნელობის კოლჩედანურ-პოლიმეტალური საბადოები მთიან აფხაზეთსა და ალაზანგალმა კახეთში, ტყვია-თუთის სტრატეგორმული საბადოები გაგრა-ჯავის ზონის სამხრულ ქვეზონაში.

მიღებული შედეგების საფუძველზე შესაძლებელი იქნება საქართველოს კეთილშობილი (ოქრო), ფერადი და იშვიათი მეტალების პროგნოზული რესურსების გადაფასება მადანმატარებელი სისტემების ახლებური ინტერპრეტაციების შუქზე, რაც ქვეყნის მინერალურ-რესურსული ბაზის გაფართოების ამოცანის გადაჭრისა და ინვესტიციების მოზიდვის აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს.

3	საზანოს პეგმატიტების კომპლექსურ-ტექნოლოგიური შესწავლა (მინდვრის შპატის და იშვიათმეტალური ნედლეული)	ნ. გეგია	მ. გაგნიძე, ა. კვიციანი, ა. გომელაური, ო. კავთელიშვილი
---	--	----------	---

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

საზანოს პეგმატიტური ველი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ობიექტია თავისი პარამეტრებით ძირულის პეგმატიტურ ველებს შორის, შროშის პეგმატიტური ველის შემდეგ.

საზანოს პეგმატიტური ველი მდებარეობს ძირულის კრისტალური მასივის დასავლეთ ფლანგზე და დაკავშირებულია ბუჯა-რკვიის ზედა პალეოზოური მიკროკლინური გრანიტოიდების პერიფერიულ ზონებთან, რომლებიც წარმოდგენილია ძირითადად ნაცრისფერი და ვარდისფერი გრანიტოიდების მასივების კვარც-პორფირების სუბინტრუზიული სხეულების სახით. ნაკლებად ეროზირებულ ადგილებში ისინი გადაფარულია მეზო-კაინოზოური წარმონაქმნებით, რომელთაგან საკვლევ რაიონში,

უპირატესი გავრცელებით მოცენური ასაკის არკოზული ქვიშაქვები, ქვიშიანი და ოლითური კირქვები, თიხები და კვარციანი ქვიშაქვები სარგებლობენ.

აღნიშნულ ობიექტზე სხვადასხვა დროს, სხვადასხვა მიზნით ადრეც ჩატარებულა სამუშაოები, მაგრამ მათ ნაკლებად ჰქონდათ სისტემური, კომპლექსური ხასიათი, რადგან შეფასება ხდებოდა მსხვილ საბადოებზე გათვლილი საბჭოური პარამეტრებით.

დღევანდელ დღეს, როცა ქვეყნის ეკონომიკის პრიორიტეტული მიმართულება საშუალო და მცირე ბიზნესის განვითარებაა, აქტუალური ხდება შედარებით მცირე მასშტაბის ობიექტების გეოლოგიური რევიზია ახალი, ეკოლოგიურად დამზოგი ტექნოლოგიების დამუშავება და გადაფასება. ამ მიზნით ჩვენს მიერ საზანოს პეგმატიტური ველის ფარგლებში ჩატარებული გეოლოგიური სამუშაოების შედეგად დადგენილი იქნა შემდეგი:

1. საზანოს პეგმატიტური ველის ფარგლებში გამოყოფილი იქნა პერსპექტიული უბნები;

2. დადგენილი იქნა ნედლეულის გამდიდრების (პირველადი გადამუშავების) ტექნოლოგიური სქემა და მისი რეჟიმული პარამეტრები;

3. დადგენილია პეგმატიტების მაღალკალიუმის მინდვრის შპატების მისაღებ ნედლეულად გამოყენების შესაძლებლობა, რაც გახდება საფუძველი საზანოს პეგმატიტური ველის პეგმატიტების დამიებისა, მათი შემდგომი ათვისებისათვის;

4. დადგენილი იქნა საზანოს პეგმატიტური ველის პეგმატიტების მინერალოგიური შედგენილობა, რომელიც არ გამოირჩევა დიდი მრავალფეროვნებით. მათი მინერალოგიური შედგენილობა ერთმანეთის მსგავსია და ერთგვაროვანი. პეგმატიტები ძირითადად აგებული არიან 4 მინერალისაგან: მიკროკლინი, კვარცი, ალბიტი, მუსკოვიტი. სხვა მინერალებს მკვეთრად დაქვემდებარებული გავრცელება აქვთ. ქანთშენი მინერალები იმყოფებიან როგორც ურთიერთშენაზარდ, ასევე წვრილი, საშუალო და მსხვილმარცვლოვანი ინდივიდების სახით. შესაბამისად მათი მარცვლების ზომები ცვალებადობს საკმაოდ დიდი დიაპაზონის ფარგლებში: პირველი მეასედი 1 მ-დან პირველ ათეულ სანტიმეტრამდე. საზანოს ველის პეგმატიტები მიეკუთვნებიან არ დიფერენცირებულ ტიპს. ჩვენი აზრით მათი ფორმირება ხდებოდა გრანიტიზაციის შემცველი ნარჩენი ხსნარების კრისტალიზაციის პერიოდში და მიუხედავად სტრუქტურული სახესხვაობებისა, დაგვირგვინდა ერთ პეგმატიტიზაციის სტადიაზე;

5. საზანოს პეგმატიტებში დადგენილი იქნა ნიობის და ტანტალის აწეული შემცველობები.

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	საქართველოს ბუნებრივი ქვები	შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი №30/13	ვ. გელეიშვილი	ო. მაჭავარიანი, დ. არევაძე, გ. კელეპტრიშვილი, ნ. ტაბაღაძე, ნ. აზარაშვილი, დ. გელეიშვილი, ლ. შაფაქიძე
<p align="center">პროექტის I ეტაპის შედეგები (ანოტაცია) საქართველოს ბუნებრივი ქვები გრანტი №30/13 I ეტაპი 15აპრილი - 15 ოქტომბერი</p> <p>1. კამერალური სამუშაოები.</p> <p>გეოლოგიურ ფონდებში შეირჩა სხვადასხვა დონეზე შესწავლილი 50 საბადო და მადანგამოვლინება. მათ შორის შიდა ქართლში 8, იმერეთში 12, ქვემო ქართლში 7, რაჭა-ლეჩხუმში 4, სამეგრელო-ზემო სვანეთში 4, აჭარაში 1, კახეთში 6, მცხეთა-თიანეთში 8.</p> <p>I ეტაპის შესასწავლად გამოიყო 12 ობიექტი კახეთისა და მცხეთა-თიანეთის რეგიონებში: დედოფლის წყაროს მუნიციპალიტეტში - დედოფლის წყაროს I (ბრეჩქიული) და II (მასიური) კირქვის საბადოები, ხევსურკის კირქვის საბადო, თელავის მუნიციპალიტეტში - ნაფარეულის კირქვის I და II საბადოები, ყვარლის მუნიციპალიტეტში - შილდის კირქვის საბადო, სტეფანწმინდის მუნიციპალიტეტში - ბიდარას ხევის შავი ფიქლების გამოვლინება, გველეთის გრანიტის გამოვლინება, გველეთის ანდეზიტის გამოვლინება, გორისციხის ანდეზიტ-ბაზალტის გამოვლინება, მცხეთის მუნიციპალიტეტში - ნიჩბისის კირქვისა და ნიჩბისის ქვიშაქვების გამოვლინებები.</p> <p>2. საველე სამუშაოები.</p> <p>საველე სამუშაოები ჩატარდა გეგმაზომიერად, ზემომოთ აღნიშნულ 12 ობიექტზე აღებულია 45 ერთეული მონოლითი, გადაღებულია 80 ფოტო, GPS-ით დადგენილია მათი კოორდინატები.</p> <p>3. დასინჯვითი სამუშაოები.</p> <p>მიმდინარეობს მოპოვებული ქვიური მასალის დამუშავება, სადემონსტრაციო კოლექციის მზადება, ქანების ქიმიური, მინერალური, ფიზიკური და მექანიკური თვისებების შესწავლა.</p> <p>ლაბორატორიული კვლევებისათვის გადაცემულია:</p>				

სრული სილიკატური ანალიზი - 7 ნიმუში;
 პეტროგრაფიული ანალიზი - 55 ნიმუში;
 მინერაგრაფიული ანალიზი - 10 ნიმუში;
 სპექტრული ანალიზი - 25 ნიმუში;
 ფიზიკური და მექანიკური თვისებების შესასწავლად მზადდება 7 ნიმუში.

4. აღნიშნულ ობიექტებისათვის მზადდება საინფორმაციო პაკეტები (პასპორტები) მათი ადგილმდებარეობის, ქანის დასახელების, ფერის, დეკორატიულობის, ნივთიერი და ქიმიური შემადგენლობის, ფიზიკური და მექანიკური თვისებებისა და სამრეწველო ან საავტორო მარაგების ჩვენებით.

ამ პასპორტებში ინფორმაციის დამატება მოხდება თანდათანობით საანალიზოდ გადაცემული ნიმუშების ლაბორატორიული გამოცდის შემდეგ.

დღეისათვის ამ ობიექტების შესწავლის დონე სხვადასხვაა.

ჩატარდა პრეზენტაცია შესრულებულ სამუშაოებზე, ანგარიში გადაეცა შოთა რუსთაველის სახელმწიფო სამეცნიერო ფონდს და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს.

2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	ბოლნისის მადნიანი რაიონის ოქროს პოტენციალი და მოპოვების ეკოლოგიური პრობლემები	შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი №30/14	რ. კვატაშიძე	ვ. გელიშვილი, გ. ბენიძე, თ. ზულიაშვილი, ხ. თოდრაძე

პროექტის I ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

ბოლნისის მადნიანი რაიონის ოქროს სამრეწველო პოტენციალი და მოპოვების ეკოლოგიური პრობლემები
 გრანტი №30/14
 I ეტაპი 15 აპრილი - 15 ოქტომბერი

1. კამერალური სამუშაოები.
 კეთილშობილი ლითონების დასადგენად შეირჩა 12 მადანგამოვლინება. მათთვის შედგენილია სპეციალური პასპორტები.

2. საველე სამუშაოები.
 ჩატარდა საველე სამუშაოები 4 მადანგამოვლინებაზე (კაკლიანი-ბოსლები, ბედიანი, მამულო, კამიშლო). შესრულდა მათი კარტირება.

3. დასინჯვითი სამუშაოები.
 ჩატარდა დასინჯვითი სამუშაოები. აღებულია 66 სინჯი. მომზადდა და გადაცემულია საანალიზოდ: სრული სილიკატური ანალიზი - 7 სინჯი, სპექტრული ანალიზი - 55 სინჯი, გამჭვირვალე შლიფი - 55 ცალი და პოლირებული შლიფი - 10 ცალი.

4. ციანიურების მოედნების მონიტორინგი.
 ციანიურების მოედანზე განხორციელდა 2 თვიანი მონიტორინგი, დაზუსტდა გამდიდრების გამოყენებული მეთოდიკა, მინერალების მონაცემთა ანალიზი.
 ჩატარდა პრეზენტაცია შესრულებულ სამუშაოებზე, ანგარიში გადაეცა შოთა

რუსთაველის სახელმწიფო სამეცნიერო ფონდს და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					

3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

სსიპ ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
“კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი”
ანალიტიკური ცენტრი (“გეოანალიტიკა”)

სამეცნიერო მიმართულება: სხვადასხვა რთული შედგენილობის გეოლოგიურ და სამშენებლო ობიექტებში ქიმიური ელემენტების მაკრო, მიკრო შემცველობების, ფაზური ანალიზისგან საზღვრის მეთოდების ათვისება, სრულყოფა და დანერგვა ლაბორატორიის პრაქტიკაში; გეოეკოლოგიური ანალიზების შესრულება.

განყოფილების გამგე: ქიმიის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი გ. თოდრაძე.

ანალიტიკურ ცენტრში დაკავებულია 15 თანამშრომელი: 2 უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, 3 მეცნიერ თანამშრომელი, 4 წამყვანი ინჟინერი და 6 ინჟინერი.

ანალიტიკურ ცენტრში გეოეკოლოგიისა და გამოყენებითი გეოქიმიის განყოფილებასთან ერთად მიმდინარეობს თემატიკა: “ბოლნისის რაიონის კომპლექსური გეოეკოლოგიური შესწავლა”.

გასულ წელს ინსტიტუტის ანალიტიკურ ცენტრში დაიდო 40 ხელშეკრულება, რომელმაც მოიცვა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონი და სრულიად განსხვავებული მიმართულებისა და შინაარსის სამუშაოები, შესრულებული სამუშაოების საერთო ღირებულებამ შეადგინა 50000 ლარი.

ანალიტიკური ცენტრი აქტიურად იღებს მონაწილეობას როგორც შიდა საინსტიტუტო, ასევე სამთო, ფიზიკური და ორგანული ქიმიის, მეტალურგიის, ფიზიოლოგიის, არაორგანული ქიმიისა და ელექტროქიმიის ინსტიტუტის სახელმწიფო ბიუჯეტით დაფინანსებულ თემატურ და საგრანტო სამუშაოების შესრულებაში.

ანალიტიკური ცენტრი ჩართული იყო ტექნოლოგიური განყოფილებების მიერ დადებული სახელშეკრულებო სამუშაოების შესრულებაში.

ანალიტიკურცენტრშიმომზადდა და წარდგენილიაპროექტები:

1. საქართველოს ბუნებრივი ცვლილებების მოდიფიცირება და მიღებული კომპოზიტების შესწავლა წყლების გასაწმენდად ზოგიერთი ტოქსიკური ელემენტისგან. ხელმ. დ. ახალბედაშვილი
ფუნდამენტალური კვლევების თვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტების კონკურსი, 2013.

გამოკვეყნებულია შრომები:

1. Sidamonidze Sh., Marchilashvili K., Akhalbedashvili L.*, Matushevskaja M.

Adsorption-Microcalorimetric Research of HTSC Degradation in Aqueous Medium.2 International Conference on advanced complex inorganic nano materials (ACIN 2013), Namur, Belgium, July, 2013.

The adsorption of components from surrounding area on HTSC at high temperatures is of great interest because of the interaction of HTSC with such components as oxygen, halogens, some organic compounds, water and carbon dioxide. The interaction of CO₂ and water with HTSC is one of the main reasons of their degradation during contact with air, and depends on chemical composition, density of samples, composition from surrounding air and contact time.

კონფერენციებში მონაწილეობა:

1. L.Akhalbedashvili, G. Maisuradze, A. Mskhiladze, Sh. Sidamonidze About Possibility of Using Modified Clinoptilolite in Catalytic Cleaning of Exhaust Gases from NO and CO. “Zeolites and ordered porous materials: bringing the gap between nanoscience and technology”. Proceedings of 17 International Conference on Zeolites, Moscow, Russia, p. 251-252, 2013.

Clinoptilolite with Cu²⁺ and Fe³⁺ ions (CuFeCL) as catalyst for reactions of reduction nitrogen monoxide NO with CO, NH₃, H₂, CH₄ was studied. May be suggested that reducing of nitrous oxide proceed through the dissociative adsorption of NO, and the Cu⁺ → Cu²⁺ and Fe²⁺ → Fe³⁺ oxidation process occurs. The following reduction of isolated ions and Cu²⁺ - O - Cu²⁺ bridging complexes easily occur in the area 473-593K. So, catalytically active centers of zeolites cannot be homogeneous because they are characterized by disordered distribution of atoms of aluminum, silicon, and exchangeable cations.

2. L. G. Akhalbedashvili, N. P. Kekelidze, R. V. Mirianashvili .ESR study of some modified clinoptilolites from deposit of Georgia. “Zeolites and ordered porous materials: bringing the gap between nanoscience and technology”. Proceedings of 17 International Conference on Zeolites, Moscow, Russia, p. 271-272, 2013.

It was founded that study of CL –tuff by ESR method is complicated by presence of impurities of magnetic minerals in samples. In spectrums of natural zeolites of Georgia – CL- the wide signal with g = 4.310 belongs to isolated ions Fe³⁺ in tetrahedral coordination. The ions of copper in hydrated CuCL are as a hexa-aqua (ammonia)-complexes. At dehydration these complexes break up and the Cu²⁺ ions connect to oxygen of a lattice of zeolite with symmetry of a square pyramid or plane quadrangle.

3. Ш.И.Сидамонидзе, Г.И.Майсурадзе, А.Г.Мсхиладзе, Л.Г.Ахалбедашвили.

Влияние аммиака на каталитическую активность цеолитов в конверсии этанола. Грузинский химический журнал, т. 13, №2 (2013).

Изучено влияние добавок аммиака в каталитической конверсии этанола insitu на модифицированных формах Y цеолита и природного клиноптилолита. Показано, что молекулы аммиака в первую очередь подавляют дегидратацию, занимая кислотные центры, а с повышением температуры усиливается активность в окислительных

превращениях спирта. Таким образом, молекулы аммиака имеют большее сродство к кислотным центрам цеолитов, чем к ионообменным катионам переходных металлов, с которыми они образуют, в свою очередь, обратимые аммиачные комплексы.

4. R. Kvatashidze, G. Todradze , T. Tortladze , N. Loria, G.Maisuradze

Study Adsorption of Arsenic Compounds from Solutions on ModifiedMordenites. Proceedings of 17-th International Conference on Zeolites, Moscow, Russia, p. 281-282, 2013.

It was studied the main conditions of arsenic sorbtion on MOR and shown that modified forms of natural MOR possess hight sorption capacity to compare with initial zeolite. Concluded that for more complete removal of As it is necessary to consistently use sorbents that operate more efficiently on every form of As. The first step is to carry out extraction of As³⁺ as a toxic form. As⁵⁺ is reasonable to extract at next step at low pH.

5. Квиникадзе М. С., Патаридзе Д.В., Тодрадхзе Г. А., Купрадзе Д. М., Киракосян В. А.,

Геоэкологические проблемы побережья чёрного моря (Грузинский сегмент). Конференция.

6. Тодрадхзе Г. А., Кваташидзе Р. Ю., Чхетиани Н.А., Джанашвили Н. Е., Уклеба М. Н.,

К Анализу сульфидных руд при экспрессном одновременном определении золота, серебра, меди, цинка и свинца. Конференция.

7. Ахалбедашвили Л. Г., Лория Н.В., Тодрадхзе Г. А., Джанашвили Н. Е., Джалагания С.М.,

Определение стерени загрязнености западной Грузии и возможности их очистки модифицированными природными цеолитами.
Конференция

წლიური ანგარიში აკადემიას

დანართი

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება

თსუ-ს ალ. თვალჭრელიძის კავკასიის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი; სასარგებლო წიაღისეულის გამდიდრებისა და ჩამდინარე წყლების გაწმენდის სამეცნიერო – კვლევითი განყოფილება.

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი ნესტან გეგია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა :

ნ. შეყრილაძე, კ. ხაჩატურიანი, ე. უკლება, ო. კავთელაშვილი, გ. ენუქიძე, გ. დვალიშვილი, გ. როდონაია, ა. აფციაური, ლ. კორაევა.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	საზანოს პეგმატიტების კომპლექსური გეოლოგიურ-ტექნოლოგიური შესწავლა (მინდვრის შპატის და იზვიათმეტალური ნედლეული)	ნ. გეგია	ნ. შეყრილაძე ე. უკლება გ. ენუქიძე კ. ხაჩატურიანი გ. დვალიშვილი. ა. აფციაური
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
<p>საზანოს პეგმატიტების სხვადასხვა მარღვების რიგითი სინჯებიდან შედგენილი იქნა მცირე ტექნოლოგიური სინჯები, რომლებზედაც ჩატარდა მინერალოგიური, ქიმიური და გრანულომეტრული ანალიზები. სინჯები ერთმანეთის ანალოგიურია როგორც ქიმიური, ასევე მინერალური და გრანულომეტრული შედგენილობით. ძირითადი მინერალები წარმოდგენილია – მიკროკლინით, კვარცით, ალბიტით და მუსკოვიტით, ხოლო სხვა მინერალები მცირე რაოდენობით გვხვდება. მინერალურმა ანალიზმა აჩვენა, რომ შენაზარდების მაქსიმალური გახსნა მიმდინარეობს მასალის 1 მმ-ზე ქვევით დეზინტეგრაციის დროს. დეზინტეგრაცია განხორციელდა როგორც ყბებიან, ასევე როტორულ-ცენტრიდანულ სამსხვრეველებში. კვარცისგან განსხვავებით, შპატებს ახასიათებთ ტკეჩვადობა, ამიტომ აშკარა გახდა როტორულ-ცენტრიდანული სამსხვრეველის უპირატესობა, რომელშიც ხორციელდება მასალის შერჩევითი მსხვრევა. მავნე მინარევები წარმოდგენილია სუსტმაგნიტური მინერალებით (მუსკოვიტი,</p>			

ბიოტიტი, ლიმონიტი, გამოჟანგული კვარცი), რომელთა მოსაცილებლად გამოყენებული იქნა ელექტრომაგნიტური სეპარაცია. არამაგნიტური ფრაქცია რკინის შემცველობის მიხედვით აკმაყოფილებს სტანდარტის მოთხოვნებს. არამაგნიტური ფრაქცია კვარცის მოცილების მიზნით, გამდიდრდა ელექტროსეპარაციით. ამ მეთოდით კვარცის გამოყოფა არ მოხერხდა, თუმცა მოხდა ნატრიუმის და კალიუმის შპატების ნაწილობრივი დიფერენცირება.

არამაგნიტური ფრაქციიდან კვარცის მოსაცილებლად გამოყენებული იქნა გამდიდრების ფლოტაციური მეთოდი. ფლოტაცია ჩატარდა კათიონური შემკრები რეაგენტის გამოყენებით, ფტორწყალბადით შექმნილ მჟავურ არეში, ხოლო ამქაფებელი მიეწოდებოდა პროცესის მიხედვით. ფლოტაციით მიღებული იქნა მაღალკალიუმიანი და კალიუმიანი პროდუქტები, რომლებიც აკმაყოფილებს სტანდარტის მოთხოვნებს.

ფლოტაციურ კონცენტრატებზე ჩატარდა კვლევითი სამუშაოები სილიკატურ ტექნოლოგიაში (საყოფაცხოვრებო კერამიკა, ჭიქურები) გამოყენების მიზნით. როგორც კვლევებმა გვიჩვენა, მიღებული პროდუქცია აკმაყოფილებს მასზე წაყენებულ მოთხოვნებს.

ჩატარებული ტექნოლოგიური კვლევების შედეგად დადგენილი იქნა შემდეგი:

- გამდიდრებისათვის საჭიროა მასალის ერთი მილიმეტრის ქვევით დამსხვრევა, რომლის დროსაც ხდება მინერალების მაქსიმალური გახსნა.
- შერჩევითი მსხვრევისას, რომელიც განხორციელდა როტორულ–ცენტრიდანულ დამსხვრეველაში, გამდიდრების გარეშე შესაძლებელია მიღებულ იქნას 21 %-მდე მზა პროდუქცია, რომელიც აკმაყოფილებს მოთხოვნებს სამშენებლო კერამიკაზე, ხოლო მისი ელექტრომაგნიტურ სეპარატორზე გატარების შემდეგ ვიღებთ მაღალ ხარისხიან მინდვრის შპატის კონცენტრატს. იგი აკმაყოფილებს მოთხოვნებს ფაიფურის, ქაშანურის, კერამიკის და სხვა წარმოებისთვის.
- მასალის ელექტრომაგნიტურ სეპარატორზე გამდიდრების შედეგად მიღებული არამაგნიტური ფრაქცია რკინის შემცველობის მიხედვით აკმაყოფილებს სტანდარტის მოთხოვნებს.
- ელექტროსეპარაციით გამდიდრების მეთოდის გამოყენება შესაძლებელია კომბინირებულ სქემაში მაღალკალიუმიანი პროდუქტის მისაღებად.
- კონდიციური მაღალკალიუმიანი და კალიუმიანი პროდუქტების მიღებას უზრუნველყოფს გამდიდრების კომბინირებული სქემა: თიხური ფრაქციის მორეცხვა, მორეცხილი მასალის ელექტრომაგნიტური სეპარაცია და არამაგნიტური ფრაქციის ფლოტაცია.
- ფლოტაციური კონცენტრატის სილიკატურ–ტექნოლოგიური კვლევების შედეგად მიღებული პროდუქცია აკმაყოფილებს სახელმწიფო სტანდარტის მოთხოვნებს ნატიფი კერამიკის წარმოებისათვის.
- გრავიტაციული გამდიდრებით (საკონცენტრაციო მაგიდა) მიღებულ მძიმე ფრაქციაში აღმოჩნდა ნიობიუმისა და ტანტალის შემცველობები.
- ქიმიურმა ანალიზმა, საზანოს პეგმატიტებში დაადასტურა ლითიუმის მაღალი შემცველობები.

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				

3			
ანოტაციები			

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ. გეგია, დ. ტალახაძე, ნ. შეყრილაძე, თ. ზულიაშვილი	საზანოს პეგმატიტების გამდიდრების ზოგიერთი საკითხები. „სამთო ჟურნალი“	1 (30)	თბილისი PUBLISHER	27-31
2	Хачатуриян К.К., Махарадзе Л.В.	Разделительная способность термохимически обработанного диатомита	т. 39 № 1-2	Тбилиси Изв. нац. АН серия химическая	56-63

ანოტაციები

1	<p>საზანოს პეგმატიტების ტექნოლოგიური სინჯის მინერალოგიური, ქიმიური და გრანულომეტრული ანალიზების საფუძველზე დადგენილია ამ ნედლეულიდან კალიუმის მინდვრის შპატის კონცენტრატის მიღების შესაძლებლობა. შემუშავებულია პრინციპული ტექნოლოგიური სქემა, რომელიც მოიცავს პეგმატიტების შერჩევით მსხვრევას და კლასიფიცირებული მასალის ელექტრომაგნიტურ სეპარაციას. მიღებული პროდუქტი აკმაყოფილებს სტანდარტით გათვალისწინებულ ნორმებს ფაიფურის, ქაშანურის, სამშენებლო კერამიკის, შედუღების ელექტროდების მლღობი დანაფარის და სხვა წარმოებისთვის საჭირო კაზმის კომპონენტზე.</p>
2	<p>ჩატარებულია თერმოქიმიურად დამუშავებული დიატომიტის (დპმ-650) საწყისი და უძრავი თხევადი ფაზებით (უთფ) დაფენილი ფორმების ქრომატოგრაფიული კვლევა.</p> <p>დადგენილია დაყოფის ოპტიმალური პირობები.</p> <p>ნაჩვენებია, რომ დიატომიტი დპმ-650, დაფენილი უთფ კარბოვაქსი 400 და 1,2,3-ტრი(β-ციანეტოქსი)პროპანი გაჟღენთვის ხარისხით 10%, შეიძლება იყოს გამოყენებული ისეთი ნარევების დასაყოფად, რომლებიც შეიცავენ C₆-C₁₀ ნ-პარაფინულ და C₆-C₉ არომატულ ნახშირწყალბადებს, ქსილოლის ო-, მ- და პ-იზომერებს, და აგრეთვე ნავთობის ცალკეულ მსუბუქ ფრაქციებს.</p>

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომსენებელი/ მომსენებლები	მოსსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოსსენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომსენებელი/ მომსენებლები	მოსსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოსსენებათა ანოტაციები			

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის წლიური ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იყოს ქვემოთ მოცემული ფორმების სახით:

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება, ლაბორატორია) დასახელება

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი, მინერალური ნედლეულის ეკონომიკისა და სტრატეგიული დაგეგმარების განყოფილება.

I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი
განყოფილების გამგე: ალექსანდრე თვალჭრელიძე,

I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა
უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი - მანანა ოთარაშვილი
ინჟინერი - ლია ქურიძე

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	“საქართველოს მეტალთა რესურსების მონიტორინგი და მათი მომზადება ლიცენზირებისთვის“	ალექსანდრე თვალჭრელიძე,	უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი მანანა ოთარაშვილი ინჟინერი - ლია ქურიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>6. დაზუსტდა საქართველოს მეტალური რესურსების მონაცემთა ბაზა</p> <p>7. განხორციელდა საქართველოს ლითონური და არალითონური რესურსების საბადოებისა და გამოვლინებების კლასიფიკაცია მათი ეკონომიკური მნიშვნელობის მიხედვით</p> <p>8. განხორციელდა ძებნა-ძიებითი სამუშაოების ჩასატარებლად ტერიტორიების იდენტიფიკაცია და პრიორიტეტების მიხედვით მათი კლასიფიკაცია</p> <p>9. დაზუსტდა და შეივსო საქართველოში გაცემული ლიცენზიების მონაცემთა ბაზა და განხორციელდა ლიცენზირების პოლიტიკის ეკონომიკური შეფასება</p> <p>10. შეიქმნა ახალი სამთო-გეოლოგიური კოდექსის პროექტი</p>			
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

**III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები**

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	2.			
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1 2 3	A.G. Tvalchrelidze Information technologies for sustainable development and management of Georgian mineral resources. International Conference	“Nanosensory Systems and Nanomaterials”. Abstracts	Tbilisi, Georgian Technical University, 2013,	pp. 26-27.

	"Nanosensory Systems and Nanomaterials"			
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
2				
3				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ჟურნა- ლის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ა. თვალჭრელიძე.	საერთაშორისო ეკონომიკური უსაფრთხოების სისტემა და საქართველო. ეროვნული უსაფრთხოების უმაღლესი კურსი.	ბათუმი, 2013 წლის 4 ივნისი.
2	ა. თვალჭრელიძე..	წავთობისა და გაზის გეოპოლიტიკა და გეოეკონომიკა. ეკონომიკური კითხვები ლადო პაპავასთან	თბილისი, 2013 წლი 15 აპრილი.
3			
მოსხენებათა ანოტაციები			

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
2			
3			
მოსხენებათა ანოტაციები			

	<p>ქართველი არქეოლოგიების მიერ მოპოვებული მასალების მიხედვით, მრავალი საუკუნის წინ აქ მცხოვრები მოსახლეობა მოიპოვებდა სპილენძის მადანს, რისგანაც ამზადებდნენ სხვადასხვა სახის საყოფაცხოვრებო ნივთებს.</p> <p>საბჭოთა პერიოდის 50-60 წლებში, როცა ქართველი გეოლოგების მიერ დეტალურად იქნა შესწავლილი ეს რაიონი, უკვე ცნობილ მადნიან უბნებს დაემატა ბევრი ახალი მადანგამოვლინებები, რის საფუძველზედაც გაიხსნა დღეისათვის ცნობილი, ბოლნისის რაიონში არსებული მადნეულის ოქროსა და სპილენძ-პოლიმეტალური საბადო.</p> <p>მადნის მოპოვება ხდება ღია კარიერის მეთოდით, ხოლო მისი გადამუშავება და გამდიდრება დაბა კაზრეთში არსებულ გამამდიდრებელ კომბინატში. ორივე ეს ზემოთხსენებული ობიექტი — კაზრეთი და კომბინატი, წარმოადგენენ ეკოლოგიურად მაღალი რისკის (დაჭუჭყიანების) მქონე ობიექტებს.</p> <p>ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 90 წლებში საქართველოს სამეცნიერო ჟუნალებში გამოქვეყნდა მასალები, რომლებშიდაც მოყვანილი იყო მდინარე კაზრეთულას (სადაც მდებარეობს გამამდიდრებელი კომბინატი), წყლების ძლიერი დაბინძურება მძიმე მეტალებით. მდინარე კაზრეთულა შენაკადია მდ. მაშავერასი, რომელიც ჩაედინება მდ. ხრამში, ხოლო ეს უკანასკნელი მდ. მტკვარში. აქედან გამომდინარე, ადვილი წარმოსადგენია, თუ რა დიდ მჭიდროდ დასახელებულ ტერიტორიის დაჭუჭყიანებაზე არის ლაპარაკი.</p> <p>პროექტის მიზანია მადნეულის საბადოს ფარგლებში და მისი მიმდებარე ტერიტორიის კომპლექსური გეოეკოლოგიური შესწავლა-შეფასება, რათა დადგენილი იქნას საბადოს ექსპლოატაციის მიერ გამოწვეული დაჭუჭყიანების გავრცელების არეალი და მისი ზემოქმედების ინტენსიობა გარემო პირობებზე.</p> <p>ისევე, როგორც 2012 წელს, 2013 შესწავლილი და დამუშავებული იქნა გამოქვეყნებული და ფონდური ლიტერატურა, როგორც თვითონ საბადოს, ასევე მისი ეკოლოგიის შესახებ.</p> <p>2013 წელს პროექტის თანახმად უნდა ჩატარებულიყო სავსე სამუშაოები საბადოს მიმდებარე ტერიტორიის გეოეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასებისათვის, მაგრამ ფინანსური მდგომარეობის გამო სავსე სამუშაოები ვერ ჩატარდა. აქედან გამომდინარე, მიმდინარე წელს ძირითადი ყურადღება დაეთმო 2012 წლის სავსე პირობებში აღებული სინჯების ქიმიური მონაცემების დამუშავებას, გრაფიკებისა და დიაგრამების შედგენას და სხვა. თემის დამთავრება სავარაუდოდ დაგეგმილია 2014 წლის ბოლოს.</p>		
2	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	”საქართველოს მინერალურ-რესურსული და გარემოს გეოეკოლოგიური მდგომარეობის 1:1000000 მასშტაბის თემატური რუკების კომპლექტის შექმნის-ის საფუძველზე” ამ თემაში ჩვენი განყოფილება მონაწილეობას იღებს	საერთო თემის ხელმძღვანელი — ვაჟა ნადირაძე გეოეკოლოგიური ნაწილის ხელმძღვანელი — მურმან კვინიკაძე	მ.კვინიკაძე, ვ.კირაკოსიანი, ი.ილურიძე

	საქართველოს 1:1000000 - მასშტაბის გეოეკოლოგიური რუკის შედგენაში.		
--	--	--	--

ანოტაცია:
 საქართველოს 1:1000000 მასშტაბის გეოეკოლოგიურ რუკაზე დატანილია ყველა დამაჭუჭყიანებელი ობიექტი, გამოსახულია წყლების და ნიადაგების ეკოლოგიური მდგომარეობა. დატანილია მაღალი რადიაციის მქონე უბნები. შავი ზღვის სანაპირო ზოლში გამოყოფილია დაჭუჭყიანების სამი ზონა. აქედან ყველაზე მეტად დაჭუჭყიანებულ უბნად მიჩნეულია ბათუმი-ფოთის მონაკვეთი, რაც ასახულია გეოეკოლოგიურ რუკაზე.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.კვინიკაძე, დ.პატარიძე, დ.ყუფარაძე, ვ.კირაკოსიანი	”დასავლეთ საქართველოს გეოეკოლოგიური პრობლემები”	გადაცემულია თსუ-ს გამომცემლობაში	200 გვ.

ანოტაციები

მონოგრაფიაში აღწერილია დასავლეთ საქართველოს გეოეკოლოგიური პრობლემები, კერძოდ, შესწავლილია შავი ზღვის და მასში ჩამდინარე წყლების (მდინარეების), ფსკერული ნალექების, ნიადაგების და ბიოსინჯების ქიმიური — მძიმე (Cu, Pb, Zn, Co, Ni) და ტოქსიკური (Cd, Mn, As) ელემენტების შემცველობები. მონოგრაფიაში, ასევე მოცემულია დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიის რადიაციული გაზომვები. გამოყოფილია ეკოლოგიურად ანომალური ტერიტორიები და უბნები. დეტალურად აღწერილია დამაბინძურებელი ობიექტები (ცანისა და ურავის დარიშხანის საბადოები, ჭიათურის მანგანუმის საბადო და ნაგავსაყრელები). აგრეთვე მოცემულია რეკომენდაციები ეკოლოგიურად საშიში უბნების რეაბილიტაციისათვის.

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.კვინიკაძე, ვ.კირაკოსიანი, დ.პატარიძე, დ.ყუფარაძე, ნ.ხუნდაძე	”საქართველოს ტერიტორიის გეოეკოლოგიური თავისებურებანი”	თსუ მეცნიერება. ჟურნალი № 3	საქართველო, თსუ	30-33

ანოტაციები

სტატიაში მოცემულია საქართველოს ტერიტორიის დღეისათვის არსებული გეოეკოლოგიური მდგომარეობა, რაც კარგად არის ნაჩვენები ავტორების მიერ 1:1000000

მასშტაბის გეოეკოლოგიურ რუკაზე. რუკის საფუძველს წარმოადგენს ლანდშაფტურ - კლიმატური დარაიონება, რომელზედაც დატანილია დღეისათვის არსებული დამაჭუჭყიანებელი ობიექტები. ყურადღებას იმსახურებს შავი ზღვის სანაპირო ზოლის წყლების ეკოლოგია. საერთაშორისო ინდექსის მიხედვით საქართველოს სანაპირო ზოლის აკვატორიაში, გამოიყოფა სამი ზონა. აქედან ყველაზე ძლიერ დაჭუჭყიანებულად მიჩნეულია ბათუმი-ფოთის მონაკვეთი. გეოეკოლოგიურ რუკაზე ნაჩვენებია ეკოლოგიურად ანომალური უბნები, ესენია: მადნეულის ოქროსა და სპისლენძ-პოლიმეტალური, ჭიათურის მანგანუმის და ცანა-ლუხუნის დარიშხანის საბადოები. ეკოლოგიურად დაბინძურებული უბნები ატარებენ ლოკალურ ხასიათს, რომლების გაუვნებელყოფა, სწორად წარმართული სამუშაოების შედეგად, სავსებით შესაძლებელია.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დ.ყუფარაძე, დ. პატარიძე	”რკინის მადნე- ბი და რკინის ლეგირება ად- რეულ საქართ- ველოში”	№ 6	ქ.მოსკოვი	4 გვ.
	დ.კუპარაძე, დ..პატარიძე	«Железные руды и легирования железа в древней Грузии», Журнал «МЕТАЛЛУРГ»	№ 6	г. Москва (Россия)	100-103 стр.
2.	დ.კუპარაძე, დ..პატარიძე	«Размышления, навеянные ста- рым кинжалом» Журнал «В мире науки» (“Scienti- fic American”)	№ 8	г. Москва (Россия) В печати	

ანოტაციები

1. ნაშრომში აღნიშნულია ადრეულ საქართველოში ლითონის დამუშავების უდიდესი გამოცდილება, რომელიც დაკავშირებული იყო ათასწლეულების განმავლობაში მათი წარმოების მრავალფეროვნებით (დაწყებული სპილენძითა და დამთავრებული რკინით). ასევე აღნიშნულია თვით მეტალის უნიკალურობა. ავტორები გამოთქვამენ მოსაზრებას, რომ ლითონის ხარისხის მაღალი დონე უნდა უკავშირდებოდეს როგორც თვით ხელოსნების პროფესიონალიზს, ასევე მადნების უნიკალურობასა და მეტალებში მინარევი მასალების (მინერალების) არსებობას. ეს უკანასკნელნი კი მოსაპოვებლად ტერიტორიულად უშუალოდ ერთმანეთის

სიახლოვეში არიან განლაგებულნი.

პირველად არის დადგენილი, რომ რკინის მადნებში ხელოსნები უმატებდნენ მანგანუმს, მოლიბდენს, თუთიასა და სხვა მინარევებს. ხოლო განთქმული შავი ზღვის მაგნიტური ქვიშები (რომლიდანაც ძველქართული ტომები ხარშავდნენ ცნობილ ხალიბურ რკინას) თავისთავად შეიცავდნენ ქრომის, ვანადიუმისა და ტიტანის მინარევებს. ყველაფერი ეს ერთად აღებული, ქართულ ლითონს გარდაჰქმნიდა უნიკალურ ნაკეთობად, რომელიც განსაკუთრებით გამოვლინდა ქართულ იარაღებში.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	М.С.Квиникадзе, Д.В.Патаридзе, Д.М.Купарадзе, Т.Г.Тодрадзе, В.А.Киракосян	«Геоэкологические проблемы побережья Черного моря Грузинский сегмент»	16-20 სექტემბერი 2013 წ. ქ. დონეცკი (უკრაინა)
2.	M.Kvinikadze, D.Kuparadze, D.Pataridze, V.Kirakosyan	Geoecology of territory Georgia (საქართველოს ტერიტორიის გეოეკოლოგია)	XX Congress of the Carpathian Balkan Geological Assotiation. (24-26 september 2014)

მომხსენებათა ანოტაციები

1. კონფერენციაში მონაწილეობა ვერ მივიღეთ ეკონომიური მდგომარეობის გამო. გამოქველნდა მხოლოდ თეზისები.

2. The general condition of of the geological environment in Georgia, in a condition of technogenic impact on it is defined with following factors:

— Geochemical, hydrogeochemical and biogeochemical pollution with technogenic waste. These are mining enterprises, steel mills, oil refineries and oil distributing facilities, Uravi and Dzugareshi arsenic company gas pipeline North-South, Baku-Erzerum and oil pipelines Baku-Supsa and Baku-Jaykhan;

— The natural radiation background, related to the presence nuclides U, Ra, Th, K;

— Radiation pollution of technogenic origin, as recorded after the Chernobyl Nuclear Plant breakdown;

We carried out geo-ecological studies that have shown that major polluting components are heavy metals and toxic compounds that pose a risk not only for the biocenosis but for the human being as well. Studies have shown that geochemical pollution is distinctive for territories with developed mining industry.

We have compiled the small-scale (1:500000) geoecological map showing the current state of geoecological environment in Georgia.

**სამეცნიერო საქმიანობის ამსახველი წლიური ანგარიში
(01.01.2013 – 31.12.2013)**

- I. 1. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი, სილიკატების და სამშენებლო მასალების სამეცნიერო-კვლევითი განყოფილება
- I. 2. განყოფილების გამგე - **ელენე შაფაქიძე**
- I. 3. უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი - **ოსებ გეჯაძე**
 მეცნიერ თანამშრომელი - **ლამარა გაბუნია**
 მეცნიერ თანამშრომელი - **იზოლდა ქამუშაძე**
 მეცნიერ თანამშრომელი - **ვერა მაისურაძე**
 მეცნიერ თანამშრომელი - **მარინე ნადირაშვილი**
 მეცნიერ თანამშრომელი - **ევგენი ხუჭუა**
 წამყვანი ინჟინერი - **ლევან ვაწაძე**

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	ადგილობრივი ბუნებრივი ქანების და მინის ნარჩენების ბაზაზე ფერადი დეკორატიული მოსაპირკეთებელი მინის ფილების შემადგენლობების და მიღების ტექნოლოგიის შემუშავება	ელენე შაფაქიძე ლამარა გაბუნია	იზოლდა ქამუშაძე ოსებ გეჯაძე ევგენი ხუჭუა (0.5) ლევან ვაწაძე (0.5) მარინა აბზიანიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
1	<p>წინამდებარე პროექტი ითვალისწინებს ფერადი დეკორატიულ მოსაპირკეთებელი მინის ფილების შემადგენლობების და მიღების ტექნოლოგიის შემუშავებას.</p> <p>ძირითად ნედლეულად შერჩეული იქნა ადგილობრივი ბუნებრივი ქანები – რიოლიტების, კვარც-ადულარიანი მეტასომატიტების, იგნიმბრიტების, დაციტების, ანდეზიტების სახით, რომელთა გამოყენება საშუალებას გვაძლევს მინის კაზმში ერთდროულად იქნას შეყვანილი ძირითადი მინაწარმოქმნელი კომპონენტები, ისეთი, როგორიცაა SiO₂, Al₂O₃, RO და R₂O.</p> <p>კვლევის ძირითად მიზანს შეადგენს აღნიშნული ნედლეულის საფუძველზე მაღალი დეკორატიული ეფექტით გამორჩეული სხვადასხვა ფაქტურის მქონე ავანტურინის, ფერადი ზედაპირული აფსკით დაფარული და მოცულობაში დახშული ფერადი მინების მიღება.</p> <p>ავანტურინის მინის მისაღებად გამოკვლეულ იქნა Cr₂O₃-ის დანამატის გავლენა მინის მასაში მისი ხსნადობის ხარისხზე. დადგინდა Cr₂O₃-ის ოპტიმალური რაოდენობა მინის შემადგენელი კომპონენტების შერჩეული თანაფარდობის პირობებში, რომლის დროსაც მინაში წარმოიქმნება კრისტალური ჩანართები და მას ავანტურინის ეფექტს ანიჭებს.</p> <p>Cr₂O₃-ის კრისტალების წარმოქმნასა და მასზე მოქმედი ფაქტორების გამოსავლენად შესწავლილი იქნა მინის შემადგენელ ინგრედიენტებს შორის</p>		

<p>გარკვეული თანაფარდობის, თერმული დამუშავების ტემპერატურის, დროის და გარემოს გავლენა მინების მაღალტემპერატურული სინთეზის პირობებში.</p> <p>კვლევების შედეგად დადგინდა განმსაზღვრელი ფაქტორები ავანტურინის ეფექტის გაძლიერებისათვის და დამუშავდა ავანტურინის მინის მიღების ტექნოლოგიური პარამეტრები.</p> <p>რკინაშემცველი ქანების საფუძველზე დამუშავდა მუქი შინდისფერი–მოყავისფრო ზედაპირულაფსკიანი მინების შემადგენლობებიყოველგვარი ძვირადღირებული პიგმენტების გამოყენების გარეშე, ოქსიდებს შორის გარკვეული თანაფარდობის შერჩევით.</p> <p>მოცულობაში დახშული ფერადი მინების შემადგენლობების მისაღებად ჩატარდა ექსპერიმენტები მინის შემადგენელ კომპონენტებს შორის გრკვეული თანაფარდობისას სხვადასხვა სახეობის დამოხშობი დანამატის გავლენის შესაწავლად გამჭვირვალე მინების დახშობის ხარისხზე.</p> <p>დადგინდა დანამატის ოპტიმალური სახეობები და რაოდენობები, მათ შორის, შემფერავების, რომლებიც უზრუნველყოფენ დეკორატიულობის მაღალი ეფექტის მიღებას.</p> <p>ანალოგიური კვლევები ჩატარდა ფანჯრის მინის ლეწის საფუძველზე დახშული მინების მაქსიმალური სითეთრის უზრუნველსაყოფად.</p> <p>შესწავლილი იქნა ოპტიმალური შემადგენლობების მინების ფიზიკურ–ქიმიური და საექსპლუატაციო მახასიათებლები.</p> <p>ჩატარებული ექსპერიმენტების საფუძველზე დადგინდა ადგილობრივი არატრადიციული ნედლეულის – მაღალალუმინშემცველი ბუნებრივი ქანების ვარგისიანობა მინის მოსაპირკეთებელი ფილების წარმოებაში. მათი ძირითად ნედლეულად გამოყენებით დამუშავდა ავანტურინის, შინდისფერ–მოყავისფრო ზედაპირული აფსკიანი და ფერადი დახშული მინების ახალი შემადგენლობები და მიღების ტექნოლოგია.</p>			
№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	მრავალკომპონენტური დაბალენერგოტევადი ცემენტების მიღება და შესწავლა ადგილობრივი მთის ქანებისა და საწარმოო ნარჩენების გამოყენებით დაბალმატკიანი ბეტონების და სამშენებლო (სადულაბე, საბათქაშე და მოსაპირკეთებელი) ხსნარებისათვის	ელენე შაფაქიძე მარინე ნადირაშვილი	ვერა მაისურაძე ევგენი ხუჭუა (0.5) ლევან ვაწაძე (0.5) მარინა აბზიანიძე ნონა ჩხეიძე
	კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)		
<p>საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა 2013 წლის კალენდარული გეგმის მიხედვით გათვალისწინებული სამუშაოები, კერძოდ, შერჩეული მასალების: ქარიანის ვულკანური ფერფლის, გუგუთის იგნიმბრიტის, გოლთეთის ტუფის, მადნეულის კვარციტის, ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხნის წილის, რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის ნაყარი წილის გამოყენებით დამზადდა მრავალკომპონენტური (კომპოზიციური) ცემენტების შემადგენლობები, მოხდა მათი დაფქვა ლაბორატორიულ წისქვილში და დაყალიბდა ნიმუშები. შესწავლილი იქნა</p>			

<p>მიღებული ცემენტების ფიზიკურ-მექანიკური თვისებები შესაბამისი სტანდარტების მიხედვით.</p> <p>მიღებულ შედეგებზე დაყრდნობით შეირჩა ოპტიმალური შემადგენლობები, რომლებზეც ჩატარდა შემდგომი კვლევები, კერძოდ შესწავლილი იქნა კომპოზიციური ცემენტების თვისებებზე დაფქვის სხვადასხვა სქემის გავლენა.</p> <p>სხვადასხვა სქემით დაფქული ცემენტებისგან დაყალიბდა ნიმუშები და შესწავლილი იქნა მათი ფიზიკურ-მექანიკური თვისებების შესაბამისი სტანდარტების მიხედვით.</p> <p>მიღებული შედეგების გაანალიზების შედეგად, ნივთიერი შემადგენლობის და დაფქვის სქემის გავლენის გათვალისწინებით მოხდა მრავალკომპონენტური ცემენტების რეცეპტურის დადგენა.</p>

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითო პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
2	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

IV. პუბლიკაციები

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი ს/კრებული ს ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა

				ცემლობა	
	ლ. გაბუნია, ი. ქამუშაძე, ი. გეჯაძე, ე. შაფაქიძე, ე. ხუჭუა, ს. ჯალაღანია, ნ. ჯანაშვილი	მაღალდეკორატიული ავანტურინის მინის მიღების ტექნოლოგიის შემუშავება ადგილობრივი ბუნებრივი ქანების საფუძველზე / ჟურნალი "კერამიკა"	N2(28), N1(29), 2013	თბილისი	3
ანოტაცია					
1	<p>შესწავლილია მაღალდეკორატიული ავანტურინის მინის მიღების შესაძლებლობა ძირითად ნედლეულად ადგილობრივი კომპლექსური შემადგენლობის მქავე მაგმური ქანების (იგნიმბრიტები, რიოლიტები) გამოყენებით.</p> <p>გამოკვლეულია Cr₂O₃-ის დანამატების გავლენა მინის მასაში მისი ხსნადობის ხარისხზე. დადგენილია Cr₂O₃-ის ის ოპტიმალური რაოდენობა, რომლის დროსაც მინაში წარმოიქმნება კრისტალური ჩანართები და მას ავანტურინის ეფექტს ანიჭებს.</p> <p>Cr₂O₃-ის კრისტალების ზრდაზე მოქმედი ფაქტორების გამოსავლენად შესწავლილ იქნა ტემპერატურის, დროის და დამჟანგავი გარემოს გავლენა მინების მაღალტემპერა-ტურული სინთეზის პირობებში.</p> <p>დადგინდა, რომ განმსაზღვრელ ფაქტორს ავანტურინის ეფექტის გაძლიერებისთვის წარმოადგენს მინის სინთეზის დამჟანგველი გარემო და მინის მასის გაცივების სისწრაფე ოპტიმალურ ტემპერატურამდე.</p>				
N ^o	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი ს/კრებული ს ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	ე. შაფაქიძე, ვ. მაისურაძე, მ. ნადირაშვილი, მ. ტყემალაძე, გ. თოდრაძე, ე. ხუჭუა, მ. უკლება	კლინკერის წარმოქმნის პროცესებზე ბარიუმის და მანგანუმის ოქსიდების კომპლექსური გავლენის მექანიზმის კვლევა / ჟურნალი „კერამიკა“	N2(28), N1(29), 2013	თბილისი	5
ანოტაცია					
2	<p>სამუშაო ეხება მცირე დანამატების, კერძოდ, BaO-ის და Mn₂O-ის გავლენის მექანიზმის კვლევას კლინკერის გამოწვისას მინერალწარმოქმნის პროცესებზე. დადგენილია, რომ BaO და Mn₂O₃ ასრულებენ მინერალიზატორის, მალეგირებელი და მამოდიფიცირებელი აგენტის როლს, რაც განაპირობებს კლინკერის წარმოქმნის პროცესების ინტენსიფიკაციას და გამოწვის ტემპერატურის დაწევას. ალიტის კრისტალურ მესერში შეღწევის და დამატებითი დეფექტების წარმოქმნის ხარჯზე მატულობს კლინკერის ჰიდრავლიკური აქტიურობა და, შესაბამისად, მექანიკური სიმტკიცე.</p> <p>BaO-ის შესაყვანად ცემენტის ნედლეულის კაზმში გამოყენებული იქნა</p>				

ვულკანური ქანები – დავით გარეჯის ბარიტული მადნის გადამხურავი ქანები - კვარც-ადულარიანი მეტასომატიტები (კამ), ხოლო Mn ₂ O-ის შესაყვანად – ჭიათურის მანგანუმის მადნის გამდიდრების კუდები (მმგკ).					
№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი ს/კრებული ს ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
	მ. ტყემალაძე, ე. შაფაქიძე	დავით გარეჯის ბარიტ-პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანები - არატრადიციული ნედლეული მინის და ცემენტის ადგილობრივი წარმოებისათვის / საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე, ქიმიის სერია	ტ. 39, N3-4, 2013	თბილისი	5
ანოტაცია					
3	განხილულია დავით გარეჯის ბარიტ-პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანების – კვარც-ადულარიანი მეტასომატიტების (კამ) გამოყენების მიზანშეწონილობა, როგორც ფერადი მინის ტარის, ასევე ცემენტის წარმოებაში ნედლეული სახით. ლაბორატორიულ პირობებში მაღალტემპერატურული ხარშვების შედეგად მიღებულია ღია მწვანე ფერის მინები, რომელთა ტექნოლოგიური თვისებების შესწავლამ დაადგინა მათი სტანდარტის მოთხოვნებთან სრული შესატყვისობა. ხოლო ცემენტის კლინკერის ლაბორატორიული სინთეზის პირობებში დადგინდა, რომ კამ-ის შემადგენლობაში არსებული BaSO ₄ ასრულებს მინერალიზატორის, მოდიფიკატორის და მალეგირებელი დანამატის ფუნქციას ერთდროულად, რაც კლინკერის და ცემენტის მთელ რიგ ტექნოლოგიურ თვისებებს აუმჯობესებს.				

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
ანოტაციები					

V. სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ. ტყემალაძე, მ. უკლება, ე. შაფაქიძე	დავით გარეჯის ბარიტ-პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანების გამოყენების პერსპექტივები მინისა და ცემენტის წარმოებაში	მე-3 საერთაშორისო კონფერენცია ახალგაზრდა მეცნიერთათვის - "Chemistry Today - 2013", ქ. თბილისი, 17-19 მაისი, 2013წ.

მოხსენებათა ანოტაციები

საქართველოში სილიკატური წარმოებისთვის განკუთვნილი მაღალკონდიციური ნედლეულის დეფიციტია, რაც მინის ტარისა და ცემენტის წარმოების დარგების განვითარებისთვის ხელისშემშლელ პირობებს ქმნის. აღნიშნულიდან გამომდინარე, განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს ადგილობრივი იაფფასიანი არატრადიციული ნედლეულის და რიგი საწარმოო ნარჩენების გამოყენება.

ამ თვალსაზრისით თავისი მინერალოგიურ-პეტროგრაფიული და ქიმიური შემადგენლობით დიდ ყურადღებას იპყრობს სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს კვარცმინდვრისშპატური წარმონაქმნები, კერძოდ, დავით გარეჯის ბარიტ - პოლიმეტალური საბადოს გადამხურავი ქანები.

ლაბორატორიულ პირობებში მაღალტემპერატურული ხარშვების შედეგად მიღებულია ღია მწვანე ფერის მინები, რომელთა ტექნოლოგიური თვისებების შესწავლამ დაადგინა კამ-ის გამოყენების შეაძლებლობა ფერადი მინის ტარის წარმოებაში. ზემოთ აღნიშნული ქანების შეყვანით მინის კაზმის შემადგენლობაში, ამ უკანასკნელიდან მთლიანად გამოირიცხება თიხამიწაშემცველი ნედლეული, ხოლო კვარცის ქვიშისა და სოდის შემცველობა მცირდება, შესაბამისად 50-60 % და 20-25 %-ით.

რაც შეეხება ცემენტის წარმოებას: კამ-ის დამატება კლინკერის კაზმის შემადგენლობაში უზრუნველყოფს კლინკერის გამოწვის ტემპერატურის 50 - 70 °C-ით დაწევას და ცემენტის, როგორც ადრეული (3 დღ.-დ.) ასევე სამარკო (28 დღ.-დ.) სიმტკიცის მომატებას ტრადიციულ ნედლეულზე დამზადებულ კლინკერთან შედარებით.

ყურადსაღებია, რომ მინის წარმოებისთვის მიზანშეწონილია საბადოს გადამხურავი ქანების იმ უბნების კამ-ის გამოყენება, რომლებიც BaO შედარებით დაბალი - 2 მას.%-მდე შემცველობით გამოირჩევიან, ხოლო ცემენტის კლინკერის წარმოებისთვის კი BaO შემცველობა შეიძლება მერყეობდეს 3-დან 15 მას.%-მდე.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
მოხსენებათა ანოტაციები			

წლიური ანგარიში აკადემიას

I.1 ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისი სახელმწიფო უნივერსიტეტი. კავკასიის ალექსანდრე თვალჭრელიძის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი.

ბიოტექნოლოგიური სამეცნიერო კვლევების განყოფილება;

I.2 განყოფილების ხელმძღვანელი: აკად. დოქტორი - შალვა მალაშხია;

I.3 სამეცნიერო განყოფილების პერსონალური შემადგენლობა:

- მარინა კანდელაკი - აკად. დოქტორი; უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- ლალი ქართველიშვილი - აკად. დოქტორი; უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- ნუნუ ლომიძე - დოქტორანტი; მეცნიერ თანამშრომელი;
- ნინო ჩუბინიძე - უფრ. ინჟინერი; (ხელშეკრულებით)
- თამარ გურული - უფრ. ინჟინერი; (ხელშეკრულებით)
- ჯემალ კაკულია - მეცნიერ თანამშრომელი; (ხელშეკრულებით)
- დიმიტრი ჩარკვიანი - მეცნიერ თანამშრომელი; (ხელშეკრულებით)

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

„	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	ბაქტერიული გამოტუტვის მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობები საქართველოს სამთო მრეწველობის ნარჩენების უტილიზაციაში.	შ. მალაშხია	მ.კანდელაკი ლ.ქართველიშვილი ნ.ლომიძე ნ.ჩუბინიძე თ.გურული ჯ.კაკულია დ.ჩარკვიანი

			ნ.ჩხოზაძე ლ.ჩოჩია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	<p> ჩორდის კუდსაცავებში დაგროვილი ბარიტის ნარჩენების მარაგების ათვისება, მისი მნიშვნელოვანი მოცულობის გამო, ორგვარი ეფექტის მომცემია. მისგან შესაძლებელია როგორც ბარიტის, კალციტის, ასევე კომპლექსური ბარიტ-კალციტის კონცენტრატის მიღება. მეორეს მხრივ, აღნიშნული მარაგების გადამუშავება მნიშვნელოვნად ხელს შეუწყობს ეკოლოგიური პირობების გაუმჯობესებას. </p> <p> დადგენილ იქნა ბარიტის ტექნოგენური მადნის სხვადასხვა კლასებში სასარგებლო კომპონენტების გადანაწილება. კერძოდ, ბარიტის შემცველობა წვრილ კლასებში მსხვილთან შედარებით იზრდება 20-დან 70%-მდე, ხოლო კალციტისა - პირიქით, წვრილ კლასებში მცირდება 18-20%-მდე, როცა ის მსხვილ კლასებში აღწევს 70%-ს. </p> <p> ბარიტშემცველი ტექნოგენური საბადოებიდან გამოყოფილი და გასუფთავებულია ბაქტერიების კულტურა; მიკროსკოპირებისა და სხვადასხვა საკვებ არეზე ინოკულირების საშუალებით ჩატარებულია ბაქტერიების იდენტიფიკაცია, რის შედეგადაც მიღებულია სილიკატური ბაქტერიების განსაზღვრული ბანკი (<i>B.mucilagnosus</i>). </p> <p> ბარიტის შლამების (ფრაქცია -0,4+0,16მმ) საფლოტაციოდ მომზადების მიზნით ჩატარდა მისი ბიოტექნოლოგიური დამუშავება შერევის მეთოდით (რამდენიმე ვარიანტში); შესწავლილია პროცესზე სხვადასხვა ფაქტორების გავლენა (pH; t°C; ბაქტერიული ტიტრი; გამოტუტვის პროცესის ხანგრძლივობა; მყარისა და თხევადის ფარდობა). ბიოგამოტუტვის შედეგად შლამებში ბარიტის შემცველობა გაიზარდა საშუალოდ 7%-ით. ამასთანავე შეიცვალა შლამების გრანულომეტრული შემადგენლობა. ახლად წარმოქმნილი (-0,16+0მმ) ფრაქციის რაოდენობამ შეადგინა 14%. </p> <p> შემუშავებულია ბარიტისა და ბარიტ-კალციტის კონცენტრატის მიღების ტექნოლოგიური სქემა სვეტური ტიპის პნევმატიური საფლოტაციო მანქანის გამოყენებით. </p> <p> შესწავლილია ბარიტის კონცენტრატის მისაღებად ჰიდროციკლონური გამამდიდრებელი აპარატის გამოყენების შესაძლებლობა. მიღებულია გამამდიდრების პარამეტრები. </p> <p> ბარიტის გრავიტაციული კონცენტრატის, რკინისა და ფერადი ლითონების, და მინდვრის შპატების მინარევების მოსაცილებლად, რაც შესაბამისად აუმჯობესებს კონცენტრატის ხარისხს, გამოყენებული იქნა ელექტრული სეპარაციის მეთოდი. მიღებულია პროცესის ოპტიმალური პარამეტრები. </p> <p> ბარიტის კონცენტრატის შემდგომი გაუმჯობესება შესაძლებელია სელექციური დეკრიპიტაციის და მჟავით დამუშავების მეთოდების გამოყენებით. </p> <p> თერმული დამუშავების შედეგად წარმოქმნილი მაგნიტური თვისების მქონე ნაერთების მოსაცილებლად გამოყენებული იქნა მაგნიტური სეპარაციის მეთოდი. დადგენილია სეპარაციის პარამეტრები. </p> <p> ბაქტერიული გამოტუტვის პროცესი <i>B.mucilagnosu</i>-ის გამოყენებით პირველად ბარიტულ შლამებში შესაძლებელი გახდა ბარიტის შემცველობის გაზრდა 70,8%-დან 81,8%-მდე, ხოლო გამოწვის პროდუქტებში 91,5%-დან 97,8%-მდე. </p> <p> განხილული ტექნოლოგიური პროცესების კომპლექსური და თანმიმდევრული </p>		

გამოყენებით, შესაძლებელია მაღალხარისხიანი ბარიტის კონცენტრატის მიღება.

ტყიბულის ქვანახშირის გამდიდრების ნარჩენების კომპონენტების ათვისებისათვის გრავიტაციული მსხვილმარცვლიანი კუდების და შლამების პირველადი გადამუშავების ტექნოლოგიის შემუშავების მიზნით, შერჩეულია ნახშირშემცველი ნარჩენების გამდიდრებადობაზე კვლევის მეთოდიკა; რომელიც ითვალისწინებს დეზინტეგრაციის, სისხოს მიხედვით კლასიფიკაციას, ჰიდროციკლონში მძიმე სუსპენციების გამოყენებით და საკონცენტრაციო მაგიდაზე გამდიდრების, ფლოტაციის და ზეთოვანი აგრეგაციის მეთოდების გამოყენებას.

შემუშავებულია მეთოდიკა სოფლის მეურნეობისათვის საჭირო მცენარეთა ზრდის სტიმულატორების - წყალში ხსნადი ჰუმატების მისაღებად. მეთოდიკა ითვალისწინებს ქვანახშირის დასაწყობებული და მიმდინარე შლამების ნატრიუმის ტუტის 2%-იან წყალხსნარით დამუშავებას.

ლაბორატორიულ პირობებში ჩატარებულია ვეგეტაციური ცდა ხორბლის მარცვლებზე მიღებული ჰუმატის მოქმედების ეფექტურობის დადგენის მიზნით. ექსპერიმენტით დადგინდა ჰუმატით დამუშავებული მარცვლების გაღვივების ეფექტურობა, რომელიც 25%-ით მეტია კონტროლთან შედარებით.

პირველადი და მეორადი შლამებიდან მოსამზადებელი კლასიფიკაციისას მიღებულია 3 ფრაქცია: 1) გაცხრილვით +0,5მმ; 2) ჰიდროციკლონში ნავთის დამატებით -0,5+0,16მმ და 3) -0,16მმ. მიღებული პირველადი ფრაქციის გამდიდრება ჩატარდა ჰიდროციკლონში. მეორისა სვეტური ტიპის პნევმატურ საფლოტაციო მანქანაში, ხოლო მესამე ფრაქციისა ზეთოვანი აგრეგაციის მეთოდით.

-0.5+0,16მმ კლასის გამდიდრებისათვის დამონტაჟებულ სვეტური ტიპის პნევმატურ საფლოტაციო მანქანაში ფლოტაციის შედეგად მიღებულ იქნა ნახშირის კონცენტრატი 50% გამოსავლით, 17,1% ნაცრიანობით და სათბობი მასის 70% ამოკრეფით. კუდების ნაცრიანობამ შეადგინა 62%. პროცესის ოპტიმალური პარამეტრები: ნაფტენატების ხარჯი 500გ/ტონაზე, ნავთის 2,5 კგ/ტონაზე, მყარი და თხევადი შეფარდება 1:4, ხოლო pH ოპტიმალური მნიშვნელობა 8,5-9,0.

შლამებიდან გამოყოფილი -0.5+0მმ სისხოს ფრაქციის ჰიდროციკლონში კლასიფიკაციის პროცესში ნავთის მიწოდების შემდეგ გადანადენში გადასული უწვრილესი მასალის ზეთური აგრეგაციის შედეგად 31,5% გამოსავლითა და 18,1% ნაცრიანობით. ენერგეტიკის დარგში გამოსაყენებლად პროდუქტი შეიძლება მიეწოდოს გაუწყლოების გარეშე.

შლამების +0,5მმ სისხოს ფრაქციის 50მმ დიამეტრის ჰიდროციკლონში - დამამძიმებლად ბარიტის ფლოტოკონცენტრატის გამოყენებით - გამდიდრების შედეგად მიღებულ იქნა კონცენტრატი 22,5% გამოსავლით, 15,5% ნაცრიანობით და საწვავი მასის 62,5% ამოკრეფით. კუდების ნაცრიანობა შეადგინა 69,4%.

დასაწყობებული გრავიტაციული კუდების ორსტადიური (ჰიდროციკლონში გამდიდრების შედეგად)+2,5მმ-მდე დამტვრევისა და -0,5მმ სისხოს კლასის გამოყოფის შემდეგ. 75მმ დიამეტრის ჰიდროციკლონში მიღებული ნახშირის კონცენტრატის გამოსავალია 13,5%, ნაცრიანობა 22,3%, ხოლო სილის ფრაქციის გამოსავალია 86,5%, ნაცრიანობა 81,2%. ალუმინის ჟანგისა და სილიციუმის ორჟანგის შემცველობა - შესაბამისად 25,4 და 45,1%.

ალუმინის ჟანგის შემცველი გაერთიანებული კუდების, სილიკატური ბაქტერიებით ბიოტექნოლოგიური დამუშავებისათვის მოსამზადებლად შერჩეულ იქნა დაფქვის ორი რეჟიმი: 1) მასალის დაფქვა - 0,5მმ სისხომდე; 2) დაფქვილ მასალაში 0,074მმ

სისხოს ფრაქციის 80%-მდე შემცველობამდე. დაფქვა წარმოებდა ბურთულებიან წისქვილში სველი წესით. მყარისა და თხევადის შეფარდება 1:1. პირველ ვარიანტში დაფქვის ხანგრძლივობაა 55წთ, ხოლო მეორე ვარიანტში - 1სთ 40წთ.

დადგენილია ტყიბულის ნახშირშემცველი ტექნოგენური საბადოს მინერალური ნაწილიდან ალუმინის ჟანგის შემცველი კონცენტრატის მიღების შესაძლებლობა ბიოგამოტუტვის მეთოდით სილიკატური ბაქტერიების (*Bacillus mucilaginosus*) გამოყენებით ლაბორატორიულ პირობებში. პროცესის მიმდინარეობისას ბაქტერიული ხსნარის გამოცვლის ჯერადობით, მისი pH და დამატებული ნახშირწყლების რაოდენობის რეგულირებით შესაძლებელი გახდა ალუმინის ჟანგის შემცველობის გაზრდა 10%-ით.

შემუშავებულია ნარჩენების მექანიკური მეთოდებით გამდიდრების შედეგად გამოყოფილი გაერთიანებული კუდების (დაფქვილი -0,5+0მმ-მდე და 80% -0,074მმ-მდე) ბიოგადამუშავებით ალუმინის ჟანგის კონცენტრატის მაჩვენებლები მცირედ განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან და მიღებული კონცენტრატის შემდგომი გადამუშავების გამარტივებისათვის გასამდიდრებლად შერჩეულ იქნა -0,5+0მმ სისხოს კლასი.

დადგენილია ალუმინის კონცენტრატის გაუწყლოების და შრობის რეჟიმი. შლამის სისხო (-0,5-0)მმ. ბიოგადამუშავებული სუსპენზიის შესქელება წარმოებს პოლიაკრილამიდის გამოყენებით, აფილტრაცია ვაკუუმფილტრში. სუსპენზიის ტენიანობა ფილტრაციის შემდეგ შეადგენს 18-22%. მექანიკური გაუწყლების შემდეგ გაუწყლოებული შლამი მიეწოდება თერმულ საშრობს. შრობის ტემპერატურა - +550°C. შრობის დრო - 20-25წთ. პროდუქტის საბოლოო სინესტე შეესაბამება სტანდარტის მოთხოვნებს და 4-5%-ს ფარგლებშია.

შესწავლილია მადნეულის სპინელ-კოლჩედანური მადნების დასაწყობებული კუდების მინერალოგიური და ქიმიური შემადგენლობა. საკრიტი ანალიზით მიღებული კლასების შესწავლის შედეგად დადგინდა, რომ სპილენძი ძირითადად წარმოდგენილია მეორადი სულფიდების სახით (ქალკოზინი, კოველინი, ბორნიტი), შედარებით მცირე რაოდენობით გვხვდება სპილენძი დაქანგული სახით, ხოლო ჰალკოპირიტი წარმოდგენილი - ერთეული მარცვლების სახით წვრილ კლასსა და შლამებში (0,015 - 0,08მმ). ძირითად ნაწილს წარმოადგენს პირიტი და ალუმოსილიკატური ნაწილი. წარმოდგენილი სინჯი შეიცავს: 0,5% Cu, 3,8% S, 0,4გ/ტ Au, 1,6გ/ტ Ag.

მიღებულია კოლექტიური სულფიდური კონცენტრატი კუდებში არსებული სასარგებლო კომპონენტების (Au, Ag, Cu) ამოკრევის მიზნით.

დადგენილია პროცესის რეაგენტული რეჟიმი: pH=7,0-8,0; ნაწილაკების სისხო - 0,074 85-90%; ბუტილის კსანტოგენტი 150გ/ტ; ფიჭვის ზეთი 25გ/ტ. მიღებული კოლექტიური კონცენტრანტი შეიცავს. 7,3% Cu, 3,9-4,0გ/ტ Au, 4,4გ/ტ Ag, 43,0% S.

მადნეულის საბადოს კარიერული მჟავე წყლებიდან და დასაწყობებული კუდებიდან გამოყოფილია ავტოტროფული თიობაქტერია *A.thiobacillus ferrooxidans* სუფთა კულტურა, რომლის ფიზიოლოგიური მახასიათებლების (pH, რკინის დაქანგვის უნარი და სხვ.) შესწავლის საფუძველზე გადარჩეულია აქტიური შტამები. მოხდა ბაქტერიის შეგუება გოგირდმჟავას და სპილენძის მაღალ კონცენტრაციებთან. ექსპერიმენტისათვის მომზადდა აქტიური ბიომასა.

ლაბორატორიულ პირობებში ჩატარებულია კონცენტრატის ბაქტერიული დაქანგვა(გამოტუტვა) აციდოფილური თიობაქტერია *A.thiobacillus ferrooxidans*-ით.

გამოტუტვა ჩატარდა შემდეგ პირობებში: ხსნარის pH=1,5-2,5; მყ:თხ=1:5, გამოტუტვის დროს 8დღე-ღამე (192სთ.), ბაქტერიული ტიტრი 10^7-10^8 უჯ/მლ, $t^{\circ}C=28^{\circ}-30^{\circ}C$ პერიოდული მორევით და აერაციით. პროცესის ბოლოს ბაქტერიულ კეკში დარჩა 21,8% სპილენძი. ოქროს და ვერცხლის ამოღების მიზნით ჩატარდა როგორც ბაქტერიული კეკის ციანირება, ასევე უშუალოდ კონცენტრატის. კეკის ციანირებით ხსნარში გადავიდა 68,5% Au და 57,3% Ag, ხოლო კონცენტრატიდან 14,0% Au და 45,0% Ag. პარალელურად ოქროს და ვერცხლის ხსნარში გადასაყვანად ტოქსიკური ციანიდის ნაცვლად გამოყენებულია ეკოლოგიურად სუფთა თიოშარდოვანა, რაც განპირობებულია კეკში სპილენძის არსებობით და აგრეთვე ბიოდაჟანგვის პროცესის ჩატარების პირობებით: pH=1,5-2,5, ხსნარში გოგირდმჟავას და სამვალენტიანი რკინის სულფატის არსებობით, რაც თიოშარდოვანაში ოქროს გახსნის აუციელებელი პირობაა.

პროცესის ინტენსიფიცირების მიზნით ჩვენს მიერ პირველად იქნა გამოყენებული მადნეულის სპილენძ-კოლჩედანური მადნების ფლოტაციის კუდების ბაქტერიულ-ქიმიური დაჟანგვის პროცესის გაყოფა ქიმიურ და ბიოლოგიურ სტადიებად. ქიმიურ სტადიაზე სულფიდური მინერალების დასაჟანგად გამოყენებული იქნა სამვალენტიანი რკინის სულფატის შემცველი კულტურალური ხსნარი, რომელიც მიკროორგანიზმებმა *A.thiobacillus ferrooxidans*-ის მიერ ორვალენტიანი რკინის დაჟანგვით იქნა მიღებული. II სტადიაზე მოხდა უკვე ქიმიურად გამოტუტული სულფიდების ბაქტერიული დაჟანგვა უშუალოდ ბაქტერიული ხსნარით, რომლის დროსაც პარალელურად მოხდა I სტადიაზე აღდგენილი რკინის სულფატის დაჟანგვა, მისი შემდგომ სტადიაზე გამოყენების მიზნით.

ჩატარებული ექსპერიმენტის შედეგად 5 დღე-ღამემდე შემცირდა გამოტუტვის დრო, მოხდა პირველივე სტადიაზე სპილენძის გადასვლა ხსნარში (90,5%), ხოლო მთლიანად პროცესის ბოლოს 92,8%.

ბაქტერიული კეკის თიოშარდოვანათი დამუშავებით ხსნარში გადავიდა 72,0% Au და 84,8% Ag, ხოლო კონტროლში 66,2% Au და 80,2% Ag. ციანირებისას ხსნარში გადასული ოქროს რაოდენობამ შეადგინა 75,2%, ხოლო ვერცხლისამ 62,8%. კონტროლში კი შესაბამისად 68,5% Au და 57,2% Ag.

კონტროლად აღებული იქნა ერთსტადიურად დაჟანგული ბაქტერიული კეკის ციანირება და თიოშარდოვანაში გახსნა.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

1	<p>მაღაშხია შ. ქართველიშვილი ლ. ლომიძე ნ. ჩხობაძე ნ. ჩუბინიძე ნ. კანდელაკი მ. გურული თ.</p>	<p>კომპლექსური ორგანო- მინერალური სასუქების მიღება საქართველოს აგრომინერალების ბაზაზე ბიოტექნოლოგიური პროცესების ჩართვით. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის „ინოვაციური ტექნოლოგიები და მასალები“ კრებული.</p> <p>მინერალური ნედლეულის მოპოვების და გადამუშავების ბიოტექნოლოგიური მეთოდი ეკონომიკური და ეკოლოგიური ეფექტი. პირველი საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია IEC – 2013 „ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები : გუშინ, დღეს და ხვალ“ კრებული.</p>	2013წ.	ქ.ქუთაისი	3 გვ.
2	<p>კვატაშიძე რ. მაღაშხია შ. ლომიძე ნ. კანდელაკი მ. ჩუბინიძე ნ. ქართველიშვილი ლ.</p>	<p>კომპლექსური ორგანო- მინერალური სასუქების მიღება საქართველოს აგრომინერალების ბაზაზე ბიოტექნოლოგიური პროცესების ჩართვით. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის „ინოვაციური ტექნოლოგიები და მასალები“ კრებული.</p> <p>მინერალური ნედლეულის მოპოვების და გადამუშავების ბიოტექნოლოგიური მეთოდი ეკონომიკური და ეკოლოგიური ეფექტი. პირველი საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია IEC – 2013 „ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები : გუშინ, დღეს და ხვალ“ კრებული.</p>	2013წ.	ქ.თბილისი	4გვ.
№	ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
ანოტაციები					

1. შემუშავებულია ტყიბულის ქვანახშირის გადამუშავების ნარჩენებიდან და დაბლობის ტორფიდან ჰუმუსური მჟავების მიღების მეთოდიკა. ჰუმატური ნაერთებისა და მინერალური ნედლეულის ბაზაზე (ფოსფორიტები, ტრაქიტები, გლაუკონიტები) კომპლექსური, ეკოლოგიურად უსაფრთხო პროლონგირებული სასუქის მისაღებად გამოყენებულ იქნა სილიკატური ბაქტერიები, რომელიც თავიანტი ცხოველმოქმედების პროცესში ახდენენ მინერალების ტრანსფორმირებას და ნიადაგის გამდიდრებას მცერანისათვის ადვილად ასათვისებელი ელემენტებით
2. წარმოდგენილია ანალიზი მინერალური ნედლეულის მოპოვებისა და გადამუშავების თანამედროვე პრობლემების შესახებ. მოცემულია არსებული ტექნოლოგიური სექციების ანალიზი, ნაჩვენებია ბიოტექნოლოგიური მეთოდის გამოყენების ეფექტურობის განმსაზღვრელი პირობები, მინერალური ნედლეულის მოპოვებისა და გადამუშავების საქმეში, ეკოლოგიური და ეკონომიკური უპირატესობების ჩვენებით.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ზურაშვილი ლ. კანდელაკი მ. ქართველიშვილი ლ. ლომიძე ნ.	ჩამონადენი წყლების მძიმე მეტალებისგან გამწმენდი ბიოსორბენტის შექმნის შესაძლებლობების კვლევა	კრებული "სამეცნიერო სიახლეები"	აზერბაიჯანი განჯა	4გვ
ანოტაციები					
<p>1. ლაბორატორიულ პირობებში დიატომიტისა და დენიფიტრიკაციის მიკროორგანიზმების კომბინირებით მიღებულია ახალი ტიპის ბიოორგანული სორბენტები, რომელიც ხასიათდება ხსნარებიდან მეტალების ადსორბციის მაღალი მაჩვენებლებით: Pb – 96%, Cu- 98,4%, Ag – 90,5%. სორბენტი შესაძლებელია გამოყენებული იქნას ჩამდინარე წყლების მძიმე მეტალებისაგან გასაწმენდად.</p>					

განხილულია

ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის
სამეცნიერო საბჭოს 2013 წლის 25 დეკემბრის სხდომაზე.

ინსტიტუტის დირექტორი
პროფესორი

გ. ჯაიანი

**ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის
წლიური სამეცნიერო ანგარიში**

2013

სარჩევი

პრეამბულა	2
I.1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება	3
I.2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი	3
I.3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა	3
II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები 2013 წლისათვის	5
III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები	24
IV. პუბლიკაციები	35
1) საქართველოში	35
ა) მონოგრაფიები	35
ბ) სახელმძღვანელოები	35
გ) კრებულები	39
დ) სტატიები	39
2) უცხოეთში	46
ა) მონოგრაფიები	46
ბ) სახელმძღვანელოები	46
გ) კრებულები	47
დ) სტატიები	47
V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა	67
1) საქართველოში	67
2) უცხოეთში	92

პრეამბულა

ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში (გმი) 2013 წლის მანძილზე სრულდებოდა 12 სამეცნიერო პროექტი (გრანტი): 10 – შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ხაზით (5 – ფუნდამენტური კვლევებისათვის, 2 – გამოყენებითი კვლევებისათვის, 2 – უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით კვლევებისათვის, 1 – ერთობლივი კვლევებისათვის მოსწავლეთა მონაწილეობით კონკურსების ფარგლებში), 2 – შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ერთობლივი კონკურსების ფარგლებში (ერთი – იტალიის სამეცნიერო კვლევების ეროვნულ საბჭოსთან, მეორე – უკრაინის სამეცნიერო და ტექნოლოგიურ ცენტრთან ერთად). გარდა ამისა, ორმა თანამშრომელმა მოიპოვა ინდივიდუალური გრანტი ახალგაზრდა მეცნიერთა უცხოეთში სამეცნიერო-კვლევითი სტაჟირებისათვის. ამასთან ერთად, გმი-ში სხვადასხვა ვადის (2-დან 12 თვემდე) შრომითი ხელშეკრულებების საფუძველზე დასაქმებული 53 თანამშრომელი (მათ შორის 3 დოქტორანტი, 9 მაგისტრანტი და 4 დამხმარე მუშაკი) ამუშავებდა 49 ინდივიდუალურ სამეცნიერო პროექტს.

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგები აისახა 76 გამოქვეყნებულ სამეცნიერო ნაშრომში (14 – საქართველოს, 62 – უცხოეთის გამოცემებში), რომელთაგან 19 გამოიცა იმპაქტ-ფაქტორის (ტომპსონის კლასიფიკაციით) მქონე სამეცნიერო ჟურნალებში, აგრეთვე უცხოეთში გამოცემულ 2 სამეცნიერო მონოგრაფიაში. ინსტიტუტის თანამშრომლებმა გამოსცეს 4 სახელმძღვანელო (3 – საქართველოში, 1 – უცხოეთში) და 7 – მეთოდური მითითებების წიგნი საშუალო სკოლების მასწავლებლებისათვის.

გმი-ში ფუნქციონირებს 3 სასწავლო-სამეცნიერო ლაბორატორია, რომელთა ბაზაზე თსუ-ს ზუსტი და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების ფაკულტეტის 255 სტუდენტმა შეასრულა ლაბორატორიული სამუშაოები.

თსუ-ს 2 და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის 1 დოქტორანტს, აგრეთვე, თსუ-ს 9 მაგისტრანტს ხელმძღვანელობდნენ გმი-ში დასაქმებული მეცნიერი თანამშრომლები.

გმი-ს ბაზაზე ჩატარდა 3 საერთაშორისო სამეცნიერო შეკრება, რომლებზეც მონაწილეთა შორის იყო ინსტიტუტის 29 თანამშრომელი. გარდა ამისა, გმი-ში დასაქმებული 20 მეცნიერი თანამშრომელი მონაწილეობდა უცხოეთში ჩატარებული 36 სამეცნიერო შეკრების მუშაობაში.

გმი-ში დასაქმებული მეცნიერი თანამშრომლები ერთობლივ სამეცნიერო მუშაობას ეწეოდნენ უცხოელ მეცნიერებთან ერთად, მათ შორის უცხოეთის სამეცნიერო ცენტრებში.

შენიშვნა 1. გარდა გმი-ში დასაქმებული სამეცნიერო ან დოქტორის აკადემიური ხარისხის მქონე 37 მეკვლევარისა, გმი-ს ბაზაზე სამეცნიერო-კვლევით მუშაობას ეწეოდა გმი-დან თსუ-ში კონკურსის წესით არჩეული 9 პროფესორი.

შენიშვნა 2. გმი-ს ბაზაზე მოქმედებს თბილისის საერთაშორისო ცენტრი მათემატიკასა და ინფორმატიკაში (TICMI). მისი სამეცნიერო-ორგანიზაციული მუშაობის ანგარიში იხ. ჟურნალში Bull. TICMI, v.17, № 2, 2013 ან ვებ-გვერდზე

<http://www.viam.science.tsu.ge/others/ticmi/blt/bulletin.htm>

I.1. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

I.2. ინსტიტუტის დირექტორი,
სამეცნიერო მიმართულების

ხელმძღვანელი – ჯაიანი გიორგი, ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
დირექტორის მოადგილე – ჩინჩალაძე ნატალია, ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი

I.3. ინსტიტუტის პერსონალური შემადგენლობა:*)

მთავარი მეცნიერი თანამშრომლები,
სამეცნიერო მიმართულებების ხელმძღვანელები

გორდეზიანი დავითი,
ვაშაყმაძე თამაზი,
ნადარაია ელიზბარი,

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
საზოგადოებრივ საწყისებზე,
საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის
წევრი-კორესპოდენტი

სოხაძე გრიგოლი,
ხარაზიშვილი ალექსანდრე,

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
საზოგადოებრივ საწყისებზე,
საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის
წევრი-კორესპოდენტი

უფროსი მეცნიერი თანამშრომლები

გიორგაძე გრიგორი,
გოგინავა უშანგი,
ზარქუა თეოდორე,

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი

თადუმაძე თამაზი,
კალაძე თამაზი,
კაპანაძე გიორგი,
კოპლატაძე რომანი,
მეუნარგია თენგიზი,
ნატროშვილი დავითი,

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი

როგავა ჯემალი,
ფანცულაია გიორგი,
ყაჭიაშვილი ქართლოსი,
შარიქაძე ჯონდო,
შულაია დაზმირი,
ხომასურიძე ნური,
ჯანგველაძე თემური,

ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი

*) წინამდებარე ანგარიშის II, III, IV და V განყოფილებებში წარმოდგენილი ინფორმაცია დალაგებულია ინსტიტუტის პერსონალის მოცემული რიგითობის მიხედვით, ამასთან, თანაავტორობის (თანამომხსენებლობის) შემთხვევებში შესაბამის ჩამონათვალეებში ხაზგასმულია ინსტიტუტის თანამშრომელი ავტორები (თანამომხსენებლები).

მეცნიერი თანამშრომლები

ავაზაშვილი	ნიკოლოზი,	სამეცნიერო საბჭოს სწავლული მდივანი, ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
ანთიძე	ჯემალი,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
ახალაია	გიორგი,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
ბიწაძე	ლამარა,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
გიულვერი	იუსუფი,	დოქტორანტი
ზირაქაშვილი	ნათელა,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
კილურაძე	ზურაბი,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
პაპუკაშვილი	არჩილი,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
რუსაია	მიხეილი,	აკადემიური დოქტორი
სვანაძე	მაია,	დოქტორანტი
ტეტუნაშვილი	ალექსანდრე,	აკადემიური დოქტორი
ტყეშელაშვილი	ალექსანდრე,	აკადემიური დოქტორი
ქასრაშვილი	თამარი,	დოქტორანტი
ჩარგაზია	ხათუნა,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
ცაგარელი	ივანე,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
წამალაშვილი	ლუბა,	
ხატიაშვილი	ნინო,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
ჯანჯღავა	რომანი,	ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი
ჯიქია	ვალერიანი,	აკადემიური დოქტორი

სპეციალისტები

ბობოხიძე	მაია,	მაგისტრანტი
გაბელაია	მირანდა,	მაგისტრანტი
დანელია	გიორგი,	მაგისტრანტი
კობერიძე	გურამი,	მაგისტრანტი
მარანელი	ნინო,	მაგისტრანტი
მხეიძე	თამარი,	მაგისტრანტი
შელია	ნანა,	მაგისტრანტი
წუწუნავა	თამთა,	მაგისტრანტი
ჯანელიძე	თამარი,	მაგისტრანტი

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის დაგეგმილი და შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

ქვემოთ მოყვანილი ინდივიდუალური სამუშაოები სრულდება ინსტიტუტის 4 თემის (მიმართულების) ფარგლებში:

- უწყვეტ გარემოთა მექანიკის მათემატიკური პრობლემები და ანალიზის მონათესავე საკითხები
- მათემატიკური მოდელირება და გამოთვლითი მათემატიკა
- დისკრეტული მათემატიკა და ალგორითმების თეორია
- ალბათობის თეორია და მათემატიკური სტატისტიკა

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1.	რაისნერ – მინდლინის ტიპის ერთი მოდელის აგება ცვლადი სისქის პრიზმული გარსებისათვის.	გ. ჯაიანი	გ. ჯაიანი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	განზომილების რედუქციის მეთოდის გამოყენებით, ნულოვანი და პირველი მიახლოების კომბინირებით ცვლადი სისქის პრიზმული გარსებისათვის აგებულია რაისნერ-მინდლინის ტიპის ერთი მოდელი, რომელიც მუდმივი სისქის შემთხვევაში ემთხვევა კონსტანდა-ჩუდინოვიჩის მოდელს.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2.	ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში წამახვილებული ფირფიტების ერთი კლასის ჰარმონიული რხევების შესახებ	ნ. ჩინჩალაძე	ნ. ჩინჩალაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში შესწავლილია წამახვილებული სიმეტრიული პრიზმული გარსების რხევის ამოცანა. დამტკიცებულია ვარიაციული ამოცანის ამონახსნის არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები გარკვეულ წონიან სივრცეებში. დადგენილია ამ სივრცეების სობოლევის სივრცეებთან მიმართების საკითხი.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
3.	გასაშუალოებული მათემატიკური მოდელების აგება დრეკადობის თეორიის ზოგიერთი ამოცანისათვის	დ. გორდეზიანი	დ. გორდეზიანი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	აგებული და გამოკვლეულია ადიტიური გასაშუალოებული სქემები და მოდელები თერმოდრეკადობის ამოცანებისათვის მიკროტემპერატურის ველის გათვალისწინებით.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
4.	თხელკედლოვანი სტრუქტურების მათემატიკური მოდელირება ორგანოზომილებიანი დაზუსტებული თეორიებით (კირხჰოფ-ლავის, კოიტერის, ნაგდის ტიპის) პიეზოელექტრული, ელექტროგამტარი და ბლანტი დრეკადი არადამრეცი გარსების შემთხვევაში	თ. ვაშაყმაძე	თ. ვაშაყმაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
თხელი არადამრეცი გარსებისათვის შეიქმნა ერთიანი კარმან-კოიტერ-ნაგდის ტიპის მმართველ პარამეტრებზე დამოკიდებული მათემატიკური მოდელი. პარამეტრთა სათანადოდ შერჩევით, კერძოდ, მიიღება ცნობილი დაზუსტებული მოდელები.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
5.	გლუვი სტატისტიკური სტრუქტურების თეორიის პრობლემების გამოკვლევა	გ. სოსხაძე	გ. სოსხაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია ბერნულის ტიპის რეგრესიის ფუნქციის არაპარამეტრული შეფასების ინტეგრალური კვადრატული გადახრის განაწილების ასიმპტოტური თვისებები;</p> <p>შესწავლილია ბერნულის რეგრესიის ფუნქციისათვის ნადარაია-ვატსონის ტიპის არაპარამეტრული გულოვან შეფასებათა კლასი. შესწავლილია ასიმპტოტურად გადაუადგილებს, ძალდებულობისა და ასიმპტოტურად ნორმალურობის საკითხები. დამტკიცებულია თეორემა აგებული შეფასების თანაბრად კრებადობის შესახებ;</p> <p>შესწავლილია ე.წ. ინტეგრალური ემპირიული პროცესის (ანუ კუმულატური ემპირიული პროცესის) შემთხვევითი პროცესის თვისებები, კერძოდ, დამტკიცებულია ამ პროცესის ვინერის პროცესისაკენ კრებადობა. მოძებნილია მაქსიმალური გადახრის ზღვართი განაწილება და შემოთავაზებულია რეგრესიის ფუნქციაზე მარტივი ჰიპოთეზების შემოწმების კრიტერიუმები;</p> <p>განხილულია მეორე სასაზღვრო ამოცანა შემთხვევით კოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის. მოცემულია ამონახსნის აგების პროცედურა;</p> <p>მიღებულია ექვივალენტობის პირობები შემთხვევით შემფოთებებიანი წრფივი განტოლებების ამონახსნების განაწილებების ზომებისათვის;</p> <p>მოცემულია ფერნიკ-სკოროხოლის ტიპის ინტეგრალის გამოთვლის ფორმულები.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
6.	რიმანის ზედაპირებზე ელიფსური სისტემების ამონახსნთა სივრცის სტრუქტურის გამოკვლევა.	გ. გიორგაძე	გ. გიორგაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
ნაჩვენები იქნა რიმანის ზედაპირზე გლუვი ვექტორული ფიბრაციის კომპლექსური სტრუქტურების და განზოგადებული ბელტრამის განტოლების ამონახსნთა სივრცის იზომორფულობა.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
7.	კერძო სასრული ვარიაციის მქონე ფუნქცი-ათა ფურიეს მწკრივების მოცემულ წერტილში კრებადობის კრიტერიუმების ჩამოყალიბების შესაძლებლობის გამოკვლევა.	უ. გოგინავა	უ. გოგინავა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	დადგენილია აუცილებელი და საკმარისი პირობები ჯერადი ფურიეს მწკრივების მართკუთხოვანი კერძო ჯამების უარყოფითი რიგის ჩეზაროს საშუალოების წერტილოვნად კრებადობისათვის.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
8.	ინსტიტუტის ვებ-გვერდისათვის პროგრამული მოდულების შემუშავება, ვებ-გვერდის შესაბამისი ინდექსაციის განხორციელების, ინფორმაციის პერიოდული განახლების თეორიული ასპექტების დამუშავება და მათი რეალიზაციის უზრუნველყოფა.	თ. ზარქუა	თ. ზარქუა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ინსტიტუტის ვებ-გვერდისათვის შემუშავდა პროგრამული მოდულები ინსტიტუტის ბაზაზე გამომავალი ჟურნალების “ონ ლაინ” (დინამიურ) რეჟიმში ფუნქციონირებისათვის.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
9.	ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები ორსაფეხურიანი ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებებისთვის დაგვიანების პარამეტრების შემფოთების გათვალისწინებით და მათი გამოყენება საწყისი მონაცემების ოპტიმიზაციის ამოცანებში	თ. თაღუმაძე	თ. თაღუმაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	ფაზურ კოორდინატებში მუდმივი დაგვიანების შემცველი ორსაფეხურიანი ფუნქციონალურ დიფერენციალურ განტოლებებისთვის უწყვეტი საწყისი და შუალედური პირობებით, დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი და გადართვის მომენტების, საწყისი ფუნქციის, დაგვიანებების პარამეტრებისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შემფოთებების მიმართ. მიღებულია საწყისი მონაცემების (საწყისი მომენტის, საწყისი ფუნქციის, დაგვიანების პარამეტრების, გადართვის მომენტის) ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
10.	დედამიწის იონოსფეროში არაწრფივი სტრუქტურული მოვლენების შესწავლა	თ. კალაძე	თ. კალაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
	შესწავლილია იონოსფეროს E-შრეში ელექტრომაგნიტური როსბი-ალფენი-ხანთაძის		

ტალღების გავრცელების შესაძლებლობა, რომლებიც განპირობებული არიან კორიოლისის პარამეტრისა და დედამიწის მაგნიტური ველის სივრცული არაერთგვაროვნების ფაქტორით. არაწრფივი განხილვის შედეგად ნაჩვენებია არაერთგვაროვანი ზონალური ქარისა და მაგნიტური ველის ადგვრის შესაძლებლობა, გამოთვლილია ყველა საჭირო პარამეტრების რიცხვითი მნიშვნელობები.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
11.	დრეკადობის ბრტყელი თეორიის პირდაპირი და ნაწილობრივ უცნობსაზღვრიანი ამოცანების გამოკვლევა ტეხილებით შემოსაზღვრული ორადბმული არეებისათვის.	გ. კაპანაძე	გ. კაპანაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია მრავალკუთხედის შიგნით თანაბრადმტკიცე კონტურის მოძებნის ამოცანა, როდესაც ცნობილია მრავალკუთხედის გვერდებზე მოქმედი ნორმალური მკუმშავი ძაბვები.</p> <p>ამოცანის ამოსახსნელად გამოყენებულია კომპლექსური ანალიზის მეთოდები (ანალიზურ ფუნქციათა სასაზღვრო ამოცანებისა და კონფორმულ ასახვათა მეთოდები) და ამონახსნი აგებულია ეფექტურად (ანალიზური ფორმით).</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
12.	დისკრეტული განტოლებისათვის უსასრულო შუალედში დადებითი ამონახსნის არსებობის საკითხის გამოკვლევა.	რ. კოპლატაძე	რ. კოპლატაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შესწავლილია დაგვიანებულ არგუმენტებიანი დისკრეტულ განტოლებათა ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევა უსასრულობის მიდამოში. კერძოდ, დადგენილია ამონახსნების რხევადობის საკმარისი პირობები. მიღებული შედეგები გარკვეული აზრით ოპტიმალურია (ეს შედეგები ახლოს არის აუცილებელ და საკმარის პირობებთან).</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
13.	გარსთა სხვადასხვა არაწრფივი თეორიების ურთიერთშედარების მიზნით კონკრეტული ამოცანების შესწავლა არადამრეცი გარსების შემთხვევაში.	თ. მეუნარგია	თ. მეუნარგია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>განხილულია არადამრეცი გარსების როგორც წრფივი, ასევე, არაწრფივი თეორიები (კირხჰოფ-ლიავი, კოიტერ-ნაგდი, რეისნერ-მინდლინი, ი. ვეკუა). კონკრეტული ამოცანების (ე.წ. “ძაბვების კონცენტრაციის ამოცანები”) განხილვის ბაზაზე მოხდა მიღებული შედეგების შედარება. გარსის პირეულებზე სასაზღვრო პირობების დასაკმაყოფილებლად გამოყენებულია ი. ვეკუას ე.წ. “ნორმირებულ მომენტთა” მეთოდი.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	არაერთგვაროვან გარემოში აკუსტიკური	დ. ნატროშვილი	დ. ნატროშვილი

14.	ტალღების გაბნევის ამოცანების გამოკვლევა ლოკალიზებული სივრცულ-სასახლვრო ინტეგრალური განტოლებების მეთოდით.		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>გამოკვლეულია ერთგვაროვან უსასრულო ანიზოტროპულ გარემოში ჩართული არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული წინაღობის მიერ აკუსტიკური ტალღების გაბნევის პრობლემებთან დაკავშირებული მათემატიკური ამოცანები. შესწავლილია შემთხვევა, როდესაც ცვლადი ფიზიკურ-მატერიალური პარამეტრები და გარდატეხის ინდექსი წყვეტას განიცდიან ერთგვაროვან და არაერთგვაროვან გარემოთა საკონტაქტო გამყოფ ზედაპირზე. შესაბამისი მათემატიკური მოდელი აღიწერება საკონტაქტო-სასახლვრო ამოცანით მეორე რიგის ცვლადკოეფიციენტებიანი ელიფსური ტიპის კერძოწარმოებულის დიფერენციალური განტოლებებისათვის. ლოკალიზებული პოტენციალების თეორიის გამოყენებით ეს მათემატიკური ამოცანა დაიყვანება რთული ტიპის სივრცულ-სასახლვრო სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე. პრინციპულ სირთულეს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორი (ნულოვანი რიგის ფსევდოდირენციალური ოპერატორი) განსახლვრულია სასრულ არეზე. დამტკიცებულია, რომ შესაბამისი ინტეგრალური ოპერატორი ეკუთვნის ბუტე დე მონველის (Boutet de Monvel) ალგებრას და ვიშიკ-ესკინის (Vishik-Eskin) თეორიის გამოყენებით, რომელიც თავის მხრივ ეფუძნება ვინერ-ჰოპის (Wiener-Hopf) ფაქტორიზაციის მეთოდს, ნაჩვენებია სივრცულ-სასახლვრო სინგულარული ინტეგრალური ოპერატორის შებრუნებადობა სობოლევის სივრცეებში. ამ შედეგზე დაყრდნობით ნაჩვენებია საწყისი საკონტაქტო-სასახლვრო ამოცანის ცალსახად ამოხსნადობა. ეს შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნას ეფექტური რიცხვითი ალგორითმების ასაგებად.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
15.	მეორე რიგის არასტაციონარული კვაზი-წრფივი ოპერატორული დიფერენციალური განტოლებისათვის ნახევრადდისკრეტული სქემის აგება, გამოკვლევა და რიცხვითი რეალიზაცია.	ჯ. როგავა	ჯ. როგავა
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
<p>განხილულია კომის ამოცანა ერთი არაწრფივი აბსტრაქტული ჰიპერბოლური განტოლებისათვის, რომელიც წარმოადგენს ძელისთვის კირხოფის არაწრფივი განტოლების განზოგადებას. ამ ამოცანის მიახლოებითი ამოხსნისათვის შემოთავაზებულია სამშრიანი ნახევრადდისკრეტული სქემა, სადაც არაწრფივ წევრში შემავალი გრადიენტის მნიშვნელობა აღებულია შუა წერტილში. ეს საშუალებას გვაძლევს მიახლოებითი ამონახსნი ყოველ დროით ბიჯზე ვიპოვოთ წრფივი ოპერატორის შებრუნების ხარჯზე. დამტკიცებულია, რომ არაწრფივი დისკრეტული ამოცანის ამონახსნი და მისი შესაბამისი პირველი რიგის წარმოებულის სხვაობიანი ანალოგი თანაბრად შემოსახლვრულია. შესაბამისი წრფივი დისკრეტული ამოცანისათვის მიღებულია მაღალი რიგის აპრიორული შეფასებები ჩებიშევის კლასიკური პოლინომების გამოყენებით. ამ ფაქტებზე დაყრდნობით არაწრფივი დისკრეტული ამოცანისთვის დამტკიცებულია აპრიორული შეფასებები, საიდანაც გამომდინარეობს სქემის მდგრადობა და შეფასებები მიახლოებითი ამონახსნის ცდომილებისთვის. აგებული სქემის გამოყენებით ჩატარებულია სხვადასხვა ტესტური ამოცანების რიცხვითი გათვლები.</p>			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
16.	პოლონურ ჯგუფებზე განსაზღვრული დინამიკური სისტემების ზოგიერთი თვისების გამოკვლევა სხვადასხვა სიმრავლურ – თეორიულ მოდელში.	გ. ფანცულაია	გ. ფანცულაია

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

ეკვლიდეს საკოორდინატო R^2 სიბრტყეზე აგებულია დინამიური ზომა, რომელიც არის კვაზი-ფინიტური არა-სიგმა-სასრულო ძვრების მიმართ ინვარიანტული და ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლეთა გენერატორი, რომლის მნიშვნელობა ნებისმიერ წრეწირზე ემთხვევა ამავე წრეწირის სიგრძეს. პოლონური ტოპოლოგიური ვექტორული ჯგუფისათვის შემოტანილია ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლეთა მაქსიმალური გენერატორის ცნება და დამტკიცებულია, რომ ასეთი გენერატორი ყოველთვის არ არსებობს. დაზუსტებულია ანდერსენისა და ზამეს ერთი შედეგი და მიღებულია ორი პოლონური ტოპოლოგიური ჯგუფის ნამრავლ-ჯგუფში ჰაარის აზრით ნულ ზომადობის ერთი საკმარისი პირობა.

მარტინის აქსიომის გამოყენებით დამტკიცებულია, რომ პოლონური ტოპოლოგიური ვექტორული სივრცის პრეის-ტიშერის აზრით განზოგადოებულ ნულ სიმრავლეთა σ -იდეალი, ნამრავლი ტოპოლოგიით აღჭურვილ ყველა ნამდვილ მნიშვნელობიან მიმდევრობათა სივრცის მანიკევიჩის აზრით განზოგადოებულ ნულ სიმრავლეთა σ -იდეალი და ბეიკერის აზრით განზოგადოებულ ნულ სიმრავლეთა σ -იდეალი არიან ჩაკეტილები კონტინუუმზე ნაკლები სიმძლავრისა ელემენტთა გაერთიანების ოპერაციის მიმართ.

დამტკიცებულია, რომ მართებულია ორადულობის პრინციპი ზომასა და კატეგორიას შორის P წინადადებასთან მიმართებით, რომელიც განსაზღვრულია შემდეგნაირად:

ყოველი ორი G_1 და G_2 პოლონური ჯგუფისათვის და $Y \subset G_1$ ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლისათვის სრულდება პირობა

$\forall X (X \in G_2) \rightarrow Y \times X$ არის ჰაარის ნულ სიმრავლე $G_1 \times G_2$ ნამრავლ-სივრცეში.

კოენის (2012) მიდგომისაგან განსხვავებული მიდგომით ნაჩვენებია, რომ უნიმოდალური პოლონური არაკომპაქტური ჯგუფების ყოველი უსასრულო ნამრავლი წარმოადგენს ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლისა და პირველი კატეგორიის სიმრავლეების გაერთიანების სახით, რაც იძლევა საშუალებას დადებითად გავცეთ პასუხი დარჯის (2012) შეკითხვაზე. ნაჩვენებია, რომ უნიმოდალური პოლონური არაკომპაქტური ჯგუფების უსასრულო თვლად ნამრავლზე განსაზღვრული ჰაარის ზომათა ბეიკერის (2004) ნამრავლი კონცენტრირებულია პირველი კატეგორიის სიმრავლეზე, რომელიც ვერ იფარება კომპაქტების თვლადი ოჯახით. ასევე ნაჩვენებია, რომ დ.ფრემლინის მიერ 2012 წელს დასმული ამოცანა იმის შესახებ თუ რამდენადაა შესაძლებელი ჰაარის აზრით ნული სიმრავლის ცნების შემოტანა ბორელის სიმრავლეებისათვის გვერდის ავლით, დამოუკიდებელია სიმრავლეთა $ZF + DC$ თეორიისაგან. მსგავსი შედეგია მიღებული ელექესა და სტეფრანის მიერ 2012 წელს დასმულ შეკითხვაზე იმის შესახებ, არსებობს თუ არა ატომურად სინგულარული ბორელის ალბათური ზომა ნამდვილ რიცხვთა სიმრავლეზე, რომელიც ახდენს ნამდვილ რიცხვთა ღერძის ყოველი დადებითი ლებეგის ზომის მქონე სიმრავლის რეფლექტირებას. ერდოშ-სერპინსკის ორადულობის პრინციპის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ სერპინსკის სიმრავლის დუალური სიმრავლე უარყოფითად პასუხობს ელექესა და სტეფრანის (2012) ერთ ტოპოლოგიურ ანალოგს. როგორც შედეგი მიღებულია, რომ ბატროსზინსკის (2002) და ბურკე-მილერის (2005) შედეგები დამოუკიდებელია $ZF + DC$ თეორიისაგან.

აგებულია საკოორდინატო R^2 სივრცის დაშლა თვლად რაოდენობა Γ -აბსოლუტურად უგულებელყოფად სიმრავლეებად, ისე რომ სათავიდან გამოშვებული სხივის თანაკვეთა დახლეჩის ყოველ ელემენტთან შეიცავს ზუსტად ერთ ცალ ერთეულოვანი სივრცის მქონე წრფივ სეგმენტს. ნაჩვენებია, რომ სოლოვეის მოდელში უსასრულო-განზომილებიანი არასეპარაბელური შემოსაზღვრული მიმდევრობების ℓ_∞ სივრცის ყოველი არატრივიალური ჩაკეტილი ბირთვი არის უსასრულო-განზომილებიანი ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლე. ეს დადებითად პასუხობს ბანახის ℓ_∞ სივრცისათვის კანადელი მათემატიკოსის შაის მიერ დასმულ ამოცანას.

დამტკიცებულია, რომ იზოლირებული წერტილების არმქონე (ე.ი. თავის თავში ყველგან მკვრივ) არათვლად არალოკალურად-კომპაქტურ პოლონურ G ჯგუფზე განსაზღვრული დინამიკური, ე.ი. ყველა ძერის მიმართ ინვარიანტული კვაზი-ფინიტური დიფუზიური ბორელის μ ზომისათვის არ არსებობს ისეთი სასრული მუდმივა c , რომ c -ზე მეტი μ ზომის მქონე ყოველი სიმრავლე შეიცავდეს ისეთ სამ წერტილს, რომლებითაც განსაზღვრული სამკუთხედის ფართობი ერთის ტოლია. ეს შედეგი უარყოფითად პასუხობს ერდოშის მიერ 1979 წელს დასმულ ამოცანის ერთ მოდიფიკაციას

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
17.	ჰიპოთეზების შემოწმების ახალი მიმდევრობითი მეთოდების აგება, გამოკვლევა და მათი შედარება მიმდევრობითი ანალიზის სხვა ცნობილ მეთოდებთან.	ქ. ყაჭიაშვილი	ქ. ყაჭიაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)

დამუშავდა მრავალი ჰიპოთეზის შემოწმების ახალი მიმდევრობითი მეთოდები, რომლებიც დაფუძნებულია ჰიპოთეზების შემოწმების პირობით ბაიესის ამოცანებში ჰიპოთეზების მიღების არეების განსაკუთრებულ თვისებებზე. გამოკვლეულია ერთ-ერთი ასეთი მეთოდი. გამოკვლევებმა გვიჩვენეს მიღებული შედეგების მდგრადობა, სიმარტივე და ოპტიმალურობა შერჩეული კრიტერიუმის ფარგლებში. კრიტერიუმის არსი მდგომარეობს ერთი ტიპის შეცდომის ალბათობის ზემოდან შეზღუდვაში და ამ პირობებში მეორე ტიპის შეცდომის ალბათობის მინიმიზაციაში. შემოთავაზებული მეთოდების შესაბამისი თვისებების არსებობა არის დამტკიცებული. დათვლილია მრავალი ჰიპოთეზის შემოწმების მაგალიები მიმდევრობით მიღებული ნორმალურად განაწილებული შემთხვევითი ვექტორებისათვის კორელირებული კომპონენტებით. ისინი აჩვენებენ შემოთავაზებული მეთოდების მაღალ თვისებებს. ვალდის და ბერგერის მიმდევრობითი კრიტერიუმებით არის დათვლილი მაგალითები ორი ჰიპოთეზის შემთხვევაში (რადგან მრავალი ჰიპოთეზისათვის ისინი ჯერ-ჯერობით არ არიან დამუშავებული) და შედარებული არიან შემოთავაზებული მეთოდით მიღებულ შედეგებთან, რომლებმაც აჩვენეს ჩვენი მეთოდის საიმედო და ოპტიმალურობა.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
18.	არასტაციონარული მაგნიტოჰიდროდინამიკური დინებების ზოგიერთი საკითხის გამოკვლევა	ჯ. შარიქაძე	ჯ. შარიქაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია ელექტროგამტარი სითხის არასტაციონარული დინებები სითბოგადა-

ცემის გათვალისწინებით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
19.	გამოსხივების გადატანის მრავალსიქარიანი თეორიის ბაზისური მახასიათებელი განტოლების შესწავლა. გადატანის წრფივი მრავალსიქარიანი განტოლების სპექტრალური ანალიზი.	დ. შულაია	დ. შულაია
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
მიღებულია გადატანის წრფივი მრავალსიქარიანი განტოლების სპექტრის შემცველი ახალი სინგულარული მახასიათებელი ინტეგრალური განტოლება.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
20.	თერმოდრეკადობისა და მიკროთერმოდრეკადობის ზოგიერთი სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანის დასმა და მათი ანალიზური ამონახსნების აგება.	ნ. ხომასურიძე	ნ. ხომასურიძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დასმულია და ცვლადთა განცალკევების მეთოდით ანალიზურადაა ამოხსნილი თერმოდრეკადობის ზოგიერთი გამოყენებითი სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანა. ანალიზურად ამოხსნილია თერმოდრეკადობის სასაზღვრო და სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანები როგორც მართკუთხა პარალელეპიპედისათვის, ასევე ცილინდრული და სფერული მრავალფენიანი სხეულებისათვის მიკროტემპერატურის ზემოქმედების გათვალისწინებით.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
21.	ზოგიერთი არაწრფივი კერძოწარმოებულე-ბიანი და ინტეგრო-დიფერენციალური მოდელის გამოკვლევა და რიცხვითი ამოხსნა.	თ. ჯანგველაძე	თ. ჯანგველაძე
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
მაქსველის განტოლებათა სისტემაზე დაფუძნებული ზოგიერთი არაწრფივი დიფერენცი-ლური და ინტეგრო-დიფერენციალური მოდელისათვის შესწავლილია ორი ტიპის საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევისა და მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები. ჩატარებულია გამოკვლევები ერთი არაწრფივი ორგანზომი-ლებიანი ბიოლოგიური მოდელისა და შესაბამისი მრავალგანზომილებიანი ანალოგისათვის. რიცხვითი ექსპერიმენტები და მიღებული შედეგების ანალიზი ადასტურებენ შემუშავებული ალგორითმის ეფექტურობას.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
22.	ზოგიერთი ტრანსცენდენტული წირის ასაგებად სახსროვანი მექანიზმის შექმნის შესაძლებლობის გამოკვლევა.	ნ. ავაზაშვილი	ნ. ავაზაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დადგენილ იქნა, რომ თუ აგებულია გრაფიკი მაჩვენებლიანი ფუნქციისა ერთი			

სპეციალურად შერჩეული ფუძით, მაშინ მის მიხედვით შეიძლება გარკვეული სახსროვანი მექანიზმის საშუალებით იქნას რეპროდუცირებული მაჩვენებლიანი ფუნქციის გრაფიკი ნებისმიერი სხვა ფუძის შემთხვევაში.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
23.	პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნა ბუნებრივი ენის მოცემული ლექსიკური ერთეულისათვის გრამატიკულად სწორი ყველა სიტყვაფორმის მიღების მიზნით.	ჯ. ანთიძე	ჯ. ანთიძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შექმნილია პროგრამული უზრუნველყოფა, რომელიც მოცემული ბუნებრივი ენის მოცემული ლექსიკური ერთეულისათვის იძლევა ყველა გრამატიკულად სწორ სიტყვა-ფორმას. ლექსიკური ერთეული(ერთეულები) უნდა იყოს ისე შერჩეული, რომ მათგან მიიღებოდეს ყველა გრამატიკულად სწორი სიტყვა-ფორმა გარკვეული წესების გამოყენებით. ამისათვის ლექსიკურ ერთეულს მიეწერება თვისებათა სტრუქტურის საშუალებით ინფორმაცია, რომელიც გამოიყენება წესების შესადგენად. პროგრამული უზრუნველყოფა თავდაპირველად შედგენილი იყო ქართული ენისათვის, რომელიც შემდეგ განზოგადდა ენათა ფართო კლასისათვის. კერძოდ, მოითხოვება, რომ სიტყვა-ფორმა შედგებოდეს მორფემებისაგან. პროგრამული უზრუნველყოფა გამოცდილია ქართული ენისათვის და იგი მუშაობს უშეცდომოდ. საჭიროა შეიქმნას ლექსიკურ ერთეულთა სრული ლექსიკონი. შემუშავებულია სპეციალური ფორმალიზმი, რომელიც გამოიყენება სიტყვა-ფორმათა წარმოქმნის წესების ჩასაწერად და ამ ფორმალიზმით შედგენილი ალგორითმი მიეწოდება პროგრამულ უზრუნველყოფას ლექსიკონთან ერთად.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
24.	ზოგადი ელიფსური სისტემების რეგულარული ამონახსნების ზოგადი წარმოდგენების აგების შესაძლებლობის გამოკვლევა.	გ. ახალაია	გ. ახალაია

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

საკმაოდ ზოგადი ელიფსური სისტემებისათვის სიბრტყეზე შემოყვანილია და შესწავლილია რეგულარული ამონახსნების კლასები, რომლებიც არიან კლასიკური ჰარდისა და სმირნოვის სივრცეების ანალოგები. ეს კლასები წყვეტილი სასაზღვრო ამოცანების შესწავლის ბუნებრივ კლასებს წარმოადგენენ.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
25.	თერმოდრეკადობის წრფივი თეორიის მდგრადი რხევის ზოგიერთი სასაზღვრო ამოცანის ამოხსნის აგება მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით.	ლ. ბიწაძე	ლ. ბიწაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

თერმოდრეკადობის ორგანზომილებიანი წრფივი თეორიის მდგრადი რხევის განტოლებებისათვის მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით მიღებულია ზოგადი ამონახსნის წარმოდგენა მეტაჰარმონიული ფუნქციების საშუალებით. კვადრატურებში აგებულია ფუნდამენტურ და სინგულარულ ამონახსნთა მატრიცები. თერმოდრეკადობის ორგანზომილებიანი წრფივი თეორიის დინამიკის განტოლებებისათვის მიკ-

როტემპერატურის გათვალისწინებით მიღებულია ზოგადი ამონახსნის წარმოდგენა მეტაჰარმონიული ფუნქციების საშუალებით. კვადრატურებში აგებულია ფუნდამენტურ და სინგულარულ ამონახსნთა მატრიცები. აგებულია მარტივი და ორმაგი ფუნის პოტენციალები. ამოხსნილია ნეიმანის ტიპის სასაზღვრო ამოცანები სფეროსა და უსასრულო არისათვის სფერული ღრუთი თერმოდრეკადობის განტოლებებისათვის მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. ამონახსნები წარმოდგენილია აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივების სახით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
26.	სასაზღვრო ამოცანების რიცხვითი რეალიზება ვილერ-დარბუ-პუასონის განტოლებისათვის.	გ. ჯაიანი	ი.ფ. გიულვერი (დოქტორანტი)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

მათემატიკური ფიზიკის ამოცანების ამოხსნის პირდაპირი მეთოდების, კერძოდ, ვარიაციულ-დისკრეტული (ვ-დ) და სასრულ სხვაობიანი (ს-ს) მეთოდების საშუალებით

$yu' + bu' = 0, \quad u(y), \quad y \in D = (0, L), \quad L, b \in \mathbb{R},$

განტოლებისათვის დირიხლეს ტიპის სასაზღვრო პირობებით ხორციელდება მიახლოებითი ამოხსნის პოვნის რიცხვითი რეალიზაცია, როდესაც $u \in C^2(D) \cap C(\bar{D}), \quad b < 1.$

ასევე, $u \in C^2(D) \cap C(\bar{D}) \cap C^1(D)$ კლასებში იგივე განტოლებისათვის, როდესაც სასაზღვრო პირობები შერეული ტიპისაა (ერთ ბოლოზე მოცემულია საძიებელი ფუნქცია, ხოლო მეორეზე წარმოებული) გამოყენებულ იქნა ვ-დ მეთოდი. ტესტური ამოცანებისათვის ჩატარებული იქნა ვ-დ და ს-ს მეთოდების შედარებითი ანალიზი, რომელმაც გვიჩვენა, რომ ამოცანათა კლასებზე (b – მნიშვნელოვანი პარამეტრის არსებობის გამო) ვ-დ მეთოდი გაცილებით ეფექტურია. გარდა ამისა, პუასონის განტოლებისათვის მართკუთხედში ჩატარდა დირიხლეს ამოცანის ვარიაციულ-დისკრეტული მეთოდით ამოხსნის რიცხვითი რეალიზაცია კომპიუტერზე.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
27.	თერმოდრეკადობის ზოგიერთი გამოყენებითი ხასიათის სასაზღვრო ამოცანის დასმა, ეფექტურად ამოხსნა და სათანადო კომპლექსური პროგრამის შედგენა.	ნ. ზირაქაშვილი	ნ. ზირაქაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

დასმულია და ცვლადთა განცალკების მეთოდით ეფექტურადაა ამოხსნილი ზოგიერთი გამოყენებითი სასაზღვრო ამოცანა. შედგენილია და გამართულია აღნიშნული ამოცანების ამოსახსნელი პროგრამა MATLAB-ში და მიღებულია ზოგიერთი ტესტური ამოცანის რიცხვითი და ვიზუალური (გრაფიკული) შედეგები.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
28.	ზოგიერთი კლასის არაწრფივი ინტეგრირ-დიფერენციალური მოდელის გამოკვლევა სასრულ ელემენტთა მეთოდით.	ზ. კილურაძე	ზ. კილურაძე

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
<p>ელექტრომაგნიტური ველის გარემოში გავრცელების მაქსიმალური განტოლებათა სისტემაზე დაფუძნებული ზოგიერთი არაწრფივი ინტეგრირებადი დიფერენციალური მოდელისათვის შესწავლილია ორი ტიპის საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევისა და სასრულ ელემენტთა მეთოდით მიახლოებითი ამონახსნის საკითხები. ჩატარებული მრავალრიცხოვანი რიცხვითი ექსპერიმენტები და მიღებული შედეგების ანალიზი ადასტურებენ თეორიულ შედეგებს და შემუშავებული ალგორითმების ეფექტურობას.</p>	

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
29.	ბზარებით შესუსტებული შედგენილი სხეულებისათვის დრეკადობის თეორიის ზოგიერთი სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნის ინტეგრალურ განტოლებათა და სასრულ-სხვაობიანი მეთოდების გამოყენებით.	ა. პაპუკაშვილი	ა. პაპუკაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
<p>საანგარიშო პერიოდში შესწავლილია ბზარებით შესუსტებული უბნობრივ-ერთგვაროვანი სიბრტყისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების ამონახსნის ორი მეთოდი – ინტეგრალურ განტოლებათა და სასრულ-სხვაობიანი მეთოდები.</p> <p>ანალიზურ ფუნქციათა თეორიის გამოყენებით დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანები ორთოტროპული (კერძო შემთხვევაში იზოტროპული) სიბრტყისთვის მიიყვანება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველ სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე (წყვილზე) მხეები ძაბვების ნახტომების მიმართ, როდესაც ბზარი კვეთს გამყოფ საზღვარს; კერძო შემთხვევაში, როდესაც ბზარი გამოდის გამყოფ საზღვარზე, ვღებულობთ უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველ ერთ სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებას. შესწავლილია ამონახსნის ყოფაქცევის საკითხები ბზარის ბოლოების მახლობლობაში და გამყოფ საზღვარზე. საანგარიშო პერიოდში დამუშავებულია ზემოაღნიშნული ამოცანების მიახლოებითი ამონახსნის კოლოკაციის მეთოდი; ორივე ამოცანის მიახლოებითი ამონახსნისთვის გამოყენებულია დისკრეტულ განსაკუთრებულობათა მეთოდი. გამოწერილია მიახლოებითი ამონახსნის ახალი სქემები და ჩატარებულია რიცხვითი გამოთვლები. ორივე ამოცანის შემთხვევაში შემოთავაზებული სათვლელი ალგორითმები აპრობირებულია კონკრეტული პრაქტიკული ამოცანებისთვის და თვლის შედეგები კარგ მიახლოებაშია თეორიული კვლევით მიღებულ შედეგებთან.</p> <p>ბზარებით შესუსტებული უბნობრივ – ერთგვაროვანი სიბრტყისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების სასრულ სხვაობიანი მეთოდით შესწავლისას სიბრტყეს ვცვლით დიდი ზომის კვადრატით და დიფერენციალური განტოლება შესაბამისი სასაზღვრო პირობებით აპროქსიმირდება სხვაობიანი ანალოგით. ამოცანის ასეთი დასმა საშუალებას იძლევა უშუალოდ ვიპოვოთ გადაადგილების ვექტორის რიცხვითი მნიშვნელობები ბადის კვანძებში. გამოწერილია მიახლოებითი ამონახსნის ახალი სქემები და ჩატარებულია რიცხვითი გათვლები პერსონალურ კომპიუტერზე.</p>	

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
30.	მტკიცებათა სქემატიზაციასთან დაკავშირე-	მ. რუხაია	მ. რუხაია

ბული ამოცანების გამოკვლევა.		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)		
დაგეგმილი სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების ფარგლებში მიმდინარეობდა კვლევა მტკიცებათა თეორიაში, კერძოდ მტკიცებათა სქემატიზაციის მიმართულებით. პარალელურად მიმდინარეობდა მუშაობა თეორემათა ავტომატური მტკიცებების მიმართულებით.		

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
31.	თერმოდრეკადობის სასაზღვრო ამოცანების გამოკვლევა ბლანტი დრეკადი სხეულები-სათვის, პოტენციალთა მეთოდის გამოყენებით.	გ. ჯაიანი	მ. სვანაძე (დოქტორანტი)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
გამოკვლეულია თერმოდრეკადობის თეორიის მდგრადი რხევის შიგა და გარე სასაზღვრო ამოცანები ბლანტი დრეკადი სხეულებისათვის პოტენციალთა მეთოდისა და სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა თეორიის გამოყენებით. დამტკიცებულია ამ ამოცანების კლასიკური ამონახსნების არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
32.	კვაზიდოფანტურ სიმრავლეთა ზოგიერთი კომბინატორული თვისების გამოკვლევა.	თ. ტეტუნაშვილი	თ. ტეტუნაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დადგენილ იქნა წერტილოვანი კვაზიდოფანტური სიმრავლეების გარკვეული თვისებები, სახელდობრ, კვაზიდოფანტურ წერტილოვან სიმრავლებსა და მეორე რიგის წირებსა და მეორე რიგის ზედაპირებს შორის გამოვლენილი კავშირების საფუძველზე დადგენილია დებულებები გარკვეული ტიპის კვაზიდოფანტური წერტილოვანი სიმრავლეების განლაგების შესახებ, როგორც სიბრტყეზე, ასევე უფრო მაღალგანზომილებიან ევკლიდურ სივრცეებში. ამასთანავე, ევკლიდური სივრცისა და სიბრტყის ერთგვაროვანი დაფარვების ზოგიერთი საკითხის შესწავლისას კიდევ ერთხელ იქნა გაშუქებული ამ საკითხების გადაწყვეტისათვის სიმრავლურ-თეორიული მიდგომებისა და მეთოდების ეფექტურობა. გარდა ზემოაღნიშნულისა, დადგენილ იქნა გარკვეული ტიპის წერტილოვანი სიმრავლეების თვისებები, რომელთა საშუალებით მოხერხდა რადემახერის მწკრივებთან დაკავშირებული ახალი შედეგების მიღება, როგორც ერთმაგი, ასევე ჯერადი შემთხვევისათვის.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
33.	შეფასების ამოცანები გლუვ სტატისტიკურ სტრუქტურებში.	ა. ტყეშელაშვილი	ა. ტყეშელაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შესწავლილია გასერ-მიულერის ტიპის შეფასებები ზოგადი ინტეგრალური ფუნქციონალისათვის. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებების დამტკიცება; შესწავლილია დინამიური პროცესის განაწილების სიმკვრივის შეფასების ამოცანა			

ირიბი დაკვირვებების საფუძველზე; შესწავლილია შემთხვევითი გლუვი ზომების აბსოლუტურად უწყვეტობის საკითხი სივრცის არაწრფივი გარდაქმნისას.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
34.	დიოფანტური და კვაზიდიოფანტური სიმრავლეების გაფართოების საკითხების შესწავლა სხვადასხვა განზომილებიანი ევკლიდური სივრცეებისათვის.	ა. ხარაზიშვილი	თ. ქასრაშვილი (დოქტორანტი)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

დადგინდა, რომ ყოველი ნატურალური $n \geq 2$ რიცხვისათვის არსებობს ისეთი სასრული დიოფანტური სიმრავლე ევკლიდურ R^n სივრცეში, რომელიც რაგინდდიდი რაოდენობის წერტილებს არ უნდა შეიცავდეს, მაინც არ იქნება განლაგებული ამ სივრცის არც ერთ ჰიპერსიბრტყეში. ასევე, ნაჩვენებია, რომ, თუ X არის R^n ევკლიდური სივრცის სასრული კვაზიდიოფანტური ქვესიმრავლე, მაშინ X სიმრავლის ყოველი დასაშვები მონაკვეთის სიგრძე რაციონალური რიცხვით გამოისახება. ნაჩვენებია, რომ ევკლიდეს სიბრტყის 4 წერტილიანი კვაზი-დიოფანტური სიმრავლის გაფართოება გარკვეულ პირობებში შესაძლებელია მე-5 წერტილის დამატებით (რომ სიმრავლე კვლავ დარჩეს კვაზი-დიოფანტური). მოყვანილია ხუთკუთხედის მაგალითი, რომელიც არ არის კვაზი-დიოფანტური სიმრავლე.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
35.	წანაცვლებითი დინებით განპირობებულ დისიპაციურ იონოსფეროში შიდა-გრაფიტაციული ტალღური სტრუქტურების დინამიკის აღმწერი ფიზიკური და მათემატიკური მოდელების აგება.	ხ. ჩარგაზია	ხ. ჩარგაზია

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია შიდა გრაფიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრუქტურირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. აგებულია როგორც წრფივი, ასევე არაწრფივი დინამიკური განტოლებების ზუსტი ანალიტიკური ამონახსნები. განსაზღვრულია შგტ შემფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით მიმდინარეობს არა ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გენერირებული შგტ მოდების სიხშირე და ტალღური რიცხვი არის დროის ფუნქცია. ასე რომ წანაცვლებით დინებიან იონოსფეროში წრფივი მექანიზმით, როცა არაწრფივი და ტურბულენტური ეფექტები არ არიან, წარმოიშობა ტალღური შემფოთებების
--

ფართო სპექტრი. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემოფოტებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემოფოტებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიდან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სიჩქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუნა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
36.	სასახლვრო ამოცანების გამოკვლევა სხვადასხვა სტრუქტურის დრეკადი სხეულებისათვის	ი. ცაგარელი	ი. ცაგარელი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

აგებულია დრეკადობის თეორიის სტატიკის არაპირითადი სასახლვრო ამოცანების ამონახსნები ორგვაროვანი ფოროვნობის მქონე დრეკადი წრისათვის. ამონახსნები მიღებულია აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივების სახით. ამოხსნილია დინამიკის საწყის-სასახლვრო ამოცანა დრეკადი სხეულისათვის მისი მიკროსტრუქტურის გათვალისწინებით, კერძოდ განხილულია ორგვარი ფოროვნობის მქონე დრეკადი წრე. დროის მიმართ ლაპლასის გარდაქმნის გამოყენებით ეს ამოცანები მიყვანილია ამოცანებზე ფსევდორხევის განტოლებათა სისტემისათვის. მიღებულია ამ სისტემის ამონახსნის წარმოდგენა მეტაჰარმონიული ფუნქციებით. დამტკიცებულია, რომ ფსევდორხევის ამოცანებს აქვთ ერთადერთი ამონახსნი. დაწერილია პირობები, რომლებსათვისაც შებრუნებული გარდაქმნა არსებობს და იძლევიან საწყისი ამოცანების ამონახსნებს.

გამოკვლეულია დრეკადობის თეორიის კვაზისტატიკის სასახლვრო ამოცანები ორგვარი ფოროვნობის მქონე წრისათვის. დროის მიმართ ლაპლასის გარდაქმნით ეს ამოცანები მიყვანილია შესაბამის ამოცანებამდე ფსევდორხევის განტოლებათა სისტემისათვის. მიღებულია გრინის ფორმულები და დამტკიცებულია როგორც დასამული ამოცანების, ისე შესაბამისი ფსევდორხევის ამოცანების ამონახსნთა ერთადერთობის თეორემები.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
37.	არაწრფივი ტალღური განტოლების სოლიტონური ამონახსნების შესწავლა დედამიწის იონოსფეროში ზოგიერთი მოვლენის ახსნის მიზნით.	ლ. წამალაშვილი	ლ. წამალაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

კვლევის ობიექტს წარმოადგენს დედამიწის იონოსფერო და მასში მიმდინარე ელექტრომაგნიტური ტალღური პროცესები. ტალღური პროცესების დინამიკის შესწავლა ხდება იონოსფეროს მაგნიტოჰიდროდინამიკის სრულ განტოლებათა სისტემის ბაზაზე. ამ განტოლებების გამარტივება ჩატარებულია საკვლევი ტალღების ექსპერიმენტულად დადგენილი თვისებების გათვალისწინებით და ფუნდა-

მენტური შენახვის კანონების დაცვით. მათემატიკური მოდელების ამონახსნების საპოვნელად გამოყენებულია თანამედროვე მათ.-ფიზიკის, და თეორიული ფიზიკის კარგად აპრობირებული მეთოდები. მიღებული შედეგების კარგი თანხვედრა იონოსფერული დაკვირვებების მონაცემებთან მიუთითებს კვლევის მეთოდებისა და მიღებული შედეგების საიმედოობის მაღალ გარანტიაზე. შედეგების პრაქტიკულ ღირებულებად უნდა ჩაითვალოს მრავალჯერადი ექსპერიმენტული დაკვირვებებით დადგენილი მონაცემების თეორიული ახსნა.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
38.	სხვადასხვა ფიზიოლოგიური და ფიზიკური პროცესის მათემატიკური მოდელირება და ამ მოდელების ანალიზი.	ნ. ხატიაშვილი	ნ. ხატიაშვილი

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

1. შესწავლილ იქნა ადამიანის ორგანიზმში ჟანგბადის შეთვისების პროცესთან დაკავშირებული ამოცანები. ჟანგბადის ძირითადი მასა გადაიტანება ერთ-ერთოციტების მიერ. მათი მოძრაობა აღწერილ იქნა ნავიე-სტოქსის განტოლებით ღერძ-სიმეტრიულ შემთხვევაში შესაბამისი საწყისი და სასაზღვრო პირობებით, ანუ დაშვებით, რომ ერთოციტი მოძრაობს ბლანტ უკუმშვად სითხეში, ამასთან, რეინოლდსის რიცხვი მცირეა. გათვალისწინებულ იქნა სიბლანტე, რაც უფრო ახლოსაა რეალურ პროცესთან და ამოცანაც საგრძნობლად რთულდება. ეს ამოცანა ბოლომდე იქნა შესწავლილი იმ შემთხვევაში, როდესაც სისხლძარღვების შეკუმშვა უმნიშვნელოა. მოღებულ იქნა ეფექტური ამონახსნები, რომლებიც გვიჩვენებს, რომ პათოლოგიების შემთხვევაში, როდესაც სისხლის სიბლანტე იზრდება, ჟანგბადის მიწოდების სიჩქარე მცირდება, რაც აფერხებს ჟანგბადის ნორმალურ მიმოქცევას.

2. გამოკვლეულ იქნა შრედინგერის ტიპის არაწრფივი განტოლება კუბური არაწრფივობით, რომელიც დაკავშირებულია სოლიტონების გავრცელებასა და კრისტალების ზრდასთან. მიღებულ იქნა ეფექტური ამონახსნები.

3. შესწავლილ იქნა ხელოვნური კრისტალების ზრდასთან დაკავშირებული რამდენიმე ამოცანა. ეს ამოცანები აქტუალურია აგრეთვე ადამიანის ორგანიზმში მარილების დალექვის შესწავლისას. ეს პროცესი აღწერილ იქნა რეაქცია-დიფუზიის განტოლებით შესაბამისი საწყისი და სასაზღვრო პირობებით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
39.	კლასიკური თერმოდრეკადობისა და მიკრო-თერმოდრეკადობის ზოგიერთი სასაზღვრო და სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანის დას-მა და ანალიზური ამოხსნა.	რ. ჯანჯღავა	რ. ჯანჯღავა

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტიკის) შედეგები (ანოტაცია)

დასმულია და ცვლადთა განცალების მეთოდით ანალიზურადაა ამოხსნილი თერმოდრეკადობის ზოგიერთი გამოყენებითი სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანა. ანალიზურად ამოხსნილია ასევე თერმოდრეკადობის სასაზღვრო ამოცანები მართკუთხა პარალელეპიპედისათვის მიკროტემპერატურული ზემოქმედების გათვალისწინებით.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	კარლემან-ვეკუას არარეგულარულ დიფუ-	ვ. ჯიქია	ვ. ჯიქია

40.	რენციალურ განტოლებებთან დაკავშირებული ფუნქციონალური კლასების თვისებების შესწავლა.		
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შემოდებულია ახალი ფუნქციონალური სივრცეები, შესწავლილია მათი თვისებები. ამ კლასების დახმარებით დამტკიცებულია ლიუვილის ტიპის თეორემები კარლემან-ვეკუას არარეგულარული განტოლებებისათვის.			

სპეციალისტები:

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
41.	დრეკადობის მომენტური თეორიის საფუძველზე პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების ნულოვანი მიახლოების აგება მიკროტემპერატურების გათვალისწინებით.	გ. ჯაიანი	მ. ბობოხიძე (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.11.2013-31.12.2013)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
დრეკადობის მომენტური თეორიის საფუძველზე, მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით, პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების ნულოვანი მიახლოების აგების მიზნით დამუშავებულია სათანადო ლიტერატურა.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
42.	სინუსოიდალური წამახვილების მქონე დეროების რხევის ამოცანა (0,0) მიახლოებაში	ნ. ჩინჩალაძე	მ. გაბელაია (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.01.2013-31.12.2013)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შესწავლილია π სიგრძის სინუსოიდალური წამახვილების მქონე დერო, რომლის სიგანე და სისქე იცვლება შემდეგი კანონით: $2h_2 = h_2^0$ და $2h_3 = h_3^0 \sin^\kappa x_1$, $x_1 \in (0, \pi)$, დეროების იერარქიული მოდელების (0,0) მიახლოებაში. ამოცანა დაყვანილია ფრედჰოლმის მეორე გვარის ინტეგრალური განტოლების გამოკვლევაზე. დამტკიცებულია ინტეგრალური განტოლების გულის სიმეტრიულობა. წამახვილებული დეროს რხევის ამოსავალი ამოცანის ამონახსნი აგებულია აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივის სახით.			

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
43.	სივრცით ორგანზომილებიანი ელიფსურ განტოლებათა სისტემისათვის საწყის-საკონტაქტო ამოცანის რიცხვითი ამოხსნა.	ჯ. როგავა	გ. დანელია (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.03.2013- 31.07.2013; 01.09.2013-31.12.2013)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
<p>სამუშაო ეხება ორი არის საზღვარზე, რომელთაგან თითოეულში განსხვავებული ამოცანებია მოცემული, საკონტაქტო პირობების გამოყენებით ამოცანის რიცხვით ამოხსნას. დასაწყისში, თითოეულ არეში განხილულია ერთი მეორე რიგის მუდმივკოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლება და მოყვანილია საკონტაქტო ამოცანის ამოხსნა როგორც ანალიზური, ასევე რიცხვითი მეთოდებით, განხილულია სხვაობიანი სქემები, ცხადი და არაცხადი, ეს უკანასკნელი ამოხსნილია ფაქტორიზაციის მეთოდით. შემდეგ განხილულია სივრცითი ორგანზომილებიანი შემთხვევა და მოცემულ შემთხვევაშიც აგებულია არაცხადი სამწერტილოვანი სქემა და საკონტაქტო ამოცანა ამოხსნილია ფაქტორიზაციის მეთოდით. სქემა მდგრადია, რაც დამტკიცებული და შემოწმებულია როგორც თეორიულად, ასევე ექსპერიმენტულად, რიცხვითი გათვლების საფუძველზე.</p>	

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
44.	სივრცით ერთგანზომილებიანი ჰიპერბოლურ განტოლებათა სისტემისათვის საწყის-საკონტაქტო ამოცანის რიცხვითი ამოხსნა.	ჯ. როგავა	გ. კობერიძე (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.03.2013-31.07.2013; 01.09.2013-31.12.2013)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
<p>სამუშაო ეხება ორი არის საზღვარზე, რომელთაგან თითოეულში განსხვავებული ამოცანებია მოცემული, საკონტაქტო პირობების გამოყენებით ამოცანის რიცხვით ამოხსნას. დასაწყისში, თითოეულ არეში განხილულია ერთი მეორე რიგის მუდმივკოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლება და მოყვანილია საკონტაქტო ამოცანის ამოხსნა როგორც ანალიზური, ასევე რიცხვითი მეთოდებით, განხილულია სხვაობიანი სქემები, ცხადი და არაცხადი, ეს უკანასკნელი ამოხსნილია ფაქტორიზაციის მეთოდით. შემდეგ განხილულია სივრცითი ერთგანზომილებიანი შემთხვევა დროითი ცვლადით და მოცემულ შემთხვევაშიც აგებულია არაცხადი სამწერტილოვანი სქემა და საკონტაქტო ამოცანა ამოხსნილია ფაქტორიზაციის მეთოდით. სქემა მდგრადია, რაც დამტკიცებული და შემოწმებულია როგორც თეორიულად, ასევე ექსპერიმენტულად, რიცხვითი გათვლების საფუძველზე.</p>	

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
45.	ფუნქციონალურ დიფერენციალურ განტოლებათა ამონახსნების ოსცილაციური თვისებების გამოკვლევა.	რ. კოპლატაძე	ნ. მარანელი (მაგისტრანტი მუშაობის პერიოდი: 15.03.2013-31.07.2013)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
<p>გადახრილ არგუმენტიანი არაწრფივი დიფერენციალური განტოლებისათვის</p> $u^{(n)}(t) + p(t) u(\sigma(t)) ^{\lambda} \operatorname{sign} u(\sigma(t)) = 0,$	

<p>სადაც</p> $\lambda > 0, \lambda \neq 1, \quad p \in C(R_+; R_+), \quad \lim_{t \rightarrow +\infty} \sigma(t) = +\infty,$ <p>შესწავლილია ამონახსნების ოსცილაციური თვისებები. კერძოდ, დადგენილია საკმარისი პირობები იმისა, რომ მოცემულ განტოლებას გააჩნდეს ე.წ. A თვისება.</p>
--

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
46.	სივრცით ერთგანზომილებიანი პარაბოლურ განტოლებათა სისტემისათვის საწყის-საკონტაქტო ამოცანის რიცხვითი ამოხსნა.	ჯ. როგავა	თ. მხეიძე (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.03.2013-31.07.2013; 01.09.2013-31.12.2013)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

სამუშაო ეხება ორი არის საზღვარზე, რომელთაგან თითოეულში განსხვავებული ამოცანებია მოცემული, საკონტაქტო პირობების გამოყენებით ამოცანის რიცხვით ამოხსნას. დასაწყისში, თითოეულ არეში განხილულია ერთი მეორე რიგის მუდმივკოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლება და მოყვანილია საკონტაქტო ამოცანის ამოხსნა როგორც ანალიზური, ასევე რიცხვითი მეთოდებით, განხილულია სხვაობიანი სქემები, ცხადი და არაცხადი, ეს უკანასკნელი ამოხსნილია ფაქტორიზაციის მეთოდით. შემდეგ განხილულია სივრცითი ერთგანზომილებიანი შემთხვევა დროითი ცვლადით და მოცემულ შემთხვევაშიც აგებულია არაცხადი სამწერტილოვანი სქემა და საკონტაქტო ამოცანა ამოხსნილია ფაქტორიზაციის მეთოდით. სქემა მდგრადია, რაც დამტკიცებული და შემოწმებულია როგორც თეორიულად, ასევე ექსპერიმენტულად, რიცხვითი გათვლების საფუძველზე.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
47.	ზოგიერთი კერძო სახის არალოკალური საწყის-სასაზღვრო და სასაზღვრო ამოცანის გამოკვლევა.	დ. გორდეზიანი	ნ. შელია (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.01.2013- 01.08.2013)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ამოხსნილია კერძო სახის არალოკალური ამოცანა სპეციალური ორგანზომილებიანი არეებისათვის ბიჰარმონიული განტოლების შემთხვევაში.

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
48.	დისკრეტულ განტოლებათა დადებითი ამონახსნების არსებობის საკითხის გამოკვლევა უსასრულო შუალედში.	რ. კოპლატაძე	თ. წუწუნავა (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 15.03.2013-31.07.2013)

დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ნაშრომში განხილულია შემდეგი სახის სხვაობიანი განტოლება

$\Delta u(k) + \sum_{i=1}^m p_i(k)u(\tau_i(k)) = 0$
<p>სადაც,</p> $\Delta u(k) = u(k+1) - u(k), p_i: N \rightarrow R_+, \tau_i: N \rightarrow N, \tau_i(k) \leq k-1 \text{ როცა } k \in N \text{ და}$ $\lim_{k \rightarrow +\infty} \tau_i(k) = +\infty, (i=1, \dots, m).$ <p>ზემოთ მოცემული განტოლებისათვის მოყვანილია ამონახსნების რხევადობის ახალი საკმარისი პირობები. მოყვანილია მაგალითები იმის საილუსტრაციოდ, რომ მიღებული შედეგები გარკვეული აზრით ოპტიმალურია.</p>

№	სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
49.	მიურას სქემის რეალიზაცია წრფივი ადვექციის განტოლებისათვის ექვსკუთხა ბადეზე.	რ. ბოჭორიშვილი	თ. ჯანელიძე (მაგისტრანტი; მუშაობის პერიოდი: 1.11.2013-31.12.2013)
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)			
შედგენილია პროგრამა მიურას სქემისათვის ექვსკუთხა ბადეზე დივერგენციის გამოსათვლელად. პროგრამის მუშაობის სისწორე შემოწმებულია სხვადასხვა სახის ტესტების საშუალებით.			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1.	<p>კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლებები და სისტემები; თერმოდრეკადობა, მიკროტემპერატურა, გამოყენებები ბიოლოგიაში</p> <p>(2012-2014)</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი.</p> <p>პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტსა და ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის მათემატიკის დეპარტამენტში)</p>	<p>გ. ჯაიანი (საქართველოს მხრიდან), რ. ნატალინი (იტალიის მხრიდან)</p>	<p>გ. ჯაიანი გ. ავალიშვილი დ. გორდუხიანი ნ. ჩინჩალაძე ა. კვინიკაძე მ. კვინიკაძე</p>
<p>დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)</p>				
<p>უჯრედული აგრეგატების (ბაქტერია, ეუკარიოტული უჯრედები) მოძრაობის აღწერის დროს აღძრული კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემების ზოგადი კლასისათვის დამტკიცებულია გლობალური ამონახსნის არსებობის თეორემა და შესწავლილია ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევა (რ. ნატალინი).</p> <p>აგებულია მიკროტემპერატურაში პრიზმული თერმოდრეკადი გარსებისათვის დიფერენციალური იერარქიული მოდელები, როცა პრიზმული გარსის ზედა და ქვედა პირით ზედაპირებზე მოცემულია ტემპერატურა, ძაბვის ვექტორი და სითბური ნაკადის პირველი მომენტი; ამ მოდელებისათვის გამოკვლეულია პრიზმული გარსის გვერდით საზღვარზე, კერძოდ, წამახვილებულ ნაპირზე, სასაზღვრო პირობების დასმის საკითხი, რომელიც, საზოგადოდ, არაკლასიკურია (გ. ჯაიანი, ნ. ჩინჩალაძე, ა. კვინიკაძე, მ. კვინიკაძე).</p> <p>შესწავლილია სტრუქტურის ფორმირების ფენომენი, რომელიც დაიმზირება ზოგიერთი რიცხვითი სიმულიაციისას. კერძოდ, არამდგრადობაში გადასვლის საზღვრის მკაცრად დადგენის მიზნით შემოთავაზებულია უფრო ზოგადი მრავალგანზომილებიანი მოდელი ნებისმიერი, მაგრამ სასრული რაოდენობის სიჩქარეებით. აგებულია იერარქიული მოდელები ცვლადი სისქის პრიზმული გარსის ფორმის მქონე ბიოფირისათვის (ნ. ჩინჩალაძე, გ. ჯაიანი, რ. ნატალინი)</p> <p>პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების N-ური რიგის მიახლოებაში დამტკიცებულია სასაზღვრო ამოცანებისათვის არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები, როცა პრიზმული გარსის გვერდით საზღვრის ნაწილზე ტემპერატურა, მიკროტემპერატურისა და გადაადგილების ვექტორები ნულის ტოლია, ხოლო ზედა და ქვედა პირით ზედაპირებზე და გვერდითი საზღვრის დარჩენილ ნაწილზე მოცემულია ძაბვის ვექტორი, სითბური ნაკადი და სითბური ნაკადის პირველი მომენტი; გარდა ამისა, დამტკიცებულია ორგანზომილებიანი მოდელების შესაბამისი სამგანზომილებიანი აგრეგატების მიმდევრობის მიკროტემპერატურაში თერმოდრეკადი სხეულების წრფივი სამგანზომილებიანი თეორიის შესაბამისი სასაზღვრო ამოცანის ზუსტი ამონახსნისაკენ კრებადობა და, საკმარისი სიგლუვი შემთხვევაში, დადგენილია კრებადობის სიზუსტის რიგი (გ. ავალიშვილი, დ. გორდუხიანი).</p> <p>აგებულია და გამოკვლეულია გასაშუალოებული ადითიური მოდელები და</p>				

დისკრეტული სქემები; ამ მოდელებისა და სქემების საშუალებით დასმული საწყის-სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნა რედუცირებულია სითბოგამტარებლობის ერთგანზომილებიანი ამოცანების ამოხსნაზე; წარმოდგენილი დისკრეტული სქემები კომპიუტერზე თვლის გაპარალელების საშუალებას იძლევიან; ადიტიური მოდელები და სქემები გამოკვლეულია როგორც ზოგად ფუნქციონალურ სივრცეში (სობოლევის სივრცეებში), ასე დასმული ამოცანის ამოხსნათა გლუვ კლასებზე; დადგენილია მდგრადობა, კრებადობა; შეფასებულია კრებადობის სიჩქარე (დ. გორდეზიანი).

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2.	პრაქტიკაში გავრცელებული რთული გეომეტრიის მქონე კონსტრუქციების მოდელირება და გაანგარიშება (2013-2015)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, თანადამფინანსებელი ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტი; ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის მათემატიკის დეპარტამენტი)	<u>გ. ჯაიანი</u>	<u>გ. ჯაიანი</u> <u>გ. ავალიშვილი</u> <u>მ. ავალიშვილი</u> <u>დ. გორდეზიანი</u> <u>თ. ვაშაყმაძე</u> <u>დ. პატარაია</u> <u>ჯ. როგავა</u> <u>ნ. ჩინხალაძე</u>

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

განხილულია დრეკადი ნაწილებისაგან შედგენილი მულტისტრუქტურების სამგანზომილებიანი სტატიკური და დინამიკური მოდელები, როცა ქვესტრუქტურები შედგება ზოგადი არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული დრეკადი მასალისაგან და წარმოადგენენ სამგანზომილებიან სხეულებს, ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შედგენილ ფენოვან სხეულს და ცვლადი კვეთის ღეროებს. იერარქიული მოდელების ასაგებად განხილულია მულტისტრუქტურები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულისაგან, რომელზეც მიმაგრებულია ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი ფენოვანი სხეული, რომლის პირით ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალა, გვერდით ზედაპირების ნაწილზე შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალა, დანარჩენი ნაწილი კი იყოს ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ფენოვანი სხეულის გამყოფ ინტერფეისზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის ვექტორების უწყვეტად გადაბმის პირობები. განხილულია მულტისტრუქტურები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულისაგან, რომელზეც დამაგრებულია ცვლადი კვეთის ღეროები, რომელთა გვერდით ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალები, ტორსულ ზედაპირებზე კი შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალები ან ისინი იყვნენ ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის და ღეროების გამყოფ ინტერფეისზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის ვექტორების უწყვეტად გადაბმის პირობები. რთული გეომეტრიის მულტისტრუქტურების იერარქიული მოდელების ასაგებად განხილულია დრეკადი კონსტრუქციები, რომლებიც შედგება სამგანზომილებიანი სხეულებისაგან, რომლებზეც მიმაგრებულია ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი ფენოვანი სხეული, რომელიც ეყრდნობა სამგანზომილებიან სხეულზე დამაგრებულ ცვლადი კვეთის ღეროებს. ფირფიტების და ღეროების ზედაპირებზე მოცემულია ზედაპირული ძალები, სამგანზომილებიანი სხეულის ნაწილზე შეიძლება მოცემული იყოს ზედაპირული ძალა, დანარჩენი ნაწილი კი იყოს ჩამაგრებული, ხოლო სამგანზომ-

მიღებიანი სხეულის და ფირფიტების, სამგანზომილებიანი სხეულის და ღეროების, და ფირფიტების და ღეროების გამყოფ ინტერფეისებზე მოცემულია გადაადგილების და ძაბვის ვექტორების უწყვეტად გადაბმის პირობები. საწყისი სამგანზომილებიანი ამოცანისათვის განხილულია ვარიაციული ფორმულირება, რომლის გამოყენებით აგებულია სტატიკური და დინამიკური მოდელების ზოგადი იერარქიები და მათზე დაფუძნებით აგებულია მულტისტრუქტურების იერარქიული მოდელები დიფერენციალური ფორმით. რთული გეომეტრიის მულტისტრუქტურებისათვის აგებული მოდელები, ქვესტრუქტურების გეომეტრიული ფორმის მიხედვით, განსაზღვრულია სხვადასხვა განზომილების მქონე სივრცით არეებზე. კერძოდ, სამგანზომილებიანი სხეულის და ცვლადი სისქის ფირფიტებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი და ორგანზომილებიანი სივრცითი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელთა იერარქია; სამგანზომილებიანი სხეულის და ცვლადი კვეთის ღეროებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი და ერთგანზომილებიანი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელთა იერარქია, ხოლო სამგანზომილებიანი სხეულის, ცვლადი სისქის ფირფიტების და ცვლადი კვეთის ღეროებისაგან შემდგარი მულტისტრუქტურისათვის აგებულია სამგანზომილებიანი, ორგანზომილებიანი და ერთგანზომილებიანი სივრცითი არეების ერთობლიობაზე განსაზღვრულ მოდელთა იერარქია (გ. ავალიშვილი, მ. ავალიშვილი, დ. გორდეზიანი). აგებულია იერარქიული მოდელები ლამინირებული პრიზმული გარსებისათვის, როცა ფენები შეიძლება, იყოს წამახვილებული, მათ შორის უკუქცევის წიბოებით და წერტილებით. განხილულია კონკრეტული მაგალითი და ჩატარებულია სიმულაცია კომპიუტერზე (ნ. ჩინჩალაძე, გ. ჯაიანი)

აგებულია გარემოს კონფიგურაციის შესაბამისი არაწრფივ ინტეგრო-დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემა. განხორციელდა ამ სისტემის აპროქსიმაცია ნაკლებგანზომილებიანი მათემატიკური მოდელებით. რთულმა გეომეტრიამ განაპირობა განსხვავებული განზომილებების თვითშეთანხმებული სასაზღვრო ამოცანების აგების, ინტერფეისის გასწვრივ კორექტული ტრანსმისიის პირობების დასმის აუცილებლობა. სახელდობრ, აგებულ იქნა მყარი დეფორმირებადი არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული ცვლადი სისქის პიეზო-ელექტრული და ელექტრო გამტარი, ფოროვანი, ცოცვადი ბინარული ნარევის შემთხვევაში არასტაციონარული თერმოდრეკადი გარემოსათვის არაწრფივ განტოლებათა სისტემა. ამ სისტემის მთავარი ნაწილიდან უმარტივეს შემთხვევაში იზოტროპული ერთგვაროვანი თხელკედლოვანი სტრუქტურისათვის პარამეტრის შერჩევით მიიღება ცნობილი მოდელები, რომლებიც მექანიკური და გეომეტრიული ხასიათის გამმარტივებელი დაშვებების საფუძველზე, აგებული იყო მრავალ გამოჩენილ მეცნიერთა მიერ; აგებული სისტემის მეორე ნაწილი წარმოადგენს ინტეგრო-დიფერენციალურ ოპერატორს, რომელიც ადრე არ იყო გათვალისწინებული. რთული გეომეტრიის მქონე ზოგიერთი დრეკადი სტრუქტურისთვის შედგენილია სათვლელი ალგორითმები. კერძოდ, განხილულ იქნა სხვადასხვა მცირე სისქის, ორი მიმართულებით სასრული და/ან უსასრულო ჯვრის ფორმის დრეკადი ფირფიტა და ხუთი მცირე სისქის ცილინდრული სხეულის გაერთიანებისა და თანაკვეთისაგან შექმნილი დრეკადი მულტისტრუქტურა (თ. ვაშაყმაძე, დამხმარე პერსონალი: პროგრამისტი ა. პაპუკაშვილი)

დამუშავებულია თეორიული კვლევის შედეგად შერჩეული და პრაქტიკაში გამოყენებადი რთული კონფიგურაციის მქონე სხეულების გასაანგარიშებლად განზოგადებული მიდგომა დისკრეტული მოდელით წარმოდგენის საფუძველზე. სახელდობრ, მომზადდა ღეროს დისკრეტული მოდელის საშუალებით წარმოდგენილი რთული კონფიგურაციის მქონე სხეულების მოდელირებისა და გაანგარიშებისათვის საჭირო მანქანური ალგორითმი და სათვლელი პროგრამა. საფუძველად აღებულ იქნა ბრტყელი წამახვილებული ფორმის ფიგურა (ნისკარტისებური ფორმისა), რომლის სიხისტის პარამეტრები და მოდებული დატვირთვის სახე და სიდიდე შესაძლებელია მარტივად ვცვალოთ დამუშავებული ალგორითმის საშუალებით. შესრულებულმა სამუშაომ - განზოგადებულმა მიდგომამ, შესაძლებლობა მოგვცა დისკრეტული

დეროების საშუალებით ადვილად ავაგოთ და გამოვიკვლიოთ რთული კონფიგურაციის სხეულების მოდელები (დ. პატარაია, დამხმარე პერსონალი: ინჟინერი გ. ჯავახიშვილი, პროგრამისტი რ. მაისურაძე)

აგებულია რთული გეომეტრიის მქონე ერთგანზომილებიანი მულტი-სტრუქტურებისათვის დრეკად გარემოთა ურთიერთქმედების იერარქიული მოდელის საწყისი მიახლოების შესაბამისი განტოლებათა სისტემის მიახლოებითი ამოხსნის ალგორითმი ვარიაციული და სასრულ სხვაობიანი მეთოდების საფუძველზე. სახელდობრ, განხილულია მართი კუთხით მიბჯენილი ორი დეროსთვის საკონტაქტო-სასაზღვრო და საკონტაქტო-საწყის-სასაზღვრო ამოცანები. გამოკვლეულია შესაბამისი სქემისთვის აპროქსიმაციის, მდგრადობის და კრებადობის საკითხები; ჩატარებულია სიმულაციები კომპიუტერზე (ჯ. როგავა, ნ. ჩინხალაძე, გ. ჯაიანი, მაგისტრანტები: გ. დანელია, გ. კობერიძე, თ. მხეიძე).

ჩატარებულია კომპიუტერზე სიმულაცია პირველ ამოცანაში აგებული ორფენოვანი ლამინირებული პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების ნულოვანი მიახლოებისათვის (ნ. ჩინხალაძე, გ. ჯაიანი).

თხელი ხისტი ჩართვის მქონე მართკუთხოვანი ფირფიტისათვის ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები (თ. ვაშაყმაძე, დამხმარე პერსონალი: პროგრამისტი ა. პაპუკაშვილი).

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3.	<p>წამახვილებული პრიზმული გარსებისა და დეროების გათვლის ანალიზური და რიცხვითი მეთოდების დამუშავება</p> <p>(2012-2014)</p>	<p>შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი.</p> <p>პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში</p>	<p>მ. წიკლაური (მისურის ტექნოლოგიების უნივერსიტეტი, აშშ)-ხელმძღვანელი, ნ. ჩინხალაძე-თანახელმძღვანელი</p>	<p>მ. წიკლაური ნ. ჩინხალაძე ნ. დიხამინჯია ბ. მაისტრენკო თ. მახარაშვილი კ. შაშიაშვილი გ. ჯაიანი ჯ. როგავა</p>

დასრულებული პროექტის (ეგაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ი. ვეკუას პრიზმული გარსების მეორე მოდელის (ე.ი., როცა გარსის პირით ზედაპირზე მოცემულია გადაადგილებები) ფარგლებში ჩატარებულია თეორიული ანალიზი. გამოკვლეულია ვარიაციული ფორმულირებით დასმული ამოცანის ამონახსნის შესაბამის, საზოგადოდ წონიან სივრცეში, არსებობისა და ერთადერთობის საკითხი. $N=0$ და 1 მიახლოებების (დინამიკა) შესაბამისი განტოლებებისათვის განხილულია სიმეტრიული ნახევრადდისკრეტული სქემები, რომლებიც მიიღება დროითი ცვლადის მიხედვით წარმოებულების დისკრეტიზაციით და სივრცითი ცვლადების მიხედვით წარმოებულების გასაშუალოებით. გამოკვლეულია ამ სქემების მდგრადობა. აგებული სქემებისათვის მიღებულია აპრიორული შეფასებები, საიდანაც გამომდინარეობს მიახლოებითი ამონახსნის კრებადობა ზუსტი ამონახსნისაკენ სათანადო კლასებში.

მესამე მოდელის ფარგლებში ჩატარებულია თეორიული ანალიზი (დასმულია საზოგადოდ არაკლასიკური მათ შორის წონიანი, კორექტული საწყის-სასაზღვრო ამოცანები). გამოკვლეულია ვარიაციული ფორმულირებით დასმული ამოცანის ამონახსნის შესაბამის, საზოგადოდ წონიან სივრცეში, არსებობისა და ერთადერთობის საკითხი.

ნახევარჯგუფისათვის რაციონალური ოპერატორული აპროქსიმაციების გამოყენებით დეფორმადი მყარი თხელი სხეულისათვის იერარქიული მოდელების (მიახლოება N=0,1) შესაბამისი დინამიური განტოლებების აბსტრაქტული განზოგადებისთვის (კვაზი არაწრფივობის დამატებით) აგებული და გამოკვლეულია მაღალი რივის სიზუსტის დეკომპოზიციის სქემები.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4.	მონოდრომული კვანტური გამოთვლები (2012-2014)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და STCU	გ. გიორგაძე	გ. გიორგაძე , მ. ჯიბლაძე თანამონაწილე-საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

აგებული იქნა სამდონიანი კვანტური სისტემისათვის კვანტური პროცესორის უნივერსალურ გეიტთა სისტემა.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
5.	საწყისი მონაცემების ოპტიმიზაციის ამოცანები ზოგიერთი კლასის ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებებისთვის: ვარიაციის ფორმულები, ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები, არსებობის თეორემები. (2013-2015)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტსა და ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის მათემატიკის დეპარტამენტში)	<u>თ. თადემაძე</u>	<u>თ. თადემაძე</u> ნ. გორგოძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

ფაზურ კოორდინატებში მუდმივი დაგვიანების შემცველი ორსაფეხურიანი ფუნქციონალურ-დიფერენციალურ განტოლებებისთვის უწყვეტი საწყისი და შუალედური პირობებით, დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი და გადართვის მომენტების, საწყისი ფუნქციის, დაგვიანებების პარამეტრებისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შემფოთებების მიმართ. მიღებულია საწყისი მონაცემების (საწყისი მომენტის, საწყისი ფუნქციის, დაგვიანების პარამეტრების, გადართვის მომენტის) ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
6.	ფუნქციონალურ დიფერენციალურ და დისკრეტულ განტოლებათა ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევის შესახებ (2013-2015)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტსა და ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის მათემატიკის დეპარტამენტში)	რ. კოპლატაძე	რ. კოპლატაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
შესწავლილია დაგვიანებულ არგუმენტიანი ფუნქციონალურ დიფერენციალურ განტოლებათა ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევა. მიღებული შედეგები წარმოადგენს ადრე ცნობილი შედეგების განზოგადოებას. გარკვეული კლასებისათვის მიღებული შედეგები წარმოადგენენ აუცილებელ და საკმარის პირობებს.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
7.	თერმოდრეკადობის გამოყენებითი არაკლასიკური ამოცანები სხვადასხვა მრავალფენიანი სხეულებისათვის და მათ სიმტკიცეზე გასათვლელი სახელმძღვანელო თეორიულ-ტექნიკური მასალა სათანადო პროგრამით (2012-2014)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, თანადამფინანსებელი ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში	<u>ნ. ხომასურიძე</u>	<u>ნ. ხომასურიძე</u> , <u>ნ. ზირაქაშვილი</u> , <u>რ. ჯანჯღავა</u> , მ. ნარმანია, გ. ნოზაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ცილინდრული და სფერული საკოორდინატო სისტემების შესაბამისი საკოორდინატო ზედაპირებით შემოსაზღვრული რადიალური კოორდინატების მიმართ მრავალფენიანი სხეულებისათვის ანალიზურად ამოხსნილია თერმოდრეკადობის კლასიკური და				

არაკლასიკური სასაზღვრო და სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანები. აღნიშნული ამოცანების რიცხვითი რეალიზაციისათვის შედგენილი და გამართულია კომპლექსური პროგრამა MATLAB-ში. მიღებულია ზოგიერთი ტესტური ამოცანის რიცხვითი შედეგები და შედეგების თვალსაჩინოებისათვის აგებულია სათანადო გრაფიკები.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
8.	შეზღუდვებიანი ლოგიკური პროგრამირება ურანგო თერმებზე და მათ მიმდევრობებზე აღწერის ოპერატორებით (2012-2015)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში	თ. კუცია (იოჰან კეპლერის უნივერსიტეტი, ლინცი, ავსტრია), <u>თ. ჯანგველაძე</u> (საქართველოს მხრიდან)	თ. კუცია, <u>თ. ჯანგველაძე</u> , ხ. რუხაია, ლ. ტიბუა, გ. ჭანკვეტაძე, ბ. დუნდუა, გ. მიქანაძე, ს. ფხაკაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ჩამოყალიბებულია შეზღუდვების გადაწყვეტადობის და ამოხსნის პროცედურა ურანგო ტერმებისთვის და მათი მიმდევრობებისთვის, აღწერის ოპერატორების გარეშე. დამტკიცებულია პროცედურის გაჩერების, კორექტულობის და სისრულის ზოგიერთი თეორემა.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
9.	ზოგიერთი არაწრფივი არასტაციონარული მოდელის გამოკვლევა და რიცხვითი ამოხსნა (2013-2016)	სესფ პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტსა და ა. რაზმაძის მათემატიკის ინსტიტუტში)	ს. ხარიბეგაშვილი	<u>თ. ჯანგველაძე</u> , <u>ზ. კილურაძე</u> , ო. ჯოხაძე, ს. ხარიბეგაშვილი
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
ერთი არაწრფივი ინტეგრირ-დიფერენციალური განტოლების პირველი გვარისა და შერეული სასაზღვრო პირობებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანებისათვის გამოკვლეულია ამონახსნის არსებობა, ერთადერთობა და ასიმპტოტური ყოფაქცევა არაწრფივი ხარისხოვანი წყაროს წევრის შემთხვევაში. აგებულია შესაბამისი სხვაობიანი სქემები და ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
10.	Investigation and Numerical Resolution of Some Non-linear Diffusion Systems	Fulbright Visiting Scholar Program. AY 2012-2013. USA, CA, Monterey. U.S. Department of State (Fulbright Visiting Scholars)	თ. ჯანგველაძე	თ. ჯანგველაძე
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
პროექტი ეძღვნებოდა ზოგიერთი არაწრფივი მოდელის გამოკვლევას და მიახლოებით ამოხსნას. ეს მოდელები დაფუძნებულია მაქსველის განტოლებათა სისტემაზე, რომელიც აღწერს გარემოში ელექტრომაგნიტური ველის დიფუზიას. გამოკვლევები ჩატარებულია არაწრფივი და რიცხვითი ანალიზის მეთოდების გამოყენებით. მომზადდა რამდენიმე სამეცნიერო სტატია და ერთი მონოგრაფია - ჯანგველაძე თ., კილურაძე ზ., ნეტა ბ. ზოგიერთი კლასის არაწრფივი ინტეგრო-დიფერენციალური განტოლების რიცხვითი ამოხსნა.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
11.	მიმდევრობის ცვლადებიანი თერმების თარგების აღრიცხვა (2013-2015)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში	ჯ. ანთიძე	ჯ. ანთიძე, თ. კუცია, ბ. დუნდუა, ი. ქარდავა
დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)				
შეიქმნა თარგების აღრიცხვის შეთანადების ალგორითმი მიმდევრობითი ცვლადებითა და ურანგო ფუნქციონალური სიმბოლოებით, რომელიც დაყვანებში გამოიყენება და რომელიც მუშაობს ჯამის ACIDU თვისებების გათვალისწინებით.				

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
12.	ერთი არაწრფივი ინტეგრო-დიფერენციალური დიფუზიური მოდელის რიცხვითი ამოხსნა.	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. (ახალგაზრდთა მეცნიერთა სტაჟირების გრანტი)	ზ. კილურაძე	ზ. კილურაძე

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)	
პროექტის მიზანია მაქსიმალური არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლებების ერთგანზომილებიანი სისტემის შესწავლა ორკომპონენტიანი მაგნიტური ველის შემთხვევაში, კერძოდ, ინტეგრო-დიფერენციალურ სახემდე რედუცირებული მოდელის შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო ამოცანების რიცხვითი ამოხსნა.	

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
13.	ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები (021.01.2013-21.04.2013)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, პროექტი განხორციელდა ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტსა და ა. კომაროვის სახელობის ფიზიკა-მათემატიკურ სკოლაში	ა. პაპუკაშვილი - ხელმძღვანელი, გ. მანელიძე - თანახელმძღვანელი	ა. პაპუკაშვილი, გ. მანელიძე, ვ. კომაროვის სახ. ფიზიკა-მათემატიკური სკოლის XII კლასის მოსწავლეები (15 მოსწავლე)

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

<p>1. პროექტში მონაწილე მოსწავლეებთან პირველი შეხვედრა და თემატიკის გაცნობა შედგა 2012 წლის 20 დეკემბერს. მექანიკოსთა კავშირის მესამე ყოველწლიურ კონფერენციაზე გაკეთებული იყო მოხსენება თემის ხელმძღვანელის არჩილ პაპუკაშვილის მიერ „სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა ერთი სისტემის მიახლოებითი ამოხსნის შესახებ“. თემის პირველი პრეზენტაცია გაიმართა თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის პირველ ყოველწლიურ კონფერენციაზე, რომელიც ჩატარდა ა.წ. 21-27 იანვარს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. ა.პაპუკაშვილის მიერ წაკითხული იყო მოხსენება „ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები“, ხოლო გ.მანელიძის მიერ „არაერთგვაროვანი წრფივი ოპერატორული განტოლების ამოხსნა ასიმპტოტური მეთოდის ალტერნატიული მეთოდით“.</p> <p>2. მოსწავლეთა საახალწლო არდადეგების შემდეგ 21 იანვრიდან მოსწავლეებთან მიმდინარეობდა მუშაობა თანახელმძღვანელ გელა მანელიძესთან ერთად იმ ძირითად საკითხებზე, რაც აუცილებლად საჭირო იყო პროექტის წარმატებით შესრულებაში. მოხდა გამეორება წრფივი ალგებრის, დიფერენციალური და ინტეგრალური აღრიცხვის ელემენტების და სხვა თემის შესრულებისათვის საჭირო საკითხების.</p> <p>3. დაწყებული 7 თებერვლიდან ყოველ ხუთშაბათს მოსწავლეებს უტარდებოდათ ლექციები კომაროვის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში, ხოლო სამშაბათობით სემინარულ-პრაქტიკული მეცადინეობები თსუ გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტში. მათ წაეკითხათ შემდეგი ლექციები: ა). მოკლე მიმოხილვა ნიკო მუსხელიშვილის სამეცნიერო მემკვიდრეობის შესახებ; ბ). ბზარებით შესუსტებული შედგენილი სხეულისთვის</p>
--

დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების მიახლოებითი ამოხსნის შესახებ; გ). არასაკუთრივი ინტეგრალების მიახლოებითი გამოთვლისა და კოშის გულიანი ინტეგრალური ოპერატორების შესახებ; დ). კოშის ტიპის პირველი გვარი ინტეგრალური განტოლების ამოხსნა „დისკრეტულ განსაკუთრებულობათა მეთოდით“; ე). ზოგიერთი უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველ სინგულარული ინტეგრალური განტოლების მიახლოებითი ამოხსნა კოლოკაციის მეთოდით;

4. პროექტის ფარგლებში მოსწავლეები გაეცნენ დრეკადობის თეორიისა და მასალათა გამძლეობის ზოგიერთი საკითხი, ასევე გამოთვლითი მათემატიკის საფუძვლები. მოსწავლეებისათვის გასაგებ ენაზე ჩამოყალიბებულ იქნა ბზარებით შესუსტებული შედგენილი სხეულებისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანის ამოხსნის ინტეგრალურ განტოლებათა მეთოდი. განხილულ იქნა ორი ძირითადი ამოცანა: A ამოცანა - როცა ბზარი კვეთს გამყოფ საზვარს (მიიღება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემა მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ), B ამოცანა - როცა ბზარი გამოდის გამყოფ საზვარსზე (მიიღება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლება მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ).

5. მოსწავლეებს ყოველ სამშაბათს სისტემატიურად უტარდებოდათ ლექცია-პრაქტიკული მეცადინეობები პროგრამირებაში, კერძოდ პროგრამათა სისტემა mathcad 13 და maple 12-ში. ამ საქმეში მონაწილეობდა თსუ უფროსი ლაბორანტი მერი შარიქაძე.

6. თებერვლის 28-ში გაკეთდა მოსწავლეთა პირველი პრეზენტაცია კომაროვის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ხელმძღვანელთა თანდასწრებით. მოკლე პრეზენტაცია გააკეთეს მოსწავლე ვასილ კაპანაძემ და პროექტის ხელმძღვანელმა.

7. პროექტის ფარგლებში მოსწავლეთა მიერ პროგრამული საშუალებების ათვისების პარალელურად მოხდა ზემოაღნიშნული ამოცანებისთვის, სათვლელი ალგორითმების აგება, შესაბამისი პროგრამების შექმნა პროგრამათა სისტემა mathcad 13 და maple 12-ში და რიცხვითი გათვლების ჩატარება.

8. როგორც დაგეგმილი იყო 18 აპრილს ჩატარდა პროექტის დასრულებასთან დაკავშირებით პრეზენტაცია კომაროვის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში.

9. მოსწავლე-მკვლევარებმა, კერძოდ ა.ციცაგმა, ა.ფაცაციაშვილმა, გ.კაპანაძემ და ლ.ფანცხავამ 23 აპრილს გააკეთეს მოხსენება „ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის საკითხები“ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის გაფართოებულ სხდომებზე.

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
14.	ელექტრომაგნიტური ამინდის შემქმნელი უდს ტალღური სტრუქტურების გენერაცია, ინ-ტენსიფიკაცია და ურთიერთ-ტრანსფორმაცია წანაცვლებითი დინებებით მართულ იონოსფეროში (2013-2016)	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, პროექტი ხორციელდება ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი	ო. ხარშილაძე	ო. ხარშილაძე, <u>ხ. ჩარვაზია</u> , ნ. დიხამინჯია

		მათემატიკის ინსტიტუტსა და მ. ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტში)		
--	--	--	--	--

დასრულებული პროექტის (ეტაპის) შედეგები (ანოტაცია)

შესწავლილია ულტრადიდი სიხშირის (უდს) ტალღური სტრუქტურების წრფივი და არაწრფივი დინამიკა და მათი თვითორგანიზაცია მბრუნავ დისიპაციურ იონოსფეროში, რომელიც განპირობებულია არაერთგვაროვანი ზონალური ქარების (წანაცვლებითი დინება) არსებობით. პლანეტარული უდს ელექტრომაგნიტური ტალღები გენერირდებიან გარემოსა და სივრცით არაერთგვაროვანი გეომაგნიტური ველის ურთიერთქმედებით. ნაპოვნია დიდმასშტაბიანი უდს ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაციის და შემდგომი გაძლიერების ეფექტური წრფივი მექანიზმი წანაცვლებით დინებებში. ნაჩვენებია, რომ ეს ტალღური შეშფოთებები ეფექტურად ქაჩავენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებებისგან და ზრდიან საკუთარ ენერგიას და ამპლიტუდას (რამდენიმე რიგით). ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით, განპირობებული შეშფოთებათა პროფილის არაწრფივი გრეხით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შეშფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. ანალიზური გამოთვლებიდან და ნახაზებიდან ნათელი ხდება, რომ სტაციონარული გრიგალური სტრუქტურების წარმოსაქმნელად საჭიროა სიჩქარის გადატანის რაიმე ზღვრული მნიშვნელობა ორივე – დისიპაციური და არადისიპაციური კომპლექსური იონოსფერული პლაზმისათვის. შესწავლილია გრიგალების ჩაქრობის დროითი და სივრცითი მახასიათებლები. შეფასებულია გრიგალის ხანგრძლივობის მახასიათებელი დრო დისიპაციური იონოსფეროში. ხანგრძლივ გრიგალურ სტრუქტურებს გადააქვთ ჩატერილი ნაწილაკები და ასევე სითბო, ენერგია. ამრიგად, განსახილველი სტრუქტურები შეიძლება წარმოადგენდნენ უდს ელექტრომაგნიტურ ტალღურ მაკრო ტურბულენტობის სტრუქტურულ ელემენტებს იონოსფეროში.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაცია				

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gogi Pantsulaia, Zurab Kvatadze and Givi Giorgadze	Elements of Probability Theory and Mathematical Statistics	(Electronic Text-Book) http://www.gtu.ge/books/ims/probability2013.pdf Georgian Technical University Tbilisi 2013	VII+181

ანოტაცია

თანამედროვე ალბათობის თეორია წარმოადგენს მათემატიკის საინტერესო და მეტად მნიშვნელოვან ნაწილს, რომელსაც აქვს დიდი მიღწევები და მჭიდრო კავშირები როგორც მათემატიკის კლასიკურ ნაწილებთან (გეომეტრია, მათემატიკური ანალიზი, ფუნქციონალური ანალიზი), ასევე მის სხვადასხვა განშტოებებთან (შემთხვევით პროცესთა თეორია, ერგოდულობის თეორია, დინამიურ სისტემათა თეორია, მათემატიკური სტატისტიკა და სხვა). ამ მიმართულებათა განვითარება ძირითადად უკავშირდება სტატისტიკური მექანიკის, სტატისტიკური ფიზიკის, სტატისტიკური რადიოტექნიკის, ასევე რთული სისტემების ამოცანებს, რომლებიც ითვალისწინებენ შემთხვევით ზემოქმედებასა და ქაოსურ ზეგავლენას. ალბათობის თეორიის საწყისებთან იდგნენ გამოჩენილი მათემატიკოსები ი.ბერნული, ა.მუავრი, პ.ლავლასი, ს.პუასონი, ა.კოში, გ.კანტორი, ვ.ბუნიაკოვსკი, ფ.ბორელი, ა.ლეჟენდი და სხვები. მეცნიერებს შორის დიდი ხნის განმავლობაში არსებული

პოლემიკის საკითხი, რომელიც შეეხებოდა ალბათობის თეორიის მათემატიკასთან მიმართების დადგენას და რომელიც შესული იყო დავით ჰილბერტის მიერ 1900 წელს დასმული მათემატიკის უმნიშვნელოვანეს გადაუჭრელ პრობლემათა სიაში, გადაწყვეტილ იქნა რუსი მეცნიერის ა.კოლმოგოროვის მიერ 1933 წელს, რომელმაც მოგვცა ალბათობის თეორიის მკაცრი აქსიომატიკური დაფუძნება. აღნიშნული სახელმძღვანელოს შედგენისას გამოყენებულია ალბათობის თეორიის აქსიომატიკური დაფუძნების კოლმოგოროვისეული კონცეფცია, რომლის თანახმადაც აქსიომების სახით დახასიათებულია ზოგადი ალბათური სივრცეები და მათი შემადგენელი კომპონენტები. სახელმძღვანელოს ძირითადი მიზანია სტუდენტს დაეხმაროს იმ ძირითადი უნარ-ჩვევების შეძენაში, რომელიც საჭიროა სხვადასხვა (სოციალური, ეკონომიკური, ბიოლოგიური, მექანიკური, ფიზიკური და სხვა) შემთხვევითი პროცესების აღმწერი მათემატიკური მოდელების (ე.ი. ალბათური სივრცეების) ასაგებად და მათი მახასიათებელი თვისებების შესასწავლად. სახელმძღვანელო შედგება ოცდაერთი პარაგრაფისაგან. ყოველ პარაგრაფს თან ახლავს სავარჯიშოები ტესტების სახით, რომელთა ამოხსნა დაეხმარება სტუდენტს ალბათობის თეორიის წარმოდგენილი

ელემენტების ღრმა გააზრებასა და ათვისებაში.

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
2	ყაჭიაშვილი ქ.	ბიზნეს-პროცესების მოდელირება	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ელექტრონული სახელმძღვანელო	232

ანოტაცია

სახელმძღვანელო მომზადებულია OMG-ის (Object Management Group) მიერ გამოქვეყნებული დოკუმენტების Business Process Model and Notation (BPMN), *Version 1.2* და BPMN Modeler for Visio მიხედვით. მასში მოცემულია BPMN-ის ტერმინები, აღნიშვნები, პირობები და მათი გამოყენების და აღქმის წესები ბიზნეს პროცესების აღწერის პროცესის ავტომატიზაციისათვის. სახელმძღვანელოში აგრეთვე მოცემულია ამ მიზნით შექმნილი სპეციალური პროგრამული პროდუქტის Interfacing BPMN Modeler for Visio გამოყენების წესები, შესაძლებლობები და შესრულების მიმდევრობა. წარმოდგენილი მასალის ადვილად გაგების მიზნით, მას დართული აქვს დიდი რაოდენობის გრაფიკული მასალა.

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
3	გ. ლობჯანიძე, ნ. მჭედლიშვილი, ნ. სხირტლაძე, თ. ჯანგველაძე	პრეკალკულუსი	თბილისი, 2013, კავკასიის უნივერსიტეტი	189

ანოტაცია

სახელმძღვანელოს მიზანია იმ საკითხების გადმოცემა, რომლებიც არსებითად გამოიყენება კალკულუსის, წრფივი ალგებრის, რიცხვითი ანალიზის და სხვა მათემატიკური კურსების შესწავლისას.

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
4	ი. რუხაძე, გ. სოსხაძე, თ. ახობაძე, ა. ფურცელაძე, მ. ფაცაცია, ა. ტყემელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.	მათემატიკა. მე-12-ე კლასი. 2013 წ.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge	328

ანოტაცია

მათემატიკის სახელმძღვანელო მე-12 კლასის მოსწავლეებისათვის

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
5	ი. რუსაძე, გ. სოსაძე, თ. ახოზაძე, ა. ფურცელაძე, მ. ფაცაცია, ა. ტყეშელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.	მათემატიკა. მე-7-ე კლასი. მასწავლებლის წიგნი. 2013 წ.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge	130

ანოტაცია

მეთოდური მითითებების წიგნი მათემატიკის მასწავლებლებისათვის მე-7 კლასში

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
6	ი. რუსაძე, გ. სოსაძე, თ. ახოზაძე, ა. ფურცელაძე, მ. ფაცაცია, ა. ტყეშელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.	მათემატიკა. მე-8-ე კლასი. მასწავლებლის წიგნი. 2013 წ.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge	135

ანოტაცია

მეთოდური მითითებების წიგნი მათემატიკის მასწავლებლებისათვის მე-8 კლასში

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
7	ი. რუსაძე, გ. სოსაძე, თ. ახოზაძე, ა. ფურცელაძე,	მათემატიკა. მე-9-ე კლასი. მასწავლებლის წიგნი. 2013 წ.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge	140

მ. ფაცაცია, ა. ტყეშელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.			
ანოტაცია			
მეთოდური მითითებების წიგნი მათემატიკის მასწავლებლებისათვის მე-9 კლასში			

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
8	ი. რუხაძე, გ. სოსხაძე, თ. ახოზაძე, ა. ფურცელაძე, მ. ფაცაცია, ა. ტყეშელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.	მათემატიკა. მე-10-ე კლასი. მასწავლებლის წიგნი.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge 2013 წ.	145
ანოტაცია				
მეთოდური მითითებების წიგნი მათემატიკის მასწავლებლებისათვის მე-10 კლასში				

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
9	ი. რუხაძე, გ. სოსხაძე, თ. ახოზაძე, ა. ფურცელაძე, მ. ფაცაცია, ა. ტყეშელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.	მათემატიკა. მე-11-ე კლასი. მასწავლებლის წიგნი. 2013 წ.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge	136
ანოტაცია				
მეთოდური მითითებების წიგნი მათემატიკის მასწავლებლებისათვის მე-11 კლასში				

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
10	ი. რუსაძე, გ. სოსაძე, თ. ახობაძე, ა. ფურცელაძე, მ. ფაცაცია, ა. ტყეშელაშვილი, ზ. თედიაშვილი, თ. ჭყონია, რ. სურმანიძე, მ. ჭაბაშვილი, პ. ბაბილუა, მ. თევდორაშვილი, ლ. ტრაპაიძე.	მათემატიკა. მე-12-ე კლასი. მასწავლებლის წიგნი. 2013 წ.	თბილისი, “პედაგოგიკა” www.saba.com.ge	129
ანოტაცია				
მეთოდური მითითებების წიგნი მათემატიკის მასწავლებლებისათვის მე-12 კლასში				

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაცია				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	G. Jaiani	Hierarchical Models for Prismatic Shells with Mixed Conditions on Face Surfaces // Bull. TICMI	ტომი 17, #2, 2013	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	23
ანოტაცია					
სტატიაში დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა: ა) პირით ზედაპირებზე მოცემულია გარსის პროექციისადმი ძაბვის ვექტორის ნორმალური და გადაადგილების ვექტორის პარალელური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მესამე სასაზღვრო პირობები); ბ) პირით ზედაპირებზე მოცემულია ძაბვის ვექტორის გარსის პროექციისადმი პარალელური და გადაადგილების ვექტორის ნორმალური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მეოთხე სასაზღვრო პირობები); გ) ზედა					

პირით ზედაპირზე მოცემულია მესამე, ხოლო ქვედაზე – მეოთხე სასაზღვრო პირობები; დ) ზედა ზედაპირზე მოცემულია ძაბვის, ხოლო ქვედაზე – გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები.

2	G. Jaiani	On a Model of Layered Prismatic Shells// <u>Proceedings of I. Vekua Institute of Applied Mathematics</u>	ტომი 63, 2013	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	12
---	-----------	--	---------------	-------------------------------------	----

ანოტაცია

ი. ვეკუას რედუქციის მეთოდის გამოყენებით აგებულია ერთი მოდელი ფენოვანი (ლამინირებული) პრიზმული გარსებისათვის (სხეულებისათვის). ყოველი ფენისათვის ცალ-ცალკე აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა ფენოვანი სხეულის პირით ზედაპირზე მოცემულია ძაბვები, ხოლო ფენებს შორის ინტერფეისზე ძაბვის და გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები გამოთვლილია მათი ფურიე-ლეჟანდრის მწკრივებიდან, ამასთან წინა ფენისთვის მიღებული შედეგი გარკვეული ახრით ინტერფეისზე გამოყენებულია მომდევნო ფენისათვის.

3	G. Avalishvili M. Avalishvili <u>D. Gordeziani</u>	Investigation of Static Two-Dimensional Models for Thermoelastic Prismatic Shells with Microtemperatures// <u>Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences</u>	vol.7, no 3, 2013,	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა	10
---	--	---	--------------------	--	----

ანოტაცია

ნაშრომში განიხილება თერმოდრეკადი პრიზმატული გარსები მიკროტემპერატურულ ველში და შესაბამისი სასაზღვრო ამოცანები სტატიკურ შემთხვევაში. ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების მეთოდის გამოყენებით აგებულია ორგანზომილებიანი მოდელები და გამოკვლეულია მათი კორექტულობის საკითხები. შესაბამის ფუნქციონალურ სივრცეებში შეფასებულია ორგანზომილებიანი მოდელების სიზუსტე.

4	Dochviri B., Purtukhia O., Tkemaladze G., <u>Sokhadze G.</u>	On One Stochastic Models of a Chemical Reaction// <u>Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences</u>	Vol. 7, no. 2, 2013	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა	5
---	---	--	---------------------	--	---

ანოტაცია					
შესწავლილია მისაელის-მენტენის მოდელი შემთხვევითი შეშფოთებებით. მოცემულია კოეფიციენტების შეფასების პროცედურები					
5	Mansimov K. , Melikov T., <u>Tadumadze T.</u>	Variation formulas of solution for controlled delay functional-differential equation taking into account delays perturbations and the mixed initial condition // Mem. Diff. Eq. Math. Phys.	Vol. 58 (2013)	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	8
ანოტაცია					
მიღებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები არაწრფივი დაგვიანებულ არგუმენტის სამართი ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის საწყისი მომენტის, მუდმივი დაგვიანებების, საწყისი ვექტორის, საწყისი ფუნქციისა და მართვის ფუნქციის შეშფოთებების მიმართ					
6	<u>Tadumadze T.</u>	On the well-posedness of the Cauchy problem for a functional differential equation taking into account variable delay perturbations// Proceedings of International Conference Lie Groups, Differential Equations and Geometry	June, 10-22, 2013	Batumi, Georgia,	5
ანოტაცია					
მოყვანილია თეორემები ამონახსნის უწყვეტად დამოკიდებულების შესახებ საწყისი მონაცემებისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შეშფოთებების მიმართ.					
7	R. Bantsuri and <u>G. Kapanadze</u>	The problem of finding a full-strenght contour inside the poligon// Proceedings of A. Razmadze Math. Inst.	Vol 163 (2013)	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	7
ანოტაცია					
განხილულია დრეკადობის ბრტყელი თეორიის თანაბრად მტკიცე კონტურის მოძებნის ამოცანა სასრული ორადბმული არისათვის, რომლის გარე საზღვარი წარმოადგენს ამოზნექილ მრავალკუთხედს, ხოლო შიგა საზღვარი – გლუვ შეკრულ					

კონტურს. ჩათვლილია, რომ მრავალკუთხედის გვერდებზე მოდებულია აბსოლუტურად გლუვი ხისტი შტამპები, რომლებზედაც მოქმედებენ ნორმალური მკუმშავი ძალები, ხოლო შიგა კონტური (საზღვრის უცნობი ნაწილი) თავისუფალია გარეგანი დატვირთვებისაგან. ამოცანა მდგომარეობს შემდეგში: განისაზღვროს საძიებელი კონტურის ანალიზური სახე იმ პირობით, რომ მასზე ტანგენციალური ნორმალური ძაბვა დებულობდეს მუდმივ მნიშვნელობას. ანალიზურ ფუნქციათა სასაზღვრო ამოცანებისა და კონფორმული გადასახვის მეთოდებით განხილული ამოცანა მიყვანილია ორი ამოხსნეილი მრავალკუთხედით შემოსაზღვრული ორადბმული არის წრიულ რგოლზე კონფორმულად გადასახვის ამოცანაზე და ამ უკანასკნელის ამოხსნის გზით საძიებელი კონტურის განტოლება აგებულია ეფექტურად (ანალიზური ფორმით).

8	O.Chkadua, S.Mikhailov, D.Natroshvili,	Localized boundary-domain integral equations approach for Robin type problem for second order strongly elliptic systems with variable coefficients// Poceedings of A.Razmadze Mathematical Institute	Vol. 162 (2013)	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	14
---	--	---	-----------------	-------------------------------------	----

ანოტაცია

გამოკვლეულია რობენის ტიპის სასაზღვრო ამოცანა ლოკალიზებული სივრცულ-სასაზღვრო ინტეგრალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით ცვლად კოეფიციენტებიანი ძლიერად ელიფსური დიფერენციალური განტოლებების სისტემებისათვის.

9	D.Natroshvili, D.Ivanidze	Neumann type interior boundary value problem of thermoelastostatics for hemitropic solids// Reports .Seminar of I. Vekua Institute of Applied Mathematics	Vol. 39, (2013),	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	20
---	------------------------------	--	------------------	-------------------------------------	----

ანოტაცია

პოტენციალთა მეთოდისა და ფსევდოდიფერენციალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით გამოკვლეულია თერმოდრეკადობის თეორიის სტატიკის განტოლებებისათვის ნეიმანის ტიპის სასაზღვრო ამოცანა ჰემიტროპული სხეულებისთვის.

10	D.Natroshvili, L.Giorgashvili, Sh.Zazashvili	Transmission and Interface Crack Problems of Thermoelasticity	Vol. 58 (2013),	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	40
----	--	---	-----------------	-------------------------------------	----

		for Hemitropic Solids// Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

პოტენციალთა მეთოდისა და ფსევდოდიფერენციალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით გამოკვლეულია თერმოდრეკადობის ბმული თეორიის ფსევდორხევის ძირითადი სამგანზომილებიანი სასაზღვრო და სასაზღვრო საკონტაქტო - ამოცანები კვებითრეპული სხეულებისთვის.

11	L. Bitsadze.	On Some Solutions of the System of Equations of Steady Vibration in the plane Thermoelasticity with Microtemperatures // Seminar of I.Vekua Institute of Applied Mathematics, Reports	vol. 39, 2013,	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	13
----	--------------	---	----------------	-------------------------------------	----

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია თერმოდრეკადობის ბრტყელი თეორიის მდგრადი რხევის განტოლებები მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. მიღებულია ამონახსნის ზოგადი წარმოდგენის ფორმულები, ამონახსნის ფუნდამენტური და სინგულარული მატრიცები, აკებულია მოცულობითი, მარტივი და ორმაგი ფენის პოტენციალები.

12	<u>G. Aburjania,</u> <u>Chargazia Kh.</u>	Generation, intensification and self-organization of internal-gravity wave structures in the Earth's ionosphere with directional wind shear //Journal of the GGS, Issue (b), Physics of Atmosphere, Ocean and Space Plasma	4	თბილისი, საქართველო, საქართველოს გეოფიზიკური საზოგადოება	23
----	--	--	---	--	----

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატოფიციცირებულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში

შემაჯავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შეშფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. აგებულია როგორც წრფივი, ასევე არაწრფივი დინამიკური განტოლებების ზუსტი ანალიტიკური ამონახსნები. განსაზღვრულია შგტ შეშფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შეშფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გენერირებული შგტ მოდების სიხშირე და ტალღური რიცხვი არის დროსი ფუნქცია. ასე, რომ წანაცვლებით დინებიან იონოსფეროში წრფივი მექანიზმით, როცა არაწრფივი და ტურბულენტური ეფექტები არ არიან, წარმოიშობა ტალღური შეშფოთებების ფართო სპექტრი. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შეშფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შეშფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სიჩქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუჩა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

13	I. Tsagareli	The solutions of the Boundary Value Problems of the theory of thermoelasticity with microtemperatures for elastic circle// Bulletin of TICMI	17, no.1	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	8
----	--------------	--	----------	-------------------------------------	---

ანოტაცია

აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივების გამოყენებით ამოხსნილია თერმოდრეკადობის წრფივი თეორიის სტატიკის ორგანოზომილებიანი სასაზღვრო ამოცანები დრეკადი წრისათვის, მიკროტემპერატურების გათვალისწინებით. გამოკვლეულია ამონახსნის ერთადერთობის საკითხი.

14	<u>N. Khatiashvili</u> , <u>O.Komurjishvili</u> <u>A.Papukashvili</u> R. Shanidze, V. Akhobadze, T. Makatsaria, <u>M. Tevdoradze</u>	On some mathematical models of growth of solid crystals and nanowires// Bulletin of TICMI, Vol 1. 2013.	17, no.1	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	21
----	--	---	----------	-------------------------------------	----

ანოტაცია

ინტეგრალური განტოლებებისა და სხვაობიანი სქემებით გამოკვლეულია საწყის-

სასაზღვრო ამოცანა რეაქცია-დიფუზიის განტოლებისთვის, რომელიც დაკავშირებულია კრისტალების ზრდასთან. მიახლოებითი ამოხსნები მიღებულია სასრულ-სხვაობიანი სქემებით. ზოგიერთ კერძო შემთხვევაში მიღებულია ეფექტური ამოხსნები. აღწერილია ცილინდრული, კუბური, ჰექსაგონალური და ერთგანზომილებიანი ნანოკრისტალების ზრდის მოდელები.

2) უცხოეთში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Gogi Pantsulaia	Selected Topics of Invariant Measures in Polish Groups	Nova Science Publishers, Inc., USA	XI+210

ანოტაცია

აღნიშნულ წიგნში წარმოდგენილია პოლონურ ჯგუფებზე განსაზღვრული კვაზი-ფინიტური დიფუზიური ბორელის ზომების ზოგიერთი ახალი გამოყენება ცნობილი მათემატიკოსების (მაგალითად, ქარმიქაელი, ერდოში, ფრემლინი, დარჯი და სხვა) მიერ დასმული ამოცანების ამოსახსნელად. უსასრულო-განზომილებიან ფუნქციონალური სივრცეების ტიხონოვის ტოპოლოგიით აღჭურვილ ნამდვილ-მნიშვნელობებიან მიმდევრობათა სივრცეში ჩადმის გამოყენებით შემუშავებულია ახალი მიდგომა სხვადასხვა ძვრების მიმართ ინვარიანტული დიფუზიური ბორელის ზომების ასაგებად და მათ გამოსაყენებლად სხვადასხვა კერძო წარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლების ამოსახსნელად.

2	Mikheil Rukhaia	About Cut-Elimination in Schematic Proofs	Lambert Academic Publishing, Saarbrucken, Germany	125
---	-----------------	---	---	-----

ანოტაცია

გენცენის ქათ-ელიმინაციის თეორემა მტკიცებათა თეორიის ქვაკუთხედი. მას მიუყვართ ანალიტიკურ დამტკიცებამდე. მაგრამ იმ სისტემებში, სადაც ინდუქცია გვხვდება როგორც გამოყვანის წესი, ქათ-ელიმინაცია ზოგადად შეუძლებელია. ამ პრობლემის გადაჭრის ერთი გზა არის დამტკიცებათა უსასრულო მიმდევრობის ერთგვაროვანი ფორმით განსაზღვრა და მეტოდი, რომელიც საშუალებას მოგვცემს შესაბამისი ანალიტიკური დამტკიცებების მიმდევრობა აგრეთვე განვსაზღვროთ ერთგვაროვანი ფორმით. ეს წიგნი წარმოგვიდგენს ასეთ ფორმალისმს, ინდუქციურ მტკიცებათა ალტერნატივას და მისთვის განსაზღვრავს ქათ-ელიმინაციის მეტოდს. პირველად განმარტებულია მტკიცებათა თეორიის ძირითადი კონცეფციები, როგორცაა სეკვენციათა და რეზოლუციის კალკულუსები. შემდეგ ისინი გავრცობილია ინდუქციური განმარტებებით და თერმების, ფორმულების, დამტკიცებებისა და ა.შ. სქემების მიღებული. ქათ-ელიმინაციის მეტოდი ასეთი მტკიცებათა სქემებისათვის ილუსტრირებულია რამდენიმე მაგალითზე. წიგნის ტექსტი შინაარსობრივად ადვილი ენით არის დაწერილი და ის შეიძლება წაკითხულ იქნას არამარტო დარგის ექსპერტების, არამედ ნებისმიერი პირის მიერ, რომელიც დაინტერესებულია მათემატიკურ ლოგიკასა და მტკიცებათა თეორიაში.

ბ) სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Kachiashvili K.J. and Nurani B.	Statistical Models and Simulation by SPSS.	Publisher “Alfabeta”, Bandung, Indonesia	353

ანოტაცია

სახელმძღვანელო გამოყენებით სტატისტიკაში შედგება 11 თავისაგან. მას დართული აქვს, თავების მიხედვით წარმოდგენილი, პრაქტიკულ მეცადინეობაზე გამოსაყენებელი ამოცანები და პროგრამულ პაკეტ SPSS-ზე შესასრულებელი 19

ლაბორატორიული სამუშაოს დეტალური აღწერა სტუდენტების დამოუკიდებელი შესრულებისათვის.

თავების მიხედვით სახელმძღვანელოს შინაარსია:

- თავი 1. გამოყენებითი სტატისტიკის ძირითადი ცნებები
- თავი 2. ალბათობების განაწილების მნიშვნელოვანი კანონები
- თავი 3. სტატისტიკური ჰიპოთეზების შემოწმების საფუძვლები
- თავი 4. შეფასებათა თეორიის საფუძვლები
- თავი 5. ერთი და ორი ნორმალური ამონარჩევის ანალიზი
- თავი 6. დისპერსიული ანალიზი
- თავი 7. რეგრესიული ანალიზი
- თავი 8. თანხმობის კრიტერიუმები
- თავი 9. დროითი მწკრივების დამუშავება და პროგნოზი
- თავი 10. კლასტერ-ანალიზი და კლასიფიკაცია
- თავი 11. სტატისტიკური სიმულაცია (მოდელირება)

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაცია				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	<u>L. Bitsadze,</u> <u>G. Jaiani</u>	Some basic boundary value problems of the plane thermoelasticity with microtemperatures// Mathematical Methods in The Applied Sciences	Vol. 36, Issue 8, (2013)	John Wiley & Sons, Ltd UK	11
ანოტაცია					
<p>ნაშრომში განხილულია თერმოდრეკადობის ბრტყელი წრფივი თეორიის სტატიკის განტოლებები იზოტროპული სხეულებისათვის მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. განზოგადოებულია დრეკადობის და თერმოდრეკადობის კლასიკური თეორიის ზოგიერთი შედეგი. მიღებულია გრინის ფორმულები, ჩამოყალიბებულია ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები და დამტკიცებულია ერთადერთობის თეორემები პირველი და მეორე სასაზღვრო ამოცანებისათვის. მათთვის აგებულია სინგულარული ინტეგრალური განტოლებები და პოტენციალთა მეთოდის გამოყენებით დამტკიცებულია არსებობის თეორემები როგორც სასრული, ისე უსასრულო არისათვის.</p>					
2	G. Jaiani	Differential hierarchical models for elastic prismatic shells with microtemperatures // ZAMM· Z. Angew. Math. Mech.	DOI 10.1002/zamm.201300016 (2013)	John Wiley & Sons, Ltd UK	14

ანოტაცია

სტატია ეძღვნება დიფერენციალური იერარქიული მოდელების აგებას ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის მიკროტემპერატურით. განსაკუთრებული ყურადღებაა გამახვილებული წამახვილებულ პრიზმულ გარსებზე.

3	N. Chinchaladze, R. Gilbert	Harmonic vibration of prismatic shells in zero approximation of Vekua's hierarchical models//Applicable Analysis: An International Journal	Volume 92, Issue 11 , 2013,	Taylor & Francis, UK	13
---	--------------------------------	--	--	-------------------------	----

ანოტაცია

ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების ნულთან მიახლოებაში შესწავლილია დრეკადი წამახვილებული ფირფიტების ჰარმონიული რხევის ამოცანა. შემოტანილია შესაბამისი წონიანი სივრცეები. დამტკიცებულია არსებობისა და ერთადერთობის თეორემები ვარიაციული ამოცანისათვის. აღწერილია შემოტანილი სივრცეების სტრუქტურა.

4	N. Chinchaladze	Harmonic vibration of cusped plates in the N-th approximation of Vekua's hierarchical models// Archives of Mechanics	Vol. 65, Issue 5, 2013,	IPPT PAN	21
---	-----------------	--	----------------------------	----------	----

ანოტაცია

ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში შესწავლილია დრეკადი წამახვილებული სიმეტრიული პრიზმული გარსების რხევის ამოცანა. დამტკიცებულია ამონახსნის არსებობის და ერთადერთობის თეორემები.

5	T.Vashakmadze, Y. F. Gülvér	Approximate solution of some BVP of 2Dim refined theories// JAFA	Vol.8,No1 2013	Memphis,USA	14
---	--------------------------------	--	-------------------	-------------	----

ანოტაცია

პროექციულ-ვარიაციული მეთოდით მიახლოებით ამოხსნილია ფონ კარმან-რეისნერ-მინდლინის ტიპის დაზუსტებული თეორიების შესაბამისი სასაზღვრო ამოცანები.

6	T.Vashakmadze	To Approximate Solution Ordi of Ordinary Differential ifferent Equations //rancProceedings in Mathematics and Sta and Statistics	G. Annastassion, O. Duman Editors , Chapter 10, 2013	Springer	17
---	---------------	--	---	----------	----

ანოტაცია

სტატია ეძღვნება ჩვეულებრივ დიფერენციალურ განტოლებათა წრფივი და არაწრფივი ნორმალური სისტემის შესაბამისი ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანების ამოხსნასთან დაკავშირებული საკითხების შესწავლას.

7	<u>T.Vashakmadze,</u> <u>A.Papukashvili,</u> <u>Y. F. Gülover.</u>	Application of Projective Methods for Solving BVPs of DEs with a Small Parameter// ICNAAM 11,Rhodes, AIP Conference Proceedings	v.1558 (2013); doi:10.1063/ 1.4825717).	AIP Publ.	4
---	--	---	---	-----------	---

ანოტაცია

განვითარებულია შეშფოთების (პუნკარე-ლიაპუნოვის) თეორიის ალტერნატიული მეთოდის გამოყენება მცირე პარამეტრის შემცველ წრფივი ოპერატორული განტოლებისათვის, როდესაც ძირითადი ოპერატორი დრეკად ფირფიტათა დსზუსტებული თეორიებია. რიცხვითი რეალიზაცია ხორციელდება ტექნიკური არეებისათვის პროექციულ-ვარიაციული მეთოდით.

8	<u>T.Vashakmadze,</u> <u>R.Chikashua,</u> <u>G.Manelidze</u>	To Problem of Reliable Calcul Calculation of Coefficients Coeffici of Secular Equation by by Spe Special Functions// ICAAM 11, Rhodes, AIP Conference Proceedings	v.1558 (2013) doi:10.1063/ 1.4825715	AIP Publ.	4
---	--	---	--	-----------	---

ანოტაცია

შესწავლილია საუკუნის განტოლების კოეფიციენტებისა და ფესვების განსაზღვრის ამოცანები მთელ ელემენტებიანი მატრიცათა აღრიცხვისა და ორთოგონალურ პოლინომთა სისტემების გამოყენებით.

9	<u>T.Vashakmadze,</u> <u>A.Muradova</u>	To Problem of Approximate Solution BVPs for ODEs with Boundary Layers// ICNAAM 11,Rhodes, AIP Conference Proceedings	v.1558 (2013); doi:10.1063/1.4825716	AIP Publ	4
---	--	--	---	----------	---

ანოტაცია

შესწავლილია წრფივი ორწეტილოვანი სასაზღვრო ამოცანების მაღალი სიზუსტით რიცხვითი რეალიზაციის საკითხები.

10	<u>Nadaraya E.,</u> <u>Babilua P.,</u> <u>Sokhadze G.</u>	On the Integral Square Deviation Measure of a Nonparametric Estimator of the Bernoulli Regression// Theory of Probability and its Applications	Vol. 57, Issue 2, 2013	SIAM	14
----	---	--	---------------------------	------	----

ანოტაცია

შესწავლილია ბერნულის ტიპის რეგრესიის არაპარამეტრული შეფასების ინტეგრალური კვადრატული გადახრის განაწილების ასიმპტოტური თვისებები

11	<u>Nadaraya E., Babilua P., Sokhadze G.</u>	About nonparametric estimation of the Bernoulli regression// Communication in statistics – Theory and Methods	Vol. 42. Issue 22. 2013	Taylor & Francis Group	18
----	---	---	-------------------------	------------------------	----

ანოტაცია

შესწავლილია ბერნულის რეგრესიის ფუნქციისათვის ნადარაია-ვატსონის ტიპის არაპარამეტრული გულოვან შეფასებათა კლასი. შესწავლილია ასიმპტოტურად გადაუადგილების, ძალდებულობისა და ასიმპტოტურად ნორმალურობის საკითხები. დამტკიცებულია თეორემა აგებული შეფასების თანაბრად კრებადობის შესახებ. შესწავლილია ე.წ. ინტეგრალური ემპირიული შემთხვევითი პროცესის თვისებები, კერძოდ, დამტკიცებულია ამ პროცესის ვინერის პროცესისაკენ კრებადობა. მოძებნილია მაქსიმალური გადახრის ზღვართი განაწილება და შემოთავაზებულია რეგრესიის ფუნქციაზე მარტივი პიპოთეზების შემოწმების კრიტერიუმები

12	<u>Babilua P., Khechinashvili Z. Sokhadze G.</u>	The Equivalence of Distributions of Solutions of Linear Equations with Random Perturbation// Georgian International Journal of Science and Technology	Vol. 5, Issue 1-2. 2013	Nova Science	4
----	--	---	-------------------------	--------------	---

ანოტაცია

მიღებულია ექვივალენტობის პირობები შემთხვევით შემფოთებებიანი წრფივი განტოლებების ამონახსნების განაწილებების ზომებისათვის

13	<u>Gubeladze A., Khechinashvili Z. Sokhadze G.</u>	On the second boundary problem of ordinal differential equation with random coefficients// Georgian International Journal of Science and Technology	Vol. 5, Issue 1-2. 2013	Nova Science	7
----	--	---	-------------------------	--------------	---

ანოტაცია

განხილულია მეორე სასაზღვრო ამოცანა შემთხვევით კოეფიციენტებიანი ჩვეულებრივი დიფერენციალური განტოლებებისათვის. მოცემულია ამონახსნის აგების პროცედურა

14	<u>Buadze T., Khechinashvili Z. Sokhadze G.</u>	On the Fernik-Skorokhod type Integrals// Georgian International Journal of Science and Technology	Vol. 5, Issue 2. 2013	Nova Science	4
----	---	---	-----------------------	--------------	---

ანოტაცია

მოცემულია ფერნიკ-სკოროხოლის ტიპის ინტეგრალის გამოთვლის ფორმულები

15	G. Giorgadze, N. Manjavidze.	On some constructive methods for matrix Riemann--Hilbert boundary value problem// Journal of Math. Sci.(N.Y)	vol.195,Issue 2, 2013	Springer	29
ანოტაცია					
სტატიაში შესწავლილია თანადობები რიმან-ჰილბერტის მონოდრომულ ამოცანასა და მატრიცული რიმან-ჰილბერტის სასაზღვრო ამოცანას შორის უბან-უბან უწყვეტი კოეფიციენტით. სასაზღვრო ამოცანისათვის აგებულია ე.წ. კანონიკური მატრიცი და მიღებულია ინდექსის გამოსათვლელი ფორმულა.					
16	G.Giorgadze	Some analytical and geometrical aspects of stable partial indices// Journal of Math. Sci.(N.Y)	vol.195,Issue 2, 2013	Springer	16
ანოტაცია					
სტატიაში განხილულია რიმანის სასაზღვრო ამოცანის კერძო ინდექსების ძირითადი თვისებები, რაც იძლევა თანამედროვე მიდგომას კომპლექსური ანალიზის ორი ცენტრალური პრობლემისადმი.					
17	G.Giorgadze, V.Jikia	On some properties of generalized analytic functions induced from irregular Carleman–Bers–Vekua equations// Complex Variables and Elliptic Equations	Volume 58, Issue 9, 2013	Taylor & Francis	11
ანოტაცია					
სტატიაში შესწავლილია კარლემან-ბერს-ვეკუას განტოლებების ამოხსნათა კლასები კოეფიციენტებით $L_p^{loc}(c)$, $p>2$, სივრცეებიდან. კერძოდ, განხილულია ამოხსნები დამატებითი პირობებით და გამოთვლილია ამოხსნათა სივრცეების შესაბამისი ქვესივრცეების განზომილებები.					
18	Ushangi Goginava and Artur Sahakian	On the summability of multiple Fourier series of functions of bounded partial generalized variation// P. STEKLOV I MATH	280 (2013),	Russian Academy of Sciences	12
ანოტაცია					
დადგენილია აუცილებელი და საკმარისი პირობები ჯერადი ფურიეს მწკრივების მართკუთხოვანი კერძო ჯამების უარყოფითი რიგის ჩეზაროს საშუალოების წერტილოვნად კრებადადობისათვის.					
19	T. Tadumadze	On the existence of an optimal element in two-stage optimal problems with delays// Georgian Math. J.	v. 20 (2013), No. 3	Germany, de Gruyter	23

ანოტაცია					
დამტკიცებულია თეორემები ოპტიმალური ელემენტის არსებობის შესახებ.					
20	T.D. Kaladze, W. Horton, L.Z. Kahlon, O. Pokhotelov, O. Onishchenko	Generation of zonal flow and magnetic field by coupled Rossby-Alfven-Khantadze waves in the Earth's ionospheric E-layer // Physica Scripta	v.88, 065501, doi:10.1088/0031-8949/88/06/065501		13
ანოტაცია					
განხილულია დედამიწის იონოსფეროს E-შრეში პლანეტარული როსბი-ალფენი-ხანთაძის ელექტრომაგნიტური ტალღებით სივრცულად არაერთგვაროვანი ზონალური ქარისა და მაგნიტური ველის პარამეტრული აღძვრის შესაძლებლობა.					
21	R. Koplatadze, S. Pinelas	On oscillation of solutions of second order nonlinear difference equations// J. Math. Sci.	5	Springer	11
ანოტაცია					
დისკრეტული განტოლებისათვის მიღებულია ამონახსნების რხევადობის საკმარისი პირობები					
22	R. Koplatadze	Oscillatory properties of solutions of generalized Emden-Fowler equations// Springer Proc. in Mathematics and Statistics	47	Springer	18
ანოტაცია					
n-რიგის წინწასწრებულ არგუმენტიანი ფუნქციონალურ-დიფერენციალური განტოლებებისათვის დადგენილია საკმარისი (აუცილებელი და საკმარისი) პირობები იმისა, რომ მოცემულ განტოლებას გააჩნდეს B თვისება.					
23	R. Koplatadze	Oscillation criteria for higher order nonlinear functional differential equations with advanced argument// Nonlinear Oscillations	16	Springer	21
ანოტაცია					
n-რიგის წინწასწრებულ არგუმენტიანი ფუნქციონალურ-დიფერენციალური განტოლებებისათვის დადგენილია საკმარისი (აუცილებელი და საკმარისი) პირობები იმისა, რომ მოცემულ განტოლებას გააჩნდეს A თვისება.					
24	O. Chkadua, S.Mikhailov, D.Natroshvili	Localized Boundary-Domain Singular Integral Equations Based on Harmonic Parametrix for	Vol. 76 (2013), (DOI 10.1007/s00020-013-2054-4)	გერმანია, Birkhäuser - Verlag	39

		Divergence-Form Elliptic PDEs with Variable Matrix Coefficients// Integral Equations and Operator Theory			
ანოტაცია					
<p>ლოკალიზებული სივრცულ-სასაზღვრო ინტეგრალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით შესწავლილია დირიხლეს, ნეიმანის და რობენის ტიპის სასაზღვრო ამოცანები ცვლად კოეფიციენტებიანი ძლიერად ელიფსური დიფერენციალური განტოლებებისათვის.</p>					
25	O. Chkadua, S.Mikhailov, D.Natroshvili	Analysis of direct segregated boundary-domain integral equations for variable-coefficient mixed BVPs in exterior domains// Analysis and Applications	Vol. 11, No. 4 (2013), DOI: 10.1142/S0219530513500061	დიდი ბრიტანეთი, სინგაპური World Scientific Publishing Company	33
ანოტაცია					
<p>ლოკალიზებული სივრცულ-სასაზღვრო ინტეგრალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით შესწავლილია დირიხლეს-ნეიმანის ტიპის შერეული სასაზღვრო ამოცანა ცვლად კოეფიციენტებიანი ძლიერად ელიფსური დიფერენციალური განტოლებებისათვის უსასრულო არის შემთხვევაში.</p>					
26	D.Natroshvili	Mathematical problems in thermoelastostatics of hemitropic solids// Encyclopedia of Thermal Stresses	2013 Entry: 00803	გერმანია, აშშ Springer-Verlag.	14
ანოტაცია					
<p>პოტენციალთა მეთოდისა და ფსევდოდიფერენციალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით გამოკვლეულია თერმო-ელასტოსტატიკის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები ჰემიტროპული სხეულებისთვის.</p>					
27	D.Natroshvili	Thermo-radiating conditions: Somigliana type integral representations// Encyclopedia of Thermal Stresses	2013 Entry: 00261	გერმანია, აშშ Springer-Verlag.	9
ანოტაცია					
<p>თერმოდრეკადობის თეორიის განტოლებებისათვის გამოყვანილია ამონახსნის ზოგადი ინტეგრალური წარმოდგენა, ჩამოყალიბებულია ზომერფელდ-კუპრადის ტიპის გამოსხივების პირობები და გამოკვლეულია ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები პოტენციალთა მეთოდის გამოყენებით.</p>					
28	D.Natroshvili	Boundary value problems		გერმანია, აშშ	12

		of elastostatics of hemitropic solids// Encyclopedia of Thermal Stresses	2013 Entry: 00777	Springer-Verlag.	
--	--	--	----------------------	------------------	--

ანოტაცია

პოტენციალთა მეთოდისა და ფსევდოდიფერენციალური განტოლებების თეორიის გამოყენებით გამოკვლეულია ელასტოსტატიკის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები ჰემიტროპული სხეულებისთვის.

29	Zurab Zerakidze, Gogi Pantsulaia, Gimzer Saataashvili	On the separation problem for a family of Borel and Baire G-powers of shift-measures on R // Ukrainian Mathematical Journal	v. 65, issue 4, 2013,	Springer, USA	16
----	--	---	-----------------------	---------------	----

ანოტაცია

[Kuipers L., Niederreiter H. Uniform distribution of sequences, New York etc.: John Wiley & Sons, 1974], [Shiryayev A. N. Probability (in Russian). – Moscow: Nauka, 1980] და [Pantsulaia G. R. Invariant and quasiinvariant measures in infinite-dimensional topological vector spaces. – New York: Nova Science Publ., Inc., 2007] ნაშრომებში შემუშავებული ტექნიკის საშუალებით შესწავლილია ნამდვილ R ღერძზე განსაზღვრულ ბორელის ძერა-ზომათა ბერისა და ბორელის G - ხარისხების განცალკევების საკითხი ნებისმიერი ადიტიური G ჯგუფისათვის. დამტკიცებულია, რომ ასახვა $T_n : R^n \rightarrow R$, განსაზღვრული პირობით

$$T_n(x_1, \dots, x_n) = -F^{-1}(n^{-1} \#(\{x_1, \dots, x_n\} \cap (-\infty, 0]))$$

$(x_1, \dots, x_n) \in R^n$, ერთ-განზომილებიან სტოქასტურ მოდელში

$$\xi_k = \theta + \Delta_k$$

წარმოადგენს სასარგებლო θ სიგნალის ძალდებულ შეფასებას, სადაც $\#(\bullet)$ აღნიშნავს მთვლელ ზომას, Δ_k არის მკაცრად ზრდადი უწყვეტი F განაწილების ფუნქციის მქონე ნამდვილ R ღერძზე განსაზღვრულ დამოუკიდებელ შემთხვევით სიდიდეთა მიმდევრობა და Δ_1 შემთხვევითი სიდიდის ლოდინი არ არსებობს.

30	Gogi Pantsulaia	On a Union fewer than C Generalized Shy Sets// Georg. Inter. J. Sci. Tech.	Volume 5, Issues 1-2 (2013).	Nova Science Publishers, Inc., USA	8
----	-----------------	--	------------------------------	------------------------------------	---

ანოტაცია

მარტინის აქსიომის საშუალებით დამტკიცებულია, რომ ტიხონოვის ტოპოლოგიით აღჭურვილ ნამდვილ-მნიშვნელობებიან მიმდევრობათა სივრცის პრეის-ტიხერის აზრით განზოგადებულ shy -სიმრავლეთა, მანკიევიჩის აზრით განზოგადებულ shy -სიმრავლეთა და ბეიკერის აზრით განზოგადებულ shy -სიმრავლეთა σ -იდევალები ჩაკეტილი არიან კონტინუუმზე ნაკლები რაოდენობა ელემენტების გაერთიანების ოპერაციის მიმართ

31	G.Pantsulaia	On Uniformly Distributed Sequences on $[-1/2, 1/2]$ // Georg. Inter. J. Sci. Tech.	Volume 4, Issues 3 (2013)	Nova Science Publishers, Inc.,USA	8
----	--------------	--	---------------------------	-----------------------------------	---

ანოტაცია

შესწავლილია $[-1/2, 1/2]$ ინტერვალზე უნიფორმულად განაწილებულ მიმდევრობათა სტრუქტურა იამასაკის [Y. Yamasaki, Translationally invariant measure on the infinite-dimensional vector space, Publ. Res. Inst. Math. Sci. 16(3) (1980), 693–720] μ ზომის ტერმინებში. კერძოდ, დამტკიცებულია, რომ R^∞ -ის μ -თითქმის ყველა ელემენტი უნიფორმულად განაწილებულია $[-1/2, 1/2]$ ინტერვალზე.

32	G. Pantsulaia	On some examples of generators of shy sets in the Euclidean plane and related topics// Georg. Inter. J. Sci. Tech.	Volume 4, Issues 3 (2013)	Nova Science Publishers, Inc.,USA	10
----	---------------	--	---------------------------	-----------------------------------	----

ანოტაცია

ეკვლიდეს საკოორდინატო სიბრტყეზე აგებულია კვაზი-ფინიტური არასიგმასასრულო ძვრების მიმართ ინვარიანტული shy სიმრავლეთა გენერატორი რომელიც სიბრტყეზე მოთავსებულ ყოველ წრეწირზე დებულობს მისი სიგრძის ტოლ მნიშვნელობას. ტოპოლოგიურ ვექტორულ სივრცეზე შემოტანილი shy სიმრავლეთა მაქსიმალური გენერატორის ცნება და ნაჩვენებია რომ ასეთი გენერატორი ყოველთვის არ არსებობს. დაზუსტებულია [Anderson, R.M., Zame W.R., Genericity with infinitely many parameters., Adv. Theor. Econ. 1(1) (2001), 64 pp. (electronic)] ნაშრომში განხილული მაგალითი 4 და პოლონურ ჯგუფთა ნამრავლისათვის მოცემულია shy სიმრავლეობის ერთი კრიტერიუმი.

33	Gogi Pantsulaia, Nino Rusiashvili,	On questions of U. Darji and D.Fremlin, Georg// Inter. J. Sci. Tech.,	Volume 5, Number 3-4 (2013)	Nova Science Publishers, Inc.,USA	13
----	------------------------------------	---	-----------------------------	-----------------------------------	----

ანოტაცია

დამტკიცებულია, რომ მართებულია ორადულობის პრინციპი ზომასა და კატეგორიას შორის P წინადადებასთან მიმართებით, რომელიც განსაზღვრულია შემდეგნაირად:

ყოველი ორი G_1 და G_2 პოლონური ჯგუფისათვის და $Y \subset G_1$ ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლისათვის სრულდება პირობა:

$(\forall X)(X \in G_2 \rightarrow Y \times X$ არის ჰაარის ნულ სიმრავლე $G_1 \times G_2$ ნამრავლ-სივრცეში).

კოენის (2012) მიდგომისაგან განსხვავებული მიდგომით ნაჩვენებია, რომ უნიმოდალური პოლონური არაკომპაქტური ჯგუფების ყოველი უსასრულო ნამრავლი წარმოიდგინება როგორც ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლისა და პირველი კატეგორიის სიმრავლეების გაერთიანების სახით, რაც იძლევა საშუალებას დადებითად გავცეთ პასუხი დარჯის (2012) შეკითხვაზე. ნაჩვენებია, რომ უნიმოდალური პოლონური არაკომპაქტური ჯგუფების უსასრულო თვლად ნამრავლზე განსაზღვრული ჰაარის ზომათა ბეიკერის (2004) ნამრავლი კონცენტრირებულია პირველი კატეგორიის სიმრავლეზე, რომელიც ვერ იფარება კომპაქტების თვლადი ოჯახით. ასევე ნაჩვენებია, რომ დ.ფრემლინის მიერ 2012 წელს დასმული ამოცანა იმის შესახებ თუ რამდენადაა შესაძლებელი ჰაარის აზრით ნული სიმრავლის ცნების შემოტანა ბორელის სიმრავლეებისათვის გვერდის ავლით, დამოუკიდებელია სიმრავლეთა $ZF + DC$ თეორიისაგან. მსგავსი შედეგია მიღებული

ელეკესა და სტეფრანის მიერ 2012 წელს დასმულ შეკითხვაზე იმის შესახებ, არსებობს თუ არა ატომურად სინგულარული ბორელის ალბათური ზომა ნამდვილ რიცხვთა სიმრავლეზე, რომელიც ახდენს ნამდვილ რიცხვთა ღერძის ყოველი დადებითი ლებეგის ზომის მქონე სიმრავლის რეფლექტირებას. ერდოშ-სერპინსკის ორადულობის პრინციპის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ სერპინსკის სიმრავლის დუალური სიმრავლე უარყოფითად პასუხობს ელეკესა და სტეფრანის (2012) ერთ ტოპოლოგიურ ანალოგს. როგორც შედეგი მიღებულია, რომ ბატროსზინსკის (2002) და ბურკე-მილერის(2005) შედეგები დამოუკიდებელია $ZF + DC$ თეორიისაგან.

34	G.Pantsulaia	On strange null sets in some vector spaces// Georg. Inter. J. Sci. Tech.	Volume 6, Numbers 1/2	Nova Science Publishers, Inc.,USA	8
----	--------------	--	-----------------------	-----------------------------------	---

ანოტაცია

[Kharazishvili A. B., Small sets in uncountable abelian groups. Acta Univ. Lodz. Folia Math. No. 7 (1995), 31–39] ნაშრომში შემუშავებული ტექნიკის გამოყენებით აგებულია საკოორდინატო R^2 სივრცის დაშლა თვლად რაოდენობა Γ -აბსოლუტურად უგულებელყოფად სიმრავლეებად, ისე რომ სათავიდან გამომავალი სხივის თანაკვეთა დახლეჩის ყოველ ელემენტთან შეიცავს ზუსტად ერთ ცალ ერთეულოვანი სივრცის მქონე წრფივ სეგმენტს. [Pantsulaia G.R., Invariant and quasiinvariant measures in infinite-dimensional topological vector spaces, Nova Science Publishers, Inc., New York, 2007. xii+234] მონოგრაფიაში შემსავებული ერთი მიდგომის გამოყენებით ნაჩვენებია, რომ სოლოვეის მოდელში უსასრულო-განზომილებიანი არასეპარაბელური შემოსაზღვრული მიმდევრობების ℓ_∞ სივრცის ყოველი არატრივიალური ჩაკეტილი ბირთვი არის უსასრულო-განზომილებიანი ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლე. ეს დადებითად პასუხობს [Shi H., Measure-Theoretic Notions of Prevalence, Ph.D.Dissertation (under Brian S.Thomson), Simon Fraser University, October 1997, ix+165] ნაშრომში ბანახის ℓ_∞ სივრცისათვის დასმულ მე-8 ამოცანას

35	G.Pantsulaia , A.Kirtadze	On a certain modification of P. Erdos problem for translation-invariant quasi-finite diffused Borel measures in Polish groups that are not locally compact// Georg. Inter. J. Sci. Tech.	Volume 6, Issue 2 (2013)	Nova Science Publishers, Inc.,USA	14
----	---------------------------	--	--------------------------	-----------------------------------	----

ანოტაცია

დამტკიცებულია, რომ იზოლირებული წერტილების არმქონე (ე.ი. თავის თავში ყველგან მკვრივ) არათვლად არალოკალურად-კომპაქტურ პოლონურ G ჯგუფზე განსაზღვრული დინამიკური (ე.ი. ყველა ძვრის მიმართ ინვარიანტული კვაზი-ფინიტური დიფუზიური ბორელის) μ ზომისათვის არ არსებობს ისეთი სასრული მუდმივა c , რომ c -ზე მეტი μ ზომის მქონე ყოველი სიმრავლე შეიცავდეს ისეთ სამ წერტილს, რომლებითაც განსაზღვრული სამკუთხედის ფართობი ერთის ტოლია. ეს შედეგი უარყოფითად პასუხობს ერდოშის მიერ [P.Erdos, Set-theoretic, measure-theoretic, combinatorial, and number-theoretic problems concerning point sets in Euclidean space, Real Anal. Exchange, 4(2), (1978/79), 113–138] ნაშრომში დასმული ამოცანის ერთ მოდიფიკაციას.

36	Kachiashvili K.J.	The Methods of Sequential Analysis of Bayesian Type for the Multiple Testing Problem//Sequential Analysis	32: 2013	USA, Taylor & Francis Group	16
ანოტაცია					
შემოთავაზებული და გამოკვლეულია მიმდევრობითი ანალიზის ახალი მეთოდები, რომლებიც დამუშავებულია ავტორის მიერ შექმნილ პირობითი ბაიესის მეთოდებით მიღებულ გადაწყვეტილების არეების სპეციალურ თვისებებზე. მოყვანილია კონკრეტული ამოცანების დათვლის შედეგები.					
37	<u>Kachiashvili K.J.</u> & Mueed, A.	Conditional Bayesian Task of Testing Many Hypotheses// Statistics	47, 2,.	Taylor & Francis Group	19
ანოტაცია					
დასმული და გადაწყვეტილია მრავალი ჰიპოთეზის შემოწმების პირობითი ბაიესის ამოცანები. მოყვანილია გადაწყვეტილების მიღების არეების უნიკალური თვისებები, რომლებიც შექმნილ მეთოდებს აქცევს უნიკალურ ზოგად მეთოდებად, ვიდრე არსებული მეთოდებია. კონკრეტული მაგალითების დათვლის შედეგები მთლიანად ადასტურებენ თეორიული კვლევის შედეგებს.					
38	<u>Kachiashvili K.</u> , Hashmi M.A. and Mueed A.	Quasi-optimal Bayesian procedures of many hypotheses testing// Journal of Applied Statistics	Vol. 40, No. 1	Taylor & Francis Group	20
ანოტაცია					
დამუშავებული და გამოკვლეულია მრავალი ჰიპოთეზის შემოწმების კვაზი-ოპტიმალური პროცედურები. ისინი მნიშვნელოვნად ამარტივებენ ჰიპოთეზების შემოწმების ბაიესის მეთოდებს და შესაბამისი რისკის ფუნქციის გამოთვლის ალგორითმებს. მოდელირების შედეგებით დადასტურებულია მიღებული თეორიული შედეგების და დასკვნების სამართლიანობა.					
39	<u>J. Sharikadze</u> , V. Tsutskiridze, L. Jikidze	The unsteady flow of incompressible fluid in a constant cross section pipes in an external uniform magnetic field// J.Problems of Mechanics	N1(150), 2013	London (GB)	6
ანოტაცია					
შესწავლილია არაკუმშვადი სითხის არასტაციონარული მოძრაობა მუდმივკვეთიან მილში გარეგანი მაგნიტური ველის მოქმედებისას.					
40	<u>N. Khomasuridze</u> and Roman Janjgava	Some Non-Classical Boundary Value Problems of Thermoelasticity and a Three-Dimensional Ana-	36: 2013	Taylor & Francis Group, LLC	

		logue of Muskhelishvili's Thermal Effect// Journal of Thermal Stresses			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

ნაშრომში განიხილება მართკუთხა პარალელეპიპედის სპეციალური თერმოდრეკადი წონასწორობა, ამასთან დასმულია და ანალიზურად ამოხსნილია თერმოდრეკადობის შემდეგი არაკლასიკური ამოცანები. დეკარტის სისტემაში განიხილება იზოტროპული ერთგვაროვანი მართკუთხა პარალელეპიპედის თერმოდრეკადი წონასწორობა, როცა მის ოთხ გვერდით წახნაგზე დასმულია სიმეტრიის ან ანტისიმეტრიის სასაზღვრო პირობები, ხოლო ზედა და ქვედა წახნაგები თავისუფალია დაბეჭდვისაგან. ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ ზედა და ქვედა წახნაგებზე ვიპოვოთ ტემპერატურის ისეთი განაწილება, რომ ამავე წახნაგებზე ნორმალურმა გადაადგილებებმა, ან მსებმა გადაადგილებებმა მიიღონ წინასწარ მოცემული მნიშვნელობები. ნაშრომში გადმოცემულია ასევე სამგანზომილებიანი ტემპერატურული ეფექტი, რომელიც მუსხელიშვილის ორგანზომილებიანი თერმული ეფექტის ანალოგიურია.

41	<u>N. Khomasuridze</u> <u>and Roman</u> <u>Janjgava</u>	SOLUTION OF SOME BOUNDARY VALUE THERMOELASTICITY PROBLEMS FOR A RECTANGULAR PARALLELEPIPED TAKING INTO ACCOUNT MICRO- THERMAL EFFECTS// Applied Mathematics and Computation	Manuscript Number AMC-D-13-01512	ELSEVIER	12
----	---	---	-------------------------------------	----------	----

ანოტაცია

ნაშრომში განიხილება სამგანზომილებიან დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემა, რომელიც აღწერს სტატიკურ თერმოდრეკად წონასწორობას იზოტროპული ერთგვაროვანი სხეულისა, რომლის მიკროელემენტი, გარდა კლასიკური გადაადგილებებისა, დაბეჭდვისა და ტემპერატურული ველისა, ხასიათდება ასევე მიკროტემპერატურითაც. დეკარტის კოორდინატთა სისტემაში მიღებულია აღნიშნული განტოლებათა სისტემის ზოგადი ამონახსნის წარმოდგენა კარმონიული და მეტაპარმონიული ფუნქციების საშუალებით. ამონახსნის ამ ზოგადი წარმოდგენის გამოყენებით, მართკუთხა პარალელეპიპედისათვის, ანალიზურად ამოხსნილია მიკროთერმოდრეკადობის რიგი სასაზღვრო ამოცანებისა.

42	<u>N. Khomasuridze,</u> <u>R. Janjgava,</u> <u>N. Zirakashvili</u>	Some Non-Classical Thermoelasticity Problems for a Rectangular Parallelepiped// Meccanica	MECC-D-13-00067	Springer	10
----	--	--	-----------------	----------	----

ანოტაცია

ნაშრომში დეკარტის საკოორდინატო სისტემაში განიხილება იზოტროპული ერთგვაროვანი მართკუთხა პარალელეპიპედის თერმოდრეკადი წონასწორობა. პარალელეპიპედის გვერდით წახნაგებზე დასმულია სიმეტრიის ან ანტისიმეტრიის

სასაზღვრო პირობები, ხოლო ზედა და ქვედა წახნაგები თავისუფალია ძაბვებისაგან. ამოცანა მდგომარეობს შემდეგში: სხეულის ზედა და ქვედა წახნაგებზე ვიპოვოთ ტემპერატურის ისეთი განაწილება, რომ სხეულის შიგნით, ზედა და ქვედა წახნაგების პარალელურ რაიმე ორ სიბრტყეზე ნორმალურმა გადაადგილებებმა, ან მხებმა გადაადგილებებმა მიიღონ წინასწარ მოცემული მნიშვნელობები. დასმული ამოცანა იხსნება ანალიზურად, ცვლადთა განცალკების მეთოდის გამოყენებით. განხილული ამოცანათა კლასი არაკლასიკურია და ის არ ემთხვევა ლიტერატურაში ცნობილ სხვა არაკლასიკურ ამოცანებს

43	<u>T.Jangveladze,</u> <u>Z.Kiguradze,</u> B.Neta, S.Reich	Finite Element Approximations of a Nonlinear Diffusion Model with Memory// Numerical Algorithms	Vol.64 (2013), DOI: 10.1007/s11075-012- 9658-7	აშშ, Springer	29
----	--	---	---	------------------	----

ანოტაცია

ერთი არაწრფივი ინტეგრო-დიფერენციალური სისტემისთვის დამტკიცებულია სასრულ ელემენტთა მეთოდის კრებადობა. ეს სისტემა წარმოიშვება მაგნიტური ველის გარემოში გავრცელების მათემატიკური მოდელირებისას. არის მოკლედ აღწერილი ამონახსნთა არსებობის, ერთადერთობის და ასიმპტოტიკური ყოფაქცევა. ჩატარებული რიცხვითი ექსპერიმენტები შედარებულია თეორიული და სხვაობიანი სქემებით მიღებულ შედეგებთან.

44	T.Jangveladze	Variable Directions Difference Scheme for One System of Nonlinear Partial Differential Equations// WSEAS, Recent Advances in Mathematical Methods and Computational Techniques in Modern Science	Proc. 2nd International Conference on Applied, Numerical and Computational Mathematics, (2013)	იაპონია, WSEAS	5
----	---------------	---	---	-------------------	---

ანოტაცია

განხილულია ცვალებადი მიმართულების სხვაობიანი სქემა ერთი არაწრფივი კერძო წარმოებულებიანი დიფერენციალური მოდელისათვის. შესწავლილია მდგრადობა და კრებადობა. ორგანზომილებიან შემთხვევაში ეს სისტემა აღწერს მცენარეთა ფოთლების ძარღვოვან განვითარებას. ჩატარებული რიცხვითი ექსპერიმენტები ამ ორგანზომილებიანი შემთხვევისათვის. ეს ექსპერიმენტები სრულიადეთანხმება თეორიულ გამოკვლევებს.

45	<u>T.Jangveladze,</u> <u>Z.Kiguradze</u>	On Some Nonlinear Partial Differential and Integro-Differential Diffusion Models// WSEAS, Recent Advances in Mathematical Methods and Computational Techniques in Modern Science	Proc. 2nd International Conference on Applied, Numerical and Computational Mathematics, (2013).	იაპონია, WSEAS	6
----	---	---	---	-------------------	---

ანოტაცია

ერთი არაწრფივი ინტეგრო-დიფერენციალური სისტემისთვის შესწავლილია საწყის-სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნთა არსებობის, ერთადერთობის, დროითი ცვლადით ასიმპტოტიკური ყოფაქცევის საკითხები და რიცხვითი ამოხსნის ალგორითმები. ყურადღება არის გამახვილებული მაქსველის სისტემაზე დაფუძნებული ერთი ერთგანზომილებიანი არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური მოდელისათვის ფიზიკური პროცესების მიმართ დეკომპოზიციური ალგორითმების აგებაზე და ანალიზზე. ამ სისტემისათვისაგებული და გამოკვლეულია ნახევრად-დისკრეტული გასაშუალებული მოდელები. შესწავლილია სასრულ-სხვაობიანი სქემები. გამოკვლეული სისტემა წარმოიშევა მაგნიტური ველის გარემოში გავრცელების მათემატიკური მოდელირებისას.

46	T.Jangveladze, Z.Kiguradze, G.Lobjanidze	On Variational Formulation and Domain Decomposition Method for Bitsadze-Samarskii Nonlocal Boundary Value Problem // WSEAS, Recent Advances in Mathematical Methods and Computational Techniques in Modern Science	Proc. 2nd International Conference on Applied, Numerical and Computational Mathematics, (2013)	იაპონია, WSEAS	5
----	--	--	--	----------------	---

ანოტაცია

განხილულია ბიწადე-სამარსკის არალოკალური ამოცანა მეორე რივის ორგანზომილებიანი ელიფსური განტოლებისათვის. შესწავლილია მიმდევრობითი და პარალელური ტიპის არის დეკომპოზიციის ალგორითმები. ფორმულირებულია ამოცანის ვარიაციული დასმა.

47	J.Antidze, N.Gulua, I.Kardava	The Software for Composition of Some Natural Language Words// Lecture Notes on Software Engineering	vol. 1, # 3, 2013,	Singapore, IACSIT	4
----	-------------------------------------	---	--------------------	-------------------	---

ანოტაცია

შექმნილია პროგრამული უზრუნველყოფა, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია მოცემული ბუნებრივი ენის სიტყვის დაშლა მორფემებად და მორფოლოგიური კატეგორიების დადგენა. ამისათვის პროგრამულ უზრუნველყოფას უნდა მიეწოდოს შესასვლელში გასარჩევი სიტყვა, სიტყვათა უცვლელი ნაწილების ლექსიკონი და სპეციალური წესით შედგენილი პროგრამა.

48	G.Akhalaia	Generalized Beltrami equation//Journal of Mathematical Sciences	v.195, Issue 2	USA, Springer	10
----	------------	---	----------------	---------------	----

ანოტაცია

სტატიაში განზოგადოებულ ანალიზურ ფუნქციათა თეორიის ანალოგიურად მოყვანილია მატრიცული ელიფსური სისტემების რეგულარულ ამოხსნათა, ე.წ. განზოგადოებულ ანალიზურ ვექტორთა ზოგადი წარმოდგენები. ამის საფუძველზე შესწავლილია რიმან-

ჰილბერტისა და წრფივი შეუღლების ამოცანები ჰელდერის აზრით უწყვეტი კოეფიციენტებით.

49	L.Bitsadze	Effective Solution of the Dirichlet BVP of the Linear Theory of Thermoelasticity with Microtemperatures for a spherical ring// Journal of Thermal Stresses	36,issue 7, 2013	Taylor&Francis Group USA	13
----	------------	--	------------------	--------------------------	----

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია თერმოდრეკადობის წრფივი თეორიის სტატიკის განტოლებები იზოტროპული სხეულებისათვის მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. ამოხსნილია დირიხლეს სასაზღვრო ამოცანა კონცენტრული სფეროებით შემოსაზღვრული სხეულისათვის.

50	L. Bitsadze	Effective Solution of the Neumann BVP of the linear Theory of Thermoelasticity with Microtemperatures for a spherical ring // Georgian International Journal of Science and Technology	v. 5, Issue 1-2, 2013	Nova Science Publishers, New York	15
----	-------------	--	-----------------------	-----------------------------------	----

ანოტაცია

ნაშრომში მიღებულია ამონახსნის ზოგადი წარმოდგენის ფორმულები, თერმოდრეკადობის განტოლებებისათვის მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. ამოხსნილია ნეიმანის სასაზღვრო ამოცანა კონცენტრული სფეროებით შემოსაზღვრული არისათვის. ამონახსნი წარმოდგენილია აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივების სახით.

51	N.Zirakashvili	On the numerical solution of some two-dimensional boundary-contact delocalization problems// Meccanica .An International Journal of Theoretical and Applied Mechanics AIMETA	September 2013, Volume 48, Issue 7.	Springer Netherlands	14
----	----------------	--	-------------------------------------	----------------------	----

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია ფოლადის, რეზინისა და ცელულოზის ფენებისაგან შედგენილი ელიფსური რგოლისათვის სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანა. განხილული ამოცანით იხსნება დელოკალიზაციის შემდგომი ამოცანა: სამფენიანი ელიფსური სხეულისათვის, რომლის გარე ელიფსური საზღვარი დატვირთულია შეეურსული ნორმალური ძალით, ხოლო შიგა საზღვარი თავისუფალია ძაბვებისგან და ფენებს შორის ხისტი ან სრიალა კონტაქტია, ფენების სისქისა და ურთიერთ განლაგების ცვლილებით შიგა საზღვარზე მიიღება საკმაოდ თანაბრად განაწილებული ნორმალური გადაადგილებები. რიცხვითი ამონახსნები მიღებულია სასაზღვრო ელემენტთა მეთოდით და აგებულია მათი შესაბამისი გრაფიკები. ორფენიანი ელიფსისთვის მიღებულია ზუსტი და მიახლოებითი ამოხსნები, შესაბამისად,

ცვლადლა განცალების მეთოდითა და სასახლერო ელემენტთა მეთოდით. შედარებულია ორივე მეთოდით მიღებული შედეგები.

52	Stefan Hetzl, Tomer Libal, Martin Riener and <u>Mikheil Rukhaia</u>	Understanding Resolution Proofs through Herbrand's Theorem// Automated Reasoning with Analytic Tableaux and Related Methods	vol.8123	Lecture Notes in Computer Science, Springer Berlin Heidelberg, Germany	15
----	---	---	----------	--	----

ანოტაცია

კომპიუტერის მიერ ნაპოვნი მტკიცებები, როგორც წესი, ადამიანისათვის ძნელად გასაანალიზებელია. ამ სტატიაში ჩვენ წარმოვიდგენთ რეზოლუციური დამტკიცებების გაანალიზების გზას ჰერბრანდის თეორემის საშუალებით და ამ მეთოდის პრაქტიკულ რეალიზაციას.

საწყის ინფორმაციად ჩვენ ვიღებთ იმას, თუ რომელი თერმი რომელი კვანტორის ნაცვლად ჩაისვა, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ: გავრცობად ხეს. რეზოლუციური დამტკიცებიდან ასეთი ხის გამოთვლის შემდეგ, მომხმარებელს ეს ინფორმაცია მიეწოდება გრაფიკულ ინტერფეისში, რომელიც დამტკიცების სხვადასხვა ნაწილების გაშლისა და დაფარვის საშუალებას იძლევა.

ეს ინტერფეისი ძალიან კარგი საშუალებაა კომპიუტერის მიერ ნაპოვნი დამტკიცების საკვანძო ნაწილებზე ფოკუსირებისათვის. ამ სტატიაში აღწერილია მეთოდის თეორიული და რეალიზაციის მხარეები და მისი სარგებლიანობა ნაჩვენებია რამდენიმე მაგალითზე.

53	Cvetan Dunchev, Alexander Leitsch, Tomer Libal, Martin Riener, <u>Mikheil Rukhaia</u> , Daniel Weller and Bruno Woltzenlogel-Paleo	ProofTool: a GUI for the GAPT Framework// Proceedings 10th International Workshop On User Interfaces for Theorem Provers	vol.118	Electronic Proceedings in Theoretical Computer Science	14
----	--	--	---------	--	----

ანოტაცია

ეს სტატია წარმოგიდგენს ProofTool-ს, GAPT სისტემის მომხმარებლის გრაფიკულ ინტერფეისს. მისი შესაძლებლობები დახასიათებულია არამარტო მტკიცებებისა და მასთან დაკავშირებული ხისებრი სტრუქტურების ვიზუალიზაციის მხრივ, არამედ მათი ანალიზისა და გარდაქმნის კუთხითაც. აგრეთვე ახსნილია პროგრამის რეალიზაციის მეთოდები. და ბოლოს, ProofTool-ი შედარებულია მტკიცებათათვის სამ სხვა გრაფიკულ ინტერფეისს.

54	M.M. Svanadze	Potential method in the linear theory of viscoelastic materials with voids// Journal of Elasticity	DOI: 10.1007/s10659-013-9429-2	Springer	26
----	---------------	--	--------------------------------	----------	----

ანოტაცია

ამ ნაშრომში გამოკვლეულია ბლანტი დრეკადობის წრფივი თეორიის მდგრადი რხევის სასახლერო ამოცანები კელვინ-ვოიგტის მასალებისათვის სიცარიელით. გრინის

ფორმულების გამოყენებით დამტკიცებულია შიგა და გარე სასაზღვრო ამოცანების კლასიკური ამონახსნების ერთადერთობა. დადგენილია ზედაპირული და მოცულობითი პოტენციალების ძირითადი თვისებები. პოტენციალთა მეთოდისა და სინგულარული ინტეგრალური განტოლებათა თეორიის გამოყენებით დამტკიცებულია მდგრადი რხევის სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნების არსებობის თეორემები.

55	G. D. Aburjania, K. Chargazia, O. Kharshiladze	Shear flow energy redistribution stipulated by the internal-gravity wavy structures in the dissipative ionosphere// Advances in Space Research	52	Philadelphia, USA, Elsevier	15
----	--	---	----	-----------------------------	----

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატოფიციურულ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემაჯავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადეკვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებით დინებების არსებობისას. განსაზღვრულია შგტ შემფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით (მონოპოლი, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ქუნა). ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

56	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K. Chargazia.	Linear Mechanism of Generation and Intencification of Internal Gravity Waves in the Ionosphere at Their Interaction with a Nonuniform Zonal Wind: 1. Model of the Medium and Initial Dynamic Equations // Geomagnetizm & Aeronomiya	53	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer	5
----	---	---	----	--	---

ანოტაცია

ნაშრომში ჩამოყალიბებულია შიდა გრავიტაციური ტალღური სტრუქტურების გენერაციის და გაძლიერების თავისებურებების გამოკვლევა სხვადასხვა ატმოსფერული იონოსფერულ არეებში, რომლებიც განპირობებული არიან ლოკალურ ზონალური არაერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებები) არსებობით. განხილულია გარემოს მოდელი და მიღებულია საწყისი დინამიკური განტოლებათა ჩაკეტილი სისტემა შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) როგორც წრფივი ასევე არაწრფივი დინამიკის შესასწავლად გეომაგნიტურ ველთან ურთიერთქმედებისას დისიპაციურ იონოსფეროში (როგორც D, E, ასევე F არეებში).

57	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Linear Mechanism of Generation and Intencification of Internal Gravity Waves in the Ionosphere at Their Interaction with a Nonuniform Zonal Wind: 2. Internal gravity wave generation and intensification during the linear evolution stage // Geomagnetism & Aeronomy	53	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer	9
----	--	---	----	--	---

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) გენერაციის და შემდგომი ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის (წანაცვლებითი დინება) არსებობისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური – მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. არამოდალური მათემატიკური მიდგომა უფრო ადექვატურია ასეთი ამოცანებისათვის. არამოდალური მიახლოების ბაზაზე მიღებულია მოძრაობისა და შგტ შემფოთებების ენერჯის გადატანის განტოლებები იონოსფეროში წანაცვლებითი დინებების არსებობისას. განსაზღვრულია შგტ შემფოთებების წანაცვლებითი არამდგრადობის ზრდის ინკრემენტი. გამოვლენილია, რომ შგტ შემფოთებების გაძლიერება დროის მიხედვით არ მიმდინარეობს ექსპონენციალურად, არამედ ალგებრული ხარისხოვანი წესით. გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. გენერირებული შგტ ტალღების სიხშირე და ენერჯია დამოკიდებულია დროზე, ამიტომ წანაცვლებითი დინებით მართულ იონოსფეროში წარმოიქმნება ტალღური შემფოტებების ფართო სპექტრი, განპირობებული არა არაწრფივობა-ტურბულენტობით, არამედ წრფივი ეფექტებით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებითი დინებიან გარემოში.

58	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Self_Organization of Internal Gravity Wave Structures in an Inhomogeneous Ionosphere: 1. Nonlinear	54	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer	6
----	--	--	----	--	---

		Model Dynamic Equations / /Geomagnetizm i Aeronomiya,			
--	--	---	--	--	--

ანოტაცია

შიდა გრავიტაციური ტალღური სტრუქტურების (შგტ) გენერაციის და შემდგომი არაწრფივი დინამიკის გამოსაკვლევად დისიპაციურ იონოსფეროში ზონალური არაერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებები) არსებობისას აგებულია შესაბამისი მოდელური არაწრფივ დინამიკურ განტოლებათა სისტემა ქვედა იონოსფეროსათვის. მიღებულია შგტ სტრუქტურების წანაცვლებითი არამდგრადობის განვითარების კრიტერიუმი იონოსფერულ გარემოში.

59	G. D. Aburjania, O. Kharshiladze, K Chargazia.	Self_Organization of Internal Gravity Wave Structures in an Inhomogeneous Ionosphere: 2. Nonlinear Vortex Structures // Geomagnetizm & Aeronomiya	54	მოსკოვი, რუსეთი, გამომცემლობა Springer	5
----	--	---	----	--	---

ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციური ტალღების (შგტ) გენერაცია და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის (წანაცვლებითი დინება) არსებობისას. ნაშრომში [Aburjania et al., 2012] მიღებული შესაბამისი მოდელური არაწრფივ დინამიკურ განტოლებათა სისტემის ბაზაზე გაანალიზებულია შგტ-ს გაძლიერების მექანიზმის ეფექტურობა არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან ურთიერთქმედებისას. ნახვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერგიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერგიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით. ამასთან, ჩნდება თავისუფლების ახალი ხარისხი და შესაბამისად, შემფოთებების განვითარების ახალი გზა წანაცვლებით დინებიან გარემოში. წანაცვლებითი ქარის სინქარის პროფილზე დამოკიდებულებით არაწრფივი შგტ სტრუქტურები შეიძლება იყოს მონოპოლური, გრიგალური ჯაჭვი ან გრიგალური ქუნა არაერთგვაროვანი ზონალური ქარის ფონზე. ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

60	N. Khatiashvili Kr. Pirumova, D. Janjgava	On the Stokes flow over ellipsoidal type bodies// Lecture Notes in Engineering and Computer Science	Vol. 1. 2013.	LONDON, INTERNATIONAL ASSOCIATION OF ENGINEERS	4
----	---	---	---------------	--	---

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია სტოქსის ნაკადი ღერძ-სიმეტრიული სხეულების გასწვრივ მილში. სითხის დინება აღწერილია სტოქსის ღერძ-სიმეტრიული სისტემით შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო პირობებით რეინოლდსის რიცხვის მცირე მნიშვნელობისთვის. სხვადასხვა შემთხვევისთვის მიღებულია ეფექტური ამოხსნები. გამოთვლილია გადაადგილების ძაბვები

და სინქარე. აგებულია სინქარის პროფი-ლისა და გადაადგილების ძაბვების გრაფიკები.					
61	N. Khatiashvili, K. Pirumova, D. Janjgava	One some Effective Solutions of Stokes Axisymmetric Equatuion for a Viscous Fluid//World Academy of Science, Engineering and Technology	ISSUE 79	LONDON, WASET	5
ანოტაცია					
შესწავლილია სტოქსის განტოლება, რომელიც დაკავშირებულია დერძ-სიმეტრიული სხეულების გარსდენასთან. განტოლება შესწავლილია მოძრავ კოორდინატთა სისტემაში შესაბამისი საწყისი და სასაზღვრო პირობებით. მიღებულია ეფექტური ფორმულები სინქარის კომპონენტებისთვის და აგებულია შესაბამისი გრაფიკები.					
62	V.Jikia	On irregular Carleman– Bers–Vekua equations// Journal of Mathematical Science	Vol. 195, Issue 2,2013	Springer (NY)	5
ანოტაცია					
შესწავლილია წერტილში გადაგვარების მქონე კერძოწარმოებულიან დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემების საკმაოდ ფართო კლასების ანალიზური ამონახსნები.					

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ჯაიანი	პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელები შერეული პირობებით პირით ზედაპირებზე	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22–26 იანვარი, 2013, თბილისი
მოხსენების ანოტაცია			
<p>ი. ვეკუამ ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, კერძოდ, ფირფიტებისათვის, ააგო იერარქიული მოდელები, როდესაც პირით ზედაპირებზე ცნობილია ან ძაბვები (მოდელი I) ან გადაადგილებები (მოდელი II). წინამდებარე ნაშრომში აგებული და გაანალიზებულია იერარქიული მოდელები, საზოგადოდ, წამახვილებული დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, როდესაც პირით ზედაპირებზე (i) ცნობილია ძაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და გადაადგილების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი III), (ii) ცნობილია გადაადგილების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და ძაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი IV). V და VI მოდელებს, შესაბამისად, ვუწოდებთ იმ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ერთ პირით ზედაპირზე ცნობილია (i) პირობები, ხოლო მეორეზე - (ii) პირობები. გარდა ამისა, ვაგებთ ისეთ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ზედა პირით ზედაპირზე ცნობილია ძაბვის ვექტორი, ხოლო ქვედაზე - გადაადგილებები (მოდელი VII) და პირიქით (მოდელი VIII). განსახილველი მოდელების ნულოვან მიახლოებაში გამოკვლეულია წამახვილებულ ნაპირზე წამახვილების გეომეტრიაზე დამოკიდებულებით სასაზღვრო პირობების კორექტულად დასმის თავისებურებები. კონკრეტულ შემთხვევებში, ზოგიერთი სასაზღვრო ამოცანა ამოხსნილია ცხადი სახით.</p>			
2	გიორგი ჯაიანი	დრეკადი პრიზმული გარსების შერეული იერარქიული მოდელები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტე- ტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
მოხსენების ანოტაცია			
<p>მოხსენება ეძღვნება 16 იერარქიულ მოდელებს, რომელთაგან 14 აგებულია მომხსენებლის მიერ, ყველა შესაძლო შერეული პირობით პირით ზედაპირებზე</p>			

3	გიორგი ჯაიანი	I. Vekua Institute of Applied Mathematics of TSU – 45	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
---	---------------	---	---

მოხსენების ანოტაცია

მოხსენება ეძღვნა თსუ ი. ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის დაარსებიდან 45 წლის ისტორიას. ინსტიტუტი დაარსდა 1968 წლის 29 ოქტომბერს ქართველი აკადემიკოსის ილია ვეკუას მიერ. ინსტიტუტის უმთავრეს ამოცანად განისაზღვრა გამოყენებითი მათემატიკის აქტუალური პრობლემების კვლევა, სასწავლო პროცესისა და კვლევითი მუშაობის ინტეგრაციის მიზნით კვლევით სამუშაოებში უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებისა და სტუდენტების ჩართვა, მათემატიკური მეთოდებისა და გამოთვლითი ტექნიკის დანერგვა უნივერსიტეტის არამათემატიკურ სამეცნიერო დარგებშიც. 1978 წელს ინსტიტუტს მიენიჭა მისი დამაარსებლის ილია ვეკუას სახელი. დღეისათვის, ინსტიტუტი წარმატებით აგრძელებს და ანვითარებს შემდეგ ოთხ სამეცნიერო მიმართულებას, რომელთაც ბიძგი მისცა მისმა დამაარსებელმა: უწყვეტ გარემოთა მექანიკის მათემატიკური პრობლემები და ანალიზის მონათესავე საკითხები; მათემატიკური მოდელირება და გამოთვლითი მათემატიკა; დისკრეტული მათემატიკა და ალგორითმების თეორია; ალბათობის თეორია და სტატისტიკა. ინსტიტუტი, რომელმაც თავისი ტრადიციებიდან და იქიდან გამომდინარე, რომ დასაქმების სხვადასხვა ფორმების გამო-ნახვით და თსუ-ს ხელმძღვანელობის ხელშეწყობით შეინარჩუნა თავისი ძირითადი სამეცნიერო კონტიგენტი და ამჟამადაც ავსებს მას ახალგაზრდა კადრებით, თავის მისიად თვლის:

- ახორციელებდეს ფუნდამენტური და გამოყენებითი ხასიათის სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს გამოყენებით მათემატიკაში, მათემატიკურ და ტექნიკურ მექანიკაში, ინდუსტრიულ მათემატიკასა და ინფორმატიკაში, გარდა ამისა, ეწეოდეს საკონსულტაციო და საექსპერტო საქმიანობას სახელმწიფო ან კერძო სექტორის დაკვეთით;
- წარმოადგენდეს საუნივერსიტეტო ბაზას (მძლავრი კომპიუტერული უზრუნველყოფით) არა მარტო ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა, არამედ ჰუმანიტარულ, საზოგადოებრივ, სოციალურ, ეკონომიკურ, იურიდიულ, სამედიცინო მეცნიერებათა ფაკულტეტებისათვისაც, უნივერსიტეტის თანამშრომლების მიერ კვლევის საწარმოებლად მათემატიკური მეთოდებისა და კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენებით;
- ინსტიტუტის პროფილის ფარგლებში ხელი შეუწყოს სტუდენტთა საბაკალავრო, სამაგისტრო, სადოქტორო ნაშრომების მაღალ პროფესიულ დონეზე შესრულებას, მათ ჩართვას სამეცნიერო გრანტებში და მონაწილეობას როგორც სტუდენტთა და ახალგაზრდა მეცნიერ-თანამშრომელთა, ასევე ადგილობრივ და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებში;
- საჭიროების შემთხვევაში, უნივერსიტეტის ფარგლებში, ინსტიტუტისთვის არაპროფილური მიმართულებებით ხელი შეუწყოს სტუდენტთა საბაკალავრო, სამაგისტრო, სადოქტორო ნაშრომების მომზადებისას მათემატიკური მეთოდებისა და კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენებას;
- ინსტიტუტში მისი ძირითადი სამეცნიერო მიმართულებების შესაბამისად დოქტორანტებისა და მაგისტრანტების მომზადების და შემდგომში ინსტიტუტში მათი

<p>დასაქმების უზრუნველყოფას;</p> <ul style="list-style-type: none"> • სტუდენტთა ლაბორატორიული სამუშაოების და საჭიროების შემთხვევაში, სხვადასხვა სახის პრაქტიკის (საწარმოო და სხვ.) ინსტიტუტის ბაზაზე ჩატარების უზრუნველყოფას. 			
4	გიორგი ჯაიანი	Cusped Shells, Plates, and Bars	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოსხენებაში მიმოხილულია წამახვილებულ გარსებში, ფირფიტებში და ღეროებში მიღებული შედეგები, მათ შორის მომხსენებლის უახლესი შედეგების ჩათვლით.</p>			
5	გიორგი ჯაიანი	Hierarchical models for laminated prismatic shells	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუას რედუქციის მეთოდის გამოყენებით აგებულია ერთი მოდელი პრიზმული გარსებისათვის. ყოველი ფენისათვის ცალცალკე აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა ფენოვანი სხეულის პირით ზედაპირებზე მოცემულია ძაბვები, ხოლო ფენებს შორის ინტერფეისზე ძაბვის და გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები გამოთვლილია მათი ფურიე-ლეჟანდრის მწკრივებიდან, ამასთან წინა ფენისთვის მიღებული შედეგი გარკვეული აზრით გამოყენებულია მომდევნო ფენისათვის.</p>			
6	ნატალია ჩინხალაძე	წამახვილებული ფირფიტების ჰარმონიული რხევის ამოცანა ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუას იერარქიული მოდელების N-ურ მიახლოებაში შესწავლილია დრეკადი წამახვილებული სიმეტრიული პრიზმული გარსების რხევის ამოცანა.</p>			
7	ნატალია ჩინხალაძე	იერარქიული მოდელები ცვლადი სისქის პრიზმული გარსის ფორმის მქონე ბიოფირისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013,

			თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ცვლადი სისქის მქონე ბიოფირისთვის აგებულია იერარქიული მოდელები.</p>			
8	ნატალია ჩინჩალაძე	Hierarchical models for biofilms occupying thin prismatic domains with a variable thickness	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ერთი ამოცანა თხელი ცვლადი სისქის ბიოფირის იერარქიული მოდელების ნულოვან მიახლოებაში</p>			
9	ნატალია ჩინჩალაძე	ზოგიერთი რიცხვითი შედგეი ლამინირებული პრიზმული გარსების იერარქიული მოდელების ნულოვანი მიახლოებისათვის	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ლამინირებული პრიზმული გარსებისათვის, როცა ფენები შეიძლება იყოს წამახვილებული, ჩატარებულია სიმულაციები კომპიუტერზე.</p>			
10	დ. გორდეზიანი	ერთი არალოკალური სასაზღვრო საკონტაქტო ამოცანის შესახებ	აკად. ვ. კუპრაძის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესია. თბილისი, 4 ნოემბერი, 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განიხილება ახალი ტიპის არალოკალური ამოცანები მათემატიკური ფიზიკის განტოლებებისათვის. გამოკვლეულია დასმული ამოცანების კორექტულობის საკითხი.</p>			
11	დ. გორდეზიანი	ადიტიური სხვაობიანი სქემები მიკროტემპერატურული ველის გათვალისწინებით დასმული თერმოდრეკადობის ზოგიერთი ამოცანისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოსხენება ეხება დეკომპოზიციის მეთოდით აგებული სხვაობიანი სქემებისა და მოდელების კვლევას მიკროტემპერატურული ველის გათვალისწინებით დასმული</p>			

თერმოდრეკადობის ზოგიერთი საწყის-სასაზღვრო ამოცანისათვის.			
12	T.Vashakmadze	TO ANALYTICAL AND NUMERICAL METHODS IN THE CONTINUUM	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია რიცხვითი და ანალიზური მეთოდების გამოყენებით აგებული არაერთგვაროვანი ცვლადკოეფიციენტებიანი ძლიერად ელიფსური დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემისათვის(მრუდწირული არეებისათვის) ანალიზურ-სხვაობიანი ალგორითმი,რომელიც მიახლოებითი ამონახსნის ასაგებად საჭიროებს არითმეტიკულ ოპერაციათა მინიმალურ რიგს.</p>			
13	T.Vashakmadze	To Computational Modeling and Numerical Mechanics of Solids	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ს/კ თემის(ყოფილი საბჭოთა კავშირის მეცნიერებისა და ტექნიკის კომიტეტის დაკვეთა N0.80.14.09.–1974–1979წწ) „ Package of Applied Programs of Design of Spatial Structures. Tbilisi University Press, 1982,Vol.1:165p., Vol.2:161p“ ბაზაზე; რიცხვითი რეალიზაციისა და გამოთვლითი მექანიკის ზოგიერთი მეთოდის განვითარებისა და განზოგადების საკითხები (არამარტო წრფივი მოდელებისა და დრეკადი დეფორმირებადი სტრუქტურებისათვის) ინსტიტუტის თანამშრომელთა მიერ ბოლო15 წლის მანძილზე გამოცემული შრომების მიხედვით.</p>			
14	თ. ვაშაყმაძე	მყარი დეფორმადი გარემოს მექანიკის განვითარების ზოგიერთი ფრაგმენტის შესახებ	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოსხენებაში, რომელიც მიმოხილვითი ხასიათისაა და შეეხება თითქმის ნახევარსაუკუნოვან პერიოდს, განხილულია მყარი დეფორმადი არაწრფივი მექანიკის რიგი მათემატიკური პრობლემისა. გადმოცემულია იზოტროპული ერთგვაროვანი სხეულების შემთხვევაში დრეკადობის წრფივი თეორიის ზოგიერთი კლასიკური შედეგების გავრცელებისა და დაფუძნების და რიცხვითი რეალიზაციის საკითხები ანიზოტროპიული არაერთგვაროვანი ცვლადი სისქის არამარტო თერმოდინამიური დრეკადი გარემოსათვის.</p>			

15	Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O., <u>Sokhadze G.</u>	On the problem of optimal stopping with incomplete data.	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია არასრული მონაცემებისას ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა და მოცემულია სამართლიანი ფასის გაანგარიშების ალგორითმი.</p>			
16	Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O., <u>Sokhadze G.</u>	On the reduction and convergence of payoffs.	საქართველოს მათემატი- კოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენ- ცია, თბილისი-ბათუმი, 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ოპტიმალური ფასდადების ამოცანის რედუქციის პრობლემა და მიღებულია შედეგი ფასის გაანგარიშების ამოცანის ინტეგრალურ განტოლებებზე დაყვანის შესახებ.</p>			
17	Dochviri B., Glonti O., Purtukhia O., <u>Sokhadze G.</u>	Radon-Nikodym derivative of solution of differential equations with random right side.	საქართველოს მათემატი- კოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენ- ცია, თბილისი-ბათუმი, 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია დიფერენციალური განტოლებები შემთხვევითი შემფოთებებით. გამოთვლილია რადონ-ნიკოდიმის წარმოებულები და მათი საშუალებით განტოლებების ამონახსნისათვის აგებულია ოპტიმალური პროგნოზის ფორმულები.</p>			
18	<u>Nadaraya E.</u> , Purtukhia O., <u>Sokhadze G.</u>	On Cramer-Rao Inequality in an Infinite Dimensional Space.	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მიღებულია კრამერ-რაოს უტოლობის უსასრულო განზომილებიანი ანალოგი. მოცემულია გამოყენებები.</p>			
19	<u>Sokhadze G.</u> , Zerakidze Z.	The consistent criteria for checking hypotheses in Hilbert space of measures.	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი

<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოცემულია ჰიპოთეზების შემოწმების მეთოდთა კლასიკური სივრცისათვის.</p>			
20	<p><u>Babilua P., Nadaraya E., Sokhadze G.</u></p>	<p>About nonparametric estimation of the Bernoulli regression function.</p>	<p>პირველი საფაქტორული კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22–26 იანვარი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>გამოკვლეულია ბერნულის ტიპის რეგრესიის არაპარამეტრული, გულოვანი შეფასებების აგების შესაძლებლობა. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებები.</p>			
21	<p><u>Babilua P., Nadaraya E., Sokhadze G.</u></p>	<p>Some Limit Properties of Maximal Likelihood Estimation in a Hilbert Space.</p>	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ჰილბერტის სივრცისათვის ფორმულირებულია მაქსიმალური დასაჯერობის პრინციპი და დამტკიცებულია შესაბამისი თვისებები.</p>			
22	<p><u>Nadaraya E., Sokhadze G., Tkeshelashvili A.</u></p>	<p>On Integral Functionals from Gasser-Muller Estimators.</p>	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>გამოკვლეულია გასერ-მიულერის შეფასების ინტეგრალური ფუნქციონალი. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებები.</p>			
23	<p><u>ნადარაია ე., სოხაძე გ.</u></p>	<p>რეგრესიის ფუნქციის გასერ-მიულერის შეფასების ფუნქციონალების შესახებ.</p>	<p>აკად. ვ. კუპრაძის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესია. თბილისი, 4 ნოემბერი, 2013</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>გამოკვლეულია გასერ-მიულერის შეფასების ზოგადი ფუნქციონალი. მიღებულია ასიმპტოტური თვისებები.</p>			
24	<p><u>Babilua P., Dochviri B., Purtukhia O., Sokhadze G.</u></p>	<p>On the optimal stopping of partially observable processes</p>	<p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის</p>

			სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია კალმან-ბიუსის უწყვეტი მოდელი ნაწილობრივ დაკვირვებადი სტოქასტური პროცესებისათვის. არასრული მონაცემებით სტოქასტური პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა დაყვანილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანაზე სრული მონაცემებით. დამტკიცებულია შესაბამისი ფასების კრებადობები, როცა დაუკვირვებადი და დაკვირვებადი პროცესების მცირე შეშფოთების პარამეტრები მიისწრაფიან ნულისაკენ.</p>			
25	G.Giorgadze	Regular systems of ODE and Riemann-Hilbert boundary value problem.	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია თანადობები რიმან-ჰილბერტის მონოდრომულ სასაზღვრო ამოცანასა და მატრიცულ რიმან-ჰილბერტის სასაზღვრო ამოცანას შორის უბან-უბან უწყვეტი კოეფიციენტით. აგებულია ე.წ. კანონიკური მატრიცი სასაზღვრო ამოცანისათვის უბან-უბან უწყვეტი კოეფიციენტით.</p>			
26	U. Goginava	Strong Convergence of Double Walsh-Fourier Series.	საერთაშორისო კონფერენცია “ფურიეს ანალიზი და აპროქსიმაციის თეორია”. ბაზალეთი, საქართველო, 23-28 ოქტომბერი, 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ორმაგი ფურიე-უპლშის მწკრივების კვადრატული კერძო ჯამების თითქმის ყველგან კრებადობის საკითხები.</p>			
27	თამაზ თადემაძე	საწყისი ელემენტის ოპტიმიზაცია წრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალური დიფერენციალური განტოლებისთვის შერეული საწყისი პირობით	ოსუ ზუსტი და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის I სამეცნიერო კონფერენცია, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მიღებულია საწყისი მომენტის, დაგვიანების პარამეტრის და საწყისი ფუნქციების ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები.</p>			
28	თამაზ თადემაძე	ოპტიმალური საწყისი მონაცემების არსებობის თეორემები კვაზი-წრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალური დიფერენციალური განტოლებებისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის

			სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>დამტკიცებულია ოპტიმალური საწყისი და საბოლოო მომენტების, ოპტიმალური საწყისი ფუნქციების და მართვის, ოპტიმალური დაგვიანების პარამეტრებისა და საწყისი ვექტორის არსებობის თეორემები.</p>			
29	Tamaz Tadumadze	Variation Formulas of Solution for a Class of Neutral Functional Differential Equation Taking into Account Delay Function Perturbation and the Continuous Initial Condition	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>კვაზიწრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის დამტკიცებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები დაგვიანების ფუნქციის შემოფოტების გათვალისწინებით.</p>			
30	Tamaz Tadumadze Nika Gorgodze	Initial data optimization problems for one class of neutral functional differential equation with the continuous initial condition	საერთაშორისო ვორკშოპი დიფერენციალურ განტოლებათა თვისობრივ თეორიაში "QUALITDE – 2013" , დეკემბერი 20-22, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>კვაზიწრფივი ნეიტრალური ფუნქციონალურ დიფერენციალური განტოლებისთვის მიღებულია საწყისი მონაცემების ოპტიმალურობის აუცილებელი პირობები.</p>			
31	რ. ბანცური, გ. კაპანაძე	დრეკადობის ბრტყელი თეორიის პირდაპირი და ნაწილობრივ უცნობსაზღვრიანი ამოცანები	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ნაწილობრივ უცნობსაზღვრიანი ამოცანა ტეხილებით შემოსაზღვრული არეებისათვის იმ პირობით, რომ საძიებელ კონტურზე ტანგენციალური –</p>			

<p>ნორმალური ძაბვა ღებულობს მუდმივ მნიშვნელობას. ამოცანის ამოსახსნელად გამოყენებულია კომპლექსური ანალიზის მეთოდები და ამ გზით ამონახსნის აგება ხორციელდება ეფექტურად (ანალიზური ფორმით).</p>			
32	რომან კოპლატაძე	ემდენ-ფაულერის განზოგადებული დიფერენციალურ განტოლებათა ამონახსნების ასიმპტოტური ყოფაქცევის შესახებ	აკად. ვ. კუპრადის დაბადებიდან 110 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესია. თბილისი, 4 ნოემბერი, 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია ემდენ-ფაულერის განზოგადებული დიფერენციალური განტოლება. დადგენილია საკმარისი (აუცილებელი და საკმარისი) პირობები რხევადი და მონოტონური ამონახსნების არსებობის შესახებ. ზოგიერთი მიღებული შედეგი ახალია ემდენ-ფაულერის განტოლების შემთხვევაშიც. გარდა ამისა, მიღებულია შედეგები, რომლებიც სპეციფიურია განზოგადებული დიფერენციალურ განტოლებებისათვის. ზოგიერთი შედეგი ემდენ-ფაულერის განტოლების შემთხვევაშიც წარმოადგენს ადრე ცნობილი შედეგების განზოგადობას.</p>			
33	რომან კოპლატაძე	ზოგიერთი ორწერტი-ლოვანი სასაზღვრო ამოცანის შესახებ	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მეორე რიგის წრფივი სინგულარული დიფერენციალური განტოლებისათვის დამტკიცებულია შტურმის თეორემის ანალოგები, რომლის გამოყენებითაც მიღებულია ორწერტილოვანი სასაზღვრო ამოცანის არსებობის ახალი ეფექტური პირობები.</p>			
34	რომან კოპლატაძე	Oscillation criteria for differential equations with several delays	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია მრავალი დაგვიანების შემცველი დიფერენციალური განტოლება. დადგენილია ამ განტოლების ყველა ამონახსნის რხევადობის ინტეგრალური პირობა.</p>			
35	თენგიზ მეუნარგია	მცირე პარამეტრის მეთოდი არადამრეცი და არაწრფივი გარსებისათვის	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას

			სახელობის გამოყენებით მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი
მოსხენების ანოტაცია			
ნაშრომში შემოთავაზებულია მცირე პარამეტრის მეთოდი ი. ვეკუას, ასევე, კოიტერ-ნაგდის არადამრეცი გარსებისათვის.			
36	თენგიზ მეუნარგია	არადამრეცი გარსების არაწრფივი თეორიის აგების ერთი მეთოდის შესახებ	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
მოსხენების ანოტაცია			
განხილულია არადამრეცი გარსების არაწრფივი თეორიის აგების ი. ვეკუას მეთოდი, როცა ე.წ. საბაზისო ვექტორებს აქვთ სახე:			
$\vec{R}_\alpha = (a_\alpha^\beta - x_3 b_\alpha^\beta) \vec{r}_\beta, \quad \vec{R}_3 = \vec{n}, \quad (-h \leq x_3 \leq h, \quad \alpha, \beta = 1, 2),$			
$\vec{R}^\alpha = \frac{a_\beta^\alpha + x_3 (b_\beta^\alpha - 2H a_\beta^\alpha)}{1 - 2H x_3 + K x_3^2} \vec{r}^\beta, \quad \vec{R}^3 = \vec{n}, \quad (a_\alpha^\beta = \vec{r}^\alpha \vec{r}_\beta = \delta_\alpha^\beta, \quad b_\alpha^\beta = -\vec{n}_\beta \vec{r}^\alpha) \quad (\text{ი. ვეკუა})$			
$(2H = b_1^1 + b_2^2, \quad K = b_1^1 b_2^2 - b_1^2 b_2^1),$			
$\vec{R}_\alpha = (a_\alpha^\beta - x_3 b_\alpha^\beta) \vec{r}_\beta, \quad \vec{R}^\alpha = (a_\beta^\alpha + x_3 b_\beta^\alpha) \vec{r}^\beta, \quad \vec{R}_3 = \vec{n}, \quad (\text{კოიტერ-ნაგდი, ა. ლურიე, ...}).$			
ი. ვეკუას რელუქციის მეთოდის გამოყენებით მიღებულია 2-განზომილებიან განტოლებათა სისტემა.			
37	თენგიზ მეუნარგია, ბაკურ გულუა	ი. ვეკუას მეთოდის გამოყენება გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსებისათვის	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013
მოსხენების ანოტაცია			
მოცემულ ნაშრომში განხილულია გეომეტრიულად არაწრფივი არადამრეცი სფერული გარსები. ი. ვეკუას მეთოდით მიღებულია ორგანზომილებიან განტოლებათა სრული სისტემა. კომპლექსური ცვლადის ფუნქციებისა და მცირე პარამეტრის მეთოდის გამოყენებით აგებულია მიახლოებითი ამონახსნი $N=1$ მიახლოებისათვის. ამოხსნილია კონკრეტული ამოცანები.			
38	D. Natroshvili	Heritage of V. Kupradze in 3D Elasticity: Potential Method and Fundamental solution Method	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013
მოსხენების ანოტაცია			

მოსხენება ეძღვნება აკადემიკოს ვ. კუპრაძის სამეცნიერო დეაწლს პოტენციალთა მეთოდის დაფუძნებასა და განვითარებაში. განხილულია აგრეთვე ახალი გამოკვლევები და ზოგიერთი დღემდე გადაუწყვეტელი პრობლემა.

39	D. Natroshvili	Regularity of solutions to mixed interface crack problems	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
----	----------------	---	---

მოსხენების ანოტაცია

მოსხენებაში გამოკვლეულია თერმო-ელექტრო დრეკადობის თეორიის ბზარის ტიპის შერეული ტრანსმისიის ამოცანების ამონახსნების რეგულარობა.

40	D. Natroshvili	Heritage of V. Kupradze in 3D elasticity	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ქუთაისი, საქართველო 8-10 ნოემბერი, 2013
----	----------------	--	---

მოსხენების ანოტაცია

მოსხენება ეძღვნება აკადემიკოს ვ. კუპრაძის სამეცნიერო მემკვიდრეობას დრეკადობის სამგამზომილებიან თეორიაში. განხილულია აგრეთვე ახალი გამოკვლევები და ზოგიერთი დღემდე გადაუწყვეტელი პრობლემა.

41	ჯ. როგავა, დ. გულუა	აბსტრაქტული პარაბოლური განტოლებისთვის სამშრიანი ნახევრადდისკრეტული სქემის მიყვანა ორ შრიან სქემაზე და ცხადი შეფასებები მიახლოებითი ამონახსნის ცდომილებისთვის	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22–26 იანვარი, 2013, თბილისი
----	------------------------	--	--

მოსხენების ანოტაცია

X ბანახის სივრცეში განხილულია შემდეგი ევოლუციური ამოცანა:

$$\frac{du}{dt} + Au(t) = 0, \quad t \in]0, T], \quad u(0) = u_0, \quad (1)$$

სადაც ოპერატორი $(-A)$ წარმოქმნის ძლიერად უწყვეტ ნახევარჯგუფს; u_0 - მოცემული ვექტორია X -დან; $u(t)$ - სამეზნი აბსტრაქტული ფუნქციაა მნიშვნელობებით X -დან.

შემოღებულია $[0, T]$ -ზე ბადე $t_k = k\tau$, $k = 1, 2, \dots, n$, $\tau = T/n$. (1) ამოცანის მიახლოებით ამონახსნს იძებნება არაცხადი სამშრიანი ნახევრადდისკრეტული სქემის გამოყენებით. შემოფოთების ალგორითმის საშუალებით ეს სქემა დაიყვანება ორ ორშრიან სქემაზე, რომელთაგან ერთი შეესაბამება მცირე პარამეტრის ნულოვან ხარისხს, ხოლო მეორე - პირველ ხარისხს (ამ შემთხვევაში მცირე პარამეტრის როლს ასრულებს τ). ამ სქემების ამონახსნები შესაბამისად

ავლნიშნულია $u_k^{(0)}$ და $u_k^{(1)}$ -ით. ვექტორი $v_k = u_k^{(0)} + \frac{\tau}{2}u_k^{(1)}$ ცხადდება (1) ამოცანის ზუსტი ამონახსნის მიახლოებით მნიშვნელობად $t = t_k$ წერტილში, $u(t_k) \approx v_k$. ადგილი აქვს შემდეგ თეორემას.

თეორემა. ვთქვათ A არის წრფივი, მკვრივად განსაზღვრული, ჩაკეტილი ოპერატორი X ბანახის სივრცეში. ვთქვათ, რომ სექტორი $|\arg(z)| < \varphi$, $0 < \varphi < \pi/2$, მთლიანად შეიცავს A ოპერატორის სპექტრს და ნებისმიერი $z \neq 0$ -თვის, რომელიც არ ეკუთვნის ამ სექტორს მესრულელებულია პირობა $\|(zI - A)^{-1}\| \leq c_0|z|^{-1}$, $c_0 = \text{const} > 0$. მაშინ მართებულია შეფასება:

$$\|u(t_k) - v_k\| \leq c\tau^2 \ln\left(\frac{et_k}{\tau}\right) \|A^2 u_0\|, \quad k = 2, \dots, n,$$

სადაც $u_0 \in D(A^2)$, მუდმივი $c > 0$ არ არის დამოკიდებული გამოსავალი ამოცანის ამონახსნზე.

42	N. Dikhaminjia, J. Rogava, M. Tsiklauri	Operator Splitting for Quasi-linear Abstract Hyperbolic Equation	საერთაშორისო კონფერენცია “ლის ჯგუფები, დიფერენციალური განტოლებები და გეომეტრია”, 10-22 ივნისი, 2013, ბათუმი, საქართველო
----	---	--	---

მოსხენების ანოტაცია

ჰილბერტის სივრცეში განხილულია აბსტრაქტული ჰიპერბოლური განტოლება ლიპშიც უწყვეტი ოპერატორით, სადაც ძირითადი ოპერატორი არის თვითშეუღლებული და დადებითად განსაზღვრული და წარმოადგენს ასეთივე ორი ოპერატორის ჯამს. ამ განტოლებისთვის აგებულია მაღალი რიგის სიზუსტის დეკომპოზიციის სქემა, რომელიც ეფუძნება კოსინუს-ოპერატორ ფუნქციის რაციონალურ გახლეჩას.

43	Pantsulaia Gogi, Rusiashvili Nino	On a certain version of Erdos problem	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013
----	--------------------------------------	---------------------------------------	--

მოსხენების ანოტაცია

დამტკიცებულია რომ არ არსებობს ისეთი სასრული კონსტანტა c , რომ c -ზე მეტი ლეხევის გარე ზომის მქონე ყოველი სიმრავლე შეიცავდეს ერთის ტოლი ფართობის მქონე სამკუთხედის წვეროებს.

44	Gogi Pantsulaia	On a certain problem of H. Shi in Solovay's model	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
----	-----------------	---	---

მოსხენების ანოტაცია

ნაჩვენებია, რომ სოლოვის მოდელში უსასრულო-განზომილებიანი არასეპარაბელური შემოსაზღვრული მიმდევრობების ℓ_∞ სივრცის ყოველი არატრივიალური ჩაკეტილი ბირთვი არის უსასრულო-განზომილებიანი ჰაარის აზრით ნულ სიმრავლე.

45	Gogi Pantsulaia, Zurab Zerakidze and Gimzer Saatashvili	On consistent estimators of a useful signal in the linear one-dimensional stochastic model when an expectation of the transformed signal does not exist.	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22–26 იანვარი, 2013, თბილისი
----	---	--	--

მოხსენების ანოტაცია

[Kuipers L., Niederreiter H. Uniform distribution of sequences, New York etc.: John Wiley & Sons, 1974], [Shiryaev A. N. Probability (in Russian). – Moscow: Nauka, 1980] და [Pantsulaia G. R. Invariant and quasiinvariant measures in infinite-dimensional topological vector spaces. – New York: Nova Science Publ., Inc., 2007] ნაშრომებში შემუშავებული ტექნიკის საშუალებით შესწავლილია ნამდვილ R დერძზე განსაზღვრულ ბორელის ძვრა-ზომათა ბერისა და ბორელის G -ხარისხების განცალკეალობის საკითხი ნებისმიერი ადიტიური G ჯგუფისათვის. დამტკიცებულია, რომ $T_n : R^n \rightarrow R$, განსაზღვრული პირობით $T_n(x_1, \dots, x_n) = -F^{-1}(n^{-1} \#(\{x_1, \dots, x_n\} \cap (-\infty, 0]))$ $(x_1, \dots, x_n) \in R^n$, ერთ-განზომილებიან სტოქასტურ მოდელში $\xi_k = \theta + \Delta_k$ წარმოადგენს სასარგებლო θ სიგნალის ძაღდეზულ შეფასებას, სადაც $\#(\bullet)$ აღნიშნავს მთელელ ზომას, Δ_k არის მკაცრად ზრდადი უწყვეტი F განაწილების ფუნქციის მქონე ნამდვილ R დერძზე განსაზღვრულ დამოუკიდებელ შემთხვევით სიდიდეთა მიმდევრობა და Δ_1 შემთხვევითი სიდიდის ლოდინი არ არსებობს.

46	Kachiashvili K.J.	The Results of Investigation of Statistical Hypotheses Testing Methods.	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
----	-------------------	---	---

მოხსენების ანოტაცია

მოყვანილია ჰიპოთეზების შემოწმების კლასიკური მეთოდების ფიშერის, ნეიმან-პირსონის, ბაიესის, ბერგერის და ავტორის მიერ შექმნილი პირობითი ბაიესის მეთოდის შედარების შედეგები. ნაჩვენებია უკანასკნელი მეთოდის უპირატესობა და საიმედოობა სხვა მეთოდებთან შედარებით.

47	N. Khomasuridze, N. Zirakashvili, R. Janjgava, M. Narmania	Analytical Solution of Classical and Non-Classical Boundary Value Contact Problems of Thermoelasticity for aRectangular Parallelepiped Consisting of Contractible and Non-Contractible Elastic Layers and a Corresponding Program	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
----	--	---	---

მოსხენების ანოტაცია

მოსხენებაში მრავალფენიანი მართკუთხა პარალელეპიპედისათვის აგებულია თერმოდრეკადობის რიგი სასაზღვრო-საკონტაქტო ამოცანის ანალიზური და რიცხვითი ამონახსნი. ყოველი ფენა იზოტროპული და ერთგვაროვანია, ამასთან ზოგიერთი ფენა შეიძლება შედგებოდეს უკუმში დრეკადი მასალისაგან. განსახილველი სხეულის გვერდით წახნაგებზე დასმულია ამონახსნის სიმეტრიული ან ანტისიმეტრიული გაგრძელების სასაზღვრო პირობები, ხოლო ზედა და ქვედა წახნაგებზე სასაზღვრო პირობები ნებისმიერია. ფენებს შორის დასმულია ხისტი, სრიალა, ან სხვა ტიპის საკონტაქტო პირობები. ანალიზური ამონახსნის აგება ხორციელდება ცვლადთა განცალკების მეთოდის გამოყენებით. მიღებული ანალიზური ამონახსნების საფუძველზე შედგენილია პროგრამა, რომლის საშუალებითაც ხდება დასმული ამოცანების რიცხვითი ამონახსნების აგება და მიღებული შედეგების ვიზუალური წარმოდგენა.

48	<u>N. Khomasuridze, R. Janjgava</u>	Solution of some boundary value and boundary value contact problems of thermoelasticity for multilayer spherical bodies	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013
----	-------------------------------------	---	--

მოსხენების ანოტაცია

მოსხენებაში განიხილება ისეთი იზოტროპული ერთგვაროვანი სხეულის თერმოდრეკადი სტატიკური წონასწორობა, რომელსაც r, α, β სფერულ კოორდინატთა სისტემაში უკავია არე $\Omega = \left\{ r_0 < r < r_1, 0 < \alpha < \alpha_1, 0 < \beta < \frac{\pi}{2} \right\}$. განსახილველი სხეულის $\alpha = 0$ და $\alpha = \alpha_1$ საზღვრებზე მოცემულია ამონახსნის ანტისიმეტრიული გაგრძელების სასაზღვრო პირობები, ხოლო $\beta = \frac{\pi}{2}$ საზღვარზე მოცემულია ამონახსნის სიმეტრიული გაგრძელების სასაზღვრო პირობები. $r = r_0$ და $r = r_1$ სფერულ სასაზღვრო ზედაპირებზე მოცემულია ტემპერატურა ან მისი ნორმალური წარმოებული, ძაბვები, ან გადაადგილებები, ან ნორმალური ძაბვა და მხები გადაადგილებები, ან ნორმალური გადაადგილება და მხები ძაბვები. განიხილება ასევე მრავალფენიანი სხეულები, რომელთაც უკავიათ არე $\Omega = \bigcup_{k=1}^N \Omega_k$, სადაც $\Omega_k = \left\{ r_{k-1} < R < r_k, 0 < \alpha < \alpha_1, 0 < \beta < \frac{\pi}{2} \right\}$, ამასთან ფენებს შორის დასმულია ხისტი, სრიალა, ან სხვა ტიპის საკონტაქტო პირობები. დასმული ამოცანების ამონახსნი აიკება ანალიზურად, ცვლადთა განცალკების მეთოდის გამოყენებით.

49	<u>N. Khomasuridze, R. Janjgava, N. Zirakashvili</u>	ANALYTICAL SOLUTION OF CLASSICAL AND NON-CLASSICAL BOUNDARY VALUE CONTACT PROBLEMS OF THERMOELASTICITY FOR MULTILAYER CYLINDRICAL BODIES CONSISTING OF COMPRESSIBLE AND	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
----	--	---	---

INCOMPRESSIBLE LAYERS			
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში მრავალფენიანი ცილინდრული სხეულებისათვის აგებულია თერმოდრეკადობის გამოყენებითი ამოცანების ანალიზური ამონახსნები. ამასთან ზოგიერთი ფენა შეიძლება შედგებოდეს უკუმში დრეკადი მასალისაგან. მიღებული ანალიზური ამონახსნების საფუძველზე შედგენილია პროგრამა, რომლის საშუალებითაც ხდება დასმული ამოცანების რიცხვითი ამონახსნების აგება და მიღებული შედეგების ვიზუალური წარმოდგენა.</p> <p>ცილინდრულ კოორდინატთა სისტემაში განიხილება რადიალური კოორდინატის მიმართ N - ფენიანი ცილინდრული სხეულის თერმოდრეკადი წონასწორობა. განსახილველი სხეულის ბრტყელ საზღვრებზე დასმულია ამონახსნის სიმეტრიული ან ანტი-სიმეტრიული გაგრძელების სასაზღვრო პირობები, ხოლო ცილინდრულ სასაზღვრო ზედაპირებზე სასაზღვრო პირობები ნებისმიერია. ფენებს შორის დასმულია ხისტი, სრიალა, ან სხვა ტიპის საკონტაქტო პირობები. ანალიზური ამონახსნის აგება ხორციელდება ცვლადთა განცადების მეთოდით, ამასთან გამოიყენება ზოგადი ამონახსნის წარმოდგენა ჰარმონიული ფუნქციების საშუალებით. ამოხსნა დაიყვანება ბლოკურ-დიაგონალური მატრიცის მქონე წრფივ ალგებრულ განტოლებათა სისტემების ამოხსნაზე.</p>			
50	<p><u>T. Jangveladze,</u> <u>Z. Kiguradze</u></p>	<p>Investigation and Numerical Solution of Nonlinear Integro-Differential System Associated with the Penetration of an Electromagnetic Field.</p>	<p>საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ორი არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი ინტეგრო-დიფერენციალური სისტემისათვის სხვადასხვა ტიპის სასაზღვრო პირობებიანი საწყის-სასაზღვრო ამოცანების შემთხვევაში განხილულია ამონახსნთა ასიმპტოტური ყოფაქცევისა და რიცხვითი ამოხსნის საკითხები. რიცხვითი შედეგები შედარებულია თეორიულთან.</p>			
51	<p>T. Jangveladze</p>	<p>Difference Scheme of Variable Directions and Averaged Model of Sum Approximation for One Nonlinear System.</p>	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ერთი არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლებების ბიოლოგიური სისტემისათვის განხილულია ცვალებადი მიმართულების სხვაობიანი სქემა და ჯამებადი აპროქსიმაციის მოდელი. შესწავლილია ამ მოდელების მდგრადობა და კრებადობა. რიცხვითი ექსპერიმენტები შედარებულია მიჩისონის სისტემის თეორიულ შედეგებთან.</p>			
52	<p>T. Jangveladze</p>	<p>On some properties and</p>	<p>საერთაშორისო ვორკშოპი</p>

		approximate solution of one system of nonlinear partial differential equations	დიფერენციალურ განტოლებათა თვისობრივ თეორიაში "QUALITDE – 2013", დეკემბერი 20-22, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ერთი არაწრფივი მრავალგაზომილებიანი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლებების სისტემისათვის შესწავლილია საწყის-სასაზღვრო ამოცანის ამონახსნის ზოგიერთი თვისება. განხილულია ცვალებადი მიმართულების სხვაობიანი სქემა და ჯამებადი აპროქსიმაციის მოდელი. შესწავლილია ამ მოდელების მდგრადობა და კრებადობა. ორგანზომილებიანი მოდელისათვის ტესტურ მაგალითებზე ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები.</p>			
53.	ჯ. ანთიძე	პროგრამული უზრუნველყოფა ბუნებრივი ენის ტექსტების მოდელირებისათვის	ქართული ენა – 21-ე საუკუნის გამოწვევები, საქართველოს პარლამენტი, ქუთაისი, 17 ივნისი, 2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>აღწერილია პროგრამული უზრუნველყოფა ბუნებრივი ენის ტექსტების მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემანტიკური კომპიუტერული მოდელირებისათვის წესებზე დაფუძნებული დაპროგრამების გამოყენებით. იგი ეფექტურია ისეთი ენებისათვის, რომლებსაც აქვთ განვითარებული მორფოლოგიური სტრუქტურა, როგორცაა ქართული ენა. მაგალითად, ქართულ სიტყვას შეიძლება ჰქონდეს რამოდენიმე ასეული სიტყვაფორმა. შეუძლებელია გამოვსახოთ სრული მორფოლოგიური ანალიზის წესები სასრული ავტომატით. ზოგიერთი ქართული ზმნის ფორმის დახლენა მორფემებად შეუძლებელია სასრული ავტომატით. ასევე ზოგიერთი სიტყვაფორმის სრული მორფოლოგიური ანალიზი მოითხოვს არადეტერმინისტული ძიების ალგორითმის გამოყენებას უკუსვლებით, რაც საგრძნობლად ზრდის ძეხნის დროს. რომ შევამციროთ უკუსვლების რაოდენობა, საჭიროა დავადოთ შეზღუდვები, რომლებიც არსებობს სიტყვაფორმაში არსებულ მორფემებს შორის და რაც შეიძლება ადრე შევამოწმოთ ისინი, რომ ავიცილოთ მცდარი ალტერნატივები და ამით შევამციროთ ძეხნის დრო. პროგრამულ უზრუნველყოფას სინტაქსური ანალიზისათვის აქვს საშუალებები, რომ შევამციროთ წესების რაოდენობა, რომელთაც აქვთ ერთნაირი წევრები, მაგრამ განსხვავებული მიმდევრობით. ამგვარად, პროგრამულ უზრუნველყოფას აქვს მრავალი საშუალებები, რომ ავაგოთ ეფექტური გამრჩევი, შევამოწმოთ და შევასწოროთ იგი. ჩვენ განვახორციელეთ ქართული ტექსტების მორფოლოგიური და სინტაქსური ანალიზი შემოთავაზებული პროგრამული უზრუნველყოფით. წარმოდგენილ სტატიაში აღწერილია პროგრამული უზრუნველყოფა და მისი გამოყენება ქართული ენისათვის.</p>			
54.	J.Antidze	Programming means for modeling of natural and formal languages	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია "გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები", 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი

<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შექმნილია პროგრამული საშუალებები, რომელთა საშუალებით შესაძლებელია ბუნებრივი და ფორმალური ენების კომპიუტერული მოდელირება. მოდელი აღიწერება ფორმალური გრამატიკის საშუალებით და მისირეალიზაცია ხდება სპეციალური პროგრამის მეშვეობით.</p>			
55.	N. Avazashvili	On the Main Boundary Value Problems of the Theory of Elasticity for Same Non-Homogeneous Plane Bodies.	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>დრეკადობის მათემატიკურ თეორიის ძირითადი სასაზღვრო ამოცანები განხილულია სპეციალური არაერთგვაროვნების მქონე სხეულისათვის, რომლისთვისაც მოხერხდა შესაბამისი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური განტოლებების სისტემის ზოგადი ამონახსნის აგება ბესელის ფუნქციების საშუალებით.</p>			
56.	გ. ახალაია, ნ. მანჯავიძე	Q-პოლომორფულ ვექტორთა ერთი სასაზღვრო ამოცანის შესახებ	<p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია პირველი რიგის კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემა, ე.წ. განზოგადოებული ბელტრამის სისტემა. ბ. ბოიარსკის ზოგადი წარმოდგენების საფუძველზე შესწავლილია რიმან-ჰილბერტის ტიპის სასაზღვრო ამოცანა.</p>			
57.	G. Akhalaia, N. Manjavidze	Functional classes of the solutions of elliptic systems on the plane	<p>“გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შემოყვანილი და შესწავლილია სიბრტყეზე ელიფსური სისტემების განზოგადოებულ ამოხსნათა კლასები, რომლებიც კლასიკური ჰარდისა და სმირნოვის სივრცეების ანალოგებს წარმოადგენენ.</p>			
58.	G. Akhalaia, N. Manjavidze	On discontinuous boundary value problems of generalized analytic vectors	<p>საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013</p>

<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>შემოყვანილი და შესწავლილია კოში - ლებევის წონიანი კლასები განზოგადოებული ანალიზური ვექტორებისათვის, რომლებიც წყვეტილი სასაზღვრო ამოცანების შესწავლის ბუნებრივ კლასებს წარმოადგენენ.</p>			
59.	Bitsadze L.	<p>On Some Solutions of Equations of the 2D Dynamical Theory of Thermoelasticity with Microtemperatures</p>	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განხილულია თერმოდრეკადობის ბრტყელი თეორიის დინამიკის განტოლებები მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. მიღებულია ამონახსნის ზოგადი წარმოდგენის ფორმულები, ამონახსნის ფუნდამენტური და სინგულარული მატრიცები, აგებულია მოცულობითი, მარტივი და ორმაგი ფენის პოტენციალები.</p>			
60.	Bitsadze L.	<p>Effective Solution of the Neumann BVP of the Linear Theory of Thermoelasticity for a Sphere and for the Foul Space with a Spherical Cavity,</p>	<p>საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV ყოველწლიური შეკრება, 8–10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი, საქართველო</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განხილულია თერმოდრეკადობის თეორიის განტოლებებისათვის მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით ნეიმანის სასაზღვრო ამოცანა სფეროსათვის და უსასრულო არისათვის სფერული ღრუთი. ამონახსნები წარმოდგენილია აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივების სახით.</p>			
61.	Bitsadze L.	<p>On Some Solutions of the System of Equations of Steady Vibration in the plane Thermoelasticity with Microtemperatures</p>	<p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განხილულია თერმოდრეკადობის ბრტყელი თეორიის მდგრადი რხევის განტოლებები მიკროტემპერატურის გათვალისწინებით. მიღებულია ამონახსნის ზოგადი</p>			

წარმოდგენის ფორმულები, ამონახსნის ფუნდამენტური და სინგულარული მატრიცები, აგებულია მოცულობითი, მარტივი და ორმაგი ფენის პოტენციალები.

62.	N. Zirakashvili	Formation of the boundary elements method in parabolic coordinates system	საქართველოს მათემატიკოსთა კავშირის IV საერთაშორისო კონფერენცია, ბათუმი, საქართველო 9-15 სექტემბერი, 2013
-----	-----------------	---	--

მოსხენების ანოტაცია

დრეკადობის თეორიის სასაზღვრო ამოცანების ამოსახსნელად ჩამოყალიბებულია რიცხვითი მეთოდი, რომელსაც ეწოდება სასაზღვრო ელემენტთა მეთოდი, კერძოდ ფიქტიურ დატვირთვათა მეთოდი. განსახილავ სხეულს წარმოადგენს პარაბოლურ კოორდინატთა სისტემის საკოორდინატო ღერძებით შემოსაზღვრული არე. არის მრუდწირული საზღვარი იყოფა მცირე ზომის მრუდწირებად. ამ შემთხვევაში განსახილავი არე უფრო ზუსტად აღიწერება, ვიდრე მცირე ზომის წრფივ მონაკვეთებად დაყოფისას, და შედეგად ამოცანის ამონახსნიც უფრო ზუსტი იქნება. სასაზღვრო ელემენტთა ამ მეთოდის მისაღებად გამოყენებულია დიფერენციალური გამოსახულებებისა და ინტეგრალური გამოსახულებების გარდაქმნები მრუდწირულ კოორდინატებში.

63.	Z. Kiguradze	Semi-Discrete Scheme for One System of Nonlinear Integro-Differential Equations	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
-----	--------------	---	---

მოსხენების ანოტაცია

გასაშუალებელი მოდელისთვის აგებული და გამოკვლეულია ნახევრად-დისკრეტული სქემა. აღნიშნული მოდელი დაფუძნებულია მაქსველის სისტემაზე, რომელიც აღწერს მაგნიტური ველის გარემოში გავრცელების პროცესს. ყურადღება გამახვილებულია ადრე შესწავლილზე უფრო ფართო კლასის არაწრფივობებზე.

64.	ა. პაპუკაშვილი	ერთი კლასის სინგულარული ინტეგრალური განტოლებების მიახლოებითი ამოხსნის შესახებ	პირველი საფაკულტეტო კონფერენცია ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში. თსუ, 22-26 იანვარი, 2013, თბილისი
-----	----------------	---	--

მოსხენების ანოტაცია

ანალიზურ ფუნქციათა თეორიის გამოყენებით დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანები ორთოტროპიული (კერძო შემთხვევაში იზოტროპიული) ბზარებით შესუსტებული სიბრტყისთვის მიიყვანება უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველ სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემაზე (წყვილზე) მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ, როდესაც ბზარი კვეთს გამყოფ საზღვარს (A ამოცანა). კერძო შემთხვევაში, როდესაც ბზარი გამოდის გამყოფ საზღვარზე გვაქვს უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი ერთი სინგულარული ინტეგრალური

განტოლება (B ამოცანა). შესწავლილია ამონახსნის ყოფაქცევის საკითხები ბზარის ბოლოების მახლობლობაში და განყოფ საზღვარზე. მოყვანილია მიახლოებითი ამონახსნის ზოგადი სქემები და ჩატარებულია რიცხვითი გათვლები კოლოკაციისა და ასიმპტოტური მეთოდების გამოყენებით.

65	<p><u>ა.პაპუკაშვილი,</u> <u>დ.გორდეზიანი,</u> თ.დავითაშვილი, მ.შარიქაძე</p>	<p>ბზარებით შესუსტებული შედგენილ სხეულებისათვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების მიახლოებითი ამონახსნა სასრულ-სხვაობიანი მეთოდის გამოყენებით</p>	<p>ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ვეკუას სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტის სემინარის XXVII გაფართოებული სხდომები 22-24 აპრილი, 2013, თბილისი</p>
----	---	---	---

მოხსენების ანოტაცია

ნაშრომში შესწავლილია ბზარებით შესუსტებული შედგენილი (უბნობრივ-ერთგვაროვანი) მართკუთხედის ფორმის სხეულისათვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების ამონახსნის სასრულ-სხვაობიანი მეთოდი. გამრუდებული ჰარმონიული დიფერენციალური განტოლება შესაბამისი სასაზღვრო პირობებით აპროქსიმირდება სხვაობიანი ანალოგიით. ამოცანის ასეთი დასმა საშუალებას იძლევა უშუალოდ ვიპოვოთ გადაადგილების ფუნქციის რიცხვი მნიშვნელობები ბადის კვანძებში. შემოთავაზებული სათვლელი ალგორითმები აპრობირებულია კონკრეტული პრაქტიკული ამოცანებისთვის.

66.	<p><u>A.Papukashvili,</u> <u>D.Gordeziani,</u> T.Davitashvili, M.Sharikadze</p>	<p>On Some Methods of Approximate Solution of Antiplane Problems of Elasticity Theory for Composite Bodies Weakned by Cracks</p>	<p>მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი</p>
-----	---	--	--

მოხსენების ანოტაცია

შესწავლილია ბზარებით შესუსტებული შედგენილი (უბნობრივ-ერთგვაროვანი) სხეულებისთვის დრეკადობის თეორიის ანტიბრტყელი ამოცანების მიახლოებითი ამონახსნის ორი მეთოდი: ა). ინტეგრალურ განტოლებათა და ბ). სასრულ-სხვაობიანი მეთოდები. პირველ შემთხვევაში სხეული წარმოადგენს უბნობრივ-ერთგვაროვან სიბრტყეს, მიღებულია უძრავი განსაკუთრებულობის შემცველი სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა სისტემა (როცა ბზარი კვეთს გამყოფ საზღვარს) და ერთი სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლება (როცა ბზარი გამოდის გამყოფ საზღვარზე) მხები ძაბვების ნახტომების მიმართ. ზემოაღნიშნული ინტეგრალური განტოლებები ამონახსნილია კოლოკაციის მეთოდით, კერძოდ დისკრეტულ განსაკუთრებულობათა მეთოდით. მეორე შემთხვევაში სხეულს აქვს მართკუთხედის ფორმა. გამრუდებული ჰარმონიული დიფერენციალური განტოლება შესაბამისი სასაზღვრო პირობებით აპროქსიმირდება სხვაობიანი ანალოგიით. ამოცანის ასეთი დასმა საშუალებას იძლევა უშუალოდ ვიპოვოთ გადაადგილების ფუნქციის რიცხვითი მნიშვნელობები ბადის კვანძებში. შემოთავაზებული სათვლელი ალგორითმები აპრობირებულია კონკრეტული პრაქტიკული ამოცანებისთვის.

67.	T. Davitashvili, <u>D. Gorgeziani</u> G. Geladze G. Gubelidze <u>A. Papukashvili</u> M. Sharikadze	Assessment of Risk Factors of Emergency Cases at Georgian Section of Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia by Means of Mathematical Modelling	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოსხენებაში ჩატარებულია სატრანსპორტო კორიდორის ევროპა-კავკასია- აზია-ს საქართველოს სექციაზე ექს-ტრემალური ავარიების რისკ ფაქტორების შეფასება მათემატიკური მოდელირებით.</p>			
68.	არჩილ პაპუკაშვილი	თხელი ხისტი ჩართვის მქონე მართკუთხოვანი ფირფიტის ღუნვის ამოცანის მიახლოებითი ამოხსნის ერთი მეთოდის შესახებ	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>თხელი ხისტი ჩართვის მქონე მართკუთხოვანი ფირფიტის ღუნვის ამოცანები მიყვანილია გლუვი გულის მქონე პირველი გვარის ინტეგრალურ განტოლებებზე. ამ განტოლების ამონახსნი მოიძებნება არაინტეგრებადი განსაკუთრებულობის მქონე ფუნქციათა კლასში.</p> <p>შემოთავაზებულია აღნიშნული ინტეგრალური განტოლების მიახლოებითი ამოხსნის ახალი ალგორითმები კოლოკაციის მეთოდის გამოყენებით. კერძოდ ნაშრომში გამოყენებულია დისკრეტულ განსაკუთრებულობათა მეთოდი თანაბრად დაშორებული კვანძების შემთხვევაში. რიცხვითი გათვლების საშუალებით გამოკვლეულია ფირფიტის ჩაღუნვის ფუნქციის მნიშვნელობებზე ჩართვის სიგრძისა და მასის გავლენა.</p>			
69	Cvetan Ducehv, Alexander Leitsch, <u>Mikheil Rukhaia</u> and Daniel Weller	A Method Overcoming Induction During Cut-Elimination	Tenth International Tbilisi Symposium on Language, Logic and Computation; September 23-27, Gudauri, Georgia
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>გენცენის ქათ-ელიმინაციის თეორემა მტკიცებათა თეორიის ქვაკუთხედი. მას მიყვავართ ანალიტიკურ დამტკიცებამდე. მაგრამ იმ სისტემებში, სადაც ინდუქცია გვხვდება როგორც გამოყვანის წესი, ქათ-ელიმინაცია ზოგადად შეუძლებელია. ამ პრობლემის გადაჭრის ერთი გზა არის დამტკიცებათა უსასრულო მიმდევრობის ერთგაროვანი ფორმით განსაზღვრა და მეთოდი, რომელიც საშუალებას მოგვცემს შესაბამისი ანალიტიკური დამტკიცებების მიმდევრობა აგრეთვე განვსაზღვროთ ერთგაროვანი ფორმით. მოსხენებაში წარმოვიდგინეთ ასეთ ფორმალურ მს, ინდუქციურ მტკიცებათა ალტერნატივას და მისთვის განვსაზღვრავთ ქათ-ელიმინაციის მეთოდს. მტკიცებათა თეორიის ძირითადი კონცეფციები, როგორცაა სეკვენციათა და რეზოლუციის კალკულუსები, გავრცობილია ინდუქციური განმარტებებით და თერმების, ფორმულების, დამტკიცებების სქემებია მიღებული. ქათელიმინაციის მეთოდი ასეთი მტკიცებათა სქემებისათვის ახსნილია მაგალითის</p>			

გამოყენებით.			
70.	მაია სვანაძე	ბლანტი დრეკადობის წრფივი თეორიის სასაზღვრო ამოცანები კელვინ-ვოიგტის მასალებისათვის სიცარიელით	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოხსენების ანოტაცია:</p> <p>გამოკვლეულია ბლანტი დრეკადობის წრფივი თეორიის მდგრადი რხევის სასაზღვრო ამოცანები კელვინ-ვოიგტის მასალებისათვის სიცარიელით. გრინის ფორმულების გამოყენებით დამტკიცებულია შიგა და გარე სასაზღვრო ამოცანების კლასიკური ამონახსნების ერთადერთობა. დადგენილია ზედაპირული და მოცულობითი პოტენციალების ძირითადი თვისებები. პოტენციალთა მეთოდისა და სინგულარული ინტეგრალური განტოლებათა თეორიის გამოყენებით დამტკიცებულია მდგრადი რხევის სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნების არსებობის თეორემები.</p>			
71.	<u>Tkeshelashvili A.</u> <u>Sokhadze G.</u>	On one method of the statistical estimation of probability distribution based on the observations of dynamics at the end of the interval	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია დინამიური პროცესის განაწილების სიმკვრივის შეფასების ამოცანა ირიბი დაკვირვებების საფუძველზე</p>			
72.	<u>Khatuna Chargazia,</u> <u>Oleg Kharshiladze,</u> <u>Gaetano Zimbardo</u>	Theoretical and Experimental Detection of Nonlinear Electromagnetic Waves as the Elements of Turbulence in the Geospace Environment	მეორე საერთაშორისო კონფერენცია “გამოყენებითი მათემატიკის თანამედროვე პრობლემები”, 4-7 სექტემბერი, 2013, თბილისი
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>შემოთავაზებულია ულტრა დაბალი სიხშირის (უდს) ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაციის ფიზიკური და მათემატიკური მოდელი და შემდგომი წრფივი და არაწრფივი ევოლუციის სცენარი იონოსფეროში მათი არაერთგვაროვან ქარებთან (წანაცვლებით დინებებთან) ურთიერთქმედებისას, რომელიც თავის მხრივ წარმოადგენს გარემოში ენერგიების გადანაწილების ახალ მექანიზმს. შესწავლილია იონოსფეროსა და მაგნიტოსფეროს სხვადასხვა რეგიონებში არაწრფივ ძლიერად ლოკალიზებულ გრიგალურ სტრუქტურებად (მონოპოლური და დიპოლური გრიგალები, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ბილიკი) თვითორგანიზაცია.</p>			
73	<u>Khatuna Chargazia,</u> <u>Oleg Kharshiladze</u>	Large Scale Zonal Flows' And Magnetic Field Generation By Small Scale Turbulence In The Ionosphere	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური

			კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
--	--	--	--

მოსხენების ანოტაცია

შესწავლილია მცირე მასშტაბიანი (სკინ სისქის $k_{\perp}^2 c^2 / \omega_{pe}^2 \sim 1$) დრეიფული ალფენის ტურბულენტობით განპირობებული დიდმასშტაბიანი ზონალური დინებებისა და მაგნიტური ველების არაწრფივი გენერაციის თავისებურებები იონოსფერულ პლაზმურ გარემოში. მიღებულია წანაცვლებითი დინებებისა და მაგნიტური ველის ევოლუციის განტოლებები ჩქარი მაღალსიხშირული და მცირემასშტაბიანი ფლუქტუაციების აღმწერი მოდელური განტოლებების საშუალებით. ნაჩვენებია, რომ მცირე მასშტაბიანი დრეიფული ალფენის ტურბულენტობით სპონტანურად გენერირდებიან დიდმასშტაბიანი ზონალური დინებები და მაგნიტური ველები, რაც განპირობებულია რეინოლდსისა და მაქსველის ძაბვის არაწრფივი ურთიერთქმედებით გარემოს ნაწილაკზე. სისტემაში ჩნდება დადებითი უკუკავშირი დიდმასშტაბიანი ზონალური და/ან მაგნიტური ველის მიერ მცირე მასშტაბიანი სკინ სისქის ალფენის ტალღების მოდულაციით. მცირე მასშტაბიანი ტალღური პაკეტის გავრცელებას გარემოში თან ახლავს პარამეტრული არამდგრადობით განპირობებული დაბალსიხშირული დიდმასშტაბიანი შეშფოთებები. შესწავლილია არამდგრადობის ორი რეჟიმი: რეზონანსულ-კინეტიკური და ჰიდროდინამიკური. ნაპოვნია ამ არამდგრადობების ინკრემენტები. განსაზღვრულია არამდგრადობის განვითარებისა და დიდმასშტაბიანი სტრუქტურების გაჩენის პირობები. აღნიშნული არამდგრადობები იწვევენ ენერჯის გადაქაჩვას მცირე მასშტაბიანი ალფენის ტალღებიდან დიდმასშტაბიან ზონალურ სტრუქტურებში, რაც დამახასიათებელია ენერჯის ტურბულენტური უკუკასკადისთვის.

74	Oleg Kharshiladze, Khatuna Chargazia	Strong Anisotropic Turbulence Spectra in the Geospace Environment	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
----	---	---	---

მოსხენების ანოტაცია

მოსხენება ეძღვნება დამაგნიტებულ კოსმოსურ პლაზმურ გარემოში მიმდინარე ტურბულენტური პროცესების გამოკვლევას. ასეთ გარემოში არამდგრადობების განვითარებით შესაძლებელია წარმოიქმნან ელექტრომაგნიტური მცირემასშტაბიანი ძლიერად ლოკალიზებული არაწრფივი გრიგალური სტრუქტურები, რომლებსაც გადააქვთ ჩატერილი ნაწილაკები. პლაზმაში გადაადგილებისას ეს სტრუქტურები იწვევენ სიმკვრივის, ელექტრული და მაგნიტური ველების შესამჩნევ ფლუქტუაციებს და ააქტიურებენ გადატანის პროცესებს გარემოში. ამასთან ექსპერიმენტზე მიღებული სიმკვრივის ფლუქტუაციის სპექტრის მაჩვენებელი გაცილებით აღემატება სუსტი ტურბულენტობის თეორიის მიერ ნაწინასწარმეტყველებს. ჩვენს მოდელში განხილულ გრიგალურ სტრუქტურებს შეუძლიათ გამოიწვიონ ძლიერი გრიგალური ტურბულენტობა. ტურბულენტური დინება განიხილება როგორც ძლიერად ლოკალიზებულ, სუსტად ურთიერთქმედ ერთნაირი გრიგალების ანსამბლი. სხვადასხვა ამპლიტუდიანი გრიგალები შემთხვევითად არიან განაწილებული გარემოში (ურთიერთდაჯახებების გამო). მათ აღსაწერად იქნა გამოყენებული სტატისტიკური მეთოდი. მოცემულ მოდელში დაშვებულია, რომ სტაციონარული ტურბულენტობა ფორმირდება ურთიერთ კონკურენტული ეფექტების დაბალანსებით: მიღებულია ტალღური რიცხვების

მიმართ ელექტრომაგნიტური ენერჯის სტაციონარული სპექტრის ახალი სახე, რომელიც ეცემა ხარისხოვანი კანონით $\langle |B_k|^2 \rangle \sim k^{-8/3}$, რაც კარგ თანხვედრაშია უახლეს სატელიტურ (მაგნიტოსფერულ, იონოსფერულ) და ლაბორატორიული დაკვირვებების მონაცემებთან. გამოკვლეულია დედამიწის მაგნიტოსფერულ კუდში დინების კინემატიკური პარამეტრებისა და მაგნიტომეტრული გაზომვები სატელიტ "თ Iშ" მონაცემების მიხედვით. შესწავლილმა სპექტრებმა გვიჩვენა, რომ სპექტრის ხარისხის მაჩვენებელი დამოკიდებულია მაგნიტოსფეროს მდგომარეობაზე. კერძოდ, ჩვენს მიერ გამოკვლეულ დროით ინტერვალში სპექტრების სახეს განსაზღვრავს მაგნიტოსფეროში მიმდინარე მაგნიტური შტორმები. ჩატარდა პლაზმური გრიგალების ურთიერთდაჯახებების კომპიუტერული მოდელირება, რომელმაც დაადასტურა წარმოდგენილი ტურბულენტობის ფორმირების სცენარის შესაძლებლობა.

75	მირანდა გაბელაია	სინუსოიდალური წამახვილებული დეროს რხევის ამოცანა (0,0) მიახლოებაში	საქართველოს მექანიკოსთა კავშირის მე-4 ყოველწლიური კონფერენცია, 8-10 ნოემბერი, 2013, ქუთაისი
----	------------------	--	---

მოსხენების ანოტაცია

შესწავლილია π სიგრძის სინუსოიდალური წამახვილების მქონე დერო, რომლის სიგანე და სისქე იცვლება შემდეგი კანონით: $2h_2 = h_2^0$ და $2h_3 = h_3^0 \sin^k x_1$, $x_1 \in (0, \pi)$ დეროების იერარქიული მოდულების (0,0) მიახლოებაში. დამტკიცებულია ინტეგრალური განტოლების გულის სიმეტრიულობა. ამონახსნი აგებულია აბსოლუტურად და თანაბრად კრებადი მწკრივის სახით.

2) უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება, ჩატარების დრო და ადგილი
1	გიორგი ჯაიანი	Cusped Shell-like Structures	Oberseminar: Angewandte Mathematik in Sommersemester 2013 2013-05-07, Mathematisches Institut Albert-Ludwigs- Universität Freiburg. German
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>მოხსენებაში მიმოხილული და გაანალიზებულია დრეკად წამახვილებულ პრიზმულ და სტანდარტულ გარსებს, ფირფიტებსა და ღეროებთან, წამახვილებულ დრეკად პრიზმულ გარსის და სითხის ურთიერთქმედების ამოცანებთან დაკავშირებული შედეგები, მიღებული მომხსენებლისა და მისი კოლეგების მიერ.</p>			
2	გიორგი ჯაიანი	On Hierarchical Models for Cusped Elastic Prismatic Shells	ICCS17, 17-21 June 2013 Faculty of Engineering University of Porto, Porto. Portugal
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის აგებულია იერარქიული მოდელები, როცა: ა) პირით ზედაპირებზე მოცემულია გარსის პროექციისადმი ძაბვის ვექტორის ნორმალური და გადაადგილების ვექტორის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მესამე სასაზღვრო პირობები); ბ) პირით ზედაპირებზე მოცემულია ძაბვის ვექტორის გარსის პროექციისადმი პარალელური და გადაადგილების ვექტორის ნორმალური მდგენელები (ე.ი. ეგრეთ წოდებული მეოთხე სასაზღვრო პირობები); გ) ზედა პირით ზედაპირზე მოცემულია მესამე, ხოლო ქვედაზე – მეოთხე სასაზღვრო პირობები; დ) ზედა ზედაპირზე მოცემულია ძაბვის, ხოლო ქვედაზე – გადაადგილების ვექტორის კომპონენტები.</p>			
3	გიორგი ჯაიანი	Some hierarchical models for cusped elastic prismatic shells (მოხსენება გაკეთდა ტელეხიდის გამოყენებით)	AMiTaNS'13, 24-29 June, 2013, Albena, Bulgaria
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუამ ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, კერძოდ, ფირფიტებისათვის, ააგო იერარქიული მოდელები, როდესაც პირით ზედაპირებზე ცნობილია ან ძაბვები (მოდელი I) ან გადაადგილებები (მოდელი II). წინამდებარე ნაშრომში აგებული და გაანალიზებულია იერარქიული მოდელები, საზოგადოდ, წამახვილებული დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, როდესაც პირით ზედაპირებზე (i) ცნობილია ძაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და გადაადგილების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი III), (ii) ცნობილია გადაადგილების ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი ნორმალური მდგენელი და ძაბვის ვექტორის პრიზმული გარსის პროექციისადმი პარალელური მდგენელები (მოდელი IV). V და VI მოდელს, შესაბამისად, ვუწოდებთ იმ</p>			

<p>იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ერთ პირით ზედაპირზე ცნობილია (i) პირობები, ხოლო მეორეზე - (ii) პირობები. გარდა ამისა, ვაგებთ ისეთ იერარქიულ მოდელებს, როდესაც ზედა პირით ზედაპირზე ცნობილია ძაბვის ვექტორი, ხოლო ქვედაზე - გადაადგილებები (მოდელი VII) და პირიქით (მოდელი VIII). განსახილველი მოდელების ნულოვანი მიახლოებაში გამოკვლეულია წამახვილებულ ნაპირზე წამახვილების გეომეტრიაზე დამოკიდებულებით სასაზღვრო პირობების კორექტულად დასმის თავისებურებები. კონკრეტულ შემთხვევებში, ზოგიერთი სასაზღვრო ამოცანა ამოხსნილია ცხადი სახით.</p>			
4	გიორგი ჯაიანი	Elastic cusped rod, plate, prismatic and standard shell models	Aidaa 2013, 9-12 September 2013, Naples, Italy
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>მოხსენება ეძღვნება წამახვილებულ კირხჰოფ-ლიავის ფირფიტებს, წამახვილებულ ეილერ-ბერნულის ღეროებს, იერარქიულ მოდელებს წამახვილებულ პრიზმულ გარსებსა და ღეროებისთვის, რთული გეომეტრიის სტრუქტურებს. გაკეთებულია დასკვნები და გამოთქმულია მოსაზრებები ამ მიმართულებით კვლევის შემდგომი განვითარების პერსპექტივების თაობაზე.</p>			
5	ნატალია ჩინჩალაძე	On some analytical methods for calculating cusped prismatic shells	ISAAC-ის მე-9 საერთაშორისო კონფერენციაზე, კრაკოვი, პოლონეთი, 2013 წლის 5-9 აგვისტო
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>ი. ვეკუამ ცვლადი სისქის დრეკადი პრიზმული გარსებისათვის, კერძოდ, ფირფიტებისათვის, ააგო იერარქიული მოდელები, როდესაც პირით ზედაპირზე ცნობილია გადაადგილებები (მოდელი II). მოხსენებაში განხილული იყო წამახვილებული პრიზმული გარსის რხევის ამოცანები მეორე მოდელის ნულოვანი მიახლოებისათვის.</p>			
6	<u>T.Vashakmadze,</u> <u>A.Papukashvili,</u> <u>Y. F. Gü lver.</u>	Application of Projective Methods for Solving BVPs of DEs with a Small Parameter	11 th Intern.Conference of Numerical Analysis and Applied Mathematics,21-27 Sept.,2013,Rhodes,Greece
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>განვითარებულია შეშფოთების (პუანკარე-ლიაპუნოვის) თეორიის ალტერნატიული მეთოდის გამოყენება მცირე პარამეტრის შემცველ წრფივი ოპერატორული განტოლებისათვის, როდესაც ძირითადი ოპერატორი დრეკად ფირფიტათა დაზუსტებული თეორიებია. რიცხვითი რეალიზაცია ხორციელდება ტექნიკური არეებისათვის პროექციულ-ვარიაციული მეთოდით.</p>			
7	<u>T.Vashakmadze.,</u> <u>R.Chikashua,</u> <u>G.Manelidze</u>	Problems of Reliable Calculation of Coefficients Coefficient of Secular Equation by Special Functions	11 th Intern.Conference of Numerical Analysis and Applied Mathematics,21-27 Sept.,2013,Rhodes,Greece
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია საუკუნის განტოლების კოეფიციენტებისა და ფესვების განსაზღვრის</p>			

<p>ამოცანები მთელ ელემენტებიანი მატრიცათა აღრიცხვისა და ორთოგონალურ პოლინომთა სისტემების გამოყენებით.</p>			
8	<p><u>T.Vashakmadze,</u> A.Muradova</p>	<p>To Problem of Approximate Solution BVPs for ODEs with Boundary Layers</p>	<p>11 th Intern.Conference of Numerical Analysis and Applied Mathematics,21-27 Sept., 2013,Rhodes,Greece</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია წრფივი ორწევტილოვანი სასაზღვრო ამოცანების მაღალი სიზუსტით რიცხვითი რეალიზაციის საკითხები.</p>			
9	<p>Баби́луа П., Дочвири Б., Пуртухия О., <u>Сохадзе Г.</u></p>	<p>Об оптимальной остановке стандартного марковского процесса.</p>	<p>Проблемы управления безопасностью сложных систем Москва, 2013</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>სტანდარტული მარკოვის პროცესისათვის გადაწყვეტილია ოპტიმალური გაჩერების ამოცანა</p>			
10	<p>Баби́луа П., Дочвири Б., Пуртухия О., <u>Сохадзе Г.</u></p>	<p>Об оптимальной остановке и вариационных неравенствах.</p>	<p>Проблемы управления безопасностью сложных систем. Москва, 2013</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მოცემულია კავშირი შემთხვევითი პროცესის ოპტიმალური გაჩერების ამოცანებსა და ვარიაციულ უტოლობებს შორის</p>			
11.	<p>U. Goginava</p>	<p>Strong Summability of Multiple Fourier Series</p>	<p>Joint CRM-ISAAC conference on Fourier Analysis and Approximation Theory. Barcelona, November 4-8, 2013</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ჯერადი ფურიეს მწკრივების ექსპონენციალურად თითქმის ყველგან კრებადობის საკითხები.</p>			
12.	<p>U. Goginava</p>	<p>Strong convergence of multiple Walsh-Fourier series</p>	<p>Dyadic Analysis and Application. October 1-2, Nyiregyhaza 2013 (Hungary).</p>
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>დახასიათებულია ჯერადი ფურიე-უოლშის მწკრივების ძლიერად შეჯამებადობის</p>			

წერტილები.			
13.	U. Goginava	Convergence of Logarithmic Means of Multiple Fourier Series	Second International Conference on MATHEMATICS IN ARMENIA: ADVANCES AND PERSPECTIVES . 24-31 AUGUST, 2013, TSAGHKADZOR, ARMENIA.
<p style="text-align: center;">მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ჯერადი ფურიეს მწკრივების ლოგარითმული საშუალოების ზომით კრებადობის საკითხები.</p>			
14.	U. Goginava,	On the Convergence of Multiple Fourier series of Functions of Bounded Partial Generalized Variation	Approximation Theory and Fourier Analysis. Isaac 9 th Congress, Krakow 2013, Poland.
<p style="text-align: center;">მოსხენების ანოტაცია</p> <p>წარმოდგენილია განზოგადოებული სასრული ვარიაციის ცნებები და მათი გამოყენება ფურიეს მწკრივთა კრებადობის საკითხებში.</p>			
15.	U. Goginava	Strong summability of quadrat partial sums of double Fourier series	International conference of constructive of functions-2013. Sozopol, June 9-15, 2013.
<p style="text-align: center;">მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შესწავლილია შერეული ლოგარითმული საშუალოების ზომით და ნორმით კრებადობა.</p>			
16	<u>Tamaz Tadumadze</u> Nika Gorgodze	Differential Equations Taking Into Account Delay Function Perturbation and Initial Data Optimization Problems	Second International Conference Mathematics in Armenia : Advances and Perspectives August 24-31, 2013, Tsaghkadzor, Armenia
<p style="text-align: center;">მოსხენების ანოტაცია</p> <p>მიღებულია ამონახსნის ვარიაციის ფორმულები საწყისი მონაცემებისა და განტოლების მარჯვენა მხარის შემფოთებების მიმართ.</p>			
17	S. Mahmood, <u>T. Kaladze</u> , Hafeez-ur-Rehman	Acoustic nonlinear periodic waves in pair-ion plasmas	66 Annual Gaseous Electronics Conference (American Physical Society), September 30-October 4, 2013. Princeton, New Jersey. http://meetings.aps.org/link/BA PS.2013.GEC.DT1.6
<p style="text-align: center;">მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ერთნაირი მასისა და სხვადასხვა ტემპერატურის მქონე დადებითი და უარყოფითი იონების შემცველ არადამაგნიტებულ პლაზმაში განხილულია ელექტროსტატიკური აკუსტიკური არაწრფივი პერიოდული (კნოიდალური) ტალღებისა და სოლიტონების</p>			

არსებობის შესაძლებლობა.			
18	რომან კოპლატაძე	Essentially nonlinear functional differential equation with advanced argument	Second International Conference Mathematics in Armenia : Advances and Perspectives August 24-31, 2013, Tsaghkadzor, Armenia
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>დადგენილია თითქმის წრფივი (არსებითად არაწრფივი) დიფერენციალური განტოლებების ამონახსნების რხევადობის საკმარისი (აუცილებელი და საკმარისი) პირობები.</p>			
19	D. Natroshvili	Acoustic scattering by inhomogeneous anisotropic obstacle: Boundary-domain integral equation approach	MAFELAP 2013, Conference on Mathematics of Finite Elements and Applications, 10-14 June, 2013, London, UK. http://www.brunel.ac.uk/mafela2013
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>გამოკვლეულია ერთგვაროვან უსასრულო ანიზოტროპულ გარემოში ჩართული არაერთგვაროვანი ანიზოტროპული წინაღობის მიერ აკუსტიკური ტალღების გაბნევის პრობლემებთან დაკავშირებული მათემატიკური ამოცანები. შესწავლილია შემთხვევა, როდესაც ცვლადი ფიზიკურ-მატერიალური პარამეტრები და გარდატეხის ინდექსი წყვეტას განიცდიან ერთგვაროვან და არაერთგვაროვან გარემოთა საკონტაქტო გამყოფ ზედაპირზე.</p>			
20	D. Natroshvili	Singularities of solutions to mixed interface crack problems	Journées Singulières Augmentées en l'honneur de Martin Costabel, 26-30 August, 2013, Rennes, France http://jsa2013.sciencesconf.org/
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ნაშრომში განმკვლევულია თერმო-ელექტრო დრეკადობის თეორიის ტრანსმისიის შერეული ამოცანების ამონახსნების სინგულარობა და ასიმპტოტიკური თვისებები, როდესაც ბზარი მდებარეობს საკონტაქტო ზედაპირზე.</p>			
21	Kachiashvili K.J.	Sequential Analysis methods of Bayesian Type for Testing Hypotheses.	Fourth International Workshop in Sequential Methodologies. The University of Georgia, USA. Department of Statistics, Franklin College of Arts and Sciences, July 17-21.
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ერთმანეთთან შედარებულია სტატისტიკური ჰიპოთეზების შემოწმების ვალდის, ბერგერის და ავტორის მიერ შექმნილი მიმდევრობითი ანალიზის მეთოდები. ნაჩვენებია უკანასკნელი მეთოდის უპირატესობა და საიმედოობა სხვა მეთოდებთან შედარებით.</p>			

22	Kachiashvili K.J.	Investigation of Constrained Bayesian Methods of Hypotheses Testing with Respect to Classical Methods.	Extended Abstract of IICMA, IndoMS International Conference on Mathematics and its Applications, Yogyakarta-Indonesia, November 6-8
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>გამოკვლეულია სტატისტიკური ჰიპოთეზების შემოწმების როგორც პარალელური ასევე მიმდევრობითი კლასიკური და პირობითი ბაიესის მეთოდები. ნახვენებია მათი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. შედარებულია ერთმანეთთან კონკრეტული მაგალითების დათვლის შედეგებით.</p>			
23	Prangishvili A.I., Kachiashvili K.J. and Shonia O.B.	Models of Sustainable Development of Production.	Proceedings of VII International Conference on Operations Research, (ORM2013), Vol. 1, Moscow, 15-19 October
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შემოთავაზებულია საწარმოს მდგრადი განვითარების მათემატიკური მოდელი, რომლის დანიშნულებაც ისეთი ტექნოლოგიური პროცესის შერჩევაა, რომელიც იძლევა უდიდეს ეკონომიკურ ეფექტს მაქსიმალური სოციალური და ეკოლოგიური გარანტიებით.</p>			
24	T. Jangveladze	Variable Directions Difference Scheme for One System of Nonlinear Partial Differential Equations.	WSEAS, 2nd International Conference on Applied, Numerical and Computational Mathematics, Morioka City, Iwate, Japan, April 23-25, 2013, www.wseas.org/multimedia/books/2013/Morioka
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ცვალებადი მიმართულებების სხვაობიანი სქემა ერთი არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური მოდელისათვის. შესწავლილია მდგრადობა და კრებადობა. ორგანზომილებიან შემთხვევაში ეს სისტემა აღწერს მცენარეთა ფოთლების ძარღვოვან განვითარებას. ჩატარებულია რიცხვითი ექსპერიმენტები ამ ორგანზომილებიანი შემთხვევისათვის. ეს ექსპერიმენტები სრულიად ეთანხმება თეორიულ გამოკვლევებს.</p>			
25	T. Jangveladze, Z. Kiguradze	On Some Nonlinear Partial Differential and Integro-Differential Diffusion Models.	WSEAS, 2nd International Conference on Applied, Numerical and Computational Mathematics, Morioka City, Iwate, Japan, April 23-25, 2013, www.wseas.org/multimedia/books/2013/Morioka

			oks/2013/Morioka
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>ერთი არაწრფივი ინტეგრო-დიფერენციალური სისტემისთვის შესწავლილია საწყის-სასახლვრო ამოცანების ამონახსნთა არსებობის, ერთადერთობის, დროითი ცვლადით ასიმპტოტური ყოფაქცევის საკითხები და რიცხვითი ამოხსნის ალგორითმები. ყურადღება არის გამახვილებული მაქსველის სისტემაზე დაფუძნებული ერთი ერთგანზომილებიანი არაწრფივი კერძოწარმოებულებიანი დიფერენციალური მოდელისათვის ფიზიკური პროცესების მიმართ დეკომპოზიციური ალგორითმების აგებაზე და ანალიზზე. ამ სისტემისათვის აგებული და გამოკვლეულია ნახევრად-დისკრეტული გასაშუალებული მოდელები. შესწავლილია სასრულ-სხვაობიანი სქემები. გამოკვლეული სისტემა წარმოიშვება მაგნიტური ველის გარემოში გავრცელების მათემატიკური მოდელირებისას.</p>			
26	<u>T. Jangveladze,</u> <u>Z. Kiguradze,</u> G. Lobjanidze	On Variational Formulation and Domain Decomposition Method for Bitsadze-Samarskii Nonlocal Boundary Value Problem.	WSEAS, 2nd International Conference on Applied, Numerical and Computational Mathematics, Morioka City, Iwate, Japan, April 23-25, 2013, www.wseas.org/multimedia/books/2013/Morioka
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია ბიწადე-სამარსკის არალოკალური ამოცანა მეორე რიგის ორგანზომილებიანი ელიფსური განტოლებისათვის. შესწავლილია მიმდევრობითი და პარალელური ტიპის არის დეკომპოზიციის ალგორითმები. ფორმულირებულია ამოცანის ვარიაციული დასმა.</p>			
27.	J.Antidze	Software tools for computer modeling of a natural language texts, keynote speech	2013 2 nd International Conference on Software and Computer Applications (ICSCA 2013), 1-2 June 2013, Paris (France)
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>შექმნილია პროგრამული საშუალებები, რომელთა საშუალებით შესაძლებელია ბუნებრივი ენის ტექსტების კომპიუტერული მოდელირება. მოდელი აღიწერება ფორმალური გრამატიკის საშუალებით და მისი რეალიზაცია ხდება სპეციალური პროგრამის შედგენით და გაშვებით.</p>			
28	Stefan Hetzl, Tomer Libal, Martin Rienr and <u>Mikheil Rukhaia</u>	Understanding Resolution Proofs through Herbrand's Theorem	Automated Reasoning with Analytic Tableaux and Related Methods Conference; September 16-19, Nancy, France
<p>მოსხენების ანოტაცია</p> <p>კომპიუტერის მიერ ნაპოვნი მტკიცებები, როგორც წესი, ადამიანისათვის ძნელად გასაანალიზებელია. ამ სტატიაში ჩვენ წარმოგიდგინთ რეზოლუციური დამტკიცებების გაანალიზების გზას ჰერბრანდის თეორემის საშუალებით და ამ</p>			

მეთოდის პრაქტიკულ რეალიზაციას.საწყის ინფორმაციად ჩვენ ვიღებთ იმას, თუ რომელი თერმი რომელი კვანტორის ნაცვლად ჩაისვა, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ: გაგრძობად ხეს. რეზოლუციური დამტკიცებიდან ასეთი ხის გამოთვლის შემდეგ, მომხმარებელს ეს ინფორმაცია მიეწოდება გრაფიკულ ინტერფეისში, რომელიც დამტკიცების სხვადასხვა ნაწილების გაშლისა და დაფარვის საშუალებას იძლევა.

ეს ინტერფეისი ძალიან კარგი საშუალებაა კომპიუტერის მიერ ნაპოვნი დამტკიცების საკვანძო ნაწილებზე ფოკუსირებისათვის. ამ სტატიაში აღწერილია მეთოდის თეორიული და რეალიზაციის მხარეები და მისი სარგებლიანობა ნაჩვენებია რამდენიმე მაგალითზე.

29	M. Svanadze	Boundary value problems in the theory of thermoviscoelasticity for Kelvin-Voigt materials with voids	Third International Conference on Material Modelling, 8-10 September, 2013, Warsaw, Poland
----	-------------	--	--

მოხსენების ანოტაცია:

გამოკვლეულია ბლანტი დრეკადობის წრფივი თეორიის მდგრადი რხევის სასაზღვრო ამოცანები კელვინ-ვოიგტის მასალებისათვის სიცარიელით. გრინის ფორმულების გამოყენებით დამტკიცებულია შიგა და გარე სასაზღვრო ამოცანების კლასიკური ამონახსნების ერთადერთობა. დადგენილია ზედაპირული და მოცულობითი პოტენციალების ძირითადი თვისებები. პოტენციალთა მეთოდისა და სინგულარული ინტეგრალური განტოლებათა თეორიის გამოყენებით დამტკიცებულია მდგრადი რხევის სასაზღვრო ამოცანების ამონახსნების არსებობის თეორემები.

30	Kirtadze A., Kasrashvili T.	Elementary Volume from the Measure-Theoretical View-Point	11 th International Conference on Geometry and Applications, 1-6 September, Varna, Bylgaria, 2013.
----	-----------------------------	---	--

მოხსენების ანოტაცია:

ჩამოყალიბებული იქნა ელემენტალური მოცულობები ინვარიანტული ზომის თეორიის თვალსაზრისით. ნაჩვენებია, რომ ევკლიდეს სივრცის ყველა შემოსაზღვრულ ქვესიმრავლეთა კლასზე არ არსებობს არაუარყოფითი, ადიტიური, იზომეტრიული გარდაქმნების მიმართ ინვარიანტული მოცულობა, რომელი ერთეულოვან საკოორდინატო კუბზე ღებულობს ერთის ტოლ მნიშვნელობას. დამტკიცებულია, რომ კოში-ჰამელის ფუნქციებს შორის არსებობს ფუნქცია, რომელიც არაზომადია ნამდვილ რიცხვთა ღერძე ძვრების მიმართ ინვარიანტული ყველა იმ ზომის მიმართ, რომელიც არის ღებულის ზომის გაგრძელება.

31	K. Chargazia, G. Zimbardo, O. Kharshiladze	On the detection of a vortex chain in the Earth's magnetotail	EGU General Assembly 2013. April 7-12. Vienna, Austria.
----	--	---	---

მოხსენების ანოტაცია

მაგნიტოსფერულ გარემოში, კერძოდ მაგნიტოსფეროს კუდის არეში ხშირად დაიმზირება გრიგალები კოსმოსური თანამგზავრების მიერ. დიდმასშტაბიანი გრიგალური სტრუქტურების ზომები შეესაბამებიან ტურბულენტობის ინჟექციების

ზომას. ამიტომ მათი წარმოშობის მიზეზების გააზრება მნიშვნელოვანია გეოკოსმოსურ (ატმოსფერო, იონოსფერო, მაგნიტოსფერო) გარემოში ენერჯის გადაწვდის თვალსაზრისით. უახლეს ნაშრომში (Keiling et al., J. Geophys. Res., 114, A00C22 (2009), doi:10.1029/2009JA014114) TEMIS სალიტურმა მისიამ მაგნიტოსფეროს კუდში გამოავლინა გრიგალები, დაკავშირებული სუბშტორმით განპირობებული პლაზმის დინების სიჩქარის ძლიერ წანაცვლებასთან, რომელსაც გააჩნია შეუღლებული გრიგალები იონოსფეროში. TEMIS სალიტურმა მისიის მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში ძირითად გრიგალთან ერთად შესაძლოა გამოვლენილ იქნას სხვა გრიგალებიც, რომლებიც აფრომირებენ გრიგალურ ჯაჭვს. ანალიზებულ იქნა ორივე სიჩქარისა და მაგნიტური ველების მონაცემები C და D თანამგზავრებისათვის, ასევე მიღებულ იქნა შესაბამისი ჰოლოგრამები. ნაჩვენებია, რომ მაგნიტოსფეროს კუდში შესაძლებელია როგორც მონოპოლური, ასევე დიპოლური გრიგალების გამოვლენა. მიღებული ექსპერიმენტული მონაცემების დამუშავების შედეგები შედარებულია წანაცვლებით დინებებში გრიგალების ფორმირების რიცხვით სიმულაციებთან და ისინი კარგ თანხვედრაში არიან.

32	Kharshiladze Oleg, <u>Chargazia, Khatuna.</u>	Generation, intensification and self-organization of internal-gravity wave structures in the ionosphere with shear flow	12th Scientific Assembly, Mexico, Merida, p43, August 26-31, 2013.
----	--	---	--

მოსხენების ანოტაცია

შესწავლილია შიდა გრავიტაციული (შგტ) ტალღების გენერაციის, ინტენსიფიკაციის წრფივი მექანიზმი და შემდგომი არაწრფივი დინამიკა უწყვეტად სტრატოფიციურ დისიპაციურ იონოსფეროში არაერთგვაროვან ზონალურ ქართან (წანაცვლებით დინებასთან) ურთიერთქმედებისას. წანაცვლებითი დინებებისას წრფივ ამოცანაში შემავალი ოპერატორები არ არიან თვითშეუღლებული და შესაბამისი საკუთარი ფუნქციებიც არ არიან ორთოგონალური. ამიტომ კანონიკური მოდალური მიდგომა ნაკლებად ხელსაყრელია ასეთი ტიპის მოძრაობების შესასწავლად. ნაჩვენებია, რომ ევოლუციის საწყის წრფივ სტადიაზე შგტ შემოფოთებები ეფექტურად იღებენ ენერჯიას წანაცვლებითი დინებიდან და მნიშვნელოვნად (თითქმის ერთი რიგით) ზრდიან საკუთარ ამპლიტუდას და ენერჯიას. ამპლიტუდის ზრდასთან ერთად ირთვება არაწრფივი მექანიზმი და პროცესი სრულდება არაწრფივი განმხოლოებული, ძლიერად ლოკალიზებული შგტ გრიგალური სტრუქტურების წარმოქმნით (მონოპოლი, გრიგალების ჯაჭვი, გრიგალების ქუჩა). ამ გრიგალებს შეუძლია განაპირობოს ძლიერად ტურბულენტური მდგომარეობა იონოსფეროში.

33	Oleg Kharshiladze, <u>Khatuna Chargazia</u>	Dynamics of Ultra Low Frequency Electromagnetic Waves at Interaction with Shear Flows in the Ionosphere	European Planetary Science Congress 2013 08 – 13 September 2013, London, United Kingdom
----	--	---	---

მოსხენების ანოტაცია

შესწავლილია უღს პლანეტარული ელექტრომაგნიტური ტალღების გენერაცია და შემდგომი დინამიკა მბრუნავ დისიპაციურ იონოსფეროში ერთგვაროვანი ქარების (წანაცვლებითი დინებების) არსებობისას. პლანეტარული უღს ტალღები ჩნდებიან გარემოს სივრცით არაერთგვაროვან მაგნიტურ ველთან ურთიერთქმედების შედეგად. გამოვლენილია დიდმასშტაბიანი დამაგნიტებული როსბის ტიპის ტალღების გაძლიერების და მცირე მასშტაბიანი ინერციულ ტალღებად ტრანსფორმაციის ეფექტური მექანიზმი. ამოცანა გადაჭრილია არამოდალური მათემატიკური მეთოდის შესაძლებლობების გამოყენებით. რიცხვითი სიმულაციების

<p>მეშვეობით გამოვლენილია ტალღების ფონურ დინებებთან ურთიერთქმედების და ტალღური შეშფოთებების ურთიერთ ტრანსფორმაციის თავისებურებანი იონოსფეროში.</p>			
34.	<p><u>T.D. Kaladze,</u> <u>L.Z. Kahlon,</u> <u>L.V. Tsamalashvili</u></p>	<p>Nonlinear interaction of the Rossby-Khantadze electromagnetic waves with the shear zonal winds in the ionospheric E-layer</p>	<p>International Scientific Spring 2013 (ISS-2013, National Centre for Physics, March 11-15, Islamabad, Pakistan, 2013).</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>სუსტ იონიზირებულ იონოსფეროს E – შრეში გამოკვლეულია როსბი-ხანთაძის ელექტრომაგნიტური პლანეტარული ტალღების არაწრფივი დინამიკა.</p>			
35.	<p>Nino Khatiashvili</p>	<p>On the effective solutions of the nonlinear Schrödinger equation</p>	<p>Physics and Mathematics of the nonlinear Phenomena, 17-29 June, University of Sallento, Italy</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია კუბური არაწრფივობის შრედინგერის განტოლება უსასრულო არეში. განტოლება მიყვანილია არაწრფივ კერძოწარმოებულნიან დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემაზე და შესწავლილია ამ სისტემის სოლიტონური ტიპის ამონახსნები. ახალი უსასრულობაში ქრობადი ფუნქციების შემოტანის გზით, რომელთა მეხუთე ხარისხი უსასრულოდ მცირეა, სისტემა მიყვანილია არაწრფივ ელიფსური ტიპის განტოლებაზე. ეს განტოლება ამოხსნილია ანალიზურად. ამრიგად, მიღებულია შრედინგერის არაწრფივი განტოლების არატრივიალურ ამოხსნათა ახალი კლასი, რომლებიც აღწერენ სიმეტრიულ სოლიტონებს. პროგრამა MAPLE გამოყენებით ამოხსნები წარმოდგენილია გრაფიკული სახით.</p>			
36.	<p>Nino Khatiashvili</p>	<p>On the Stokes flow over ellipsoidal type bodies</p>	<p>World Congress on Engineering, 3-5 July, Imperial College, London</p>
<p>მოხსენების ანოტაცია</p> <p>განხილულია სტოქსის ნაკადი დერძ-სიმეტრიული სხეულების გასწვრივ მილში. სითხის დინება აღწერილია სტოქსის დერძ-სიმეტრიული სისტემით შესაბამისი საწყის-სასაზღვრო პირობებით რეინოლდსის რიცხვის მცირე მნიშვნელობისთვის. სხვადასხვა შემთხვევისთვის მიღებულია ეფექტური ამონახსნები. გამოთვლილია გადაადგილების ძაბვები და სიჩქარე. აგებულია სიჩქარის პროფილისა და გადაადგილების ძაბვების გრაფიკები.</p>			

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ალექსანდრე ჯანელიძის გეოლოგიის ინსტიტუტის 2013 წლის

სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

საკონტაქტო ინფორმაცია: პოლიტოვსკაიას ქ. №5

ტელ: 233 00 75, E-mail: tsutsunava@yahoo.com

შესავალი

2013 წელს ალექსანდრე ჯანელიძის გეოლოგიის ინსტიტუტში ირიცხებოდა 51 მეცნიერთანამშრომელი, მათ შორის 13 მეცნიერებათა დოქტორი (2 საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი და 3 ამავე აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი), 24 მეცნიერებათა კანდიდატი/აკადემიური დოქტორი და 7 დოქტორანტი.

საანგარიშო წელს ინსტიტუტში 5 სამეცნიერო განყოფილებაში მუშავებოდა 17 სამეცნიერო პროგრამა, 3 საერთაშორისო და 3 შოთა რუსთაველის სახ. ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საგრანტო პროექტი. ინსტიტუტის სხვადასხვა სამეცნიერო პროგრამის შესრულებასთან დაკავშირებით, გამოქვეყნდა 3 მონოგრაფია, 23 სტატია, 1 საქართველოს ტექტონიკური რუკა (1:500 000) და 37 თეზისი. ინსტიტუტის თანამშრომლები მონაწილეობდნენ 37 საერთაშორისო და 2 ადგილობრივ სამეცნიერო ღონისძიებებში.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება – ტექტონიკის, რეგიონული გეოლოგიისა და სეისმოტექტონიკის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი –აკადემიკოსი ე. გამყრელიძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: მთ. მეცნ.–თანამშრ. ფ.მაისაძე; უფრ.მეცნ. თანამშრომლები: თ.გიორგობიანი, ლ.ბაშელეიშვილი, გ.ნადარეიშვილი; მეცნ. თანამშრომლები: გ.მაისურაძე, თ.წამალაშვილი.

არასამეცნიერო პერსონალი: მთ. სპეციალისტი თ.კობიაშვილი, სპეციალისტი ე.ახმეტელი, ლაბორანტები ნ.თევდორაშვილი, გ.ნაცვლიშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის

შესრულებული და მიმდინარე სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

2	მიმდინარე სამუშაოების დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	პროგრამა 1. საქართველოსა და კავკასიის გეოლოგიური ევოლუცია და კონტინენტური ქერქის ჩამოყალიბების ძირითადი ეტაპები. (2013-2018 წწ.)	ე.გამყრელიძე	ე.გამყრელიძე ფ.მაისაძე, გ.ნადარეიშვილი, გ.მაისურაძე
	პროგრამა 2. სხვადასხვა ასაკის, რიგის, მორფოლოგიისა და გენეზისის ტექტონიკური სტრუქტურების წარმოშობის მექანიზმის კვლევა. (2007–2014 წწ.)	ე.გამყრელიძე	ე.გამყრელიძე თ.გიორგობიანი ლ.ბაშელეიშვილი თ.წამალაშვილი
	პროგრამა 3. დედამიწის ქერქის უახლესი (ნეო-ტექტონიკური) და თანამედროვე მოძრაობების ხასიათისა და სიჩქარის დადგენა საქართველოს ტერიტორიაზე. (2007–2014წწ.)	ე.გამყრელიძე	ე.გამყრელიძე

მიმდინარე კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

პროგრამა 1. უკანასკნელი 4 ათეული წლის განმავლობაში გეოლოგიასა და გეოფიზიკაში შეიქმნა შეხედულებათა ახალი სისტემა, რომელიც თანდათან გადაიზარდა თანამედროვე გეოლოგიურ თეორიაში ლითოსფეროს ფილების ტექტონიკის სახელწოდებით. ახალმა გეოლოგიურმა თეორიამ განაპირობა სრულიად ახალი პრობლემატიკის გაჩენა ცალკეული რეგიონების, მათ შორის კავკასიის, გეოლოგიური აგებულებისა და ევოლუციის კვლევაში. განსაკუთრებული მნიშვნელობა კავკასიის რეგიონის კვლევაში აქვს აგრეთვე უკანასკნელი სამი ათეული წლის განმავლობაში დადგენილ დედამიწის ქერქისა და ლითოსფეროს ჰორიზონტალურ ტექტონიკურ განშრევებას. გამოირკვა, რომ დედამიწის წიაღში მიმდინარე პროცესების განხილვისას აუცილებელია ზემოთ მოყვანილი ორი ძირითადი კონცეფციის სინთეზი: ფილების ტექტონიკის თეორიისა, რომელიც განმსაზღვრელობს ასრულებს დედამიწის გარე გარსების დინამიკაში, და ლითოსფეროს ჰორიზონტალური განშრევების კონცეფციისა. ამგვარი სინთეზი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა მაგმატიზმისა და რეგიონული მეტამორფიზმის პროცესების განხილვისას, რომლებიც ტექტონიკურ პროცესებთან ერთად დედამიწის სიღრმული აქტიურობის ერთიანი პროცესის უშუალო შედეგს წარმოადგენს. სწორედ ასეთ ასპექტში განიხილება აღნიშნული პროექტით გათვალისწინებული საქართველოსა და მომიჯნავე რეგიონების გეოლოგიური და გეოდინამიკური ევოლუცია.

მიმდინარე წელს შედგენილ იქნა საქართველოს ტექტონიკური რუკა (1:500 000), რომელზეც დატანილია სხვადასხვა ასაკის ნაოჭა კომპლექსები, ტექტონიკური დისლოკაციები მათი კინემატიკის ჩვენებით; რუკაზე გამოსახულია აგრეთვე სხვადასხვა გეოლოგიური ჰორიზონტების განლაგების ზასიათი სტრატოიზიფსების საშუალებით, რასაც დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. რუკაზე ჩანართის სახით მოცემულია კავკასიის მეზოზოურ -კაინოზოური დროის გეოდინამიკური პირობები. ერთდ, ნაჩვენებია განაპირა ზღვის, კუნძულთა რკალშიგა და მიკროკონტინენტური გეოდინამიკური პირობები. განხილულია საქართველოს გეოლოგიური აგებულება და ფანეროზოური დროის გეოდინამიკური ევოლუცია.

საქართველოსთვის პირველადია განსაზღვრული კაინოზოური ოროგენული ფაზისების ხანგრძლივობა. რეგრესიული ნალექების ასაკისა და გეოქრონოლოგიური მონაცემების გათვალისწინებით.

ამ პროგრამის შესრულებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა 1 მონოგრაფია, 1 სტატია და საქართველოს ტექტონიკური რუკა (1:500 000).

პროგრამა 2. შედგენილ იქნა საქართველოს ტერიტორიაზე ტექტონიკურ ძაბვათა ვექტორების ორიენტაციის რუკა. კერძოდ, პირველი და მეორე რანგის მაქსიმალური სუბ-ჰორიზონტალური კუმშვის დერძების ორიენტაცია. ამ მონაცემებს დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს საქართველოს ტერიტორიის სეისმური უსაფრთხოების შეფასებისთვის. (იხ. საქართველოს ტექტონიკური რუკა).

აღწერილია ქართლ-კახეთის რეგიონში განლაგებული მტკვრის მთათაშუა დეპრესიის ზედა და შუა მონაკვეთის სტრატეგრაფია და ტექტონიკა. გეოფიზიკური მონაცემების გამოყენებით დახასიათებულია მათი სიღრმული გეოლოგიურ-სტრუქტურული აგებულების თავისებურებანი.

მოცემულია ტექტონოფაციესური ანალიზის მეთოდის მოკლე დახასიათება, რომელიც წარმოადგენს მორფოლოგიური ტექტონიკის ახალ თანამედროვე მოდიფიკაციას და გამოიყენება სხვადასხვა მასშტაბის სტრუქტურული და ტექტონიკური რუკების შესადგენად.

ჩატარებულია საქართველოს ზოგოერთი რეგიონის ტექტონიკური სტრუქტურების ანოლოგიური მოდელირება ექვივალენტურ მასალებზე და გაანალიზებულია შედეგები.

პროგრამა 3. GPS –ს ტექნოლოგიის საშუალებით განსაზღვრული მონაცემების საფუძვე-

<p>ლზე დადგენილია, რომ ამჟამად ადგილი აქვს საქართველოს ტერიტორიის აქტიურ კოორდინაციულ შეკუმშვას მერიდიანული მიმართულებით და, ამასთან ერთად, საქართველოს ბელტის და გაგრა-ჯავის ზონის ქვეცოცებას (ალპინოტიპური სუბდუქცია) კავკასიონის ნაოჭა სისტემის ქვეშ. ამ მონაცემებს დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს საქართველოს ტერიტორიის სეისმური რისკის შეფასებისთვის.</p>

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	დასრულებული პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კავკასიის ტექტონიკა	შვეიცარიის საერთაშორისო სამეცნიერო ფონდი SCOPEs no IZ73ZO_1.27933	ე.გამყრელიძე	ე.გამყრელიძე, კ.ქოიავა, ლ.შუბითიძე
დასრულებული პროექტის შედეგები (ანოტაცია)				
შედგენილია კავკასიის 1:100 000 ტექტონიკური რუკის მაკეტი, რომელსაც საფუძვლად დაედო საქართველოს ტექტონიკური რუკის (რედ. ე.გამყრელიძე) ლეგენდის შინაარსი.				
	მიმდინარე პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	ადმოსავლეთ საქართველოს დრმად დაძირული მეზო-კაინოზოური ნალექების ნავთობგაზიანობის პერსპექტიულობის შეფასება. (2013-2016 წწ.)	საქართველოს რუსთაველის სახ. ეროვნული სამეცნ. ფონდი	ნ. ასლანიკაშილი (კმნი)	მ.თოფჩიშვილი, გ.ნადარეიშვილი
მიმდინარე პროექტის ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)				
დამუშავებულია საქართველოს იურული და ცარცული დანალექი საფარის სტრატეგრაფია.				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ე.გამყრელიძე (თანაავტორი)	საქართველოს გეოგრაფია	თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	324

2	თ.გიორგობიანი (თანაავტორი)	ქართლ-კახეთის სიღრმული გეო- ლოგიური აგებულება გეოფიზიკური მონაცემებით (რუსულ ენაზე)	თბილისი “ვი აი პი პრინტი”	149
ანოტაციები				
<p>1. წიგნი 2012 წელს შექმნილი „საქართველოს ეროვნული ატლასის“ გეოგრაფიული ნაწილის ტექსტობრივი ილუსტრაციის როლს ასრულებს. მაში განხილულია ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობა, რელიეფი, გეოლოგიური აგებულება და განვითარება, ბუნებრივი რესურსები, ეკოლოგიური და სოციალურ-ეკონომიკური ვითარება; წარმოდგენილია არსებული რესურსული პოტენციალის რაციონალური გამოყენებისა და გარემოს დაცვის პრობლემები.</p> <p>2. მონოგრაფიაში აღწერილია ქართლ-კახეთის რეგიონში განლაგებული მტკვრის მთათაშუა დეპრესიის ზედა და შუა მონაკვეთის სტრატეგრაფია და ტექტონიკა. გეოფიზიკური მონაცემების გამოყენებით დახასიათებულია მათი სიღრმული გეოლოგიურ-სტრუქტურული აგებულების თავისებურებანი.</p>				

დ) სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებუ- ლის დასახელება	ჟურნა- ლის/ კრებუ- ლის ნომერ- ი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	ბჟერდჟ- ბის რაოდენ- ობა
1	ე.გამყრელიძე (თანაავტორი)	საქართველოს ტექტონიკური რუკა (1:500 000) (ქართ. და ინგლ. ენებზე)		თბილისი “მერიდიანი”	
2	ფ.მაისაძე	კაინოზოური ოროგენული ფაზისების ხანგრძლივობა (ინგლ. ენაზე) საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის მოამბე	ტ. 7, № 2	თბილისი, მეცნ. აკადემიის გამომცემლობა	97-104
3	ლ.ბაშელეიშვილი (თანაავტორი)	ნატურალური და მოდელირებული ტექ- ტონიკური სტრუქტურების იდენტიფი- კაცია საქართველოს ზოგიერთი რეგი- ონის მაგალითზე” (რუსულ ენაზე). „საქართველოს ნავთობი და გაზი,,	№28	თბილისი, სტუ-ს გამომ- ცემლობა	29-35
4	ლ.ბაშელეიშვილი (თანაავტორი)	გეოფიზიკური მონაცემების გეოლოგიუ- რი ინტერპრეტაცია და აღმოსავლეთ საქართველოს სიღრმული აგებულება (რუსულ ენაზე). ჟურნალი – “ენერჯია”	№1.65	თბილისი, სტუ-ს გამომ- ცემლობა	91-94

ანოტაციები

1. რუკაზე მოცემულია სხვადასხვა ასაკის ნაოჭა კომპლექსები, ტექტონიკური დისლოკაციები (რღვევები, ნაოჭები) მათი კინემატიკის ჩვენებით; რუკაზე გამოსახულია აგრეთვე სხვადასხვა გეოლოგიური ჰორიზონტების განლაგების ზასიათი სტრატოზოჰიფსების საშუალებით, რასაც დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. რუკაზე ჩანართის სახით მოცემულია კავ-

კასიის მეზოზოურ-კაინოზოური დროის გეოდინამიკური პირობები. კერძოდ, ნაჩვენებია განაპირა ზღვის, კუნძულთა რკალშიგა და მიკროკონტინენტური გეოდინამიკური პირობები.

2. რეგრესიული ნალექების ასაკისა და გეოქრონოლოგიური მონაცემების გათვალისწინებით, საქართველოსთვის პირველადაა განსაზღვრული კაინოზოური ოროგენული ფაზისების ხანგრძლივობა.

3. ჩატარებულია საქართველოს ზოგიერთი რეგიონის ტექტონიკური სტრუქტურების ანალოგიური მოდელირება ექვივალენტურ მასალებზე და გაანალიზებულია შედეგები.

4. გეოფიზიკური მასალების გეოლოგიური ინტერპრეტაციის საფუძველზე გაანალიზებულია აღმოსავლეთ საქართველოს სიღრმეული აგებულება. კრიტიკულად არის განხილული ზოგიერთი ახალი რეგიონული ჭრილი.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) საერთაშორისო

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ე.გამყრელიძე, ო.დუდაური და სსვ.	საქართველოს გრანიტოიდების ფორმირების ეტაპები და პირობები (რუსულ ენაზე)	27 მაის-1 ივნისი კიევი (უკრაინა)
2	ე.გამყრელიძე, ფ.მაისაძე	ალპურ-ხმელთაშუაზღვის სარტყლის კავკასიის სეგმენტის გეოდინამიკური ევოლუციის ძირითადი ეტაპები (ინგლ. ენაზე)	07-12 აპრილი, ვენა (ავსტრია)
3	(თანაავტორები) ფ.მაისაძე	კავკასიონის სამხრეთი ფერდობის ეოცენურ მოვლენათა ნალექების ფორმირება (რუსულ ენაზე)	28 –31.10.2013 ნოვოსიბირსკი
4	თ.გიორგობიანი (თანაავტორი)	კავკასიონის და მიმდებარე ამიერკავკასიის უახლესი და თანამედროვე ტექტონიკა (ინგლ.ენაზე)	29 აგვ-3 სექტ. თბილისი
5	ბაშელეიშვილი	კავკასიის მთათაშუა მასივის ბლოკური სტრუქტურის კინემატიკისა და მორფოგენეზისის ახლებური ინტერპრეტაცია (ინგლისურ ენაზე)	25-30 აგვისტო ფლორენცია (იტალია)
6	ბაშელეიშვილი	კავკასიისა და თურქეთის მძლავრი მიწისძვრების სეისმოდისლოკაციური პროცესის შედარებითი ანალიზი (ინგლისურ ენაზე)	8-9 ივლისი, ლონდონი (დიდი ბრიტანეთი)
7	ბაშელეიშვილი	სეისმოდისლოკაციური პროცესის შედარებითი ანალიზი (ინგლ. ენაზე)	29-3 აგვ.-სექტ. თბილისი
8	გ.მაისურაძე (თანაავტორი)	ყაზბეგის რეგიონის პოლოცენური ვულკანიზმი (ინგლ. ენაზე)	29-3 აგვ.-სექტ. თბილისი
<p style="text-align: center;">მომხსენებათა ანოტაციები</p> <p>1. განხილულია საქართველოს გრანიტოიდების ფორმირების ეტაპები და პირობები ფანეროზოურ დროში.</p> <p>2. განხილულია კავკასიის გეოდინამიკური ევოლუციის ძირითადი ეტაპები და მასთან დაკავშირებული მოვლენები ფანეროზოურ დროში.</p> <p>3. განხილულია კავკასიონის სამხრეთ ფერდობზე გავრცელებული ზედაეოცენური ოლისტო-</p>			

სტრომების (მოვლენათა ნაღვეების) წარმოშობის პალეოგეოგრაფიულ-ტექტონიკური პირობები.

4. განხილულია კავკასიონის და მიმდებარე ამიერკავკასიის უახლესი და თანამედროვე ტექტონიკის გამოვლენის კანონზომიერებანი, რომლებიც მათი კოლიზიის ზონის სეისმურ აქტივობას განაპირობს.

5. ახლებურად არის წარმოდგენილი ამიერკავკასიის მთათაშუა როფის ბლოკური სტრუქტურის კინემატიკა და მორფოგენეზისი განედურ ჭრილში.

6. კავკასიისა და თურქეთის რეგიონის ბოლო დროის ყველაზე მძლავრი მიწისძვრების სეისმოდისლოკაციების შედარებითი ანალიზის საფუძველზე დგინდება აღნიშნული პროცესის რიგი თავისებურებანი.

7. გაანალიზებულია მიწისძვრებთან დაკავშირებული სეისმოდისლოკაციური პროცესების ძირითადი ასპექტები.

8. აღწერილია სტრატოტიპული ჭრილი ჰოლოცენისათვის ყაზბეგის რაიონში, სადაც განამარხებული ტყის ნიმუშების ნახშირბადის მეთოდით დათარიღება ადასტურებს ყაზბეგის მასივზე ვულკანების აქტიურობას 6000 წლის წინ.

შენიშვნა: აღნიშნულის გარდა გაყოფილების თანამშრომლების მიერ გამოაქვეყნებულია 3 სტატია, რომლებიც ზემოთაღნიშნულ თემებს არ შეეხება:

1. განადარეიშვილი – განთიადის ჯგუფის ექსტრუზივების ეოლოგიური აგებულება, მისი მინის მრეწველობაში გამოყენების თვალსაზრისით. თბილისი, “სამთო ჟურნალი”, 2(31), 17-23.
2. თ.გიორგობიანი (თანაავტორი) – აკადემიკოს ე. პატალახას 80 წლისთავი (რუს. ენაზე). აღმა-ათა, ყაზახეთის მეცნ. ეროვნული აკადემიის მოამბე, №2, 102-104.
3. თ.გიორგობიანი (თანაავტორი) – ე. პატალახა (დაბადების 80 წლისთავი), (რუს. ენაზე). კიევი, “უკრაინის გეოლოგი”, №2, 145-146.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: პეტროლოგიის, ვულკანოლოგიის, მინერალოგიის და ლითოლოგიის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მთ. მეცნ. თანამშრომელი, აკადემიკოსი დ. შენგელია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: მთ. მეცნ. თანამშრომელი თ. წუწუნავა; უფრ. მეცნ. თანამშრომლები: ვ.გუგუშვილი, ე.ვარიმასშვილი, გიორგი ჭიჭინაძე, ლაშა შუბითიძე; მეცნიერ-თანამშრომლები: ქ.ჩხელიძე, ქ.თედლიაშვილი, ნ.გაგნიძე, ნ.ფოფხაძე, თ.ბერიძე, ნ.მაისურაძე, ქ.ვარდანაშვილი.
 არასამეცნიერო პერსონალი: ინჟინერ-გეოლოგი მ.კავსაძე, ლაბორანტი გ. ბერიძე.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის შესრულებული და მიმდინარე სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	მიმდინარე სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
2	პროგრამა 4. კავკასიის მაგმური და მეტამორფული ქანების პეტრომინერალოგიუ-	დ.შენგელია	დ.შენგელია, თ.წუწუნავა, ვ.გუგუშვილი, ე.ვარიმასშვილი, გ. ჭიჭინაძე,

რი კვლევა; დანალექი, ვულკანური და ვილკანოგენ-დანალექი წარმონაქმნების სედიმენტაციურ –ლითოლოგიური შესწავლა (2006-2014წწ.)		ქჩიხელიძე, ლ.შუბითიძე, ქთედლიაშვილი, ნ.გაგნიძე, ნ.ფოფხაძე, თ.ბერიძე, ნ.მაისურაძე, ქვარდნაშვილი
მიმდინარე კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)		
<p>დადგენილია საქართველოს და მისი მომიჯნავე ტერიტორიების მეტამორფული, მაგმური, ვულკანური და დანალექი ქანების ფორმირების ზოგიერთი თავისებურებები და წარმოშობის ხასიათი, რასაც ფუნდამენტური და პრაქტიკული ღირებულებები აქვს. კერძოდ, განხილულია შავი ზღვა - ცენტრალური ამიერკავკასიის ტერენის ალპურისწინა კრისტალური სუბსტრატის ამგები ქანების ურთიერდამოკიდებულება, ასაკი და ფორმირების პირობები. ნაჩვენებია, რომ რეგიონული მეტამორფიზმისა და გრანიტწარმოშობის ძირითადი ეტაპები დაკავშირებული იყო გრენვილურ, ბაიკალურ, გვიანბაიკალურ და ვარისკულ ოროგენეტურ ეპოქებთან. თექტოგენეზის ეს ეტაპები და შესაბამისი ენდოგენური აქტიურობა, რომლებიც ადრე დადგენილი იყო ძირითადად გეოლოგიური მონაცემებით, მთლიანად დასტურდება ცირკონების LA ICPMS U-Pb მეთოდით დათარიღებით. შესრულებული კვლევები არსებითად ავსებს შავი ზღვაცენტრალური ამიერკავკასიის კრისტალური სუბსტრატის იზოტოპურ-გეოქრონოლოგიურ მონაცემებში არსებულ ხარვეზს და მნიშვნელოვნად აზუსტებს ალპურისწინა ენდოგენური პროცესების ასაკს.</p> <p>მოცემულია საქართველოში კავკასიონის კიდურა ზღვის ზედაიურულ-ცარცული ფლიშური ფორმაციის ლითოსტრატოგრაფიული კვლევის შედეგები. დადგენილია აუზში ფლიშური სედიმენტაციის ევოლუცია და მასთან დაკავშირებული ლითოგენეზისის პროცესები. შესწავლილია საკვლევი რეგიონის ფლიშურ ნალექებში დიაგენეზისისა და კატაგენეზისის სტადიებზე მიმდინარე პროცესები.</p> <p>მოყვანილია ახალი მონაცემები საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის მეტალთა საბადოების და მათი შემცველი წყებების ასაკების შესახებ. განხილულია მადნეული საბადოს შემცველი ქანებისა და მათი წყებების სტრატოგრაფიული დანაწილების პრობლემები. დახასიათებულია ამ წყებების სედიმენტაციური თავისებურებების ანალიზი და მათი კავშირი ვულკანიზმთან. სავლელ პეტროგრაფიული და გეოქიმიური მონაცემების ანალიზის საფუძველზე გამოყოფილია ლითოფაციური ერთეულები. მოყვანილია მადნეული საბადოს ამგები ველკანოგენურ-დანალექი და ვულკანური ქანების ტექსტურული თავისებურებანი. მოცემულია მადნეული საბადოს შემცველი წყებების ევოლუციური მოდელი ცარცულ დროში.</p> <p>კვლევის მიმდინარე ეტაპზე შესრულებული სამუშაოებიდან რიგ მათგანს პრაქტიკული ღირებულება აქვს. კერძოდ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. საქართველოს ზედაიურულ-ცარცული ფორმაციის ფლიშური წარმონაქმნების შესწავლას მნიშვნელოვანი პრაქტიკული ღირებულება აქვს, რადგან მათთან დაკავშირებულია ნაირგვარი სასარგებლო წიაღისეული; 2. მადნეულის საბადოს ფარგლებში ჰიდროთერმული პროცესების შეწავლის საფუძველზე დადგინდა, რომ მადანწარმოშობას თან ახლავს მადანმომიჯნავე პროცესიც. გაირკვა, რომ მადანმომიჯნავე მეტასომატიტები მადნის საძიებო ნიშანს წარმოადგენს; 3. კლიჩისგაბრო-ლიორიტული ინტრუზივის ეპოქონტაქტში განვითარებული ამკვრივი, მასივური, მეტამორფიტები ხასიათდება საუკეთესო ქარვით. ამ ქანების ფიზიკურ-მექანიკური თვისებების შესწავლის შედეგად დასაბუთებულია მათი გამოყენების პერსპექტივა მოსაპირკეთებელ ფილებად. 		

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	დასრულებული პროექტის დასახელება	დაფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1				
დასრულებული პროექტის შედეგები (ანოტაცია)				

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

ა) მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ე.ვარსიმაშვილი	კავკასიონის კიდურა ზღვის აღმოსავლეთ აუზის ზედაიურულ-ცარცული ფლიშური ფორმაციის ლითოლოგია და პოტსედიმენტაციური გარდაქმნები (საქართველოს ფარგლებში)	თსუ-ს აღ.ჯანელიძის გეოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, ახალი სერია, ნაკვეთი 126	168
ანოტაცია				
<p>მოცემულია საქართველოს ფარგლებში კავკასიონის კიდურა ზღვის ზედაიურულ-ცარცული ფლიშური ფორმაციის ლითოსტრატოგრაფიული კვლევის შედეგები. დადგენილია აუზში ფლიშური სედიმენტაციის ევოლუცია და მასთან დაკავშირებული ლითოგენეზის პროცესები. შესწავლილია საკვლევი რეგიონის ფლიშურ ნალექებში დიაგენეზისა და კატაგენეზის სტადიებზე მიმდინარე პროცესები.</p>				

ბ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ქ.თედლიაშვილი	„ხრამის კრისტალური მასივის კამბრიულისწინა რეგიონული მეტამორფიზმის პეტროგენული მოდელი“. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე	ტომი 7, №3	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე	11-22

ანოტაცია

გეოთერმობარომეტრების, საყრდენი მინერალური პარაგენეზისეების, ასევე სტანდარტული პეტრომინერალოგიური სქემების გამოყენებით შეფასებულია ხრამის კრისტალური მასივის პოლიციკლური რეგიონული მეტამორფიზმის PT პირობები. წარმოდგენილია რეგიონული მეტამორფიზმის პეტროგენული მოდელი.

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ქ.თედლიაშვილი	„ახალი მონაცემები ხრამის კრისტალური მასივის (კავკასია) ალპურისწინა კონტინენტური ქერქის ფორმირების ეტაპების შესახებ“. დოკლადი აკადემიი ნაუკ	ტომი 453, №5	მოსკოვი. რუსეთის მეცნ. აკადემია	50-55

ანოტაცია

დადგენილია ხრამის კრისტალური მასივის ალპურისწინა სუბსტრატის პლუტონურ-მეტამორფული ევოლუციის მრავალსტადიურობა. დახასიათებულია ვარისკული (320-330 მლნ. წელი) და გრენვილური ეტაპის (900-1000 მლნ.წელი) ტექტონოთერმული აქტივობა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) ადგილობრივი

№	მომხსენებელი/მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ.ფოფხაძე	ძირითადი ვულკანოგენურ-დანალექი ფაციესური ერთეულები მადნეულის პოლიმეტალურ საბადოზე	თსუ, 2013 წ. 22-25 იანვარი, თბილისი

მომხსენების ანოტაცია

მადნეული საბადოს შემცველი ვულკანური ქანების დეტალური ლითოფაციალური ანალიზის საფუძველად მოცემულია კარიერზე არსებული ყველა შესაძლო საფეხურის დეტალური აღწერა. ნაჩვენებია, რომ ვულკანური კომპლექსის წარმოშობას თან მოჰყვა ფლუიდები, რამაც გამოიწვია გამადნება.

2) საერთაშორისო

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ე.გამყრელიძე, დ.შენგელია, ფ.მაისაძე, თ.წუწუნავა	ალპურ-ჰიმალაური მოძრავი სარტყლის კავკასიის სეგმენტის გეოდინამიკური ევოლუცია	07-12-2013, ვენა, ავსტრია
2	ო.დუდაური, ე.გამყრელიძე, დ.შენგელია, თ.წუწუნავა, მ.ტოგონიძე, გ.ჭიჭინაძე	საქართველოს გრანიტოიდები ფორმირების პირობები და ეტაპები	27.05-01.06 2013, კიევი, უკრაინა
3	დ.შენგელია, თ.წუწუნავა, გ.ჭიჭინაძე, ქ.ვარდანაშვილი, ნ.მაისურაძე	კავკასიონის ტერეინის იაღბუზის და საუ- დელტეხილო სუბტერეინების ვარისკული რეგიონული მეტამორფიზმის და მაგმატიზ- მის შედარებითი დახასიათება	29.08-03.09-2013, თბილისი
4	ქ.თედლიაშვილი	ახალი მონაცემები ხრამის კრისტალური მასივის ალპურისწინა წარმონაქმნების შესახებ	14-15.11-2013. ბაქო, აზერბეიჯანი
5	გ.ბერიძე	ალანტი ხრამის კრისტალური მასივის (საქართველო) გვიანგარისკულ გრანიტებში	14-15.11-2013. ბაქო, აზერბაიჯანი
6	ქ.ვარდანაშვილი	ახალი მონაცემები კლიჩის (კავკასიონი) გაბრო-დიორიტული ორთოგნეისების შესახებ	14-15.11-2013. ბაქო, აზერბაიჯანი
7	ლ.შუბითიძე, გ.ბერიძე, ქ.თედლიაშვილი	ძირულისა და ხრამის კრისტალური მასივების (საქართველო) ალპურისწინა წარმონაქმნების შედარებითი დახასიათება	29.08-03.09-2013, თბილისი
8	თ.ბერიძე, ს.ხუციშვილი, ნ.ფოფხაძე, ლ.დოლიაშვილი	მადნეულის Cu-Au შემცველი ცარცული ქანების სედიმენტაციური თავისებურებანი –კრიტერიუმები სტრატეგრაფიული კორელაციებისა და აუზის ანალიზისათვის	16-18.04.2013. თბილისი
9	ნ. ფოფხაძე, რ. მორიცი, ს.ჯიალი, ვ.გუგუშვილი, თ.ბერიძე, ს. ხუციშვილი.	მადნეულისსაბადოსშემცველიქანებისგეოლ ოგიურიგარემოსაღდგენისფულკანურსედიმენ ტაციურითავისებურებანი	16-18.04.2013. თბილისი
10	რ.მორიცი, ი.მედეარი, მ.ოვჩაროვა, ს.ჯიალი, პ.პემონი, ნ.ფოფხაძე, თ.ბერიძე, ვ.გუგუშვილი, რ.მელკონიანი, რ.ტაიანი, ს.ნოვაკიმიანი, ვ.რამაზანოვი, დ.სელბი	მცირეკავკასიონისგეოდინამიკური და მეტალოგენურიევოლუცია: ახალიმონაცემები და პრობლემები	16-18.04.2013. თბილისი

11	ლ.დოლიაშვილი, თ.ბერიძე, ს.ხუციშვილი	მადნეულისოქრო-სპილენძ-პოლიმეტალური საბადოს შემცავ ცარცულ ვულკანოგენურ-დანალექი წყების სტრუქტურული თავისებურებები, სტრატиграფიულ-კორელაციების და ფაციალური ანალიზის კრიტერიუმები	14-15.11-2013. ბაქო, აზერბეიჯანი
12	ნ.ფოფხაძე, რ.მორიცი, ს.ჯიალი, თ.ბერიძე, ვ.გუგუშვილი, ს.ხუციშვილი	ბოლნისის რაიონის მადნეულის პოლიმეტალური საბადოს მთავარი ვულკანო-სედიმენტური ფაციესების ტიპები და მათი დალექვის გარემო	12-15.08-2013. უბსალა, შვედეთი
13	ს.ჯიალი, რ.მორიცი, ნ.ფოფხაძე, მ.ოვხაროვა, ვ.გუგუშვილი, ჯ.შფანგერბერგი	მადნეულისპოლიმეტალურისაბადო, (საქართველო): წყალ-ქვეშაჰიდროთერმულსისტემაშიმაგურიინიშნებისმტკიცებულებები დაახალირადიომეტრიულიასაკი	16-18 აპრილი, 2013
14	ა.ოქროსცვარიძე, კ.აქიმიძე, ნ.გაგნიძე, გ.ბოიჩენკო	კავკასიონის კახეთის სეგმენტის მადნიანი მინერალიზაციის ზონები, საქართველო	29.08 – 03.09.2013 , თბილისი
15	ა.ოქროსცვარიძე, ე.კილასონია, ნ.გაგნიძე	ვარძისქალაქი – გამოქვაბული და ბოჭკოვანიცეოლითებითგამოწვეულიგარემოსპრობლემები	12-19 ოქტომბერი, 2013, თბილისი
16	ა.ოქროსცვარიძე, ზ.ჯავახიშვილი, დ.ბლუაშვილი, ნ.გაგნიძე	კოლხეთისსამეფოს (უძველესი საქართველო) მითური “ოქროს ქვიშების” სავლელე გამოკვლევა და არგონავტების ექსპედიციის დანიშნულება	12-19 ოქტომბერი, 013, თბილისი
17	ვ.გუგუშვილი; დ.ჯავახიძე; მ.კეკელია; ი.შავიშვილი	ოქრო-სპილენძ-პოლიმეტალური (საკუთრივ სულფიდური) და არასულფიდური ოქროს გამადნება გეოდინამიკური განვითარების გვიანსუბდუქციურ სტადიაზე ბოლნისის მადნიანი რაიონის ვულკანურ აქტივობასთან კავშირში	16-18.04.2013. თბილისი

მოსხენებათა ანოტაციები

1. ალპურ-ჰიმალაური მოძრავი სარტყლის კავკასიის სეგმენტის გეოდინამიკური ევოლუცია განხილულია ტექტოგენეზის გრენვილურ, ბაიკალურ, გვიანბაიკალურ, ბრეტონულ, სუდეტურ, ინდოსინიურ და ბათურ ფაზისების გამოვლინების პროცესებთან დაკავშირებით. იგი, გარდა გეოლოგიური მონაცემებისა, დაფუძნებულია ცირკონების LA ICP MS U-Pb მეთოდით გაზომვების მონაცემებზე.

2.დახასიათებულია საქართველოს ფარგლებში კავკასიონის, შავი ზღვა-ცენტრალური ამიერკავკასიის და ბაიურთ-სევანი ტერეინებზე განვითარებული გრანიტოიდები. ნაჩვენია, რომ სუპრასუბდუქციური გრანიტწარმოშობა დაკავშირებულია ტექტოგენეზის გრენვილურ, ბაიკალურ, გვიანბაიკალურ, ბრეტონულ, სუდეტულ და ბათურ ფაზისებთან. დაც, დადგენილია გეოლოგიური მონაცემების საფუძველზე და დასბუთებულია თანამედროვე იზოტოპურ-გეოქრონოლოგიური მონაცემებით.

3. ბრეტონული რეგიონული მეტამორფიზმი კავკასიონის ტერენის იალბუხისა და საუღელ-ტეხილო სუბტერეინებზე ერთნაირ PT პირობებში მიმდინარეობდა. სუდეტური რეგიონული მეტამორფიზმი განვითარებულია მხოლოდ იალბუხის სუბტერეინის ფარგლებში. ბრეტონული მაგმატიზმი დაფიქსირებულია იალბუხის სუბტერეინზე. ანსხვავებულია ორივე სუბტერეინის გრანიტოიდების შედგენილობა და ფორმირების გეოდინამიკური პირობები.
4. ცირკონების LA ICPMS U-Pb მეთოდით დათარიღების შედეგად დადგენილია ხრამის კრისტალური მასივის გრენვილური რეგიონული მეტამორფიზმის ასაკი 900-1000 მლნ.წელი, ხოლო გვიანვარისკული გრანიტოიდების ფორმირება განისაზღვრა ასაკით - 320-330 მლნ.წელი.
5. ხრამის მასივის გვიანვარისკულ ბიოტიტი-რქატყუარა-ალანიტიან გრანიტებში ალანიტების მიკროზონდული კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ იგი ხასიათდება Ce_2O_3 , La_2O_3 და Nd_2O_3 მაღალი შემცველობით. ასევე მიკროზონდული და მიკროსკოპული მონაცემებით ალანიტი მაგმური და პოსტმაგმური წარმოშობისაა.
6. კლინის გაბრო-დიორიტული ინტრუზივის ეგზოკონტაქტში განვითარებულია მკვრივი, მასივური მეტამორფული ქანები - ფელსები. უკანასკნელში დადგენილია პარაგენეზისები: $St+Qtz \rightarrow Cor+Grt \pm And(Sill) \pm Spl + H_2O$, $Ms+St+Qtz \rightarrow Sill+Bt + H_2O$, $St \rightarrow Cor+Spl$, $St \rightarrow And(Sill)+Spl$, ასევე დაფიქსირებულია ინვერსია $And \rightarrow Sill$.
7. ძირულის კრისტალური მასივის ფარგლებში დადგენილია გრენვილური, ბაიკალური, გვიანბაიკალური და გვიანვარისკული რეგიონული მეტამორფიზმი, ხოლო ხრამის მასივის ფარგლებში აღინიშნება მხოლოდ გრენვილური და გვიანვარისკული რეგიონული მეტამორფიზმი. ძირულის მასივზე დადგენილია გრენვილური, ბაიკალური, გვიანბაიკალური და გვიანვარისკული გრანიტწარმოშობის პროცესი, ხოლო ხრამის მასივის ფარგლებში - გრენვილური და გვიანვარისკული გრანიტული მაგმატიზმი.
8. განხილულია მადნეული საბადოს შემცველი ქანებისა და მათი წყებების სტრატეგრაფიული დანაწილების პრობლემები. მოყვანილია ამ წყებების სელიმენტაციური თავისებურებების ანალიზი და მათი კავშირი ვულკანიზმთან.
9. საველე პეტროგრაფიული და გეოქიმიური მონაცემების ანალიზის საფუძველზე გამოყოფილია მადნეულის საბადოს შემცველი ქანების ლითოფაციალური ერთეულები. გამოთქმულია დასაბუთებული ვარაუდი ამ ქანების დალექვის ზღვიური გარემოს შესახებ.
10. განხილულია მცირე კავკასიონის გეოდინამიკური და მეტალოგენიური ევოლუციის თავისებურებანი მეზოზოურ-კაინოზოურ პერიოდში. მოყვანილია ახალი მონაცემები საქართველოს სომხეთისა და აზერბაიჯანის მეტალთა საბადოების და მათი შემცველი წყებების ასაკების შესახებ.
11. მოყვანილია მადნეული საბადოს ამგები ვულკანოგენურ-დანალექი და ვულკანური ქანების ტექსტურული თავისებურებანი. გამოთქმულია მოსაზრება ამ ნიშნით სტრატეგრაფიული კორელაციების მიზანშეწონილების შესახებ.
12. ბოლნისის მადნიანი კვანძის მადნეული საბადოს ფარგლებში გეოქიმიური და გეოქრონოლოგიურის საფუძველზე მოცემულია საბადოს შემცველი წყებების ევოლუციური მოდელი ცარცულ დროში.
13. მადნეულის საბადოს ფარგლებში გამოყოფილია ორი მადნის ტიპი: სუბვერტიკალური შტოკვერკული ჩრდილო-დასავლეთ ფრთაზე და სუბვერტიკალური პირიტ-ქლორიტ-ჰემატიტოქრო-ქალკოპირიტის ძარღვული სისტემა, აღმოსავლეთ ფრთაზე.
14. კავკასიონის კახეთის სეგმენტში ქვედაიურულ წყებებში გაირჩევა მინერალიზაციის სამხრეთი- და ჩრდილო მინერალიზებული ზონები. ჩრდილო ზონა ძირითადად ხასიათდება პირიტ-პოლიმეტალური მინერალიზაციის, ხოლო სამხრეთი - სპილენძ-პიროტინული გამადნებებით.
15. ვარძიის კომპლექსში ე.წ. ვარძიის ჰორიზონტში, ფართოდაა გავრცელებული ვულკანური ფერფლი, რომელიც შეცვლის შედეგად გადასულია ცეოლითში - მორდენიტში. მსოფლიო ჯანმრთელობის ორგანიზაციის მიერ მორდენიტი კლასიფიცირდება, როგორც საშიში კანცეროგენული ბუნებრივი მინერალი.
16. განხილულია არგონავტების ექსპედიციის „ოქროს საწმისის“ კავშირი ალუვიურ ქვიშებთან („ოქროს ქვიშებთან“), რაც ეფუძნება გეოლოგიური კვლევის შედეგებს დასავლეთ საქართვე-

ლოს რეგიონებში.
 17. განხილულია გვიანსუბდუქციურ სტადიაზე განვითარებული გამადნების ორი ეტაპი. ირველი უკავშირდება კუნძულთა რკალურ სიტუაციას და თარიღდება ტურონ-სანტონურად, ხოლო მეორე ხასიათდება ასტენოსფეროს მასალის მონაწილეობით, რომელიც თარიღდება კამპანურად.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება: **სასარგებლო წიაღსეულის, გეოქიმიისა და იზოტოპური გეოქრონოლოგიის განყოფილება**

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – მთ. მეცნ. თანამშრ. **მ. კეკელია**

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: მთავარი მეცნ. თანამშრომლები: ო.დუდაური, ს.კეკელია; უფრ. მეცნ. თანამშრომლები: მ.ტოგონიძე, რ.მიგინეიშვილი, გ.ვაშაკიძე, თ.ჩხოტუა; მეცნ. თანამშრომლები: ი.მშვენიერაძე, ნ.სადრაძე, ი.დოლიძე, ქ.გაბარაშვილი, კ.ლობჯანიძე, ი.დოგრაშვილი

არასამეცნიერო პერსონალი: ინჟინერ-გეოლოგი გ.ასათიანი, სპეციალისტი თ.ნადირაშვილი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის შესრულებული და მიმდინარე სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	დასრულებული სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	პროგრამა 6. მდ. თერგის ზემო წელის (ყაზბეგის რაიონი) ფანეროზოული მაგმატიზმი	ო. დუდაური	ო. დუდაური, მ. ტოგონიძე, გ. ვაშაკიძე, ქ. გაბარაშვილი, კ. ლობჯანიძე, ი. დოგრაშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
	<p>ყაზბეგის რაიონის გეოლოგიურ აგებულებას განაპირობებს დარიალისა და გველეთის გრანიტოიდული მასივების არსებობა. მასივების ასაკი დადგენილია მუსკოვიტით K-Ar მეთოდით, მიღებული შედეგია 320 მლნ.წელი (შუა კარბონული). ასივებთან და იურულ ფიქლებთან დაკავშირებულია დიაბაზების მრავალრიცხოვანი დაიკა, რომელშიც პიროქსენი ურალიტური რქატყუართ არის ჩანაცვლებული. იაბაზების ასაკი შუაიურულია (172±10 მლნ.წელი). რეგიონში წიკლაურის წყებასთან (პლინსბახური-ტოარსული) დაკავშირებულია მძლავრი იურული ბაზალტური ვულკანოგენები, წარმოდგენილი ბალიშა ლავეებით. რაიონში ფართოდაა გავრცელებული მეოთხეული ვულკანური წარმონაქმნები, რომლებიც დაკავშირებულია მყინვარწვერის და ქაბარჯინას მძლავრ ვულკანურ ცენტრებთან. დასრულებული სამუშაოს აქტუალობა მდგომარეობს იმაში, რომ ფანეროზოული მაგმატიზმი განხილულია ამ პროცესის ევოლუციის თვალსაზრისით. აქამდე ასეთი სამუშაო არ ჩატარებულა.</p> <p>შესრულებული თემა ხელს შეუწყობს ყაზბეგის რაიონის სასარგებლო წიაღსეულის – მოსაპირკეთებელი ქვების ათვისებას.</p>		
1	მიმდინარე სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	პროგრამა 5. საქართველოს მადან-მაგმური სისტემების და ვულკანურ-პლუტონური	მ.კეკელია, ს.კეკელია	მ.კეკელია, ს.კეკელია, რ.მიგინეიშვილი, ი.მშვენიერაძე, ი.დოლიძე,

	წარმონაქმნების კომპლექსური კვლევა (2008-2014 წწ.)		თ.ჩხოტუა, გ.ასათიანი
მიმდინარე კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
	შესწავლილ იქნა ბოლნისის მადნიანი რაიონის გამოვლინებები: წითელი სოფელი, ბექთაკარი და საყდრისი; აღებულია ქვიური მასალა გეოქიმიური კვლევის ჩასატარებლად; მადნიანობის შესწავლის შედეგად დადგენილია ბოლნისის რაიონის ოქროს დარჩენილი პოტენციალი.		
2	მიმდინარე სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	პროგრამა 7. ახალციხის დეპრესიის ტეშენიტების და მასთან დაკავშირებული ძარღვული ქანების პეტროლოგია და იზოტოპური გეოქრონოლოგია	ო.დუდაური	ო.დუდაური, მ.ტოგონიძე, გ.ვაშაკიძე, ქ.გაბარაშვილი, კ.ლობჯანიძე, ი.დოგრაშვილი
მიმდინარე კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)			
	ახალციხის დეპრესიაში ფართოდ არის გავრცელებული ტეშენიტური სხეულები და მათთან დაკავშირებული კამპტონიტები, მონნიკიტები, აპლიტები და სხვა. ახალციხის დეპრესიის გეოლოგიური აგებულების შესწავლას დიდი ხნის ისტორია აქვს. ამ რეგიონის მაგმატიზმი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს რეგიონის გეოლოგიის განვითარების ისტორიაში. თემის შესასრულებლად ჩვენს მიერ შეგროვილი და შესწავლილი იქნა სათანადო ლიტერატურული წყაროები და კარტოგრაფიული მასალა; მომავალ წელს საჭიროა ჩატარდეს სავლელ სამუშაოები, შეგროვილ იქნას ქვიური მასალა და სათანადოდ დამუშავდეს. ამ ეტაპზე დეტალურადაა შესწავლილი დასავლეთ საქართველოს ტეშენიტური ფორმაცია, მათ შორის რაჭა-ლეჩხუმის სინკლინის ტეშენიტური ძარღვული ქანები. ახალციხის დეპრესიის ტეშენიტების დეტალური შესწავლა სრულ წარმოდგენას მოგვცემს ტუტე ინტრუზიული მაგმატიზმის განვითარების შესახებ საქართველოს ტერიტორიაზე.		

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	დასრულებული პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	მცირე კავკასიონის ნაოჭა სისტემის გეო-დინამიკური ევოლუცია: როგორც ბუნებრივი რესურსების წარმოშობის, აქტიური ტექტონიკის შეცნობისა და სეისმური რისკის შეფასების განმსაზღვრელი (საქართველოს ნაწილი)	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, პროექტი № 780/04-01	შ. ადამია	მ.კეკელია, ს.კეკელია, ნ.სადრაძე, გ.ასათიანი
2.	შუა აღმოსავლეთის რეგიონის მიწისძვრების მოდელი: საშიშროება, რისკის შეფასება, ეკონომიკა და შემსუბუქება (ინგლისურ ენაზე)	JTI (Japan Tobacco International)	ი.ბირო, კ.სესეტიანი, ს.თუზუნი	ნ. სადრაძე
დასრულებული პროექტის შედეგები (ანოტაცია)				
<p>1. ლიტერატურული და საკუთარი მასალის ანალიზის შედეგად, გამოვლენილია მცირე კავკასიონის მეტალოგენიური თავისებურებანი; შედგენილია სხვადასხვა მასშტაბის მეტალოგენური რუკები; შემუშავებულია გეოლოგიურ-გენეტიკური და ძებნითი მოდელები სპილენძის გულკანოგენური და სპილენძ-მოლიბდენ-პორფირული საბადოებისთვის.</p> <p>2. პროექტის ფარგლებში შედგენილია საქართველოს ტერიტორიის და მიმდებარე არეების სეისმურად აქტიური სტრუქტურების 1:500 000 რუკა და მიწისძვრის წყაროების კატალოგი. განხორციელდა საქართველოს აქტიური სტრუქტურების კორელირება შუა აღმოსავლეთის სხვა ქვეყნების მიწისძვრების წყაროებთან.</p>				
	მიმდინარე პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	DARIUS –ის პროგრამა	BP, CNRS, INSU observe and understand, ENI, Petronas Carigali, Shell, Total UPMC	მარი-ფრანსუა ბრიუნე, ერიკ ბარიე (საფრანგეთი)	ნ.სადრაძე
2	აღმოსავლეთ აჭარა-თრიალეთის ფრონტული ნაწილის 3-განზომილებიანი სტრუქტურული მოდელი: მისი გამოყენება ნავთობისა და გაზის ძებნა-ძიების თვალსაზრისით	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ა. ჭაბუკიანი	ნ.სადრაძე

მიმდინარე პროექტის ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

1. DARIUS პროგრამის საკვლევი რეგიონია - ტერიტორია ყირიმი-ანატოლიიდან კავკასიის, ირანის და ზაგროსის გავლით ტიანშანამდე. პროგრამის სამუშაო ჯგუფის ძირითადი მიზანია რეგიონალური გეოლოგიური სინთეზი DARIUS-ის სამეცნიერო პროექტებით მოპოვებული ახალი და არსებული ინფორმაციისა და DARIUS-ის მონაწილეთა მკვლევარების თანამშრომლობის გზით.
2. ნახშირწყალბადების რეზერვუარები აჭარა-თრიალეთის ზონის და მტკვარი-რიონის ფორლანდის მეზოზოურ და კაინოზოურ ნალექებშია განლაგებული. საკვლევ რეგიონში ჩატარდა სტრუქტურული და სედიმენტოლოგიური კვლევები. მოპოვებული მონაცემები ცხადყოფს ნავთობ-გაზიანობის თვალსაზრისით პერსპექტიული ახალი ბუდობების აღმოჩენის შესაძლებლობას.

IV პუბლიკაციები:

2) უცხოეთში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალი ს/კრებული ს ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ს.კეკელია, მ.კეკელია, გ.ასათიანი	აღპურ-ჰიმალაური ნაოჭა სარტყლის ცენტრალური სეგმენტის (შავი-კასპიის ზღვების) კოლჩედანური საბადოები; მათი გენეტიკური თავისებურებანი (რუსულ ენაზე). შამეცნ. შრომათა კრებული, რუსეთის სამეცნ. კონფ.-ის მასალები	№39(13)	ეკატერინბურგი, გეოლოგიისა და გეოქიმიის ინსტიტუტის გამომცემლობა	68-71
2	ი.ალბინო, ვ.კავაზა, მ.ზატინი, ა.ოკაი, შ.ადამია, ნ.სადრაძე	არაბეთი-ევრაზიის კოლიზიის შორსმწვდომი ტექტონიკური ეფექტი და ჩრდილო ანატოლიის რღვევის სისტემის ჩამოყალიბება (ინგლ. ენაზე) Geological Magazine ISSN	0016-75	კემბრიჯის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	18-26
3	ვ.ა.ღებუაძე, ი.ვ.ჩერნიშევი, ო.ზ.დუდაური, გ.თ.ვაშაკიძე, ი.ვ.გოლცმანი, ე.დ.ბაიროვა, ა.ი.იაკუშევი	კავკასიონის სამხრეთ ფერდზე მიოცენური ასაკის მჟავე ინტრუზული მაგმატიზმის გამოვლინების პირველი იზოტოპურ-გეოქრონოლოგიური დასაბუთება. დოკლადი აკადემიი ნაუკ	ტ.450, №3	რუსეთის მეცნ. აკადემიის გამომცემლობა	323-328

4	მ.კ. რათერთი, მ.ფ. ბოგალო, ა.გოგინაიშვილი, ჯ.სოლოლაშვილი, გ.ვაშაკიძე	მცირე კავკასიონის პლიოცენური ლავური ნაკადების ახალი პალეომაგნიტური და პალეონტენსიური მონაცემები. Journal of Asian Earth Sciences	ტ. 73	www.elsevier.com/locate/jseas	347-361
5	ა.აკაკავარი, მ.კ.რათერთი, ა.გოგინაიშვილი, კ.პუაიყუ, გ.ვაშაკიძე, ნ.ვეგასი	კავკასიის ქვედა პლიოცენური ლავური ნაკადების პალეომაგნეტიზმი და $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ ასაკობრივი თანამიმდევრობა: ბრუნვის რეგისტრაცია და პალეოციტოლოგიური ვარიაციების ანალიზი. Latinmag letters	ტ. 3	მეხიკო	PC03, 1-9

ანოტაციები

1. მოკლედ დახასიათებულია სპილენძ-კოლჩედანური და პოლისულფიდური ეულკანოგენური საბადოები; იზოტოპურ და თერმობაროგეოქიმიურ კვლევებზე დაყრდნობით და გეოლოგიური სტრუქტურების გეოდინამიკური განვითარების გათვალისწინებით აღდგენილია მადან-მაგმური პალეოსისტემების ჩასახვა და ფუნქციონირება.
2. ახალი თერმოქრონოლოგიური მონაცემები, რომლებიც მიღებულია აპატიტის ფიშენ-ტრეკული ანალიზის მეთოდით, უჩვენებს, რომ შუამიოცენური ეგსჰუმაცია ერთდროულად გამოვლინდა ბითლიზის ნაკერულ ზონაში და შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლურ რეგიონში, რაც არაბეთი-ევრაზიის კოლიზიის შორსმწვედომ ეფექტზე მიუთითებს.
3. ახალი მონაცემების საფუძველზე დადგინდა, რომ კავკასიონზე, 7 მილიონი წლის წინად, მოხდა ინტრუსული მაგმატიზმის იმპულსი.
4. აფნია-კორხის ლავური ნაკადების პალეომაგნიტურმა შესწავლამ საშუალება მოგვცა დაგვედგინა დამახასიათებელი კომპონენტები ყველა ლავური ნაკადისთვის. ნორმალური პოლარობა (6 ნაკადი), შებრუნებული პოლარობა (7 ნაკადი) და გარდამავალი პოლარობა (1 ნაკადი)
5. მცირე კავკასიონზე შესწავლილი იქნა პლიოცენური ასაკის 39 თანამიმდევრული დოლერიტული ლავური ნაკადის პალეომაგნეტიზმი და მაგნეტიზმი; ჩატარებული იქნა მათი შესწავლა ელექტრონული მიკროსკოპის გამოყენებით და დადგინდა მათი $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ ასაკი. ყველა მათგანს აქვს შებრუნებული პოლარობა.

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

1) ადგილობრივი

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოსხენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	რ.მიგინეიშვილი	ბოლნისის მადნიანი რაიონის სპილენძ-ოქროს საბადოები	თბილისი, 22-26 იანვარი, 2013, თსუ

მოსხენების ანოტაცია

განხილულია ბოლნისის მადნიანი რაიონის ზოგიერთი საბადოს ძირითადი თავისებურებები. წარმოჩენილია სპილენძ-ოქროს საბადოების ორი მნიშვნელოვანი ტიპი.

2) საერთაშორისო

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ვ.გუგუშვილი, დ.ჯავახიძე, მ.კეკელია, ი.შავიშვილი	ბოლნისის მადნიანი რაიონის ვულკანურ აქტივობასთან დაკავშირებული გვიან სუბდუქციური სტადიის ოქრო-სპილენძ-პოლიმეტალური და ოქროს მონოსულფიდური მინერალიზაცია (ინგლისურ ენაზე)	SCOPE5 პროექტის სამუშაო შეხვედრა. თსუ, თბილისი, საქართველო, 16-18 აპრილი, 2013.
2	მ.კეკელია, ს.კეკელია, გ.ასათიანი	მცირე კავკასიონისა და პონტიდების ფერადი ლითონების ვულკანოგენური საბადოები.	29 აგვისტო – 3 დეკემბერი, 2013, თბილისი
3	მ.კეკელია, ს.კეკელია, გ.ასათიანი	აღპურ-ჰიმალაური ნაოჭა სარტყლის ცენტრალური სეგმენტის (შავი-კასპის ზღვების) კოლჩედანური საბადოები; მათი გენეტიკური თავისებურებანი (რუსულ ენაზე)	1-5 ოქტომბერი, 2013, ეკატერინბურგი, რუსეთის ფედერაცია
4	რ.მიგინეიშვილი	ბოლნისის მადნიანი რაიონის სპილენძ-ოქროს საბადოების ორი ტიპი (ინგლისურ ენაზე)	SCOPE5 პროექტის სამუშაო შეხვედრა. თსუ, თბილისი, საქართველო, 16-18 აპრილი
5	გ.ზ.ზაქარიაძე, შ.ა.ადამია, ფ.ქუაღთი, ა.ი.პეიჩევა, თ.გ.ჩხოტუა, ნ.გ.სადრაძე, ნ.გ.სოლოვიოვა.	პალეოტეთისის ევოლუციის პრობლემები ტრანსკავკასიური მასივის პალეოკანური კომპლექსის შესწავლის მაგალითზე (ინგლისურ ენაზე)	SCOPE5 პროექტის სამუშაო შეხვედრა. თსუ, თბილისი, საქართველო, 16-18 აპრილი, 2013.
6	შ.ადამია, ა.გვენცაძე, ნ.ღურსმანაშვილი, ნ.სადრაძე	აქტიური სტრუქტურები ბაქო-თბილისი-ჯეიხანის მილსადენის გასწვრივ (საქართველოს ტერიტორია) (ინგლისურ ენაზე)	NATO-ს პროგრამა, თსუ, თბილისი, 1-2 აპრილი, 2013წ., საქართველო
7	შ.ადამია, ვ.ალანია, ა.ჭაბუკიანი, ო.ენუქიძე, ნ.ღურსმანაშვილი, ნ.სადრაძე, გ.ზაქარიაძე	საქართველო – აღმოსავლეთ შავი ზღვის გეოლოგია (ინგლისურ ენაზე)	Darius-ს პროგრამა, თბილისი, საქართველო, 24-25 ივნისი.
8	ნ.ღურსმანაშვილი, ზ.ღებანიძე, შ.ადამია, ნ.სადრაძე	ბორჯომი-ყაზბეგის აქტიური რღვევა (მარცხენა ნაწივი): რეალობა თუ ფიქცია (ინგლისურ ენაზე)	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი, საქართველო, 29 აგვისტო – 3 სექტემბერი, 2013.

9	ნ.სადრაძე, შ.ადამია, გ.ზაქარიაძე	სამხრეთ საქართველოს ნეოგენურ-მეოტხეული ვულკანური ფორმაციები (ინგლ. ენაზე)	ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი, საქართველო, 29 აგვისტო – 3 სექტემბერი , 2013.
10	ო.დუდაური, ე.გამყრელიძე, დ.შენგელია, თ.წუწუნავა, მ.ტოგონიძე, გ.ჭიჭინაძე	საქართველოს გრანიტოიდუ- ბის ფორმირების პირობები და ეტაპები	კიევი (უკრაინა) 27.05 - 01.06 2013წ.
11	გ.მაისურაძე, ქ.გაბარაშვი- ლი, ო.დუდაური	ყაზბეგის რეგიონის პოლო- ცენური ვულკანიზმი	თბილისი (საქართველო) 29.08 – 03.09 2013წ.
12	კ. ლობჯანიძე, ქ. გაბარაშვი- ლი, ი. დოგრაშვილი	დარიალის ხეობის ზოლებ- რივი ქანების შედგენილობა და გეოლოგიური პოზიცია	ბაქო (აზერბაიჯანი) 14.11 – 15.11 2013წ.
13	ვ.ა.ლებედევი, გ. ვაშაკიძე ი.ვგოლცმანი, ე.დ.ბაიროვა	ჯავახეთის მთიანეთის (სამხრეთ საქართველო) ფუძე პლიოცენური ვულკა- ნიზმის მანტიური წყაროს Sr-Nd იზოტოპური თავისებუ- რებების ასაკობრივი ევოლუ- ცია	მოსკოვი. 12-14 ნოემბერი.
14	ა.ვ.პარფიონოვი, ვ.ა.ლებედევი, ს.ნ.ზუბნოვი, გ.ვაშაკიძე ი.ვგოლცმანი	ყაზბეგის ნეოვულკანური ცენტრის (კავკასიონო) მეოტხეული ლავების ჩამო- ყალიბების ისტორია და პეტ- როგენეზისი: იზოტოპური კვლევის შედეგები	მოსკოვი. 12-14 ნოემბერი.
15	ა.კაკაუვარი, მ.კ.რათერტი, ა.გოგინიაშვილი, ჰ.ჰუაიყუ, გ.ვაშაკიძე, ნ.ვეგასი	კავკასიის ქვედაპლიოცენური ლავური ნაკადების პალეო- მაგნეტიზმი და ⁴⁰ Ar/ ³⁹ Ar ასა- კობრივი თანამიმდევრობა: ბრუნვის რეგისტრაცია და პალეოცირკულარული ვარი- აციების ანალიზი.	21-25 ოქტომბერი. მონტევიდეო, ურუგვაი.

მოსხენებათა ანოტაციები

1. მოყვანილია ბოლნისის რაიონის ცარცულ ვულკანური კომპლექსის გეოქიმიური დახა-
სიათება, რომელთანაც სივრცობრივად დააკავშირებული სულფიდური გამადნება;
2. აღწერილია აღმოსავლეთი პონტიდების და მცირე კავკასიონის ფერად ლითონთა ვულ-
კანოგენური საბადოების გეოლოგიური პოზიცია და მათი გენეტიკური თავისებურებანი;
3. დახასიათებულია აღპურ-ჰიმალაური ნაოჭა სარტყლის ცენტრალური ნაწილის სპილენძ-
კოლჩედანური ვულკანოგენურ-დანალექი (ჩაელი, აშიკოი) და ეპიგენეტიკური (ლახანოსი,
მურგული, მადნეული, კედაბეკი, ალავერდი, კაფანი და სხვ.) საბადოები.
4. განხილულია ბოლნისის მადნიანი რაიონის სპილენძ-ოქროს საბადოების ტიპიზაციის
საკითხები;
5. განხილულია ძველი ოკეანური კომპლექსების ორი ძირითადი რეგიონი: 1. ამიერკავკასიის
მასივი (ძირულის მასივის ჩორჩანა-უწლევის ტექტონიკური მულანჟის ზონა) და 2. მცირე

- კავკასიონის ოფიოლიტური ნაკერი;
6. გეოლოგიური, ტექტონიკური, სეისმოლოგიური, გეოდეზიური (GPS) და გეომორფოლოგიური მონაცემების საფუძველზე შედგენილია სეისმოაქტიური სტრუქტურების 1:500 000 მასშტაბის რუკა და კატალოგი; სეისმოაქტიური სტრუქტურები იდენტიფიცირებულია ნეოტექტონიკური სტრუქტურებისა და მიწისძვრების კორელაციის შედეგად;
 7. საქართველოს გეოლოგიური აგებულება განპირობებულია მდებარეობით ოკენე ტეთისის და მისი სანაპიროების ვრცელ სარტყელში. გვიანალპური კონტინენტური კოლიზიის შედეგია მისი თანამედროვე სტრუქტურების ფორმირება. აღმოსავლეთი შავი ზღვა უთანხმოდ ფარავს საქართველოს ძირითად ტექტონიკურ ერთეულებს;
 8. რიგი ავტორების მიერ “ბორჯომი-ყაზბეგის რღვევა” მიჩნეულია არაბეთის სოლის დასაველურ საზღვრად. კომპლექსურმა კვლევამ არ გამოავლინა მონაცემები აღნიშნული რღვევის არსებობის თაობაზე. სხვადასხვა მასშტაბის სახელმწიფო გეოლოგიურ რუკებზე არ ჩანს ხაზოვანი ერთეულების გადაადგილება ე.წ. ბორჯომი-ყაზბეგის რღვევის გასწვრივ;
 9. განხილულია სამხრეთ საქართველოს ნეოგენ-მეოტხეული ვულკანური კომპლექსები. ვულკანური ფორმაციების ბიოსტრატиграფიული, მაგნიტოსტრატиграფიული და გეოქრონოლოგიური მონაცემები. გეოქიმიური თავისებურებების საფუძველზე შესაძლებელია ვულკანიტები მივაკუთვნოთ სუპრა-სუბდუქციური ტიპის ვულკანიზმს;
 10. საქართველოს ტერიტორიაზე გრანიტები გავრცელებულია კავკასიონის შავი ზღვა – ამიერკავკასიის ბეიბურთ – სევანის ტერეინებზე. გამოყოფილია გრანიტების წარმოშობის შემდეგი ეტაპები: გრენვილური, ბაიკალური, გვიან ბაიკალური, ბრეტონული, სუდეტური, ადიღური, გვიან მიოცენური, ადრე პლიოცენური და შუა პლეისტოცენური;
 11. აღწერილია ჰოლოცენის სტრატოტიპული ჭრილი ყაზბეგის რაიონში, სადაც ტბიურ ნალექებში განამარხებული ხის ნიმუშების ნახშირბადის მეთოდით დათარიღება ადასტურებს ვულკანების აქტიურობას ყაზბეგის მასივზე 6000 წლის წინ;
 12. დარიალის ხეობაში კისტინკის წყებას (ქვედა ლიასი) მიკუთვნებული იყო ზოლიანი ქანების წყება, რომელიც ჩვენი კვლევის შედეგად აღმოჩნდა ლიასურზე უფრო ძველი (297 ± 20 მლნ.წ.). წყება შედგება პორფირიტებისაგან, რომელიც გაკვეთილია ამფიბოლის შემცველი პარალელური ძარღვებით;
 13. ჩატარებულია ჯავახეთის მთიანეთის ფუძე ლავეებისა და ამ რეგიონში გავრცელებული ზომიერად მჟავე ვულკანიტების იზოტოპურ-გეოქიმიური შესწავლა (Sr-Nd). ჩატარებულია ბაზალტური ვულკანიზმის ყველა ფაზის ქანების ანალიზები რამაც საშუალება მოგვცა დაგვეჩვენა საწყისი მაგმატური მდნარის ევოლუციის თავისებურებები.
 14. პეტროლოგიურ-გეოქიმიური და იზოტოპურ-გეოქიმიური მონაცემები მეტყველებს ყაზბეგის ლავეების მანტიურ-ქერქულ ბუნებაზე. ყაზბეგის მაგმური მდნარის ევოლუციას ჰქონდა ჰომოდრომული ხასიათი, რაც გამოიხატებოდა SiO_2 და ტუტეების შემცველობის თანდათანობით ზრდაში;
 15. მცირე კავკასიონზე შესწავლილი იქნა პლიოცენური ასაკის 39 თანამიმდევრული დოლერიტული ლავური ნაკადის პალეომაგნეტიზმი და მაგნეტიზმი, ჩატარებული იქნა მათი შესწავლა ელექტრონული მიკროსკოპის გამოყენებით და დადგენილი იქნა მათი $^{40}\text{Ar}/^{39}\text{Ar}$ ასაკი. ყველა მათგანს აქვს შებრუნებული პოლარობა.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება – სტრატეგრაფიისა და პელეონტოლოგიის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – მთ. მეცნ.-თანამშრომელი, საქ. მეცნ. ეროვნული აკად. წევრ-კორესპონდენტი მ. კაკაბაძე

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა – მთ. მეცნ.-თანამშრომლები მ.თოფჩიშვილი და ლ.ცირეკიძე; უფრ.მეცნ.-თანამშრომლები: გ.ანანიაშვილი, ც.მინაშვილი, თ.ღავთაძე, ლ.ფოფხაძე, კ.ქოიავა; მეცნ.თანამშრომლები: ს.ხუციშვილი და ზ.ჩხაიძე.

არასამეცნიერო პერსონალი: ინჟინერ-გეოლოგი თ.პაიჭაძე, სპეც.კოლექციების სპეციალისტი ნ.სამხარაძე, უფროსი ინჟინერი ა.ფირუზაშვილი, ლაბორანტი მ.გასვიანი.

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის შესრულებული და მიმდინარე სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

1	მიმდინარე სამუშაოების დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
	<p>პროგრამა 8. ცარცული სისტემის სამად დანაწილება და შუაცარცულის ქვედა საზღვრის პრობლემა (ამონიტების მიხედვით). 2012-2014 წწ.</p>	მ. კაკაბაძე	მ. კაკაბაძე
	<p>პროგრამა 9. საქართველოს ქვედაიურულ-აალენური მიტილოიდები და მათი სტრატეგრაფიული მნიშვნელობა. 2012-1014 წწ.</p>	მ. თოფჩიშვილი	მ. თოფჩიშვილი
	<p>პროგრამა 10. Globotruncanoidea-ბის (ოჯახები Rotaliporidae, Ticinellidae) სისტემატიკის საკითხები და მათი სტრატეგრაფიული მნიშვნელობა საქართველოს ბელტის ქვედაცარცული ნალექების ფარგლებში. 2012-2014 წწ.</p>	ლ. ცირეკიძე	ლ. ცირეკიძე
	<p>პროგრამა 11. აღმოსავლეთ პარატეთის ნავთობის შემცველი მაიკოპური სერიის სტრატეგრაფიული მოცულობა და მისი დანაწილების საკითხი. 2012-2015 წწ.</p>	გ.ანანიაშვილი	გ.ანანიაშვილი, ც.მინაშვილი, ს.ხუციშვილი
	<p>პროგრამა 12. დასავლეთ საქართველოს თარხან-ჩოკრაკული ნალექების ბიოსტრატეგრაფია მიკროფაუნის (ფორამინიფერები, ოსტრაკოდები) მიხედვით. 2012-2014 წწ.</p>	ლ. ფოფხაძე	ლ. ფოფხაძე
	<p>პროგრამა 13. მდ. ალაზნის შუაწელის გვიანცარცული და პალეოგენური ფლიშური ნალექების ბიოსტრატეგრაფიული კვლევა ნანოპლანქტონის მიხედვით. 2013-2015 წწ.</p>	თ. ღავთაძე	თ. ღავთაძე, ზ. ჩხაიძე

<p>პროგრამა 14. მიერკავკასიის მთათა-შუა არის (აღმოსავლეთ დაბირვის ზონა) სარმატული ნალექების პალეოგეოგრაფია მიკროპალეონტოლოგიურ მეთოდებზე დაყრდნობით. 2013-2016 წწ.</p>	<p>კ. ქოიავა</p>	<p>კ. ქოიავა</p>
<p>მიმდინარე კვლევითი სამუშაოების ეტაპების შედეგები (ანოტაცია)</p>		
<p>2</p>	<p>პროგრამა 8. ცარცული სისტემა მე-3 საერთაშორისო გეოლოგიურ კონგრესსზე (1885წ) დანაწილდა ორ სექციად. მაგრამ მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარიდან დაწყებული არაერთხელ გამოითქვა მოსაზრება ცარცული სისტემის სამად დანაწილების შესახებ. თუმცა, მკვლევართა შორის დღეს არ არსებობს ერთიანი აზრი, თუ სად უნდა გატარდეს შუაცარცულის როგორც ქვედა, ისე ზედა საზღვარი. ამ პრობლემის გარკვევას გეოლოგიურ მეცნიერებათა საერთაშორისო კავშირის (IUGS) სტრატეგრაფიული კომისია ძალზე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს და ახლო მომავალში ეს სკითხი გეოლოგიურ კონგრესზე უნდა იქნეს წარდგენილი. ჩვენ ვთვლით, რომ ვინაიდან ამონიტური ფაუნა ცარცული სისტემის სართულების, ქვესართულებისა და ზონების დადგენაში ყოველთვის წარმოადგენდა ძირითად ნამარხ ჯგუფს, ბუნებრივია მათ შუაცარცულის ქვედა საზღვრის საკითხის შესწავლაშიც ერთ-ერთი გადამწყვეტი როლი უნდა მიენიჭოს. საქართველოსა და მოსაზღვრე რეგიონების ცარცული ნალექების ამონიტური კომპლექსები, როგორც ირკვევა, კარგად კორელირდება საერთოდ ტეთისის ზოლში დადგენილი ცარცული სართულების, ქვესართულების და, ზოგ შემთხვევაში, ზონების კომპლექსებთან. შესაბამისად, შუაცარცული სექციის ქვედა საზღვრის დადგენაში საქართველოს მონაცემებს ძალზე დიდი თეორიული მნიშვნელობის გარდა, საქართველოს ტერიტორიაზე აპტური და ალბური ბიოსტრატეგრაფიული სქემებისა და პალეოგეოგრაფიული რუკების დაზუსტების თვალსაზრისით დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა ენიჭება.</p> <p>მიმდინარე წელს ჩატარდა ცარცული სისტემის ამონიტების ძირითადი ჯგუფების სტრატეგრაფიული და გეოგრაფიული გავრცელების სტატისტიკური ანალიზი ოჯახებისა და გვარების დონეზე. ნაწილობრივ დამუშავდა ქვედაცარცულის ბიოსტრატეგრაფიული და სექვენსსტრატეგრაფიული მონაცემების შეპირისპირების საკითხი.</p>	
	<p>პროგრამა 9. საქართველოს ქვედაიურულ-აალენურ ნალექებში საკმაოდ ხშირად გვხვდება ინოცერამების ქვეგვარის მიტილოიდების წარმომადგენლები. კავკასიონის სამხრეთი ფერდის ცალკეულ რაიონებში, სხვა ნამარხ ჯგუფებთან შედარებით, ისინი ფართო გავრცელებით სარგებლობენ. ამავე დროს, ზოგი მათგანი აალენურის მომყოლ ბაიოსური პორფირიტული სერიის შრეებშიც გვხვდება. სამწუხაროდ, დღემდე არ არის გამორკვეული ორსაგდუდიანთა ამ ჯგუფის სტრატეგრაფიული ღირებულება, რაც ძალიან აქტუალური საკითხია. პრაქტიკული თვალსაზრისით, ამ უკანასკნელს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მსხვილმასშტაბიანი გეოლოგიური რუკების დაზუსტებაში.</p> <p>საქართველოს ქვედა- და შუაიურული ნალექებიდან მოპოვებული მიტილოცერამუსების ბიოსტრატეგრაფიული ანალიზის საფუძველზე დადგინდა ამ გვარის რიგი სახეობები, რომლებიც სინემურული, ტოარსული და აალენური სართულების დადგენის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია.</p>	
	<p>პროგრამა 10. საქართველოს ბელტის ქვედაცარცული ფორამინიფერების შესწავლამ დაგვანახა, რომ მდიდარ ბენტოსურ ფაუნასთან ერთად გვხვდება პლანქტონური ფორამინიფერების მრავალრიცხოვანი გვარობრივი და სახეობრივი შემადგენლობა. ზეოჯახი Globotruncanoida Brotzen ხუთი ოჯახით არის წარმოდგენილი, განსაკუთრებით მრავლად გვხვდება ოჯახების Rotaliporidae-ს და Ticinellidae-ს შემადგენლობაში მყოფი გვარები და სახეობები. აქტუალურია ამ ოჯახებში შემავალი გვარების და სახეობების სისტე-</p>	

	<p>მატიკის საკითხები და სტრატეგრაფიული გავრცელების დიაპაზონი დადგენა, რის მიხედვითაც გარკვეულ სტრატეგრაფიული დონეებზე შესაძლებელი გახდება დამახასიათებელი პლანქტონური კომპლექსების გამოყოფა და როგორც საკვლევი, ისე მიმდებარე რეგიონების სინქრონული ნალექების ზონური კორელაცია. ამ უკანასკნელს კი დიდი მნიშვნელობა ენიჭება გეოლოგიური რუკების დაზუსტებაში.</p> <p>მიმდინარე წელს დასრულდა საკვლევი ტერიტორიის ფარგლებში გავრცელებული ოჯახის Rotaliporidae ყველა ცნობილი გვარის სისტემატიური შესწავლა და ნაწილობრივ დამუშავდა ოჯახის Ticinellidae კლასიფიკაციის საკითხი.</p>
	<p>პროგრამა 11. 2500 მ სიმაღლის, ნავთობისა და გაზის შემცველ მაიკოპის სერიის ნალექებს მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ზოგადად კავკასიისა და კერძოდ, საქართველოს გეოლოგიურ აგებულებაში. მიუხედავად სხენებული ნალექების ხანგძლივი შესწავლისა, დღემდე გადაუჭრელი რჩება მთელი რიგი ბიოსტრატეგრაფიული საკითხებისა, რომელთა შორის განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს სანაპირო (უმეტესად მოლუსკური ფაუნით დათარიღებული) და ღრმა ზღვების (პრაქტიკულად უფაუნო) ნალექების კორელაცია; დასადგენია როგორც ცალკეულ სტრატონებს შორის ურთიერთობა, ისე მათ შორის საზღვრები და სტრატეგრაფიული მოცულობები.</p> <p>ამრიგად, მომავალი სამუშაოები გულისხმობს აღმოსავლეთ საქართველოში დღემდე სტრატეგრაფიული თვალსაზრისით სუსტად შესწავლილი მაიკოპური ნალექების დეტალურ ბიოსტრატეგრაფიულ დანაწილებას.</p> <p>მიმდინარე წელს კვლევები ჩატარდა კახეთის ტერიტორიაზე. შედგენილ იქნა დეტალური სტრატეგრაფიული ჭრილები – ზედა ეოცენის ფორამინიფერებიანი მერგელებიდან შუა მიოცენის უძველეს – თარხნულ შრეებამდე. წინასწარი მონაცემებით, ნანოპლანქტონურ მასალაზე დაყრდნობით, შესაძლებელი გახდება ოლიგოცენისა და მიოცენის შორის ზუსტი საზღვრის გაკვლევა და ქვედა მიოცენის უძველესი წევრის აქვიტანურის (NN1 - ზონის) პალეონტოლოგიური დასაბუთება.</p>
	<p>პროგრამა 12. თარხნულ-ჩოკრაკული ნალექები ფართოდ არის გავრცელებული დასავლეთ საქართველოში (რაჭა-ლეჩხუმი, სამეგრელო). კვლევის თანამედროვე ეტაპზე მეტად აქტუალურია მიკროფაუნის – ფორამინიფერებისა და ოსტრაკოდების კომპლექსური შესწავლა, რაც თავის მხრივ მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს სხვადასხვა სადავო სტრატეგრაფიული საკითხების გადასაჭრელად. განსაკუთრებით ეს შეეხება ქვედა- და შუა მიოცენურის საზღვრის საკითხს, რომელიც ამჟამად ტარდება თარხნული რეგიონსართულის ფარგლებში. გარდა პალეონტოლოგიური ნაწილისა, განიხილება მიკროფაუნისტური ჯგუფების წარმოშობის საკითხები. თანამედროვე მიკროფაუნის ეკოლოგიის გათვალისწინებით, შეისწავლება მათი პალეოეკოლოგია, რაც ასევე ხელს შეუწყობს საკვლევ ტერიტორიაზე მიოცენური პალეოგეოგრაფიული რუკის დაზუსტებას.</p> <p>მიმდინარე წელს თარხნულის სტრატეგრაფიული ჭრილებიდან განსაზღვრულია ამ სართულისთვის დამახასიათებელი ფორამინიფერების 7 გვარის 14 სახეობა და ოსტრაკოდების 4 გვარის 10 სახეობა. შესწავლილია აგრეთვე ჩოკრაკული ნალექებიდან მოპოვებული ფორამინიფერების 6 გვარის 16 სახეობა და ოსტრაკოდების 7 გვარის 15 სახეობა, რომლებიც სტრატეგრაფიული ღირებულების ასოციაციას წარმოადგენენ.</p>
	<p>პროგრამა 13. კახეთის ფარგლებში ზედაცარცული და პალეოგენური ასაკის ფლიშური ნალექების შესწავლა მეტად აქტუალურია რეგიონში ნავთობ-გაზიანობის პერსპექტივების დასადგენად. დეტალურად განიხილება ამ უბნის ამგები ქანების სტრატეგრაფია და ლითოლოგია და დაზუსტდება მათი თავისებურებები, რაც ხელს შეუწყობს აქ განვითარებული სტრუქტურების დეტალურ დახასიათებას.</p> <p>მიმდინარე წლის ზაფხულში ჩატარდა თემასთან დაკავშირებული საველე სამუშაოები. მდ. ალაზნის აუზში შესწავლილი იქნა გვიანცარცულ –პალეოგენური ნალექებით წარმოდგენილი 8 ჭრილი: მდინარეების – ალაზნის, დიკლანთხევის, თურდოს და მღვრიეს</p>

	ხეობებში; სოფლების – გომბორის, სიონის, კოპაძეების და ხადორჰისის მიდამოებში. აღებულია 100-ზე მეტი ნიმუში და მიმდინარეობს მათი პალეონტოლოგიური კვლევა.
	<p>პროგრამა 14. საქართველოში ნავთობისა და გაზის ახალი საბადოების აღმოჩენის მაღალი პოტენციალი დასტურდება როგორც უკვე გამოვლენილი საბადოების არსებობით, ასევე იმ მრავალრიცხოვანი ეფექტური ნავთობგაზგამოვლინებებით, რომლებიც დაფიქსირებულია როგორც ზედაპირზე, ასევე ბურღვის პროცესში. ამ მხრივ აღმოსავლეთ საქართველოში ერთ-ერთ პერსპექტიულ ასაკობრივ ინტერვალს სარმატული ნალექები წარმოადგენს, ისინი აღნიშნულ რეგიონში ფართოდაა გავრცელებული და იმავდროულად ბუნებრივი ნახშირწყალბადების აკუმულაციის არეს ქმნის. მოცემული პროგრამა მიზნად ისახავს არსებული ცოდნის გაღრმავებას საქართველოს სარმატული დროის გეოლოგიური განვითარების ისტორიის შესახებ, რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს რეგიონში ნავთობ-საძიებო სამუშაოების უფრო წარმატებით წარმოებას. კვლევის მიღებული შედეგები ხელს შეუწყობს სტრატეგრაფიული ჭრილების დეტალიზაციას, მათი სიმძლავრეების დადგენა-დაზუსტებას და გაცილებით უფრო სრულყოფილად წარმოაჩენს აღმოსავლეთ საქართველოს სარმატული ნალექების ბიოსტრატეგრაფიული დანაწილების სქემას და რეგიონის გვიანმიოცენურ პალეოგეოგრაფიულ ვითარებას.</p> <p>მიმდინარე წელს დაწყებულია საკვლევ ტერიტორიაზე წარმოდგენილი საყრდენი სარმატული ჭრილების დეტალური ლითოსტრატეგრაფიული ანალიზი და ამ ჭრილებში დაცული ფორამინიფერების ცხოვრების ნირის შესწავლა. პარალელურად მიმდინარეობდა არსებული გეოლოგიური და პალეოგეოგრაფიული რუკების ანალიზი. აღნიშნული სამუშაო წარმოადგენს ფორამინიფერების საარსებო გარემო პირობების შესწავლისა და საკვლევ ტერიტორიის ფარგლებში დეტალური პალეოგეოგრაფიული სურათის აღდგენის წინაპირობას.</p>

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	დასრულებული პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	კავკასიის ტექტონიკა (2009-2013 წწ.)	შვეიცარიის ეროვნული სამეცნ. ფონდი №SCOPES-IZ73Z0_1.27933	ჯ.მოხარი (შვეიცარია)	ე.გამყრელიძე, კ.კოიავა, ლ.შუბითიძე
<p>დასრულებული პროექტის შედეგები (ანოტაცია)</p> <p>შედგენილია კავკასიის 1:100 000 ტექტონიკური რუკის მაკეტი, რომელსაც საფუძვლად დაედო საქართველოს ტექტონიკური რუკის (რედ. ე.გამყრელიძე) ლეგენდის შინაარსი.</p>				
2	მიმდინარე პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
	აღმოსავლეთ საქართველოს ღრმად დაძირული მეზო-კაინოზოური ნალექების ნავთობგაზიანობის პერსპექტიულობის შეფასება. (2013-2016 წწ.)	საქართველოს რუსთაველის სახ. ეროვნული სამეცნ. ფონდი	ნ. ასლანიკაშილი (კმნი)	მ.თოფჩიშვილი, გ.ნადარეიშვილი

მიმდინარე პროექტის ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)

დამუშავებულია საქართველოს იურიდიული და ცარცული დანალექი საფარის სტრატეგია.

IV პუბლიკაციები:

1) საქართველოში

დ) სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.კაკაბაძე, ი.კაკაბაძე, მ.შარიქაძე	ოკრიბა-ხრეთის და ძირულის ტექტონიკური ქვეზონების (საქართველო) ბარემულ-აპტური სედიმენტური სექვენსების სტრატეგიაში კორელაცია (ინგლ. ნაზე). საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის მოამბე	ტ. 7, № 2	თბილისი, საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა	113-124
2	მ.თოფჩიშვილი	მიტილოცერამუსების ფაუნის სტრატეგიაში გაერთიანება საქართველოს ქვედა- და შუაიურული ნალექებში (ინგლ. ენაზე). საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის მოამბე	ტ.7, №2, 2013	თბილისი, საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა	105-112

ანოტაციები

1. ძირულის ქვეზონის ფარგლებში ბარემულ-აპტურ ნალექებში უთანხმო ზედაპირების, აგრეთვე ზღვის შედარებით ღრმა და მარჩხი ფაციესების მონაცვლეობის შესწავლის საფუძველზე გამოიყოფა 5 სედიმენტაციური სექვენსი ($Br_1^1-Br_1^3$, $Br_2^1-A_1^1$, $A_1^2-A_1^4$, $A_2^1-A_2^2$, $A_3^1-A_1^1$), რომლებიც ოკრიბა-ხრეთის ქვეზონაში ადრე გამოყოფილ ბარემულ-აპტურ სექვენსებს შეესაბამება.

2. საქართველოს ქვედა- და შუაიურული ნალექების მიტილოცერამუსების ბიოსტრატეგიაში ანალიზის საფუძველზე დადგინდა, რომ გვარის *Mytilocerasmus* რიგი სახეობები სინემურული, ტოარსული და აალენური სართულების დადგენის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია.

12

2) უცხოეთში

გ) კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	-----------------	----------------------	--------------------------------	---------------------

4	ც.მინაშვილი, გ.ანანიაშვილი	ყირიმ-კავკასიის რეგიონის თარხანულ-ჩოკრაკული ნალექების ბიოსტრატეგრაფიისათვის (რუსულ ენაზე). უკრაინის მეცნ. კადემიის გეოლოგიური ინსტიტუტის შრომათა კრებული	კიევი. უკრაინის მეცნ. აკად. გეოლ. ინსტიტუტი, ტომი 6, №1	152-159
<p style="text-align: center;">ანოტაციები</p> <p>ქერჩის ნახევარკუნძულისა და საქართველოს ტერიტორიებიდან მოპოვებული მდიდარი პალეონტოლოგიური (მოლუსკები, ფორამინიფერები, ოსტრაკოდები, ნანოპლანქტონი) მასალის საფუძველზე ავტორები, წინააღმდეგ რიგი მკვლევარებისა, ასაბუთებენ, რომ აღმოსავლეთ პარატეთისში ფართოდ გავრცელებული სპირიალისებიანი თიხები მოიცავს ზედა თარხნულსა და ჩოკრაკულის სამივე ქვესართულს.</p>				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

2) საერთაშორისო

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მ.კაკაბაძე, ი.კაკაბაძე, მ.შარიქაძე	ამიერკავკასიის მთათაშუა არის საქართველოს ნაწილის ზედააპტურ-ქვედაალბური ნალექების სექვენტური ურთიერთდამოკიდებულება. (ინგლ. ენაზე)	შუა აღმოსავლური ტექნიკური უნივერსიტეტი, 2013, 1-5 სექტემბერი, თურქეთი, ანკარა
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>საქართველოს ტერიტორიაზე აპტურ-ალბური სართულების მოსაზღვრე მონაკვეთში გამოვლენილი უთანხმოებების, ნალექდაგროვების თანმიმდევრობების და მათი ბიოსტრატეგრაფიის შესწავლის საფუძველზე, დაზუსტებულია ორი ურთიერთმოსაზღვრე სექვენსის სტრატეგრაფიული ჩარჩოები: $A_3^1-Al_1^1$ და $Al_1^1-Al_2^1$. დადგენილია თითოეული სექვენსის შემადგენელი ტრანსგრესიული და რეგრესიული ტრაქტები. გამოქვეყნებულია 1 თეზისი.</p>			
2	თ.ღავთაძე, ხ.მიქაძე, ზ.ჩხაიძე	ზოგი რამ საქართველოს გვიანცარცული პალეოგეოგრაფიის შესახებ (პლანკტონური ფორამინიფერების და ნანოპლანქტონის მიხედვით) (ინგლ. ენაზე)	შუა აღმოსავლური ტექნიკური უნივერსიტეტი, 2013, 1-5 სექტემბერი, თურქეთი, ანკარა
<p style="text-align: center;">მოხსენებათა ანოტაციები</p> <p>მოცემულია კავკასიონის ნაოჭა სისტემის სამხრეთი ფრთის ზედაცარცულ ნალექებში შესწავლილი მიკრო და ნანოფოსილიების ანალიზის შედეგად მიღებული დასკვნები მიმდინარე სელიმენტაციური პროცესების და მათთან არსებული გარემოპირებობის შესახებ. გამოქვეყნებულია 1 თეზისი.</p>			

შენიშვნა: აღნიშნულის გარდა გაყოფილების თანამშრომლების მიერ გამოაქვეყნებულია 1 სტატია და 1 თეზისი, რომლებიც ზემოთაღნიშნულ თემებს არ შეეხება:

სტატია - მ.თოფჩიშვილი. გამონეწილი მეცნიერი და უბადლო გეოლოგი, აკადემიკოსი პეტრე გამყრელიძე. 110 წელი. 2013. თბილისი, საქ. მეცნ. აკად. სტამბა: 1-30.

თეზისი - კ.ქოიავა, თ.ღავთაძე, ვ.დლონტი, ლ.კვალიაშვილი, 2013. საქართველოს ქვედაიურულ-აალენური კარბონატული ნანოფოსილიების პირველი მონაპოვარი (ინგლისურ ენაზე). ახალგაზრდა მეცნერთა და სტუდენტთა მე-5 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია – “ფუნდამენტალური და გამოყენებითი გეოლოგიური მეცნიერება: მიღწევები, პერსპექტივები, პრობლემები და მათი გადაწყვეტის გზები”. თეზისები. ბაქო, აზერბაიჯანი, 14-15 ნოემბერი, 171-172.

I. 1. სამეცნიერო ერთეულის დასახელება – გარემოს ფიზიკურ-ქიმიური კვლევის განყოფილება

I. 2. სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი – მთ. მეცნ. თანამშრომელი ვ. გვახარია

I. 3. სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა: უფრ. მეცნ. თანამშრომლები: მ.ჯიბლაძე, ა.მიქაბერიძე, ტ.აღამია, ნ.მაჩიტაძე; მეცნ. თანამშრომლები: ც.ხუხუნია, რ.ხარგელია.

არასამეცნიერო პერსონალი: ინჟინრები ე.კობახიძე, გ.ჟორჟოლიანი; ლაბორანტი ნ.ქადაგიშვილი,

II. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით 2013 წლისათვის შესრულებული და მიმდინარე სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები

№	დასრულებული სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები
1	პროგრამა 15. შავი ზღვის საქართველოს სანაპირო ზონაში ანთროპოგენული ფაქტორებით გამოწვეული მორფოდინამიკური და ეკოლოგიური პროცესების შესწავლა (2013-2014წწ)	ვ.გვახარია	ვ.გვახარია, ნ.მაჩიტაძე, ტ.აღამია, რ.ხარგელია, ც.ხუხუნია, ე.კობახიძე, ნ.ქადაგიშვილი
დასრულებული კვლევითი სამუშაოს შედეგები (ანოტაცია)			
<p>შავი ზღვის საქართველოს სანაპირო ზონის ეკოლოგიურ პრობლემათაგან ერთერთი უნშიშენელოვანესი დაკავშირებულია ანტროპოგენულ დატვირთვებთან და აქედან გამომდინარე, ტოქსიკური ნივთიერებებით დაბინძურებასთან. საკვლევი არეალი მოიცავს მდ. სუფსის შესართავისა და სუფსის ნავთობგადასატვირთი ტერმინალის მიმდებარე საზღვაო აკვატორიას. მდინარისა და ზღვის ფსკერული ნალექების ნიმუშებში შესწავლილია გრანულომეტრიული შემადგენლობა, მძიმე ლითონების (Ba, Cd, Cu, Cr, Pb, Zn, Fe), ნავთობის ჯამური ნახშირწყალბადების (TPH) და ჯამური ორგანული ნივთიერებების (TOM) შემცველობა. სანაპიროს აღნიშნული მონაკვეთი წარმოადგენს სენსიტიურ ზონას, ვინაიდან გარკვეული ეკოლოგიური რისკის ქვეშ იმყოფება სუფსის ნავთობგადასატვირთი ტერმინალის მხრიდან. აგრეთვე, მდ. სუფსის ფსკერული ნალექები შეიძლება განვიხილოთ, როგორც წყალშემკრები აუზის ეკოლოგიური სიტუაციის ინდიკატორი. აღნიშნული აკვატორიის რეგულარული ეკოლოგიური კვლევა საშუალებას მოგვცემს გამოვალინოთ შესაძლო დაბინძურების დონე და გავრცელების ტენდენციები.</p>			
1	მიმდინარე სამუშაოს დასახელება	სამუშაოს ხელმძღვანელი	სამუშაოს შემსრულებლები

<p>პროგრამა 16. შავ ზღვაში არსებული გოგირდწყალბადის ენერგეტიკული მიზნებისთვის გამოყენების შესწავლა (2013-2014 წწ.)</p>	<p>მ.ჯიბლაძე</p>	<p>მ.ჯიბლაძე, ვ.გვახარია, ა.მიქაბერიძე, გ.ჟორჟოლიანი</p>	
<p>მიმდინარე კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>წყალბადის ენერგეტიკის განვითარება დღეს უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა, რადგან წყალბადი უნივერსალური საწვავია, რომელიც აბსოლუტურად ეკოლოგიურია და შეიძლება შეცვალოს სხვა ნებისმიერი საწვავი სითბურ ძრავებში. როგორც ცნობილია, შავი ზღვა მდიდარია გოგირდწყალბადით. ზღვის ჟანგბადისშემცველი წყლის ზედა ფენის სისქე დაახლოებით 100-150მ-ია, დანარჩენი კი გოგირდწყალბადის უსიცოცხლო ზონაა. ჩვენ მიერ დამუშავებულია შავი ზღვის სიღრმეებიდან გოგირდწყალბადის ამოღების ეფექტური მეთოდი. გამოკვლეულია ფოტოდისოციაციისა და თერმული მეთოდებით გოგირდწყალბადიდან წყალბადის გამოყოფის შესაძლებლობა. შესწავლის პროცესშია წყალბადის მიღების ეფექტური და უსაფრთხო მეთოდი. აღნიშნული საკითხის შესახებ მზადდება პუბლიკაცია.</p>			
<p>2</p>	<p>მიმდინარე სამუშაოს დასახელება</p>	<p>სამუშაოს ხელმძღვანელი</p>	<p>სამუშაოს შემსრულებლები</p>
<p>პროგრამა 17. ქ.თბილისის ტერიტორიის სხვადასხვა ზონებში ხმაურის დონეების გამოკვლევა (2013 წ.)</p>		<p>ა.მიქაბერიძე</p>	<p>ა.მიქაბერიძე, ვ.გვახარია, მ.ჯიბლაძე, ტ.ადამია, გ.ჟორჟოლიანი</p>
<p>მიმდინარე კვლევითი სამუშაოს ეტაპის შედეგები (ანოტაცია)</p>			
<p>ხმაური შედის ყველაზე უფრო აქტუალურ ეკოლოგიურ პრობლემათა სამეულში. ხმაურის დონის გაზრდით გამოწვეული ზეგავლენის შედეგი გამოიხატება სხვადასხვა ნერვულ დაავადებებში. ხმაურის დონის შემცირების პრობლემის გადაწყვეტის ძირითადი მიმართულება არის ქალაქის ტერიტორიის ხმაურის რეჟიმის შესწავლა და ქალაქში ხმაურის დონის მუდმივი კონტროლის ორგანიზაცია, რისთვისაც საჭიროა ქ. თბილისისათვის და ასევე საქართველოს სხვა დიდი ქალაქებისათვის ხმაურის რუკების შედგენა. წარმოდგენილი კვლევის პრაქტიკული მნიშვნელობა მდგომარეობს იმაში, რომ შესაძლებელი ხდება “კომპენსაციური” ხასიათის ზომების მიღება და ქალაქის ხმაურის მანქანების ზენორმატიული დონის ზონებში სპეციალური ხმაურდამცავი ღონისძიებების შემუშავება. მაღალი აკუსტიკური ხმაურის დონის ადგილების განსაზღვრის მიზნით, შესწავლილია ი.ჭავჭავაძის გამზირის, ზ.ფალიაშვილის, ი.აბაშიძისა და მ.თამარაშვილის ქუჩების მიმდებარე ტერიტორიების ტრანსპორტით გამოწვეული ხმაურით დაბინძურება. არჩეულ საკონტროლო წერტილებში ტრანსპორტის მოძრაობის ინტენსიურობის საფუძველზე, გამოთვლილია ბგერის დონის მნიშვნელობები, ჩატარებულია გაზომვები ხმაურის დონის დასადგენად. გამოვლენილია ადგილები, სადაც ხმაურის დონის მიღებული მნიშვნელობები აღემატება სანიტარული ნორმებით დადგენილ ზღვრულად დასაშვებ სიდიდეებს. აღნიშნული საკითხის შესახებ მზადდება პუბლიკაცია.</p>			

III. საგრანტო დაფინანსებით დამუშავებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

№	დასრულებული პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
<p>1</p>				
<p>დასრულებული პროექტის შედეგები (ანოტაცია)</p>				

IV პუბლიკაციები:**1) საქართველოში**

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

2) უცხოეთში

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1				
ანოტაციები				

V. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა**1) ადგილობრივი**

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
მომხსენებათა ანოტაციები			

2) საერთაშორისო

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1			
მომხსენებათა ანოტაციები			

ინსტიტუტის დირექტორი

გეოლ.-მინ.მეცნიერებათა დოქტორი თამარ წუწუნავა

ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე

აკადემიკოსი ე. გამყრელიძე